Auribus percipe orationem meam: non in labijs dolosis.
De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.
Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.
Vt non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.
Perfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueantur vestigia mea.
Ego clamaui, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.
Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperantes in te.
A resistentibus dexteræ tuæ custodi me: vt pupillam oculi.
Sub vmbra alarum tuarum protege me: à facie impiorum qui me afflixerunt.
Inimici mei animam meam circumdederunt, adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.
Proijcientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.
Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut catulus leonis habitans in abditis.
Exurge Domine, præueni eum, & supplanta eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuæ.
Domine à paucis de terra diuide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.
Saturati sunt filijs: & dimiserunt reliquias suas paruulis suis.
Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

Dominica j. post octa. Epip. & in sequentib. vsque ad Dominic. de Passione exclusiuè super Psalm. Antiphona.

Inclina Domine aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

Dominica j. post octa. Trinit. & in sequentib. vsque ad Aduent. exclus. super Psalm. Antiphona.

Pectora nostra tibi tu Conditor orbis adure: Igne pio purgans, atque cremando probans.

Psalmus 17.

Dlligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
Deus meus adiutor meus: & sperabo in eum.
Protector meus, & cornu salutis meæ: & susceptor meus.
Laudans inuocabo Dominum: & ab inimicis meis saluus ero.
Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.
Dolores inferni circumdederunt me: præoccupauerunt me laquei mortis.
In tribulatione mea inuocaui Dominum: & ad Deum meum clamaui.
Et exaudiuit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.
Commota est, & contremuit ter ra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratu s est eis.
Ascendit fumus in ira eius, & facie eius exarsit: carbones suc ab eo.
Inclinauit cælos, & descend sub pedibus eius.
Et ascendit supe Cherubi
volauit sup pennas ve
Et posuit tenebras latibulum e circuitu eius tabernaculum ei brosa aqua in nubibus aeris.

CONSILIORVM ALEXANDRI TARTAGNI IMOLENSIS, I. C. CELEBERRIMI, LIBER SEXTVS.

HABES HIS TYPIS OMNIVM POSTREmis præter accuratam emendationem, Adnotationes repurgatas & expunctas, quæ nouis opinionibus & hæreticis Orthodoxam Ecclesiam lædebant. Et quod nostram censuram effugit, secunda pagina primi libri delendum etiam docet.

DVO INSVPER HABES ALEXANDRI RESPONSA RESTItuta, vnum, quod est 33. lib. 4. multis ab hinc annis prætermissum. Alterum vero est in 7. libri calce, quod inter consilia LAVRENTII CALCANEI impressum reperitur.

Item ALEXANDRI vitam per NICOLAVM ANTONIVM GRAVATIVM I. C. editam.

Postremò Additamenta doctissima præstantiss. I. C. MARCI ANTONII NATTAE Astensis hucusque non edita, quæ in fine librorum cum hoc signo † & numeris etiam ad quodlibet responsum adscripsimus. Et eo quidem ordine, vt omnia citra laborem inuentu faciliora cognoscas.

FRANCOFVRTI AD MOENVM.
M. D. LXXV.

LIBER SEXTVS CONSILIORVM CLARISSIMI OMNIVM, ET DOCTISSIMI I. C. DOMI.

Alexandri Tartagni Imolenſis.

RECENTER AB INFINITIS PROPE MENDIS EXACTISSIME REPVRGATORVM:

Cum adnotationibus analyticis quàm plurium Iuriſconſultorum, & præſertim Marci Antonij Nattæ, nunc primùm in iuris & ſynceræ praxis ſtudioſorum gratiam & vtilitatem in lucem editis.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia præſumitur probata læſione vltra dimidiam.*
2 *Renunciatio generalis non ſufficit, contra. l. 2. C. de reſcin. vendit. & num. 6. & 9.*
3 *Ruſticus debet de beneficio legis certificari. nu. 4. 5. & 7.*
12 *Simplicitas potius quam liberalitas in ruſtico præſumitur.*

CONSILIVM I.

DOMINI redemptoris noſtri inuocato ſuffragio. Ponderatis his, quæ in themate narrantur, & viſis allegationibus in ſententia inſertis, mihi videtur de iure probabilius & æquius pronunciari bene appellatum, & malè iudicatum: & dictis ruſticis cōpetere remedium dictę l. 2. C. de reſcin. vendi. maximè ex infràſcriptis. ¶ Primò: quia præſupponitur eſſe ꝓbatum legitimè: ſaltem in cauſa appellationis quòd res vendita per dictos ruſticos pro ducatis 136. valebat tempore contractus communi æſtimatione ducatos 400. & vltra. ¶ Scđò præſuppono q̄ in
1 dubio † probata læſione vltra dimidiam iuſti pretij, præſumitur quòd venditor ignorauerit iuſtum pretium: vt eſt gl. no. & Io. And. in tit. de empt. & vendi. §. ſciendum eſt, & reſtat verſi. quid ſi aliquis ſcienter. & Nico. de Mata. & Bal. in d. l. 2. in 6. q. & Ang. & Io. de Imo. in l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. ob. & Io. de Imo. in c. pe. de empt. & vendi. & in commento. c. cum contingat de iureiur. facit ratio. l. cum de indebito. in princi. ff. de prob. & c. ſuper hoc de renun. Ex his duobus redditur funda-
2 ta intentio dictorum ruſticorum agentium. ¶ Solum † reſtat videre an intelligatur renuntiatum per illa verba poſita in inſtrumento: quæ dicuntur ſolita apponi in ſimilibus inſtrīs, ſ. & promiſit dictus venditor dicto emptori de & ſuper dictis bonis venditis litem aliquam & quæſtionem vllo tpe non inferre, vel inferrenti conſentire aliqua ratione vel cauſa: ſed dicta bona vendita in ꝓprietate & poſſeſſione defendere, & guarentare ab omni perſona & vniuerſitate, & ab oībus & contra omnes & ſibi vacuam poſſeſſionem tradere, & in ea potiorem facere, & omnem litem, quæ moueretur dicto emptori ſuſcipere, & ſimiliter per alia verba quæ ſubijciuntur, ſ. & præſentem contractum, & omnia, & ſingula ſupraſcripta, & infraſcripta ſemper firma grata, & rata habere, & tenere perpetuoq́ue attendere & obſeruare, & in aliquo vnquam non contrafacere, vel venire aliqua ratione vel cauſa, de iure vel de facto, ſub pœna refectionis dupli, & melioramentorum omnium, & per alia verba poſita in fine inſtrumenti, ſcilicet quibus omnibus & ſingulis ac exceptioni doli mali in factum actioni, conductioni ſine cauſa, ſeu non vera, iuſta & non legitima cā, omniq́ue fictioni, ſimulationi, deceptioni læſioni, & fraudi, & exceptioni non ſic facti, & ſtipulati contractus & omni remedio appellationis, & nullitatis renunciauit. ¶ Et mihi videtur quòd per hæc verba non intelligantur dicti ruſtici legitimè renunciaſſe: adeò quòd excludantur à remedio dictæ l.
3 2. quia † adhoc vt ruſticus [a] qui opere & conuerſatione eſt ru-
a ſticus per renunciationem excludatur à beneficio dictæ. l. 2. requiritur quod fuerit certioratus de dicto beneficio, vt ſignãter concludit Bald. in d. l. 2. in 3. quæſtio. argumen. dicto l. cum de indebito. §. 1. & cum illa deciſione Bald. tranſit etiam Ioan. de Imol. in d. cap. pen. de emptio. & venditio. & licèt Salice. in
1 d. l. 2. in 7. quæſtion. C. de reſcind. vendi. teneat contra † Bal. in caſu quo appareret ruſticum habuiſſe veram ſcientiam iuſti pretij: eò quia tunc ſatis apparere videtur quòd voluerit remittere illud plus quod valebat: & quia in ſciente non cadit error; tamen quò ad caſum noſtrum opinio Saliceti nullum facit obſtaculum: quia nos ſumus in caſu quo non apparet quòd ruſtici vendentes ſciuerint. imò præſumuntur ignoraſſe, vt dictum eſt: non mirum ergo ſi requiritur certioratio dicti beneficij, bene facit quod not. gloſſ. & docto. in l. ſciēdum. ff. de verbor. obligati. & in l. fi. §. fin. in gloſſ. pen. ff. ad Velleia. & gloſſ. in authen. quomodo opor. epiſcopos. §. igitur ordinãdus. & Ioan. And. in c. ſi diligenti, de foro competen. & in d. c. pe. & in additione Specu. in titu. de renuncia. & conclu. §. 1. in additione incipiente, quomodo huic dicto &c. Bartol. in l. in
4 repudianda. per illum tex. ff. de acqui. hæred. ¶ Accedit † illud quod notabiliter voluit Hoſtien. in ſum. in titu. de fideiuſſor. §. mulier. verſicu. Idem eſt. & Archid. & Ioan. And. in c. quamuis. de pact. in 6. vbi dicunt quod omnia iura quæ dicūt quem
2 poſſe renunciare iuribus inductis in fauorem ſuum † debent intelligi ſi talis renuncians fuit de hoc certificatus, allegant in argumentum id quod habetur in dicto §. igitur ordinandus, & 38. diſtinctio. placuit. & ita etiam dicit Nicola de Neapol. in dicta. l. in repudianda. per illum textum. ſed de vlla certioratione dicti beneficij facta dictis ruſticis non apparet: ergo etiam ſi diceretur renunciationem eſſe factam non valeret
5 † ſaltem in muliere, & in ruſtico in quibus eſt præſumpta iuris ignorantia, vt per gloſſ. not. in authen. de inceſtis nuptijs, in principi. in verbo ſciens, & ibi Angel. & gloſſ. in l. pater, in principi. ff. de doli except. & Bald. in l. 2. C. de fideicommiſſ. & Franc. Tigri. in l. venia. C. de in ius voc. & Ioan. de Imo. in d. c. penul. ¶ Et hæc ſaltem procedunt quando nullum interuenit iuramentum, vt præſupponitur non interueniſſe in propoſi-
6 to. ¶ Poſſent † etiam prædicta confirmari, eo quod adhoc vt per renunciationem tollatur eum effectu remedium dictæ l. 2. oportet renunciationem non eſſe generalem, vt non concludit Nico. de Mata. & Bal. in d. l. 1. in 5. q. & Io. de Imo. in d. c. cū contingat. in tertio membro, & in d. c. penul. vbi hoc dicit eſſe
b menti tenendū: quia non ſufficit generalis [b] renunciatio, vbi alicui ratione ignorantiæ prouidetur. l. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. l. cum Aquiliana. ff. de tranſac. ita etiam eſt de men-

te Bar.in d.l.si quis cum aliter.in fi. vbi dixit quod licèt posit
renunciari remedio illius legis,quod hēt similitudinem cum
remedio dictæ.l.2.tñ nō putat quod sufficiat simpliciter renū-
ciare exceptioni doli ad hoc vt excludatur ab illa exceptione
doli;de qua loquitur.d.l.si quis cum aliter. nisi exprimatꝛ de
illa lege,vel quod tantundem importet: quia illud renuntia-
re est donare.l.si quis delegauerit.ff.de noua.vñ talis renuntia
tio &donatio ad modica refertꝛ,nisi aliud exprimatꝛ,arg.l.si li-
bertus.ff.de ope.lib.&l.hæc adiectio.ff.de verb.sig.& per no-
tata in l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbit.& ita ēt vult. Ant.de
But.in c.quintauallis.de iureiu.in septimo casu. ¶Et posset
hoc pluribus alijs similibus comprobari, verum qa dictæ deci
siones & authoritates sunt propriè in terminis nostris, & ab
alijs nō impugnantur,non puto expedire vlterius quò ad hoc
insistere. ¶Nec obst.si diceretur q̄,videtur prædictam rennn-
ciationem esse specialem,saltem quia facta est mentio de lęsio
ne & deceptione: & sic saltem in genere cogitauit de ista de-
ceptione vel læsione,arg.l.qui iure militari.ff. de test.mi. & eo
rum quæ notant doc.in l.sub prætextu specierum.C. de transf.
dato q̄,non fuerit singularis renunciatio facta remedio.d.l.2.
aliud est.n.gñalis,& aliud specialis,& aliud singularis renun-
ciatio,vt per Bar.in l.1,in fi.ff.si quis in ius voc. non ier. & in l.
fi.C.si contra ius vel vti.pub.& in l.1.in prin. ff.de vulg.&pup.
& in l.si quis.in prin.testamenti.cum sim.ff.de leg.3. per ea q̄
leguntur & notantur in l.fi.C.q̄,cum eo.& in l. q̄,in rerum.§.
7 fi.ff.de leg.1. Quia † rñdeo primò, q̄,qñ facta est à rustico, qui
præsumitur ignorare, requiritur certioratio q̄ facta non fuit,
vt declaratum est suprà. Secundò rñdeo q̄,Bal. & doc. in d.l.2.
in 5.q.cum concordantijs, non dñt q̄,non requiratur singula
ris renunciatio,sed dicunt q̄,non sufficit generalis renuncia-
tio,quando alicui ratione ignorantiæ succurritur : requiritur
ergo q̄,taliter renuncietur q̄,appareat ignorantiam non impe
diuisse mentem renunciantis quò ad effectum, de quo quæ-
ritur. ¶Præterea Bar. in d.l.si quis cum aliter,in fi.ostendit q̄d
non sufficit facere mentionem exceptionis doli in renuncia-
tione,adhoc vt dicatur renunciatum exceptioni doli p̄ quam
aliàs in læsionem,magna esset renuncianti consultum aduer-
sus ipsam magnam læsionem: & tñ dolus re ipsa est aptus com
prehendere lęsionē magnam,non solum modicam.d.l.si quis
cum aliter,cum ibi notatis oportuisset ergo q̄,saltem de enor-
mi læsione fuisset facta mentio: nam † plerunq;,ēt maioribus
ex clausula generali,si qua mihi iusta causa,succurritur aduer
sus læsionem , quæ etiam esset infra dimidiam iusti pretij,vt
patet ex.l.1.in fin.&l.sed & si p̄ prætorem.§.hæc āt clausula.ff.
quib.ex cau.maio.& tali læsione non eonrmi, & non magna
potuissent intelligi verba instri. ¶Confirmo prædicta per ea q̄
notat Ant.de Bu.in c.quintauallis,in septimo casu de iureiu.
vbi dixit q̄,dicitur esse generalis remissio,qñ non continet spe
cificè vel ęquipollenter ,p̄missionem de non contraueniendo
9 p̄p̄ enormē læsionē,aut enormissimā. ¶Rñderi ēt p̄ōt aliter per
ea quæ voluit notabiliter Bar.Bal.Ang.& Sal.in l.fi.§.idē quæ
siuit.ff.de cond.ind.vbi per illum text.dicit & quando quis p̄
errorem promittit,vel per errorem soluit indebitum,& in cō-
tractu est apposita hæc clausula.s.q̄, dictus soluens vel promit-
tens renunciauit condictioni indebiti, & sine causa, actioni
in factum , & omni auxilio, non excludetur per hoc à reme-
dio condictionis indebiti: quia idem error qui fuit in princi-
pali solutione vel promissione,fuit ēt in dicta renunciatione.
& sicut indebitè promisit vel soluit p̄ errorem: ita indebitè re-
nunciauit.facit.l.doli.ver.diuersum.ff.de nouatio.vnde con-
suluit q̄,in instr̄o apponantur hæc verba,talis sciens se non te-
neri,promisit seu soluit &c.Ita ergo in proposito cum dicti ru-
stici præsumpto errore & ignorantia vendiderint rem minus
dimidia iusti pretij,eodem errore videntur inducti ad renun-
ciandum: iō talis renunciatio non valet, & istud expresè vult
Io.de Imo.in d.c,cum contingat.in 3. membro.& in d.c.pen.
qñ in renunciatione non interueuit iur̄m. & per hæc apparet
multifariè rñsum ad ea quæ effectualiter in dictis allegationi-
10 bus in contrarium factis continentur. ¶ † Nec etiam obstat si
diceretur q̄,dicti rustici habebant seu habere præsumebantur
scientiam veram cōis æstimationis dictarum rerum eò q̄d di-
ctas terras laborabant, & notos habebant earum redditus, &
non habebant diffusum p̄r̄imonium, per ea quæ traduntur p̄
Bal.in d.l.2.in 6.q.qa rñdeo.Primò q̄,si attendimus opinionē
& doctrinam Bal.ipse intelligit q̄, quamuis ille qui non est ru
sticus,si vendat scienter rem minus dimidia iusti pretij, nō ha
beat remedium.d.l.2.ar.l.quæritur.§.si venditor.ff.de ac emp.
& l.1.in fi.ff.de act. emp. & l.domum.ff.de contrah.emp.cum
sim.tamen aliud est in rustico,vt retuli.s̄.& cum eo simpliciter
Io.de Imo.in d.c.pe.Secundò rñdeo q̄,non præsupponitur mi
hi constare de dictis coniecturis p̄ quas præsumantur habuis-
se scientiam valoris rei , & non est in dubio præsumendum q̄,
rusticus rem valentem ducatos 400. & vltra.voluisset irreuo-
cabiliter vendere & alienare pro ducatis 136.d.l.cum de inde-
11 bito. ¶Et si dicatꝛ q̄,iudex † debet de dictis coniecturis tanquā
notorijs se informare per notata per glo.in l.1.C.qui & aduer.
quos.& in l.3.§.eiusdem.in gl.in verbo,fama confirmat.ff.de
testi.& p̄ notata p̄ gl.in c.cum in tua de spon.quia rñdeo q̄,nō
p̄supponuntꝛ esse notoria,& iudici ex aliqua informatione vl̄
probōne constitisse de hmōi coniecturis,& qñ allegatꝛ notoriū
3 facti transeuntis alicuius contratæ,& negatur,† oportet q̄,p̄-
betur esse notorium,vt notat gl.Cy.& Bal.in l.ea quidem. C.
accu.& Spec.in tit.de no.cri.§.1.ver.sed qualiter sciet iudex.&
Bal.in auth. qui semel. C. qūo & qñ iud. & doc. in c. vestra.de
cohab.cler.& mulie.nec contrarium dr̄ in locis in contrarium
12 allegatis. ¶Non obstat † ēt si dicatur q̄,inquantum Bal.in d.l.
2.in 4 q.excusat rusticum scienter vendentem,nisi fuerit cer-
tioratus de beneficio dictæ.l.2.& hoc dixit verum qñ p̄p̄ rusti-
citatem apparet q̄, potius ex facilitate quā ex liberalitate hoc
fecit,q̄,iudicis arbitrio committitur, scd̄um eum : quia rñdeo
primò,q̄,Bal.loquitur in rustico scienter vendente:nos aūt in
eo qui præsumitur ignorasse : quo casu sine dubio requirebatꝛ
certioratio beneficij,& iuris sibi competentis,vt suprà proba-
ui.Præterea iudex potius in rustico debuit p̄sumere simplicita
tem q̄ liberalitatem in tanto excessu,per rōnem.d.l.cum de in
debito.& per notata p̄ Cy.in l.si certis annis.in 5.q.C.de pact.
Ex quibus concludo,vt dixi dictum remedium.d.l.2.præfatis
rusticis competere,& eis esse consultum aduersus tam grauem
iacturam,quam bonus vir ferre non debet,vt in iurib. vulga-
ribus.

ADDITIO.

a ¶Rusticus.Panthal.de Cre.rep.d.l.2.fal.5.
b Gñalis.Pantha.dicta.l.2.ampliat.17.vide ꝭ.eo.consi.105.

EPITOME.

Statutum est Cremonæ q̄, nullus posit esse aduocatus vel pro
curator,nec actor ad lites,qui non sit de collegio iudicum vel
notariorum Cremonæ,in aliqua causa ciuili vel criminali , &
qui contrafecerit puniatur in libris decem imperialium.& ni
hilominus processus facti per eos vel in eorum fauorem non
valeant,& nullius sint momenti:& ex forma statutorum ipso
rum limitatum est salarium ipsis aduocatis, & procuratorib.
quæritur an acquisitum per filium fa.procuratorem notarium
de collegio in officio tā notariatus quam p̄curationis sit qua
si castrense.Respon.Alex.q̄,sic,& malè.

CONSILIVM II.

IN consul.præmissa videretꝛ fortasse prima consi-
1 deratione dicendum,† acquisita per dictum fi-
lium fa.p̄curatorem,vel notarium, & de colle-
gio notariorum,tam ex officio notariatus, quā
procurationis per ipsum publicè factæ in pala-
tio non sit quasi castrense peculium: quia vt hr̄ in l.fi.C.de in-
off.test.peculium castrense,est illud q̄, acquirunt milites rōne
militiæ: quasi castrense est illud quod acquirunt alij,qui ex a-
liqua administratione consequuntur stipendia publica : reli-
qui verò filij familias aliunde acquirentis dñr habere peculiū
paganicum.cùm ergo non præsupponatur q̄,ille de quo quæ-
ritꝛ,acquisiuerit ex stipendijs de publico sibi deputatis: sequi-
tur q̄,debet dici paganicum. ¶ Accedit q̄, notat Bal.in l. forti.
2 C.de ad.diuer.iud.vbi inquit q̄, † illud quod acquirunt procu
1 ratores à clientulis suis,non dēt iudicari peculium † quasi ca-
strense : quia procurationis officium est vilissimum & non
publicum,sed priuatum,vt in §.fi.inst. de excep. & sic dēt idē
esse quod est in eo quod acquirunt filij fa.negotiatores. Idem
etiam notat Bal.in l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.in princip,
& ibi dicit quòd non solum illud.quod acquirunt filij fa.pro-
curatores

curatore dicitur peculium paganicum, & non quasi castrense: sed etiam illud q acquirunt notarij aliunde, quàm ex bursa fiscali: quia est officium vile. allegat id q legitur & not. in l. si quis procuratorem. C. de decurio. lib. 10. & ideo talia salaria non differunt à mercantijs, & alia re familiari. q dicit esse no-
3 tandum. ita etiam videtur esse de mente. † Spe. in ti. de acto. §. 1. versi. item cum ait. cum sequenti. vbi voluit q etiam illud q lucrantur moderni aduocati, non est quasi castrense peculiũ, non enim ad hoc obstat. d. l. fi. C. de inoffi. test. quia ibi loquitur in eo q de publico percipiebatur ab aduocatis in
4 matricula descriptis. Sed † præmissis non obst. contrarium in proposito vr̃ de iure verius: nam, vt determinat glo. no. in d. l.
* fori, quam ibi sequitur Cy. Rayn. Bal. & * communiter alij, illud q hodie aduocati lucrantur & percipiunt à clientulis, reputatur quasi castrense: quia succedit loco illius publici saltarij: q olim percipiebant aduocati de publico: ideo sapere debet eandem naturam. l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. pro hoc etiam adducitur id q habetur in l. veluti. C. de off. assesso. vbi illud q lucrantur assessores pro eorum consilijs dicitur quasi castrense, quamuis illud non percipiant de publico: & ita etiam in aduocatis tenet Io. And. in addi. Spec. in dicto tit. de actore. §. 1. in add. incip. hoc tenuit &c. & vltra præallegatas rationes allegat: quia videmus q illud q acquirunt milites ex militia etiam si aliunde obueniat quàm de publico, dicitur castrense. l. si fortè. ff. de cast. pec. l. 1. & l. cum allegas. C. de castr. pecu. mil. lib. 12. ergo idem eẽ debet in eo q ex exercitio aduocationis acquirit aduocatus licet illud de publico non percipiat. ¶ Item etiam per plures rationes concludit Guli. de Cun. in l. cum lege. C. de episcop. & cle. & probatur etiam
5 in l. fina. & ibi Bar. C. de silentia. libro † duodecimo. & Ang. in d. l. cum oportet, in fine principij, vbi idem dicit in eo q lucratur medicus & aduocatus à priuatis personis, & probari videtur per dictam. l fori. quæ indistinctè dicit, q quicquid occasione aduocationis acquirunt aduocati quorumcunq; iudiciorum, cedit in causam quasi castrensis peculij: & tamen reperitur q de publico haberent salarium, nisi aduocati fiscales, iuxta l. petitiones. & l. restituendæ. C. de aduo. diuer. iudi. sed accipiebant à clientulis, & honoraria appellabatur. l. si sub specie. C. de postu. & l. 1. §. in honorarijs. & §. seq. ff. de varijs & ex-
6 traordi. cogniti. ¶ Modò † sic patroni causarum, id est procura
a tores,[a] Item tabelliones, quantum ad peculium quasi castrensee æquiparantur aduocatis, vt in præallegata. l. fi. C. de inoffic. testa. in verbo patroni causarum, & in verbo memorialib. cum gl. quia oẽs prædicti dicebantur habere peculium quasi castrense, & licèt ibi tex. loquatur in eo q percipiebatur de publico: tamen sicut dicimus q illud q̃d hodie moderni aduocati habent à clientulis cedit in peculium quasi castrẽse. eo q a tale lucrum succedit loco eius q olim pcipiebant aduocati de publico, ita esse debet in eo q percipiunt patroni causarum & notarij, cum subrogetur loco eius q olim percipiebatur de publico. Et propterea Io. And. in addi. repræhendit opi. Spe. qui aliter tenebat & sequitur opi. gl. in d. l. fori. Ita etiam videtur velle Iac. Bu. Bal. & Sal. in d. l. fi. C. de inoff. test. vbi approbat opi. positam per gl. in d. l. fori. Ita etiam est de mente Nic. de Mata. in l. si donatione. vt ibi refert Bal. C. de collatio. ¶ Hoc expressius in terminis firmant Odo ff. & Cy. in d. l. fi. de inoffic. testa. vbi dicunt q nedum in aduocatis, sed etiam in omnibus alijs personis ibi in tex. enumeratis est dicẽdum, q illud q ipsi hodie acquirunt aliunde quàm de publico, cedit in cãm quasi castrensis peculij: quia subrogatur loco publici saltarij, q olim percipiebant, cùm ergo ibi enumerentur in tex. patroni causarum, & notarij, vt ibi in verbo memorialibus, cum gl. ergo ex hoc apparet clarè decisio pro ista parte. ¶ Fortificantur prædicta per ea quæ notat Bal. in d. l. fori. vbi expresè voluit q illud q acquirunt notarij, dicatur quasi castrense peculium, cum gerant publicum officium authoritate, & vtilitate, & idem dicit in aduocatis qui recepti sunt in matricula aduocatorum & approbati: quia dicuntur gerere publicum officium, & in eo reputantur patresf. quia quantum ad publicum officium ptinet, non curatur patria potestas. l. nam quod in prin. ff. ad Tre. l. filiusf. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cum igitur ita sit q ex forma statutorum nemo possit esse pcurator, q non sit de collegio notariorum vel iudicum: apparet q dictus filiusfa. notarius non poterat exercere dictum officium procurationis, nisi sub prætextu notariatus, & sic officij publici. iuxta. l. non aliter. ff. de adop. & l. generali. & ibi notata. C. de tab. li. 10. meritò debet appellari quasi castrense peculium illud q inde quęsitum est, scd̃m doctrinam Bal. in d. l. fori. cui etiam adhæret Io. de Platea in d. l. fin. C. de silen. li. 12. vbi dicit q id q acquirunt à priuatis personis aduocati & notarij rõne sui officij dr̃ castrense, per illam. l. iuncta. d. l. fi. C. de inof. test. & ita ẽt Pau.
7 de Cast in l. fi. C. qui test. fac. pos. ¶. Accedit † q no. Io. de Imo. in rubr. de pec. cler. dum dicit q acquisitum ex scientia vel officio publico dr̃ quasi castrense peculium: allegat dictam. l. fi. C. de inoffi. testa. ¶ Et per hæc apparet responsum ad allegata in contrarium. & primò ad d. l. fi. de inoffi. test. inquantum ibi vr̃ ponderari q sit acquisitum de publico, dicendum est, q̃d vt ibi etiam inquit Sal. illud, ibi non denotat iuris ministerium: nam vt dixi. s̃. et illud q acquirit assessor vel aduocatus vel miles aliunde quàm de publico, nihilominus dr̃ castrẽse vel quasi. dummodò rõne militiæ vel aduocationis fuerit acquisitum d. l. si fortè. & d. l. velut. cum alijs. s̃. ad hoc allegatis. ¶ Non obstat id q notat Bal. in d. l. fori. dum dicit q acquisitum a procuratore non est quasi castrense: quia dico q in hoc melius loquitur Odo ff. & Cy. in præallegata. l. fin. in fi. C. de inoff. testa. per illam. l. in verbo, patroni. attento q illud q ibi dicitur de acquisitione facta ex publico, non restringit: vt ibi dicit Salic. & etiam alij ibidem. & s̃. probaui. ¶ Præterea in proposito nostro non poterat dictus procurator officium procurationis exercere, nisi tanquam notarius, & publica persona ex dispositione dicti statuti: quo casu ipsemet Bal. in d. l. fori fatetur illud esse peculium quasi castrense. Et per hoc etiam patet q Bal. in d. l. cum oportet, inquantum dicit de notarijs, nõ tamen loquitur contra dictam. l. fi. de inoff. test. in verbo, memorialib. cum gl. & ipsemet Bal. in d. l. fin. & in d. l. fori. tenuit contrarium eius q ipsemet dixit in præallegata. l. cùm oportet, & rectius ¶ Non
8 obstat † id q no. Spe. in dicto ti. de actore: quia eius snĩa damnatur ibi per Io. And. & etiam per gl. & omnes in d. l. fori. & p
* Gul. de Cug. in d. l. cum lege. & * communiter per alios quos s̃ retuli, & à communi opinione in iudicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgarib. ¶ Ex quib. cõcludo dictum peculium esse censendum quasi castrense.

ADDITIO.

a ¶ Procuratores. Imò hi non sunt aduocati, vt melius ait Alex. infra eo. consi. 109. in fi. nec quod acquirunt cadit in quasi castrense nisi sit procurator fisci. idem dico de notario, nisi sit notarius principis vel actorum & sic Alexand. hic malè consuluit non ob. l. fin. C. de inoff. test. ibi, memorialibus, quia loquitur de actuarijs.

CONSILIVM III.

Lege. s̃. libr. 1. consil. 54. quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Absens vbi damnari potest, quilibet vt defensor debet admitti ad ostendendum innocentiam.*
4 *Fama cum adminiculis probat, vbi difficilis est probatio.*
6 *Dicenti se vidisse de nocte à longè, non creditur.*
7 *Testes præsumuntur contestes.*
8 *Amicitia quæ testem repellat.*
10 *Frater ad defensionem fratris testificari potest.*

CONSILIVM IIII.

VISO pcessu inquisitionis firmatę contra, & aduersus Antonium Tuscum, Lambertinum de Lambertinis, Baptistam Mergotũ, Ioannẽ Mergotũ, Antoniũ Mergotũ, Baldinũ Zanotum de Lugo, p magnifi. & generosum equitem clariss. doctorẽ & comitẽ dñm Ant. de Guidonib. dignissimum commissariũ in partib. Romãdiolæ, p dño Duce Ferrariæ &c. p homicidio, vt dicebat cõmisso p eos in psonã Rondini de Rondinellis de Lugo: visaq; cõparitione facta p dñm Baptist. de Bõzagnũ tanq vnum de populo, & vt defensorem, & excusatorẽ dictorum inquisitorũ, qui ad probandam eorũ innocentiam produxit

 produxit

produxit capitula, & fecit examinari septē testes. put in actis mihi exhibitis apparet. Videndum est quæ sint partes dicti cō missarij. & oportet prius discutere an dictus Baptista potuerit cōparere, vt cōparuit, & debuerit admitti. & posito qd sic, erit secundò videndum an sit pbatum legitimè de innocentia inquisitorum, adeò q debeat pnunciari eos non fuisse culpabi-
1 les. ¶ † Circa primum dico eum admittendū fuisse: quia cū ex forma statutorū & cōsuetudinum totius Italię posit de crimi ne capitali pcedi contra absentē in cōtumaciā: pôt in tali casu cōparere p absente quis, tanq instructor cāæ, seu tanquam de
a fensor,[a] ad ostendendum innocentiam per tex. in l. seruū quo que. §. publicè. ff. de pc. ac ēt. quia vbicunq; iudex pcessurus est contra absentē in contumaciam, dēt perquirere veritatem oībus modis, & çñr taliter venientes audire, vt l. ampliorem. C. de app. & in aut. qui semel. C. quō & quan. iud. & ita tenuit Bar. in extrauag. ad repri. in verbo legitimè. in l. pen. §. ad cri-
* men. ff. de pub. iud. & ibi doct.* cōiter in d. §. publicè & Cyn. & alij post eum in l. reos C. de acc. & Canonistæ in c. veniens. de accu. & Io. An. in add. Spe. in ti. de procu. §. 1. ver. item q cā. ¶ Plus voluit ac consuluit Dy. quem refert & sequitur Io. An. in addi. proximè allegata, & Iaco. de Are. & Cyn. in d. l. reos. &
b Ang. & Io. de Imo. in d. §. crimen. q etiam pcurator[b] cum mādato posit & debeat admitti in dicto casu. s. qñ p crimine publico & capitali pôt absens damnari, maximè p d. §. publicè, p l. intra accusatorem. ff. de publ. iud. & p alia de quib. per eos in dictis locis. ¶ Sed hæc disputatio ad præsens nō est necessaria,
2 attento † q dictus d. Baptista non comparuit, vt proc. cum mā
1 dato, sed † vt quilibet de populo ad instruendum curiam, seu vti defensor prædictorum: quo casu omnes fatentur eum potuisse & debuisse admitti, vt ēt dicit Io. de Imo. in d. c. veniens. vbi dicit seruandam esse cautelam, quam dicit se tunc proximis diebus seruasse, vt compareat aliquis ad defensionem absentis tanquam instructor vel informator de defensionib. absentis, quas ēt ipse iudex etiam nemine comparente deberet perquirere. l. si non defendantur. ff. de pœnis. & l. 1. in fin. ff. de qōn. & pducat capitula ex quibus appareat de defensione rei inquisiti. & nominet testes instructos de defensione quos exa [illegible]ari velit, & per hunc modum poterit etiam in causa capita [illegible]uidere ne condemnetur, vel in banno ponat. & ita dicit [illegible]sse Bononiæ seruari, & ego ēt hic & alibi quam pluries fer [illegible] feci, & sic cōiter practicari, & seruari vidi & rectè, per præ-
3 dicta. ¶ † Circa scdm principale (videlicet an sit pbatum de innocentia dictorum inquisitorum, adeò q debeat pronunciari eos de dicto homicidio non fuisse culpabiles, nec puniendos) rñdeo q sic: quia per dictos septem testes est pbatum q tpe q̄ vulneratus & occisus fuit dictus Rondinus, q fuit circa tertiā horam noctis, dicti inquisiti non erant in loco, in quo fuit vulneratus Rondinus, sed erant distantes & q non potuissent illuc accedere quin dicti testes comprehendissent, & per hunc modum optimè probatur hæc negatiua coarctata scilicet loco & tpe. l. optimam. C. de contrah. & commit. stip. c. ex tenore, & c. series, de testi. notat gl. & doc. in c. bonæ memoriæ Magun tiñ. de elec. & no. in l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acq. hær. & in §. si verò absunt, in auth. de hær. & fal. in verbo, vidisse, & ponit ibi Ang. in §. hinc nobis. & no. per gl. & doct in l. 1. §. 2. ff. de iti. actuq; priua. & p Cy. & Bal. in l. actor. C. de pb. & per doct. in c. cum ecclesia. de causa poss. & in ca. tertio loco, de prob. cum simi. Et plus deponunt testes. s. publicam vocem & famam ac communem opin. esse in dicto loco apud bonos & graues q dicti inquisiti non fuerunt culpabiles. ¶ Et attento
4 † q dictum delictum fuit commissum de nocte & tempore ta li q luna nullo modo lucebat, nec lumen aliquod reddebat, adeò quod non potuisset discerni qui fuissent occisores dicti Rondini, qui fuit occisus in maxima multitudine personarū, vt deponunt testes: ideo tūc. s. qñ probō est super eo in quo probatio est de difficili, sufficit probō per famam saltem concurrentibus aliquibus adminiculis vel coniecturis quamuis aliàs talis probatio non fuisset sufficiens. ita notat Cyn. in l. si quidem. C. sol. mat. vbi propriè ponit exemplum qñ tractaretur de probanda morte alicuius occisi in magna multitudine, & tumultu. allegat. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. & notat Innoc. in c. veniens. de verb. signi. & notatur in c. præte rea. de testi: & per Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 7. q. ff. de ope. no. nun. & Anto. de But. in c. veniens. el 1. de test.

& in c. transmissa. qui filij sint legi. bene facit q notat Bald. in
5 d. l. si quidem. ¶ Et in proposito † nr̄o adest nedum fama & cō iectura, ex eoq probatur per testes q dicti inquisiti erant tempore dicti commissi homicidij amici, & beneuoli dicti Rondi ni: & ita continuè fuerant. arg. l. 3. in princ. ff. de testi. & in l. 1. §. cum quis. ff. de quæst. & c. constitutis, de testi. sed ēt adest p-
6 batio q ipsi inquisiti non interfuerunt homicidio: ergo videtur esse sufficienter probatum. ¶ † Quòd autem dicta probatio occisorum videatur esse super re difficili, patet per id q no. gl. in l. si cum exceptione, §. in hac. in verbo, ignoret. ff. q metus causa. vbi glo. dixit q iustè ignoratur id q fit de nocte vel in multitudine hoīm. & scdm Ang. illa gloss. non est alibi. per eam dicunt ibi Bal. & Ang. aliàs per Old. fuisse defensum quē
2 dam qui accusabatur de homicidio commisso † de nocte, & testes deponebant se vidisse à longè, & fuit pbatum q luna nō lucebat illa nocte: ideo testes illi fuerunt reprobati, vt etiam not. Bald. in l. Aretusa. ff. de statu homi. & in c. 1. §. porrò. in tit. quæ fuit prima causa benefi. amit. bene facit q notat Bal. in l. si non speciali. ff. de testi. vbi dicit q testes qui propter obscuritatem noctis non possunt videre, non probant de visu, q intelligitur secundum eundem Bald. in d. l. Aretusa. quando testes ipsi affirmabant q ibi non erat lumen ignis vel candelæ, & apparet quòd luna non lucebat, & erant æqualiter distantes à lo
7 co, vbi agebatur id de quo quæritur. ¶ Nec obstat † si contra testes opponatur, quòd non sunt contestes in eodem loco, & tēpore, iuxta id q habetur in c. licèt causam. de prob. & in c. cùm dilecti. & in c. bonæ de elect. cum simil. quia respondeo quòd imò intelligūtur esse contestes. tum quia plures ex eis vocāt contestes de numero prædictorum testium, vt Nannes Gaspa rini, & Ioannes Gazoli, & Bonifacius Scalabrini. & in dubio etiam nisi appareat q testes sint singulares ratione, loco, vel tempore, præsumuntur contestes, vt nota. Innocent. in c. qualiter & quando. el 2. de accusa. & Spec. in titu. de inquisitio. §. nunc tractemus. versicu. super probationem autem infamiæ. & Bal. in l. 2. C. de bono. possess. secundum tabu. & in l. de quibus. ff. de legi. vbi ad hoc allegat. c. cum tu. de testi. & no. Ioan. de Imo. in c. cùm oporteat. de accusa. & domi. Abb. in ca. cum Ioannes de fid. instrumen. ¶ Nec obstat q aliqui ex dictis testibus deponant quòd sunt amici dicti domini Baptistæ, & in quisitorum, sicut sunt alij communiter: quia respōdeo q plu-
8 res sunt testes, qui hoc non dicunt. † Secundò, quia dicunt qd sunt amici eis sicut sunt allij communiter. vnde talis amicitia
c [c] non repellit testem, sed requiritur q amicitia sit maxima seu talis & tanta, quòd reddat eum intantum amicum vni, quòd ex hoc habeat aduersarium odio, aliàs autem amicitia quæ est actus virtuosus, non repellit testem. per l. sciendum. ff. de vsu. l. 3. in princip. ff. de testi. c. quoties. cum ibi notatis per Innoc. & doct. de testi. & c. cæterùm. de testi. cogen. & not. doct. maximè Bald. in l. eos. & in l. si quis. C. de testi. & not. Spec. in tit. de teste. §. 1. in prin. & Barto. in l. admonendi. ff. de iureiurando. & not. in c. insinuante. cum simil. de offic. deleg. ¶ Et plus
9 † dixit Iacob. Butri. in d. l. 3. in prin. ff. de testib. quòd licèt duo testes coniuncti magna amicitia non probarēt; tamen tres pbarent: quia fidem supplet numerus, per notata per glo. reputatam singu. in d. l. 3. §. 1. ff. de testi. in verbo, numerus. bene facit quod no. Ioan. And. in additio. Spec. in titu. de noto. criminis. §. fama. in additione incipiente. à legato. & Iacob. Butri. in l. parentes. C. de testibus. & Nicol. de Neap. in l. 2. in principi. ff. de excus. tuto. vbi reputat singulariter ad hoc esse notandū
10 gloss. in dicto verbo, numerus. ¶ Fortius † dixit singulariter
3 Bald. & Salic. in d. l. parentes. C. de test. & Sal. in † l. testis. ff. de testibus, quòd licèt aliàs frater non esset idoneus testis pro fra tre in causa ciuili el criminali si testificatur solùm ad defen-
d sam [d] fratris, & non ad impugnationem alterius, quamuis hoc testimonium redundaret in præiudicium fisci; tamē erit frater idoneus testis, per id quod habetur in c. literas, de psum. vbi fratris testimonium purgat fratrem in causa hr̄is, nec dēt fiscus conqueri, quod pœnæ non irrogatæ indignō solam duritiam continet. l. si seruus. ea. l. ff. de ser. expor. & hæc dicit Bal. esse vera, & menti tenenda, multò magis ergo amicus etiam qualicunque amicitia coniunctus admitteretur in casu prædicto. Ex quibus omnibus intrepidè concludo partes commissarij eē in pnunciando dictos inquisitos non esse culpabi les de contentis in inquisitione pdicta, & non esse puniēdos.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Defensor. Cæpola causa crimi. cons. 46. cum decem consi. sequentib cons. 64. consi. 72. cons. 73. con. 74. Cor. cons. 17. lib. 3. cons. 122. lib. 4. Decius consi. 429 ĵ. eo. consi. 138. nu. 14.

b ¶ Procurator. & malè, nisi vbi pœna relegatione minor debet imponi. l. pen. in fi. de publ. iudi. l. 1. an per alium cau. app. reddi possint, hodie de generali consuetudine & stylo nullus etiã vt quilibet admittitur pro alio in cã criminali, nisi reus personaliter vel in vinculis compareat, sed tñ non tollit quin iudex debeat oĩb. modis inquirere de veritate & innocẽtia. d. l. si nõ defendantur. de pœn. Et sic licet quis non admittatur tanq̃ defensor pro absente, vt scilicet non debeat sine eo procedi, tñ potest incitare & instruere officium iudicis.

c Amicitia. s̃. li. 1. cons. 78. nu. 3 li. 5. cons. 88. nu. 14. Aufr. tract. de repro. test. ver. amicitia. ĵ. e. consi.

d ¶ Defensa. s̃. li. 1. consi. 5. num. 8.

SVMMARIVM.

2 *Legitima non amittitur omisso inuentario.*

4 *Statutum vocans simpliciter sorores vel alternatiuè vtrinq; coniũctas, vel ex latere patris tantùm, intelligitur secundum ius, vt cõsanguinea per vtrinq; coniunctam excludatur. & num. 5. 6.*

CONSILIVM V.

ONSIDERATIS oĩbus quæ in themate narrantur & lecto tenore testi d. quondã Galeoti. & sta
tuti sub rubrica de succes. ab inte. ¶ Circa primũ
1 quo † quæritur an dictum testm̃ valeat postq̃ legata relicta per testatorem absorbent vltra vires hr̃ditatis, & per consequens dictus posthumus non esset consequutus aliquid de hæreditate paterna vigore testamenti paterni: Rñdeo testm̃ valere: qm̃ posthumus fuit institutus solenniter in testõ, & sic q̃tum ad eum fuit seruata forma in testõ de iure requisita. l. inter cætera. ff. de lib. & posth. l. fin. C. de libe. præt. & in §. aliud quoq; capitulum, in authe. vt cum de appel. cogn. ¶ Nec ipsi posthumo obstant legata excedentia vi
2 res hæreditatis: quia rñdeo † q, non obstantib. dictis legatis filius posthumus poterat deducere de bonis paternis suam legitimam debitam sibi de iure naturæ, hoc est tertiam eius q, habiturus fuisset ab intestato deducto solùm ante legitimam ęre alieno, & funeris impensa. vt l. Papi. §. qm̃ aũt quarta. & §. seq. ff. de inoff. test. & l. qm̃ in priorib. iuncta auth. nouissimi. C. de
1 de inoff. test. q, procedit † ẽt si posthumus vel hæres † eius im-
2 miscuisset se hæreditati paternæ, nullo confecto inuentario,
a [a] vt plenè no. per gl. in auth. hoc amplius. C. de fideic. & ibi Ia. But. & gl. in auth. de hær. & fal. in §. si verò non fecerit in verbo, lucrari. & in l. fi. §. pẽ. in gl. fi. & ibi doc. C. de iur. deli. & plenè declarat Bar. post Cy. in auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & Io. And. in add. Spe. in ti. de instr. edi. §. fi. ver. quid si de suo. & declarat etiam Bald. in l. cum à mr̃e. C. de rei ven. & in l. 1. C. de bo. auth. iud. poss. & Ang. in l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus p
3 quam leg. Fal. ¶ Circa scd̃m † dubium quo quæritur, an posito q, prædictum testm̃ valeat, dicta Iacoba coniuncta ex latere patris tãtum ipsi fratri suo posthumo veniat ad successionem eiusdem posthumi cũ dictis Philippa & Iulia sororib. vtrinque coniunctis. Breuiter rñdeo, q, non: quia præferuntur sorores vtrinq; cõiunctæ: vt in auth. itaq;. C. comm. de success. & cum dictis sororibus vtrinq; coniunctis, concurrit etiam mater dicti posthumi æqualiter & pro virili, si ipsa extat, vt in auth. defuncto. C. ad Tertul. & ibi etiam probatur q, mater excludit dictam Iacobam, quæ non est vtrinq; coniuncta, & notatur in l. 1. ff. de iur. & fac. ign. & expressiùs probatur in §. consequens in auth. de hære. quæ intest. Et hoc procedit de iure communi ¶ Sed videndum est vtrum idem sit ex dispositione dicti statuti: & quò ad matrem constãt q, statutum vult q, ipsa succedat æqualiter cum sororibus defuncti, & q, viriles fiant portiones.
4 ¶ † Sed posset dubitari, an vigore dicti statuti dicta Iaco. soror dicti posthumi ex latere patris tm̃, succedat ipsi posthumo, sicut quælibet soror vtrinq; coniuncta: & istud est maius dubium, quod sit in hac consultatione. nam videtur prima consideratione dicendum quod sic: quia statutum disponit quod, si quis maior vel minor decesserit ab intestato, etiam si non haberet facultatem testandi, sine filio vel filijs, nepote vel nepotibus natis ex filio vel filijs masculis, legitimis, & naturalibus, superuenientibus patre vel fratre seu fratribus, vel sororibus vtrinq; coniunctis, vel ex latere patris tantùm, vel filijs fratrũ, vel auo paterno, q, succedat pater vel auus paternus si patrem vel auum habeat; & si non habeat, succedant fratres vtrinque coniuncti, vel ex latere patris tantùm, quib. fratribus existentibus sorores non succedant: prædictis autem fratribus vel filijs fratrum non existentibus, tunc succedant sorores prædictę exclusis alijs, præter matrem quæ succedat æqualiter cum sororibus defuncti in virilem portionem. Cum igitur statutum fecerit mentionem de sororib. tam vtrinq; coniunctis quam coniunctis ex latere patris tantum, & postea dicit q, dictæ sorores succedant, videntur oẽs sorores tam vtrinq; coniunctæ q̃ ex latere pr̃is tm̃ simul vocatæ, cum oẽs sint agnatæ, & sic cõiunctæ per masculum. inst. de legit. agna. suc. iuxta prin. & §. item si quis ex cæteris, & sic statutum prędictum vr̃ voluisse fauere agnationi, iuxta no. per Cy. in l. 1. C. ad l. Iul. de adul. & p Io. And. in addi. Spec. in rub. de successio. ab intest. cum sim. & illa dispositio statuti vocantis indefinitè dictas sorores, debet referri ad oẽs sorores, de quibus. s̃. fecerat mentionem. l. 1. C. de libe. pręte. l. 3. §. 1. ff. de libe. & posth. & præsertim, vt statutũ aliquid operetur. l. si quando. in princi. ff. de leg. 1. c. si papa. de priui. in 6. & q, no. Bar. in l. 4. §. & prætor. ff. de dam. infec. & in
5 l. 2. ff. de vsucap. ¶ † Sed his non obstantibus puto ẽt ex dispositione dicti statuti non vocari sororem ex latere patris tm̃ coniunctam, nisi qñ non extarent sorores vtrinq; coniunctæ. Moueor, statutum debet interpretari vt quanto minus fieri põt lædat ius commune, saltẽ ne alius indebitè damnum patiatur, vel ne alius indebitè ad lucrum admittatur. l. 2. C. de noxa. l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. & hon. & no. Bar. in l. omnes populi. in 6. qõ. principali. ff. de iustit. & iur. sed si dictum statutum intelligeretur q, etiam extantibus sororibus vtrinq; coniunctis, dicta soror coniuncta ex latere patris tm̃ concurreret cum dictis sororibus, & cum matre defuncti in virilem portionem diminueretur ius debitum matri iure naturæ. l. nã & si parentibus. ff. de inoff. testa. & diminueretur ius successionis, etiam iure naturæ pertinens ad dictas sorores vtrinq; coniunctas: & soror coniuncta ex latere patris tm̃ admitteretur indebitè ad lucrum dictæ successionis: vt hæc probantur [illegible] l. fi. in verbo, lex ipsa naturæ &c. C. quorũ bono. iuncto. d. [illegible] itaq;. C. com. de succes. & d. auth. defuncto. ad Tertul. ergo debet intelligi dictum statutum q, admittantur dictæ sorores. s. prout de iure communi vocantur, videlicet sorores vtrinque coniunctæ, si extant, & illis non extantibus, tunc demum admittatur soror ex latere patris tm̃. ¶ Pro hoc benefacit id q, hr̃ in c. dilectus. de consuet. nam ibi probatur scd̃m Ant. de Butr. & Io. de Imo. q, verba statuti etiam inproprianda sunt, ne inducant repugnantiam iuris communis, vel læsionem tertij.
6 ¶ Hoc confirmo ex † his quæ bene ad propositũ consuluit Pau. de Cast. in consi. 359. inci. Statuto ciuitatis Castelli &c. nam in casu suo statutum disponebat q, si quis decesserit sine descendentibus & ascendentibus masculis ab intestato succedant fratres masculi consanguiniei, & filij masculi dictorum fratrũ consanguineorum tm̃: & si non supersunt, succedant patrui & filij masculi patruorum exclusis sororibus, & matre, auo materno, & auia paterna, & oĩbus alijs attinentibus tali decedenti ex latere matris tm̃. Quærebatur, si quis decessit sine descendentib. & ascendentib. sed superstitib. vno fratre consanguineo tm̃. i. coniunctũ ex latere pr̃is tm̃, & vno fratre vterino tantũ. i. coniuncto ex latere mr̃is tantũ, vtrum ille frater vterinus succederet solus in oĩb. bonis, q̃ p̃fatus defunctus habuit à matre. puta in dotem, & arguit ad vtranq; partem, & finaliter cõcludit q, sic: quia de iure cõi frater cõiũctus ex latere mr̃is tantùm, p̃fertur fratri cõiũcto ex latere pr̃is tantum, in bonis q̃ obuenerunt defuncto à mr̃e, vel linea mr̃na, & econtra frater ex latere patris tantũ, p̃fertur fratri ex latere mr̃is tantũ, in bonis quæ defuncto obuenerũt à patre, vel linea paterna. l. de emancipatis. C. de legi. hære. & notat in d. auth. itaq; per glo. & doc. & in corpore vñ illa sumitur. sed dubium faciebat dictum statutũ q, cũ dictõne taxatiua tm̃, vocabat fratres cõsanguineos, & filios eorum, & sic propter illam dictionem taxatiuã videbantur cæteri exclusi, vt notatur in l. rõnes. C. de proba. & in c. cum ecclesia sutrina. de causa pos. & proprie. & ẽt statutum in

casu suo excludebat coniunctos per matrem, vt s. retuli. tn̄ ipse
concludit contrarium, q. dictum statutum nō intelligit̄ hr̄e lo
cum in bonis obuētis defuncto à mr̄e, sed in alijs bonis: qa in
bonis ꝓuētis à matre est potior iste vterinus, ꝑ dictam. l. emā-
cipatis, & sic vult q. dictum statutum interp̄tet̄ scd̄m ius cōe in
casu prædicto, q. ꝓbatur ꝑ rōnes quas adduxi. s. & certè in ca-
su suo videbatur esse magis durum īterp̄tari dictum statutum
scd̄m ius cōe, vt ipse consuluit, cum verba illius statuti essent
multum magis p̄cisa q̄ in casu nostro, vt ēt patebit ꝑ ꝯ dicenda.
¶Confirmantur prædicta: qa statutum de q̄ nos q̄rimus, loqui
tur alternatiuè. dum dicit superuiuētib. sororibus vtrinq; con
iunctis vel ex latere patris tm̄: vnde dum postea subdit q. fra-
trib. non extantib. succedant dictæ sorores, vr̄ ēt loqui alterna
tiuè, sicut loquitur in parte superiore ad q̄ fit relatio. l. illa insti
tutio. ff. de hær. insti. l. si ita scripsero. ff. de cond. & demon. l. ait
p̄tor. §. 1. ff. de re iud. & sic perinde est ac si diceret statutū q. fra-
trib. non extantibus, succedant sorores vtrinq; coniunctæ, vel
7 ex latere patris tm̄. sed ita est † q. in dispositione alternatiuè vo
cante ꝑsonas, inter quas cadit dispar rō, intelliguntur vocari
illæ personæ non simul, nec copulatiuè, sed ordine successiuo
3 scd̄m ordinē scripturæ. † vt l. cum pater. §. pe. ff. de leg. 2. sed in
dicto statuto primò nominatæ sunt sorores vtrinq; coniunctę
q̄ sorores ex latere patris tm̄, & magis coniunguntur defuncto
primæ sorores pp duplex vinculum: q̄ scdæ, vt ꝓbat̄ in d. auth.
itaq;. ergo illæ prius videntur vocari. bene facit tex. in authen.
hoc amplius. cum gl. in verbo; nominatus est. C. de fideic. & l.
quoties. in prin. ff. de vsufr. & q. no. doc. in l. nec. n. cum sim. ff.
8 de sol. ¶Corroborantur † p̄dicta ꝑ id q. habetur in pręmisso sta
tuto dicente q. si decedens sine descendentib. masculis habeat
patrē vel auum succedat pater vl̄ auus: & tn̄ nemo negabit, q. si
quis decedat sine liberis patre & auo superstite, succederet pa-
ter, non auus; iuxta dictam auth. defuncto. & simil̄. si quis de
cederet superstite fratre, & filijs fratris, non admitteretur pari-
ter frater superstes, & filij eiusdē fratris, iuxta auth. cessante. C.
de legi. hære. aliàs statutū cōtineret absurdum. s. q. agnatus ma
sculus prior in gradu, non præferretur alteri agnato posterio-
ri in gradu non repræsentanti parē gradum. vt in d. aut. defun
cto. & l. si viua matre. C. de bonis mat. & statutum nunquam
debet interpretari q. cōtineat absurdū. l. scire oportet. §. aliud
ff. de excu. tut. & l. ambiguus. ff. de legi. & notatur ꝑ Bar. in d. l.
... p̄ri. in 6. q. principali. & in l. non dubium. C. de legi. & tn̄
statutum prædictum disiunctiuè fecit mentionem de fratrib.
vel filijs fratrum, sicut fecit de sororib. vtrinq; cōiūctis, vel ex
latere patris tantum: igitur ex præcedentib. declarātur sequen
tia l. si seruus plurium. §. fi. & l. qui filiab. in princip. ff. de leg. 1.
¶Et ꝑ hæc apparet rn̄sio ad allegata in contrarium. s. ad dictū
statutum: qa dico q. debet interpretari scd̄m ius cōe, & intelli
gi q. sorores ex latere patris tm̄ admittantur. s. qn̄ non extant
sorores vtrinq; coniunctæ: ꝓut ēt colligitur ex verbis & mēte
9 dicti statuti, vt s. fuit ostēsum. ¶Nec obst. † q. statutum volue-
rit fauere agnationi: qa rn̄deo, q. istud in ea parte statuti loquē
te de sororib. non consideratur, patet: quia ēt pariter admittit
4 tit matrem defuncti, ꝑ q̄ † non conseruatur agnatio, neq; fa-
milia defuncti. l. familiæ. §. 1. ff. de verb. sig. & in dicto tit. inst.
de legi. agna. succes. in prin. ¶Præterea posito q. sorores cōiun
ctæ ex latere patris tm̄, non admitterentur, nisi deficientibus
sororib. vtrinq; coniunctis, per hoc non est quin conseruetur
agnatio, quę conseruatur in ꝑsonis illarum sororum vtrinque
coniunctarum dum viuunt. ¶Nō obstat q. statutum debet re
ferri ad oēs sorores, de quib. s. facta est mentio, iuxta. l. 1. de li.
præt. quia rn̄deo q. illa. l. facit potius in contrarium: qa ibi di-
citur q. hoc ꝓcedit, nisi aliqua rō subesset quare non debet ad
oēs referri. s. pariter ꝓut est in casu nostro, ne inducatur corre-
ctio iuris cōis in præiudicium tertij, & ne alius indebitè ad lu-
crum admittatur, & quia maior est rō in sorore vtrinq; coniū-
cta: quia vincula duo vincunt vnum. c. 1. de tregua & pace. &
dicta auth. itaq;. & etiam ꝓbatur per d. l. cum pater. §. pe. ¶Nō
obstat q. statutum al̄r nihil operaretur: quia imo statutō mul-
tum operatur: vbi deberent concurrere fratres & sorores, & a-
scendentes vtriusq; sexus. l. fi. C. de lib. præte. & in dicta auth.
defuncto. & in d. auth. cessante. & statutum disponit contra-
rium. ¶Præterea operatur q. vbi soror ex latere patris, tm̄ & so-
ror ex latere matris tm̄, deberent pariter succedere in rebus,
quę obuenissent aliūde, quam à patre vel matre, iuxta. d. l. de
emancipatis, vult statutum q. p̄feratur soror ex latere patris tm̄
sorori ex latere matris tm̄, vt clarè in d. statuto cautum est. ¶Et
10 sic remanet firma conclusio † q. dicto posthumo succedit ma-
ter eius. s. dn̄a Cæcilia, ac ēt Philippa, & Iulia sorores vtrinq; cō
iunctæ. s. quælibet ꝓ tertia parte, exclusa Iacoba, ad quas soro-
res vtrinq; coniunctas & matrē transmisit dictus posthumus
hr̄ditatē paternā ēt non aditam. l. si fratris. C. de iure deli. l. apd̄
hostes. C. de suis & leg. l. ventre. cum ibi plenè no. ff. de acqui.
hær. & notat̄ in l. si infanti. C. de iure deli. ¶Et cn̄r dicta Iaco. si
habuit dotē mr̄is suæ, nihil aliud petere pōt, nisi illud q. sibi de
betur ex dicto relicto librarum centum, q. relictum librarum
centum excedit legitimam sibi debitam in bonis p̄ris, iuxta id
q. hr̄ in d. auth. nouissima, meritò nil aliud petere pōt, vt ibi, &
l. cum q̄rit̄. eo. ti. cum si. Reliquum verò venit diuidendum in
ter Cæciliam, Philippam, & Iuliam, & primò Philippa & Iu-
lia debēt deducere suam legitimam vel dotem æquiualentem
legitimæ. iuxta auth. res quæ. cum ibi no. per doc. maximè Sa-
li. & Ful. C. comm. de le. quæ legitima erat librarum 750. pro
qualibet earum, attento q. computato posthumo quatuor fi-
lios habuit testator scd̄m distinctionem traditam in d. aut. no
uissima. & ēt det hr̄e quælibet earum tertiam partem aliarū.
75. librarum, q̄ fuit legitima posthumi, & aliam tertiam partē
dictarum librarum. 75. posthumi dēt hr̄e dn̄a Cæcilia mr̄, q̄ est
similiter hæres posthumi pro tertia, residuum verò q. ascendit
vsq; ad summam librarum 575. præsupponendo q. bona testa-
toris deducto ære alieno, & funeris impensa valerent vsque ad
summam librarum 800. debent diuidi inter omnes alios lega
5 tarios † ꝓ rata. l. 2. §. 1. ff. de condi. l. si post missionem. & q. ibi
no. doct. ff. ad le. Fal. l. 1. §. si is qui quadringenta. ff. ad Treb. &
l. fi. §. si præfatam. cum ibi no. C. de iure delib. Et caueant dicta
mater & sorores vtrinq; coniunctæ, vt hæreditatem accipiāt
cum bn̄ficio inuentarij, qa aliter tenerentur soluere alijs lega
tarijs legata in solidum deducta sua legitima, scd̄m q. dixi su
6 pra, per id † q. hr̄ in d. auth. sed cum testōr. C. ad leg. Falci. Et si
dicta Cæcilia conueniatur ad legata, vt ꝓ parte hæres dicti te-
statoris, tam ex persona sua quàm partim ex persona posthu-
mi, cuius est hæres, poterit deducere Falcidiam de legatis, vt
pro illa parte qua tenetur, vt hæres præstare legata ꝓ illa parte
q̄ p̄stabit, vt hæres deducat quartam si hr̄ditatem cum bn̄ficio
inuentarij adeat, & non aliter, vt in d. authe. sed cum testator,
iuncta. l. in autem. & l. q. autem. ff. ad le. Fal. q. facere non pos-
sent filiæ p̄dictæ scd̄i matrimonij de legatis puris, ꝑ no. in l. q̄q̄.
C. ad legem Falc. cum sim.

ADDITIO.

a ¶Inuentario. s. lib. 5. consi. 165. nu. 7. s. lib. 4. consi. 67. nu. 1. vbi
dixi.

EPITOME.

**¶Valet testamentum Iudæi manifesti vsurarij, omissa forma
c. quanquam, de vsuris. in 6.**

CONSILIVM VI.

1 SVPER † p̄missa dubitatione. s. † an dispositio. c.
1 quanquam de vsur. in 6. quatenus inualidat te-
stamēta manifestorū vsurariorum, locum sibi vē
dicet in Hebræis manifestis vsurarijs multum co
piosè & eleganter allegatum fuit per excellen-
a tissimos doctores Senenses [a] s. consulentes mihi fratres hono-
randos, adeò q. additione opus esse non videret̄: tn̄ ne ad rem
ipsam incogitatè accessisse videar, & ēt quia vt præfati consul
tores affirmant, passus iste non videtur reperiri in specie à do-
ctoribus nostris studentibus in iure tactus, aliqua ad confir-
mationem suę conclusionis breuiter subiungam, & in primis
dico q. istam partē negatiuam sequi vr̄ Florianus de S. Petro
de Bononia in l. fi. C. de Iud. vbi quærit quid possunt ordinarij
locorū contra Iudæos rōne vsurarię prauitatis, & dicit q. respe
ctu pœnæ quæ olim imponebat̄ per. c. quia in oībus. & c. præ-
terea. de vsur. s. q. priuentur sepultura, nec ad cōionem admit-
2 tantur, & excōicatione astringant̄ vsq; ad condignā † satisfa-
ctionem, nil possunt: quia non possunt excludi de corpore ec-
clesiæ, qui nunq̄ intus fuerunt: & quia quò ad spiritualia nil
ad nos de his quæ foris sunt. 2. quæst. 1. multi. 37. quæst. 1. sæpe.
& q.

& q ibi no.& c.gaudemus.de diuor. Item dicit respectu pœ-
næ de qua in c.1. de vsu.in 6.s.ne locent hospitia.& etiã respe-
ctu pœnæ,de qua in c.quanquã.de vsur.in 6.& cle.1.e.ti.taliũ
enim pœnarum scd̃m eum sunt incapaces Iudæi:& iõ infert q
contra eorum hæredes non põt procedi vigore illorum iuriũ,
& subdit q bene prouidit ecclesia militans ɔtra Iudæos fœne-
rantes cum catholicis,eo modo, quo potuit: nam interdicit
Christianis commerciũ Iudæorũ,donec plenè restituant vsu-
ras.c.post miserabilem,& c.quanto.de vsu. Sic & eodẽ modo
cõpellit eos ad soluendas decimas prędiales.c.de terris,de de-
ci. Et ex his dicit ipse esse concludendum, q cum iura aliter
non disponant,non possunt ordinarij locorũ inquietare Iu-
dæos,nec hæredes eorũ super restitutione vsurarum, & ista di-
cit esse notanda: quia quotidiana.cum igit̃ dispositio dicti c.
quanquam.quæ est lex canonica inducta sit ad restitutionem
vsurarum,vt dicit Io.An.ibi in prin.in nouella,non debet hr̃e
locum quò ad Iudæos,vt est de mente præfati doc.Nec in pro-
prijs terminis reperio per alios specificè tactam hanc princi-
2 palem dubitationem,de qua quærit̃. ¶ Confirmo † alia ratio-
3 ne,nam vbi habemus legem Mosaicam † non debemus ab ea
discedere quò ad actum celebrandum per Iudæum sine Chri-
stiano,& solũ debet attendi ipsa lex Mosaica, nõ autẽ lex hu-
mana,nisi quatenus expresśè lex humana prohiberet Iudæis.
ita plenè ɔcludit Io.Cal.in cons.10.sub rub.de ɔsti. & cons.30.
sub ru.de testa.vbi ɔcludit,q cum scd̃m legẽ Mosaicam filius
masculus excludat ab intestato fœminam.vt hr̃ numeri 27. &
Papa & Imperator tollerent,vt legem suam seruent: ergo se-
cundũ illã succedent,pro hoc allegat.l.Iudæos.C.de Iudæ.ibi
dum litera dicit,amissuri hactenus permissa, si ab illicitis non
abstineant.Nam secundũ eam ex illo tex.dat̃ intelligi, q lex
sua inter eos debet seruari, nisi in his quæ sunt eis prohibita.
3 ¶ Præterea † scd̃m eum lex Mosaica est specialis lex Iudæorũ,
ergo derogat generali & cõi,sicut species derogat generi.l.san
ctio legum,de pœnis.& in regula generi per speciem, pro hoc
ẽt adducit id,quod hr̃ in Euangelio,legem habemus & scd̃m
eam debet mori: quasi dicat lex naturæ debet nobis seruari.
¶ Et dicit non obstare id quod hr̃ in l.iussio.& in l.nemo.& in
l.Iudæi Romano. & in l.nullus.C.de Iudæ.vbi habetur legem
ciuilem esse seruandam: quia rñdet q verũ est in his quæ sunt
Iudæis expresśè prohibita.sed in his in quibus lex ciuilis non
derogat:tunc inter Iudæum & Christianum seruat̃ lex Chri-
stiana,sed si inter Iudæos tunc seruat̃ lex eorum specialis,vt si-
cut inter Christianos primò seruantur eorum statuta, deinde
lex cõis,iuxta l.oẽs populi.ff.de iusti. & iur. Ita inter Iudæos
primò dẽt seruari lex Mosaica: lege verò Mosaica deficiente
4 debet recurri ad ius cõe. Cum ergo † scd̃m legem Mosaicã, &
veteris testamenti esset permissum testari cum solennitate iu-
risgentium,vt tradit̃ per Bar.in l.interdũ.ff.de cond. ind. post
medium.& no.Fulg.& Roman.in l.si testm̃. C. de test. ad hoc
quod no.gl.& doc.in l.quoties.in prin.in gl.1.ff.de hære. inst.
ergo satis fuit tpe testamenti seruari illam legem Mosaicam
per dictum Hebræum testantem, licèt non fuerit seruata di-
spositio & forma in genere tradita per legem Canonicam in
d.c.quanquã.cum ibi nulla fiat mentio de Iudæis,bene facit,
5 quod hr̃ 45.di.qui sincera. ¶ Fortificantur prædicta † per id
quod not.gl.& plenius Gul.& alij doct.in cle.1.in verb.prin-
b cipib.de Iud.vbi tradit̃ q infideles [d] degentes † in terris Chri-
4 stianorum sunt de foro iudicis secularis,nõ ecclesiastici: quia
ɔstitutionib.canonũ non ligant̃.c.gaudemus.& ibi no. Host.
& Io.An.de diuor.& no.per Innoc.& alios in c.quia super his.
de voto.licèt qñ negligentes essent iudices seculares possent
iudices ecclesiastici indirectè punire infideles. d. c. post mise-
bilẽ.& ibi no.& d.c.quanto.& in cle.1.de test.scd̃m Guliel. &
Io.de Imo.in d.cle.1.de Iudæ.& ita etiã in effectu ɔcludit Petr.
de Anch.in cons.14.incip. Videt̃ prima facie &c.& in repe.re-
gulæ,ea quæ.de reg.iu.in 6.& vr̃ etiã de mente glo. in d. cle.1.
6 in verbo,censura.de vsur. ¶ Accedit: † qa Iudæi diuinis con-
stitutionibus non humanis ligantur 12. dist.oĩa. & 8.distin. si
solus.& ibi no.in gl.quæ incipit,ergo Iudæi quod intelligit̃,
vt dixi,nisi quatenus per legem positiuam reperietur quò ad
7 Iudæos esse aliter prouisum,vt s̃ dictũ est. ¶ Corroborantur †
prædicta per id quod habet̃ 34.q.2.non satis.& c. de infideli-
libus.cum gl.de consan.& affin.& in c.fina.qui filij sint legiti.
5 & in c.fin.de diuor. vbi † q in mr̃imonijs Hebræi leges suas
seruant:vnde glo.35.q.1.in c.1. in verbo peruenerit, colligit ex
illo tex.argm̃ q Iudæi non ligantur canonibus. ¶ Insuper est
attendendum vnũ qđ præsupponit̃.s.q dictus testator habuit
ex certis causis authoritate apostolica absolutionem in forma
debita,ab eo q commisit publicè fœnerando, & à dicta extor-
sione vsurarum,adeò q ex inspectione dictæ absolutionis nõ
tenebatur ad aliam restitutionẽ vsurarũ:& per ɔsequens cessat
rõ ꝓpter quã editũ fuit dictũ.c.quanquam. nam illa prouisio
emanauit ad cõpellandũ fœneratores ad restitutionẽ vsurarũ:
vt ibi dicit Io.An.in nouella,in prin.& dixi suprà: meritò ces-
sante rõne dispositionis cessare debet dispositio.l. adigere. §.
8 quãuis.ff.de iure pa.c.cum cessante.de ap. ¶ Et ɔstat † q posi-
to q non posset dispensari,vt vsura cõmittat̃, iuxta id q̃d hr̃
in c.super eo.de vsur.tñ põt dispensari in eodẽ crimine iã com
misso remittẽdo,vt dñt doc.in d.c.sup eo.notat̃ in c. præterea.
eo.tit.Quinimò pleriq; tenuerũt q Papa ex cã possit in certo
c loco permittere,q Iudæi mutuent sub vsuris, [c] quod ad præ-
sens aliter non discutio: præsertim,quia hmõi cõcesśionẽ aut
9 absolutionem non vidi. ¶ Nec istis obstat † id q̃d not. Bald.in
l.si qñ.in prin.C.de inoff.test.vbi notã. voluit ꝑ illũ text. q si
vsurarius manifestus impetrauit à Papa, q possit liberè testa-
ri:tñ non poterit testari nisi præstet cautionem, de qua in d. c.
quãquã.& seqtur Lau.de Rodul.in cõmẽto.c. ɔsuluit. de vsu.
in scd̃a parte qõne centesima ad fin.quia rñdeo q ille est casus
valde diuersus: nam in casu illo non cessat ratio d.c.quanquã.
vt ꝓbatur in d.l.si qñ.in prin.secus in casu nostro vt est osten-
10 sum suprà. ¶ † Nec obstat etiã principali ɔclusioni prædictæ id
q̃d no.Moderni,vt Dñicus de San.Gemi.in c.1.in fi.de vsur.in
6.vbi dubitat an dispositio illius c.1. habeat locum in locan-
6 tibus hospitia Hebræis fœnerantibus, † & tenet q sic: quia di-
ci põt q ɔtrariã opi.tenuit Florianus de Bononia in d.l. final,
vt suprà retuli,quasi illa pœna nõ conueniat quò ad Hebræos
dispositioni dicti c.1. ¶ Pro quo facit: quia cum text.in d.c.1.
præsupponat prouisionem Lateranensis ɔcilij ɔtra vsurarios
editam & positam in c.quia in oĩbus,eod.tit.in antiquis,& ei
adijciat,vr̃ intelligẽdus in eo casu in quo loqt̃ tex.in d.c. qa in
omnibus,verba sunt hæc Arch.in c.dispendia.de rescr.in 6. in
verbo.contrafecerit.in fi.gl.suæ,facit quod hr̃ in auth.de filijs
ante dota.instr.na.ad fi.& quod no.Io.Mona.in c. q[illegible]quã
super verbo,censendum.de elec.li.6.& gl.& doct.in cl[illegible]
tum.in verbo ɔsuetudine.de elec.s.d.ita est q text.in d.c.[illegible]a
in omnib.loquit̃ de fœneratorib.Christianis,vt ibi apertè pa-
tet ex litera:ergo ita ẽt intelligat̃ tex.in d.c.1. ¶ Vel & secundò,
posito q tex. in d. c.1. haberet locũ in locantibus hospitia He-
bræis alienigenis fœnerantibus,dici põt q in d. c.1. tractat̃ de
imponenda pœna his qui patiunt̃ domos locari fœnerantib.
nõ de pœna imponẽda fœnerãtib.Præterea in casu illo nõ erat
illa prouisio.d.c.1.cõtra aliquã specialem prouisionẽ.seu pro-
misśionem legis Mosaicæ,quæ attendi debet in actib. Iudæo-
rum regulariter,vt dixi s̃. ¶ Et hoc vltimo modo rñderi põt ad
no.per gl.& doct.in cle.1.in verbo,censura.de vsur. Item põt
rñderi,q illud non obstat:qa loquitur gl. in d. cle.1. in verbo,
cẽsura.in pœna seu censura infligẽda à iudice ecclesiastico, qñ
iudices seculares essent negligentes in cogendo Iudæos,& nõ
añ,iuxta dictum c.post miserabilem,& c.quanto.& iste nõ est
casus nr̃,sed valde diuersus: quia tractamus de pœna directò
seu immediatè imposita à lege Canonica, quæ in hoc casu at-
tendi non debet,vt superius dictum est.Alex. Tartag.

ADDITIO.

a ¶ Senenses.scilicet Soc.cons.70.li.1.sed hi valde errãt:quia lo-
quuntur in locis in quibus d. c. quanquam. habet vim legis,
ùm ergo fateantur & verum sit Iudæos (non minus quàm
Ethnicos) ligari legibus ciuilibus,cuiusq; loci exceptis priui-
legijs sibi concesśis,cur non ligabuntur.d.c.quãquam. à quo
non reperiuntur exempti. Atqui (inquiunt) non ligantur le-
gibus eccl'æ.c.gaudemus.de diuor. Fateor, sed dico maximã
esse differentiam inter constitutiones ecclesiasticas, quæ con-
cernunt spiritualia,& constitutiones ciuiles, quæ concernunt
temporalia & politica, quale est dictum capit. quanquam.
b ¶ Infidelis. Idem de Iudæis, vt tenent oẽs Theologi præcipuè
Alphon. Fossatus,1.reg.ca.8.q.37.cum q. seq.Ia.Almain in 4.
senten.dist.18. q.1. & ibi omnes (exceptis paucis, vt Aug. de
Anchor. de potest. Eccles. & Syluest. Prier. in summa, ver. Pa-
pa.q.

* pa.q.7.) idem vt de foro seculari omnes* communiter Canonistæ, vt Old.q.l.1.Pet.Anch.rep.c.ea quæ.de reg.iu.in 6.Car. Zab.cle.vnica de Iudæis.in 3.opp.& ibi glos.pe.Pan.d.c.gaudemus.Bonif.de Vitali.d.cle.1.de Iudæ.cle.2.de pœn.& quod hi.& Iudæi legib.ciuilibus regantur. Cy.l.celebrandis. C. de nup.Imo.cons.1.in fi.Alex.s lib.2.cons.71.Cæp.causa.cri.cons. 75.Pet.Anch.cons.271.Phi.Fran.in rub.de test.in 6.Soc.cons. 62.& fi.lib.1.Dec.c.1.nu.20.de prob.c.consuluit.3.nume.2.de app.Fran.Rip.l.fœminæ.q.2.C.de secun.nup.

c ¶ Vsuris.Alex.s lib.2.cons.1.cons.2.& male.

EPITOME.

Donatio inter virum & vxorem, iuramento statim irreuocabiliter inter viuos firmatur.3.5.vnde nō pōt detrahi Falcidia.11.nec cadit in donationem causa mortis licèt donans retineat vsumfructum.12.13.14.nec compensatur cum dote.16.17.18.nec ob id tenetur mulier creditoribus viri.

CONSILIVM VII.

VISO instrumento donationis factæ per Paulinū in Matthæū, & alio instr̄o donationis collatæ p eundem Matthæū in dñam Anastasiam eiusdē vxorē, & alio instr̄o, quo dictus Paulinus confessus est habuisse ex causa dotis pfatæ Anastasiæ libras septuaginta Bono. & viso themate, ex quo tria principaliter in dubium refricant ¶ Venio ad primū videlicet: An di-
1 cta † Anastasia vigore donationis pdictæ teneat pro rata creditorib.donatoris, vnà cū dicto Matthæo. Et prima facie videretur dicendū dictā Anastasiā nō posse se tueri ex capite dictæ donationis: cum illa celebrata fuerit çstante matrimonio, & sic nulla fuit, per totū tit.ff.& C.de don.inter vir. & extra eod. tit.per totū. Et posito q, diceret donationē saltē fuisse confirmatam morte donatoris præcedentis: maximè cùm fuerit dicta donatio corā iudice insinuata per l. donationes quas parentes.C.de don.inter vir.l.cum hic status.§.ait orō.ff.eo.tit. cum si.& maximè cùm interuenerit traditio rei donatæ, quæ traditio requirit ad çfirmationē dictæ donationis.l.Papin.ff. de don.inter virū.& l.quod de suo.cum glo. C. de dote cauta.
2 interuenit † enim traditio per retentionem vsusfructus dictæ donatæ, prout in instr̄o çtinetur, per quā retentionē vsusfructus cuius psumptione res tradita est, vt tex. in l. quisqs. & l.si quis argentū.§.sed si quis vniuersitatis.C.de don.quę iura non reperiunt alibi scdm Bal. Constat et de traditione p çstitutū de quo in instr̄o.l.quod in eo.in prin.& l.qui bona.ff. de acq.poss.& l.Iul.§.ex vendito.ver.possessionem autem.ff. de act.empt.tñ posito q, dicta donatio fuerit morte çfirmata,
†1 (vt dixi) vr adhuc dicendum † creditores eam excludere debere.l.si debitor.ff.de do.cā mor.& l.1.ff.si quid in frau.patro. Sed his non obstantib.puto çtrariū de iure verius s.dictā donatariā non teneri in aliquo creditorib. sed tantummodò tenebit dictus Matthæus hæres Paulini, vel alius quicūq; hæres Matthęi, q̄d ostendo: nam dicta donatio fuit donatio inter vi-
3 uos vt expressè dicunt verba instr̄i, & † virtute iuramenti [a] in
a dicta donatione appositi valuit ipsa donatio à principio absque alia çfirmatione mariti donantis, vt inferius pbabo: ergo si valuit vt donatio inter viuos: non obligat donatarius creditoribus, sed tm̄ hæres donātis, vt est casus in l. de reb. C. de do-
†2 na.ante nup.in l.eris.& l.si patri.C.de dona.& l.2.C.de reuocan.his quæ in frau.cre.& hoc quantū ad creditores q non ha-
4 berent bona hypothecata, vñ bñ † fateor quod si bona donata Anastasiæ fuissent ante donationē hypothecata alicui ex creditoribus, q, posset talis creditor agere hypothecaria cōtra dictam donatariam, vt est casus in l.si quidem.C.de dona.inter virum.& dicta l.de rebus.& præalleg.l.2.C.quæ in frau.cred. cum concor.facta tñ prius excussione in bonis debitoris donantis, seu eius hæredū scdm formā auth.hoc si debitor. C. de pig.& auth.sed hodie.& in corpore.C.de act.& obl. quo casu si creditores per hypothecariam euincerent rem donatā dictæ mulieri haberet ipsa ex forma instr̄i donationis regressum contra hæredes dicti donatoris insolidū, si essent hæredes sine bñficio inuentarij, vel pro rata facultatum hr̄ditariarum, si essent hæredes cum bñficio inuentarij scdm l.fi.C.de iure delib. & in auth.de hær.& fal.§.sancimus. ¶ Verùm an possint dicti creditores agere reuocatoria çtra dictā Anastasiā ad reuocandum donationem tanq̄ in fraudem creditorum factā: eò quia ille Paulinus videtur quasi omnia sua bona donasse, hoc ego non attingo: quia dubia mihi transmissa de hoc non tractant.
5 ¶ † Restat vt ostendatur dictam donationem factā Anastasiæ à Paulino coniuge suo cōstante mr̄imonio tenuisse à principio ex virtute iur̄i in instr̄o appositi, & quanquam circa hoc plura possent ruminari: tñ quia veritas in paucis çsistit, veniā ad con-
†3 clonem ipsam. Et primò † hanc opin.tenuit Gul.de Cug.in l. sed si possessori, §.item si iurauero.ff.de iureiu.mouet: quia donatio inter virum & vxorem cōstante mr̄imonio est permissa, qñ donatur aliquid religionis cā.l.si sponsus.§.çcessa.ff.de do inter vir.iur̄m autem magna est religio.l.1.ff.de iureiur. ergo vr permissa cum iur̄o scdm eum, hanc partem consulendo tenuit solennissimus çsultor Feder.de Sen.in cons.140.per tex. in c.quamuis.de pac.in 6.& in c.cùm çtingat.de iureiur.& in auth.sacr̄a.C.si aduer.vend.in quib.iuribus patet, q, licèt lex actū prohibeat: tñ actus talis firmatur iuramento, si iur̄m seruari pōt sine interitu salutis æternæ. Istud idem firmauit Bart. in l.si quis pro eo.in prin.ff.de fideiuss.& in l.Seia.& Augerius ff.ad l.Fal.in fi.mouetur: qa talis donatio non est phibita propter publicā vtilitatem, sed pter subditorū vtilitates, ne vnus efficiatur ditior, alter pauperior, pter mutuum amorē.l.1.ff. de don.inter virū.c.fi.extra.eo.tit.vñ iur̄o confirmari debet. d.c.quamuis.cū alijs præalleg.hanc sententiā firmauit etiā Io. de Imo.in l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.1.referens se ita de facto consuluisse.istud idē tenuit ipse Imo.in c.cū contingat. de iureiu.do.Ant.de But.ibidē dicit iurans in donatione factā vxori cōstante mr̄imonio, tenet ad obseruantiā iuramenti, licèt donatio pter legis resistentiā non firmetur, & hoc tenet ipse per ea quæ ipse voluit super intellectu.d.capituli cùm
6 contingat.dum firmauit illam opinionem, quòd † alienatio
b fundi dotalis cum iur̄o nō validetur [b] quantum ad validitatē ipsius contractus: sed tantūmodò teneat mulier alienans cum iur̄o ad obseruationē iur̄i, quā opinionē tenuerunt aliq dicen-
* tes non reperiri çtrariū iure cautū, sed certè* cōmunis opinio est in contrariū, videlicet quòd dictus contractus iur̄o validetur, nedum q, teneatur iurans ad obseruantiā iuramenti: quā opinionem firmat gl.in c.scdo.in verbo seruari.de pac.in 6. & ibi etiā Archi.& idem Io.Cal.& Io.de Imo.in d.c.cùm contingat.& Feder.de Senis, in cons.281.& Bart.in d.l.si quis pro eo.in ver.3.dixi.& per no.per gl.& doct.in aut.scr̄a.C.si aduer.vend.& Bal.in l.pactum quod dotali.in prin.C.de collatio.& Bar.in l.si prædium.C.de iure dot.& Io.de Imo.in l.qui superstitis.ff.de acq.hær.vbi dicit hanc esse cōmunē opi.à qua non est recedendū, vt hr̄ in locis vulgaribus, & p hoc q, çtract9 validetur possunt multa adduci, sed non oportet: quia est tex. in d.c.quamuis.in verbo firmatū. Et sic patet non esse verum dicere, q, per iur̄m præstitū sup çtractu à lege phibito, non fir-
7 met cōtractus. ¶ Sed fortius dico † quòd posito quòd vera esset opin.dñi Ant.videlicet quòd iurans super donatione facta vxori: tantūmodò teneatur ad obseruantiā iur̄i: tñ adhuc videtur, q, dicta donataria habeat intentū: qa etiā hr̄des iurantis tenent ad obseruantiā dicti iur̄i, scdm eundem Anto.& Io. de Ligna.in d.c.cùm contingat.& in c.veritatis.de iureiu.pro quibus dico esse tex.in auth.quod obtinet.C.de proba.vbi licèt quò ad pœnā spiritualē iur̄m nō obliget hæredes, tñ quantū ad obligationē circa çtractus iur̄m defuncti obligat hr̄des. & not.Io.An.in c.fi.de fo.comp.in 6.& not.etiam Bal.in aut. sacr̄a.in fi.præall.& Bal.in c.1.§.item sacr̄a.de pac.iur.fir.& in l.1.qñ.§.1.C.de inoff.test.& in l.gñar̄r.in prin.C.de reb.cre.& no.Bar.per illum tex.in l.cum quis.§.codicillis.de leg.3.Ange.in d.l.qui superstitis.de acq.hæ.bene facit.l.nam & postea. §.fi.de iureiur. Et sic patet per prædicta veram esse conclusionem quod iur̄m præstat vires donationi factæ cōstante matri-
8 monio. ¶ Pro quo et facit, † quia donatio inter patrem & filiū quæ est prohibita sicut donatio inter virum & vxorem.l.antepen.C.de do.inter vir.& l.2.C.de inoffic.do.confirmat etiam iur̄o, vt firmauit Bal.in l.irritā.C.pro donato.& in d.l.2.de inoff.don.in quadam additione. ¶ Nec prædictis obstat quod donatio facta constante mr̄imonio dicatur esse contra bonos mores, vt l.1.& 2.ff.de don.inter virum.ergo non firmatur, vt in regula, non est obligatoriū.li.6.& l.si quis inquilinos.§.fi. de leg.1.pp quod nōnulli tenuerunt istā opi.q, non çfirmetur: qa vt dicebat Fed.de Se.in d.cōs.140.talis donatio nō est contra bo-

tra bonos mores:quod patet,quia morte donantis ꝯfirmat, vt dixi suprà, q̄d non fieret si esset ꝯtra bonos mores,vt in regula non firmat,& in regula non est obligatorium,li.6.scđm eum: & q̄d nō sit ꝯtra bonos mores,adeò q, posit iuřo firmari patet: q̄a non habet perpetuā causam ꝓhibitionis: quia in multis casibus valet dicta donatio,vt no.in c.fi.de do. inter vir. ergo cū non habeat perpetuā causam prohibitionis, potest iuřo cōfirmari,vt no.gl.& doc.in d.c.cùm contingat.¶ Pro hoc bene fa-
9 cit † quod notanter dixit Bal. in l. pactum.in 19. q.C.de col. & in rub.C.de cond.ob tur.causam.vbi voluit aliq̄d dici posse ꝯtra bonos mores pluribus modis,vno mō,vt q̄a ꝯtra ius nāle, vt si quis iurat non alere parentes:alio mō dř esse cōtra bonos mores:eò q̄a factum de se est turpe:vt si quis iurat occidere hominem,& istis casibus iuřm non validat actum.l.iurisgentiū.§.& generaliter.ff.de pac.&c.cum quidam.de iureiu.q̄nq; & tertiò dř quid ꝯtra bonos mores iuris artificio, vt quia ius sic disponit tale quid esse ꝯtra bonos mores,vel ēt ex eo q,aliquid ꝓhibetur à iure:vt quia lex dicit,q,pactum de non succedendo sit improbatum:& tunc tale pactū pōt quodammodo dici cōtra bonos mores ex iuris artificio: & ideo de iure ciuili non firmaret iuřo.l.non dubiū.C.de legi.sed de iure canonico,q̄d respexit fauorē religionis & ipsius iuři,est secꝰ,vt in d.c.quam uis.& idem vř declarando velle Bal.in l.pacta quæ ꝯtra. in pri. C.de pac.& q,ipse notat in l.non dubiū.in 17.opi.C. de legi. Vñ in ꝓposito posito q,lex ciuilis dixisset talē donationē esse ꝯtra bonos mores,nō sequit̄,ergo nō ꝯfirmatur iuřo:q̄a cū non esset ꝯtra bonos mores,eò,q̄a esset ꝯtrà ius naturale, vel eò, q̄a esset in se q̄d turpe,sed tantūmodò posset dici esse ꝯtra bonos mores iuris ciuilis artificio: ideo dispositio iuris canonici disponens sup obseruantia religionis iuři hoc nō attendit, vt est superius dictum.¶ Præterea dico,q, non reperitur iure cautū, q, talis donatio sit ꝯtra bonos mores,ēt de iure ciuili,nec obst. d.l.1.de do.inter vi.& vxo.q̄a ibi non dř q̄d sit ꝯtra bonos mores,sed q̄d moribus ꝓhibetur do.inter virum.i. iure ciuili, vt ibi exponit gl.& sic accipitur etiā in l.1.ff.ad Velle. & in l.2.in prin.ff.de vul.& pup.& cum hac responsione transit Imola & bene in d.c.cùm ꝯtingat,& ibi ēt rñdet plenè quibusdam alijs rōnib.quæ in partē ꝯtrariā possent allegari, quæ breuitatis cā omitto: ad eum me in hoc referens: & sic concludo dictā do-
10 nationem tenuisse.¶ Et per prædicta † clara patet rñsio ad allegata in ꝯtrarium : quia ista est propriè donatio inter viuos: & valida. Præterea, posito q, donatio à principio non tenuisset;sed tm̄ fuisset morte ꝯfirmata: tunc dico, q, adhuc nō possent agere creditores ꝯtra eā,sed ꝯtra hřdes vniuersales tantū.l. quoties.cū vulg.C.de hære. inst. & si hæreditas non esset soluendo,adhuc teneret̄ hodie hæres in solidū,si inuentariū non fecisset creditorib.legatarijs & donatarijs eadē rōne,s.pro donationibus ēt morte ꝯfirmatis,in auth.sed cum testator. in fi. C.ad l.Fal.& in corpore vnde sumit̄,si verò fecisset inuentariū hæres donātis:& tunc si diceremus dictā donationē nō valuisse,nisi tanq̄ ꝯfirmatā morte, esset verū quod deberēt in dictis rebus donatis vxori præferri creditores pro ea portione pro qua hæreditas non esset soluendo, d.l.si debitor. de don. caus. mor.& d.auth.sed cū testator.sed reuera dicta donatio à principio valuit, vt dixi,ideo ꝯcludo vt s̄ q, dicta Anastasia non tenetur creditoribꝰ,& si tm̄ reperiret̄ aliquis creditor habens hypothecata bona donata dictæ Anastasiæ, illa posset vendicare facta prius excusione,& si bona prædicta donata à creditoribus euincerentur,habet regressum mulier ꝯtra hřdes donātis,
11 vt latius fuit superius declaratum.¶ Modò † ad scđm dubium ꝯdescendo in quo quærit̄, an Matthæus prædictus institutus hæres possit detrahere Falcidiam de donatione facta Anastasiæ,non obstante donatione facta ipsi Matthæo. Et vř primò dicendum,q, sic,& q̄d locus sit detractioni Falcidiæ in donatione facta inter virum & vxorem ꝯstante mřimonio, vř casus in l.in donationibus.C.ad l.Fal.& l.cum hic status.in prin.ff. de do.inter vir.facit.C.de do.cau.mor.l.2.& C.ad l.Fal.si mortis.& l.pe.& ff.de do.cau.mor.l.Seia cū bonis. Et saltem vř q, quantum est pro vsufructu rerum donatarum retento vsq; in tp̄s mortis donantis,debeat detrahi Falcidia, cum saltē quantum ad dictū vsumfructū cēseat̄ fuisse donō causa mortis cum fuerit in dicta donatione facta mentio mortis, vt patet in dicto instřo ibi. Sed voluit post mortem ipsius Paulini donato-
12 ris ipso Paulino mortuo vtrumq; consolidari &c. † Quo casu stat doctrina,q, vbi fit mentio mortis in donatione censeatur regř donatio causa mortis.l.Seia.ff.de dote præle. & ibi not. & l.Seia.cum bonis.in prin.ff.de do.cau.mor.& no. gl. & do. in l.mortis causa.§.Titia chirographa.eo.tit.& no.doc.in l.fi. C.de pac.post glo.& Bar.& doc.in l.quæ dotis. ff. sol. matr. & Cy.& Bal.post Pet.in l.2.C.de iur. do.& gl.in l.apud Celsum. §.1.ff.de doli.exce.& Bal.in l.si mortis.& in l. in donationibꝰ. C.ad l.Fal.Sed certū est q,de donationibus causa mortis detrahi Falcidia,vt l.1.§.si quis mortis.ff.quo.le. & d. l.si mortis.& l.pe.C.ad l.Fal.cum alijs præalle.& etiam de vsufructu Falcidia detrahit̄.l.1.§.si vsusfructus. & l. si vsusfructus legatus.ff.ad l.Fal.& l.vsusfructꝰ ab initio.ff.de vsuf.nec donatio facta Matthæo vř impedire dictā detractionem Falcidiæ,cum tantum in Falcidiam imputat̄ id q̄d iure hřditario hř.l.q, aūt. & l.id aūt.& l.in quartā.ff.ad l.Fal.& l.př filiam,in prin.eo ti.
¶ Sed his non obstantibꝰ arbitror veritatem esse in cōtrariū,& hoc posito ēt q, hæres Paulini fecerit inuentariū: q̄a aliàs priuatur Falcidia per dictā auth.sed cum testator.& præsuppono q,dicta donatio facta inter viuos valuit à principio authoritate religionis iuři, vt in primo dubio fuit ostensum quò ad ꝓprietatē: & idem dico quò ad vsumfructū, s. q, censetur do-
13 natio inter viuos,vt statim dicā. † si est donatio inter viuos facta inter virū & vxorem ꝯstante matrimonio, & teneat: clarū est q, non detrahit̄ Falcidia: vt est casus in l.vsusfructus lega-
14 tus. † §.dos legata.& ibi no.ff.ad l Fal.¶ Nec obstātia in ꝯtrarium:q̄a loquuntur in donationib causa mortis,seu quæ morte confirmabant̄,& à principio nō erāt irreuocabiliter validæ. Et similiter non obstat, q, saltem de vsufructu debeat detrahi Falcidia,quasi quò ad illum fuerit donatio causa mortis: quia
14 respondeo, † q. imò fuit donatio inter viuos, quod patet: q̄a
c donator promisit nullo casu reuocare vel cōtrauenire: & ideo tunc licèt fiat mentio mortis, dř donatio inter viuos, & non detrahitur Falcidia, vt est casus in l.vbi ita donatū.ff.de dona. ca.mor.nec aggredior materiam, an de mortis causa capione detrahat̄ Falcidia: quia non sumus in terminis illis. Secundò rñdeo q, alia ratione vř dici posse q, quò ad vsumfructū etiam non fuerit donatio causa mortis, & per l. nam si cū moriar.& q̄d ibi no.Bar.ff.de ꝯdi.inde. q̄a licèt differatur executio contractus in tp̄s mortis ꝯtrahentis: tamen si ex aliqua cā cōstet q, noluit mortis cā donare,licèt facta fuerit mentio mortis, non censebit̄ donatio cā mortis, sed solutio seu exequutio intelligetur tantùm dilata in tp̄s mortis,vt ibi hř, sed ita est quòd dictus Paulinus voluit inter viuos donare,vt expressè dicūt verba instři,& s̄ proximè ostendi: ergo adiectio tp̄is mortis tantummodò importat,q̄d tantum exequutio ipsius donationis intelligatur reseruata ad tp̄s mortis donātis quò ad vsumfru-
15 ctum.¶ † Alia rōne possumus dicere,quòd nō fuit donatio cā mortis quò ad vsumfructum: quia dicta Anastasia stipulata fuit pro se & suis hæredibus,& ita fuit sibi facta donatio pro se & eius hřdibus,quo casu licèt sit facta mentio mortis censetur donatio inter viuos,ita notanter firmauit & declarauit Bal.in d.l.2.C.de iure do.Et ex prædictis concludo Falcidiæ locū nō esse in casu proposito.¶ Restat vt super vltimo dubio quid iu-
16 ris sit discutiamus,videlicet,an Paulinus † videatur fecisse di-
d ctā donationē Anastasiæ animo cōpensandi [d] cū dote q̄ā confessus fuerat habuisse nomine dictæ Anastasiæ añ ꝯtractū mřimonium. Et vř primo loco dicendū q, sic,per tex.in aut. præterea.C.vnde vir & vxor.& per l.si cum dotem.§.si pater.ff.sol. ma.& in simili possent plura iura & rōnes adduci,sed quia responsiones essent claræ:ideo prætermitto. Et breuiter dico veram decisionem esse in cōtrariū, quia vbicunq; aliquis est debitor ex ꝯtractu,& ex causa à principio voluntaria, vt est maritus in debito ex causa dotis, si talis debitor postea aliquam liberalitatem conferat in creditorē,nō censetur fecisse animo cōpensandi,sed aīo donandi, bonus est casus in proposito in l. 1.§.sciendum.C.de rei vx.ac.l.creditorē.ff.de leg.2.l.creditor. C.de leg. Et tātò fortius in casu nostro in quo tp̄e donationis donans adhuc non erat debitor cum effectu ipsius donatariæ constante mřimonio.l.in reb.§.oīs.cum infinitis ꝯcor.C.de iure do.quo casu tunc nunquā præsumit̄ animus cōpensandi, vt colligitur ex gl.no.in d.l.si cū dotē.§.si pater.in verbo accepit. in fi.¶ Facit ad prædicta q̄d no.Bar.& doc.post gl.in l.fi.C.de dot.promi.vbi deciditur,q, extraneus debitor mulieris, si dat pecuniam pro dote mulieris,cuius est debitor, non vř dedisse animo

animo compensandi in debitũ, sed animo donandi. ¶ Et po-
sito, q̃ isto casu, de quo quærit̃, ius p̃sumeret animũ cõpẽsan-
di: tñ illud nunquam põt hr̃e locum in q̃one nostra, cùm Pau
linus fuerit debitor in q̃titate pecuniæ, & donatio fuerit facta
17 in reb. immobilibus: cùm de † specie ad quantitatẽ non p̃ce-
dat compẽsatio. l. si ç̃uenerit. ff. de pig. ac. & ita notãter deter-
minauit Bar. in l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de le. 1. dicens ita
debere intelligi tex. in l. si pater pro filia. ff. de coll. do. & idem
Bal. in l. si vxor. C. de bo. auth. iud. pos. & in l. Nesennius. ff. de
neg. ges. & in l. q̃m. in priorib. C. de inof. test. per l. planè. versi.
sed si non corpus. ff. de le. 1. & per l. si alij. §. rerum. ff. de vsufru.
cum si. Et idem voluit Bal. in l. filia legatorum. C. de le. in 4. q.
18 Et † ibi in fi. subdit vnum, quod est ponderandum in propo-
sito, q̃ vbi aliàs ius præsumit animũ compensandi: tamẽ illud
fallit, vbi relinquitur vel ç̃ceditur ex causa expressa, & diuersa
5 à debito, † q̃m tunc vtrunq; debet̃: q̃a diuersa ratio diuersum
parit effectum. l. Seio. §. vxori. ff. de ann. leg. & quod notat̃ in
l. quinquaginta. ff. de prob. Sed ita est q̃ in instr̃o donationis
fuit expressa causa meræ liberalitatis & donationis, quæ cau-
sa est diuersa à causa debiti ipsius dotis: ergo &c. possent etiã
ad prædicta adduci no. planè per Bal. & doct. in d. auth. præte-
rea. & in d. §. si pater. sed quia decisio est clara, & non expedit:
ideo vlterius me non extendo. Et per suprascripta patet eui-
dens responsio ad iura allegata in contrarium, q̃a illa loquun
tur quando debitum semper & à principio fuit ex causa ne-
e cessaria, [e] vt ex dispositione legali, item loquuntur quando id
quod donabatur, vel relinquebatur, erat tale quod reciperet
compensationem cum debito: quod secus est in casu nostro,
vt superius est ostensum, & per consequens cõcludo compen-
sationem factam non esse. Alex. Bononiæ legens.

ADDITIO.

a ¶ Iuramenti. s̃ li. 2. cons. 8. num. 3. cons. 157.
b ¶ Validetur imò. vt dixi s̃ li. 1. cons. 27. & sæpius.
c ¶ Viuos. sup. li. 1. cons. 14.
d ¶ Compensandi. Aymo. cons. 149. vt suprà lib. 2. consil. 12. in-
frà eo. cons. 19. num. 15.
e ¶ Necessaria. Ang. cons. 360. a Quædam domina.

SVMMARIVM.

2 *De facto si quid seruetur, habetur ac si de iure.*
4 *Contractus intelligitur fieri secundum cõsuetudinem & obseruan-
tiam, num. 5. quam non requiritur esse præscriptam. num. 7.*
4 *Consuetudo irrationabilis excusat à pœna.*

CONSILIVM VIII.

Additio cons. 2. s̃. li. 2. Vide etiam cons. 107. eo. li. 2.

a ET aduerte, quia postquam Alexan. consuluit in
proximo superiori casu [a] in dicta ciuitate Man-
tuæ, post iterum requisitus à Iudæis diuersi loci,
vt consuleret puncto ĩ proximè posito, hanc ean
dem vsurarum materiã concernentẽ consuluit,
in quo consilia noua omnia adduxit in primo puncto tantũ,
non in alijs huius proximi præcedentis consilij contentis, de-
mum addidit aliqua, quæ in illo primo cõsilio non posuerat,
quæ cum vtilia & not. mihi esse videantur, & vt dixi, materiæ
præcedentis consilij plurimũ conuenire, statui ea hîc ponere
& subiungere: quæ antequam ponam, primò præmittã pun-
ctum seu casum dicti consilij noui vltimo editi, qui quidẽ ta-
lis est, videlicet. ¶ Præsupponit̃ q̃d quidã Hebræus conductus
fuit ad mutuandũ sub vsuris in quadam terra subiecta cuidã
principi ad rationem denariorum sex, pro qualibet libra, &
cum hoc, q̃ si mutauerit sine pignore posit accipere dena-
rios octo pro libra quolibet mense, & facere sibi satisfieri de
mense in mensem de dictis octo denarijs pro libra, & q̃ si re-
cipientes mutuo sine pignore cessauerint soluere per tres men
ses dictos octo denarios pro libra, liceat dicto Hebræo bona
immobilia sibi obligata vendere, & distrahere pro libito vo-
luntatis, vt de rebus suis, prout latius continetur in capitulis
& conuentionibus celebratis inter præfatũ principem & di-
ctum Hebræum, modo dubitatur: quia dr̃ dictum Hebræum
b exercuisse & exegisse vsuras vsurarũ, [b] an illud facere potue-
rit, & tales vsuras vsurarum sibi spontè solutas retinere posit,
& in futurum durante tp̃e dictorum capitulorũ exigere abs-
que eo quod propter hoc posit per dictũ principem aut eius
officiales puniri, stante maximè q̃ tp̃e dictæ concessionis, seu
dictarum conuentionũ, consuetudo erat in locis & terris di-
cti principis & circũstantijs, q̃ dictæ vsuræ vsurarũ exigeren-
tur, & reciperetur modo & forma, qua receptæ sunt per dictũ
Hebræum, & ita fuit, erat, & est notorium, & vox & fama pu-
blica in dictis locis. Quæritur an princeps saltem de licentia
Papæ posit conuenire cum Hebræis, q̃ mutuent sub vsuris, &
an intelligetur de vsuris, & vsurarum prouentus. Et circa pri-
mũ quæsitũ, s. an princeps de licẽtia Papæ &c. adduxit in Ale.
prout s̃ dixi, omnia quæ in primo puncto proximi superioris
ç̃silij adduxit, vltra quæ postea in hoc nouo ç̃silio hoc addidit,
1 videlicet. ¶ Deniq; † dato q̃ illa concessio facta per dictum
principalẽ temporalẽ Iudæis non esset de iure efficax: tñ non
denegat princeps velle seruare ç̃uenta, & p̃uidere quòd p̃mis
sa per eum seruentur, & p̃ut faciunt alij dñi tẽporales, quorũ
ç̃uentiones & actus seruantur pro lege in ciuitatibus & terris
subditis eis, iuxta l. pe. C. de dona. inter vir. l. Cæs. ff. de publi.
& l. fi. C. de legi. etiamsi in talibus ciuitatib. & terris non ha-
beant nisi vtile dñiũ, vt signanter decidit Bal. in præfationi-
bus principij ffeorum. facit quod no. Io. An. in addit. Specu. in
titul. de instru. edi. §. porrò. in additio. incip. hæc subscriptio.
ad fi. & quod not. Bald. in l. exemplo. C. de proba. & in l. rece-
ptitia. C. de consti. pec. cum sim. vnde hoc casu posito q̃ de iure
non valerent illæ tales concessiones & conuentiones: tamen
saltem de facto seruantur, & seruari oportet, in dictis locis, iu-
xta illud quod hr̃ in l. qui habebat. §. 1. ff. de manum. testamen
1 to, † vbi gloss. colligit mirabile, † q̃ q̃nq; aliquid de iure non
2 subsistit: & tñ oĩno sortit̃ effectum, debet de facto seruari, bñ
facit quod not. Albe. de Rosa. C. de summa Trin. l. 1. vbi dixit
†2 quòd † si statutum disponebat q̃ debitores vel fideiussores eo-
rum conuenti ad vsuras non posint opponere exceptionẽ q̃
vsuræ non debentur: & contingat q̃ aliquis fideiussor debito-
ris p̃mittentis vsuras fuit authoritate dicti statuti coactus sol-
uere vsuras, poterit illas repetere à debitore principali: nec au
dietur hoc casu debitor opponens q̃ fideiussor de iure non po-
terat cogi soluere, & q̃ statutum illud non valebat: quia post
quam seruabat̃ perinde est ac si de iure fuisset exactus fideius-
sor allegat id quod hr̃ in c. peruenit. de fideius. & id quod not.
Inno. in c. 1. & in c. salubriter. de vsuris. & q̃ no. Archi. post glo.
13. q. 3. in summa. & refert ita fuisse iudicatum. & ita etiam ex-
3 pressè tenent dñs Car. Flo. & Inno. in d. c. peruenit. vbi dñt, †
quod si exceptio vsurarũ nõ solet admitti in loco: vt quia vsu-
rarius erat priuilegiatus authoritate, vt posset exigere vsuras,
& sic de facto ibi seruabatur, nam tunc non est quod imputet̃
fideiussori, si soluit vsuras, vnde eas petere poterit à debitore.
Cum ergo superior id quod promisit seruare intendat, & ita
semper seruari fecit: ideo quantũ ad hoc, nõ refert an de facto
fiat, an de iure, cùm princeps cui nemo se opponit, id seruari
velit, arg. d. l. qui habebat. §. 1. cum gl. & eius q̃ not. gl. in l. le-
cta. in ver. dicebam in verbo tractatum. ff. si cer. pe. Et si dice-
ret̃, prædicta procedere posse quò ad vsuras, sed non quò ad v-
suras vsurarũ, de quibus nulla expressa fit mentio in ç̃uentio-
nib⁹ & capitulis, & illæ sunt magis exorbitantes, & odiosæ,
vñ videmus, q̃ etiã iura ciuilia permittentia vsuras prohibent
exigi vsuras vsurarum. l. fi. C. de vsuris. l. placuit. ff. eo. ti. l. fi. C.
de vsuris rei iud. & in conuentionibus verba debent interpre-
tari ç̃tra dictũ Hebræũ se fundantem in illis. l. stipulatio ista. §.
in stipulationibus. de ver. ob. l. veterib. ff. de pac. & in hoc con
4 sistit maxima vis huius rei: † rñdeo quod attento q̊d præsup-
ponitur quod tempore dictarũ ç̃uentionũ celebratarũ, & ante
erat consuetũ quòd Hebræi habentes ç̃uentiones & capitula
qualia tunc ç̃cessa sunt in effectu dicto Hebræo palàm & pu-
blicè exigerent vsuras vsurarum ea forma qua post dictas con-
uentiones & capitula concessa huic Hebræo exegit iste He-
bręus: ergo ç̃uentiones initæ cum isto Hebręo p̃ tempore quo
duraturæ sunt, intelligũtur factæ & initæ sc̃d̃m ç̃suetudinẽ, &
obseruantiam tunc vigentẽ. l. excepto. & l. licèt. C. loc. l. quod
si nolit. §. qui asidua. ff. de ædi. edi. l. domini prædiorũ. C. de
agri. & cens. lib. 11. & l. si prius. §. 1. ff. de aqua plu. ar. & ibi not.
Bar. in l. si finita. in prin. ff. de dam. infec. & l. semper in stipula
tionibus. ff. de reg. iur. & est tex. melior q̃ sit in iure sc̃d̃m Bal.
ibi, in l. fi. C. de fideius. bene facit quo signanter not. Bald. in l.
si quis sub conditione. quæ est l. sexta. ff. de con. inst. & in l. cũ
de consuetudine. ff. de legi. & no. etiam Bar. in l. nemo est qui
nesciat.

nesciat.ff.de duo.reis. & Io. An. in regula, qui facit in mercu.
extra de regulis iur.lib.6.& Bal.in l.1. C. pro soc. in fin.3.q. &
nota.etiam Bart.in l.cum plures.circa fin. princip. ff.loc. vbi
5 dixit † q, si quis conduxit tempore pacis domos animo tenen
di ibi hospitium, tñ hoc non expresit, & propter superuenien
tem guerram mercatores & alij non poterant accedere ad ciui
tatem illam, propter hoc çductor petit remissioné mercedis,
q, in dubio si domus illa çsueta erat teneri ad hospitiũ, vel con-
ductor consueuit esse hospitator: intelliget ei locata ad vsum
3 hospitij, † & debebit fieri remissio mercedis p d.l, exceptio. &
6 d.l.semper in stipulationib.cum si.¶ Videmus etiam † q, clau-
sulæ, quæ çsueuerunt apponi in literis apostolicis habentur p
appositis.c.accipimus.& ibi no.Ant.de But.de æta.& qual. &
in c.cum M.de çsti. & sic perinde est ac si in çuentionibus &
capitulis esset expressum, q, possent exigere ét vsuras vsurarũ,
scd̃m q, çsuetum erat. vnde si vsuras simplices impune exigũt,
& tolerantur Hebræi taliter exigentes simplices vsuras vigore
dictarum conuentionum: nec plus, nec minus seruandum est
7 in vsuris vsurarũ stante dicta obseruantia & assuetudine: † nec
4 requirit q, dicta obseruantia fuerit præscripta † sicut reqritur
in çsuetudine, quæ adducit in vim legis, sed sufficit p aliquos
actus aliqñ ita seruatum, licèt nõ sit lapsum tp̃s præscriptio-
nem çsuetudinis inducens, quantũ ad hoc vt habeat vim de-
clarationis verborũ ipsorum çtrahentiũ, vt no. Nic. de Mata. in
l.de quib.ff.de leg. & Ant.de But.eum refert & sequitur in c.
fi.de çsue.circa medium.in ver.ex his dicit Nic. de Mata. q, est
dare &c.per d.l.quod si nolit.§.quia asidua.& d.l. semper in
stipulationibus.& aliquid ponit Bal.in l.diuturna. ff. de leg.
quamuis.vt verbo, fertur etiã hoc fuerit per longissima tp̃a, &
quasi semper seruatum. Nec ob.si diceretur quòd attento q, in
dictis çuentionib.& capl'is est actum q, dictus Hebræus pos-
set facere sibi satisfieri de mense in mensem de vsuris, & q, ei
liceat & posit post tres menses in quibus cessauerint debito-
res soluere, vendere bona immobilia ipsi Hebræo obligata, q,
ex hoc apparet intentionem partium fuisse, q, non posit reci-
pere vsuras vsurarũ in fine anni, prout ipse facit: quia respon-
deo, quòd dicta verba fuerunt adiecta ad fauoré Hebræi, non
quòd teneatur solùm per illũ modum çsequi ius suum patet:
8 quia in capitulis dicitur, † liceat & posit, † quæ verba nõ im-
5 portant necessitatem.l.sæpe.ff.de offi.præsi.& l.nõ quicquid.
ff.de iud.per gl.& Bar.in rep.l.creditores.in princ.C.de pign.
cum si. præterea, vt dixi, præsupponitur quod etiã inter alios
habentes talia capitula fuit seruatũ, & seruabatur tp̃e çcessio-
nis dictorum capl'orũ, & añ quod exigerentur vsuræ vsurarũ:
ergo scd̃m illam çsuetudinem intelligũtur ista capitula, vt est
s̃ probatũ. Confirmant prædicta per id quod voluit glos. in c.
9 cũ venerabilis, de çsue. per quam dicit ibi Pet. de Anc. † q, li-
cèt consuetudo irrõnabilis non prosit quò ad validitaté actus:
6 tamen prodest, † quò ab excusandum à pœna. [c] vnde dicit q,
c de facto contingit, quod quidam rector villæ fecerat ponere
plures in cippis, & fuit formata çtra eum inquisitio quod te-
nebat priuatos carceres, & ipse probauit quod sui prædecesso-
7 res, † ita consueuerunt facere, & pp hoc fuit absolutus p illam
gl.& per eandem gl. consuluit Pet. de Anch. in consi. 283. inci.
Iure scripto & çsuetudine &c. q, stante vetustissima consuetu-
dine Bono. quod pueri. 16. an.& abinde & ĩ. faciunt ad inui-
cem coadunationes in duas partes colluctando, & præliando
ad inuicem, & lapides vna pars çtra aliam proijciendo: & ita
fuit semper toleratũ, si postea çtingat quod in dicta colluctà-
8 tione † vnus percusserit, vel vulnerauerit alterũ excusabitur
à pœna statuti punientis vulnerantem quamuis respectu æta-
tis non veniret excusandus, iuxta l.1.cum ibi not.C.si aduer.
deli.& l.impuberem.ff.de fur.cum si. Ad id quod no.Bal.in c.
10 1.de cog.feud.vbi dixit quòd † si in ciuitate Perusij sunt tres
cõseruatores monetæ, & quando fiunt solutiones in cõi çsue-
9 uit notarius ponere † nomina omniũ trium, licèt vnus sit ab-
sens: nam dicit, quòd si ita erat consuetudo, notarius ita scri-
bens excusabat à pœna falsi, vt per eum ibi, & in l.vnica.C. de
çfes.& idem nota.Host.Io.And.& Anto.de But.in c.1.in fi. de
fide instru. excusat ergo dictos Hebræos cõis obseruantia, &
consuetudo à pœna. Accedit etiã id quod not.Sal.in l.nullus.
11 C.de Iudæis, vbi per illum tex.dixit, † quòd banniti qui tole-
rant in ciuitate permanere, non possunt impunè offendi, licèt
de banno non sint cancellati; nam illa tolerantia eis securi-
tatem præbet, vt ibi hr̃ scd̃m eum: faciunt no.per gl.& doct.in
c.quia circa.de çsan.& affi.& in l.1.§.scientiam. ff. de tribu.&
l.1.§.magistrum.ff.de exerci.ergo cũ tolerati fuerint tamdiu à
principe & ab omnibus Hebræi taliter exigentes vsuras pu-
blicè & palàm: vr̃ perinde esse ac si superior in hoc dedisset eis
securitatem & facultatem, & cùm de hoc esset publica vox &
fama vt præsupponitur, non põt allegari ignorantia, vt not.in
l.pe.C.de peri.tuto.& in l.1.ff.de recep.& habetur 16.di. quod
dictis.& in c.fi.qui matri.acc.pos.& pœna quã iura imponũt
Iudæis immoderatas vsuras exigentibus à Christianis est, vt
nisi illas restituant per principes seculares posint ad id com-
pelli, etiam interdicendo Iudæis omne commerciũ cum Chri
stianis.c.post miserabilem.& c. quanto. de vsuris. de qua pœ-
na non est tractandũ attentis prædictis. Aliæ auté pœnæ quæ
Christianis imponuntur, non possunt ad Iudæos adaptari, vt
patet in c.quia in omnibus, de vsur.& not.in cle.1.in verbo li-
terarum.de vsuris. Ex quibus omnibus concludo quòd dictæ
conuentiones & capitula stante dicta consuetudine impor-
tant, q, intelligatur esse concessum Iudæis posse etiam exigere
vsuras vsurarum, & eas retinere, & principem volétem, vt de-
cet, seruare conuenta non debere Hebræum prædictum ex
præmissis punire. Alex.de Imol. Modernorum princeps.

ADDITIO.

a ¶ Casu.s̃ lib.2.cons.1.cons.2. vbi debebat hæc additio imprimi
& consilium tertiò repetitum hîc abbreuiatum habebatur ad
longum.s̃ li.2.cons.107. vbi illud cancellaui ob nimis repeti-
tam superfluitatem, & remisi ad hanc additionem seu potius
abbreuiationem.d.cons.107.lib.2.

b ¶ Vsurarum. Alexan. bis s̃ libro 2. cons. 1. cum se. consulerat
pro Iudæis, vt liceret eis exercere vsuras, tertiò ab eisdem adi-
tus super vsuris vsurarum & has eis licere consuluit: quod con
silium habebatur ad longum.s̃ lib.2.consil. 107. & per virum
doctum fuit abbreuiatum & hic insertum, sed dico quòd etiã
si Alex.in dictis prioribus consilijs rectè consuluisset: tamen
hic pessimè consuluit, quia (vt fatetur) dictæ conuentiones
non loquuntur de vsuris vsurarum, ergo (maximè cùm sint
odiosæ & restringendæ) non debent extendi ad vsurarũ vsu-
ras, quod est improbum fœnus, quod semper cum infamia re-
probatum fuit, vt dixi in tract.vsu.super l.2.C.de vsufr.

c ¶ Pœna. Rom.sing.19. Franc. Crem.sing.149. Gerard. sing. 83.
Hypp. Mars. l.1.ff.ad l.Cor.de sicar. vide Dec. c. nam concupi-
scentiam.lect.2. de consti. adde ĩ eo.cons. 240. nu. 8.

CONSILIVM IX.

Lege s̃ lib.2.consil.174. quod hîc duplabatur.

Consilium 10. Lege s̃ lib.1.cons.141. quod hîc duplabatur.

Consilium. 11. Lege s̃ lib.5. cons.3. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *A sententia secularis & ecclesiastici, appellandum ad superiorem ecclesiasticum.*
2 *Appellatio valet ad quemcũq, iudicem competentem, & intra tempus appellandi potest appellans declarare ad quem, si non declaret, valet appellatio: quia censetur appellatum ad proximũ superiorem, secundum ius commune: num. 13.*
5 *Delegatus ad vniuersitatem causarum habet instar ordinarij, numero 7.*
6 *Recusationi propositæ renunciat voluntariè procedens.*
7 *Litigatum per errorem videtur coram incompetenti.*
9 *Iura allegans ostendit se peritum, vel peritos consuluisse.*
11 *Appellatio alternatiua valet, & intelligitur ad proximum, numero 13.14. & 15.*

CONSILIVM XII.

VISO processu inter Andream & fratres de Sara-
tijs appellantes, & Thadæũ & Iacobũ de Ferra-
rijs appellatos, & visis literis iudicis delegati cau
sæ appellationis, qb. reqsitus sum vt ego tanquã
çsultor à partibus electus consulam quæ futura
sunt partes iudicis circa allegatã desertionem cãæ appellatio-
nis, videretur prima consideratione partes iudicis esse in pro-
nũciando appellationem dicti Andreæ & fratrum esse deser-
tam,

tam,& per cōsequens deserentes esse in expensis cōdemnādos,
1 iuxta c.sæpe.de appel.& l.eos.§.fi.C.de app. † Nā vbi duo iudices simul sententiam tulerunt, quorum vnus est ecclesiasticus,alter secularis: tunc † appellari debet ad superiorē iudicis
2 ecclesiastici, vt per plures rationes decidit Bart. quem ibi alij sequuntur in l. prima.§.si quis.ff.de appel.& Bal.& Salic.in l. præcipimus.ad fin.C.de app.per illum textum. & Rom.in l. 2.in princ.ff.de verb.obligatio. bene facit quod not.Bartol.in dicta l.præcipimus.§.eod.& in l.fina.ver. quæro coram quib. &c.ff.de colle.illi.quem sequitur Bal.in auth.habita. C. ne filius pro patre.& Ioan.de Lig.& Io.de Imol.in c. ex literis. de const. Sed ita est,q̄ dicta sententia lata cōtra dictos Andr.& fratres fuit lata simul à domino Potestate Mirandolæ & à domino Archipresbytero S. Mariæ de la Mirandola, tanquam ibi vicario generali in spiritualibus & temporalib. Episcopi Regini: ergo debuit appellari ad superiorem ecclesiasticum,& non ad dn̄m secularem, prout factum fuit. Nec vr̄ obstare si dicatur,q̄ fuit appellatum,nedum ad magnificū comitem Io. Franciscum,sed etiā ad quemcunq; iudicē competentē: ergo ex illis verbis saltem ad quemcunq;, pōt sustineri dicta appel-
2 latio.† Nam valet appellatio, etiamsi simpliciter appellans di-
a cat,appello ad iudicem competentem. [a] l. qui Romæ.§. pe.& ibi.no.doct.de verb.obli.& gl.in l.cum proponas.& ibi Bald. & Sal.C.de bo.auth.iud.pos.& no.Bart.& alij in d.l.1.§.si qs. ff.de ap.& declarat Bal.in l.apertissimi.C.de iud. quia ad hoc potest responderi: quia licèt valeat illa appellatio, quando appellans simpliciter dicit, appello ad iudicem competentem, tn̄ rōne incertitudinis cum plures possint esse cōpetentes iudi
3 ces † requiritur [b] q̄ talis appellans declaret intra decem dies
b præfixos ad appellandum, coram quo prosequi velit dictam appellationem,per no.per gl.in c.si is cui.in gl.magna de off. deleg.& per not.Ioan.And. in regula in alternatiuis, in mercu.& per Arch.2.quæstio 6.in §. post datam.& in §. illo. videlicet,& Ioan.And. in addi.Specu.in tit. de app.§.nunc tractemus.ver.sed pone aliquis.& Ioan.de Imo.& Pau.de Cast.in d. l.qui Romæ.§.penult.ibi volunt q̄ si quis appellat alternatiuè ad archiepiscopum vel ad Papam, ad quem Papam potest appellari de iure cano. omisso medio.2.q. 6.c. ad Romanam. & extrà de appel. c. si duobus. non procedit talis alternatiua appellatio,cum incertum sit coram quo causam ipsam prosequatur, & certus debet esse iudex ad quē appellat 2.q.6.§.post datam.& c.propter.& c.ab eo.& §. forma.si tn̄ intra decē dies præfixos ad appellandum,talis alternatiuè appellans declaret coram quo appellationē prosequi intendat, sustinetur appellatio: licèt in casu nostro dictus Andreas & fratres appellantes non declarauerunt intra decem dies datos ad appellandum, coram quo competenti iudice prosequi intendant dictā appellationem,imò prosecuti sunt eam coram dn̄o & iudice se-
4 culari & incōpetenti: ergo talis appellatio non valuit. ¶ † Nec etiam prædictis videtur obstare, si dicitur, q̄ dominus Archipresbyter domino Potestati recusato non potuit associari, eò quia de iure ciuili si allegatur suspicio iudicis ordinarij, † de-
2 bet ei associari ep̄s loci: vt in auth.si verò contigerit.C.de iud. & dictus Archipresbyter non erat ep̄s: nec etiam eius vicari⁹: quia non gerebat vices ep̄i in eo loco,& eo tribunali, quo consueuit ep̄s, vnde q̄n ep̄s committit vniuersitatem causarum in
3 aliquo castro suæ diœcesis alicui † tanquā vicario, non per hoc ille intelligitur esse vicarius, sed delegatus ad vniuersitatem causarum, vt not.Innoc.in c.Romana.de offi.ordina.lib.6.& gl.in cle.& si principalis.de rescript.& Bar.in l.1.§.fin. ff. quis & à quo appelle. & sic perinde esse debet ac si Archipresbyter non fuisset associatus: quia ad hoc posset respōderi tripliciter. ¶ Primò: quia propter absentiā episcopi à loco illo, potuit eligi alius ēt quàm ep̄s vel vicarius eius, vt inquit Ia.de Bel.in auth. vt differen.iud.in prin.arg.l.1.versic.illo.C.si quacunq; præd. po.cum si.vnde associari dictus archipresbyter debuit dato q̄
5 non esset vicarius, † sed delegatus ad vniuersitatem causarum q instar habet ordinarij, vt dixit gl.in c.cùm causam.in verbo à principe delegatus.de appel.& gl.& doc.in l. Pomponius. aliàs incipit, si vni.ff.de iureiu.& in l.& quia.ff.de iuris.omn. iud.declarat Bal.in l.si vt proponis.la 1.C. quō & q̄n iud.& in l.à iudice.cum si.C.de iud. ¶ Secundò respondet̄ q̄ dn̄s Potestas pronunciauit archipresbyterum intelligi sibi associatum salua potestate recusandi, à qua pronūcia non fuit appella-

tum,& sic transiuit in rem iud.& sic quanq̄ cōtra eā de iniquitate dici non posset.c. cum dilectus.in fi.de elec.c. q̄ cōsultatio nem.de re iud.cum si.& valuit dicta pronuncia potestatis facta ab eo etiā postquā potestas ipse fuerat recusatus suspectus: q̄a ēt dato q̄ vera esset opinio Barto.& sequacium in l. qui po-
6 terat.cū cōcor.ff.ad Treb.tenentis † q̄ gesta per iudicem recusatum post recusationem sunt ipso iuro nulla: tn̄ illud fallit, nisi recusans post recusationē cōparuisset coram recusato & super aliquo articulo coram eo litigasset, prout fuit in casu nostro:
c quia talis processus valebit, ita dicit dom. Abb. [c] modernus in sua disputatione incip. Duo clericali ordine, & in c. cum speciali,de ap.allegat in argm̄.c.ex parte.M.de app. & ea quæ no. Bar.in l.à procedente.cum si.C.de dila. ¶ Tertiò rn̄deri pōt, q̄ processus factus coram archipresbytero valuit,& ēt sn̄ia lata ab eo: quia cùm fuerit post dictam pronunciam potestatis ad plures actus processum coram archipresbytero tanquā associato,& maximè die 27. Febr.ambabus partib. consentientibus,intelligitur fuisse prorogata iurisdictio ipsius: dato quòd aliàs non fuisset cōpetens p l.fi.C.de excep.& in l. sed & si susceperit.in prin.ff.de iu.& l.1.cum ibi no. eo.ti.& plenè no.in c.inter monasteriū,de re iud.& in c.1.de iud.cum si.† Et attento q̄ erat archipresbyter delegatus ad vniuersitatē causarum & personarum, vt patet ex mandato ep̄i talis iurisdictio potuit prorogari ad alias causas similes, puta ciuiles sub sua delegatione nō cōprehensas in eodem tn̄ loco.l.de quare.§.1.ff.de iud.c.cum olim Abbas.de offi.deleg.& plenè no.in c.P.& G. eo.tit.& in l.1.ff.de iud.& in l.si quis ex cōsensu.per doct.de ep. aud.Nec ad hoc obstat si dicatur q̄ per errorem litigauit Andreas seu eius procu.coram archipresbytero & si sic non vr̄ fa-
8 cta prorogatio.l.si per errorē.ff.de iu.om.iud. † attento q̄ coram incompetenti præsumitur in dubio litigatū per errorē, si litigans non est peritus, vt no. Spe.in ti.de cōp.iud.adi.§.1.ver. sed nūquid præsumitur.& Bal.in l.eos.in prin.C.de ap.& Canonistæ maximè Io.de Imo.in d.c.P.& G. de offi. deleg. quia pt̄ rn̄deri q̄ non pōt allegari error duplici rōne, prima quia per dn̄m Aloysium procu. dicti Andreæ & fratrum sæpius fuerat oppositum, q̄ archipresbyter non poterat de iure associari domino Potestati allegando rationes cās.& ll. propter quas ita sibi de iure videbat̄, ita q̄ non pōt allegari q̄ ignorauerit cās
9 p̄pter quas archipresbyter non poterat associari, vt ipse asseruit † allegando.ll.& iura prout faciebat. vr̄ ostendisse se peritum vel cōsuluisse peritiores.l.2.§.Seruius aūt Sulpitius. ff.de orig.iur.& sic potuit dn̄s Aloysius habens gn̄ale mandatū cū libera productum in actis prorogare iurisdictionē, vt no. oēs in c.cum olim Abbas.de offi.dele. vbi pro hoc ēt allegant not. per Bar.in l. qui Romæ.§.Callimachus.de ver.ob. ¶ Præterea pronuncia Potestatis facta super associatione archipresbyteri remouet allegationem erroris, vt inquit Bartol. in l.2.circa medium.ff.si quis in ius voc. non ie.& Inn.in c. super literis. de rescr.ita limitant.d.l.si per errorem. ¶ Sed præmisis nō obstantib.cōtrariā sn̄iam in proposito de iure probabiliorē puto, vt partes iudicis sint in pronunciando dictam appellationem non esse desertam,& eam esse prosequendam corā immediato superiore ecclesiastico videlicet ep̄o Regino ex infrascriptis ¶ Præsuppono eñ primò, q̄ associatio facta de d.archypresby-
10 tero nō potest impugnari rōnibus s̄ allegatis. ¶ † Secūdò præsuppono q̄ p̄p personam archipresbyteri appellatio deuoluit̄ ad iudicem eccl̄iasticum,& non ad dn̄m seu ad iudicē secularem, vt no.Bar& alij in d.l.1.§.si quis.de ap.cum cōcor.s̄ alle. & p̄pterea dico q̄ q̄n dn̄s Aloysius in appellatione dixit appellare ad magnificum comitem, d. Io. Franciscū, & ad quemlibet iudicē competentē. Talis appellatio quantū est respectu p sonæ magnifici comitis pro non facta hr̄, & simr̄ prosecutio facta coram eo,& eius delegato,& perinde est, ac si simpl̄ dixisset appellans, appello ad iudicem cōpetentem, hoc patet ex rr̄a, vtile per inutile &c.in specie decidit Io.An.in regula in al-
11 ternatiuis, in mercu.vbi dixit, † q̄ si quis à sn̄ia Archidiaconi appellat alternatiuè ad Ep̄m vl̄ Archiep̄m, vel appellat tn̄ ad Ep̄m & non ad Archiep̄m, cum regl̄r ēt de iure cano.ad proximum immediatū superiorem, & non ad mediatū vel remotum sit appellandum, c.dilecti.el secundo. de appell. licèt sit speciale in Papa, vt ad eum possit appellari omisso proximo immediato superiore, 2.q.6.ad Romanam.c.si duobus.de appella.& ēt sit speciale in legato sedis apl̄cæ.c.1.de offic. del. & propte-

ppterea dicit Io. And. in d. regula in alternatiuis. in mercuri. q. si ab archidiacono appellat alternatiuè ad Epm vel Archiepiscopũ, non vitiat appellatio quò ad Epm, licèt sit nulla quò ad Archiepm, per d. regulã, vtile per inutile &c. ¶ Tertiò præsuppono, † q. in pñti causa appellationis, non est attendendũ statutũ terræ Mirandulæ arctans appellantẽ ad prosequendã cãm appellationis intra 10. dies à die appellationis interpositę cõputandos corã dñis, vel corã delegatis ab eis: quia cum appellari debeat ad iudicem ecclesiasticũ: qa magis attenditur persona iudicis ecclesiastici qui sententiã tulit, quàm persona iudicis secularis, vt iã dixi, non debent attendi statuta laicorũ quæ seruari debent corã tribunali iudicis secularis tm̃: sed debent attendi ea iura. & ll. quæ corã ecclesiastico iudice appellationis seruari debent: cum modò tractetur de his quæ çcernunt ordinẽ procedendi, & nõ merita causæ, hoc in specie no. Cõposi. Io. And. & Ant. de But. in rub. ex̃ de çsue. per l. 3. §. fi. ff. de testi. & per l. 1. cum ibi no. C. de emancip. lib. & expreßius no. ẽt Ant. de But. in c. qđ clericis. maximè in 5. oppo. cũ seq. cũ multis concordãtijs ibi allegatis per eum. ¶ His sic præsuppositis dico quòd appellatio non est deserta: quia valuit appellatio pp illa verba posita in appellatione, videlicet & ad quem cunq; aliũ iudicẽ competentẽ, per no. in d. l. cũ proponas, cũ çcordantijs, & sic habet appellans annũ, & ex causa biennium ad prosequendũ & terminari faciendum cãm appellationis.

13 c. ex rõne. de ap. & in aut. ei qui. C. de temp. app. Nec † fuit necesse q. intra decẽ dies pfixos ad appellandũ dictus dñs Aloysius appellans declararet coram quo iudice cãm appellationis prosequi intenderet, vt tenuit Spe. in tit. de app. §. nunc tractemus. ver. sed quid si quis dicit &c. vbi vult q. si quis dicat simpliciter appello, nec dicat ad quem intelligitur appellatũ ad proximũ superiorem, quia in dubio quis vr̃ vti velle iure cõi. l. quanquam. & l. in testõ. C. de test. mil. & de iure cõi appellari debet ad proximũ superiorẽ, nedũ de iure ciuili. l. Imperatores. ff. de app. sed ẽt de iure can. c. dilecti. el secundo de app. & no. Spe. in d. §. nunc tractem⁹. in prin. licèt sit speciale in Papa & legato, vt dixi s̃ si ergo appellãdo simpl̃r, seu appellando ad iudicẽ competẽtem, quod idem est in effectu, vr̃ appellari ad proximum superiorem: ergo iudex ad quẽ est certus, & propterea non est necesse intra decẽ dies aliter declarare, & licèt Spe. in d. versi. sed quid si quis &c. dicat q. quidam dicant talẽ appellationẽ non valere: tñ illã opi. non approbat. Spe. nec p ea aliquid allegat, nec iure probatur, imò probat çtrariũ, ex pximè dictis, & quod Spe. videat approbare primã opi. satis patet ex verbis suis. & expreßè Io. de Imo. in d. l. 1. §. si quis. ff. de app. refert & Spe. in d. ver. tenet istã opi. q. appellatio tanquã certa valeat: quia vr̃ appellare ad proximũ superiorẽ, & istud idẽ tenuit Tancredus & Bartholo. Brixiensis. in q. veneriali. 52. vt refert Io. And. in add. super dicto ver. sed si qs. Damasius tñ in q. 12. super tit. de ap. dixit standũ esse declarationi ipsius appellantis, vt refert Io. An. in d. additione, quod põt procedere scđm Io. And. si declaratio fiat intra tps datum ad appellandum, aliàs declarare non poterit, vnde tunc si sit nõ facta declaratio, intelligitur appellatũ scđm dispõnem iuris ad pximum superiorem per supradicta, ita declarat & firmat Io. de Imo. in d. §. si quis. & çfirmabitur ista opinio ex infrà dicẽdis.

14 ¶ † Non ob. id quod no. gl. in d. c. si is cui. de offi. dele. in 6. & Io. And. in d. regula in alternatiuis. in Mercu. & Ange. in d. l. 1. §. si quis cum çcord. s̃ allegatis, vbi volunt q. qñ ab epo appellatur alternatiuè ad archiepm, vel ad Papam requiritur quod intra 10. dies declaret appellans corã quo psequi intendat: qa rñdetur qa çtraria loquuntur quòd apparebat q. appellans volebat vti via iuris cõis, & via iuris specialis, vt si ille qui ab epo appellauit dixit alternatiuè appello ad archiepm, q erat proximus superior, vel ad Papã: & sic remanet dispõ incerta, si nõ est facta declaratio intra 10. dies datos ad appellandum, sed in proposito nr̃o censet facta appellatio simpl̃r ad iudicẽ competentem, qa respectu præfati comitis Io. Franc. appellatio fuit inutilis, vt s̃ probaui: ergo si censet appellatũ simpl̃r ad quemcunq; iudicẽ cõpetentẽ ad quem melius dicta appellatio deuolue potest, vt dicunt verba appellationis, seqtur q. intelligit esse appellatum scđm formã iuris cõis. d. l. qq̃. & sic ad pximũ superiorem videlicet epm, & maximè cum melius dicat deuoluere appellatio ad eũ ad quẽ deuoluitur iure cõi, quã ad eum ad quem deuoluit iure spãli: cum potiora sint ea quæ sunt de iure cõi, quã ea quæ sunt de iure spãli. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. in auth. de non alie. §. quia verò verisimile. ¶ Fortius volunt dñi de Rota sua çclusione in ordine meo

15 204. inci. Item q. appellatio alternatiua &c. † q. ẽt qñ appellat ab epo alternatiuè ad Papã, vel ad archiepm, valeat appl̃o ẽtsi intra 10. dies nihil eligatur vel declaret per appellantem, & ita dñt tenere Spe. in d. §. nunc tractemus. vers. sed pone aliquis. & ver. qđ si dicat. & reprehendũt opi. Io. An. tenẽtis çtrariũ in dicta regula, in alternatiuis, nam dicũt dñi de Rota q. rõ Ioan. An. non est bona: quia Io. An. mouet ex eo: quia iudex ad quẽ est incertus, & non licèt cum discrimine alterius vagari in incerto. l. prætor. in prin. ff. de iniurijs. ca. 2. & c. vt quis duas. de ele. in 6. nam hęc rõ nõ est sufficiens scđm eos: qa prædicta incertitudo, si qua sit, reducit ad certitudinẽ: cùm appellans appellationẽ prosequitur corã vno ex iudicib. cõpetentib. & partem aduersam citari faciat, p hoc. n. satis certificatus est appellatus coram quo pcedere debeat in hmõi cã appellationis, & pro hoc allegãt: quia in casu magis dubio admittit alternatiua absq; eo q. intra 10. dies aliquid eligat vel declaret, vt patet in c. çstitutus. de rest. in inte. & cũ ista opinione dñorũ de Rota vr̃ transire An. de But. in c. si duob. in prin. in no. de ap. dum simpl̃r de hac q. se remittit ad dictã decisionẽ dñorum de Rota, & ad Spe. in d. §. nunc tractemus. Dñicus de sancto Ge. 2. q.

16 6. in §. post dotẽ. in d. c. si is cui. de off. dele. in 6. † concordando opin. tñ idem quantum ad propositum nr̃m: nam vult ipse q. qñ est appellatum alternatiuè, debeat distingui, aut iudex à quo, admittendo appellationẽ præfixit appellanti terminum ad prosequendum appellationẽ: & tunc procedat opi. Io. An. q. appellatio non valet, nisi intra dictos 10. dies appellans eligat: quia aßignatio talis termini habet vim pemptorij in tm̃ q. çtra absẽntẽ posset procedi ac si peremptoriè fuisset citatus c. sæpe. de ap. ideo interest appellanti scire corã quo iudice debeat cõparere, aut nõ fuit præfixus dictus terminus, prout nõ fuit in casu nr̃o: tunc procedat opinio çtraria: qa cessant rationes Io. An. vt patet ex s̃ propriè dictis. ¶ Nec prædictis obst. si diceret q. dictus dñs Aloysius prosequendo dictã appellationem coram dño comite I. Fran. vr̃ elegisse illum iudicẽ, & renunciasse appellationi, quaten⁹ deuoluebatur ad alios iudices: qa rñdeo, q. hoc non est verum: quia per dictam psecutionem ita demum vr̃ recessum ab appellatione facta ad alium iudicem competentẽ, si dicta prosecutio valuisset, quæ nõ valuit. l. si inter. de leg. 3. l. si quis ante. ff. de acq. poss. facit quod dixi s̃ referendo Io. An in d. regula, in alternatiuis. in fi. dum loquit de app. facta ab archidiacono ad epm vel archiepiscopum. Et per pdicta patet esse rñsum ad omnia obiecta, de quibus s̃ & hæc çcl̃o videtur mihi iuri consona, & etiam æquitati plurimum amica, cum neutri partium ius suum auferatur, & poterit appellatus in causa appellationis deducere, si quid in principali omisisset. ¶ Et ita dico & consulo ego Alex.

ADDITIO.

a ¶ Competentem. s̃ lib. 2. cons. 164.

b ¶ Requiritur. ĩ lib. 6. cons. 79.

c ¶ Abba. scilicet Panormi. & in c. sciscitatus. de rescr. adde s̃ lib. 1. cons. 89.

SVMMARIVM.

2 *Crimen læsæ maiestatis committitur etiam contra inferiorem.*

11 *Vniuersitas licèt sit punita, possunt singuli puniri: & dominus offensus erit iudex. num. 12. & hoc crimen per participes probari potest. num. 14.*

18 *Consuetudo dat ius confiscandi.*

21 *Offensa non remittitur per deceptionem iurium, si dominus etiam ius tantum ignorat.*

CONSILIVM XIII.

CONSIDERATIS his quæ in themate narrãtur, & visis instrumentis de qbus in themate: Puto primò, q. sequi posit & debeat çdemnatio çtra dictos hoïes de Albinea & Monte Richo de excessib. & criminalib. de qbus in puncto fit mentio, & sufficiat pbatio de qua in themate. ¶ Secundò dico, † q. secuta dicta çdemnatione & priuatione ac çfiscatione bonorũ çtra dictos hoïes & vasallos comitatus Albineæ bona feudalia dictorũ vasallorũ delinquentium debent pertinere tm̃ ad dictos comitem Ac. & comitem Ioan. dños Albineæ Montis Richi,

chi, adeò q, dictus dñs Paul. & d. Thadæus nullũ ius in eis vel pro eis prætendere possunt occasione instr̃i diuisionis p̃dictæ, nec de inuestituris ipsorũ bonorum si quæ fierent aliquid petere p̃nt, nec ẽt petere p̃nt partẽ in ipsis bonis, si postea contingeret eos qui de ipsis bonis inuestirent̃ cadere à iure suo. ¶ Circa primũ, q, sequi possit & debeat cõdemnatio & priuatio ex
2 p̃bationib. de quib. in themate. ostendo sic. † Nam præsuppo-
†1 no, † q a crimen læsæ maie. dr̃ cõmitti, nedũ qñ cõtra principẽ,
* sed ẽt qñ cõtra inferiorẽ: ita cõcludit Pau. de Liaza, & ali * cõiter post eũ in cle. pastoralis, circa prin. de re iud. allegant id quod hr̃ 2. q. 1. in primis versi. q, nũc dr̃ præterquã cõtra tyrannũ scd̃m eos: quia non habet legitimum dñium, allegãt not. in cle. 1. de baptis. & ita etiam tenet Arch. in c. felicis. in vers. læsæ maiest. de pœnis. in 6. quem ibi sequitur Io. And. vnde videmus q, oppugnator vel proditor patriæ, vel populi cui subiectus est, dr̃ incidere in crimen læsæ maie. vt probatur in l. fi. cum gloss. in verbo, prodita. & ibi no. doct. max. Bal. C. de abolit. & ibi etiã Ang. qui dicit illam glo. ad hoc esse sing. & etiã no. Iaco. Butr. in d. l. quisquis. in fi. & probatur in l. 1. C. ad l. Iulia. maiest. & no. Bald. in l. 2. C. de fal. mo. hoc etiam voluit Saly. in l. quisquis. in prin. C. ad l. Iul. maie. vbi quærit, an si quis p̃ditionẽ
3 committat † contra aliquem ex illis dñis seu tyrannis Italiæ an incidat in omnes pœnas criminis læsæ maiestatis, de quib⁹ fit mentio in d. l. quisquis. & concludit q, aut ille dñs non recognoscebat superiorem suum: & tunc iudicandum est de eo, prout de principe, per no. per doct. in l. hostes. C. de cap. & per Guli. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. Aut recognoscunt supe-
a riorem, & tunc est verum, a q, crimen læsæ maiest. in eorũ personam committitur. l. 1. ff. ad l. Iul. maie. tñ pœna nõ extenditur ad liberos ipsius delinquentis, prout extenditur qñ cõmittitur tale crimen cõtra personã principis vel assistentium ad latus suum, vt dr̃ in præal. l. quisquis. Accedit: quia videmus q,
b qui contra rempublicã b machinatur, incidit in crimen læsæ
4 maiestatis, vt d. l. 1. ff. ad l. Iul. maie. † & castrũ seu municipium debet habere rẽpublicã. l. sed & hi. ff. de pub. & not. in aut. de hære. & fal. in prin. & per Bar. & alios in rub. C. de iu. fis. lib. 10. nec accipitur pro republica Romanorum tñ in casu d. l. 1. ad l. Iul. maie. vt patet per d. l. fi. cum glo. C. de abol. & no. Ia. Bu. in d. l. quisquis. in fi. Et si diceremus q, dicti comites Ac. & Ioan. sint officiales, seu rectores imperij, seu Papæ tunc dicti homines de Albinea & Monte Richo dicerent̃ rebelles Papæ vel imperij, & paterentur pœnas quæ ipso iure imponũtur rebellib. & infidelib. imperij, i. illis qui quũcunq; publicè vel occultè cõtra honorẽ Papæ vel imperij opera infidelitatis, & rebellionis faciũt, seu a cõtra imperij vel Papæ prosperitatẽ aliquid machi-
†2 nantur cõtra Papam vel Imperatorẽ, vel officiales suos † in his
c quæ ad cõmissum eis officium pertinent, c vt dicit text. in extrauagan. qui sint rebel. cũ ibi no. per Bar. in verbo, rebellãdo, vbi dicit illã extrauagantẽ habere locum ita in eos qui machinant̃ cõtra rectores ecclesiæ Romanæ, sicut cõtra rectores Imperatoris, & ibi declarat qui intelligantur esse hm̃oi rectores. ¶ Secundò p̃suppono q, pro crimine læsæ maie. ẽt hodie bona confiscantur, vt in aut. bona damnatorũ. C. de bo. dam. & etiã si crimen læsæ maie. sit commissum in alium quam in principe, vel republica, vt leg. & no. in l. eorũ. ff. ad l. Iul. maie. & in l.
5 1. C. de bo. lib. † Est bene verũ q, qñ crimen læsæ maie. est commissum contra principẽ vel rẽpublicã, etiã si cõmittens crimẽ habet filios, bona oĩa & etiã iura libertorum transeũt in fiscũ. d. l. 1. & ibi no. C. de bo. li. ratio: quia tunc pœna talis criminis
†3 † afficit magis filios talis delinquentis, quã afficiant regulariter aliæ pœnæ, quæ pro alijs delictis imponũtur. d. l. quisquis. & c. vergentis. de hæret. Sed si crimen læsæ maie. sit cõmissum alio mõ quã machinãdo cõtra principẽ. vel rẽpublicã. Tunc aut delinquens non habet filios: & tunc non solùm alia bona, sed ẽt iura liberorũ transeunt in fiscum: vt l. iura. ff. de iurepa. & d. l. eorũ. & ibi no. sed si liberos habeat: tunc alia bona cõfiscantur, sed non bona liberorum, vt ibi. Talia. n. iura transeunt ad filios vt filios, non vt hr̃des. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. & l.
* si operarũ. ff. do ope. libe. hæc est * cõis conclusio glossarum & doc. in dictis locis, & ponit clarè Saly. in d. l. quisquis. in prin.
6 ¶ Tertiò p̃suppono † q, non solum actus auferendi dictum castrũ Mõtis Richi factus per hoĩes Montis Richi, sed ẽt ordinatio, & deliberatio facta per hoĩes Montis Richi & Albineæ de se rebellando à dictis comitib. Ac, & Io. dñis suis, fuit actus per quẽ dr̃ cõmitti crimen læsæ maiest. quia sufficit consilium absq; alia executione. d. l. 1. in verbo cõsilium. ff. ad leg. Iul. maie. iunctis alijs delictis in superiorib. præsuppositis. Similiter subtrahere obedientiã principi circa ea quæ cõcernunt statum principis, vel esse infidelẽ principi circa prædicta, dr̃ esse crimẽ rebellionis: vt d. extraua. qui sint rebel. & ibi ponit Barto. in verbo, rebellando, in prin. & in c. vbi periculum. §. porrò. de ele. in 6. i cle. 1. §. porrò. de iure pa. facit tex. in c. inter quatuor de maio. & obe. Et talis rebellis principis põt cõdẽnari pœna criminis læsæ maie. in qua veniet confiscatio bonorũ, vt declarat Bar. sup d. gl. in verbo, rebellando, circa mediũ illius gl. ibi dũ dicit, sed puto q, si sequeretur cõdemnatio per iudicem, & sic si cõdemnaretur de crimine læsæ maiestatis, tunc oĩa publicarent̃ l. pe. & fi. cũ si. C. ad l. Iul. maie. &c. & hoc ẽt voluit Bal. in l. amissione. §. 1. ff. de capi. dimi. Sed si per sententiã non cõdemnaretur, non paterentur rebelles, nisi pœnas quæ ipso iure intelliguntur impositæ per illã extrauag. qui sint rebel. cum his quæ
7 ibi no. per Bar. † Modò sic, vbi cadit crimen læsæ maie. in personã principis passiuè, cadit ẽt illud in persona alterius dñi inferioris à principe habentis iustũ dñium, vt probaui s̃ in primo p̃supposito, licẽt sit dr̃ia quò ad filios dãnati crimine læsæ maiest. quia non afficiunt̃ pœna p̃rña, nisi quandò crimen est cõmissum in principẽ, vel in eos qui sunt ad latus principis, vt d. l. quisquis. iuncta d. l. eorũ. Et ẽt est dr̃ia: quia pro crimine tali cõmisso in principe vel contra rempub. põt procedi etiam mortuo delinquente: secus si cõtra aliũ inferiorẽ. l. fi. C. ad l. Iu. maie. l. fi. ff. eo. ti. instit. de pub. iud. §. publica. Sed in themate cõtinet̃, & ẽt verbo pleni⁹ fert̃, q, dicti hoĩes de Albinea firmauerunt non obedire dictis dñis suis in aliquo, sed solũ q, obedirent voluntati quorundã ab ipsis hoĩbus electorũ: ergo vr̃ q, isti hoĩes subtrahẽdo obedientiã, vt dixi possunt dici rebelles dictorũ dñorũ: & mente inciderunt in crimen læsæ maie. p̃ quo venit inter cætera imponenda pœna cõfiscationis bonorũ Præterea sola cõspiratio cõtra principẽ inducit crimẽ læsæ maie. d. l. quisquis. cũ gl. 2. ergo cum dicta cõuenticula vel coniuratio ad subtrahendã obedientiã principi sit cõspiratio, vt patet ex his quæ dico infrà in octauo præsupposito: ergo inciderũt dicti hoĩes in tale crimen, cũ ita cõmittat̃ istud crimen in infe-
8 riorẽ dñm sicut in principẽ. ¶ Quartò præsuppono † q, p̃dicta sic perpetrata per dictos hoĩes potest appellari proditio, & ipsi possunt appellari proditores: quia proditor est q non ostendit se facere velle illud quod facit, & secretè facit cõtrarium eius q̃d facere debet: vt l. omne delictũ. §. expilatores. ff. de re mil. l. 1. ff. de p̃uarica. l. athletas. §. pe. de his q. no. infa. declarat Bart. in l. in seruorũ. aliàs est in l. respiciendũ. §. delinquunt. ff. de pœnis & Io. An. in c. 1. de homi. li. 6. in nouella. & Bal. in c. 1. q̃ in prin. in ti. q. mo. feu. amit. & in aut. itẽ nulla. de epis. & cle. optima. gl. 46. di. in c. clericus qui. & Bar. in d. extrauag. in verbo, rebelles. & dicit Ang. in l. 1. ff. de pac. & in l. 1. §. non fuit. ff. de dolo. q, illi qui veniunt cõtra fidẽ datã dicunt̃ proditores. allegat. l. fi. C. de delato. li. 10. & l. p̃ditores. de re mil. Sed isti hoĩes venerũt cõtra iur̃m suæ fidelitatis p̃stitũ per vasallos prædictos & feudatarios, q iurauerunt seruare ea quæ in sacramentis vasal
9 lorũ cõtinent̃, in quo iur̃o cõtinet̃, † q, vasallus iurat q, nunq̃ faciet aliqd in cõtumeliã vel iniuriã dñi: nec vnquã erit in cõsilio vel facto in quo aliqd detrahit̃ cõtra honorẽ domini, vel in iniuriã aut cõtumeliã dñi, & si poterit, curabit ne illa fiant: & si non poterit saltẽ denũciabit dño, & alia plura facere iurant: vt plenè hr̃ in c. 1. de for. fide & in c. 1. de noua. for. fide. & 22. q. 5. in c. de forma. c. ego de iureiu. & in c. gratũ. de exces. præla. & declarat diffusè Host. in sum. de feu. in §. quid sit fidelitas. ver. est autẽ sciendũ. Cõmissum ẽt diceretur crimen læsæ maiesta. per dictos homines, si ille homo quẽ exemerunt à carcerib. fuerat iam cõfessus aliquod crimen p̃ quo esset captus, & propterea fuisset ibi positus in vinculis, vel si iã erat de crimine cõdemna-
10 tus. l. cuiuis. & q̃d ibi no. Bar. ff. ad l. Iu. maie. ¶ † Quintò præsuppono q, dato q, appareret q, ea quæ perpetrata fuerũt cõtra dictos dños, & eorũ statũ per dictos hoĩes de Monte Richo, & de Albinea fuerunt facta per eos tanquã per vniuersitatẽ, s. de liberato consilio, & facta cõuocatione ad cõsiliũ sono campanæ pro more suo, vt requirit̃, prout no. gl. & doc. maximè Ang. in l. sicut. §. 1. ff. quod cuiusq; vniuer. no. & Bar. in l. aut facta. §. fi. ff. de pœ. & clarè Ang. in l. metũ. §. animaduertendũ. ff. q̃d me. cã. & Canonistæ in c. dilectus, el 2. de symo. tñ hoc non impedit

dit quin posit inquiri & ꝓcedi ad cõdẽnatiões ꝯtra eos, vt sin gulares personas. Cũ pęna quæ imponit̃ pro crimine lesæ maiest. s. decapitationis & cõfiscationis bonorũ. l. 3. & l. earum. ff. ad l. Iul. maie. melius cõueniat singularib. personis q̃ vniuersitati. & ita tenet Cy. in l. si quis in tantã. C. vñ. vi. in ver. sed pone in hoc q, aliq̃d collegiũ &c. & Nico. de Mat. & Bal. in l. polla. C. de his quib. vt indi. & Sal. in l. 1. C. de seditiosis. vbi ꝓ hoc allegãt. l. 1. §. 1. ff. de mag. cõue. & ita ẽt tenẽt Io. Mo. & Io. An.

11 in c. fi. in fi. de pę. in 6. & ibi volunt plus, † q, etiãsi processum esset ꝯtra vniuersitatẽ, & illa esset ꝯdẽnata & punita, adhuc possent puniri singulares personæ vniuersitatis: & ita dicunt fuisse seruatũ in ciuitate Viterbię. ar. l. semper. §. si in sepulchro. ff. q̃d vi aut clã. & no. etiã Bar. in d. l. aut facta. & An. de Bu. in d. c. dilectus. el 2. de simo. ¶ Sextò præsuppono, q, dicti comites Ac. & Io. hñt in dictis castris merũ & mistũ imperiũ, & omnimodã iurisdictionem: vt patet in priuilegijs suis, & sic possunt de dicta cã criminis læsæ maiestatis, vel alia cognoscere, & condẽnare & in consequentiã publicana bona ꝓut de iure veniũt publicanda. l. cũ ibi no. per gl. Cy. & alios. C. ne sine ius. princ.

12 certis iu. liceat ꝯfiscare. † Et ipsi ẽt pñt esse iudices in cã p̃dicta cõtra dictos homines suos, vt per plura firmat latè Gui. de Cu.

†4 4. in l. cũ debitoris. C. de iudi. & saltẽ qñ ex talib. ꝓcesib. † surgit dubitatio iurisdictionis dictorũ comitum: vt in casu nr̃o. c. 1. de pęnis. in 6. & vbi iniuria vel offensa esset notoria: tunc sine dubio cognoscere possent dicti comites d̃ omi offensa eis illata. d. c. 1. & no. Inn. in c. dilectus, de pœnis. & in c. ex parte. el 1. de ver. sig. & no. Cy. & alij. in l. 1. C. ne quis in sua cã. & vide in l. si quis forte. §. si quos. ff. de pe. & doc. in c. 1. de male. & ĩ c. cũ venissent. de iudi. quinimò cum dicta offensa fuerit facta dignitati dictarũ comitũ, & in eorũ vilipendiũ & ꝯtemptũ sui magistratus & dignitatis, possunt dicti comites de dictis excesib. cognoscere & ꝯdemnare scd̃m * cões cõclusiones. 2. q. 6. si qs erga. & d. l. si quis forte. §. si quos. l. 2. C. de spor. in aut. de mand. prin. §. festinauit. & no. gl. in d. c. 1. de male. in gl. ibi dũ dicit, sed papa nõ mandat &c. quã ad hoc ibi ponderãt doc. & firmat Cy. & alij in d. l. 1. C. ne quis in sua causa. cum concor. superius allegatis. & no. Ang. in repeti. l. si vacantia. in 6. parte principali in 1. q. C. de bo. vac. lib. 10. & tantò magis posset vbi ex ꝯsuetudine ita solitus esset vti iurisdictione in homines illos: quia ex ꝯsuetudine posset esse iudex in cã propria d. c. 1. de pęnis. in 6. ¶ Septimò etiã p̃suppono q, crimen lesæ maiestatis

13 ꝯmissum, vt s̃ dr̃, est enorme delictũ patet: quia † delicta dicuntur grauia, vel scd̃m enormia scd̃m qualitatẽ pęnę, vt dicit Bar. in l. 3. alias trina. ff. de accu. in prin. & in l. non solũ. §. si mandato. de iniurijs. sed crimen lesæ maiestatis est capitale crimen l. 3. ff. ad l. Iul. maie. & ꝓ eo imponitur pęna publicationis bonorũ, ẽt hodie quæ & regulariter nõ imponit̃ hodie pro alijs crminib. vt in d. aut. bona dãnatorũ. & dixi s̃. & oĩa capitalia crimina dicuntur esse de atrociorib. vt no. gl. in l. ad ea. ff. de reg. iur. in gl. 1. Itẽ si mutilatio mẽbri vel percusio cum effusione sanguinis dicitur enorme delictũ, vt est tex. in c. cũ illorũ. de sen. excõ. quãtò magis idẽ in crimine lesæ maiestatis, pro quo tã grauis pęna imponitur. & dicũt doc. maximè Ant. de But. in c. at si clerici, de iudi. q, committitur iudicantis arbitrio discernere q, si enorme delictum. & q, iudex arbitrari debet furtum, periuriũ. adulteriũ, & homicidiũ connumerari inter enormia per id q̃d habetur in c. cũ nõ ab homine. de iud. & in c. præsbyter aut diaconus. & c. seq. 81. di. quanto magis ergo, vt dixi erit

14 enorme crimen lesæ maie. ¶ Octauò præsuppono † q, quantis prædicti excessus nõ possent probari nisi per particeps criminis. tamen tales testes admittuntur in crimine lesæ maie. 6. q. 1. §. verũ. c. 1. de confes. 78. di. si quis papa. & ibi no. glo. & doc. in c. veniens. el 1. de testi. & no. ẽt in c. 1. de testi. in 6. & notãt legistæ, maximè Sal. in l. q̃m. C. de testib. ¶ Præterea est clarum q,

†5 5. † ad probandã ꝯspirationẽ factam ꝯtra aliquẽ pñt admitti testes ẽt participes criminis, & qui iurassent nõ reuelare, ẽt si prę cium pro hoc accipissent. c. fi. de test. cog. & bona gl. in d. c. ve-

15 niens. el 1. de testi. † & ꝯspiratio dici pt oĩs conuenticula vel ꝯiuratio multorũ, quæ fiat ad actũ illicitũ. 11. q. 1. c. ꝯiurationũ, cũ quatorcapitulis sequentib. & ibi no. facit q, hr̃. in c. 1. §. conuenticulas. de pa. iur. fir. ¶ Ex quib. omnib. sic s̃. præsuppositis & probatis, infertur ꝯclusio, q, nedũ dicti hoĩes Montis Richi, sed ẽt dicti hoĩes Albineæ ꝯmiserunt crimẽ lesæ maiestatis ac proditionis, & enorme crimẽ, ex quo bona eorũ veniũt publicanda: & q, prædicta pñt ꝓbari p ꝯsortes eiusdem criminis & participes. ¶ Nec prædictis haberet obstare si diceretur q, dicti homines de Mõte Richi non debẽt reputari rei criminis lesæ maiestatis vel proditionis: quia castrum Montis Richi q̃d per vim abstulerunt dederũt illustrissimo duci Mutinæ, sub cuius protectiõe & adhærentia erant dicti comites: quia r̃ndeo, q, hoc non habent obstare. Nã aut nos dicimus q, dicti hoĩes de Monte Richo ignorabant dictos comites de Monte Richo esse sub ꝓtectione, & adhærentia dicti Ducis, prout de iure præsumitur. l. fi. ff. pro suo. l. verius. ff. de prob. cum vul. & tũc cũ sumus in delictis grauiorib. vt dictum est, s̃. sequitur q, debet attendi animus & volũtas dictorũ hoim, quorũ intentio nõ fuit dare castrũ ei q haberet ꝓtegere & defendere dictos comites in di-

16 cto suo statu: † nã in grauiorib. attẽdit̃ volũtas delinquẽtis, nõ aũt exitus. l. diuus. & ibi gl. & doc. C. ad le. Cor. de sica. l. 1. in fi. ad leg. Iul. de pari. l. si qs non dicã rapere, cũ materia de epis. & cle. & d. l. qsqs. Aut sciebant dicti homines dictos comites esse sub dicta ꝓtectiõe, ꝓut fortasse in facto verius fuit, & tunc di-

17 co q, pp hoc nõ excusant̃: qa † licet dicti comites eẽnt sub protectione dicti Ducis; tñ Dux nõ p hoc dr̃ hr̃e iurisdictionẽ ĩ dictis locis: imò plena iurisdictio de iure ptinebat ad dictos comites tm̃ hñtes ab eccl̃a Romana. & virtute dictæ ꝓtectionis. solũ ptinebat ad Ducẽ defensio de facto cum armis & militib. à violẽtijs & iniurijs q̃ inferrent̃ dictis comitib. ita in qt Bar. & Ang. in l. 1. & 2. C. de excus. mu. li. 10. p tex. in c. ex parte tua. de priui. & p no. p gl. in ru. C. de dome. & protecto. li. 12. & aliqd per Bar. in 1. cõstitutione florũ. & Pe. de Anc. in ꝯ. 87. q̃d incipit, Omisso primo dubio &c. ergo cum ad Ducem nõ deberet ptinere iurisdictio, sed ad dictos comites, quib. debebant dicti hoĩes obedire rõne dictæ iurisdictionis, nec ab aliquo potente esset tũc illata iniuria vel offensa dictis comitib. propter quod fuisset opus q dicti hoĩes pro dictis comitib. & eorum statu recurrerent ad suffragium & protectionẽ dicti Ducis si pñt dicti homines se excusare occasione dictæ protectionis, quia rõne protectionis nõ debebãt subtrahere obediẽtiam & excercitiũ iurisdictionis, ac dñium castri dictis comitib. & ꝯferre in Ducem, ad quẽ spectare nõ debebat. ¶ Ex p̃dictis ẽt apparet super uacuũ fore tractare, an dicti hoĩes q feudatarij erant dictorũ comitũ priuent̃ pp p̃dicta iure feudi, attẽto q, (vt dixi) omnia bona veniunt ꝯfiscanda. & vt verbo fertur, comites p̃dicti p se & eorũ antecessores ex antiquissima ꝯsuetudine habuerũt & exercuerũt ꝓ se ius fiscale. i. bona delinquentiũ publicarunt &

18 ꝯfiscarunt cameræ suæ, † q̃ quidem ꝯsuetudo sufficit in talib. vt no. Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & Bal. in l. 1. ad fi. C. de hr̃. vel. act. ven. facit tex. in c. sup qbusdã. §. p̃terea. de ver. sig. & l. ex hoc iure. §. ductus aq̃. ff. de aqua quoti. æsti. & q̃d no. Bar. in l. 1. C. de bo. vac. li. 10. & in l. 2. in prin. de iure fisci. & in l. itẽ veniũt. §. ait senatus. ff. de pet. hære. & Bal. in l. aduersus. cum si. C. de fur: tñ cõstat q, oĩno priuat̃ feudo: tñ quia homines de Mõte Richo fecerũt insultũ ꝯtra castrũ Mõtis Richi, & illud inuaserũt, vt in c. 1. §. si f. in ti. qb. mo. feu. amit. iuncta gl. * in ver. sciens. q̃ ẽ * cõiter approbata per oẽs, p tex. in ti. q̃ fuit prima cã bñfi. amit. in c. 1. §. p̃terea. cũ §. seq. & in §. porro iuncto. §.

19 deniq;. † Vbi priuatur feudo vasallus si sciuerit d aliquẽ moliẽ tẽ ad grauẽ iacturã dñi, & dñm nõ certiorauit, vel grauẽ iniuriam dño fecerit, vel ei insidiatus fuerit priuat̃ feudo. & feudũ tunc vadit ad dñm. sed ita est q, dicti hoĩes Albineę nedũ hoĩes Montis Richi deliquerũt in hoc, quia sciuerũt tractari d̃ rebellione, seu de subtrahenda obedientia p̃dicta, & nõ reuelarunt, imò ipsimet fuerũt q hoc proditoriè tractarũt, & o ed: ẽtiã subtraxerũt, q̃d ẽ incidere in grauissimũ crimen rebellionis. & lesæ maiestatis, vt dixi ergo sine dubio priuant̃ feudo. qnimò di xit gl. no. in d. c. 1. §. si f. q. mo. feu. amit. in ver. sciẽs. q, vbi vasallus delinquẽdo facit ꝯtra ꝯtẽta i iurõ fidelitatis, priuat̃ feudo: &

* illa gl. est ibi à doctorib. approbata * cõiter vt ibi per do. maximè Ia. de Bel. & And. de Iser. sed ita ẽ q, p̃dicti vasalli faciendo prædicta de qb. in tertio p̃supposito, & de qbus in themate fit mẽtio, fecerũt ꝯtra formã iuri fidelitatis. c. 1. de noua forma fid. cũ alijs allegatis. s̃. in quarto p̃supposito: ergo priuantur feudo & redit ad dñm feudi. ¶ Ex prædictis facilè colligitur decisio scd̃i dubij, quo quærit̃ an sequuta cõdẽnatione & priuatione ac ꝯfiscatione p̃dicta ꝯtra dictos hoĩes & vasallos comitatus Albineæ, bona feudalia dictorũ vasallorum delinquentium debeant pertinere tantum ad dictos comites Ac. & Io. dños Al-

binex & Montis Richi, adeò q, dicti dñs Paulus & dñs Tha-
deus nullũ ius in eis, vel ꝓ eis ꝑtẽdere pñt occasionẽ dicti instri
diuisionis, nec de inuestituris ipsorũ bonorũ si q fierent aliq̃d
petere nec ẽt petere pñt partẽ in ipsis bonis, si postea ꝯtingeret
20 eos q de ipsis bonis inuestirentur cadere à iure suo. ¶† Nam di-
co q, bona prædicta pertinere debent ad dictos comites Ac. &
Ioannẽ tñ, adeò q, dicti dñs Paulus & Thadeus nullũ de præ-
dictis iurib. iustè prætendere pñt in dictis bonis: quia stantib.
prædictis clarè apparet, q, sumus in casu ꝓuiso, & disposito in
dicto instrõ diuisionis, in quo ꝯtinetur q, oẽs & singulæ inuesti
turæ quas de cætero fieri cõtigerit per ipsos comites, & de om-
nib. & singulis terris positis in comitatu Albineæ remaneant
in perpetuũ coẽs ambarũ partium ꝑdictarũ, & silr oẽs res quæ
inciderent in ꝯmissum; vel discadutæ remanerent, semꝑ rema
neant coẽs ipsarũ partiũ ãbarum, & quælibet habeat medieta-
tẽ decimarũ soluẽdarum ꝓ inuestituris & medietatẽ possessio
num hominũ discadẽtium; saluo q, si aliquis vel aliq fidelis vel
feudatarius ꝯmitteret vel ꝯmitteret ꝓditionẽ vel homicidium
aut aliq̃d enorme delictũ, quo vel quib. res & possessiones eius
vel eorum venirent cõfiscandę, illæ tales res & possessiones per
veniant ad dñm Albineæ & Montis Richi tñ, & non alteri par
ti, saluis & reseruatis in ipsis bonis ꝯfiscandis, affictib. veteri-
bus vtriusq; partis &c. vt latius in dicto instrõ cõtinetur. ergo
stantib. his quæ in superiori dubio ostensa & ꝯclusa sunt, appa-
ret q, sumus in casu illius exceptionis positæ in dicto ver. sal-
uo &c. & cum ꝑ dictã ꝯdẽnationẽ & ꝯfiscationẽ faciendã bona
ꝑdicta semel exiuerunt cãm cõionis, & pleno iure ꝑtinere inci
piant ad dictos comites Ac. & Ioannẽ dños Albineæ, & Montis
Richi vigore ꝯtentorum in ꝑal. ver. possunt isti postea inuestire
alios libere absq; eo q̊d de inuestituris ꝑdictis hr̃e debeant ius
aliq̃d dicti dñs Paulus & dñs Thadeus ar. l. pater. §. quinde-
cim. & q̊d ibi notant doc. de leg. 3. Accedit: quia (vt verbo fer-
tur) in bonis spectantib. iure proprij dñij ad dictos Comites
Ac. & Ioannẽ, si de talib. bonis aliquas inuestituras faciat, illæ
nõ sunt subiectæ alicui cõioni inter dictos comites Ac. & Ioan
nẽ, & dños Paulũ & Thadæum. & ita dicunt semꝑ fuisse serua-
21 tum & interꝑtatum, † & sic facto non minus q̃ verbis declarat,
quę fuerit voluntas & intentio dictarũ partium. l. Paulꝰ rñdet,
non tñ verbis. ff. de vsuris. l. de quib. ff. de legi. cõfirmat ex illis
verbis appositis in fine dicti ver. ibi dum dr̃, saluis & reseruatis
in ipsis bõis confiscandis, affictib. ꝑteritis vniuscuiusq; partis
&c. ergo à ꝯtrario sensu innuit q, alius sit in affictib. nouis. Nã
in ꝯtractibꝰ habet locũ argumẽtũ à ꝯrario sensu, vt l. iter socerũ.
§. cum inte. de pac. dota. quę tex. ita allegat Bal. in l. veluti. C. de
act. emp. & in aut. sed & si quis. C. de secun. nup. & in l. 2. C. de
fideiuss. & in l. apud antiquos. C. de fur. & nõ est alibi ille tex.
ad hoc scd̃m dñm Abbatẽ. in c. cum apostolica. de his q̃ fiunt à
præla. bene facit tex. in l. pecuniam. ff. si cer. pet. datur ergo in-
telligi per dicta verba q, in inuestituris nouis quæ fierent de il-
lis bonis confiscatis non vendicet sibi locum cõio. ¶ Nec supe
22 rius dictis habet obstare † si diceretur fortasse apparere q, dicti
comites post dictos excessus tolerarunt ipsos permanere in feu
do recipiendo seruitium, vel censum ab ipsis vasallis: quia licet
prima facie videatur dicẽdum, q, dicti comites per talem rece-
e ptionem videatur remisisse [e] offensam & remittere, & iuri suo
renunciare, vt quasi in terminis dicit gl. in c. 1. quo tempore
miles. in verbo, messis. & in gl. fi. & gl. & doc. in c. potuit. in gl.
pe. de loca. & gl. in l. 2. C. de iure emphy. & ibi do. per iura alle-
gata per gl. & doc. in dictis locis. q̊d intelligit Ia. de Bel. in d. c.
1. quo tempore miles, esse verum nisi dominus recipiendo ser-
uitium ꝓtestatus fuerit. ar. l. si debitor. §. 1. ff. qui. mo. pig. vel hy
po. sol. & in l. 1. C. de his q sponte mu. pu. sube. li. 10. & loquit ꝓ
priè in feudo: quia rñderi põt, primò q, aut dñs qui recipit de-
bitum caõnẽ vel seruitiũ recepit ab eo quẽ ignorauit fuisse de
illis qui ꝯmiserant ꝯtra eum crimẽ lęsę maiestatis, & talis rece-
ptio nõ præiudicat dño: vt firmat Spe. in ti. de loca. §. nunc ali-
qua ver. 24. per l. mr̃. ff. de inoff. testa. & l. legitima. ff. de peti.
hær. l. fi. C. de fur. cum simi. & ita etiã tenet Dy. & Bal. in l. Mæ-
uius. §. duob. ff. de leg. 2. & in dubio pręsumitur ignorantia, vt
dixi. s̃. & hoc est verum siue ignorauit factum per iura ꝑallega
ta siue etiã ignorauerit ius. s. illum à quo recepit incurrisse pœ-
nã priuationis: qa error iuris impedit illam talẽ remissionem,
& renunciationẽ iuris. l. Clodius. ff. de acqui. hęr. scd̃m verũ in
tellectum. cum ibi not. plenè per Bart. & alios in l. quæ fideicõ.
ff. de lega. 2. & ita etiã voluit Io. de Imo. in d. l. Mæuius. §. duo-
bus. ff. de leg. 2. dum se remittit ad d. l. Clodius. & istũ errorẽ iu
ris potuerunt faciliter probare isti comites seruata practica,
quam tradit Bar. in l. non fatetur. ff. de confes. & Ant. de But.
in c. fi. de. confes. quinimò scd̃m Bal. in l. 2. C. si quis rem maio
23 ris ignorans. probatur † per sacramentum q, quis errauerit in
iure, si est persona fide digna, cùm aliter de animo non possit
apparere. quinimò dicit Rapha. Cu. in d. l. non fatetur. q, po-
f tius præsumitur [f] talis error, q̃ donatio. alleg. l. cùm de inde-
bito. cum gl. ff. de proba. & l. Titia cum testamento. §. qui in-
uita. de lega. 2. Vel põt rñderi quod dato quod dicti comites
scientèr recipiendo seruitium vel cẽsum aliquem scienter vi-
deantur remisisse vasallis offensam, & sic fauere ipsis vasallis,
per allegata. s̃. ar. l. post diem. cum l. sequẽ. ff. de lege commiss.
& l. commissoriæ C. de pact. in empt. & vend. & l. Celsus. ff. de
ar. tamen ex hoc non videntur dicti comites voluisse renun-
g ciare [g] iuri eis acquisito quò ad dictos dominos Thadæum &
Paulum vigore conuentionis de qua in dicto instrumento
diuisionis: quia illud quod tacitè vel expressè actum est cum
vno. i. cum dictis vasallis, non debet extendi ad alias perso-
nas. i. ad dictos dominos Paulum & Thadæum. l. si vnus. §. an
te omnia. ibi not. C. de pact. saltem quando non intererat illo
rum inter quos censetur tacitè factum pactum q, trahatur ad
alium, & vnũ poterat stare sine altero. l. sicut 10. §. si pactus. l. &
hæredi. §. fi. ff. de pac. vnde cùm attenta forma conuentionis
de qua in dicto instrumento diuisionis satis sit q, dicti fideles
& feudatarij commiserunt proditionem, vel aliquid enorme,
quo vel quibus res ipsæ venient confiscandæ, & euenerit ista
conditio. s. quod dicti homines commiserunt proditionem,
& talia propter quæ tunc bona eorum veniebant confiscanda:
non videtur posse negari, q, nullum ius prætendere possunt di
cti dominus Paulus & Thadæus. Al. Tart.

ADDITIO.

a ¶ Verum. Idem Ang. Are. tra. malefi. ver. che hai tradito. sed contrarium melius volunt Cyn. Ange. d. l. 1. C. ad le. Iul. maie. Ang. consi. 223. Pro decisione Soc. consi. 275. li. 2. Fran. Rip. in ru. de consti. nu. 8. & de resc. responso. 26. num. 8.

b ¶ Remp. Soc. consi. 22. lib. 1. Bal. in rub. de testi. cogen.

c ¶ Pertinent. s̃. li. 1. consi. 103. in fin.

d Sciuerit. Hipp. Marsi. sing. 174. Io. Ign. l. 1. §. q, si quis. num. 21. nu. 25. cum sequen. ff. ad Sylla.

e ¶ Remisisse. faciunt no. in consu. Pari. §. 14. nu. 10. & §. 30. q. 29. q. 35. 2. adde. j. eo. consil. 30. nu. 10. vbi istud consi. confirmatur.

f ¶ Præsumitur imò vt dixi. in consu. Pari. §. 30. num. 106.

g ¶ Renunciare. imò ex quo remanet feudũ antiquum vt prius vt dixi in consu. Parisi. §. 30. quæstio. 28.

EPITOME.

¶ Reperitur inter rogationes notarij, scriptura testamenti partim testatoris, partim manu tabellionis cũ rasuris, cancellationib. & additionib. in margine, sine subscriptione, & signo, & in fine scripturæ de manu notarij sunt illa verba, actum in tali loco ꝑsentib. talib. & talib testib. &c. & nomina testium sunt specificata, & notarius est mortuus: An ille cui sunt cõmissæ eius rogatiões, possit inde sumere instrm̃ authenticũ: decidit Ale. q, sic quod simpliciter esset falsum, ꝓut in simili ꝯtrarium ꝯsuluit Alex. s̃. li. 2. consi. 153. licèt ibi ageretur de fauore piæ causæ. põt tamen conclusio huius consilij sustineri, ex trib. extra scripturam magnis adminiculis. Primò ex statuto loci nõ requirentis subscriptionem. j̃. nu. 15. Secundò propter ꝓbationem duorum testium. j̃. num. 18. Tertiò propter confessionem ipsius agentis, qui testamentum, quod vult impugnare confessus est, & legatum recepit nu. 20. versi. 8.

CONSILIVM XIIII.

†1 VISIS & cõsideratis his † q̃ in themate ꝓponũt, & nota dicti testamẽti & instri absolutiõis celebrati ĩter dictos Calõicũ & Frãciscũ, & copia statuti sub rubrica de rogatiõib. notariorũ mortuorũ: videret prima cõsideratione dicendũ ꝯpetere dicto Calonico ius agendi petitione hæreditatis ab intestato, cõtra dictum Franciscum, non obstante dicta asserta nota testamenti,

menti, quia per illā nō vr̄ sufficienter ꝓbari de testamento: nec ex ea sumi potuisse instrumētū per notariū, cui ꝯmissæ fuerunt rogationes dicti ser. Ludouici de Tamaralijs notarij defuncti
1 †Primò quia dicta nota est manu diuersarū personarum, & sic vr̄ suspecta, vt est tex. sing. in aut. de trien. & semiss. §. & q̄d sæpè. quē ita allegat Bal. & Sal. post Guil. de Cui. in l. ꝯtractib⁹ C. de fide instr. & idem vr̄ probari in c. inter dilectos. de fi. instru. & no. per gl. fi. in c. venerabilis. de reli. do. & per Bal. in l. fin. C. de edi. diu. & ibi gloss. in verbo prima figura. & notat. per Bal. in l. si vnus, & in l. nostram. C. de testam. & no. doct. in c. ex li-
2 teris, de fide instr. ¶ Secundò. † quia scriptura in qua sunt cancellationes, prout in ista sunt, reddit̄ suspecta. d. l. fi. de edi. diui. & d. c. inter dilectos. ibi, dum dicit, quædā literæ in eo erant &c. & Spe. in tit. de rescr. præsen. §. 1. igitur. ver. item excipit̄ cōtra rescriptū quod est cancellatum. & Io. And in add. Spe. in ti. de instr. edi. §. ostenso. in ver. illud. & Spe. in eo. titu. §. restat. in
3 princ. & Inno. in c. 1. de fide instru. † præsertim † quia notari-
†2 us in fi. nullam facit mentionē de cancellationibus. prout fieri debuit, vt no. Bar. in l. 1. §. fi. de bo. poss. scd̄m tabu. & in d. l. si vnus. & in l. 1. ff. de his quæ in testa. delen. post prin. ꝑ illū tex. & Archi. 35. q. 9. & no. doc. in c. ex literis. de fi. instr. & no. etiam Barto. in l. diuus. §. cum senatus. ff. de fal. & fin. §. 1. de edic. diui. & Bar. in l. 2. §. 1. quemad. testa. aper. & ibi dicit Bar. per ibi
4 no. per gl. † q; si testm̄ apparet cancellatum cū interlienaturis & rasuris, q; nihilominus pōt peti publicari, seu q; per notarium redigatur in publicā formam: tn̄ debet notarius publicare cum omnib. illis interlienaturis & rasuris & de eis mentionem facere, vt sic plus fidei non faciat exemplum q̄ originale, quod modò licèt publicatū, tn̄ remanet suspectum. allegat id quod habetur in l. 1. in fi. eo. ti. & quod vol. Inn. in c. qm̄ ꝯtra de prob.
5 †¶ Tertiò, quia in dicta nota reperitur aliquid † in margine
†3 scriptum: & notarius non attestatur fuisse per se additū: ergo tales additiones cum in se diē neq; tp̄s instrumenti habere intelligant̄, non sunt authenticæ, neq; pars testamenti, vt no. Io. And. in add. Spe. de instr. edic. §. ostenso. in add. in c. dixit Rolādinus cū suis cōcor. de quib. incidenter. ꝟ. fiet mentio, quinimò videntur operari q; scriptura possit impugnari, & reddi suspecta: vt vr̄ velle Spe. in d. tit. de instr. edi. §. instrumentū. ver.
6 item excipitur q; est vituperatū. ¶ Quartò quia † tam ex dispositione statuti sub rubrica de rogationib. notariorum mortuorum. q̄ēt de iure cōmuni, oportet q; dictū testamētū saltem in suis partib. substantialib. & ꝯcernentib. effectū testamenti, sit scriptum manu notarij de eo rogati, & non alterius: vt in dicto statuto ꝯtinet̄: & de iure ꝯmuni habetur in aut. de tabel. §. nos aut, cū seq. & ibi gloss. in verbo ipsi per se. & not. Spe. & Io. An. in ti. de instr. edi. §. instrumento. ver. item opponit̄ q; nō est cōfectū per eū, & Bal. in rub. C. de fi. instr. in versi. sed tn̄ dubitatur &c. vbi expessè dicit q; notarius protocollum manu sua
7 scribere debet, non alia. ¶ Quintò: quia † scriptura notarij, vt fidem faciat, oportet q; sit scripta manu eius. l. 2. C. de conuen. fis. deb. lib. 10. gl. in l. generali. C. de tab. lib. 10. & gl. in §. sed si instra. in aut. de instr. cau. & fid. & no. Spe. in tit. de instr. editio. §. breuiter. versi. 1. & in §. instrm̄. in ver. item quia non est à tabellione. & Iac. de Aret. & Bald. in l. ad testm̄. §. si quis. ff. de test. & Ant. de But. in c. 1. in ver. quartò circa personam. &c. de.
8 fid. instr. ¶ † Sextò, quia non apparet q; notarius & testes fuerint rogati à testōre, vt de iure requirit̄, vt l. hæredes palàm. §. in testamentis. ff. de test. & in aut rogati. C. de testi. & in aut. de tab. circa prin. ¶ Sed præmissis non obstantib. puto in proposito ꝯtrarium esse de iure verius. s. q; dictus Calonicus non possit
9 obtinere in petitione hæreditatis ab intestato. † Et primò, quia inbreuiatura, & originalis nota notarij defuncti etiā sine subscriptione sua & signo, est efficax, vt ex ea sumi possit instrm̄ authenticum ꝑ notarium cui cōmissæ sunt rogationes notarij defuncti: ita voluit Cy. in l. ꝯtractus. in fi. C. de fid. ist. & asserit ita
a de ꝯsuetudine seruari. [a] hoc voluit ibidem Sal. magis clarè. in 6. q. vbi quærit, an per protocollū, schedā vel rogationem possit probari actus. & r̄ndet sic, scd̄m Ia. de Are. si illa scriptura habet omnes proprietates instrumenti publici, puta millesimū,
†4 diem, mensem † subscriptionem notarij, cum † eius signo &c.
†5 requisita de iure cōi vel cōsuetudine, alias non probat. Sed pone scd̄m eū q; deficiat subscriptio, seu nō habet signū, & notarius est mortuus, ita q; instrm̄ sumere nō pōt: vr̄ q; instrm̄ deficiet: quia manu eiusdem notarij debet esse scriptum. in aut. de tab. §. nos aūt. cum seq. & §. illud quoq;. tn̄ dicit q; authoritate magistratus debet ꝯmitti alicui notario fide digno, qui leuet instrumenta publica de rogationib. mortui. ar. l. 1. de offi. ꝯsu. & l. mortuo. ff. de iu. & ita dicit tenere Cyn. ibi. & pro hoc dicit Sal. esse tex. cū gl. in c. cum P. tabe. de fi. instr. & dicit ita de consuetudine seruari. ita ēt in effectu voluit Bal. ibidē. idē etiā tenet Bal. in l. fideicom. §. 1. de leg. 3. vbi dixit, q; illa imbreuiatura fidē facit per id q̄d hr̄. in §. pe. in aut. de tab. si imbreuiatura ē in mundū redacta, adeo q; ibi nullum appareat vitiū, iuxta id q̄d hr̄. in d. l. ꝯtractus in verb. in modū. quāuis deficiat subscriptio, & signū tabellionis: nā pōt authoritate iudicis alius notarius perficere, & instrm̄ sumere, vt d. c. cum P. & ita residet Bal. in d. l. fideicommissa. §. 1. ¶ An aūt hoc sit vitium, q; habeat obesse, patebit ex ꝟ dicendis, maximè in sequenti argumento. Et licet aliq̄n doc. reuocent in dubiū, & variè loquantur super illo articulo, videlicet an ip̄m protocollū seu imbreuiatura fidem faciat, non h̄ns oīa signa instr̄i. s. subscriptionē notarij, & signū &c. tn̄ nemo negat q; non possit ex ea sumi instrm̄ ꝑ notariū cui ꝯmissæ sunt rogationes notarij defuncti, vt patet ex no. ꝑ Io. An. in add. Spe. in ti. de instr. edi. §. videndū: sup ver. & no. q; tabellio. & clarius Ant. de Bu. & mo. in d. c. cum P. tabellio. & Iac. de Bel. in aut. de tabel. & ita procedit quod no. Bal. & Ang. in l. Lucius. ff. de testa. mil. & Bal. in rub. C. de fid. instr.
10 ¶ Scd̄o adduco: † quia dato q; in dicta nota originali sint aliquę cancellatiōes factę cū calamo ꝑ trāsuersum folij, q̄ propriè cancellationes dicunt̄: vt no. gl. & doc. in l. si quis libertatem in verb. indurat̄. ff. de pe. hę. & in l. inductū. C. de sol. tales cancellationes sunt circa legata, nō circa institutiōes hæredum: quo casu talis cācellatio circa legata non reddit suspectā scripturā q̄n disputat̄ & litigat̄ super hr̄ditate, ꝑut in casu n̄ro: ita in ꝑposito voluit no. Bar. in l. fi. C. de edi. diui. per id q̄d ibi no. glo. in ver. vitiatū. q̄ dixit si cancellatio seu vitiū non sit circa ea in quib. cōsistit vis; talis cancellatio non nocebit, ꝑ id q̄d hr̄. in l. si ex falsis. C. de transa. & in l. si vnus. C. de test. cum si. & cū illa
* gl. ibi transeunt* cōiter scribentes, & Sal. ibi expressè dicit. idē Bar. s. q; cancellatio q̄ est circa legata non reddit scripturam suspectam q̄n non est q̄ō de particulari legato, sed de hæreditate. & idē est de mente Ia. Bu. in aut. si quis in aliquo. ad fi. C. de edē. bene facit tex. cū ibi no. in c. ex literis de fid. inst. & q̄d no. Sp. & Io. And. in ti. de instr. edi. in §. instrm̄ ver. quid si aliq̄d in str̄m. cū ver. seq. & q̄d no. Bal. in l. nec exēplū. C. de fal. & in l. imperator. ff. de statu. ho. & q̄d nō. Bal. in l. inciuile. in fi. ff. de
11 leg. vbi dixit † q; si in eodem instr̄o ē vna pars quæ intelligi non pōt; non per hoc viciat̄ alia quæ intelligi pōt. b̄n facit quod no. doc. maximè Bal. in d. l. si ex falsis. dū dicit q; si instrm̄ ē suspectum in vna parte ex eo q; ibi interuenit rasura vel cancellatio
†6 † & quærat̄ an ex eo reddat̄ suspectū totum instrm̄: dicendū ē
12 q; † aut rasura seu cancellatio est circa id quod est de substantia totius instr̄i, vt circa indictionem vel annū vel nomē tabellionis, vel nomē partium, & instrm̄ non valet in aliquo. l. iubemus. C. de proba. aut est suspicio in eo quod est de substantia vnius capituli: & non oīm capitulorū: & tunc nō vitiat̄ nisi capitulū suspectū. vt. ff. ad leg. Cor. de fals. l. filius. §. sequens. vbi aūt non eēt suspicio, sed manifesta falsitas: dicit q; non credit̄ instr̄o in aliquo ipsius capitulo, iuxta plenè no. per Inn. in ca. fraternitatis, de hær. & legitur & no. in c. ad sacras. 9. dist. & in c. pura. 3. q. 9. & in c. q̄n. de his quæ fiunt à præl. cū suis concor. rō: quia fides tabellionis fundat̄ in iuramento: licet eius officiū fundetur in decreto superioris. vt no. ff. de eden. l. quædā. §. nūmularios. deficit ergo fidei fundamentū si scribit falsum: qa est periurus: ergo non credit̄ ei in aliquo scd̄m p̄dictos doc. nisi aliqua capitula aliquib. p̄sumptionib. iuuarent̄. arg. d. l. iubemus. scd̄m Bal. in d. l. ex falsis. Cū ergo nō sumus in casu ī quo ꝯtēt de falso, meritò cancellatio circa relicta particularia non reddit testm̄ suspectū circa vniuersalē hr̄dis institutionem, in qua non est aliqua cancellatio, Et licèt dicta cancellatio in vna parte sit facta circa institutionem vnius filiæ s. Lucretiæ, tn̄ per illud nō reddit̄ suspectū instrm̄ in institutione vniuersali; quia illa erat institutio particularis in re certa, quæ æquiparatur legato. l. quoties. de hær. inst. & plenè in l. ex facto. la 2. ff. eo. ti. tunc etiam quia illa Lucretia tempore cōditi testamenti erat mortua, vnde illa pars scripturæ in qua est dicta institutio Lucretiæ, erat de manu propria testōris scripta. verùm quia antequam testator deueniret ad actum solenniter testandi, il-

la Lucretia decesserat, meritò testator voluit q̄d cassaretur illa institutio: & sic cessat ratio suspicionis ipsius cancellationis. benefacit q̄d ī proximè dicam. Præterea dixit Sal. in d. l. si ex
13 falsis. C. de trans. † si suspicio vel cancellatio fit circa institutionem vniuersalem hæredis, illa suspicio non nocet quo ad alia capitula concernentia particularia relicta, si in testamento erat adiecta clausula codicillaris, per quā conseruantur relicta particularia, etsi institutio corruat, iuxta l. eā quā C. de fideicom. & l. ex ea. cū ibi. no. ff. de testa. & in l. 1. cū materia de iure codi. ergo cū in hoc testō sit adiecta clausula codicillaris per quā non obstāte omni vitio ēt p̄teritionis cseruaretur effectualiter institutio hæredis vniuersalis, seu eius cmodum scd̄m veras cclusiones in l. si patroni. S. fi. scd̄m vnā lect. ad Treb. l. generaliter. §. testamēto. ff. de fideic. lib. & plenè in aut. ex cā. de lib. præte. & in d. l. 1. nō debet. ex cancellatione quæ esset in illa particulari institutione Lucretiæ fieri p̄iudicium quò ad insti
14 tutionē vniuersalē. ¶ † Tertiò comprobatur illud q̄d proximè dictū est, per id quod no. gl. in c. cū venerabilis, de relig. do. in gl. fi. quæ dixit licet aliqua sit facta rasura in loco, vbi consistat
b p̄iudicium, tñ si ex alijs[b] argumentis appareat q, illud q̄d fuit rasum & suprascriptum, fuerit bene positum: tūc scriptura nō redditur suspecta, vt si hoc appareat ex illis partib. eiusdē instrī vt no. ēt Bar. in l. 1. §. fi. de bo. poss. scd̄m tab. & Bar. & alij in d. l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. & doc. in c. ex literis. de fi. instr. sed cō stat (vt fertur) q, illæ cācellationes fuerunt iusta cā factę, vt statim dicā: ergo cessabit suspicio. ¶ Quòd autem fuerint factę ex iusta cā patet: quia illæ cancellationes factæ fuerūt vel circa capitula in quib. fiebat aliqua dispositio in persona Nicolai, qui tpe quo testm̄ fuit lectum & publicatū p notariū erat mortuus testōre hoc sciente, vñ superuacua est dispositio circa eius personā. l. vnica. §. in primo. de ca. tol. l. quid à referūt. de iure cod. & q, ita esset, satis patet ex verbis eiusdē testamēti circa finem, dum dicitur q, reliqt Culonico, & Bñmeritæ filijs quōdā Nico
15 lai eius filij. † quæ dictio quondā, dat intelligere q, tūc non viuebat Nicolaus. c. cū parati. & ibi no. per doc. de pig. & in c. ex parte. B. de fo. cōpe. no. Iac. But. in l. cū quis. C. de iu. del. & per doc. in c. cū olim. el 1. de off. dele. & no. Alb. de Rosa. in dictionario, in verb. olim. & in verb. quondā. & simr̄ in c. in quo fit mentio de libris quingentis dñę Antonię vxoris Frācisci. fit ēt mentio de dicto Nicolao bñmerito, & debuit cassari & cancellari: quia Nicolaus erat mortuus. & sir̄ quędā capitula in quibus disponebatur circa p̄sonam Lucretiæ eius filiæ fuerūt cancellata: qm̄ ipsa tpe publicationis testamenti erat mortua, & similiter in illo capitulo dum disponit de Antonia filia dicti testatoris: ideo inter cætera apparet fuisse factā cancellationem: quia ante cancellationē simul in eodē capitulo pariter disponebat de omnib. suis filiab. dicendo q, relinquebat dictis eius filiab. & vnicuiq; earū q, in casu viduitatis &c. vnde cūm ante diē publicationis & perfectionis testamenti decessisset Lucretia eius testatoris filia, & remansit solū alia. s. Antonia: ideo oportuit emendare scripturam. Itē ēt cassauit testōr quædam relicta Bar. eius filio sicut ēt cassauit quædam particularia relicta Francisco, ex eo quia postea tempore perfectionis testamenti instituit eos hr̄des vniuersales æqualiter, vt apparet scriptum manu notarij, quos antea in scriptura manu ipsius testatoris non descripserat hæredes vniuersales. Ex præcedentibus enim & sequentibus declaratur voluntas. l. si seruus plurium. §. fi. & l. qui filiabus. in prin. de leg. 1. ¶ Item quædam capitula in quib. disponebatur circa personam Peregrinę: quia ipsa Peregrina in cuius fauorem fiebāt illa legata, voluit ea cassari, vt probabit per eandē. benefacit quod no. Spe. in ti. de instr. edi. §. restat. in prin. ibi, dū dicit, sed si ctra has suspiciōes appareāt
16 aliqua in ctrarium, iudex illa attendet. ¶ † Quartò cfirmatur quia cancellationes prędictę in dubio p̄sumuntur factæ de cō
c scientia & voluntate testōris,[c] non aūte o inconsulto: vt probat in l. p̄ximè, in fi. de his q̄ in te. delen. & ibi no. Bar. & Bal. in l. si vnus. C. de testa. nā habet in d. l. proximè. in fi. q, fauore legati libertatis, si reperiat cancellatū legatū libertatis, p̄sumit cancellatio illa facta non de cfilio testōris, vnde legatū debebitur: vnde in alijs relictis est secus: quia præsumunt cancellata cōsulto testatore, seu de eius voluntate. & istud expressè ēt firmat ibi Io. de Imo. in fi. & Rap. Ful. in d. l. si vnus. per id quod
* nota. Bar. & * cōiter scribentes in l. Labeo. cum l. seq. ff. de pac. & Bar. in l. Fullo. §. fi. ff. de fur. per illū tex. & no. Cyn. in l. si de possessione. C. de proba. & Cano. maximè Ant. de Bu. in c. ec-
17 clia el 2. vt lite pend. vbi volūt † q, si instrm̄ debiti reperitur cancellatum, ēt apud aliū q̄ apud creditorē, intelligitur ex hoc debitū fuisse solutū, & sic cancellatio intelligit facta de voluntate creditoris, per l. si chirographū. ff. de p̄ba. & per d. l. fullo. §. qui tabu. & ibi Bar. ff. de fur. vel si vellemus dicere q, non p̄sumitur q, illę cancellationes fuerūt factæ cfultè, & de voluntate testōris habebimus dicere q, cum nō cstet per quē factę fuerint dictæ cācellationes, debeat totū testm̄ in publicā formā redigi, ēt cū illis capitulis cancellatis insertis cancellantionib. vt decidit Pau. de Ca. in d. l. si vnus. C. de test. & cfuluit lib. 2. consil. 131. incip. Dubium facit. vbi cōcludit q, si in imbreuiatura sunt cancellationes, & nō cstat quis eas fecerit, & potuerint fieri ab alio q̄ à notario, & potuerūt fieri dudū post testamentū, & nō habeant testimonium notarij, quā ob causam fecerat; & posito q, haberent, tamē non haberēt diē neq; testes, debent haberi pro non factis: & meritò debet eleuari instrm̄, ac si nulla esset facta cancellatio: ita dicit tenuisse Marti. Sil. disputando, vt refert Io. And. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. ostenso. in additione magna quæ incipit, dixit Rolandinus. vbi tenet q, si in margine scripturæ, vel originalis notæ notarij reperietur scriptum manu eiusdem notarij cassum & cancellatū de volūtate partium &c. q, istis verbis nō sit standū, sed debeat eleuari instrm̄, ac si dicta cancellatio non esset, de qua disputatione ēt fecit mentionē. Bal. in d. l. si vnus. & ibi etiā Ang. & etiam Bal. in l. nostram. eo. ti. & Ang. in consi. 346. in c. i. Titius vt hæres. de quo etiam per Bal. in rubri. C. de fide instru. & in l. Labeo. §. 1. ff. de pact. & in l. ea quæ. C. commi. vel epis. & in consil. incip. In libro sententiarum: & tamen in proposito verius & verisimilius videtur illud quod primò dictum est supra, q, cancellationes habeant effectum, & fuerunt de voluntate testatoris factæ tempore testamenti: quia dictus Nicolaus & dicta Lucretia erant mortui, & in istis probationib. multū debet attendi verisimilitudo, iuxta l. ob carmen. §. fi. ff. de testib. & in c. licèt cām. de prob. 4. q. 3. si testes. Quintò probatur per id q̄d
18 voluit Pe. de Anch. † in consi. 262. inci. Prius de virib. probationis vbi concludit, † q, licèt scriptura imbreuiaturæ seu protocolli sit scripta manu vnius, qui non fuit de actu rogatus, &
d est subscripta[d] manu tabellionis, non vitiabitur, etiamsi in ea sint apostillæ in marginib. quæ sint scriptæ per personam incognitam. mouet, quia ex subscriptione principaliter est sumenda fides: vt dicit patere ex §. nos aūt. in aut. de tabel. subscriptio enim notarij videt includere, & cōpleri effectū omnium præmissorum. ad quę habet relationē: quia ita est natura termini referentis. l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon. l. asse toto. ff. de hær. inst. l. ait prætor. §. si iudex. ff. de re iud. Et scd̄m eum iura quæ prouident q, tabellio manu sua scribat, loquuntur de instrō seu documento. non autem de protocollo seu imbreuiatura. nam ista per se non facerent fidem, sed bene instrumentum quod ex ea sumitur, vt no. Io. An. in add. Spe. de instrum. edi. §. videndum. ver. & not. q, tabellio. & dixi in primo argumento huius partis, & dicit reijciendas esse apostillas, quæ in marginib. sunt scriptæ per personam incognitam. Et subdit q,
19 † non requiritur, q, in subscriptione fiat specialis mentio q, superius scripta manu alterius circa talē actū factum à tali fue
e runt facta eo presente & rogato: quia sufficit gñalis[e] subscriptio, postq̄ habet relatioem ad certa & specificata; sicut gñalis rñsio sufficit ad specialia interrogata. præterea. instit. de inu. stip. & ita dicit tenere Bal. & bene in aut. si quis in aliquo. C. de edē. quicquid scd̄m eū voluerit Bar. l. diuus. §. itē senatus. ff. de fal. & ita ēt cum hac opi. quò ad casum nostrum videtur tenere Ang. & Io. de Imo. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verb. obl. vbi sequuntur dictam opi. Bal. ita ergo in proposi
19 to, cum de manu notarij in fine † dictæ imbreuiaturæ sint apposita illa verba, actū Bononię præsentib. talib. testib. &c. quæ verba denotant actum fuisse cfummatū perfectum & publicatum, vt inquit Bal. in auth. quod sine. C. de testa. vnde ista talis sub notario manu notarij videt includere, & cōplecti effectum omniū p̄missorum, & sicut subscriptio, & sic eadem rō in casu isto, quæ est in casu posito per Pe. de Anch. in d. consi. præsertim cum statutū sub rubrica, de roga. notatiorū. velit q, defectus subscriptionis non vitiet. dummō ibi cōtineatur effectus testamēti & scriptura sit reperta inter rogationes notarij. prout in casu nr̄o: hæc comprobabo. ī. proximo. ar. ¶ Sextò est

est attẽdẽdum, q̃ nõ ignorat̃ cuius manu sit illa scriptura quæ nõ est de manu tabellionis: nam præsupponitur q̃d erat de manu testõris. vnde postq̃ constat q̃ fuerit de manu testatoris à cuius potestate pendebat disponere & testari; no vr̃ quod reddatur suspecta: quia scriptura testõris quamuis priuata, habet plus authoritatis, q̃ si esset manu alterius: cũ ostendat ita fuisse intentionẽ testõris: vt in aut. quod sine. C. de testa. l. fi. C. fa. erc. & q̃n habet solennitatem numeri testium, put in terminis in casu nr̃o valet quo ad omnes. l. miles, in prin. cum ibi not. per gl. de leg. 2. & l. cum pater. §. donationis. & l. fi. in prĩ. eo. ti.
16 cum gloss. C. de codi. † & sicut si notarius rogatus scripsisset q̃ talis testator disponebat prout in tali schedula manu testatoris continebatur, valeret iste actus, vt testm̃ si interuenerit legitimus numerus testium, constito q̃ illa scripta seu schedula esset manu testatoris p̃ cparationẽ literarum, vt l. si ita scripsero, & ibi hoc no. Bar. & Bal. & mod. ff. de cond. & demõ. l. quẽ hæredem. & ibi no. ff. de reb. du. & no. Bar. & alij in l. fi. C. de fideicom. & Bal. no. in l. captatorias. C. de test. milit. & Ioan. de Imo. in l. illa institutio, de hær. inst. & in c. cum tibi, de test. ita si notarius scribit manu sua, & attestatur q̃ ea q̃ sunt suprascripta fuerunt acta p̃dictum testatorẽ, put ibi c̃tinetur, vr̃ q̃ valere debeant, licet non sint scripta oĩa manu notarij, sed testõris, p ea q̃ habentur in dictis iurib. cum sit eadẽ rõ: ergo debet eẽ eadem iuris dispõ. l. à Titio. ff. de ver. obl. l. illud ad leg. Aq.
17 † Ad prædicta etiã bene facit quod no. Pau. de Cas. in l. si is. ff. de test. vbi dixit q̃ si inter imbreuiaturas notarij reperitur aliqua schedula c̃tinens testm̃, & nomen testiũ: & non posita ad librũ ordinariũ notarij, & quęrat̃ an debeat publicari si mortuus est notarius: & c̃cludit q̃ si ibi cõtineatur de manu notarij actum tali die, præsumitur q̃ fuerit lecta & publicata coram testib. q̃a illud verbum, actũ, significat rẽ perfectã allegat no. p Bal. in aut. q̃d sine. & sic debebit publicari. sed si non cõtineret illa verba: p̃sumit̃ non fuisse lecta, & sic nõ debebit publicari, quia de voluntate imperfecta non debet confici instrm̃, secundum eũ. & sic vr̃ velle Pau. de Ca. q̃ absq; alia subscriptione
18 valeat illa imbreuiatura, prout dixi. s in 1. ar. ¶ † Septimò est attendendũ q̃ probari põt (vt dicitur) per vnum ex testib. testamenti, q̃ adhuc viuit qual'r de illo testõ fuit rogatus dictus notarius, & idẽ pbabitur per dñam Peregrinã. vñ licèt isti duo testes nõ essent alias idonei ad probãdum testm̃: tñ iuuãt ad purgandam suspitionẽ, si qua resultaret ex superius dictis. p id q̃d no. Spe. in d. §. restat. in prin. bene facit q̃d no. Cy. & alij. in d. l.
19 errore. C. de test. cum c̃cor. vbi dicunt † q̃ error notarij c̃missus in scriptura testamenti poterit pbari p duos testes, licet testm̃ reqrat ad sui essentiã septem testes: ergo poterit pbari per duos
f † testes, q̃ ille notarius errauit scribẽdo testm̃ nõ totum manu sua, sed c̃iunctũ cum scriptura testõris, habẽte illas cancellationes, cum debuerit scribere totũ p se & sine cancellatione aliqua p̃sertim cum c̃currãt illæ aliæ coniecturæ. s. q̃ dicti Nicolaus & Lucretia erãt tunc mortui, put supra. deduxi: quia ex multis c̃iecturis resultat vna plena probatio, iuxta no. per gl. no. in l. 2. in prin. & ibi doc. de excu. tu. c. cum essem. de pb. cũ c̃cor. ibi allegatis in gl. Nec istis ob. si dicitur q̃ dña Peregrina non põt testificari, q̃a ẽ legataria: nam testõr voluit eã vestiri & velari ex-
20 * pensis suæ hr̃ditatis: † quia rñdeo q̃ scd̃m magis * cõem opi. q̃n q̃õ ẽ inter hr̃dẽ scriptũ, & venientẽ ab intestato. legatarius põt esse testis in testõ, vt plenè no. per Bar. & doc. post glo. in l. q̃ testõ. in prin. de testa. & per gl. & doc. in l. oĩb. C. de testi. & in l. nullus. ff. de test. & per Cano. in c. insup de test. & p doc. in l. dictãtib. C. de test. cum si. & maximè: q̃a ẽt dña Peregrina absq;
† io. legato † erat vestienda, & velãda t̃pe obitus mariti, saltẽ ex c̃suetudine regionis, vt no. Ang. & Imo. in l. sed si vsufructus. §. dos legata. ad leg. Fal. & in l. sed ex re. §. si. ff. de sti. ser. & q̃dã alia sunt ei relicta in quib. ipsa erat creditrix, & sic absq; legato potuisset ea conseq, iõ nõ ppriè põt dici legataria in eis. l. si creditori. de le. 1. ¶ Octauò c̃tra dictũ Calõicũ ẽ manifesta assertio sua in instrõ absolutionis p̃dictæ, in quo c̃tinetur q̃ habuit & recepit à d. Francisco de Calonicis libras trecentum Bon. in quib. tenebatur ei dictus Franciscus occasione testamẽti dicti Ioãnis rogatum p̃dictũ ser. Ludouicũ de Tamarijs & in fine instrumenti iurat oĩa p̃dicta fuisse, & eẽ vera: & talis assertio fidẽ facit inter eas p̃sonas, inter quas c̃fectũ est instrm̃. l. optimam. C. de c̃trah. & c̃mit. stip. plus ẽt dicit̃ in dicto instrõ q̃d iurauit c̃tra p̃dicta, vel aliq̃d p̃dictorũ, nõ dicere facere vel venire &c. quo casu non põt dici, nec allegari p dictũ Calonicum q̃ ipse ignorauerit dictum testm̃ eẽ vitiatum vel suspectum & posse impugnari, & sic iurm̃ nõ trahit̃ ad incognita. l. fi. C. de nõ nu. pe. & l. fi. q̃ satis. cog. c. cum inter. P. de renun. quia rñdeo q̃ hoc allegare nõ põt cũ videatur saltẽ i gñe cogitasse q̃ c̃tra ea q̃ ipse Calõicus asseuerat nihil diceret nec faceret: & p c̃sequens iurauit q̃ nõ diceret nec faceret c̃tra illud q̃ iam affirmauerat. s. ser. Ioannem decessisse cum testõ: quo casu excludit̃ à remedio q̃d in specie ignorauit sibi c̃petere, sicut si sciuisset. hoc probatur p ea q̃ no. voluit Bar. in l. 2. C. de resc. vend. vbi dixit q̃ q̃n minor iurauit nõ venire c̃tra c̃tractũ, excludit̃ à veniẽdo c̃tra c̃tractũ, ẽt p remedia q̃ ignorabat sibi c̃petere puta p remedium restõnis in integrum, vt quia ignorabat se læsum, & sibi cõpetere bñficium restitutionis, per l. 1. & aut. sacramenta. si aduer. vẽ. &
21 rñdet ad illud q̃d dicitur † q̃ iurm̃ non extenditur ad incognita: quia illud est verum q̃n non est cogitatũ in specie. nec in genere: secus si saltem cogitatũ fuit gñaliter, per l. sub prætextu. la 2. & q̃d ibi no. doc. C. de trans. Sed q̃n q̃s iurat super facto, vr̃ iurare super oĩ iure descendente ex illo facto. l. duob. §. si quis iurauerit. ff. de iureiu. & ita ẽt tenent Bar. Ang. Rap. & Lu. Ro. in l. sciendũ. de ver. ob. & Bar. Ful. & Pau. de Ca. in l. si duo patrõi. §. idem Iul. ff. de iureiu. per illũ tex. & Bar. Ang. Pau. de Ca. in d. aut. sacra. & Arch. & Io. And. in c. 2. de pac. in 6. & refert & sequitur Bal. in l. 1. in fi. C. de reb. cre. & Ang. in d. l. 2. C. de rescin. vend. & l. qui iuri militari. de testa. mili. & Ant. de But. in c. si diligenti. de fo. compet. in versi. fallit primo. Paul. de Ca. in l. fin. §. si. ff. ad Velleia. bene facit tex. in c. ex rescipto. de iu-
22 reiu. † vbi iurm̃ interpositum super obligatione mulieris, excludit ipsam mulierẽ beneficio senatsconsulti Velleiani absq; aliqua certioratione: & sufficit q̃ iurauerit nõ c̃trauenire: & p̃sertim, cùm dictus Calonicus iurando pmiserit non c̃traueni re non solũ per beneficium c̃cessum minorib. sed etiã p beneficia cõcessa de iure cõi quibuscũq;: vt patet in fine dicti instrumenti, in verb. de iure cõi. hoc dico propter no. per gl. in l. 2. C. de rescin. vend. & in c. pe. de emp. & vend. ¶ Quinimò scd̃m Pe. vt refert Cy. in d. l. 2. in 6. q. & sequitur ibi Sal. & ẽt Ang. in d. aut sacramenta. iurm̃ præstitum à minore simpliciter videatur præstitum ad excludendum eum, nedum à bñficijs cõcessis minorib. sed ẽt maiorib. vt ibi probatur per plures rationes, licet aliter voluerit gl. in d. c. pe. per ea q̃ no. gl. in d. l. 2. & in d. c. pe. probatur illud quod dixi, quod videtur in genere cogitatum: nam illæ gl. volunt q̃ maior vendens rem minꝰ dimidia iusti pretij, si iurat non venire c̃tra, nõ poterit vti remedio. d. l. 2. & tamẽ hoc intelligitur q̃n maior ignorabat sibi competere illud beneficium: vt quia ignorabat rem esse venditãminus dimidia iusti prætij; nã si sciuisset: tunc etiã sine iuramẽto
* non haberet locũ remedium illius. l. 2. vt firmat Bar. & * cõiter oẽs ibi, & Spe. in ti. de emp. & vend. §. nunc dicendũ est. & restat versi. quid si aliquis scienter, per l. 1. C. si maior fac. per l. quæritur. §. si vẽditor. de edil. edi. & hoc tanto magis pcedit in casu nostro: quia dicto instrõ absolutionis c̃tinetur quod di-
23 ctus Calonicus p̃dicta dixit, & † fecit ex certa scientia, q̃ verba operantur, vt non possit opponi exceptio erroris, vt inquit Bar. in l. sed & si quis. §. fi. per illum tex. ff. si quis cau. adeo q̃d tunc nõ sufficeret pbare rem aliter se habere, vt ibi dicit Ang. & Ful. & bene: quia aliàs ista verba nihil operarentur. & no. Bar. in l. si dari. ff. de verb. obl. & in l. fi. §. idem q̃sijt. de condic. ind. & Bald. in rubri. C. de confes. & in l. mater. C. de rei ven. & in l. 2. in 7. q. C. de rescin. vend. ergo si vr̃ saltem in genere cogitasse de modis & remedijs q̃ competere possent ad dicendũ dictum testatorem non decessisse cum testõ, & ad impugnandum dictum testm̃, vr̃ q̃ non possit amplius illud impugnare: cum intelligat̃ illud approbasse. l. licet. cum gl. C. ad leg. Cor. de fal. l. fi. ff. de inoff. test. & no. Bar. in l. post legatum. in prin. ff. de his quib. vt ind. & maximè ppter illa verba ex certa scĩa q̃ plurimum operant̃ ad tollendum obiectionẽ erroris, vt dixi, & istud meo iudicio reb. stantib. prout stãt, sufficeret per se solum pvictoria huius cãe. habebit ergo seruare dictum iurm̃ dictus Calonicus, per p̃dicta: maximè cum seruari possit sine interitu salutis æternæ, iuxta regulã canonistarum positã in c. si verò. & in c. cum contingat. de iureiu. ¶ Postremò hoc c̃probatur: q̃a verbo fertur, q̃ interrogationes eiusdẽ notarij sunt aliæ vltimæ volũtates, partim manu testõris, & partim manu notarij, prout est in ita, † vñ in istis attẽdendꝰ est stylus & consuetu

 do

do notarij, vt no. Bal. in l. 1. C. de emē. iust. c. & Sal. in l. ꝯtract⁹
de fide instr. in 6. q. & Spe. de instr. edi. §. ostenso. ver. quid si ab
breuiatura. ar. l. qui semisses. ff. de vsu. l. vel vniuersorum. de
pig. act. pro hoc optima gl. in aut. ad hæc. C. de fide instr. in ver.
testimonium. dum gl. dicit vel eo ipso q talia erant signa in ea,
qualia fieri solent manu notarij cōmentariensis. ¶ Et licet ex
25 prædictis satis euidens appareat rñsio † ad allegata in contra-
rium: tamen magis specialiter rñdendo, dico q non obstat q
scriptura sit manu diuersarũ psonarum, & sic vr̃ suspecta: quia
rñderi pōt multipliciter: primò q illud sit verum qñ notarius
attestaretur se totũ scripsisse, & appareat esse de diuersa manu,
vt probatur in c. inter dilectos. & ibi hoc notant doc. extra de
fide instr. vbi dicit ibi An. de Bu. quē etiā ibi seqtur Io. de Imo.
q per illum tex. à ꝯtrario sensu probatur q vbi notarius attesta
staretur q scriptura eēt de alia manu, non redderetur suspecta.
sed paria sunt notarium in fine instr̃i aliquid attestari circa ad
ditiones & cancellationes instr̃i vel similia: vel illud ex inspe-
ctione euidenter apparere, vt no. Bar. in l. fi. de edic. di. Adri.
tol. per ibi no. per gl. in verb. prima figura. res enim quæ de se
euidenter patet, non eget alia attestatione. l. 1. in fi. ff. de dote
præleg. l. cum seruo. §. 1. ff. de contrah. emp. ergo cum euiden-
ter appareat, vt præsupponitur q illa scriptura est diuersa ma-
nu: quia vna est de manu testatoris, alia de manu notarij, non
fuit necessariũ testimoniũ notarij. prȩsertim cum illa quæ est
de manu testatoris, sic in medio scripturæ ipsius notarij, & sic
non pōt dici q fuerit additũ p alium postquam notarius fuit
26 rogatus de actu. † redderetur ēt suspecta scriptura pp diuersi-
tatē manus, qñ appareret q scriptura fuisset rasa, vel cancella-
ta, & s̃ rasurā vel cancellationem, esset alia manu scriptũ: nam
ista redderēt scripturā suspectā: ita loquitur gl. in d. l. fi. in verb.
prima figura. & ibi doc. & in c. cum venerabilis q Bal. in d. l. si
vnus, & Ant. de Butr. in d. c. ex literis. vel si esset in margine, vt
dicit Bal. in d. l. nostram. Vel pōt rñderi q scriptura redditur su
specta. s. in ea parte q̃ est scripta de alia manu quam notarij:
quia qñ defectus nō est circa ea quæ concernunt substantiā to
tius instr̃i: vt quia nō est circa diem vel indictionē, & similia,
nō redduntur per hoc suspectæ reliquæ partes instr̃i: vt proba-
ui. s̃. in secũdo argumēto adducto pro validitate testamenti &
scripturæ. Vel pōt rñderi q veritas fuit q oīa illa processerunt
de voluntate testōris, q̃ sunt ibi scripta. & quod de omnib. ibi
scriptis fuit rogatus notarius, adeò q ser. Ioannes decessit te-
status: vt probatur ex cōfessione propria dicti Canonici facta
ex certa scientia, de qua in instr̃o dictȩ absolutiōis, vt plenè de
duxi in 8. argumento adducto ꝯtra Calonicũ. & ista vltima rñ-
sio pōt adduci p rñsione ad oīa argumenta in ꝯtrariũ adducta.
27 ¶ Non ob. † q̊d scd̃o dicebatur, cancellationes reddere suspe-
ctā scripturam: quia rñdeo q illæ cancellationes, quæ sunt cir-
ca relicta particularia, non reddũt suspectam institutionē vni
uersalē, de qua quȩritur, & satis ē q illa valeat, vel p̃sumuntur
factæ illæ cancellationes de voluntatē testōris: præsertim cùm
accedant præsumptiones & coniecturæ, de quib. s̃. dixi. has rō
nes & alias plures deduxi & probaui. s̃. in 2. 3. 4. 6. 7. & vltimo
argumentis. & ita intelligitur quod no. Bar. in l. 2. §. 2. ff. quem
ad. test. apе. ¶ Et eodem mō appareret rñsum ad tertium argú-
28 mentum. dum dicebatur, † q reperiebatur in dicta nota aliqd
in margine scriptum: quia dato q scriptura in eo q esset scrip-
tũ in margine redderet suspecta, nō tñ in alijs. vel dato q opi-
nio Io. And. in d. §. ostenso. procedat dũ vult q non debeat at-
tendi illud q̊d est in margine scriptum: quia nō valeat cũ non
habeat diē & solennitatē instr̃i, qñ neq; Io. An. neq; alij dicũt
q ex hoc vicietur instr̃m. quinimò dixit Bal. in l. Labeo. §. 1. ff.
de pact. & in rubr. C. de fi. instru. in versi. mō hic incidit qō. &
in l. nostrā. C. de test. q si appareat q additiones factæ in mar-
gine sint manu notarij, valebit: quia intelligitur habere diē &
solennitates instr̃i. per l. si quis ex argentarijs. §. si initiũ. ff. de
eden. valeat ergo, vel non valeat illud q̊d est additum in mar-
* gine, de hoc non curat hr̃s institutus, satis est q * oēs tenent q
per illud non vicientur reliqua, vt ēt firmat Bal. in l. ea quæ. C.
29 cōmi. vel epi. ¶ Non obstat † quartum argumentum dũ diceba
tur q testamentũ debet eē scriptũ manu notarij tā de iure cōi
q̈a ex forma stauti, saltē quò ad substantiam ipsius testamenti,
quò ad annũ mensem, diē, locũ, & testes: quia rñdeo q scriptu
ra habet de manu notarij diem, annum. mēsem locũ, & testes.
& etiā substantialia ipsius testamenti. s. institutiones hæredũ.
& etiam clausulā codicillarē: ergo saltē quò ad ea quæ sunt ibi
scripta manu tabellionis, debet valere scriptura testamenti.
30 † item rñdeo q licet scriptura testamenti non sit scripta manu
notarij, si tñ habet subscriptionem, vel subnotationem manu
notarij eo modo quo habet ista sufficit, vt probaui. s̃. in quin-
to argumento. pro quo vltra ibi allegata, facit q ille qui se sub
scribit ī instr̃o, vr̃ totũ instr̃m scripsisse, ita inquit Bal. in auth.
contra qui propriā. C. de nō nu. pec. allegat tex. in l. cũ antiqui
tas. §. fin. C. de testa. & no. Ang. & Io. de Imo. in l. si ita stipula-
tus. C. Chrysogonus. de verb. obl. facit quod no. Bart. in l. em-
ptor. §. Lucius. per illum tex. ff. de pac. & hoc expresse tenuit.
d. Car. in c. cũ P. tabellio. de fide instru. quem refert & sequitur
do. Abb. modernus in c. inter dilectos, eo tit. volentes q licet
notarius de actu rogatus non scripserit notam per se, sed per
aliũ valeat, vt pbatur. in d. c. inter dilectos, à ꝯtrario sensu, dũ
tex. ibi vult q scriptura ibi reddatur suspectā: quia instr̃m erat
de manu alterius quam esset subscriptio notarij, & notarius
in subscriptione asserebat instr̃m esse scriptum manu suā: ergo
à contrario sensu si notarius non ita asseruisset, innuit quod nō
vitiaretur. p hoc etiā allegāt tex. 12. q. 2. cum redemptor. & text.
in §. his. in auth. de instr. cau. & fide. & pro hoc adducũt rōnē:
quia industria tabellionis nō eligitur in scribendo, sed vt det fi
dem gestis, quā satis præstat in se subscribendo: & rñdent ad §.
nos aũt. in aut. de tabel. q̊d considerata mente illius tex. potius
facit pro ista opi. q̈ ꝯtra. nā emanauit ibi illa puisio: q a ille qui
rogabatur nō audiebat verba ꝯtrahētiũ, sed alij cōmittebat, &
ipse postea se subscribebat: secus ergo si ipse rogatus fuit pñs
& postea scribat per aliũ, q in fine se subscribat, vt in c. mulie-
res. de sen. excom. & in regula. qui p aliũ. de reg. iur. in 6. & ita
ēt videtur tenere do. Car. in c. fi. de off. dele. & Pet. de Anc. in
consil. 240. s̃. relato in quinto argumento. ¶ Nō obstat quintũ
argumentum. s. q scriptura notarij, vt fidem faciat, debeat esse
subscripta: quia rñdeo q statutũ de quo s̃. prouidet q iste defe-
31 ctus non vitiat. ¶ † Præterea dato q instrumentum publicum
& authenticũ sumptum ex protocollo debeat habere subscri-
ptionē notarij, vt loquunt allegata in ꝯtrariũ, tñ sec⁹ est in ipsa
originali, nota vel protocollo, vt probaui. s̃. in. 1 arg. adducto
ꝯtra Calonicũ & satis est q̊d ipsa imbreuiatura reperta sit inter-
rogationes notarij, & habeat illa verba manu notarij actum in
tali loco coram talib. testib. vt dixi. s̃. in 6. ar. ¶ Vltimò non ob-
stat q non appareat ex dicta nota testes & notariũ non fuisse
rogatos: quia rñdeo q̊d ꝯtrariũ apparet ex illis verbis, videlicet
præsentib. magistro tali & tali testib. &c. quia † illa dictio &c.
32 importat q fuerunt rogati: ita inquit Bal. in l. hac ꝯsultissima.
in prin. C. de test. cũ quo ibi etiā transeunt mod. arg. l. Gallus.
§. 1. cũ si. deli. & post. Itē cum in dicta scriptura sint dicta verba
actum in tali loco, denotat actũ & testm̃ fuisse perfectũ & pu-
blicatũ, vt not. Bal. in aut. q̊d sine. C. de test. & dixi. s̃. in 6. & 7.
argumento. sed ita est q̊d vbicunq; ex verbis notarij apparet
eũ publicasse actum, & scripturā, præsumitur fuisse rogatus de
actu, vt firmat Bar. in l. sciendũ, de verb. oblig. per rationes de
quib. ibi per eum. & seqtur eũ Ang. ibi in repe. & Anto. de Bu.
in c. 1. de fide instr. quinimò gl. in aut. de tabel. post prin. & ibi
etiam Iacob. de Bel. & Bal. in rub. C. de fide instr. & Bal. in l. 1.
in princ. de hæred. institu. & in l. 1. C. de fide instru. & iure hast.
33 fis. lib. 10. & Ang. in d. aut. de tabel. in prin. volunt † quod no-
g tarius in dubio præsumat rogatus [g] nec in hoc opus est dispu-
tatione, quia nr̃o casui contradicit q qñ sunt apposita verba
importantia publicationem: vt in casu nr̃o p̃sumatur rogatus
¶ Ex quibus concludo dictum Calonicum agentem vt hære-
dem ab intestato, obtinere non posse. Ego Alex.

ADDITIO.

a ¶ Seruari. Falsum & contrarium etiam seruatur. Ang. consil
220. Ad hoc vt scriptura. & ipse Alex. s̃. li. 2. consi. 153. nume. 12.
Petrus de Ancha. consil. 431. in c. Prȩmissa. consi. 242. inci. Prius
de viribus.
b Alijs. Cor. consi. 28. li. 2. Ias. con. 134. in fi. li. 1. Al. Bru. consil. 95.
c ¶ Testatoris. j. lib. 7. consi. 104. num. 6.
d ¶ Subscripta. lib. 2. consi. 147. nu. 4.
e ¶ Generalis. s̃. li. 2. consi. 147. Dec. consi. 447. in fi.
f ¶ Duos. Alex. l. errore. ad fin. C. de testamen. Dec. l. si librarius.
nu. 10. de re. iur.
g ¶ Rogatus. s̃. li. 2. consi. 153. v. nu.

EPITO.

EPITOME.

Creditor hypothecarius prefertur cessionario debitoris, etiam post sententiam ante solutionem.

CONSILIVM XV.

Vide eundem Alex. cons. 17. lib. 1. super hac eadem causa de quodam statuto. Natta.

VISO & cõsiderato themate mihi transmisso, &
his quę allegata fuerunt per aduocatum dictorũ
priorũ creditorũ dicti M. omissis nõ necessarijs,
puto breuiter dictos creditores potuisse & posse
inhibere dicto. L. debitori quõdã. d. M. ne soluat
dicto P. cessonario, & cãm habenti ab hrde. d. M. posse impe-
dire ne in fauorẽ dicti. P. fiat executio sententiæ ɔtra dictũ L.
& per ɔseqens dictũ. L. non debere soluere. d. P. Sed dictis prio
1 rib. creditorib. præfati. M. ad q̃d rñdendum præsuppono. † q̃
quoties ex ɔtractu p̃ me tecũ celebrato, trãsit in te vtilis actio,
& penes me remanet directa, nõ possum amplius cedẽdo alte
ri trãsferre vtilẽ, sed solũ possum transferre exercitiũ directæ
actionis in aliũ, tanq̃ in simplicẽ p̃curatorem meũ, vel ẽt tan-
quã in procuratorẽ in rẽ suã, si volo hãc translationem ad con-
modũ suũ facere: ita probaẽ p̃ tex. fin. cũ ibi no. per Bart. ita ibi
* volentẽ, & quẽ, & *omnes alij ibi sequunẽ in l. nõ quocũq;. §. q̃
Caiũ. de le. 1. & p̃ no. in l. ex asse. ff. ad Treb. cũ alijs allegatis p̃
Bar. & alios in d. §. q̃ Caium. & idẽ not. Bal. in l. 1. C. de act. & o-
bli. & expressi⁹ ac pleni⁹ ibi Salyc. in 19. q. & not. Bal. in l. hęre
dẽ. C. de hær. vel act. & in l. 3. C. de noua. & per Spec. & Io. An.
in tit. de ces. act. §. 1. ver. q̃d si hñs directã. Ex quo inferẽ q̃, cum
per cõtractus & obligationes factas per d. M. cũ dictis suis cre-
ditorib. quib. obligauit oĩa sua bona, & iura p̃sentia & futura;
fuit acquisita & translata in dictos creditores vtilis actio cõtra
dictum. L. debitorẽ. d. M. & directa tñ remansit pęnes d. M. l.
nomen. cũ ibi no. C. quæ res pig. obl. pol. l. si ɔuenerit. l. 2. ff. de
pig. act. & ibi no. ergo hrs. d. M. nõ potuit cedẽdo dicto. P. trãs-
ferre in eũ vtiles actiões ɔtra dictũ. L. sed solũ exercitium dire
ctarũ. ¶ Secundò p̃suppono, † q̃, quoties veniunt ad cõflictum
2 habens vtiles actiones, & habens directas tendentes ad eundẽ
effectũ ad quem tẽdunt vtiles, vt in casu nr̃o. tunc si vtiles cau-
satæ sunt ex ɔtractu eius in cuius persona erant, vel repræsenta
banẽ directæ præferẽ habens vtiles. l. procura. in rem suã. & ibi
no. doc. ff. de procu. & probaẽ in l. 3. C. de noua. & no. in c. con
stitutus. de procu. quicquid dixerit ibi gl. in d. l. 3. in verbo de
nunciauerit, quã ibi reprobãt Pe. Cy. Bar. Ang. Sal. & Fulg. &
* magis *cõmuniter scribentes ibi per illã. l. 3. vbi text. non dicit
illud ad q̃d alleg. per gl. ibi: ita ẽt vult Spe. Ioan. An. in d. ti. de
cess. act. §. 1. ver. quid si habens directã. & in proposito nr̃o no.
& firmat Cy. Bar. & Saly. in d. l. nomen ad fi. per d. l. si conuene
rit in 1. rñso. & per l. 1. §. qui superficiẽ. ff. de superfi. & fortifica-
bituẽ ex statim dicendis. ¶ Tertiò p̃suppono q̃, † nedum haben
3 ti directas vel earũ exercitium præfertur habẽs vtiles. quando
simul concurrunt: sed ẽt præfertur quãuis habens directas iam
obtinuisset pro se sententiam, dũmodò non sit facta executio
seu exactio, nã ẽt tunc habens vtiles p̃fertur dummodò habẽs
vtiles ante dictam executionem faciat alterum illorum trium
quæ ponuntur in d. l. 3. s̃. vel litem cõtestetur cõtra illum, cõtra
quem habet vtiles vel partem debiti ab eò recipiat, vel sibi de-
nunciet ne soluat habenti directas: eo quia ipse habet vtiles a-
ctiones sibi quæsitas ex tali causa, faciendo ei notitiam de iu-
re suo, iuxta. d. l. nomen. & quæ no. Bar. & Ang. in l. 1. in princ.
in 11. q. ff. de no. ope. ita probatur ex no. per glo. in d. l. 3. C. de
noua. in ver. eo modo. dum gl. dixit. s̃. exigendo. vel idem de-
mũ exactione facta, quod vr̃ verius. & sic vult illa. gl. cum text.
q̃, habens directas solũ potest excludere habentem vtiles, q̃ñ
actualiter iã exegit, & percepit debitum à debitore. vñ dicit ibi
Ful. q̃, procurator in rem suã seu hñs vtiles si superueniat post
litem contestatam p̃er habentẽ directas vel ẽt post latã sñiam
in fauorẽ habentis directas, impediret habentẽ directas, dum
mõ nondum exegerit hñs directas ita dicit esse de mente illius
glo. & dicit ipse hoc eẽ singulare. & q̃d doc. ad hoc non aduer-
tunt nec ad hoc illã gl. ponderãt. & pro hoc ipse adducit text.
in d. l. procuratore. ibi dũ tex. dicit vel pecuniã suscipiendam
Et ex hoc apparet q̃, gl. in d. verbo eo modo sensit cõtrarium e-
ius quod dixerat gl. pręcedens. in ver. denunciauerit. dum quę
rit, q̃d si simul veniãt habens directas, & habẽs vtiles, & ibi te-
* net quod præferatur habens directas & malè. & in hoc * cõiter
damnaẽ illã gl. vt dixi. s̃. & illi cõi opinioni vr̃ adhærere alia gl.
in versi eo modo. vt ẽt dicit Raph. ibi ad hoc etiã illã gl. ponde-
rauit ibi Sal. dum dicit & solũ facta exactione per habentem
directas, impeditur habens vtiles exigere, per no. per gl. in d.
verbo eo modo. & dicit hoc probari: quia qualitas iuncta ver-
bo, intellgiẽ scd̃m tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. de
nox. l. Titius. de testa. mili. sed tex. in d. l. 3. dicit q̃, exigere ve-
taẽ habens directas anteq̃ hñs vtiles fuerit litẽ contest. vel de-
nunciauerit, vel partem debiti percepit igitur quodcũq; isto-
rum triũ interuenerit ante exactionẽ factam, sufficit ad impe-
4 diendum exactionẽ cedentis. ¶ †Ex his infertur euidens deci-
sio. q. nostræ: quia aut dictus P. intentauit vtiles actiones: & il
las certè intentauit de facto, non de iure: q̃a sibi nõ cõpetebãt,
vt probaui. & quãuis sñia pro d. P. lata esset ɔtra. d. L. sup̃ dictis
vtilib. actionib. intentatis: illa sñia non potuit ad præiudiciũ
tertij. i. dictorũ creditorũ operari, quod d. P. censeretur habere
vtiles actiones, quas de iure nõ habebat. l. 2. C. qui res iud. non
no. c. quamuis. de re iud. Aut intentauit directas, quod facere
potuit noĩe cedẽtis. iuxta l. planè. ff. fa. erc. l. emptor. cũ ibi. no.
C. de hær. vel act. ven. & plenè per doc. in l. qui stipendia. C. de
procu. cũ vulg. & tunc constat q̃d si dicti creditores habentes
vtiles denunciauerunt prædicto L. debitori ne soluat, nõ põt
amplius. d. P. exigere a dicto. L. nec d. L. debet ei soluere, etiã
si dicta denũciatio & notificatio facta fuerit per dictos credi-
tores post sñiam latã ɔtra dictũ. L. in fauorem. d. P. etiam si in
rem iudicatã transiuit, dummõ non esset facta executio tem-
pore denunciationis, vt p̃supponitur. & per hoc patet q̃, non
oportet aggredi illũ articulum, an tertius cõparens in iudicio
post sñiam quæ in rẽ iudicatã transiuit, possit impedire execu-
tionẽ sñiæ, quia in casu nr̃o etiã simplex denunciatio impedit
habentem directas, vel earum exercitiũ peruenire ad executio
nem sententiæ, per d. l. 3. cum ibi no. tñ etiam si velimus adhæ-
rere his quæ cõcluduntur in illo articulo, quando cõparet ter-
tius ad impediendam executionẽ sententiæ constat quod etiã
dicti creditores comparentes ad illam impediendã possunt il-
5 lam impedire: †quia *communes sunt conclusiones, vt etiam
peregregiè tactum est per dictũ aduocatum dictorũ credito-
rum: q̃, q̃ñ sñia ɔdemnatoria lata est de quantitate pecuniæ, &
postea tractaẽ de exequendo sñiam in bonis, audiẽ tertius vo-
lens impedire executionis sñiam, si docet de iure suo, vt l. à di-
uo Pio. §. si super. & ibi hoc firmat Bart. & cõiter alij. ff. de re
iudi. & l. ob maritorũ. cum gloss. & ibi no. doc. C. ne vxor pro
* mar. l. 1. C. de priui. fis. & no. Inn. & * cõiter alij in c. veniens, el
2. de testi. & Bal. in l. consentaneũ. C. q̃uo & q̃ñ iu. & in l. pe. ff.
de pet. hær. & doc. maximè Io. de Imo. in l. à sñia. in prin. ff. de
app. ergo si dictus. P. qui obtinuit cõdemnari. d. L. in pecunia
tentet facere executionem in speci. & bonis. d. L. possunt di-
cti creditores se opponere, & allegare quod in illis rebus ha-
bent in effectu ius pignoris quod habebat. d. M. qui obligaue
rat ei oĩa bona & iura, scd̃m quod declarat Sal. in d. l. nomẽ. &
in l. 2. C. quando. fis. vel priua. & Io. And. in tit. de obl. & solut.
in rub. in addi. Spe. in versi. sed pone &c. & quod eorum ius est
potentius iure quod habet dictus. P. tum per ea quæ habentur
in d. l. 3. C. de nouat. vt supra declaraui. tum etiã quia tale ius
pignoris quod ɔpetebat dicto M. prius fuit in effectu quæsitũ
dictis creditorib. & eis obligatũ, quam fuerit acquisitum d. P.
& sic potiores debent esse conditiones dicti creditoris quam
d. P. cum dicti creditores prius habuerunt ius & causam à d.
P. ad hoc. l. quoties. C. de rei ven. in ratione sui. & in l. in ope-
ris. cum si. ff. lo. Fateor tutiora esse priora fundamenta. ¶ Et
per hæc apparet non obstare id quod habetur in l. is à quo. ff.
de rei ven. & l. pe. ff. de pe. hære. quia illa loquuntur q̃ñ fiebat
executio in eadem re, & specie in qua lata erat sñia, sed in ca-
su nostro secus, vt distinguit Bar. in d. §. si super. & alij in locis.
suprà alle. & Bal. etiam in d. l. pen. Nec prædictis etiã habet ob
stare si diceret quod nullũ ius cõpetit dictis creditorib. contra
suum nomen debitoris, & eius bona nisi prius facta excussio-
ne bonorum. d. M. debitoris principalis, iuxta ea quæ haben-
tur in auth. sed hodie. C. de act. & obl. & in §. sed neq;. in aut.
6 * de fideius. †quia scd̃m verã & magis * cõẽ opiniõem, q̃ñ tra-
ctaẽ q̃, creditor creditoris exigat nomẽ debitoris sibi expressè
a obligatũ, non requiriẽ excussio: [a]quia sumus in iure antiquo.

l.aduersus.&l.fi.C.de acti.& obli.& d.l.si conuenerit.in prin. Ita tenet Spe.& Io.An.in titu.de procu.§.fi.ver.sed quid si mihi obligasti nomen.& rñdent ad d.aut.sed hodie. quod loquitẽ in re corporali obligata, quę posśidetur; non in corporali quæ non poſsidetur. prout eſt nomen debitoris. l.3. in prin. ff. de acq.poſ.l.ſi ſeruus.§.incorporalis.ff.de acq.re.do. Nec ad hoc ſcd̃m eos obſtat tex.in d.§.ſed neq;.in verſi.idẽ eſt dicere.vbi ẽt anteq̃ agatur perſonali actione contra fideiuſſorem vel alium ſponſorem, oportet facere executionẽ ꝯtra principalẽ: ita ergo anteq̃ agatur vtili actione pſonali ꝯtra nomen debitoris debet fieri excuſsio ꝯtra principalẽ: quia rñdẽ q; ibi loquitur in fideiuſſoribus, vel alijs ſponſoribus, aut ꝯſtitutoribus obligatis ꝓ principalibus. nos non loquimur in fideiuſſore, ergo ille text. qui eſt correctorius iuris antiqui, non debet extendi ad alium caſum, ẽt ex identitate rationis.l. præcipimus. ad fi. C. de ape. no.in auth. quas actiones.C. de ſacſan. ec.& in l. tam is.§.1. ff. de don. cau. mor. ita etiam tenet Ia. de Are.Ia. de Bel.Iac.But. Ray.& Bar.& Ang. in d.l. nomen. & dicit ibi Ray. q; ita tenet totus mundus. & ita ẽt tenet Bart. in d.l.ſi ꝯuenerit. in prin. ff. de pig.ac.vbi ẽt refert ita tenere Iac.Baldui.Odo.Alb.Papienſem, & Nic.de Matha.& allegat Bal.ibi bonam rõnem.& cum eo tranſit ẽt ibi Raph.& Ful.& idem tenet Imo. in l. Iul.§.1. de verb.ob. Pro hoc facit: quia dictus M.qui obligauit nomen debitoris, dr̃ large poſsidere ipſum nomen debitoris: vt no.gl.in l.regulariter.ff.de pet.hær. meritò cũ tractetur de his quæ poſſidentẽ, ſeu quaſi poſsidentẽ per debitorem principalem, nõ eſt opus excuſsione, quæ ſolum requiritur qñ creditor vult man° porrigere ad ea quæ non poſsidentur per debitorem principalem.in auth.hoc ſi debitor.C.de pig. Aliæ poſſent rõnes adduci, quæ adducunẽ per Cy.in d.l.nomen. vbi ẽt rñdet ad ꝯtraria: ſed nõ expedit: qa ſuperiores rõnes ſufficiũt.& licẽt Bal. & Sali.in l.2.C.qñ fiſ.vel priua.& in d.l.nomen.& Bal.in l.hæredẽ. C.de hære.act.tenuerint q; requiratur excuſsio, per.l.1.de conueni.fiſ.debi.li.10.ſcd̃m vnã lecturam; tamen illa lex nõ vrget ꝑ varietatem lecturarum, vt ẽt firmat Sal. facit quod no.Bal. in l.in ambiguo. ff. de reb. du. vel põt rñderi q̃d illa lex loquitẽ in hypotheca tacita inducta de iure ſpeciali, prout dixit Cy. in d.l.nomen reſpondendo ad d.l.hæredem.C.de hæ.act. Nos ãt loquimur in expreſſa obligatione inducta iure cõi ex ꝯuentione partium.Sal.verò ſe fundat per tex.in d.§.ſed neque.ver.idem eſt. ad quem tex.rñdi.ſ̃.& ad illum rñdet Spe. in loco.ſ̃ allega.¶Ex quibus concludo, vt ſ̃. dictum. L. non debere ſoluere dicto.P.ſed dictis creditoribus,& non eſſe procedendum ad executionẽ ſententię cõtra.d.L.in fauorem d.P.Alexand.

ADDITIO.

¶Excuſsio.Spe. ti.de pig. nu.10. & Bald.ibi in ad. Alb.Ang.l. nomen C.quæ res pig.ob.poſ.Bald.con.22.lib.2. Pal. con.195. lib.11.Guid.Pap.Dec.Delp.432.Ant.Negu.trac.pig.

CONSILIVM XVI.

Lege e mandatum.ſ̃.li.2.conſi.30.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus à quibus conſtituitur.*
3 *Mandatum generale non ſufficit, vbi non poteſt committi pœna.*
6 *Vniuerſitas venit appellatione perſonæ largè.*

CONSILIVM XVII.

Vide conſi.40.lib.7.Natta.

a IN cauſa & lite inter cõe Regij agens, & magnificos viros dn̄m Nicolaum de Canoſſa, a & fratres ſe defendentes, requiſitus vt in paucis dicã quod ſentio, ſup mãdato ſyndicatus ꝓducto p aſſertos ſyndicos communis.¶Secũdò an dicti ſyndici teneantur ſatiſdare de expenſis reficiendis.¶ Circa primum dubium: quia res non eget longa diſceptatione, concludo† q̃d ſyndicus conſtitui poteſt ab omnibus conſiliarijs ſeu maiori parte, aut à repræſentantibus conſilium ipſius ciuitatis, vt no. gl.Ang & Mod.in l.ita tamen.in prin.ff.ad Treb.& no. Bald. in l.item magiſtri.poſt gl.ff. de pac.& Bal. in l.neq; in fi. C. de procu.& patet in l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuer.nomine vbi

2 hæc poteſtas creandi ſyndicum cõceditur decurionibus. † in quorum loco hodie ſubrogantur, non dico anciani ſiue priores, vt quidam dicere videntur, ſed conſiliarij ciuitatis, vt not. gl.in rub.C.de decu.li.10.& expreſsè gl.& doc.in præall.l.nulli.in verbo, ordo. & iõ dicit Bald. in d.l. item magiſtri. q; iſti priores, qui præſunt ciuitati, vt ſunt anciani qui Florentiæ appellantur priores, nõ põt ſyndicum ꝯſtituere: ſed oportet q; fiat per cõſilium ciuitatis. nam tale ꝯſilium repræſentat totum ppl'm, vt no.gl.in ru. C. quæ ſit lon. ꝯſue. & in l. ſed ex dolo.§. 1.ff.de dolo. tñ talis ſyndicus ſi eſt gñaliter ꝯſtitutus, vt in propoſito nr̃o, non dr̃ hr̃e ſufficiens mandatum ꝑ pœnas quas incurrunt venientes ꝯtra priuilegum ꝯceſſum per Carolum quartum Romanorum Imperatorem, Magnifico viro Cabarotto quondam Nicolai de Canoſſa pro ſe & hæredibus ſuis, q quidem hæredes ſunt dicti Nicolaus de Canoſſa, & fratres.nam imponitur cõtrauenientibus dicto priuilegio pęna quinquaginta marcharum auri.ſed ita eſt q; † quotieſcunq; quis contra
3 veniendo poſſet incidere in pęnam ſi ad talem cõtrauentionẽ ſe offerat procurator generalis alicuius põt ſibi opponi q; ipſe non eſt idoneus procurator, niſi habeat ſpecificum mandatum ad illum actum, vel niſi ratificet ꝯſtituens.l.ſi procurator, in prin.& ibi per illum tex.ita dicit ibi Bar.& alij. ff. de cõdic. indic.& l.3.§.ſi procurator.& ibi no. doc. ff.quod quiſq; iuris. & l.pater.ff.quæ in frau.cre.& no.Spe.in ti.de procu.§.1.verſi. ſed nunquid media. facit quod hr̃ in cle. non põt. de procur. ¶ Nec obſtat ſi diceretur q; in dicto ſyndicatu fit ſpãliter mentio de villa Biboiani: quia rñdeo q; non daẽ in dicto ſyndicatu mandatũ ad petendũ villam Biboiani: & q̃uis concedaẽ mandatum ad cauſas, quæ verti poſſent inter dictas partes propter villam Biboiani, dico q; ꝑ hoc non dr̃ eſſe ſpãliter mandatũ q; peti poſsit prædicta villa & litigari ſuper poſſeſſorio & petitorio, prout repertum eſt: quia cõtingere potuiſſet quod verſa eſſet lis inter cõe Regij ex vna, & dictos nobiles de Canoſſa ex alia, occaſione ꝯfiniũ dictæ villæ, & non cõphenderetẽ ſpãliter
4 facultas petendi villã prædictam, & maximè: quia † illa verba poſita in ſyndicatu.ſ.ꝑ villam Biboiani: denotant cauſam remotam nõ proximam.l.eo tpe.ad fi.ff.de pec.l.1.C.ſi ſer. exte. Bar.in l.non dubiũ.C.de leg.& in l.1.§.emancipatus.ff.de ꝯiu. cum emanc. li. Et prædicta eſſe vera ẽt apparet ex his, quæ de-
5 cidit Bar.& alij in l.filiusf.ff.de don.vbi inquit, q; † qñq; requiritur ſpãle mandatum fauore aduerſarij, qui dubitat, vt poſtea dñs reuerſus dicat ſe de hoc non intellexiſſe, & ſic euitet pœnas, & aduerſarius damnificetur: & tunc requiriẽ nedũ ſpãlis ſed ẽt ſingularis expreſsio, per l. qui ita.§.1.ad Treb.in d.clem. non põt & c.ꝓcurator. de ele.in 6. ¶Circa ſcd̃m dico q; debet dictus ſyndicus ꝓſtare ſatiſdationem de reficiendis expẽſis in caſu ſuccumbentiæ: nam hoc expreſsè diſponit ſtatutum loci iudicij, dicens q; foreñſis vel q̃cuis alia perſona non ſubiecta iuriſdictioni ſtatuti cõis Ferrariæ, teneat dictam ſatiſdationẽ
6 ꝓſtare ſi non poſsident bona immobilia &c. † Nam ſub verbis ꝑdictis comprehẽditur ẽt vniuerſitas.l.metum.§. animaduertendi.ff. quod me.cau.& Bal.in l.quicunq;.C.de ſer.fugit. vbi propriè loquiẽ in ſtatuto. & no. Bal. in c.1.in prin. de noua for.fidel.& maximè ꝑ illud verbum quæuis alia perſona &c. q; verbũ facit vt ẽt ꝯprehendantur illæ perſonæ quæ impropriè dicerenẽ perſonæ, vt ciuitas vel caſtrum, iuxta.l. mortuo. ff. de fideiuſ.& probat gl.ſing.C.de quad.præſc.in l.2. in verb. alias. iuncto tex.vbi apparet q; licẽt aliàs officium iudicis dicaẽ impropriè actio, vt no.glo.inſti.de act.in princi.in ver.quamuis. & gl.in l.1. in prin. de eden. & not. Bart. & alij in l.1.in princip.ff.de iuriſ.om.iud.& doct.in c.fin.de offi.iud.& no.in l.a-
7 ctionis verbo.ff.de ac.& obl. † tñ qñ in aliqua diſpoſitione eſſent adiecta iſta verba, videlicet, vel alia quælibet actio, propter illud verbum quælibet, comprehenditur officium iudicis, quod impropriè actio dicitur, vt probat glo.in pręall.l.2. bene facit quod no.gloſ.in clem.1.in verbo, alia quamuis. de re iudicata. cum ibi not. per Ioan. de Imo. Nec obſtat, q; alio ſtatuto cautum ſit q; forenſes non gaudeant beneficio ſtatutorum: quia, vt verbo fertur, ſtatutum illud loquitur quò ad deciſoria, non quò ad alia præparatoria, & quæ ſunt de ordine procedendi. ¶Reliqua ſuppleant excellentiſsimi domini iudicantes.

ADDITIO.

a ¶Canoſſa.ſ̃.lib.5.conſil.16.

CONSI-

CONSILIVM XVIII.

Lege.ſ.li.1.con.59.quod.ſ.lib.4.con.39.& hîc triplabatur.

EPITOME.

Statuto certi loci mater ab inteſtato nõ ſuccedit. filius in teſtamento præterijt matrem. Reſpondit Alex. q valet teſtamentũ directò in terris ſitis in dicto loco vbi filius decedit teſtatus. ſed in alijs locis decedit inteſtatus, niſi q illic iure fideicõmiſſi vi clauſulæ codicillaris valebit teſtamentum.

SVMMARIVM.

3 *Statutum non ligat forenſes, nec res extra territorium, num. 7. & 8.*
4 *Teſtamentum non rumpit, qui non ſuccedit ab inteſtato, nu. 5.*
9 *Mobilia & nomina ſequntur perſonam.*
11 *Clauſula codicillaris facit valere teſtamentum iure fideicommiſſi.*
13 *Feudum poteſt legari conuaſallo.*
14 *Teſtator cenſetur legare ſolũ ius quod habet, etiã morte finiturum.*
15 *Legatum in dubio non videtur factum animo compenſandi.*

CONSILIVM. XIX.

IRCA primum dubiũ an teſtm̃ impugnari poſ-
ſit, videretur prima conſideratione q ſic: qa di-
ctum ſtatutũ vel conſuetudo excludens matrẽ
ab inteſtato, diſponit in ſucceſſione inteſtati: er-
go non debet extendi ad cãm teſtati. Præſertim
cum tale ſtatutum ſit iuris cõis correctorium. l. præcipimus. C.
1 de app. l. ſancimus. C. de teſt. † Nã certum eſt quod de iure cõi
per omnimodam præteritionẽ matris factã ſine cauſæ expreſ-
ſione, teſtm̃ redditur nullum: vt in §. & hæc quidem iuncto. §.
aliud quoque capitulum. in auth. vt cum de app. cog. & plenè
tradunt oẽs in auth. ex cauſa. C. de lib. præt. & in l. filio præteri-
to. ff. de iniu. teſt. quod intelligunt doct. in dictis locis eſſe ve-
rum etiã in filio teſtante de peculio caſtrenſi, vel quaſi per di-
ctum. §. & hæc quidem indiſtinctè loquentem, & ſic dato qđ
dictus teſtator habuerit peculium quaſi caſtrenſe (vt fertur)
non per hoc eius teſtm̃ ſuſtineri poterit. ¶ Secundò adduco
auctoritatem gloſſarum in l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. ff. de libe.
& poſth. & in d. auth. ex cauſa. & in l. ſi emancipati. C. de coll.
& in l. ſi filius. ff. de min. & Azo. in ſumma. C. de coll. & Roſ. in
2 tit. de bo. poſſ. contra tabul. vbi dicunt q † licet hodie in mo-
do ſuccedendi ab inteſtato ſit ſublata differentia emancipatio
nis, & patriæ poteſtatis, vt in auth. de hær. ab inte. §. 1. & §. nul-
lum. tñ non per hoc intelligitur eſſe aliquid limitatum in ſuc-
ceſſione ex teſtõ. & iõ ſi teſtator filium emancipatũ inſtituit.
nepotem aũt in poteſtate p̃terijt: teſtm̃ reddiť nullum: quia in
cauſa teſtati nepos tenebat primum locum in ſuitate; atten-
to q dr̃ia emancipationis, & patriæ ptãtis non reperiť ſublata,
3 niſi ab inteſtato. ¶ † Tertiò, quia dato q dictum ſtatutum ven
dicaret ſibi locum condito teſtõ: tñ tale ſtatutum non vr̃ in ꝑ-
poſito caſu obſtare mr̃i quæ non erat ſubdita ſtatuentibus: ſta-
tutum eñ non põt præiudicare nec comprehendere non ſub-
ditos. l. 1. in fi. de tut. & cur. da. ab his. l. ẽt. ff. de tute. l. neq; qui
dari tut. poſ. c. vt animarum. de conſti. in 6. facit. l. fi. ff. de iuriſ.
om. iud. & no. Ia. de Are. & Cy. in l. 1. in vlt. quæſt. C. quæ ſit lõ-
ga. conſue. & Gui. de Suza. in l. omnes ppl'i. quẽ refert Io. An.
in add. Spe. in ti. de conſti. §. 1. in add. inci. Guid. de Suza. & no.
etiam Gul. de Suz. in qõnibus ſuis, in qõne incipiente, Sed po
ne qõnem, ſtatutum non tenet, &c. & in qõne incip. qõ talis
eſt, Bononienſis conuenitur, &c. allegat. l. cunctos populos.
C. de ſum. Tri. & id quod hr̃. 12. diſt. illud. & ca. à nobis. de ſent.
excom. & no. Inn. & Io. An. in ru. de conſue. vbi idem dicũt eſſe
in conſuetudine. & idem no. Bal. in l. de quibus. de leg. in ver.
4. quæriť, an conſuetudo extendat virtutem ſuam ad forenſes
&c. & Spe. in ti. de ſen. prola. §. qualiter. verſi. ſed pone quidam
Flandrenſis, vbi inquit: q ſi Ianuæ eſt cſuetudo q maritus non
poſſit inſtituere vxorem, talis conſuetudo nõ habebit locũ
in Flandrenſi, qui decedens Ianuæ vxorem ſuã inſtituit. ¶ Sed
præmiſſis non obſtantibus contrariam ſñiam probabiliorem
4 eſſe puto: † quia ille non admittitur ad rumpendum teſtm̃,
a vel ad dicendum de nullitate [a] teſtamenti, qui ab inteſtato
non ſuccederet. l. poſthumus. §. ſi quis ex his de inoffic. teſt. l. 1.
§. ſi filius. & l. illud. §. 1. ff. de bo. poſ. contra tab. & no. in l. 1. & in
l. pater filium. ff. de inoffi. teſta. Sed mater ex forma ſtatuti vł
conſuetudinis repellitur ab inteſtato: ergo & ab impugnõne
teſtamenti. Secundò probatur: nam qñ vnum beneficium dať
contemplatione alterius, ſi vnum tollitur, tollitur & aliud. l.
filio. §. mater. de adi. leg. Sed rõ quare datur matri facultas im-
pugnandi teſtm̃ de iure cõi, eſt: quia fit iniuria ſi ſibi non relin
quitur legitima. i. quarta ſeu hodie tertia portio eius qđ habi-
tura eſſet ab inteſtato. l. pr̃ filium. cum ſeq. de inoffic. teſt. iun-
cta. l. parentibus. & auth. nouiſſima. cum ibi not. C. de inoffic.
teſt. ergo ſi per ſtatutum ablatum eſt matri ius ſuccedendi ab
inteſtato, cenſetur eſſe ſublatum ius impugnandi teſtm̃, cum
matri excluſæ ab inteſtato per ſtatutum nulla legitima debea-
tur, attento, vt dixi, quod legitima eſt tertia portio eius quod
ab inteſtato debetur. ¶ Tertiò confirmatur per expreſſam de-
ciſionem Bar. in l. fin. in ver. quæro quid ſi iſta filia fœmina do
tata &c. ad Tertul. per rõnem allegatam. ſ. in primo arg. idem
5 tenuit Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. præ. vbi quærit; †
ſtatuto cauetur q filiæ fœminæ ſtantibus maſculis ab inteſtato
non ſuccedant. pater habebat filium & filiam ex primo mr̃i-
monio, & alium filium ex ſecundo, filiam præterijt, & filiũ ex
primo inſtituit in 10. filium ex ſecundo inſtituit hæredem vni
uerſalem: an filia præterita poſſit dicere teſtm̃ nullum? arguit
ad partes, & finaliter poſito rõnes quas breuitatis cauſa omit-
to, concludit quod non. idem tenet Bald. & Ang. in d. §. ſi quis
ex his. Item tenet Alb. de Roſa. in 2. parte ſtat. q. 103. incip. Ex
eodem &c. & idem etiam no. Ang. in l. Gallus. §. in omnibus.
in princ. de lib. & poſthu. per illum text. & maximè qñ hæres
inſtitutus eſt de illis agnatis, quorum contemplatione ſtatutũ
voluit matrem excludi prout eſt in caſu noſtro, in quo frater.
teſtatoris fuit inſtitutus. ita dixit Ange. & Mod. in d. l. Gallus.
§. & quid ſi tm̃. Idem ẽt tenuit Raph. Cu. in rep. l. ſi filius qui
in poteſtate. de lib. & poſthu. & conſuluit Ang. in conſi. 136. in
cip. in q. vertente inter ſer. Benedictum &c. & in conſi. 105. in-
cip. Statuto cauetur quod ſi quis deceſſerit &c. ¶ Non ob. alle-
gata in cõtrarium, primò dum dicebatur q ſtatutum diſponit
ſolum ab inteſtato: quia ad hoc reſponſum eſt. ſ. in primis ar-
6 gumentis pro hac parte adductis. ¶ † Non ob. id quod ſecun-
do loco adducebať. ſ. id quod no. per gl. in aut. ex cauſa. & in d.
§. & quid ſi tm̃. cum ſi. quia rũdeo q illæ gl. cõiter reprehendũ-
tur per doc. in d. locis. & in contrarium ſunt gl. multæ in l. 1. in
prin. de coniug. cum eman. li. & in l. ſi proponas. ff. de inoffic.
teſt. & in l fi. ff. de lib. & poſth. & in auth. ceſſante. C. de ſuis &
legi. & in aut. de hære. ab inteſt. §. 1. quæ volũt quod titulus de
b coniun. ſit correctus. [b] & ſic volunt quod ẽt quo ad cauſam te-
ſtamenti intelligatur eſſe ſublata dr̃ia emancipationis, & pa-
triæ poteſtatis, & hoc comprobat Bart. in d. §. & quid ſi tantũ.
& alij in locis proximè allegatis per plures rõnes, quas refer-
* re non expedit, cum hæc ſit magis * cõis ſententia. Non ob.
etiam quod tertiò dicebatur, videlicet ſtatutum non compre-
7 hendere perſonas nõ ſubditas † quia rñdeo primò q illud poſ-
ſet habere locum vbi ſtatutum loqueretur in perſonam, ſed ſi
loquatur in rem, diſponendo q extantibus fratribus defuncti
& matre, bona decedentis ab inteſtato perueniant ad fratres:
†1 tunc tale ſtatutum habent locum, ẽt in non ſubdito † quò ad
bona ſita in territorio ſtatuẽtium: quia ſtatutum afficit res ip-
ſas, ſiue poſſideantur à ciue ibi decedente, ſiue ab aduena. ita
dixit Bar. in l. cunctos populos. in 7. q. ad fi. in verſic. ſed poſſet
dubitari de tali q. & c. alleg. l. reſcripto. §. fi. ff. de mune. & ho.
c & l. an in totum. C. de edi. priui. quinimò etiam qũocunque [c]
† loquatur ſtatutum, magis * cõis opi. eſſe vr̃, quod quò ad bona
ſua in territorio ſtatuentium ſeruari debet ſtatutum loci: ita te
nuit Iac. de Ra. Cyn. Guli. de Cu. & Ray. in d. l. cunctos popu-
los. arg. l. pupillo. ff. de tut. & cur. da. ab. & l. Titium. §. tutor. de
admi. tu. & expreſsè Pe. de Anch. in rep. c. canonum ſtatuta. de
conſt. in 4. q. principali. in verſi. quæro iuxta prædicta cauetur
ſtatuto Tuderti. & ita dicit ſe habere cõem concluſionem, pro
qua dicit ſe conſuluiſſe Bal. in conſi. inci. Punitus talis eſt, &c.
Et iſta opinio proculdubio videtur in caſu noſtro veriſſima:
quia præſupponitur q teſtator habebat incolatum in loco cõ-
diti teſtamenti, & ſic ibi ſortiebatur forum. l. fideicom. §. pen.
de iud. c. ſui. de fo. comp. & per conſequens ſtatuta illius loci
d 8 comprehendebant dictum teſtatorem: † quia à pari [d] pro-
cedunt

cedunt forum sortiri,& statutis ligari,vt not.gl.8.di. quæ cõtra morem in verbo,peregrini,& 12.dist. illud. in verb. more. & notant doc.in rub.extra de consue.& Io.Cal.in dispu.incipi.Quidã Florentinus.& in disputatione inci.Statuto ciuitatis cauet q, si ab actore &c.& no.doc.in c.q, clericis.de fo. compe.& in terminis nr̃is firmat Sal.in d.l.cunctos populos.ergo dato q, statutum loqueretur in persona; tñ quò ad bona ibi sita cõprehenderet casum nr̃m.p.d.rõnem.& ita concludit expsse. Sal. in loco proximè allegato.& pp diuersitatẽ patrimonij toleraĩ isto casu q, decedat pro parte testatus,& pro parte non:sicut ẽt no.in l.si arrogator.ff.de adop.& l.1.de secun.nu.
9 & no.Bar.post alios in d.l.cunctos in 7.q. † Subdo tamen q,
e bona mobilia[e] quæ erant extra territorium dictorũ statuẽtiũ debent iudicari eodem mõ,ac si fuissent in eo loco in quo erat persona testatoris tempore conditi testamenti.quia mobilia respiciunt personam,immobilia verò territorium : ita inquit Bald. per illum text.in l.mercatores.C. commer.& mer.
f Idem vr̃ in nominibus[f] debitorum:quia actio personalis cohæret semper ossibus personæ creditoris.l.quis ergo casus. ff. de pec.l.3.pro soc.cum ergo persona testatoris rõne incolatus esset subdita & compræhensa à statuto, vt dixi, eodem mõ ẽt mobilia,& nomina debitorum prædicta.Idem voluit Sali. in d.l.cunctos.nisi scd̃m eum apparet q, perpetuò ex destinatione defuncti essent ibi permansura,per l.vxorem.§.legauerat. de leg.3.& l.ex facto.§.rerum.de hære.insti. Exemplum ponit in pecunijs positis ad imprestita cõi Venetiarum per Bononienses.nam censentur bona Veneta,non Bononiensia: qa ibi posita sunt,vt ibi perpetuo sint,& censentur quodãmõ bona immobilia per no.in l.iubemus.la.2.in princ.C.de sacrosa. eccle.ad hoc etiam bene faciunt no.per Bal.in l.1.de statu ho.
10 in ver.sed si dico dono tibi quicquid habeo Perusij &c. ¶ † Et ex vltimo dictis colligitur decisio ad scd̃m quęsitũ.s̃.an testm̃, & per consequens statutum prædictum seruari debeat in hæreditate dicti testatoris forensis,etiam quò ad bona sita extra territorium.nam concludendum est q, solùm quo ad bona sita in territorio statuentium,per not. per doct. in dictis locis, & maximè per Bar.in d.l.cũctos populos.in 6.& 7.q. & idem est de mente Bald.in d.l.si arrogator.ff.de ado.& in auth.omnes peregrini.in fi.C.communia de suc.¶ Quò ad tertium du-
11 bium † de clausula codicillari, an operetur quod mr̃ & alius frater testatoris non instituti videanĩ grauati restituere partes hæreditatis,quas caperent ab intestato dicto alteri fratri insti-
g tuto,casu quo testm̃ non teneret? & dicendum est quod sic,[g] vt est casus secundum lecturam Hugo .glossatoris in l. patroni.§.fi.& ibi hoc sequitur Ange.ff.ad Treb.& l. generaliter. §. ex testamento.ff.de fideicom.li.& l.ex testõ.& ibi no.C. de fideicom.lib.& l.ex ea.§.1.& ibi gl.& doc.ff.de test. l.codicillis. §.fi.de leg.2.l.quia autem.in prin.& ibi no.ff.si quis omis. cau
* sa test.& no. glo.Bar.& Bald.&* cõiter alij in auth. ex cau. de lib.præte.& latè disputando disputat Iaco.de Bel. in disputatione sua,quam ponit post.l.3.C.de lib.præt.& incipit. Quæritur,pater vel mater condidit testm̃ &c.& Spe.& Io.An.in ti. de instru.edi.§.compendiosè.in ver.item vide.& Bar.Bald.& Ang.in l.1.ff.de iure codi.& Bal.in l.fin.C.de codi.& in l. Titia.post Old.ff.de inof.test.& Ang.in auth.vt cum de ap.cog. §.si.in fi.Non ob.quod gl.in d.aut.ex causa.tenuerunt cõtra not.per tex.in d.l.Titia.ff.de inof.test.vbi testamentum inofficiosum non valet ẽt quo ad legata quanq̃ ab intestato repeti ta:quia fingiĩ tale testm̃ quasi à demente conditum esse: quia rũdeo q, cõiter doc.in locis præallegatis damnant opi.dic. gl. per superius allegata.Nec obstat.d.l. Titia quia scd̃m doc. est correcta,per d.auth.ex causa.scd̃m doc.vbi. & in corpore, & in l.filio pręterito.ff.de iniu.test.testm̃ in quo filius vel alius instituendus est præteritus vel exhæredatus,non irritatur ex eo: quia videatur factum à demente: quia si hoc esset verum eadem rõne & legata irritarentur ẽt hodie,sicut irritatur hæredis institutio.contra d.auth.ex causa.iuncta.d.l.Titia. quæ auth. ex cau.habet locum ẽt quãdo præteritio facta est nulla cã expssa,sicut in casu nostro,& excepto Dy.firmant oẽs in d.l. filio præterito.& in auth.ex causa,& in corpore vnde sumitur per text. in §.si verò obseruata non fuerint,iunctis præcedentib. in auth,vt cum de app.cog. Vel etiam potest secundò responderi ad d.l.Titia scd̃m Bal.in d.auth.ex causa.in 7.q.q, nos loquimur in pteritione propter quam testator errore iuris dr̃ solennitatem omittere: sed lex Titia loquitur in exhæredantẽ, qui magis delinquit,cum dicatur pietatẽ & propriam naturã tanquã demens offendere,quæ etiam fuerũt verba Ia. de Bel. in d.dispu.dicentis q, ille qui pręterijt,videtur sub silentio per ignorantiam iuris vel facti omittere restitutionem,& interptationi iuris cõis relinquere, allegat in arg. l. cum proponas. C.de hære.inst.& in l.3.C.de inof.test.& l. generaliter. §.1.C. de inst.& subst.secus est in eo qui expressè exhæredat: qa omnem viã permeauit,vt filium quem instituere debebat, indebitè à successione excluderet.ideò fingitur demens: quia vult alium suæ soboli sine causa anteponere.Et retento q, testm̃ seruari debeat solùm in bonis sitis in territorio dictorum statuẽ-
12 tium,vt dixi in primo dubio:† tunc clausula codicillaris operabitur quò ad alia bona:quia verba illius clausulæ codicillaris quibus dicit,& si non valet iure testamenti &c.intelliguntur.i.quatenus non valet iure testamenti &c. l. Stichum qui meus erit.& ibi hoc in specie no.Bar.de leg.1.& Bar.in l.1.in 8. quæst.ff.de iure codi.& Bar.in d.aut.ex causa.in versic.quæro quid si testator dixit,si non valet &c.& idem ibi Bal.in 7. q.& colligitur ex glo.no.in l.controuersia.quam ibi ad hoc ponde
13 rat.Bald.ff.de transactio. Capio quartum dubium, † an aliquid debeatur pro dicto legato fundi?& videtur prima frõte concludendum q, dicta medietas debeatur quasi legata fuerit coniunctæ personæ res aliena.l.cum alienam.C.de legat.l. non dubium,ff.de leg.3.vel si pstare non possit hæres, tenetur ad æstimationem,vt in dictis iurib. Nec potest dici legatum non valere quasi sit quædam alienatio facta irrequisito dño.
a quia ex quo legatum factum fuit confeudatario[a] eiusdem rei:talis alienatio non intelligitur esse prohibita.l.voluntas.& ibi no.doc maximè Bal.in vers. quæro de duobus feudatarijs. C.de fideicom.& vr̃ casus in c.1.de alie.feu.pat.duc. & l. pater. §.quindecim.& ibi no.per Bar.de le.3.c.imperialem.§. præterea.de prohi.feu.ali.per Fed.& no.Ioan. An.in d. tit.de loc.§. nunc aliqua.super ver. 72.& Fed.de Senis in consi.228.incip. Factum tale est duo fratres &c.& no.Bar. & Ang.in l. cum hi. §.si vni de transa.& in l.si dominus.§.fi.de leg.1.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 11.q.de ver.sig.& in l.& ideo. in princ.de cond.fur.& Bar.consi.58.incip.Ex themate prædictio tria dubia oriuntur.& no.Bal.in c.1.ad fi.de vasal. qui contra constit. Loth.& in c.1.§.hoc.quoq;.de suc.feud.& Sali.in l.ea lege.C. de cond.ob.cau.& Io.Cal.in con.10.super tit.de lo. ¶ Sed his nõ obstantib.puto hæreditatẽ testatoris occasione legati ada-
14 liquid nõ teneri:quia † quotiescunq; testator habet aliqđ ius
†2 in re,quam legat,† vr̃ in dubio illud ius tantum legare, etiam si tale ius sit finiturum morte legantis.l.vxor patrui.C. de leg. l.quod in rerũ.§.1.& ibi doc.de le.1.l.Sticho.& ibi plenè Bart. de vsufru.leg.& Bal.& Ang.in l.dotalem,ff.de test.mil.& moderñ.in c.pastoralis de dona. ¶ Secundò probatur authoritate Bal.hoc decidentis in c.1.§.donare.in titu.qualiter olim feud. po.ali.vbi quærit,quid si vasallus legat feudum pro anima:nã legatum feudi non debetur,vt d.§.donare, nec etiam debetur æstimatio,quia quando vasallus legat ius quod habet in re, si ius est morte periturum,legatum est inutile,scd̃m Bal.ibi allegat.d.l.vxor.idem videĩ esse de mente Oldra.in consi.237.inci. Perlectis & diligenter attentis omnibus scripturis, vbi concludit non valere legatum in re feudali factum à vasallo,qua si factum de re non deducibili in legatum , per id quod hr̃ in cap.1.de succes.feu.& in c.1.de natu.suc.feud.& per alia plura
15 ibi allegata per eum.¶ Circa quintum dubium. † an legatum
†3 relictum vxori debeat compensari † cum debito dotis,si testator hoc expressit,licèt scriptum non fuerit.iste casus est indu-
4 bitatus:quia in dubio legatum † non videtur relictũ animo
b compensandi.[b] l.1.§.sciendum.C.de rei vxo.act.& l.creditorem.de leg.2.nisi de voluntate aliud constet per declaratoriam probationem,per testes vel scripturam.l.hæredes palam.§.sed si notant.iuncta gl.& ibi doc.de test.& in l. cum proponeretur per Bar.& alios cum sim.ff.de leg.2. ¶ Quò ad sextum du-
16 bium,videretur prima consideratione dicendum quod † deberet intelligi de Mantuanis,& si scd̃m locũ originis testatoris
†5 non aũt † scd̃m locum testamenti,vt videtur casus in l. nummis.in versic. vnde fuit.de leg.3.& ita ibi intelligit Barto.& clarius Cyn.ibi & præsertim. quia solutio & pstatio legati debet fieri Mutinæ,vbi est pecunia de qua testator legatum præstari voluit.l. quod legatur,ibi,nisi id adiectum &c.ff.de iud. ergo

ergo debet attendi locus solutionis faciendæ.l.vinũ.ibi.quanti eo loco esset &c.ff.si cer.pet.& l.fin.ff.de triti.& in proposito
†6 not.† Oldr.consi.168.incip.Ad primam.q.qua quæritur, ciuis loci &c.Cõtrarium puto verius in casu de quo quærit:nam testator duo fecit legata in testõ, primò n. dixit, volo construi quandam capellam in ciuitate Mutinæ, in qua constructione accipiantur sexcenti ducati currentes ex illis mille ducatis, q̃s Ioannes Strigius frater meus in dicta ciuitate Mutinæ moram trahens habet, tenet, & possidet meos proprios.¶ Scdm fuit legatum factum à testatore his verbis, lego vxori meæ illos quadringentos ducatos testantes ex illis mille ducatis, quos habet & tenet dictus Ioannes frater meus.& præsupponitur in facto q̃ dictus Ioa.habuit à testatore ducatos mille scdm cursum & valorem ciuitatis Neapolis: vnde per relationẽ ad dictos mille ducatos, quorum testator voluit dare quadringentos, apparet q̃ intelligi debet scdm cursum Neapolis: quia si intelligetẽ scdm cursum Mantuæ non restassent quadringenti ducati deductis sexcentis, & iõ sequit̃ q̃ illi qui restãt, deductis sexcentis, debentur & non vltra, vt est casus in l. si seruus legatus. §.qui quinq;.& in l.si sic.§.1. de leg.1. cum ergo restant solùm quadringenti ducati scdm cursum ciuitatis Neapolitanæ: illi solum debentur, & non vltra. Pro hoc ẽt facit, quia testator legauit dictam pecuniam tanq̃ certos nummos, & certum corpus existens apud fratrẽ, vt patet ex illis verbis, meos proprios & sic præsupponit translatum fuisse dñium in fratrem. vnde qñ pecunia legatur tanquam corpus certum, non attenditur consuetudo alicuius regionis, sed solum existentia corporis. l. sed & certos. iuncta.l.præcedenti.§.fina. de leg. 1. sed existẽtia corporis cõsistebat in ducatis scdm cursum ciuitatis Neapolis: ergo illud attendi debet. Alex.¶ Et ita dico & consulo.

ADDITIO.

a ¶ Confeudatario.s̃.li.2.consi.189.nu.3.nu.7.s̃.li.5.consi.7.nu.5.dixi in consu.Pari.§.13.gl.6.nu.5.Adde Lud.Gozad.consil.20.nu.9.J.e.con.176.in fi.

b ¶ Compensandi.s̃.eo con.7.in fi.

CONSILIVM. XX.

Lege.s̃.li.1.con.119.quod hic duplabatur.
Consilium.21.lege.s̃.li.3.con.49.quod hic duplabatur.
Consilium.22.lege.s̃.li.2.con.93.quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Subtrahens vel occupans rem alienam punitur, licet ignoret cuius sit.

CONSILIVM. XXIII.

Viso processu inquisitionis contra Ioan. & And: de turbata possessione Balthasaris, & Basilij, in domo de qua in dicta inquisitione. & visis attestatõnib: & iurib. vtriusq; partis & statuto sub rub: q̃ nullus inquireret &c. insistam duntaxat super eo q̃ retulit mihi ser. Cæsar, inquiens ꝓ parte aduersa; fundam principale fieri q̃ non esset probatum dictum Ioãnem sciuisse q̃ dicti Balthasar & Basilius possiderent: quia quò ad alia vr̃ q̃ sit sufficienter probatum, saltem contra dictum Ioã. vnde circa hoc principale fundam dico quod fundam partis aduersæ subsistere non põt, probat̃ in primis per id quod in proposito decidit Bar. in l. falsus.§.qui alienam. qui est.§.penult.ff.de
3 fur. vbi dicit illum tex. esse no,† pro statutis dicentibus, si quis intrauerit vel occupauerit rem alterius, quia nõ est necesse ꝓbari q̃ intrans vel occupans sciuerit quis esset dñs illius rei. Ad hoc ẽt Bar.& Ang.ibi adducunt alia quæ videre poterunt clarissimi dñi iudicantes: sufficit ergo dolus in genere, scilicet q̃ ille qui occupauerit, habuerit animũ offendendi quemcunq; possessorem illius domus, vt patet ex not.per Bar. vbi s̃. & per Bal.in l.si quis non dicam rapere.de episc.& cle.in versi. dein de pro conclusione prædictorum, &c.ad idem q̃d no. Bald. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fu.in vers. & quid si apparet
2 &c.vbi dixit.† q̃ si apparet de furto. sed furi & iudici † est in-
†1 cognita persona cui factum sit furtum, quod hoc nihil refert quin puniatur ac si constaret de persona cui furtũ factum est. allegat in fi.no.per glo.2.q.13.libellorum.& not.Bal.& Ange. in l.si cum exceptione.§.hac actione.ff.q̃ met. caus. ergo cum statutum puniat occupantem vel intrantem possessionem alterius animo turbandi vel inquietandi possidentem, & probatum sit q̃ Ioan. fœnum extraxerit de domo, quam debuit putare esse alterius postquã non erat sua.l.fi.C.vnde vi.& no.per Ang.de Aretio in tract.maleficiorum in verbo, hæc est quædã inquisitio, in finalibus verbis: ergo sequitur q̃ præsumit̃ fuisse in dolo, cum fecerit actum illicitum.l.si non conuitij.C.de iniurijs.& l.1.C.ad l.Corne.de sic.& non requiritur quod sciuerit quis esset ille qui possideret, sed sufficit dolus in genere, s.q̃ verè vel præsumptiue habuerit animum inquietanti possessorem: quia scire vel non scire in specie quis esset possessor, vel q̃s esset ille qui offendit, hoc non auget nec minuit delictum.l.eũ qui nocentem.§.si iniuria.ff.de iniu.& patet ex doctrinis Bar. & aliorum in locis supra alle.¶ Item quanquam etiam probaretur q̃ prædictus Andreas per se & authores suos haberet antiquiorem possessionem, quam sit possessio Balthasaris & Basilij (quod tamen in processu non inuenio imò potius contrarium. quia testes deponunt quod Balthasar & Basilius possiderunt annis tribus & citra.) tamen esto q̃ probaretur quod Andreas habuisset antiquiorem possessionem, hoc non obstaret quin deberet condemnari Ioannes. quia etiã si Balthasar & Basilius haberent possessionem iniustam, & iuniorem; tñ hoc
†2 non potest opponere Ioannes qui non possidet† hic est textus in l.1.§.fin.cum l.seq.ff.vti possi. Ex quib. patet dictum Ioannem condemnandum.

EPITOME.

¶ Lex tantùm pœnam imponens facto, non annullat actum.

CONSILIVM XXIIII.

Viso themate ac statuto ciuitatis Pisarũ sub rubrica, de nõ vtẽdo cõsilio & tenore cõuentionis factæ inter. d. presbyterũ Ioannem & Laurentiũ de Mastranis.¶ Omisso omni verborum & argumentorum apparatu, breuissimè & conclusiuè dicã quid in hac dubitatione ꝓ veritate sentiã. Et mihi equidẽ vr̃ dictũ presbyteru ad expensas teneri, nec consilium esse spernendũ. moueor & primo: quia statutum imponit pœnam consultori nõ reddẽdi çsiliũ intra terminum p̃fixũ à statuto, vnde siue nullo mõ reddat consiliũ, siue reddat, sed post terminũ: tunc statutum ei pœnã imponit, & ẽt imponit pœnam
†1 iudici nõ cogenti cõsultorẽ: sed ita est q̃ † si lex vel statutũ im-
2 ponat pœnam pro aliquo facto vel actu; non per hoc tñ videtur annullare actũ,[a] qñ illa annullatio actus non tenderet ad præiudicium illius, cui pœna imponitur, sed ad p̃iudiciũ alterius, vt probat̃ in l.filius.§.fi.ff.ad l.Cor.de fal.& no.per glo. in l.nullus vr̃ dolo facere.ff.de re iu.& per glo.in cle.1.de iure
* pa: per quæ ita decidit Bar.& alij * cõiter in l.prætor.in prin.ff. de no.op.nun.& Iac.Bu.in l.non dubium.C.de leg. post gl. & ibi per Bal.& alios, & d.Card.& Io.de Im.in c.fi.de postu.prę la.& Io.de Imo.c.cum contingat.in 8.membro.de iureiu.& in l.cum lex.ff. de fideius. ergo licet statutum imponat pœnam consultori reddenti consilium post terminũ, tamẽ nõ infringit ipsam redditionẽ consilij, nec eius effectum: ergo valere debet, & effectum hr̃e redditio cõsilij ẽt post terminum facta. attento q̃ si esset nulla ipsa redditio consilij, talis nullitas nõ afferret præiudicium ipsi cõsultori, sed parti.¶ Confirmo p̃dicta per ea quæ no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de iu.deleg.§.restat. in add.inci.Old.& Iac.de Are.& Cy.in l.properandum. in prin. in 2.opp.C.de iu.& Bal.in l.obseruare.§.proficisci.in 3.q.ff.de offi.procon.& Bald.in l.fi.C.vt intra cert.temp.cau.termin.&
2 Io.de Imo.in c.de causis, de offi.dele. vbi in effectu volunt † q̃ si statutum dicit q̃ iudex expedire debeat causam intra duos menses; & si non fecerit ei imponunt pœnã: certè non per hoc intelligit̃ præfixum illud tps ipsi instantiæ: & iõ scdm eos, si iudex post illos duos mẽses sñiam ferat, valebit illa sñia, licet iudex pœnã incurrat. mouent per l.1.ad fi.C.vt om. tam ciui. q̃ cri. secus si statutum præfigeret tps instantiæ, vt quia diceret q̃ instantia causæ duret spacio duorũ mensium: vel diceret simplr̃ q̃ causæ debeant finiri intra duos menses: quia tunc sñia lata post duos menses nõ valeret per d.l.properandũ, in princ. cum gl.& l.scire oportet.§.çsequens.de excu.tut.& declarant doc.in dictis locis, & maximè Io.An.in add.præalleg. ergo ita in pro-

in proposito cōsilium debet posse reddi ēt post tps, dato quòd pœna vt venerit imponenda consultori. Nihil ergo est quod repugnet quin dictus presbyter teneatur ad expensas per eum promissas, si consilium redditum est contra eū: & sic concludo eum ad expensas teneri.

ADDITIO.

a ¶ Actum. Adde Deci. c. nam concupiscentiam. lec. 2. de const. c. in nomine dñi. de testib. Feli. c. venerabilis. de iud. Henric. de Bottis tra. syno. part. 3. art. 1. nu. 207. sed istud superfluum est: quia hic statutum nullam imponit pœnam facienti, sed solùm differenti, & ipsi negligentiæ, non facto.

EPITOME.

¶ Præsumitur pro rititudine & iustitia sententiæ, etiam per cōtumaciam latæ, si transiuit in rem iudicatam

CONSILIUM XXV.

Vide lib. 2. con. 22. Natta.

Viso processu inter Misinum de Furno ciuē Mutinensem ex parte vna, & ser. Antonium de Roma ex parte altera, & summario eiusdē cū quæsitis inde formatis: quia principaliter quæritr de virtute sniæ latæ in fauorem ser. Ant. cōtra Misinū, qua pronunciatū est æstimationē factā per æstimatores eē iustā & licere ser Antonio habere emptam dictā apothecā, stātibus exceptis & allegatis pro parte dicti Misini: tñ in hoc mihi videtur dictam sententiam subsistere, & obiecta non obstare. † ¶ Et primò: quia pro sententia à qua non est appellatum,
1 & quæ transiuit in rem iudicatam, præsumitr nedum † quò ad rectitudinem seu iustitiam, sed etiam quò ad rititudinem. ca. bonæ. el primo. de ele. & ibi hoc tenet Inn. & c. cum inter nos. & c. sicut, de re iud. c. pastoralis. §. quæritr verò. de offi. deleg. & sequitur hoc Compost. & Io. An. in ca. in præsentia. de renun. & domi. de Rota sua conclusione. 296. quæ incipit. Item si petatur executio alicuius sententæ &c. vbi indistinctè firmant hoc, siue sententia sit lata in præsentem siue in contumacem, quocunq; quia absentia contumacis repletur Dei præsentia. c. veritatis. de dolo. & contu. c. 2. de arbi. in 6. l. properandū. §. sin autem reus. C. de iud. & ita tenet Anton. de But. post multa in c. qm̄ cōtra. de prob. vbi ostendit esse casum in d. c. bonæ. & ita ēt tenet Spe. in ti. de sen. prola. §. vt aūt. ver. & no. scđm q̄sdam &c. & in §. fi. versi. pe. & in ti. de instru. edit. §. restat. ver. in summa. & Io. Cal. in d. c. qm̄ contrà. & Io. de Imo. & Roma. in l. sciendum. de verb. ob. & Io. de Imo. in l. 4. §. condemnatū. de re iud. & in c. cum in iure. de offi. deleg. & ibi dicit Io. de Imo. q. ista est * communis opinio, quicquid tenuerit Barto. scđm eum, & idem tenuit Ant. de But. Io. de Imo. in ca. in præsentia. de renun. pro quo bene facit ille tex. & idem in effectu quo ad propositum nr̄m tenet do. Abbas in d. cap. qm̄ contra. & Io. de Imo. in l. ex hac scriptura. ff. de don. & istam opin. semper sum solitus sequi, & legendo & consulendo. Et maximè procedūt prędicta si biennium lapsum esset à tpe sniæ antequam contra eam opponeret, vt vr̄ fuisse in proposito nr̄o: ita tenet Hosti. in c. in præsentia. præallegato. & Bal. in l. 1. in versi. extra quæro, &c. C. ne lic. tertio prouo. & in ca. 1. de mili. vasallo qui contu. est. & Pe. de Anca. in c. canonum statuta. in ver. similem. q. ponit. de consti. ergo absq; eo q. producatur instr̄m fideiussionis & promissionis factæ per Misinum, & ēt alia requisita ex forma iuris vel statutorum, præsumitr pro ipsa sententia quod sit iusta, & rite lata. ¶ Et ex hoc capite imponitur silentiū his quæ allegabantr, & adducendo quod precarij reuocatio, & tenuta fuerat nulla, & q. debuit citari Misinus ad videndum æstimatores contēplare & cōspicere qualitates rei æstimandæ, & qđ libri cameræ non probarent contra Misinū, quamuis oīa illa sint dese satis debilia, & alijs rationib. faciliter possent euelli, sed non expedit, stante maximè fundamento pdicto, & ma-
2 gis cōi opinione: † à qua in iudicando non est recedēdum. l. 1. in ver. sanè. & ibi ponderat Bal. ff. de offi. quæsto. no. Bar. & alij in l. fi. C. de pœna. iud. qui malè iud. & Io. Monachus in ca. cupientes. §. deniq;. de elec. in 6. & Io. An. & alij in c. 1. & in ca. ne innitaris. de const. & in c. capellanus. de ferijs. & Bald. in c. 1. §. iudices. de pac. iur. fir. & in l. 2. in prin. C. de sent. quę sine certa quan. Etijsdem rōnibus patet dicendum esse pariter procedere aliam dationē in solutum factā contra dictum Misinū de alia re pro residuo dicti debiti & expensarum & tanto magis: quia ad eum processum fuit facta electione æstimatorum d consensu procuratoris dicti Misini, & lata fuit sentētia præsente procuratore Misini, in qua fit mentio de dictis instr̄is & talis sniæ tunc non fuit contradictū per ꝓcuratorē dicti Misini, nec ab ea snīa fuit appellatum intra tpa debita, & sic transiuit in rem iudicatam. & sic ēt si vellemus sequi opinio. Bar. in auth. si quis in aliquo. de edē. & in l. 1. C. de rela. & in l. fi. ff. qn̄ app. sit. & in l. acta. ff. de re iu. cum si adhuc fateri oportet quod talis snīa debet effectum sortiri, nec pōt allegari defectus instrorum aut aliorum actorū, vt firmat Bar. in dictis locis. ¶ Omitto tangere de exceptione nullitatis primæ sententiæ. ex eo capite q. ad eam fuerat citatus Misinus, & non procurator eius qui ad aliquos actus priùs comparuerat in causa: quia per petentem consilium fertur de hoc non fieri dubium apud dominum iudicare debentem. Alexan.

CONSILIVM. XXVI.

Lege. s. lib. 5. con. 78. quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Scienti quando denunciandum est, nu. 2.*
4 *Statutum retractus proximitatis habet locum etiam in rebus emphyteuticis vel feudalibus ab ecclesia prouenientibus.*
6 *Dominus directus agnato præfertur in retractu emphyteusis.*
8 *Proximiori inter plures agnatos præfertur, aliàs pariter admittuntur nisi vnus contestando præoccupauerit.*
10 *Ciuium appellatione in priuilegijs veniunt vicini.*

CONSILIVM. XXVII.

Viso themate & his quæ egregiè adducta sunt p dñm consulētem, omissa disputatione super validitate statuti, in quo nemini dubium est illud valere, saltē quò adhoc vt comprehendat laicos:
1 Venio ad primū dubiū quo quæritr, † an si dicta alienatio facta est scientib. illis quib. ex forma statuti denunciandū erat, præiudicet eis talis scientia, adeò q. nō possint venire ad rescisionē dicti contractus? & omissis argumentis ad partes, concludo breuiter q. non obstet sciētia nam quāuis in dubio denunciatio p̄sumatur non de substātia, sed de scientia: quia denunciationes fiunt ad certiorandum. l. item veniūt. §. petitam. de pet. hær. l. aut qui aliter, §. si fortè. ff. q. vi aut clam. & iō in dubio videatur sufficere sola scientia secundū Dy. in c. eum qui certus. de reg. iur. & Cy. in l. emptor. C. de eui. & Io. An. in c. fi. de emp. & ven. & Bar. in l. denunciasse. in princi. de adul. Tamen fallit scđm Iac. de Bel. vt no. in l. emptor. C. de euict. nisi lex requirens denunciationem procedat vltra, dicēs actum factum aliter non valere: quia tunc denunciatio erit de substantia, & non sufficiet scientia. facit quod signāter no. Bal. in l. 1. ff. de li. & posth. quem ibi sequuntur Mod. & Pet. de Anc. in rep. c. canonum statuta. in versi. quæro quod ētsi statuto cauetur, quod no. &c. & Ro. in l. hac consultisima. j. prox. alleganda. vbi dicunt quod licet sufficiat rem taliter demonstrari q. sit certa nec de modo certitudinis curetur. d. l. 1. ff. de li.
2 & posth. & l. certū. ff. si cer. pe. † Tamen si fallit nisi modus demonstrandi sit de forma, vt quia statutum dicat q. in instrumentis cōficiendis tabellio debet ponere nomen, pronomen & cognomen, & statutum procedat vltra actum annullando si hoc non fiat. nā tunc non sufficit alterum tantum prædictorum apponere, ēt si apponatur nomē singulare, vt Gallo pressus, vel similia. allegat. l. hac cōsultisima. cum gl. C. qui test. face. pos. & no. in l. ad testium. §. conditionē. ff. de test. in fi. magnæ glo. bene facit q. no. Sali. in l. statutis. in princ. post Bald. ibi. C. de sentent. ex breui. reci. vnde succedit tunc illud quod dixit Dy. in d. c. eum qui certus. cū concordantijs. s. alle. quod vbi denunciatio est de substantia, non sufficit simplex scientia per. d. l. denunciasse, in prin. de adul. & dicit ēt Bal. in c. 1. in ti. si de feu. vasa. ab aliquo interpel. fue. sequendo Dyn. quòd vbi lex exigit denunciationem non sufficit sola scientia: quia denunciatio est de substantia, sed si lex requirit solam scientiam: tunc scienti non est denunciandum, vt ibi per eum: sed statutum prædictum in rubro & in nigro dicit q. volens alienare teneatur denunciare personis ibi enumeratis, & quod contractus aliter factus non valeat ipso iure: ergo b requiritr denun-
b ciatio, & non sufficit scientia. ¶ Præterea statutum prædictum requi-

requirit non solum quod denuncietur personis ibi enumeratis, sed quod etiam expectentur dictæ personæ per octo dies, antequam procedatur ad alienationem, & an non liceat alienare, sed solum post terminum octo dierum illis recusantib. emere seu hre: vnde si dicta alienatio facta fuit intra terminum octo die
3 rũ à die scientiæ, adhuc constat q. alienatio non valuit. ¶ † Fortius et vr q. dato q. esset facta post dictos octo dies à die scientia: tñ non valuerit, & possint ibi personæ enumeratæ rescindere contractum, vt dicit statutum nisi appareat q. dictæ personæ expresse recusauerint velle emere vel hre accipiendo expressam recusationem, prout. j. declarabo. hoc probo per l. fi. in prin. C. de bonis quæ lib. vbi dr quod si filius recuset adire hæreditatem aduentitiam sibi delatam, pr poterit adire per se, tñ illud intelligitur qñ expresse repudiat, non aũt quando tacitè permitteret filius sibi labi tps præfixũ ad agnoscendũ vel repudiandum, nisi malitiose filius hoc faceret: quia tũc satis filius diceretur recusare. ita signanter declarat Bald. in l. si is qui qui hæres. §. deniq;. de acq. hær. per d. l. fi. iuncta. l. recusare. ff.
* de acq. hær. & alij * cõiter hoc sequuntur. Moueor tamen ma
4 gis ex his quæ prius adducta sunt. ¶ † Quantum aũt ad scdm dubiũ, an dictum statutum locum habeat in alienãte vtile dominium rerũ feudalium, & liuellariarũ, & habitarum à principe. præsupposito q. princeps nolit dissentire alienationi vtilis dominij, nec vti prælatione aliqua circa dictã alienationem? Et dico q. sic: nam licet res liuellaria seu feudalis vel emphyteutica non debeat alienari, nisi requisito dño: tñ si facta fuerit valet nisi dominus voluerit eam esse nullam, seu non valere. ita declarat Sal. in l. fi. C. de iure emphy. in ver. quæro an ipso, &c. & Io. de Imo. in rep. c. fi. de præscri. in ver. & adde an per illa verba cadat à iure suo mouente: quia isti duo casus æquiparant. s. cadere à iure suo pp non solutionem canonis, vel ,pter alienationem factam irrequisito domino. ca. potuit. de loca. sed per non solutionem canonis, licet cadat à iure suo; tamen
c non cadit nisi volente [c] domino. l. 2. & ibi no. doc. C. de iure emphy. no. gl. in l. 2. ff. si ager vec. ergo ita esse debet in casu alienationis: & ita et vult Io. de Im. in c. 1. de feu. facit quod no. gloss. & doct. in l. quod dr. la grande. ff. de impen. & in l. si peculium. §. fi. ff. de pec. & quod no. Bart. in l. 2. ff. de excepti. rei iud. ergo si princeps non contradicit dictæ alienationi, iudicamus de illa, prout de qualibet alia alienatione rei liberæ spectantis ad alienantem. ad hoc et benefacit id quod concludit Pet. de Anch. in consi. 433. incip. Postquam ista domina fuerat
5 &c. vbi voluit † quod statutum laicorum disponens de bonis subditorum, vendicet sibi locum in vtili dominio q. haberent laici in rebus spectantibus ad ecclesiam, quò ad directum dominiũ. quãuis quo ad directũ dominiũ, & alia bona nõ subiacent statutis pdictis. hanc qõnẽ et in terminis ponit Gul. Bal.
6 & Ang. in l. antep. ff. de pact. vbi quærũt, pone † q. extat cõsuetudo q. proximior de genere admittatur intra annũ ad redimendã, & ad aduocandã rem per aliũ de genere alienatã, & cõtratingit q. emphyteuta alienauit irrequisito dño rem emphyteuticam an præferatur in recuperanda dominus, iuxta l. fi. C. de iure emphy. an proximior de genere? & dicunt quod si dominus directi dominij voluerit præferri, præfertur arg. l. si cum dote. §. fi. sol. mat. quia illa cõsuetudo in dubio debet intelligi, vt non præiudicet domino. ar. l. 2. §. si quid à principe. ff. ne quid in lo. pu. l. 2. C. de nox. & per alia ibi allegata per eos. Idẽ et tenuit Gul. de Gu. & Ray. in l. ex facto. in prin. per illum text. ff. de pec. Senserunt ergo prædicti doct. quod dicta cõsuetudo vel statutum bene habeat locum in dictis rebus, sed non ad p
7 iudicium domini. ¶ † Quãdo. n. dominus directus non vtitur iure suo, perinde est ac si non extaret ipse, vt probatur in l. siue. §. fi. ff. de iure patr. & in l. si ex modica. §. si filius. de bo. libe. in l. 2. §. sed si sunt sui. & q. ibi no. Bar. ff. ad Tertul. & no. Bart. in l. 1. §. filium. in 5. q. ff. de bo. pos. contra tab. dum dicit quod statutum disponens quod extantibus filijs masculis filia fœmina non succedat, intelligitur si extant, & sint hæredes. secus si nõ sint hrdes, vt qa nolũt: qa nõ obstabũt filiab. & no. Bal. & Sal.
8 i l. maximũ. de li. præt. ¶ Circa tertiũ dubiũ: † an si tales cõiuncti vel cõsortes, de quib. loquitur statutũ sunt pares. quis eorũ pferatur? est materia de qua in l. 1. ff. de priui. cre. & in l. antep. ff. de pa. & vtrobiq; notant do. Et puto dicendum, quod si vnus est magis cõiunctus seu ,ximior, ille præferat. l. fin. & qdr ibi notant doc. maximè Bal. & Sali. C. de verb. sig. l. cum ita. §. fi. de leg. 2. & ille qui esset coniunctus, & et esset cõsors, præferetur, per d. l. 1. de priui. cre. & d. l. antep. scdm vnã lect. & ibi not.
9 doc. ff. de pac. aIs aũt pariter admitterentur, si pares sunt: † nisi vnius præoccupasset litẽ cõtestando: quia tũc melior est cõdo.
†2 sua, & præfertur cæteris scdm † Pau. de Ca. lib. 1. consi. 221. incip. In hoc passu duo sunt &c. mouetur, quia tale ius alienandi rem
d est indiuiduum, [d] vt no. Bar. in l. cui vsusfructus. ff. de vsufru. leg. dum allegat. l. stipulationes non diuiduntur. de ver. obl. & p consequens acquiritur cuilibet in solidum. la. 2. ff. de ver. ob. & p
†3 consequens debet esse locus † dictæ præoccupationi per litis contest. l. si plurib. de leg. 1. l. ex duobus. la 2. de duo. reis bene
e puto q. sñia [e] lata contra vnum nõ præiudicet alteri. l. sæpe, in prin. de re iud. ca. quis. de re iud. & not. Bar. in l. 2. §. ex his. de ver. obl. saltem dum loquitur de sententia lata cum vno in ser
10 uitute constituenda. ¶ Quò ad vltimum quæsitum; † an sub dicto statuto comprehendantur districtuales dictæ terræ? & puto breuiter quod sic: quia ita videtur esse mens statuti, attento q. et comprehendit forenses, nedum ciues. ,p hoc q. no. Bar.
† 4 in l. 2. de verb. sig. ff. dum dicit † q. appellatione ciuiũ in priui-
f legijs cõprehendantur et comitatenses, [f] per d. l. qui ex vico. cũ ibi no. ff. ad muni. & per alia ibi allegata per eũ. & idem voluit Bar. in l. si finita. §. ex hoc edicto. in fi. de dam. infec. dum dixit q. si condemnatur ciuitas (capiendo ciuitatem pro hominib.) veniunt oẽs subditi ipsius ciuitatis per d. l. qui ex vico. hoc et latius probat Bar. con. 196. in ci. Ciuitati. Pet. de Anch. in c. felicis. in fi. de pœnis, in 6. & in c. canonum statuta. de constit. Et licet circa hoc in contrariũ aliqua adduci possent; tamen quia de mente statuti satis constare videtur ex inspectione dicti statuti volentis etiam comprehendere forenses, nedum ciues, & districtuales: ideo circa hoc latius non insistam.

ADDITIO.

a ¶ Ergo. dom. And. Tiraq. in cõsue. Pictaui. retra. §. 36. q. 2. quæ. 11. dixi etiam in consue. Pari. §. 13. gl. 11. nu. 5. cum seq.
b ¶ Volentem. s. li. 2. consi. 173. s. li. 4. con. 113. nu. 3. s. lib. 5. consi. 138. Ant. But. con. 22. Riminal. l. fi. C. de pact. Cur. senior consil. 81. Cur. Iunior. tra. feu. part. 4. nu. 1556. And. Tiraq. rep. l. si vnquam. ver. reuertatur. nu. 8. C. de reuoc. don.
c ¶ Indiuiduum. non simpliciter, sed scdm quid, nouè dixi in l. 4. §. Cato. de ver. ob.
d ¶ Sententia. dixi in consue. Pari. §. 178.
e ¶ Comitatenses. Pet. Anch. rep. c. 1. de const. consi. 437. Soci. l. 2. in prin. de reb. dub. Panor. con. 52. lib. 2. Franc. Are. consi. 77. Mat. Affl. de iure protomise. versic. no. hæc. contrarium tenet Ang. auth. quib. mo. na. effi. sui. §. si quis igitur. & verius in priuilegijs quæ sunt contra ius cõe, vt tradit Alex. in rub. ff. sol. ma. & bene. vide Fel. c. Rodulphus, de rescri. Phil. Fran. c. si ciuitas. de sen. exc. in 6. Soc. cons. 86. lib. 4.

CONSILIVM XXVIII.

Lege. s. li. 2. con. 44. quod hîc duplabatur.

CONSILIVM XXIX.

Lege s. li. 2. con. 46. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Feuda dignitatum de consuetudine diuiduntur: nec ea cessante possunt diuidentes contrauenire. nu. 3.*
8 *Feudum non amittitur nisi per sententiam.*
9 *Culpa contra naturam feudi nocet posteris, etiam in feudo antiquo & põt probari contra delinquentes per eos adinuicem. nu. 10. 11.*
12 *Sententia lata contra principalem nocet alijs, vbi agitur de commodo publico.*

CONSILIVM. XXX.

In his dubitationib. de quib. quæritur in facto magnificorũ comitum Ac. & Io. de Manfredis, super quò aliàs circa nonnulla consultus [a] respõ-
a di, dico quò ad primum dubium, quo quæritur an castrũ Albinæ concessum in feudum nobili Ioanni de Manfredis pro se & successorib. suis potuerit diuidi inter dictos dominum Thadæum maiorem natu, & dominum

Paul

Paulum comitem. Ac. & comitem Io. q, licet tex in c. imperia-
lē. §. præterea ducatus, de prohi. feu. alie. per Fed. dicat q, feu-
1 dum comitatus non debet diuidi; † tamen communis obser-
†1 uantia † & consuetudo b in Italia ē q, feuda dignitatum & co-
b mitatus, & similes præter regales diuidant; ita refert Io. Cald.
Spe. in tit de feu. in rub. & præsertim seruatur hoc in Lombar
dia, vt dicit And. de Iser. in c. omnes filij. in tit. si de feu. fue cō-
2 tro. inter do. & agna. & in §. præterea ducatus. & ibi subdit: †,
q, quando in feudi concesione dr̄ qd̄ concessit in feudum Ti
†2 tio recipienti, & liberis. & † hæredibus suis descendentibus;
tunc ad omnes suos filios seu descendentes equaliter pertinē-
bit vt verba important. vt l. reos. §. cū in tabulis. ff. de duo. reis.
l. si mihi à Titio. de verb. obli. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de
ope. lib. non aūt pertinebit ad primogenitum si non fuit con-
cessum, vt habeat iure Francorū. ¶ Secundò pōt r̄nderi q, dato
3 q, non possit diuidi feudum comitatus: † tamen non possunt
dicti diuidentes quantum est per se cōtrauenire: quia illa diui
sio comitatus de iure fieri nō pōt sine cōsensu dn̄i feudi, sed cū
eius cōsensu fic, vt expressè est de mente And. de Iser. in ca. 1. ad
fi. prin. de feu. mar. & tunc verum est dicere q, cum dicta diui
sio sit nulla rōne iuris tertij non possunt contaruenire. vt l. si
creditorib. C. de seruo pig. da. ma. l. cum profitearis. C. de re-
uoc. do. l. per fundum. C. de serui. rust. præ. & est doctrina Gu-
liel. de Cu. & Bar. in l. post mortem. ff. de ado. tutius tamen e-
rit deducere dictam consuetudinem Lombardiæ, & pbare q,
consuetudo hoc operari potest, & ēt expressè dicit Bald. in d.
4 §. præterea dicatis. † Quinimo dicit ibi Bal. in ver. pone duo
fratres & c. q, si duo fratres marchiones diuidant hoc mō. quia
vni assignant marchia tota, alij assignant bona allodialia, va-
†3 lebit hæc diuisio: † quia quamuis feudum marchiæ non pos-
sit diuidi, vt ibi; tn̄ diuisio facta mō prædicto non est diuisio
quò ad marchionatum, ex quo non diuidit per partes diuisas
alleg. l. puto. §. 1. ff. fa. er. & l. si quis putat. §. penu. com. diui. &
no. per gl. in l. si familiæ. C. fam. ercis. cum ergo comitatus ipse
in casu nostro non fuerit diuisus per frustra, vel partes diuisas
separatas, sed integraľr & vnitè assignatus dictis duob. fratri-
bus, sequit q, non est talis diuisio prohibita. ¶ Ex quibus in-
fertur responsio ad scd̄m dubiū quo quæritur, an ista diuisio li
get filios domini Thadæi, cum istud sit feudum antiqnū, po-
5 sito quod diuisio valeat. † nā r̄ndeo q, filij cōtrauenire nō pos-
sent: quia posito q, diuisio permittat (vt dixi) sequitur q, non
possunt cōtrauenire; sicut dicim9 in alia diuisione feudi diui-
sibilis de iure: quia diuisio valet inter fratres, licèt feudū sit an
tiquū. c. omnes filij. si de feu. fue. contro. & no. gl. in l. familiæ.
C. fam. ercis. per quam dicit ibi Bal. q, per dictam diuisionē ni
hil dr̄ fieri contra naturam feudi. nec mirum hoc casu: quia
alia pars est quæ in diuisione obuenit domino Thadæo, subro
gat loco illius quæ ante diuisionem erat dn̄i Thadæi, & obue-
nire in diuisione comitibus Ac. & Io. l. cum in fundo. §. pen.
ff. de iure do. l. Iulia. §. idem Celsus. ff. de act. emp. l. cōi. diuid.
§. si debitor. ff. de cōmu. diui. declarat Bar. in l. qui. Romæ. §. si.
6 in 9. q. de ver. obl. † ¶ Accedit, quia translatio facta fuit in aliū
agnatū, & cōfeudatarium, quæ videtur indistinctè pmissa. ca.
1. de alie. feu. paterni. & q, ibi Bal. c. 1. §. sed & res. in ti. per quos
fiat inuesti. Et dato q, filij domini Thadæi possint contraue-
nire; tn̄ si contingat eos se immiscere hæreditati paternæ, non
7 poterunt contrauenire † ēt si adierint hæreditatem cum be-
neficio inuentarij: qm̄ ēt illo casu repelluntur, quatenus soluē
do esset hæreditas dn̄i Thadęi, vt plenè no. per glo. & doc. in l.
fi. in §. in cōputatione. C. de iure deli. & in l. cum à matre. C. de
rei ven. & in specie no. Iac. de Bel. & Bal. in c. 1. §. 1. ad fi. de suc.
feu. Attenta maximè promissione de non cōtraueniendo sub
pœna apposita in diuisione: & ēt sequuta euictione rerum ob
uentarum in diuisione potest ille cui euictum est agere de e-
uictione, vt plenè legit & no. in d. l. si familiæ. & in l. si cogita-
tione. C. eo. ti. & per Bar. plenè in d. l. si familiæ. & in l. si cogi
tatione. C. eo. ti. & per Bar. plene in d. l. qui Romæ. §. fin. in 12.
8 q. ¶ Circa tertium dubium, quo dr̄, † q, dicti vasalli prædicto
rum comitum non debent dici priuati feudo ipso iure, sed p
c sententiam c ego in meo consilio super hoc reddito, non dico
q, ad effectum talis priuationis non requiratur sn̄ia priuati-
ua imò illa reguľr requiratur, ad hoc vt pro culpa priuet vasal-
lus feudo exceptis casib. traditis per Bal. in c. 1. §. callidis, post
gl. de prohi. feu. alie. per Fed. & in c. 1. in fi. prin. in ti. quib. mo.
feu. amit. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & in c. 1. §. deniq;
quæ fue. prima cau. benefi. amit. & Ang. in l. eorū. ff. de dam.
infect. vnde fateorq, requirit reguľr sententia. c. fi. quo tēpore
miles. cap. 1. de feu. sine culpa non amit. ¶ Circa quartum du-
9 bium, † an posito q, feudum illorum rusticorum delinquen-
tium sit antiquum, veniat eis auferēdum, ēt ad præiudicium
descendentiū, & posterorū, & licèt circa hoc posset fieri latus
discursus, tamen pro veritate breuiter cōcludo q, sic in casu no
stro. quia dicti rustici deliquerunt contra naturā feudi, & con
miserunt cōtra dominū feudi offensam & culpas, ppquas di-
rectò veniunt priuandi feudo, vt pbaui in con. in 8. & vltimo
* præsupposito primi dubij, quo casu scd̄m magis * cōes & ve-
d ras cōclusiones sit præiudicium vasallo, & posteris. d etiam in
feudo antiquo. c. 1. cum gl. si vasallus feudo priu. cui defe. ca. si
vasallus culpam. cum gl. in ti. si de feu. fue. controue. inter do.
& agn. d. c. 1. §. deniq;. & gl. in c. 1. §. insuper. in tit. de proh. feu.
alie. per Fede. firmat Bar. in l. eum qui. ff. de interdi. & releg. &
Host. in sum. de feu. §. quib. mo. vel causis feu. amit. versi. imò
agnati. & Spe. in ti. de feu. §. fi. post prin. & Pet. de Anch. & Io.
de Imo. in c. 2. de feu. Bal. & Sal. in l. 2. C. de li. & eor. lib. & Iac.
de Bel. & Bar. in d. §. denique. & in c. 1. §. 1. ad fi. ff. de suc. feud.
& Ang. & Pau. de Cast. in l. adoptiuum. §. fin. ff. de in ius vo. &
Bal. in l. emancipatum. ff. de senat. & Nico. de Mata. & Bal. in
l. qui se patris. C. vnde lib. & Io. de Imo. in l. stipulatio ista. §. si
* quis ita. de verb. obl. ¶ Ex quibus patet hanc esse magis * cō-
munem opi. & veriorem, & iō in iudicando ab ea non recedē-
dum, vt hr̄ in locis vulgaribus. Et nō dico q, priuentur, nisi illi
homines qui delictum cōmiserunt, & eorum posteri prout s.
10 non aūt illi homines qui non interfuerunt. Et † dicta pœna
e non videt, remissa p perceptionem e affictuum, vt probaui in
consilio, vltimo dubio. nec p concordiā est remissa pœna stan-
te reseruatione, nec taciturnitas sequuta nocet: quia requirit
q, taceat toto tempote vitæ suæ, vt dicit gl. in cap. 1. §. porro. in
verbo, assiluerit. in tit. quæ fue. prima causa benefi. amit. quæ
ad hoc tanquam optima sufficiat, licèt plures aliæ possent al-
11 legari. ¶ Circa id q, quæritur † de modo probandi. dico q, dicti
delinquentes seu aliqui eorum qui sunt participes criminis,
possunt recipi in testes, vt in consilio probaui. nec est confes-
sio istorum delinquentium quæ saltem sola priuet in effectu
dictum dominum Thadęum, sed est iurm̄ & legitima probō
quæ fit per illos qui inducuntur in testes cōtra alios participes
criminis. vnde poterit primò inquiri contra oēs, exceptis duo
bus vel tribus, & illi duo vel tres recipiantur in testes ad pro-
bationem contra alios, vnde cessat argm̄: qui licèt regulariter
confessio vnius vel duorum non noceat alteri. C. res inter a-
lios acta. per totum. c. quāuis. de re iud. tamen si illi duo p mo
†4 dum attestationis † cum iuro contra me deponant, certè mi-
hi nocent. c. in omni. de testi. l. vbi numerus. ff. e. ti. Et poterit
postea formari inquisitio per se contra illos duos vel tres qui
testificati erunt, & alij cōdemnati poterūt cōtra eos induci te-
stes. ¶ Quantum aūt ad modum procedendi, an requiratur q,
citetur dominus Thadęus, modus erit q, recipiant primò duo
vel tres testes pro indicijs & probatione diffamationis de di-
ctis delictis, & formet inquisitio iuxta contenta in puncto, &
prout probari poterit veritatem se habuisse, nec erit necesse ci-
12 tari dominum Thadæum: quia † quando proceditur princi-
paľr contra vnum, & finis illius processus tendit in cōsequen-
tiam cōtra alium, quia est eius præambulum: tunc si totum re
spicit publicam vtilitatem, seu effectum cōfiscādorū bonorū,
probationes factæ contra principalem, & sn̄ia contra eum la-
ta facit præiudiciū, ēt illi contra quē in cōsequentiā res ipsa tē
deret, ēt si non fit citatus. l. 1. C. vbi causæ fis. l. quisquis. C. ad
le. Iul. ma. & gl. in l. cognitione. ad Syl. & est doctrina Bart. &
aliorum in l. cum filius, in princ. C. de verb. ob. Bart. & disput.
sua incipiente, Perusinæ ciuitatis. & Anto. de But. in c. pe. de re
iud. & Bal. in l. 1. C. ne fi. pro pa. & in l. fi. §. necessitatem. C. de
bon. quæ li. vnde quantum ad effectū perfectè cōfiscandi bo-
na prædicta, & incorporandi, non est necessaria aliqua citatio
13 domini Thadæi: † tamen quia si postea facta confiscatione fie
rent inuestituræ de dictis bonis, tractaretur tūc de decimo &
commō priuato: ideo quo ad illum effectum non præiudica-
rent probationes: & sententia lata domino Thadæo nō citato.
l. 1. cum ibi no. C. ad l. Cor. de fal. & est doctrina Bar. in d. l. cum
fili9. cū alijs. s. alle. ideo vel in hoc iudicio inquisitionis petit
requiri

requiri dñs Thadæus, vt intersit iudicio si sua putet interesse, vt dicit Bar. in d.l. cum filius. & no. Cy. in l. 1. C. de aduo. diu. iud. & glo. & Bar. in l. cum miles. §. 1. qui ex cau. ma. & Bar. in l. 2. ff. de præuaric. & in l. filiusf. §. diui. in 1. q. de leg. 1. facit. l. si deserta. C. si pp pub. pensi. & q. no. Inn. in c. fi. de maio. & obe. & Bal. in l. 2. cõi diui. cum si. vel etsi nõ citaret in hoc iudicio, valebit processus & quotiescunq; occasione inuestiturarum suboriret cõtentio inter dñm Thadæũ & comites Ac. & Io. satis esset vltra processum & sñiam latã cõtra inquisitos pbare cõtra dñm Thadæũ per duos vel tres testes veritatẽ eorũ quæ cõtinent in inquisitione: quia clausula apposita in instro diuisionis aliud non requirit si bene inspiciatur. ¶ Quò ad vltimũ
14 † puto verum q. dominus Thadæus posset pro interesse suo ẽt non citatus comparere, & instruere causam pro defensione inquisitorum per id quod hr in aut. nunc si hæres. C. de litig. & ibi Bal. super illa auth. quã legit in fi. tituli. & expressè ẽt Bar. in l. si per lusorio. §. 1. de app. per id quod hr in l. si suspecta. de inoffi. test. post gl. ibi, & ibi expressè Ang. hoc firmat in tertio non vocato, & ita etiam no. Ia. Bu. & Bal. in l. principaliter. la 2. C. de li. cau. per illum tex. & Ant. de But. post alios in c. cum super, de re iud. & Io. de Im. in l. à sñia. in prin. ff. de app. Non aũt posset dominus. T. impedire dictũ iudicium, vt per doct. in dictis locis. ¶ Et ita sentio ego Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Consultus. scilicet. s. e. consi. 13.
b ¶ Consuetudo. s. li. 2. consi. 18. s. lib. 5. con. 25. Cur. senior consi. 68. Ias. l. stipulationes non diuiduntur. de verb. obli.
c ¶ Sententia. s. lib. 1. con. 124. dixi in consuetu. Parisi. §. 30. questio. 6.
d ¶ Posteris. s. lib. 5. consi. 13. Adde quæ dixi in consue. Parisi. §. 30. q. 14. q. 36.
e ¶ Perceptionem. s. e. con. 42.

EPITOME.

¶ Maritus petere potest vsuras dotis promissæ nõ solutæ etiam si non sit solitus negociari.

CONSILIVM XXXI.

VISO themate pdicto ad dubiũ, prima facie di-
1 cẽdũ vr dictũ † Ioannẽ eius generũ nõ valuisse petere vsuras dotis sibi per Semproniũ promissæ, & in termino non traditæ: quas vsuras in vulgari alimẽta nũcupamus, & primò: quicqd accedit sorti, vsura est. 14. q. 4. nec hoc. c. super eo. de vsu. in cle. 1. e. ti. & q. legi. & no. in auth. ad hæc. C. de vsur. & in aut. de eccle. tit. in prin. & quæ no. p doc. in l. cũctos populos, de su. Tri. Nec videnẽ ẽt tales vsuras tanq interesse peti potuisse pp onera mrimonij per istũ Ioannẽ supportata: qm vr tales vsuras tunc tm peti posse tanq interesse quando constaret dictũ Ioannem solitum fuisse negotiari, & mercari. l. 2. §. fi. ff. de eo quod cer. loco. & no. l. nummis. ff. de in lit. iur. & no. doc. in l. 1. C. de sen. quæ pro eo quod interest. & Cy. in d. aut. ad hæc in 3. q. & Pet. de Anch. in d. cle. 1. sed non constat dictũ Ioannem solitũ fuis-
2 se negotiari: ergo &c. pro hoc ẽt facit: † quia maritus pstando alimenta vxori, nisi protestetur, vr facere affectione maritali, nõ animo repetendi ab vxore, vel à socero. l. quod in vxorem. C. de neg. gest. cum materia, ergo non vr çsiderationem debere haberi de onerib. matrimonij supportatis per dictum Ioannem, & p consequẽs non possunt peti dictæ vsuræ tanq interesse. debebat. n. dictus Ioan. vel protestari quod præstabat vxori alimenta animo repetendi, iuxta ea quæ nota. in l. alimenta. C. de neg. gest. & in l. Nesennius. ff. eod. ti. vel debebat maritus vxori alimẽta denegare, & eam ad patris domum remittere quod facere poterat. l. permittente, in auth. de non eli. secundo nub. §. illud. cum gl. in verbo, onera, &c. & in l. fi. vbi Bal. C. ad Velleia. no. Bal. in l. de diuisione. & in l. si cum dotẽ. §. transgrediamur. sol. ma. & in l. fi. C. de sen. quæ sine cer. qua. & in d. l. qui in vxorem. ¶ Ad prædictorum cõfirmationẽ optimè facit quod dixit Ioan. And. in c. salubriter. de vsuris. vbi vo-
3 luit † q. si socer promisit genero soluere dotem, & donec terminus euenerit: soluere promittit expressè genero certã quantitatem, donec promisit dotem soluere: q. genero non est licitum hoc accipere: quia hoc non reperit: quia ille tex. loquitur in fructibus ex fundo pignorato perceptis per maritũ, qui fructus diuino iudicio suppositi sunt, quod nõ est in vsuris in pecunia competentib. quã opi. Io. An. sequit ẽt ibi do. Car. Flor. si igit ex conuentione expressa non possunt peti vsuræ prædictæ: ergo nec extante promissione. l. cum quid. si cer. pe. l. taci-
4 tum. de verb. obl. ¶ Secundò † principale pro ista parte facit: quia cum dictus Io. fuerit ẽt in mora deponendi & consignãdi pro parte sua dictas quingentas libras, quas ex causa donationis pp nuptias donauit dictæ Antonæ, non põt dictus Io. obijcere Sempronio q. in moram inciderit, cum ipse pariter morosus fuerit. l. si seruum. §. sequitur. de ver. ob. & in authen. dos data. C. de do. ante nup. l. nam cum vterq;. ff. ne quis eum, in c. peruenit. de iureiu. & in c. constitut⁹ de pœ. cum si. facit. l. Iul. §. offerri. de ac emp. l. ædiles. §. fi. ff. de ædil. edi. Nec obstare vr quod dicta Antonia confessa sit per dictũ Ioannem depositas fuisse dictas quingentas libras &c. quia confessio ipsius non vr potuisse præiudicare dicto Sempronio, cum res inter alios acta alijs obesse non soleat, l. si vnus. §. ante omnia. ff. de
5 pact. ¶ † Sed his non obstantibus puto a contrarũ de iure veri⁹,
a videlicet dictum Ioannem pro eo tpe quo onera matrimonij supportauit potuisse vsuras & alimenta dictæ dotis promissæ, & non cõsignatæ petere ab illo tpe circa quo fieri debebat dicta çsignatio dotis, & hoc principaliter tenet Barto. in l. at qui natura. §. non tm. de neg. gest. cum çcor. de quibus vide in præcedenti proximo consilio, in prin. & Bal. in l. cũctos populos C. de sum. Tri. vbi dixit quod iõ in casu nostro permissæ sunt vsuræ in dote promissa & non soluta: quia habita relatione huius præstationis, quæ dr vsura ad aliud antecedens: videlicèt ad onus matrimonij supportatũ, resultat facio vt des. quo casu non dr propriè esse vsura, sed quædam recõpensatio hinc inde quę est promissa d. c. salubriter. & c. 1. de prohib. cum alijs ibi alleg. per eũ, & istud idem tenet Petr. de Anc. in d. c. salubriter. Pau. de Cast. in l. diuortio, in prin. sol. mat. saltem in casu quando maritus fuisset eum dicta pecunia mercatus vel fortè emisset ex ea pecunia fundum: sed ita est quod de dicta pecunia dotali in casu nrõ dictus Io. empturus erat fundum dotalem, prout ipse in dicto instro promiserat, & iuro firmauerat, quod quidem iurm præsumendum est dictum Io. obseruatu-
† 1 rum fuisse † vt est tex. no. in l. postliminij ius, vers. & ideo [illegible] co. ff. de cap. & ibi ponderat Bar. & probatur in ca. ad audientiam. de præscrip. & 1. q. 7. sancimus. & ita refert do. Pe. de Anc. audiuisse, quod ẽt tenuit dominus suus do. Pet. de Perus. in d. c. salubriter. pro quo allegat no. per Cy. in aut. ad hæc. in 5. q. C. de vsu. & istam partem tenuit etiam Io. Cal. in d. ca. salubriter. per illum tex. indistinctè dicentẽ quod fructus rei pignoratæ lucretur maritus, & tamen quandoq; tales fructus in pecunia consistunt: vt quia erat domus consuet. locari, vel fundus ad affictũ locatus: quæ opin. etiam fuit originaliter Pau. de Liaza. & Iaco. vt referunt doc. in d. c. salubriter. Et per præ-
* dicta pater hanc esse * cõem opinionẽ quod dicta alimenta ex mora peti possunt, in quam moram incidit dictus Sempronius per lapsum diei interpellantis. l. magnam. C. de contrahen. & com. stip. l. 2. C. de iure emphy. c. potuit. de loc. Et hanc partem puto veram, pro qua sine dubio est tex. apertus saltẽ in rõne sui in d. ca. salubriter. Nam paria sunt permittere q. fructus nõ computent in sorte, & permittere vsuras. probatur in c. 1. & in c. conquestus. & ibi no. & c. quia frustra. de [illegible] & l. si ea petitione. & l. si ea lege. C. de vsu. Sed si est permissum [illegible] marito vt fructus ex fundo pignorato perceptos in [illegible] nõ computet ex prouisione. d. c. salubriter, ergo & [illegible] tur permissam esse marito vsurarũ petitionem [illegible] esse, & licèt dispositio. d. c. salubriter, [illegible] sequens nõ extendenda. l. si verò. §. de [illegible] C.
6 de interd. ma. c. quæ à iure. de reg. iur. in 6. [illegible] tatis ratio inter vnum casum & alium [illegible] ẽt patebit ex infrà dicendis, & cum [illegible] bus, vt innuit text. in d. ca. salubriter, in illo verbo, [illegible] &c. & maximè cum hæc sñia faueat causæ matrimonij [illegible] ius oneribus, quæ causa appellatur fauorabilis. c. fin. [illegible] in cle. dispendiosam. de iud. igitur. in exorbitantibus [illegible] potest extensio prædictis concurrentibus. Et etiam si [illegible] ptior esset ratio in casu expresso quàm in alio. vt est in gl. [illegible] iuncto tex. in l. 1. C. de his qui ante ape. ta. & no. gl. Bar. [illegible] in l. si constante, in princi, in 9. q. sol. ma. & not. Bal. in d. l. [illegible]

C. de

C.de interd.matri.& in l.2.C.de pat.qui fil.dis. vbi allegat ad idem gl.in l.ob es.C.de prædijs min.ad idem gl.in l.illud.& ibi doc. de sacrosan.eccle & gl.in auth.præterea.C.vnde vir & vxo.probatur in l.2.§.siue autem.ver.si quid impuberibus. ff. b ad Tertu. Cum enim est identitas[b] rationis non propriè dicitur extensionem fieri, iuxta gl.not.in c.1.de temp.ordi.in 6. & dr̃ à lege tacitè cautum illud in quo eadem rõ reperitur, vt est tex.no.in l.his solis.C.de reuo.do. Et tantò fortius in casu d.c.salubriter, est fienda extensio ad casum nostrũ, cum sit expressa ratio in text.d.ca.videlicet hoc inductum esse pp onera matrimonij, quæ maritus ipse sustinet, quo casu per expressionem dictæ rõnis in text.nedũ in exorbitantibus, sed etiam in correctorijs fit extensio vnius casus ad alium ex identitate rationis, iuxta glo.in cle.1.in verbo, eligatur.& ibi doct. de elec. & gl.in auth.vt 2.qui oblig.§.1.in verbo, ad curationem. & gl. 7 in cle.1.de rerum permu.& in c.1.eo.tit.lib.6.¶† Non omitto: quia verbo fertur, q̃ in loco in quo est quæstio, viget statutũ vel consuetudo, q̃ alimenta dotium soluant̃ ad rõnem septem pro centenario, quod quidem statutum in casu nostro est rõ- c nabile & validum[c] propter dicta matrimonij onera supportata: vt firmat Bal.in l.fi.§.præterea.C.de iur.do.allegat no.in c.per vestras, de don.inter vi.quanquã alias statutum permittens meras vsuras non valeat, vt in cle.1.de vsu.& l.eos.§.1.& ibi Bal.C.de vsu. quod etiam tenuit in proposito nostro Io. de Imo.in d.cle.1.de vsu. & idem ibi do.Florentinus.s.q̃ valeat tale statutum disponens q̃ debeant̃ alimenta tanquã interesse post moram in soluendo cõmissam per nota.in c.peruenit.de fideius.& in ca.damnũ.de reg.iur.in 6.& istud ẽt tenuit dom. Abb.in c.salubriter.allegat.& Pau.de Ca.in l.diuortio.in prin ci.sol.ma.& in l.Titia.ff.de sol.& dixit do.Abb.in d.c.salubri- 8 ter.† q̃ in casu in quo hæredes mariti tenerẽtur alere vxorem, †2 † quod tunc potest statutum loco alimentorum decernere certam quantitatem, qui casus est magis dubius quam casus noster, per no.per Inn.& Io.An.in d.c.salubriter.& per Bar.in d. §.vsuras.cum concor.ergo quanto fortius valebit statutũ, & 9 cõsuetudo in casu nostro, † & ideo ẽt* cõiter dicimus valere * statutũ vel consuetudinem permittentem q̃ missus[d] in posd sessionem ex primo decreto lucretur fructus. propter moram vel contumaciam debitoris, vt est gl.reputata singularis in authẽ.de exhi.re.in §.si verò quidam in verbo seruandi.quam sequitur Ang in rep.l.nemo carcerem, ad fin.C.de exac.tribu. & Bar.in l.acceptam.in 18.q.C.de vsu.& in l.cõsentaneum.quomodo & q̃n iud.& in l.2.si ex nox.causa aga. Et prædicta vera etiam esse vrgentius patebit ex his quæ.ĩ.subiungam, rñdendo in contrariũ adductis.¶ Nõ ob.gl.in cõtrarium allegatã, & primò dũ dicebat̃ q̃ quicquid accedit sorti vsura est, quæ iure prohibita est &c. quia rñdet̃, q̃ ẽtsi in casu nostro vsura dici possit, tñ cum interesse petat̃, vt dictum est suprà, petitio taliũ vsurarum tanquam interesse permittitur, vt no.in l.sociũ, qui in eo.in prin.ff.pro soc.in l.curabit.C.de act.em.& in d.c.cõquestus.de vsu.& no.Inn.in c.1.eod.titu.cum simi.s̃.allegatis. 10 ¶ Secundò † non ob.q̃ dictus Ioa. non fuerit solitus mercari & negotiari: quia rñdeo q̃ quando tractatur de vsuris, vt interesse petendis tanquã lucrum cessans, & tunc procedit dicta distinctio debere hri consideratione an quis fuerit solitus negotiari. Sed vbi petuntur vt interesse rõne damni passi pp̃ter onera matrimonij supportata, vt in casu nostro: tunc indistinctè petitio procedit, non habita distinctione, fuerit solitus negotiari necne. ita expresse probatur in d.l.2.§.fin.& ibi not.ff. de eo quod certo loco & in l.1.& ibi doct. C.de sent. quæ pro eo q̃ interest. & ita præcisè dñt doc. in omnibus iuribus.s̃.al- 11 leg.in contrarium.† Considerandum est q̃ in casu nostro di- †3 ctus Io.ex dicta pecunia erat † empturus fundum, vt s̃. deduxi, quo casu idem iuris est in eo qui fuisset solitus negotiari, secundũ Pet.de Anc.in d.c.salubriter, vt s̃.retuli, p̃ quo bene facit: quia indistinctè hr̃ interesse petendo rõ lucri, quod ex fundo percipi potuisset.l.fundus quem, vers.nam & si colonus. & l.si in l.§.colonus.ff.loca.& no.Bar.in d.l.1.C.de sen. quæ pro eo quod interest, in ver. venio ad vltimam partem.¶ Et minus obstat illud q̃ tertiò in cõtrarium dicebat̃, videlicet dictũ Io. videri affectione cõiugali alimenta vxori præstitisse, non autẽ animo repetendi postquã de intẽtione repetẽdi minimè fuit 12 protestatus: † quia rñdeo, q̃ imò in casu, in quo dos est p̃missa viro, & non soluta, intercedente mora, quod alimenta non intelligant̃ præstita pietatis causa, nec affectione cõiugali, sed intentione recuperandi: quod euidenter probat̃ per casum.d. c.salubriter.si enim ibi præsumeretur virum onera mr̃imonij supportasse pietatis causa affectione cõiugali: cui dubium q̃ fructus computẽtur in sortem, cuius cõtrariũ ibi apertè dicit, pro hoc facit.l.cum virum.cum glo.ff.de do.inter vi. Sed d.l. quod in vxorem loquit̃ quando alimenta fuerunt mulieri in firmæ præstita: quo casu præsumit̃ pietatis causa: secus si fuisset sana per prædicta.& similis fit distinctio in l.fi.& ibi no.ff. pro derelicto.& ita intelligit Io.de Imo.in d.l.in insulam.§.vsuras, sol.ma.põt ẽt procedere. d. l. quod in vxorem, quando nulla erat dos promissa marito, & mulier habebat patrẽ, vt ibi dr̃: quo casu nõ tenebatur maritus eam infirmam alere: sed pater, vt ibi intelligunt doc.vel ẽt si loquat̃ illa.l.in casu quo dos erat, intelligi debet quando alimenta ipsius vxoris infirmæ excedebant quantitatem & reditum dotis, quo casu non tenet̃ maritus nisi scd̃m quantitatẽ dotis alimẽta subministrare.iuxta.l.si cum dotẽ.§.fin autẽ.& ibi doc.sol.ma. & no.Inn. in c.per vestras.de don.inter virum. Nos verò loquimur quando dos fuit promissa, & per mortem soceri non soluta: & alimenta præstita vxori non egræ, qui casus bene deciditur p̃ d. 13 c.salubriter.¶† Quartò ẽt non ob.id quod dicebat Io.An.in d. * c.salubriter.qa respondeo, & primò q̃ ẽt in q̃.Io.An.* cõis opi.est contra eum, & contra eum tenet ibi Pe.de Anch. post d. Pe.de Per.& ẽt Io.Cal.ibi per illũ tex. & ẽt quò ad casum nr̃m cõtra Io.An.tenet ibi expresse Ant.de But.quorum dicta.s̃.in effectu relata sunt, & contra Io.An.ẽt concludit Io.de Im.in d. §.vsuras.pro quibus facit: quia videmus venditorem cui non soluitur pretiũ, posse vsuras vt interesse petere cõtra emptorẽ, vt no.in d.c.cõquestus.cũ cõcor.s̃.all.quantò fortius videtur hoc dicendum in marito qui passus est onera mr̃imonij, quã in venditore, qui similia onera non sustinet & vsuras petere potest. Et pro eis ẽt facit: quia certum est q̃ valeret pactum q̃ aliquid per socerum daret̃ genero pro alimentis vxoris.hoc expresse patet in l.fi.in prin.de doli.exce.& l.si pr̃.§.1.de pact.do. l.creditor.§.si inter.ff.man.& no.Iac.But.in d.§.ex actio.l.vnica.de rei vxo.act. ergo & si fiat simplr̃ promissio genero de soluenda aliqua pecunia pro libra, donec veniat tp̃s soluendæ dotis, intelligendum est in dubio talem promissionem factã esse pro alimentis per virum vxori præstandis, & sic in causam permissam potissimè, vt potius actus in dubio valeat quã pereat.l.quoties in stipulationibus, de ver.ob.c.abbate.de verb. sign.& ista fuit rõ Io.de Imo. Et pro certo contra Io.And. vr̃ casus in d.c.salubriter.nec bona vr̃ respon.Io.An. ad illum text. dum dicit illum tex.loqui in fructibus possessionis, qui sunt submissi Dei iudicio, adeò q̃ põt cõtingere q̃ illi fructus non percipiuntur, & sic ibi emolumentum non est ita certum, p̃ut est in q̃one sua in socero promittente pecuniam: quia hæc responsio tollit̃ per illũ tex.scd̃m Io.Cal.pone.n.fructus rei marito pignoratæ cõsistere in pecunia puta: quia est domus soli a locari, vel fundus ad affictum locatus: & tamen fructus non cõputant̃ in sortẽ: vt in d.c.salubriter, ergo non est perfecta ratio Io.An.¶ Præterea si vera esset, sequeretur q̃ illa rõne attenta, quilibet creditor fructus ex fundo pignorato percipiens nõ teneret̃ illos in sortem cõputare, cum sint suppositi iudicio Dei, contra.c.cum contra.de pig.c.1.de vsur.l.1.& 2.C.de pig. ac.Item quia considerandum vr̃ q̃ fructus, vt plurimum percipiunt̃ per maritũ ex re pignorata q̃is iudicio Dei suppositi sint, quod vr̃ considerasse Io.An. & maximè non procederet in casu nostro d.op.Io.An. attento q̃ dictus Io.ex dicta pecunia empturus erat fundum, vt sup.deduxi, quo casu Pet.de Anch.non reprehendit opi.Io.An.¶ Secundò respondeo q̃ posito q̃ opi.Io.An.esset vera; tamẽ quò ad casum.q.nostræ nullatenus obstat: quia opi.Io.An.loquitur quãdo quid certũ p̃mittit solui creditori, antequam ipse debitor in aliquem moram incurrat, quo casu forte posset procedere opi.Io.And. sed eo casu quo promissum esset postquã debitor in moram succurrisset, vt in casu nr̃o: tunc audacter vr̃ dicendum q̃ talis p̃missio valuisset. Et hoc expresse fuit de mente Io.An.in c.na- 14 uiganti.de vsuris.vbi dat doctrinam: † q̃ licitum est vltra sortem pacisci aliquid computandum in interesse, quãdo ille debitor promittens est in mora: sed vbi non est in mora.per consequens non tenet̃ ad interesse: iõ contra charitatem est velle illud interesse: ex quo debitor in mora nõ est scd̃m eum, quod ibi

ibi etiam sequit Ant.de But.& do.& ita ēt scdm prædictam distinctionem vr̄ do.Ant.in d.c.salubriter.intellexisse opin.Ioā. And. ibi,& q̃, talis differentia facienda sit,videlicet an aliquid promittat pro tpe añ moram pręcedentē, & non valeat: secus si post moram, tenuit expssè ēt,Cy.post Io.de Rauen.in d.auth.ad hæc.C.de vsu. Vltimò non obstat q̃ dictus Ioan.fuerit in mora deponendi & ꝯsignandi pro parte sua dictas quingētas libras, quas ex cā donationis &c. quia rn̄deo q̃, cum pr̄ dictæ Antoniæ & ēt notarius tanq̃ publica persona fuerint stipulati noīe dictæ Antoniæ dictas quingentas libras à pdicto Ioanne, q̃ ex tali stipulatione fuit quæsita vtilis actio sine cessio-

15 ne ipsi Antoniæ.†Et primò quod ex stipulatione pr̄is fuerit in totum q̄sita vtilis actio filiæ in dicta quantitate,quæ est aduētitia,vt ĵ.probabo. est text.in l. vxorem.§. testō.lo 2. de legat. 3.& ibi not.vbi filiæ ex stipulatione pr̄is acquiritur sine cessione actio,ēt in dote profectitia:quia huius acquisitionis ipsa filia capax est.l.Pomp.Philadelphus.fa.erc.& quæ not.in l.2.C.de inoffi.don.Idem probat in l.dos seruo.& ibi gl.& Dyn.in l. quodcunq;,in prin.& gl.Bar.Ang.& Io.de Imo.in l.quod dr̄. de ver.ob.& gl.ibi.Pet.Cy.Bal.in l.2.C.de ꝯtrahē.& ꝯm.stip.& gl.insti.de inutilib.stipul.§.ei qui.& ponit de mr̄ia plenè Bal. in l.Caius.ad fi.ff.sol.mat.& hoc est maximè verum,cum non appareat patrem stipulatum fuisse filiæ, vt extraneæ,sed imò

e in dubio præsumitur stipulatus vt filiæ:[e] tum quia eam nominauit vt filiā,vt in instrō patet, quo casu præsumit vt filiæ stipulatum fuisse:vt firmat Bar.in l.si tibi.10.§. si pact⁹. ff. de pac. & Ioa.de Im.in d.l.quod dr̄, per id q̃ legit & no.in l cū aliquis, de iure deli.& in l.filio.ff. de ꝯdi.& demon. & per no.in l.si filio.per Dyn.& doc.ff.de don.causa mor.Tum etiam quia non apparet patrem motum fuisse ad stipulandum filiæ pp aliqua merita,quæ receperit à filia:imò vr̄ motum fuisse dictum Ioānem ad promittendum patri nomine filiæ stipulanti, potius pp affectionem vel remunerationem alicuius nobilitatis ipsius mulieris,iuxta no.per gl.& doc.in l.si voluntate.C.de dotis promis. Ex quo infertur q̃, pater non vr̄ stipulatus filiæ, vt extraneæ,sed vt filiæ.vt firmat Bart.in d.l. quod dr̄,in princ.& idem ibi Io.de Imo.benefaciunt not.in d.§.si pactus. Item ex hoc infertur prædictam stipulationem non fuisse factam ex cā profectitia,sed aduentitia,quod firmat Bar.in l. quod dr̄, circa prin.& probat ēt in l.cum oportet,cum ibi not.C.de bo.q̄ li. Et quod sit aduentitium,in terminis firmat Bal.in proposito, in l.1.in 2.q.C.de inoffi.do.Allegat.tex.hoc probantem in rōne sui rectè intuenti in l.penult.§.1.C.de inoffi.don. Et quod quæsita fuerit talis vtilis actio sine cessione dictæ filiæ,tenet etiam Bar.& doc.in l.stipulatio ista.§.si stipuler.de verb.oblig. imò ēt si talis stipulatio non fuisset efficax ad acquirendum filiæ,vr̄ fortè dici posse quod ēt tacitè præsumat à lege interccessisse stipulationem in personam filiæ, cùm dicta quantitas promitteret,p donōne pp nuptias,vt not.Bal. per illum text. in l. 2.C.de bon.quæ lib.& tantò fortiùs in casu nr̄o,in quo propriè dicta quantitas in effectu efficiebat dos dictæ Antoniæ,vt in instrō dr̄: iō à lege præsumit tacitam in esse stipulationem in personam mulieris.l.vnica.in prin.& §.accedit,de rei vxo.act.

16 & l.ex morte.C.de pac.conuen.†fuit etiā vltra prædicta ex a-

f lio capite quæsita vtilis[f] actio sine cessione dictæ Antoniæ,ex stipulatione facta eius noīe à notario tanquam publica persona,vt firmat Bar.in l.2.ff.rem pup.sal.fo. & Dy.& Bal.in l.1. §.exigere.ff.de mag.ꝯuen.& Gul. de Cun.& Bal.in l.non aīr. ff.de adop.& Io.de Im.in l.stipulatio ista.§.alteri.de ver.oblig. per l.Caius.ff.de vsur.& firmat glo. in d.§.si quis alij inst.de in uti.stip.Benefacit gl.no.in l.hmōi.in prin.ff.de leg.1.& ista est

* magis vera,* & cōis opi.quam ēt sequit ipse Io.de Imol.in d.l.

†4 hmōi,quāq̃ nonnulli cōtra.Et†maximè cum iurm interuenerit,quod quidem vr̄ operari idē ac si stipulationi præsens fuisset ipsa Antonia,vt not.Bal.in rubr.C.res inter alios acta. allegans gloss.no.7.q. 1.quoties cordis oculus,& Bal.in authē.sacra puberum,& in l.pactum.in 9.q.C.de col.& Pet.de Ancha. in cle.1.de iureiu.& in cle.1.in fi.principij de vsur.& Spe.in ti. de leg.§.nunc ostendendum,versi.hoc quoque notandum &c. Cùm ergo fuerit quæsita saltem vtilis actio sine cessione dictæ Antoniæ,potuit dicta Antonia confiteri prout.s.pro parte dicti Io.fuisse obseruata ea, ad quæ vigore dicti instrumenti ipse Ioa.tenebatur: & maximè cùm de nullo præiudicio ipsius Sempronij hic tractaretur, quod ostendo: nam vt s̄. probaui,dictæ quingentæ libræ deponendæ per dictum Io.erant quid aduentitium ipsius filiæ, vt s̄. probaui, in quo ēt isto ca-

17 su nullus vsusfructus spectabat ad patrem : † quia siue futura esset dicta quantitas loco donationis propter nuptias, & fructus spectant ad maritum.s.ad dictum Ioannem nō ad pr̄em, vt est tex.cum glo. in verbo ad sustentationem in l. vbi adhuc. C.de iure do.& gl.quæ solita est allegari pro singulari in auth. de non elig.secundo nub.§.fi.in verbo,pręcipiatur,& glo.inst. de dona.§.est & aliud,in versi.exequatur.& no.Bal.in auth.siue à me.C.ad Velleia.& in auth. promissa,& in authe.dos data.C.de do.ante nup.siue futura esset dicta quantitas loco dotis,vt in dicto instrō fit mentio: & tunc etiam verum est dicere fructus dictæ dotis ad mulierem,non aūt ad patrem spectare debere.C.de iure do.l.pro onerib.& l.dotis fructus,in princi.ff.eo.tit.itaq; ꝯcessio factarum ipsius filiæ habenti vtilem actionē,præiudicare potuit patri habenti directam actionem. l.si cum emptore.§.fin.& ibi doct.ff.de pac.& est tex.cum glo. & ibi Bar.in l.apud Celsum.§.mandaui. ff.de do.exce. ¶Imo fortius vr̄ q̃, ēt posito q̃ talis ꝯcessio facta non fuisset, & q̃ dictus Ioannes adhuc fuerit in mora, q̃ nihilominus possunt peti dicta alimenta tanquā interesse per dictum Ioannem,quod vr̄ euidenter probari ex his quæ dicit not. Bal. in l. 2. C. de vsu-

18 ris in ver.denuo quæro &c.iuncto ver.præcedenti, vbi notat.† dicit q̃, si emptor nō tenebat soluere pretium ex ꝯuentione,nisi venditor sibi emptori præstaret fideiussorem, quod licèt venditor fideiussorem hunc non præstet, & sic emptorem in mora non ꝯstituat: tn̄ emptor qui rem venditam habuit, tenebitur venditori ad pretium vsuratum: quia per talem non impletionem ex parte venditoris non minuit vsus rei: ergo non

†5 minuit interusurium pretij, & hoc ēt si talis res † vendita sterilis fuisset, ita in proposito cum per talem non impletionem ex parte dicti Io.fortasse non deponentis dictam quantitatem non fuerit. quin nihilominus ipse passus fuerit onera matrimonij,& dictus Sempronius non possit allegare de se hoc aliquod damnum sensisse infertur omni casu dictū Semproniū ad dicta alimenta,tanquā interesse teneri.Et prædicta vehemētissimè corroborantur ex vi cuiusdam reformationis & statuti vigentis in loco in quo vertit q̄ō (vt verbo fert,) quo expressè cauet, q̃ si quis stipulatus fuerit alteri dari illi cuius nomine fuerit facta stipulatio ipso iure quæratur omnis actio vtilis & directa,& no.Bart. & doct.in l.1. ff.ad Treb.si ergo ipso iure vtilis actio,& directa vigore dicti statuti fuit quæsita dictæ Antoniæ:ergo in effectu nulla actio, & nullum ius remansit penes dictum Sempronium stipulantem,iuxta ea quæ no.in l.si curatoris.C.de neg.gest.& in l.1.C.de act. & obl. & in l.1. ff.eo. ti.per doc. ¶Quibus sic stantibus hæc consultatio redditur de se clara: quia erga dictum Sempronium nulla fuit commissa mora per dictum Ioannem:quia vbi nulla actio competit; ibi nulla mora.l.si pupillus.ff.de ver.ob.& l.nulla.ff.de regu. iur. Sed nulla ꝯpetebat actio Sempronio ad dictas quingentas libras,vt s̄.probaui;ergo &c.¶Ad scdm dubium pretermissis argumentis ad partes breuiter ꝯcludo pro parte affirmatiua: qa hoc est clarè decisum.C.cōm.de leg.aut.res quæ,maximè iunctis his quæ ibi dicunt doc.& legi.& not.in l.mulier.§.cū proponeret,& in l.à filia,in prin.& ibi gl.& doc.ff.ad Trebe.& q̄d no.Bar.in l.quæsitum.§.si sponsa.de priu.cre.¶Et ita dico & ꝯsulo ego Alex.die 24.Martij.1450.

ADDITIO.

a ¶Puto.Idem ĵ.eo.consi.200.

b ¶Identitas.s̄.lib.5.consi.75.

c ¶Validum. suprà, libro 4. consilio 63. Cæpol. caus. ciui. consilio 15.

d ¶Missus.Claua.in versic.vsuras.1.§.32. Sylue ster versicul. vsura.1.quæst.30.

e ¶Vt filiæ.s̄.lib.5.consi.26.

f ¶Vtilis.Bald.consilio 238.libro 5.Aretin. consilio 74. versicul. venio ad tertium. in fin. Guido. Pap. deci. delph.49. Cornel. consilio 50. libro 1. consilio 2. libro 4. Anton. Rube. consilio 117. & hi intelligunt vt etiam ignoranti statim acquiratur, alio non requisito, nisi repudiet: quia tunc fingitur non quæsitum, & hæc fuit opinio antiquorum vsque ad Paulum de Castr. qui tenuit nil acquiri nisi re integra, secuta ratificatione, vt Paul. consilio 171. consilio 195. libro 2. sequitur Curt. Iunior.

nior.consil.55.nume.9.latè De.in l.contractus.nu.16.de re. iu. & in consil.226.consilio 214.consilio 247.consi.432.in fi.consi. 464.consi.564.consi.531. & in l.1.num.22.C.de pac. licèt Dec. veterem opinionem sequat̃ in l. quo tutela.in.fi.de reg.iur.sed posterioré sequit̃ Bertr.consi.116.in fi.li.2.cõ.304.Donatio.lib. * 3. & hęc hodie * crebrior & regia constitutione in hoc regno confirmata,

SVMMARIVM.

3 *Sui dicuntur vsque ad septimum gradum. Et testes singulares vel contradicentes non probant, nec deponentes ad sui exonerationum.nume.4.*

5 *Gerens tanquam procurator tenetur, nisi doceat de mandato.*

6 *Infamia orta ex delicto repellit testem & emendatum.*

CONSILIVM XXXII.

VIso processu inter Ioanné de Placẽtia agentem & Antonium conuentum.¶ Partes dominii iudicare debentis, vt mihi videt̃, futuræ sunt in absoluendo Antonium, potissimè: quia dato quòd diceremus esse probatum mandatum factum per dictum Antonium Francisco Nastello quòd dictus Franciscus nomine dicti Antonij promitteret dicto Ioanni libras centum pro dote dictæ Apoloniæ, dandas per ipsum Antonium dicto Ioanni, eo casu quo pater Apoloniæ sibi dare nollet dictam dotem: tamen non sequitur quod possit Antonius condemnari: quia non est sufficienter probatum quòd dictum mandatum iniunctum dicto Francisco, fuerit exequutum per ipsum Franciscum, & sic quòd dictus Franciscus promiserit vigore dicti mandati, & procuratorio nomine dicti Antonij dicto Ioanni dictas libras centum, vnde 1 non est dubium † quòd ex mandato per me facto Titio, vt aliquem contractum faciat cum Sempronio, non sim obligatus Sempronio: nec Sempronio acquiritur ius nisi Titius fuerit exequutus mandatum.l.fundi venditor.ff.de acquiren. poss.l.si mandassem.ff.manda.l.si pater.in princip.de ma.vin. potest enim mandatum ipsum reuocari, anteq̃ mandatarius ceperit exequi vt in dictis iuribus: & ió ad cautelam poterit Ant.mandatum reuocare, quatenus apparet de mãdato. Nec ob.q̃ Franciscus deponat se impleuisse mandatum, & promisisse: quia hoc nõ probat̃, nisi per ipsum Franciscum, qui est vnicus & singularis: & sic fidẽ non facit.l.vbi numerus.ff. de testi. 2 c.causam.de testib.¶ † Secunda rõne non probat: quia dictus a testis fuit mediator [a] in illo negotio, super quo deponit, vnde vr̃ q̃ non sit in casu proposito testis idoneus, vt not. glos.in c.1. & in c.fi.de testi.in 6.& Cyn. & Ange.in l. quoniam. C. de testib.& Bal.post Gul.de Cun.in l.& hæredit.§.1.ff.de pact. præcedens tñ rũsio tutior est. ¶ Alio principali fundamento oñditur ferendam esse absolutoriam: quia non vr̃ aliquo mõ sufficienter probatum pro parte actoris. Quod oñdit̃ sic: nam dictus Francis. primus testis deponit q̃ dictus Anto. dixit ei hæc verba: Canceliero andate & fate che la Polonia sia trattata ad honore, & Io son contento che vui li promettate per cagion de la dota, in bononini libre cento, lequali quando li suoi non gli vogliano dare, li darò de lo mio &c. Et sic in mandato fuit adiecta cõditio cum sui nollent dare dotem. quæ verba faciunt cõditionem.l. qñcunq;.§.pen.ff.de ver.ob.l.qui pro misit de cõd.ind.& no.in l.Seius Saturninus.ff.ad Treb.& per Bar.& alios plenè in l.1. ff. de cõd.& dem.& in l.centesimis.§.fi. de ver.ob.& Bal.in l.exhis.C.qñ dies lega.ced. & in rub. C. de 3 institu.& subst. sub condi. fact. † Et verbum sui, importat oẽs cõiunctos vsq; ad septimum gradum, vt no.gl. & doc. in l.si fœmina.C.ad Turp. & Spe. in titu. de accu.§.3.videndum, circa principium, & ibi ẽt Io.And. & per Bart.in l.2. in prin.ff.de accu.per Bal.in l.1.petitionem.C.de aduo.diue.iud.& in l.1.C.q̃ accu.non poss.& no.Ioã.And. & alij in c.de cætero.de testi.alij verò testes duo deponunt q̃ Ant. non adiecit illam cõditionem s.si sui nollent dare dotem, sed illam cõditionem, si pater nollet dare dotem, inter quas conditiones est maxima diuersitas. nam scd̃m q̃ deponit Fran.primus testis, non satis esset q̃ cõstaret patrem mulieris nolle dare dictam dotem, ad hoc vt dicatur purificata cõditio promissionis Antonij, sed oporteret constare de voluntate omnium, qui veniunt appellatione suorũ, qui quales sint, dixi.s. sed scd̃m quod deponũt alij duo testes. satis esset cõstare q̃ pr̃ mulieris nollet dare dotem, vñ sequitur q̃ dictum istius primi testis, non pt̃ cõiungi, & coadunari per depositionem aliorum duorũ testium sibi cõtrariantiũ, & dictum eius elidentiũ.c.in nr̃a. cum ibi no.de testib.& 4.q.3.in §.item testes, cum ibi no. cõtradñt ẽt dicti duo vltimi testes dicto Francisco in alio: quia Franciscus deponit se promisisse dotem Ioã. & eius patri: & sic intelligit̃ promisisse cuilibet & pro dimidia.l. reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.reis.l.si mihi & Titio, de verbo.obli. & deponit q̃ ita maudauit sibi dictus Anto. vt sonant verba ipsius testis, maximè dum dicit q̃ ita ex causa dictæ promissionis factæ, vt s. ponens dictum Io.& Ant.eius patrẽ, & ipsum testem noĩe dicti Anton. & de mandato suo &c. Alij verò duo testes deponunt tm̃ de mandato facto ipsi Francisco de promittendo dictas libras centum dicto Io. & sic tale mandatũ importabat q̃ tota dos debeat̃, & promittat̃ Io.scd̃m attestõnes istorum duorum vltimorũ testium: sed scd̃m attestationẽ Francisci mandatũ importabat solum q̃ dimidia promitteret̃ Io. vt probaui, variant̃ ẽt in aliquibus alij dicti duo vltimi testes à testõne dicti Francisci, vt de se satis patet. Sed prædictæ varietates, & cõtradictiones sufficiunt.¶ Quinimò dictus Fran. ad probandum dictum mandatum sibi factum ab Ant. nõ est 4 idoneus testis, † qui deponit ad exonerationẽ suam, & ad cõmodum suum, vt ostendam: ergo non est idoneus testis.l.omnibus.C.de testi.l.nullus.ff.e.ti.& no.clarè Bar.in l.differre.ff. de iur.fis.& Ant.de Butr.in c.cum à nobis.de testi.& Sali.in d. †1 l.omnib.& † Moder.in c.fi.de testi.in 6.¶ Quod autem depo- b nat ad sui exonerationem, [b] & sui commodum patet: † quia 5 qñ aliquis facit aliquem actum vel obligationem tanq̃ mãdatarius & procurator Titij: tenet̃ oñdere se habuisse mandatũ, aliàs ipse obligatur, vt probat̃ in l.1. C.cre.euict.pi.non debe. & ibi hoc no.in spẽ Ia.Butr.Bart.Bal.& alij, & Bar.in l.procu.q̃ pro euictione.ff.de procu.& in l.1.§.1.ff.de præt.stipu. & in l.si pupilli.§.item si fundum.ff.de neg.gest.& in l.licèt.C.de pro- †2 cu.& † Ange.in l.4 in prin.ff.de re iud. ergo dictus Franc.deponens se habuisse mandatum deponit & attestat̃ illud quod cõcernit suã exonerõnem. Alius est testis, qui non est idoneus: quia probatum est per testes productos pro parte rei conuen- 6 ti † q̃ ipse fuit leno: & per cõns infamis ipso facto.l.1.circa principium ibi, dum dicit, qui lenocinium fecerit &c.ff.de his qui not.infa.& in l.athletas.§.ait prætor.cum seq.eod.ti. Sed infamis non põt esse testis.c.1.de except.c.testimonium, de testi.l. 3.§.lege Iulia.& ibi gl.in verbo palã.ff.eod.ti. quæ vult hoc esse verum ẽt postq̃ destitit à crimine & scelere, & probatur in d.c. testimonium, & presertim qñ infamia traxit originem imediatè à delicto: nam & tunc ẽt testis emendatus repellit̃ in causa ciuili, & ẽt si fuisset simplex infamia facti: licèt secus sit qñ infamia non traxit originẽ immediatè à delicto.s.à carceratione, vel alia simplici causa, vt no.Io.An.& alij in d.c.testimonium. & ita est in proposito nr̃o: quia infamia traxit originẽ à delicto, vt d.l.1.circa prin.de his qui no. infam.cum ergo ita sit q̃d non sit sufficienter probatum de emendatione dicti Lenonis per testes vltimò productos pro parte Ioann.scd̃m formam, & modum traditum per gl.& doc.in d.c.testimonium, cum concord. ibi allegatis, & dato q̃ esset probatum de emendatione, tamen adhuc non esset idoneus testis: qa durabat infamia pp̃ lenociniũ, d.ca. testimoniũ, nisi ad famã fuisset restitut⁹, scd̃m ea quæ habẽt̃ in l.1.§.à quare, & ibi p̃ Bar. ff. de postu.& p̃ eundem in l.infamẽ.ff.de publ.iud.in l.fi.C.de sen.pas.& p̃ doc.in c.cũ.te.de re iu.ergo sequitur q̃ iste nõ est testis idone⁹, & p̃ cõsequens non põt dici mãdatum esse probatum per tertiũ aliũ testẽ, q̃ remanet vnic⁹ testis & singularis.l.iurisiurã.C.de testi. c.licèt cãm.de p̃b.& cui⁹ dicto ẽt non est credendũ: qa eludũt se adinuicẽ ipse Thomas, Frãciscus ex cõtrarietatib. & repugnãtijs quas.s.retuli per no.in d.c.in nr̃a.& Bal.in rub.de controuer.inue.& in l.iurisiuran.in ver.deinde no.rationẽ &c.C.de testi.& in l.de quib.ff.de legi.in quibus locis ostendit Bald. q̃ tunc nullus ipsorum testium aliquid probat. ¶ Ex quibus concludo dictum Ant.absoluendum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Mediator.s.lib.1.consi.13.nu.3.

b ¶ Exonerationem.s.lib.2.cõi.44.j.lib.7.cõi.71.nu.4.Cur.tract. de testib.conclu.38.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Colonus qui emit à domino ad menſuram, ſi propria authoritate retineat ante menſurationem, tenetur recuperandæ.*

4 *Poſſeßio amittitur obliuione, & curſu decem annorum.*

5 *Venditio facta ad menſuram, conditionalis eſt.*

6 *Patientia retentionis non operatur tacitam traditionem, niſi cum debetur retinenti, qui ex parte ſua impleuit.*

9 *Interpellatio ad menſurandum vt valeat, debet habere diem & locum, vbi niſi interpellans compareat, non conſtituitur in mora, qui interpellatur.*

CONSILIVM XXXIII.

Is oproceſſu inter Aromaninũ agentẽ, & Io. Pauarottum ſe defendentẽ, quã breuius potero ꝑſtringam id quod mihi ꝓ veritate vr̃. ¶ Aduertẽdũ enim puto ꝙ, in libello narrata ſunt talia ex quibus poteſt intelligi eſſe intentatum reme-
a dium. ca. redintegranda. [a] 3. qõ. 1. † quod competit cuilibet qui
1 ſine iuſta cauſa cecidiſſet à poſſeſsione, vt plenè per doc. maximè per Inno. in c. quærelam, de elec. & in c. ſæpe. de reſtit. ſpol. lia. & per Ant. de But. in c. cum ad ſedem, eo. tit. & Barto. in l. ſi coloni. C. de agri. & cenſi. lib. 11. Et etiam poteſt intelligi intentatum remedium. d. l. ſi coloni, quæ remedia competunt cuicunque qui probat. ſe poſſediſſe contra illum, ad quem probatur poſſeſsionem perueniſſe, dato quod nõ probetur aliter de violentia, vel ſpoliatione poſsidentis: vt ſingulariter per Inno. d. cap. ſæpe & nota. d. Abb. in cap. ſi diligenti. de præſcript. facit gloſſ. not. in l. 2. C. de furt. Et ideò priuilegiata ſunt dicta re remedia, vt contra agentẽ non obſtet exceptio dominij: vt no. Bar. per illum text. in d. l. ſi coloni. & Inno. & Ioa. An. in c. poſt electionem, de conceſſ. præben. & Ant. de But. in d. c. ſæpe. Sed ex actis, præſertim ex reſponſione facta per reum poſitionibꝰ maximè ſecundo loco prdouctis, eſt probatum ꝙ, actor poſſedit per dictum Ioan. Pauarottum, vt eius colonum per quem dominus dicitur poſsidere. l. 3. §. q̃d ſi ſeruus. & §. ſaltus hibernos, & l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. l. ſi colonum. l. pe
2 regrẽ. §. quibus, de acquir. poſſeſ. † & etiam fatetur ſe vt colonum reſpondiſſe Aromanino de fructibus, per quod ꝓbatur poſſeſsio Aromanini, vt per gloſſ. & doct. in d. l. qui vniuerſas. §. ꝙ per colonum, & in l. quamuis. §. 1. eõd. tit. de acquir. poſſeſ. ꝙ autem poſſeſsio poſtea deuenerit ad dictum Ioann. & eam habeat, patet; quia ipſe Ioa. reſpondendo poſitionibus. maximè ſecundo loco productis confitetur quòd poſtquam per annum laborauit dictam terram ad petitionem Aromanini, & ei de fructibus per annum reſpondit, poſtea intrauit dictam terram pro ſe, & eam pro ſe retinuit, & pro ſe vſufructuauit vſque in hodiernam diem, & ad ſuam vtilitatem, & non Aro-
3 manini, & hodie denegat reſtituere poſſeſsionem dictæ rei † conſtat autẽ ꝙ, colonus qui denegat mihi rem reſtituere poſtquam deſijt eſſe ꝯductor, vel colonus, dicitur me ſpoliare poſſeſsione. l. colonus. ff. de vi & vi arm. & l. conductores C. loca. & no. Cy. in l. 2. C. ſi cer. pe. in 2. q. & not. Bart. & Bal. in l. ſi quis
b conductionis. C. loc. & Bar. in l. fi. ff. de prec. etiam [b] ſi talis traditio ſit facta in iudicio, vt in caſu noſtro. l. non abre. & ibi ponderat Bal. C. vnde vi. bene faciunt no. per Ioann. And. poſt Hoſt. in c. ſignificauit, de cenſibus, & per Inn. in d. c. querelam. & ꝙ, no. Bar. in l. ſi prius, in 5. op. primæ partis. ff. de no. ope. & per Ant. de Bu. in audita. de reſti. ſpo. cũ concor. de quib. in dictis locis, dum tractant an vbi requirebat̃ inquietatio vel denegatio ſufficiat illam eſſe factam in ipſometiudicio. Præter-
4 eà † ex ſola † obluione, [c] & non vſu poſſeſsionis cum curſu lon
†1 pi tpis. ſ. cum curſu. 10. anno. cadit ſeu cecidit Aromaninus à
c poſſeſsione, iuxta. l. furtum. §. fundi, cum ibi no. ff. de vſuca. l. ſi id ꝙ, in prin. & ibi nota. & l. ſi. de eod. §. ſi fortè, & ibi plenè per Bar. de acquir. poſſeſsio. & no. in l. 1. C. de ſer. fugiti. per gloſſ. & doc. in l. licet. C. de acqu. poſſ. & in l. fi. C. vnde vi. & in §. q̃d autem, inſt. de vſucap. & no. Cy. in l. 1. C. vbi cauſa ſtatus, & ꝑ Inno. in d. c. quærelam. ¶ Ex his ergo apparet probata eſſe extrema neceſſaria ad fundãdũ intẽtionem dicti Aroman. agentis, ſolum ergo reſtat videre, quia dicta remedia videntur cõpetere illis, qui ſine iuſta cauſa ceciderunt à poſſeſsione, vt apparet in d. c. redintegrãda, & in d. l. ſi coloni, an dictus Aromaninus cecidit ſine iuſta cã à poſſeſsione, & conat̃ Io. Pauarottus deducere & probare ꝙ, Aromaninus cecidit iuſta ex cã à poſſeſsione, ſ. quia vendidit dicto Io. dictam petiam terræ, ad riſnem lib. 10. pro qualibet bebulca, & ad rõne bebulcæ, & in ſur exceptionibus deducit, & conatur hoc probare, maximè per duos teſtes. ſ. per talẽ, & per talem, & quandã ſchedulam faciẽtem mentionem de ſolutione gabellæ, & per quandam ſcripturã priuatam, ſcriptam vt dr̃, manu dicti teſtis, & producit ẽt quædam alia inſtrã, quæ tamẽ videtur eſſe multum à remotis, & non ꝯcludere ad caſum noſtrum: iõ attingam ea in quibus
†2 vr̃ lis ꝯſiſtere. Sed prædictis probationibus non obſtantibus, puto dictùm Io. debere † ſuccumbere. Nam præſuppono quod poſito quod dicta petia terræ fuiſſet vendita per dictum Aromañ. dicto Pauarotto, nõ fuit vendita purè, & ſimpl̃r, ſed fuit vendita ad rationem librarum. 10. pro qualibet bebulca, & ſic fuit vendita ad menſurã, vt in exceptionib. dicti Pauarotti, & in eius capitulis, & atteſtationibus, & ſcriptura priuata, & a-
5 lijs per eum productis ꝯtinetur, ſed ita ẽſt † ꝙ, omnis venditio facta ad menſuram dr̃ ꝯditionalis, & non eſt perfecta añquam menſuratio facta ſit. l. quod ſæpe. §. in his. ff. de ꝯtrah. emp. probat̃ in l. Iulia. §. ſi Titius. ff. de act. empt. & ibi Bart. vbi dicit, q̃d
†3 venditio facta ad menſuram † dr̃ cõditionalis, [d] & quod intel-
d ligitur facta ad menſurã qñ pretiũ ꝯſtituitur pro numero menſuræ, & ita etiam not. Bal. in l. 1. in 4. oppo. C. de peri. & comm. rei ven. vbi ſimpl̃r dicit ꝙ, in dicto caſu emptio non dr̃ perfe-
†4 cta † añ menſurationem, vt ẽt dicit Barto. ꝯſi. 121. incipi. In qõne Domicioli. ergo ante venditionem ꝑfectam non licebat dicto Ioanni Pauarotto colono, & laboratori dicti Aromanini propria authoritate ſibi ius dicere, & rem ad ſuã vtilitatem retinere. l. ſi ex ſtipulatione. & l. fundus. ff. de acquir. poſſ. facit. l.
6 extat. ff. quod me. cã. & l. Iul. §. offerri. de ac. emp. † nec obſtat ſi dicatur ꝙ, eo ipſo quod Io. Pauarottus fuit in poſſeſsione ſciente & patiente dicto Aroman. vr̃ poſſeſsio ſibi tradita de voluntate dicti Aromanini in l. 2. C. de acquirẽ. poſ. l. non ſolùm. §. ꝙ vulgò. ff. de vſuſc. l. 3. §. illud. ff. de acquirẽ. poſ. l. quędã mulier. ff. de rei ven. quia rñdeo, quod poſito quod probatum eſſet ꝙ, dictus Pauarottus fuiſſet, & ſtetiſſet in poſſeſsione ſciente, & patiente dicto Aroman. tñ per hoc non intelligitur legitimè acquiſita poſſeſsio dicto Pauarotto, nec de conſenſu dicti Aromanini: quia dicit ſignanter Ang. in l. ſuper longi. C. de præſcript. long. temp. vbi vult quod illud quod hr̃ in l. 2. C. de acqui. poſſ. cum ſi. habeat locum qñ emptor adimpleuit contractũ pro parte ſuã. d. §. offerre, & in l. in ciuile. C. de rei vendi. & §. venditæ. inſti. de rerum diuiſio. & eſt gloſſ. optima, licèt ipſe non alleget eam in §. interdũm, & in §. tuam eſſe, inſtitu. de rerum diui. & probatur ex not. per gloſſ. & doct. in d. l. 2. in verbo, vt dominium, quæ dicit ꝙ, illud quod dicitur in d. l. 2. q̃d ſcientia & patientia venditoris patientis emptorem tenere &
e poſsidere habet vim traditionis poſſeſsionis, procedit [e] quando venditor tenebatur tradere rem, ſed in caſu iſto non tenebatur tradere: quia venditio erat imperfecta & conditionalis
7 quia terra non fuit menſurata. † Item non impleuerat pro parte ſua emptor perfectè: quia non apparet quod ſoluiſſet pretium ſaltem integrum, vt tenetur dicto. §. offerri. in verbo, parti pretij, & l. fiſtulas. §. qui fundum, & ibi Bart. ff. de contrahenda emptione. Nec etiam hoc poterat apparere ante menſurationem terræ, & ſic antequam conſtaret de quantitate menſuræ & pretij: ergo iniuſtè habuit poſſeſsionem Ioan. & abſq; conſenſu Aromanini. Nec ſufficit partem pretij eſſe ſolutam, vt in iuribus proximè allegatis, & per conſequens non tenebatur venditor tradere Ioanni poſſeſsionem, vt in d. §. offerri, & ſic non ſumus in caſu. d. l. 2. cum ſimi. Nec obſtat ſi diceretur quòd ſi non fuit menſurata, ſtetit per dictum Aromaninum, qui fuerat interpellatus per Pauarottum, vt deberet accedere ad locum, vt menſurari facerent dictam petiam terræ: ergo haberi debet pro menſurata quantum eſt ad commodum emptoris, argumento. l. Labeo ſcribit ſi bibliothecam. ff. de contrahen. emp. & l. in executione. §. fi. de verborum obliga.
8 cum ſimi. quia † reſpondeo, ꝙ, poſito quod eſſet verum, quod dictus Aromaninus fuerit interpellatus de eũdo ad locum pro menſurando, & dixerit ſe iturũ & non appareat eum iuiſſe: tamen quia nec etiam apparet quòd dictus Pauarottus fuerit ad locum menſurationis pro menſuratione facienda, non poteſt Pauarottus allegare quòd dictus Aromaninus fuerit in mora, vt probatur in lege arbiter ſi Calendis. ff. de arbitris, & eſt doctrina Bartoli. in lege item illa, in principio.

cipio. ff. de cst. pecu. & in l. cum filius. fi. & l. cõtinuus. §. cum ita
9 de verbor. oblig. ¶ † Item alia rõne dicta interpellatio de accedendo ad mensurandam, non cstituit ipsum Aromaninum in
5 mora: quia nõ expressit in interpellatione vel denũtiatione † diem, qua intendebat ipse Pauarottus esse in loco dictæ petiæ terræ ad mensurandum, vt est casus in l. aut qui aliter. §. 1. quod vi aut clam, & in l. 4. in verbo, qñ C. de distr. pigno. & in l. fi. in verbo certum tps C. de iure don. impetrã. & ibi Bal. & no. Cyn. in l. dies festos, in 2. q. C. de fer. & quod not. Bart. in l. liber hõ. §. 1. ff. de ver. ob. Et licèt in citatione vel denunciatione iudiciali fuerint variæ opiniones, vtrum requiratur dies; tñ in denuntiatione extraiudiciali nemo ctradicit quod requirat̃ dies, per suprà allegata, vt et dicit Ioa. de Imo. in l. qui ante Calendas, de
10 ver. obl. & ibi assignat rõnẽ differentiæ. ¶ † Prærereà attento quod erat incertum, quot bebulcæ terrarum essent illa petia terræ, & cñr quantum pretium deberetur, non põt dici quod eo ipso quod stetisset per Aromaninum quominùs mensuraret, haberetur perinde ac si esset. 10. vel 11. aut 12. bebulcarum pp incertitudinẽ. l. 1. ff. de le. 2. cum ibi not. per Bar. dum allegat. l. Thais. §. sorore. de fideicom. li. & l. iure ciuili. de cdit. & demõ. & l. fideicommissa. §. quãquam, de leg. 3. Et illud admittit Bar. qñ quid certum erat in dispositione: secus si incertum, debebat igit̃ Pauarottus facere assumi agri mensorem per iudicem,
6 & facere vocare Aromaninum, † vt tali die adesset ad locum pro mensurando agro, & non veniente Aromanino potuisset
11 sine eo negotium expediri, ita est text. in l. 3. C. finium regu. † Non insisto circa illam schedulam gabellæ: quia illa scriptura non est instrumẽtũ publicum: qa non habet ea quæ sunt essentialia instri, de quibus per gl. in l. generali. C. de test. lib. 10. & p gl. in l. iurisgentium. §. quod ferè. ff. de pac. & per Spe. de i nstr. edit. §. breuiter, ver. 1. & per Bal. in rub. C. de fide instr. cum sim. Item non apparet quod loquatur de ista petia terræ: nec ibi dr̃ quod Aromaninus, fuerit ille qui denuntiauerit venditorem. Itẽ in scriptura illa dicitur pro pretio librarum centum, & in attestationibus ac capitulis, & exceptionibus, ac scriptura priuata dicit̃ ad rõnem librarum. 10. p qualibet bebulca. & sic scd̃m quantitatem mensuræ de qua non apparet, fuit facta venditio.
12 † & alia est venditio quæ fit pro libris centum de vna petia terræ, alia est venditio quæ fit ad rationem librarum decem pro qualibet bebulca, vt in d. l. Iulianus. §. si Titius, cum ibi no. per Bar. & in pulchra. q. no. Io. And. in addi. Spec. in titu. de empt. & ven. §. sciendum, ad finem, & per Old. in consi. 197. incip. In cõcessione cuiusdam, & Pau. de Liaza. in c. fin. de empt. & vend. & Bal. in rub. C. de ctrahen. empt. in 22. q. & Sali. in l. 2. eod. tit. & Pet. de Ancha. in c. per duas, de dona. ¶ Nec etiam potest facere reus fundam in dicta scriptura priuata: quia rẽs
13 inter alios acta &c. † nec plus credi viuę voci quam mortuę, vt in auth. de instru. cau. & fide §. sed si quis. Sed Iacuauisius, qui dictam scripturam fecit, si aliquid sine iuramento dixisset in aliquo non crederetur, vt l. iurisiurandi. C. de test. c. tuis, extra, eo titu. & etiam fuisset necessaria partis citatio. l. si qñ. C. de testi. c. 2. de testib. ergo minus probare debet vxor mortua, id est scriptura priuata dicti Iacuauisij. ¶ Nec etiam prædictis obstat, si diceretur q̃ dictus Aromaninus dedit licentiam dicto Pauarotto, vt iret ad laborandum in dicta petia terræ, vt deponit Iaco. testis; quia ad hoc respondeo multipliciter, primò quod Iacob. in hoc est vnicus & singularis, & sic non probat. cap. in omni negotio, de testib. & d. l. iurisiurandi. ¶ Secundò quia dictus Iaco. non deponit quod dederit Aromaninus licẽtiam Pauarotto retinendi dictam petiam terræ, & eam laborandi vt propriam: vt fecit Pauarottus: Sed solum dicit testis prædictus quod Aromaninus dedit Pauarotto licentiam, vt iret ad laborandum in dicta petia terrę: vnde põt intelligi ad laborandum, scilicet vt laborator, & colonus dicti Aromani-
14 ni: † & dictum testis ambiguũ debet interpretari cõtra producentem. c. in præsentia, de prob. in l. inter stipulantem. §. 1. cum ibi no. per Bart. de verb. obli. & per eundem in l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. cum suis vulgaribus concordantijs. Et per prædicta apparet non obstare dispositionẽ dictorum duorum testium: quia posito quod probauerint aliquam venditionem: quæ tamen facta fuit tempore quo Aromaninus erat in minori ætate, & sic nullam, saltem ex forma statuti, vel etiam probatum esset de aliqua ratificatione dictę vẽditionis facta per Aromaninum post perfectam ętatem: tñ quia ipsi deponũt de venditione facta ad mensurã, non licuit dicto Pauarotto apprehendere dictã possessionem, seu pro se retinere: vt fecit, put s. probatum est, de quorũ testium fide nõ mediocriter suspicatus sum: attento pſertim quod cõtradicunt dicto pducentis, & ab eo variant: sed in eo nõ multũ insisto; qa fundamenta superiora arbitror tuta & expedita. ¶ Ex quib. cõcludo dictum Aromaninum deberet redintegrari, & ita condemnãdum esse dictum Pauarottum. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Redintegranda. s. li. 3. csi. 6. lib. 5. consi. 91. cum seq.
b ¶ Etiam. s. li. 5. consi. 88. nu. 31.
c ¶ Obliuione. Idem Pau. Ias. d. l. 1. Pau. cons. 396. li. 2. Ias. in l. 1. in prin. n. 49. de acq. pos. sed contra tenet Cur. iun. d. l. 1. C. de ser. fug. dixi in cõsue. Paris. §. 68. adde ĩ eo. consi. 35. num. 3.
d ¶ Conditionalis. Cor. cons. 79. li. 3. ĩ. e. cons. 176. nu. 1.
e ¶ Procedit. Idẽ Ale. inter. cs. Cur. senioris cs. 22. & ĩ. eo. consi. 87.

EPITOME.

¶ Legatus sic scribit, mandamus q̃ debeatis pro Titio qui tale delictum commisit mittere vel citari, vt intra tres dies personaliter compareat, quo comparente ipsa intellecta & diligenter examinata contra eum procedere & punire debeatis mediante iustitia &c. aliàs non comparente in amputatione capitis condemnetis, per hanc clausulam non tollit legatus solẽnitates iuris communis nec municipalis in procedendo & puniendo, Titio cõparente: non tamen cparente sic: & ideo non poterit eum ponere ad torturam sine necessarijs indicijs.

SVMMARIVM.

2 *Inquisitio fit proprio motu principis non præcedente alia diffamatione, non tamen procedendum ad torturam sine legitimis indicijs, & numero 3.*
4 *Legatus de latere, ligatur regulis iuris communis.*
6 *Qualitas respiciens verbum, refertur ad omnia quæ reguntur eodem verbo.*
8 *Rescriptũ interpretatur, vt quantominùs põt lædatur ius cõmune.*

CONSILIVM XXXIIII.

Visis & consideratis his quæ in themate præsupposito narrant̃ de qbus etiã memor sum me superioribus diebus interrogatũ fuisse, licèt non singula substantialia q̃ in puncto narrantur pro tũc mihi fuerunt exposita: & quid etiam pro tunc ex improuiso rñderim non sum immemor. Et videretur prima consideratione dicendum quod dictus Beninus teneatur comparere ad se subijciendum torturæ, & si non compareat possit poni in banno, & ctra eum procedi ac si nunquam comparuisset, vt no. Bar. in l. pe. post glo. ibi. ff. de quæstion. Et non
1 habet obstare si diceretur † q̃d nedum de iure municipali, sed etiam de iure communi requiruntur indicia contra torquendum antequã subijciatur torturæ, iuxta. l. 1. in prin. & l. maritus. ff. de quæst. cum vulg. quia põt rñderi satis pro indicio haberi mandatum illud Reuerendiss. dñi Legati, & Magnificorum dominorũ sexdecim in ea parte in qua dr̃, cũ nobis cõstet Io. Baptistam, & Iacobum talem aggressuram fecisse, & Beninum, & Ioannem Tramontanum vulnerasse &c. nam hoc vr̃
2 decidere Io. An. & alij in c. cum oporteat, de accu. † vbi dicunt q̃ aut in literis Papæ ctinentur hæc verba; cum nobis constet talem esse de talibus criminibus infamatum: ideo inquiras cõtra eum &c. certè tunc illa verba facient fidem de diffamatione, & absque eo quòd aliter cstet iudici per testes de diffamatione poterit inquirere, allegant id quod legi. & no. in cle. 1. de pba. & in c. si Papa. de priuil. in 6. in dictis literis Papæ dicitur q̃ multorum clamore ad eum peruenit talem talia crimina perpetrasse: ideo contra eum inquiras &c. quia non poterit inquirere iuxta, nisi prius recipiat testes super diffamatione criminis ctra illũ: In illa tñ cmissione subintelligitur cõditio, si præcesserit diffamatio: quia sæpe falsum significatur Papę vel potuit esse quòd illi qui ita retulerunt Papæ erant inimici illius

contra

contra quē retulerunt, ità ēt dicit Spe. in ti. de inquisi. §. nunc
tractemus. ver. quid si in literis dr̄ &c. nisi scd̄m Io. ibi Papa in
literis dixisset: quia multorum fide dignorum clamore ad nos
peruenit talem talia delicta c̄misisse: quia per illam dictionem
fide dignorum poterit iudex inquirere absq; alia diffamatio-
nis probōe, facit quod no. Bal. in l. nullus. C. ad leg. Iul. maie.
a vbi dixit q̄, q̄n inquisitio [a] procedit de principis c̄scientia, non
requirit̄ q̄, c̄stet iudici de diffamatione, supplet em̄ conscientia
principis defectum cuiuslibet solennitatis, arg. illius. l. nullus.
3 ¶ † Tn̄ præmissis non obst. puto in casu de quo quærit̄ dictum
Beñ. non debere subijci torturæ, nisi aliter de indicijs ad tor-
turam necessarijs c̄stet, stante q̄, de iure cōi & municipali indi-
cia ad torturam sint necessaria, vt iam dixi: quia dictum man-
datum dñi legati non sufficit, quià illud quod hr̄ in clem. 1. de
prob. per quod se fundat Io. And. & alij in d. cap. cum oportet.
habet locum in literis Papæ & non in literis legati, vt not. glo.
in d. cle. 1. in verbo reseruasse, q̄ sequuntur ibi doct. vnde dicit
4 ibi Pe. de Ancha. † si legatus Cardinalis narret se aliquem con
demnasse vel suspendisse à beneficio tanquam iudex, non cre-
dit̄ verbis suis magis quàm vni alteri iudici. c. cum à nobis, de
b testi. quia ligatur [b] ad obseruantiam iuris communis, sicut &
alius, vt notatur in c. fi. de hæ. in 6. & in cle. sæpe, de verbo. sign.
sicut ergo cæteri ligantur ad redigendum processum in scrip-
tis. c. q̄m c̄tra de prob. ita † & legatus de latere. ¶ Præterea & for
tius dato q̄d dictæ narrationi & assertioni legati esset creden-
dum, & illa fidem faceret, tamen dico q̄, quò ad propositū no-
strum virtus dicti mandati non operat̄ q̄, prætor Bononiæ de-
beat adhibere fidē illi assertioni de delicto commisso, nisi quā
tum ad inquirendum, non aūt quātum ad alia, hoc colligitur
ex verbis dicti mandati, præsertim dum dr̄ ibi, mandamus vo-
bis quatenus statim viso præsertim mandato mittere debeatis
pro prędicto Ioanne Baptista, Iacobo, & Ioanne, & eos citare,
vt intra tres dies proximos coram vobis personaliter c̄parere
debeant & non per procuratorem: quib. personaliter c̄parenti
bus, & non aliter, & re ipsa intellecta & per vos diligenter exa-
minata c̄tra eos p̄cedere & ipsos & quemlibet eorum punire
5 debeatis iustitia mediante &c. † Nam illa verba diligenter exa
minata & intellecta, sunt verba importantia arbitrium boni
viri subiectum inuestigationi regulis iuris cōis, vt probatur in
ca. licèt Heli. de simo. maximè ibi dum dicit, diligenter ēt per
scrutanda &c. iunctis præcedentibus & sequentibus, vt in ca.
qualiter & quando, el 2. in §. ad corrigendos, de accu. bene fa-
cit tex. in c. exhibita, de iud. & quod ibi no. Ant. de Bu. in quar
to no. pro quo optimè facit: quia illa verba videlicet, iustitia
mediante, referunt̄ tam ad illud infinitum s. procedere, quàm
ad illud aliud infinitum. s. punire: quia illa ambo infinita regū
6 tur ab vno & eodem verbo. s. debeatis, quo casu † qualitas quę
respicit illud verbum, debeatis, refert̄ ad omnia quæ regūtur
c ab illo verbo, [c] vt per plura decidit Barto. & alij in l. 4. §. eritque
differentia. ff. vi bon. rap. & Ant. de But. & Ioan. de Imo. in cle.
1. de exces. prela. ergo intelligit̄ q̄, formata inquisitione debeat
postea in procedendo sequi viam iustitiæ eo casu quo c̄pareant
inquisiti, sed ita est q̄, si debeat procedere scd̄m iustitiam, non
pōt procedere ad torturam nisi præcedentibus indicijs re-
ceptis ēt formam statuti sub rubrica de tondulo & tormento,
in quo statuto prouidetur q̄, indicia ad torturā debeant recipi
cum certis solennitatibus per dñm Potestatē. s. coram notario
forense, & prout latius in dicto statuto. Ad cuius c̄firmationē
7 bene facit tex. no. in c. causam quæ. de rescrip. vbi probat̄ † q̄,
qualitas posita in vna orōne copulata cum alia, qualificat etiā
orōnem præcedentem: vbi nisi illud fieret, læderet̄ ius cōe, &
ad hoc illum tex. ponderant ibi doct. & dispositio rescripti, vel
similis debet semper interpretari ne alteri præiudicetur. ca. su-
per eo. de offi. de leg. l. nec impuberi. ff. de admi. tu. & d. c. cām.
quæ. de rescrip. vnde dicit ibi no. Compost. quem ibi sequun-
tur alij, quod si in literis Papæ c̄tinet̄ qualiter Papa confert ali-
cui beneficium non obstante collatione alteri facta, q̄d dicta
8 clausula intelliget̄ de collatione inualida alteri facta, ne alte-
ri fiat præiudicium. † Et rescriptum, & etiam dispensatio de-
bet intelligi & interpretari vt quātominus fieri pōt non lædat
ius cōe, vt d. c. causam quæ. & c. quod dilecto, de consang. & af
fin. c. cum dilectus, de c̄suet. ergo debet interpretari dictū man
datum, vt quantominus fieri pōt, lædat dictum Beninū & ius
cōe. i. ius municipale, quod in loco censet̄ ius cōe. l. oēs popu-
li, de iusti. & iur. Et per c̄sequens satis est quod dictum manda
tum operetur q̄, dn̄s Potestas absq; indicijs per eum habitis &
receptis, & seu absq; diffamationis probatione possit inquire-
re, quod de iure cōi facere non posset. cap. qualiter & q̄n de ac
cu. l. iustis. C. de offi. præfe. præto. no. Bar. in l. cōgruit. ff. de offi.
præsi. & plenè per Ang. in repe. l. si vacantia. de bo. vacan. li. 10.
itē operatur vt dictis inquisitis non c̄parentibus p̄sonaliter de
beant banniri in amputatione capitis scd̄m formā dicti man-
dati, discrepantē in hoc à iure cōi & à iure municipali, ipsis aūt
c̄parentibus cū debeat p̄cedi scd̄m iustitiam, & re diligēter ex
aminata: sequit̄ q̄, dēt intelligi q̄, anteq̄ p̄cedat̄ ad torturā reci-
piant̄ indicia sufficiētia, & scd̄m formā traditam à dicto statu-
to: cùm talis interpretatio c̄ueniat iuri cōi, seu municipali, &
nō ita lædat ius priuati. Et q̄, ista fuerit mēs Legati. s. q̄, istis cō-
parentib. debeat inquiri legitimè de veritate, & nō debeat præ
supponi q̄, delictū habeat̄ pro p̄bato; ex his q̄ narrāt̄ in ipso mā
dato satis patet: quia si aliter sensisset Legatus, non apposuisset
illa verba, s. re ipsa intellecta & diligenter examinata p̄cedere
debeatis iustitia mediante &c. nō em̄ fuisset opportunum rem
ipsam aliter inuestigare vnde ex serie mandati in omnib. par-
tibus adparet quod legatus formata inquisitione & inquisitis
non comparentibus voluit per omnia alterare ius cōe, & mu-
nicipale: & in procedendo, & in puniendo: secus autem ipsis
comparentibus.

ADDITIO.

a ¶ Inquisitio. gl. 1. & doc. in c. fi. de accu. in 6. Ang. Are. trac. ma-
lefi. ver. fama publica. Cæp. causa ciui. cōs. 17. in fi. Ant. Corse. in
raper. ver. inquisitio. Hip. Marsi. sing. 14. Deci. c̄si. 256. in fi. limi
tat Dec. c̄si. 175. post Alex. s. li. 2. c̄si. 180. vide. ĵ. e. c̄si. 138. nu. 12. ĵ.
li. 7. cōsi. 120. nu. 2.

b ¶ Ligatur. s. lib. 3. cons. 17. nu 14.

c ¶ Verbo. Fa. ĵ. e. consi. 102. Dec. consil. 92.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de ingrediendo non facit ingredientem possessorem.*

3 *Possessionem naturalem occupans non incipit præscribere quando alius retinet ciuilem.*

5 *Verba vniuersalia non recipiunt restrictionem de habilitate.*

6 *Statuta debent adaptari ad casus frequentes.*

8 *Statuta interpretantur secundum ius commune. num. 8. 9. Et [illegible] possessionem naturalem ab alio occupatam si negligat, amittit ciuilem. num. 11. 12.*

14 *Sententiæ vi in possessionem missus, non fit possessor.*

CONSILIVM XXXV.

VISO themate suprascripto, & dicto statuto vide-
ret̄ prima c̄siderōne Titium esse audiendū circa
assumptionē æstimatorū & subhastationē faciē-
dā: q̄a Titius anteq̄ Io. acquireret & possidere in
ciperet, iā adeptus fuerat possessionē accipiendo
tenutam vigore pacti de ingrediendo. Et intelligo q̄, in instrō
erat appositum, q̄, posset nō solū p̄pria authoritate īgredi pos-
sessionē, sed ēt possessionem appręhendere: & illam per sereti
1 nere propria authoritate: † quia solum esse pactum de ingredi
endo propria authoritate, non efficeret̄ tunc possessor ex in-
gressu, vt declarat Bar. & alij in rep. l. creditores, de pig. per l. si
q̄s añ. ff. de acq. pos. nam si solūm eēt appositū pactū de ingredi
endo, casus iste non hr̄et dubium aliquod c̄tra Ioannē & tātò
magis p̄cederent p̄dicta si in instrō debiti debitor cōstituerat se
nōīe creditoris bona possidere, cū p̄ c̄stitutum transferat̄ pos-
sessio. l. quod meo. in prin. & l. interdū, in prin. & ibi Bar. ff. de
acq. pos. & in c. cū venisset, & ibi doc. de resti. spo. Fuit ēt posses-
sionem adeptus Titius: q̄a pro executione sn̄iæ arbitralis fuit
2 missus in tenutā dictorum bonorū, de quib. est c̄trouersia. † &
missus in possessionē pro executione sn̄iæ constituit̄ possessor,
vt vr̄ probari in l. postq̄. §. imperator. ff. vt lega. nomi. cau. & vr̄
firmare hoc Bar. in l. à diuo Pio §. si super reb. de re iudi. ergo si
Titius erat possessor, non potuit Ioa. postea earundem rerum
effici possessor sine facto Titij: quia duo in solidum eandem rē
possidere nequeunt. l. 3. §. ex contrario. ff. de acquirē. pos. l. si vt
certo. §. si duob. ergo non pōt Io. authoritate dicti statuti exclu
dere dictum Titium propter lapsum anni seu biennij: quia
statutum fauet emptori, si tenuit & possedit rem per annum

pacifi-

pacificè & quietè &c. ergo sumus extra casum statuti. l. si seruum. §. non dixit prętor. ff. acq. hære. l. si verò. §. de viro, cũ vul. solu. matr. de iure aut cõi çstat q, nullus excludit̃ præscriptione anni vel biennij, sed requiritur præscriptio longi tpis, vt per totum titulum. C. de præscriptio. long. temp. ergo. &c. ¶ Pro ista opinione facere vr̃ doctrina glo. ordinariæ, & singularis in l. 1. C. de ser. fug. in gl. magna, in fin. per quam gloss. Barto. & doc. ibi, & Bart. in l. Celsus, de vsucap. & in l. 3. §. ex çtrario, de acq.
3 posses. volunt † quod quando quis possideat ciuiliter, & alius postea occupauit possessionem illius rei naturaliter seu cor-
a poraliter, non incipiet iste nouus possessor præscribere donec [a] primus desierit possidere ciuiliter, vt quia longo tempore fuit negligens in adipiscenda possessione naturali, iuxta legem, si de eo. §. si fortè, de acquir. posses. cum ibi nota. & istam glo. in d. l. prima, reputat singularem in l. 1. §. per seruum qui in fuga. de acquiren. posses. nam sine ciuili possessione non procedit præscriptio, vt nota. in l. sicut certo. §. si duobus. ff. cõmo. & in l. 1. malè agitur. C. de præscri. trig. annor. & in d. §. ex contrario, & ibi plenè not. doct. & nota. gl. & doct. in c. causam, de præscrip. & notat Cyn. in l. competit. de præscri. trig. ann. cum similibus. ¶ Sed præmissis non obst. contrariam sententiam de iure probabiliorem puto. Ad quod ostendendum præsuppono q, dato q̃d Titius possideret ciuiliter, & iustè per ea quæ
4 suprà dixit; † tamen postea Caius, & successiuè Ioann. habens causam à Caio, potuerunt apprehendere naturalem possessionem, quam non retinebat Titius eo ipso q, erat extra fundum. l. clam possidere. §. qui nundinas. ff. de acqui. posse. & l. nemo.
* cum ibi no. C. de acqui. possessio. & plenè no. in l. 1. in princip. eo. ti. & scd̃m * communem opi. gloss. & doctorum talis possessio apprehensa per Caium & Ioannem appellatur naturalis: tamen secundum opinionem Bar. in d. l. 1. in prin. de acqui. pos. appellatur possessio corporalis, per l. si id quod. §. 1. eod. titu. & notat Ant. But. in c. cum aliquibus, per illum tex. de re iudi. & in c. quod autem per illum tex. de iure patro. licèt Bal. & Salic. in l. licèt. de acqui. poss. & Bald. in l. 1. C. vti possi. & Ange. in d. l. nemo, & in l. 1. C. comm. de vsuscap. & Moder. in d. l. 1. in princip...de acqui. pos. sequant̃ opi. glossarum tenentium, quod illa dicatur possessio naturalis, non autem corporalis separata è naturali: tamen ista disputatio non est necessaria quantum ad propositum nr̃m: quia tm̃ importat si talis possessio dr̃ naturalis, quantum si diceretur etiam corporalis vel econtrà, hoc prę supposito dico q, in dicto statuto vr̃ ex mente statuentiũ decidi casus noster: quia prædictum statutum non curat quod possederit naturaliter seu corporaliter tm̃, quod apparet: quia q̃n primò possidens possidebat ciuiliter animo prout est q̃n non est in fundo, si alius non habens causam ab ipso possessore occupet possessionem, talis dr̃ apprehendere & acquirere possessionem naturalem siue corporalem, quæ appellatur possessio clandestina & iniusta respectu ipsius primi ciuiliter possidentis, vt d. l. clam possidere. §. fi. & l. 1. §. fi. cum l. seq. ff. vti poss. & & sic prior possessor habet in ipsa possessione potentius ius vt in iurib. proximè allegatis & c. licèt causam, & ibi no. extra de prob. & in l. 1. C. ne po. & tñ statutum prædictum vult quod si iste qui habet potentius ius in possessione fuerit negligens in mouendo controuersiã intra terminum anni cridarum excludat̃, vt patet ex illis verbis, dum dicit, vltra dictum terminũ nullus audiat̃ volens aliquã litem vel q̃onem seu çtrouersiã mouere çtra ipsam emptionem, vel alio iusto titulo acqsitorem occasione ipsius possessionis vel quasi vel rei immobiles emptæ, seu alio iusto titulo acquisitæ, sed vnicuiq; post cur-
5 sum tpis silentium imponat̃ &c. † ponderandũ est istud verbũ possessionis vel quasi, iuncto illo verbo, vnicuiq;, quod est signum vniuersale. l. hoc articulo. ff. de hær. insti. & l. 1. C. de sacrosan. ec. & dicit Bart. in 1. q. q, est dictio geminata quæ potẽtius operat̃ quàm simplex. l. Balista. cum ibi no. ff. ad Trebe. & imo scd̃m Bar. & alios in d. l. 1. de sac. san. eccl. illa dictio non recipit
b restrictionem de habilitate [b] habito respectu ad inhabilitates inductas à iure ciu. vt ipsi ibi per plura probant, vnde in ꝓposito dictum statutum vult q, quicunq; esset qui hr̃et potentius ius nedum in re, sed ẽt in possessione excludat̃ silentio anni: nam statuentis intentio fuit excludere eos qui aliquod ius in veritate haberent in re vel possessione, non aũt eos qui nullum ius haberẽt; al's. n. statutum fuisset elusorium, & impositũ verbis & non reb. çtra. l. 2. C. çmu. de lega. & l. si prætor, in princ. de iud. & l. 1. C. de thesau. & not. Bart. in l. 4. §. prætor, de dam. inf. & in l. 2. de vsuca. cum si. Si ergo est exclusus quicunq; qui haberet potentius ius in possessione, sequitur q, ille qui ciuilem. i. iustam & añriorem possessionẽ haberet excludit̃ anno, ꝑ istũ Ioannẽ possidetem natural'r seu corporal'r, quãuis possessio Io. diceret̃ clandestina respectu possessionis Titij, quę erat antiquior, vt d. cap. licet causam, & dixi. s̃. hoc idem sonant verba dicti statuti in alia parte ibi, dum dicit. q, quicunq; vult aliq̃d ius petere vel oñdere in dicta re vel possessione &c. pondero verbum quicunq;, & verbum possessione eo modo quo dixi. & q, ista fuerit mens statuti, ẽt satis suadet̃: quia al's ferè nunq̃
6 illud statutum locũ haberet. † Cũ vt videmus ex cõi obseruantia, quilibet debitor in instr̃o semper çstituit se possidere bona
c noĩe creditorum, per quod çstitutum [c] transfertur possessio in creditores, vt dixi, & sic si debitor alienaret seu venderet, quãuis emptor possessionem corporalem apprehenderet; tñ quia possessio ciuilis erat trãslata in creditores, nunquã posset emptor vti beneficio dicti statuti, nec cõtra creditores vendentis, nec çtra aliquos alios, quasi ipse non possederit ciui'r, sed alius Statuta namq; trahi & adaptari debent potius ad casus q frequenter & facilè accidunt quã ad casus qui perrarò eueniunt. l. nã ad ea. ff. de legi. Nec ꝑdictis obstat, si diceret̃ q, statutum debet interp̃tari scd̃m ius cõe, ne alius iniustè dãnã patiat̃. l. 2. C. de noxa. c. cum dilectus, de çsuet. & not. Bar. in d. l. omnes populi, in 6. q̃õ. prin. & q, not. in auth. offerat̃, de litis çtest. & in l. sciendũ, & quod ibi Bar. qui satis̃. cog. cum si. ergo dictũ statutũ debet intelligi q, excludatur quilibet à iure suo per lapsum anni, si emptor possedit. s. ciuiliter, & sic possessio fuerit vacua, quando emptor acquisiuit, & tenuit prout requiritur de iure cõi, vt no. per gl. & doc. in d. §. ex çtrario, & in d. l. 1. C. de serui. fugi. quia ad hoc põtr̃ñderi prout patet ex not. per Salic. in l. si
7 serui vestri. C. de noxa. vbi dixit, † q, aut gñalis dispositio statuti est super eo quod non est à iure cõi cautum vel dispositũ: & tunc frustrà quærit̃, an statutum illud debeat limitari & inpretari scd̃m ius cõe, quod de illa materia non disponit: & ideo tunc statutum in suis gñalibus verbis debet seruari, dũmodò çprehensa in verbis gñalibus possint sub illa dispositione includi, quanquã esset durum & asperum. l. prospexit. ff. qui & à qui. & tantò fortius vbi asperitas cessaret l. 1. §. nunciatio. iuncta gl. ff. de ope. no. Aut dispositio statuti est de eo q, est dispositũ à iure cõi: & tunc aut restrictio quam facere volumus de statuto, non põt fieri salua rõne recti sermonis & intellect⁹; & tũc non restringit̃ scd̃m ius cõe: quia ex verbis eius apparet q, statuentes voluerunt ampliare ius cõe: & non se ad illud restrin-
8 gere. Exemplum ponit ipse: † si statutum dicat q, quilibet cu-
†1 iusuis. † cõditionis possit testari: [d] certè tale statutum non restringet̃ ad habiles tm̃ de iure cõi: quia illa verba, cuiusuis conditionis, hanc restrictionem non patiuntur: & ideo cõprehenderetur etiam inhabilis, nisi careret iudicio seu velle, vt sunt
d infantes, furiosi, mentecapti, monachi, & similes in quibus non cadit testatio mentis, quam non habent: quia in eis verba statuti non possunt adaptari: ideo nec eius dispositio adaptabitur. l. apud antiquos. ad fin. C. de furio. l. hos accusare. §
9 omnibus. ff. de accusat. & l. fin. C. de testam. mili. † & idem dicit in statuto disponente, q, quicunq̃ occiderit quouis modo vel causa, siue qualitercunque, occidatur: nam tunc non distinguitur an dolo vel culpa occiderit, licèt ius commune ita distinguat. l. lege Cornelia. ff. de sica. quamuis si statutum simpliciter puniret homicidam pœna capitis, deberet intelligi si dolo occidit: vt notat Bal. in d. l. si serui vestri, & in l. data opera. C. qui accusa. & in l. quicunque, de seruis fugiti, plus dicit Sal. in d. l. si serui vestri, q, quando statutum vtit̃ dictis verbis ampliatiuis: vt quia dicat q, quicũq; occiderit quouis mõ, vel
†2 dicat q, quicunque qualitercunq; occiderit, occidatur, † non distinguatur an occiderit ad defensionem, vel non: quia illa generalitas verborum hoc non petitur, & pro hoc etiam inducit. l. mulieres. C. de restit. mili. & in l. 1. & in l. diuus. ff. eod. tit. Cum ergo in proposito statutum vtitur verbis multum præcisis, dum dicit, q, nullus pòst terminum anni audiatur, volens aliquam litem, vel q̃onem seu controuersiam mouere occasione ipsius possessionis, vel quasi, vel rei immobilis emptæ, sed
10 vnicuique † post cursum tpis silentium imponatur &c. nam hic est, vnicuiq;, q̃ est in dictio geminata, & ampliatiua, vt notat Bart. in repeti. d. l. 1. de sacrosanct. eccl. in prima quæstione, sicut

ficut in casu Sal. erat dictio geminata. s. qualitercunq;, quæ dictio qualitercunq;, quamuis potuisset intelligi tali mō, quod non offendisset ius cōe: quia statutum disponens q̄ occidatur ille qui occiderit qualitercunq;: nam potuisset intelligi qualitercunq;. s. cum ferro, vel cum veneno, vel cum alio simili instrō, delosè tñ, & nihilominus concludit Sali. quod illa verba importent q̄ nulla fiat distinctio an dolo vel culpa &c. Accedit, quia statutum in proposito nostro vr̄ deuenisse ad speciē, dum fecit mentionem ēt de eo qui moueret ɔ̄trouersiam ratione possessionis. ¶ Secundò principaliter pōt r̄nderi ad argm̄,
11 quemadmodum r̄ndet † Bal. in l. maximum vitium. C. de lib.
† 3 præte. vbi cōcludit † q̄, quando statutum venit derogatiuè seu correctiuè ad ius commune; tunc nunquā interpretari scđm ius commune, vnde dicit q̄d si statutum disponit q̄d pater teneatur relinquere filijs quintam partem bonorum suorum p̄ legitima, quod non intelligetur q̄ debeat relinqui iure institutionis, licet inspecto iure communi legitima debeat relinqui iure institutionis, in §. aliud. in auth. vt cum de appe. cog. & hoc dicit Bald. ex eo quia dictum statutum se habet ad ius commune derogatiuè, & ideo non recipit interpretationem à iure communi sed simpliciter debet intelligi prout iacet allegat id quod hr̄ in l. 1. §. hinc igitur. C. de iusti. co. confirman. & in titulo de emenda. iusti. co. l. 1. §. repetita. & l. 1. in princ. C. de lati. lib. tol. cum simil. & dicit Pau. de Ca. in l. fi. §. in computatione, de iure delib. quod istud dictum Bal. est singulare: quia per illud habemus quod licèt regulariter statutum debeat interpretari scđm ius commune quando statutum non venit correctiuè vel derogatiuè ad ius commune. Exemplum patet ex his quæ not. gl. mag. in d. §. in computatione & ibi Bart. in fin. Tamen fallit quando apparet q̄d statutum venit derogatiuè seu correctiuè ad ius cōe. Sed ita est q̄ expssè apparet statutum prædictum venire ad derogationem & correctionem iuris cōmunis disponentis q̄ cum iusto titulo non præscribat possessor rei immobilis, nisi spatio. 10. annorum, ergo &c. ¶ Procederent ēt prædicta fortius, nisi appareret q̄ dictus Titius postquā à principio naturaliter possessionem apprehēdit, sciuisset Caium seu dictum Ioannem apprehendisse possessionem & fuisset negligens in recuperanda possessione naturali occupata p̄
12 dictos Caium vel Ioannem: quia si incontinenti † quā primū potuit Titius recuperare naturalem possessionem, quam sciuit ab alio occupatam, non recuperauit, perdidit Titius suam ciuilem, quā aīo retinebat. l. q̄uis, & l. q̄d meo. §. fi. ff. de acqui. pos. & firmat Bar. & alij in l. si de eo. §. si fortè. eo. ti. & Odoff. & Bald. in l. 1. C. de ser. fug. & Bald. in l. non ignorabit. C. ad exhi. & est de mente glo. in l. eum qui. ff. de vi & vi ar. quæ sentit q̄d intra triduum à die scientiæ dicatur posse commodè recuperare, nisi qualitas personarum aliud argueret, vt ibi per Bartol. vnde si à dicto tpe scientiæ, & habitæ commoditatis ad recuperandam dictam possessionem naturalē elapsus esset annus, anteq̄ Titius istud vltimum iudicium intentaret, certè constaret q̄ authoritate statuti posset se tueri Ioannes, & ɔ̄stat saltem q̄ à die qua fuit lata sñia quæ transiuit in rem iud. inter Titium & Ioannem: habuit Titius scientiā q̄ dictæ res tenebantur per Ioannē: quia hoc exprimitur in dicta sñia, quæ pro veritate hr̄ inter dictas partes. l. ingenuum, de stat. ho. & l. res iudicata. de reg. iur. vnde, si à tpe dictæ latæ sententiæ transiuisset annus anteq̄ Titius moueret istud præsens iudicium, videret̄ q̄d statutum locum haberet, si tunc incontinenti potuit Titius recuperare dictam naturalē possessionem & non fecit: vt patet ex suprà dictis. ¶ Nec prædictis etiam obstat si diceretur q̄d statutum prædictū vr̄ omninò intelligere de eo qui ciuil'r possedit per annum, & non de sola corporali possessione: patet quia statutum dicit, tenuerit & possederit &c. quasi illud verbum tenuerit, intelligat̄ de corporali possessione, & verbū possederit, intelligat̄ de ciuili possessione ar. l. possessio quoq;. §. 1.
13 ff. de acq. pos. † quia r̄ndeo, q̄ illud verbū tenuerit, est genus. & verbum possederit est spēs: quia verbum tenere, nedum conuenit nudo actui tenēdi, p̄ut est nudi facti, vt d. l. possessio. §. 1. sed etiam ɔ̄uenit oī possessioni. l. 1. §. sed furiosus. ff. de acquire.
† 4 pos. l. fi. cum gl. C. de do. quæ sub mod. ēt possessioni † ciuili, & sic comprehendit ēt possessionem ciuilem: quia illa dr̄ aīo teneri, vt est gl. in l. 3. §. ex ɔ̄trario. in gl. 1. de acqui. pos. quā glo. ad hoc dicit Io. de Im. ibi esse diligenter no. pro statutis, & est tex. cum gl. in c. causam quæ. in verbo, detinere, de præscrip. Et sic oīs possidens dr̄ tenere, non aūt omnis tenens dr̄ possidere; vt d. l. possessio. §. 1. & l. cum legat̄. ff. qui. ex cau. in poss. ea. Est ergo posita in dicto statuto copula, & inter genus & speciē. Nam licèt copula, &, debeat stare inter diuersa, vt not. gl. in rubri. de iur. & fac. ign. tñ stare pōt copula inter genus & speciem, vt patet in ru. C. de serui. & aqua. & ibi gl. & no. Bart. in l. in fraudē. §. neq;. ff. de iu. fisci, & in proposito est textu. ff. de accepti. l. & vno. §. 1. ibi dum tex. dicit tenes & possides. inst. qui. mod. toll. ob. §. 2. vbi est similis tex. Et tunc qn̄ præcedit genus & sequitur species, illa expressio speciei nihil auget vel diminuit, vt no. Bar. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. & in l. 1. in prin. de iust. & iure. iuncta doctrina Dy. in reg. generi. dum allegat. l. quæsitū. §. si quis fundum, de fun. instr. ad quam doctrinam se remittit Bar. in locis. s̄. allegatis. ¶ Et per superius dicta patet faciliter responsio ad omnia allegata in ɔ̄trariū: quia dato q̄ Titius primò apprehendisset possessionem, tamē dico q̄ nihil repugnat q̄ Caius & Ioa. potuerint apprehendere naturalem seu corporalem possessionem d. l. clam possidere. §. si. cum sim. Et statutum in casu nostro non requirit q̄ emptor ciuiliter possederit, & sic q̄ possessio ciuilis non esset apud alium, vt patet ex verbis statuti generaliter loquentis, etiam de possidente, & ēt sonant verba statuti q̄ licet emptor esset iniustus possessor, prout est quando possessio antiquior & ciuilis est apud alium: tñ gaudeat beneficio statuti, vt probaui. s̄.
14 Dico insuper † q̄ non vr̄ de iure verum quod ille qui missus est
e in tenutam bonorum vigore sñiæ [e] arbitralis dicatur possessor: nam doc. in hoc dñt q̄ opi. Bar. qui tenuit q̄ efficeretur possessor, est opinio noua & non vera, & est ɔ̄tra gl. in d. l. à diuo Pio. §. si super, & ita tenet Bald. in l. ɔ̄sentaneum. C. qūo & quando iud. & l. ēt in prin. C. de exec. rei iud. & Io. de Imo. in d. §. si super. & Lud. Ro. in l. si finita. §. Iul. de dam. infe. per. l. cum rem. qui po. in pig. habi. in verbo, seruandum iudicati, iuncta. l. 3. §. genera, de acquirē. pos. & respondent ad l. postq̄. §. Imperator. vt lega. no. caue. q̄ illud fallit quando ex causa vltimæ voluntatis seu legati authoritate rescripti Imperatoris fit immissio. q̄ r̄nsionem etiam dicit Cyn. in l. cum proponas. 24. qō. in fin. C. de bo. auth. iudi. poss. & Salic. in auth. ei qui iurat, in 8. qō. eo. tit. Et sic pro parte pro qua Titius fuit missus in tenutam occasione sententiæ arbitralis, non vr̄ q̄ res ista egeat illa disputatione. s. an statutū sibi vendicet locum hoc casu: quia videtur clarum q̄ sic: sed respectu apprehensionis possessionis factæ vigore pacti de ingrediendo: quod dicendum sit patet ex superius dictis.

ADDITIO.

a ¶ Donec. s̄. eo. consi. 33. nu. 3.
b ¶ Habilitate. Hipp. Marsil. l. vnius. §. cogniturus enim 26. q. cū seq. de qō. & sing. 1. 30. Curt. iunior consilio 1. nume. 3. sed istud generaliter non puto verum, vide Ias. l. 2. §. 2. qui satis. cog. Dec. l. fi. de reg. iur.
c ¶ Constitutum. j̄. eo. consi. 85.
d ¶ Testari. hæc exempla cum sequentibus falsa puto.
e ¶ Sententiæ. Alex. Ias. d. §. si super, dixi in consu. Parisi. §. 1. glos. 4. q. 2. nu. 16.

SVMMARIVM.

2 *Exceptio declarat regulam, & ampliat in non exceptis. nu. 3. 4*
5 *Paraphernaliū expēsa nō cōtinetur sub exceptiōe expēsarū dotis.*
6 *Paraphernalia non habent priuilegia dotis.*
7 *Mulier decedens sine liberis si tenetur tertiam partem dotis relinquere fratribus & habeat fratrem & filios fratris præmortui hi simul cum fratre in stirpem concurrunt in dictam tertiam partē num. 15. 16*
8 *Frater patruelis quando venit appellatione fratris, & nu. 9. 10.*
11 *Statutum excludens fœminam propter filios, tacitè excludit etiam nepotes ex ea, qui ex excluditur etiam per nepotem ex filio, nu. 14.*
17 *Statutum trahitur ad casum, de quo statuentes verisimiliter idem respondissent.*
18 *Maritus non tenetur restituere res paraphernales vsu vel casu consumptas, nec earum pretium.*

CONSILIVM XXXVI. Vide ɔ̄s. 203. lib. 7.

Viso themate & dubijs de quibus quæritur: requisitus vt pro veritate conclusiuè dicam quid in vnoquoq; de iure sentiam. ¶ Capio primum
1 dubium quo quæritur, † vtrum dictus Seruius hæres vigore testamenti & dispositionis dicti Sē

 pronij,

pronij, teneatur conferre ad expensas factas per dictum Ti-
tium pro filiabus Titij cum nupserint in vestibus domicela-
ribus, iocalibus, mobilibus, scrineis, & conuiuijs prædictis: &
ad quantitates pecuniarum traditarum per Titium sponsis,
in supplementum mobilium, & visis verbis testamenti vide-
tur mihi de iure dictum Seruium teneri ad conferendum di-
2 ctis omnibus expensis, moueor principaliter: quia † exceptio
declarat regulam qualiter illa intelligi debeat. l. nam quod li-
quidæ. §. fin. de penu. leg. quem tex. ita allegat singularem ad
hoc reputat Ioan. de Imo. in d. l. filio præterito. ff. de iniust. test.
dum tractat an dispositio auth. ex causa. C. de libe. præte. habe-
at locum in præteritione, posthumi. Cumitaque Titius te-
stator in suo testamento disposuerit, dictum Seruium eius fi-
liũ teneri ꝓ dimidia ad supportandas omnes expensas necessa
rias & occurrẽtes in apotheca trafico & exercitio, ac possessiõi-
bus & bonis omnibus, & in domo & communi familia & de
communi familia dictorum Sempronij & Seruij, volens di-
ctus testator dictum Seruium esse de familia dicti Sempro-
nij, & prædicta disposuit eo maximè quia dictus Semproni-
us supportare debebat labores in conseruando dictũ Seruium
& cõem familiam Seruij & Sempronij & eorum bona, & ex-
ponere ipsius Sempronij personam ac eius industriam & exer
citium in apotheca & trafico communi, & communiter pro se
& dicto Seruio lucrari: tñ à dictis expensis excepit expensam
dotium filiarum dicti Sempronij, quæ post mortem dicti te-
statoris nuberent, quia talem expensam ad dictum Sempro-
nium, & non ad Seruium pertinere voluit: ergo per talem ex-
ceptionem datur intelligi & declaratur quòd sub dictis alijs
expensis cõmunicandis, testator voluit comprehẽdere etiam
expensas quæ fierent circa filias dicti Sempronij, etiam pro
a alia causa quam pro victu in communi familia, & etiam quan
do expenderetur in rebus quas dictæ filiæ extra [a] domum di-
ctorum Sempronij & Seruij laturæ essent. aliàs enim superua-
cua fuisset dicta exceptio, quod dicendum non est. l. si quan-
3 do. in princip. de lega. 1. & c. si Papa, de priuileg. in 6. † Pro hoc
etiam facit quia exceptio firmat regulam in casibus non exce-
ptis. l. quæsitum. §. denique, de fund. instr. l. in his, cum ibi no.
de leg. & notatur in l. 1. ff. de regu. iur. 32. quęst. 7. in c. dñs cum
glo. ¶ Ad prædicta bene faciunt quæ notant Lapus & Mode.
in c. quid si agendum. §. 1. de procu. in 6. dum volunt, quod si
in instro datur mandatum generale alicui, & in dicto man-
dato excipiuntur aliqui casus, in quibus erat necessarium spe-
ciale mandatum: certè ꝑ talem exceptionem declarat quòd
b cõstituens voluit illum ꝓcuratorem posse expedire alios [b] ca-
sus, qui spãle mandatum requirerent præter illos exceptos: qa
exceptio debet esse de regula, alias non esset, iuxta no. per Ioa.
Andr. in proœmio regularum in 6. & idem no. Dñicus in ca. 2.
in fi. de off. vica. per no. Spe. in ti. de iurisd. om. iud. ver. quæ au
tem &c. ibi dum dicit præsertim &c. & facit. l. tribunus. §. fin.
de test. mi. ¶ Ad idem quod no. Io. de Im. in l. fi. ff. à qui. ap. non
4 lic. dum dixit † q. si statutum dicat q. cõtra instrm̃ non possint
opponi nisi certæ exceptiones specificatæ in statuto: nam licèt
tunc non obstante statuto possint opponi exceptiones q̃ non
essent propriè exceptiones, vt illæ quæ perimerent ipso iure
obligationẽ, prout esset exceptio nouationis & delegationis,
vt decidit in proposito, Bal. in l. si non sortem. §. 1. ff. de cõd. iud.
& in l. 2. C. de exec. rei. iud. Tamen fallit, si statutum diceret q.
nõ possit ɔtra instrm̃ opponi alia exceptio quã solutionis: qm̃
cùm exceptio solutionis non sit propria exceptio: quia peri-
mit ipso iure obligationem, vt in iuribus vulgaribus, ideo sta-
tutũ excipiendo à regula exceptionem solutionis, dat intelli-
gere q. ẽt voluit comprehendere sub regula ẽt exceptiones quę
non essent propriè exceptiones, vt esset exceptio nouationis
& delegationis, vt ibi plenius per eum. ¶ Confirmo prædicta:
5 quia † sub exceptione expensarum dotis, non debet ɔprehẽdi
expensa etiam paraphernalium bonorum, quæ ex ɔsuetudine
regionis tpe nuptiarum dari cõsueuerũt à patre mulierib⁹ qm̃
talia bona non dicuntur dari dotis cã, ita probat text. in l. si e-
go. §. dotis. ff. de iure do. & in l. hac lege. C. de pac. conuent. Et
nullibi reperit q. appellatione dotis vel dotalitij veniant para-
phernalia: ita dicunt doctores & maximè Anton. de Butr. in c.
plerunque, de dona. inter. vir. reprobata glo. ibi, vt per omnes
doct. ibid. & per Mode. vt per Roma. in d. l. Lucius. solu. matr.
Bene facit quod no. glo. reputata singularis in d. l. si ego. §. do-

6 tis, in verbo, condici. † quæ probat q. bona paraphernalia non
habent priuilegia dotis, & ita illam gloss. pro singulari ad hoc
allegat Ludou. Roman. in l. 1. ff. sol. matrim. & no. Inno. & alij.
in c. ex literis. de pigno. Et ita concludo quò ad primum du-
bium, si in istis expensis moderatus & consuetus mod⁹ regio-
nis inspecta qualitate personæ non est excessus (vt verbo fera-
tur) quis enim tenetur ad ea facienda quæ sunt de consuetudi
ne. l. si pignore. §. si creditor. ff. de pig. actio. lege quòd si nolit.
§. qui assidua, de ædil. edict. & illæ expensæ quæ sine verecun-
dia non potuissent prætermitti, appellanẽ esse expensæ debitæ
& necessariæ. l. pecuniæ, & ibi nota. Barto. de alimen. & ciba.
leg. cum conco. ibi alleg. pereum. ¶ Descendo ad scdm dubiũ,
quod arbitror probabiliter esse magis ambiguum cæteris, in
7 quo quæritur, an † ad dictam tertiam partem admittatur non
solum frater mulieris prædefunctæ, sed etiam filius fratris? Et
circa discussionem huius dubij multa & variè hinc inde addu-
ci possent; tamen breuius declinabo ad id quod putabo veri⁹,
c æquius & menti statuentiũ magis ɔsonum, Puto [c] igitur arbi-
tratores à quibus consultus sum, arbitrari debere filium fratris
pariter cum fratre admmittendum. Moueor in primis per id q.
voluit Io. An. in addi. Spe. in tit. de succesio. ab intesta. in ru-
†1 brica, vbi † sequutus Iacob. de Aretin. dixit quòd si statu-
8 tum vel consuetudo disponit † quòd frater excludat sororem
à successione patris conuenienter illam dotando, & contingat
auum decedere superstite nepote ex vno filio præmortuo,
& nepte ex alio filio etiam præmortuo, qui nepos & neptis di-
cuntur fratres patrueles, lege iurisconsultus. §. hi autem. ff.
de gradi. & instit. eod. tit. §. quarto gradu. l. frater patruelis. C.
qui test. fac. poss. excludet dictus frater patruelis sororem pa-
truelem à successione aui: quia verba non videnẽ repugnare:
nec mens statuti, quæ fuit vt agnationum salua sit dignitas. l.
ab omnibus, in prin. ff. de leg. 1. & l. 1. §. si seruus. ff. de ven. insp.
quia per diuitias ɔseruatur familiarum honestas, quæ per ino
piam perit, in auth. de testi. §. sancimus, & l. 3. in princ. ff. de te-
sti. & l. 1. ff. de custo. reo. vnde concludunt Iaco. de Are. & Ioan.
And. in d. rubrica, q. vbi habet locum dicta ratio seu mens sta-
tuti, ibi habere debet locum statutum. l. 1. C. quæ sit long. ɔsue.
& l. de quibus. ff. de legi. Et præsertim, quia scdm eos tale statu
tum dr̃ tendere ad publicam vtilitatem propter dictam agna-
tionem conseruandam: vnde non est inconueniens ꝑpter pu-
blicam vtilitatem derogare æquitati naturali. lege 1. ff. de vsu-
cap. & ita in effectu resident præfati doc. & idem in terminis
tenuit Bald. in l. scimus, in fi. principij in 7. qõ. C. de inofficio.
9 testam. Ecce ergo q. videm⁹ q. † licèt appellatione fratris [d] non
d comprehendatur propriè frater patruelis, sed solum frater,
qui est in primo gradu fraternitatis, vt not. Barto. in l. Lucius.
§. quæsitum, de lega. 3. & Bald. in l. vxor. C. qui accusa. & An-
gel. in authent. matri & auiæ. C. quando mulier tutel. offic.
fungi po. & in l. 1. ff. de inoffic. testamen. & Ioan. de Imol. in l. si
dotali, soluto matri. tamen in casu dicti statuti fauentis agna-
tioni conseruandæ, concludunt præfati Doctores quòd sta-
tutum loquens de fratre extendatur ad fatrem patruelem,
qui impropriè dicitur frater, quando est eadem ratio: ita ergo
in proposito, præsertim saltem impropriè appellatione fratris
vel sororis veniat filius fratris vel sororis, vt infrà dicam, ita ẽt
in effectu consuluit Augelus consilio 389. incipien. Totum
dictum statutum, vbi per plura argumenta multum facien-
tia ad propositum nostrum, quæ breuitatis causa omitto, con-
cludit quod statutum disponens quod frater excludat soro-
rem, quamuis ex verbis non comprehendat fratrem & so-
rorem patrueles: tamen dicit quòd ex mente & ratione sta-
tuti, quæ videtur militare in fratre & sorore patruelibus, ex-
tendetur ad eos: dicit tamen se non negare, quin quæstio sit
dubia, istud idem tenuit Ludouic. Roman. in lege prima. C.
10 de successorio edicto, referens se ita consuluisse. videlicet †
quod statutum excludens sororem per existentiam fratris, ha-
bebit etiam locum in fratribus patruelibus, quando in eis es-
set eadem vel maior ratio, & idem dicit in statuto exclu-
dente patruum: quia etiam intelligitur excludere patruum
magnum, quando in eo esset omninò eadem vel maior ratio,
pro hoc inducit nota. per Bartol. lege secunda. §. videndum.
ff. ad Tertulianum, & ea quæ nota. Bartol. in lege libero-
rum, de verborum significatione & per Baldum. in l. veniat. ff.
de in ius voc. cum infinitis concor. dum secundum eum con-
cludunt

11 cludunt † si statutum per existentiam filiorum masculorum
e excludit filias fœminas intelligitur etiam excludere e nepotes ex filia fœmina præmortua, pro hoc etiá adducit: quia vbi ratio. l. non repugnat: imò est eadem ratio aut maior in casu non expresso, quę erat in casu expresso, & verba legislatoris vel impropriè sumpta possunt ꝯprehendere casum nõ expressum; tali casu latè sunt accipienda verba statuti, vt extendantur ad illũ casum non expressum, allegat no. per glo. & Paul. de Leaza. in clem. 1. de elec. & in cle. vt hi qui de æta. & quali. & in auth. minoris. C. qui tut. dà. poss. & in auth. vt hi qui obliga. in prin. facit. l. filiũ habeo. ff. ad Mace. & l. senatus. ff. de rit. nup. & ꝗ no. in l. miles ita, in prin. de rei ud. Et non obstat scd̃m eum si dicatur ꝗ ex identitate rationis in materia correctoria non est facienda extensio, iuxta ea quæ habentur in l. præcipimus. C.
12 de app. & no. in auth. quas actiones. C. de sac. sanc. ecc. quia rñdet, quod † talis casus non excluditur sub statuto per extensionem, sed ex omnimoda mente statuti: quia vbi in casu non expresso in statuto est omnimodo eadẽ aut maior ratio quæ est in casu expresso in statuto; tunc casus non expressus dr̃ venire ex mente f statuti non aũt ex extensione, vt not. glos. ordi. in c. si postq̃ de elec. in 6. & in ca. 1. de temp. ord. in 6. facit scd̃m eũ. l. nominis rei. §. verbum ex legib. ff. de ver. sig. & l. libertum. §. senatus. ff. de ritu. nup. & expressè no. Bald. in l. quod verò, circa prin. ff. de leg. Anto. de Butr. in c. si. de ꝯsue. & idẽ voluit Cy. in l. iura, & l. quod verò. alleg. in addi. vt refert Paul. de Ca. lib. 2. consi. 82. inci. præsens casus &c. vbi inquit quod Cyn. in locis proximè alleg. & Bal. in l. de quibus. eod. titu. voluit q̃d aut est similis ratio in casu non expresso quæ est in casu expresso: & tunc non fit extensio in correctoriis per no. in d. auth. quas actiones, sed vbi est eadem ratio, vt est in statuto fauente masculis de agnatione; tunc vna & eadem ratio decidit omnes casus non per extesionem sed sicut genus comprehendit species
13 ita generalis ratio diuersas species casuum emergentiũ. † Sed ita est q̃d appellatione fratris, venit sublata vel impropria significatione filius fratris, vt no. Bart. in d. l. Lucius. §. quæsitũ, de lega. 3. & ẽt apparet: quia filius fratris succedit in locum patris sui, & sic in locũ fratris, vt in auth. de hære. quæ ab intesta. §. si igitur defunctus, & §. sequen. & c. 1. de gradi. suc. in feud. ergo appellatione fratris sub larga significatione debet comprehendi persona, per quam repræsentatur frater d. l. libertũ. §. senatus, & q̃d not. Bar. in d. l. liberorum, in vers. his præmissis re-
14 deamus &c. dum sequutus Iac. Bu. dixit † quod statutum excludens filias fœminas extantibus filijs masculis, habebit locũ ẽt si esset non filius, sed nepos ex filio masculo, quia excludet filias fœminas, qm̃ filius subrogat̃ in locũ patris sui: & sic est persona repræsentans partem eius, & subrogat̃ in locum patris, meritò scd̃m cũ statutum loquens de filio, hoc casu extenditur ad nepotem, vt ibi per Bart. Cuius opinio in hoc est ma-
* gis * cõiter approbata, vt per Bald. & Sal. in l. maximum vitiũ, & ibi ẽt Pau. de Ca. C. de libe. præte. & Bal. & Sali. & Moder. in l. venia, aliàs est in l. seq. C. de in ius vocan. & Pet. de Ancha. in repe. c. canonum statuta de ꝯsti. in fi. in pen. q. & in cle. 1. de baptis. ¶ Ad prædicta bñ faciunt quæ not. Iac. de Are. & Cyn. in l. 1. C. quæ sit lon. consue. in vers. iuxta hoc quæro posito &c. & Ang. in l. de quib. ff. de legi. ¶ Præterea quæstionem nostram quasi in terminis videt̃ decidere Bal. in l. in quib. C. de secund.
15 nup. vbi quærit: † pone, statuto cauetur quod filia dotata extantibus filijs masculis non succedat: sed ipsi filij hæreditatem possideant, modò contingat ꝗ quidam dotauit filiam, & ex filio præmortuo habebat nepotes & habebat etiam quendam filium viuentem decessit iste pater, modo filius superuiuens vult quicquid soror de iure cõi debet habere supra dotem, sed filij fratris præmortui dicunt se debere concurrere: q̃ritur quid iuris: & primò arguit ꝗ non concurrunt: quia pater eorum decessit tali tpe quo transmittere non potuit, cum ergo nepos non ꝯtineantur appellatione filiorum in illa materia restrictiua: ergo videtur ꝗ filij fratres seu nepotes non admittantur: tñ dicit ꝗ in ꝯtrarium facit illa. l. in quibus, & l. se-
†2 quens, in prin. quia illi nepotes videntur ingredi † gradum parentum, & cum ista vltima opinione residere videtur, & idẽ est de mente Bal. in l. 1. de secun. nup. in versi. pone dicit statutũ
16 &c. vbi quærit: pone † ꝗ statutum dicat ꝗ filia dotata non succedat extantib. masculis filijs vel nepotibus, & contingat decedere patrem relicta filia dotata, & relicto filio masculo viuẽte, & relictis nepotibus masculis ex alio filio præmortuo, q̃ritur; istud quod non capit filia dotata cui applicabitur: & videtur scd̃m eum ꝗ soli filio, propter ordinem gradus: quia est prior in gradu: ꝯtrariũ decidit, quia nõ corrumpit̃ gradus, cum nepos succedat in locũ patris, ideo nõ corrumpitur gradus, sed repræsentat patrem: vt in auth. de hære. ab inte. §. cũ filius, scd̃m eũ. In hanc sn̄iam plurimum me inclinat etiá statutum prædictum, dũ disposuit, ꝗ mulier decedens sine liberis & ascendentibus, tertiá partẽ dotis fratrib. vtrinque coniunctis vel ex patre tm̃ relinquere teneat̃, & fratrib. non extantib. tertiam partem dotis patruus relinquere teneat̃; quam tertiá partem petere possunt, ẽt si relictá non fuerit. Considerandum ꝗ statutũ nõ extantib. fratribus vocauit patruos, quis sit r sunt in tertio gradu sicut est filius fratris, quinimò censentur remotiores ipsi patrui q̃ filius fratris, ꝑpter repræsentationẽ patris sui: vt in d. auth. de hære. ab intest. §. si igitur defunctus, nulla ergo ratione statutum verisimiliter omisit vocare specificè filios fratris, in quib. erat adhuc maior ratio quam in patruis, nisi quia statuentes intellexerũt ꝗ sub prouisione facta de fratrib. comprehenderentur filij fratris, meritò cõprehenduntur ne aliàs prouisio statuẽtium redderet̃ imperfecta & rõne carẽs. arg. l. 2. in prin. cum gl. 2. & ꝗ ibi no. doc. ff. de verb. oblig. & insti. de act.
17 §. omnium, & quod ibi gl. in verbo, summa. ¶ † Pro hoc etiam
g quia statutũ trahit̃ ad casum g quẽ statuentes si fuissent interrogati, verisimiliter cõprehendissent. vt est glo. no. in l. tale pactũ. §. fi. de pac. & ibi no. doct. & probatur in l. Titius. §. 1. & ibi Mod. no. de libe. & posth. Sed cui dubium ꝗ statuentes voluissent ꝯprehendere & filiũ fratris sicut cõprehendere alios prædictos: vt s. quia aliàs statuentes rõne caruissent. Et si appare-
h ret me aliàs ꝯsuluisse h ꝗ statutum disponens ꝗ frater defuncti excludat filias defunctæ personæ & nepotes ex filiabus nõ cõprehendat fratrem patruelem, volentẽ excludere filias dictas vel nepotes, dico quod illud non habet obstare prædictis quia vt in illo consilio ostendi, rõ dicti statuti non militabat saltem per omnia in fratre patruele: ideo aliud erat in casu illo, aliud est in casu isto in quo videt̃ esse eadem rõ in filio fratris, vt probaui. s. & istam partẽ puto tutiorem, æquiorẽ, & humaniorem & ab arbitratorib. potius sequẽdam, quamuis in puncto iuris passus sit disputabilis satis. ¶ Postremò circa tertium dubium quo quærit̃, vtrũ pecunia data in auxiliũ vestiũ nuptialiũ mulieris, restitui debeat mulieris, ex quo vestes, apparatus & iocalia prędicta nõ extãt, de qua restitutione quæritur q̃d iuris, nõ quò ad maritum & vxorem seu eius hæredes, sed quò ad maritum ex vna parte, & filium fratris mariti, vt dicit̃ ꝓ parte obligatum ad restitutionẽ prædictorũ quatenus restitutio facienda sit, in quo breuiter concludo quod nisi ex parte petentis aliud probet̃, non tenet̃ dictus filius fratris in aliquo, ẽt si euenisset casus restituendæ dotis, seu casus soluti matrimonij, q̃d
18 probatur. † Nam aut dictæ res vsu sunt ex toto ꝯsumptæ, & nul
†3 la dẽt fieri restitutio † nec de iure cõmuni. l. de his, & ibi not. Bald. C. de do. inter vi. & vxo. & in l. si ego. §. dotis. ff. de iur. do. & l. hac lege. C. de pac. cõuen. nec etiam ex forma statuti: quia statutum disponit q̃d restituant̃ in eo statu in quo esse reperiatur tempore dotis restituendæ, & sic voluit quod damnum deteriorationis & cõsumptionis rerũ ꝑdictarũ non cedat damno mariti, sed mulieris. ¶ Aut dictæ res non fuerunt vsu ex toto cõsumptæ, sed fuerunt alienatæ, per aliũ, & non ꝑ dictũ filiũ fratris; nec per eũ cuius ipse filius fratris est hæres: & tũc effectualiter tenebitur ille qui alienauit, ad quanti tunc valebant ipsæ res: quia per illum alienantem factũ est quominùs res ipsæ extant. l. in summa. §. si seruũ. ff. de ꝯdi. inde. l. si pecuniá. §. 1. cum si. de ꝯdi. ob cau. nõ aũt cũ effectu tenebit̃ dictus filius fratris. Aut res casu perierũt: & tunc cũ ex forma statuti res ipsæ, & sic species essent in obligatione non aũt quantitas: & tunc perijssent periculo mulieris. l. si ex legati. & l. qui seruum. ff. de verb. ob. l. titiæ textores. §. fi. de legat. 1. ¶ Apparet ergo ex præmissis, ꝗ si petens dictũ filiũ fratris condemnari ad restitutionem aliquá pretij dictarũ rerum non probat aliud, nisi ꝗ allegat res non extare, nõ põt obtinere: tñ quia actor qui allegat res non extare, quæ ad manus eius & vxoris suæ peruenerũt, habet illud probare ꝗ non extent. l. si creditor. C. de pignor. act. & l. si quis ex argentarijs. §. pe. & ibi Bar. ff. de eden. & Spec. in tit. de pig. §. 1. ver. quis probauit, & no. doc. in ꝯ. 2. deposi. tamen etiam quia dato ꝗ probaret res non extare, requiritur ꝗ probet̃ non

extare

extare facto seu culpa ipsius filij fratris, aut eius in cuius locũ successit, vel ipse nõ tenetur, vt colligitur ex iã dictis Alex.

ADDITIO.

a ¶ Extra. Istud falsum est, qa satis est q exceptio operetur declarando regulã, cæterum non dẽt operari q regula extẽdat ad ea quæ aliàs nõ ɔtinebant sub regula. text. in l. generaliter. §. vxori. de vsufru. leg. & no. s. li. 1. ɔs. 28. nu. 11. pulchrè Stepha. de Phede. trac. de interpret. iuris. part. 2. fol. 123.

b ¶ Alios. Fa. li. 2. ɔs. 216. & expssim sequit Alex. in l. fi. q quisq; iuris. Are. ɔs. 30. Ias. l. fi. in fi. q quisq; iuris. l. nummis. de in lit. iur. l. pperandum. nu. 11. C. de iud. Dec. in c. ɔsultationibus, in fi. de of. dele. c. cũ dilecta, de ɔfir. vti. vel inuti. l. 1. nu. 31. ff. de reg. iur. Nic. Cuerald. in loc. le. loco. 3. ab excep. ad reg. de q̃ dicto dubitat Philip. Frãc. in d. c. q ad agendũ. Ego verò dico illud esse falsum & ɔtra tex. in d. §. vxori. qa ibi argentũ exceptũ non veniebat aliàs sub illo generali legato & tñ licet expressim excipiat, non ampliat legatum ad similia non expressim excepta, ergo exceptio non declarat ampliando.

c ¶ Puto. Idem tenet Alci. li. 2. de ver. sign. pag. l. vbi limitat dũmodo extet frater seu patruus: secus si solus nepos ex fratre extet, & in hoc quidem bene dicit: sed non aduertit q hæc limitatio dictum suum principale subuertit, quid enim si extet frater, sed abstinet, & non vult vti statuto, modo aut dicemus nepotem solum admittendum hoc casu ad totum lucrum statuti: & idem erit dicendum si frater erat præmortuus & solus nepos extet: quia quantum ad istud lucrum frater abstinens habetur pro mortuo. Aut verò dicemus nepotem fratre abstinente excludi, & idem dicendum est si frater nõ abstineat, sed vtatur statuto: quia aut nepos est tacitè simul vocatus per statutum, & abstensio fratris non potest ei nocere. Aut non est nec tacitè vocatus, & agnitio fratris non põt ei prodesse, breuiter ego dico q Alexa. in hoc secundo dubio malè consuluit: quia istud lucrum non est hæreditarium, nec iure hæreditario capitur, sed particulari beneficio statuti, ideo iura repræsentationis (quæ non sunt introducta nisi in successionib⁹ ab intestato) non sunt ad propositum. Tum istud lucrum nõ est nisi quoddam relictum & expressim à statuto comparatur legato, in quo non est locus transmissioni. l. vnica. C. de cad. tol. fac. ergo mulierem legasse hunc trientem duob. fratribus suis iuxta statutum: postea præcedere alterum fratrem relicto nepote, vltimò decedat mulier. clarum est q nepos iure legati nõ potest admitti: quia caducum est & accrescit fratri collegatario superstiti, nec etiam potest admitti iure statuti, quod non disponit, nisi vt istud valeat iure relicti vel legati ad quod soli fratres vocantur: vnde sicut deficientib. fratribus, licèt extent nepotes ex eis, deficit statutum, & totum deuoluitur ad hæredes ab intestato: quia nepotes non sunt vocati ex legato vel statuto: ita si vnus fratrum prædecedat nihil transmittit ad filium suum, cui ex capite suo nullum ius competit ex statuto à quo non est vocatus, plenius dixi in consu. Paris. §. 149.

d Fratris. s. lib. 1. consi. 80. s. lib. 2. consil. 97. consil. 204. j. eo. consi. 89. consi. 134.

e ¶ Excludere. dixi in consu. Pari. §. 16. nu. 5.

f ¶ Mente. s. lib. 5. consi. 75. j. consi. 89. nu. 160.

g ¶ Casum. s. li. 2. consi. 24. nu. 34.

h ¶ Consuluisse. s. lib. 2. consi. 97.

EPITOME.

¶ Testator instituit Dominicum fratrem suum ex latere paterno tantum, cui quandocunque decederet sine filijs masculis, substituit Albertũ auũculum testatoris, si viuet: & si non viuet, substituit filios eius. s. dicti Alberti Dñicus successit testatori Albertus aũt cũ filijs, relictis nepotib. decessit. Nouissimè decessit Dñicus sine liberis, relictis quibusdã hæredibus sibi attinentibus ex latere matris suæ, oĩno extraneis à testatore à qb⁹ nepotes Alberti petunt bona. d. testatoris ex fideicõmisso. Respon. Alex. quod rectè petũt, qm̃ sunt substituti. Quia appellatione filiorum veniunt nepotes.

CONSILIVM XXXVII.

†1 VISO † themate suprascripto, videretur fortasse prima consideratione dicendum, dictos nepotes Alberti, natos ex filijs ipsius Alberti præ defunctis, non esse vocatos ex substitutione prædicta, ad hæreditatem dicti Titij testatoris: quia cum ad dictam substitutionem decedente quandocunque Dñico fratre testatoris sine filijs masculis legitimè descendentibus substitutus fuerit dictus Albertus, si viuet, & si non viuent, tunc testõr dixit q̃d substituebat filios dicti Alberti:
1 † non ergo debent ɔprehendi nepotes Alberti sub appellatione filiorũ Alberti. l. q si nepotes. ff. de test. tu. & inst. qui da. tu. pos. §. pe. & fi. aPr. n. filios aPr nepotes appellamus, vt ibi tex. dicit. ¶ Scdõ probari videt in l. Gallus, quasi per totam. l. ff. de lib. & posth. & in l. posthumorũ, de iniust. test. Nam ibi prouidet à iurisconsulto, q testator qui instituit filium seu filios in testõ instituere debeat ẽt nepotem seu nepotes: ne si contingeret filios decedere viuo testatore, nepotes qui se præteriti inuenirent rumperent testm̃; ergo apparet, q sub illa substitutione facta de filijs nepotes non comprehendantur. ¶ Tertiò, in specie videt probari in d. l. Gallus. §. idem credendum, iuncto. §. nunc de lege, in verbo supplendas, vbi Scæuola author illius legis reprehendit & supplet prouisionem factam à Gallo Acquilio circa institutionem filij, & substitutionem nepotis, nã dicit quod ẽt debuit prouidere de substitutione pronepotum, & aliorum liberorum vt ibi, & in §. vt instituens, in eadem lege, & sic vult, q dispositio facta de filijs & nepotib. à lege & etiam à testõre non extendat ad pronepotes: eadem ergo rõne dispositio facta de filijs non debet trahi ad nepotes. ¶ Quartò p hoc facit text. in l. sed & milites. §. 1. ver. hæc autem. ff. de excu. tut. & l. pater, & l. seq. ad l. Iulia. de adul. ff. vbi similiter dispo-
2 sitio. l. loquens de filijs nepotes non comprehendit. ¶ † Quintò facit id quod referũt Cyn. & Bal. in d. §. instituens, dum dicunt, q Fran. Accur. fuit de facto consultus super tali, q õ. quidã instituit fratrem suum sibi hæredem, & si frater decederet sine liberis, instituit filios Iordani sibi hæredes: frater testatoris decessit sine liberis. Iordanus non habebat filios sed nepotes: quærebatur an nepotes admitterentur: rñdit quod aut illa dispositio testamentaria fuerat facta ab extraneo, aut ab ascendente: primo casu appellatione filiorum non comprehendentur nepotes: secundò verò casu sic, & dicebat quod ad decisionem secundi membri non obstabat tex. in d. l. q si nepotes. vbi etiam in dispositione facta ab ascendente appellatione filiorum non ɔtinentur nepotes: quia ibi loquitur in casu oneroso. i. in tutela. & ideo voluit lex appellationem filiorum restringi propter alienum onus. Nec ad primum membrũ de extraneo obstat scdm eum tex. in l. vxorem. §. concubinæ, de leg. 3. quia rñdet, quod ibi cõtinentur nepotes appellatione filiorum, ne fiat dura separatio filij & nepotis: vt ibi in gl. ¶ Sextò accedat distinctio And. de Pisis quam refert Bald. in d. §. instituens, dum dicebat si quæritur an in dispositiõne hõis, appellatione filiorũ ɔtineantur nepotes: debet dici, quod aut si non continentur nepotes, & sequeretur aliquod absurdum & inhumanũ: & tunc cõtinentur. l. liberorum, vers. sed & Papirius. ff. de ver. sign. & d. §. concubinæ, aut nulla inhumanitas vel absurditas sequeretur: & tunc non comprehenduntur, vt in d. §. instituens. ¶ Septimò confirmantur ex dist. quam ponit Cyn.
3 in d. §. instituens, vbi distinguendo dixit, † q aut verbum filiorum profertur à testatore qui habebat filios & nepotes, vel habebat filios & sperabat habere nepotes: & intelligitur de liberis primi gradus, & non de nepotib. per text. in d. §. instituens & quia quoties verbũ prolatum põt accipi per prius & per posterius, videt accipiendum per prius. l. hoc legatũ, de legat. 3. si autẽ habet nepotes tm̃, & dicat testator, instituo filios; & tunc ex quo non potest accipi per prius accipiatur per posterius, vt actus valeat. l. quoties, de reb. du. & d. l. liberorum, in fi. ita propriè dicit in d. §. instituens, licèt Bald. ibi eum aliter referat. ¶ Octauò bene facit id q̃d voluit Bald. in d. §. instituens, dum dixit, q licèt Barto. in d. l. liberorum, de ver. sign. dixerit, q̃d si à testatore fit mentio de filijs, intelligitur de omnibus liberis. per l. Lucius. ff. de hære. insti. & rñdebat ad d. l. Gallus, q̃d ideo ibi appellatione filij non continetur nepos: quia erat expres-
4 sum nomen proprium, † nomina eñ propria non possunt extendi, sed appellatiua sic: vt not. in l 1. ff. de reg. iur. & in l. si qs ita. ff. de testa. tute. nam scdm Bal. hæc rñsio ad d. l. Gallus, non est bona. Primò quia diuinat. Scdo, quia in nepote vel pronepote nasciturus non põt exprimi nomen proprium, sed appellatiuum tm̃: & tñ appellatione nepotis nascituri non comprehenditur pronepos, vt in d. §. instituens, & rñdet Bald. in d. l. Lucius, in qua se fundat Bal. quia ideo ibi appellatione filiorum

rũ ꝯprehendunt cæteri liberi: quia si non ꝯprehenderent, seque retur quid absurdũ & quid durũ, q. prorsus extraneis præferre tur ꝯiunctis, ꝯtra.l.cũ accutissimi.C.de fideic.&l.gñaliter.§.cũ aũt.C.de inst.&subst.sub ꝯd.fac. vnde quia ibi extabat persona quæ ex præsumpta mente testõris excludebat substitutum, meritò ibi appellatio filij extendit ad nepotes. Item in d.l.Lucius, fit mẽtio filiorũ enunciatiuè & ꝯditionaliter: sed in q.nřa fit mẽtio dispositiuè disponendo circa ipsos filios, scdm Bald. quo casu videt q. non cõprehendant nepotes: vt d.§.instituẽs. ¶ Nonò probat per do.Bal.in repe.l. in suis, de libe. &posthu.
5 vbi voluit, q. † qñ fit mentio de filio ab hoĩe, non ꝯprehendatur nepos nisi vbi sequeret dura separatio.d.§.concubinæ.¶ Decimò probatur: quia videmus q. si testator prohibet in testamen
a to filios suos alienare bona, non vr̃ prohibuisse[a] nepotes, vt nota.sing.in auth.de resti.fidei.§.nos igit & Bar.in l.filiusfam.§. diui.ff.de leg.1.&idem ibi tenet Dy. Ray. Bal.&Io.de Imol.& Cy.&Bal.in l.voluntas.C.de fideicom.&Barto.in l.Lucius.§.
6 Sempronius, de leg.3.&Bald.in l.quisquis.C.ad l.Iul. maiest. &in l.Titius, in prin.de lib.q. posthu.¶ † Vndecimò probatur quia verba in dubio debẽt accipi propriè & scdm propriã significationem.l.non aliter, de lega.3.l.1.§.si is qui nauem, de exercito. Sed ex ꝓpria & vera significatione, appellatione filij non ꝯprehendit nepos.l.iusta interpretatio.ff.de ver.sig.&l.filium diffinimus, de his qui sunt sui vel aliena.iur.l.filiũ habeo.ff.ad Mace.&probat.latè Bar.in d.l.liberorum, & Bal.in l.maximũ
7 vitium, de lib.præt.¶ Duodecimò probat, † quia in dispositione testõris attẽdit ꝯmunis vsus loquendi.l.Labeo.de supel.le. l.liberorũ.§.q. tñ Cassius, in ver.quid ergo de leg.3.cum glo.& l.cũ de lanionis.§.asinã, de fund.instr.le. Sed cõis vsus loquẽdi se habere videtur q. appellatione filiorum non intelligatur de nepotibus, vt no.gl.inst.qui testa.tuto dar.poss.§.si.in d.l.q. si nepotes, & Iac.But.in prima consti.ff. & per Anton.de Butr. in prin.decretalium.¶ Decimotertiò probatur: quia quemadmodum testator Dñicum prætulit Alberto & eius filijs: ita videtur voluisse cæteros hæredes Dñici præferre cæteris hæredib. dicti Alberti, qui non sint eius filij.l.Publius.§.fi.de condit.& demonstr. in rõne sui, ergo quicunq; hæredes Dñici præferri debent omnibus, qui non sunt filij Alberti. ¶ Decimoquartò & vltimò probatur per l.qui filiabus, in princ..de leg.1. vbi testõr legando filiabus, non videtur legare filiabus posthumus, & nasciturís post mortem testõris, sed de illis quæ prius natæ erant: ita in proposito dato q. appellatione filiorũ venient nepotes non debent cõprehendi dicti nepotes qui nati sunt post
8 mortẽ Titij testõris.¶ Sed præmissis nõ obstantib. contrariam
b sñiam in proposito casu puto de iure veriorem: † quia in fauorabilib.appellatione filiorũ cõprehenduntur nepotes.[b] l.filij, & l.iusta, de verb.sig. Nam in fauorabilib. verba accipiuntur secundum largam interpretationem.l.si ita scriptum sit filiabus, cum ibi no.per gl.& doc.ff.de leg.2. c. cũ dilecti, de dona.l.fi.de constit.princ.l.cum quidam.de libe.& posth. l.in testamento, de regu.iur.¶ Confirmatur per l.Lucius, de hæredi. institu. vbi si testator fratrem instituit & disposuit quod si frater filios nõ haberet substituebat tales extraneos sufficit quod frater habuit liberos: & sic nepotes vel pronepotes, quamuis carreret filijs, vt ibi: iuncta.l.liberorum.ff.de verbor.signi.si ergo ibi quando à testatore fit mentio de filijs per modum conditionis, quæ debet in forma specifica adimpleri.l.Mæuius, & l.qui hæredi.in principio.ff. de condit.& demon. quanto ma-
c gis[c] si per modum dispositionis nominaret filios, & attendendum est, quod tex. in d.l. Lucius, non loquitur quando à testatore ascendente facta est mentio de filijs, imò loquitur quãdo à transuersali prout etiam in casu nostro: quia dictus Titius testõr erat de transuersalibus dicti Alberti & eius filiorum, erat enim dictus Albertus auunculus testatoris, & sic de transuersalibus.l.Iurisconsultus.§. sunt, ex laterib.& §.tertiò gradu.de gradi. affi. & illi qui sunt hæredes dicti Dñici, vt verbo fort, sunt extranei primo testõri: quia non descendunt ex aliqua persona quæ fuerit de agnatione vel cognatione ipsius Titij & sic dicunt extranei, in aut. de hære.& fal.§. inordinatum & ibi no.& l.cũ antiquioribus.C.de iur.deli. ¶ Ad idem text. in d.l.Gallus.§.instituens, scdm intellectũ gl.2.quẽ ibi approbat Bar.per quem textũ.probatur quod sicut testator dicendo,
9 † instituo nepotem qui mihi post mortẽ suus nascetur, dicitur facere institutionem generalem quò ad omnes descendentes, vt sic, comprehendantur pronepotes & cæteri descendentes, & hoc sequuntur etiam ibi alij doctores, qñ de nepote non fit mentio in materia exorbitanti. ¶ Pro hoc etiã facit: quia hoc nomẽ, filius est nomẽ naturæ non iuris, vt l.tutelas. ff. de capi. dimi.sed inspecto iure naturæ vr̃ appellatione filij comprehẽdi nepotem, vt in d.l.liberorum, ibi dum dicit, natura nos quo
10 que docet. ¶ Ad idẽ: † quia videmus quod beneficium in quo fit mentio de filijs, transit ad nepotes.l.diuo.Marco.de quæstio.&l.milites, cum ibi no.per Cy.eo.ti.l.emancipatum.ff.de sena.l.decurionũ.C.de pęnis, & no.Bar.in d.l.liberorũ, in ver si.his præmissis redeamus, &c.& cõstat quod illa dispositio testatoris accedit beneficio.l.legatũ, de legat.2.l.1.de impo. lucr. descrip.l.inter stipulantem.§.si rem, de verb.obl. Ad idẽ quod not.Io.Ant.in c.ad exstirpandam, de fil.presby.vbi sentit q. in fauorabilib.appellatione filiorũ cõprehendantur nepotes: licèt secus sit in odiosis vel pœnalibus, scdm eum, & non est dubium quod nos sumus in materia fauorabili, in qua fieri debet larga interpretatio.d.l.in testamentis, & d.c.cum dilecti. Et q. in fauorabilib.comprehendatur nepos, tenet etiam Sal.in l.1. in 21.q.C.de iur.emphy.&Bal.in l.cum vir.ff.de condit.& demon.Idem etiam videtur velle do. Abb.Sicu. in c.2.de ver.sig. vbi inqt, q. appellatione filiorũ in lata significatione veniunt nepotes, per d.l.liberorũ, pro hoc etiam adducit: quia in sacra scriptura Christus appellatur filius Dauid: & tamen non fuit filius nec nepos, sed vlterior, & pro hoc ẽt facit: quia dispositio legis emanans in fauorem filiorum comprehendit nepotem.l.2.§.si mater.ver.filij autem.ff.de Tertul.l.filium habeo. ff.de Mace.& in authẽ.vt exac.instant.do.§.2.ergo idem in dispositione testatoris quæ dispositioni legis æquiparatur, in auth.de nup.§.disponat. ¶ Istam opi.etiam firmat in terminis nostris.s.in dispositione testatoris Bart.expressè in d.l. liberorum, & idem tenuit Ang.in præalleg.l.Lucius, de hære. instit. & idem videtur ibidem tenere Ioann.de Imol.in notabilibus, & istam partem sequitur etiam Anto.de But.in c.in qbusdam, de pęni. vbi per omnia approbat dicta per Bart. in d.l. liberorum, & ita etiam facit Pet.de Anch.in cle.1.de Baptis.& d.Car-
11 di.Florentinus, in c.2.de verbo.signi. † Idem videtur de mente Ang.in l.sed & sic hac.§.qui manumittitur, aliàs est in §.liberos.ff.de in ius voc.vbi vult q. quando testator substituit hæredi si decesserit sine filijs masculis, quod propter illud verbum
d masculis, non comprehendatur nepos ex filia,[d] iuxta no.per Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua, ver.146.& sic sentit quod vbi esset nepos ex filio, vel vbi non esset adiectum illud verbum masculis, comprehenderetur nepos appellatione filiorum, istud etiam videtur esse de mente Bal.in l. Gallus.§. instituens alleg.dũ respondendo ad l Lucius, de hære.instit. dicit q. ideo ibi appellatione filiorum continentur nepotes: quia aliàs sequeretur inconueniens q. prorsus extranei præferrentur coniunctis.i.transuersalibus de quibus loquitur illa lex, sed ita est q. hæc eadem ratio militat in casu nostro: quia si diceremus sub illa appellatione filiorũ non cõprehendi nepotes, sequeretur q. illi nepotes qui erant de transuersalibus testatoris non præferrentur hæredibus dicti Dominici, qui erant extranei quò ad dictũ Titiũ testatorẽ, istam opi. etiam præcisè sequitur
12 Ioã.de Imol.in d.§.instituens, vbi dixit † q. si testator instituit fratrem suum, & si decederet sine filijs, substituit filios Sempronij, an si postea cõtingat fratrem suum decedere sine filijs, & extent nepotes Sẽpronij, filijs præmortuis, q. tales nepotes admittentur ad substitutionẽ: quia filij dicti Sempronij non fuerũt vocati de præsenti à testatore, sed in certũ futurũ euentũ in quẽ verisimiliter erat dubiũ, an tunc extarent filij primi gradus, an verò nepotes vel inferiores, & ideo tunc verisimile est q. latè intellexerit verbũ filijs, & qđ verisimiliter par affectio debeat præsumi fuisse testõri erga dictos nepotes si illi extabunt filijs præmortuis, & ita scdm eũ est dicendũ per d.l. Lucius, secus scdm eũ, qñ testõr de præsenti & nõ in futurũ euẽtũ instituerit filiũ vel legaret filio: quia tũc si haberet filium & nepotẽ, nõ videt voluisse ꝯprehendere nepotem sub institutione filij: ita dicit probari ex no.per gl.in d.l. Gallus.§. quidã rectè quæ aliàs superuacuò induxisset modũ quòd instituat filius & nepos si institutio filij ꝯprehendisset nepotem. Pro hoc vlti-
13 mo facit: † qa vt illi qui sunt de cognatione testõris ex substitutione præferant illis qui sunt hæredes extranei, verba testamenti debent interpretari, vt in pulchra.q.voluit, Bar.Bartol. Raph.

Raph.& Pau.de Ca.in d.l.Gallus.§.& si parente,& Bald.in tit.
de natu.suc. feu. vbi volunt q, verbũ hæredib.quod de sui pro-
pria significatione intelligitur de quocunque hærede.l. scien-
dum.ff.de verb.sig.l.in annalibus.C.de legi. tñ ne sequatur in
conueniens contra præsumptã mentẽ testõris quod extranei
præferantur illis qui sunt de cognatione testõris, accipietur
verbum hæredib.i.descendentibus, quantò magis tolerari de
bet eadem rõne q, verbum, filios, accipiatur in larga significa-
tione scd̃m quam çprehẽdit nepotes, ne extranei, qui nõ sunt
de agnatione seu cognatione testatoris præferantur illis, qui
sunt de cognatione. Et licet ex prædictis satis euidens appare-
at responsio ferè ad omnia allegata in çtrarium: tamen spãlius
rñdendo dico quod non obstat in primis textus.in d.l.quod si
14 nepotes, cum simi. † quia aliud est in datione tutoris facta in
testamento filijs; quia licèt ex parte filiorum contineat talis di
spositio fauorem: tamen ex parte tutoris continet onus: quia
datur inuitus.l.1.ff.de mnne.& ho.& l.quinquaginta,& p to-
tum titu.C.de excusa.tut.& ita rñdent omnes,& sentit glo. in
d.l.iusta.facit, quia vbicunque vna dispositio continet fauorẽ
& odium, fauor ampliatur,& odiũ restringitur.gl.& ibi Bald.
in l.2.C.de in ius voca.& in l.sed & si hac.§.fi.in verbo, semper
ff.e.tit.¶ Secundò non obstat.d.l.Gallus.& d.l.posthumorum.
quia respondeo primò, prout respondet Bart.in d.l.liberorum
& in d.§. qui instituens, q, illa loquitur quando quis instituit
filium certum & nominatum. Vel & secundò rñdeo q, ibi lo-
quitur quando filius fuerat institutus de præsenti, sed qñ testa
tor in aliquem dubium & futurum euentum voluit prouide-
re filijs: tunc vocantur etiam nepotes.d.l.Lucius,& no.Ioa. de
Imo.in d.§.instituens,& retuli.s̃. ¶ Tertiò respondeo q, ante
tempus quo emanauit prouisio Galli de qua fit mentio in d.l.
Gallus, ille nepos nasciturus post mortem testatoris non po-
terat hæres institui tanquam posthumus alienus, qui non erat
obtenturus primum locũ si tẽpore testamenti natus fuisset, in-
sti.de bo.poss.§.1.& in §.posthumo.insti.de lega.non mirũ si in
prouisione Galli Aquilij dabat̃ specialiter modus instituendi
nedum filium sed ẽt illum nepotem: quia ante illam prouisio-
nem Galli Aquilij talis institutio nepotis nascituri erat con-
tra ius cõe. Et per hoc etiam apparet rñsum ad tertium argu-
mentum factum ad l.Gallus.§.idem credendum, & etiam ad
§.instituens, quod ideo prouisione Galli Aquilij fuit necessa-
ria suppletio de pronepote: quia Galli prouisio prouidẽs de ne
pote nascituro instituendo erat contra ius commune, vt dixi:
meritò non extendebatur.l.si verò.§.de viro.solu.ma.c.ea quę
de regu.iur.in 6. ¶ Præterea potest dici q, imò.§.instituens, fit
15 tex.scd̃m lecturã 2.gl. ibi † q̃d institutio facta de nepote cõpre
* hendat pronepotẽ: & ita * cõiter tenetur ibi per doc.in dispo-
sitione testõris facta de iure cõi. ¶ Quartò non obstat text.in
d.l.sed & militis.§.1. ff. de excusa. tuto.quia ibi loquitur rõne
tutelæ, q̃ erat onerosa tutori, vt dixi. s̃. & similiter non obstat l.
pater.ff.de adulte.quia loquitur in odiosis, in quibus fit stricta
interpretatio. l. cùm quidam de libe. & posthum. & in regu-
la odia.de reg.iur.in 6.& ita no.Barto.in d.l.liberorum, in fin.
¶ Quintò non obstat distinctio Francisci Accursij, quæ refert
Cyn. & Bald.in d.§. instituens, quia potest responderi q̃d illa
sua distinctio non probat̃ lege. ¶ Secundò põt responderi q̃d
nos non sumus in extraneo testatore quo ad dictos nepotes
Alberti, qui erant de cognatione testatoris, & sic non dicun-
tur extranei, vt superius probaui, & sic est idem in testatore
qui sit quomodocunque de cognatione, vel qui sit de ascen-
dentibus, vt probatur in d.l.Lucius. ¶ Sextò non obstat dicta
distinctio Andre.de Pis. quia dico q, illa distinctio facit pro di
ctis nepotibus quia nisi comprehenderentur ipsi appellatio-
ne filiorum, sequeretur absurdum q, extranei quò ad ipsum te
statorem præferrentur nepotib. qui essent de cognatione te-
statoris, quod nõ est dicendũ arg.l.cum accutissimi.C.de fidei
com.& in l.fi.C.quorũ bonorũ,& eius quod no.per glo.in l.1.
in verbo pro patrono.ff.in ius voc.vt eant. ¶ Septimò non ob-
stat distinctio Cy.in d.§.instituens, quia rñdeo q, ipse loquitur
in terminis illius.§.& in casu quo institutio filiorũ conferreba-
tur in tp̃s præsens: sed qñ ꝓuisio facta filijs alicuius esset colla-
ta per testatorem in futurum euentum: tunc çprehendi etiam
nepotes.d.l.Lucius.¶ Præterea Cy.se fundat p d.§.instituens.
qui non probat suam opinionem vt dixi s̃. respondendo ad
illum text. & maximè cum ille tex. habeat varios intellectus
per not.per Bar.in l.in ambigua.ff.de rebus dub. ¶ Non obstat
alia ratio Cy. s. q, verba debent accipi p prius & non per poste-
rius: quia rũdeo q, si extarẽt filij tp̃e euenientis substitutionis,
ipsi essent admittendi & non nepotes, tanquã de ipsis videatur
primò sensisse testatorem: sed ipsis non obstantibus venire de
bent nepotes, arg.l.fi.C.de verb. signi.& l.Gallus.§.quidam re
ctè.cum ibi no.per doc.superius alle. Et per omnia in ea dicen
tia quod appellatione filiorum comprehendantur nepotes, a-
liàs sequeret̃ q, nunquam filiorum appellatione nepotes com
prehenderentur q, est falsum, vt patet ex prædictis. ¶ Octauò
non obstat id quod decidit Bald.in d.§.instituens, quia dico
q, decisio sua euidenter est in fauorem dictorum nepotum, pa
tet dũ rñdet ad d.l.Lucius, q, ibi cõprehenduntur nepotes, nẽ
sequatur absurdum ne nepotes coniuncti testatoris excludan-
tur ab extraneis: & iste est propriè casus noster, vt s̃. declaraui.
non obstat etiam alia rñsio quam ipse dat ad d.l.Lucius, dum
dicit ibi, verbum filij fuit prolatum in conditione &c. quia
ista non est bona responsio: qm̃ çditiones debent in forma spe-
cifica adimpleri.l.Mæuius,& l.qui hæredi. de condi. & demõ.
ergo si quando profertur in conditione çprehenduntur nepo-
tes, quantò magis qñ in dispositione, cũ tunc magis tractetur
de fauore & prouisione & filiorũ. l. si quis sub çditione.ff.si qs
omissa causa testa.l.ex facto etiã agitatum, de hære.insti.nec ẽt
videtur Bal.bene rñdere ad rñsionem datam per Bar. ad l.Gal-
lus, dũ dicit Bal.q, in nepote vel pronepote nascituris non po-
test exprimi nomẽ proprium: quia dico q, Bart.dicit quod d.l.
Gallus, loquitur cum quis instituit filium certum & nomina-
tum, non autẽ dicit Bar.de nepote vel pronepote. Itẽ tex.in d.l.
Gallus.§.idem credendum, loquitur qñ nepos natus fuit insti
tutus, nec obst.responsioni data per Bart.ad l. Gallus. id quod
habetur in d.§.instituens, quia iam extitit.s̃.responsum.¶ No-
nò non obstat doctrina Bal.in l.suis, de libe.& posthu.quia do
ctrina sua suppletur per eundem in d.§.instituens,& per alios
in locis.s̃. allegatis. s. quod ẽt appellatione filiorum in testa-
mento comprehẽduntur nepotes qñ sequeretur absurdum q,
extranei præferrenrur coniunctis, vel qñ in futurũ euentum
vocatur nepos.¶ Decimò non obstat id quod no.glos.in auth.
de rest. fidei. §. nos igitur, cum concor. quia respondeo prout
dicit Bal.& Io.de Imo.in l.Titius, in prin.de libe.& posthu.&
Io.de Imo.in l.filiusfa.§.diui.de legat.1.ibi dum loquitur in a-
ctu odioso.s.in ꝓhibitione de non alienando facta filijs quæ
scd̃m eum nõ videt̃ fauorabilis sed odiosa.ar.l. dubium. C.de
16 contrah.emp.& in l.in re mandata.C.mandati. ¶ † Vndeci-
mò non obstat q, ex propria significatione, appellatione filio-
rũ non çprehendantur nepotes: quia rñdeo quod posito quod
istud esset verũ, tũ in vltimis voluntatib. qñ agitur de fauore.i.
de prouidendo alteri verba accipiunt̃ in larga significatione
etiam vltra primũ significatũ, patet in d.l.si ita scriptum sit fi-
liab.de le.1.& l.si quis ita.ff.de testa. tu.vbi masculinum conci
pit fœmininũ, tñ illud non est ex propria significatione.l.pro-
nuntiatio, de ver.sig.l.quisquis,& ibi doc.C.ad leg. Iul. ma.&
no.Bart.in l.1.ff.de ver.signi.cum suis çcor.¶ Duodecimò non
obstat q, ex cõi vsu loquẽdi appellatione filiorũ, nõ cõprehen-
17 dantur nepotes: † quia rñdeo primõ q̃d hoc oporteret proba-
ri: quia est facti, quoniã tex.institu.qui testamento tu.da.poss.
& in d.l.q̃d si nepotes, dicat quod aliter appellantur filij & ali
ter nepotes appellãtur; tamen per hoc nõ intẽdit iurisconsul-
tus facere fidẽ q̃d vniuersaliter vsus cõis loquendi ita se habe-
at: quia si ita esset, non possent stare iura & decisiones doctorũ
quæ & in beneficijs & testamentis & alijs fauorabilibus dispo
sitionib.volunt quod appellatione filiorũ çprehendant̃ nepo-
tes, cùm in vnaquaq; dispositione semper attendat̃ cõis vsus
loquẽdi, vt no.in d.l.liberorũ. §.q, tñ Cassius,& in cap. ex lite-
ris, cum simi.de spon.vnde videmus q̃d Bar. in d. l.liberorum
de ver.sig.in tertia oppo. fecit mentionẽ de isto communi v-
su loquendi: & sic superuacuò disputasset ibi an appellatione
filiorũ comprehendantur nepotes in dispositione testatoris,
& in alijs dispositionibus, quinimò Bar.in d.l.liberorum, in
tertia op. reprehendit gl.in d.§.fi.insti.qui testa.tuto. da.poss.
quæ voluit quod licet filij appellatione contineantur de iure
nepotes; tamen aliud est scd̃m communem vsum loquẽdi, est
ergo opportunũ q̃d talis communis vsus loquendi probetur,
& q̃d ita videtur talis cõis vsus loquendi tp̃e dicti condit te-
stamenti secundum formam & modum traditum per Bart. in
l.Labeo

l. Labeo. ff. de supel.leg. & in repe. l.1. C. de digni. li.12. nam varius pōt esse cōis vsus loquēdi dicit.n. Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. præte. quod aui nepotes appellant filios, pōt responderi etiam per ea quæ not. Bar. in l. si quid earum, in prin. de legat.3. in l. liberorum, de ver. sig. etiam in l. si quis filiabus.
18 de testa. tute. dum dixit † q, si testamento idiotæ [a] redacto in
a scriptis p notarium reperiant̃ aliqua verba latinè scripta debēt interpretari scd̄m iuris dispōnem seu interpretationem & non scd̄m vulgarē intellectum idiotarum, argumēto eorum q̃ no. in l.1. C. de vsu. & in l. sciendum. de verb. obl. & in ēt in effectu voluit Bal. in l. leg. C. de leg. hære. dum dicit q. sermones legales debēt interpretari scd̄m iuris interpretationē & nō scd̄m vulgarem intellectū idiotarū, & idē Bal. in ca.1. in prin. de succes. feu. & Io. de Im. in c. cum tibi. in fi. de testa. ideo scd̄m eū ibi oporteret capitulare & ꝓbare de cōi vsu loquendi literatorum & p notarios: vñ Io. de Imo. in d. §. instituens, facit mentionem de dicto cōi vsu loquendi: & tamen in quæstione quā ibi format, quæ videt̃ in terminis esse quæstio nostra, ipse concludit quod cōprehandantur nepotes. ¶ Decimotertiò non obstat quia sicut testator prætulit Dñicum Alberto & eius filijs, ita videtur voluisse cæteros hæredes Dñici præferre cæteris hæredibus dicti Alberti qui non sint eius filij: qui rñdeo fatendo argumentū, sed dicti nepotes in hoc casu comprehenduntur
19 appellatione filiorum Alberti, vt suprà probaui. ¶ † Vltimò non obstat, quod dicebatur per l. qui filiabus, in principio. ff. de lega.1. quia respondeo quod illud esset verum, vbi dispositio testatoris esset facta de præsenti; sed vbi est collatum in aliquem futurum euentum. s. in tempus mortis Dominici; tunc dico quod comprehenduntur posthumi etiam, seu nati post tempus testamenti, seu post mortem testatoris, probatur per l. iubemus, in ver. posthumo. C. ad Treb. & probatur etiam in l. si quis operas, de ope. libe. cum ibi no. per Bartol. nam ibi illa prouisio patris facta pro se & liberis intelligitur collata post tēpus mortis ordine successiuo, vt ibi per Bart. vnde cōprehenduntur ēt nati post mortem patris, & ita ēt reperio tūc Bald. in suo consilio incipiente. In nomine domini casus talis est qdam Titi⁹ decessit &c. pro hoc facit: qa si nō admitterēt̃ isti nepotes, admitterent̃ ad hæreditatē istā extranei hæredes ipsi testatori: sed scd̄m Bar. & omnes in d. l. q filiabus, ꝑsumitur potius testatorē cogitasse de posthuma q, admittat̃ appellatione filiarū q̃ q, voluerit extraneū admitti & ꝓferri posthumis, argumēto. l. 3. C. de inof. test. & l. fi. C. cōia vtriusq; iud. ¶ Ex quib. omnib⁹ concludo dictos nepotes esse ꝯprehensos in substitutione ꝑdicta. Ad quorū ꝯfirmationem etiam facit: qa ꝓuisio testatoris facta in vnū casum extenditur ac alium, in quem verisimiliter prouidisset, si de eo cogitasset. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Prohibuisse s̃. lib.1. cons.1. nu.13. suprà lib.3. consi.36. ꝯsi.55. in fi. consi.59. nu.20. ĩ e. cons.56. cōsi.140. latè And. Tiraq. tract. retra. conuen. §.1. gl.6. num.23.
b ¶ Nepotes. Idē s̃. li.3. cōs.5. ꝯs.26. & li.5. ꝯs.56. & in d. l. Gallus. §. instituēs. & hæc est vera opi. Alex. licèt s̃. li.1. ꝯ.1. ꝯtrariū in sili casu dixerit, sed cāę inseruiēdo dūtaxat vt ibi dixi.
c ¶ Quātomagis, pessimè arguit, qa longe plus & difficilius ē aliquos eē in dispositione q̃ in nuda ꝯditione: & ꝯtra facilius est deficere ꝯditionē q̃ inducere dispositionē, ꝓut ꝓcliuius ē liberationē q, actionē inducere: tñ nepotes petētes fideicōmissum tanq̃ vocati, agñt & se fundāt in scripto vł verbis: vñ fundamentū intentionis clarè probare debet, & ꝯtra actores fit interpretatio, cuius oppositū est in nepotib. excipientib. defecisse ꝯditionem ex qua actor agendo intentionem fundat.
d ¶ Filia. dixi in ꝯsu. Pari. §.16. nu.7. conclusione.2.
e ¶ Idiotæ. s̃. li. consi.9.

EPITOME.

¶ Substitutio, si Titius decesserit sine filijs vel sine liberis deficit relicta per filium fœmina.

CONSILIVM XXXVIII.

ERSPECTIS his q̃ in themate narrant̃ & viso testamento q̃ndā Io. Hugolini, Cōclusiuè loquēs puto de iure verum, q, attento quòd ex dicto Ioanne natus est dictus Antonius, qui post mortem patris decessit relicta nepte ex filia, non dicatur euenisse casum substitutionis factæ in testamento dicto Antonio, seu ei qui ex filijs dicti testatoris vltimò decesserit sine liberis. Quod ostenditur sic: nam in testamento dicitur quod si aliquis eius filius masculus nasciturus decesserit in pupillari ætate vel postea quandocunque sine liberis, substituit ei reliquum seu reliquos ex eis superstites masculos, si verò omnes eius filij masculi decesserint in pupillari ætate vel postea quandocunque siue liberis, substituit eis seu eorum
1 vltimò decedenti dominam Forlonexiam &c. † nam ille qui decessit cum nepte ex filia, vt fecit Antonius, non dicitur de-
a cessisse sine liberis. [a] l. cognoscere. §. liberorum, de verbo. significatio. & l. iubemus, in prin. iuncto vers. fin. autem. C. ad Tre. l.1. C. de conditio. inser. Nam appellatione liberorum continentur tam filij & sic liberi primi gradus, quàm etiam nepos. l. liberorum, de verb. significatio. l. liberos. ff. de senat. l. sed & si hac. §. liberos, de in ius voc. & sub his verbis videlicet, si talis hæres meus decesserit sine filijs, seu sine liberis substituo talem, comprehenduntur ita masculi quā fœminæ, vt l. quisquis, de ver. sign. l. si quis filiabus. de test. tutel. & l. si ita scriptūm, in prin. de lega.2. & l. Lucius. §. quæsitum, de lega.3. & in terminis no. Io. An. & alij in c. Raynaldus, extra de testa. & ꝓ-
†1 batur in d. l.1. vbi descendentes ex filia † comprehenduntur.
2 † & de illis iudicari debet prout de fœminis, licet sint masculi cum descendant ex fœmina: quia non debent esse melioris ꝯditionis q̃ futura fuisset mater eorū. l. si viua matre. C. de bon. mater. & in §. neque illo, cum ibi not. per Ang. in fin. in aut. de trien. & semis. & no. Bar. in d. l. liberorum, in vers. quæro quid si filia dotata &c. bonus tex. in c.1. §. hoc autem notandum, in tit. qui feu. da. pos. & not. Cy. in auth. post fratres, la 2. C. de le. hære. & Specu. in tit. de loca. §. nunc aliqua, ver.146. & Bald. in
3 aut. quas, in fin. C. de sacrosan. ecc. vbi dixit † q, si quis recepit fundum in emphyteusim pro se ac filijs & nepotibus masculis, non comprehenditur nepos ex filia, sicut nec ipsa filia non comprehendebatur, & no. etiam Bal. & Ang. in d. l. sed & si hac. §. liberos, alias in §. præcedenti. ff. de in ius voc. & etiam Bald. in d. l.1. in prin. C. de condi. inser. & Bald. in l.2. C. [illegible] Vnde solum videtur in hac consultatione posse [illegible]
4 quod posuit † Raph. Ful. in l.1. C. de condi. inser. vbi [illegible]
b tex. ibi nisi alia defuncti voluntas euidenter probetur &c. dicit se de facto consuluisse [b] in tali quæstione: pater duobus filijs institutis hæredibus vniuersalibus, filiam in certa quantitate instituit dotis nomine, postea cauit quod si quis dictorum suorum filiorum masculorum decederet sine filijs, portionem suam fratri substituto & filijs ex eo præmortuo restitueret, quamuis illa verba, sine filijs, comprehendant tam masculos quam fœminas. d. l. si ita scriptūm, in princ. Tamen hoc casu non comprehendet secundnm eum fœminas: quia ita videtur fuisse de mente testantis, quoniam testator predilexit lineam masculinam, patet, quia instituit filios masculos hæredes vniuersales, filiam verò fœminā instituit in certa quantitate: ideò stabimus secundum eum propriæ significationi, vt illud verbum, sine filijs, solum comprehendat masculos, & de masculis intelligatur, non de fœminis: & quia aliàs sequeretur quod testator videretur plus dilexisse neptem ex filio, quàm filiam ipsius testatoris, quod non est dicendum, ar. l. si viua, & voluntas testatoris quæ deprehendit̃ ex talibus coniecturis [illegible] euidens. l. licet Imperator, in prin. de le.1. l. si quis [illegible] de manu. testa. Ad prædicta etiam bene facit quod no. Barr. in l. Gallus. §. etiam si parente, de lib. & posth. in ver. quæro iuxta prædicta, testator instituit filium, &c. & etiam [illegible] Bar. in l. fi. ff. ad Treb. in quæstione quam ipse ibi refert sibi de facto contigisse, ita ergo prima facie videretur in q. nostra, attento q, testator prætulit lineam masculinam: quia masculos vocauit ad vniuersalem institutionem, filias verò fœminas vocauit ad quantitatem certam, & aliàs sequeretur q, melioris conditionis esset neptis prædicta nata ex Antonio, quàm essent filiæ propriæ ipsius testatoris, quod non est dicendum, vt
5 suprà probaui. ¶ Tamen † hoc non obstante videtur verius
†2 esse quod de iure comprehendatur † etiam dicta [illegible] nostro, adeò q, ipsa faciat deficere conditionem dictæ substitutionis, vt in terminis consulendo concludit Paul. de Castr. libr.2. consil.409. Casus iste frequenter cōtingit &c. Nam ibi refert ipse q, dum aliàs ipse esset Florentiæ tempore quo ibi erat Papa Martinus, habuit consulere super tali casu occurrente in

te in ciuitate Castelli in magna hæreditate: nam pater habens
filium masculum & plures fęminas reliquit filiabus certam
quantitatem iure institutionis, & masculum instituit sibi vni-
uersalem hæredē, & si masculus decederet sine filijs vel sine li-
beris substituit piū locum, qui masculus adita hæreditate de-
cessit ex eo superstite duntaxat vna filia fęmina: vn̄ locus pius
petebat hæreditatem ex substitutione fideicommissaria, refert
q, tunc quidam consuluerunt pro pio loco substituto. s. quod
illa verba sine filijs vel sine liberis, intelligerentur de masculis
tantum, per aliqua ex his quę. s. deduxi. Sed vt ipse refert, do-
ctores Bononienses & Perusini consuluerunt, ꝯtrarium. s. q, illa
verba, sine filijs vel sine liberis, intelligerentur etiam de fœmi-
nis, per l. 1. C. de condi. inser. & per l. cognoscere. §. liberorū. ff.
de ver. sig. & per l. cū auus. ff. de ꝯdi. & demo. & ꝯiuncta. l. cum
acutissimi. C. de fideic. vbi Imperator interpretando substitu-
tionem de qua loquit̃ text. in d. l. cum auus, quæ intelligebat̃
facta, si grauatus decederet sine liberis, declarat q, intelligatur
etiam de fœminis, & ita etiam dicit ꝯsuluisse collegiū Auinio.
& dicit Paul. de Cast. q, ipse propter rationes facientes pro ista
secunda opin. pluries postea declarauit velle ꝯsulere pro prima
opinione illorum, qui tenebatur q, intelligeretur tantū de ma
sculis. Et dum vltimò ꝯtigisset iste casus, dicit in dicto consilio
6 † sibi videri esse distinguendum. s. q, si substitutus esset de de-
scendentibus masculis testatoris; & tunc vera sit illa opinio
q, illa verba, sine filijs intelligantur de masculis tantùm, ꝓut
erat in casu posito per Fulg. in d. l. 1. & etiam in casu in quo con
suluit vltimò Pau. de Cast. in d. consi. quo casu substitutus erat
alius filius testatoris: nam in eo casu neptis præmortui filij nō
debuit excludere patruum substitutum: quia testator censetur
habuisse respectum ad agnationem suam masculinam, & vo-
luisse bona sua remanere in familia suorum descendentium
masculorum: tum ex eo quia filias suas exclusit ab vniuersali
institutione & substitutione: tum etiam quia masculos inui-
cem instituit, & hoc dicit esse hodie multum in vsu in Italia
vbi statuta disponunt q, masculi & agnati fęminas excludant:
vnde testatores censentnr ad hunc ꝯōem vsum habuisse respe-
ctum, qn̄ subiecta materia pōt hunc intellectum pati. ar. l. 1. §.
sed si seruus. ff. de ven. inspi. & quod not. Cy. in l. 1. C. de adult.
& Bar. in d. l. liberorū, & melius facit licèt ipse non alleget id
quod not. Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. & in l.
vt iurisiurandi. §. si liberi. de ope. lib. & Pe. de Ancha. in consil.
25. incip. Visis & rimatis actis, & rn̄det ad d. l. cum auus, iun-
cta. d. l. cum acutissimi, q, ibi nō dicit̃ q, si filias excluserit à suc
cessione vniuersali sicut erat in quæstione sua, vel q, ibi loqui-
tur scd̄m ius cōe scd̄m q, ita succedunt fęminæ sicut masculi. l.
fi. C. de libe. præte. Sed scd̄m statuta neptis excluderetur à pa-
truo: vnde testator videtur etiam habuisse iustum respectum
vt dixi: & no. Bar. in locis. s. proximè allegatis, vbi autē substi-
tutus esset extraneus, prout erat in illa prima. q. in qua pius lo
cus erat substitutus: tunc dicit veriorem esse opin. q, illa verba,
sine filijs, intelligantur etiam de fęminis, vnde in proposito,
cum ad istam substitutionem qn̄ non superextat alius filius
masculus testatoris, vocauerit testator matrem ipsius testato-
ris, quæ non est de agnatione testatoris. l. hac parte, & l. si spu-
rius. ff. vnde cognati. l. inter agnatos. ff. vt legi. & post mortem
illius matris suæ substituit in certa re nonnullos qui non erant
de descendentibus masculis. i. non descendebant ex filijs ma-
sculis ipsius testatoris, an autē essent de agnatis masculis testa-
toris hoc comprehendere non possum neq; ex verbis testamen
7 ti neque ex verbis thematis. ¶ † Vnde dico sic, aut illi substi-
tuti non sunt de agnatis masculis testatoris, & apparet quod
nulla subest ratio vrgens propter quam non debent intelligi
dicta verba de filijs masculis & etiam fœminis, prout de iure
communi intelligitur per d. l. cognoscere cum alijs. s. allegat.
¶ Aut erant de agnatis masculis testatoris: & tunc aut erant ta
†3 les qui ex forma † statutorum loci non excluderent ab inte-
stato filiam dicti Antonij: & tunc idem per ea quæ not. Barto.
in d. l. hæredes mei. §. cum ita ad Trebel. & in d. §. vt liber. dum
facit mentionem ibi de dicto statuto. ¶ Aut erant tales agna-
ti masculi qui ex forma statuti exclusissent dictam filiam An-
tonij: & tunc adhuc puto q, cum tales agnati masculi non vi-
deantur substituti in vniuerso, sed in re certa non videatur
substituta pia causa: debet potius ad interpretandam mentem
defuncti considerari pia cā quam illa particularis substitutio
agnatorum masculorum, per ea quæ no: Bar. in l. cum res. §. fi.
ff. de leg. 1. s. plus erat illud q, veniebat applicandum piæ causæ
quàm illud q, veniebat applicandum agnatis masculis facit. l.
quæritur. ff. de sta. ho. & l. legatis seruis. §. si vnus. de legat. 3. &
vr̄ voluisse testōr magis fauere dictæ nepti quàm piæ causæ vt
not. expressè Bald. post Richar. Malum. in d. l. cū acutissimi. in
ver. quæro quid si testator post mortē &c. bene facit q̊d habe-
tur in 17. qō. 4. c. fi. & quod no. in l. si quis ad declinandam, in
8 prin. de epis. & cle. ¶ † Præterea indistinctè videtur q̊d in casu
de quo quæritur, verior sit illa opinio, q, sub illis verbis sine fi-
lijs vel sine liberis, ꝯprehēdantur tā masculi quā fœminę: quia
in casu nr̄o qn̄ testōr voluit differentiā facere inter sexum ma-
†4 sculinum & fœmininū hoc † expressè dixit, vt patet in prima
institutione, nā si instituisset simpliciter filios ꝯprehendeban-
tur tā masculi q̄ fœminæ. d. l. si quis ita, in princ. ff. de testa. tut.
& l. si ita scriptū, in prin. de le. 2. Tn̄ qa voluit vno modo dispo
nere si nascerent̃ masculi, & alio mō disponere si nascerent̃ fœ-
minæ, sicut ēt ab intestato diuersimodè scd̄m formā statutorū
Italiæ succedūt masculi & fœminæ, qn̄ pariter extant expressit
testator verbū masculus, ita ergo in sequenti parte testamenti
si aliud voluisset seruari, qn̄ decessisset Antonius, cū fœminina
& cū masculina, ꝓle dixisset, si decesserit sine liberis masculis
vt in c. inter corporalia, de trāsla. p̄la. ibi, vnde de translatione
idē fieri voluisset q̊d de cessione dixerat, & de translatione po-
terat expressisse, vn̄ apparet q, hoc casu, quò ad dictam substi-
tutionem voluit se ꝯformare cū intellectu iuris cōis & naturæ
q̄ pariter vocat liberos vtriusque sexus. d. l. maximū vitium. &
ita per hāc rationē in effectu ꝯcludit Pet. de Anc. in cōs. 120. in-
ci. Pro clariori dicisione dubij de quo s. &c. Et ꝑ prædicta patet
9 quod nō obstant allegata in ꝯtrariū. † Nā ea q̄ no. Raph. Ful. in
d. l. 1. ꝓcedūt & loquunt̃ qn̄ alius qui volebat venire ad substi-
tutionem, erat de descendentib. masculis testatoris & de eius
agnatione, quib. descendentib. masculis apparuerat ex institu
tione testōrem magis fauere q̄ fœminis: sed substituti hic non
sunt hmōi. nō obstat ēt rō illa. s. q, si ista verba, sine liberis, intel
ligerentur de fœminis: videret̃ testōr prætulisse neptem filiab.
ꝓprijs ipsius testatoris: qa ad hoc rn̄deo primò q, per illa verba
conditionalr̄ apposita in testō, videlicet, si decesserint sine libe
10 ris, † non intelliguntur illi liberi positi in ꝯditione esse vocati
à testōre sed remanent solū ī dispositione ī iuris cōis, vt possint
succedere patri suo ab intestato, sicut si illa verba non essent ex
p̄ssa quæ subintelligebātur à iure. d. l. cū acutissimi, ita ꝯcludit
* gl. singularis * cōmuniter apꝓbata in l. Lucius, la vltima. ff. de
hær. insti. quā ibi sequitur Iac. de Are. Cyn. Ray. Bar. Fran. Tig.
Nic. de Neapo. Bal. Ang. Raph. Cu. & Ioa. de Imo. & idem sen-
tit. gl. in l. ex facto. §. ex facto. in verbo defecisset. ff. ad Treb. ibi
dum gl. dicit nec ipsi habet &c. Ioa. And. in addi. Spec. in tit. de
test. §. 1. ver. huic quæstioni. ¶ Accedit bimēbris. q. Pe. de Caruo
tis &c. & Bart. in l. Centurio, in ver. quæro vlterius, quid si testa
tor dixerit si filius meus & filij &c. ff. de vulg. & pup. vbi ēt re-
fert ita tenuisse Richar. Malū. & idem tenet Bar. in l. si cum do-
tē. in prin. so. ma. & in l. si sic. de leg. 3. & Old. ita cōsuluit in ꝯsi.
141. inci. Thema tale est do. Canonicus, &c. ad finem cōsilij &
Bal. in l. q, scitis. C. de bo. quæ lib. & in l. 1. C. de sum. Tri. in ver
si. venio ad scd̄m. s. ad successionē intestati, & in l. si emācipati.
in 8. op. C. de col. & in d. l. cū acutissimi. & Io. de Imo. Rap. Cu.
& Pau. de Ca. in l. filiūfamiliâs. §. cum quis, de lega. 1. & Pet. de
Anch. in c. si pater in 12. not. de test. in 6. & Pet. de Anch. in ca. li-
cèt, de voto. & in repe. c. in præsentia. de prob. in ver. 10. quæro.
& ibi refert q, ita consuluit Ray. & Pet. de Anch. d. consi. 120. &
in cōs. 305. q̊d incipit quia s. ꝯsultum & in cōsi. 126. inci. Ponde-
rāda. &c. & Io. de Imo. & Pau. de Ca. & Lud. Ro. in d. l. ex facto
§. ex facto, & ibi refert Roma. q, ita consuluit Pe. de Anch. Bar.
de Sal. & do. Pe. de Nouaria, & do. Fran. de Zabarellis, & refert
Ange. in d. l. Lucius. q, pro ista opinione fuit iudicatum, & di-
cit Ioa. de Imo. & Raph. ibi q, ista est cōis opinio à qua in iudi-
cando non est recedendum, & pro ista opinione sæpe consul-
ꝯ ui [c] per multa, ex quibus ostenditur hanc opinionem esse de
iure veram: & quia iste non ē principalis articulus noster, non
disputo eum latius: vnde in proposito non est verum q, testa-
tor videatur p̄tulisse neptes filiab. imò filias p̄tulit neptib. quia
filiæ fuerūt vocatæ, per modum dispositionis & institutionis à
testōre: neptes verò solū sunt positæ in ꝯditione, adeò q, testa-
tor nihil intelligitur eis reliquisse. ¶ Respondeo etiam ad hæc
q, da-

ꝙ dato quod cõtingere poſsit caſus ꝙ melioris conditionis ſit
neptis quàm filia, vt quia Antonius ab inteſtato vel ex teſta-
mento reliquerit hr̃ditatem filiæ ſuæ.i.nepti primi teſtõris, tñ
hoc non eſt abſurdũ: quia neptis iſtud habet ex perſona patris
& eum repræſentat, in auth. de hær. ab inteſt. §.1. & in §. cum fi-
11 lius, inſt. de hære. quæ ab inteſ. † & hoc non cenſetur habere ab
auo, qa q̃primũ fuit hr̃ditas Ioannis adita p Antoniũ deſijt eſ-
ſe hr̃ditas Ioannis, & incepit eſſe hr̃ditas Antonij, vt not. gl. &
doc. in l. hæres p ſeruũ. ff. de acq. hær. & in l.1.§. veteres. ff. de ac-
qui. poſ. & in l. per hæreditariũ. ff. de acq. rer. do. ¶ Non autem
habet ex eo ꝙ ſit vocata ex teſtamanto aui, vt iam dixi. Poſſet
ẽt rñderi per ea quæ not. Bald. in d. l. cum acutiſsi. vbi quærit,
quid ſi in terminis illius. l. pater ſubſtituit vnum ex filijs ſuis
12 alteri filio, an habeat locũ illa lex, & arguit primò ꝙ nõ: † tan-
dem ꝯcludit ꝯtrariũ: quia quã charitatẽ teſtator habuit ad fili-
um cui dedit ſubſtitutũ, eandẽ ꝯtinuatã vr̃ habuiſſe ad nepotẽ
deſcendentẽ ex ipſo filio, q̃uis alius filius teſtõris eſſet ſimplr̃
ſubſtitutus: nã intelligit̃ ſubſtitutus ſub ꝯditione, ſi ille cui fa-
cta eſt ſubſtitutio deceſſerit ſine filijs, vt ibi, & per prædicta pa-
tet rñſum ad id q̊d not. Bart. in d. l. Gallus. §. ẽt nam ibi: tractat
Bar. de perſonis quæ erant expreſsè vocatæ à teſtõre ad hæredi-
tatẽ ex ꝓpria ꝓuiſione teſtõris: nã in illis habet locũ rõ ibi aſ-
ſignata p Bar. ſed nos loquimur de liberis poſitis in ꝯditione ꝓ
ut ẽt inerat de iure cõi: vnde expreſsio eius quod tacitè ineſt,
nihil debet operari. l.3. de leg.1. & l. nõ rectè. C. de fideiuſſ. iun-
cta. d. l. cũ acutiſsimi. Quinimò Ang. & Imo. in d. §. etiã tenent
ꝯtra Bar. & illã opi. tanq̃ de iure veriorẽ ſum ſolitꝰ ſequi: ſed il-
la diſputatio hic nõ eſt neceſſaria. Et ſimiliter reſpõdeo ad no.
per Bar. in l. fi. ff. ad Treb. & p Bar. in ꝯſi.5. incip. Ang. &c. ¶ Ex
quib. ꝯcludo ꝙ nõ euenit caſus ſubſtitutionis p̃dictæ, & ſi An-
tonius deceſsit cũ vnica filia, nõ dr̃ deceſsiſſe ſine liberis, l. non
eſt ſine liberis, de ver. ſig. & l. iubemus, in prin. iuncto. ver. ſin-
aũt. C. ad Treb. Nec curandũ eſt, an dicta neptis ſit vniuerſalis
hr̃s inſtituta à dicto Antonio vel in re certa. l. filiusfami. §. cum
quis, & ibi plenè doc. de leg.1. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Liberis. Vide quaſdam limitationes per Bar. conſi.40. lib.3.
Alex. s̃. li.5. ꝯſi.178. Cor. cõſi.91. li.1. conſi.34. li.2. conſi.173. litte-
ra. I. ꝯſi.275. ꝯſi.290. li.3. Adde Cæp. cauſa ciui. conſi.49. Alex. ſu
pra li.1. conſi.127.
b ¶ Conſuluiſſe. Vt Ful. ꝯſ.38. in ꝓpoſita ſequit̃ Barba. s̃. li.4. ꝯſi.
52. Dec. l.2. num.98. de re. iur. & in cõſ.15. ſed hi peſsimè locuti
ſunt, idẽ cũ modificatiõe de qua ĩ. e. cõſi. nu.6. tenet Pau, cõſi.
409. li.2. Cæp. cã ciui. ꝯſ.49. Suc. rep. l. cũ auus, de ꝯdi. & demõ.
Ant. Ru. cõſ.62. Ale. l. quãuis, de ver. ſig. Vdalri. zaſi. trac. ſubſt.
ad. fi. ſed malè dicũt vt dixi. s̃. li.4. cõſ.52. nu.1. & ꝓ nepte cõtra
ſubſtitutũ latè ꝯſuluerũt (& bñ) Lu. Bolog. cũ multis ſubſcribẽ
tib. s̃. li.4. cõſ.53. Cor. verſ.202. li.3. Curt. ſenior. ꝯſ.44. ꝯſ.63. vbi
refert Paulũ retractaſſe & pęnituiſſe ꝙ ꝯtra neptẽ ꝯſuluiſſet: tñ
idẽ Cu. ſenior. ꝯſ.40. cõſuluit & malè cõtra neptẽ ſed in illo eo
dẽ caſu cõtrariũ (& bñ) cõſuluit Iaſ. ꝓ nepte cõſ.142. li.2. latius
in l. precibus. C. de impu. & alijs ſubſt.
c ¶ Cõſului. s̃. lib.2. conſi.185. lib.1. conſ.108.

CONSILIVM XXXIX.

Lege, s̃. li.4. conſi.63. ꝙ hic duplabatur.

CONSILIVM XL.

Lege. s̃. lib.2. conſi.14. vbi plenius habetur.

SVMMARIVM.

1 *Feudum non venit in generali obligatione.*
2 *Promißio non faciendi controuerſiam non dat titulum.*
3 *Vaſallus transſigens dimittẽdo feudũ poſſeſſori nõ dicitur alienare.*
5 *Alienatio in pœnalibus non dicitur, niſi propriè quando transfertur dominium.*

CONSILIVM XLI. Vide conſi.95. ĩ eodẽ libro.

VIs o themate & his de qb. in eo fit mẽtio circa id
de q̊ quæritur, vtrũ alienatio videatur facta p di-
ctũ Rodulphũ, & ſic dicat̃ incidiſſe in cõmiſſum
p pacẽ factã inter ipſum Rodulphũ & ipſã ciui-
tatẽ, in qua pace fuit cõcluſum dictã villã rema-
nere dictę ciuitati. Cuius capituli tenor eſt in effectu videlicet.
Qđ q̃libet dictarũ partiũ ſit & remaneat in poſſeſsione terrarũ
& locorum, & rerũ, quas dictæ partes & quælibet earũ tenet &
poſsidet ad præſens, ſine aliqua lite cã vel moleſtia per vnam
partẽ alteri mouenda vel facienda vel inferenda aliquo iure
colore vel cauſa hincinde ex cã prædicta &c. ¶ Et concluſiuè
1 rñdeo veram videri partẽ negatiuã. † Primò quia dicta gene-
ralis promiſsio caſu quo dici poſſet alienatio faciens incide-
re Rodulphum in pœnam priuationis, non debet intelligi de
bonis feudalib. lege obligatione generali. ff. de pign. & l.1. C.
quæ res pigno. ob. nõ poſ. vnde ad propoſitũ dicit notab. Bart.
in lege codicillis. §. inſtituto. ff. de leg.2. quẽ alij ibi ſequuntur,
ꝙ ſi quis generaliter obligauit bona ſua, non videtur obliga-
re illa quæ abſq; incurſu pœnæ obligare non poterat, ita etiã
vult Bal. in d. l.1. C. quæ res pin. ob. non poſ. Ad idẽ eſt tex. op-
timus in c.1. de ca. qui cur. vend. & c. in generali. in titulo ſi de
feu. fue. ꝯtro. inter don. & agna. vbi in generali alienatione fa-
a cta à vaſallo non venit feudum,[a] niſi expreſsè dictum ſit, vnde
Bal. in l. volũtas. C. de fideicõ. colligit generaliter ꝙ in diſpoſi-
tione generaliter nõ veniunt ꝓhibita, per id quod habetur in
d. c.1. & idẽ no. Bal. in l. ſi cõſtãte. §. ſi maritus. ff. ſol. ma. & Ang.
in auth. de reſti. & ea quæ parit. in prin. vbi per ibi not. per glo.
dicit ꝙ bona ſubiecta reſtitutioni: puta bona liuellaria vel em-
phyteuticaria ſibi conceſſa vſq; in tertiam generationem, non
intelligit̃ obligare in generali obligatione, facit l. ſi procura-
tor. ff. de cõd. inde. & l.3. §. ſi procurator. q̊d quiſque iur. & l. pa
ter, cũ ſimi. ff. quæ in frau. credi. cũ ſimi. Spe. ẽt in tit. de pigno.
§.1. ver. penul. dicit ꝙ feudum non cadit in gñali obligatione,
cũ abſq; pœna nõ poſsit ſpãliter obligari. c.1. de ꝓhi. feud. alie.
per Fed. in prin. ita ẽt dicit Bal. in d. ca.1. in princ. de prohi. feu.
2 alie. per Fede. per d. l. obligatione generali. ¶ † Secundò prin-
cipaliter moueor: quia relaxatio quam facio de re exiſtente a-
pud te, vt à lite vel diſcordia diſcedam, non tribuit tibi titulũ,
& ſic non dicor in te aliquo titulo alienare vel diſtrahere, vt
eſt tex. qui reputatur melior de iure in l. ſi pro fundo. C. de trãſ.
& ibi no. doc. & no. gl. in l. ſtipulatio iſta, in prin. in verbo ſuc-
ceſſores. ff. de ver. ob. & illam glo. dicit ibi Ang. eſſe diligenter
†1 notandam ad hoc, videlicet quod † ſi quis promittat de re ſua
exiſtente apud alium cõtrouerſiam non mouere, nõ p hoc dr̃
transferre dñium nec vſucapiẽdi cõditionẽ in poſſeſſorem, cui
ita promiſit. Et dicit Ange. ꝙ illa gl. vult hoc gñaliter in omni
cõuentione vel pacto, ſed tex. in d. l. ſi pro fundo, ſcđm eũ ſeq̃t
tm̃ in tranſactione, ideo bene eſt notanda illa gl. ſcđm ipſum
& not. ẽt gl. in l.1. ff. ꝓ emptore, & not. Bal. in c. ſi vaſallꝰ de ſuo
in fine in titulo ſi de feu. fue. cõtroue. inter do. & agna. hoc etiã
decidit Bal. in ca.1. de controuer. inter vaſal. & alium de benefi-
3 cio, ad finem vbi dixit † ꝙ ſi vaſallus tranſigit feudum † apud
†2 poſſeſſorem dimittendo, non dicit̃ alienare, ſecus ſi tranſigit
tradẽdo feudũ: ad hoc dicit eſſe caſum vnicum in iure in d. l. ſi
pro fundo, & ſubdit ꝙ in omnib. alijs cõtractib. excepto illo q
dimittit, transfert & alienat. l. quædã mulier. ff. de rei ven. & l.
ſi ſpõſalib. §.1. ff. de iure do. & intelligi debet de alijs cõtractib.
ſ. de quorum natura eſt ꝙ transferatur dñium vel quaſi, vt lo-
quũtur iura alleg. per eũ; aliàs ſecus per no. per gl. Ange. & Mo-
der. in d. l. ſtipulatio iſta, in prin. illud idẽ voluit Bald. in d. cap.
Imperialem, in prin. de prohi. feu. alie. per Fede. in verſi. quęro
4 an vaſallus poſsit tranſigere. ¶ † Quinimò ad hoc vt dicatur
tranſactio, nõ requiritur ꝙ ſit lis in iudicio, ſed ſufficit ꝙ ſit ex
tra iudicium de facto. l.2. & ibi no. Bar. C de tranſ. & not. etiam
Bar. in l. cauſas, eo. tit. ꝓut videt̃ ꝙ erat inter dictas partes quæ
ſuper diſcordijs & cõtrouerſijs extraiudicialib. ad pacẽ deuene
5 rũt. ¶ † Tertiò principaliter me mouet: qa appellatione aliena
tionis proprio ſumpto vocabulo, venit ſolũ ille cõtractus vel a-
ctus p quẽ transfert̃ dñium, vt l. alienatũ. ff. de ver. ſig. l.1. cum
gl. C. de fund. dota. & no. gl. & doc. in l. fi. in verſ. hypothecã. C.
de reb. alie. non alie. & gl. & Ang. in l. benignius. ff. de legi. not.
Imo. & alij in c. epĩ. de reb. ecc. non alie. & hoc ideo potiſsimè
dico: qa in inſtr̃o inueſtituræ cõceſsionis factę magnifico Co-
miti Roberto & eius nepotib. ꝓ ſe & deſcendentib: hæredib.
&c. eſt reſtricta pęna priuationis ad caſum, qñ omnes dicti in
ueſtiti venderent dictã villã, vel eã diſtraherent aut alienarent
in totũ, vel in partẽ, ꝯſtat aũt quod Rodulphus non vendidit
6 nec ẽt alienauit, † quia diſtrahere & vendere ſunt ſynonima
ſeu æquipollentia. l. ſi ego. §. partus. ver. interdum, in ver. diſtra
cta cum gl. ff. de pub. l. cõi diuidundo. §. fi. ff. cõi diui. l. cũ res. &
ibi no. C. de ꝯtra. emp. & in materia pęnali: p̃ſertim in ꝯtractib.
verba propriè & ſtrictè accipiuntur. l. quicquid aſtringendæ
& l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. ff. de verbo. obl. l. ſi præ
ſes.

ses.&l.si interpretatione. ff. de pœnis. Nec dicitur etiã alienas-
7 se: † quia in pœnali b. verbũ alienationis, accipitur strictè & ꝓ-
priè, vt no. doc. in d.l.fi.C. de reb. alien. non alie. & in d.l. beni-
gnius, post gl. Sed per dictum capitulum pacis, solùm est pro-
uisum quod remaneat quælibet pars in possessione eius quod
tenet: de dominio autem vel quasi nihil dictum fuit: ergo non
est alienatio. Alex. Tart.

ADDITIO.

¶ Feudũ.s.li.2.cõsi.16.ad fi.s.li.4.cõsi.2.An. Tiraq. in cõsu. Pict. tit. retr.§.1.gl.3.nu.5.cum seq. adde.s.lib.5.consi.20.

CONSILIVM XLII.

Lege.s.li.5.consi.109.quod hic duplabatur.

¶ Consiliũ.43.inci. q̃a subtiliter &c. est portio, cõsi.119.s.li.2. vbi post nu.10. incipit, & ibi habetur de verbo ad verbum.

¶ Consilium.44. Lege s.lib.2.cons.120. quod hic duplabatur.

¶ Consilium.45. Lege.s.lib.2.consi.216. q̃ hic duplabatur.

¶ Consilium.46. Lege.s.lib.2.consi.213. q̃ hic duplabatur.

¶ Conlium 47. Lege s.lib.4.consi.114. q̃ hic duplabatur.

¶ Consilium.48. Lege.s.lib.1.consi.46. q̃ hic duplabatur.

¶ Consilium.49. Lege.s.lib.3.consi.36. q̃ hic duplabatur.

¶ Consilium.50. Lege.lib.2.consi.142. quod hic duplabatur.

¶ Consilium 51. Lege.s.lib.2.cons.82. quod s.lib.3.consi.40.& hic triplicabatur.

¶ Consilium.52. Lege.s.lib.3.consi.41. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Conditio si de Titio non remaneat hæres per lineam masculinam, non extat quandiu superest filius vel masculus descendens ex masculo vel fæmina immediatè descendens ex filio, vel masculo descendente ex masculo Titij: & tamen extat si Titius reliquat filiam tantum, hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 *Filia dicitur de linea masculina, sed vide nu.5.*
4 *Filia semel exclusa (nisi per verba temporalia) semper remanet exclusa.*
7 *Nepos ex filia non dicitur de liberis masculis.*
11 *Cõditionem momentaneam sufficit semel impleri, secus si habet tractum successiuum. nu.12.*

CONSILIVM LIII. Idem consi.43.lib.3.

ONSIDERATIS his quæ in themate suprascripto narrant & visis quæ subtiliter & copiosè deducta sunt per magnificum equitem & insignẽ iurisconsultum dñm Otonem Nicolinũ, cõsulentẽ in fauorẽ dicti Iuliani,[a] puto in primis de iure idẽ concludendum, † scilicet q̃ verificata sit conditio illa ad
1 iecta à testõre dũ dixit & si de dicto Bartholomæo non remaneret hæres ꝑ lineã masculinã dictæ possessiones debeant esse & redire ad hr̃des dictæ testõris, vt s. ẽt dixerat testator, quas possessiones dictus Bartholomæus, & sui hr̃des ex linea masculina habeãt ad gaudimẽtũ, & tenere & possidere, possint in perpetuum &c. dato q̃ decesserit postea Bartholomæus superstite Gabriele eius filio legitimo & naturali, & dña Mea filia legitima & naturali dicti Bartholomæi, & sororæ dicti Gabrielis, qui deinde decessit nullis relictis descendentib. masculis, sed tantũ superstite dicta dña Mea. & sic stat cõclusio in discutiendo an dicta filia Bartholomæi, dicatur esse de hæredib. per lineam masculinã dicti Bartholomæi, & hoc primo. ¶ Secũdo an sufficiat q̃ remãserit Gabriel de linea masculina, dato quod postea decesserit nullis superstitib. masculis ex ipso Gabriele descẽdẽtibus. Et vt rectius intelligatur, primò põt adduci cõtra
2 Iulianũ † q̃ dicta dña Mea dicit̃ de linea masculina, per id q̃d voluit gl. not. in l. Gallus. §. nũc de lege, in verbo, nã & si. ff. de libe. & posth. quã ibi põderant Bal. & alij post eũ dicẽtes per illam gl. ꝓbari q̃d neptis ex filio meo dicitur esse de linea virili
†1 meorũ descendentiũ, vnde scd̃m eũ † si quis receperit fundum in emphyteusim ꝓ se & suis hæredib. descendentib. per virilem sexũ comprehendetur nepos ex filia, scd̃m eos: q̃a neptis dicit̃ descẽdẽs ex linea masculina, id est ex filio masculo, licèt ipsa sit fęmina, & pro illa gl. allego tex. in d.l. lege duodecim tabularũ, ver. huius itaq; legis. C. de leg. hære. & in §. itẽ vetustas, insti. de hære. quæ ab inte. ¶ Circa scd̃m posset cõtra Iulianũ adduci: quia vr̃ q̃ satis sit q̃ semel extiterit filius masculus ex Bartholomæo. s. Gabriel post mortẽ Bartholomæi, dato quod postea decesserit Gabriel sine descendentib. masculis, hoc videt̃ decidere Cyn. in aut. sed & si quis. in fin. C. de secun. nupt. vbi
3 quærit. † Rex dederat militi castrũ hoc modo: do tibi castrum istud, ita q̃d habeas ipsum tu & tui hæredes de corpore tuo descendentes; & si decedes sine hæredib. de corpore tuo descendentibus, castrũ istud ad me reuertatur, deinde miles decedit relicto filio hærede, postea decedit filius non relicto hærede de corpore suo: quærebatur an castrũ prædictum debeat ad regem redire? & dicit quod tex. in d. auth. sed & si quis, facit quod sic, vbi primũ pactũ committitur filijs existentibus, si deinde filij moriantur committitur secundum pactũ. s. illud si decesserit sine liberis extantib. tamen decidit contrarium: quia dispositio illius aut. habet rationem in suis terminis, quibus mutatis non habet rõnem: vnde non põt trahi extra suos terminos. l. q̃d verò, & l. ius singulare. ff. de legibus, & pro ista parte allegat. l. pater. §. qui vndecim. ff. de lega.3. Subdit tñ quod refert an rex dixit: do tibi castrum, & volo q̃ non deferat̃ hæredi nihil de corpore tuo nato, & tunc licèt primus, secundus & tertius essent de corpore suo: si tamen quartus vel sequentes non essent de corpore suo, sed essent extranei, debet reuerti ad regem, lege peto. §. fratre. ff. de legat.2. Si verò dixisset, vt propositum est, scilicet do tibi castrum vt habeas tu & tui hæredes de corpore tuo descendentes, & si decedas sine hæredibus de corpore tuo descendentibus castrum ad me reuertatur: tunc sufficit q̃ peruenerit ad vnum hęredem de corpore tuo, vt per dictum. §. quindecim, istud idẽ tenet Bal. in l. fin. in 25. quæst. C. de hære. institut. vbi ẽt ꝓ hoc allegat. l. ex facto. §. penul. ff. ad Trebe. & l. si quis hæredem. C. de insti. & subst. Idem etiam te-
†2 net † Bal. in dicta auth. sed & si quis, per hoc etiam dicit, quod
4 † si statutum disponat, quod si quis habuerit aliquam filiam dotatam, quod ipsi habenti filiã succedat masculus, & alij masculi descendentes ex ipso filio masculo: postea decessit ille filius sine ꝓle, superstite dicta sorore dotata, an successio reuertetur ad sororẽ? arguit q̃ sic, quasi priuilegium excludens sororem sit finitũ. Item quia in exclusione fœminæ ponuntur soli masculi: ergo non excluduntur ab extraneis hæredib. istorum masculorum, contrarium decidit ipse per notata ibi per Cyn. & quia filia semel exclusa remanet semper exclusa, nisi statutũ vteretur verbis temporalib. puta filia non succedit quousque seu donec extiterint masculi, allegat notata per Bart. in l. fina. ff. ad Tertullia. ita ẽt decidit Bal. in c.1.§.1. per illum text. in verbo, episcopum vel abbatem, & Bal. in l. in quibus, per ibi notata per gloss. C. de secundis nupt. & per Bal. in l. si quis posthumus. §. filium. ff. de libe. & posthu. & in l. si quis filium. C. de inoff. testa. & Bali. & Sal. in l.2. C. de libe. præte. & Bal. & Ang. in l. Gallus. §. & quid si tantum, in fi. ff. de lib. & posthu. & Bal. in l. cum vxori. C. q̃n dies le. ce. & Bar. in consi. incipiente, Pater habens filium & filiam dicit̃ q̃d non: quia in causa vsuraria non habet locũ præscriptio, & in consilio incipiente, Iacobus quondã Vffodocij, & incipiente, In nomine dñi proponit̃ quod pater, & Ang. in §. si quis autem, in aut. de hær. & fal. & in l. ei qui soluendo. ff. de hære. insti. & Pet. de Anch. in cõsil. 220. quorum dicta hic non reuolo: quia arbitror habere separatã rõnem à casu nostro, ad propositũ igitur videtur quod sufficiat quod semel ex Bartholomæo extiterit hæres masculus licèt postea desierit. ¶ Sed præmissis non obstantibus puto in
5 casu nr̃o contrarium. Primò † q̃ dicta filia Bartholomæi non cõprehendatur appellatione hæredum lineæ masculinæ dicti
b Bartholomæi, hoc probatur: quia linea [b] masculina descendẽ-
†3 tium incipit in † primò descẽdẽte, vt patet in c. q̃d dilecto. & in c. fi. cum gl. de consanguini. & affini. ergo linea descẽdẽtiũ Bartholomæi incipit in liberis primi gradus, id est in Gabriele & in dña Mea. in Gabriele dicitur masculina linea initiũ facere: in dña Mea dr̃ linea fœminina initiũ facere, vnde in indi-
6 uiduo Paul. de Cast. in l. maritus. C. de procu. quærit, † quid si quis recipit in emphyteusim ꝓ se & suis hæredib. liberis ex linea masculina descendentib. an comprehendatur filia fœmi-

nare-

na recipientis: & dicit se consuluisse q, non: quia linea non incipit in ipso recipiente, sed in suis filijs, vñ in filio masculo incipit linea masculina, in filia fœmina ícipit linea fœminini sexus: vnde scđm eum idem iudicamus de filia, id est de principio lineæ q, iudicamus de ipsa linea, vt ꝓbatur in d.l. maritus, inducendo vt ibi per Cy. nam maritus non est affinis, sed dicit principium affinitatis. l. non ideo. C. de hær. insti. & ibi not. in l. affinitatis. C. cõia de suc. tñ idem iudicamus de marito prout de affinitate, vt patet in d.l. marit⁹, iuncta. l. sed & hęc, in prin. ff. de ꝓcu. ꝓ hoc ẽt adducit Pau. de Cast. q, no. Spe. in ti. de loc.
7 §. nunc aliqua. ver. 146. vbi dixit † q, si qs recipit in emphyteusim ꝓ se & liberis masculis, non comprehendetur nepos ex filia: qa sicut fœmina non adducitur, ita nec aliquis ex eius linea. allegat. l. 1. ff. de iure immunitatis, de q̊ dicto facit mentionem Bal. in auth. si quas ruinas. in fi. C. de sacrosan. ecc. & in l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. & Ange. ibi in. §. qui manu mittitur, cum sequẽ. & Bal. in l. 1. C. de cond. insertis. facit ẽt q, no. Io. An. in ti. de test. in add. Spe. in rub. Et q, habetur in c. 1. §.
8 hoc aũt notandum. in ti. qui feu. da. poss. † Fortifico prædicta ex coniectura ta mente testatoris, quæ colligitur ex præcedentibus partibus testamenti. l. filiabus, in prin. & l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. nam testõr certa credita montium reliquit dicto Bartholomæo cum hoc, q, si decederet Bartholomæus sine filijs legitimis voluit redire ad hr̃des vniuersales testõris. & sic ad Petrum filium testõris cum hac conditione, q, si remanerent ex dicto Bartholomæo filiæ fœminæ officiales pupillorũ & hæredes testõris prædicti dare cuilibet earum florenos mille aureos pro suis dotibus, apparet igitur testõrem dilexisse hęredes testõris in his ẽt quæ reliquit Bartholomęo magis quam filias Bartholomæi, non obstat id q, no. per gloss. & Bal. in d. §.
9 nunc de lege. † quia rñdeo q, ibi ꝓbatur, q, neptis ex filio dicitur de descendentibus per lineam masculinam: qa descendit ex filio masculo qui est caput lineæ masculinæ: sed nos loquimur de ipsa filia, quæ non dicitur esse de descendentib. per lineam masculiná, imò dicitur esse initiũ lineæ fœmininæ: & de ea iudicandum, vt de linea fœminina, vt ostensum. Fateor q, si ex Gabriele extaret filia & sic neptis Bartholomęi ex filio masculo: tunc non diceretur euenisse conditio: quia illa diceret de descendentibus per lineam masculinam per no. per gl. in d. §. nunc de lege. Quo ad scđm dubium vis consistit in vidẽdo, vtrum illa decisio Cy. & aliorum in d. aut. sed & si quis, sit vera & in ꝓposito decidat ꝓ dña Mea. & primò dico q, Sal. in d. aut.
10 sed & si quis esset contra Cy. vnde dicit Sali. † q, si rex dedit castrum vni militi ꝓ se & hæredibus ex suo corpore descendentibus, cum hoc q, si decesserit sine talibus hr̃dibus reuertatur castrum ad dñm, licèt contingat q, miles decesserit cum primo hr̃de ex suo corpore descendente. si tñ decessit primus cum hr̃de extraneo, castrum debet redire ad dñm, ẽt si non fuit concessio feudalis, ꝓbat ipse: quia appellatione hæredum ex suo corpore descendentium intelligitur de oĩb. hr̃dib. in infinitũ, dummodò sint ex suo corpore descendentes: vt fuit expssum. l. sciendum. & l. hæredis. ff. de ver. sig. Et vltra eos in ꝓposito voluit hoc Bal in l. in feudum, & ibi dicit q, si cõcessum est alicui & suis hæredibus ꝓprij corporis, intelligitur de omnibus masculis descendentibus in infinitum. allegat no. p Cy. in l. 1. in 1. q. C. de pac. ita ẽt dicit Bal. in c. 1. quid sit inuest. & in c. quæ in ecclesiarum. de const. Prætereà posito q, vera esset opi. Cy. tñ dico q, si bene ponderentur verba Cyn. per ea vr̃ decidi casus noster in fauorem Iuliani. Nam Cy. vult q, si sint adiecta verba illa, q, si decedas sine liberis ex tuo corpore, castrum reuertatur ad me, satis est q, tu decesseris cum hærede qui erat de corpore
11 tuo tempore mortis tuæ, & † rõ est: quia verba fuerunt relata ad tp̃s quo decedit, vnde sufficit q, illa qualitas verificetur in tpe mortis. s. q, tunc habeat hæredem ex suo corpore, per l. ex facto. §. pe. ff. ad Treb. Sed vbi concedens non se referret ad tp̃s mortis ipsius recipientis: tunc Cy. vult q, deficientibus hæredibus de corpore recipientis reuertatur ad concedentem dato q, recipiens habuerit primum hæredem de corpore suo: vnde si dicat: Concedo tibi castrum, & volo q, non deferatur hæredi nisi nato de corpore tuo: non sufficit q, primus & secundus esset de corpore: quia eis deficientib. reuertatur ad regem. allegat dictam l. peto. §. fratre. ecce ergo q, vbi verba non sunt restricta ad tp̃s mortis, intelligitur nedum in primo hr̃de, sed in oĩbus hæredibus, adeò q, illa qualitas est necessaria in oĩb. sed in qõne nr̃a testõr non se restrinxit ad tempus mortis: q̃a non dixit si decederet Bartholomæus sine hr̃de masculinæ lineæ, sed dixit, si de Bartholomæo non remaneret hæres per lineam masculinam, verum est em̃ dicere non remanere hæredem p lineam masculinam: quia decessit Gabriel & ex eo nullus su-
12 perest de linea masculina † & vbi conditio seu dispositio est adiecta per verba habentia tractum successiuum, nõ sufficit momentaneum implementum. l. si quis ita legauerit. ff. de cõdi. & demon. & l. si à test. si ser. ven. no. do. in d.l. si quis hr̃dé. Bal. in l. humanitatis. C. de impu. & alijs substi. & in l. fin. C. de in dicta viduit. per Ang. & alios in l. in substõne. ff. de vul. & pup. & Ang. plenè in suo consi. 34. Sed in casu nostro verba q̃ fuerũt adiecta in dicta dispõne hñt tractum successiuum, vt patet in illis verbis, non remaneret hr̃s per lineam masculinam: quæ verba comprehendunt hæredes in infinitum de linea. Præterea illud verbum in perpetuum & c. sine dubio est verbũ hñs tractum successiuum, ergo vr̃ q, ista conditio ad commodum Iuliani dicatur euenisse. & p hoc est rñsum ad allegata in contrarium. hoc ẽt multum expressè deciditur p tex. in d.l. in substõne, in fi. ff. de vulg. & pup. scđm vnum intellectum. quẽ ibi ponit Bal. Io. de Imo. & Pau. de Ca. Nam in d.l. in substõne, in princi. dr̃ q, si testõr substituit filio p hæc verba. quisquis mihi ex suprascriptis hr̃s erit, idem filio meo hr̃s esto, sufficit quò ad hoc vt admittatur ad substõnem, q, aliquo momento aliquis ex suprascriptis fuerit hæres testõris licet non durauerit: sed desierit esse hæres ante euentum casus substõnis, secus si testõr duos filios hñs. s. Caium puberem & Lucium impuberem ita substituit Lucio impuberi: videlicet si Lucius filius meus impubes decesserit. neq; mihi Caius filius meus hæres erit, Seius hæres esto. Nam tunc ad hoc vt excludatur substõ, nõ sufficit q, Caius aliquo momento fuerit hæres, sed requiritur q, durauerit vsq; ad tempus, quo euenit casus subõnis, & rõ diuersitatis inter dictos duos casus scđm Bal. & Io. de Imo. & Pau. de Cast. ibi. quia quò ad excludendam substõnem, & sic ad excludendum fauorem, non sufficit quem esse hr̃dem q̃cunq; : sed requiritur q, duret, vt ibi in fin. quo casu ad excludendum & admittendum substitutum & sic fauorem sufficit q, semel fuerit hæres, vt ibi in principio. ergo in ꝓposito quo ad excludẽdos hr̃des dicti testõris à substitutione, non sufficit q, aliquo momento remanserit de dicto Bartholomæo hæres p lineam masculinam, sed requiritur q, duret & istud satis me ad hanc partem inclinat. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iuliani. hic hæres testõris qui vendicat à filia hærede legatarij possessiones legatas tanquam finito legato.

b ¶ Linea. ad confirmandá erroneam conclusionẽ p̃cedentẽ sophistica vtitur tutela quia testator non est locutus de linea descendentium, sed de linea masculina simpl'r, quę incipit à p̃re vel primo stipite masculo. Et sicut in mathematicis linea non est seu non dr̃ posito primo puncto tm̃, sed incipit esse vèl dici addito scđo continuo puncto : & tñ non incipit à scđo sed à primo puncto sicut finitur in vltimo & non in penultimo, ita & hic vbi vocamus lineam ad similitudinem elementorũ mathematices, vnde hoc verbum apta metaphora mutuamur. incipit ergo linea cognationis à p̃r vel stipite, licet nondum dicat linea q̃diu solus est, vt ann. 1412. declaraui legens publicè arborem Aurelijs, præterea ẽt si dixisset testõr si non remaneneret hr̃s per lineam masculinam descendentium, adhuc idẽ esset q, filia includeret in linea: qa si neptis ex filio vel ꝓneptis ex nepote in ea includitur vt fatet Alex. num. 9. multò fortius filia ipsa legatarij seu alterius sub ea conditione grauati. Et sic concludo quòd Alex. malè contra filiam consuluit.

SVMMARIVM.

1 *Pretij paruitas & pactum de reuertendo arguunt simulationem & pacta insolita. nu. 2.*

3 *Contractus vsurarius vt probetur admittuntur & sufficiunt probationes, quæ in alia causa non sufficerent.*

4 *Testis non deponens de qualitatibus fundi, non probat. & nu. 5.*

6 *Testibus affirmantibus plus creditur quàm negantibus.*

7 *Pignoris in contractu nunquam præscribitur.*

8 *Error iuris non causat bonam fidem quò ad præscriptionem.*

9 *Mala fides probatur per vnum testem vel indicia.*

10 *Emptor censetur malæ fidei, quando emit citra dimidiã iusti pretij.*

11 *Titulum habens ab authore malæ fidei, non præscribit.*

CONSILIVM LIIII. Vide cons.46.li.3.

Aliud Summarium.

¶ Primum dubium est an pactum de retrouendendo cum minoritate pretij faciat præsumi contractum vsurarum.

¶ Scd̄m, an pars quæ vult q, sibi retrouendatur, possit excludi præscriptione temporis prædicti, & di.

¶ Tertium est dubium, nunquid legatarius prædicti facientis pactū de retrouendendo vigore dicti legati, qui tenuit rem q̄ debebat retrouendi, dicatur præscripsisse, & dicitur q, non.

IRCA primum dubiū plura ꝓ & contra adduci
possunt: verum, qa passus plurimum tritus est
& res coram doctissimo agitur, paucis expediá.
dico igitur † q, paruitas pretij & pactum de re-
1 uēdēdo arguūt contractū simulatū, & verè fuis-
se contractū pignoris aliter initū in fraudē vsurarū, dato q, nō
2 constaret † emptorem esse solitum fęnerari, hoc præcisè voluit
gl. in c. conquestus, de vsuris, quæ adhoc reputatur singularis,
mota per text. in c. ad nostram. de emptio. & vend. vbi Papa se
a fundat ex dictis duabus [a] circumstantijs, videlicet ex iniusti-
tia pretij, & pacto de retrouendendo intra certum tempus, &
hoc qn̄ resolutio contractus venditionis pendet à facultate vē
b ditoris [b] prout in casu nostro, & hoc est quod audacter firmat
Ant. de But. in c. illo vos. de pig. Idem ibi tenet Ioá. de Imo. di-
cens secus esse vbi facultas resolutionis contractus venditio-
nis pēderet à potestate emptoris, vt in casu dicti. c. illo vos. qa
tunc si non concurrerent nisi dictæ duæ circumstantiæ: tunc
non præsumeretur contractus simulatus & vsurarius, & ita di-
cit procedere opi. Cy. in l. 3. C. plus valere q, agitur istam opin.
etiam tenuit Archi. in c. pleriq; 14. q. 3. & Hosti. Anto. de Butri.
& Ioan. de Imo. in d. c. ad nostram. Idem tenet do. Abb. in d. c.
conquestus. Fortificantur ex his quæ dicit Bald. in rubr. C. de
vsur. & fruct. lega. in fi. vbi dicit q, si vendidi tibi fundum cum
hoc q, post certum tp̄s deberes mihi reuendere contractus red
ditur suspectus si concurrat immoderata quantitas redituum
allegat notata per Arch. in præalleg. c. pleriq;. & sic nihil aliud
voluit Bal. nisi, q, si pretium est modicum respectu valoris rei
& redituum q, tunc concurrente pacto de retrouendendo prę
sumatur contractus suspectus, hoc aūt q, pretium fuerit iniu-
stum habito respecto ad valorem rei & ad reditus, deponunt
apertè testes pro parte agentis producti: & ista opinio videtur
* magis * communis, quæ etiam in dubio (cum sit magis tuta
ꝓ salute & exoneratione animarum) est amplectenda. c. iuue
nis. de sponsa. Concurrit & alia coniectura tradita per Io. An.
in præalleg. c. ad nostram. vbi dicit q, inter alias fraudes, quib.
vtuntur fœneratores in fraudem vsurarum contrahentes est
ista videlicet: quia vbi emunt rem aliquam cum pacto de re-
uendendo, nolunt q, de ipso pacto de reuendendo appareat in
c instrumento venditionis, sed in alio [c] de per se ꝓut seruatum
fuit in casu nostro. Concurrit etiam alia coniectura: quia in il
lo instrumento in quo promittit emptor reuendere intra cer-
†3 tum tempus, actum est q, de † tali reuenditione ad melioris
2 gabellæ solutionem teneretur reuendens: † quæ sunt pacta in
solita in veris venditionibus, & per consequens tantò magis
arguunt cōtractum esse simulatum, vt no. Bal. in l. emptione.
C. plus valere q, agitur. allegat in argumentum no. per. glo. in
l. si quis sub conditione. ff. de condi. institu. & idem Bald. in l.
etiam. C. de executio. rei iud. Concurrit ét ꝓbatio testium qui
dicunt q, publicè dici audiuerunt q, talis cōtractus celebratus
cum domina Minotia fuerit contractus pignoris, & q, Mino-
tia dixit q, mutuauerat libras ducentas Bon. super dicta pos-
sessione, vt deponunt testes agentis, maximè tertius & quar-
3 tus. † Nam ad ꝓbandum contractum vsurarium, admittun-
d tur & sufficiunt ꝓbationes, [d] quæ in alia causa non essent om-
nino sufficientes propter excogitatas calliditates quæ in con-
tractibus fœneratorijs committuntur. vt no. Io. An. in c. ex lite
ris, de iureiurand. & in c. 2. eod. tit. lib. 6. & Pau. de Liaza. in di
sputatione sua incipiente, Contra instrumentum debiti op-
ponitur, & per Pe. de Anch. in d. c. ad nostram. Si ergo contra-
ctus fuit simulatus, & censetur fuisse contractus pignoris; se-
quitur q, ex tali contractu nullum fuit translatum domini-
um, nec possessio per venditorem. l. emptor. & ibi not. ff. de a-
qua plu. arcen. & in proposito nostro patet in d. l. emptione.
C. plus valere quod agitur, & ibi doc. maximè Bal. non dubiū
ergo q, potuit dictus Zacarinus velut dominus dicti fundi a-
gere rei vendicatione seu publiciana, contra possessores dicti
fundi, ét dato q, dicti possessores habuerint causam à dicta Mi
notia emptrice, vt est casus scd̄m intellectum Ioan. Andr. in c.
cum constet. de pigno. Præterea agitur etiam per Zacarinum
in dicto iudicio contra hæredes vniuersales dominæ Minotię,
& narratum est dictum Zacarinum fuisse deceptum vltra di-
diam iusti pretij, & petitur contra hæredes iustitia ministrari,
& probatum est per plures testes, videlicet per quinque quod
dictus fundus erat communis æstimationis librarum qua-
dringentarum & vltra, per quæ verba dicitur probatum esse
rem fuisse venditam minus dimidia iusti pretij & valuisse vl-
tra 400. libras & in specie no. Bal. in l. 2. C. de rescin. vend. & in
aliquibus lecturis habet corruptè, vt apparet per Ioan. de Imo.
in c. penul. de emptio. & vendit. & sic videtur. q, competat re-
medium. l. 2. C. de rescin. vē. s. vel q, suppleatur Zacarino iustū
pretium vel res reddatur, vt ibi & in c. cum causa. de empt. &
vend. Nec obstant testes recepti & producti per partem aduer
4 sam: quia nihil probant. † Nam primus testis interrogatus in
causa scientiæ & super interrogatorijs partis aduersæ dicit qd
vidit dictum fundum semel tantùm cum vna domo ruinosa,
& quod postea nunquam vidit nec deponit se vidisse tempo-
re quo fuit factus contractus dictæ imaginariæ & simulatæ vē
ditionis: & sic cum non deponat de qualitatibus ipsius fundi
tempore venditionis. non dicitur necessariò seu concluden-
ter probare. nam contingere potuisset: quia tempore celebra-
tæ venditionis fuisset ibi nouiter ædificata pulchra domus,
quam testis tunc non vidit. cum tunc non fuerit in fundo, hęc
habentur ex no. p Bar. in l. 2. post gl. C. de rescin. vend. & Bart.
in l. fi. C. de prædi. & omnibus rebus nauicu. lib. 11. Et in specie
Bald. in d. l. 2. per text. in d. c. cum causa. de emptio. & vendi. in
verbo, venditionis tempore, & in c. cum causam quæ inter E-
conomum, in verbo, venditionis tempore, de testi. & l. si vo-
luntate. C. de rescind. vend. & no Barto. & Ang. in l. pretia. re-
5 rum. ff. ad l. Falcidiam. ex his etiam patet † q, secūdus testis par
tis aduersæ nihil probat: quia super interrogatorijs partis no-
stræ interrogatus respondit se nescire an de anno venditionis
dicta possessio esset broliua & bene auidata: & sic patet q, ig-
norabat qualitatem rei & reditus: ergo non potest deponere
de valore eius, vt l. pennl. ff. de rebus eorum. l. si fundum per fi
deicommissum. in principi. ff. de legatis. 1. & l. Imperator. ff. ad
Treb. & not. Bartol. in d. l. pretia rerum, & alij in locis suprà,
proximè allega. Tertius testis partis aduersæ etiam nihil pro-
bat patet: quia dicit q, nunquam vidit in dicta possessione ex
tare domum, cuius contrarium apparet per instrumentum
venditionis. Non obstant aliqua instrumenta producta per
partem aduersam ad probandum valorem dictę possessionis:
quia illa instrumenta deponunt de alijs temporibus: & sunt
singularia, & diuersa. nec est probatum quod illæ possessio-
nes de quibus in dictis instrumentis essent eiusdem qualita-
tis, cuius erat ista possessio, vnde non probant, vt not. gloss. &
docto. in d. l. 2. C. de rescin. vend. & ibi expresse Bal. & Ioan. de
6 Imol. de emptio. & vendi. † Item semper plus creditur testib.
affirmantibus valuisse vltra libr. 400. quàm testibus neganti-
bus tantum valuisse, vt not. glo. in l. diem proferre, §. si plures.
ff. de arbit. & not. in c. 1. de præscriptio. in 6. & Archid 3. q. 9. ni-
hilominus. & in specie Bald. in d. l. 2. C. de rescind. ven. & Imo.
7 in c. pen. de emptio. & vendi. ¶ Quo † † ad secundum dubium
†4 de exceptione præscriptionis, respondetur faciliter pluribus
modis, & primo quod à tempore dictæ Minotiæ non potuit
e inchoari præscriptio: [e] quia ipsa erat in mala fide, ratione di-
cti contractus, qui fuit & esse fingitur simulatus, & sic fuit
contractus pignoris per quem contractum pignoris res reti-
netur nomine pignorantis, & nunquam currit præscriptio. l.
malè agitur. C. de præscripti. 30. annorum. imò si præscribe-
ret, diceretur præscribere ad commodum pignorantis. l. serui
nomine. ff. de vsucapioni. l. 1. §. seruum qui pignoris & l. pig-
noris. ff. de acquiren. possess. & sententia rei alienæ semper
impedit initium præscriptionis. c. fin. de præscrip. & c. possess.
de regu. iuris in 6. & hoc de iure canonico quòd attendendum
est cum agatur de materia peccati vt in iuribus proximè alle-
ga. not. & dato quod diceretur quod domina Minotia potuit
ignorare dictum contractum non esse licitum, potuit æsti-

mare

8 mare q, contractus valuerit. Rñdeo † q, error iuris non causat bonam fidem quò ad præscriptionem, vt l. nunquam. in prin. & l. si fur. §. 1. & l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. 11. q, est verum ét in præscriptione longissimi temporis, vt ꝓbat gl. iuncto tex. in c. apostolicæ. de don. & Arch. 10. q. 3. quia cognouimus. & Pau. de Liaza. & Io. de Lig. in clem. 1. de reb. eccl. nō alie. Item in dubio præsumitur scientia iuris, nisi de ignorãtia doceatur. l. legès sacratissimæ. C. de legibus, & l. si hæres ab eo. in fi. ff. ad Treb. quã. l. ad hoc inducit Bald. in l. non fatetur. ff. de confes. licet sit verum q, facilius ꝓbetur ignorantia iuris in muliere quàm in masculo. ita dixit Bar. in l. fi. C. de iur. & fac. igno. p l. cum de indebito. §. primo. ff. de ꝓbat. & l. si adulteriũ cum incestu. §. 1. de adul. & l. 1. in fi. ff. de eden. & l. 2. §. fi. de iu. fi. de mala fide etiam ꝓbatur p testes, qui dicunt q, Minotia dixit, ego mutuaui libras ducentas super dicta possessione: licèt enim pars non fuerit præsens illi assertioni, hoc non fuit necesse ad ꝓbandum malam fidem, vt not. Bart. in l. Celsus. ff. de vsucap. dum quærit qualiter ꝓbetur mala fides. Nam mala fi-
9 des ꝓbari pōt p sola indicia, vt est tex. not. ibi Bal. in l. pe. C. de euic. & not. Ang. in l. 1. C. de vsuca. transfor. & in l. super longi. C. de præscr. long. temp. Sed cui dubium q, ét vnicus testis facit indicium, vt no. gl. & doc. in l. si quis. C. ad l. Iul. maiest. & in l. maritus. ff. de quęst. & plenè Bar. in l. 2. §. item Cornelio. ff. de qō. & in l. admonendi. post gl. ff. de iureiu. dato ét q, dictus contractus non fuisset simulatus, sed verus: tñ quia erat rescissibilis dictus contractus per remedium dictæ. l. 2. C. de rescin.
10 vend. quia deceptus fuit vendens in dimidia iusti pretij: † iō dicta emptrix debet censeri malę fidei, qñ scit contractum posse rescindi, adeo q, non præscribitur: ita signanter decidit Ioã. de Imo. in c. apostolica, de dona. super gl. in verbo, præscriptione, ad hoc inducit. l. in causę. la 1. §. interdum cum seq. ff. de mino. licèt Ant. de Bu. in d. c. apostolicæ, dicat se non recordari vbi hoc sit decisum in iure, & non decidit. Insuper tot & tanta tpa deducenda sunt ex forma statorum decursu dictæ præscriptionis à dicto tempore anni 14.21. vsq; ad tps motæ litis q, nō esset completa præscriptio. 30. ann. ¶ Quo aũt ad præscriptionem quam allegarent Gaspar & Isabeta velut possidentes iusto tit. & bona fide, in qua præscriptione inter præsentes sufficeret tps decem annorum, iuxta. l. emptor. & l. pe. C. de pręscr. lon. temp. Rñdetur pluribus modis, primò q, allegant hre titulum legati à dicta Minotia, quæ fuit in mala fide vt probaui s.
11 Sed † ita est q, habens titulum ab authore malæ fidei non præscribit longo tpe. s. spatio. 10. annorum vel 20. vt in aut. malæ fidei. C. de præscr. long. temp. Præterea non est ꝓbatum, quo ad Gasparem & Isabetam, quo tempore decesserit Minotia. & sic quo tpe inceperit possidere cum ti. nam lega. sumit vires à tpe mortis testoris. l. à Titio. ff. de fur. l. legatum. la 2. ff. de leg. 2. l. huic scripturæ. ff. ad l. Aquil. in prin. & plenè in l. si tibi homo. §. cũ seruus. ff. de leg. 1. & in l. si quis ita hæreditatem. ff. de cōd. insti. Item obstat dictis Gaspari & Isabetæ deductio tēporum, de quibus suprà dictum est. Item q, plus est, allegatus titulus legati habetur pro non titulo; quia codicilli in quibus dicit̃ factum esse legatum, non sunt in memorialibus & ex forma statutorum sunt nullius effectus, sed ita est q, titulus reprobatus non tribuit iustam causam præscribendi. l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. 11. & l. fi. §. fin autem. C. cōmunia de leg. & c. dudum. el 1. de deci. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Duabus. Idem Raph. Fulg. consi. 134. in q. versa. Io. Ana. con. 58. Visis Barb. con. 51. lib. 1. Bertr. consi. 86. lib. 1. con. 219. Cũ scriberẽ. consi. 235. Pretij vtilitas. consil. 287. cum præsupponatur. lib. 2. conf. 111. ponitur in facto. lib. 3. Matth. Afflic. deci. Neap. 65. sed im[illegible]quirantur plures, vt tres præsumptiones tenent Iac. de Are.[illegible] plus va. q, agi. Pau. consi. 74. libr. 2. Cæpol. tra. de simu. contra in 6. casu prin. Cor. consi. 346. lib. 1. Alex. s. lib. 5. consi. 28. nu. 4. s. lib. 4. consi. 109. in fine. consi. 119. nu. 4. Soci. consi. 248. lib. 2. & melius vt dixi consu. Parisi. §. 184. nisi tanta esset vtilitas q, esset longè intra dimidiam iusti pretij, idem q, tres præsumptiones requiruntur. tenet Conra. tra. de cōtract. q. 84. concl. 3.

b Venditoris, dicendum erat econuerso, ideo prima facie existimaui literã hanc corruptã, & hic loco venditoris legendũ emptoris & econuerso in quarta sequenti linea, donec legi Imol. in d. c. illo vos. vbi eodẽ loquit̃ sicut refert hic Ale. ego verò horum impuditatẽ miror qui errant ét in sensu cōi. quid enim sensibilius. Quia tãto melior est venditoris seu indigẽtis cōditio quanto liberiorem hẽt facultatẽ adiuuãdi & quãto magis hoc pendet à sua facultate, ergo tantò minus cōtractus est suspectus & vsurarius. Contrarium autem est qñ facultas est in ptãte emptoris seu creditoris, & sic cōcludo q, Ale. hic malè cōsuluit. at si tanta esset vilitas pretij q, esset longè intrà dimidiã iusti pretij, & quantitas fructuum relata ad pretium excederet rõnem vsuræ permissæ seu redituum vulgo permissorum: tunc non obstante libera facultate redimendi data venditori apparet esse fraudem aduersus limitationẽ redituum vel vsuratium. q̃ excessu cessante, tm̃ abest vt cōtractus pp liberã redimendi facultatẽ venditori datã vitiet̃ vel suspectus reddat̃ vt inde magis iustificetur, quicquid nonnulli contrà dixere.

c ¶ Alio. q, fraudem auget. Cor. consi. 41. lib. 3.

d ¶ Probationes. s. lib. 2. consi. 24. consi. 52. Fel. rub. de ꝓba.

e ¶ Præscriptio. s. lib. 2. consi. 73. & q, non currat in materia vsuraria plenè dixi in d. tra. vsur.

CASVS Statuto Bononiæ posito sub rubrica, de successionib. ab intestato ascendentium & collateralium, inter cætera cauetur mō & ordine iunctis: videlicet. Agnati namq; masculi transuersales seu alter ex illis vsq; ad quartum gradum inclusiuè, gradum numerando in qualibet parte nostrorum statutorum scđm ius ciuile, ꝓferantur oĩbus fęminis transuersalib. agnatis, ét ĩ. dictum gradum existentibus, ꝑterq; pſonæ defunctæ sororib. vtrinq; coniunctis, vel ex parte tm̃, vel filiab. fratrum masculorum pſonæ defunctæ simr̃ coniunctorum, saluis dispositis in hoc statuto: & saluo si ipse vel aliqua eorum cōcurrerent cum patruo seu patruis defunctæ pſonæ, q̃ casu cum eo seu eis pariter admittantur nisi in bonis peruentis, vt s. ad defunctam personam à mr̃e vel coniuncta pſona per matrem dictarum sororũ vel filiarum, in quib. ius cōe seruet̃. & ét ꝓdicti agnati præferent̃ omnib. transuersalib. cognatis ét masculis, & ét in ius agnationis translatis, exceptis bonis quæ ad defunctam pſonã peruenerunt ex dote vel titulo lucratiuo vt dictum est à matre vel coniũcta pſona per matrem defunctæ personæ in quib. ius cōe seruetur, nisi filij masculi vel fœminæ vel alij liberi sororum vtrinq; coniunctarum cōcurrerẽt cum fratrib. maribus defunctę pſonæ vtrinq; coniũctis, seu eorum liberis masculis vel alter eorũ: quo casu ipsi fratres vel liberi eius in dictis bonis præferantur. ¶ Modò Petrus decessit relicto Ioanne fratre patruele in quarto gradu, & Colao fratre vterino in scđo gradu. Rñ. Alexander q, Ioannes præfertur & excludit Colaum, exceptis bonis obuentis defuncto à matre vel coniunctis per matrem.

CONSILIVM LV.

VIso dicto themate & integro statuto sub rubrica de successionib. ab intestato ascendentium & collateralium: puto casum istum esse in statuto ꝓdicto apertissimè decisum. Nam cũ statutum velit q, agnati masculi transuersales seu alter ex illis vsq; ad quartum gradum inclusiuè, facta computatione graduum secundum ius commune præferantur omnibus transuersalibus cognatis etiam masculis, & etiam in ius translatis agnationis: exceptis certis bonis quæ obuenissent à matre vel coniuncta persona per matrem & ita est quòd dictus Ioannes frater patruelis dicti Petri defuncti erat coniunctus dicto Petro in quarto gradu. l. iurisconsultus. §. quarto gradu. ff. de gradi. & instit. eo. §. quarto gradu. & dicitur agnatus, vt iustit. de legitima agnato. success. circa principi. & l. sunt autem. ff. de legi. tuto. & non tractatur de bonis obuentis defuncto à matre vel à persona coniuncta per matrem, & dictus Colaus qui erat frater vterinus dicto Petro. & p consequẽs erat sibi cognatus vt in prællegata. l. iurisconsultus. post princip. & §. cognationis. & licet hic per Iustinianum frater vterinus fuerit translatus in ius agnationis, vt l. meminimus. C. de leg. hære. tamen statutum adhuc vult agnatos prędictos præferri cognatis translatis in ius agnationis, qui propriè non dicuntur esse agnati, vt patet in d. l. meminimus, in verbo tanquàm cōsanguinei. quæ dictio tanq̃, est nota improprietatis. c. solitæ.

& ibi

&ibi gloss. in verbo, tanq̃: extra de ma. & obe. l. pecuniam. ff. si
cer. pet. no. Bar. in l. 1. in fi. princ. ff. de offi. eius cui mand. est iu-
1 risdi. †Et q̄ isti translati in ius agnationis non sint propriè a-
gnati, nec comprehendantur sub statuto faciente mentionem
de agnatis, no. Bal. in l. lege. in fi. & in d. l. meminimus. C. de le
gib. hr̄di. & in c. 1. in agnatus vel filius, in vsibus feudorum, &
statutum hoc clarè exprimit in casu nr̄o. Accedit ad confirma-
nã p̄dictorum decisio Io. And. in addit. Spe. in tit. de success. ab
inte. in rub. & Bal. in l. scimus. in princi. in 7. q. C. de inoff. test.
2 vbi sequendo disputationem Ia. de Are. † dn̄t q̄ si statutum di-
sponat q̄ frater posit repellere sororem à succesione patris: &
& contingat decedere auũ relicta nepte ex filio p̄defuncto, &
nepote ex alio filio prædefuncto, nihilominus dictum statu-
tũ vendicabit sibi locũ in dicta nepte & nepote qui adinuicẽ
sunt frater & soror patrueles, & sic frater & soror appellantur,
3 vt in d. §. quarto gradu, & ẽt appellatione patris de q̃ fiebat mẽ
tio in dicto eorum statuto comprehendebatur auus. l. iusta. ff.
de verb. sig. ergo sc̄d̄m eos cum verba statuti patiantur, pote-
rit dicta neptis excludi à nepote eam dotante, & huic conclu-
sioni conuenit ẽt mens statuti sc̄d̄m eos, vt agnatio conseruet̃
p quam conseruatur dignitas familiæ. l. 1. §. si seruus. ff. de vẽt.
4 spi. & argu. ff. de leg. 1. l. ab omnib. circa principium. †Et fami-
lia ppriè consistit in agnatis. l. pnuntiatio & l. familiæ. ff. de
verb. sig. & sic eos sc̄d̄m eos inspecta rõne statuti. Idẽ debet esse
in dictis fratre & sorore patruelib. q̄ est in fratre & sorore sc̄di
gradus. qa vbi rõ statuti vel consuetudinis locum hẽt, ibi ẽt hr̄e
debet locum statutum vel consuetudo. l. 1. cum ibi not. C. quæ
sit lon. consue. & in l. de quibus. ff. de legib. & iõ dictum statu-
tum in §. dicti verò fratres &c. velitq; fratres vtrinq; coniun-
cti, vel ẽt ex patre tm̃. præferantur fratribus & sororib. vterinis
tantum: & sic voluit statutum inducere q̄ agnati. id est fratres
ex latere patris tm̃ præferrentur fratribus vterinis, id est cogna
tis, ẽt in bonis quæsitis à defuncto, cuius contrarium dispone
bat ius cõe, vt in auth. post fratres. la 1. cum gl. C. de legi. hære.
& no. in aut. itaq;. C. communia. de succes. apparet præsertim
inspecta rõne dicti statuti q̄ intentio ipsius statuti præferentis
fratres ex latere patris ipsis veterinis fuit velle ẽt p̄ferre fratres
patrueles ipsis fratrib. vterinis, vt dicunt Io. Andr. & Bal. in di-
ctis locis. Ex quib. breuiter concludo dictum Ioannem p̄fato
Colao p̄ferri debere in succesione. Alex.

CONSILIVM LVI.

Vide suprà libr. 2. consi. 75. quod hic duplabatur.

Consilium. 57. Lege. suprà, libr. 3. consi. 68. quod hic dupla
batur.

Consilium. 58. Lege. s̃. lib. 2. consi. 72. q̄ hic duplabatur.

CONSILIVN LIX.

VISIS verbis dicti instr̄i, & consideratis casib. con
tingentib. de quib. in themate, concludo breui
ter in primis q̄ hr̄des Dn̄ici non pn̄t petere vltra
tertiam de reb. acquisitis & appropriatis post di
ctum instr̄m compositionis & transactionis, &
iste casus est clarè & formaliter decisus ex verbis dicti instr̄i in
ver. Item q̄ de omnib. & singulis bonis acquirendis in futurũ
1 p dictas partes &c. †Et idem dico de reb. quæ dicti transigen-
tes post dictam transactionem conduxissent ad longum tp̄s, &
sic acquisiuissent vtile dn̄ium, iuxta. l. 1. in fi. cum l. sequ. & ibi
no. ff. si ager vecti. vel emph. pet. & in c. 1. de inuest. de re alien.
fac. & l. 1. §. q̄ aũt ait, & ibi no. ff. de superfi. & intelligitur tem-
pus decem annorum esse longum tp̄s q̊ ad istud ppositum, vt
plenè p glo. & do. in d. §. q̄ autem ait. ẽt in d. l. 1. in fi. cum l. seq.
ff. si ager vecti. & in cle. 1. de ele. & no. do. in l. si. filio. §. fi. ff. sol.
ma. cum si. idem ẽt si conduxissent ad modicum tp̄s. † nam il-
2 lud ius conductionis, & actio quæ competit p tali conductio
ne & obligatione veniunt appellatione bonorum. l. bonorũ
appella. §. in bonis. & l. princeps bona. ff. de ver. sig. l. si legatus
§. si qs bona. ff. ad Tre. p Bar. in l. Quintus. §. argento. ff. de au.
& arg. leg. Et sic illud ius conductionis debet spectare ad hæ-
redes Dn̄ici p tertia parte ex his patet q̄ iura locationum & cõ
ductionum factarum post dictum instr̄m debent q̄ tertia spe
ctare ad hæredes Dn̄ici, de reb. verò immobilib. acquisitis an-
te dictum instrumentum constat q̄ hæres Dn̄ici non debet ha
3 bere dimidiam ex forma eiusdem instrumenti. Quantũ † aũt
ad dictas libras centum & septem exactas aut debitas ipsis fra-
tribus in vita Dn̄ici: puto q̄ seruari debeat illud q̄ disponitur
in dicto instr̄o. in ver. item q̄ oẽs & singuli vsusfructus & in-
troitus percipiendi deinceps per dictas partes ex omnib. suis
bonis & rebus tam mobilibus q̃ immobilibus vsq; ad diem &
tp̄s mortis dicti Dn̄ici & dictæ diuisionis fiendæ inter eos sint
& debeant. ac intelligantur communes esse, prout erant ante
præsentem transactionem compositionem &c. Cum ergo quã
titas librarum centum & septem, quę præstanda erat dictis fra
trib. & Dn̄ico locatoribus per dictum conductorem occasione
fructuum percipiendorum, censeatur esse de fructibus: quia
pensiones debentur annuatim. sicut & annuatim fructus per-
cipiuntur. l. diuortio. §. si vir. & q̄ ibi Bal. ff. solu. mat. iuncta. l.
vsufructu legato. §. 1. & l. defuncta. ff. de vsufr. & expresè in l.
si nauis. ff. de rei ven. cum sim. Nec ad hoc obstat q̄ verba præ-
dicti capituli loquantur de vsufructib. percipiendis in bonis
& rebus suis. & istæ res quæ fuerunt conductæ per dictos fra-
4 tres & Dn̄icum. non dicebantur suæ. l. Quintus. §. argento. ff.
a de au. & ar. leg. l. solum. §. meum. ff. de rei vendic. † quia rn̄deo
q̄ illud est verum, qn̄ illud pnomen suum, pfertur extra [a] di-
spõnẽ vl̃em, vt si quis dixerit: lego argentũ Mæuij vel seruos
meos, vt ibi. & l. seruos. cũ l. seq. ff. de leg. 2. secus si in dispõne
vniuersali facta per hæc verba videlicet de oĩb. reb. & bonis, p
ut fuit in proposito: quia tunc veniunt ẽt q̃ non erant in dn̄io
disponentis, & quæ non poterant vendicari, vt no. Bal. in rub.
C. de verbor. sign. vbi dicit q̄ veniunt ẽt ea quæ de facto tene-
bantur. alleg. dictam. l. nam q̄ §. fi. iuncta. l. cogi. in princ. ff. ad
Treb. quia illa verba ex rebus & bonis &c. sunt latissima ver-
ba. d. l. bonorum. & l. rei appellatione. ff. de verb. sign. & istud
etiam expresse voluit Bal. in l. 1. in versi. vlti. not. ff. de statu ho-
mi. Et ita etiam colligitur ex doctrina tradita pet Barto. in di-
cto §. argento, vbi vult q̄ illa verba referantur ẽt ad res p quib.
est nobis obligatus seu actionem habemus, vt ibi per eum, &
per Ang. in præalleg. l. si legatus. §. 1. bene facit id q̄ concludit
Feder. de Senis in consi. 279. incipiente: Quidam in suo testa-
5 mento &c. † vbi dixit q̄ ista verba in fundis vestris &c. appo-
sita in priuilegijs possunt verificari non solum in fundis ad
vos spectantibus rõne dominij vel quasi, sed etiam ratione iu
risdictionis vel alterius subiectionis, vel curæ aut gubernatio
nis, ad hoc inducit text. in c. olim causam, de resti. spo. cum cõ
cordantijs, vt ibi plenius per eum, & si pręsupponeretur quod
dicti fratres & Dominicus conduxissent illas res ad longum
tempus, clarum est quod venirent sub illis verbis in omnibus
suis bonis & rebus, quia dicuntur spectare ratione vtilis domi
nij: & quòad vtilem rei vendicationem ad ipsos conducto-
res: & sic stabit conclusio quod quantitas dictarum librarum
centum & septem, sicut & alij fructus debiti vel percepti viuẽ-
te Dn̄ico debebũt in ista diuisione communicari inter omnes
prædictos, sicut & communicabantur ante dictũ instr̄m tran-
sactionis, vt expresè continetur in instr̄o: & si aliter non ap-
pareret qual̃r communicabant dictos fructus ante instr̄m trã
sactionis, tunc dicendum q̄ de iure communicari & diuidi de
bent per capita inter prædictos, vt declarat Bal. in l. 1. in 12. q.
†1 † C. pro socio. & in l. si patruus. in pen. q. C. communia vtrius-
que iudi. & in tractatu suo de duobus fratribus: & quia non
referatur in dubium, an appareat qualiter cõicabantur fruct⁹
6 an̄ dictum instr̄m vel non, ideo in hoc nõ insisto. † Quantum
autem ad dimidiam pecuniarum q̃ reperiebantur in domo, &
penes ipsos fratres tpe mortis Dn̄ici: rn̄deo q̄ si istæ pecuniæ
fuerunt exactæ à debitorib. creatis post dictũ instr̄m, vt verbo
constat, tunc fert̃ & constat q̄ hęredi Dn̄ici deberet̃ tertia pars:
quia iste casus decidit̃ formaliter ex verbis dicti instr̄i in ver.
item q̄ de oĩbus & singulis bonis acquirendis & [illegible] i ãt non
constaret q̄ fuerint exactæ à debitoribus creatis [illegible] dictum in
str̄m vel post: tunc posset esse dubium cui incumbat onus p-
bandum, an hæredi Dn̄ici q̄ fuerint acquisitæ pecuniæ ante
instr̄m, seu exactę à debitorib. creatis ante dictum instr̄m, an
verò incumbat onus dictis fratribus probandi q̄ sint acquisi-
tæ post instr̄m. & ista est qõ quam decidit Bal. in l. fi. §. fi. C. de
7 app. vbi † dicit q̄ si testator legauit mihi vestes suas. quo casu
b intelligitur de vestibus quas habebat tempore testamenti, [b]
non de illis quas acquisiuit post, vt l. si ita. ff. de aur. & arg. leg.

& lega-

&legatarius petat vestes oẽs, & dicit q̃ oẽs hẽbat testõr tpe testamenti: hæres aũt dicit q̃ non: cui incumbat onus probãdi. †2 & vr̃ Bal decidere † q̃ incumbat actori onus ꝓbandi: qa cum ipse fundet petitionẽ suã ex tpe, debet tempus illud probare. l. eum actum. cum ibi no. ff de neg. ge. l. mr̃e. C. de ꝓba. & in cle. fi. cũ ibi no. ff. de rescri. & ita in terminis ẽt decidit Lud. Ro. in l. non solũ. §. sed vt ꝓbari. ff. de ope. no. nun. in additionib. nouis, & latius disputat ipse in l. in illa. ff. de ver. ob. vbi dicit q̃ istum passum nõ reperit in terminis specificatum. & tunc non fuit memor q̃ Bal. tetigerat in d. l. fi. §. fi. & finaliter Rom. in d. l. illa. post multa argumenta ꝓ & contra concludit ẽt q̃ onus ꝓbãdi incũbat actori nõ aũt reo. mouet maximè ex his q̃ not. Bar. in l. si inter. in fi. ff. de reb. dub. & in l. 1. §. non aũt. ff. de bo. pos. scd̃m tab. & per no. p gl. in c. nulli dubium. 12. q. 5. & adde gl. in l. cũ oportet. in prin. in verbo, eius substãtia. i fi. C. de bo. q̃ liberis. & gl. 12. q. 1. c. sint manifestè. & si per hæredẽ Dñici ꝓbaretur q̃ sint acquisitæ añ dictũ instrm̃: tunc tales pecuniæ & oẽs aliæ res mobiles acquisitæ añ dictũ instrm̃, & noĩa debitorum acquisita ante dictũ instrm̃ remanserunt cõia, eodẽ mõ q̃ erant ante dictum instrm̃: qa de hoc non reperio in instro prædicto fuisse dispositum. sed solum fuit dispositũ de reb. immobilibus acqsitis aute dictum instrm̃: qa fuit actum q̃ deberẽt Dñicus & eius hæres hr̃e dimidiã & simĩr bene facit dispositũ q̃ de omnib. bestijs q̃ reperirentur tpe diuisionis Dñicus hẽret tertiam, de alijs verò reb. acquisitis añ dictum instrm̃ exceptis immobilib. & dictis bestijs non fuit ꝓuisum: & sic ille casus omissus remanet in dispõne iuris cõis. l. si extraneus. ff. de condi. ob cãm. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. ma. & sic deberent tales res mobiles & noĩa debitorum & alia acqsita ante dictum instrm̃ exceptis bestijs & immobilib. esse cões & diuidi pro ea portione, ꝑ qua erant cões ante dictum instrm̃. Qualiter aũt & ꝓ qua rata essent cões ante dictum instrm̃ mihi non præsupponitur in puncto: vñ habuerit originem eorum cõio, nec talia præsupponuntur ex quib. mihi constare posit pro quanta
8 parte ad quemlibet prædictorum dicta bona ante dictum instrm̃ spectarent. † Quantum aũt ad pecunias tractas post dictum instrm̃ occasione fætuum dictarum bestiarum venditarum, constat q̃ debent esse cões, eo modo q̃ erant ante dictum instrm̃, & ꝓ rata cõionis quæ spectabat ante dictum instrm̃ ad dictũ Dñicum ꝓ ea rata debet assignari dicto suo hæredi. quia hoc est decisum p illa verba instri, in ver. Item q̃ oẽs & singuli vsusfructus &c. vbi est ꝓuisum, q̃ fructus percipiendi ex oĩb. suis bonis & reb. tam immobilib. quàm mobilib. vsq; ad diem mortis Dñici & dictæ diuisionis faciendæ sunt communes ꝓ
9 ut primò erant. † Nam sub appellatione fructuum rerum mo-
†3 bilium † veniunt etiam fructus rerum mouentium, id est animalium. l. mouentium. ff. de verb. sig. & idem est in omnibus alijs fructibus. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Extra. Adhuc idem nisi disponens habeat tm̃ partem in re ut contra communem dixi in consu. Paris. §. 1. gl. 5. nu. 18.

b ¶ Testamenti. j̃. e. consi. 171. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *In obligatione requiritur quod interueniat stipulatio.*

2 *Per delegationem inducitur nouatio primi debitoris.*

CONSILIVM LX.

¶ Fideiussio per quæ verba contrahatur.

VISO titulo q̃stionis pmissę, & duob. elegantissimis cõsilijs celeberrimorũ dñorũ consulẽtiũ expediã me paucis: qm̃ copiosè ab eis scriptum est. Cõcludo igit̃ dictum Nicolaũ posse se tueri ꝓ dictis quinquaginta ducatis ex summis & quantitatib. p dictum Martinum datis dicto Francisco, q̃ sic ondit̃: de obligatione & ꝓmisione facta per dictum Nicolaum Francisco apparet p scripturam priuatam manu Martini, cui se sub scripsit dictus Nicolaus, in qua scriptura (vt in themate narratur) apparet & continetur in effectu q̃ dictus Nicolaus pro dicto Martino promisit soluere florenos quinquaginta ad terminum sex mensium: per quam ꝓmisionem ita simpl'r factã intelligitur dictum Nicolaum ꝓmisisse vt fideiussorem seu accessorium intercessorem Martini, oĩa ẽm quæ cõueniunt obli
1 gationi fideiussoris videntur interuenisse: † nã requirit̃ q̃ interueniat stipulatio. l. blanditus. C. de fideiuss. l. stipulationũ aliæ. §. stipulatio. ff. de ver. ob. hæc. n. censẽt interuenisse: qa interuenit scriptura cũ verbo, ꝓmitto, quæ dr̃ ꝓbare stipulationẽ & pñtiam partiũ, vt in l. 1. cum ibi no. C. de contrahẽ. & cõmi. stip. l. Titia. §. idẽ rñdit. el. 2. ff. de ver. ob. cum ibi notatis p doc. §. si scriptum inst. de inu. stip. & ꝓ alio ꝓmisit, vt est natura talis obligationis, vt d. l. blanditus, in verbo ꝓ alio interuenires. insti. de fideius. in prin. & l. si ꝓ te. ff. mandati. & post obligationẽ debitoris principalis ex interuallo contractam põt intercedere fideiussor. l. si stipulatus sum à reo. ff. de fideius. l. si alienã. C. e. ti. bñ faciũt notata p gl. magistrã. in aut. de fideiu. in prin. & in l. in psonam. §. 1. ff. de pac. & in l. si vero nõ remunerandi. §. si post creditã. ff. mã. & in l. stichum. §. si qñ. ff. de sol. & no. in ꝓposito Io. de Imo. in l. delegare. la 1. ad fi. ff. de noua.
2 † Nec põt dici q̃ fuerit delegatio p q̃ induceretur nouatio & liberatio primi debitoris principalis. l. quis. §. interdum. ff. ad velle. & l. delegare. la 1. cum ibi no. & l. si rẽ. §. fi. ff. de nou. & in l. 3. C. eo. ti. qa non apparet q̃ dictus Nicolaus de mandato Martini & tanq̃ debitor eius dictam ꝓmisionẽ fecerit: vñ non põt dici delegatio, vt est tex. cum glo. in l. quis. §. si mulier apud in verbo, ꝓ scdo. ff. de velle. & patet in §. argentariorum. cum gl. in aut. de fideius & in ꝓposito nr̃o firmat Bal. in l. 2. C. de execu. rei iud. & Bal. in l. frustrà. C. de non nu. pe. & Ang. & Pau. de Ca. in l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. & Pau. de Ca. in d. l. delegare. & in l. singularia. si cer. pe. & in d. §. si mulier. saltem vbi in ꝓmisione facta p Nicolaum non sint adiecta illa verba, ꝓmitto loco Martini vel vice Martini: vt declarat Bald. in ꝑalle. l. fi. de exec. rei iud. & Io. de Imo. in l. pe. ff. de præt. stip. p dictam. l. delegare. & in pdictis casib. saluant opi. Bar. in l. singularia. cum concor. ff. si cer. pe. s. q̃ interuenisset delegatio fa-
a cta à debitore de campsore[a] hñte pecuniam debitoris delegãtis vel vltimò eẽt debitor: alias adiecta fuissent illa verba vice debitoris vel loco principalis ꝓducto p pdicta, hoc ẽt apparet sensisse Bar. p iura q̃ ipse allegat, q̃ in dictis casib. seu similib. loquuntur: aliàs aũt non vr̃ q̃ sit inducta nouatio interuẽtu nouæ psonæ. l. fi. C. de noua. & no. Bar. in consi. suo. inci. tertius, & Bar. in d. l. 2. & Sal. in l. ꝓ debito. C. de bo. autho. iud. poss. & in l. si filius. ff. ad macedo. cum concordantijs suprà allegatis hoc innuit manifestè tex. in d. l. fi. in verbo nihil penitus. nam dictio penitus, idem importat. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Campsore. j̃. lib. 7. consil. 173.

Consilium. 61. Lege. s̃. lib. 2. consi. 61. vbi plenius habetur.

¶ Consilium. 62. Lege correctius. s̃. eo. li. consi. 223.

CONSILIVM LXIII. Vide consi. 95. lib. 5.

¶ Qñõ venditor tẽne spãliter certiorare venditorẽ de qualitate rei venditæ ppq̃ emptor fuisset minoris empturus si sciuit, & ad quid tenetur venditor si hoc non fecit. ¶ Item hoc verbũ possesio, ꝓlatum in contractu quomodo accipiatur.

ILIGENTER inspectis & consideratis his q̃ in themate continentur, videretur prima consideratione dicendum Sempronium allegare non posse, sed duntaxat teneri ad soluendum ptium detracto quanto minoris fuisset empturus, si tẽpore emptionis certior factus esset dictas petias terrarum descriptas post medium dictæ scripturæ, esse de iure ecclesiæ quò
1 ad solutionem certi canonis & capisoldi ex pluribus. † Et primò: quia de iure venditor tenetur specialiter certiorare emptorem de qualitate rei venditæ, propter quas emptor minoris esset empturus. l. quotæ. in verbo spãliter. ff. de actio empt. pondero verbum, specialiter, non ẽm iurisconsultus vsus est
2 verbo singulariter. † Et aliud est demonstrare specialiter, & aliud demonstrare singulariter, & aliud demonstrare generaliter. l. fi. eum ibi no. C. quod cum eo. & l. si quis in principio testamenti, cum ibi notatis per Bart. in ver. quæro quid si testõr dicat sic: cassans &c. ff. de leg. 3. & l. Titius, in princip. cum ibi notatis iuncta. l. 2. ff. delib. & posth. l. 1. cum ibi notatis p Bar. in fi. ff. si quis in ius voc. non ie. no. Bar. in l. fi. C. si cõtra ius. & in l. 1. in 2. q. principali. ff. de vulg. & pup. & in dictis locis habentur exempla euidentissima: sed satis sit vnum referre.
3 † Nam fideiussor habens priuilegium fori, puta q̃ non posit cõueniri nisi corã doctore suo vel rectore, vt est scholaris, non est idoneus fideiussor de iudicio sisti, nisi specialiter renuntia

ret priuilegio suo: d.l.1.ff.si quis in ius voc. non ierit. si quidem
renuntiare omni exceptioni quam opponere posset, dicitur
generaliter renuntiasse, si aũt diceret ꝙ renuntiat omni priui-
legio fori, diceretur spãliter renũtiasse, absq; eo ꝙ diceret ꝙ re
nuntiat priuilegio, ꝙ habẽt scholares. ꝙ non possint conueni-
ri nisi coram doctore suo &c. Nam talis diceretur non spãlis,
sed singularis seu indiuidua renuntiatio, vt no. Barto. & alij in
d.l.1. per iura superius præallegata. Modò in proposito in di-
cta scripta circa medium dicebatur ꝙ ꝓ dicta possessione Ti-
tij. scilicet de qua facta fuerat mentio in prin. soluebantur so-
lidi. 27. ecclesiæ, certè hæc vr̃ specifica expressio illius qualita-
tis respectu totius possessionis, absq; eo ꝙ in indiuidua facta
fuerit expressio, quod pro qualibet particula terræ solutio p̃-
dicta pẽdebat: quia illa fuisset non specialis, sed singularis ex
pressio, quæ non erat necessaria: vt iam dixi, si autem dixisset
venditor pro vna possessione mea, vel pro quadam parte pos-
sessionis meæ soluitur ecclesię tm̃ &c. posset illa nuncupari mi
nus specialis expressio. ¶ Secundò pro hoc facit: quia illa clau
sula apposita in medio, qua dicebatur, soluitur ꝓ dicta posses-
sione episcopatui quantitas solidorum 27. &c. debet referri tã
ad superius specificata quam ad inferius descripta. l.1.C. de li.
præte. l.3. §. filius. ff. de lib. & posthum. l. talis scriptura. ff. de le.
4 1. c. secundò requiris. de appel. ¶ † Tertiò pro hoc quia illa ver-
ba indefinita, videlicet pro dicta possessione soluitur episco-
patui quantitas solidorum. 27. &c. æquipollent vniuersali. ca.
solidæ. de maio. & obe. l. si pluribus. ff. de lega. 2. Et sic vr̃ vendi
tor sensisse de tota possessione, facit quod notat Bar. in l. Seiæ.
§. Tyranni. ff. de fun. instrum. Et in l.1. ad fin. ff. de reb. dub. &
in l. si ita, in fi. ff. de aur. & arg. leg. Et ꝙ not. Bald. in rubr. C. de
verb. sign. & in l. in legatis. C. de leg. & in l. si plures. C. de con-
di. inser. dum allega. c.1 §. si quis de manso. de controuer. in-
5 uest. & c.1. de censi. Quartò, † quia venditor in dubio vr̃ ven-
dere tantummõ ius quod habet in re: & ideo vlterius non te-
net, licet res pleno iure non spectet ad eum. l. qui tabernas. ff.
de contrah. emp. facit. l. prædia. C. de loc. prædio. fiscalium, &
ibi no. Bar. in fi. li. 11. c. pastoralis, de don. cum si. Sed præmissis
6 non obst. contrarium puto: † quia vbicũq; venditor sciẽs non
certiorauit emptorem de qualitate rei, ꝑꝑ quam res vẽdita mi
noris est: & tunc emptori ignoranti tenet ad omne interesse. l.
1. §. & l. Iul. post prin. & l. quæro. ff. de act. emp. Si aũt venditor
ignorauit; tenetur quanti minoris emptor fuisset empturus si
sciuisset. l. quotiens de serui. ff. de ædi. edic. d. l. Iul. in prin. l. La
beo libro. ff. de contrah. emp. cum ibi no. l.1. §. cã. ff. de ædi. edi.
Et requiritur ꝙ venditor nolens de prædictis teneri specialiter
moueat, & certiorem faciat emptorem de qualitate p̃dicta,
vt d. l. quæro. & declarat Cyn. in d. l.1. C. de ædil. actio. & clarè
non obscurè moueat, aliter non sufficit. l. ea quæ commẽdan-
di. §. fi. ff. de contrah. emp. l. tenetur. §. fi. ff. de act. empt. & not.
Spe. in ti. de empt. & vendi. §. nunc videndum. el 2. ver. quid si
vẽdens. & Ang. in l. pacisci post gl. ff. de pac. & Ang. & Mod. in
l. si quis cum aliter. ff. de ver. ob. & per Bal. post alios in l.1. & in
l. si prædium. ad fi. C. de ædi. act. & Mod. in c. iniustum, de rer.
permu. Sed ita est ꝙ per dictam clausulam appositam in me-
dio scriptæ prædictæ non fuit certioratus emptor saltem clarè
& specialiter quod petiæ terræ post dictam clausulam nomi-
natæ aliquo modo essent de iure episcopatus. adeò ꝙ pro eis
solui deberet capisoldum, vel aliquis canon: vt ostendam: er-
go sequitur venditorẽ tenere ad oẽ interesse si sciens fuit, vel
quanti minoris fuisset empturus emptor, si venditor ignora-
uit. Quod aũt ꝑ dictam clausulã non videatur certioratus em
ptor saltẽ clarè & spãliter ꝙ petiæ terrarũ post ipsam clausulã
specificatæ essent subiectæ iuri ecclesiæ, probatur: quia in scri-
ptura dr̃ pro dicta possessione soluitur ecclesiæ quantitas soli-
7 dorum 27. &c. Sed † istud verbum possessio, est æquiuocum,
& pluribus modis accipitur, nam interdum accipitur posses-
sio pro iure possidendi. Ita assumitur in l.1. in principi. & in l.
peregrè. in princip. ff. de acquiren. poss. & in c. cum nostris. de
conces. præben. & constat ꝙ de hoc iure possidendi non sensit
Titius, quia ꝓ possessione ponit in scripta domum & petias
terrarũ: Interdũ accipit possessio pro rebus possessis, id est pro
dominio rerum possessarum l.2. C. de proba. l. interdum. ff. de
verb. sig. l.2 & ibi no. in fi. C. de serui. & aqua, 16. q. 2. posses. & si
hoc mõ accipiatur in casu nr̃o. certum est ꝙ dicta clausula nõ
comprehendit petias terrarum post ipsas descriptas: quia se

cundum istum modũ intelligendi quælibet res possessa dicit
vna possessio. d. l.2. C. de prob. cum concordantijs ꝓximè alle
gatis, & sic quælibet petia terræ dicitur vna possessio, sed dicta
clausula non facit mentionem nisi de vna possessione in singu
lari, ergo non comprehendit omnes petias terrarum post illã
clausulam specificatas. l. si domus. in prin. & l. apud Iulianum
§. Seio. ff. de leg. 1. Tertio modo põt accipi possessio pro fundo
vel agro seu prædio possesso: vt l. qõ. est. iuncta gl. 1. ff. de verbo.
sign. & hoc modo patet qũo accipiatur cõis vsus loquẽdi & in
telligendi. facit quod no. Cy. in l. fi. & ibi etiam Bal. & Bart. in
l. vxorem. §. legauerat. in fi. de le. 3. & Gu. de Cu. in l. licèt. ff. de
acq. poss. & Ray. in l. filij. §. fi. ff. ad municip. & scd̃m istum mo
dum intelligendi constat ꝙ per dictam clausulam non com-
prehendantur petiæ terrarum post dictam clausulã descriptæ:
quia fundus seu possessio hoc mõ assumpta scd̃m cõem vsum
loquendi, põt intelligi de parua possessione, & de magna, vt
docet experientia, quæ est efficax rerum magistra. c. quam sit.
de ele. in 6. fundus enim constituitur destinatione patrisfami
liàs. l. ꝙ in rerum. §. si quis. post. ff. de leg. 1. l. si quis duas. §. si qs
partem. ff. cõia prædio. cum ergo post enumeratas quasdã pe-
tias terræ cum domo, esset adiecta illa clausula, videlicet ꝓ di-
cta possessione soluitur &c. apparet ꝙ Titius illas petias terræ
vnà cum domo superius specificatas habuit ꝓ vna possessiõe,
& ꝑ consequens non comprehenduntur aliæ petiæ terræ, vel
saltem negari non potest ꝙ non constet clarè, quot petias ter-
rarum saltem in inferiori parte descriptas voluerit comprehẽ
di appellatione possessionis: cum (vt dixi) fundus & possessio
possit constitui parua & magna. Fortificantur prædicta, q̃a cũ
diuersimodè possit accipi & intelligi illud verbum, possessio,
vt dictũ est s̃, sequit ꝙ dicta verba sunt ęquiuoca & dubia. l. ita
fidei. ff. de iure fis. l. quoties in stipulat. cum gl. ff. de verb. ob. &
sic non est satisfactum legibus requirentibus ꝙ spãliter & nõ
8 obscurè venditor debeat emptorẽ certiorare. Prætereà † vbi
verba non sunt clara, sed æquiuoca vel ambigua, vt in casu no
stro, ꝓut est probatum, s̃. fieri debet interpretatio contra illum
in cuius fauorem verba vel clausula apposita sunt. l. veterib. ff.
de pac. l. cum in lege venditionis. ff. de contrah. emp. l. stipula
tio ista. §. in stipulationib. ff. de verb. obl. Sed illa clausula, ꝙ ꝓ
dicta possessione soluebat ecclesiæ certa quãtitas, fuit adiecta
in fauorẽ venditoris, ne ob id teneret emptori: ergo dẽt con-
tra ipsum venditorẽ fieri interpretatio. & hoc tantò magis ꝓ-
cederet si in dicta scripta non contineretur ꝙ dicta quantitas
deberet solui singulo anno: nam cum posset intelligi de vnica
solutione tãtùm, vel occasione remunerationis vel de alia cau
sa: & ẽt posset intelligi de solutione annua, deberet in dubio
intelligi de vnica solutione. vt not. Bart. in l. pen. ff. de annuis
leg. & probatur per rationem dictæ. l. veterib. & ꝑ consequens
si reperiat ꝓ dicta possessione debere fieri solutionẽ annuam,
nõ tenebit emptor nisi facta deductione quanto minoris em-
pturus fuisset, per dictam l. quot. ff. de ædil. edic. cum si. Et ꝑ s̃
scripta patet euidens r̃nsio ad primum argumentum allegatũ
in contrarium: quia per illa verba, pro dicta possessione solui
tur ecclesiæ &c. non videtur facta clare & specialis expressio
quò ad petias terrarum specificatas post dictam clausulam, at-
tento ꝙ illud verbum, possessio, potest diuersimodè accipi &
intelligi: vt ostendi. suprà. Non obstat scd̃m argumentum. s.
quod clausula apposita in medio debet ad omnia tam præce-
dentia quàm sequentia referri: quia r̃ndeo primò ꝙ illud ver-
bum, pro dicta possessione, tollit argumentum, patet enim ꝙ
scribens habuit respectum ad antedicta seu specificata inscri-
pta: ergo non sensit de petijs terrarum de quibus adhuc nihil
dictum erat aut scriptum, quia qui vnum dicit, aliud exclu-
dit. l. cùm p̃tor. in prin. ff. de iud. c. nonne. de p̃sum. patet ergo
ꝙ dicta clausula nõ fuit absolutè posita relatiuè ad ꝑcedentia,
& ꝑ consequens non obstant iura allegata in contrarium: q̃a
loquuntur q̃n clausula est absolutè posita. Vel secundò respõ-
9 deo, † ꝙ clausula apposita in medio refertur [a] ad præcedentia,
a q̃n talis clausula ponitur inter plures articulos connexè ab v-
no principali dependentes. d. c. secundò requiris, Secus si in-
ter articulos diuersos: vt est casus in c. inquisitioni, de ap. Sed
cum in ꝓposito nostro non appareat dictas petias terrarũ spe-
cificatas post dictam clausulam esse de dependentijs petiarũ
terræ supius descriptarũ, cum petiæ terræ post cl'm noiatæ p̃nt
hẽri loco fundi vel agri de ꝑ se. d. l. ꝙ in rerum. ergo non debet
ref.:ri

referri ad sequentia, & hæc interpretatio potius debet accipi p rõnem dictæ l. veterib. inducendo vt induxi. s. ¶ Nõ obst. tertium argm̃. s. q, illa verba indefinita. videlicet p dicta possessione soluitur &c. æquipollent vniuersali, & sic vr̃ sensisse de tota possessione: quia rñsio euidenter patet ex superius dictis tum propter illud verbum data. & sic patet q, non fuit habitus respectus ad postea specificatas, aliàs em̃ superuacuò expressisset reliquas petias terræ. Præterea, ẽt dato q, intelligatur de tota possessione, non sequitur, ergo comprehenduntur petiæ terræ postea specificatæ, cum tota possessio possit appellari tota vna res possessa. l. 2. C. de pba. cum alijs. s. alleg. & sic non fuit specificè & clarè facta expressio de oĩbus petijs terrarum, put requirebatur de iure p d. l. quæro. cum concordantijs. s. alle. Vltimò non obst. q, venditor in dubio videatur tm̃ vendere ius q,
10 hẽt in re p. l. qui tabernas. ff. de contrah. em. quia rñdeo, † q, illud est verum, qñ emptor sciebat qualitatem rei vel iuris, q, ha-
†1 bebat venditor: secus † si ignorabat, q, in dubio præsumitur dicta l. Iul. in prin. iuncta. l. fi. ff. p suo. l. verius. ff. de proba. ita dixit Cy. in l. 1. C. si pignus pigno. datum sit. & Bal. in l. ex prædijs. per illum tex. cum glo. C. de euict. Bald. in rub. C. de contrah. emp. in 6. q. & in l. cum alie. C. de leg. & Bal. & Ange. in l. 1. C. qui testã. fa. pos. & Pe. Cy. Bal. & Ang. & Im. in l. si domus. §. fi. ff. de leg. 1. & Bal. in l. 2. C. de remis. pig. & Ang. in l. si quis emptionis. §. 1. ff. de præsc. 30. anno. ẽt. Bar. in l. cùm tabernam. in prin. ff. de pig. & Bal. in l. in testõ. C. ad Falc. vbi dicit q, in l. q tabernas, emptor sciebat qualitatem loci: qa locus erat publicus, & ita reperitur scd̃m eum q, Io. scripsit ibi super verbo, in solo, hanc glossellam, cum hoc esset emptori notum &c. Non ob. c. pastoralis, de don. & d. l. pdicta. cum ibi notatis p Car. qa non loquitur in vendente nec in alienante titulo oneroso, sed in donante, q̃ casu verum est q, præsumitur tm̃ donasse ius qđ hẽt per illa iura, & per l. si domus. §. fi. & l. serui electione. §. fi. ff. de leg. 1. scd̃m Bal. & Ang. in d. l. si domus. & Bal. in dicta rubri. de contrah. emp. & in dicta. l. cum alienam, cum si. Ex quibus concludo venditorem saltem teneri indistinctè p petijs terrarum descriptis post dictam clausulam (excepta vinea) ad quanto minoris empturus fuisset emptor, & sic ad quanto minoris cõire valeant dictæ res pp dictam qualitatem. Et si venditor sciuit, tenebitur ẽt ad oẽ interesse p supradicta. Fortifica
b tur [b] prædicta conclusio. s. † q, hr̃des dicti emptoris agere pos-
11 sint contra hæredes venditoris actione ex empto: nam hoc indistinctè firmat Anq. in l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb. vbi per illum tex. inquit & fortius, q, si venditor tradat rem obligatam emptori, non simpl̃r aget de euictione ad pretium sed ad quantũ
†2 interest † rem obligatam nõ esse, & sic ad quantum res minus
†3 valet. allegat † notata per Barto. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo. §. fi. ff. verb. ob. Et dictũ. §. si hr̃s, & pcedit dictũ Ang. ẽt qñ illa res non esset purè obligata, sed sub conditione, quæ adhuc penderet: put loquitur tex. in d. §. si hæres. & l. si seruus, in prin. ff. de condi. fur. quia æstimatur & attenditur ille dubiꝰ euentus conditionis, & p istam decisionem colligitur decisio ad id q, in pposito reliquit indecisum Bal. in d. l. ex prædijs. in vers. sed pone q, vendo, quanto magis ergo debet posse agi in casu nostro, cum iam purificata fuit conditio dictæ obligationis per euentum casus restituendæ dotis. istud ẽt expressè voluit gl. in l. qui rem. C. de euictio. quæ concludit q, absq; eo q, aliqua denunciatio facta fuerit per venditorem emptori põt agi p emptorem q, res vendita liberetur per dictam. l. ex prædijs, ad idem q, no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de emp. & vend. §. 1. in additione quæ incipit, quia iste. §. &c. ¶ Et q, no Bald. in
12 l. ex conuentione. in fi. C. de pact. † fortius dico, q, etiam dato q, antequam sequeretur euictio aliqua, fuisset necessaria denunciatio, & ẽt dato q, in casu nostro dici posset euictionem esse sequutam: tñ omnino debet in pposito nostro agi posse, esto q, nulla denunciatio interuenerit, attento q, per instr̃m obligationis bonorum dicti mariti venditoris, constat manifestè dictam rem fuisse hypothecatam vxori; & ideo si hr̃des dicti venditoris exciperent de denunciatione non facta; poterit re
†4 plicari q, eorum non interest, ex quo mulier quæ obtinuit, ha
c bebat ius: ita concludit [c] Io. de Imo. in c. fi. de emp. & vend. allegat notata per gl. in d. l. nisi. & ea quæ nota. Ang. in l. decem. ff. de verb. obl. Et pro hoc etiam alia adducit, quæ causa breuitatis omitto. Idem tenuit Rapha. Fulgosi. in l. emptorem. in princip. ff. de actioni. empti. dicens se de facto ita respondisse, q, vbi apparet rem fuisse euictam emptori, & notoriè constat de veritate & iustitia euincentis. nõ imputatur emptori quòd non denunciauit venditori litem esse motam. ratio propter q̃ non potest agere emptor contra venditorem, quando denunciationem omisit, est ex eo quia præsumitur emptorem amisisse causam potius, quia non erat bene instructus quàm ob aliam rationem. l. si fundo. §. 1. ff. de euict. sed quando constat de iustitia euincentis, cessat ista rõ. & ideo dicit q, gloss. in d. l. emptorem, in prin. dum dicit q, quando requiritur denunciatio, debet referri ad casum. s. quando non constaret de iustitia euincentis, licèt scd̃m eum Bar. ibi aliter innuat. idem tenuit Ludo. Ro. in l. non solum. §. morte. ff. de ope. no. nuncia. vbi ad hoc inducit no. p gl. in l. si cum qõ. C. de euic. Ex quib. concludo ex multiplici capite constare dictos hæredes venditoris agere posse ad effectum liberationis dictæ rei emptæ denũciatione non facta nihil obstante. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Refertur. suprà. li. 3. consi. 43. num. 7. suprà, lib. 1. con. 48. numer. 5.

b Fortificatur. hîc incipiebat cẽ. 67. s. lib. 3. vbi illud cancellaui: quia erat fragmentum ab isto consilio detruncatum.

c Concludit. idem Blber: d, l. emptorem. Ang. Pan. l. at qui natura. §. cum me absente. de neg. gest. Alex. l. non solùm. §. morte. de ope. noui nunciatio. Soc. l. 2. †. voluntatem. sol. mat. Ægid. Belle. decisione 698. Auffre. addi. ac quæstio. Thol. 407. Felic. ca. cum olim, de re iud. c. cum Berthold. eo. Ias. l. si domus. §. de euictio. de leg. 1. Hippo. Marsil. rep. ru. de proba. fo. 25. Matthę. Affli. decisio. Neap. 49. & no. q, hoc casu onus probandi spectat ad emptorem, vt volunt præfati doc. & bene, non autem tenetur venditor pbare q, si fuisset interpellatus habuisset facultatem defendendi quicquid dicat Aym. con. 83. num. 6. vbi etiam falso pro se Imol. Alex. aduocat, & eadem repetit Aym. cons. 179. num. 6.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla est post appellationem desertam lata.*
4 *Calculatoribus electis à iudice, non creditur sine iuramento.*
6 *Appellare quis potest viua voce, saluo iure appellandi in scriptis.*

CONSILIVM LXIIII.

VISO pcessu inter ser. Antonium de Zanolinis, vt pcuratorẽ Ioannis quondã ser. Iacobi agẽtẽ, & Alexandrum quondã Hugulini de Marano se defendẽtẽ sup petitione executionis sñiæ latæ p iudicẽ appellationis contra dictũ Alexandrum, & visis statutis & his quæ copiosè & subtiliter p aduocatos vtriusq; partis allegata sunt, & literis magnifici ptoris Cæsenæ, quib. sum requisitus vt consulerem, quæ futuræ sint partes suæ, libenter assentiebam q, dñs prætor ad sñiæ executionẽ pcederet, quia huiusmodi conclusio videbatur mihi veritati facti magis amica, & obiectis in contrarium parata erant responsa. verũtamen vnum obstat, cui de iure resistere nequiui. Nam illa sñia cuius executio petita est, fuit lata põt tẽpus duorum mensium à die interpositæ appellationis numerando, q̃ casu statutum q, incipit, statuimus & ordinamus q, à qualibet sñia diffinitiua &c. disponit q, appellatio sit ipso iure deserta:
1 † quapropter sententia postea lata redditur nulla, [a] vt in clem.
a si appellationem, cum gl. in verbo appellatus. de appell. & no. Host. & Ioan. Andr. & alij in c. ex ratione, de appell. & Bal. & Sal. in aut. ei qui. C. de temp. app. & Bal. & in ca. fin. in ti. quo tempore miles, in vsibus feu. Et licẽt statutum excipiat casum quando staret per negligentiam iudicis & alios quoscunq; casus ibi expressos, tamen ante lapsum dictorum duorum mensium non inuenio q, steterit per iudicem, sed p partem appel-
2 lantem: quia † dicitur stare per partem appellantem quousq;
b instẽter [b] nõ interpellauit iudicẽ, vt cãm per sñiam terminare debeat, & ei acta præsentet, & sic, p parte sua adimpleat, vt colligitur ex l. fi. §. illud. ibi, summa visum &c. C. de temp. app. & notat hoc Sal. in ver. quæro tex. hic dicit q, elapso &c. Et idem notat Bal. in aut. Item si appellatio eod. tit. Ang. consi. 140. in-

 cip.

cip. Quidam Matthæus. benefacit q; no. Bal. post Bar. in l. Ti-
tia Seio. §. vsuras. ff. de leg. 2. & Bar. in l. mora. in prin. ff. de vsu-
ris, & q; hr̃ in c. 1. de sup. ne. præla. & q; no. Ant. de But. & Ioã. de
Imo. in c. ex literis. de consti. & in c. cum causa. post gl. de offi.
dele. Sed ante lapsum dictorum duorum mensium non fue-
runt factæ dictæ ꝑtestationes & p̃sentata acta q̃ iudex ẽt petijt
sibi præsentari saltem. 27. die Iulij, & ẽt postea. nam sñia fuit la
ta die 26. Maij de ann. 1458. & eadem die fuit appellatum viua
voce: nec alia appellatio est mihi in scriptis p̃sentata seu trans-
missa. & ẽt dato q; alia appellatio in scriptis fuisset interposi-
3 ta intra decennium. † & diceremus tp̃s finiendæ appellatio-
nis incipere à die interpositæ appellationis in scriptis, vt tenẽt
Moderni. in l. cum ꝓcurator. §. dñs. ff. de ope. no. nũ. tñ adhuc
intra tp̃s duorum mensium non essent obseruata ea q̃ adim-
plere debebat dictus appellans circa protestationes cum præ-
sentatione actorum, vt dixi, s̃. & patet ex actis, nec obstat q̃d
nonnulli calculatores electi retulerint die 18. Decembr. q; in-
4 stantia non erat deserta: † q̃a illis calculatorĩb. electis à iudice
c non erat credendum sine iuramento [c] l. comparationes. C. de
fide instr. l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. & ibi Bal.
& no. Bar. in l. Theopompus. ff. de dote præleg. & Bar. in repe-
titione. l. creditores, ad fi. C. de pig. Et not. Bar. & alij in proœ-
mio. fforum. & Bal. in l. iusiurandum q; ex conueutione, in
prin. ff. de iureiu. Ant. de Bu. in c. veniens. el 1. Et in c. finem li-
tibus, de dolo & contu. & in c. ꝓposuisti. de prob. & Ang. in re
petitione. l. si vacantia. C. de bo. vacanti. libr. 10. & Bal. in rub.
ff. de iureiur. Pręterea, dato q; illi calculatores ita retulerint. tñ
non appareat q; iudex hoc sequutus fuerit, non em̃ iudex ita
pronnnciauit. s. causam appellationis non esse desertam. Et iu
dex potuit moueri ad non adhibendum eis fidem: vel q̃a non
iurauerant, vel quia visum fuerit relationem non esse in iure
fundatam stantibus actis & statuto prædicto. Insistit ẽt pluri-
5 mum vnus ex dictis dñis aduocatis vt rñdeatur † an si Alexan
der appellauit viua voce, saluo sibi iure appellandi in scriptis.
& postea intra tempus debitum appellauit in scriptis; an pos-
sit appallans dicere tempus finiendæ appellationis currere à
tempore interpositæ appellationis in scriptis? Et quia istud q̃
ad ea de quib. sum requisitus à dño prætore non vr̃ necessariũ:
* rñdebo breuissimè, concludens veriorem & magis * cõem opi
nionem, vr̃ q; possit appellans dicere tp̃s currere à die appella-
tionis in scriptis: ita sum solitus tenere & legendo & consulẽ-
do: vt tenet Ang. in l. si quis libellos. C. de app. Et ẽt Sal. ibi p il
lum tex. Et Io. de Imo. in l. 1. §. libelli. de appell. & in c. dilecto,
de app. Et in d. l. cum ꝓcurator. §. si dñs. post Ang. ibi de ope.
no. nun. Et idem tenet ibi Pau. de Ca. & Ro. Et idem tenet An.
de Bu. & do. Abb. in d. c, dilecto. Saltem qñ in appellatione in
terposita in scriptis non repetit dicta primæ appellationis. Be
ne facit q; no. Io. And. in c. bonæ. de app. & Bal. in l. gñaliter. C.
de reb. credi. & in c. fi. quo tempore miles. & do. Abb. Moder-
nus in c. tua nobis, de app. ad finem. adducunt doct. in dictis
locis rationes plures per quas patet rñsio ad ea quæ in contra-
rium dici possent. Concludo dictam sñiam latam p dictum iu
dicem non mereri executionem, & illam fuisse nullam tanq̃
latam extra tp̃s, quo debebat cãm terminare, & victũ victori
in expensis condemnandum. Alex.

ADDITIO.

a Nulla. s̃. lib. 3. consi. 59. num. 7.
b Instanter. Cur. senior. consi. 24. in fin.
c Iuramento. dixi in consue. Pari. §. 33. gl. 3. nu. 7.

CONSILIVM LXV.

¶ Lege. j. eo. consi. 119. vbi correctius habetur.

CONSILIVM LXVI.

¶ Lege. s̃. lib. 2. consi. 222. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Licet sententia post recusationem lata sit nulla; tamen põt confirmari per iudicem appellationis vel nullitatis si appareat iustè lata.

CONSILIVM LXVII.

IS O thomate sup quo q̃ritur, vtrum stãte dicta
recusatione facta ante sñiam, & qua recusatio-
ne non obstante iudex ꝓnunciauit diffinitiuè,
& ab eius sñia est appellatũ p recusantẽ. an iu-
dex appellationis possit dictã sñiam cõfirmare,
si sibi liqueat ex actis sñiam fuisse iustam: posset primò discuti
vtrum ꝓcessus & sñia secutus & secuta post recusationem fue-
a rit nullus seu nulla: nam si non fuit nullus [a] seu nulla, cessat
dubiũ, & non põt negari q; passus non sit dubius: tñ Inno. in c.
cùm spãli. de app. tenuit q; ꝓcessus & sñia valuerit. & idem te-
net Spe. in ti. de recus. in 1. parte, in §. qualr. versi. quid si subde
legatus. & Lapus in c. iudex ab apostolica. de offi. dele. in 6. &
Ang. in l. quia poterat. ff. ad Treb. & ẽt Ang. in l. apertissimi. C.
de iud. & ibi dicit Ang. hoc esse verum qñ nondum essent ele-
cti arbitri in quos esset translata iurisdictio. & ita etiam tenet
Host. in c. legitima. de app. in 6. vt refert & sequitur dñs Domi
nicus de san. Gem. in d. c. iudex ab apl̃ca. tñ quia alij aliter di-
xerunt in dictis locis, vt per Bar. in d. l. quia poterat. & per glo.
in c. quot epi. 2. q. 6. & in c. quia suspecti. 3. q. 5. & p Ioã. And. in
d. c. cũ speciali, & in d. c. legitima. Sal. in d. l. apertissimi. & Io.
de Imo. in l. quidam consulebat, de re iudi. ideo ne fundamẽ-
tum faciant super re dubia, dico omissa ista disputatione q; ẽt
posito q; illa sñia fuisset nulla: tamen iudex appellationis vel
ẽt nullitatis, põt dictam sñiam confirmare ex actis ante recusa
tionem factis: postquam præcesserant acta substantialia iudi
cij, & in prima sñia non fuit expressus aliquis error qui dictã
sñiam redderet ipso iure nullam ita firmat Inno. & Io An. in c.
1. de confir. vti. vel inuti. & Bartol. & alij in l. si expressim. ff. de
app. & Bar. in l. si vt ꝓponis. la 1. C. qũo & qñ iud. allegat not. p
Inn. in c. cum contingat. de off. dele. & Bal. idem in l. 1. in versi.
quartò quęro vtrum iudex &c. C qñ ꝓuo. & ibi etiam Sal. vbi
ad hoc ponderauit no. per gl. ibi & ꝑ hoc ẽt allegant, quia vide
mus q; etiam possessio põt mutari de nulla in aliquam. l. cùm
* nemo. C. de acq. poss. & istam opi. quæ est * cõis. tenet ẽt Ant.
de Bu. in c. dilecto. de app. & ẽt Bar. in d. l. 1. in ver. circa tertiũ
&c. C. quomodo prouo.

ADDITIO.

a ¶ Nullus. s̃. lib. 1. consi. 89. supra eod. lib. consi. 12. num. 6.

EPITOME.

¶ Nomina & reliqua non veniunt in legato fundi instructi, nec in legato mediæ patris bonorum mobilium.

CONSILIVM LXVIII.

VIA consultationẽ hanc reputo parũ dubiã: iõ
præterm issis argumentis hincinde. venio ad me
1 dullã. Et dico q; p illa verba adiecta in testõ † te-
statrix vr̃ legasse Leonæ fundum instructũ, seu
vel saltem fundum cum instr̃o fundi, vt ꝓbat̃ in
l. si qñ annotationis. C. de bonis vacan. li. 10. & ibi not. Bart. &
1 Bal. Hoc præsupposito dico † q; pecunia à colono & laborato-
re debita testatrici, non vr̃ aliquo mõ cedere legato fundi in-
structi, vt vr̃ casus expressus in l. quæsitum. §. peto. ff. de lega. 3.
vbi si testõr dicat, lego fundum Cornelianum vti est. per quæ
verba vr̃ legare fundũ instructum, vt l. prædia. §. pen. & l. Se-
iæ. §. fi. de fun. instru. non tñ in hoc legato cõprehẽduntur re-
liqua colonorum, hoc est non veniunt ad ea quæ competebat
defuncto actio contra colonũ vt d. §. peto. & huius decisionis
duæ esst pñt rõnes scd̃m Ia. de Are. & Bar. ibi. Prima, quia reli-
qua colonorum non sunt de his quæ perpetuo sunt apta esse
in fundo per ea quæ j. dicentur. Secunda est rõ: quia debita
ad quæ tenetur colonus, non respiciunt fundum nec certum
patrimonium sed vniuersum. l. fideicõmissum. §. tractatũ. ff.
de iudi. & l. ex facto ꝓponebatur. ff. de hær. insti. Secundè ad
idem & similiter adducitur tex. in l. qui habebat. §. fi. ff. de leg.
3. & ibi Bar. ibi dum dicit tex. rñdi reliqua q̃dam colonorum
non esse legata, cætera verò videri illis verbis ita vti est data
&c. Sed in casu nostro tractatur de particulari debito labora-
toris in quo similiter locum habent oẽs rationes prædictæ
ergo &c. facit ad idẽ, l. prædijs. in prin. eo. ti. ibi, & colonorum
ea reliqua videntur legata q̃ de reditu prædiorum &c. Tertiò
probatur in præal. l. prædia. §. 1. ff. de fund. insti. ibi, cũ plenis-
sima

fima testatoris erga affinem voluntas ab eo quoq; manifeste-
tur q, reliqua colonorum eiusdẽ possessionis ad eum pertine-
re voluerit &c. vbi patet quòd legato fundo instructo non ve-
niunt debita colonorum, nisi specialiter legent̃, etiamsi lega-
tarius sit coniuncta persona testatoris, prout in casu nostro.
Quartò ꝓbatur: qa in legato fundi instructi, non veniunt, nisi
ea instrumenta quæ sunt apta ad culturã fundi, & quæ sunt in
fundo, vt ibi perpetuò sint. l.1.& 2.C.de ver.sig.& l.quæsitum.
§.Pap.quoq; prædijs, cũ multis si.ff.de fun.instru. sed cui du-
2 bium q, pecunia non est de istis, ergo &c. Quintò † instrã fun-
di enumerantur in pluribus locis, & maximè in l.instrã. ff. de
fun.instr. sed inter ea non reperitur cõnumerata pecunia: er-
2 go &c. † Sextò ad idẽ: nam in legato quantũcunq; gñali nun-
quam veniunt nomina debitorum. l. Caius. in prin. ff. de leg.
2.l.vxorem.§.legauerat.& l.quæsitum.§.1. ff. de leg.3. & ff. de
fundo instru. in l. quæsitũ.§.Celsus.cũ seq.& no.plenè. Cy. in
l.certi iuris.in 5.q.C.loca.& pe.in l.seruum filij.§. eũ q chiro-
graphũ.ff.de leg.1.Nec p̃dictis obstat tex.in l.fundo.§.fundo.
3 ff.de fundo instr. quia rñdendum est vt ibi per Bar. † Septimò
ꝓbatur ex his quæ dixit Bal.in præal l.si qñ.la 1.C.de bon. va-
can.li.10.vbi dixit q, si testõr legat fundum cum integro statu,
hoc est cum adiacentibus & mancipijs ac pecorib9 & fructi-
bus, & cum instrumentis, & cũ omni iure suo, vt ibi dr̃ in tex.
q, in legato venit omne instrm̃ fundi & dñij quo dñs vtebatur
dum erat in fundo, vel instrm̃ quod erat ibi gratia fundi: non
autem alia quæ ibi erant ad tp̃s, vel quæ ibi gratia fundi non
erant. vnde scd̃m eũ neq; pensio ab inquilinis seu colonis de-
bita in dictis verbis continetur per dictum §. peto, nec etiam
fructus à fundo separati vt ad domũ reduceretur. vel q in fun-
do erant negotiandi gratia. alleg. ff. de fundo instru. l. quæsi-
tum.§.si fundus.cum seq. Octauò ad idem adduco: quia dicta
testatrix legando fundum vt s̃. nunquam videtur legare ius
quod habet in aliquem laboratorẽ dicti fundi, si talis labora-
bat sub mercede seu pro certa quota fructuũ eadem ratione.
hic est tex.in l.Seiæ.§.liberto.& l.cum de lanionis. §. cum de
villico.& l.quæsitum.§.Alphenus.& §.seq.ff.de fun. instr. er-
go non vr̃ testatrix legasse ius q̊d habebat contra dictũ labo-
ratorem, qui laborabat sub certa mercede, vel pro certa quota
fructuum. Nonò, comprobatur: nam testatrix dixit quòd pos-
sessionem seu fundum legabat cum omnibus ad fundũ spe-
ctantibus &c. sed ad fundum nihil dicit̃ spectare nisi q, intra
se fundus continet, vt dixit tex.in l.fundi.in prin.ff.de acqui.
em. sed dictam pecuniam seu nomen dicti laboratoris obli-
gati fundus intra se non continet: ergo nõ dicitur de spectan-
tibus ad fundum. Decimò & vltimò, considerato quòd non
possumus etiã dicere dictã pecũniã esse datam laboratori pro
cultura & laboratura &c. qa contrariũ est verũ, fuit enim sim-
4 plex & purum mutuum ad certum tp̃s, cuius † mutui natura
est q, sit & esse intelligatur gratuitum. l.rogasti.ff.si cer.pet.l.si
tibi 10.milia.in prin.ff.de pac.c.consuluit.de vsu. quinimò po
sito q, data fuisset pro cultura: tamẽ non comprehenditur tale
dictum in legato, vt ꝓbaui s̃, & maximè cum sit instrm̃ fundi
5 seu res existens in fundo. † Venio ad scd̃m dubium, † an in le-
3 gato bonorum mobilium pro medietate relictorum Leonæ
comprehendatur dictũ debitum saltem pro dimidia. Et con-
cludo q, non: quia appellatione mobilium, non veniunt no-
mina debitorũ. l. quam Tuberonis. §. in peculio. ff. de pecul.
l.mouentiũ.& ibi expressè gl.& Bar.ff.de ver.sig.l.à diuo Pio.
§.in venditione.ff.de re iudi. Et propriè in terminis nostris in
legato bonorum mobiliũ, q, non veniant nomina debitorum
firmat Spe.in tit.de fruct.& inter.§.1.ver.scd̃o quærit̃. & versi.
seq. probatur etiã ex no.per gl.Dy.& Bar.in l.põt.ff.de autho.
tut.& expressè hoc ẽt determinat Bal.in l.si constante.§.fin.in
fi.ff.sol.matr. vbi allegat dictam l.Caius.de le.2. & l. vxorem.
§.legauerat.& l.si chorus.§.1.de leg. 3. & Bal.in c.1.in fin.prin.
de pace tenen.& expressius p eũ.in c.1.§.1.de cog.feu: no.Iaco.
de Bel.& Ang.in aut.de non alie.§.1.no.in c.2.de reb.ecc. non
alie.in 6.in verbo iura.& doc.in c.nulli.de reb. eccl. non alie.
no.Bar.& doc.in l.1.C.si aduer.transac. Et hoc maximè verum
est, qñ actio seu nomen debitoris versatur super quantitate in
genere, prout in casu nr̃o: quia tunc semp omni casu actio re-
putatur tertia spẽs separata à mobilibus & immobilibus: quia
ipsa actio, itẽ genus ad quod datur, sunt quid incorporale. §.
corporales.insti.de rebus cor.& l.1.§.quædam.ff. de rerum di-
ui.& ita reperitur decidisse Lapum.alleg.91. vt referunt Mo-
4 der.in l.si constante.§.fi.ff.sol.mat. Reperitur † etiã Old. [a] con
a suluisse, q, si princeps reliquit bona sua mobilia distribuenda
in pios vsus, q, non veniunt in legato pœnæ adhuc nõ exactæ:
quia in testamentis verba debent propriè intelligi. l. qui hæ-
redi.in princ.ff.de cond.& dem.l.non aliter.ff.de leg.3. sed no
mina debitorũ ꝓpriè dñr tertia spẽs. præalleg.l. à diuo Pio. er-
go &c.& ita refert Abb.Mod.in c.nulli.de reb.eccl.non alien.
7 Plus † disputando dixit Guido de Suza.in q. sua incip. Pone
quæstionem de facto: statutum est in ciuitate Pergami quod si
b aliquis commiserit homicidiũ, omnia [b] bona sua mobilia &
immobilia debeant confiscari: q, nihilominus non confiscan-
tur nomina debitorum, quanquam in statuto sit facta mentio
de quolibet extremorum, allegat.l.si fundus. & l.si vnus. §.1.
ff.de leg.3. & dictam l.Caius.& l.quam Tuberonis. Ex qui-
bus omnibus absq; dubitatione cõcludendum videtur dictã
Leonam nec in totum, nec pro parte vocatã fuisse ad dictam
actionem ex mutuo competentem contra dictum laborato-
rem, sed actionem spectare ad vniuersalem hæredem.

ADDITIO.

a ¶ Old. q.218.s̃. lib.1.cons.45. And. Tiraq. in consu. picto. ti. re-
tra.§.1.gl.7.num.8.

b ¶ Omnia. imò addita dictione vniuersali. hæc decisio est falsa.
Alcia.l.1.C.de sacr.eccle.l.mouentium, de ver.sig. Tiraq.d.gl.
7.num.20.

EPITOME.

¶ Potestas legitimandi propriè est beneficium latè interpre-
tandum, sed largè & ex communi vsu loquendi dicitur priui-
legium.

CONSILIVM LXIX.

ERSPECTIS his quæ in themate narrantur, &
his quæ in iure accuratè & copiosè per celeber-
rimum dñm s̃ consulentẽ adducta sunt, cõcur-
ro in eandẽ sñiam cum dño cõsulente per supe-
1 rius dicta. Fortasse † tñ videret̃ prima cõsidera-
tione in ɔtrariũ facere: qa cõcessio facultatis legitimand facta
per Imperatorẽ dicto comiti nõ appellat̃ priuilegiũ: sed bene-
ficium, dato q, ipsa legitimatio (quæ qdem est dispensatio) di-
catur priuilegium, vnde dicta concessio ptãtis legitimandi
tanquam sit beneficiũ largè interpretatur: sed ipsa legitima-
tio tanquam odiosa strictè interpretatur, sicut reliqua priui-
legia. ita concludunt Bar. Ang.& Moder. in l.2. in princ.ff.de
verb.oblig.& probari vr̃ per id quod hr̃ in c.1.& 2.de filij. pres-
byt.in 6.iuncto eo q, hr̃ in c.dudum.de præben. in 6. & quod
ibi gl.in verbo, beneficia.& iuncto.c.quamuis.el 1.eod.tit. &
ꝓbatur in c.fi.de simo.cum glo. & ibi doct. vñ dato q, decreto
Ducali caueatur q, nulla persona habitans sub dñio præfati
dñi Ducis audeat vel præsumat ire vel mittere ad impetrandũ
in quamuis curiam siue dñi Papæ, siue domini Imperatoris,
seu alterius magistratus aliquod priuilegium cuiusuis mate-
riei vel formæ, sine eius speciali licentia vel consensu, dicta
impetratio facta per comitem cũ non dicatur esse priuilegiũ,
sed beneficium, non vr̃ comprehensa sub prohibitione dicti
2 decreti: quia priuilegiũ differt à beneficio, eò quia † in benefi-
cijs strictè sumptis fit larga interpretatio, prout in dicta con-
cessione potestatis legitimandi. l.fi.ff. de consti. princ. c. cùm
dilecti. de do. sed in priuilegijs strictè fit interpretatio. l.1. ff.
de consti.priui.& 3.di. priuilegia.ca.porrò.de priuil. & plenè
no.Io.An.in c.olim tibi.de verb.sig.& legitur in l.fi.ff.de con-
sti.princip.& no.Archi.in c.gratia.de rescr.in 6. & gl. in c.1. in
verbo nostrum.de const.in 6.& Bar.in l.si fuerit.§. ex hoc edi-
cto.ff.de dam.infect.cum si. Tamẽ ad istud potest responderi
q, intentio præfati Ducis Francisci in dicto decreto prohibi-
torio fuit comprehendere appellatione priuilegiorum istas
concessiones facultatis legitimandi, quæ impetrantur ab Im-
peratore, hoc enim colligitur ex alijs literis suis seu ex eius re-
scripto: dum concessit præfato Bartholomæo Galerano quòd
quilibet comes Palatinus opportunũ à Cæsarea potestate pri-
uilegium ad legitimandum hñs eo vtatur, & ipsum Iulianũ
legitimare, credo quòd Dux talem cõcessionem appellat pri-
uilegium, & † ex verbis prolatis in vno actu vel scriptura de-
3 claratur quid senserit, idem disponens in alio actu vel scriptu-

ra. vt probatur in l. vxori. §. fi. ff. de leg. 3. & ibi not. Barto. Hoc etiā confirmatur ex verbis dicti decreti prohibitorij, vbi non
4 simpl'r fit mentio de priuilegio, sed etiam subiunguntur † illa verba, cuiusuis materiei vel formæ, quæ verba ampliāt, vt venire possint ea, quæ quouis modo, etiam largè possint priuilegia appellari per not. per gl. 2. cum ibi not. per Ioan. de Imo. in cle. 1. de re iud. & per no. per gl. in l. cum pœnam. ff. de arbit. in gl. 2. & per not. per Bar. in l. quanti. §. vxori. in fin. ff. de aur. & arg. leg. & per Bar. in c. imperialem. in prin. in tit. de prohi. feud. alien. per Feder. in ver. sed quid si concessum est feudum mihi recipienti pro me & successoribus meis quibuscunque &c. & in c. in præsentia. de proba. in ver. noto tñ q, mens hæredis &c. cum si. sed dicta impetratio ptātis legitimandi videtur posse appellari saltem largè priuilegium legitimādi: quia per id conceditur potestas faciendi quem succedere cōtra ius commune, & expressè Bal. in l. 1. in prin. ff. de tut. & curat. da. ab his. appellat talem cōcessionem priuilegiū: & est de mente Io. An. Ant. de But. & do. Abb. in c. clericus. §. de adul. de iudi. & Ioan. Cald. in disputatione sua incipiente. Papa concessit. Et puto etiam quòd ex communi vsu loquendi dicit concessiones appellari priuilegia, propter quod res redderetur ad hoc clarior: quia verba in vnaquaq; dispositione recipiunt interpretationem à cōmuni vsu loquendi. c. vsuris. el 1. de sponsa. l. Labeo. ff. de sup. lega. not. in l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3.

EPITOME.

¶ Decidit quòd habens potestatē legitimandi spurios & bastardos potest legitimare incestuosos, & quòd in legitimatione non requiritur exprimi qualitatē illegitimitatis, & malè.

CONSILIVM LXX.

MAGNIFICVS miles dñs Ioannes de Lisca filiū habens legitimum & naturalem nomine dñm Sandæum, & Simonem filiū eius incestuosum natum ex Cichina filia quondā Petri Germani consanguinei dicti dñi Ioannis per comitē Palatinum legitimari fecit Simonem prædictū præsente & consentiente dicto dño Sandæo, vt constat publico documento legitimationis, postea decessit dictus Ioannes relicto domino Sandæo & Simone prædictis, qui eidem ab intestato pariter successerunt, deinde decessit dictus Simon relicto Anguinolpho eius filio legitimo & naturali eiusdem herede vniuersali ab intestato. Quæritur an attenta dicta legitimatione aliquid Anguinolpho obijci possit, quin in bonis allodialibus dicti Ioannis mediante, persona Simonis vel ex sua propria persona succedere possit. Item cùm ipse Anguinolphus steterit absens per plures annos, & dñs Sandæus eius patruus vniuersam possideat hæreditatem, quid magis sibi expediat intentare, an iudicium familiæ erciscundæ, vel petitionis hæreditatis, vel remedium possessorium, præsupposito quòd post mortem patris nunquam aliter possessionē apprehendit, nisi quia in domo dicti dñi Ioannis remansit: & stetit post mortē
1 eius patris: Circa primum dubiū videretur † prima consideratione dicendū, dictum Anguinolphum ad hæreditatem & bona aui admitti non posse: quia dicta legitimatio videt̄ esse inefficax, vt statim dicam: ergo Simon tanquam incestuosus succedere non potuit. l. si quis incest. & in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & per consequens nō pōt venire Anguinolphus tanquā hæres patris ad hereditatē auitam, nec etiam pōt venire Anguinolphus ex persona sua ꝓpria extante filio legitimo & naturali. s. dño Sandæo: quia tunc sicut spurius filius non succedit, ita nepos ex ipso filio spurio, vt l. si ibi, ea enim subsistente &c. iuncta gl. & ibi notant doct. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de succes. ab inte. §. 1. in add. incipiēte, Accursius &c. & maximè qñ talis nepos natus est ex filio incestuoso, prout in proposito: quia tunc sine dubio ēt expressè nihil relinqui
a sibi posset ab auo, nullis etiam extantibus legitimis, vt p Bar. & Bal. in d. l. si quis incest. per illum tex. Quòd autem legiti-
2 matio † non tenuerit. probatur: quia dictus comes Palatinus non habebat ptātem legitimandi incestuosos, sed simpliciter spurios & bastardos, vt patet ex inspectione dicti priuilegij: ergo succedit id, q̄d dixit Bal. in c. naturales. in fi. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. vbi inquit, quod si est concessum comiti, q, possit legitimare certum genus spuriorum, alios qui laborauit maiori spurietate legitimare nō posset: nam natura speciei est specificare non per modum generis, alleg. l. hæres meus. §. duæ statuæ. ff. de leg. 3. Item quia scd̄m eum in difficilioribus princeps reddidit se difficiliorem, vnde talia non videntur cōmissa, vt no. Io. Mo. in c. 1. de filijs presbyt. in 6. dicit etiam ibi Bal. quod per m̄rimonium ex dispensatione Papæ
b contractum, non legitimātur incestuosi,[b] nisi de eis fiat mentio. alleg. l. Paul. aliàs incipit, eum qui. cū ibi notatis per Cyn. ff. de statu hominum. & ibi not. Guli. Bar. & Bal. in l. si contra.
3 C. de nup. Nec obstat † q, in dicto priuilegio dicatur, & alios quoscunq; ex damnato seu illicito coitu, quia debet intelligi de alijs natis ex simili coitu, damnato, & sic de his q sunt similes ipsis simpliciter spurijs: non autē de magis odiosis ipsi legi, prout sunt ipsi incestuosi: Talis eñ coitus est magis odiosus legi, vt patet in l. si qui incest. C. de incest. nup. & illa dictio alios, est repetitiua similium, & non maiorum. c. sedes. de rescri. in cle. non potest. de procu. no. in c. qui ad agendum. eo.
4 tit. lib. 6. & in l. si fugitiui. cum glo. C. de seruit. fug. † Sed his non obstantibus contrariā sententiam de iure veriorem procul dubio esse puto: quia per legitimationem Simonis nihil à legitimis & naturalibus filijs differre censetur ipse: & paritatione Anguinolphus, vt in aut. quib. mo. na. effi. sui. §. & qm̄ variæ ibi, nihil dissimilis à legitimis. & in §. reliqui. ibi illas successiones quas habent qui ab initio sunt legitimi, & in §. illud. ibi, nihil à legitimis filijs differentes, & ibi restituere naturæ & antiquæ ingenuitati, & in §. adoptionis. & in aut. qui.
5 mo. na. effi. legi. §. liceat. † Et dato q, facultas legitimandi per rescriptum sit de reseruatis principi. in auth. quib. mo. na. effi. sui. §. fin. cum ibi no. c. per venerabilem. qui fi. sint legi. l. 1. C. de iure au. annul. no. gl. in aut. ex complexu. C. de incest. nup. tñ princeps talē facultatem alteri demandare pōt, sicut potest delegare alia sibi reseruata. c. q, translationem, de offic. lega. l. vectigalia. ff. de publica. l. non solent. C. noua vectig. & etiā priuato hanc ptātem concedere potest, vt dixit gl. in l. 1. in verbo, pōt. ff. de tut. & cur. da. ab his. per quam gl. dicit ibi in specie Bal. defendi priuilegia comitum Palatinorum super spurijs legitimandis, & not. Bal. in l. cum filius. ff. de test. mili. vbi ponit an possit concedi talis facultas legitimandi cū potestate præiudicandi iuri filiorum legitimorum. & dicit q, sic. & notatur per eundem in l. 2. C. de seruitu. & aqua & in l. rescripta. ad fi. C. de preci. impera. offe. & in c. dño guerrā. in prin. in tit. hîc finitur lex. & in aut. præterea. C. de natura. li. & per Ant. de
6 But. in c. per venerabilem. qui filij sint legi. † Et potuit dictus comes Palatinus virtute anthoritatis sibi concessæ legitimare etiam natos ex incestu: qm̄ si habet ptātem legitimandi spu-
c rios & bastardos, sequitur[c] q, pōt legitimare incestuosos, qui spurij appellantur, vt in l. vulgò. in fi. & ibi gl. 2. ff. de sta. ho. & no. gloss. in c. nisi cum pridem. in verbo, manseres de renun. & Spec. in tit. de succes. ab intest. §. 1. versicu. nunc de natura-
7 lium. & Bar. in l. fi. ff. de his qui. vt indig. † Et tantò magis cum simus in materia in qua fieri debet latissima interpretatio, nā licèt ipsa legitimatio sit odiosa. c. 1. & 2. de fil. presbyt. in 6. tamen concedere facultatem legitimandi dicitur esse benefi-
d cium: & latè[d] interpretandum. hæc probantur in c. dudum. cum gl. in verbo, beneficia, de præb. in 6. iuncto. c. quamuis. el. 1. e. ti. probatur in c. si. cum gl. de simo. & no. Arch. in d. c. 1. de filijs presby. in 6. & doc. maximè Moderni. in l. 2. in princ.
8 ff. de verb. obl. † Nec fuit necesse in tali priuilegio concesso dicto comiti quod exprimeretur qualitas spurietatis, & sic incestus, quia ēt in ipsa legitimatione in qua fit stricta interpreta-
e tio (vt dixi) non est necesse q, exprimatur qualitas[e] spurietatis, qñ non est ex multiplici capite spurius, sed satis est exprimere in gñe de spurietate, vt no. Bal. in l. si qua illustris. C. ad Orfi. & in l. eum qui. aliàs incipit, Paul. ff. de sta. homi. & in c. naturales. in prin. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & in l. eam quam. C. de fideicom. per Io. And. in add. Specu. in rubr. qui fil. sint legi. & Old. cons. 247. quod incipit, factum tale est. quidam rex. & Anton. de But. in d. c. per venerabilem. & in fi. mi. no. Host. & Ioan. An. in c. fin. de filijs presby. genus enim includit omnem suam speciem. l. si vnus. in princ. ff. de admi.
9 tut. l. si duo. ff. de admi. tu. Nec obstat, † q, in dicto priuilegio concesso dicto comiti dicatur, dummodo ex huiusmodi legitimationibus per vos & successores vestros faciendis omnibus

bus & singulis legitimis hæredibus nullũ penitus in patrimo-
nio seu cæteris eorum iuribus vbiq; locorũ præiudicium ge-
neretur, &c. quia rñdeo, primò, q̃ cùm dicta legitimatio facta
fuerit viuo p̃re dñi Sandæi, q erat ltĩmus & naturalis, non po-
test dici esse facta in præiudicium ipsius dñi Sandæi: quia vi-
uente p̃re non est debita hæreditas filio, l.1.§. si quis impuberi.
ff. de coll. bo. l. si qñ. §.1. C. de inoff. test. l. post emancipationẽ.
& §.1. & ibi, Bar. ff. de lib. leg. & per eundem in l. fi. ad fi. C. de
pac. & in l. is potest. ff. de acquir. hær. Secundò, quia consensit
huic legitimationi d. Sandæus, vnde nõ legitimatio, sed con-
sensus suus sibi præiudicabit. l. si debitor. §. 1. & l. si cõsensit. ff.
qb. mo. pig. vel hyp. sol. Nec oportet aggredi dubium illud, vi-
delicet an legitimatio facta ab habente p̃tãtem legitimandi
ab imperatore habeat vires in terris ecclesiæ: quia præsuppo-
10 nitur quòd bona sita sunt in terris imperij. † Quò ad scd̃m du-
bium non consulo, q̃ agatur actione fami. ercis. quia aduersa-
rius negando Anguinolphum agentẽ esse cohæredem, atten-
to q̃ aduersarius est ille qui possidet, excluderet Anguinol-
phum in tali iudicio. l.1. ff. famil. ercisc. sed agat vel petitione
hæreditatis narrando se hæredem, & aduersarium possidere,
& petendo declarari se hæredem & aduersarium condemnari
ad restitutionem hæreditatis pro parte spectante ad dictum
Anguinolphum vnà cum fructibus perceptis. l. item veniũt.
§. fructus. ff. de peti. hære. & l. 2. C. eo. tit. & traditur forma li-
bellandi per Bar. in l. ex diuerso. §.1. in prin. ff. de rei ven. & in
in l. 2. cum seq. ff. de peti. hære. & in l.1. in princ. ff. de edend. &
11 doct. in c. 2. de libe. obla. Vel agat † interdicto possessorio adi-
piscendæ, s. quorum bonorũ, in quo venit vniuersitas bono-
rum & rerum corporaliũ, & per consequens accessiones sicut
in petitione hæreditatis. l.1. ff. quorũ bonorũ. & no. gl. in rubr.
C. quorũ bonorũ. & in tali interdicto sufficient probationes,
summariæ quæ nõ sufficerent in petitione hæreditatis, vt not.
in l.1. C. quorũ bonorũ. & in l.1. ff. eod. titu. vbi per Bar. & nar-
rabit se esse hæredem dñi Ioannis pro dimidia pro indiuiso,
mediante persona Simonis defuncti & q̃ aduersarius possi-
det bona dictæ hæreditatis, & concludet eum condemnari ad
restitutionem possessionis omnium bonorum pro dimidia,
& pro indiuiso vnà cum fructibus, & formam libellandi po-
nit Spe. in tit. de testa. §. nunc dicendum. Non tñ sibi compe-
teret tale interdictum pro recuperatione possessionis bono-
rum, quæ post mortem Simonis & aditionẽ hæreditatis pos-
sedisset Anguinolphus: vñ si post pupillarẽ ætatem apprehen-
disset possessionem aliquorum bonorũ hæreditariorũ, vide-
retur per illum actum adiuisse pariter & apprehendisse posses-
sionem, post quam apprehensam nõ datur in illis bonis quo-
rum possessio apprehensa est, interdictum quorũ bonorum,
quod est interdictum adipiscendæ possessionis, postquã iam
adeptus fuerat, vt est gl. not. in c. 2. de confes. in 6. & probatur
12 insti. de interdi. §. pro hærede, vers. ideo autẽ. ¶ † Nec similiter
haberet locum petitio hæreditatis pro talibus rebus, quia post
aditam hæreditatem & apprehensam possessionem desinunt
esse hæreditariæ, & dicuntur esse res hæredis, non autem am-
plius sunt hæreditariæ: ita dicit gloss. in l. fin. & ibi expressius
Bart. ff. de fidei. hæ. peti. per no. in l.1. §. veteres. ff. de acquiren.
pos. & in l. hæres per seruum. ff. de acquir. hæredi. ¶ Sed tunc
pro illis rebus quarum possessionem apprehendisset, & à pos-
sessione postea cecidisset, competeret possessoriũ recuperan-
dæ seu remedium ex canone reintegranda, 3. quæstio. prima,
†1 quo casu etiam veniunt fructus. † l. videamus. §. in Fauiana.
ff. de vsu. ¶ Vel si vellet posset agere rei vendicatione & publi-
ciana. iuxta. c. Abbate sanè, de re iud. in 6. si probare posset de
aliquo titulo domini Ioannis in dictis rebus. ¶ Et licèt dica-
13 tur, † quòd in domo hæreditaria remansit dictus Anguinol-
phus non per hoc sequitur quod dicatur apprehendisse pos-
sessionem reliquorum bonorum hæreditariorum. l. 3. in prin.
cum ibi not. ff. de acquir. poss. not. Dyn. in ca.1. de re. iud. in 6.
& sic puto quòd consultius erit agere interdicto quorum bo-
norum, eo modo quo dixi suprà.

ADDITIO.

a ¶ Nullis. secus in filio ex simplici spurio, vt dixi suprà, li. 2. con
silio 74.
b ¶ Incestuosi. & est verum quicquid dicat Pet. Anch. cons. 409.
dixi in consu. Paris. §. 122.
c ¶ Sequitur. Imò non sequitur, vt tenet Fran. Are. in l. si ita scri-
ptum. in prin. de li. & posthu. C æpo. cã. ciui. cons. vlti. facit. s.
li. 3. cons. 82. num. 17. & infrà eo. cons. 129. & sic Alex. hîc malè
consuluit ex defectu potestatis in legitimante.
d ¶ Latè. imò vt dixi suprà. li. 5. cons. pe. nu. 32.
e ¶ Qualitas. contrarium melius tenet Alex. infrà, eod. consilio
229. & suprà, lib. 2. cons. 195. vbi dixi.

EPITOME.

¶ Priuilegium alioquin personale censetur reale propter ver-
bum, in perpetuum, vel si datur compensatio iusta.

CONSILIVM LXXI.

IRCA hæsitationem quæ fit inter hęredes Antõ-
niæ ex parte vna, & conductores datij vini ex
alia: videlicet, an ad decretum concessum super
taxationẽ hospitij olim dictæ Antoniæ seruari
debeat, etiam quò ad hæredes dictæ Antoñiæ 1
1 dubiũ facit: † qa priuilegium cõcessum personæ in dubio vi-
a detur esse personale,[a] vt not. per gl. in l. sordidorum. C. de ex-
cu. nu. li. 10. & in c. cũ venissent. de institu. & 16. q. 1. in c. possi-
dens. & plenè not. maximè per Ioan. And. in regula priuile-
gium, in mercur. & per legistas in l.1. & in l. fi. ff. de consti. pe-
cu. & in l. quia tale. ff. sol. ma. cum sim. ¶ Tamen in proposito
b nostro dico virtutẽ dicti decreti esse realẽ: [b] quia non sumus
in dubio, sed in re euidenti ex verbis dicti decreti, quod osten-
ditur sic: Priuilegium qñ est personale, licèt concedatur pro re
seu circa rem, tñ non transit ad singularem vel vniuersalem
successorem illius rei. l. licitatio. §. fiscus. cum seq. & ibi not.
Bar. ff. de publi. & d. l.1. ff. de constit. prin. & l. priuilegia. ff. de
reg. iur. & in d. c. priuilegium. sed ita est q̃ virtus dicti decreti
extenditur etiã ad singulares vel vniuersales successores in di-
cto hospitio, vt apertè ostendunt verba ipsius decreti concessi
à domino Daniele episcopo Concordiensi, & gubernatore
Bononiæ, ibi dum dicit, vendere possis tu, aut alij quiuis eam
affictu aut pensione seu iure dominij tenentes &c. Hoc etiam
2 patet ex illa dictione † in perpetuũ, quæ de sui vera & ꝓpria
significatione denotat perseuerantiam idem est, q̃ sine tem-
poris præfinitione. l. purè. §. fin. ff. de do. excep. & l. 3. ff. de ex-
cep. & patet: quia vera & propria significatio est illa quæ pro-
cedit à dilucidatione seu allusione vocabuli, dummodò dif-
finitioni non repugnet. l. tugurij. & l. pupillus. §. temerariũ.
ff. de ver. sign. l. 2. §. appellata. ff. si cer. pet. not. Bar. in l. omnes
populi. in 6. q. principali. ff. de iusti. & iur. in ver. quæro. vnde
sumitur ista propria significatio. & Bart. in l. liberorum. ff. de
verb. sign. in vers. 2. principaliter est videndũ: sed perpetuũ dr̃
à perpetuo, quod est cum perseuerantia, vt attestatur Papias:
cuius authoritate sæpe numero vtuntur in similibus doctores
nostri: vt patet ex notatis per Archid. 8. dist. quo iure. & 7. q. 1.
in c. episcopum. cum simili. licèt hæc dictio, in perpetuum,
varijs modis scd̃m subiectã materiam quandoq; accipiatur: vt
in l.1. & ibi plenè not. ff. pro so. & in l. 2. §. hoc interdictum per
petuum: & ibi Ang. ff. ne quid in loco pub. & in l. annua. §. 1.
& ibi Barto. ff. de annu. leg. & in l. eum debere colonum. ff. de
serui. vrba. præd. & in l. 4. ff. de procur. & 10. q. 2. in §. perpetua.
cum gloss. & 1. q. 1. reperiuntur. & ibi no. & in c. clericus. cũ gl.
de cohabi. cle. & mulie. & 70. dist. sanctorum. & not. Bar. in l.
vsusfructus ciuitati. ff. de vsufructu legat. & per Bal. in tit. de
pace Constan. ¶ Et licèt in supplicatione narretur q̃ ipsa An-
tonia valetudine minus prospera laboraret, & filiam viro ma-
turam haberet: tamen hæc non arguunt, q̃ concessio debeat
esse personalis: quia si concessio redditur realis, & sic vtilis
concessio, sequitur quod hospitium erit maioris æstimatio-
nis, & plus vendi poterit: & sic pinguius poterit esse consul-
tum Antoniæ, & eius filiæ dotandæ, nubendæ. ¶ Corroboran-
† tur prædicta: quia est aduertendum q̃ † ista concessio non est
proprie priuilegium immunitatis, sed est quædam composi-
tio seu taxatio eius quod soluendum est pro datio annuo, &
dictam taxationem superior decernit esse iustam seu conde-
centẽ, vt in decreto narratur, & tale decretũ & cõcessio transi-
uit in contractũ, videlicet, q̃ soluantur libræ 30. singulo an-
no, vt in dicto hospitio possit vendi vinũ, iuxta not. per Imol.
& alios in c. nouit. de iud. & per Bar. in l. quod semel. ff. de de-
cre. ad or. facien. & l. omnes populi. in 3. quæstio. principali. ff.
de iust. & iur. cum simil. & de natura contractus est q̃ sit tran-
sitorius

sitorius ad hæredes. licèt non exprimatur. l. si pactũ. ff. de proba. l. veteris. C. de contrahen. & commit. stipul. ¶ Ex quibus concludo quòd dicta concesio & virtus dicti decreti non est personalis. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Personale. s li. 1. cons. 86.
b ¶ Realem. s lib. 4. cons. 193. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor non tenetur ex noua obligatione vel prorogatione, nu. 2. sed proinde liberatur à veteri obligatione, num. 4. 5. 6. 7.*
8 *Nouatio non præsumitur, nec fit etiam hodie ope exceptionis, nu. 10. nisi tacitè fiat ex coniecturis, num. 11.*

CONSILIVM LXXII.

HABITA opportuna consideratione super casu præmisso, & viso instrumento dicti contractus, & statuto sub rubrica, q. in rem conductam vel pecuniam acceptam non reconduxerit, & alijs de quibus in themate, videretur prima consideratione † dictum Thomam fuisse fideiussorem conueniri nõ posse per dictum Hieronymum creditorem, ex eo quia cùm videatur tacitè facta noua concesio, & nouus contractus inter dictum magistrum Antonium debitorem principalem ex parte vna, & dictum Hieronymum & fratres creditores ex altera, maximè virtute dicti statuti disponẽtis, quòd si quis conduxerit ad pensionem domum, vel etiam rem, vel pecuniam ad laborandũ in aliqua arte, vel licito negotio, vel trafficco acceperit, accipiens seu conducens teneatur ante finem temporis locationis refutare domum seu rem conductam vel pecuniam restituere vel conducere debeat pro aliquo tempore, & si hoc non fecerit pro re conducta seu confirmata esse intelligatur pro tanto tempore pro quanto primo eam conduxerat, si locator domus vel alterius rei vel pecuniæ voluerit &c. & constat quòd dictus magister Antonius post primum annũ pro quo accepit dictam quantitatem pecuniæ ad trafficandũ in arte, & exercitio fornacis, retinuit dictam quantitatem pecuniæ de voluntate dicti Hieronymi & fratrum, qui confessi sunt solenniter habuisse à dicto Antonio debitam partem lucri pro biennio sequuto post dictum primum annum: ergo post primum annum de quo loquitur instrumentum in quo est obligatio dicti Thomæ fideiussoris, non remanet obligatus dictus fideiussor, de cuius consensu & voluntate obligandi vltra annum non apparet, vt videtur probari in l. si cum Hermes. C. loca. & in l. itẽ quæritur. §. qui impleto. ff. eodem
2 titu. Ad idem † tex. in l. Labeo, in princip. iuncto. §. final. ff. de arbit. vbi si in compromisso facto ad tempus dati sunt fideiussores, & postea tempus compromissi fuerit prorogatum, sunt liberati fideiussores, si prorogationi non consenserunt. ¶ Vnde dicit Bal. in l. si vnus. §. si cum reo. ff. de pact. in lectura
†1 antiqua: & etiam Ang. ibi, † quòd prorogatio termini facta principali non liberat fideiussorem, sed tantummodò prorogat sibi terminum, sicut principali, per illum text. cum gloss. prima. & l. fi. C. de vsur. rei iud. & hoc intelligunt esse verum, nisi fideiussor se obligasset ad tempus, vt faciunt fideiussores castellanorum, qui se obligant pro semestri, nam licèt in cacastellania remaneant castellani per tempus prolixius, non propterea fideiussores remanent obligati, nisi prorogationi termini consenserint, per dictam l. si cùm Hermes. cum alijs. s allegatis, & idem Spe. in tit. de fideiuss. §. 1. versi. illud. & etiã Ioan. And. ibi in addi. & Ioan. And. & alij in c. constitui. de fideiuss. & Hostien. in c. præterea requisisti. de appel. & Io. Mona. in c. quicunq;. in gl. in verbo, reintegr. de sentent. excommun. in 6. & Bal. in l. tam mandatori. C. de non numer. pecu.
3 ¶ Comprobatur per † id, quod habetur in l. penultima. ff. de præto. stipu. vbi si secunda obligatio facta super eodem continet longiorem dilationem quàm prima, inducitur nouatio primæ saltem ope exceptionis: vnde dixit ibi gl. quòd si nunc promisisti soluere decem in mense Maij futuro, & ante dictũ mensem Maij adhuc promisisti soluere eadem decem in mense Augusti futuri: certè si post mensem Maij velim agere contra te, ex prima promisione obstabit mihi exceptio propter secundam, & cum illa gl. transit ibi Bart. & multi alij, & sensit idem gl. in l. 2. & in l. fin. C. de noua. ergo in proposito nostro per dictam tacitam renouationem, seu reconductionem in longius tempus, videtur facta nouatio prioris obligationis saltem ope exceptionis, sed ita est q. vbi prima obligatio cui accessit fideiussor, est nouata p sequentẽ obligatione, intelligitur liberatus fideiussor, nisi ipsi secundæ obligationi nouanti accesserit fideiussoris consensus. l. nouatione. C. de fide-
4 iussor. & l. nouationes. ff. de noua. ergo &c. ¶ Tamẽ præmissis † non obst. in casu de q̃ quæritur, puto de iure verius q. dictus Thomas fideiussor posit çueniri ad restõnem dictæ quantitatis pro rata, pro qua fideiusit, s. pro dimidia, & tantò minus quantũ esset damnũ, si quod dicto primo anno cõtigisset, aut tantò minus, quantũ appareret de dicta quantitate sororis solutum fuisse, & ad rñdendum præsuppono q. dictus fideiussor non solùm promisit q. dictus magister Anton. debitor principalis pro dicto primo anno dictã quantitatẽ pecuniæ trafficaret & exerceret in dicto exercitio fornacis, verũ ẽt promisit in fine dicti anni restituere in dimidiã dictæ quantitatis, cum medietate lucri ex dicta operata arte secuti tantò minus quantum esset dimidietas damni, si quod contingeret, quemadmodum promisit ipse debitor principalis, hoc præsupposito dico quod si quæramus, an dictus Thomas fideiussor teneretur p gestis & administratis in dicta arte pro annis secutis post dictum primum annum, & dicendũ est q. non: ita loquit tex. in d. l. si cùm Hermes. & d. l. item quæritur. §. qui impleto. cum simili, quia qñ quis promittit, q. Titius trafficabit per annum centum in tali arte, & quod dabit partem lucri pcedentis ex exercitio illius anni, dr esse adiectũ illud tempus ad limitandam seu finiendam obligationẽ: quia non vult ille fideiussor obligari q̃d principalis trafficabit, nisi quantum est pro vno anno, & non vult obligari, nisi pro lucro vnius anni: ideo pro vlteriori tpe cum effectu non obligatur absq; nouo consensu, vt in prællegatis iuribus, facit l. eum qui ita. §. qui ita. el 1. ff. de verb. obli. Sed pro eo quod respicit tempus & obligationẽ primi anni bene tenetur fideiussor, nõ obstante nouo contractu, vt est gl. fin. in d. l. si cùm Hermes. quã ibi omnes sequun-
5 tur. ¶ Comprobat † ex his quæ not. Dyn. & Barto. in l. Lucius. la secunda. §. Paulus. ff. de admi. tut. vbi quæritur, quid si quis assumpsit custodiam castri vsq; ad sex menses datis p his fideiussoribus: deinde ille remansit in custodia castri vltra sex menses, & castrũ rõne malæ custodiæ fuit deperditũ: an fideiussores teneantur: & çcludit: aut dicti fideiussores solùm promiserunt seruare & custodire spacio sex mensiũ: & non tenebuntur, per dictũ §. Paulus. & l. secundã. §. pen. & fi. ff. de admi. rerum ad ciuita. perti. vt ẽt tenet Iacob. de Are. in dicto §. Paulus. referens fuisse quæstionem de facto Veronæ. Sed si fideiussores pmiserũt dictum castrum restituere, & nunquam fuit restitutum, tenebuntur ad restõnem etiam post sex menses, scđm Dyn. & Bart. quia nunquam restituerunt, & sic nunquam satisfecerunt obligation. cõcernenti præteritum tempus, pro quo extiterunt fideiussores, ergo cum in proposito nostro dictus fideiussor promiserit plura. s. se facturum, & curaturum q. dictus Anton. exercebit & trafficabit dictam pecuniam per annum in exercitio fornacis. Item q. restituet dictam quantitatem pecuniæ. Item cum dimidia parte lucri facti dicto anno, dato q. non posit conueniri ex eo quòd fortasse non curasset, neq; fecisset quòd dictus Antonius trafficasset pro illo anno, in dicto exercitio dictam quantitatẽ pecuniæ neque etiam posset conueniri pro lucris secundi anni, etiam si terminus fuisset prorogatus, & ita loquitur Spec. Hostien. Ioan. And. Bald. Ang. & alij in locis suprà allegat. tamen à ratione sortis, & etiam à lucris primi anni, non fuit liberatus per tacitam nouam locationem, vel concesionẽ, aut pro-
6 rogationẽ: quia dictã sortem nunquã restituit. ¶ † Confirmo per text. in l. fina. C. de nouatio. vbi litera vult q. siue in secunda obligatione contineatur maius tempus, siue minus quàm in prima nihil penitus ex priori obligatione innouetur, nisi specialiter & expressè contrahentes priorem obligationem nouauerint, hoc idem est de mente Bald. in add. Spec. in titu. de fideius. in versicu. fideiussor tenetur &c. vbi dixit, quòd fideiussor tenetur, licèt terminus soluendi prorogatus sit, per dictam l. fina. in fin. C. de vsur. rei iud. quod dicit esse verum quando solutio erat collata in diem, secus si obligatio. l. penulti. ff. de præto. stipulatio. & d. l. si cùm Hermes. Item secus si prorogatio sit facta repetita: & renouata principali promissione

sione per modum nouationis. Ad hoc bene facit tex. in d. l. no-
7 uatione. & idem not. Ang. in d. l. si vnus. §. si à reo. † Modò in proposito fateor quòd respectu ꝓmissionis de trafficando in dictam pecuniæ quantitatem in exercitio fornacis pro dicto primo anno, & etiā respectu ꝓmissionis lucrorum faciendorum in primo anno, illud tempus dr̄ adiectum obligationi, s. limitandæ: quia noluit fideiussor teneri curare, quod Bartholomæus trafficaret, nisi pro primo anno, & noluit ēt teneri nisi pro lucris primi anni, iō pro vlteriori tpe prorogationis factæ nō tenet̄: & hoc modo ꝓcedit scd̄m dictū Baldi dū alle. d. l. si cùm Hermes. & dictam l. pen. sed respectu ꝓmissionis restituendæ sororis in fine anni, illud est tps q, dicitur adiectum
a cā differendæ [a] solutionis fauore debitoris. l. q̄d in diem. ff de sol. vnde dicim⁹ scd̄m * com. op. quod tunc est nata obligatio, & actio ante diē: sed differt̄ exactio. l. 1. in fi. ff. q̄n dies vsusfru. leg. ce. l. item qa. cum gl. ff. de pac. l. cedere diem. ff. de verb. sig. no. gl. in l. certi ↄdictio, in prin. ff. si cer. pet. & istam distinctionem tradit Bar. in l. ita stipulatus. in vers. secundò principaliter quærit̄ q̄n cōmittat̄ &c. & in l. qui hoc anno. ff. de ver. obli. vñ quantū ad ipsam sortem restituendam solutio erat collata in diem. & ideo si non fuisset factus nouus ↄtractus, nemo dubitat, q, ēt post scd̄m & tertium annū potuisset fideiussor conueniri ad restōnem sortis, quæ erat soluenda in fine primi anni: sequens aūt ↄtractus ita demū obstat, si fuit factus per modum nouationis, vt inquit Bal. in d. tit. de fideius. in add. Spe.
8 & Ang. in d. §. si à reo. Quod autē † fuerit factus animo nouandi, & extinguendi priorē obligationē non apparet, & nō præsumitur de iure, per dictā l. fin. Et hoc in terminis tenet Io. de Imo. Raph. Cu. & Pau. de Ca. in d. l. pe. ff. de præto. stip. maximè per d. l. fi. quæ hoc expressè dicit, & ita etiam tenet Pau. de Cast. in l. quæ lis. ff. de verb. obl. & dicit Raph. Cu. in d. l. pe. se ita consuluisse. Nec ob. d. l. pe. quia illa. l. loquitur in stipulationibus prætorijs scd̄m præfatos doc. ibi, & vt expressè dicit tex. ibi. prætor ibi iussit secundam cautionē in longiorē diem ꝑstari, volens prorsus discedi à prima stipulatione, seu cautione: & sic illa lex loquit̄ in casu certo, sed in ↄuentionalibus stipulationibus in dubio non intelligit̄ facta nouatio, saltē hodie pro secunda obligatione ↄtinente longiorem dilationem
9 q̄ prima. ¶ † Nec ob. id quod ibi no. glos. quam suprà retuli, & quā ibi sequit̄ Bar. quia r̄ndeo q, vt dicit Io. de Imol. & Rapha. Cu. illa glos. non dicit, q, fiet nouatio prioris obligationis per scd̄am ↄtinentē longiorē diē, adeò, q, nunq̄ posisit agi cū effectu ex prima obligatione: sed solū dicit q, ↄtra primā stipulationem, cōpetit exceptio propter secundam, nam hoc verū est scd̄m eos q, obstat exceptio, si ex prima agat̄ durante dilatione adiecta in secunda obligatione: quia intentio partiū vr̄ fuisse q, pendente dilatione longiore adiecta in secunda obligatione, non posisit inquietari aliquo mō debitor, nec ēt ex prima: sed finita illa longiore dilatione poterit agi etiam ex prima, quia non intelligitur esse nouata, vt in d. l. fi. & ideo dicit do. Raph. q, illa exceptio cōpetens ↄtra primā actionē causat̄ non propria virtute nouationis, sed virtute cuiusdā prorogationis resultantis ex illa longiori dilatione adiecta in secunda obligatione: & ita dicit esse de mente Bar. in d. l. pe. dum allegat. l. cū stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de ver. ob. & per hunc modum saluat Bar. ad oppositionem dictæ l. fi. & hoc etiam vult Ful. in d. l. fi. dum dicit q, illud quod sentit gl. ibidē in fi. si intelligatur hodie hr̄e locum in ↄuentionalibus stipulationib⁹, esset ↄtra d. l. fi. vt etiā dicit Pau. de Cast. in d. l. qui bis. ¶ Nec dr̄ quod illa. l. fi. non vetat fieri hodie nouationē ope exceptionis in casibus, in quibus olim fiebat nouatio tacitè: dato q̄d expressè hodie non agere t̄ q, fieret nouatio, vt dñt quidā velle gl. in l. 2. ff. de noua. quia r̄ndeo primò, q, in casu nostro etiam olim non reperiebatur q̄d in ↄuentionalibus stipulationibus tacitè fierit nouatio: imò potius ↄtrariū. l. cum qui ita. §. pe. & l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. nec obstat. d. l. pen. cum glo.
10 quia. s̄ ꝓximè r̄ndi. ¶ † Secundò r̄ndeo q, etiā dato quòd essemus, in casu, in quo tacitè olim fieret nouatio: tñ nō est de iure verū q, hodie ope exceptionis fiat nouatio, nec vlla lex est quæ hoc dicat, imò ↄtrarium probatur in d. l. fi. in verbo nihil, quæ est vniuersalis negatiua, & in verbo penitus, quæ verba idem operantur, ac si dictum fuisset nihil omninò nouari. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. iunctis. not. per gl. in cle. 1. in verbo, nullius. de præben. & no. per Io. An. in c. 1. in verbo penitus. de postu. prǣl. in 6. in nouella. & q̄d dictio penitus, importet idem q̄d omninò, ꝓbatur in l. 1. iuncta rubr. C. de gladiato. penitus tol. lib. 11. & no. Arch. in c. 1. de suppl. neg. prælat. in 6. & vbi dictio omninò, vel æquipollens iungitur cū negatiua prout iungitur in d. l. fi. importat idem q̄d nullo modo. l. in naue Saufeli. ad finem, cūm gl. ff. loca. seu importat idem q̄d dicere sine distinctione. l. vbi aūt. §. fi. ff. de ver. ob. ergo perinde est ac si in d. l. fi. diceretur nullo modo nouari vel sine distinctione non fiat nouatio: ergo nec ipso iure, nec ope exceptionis. ¶ Et hanc opinionem sequitur Iac. de Bel. in disputatione sua, quā ponit post l. postq̄ liti. C. de pac. in 2. q̄ō. per d. l. fi. quicquid scd̄m eum dixerit gl. ibi, & ita est ēt de mente Cy. Ray. & Iac. But. Sali. & Fulgo. in d. l. fi. & Gul. de Cu. & Bald. in l. rescriptū. §. si pacto. ff. de pac. & Ray. in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. & sentit Bar. in l. certi ↄditio. §. si nummos. ff. si cert. peta. dum absolutè vult, quod in casu in quo olim tacitè fiebat nouatio, hodie non fiat, nisi expressè agatur per d. l. fin. & Io. de Imo. Raph. & Paul. de Castr. in d. l. pen. & in d. l. 2. & Io. de Imo. in l. delegare. la 1. ff. de noua. & Fulgo. in l. singularia. ff. si cer. pet. & est de mente gl. in l. si Stichum. in prin. ff. de
11 nouatio. quam ad hoc ibi ponderat Raph. Cu. ¶ † Nec obstat gl. in d. l. 2. quia intentio illius gl. est q, si hodie tacitè ageretur nouationē primæ obligationis fieri, puta ex aliquibus conie-
b cturis: [b] tunc si ageretur ex prima, obstaret exceptio: non autē debet intelligi q, in omnib. casib⁹, in quibus olim fieret tacitè nouatio, hodie ēt fit ope exceptionis: & ita declarat glos. clarius locuta in d. l. pe. in gl. magna. & ita intelligūt præfati do. in d. l. 2. & in d. l. pe. ¶ Et per ista apparet esse r̄nsum ad omnia allegata in ↄtrariū: nam iura primò allegata ꝓcedunt q̄n tempus fuis adiectum causa limitandæ obligationis aliàs secus, vt suprà, declaraui: & notant doc. maximè Pet. Anch. & Ioan. de Imo. & do. Sal. in d. c. constitutus, cum concordantijs. suprà, alleg. ¶ Ad alia verò superius allegata circa fundamentū nouationis est r̄nsum, q, nō sumus in casu quo facta sit nouatio & sublata prima obligatio, & ista conclusio in casu nostro vltra iuris fundamenta, vr̄ habere maximam æquitatē, q, dicti contrahentes cum d. Ant. qui erant minores, & non fuerunt confisci de dicto Antonio, & propterea viderūt q, fideiussores debeant remanere destituti dicta obligatione fideiussoria, cui nunquam intellexerunt renunciare, & viri periti intelligunt an de iure intelligantur liberati ex dicto nouo tacito contractu: vt apparet ex difficultatibus de quibus suprà, propterea dominus Iulianus diligenter aduertat.

ADDITIO.

a ¶ Differendæ. tunc non liberatur fideiussor: quia non augetur sed differtur exactio. Bertran. cons. 188. duo fuerunt. li. 1. ꝯ li. 7. cons. 66. nu. 8. Adde Soc. cons. 62, li. 4.

b ¶ Coniecturis. suprà, li. 2. cons. 13.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio discußionis post litem cont. opponi nequit, etiam in causa appellationis.*
3 *Discußio minus solennis valet, nisi appelletur.*
4 *Statutum non valet quòd debitum non poßit peti post decem annos.*
6 *Præscriptio, si probetur, est probandum de certo initio & continuatione poßeßionis.*
7 *Pœna. l. 1, C. de pluspeti. cessat nisi probatus sit dolus.*
8 *Procurator generalis non facit cadere dominum in pœnam.*
9 *Decretum non ligat in loco in quo non est publicatum.*
10 *Sententia valet post tempus præfixum iudici, non instantiæ.*
11 *Sententia nulla potest confirmari ex eisdem actū per iudicem ad quem.*
12 *Notarius præsumitur ex confectione quatuor instrumentorum.*

CONSILIVM LXXIII.

IN causa appellationis & litis inter Bartholomæā quondam Tonij Spinelli de Burgo Tausignani appellātem ex vna, & Britiam quondam Simonis Dolfi de Palazalo appellatam ex alia, mediantibus earū procuratoribus, tangam circa ea tantummodò, quæ nouiter sunt deducta in causa appellationis: quia de gestis in causa pricipali aliàs plenè scripsi vltra elegan-

elegantiſsima conſilia famoſiſsimorũ doctorum diffuſè ſcri-
a bentiũ ꝓ parte dictæ Britiæ.[a] ¶ Deductũ eſt igit̃ & primò no-
uiter in cã appellationis ꝓ parte dictæ Bartholomææ ꝙ excuſ-
ſio facta pro parte Britiæ in cauſa principali ꝯtra Andr. & eius
hr̃des, nõ fuit legitima: quia cũ in inſtr̃o eſſent tres rei deben-
di obligati inſolidũ. ſ. Bar. And. & Matthæus anteq̃ deuenire-
tur ad tertios poſſeſſores, oportuit excuſsionem fieri ꝯtra oẽs
reos, ꝙ hoc factum non extitit, maximè cùm pars aduerſa co-
nata fuerit docere, ꝙ dictus Bertotius eſt idoneus, & ſoluen-
do. ¶ Ad hoc rñdeo, primò quòd ſuppoſito ꝙ de iure require-
†1 retur excuſsionẽ fieri † ꝯtra omnes reos debendi inſolidũ, an-
teq̃ deueniatur ad tertios poſſeſſores, de quo me remitto ad
no. per Bart. in l. 2. C. quo ordine quis conueniatur, libr. 11. vbi
hoc reliqt indeciſum, & ad no. per Ang. C. de pign. in aut. hoc
ſi ſi debitor. tamen in caſu propoſito hoc non habet obſtare.
1 † Primò: quia non fuit oppoſita talis exceptio in cauſa princi-
pali ante lit. conteſt. [c] vt de iure oportet: aliàs procedit iudi-
cium, & poſtea opponi non põt, vt not. Cy. & Bal. C. de proba.
in l. exceptionem. & doct. ff. de excep. in l. exceptiones. la 1. &
Bart. ff. de fideicom. in l. ſi dubitari. & omninò Barto. in l. lege
prolatam, in princip. C. de ſenten. & dicta authentica hoc ſi
debitor. in fi. & in l. 2. C. cõi diui. & in l. ſi mancipium. §. 1. ff. de
euic. & Bal. in l. conuenticulã. de epiſc. & cle. tunc ſi exceptio,
quæ debet opponi ante litẽ conteſt. & nõ eſt oppoſita in cauſa
principali, non põt amplius in cã appellationis opponi, iſte
eſt tex. ſingularis, qui nõ eſt alibi in l. ita demũ, & ibi oẽs doct.
C. de procu. ¶ Item dici põt quod nedũ ꝯtra oẽs reos debendi,
ſed nec ꝯtra aliquẽ in hac cauſa requirebatur excuſsio, vt latè
deduxi in allegationibus cauſæ principalis. ¶ Tertiò rñdetur,
& clarè ꝙ eſt productũ inſtr̃m in cauſa, in quo apparet, quòd
poſt primã obligationẽ, in qua dicti tres correi erant obligati
in ſolidum deuenerunt & renouauerunt obligationem cum
eorum creditore, & conuenerũt quod quilibet eſſet obligatus
tñ pro ſua rata, & non vltra: nimirũ ergo ſi non requirebatur
excuſsio cõtra omnes reos: qa non erant obligati Bertotius &
Matthæus ꝓ rata tangente dictũ Andream, & hoc non habet
dubium. ¶ Nec ob. ſi dicat̃ quòd dictum inſtr̃m fuit fictitium
& ſimulatũ, & in fraudem dotis dictæ Bartholomææ: quia re-
ſpondeo, ꝙ imò fuit in fauorẽ dotis: qa vbi primò dictus An-
dreas poterat conueniri inſolidum ꝓpter dictum inſtrumen-
tum fuit liberatus ab obligatione ſolidi, & in dubio inſtru-
mentum præſumitur validum, & ſolenne. l. cum precibus. C.
2 de prob. & l. gñaliter. C. ad Velleia. † Quinimò cùm in proceſ-
ſu excuſsionis factæ fuerint citationes ſaltẽ generales, quæ in
tali actu ſufficiunt, vt dixi in cauſa principali, debebat dicta
Bartholomæa comparere, & indicare bona dicti Bertotij, vel
3 ſaltem à dicta pronuncia ſuper excuſsione appellare, † in qua
excuſsione, licèt eſſet erratum, tamẽ de iure valet & tenet niſi
ſit ab ea appellatũ, vt no. dixit Bar. in l. à diuo Pio. §. in vendi-
tione. de re iudic. ſequitur Bal. in auth. ſed hodie. C. de act. &
obl. ¶ Secundò in cã appellationis eſt deductũ & allegatum
ſtatutum diſponens, quòd ſi quis ſteterit per decenniũ quòd
non petierit pecunias datas ad laborandũ, excludatur à cre-
4 dito, nam ad hoc clariſsimè reſpondetur plurib. modis. † Pri-
c mò: quia ſtatutum non valet [c] tanquam peccatum inducens,
vt firmat Tancre. de Cor. in opere ſuo in 12. rubric. in q. 24. &
Bart. in l. omnes populi. de iuſti. & iur. Bal. in auth. ad hæc. C.
de vſu. Angel. in l. 1. C. de iud. Ioan. And. in c. 2. de except. in 6.
in regula, poſſeſſor. & do. Anton. & ibi etiam latè per d. Ioan.
in c. fi. de præſcr. & idem Imo. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſu
cap. & Raph. in l. 1. ff. eo. tit. & hoc non reputo expediens al-
* tius diſcutere: quia hæc eſt * communis & vera ſententia: quã
à mille annis citra, vſus approbauit. ¶ Secundò reſpondeo ꝙ
dictum ſtatutum expreſsè loquitur in maiore vel eius hærede
maiore: ſed dicta Britia fuit minor: vt eſt plenè deductum &
probatum, in iure & in facto in prima cauſa: ergo &c. ¶ Ter-
tiò dictum ſtatutũ in fi. loquitur, quando debitor principalis
vel eius hæres iurat debitum ſoluiſſe, vel ſibi traditã non fuiſſe
pecuniam, aliàs verò ſecus, ſed in caſu noſtro domina Bartho-
lomæa non eſt illa debitrix, ꝯum qua fuit debitum contra-
ctum, nec etiam eſt eius hæres: ergo non poteſt ipſa iurare.
5 ¶ Conſiderauit enim ſtatutũ † quod alius quàm debitor prin-
cipalis non poſſet, niſi anceps ſubire periurium. l. Marcellus.
ff. rerũ amota. & l. videamus. §. 1. de in litem iuran. vnde cum
dictum ſtatutum ſit exorbitans, & ꝯtra ius commune & odio-
ſum, non debet aliquo modo extendi. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſo.
mat. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. de acqui. hæredi. & quod
no. in l. 1. C. de his qui ante aper. tabul. & in aut. præterea. C. vñ
vir & vxor. & potiſsimè in caſu noſtro, in quo dña Bartholo-
†2 mæa ꝯuenitur hypothecaria, hoc eſt actione reali, † qua actio-
ne qui conuenitur, non dicitur propriè debitor. inſti. de act. §.
1. & gl. not. in l. Aurelius. §. Mæuia. de li. leg. not. Bald. in l. fin.
C. de compen. & in l. pe. C. quod cum eo. & in l. cum neceſsi-
tatem. C. de fideic. & in l. precium. C. de colla. bene facit quod
legi. & not. maximè per doct. in l. 1. ff. ſi cer. pet. ſi ergo non eſt
propriè debitor, ergo ſtatutum in caſu noſtro nõ extenditur:
qa loquitur de debitore, ar. l. ꝯſtitutiones. ad munici. & l. 1. §. ſi
6 rem. de pig. ac. l. ꝓſpexit. ff. qui & à qbus. ¶ Pręſcriptio † autem
iuris cõis non habet obſtare, vt latè ſcripſi in cã principali: po-
tiſsimè cũ dicta Britia fuerit minor, vt fuit appertè ꝓbatum in
prima cauſa: nec per partem aduerſam in hac cauſa eſt proba-
tum contrarium, quinimò etiã nec in cã principali, nec in cã
appellationis eſt probata poſſeſsio continua, ſaltẽ 10. anno. nã
teſtes dicunt ꝙ poſſedit à tali tempore citra, nam per hoc non
d eſt probata poſſeſsio continua, quia oportet ꝙ teſtis [d] dicat à
tanto tempore & citra, vel per totum dictum temp⁹: aliàs non
probat, vt no. declarat Bar. in l. Celſus. ff. de vſu. cum concor.
quod latius examinaui in prima cauſa, quinimò certũ eſt ꝙ
in teſte, vt probet, attenditur redditio cauſæ: iuxta plenè nota.
in l. 3. C. de teſt. & in c. cum cauſam. extra eo. tit. etiam ſi pri-
mò dixiſſet contenta in capitulo vera eſſe, vt not. Bal. in rubr.
C. ſi ex fal. inſtru. & in l. teſtium de teſti. Sed teſtes interrogati
in cauſa ſcientiæ dicunt, quia viderunt & audiuerunt dictam
dominam Bartholomæam locare dictam apothecam aliqui-
bus annis, & non dicunt quot annis. ¶ Item per locationem
non probatur poſſeſsio: vt eſt text. expreſſus in c. inter dile-
ctos, ad fi. de fi. inſtru. & not. gloſ. & doct. in c. cum Bertoldus
7 de re iud. & per doct. in c. cum veniſſent. de reſti. ſpol. ¶ † Ter-
tiò principaliter allegatur de nouo in cauſa appellationis ꝙ
fuit pro parte dictæ Britiæ petitum plus debito, & debitum
iam ſolutum: quod tamen non conſtat, & eo caſu quo conſta-
ret, dicitur, ꝙ in caſu noſtro ceſſat pœna tam iuris communis
quàm conſtitutionis edita ꝯtra plus debito petentẽ, vel debi-
tum iam ſolutum: quia per hoc non eſt probatus dolus plus
petentis, qui in hoc requiritur, imò etiam de iure requiritur,
ꝙ probetur cautionem debiti per dolum exegiſſe, iſta haben-
tur clarè, in l. 1. C. de plus peti. & Bar. & Bal. & Sal. reprobãtes
gl. 1. & approbantes gl. in c. 1. de plus pet. ſequitur etiam Bart.
in l. qui ſolidum. in prin. de leg. 2. & in l. ſi ſeruus. §. bonæ. de
cond. fur. & quod not. gl. in l. cum quædam. §. 1. de iuriſd. om.
iud. ¶ Et maximè in caſu nr̃o in quo dicta Britia habere dici-
tur de iure iuſtam cauſam ignorantiæ: quia petit ea quæ fue-
runt facta & celebrata inter alios, & nõ inter ipſam, ergo &c.
l. fi. ff. pro ſuo. l. qui in alterius. de reg. iur. & quod no. in l. cum
filius. §. in hac. de verbo. obliga. & in l. ſi quis delegauerit. de
8 nouatio. ¶ Quinimò † etiamſi prædicta vera non eſſent, dico
ꝙ cum dicta Britia nunquam per ſe comparuerit in iudicium
ad petendum dictum debitum, ſed eius procuratores tãtum,
†3 quod † procurator non intelligatur habere in mandatis vt fa-
ciat vel petat aliquid propter quod dominus incidat in pœ-
nam, vt l. ſi procurator. & ibi Bar. & doct. ff. de condi. inde. &
l. ſi pater. ff. quæ in frau. cre. & quod not. Bal. per illum tex. in
l. 1. C. de condi. ob cauſam. & in l. ab executore. C. quorum
app. & Bar. in l. 2. §. procurator. ff. quod quiſq; iuris. & Spec. in
tit. de procu. §. 1. ver. ſed nunquid in edie. ¶ Quartò principa-
liter & vltimò nouiter deduxit pars aduerſa in cauſa appella-
tionis, ꝙ ſententia latã in fauorem dictæ Britiæ fuit nulla: qa
lata extra tempus decreti, & reſpondeo prout aliàs his diebus
9 in ſimili cauſa dixi. † Et primò: quia iſtud decretũ nunquam
fuit publicatum in caſtro Tauxignani, vbi vigent diuerſa or-
dinamenta ab his quæ ſunt in ciuitate, & ꝙ fuerit neceſſaria
publicatio in dicto loco, etiamſi per alia loca fuit publicatũ,
allego textum in auth. vt factæ nouæ conſtitutiones, in prin-
cip. ibi, in prouincijs autem ex quo diſcretæ per metropolitas
palàm factæ ſunt, & circa medium, ibi, ex quo directa & pa-
làm facta eſt in vnaquaque metropoli, & melius probatur ibi
in fin. dum dicit, omnibus faciat manifeſta. & qui in hac ma-
ximè ciuitate, & qui foris inhabitant, & hoc tenet do. Anton

&Io.

&Io.de Lig.&Io.de Imo.in c.2.extrà de ↄsti.per dictum text.
facit tex.in c.cũ infirmitas.de pœni.& remiſ.& q̃d no.Io. Ant.
in c.cum ſingula.in ver.perueniat.de præb.in 6. nõ enim põt
dictũ decretum ligare ignorantes.l.fi .ff. de decretis ab or. fa.
& expreſsius in c.vt animarũ,de conſti.in6.& in c.fi. qui ma.
accu.poſ.& quod no.Bal.in.l.antep.C.de legi.& no. Bar. in l.
q̃d Nerua.ff.depoſi.pro hoc induco tex.no.in l.fi. C. de teſta.
vbi ↄſuetudo comitatus obſeruatur in comitatu, non autem
10 ibi obſeruatur lex ciuitatis. ¶ Secundò rñdeo † q, præſuppo-
ſito,q ſnía eſſet lata extra tp̃s decreti in hac cauſa obſeruandi,
quod tñ ſententia tenet,ſed iudex incidit in pœnam: quia de-
cretum præfigit tp̃s iudici,non inſtantiæ.l.1. C. vt omnes tam
ciuiles.& l.properandum.in prin.& ibi hoc Bar.& doc. C. de
iud.& Bal.in c.1.ſi de inueſti.inter do.& vaſal.lis or.& in l.ob-
ſeruare.§.profiſciſci.ff.de offi.proconſ.& Spe.de iu.dele. §.re-
ſtat.ver.ciuitatis ſtatuto.& ibi Io.An.& Pet. de Anch. in cle.1.
11 de reſt.in integ. ¶ Tertiò † rñdeo,& iſtud imponit huic obie-
cto ſilentium,q præſuppoſito quòd dicta ſnía fuiſſet nulla di-
cta ratione:tñ ſi vobis iudici conſtat ex actis illã fuiſſe æquã,
e debetis illam ↄfirmare,[e] vt no.Bar.in l. ſi vt proponis. la 1. C.
qũo & qñ iud.& in l.cum quærebatur in fin. ff. de re iud. & in
l.1.in fi.C.qñ ꝓuo.& in l.ſi expreſsim.de app. & in l. iudex. de
re iud.ſequitur Pet.de Anch.in cle.1.de re iud. allegant Imol.
in c.cum ↄtingat.de offi.deleg.ſequitur ẽt clarè do.Anto eo. de
app.in c.dilecto.cuius verba ſunt hæc: ſequendo Bart.in d.l. ſi
vt proponis,quod nedum iudex corã quo petitur ſnĩam de-
clarari nullã,poſsit ẽt confirmare,ſed ẽtſi ille pro quo eſt lata
ſnía,vellet eã fateri nullã,& eam peteret reformari, & eiſdem
actis,quod põt hoc facere iudex omiſſa cognitione nullitatis,
ita dicit ipſe,& hoc debetis facere vos dñe iudicans ad quem
ſpectat lites dirimere.l.q̃dam æſtimauerunt. ff. ſi cert.pet.& l.
properandũ. Subdo poſtremò,quod licèt in cauſa principali
eſſet ſatis plenè ꝓbatũ,q per ſer. Ioannes Vgolini de Cauina,
qui fuit rogatus de teſtõ Ioannis producto in cã eſſet publi-
cus notarius,adhuc tñ fortius & de antiqori tempore eſt pro-
batum in cã appellationis per productionem quatuor inſtru-
mentorum antiquorum,quæ confecta fuerunt à dicto ſer.Io-
anne,tanquã à publico notario:tunc ſuccedit notabile dictũ
12 Inno.& doct.in c.1. de fide inſtru. † quòd per confectionem
quatuor ſolennium inſtrorum quis præſumitur eſſe notarius.
& hoc etiã ſequitur Spe.in tit.de fide inſtru.§. reſtat. verſic. ex
præmiſsis facit.l.3.ff.ad Macedo.l.Barbarius.ff.de offi. præto.
& quod no.in c.conſultationibus de iure patrona. in c. nihil.
de elect.cum ſimilibus.Et ex prædictis clarè colligitur partes
iudicantis eſſe in pronunciando malè appellatum & bene iu-
dicatum,& victum victori in expenſis &c.

ADDITIO.

a ¶ Britiæ.pro qua etiam conſulerat.Alex. & obtinuerat in pri-
ma inſtantia,ſuprà lib.5.conſ.8.
b ¶ Conteſt.Pet.de Ferr.in forma reſp.libel.in act.hypothe.ver.
exceptionem excuſsionis.Auffre.in addi.q.Thol.81.Ia.l. na-
turaliter. §. nihil commune.de acquir.poſſ. An. Neguſa.tra.
pig.per 8.membro.1.nu.34. limito in fideiuſſorem indemni-
tatis.vt dixi,infrà,li.7.conſ.29. num.24.
c ¶ Non valet.s̃ li.2. conſil.138.num.6.ſed contra tenet Rap.Cu.
conſil. 67. vide Fran.Balb.de præſcr.2.per 3.par. princi. q.14.
dixi conſu.Pariſi.68.adde infrà eo.conſ.172. num.19. & latius
conſ.218.conſ.220.nu.6.cum ſeq.1.li.7.conſ.70.
d ¶ Teſtis.ſuprà,li.5.conſ.89.num.2.
e ¶ Confirmare.ſuprà,eod. conſ.17.

SVMMARIVM.

1 *Culpæ appellatione in dubio intelligitur de leui.*
3 *Incendium præſumitur accidiſſe culpa leuiſsima:ideo ſocius non habet fundatam intentionem contra ſocium tenentem rem quæ combuſta eſt.*

CONSILIVM LXXIIII.

VIſo titulo qõnis de qua dubitari contingit, &
his quæ abundè & ſolenniter ſcripta ſunt p̃ præ-
ſtantiſsimum dñm ſupra conſulentem celeber-
rimum iureconſultum dñm Ang. Aret. & non-
nullis capitulis pro parte Nicolai de Vairo pro-
ductis contra Nuptium Thutium procuratorem feudi flumi-
nis frigidi,in quo ſita eſt ſeria,de qua vertitur quæſtio, & at-
teſtationibus teſtium quinq; ſuper dictis capitulis recepto-
rum,quæritur an ſtantibus veris quæ per teſtes depoſita ſunt
conueniri poſsit nobilis vir Thutius de Balſamo per præfa-
tum nobilem virum Nicolaum de Vairo, ratione dictæ ſeriæ
combuſtæ.In quo videretur prima fronte dicendũ quod ſic.
1 ¶ † Ad quod oſtendendum præſuppono quòd præfati Thu-
tius & Nicolaus dicuntur ſocij in dicto fundo, ſaltem ſocie-
tate,quæ incidens appellatur ex quo fundum eſt commune
l.cum proponas.C.pro ſoc.& ibi not.Bartol. & doct. in l.2.in
prin.ff.commu.diui.& l.vt ſit.cum ibi no.ff.pro ſoc. De cuius
ſocietatis vel etiã ↄuentionis natura eſt, vt quilibet in re com-
muni teneatur præſtare diligentiã,& tenetur de dolo, lata cul
pa & leui,licèt non de leuiſsima. l.ſocius ſocio.ff. pro ſoc. in-
ſti.eo.§.fi.& l.pen.C.cõmu.diui.l.ſi alij.§.ſed & ſi dolo.& l.hæ
redes.§.non tm̃.& ibi Barto.ff.fa.erciſ.& l.ſi is cum quo.& l. ſi
conuenerit.ff.cõmu.diuid.& l.contractus.ff.de reg.iur.cum
ſimi.nam dum iura prædicta faciunt mentionem de culpa,in
a dubio intelligitur de leui,[a] vt l. in venditione.§. de tempore.
cum gl.in verbo,culpa.& ibi Bar.ff.de bo.autho.iud.poſ.no.
Bal.in l.acceptam.in 6.q.C.de vſu.& Bal.auth. quod locũ.in
verſ.ſecundò quæro quæ culpa,&c.C.de colla. Sed ita eſt q̃d
2 ille, † qui tenetur de dolo, lata & leui culpa circa rem aliquã
ſi appareat talẽ rem eſſe incendio combuſtã,præſumitur com-
buſta culpa eius qui in tali re tenebatur præſtare diligentiam,
& ipſi alleganti quod ſine culpa eius res combuſta eſt, incum-
* bit onus probandi,vt firmat Bar.plenè,& communiter doct.
ſequuntur in l.ſi quis ex argentarijs.§. an nec hæredi. ff. de e-
den.& no.Cano.in c.2.de depoſi.& Moder.vt Io.de Imol.in l.
domos.ff.de leg.1.allegant l.ſi vendita.ff. de peri. & com. rei
ven.vbi dicitur quod dicendum regulariter non conſueuit
eſſe ſine culpa,vt ibi,& l.3.§.cognoſcit.ff.de offic. præfect. vig.
facit.l.ſi quis fundũ.§.Imperator,cum ibi not. ff. loc. & quod
no.in l.ſi creditor.C.de pign.act.cum ſimilibus, cum ergo ex
parte Thutij ſeriam poſsidentis non fuerit probata diligen-
tia,& quod abſque eius culpa fuerit ſeria concremata : ergo
ratione præſumptæ culpæ tenetur ſicut teneretur venditor re
vendita apud eum combuſta,dicta l. ſi vendita. qui venditor
ſimiliter non tenetur niſi de dolo,lata & leui culpa, l. ſi vt cer-
to.§.nunc videndum.ff.commod. Quantò magis ergo teneri
debet ſi præſupponamus pro parte Nicolai probari,id quod
dicunt teſtes præfati, ſcilicet q tempore combuſtionis ſeria
erat ſine cuſtodia,& ſine aqua,& infractiuata herbis, & alijs
rebus incendium fouentibus, & quod erat locata vni presby-
tero non ſolito ſeriam tenere, & q in incendio ſeriæ culpa &
defectus interuenit &c. vt plenius ex lectura atteſtationum
3 colligitur. ¶ † Sed præmiſsis non obſt.in caſu de quo quæri-
tur contrariam ſententiam probabiliorem puto, videlicet q
Thutius ex incendio conueniri non poſsit, quod probatur
primò ex doctrina gl.no.in §.fin.inſt. quib. mod. re contrah.
obli.quæ apertè ſentit, q culpa illa quæ in dubio præſumitur
b adeſſe incendio,eſt culpa leuiſsima,[b] bene facit quod not. gl.
in l.cum duobus.§.damna. in verbo,ſubreptum ſit.ff.pro ſoc.
ſed de culpa leuiſsima non tenebatur Thutius Nicolao ra-
tione communionis,ſed ſolum de leui culpa,vt probaui s̃. er-
go ratione culpæ præſumptæ non poteſt conueniri Thutius,
& hoc modo poſſet reſponderi ad notata per Bar.in d.l. ſi quis
ex argentarijs, vt doctrina eius procedat in caſibus,in quibus
veniret leuiſsima culpa,vel aliter etiam poteſt reſponderi, vt
4 patebit ex infrà dicendis. ¶ † Secundò probatur:nam certum
eſt quod ſi dictum incendium accidiſſet caſu fortuito, dictus
Thutius non teneretur,vt ff.pro ſoc.l. cum duobus.§. damna
fatalia. ibi, aut incendio. & l. ſi vt certo.§. quod verò. ibi, in-
cendio. ff. commo. & l. in ratione. la ſecunda. in princip. ff.
ad l.Falcid.& l.penult. ff. de incen. rui. nau. l. contractus. ff.
de reg. iur.l.1.§.is quoque.ff.de actio.& ob. l.ex conducto. §.
fi.ff.loca.l.quæ fortuitis.C.de pigno.ac.l.1.C.depo. cum ſimi.
Sed incendium prædictum reputari debet caſus fortuitus,
quò ad Thutium: quia præſupponitur quòd ignis fuit im-
miſſus non in ſeria,ſed ex ſeriam veniens à loco longinquo,&
remoto per tria miliaria vel circa, & fuit incendium inſoli-
tum,vt verbo fertur,iſto enim caſu reputatur incendium for-
tuitus caſus,vt not.Bal.in l.1.C.depoſi.allegat.l.fiſtulas.§.fru-
menta.ff.de contrahen.emp.Et ſimiliter quòd ignis immiſ-
ſus ab

sus ab alio, quàm ab habitante dicatur casus fortuitus, tenuit Bal. in l. pignus. C. de pign. act. & in l. 3. §. cognoscit. ff. de officio præfec. vigi. & probatur optimè in l. videamus. §. fin. cum l.
5 seq. ff. loca. ¶ † Tertiò confirmo ex notatis pulchrè per Bal. C. de pig. act. in l. si creditor. vbi dubitauit quō probari poterit in incendio culpam abesse, ille qui de culpa tenebatur: respōdet ipse si probat, vn̄ incendium habuerit originē, puta ab hostiū incursu, idem dicit ipse si nō pōt apparere vtrum incendium habuerit culpam ab habitātibus, vel hospitātibus, prout dicit ipse fuisse de facto in cōbustione hospitij Leonis: quia non apparebat vtrum incendium habuerit culpā ab hospitantibus, vel ab exercitore, vel famulis hospitijs: quia in isto dubio non debet ferri sententia contra eum cuius culpa allegatur: quia culpa non est probata, allegat in ar. ff. de his qui deie. vel effu. in l. si verò. §. interdū. & ita decidit Bal. in d. l. si creditor. quan quam istum passum indecisum reliquerit in d. l. 3. §. cognoscit ff. de offi. præfec. vig. Sed ita est in casu nostro: quia ignoratur (vt verbo fertur) quis fuerit incendiarius: imò minor dubitatio est in casu nostro: quia in q̄one nr̄a præsupponit̄ cōstare quod incendium extra seriā & à loco valde remoto ortū ha-
6 buit. ¶ Non ob. † q̨ testes dn̄t quod tp̄e cōbustionis seria erat sine custodia, & sine aqua, & infractiuata, & q̨ alia seria ibi vicina cōsueuit stare cū custodia, & cū aqua, & q̨ intercessit culpa in incendio &c. quia ad hoc rn̄deo, primò quòd Thutius nō tenet̄ de omni culpa, sed solū de dolo lata & leui culpa, vt probaui s̄ in princ. vnde ad hoc vt dicatur esse probatum quod Thutius fuerit in culpa saltē leui, oportebat capitulari, & per testes probari, q̨ dictus Thutius seu cōductores eius omiserint facere ea, quæ diligentes patresfamiliâs facerent circa dictam seriam, & eius custodiam, vel q̨ faciebāt ea quæ diligentes patresfamiliâs non fecissent: aliàs em̄ non dr̄ probata leuis culpa. ita dicit Bar. in l. si cui venderet. §. fin. ff. de pig. act. per illū tex. vel scđm Bar. in l. quod Nerua. ff. depo. in ver. 6. principaliter quæro &c. iuncta q. sequenti, ad ꝓbandū leuem culpam oportet articulare, & probare, quod nō adhibuit eam diligentiam, quam adhibent homines diligentes eiusdem cōditionis, & professionis, cuius erat ille qui diligentiam non adhibuit. alleg. l. si putator. cum si. ff. ad l. Aquil. subdit ēt Bart. ibi, q̄d ad probandum leuem culpam in rebus cōibus incidenter prout in casu nostro, ꝓbatur leuis culpa probando quod negligens non adhibuit eā diligentiā, quā eo tp̄e adhibuit in rebus proprijs. l. hæredes. §. nō tm̄. ff. fa. erc. Bal. ēt in l. solam. C. de testi. dicit q̨ ad probandam leuem culpā, oportet probari per cām in hoc inferentē, vt puta q̨ probetur q̨ minus diligenter quis clausit ostium, licēt clauserit, non tn̄ sicut quilibet diligens homo clausisset inspecta qualitate loci vel tp̄is. Sed prædicta nedum non sunt sub forma prædicta probata per testes, sed nec fuerunt in capitulis deducta, debet ergo capitulari q̨ quilibet diligens paterfam. eiusdē cōditionis cuius erat Thutius dictam seriā semper effracturatam tenuisset, & cum custodia, & cum aqua &c. Et quòd Thutius in suis proprijs reb⁹ non fuit tunc temporis tali negligentia vsus, qualis vsus est circa custo-
7 diam dictæ seriæ. ¶ † Quartò confirmantur prædicta ex his, quæ notanter scribit Guliel. de Cugn. & Barto. in l. vt certò. §. sed interdum. ff. commod. vbi eleganter volunt, q̨ vbi quis allegat aliquem teneri de casu, eò quia culpa præcessit casum, oportet eum articulare & probare, q̨ ille casus cōtingit solum propter illam culpam, & q̨ casus aliter non potuisset contingere, nisi illa culpa interuenisset, allegat. l. non omne. ff. de statuli. Nico. ergo allegans Thutiū teneri de casu incendij immisti aliunde, quàm in seria ab alijs non in seria habitantibus debebat capitulare & probare cōcludenter, & necessariò quòd seria non fuisset concremata, nisi præcessisset culpa Thutij in retinendo seriam infractiuatā, & sine custodia, & sine aqua. Sed illud non est probatum: ergo &c. ¶ Nec ob. quod Iulianus prim⁹ testis & Rogerius vltimus testis dn̄t quod dicta seria fuit cōbusta culpa, & defectu scđm videre & iudiciū ipsorum: quia erat infractiuata, & sine custodia: & quod eorū iudicio si cōductores seriæ inuenissent homines q eos iuuassent, potuissent seriam ab igne defēndere &c. quia rn̄deo quòd isti testes non dn̄t quòd culpa prædicta fuerit talis quæ non fuisset cōmissa à diligenti viro eiusdem cōditionis &c. & sic quòd fuerit culpa leuis, de qua bene teneretur Thutius, nam potuit esse culpa leuissima, quæ fuisset cōmissa à diligenti viro, licèt non à diligentissimo. l. 1. §. is quoq;. ff. de act. & obl. l. in reb. in prin. ff. commo. & sic non dicitur talis probatio necessariò cōcludere de leui culpa, prout debet. c. in præsentia. de proba. l.
8 neq;. C. de proba. ¶ Præterea dicti † testes nō assignant rationem dicti sui per alterum ex sensibus corporis, prout debent. l. qui testamento. §. fi. ff. de testa. l. testium. C. de testa. in auth. de hær. & Falc. §. si n verò absunt, sed deponunt per verbum, vs. Et per verbum iudicio, quo casu non probant: cum tunc non dicant̄ testificari, sed iudicare, vt no. Bar. in l. quid tn̄. §. si arbiter. ff. de arb. & in tract. suo de teste. bene faciunt no. per Bald. in l. 3. in 5. q̄ō. C. de testi. & per Cy. in l. testium. in 5. q. eo. tit. & quod not. Cano. in c. quoties. de testi. maximè cùm testes nō assignent rationem vrgentem, vt dicunt doc. in locis præalle.
†1 ¶ Et similiter alius testis. s. Io. de Castro dicit, † quod fortè non fuisset combusta dicta seria, si aqua in ea fuisset, & fuisset effractiuata &c. nam similiter non probat iste rationibus allegatis
9 supra cōtra præcedentes testes. ¶ Alij testes † circa hoc nihil dicunt. Et prædicta duo vera, præsupposito q̨ iudicio intentando contra Thutium testes idem probarēt, quod probarūt cōtra Nuptium Titiū: quia indubitabile est quod testes examinati contra Nuptium Titium non citato Thutio nullum præiudicium faciunt Thutio. l. si vteris. & quod ibi no. doc. C. de fi. instr. & l. denunciasse. §. fi. ibi, si cōdemnatus fuerit, mulier per eum non est condemnata &c. ff. de adul. & l. Lucius. scđm vnā lec. ff. de his qui not. infa. faciunt not. per Cy. in l. 1. in vlt. q̄ō. C. qui accu. & in l. si quis homicidij. C. de accu. & per Barto. in l. 2. ff. de præuaricator. & quod no. Inno. in c. causam. post medium qui fi. sint leg. & in c. qm̄ frequenter. vt lite non cont. & quod no. Bar. in l. 2. C. vbi in rem act. in vers. quæro vtrum isto casu sententia lata contra colonum &c. & in l. peregrè. §. quibus. ff. de acquiren. posses. & in l. officium. ff. de rei vendicat. cum si. facit. l. de vnoquoque. ff. de re iud. & C. res inter alios
10 acta. per totum. ¶ Non obst. † quod ille qui de culpa tenetur circa rem quæ incendio combusta est, semper probare debet diligentiam suam adhibuisse: quia præsumitur in culpa per not. per Bart. in d. l. si quis ex argentarijs. §. penultimo. ff. de edend. cum concor. suprà alleg. quia ad hoc patet multiplex responsio ex superius alleg. ¶ Primò quod verum est, quod præsumuntur in culpa scilicet leuissima: vt not. glo. insti. quib. mod. re contrah. ob. in §. fin. sed Thutius non tenebatur de culpa leuissima, vt suprà, est ostensum, ergo &c. ¶ Secundò respondeo, quod verū est quòd in incendio præsumitur intercessisse culpa, scilicet inhabitantium, quando in habitatione ignis ortū habuit: & hoc est quod voluit dicere text. in l. 3. §. cognoscit. ff. de offic. præfec. vig. Sed vbi apparet quod aliunde incendium ortum habuit, prout in quæstione nostra: tunc reputatur casus fortuitus. l. videamus. §. fin. iunct. l. seq. ff. loc. & not. Bald. in l. pignus. præallega. & in d. §. cognoscit. ¶ Tertiò respondeo, quòd vbi incendium est insolidum, similiter reputatur casus fortuitus, vt dixi suprà, ten ere Bald. in l. 1. C. depo. sed de casu fortuito certum est Thutium teneri, ergo &c. & si quis allegaret culpam Thutij præcessisse casum, oportet quod probet concludenter fuisse culpam, quæ non fuisset commissa à diligente patrefa. eiusdem conditionis, cuius est Thutius: & quòd si illa culpa commissa nō fuisset, nullo modo seria comburi potuisset, quæ nec opportunè capitulata nec probata sunt, vt latius s̄ deduxi. ¶ Nec etiam habet obstare si dicatur quòd Thutius fuit in culpa locando seriam personæ non solitæ seriam tenere: quia respondeo primò, quòd non est probatum, quod hoc fieri consuetum sit à quolibet diligente patrefam. eiusdem conditionis, cuius erat Thutius, vt declaratum est s̄. ¶ Secundò respondeo, quod ad concludendum quòd Thutius fuerit in dicta culpa, oportebat probari
†2 per Nicolaum quod facilè fuisset Thutio † inuenire cōductorem seriæ solitum seriam conducere, vt probatur in l. idemq;. & ibi hoc not. Bar. & Bald. ff. pro soc. & in l. si ab hostibus. §. fi. ff. solu. mat. & in l. in bonorum. ff. de bon. posses. & in l. tutor. qui repertorium. in §. pen. ff. de admi. tuto. & Bald. in l. iuris. C. qui admit. Ex quibus breuiter concludo Thutium occasione dicti incendij minimè conueniri posse.

ADDITIO.

a ¶ Leui. s̄ li. 1. cons. 45. num. 1.
b ¶ Leuissima. li. 1. cons. 50.

EPI-

EPITOME.

¶In diuisione non veniunt nisi quæ tunc erant propria, nec venit actio ad redimendum fundum prius per diuidentes sub pacto redimendi venditum.

CONSILIVM LXXV.

VISO themate & matura dubitatione de qua q̃ri
tur, prætermissis argumentis, ad medullã acce-
a dens dico, a†q, dictũ p̃diũ añ diuisioné venditũ
1 per dictos fratres cũ pacto emptoris de reuendé
1 do & †actio dictis fratrib⁹ ɔtra emptoré ɔpetens,
non intelligitur esse deductum & deducta in diuisiõe p̃dicta,
nec dicto comiti Guidoni censetur in parté assignata. Conside
ro.n. verba instr̃i diuisionis quæ in effectu sonant quod in par
te comitis Guidonis venire intelligãtur infrascripta bona, vi-
delicet oés & singulas petias terrarum cuiuscunq; ɔditionis re
periantur fore, & esse posita in infrascriptis villis & territorijs,
videlicet in territorio de Campigine &c. Item quarterios qui
dñr esse quædam vallis cum omnibus ædificijs super ipsis &
quodlibet earum positis, ac cum omnibus iuribus, iurisdictio
nibus, honorantijs & præeminentijs pertinentib. ad ipsas pe-
tias terrarũ & quælibet ipsarum ac ad quascunq; valles & pa-
scua suprascripta spectãtib. & pertinentibus positis & iacen-
tibus, vt s. quæ sint & reperiantur fuisse iuris. & proprias & pro
pria p̃fati quondã dñi la. p̃ris ipsorum fr̃um, & tp̃e vitæ ipsius
& ẽt in futurum apparebunt fuisse & esse iuris. & proprias &
propria ipsorum fratrũ, & ad ipsos quouis mõ spectare & per-
2 tinere, prout latius in dicto instr̃o nã † in dicta diuisione non
intelligunt᷑ venire nisi ea bona q̃ de præsenti tp̃e diuisionis e-
rant propria dictorum fratrum. nec sufficit q, in p̃teritũ fuerint
cõia nisi de præsenti. i. tp̃e diuisionis fuerint & essent propria
ipsorum fratrũ pp illam copulam, &, positam inter illa verba,
fuisse & esse: de cuius copulæ natura est quod vtrũq; copula-
tiuè verificetur. l. si hr̃di plures. ff. de ɔd. inst. l. si quis ita. de ver.
ob. c. 2. de rescr. & illa verba, esse iuris. & p̃prias intelligantur
de p̃senti qñ diuisio facta fuit, est tex. in l. certum ver. sed si fun
dum. & ibi gl. in ver. ɔfessus. ff. de confes. facit quod no. de in
finito. in l. stipulationũ aliæ. in §. stipulatio. ff. de ver. ob. al's il-
lud verbum esse, post verbum fuisse, nil operaret᷑: ɔtra. l. si qñ. in
prin. ff. de leg. 1. c. si papa, de priui. in 5. vnde illud relatiuum,
quæ iunctum verbo præsentis tp̃is & relatum ad corpus incer
tum, inducit taxationem, vt in terminis nostris est casus in l.
nuper. ff. de leg. 3. sequitur ergo quod cum tempore diuisio-
nis non esset proprium ipsorum fratrum, sed alienatum quod
3 non cõprehenditur in diuisione. ¶Pro hoc etiã† quia verba de
bent intelligi scd̃m naturã actus, qui geritur. l. si vno. in prin. ff.
loc. l. si stipulatus, in prin. ff. de vsu. sed de natura & substantia
diuisionis est quod res sit cõis. l. 1. ff. comm. diuid. aliàs enim
nõ diuidi potest. ar. l. decem. de ver. ob. & l. manumissiones. ff.
de iust. & iu. dato q, actio cõi diuidundo possit hr̃e locum ad
alios effectus pro re quæ non est, sed fuit cõmunis. l. in summa.
& l. si quis putas. in prin. ff. cõi diui. & no. in l. 1. eo. ti. hoc ẽt in-
ducunt verba apposita in prin. & præfationibus instr̃i prædi-
cti in quo dr̃ q, dicti fratres venire volentes ad diuisionem bo-
norum & iuriũ infrascriptorum cõium &c. & constat qud ex
verbis appositis in præfationibus colligit᷑ intentio finalis. l. fr.
ff. de hær. inst. l. cum hi. in prin. & ibi Bar. ff. de transf. l. regula.
§. si quis. ff. de iu. & fac. igno. facit. l. item quia. in fi. de pac. Nec
4 ob. † ille qui actionem habet ad rem ipsam rem hr̃e vr̃, vt l. ne
mo. ff. de in inte. rest. & in l. qui actionem. ff. de reg. iu. sed di-
cti frates habebant actionem contra dictum venditorem ad
retrouendendum: ergo &c. quia rñdeo, quod in contractibus
verba debent accipi propriè & strictè. l. quicquid astringendæ.
de verb. ob. l. veterib. de pac. & in casu vero non ficto, p̃sertim
vbi est diuersitas in effectu in casu vero & ficto. l. ex ea. §. insu-
lam. ff. de ver. ob. sed de proprio significato aliud est hr̃e rem.
& aliud est hr̃e actionem personalem ad rem: quia impropriè
& fictè hr̃e dicitur; vt no. gl. in d. l. qui actionem. & in d. l. ne-
mo. & ibi Bar. & patet in dictis legib. in verbo, vr̃, quod deno-
tat fictionem. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & viar. l. 3. §. ex contrario.
in fi. & ibi doc. ff. de acqui. pos. no. Bar. in l. si is qui pro empto
5 re. ff. de vsuc. Pro hoc: quia in contractu prædicto dicitur, †
proprias & propria, sed certum est quod res debita in actio-
ne personali non dicitur mea seu propria. l. Quintus. la 2. in §.
argento. cum di. Bart. ibi. & l. scribit. in prin. ff. de aur. & arg.
leg. & plenè Bal. in rub. C. de ver. sign. illud. n. dr̃ esse proprium
alicuius quod iure dñij ad eum pertinet, vt l. proprias. C. de le.
& l. proprietatis. C. de prob. & quod aliud sit rem esse propri
am, aliud sit rem esse debitam, patet in d. l. proprias C. de leg.
iuncta. l. 3. §. si rem. ff. de le. 3. vbi res propria legatarij legari
6 sibi non p̃t. secus in re sibi debita. ¶†Item non ob. si diceret᷑ da-
to q̃d dictum prædium non videatur assignatũ in patre dicto
comiti Guidoni: tñ actio ɔpetens dictis fratrib. ɔtra emptoré,
vr̃ assignata pp illa verba, videlicet cum omnibus iuribus, iu-
risdictionibus, præeminẽtijs pertinentibus ad ipsas petias ter
rarum &c. vt latius in dicto instr̃o: quia rñdeo & dico q, illa di-
ctio cum omnibus &c. coniungit accessoriè vt tm̃modò acce-
dant parti comitis Guidonis illa iura cõia quæ spectant, perti
nent & accedunt ad illas petias terræ quæ suprà sunt assigna-
tæ comiti Guidoni in partem, vt expressè sonant verba illa vi-
delicet, ad ipsas petias terrarum, & quamlibet earũ &c. illa. n
dictio ipsas, & illa dictio earum, sunt demonstratiuæ & relati-
uæ iurium ad dictas petias tertarum assignatas comiti Guidõi
spectantium. l. 2. & l. precib. cum si. C. de impub. ergo si dictũ
p̃dium nõ censetur assignatum comiti Guidoni, vt probaui, se
quitur q, nec actio ɔpetens ad illud. pro hoc ẽt, quia illa dictio,
cum oĩb. iuribus &c. cum cõiungat accessoriè, vt l. 1. & 2. ff. de
pe. le. & l. 1. ff. de fun. instr. & no. Bar. in l. si ita fuerit. §. qõ. ff.
manu. test. & Cy. & Bar. in l. 2. C. de ver. sig. notãt doc. in c. in li-
teris. in prin. cum si. de rest. spol. si non ɔprehenditur suũ prin-
cipale. i. prædium nec ipsum accessorium, i. actio ɔprehendere
7 tur, vt d. l. 1. & 2. ff. de pec. & leg. ¶ Nec ẽt obstant verba, de qui
bus in dicto instr̃o, dum dr̃, & ad ipsos quouis modo spectare
& pertinere &c. nam per dicta verba videntur assignata comi-
ti Guidoni ẽt bona tunc debita dictis fratribus actione perso-
nali. l. verbum illud pertinere. & ibi no. ff. de ver. sig. & no. in l.
si quis intentione ambigua. ff. de iudi. & per ɔñs vr̃ compre-
hendi p̃dium, pro quo reuendendo competebat dictis fratri-
bus actio, quia rñdeo q, dictũ p̃dium non erat nec est in obli-
gatione, seu non dicebatur nec dr̃ esse debitum dictis fratrib⁹:
8 quia† promisit emptor reuendere dictis fratribus, vñ ipsum
b factum, b id est reuendere est in obligatione: quia illud est q,
fuit promissum. secus si fuisset reuenditum dictis fratib. licèt
nondum traditum: quia tunc bñ dicetur prædium esse debitũ.
l. actionum gña, in prin. ff. de ac. & ob. inst. de ac. in prin. & §.
1. aliud est em̃ rem vendidisse, aliud promisisse vendere. l. in bo
næ fidei. ff. de eo quod cer. lo.

ADDITIO.

a ¶Dico. idem hoc eodem casu cõsuluit Fran. Are. cons. 6. vbi ple
nius tractat. seqtur An. Tira. in tra. de retrac. ɔuen. §. 1. gl. 6. nu.
39. & est indubitatum in hoc casu. vbi in partem Guidonis ces
serunt certa tm̃ prædia seu corpora ad quæ cl'æ generales exe
pressim referuntur & limitantur, secus si actum esset q, ei cede
rent q̃cunq; iura. q̃ diuidentes hñt in tali loco vel regione, &
q̃buscunq; prædijs intra dictas metas sitis vt plerunque fit.
b ¶Factũ. hanc rõné latè per duas co. p̃sequitur d. cõs. 6. sed sophi
stica est: quia reuendere intelligitur cũ effectu, & nõ de nudo
cõtractu, vt plenè dixi in no. intellec. super l. si hæres. ff. de ac.
em. & l. corruptionem. C. de vsuf. iõ. rñdendum vt s. hæc vlti-
ma cl'a nu. 7. erat relata & limitata ad certa prædia seu corpora
assignata Guidoni.

SVMMARIVM.

1 *Promissio etiam in testibus intelligitur per stipulationem.*
2 *Iudex ex officio potest repetere testem ambiguum.*
3 *Causa impulsiua sufficit in obligatione.*
4 *Testis vnius de promissione cum alio de confessione probat.*
5 *Iuramentum defertur in supplementum, etiam si in causa magna, si est plus quam semiplenè probatum.*
8 *Amicitia quando repellat testem.*
9 *Agens ex mutuo vel stipulatione quid si solam confessionem probat.*

CONSILIVM LXXVI.

ISO LIBELLO producto nomine Antonij de Furno, contra hæredes magistri Andreæ, visisque exceptionibus. dictorum hæredum, & attestationibus: omissis argumentis pro-

 pter

pter rei euidentiam paucis quod dicturus sum absoluā stantibus præsertim his quæ in iure eleganter deducta sunt per aduocatum actoris. ¶ Videndum est igitur primò vtrum illa promissio, de qua deponunt testes, fuerit efficax ad agendū. ¶ Secūdò,
1 posito q, sic, an sit sufficienter probata. ¶ Circa † primum concludo quod sic: primò: qa per dicta testium, quorum vnus deponit de promissione, alius de confessione promissionis vr̄ intelligendum esse de promissione. s. per stipulationem, non āt per pactum nudum: quia licèt testis deponeret q, Titius stipulatus est à Seio decem, non probaret stipulationem, nisi deponeret de interrogatione præcedenti & r̄nsione secuta. l. 1. & ibi plenè. C. de vsu. & no. Bar. in l. sciendum. ff. de ver. ob. tñ. illud est verum qñ testis deponeret per verba iuris prout est verbum, stipulatus: secus si per verba quæ adaptantur ad quid facti. vt si
a testis deponat quod Titius promisit.[a] 10. Seio, vel quod vidit talem iudicem sic sententiasse: nā intelligetur. s. solenniter. ita decidit Ant. de But. in c. sicut, per illum tex. de re iudi. idem ēt tenuit Roma. in præalleg. l. sciendū. motus per. l. 1. C. de cōtra. & commi. stip. & per alia de quibus ibi latius per eum. ¶ Qui-
2 nimò † iudex etiam ex officio posset repetere saltem illum primum testem, vt dictum suum ambiguum declararet, & sic deponere an interuenerit interrogatio, & responsio vel saltem fuisse subsecutam complacentiam stipulantis scd̄m quod hr̄ in l. 1. §. si quis simpliciter. versi. cum adijcitur. cum ibi no. per doct. ff. de verb. obli. in c. cum clamor, de test. & no. in auth. de test. §. quia verò in gl. mag. & not. Bar. in l. repeti. ff. de quæsti. & in l. si quis intentione. ff. de iudi. & in l. 4. §. hoc autem iudicium, in 3. q. ff. de dam. infect. cum simi. ¶ Præterea dato quod non fuisset illa promissio facta per stipulationem: tamen dico q, est efficax ad agendum: quia transiuit in contractum innominatum. promisit enim Andreas dicto Antonio dare dictas libras quadringentas, aut curare, q, dominus Achilles eas daret, vt finē liti imponeret relaxando terras dño Christophoro, put fecit ipse Antonius. ita deponit primus, & sic ex parte magistri Andreæ fuit cōtractus innominatus, do vt facias. l. naturalis. per totā. l. ff. de præscri. verb. l. siue apud acta. cum ibi no. C. de transac. Vnde cum adimpleuerit Antonius pro parte sua contractum innominatum, vt dicti testes etiam deponunt. sequitur q, ei competit actio præscriptis verbis, præalleg. l. naturalis. §. 1. & l. ex placito. cum ibi not. C. de rerum permu. ¶ Ex
3 his patet: † q, non expedit aggredi illum articulum, an ista promissio fuerit sine causa, quia proculdubio fuit cum causa. s. vt finis imponeretur liti, & seu dicta bona relaxarentur per Antonium dño Christophoro nec requiritur q, causa sit obligatoria, seu finalis, sed sufficit quæcunque causa persuasiua, vel impulsiua, vt declarat Bal. in l. generaliter. in 4. qu. C. de non nu. pec. & in l. pactum quod dotal. in 17. q. C. de colla. per l. cre-
4 ditor. §. 1. ff. manda. & per. l. à Titio. ff. de verb. obli. ¶ Quò † ad secundum, scilicet an sit sufficienter probata dicta promissio,
b & videtur quod sic.[b] Primò: quia est semiplenè probatum per vnum testem de vera promissione, iuxta. l. vbi numerus. ff. de testibus. & c. in omni. de testi. & per secundum testem probatum est de confessione facta parte præsente: quæ confessio. si probaretur per duos testes, sine dubio faceret plenam probationem: quia nulla efficatior probatio, vel releuatio quam cōfessio. l. cum te. C. de transac. fi. C. de fideic. & d. l. generaliter. facit. l. fi. ff. de interro. act. & quæ plenè no. in c. fi. de confes. secundū Inno. in c. per inquisitionem. de elect. & confessio dr̄ liquidissima probatio, & tales probationes † diuersæ & semi-
†1 plenæ † ad inuicē iungi possunt. vt in proposito nostro est tex. in c. fi. de succes. ab intest. quem in proposito ēt allegat Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. & Bal. in rub. de controuer. inuest. & in l. 2. §. fi. ff. si cer. pet. & Ant. de But. in c. fi. de iureiu. & per Bar. in l. 1. §. item conuentio. ff. de quæsti. & per Bal. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. & no. doc. in c. cum causam. de prob. & ibi plenè per do. Abb. in c. veniens. el primo. de testib. cum simi. ¶ Consulo tñ q, iudex parte petente deferat iur̄m in defectum probationis, iuxta. l. admonendi. cum materia. ¶ Nec obstabat q, quātitas videatur esse magna, quo casu non defertur dictum iuramentū, vt no. per gl. & doc. in d. l. admonendi. & no. gl. in c. cum sint partium. in gl. fi. de regu. iur. in
6 6. † quia r̄ndeo, primò q, fundatam intentionem habet Antonius petens sibi deferri iur̄m ex regula. d. l. admonendi. vnde si rei conuenti contra hoc opponant non esse deferendum iuramentum eo quia dicunt causam esse magnam, seu arduam, illud probare debent. iuxta. l. in exceptionibus. in prin. & l. ei q. ff. de prob. & haberent rei necesse probare qualitatem personæ Antonij esse talem quod dicta summa quadringentarū librarum reputatur magna summa, & causa ardua inspecta qualitate sua, & quod ex inspectione conditionis dicti Antonij iudex ita haberet arbitrari. l. sed si susceperit. §. 1. de iud. & no. in aut. minoris debitor. & ibi Bar. C. qui da. tut. poss. & not. gl. in corpore, vnde illa authentica sumitur. & Bar. & alij in præalle. l. admonendi, & Spe. in tit. de iuramenti delati. §. 1. vers. vt
7 autem instructus. ¶ † Secundò r̄ndeo ex his quæ not. Ro. d. l. admonendi, post medium, in versi. in eadem. ibi. & in delictis & c. vbi dixit q, etiam in causa famosa seu criminali & ardua
†2 in qua alias non defertur iuramentum: tamen [c] vbicunque †
c iudex videt aliquid vltra semiplenam probationē facere pro actore, & videt personam actoris esse honestam, iur̄m tunc defertur actori in supplementum: ad hoc inducit tex. in c. fin. in verb. & causæ circumstantijs. de iureiuran. Sed ita est q, negari non pōt q, actor non habeat aliquid vltra semiplenam probationem, vt est ōnsum suprà: ergo oīno debet posse deferri
8 iur̄m. ¶ Non † ob. q, dicti testes asserunt se amicos dicti Antonij: quia, vt responsum est per dominum aduocatum, oportet apparere quod sit multum amicus ad hoc vt fides eius diminuatur, vt no. Bar. in l. admonendi, in versi. venio ad tertium & quæro. & Bal in l. eos. C. de test. & in l. si quis. eo. titu. & ibi
d dicit quod nunquam amicitia [d] repellit testem, nisi quādo ex amicitia vnius partis resultat odiositas quo ad aliam partem; vnde amicitia quæ est virtus scd̄m eum non repellit testē. l. sciēdum. ff. de vsur. & not, Anto. de But. in c. quoties de testibus & vbi requiritur magna amicitia vel familiaritas, vt repellatur testis: tunc necesse est q, exprimatur de magna amicitia & familiaritate seu exprimatur causa, ex qua hoc comprehendi: se cundō Host. & Io. And. in c. insinuāte. de offi. deleg. ¶ Non ob.
9 † q, testis secundus deponat de confessione, & actor agat ex stipulatione, & sic aliud probauerit quā illud quod deduxerit & per ɔ̄s non possit obtinere. l. habebat. ff. de insti. c. Abbate. de re iud. in 6. & no. Inn. in c. ex parte Abbatissę. de priu. & in proposito no. Spe. in ti. de teste. §. 1. versi. sed pone egi. quia r̄ndeo primò q, vbi confessio induceret obligationem, vt est in contractu mutui. l. 2. §. fi. cum ibi no. ff. si cer. pe. tunc posset procedere dictum Spe. in dicto ver. sed pone egi. quia si ago ex numeratione, & sic ex obligatione quæ oritur ex mutuo natura-
e li, & probo [e] de confessione, & sic de obligatiōe quæ oritur ex mutuo ciuili: tunc non possum obtinere. Sed in alijs casibus in quib. regulariter cōfessio nō inducit obligationē, sed pbationē. l. Publia. §. fi. C. de poss. tunc sufficit per cōfessionem probare actum. ex quo egi in libello, scd̄m Nic. de Mat. & Bal. in l. generaliter. in 9. q. C. de non nu. pe. & in l. si ex cautione. in 10. q. e. ti. & in l. nō nudis. C. de prob. & Ang. & Io. de Imo. in l. l. 1. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. de ver. obl. & Io. de Imo. in 1. §. si quis ita. eo. ti. & Anto. de But. in c. si cautio. de fid. instru. imò plures tenuerunt quod etiam si agatur ex numeratione sufficiat probare mutuum per confessionem, vt no. doc. in dictis locis. & Bald. in l. 1. in prin. C. de rei vxo. ac. & per eundem in l. 2. §. fi. ff. si cer. pet. & Bar. in d. l. 1. §. si ɋsita. in fi. de verb. oblig. Quinimò in proposito fuit etiam in libello facta mentio de confessione, quo casu nemo negat sufficere probōnē talis confessionis etiam in mutuo, vt no. Spe. in d. vers. sed pone egi. Ant. de But. in præalle. c. si cautio. cum si.

ADDITIO.

a ¶ Promisit. scilicet parte præsente. & idem Matt. Afflict. deci. Neapol. 120. sed de iure dicta differentia falsa est nec probatur stipulatio: sed hodie hæc formula in dissuetudinem abijt.

b ¶ Quod sic idem Cæpo. causa ciuilium con. 3. nu. 10. Curt. tracta. de testi. conclusio. 45. Ias. l. admonendi. in lect. de iureiuran. Feli. cap. si cautio. de fid. instrum. Matt. Afflict. decis. Neapolita 12. licèt contrà sentiat Bal. authen. rogat. C. de test. Cor. consi. 58. li. 3. & Alexan. s̄. e. con. 180. num. 10. s̄. lib. 7. con. 128. num. 8.

c ¶ Tamen. s̄. li. 3. con. 42. in fi.

d ¶ Amicitia. s̄. eo. consi. 4. nn. 8.

e ¶ Probo. s̄. li. 1. con. 35.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Socius emens etiam communi nomine præsumitur de suo soluisse.*
2 *Mala fides impedit præscribi etiam per hæredem. nu. 3. 4. 5.*
6 *Restitutio datur ex capite ignorantiæ.*
9 *Testamentum de aliena non nocet domino præsenti.*
10 *Verba confessionis: habuisse & recepisse, in instrumento referuntur ad tempus instrumenti.*
11 *Liber æstimi non probat contra tertium.*
12 *Fructus temporis præteriti petens tenetur ad interusurium pretij non soluti.*
14 *Quanti interest si probatũ non est, iudex ex circumstantijs taxabit.*
24 *Persona plenè est legitimanda in iudicio quantumuis summario.*

CONSILIVM LXXVII.

VISO processu inter dominam Albaxinam tanquam coniunctam personam Ioannis filij quõdam, & hæredis Fucij agentem & Matthæum filium & hrdẽ quodã magistri Lippi de Baguaria
1 se defendẽtẽ, & reconuenientẽ. ¶ Magna vis † huius cõtrouersiæ consistit in videndo, an si hæredi Fucij debet cõsignari & relaxari per hæredes Lippi dimidia dictę apothecæ, debeat ex aduerso cõdemnari dictus hæres, seu ille qui comparet pro eo ad dimidiã prætij soluti per Lippũ pro emptione di-
a ctæ apothecæ? in quo breuiter concludo [a] quod sic, vt est tex. in l. cum proponas. C. pro soc. & ibi no. Bar. qui per illum tex. dicit quod si vnus ex fratribus emat fundum pro se & fratre suo: tñ in instrõ cõtinetur q. pretium venditor fuit cõfessus habuisse & recepisse à dicto fratre emente: nec dr̃ ibi de cuius pecunia propria vel communi, in dubio intelligitur de pecunia propria soluentis, ita quod emptor à fratre suo petere põt partem pecuniæ, si ille vult partem prædij. quod dicit Bar. ibi esse perpetuò menti tenendum. & idem in effectu voluit Bal. in l. pe. C. si quis alteri vel sibi. ergo dato q. dictam dimidiam apothecæ partem possit Albaxina petere noĩe filij & hr̃dis dicti Fucij: tñ ex aduerso potuit procurator Albaxinæ reconueniri super dimidia pretij dictæ apothecæ soluti per dictum
2 Lippum. ¶ Nec p̃dictis obstat † exceptio p̃scriptionis longissimi tp̃is, iuxta. l. sicut. & l. emens. C. de præscrip. 30. ann. quia rñdeo primò quod dictus Fucius non potuit incipere præscri-
b bere dũ vixit pp malam fidem [b] secundum veras & * cões con-
* clusiones, per c. fi. cum ibi no. de p̃scri. & in c. 2. de reg. iur. in 6. & non constat ex processu mihi transmisso quod ipse tali tp̃e decesserit q. à tp̃e mortis suæ decursi sint anni. 30. adeò quod hæres eius potuerit incipere & complere præscriptionem, & sic non potest hæres eius ex præsenti processu allegare q̃d ipse hæres Fucij post mortem inceperit, & compleuerit præscri-
3 ptionem. 30. anno. ¶ Secundò rñdeo † quod ẽt dato quod à tp̃e mortis Fucij esset decursum tps. 30. anno. añ præsentem litem inchoatã; tñ non debet posse hæres Fucij se tueri tali præscriptione quæ dr̃ nequissimum iuris præsidium: vt in auth vt
c eccle. Roma. circa medium & hæres [c] non potest se tueri præscriptione quando defunctus cui ipse successit, fuerat in mala fide, vt no. Ant. de But. & Io. de Imo. & do. Abb. Siculus in c. si diligenti. de præscrip. & Io. de Imo. in c. fi. eo. ti. quia † hæ-
4 res vniuersalis tenetur exonerare conscientiam defuncti. c. in literis, de rapt. & no. in c. fi. de sepul. & ita etiam tenet Raph. & Lud. Roma. in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acqui. poss. & Pau. de Castr. in l. sequitur §. hæres. ff. de vsuca. & hoc comprobant prædicti doctores ex pluribus rationibus, quas breuitatis causa omitto, ex quibus ostendunt veram non esse opinio-
5 nem Dy. & sequacium qui contrarium tenuerunt. ¶ Tertiò † respondeo q. non erat nata actio Lippo ad prædium, nisi postquam dictus Fucius ratificauit contractum dictæ emptionis factæ per Lippum communi nomine. l. si pupilli. §. sed si ego. cum ibi not. ff. de neg. gest. & in l. mater. cum ibi no. C. de rei vend. & sic ante ratificationem Fucij non cepit currere præscriptio: quia non valenti agere non currit præscriptio. l. 1. in fi. C. de annal. excep. & l. 1. C. de bon. mater. vnde mihi ex processu non constat sufficienter de ratificatione Fucij, saltem à tanto tempore citra quod decursi sint anni triginta à tempo-
6 re ratificationis vsque ad tempus inchoatæ litis. Et posito † quod appareret de ratificatione Fucij, & non appareret q. de illa notitiã habuisset Lippus, & sic ignorasset sibi ex tali ratifi-
d catione esse acquisitam actionem ad dimidiam pretij cõtra Fucium, posset peti restitutio [d] in integrum aduersus cursum præscriptionis ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, vt firmat Bar. in l. 1. §. si quis autem propter. ff. de itine. actuq; priu. & Spe. in tit. de prescrip. §. 1. versi. pone colonus. & not. gl. in l. si partem. §. 1. in verbo, non vtendo. ff. quemad. ser. amit. & gl. in l. 1. C. de pat. potest. & no. Ang. in l. in hæredem. aliàs est in l. auus. ff. de calumn. & in l. fina. ff. si quis testa. liber esse. & Io. de Imo. in l. Pantonius. ff. de acqui. hære. & dom. Abbas. in c.
* vigilante de præscrib. & Ioan. de Imo. in c. fina. eodem titu. & est * communis opi. faciunt no. p glos. in l. secunda. C. de iure emphyt. & per Bart. in l. cum filius. §. in hac. ff. de verbo. obl. & in l. Aemilius. ff. de mino. cum similibus. ¶ Potest etiam ex
7 alio capite † dictus Matthæus petere restitutionem in integrum incidenter aduersus cursum dictæ præscriptionis, quatenus decursa esset: quia allegat in actis Matthæus nuper ad eius notitam deuenisse dictum instrumentum emptionis, quo mediante competit sibi facultas petendi dictam dimidiam pretij. vnde si ista præscriptio non fuit completa in vita Lippi (quia etiam posito quod Fucius decessisset de anno 1400. & Lippus, vt verbo fertur, decessit de anno 1454. vel circa, & sic præscriptio triginta annorum non poterat esse tunc completa, attento quod non potuit incipere nisi post mortem Fucij, vt suprà probaui) poterit ergo ad cautelam probari tempus mortis Lippi, & peti incidenter restitutio in integrum aduersus præscriptionem ex capite ignorantię: qa Matthæus habet præsumptam ignorantiam dicti instrumenti, vt in regula cum quis in ius, & ibi not. de regul. iur. in sexto. & l.
8 qui in alterius. ff. de regu. iur. ¶ Item non obstat † quod in libris dicti Fucij videtur contineri quod ipse soluerit Gaspari Dumzoli venditori dictæ apothecæ pretium dictę apothecę, & vltra: quia respondeo quod libris suis in fauorem suum non datur fides. l. exemplo. & l. rationes. C. de probat. & plenè not. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & in l. nuda ratio. ff. de donatio. & posito quò aliquam præsumptionem facerent dicti libri Fucij; tamen attento quod liber contradicit instrumento publico, magis creditur instrumento publico. l. scripturas. C. qui potio. in pign. habe. Et etiam aduertatur, an in partitis libri rationum dicti Fucij sit dies, prout requiritur: nam aliàs nullam fidem facit. l. 1. §. rationes. ff. de edend. & notat Ange. i d. l. 1. §. editiones. ff. de eden. & Bal. C. de fide instrum. in rub. in ver. circa primum &c. in copia enim mihi trãsmissa non extat dies, sed si in libro originali ipsius Fucij reperitur dies & ex inspectione illius diei appareat quòd Fucius soluerit dicto venditori post diem instrumenti venditionis, illa talis solutio facta per Fucium nihil releuaret: quia non debuit Fucius soluere venditori, cui iam fuerat satisfactum per Lippum, sed debuit soluere Lippo qui vtiliter gesserat negotium Fucij, soluendo pro eo pretium apothecæ quam emerat communi nomine: & posset Fucius repetere à dicto Gaspare illud quod soluisset pro apotheca, tanquam indebitè solutum.
9 ¶ Nec etiã habet obstare quod † Matthæus fuerit pręsens testõ Catharinæ vxori olim Fucij quę testõ disposuit quod Lippus & Matthæus eius filius valeant, & stare possint in dicta apotheca toto tempore eorum vitæ soluendo pensiones debitas: quia respondeo quod illa præsentia & taciturnitas Matthæi sibi non præiudicauit, etiam si tunc ius dictæ apothecæ spectasset ad dictum Matthæum: casus est in l. Caius. ff. de pigno. act. & in l. Titia cum testamento. §. Lucio. ff. de leg. 2. quanto minùs debuit præiudicare, cum tunc Matthæus non haberet ius in apotheca, sed Lippus qui tunc viuebat. Præterea poterat dispositio illius testatoris sortiri effectum, etiam absq; eo quod Mattheus videret renunciasse iuri suo: quia si hr̃des Fucij soluissen Lippo dictam dimidiam p̃tij: cõpetebat Lippo, & Matthæo ius ex dicto legato. ¶ Nec etiam obstat q. appareat per publicum instrm̃ q. dicti Fucius & Lippus cõfessi fuerunt habuisse ad mercandum libras centum Bon. à ser. Berto de pecunijs Caldarini, & quòd in libris dicti venditoris videatur contineri q. illæ libræ centum peruenerint ad dictum venditorẽ, quasi venditor eas habuerit à dicto Fucio & Lippo: quia rñdeo quod antequam factum esset instrm̃ dictarum librarum centum iam habuerat dictus venditor totum dictũ pretium apothecæ à Lippo. vt patet ex inspectione instrumento-

mentorum, quæ præualent scripturis priuatis, vt iam dixi.

10 ¶ † Nec potest dici q, licet in instr̃o Lippus & Fucius confiteantur habuisse & recepisse dictas libras centum à ser. Berto: tñ pôt esse quod ante instr̃ per plures dies & menses habuerunt, & eas conuerterunt in causam dicti venditoris: quia r̃ndeo q, illa verba confessi fuerunt habuisse & recepisse, intelliguntur

e probare receptionem factam fuisse tempore [e] instr̃i vel incontinenti ante & non ex interuallo, vt eleganter probat Bar. in l. post dotem, in 1. q. ff. sol. mat. & in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. & ibi de hoc est tex. & gl. & no. Bart. in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cer. peta. & in l. triticum. de verb. ob. & in l. prædia. ff. de acquir. pos. Præterea posito quod etiam ita esset, scilicet quod dictæ libræ cẽtum fuissent per Lippum, & Fucium conuersæ in causam pretij dictæ apothecæ: tamen adhuc constat quod dictæ libræ centum, quas ambo confessi sunt habuisse ad mercandum fuerunt restitutæ dicto ser. Berto solùm per dictum Lippum, vt patet in instr̃o producto in actis: & præsumit̃ quod fuerint restitutæ de pecunijs proprijs Lippi, vt in d. l. cum proponas, & ibi no. Barto. & dixi supra: & sic omninò Lippus esset creditor dicti Fucij in dimidia dictæ

11 quantitatis. ¶ Nec etiam obstat † si diceretur q, reperitur quod dimidia dictæ apothecæ est descripta ad æstimum dicti Fucij: quia r̃ndeo quod in præiudicium tertij æstimum nullã fidem facit nisi appareat q, ille tertius consenserit q, ita describeret̃ in æstimo. l. si pater. & ibi per illum tex. no. hoc Bal. C. de ac. em. l. censualis. & ibi doc. C. de don. & l. solennibus. & ibi Bald. & Sal. C. de rei. ven. & no. Bal. in l. quidam in suo. ff. de condi. inst. Præterea dato quod fidem faceret quod apotheca spectaret ad Fucium pro dimidia, tamen non sequitur. ergo Fucius non tenetur soluere precium, solutum pro eo à magistro Lip-

12 po, vt est casus in d. l. cum proponas. ¶ Nũc restat † videre vtrũ posito quod hæredes Fucij possint petere aliquas pensiones pro tpe præterito possit ècontra hæres lippi consequi interesse suum rõne dictæ dimidiæ pretij non soluti per dictum Fu-

f cium, & dico quod sic. [f] & hoc apertè deciditur ex nota. per gl.

* * communiter approbatam in l. curabit. C. de act. emp. & l. Iulianus. §. ex vendito. ff. eo. ti. vbi h̃r quod si vendidi fundum & non tradidi emptori, sed retinui fundum & percepi fructus, & emptor non interpellatus mihi nunquam dedit pretiũ, & postea emptor velit à me venditore petere fructus potero ego loco fructuum quos sibi dare teneor agere ad vsuras pretij tanq̃ interesse. & hoc casu licitè petuntur tales vsuræ tanquã interesse ẽt de iure canonico, vt not. in d. l. curabit. & in l. 2. C. de vsu. & not. gl. & doc. in c. conquestus, de vsu. & Host. in summ. de vsur. §. an aliquo casu. & venit interesse quod quis consequutus est nedum ratione damni contingentis, sed etiam rõne lucri cessantis, vt si petẽs interesse erat mercator, vt no. Cy. in aut. ad hæc. in pe. q. & ibi Sali. C. de vsu. & in terminis Pet. de Anc. & dominus Ab. in d. c. conquestus. & no. Bar. in l. 1. C. de sent. quæ pro eo quod inter. in versi. venio ad vltimam partem, &c. per l. secundam in fi. ff. de eo quod cer. loco & cõstat quod Lippus erat mercator, vt patet ex dicto instr̃o facto cum dicto Fucio & ser. Bert. & confitetur hoc domina Albaxina responden do positionibus. Si ergo vult hæres Fucij agere ad pensiones dictæ apothecæ pro qua tenebatur soluere Lippo dictum pretium potest consequi hæres Lippi vsuras dicti pretij loco in-

13 teresse. ¶ Et q̃n † interesse non est probatum iudici: tamen iu-

g dex ex suo officio [g] potest illud taxare, & arbitrari ex coniecturis. l. si traditio. & ibi hoc no. Barto. C. de act. empt. & l. 1. & ibi hoc no. Cy. & Bar. in l. vni. C. de sen. quæ pro eo quod inter. & l. semper. §. in hoc interdicto. & ibi no. Barto. ff. quod vi aut clam. ¶ Ex quibus concludo q, inspectis meritis causæ iudex si condemnet Matthæum dictæ Albaxinæ seu eius procuratori ad relaxandum hæredi dicti Fucij dictam dimidiã apothecæ: debet condemnare ẽt dictam Albaxinam & dictum ꝓcuratorem nomine dicti hæredis ad dimidiã pretij dictæ apothecæ soluti per Lippum. & similiter si cõdemnabit Matthæ. ad aliquas pensiones præteriti temporis: debet similiter condemnare ècontra ad interesse ratione dicti precij non soluti taxando & arbitrando quantitatem dicti interesse. ¶ Omitto

14 plura. † quæ circa ordinem processus dici potuissent: quia in

h quacunq; causa ẽt summaria debet plenariè legitimari [h] persona comparentis, vt no. Bar. in l. 2. in fi. C. de edi. diui. Adria. per ibi no. per gl. & not. Bal. in l. fin. eo. ti. in 5. q. & Bal. in l. 3. §. ibi ff. ad exhib. & potuisset fortasse dici q, Albaxina non probauit se esse coniunctam personã dicti Ioannis prout allegauit, & fortè etiam non præstitit satisdationem cum fideiussore, q, dictus Ioannes ratum h̃ret iudicium secum gestum, vti tenebatur, iuxta l. Pompo. §. fi. cum gl. ff. de proc. l. prætoriæ. l. vl. cum ibi no. ff. de præto. stip. & etiam non poterat petere dña Albaxina condẽnari Matthæũ ad dandũ seu relaxandum ipsi Albaxinæ pro dicto Ioan. vt fecit: quia coniunctæ personæ solui nõ potest. l. 2. ff. vt leg. no. caueat̃. & l. 3. ff. sol. mat. & ideo Bar. in l. vero procuratori. in prin. ff. de sol. dicit q, non procedit illa petitio facta eo modo quo petijt dicta Albaxina: tamẽ in istis nõ multum insisto: maximè quia potest esse quod dicta Albaxina præstiterit satisdationem, & alia fecit quæ facere tenebatur, licet in actis mihi transmisis non inueniã: ideo libentius feci fundamentum super meritis causæ.

ADDITIO.

a ¶ Concludo. s̃. li. 5. con. 134. & li. 2. con. 78.
b ¶ Malam fidem. s̃. li. 4. cons. 99.
c ¶ Heres. s̃. li. 5. con. 2. 4. 7. sed vide. s̃. li. 1. con. 110. in fi.
d ¶ Restitutio. s̃. li. 1. con. 71.
e ¶ Tempore. Alcia. dissentit. de p̃sum. reg. 3. præsum. 35. num. 9. adde. ĩ. lib. 7. con. 178. nu. 4.
f ¶ Quod sic. vñ vnus filiorũ petens diuisionẽ cum fructib. à die mortis, non solum tenet̃ cõferre pecuniã q̃ recuperat à defuncto, sed ẽt interusuriũ à die mortis, vt dixi in consu. Paris. §. 123.
g ¶ Officio. s̃. li. 1. con. 133. in fi. s̃. li. 2. con. 37. Rom. cons. 281. Cor. consi. 26. in fi. lib. 1. Ang. §. non solum. insti. de verb. obli. Mari. Soc. in c. dilecti filij. de fo. com. c. 2. nu. 23. de libel. obla. Matth. Afil. dec. Neap. 58. nu. 8. deci. 83. nu. 6.
h ¶ Legitimari. s̃. lib. 2. con. 59. nu. 2.

EPITOME.

Ciuitas potest de iure communi imponere collectas subditis rõne patrimonij vbicunq; siti, nisi subditi pro bonis sitis in alieno territorio soluerent ibi collectas.

CONSILIVM LXXVIII.

Circa præscriptionem, & consuetudinem iuris collectandi, & in quibus locis debeant solui collectæ, & pro quibus bonis.

1 VIDERETVR prima cõsideratiõe q, dictum † cõe Tauxignani non possit collectare dictos possidentes bona existẽtia in territorio Casalis ꝓ dictis bonis positis ex̃. territoriũ Tauxignãi, vt no. gl. in l. 1. C. de mulier. & in quo lo. li. 10. & ibi Bar. in ver. tum quæro, aliquis est hic ciuis, & alibi h̃et possessiones, &c. & Gul. de Cug. in l. neminẽ. C. de sacrosan. ecc. in ver. sed venio nũc ad munera p̃rimonialia &c. vbi vident̃ velle q, ciuitas nõ possit subditos suos collectare ꝓ bonis, quæ ipsi subditi h̃ñt extra territoriũ ciuitatis: nõ. n. habet iurisdictionem extra territorium. l. fi. ff. de iuris. om. iud. l. cũ vnus. ad fi. ff. de bo. aut. iud. pos. c. vt animarũ. in fi. de cõst. in 6. ergo cõe Tauxig. de iure nõ p̃t imponere collectas, ẽt subditis suis ꝓ bonis q̃ ipsi h̃ñt extra territoriũ Tauxignani, q̃to minus poterit cõe Tauxignani collectare subditos suos, qui sunt incolæ in territorio Casali cum clarè cõstet collectas forensib. seu non subditis imponi, non posse l. rescripto. §. fi. ff. de mu. & ho. l. libertus. §. sola. ff. ad muni. & ibi no. Bar. l. cum neq;. & ibi no. ẽt Bar. C. de inco. lib.

2 10. no. gl. in rub. C. de mun. patr. li. 10. Scdo: † quia cũ cõe Tauxignani habeat cõtra se ius cõe p ea quæ proximè dicta sunt, sequit̃ q, ex aliqua exactione collectarũ facta per longissima tpa dictum cõe Tauxignani à p̃dictis hominib. ꝓ bonis suis extra territoriũ Tauxignani, nõ potuerit p̃scribere ius exigẽdi collectas ꝓ dictis bonis, nisi cõe Tauxignani aliquem de hoc titulũ habuisset, vt est casus in c. 1. de p̃scr. in 6. & plenè not. in cap. si diligenti. e. ti. in antiq. & in proposito no. Bart. in l. cum de in rem verso. ff. de vsu. & canonistæ in c. puenit. de censi. nisi

3 concurreret † cursus tãti tpis, cuius initij in cõtrariũ memoria non existat: vt in d. c. 1. h̃et. n. vsus tam diuturni tpis vim cõcessionis & priuilegij. c. super quibusdã. §. præterea. de verb. sig. & c. distinctio. c. ctra morẽ, & l. hoc iure. §. duct⁹ aquæ. ff. de aqua

quoti.

quoti.& ęsti.prædicta maximè procederent,si verum eēt quod
de anno.1386.vel circa.edita fuisset,vt quidam dn̄t,certa refor
matio in generali consilio & parlamento cōis comitatus Mo-
læ,in qua in effectu cōtineret̄ ꝙ hoīes cōitatum comitatus Mo
4 læ soluere deberent collectas pro possessionibus, quas habe-
bunt:in cōi illo in cuius curia sitæ erant. ¶ Sed p̄missis † non
obstantib.contrariā sn̄iam de iure probabiliorē esse puto. ¶ Et
a p̄suppono ꝙ municipiū, castrum, & villa pn̄t imponere colle-
ctas [a] pro necessitatibus occurrentib.vt no.in l.1.§. quibus. &
ibi Bar.& alij.ff.quod cuiusq; vni.no.& no.Dy.& Bart.in l.3.
& perillum tex.ff.de ali.& ci.leg.Spe.in ti.de exec.sen.§.sequi
tur.ver.quid si vniuersitas.& Bar.in l.4.§.si actor.in princ. ff.
de re iu.& dicit Ang.in d.l.3.in princi.se habuisse de facto Pa-
duæ,& ita obtinuisse per gl.in aut.qui.mo.na.effe.sui.§.ex his
in verbo,persoluet,& ibi ēt no.Ang.hoc p̄suppono & moueor
cōtra cōe Casalis,inprimis:qa cōe Casalis nunq̄ in p̄teritū saltē
à septuaginta annis citra consueuit imponere aut exigere col-
lectas ab hoīb.p̄dictis, de quibus in themate fit mentio ꝓ bo-
nis situatis in dictis villis,pro aliquibus necessitatibus occur-
rentibus in dicto cōi Casallis.vnde aut cōe Casalis volens im-
ponere collectas vult se fundare ex dispositione iuris cōis: aut
ex aliqua cōsuetudine:aut ex dicta reformatione. ¶ Si vult se
fundare ex dispōne iuris cōis:& tunc cōstat ꝙ homines qui nō
5 sunt sub iurisdictione cōis Casalis, non pn̄t collectari per cōe
Casalis pro bonis ēt existētibus in territorio Casalis: quia col-
lecta est munus ꝙ imponitur ꝑsonæ pro rebus, & per ꝯn̄s non
p̄t imponi forensib.vt legitur,& not.in d.l.rescripto.§.fi. & in
d.l.Lucius.§.sola.& dixi.s̄. ¶ Aut cōe Casalis ex dispōne iuris
cōis vult imponere collectas hoīb.q sunt sub territorio Casalis
pro bonis positis in territorio Casalis, de iure cōi non inficia-
bor,ꝙ cōe Casalis illud facere posit,nisi obstaret contraria prę
scriptio vel consuetudo quæ an obstet, dicetur ĩ. ¶ Aut cōe
Casalis vult se fundare ex aliqua consuetudine ad collectandū
dictos oēs homines,de quibus in themate fit mentio , & dico
ꝙ non p̄t:quia dato ꝙ apparere posset ꝙ cōe Casalis antea col-
lectasset dictos homines pro dictis bonis, (qđ tn̄ nō apparet)
attn̄ cum superuenerit contraria consuetudo: quia supponitur
quod cōe Tauxigani iam sunt anni.70. & vltra vsque ad an-
6 num 1457. semper collectauit omnes prædictos homines pro
dictis bonis:vn̄ per istam contrariam consuetudinem deroga-
tum esset cuicunque præcedenti consuetudini,vt no.gl.in l.ne
mo.§.tpalis.ff.de reg.iur.& no.gl.& doct.in l.2.C.quæ sit lon-
consue.& Io.An.in c.fi.de consuet.¶ Aut cōe Casalis vult se fun
dare ex dicta reformatione.& non pōt,dato sine prędiudicio ꝙ
appareret illam reformationem fuisse legitimè, & solenniter
editam & approbatam,quia dicta reformō quò ad hoīes præ-
dictarum villarum,& pro bonis ibidem sitis non fuit seruata
nec recepta:imò contrarium fuit seruatū quia cōe Tauxigna-
7 ni semper exigit post dictam reformationem collectas per lō-
gissimum tp̄s à dictis hoībus pro bonis ibidem positis: & sic †
illa reformō quæ nunq̄ fuit recepta & obseruata. quò ad bona
dictarum villarum,non habuit & per ꝯn̄s nec hr̄e debet obser-
uantiam in casu isto,vt no.gl.& doc.in c.1.de tregu.& pac. per
id quod hr̄ 4.dist.§.leges.& l.1.in fi.ff.de vētre inspi.& no.Bar.
in l.fi.§.sed cum antiquitas.C.de cur.fur.& Bart.in cons.incip.
8 Iudex cōis Asisij.& gl.in l.rem non nouam,& ibi Bald. C. de
iud.Et in proposito † dicit Bal.in aut.oēs peregrini. C. cōia de
suc.quod si facta fuit quædam reformō cōtraria statuto:tn̄ sta-
tutū an̄ & post fuit practicum, ꝙ statutum erat attendendū &
seruandum,cū reformō non fuerit more vtentium approbata
q̊a non dr̄ interruptum quod semper viguit,allegat no.per Ar-
chi.4.di.in c.fi.& istud dictum ēt reassumpsit & sequit̄ Pet.de
Anch.in rep.c.canonū statuta.de consti.in vers. quæro vlterius
facta fuit quædam &c.facit.l.de quibus.cum mr̄ia.ff.de legib.
¶ Ex his infertur quod cōe Casalis ex consuetudine vel refor-
matione se fundare non pōt ad collectandum aliquos ex præ-
dictis hominibus pro dictis bonis:nec etiā se fundare p̄t ex di-
spositione iuris cōis quò ad collectandum homines subditos
iurisdictioni cōis Tauxignani pro bonis sitis in dictis villis.
Sed cōe Tauxignani de iure communi & ēt ex consuetudine
prædicta pōt collectare sine dubio homines suppositos iuris-
dictioni Tauxignani ꝓ bonis positis in dictis villis:quia col-
lectæ debent imponi subditis:quia est actus iurisdictionis, p̄-
al.l.rescripto.§.fi.cum concor.& no.in specie Bal.in l. data. C.

qui accu. vbi ad hoc alleg. tex.cum gl. in auth. quib. mod. nat.
9 effi.sui.§.si quis igitur ex qualibet.¶ † Nec obstat si dicat̄ quod
cōe Tauxignani non debet posse collectare subditos pro bo-
nis existentibus extra territorium Tauxignani per no.per glo.
in l.1.C.de muner.& in quo loc.lib.11.& per Culi.in d.l.nemi-
nem.quia rn̄deo quod imò veritas est in contrarium. hoc pri-
mò probatur authoritate glo.& doc.in d.l.quæ expressè sentit
ꝙ subditus ciuitati potest cogi ad solutionē collectarum pro
bonis sitis in alio loco quando bona in illo loco in quo p̄osita
essent,non tenerent̄,nec obligata essent ad solutionem tribu-
torum,& sic onerum realium,ne pro ijsdē rebus duplex onus
imponeretur,sed ita est quod bona subditorum Tauxignani
posita in dictis villis non sunt obligata ad solutionem tributo
b rum in territorio Casalis : quia p̄dia Italica [b] de iure non sunt
tributaria.l.1.& l.fi.& vtrobiq; no.ff.de censi.l. de his. C. de e-
pis.& cle.& plenè no.in l.fi.C.sine censu.vel reli.& minus ēt te
nent̄ dicti homines cōis Tauxignani pro dictis bonis suis po-
sitis in dictis villis subire collectas imponendas per cōe Casa-
10 lis:qa vt sæpius dictum † est,collectæ imponuntur personis ꝓ
reb. & non pn̄t imponi nisi subditis. & sic patet ꝙ dicti homi-
nes suppositi cōi Tauxignani nō pn̄t cogi subire onera in duo
bus locis,& per ꝯn̄s pn̄t cogi subire collectas in eo loco, cui ipsi
sunt subditi,vt est expressè de mente glo.in d.l.1.& hoc ibi ex-
pressè vult Bar.quod vbi essemus in casu in quo de consuetu-
dine,ciuitates aut castra imponerent collectas etiam forensib.
possidētibus bona in territorio illius ciuitatis,vel castri, quod
tunc quis non debet cogi soluere collectas nisi pro bonis quæ
possidet in territorio suæ ciuitatis collectantis, quia pro bonis
quæ ipse habet in loco alterius iurisdictionis , collectatur de
consuetudine à republica illius alterius loci, in quo bona sita
sunt,aliàs aūt cessante dicta consuetudine dicit Bart.& Ange.
in d.l.1.ꝙ forte posset compelli subire collectas in loco cui sup
positus est,etiam pro bonis,quæ alibi posita essent. per l.fi. ff.
de decretis ab ord.fac. vbi pōt expressè superior iurisdictionē
habens afficere subditum etiam extra territorium, vt ibi & l.
mercatores.& ibi no doc.maximè Bald.C.de com.& mer.& l.
2.C.de enun.& plenè Bar.& alij in l. cunctos populos. maxi-
mè.in 8.q.C.de sum.Tri.cum concor.licèt non possit actu fie
ri executio in ipsis bonis vel personis extra territorium existen
tibus ita loquitur.d.l.cum vnus,cum simi.in contrarium al
11 legatis.hoc in specie firmāt Io. And. Lapus & Dominicus † in
c.1.de imm.ecc.6.vbi concludunt ꝙ si persona vel ecclesia, cui
imponitur collecta,est in vno loco vel in vna diœcesi,& res vel
prædia pro quibus imponitur collecta sunt in alio loco, quod
illa persona vel ecclesia in loco in quo subdita est, cogetur ibi
soluere collectas pro bonis & rebus in alio loco existentibus:
quia principaliter imponuntur personis,licèt habeatur respe-
ctus ad facultates & bona accessoriè:nam personale tanquam
principale inspiciendum est d.l.fi.cum simil.ff.de dec. ab ord.
fac.secus autem esset in oneribus realibus vt sunt tributa & de-
cimæ prædiales:quia debent solui in loco vbi res sunt.l.forma.
§.si verò quis.ff.de censi. c.fi.de parochijs. & idem ad literam
decidit Pau.de Leaza.in cle.1.§.sanè.de iure pa.& sequitur hoc
ibi dominus Cardi.in 6.quęstio.quia in istis attenditur perso-
sona.arg.l.est verum.& l.cum neq;.C.de incolis.li.10. & idem
Fede.de Senis in quæstio. 146. vt referunt Lapus & Domini-
cus in d.c.1.de immu.eccle.in 6.& maximè procedunt prædi-
cta cum in proposito nō simus in casu in quo dici posit quod
de consuetudine cōe Casalis imponere posset collectas foren-
sibus suppositis communi Tauxignani pro bonis positis in di
ctis villis:quia imò consuetudo ab annis.70. & vltra vsque ad
annum 1457. fuit in conrrariū: quia non per commune Cau-
salis,sed per commune Tauxignani imponebantur collectæ
12 pro dictis bonis. ¶ Ad prædicta † facit:quia commune Tau-
xignani percipiendo solutionem collectarum,nedum per di-
ctum tp̄s.70.annorum à dictis hominibus & eorum successo-
ribus,sed ēt per tp̄s 30. vel 40. annorum poterit acquirere ius
exigendi dictas collectas,ēt si primò nō competijsset cōi Tau-
xignani:quia ad præscriptionem sufficit dictum tp̄s, & bona-
fides præscribentis,quando ius commune non est contra p̄scri
bētem.c.primo.de præscri. ¶ Et si quis diceret,quod ius cōe e-
rat contra commune Tauxignani:ergo non potuit præscribe-
re,vt in d.c.1.Respondeo,quod illud non est verum quò ad p̄-
scribendum contra subditos communis Tauxignani haben-

tes bona in dictis villis nam non est cōtra ius cōe, q. commune Tauxignani possit collectare subditos suos etiā pro bonis alibi positis, vt s. probaui. quinimo dato q. esset cōtra ius cōe, tamen per hoc non impediretur præscribere commune Tauxignani cōtra cōmune Casalis: quia ius cōe non erat pro ipso cōi Casalis contra q. tendebat præscriptio: quia cōe Casalis in ipsos homines suppositos alienæ iurisdictioni non habebat ius collectandi, vt est ostensum, & hoc probatur ex notatis p
* gl.* cōiter approbatam in d.c.1. de præscrip. in 6. in glo. mag. in versi. conclude ergo &c. dum dicit q. qñ vna ecclesia petit decimas ab ecclia, quas possidet in tertia parochia q. ibi sufficiat præscribenti bonam fidem probare: quia licet ius cōe fa
13 ciat ɔtra præscribentē: nō tñ facit pro petente. bona fides † āt præsumitur ex vsu, & quasi possessione iuris exigendi collectas per longum tps. 10. vel 20. annorū, vt no. Inn. & alij in ca. 2. in glo. per monachos, de rest. in integ. per l. 3. §. si seruus. ff. de acqui. poss. & no. Arch. in d.c.1. de præscr. in 6. & Io. And. in add. Spe. in ti. de teste. §. nunc videndum in prima additione magna. in ver. item opponunt & Ang. in l. pe. C. quibus non ob. lon. temp. præscri. Et sic sine dubio ɔstat q. quantū ad homines suppositos iurisdictioni Tauxignani habētes bona in dictis villis cōe Tauxignani, non autem commune Casalis
14 pōt collectare. ¶ Solum ergo est videndum, † vtrum idem fit quò ad homines suppositos iurisdictioni cōis Casalis q. possint & debeant collectari per cōe Tauxignani pro bonis quæ hñt in dictis villis, in quo breuiter dico quod si probaret per cōe Tauxignani quod à tanto tempore & circa cōe Tauxignani collectauit cōiter homines etiā suppositos iurisdictioni communis Casalis pro bonis positis in dictis villis q. cōis opinio hominum ibi conuicinorū est memoriam nō extare in ɔtrarium, q. tūc proculdubio obtineret commune Tauxignani, etiam quò ad collectandū suppositos iurisdictioni Casalis pro dictis bonis: quia vsus tanti temporis habet vim tituli. dicto. c. 1. de præscri. & dicto. c. super quibusdam cum con-
15 cor. ¶ Plus † dicit Iac. But. in l. cum de in rem verso. ff. de vsu. quod si cōe Tauxignani allegaret titulum, puta laudum arbitratoris, quod diceret esse titulus transactionis super hoc in fauorem cōis Tauxignani latum pro dicta facultate collectādi, prout in veritate prætendit cōe Tauxigani, licet pro nūc non reperiatur tale laudum, & probaret quod dicti hoīes dictarum villarum et subditi terræ Casalis soluerunt per decennium dictas collectas, præsumeretur talis titulus allegatus. ita colligitur ex notatis per Iac. But. in d. l. cum de in rem verso. per illā l. nā quærit ipse ibi, quid si quis allegat pedagiū sibi ɔcessū fuisse à principe & ɔbet diuturnā præstationē pedagij, & sic p. 10. annos; q. per hoc vr̄ præscripsisse ɔtra ciuitatem, in cuius territorio colligit pedagium, per illā. l. istud vltimū tñ non pono pro constanti, & ꝑpterea ɔsulo dicto cōmuni Tauxignani q. conet probare cōem opinionem hominum in illis locis cōuicinis esse q. non est memoria in ɔtrariū, scilicet q. aliquo tpe non fuerint dicti homines et subditi territorio Casalis pro bonis positis in dictis villis collectati ab alio, quàm à communi Tauxignani vsque ad annum 1457. quo autem ad homines, qui sunt sub iurisdictione communis Tauxignani habentes bona in dictis villis, non video subesse aliqd dubium quin possint collectari per dictum cōe Tauxignani, vt patet ex dictis; per quæ etiam fuit specificè responsum ad omnia allegata in contrarium.

ADDITIO.

a ¶ Collectas. s. consi. 111. s. li. 2. consi. 68.

b ¶ Italica. Hic Accur. in l. fina. C. sine censu vel reliq. vocat Italiam dominam prouinciarum, sed Albe. ibi dicit esse ancillarum ancillam propter bella ciuilia. nunquam tam diuturna pace floruit quàm sub Francorum Imperio, seu potius authoritate & reuerentia, vt tetigi in consu. Parisi. tit. 1. in rub. num. 27. neque enim post suppressum regnum Longobardorum præsidijs aut armis in officio tenebantur, nec tributis aut collationibus aut alia tyrannica arte expilabantur. sed maiestatem Franciscam paterno affectu consulentem reuerebantur absit tamen vt id Francorum gloriæ virtutiuè ascribant, sed Dei dono. quemadmodum & calamitatum quib. exinde & nunc omnium miserrimè diuexabatur, non aliam existimo cām quam peccata & malos mores hominum, quos Bal. et tē pore suo deplorabat in l. ex omnibus. de offic. præsi. vnicū remedium est notitia & obedientia verbi Dei, quod solum potens est sanare & liberare eos.

EPITOME.

¶ Mater succedit filio excluso fratre ex altero tantum latere ɔiuncto de iure communi, & in successione filij impuberis excludit fratrem consanguineum, non obstante statuto q. decedenti ab intestato succedant agnati exclusa matre & cognatis: quia impubes non dr̄ decedere intestatus, vel ab intestato licet intestabilis. sed in hoc vltimo Alex. malè consuluit, vt & s. lib. 2. consi. 115. diximus.

CONSILIVM LXXIX.

Habes idem cons. de verbo ab verbum cons. 115. lib. 1. incipiendo infrà ab illis verbis prope fin. col. 2. quia nō obstat statutum licèt sint diuersi casus. Natta.

RANCISCVS & Benuenuta matrimonium contraxerunt, ex quo natus est Ioānes. decessit Benuenuta. Franciscus deinde secundū matrimoniū contraxit cum Staxia, ex quo matrimonio nati sunt Marcus, Benuenuta, Cosma, Tadæus & Piera. postq; decessit dictus Franc. intestatus superstitib. dicto Ioē. ex primo matrimonio & superstitib. dictis alijs filijs impuberibus ex secūdo matrimonio: & superstite dicta Staxia matre, & tutrice dictorum eius filiorum. qui Ioannes & dicta tutrix vnà cum nonnullis alijs filijs cuiusdam fratris dicti Francisci ad diuisionem bonorum cōium deuenerūt, & vnusquisq; portione sibi assignata cōtentus remansit, & sibi ad inuicem fecerūt remissionem & finē de oīb. quæ vnus ab altero petere posset cum clausulis in similib. ɔsuetis. Demum decessit Marcus pubes factus & intestatus. Et successiuè decessit Cosma adhuc pupilla. Et deinde decessit Benuenuta adulta ɔdito testamento, in quo dictos Thadæum, & Pieram eius fratres æquis portionibus hæredes vniuersales instituit, & vno decedente sine filijs superuiuentē substituit, & decedētibus ambobus absque filijs dictā Staxiā eius mr̄em eisdem substituit hæredem. deinde ad dies quatuor decessit Piera impubes & postea decessit Tadæus pupillus superstitib. Staxia eius matre & Ioanne eius fratre ex latere patris tm̄. ¶ Quæritur quis præferat in hæreditatibus dictorū filiorū, & filiarum defunctarum: an Staxia mater, an verò dictus Ioannes stante statuto sub rubrica q. mr̄ & attinentes ex linea materna, non succedant filio vel filijs, quo cautum est per hæc verba: Statuimus q. si quis vel si qua sine liberis ab intestato decesserit, relictis mr̄e vel aliquo ex ascendentibus, vel descendentib, vel transuersalibus. ex linea mr̄na quod tali defuncto vel defunctæ ɔiuncti ex linea pr̄na vsq; ad quartū gradū inclusiuè: quē gradū scdm ɔputationē legalem volumus numerari siue sint ascendentes, siue transuersales ordine iuris inter eos seruato succedant, mr̄e & alijs ɔiunctis prędictis ex linea materna exclusis: ita tñ q. is qui successerit defuncto vel defunctæ alimēta ɔdecentia scdm consuetudinē personæ, & quātitatis hr̄ditatis mr̄i existenti & honorē marito seruanti quod & filio. & quo ad scdas nuptias aliàs non transierit, & dū non transibit prẽstare teneat. Quib. cōiunctis ex paterna linea non extantibus prædicti defuncti hæreditas ei deferatur, cui de iure fue-
1 rit deferenda. ¶ Redemptoris † suffragio inuocato, videt prima consideratio dicendū, q. excepta parte in qua potuit testari Benuenuta in oībus præferatur Io. coniunctus ex latere pr̄is & in secundo gradu. l. iurisċōsultus. §. Secundo gradu. ff. de gradi. insti. eo. ti. in ver. 2. suprà. 35. q. 5. ad sedem. Vnde vr̄ ex censura statuti casum est cōtra matrem proculdubio decisum. Quantum verò ad portionem, in qua potuit testari Benuenuta vr̄ quod Io. velut hæres ab intestato dicti Tadæi vltimo decedentis ex dispositione dicti statuti debeat dictā hæreditatem Benuenutæ restituere per fideicō. dñæ Staxiæ substitutæ detracta per ipsum Io. Trebellianica. q. sic probari vr̄: dicta substō † fuit cōpendiosa: qa dicta testatrix vno decedēte sine filijs supuiuentē substituit; & vtroq; decedēte substituit matrem. l. precib. C. de imp. & alijs subst. l. Cēturio. ff. de vul. & pup. c. Raynutius. de test. vnde Piera decedente, successit ei Tadæus quo ad partem obuentā ex hęreditate Benuenutę tam vigore substōnis quā et vigore substituti. Decedente verò poste a

rò posteà Tadæo in pupillari ætate vr̄ q. mr̄ non potuerit succedere ex substõne vulgari in his quæ obuenerant ex hr̄ditate Beneuenutæ: qa licèt dicta substitutio cõpēdiosa cõtineat vulgarem, vt firmat Iac. de Ra. Cy. Ray. Bal. & Sal. in præal. l. p̄cib. & Bar. in præal. l. Centurio, in ver. quæro vtrum substõ cõpendiosa facta per verbū cõe cõtineat vulgaré &c. & doc. maximè Mod. in d. c. Raynut. tñ in casu isto non potuit succedere mr̄ Tadæo ex substõne vulgari dato ét q. Tadæus non adiuerit hæreditatem Benuenutæ: quia cum ex forma statuti ciuitatis Imolæ vt notū habeo, hr̄ditas quæcunq; nõ adita transmittitur ad hr̄des, licet Tadæus non adiuerit dictā hr̄ditatem
3 tñ transiuit ius adeundi ad hr̄dem suū. s. Ioanné, sed † ita est q. transmisio hr̄ditatis non aditæ excludit substõnem vulgare: quia licet ille cui facta est substõ non sit hæres tñ facit aliū hr̄dem mediante transmisione, & per cn̄s sufficit hoc ad exclusioné substituti vulgaris. l. si paterfa. & ibi Bart. & magis * cõiter doc. de hære. insti. & in l. cum proponas. C. e. ti. l. 1. C. de his qui ante aper. ta. & l. si quis filiū. ff. de acq. hær. & clare firmat Bar. in l. 2. ff. de vulg. & pup. circa primū effectū substõnis vulgaris. & idem Bal. in l. cū antiquiorib. in 2. q. C. de iure deli. & in l. apud hostes. C. de suis & le. & in l. Papinianus. §. 4. ff. de inof. test. vñ. si cessat substõ vulgaris, dicta substõ cõpendiosa non p̄t sortiri effectum, nisi iure fideicõ. vt in d. l. p̄cib. cum çcor. s̄. alle. & sic succedens ab intestato dicto Tadęo videlicet Ioannes, vr̄ arctari ad restituendum dictā hr̄ditatem dictæ Benuenutæ dictæ Staxiæ substitutæ per fideicõmissum detracta per dictū Ioanné. quarta Treb. ¶ Sed præmissis non obstantib. çtrariā sn̄iam de iure probabilioré puto, videlicet matré in oīb. excludere dictum Io. q. apertè sic iure probatur. Nam primò decesit Marcus. cui de iure successerunt fratres & sorores vtrinq; coniunctæ excluso Ioanne non vtrinq; cõiuncto, vt in authen. itaq;. C. de succes. An aūt vnà cum dictis fratrib. vtrinq; cõiunctis successerit mr̄ Marco: certum est qđ non pp statutum prædictum: quia Marcus decesit pupillus, & intestatus. successiuè decesit Cosma impubes, cui similiter successerunt fratres & sorores vtrinq; cõiunctæ excluso dicto Ioanne. pręall. aut. itaq;. & cum eis etiā in portione hæreditatis Cosmæ successit pariter Staxia mater, per aut. defuncto. C. ad Tert. nec eidem matri obstabat dictum statutū: qa vt ĩ. dicam loquitur in eo qui decederet intestatus, sed pupillus dr̄ intestabilis. non aūt intestatus. vt ĩ. probabo: ergo non vendicat sibi locum in casu nostro. ¶ Demum decesit Benuenuta testata, § qua instituti fuerunt Tadæus, & Piera, & illis decedentib. sine liberis fuit substituta mater. vnde aut fuit locus substõni vulgari, vt quia Piera, & Thadæus decesserint hæreditate Benuenutæ non adita, & certum est matré ex substitutione vulgari admitti: qa vulgaris cõprehendit in dicta substõne compendiosa, vt s̄. probaui. Aut fuit locus substitutioni fideicommissariæ propter ea quæ adduxi in argumētis primæ partis: & tunc tota hæreditas deberet restitui per fideicõmissum mr̄i, retenta quarta Trebellianica per illos, qui ab intestato essent hæredes dicti Pieræ, & Tadæi, & vt proximè probabo. mr̄ est illa quæ ab intestato succedit in effectu dictis Pieræ & Tadæo: ergo si qua quarta veniet detrahēda eēt detrahenda p ipsamet mr̄é hr̄dem ab intestato in effectu dictorum vltimò decedentium. Deinde decesit Piera impubes cui successit Tadæus vtrinq; cõiunctus rõnib. superius allegatis. cum Tadæo etiam pariter succedit mater Pierę p præalle. auth. defuncto, quia isto casu non excludit mr̄ per statutū: quia, vt dixi, & statim latius ostédam, dictum statutū loqués in decedenti ab intestato, nõ vendicat sibi locū in pupillo: qa
4 dr̄ decedere intestabilis. vltimò decesit. † Thadæus in pupillari ætate mr̄e superstite, & Ioanne: & non est dubiū q. de iure cõi mr̄ excludit Ioanné † quia non erat frater vtrinq; cõiunctus, vt in §. cn̄s. in auth. de hæ. q̄ ab inte. & in aut. defuncto. & ibi doc. C. ad Tert. & no. gl. in l. 1. ff. de iur. & fac. ign. & Cy. in pal. aut. itaq; & Dy. in tra. suo de succes. ab intest. & Bar. in l. 2. in prin. ff. de vul. & pu. in 5. q. in prin. ver. vlterius q̄ro an tacita pupillaris excludat fratré pupilli. & Bar. in l. 1. §. filiū. ff. de bo. pos. cõtra ta. Si ergo de iure cõi mr̄ excludit Io. fundata est
5 mr̄is intentio: quia non † obstat statutū, de quo s̄, in themate fit mentio: quia dictū statutū loquit̃ in eo, qui decedit ab intestato, sed Thadæus decesit impubes, & sic intestabilis nõ āt
a propriè dr̄ decedere intestatus, vel ab intestato: vt &c.[a] Ex prædictis patet euidens rn̄sio ad allegata in contrarium, quia illa procederent si Tadæus decesisset post pupillaré ætatem, quo casu successisset ei ab intestato Ioannes ex forma statuti: sed cum decesserit an̄, secus est, vt probaui. Ex quibus cõcludo in omnibus potiorem esse conditionem matris excluso in totū Ioanne antedicto. Alex. Bononiæ legens.

ADDITIO.

a ¶ Vt &c. duas quæ sequebantur columnas non fuit opus rursus hîc corrigere & excludere, quia ad verbū emendatæ habētur. s̄. lib. 2. consi. 115. num. 1. inclusiuè vsque ad fi. d. consi. ibi. C. de iu. delib. vbi recurre: quia ibidem. Alexa. nullo mutato transcripsit.

CONSILIVM LXXX.

Lege s̄. eo. consi. 55. quod hîc repetebatur.

EPITOME.

¶ Gulielmus instituit Bedoxium filium, & si decederet sine liberis voluit quartam bonorum dari pauperibus. Bedoxius superuixit patri, & relinquens filium testamento cauit, quod decedente suo filio ab intestato sine liberis seruentur, & executioni mandentur cõtenta in testamento patris sui: prout in eo cotinetur. nouissimè decedit filius Bedoxij intestatus sine liberis. Respon. Alexan. q. pauperes non sunt vocati nec ex vltimo testamento, quod refertur ad primum, nec ex primo, in quo vocabantur sub conditione si Bedoxius decederet sine liberis, quæ semel defecit.

SVMMARIVM.

1 *Filius hæres præsumitur ignorare testamentum patris.*
6 *Relatio intelligitur cum omnibus qualitatibus. nu. 8. 9.*
7 *Confessio relata ad instrumentū in quo non continetur, vitiatur.*
10 *Dispositio non trahitur ad ignorata. nu. 13.*
11 *Relatio & extensio intelligitur in quibus potest adaptari.*
12 *Electio incerti fideicommissarij non potest fieri ante tempus.*
19 *Causa falsa obligatoria vitiat legatum.*

CONSILIVM LXXXI.

¶ In Materia vltimarum voluntatum.

ISA consultatione p̄missa, & illa opportunè cõsiderata, videret̃ prima facie dicendū. quartā partem bonorū hæreditariorū dicti olim Gulielmi primi testatoris eē inter Christi pauperes distribuendá: p quo allegat̃ & primò.
1 † Nā cum manifestissimus est testatoris sensus, verborū interpretatio nūsquam tm̄ valeat, vt potentior sensu existat. verba fuerunt Imperatoris. in l. 3. in prin. C. de libe. p̄t. & hr̄. in l. conditionib. primū locū, in prin. ff. de condi. & demon. & l. 3. §. cõditio. cū si. ff. de adi. leg. Sed si qs rectè inspexerit, nil aliud vr̄ coniectura ri posse fuisse de mente Bedoxij quam q. voluerit dictam distributioné fieri. vt colligit̃ ex verbis suæ vltimæ volūtatis, in qua dixit q. Gulielmo eius filio qñcūq; ab intestato sine liberis decedente, mandabat cõtenta in testõ Gulielmi primi testantis seruari & executioni mandari. Nā si intelligeremus Bedoxiū p hæc verba voluisse qđ exequerent̃ tm̄ ea quæ Gulielmus antiquus in testõ disposuerat adimplere simpliciter, & non in casu quo Bedoxius decederet sine liberis: sequeret̃ qđ dispositio Bedoxij fuisset superuacua & nullius effectus attēto q. Bedoxius fuerat hæres Gulielmi. vnde quicunq; hæres Bedoxij absq; noua dispositione tenebatur obseruare dispositā simpliciter in testamento Gulielmi: quia hæres hr̄dis primi testatoris est hæres. l. fi. C. de hær. insti. l. 1. ff. de castren. pec. l. 3.
2 ff. de peti. hære. l. p̄familias. ff. de vulga. & pup. in dubio † autem non debemus interpretari dispositionem ludibrio & superuacuo factam esse. l. si quando. in prin. de leg. 1. & c. si Papa de priui. in 6. ne ergo inanis sit dispositio Bedoxij, oportet interpretari q. senserit contenta in testamento Gulielmi debere seruari. scilicet quò ad ea quæ de necessitate in casu isto seruare non teneretur hæres Bedoxij; & per cn̄s quod dicta distributio quartæ partis inter pauperes fieri deberet filio dicti
3 Bedoxij decedente sine liberis, † ad quam distributionem nō erat obligatus aliquis hæres Bedoxij ex testamēto Gulielmi, ex quo decesserat Bedoxius cum liberis, dato etiam quod cum vnico decesserit, lege non est sine liberis. ff. de verbo. sig.

l. cum vxori. C. quando dies leg. ced. l. 1. C. de condi. inser. & etiam dato q, dictus filius Bedoxij sine liberis decesserit. l. ex facto. §. si quis antem susceperit. ff. ad Treb. & d. l. cũ vxori. ¶ Confirmantur prædicta: quia esto q, verba testamenti Bedoxij essent ambigua, & dubitaretur an cõprehenderent istũ
4 casum, videt† quod in dubio debeat fieri interpretario pro il
a la parte quæ fauet piȩ[a] causæ. seu distributioni pauperum. l. sunt personæ. in fi. ff. de religi. & sum. fu. l. inter pares. ff. de re iud. c. ex literis. de proba. c. fi. de re iud. & in l. in ambiguis ff. de iu. do. iuncta l. cum his. §. si mulier. ff. de eo. ind. Et idẽ vr̃ i ferri ex testõ dictæ dominæ Iacobȩ disponentis q, quarta pars bonorum Gulielmi eius patris distribuatur inter pauperes & egenas personas. ¶ Nec obst. q, ipsa dixerit hoc disposuisse: eo quia ita ordinatum fuerat per dictum Gulielmum in eius testõ, & q, virtute dicti testamenti Gulielmi ad hoc erat astricta & c. quanquã verum esset q, prouisio Gulielmi circa distributionem dictæ quartæ partis non fuerit facta in casu isto q̃ euenit, sed solum in casu quo cõtingeret Bedoxium sine liberis decedere: quia adhoc in fauorem pauperum respondetur, q, dicta falsa causa in testõ dominæ Iacobæ inserta non habet dictam eius dispositionem vitiare. l. demonstratio falsa. vers. quod autem. ff. de condi. & demon. & l. cum tale. §. falsam. el. 1. eo. ti. & inst. de leg. in §. longe. ¶ Sed præmissis nõ obst. puto in casu nostro alio non ostenso ꝯtrariã sñiam ꝓbabiliorẽ esse, ad quod ostendendum præsuppono q, Bedoxius præsumitur habuisse ignorantiam specialiter contentorũ in testamento patris nõ obstante q, hæreditatem patris simpliciter adiuerit.
* Nam * cõmunis est conclusio † q, quia filius qui & suus & ne
5 cessarius hæres patri, potest hæreditatem sibi ex testamento delatam adire non apertis tabulis testamenti, iõ alio non docto, non præsumatur hr̃e scientiam specialem contentorũ in testõ. l. eius qui in prouincia, & ibi not. doct. ff. si cert. peta. l. cum hæres. & ibi no. Bar. ff. de libe. leg. bene facit. l. quæsitum ff. de acquir. rerum domin. & l. si seruus testamento. & ibi hoc firmat Ang. ff. de stip. ser. & plenè Bar. & Ang. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in repe. ff. de verb. oblig. Hoc prȩsupposito dico attendenda esse verba testamenti Bedoxij, disponentia quòd decedente eius filio ab intestato sine liberis, seruarentur & executioi mandarent̃ cõtenta in testõ patris, scd̃m q, & ꝓut in
6 dicto testõ eius patris ꝯtinet̃ &c. nam habuit † Bedoxius relationem ad testm̃ Gulielmi in genere: vnde attendi debet testm̃ Gulielmi ad quod facta est relatio, & scd̃m illius depositionẽ debet intelligi & interpretari testm̃ Bedoxij se ad illud referens. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iud. l. si ita scripsero. ff. de cõd. & demon. l. asse toto. ff. de hær. inst. & in institutio talis. ff. de ꝯdi. inst. sed ex testõ Gulielmi non apparet distributionẽ istã fieri debere, nisi qñ ꝯtingeret Bedoxium sine liberis decedere ergo non põt inferri ex testõ Bedoxij quartam partem debere distribui hoc casu, videlicet quo Bedoxius cum liberis de-
7 cesit. † Pro hoc in specie adduco quod voluit Bald. in l. 2. C. de erro. aduo. vbi per illum text. dicit q, si reus rñdendo positioni dicat: ꝯfiteor contenta in positione vera esse prout in tali instrõ continet̃. quod si in illo instrõ non sit ꝯtenta illa positio, non hr̃ pro ꝯfessata, quanquã dixerit cõfiteor. ¶ Ex quo dicto infertur vnum q, est fortius, videlicèt quod ẽt dato in casu nr̃o q, Bedoxius in specie dixisset: volo distribui quartam partem hæreditatis prout in testõ patris mei continet̃, q, etiã prætextu dictorum verborum non debuisset fieri dicta distributio. quantò minùs ergo in casu de quo quærit̃, in quo Bedoxius in genere disposuit seruari debere ꝯtenta in testõ patris, ꝓut in illo cõtinet̃: cũ minus debeat operari generalis expresio quã specialis. l. si quis in principio testamẽti. ff. de
8 leg. 3. l. obligatione gñali. ff. de pig. Hoc ẽt innuit illa † dictio scd̃m, q, in dicto testõ continetur. postquam enim apparet illud testm̃ ad quod fit relatio: perinde debet hr̃i ac si testm̃ Gulielmi fuisset in omnibus & per omnia specificatum in testõ Bedoxij. l. si testm̃. C. de insti. & subst. sub cond. fac. c. Abbate. de ver. sig. & declarat Bar. in extra. ad reprimen. in verbo pro-
9 ut. † Idem etiam indicat dictio, prout in dicto testõ, &c. adie-
b cta in testõ Bedoxij. nam vbi illa dictio prout,[b] refertur ad aliquid de præterito, & de illo constat: stat limitatiuè, etiam quò ad omnes qualitates. l. edita, in verb. prout. C. de edend. & ibi no. Bar. & Bal. ibi in repe. Paduana. & Barto. in d. extrauag. in versi. prout. & sic videtur fieri relatio ad testamentum Gulielmi cum omnibus qualitatibus suis, vt d. l. edita. & insti. de inut. stip. §. ꝑtereà. & l. fideiussor. §. q interrogatus. ff. de iuterr. act. & l. fin. ff. de fideicom. lib. ergo dici non potest, q, virtute dictæ relationis factæ in testõ Bedoxij debeat fieri distributio dictæ quartæ partis, scd̃m q, Gulielmus disposuerat: quia in dispositione Gulielmi erat adiecta qualitas. s. quod distributio fieret, si Bedoxius decederet sine liberis, quȩ quidem qualitas cessat & tantò magis hoc dicendum, cum præsu matur Bedoxium ignorasse quæ & qualia essent in testõ Gu-
10 lielmi disposita, vts̃. probaui † dispositio aũt regul'r ad ignorata non trahitur. l. cum Aquilia. ff. de transa. & l. tres fratres. ff. de pac. l. mater. ff. de inof. test. legitimam. ff. de peti. hæred.
11 Confirmo. † nam dispositio Bedoxij volentis exequi debere contenta in testõ patris scd̃m q, & prout in illo continet̃, debet intelligi q, debeat exequi. s. in his in quib. executio põt adaptari, nõ in alijs. l. 1. §. lex Falc. ff. ad le. Fal. vnde ibi in fi. dñt Bar. & Ang. statuto ciuitatis cauetur q, de litibus vertentib. inter coniunctos fiat compromissum in communes cõsanguineos, & alio statuto cauet̃ q, in extraneis in omnibus & ꝑ oĩa seruentur statuta loquentia de cõiunctis. nam dictũ scd̃m statutum debet intelligi in casibus & capitulis quæ pñt adaptari, & iõ de litibus vertentibus inter extraneos non fiet compromissum: quia illa verba, fiat ꝯpromissum inter cões cõsanguineos, non pñt adaptari ad lites vertentes inter extraneos, sed ita est q, verba Bedoxij dicentis q, contenta in testõ patris seruentur, & exequantur prout in illo continetur, &c. nõ possunt adaptari ad dictam distributionẽ quartæ partis bonorũ: quia illa debebat fieri in casu quo Bedoxius decederet sine liberis scd̃m formã testamenti Gulielmi: ergo ad illud capitulũ referri non debet. ¶ Alia rõne ostendo quod dicta verba Bedoxij non pñt ad istum casum adaptari. Nam Bedoxius disposuit seruari debere ꝯtenta in testõ patris eo tpe quo decederet Gulielmus eius filius sine liberis. Gulielmus vero primus testator substituit pro quarta parte pauperes Christi eligendos tpe quo Bedoxius decederet sine liberis: vnde apparet ex hoc quod dispositiones dictorum duorum testatorum de necessitate respiciunt diuersa tpa. nam dispositio primi testantis respiciebat tempus mortis Bedoxij. Dispositio verò secundi testãtis respiciebat tp̃s mortis vltimi Gulielmi filij Bedoxij. vñ dispositio secundi testatoris nõ põt aliquo modo referri & adaptari ad substitutionem pauperum per primum testatorẽ ordinatam: quia alia erant pauperes Christi tempore mortis Bedoxij, quos respiciebat voluntas primi testatoris, & alij esse censent̃ pauperes Christi, qui erant tẽpore mortis filij Bedoxij, & omnino diuersi ab illis pauperib. qui fuerant tpe mortis Bedoxij. hoc probatur in l. cum pater. §. à filia. ff. de leg. 2. vnde in proposito per illum tex. dicit ibi Bar. & Bald. & Io. de
12 Imo. † q, si testator instituit Titum hæredem, & voluit post mortem hæredis distribui bona inter pauperes Christi eligẽdos ꝑ suos commissarios, vtrum dicti commissarij possint ante mortem hæredis eligere dictos pauperes; & determinãt, q,
c non,[c] quia alij sunt pauperes Christi, qui sunt vno tpe, † & a-
†1 lij sunt qui sunt alio tpe: & ideo scd̃m eos per talẽ electionem factam añ tp̃s non potest fieri prȩiudicium existentibus alio tpe. s. tẽpore mortis hæredis: quia illi propriè fuerunt à testatore vocati. & hoc clari⁹ & expresius voluit Bar. in l. post mortem. C. de fideico. referens se pluries ita in q̃one facti rñdisse, & idem Bal. & Ang. in l. filius fa. §. diuus, per illũ text. ff. de lega. 1. & Ang. in l. ex facto. §. si quis rogatus. el. 2. ff. ad Treb. & Ang. & Imo. in l. sed alio. §. si quis sub conditione. e. ti. & in l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de verb. obl. & refert ibi Ang.
* q, ita sæpe de facto consuluit. & est magis * cõis conclusio. ex quo infertur quod impossibile censetur fuisse tẽpore mortis filij Bedoxij obseruare cõtenta in testõ Gulielmi, quantũ ad dictam substitutionem pauperum Christi: ergo cum ad illam partem non posit adaptari, non debet ad eam fieri relatio Nec prædictis habet obstare q, mens Bedoxij testatoris à qua recedendum non est, videatur fuisse in contrariũ ex eo maximè quia alias illa verba operarent̃ &c. & plenius suprà, deductum est: quia rñdeo, & primò q, nõ possumus interp̃tari mẽtem Bedoxij fuisse quod distributio dictæ quartæ partis fieri deberet: tũ quia præsuppono Bedoxium præsumptiuè igno-
13 rasse ꝯtenta in testamento patris, vt supra probaui. † & per ꝯsequens non potest allegari quod verisimiliter voluerit Bedoxius

xitis sentire de hac distributione fienda, cuius ignorantiā habuit. ar. d. l. tres fratres. de pact. cum si. s̄. alleg. Et si diceretur, saltem in genere poterit hoc cogitare, scilicet quod quęcūque disposita per patrem in testamento deberent exequi. ar. l. qui iure militari. ff. de testa. mil. & eorum quæ no. Bar. in l. sub pтextu. la 2. in prin. C. de transa. & in l. fi. §. penul. in princ. ff. de çdi. inde. & l. fi. in fi. C. in quibus cau. in integr. restit. non est necess. & in l. ab Aurelio. §. Caius. ff. de lib. lega. Respondeo & dico q, hoc est verum q, potuit cogitare: tñ voluit q, exequeretur contenta in testamēto, scđm qđ & prout in testamento prædicti Gulielmi ç tinebatur: & sic habuit relationem ad dispositionem Gulielmi cum omnib, qualitatib. vt superius est ostensum, sed in testamento Gulielmi non continetur quod Bedoxio decedente: cum liberis vocētur pauperes Christi, ergo, &c. Item dicta volūtas Bedoxij debet referri ad ea, in quibus poterat adaptari executio: sed executio non poterat adaptari ad capitulum, continens substitutionem pauperum: vt pbaui, &c. Si enim voluisset Bedoxius, qđ omnino filio suo decedente sine liberis, quarta pars hæreditatis prædictæ distribueretur inter pauperes Christi, hoc expressisset l. 1. §. fin autē ad deficientis. C. de cad. tol. c. inter corporalia. de transl. epis. & sic non potest allegari, q, de mente Bedoxij fuerit, q, omnino dicta distributio fieret filio eius decedente sine liberis.

¶Nec etiā obstat q, aliàs redderetur dispositio Bedoxij inutilis: quia rñdeo primò † quod postquam verba testamenti Bedoxij sunt clara, non possumus à verbis recedere. l. ille aut ille. §. cum in verbis. & l. non aliter. ff. de lega. 3. l. ç tinuus. §. cū ita. ff. de ver. oblig. Secundò respondeo, quod talis dispositio Bedoxij non redditur inutilis, etiam dato quod non referat ad substitutionem pauperum Christi, sed solum ad alia relicta. Primò enim operatur quod vbi ipse Bedoxius, vel præscripsisset vel cœpisset pscribere aduersus aliquos legatarios, descriptos in testamento patris, esset † interrupta pręscriptio, & præscriptione illa non obstante posset ex testamento Bedoxij agere quilibet legatarius in testamento Gulielmi descriptus. l. cùm notissimi. §. sed & si quis. C. de præscri. 30. an. & in proposito declarabat Bald. in l. 1. C. de fur. in versic. sed nunquid in litera nostra, &c. Operatur etiam alium effectum dispositio dicti Bedoxij: quia dato q, non appareret Bedoxiū se immiscuisse hæreditati paternæ, & sic legata tanquā ex testamento Gulielmi debita peti non poterant, etiam posito q, filius in potestate esset hęres institut. l. 1. in fi. ff. vt in pos. leg. l. si nemo. ff. de test. tute. & plenè in l. si filius q patri. ff. de vul. & pup. tñ virtute testamenti Bedoxij peti possent. & non haberent necesse legatarij, aliter probare de aditione [d] hęreditatis Gulielmi, quod quidē reputatur magnum commodū & interesse, vt no. per gl. in l. ita tamē. §. si pater. ff. ad Tre. & per gl. in l. si pupillus. in prin. in verb. cōdemnare debet. ff. de noua. & in l. pen. ad fi. C. depositi. & in l. cogi. §. 1. in verbo, defensum iri. & ibi Ang. ff. ad Treb. & Bart. in l. qui bis. ff. de verb. obligat. cum similibus ¶Similiter non obstat quòd in dubio fieri debeat interpretatio in fauorem piæ causæ: & sic in fauorem pauperū Christi: qa respōdeo qđ nos non possumus in re ambigua: qm̄ verba testamenti Bedoxi certa sunt per relationem ad testm̄ Gulielmi. l. certū. ff. si cer. pet. l. vbi aūt. §. illud. vers. sed qui vnum. ff. de verbo. obli. l. nominatim. de condi. & demon. l. ait prætor. §. 1. de re iud. & sic debet attendi dispositio Gulielmi cum suis qualitatibus, vt opportunè probaui. s̄. vnde in incertis, non autem in certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. ff. de ver. obli. cum vulga. ¶Postremò non obstat testamentum dominæ Iacobæ: quia respōdeo, qđ Iacoba per errorem inducta est ad relinquendum dictā quartam partem pauperibus Christi, vt euidēter colligitur ex verbis testamēti eius, ibi dum dicit, quia ad hoc se teneri & obligari dixit ipsa testatrix, eo quia ita disposuerat dictus Gulielmus in suo testamēto, & quod ita disposuit ipsa testatrix pro exoneratione animæ ipsius testatricis, quia ad hoc dixit se arctari ex testamento dicti Gulielmi: prout latius in testamento ipsius Gulielmi continetur, &c. & tamen constat q, ex testamento Gulielmi domina Iacoba in effectu hæres dicti Gulielmi primi testatoris non arctabatur ad hoc: quia non euenit casus, puisus per Gulielmū, scilicet q, decesserit Bedoxius fine liberis: de errore † autem ipsius Iacobæ dicitur constare, eo ipso quod apparet ex inspectione testamenti Gulielmi rē aliter se habere. l. si post diuisionem. C. de iur. & fac. igno. l. de ætate. §. fi. cum gl. ff. de interro. act. & not. in l. cum de indebito. in princ. ff. de probat. & in l. non fatetur. C. de confess. & per doct. in l. error. C. de iuris & fac. ign. & in c. fi. de çfes. † & [e] vbicunque causa falsa [e] est expressa in legato, aut erat causa nō obligatoria: vt si lego tibi fundum: quia negotia mea gessisti, vel quia in studio socius meus fuisti: & tunc licèt dicta causa sit falsa, legatum nō vitiatur. d. l. demōstratio. cum con cor. s̄. alleg. aut causa falsa erat obligatoria, vt si lego tibi centum, quia tantundem mihi mutuasti: tūc talis causa falsa expressa à testatore errante vitiat legatum. l. 1. C. de fal. causa adiec. leg. & ibi declarat Bart. & Bal. in d. l. demonstratio. §. 1. in 3. q. & in l. si cùm te. ff. de pac. & Moderni in l. fi. ff. de hær. insti. sed ita est q, dicta causa expressa per Iacobam fuit falsa, vt patet ex inspectione testamenti Gulielmi, attēto q, Bedoxius decessit cum liberis, inerat causa obligatoria, si fuisset vera, vt ipsamet testatrix asserit. & certum est quod fuisset obligatoria si vera fuisset: quia dicta Iacoba in effectu erat hæres primi testantis mediante persona Bedoxij, & eius filij, & emanauit per errorem dicta expresio causæ: quod probatur eo ipso, qđ constat rem aliter se habere, vt statim dixi: ergo de primo ad vltimum remanet conclusio, quod pauperes Christi, nec ex testamento Gulielmi, nec ex testamento Bedoxij aut Iacobæ intelliguntur vocati.

ADDITIO.

a ¶Piæ. sup. lib. 2. consil. 121. in fin.
b ¶Prout. sup. lib. 1. consil. 46. Deci. consil. 384. num. 4. dixi in consue. Paris. §. 5. num. 74. cum seq.
c ¶Quod non. sup. lib. 1. consil. 2. nu. 16. Rom. consil. 437.
d ¶Additione. sup. lib. 2. consil. 209. nu. 16.
e ¶Falsa. Cor. consil. 154. lib. 3.

CONSILIUM LXXXII.

Lege sup. eo. lib. consil. 64. quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

2 *Precarium excludit tertium possessorem beneficio discussionis.*
7 *Vxor non censetur per metum renunciasse hypothecis in alienatione viri, nisi probentur minæ vel verbera.*
8 *Constitutio & precarium veram possessionem transferunt.*
9 *Titulus facit bonam fidem præsumi.*
10 *Possessio præsumitur continuata.*
11 *Authentica malæ fidei non habet locum in præscriptione hypothecæ.*
13 *Solutum potius præsumitur in liberationem hypothecæ.*

CONSILIVM LXXXIII.

Viso processu agitato coram Domino vicario castri Aurioli comitatus Imolæ inter dominā Bartholomæam, seu eius maritū, pro ea in iudicio comparentem ex parte vna, & Matthęum Ioannis Scambrini ex altera, quanq minus ordinatè confecto: videtur prima † facie dictum Matthęum çdemnari debere ad restitutionē possessionis dictæ petiæ terræ & casamenti retinendæ in causam hypothecæ per dictam d. Bartholomęam: quoniā talis est effectus & forma sentētiæ in hypothecaria seu Saluiano interdicto. l. si cùm venditor. in prin. ff. de euictio. ff. de pig. l. si fundus. §. in vendicatione. & ibi hoc Bar. & latè in l. rem alienā. ff. de pig. act. & Cy. & Ang & Sal. in l. cùm res. C. si alie. res pigno. & extra de pigno. c. ex literis. patet enim in hac causa actionem hypothecariam, aut Saluianum interdictum, siue ius concessum in instrumēto de ingrediendo, ppria authoritate, & non alia remedia nec iura intentari potuisse, per not. per glo. & doct. in procem. C. §. tertij. in verbo, easdē res. in l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. l. pignoris, cum sim. C. de pig. Innocen. in c. cùm constet. de pign. & Bal. in c. 1. de feudo dato in vicem. l. cōmis. iuncto eo quod legitur & nota. in l. 1. ff. & C. de Saluiano inter. & quæ not. Bar. in l. 3. ad fi. 3. q. prin. C. de pig. quæ iura competere potuisse videtur clare, constare ex instrumento dotali ad me transmisso & lecto. ¶ † Nec videtur obstare exceptionem oppositam excussionis non factæ: quia licet iure cautum sit agenti hypothecaria contra tertios possessores hodie prius excutere debere, & agere personali vel reali contra reum principalem, secundo con-

cōtra fideiussores si intercesserint, tertiò ç̄tra tales tertios pos-
sessores, iuxta aut. hoc si debitor. C. de pign. aut. sed hodie. de
actio. & oblig. & in cor. de fideiuss. §. sed neque. Illa regula fal-
a lit [a] nisi in instrumento hypothecariæ intercesserit constitu-
tio precarij: quia tunc agi poterit directò contra possessorem,
secundū Iaco. But. & ibi post eum Bal. per illum tex. in l. fin.
C. de acqui. poss. ibi, vel quispiam alius, &c. & idem Bal. in l. 1.
C. de reuo. his quæ in frau. cred. & Ang. & Io. de Imo. & Mo-
der. in l. exitus. ff. de acqui. poss. & Pet. de Anc. in d. aut. sed ho
die. vnde dicebat no. Bald. C. de seruo pig. da. ma. in l. 1. quod
cautela est, quod apponatur in pacto de dote restituenda pre-
carium, quo casu pōt mulier absque alia solennitate propria
authoritate possessionē directò ingredi, per l. si seruus. C. qđ
cum eo. notat Sal. in l. 3. C. de pig. per glo. in l. cùm creditorē.
ff. de fur. & ita aliàs publicè Bononiæ disputādo tenui. ¶Nec
etiam obstaret secunda opposita exceptio præscriptionis: q̄a
hodie videtur dicendum tertium possessorem habentem cau
sam & titulum à debitore, qui scit se rem alteri obligasse, vel
à quocunque alio authore obligationem scienti spacio 10. vel
20. annorū actioni hypothecariæ præscribere non posse, aut.
malæ fidei. C. de præscri. long. temp. sed solūmodò per annos
3 30. decursos: vt ibi dicitur. ¶†Nec similiter obstaret alia ex-
ceptio opposita contra dictā do. Bartholomæam, quod plus
debito petierit, & sic à debito & iure suo cadit, iuxta l. 1. C. de
plus peti. c. 1. extra eo. tit. quia pœna dictæ legis non habet lo-
cum, nisi quoties quis peccauerit in duobus, scilicet in exigē-
do cautionem de pluri dolosè, & in plus petendo dolo. aliàs
non ita tenent gl. & doct. in d. c. 1. de plus peti. & Bar. in l. si ser
uus. §. bonæ, ad fi. ff. de cond. fur. & in l. qui solidum. in princ.
de lega. 2. & doct. omnes in d. l. 1. & maximè in casu nostro, in
quo vt patet, in replicationibus dictæ Bartholomeæ ipsa non
institit: imò iustè destitit à plùs petendo, & per consequens
4 audienda, dictis iuribus. ¶†Ac etiam non obstaret alia exce-
ptio opposita contra dictam Bartholomæam, videlicet di-
ctum eius maritum non habere legitimum mandatum, & p̄
consequens audiri non debere, iuxta ea quæ habentur in l. li-
cet. C. de procu. extra eod. c. in nostra, cum si. quia maritus ci-
tra mandatum potest pro vxore ad lites interuenire. C. de pro
cu. l. 1. & l. maritus. l. fi. C. de pac. conuen. prius tamē præstitis
solennibus cautionibus, & maximè de rato, vt dictis iuribus,
quæ licèt præstitæ non fuerint, earum tamen exceptio non iu
uat: quia fuit post litem contestatam opposita. l. Pomponius.
§. rati. ff. de procu. l. 1. in fi. C. de satisda. C. de proba. l. exceptio
nem. not. in l. ita demum. C. de procu. & extra de constit. in c.
5 cum M. Ferrarien. ¶†Et prædicta maximè vera esse videntur
in renunciatione facta ab vxore iuri hypothecarum in aliena
tione facta per maritum dicto Matthæo: quia in tali renun-
ciatione inest tacitus metus propter reuerētiam viri, & per cō
sequens non ligat, per id quod no. gl. in l. 1. §. quæ onerādæ. ff.
quarum rerum. & in l. si cū dotem. §. eo autem tēpore. soluto
matrimo. in l. transactionem. C. de transac. facit etiam quod
habetur in c. sanè. de renun. & quod no. Bal. in l. si sine. C. ad
Vellei. & maximè si dictæ petiæ terræ erāt vltima bona in bo-
nis mariti: quo casu nunquam valet renunciatio hypotheca-
rum facta per vxorem: quia maritus remanet non soluendo.
ita tenebat Bar. post Iac. de Are. in l. Mæuia. ad fi. ff. soluto ma-
tri. & C. ad Vellei. & in l. iubemus. & Iac. de Bel. in aut. vt im-
mob. ante nup. & Dyn. ff. de his quę in frau. cre. in l. si pignus.
¶Econtrà videtur dictum Matthęum fouere iustitiam, & per
consequens diffinitiuè absoluendum. Et primò de iure clarū
videtur dominæ Bartholomeæ actionem nō competere quo
ad illas duas tornaturas terrę venditas & alienatas per Barth.
olim eius maritum in dictum Matthæum, cum iuri hypo-
thecarum in instrumento producto, renunciatum fuerit solē
niter, & cum iuramēto, quam renunciationem de iure vale-
re certissimum est. l. etiam. & l. iubemus. C. ad Vellei. quod le
6 gitur & no. in c. peruenit. de empt. & vendit. ¶†Nec ad hoc ha
bet obstare id, quod s̄. in contrarium allegabatur, videlicet
dictam renunciationem non valere, quoties maritus remane
ret non soluendo: quia posito q̄, ita esset; tamen prædicta fal-
lunt, quoties iuramentum interuenit, quo casu etiam si iurās
b enormissimè læderetur, tenetur iuramentum [b] seruare. patet
expressè in c. cùm contingat. de iureiur. & c. licèt mulieres, eo.
tit. libr. 6. in c. quamuis. de pact. in 6. seruare enim semper de-
bet, quoties seruari potest sine interitu salutis æternæ. c. si ve-
rò. de iureiu. no. in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. ven.
plenè in l. si quis pro eo. de fideiuss. in l. pactum quod dotali.
7 de pac. ¶†Nec etiam ad hoc obstat qđ s̄. dictum est de tacito
metu & reuerentia: quia vt dixit Bart. in d. §. quæ onerandæ,
in l. ad inuidiam. C. quod me. cau. in l. penul. ff. de ç̄di. ob tur.
cau. Inno. in c. causam matrimonij. de offic. deleg. Bal. in l. in-
terpositas. C. de transa. & in c. 1. §. item sacramenta. de pa. iur.
fir. & And. & Io. de Imo. in l. si cùm dotē. §. eo autem tempore.
cū si. sol. matri. q̄, illud debet intelligi, quando præcesserunt
c minæ [c] & verbera, quod in casu nostro non præsupponitur.
& sic clarè constat ipsam exclusam à iure dictæ petiæ terræ, p̄
libris 44. quæ sic emptori vendita fuit. ¶Vlterius etiam vi-
detur dictum Matthæum absoluendum esse ab alia petia ter
ræ & casamento: quoniam primo posito q̄, titulum emptio-
nis non quæsiuerit à vero & integro domino, quod etiā infrà
discutiam: tamē videtur dictum Matthæum ex eius titulo &
possessione spatio 10. annorum, & vltra decursorū à tempore
dictæ emptionis præscripsisse, & legitimè iuri hypothecarum
quod habebat dicta Bartholomæa per l. 1. & 2. C. si aduer. cre.
plenè not. C. de pręscri. 30. anno. in l. cum notissimi. in princ.
& in l. sicut. & C. de pig. in l. vsucapio. & in prooemio. ff. §. ter-
tij. in vers. easdem res. Inst. de actio. §. item seruiana. in versic.
nihil interest. patet enim vltra titulum etiam intercessisse tra
ditionem possessionis vigore constitutionis precarij, de qua
8 in instrumento, † quæ constitutio operatur veram traditionē
possessionis. iuxta gl. no. & ibi Bar. & doc. ff. de pac. in l. ab em
ptiōe. & est tex. ff. de act. emp. in l. Iul. §. possessionē. & in aut.
sacramēta. C. si aduer. ven. Bar. & doc. in l. si is qui pro empto
re. in 5. & 6. q. princ. ff. de vsucap. Io. de Imo. in l. qui mihi do-
natum. ad fi. ff. de donat. vnde si ad præscriptionem causandā
requirebatur traditio, iuxta not. in l. Celsus. ff. de vsuca. in l.
si æstimatis. ff. pro soluto. cum si. de illa constat. ¶Nec obst. si
† 1 diceretur solā ciuilem possessionē translatam esse † per con-
stitutionē precarij. l. & habet §. 1. ff. de preca. no. in l. interdū.
in prin. ff. de vsuca. eo quia illa sola sufficit ad præscriptionē,
iuxta ea quæ plenè habentur in l. 3. §. ex contrario. de acquir.
pos. & in c. causam. de pręscriptioni. cum concord. ¶Bona fi-
des autem quæ in hac præscriptione requiritur. iuxta c. si dili
genti. c. fi. de præscript. c. possessor. de reg. iuris. in 6. cum si. in
9 casu nostro ipso iure probata est: † quia habens titulum, præ-
sumitur bonam fidem habere, nisi contrarium doceatur. l. pe
nult. C. de euic. no. per gl. & doct. C. vnde vi. in l. fi. plenè Bar.
in d. l. Celsus. Cy. & Bar. in l. super longi. C. de pręscr. lon. tēp.
& gl. etiam instit. de vsuca. in prin. & no. in l. quemadmodū.
C. de agri. & cens. in præal. c. si diligenti. & c. fi. & Innoc. eod.
tit. in c. vigilanti. not. in c. 1. de præscri. in 6. cautè tamen fecit
dictus Matthæus bonam fidem allegare, vt patet in eius exce
ptionibus. quia illa nullo casu præsumitur, nisi allegetur, vt te-
nuit Ang. in l. eum qui. §. fi. ff. de publica. facit quod not. Bar.
in l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adul. &
glo. in Clem. appellanti. de app. Ioan. Andr. in c. 2. vt lite non
10 contest. Bar. in l. 1. ff. de exceptio. ¶†Requiritur etiam proba-
tio continuatæ possessionis. ff. de vsucap. l. 3. l. possessio. & l.
nonnunquā. §. 1. C. de præscr. lon. temp. l. 2. quia vt firmat Cy.
& doct. in pręalleg. l. super longi. & Bar. in d. l. Celsus. satis p̄
batur continuatio possessionis, si ille qui semel possedit, se as
serit nunc possidere: quia cum de suo commodo tractetur, p̄-
d sumitur semper & continuò possedisse, [d] per l. siue possiden-
tis C. de proba. cum ibi no. per gl. & doct. in l. non ignorabit.
& ibi Bal. C. ad exhiben. & per eundem in l. si minorem. C. de
in integ. rest. & Spe. de act. & pe. §. sequitur. & Dy. in regula,
sine possessione. lib. 6. Bal. no. in l. fi. in 15. oppo. C. de edic. di.
Adri. & per do. Ant. plenè in c. cùm ad sedem. de restit. spo. &
Io. de Imo. post Bal. in l. si quis ita. de condi. & demonst. & qđ
no. gl. 16. q. 4. volumus, ergo sequitur omni impedimento
cessante dictum Matthæum tueri se posse allegato pręscriptio
nis pręsidio. ¶Ad quam pręscriptionem non obstat quod s̄.
allegabatur per aut. malęfidei. primò quia videmur nos esse
extra terminos dictæ aut. non enim habuit Matthæus titulū
à Bartholo. qui rem obligauerat, sed à Iacobo eius fratre, cu-
11 ius mala fides in re nostra nullatenus præsupponitur. ¶†Pręe
e terea vt dicit Ang. in d. aut. malæfidei. illa habet locū in pręe
scriptione dñij & rei immobilis, non autē [e] in pręscriptione
pign.

pign.&hypo. quia illa est modici præiudicij.l.fin.C. quæ res
pig.est enim separata causa hypothecæ ab ipsa causa dominij.
ff.de pig.l.1.§.cùm prædium. & quod habetur.ff.de contrah.
empt.l.alienatio. cum si.& ita etiam dicebat Iacob.de Aret.&
Cy.in d.aut.malæfidei.videlicet illam tantum locum habere
quando de dominio, non de actionis præscriptione tractatur.
facit quod not.doct.C.de acquir.posses. in l.vitia. & hæc for-
tius procederent, si iste Matthęus tenuisset & possedisset scien
te & patiente dicta Bartholomæa, quo casu nunquam habet
locum d. aut.malæfidei, vt ibi patet, & not.Bar.ff. de acquir.
poss.in l.Pompo.§.cùm quis.Item quia debet intelligi.d.aut.
malæfidei. in eo qui habet authorem talem, cui ab initio tra-
ditionis factæ ipsi authori adfuit mala fides: secus si postea
superuenerit, vt docetur secũdum eos in casu nostro, propter
superuenientiam dictæ hypothecæ constitutæ ipsi Bartholo-
meæ, isto enim casu etiam non habet locum dicta aut. malæfi
dei.scđm gl.& ibi hoc Bar.& doc.ff.de aliena.iud.mut.causa
fac.in l.item hæres.§.1.item cùm hic de malafide authoris ve-
ra non ostendatur: igitur d.aut. malæfidei, non habet locũ in
ficta vel præsumpta malafide, per id quod no.Bal.ff.de publ.
in l.eum qui.§.prætor.& §. in hac. & §. publiciana.& ibi etiã
Ang. Bene fateor præscriptionem tantummodò incepisse cur
rere à tẽpore soluti matrimonij inter dictam Bartholomeã,
& Bar.per l.in rebus. §.omnes. C.de iur.dot. ipsi enim mulie
ri constante matrimonio non currebat præscriptio: eo qa age
re nõ valebat, igitur, &c.l.1.in fi.C.de anna.excep.l. si seruus.
ff.de diuer. & temp. præ.plenè per Bar. ff.de offi.pręsi.in l.se-
natus, & Bal. C.de preci.imper.offe. in l. quoties. eius autem
viri mortem quo tempore, ignoro. ¶Deducendum etiã fuis-
set, & est tempus minoris ætatis, si à tempore venditionis fa-
ctæ in dictum Matthæum vllo tempore citra fuit minor: quia
tunc in ea ætate præscriptio non currebat. C.in quib. caus.in
integ.resti.non est neces. in l.fi.l.non est incognitum.quibus
12 non ob.lon.temp. præscri. cum si. ¶†Vlterius q, dictus Mat-
thæus sit absoluendus ostendo: nam clarum est q, dicta obli-
gatio hypothecæ facta de dictis sex tornaturis, &c. ipsi Bar-
tholomeæ per dictum Bart. non valuit, nec valere potuit, nisi
pro dimidia: quia aliam partem dimidiam, quam pro indiui
so fertur tenuisse cum eius fratre Iacobo, nõ potuit illam ob-
ligare.l.1.C.si communis res pigno. C. communi diui. l.2.l.si
fratres.C.commu.vtriusque. iud.l.falso.C.de communiũ re-
rum alie. & quod no.per doc.in l.serui electione.§.Labeo.de
leg.1.& in l.1.C. qui testa.fa.poss.si ergo dictæ omnes terræ ca-
piebant summã centum decem librarum, & sol.3.prout con-
stat ex instrumentis dictarum venditionum: ergo obligatio
facta vxori, extendebat se ad summam quinquaginta quinq;
librarũ, de quib. primò priuata est pro summa librarum 44.
ex renunciatione facta per eam in venditione quã fecit Bart.
eius maritus pro parte dictarum petiarum terrę, vt constat ex
instrumento ser Antonij. ¶Item ad residuum ei ius non com-
petit: quia confitetur se habuisse nomine dotis suæ libras qua
tuordecim, vt ipsamet fatetur in responsione ad positiones.
nulla enim est validior probatio, quã ipsa confessio. tex.not.
C.de transact. in l.cũ te. quæ quatuordecim libræ præsumun
13 tur † potius à debitore solutæ ipsi mulieri in causam libera-
tionis hypothecæ, & sic dictæ petiæ terræ venditæ postea per
Iacobum, quàm in liberationem actionis personalis de dote,
qua poterat ipse Bartholo. conueniri pro ea quantitate, quã
vẽdita fuit per eũ dicta prima petia terrę hypothecata, quasi
dicatur soluta in magis cautam obligationem, & magis pœ-
nalem, vt probatur.ff.de solu.in l.& magis.l.in his.in prin. &
l.si quid ex famosa.no.Cy.& doct.& post gl.C.de solu. in l.1.
agat ergo mulier contra hæredes mariti: & per consequens, vt
dixi, si non valet principalis obligatio hypothecæ: ergo nec
pactum accessorium de ingrediendo propria authoritate in
effectu.C.de legi.l.non dubium.c.inter dilectos, de fid.instr.
l.si venditor.§.si in vendi.quibus mod.pign.vel hypo.solui.
¶Item ex eo, quia non constat dictam Bartholomæã probas-
se ea, quæ sibi incumbebant.videlicet dñium, aut saltem pos-
sessionem dicti Barth.eo tempore, quo sibi dicta bona hypo
thecauit, iuxta l.& quæ nondum.§.1. ff.de pign.l.cùm res.C.
si alie.res pig.cum ibi not. & plenè in l.rem alienam.ff.de pi-
gno.actione.igitur actore non probante reus venit diffiniti-
uè absoluendus.C.de eden.l.qui accusare.c.1.vt eccl.benefic.

14 ¶†Item cùm victus victori in expensis regulariter sit condem
nandus, nisi iustam causam litigandi habuerit. l. properan-
dum.§.sin aũt. C.de iud.c.finem litibus. de dolo & contum.
& cùm hic nullam iustam inueniam causam litigandi, puto
ipsum condemnandũ in expẽsis dicto Mattheo, per id quod
legitur & notat. in l.qui solidum.§.etiam.de legat.2.& Bald.
C.de aduo.diuer. iud.in l.1.& plenè per eum in aut.generali-
ter, & aut. sed hodie. C.de episco.& cleri.cum concor [d].& per
prædicta patet ad omnia in contrarium adducta clarissimè
responsum esse. Subdo etiam quòd licèt, vt s.in principio di-
xi, non visum fuerit obstare etiam dictę Bartholomeę exce-
ptionem excusionis; tamen puto q, cùm per statuta huius ci
uitatis & cõmunitatis, & cõiter vbiq; prouisum sit omnino
excusionem prius fieri debere, q, tali casu seruanda erit in
specie, & ad vnguem forma statuti, iuxta l.cùm hi.§.si pretor.
ff.de transact.l.qui Romæ.§.Flauius.de verb.oblig.c.cum di-
lecta.de rescrip. & quod no.voluit Bal. & Imo.in l.1.ff.de lib.
& posthu.in l.comparationes.C.de fide instru.cum concord.
Erunt ergo partes iudicis absoluere diffinitiuè dictum Mat-
thęum: & victum victori in expensis condemnare, reseruato
iure agendi dictæ Bartholomeę in & contra hęredes seu bo-
na dicti Barthol. olim eius mariti. nec plura pro nunc attin-
go, nunc valens melius ex hoc tam confuso & inordinato pro
cessu veritatem excutere. Et ita vt suprà visum est de iure di-
cendum mihi Alexandro Tartagno Imolensi, minimo inter
cęteros legum Doctori Saluo semper cuiuslibet saniori con-
silio, more Claudiano. ff. qui potio.in pign.hab.l. Claudius
Felix.& consueto sigillo muniui.

ADDITIO.

a ¶Fallit.eo. consil.85.num.52.
b ¶Iuramentum.imò vt dixi s.lib.1.consil.27.
c ¶Minę. Bertr. consil 222.Nemini dubium. lib.2. Ias.consil.3.
lib.1.vide Aymo.consil.40.
d ¶Possedisse.sup.lib.1.consil.123.
e ¶Non autem. Oldra.q.19. Alex. l. Pomponius. §.1.de acquir.
poss. s.eod.consil.220.nu.2.Anto.Negusa.de pig.par.6.mem
bro1. num.2.

EPITOME.

¶Quantumcunque generalis susceptio periculi non intelli-
gitur, si procedat facto vel culpa locatoris.

CONSILIVM. LXXXIIII.

PONDERATIS his quę in themate narrantur,
& perspectis verbis instrumenti concessionis
percipiendi & exigẽdi datia & gabellas ciuita
tis Cęsenę, de anno 1474. factę per magnificos
dominos conseruatores, & alios magistratus
Cęsenę Francis.Masinij, & visa copia scripturę protestationis
factę per dictũ Franciscum, videretur fortasse prima conside-
ratione dicendum dictum Franciscum petere non posse re-
1 missionem aut restaurationem dicti damni: quia † cùm susce
perit in se omne periculum pestis ac sterilitatis cuiuscunq;,
ac etiam guerrę seu guerrarum cuiuslibet conditionis tã lici
tę quàm illicitę: & quę sumpta occasione à prędictis, vel à prę
dictorum quodlibet originem traherent, & quemcunq; aliũ
casum fortuitum tã diuinum quã humanũ: Vnde propter su-
sceptionem periculi & casus fortuiti resultare videtur. q, etiã
si quod periculum eueniat etiam ex culpa dictę communita
tis Cęsenę, seu eius magistratuum prędictorum, nõ teneatur
communitas, nisi constaret q, dolo dictorum regentium seu
repręsentantium cõmunitatem factũ esset p tex. no. in l.qui
officij.§.fin.de contrah.emp. ¶Confirmatur, quia actum fuit
q, non teneretur communitas pro damno seu pręiudicio, qđ
inferri contingeret dicto Francisco occasione guerrę, etiam
quę licitè inferretur ꝯtra dictã communitatẽ, & per ꝯsequens
etiamsi communitas in hoc culpã ꝯmisisset, propter quã sibi
guerra licitè inferretur, non posset Frãciscus ꝯtra communita
tem agere. & licèt dictũ fuisset q, teneretur Franciscus de pe-
riculo guerrę, non videtur quod debeat intelligi de guerra li
cita inferenda communitati culpa communitatis, nisi fuisset
expresè actũ tam de licita quã de illicita, per l.quidam.cũ fi-
lium.ff.de verb.obl. & quod ibi no. Bar.& per id quod habet
in cap.

in cap. domino guerram. in prin. hic finitur lex Corra. deinde incip. consuetu. regni. Tamen præmissis non obstantibus cõtrariam sententiã vt de iure veriorem sequor: quia cum de iure communi fundatam habeat intentionem suam dictus Franciscus, ꝓbato damno & impedimẽto prædicto quoniam cum
2 tale esset impedimentum, † cui poterat facto & opera cõmuni
†1 tatis prouideri † si communitas cum posset, non prouidet qđ dictus Franciscus haberet patientiam percipiendi vsum & exactionem dictorum datiorum & gabellarum, tenetur ad omne damnum & interesse dicti Francisci, in quo interesse habenda est ratio lucri cessantis, sed si communitas facto & opera sua prouidere non potuisset: tunc teneretur ad remissionem mercedis pro rata: vt distinguitur in l. si fundus quem, & in l. si vno. §. vbicunque. ff. loca. & in ca. propter sterilitatem, cum ibi not. maxime per doct. de loca. Cõstat autem ex narratis in themate quod communitas huic impedimẽto prouidere potuisset: quia ipsa communitas seu agentes pro ea fuerunt causa dictorum impedimentorum constituendo dictas clusas, & alia faciendo, de quibus in themate: ideo dicendum est dictam cõmunitatem teneri dicto Francisco ad omne suum interesse,
3 quod propter ea passus est. ¶ † Nec verba instrumenti prædicti contrarium important, nam non euenit periculum aut casus pestis, nec etiam casus sterilitatis, qui intelligitur susceptus per Franciscum: quia quando quis suscepit in se periculum,
a intelligitur nisi [a] illud periculum culpa alterius partis contingat, bonus tex. & ibi hoc colligunt Bar. & Bald. in l. cum proponas. C. de nauti. fœno. qui tex. decidit quæstionem istam. cũ igitur impedimentum illatum Francisco circa dictum vsum perceptionis gabellarum processerit & facto & culpa communitatis innouantis circa dictas clusas, & alia, de quibus in themate, dẽt ipsa communitas teneri. ¶ Confirmatur per id q, habetur in l. quæro. §. inter locatorem. ff. de loca. vbi si vnus cõtrahentium aliquid alicui promittit: semper intelligitur: nisi
4 altera pars culpam committat. ¶ † Ad idem adduco quod not. Bar. in l. cotem ferro. § qui maximos. ff. de publi. in 3. q. vbi cõcludit quod quãdo quis emit à cõmunitate pedagium pro certis annis, & pro vnico pretio semel soluendo, & contingat q, vno anno per guerram nihil est perceptum, non debeat fieri sibi aliq̃ na remissio: quia videtur emisse spem & euentum perceptionis pedagij, per l. nec emptio. ff. de contrahen. empti. & l. si iactum retis. ff. de action. empt. tamen dicit hoc esse verum, nisi facto vel causa ipsius communitatis processerit guerra, puta propter inimicitas quas habebat communitas iustè vel in-
†2 iustè † quia tunc communitas teneretur ad interesse. & idem dicit Bald. in l. si ea lege. C. de vsuris. vbi idem dicit etiam si cõmunitas poterat remouere dictam guerram, & non remouet. & non facit, per dictam. l. si fundus quem. hoc idem etiam voluit Ange. in consi. 15. incip. Quæcunque diximus. Ecce ergo quod etiã in casu, in quo nulla debebat fieri remissio, tamen fallit: nisi hoc processerit à facto & causa alterius contrahentis
5 & tanto † fortius hoc procedit in casu nostro, in quo facta fuit venditio & concessio dicti iuris & facultatis percipiendi datium pro vno anno, & pro pretio librarum tredecim milium soluendarum de mense in mensem, quo casu secundum veras conclusiones iudicatur, prout de contractu locationis, non
b prout de contractu venditionis propter [b] menstruam præstationem seu solutionem faciẽdam, vt plene probat & determinat Barto. in sua solenni disputatione incip. Publicanus quidam. maximè per not. per gl. in l. 1. §. 1. in verbo, in agendo. ff. de superfi. & in l. 1. C. de iur. emphy. cum alijs ibi alleg. per eũ. & idem concludit Ang. in d. consi. & Pet. de Ancha. in d. ca. ꝓpter sterilitatem. & Sali. & Fulg. in d. l. 1. C. de iur. emphyt. post Bar. & ibi constat q, ex natura contractus locationis, si impeditur conductor vti frui re locata, periculum spectat ad locatorem, scđm quod traditur in l. ex conducto, in prin. & §. 1. ff. loc.
6 & in d. l. si fundus quem, & in d. §. vbicunque cum sim. ¶ † Ex quo infero non obstare id quod habetur in d. l. qui officij. §. fi. ff. de contrah. emp. quia respondeo, scđm quod illum tex. declarat notabiliter Barto. & expressius Ang. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautio. vbi volũt quod quando quis suscepit in se periculum, si prius absque eo quod assumpsisset in se periculum, tenebatur de casu fortuito, prout tenetur emptor post contractum venditionis, vt l. id quod. in prin. & l. necessario. in prin. ff. de pericu. & cõmo. rei vend. operabiẽ talis susceptio periculi. vt suscipiens teneatur de casu fortuito contingẽte ẽt ex culpa alterius partis, dummodò dolus malus absit. & ad hoc tex. in d. l. qui officij. §. fi. & sing. secundũ Ang. & Mod. in d. §. quæsitũ. sed in casu nostro attento q, iste contractus habet instar locationis propter menstruã solutionẽ, vt proximè dixi, sequitur q, periculum casus per quem impedireẽ patientia vtendi & fruendi, non pertinebat de iure communi addictum Franciscum, si in se non suscepisset periculũ, vt d. l. ex cõducto. & d. l. si fundum quem. cum simi. ergo nõ sumus in casu. d. l. qui officij. imò non debet intelligi susceptum esse periculum casus præcedentis ex facto vel culpa alterius partis, vt d.
7 l. cum proponas. ¶ † Præterea dicti locatores dolo non carent impediendo quominus conductor habeat patientiã & facultatem vtendi, vt d. l. si cum fundũ. ibi dum text. dicit, nec videẽ abesse &c. ff. de contrah. emp. facit l. si procuratorem. §. dolo. & l. dolus. ff. manda. cum simi. & sic dato q, ẽt essemus in casu, in quo loquitur tex. in dicta lege, qui officij scilicèt quòd ex natura contractus periculum spectasset ad Franciscum, adhuc patet q, ille tex. non obst. ¶ Neq; ẽt obstat q, actũ fuerit in instrumento prædicto q, cõmunitas non tenereẽ de periculo guerræ seu guerrarum cuiuslibet conditionis & generis tam licitè quã illicitè, & per consequens ẽt si communitas culpam commisisset propter quam guerra licitè inferretur, non posset Fran-
8 ciscus contra cõmunitatem agere: † quia respondeo q, non sumus in casu prædicto: quia nõ petit Franciscus damnũ aut interesse ad satisfactionem occasione guerræ, sed sumus in alio casu in quo non est conuentũ in instrumento, q, propter culpã communitatis nõ posit agi contra eã. ideo talis casus omissus habetur ꝓ omisso. & remanet in dispositione iuris communis. l. si extraneus. ff. de cond. ob cau. & l. si cum dotem, in prin. ff. solu. ma. quo casu commuuitas ratione culpæ tenetur. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Nisi Rom. singula. 436. tu scis Bertach. tract. gabella. Anch. con. 414. Ioan. Ana. consi. 74. 3. Ias. l. 1. C. de instit. & substi. Dec. c. cum inter nota. 6. de excep. Aymo. con. 95. nu. 6.

b ¶ Propter. s̃. lib. 3. consi. 3. And. Tiraq. in consu. Parisi. §. 1. gl. 14. nu. 86.

SVMMARIVM.

2 *Constitutum facit vt tertius possessor recta conueniri posit, nec opus est prius debitum liquidari contra debitorẽ principalẽ nu. 3. & 4.*

5 *Pactum de ingrediendo, & constitutum quomodo differunt.*

6 *Discussio cessat si creditor velit probare debitorem non esse soluendo, nec opus erit citari debitorem principalem. nu. 7.*

8 *Constitutum extendi potest etiam ad bona acquirenda.*

CONSILIVM. LXXXV.

PONDERATIS his de quibus in themate suprascripto, & omissis argumentis ad partes, breui-
1 ter puto dictũ actorem debere obtinere. ¶ † Præsuppono enim primò q, ex constituto debitoris constituentis se posidere omnia bona sua quæ obligauit, transfertur in creditorem omnis possessio, quæ erat apud debitorem. vt l. quod meo, in prin. & l. qui bona. in prin. ff. de acqui. pos. c. cum venissent. & ibi not. doc. de rest. spo. not. gl. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. & Ang. in l. 2. C. de acqui. poss. & declarat Bar. in l. interdum in prin. ff. de acqu. poss. & in repet. l. creditores. C. de pign. in 2. & 4. q. & Bald. in l. quisquis.
2 C. de dona. ¶ † Secundò præsuppono q, si dictus debitor constituens post dictum constitutum rem quam posidebat, & in dicto constituto comprehensam alteri alienet & tradat, dicitur interuertere possessionem creditoris: & propterea etiã nul-
a la facta excussione contra debitorem potest creditor recta [a] via ad possessionem recuperandam agere condictione ex l. fin. C. de acquir. poss. vt probatur ibi in verbo. quispiam alius, & ibi gloss. in verbo cuiuscunque rei. iunctis not. ibi per gloss. in verbo generetur. & ibi firmat doct. & propriè in creditore, cui debitor cõstituisset posidere in bona obligata. firmat Iac. But. in d. l. si. cum authen. ibi posita. C. de act. & oblig. & Ang. & mode. in l. exitus. ff. pe acqui. poss. & Ang. in l. 2. §. hac actione,

ne.ff.vi bono.rap.&in d.l.fin.C.de acqui.pos.& ibi etiam Iaco.But.&Bal.in l.1.in lec. anti.ff.pro soci. & in l.1.C.de reuoc. his quæ in frau.cred. &Pet.de Anch.in d.l.fi.cum auth.ibi posita.C.de actio.& oblig. ¶Istis sic præsuppositis ad casum nostrum infero. Aut enim dictum constitutum appositum in instrumento est purum & simplex, & sine dubio fuit acquisita possessio dicto Iacobo creditori & occasione dictæ alienationis & traditionis factæ per dictum Antonellum, in continenti competijt & cum effectu dicto Iacobo creditori remedium, d.l.fin.C.de acqui.poss.pro possessione recuperanda, nec illa lex attendit illud, nisi q. possessio esset acquisita creditori, & postmodum interuersa per debitorem: non autem exigitur liquidari, in quantum sit creditor: quia remedium illius l. non datur pro quantitate debiti, sed pro recuperanda possessione
3 quæ fuit acquisita creditori, vt ibi patet. & posito † quod requireretur apparere illum constituentem esse aliquo modo obligatum, non requiritur quod illud liquidetur cum debitore principali, sed sufficit liquidari cōtra reum seu possessorem contra quem agitur, vt ĩ. ostendam. Aut constitutum habebat conditionem futuram. s. si & in quantum dictus Antonellus
4 restaret debitor, & constat † quod etiam acquisitio possessionis potuit & potest in conditionem deduci & purificata conditione acquiritur possessio. l. qui absenti. §. 1. & l. si me in vacuam. ff. de acquir. pos. & ad hoc vt dicatur apparere dictam conditionem esse purificatam .i. dictum Antonellum esse obligatum & debitorem satis est hoc contra possessorem probari in iudicio intentato contra ipsum possessorem, licèt non probetur nec liquidetur cum ipso debitore principali, hoc euidenter est de mente Bar. in repe. l. creditores. C. de pig. in 4. principali. q. versic. item dubitatur quid de successore singulari iun-
5 cto, versi. sed pone quòd debitor non solùm. † vbi facit differentiam, an debitor qui obligauit bona creditori solùm dedit licentiam creditori ingrediendi propria authoritate possessionem bonorum obligatorum: an verò etiam constituerit se nomine creditoris possidere. Primo casu si quæramus, an illud pactum executiuum pro acquirenda possessione & pro faciēda executione iuris realis, id est, obligationis pignoris possit exerceri contra singularem successorem habentem causam à debitore, & distinguitur: aut debitum non fuit liquidatum in instrumento, eo quia tale ius exequendi non fuit in esse productum, & non potest exerceri illud ius contra singularē successorem. l. si mater. §. fi. & l. iudicare. §. fi. ff. de execut. rei iudi. aut fuit in esse productum: vt quia in instrumento fuit liquidatum debitum: & tunc transit in singularem successorem. l. si superatus. §. 1. ff. de pig. Secundo verò casu scilicet quando est appositum constitutum in instrumento: tunc vult. Bart. quòd plus iuris acquiritur tunc creditori contra singularem successorem: quia tunc non facta distinctione an debitum fuerit liquidatum vel non, potest creditor recuperare possessionem aduersus singularem successorem intentando remedium. d. l. ex liberis. C. de acqui. pos. quæ est l. fi. præalleg. Ecce ergo qđ in remedio d. l. fi. non attendimus an debitum fuerit liquidatum an non. ¶Confirmo: Nam videmus quòd creditori habenti hypothecata bona, ita demum permittitur cum effectu agere hypothecaria contra tertium possessorem dictorum bonorum, aut contra fideiussorē actione personali, si egerit prius actione personali contra debitorem principalem, & contra eū excussionem fecerit, & compertum fuerit eum nō esse soluendo: vt in §. sed neque. in auth. de fideiuss. posito in auth. hoc si
6 debitor. C. de pig. & in auth. præsente. C. de fideiuss. † Et tamen videmus q. si creditor elegerit agere contra tertium posseso-
†1 rem, & cum eo † vult probare debitum, & etiam probare debitorem non esse soluendo: & sic in iudicio inchoato contra
†2 creditorem vult probare, & † excussionem bonorum debitoris facere, & sic ostendere bona debitoris non extare, sufficit hoc facere in hoc iudicio contra tertium possessorem: vt not. Bald. in l. cum testamento. per illum text. C. de test. ma. & Bal. & Sali. in l. 2. C. commu. diui. & Bal. in auth. contra rogatus. C. ad Treb. & no. Ang. in d. §. sed neque Ang. & Mode. in l. decem. ff. de verb. oblig. & Ludo. Rom. in l. stipulatio. §. habet. in addi. nouis. ff. de no. ope. nun. & Bene. de Plum. in l. libertus. ff. de liber. cau. Bene faciunt not. per Bal. in l. 1. C. de reuo. his
7 quæ in frau. cre. ¶† Nec ad substantiam & validitatem dicti iudicij directi contra tertium possessorem requiritur citari debitorem principalē: quia vt dixit Imo. & alij in cap. fin. de maio. & obe. & clarius Bal. in l. ab eo. C. quomodo. & quādo iud.
†3 q. † pro substantia iudicij non est citandus nisi ille contra quē dirigitur petitio: sed pro prætensione præiudicij debent bene citari illi quorum interest. l. si de certa. C. si propter publ. pensita. & probatur in l. cum miles. §. 1. ff. ex quibus cau. ma. Et illam decisionem vt notabilem & elegantem commendat Pau. de Cast. in l. concedendo. ff. de aqua plu. arcen. bene facit quod no. gl. repu. singularis in l. de vnoquoque. ff. de re iud. in glo. 2. quæ vult q. sufficit citari illum contra quem principaliter lis mota est. sed in casu nostro petitio & lis dirigitur contra possessorem conuentum pro recuperanda possessione, quæ est apud eum, & non apud Antonellum: ergo sufficiat rem in iudicio discuti & tractari contra possessorem: non dico quātum adhoc, vt si Iacobus obtineret sententiam contra dictum tertium possessorem, possit illa in vim sententiæ vti contra dictū Antonellum non vocatum in hoc iudicio per prædicta. ¶Item negari non potest omnino verificatam esse conditionem, ex qua verum sit dictum Antonellum omnino esse obligatum: quia aut exercuit ministerium illud cum dictis pecunijs: adeò quod lucratus sit: & constat eum teneri dicto Iacobo. Aut omnes pecunias perdidit: & tunc etiam si absque culpa perdidisset, adhuc constat dictum Antonellum teneri saltem vsque ad dimidiam dicta capitalis; attento quod pecuniæ fuerunt datæ ad commune lucrum & damnum, vt l. 1. cum ibi notatis maximè per Bal. in 3. q. C. pro soc. ¶Item constat etiam obligatum esse dictum Antonellum quia promisit singulo anno dictus Antonellus reddere rationem lucri & damni, quam orationem nunquam reddidit: vt in puncto narratur: & cum ex inspectione instrumenti apparet annos plures esse elapsos, ex quibus apparet omnino dictum Antonellum esse obligatum aliquo modo ex dicto instrumento: ex cuius inspectione apparet eum habuisse dictas libras ducentas ac commune lucrum & damnum pro dictis sex annis iam finitis: & sic in omnem euentum etiam si totum perdidisset, obligatur saltem ad dimidiam, vt dixi, pro qua omnia bona sunt hypothecata, & consequenter sibi locum vendicat dictum constitutum siue purum fuerit siue conditionale. ¶Nec insisto an dictum constitutum vires habuerit in bonis post dictum primum constitutū acquisitis: quia in themate præsupponitur esse probatum quod tempore constituti Antonellus possidebat dicta bona,
8 ad quorum possessionem agitur: † & etiam quia * communis
* opinio est † quod etiam habeat locum in bonis futuris [b] acqui
†4 sitis post tempus constituti, vt not. Iac. But. & Sali. in l. final. C.
b q. res pigno. obliga. pos. & ita etiam est de mente Bar. ibi. & expressius Bart. consi. 76. incip. Pater filio emancipato. & Bald. in l. si quis argentum. §. sed & si quis. C. de donatio. & in rubr. C. de contrah. empt. in 21. q. & Ange. in consi. 79. incip. Visis prædictis instrumentis. & Sali. in l. actione. §. quod diximus. ff. pro socio. & in l. 2. de contrahen. emp. & Ioan. de Imo. & Ludo. Roma. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obli. facit l. quamuis. ff. de preca. ¶ Et ex prædictis apparet qđ non obstat si dicatur quod debuit prius conueniri dictus Antonellus, & contra eum liquidari de lucro & damno, antequā contra dictum possessorem ageretur: vt sic sententia quæ postea feretur contra possessorem, sit sufficiens ad faciendum qđ ipse possessor habeat regressum contra dictum Antonellum authorem suum. Nam vt ostendunt decisiones. s̃. allegatæ in casu nostro, in quo non agitur ad quantitatem tanquam non debitam; sed ad possessionem aduocandā, non requiritur qđ cum debitore processerit liquidatio. Et aut dictus possessor habens causam à dicto Antonello denunciabit tempore opportuno ei litem hanc sibi motam, requirendo eum q. veniat ad suscipiendam causam in se & defendendum, & tunc si succumbat in causa possessor habebit fundatam ex hoc intentionem suam contra authorē suum, & contra eum obtinebit, & sic dicta sententia cum actis causæ ei sufficiet contra authorem suum. Si autem non denunciauit neque denunciat vt tenetur litem esse motam, & quod veniat ad defendendū: tunc sententia illa per quam succumberet possessor, non releuaret eum contra authorem suum rōne culpæ ipsius possessoris q nō denunciauit, & ideo sibi imputet. hæc habentur in l. emptor. & in l. si controuersia, & in l. si parentes. & in l. empti. C. de euic. & in l. 1. C. de peri. & commo. rei. ven. cum simi. Alex.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Recta. Alex. d. l. exitus. s. lib. 2. con. 137. s. lib. 2. con. 70. num. 3.
con. 73. in fi. s. eo. lib. con. 35. nu. 6. consi. 83. num. 2. Franc. Cre.
sing. 61. Ang. Are. in tit. de act. §. item. si quis in fraudem, & ibi
Iaso. nu. 77. de act. Hip. Mar. sing. 158. Matth. Afflict. de Neapo.
139. Guido Papa cons. 109. adde. s. eo. consi. 103. nu. 9. cons. 180.
num. 4. And. ab Exea. tract. pacto. nu. 73.

b ¶ Futuris. Ale. Soc. Ias. l. 3. §. 1. de acq. pos. Ant. Negusa. trac. pig.
par. 2. membro. 2. nu. 3. Alc. l. fi. gl. fi. C. de pac. sentit Ang. in di-
spu. inci. In fulgenti. ver. sed incidenter. q intelligendū dūmo
do expressim factum sit etiam de futuris, nec appareat muta-
tā esse voluntatem constituentis, vt p Bal. Sali. l. actio. §. renun
tiare. ff. pro soc. Bal. in rub. q. 21. C. de contrah. empt. Sali. l. 2. C.
eo. cōtra cōem teneat Pet. de Peru. tract. socie. par. 5. in princ.

Casus. Titius & Seius habebant molendinum commune, quod pro indiuiso possidebant, Titius partem suam pro indiuiso vendidit Seio, qui dedit vnum ducatum pro arrha & parte Pretij, dehinc ad quatuor dies iste Titius hanc partem molendini vendidit alij nobili ignoranti de dicta venditione facta prima, in quem trāslata fuit possessio, & dñium per ipsum Titium venditorem vigore constituti appositi in instrumento, & satisfactum fuit de pretio ipsi Titio per hunc secundum emptorem.

SVMMARIVM.

1 *Emptor secundus prior possessione præfertur primo etiam socio.*
2 *Vendens duobus non cadit in falsum, si primus non soluit pretium.*
3 *Detentio non habetur pro traditione in eo, qui non soluit pretium.*
6 *Fides non præsumitur habita de pretio per patientiam detinendi.*
7 *Socius non præsumitur possidere nisi pro sua parte.*

CONSILIVM. LXXXVI.

PONDERATIS † narratis in themate præmisso,
†1 sentio quod † secundus emptor est potior, eo qa
1 habet fundatam intentionem ex titulo emptio
nis suę, quantuncunq; posterioris attento q pre
a tium soluit, & res sibi tradita fuit: nisi [a] per prio-
rem emptorem probaretur rem ab ipsomet vēditore sibi prius
fuisse traditam. l. quoties. C. de rei vendica. & l. siue autem. §.
2 si duobus. ff. de publi. ¶ † Nec incidit venditor in pœnam de
qua in l. qui duobus. ff. ad legem Cor. de falsis. si primus em-
b ptor non soluit pretium: [b] vel illud non obtulit venditori, an-
tequam venderet secundo emptori, vt not. Odof. in l. venditor
ex hæreditate, per illum text. ff. de hæredi. vel actio. vendita. &
sequitur Bald. in cap. si frater. si de feu. fue. controuer. inter do.
& agna. & per eundem in dicta l. quoties. & in d. l. venditor. in
lectu. antiqua. Sed dictus primus emptor ex narratis in the-
mate non probauit de traditione sibi prius facta, vel de aliquo
3 quod loco traditionis habeatur. ¶ † Non enim obstat si dica-
tur quod primus emptor antequā emeret istam medietatem,
habebat aliā medietatem pro indiuiso, quam tenebat & possi-
debat pro indiuiso cum isto venditore tempore venditionis, &
sic videtur quod non requirebatur alia traditio, postquam res
erat apud eum, iuxta. §. interdum, insti. de rerum diui. & l. qua
ratione. §. sciendum. ff. de acqui. rerum domi. & l. quædam mu
lier. ff. de rei vend. quia, vt etiam fuit optimè deductum per ad
uocatos dicti secundi emptoris, id quod habetur in dictis le-
c gibus habet locum quando emptor soluisset [c] pretium † vel a-
†2 liter satisfecisset venditori: vt no gloss. in d. §. interdum, instit.
de rerum diui. nam tunc videtur venditor consentire quod
res sit apud emptorem ex dicta causa emptionis, aliàs non,
per id quod habetur in §. venditæ. eod. titu. & istud etiam cla-
rè voluit Ange. in l. si per longi. C. de præscrip. long. tempo. v-
4 bi dixit q, quando emptor † reperitur in possessione rei, præ-
sumitur quod illam possessionem habeat cum voluntate ven
ditoris. si ipsi venditori emptor impleuit contractū, aliàs non,
per id quod habetur in l. Iulianus. §. offerri. ff. de action. emp.
& est de mente Ange. in l. 2. in fine. C. de acquirenda possessio.
& Bal. in rubri. C. de contrahenda emptione. in 19. quæstione.
5 ¶. † Hoc etiam clarè voluit Rayne. in l. nec ex vera, C. de acqui.
†3 pos. † vbi dicit q, aut emptor ingreditur possessionem fundi p̄
tio non soluto, & dicit prædo, & sic non præsumit facere volū-
tate venditoris. l. 2. §. fi. cū gl. ff. de exceptione rei venditæ. Aut
ingredit post pretiū solutum, & tunc, aut venditor consensit
expressè, & emptor non est prædo, aut contradixit expressè, &
tunc emptor est prædo. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. pos. Aut
scit venditor & tacet: & tunc emptor non est prædo. l. 2. C. de
acq. pos. Aut ignorat: & tunc emptor est prædo. per dictā l. nec
ex vera. & sic patet quòd ante pretium solutum indistinctè si-
ue venditor sciuerit siue ignorauerit, non intelligat quod em-
ptor apprehendat possessionem de voluntate venditoris: quia
non tenebatur venditor. d. l. Iulianus. §. offerri. Bene facit id q
notat gl. in d. l. 2. in verbo, vt dominum. noluit etiam Cyn. in
dicta l. nec ex vera. sequutus Iacobum de Rauena ibi, quod e-
tiam si pretium est solutum, non intelligatur emptor iustè ap-
prehendere possessionem, si non apparet quod hoc non faciat
sciente & patiente venditore: tamen quia ille non est casus no
6 ster, super eo non insisto. ¶ † Nec obstat si diceretur quod suffi-
cit quod fuerit habita fides de pretio, vt p̄sumatur cum vendi-
toris consensu emptorem retinere, vt no. Ange. in dicta. l. quæ
dam mulier. & in dubio præsumitur habita fides de pretio, vt
nota. gloss. in l. si quod vendidi. ff. de contrahen. empt. & in l.
procuratoris. §. planè. ff. de trib. & in dicto. §. venditæ. & nota.
Cyn. & alij docto. in l. inciuile. C. de rei vend. quia respondeo
quod est verum, quod quando venditor post venditionem de
uenit ad actum traditionis simpliciter factæ: videtur in dubio
fidem habere de pretio: ita loquuntur glos. & doct. præallega.
sed quando venditor non deuenit ad actum traditionis, non
præsumitur habita fides de pretio, vt probatur in l. 1. §. fi. & qđ
ibi nota. ff. de exceptio. rei iudica. Cum ergo non deuenerit
venditor dicti molendini ad actum traditionis dictæ suæ di-
midiæ: quia ex narratis in dicto themate, hoc non resultat, se-
quitur q, non sumus in casu quod dici possit habitam fidem de
pretio, & cùm non liceat emptori propria authoritate rē em-
ptam apprehendere, nisi habita licentia à venditore saltem pre
tio non soluto. l. si ex stipulatione. & l. fundi. ff. de acquir. pos.
7 non præsumitur in dubio emptorem † tenuisse molendinum
nisi pro sua dimidia pro indiuiso, quam habebat ante emptio
nem ipsam & tempore ipsius emptionis: quia alias deliquisset:
quod non præsumitur, vt probatur optimè quò ad proposi-
tum nostrum. in l. meritò. ff. pro soc. ¶ Et non potest dici quod
primus emptor istam dimidiam pro indiuiso emptam tenue-
rit sciente & patiente venditore: & sic habetur pro tradita, iux-
ta dictam l. 2. C. de acquiren. poss. quia ex narratis in themate
hoc non colligitur, imò etiam dato quòd constaret dictum
venditorem sciuisse dictum emptorem stare in molendino si-
cut prius consueuerat, non præsumeretur venditorem consen
sisse quod emptor possideret istam dimidiam sibi venditam:
quia præsumeretur emptorem stetisse tantum pro sua dimidia
pro indiuiso, quam ante emptionem habebat, nec delinque-
ret: & consequenter non potest dici quod venditor passus fue-
rit emptorem dimidiam sibi venditam possidere, vt infertur
ex ratione quam proximè dixi. ¶ Præterea in dubio cùm ven-
ditor non recepisset pretium, & consequenter non teneretur
tradere, præsumendum esset in dubio q, venditor non consen
serit consocio in re communi aliquid facienti quantum est p
eo q, concernit partem ipsius tacentis, per id quod habetur in
l. Sabinus, iuncta gl. in verbo, poterit. ff. cōmuni. diui. ¶ Com-
firmatur: quia non poterit dici q, tpe primæ venditionis pri-
mus emptor qui habebat partem dimidiam pro indiuiso, dice
retur tenere & possidere aliam dimidiam pro indiuiso perti-
nentem ad venditorem: quia cum venditor possideret suam
dimidiam tpe venditionis, sequeretur q, duo in solitum eandē
rem tenere potuissent, quod est falsum. l. 3. §. ex contrario. ff. de
acq. poss. & l. si duo. ff. vti poss. & l. si vt certo. §. si duobus. ff. cō-
8 mo. † & illud quod commune est, dicatur tantummodò esse
d meum, [d] quò ad dispositionem partis meæ. l. de falso. C. de cō-
mu. rerum alie. l. serui electione, & ibi plenè nota. Bart. & alij.
ff. de lega. 1. & not. in regula in re communi. de reg. iur. ¶ Forti-
ficantur prædicta per id quod nota. gl. in l. si conuenerit. ff. cō-
muni diuid. quæ vult quod etiam inter socios habentes rem
cōem si vnus vult transferre in alium partem suam, sit opus tra
ditione sicut inter alios. Ex quibus concludo secundum em-
ptorem esse potiorem. Alex. Bononiæ.

CASVS

ADDITIO.

a ¶Nisi. Vel nisi probaretur secundum sciēter & sic in fraudem primi emisse: quia tunc primus etiam sine discusione per fauianum reuocaret Bal. in rub. C. de his quæ in frau. cred. Ias. §. item si quis. insti. de act. Hyp. Marsil. l. qui duob. ff. ad leg. Cor. de fal. Et hoc dummodo vere fraus facta esset primo emptori, qui erat paratus implere, secus si non poterat aut nollet soluere, sed emptorem decipere: quia tunc nō habebit reuocatoriā, vt dixi in consu. Paris. tit. 16. in rub. ad fi.

b ¶Pretium. Dixi in consue. Paris. §. 23. nu. 18. & istud consilium habetur etiam inter consi. Cur. senior. con. 22.

c ¶Soluisset. J. e. consi. 33. nu. 6.

d ¶Meum. Dixi in consu. Paris. §. 1. gl. 1. q. 7.

a CASVS est talis. Contractum fuit [a] matrimoniū inter quon
b dam illustrissimum do. Lud. [b] Ducem Aureli. & dominā Va-
c lentinam filiam illustrissimi. do. Io. Galeacij [c] Ducis Mediolani, pro cuius dote, & pro fundo dotali fuit tradita ciuitas Astensis cum pertinentijs, vt constat in instrumento seu literis super dicto cōtractu editis, quibus inter cętera cauetur, quod casu, quo prædicta illustrissima. d. Valentina decederet sine filijs & filiabus ex dicto matrimonio natis præfatus illustr. d. Ludo. Dux ad restitutionem dictæ ciuitatis & pertinentiarum teneatur. Item cauetur pacto dictis literis expresso quod mortuo præfato illust. do. Duce Aurelia. dicta ciuitas Astensis & eius territorium remaneat franca & francum præfatæ illustri. do. Valentinæ & ad eius dispositionem in viduitate permanenti, sicut etiam ad secunda vota transeunti, post cuius mortem dicta ciuitas cum territorio remaneat filijs & hęredibus dictæ illustris. do. Valentinæ, aut habentibus causam ab ea. qua decedente sine filijs & filiabus hæredibus suis aut relictis filijs vel filiabus post decedentibus sine filijs ex eis descendentibus dicta ciuitas cum pertinentijs ad prælibatum illustris. d. Ioan. Gal. & suos liberè reuertatur. Modò ex dicto matrimonio nati sunt illustris. do. d. Carolus primogenitus Dux. Aurelian. Philippus comes virtutum. Ioan. comes Angolesmi, & Margarita comitissa de stampis dictorum doni Ludo. & Valentinæ filij legitimi & naturales. ¶ Decessit prælibatus illust. d. Lud. superstite præfata illust. do. Valentina, quæ etiam post ipsum mortua est relictis dictis filijs hæredibus & successoribus suis, illustrissimus nunc do. Carolus primogenitus dux Aurelian. de terra & dominio Asten. cum pertinentijs fuit inuestitus per serenissimum nunc imperatorem Sigismundum die 18. Septemb. anni. 1413. & regni sui Hungariæ anno 27. Romanorum verò quarto. Deinde post dictam inuestituram & & aliquod tempus prælibatus. d. Philippus comes virtutum ordinatione & mandato præfati dom. Caroli ducis Aurelian. transtulit se ad dictam patriam Asten. & tanquam locum tenens prælibati d. Caroli texit & gubernauit dictū dominium Asten. nomine & ad vtilitatem dicti domini Caroli, absq; eo q, in dictis terra & dominio aliquod ius prætenderet, nec portionem tanquam filius & hæres præfati. illust. d. Ludouici eius patris, cum tamen esset secundo genitus eiusdem subsequenter post discessum præfati illust. d. Philippi comitis virtutum à gubernio & regimine dictæ ciuitatis Asten. illustri. do. Philippus Maria Dux Mediolani & auunculus præfati. do. Caroli ducis Aurel. rexit & gubernauit dictam ciuitatē & dñium tanquam locum tenens præfati d. Caroli tunc captiui deteti in Anglia, & semper suum gubernatorem & locum tenentem nominauit decessit prælibatus dñs Philippus comes virtutum nullis relictis filijs legitimis & naturalibus ex suo corpore natis, sed solum relictis hæredibus prædictis Carolo Ioanne & Margarita fratribus & in gradu succedendi proximioribus, mortuo præfato illust. d. Philippo Maria Duce Mediolani & gubernatore dictæ ciuitatis Astensis, magnificus. d. Raynal. de Dresni tanquam gubernator & locum tenens præfati dñi Caroli, rexit & gubernauit dictam ciuitatem & patriam Asten. vsq; ad obitum præfati dñi Caroli, qui decessit anno dñi 1464. die 4. Ianuarij, & qui toto tempore vitæ suæ tanquam primogenitus & solus dñs dicti dñij Asten. dictam ciuitatem & dominium tenuit & possedit, & obuentiones, fructus ac emolumēta per-
d cepit, tanquam verus dñs & possessor relicto dño Ludouico: [d] eius filio pupillo hærede vniuersali. Ex quo themate dubitatur de infrascriptis. ¶ Primò, an dicta terra cum pertinentijs sit diuisibilis, an vero pertinere debuerit Carolo primogenito. ¶ Secundò (circa veri præiudicium) si sit indiuiuisibilis, qualiter diuidi debeat inter pupillum patruum, & Margaritā amitam. ¶ Tertiò, an primogenitus vel filius suus prærogatiuam primogenituræ habere debeat in dicta terra, ¶ Quartò, si sit diuisibilis, & dictus Philippus comes virtutum, mortuus sit sine liberis, qualiter successerint, frater & soror. ¶ Quintò, an filia fœmida possit succedere in dicta terra & dñio existentibus masculis. ¶ An dñium ciuitatis Asten. debeat spectare iure successionis ad primogenitum de iure cōi vel ex consuetudine. Et an pater possit præiudicare filio in iure primogenituræ. Et an ciuitas illa præsumatur feudalis vel allodialis. Et quid si in cōtractu fuit actum qđ transiret ad filios & hæredes, an comprehendantur fœminæ, & hæredes extranei. Et quid si secundogenitus gessit se pro locum tenente primogeniti, an videatur renunciasse iuri suo.

SVMMARIVM.

2 *Comitatus & ducatus non diuiduntur, nec cedunt primogenito, nisi sit consuetudo.*
4 *Parentes non possunt præiudicare filio in iure primogenituræ.*
6 *Allodium præsumitur nisi contra probetur.*
8 *Concessio principalis intelligitur vt hæredibus.*
10 *Stipulatio facta filijs in dubio intelligitur vt hæredibus.*
12 *Concessio pro filijs & hæredibus: intelligitur etiam de hæredibus extraneis.*
14 *Gerens se pro locum tenente alterius, non amittit ius suum.*
15 *Donatio non præsumitur, vbi potest capi alia coniectura.*
16 *Iurisdictio inter plures competit cuilibet insolidum.*

CONSILIVM. LXXXVII.

ACCVRATE pro viribus ingenij & temporis angustia cōsideratis omnibus in themate narratis ¶ Quantum ad primum & tertium dubiū pertinet, in quibus, quæritr in effectu, an dicta terra cū pertinentijs sit diuisibilis, & an ad primo-
1 genitū tantum pertinere debeat puto † breuiter concludendū terram prædictam cū pertinentijs non pertinere insolitum ad primogenitum de iure cōi, sed æqualiter & diuisibiliter spectare ad ꝓximiores successores. iuxta l. fi. C. de lib. pręte. & in aut. in successione. C. de suis & legi. & c. mulier. cū ibi no. per doc. maximè Bal. in tit. si de feu. fue. controuer. & in c. 1. de gradib. suc. in feu. Nisi consuetudo aliter se haberet, per id quod habet in ca. licēt. de voto. & 7. q. 1. quàm periculosum, cum ibi not. &
2 in c. 1. in fi. de alie. feud. ¶ † Vel nisi esset feudum marchiæ, ducatus aut comitatus, iuxta. ca. imperialem. §. prætereà ducatus de prohi. feu. alie. per Fede. quo casu diuisionem non recipit,
3 sed ad quemlibet insolitum transit, vt ibi traditur. ¶ † Vbi autem extaret consuetudo quod quòad primogenitum succederet, putarem illam seruandam, per ea quæ traduntur in d. c. mulier, cum ibi no. per Bald. & per Bart. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & in l. cum le. C. de episc. & cler. ¶ Et secundum dictam consuetudinem putarem interpretanda esse dicta verba instrumenti dotalis exprimentia, quod mortua illa domina Valentina, dicta ciuitas cum territorio remaneat filijs & hæredibus dominæ Valentinæ per ea quæ habentur in l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edi. & l. exceptio. C. loc. & l. domini prædiorum. C. de agri. & censi. lib. 11. benefacit quod not.
4 in l. 2. ad fi. C. de bo. quæ libe. cum simi. ¶ † Imò si expressè vo-
†1 luissent dicti parentes † præiudicare filio primogenito in iure
e [e] primogenituræ saltem sine causa legitima non potuissent, vt expressè decidit Old. in consi. 93. incip. Eleganter circa negotium. & Ioan. Andr. & alij in d. capit. licēt. per id quod habetur in ca. requisisti. & in c. officij. de testam. & in §. cęterum. in au-
5 then. vt cum de app. cog. cum si. ¶ † Et ideo tunc mortuo illustris. d. Carolo primogenito successio transiret ad filium ipsius primogeniti, non ad fratres dicti Caroli, vt decidit clarè Bal. in l. tutela. §. fi. ff. de legiti. tuto. & in c. 1. per illum text. de filijs na. ex ma. ad morga. contracto. benefacit id quod habetur in c. 1. §. 1. in tit. episcopum vel abbatē. cum ibi no per Bald. & per Bal. in aut. sed & si quis. & in l. in quib. C. de secun. nupt. ¶ Circa secundum, quartum & quintum dubiū, in quibus q̄ritur, posito q, successio in dicta terra cum pertinentijs sit diuisibilis, qualiter diuidi debeat inter dictum pupillū, & eius patruum,

patruum & amitam, ſtare q̀ Philippus comes virtutum deceſ-
6 ſerit ſine liberis. ¶ † Et ad deciſionem iſtorum dubiorum præ-
ſuppono, q̀ dicta terra non præſumitur ſpectaſſe ad dictã do-
minam Valentinam iure feudi, ſed vt allodium, niſi aliud pro
betur, vt multum latè probat Hoſt. & Io. An. in cap. nimis. de
iureiu. & Io. An. in c. ſi in verbo, reſpondere. de iud. & Io. An. in
addi. Spe. in ti. de feu. §. quoniam. ſuper ver. 21. in additione in
cip. ceſſante &c. & Bald. in c. 2. ſi de feu. fue. contro. inter do. &
agna. & in l. libertas. ff. de ſtatu ho. & in c. 1. in prin. de contro.
inueſt. ¶ Hoc p̃ſuppoſito niſi probetur quòd dicta terra ſpe-
ctabat ad dictam d. Valentinam iure feudi, ſequitur q̀ tã ma-
ſculi quã fœminæ ſuccedunt æqualiter aſcendentibus & trãſ-
uerſalibus, vt in d. l. fi.. de libe. præte. & in d. aut. in ſucceſsione
iuncta aut. ceſſante. C. de legi. hære. & fœmina etiam in iuriſ-
dictione ſuccedit. c. dilecti. & ibi expreſsè no. Hoſt. & Io. Ant.
de arb. faciunt no. in l. fi. C. de arb. & in c. noua. de pœni. & re-
miſ. & in c. 1. §. fœmina. cum ibi no. per Bal. in tit. per quos. fiat
inueſti. ¶ Et hæc concluſio procedit, præſuppoſito quod præ-
fatus illuſt. do. Philippus comes virtutum non videatur renũ-
ciaſſe præfato domino Carolo ius ſuum, vt ſtatim probabo.
7 ¶ † Nec prædictis obſtat impetratio facta per ante dictum do.
Carolum à ſereniſsimo Imperatore Sigiſmundo: quia poteſt
reſponderi primò quod in themate præſupponitur dñm Ca-
rolum fuiſſe hæredem eius patris ac matris: ergo cum inter di-
ctam eius matrẽ & illuſtriſsimum eius maritum fuerit in con
tractu dotis actum quod poſt mortẽ ipſius dñæ Valentinæ di-
cta ciuitas tranſiret ad eius filios & hæredes. ergo non potuit
dictus Carolus hrs venire contra factum defuncti, l. 2. C. ſi qd
8 in frau. patro. & l. cum à matre. C. de rei ven. ¶ † Item dicta cõ-
feſsio facta per Sigiſmundum Imperatorem debuit intelligi
facta ſaluo iure dictorum fratrum Caroli, quibus erat acquiſi-
tum ius ex ſtipulatione materna. l. quodcunque. §. ſi quis ita
& l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff. de verb. obligat. l. publia. in
princ. ff. depoſi. & not. Bar. in l. quod dicitur. in fin. ff. de verb.
obl. iuncto. c. ſuper eo. de offi. deleg. & l. 2. §. ſi quid à principe.
ff. ne quid in loco publi. attento quod bona illa præſumeban
9 tur allodialia. non feudalia, vt prædixi. ¶ † Nec etiam ob. ſi di-
ceretur quod dicta filia non deberet ſuccedere, eò quia in in-
ſtrõ dotali fuit actum qđ dicta ciuitas tranſiret ad filos & hære
des: & ſic illud maſculinum filios, non comprehendat in con-
* tractibus fœminas, vt no. Arch. 17. q. 4. ſi quis ſuadente, quem
* communiter ſequuntur doc. vnde dicit Io. de Imo. in ca. po-
tuit. in fi. de loca. & in l. ſi ita ſit ſcriptum filiabus. ff. de leg. 2. q̀
ſi pater recepit rem in emphyteuſim pro ſe & filijs, non com-
prehendentur fœminæ. facit l. veteribus. ff. de pac. & quod no.
Bar. in l. liberorum. ff. de ver. ſig. dum dicit q̀ in contractibus
filiorum appellatione non comprehenduntur nepotes, per d.
10 l. veteribus. ¶ † Quia adhoc reſpondeo, q̀ attento qđ expreſsè
parentes ſtipulati ſunt filijs tanquam hæredibus, vt expreſsè
dicunt verba inſtrumenti iunctis not. per Bald. in l. vt iuriſiu-
* randi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. cuius doctrina eſt * communiter
approbata, & etiam ſi expreſsè non eſſent ſtipulati filijs vt hæ-
redib. ſed ſimpl̃r eſſent ſtipulati filijs, adhuc intelligeretur ad
f filios vt hr̃des [f] relatam eſſe ſtipulationem, per nota. per glo. &
doc. in l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. ff. de pac. & per doct. in d. l. qđ
dicitur. & in l. Gallus. §. 1. ff. de libe. & poſthu. cum cõcor. Sed
11 † ita eſt q̀ ſi quis voluerit ſtipulari vni vel aliquibus tantum
ex hæredibus ſuis, id quod non conſiſtat in faciendo: non ac-
g quiritur illi vel illis tantum, ſed omnibus [g] hæredibus, vt l. cõ-
12 tinuus. §. fi. de verb. oblig. ergo ita eſt in caſu noſtro. ¶ † Secun
dò reſpondeo, q̀ illa verba appoſita in contractu. ſ. filijs & hæ-
redibus, important quod non ſufficiat quod ſit filius, niſi etiã
ſit hæres, vt etiam probatur per not. in d. §. ſi pactus. cum ſit res
de ſui natura tranſitoria ad hæredes, ac ẽt importent q̀ etiam
comprehendantur hæredes extranei ꝑpter illam copulam &,
h quæ auget [h] & ampliat. l. ea tamen adiectio. ff. de leg. 3. ita con
cludit Bar. in l. Gallus. §. ẽt ſi parente. ff. de lib. & poſthu. & de-
clarat Io. de Imol. in d. l. quod dicitur. & in l. ex facto. ff. de hæ-
re. inſti. & in d. c. potuit ergo ſi dicta verba copulant, & compre
hendunt etiam hæredes extraneos. propter illud nomen, hæ-
redibus, ſequitur q̀ illud nomen hæredibus, tanquam cõe ad
maſculos & fœminas debet comprehendere etiam filiam hæ-
redem. l. hominis, & l. 1. cum ibi not. per Bart. ff. de verb. ſign.
13 ¶ † Quinimo nonnulli tenuerunt q̀ illa verba, in contracti-
bus prolata. ſ. pro ſe & filijs ſeu liberis, comprehendant etiam
i fœminas. [i] vt eſt de mente Bal. in l. ſed ſi hac. §. liberos. ff. de in
ius voc. & in l. 2. C. de iure emphit. & Salicet. ibidem in 17. q. &
vide Ang. in conſi. 115. Tamen præcedentes reſponſiones vi-
14 dentur tutiores. ¶ † Non obſtat etiam prædictis ſi diceretur q̀
ſi dictus dominus Philippus videtur renunciaſſe dicto domi-
no Carolo omne ius, attento q̀ eius mandato acceſsit ad di-
ctam ciuitatem, & illam tanquam locum tenens dñi Caroli
rexit & gubernauit: quia reſpondeo, q̀ per hoc non videtur ſi-
bi p̃iudicaſſe & renunciaſſe ſufficienter probo, per id quod ha
†2 betur in c. 1. §. præterea † cum gl. in tit. quib. mod. feu. amit. vbi
habetur quod ſi ego qui debebam ſuccedere in feudo, conſen
tio expreſsè vel tacitè patiendo quòd alius inueſtiatur, mihi
præiudico & ſum excluſus: tamen ſcđm gl. ibi hoc eſt verum ſi
ex certa ſcientia facio: ſed in dubio ptæſumitur potius q̀ per er
rorem faciam: & ſic non videor conſentire, nec mihi præiudi-
15 co. ¶ † Secundò reſpondeo q̀ dñs Philippus ſibi per prædicta
k non præiudicauit: quia vbi põt capi alia [k] coniectura quam
donationis vel remiſsionis: illa accipienda eſt potius quã præ-
ſumptio remiſsionis & donationis. c. ſuper hoc, de reuun. l. cũ
de indebito. in prin. de prob. l. ſi cum aurum. ff. de ſolu. ſed ita
16 eſt † q̀ quando vnus dñs ciuitatis deceſsit relictis pluribus fi-
lijs & hæredibus, quilibet in ſolidum habet iuriſdictionem &
exercitium, ſecundum quod declarat no. Barto. in l. Pompo-
nius, aliàs incipit, ſi vni, in 5. q. ff. de re iudic. & doc. maximè
Ioan. de Imo. in c. prudentiã, in princ. de offi. dele. meritò erat
in electione dicti domini Philippi exercere iuriſdictionẽ, aut
nomine ſuo proprio tantum, aut nomine dicti domini Caro-
li, aut nomine vtriuſque: quia (vt dixi) quilibet in ſolidum ha
bebat iuriſdictionem & exercitium; ergo dato q̀ exercuerit
nomine domini Caroli miſſus ab eo locum tenens, non ſequit
ergo renunciauit ſuo iuri: quia attento q̀ etiam apud quemli
bet erat exercitum in ſolidum, ſtant iſta ſimul quod nomine
domini Caroli exercuerit iuriſdictionem abſque eo quòd vi-
deatur ei renunciaſſe ius ſuum: quia vnum ſine altero eſſe po-
terat, & ſic ex ſeparatis & non concludentibus non recta fitil-
17 latio. l. fi. ff. de calum. c. in præſentia. de prob. ¶ † Præterea, po-
ſito q̀ dñs Philippus gerendo ſe pro locum tenẽte domini Ca-
roli, videretur aſſerere ciuitatem ſpectare in totum ad dñm Ca
†3 rolum: tamen per hoc † non cadit à dominio vel quaſi, quod
habebat in ciuitate prædicta, vt hæres matris. l. ſi quis in vi. §.
differentia. ff. de acqui. poſſ. l. cum falſa, cum ibi plenè not. C.
de iur. & fac. ign. & præſertim abſente domino Carolo. l. fin. ff.
de interro. l. fi. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. l. abſenti. ff. de do-
na. cum ibi no. per Bar. & quod no. in l. illud. C. de ſacroſan. ec-
cle. cum ſimil. ¶ Non obſtat præſcriptio: quia illa videtur fuiſ-
ſe interrupta cum nõ continuè poſſederit, vt patet ex narratis
in themate: tum etiam propter illam recognitionem factam
in diuiſione. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C. de præſcri. 30.
anno. tum etiam propter malam fidem, cum iſtam rem ſciuiſ-
ſet Dominus Carolus eſſe hæreditariam & inuentam in hære-
ditate matris, & per conſequẽs ad omnes pertinere: ergo, &c.
c. fi. de reſcr. & in regula poſſeſſor. Tamen propter impetratio-
nem factam per dominum Carolum à Sigiſmundo Imperato
† 4 re, attento quòd Imperator quò ad iuriſdictonem † habet fun
datam intentionem ſuam de vnoquoque loco, vt declarat Io.
An. in c. fi. de offi. arch. ſuper glo. 1. & gloſſ. & doc. in cle. paſto-
ralis. in verb. diſtrictum. de re iudi. nolui ſubſcribere nec ſigil-
lare quantum eſt pro partibus, pro quibus dominus Carolus
non eſt hæres patris vel matris.

ADDITIO.

a ¶ Fuit. anno domini 1389.
b ¶ Ludo. Hic erat frater Caroli. 6. filius Caroli. 5. nepos Ioannis
1. Francorum regum. dictus Ludoui. fuit auus Ludo. 12. regis
patris populi, proauus Franciſci primi moderni regis duxit
dictus Ludo. Valentinam amitinam ſuam, neptem Ioan. 1. ex
Iſabella amita eiuſdem Ludouici.
c ¶ Galeacij, Hic viros doctos dilexit; & fouit, & huius tempo-
re comitatus Mediolani à Ladislao Imperatore in ducatum e-
rectus eſt anno domini 1395. vide Blondum, lib. 7. Italiæ illu-
ſtratæ.
d ¶ Ludouico. Aureliorum duce qui per obitum Caroli. 8. ſi-
ne filijs fuit rex Franciæ ſui nominis duodecimus, iuſtitiæ po-
puliq;

publique amantissimus, socer Moderni regis.

e ¶ In iure. Dixi in consu. Parisi. §. 8. gloss. 3. q. 3.

f ¶ Vt hrdes hæc ẽ vera opi. Alex. vt ipse tenuit in l. Gallus. §. quidam rectè de liberis & posth. l. q. dr̃. d verb. ob. s. lib. 5. consi. 22. consi. 129. & hic, & bene, & licèt qñq; causæ inseruiendo aliter dixerit, vt s. lib. 5. consi. 26. s. eod. lib. 6. consi. 31. nu. 15. & intellige qñ stipulatur simpliciter filijs & indifferenter: secus si filijs masculis, vel si filijs certi matrimonij: quia tunc patet q nõ vocantur hæredes.

g ¶ Omnib. imò in effectu illi soli cui cautum est salua falcidia. vt dixi super. d. l. continuus. §. fi. in no. intellec. in consu. Paris. §. 124.

h Alleget. s. lib. 1. con si. 120. & bene qñ concessio non est limitata ad certas psonas vel generationes, vt dixi in d. cons. 120.

i ¶ Fœminas. dixi in consu. Parisi. §. 12.

k ¶ Alia. s. lib. 3. consi. 114. in fin.

CONSILIVM LXXXVIII.

¶ Lege. s. libr. 2. consil. 7. q hic duplabatur, & est inter consilia Francisci de Curte, consi. 39. Natta.

SVMMARIVM.

4 *Extensio fit à ratione vnica & tacita. nu. 22. nec dicitur extẽsio sed comprehensio.*
7 *Filiæ exclusio propter masculum extenditur ad neptem.*
8 *Argumentum à rubrica generali valet.*
10 *Statutum speciale derogat generali.*
11 *Interpretatio non intelligitur sublata nisi friuola, nu. 13.*
14 *Statutum excludens sororem propter fratrem, extenditur ad patrueles. nu. 15. & 16.*
19 *Matre exclusa, multò magis descendentes ex ea.*
21 *Frater transmittit ad filium beneficium excludendi fœminas,*
23 *Fœmina est agnata, sed non masculus ex ea. nu. 15.*

¶ Circa actuum extensionẽ statutorum, q mulier dotata extãtib. masculis nõ succedat, an possint talia statuta trahi ad alios casus ex identitate rationis, & si faciunt mentionem de fratre, an veniat frater patruelis, & si quid si à statuto reijcitur omnis interpretatio, & quomodo intelligatur statutum loquens de parentib. masculis, an intelligatur de agnatis tantum.

CONSILIVN LXXXIX.

IRCA primũ dubium q̃ qritur, an Burdota excludatur ab hr̃editate dicti Petri ꝑpter existentiam socrus & Francisci dubiũ facit: qa cum Burdota sit in pari gradu cũ fratrib. suis, debet pariter admitti in successione ab intestato. l. cõsanguinitatis. & l. lege. 12. tab. C. de legi. hær. l. fi. C. de liber. præte. hoc ẽt videtur approbari p statutum loci sub. rubrica, de successione collateralium, vsq; ad quartum gradum, q statutum incipit, Quicunque ciuis &c. & disponit, q si quis decesserit sine liberis & sine ascendentibus ab intestato, proximiores parentes ipsius defuncti vsque ad quartum gradum, siue sint masculi siue sint fœminæ liberè & quietè habeant omnia bona defuncti. ergo cum Burdota & fratres sint coniuncti dicto Petro in tertio gradu, inspecta dispositione iuris canonici. q̃ in hac materia debet attendi, vt prouisum est in alio statuto incipi. cum statuen. nam Burdota & fratres nati sunt ex fratre patruele dicti Petri defuncti de cuius successione agitur: meritò dicuntur in tertio gradu ipsi Petro attinere: vt patet, 35. q. 5. ad sedem. & c. parentele & ex his quæ leguntur & no. in c. dilecto. & in c. fi. de consan. & affi. & in §. 6. insti. de grad. nam in aliqbus alijs statutis mihi trãsmissis vr̃ spãliter in contrariũ deter-
1 minari, meritò tanq̃ † iste sit casus omissus; remanet in dispositione iuris cõis. l. si extraneus. ff. de condi. ob. cau. l. cõmodissimè. ff. de libe. & posthu. pſertim cum statuta illa sint correctoria iuris cõis, & sic non extendenda. l. pcipimus. C. de appel. in auth. quas actiones, cũ ibi no. C. de sacros. eccl. & eo pſertim, q prouisum est per statuentes, quod nulla interpretatio fieri vr̃ admitti debeat super aliquo capitulo statutorum communis Senarum, sed simpliciter sicut verba iacent & posita sunt; ita simpliciter intelligantur absque vlla interpretatione, & per consequens omnis videtur esse sublata differẽtia: qa illa ẽt appellatur interpretatio. s. extensiua, vt l. si faciendæ cum glo. ff. ad legem Iulia. de pari. & in l. 1. ff. de legi. & in aut. qui. mo. natu. effi. legi. in princ. & qui oẽ dicit, nihil excludit. l. Iulianus in prin. ff. de leg. 3. & c. solitæ. de mai. & obe. cñ vul. bene facit in ꝓposito q, no. Bal. in c. 2. de patri. qui fil. dist. ¶ Tñ his non obstãtib. in casu ꝓposito videtur contrariũ esse de iure verius principaliter vigore statuti sub rubrica, q mulier dotata ad successionem vel ad diuisionem non veniat cum fratrib. iuncta additione postea facta in c. inci. Cum statutũ, sub rubrica; Qđ mulier &c. & alia additione incip. Item cum statutum prædictum disponat q prædicta mulier &c. vbi cautum est nullam mulierem dotatam de bonis cõibus, quæ habet cũ fratre posse venire ad successionem, vel diuisionem, vel ad communionẽ aliquam, & eorum omnium quæ penes fratrem remanserũt, vel etiam acquisita fuerunt dictis fratribus nedum ante, siue fuerit dotata viuente patre suo, siue post mortem patris à fratrib. ipsius mulieris, vt latius in dictis statutis continetur, & p̃supponitur Burdotam fuisse dotatam a dictis eius fratrib. de bonis cõib. & talis vltima additio statuti quæ incipit, Itẽ cum statutum prædictum disponat q prædicta mulier &c. intelligitur esse de bonis quæ alias de iure erant cõia fratris & sororis &
2 post dotationem obuenientib. hoc ꝓbatur; † qa dicta additio statuti sub rub. q mulier dotata ad successionem vel diuisionẽ
†1 non veniat &c. debet intelligi scđm dispositionẽ † illius prioris statuti, ad cuius interpretationem venit, vt in auth. de filijs ante dot. instru. natis ad fi. colla. 3. & c. cum tu. de vsur. sed primum statutum loquebatur de bonis cõib. ergo &c. Hoc inducit illud ẽt q contineturin dicta vltima additione, in quãtum dr̃ ibi: cumq; sit satis dubium, an mulier vt s̃ dotata possit venire ad successionem vel diuisionem &c. nam diuisio non cadit nisi in reb. cõib. l. 1. & 2. ff. cõi diui. & illud verbum. s. diuisionẽ, etiã intelligitur repetitũ in concl'one dictæ additionis, licet † lex sit specialis: tñ gñaliter intelligit. l. regula. §. si quis. & ibi no. Bar. ff. de iur. & fac. igno. bñ facit l. 1. & q ibi no. ff. ad Mace. & l. si. ff. de hær. insti. & l. cum hi. in prin. & q ibi Bart. ff. de transſ. cum si. & certè mihi vr̃ q illa fuerit mens & intentio statuentium explicita p verba ipsa, quãuis verba videanẽ aliqualiter grosso modo ꝓlata. ¶ Corroborantur p̃dicta q nulla alia rõne videtur statuentes moti nisi ratione agnationis & familiæ conseruandæ, q̃ conseruatur p masculos & descẽdentes ex eis. l. 2. §. ff. de suis & legi. l. familiæ. §. 1. ff. de ver. sig. & inst. de legi. agna. success. circa prin. in quib. conseruandis versatur interesse publicum. l. 1. §. sed si seruus. ver. publicè. ff. de ventre in spi. & q ista fuerit ratio dicti statuti traditur p Iac. de Are. in sua dispu. inci. Statutum vel consuetudo p se. post alios in l. 1. C. de adul. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de suc. ab intest. in ru. & Bal in l. fi. aliàs est in l. venia. C. de in ius voc. & in l. cunctos populos, cum si. C. de sum. Trini. & in l. fi. in prin. vnde legi. in
4 l. fi. in fi. C. de lib. præt. ¶† Vnde sicut qñ est exp̃ssa ratio in lege vel statuto etiam correctorio. fit extensio ad casum habentem eandem rationem, vt firmat & ꝓbat Bal. in aut. quas actiones C. de sacrosan. eccl. & in l. fi. ff. de hære. inst. per §. ex his in aut. de hære. ab intesta. & l. milites agrum. ff. de re mili. ita etiã no. Rapha. in l. cum mulier, per illum textum. ff. solu. matri. Pau. de Cast. in l. quamuis. C. de fideiuss. vbi ad hoc q not. gloss. in cle. 1. cum suis concor. de elect. & not. Rapha. Cu. in l. si verò. §. de viro. solu. matrim. alleg. d. l. cum mulier. & not. per Dyn. in c. fi. de reg. iur. in 6. & ita dicit esse intelligendam gloss. in l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. ita etiam tenet Paul. de Ca. in d. §. de viro. & secundum eum bene facit text. in l. emptor. §. fi. in verbo. & ea ratione reddita. ff. de rei vend. & in l. in fideicommisso. §. cum Pollidius. ff. de vsur. & illos tex. solet secundum eum allegare Iaco. Butr. facit quod not. gloss. & Ang. in aut. vt hi qui obli. in prin. collatio. 6. & not. etiam Pet. de Anch. & In. in c. si postquam, §. 1. de elect. in 6. sic etiam debet extensio fie-
2 ri qñ rõ non est expressa in statuto, sed est tacita. a dum tamen sit vnica: quia illa habetur tunc pro expressa. not. gloss. & ibi Bald. expresè in l. quamuis. hoc vult in statutis. C. de fideicõmiss. ita etiam no. Bal. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. & ibi dicit esse verum, quod in tali statuto fauente masculis videtur subesse vnica ratio tantum, & propterea habetur pro expressa. l. 2. ff. de liber. & posthum. l. fundus qui locatur. ff. de fundo instrum. instrumentoque legato. l. si optio. ff. de optio.

optio.lega.ita etiam vult Raph. in d. §. de viro. vbi ẽt pro hoc
alleg. no. per Bal. post Nico. de Mat. in aut. si qua mulier. C. ad
Velleia. idem etiam dicit Pau. de Cast. in d. l. quamuis. & in d.
§. de viro. vbi propriè loquitur in statuto fauente agnatis. facit
quod no. Bald. in d. l. quamnis, eod. titu. in prin. ꝙ in tali casu
non dicitur fieri interpretatio extensiua sed intellectiua, per
d. l. quamuis, cum gl. dum tex. ibi dicit, intelligi põt. & sic in-
5 tellectus & ratio idem sunt. ¶ Istud etiam † super dictis statu-
tis consuluit Paul. de Cast. libr. 2. consi. 83. incip. præsens casus
&c. vbi cõcludit, ꝙ stante rub. statuti ꝙ mulier dotata non suc
cedat extantibus masculis (prout est in casu nostro) & stante
alio statuto, ꝙ soror dotata fratre de bonis cõib. non possit ve-
nire ad successionem vel diuisionem bonorum quę penes fra
trem remanserunt, si de fratre vel fratribus legitimus hęres re
manserit, habebit locum dicta exclusio mulieris, ẽt si talis mu
lier fuit dotata non à fratrib. sed à patre viuente, adeò ꝙ exclu
ditur à successione paterna, licèt primum statutum nõ loqua-
tur specialiter de successione paterna, sed de alia. Mouetur, q̃a
dictum statutum censetur prohibere per vnicam rationem tã
tùm scilicet ob conseruandas agnationes & familias. & ꝙ illa
habetur pro expressa, adeò ꝙ fit extensio ad alium casum ha-
6 bentem eandem rationem, vt dixi. s̃. ¶ † Et subdit ꝙ cum sit ea
dem ratio, tunc non dicitur fieri extensio de casu ad casum: q̃a
secundum eum, vt inquit subtiliter Bal. in l. de quib. ff. de leg.
& fuerunt originaliter verba Petri & Cyn. in l. iura. eodem tit.
in lect. quando in pluribus casibus est eadem ratio: tunc vna
b & eadem ratio [b] decidit omnes casus non per extẽsionem, sed
sicut genus comprehendit species, sic generalis ratio diuersas
species casuum emergentium, sed quãdo sunt rationes specie
differentes tamen similes: tunc ista est extensio, quæ est quæ-
dam progressio de termino ad terminum: quo vltimo casu lo
quitur illud no. gl. in d. aut. quas actiones, nam fauor publi-
cus & pius sunt diuersi specie, licèt similes. ideo licèt l. fi. C. de
sacrosan. eccl. quę loquitur de vtroq; inquantum loquitur de
pio & ecclesiastico per d. aut. quas actiones non tamen intelli
gitur correcta inquantum loquitur de publico: quia esset ex-
tendere legem correctiuam de vno casu ad alium: & sic illa. gl.
debet allegari, ꝙ ex paritate vel similitudine rationis non fit
extensio in correctorijs, non añt debet allegari quò ad identi-
tatẽ rõnis: & sc̃dm prædicta dicit intelligendam esse gl. in c. fi.
de temp. ord. in 6. ¶ Hoc ẽt vr̃ voluisse Cy. post Pet. in l. ꝙ vero.
ff. de leg. s. ꝙ vbi est eadẽ rõ numero, dr̃ fieri extẽsio, sed ex vir-
tute ẽt statuti determinatur: & iõ oritur tunc directa, licèt defi
ciant verba, iuxta no. per doctores. in l. prima. in princip. ff. vti
poss. cum si. facit. l. nominis & rei. §. verbum ex legib. ff. de ver.
sig. ¶ Bene facit vltra allegata p eum id ꝙ no. gl. in c. si postquã
in verbo, mente. de elect. in 6. & dicit etiam Bal. in d. l. de qui-
bus. ꝙ vbi plura habent eandem rationẽ licèt de vno fiat mẽ-
tio, vr̃ fieri exẽplariter, non restrictiuè. l. Imperiũ; ff. de iurisd.
om. iudi. ad hoc ẽt ꝙ no. Bal. in l. 1. C. de interdict. & in l. illud.
C. de sacrosan. eccl. & in l. si quis seruo. C. de furt. & Sali. in l. 2.
7 C. de noxa. ¶ † Pro hoc etiam adducit Pau. de Cast. in d. consi-
silio. l. his solis, C. de reuo. do. & l. pupillo. §. si quis ipsi præto-
ri. ff. de oper. no. nun. & l. filium habeo. ff. ad Macedo. & l. 2. C.
de indi. vidui. nam secundum eum quando statutum exclu-
dit filiam propter masculum, censetur excludere ẽt neptẽ, alle
gat no. per Nic. de Mat. & Cy. in l. 1. C. quæ sit lon. consue. & p
Bal. in d. l. de quibus. cum sim. & subdit ꝙ tale statutum dici-
tur esse fauorabile, non odiosum, sc̃dm Bald. in d. l. de quibus.
quia causa motiua fuit fauor agnationis: ergo debet dici fa-
uorabile, l. qui exceptionẽ. in prin. ff. de condi. inde. & l. si q̃s
nec cãm. cñ ibi no. ff. si cer. pe. ¶ Ex his ergo concludit dictum
statutum decidere etiam casum, q̃n filia esset dotata à patre, &
8 non à fratrib. cum sit eadem ratio. ¶ † Pro hoc ẽt adducit aliam
rationẽ, quæ ẽt bene seruit ad casum nostrum: quia dicta ru-
brica, quæ habet ꝙ mulier dotata extantib. masculis non suc-
cedit, est generalis: vnde põt intelligi generaliter ꝙ non suc-
cedat patri vel matri & sic de singulis: licèt nigrum loqueret̃
specialiter, quod non succederet auo, patri, matri, auiæ vel a-
b uo materno: quia licitum est arguere à rubrica. [b] ff. si cer. pe. l.
1. no. in l. 1. C. ne fideiuss. dot. ten. & in aut. nullũ credẽtem a-
gri. circa prin. in gl. bene facit ꝙ no. gl. in aut. de incest. nupt. in
prin. & in rub. C. de relig. quæ gl. tangunt de rub. ꝙ est quãdo
que generalior nigro. & dicit Io. de Imo. in rub. ff. de verb. ob.

ꝙ licèt dictæ gl. clarè non loquantur, tñ secundum eum vide-
tur esse de mente gl. in d. aut. de incest. nup. ꝙ. s. ex rubro pos-
sit clarè percipi aliqua certa mens & sic dispositio illa tunc ha-
bebit effectum ex vi rubr. etiam dato ꝙ in nigro nihil diceret.
& hoc dicit Io. de Imo. hahuisse de facto Bononiæ in quodam
statuto ꝙ in sua rubrica erat generalius nigro, & habebat ora-
tionẽ pfectam: nam non debet restringi p nigrum, sed potius
ampliari rubrum p nigrum, vt probatur de cap. ciui. cen. exhi.
l. 1. lib. 11. iuncta gl. & ibi Bar. sed non posset colligi certa mẽs:
puta quia solùm poneret materiam de qua polliceretur se di-
cturũ, licet postea non diceret, tunc modicum aut nullum ha-
beret effectum rubrica, ex quo certa dispositio non posset com
prehendi: sed in ꝓposito nostro duæ sunt rubricæ clarè loquẽ-
tes & ostendentes mentem disponentis. s. rubrica, qđ mulier
dotata ad successionem vel diuisionem non veniat cum fratri
bus. alia rubrica, ꝙ mulier dotata extantibus masculis non suc
cedat, nec possunt intelligi dicta statuta solum in muliere do-
tata ab eo de cuius successione ageretũr: quia contrarium ap-
paret ex dictis statutis, maximè ex statuto sub rubrica, ꝙ mu-
lier dotata extantibus masculis non succedat, & ex statuto sub
rub. ꝙ mulier dotata ad successionem vel diuisionem non ve-
niat cum fratribus, iunctis dictis duabus additionib. eiusdem
statuti: vbi apparet ꝙ mulier dotata repellitur etiam à succes-
9 sione alterius quam eius qui dotauit extantib. fratrib. ¶ † Con
siderabat etiam in dicto consilio: quia si statutum vult ꝙ tem
pore quo filia dotatur à fratribus bona erant iam cõia ipsius &
fratris: tamen propter dotationem dissoluitur communio, &
aufertur sibi filiæ dominium quæsitum in bonis patris p suc-
cessionem: quantò fortius si ante fuit dotata, debet impediri
acquisitio futura & ius succedẽ. arg. l. patre furioso. ff. de his q
sunt sui vel alie. iur. c. quemadmodum, de iureiu. & hoc etiam
posteà fuit declaratum per dictam additionem statuti. Hoc
etiam confirmatur ex dispositione statuti positi sub rubrica de
successionibus collateralium ab intestato, ꝙ incipit. Item sta-
tuerunt & ordinauerũt &c. vbi fratres carnales masculi ipsius
defunctæ personæ & ẽt filij fratrũ excludunt sorores carnales
defunctæ personæ & filias ex fratre defunctæ personæ, ex quo
statuto infertur, quod idem esse debeat, quãdo tractaretur de
fratribus patruelibus succedentibus seu de filijs fratris patrue-
lis succedere volentibus, vt est casus noster modò non voluit
excludere personas quæ sint defuncto proximiores quam es-
sent illæ quæ excludebantur. Specificè à statuto, quando fra-
ter vel filius fratris extaret: vt decidit specificè Bal. in l. scimus
in prin. in 7. q. C. de inoff. testa. & fuit decisio Ioan. An. & pro-
sequar hoc plenius in sequenti dubio. ex quibus apparet Bur-
dotam excludi debere per fratres. ¶ Nec obstant allegata in cõ
trarium: quia fateor ꝙ de iure communi Burdota non exclu-
deretur, sed per statuta prædicta, vt superius est ostensum. ¶ Nõ
obst. dictum statutum quòd incipit, quicunque ciuis Senarũ
&c. quia respondeo, quod illud statutum dum dixit saluis ca-
pitulis præcedentibus, voluit ostendere quod non intendebat
derogare statuto sub rubrica quod mulier dotata extantibus
masculis non succedebat, & statuto sub rubrica quod mulier
dotata ad successionem vel diuisionem non veniat cum fratri
10 bus per quæ statuta deciditur casus iste, vt est dictum. † Præte-
rea dicta præcedentia statuta loquũtur specialiter in casu no-
stro in muliere dotata, ideo talia statuta in specie loquentia ꝑ-
ualent illi statuto incipiente. Quicunque ciuis &c. quod lo-
quitur in genere: lege, vxorem. §. felicissimo de legatis tertio,
lege sanctio legum. ff. de pœn. item illi statuto quò ad casum
nostrum est postea derogatum per statutum sub rub. de succes.
colla. ab intest. p quod etiam deciditur casus noster, & in tali
casu comprehenso in dicto statuto sub rub. de succes. collatera
liũ, non intelligitur militare dictum aliud statutũ incipiens,
quicũnq; ciuis &c. l. sed & posteriores. ff. de legi. & in prima
consti. C. §. quib. l. 1. C. de inoff. don. & sunt doctrinæ docto. v-
biq;. ¶ Non ob. ꝙ nulla interpretatio admitti debet super ali-
quo. c. statutorum: sed sicut simpliciter verba iacent & posita
sunt, ita simpliciter intelligi debent absq; aliqua interpretatio
ne, vt ẽ p statuentes prouisum: quia respondeo ꝙ etiam intel-
ligendo vt verba iacent, & sine interpretatione casus noster ẽ
decisus contra Burdotam. Primò ex verbis rubricæ quod mu-
lier dotata non succedat extantibus masculis, nam si illa ver-
ba simpliciter acipiuntur prout iacent, constat Burdotam
esse

esse dotatã.& sic exclusam: & verba talis rubricæ non inducũt decisionem. idem probatur ex rubrica, alterius statuti. s. q̃ mulier dotata ad successionẽ vel diuisionem non veniat cum fratribus: & ex nigro illius statuti cum suis additionib. Præterea quando vnica est ratio statuti, illa operatur, q̃ vbi illa eadem ratio militat, non dicatur fieri extensio seu interpretatio extẽsiua, vt no. Bal. in d. l. quamuis, in prin. C. de fideiu. & ho. in c. 1. de temp. ordi. in 6. & in d. c. si postq̃. cum alijs. s. allegat. & ita est in casu nostro: ergo &c. Præterea dicta ꝓuisio quæ vult q̃
11 nulla fiat interpretatio &c. † intelligit̃ de friuola ᶜ scd̃m q̃, latè
c probat Barto. in l. omnes populi. in 6 q. principali. ad fin. ff. de iust. & iur. & no. Bal. in l. si quis filium. C. de lib. præte. & in l. non dubium. C. de legi. saltem quando mens est certa, vt ibi dicit Bal. qui dicit aliud esse, quando mens esset dubia, per ea q̃ habentur in c. exijt qui seminat. §. vlti. de verbo. signi. Et in ꝓposito nostro dicitur mens esse certa, ex quo vnica ratio tñ mouit statuentes, quæ pro expressa habetur, & quæ eadem mili-
12 tat in casu nostro, vt probaui. † & ratio statuti dicitur esse mẽs statuti, vt no. Dy. in c. si. de regu. iur. in 6. ꝓbatur in l. cùm mulier, & ibi no. Bar. ff. sol. mat. & Bal. in l. 1. ff. de interdic. & in l. 1. C. quæ sit long. consu. & in d. l. non dubium. & dicit Ioan. de
13 Imo. in l. Cæsar. ff. de pub. † q̃ si statuto cauetur q̃ nullo modo statutum possit interpretari nec glossari, sed intelligi ad literã prout iacet, non per hoc impedietur interpretatio restrictiua: ne quis indebite pnuiatur. l. ita pudor. & p not. per Bart. in d. l. omnes populi. vnde friuola & cauillosa interpretatio intelligetur reiecta non iusta & legitima, secundum eum: allegat q̃ not. in c. ex parte. el. 2. de offi. dele. Alia rñsio dabitur in fin. sequentis dubij. ¶ Nunc venio ad scd̃m dubium, quo quæritur, an Ludouicus, Iacobus ac Condus & sorores eorum nuptæ & dotatæ nati ex Mariana sorore patruele dicti Facij dictorum Socini, Francisci, & Budotæ excludantur cum dictis Socino & Francisco: & videretur dicendum q̃ non, sed q̃ deberẽt pariter admitti ad successionem cum dictis Socino & Francisco. cum sint pares in gradu, vt in §. sin verò neq; fratres. in aut. de hæred. ab intest. colla. 9. ¶ Secundò vigore dicti statuti incipientis. Quicunque ciuis Senatum &c. vbi decedenti ab intestato sine liberis & sine ascendentibus succedere debent ꝓximiores parentes vsq; ad quartum gradum, siue sint masculi siue fœminæ. ¶ Et item quia vigore aliorum statutorum saltem ex verbis sine interpretatione excludi debent præfati filij Marianæ per dictos Socinum & Franciscum: & nulla interptetatio in dictis statutis admitti debet ex forma statuti hoc specialiter prouidentis, vt dixi in primo dubio: ergo &c. His tñ non obstantib. puto de iure conludendum contrarium. Primò vigore statuti de successione collateralium ab intestato, vbi fratres carnales masculi ipsius defunctæ personæ, & ẽt filij consimilium fratrum excludunt sorores carnales defunctæ ꝓsonæ, & etiam filias nuptas vel dotatas fratris defunctæ ꝓsonæ Sed dictum statutum vendicat sibi locum etiam qñ tractaretur de fratribus seu sororibus patruelib. seu de filijs vel filiabus ipsorum fratrum vel sororum patruelium, qui est casus noster er-
41 go &c. ¶ † Et q̃ ita sit, decidit Bal. in l. scimus, in princ. in 6. qõ. C. de inoffic. test. vbi quærit: statutum disponit q̃ frater possit repellere sororem à successione patris dotando eam conueniẽter: an idem obtineat si auus decessit relicta nepte ex filio prędefuncto, ex alio filio prædefuncto, qui sunt adinuicem frater & soror patruelis: & dubium facit scd̃um eum: quia statutum loquitur de fratre & sorore, nõ de nepote & nepte, refert q̃ in illa. q. Iac. de Aret. dicebat q̃ hic nepos & neptis appellabantur fratres. insti. de gradi. §. quarto gradu. & q̃ auus repræsentatur in appellatione patris. l. iussu. ff. de verb. sig. & q̃ eadẽ ratio erat in istis quæ erat in primis filijs: & sic nepos põt repellere neptem dotando eam conuenienter: ergo huic nepti non debebatur aliquid nomine legitimæ: tñ debebat esse contẽta dote, cum verba statuti concordent & mens non repugnet, vt agnationis salua sit dignitas. l. 1. §. si seruus. ff. de ventre. inspic.
1 & arg. l. ab omnibus. circa prin. ff. de leg. 1. ¶ † Nam rõ consuetudinis vel statuti est attendenda, & vbi ratio obtinet, ibi debet obtinere consuetudo, vt no. in l. 1. s. quæ sit long. consue. & ibi per Iac. de Aret. & Cyn. in l. publico. C. de adulte. & ita residet & concludit Bald. in d. l. scimus. & istam eandem decisionem ponit Io. And. in addit. Spec. in tit. de success. ab intesta. in rub. & ibi etiam refert q̃ idem tenuit Iaco. Butr. etiam, quando statuto cautum esset q̃ verba statutorum propriè & secundum vulgarem intellectum debent accipi. & cùm illa decisione Iac. But. transit etiam Pe de Ancha. in repe. c. canonum statuta, circa fi. de consti. in pen. q. idem in terminis dicti statuti consuluit Ang. consi. 389. incip. Totum dictum statutum totaque eius mens, vbi concludit q̃ statutum remouens sororem à successione fratris carnalis, habebit locum etiam in fratre &
d sorore patruelibus; ᵈ & hoc probat per plures rationes p quas ostendit hanc esse mentem statuti ratione agnationis conseruandæ, & hic concurrere maioritatem rationis, nec secundũ eum obstat q̃ casus omissus remanet in dispositione iuris com-
16 munis, vt in iuribus vulgarib. quia hoc negat ipse dicens: † q̃ quamuis sit omissus specialiter: tamen est prouisus in genere, & sufficit cogitare vel prouidere in genere. l. qui iure militari. & l. sub prætextu. la 2. C. de transac. & ibi no. vnde non potest negari, quin statutum cogitauerit de illo casu, ex quo remouit sororem à successione fratris: quia etiam eam videtur voluisse remouere à successione fratris patruelis, in quo ẽ maior ratio, & minor resultat iniquitas, vbi autem statutum diceret q̃ frater excluderet sororem, & frater patruelis vellet vigore dicti statuti excludere non sororem patruelis, sed sororem primi gradus, fortasse non posit: quia tunc non esset tacita ratio excludendi sororem patruelem, sed sororem primi gra-
17 dus, quæ est proximior in gradu ipso fratre patruele. † Vel si statutum diceret q̃ frater excluderet matrem vel filiam defunctæ personæ. non habebit locum in fratre patruele, qui minus est coniunctus quam mater vel filia, & ita potest procedere id q̃ no. Bal. in l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. & q̃ no. Bart. ff. de leg. 3. in l. Lucius. §. quæsitum, cum concor. sed quando non excluderetur, propinquior in casu prout est casus in quo loquuntur decisiones Iac. de Are. Ia. Bu. & Io. An. & Bal. in locis præallegatis, tunc si habet locum eadem ratio statuti: statutum habebit locum etiam in fratre patruele: secus vbi non haberet locum
18 ratio statuti scilicet circa conseruationem agnationis. ¶ † Et ita potest procedere id q̃ no. Bal. in c. 1. de feud. mar. dum vult q̃d statutum disponens q̃ frater excludat sororem, non habebit locum in fratre consobrino, iuxta l. iurisconsultus. §. quarto gradu. ver. hi autẽ. ff. de gradi. & insti. de gradi. §. 4. refert tñ Bal. in d. c. 1. q̃ quidam consuluerunt q̃ dictum statutum etiã
† 2 haberet locum in fratre consobrino: & dicit Lud. Rom. in † l. 1. C. de success. edic. q̃ statutum loquens in fratre simpliciter verificatur in fratre etiam cõsobrino, si est eadem ratio vel maior: & q̃ talis casus non dicitur venire ex extensione, sed ex mẽte, per not. glo. in c. 1. de tem. ordi. in 6. & in d. c. si postquam. secus si non esset eadem ratio: quia tunc procedit id q̃ not. Bal. in d. c. 1. de feu. mar. cum si. sed in proposito est eadem ratio ꝓpter cõseruationẽ cognationis, vt dixi in primo dubio: ergo &c. ¶ Scd̃o confirmatur: nam si Mariana viueret, & dotata fuerit excluderetur à successione: vt probat rub. alterius statuti quæ incipit, q̃ mulier dotata extantib. masculis non succedet: quæ rubrica potest pro decisione allegari, vt dixi in præcedenti dubio, nisi in casibus in quibus per alia statuta reperiretur dictam mulierem dotatam admitti, vt in casu prouiso à
19 statuto sub rubrica q̃ neptes in succedendo conferant dotes.
e † ergo si excluderetur Mariana debent etiam excludi ᵉ descendentes ex ea. l. si viua matre. C. de bon. mater. §. neq; in illo. in aut. de trien. & semiss. & in l. illam. C. de colla. & l. 2. in prin. cũ ibi no. ff. si quis ali. test. prohibu. & in proposito declarat Bart. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertu. & in l. liberorum. ff. de ver. sig. & Cyn. in l. 2. C. quæ sit long. consue. & Bald. in l. fi. C. de in ius voc. cum concor. & ita ẽt demonstrat statutum sub dicta rubrica q̃ mulier dotata non succedat extantibus masculis. facit. c. 1. §. hoc autem notandum, qui feu. dare poss. ¶ Accedit q̃ statutum sub rubrica de successionibut collateralium q̃d incipit, Item statuerunt. præfert nedum fratres carnales masculos, sed etiã filios coosimilium fratrum, & consimiles fratres vidẽtur esse fratres patrueles, quia alij nati ex eodem patre & matre dicuntur fratres, & nullum simile accipitur pro eodem. l. quo à Nerua. ff. depos. c. capitulum sanctæ Crucis. de rescrip. ergo si tale statutũ vult q̃ filij fratrum patrueliũ excludunt filias fratris & sorores, ac etiam filias earũ, multò magis excluderent Marianam, quæ est soror patruelis, & quæ est remotior quàm esset soror primi gradus vel filia fratris, q̃ statutum nunquam
20 debet † intelligi adeò q̃ contineat vel inducat absurditatem,

l.ſcire oportet.§.aliud.ff.de excuſ.tut. ¶Vnde in propoſito di-
cit Bal.in l.q; verò.ff.de legi.ſi ſtatutum excludit materteram,
bene intelligitur excludi matertera ēt magna, q̈uis ſtatutū ſpe
cificè de matertera magna mentionē non faciat: qa ſcd̄m eum
verba omninò non repugnant,& rō excludendi eſt maior in
matertera magna, & maior ratio minorē rōnē includit.l.cui
pacto.ff.de ſer.expor.ſi ergo matertera excludebatur ſtatuto
21 ergo ſunt excluſi deſcendentes ab ea, vt ꝓximè dixi.¶†Tertiò
bn̄ficiū q; ſtatuto ꝓximè allegato dabaẗ fratrib.ſaltē primi gra
dus porrigiẗ ad nepotes eorū l.diuo Marco.l.milites.C.de q̄-
ſtio.l.emancipatū.ff.de ſena.l.decurionū.C.de pœn.l.in quib.
C.de ſecun.nup.& no.Bal.in pal.l.liberorum.in ver.his p̄miſ
ſis reducamus &c.ſed Socinus & Franciſcus ſunt nepotes Lu-
douici fratris Laurentij, à quo Laurentio deſcendit Petrus,de
cuius hr̄ditate agiẗ: ergo illud idē priuilegiū debet porrigi ad
iſtos nepotes vt ſicut Ludo.potuiſſet excludere ſorores & filias
fratris vel ſororis vel deſcendētes ex ipſis fœminis trāſuerſali-
2 bus ita ēt poſsint Socinus & Franciſcus.¶† Quartò quia vnica
præciſa rō dicti ſtatuti fuit conſeruare agnationes & familias
quæ p maſculos conſeruanẗ: iō talè ſtatutum comprehendere
dr̄ abſq; extenſione omnes caſus habentes eandē rationem: vt
habet caſus noſter.hæc ꝓbaui in ꝓximo p̄cedenti dubio, ideo
hic non repeto.¶Ex iſtis apparet rn̄ſum eſſe ad contraria,ſi bn̄
inſpiciatur,nam non ob.q; de iure cōi admitti deberent pari-
ter: qa dico q; ex diſpoſitione ſtatutorum præferunẗ, vt eſt oſtē
ſum.¶Non obſtat ſtatutum q; incipit. Quicunq; ciuis Sena-
rū,vbi vult q; parentes ꝓximiores vſq; ad quartū gradū ſiue
ſint maſculi ſiue fœminæ ſuccedāt: qa rn̄deo primò q; poſſet in
23 telligi tale ſtatutum † in parentib.agnatis, ꝓut accipiẗ & ex-
ponitur in c.1.& ibi exponit & declarat Bal.in tit. quēad. feu.
ad filiam pti.Et licèt ſtatutum dicat, ſiue ſint maſculi ſiue fœ-
23 minæ; tn̄ qa † ēt fœminæ poſſent eſſe agnatæ, ſi ſunt coniunctę
p maſculū.iuxta.l.inter agnatos.ff.vnde cogna.inſti.de legi.
agna.ſuc.in princip.& §.media.cum ſeq.& q̈uis per deſcendē
tes ex fœminis agnatis non conſeruetur agnatio, vt in iurib.
præallega.tn̄ in ipſis fœminis agnatis durat agnatio, meritò ra
tio agnationis conſiderata à ſtatuentibus, vt patet ex præmiſ-
ſis alijs ſtatutis aliqualiter militat in fœmina agnata. Vel & tu
tius poteſt reſponderi q; dato q; illud ſtatutū intelligereẗ gene
raliter,cum illud ſtatutum dicit præterquā in capitulis ſupra-
ſcriptis,& ſic concluditur q; ab illo ſtatuto caſus qui poſſet de-
cidi p ſtatutum ſub rubrica. q; mulier dotata non ſuccedat ex
tantibus maſculis, qđ facit ad præſens propoſitum, vt ſ̃.dixi.
Item dictum ſtatutum incipiens, quicunq; ciuis. loquitur in
genere: ſed caſus noſter poſtea in ſpecie decidiẗ p ſtatutum ſub
rubri.de ſucce.collater.ab inteſtato, vt ꝓbaui, & ſpecialis di-
ſpoſitio præfertur generali.d.l.ſanctio legum, cum ſim.¶Non
24 ob.q; nulla interpretatio † debeat admitti ſtatutis: quia reſpō
ſio patet ex his quæ dixi in primo dubio circa fi.ex his quę no.
Iaco.Butr.in ſua diſpu.quam refert & ſequitur Io.An.in d.ru.
de ſucceſ.ab inteſt.& Pe.de Anch.in d.c.canonum.vt ſ̃.retuli,
& dicit Ray.vt refert & ſequitur Pet.de Ancha.in d.c.canonū
q; vbi expreſſa ratio in ſtatuto, non intelligitur prohibita in-
terpretatio per ſtatuentes, vt ibi latè per eum,& in caſu noſtro
non habetur pro expreſſa vt ꝓbaui,& fortificatur etiā iſta con
cluſio ex ſtatuto ſub rubrica, inquantum ſuccedant aſcenden
tes ibi dum dicit alia verò bona talis defunctæ perſonæ habe-
ant parentes maſculi, vt deducam in ſequenti dubio. ¶Circa
tertium verò dubium q; concernit perſonam Io.Caroli dico q;
poſito q; aliquis poſsit admitti: tn̄ videẗ q; vigore ſtatuti poſiti
ſub rubrica, de ſucceſ.aſcenden.q; incipit.Cum ſtatutum. ſub
rubrica, Inquantum &c.vigore alterius ſtatuti, de quo ibi fit
mentio.ſ.poſiti ſub rub.inquantum ſuccedant aſcendētes ex
ex linea materna, iuncto dicto alio ſtatuto incip. Quicunq;
ciuis &c.non debet admitti vltra q̈ ad quartam partem dictæ
ſucceſsionis deductis domibus & caſtellis, ſi extant: reliqua
verò bona debent habere parentes maſculi dicti Petri vſq; ad
quartum gradum q; interpretaẗ.i.agnati, vt in d.c.1.& ibi ſpe-
cificè no Bal.in terminis huius ſtatuti in titul. quemad.feud.
25 ad filiam pertineat. †Filij verò nati ex Mariana non poſſunt
dici agnati in ꝓpoſito.d.l.inter agnatos inſti.de legi.agna.tu.
in princi. ¶Quinimò nec filius ſororis propriè diciẗ agnatus,
vt in materia ſtatutorum non comprehenditur inter agnatos
l.meminimus.& ibi hoc no.Bal.C.de legi.hæred.& in l.lege.
12.tabu.& ibi Bal.Mod.in fi.eo.ti.& nō.Bal.in c.1.an agnatus
vel filius.Alex.Tarta.

ADDITIO.

a ¶Tacita.ſ̃.lib.2.conſi.24.in fi.con.100.ſ̃.lib.5.con.34.num.
8.Cæpol.cauſa cri.conſi.74.Cur.ſenior conſi.75.conſil.30.vbi
latè.Alb.Bru.tra.de ſtatu.exclu.fœmi.fol.6.Iaſ.conſi.63.conſ.
3.lib.3.ſed contra fa.Deci.conſi.679.Andr.Tiraq.rep.l.ſi vn-
quam.verſi.libertis.num.19.C.de reuo.dona.& quæ dicam.ĩ.
eo.num.15.

b ¶Eadem.ſ̃.lib.6.conſi.75.

b ¶Rubrica.ſ̃.lib.2.conſi.190.nm.5.

c ¶Friuola.ſ̃.lib.1.conſi.50.nu.11.

d ¶Patruelibus.ſ̃.lib.1.conſi.80.ſ̃.libr.2.conſi.97.conſi.264.ſed
iſta dicta non placent,& dico q; non eſt ſufficiens à ratione ēt
vnica & tacita vel expreſſa ad faciendnm extenſionem ſtatuti
contra ius commūe.ita etiam ſentit Bar.l.liberorum,de verb.
ſigni.Bal.l.ſi defunctus.C.de ſuis & legiti.Alex.ſ̃.lib.1.conſil.
80.Iaſ.conſi.163.lib.1.Ant.Rub.conſ.94.in fi.conſ.118.in con.
120.in fin.

e ¶Excludi.ſ̃.lib.5.conſ.56.

EPITOME.

¶Per tria vel quatuor inſtr̃a.55.annorū in quib.dicitur, Mar-
cus filius quondam Nicolai filij quondam Modeſtini: probat
filius Marci ſe eſſe de deſcendentib.Modeſtini.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per plura inſtrumenta antiqua, & per commu nem opinio.nu.2.3.12.*

4 *Fama quando transfert onus probandi in aduerſarium.*

5 *Filiationis quaſi poſſeßio dicitur etiam poſt mortem patris.*

9 *Filiatio probatur per famam, & probationem transfert in aduerſa rium.nu.7.10.*

8 *Tempus antiquum dicitur 40.vel 56.annorū arbitrio iudicis.nu.9.*

11 *Verba enunciatiua in antiquis propter aliud emiſſa, probant.*

13 *Iudicis eſt arbitrari, quæ ſint indicia ſufficientia.*

15 *Commodum habere in conſequentiam non derogat probationi. nu. me.16.*

20 *Publiciana quando datur contra habentem titulum.*

CONSILIVM XC.

IN cā & lite inter illos de Bardellis ex vna,& Leo
nardum eorū aduerſariū ex altera, viſis dubita-
tionib.excellentiſsimi dūi iudicantis, q ſubtili
ingenio & copioſè qd fortaſſe cōtra illos de Bar
dellis adduci pōt in mediū adduxit: tn̄ illis non
obſtantib.puto eſſe concludendum ꝓut.ĩ.dicam. ¶Verſatur
igitur principale dubium, an iſti deſcendentes Modeſtini ſeu
Petri de Bardellis ꝓbauerint ſe eſſe de deſcendētib. Modeſtini
antiqui, maximè per tria vel quatuor inſtr̃a cōfecta iam ſunt
anni.56.vel circa, in quibus dr̄ Petr. & Marcus filij quondam
Nicolai quondam Modeſtini, vendiderunt vel permutauerūt
dictam rem &c.& ſic an dicta inſtr̃a probent nunc contra Leo
nardum tertium poſſeſſorem bonorum, quæ fuerunt dicti Mo
deſtini q; iſti agentes ſint de deſcendentibus Modeſtini, atten
to q; iſti agentes probant plenè ſe eſſe deſcendentes & hæredes
1 dictorum Petri & Marci. ¶ †Et ad oſtendendum q; dicatur eſ
ſe probatum q; iſti agentes ſint de deſcendentibus Modeſtini
adduco: quia doctores æquiparant plura inſtr̃a probationis
famæ vel cōis opinionis.adeò q; in caſibus in quibus probatio
cōmunis opinionis vel famæ ſufficeret, debeat etiam ſufficere
probatio facta per talia inſtrumenta: ita colligitur ex not.per
glo.in c.cum olim, de cenſi.vbi gloſ.vult q; inſtrumenta anti-
a qua probens confinet: [a] & ſic ſicut in antiquis ſufficit ſola pro-
bitio per famam, vt no.gl.in l.at qui natura.§.cum me abſen-
te.ff.de nego.geſt.quam ita intelligit Ange.in l.quidā in ſuo.
ff.de condit.inſtit.& in l.Titius.ff.qui.mod.pigno.vel hypo.
ſol.& not.Archi.16.qō.3.in cap.inter memoratas.& ea.cauſa.
quæſt.7.ĩin capi.ſiſtentes.& Cyn.& Bartol.in l.ſiquidem.C.
ſolu.matr.& Inn.in c.veniens.de verb.ſigni.& Cyn.in l.cum
res in

res.in suo.de proba.& Bal.in aut.quas actiones,ad fi.C. de sacrosan.eccl.& in l.conuenticulam.C.de epis.& cle.& in l.cũ super.C.de rei ven.& Bal.& Salic.in l.proprietatis.C.de proba. Bal.in l.in bonæ fidei.C.de reb.cred.& Anto.de Butr.in c.veniens.de ver.signi.& Ant.de But.in c.veniens.el.1.de testi.bene facit id q, habetur in c.cum causam.de proba.& in l.si arbi-
2 ter.ff.d.prob.& in l.2.§.item labeo.ff.de aqua plu.arc.†& q, dicta instrumenta etiam æquipolleant famæ, voluit clarè Bald. Sal.& Pau.de Ca.in l.cum aliquis.C.de iure deli.vbi quærũt, an si reperiuntur plura instrumẽta in quib.dicat,act.in tali loco districtus Perusij, intelligatur probari p illa instrumenta q, ille locus sit districtus Perusij: & certò quò ad ipsos inter q̃s sunt confecta instrumenta, non habet dubium q, probant.l. optimam.C.de contrah.& commit.stip. sed quòad alios, dicũt q, non probant nisi essent de antiquo: quia tunc inducũt probationẽ plenam sicut communis opin.& expressè vult ibi Pau.de Ca.q, idẽ operat q, fama. & licèt Bald.in d.l.cũ aliquis postq̃ posuit prædicta subiungat dicẽs, considera q, aut tabellio aliquid scribit in instrõ circa circũstantias: & dicendum est scdm eum vt prædixit, aut circa qualitatẽ psonarũ: & tunc ponit distinctionẽ vt ibi per eũ: & sic cũ in casu nostro tractaretur de qualitate personarum, videret attendendũ sequentem distinctionem ibi positam per Bal. quia respondeo q, illa sequẽs distinctio posita ibi per Bald. loquit solũ de veritate instrĩ quò ad easdem psonas, inter quas confectũ est instrm, vt patet in distinctione sua & p iura allegata p eum quantũ aũt ad effectũ probandi quo ad tertiũ de quo ẽt s.dixerat non contradicitiã dictis, & nulla concludens rõ diuersitatis reddi posset quare non debeat iuducere effectũ famæ pbatio resultans ex instrumentis quo ad pbandũ confines rerum vel talẽ locũ esse in tali diœcesi vel in tali territorio dñi, attẽto q, causa pbandi filiationẽ etiam sufficiunt probationes per indicia, vt infra dicet. Et sic rñsio data ad dictũ Bal.in l.cum aliquis videt sublata, dũ dicebat q, loquitur in probatione confinium in qua sufficit pbatio p argumenta, & indicia, vt no.gloss.in c.si Papa.de priu.
* in 6. volũt ergo * communes q, dicta instrumenta operentur idem q, fama, saltem vbi tractatur de eo ad cuius probationẽ
3 sufficiunt indicia.¶†Nec dicatur q, Bal.in l.cũ aliquis, loquitur quò ad ipsos contrahentes tantũ: quia imò loquit quò ad tertiũ: quia quò ad contrahentes, etiam si non essent plura instrumẽta antiqua, sufficerent.l.optimam.C.de contrah.& cõmit.stip.& ita clarè intelligit ibi Pau.de Castr.verba Bal.& nõ possunt operari illa verba ad fauorẽ tertij.s.dominii illius territorij, in quo castrũ esset sitũ, quin operentur in præiudiciũ alterius contrariũ prętendentis, & sic Bal.loquit in casu nostro seu æquipolleti, vt dicta instrã adducunt ad fauorem contrahentium, sed ad commodũ nepotũ Modestini, etiam quia non essent hæredes dictorũ contrahentiũ, vt infrà ostẽdam, & etiam verba illa non fuerunt in dictis instrumẽtis prolata directa & principaliter ad commodũ proferentiũ, adeò q, fauor eorũ nõ est in consideratione, vt infra probabit. modò sic, si talia instrumẽta idem operant q, fama, & nos habemus q, licèt aliàs fama
4 q̃nq; plenè pbet, q̃nq; non: tñ quò ad propositũ nostrũ dicit Bar.in l.de minore.§.si plurium.ff.de quæstio.† q, fama q̃nq; habet effectũ q, transfert onus probationis in aduersarium, vt q̃n cõis opi.vel fama constituit aliquẽ in possessionẽ alicuius qualitatis, vt libertatis, seruitutis, vel qualitatis similis.l.si mater.C.ne de statu defun.l.C.si seruus aut libertus ad decurio. aspir.lib.10.idem no.Spe.in tit.de prob.§.pone ver. verum licèt probatio &c. & Inn.in d.c.veniens, de verb.sig.vbi hoc volunt procedere, etiam si talis fama sit in his quæ fuerunt à centũ annis.infra in proposito sequitur q, talia instrumenta cum probent idem q, fama, dicantur probare quasi possessionem filiationis & descendentiæ dictorum Marci & Petri à Modestino, & per consequens transfertur onus probandi contrarium
5 in aduersariũ.¶†Nec refert si dicatur q, iam erat mortuus Modestinus tpe quo facta sunt dicta instrã: ergo non est tractandum de quasi possessione filiationis: quia rñdeo, tempore q̃ confecta sunt Modesti esse in quasi possessione patriæ potestatis, ergo dictos Marcum & Petrum: quia iam erat mortuus pater.s.Modestinus antequã Petrus & Marcus essent in quasi possessione filiationis seu cognationis & descendentiæ ex dicto olim Modestino: quia etiam mortuo Modestino & Petrus & Marcus dicunt esse filij & descendentes Modestini & de eius familia & agnatione, vt declarat Bart. in l.si cognatis, in vlti. q.ff.de re dub.& Pet.de Anch.& Io.de Imo.in c. quia indicante, de testa.& Spec.in titu.de instr.edi.§.restat.ver.pen.& in §. instr.ver.quid si ita.per l.pronunciatio.§.familia, ff.de verbo. sign.vnde nihil repugnat q, mortuo Titio Sempronius se gerat pro filio eius, & ab omnibus habeatur, teneatur & reputet vt filius Titij: alias sequeretur q, si illico post conceptionẽ post humi pater decederet, & deinde nasceretur posthumus, q, non
†1 posset dari quasi possessio respectu ipsius filij, † & q, possessio filiationis dari possit post mortem, est gl.in l.non ignorat. C. qui accu.non poss.in ver.probauerit.iuncto tex.vbi glos.cum tex.vult q, mater etiam dicatur esse in quasi possessione maternitatis mortuo filio, & illam glo.sequitur ibi Cyn.Ray.& alij & sic vr non bene dixisse Bal. in l.non nudis, alias non epistolis.C.de proba.dum voluit fieri probationem filiationis morte alterius ipsorum.s.patris, & filij, pro hoc etiam quia adhuc possessio filiationis consideratur: q a tam ab alijs, quam à patre fuit habitus & reputatus vt filius talis.vt per Bar.in l.1.quo
6 rum bonorum, & in filiũ diffinimus.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.¶ Comprobatur prædicta † quia si dicta instra operatur idem q, fama, & cõnstat q, ad probandum filiationẽ sufficit fama, vt firmat Iac.But.in l.quidam.ff.de prob.& Anto.de But.in c.transmissæ.extra qui filij sint legi.quia scdm eũ hæc res de facili non est probabilis, vnde accipitur illa probatio q̃ potest hri vt ibi per eum, q, etiam vltra allegata per eos pbatur quia sufficit probare filiationem per indicia. ex eo quia talis probatio est difficilis, vt inquit gl.1.ff.de prob.l.Lucius.ff.de condi.& demon.& l.si vicinus.C.de nup.& l.filium.ff.de his qui sunt sui.vel alie.iur.sed vbi sufficit probatio per indicia, videtur sufficere probatio p famam.vt no.Bar.in d.l.de pupillo. §.si quis ipsi prætori.in 8.q.ff.de ope.no.nunc.& sequitur Anto.de Bu.& Io.de Imo.in c.si de app.ergo per dicta instrã est p
7 bata filiatio. ¶† Præterea dicit expressè Lapus Abbas quem sequitur etiam ibi Do.de sancto Gemi.in c.1.de præscript.in 6. quod si quæratur an aliquo casu admittatur pbatio communis opinionis q̃n agitur de factis intra metam centum anno. adeò q, habeatur pro plena probatione, & dicit q, sic.s.q̃n agitur de facto aliorũ q̃ contendẽtiũ in iudicio, & est antiquũ: nam talis pbatio sufficit saltẽ ad fi.vt transferat onus pbandi in aduersariũ.allegat no.per Inn.in d.c.veniens.de verb.signi. & alia de quib.ibi p eũ, sed in casu nostro tractatur de facto aliorũ q̃ contẽdẽtiũ in iudicio: quia tractatur an Petrus & Marcus fuerint filij Modestini, & ẽt esse factum antiquum, vt patebit ex infra dicendis, & ẽt patet q, Lapus & Dominicus in d.c. 1.de præscrip.accipiũt factum antiquum ẽt q̃n est intra metã centum annorum: ergo satis expressè apparet q, ista probatio scdm eos operatur, vt transferatur onus probandi in aduersa-
8 riũ. ¶ Ad prædicta † bene facit quia scdm Anto.de Bu.in d.c. veniens, de testi.illud q, dr q, fama &c.vel cõis opi.in antiquis sufficit pro plena pbatione: habet locũ in his etiã quæ excedũt duntaxat tps.40.anno.p no.p Innoc.in d.c.veniens.de verbo. signi.& idem dicit Ant.de Bu.in c.quid per nouale.de verbo. sig.& idem tenet Spe.in ti.de prob.§.probare.ver.& not.q, pscriptio, &c. Et licèt nonnulli Moderni in hoc teneant contrariũ: tñ non vr posse negari, quin hoc committat iudicantis ar-
b bitrio, [b] q̃n dicatur antiquũ, vt no.Io.An.in c.illud.de psum. & ibi Ant.de But.& Ant.de But.in c.quoniam contra, de pba. circa medium ver.ad gl.intellectum sunt videnda tria &c argu.l.1.ff.de iure del.& c.de causis de off.deleg.ergo dato q, tps. 40.anno.non diceretur de antiquo, vt dicunt illi Moderni: tamen aliud est tps.56.anno.de quo tractamus, & habitò respectu ad cõem vitam hominis, quæ vr esse nostris tpib. breuior
9 quam erat antiquitus.† nec tunc videtur habere locum illa p
c sumptio q, quis præsumatur viuere [c] p centũm annos, vt glos. nostræ dicunt si rectè rationẽ.& cursum viuendi hodiernis tẽporib.inspiciamus.non video sanè quin iudex cuius arbitrio hoc committitur, debeat arbitrari hoc esse factum de antiquo & illos Petrum & Marcum fuisse de descendentibus Modestini, attento q, illa instrumenta fuerunt (vt arbitror) confecta in loco domicilij dictorum Petri & Marci, in quo erant verisimiliter noti ipsi & pater eorum, & si aliter veritas se habuisset, supposuissent se periculo perdendi bona quæ acquirebant vigore dictorum instrumentorum, in quibus ita nominabat Petrus & Marcus Modestini: quia probato q, ipsi nõ fuissent

descendentes Modestini, non potuissent vti commodo dicto
rũ instrumẽtorũ nisi ꝓbassent errorem: cuius ꝓbatio plerun-
que difficilior est: debet ergo iudex multum adhærere his quæ
verisimilia sunt. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. & plenè in c. in no
10 stra de testi. ¶† Iuuantur prædicta: qa si intelligitur esse ꝓbata
d quasi possessio filiationis,[d] vt dixi, sequitur q̄ quasi possessio
talis transfert onus ꝓbandi in aduersarium. l. non epistolis, cũ
gl. C. de ꝓba. l. circa & l. si filius. ff. de proba. no. in ca. Michael.
11 de fil. præsby. & per Cy. in d. l non ignorat. cum cõcor. ¶† Et ꝑ
prædicta apparet esse rñsum ad l. nõ nudis. & l. non epistolis.
cum ibi no. de ꝓba. quia ibi tractat̃ de virtute vnius prolatio-
nis verborum enũciatiuè factæ, ꝑꝑ aliud, & tũc faciũt admini
culum, & ꝓbant vt ibi: q̄ tñ non haberet locũ, vbi tractaret̃ de
facto antiquo: qa tunc verba enunciatiua emissa ꝑꝑ aliud ꝓ-
bant, vt no. gl. & doc. in c. cum olim, in gl. 1. de cẽsi. & no. Ant.
de Bu. in c. fi. de suc. ab intest. & in c. qm̃. contra. de ꝓbat. & Io.
And. in c. sine culpa, in mercu. & not. in ca. si Papa. de priuil. in
6. sed in casu nostro in quo nõ ꝓducitur vnica expresio, pro-
ducunt̃ plura instr̃a quæ ẽt satis pñt dici antiqua & sufficien-
tia, saltẽ quo ad transferendũ onus probãdi in aduersariũ, vt
12 s̃. dixi. ¶† Ex his est rñsum ẽt ad id q̄ dr̃ q̄ verba enunciatiua
non faciunt fidem quo ad tertium: vt ꝑ Inn. in c. cum in iure.
de off. deleg. cum si. qa verum est. & p̃terquam q̄ ibi concurrũt
plura instr̃a quæ inducunt ꝓbationem famæ vel cõis, opi. & ꝑ
Bal. Sali. & Modernos & d. l. cũ aliquis, vel vbi agit̃ de ꝓbatio-
ne eorum, in quibus ꝓbatio sit difficilis, in probanda filiatio-
ne: quo casu sufficit probatio per indicia, vt no. glo. d. l. 1. ff. de
13 prob. & vbi sufficit ꝓbatio per indicia, tm̃ istud † cõmittitur
iudicantis arbitrio, quæ sunt indicia sufficientia, vt no. gloss. &
Io. An. in c. cũ in contemplatione, de reg. iur. & Cy. in l. fi. C. de
qõ. & Bal. in l. 3. C quorum. ap. nõ recip. & in l. sicut. C. ad leg.
Cor. de fal. arg. l. 3. §. eiusdem. de testi. & l. 1. §. expilatoris. ff. de
effract. vnde nõ mirandũ si aliis dñis iudicantib. visum fuit ar
bitrandum esse p̃dicta esse sufficientia indicia ad ꝓbãdum di-
ctam filiationem, stantib. verisimilitudinib. coniecturis de q-
bus s̃. Ad idem aũt q̄ dicebat̃. s. q̄ si verba Marci & Petri posita
à notario in dictis instr̃is probarent & ꝓdessent hr̃dibus suis,
esset contra. l. rationes. & l. exemplo. C. de prob. rñdeo q̄ dicta
verba non adducuntur, vt ꝓsint Marco & Petro hr̃dibus eorũ
sed vt prosint nepotibus aut descendentib. Modestini, etiam
14 dato q̄ non essent hr̃des Marci & Petri: qa dictum statutũ † re
ceperunt Bellus & Modestinus pro se & filijs descendẽtibus:
& sic nepotes Modestini nõ habẽt feudũ hoc à Marco vel Petro
sed à genere. i. ab auo. l. eum qui cum ibi no. per Bar. ff. de inter
di. & releg. & no. Cy. in l. 3. C. de lib. & eo. lib. & clarè Bal. in c.
15 in ti. an agna. vel filius. cum concordan. † & eodem modo rñ-
detur ad no. in c. cum causam, de proba. q̄ doc. vbi loquuntur,
qñ scriptura directè ordinabatur ad commodum ipsius scribẽ
tis vel loquentis: vt quia prælatus scribebat tale castrum ad ec
clesiam suam pertinere, non ꝓbat, etiam si sit de antiquo, nos
autem loquimur in expresione verborum quæ non tende-
bant ad commodũ loquentis directè: nam in instrumentis il-
lius non dr̃ q̄ Marcus & Petrus dicerent notario: scribas q̄ ta-
lia feuda spectant ad nos, sed dictum eorũ in consequentiam
tendebat ad commodum nepotum Modestini: vñ aliud esse
16 debet in casu isto, sicut † dicimus in legatario, q põt testificari
ad ꝓbandum solennitatem testamenti in causa vertente inter
hæredem scriptum & alium: quia principaliter non deponit
circa id q̄ non concernat commodum suum, licèt in cõsequẽ-
tiam sic. l. qui testamento. in prin. cum ibi no. per Bart. & alios
ff. de test. & in l. omnibus. C. de testi. & in c. insuper. de test. fa-
cit. l. 1. ff. de autho. tuto. & q̄ no. Lapus & Dominicus. d. c. 1. de
præscrip. in 6. dum faciunt, an tractetur de facto ipsorum liti-
gantium probando, an de facto tertij: quia magis fauet̃ facili
tati probationis, quando agitur de probando factum ipsorum
litigantiũ: vt ibi per eos. Item doc. in d. c. cum causam dicunt
illud esse in arbitrium iudicis, & in casu nostro cessat ratio su-
spicionis q̄ in fraudem fuerint illa verba prolata à Pet. & Mar
co: & quia (vt dixi) si verum non dixissent, supposuissent se
periculo perdendi bona, quæ acquirebant vigore illorum in-
strumentorum, in quib. nominabant se filios Modestini, si ꝓ-
batum fuisset q̄ non essent filij Modestini, prout s̃. plerunq;
est difficile: & submittere se periculo probandi est habendum
in consideratione, vt no. gl. in l. si pupillus. in princip. ff. de no
ua. & in l. ita tamen si pater. ff. ad Trebellia. & in l. pe. C. depo
17 si. vnde testi. † cum aliàs non crederetur, quandoq; creditur,
s. quando cessat ratio suspicionis. l. non solum. §. de vno, cum
ibi no. per Barto. ff. de ritu nupt. & in l. repeti. §. de quæstione.
ff. de quæstio. not. in c. postremò. de appella. cum sim. vnde il-
la ratio cauendi damno suspiciendo facit cessare rationem su-
spicionis, & vna præsumptio tollit aliam. l. cum de indebito.
ff. de proba. l. clarè. ff. de restitut. in integ. istud autem cessabit
in casu notato in d. c. cum causam. & eodem modo responde
ad no. per doct. in d. c. cum causam. respondeo ad not. per Spe
cu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versic. 57. cum sequen. quia
18 est per omnia eadem ratio. ¶† Non obst. q̄ no. Bar. in d. l. 1. in
princi. ff. de bon. poss. secundum tabu. quia ibi non constabat
à quo illa verba essent prolata, & illa scriptura posita in làpidi
bus non erat authentica: Nos loquimur in verbis prolatis in
instrumento publico scripto à notario rogato coram testibus.
Præterea etiam scripturis talibus antiquis creditur quando
continent aliquam enunciationem posibilem, vt no. Bar. &
alij in l. monumentorum. C. de reli. & sum. fune. & Spe. in tit.
de prob. §. videndum ver. 9. & Barto. in l. 1. ff. si cer. pe. & not. in
d. c. cum causam, & maximè in casu nostro, vbi cõcurrunt plu
ra instrumenta. ¶ Non obst. dum respondetur ad no. per Bal.
in l. cum aliquis q̄ loquuntur in facto de antiquo: & q̄ nos nõ
sumus in facto de antiquo: quia ad hoc est s̃. multipliciter re-
sponsum, ideo non repeto. ¶ Nec ob: q̄ alias posset sequi quod
valde absurdum, si diceremus q̄ eo modo in trib. aut in qua-
tuor instrumentis assererem me filium alicuius magni Ducis:
& q̄ inde ad centum annos vel citra successores mei possent se
probare descendentes ex illo diuite. & petere eius hæreditatẽ:
quia respondeo q̄ ista absurditas cessat, maxime in casu no-
stro, si quis consideret qđ dato qđ per prædicta dixerim trans-
ferri onus probandi contrarium in aduersarium: nam aduer-
sarius poterit ꝓbare veritatem in contrarium esse, vbi veritas
ita se habeat, vt poterit per famam vel indicia, quæ sufficiunt
in istis antiquis vt est dictum, & si non posset probare commo
dè. non deficeret ius, sed probatio, vt inquit tex in l. duo sunt
Titij. ff. de testa. tut. & in casu nostro non est præsumptio frau-
dis & suspicionis, attẽto q̄ dicti Petrus & Marcus si non fuis-
sent filij Modestini supposuissent se periculo perdendi id q̄ ac-
quirebant ex illis instrumentis, in quibus nominati sunt, vt
19 filij Modestini. ¶† Accedit quia illa mutatio nominis vel co-
gnominis quæ fieret in casu prædicto quando nominarẽ me
filium magni diuitis, cum nõ essem & ad finem p̃dictum &c.
esset delictum & crimen. l. 1. cum gl. C. de muta. nomi. l. falsi
nominis. ff. ad le. Cor. de fal. & nemo in dubio præsumitur vel
le delinquere. l. meritò. ff. pro soc. c. fi. de præsum. cum ibi no.
& sic videtur absurditas cessare, & magis procederent prædi-
cta, si vltra prædicta instrumenta esset etiam per famam proba
tũ q̄ dicti Petrus & Marcus essent de descendentibus & filijs
quondam Modestini, vt in quibusdam allegationib. deductũ
inuenio. nã vt s̃. dixi illa sola probatio famæ sufficeret ad pro-
bandum filiationem, vt no. Ant. de Bu. in d. c. transmissa, cum
20 concor. ¶† Quò aũt ad vltimũ dubiũ. s. q̄ Leonardus habet ti-
tulũ, & sic vr̃ q̄ contra eum non posit actor agere Publiciana
&c. rñdeo, q̄ illud fallit, nisi qñ reus conuentus haberet cãm
ab eo qui a me agente rem conduxisset. hoc dico per not. ꝑ gl.
in l. siue aũt. §. si duobus. ff. de Publicia. dũ gl. dicit: si ego emi
à Titio, & Titius ẽt postea vẽdidit Seio, & Seius vendidit Ca-
io. obtinebo in Publiciana contra Caiũ, & si Caius habuisset
titulum ab eodem à quo ego prius habui: qa sicut ego vince-
rem actorẽ ipsius Caij, ita debeo vincere Caiũ: qa author Caij
seu Leonar. non potest plus transferre in eum q̃ ipse author in
se haberet, eodem modo & multò magis in casu nostro, cum
non posset author Leonardi si conduxit vel recognouit ab il-
lis de Bardellis referre quæstionẽ dñij dictis de Bardellis, iux-
ta l. si quis cõductionis, C. de loca. nec potuisset obtinere in Pu
bliciana contra illos de Bardellis: ita nec debet posse Leonar.
ita ex allegationibus mihi transmisis possum coniecturare
rem in facto ita se habere: quia aliæ scripturæ non sunt mihi
transmissæ. Vel si verum esset q̄ authores Leonardi habuis-
sent casum ab authore illorum de Bardellis post concesio-
nem & traditionem factam illis de Bardellis, adhuc etiam in
Publiciana obtinerent isti de Bardellis, vt no. per gloss. in l. si-
ue autem. §. si duobus. in gl. præallegata. Ad idem facit quod
no.

no. Ang. in l. si is qui bo. per illum tex. ff. de acq. hære. vbi dixit, q. vbi dicimus q. ego non possum agere contra tit. possidenté, illud, pcedit, † nisi ille qui possidet ti. acquisiuisset ab eo q̃ nul lum ius habebat: quia ille titulus non pderit, bene facit q. no. Bar. in l. cogi. in fi. C. de pet. hære. vbi videtur idé velle. & Ang. in l. Pomponius, alias incipit, si ex equis. ff. de rei ven. ¶ Audio etiam q. est deductum possessorium, & illud sufficeret: tñ quia non habeo libellum & acta super hoc, me vlterius non extendo: sed videant illi qui processum habent & acta, & vbi inuenient me in narratione facti defecisse rescribant & me instruant, vbi aliud in facto non concurrat propter q. habeam à prædictis reuocare animum, ero paratus subscribere & sigillare alterius rectius sentientis iudicio semper saluo, & pſertim celeberrimi & iustisimi dñi iudicantis mihi maioris honorandi, qui semper æquitatem ante oculos habere consueuit, quæ in casu nostro si rectè sentio satis atq; satis exuberat, eò maximè, quia vbi non esset probatum istos esse de descendentibus Modestini nullis extantibus accrescent descendentib. Belli stantib. verbis inuestituræ prout stant, q. pnunc aliter non discutio: quia causam istam non attingit. Alex. Tar. Imo.

ADDITIO.

a ¶ Confines. s̃. lib. 4. consi. 12. s̃. lib. 5. consi. 8. nu. 11. s̃. lib. 6. consi. 94. in fi. Ias. consi. 66. lib. 4. Albe. Bru. consi. 34. Aret. consi. 42. Matt. Affli. decisi. Nea. 83. j̃. eo. cons. 177. nu. 5.
b ¶ Arbitrio. dixi in consu. Paris. §. 5. nu. 64.
c ¶ Viuere. s̃. lib. 5. consi. 1. nu. 42.
d ¶ Filiationis. s̃. lib. 1. consi. 2. nu. 1.

EPITOME.

¶ Statutum q. de damno dato stetur relationi notarij, non habet locum si ex inspectione vel confessione accusatoris appareat de contrario.

CONSILIVM XCI.

IN causa inter Anto. de Mediolano accusatoré, & cõe hominũ villæ Viadagolæ se defendentis, pfecto non video q. cõe vllatenus condemnari possit ad æstimationé dãni seu asini de q̃ in accusatione. nã omne fundamentum Antonij consistit in relatione notarij referentis asinum fuisse vulnerarum & mortuũ in terra Viadagolæ & in area seu curia dicti Ant. & statutũ disponit q. relationi prædictæ stetur cum sacramento accusatoris, sed ita est licèt statutũ dicat debere stari relationi
1 vel declarationi alicuius: † tñ hoc semper intelligiẽ nisi euidéter & manifestè seu ex inspectione ipsius relationis aut declaratione contrarium pbetur: qa licèt velint iura stari sñię à qua non fuit appellatum intra tempus debitum, quasi tunc sñia transiuerit in rem iudi. p iustitia ipsius sñiæ pſumatur. c. q. ad consultationé, & c. cũ inter. de re. iud. & in l. 1. C. de re iud. & ibi
†1 ppriè dicit tex. † q. reb. iudicatis standum est: tamen hoc fallit: a nisi sñia contineat manifestam iniquitatem: quoniam tunc etiã si non sit error iuris expressus, nihilominus talis sñia nunquam transit in rem iudicatam, q̃uis ab ea non fuerit appellatum intra tps debitum: & sic tali sñiæ standũ nõn est tex.
* est no. scdm * cõem intellectũ doct. in c. inter cæteras. de re iudi. ¶ Vnde in pposito dicit gl. no. in c. ex conquestione, in ver.
2 post appellationé, de rest. spo. q. † vbi est remota seu reiecta ap
†2 pellatio, nõ intelligitur reiecta † qñ sñia est manifestè iniqua: vñ etiam videmus q. licèt alias à sñia lata super possessione nõ possit appellari. l. 1. C. si de momẽta. poss. fue. ap. tñ fallit, nisi sententia sit euidenier iniqua, scdm Bal. in d. l. 1. in versi, decimò quæro &c. bene faciunt no. per Bal. in l. 1. in princi. in ver. oppo. s̃. ne quis &c. ff. de ope. no. nun. & per d. Old. in con. 106. incip. q. literæ executoriæ. & per Bal. in l. 1. in princi. C. ne lice. tertiò prouo. sed ita est in proposito q. illa relatio est manifestè iniqua etiam ex inspectione ipsius relationis patet: quia dum notarius refert informationes quas habuit non refert q. aliqs dixerit sibi q. asinus fuerit vulneratus in guardia villæ Viadagolæ, aut q. damnum sit datum in villa Viadagolæ nam solum refert q. quidam Anto. Ioan. dixit sibi q. vidit dictum asinum vulneratum & mortuum in villa Viadagolæ, sed certè ex hoc
†3 non infertur † quod asinus fuerit vulneratus in villa Viadago
3 læ, potuit enim vulnerari alibi. † Cum ergo statutũ velit tenere villam de dãno dato in ipsa villa, oportet constare q. dam nũ fuerit datum in villa, aliàs succumbit accusator. l. non solũ. §. sed vt probari, cum ibi plenè not. per Barto. in prin. in 1. q. ff. de ope. no. nun. ergo cum informationes quas refert habuisse dictus notarius, nihil sibi retulerint de loco in quo fuit vulneratus, sequitur quod illa relatio notarij contineat ex sui inspectione manifestã iniquitaté. ¶ Nec ob. q. dictus Anto. dixerit q. credit dictum asinum fuisse vulneratum in terra Viadagolæ: quia testimonium credulitatis non est sufficiés. c. quoties. cum ibi plenè no. de testa. & no. doc. in l. si quando. C. de test. Confirmanť prædicta: quia in dicta relatione contineť error expressus: patet quia in fi. dictæ relationis dictus notarius asserit se referre. vt s̃. scriptum est veridicam informationem hãbuisse dictum asinum fuisse vulneratum & mortuum in dictã villa & in dicta area: & tñ ex his quæ narrata sunt in ipsa relatione apparet q. notarius non habuit veridicã informationé: qa solum audiuit ab vno deponente de credulitate. s. q. credebat asinũ in dicta villa fuisse vulneratũ & mortuum, & cõstat q. eo modo non põt dici dictum notariũ habuisse informatio
4 né veridicã: qa † veritas habeť ex his quæ visu percipiunť, non aũt per relationem vnius testis maximè deponentis de credulitate: ita no. Bar. in effectu in l. 1. ff. de interr. act. & in l. admonendi. ff. de iureiuran. & Bal. in l. in bonæ fidei. C. de reb. cred.
5 & dec. in c. fi. de iureiurand. † testis enim qui deponit de credulitate, non diciť verus testis: quia non deponit de veritate, sed de credulitate, ita no. Anto. de But. in c. 3. in fin. de testi. allegat not. per gloss. in l. 3. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. ergo errorem manifestum continet dicta relatio: ergo ei standum nõ est, per ea quæ s̃. dicta sunt, q. per ea quæ refert Inno. in c. cum Bertoldus, in gl. in ver. concesimus. de re iudi. vbi dixit q. si † iudex dicat per A. & B. testes pbatum est Titium mutuasse Seio. 10. ideo condemno Seiũ. in 5. talis sñia erit nulla si testes illi non probabant: quia perinde est ac si esset error expressus in sñia qui vitiat ita etiam tenet. Ant. de But. in c. ab excõicatione, de rescri. & Io. de Imo. in l. qui Romæ. §. fi. de verb. obl. & in l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. matri. & Anto. de Bu. in d. c. in præsentia. de pb. vbi cõcordat opi. q̃ posuit Inno in d. c. qm̃ contra. & opi. quam posuit ipsemet Inn. in d. c. cũ Bertoldus. & illa concordia sufficit ad ppositum nostrum: q̃ concordiam etiam posuit Io. de Imo. in l. si is ad qué. ff. de re iudi. ¶ Alia rõne principali apparet q. debet absolui dictum cõe: quia accusator respondendo positionib. confitetur q. tpe quo asinus fuit vulneratus, nullus ibi aderat, nisi quædã puella quæ aderat, ad custodiã dicti asini, & ex cõtentis in libello apparet q. dictus asinus non fuit vulneratus in cortili dicti accusatoris, sed in stratã publica: ergo ex forma statuti villa hoc casu non tenetur. Nec
7 ob. † si diceretur q. cõmune negauit contenta in libello: ergo non põt se fundare, sicut dicimus in eo qui negauit contéta in positione, vt no. Spe. in tit. de deposi. §. 1. & Bart. in l. non vtiq;. ff. de exce. & in l. post legatum, in princi. ff. de his qui. vt indig. quia respondeo q. per illã generalem negationé factã respondendo non videť negasse omnes qualitates in ea çtẽtas, vt not. Bar. in l. si dubitetur. §. ita demũ, in fi. ff. de fideiuſ. cũ concor. & dato q. etiã intelligeť esse negatũ totũ; tñ procurator vel syndicus dicti cõis põt comparere & allegare q. quatenus appareat dictum asinũ fuisse vulneratũ in villa Viadagolæ verum est dictum asinũ fuisse vulneratũ in strata publica prout in petitione dicti accusatoris cõtinetur, & quod reuocat dictus syndicus tantũ aliam responsionem per se factã tanquã erroneã, & q. dictus syndicus credit assertionem dicti accusatoris positam in libello inquantum dicit q. fuit vulneratus in strata publica, & hoc modo poterit se fundare syndicus prædictus ex narratis in dicta petitione per dictũ accusatorem, ita sigillatiter probat Bar. in l. post legatũ, in prin. ff. de his quibus vt indig. ¶ Et
8 pro hoc apparet † nõ obstare, si dicatur q. statutũ velit quod stetur relationi: non per hoc tamen est, quin si alio modo appareat quod cõtenta in relatione non sint vera, puta per assertioné accusatoris: nam tunc nõ debebit illi relationi stari, vt no. Iaco. But. & Bal. in l. 1. C. de re iud. & Bal. in l. 1. C. si aduer. liber. & Ange. & Io. de Imo. in l. qui bona. §. qui dãni. ff. de dam. infec. & Bal. in l. pe. C. de exc. tuto. & in ca. 1. si de inuesti. inter do. lib ori. Pet. de Anch. in rep. c. canonum statuta. de consti. ver. vlterius quæro statuto cauetur &c. ergo per confessionem ac-

cusatoris apparet q̃ relatio non est vera, & illa cõfessio accusa-
9 toris præfertur: qa † videmus q̃ ẽt vbi aliàs cõtra præsumptio-
nem iuris & de iure non admittatur ꝓbatio in contrarium: tñ
b admittit̃ ꝓbatio p confessionem [b] partis, vt no. Cyn. & Bar. in
aut. sed iã necesse. C. de don. ante. nup. cum concor. ¶ Præterea
(vt dixi) dicta relatio ex sui inspectione est erronea & iniusta,
10 vnde ei nõ debet stari, vt probaui. ¶ Item licèt † statutum dicat
q̃ non requiritur libellus; tamẽ non sequitur per hoc, q̃ non
requiratur qualisqualis petitio, quæ semper requiritur vbi a-
liàs non requiritur libellus, in cle. sæpe. de ver. ob. item dato q̃
non requiratur libellus: tamen statutum non dicit q̃ accusa-
tor non possit sibijpsi præiudicare p confessionem suam, cui
semper standum est l. cum te. C. de transac. l. fin. C. de fide. l. cũ
precũ. C. de liberali causa. ¶ Et ẽt bene aduertatur q̃ nullus ex
his à quibus accepit dictus notarius informationem dicit q̃d
credit vel sciat q̃ asinus fuerit vulneratus in dicta area vel cu-
ria Ant. vt patet ex relatione. ¶ Præterea dictus accusator est si-
bi contrarius: qa in accusatione dicit q̃ fuit vulneratus in stra
ta publica: postea in positionibus seu responsionibus dicit q̃
fuit in curia sua, ergo tanquam contrarius est repellendus. l. 1.
C. de fruc. c. solicitudinem de app. ¶ Alia rõne etiam non põt
obtinere: qa dictus Ant. accusat accusatiõe vulneris & damni
illati in strata publica: relatio aũt seu ꝓbatio facta est sup vul-
nere & damno illato in alio loco: ergo obtinere non potest: vt
decidit Bar. in l. denunciasse. §. quid tamen. alias est in §. qui v-
xori. §. quid tamen. ff. de adul. in ver. 1. igitur quæro &c. ¶ Po-
stremò non potest accusator obtinere; qa statutum vult q̃ vil-
la teneatur pro damnis datis si ignoratur à quo data fuerint,
sed dictus accusator respondendo positionibus confitetur se
dixisse coram fide dignis testib. q̃ filius Iacobi Licij fuerat ille
qui vulnerauit & interfecit dictum asinum: ergo tunc nõ põt
11 dicere q̃ non fuerat dictus filius quia esset contrarius, † & ꝓ-
batur hæc scientia ex eo q̃ ipse ita extra iudicium dixit, vt not.
Bar. in l. Celsus. ff. de vsuca. in ver. quęro qualiter probetur ma
la fides possessoris cum ti. &c. & q̃ no. gl. in l. Fulcinius. §. 2. in
ver. 1. ff. ex qui. cau. in poss. ea. Et p prædicta patet est pluribus
quorum quodlibet de per se est sufficiẽs ad victoriam, q̃ dictũ
commune debet absolui, & victus victori in expensis debet cõ
demnari. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fallit. s̃. lib. 3. consi. 77. num. 3.
b ¶ Confessionem. Alex. l. inter stipulante m. §. 1. de verb. oblig.
l. à diuo Pio. §. si pignora. de ope. noui. nunc. Hyp. Marsil. l. 1. §.
ad quæstionem. in fi. de quæstio. And. Alcia. trac. præsum. par-
te. 2. nu. 5. Alex. j̃. lib. 6. consi. 62. num. 13.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum habens cum libera transigere potest.*
2 *Pecunia & fructus seruando non seruantur, & sine solennitate alie nari poßint, nu. 3. 4. 5. & 6.*
11 *Frater potest in feudis acquirere fratri, saltem recipienti ex causa onerosa & totum accrescit. nu. 12.*
14 *Dicto cardinalis creditur.*
15 *Capituli consensus & decretum excludunt præsumptionem fraudis & læsiones. nu. 35.*
16 *Verba intelliguntur secundum naturam actus, etiam impropriãdo.*
17 *Pœna priuationis non habet locum, nisi vbi est expressum.*
18 *Feudum non redit ad dominum propter delictum nisi in dominum commissum: vel nisi sit delictum proditionis vel infamãs dãnatione secuta. nu. 19.*
21 *Feudum non amittitur propter alienationem quæ fit in consequentiam, sed requiritur alienatio volũtaria & propriè sumpta & traditio: & tunc ipso iure cadit, si tamen dominus velit. nu. 22. 23.*
24 *Patronus si euicit feudum à præscribente, non tenetur vasallo restituere. nu. 43.*
25 *Præscribitur contra laicum vasallum ecclesiæ. 30. annis de iure communi. nu. 28.*
26 *Præscribi patiens dicitur fictè alienare.*
30 *Clausula, supplentes, & ex certa scientia. nu. 31. 32. 33. 41.*
37 *Dominus etiam vtilis facit fructus suos, secus in fructuario.*
39 *Conceßio superioris facta spoliatori, valet vitio purgato*
44 *Tempus petendæ inuestituræ non currit nisi à die scientiæ.*

CONSILIVM XCII.

ERSPECTIS diligenter ꝓ virib. ingenij inue-
stituris hactenus factis in magnificos comites
Robertum à Dalmatijs & Franciscũ & Hoh. Ni
colaũ eius nepotes de villa Sextitiæ, & eius ptĩ-
nentijs vna cũ q̃dã instr̃o syndicatus capituli di
ctæ ecclesiæ, & quodam instr̃o conuentionis celebratæ inter
Abbatem sancti Petri de Nauaria ordinis Camaldulensis ex
vna parte, & comitem Nauariæ ex altera, & eius confirmatio-
ne habita à Ro. ponti. Pio secundo, & petitione producta per
dñm. N. episcopum accommendatarium p̃fatæ ecclesiæ S. Pe-
tri: & exceptionib. pro parte dictæ cõitatis Nauariæ oppositis
& hæsitationib. & q̃sitis inde eductis ac copioso & eleganti cõ
silio pro parte dictæ cõitatis, superinde reddito insistam prin-
cipl̃r sup q̃sitis illis, in quib. põdus cõsistere vr̃ reliqua verò vl-
terius non ꝑcurrã, eo præsertim quia abundè in p̃allegato con
silio discussa sunt. ¶ Vnde super primo dubio quo quæritur, v-
trum instr̃m syndicatus factum per capitulum & conuentum
dicti monasterij sancti Petri valuerit quò ad transigendũ cum
dictis comitib. videlicet Roberto & eius nepotib. ꝓut transa-
1 ctum fuit, vr̃ mihi concludendum q̃ sic. & maximè, † qa in di
cto instr̃o data fuit gñalis potestas cum libera expressè dictis
syndicis. quæ ptãs vires habet ẽt quò ad hoc. s. ad transigẽdũ. l.
mandato generali. iuncta. l. ꝓcurator cui libera, & vtrobique
no. ff. de proc. & in c. q ad agendum, de proc. lib. 6. & in propo-
2 sito nostro, notant doc. in c. contingit, de transac. ¶ † Vnde pro
fructibus perceptis per dictos comites ex dictis bonis sup qb.
transactum est, potuit fieri transactio, siue fructus essent con-
sumpti, quo casu æstimatio, & sic pecunia pro fructib. venie-
bat petenda. l. si vsusfructus mihi in bienniũ. ff. de vsufr. leg. l.
hæres furiosus. §. fi. ff. de peti. hære. iuncta. l. in fideicommisso.
§. fi. ff. de vsuf. l. eũ qui. in princi. & ibi no. Bar. ff. de his quib. vt
indig. l. 1. cum ibi not. per Cy. & alios. C. de pig. act. & declarãt
Bar. & alij in l. ex diuerso. §. 1. circa medium, & ẽt in fi. ff. de rei
vend. & no. per glo. & doc. in l. diuortio. §. donationes. ff. solu.
matr. vnde tunc in alienatione vel remissione dictæ æstima-
tionis fructuum seu actionis competentis ad dictam æstima-
3 tionẽ non fuit necessaria alia superioris authoritas: qa † in a-
lienatione pecuniæ, q̃ fit p p̃latum vel ecclesiã non reqrit̃ solẽ-
nitas decreti tanq̃ res sint q̃ seruãdo seruari non possunt: vt no.
gl. reputata sing. vbi doc. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Tre. & in
aut. vt hi qui. obli. per hi. hab. res mi. §. qm̃ aũt. & no. Bar. in l. si
ex legati. ff. de verb. ob. & in l. interdum. in princ. post prin. gl.
ff. de condi. inde. & Bal. in l. si curatorem habens. C. de in inte.
rest. mi. facit q̃ habet̃ in palea, eijciens. 87. dist. & in l. Aristo. §.
fi. cũ l. seq. ff. de iure delib. & insti. de vsufr. §. cõstituitur. & l. cũ
in plures. in fi. ff. de admi. tut. vnde dicit in proposito Bald. in
l. etiã. C. de fideiuss. q̃ prælatus põt pecuniã mutuare seu alie-
4 nare sine solennitate, allegat no. in d. §. fuit quæsitum. ¶ † Siue
etiã fructus ipsi deberent̃ seu extitissent, adhuc potuit fieri a-
lienatio & trãsactio super eis: quia dicuntur de reb. quæ seruã
do seruari non possunt, & quę vsu consumunt̃. l. si cui. & quasi
p totũ ti. ff. de vsuf. earũ re. quæ vsu consu. & d. §. cõstituit̃. & in
præall. l. Aristo. cum seq. & l. is cui. §. q legatorum. ff. vt in poss.
leg. facit q̃ no. gl. repu. sing. in l. 1. C. si aduer. vsuca. & ibi doct.
& gl. & doct. in l. diuortio. §. interdum. in verbo, reddet. ff. so.
ma. & Ang. in l. procurator. ff. de proc. & q̃ no. gl. in l. ꝓcura-
5 torem. in ver. desideramus. C. ad procu. per quam † vult Ang.
q̃ tutor vendere põt oẽ frumentum & fructus pupilli ẽt si es-
sent tales qui vltra trienniũ seruari possent ẽt si vellent ante cõ
fectum inuentarium: qa dicuntur esse res in quib. dilatio est
periculũ allatura, iuxta. l. tutor. quæ possunt alienari per admi
nistrationẽ pupilli aut adulti sine solennitate, vt est dictũ, ita
possunt alienari per prælatum ecclesiæ sine solennitate seu au
thoritate superioris. c. nulli, cũ glo. in verbo immobilia, & ibi
doct. de reb. eccle. non alie. in 6. & gl. 12. q. 2. in summa. ¶ Et si-
6 cut dixi alienari † posse fructus vel pecuniam sine solennita-
te, infertur q̃ idem sit in remissione vel translatione actionis
cõpetentis ipsi ecclesiæ ad fructus vel pecuniã: qa idem iudi-
camus ꝓ ipsa actione prout iudicamus de ipso ad q̃ dicitur da
ri actio, vt no. glo. in ant. de non alie. gloss. & docto. in l. 1. C. si
aduer. transact. & not. Cyn. & Bartol. in l. potest pupillus. ff. de
autho. tuto. & in l. mouentium. ff. de verbor. signific. & Ioan.
An. in addi. Specu. in titu. de fruc. & inter. §. 1. in addi. inci. ali-
qui

qui dnt etiam & in ti. de inst. edi. §. nunc verò aliqua. in addi. incip. scire debes. & doc. in dicto c. nulli. & in d. c. 2. de reb. ecc. non alie. in 6. & no. Bal. in l. sciendum. de cog. feu. & in c. 1. in fine principij, de pace tenenda. & Ang. in d. §. fuit quæsitum.
7 ¶ Potuit † etiã Abbas dicti monasterij, & dictus do. Io. vigore etiam mandati sibi çcesi per capitulũ dicti monasterij in feudum çcedere præfatis comitibus dicta villa, saltem attento q, vt præsupponitur, erat consueta dari in feudũ perpetuũ, vt hr in c. ex parte, cum ibi no. ex. de feu. c. 1. de clerico, qui inuestit. facit c. 1. Epm vel Abbatem, & not. gl. & doc. in c. 1. in princ. in tit. qui feu. da. pos. & no. in c. super rebus. de reb. ecc. non alie. & in d. c. frequẽs. de exce. præla. in gl. in verbo, ad mensem. & Bar. in l. fi. C. de bo. vacan. li. 10. & in auth. qui rem. C. de sacro san. eccl. & Bal. in l. etiam. ff. sol. mat. & in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccl. & plenè ponit Io. Cald. in cons. 192.
8 incip. Articuli super quibus. ¶ Et per tantum † tpis diuturnitatem posito, q, aliqua solennitas requireret, præsumeretur illam interuenisse, attento q, præsupponit vigore dictę inuestiturae illam fuisse possessam per annos quadraginta, [a] & vltra. ita expresse decidit in quadam transactione monialium Pet. de Anch. cons. 136. inci. Sex consilijs. allegant not. in c. ea noscitur de his quæ fi. à præl. & in c. innotuit. per Inno. de eo. qui fur. or. susc. & not. per Bar. in l. actor. ff. rem ra. hab. facit. l. qui in aliena. in prin. cum ibi not. per doct. ff. de acq. hære. & in l. si filius. C. de peti. hær. & in c. peruenit. de emp. & vendit. & in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. & not. Ang. & Mod. in l. sciendum. ff. de ver. ob. & notant doc. in c. Albericus. de testi. & in c. illud. de præsump. & Cy. & alij in l. si emancipatione. C. de fide instr. & Bart. de iureiu. in l. admonendi. in ver. quæro q, si reperiuntur dicta testium, & non reperitur iuramentũ. ¶ Cir-
9 ca secundam † verò dubitationem in qua quæritur, quid iuris de dicto instrõ curationis in persona dictorum pupillorum nepotum dicti comitis Roberti, per quod fuit datus domin[9] Angelus Hispanus curator dictis pupillis ad lites: & sic non vr datus ad transigendum, & ad dictam inuestiturã recipiendam, dico breuiter in hoc nõ oportere insistere, vt mihi visum est, qm duorum alterum fateri necesse est, scilicet quòd dictis nepotibus acquisitum fuerit ius dicti feudi ex tempore quo
†1 appareret † ratificasse dictam confessionem nomine eorũ receptam. l. communis seruus. §. 1. ff. de acqui. pos. l. si ego. ff. de neg. gest. & per Bar. plenè in l. qui mihi donatum. in prin. ff. de dona. & Dyn. consil. 15. quod pro notabili reassumpsit Bal. in
10 c. 1. ad fi. C. quando lic. ab emp. disc. & idem † esset si non ipsi pupilli, sed hæredes sui ratificassent: quia potuissent. l. si suis. §. si procurator. ff. rem rat. hab. & in l. si ab vno. & ibi not. doct. maximè Bald. C. de neg. gest. & no. Dy. in c. tantũ. de reg. iur.
11 in 6. & Bar. in l. bonorum. ff. rem ratam hab. ¶ Fortius dixit †
†2 no. Bald. in l. fin. C. res inter alios acta. q, in feudis † potest ac-
b quirere fratri: [b] etiamsi in concessione non dicatur, quòd frater recedit nomine fratris sui absentis, sed satis est quòd dicat, Concedo Titio tale castrum in feudum: ita quòd habeat ipse & fratres eius in feudum. nam hoc casu in feudis acquiretur fratri ex contractu fratris, nõ tam ex cõtractu fratris quàm ex bñficio dñi, ita dnt voluisse Rofr. in sua laudabili summa feudorũ, in c. 1. §. fin autẽ vnus. in ti. qui feu. da. pos. quod reputat
12 Bal. in d. l. fi. esse valde no. & idem dicit ibi Sali. ¶ † Vel si ex dicta concessione nullum ius sit acquisitum dictis pupillis, vel eius hæredibus, oportet quod dicamus q, tota illa concessio fuit çsolidata in personam dicti comitis Roberti: quia qñ ex causa onerosa, prout in proposito fit concessio in emphyteusim duobus: tunc si in persona vnius non valuit, totum accrescat alteri in cuius persona valuit, ita inquit Bar. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obli. quem alij quantum ad propositum nostrũ sequuntur per l. fundus ille. ff. de çtrah. emp. & not. Cy. in l. fi. C. de inut. stip. & Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccl. & Sali. in l. 1. in 12. q. C. quando non peten. par. & est de mente Bal. in l. vnica. §. pe. C. de cad. tol. præcedens tñ rñsio magis placet: maximè, quia vt in tertio quæsito narratur, dicti
13 pupilli effecti maiores iura dicti feudi, & dictam villam † per multos annos tenuerũt & possederũt, & sic çsequenter ratificauerunt, & saltẽ si appareat de eorũ præstatione annua illius equi promissi in inuestitura per ea quæ hñr in l. cùm de in rem verso, cum materia. ff. de vsu. & in l. si certis annis. C. de pact. & in c. peruenit. de censi. & in c. si quis per 30. in tit. si de feu. fue. çtro. inter do. & agn. & in c. fi. cum ibi not. per Bal. de feu. da. in vicem legis commis. & declarat Bal. ff. de rerum diui. in l. 1. in 4. q. ¶ Et per ea quæ dictã sunt in prima & secunda dubitatione, superuacuum est insistere in tertia. ¶ Quantum verò ad quartã dubitationem in qua quęritur, posito q, dicta instrã syndicatus dicti monasterij, & dictæ curiæ nõ fuerint sufficientia, an saltem transactio censeatur valida, eò q, munitã fuerit dictis Cardinalibus cõmissarijs Papæ, & interuenerunt tot notabiles viri amici vtriusq; partis, q, postea cesset omnis præsumptio doli & læsionis, quamuis hæc dubitatio mihi redditur quasi superflua, stantibus quæ circa superiores dubitationes dicta sunt: tñ adhuc dico, q, ex hoc capite non vr, quòd possit allegari aliquis defectus, attento quòd duo Cardinales asseruerunt sanctisimũ dñm N. Vrbanum licentiã dedisse dicto Abbati, vt dictũ contractũ faceret, prout in instrõ contine-
14 tur, † & dicto duorum Cardinalium creditur etiam sine iuramento. c. cùm olim. el 1. de priui. scdm Imo. ibi, in gl. in verbo, assertiones. & Imol. in c. cùm dilectus. in gl. in verbo, responsiones. de accus. & Archid. 96. dist. nobilissimus. & circa commissa eis per Papam statur dicto eorũ scdm Bald. in l. iurisiur.
c C. de testi. facit quod no. gl. in c. ad apostolicæ. in princip. de re iud. li. 6. quinimò vt dnt doc. curia seruat q, vni soli Cardi. [c] credatur, vt no. doct. in c. constitutus. el 2. de appell. & in c. q̃d super his. de fide instr. Arch. in d. c. nobilissimus. & doc. maximè Pet. de Anc. in cle. 1. de prob. in ver. seq. & Spe. in tit. de legato. §. superest. ver. qd si delegati. & versi. seq. ¶ Fortius dicit
†3 Sali. in d. l. iurisiuran. in fi. quod licèt vni soli Cardin. vt † testi non credatur in figura iudicij. arg. l. inter iurisd. & expresse in c. cùm à nobis. de test. tñ ei tanquã relatori creditur in his quæ dñr oretenus sibi commissa per Papã, si sit notus & honestus ipse Card. allegat no. per gl. pe. in c. ego. N. iureiur. & not. per Inn. in d. c. cùm olim. & in d. c. cùm dilectus. no. Io. An. in d. c. à nobis. & no. per Spe. in tit. de test. §. 1. ver. quid si aduocatus. & in tit. de legato. §. excipitur. facit quod not. Bal. in l. exẽplo. in fi. C. de prob. & iste est propriè casus noster, vbi nedũ vnus, sed plures Cardinales affirmant de commisione eis oretenus à Pontifice facta se interponere decretum & authoritatem dicto contractui. Cùm ergo constat interuenisse authoritatem Romani Pont. in dicto actu, non est de eius viribus disputandum. c. 1. de transac. c. proposuit. de conces. præb. l. omnium.
15 C. de test. & † non præsumitur, q, fraus vel læsio aut dolus interuenerit propter dictum consensum capituli ad dictas authoritates & decretum. l. 1. & ibi not. doct. C. de præd. curia. li. 10. l. fi. in prin. ff. quod met. cau. no. gl. in aut. hoc ius porrectũ. C. de sacros. ecc. & traditur per Bal. in c. 1. in prin. in tit. qui feu. da. pos. & l. transactionem. C. de transact. cum simi. ¶ Condescendo ad quintam dubitationẽ, qua quæritur, an præsupposita iustitia belli habiti contra Rodul. per dictam ciuitatem, in quo dictus Rodulphus fuit superatus, videatur ipse dictã villam alienasse, vel taliter destruxisse propter dictam guerram eius culpa illatam, adeò quòd videatur dictam villam esse iure reuersam ad dictum monasterium, maximè stantibus verbis promisionis factæ in dicta inuestitura per dictos inuestitos promittentes nõ diuidere, nec vendere, nec alienare, nec alio quocũq; titulo transferre in personis extraneis &c. vt latius in dicto instrõ continetur: & in hoc puto, quòd non. nam
16 præsuppono, † quòd verba apposita in cõtractu aliquo intel-
d ligunt scdm naturã [d] cõtractus super quo prolata sunt, etiamsi impropriare oporteat. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsu. l. si legati serui nomine. ff. de leg. 1. l. si vir. in prin. ff. loca. l. insulam. ff. de præsc. ver. ca. constitutus. de relig. do. cum sim. ideo dicta verba pmisionis, de quibus in dicto instrõ intelligunt scdm naturam ipsius çcesionis in feudũ, aliàs in emphyteusim, put fuit dictus çtractus. Sed iste casus nõ est de illis, pp q̃d res feudalis vel emphyteutica reuertitur ad dñm, vt in c. 1. quæ fuer. prima causa benefi. amit. & in c. 1. quib. mod. feud. & in c. 1. de alie. feu. & in c. Imperialem. de phi. feu. alie. per Feder. & in c. ex parte de feudis, cum ibi no. in l. fi. C. de iure emphy. & in c.
17 potuit. de lo. cum si. ergo † & pœna priuationis nunquã habet
e locum, nisi vbi reperiatur expressum, [e] vt est tex. not. in auth. de non elig. secundò nub. §. optimè. dum tex. dicit: nec lex est tale qd dicens, q̃ ad hac alleg. Bal. in auth. ex testõ. C. de secun.
†4 nup. & est optima gl. in c. fi. in gl. magna de iure patro. ¶ Et
18 videndum est, †† q, qñ vasallus cõmittit delictũ, vel culpam, non

non tñ dñm, (& sic non committitur delictum feudale, sed f cõe) tunc non reuertitur feudũ ad dominum, f d.c.1. in tit. q fue. prima causa benefi. amit. & in c.1. in tit. an ille qui interfecit fratrem dñi sui saltem in casu, in quo feudũ esset prĩum seu antiquum, prout erat istud feudum, nec tenebit iste Rod. iuxta c.1. de grad. succes. in feu. & in c.1. §. hoc quoq;. in titu. de succes. feu. & quod ibi Bald. in fi. c.1. de natura de succes. feu. ¶ Pro hoc facit id quod signanter probat tex. in d.c.1. in tit. an ille qui interfecit fratrem dñi sui, vbi probatur, q̃ qñ vasallus offendit alium quam dominũ feudi, & ex illa offensa deberet sequi publicatio bonorum, non per hoc indistinctè perdet vasallus feudum: sed solùm qñ proditoriè offensa est commissa: & sic ꝓpter ignominiam non posset stare vasallus in curia domini, ita per illum tex. dicit formaliter vltra alios Io. de Imol.
†5 in l. si finita. †. si de vectigal. ff. de dam. infec. ¶ Et per hoc infert ipse, quòd si ex forma statuti propter quodlibet homicidium deberent bona publicari (prout olim erat de iure communi. l. deportati. C. de bo. prosc. licèt hodie secus per authen. bona damnatorũ, eod. titu.) non per hoc perdet vasallus feudum, si interfecit hominem, nisi interfecerit fratrem suum, vt habeat totam hæreditatem, vel alium interfecerit proditoriè, vt in d.c.1. in tit. an ille qui interfecit fratrẽ dñi sui, & ita etiam probat in c.1. §. deniq;. & ibi gloss. in tit. quæ fue. prima causa benefi. amit. ¶ Prædicta autem culpa Rodulphi non præsup-
19 ponitur fuisse commissa † cum qualitatibus indicãtibus proditionem, quas ponit Bar. in l. respiciendũ. §. delinquũt. ff. de pœ. & An. de Iser. & Bal. in c.1. in prin. quib. mod. feu. amit. cũ concordan. ibi allegatis per Bald. & Bal. in authen. item nulla. C. de episco. & cleri. & in l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig. & in l.1. in 41. & 42. q. ff. de re. diui. & Bald. & Ang. in l. 1. ff. de pac. & Pet. de Ancha. in clem. 1. quia verò de statu mona. ¶ Vel scd̃m Bal. in d.c.1. in tit. an ille qui interfecit fratrem domini sui, posito quòd quis deliquit, seu homicidium commisit in alium quàm in dominũ feudi, si fuit criminl̃r ꝯdemnatus, perdat eius bona, & ꝯsequenter feudum, vt infamis qui in curia domini propter hoc stare non poterit: tamen quando non est condemnatus criminl̃r nõ perdit, ꝓpter tale delictum feudum, adeò q̃ ex tali delicto nõ possit ꝯtra eum ciuiliter agi ad priuationem feudi, vnde redeundo ad propositũ cum non præsupponat̃ q̃ dictus Rodulphus commiserit delictũ ꝯtra dominum feudi, nec propter delictum pro quo nõ fuit criminaliter condemnatus non veniebat priuandus feudo, imò si aliquod delictũ commisisset in alium q̃ in dñm feudi, puta proditoriè, ꝓp q̃d venisset feudo priuandus: tamen nõ debuisset redire feudũ ad dñm, sed ad agnatos per id quod h hr̃ in d. c. 1. in tit. an ille qui interfecit fratrem dñi feudi sui, & in c. 1. si vasal. feu. priuet̃, quando erat feudũ antiquum vel paternum, vt in casu nr̃o, magis tñ placet illa responsio, quod non commisit delictum in dominum: nec aliud pro quo fuerit criminl̃r ꝯdemnatus & factus infamis. ¶ Nec prædictis ob. tex. in c. felicis. ver. si qua verò feuda. de pœ. in 6. vbi ꝓpter homicidiũ etiã non ꝓditoriè cõmissum propter quod veniebant bona vasalli publicanda, aufertur vasallo feudũ, & applicatur domino feudi, quamuis offensa nõ videatur directò respicere in dñm feudi, ad illum tex. respondet Io. de Imol. in c. ex parte, de feud. q̃ ille tex. loquitur in feudo ꝯcesso ab aliqua ecclesia, & vasallus ibi occiderat Cardinalem Sac. san. Rom. Eccle. & sic commisit offensam ꝯtra vniuersalẽ eccl'iam, & ꝯsequẽter ẽt ꝯtra eccl'iam à qua feudum habebat, facit quod legit̃ & no. in c. cum ap'lica. de his quæ fi. à præl. sine ꝯsen. cap. non mirum ergo si reuertitur ad dominũ feudi, sed in casu nr̃o cùm non cõmisit delictum ꝯtra eccl'iam. Non obstant verba instr̃i & inuestituræ, q̃a illa faciunt potius pro ista parte: q̃a ibi restringit̃ expressè pœna priuationis ad casum, videlicet, qñ omnes prædicti videlicet comes Robertus eiusq; nepotes eorum hr̃des & successores
20 dictam villam † venderent, distraherent vel alienarent: tamẽ illud verbũ Distraherent, & illud verbũ Venderẽt, sunt synog nyma, g probat̃ in l. si ego. §. pactus. ver. interdum. & ibi no. ff. de publicia. & in l. cõi diuidundo. §. fi. ff. com. diui. vnde ꝯstat q̃ non vendidit Rodulphus, nec cõtractum reciprocũ ex causa onerosa similem fecit, nec alienasse dr̃ tali saltem alienatione, quæ faciebat eũ cadere à suo iure, nam quamuis bona ei⁹ immobilia efficiantur illius Reipublicæ, quæ iustè bellum indixit. si captiuus. §. expulsus. ff. de capt. & traditur in locis vul-

21 gari. tamen† de hac translatione quæ fit in quandam consequentiã rõne delicti vel culpæ, non intelligunt̃ illa verba: per quæ sub pœna priuationis promissum est non alienare, patet in d.c.1. §. deniq;. iuncto §. fi. in ti. quę fue. prima causa benefi. amit. & in c. Imperialem. in prin. iuncto §. fi. in super cum seq. de prohi. feu. alie. vbi ista ponuntur tanquã diuersa. facit c.1. in ti. an vasal. feu. priue. iuncto d.c.1. §. fi. in ti. quæ fue. prima cau. benefi. amit. & in d.c. Imperialem. ver. callidis. & q̃d not. Spe. in ti. de feu. §.2. ibi dum dicit, sed dic præmissa, & similia iura loqui de voluntaria alienatione, & cum eo transire vr̃ Io. An. in c. in quibusdam. de pœ. facit l.1. & q̃d ibi gl. in verbo vo-
22 luntaria. ff. de fun. do. ¶ † Et posito, quòd propter tale delictũ aut culpam commissam per dictũ Robertũ dantem cãm iusto bello sibi inferẽdo venisset aliquo mõ priuandus feudo, adeò q̃ feudum debuisset reuerti ad dictũ monasteriũ, tamen super hoc requirebatur sententia declaratoria: quia quando ꝓpter delictum vel culpam talis priuatio locum habere debet, non
h fit hoc ipso iure, sed per sententiam h declaratoriã: vt in c. fin. in tit. quo tpe miles. & in c.1. de feu. sine culpa non amit. & ibi per Bald. in §.1. & not. Ant. in l. eorum. ff. de dam. infec. Et no. Bal. post gl. in c.1. in fi. prin. in tit. qui. mo. feu. amit. & in c.1. in
23 §. callidis. de prohi. feu. alie. per Fede. ¶ † Nisi quando vasallus alienasset & tradidisset: quia tunc ipso iure perdit feudum, & reuertitur ad dominũ: quia videtur illud habere ꝓ derelicto, vt d. §. callidis. scd̃m Bal. ibi, qui ad hoc ẽt alleg. l. fin. ff. pro derelicto. & no. per Inn. in d.c. ex parte. & ita ẽt no. Bal. in d.c.1. in fi. prin. in ti. quib. mo. licèt ipsemet Bal. in c.1. §. fi. quæ fue. prima causa benef. ami. põderet ibi esse tex. in ꝯtrariũ inquantum. tex. ibi dixit vasallum cariturũ feudo si alienet, & sic loquitur per verbum tpis futuri, s. cariturum feudo: ergo requiritur snĩa, vt no. in l. iubemus. §. sanè. C. de sacros. eccles. & in l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. & in c. cupientes. §. si verò in discordia, in ver. Priuentur. de elec. in 6. cum sim. cum ergo in hoc casu ꝓdicto non præsupponat̃ latã fuisse snĩam sup hoc, non põt dici feudum fuisse reuersum ad monasteriũ: cõfirmo, quia ẽt posito quòd essemus in casu, in quo ipso iure vasallus esset priuat⁹ feudo, tñ semper intelligitur quòd sit priuat⁹, sci-
i licet, si dominus feudi scienter declarauit se velle i ipsum esse priuatum, aliàs non. vt no. Bal. in l. fi. C. de reuo. donat. per gl. no. in l.2. ff. si ager vectig. vel emphyteu. pet. per l.2. C. de iure emphy. sed de tali declaratione voluntatis nihil præsuppon-
24 i tur, ergo &c. ¶ † Venio ad sextum dubium quo quærit̃, vtrum saltem dictus Rodulphus, vel eius descendentes ꝑ lineam masculinam videantur dictam villam cum pertinentijs suis alienasse patiendo illam præscribi, & possideri per dictam ciuitatem post dictum finitum bellum, attento quòd dicta ciuitas ex post possedit per annos 36. vsq; ad tempus transactionis factæ cum Abbate Ioanne, & sic ex isto capite inciderit in com-
†6 missum, † quasi translata sit in personas extraneas, quasi ista dicat̃ alienatio. l. alienationes, in prin. ff. de ver. sig. l. si fundũ. ff. de fun. do. & videtur hoc tenere Io. An. in add. Spe. in tit. de feu. in rub. in fi. in vers. 28. Pileus fuit etiã, vbi dixit, q̃ si contra vasallum decursa fuerit præscriptio 30. annorum, postea vasallus euigilatus est, & contra possessorẽ egit, & propter præscriptionem succubuit vasallus: deinde dominus qui ignorauerat, egit, & meritò obtinuit: quia ciuiliter possederat, vasallus petit feudum à domino in iudicio, an debeat obtinere vasallus? & refert Io. An. quod Pileus tenuit, quòd dominus resti-
k tuere k non tenetur, primò propter illius ingratitudinẽ permittendo præscribi, propter quod dicitur alienare. d. l. alienationes. Itẽ quia vasallus fuit negligens, & dominus fuit vigilans. Item quia dominus videtur vti iure illius, qui vasallũ vicerat. C. de euic. l. emptori. & l. Pomponius. §. qui iussu. ff. de acq. pos. & idem tenuit do. Abb. in c. ad audientiam. de præsc. & latius Bal. in c.1. §. fi. de prohib. feu. alie. per Fed. ver. quæro, quid si tertius præscribit contra vasallum. facit quod no. Bart. in l. cùm sponsus. §. in vectigalibus. ff. de publi. per illum text. & Ang. & Mode. in l. vsucapionẽ. & in l. quamuis. ff. de vsusc.
25 & Ang. in l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. in quibus † locis habetur, q̃ ad præscribendũ ꝯtra vasallum ecclesiæ respectu vtilis dominij ipsius vasalli, sufficit præscriptio 30. anno. & probatur in d.c. ad audientiam. de præscri. in verb. principaliter. & ibi per gl. & doc. & ista videntur iudicio meo reddere satis dubitabilem hunc articulum, tamen ad hoc puto posse responderi

deri q, in casu in quo loq̃tur Io. An. in d. rubr. de feu. lata fue-
rat sententia sup præscriptione contra vasallũ: sed in casu nr̃o
non fuit lata sententia c̃tra vasallum super ipsa præscriptione,
nec super facto, propter quod debeat reuerti ad dñm, & regu-
lariter, vt habeat locum pœna priuationis & reuersionis feudi
ad dominum, requiritur, q, super facto propter quod infertur
priuatio, sit lata sententia, vt dixi in superiori proximo quæsi-
to, & licèt scd̃m aliquos non requiratur sententia, qñ vasallus
priuatur propter alienationẽ & traditionẽ rei feudalis, vt ibi
dixi, tamen iste non videtur esse casus noster, & præsertim at-
tento eo quod do. Sali. in l. traditionibus. C. de pac. vbi secu-
tus dominum suum do. Richar. de Sal. dixit, q, talis alienatio
26 &c. ¶ † Facit quod not. Bal. in l. fi. C. in quib. cau. in inte. resti.
non est neces. dum dicit, q, in contractibus interuenit factum
contrahentis verè: sed in præscriptione interuenit fictè factũ
illius contra quem præscribitur, allegat d. l. alienationis. Et
dixit gl. in l. 1. §. si quis. in ver. actione. ff. de dol. quòd acquisi-
tio quæ fit per præscriptionem, non dicitur habere volunta-
tem & consensum illius, contra quẽ præscribitur, & no. Bal. in
l. 1. C. de in integ. resti. & in d. l. traditionib. & in auth. ad hæc.
C. de vsur. ¶ Et sic non militat illa ratio, quam reddunt doct.
dum dñt, q, quando vasallus alienat & tradit, non requiritur
sententia, vt habeat locum pœna priuationis, eò quia videtur
habere rem pro derelicto: nam hoc non potest adaptari ad ca-
sum nostrum: quia in habendo rem pro derelicto concurrit
voluntas domini, vt patet per totũ titulum. ff. pro derelicto:
maximè in l. si is qui. in ver. voluerit. & ex not. per glo. in rub.
27 illius tit. † & dispositio iuris volentis, quòd ipso iure priuetur
vasallus propter alienationem, cùm sit pœnalis. l. 1. C. de his q̃
pœnæ no. declarat Bal. in l. 2. ad fi. C. de iure emphy. debet in-
telligi in casu vero, & sic in vera alienatione, non in ficta, nisi
hoc expresè dicatur. c. graue. versi. & hoc ipsum. de præbend.
vbi hoc expresè not. Anton. de But. & do. Abb. facit l. 3. §. hæc
verba, cum ibi not. ff. de neg. gest. & l. fin. C. de his qui ve. æta.
impe. cum suis concor. facit etiam in regula in pœnis &c. Præ-
tereà dato quòd fuisset ipso iure priuatus vasallus: tñ intelli-
gitur solùm priuatus tunc, quando dominus feudi sciẽter de-
clarauerit velle vasallum esse priuatum, vt dixi in fine præce-
28 dentis dubij: & de tali declaratione nihil præsupponit. ¶ † Ca-
pio nunc octauum dubium, quo quæritur, vtrum dicta villa
cum pertinentijs suis pp dictum iustũ bellum occupata pos-
sit dici iusto titulo quæsita, id quod ab eo alienari non pos-
sit saltem durante tpe infeudationis factæ de dicto anno, aut
præscripta per dictam ciuitatem cum illam possederit pacifi-
cè & quietè ante dictam factam transactionẽ per tp̃s annorũ.
30. & vltra. & hoc saltem quò ad ius feudale & emphyteuticũ.
¶ Respondeo, quòd quò ad excludendum Rodulphum à suo
vtili dominio, puta ciuitatem posse se tueri communi præscri-
ptione 30. annorum, per id quod incidenter dixi in sexto du-
bio: quia vt ibi dixi hoc probatur, in l. cum sponsus. §. in vecti-
galibus. cum ibi no. per Bar. ff. de publ. & in c. ad audientiá. in
ver. principaliter. & ibi gl. & doct. de præscrip. & Ioan. And. in
d. rub. de feu. & not. Ang. in l. sicut. C. de præscri. 30. annorum,
& Ang. & Moder. in l. quamuis. & in l. vsucap. ff. de vsucap. &
bene faciunt not. per gl. in c. 1. §. prætereà. in titu. de capi. Cor-
29 ra. † sed quò ad excludendam ecclesiam respectu illius vtilis
dominij, quòd fuerat Rodulphi, sunt opiniones inter glos. &
doct. in dicto ca. ad audientiam. de præscriptio. quia gloss. ibi
vult quòd sit. Et ita videtur esse de mente Bart. in d. §. de ve-
ctigalibus. & Angel. in locis suprà proximè allegatis, & sentit
hoc glos. 16. quæst. 4. volumus. in ver. ratione ecclesiæ, ad quẽ
se remittit. Io. And. in dicto c. ad audientiam. Idem tenet do-
minus Abbas. in d. c. ad audientiam. dicens, q̊d Inno. ibi sentit
hoc, scilicet, q, ille qui præscripsit vtile dominium, non vellet
excludere ecclesiam, sed eam recognoscere, non requireretur
præscriptio tanti temporis, quanti requiritur contra illam ec-
clesiam, & pro hoc etiam adducit text. cum gl. in dicto ca. 1. §.
prætereà. de cap. Corra. & dicit, quòd ità est de mente text. in
d. c. ad audientiam. putat tamen q, si dicta præscriptio decursa
esset ignorante ecclesia, posset ecclesia petere restitutionẽ in
integrum, nec cogeretur vasallum domini habere quẽ nollet,
iuxta not. per gl. in l. 1. C. de patria potest. & in l. si partem. §. 1.
in verbo non vtendo. ff. quemadmo. seruitus amit. Est verum
quòd Host. in dicto c. ad audientiá. videtur reprehendere glo.

ibi positam, nec ecclesia cogatur habere vasallum illum quem
nollet, & quem habere non expediret, tamen Bald. in dicto c.
ad audientiam. vltra prædictos doct. reprehendit opin. Host.
quando præscribens fatetur ecclesiam esse dominam. Ex his
patet, quomodo ciuitas possit se quò ad dictũ vtile dominiũ
tueri præscriptione. ¶ Modò videndum est, quid de nona &
decima dubitatione quibus quæritur: vtrum dicta transactio
fieri potuerit per dictum dominum Ioannem Abbatem cum
consensu monachorum & capituli dictæ Abbatiæ, quamuis
non superuenerit superioris authoritas, seu saltem legitimè &
efficaciter confirmata sit per confirmationem summi Ponti-
ficis Pij Secundi, & an ipsa transactio per se voluerit, satis pá-
tet ex his, quæ dicta sunt circa aliam transactionẽ in illo du-
30 bio versus finem. † Et posito quòd non valuisset, valet tamen
ex illa plenissima potestate præfati Pontificis: quia contractũ
nullum reddere potest validum, c. 1. de transactio. 3. quæst. 6.
l hoc quippe. Et vbicunque est adiecta clausula, [l] supplentes
omnes defectus, etiam de plenitudine potestatis, si qui inter-
uenerint, tunc non potest allegari: quòd cõtractus non vale-
ret ex aliquo defectu minus positum: vt no. Spec. & Io. An. in
tit. de leg. §. nunc ostend. versi. 18. arg. c. proposuit. de conces.
præben. & c. 1. de cogna. spiri. cum simil. & no. Archi. 56. dist.
Senomanense. & Ant. de But. & Moder. in c. illa. de elect. vbi
bonus tex. & in dicto c. 1. de transac. & Io. de Imo. in l. quidam
consulebant. de re iud. & licèt in dicta confirmatione sit adie-
cta clausula, sepplentes omnes defectus, si qui interuenerint,
& non videant esse adiecta illa verba, de plenitudine potesta-
tis nostræ: tamen veritas est q, æquipollenter sunt apposita:
31 quia ibi † est adiecta clausula, ex certa scientia, quæ operatur
vt Papa videatur vti plenitudine potestatis: vt not. gloss. & ibi
Bald. in l. eos. in prin. C. de appella. & gloss. in c. ad hæc. de re-
scrip. & ibi not. doct. & maximè dominus Abbas, & glo. fina.
in clem. 2. de rescript. & in c. statutum. in verbo literarum. de
rescript. in 6. & Bartol. in consilio incipien: Ciuitati Cameri-
ni. facit l. Vlpianus. ff. de excusatio. tut. & d. l. quidá consule-
bant. & quod no. Bal. in l. nullus. C. ad legem Iul. Maiesta. vbi
per illum tex. dicit, q, cum scientia principis supplet defectũ
cuiuslibet solennitatis: vnde quando est apposita à principe
clausula, ex certa scientia, credendum est illud esse verum, nec
licèt in dubium reuocari: vt inquit Bar. in l. conficiuntur. §.
codicilli. ff. de iure codicil. per l. 2. C. de lega. & l. 1. ff. de offic.
p̃fect. præto. & ita etiam dicit Bal. in tit. de pace Constant. in
versi. non amittimus Oldra. in consilio 254. incip. Factum
32 tale dominus noster Papa &c. ¶ Fuit etiam † adiecta ibi clau-
sula, non obstante, in latissima forma, quæ etiam operatur id
quod clausula, de plenitudine potestatis: vt not. Bald. in l. si
testamentum. C. de testament. Nam licèt alius princeps non
præsumitur velle tollere ius tertij, tamen fallit, quando appo-
nitur clausula, non obstante. vt inquit Anto. de But. & Ioan.
de Imo. in c. quæ in ecclesiarum. de constitut. per not. per Cyn.
33 post gloss. in l. fina. C. si contra ius. Quinimò † licet princeps
m non videatur in dubio velle vti plenitudine [m] potestatis. l. in
testamento. & l. quanquam. C. de testam. mil. not. Innoc. in c.
innotuit. de electio. & Ioan. Andr. in c. dudum. de elect. clarè
Bald. & Salice. in l. bonorum. C. qui admitti. & Ange. in l. be-
ne à Zenone. C. de quadrien. præscriptio. tamen illud verum,
quando actus ipse in quo princeps aliquid agit, potuisset fieri
validior ex iure ordinario seu potestate ordinaria: secus si act⁹
non potuit fieri validior de potestate ordinaria, secus ipso sci-
†7 ente: quia videtur velle vti † plenitudine potestatis, ita inquit
Pau. de Cast. in l. princeps. ff. de legi. & in l. ex imperfecto. per
ibi not, per gloss. C. de testa. & in consil. 285. incipien. In facto
præsenti non intendo, &c. per l. penul. C. de dona. inter virum
& vxorem. arg. l. si miles qui declinauerat. ff. de testam. milit.
¶ Ad prædicta bene faciunt no. per docto. maximè Anton. de
But. in c. 2. de confir. vtili & inutil. vbi volunt, quòd si actus
nullus confirmetur per validationem. & operatur effectũ quò
ad bona & iura ecclesiastica, in quibus habet largam ptãtem:
quia sunt in eius administratione in c. 2. de præben. in sexto.
& in clemen. 1. ad fi. vt lite penden. ¶ Et quod † habuerit Papa
34 scientiam defectuũ, si qui interuenerint in actu transactio-
nis patet: quia confirmauit tenorem transactionis: & etiá Pa-
pa auxit solutionem canonis seu pensionem, hæc habent. ex
no. per gl. & doc. in c. pastoralis. §. 1. de offi. deleg. & no. doc. in
c. vene-

c.venerabilis.& in c.porrecta.& in c.examinata.de confirma.
vti.vel inut.& Archi.7.q.5.præsentium.& Oldra.in d. consil.
47.Et quia quædam obijciuntur contra dictam confirmatio-
nem respondeo in proxima sequenti dubitatione, vbi prædicta
corroborabo. ¶ Videndum est nunc, quid de vndecima dubi-
tatione: qua quæritur, vtrum possit inferri quod conditio di-
cti monasterij vigore dictæ transactionis & cõfirmationis Pij
Secundi sit meliorata, an verò deteriorata, attento q monа-
sterium erat consuetum dare dicta bona in emphyteusi pro li-
bris 15.denariorum paruorum singulo anno, vel in feudũ eo
modo, quo fuit concessa dicto comiti Roberto & nepotibus,
& nunc dicta ciuitas soluit & soluere debet annuatim duca-
tos quinq; de camera, & attento q tempore dictæ transactio-
nis vertebat̃ lis cum dicta ciuitate, quæ prætendebat acquisi-
uisse dictum vtile dominium iusto bello vel præscrip. Et pu-
to quod non dicitur aliquo modo deteriorata, nisi aliud probe-
35 tur. Nam si † vbi interuenit decretum [n] inferioris à principe
n præsumit̃ in dubio quòd nulla sit læsio.l.1.& ibi not. Bar. Bal.
& Ang.C.de præd.curia.li.10.& Ang.in cons.13.incip. Tutor
vxori.in fi.& dixi suprà in quinto dubio, multò magis quan-
do interuenit authoritas principis, qui quidem semper dr̃ iu-
stè agere, & quod se ex probabili causa mouerint, not. Cyn.in
l.rescripta.in 3.& 4. q. C.de preci. Impe. offe.& Iacob.But. in
l.fi.C.si cõtra ius vel vti.pub.& Ant.de But.in c.cum inter.P.de
renun.& in c.cõstitutus.de relig.domi. Io. de Imol.in c.quæ in
ecclesiarũ, de const.quod saltem quando dicit se facere ex cer-
ta scientia, vt in casu nostro scd̃m do.Abb.in c.cùm olim.de re
iudi.facit.l.1.ff.à quibus app.nõ licet.& quod no.gl.in l. rele-
36 gati.ff.de pœnis. ¶ † Præterea ad hoc vt possit dici dictam ec-
clesiam fuisse læsam ex dicta transactione, oporteret probari
quod inspecto dubio euentu circa litẽ dicta ecclesia sit læsa, &
q dictus dubius euentus fuisset cõmuniter reputatus maioris
æstimationis & vtilitatis ipsi ecclesiæ, quàm sit vtilitas proue-
niens dictæ ecclesiæ ex dicta transactione, vt not. per gloss. in
l. per diuersas.C.manda.& per Bar.& Angel.in l.2. C.de resc.
ven.& in l. si quis cum aliter. ff.de verb. obl. & in l. si societa-
tem.§.arbitrorum.ff.pro soc.& in l.Lucius.§.fi. ff. ad Trebel.
& doct.maximè Io.de Imo.in c.pe.de emp.& ven.arg.l.quod
debetur.ff.de pecu.& l.si seruus.in princip.ff.de condict. furt.
¶ Et per hoc apparet nõ obstare si diceretur quod imò fuit quã
maximè læsum monasterium, eò quia fuerũt remissi fructus
præteriti temporis percepti per dictam ciuitatem ascendentes
ad magnam æstimationem: quia dico quod per hoc nõ sequi-
tur, q sit ostensum de læsione inspecto saltẽ dubio euentu li-
tis, vt dixi. ¶ Præterea dicti fructus non spectabant ad mona-
sterium, sed casu quo spectassent ad alium quàm ad ciuitatẽ,
spectabant ad Rodulphum, qui nondum poterat deijci à iure
suo nondum facta declaratione per iudicem & etiã per domi-
num feudi, prout requiritur, vt dixi in quinto & sexto dubio: hoc
37 † vr̃ decidere Spe.in tit.de loc.§.nunc aliqua.ver.161. vbi quæ-
ritur quid si dñs agit cõtra extraneũ possessorem feudi emphy-
teuticarij, nũquid possessor ei cõdemnabitur ad fructus? & di-
cit quòd non, allegat not.in l.indebiti. ¶ Pro hoc facit, quia
licèt fructuarius non facit fructus suos, nisi qñ ipse separat à
solo, & eos percipit: secus autem si alius percipiat nõ nomine
fructuarij: vt l.si fructuari⁹ messem.ff.de quib.mo. vsusf.ami.
& l.si fur.decer.ff.de vsufruc.tamen vasallus propter vtile do-
minium facit fructus suos, etiamsi alius percipiat vt latè di-
sputat & probat Bald.ita concludens in capi. quæ in ecclesia-
rum.de constit.licèt præcedens responsio mihi magis placeat,
eò, quia contra istam vltimam responsionem videtur esse de-
cisio Goffredi, quam refert Bal.in c.1.§.fina.de prohi.feu.alie-
na.per Fede.in vers.10.quæro vtrum dominus &c. si dici pos-
set, q illi feudatarij fuissent exclusi præscriptione.quam alle-
garet ciuitas. ¶ Posset etiam esse q ciuitas occupans dicta bo-
na occasione iusti libelli habuit bonam fidem, & iustã causam
acquisitionis ignorans ius ecclesiæ, & fructus cõsumptos lucra-
ri potuit, iuxta no.in l.& ex diuerso.§.1.ff.de rei ven.cum suis
multis concor.tamen præcedẽtes responsiones magis placent
quàm ista propter no.maximè per Io.Cal.& Io.de Imol. in c.si
38 quis presbyterorum.de reb.eccl.non alien. ¶ Nec † prædictis
obstat, si diceretur, quòd imò facta est deterioris conditionis
ecclesia, eò quia dictam villam locauit ciuitati quæ nunquam
moritur.l.an vsusfructus.ff.de vsufru. c. si gratiosè.de rescrip.
in 6.ideo videt̃ esse ciuitas de personis prohibitis.& ad quas
non possit transire emphyteusis ecclesię, iuxta no.in c.potuit.
de loca.& in l.fin.de iure emphy.& in l.si ita quis.§.ea lege.ff.
de verb.obligat.& in c.1. circa prin.de alie.feu. & per Spec.in
titu.de loca.§.nunc aliqua.ver.116. Quia respondeo, q istud
non obstat: quia in locis suprà allegatis, & etiam cap.1.iuxta
princi.de aliena.feu. bene habetur quòd emphyteuta vel va-
sallus alterius etiam in casibus in quibus dominus nollet eme-
re suum ius vtilis dominij, non potest illud concedere alteri
potentiori vel ecclesiæ, vel alijs personis enumeratis in dictis
locis, sed non negatur ibi quin ipse dominus feudi vel rei em-
phyteuticæ possit concedere si voluerit, imò si etiam vult con-
sentire quòd emphyteuta transferat in potentiorẽ, potest: vt
patet ex his quæ habentur in auth.de alien. & emphyteu.§.1.
& no.Bart.in authen. ingressi. de sacrosanct.eccle. dum alle-
gat dictum §.1.& notant docto.in c.in præsentia.de renun.&
Spe.in dicto §.nunc aliqua.ver.120, & sic attento quòd penes
dictam ciuitatem tempore dictæ cõcessionis erat villa prædi-
cta, & res erat in lite & sub dubio propter prædicta, ideo non
per hoc dici potest q ecclesia fuerit effecta deterioris cõditio-
nis: maximè cùm pensio fuerit aucta, & ita etiam clarè probat
Ioan.Calde. in suis consilijs consil.192. incipien. Articuli su-
39 per quibus &c. ¶ Nec † etiam obstat, si dicatur quod dicta bo-
na fuerunt concessa & confirmata dictæ ciuitati, quæ per vim
occupauerat dictam villam: ergo non valent prædicta sic ge-
sta, vt l.2.cum gl.C.de fun.& saltibus rei domin.lib.11.& ibi
do.& l.authoritate.& ibi Bar.& alij.C.vnde vi.& Bal.in l.quę
ex relatione.in prin.C.de legi.& in l.1.C.de Carbo.edi. Quia
respondeo, q illa iura loquuntur, quãdo quis ante restitutio-
nem factam ei qui restitui debebat, impetrauit: & sic facta est
interpretatio à superiore, & est ratio: quia spoliat⁹ ante omnia
restituendus est, vnde si dicta ecclesia vult dicere sibi fuisse il-
latam violentiam, & se fuisse eiectam de possessione, eo ipso
q fuit eiectus vasallus qui respectu ciuilis possessionis nomi-
ne ecclesiæ tenebat, secundũ quod habetur in l.1.§.quod seru⁹.
ff.de vi & vi arma.& l.peregrè.§.quibus.& ibi no.ff. de acqui.
poss.& tunc dico, quòd antequam impetraret ciuitas à princi-
pe, restituit ecclesiæ dicta bona recognoscendo ab ecclesia, &
soluendo ecclesiæ certam quantitatem pecuniæ pro canone
præteriti temporis, per tales enim actus transfert̃ possessio in
locante.l.quædam mulier.ff.de rei vend.l.à quo.ff.de vsucap.
no.in l.qui vniuersas.§.per colonum. ff. de acquiren. possess.
¶ Fortificantur ẽt prædicta per id qd̃ not. Sali.in d. authorita-
te, vbi vult q glo. in d.l.2.cum simil.locum non habeat quan-
do spolians impetrasset post spoliationem rem ab ipso spolia-
to habente scientiam veram vel præsumptam dictæ occupa-
tionis: quia tunc videtur remissa illa spoliatio.ar.l.1.& l.fin.C.
de rei ven.& quod ibi no.& quod no. gl. in l. vniuersis. C. de
precib.Impe.offe.& in dubio dicit, q si multum tps transiuit,
ita q verisimiliter scire potuit factum tam arduum & gestum
contractũ, præsumeretur ipsum sciuisse, & ita dicit fuisse con-
40 sultum ¶ † Præterea dicta allegata in contrariũ loquuntur de
violentia iniusta & improbabili causa: sed dicta violentia il-
lata Rodulpho fuit iusta propter belli iustitiã: & ciuitas pro-
babiliter putauit dicta bona esse ipsius Rodulphi possidentis,
vt no.in l.maritorum.C.ne vxor pro mari.& in l.penul.ff.de
condi.instit.& res in dubio præsumitur non feudalis, vt not.
Hosti.& Ioan.Andr.in c.fin. versicu.responderem.de iudic.&
Ioan.An.in cap.nimis.de iureiuran.& probat Bal.in c.2.fi de
feu.fue.controuer.inter dom.& agna.& l.libertas. ff.de statu
homi.& in c.1.in princ.de contr.inuesti. ¶ Præterea fertur, q
Papa de prædictis habebat scientiam, meritò cum de plenitu-
dine potestatis confirmauit cum clausula non obstante, vide-
tur quòd valeat, per ea, quæ dixi in nona & decima dubita-
41 tione. ¶ † Nec etiã obstat, † quòd in dicta confirmatione non
8† fuit vocatus Abbas dicti monasterij: quia respondeo q quan-
do apparet principem velle vti plenitudine potestatis, prout
apparet in casu nostro, vt dixi in nono & decimo dubio, tunc
non potest allegari q eius rescriptum vel concessio non va-
leat, eò quia alius non fuerit requisitus de cuius præiudicio
poterat tractari, vt not. Hosti. Ioan. Andr.& omnes in capi. in
nostra.de procur.& Bart.in l.Gallus.§.& quid si tantum. de
liber.& posthum.per l.2.in fi.C.de natal.restitu.& Bal.in l.fi.
per illum textum.C.de fructi.& lit.expen.& Bal.in l.fina.C.
quibus

quibus res iudi. non no. & doct. maximè domi. Abb. in c. cùm olim. de re iudi. & not. Anton. de Butr. & Ioan. de Imol. post alios in c. cùm dilecti. de confir. vtil. vel inutil. cum concord. ibi allegatis per eos. & vult hoc præcisè ad terminos nostros Paul. de Cast. in l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. per d. l. 2. & fina. ff. de nata. resti. facit quod no. Bal. in l. 2. in princ. C. quomodo & quando iud. & Anto. de But. in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. & qui maximè fieri iustè poterat in casu nostro, in quo liquebat Pontifici Abbatem & Capitulũ iam pro minori pensione transegisse, & locasse dictæ ciuitati. ¶ Et per
42 hoc † etiam patet non obstare, si dicatur, quòd Papa non erat informatus de reditu & fructu dictæ villæ: quia clausula ex certa scientia & plenitudine potestatis, qua vti voluit & augmentum pensionis factũ in confirmatione ostendunt cõtrariũ & tollunt obiectũ, vt patet ex iam dictis. & tales clausulæ &c. operantur etiam circa defectum intrinsecum, qñ verba Papæ tendunt ad hoc, secundum domi. Abb. in c. illa, de electi. per istum tex. prout in casu nostro tendere videntur verba Papæ, qui noluit assentire pensioni contentæ in contractu, sed eam voluit augere, & sic patet quòd non credit partibus cõtrahentibus, sed aliter voluit certiorari de pensione respectu fructuũ. ¶ Et similiter patet per ista non obstare, si dicatur quod Papæ innotuit de bello, in quo dicta ciuitas occupauit dicta bona: quia dico quòd contrarium apparet ex narratis in confirmamatione, seu in contractu transactionis inserto in confirmatione. ¶ Et per prædicta etiã est satisfactum duodecimæ dubitationi: quia per prædicta apparet præfatum dñm Fed. debere acquiescere dictæ transactioni & confirmationi. ¶ Et dum
43 vnum verbum † attingo super sexto quæsito quo quæritur, an ciuitas in hoc iudicio posset repellere dictã ecclesiam respectũ vtilis dominij, opponendo & dicendo quòd adhuc extet vnus ex dictis descendentibus comitis Roberti comprehensus in dicta prima inuestitura, ad quẽ spectet dictũ vtile dominiũ? & dico q, sic: quia aut dicta ciuitas præscripsit aduersus dictos descendentes Roberti præfatum vtile dominium. & tunc hoc ipsi ciuitati prodesse potest, secundũ quod fuit dictũ in octauo dubio. ¶ Aut non præscripsit, & sic non sunt exclusi descendentes Roberti, vt dixi in quinto & sexto dubio: & tunc vr̃, q, ciuitas possit opponere de vtili dñio tertij, l. si quis emptionis. §. 1. C. de præscriptio. 30. anno. no. in specie gloss. & doct. in l. indebiti. §. mirum. ff. de cond. indeb. & Bartol. in l. 2. in fi. ff. de excep. rei iud. & alij in l. cum seruum. C. de ser. fug. & Ang. in l. fructus. cum l. sequen. ff. de rei ven. & Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 161. ¶ Nec ob. si diceretur q, exclusus fuerit dictus descendens à iure suo petendo inuestiturã intra annũ & diem, iuxta c. Imperialem. §. præterea. el primo, cum simili.
44 de prohib. feu. alien. per Feder. quia † rñdeo, q, illud tempus
o non currit nisi à die scientiæ. [o] c. 1. cum ibi no. in tit. quo tempore miles. & hæres habet probabilem causam ignorantiæ. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. l. fi. ff. pro suo. ¶ Item requiritur q, sit in dolo. c. fin. de prohib. feu. alie. per Loth. & declarat Gu. de Cu. & Bal. no. in l. solennibus. C. de rei vend. vbi voluit, q, non dicatur incidere in pœnam istam vasallus, qui non petijt inuestituram intra dictum tempus, eò quia res feudalis occupabatur per alium, quod reputatur nota dignũ. item illa pœna non intelligitur, nisi per sententiam, vt in c. 1. de feud. sine cul. non amit. & in c. fi. quo tempo. miles. & in d. §. præterea. in ver. amittat. vt dixi in quinto & sexto dubio. Præterea ex forma inuestituræ requiritur, quòd interpellatus cessauerit ad hoc, vt cadat à iure suo. Alex. Tartag. Imol.

ADDITIO.

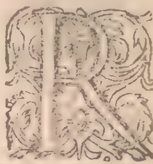
a ¶ Quadraginta. sufficerent triginta, vt dixi ĩ eo. cons. 209.
b ¶ Fratri. Imol. vt Alexand. s. libro 5. consilio 22. dixi s. libro 3. cons. 10. num. 5.
c ¶ Cardi. s. lib. 2. cons. 106. nu. 19.
d ¶ Naturam. s. libr. 2. consil. 129. vbi dixi. adde s. lib. 3. consilio 37. s. libro 5. consil. 21. num. 9. consil. 127. num. 7. 8. cons. 179. num. 12.
e ¶ Expressum. s. lib. 1. cons. 103. num. 15.
f ¶ Dominum. Dixi in consu. Paris. §. 30. q. 36.
g ¶ Synonyma. s. eo. cons. 41.
h ¶ Sententiam. dixi in consu. Pari. §. 30. q. 6.
i ¶ Velle. d. §. 30. q. 27. in consu. Paris.
k ¶ Restituere. dic, Aut est feudum quod non pt̃ cedi, nec transferri in aliũ de facto, quin redeat ad dñm vt regul'r sedm vsus Insubriæ, & tunc pt̃ dñs vendicare, nec tenet restituere vasallo, qui satis censetur sine dñi cõsensu alienasse, vel refutasse, aut pt̃ alienari sine dñi consensu, vt ex pacto, vel apud nos, vbi iure patrimoniorum censetur, & tunc non potest dñs vendicare, sed solum iura feudalia exigere ab eo, qui præscripsit tanquã à nouo acquisitore. dixi in consu. Paris. §. 69.
l ¶ Clausula. s. li. 1. cons. 79. cons. 134. num. 7.
m ¶ Plenitudine. s. li. 2. cons. 9. Mars. sing. 84.
n ¶ Decretum. s. li. 1. cons. 125.
o ¶ Scientiæ. dixi in consue. Pari. §. 1. gl. 7. num. 5. vide sup. lib. 1. cons. 79. in fi. sup. lib. 2. cons. 14.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius manifestus à testimonio repellitur. num. 2.*
6 *Dolus non simplicitas præsumitur in his, quæ sunt de genere prohibitorum.*
7 *Vsurarius mentalis tenetur ad restitutionem etiam in foro contentioso, si de intentione constat, licèt secus in symoniaco mentali.*
10 *Amicus producentis non est integer testis.*
12 *Testis vnius diminutio quomodo suppletur per alios valde dignos.*

CONSILIVM XCIII.

Vide infrà, cons. 237. hoc eo. lib. vbi super hac eadem facti specie quasi eadem ponit Alex. Natta.

REPETITVS in causa Menghi de Pisauro, in quo cõsultus rñdi super themate mihi exhibito q, Bartholomæus frater Constantij non poterat se ex allegata donatione tueri, & q̃d illi duo testes. s. Iulianus & Andreas legitimè donationẽ ipsam
1 non pbant. Nunc sentio, † q, ad magis improbandã fidem dicti Andreæ adducit q, erat vsurarius manifestus, & ad hoc probandũ deducunt acta causæ, per quæ apparet, q, quidam egit cõtra eum petendo ipsum cõdemnari tanquã vsurariũ ad restitutionem sex ducatorum, in quibus vltra verã sortẽ voluit quendam debitorem suum sibi obligare, eò quia dictus Andreas sibi dederat dilationem vnius anni ad soluendũ ducatos sexaginta, & ita se obligauit debitor in ducatis sexaginta sex. & eo casu, q, non appareret debitorem soluisse dictos sex ducatos fuit petitũ cõdemnari ad compensandũ dictos sex ducatos in sortem ob vsurariã prauitatẽ. & q, ita pbata intentionẽ agentis fuit cõdemnatus dictus Andreas ad restituendũ dictos sex ducatos si accepit, vel ad computandum in sortem, si non accepit, & sententia in rem iudicatam transiuit, antequã dictus Andreas in dicta causa mota contra dictũ Bartholomeũ testificaret, modò sic præsuppono, q, fœnerator est infamis: & ideò à testimonio repellitur. l. improbum. & ibi notant doctores, maximè Bal. & Salic. C. ex quibus cau. infa. irrogatur. & 3. q. 7. §. tria. c. inter dilectos. & ibi no. domi. Abb. de excess. prælat. & no. Cyn. in l. si quis ad declinandam. C. de episcopis & cler.
2 & Bal. in l. qui accusare. C. de edendo. & dicitur † manifestus vsurarius, quando apparet per sententiam eum esse condemnatum ex causa vsuraria, vt est in proposito gloss. ordinaria. in c. 1. in verbo manifestos. de vsur. in 6. & Federicus de Senis in consilio 8. incipiente: Quæritur quomodo accipiatur &c. & no. doc. in c. quia in omnibus. de vsur. & Sali. in d. l. improbũ. in 3. q. bene facit quod habetur in c. vestra. & in c. fi. de cohabi. clericorum & mulie. ¶ Bene facit etiam quod not. Bald. in l. donatio. in fi. C. de dona. & l. scripturas. C. qui potio. in pign. habe. Multis modis etiam efficitur quis manifestus vsurarius: sed nõ pertinent illi casus ad rem nr̃am, iõ prætermitto. ¶ Et per hoc nõ est opus disputatione, an reqratur sententia ad hoc vt vsurarius efficiatur infamis, & per consequẽs à testimonio repellatur: quia iam (vt dixi) præsupponitur super crimine vsurarum latam esse sñiam cõtra dictum Andream. ¶ Nec dicatur, quod apparet ex sententia de necessitate, q, iste exigerit vsuras: quia condemnatur ad restituendum si recepit, vel si nõ recepit condemnatur ad compensandum in sortem, quia re-
3 spondeo, † q, sententia præsumitur lata ex causa quæ apparet in actis. l. si quis ad exhibendum, cum glo. ff. de excep. rei iudi. l. hæc enim. in prin. cum gl. de ff. suspec. tuto. & no. in c. cõfirmationem. de elc. li. 6. sed ex actis apparet de causa quæ ostendit contractum esse factum in fraudem vsurarũ, vt in c. consuluit.

ſuluit.de vſur.cum ibi not.per Hoſtien.Ioan.Andr. & expreſ-
4 ſius per dom.Abb. † qui concludunt, quòd talis qui propter
dilationem temporis plus venditin præiudicium animæ ſuæ,
poſsit etiã in foro contentioſo compelli ad reſtitutionem: vbi
apparet de corrupta intentione. Nam ideo tex.ibi dixit de iu-
dicio animæ: quia in foro contentioſo nõ iudicatur de occul-
tis, ſed vbi conſtat de intentione, ↄdemnatur etiã in foro ↄten-
tioſo ſecundum eos, cùm igitur dicta ſententia fuerit ↄdem-
natoria ad reſtituendum vel compenſandum in ſortem, ergo
ex illa infertur neceſſariò q, intentio Andreæ fuerit corrupta:
quia aliàs non tenebatur reſtituere, vel in ſortem compenſare
in foro contentioſo: vt legitur & no. in d.c. conſuluit. & in c.
5 ciuitate.eo.tit.& ſententia, † quæ in rem iudicatã tranſiuit ꝓ
veritate habetur & præſumitur iuſta. l. ingenuũ. ff. de ſta.ho-
mi.c. inter.&c. ſicut. de re iud. &c. in præſentia. de renun. &
per conſequens ẽt non poteſt dici quòd Andreas illos ſex du-
catos adiecerit ꝓ intereſſe ſuo: qa ſententia oſtendit ↄtrarium,
qm̃ ſi fuiſſet ꝓ intereſſe, non fuiſſet obligatus ad reſtituendũ
vel compenſandum in ſortem. l. curabit. cum ibi no. C. de act.
emp. l. ſi quis à ſocio. & ibi not. ff. pro ſoc. & in l. Iulia. §. ex ven
di. ff. de act. emp. & plenè not. in c. conqueſtus. de vſur. ¶ Nec
obſtat ſi diceretur q, non præſumitur quod doloſè fecerit An-
6 dreas, ſed per ſimplicitatẽ: quia rñdeo † quòd in his quæ ſunt
de genere prohibitorum, præſumitur dolus, non ſimplicitas.
l. 1. C. ad leg. Cor. de ſicar. l. ſi non conuitij. C. de iniur. ¶ Nec
obſtat id quod no. gl. in c. ſuper literis. de reſcri. in verbo prio-
ri. vbi illi qui falſitatem expreſſerunt in ſupplicatione porre-
cta principi non præſumũtur dolo feciſſe, niſi dolus ꝓbetur.
l. quoties. §. qui dolo. ff. de prob. l. dolum. C. de dolo: quia re-
ſpondeo q, vt vbi dicit Hoſt. & Io. An. illud ibi ꝓcedit, quando
non apparebat quòd ille q ſupplicauit, haberet ſcientiam il-
lius rei, quia ignorantia præſumitur. l. verius. ff. de prob. & in
regula, præſumitur de reg. iur. lib. 6. ſed probata ſcientia tunc
ſcd̃m eos præſumetur dolus: ſed in caſu noſtro præſumitur q,
Andreas ſciuerit quòd illud erat licitum. l. leges ſacratiſsimæ.
C. de legi. l. penul. C. de iur. & fac. igno. l. ſi hæres ab eo. in fi. ff.
ad Treb. no. Bar. in l. ſed ſi lege. §. ſcire. ff. de peti. hære. & in l.
is qui putat. ff. de acq. hære. & in l. non fatetur. cum ſimi. ff. de
7 confeſsis. ¶ † Nec obſtat etiam ſi dicatur quòd iſte fuit vſura-
rarius mentalis qui tenetur in foro contentioſo, ſicut dicimus
in ſimoniaco mentali, per id quod habetur. in c. 1. de cler. non
a reſiden. lib. 6. quia rñdetur, quod in hoc eſt differentia [a] inter
vſurarium mentalem, & ſimoniacum mentalem, vt expreſsè
no. gl. fi. in c. fi. de ſimonia, & eſt ratio differentiæ ſcd̃m Hoſti.
ibi quia vſura eſt prohibita vtroq; teſtamento, nec Papa in ea
diſpenſare poteſt. c. ſuper eo, de vſur. ſed ſimonia in beneficio
b eſt prohibita ex ſola ↄſtitutione eccleſiæ, [b] & ideo in ea Papa
ſeu eccleſia diſpenſat, aliàs rationes reddunt Ioan. Andr. &
alij in dicto c. fin. quas hîc breuitatis cauſa omitto. ¶ Non ob-
8 ſtat † etiam prædictis id quod not. Bar. in l. quis ſit fugitiuus.
§. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. vbi per illum text. voluit
quòd ſi quis facit aliquem actum qui communiter reputatur
licitus, & tñ in veritate eſt ↄtrariũ, vt qui ſapit vſurariam pra-
uitatem, quod ex hoc non dicitur vſurarius: quia rñdeo quòd
negatur illum contractum communiter reputari licitum per
iura ſuprà allegata, nec ↄtrariũ præſupponitur eſſe probatum.
9 ¶ Ad confirmationem † prædictorum etiam facit, quia vſu-
rarius dicit̃ perſona vilis, vt in d. c. inter dilectos. de exceſsibus
præla. & ibi not. domi. Abb. quod etiam aggrauat conditio-
nem teſtis. 2. q. prima. in primis. l. 3. in princ. ff. de teſti. ¶ Præ-
terea iſte teſtis eſt valde pauper, & præſupponitur q, ſtantibus
probationibus hinc inde factis non eſt probatũ, q, ſit perſo-
na fide digna, vnde attento q, inſpecta qualitate perſonæ cau-
ſa non eſt modica, non videtur ei credendum, vt integro teſti.
per dictam l. 3. in princ. cum ibi nota. per Iac. Butr. ff. de teſti-
bus. cum alijs quæ allegaui in priore conſilio, & ſic poſito q,
non repellatur à teſtimonio per notata in c. ſi qui teſtium, de
teſti. & 4. q. 3. in §. teſtes. tamen non facit eam plenam fidem
quam facit alius integer teſtis, vt eſt dictum. Præterea requi-
runtur duo teſtes probatæ vitæ & fidelis cõuerſationis, vt per
duos dicatur plenè probari. c. licèt vniuerſis. & ibi no. doct. de
teſti. ¶ Sed vltra dictum Andream producitur alius teſtis, ſci-
licet Iulianus, qui nedum eſt compater Bartholomæi, ſed etiã
10 ab antiquo ſibi coniunctus amicitia, vt † de dicta amicitia fa-
tetur Bartholomæus, quo caſu poſito q, non repelleretur à te-
ſtimonio, tamen ei non tantùm creditur quantũ alteri inte-
gro teſti, vt notat gl. in §. cogitandum. in verbo, teſtes, in fin. in
auth. de mona. & Pet. & Cy. qui ita voluit in l. eos. C. de teſti.
& Ioan. And. in addi. Spec. in ti. de teſte. §. 1. in additio. incipi.
vide quod ibi dixi &c. & Bald. in l. data opera. C. qui accuſa.
non poſſunt. ¶ Et poſito q, ſcd̃m Ange. in d. §. cogitandum. illi
dicantur amici, in quibus eſt vnum velle & nolle, vt notat gl.
in l. latæ. §. amicos. ff. de ver. ſigni. quæ referendo Tullium de
amicitia inquit eſſe vnum velle & idem nolle in rebus licitis
& honeſtis, tamen ſatis eſt quòd dictus Bartholomæus cõfeſ-
ſus eſt amicitiam ab antiquo inter ipſum & dictũ Andream:
quia eo ipſo q, hoc fatetur, videtur fateri ea adeſſe ſine quibus
amicitia ſtare non poteſt. l. 2. ff. de iuriſd. omnium iudic. l. ad
rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procura. & patet q, Ange.
loquitur de amicitia honeſta, de qua loquitur gloſſ. in dicta l.
latæ. §. amicos. allegata per eum. & tamen vult Ang. in dicto §.
cogitandum. poſt gloſ. quòd propter amicitiam minus ei cre-
datur, & licèt amicitia non ſit actus improbatus, imò appro-
batus, non per hoc ſequitur q, non ei minus credatur, nam ẽt
affinitas eſt actus, approbatus: & tamen propter affinitatem
teſtis redditur ſuſpectus, vt inquit Bal. in l. aut affinitate. ff. de
procura. & idem in alijs coniunctis coniunctione agnationis
vel cognationis. iuxra not. in l. etiam matris. ff. de prob. & per
Bart. in l. qui teſtamẽto. §. 1. ff. de teſta. & not. alij in l. parentes.
11 C. de teſti. cum ſuis concordan. ¶ Non obſtat † etiã in l. ſcien-
dum. ff. de vſur. & quod ibi not. Ang. quia illa. l. intelligitur in
teſte inſtrumentario, quia apparet ab vtraq; parte fuiſſe adhi-
bitus. ita intelligit Bald. in l. 2. C. de teſtibus. & in l. ſcripturas.
C. qui pot. in pig. hab. bene facit. l. ſi quis teſtib. C. de teſtibus.
& quod not. gloſſ. reputata ſingularis in §. & licèt. in ver. ſup-
plicijs. in auth. de teſtib. vbi teſtis qui aliàs non eſſet idoneus,
non repellitur ſi in inſtrumento fuit adhibitus à partibus, &
no. Inn. & alij in c. ex literis. de tranſa. & Bal. in l. parẽtes. præ-
allegata. & in l. ad teſtiũ. §. conditionem. ff. de teſtam. & Ang.
in l. 1. C. de teſta. & Sal. in l. quoniam. C. de hæreti. Deniq; ſatis
eſt quòd quamuis nõ repellatur à teſtimonio: tamen nõ pro-
12 bet vt integer teſtis, vt eſt dictum. ¶ † Nec põt dici q, hîc habi-
litas vnius teſtis ſuppleat defectum alterius: quia nullus eo-
rum eſt bene idoneus & integer. & etiam poſito quod vnus ex
eis poſſet etiam tollerari pro idoneo: tamen ſaltem qñ non eſt
valde dignus, non ſuppleret defectum alterius: quia imò re-
quireretur quòd eſſent teſtes plures quàm duo, vt ſic nume-
rus ſuppleret: vt per gloſſ. in l. 3. §. 1. in verb. numerus. ff. de te-
ſtib. & notat Iacob. Butr. in d. l. 3. in princip. & in d. l. parentes.
& Nico. de Neapo. in l. excuſatur. in prin. ff. de excuſa. tuto. &
Ioan. And. in addit. Specul. in tit. de noto. crimi. §. fama. in ad
dit. incip. à legato. ¶ Nec obſtat id quod notat Bal. in l. Impe-
rator. ff. de ſtatu hominum, dum dicit q, ſi duo fuerunt nota-
rij adhibiti, & vnus erat officio tabellionatus priuatus quòd
ſuſtinebitur inſtrumentum ex perſona alterius, ar. l. ſi quis ex
argentarijs. §. 1. ff. de edendo. quia reſpondeo quod poſito q,
dictum Baldi eſſet verum: illud procedit ex eo quod fides vniꝰ
tabellionis per ſe poterat ſufficere: ideo ibi vtile per inuti-
le non vitiatur, vt in propoſito probatur in l. 1. §. 1. ver. quid
enim ſi duo. ff. quod falſa tutor. author. ſecus in teſtibus: quia
ſemper requiruntur ſaltem duo. l. qui numerus. ff. de teſti. c. in
omni negotio. de teſtib. & idonei. d. c. licèt vniuerſis. ¶ Acce-
13 dit † ad probandam fidem dictorum teſtium: quia non veri-
ſimilia deponunt: tum quia non eſt veriſimile quod Cõſtan-
tius mutauerit voluntatem, cùm non præſumatur mutatio:
nec quod fratri petenti tm̃ vnam equam rñderit ſe donare e-
quam & domum & ortum, prout hæc deduxi in ↄſilio. ¶ Nec
dicat̃ qđ veriſimilius eſt quod magis voluerit legare fratri q̃
extraneo tanquam magis dilecto: quia rñdeo, quòd teſtes nõ
dñt quod legauerit, ſed prætendit Bartholomæus probatum
eſſe per dictos teſtes de donatione inter viuos, quæ non eſt ve-
riſimilis: quia nullus præſumitur donare in dubio. l. cũ de in-
debito. in prin. ff. de proba. c. ſuper hoc. de renun. l. ſi cum au-
rum. ff. de ſolu. ſed relinquere hæreditatem hæredibus non eſt
contra iuris præſumptionem, imò eſt alienatio neceſſaria. l. ex
hoc edicto. §. alienare. ff. de alien. iud. mut. cau. fact. ¶ Nec eſt
veriſimile, quod Conſtantius voluerit ſe inter viuos ſpoliare
ferè omni ſubſtantia ſua, & eandem dare fratri. l. præſes. cum
ſi. C. de

fi.C.de seruitu.& aqua. ¶ Vltimò extat defectus insinuationis requisitus ex forma statuti intra tempus vnius mensis, & aliter annullat ipso iure donationem, & licèt Bartholomæus obtinuerit rescriptũ, quod sibi terminus statuti ad insinuandum non curreret, eò quia de donatione per scripturam non cõstabat, nisi à die quo de donatione per scripturæ legitima documenta appareret, & tñ post examinationem & publicationem testium est elapsus mensis, & donatio nõ extitit insinua-
14 ta: vnde dico, q, per hoc est exclusus, pro hoc † allego glos. in l. fi.C. de edicto diui Adri.tollen. in verbo, depositionibus, quæ vult q, beneficium illius legis quod datur hæredi producenti scripturam testamenti non cancellatum habet locum etiam in hærede instituto in testamento nuncupatiuo condito coram testibus, de quo nulla fuit facta scriptura, dummodò testes illi fuerint recepti & publicati ad probandum testamentum, nam illa scriptura attestationum, sufficit, ac si fuisset fa-
* ctum instrumentum, & illam glos.* communiter ibi approbant doct.& dicit ibi Ang. illam esse singularem, & per eam
15 † infert c vnum quod dicit esse mirabile & singulare, scilicet
c q, si ex forma statuti instrumenta guarentigiata vel confessionata hñt executionẽ paratã, & cõtingat quod de debito non est factum instrm̃, sed tñ per testes probari potest debitũ, & quòd coram iudice debitor cõfessus fuit debitum: vel potest probari, quod notarius fecit debitori præceptum guarentigiæ, si fiat hmõi probatio per testes, & redigantur in scripturã: talis scriptura habebit dictam executionem paratam, & pro hoc etiam allegat notata per Inno. in c. fin. de fide instr. & illud dictum Ang. et approbaui legendo dictam.l.fi.q̃n essemus in casu, in quo non obstaret q, testes lite nõ contestata essent recepti, nec obstarent notata per Bar. in l. creditores. in 5.q.C. de pig. cum simil. Ex quibus concludo dictum Bartholomæum non posse se de iure ex prætensa illa donatione tueri. Alex. Tartag.

ADDITIO.

a ¶ Differentia. quòd vsurarius mentalis teneatur ad restitutionem, sed non simoniacus mentalis, tenent Vincen. Host. Io. And. Panor. in c. consuluit. de vsur. Henric. Bohic. in c. ciuitate, de vsu. gl. in c. fin. & ibi Card. Flor. de symò. Io. Andr. in mercu. peccatum. in fin. & ibi Phi. Fran. de reg. iur. in 6. Arch. c. si fœneraueris. 14. quæstio. 3. Pet. de Anch. rep. c. peccati venia. quæst. 1. in fi. de reg. iu. in 6. Laur. de Rodul. repe. d. c. consuluit. q. 3. Car. Flor. in clem. vnica. in princip. quæstione 25. de vsur. Archiepiscopi. Flor. par. 2. c. 7. §. 35. quòd non teneatur restituere parti, sed pauperibus verum vt dixi in tract. vsu. super. l. eos. C. de vsur. præfata differentia falsa est, & dicendũ quòd mera vsura mentalis, id est sola corrupta intentio siue illicita exactio, non obligat ad aliquam restitutionem, sed solùm ad pœnitentiam erga Deum, vt tenet Paul. de Leaza. clemen. 1. de vsuris. Ant. Bu. consi. 15. Occurrentibus. Card. Flo, c. consuluit. de vsuris Ricar. in 4. sent. dist. 15. q. 5. artic. 5. Sco. in eadẽ dist. Ang. Claua. in summa. ver. Restitutio ver. vsurari⁹. Gabr. in 4. sent. dist. 15. q. 11. dub. pen. summa Syluestri. versi. vsura. 6. q. 3.
b ¶ Ecclesiæ. Felin. c. ad audientiam. de rescript. & ita tenent *
* omnes canonistæ, exceptis Henric. Bohic. in c. 1. ne prælat. 6. suas. & Panor. in c. extirpandæ. Repet. §. qa verò. & fi. de præb. vbi dicunt (& bene) hoc non esse verum in habentibus administrationem sacramentorum vel clauiũ, vt tradit Tho. Aqui. secunda, secundæ. q. c. artic. 1. in fine. & omnes Theolo. & hoc esse de iure diuino immutabili prohibitum probat Gre. Nazanzenus, & habetur. 1. q. 1. c. qui studet.
c ¶ Infert. Hyppo. Marsi. sing. 484.

SVMMARIVM.

1 *Testis qui non scit plenè factum, non probat.*
2 *Testes varij non probant.*
3 *Testis non potest addere, nec detrahere primæ depositioni.*
4 *Testes plures singulares ratione loci non probant semiplenè.*
5 *Interrogari petens non videtur affirmare.*
6 *Laudum liquidum non potest exequi.*

CONSILIVM XCIIII.

VISO processu inter fratrem Nicolaum de Rasponis de Rauenna agentem & spectabilẽ equitem dominum Narinum de Rasponis se defendentem coram tribunali potestatis & capitanei Rauennæ, & visis literis præfati domini potestatis me requirentis, vt cõsulam quæ futuræ sint partes suæ in pronunciando: in dicta causa duo principaliter discernenda sunt. Vnum est: vtrum sit probata exceptio concordiæ opposita ꝑ parte dicti Narini. Secundò posito quòd non, vtrum debeat executioni mandari laudum seu sententia arbitrorum confirmata per iudicem, ad quem fuit pro parte dicti domini Narini reclamatum prout petitum est pro parte dicti Nicolai. ¶ Circa primum respondeo non esse legitimè probatum pro parte dicti Narini ex pluribus. Primò, quia pro parte dicti Narini deducitur, quòd in dicta concordia fuit conuentum, quod de terris quarum frater Nicolaus petebat dimidiam vigore laudi, deberent deduci primò & ante omnia per dictum Narinum certæ petiæ terrarum præscriptæ in certo folio chartæ, tunc lecto dicto Nicolao quæ dicebantur per ipsum Narinum non fuisse, nec esse de illis possessionibus, sed Rasponorum aliunde peruentas ad Ioannem Rasponum patrem dicti Narini, & tales terræ nõ debent poni, nec computari in mensura terrarum facienda pro exceptione laudi, & quod in summa & quantitate terrarum quæ debebat assignari dicto Nicolao deberent computari viginti sex tornaturæ quæ dicebantur venditæ per dictum Nicolaũ cuidam Zardino: & ad prædicta ꝓbandum sunt pro parte rei inducti & recepti tm̃ duo testes: scilicet Franciscus de Guidarellis & ser. Natalis de Bononia campsor, qui in multis peccant, propter quod non probant sufficienter, nam dictus Franciscus dicit se nõ recordari quod tempore concordij frater Nicolaus & domin⁹ Narinus cõuenerint quòd in quantitate terrarum, quæ debebant assignari Nicolao, deberent cõputari dictæ tornaturæ viginti sex, & sic ipse testis nescit plenè factũ cõcordiæ quo se habuerit, &
1 testis † qui plenè a nescit factum non probat, vt voluit gloss.
a not. in l. Lucius. in verbo, debeant. ff. de his qui notantur infa-
†1 mia. saltem cùm ista sit † pars substantialis ipsius concordiæ. Item circa contenta in illa parte concordiæ peccant etiam dicti testes: quia Natalis dicit quòd actum fuit in dicta concordia de petia terræ posita in tertia postea dicti folij deberet detrahi septem tornaturæ: sed alius testis. s. Franciscus asserendo contenta in capitulo esse vera, deponit in effectu fuisse actum quòd octo tornaturæ ex quatuordecim deberent deduci per dictum Narinum, tanquam illæ octo tornaturæ non fuerint cõmunes dictorum de Rasponis, sed acqsitæ aliunde ꝑ dictũ Ioannem: & sic testes prædicti ratione varietatis & contrarietatis non probant, l. qui falsa. ff. de testib. c. in nostra. cum ibi
2 plenè not. de testibus. † variant etiam dicti duo testes in loco: quia Franciscus dicit fuisse factam concordiam ad banchum Natalis: sed dictus Natalis in prima examinatione dicit quòd fuit in camera dñorum sapientiũ, ideo non probant, sicut dicimus de testibus Susannæ, 3. quæst. 9. nihilominus. & 25. q. 6. de parentela. & no. gl. & doc. in l. testium. C. de testi. & posito quod per multiplicationem actuum posset intelligi quòd vnus testis loquat̃ de cõcordia facta ad banchum Natalis, alius testis possit intelligi quod loquatur de eadem concordia repetita in camera sapientiũ vel cõtra, iuxta ea quæ habentur in c. cùm tu. de testi. & in c. nihilominus. cum gl. superius allega. tamen non per hoc probabunt: quia remanent omninò singulares. c. licèt causam. de proba. c. cùm dilecti. de elec. & in proposito. no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs. super vers. quid si vnus testis. ¶ In tm̃ quod nec etiam dicerentur semiplenè probare, vt not. signanter Sali. in d. l. testium. in 9. q. quia licèt ex diuersitate multiplicatione factorum testes iuuari possint ne in falsum incidant: tñ nihil probant: quia quod factũ ex illis, de quib. testes deponũt in iudicio sit deductũ, iudex ignorat scdm eũ. bñ facit quod not. Bal. in rub. de cõtro. inuest. & in l. vt iurisiurandi. C. de testi. in ver. deinde noto rationem &c. & in l. de quibus. ff. de legi. & Anto. de But. in c. cùm tu. in versi. vel secundò, &c. ¶ Non obstat etiam, si diceretur q, dictus Natalis in secunda examinatione facta super assertis capitulis tertiæ modulæ dixit q, dictũ concordium fuit factum primò ad banchum ipsius testis, & demũ etiam eodem modo in camera dominorum sapientium: quia
3 respondeo, † q, ipsemet testis ad instantiam dicti Narini secun
†2 do loco examinatus nõ potuit declarare † & addere primæ b
b examinationi circa ea quæ dependẽt à primo testificatu, ꝑut ipse fecit, vt est gl. no. in §. quia verò. in verbo, non habebit, in auth. de testi. q̃ est vbiq; ab omnib. approbata, & no. gl. in c. in præsentia.

præsentia. in verbo dubium, de prob. nec fuit restitutus in integrum Narinus saltem ad istud. s. q. ipsemet testis qui fuerat examinatus, potest repeti vel addere circa ea quæ primò testificatu dependebant, pôt r̃nderi, quòd vltra hoc dicti testes non probant ex alijs rationibus de quibus suprà dixi. ¶ Et per
4 prædicta † patet, dici non posse quod saltē semiplenè sit probatum concordiā, & debeat deferri Narino iur̃m in defectum semiplenæ probationis, iuxta id quod hr̃ in l. in bonæ fidei. C. de rebus cred. & in l. admonēdi. ff. de iureiu. & in c. fi. de iureiu. qa r̃ndeo q̃ dicti dūo testes inspecta prima examinatione sunt adeò singulares rōne loci q̃ non ꝓbant etiā semiplenè, vt apertè decidit Salic. in d. l. testiū. in 9. q. & alij quos suprà retuli: & non obstat declaratio & additio facta in secunda examinatione: quia non releuat, vt s̃ fuit ostensum. ¶ Præterea prout ꝯtinetur in scriptura producta pro parte dicti Narini sub die nona Octobris, ista est causa magna & magni valoris, in qua non venit deferendum iur̃m in defectum semiplenæ ꝓbationis, vt no. per gl. & doc. in d. l. admonendi. cū concor. s̃ alleg. & not. Spe. in ti. de iur. dela. ver. si autem sit & ēt testimonium alicuius ex dictis testibus non videtur integrum ꝓpter alios defectus de quibus s̃ dixi, ex quibus etiam vltra varietatem loci apparet eos adinuicem repugnare: igitur non est tractandum de delatione dicti iuramenti, quę locum non habet quomodocunq; aliquid diminuatur de fide testis, vt not. per gl. & doc. in l. 1. C. qui & aduer. quos. & in l. etiam matris, ff. de
5 prob. & per Bar. & alios in d. l. admonendi. ¶ Non ob. † etiam prædictis si dicat vt quod ex deductis in interrogatorijs dicti Nicolai vr̃ ipse fateri dictam concordiā factam esse prout opponitur & asseritur pro parte dicti Narini: quia hoc caret iuris veritate: quia ille qui petit interrogari, non vr̃ affirmare & confiteri: vt no. Cy. in l. 2. §. quod obseruati, versic. 4. quæro in quo differant &c. C. de iura. calum. & Spec. & Ioan. And. in ti. de positio. §. 4. circa princ. & Bar. & Bal. in l. 1. ff. de interroga.
6 actio: ¶ Circa † secundum dubium an attento q̃ non intelligatur esse legitimè probatum de dicta concordia, debeat dictum laudū in sententia eius cōfirmatoria executioni mandari stante statuto sub rub. de compromissis faciēdis &c. Breuiter r̃ndeo quod cùm dictum laudum non sit per se liquidū, nec etiam per probationes dicti Nicolai fuerit liquidatū, non
c potest executioni mandari, imò prius [c] debuit liquidari: quia aliter non obstante dicto statuto non meretur executionē, vt Bar. in l. 2. C. de sent. quæ sine cer. quant. & in l. proinde. §. notandum. ff. ad legem Aqui. & in l. 1. in prin. per ibi no. per glo. ff. de edendo. & in l. 1. in fi. ff. de leg. & Bal. in l 2. C. de execu. rei iud. & in l. cum testamento. in fi. C. de testa. manu. & Bal. in additio. Spec. in titul. de except. in fi. in 1. parte. bene facit l. fin. cum ibi. no. C. de compen. ¶ Quòd autem laudum ipsum non sit liquidum, patet: quia in laudo declarat q̃ ipsi arbitri adhærentes instrumento diuisionis factæ inter dictos de Rasponis rogato per ser. Franciscum de Fabris, laudant quòd terræ possesionis de Paradella & sancto Stephano tam laboratiuæ quàm pratiuæ & boschosæ quæ tpe dictæ diuisionis & ante tenebantur & posidebantur per dictos de Rasponis, & quæ erāt communes inter eos diuidantur hoc modo: quia Narin⁹ & eius frater habeat dimidiā integram dictarū terrarum, & q̃ omnes terræ prædictæ tentæ & possessæ per quamlibet dictarum partium debeant mensurari, & diuidi: vt s̃ firma manente diuisione iam facta de terris possessionis de Paradella inter quondam Ioannem prędictum & dictum Nicolaum, saluo q̃ si vna pars haberet plures terras quam altera de ipsius terris laboratorijs, debeat communicari inter eos, & diuidi æqualiter, vt s̃. & sic apparet, q̃ in dicto laudo non sunt appositi certi confines, nec etiā in dicto instrumento diuisionis, & per consequēs terræ non sunt certificatę & liquidatę. l. forma, in prin. ff. de cens. & l. si in rem. ff. de rei ven. meritò oportebat liquidari quæ erant illæ terræ de Paradella & sancto Stephano, quæ tenebantur & posidebantur tempore diuisionis & ante per dictos de Rasponis in dicto instrumento diuisionis nominatos vt communes, inter eos ritè fuit exceptum pro parte dicti Narini in scriptura producta sub dicta die nona Octobris. ¶ Ex quibus concludo partes iudicantis esse in pronunciando non esse pro parte dicti Narini probatum legitimè de concordia per eum allegata, & sibi non esse deferendum iur̃m in supplementum probationis, & dictum laudum seu sententiam eius confirmatoriam non esse exequendam tanquā non liquidatum, nec liquidatā, reseruato dicto fratri Nicolao iure liquidandi. Et vtranque partem ab expensis absoluere, quia vterq; est victus, & victor. Alex. Tartag.

ADDITIO.

a ¶ Plenè. suprà li. 3. cos. 33. nu. 21.
b ¶ Primæ. s̃ li. 2. cons. 222. num. 13.
c ¶ Prius. s̃. li. 5. cons. 236.

CONSILIVM XCV.

Lege s̃. eo. lib. cons. 41. quod hîc duplabatur.

Cons. 96. Lege s̃. lib 2. cons. 32. quod hîc duplabatur.

Cons. 97. Lege s̃. lib. 5. cons. 113. quod hîc duplabatur.

Cons. 98. Lege s̃. lib. 5. cons. 10. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Concessio generalis non extenditur ad personas odiosas.*
2 *Iudæi sunt ciues & vtuntur legibus loci etiam delinquendo, & non puniuntur maiori pœna quàm statuti loci.*
3 *Ciuis ex priuilegio cum clausula, in omnibus & per omnia, non differt à vero ciue, num. 6.*
7 *Immunitas concessa incolis extenditur ad Iudæos.*
9 *Adulterium cum nupta meretrice non est punibile.*
12 *Iudæi non subsunt ecclesiæ, nisi habeat iurisdictionem temporalem in loco, nec pro blasphemia puniuntur, nisi per iudicem secularem, num. 13.*
14 *Iudæi non sunt personæ odiosæ, nec possunt expelli sine causa, numero 15.*

CONSILIVM XCIX.

VISA inquisitione formata contra Abraham olim Angeli Hebræum ex eo quod carnaliter cognouit Benedictam Christianam vxorem Bartholomæi de Cultolinis: & visa eius cōfessione & statuto loci sub rubri. de pœna cōmittentis adulterium, in quo cautum est quod si quis adulteriū commiserit, in libris centum ꝯdemnet: & visis ēt decretis apostolicis maximè
1 Pij secundi, videretur prima †† consideratione dictū Hebræū
†1 esse pœna vltimi supplicij plectendū, & non in libris centū, vt statutū disponit: qa de iure cōi pœna maioris adulterantis est pœna vltimi supplicij. l. quamuis. la 2. C. de adulterijs. l. quis. l. ne quis. C. de Iudæ. & Insti. de publi. iudi. §. inter illa. & dicit Salice. in d. l. ne quis. quod licèt in muliere adulterante sit hodie correcta pœna iuris antiqui, quia hodie non est pœna vltimi supplicij, sed vt detrudatur in monasterium, secundum q̃d habetur in auth. sed hodie. C. de adulter. tamen illud in masculo non est immutatum: imò ipse punietur pœna capitali, vt ibi per eum, nec statutū videtur hoc casu attendendū: quia statuentes non videnẽ intellexisse de Iudæis, qui sunt de alio grege: qa nil ad nos de his quæ foris sunt, vt in ca. gaudemus,
2 de diuor. & 16. dist. qui syncera, & 2. quæst. 1. multa, & † quia in beneficijs generaliter concessis non videntur comprehendi personæ odiosæ, [a] vt l. Lucius Titius. ff. de leg. 2. quam ita
a not. summa tibi Iacob. de Are. & Bart. ergo dictum statutum reducens pœnam capitalem ad pœnam pecuniariam centū librarum, non debet comprehendere Iudæos, qui dicūtur personæ infames, & propterea ab omnibus honoribus, dignitatibus & officijs repelluntur. l. final. C. de Iudæis. 4. distinct. nulla. 17. q. 4. constituit. & tex. in d. l. fi. eos appellat insultantes fidei nr̃æ. ¶ Sed p̃missis nō obstantib. puto ꝯtrariā opinioē omninò veriorē. Et primò, qa statuta alicui⁹ ciuitatis, vel loci ibi seruari debent quòad imperium loci, sicut cessante statuto seruari debet ius ciuile Romanorū. l. oēs populi. ff. de iusti. & iur. & in §. oēs. cum §. seq. inst. de iur. nat. & 1. dist. ius ciuile. c.
3 ius Quiritū. † sed Iudæi dr̃ esse de eodē pp̃lo, & corpore ciuitatis quis nō sint de corpore sp̃uali. l. Christianis. C. de paganis sacrificijs & tēplis. & ita expresè dn̄t Mod. in c. Iudæi siue Saraceni. de Iudæ. qui pro hoc ēt allegant id quod hr̃ in auth. de quæstore, in prin. ibi dum text. dicit, ciuitas nostra populosa
†2 est turbis † diuersorū hominū, & quod per illū text. no. Bal. in c. 1. de for. fidel. & in titu. de pace Constan. in ver. nos Romanos. &

nos,& ex hoc inferunt q, statuta, quæ cōiter sunt per Italiam
disponentia quòd extantibus masculis fęminæ nō succedát:
b habeant locum étin Iudæis. b ¶ Pro hoc & secundò facit: qa
Iudæi existentes in locis in quibus seruatur ius ciuile Roma-
norum, dñt esse in populi Rom. quò ad hoc vt legibus illis vi-
uant. l. Iudæi Romano. C. de Iudæis,& not. in d. c. ius. Quiri-
tum,& plenè no. Inn. in c. quod super his, de voto. & Io. And.
in c. gaudemus, de diuor. vnde dicuntur habere in filios ius
patriæ potestatis, quæ est de iure Romanorum, vt not. glo. 28.
q. 1. Iudęorum. 26. q. dist. 1. c. ius Quiritū,& not. Bal. in l. nā &
ciuium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. firmat etiam hoc do.
* Card. in cle. 2. in vlt. q. de Iudæis,& est magis communis con
4 clusio, quicquid dixerit Archi. in d. ca. qui syncera, licèt† illi
qui non sunt subiecti imperio Romano, non habeát filios in
c patria c potestate, scđm gl. not. in §. 1. insti. de pat. pot. quę exē
plificat in Francigenis, quod reputat singulare Bal. in ca. 1. in
tit. an maritus succedat vxori in beneficium,& in c. 2. ad fi. de
fratr. de no. benefi. inuest. ergo quemadmodum quādo sunt
in loco, in quo seruant iura populi Romani, gaudēt & viuūt
legibus populi Romani, eadē ratione qñ sunt in alio populo
viuente alijs legibus debent ipsi hebræi viuere alijs legibus il
lius populi, vt d. l. omnes populi. ¶ Tertiò probatur: quia in
decreto apostolico Pij secundi in ver. & successiuè per dictā
vniuersitatem etiam dicta statuta dictæ vniuersitatis, scilicet
terrarum Centi,& plebis condita facta atq; seruata in suo ro-
bore permaneant: & quod etiam ipsæ vniuersitates quoties
eis visum fuerit illa congruè minuere, augere, mutare, & alia
statuta,& ordinationes facere possint, q omnia & singula in
violabiliter obseruari mandauit dictus Pontifex, dummodò
æqua, rationabilia, & vtilia sint vel fuerint mēsæ episcopi,&
ecclesiæ præfatæ dictarum vniuersitatum & officialium iuri-
sdictioni, non præiudicent: & per eundem episcopum con-
firmentur, etiam iuncto alio capitulo in eodem directo appo
sito incipiente, Iudæi etiam. In quo prouisum est q̊d Iudæi in
terris guardijs & districtu præfatis pro tempore morantes e-
xemptiōibus,& alijs præmissis omnibus & singulis in omni
bus,& per omnia prout terrigenæ, incolæ,& habitatores præ-
fati vtuntur & gaudēt statuto pariter gaudere possint,& gau
deant in futurum &c. Cùm ergo de statutis & eorum obser-
uantia superius facta esset mentio,& præsupponitur q, regu-
lariter quò ad homines dictarum terrarum pęna adulterij nō
est nisi centum liberarum Boñ. ergo ita esse debet in Hebræis
qui in præmissis in omnibus de quibus fit mētio, in dicto de-
5 creto, debent† in omnibus & per omnia haberi: quia impor-
tant q, nulla debet esset penitus differentia quò ad prædicta
inter dictos Iudæos, & dictos terrigenas,& omnes dictarum
terrarum. l. 2. §. furiosus. ff. de iure codic. scđm Ang. ibi, qui re-
putat illum tex. esse singulariter no. pro his qui sunt assumpti
in ciues Boñ. in omnibus & per omnia, quia illa verba impor
tabunt vt actiuè & passiuè habeāt omnia quæ habent veri ci-
ues,& idem in effectu vult Bart. in l. omnes populi, de iust. &
iure. in ver. sed pone, statuto cauetur q, nullus &c. quem etiā
sequitur Pe. de Anch. in repe. c. canonum statuta, de constitu.
in versi. secundo pone statuto cauetur,& sic videtur per dictū
decretū iuncto dicto statuto quòd sit decisus iste casus,& fa-
6 cit † ad hoc quod no. Bal. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. v-
bi re: illud quod ibi habetur, dixit q̊d si statutum disponit q,
si quis ostenderit ciuem, puniatur tali modo, debet intelligi
de vero & naturali ciue, non autem de eo qui ad ciuilitatem
est receptus per priuilegium, sicut secundum eum sunt Iudæi
in ciuitate Perusij, nisi in eorum priuilegio exprimeretur, q̊d
omnia statuta loquentia de ciuibus, vendicarent sibi locum
in personis Iudæorum. arg. l. 1. §. lex. Falcidia. ff. ad legem Fal-
7 cidiam. ¶ Quartò † pro hoc facit text. in l. spadonem. §. iam au
tem. ff. de excu. tu. & quod ibi per illum tex. inquit Bal. dicēs
†3 q, immunitas† concessa incolis certi loci extendit se ad Iu-
d dæos, d ita dicit se habuisse de facto. ¶ Accedit q, not. Ange. in
l. vtimur. ff. de sepul. viola. & vide Bart. in l. 1. ff. ad ledem Iul.
maie. vbi dicit quòd si alicui data est securitas pro se & so-
cijs quòd in ea † includeretur etiam Hebræus socius: quia
†4 8 † licitum est nobis cum Iudæis societatem habere atq; com-
mercium, vt patet in l. quicūque. C. de Iudæis, scđm eū,& me-
lius probatur, licèt ipse non allegetin c. expostulasti,& in cap.
& si Iudæos, de Iudæis, licet Bar. hoc indecisum reliquerit in

9 d. l. 1. ff. ad leg. Iul. ma. ¶ Et tantò † magis dicendum est præ
fatum hebræum nō esse maiori pęna afficiendum in casu no-
stro, in quo, vt verbo fertur, mulier ista quamuis coniugata
sit meretricio more viuit: quo casu scđm Bar. in l. quæ adulte-
rium. C. de adulterijs, non dicitur cum ea committi punibile
crimē adulterij, & vt etiam tenet Angel. ibi quò ad eum qui
habet coitum cum ea, per l. verùm. ff. de fur. & per dictam. l.
quæ adulterium, licèt dicat esse punibile quò ad ipsam mulie
rem,& ita loquatur glo. in d. l. quæ adulterium, probatur etiā
in l. si vxor, circa prin. & ibi no. Bart. ff. ad leg. Iul. de adulr. &
ita etiam no. Ang. in l. si ita ea. C. de adulterijs, vbi dicit quòd
etiam ita seruat cōsuetudo, scilicet quòd in accedente ad me-
retricem nuptam, non dicatur esse adulterium quò ad accedē
tem ad ipsam: licèt secus sit quò ad ipsam mulierem, hoc
etiam tenuit Sali. in d. l. si ea, referens Dyn. ita consuluisse &
probatur secundum eum in d. l. quæ adulteriū, in fine,& sta-
tutum prædictum etiam hoc dicit: quia excipit mulieres pu-
10 blicè se prostituentes,& † dicitur publicè se prostituere mere
trix, etiam si non resideat in lupanari, sed in quacunq; domo
stet pudori suo non parcens,& vnumquenque petentem cau
sa quæstus admittens, vt l. palam, in princ. & ibi not. ff. de ritu.
nup. & text. in capit. meretrices. 32. quæstio. 4. appellat illas
meretrices quarum turpitudo publicè venalis est,& tex. in c.
vidua. 34. distinc. dicit q, illa est meretrix, quæ multorum li-
bidini paret, & licèt non debeant Iudæi se immiscere cum
mulieribus Christianorum. cap. nonnullis, de Iudæis: tamen
non potest dici quod puniri debeant tales Iudæi tantum in-
quantum punirentur si cum muliere nupta,& nō meretrice
se immiscuissent, per ea quæ habentur in d. l. quæ adulteriū.
¶ Non obstant ea quæ fuerunt suprà in contrarium allega-
ta, videlicet id quod habetur in l. ne quis & in l. quamuis, prę
allega. quia respondeo quòd posito quòd esset verum quod
pœna in adulterio in masculo esset pœna vltimi simplicij, in
quo tamen multi contradicunt, vt per gloss. & doctor. in l. si
quis viduam. ff. de quæst. & in l. Claudius. ff. de his quibus vt
indi. & in d. l. quamuis, tamen quo ad casum nostrum dicen-
dum non est propter statutum & decretum apostolicum, vt
s̃. probaui. ¶ Nec obstat quod statutum non debeat intelli-
gi de hebræis: quia nihil ad nos de his quæ foris sunt,&c. Et
quia in generali dispositione non debent ɔprehendi personæ
odiosæ, qm̃ respondeo primo q, verba decreti prædicti tollūt
11 hoc dictum. † Secundo respondeo q, illud quod dicitur in d.
ca. gaudemus, cum si. q, nihil ad nos de his quæ foris sunt, in-
telligitur quoad spirituales pœnas: quia quoad illas ecclesia
non iudicat eos: cùm non sint de ecclesia non possunt excō-
municari, sed quoad alias pęnas sic. c. post miserabilem, de v-
sur. c. postulasti. de Iudæis. Item nihil ad nos de his quæ foris
sunt: quia non possunt precisè ad fidem compelli, sed volun-
tariè sunt inducendi. 15. di. ca. de Iudæis,& d. c. qui syncera, &
ita Hostien. in d. c. quod super his, de voto. & Host. in summa
12 in ti. de Iudæ. §. sed in quibus grauetur, ver. & sic licet. ¶ † Vel
posito q, non sint subiecti ecclesiæ, scilicet vbi ecclesia non
habet temporalem iurisdictionem: & ita procedat illa autho
ritas, nihil ad nos &c. tamen bene sunt subiecti principibus
habentibus iurisdictionem temporalem: quia tales Iudæos
punire possunt, vt d. ca. postulasti,& in clem. 1. eodem titu.&
no. Ioann. And. in cap. contra Christianos, de hære. in 6.& in
13 dicto cap. gaudemus,& latè † ponit Ioann. Calder. in consil.
2. sub titulo, de Iudæis, vbi examinat an pro delicto blasphe
miæ commisso per Iudæum spectet ad iudicem ecclesiasti-
cum, an solùm ad secularem inquirere, in clemen. 1. de Iu-
e dæis,& Pet. de Ancha. e in consilio 15. incipien. Videtur prima
* facie,& magis * communiter concludunt quod spectet ad
iudicem secularem, non ad ecclesiasticum, nisi quando secu-
laris esset negligens, vt d. cap. in nonnullis, cum si. quæ dispu-
14 tatio tamen hic non est necessaria: ideo eam omitto. ¶ † Nec
obstat quod Iudæi sunt personæ odiosæ,& quod cōsequentes
generalis dispositio fauorabilis non debeat ad eos extendi:
quia respondeo primo quod decretum prædictum tollit ob-
staculum non esse verum, quòd dicantur esse personæ odio-
sæ, vt patet in d. l. spadonem. §. iam autem,& quod ibi nota.
Bal. vbi per illum tex. dicit q, in humanis actibus Iudæi nobi
scum participant. Et quod Iudæus potest esse ꝓcurator Chri-
15 stiani, & interuenire pro eo in iudicio, hoc ēt patet, † quia vt
G elat

Ite concludit Old. in suo cs. 64. incip. Illa videtur &c. vbi cō
15 cludit q; princeps † absq; legitima causa pacificos Iudæos, Paganos, vel similes infideles expellere nō pōt de terris suis: qa imò tenet diligere eos inquātū sunt suę naturę participes, vt habet de pęni. dist. 2. charitas, in ver. nōnulli, & vers. seq. & expellere eos sine causa est ↄtra pcepta charitatis, ideo q; ex ista charitate tenet tpe necessitatis eis subuenire, & eleemosynas facere. 42. dist. quiescamus. 16. q. 1. si cupis. 86. dist. non satis, & qa scriptum est. Cælum cæli domino, terrā aūt dedit filijs hominū, & idē voluit Old. licet nō ita plenè in consi. 87. q; incipit. Quas no. an princeps. Et Ioā. And. in addit. Spe. in rub. de Iudæis. Bene facit tex. in l. Christianus, & quod ibi no. tradit. Bar. de sacrificijs paga. & templis. Ex quibus concludo dictū Hebræum non esse puniendum aliqua pęna vltra pęnam dicti statuti. Alex. Tarta.

ADDITIO.

a ¶ Odiose. Cal. consi. 8. de re iud. Cępol. caut. ciui. cōs. vlt. Ias. cōsi. 124. lib. 4. infrà, eo. consi. 213. nu. 4.

b ¶ Iudæis. s. eod. consi. 6. idem in casu huic simili. Alexā. infrà, lib. 7. consi. 13.

c ¶ Patriā. Alb. l. 3. C. de pat. pot. Alex. l. placet. ff. de aequ. hære. l. 1. §. hoc autem, ad Treb. Ioā. An. c. & si Iudæos. Iaso. l. frater à fratre, in lec. de condi. indeb. Benedic. rep. c. Raynutius, ver. si absque. lib. mortem 2. nu. 38. de testa. dixi in cōsu. Pari. §. 117.

d ¶ Iudæos. s. lib. 5. consi. 75.

e ¶ Anch. consi. 15. & in repe. c. ea quæ, de regu. iu. in 6. Gui. Papa decisi. Delph. q. 63.

CONSILIVM C.

¶ An si formata est inquisitio ↄtra patrem & filium, & contra patrem inquiritur vt contra comitatensem: an intelligatur etiam inquisitum contra filium vt comitatensem: Et an famulus sit idoneus testis pro domino, si tempore quo testificatur, non est famulus. Et an statutum loquēs de vulnerato habeat locum in vulnerante, cum modica sanguinis effusione: Respon. ad omnia affirmatiuè.

VISA inquisitione formatā ↄtra Mazonū Antoniū, & cæteros inquisitos, de offēsa lata ↄtra Carolū de Bergolinis, & statutis in materia loquētib. & visis subtilissimis dubitationib. curiæ inqrentis: mihi vr̄ q; illis non obstantibus procedat inquisitio, & dicti inquisiti non sint audiendi, nisi ad defensam personaliter compareant. ¶ Qm̄ primò non obstat non esse intentatam illam qualitatē: videlicet filios dicti Mazoni esse comitatiuos. ¶ Ad quod † ostendendum præsuppo
1 no, quod paria sunt dicere: Titius comitatiuus, & Titius de comitatu. l. sed & reprobari. §. amplius, cum gl. in verbo, Cumaneus. ff. de excusat. tut. cap. 1. de spon. c. significāte, de rescr. 86. dist. c. Florētinum. cū gl. & no. Bar. in l. 1. ff. ad municipa. & in l. 2. & in l. prouinciales. ff. de ver. sig. & in rub. ff. sol. mat. & in tractatu repræsa. in 7. qō. principali, & no. ēt Barto. in l. si possessor. §. ait senatus. ff. de peti. hær. allegat tex. in d. l. 1. ff. ad munici. & no. Bald. in auth. & omnino. C. ne vxor pro mari. in ver. sed hic dubitatur de alio &c. Et in l. siue possidetis. C. de proba. & in d. l. sed & reprobari, in princi. & in l. 1. ff. de tut. & cur. da. ab his. & Ang. in d. l. ciues. C. de appel. & An. de Bu. in prin. decretalium, sed in dicta inquisitiōe dicti filij Mazoni intelliguntur denominati, vt homines de terra Cedrichiæ comitatus Bononiæ, vt statim ōndam: ergo sunt denominati vt de comitatu, sed vt comitatenses. Quòd aūt † intelligantur
2 ita denominati ostendo: nam qn̄ qualitas est adiecta circa vnum intelligitur repetita in alio posito in eadem oratione cū copula, &, siue tractetur de augmēto, siue diminutiōe, & seu de fauore, vel non. l. Seiæ. §. Caio, cū ibi not. magistraliter per Bar. ff. de fundo instru. leg. no. Bal. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verb. obl. & in l. 4. §. eritq; differentia. ff. vi. bo. rap. Sed in dicta inquisitiōe denominatus ē Mazonus de terra Cedrichiæ comitatus Bononiæ, & in eadem oratione sunt denominati dicti Mazoni simpliciter, ergo intelligitur in psona eorum repetita illa qualitas. s. de terra Cedrichiæ comitatus Bononiæ, & licèt non sit ibi expressa copula: † tn̄ soluta
3 in dubio habet vim copulæ. l. triplici. & l. sæpe. & ibi Bartol. ff. de verbo. signi. Et maximè cum sumus in libello in quo latissima fit interpretatio pro libellante. l. si quis intentione. ff. de iudi. c. examinata, cum ibi notat. de iudi. ¶ Probatur & alia ratione: quia post denominationem filiorum dicti Mazoni, incontinenti denominatur in eadem oratione Meluzinº cū illa qualitate comitatus, & de dicta terra Cedrichiæ: sed ita
4 est † quod vbi post duas personas denominatas adijcitur aliqua qualitas, illa intelligitur referri pariter ad vtranque personam denominatā. l. mulieri & Titio. ff. de condit. & demō.
5 & ibi no. Dy. & Bar. ergo &c. ¶ Alia ratione † probatur: nam si pater est comitatensis, filius etiam quoad hoc iudicabitur comitatensis. Ita in terminis decidit Bart. in l. fin. §. penul. ibi dum dixit, fallit in casibus ibi nota. Not. quis est ille casus de comitatense &c. faciunt nota. in l. assumptio, in prin. eo. ti. & in c. fi. de seruis nō ordi. ergo eo ipso quod inquiritur ↄtra patrem, & comitatensem, intelligitur etiam quod inquisitio eadem formata contra filios intelligatur formata, & contra comitatenses. Et per hæc videtur satisfactum primæ dubitationi. ¶ Secunda est dubitatio, an posito q; illa qualitas sit intentata, testis ille examinatus pro offensa facta capitaneo sit ido-
6 neus testis, attento † quod erat capitanei famulus? ad hoc respondeo, q; est idoneus testis ad hoc, quia tempore quo deposuit, & testificatus fuit, nō erat famulus capitanei: quia debet
a attendi tempus quo testificatur [a] seu iurat. l. nomen. §. instrumentorum. ff. de verb. sig. & l. 3. §. lex. Iulia. cum ibi not. ff. de testi. vnde Bal. in l. 1. C. de epis. & cle. sequens Io. And. in c. 1. de verbo. sign. lib. 6. in nouella, dicit quòd si quis eo quia famulus erat alicuius, & aliquo modo prohibitus, cessabat prohibitio eo ipso quod accepit licentiam, vel sibi vltimò datam à dn̄o vel à se petitam, hoc idē vult Bal. & Sali. in l. etiam. C. de
7 testi. hoc idē † tenet ibi Ang. & Cy. nisi appareret q; in fraudē fuisset licentiatus famulus, quod quidem apparere diceretur si incontinenti, & non ex interuallo post licentiam redijt famulus cum eodem dn̄o. ar. l. si ventre. §. fi. ff. de priuileg. cre. & c. officij, de elec. secundum eos. ¶ Pro hac conclusione etiā est tex. & ibi hoc expressè firmat Bartol. in l. 1. §. idem Nummio Iuliano. ff. de quæstio. & Spe. & cla. Io. And. in titu. de teste. §. 1. ver. quid si olim fuit eius clericus, &c. Idem tenet Ioann. de Imo. in c. insinuante, de offi. deleg. & dominus Abb. Moder. in c. in literis, de restit. & sic apparet hanc esse * communem
* opi. nec inueni do. Io. de Imo. in d. c. in literis, contrarium tenere. Quinimò dicit Ioan. Andr. super dicto ver. quid si olim fuit eius clericus, etiam si adhuc esset familiaris, deberet eius dictum & testimonium recipi. quando aliter res probari non posset: vt quia agitur de eo quod factum sit in domo eius. l. consensu. C. de repud. c. veniens. el. 2. in fi. de testi. & iste est casus noster, vt ex narratis in inquisitione apparet, & per hæc satisfactum videtur secundę dubitationi. ¶ Nec obstat etiam id quod in 2. seu vltima dubitatione deducitur scilicet quòd per plures testes est probatum quòd filius dicti Mazonis non percussit nec vulnerauit capitaneum: quia ad hoc respōdeo. quòd posito quod ita esset, tamen talis probatio non releuat: quia infringitur authoritate prouisionis incipiēte, quoniam actio aliorum, & enorme est crimen homicidij &c. per quam prouisionem crimen homicidij etiam quando procedit ↄtra aliquē comitatiuum vulnerantem aliquem ciuem, nō possit recipi defensio vel probatio aliqua, ēt ex officio ad fauorem inquisiti, nisi inquisitus personaliter ↄparuerit, & steterit detentus, aliàs omnia sint nulla, & non potest ad hoc respōderi q; sit in casu nostro formata inquisitio de percussione & vulnere cū modica sanguinis effusione: qa dicta prouisio non facit mētionē de aliqua sanguinis effusione modica vel magna sed solum de comitatiuo vulnerante, sed ita est qd in inquisitione dr̄ q; vulnerauerit cū modica sanguinis effusiōe: nā potuit esse vulnus quāuis aliqua ex causa sanguinis effusio non
8 fuerit magna. † licèt ergo alibi de iure cōi habeamus q; modi
b ca [b] cutis scissura cū aliqua gutta sanguinis non dr̄ vulnus cū sanguinis effusione, iuxta no. per Bal. in l. si pretiū, circa principiū. C. de ædil. actio. & in l. 1. §. sciendum, in lec. antiq. ff. de ædil. edi. & no. in c. cū illorū, de sen. excō. p Ang. in l. si pignore. §. furē. ff. de fur. tn̄ dicta puisio nō reqrit ista. Quinimò ex forma statuti de pęna vulnerātis seu pcutientis aliquē, apparet q; comitatiuus offendēs cū armis ciuem Bononiæ vulnerando

rando eũ cũ ſanguinis effuſione, debet indiſtinctè puniri pœ
na ſtatuti, ſiue fuerit magna ſanguinis effuſio, ſiue modica.
hoc apparet ex fine illius ſtatuti, dũ dicit ꝙ ptãs poterit in q̊li-
bet caſuum prædictorum pœnas minuere ↄſiderata ↄditione
perſonarũ, paupertate delinquentiũ, ac ẽt qualitate criminis
arbitrio boni viri, & maximè ſi ex vulnere modicus ſanguis
exiuit, vel parua ſit cicatrix remãſura, vel paruũ ſi vulnus illa
tũ ſaluo q̃ in comitatiuis & terrarũ laboratorib. delinquẽtib.
ↄtra ciues. Si enim diceremus ꝙ ſtatutũ p̃dictũ puniens comi
tatiuũ vulnerantẽ cũ ſanguinis effuſiõe ciuẽ nõ ↄprehẽderet
vulnerantẽ cũ modica ſanguinis effuſiõe; ſequeretur ꝙ dicta
particula ſtatuti eſſet ſupuacua, q̃ interpretatio faciẽda nõ eſt.
l.ſi q[illegible]n prin.ff.de le.1.c.ſi Papa.de priui.in 6.Et dicta excep-
tio in qua dat̃ dictũ arbitriũ poteſtati in minuẽdo pœnas pp
modicã ſanguinis effuſiõẽ, declarat & firmat regulã in caſib.
in exceptiõe illa non ↄprehenſis, vt eſt caſus noſter.l.quæſitũ.
§.deniq;.ff.de fundo inſtruc.leg.l.nã ꝙ liquidę.§.fi.ff. de pe-
nu.leg.cũ ſim.Reliqua ſuppleat ſumma p̃ſtantia, & doctrina
dominorum iudicantium. Alex. Tarta.

ADDITIO.

a ¶ Teſtificatur.ſ.lib.1.conſi.5.num,9.
b ¶ Modica.ſ.lib.1.conſi.104.in fin.

CONSILIVM CI.

Lege.ſ.lib.3.conſi.70.quod hìc duplabatur.

EPITOME.

¶ In diuiſione inter Franciſcum & Chriſtophorũ & Tertium
fratres, actu eſt ꝙ in partẽ Chriſtophori cederet id in quo dñs
Malateſta eſſet erga eos debitor & alligatus quacũq; rõne vel
cã, ſiue in pecunia, ſiue in alia re, taliter ꝙ amodo dictꝰ Chri-
ſtophorꝰ poſsit dictas pecunias aut rẽ petere aut exigere cum
effectu à dicto dño, p̃fatus dñs nõ erat eis tpe diuiſionis obli-
gatus in aliq̊ ꝓpriè vel imꝓpriè, niſi ꝙ detinebat vel poſside-
bat quędã molendina ſpectantia ad dictos fratres, modo Frã
ciſcꝰ vult petere partẽ ſuã molẽdinorum. Rñ. Alex. ꝙ nõ põt,
ſed totũ ſpectat ad Chriſtophorũ, attẽto ꝙ diuidẽtes erãt mer
catores & iuris ignari, ꝙ ego verũ puto, ſi aliàs portio Chrõ-
phori nõ erat cæteris æqualis & acceſsione molendinorum re
ducat̃ ad æqualitatẽ; ſecus ſi aliàs erat æqualis; & hæc acceſsio
faceret notabilem inæqualitatẽ, argumento horũ quæ dixi.ſ.
lib.4.conſi.26.in fi.

CONSILIVM CII.

VIſo themate ſupraſcripto, & inſtrõ diuiſiõis, p̃
termiſsis argumẽtis nõ neceſſarijs, puto breui-
tor de iure ↄcludendũ, ꝙ Franciſcꝰ nihil petere
poſſet occaſione dictæ partis Molendinorũ, aut
eiꝰ pretij habiti ꝑ dictũ Chrõphorũ à p̃fato Ma-
gnifico & potenti dño Cæſenæ, ad quod oñdendum p̃ſuppo-
1 no, ꝙ † licèt ille qui põt ↄueniri actione reali, puta rei vendi-
catione quamuis ſtrictè & propriè non dicatur obligatus, in
ſti.de actio.§.1.tñ largè dr̃ obligatus, vt colligit̃ ex gloſ.in l. fi.
in glo.1.C.de compenſa. ibi dum gl.dicit, dr̃ eſſe in obligatio
†1 ne &c.† & illam ibi ad hoc ponderat Bal. & eſt etiã glo. inſtit.
de actio.in prin.in verbo, quod ſibi debetur, & ſi tu dicis etiã
ille qui põt conueniri rei vendicatione, põt largè dici debitor
vt inquit Bal. in l.pen.C.quod cum eo, & probatur in genera
li diffinitione actionis poſitæ inſti.de actio.in prin. & ibi hoc
ẽt expreſſè vult gl.in verbo, debetur, & probatur ẽt in l.credi-
tores, & ibi gl.1.ff.de verb. ſig. Dato quod ſtrictè non dicatur
debitor: vt l.Aurelius.§.Mæuia teſtõ, cum gl.ſing.ff.de li.leg.
quem ad hoc allegat Bal.in l.cum neceſsitatẽ.C.de fideicõ.&
in l.pactum, in 12.qõ.C. de collat. ¶ Modò ad propoſitum in
parte Chriſtophori fuit deductum illud in quo debitor obli-
gatus eſſet quacunque ratiõe vel cauſa Magnificus & potens
dñs.d.Malateſta nouellus dictis tribus fratribus ſiue illud de
bitũ conſiſteret in pecunia ſiue in alia re, vt patet ex verbis di-
2 cti inſtri diuiſionis ſ.in themate relatis, pondero † illa verba
obligatus, debitor quacunq; rõne vel cã, &c. nã iſta importãt,
vt comprehendatur ẽt cã, pp quam largè præfatus dominꝰ eſ
ſet debitor & obligatus, hoc probatur per no. per glo.no.in l.
2.in gl.parua, in verbo, quaslibet aliàs, iũcto tex.C.de quadr.
præſcri. quæ probat ꝙ licet aliàs appellatione actionis ꝓpriè
& ſtricto ſumpto vocabulo nõ veniat offm̃ iudicis.l. ꝙ ſi mi-
nor.§.fi.ff.de mino.l.actionum genera.ff.de act.& ob.c.fi. de
iudi.no.gl.& Dy.inſti.de act.in prin.& latè per Bart.in l.1.ff.
3 de iuriſ.om.iud.tñ attento † ꝙ largo ſumpto vocabulo appel
latione actionis venit officium iudicis.l. actionis verbo; & i-
bi gl.ff.de act.& oblig.l.pecuniæ.ff.de verb.ſig.& no.gl.1.par
ua.l.1.in prin.ff.de eden.ſi in aliqua diſpoſitione ſint iſta ver-
ba, videlicet alia qualibet actione, ſeu quacunque actione,
vel æquipollentia, comprehenditur officium iudicis q̊d lar-
go ſumpto vocabulo dr̃ actio: ita hr̃ in d.l.2.cum gl.C.de qua
drien.præſcr.hoc.n.operantur illa verba adiuncta. ¶ Sed ẽt vi
4 demus † ꝙ licèt ſi fiat ſimpl̃r mentio de parte alicuius rei, in-
telligatur propriè de parte dimidia.l.nomen filiarum.§.por-
tionis.ff.de ver. ſign.c.2.§.1.de deci.in 6.tñ fallit, niſi ſit addi-
tum illud verbum, aliqua parte ſeu quacũque parte, vt in clé.
1.cum gl.in verbo, aut earum parte, ſeu de fo.comp.ꝓbat̃ in l.
Gallus.§.in omnibus.ff.de li.& poſth.no.Bal.in c.1.§.1.in tit.
5 de ↄtrouer.inueſt. ¶ Pro hoc facit † & melius gl. reputata ſin-
gularis in l.cùm pęna.ff.de arbi.in gl.fin.quæ vult quod licèt
aliàs ſi mihi euincatur res per ſententiam arbitri, non poſſet
habere regreſſum de euictione ↄtra authorẽ meum mihi de e-
uictione obligatum.l.ſi dictum.§.ſi compromiſero.ff.de eui.
a tñ fallit [a] niſi promiſſum eſſet mihi de euictione qũocunque
euinceretur: nam tunc pp illam dictionẽ, qũocunq;, veniet
ẽt illa euictio, quæ aliàs de natura actus vel ſub promiſsione
de euictione non ↄprehenderetur, & no. hic Bal. & Mod.in l.
ſi domus.§.de euictione.ff.de leg.1.Ergo vr̃ quod illa verba,
quacunq; rõne vel cauſa, referantur ẽt ad rationem vel cau-
ſam inferentem præfatum Magnificum dñm eſſe ſaltẽ largè
obligatum & debitorem dictorum fratrum: & ſic operent̃ &
augeant plus, quàm ſi ſimpliciter dictum eſſet quod in partẽ
Chriſtophori cederet illud, in quo præfatus dñs eſſet obliga-
gatus & debitor fratribus antedictis, & per ↄñs ſi actione reali
poterat conueniri, hoc ſufficit. ¶ Accedat ad prædictorũ con-
firmationẽ: quia pręſupponitur quod dictus magnificus dñs
nõ reperitur aliquo modo propriè vel impropriè debitor di-
ctorum fratrum, niſi pro dictis molendinis & eorum occaſio
ne: ergo illa verba debent de neceſsitate ad iſtud referri.l.2.ff.
de liberis & poſthum.& l.fundus qui locatus.ff.de fund.in-
6 ſtru.& quod † in pulchra quæſtione not.Bal.in l.qui Romæ.
§.duo fratres, in ſexta quæſtione. ff. de verbor. obliga. vbi vo-
luit quòd in diuiſione facta inter duos fratres diuidentes
hæreditatem paternam fuit dictum quòd vnus remittebat
alteri omne ius quod habet vel habere ſperat in dictis rebus:
an illa verba ſufficiant, vt videatur in dictis rebus remiſſum
ius fideicommiſsi futuri deſcripti in teſtamento paterno &
dicit regulariter quòd non: quia illa verba generalia non re-
feruntur ad ius debitum vel debendum ex teſtamento, quã-
do non appareat de ſcientia teſtamenti & contẽtorum in eo.
l.de his.ff.de tranſact.l.1.§.1.ff.quemadmo.teſtam. aper.iun-
ctis notatis per gloſſ. in l. tres fratres. ff. de pact. fallit ſecun-
dum Bartol. niſi tempore diuiſionis nulla alia cauſa appa-
rebat ex qua diuidentes ſperarent aliquod aliud ius habere
in dictis rebus, niſi dicta cauſa fideicommiſsi futuri: qm̃ illud
b videbitur remiſſum [b] aç ſi † nominatim fuiſſet expreſſum,
†2 cum non eſſent plura iura allegat.dicta in l. 2. ff. de liberis &
7 poſthum. ¶ Benefacit † quod not. Bal. in l.liberti libertæq;.
C.de oper.lib.vbi quærit, quid ſi filia cedat oĩa iura quæ ipſa
habet ſuper bonis vel hæreditate patris: an videatur cedere
iura dotis maternæ habitæ per pactum iſtius filiæ: & dicere
vr̃ quod ſic, ſi dixit ſuper hæreditate: ſecus ſi dixit ſuꝑ bonis,
per no.per Bart.in l.vt iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff. de oper. libe.
hoc tñ limitat Bal. niſi nullum aliud ius haberet filia niſi do-
c tis: [c] quia tunc quantuncunq; dicat ꝙ cedit omnia iura, quæ
habet ſuper bonis patris, comprehendetur illud tale ius, ne
aliàs ceſsio reddat̃ nulla. alle. d. l. fundus qui locatus. ¶ Nec
ad hoc ob. ſi diceretur ꝙ potuerunt dicta verba referri ad af-
fictus ſeu ad reditus dictorum molendinorum, quos dare &
ſoluere debebat præfatus dñs: quia põt reſponderi primò q̊d
ad affictus non pñt referri dicta verba: quia nullus præceſſerat
cõtractus locationis, vel ſimilis cum expreſsione certæ mer-

cedis, vt requiritur, iuxta.l.2. ff. locat. & l. naturales.§.at cum
8 do.ff.de præscr.verb.& l.si olei.C. locati. † & p illam vnicã &
indiscretam prestationem certe quantitatis frumenti factam
dño dictorum molendinorũ non probať çcessio ad affictũ.l.
cùm de in rem vers.cum materia, & ibi not.Bart.ff.de vsur.&
no.gl.magna in fi.in l.2.C.de iure emphy.& Bar.in l.litibus.
per illum tex.C.de agri.& censi.lib.11.& in l.çpetit.C.de præ-
scri.30.anno.& Guliel. de Cu. & Ang.in l.malè agitur, & in l.
cùm notissimi.§.fi.eo.ti.& Bal.in l.1. C.de fideicõ. & Ang.in
l.qui aliena.in prin.ff.de acqui.hære.quinimò dubitant pfa-
ti doct.in dictis locis, an sufficeret ad inducendum probatio
nem locationis, si apparet q, longo tpe soluta esset certa mer-
ces pro fundo. ¶ Et si dicatur quod saltem dicta verba pos-
sunt referri ad fructus perceptos ex molendinis per dictũ do
minum, qui veniebant restituendi, iuxta.l.certũ.C.de rei vẽ-
di.& l.& ex diuerso.in prin.ff.eo.tit.cum ibi notatis: quia rñ-
deo q, fructus prædicti si extabant tempore diuisionis, non
debebantur iure obligationis, sed rei vendicatione peti pote-
rant sicut & ipsa molendina.l.mater.C. de condictione ex le
ge.& notatur per gl.& doc.in d.l.& ex diuerso.in prin.& ei q
9 allegaret † dictos fructus & reditus esse consumptos tempore
diuisionis, incumberet onus probandi çsumptionẽ, vt nota.
gl.in l.credito.§.si inter, in verbo negetur.ff.man.bene facit.
l.si creditor.C.de pignor.act.l. si quis ex argentarijs.§.fi.ff.de
eden.& quod ibi notant doc.& plene Bal. in l.ex persona.C.
10 de prob.& licet † tales reditus essent cõmisti, non per hoc dñr
consumpti, vt inquit, Bald.in l.2.C.de fructi.& lit.expen. ar-
gu.l.in naue Saufeli.ff.loc.facit.l.Pomp.scribit si frumẽtum
in prin.ff.de rei vendi.& sic ad dictos fructus, de quorum cõ
sumptione nõ appareret, non possent dicta verba referri ma-
gis quàm ad molendina: cum vtrunque rei vendicatione pe-
tendum esset, nec vnum magis erat debitum, q̃ aliud, & rei
appellatio de qua in dicto instrõ gñalis est ad omnia.l.1.ff.si
cer.pet.l.rei.ff.de verb.sig. vbi aũt probaret aduersarius fru-
ctus tunc fuisse consumptos: & tũc si mala fide fuerant çsum-
pti: adhuc veniebant in rei vendicatione, vt per gl.in d.l.ma-
la, si autem non male fide fuissent consumpti: tunc non veni-
rent petendi rei vendicatione, vt legitur & not.in d.l.mala.&
in d.l.ex diuerso, & tunc istud scdm fundamẽtum factam per
l.2.ff.de libe. & posth. cum alijs s̃.allegatis esset magis dubiũ,
& tunc tutius esset inniti primo fundamẽto facto in illis ver-
bis quacunque ratione &c. ¶ Fortificantur prædicta ex alijs
verbis dicti instrumenti eiusdem capituli quæ sunt ista vide-
licet, & ita & taliter q, amodò dictus Christophorus possit di
ctas pecunias aut rem petere & exigere cum effectu à præli-
11 bato domino &c.nam † illud verbum, petere, ppriè adapta-
tur ad actionem realem id est, rei vendicationem & similes.
l.actio in personam.ff.de act.& obl.l.pecuniæ.§.actionis ver-
bum.ff. de verbor. significatio. & puto equidem hanc verisi-
militer fuisse mentem ipsorum diuidentium sicut Deus est.
Præsertim cum dicti fratres sint mercatores, vt in instrõ dici-
tur, & istorum terminorum iuris sint ignari, quid enim intel-
liget idiota q, nõ dicať debitor, nec obligatus mihi ille qui rẽ
12 ad me iure dominij pertinentem possidet: vnde † verba pla-
d ta à vulgaribus [d] debent intelligi secundum quod accipiũtur
communiter à vulgaribus, vt no.gl.& doc.in l.stipulatio ista.
§.hæc quoque.ff.de ver.obl.vnde dicit Bal.in c.1.in princi.de
successio. feud. q, verba prolata à vulgaribus debent intelli-
gi grosso modo, non autem prout iuristæ accipiunt.allegat.l.
si cum ante, cum ibi no.per Cy.C.de donat.ante nup.& not.
13 † Bal.in ti.de pace constan.in verbo, vobis, vbi subdit q, om-
nis ille intellectus censetur extraneus, qui non sonat in auri-
bus vulgi.c.ex literis, de sponsal.& mens potius quàm rigor
verborum attendenda est.c.in his, & c.intelligentia, de verb.
significatio.l.3.C. de liber. præte. & vbi etiam probari posset
de communi vsu loquendi & intelligi, quòd ita tunc vigeret
in loco secundum praticam & formam traditam per Bartol.
in l.Labeo.ff.de supel.leg.& in l.2.C.de dignita.lib.10.& Bal.
in l.de quibus, ad finem. ff.de legit. & in l. 2. C.si aduer.rem
iudicat. tunc res esset absque omni scrupulo, per l.librorum.
§.quod tamen Cassius, versicul.quid ergo, cum gloss. in ver-
bo, continebantur.ff.de lega.3. & in præallegato.§.ex literis.
cum si.tamen nõ puto illud fore necessarium, vt patet ex iam
dictis.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fallit.s̃.lib.3.consi.4.nu.2.
b ¶ Remissum.idẽ.s̃.lib.2.cons.287.Franc.Rip.d.§.duo fratres,
nume.79.sed non puto verum, nisi se referant ad ius quod ha
bere poterant ex testamento paterno, cuius habebant notiti-
am.adde no.suprà, lib.4.cons.40.nu.3.
c ¶ Dotis.non puto verum in renunciatione gñali bonorũ pa-
ternorum: quia deducto ære alieno intelliguntur.sed bene si
ageretur de venditione certi fundi paterni, & si fieret renun-
ciatio ad remittendum hypothecas.
d ¶ Vulgaribus.s̃.lib.1.consi.9.

EPITOME.

¶ Alexander mediante summa.l.lib.cessit Gaspari oĩa iura & actiones personales & reales, quas habebat & hr̃e poterat in certa parte domus, q̃ possidebat çtra Bartholomæum & eius vxorem & omnes alios. Rñ.Alex.quòd hæc verba important venditionem fundi dictæ partis domus.

CONSILIVM. CIII.

QVONIAM abundè scriptũ & allegatũ est p fa-
mosissimum dñm s̃.cõsulentẽ: ideo paucis agã.
duo quidem videnť principaliter adduci posse
ad cõprobandum quod prima sententia in fa-
uorẽ ser.Gasparis lata fuerit recta, & per çñs in
causa appellationis sit confirmanda. Primum est illud quod
decidit Pe.& Cy.in l.1.C.de ali.iu.mu.causa fa.in 4.quæst.vbi
quærũt: nunquid domino possidenti & detinenti rem suam
1 detur rei vend.& dicunt † quod duplex est rei vẽdicatio, vna
causalis, alia formalis. Causalis est apud dominum rei, quãdo
rem possidet & detinet: quia causatur à domino, sed formalis
non est apud eum: quia illa exigit aduersarium detinentem
vel possidentem.d.l.1.& 2.C.vbi in rem ac.Simile dicimus in
vsufructu: nam quandiu ius percipiẽdi fructus est apud dñm
fundi, ipse dominus habet vsumfructum causalem: sed cum
alteri constituit vsumfructum, ille alius habet vsumfructum
formalem l.3.§.pen.& ibi glo.de vsufru.l. si cum test.§.si fun-
2 dum.ff.de excep.rei iudi.¶ † Et ex his decidunt, an ille qui le-
gat actiones suas videatur legare dñium seu rei vend.quã hẽt
pro rebus suis, quas ipsemet possidet & detinet, & cõcludunt
quod sic, per prædicta: & per hoc inducunt.l.quod in rerum.
§.1.ff.de leg.1.vbi testator legauit vsumfructum quem habet
in prædio alieno, & postea testator nanciscitur proprietatem
fundi, licèt extinguatur vsusfructus formalis, & efficiať cau-
salis: tñ dẽbitur legatorio.Idẽ tenuit Iac.Butr.in d.l.1.Idem ẽt
ibi tenet Ray.qui dicit verum est, q̊d non hẽt rei ven.actu: tñ
hẽt eã aptitudine: & ita dicit se saluare gl.in l.fi.C.de hrd. vel
ac.vẽdic.Idẽ no.Dy.in regula p possessore. in 4.qõ.de re iud.
in 6.& Iac.But.in d.l.fi.Idẽ tenet ibi & Ray. volens talem ces-
†1 sionẽ valere.¶ Pro hoc facit † quia videmus q, dñs manumit
tens seruũ tribuit libertatem & tñ illã libertatem quã tribuit
apud se nõ habuit.l.manumissiones.ff.de iust.& iu.itẽ p talẽ
actionem realem cessam vr̃ voluisse à se abdicare dñium & in
emptorẽ transferre, & sic cũ vult çñs, videať velle antecedens.
3 l.illud.ff.de acq.hær.l.ad rem mobilem.ff.de procu.Et † ideo
cum in cõtractibus debeat semper potius attendi mẽs q̃ ver-
ba, intantùm quod ẽt verba improprientur vt deseruiať men
ti.vt l.insulam.ff.de præscr.ver.c.çstitutus, de reli.do.ergo cũ
dictus venditor sciret se possidere rem, & per çñs sibi non cõ-
petere actionem in rem, cedendo ex causa venditionis actio-
nes reales & personales ad dictã rem, vr̃ sensisse de vẽditione
rei cum realem actionem actu cedere & vendere non potuis
set: vt dixi, & sic debent impropriari verba vt deseruiatur mẽ-
ti contrahentium, non enim est verisimile ser.Gasparem eme
re voluisse actionem, quæ euidenter inutilis erat.l.cũ deinde
4 bito.in prin.ff.de proba.& quia cum † peccatum fuerit in ma
teria: quia realis actio cessa fuit ad rem quam possidebat ce-
dens, si nõ valet actus eo modo quo agit, debet valere eo mo-
do quo valere põt, & sic in vim venditionis fundi, l.si vnus.§.
si acceptilatio.ff.de pac.l.an inutilis, in princi.& ibi no.ff.de
accep.& semper debet fieri interpretatio quòd actus valeat.
l.quoties in stipulationibus, de verbo.ob.c.abbate, de verbo.
sig.& tantò magis procederent prædicta, si probaretur quòd
pretium

pretiū. i. quantitas dictarum librarum quinquaginta erat æ-
quum pretium pro valore dictæ domus cum qualitatib. cum
5 quib. facta eſt vēditio, hoc probat̃ ex his quæ no. per † glo. in l.
ſemper in ſtipulationibus. ff. de reg. iu. cum gl. in l. 1. §. 1. ff. de ſu
a perfi. vbi ex quātitate pretij [a] dignoſcitur vnus çtractus ab a-
lio: an quātitas pretij facit vt videatur eſſe deductum in çtractu
aliquid plus: vt no. Bal. in l. emptorem. C. loc. in ver. Item quæ
ro in comitatu &c. per nota. per gloſſ. in d. l. 1. §. 1. ff. de ſuperfi.
¶ Et per hoc poſſet † rñderi ad id quod no. Bald. in l. 1. C. de all.
iu. mu. cā. fact. vbi tenet quod qui legat. actiones, nō vr̃ legare
fundum ſuum, quem poſsidet; quia dico quod illud poſſet ꝓ-
cedere, vbi legaret in genere actiones: vnde verba tunc debent
accipi in proprio & potentiori ſignificato, iuxta. l. legatis ſer-
uis. ff. de legat. 2. l. hoc legatum. ff. de legat. 3. l. 2. §. hæc verba.
cum noat. ff. de neg. geſt. l. 1. §. fi. ff. ſi ager vectig. ſed in caſu nr̃o
fuit facta in ſpecie ceſsio actionis realis ad domum: vnde cum
tunc ſi diceremus non videri translatum & venditum eſſe do-
minium ſeu quaſi dominium, ſed ſola actio realis prout eſt in
actu, nihil cenſeretur eſſe venditum, & actus nihil operaretur
quod vr̃ eſſe çtra mentē partium, cum in dubio debet fieri in-
terpretatio, vt actus valeat & aliquid operetur. l. ſi qñ, de lega.
1. c. ſi Papa, de priui. in 6. vnde vr̃ debere impropriari verba iſto
caſu vt deſeruiatur menti contrahentium, vt ſuperius proba-
ui, facit l. fundus qui locatus. ff. de fund. inſtructo. ¶ Præterea
efficacius probatur: nam in dicto inſtr̃o dicitur ꝙ Alexander
ex cauſa venditionis dedit, ceſsit, & tranſtulit omnia iura &
actiones perſonales & reales, quæ & quas habet in parte dictæ
domus &c. çſiderandum eſt ꝙ nòn ſolum tranſtulit actiones
ſed ēt quæ iura habebat in dicta parte domus; ſed cui dubium
quòd Alexander qui habebat dominium vel quaſi vigore titu
li paterni in dicta re dicebatur habere ius in dicta re: quia
7 † dominium eſt ius, vt patet ex diffinitione dominij, quam po
nit Bar. & doct. in l. ſi quis 6. §. differentia. ff. de acquir. poſſ. &
Bal. in l. fœminæ. §. fi. C. de ſecun. nup. & Ang. in l. 1. in prin. ff.
de acquir. poſ. vnde ſi translatum eſt dñium, ſequitur ꝙ ille a-
ctiones perſonales reales ceſſæ non ſunt principaliter in con-
tractu. ſed in çñtia ſeu acceſſoriè, vt probatur in l. per diuerſas,
in verſic. exceptis. C. man. & expreſsè cauetur in ſtatuto. ¶ Et
per prædicta patet dictum ſtatutum non obſtare pluribus ra-
tionibus, primò quia ille qui cedit actionem realem in re ſua
quam poſsidet, dicitur potius transferre dominum rei quam
cedere actiones ſcd̃m Petrum Cy. & alios, quorum opinio ſu-
ſtentabilis eſt in caſu noſtro, vt probaui, item quia ſtatutum
non prohibet venditionem rerum corporalium, & ſic transla-
tionem dominij, imò expreſſe permittit illam, & eo caſu etiā
permittit ceſsionem actionum: quia videretur tunc cedi actio
principaliter, & per hoc patet ꝙ ſtatutum in princi. dum dixit
ꝙ nullus poſsit cedere aliqua iura & actiones &c. nō ſenſit de
translatione dñij rerum mobilium vel immobilium, ſed de
alijs iuribus à dñio vel quaſi, patet quia ſtatutū permittit ven-
ditionem & donationem fieri poſſe, per quam transfert̃ dñiū
vel quaſi. l. ex empto. in prin. & l. clauibus, de çtrah. emp. l. ſena
tus. §. donatio. de dona. cā mor. l. in ædibus. §. fi. ff. de don. cū er-
go Alexander transferendo iura ſibi competentia in dicta re
videat̃ ēt transferre dñium ſeu quaſi dñium quod apud eum
erat: quia appellatur ius: ergo ſequitur quod iſta talis transla-
tio non eſt prohibita à ſtatuto. ¶ Nec ad hoc obſt. ſi diceremus
ꝙ in inſtr̃o Alexander ceſsit actiones & iura, quæ & quas ha-
bet habebat, & habere poterat in dicta parte dom⁹ çtra Bartho
lomæum & eius vxorem & oēs alios ab ipſo Bartholomæo ha-
bentes vel habituros cauſam vel aliter qualitercunque &c. ſed
Alexander non habebat ius dicti dñij çtra Bartholomæum vel
çtra aliū: quia dñium erat apud ipſum Alexandrum: ergo non
debet intelligi de iure dominij: ſed de alijs iuribus & actioni-
bus. & quæ exercere potuiſſet Alexander çtra aliū: quia vbi v-
na determinatio refertur ad plura, debet ſic intelligi, vt illa
omnia æqualiter determinet. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup.
l. quamuis & l. hæreditatis. C. de impu. & ali. ſub. quia reſpon-
deo quod illa verba, vel aliter qualitercunque &c. tollunt ar-
gumentum: quia Alexander tranſtulit dicta iura, & actiones,
quæ & quas haberet in dicta re çtra prædictos vel aliter quali-
tercunque: & ſic voluit transferre non ſolum iura quæ habe-
ret in dictā re çtra alium, ſed etiam iura quæ haberet in dicta
re qualitercunq;, & ſic etiam iura quæ non competebant con-
8 tra alium, qui. n. vtit̃ dictione illa, † qualitercūq; nihil vide-
tur excludere velle. l. ait prætor, in prin. ff. de mino. ¶ Præterea
animaduertendum eſt circa illa verba, hr̃e poterat, nā eſto ꝙ il
le qui cedit actionem in rē, quam ipſe poſsidet & detinet, non
diceretur poſſe transferre ius aliquod retenta op. gl. in d. l. fi. C.
9 de hær. vel act. ven. tñ fallit, vbi verba ſunt apta çprehendere fu
turū: vt ibi gl. ſed illud † verbum, hr̃e poterat, trahitur ēt ad fu
turum, vt l. ſi ita quis in teſtamento, in prin. ff. de leg. 2. quia eſt
extenſiuū, vt ibi, ergo licet Alexander poſsideret, non impedit̃
actus: ſuperiora fundamenta ſunt tñ magis tuta: ideo illis adhę
reo. ¶ Secundò principaliter pōdero ꝙ ſer. Gaſpar vigore dicti
tituli poſſeſsionē apprehēdit dictę rei anteq̃ dictus Dñicus di-
ctā poſſeſsionē occuparet, vnde nullitas tituli non impedit ac-
quiſitionē poſſeſsionis ſer. Gaſparis: vt l. 1. §. ſi vir. & ibi notant
oēs. ff. de acq. poſ. & latè Bal. in l. nō dubiū. in 10. op. C. de legi.
& in terminis noſtris decidit Bal. in l. 2. in fi. de iur. om. iu. vbi
10 inquit, † ꝙ ſi per ſtatutum prohibētur poſſeſsiones alienari in
non ſubiecto, ſi non ſubiecto traditur poſſeſsio transfertur in
eum poſſeſsio, per d. l. 1. §. ſi vir. quinimò dato ꝙ iſta poſſeſsio
apud ſer. Gaſparem fuiſſet iniuſtiſsima; tñ quia eam non reco-
gnoſcebat ab ipſo dñico qui eſt iunior poſſeſſor vel occupator,
de neceſsitate habet ſuccumbere Dominicus in iſto iudicio
poſſeſſorio vel retinendæ vel recuperandæ. l. 1. §. fin. cum. l. ſeq.
ff. vti. poſ. in c. in literis, de reſt. ſpo. l. ſi quis à ſe fundum. C. ad. l.
Iuliam de vi. & ſic infertur partes domini iudicantis eſſe in pro
nunciando bene iudicatum & malè appellatum, etiā ſi dicta
ceſsio nulla fuiſſet ſtante iſto vltimò fundamento, ꝙ eſt indu-
bitatum. Laus deo. Alex.

ADDITIO.

[a] ¶ Pretij. s̃. lib. 4. conſi. 26. in fin.

SVMMARIVM.

1 Res & pœna & intereſſe ſimul peti poſſunt.
3 Eccleſia & ciuitas non habent tacitam hypothecam.

CONSILIVM CIIII.

PLVRA ſup his dubitationib. q̃ ex themate ſuprà
ſcripto eliciunt̃, elegāter ſcripta & allegata ſunt
ꝑ eximios iuris doctores dños s̃. çſulentes, vide-
licet dños Guidonē Antoniū de Veſputijs, & An
gelū de Nicolinis dudū acutiſsimos diſcipulos
meos, & requiſitus vt in paucis dicā, quid ſentio. Et circa pri-
mā dubitationē qua q̃ritur, an obſtet exceptio cumulationis,
quia opponit̃ pro parte dicti Nicolai ꝙ non potuit dña Bene-
dicta in eadem petitione deducere & cumulare ꝙ det dictam
petiam terræ in ſolutum pro dote & pro intereſſe ratione dotis
non reſtitutæ debito tpe & pro expenſis, in quib. fuerat condē
natus dictus Nicolaus in præcedenti iudicio, in quo fuit pro-
nunciatū dictā Benedictam hr̃e meliora & potiora iura. Rñ-
deo hmōi exceptionē non obſtare, hoc probatur primò per ea
quæ tradunt̃ per Bald. in l. 3. per illum tex. C. de re iudi. vbi q̃rit
1 † an poſsit res & pęna † accumulari eodē libello, & rñdet, aut
†1 veniunt vna & eadem actione: & tunc non eſt propriè cumu-
latio: exemplum eſt qñ agitur actione vi bono. raptorum: nā
in quadruplo ineſt ſimplum. l. 1. ff. vi. bo. rap. iuncta l. hoc edi-
cto. §. fin. cum ſi. ff. de pub. aut plurib. actionibus petuntur: &
tunc aut à principio ſimul petuntur in eodē libello, & auditur
agens: vt in d. l. 3. quia non pōt aſsignari rō quare prius proce
datur in vna quàm in alia: ſed ſi intentaretur vna poſtea alte-
ra in diuerſis libellis: tunc poſſet opponi exceptio cumulatio-
a nē impediens, [a] ſcd̃m eū, vñ cum in propoſito ſint ſimul in eo-
dem libello omnia deducta, procedit iudiciū in caſu iſto ſicut
in illo, nam hic rōne moræ venit dictum intereſſe ſicut in caſu
dictæ. l. 2. ratione furti veniebat pœna: & fur & moroſus à pari
procedunt. l. inter ſtipulantē. §. pe. ff. de ver. ob. hoc ēt bene iu-
uatur ex diſpoſitione ſtatutorum volentium in hmōi cauſis ꝓ
cedi ſine figura iudicij, vt bene fuit deductum per dñm primo
conſulentem: ideo quò ad hoc latius non dico: quia vltimum
2 fundamentū vr̃ tutiſsimū, ideo illi adhæreo. Circa † ſcd̃m du
bium quo q̃ritur, an obſtet exceptio melioramentorum refi-
ciendorū, dico ꝙ ſtante q̃d fructus percepti fuerunt ꝑ dictum
Nicolaū, vt in themate narrat̃, ꝙ pro rata fructuū cōfundun-

tur expensæ factæ in melioramentis, quatenus de ipsis melioramentis seu sumptibus & earū quantitate legitimè cstaret. l. sumptus, & l. emptor. in prin. ff. de rei ven. l. super empti. C. de euic. & quantū ad hoc vltra non scribo: quia scriptū est satis p dños primò csulētes. ¶ Quantū verò ad tertiū dubiū, quo qritur, an obstet exceptio cessionis habitæ p dictū Nicolaū ab asserto syndico monasterij fratrū minorū, q monasteriū prætēdebat hre añiorē hypothecā in dicta petia terrę vigore legati ei facti in testamēto dicti comitis Roberti de Baptisolie de anno 1400. plura adducta sunt egregiè per pfatos csultores: sed vnū adijciā, vtq esse tutissimū ad dictā cessionē excludēdā: qa si q hypothecā habebat dicta ecclesia, erat hypotheca tacita, q hēt regulariter qlibet legatari9 p quantitate sibi legata. l. 1. & 2. C. cō. de le. l. fi. C. de sac. san. ecc. sed ita est q hypotheca q hēt dicta Benedicta pro dote præfertur cuilibet tacitæ hypothecę

3 ēt añiori in tpe. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. & ibi no. † nec in hoc est æquè priuilegiata eccl'ia, nā licet cā fiscalis & cā dotis quò ad tacitam hypothecā paribus passibus ambulent: & qui eorū est prior tpe pferatur alteri. l. quis. C. de priuil. fis. tñ

b nō sic est in eccl'ia: qa sicut ciuitas[b] nō hēt tacitā hypothecā à iure, vt l. simile. ff. de munic. no. gl. & doc. in l. 2. C. in qui. cau. pig. taci. ctrah. ita nec ecclesia hēt priuilegiū concessum fisco sed à pari pcedit cum ciuitate, & iō nec tacitā hypothecā habet ecclesia in casibus in quibus priuatus nō haberet: nec ipsam hēt priuilegiatā: quia vtič iure ciuitatis, ita voluit Bal. in l. fi. C. de sac. san. ecc. in vers. vlterius quæro vtrū ciuitas &c. & Bal. in ru. C. de priui. fisci. Sequič ergo q dicta Bñdicta in sua hypotheca ēt si esset tātùm tacita, debet in dicta petia terræ pferri dictę ecclesię & habenti causam ab ea. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Impediens, sed remedium est q petatur augendo cōclusiones in eadem instantia & per eadem media in ea deducta, iuxta no. in l. edita. C. de eden. & ita practicatur.

b ¶ Ciuitas. tex. in l. 2. C. de iure recip. lib. 11. gl. pen. 2. ff. de priui. credi. Alexan. l. 1. §. si hæres, in fin. ff. ad Treb. patet ēt epistola Traiani ad Pli. 2. quæ incipit. Quo iure. lib. 1. epistolarum.

SVMMARIVM.

1 *Clausula generalis tantum operatur quò ad genus, quantum specialis quò ad speciem.*

2 *Et si quid plus valet in modica vel magna quantitate donat, excludit beneficium. l. 2. C. de rescind. vendi.*

CONSILIVM CV.

PONDERATIS verbis instri vēditiōis factę p illustrē & excelsum principē Nicolaū Marchionē Estēsem: magnifico equiti domino Nāni de scortijs, de plurib. prædijs & terris positis in diuersis fundis & locis ibidē specificatis cum gñali cl'a infra scripta videlicet. Et gñaliter idē dñs Marchio vendidor dedit, vēdidit, & tradidit dicto dño Nanni psenti & ementi vt s. oēs alias & singulas terras aratorias, pratiuas vineas vineatas, pasculiuas & valiuas, ac boschiuas, & sclapiuas cuiuscunq; materiei & qualitatis existentis in dictis fundis, & ad ipsum dñm Marchionē spectantes & ptinentes: & si in psenti instro appositæ & specificatæ non sint, si quas esse ctingat de iure pfati dñi venditoris, quas voluerunt dictæ partes pro expressis & specificatis hēri, & quæriť an vigore dictæ cl'æ gñalis intelliganť dñs Nānes pdictus, & successiuè ei9 hrdes hre titulū emptiōis in petijs terrarū positis in dictis fundis, quis ipsæ petiæ terrarum non fuerint aliter specificatæ: dummodo aliter cstet q tpe dicti ctract9 erant de iure dicti dñi Marchionis, & ad eū pertinebant, & meo iudicio casus iste nō hēt dubiū, & pculdubio est cōcludendū q sic, prout ēt fuit egregiè conclusum & allegatum per aduocatū dictorū hæredū in

1 allegationib. mihi exhibitis, nam † idem opari debet cl'a gñlis quò ad genus, seu quò ad nō specificata, q operatur cl'a spālis quò ad spēm. l. si duo, in fi. ff. de admi. tut. l. oēs. C. de pscri. 30. anno. ergo dicta cl'a gñalis quò ad oēs petias terrarum non specificatas & existētes de iure dicti venditoris tribuit titulū sicuti in alijs specificatis tribuit titulus p spālem expssionē benefacit tex. in l. legaui. ff. de lib. le. & in l. si nō designata. C. de fal. cā adiec. leg. & l. si sic. §. 1. ff. de le. 1. & ibi no. Dy. & Bart. & Bal. & expssi9 no. Spe. in ti. de loc. nūc aliqua ver. quinquagesimo octauo, & ēt probaťin l. q si in vend. cū trib. seq. ff. de

2 hær. vel acti. vē. & ibi hoc specificè determinat Bal. in lectu. an

†1 tiq. bene facit † id q dicimus de eo qui ccedit castrū cū ptinentijs, vel castrū & oīa iura quæ ibi ccedēs hēbat, nā licèt nō sint specificatę ptinentię vel iura; tñ veniunt illa q de iure vel ex csuetudine erāt castro assignata: vel iura, q ibi ccedens hēbat, vt declarat Bal. in c. 1. de capit. qui curia vē. &c. per ibi no. per gl. & Bal. in l. à pcuratore. C. man. & Io. de Im. in l. 3. in fi. principij. ff. de acq. pos. iūctis notatis p Inn. in c. cū ad sedem. de resti. spo. ¶ Nec est attendendū, an pfatus dñs Marchio spāliter statuerit an ignorauerit se in dictis fundis alias terras hre: qa satis est q in gñe de eis cogitauit. s. q esse poterat q ibi alias terras haberet, vt clarè patet ex dictis verbis instri: & talis in gñe cogitatio operaťidē ac si disponēs specificam habuisset scientiā. l. qui militari. ff. de testa. mil. sub ptextu specierū, & ibi no

3 ta. Cy. Bar. & alij. C. de transac. ¶ Nec † puto rescindi posse dictā venditionē prætextu modicitatis pretij, ēt si propter cprehensionem dictarū terrarū non specificatarū appareret venditorē esse enormiter damnificatū, & hoc pp vim alterius cl'æ in dicto instro appositæ, dū in eo dr, & si dictæ res vēditæ nūc plus valeāt vel in futurū plus valuerint in magna vel modica quantitate, totū illud plus quātuncūq; fuerit dict9 dñs Marchio venditor titulo puræ simplicis & irreuocabilis donationis inter viuos dedit & donauit, & pactū de non petēdo fecit

a &c. vt declarat notabiliter Bar.[a] & alij post eū in l. si qs cū aliter, ad fi. ff. de verb. obl. doc. in l. 2. C. de rescin. ven. & maximè Bal. ibi in 7. q. & doc. in c. pe. de emp. & ven. cū suis cçordātijs de quib. in locis pallegatis. ¶ Nec superi9 dictis obstāt ea q habenť in l. loc9, ff. de acq. pos. & in l. emptor fundi. ff. pemp. vbi si trado tibi qcquid iuris in tali fundo habeo, & dicti iuris ig-

†2 norātia habeat, nihil cēseť esse traditū † adeò q possessio necp

4 scriptio vigore dicti tituli locum habeat: qa † rñdeo q ibi hoc ideo est: qa erat ibi incertitudo rōne loci & quotæ, quæ incertitudo impedit possidere. l. 3. §. incertū. ff. de acq. pos. l. si fur. §. fi. ff. de vsusc. & p cñs impedit vsuscapionem, q sine possessione non pcedit, vt in dictis iurib. & l. sine possessione. ff. de vsusc. sed facta declaratiōe & certioratione de iure dicti ccedentis: tunc cessat incertitudo, & sic cessat impedimentū possidendi: meritò poterit res retineri ac possideri & dominiū vigore dicti tituli non impedieť quò ad dictum dñm Nannum seu ad hrdes, & istud est q voluit Spe. & doc. in locis suprà allegatis, per iura superius allegata. Alex. Tartagnus.

ADDITIO.

a ¶ Bar. & * cōiter sequunť vt Fabian9 tractatu emp. & ven. q. 8. * prin. q. 4. Panta. rep. d. l. 2. exten. 15. sed veriorē puto opi. Paul. d. l. si qs cū aliter. Bal. l. cum filius, §. pater, de legat. 2. q necilla clausula generalis intelligatur de tanta læsione nisi pbetur venditorem sciuisse, fa. not. suprà, eodem consi. 1.

EPITOME.

¶ Refert an concessio incipiat à mensura, & nō venit plus: an à corpe, & falsa demonstrō mensuræ minoris non restringit.

CONSILIVM CVI.

VISO processu agitato sup causa & lite vertente inter Andræam Budenium de Bagnacauallo ex parte vna, & Raynerīū Guarinū ex altera, attenta intricatione & inuolutione processus agitati super præcepto facto dicto Raynerio p executione sniě latę per dominū capitaneum Bagnacaualli: Suadeo & cōsulo dicto Andreæ, vt ptermittat viam dicti iudicij executionis & præcepti hactenus facti: quia tutior est via petendi executionē laudi inter dictas partes per egregios legum doctores dominos Thadæum de Borono, & dominum Antonium de Rondanellis arbitratores. Existimo enim perstatutum hoc esse prouisum, qnod laudum arbitratoris mereatur executionē, prout magis communiter prouidens statuta per Italiam,

1 Italiam, licèt † de iure cōi non habeat executionem: sed tunc agi debeat ex stipulatione adiecta in compromisso, vt declarat Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. & canonistæ in c. quintauallis, de iureiur. & Salic. in l. cum antea. C. de arbi. Laudum autem prædictum est clarum & liquidū per se cum per illud sit çdemnatus Raynerius ad dimittẽdum & relaxandum liberè & expedirè petiam terræ partim pratiuæ & partim syluosæ tornaturarum quatuor vel circa positā in territorio Bagnacauallo in feudis Brozardæ, iuxta ipsum Raynerium versus meridiem pro iuribus ac re computi tabularij: & ꝓ iuribus Baldasaris Fed. & à parte occidentali iuxta viam Brozardæ, & à parte Septentrionali iuxta ipsum Andræam, & ad permittendum dictum Andream pacificè possidere. Solum superesse videtur vna difficultas, si pro parte Raynerij allegaretur quod non vult restituere vel relaxare dicto Andreæ intra dictos cōfines nisi quatuor tornaturas: an debeat audiri, an verò teneatur relaxare totum illud quod est intra
* dictos cōfines, etiā si plurimum excederetur numerus quatuor tornaturarū, & in hoc dico verā & * cōem esse conclusionem quod totum id quod est intra dictos confines veniat, nō
2 attento numero prædicto tornaturarum: † quia refert [a] aut
a disponens seu loquens incipit exprimere cōceptum suę mentis à nominibus designantib. numerum vel mensuram: & tūc non venit plus in concessione vel actu quam significetur per præcedentem numerum vel mensuram, vt si dico: çcedo tibi quatuor tornaturas terræ in tali loco, an verò incipiat à nominibus designantibus certam speciem siue corpus determinatum, licèt postea fiat adiectio mensuræ: vt concedo tibi talem fundum vel talem petiam terræ quatuor tornaturarum iuxta tales çfines, prout in casu nostro: quia tunc ēt si nō sint adiecta illa verba vel circa, quoniam isto casu attenduntur solum confines, & non numerus tornaturarum: siue in rei veritate sit maior vel minor, & talis adiectio mensuræ est loco demonstrationis, quæ si falsa sit, non vitiat, nec minuit corpus fundi cui adijcitur, & ita determinat Oldra. in consilio 196. Incipiē. In concessione cuiusdam, & Io. And. in addi. Spe. in ti. de emptio. & ven. §. sciendum, in fi. per l. si venditor. in prin. ff. de actio emp. & per not. in l. pen. §. fin. eo. tit. & l. si seruus legatus §. qui quinq;, & l. si fundum sub çditione. §. si libertus, in fin. ff. de leg. 1. & l. his vebis. §. pater. ff. de legat. 3. & l. demonstratio falsa. ff. de condi. & demon. iuncta. l. si quis testamento, in prin. ff. de leg. 1. & idē voluit Bal. in rub. C. de contrahen. em. in 21. q. & Sal. in l. 2. eo. ti. & Pe. de Anch. in c. per tuas, de don. & Pau. de Ca. in l. si seruū. §. si modus. ff. de actio. emp. & tātò magis hoc ꝓcedit in casu nr̄o: q̄a si nō attenderent̄ omnes cōfines expressi in laudo, sed solùm numerus tornaturarū verbo fert̄, q̄ non includeret̄ aliqua pars terræ pratiuæ, sed sola pars nemorosa seu syluosa, cuius contrariū esse debet, vt ostendūt verba laudi, dum in eo dicitur partim pratiuæ, benè facit glo. no. in l. si quis in fundi vocabulo. in glo. ff. de leg. 1. & sic tenetur omninò Raynerius dimittere & relaxare dictā petiā terrę vsq; ad iura quæ acquisiuit dictus Raynerius à Baldasare fabro: vt in laudo continetur, posito ēt q̄ non teneretur relaxare vsq; ad iura Thomasij Gratiani loco cuius successit Bartholomæus rusticus, de quo confine fiebat mētiō in sn̄ia prius lata p dictum dn̄m capitaneum, q̄ vltimum ad præsens non aliter discutio: quia intentio Andreæ est cōsequi prout in laudo continetur. Laus deo.

ADDITIO.

a ¶ Refert. suprà, lib. 2. consi. 120. vbi dixi. adde. suprà, li. 5. consi. 159. & infrà, consilio seq.

CONSILIVM CVII.

QVAMVIS circa primū dubiū prima consideratione fortasse dicendū videret̄ nō çprehendi in donatione ꝑdicta † nisi numerū iugerum in do
1 natione çprehensorum per l. si venditor hoīs in prin. & l. pe. §. fi. ff. de act. emp. & l. çprehēsum. & l. Rutilia Polla. ff. de çtrah. emp. & l. si q̄s testō. in prin. ff. de
* leg. 1. tn̄ veritas & * cōis çclusio doctorū est in çtrarium. s. quod totū id q̄d claudit̄ intra dictos çfines veniat in donatione, numero iugerū nō attentò. quia refert an disponens seu loquēs incipiat exprimere conceptū suæ mentis à noībus designātibus numerū vel mensurā, & tunc nō venit plus in çcessione quā significet̄ p̄ p̄cedentē numerū vel mensurā: vt si dico: concedo tibi quatuor iugera terrę in tali loco: & ita loquunt̄ iura proxime allegata, an verò incipiat à noībus designantibus certā spēm siue corpus determinatū, quo casu licèt adijciatur numerus alicuius: vt çcedo tibi talē fundum seu petiam terræ quatuor iugerū iuxta tales confines, prout fuit in donatione facta p̄fato illustrissimo duce Britanniæ dicto magistro Oliuerio, debēt attēdi solū çfines non numerus iugerū. siue in rei veritate numerus iugerū reperiat̄ maior quam in donatione
2 fuerit exp̄ssum, siue reperiat̄ minor: quia talis † adiectio numeri mensuræ est loco demōstrationis, quæ si falsa sit, nō vitiat nec minuit corpus fundi cui adijcit̄. l. si fundū sub conditione. §. si libertus. l. si seruus legatus. §. qui quinque. ff. de leg. 1. l. his verbis. §. p̄r. de leg. 3. & l. demonstratio falsa. ff. de condi. & demon. iunctis ibi no. p Bart. in prin. in ver. quartò q̄ro q̄d in çtractib. &c. & in præcedenti q̄one, designatio em̄ cōfinium rē designat, & q̄cquid est intus includit. l. æde. sacra. §. 1. ff. de çtrahē. emp. & l. si fines. C. de euic. & ita distinguit Oldradus consulendo in suo consi. 196. Incip. In concessione cuiusdam. & Io. An. in add. Spe. in ti. de emp. & vend. §. sciendū. in fi. vbi refert q̄d ita ēt tenebat dn̄s suus, ita etiam çcludit Bald. in rub. C. de çtrahē. emp. in 22. q. & Sali. in l. 2. eo. ti. & Pe. de Anch. in c. p tuas. de dona. & Pau. de Ca. in l. si seruum. §. modus. ff. de
3 act. emp. & hoc tantò magis procedere debet in donationibus principum, in quib. latissima fit interpretatio in fauorē donatarij. l. fi. ff. de cōst. prin. l. si q̄n. C. de bo. vacan. lib. 10. c cū dilecti de don. & ita in proposito nr̄o in donatione tenet Ioā. de Imo. in d. c. p tuas, & idē in simil. consuluit Lud. Rom. çsil. 5. inci. Viso pūcto dubijsq; resultantibus, & per hæc patet nō oportere insistere circa scd̄m q̄situm principis, dum q̄ritur an ad hoc p̄rocinentur literæ gn̄alis procuratoris principis, q̄m & si dictę literæ magis ad fauorē dicti donatarij q̄ ad eius prę iudiciū tēdere videant̄: tn̄ fundam̄ facio principl̄r in ipsi⁹ ver
4 bis donationis principis. ¶ † Circa tertiū dubiū quo q̄ritur, dato q̄d vna illarū petiarum hēat tm̄ tres çfines dicat̄ satis certa, rn̄deo breuiter q̄d sic, p l. forma, in prin. ff. de cēsi. l. hac consultissima, in prin. cū ibi no. C. q. testa. face. possunt. l. 1. in fin. ff. de dote pleg. plenè no. Bar. in d. l. demōstratio falsa. in prin. in 7. q. & in l. liberorum, in prin. ff. de accusa. cū simi. & stantib⁹ prædictis non expedit quartum & vltimū q̄situm attingere.

SVMMARIVM.

1 *Venditio quicquid iuris etiam cum precario nullum ius nec possessionem tribuit, nisi de iure venditoris probetur. nu. 2.*
6 *Procurator generalis non pōt facere dominum incidere in pœnam.*
7 *Pœna legalis intelligitur si quis perseuerauit vsq; ad sententiam, vnde etiam in causa appellationis licet desistere. nu. 8.*

CONSILIVM. CVIII.

VISO processu causæ principalis inter nobilē virū comitē Nico. de Cesijs agētē, & Paulū de Valerianis se defendēte, viso insup ꝓcessu cāæ appellationis interposite p dictū Paulū appellantē & dictū comitē appellatū ex alia, omissis nō necessarijs & adhærēs fundamentis q̄ principaliora & tutiora eē putabo: Dico mihi videri ex actis mihi trāsmissis partes dn̄i iudicis esse in ꝓnunciando bene appellatū p oīa, & ꝓnūciari dēre absolutoriè in fauorē dicti Pauli çtradictū comitē, ad q̄ moueor, primò, q̄a sumus in regula q̄ hēt q̄ actore non ꝓbante reus debet absolui. l. qui accusare. C. de eden. c. 1. vt eccle. benefi. Nā comes Nicola⁹ ad fundandā intentionē suam produxit iustrumentū celebratum de anno 1351. in quo apparet q̄ Henricus quondā dn̄i Nicolai de Cesijs confessus est habuisse à magistro Geminiano Physico fratre dicti Henrici libras quingentas, pro quibus dedit vendidit, & tradidit d. Geminiano recipiēti & ementi iure proprio oē suum ius q̄d eidē Henrico tunc spectabat & pertinebat in certis petijs terræ & domibus, & primò in vna petia terræ ducentarū bubulcarū, & quātuncunq; sit posita in villa de Cesijs penès viā nouā ab vno latere ducali minutariæ: à secūdo hæredes quondā Petri de Cesijs mediāte canale: à tertio fouea secus viam puplicam earum à quarto Bartholomæum de Cesijs: à quinto

Thomasium de Fabis: à sexto illos de Lerraloitis à septimo
1 & ab octauo latere Zanellum de Ferraria. Et † certè hic titu-
lus pluribus ex causis non suffragatur in aliquo dicto comi-
ti Nicolao: quia non dr̃ in dicto instr̃o q̃ Henricus vendide-
a rit Geminiano dictam petiam terræ, sed ius [a] quod habebat
in ea, per quæ verba nisi aliter appareat de iure vendentis, ta-
lis titulus nihil iuris tribuit, ẽt quò ad acquisitionem posses-
sionis causæ præscribendi propter incertitudinem: ita in ter-
minis decidit Dy. Bar. & alij sequentes in l. si sic. §. 1. in fi. ff. de
lega. 1. per l. legaui. ff. de lib. lega. & l. 3. §. incertum. ff. de acq.
poss. & probatur, in l. quod si in venditione, cum l. seq. ff. de
hære. vel act. ven. & ibi ad hoc ponderat illum tex. Bald. in le-
ctu. anti. ita ẽt decidit Old. in consi. 164. incipi. Viso priuile-
gio inclyti regis Ludouici &c. per l. si fur. §. fi. ff. vsuca. & d. §.
incertum. Idẽ in effectu vult Spe. in tit. de loc. §. nunc aliqua.
versi. 63. in fin. per d. l. si sic, & per l. 3. & l. fin. C. de fal. cã adie.
leg. & l. hanc legem, de contrah. emp. Idem vult Ang. in l. lo-
cus, per illum tex. ff. de acq. poss. Sed de aliquo iure dicti. Hẽ-
rici vendentis non est dictum in processu mihi transmisso: er-
go nullius effectus est dictus prætensus titulus. ¶ Secunda ra
tione non releuat dicta emptio: quia non est probatum in ꝓ-
cessu mihi exhibito q̊d dictus Geminianus emptor fuerit de
progenitoribus dicti comitis Nicolai, vt verbis relationis ce-
leberrimi iurisconsulti dñi Baptistæ adhæream, saltem taliter
quòd appareat iura hæreditatis dicti Geminiani legitimè spe
ctare ad dictum comitem Nicolaum: imò scd̃m quod narrat
in positionibus dicti comitis Nicolai præfatus Geminianus
non fuit de progenitoribus dicti comitis Nicolai: licèt solum
de transuersalibus. ¶ Tertia rõne, quia nõ est probatum quod
Geminianus prædictus vel hæres suus, nec ẽt quod dictus Hẽ-
ricus vnquam dictã rem possederit: ergo ille titulus emptio-
nis nõ tribuit dicto Nicolao, ẽt si esset hęres Geminiani cãm
aliquam vendicandi aliquo remedio. l. sed si res, alias incipit,
eum qui. §. fi. cum l. seq. ff. de pub. l. si ager. ff. de rei ven. l. ex sti
2 pulatione. ff. de acqu. poss. & quod no. Spe. in d. vers. 58. † nec
precarium appositum in instr̃o prædicto aliquid operatur,
†1 † nisi probetur q̃ venditor tempore venditionis † possideret.
†2 l. quamuis. §. 1. cum glo. quam ad hoc ibi ponderat Ang. ff. de
acqui. pos. & no. Ange. in l. 2. C. eo. ti. per ibi not. & Ange. in l.
quædã mulier. ff. de rei ven. & Bal. in l. 1. C. q̃n liceat ab empt.
disce. & Ant. de But. in c. cum venissent, de rest. spol. & in re-
pe. c. fi. de caus. posses. ad hoc. l. traditio. ff. de acquiren. re. do.
cum simi. ¶ Quarta ratione excluditur dictus comes: q̃a sem-
per in suis supplicationibus & ferè in omnib. scripturis pro-
ductis per istum comitem allegauit ipse q̃ Paulus Valẽtinus
occupat bebulcas quinquaginta, quæ sunt pars vnius petiæ
terræ bebulcarum ducentarum ad ipsum comitem pertinen-
tis: sed ita est q̃, ipse comes rñdendo positionibus confitetur
se alienasse dictas bebulcas ducentas iam sunt anni 13. vel cir
3 ca, sed verbum † illud, alienasse, importat quod oẽ dñium q̃
habet, sit translatum in alium. l. alienatum. ff. de ver. sig. cum
concor. de quibus ibi, ergo potest & voluit Paulus ei oppo-
nere q̃, ipse agere non põt, tanquam oẽ ius sit translatũ in a-
lium, maximè cum sit probatum per testes Pauli & ẽt per in-
strumentum reuocationis precarij ipsum Paulum possedisse
& possidere. l. fi. C. de rei vend. l. cum seruum quispiam, cũ ibi
no. C. de ser. fugi. l. in rem, in prin. ff. de rei ven. & quod plenè
no. per doc. in l. 2. ff. de excep. rei iud. cum simil. & fortasse de
dicta alienatione est probatum per instr̃m verum: quia illud
non inueni in actis transmissis: ideo in instr̃o non feci funda
mentum. ¶ Quinta ratione etiam non potest obtinere dictus
comes: quia non est probatum sufficienter q̃, ista petia terræ
bebulcarum quinquaginta sit ꝯprehensa inter confines, de q̃-
bus fit mẽtio in dicto instr̃o emptionis dicti Geminiani: imò
Thomas primus testis productus per Paulum deponit quod
non comprehẽditur intra dictos cõfines, alij verò testes Pau
li vno excepto, si bene oĩa eorũ dicta recenseant, nõ probant
q̃, esset comprehensa intra dictos confines instrumenti, sed
potius q̃ hoc ignorant, & sic productio instrumenti, tanquã
ambigua & non concludens quò ad casum nostrum non re-
leuat, c. 1. in præsentia. de proba. l. neq; natales. C. de prob. Et
stantibus prædictis apparet q̃, relatio præfati Baptistæ, posito
quod illa attendi deberet, non habet releuare dictum comi-
tem, cum non sint probata incumbentia, vt ex prædictis col-
ligitur. ¶ Præterea in relatione dr̃ quòd commissarius diligẽ
ter se informet de omnibus iuribus partium, quæ partes ipsæ
oñdere voluerunt, & maximè an bebulcæ illæ quinquaginta
terrarum de quibus idem Nicolaus conquerit in petia terræ
ducentarum bebulcarum &c. apparet ergo quòd dñs Bapti-
sta voluit haberi debere respectum non solum ad iura spãli-
ter expressa in dicta relatione: sed etiam ad omnia iura partiũ
l. Iulianus, in prin. ff. de leg. 3. l. à procuratore. C. man. cũ vul.
& sic dato quòd dictæ bebulcæ quinquaginta comprehende
rentur in dicto instrumento, illud non sufficeret ad victoriã
si inspectis iuribus & allegationibus Pauli appareat quòd
non possit obtinere actor prout in proposito: quia sufficit q̊d
Paulus teneat & possideat ad hoc vt excludatur comes Nico-
laus à iure vendicandi, si non probat extrema necessaria. d. l.
fi. C. de rei vendi. & hoc operatur illa dictio, maximè, apposi-
ta in relatione, vt no. Ia. Bu. in l. 2. §. ignominiæ. ff. de his qui
no. infa. & Ant. de Bu. in c. ab excõicato. de rescr. & in c. in prę
sentia. cum concor. de renun. & quod not. gl. in l. illud. ff. ad l.
Aqui. & ita est interpretandum rescriptũ principis postea re
scribentis quòd vicarius prãtis procedat iuxta relata per dñm
Baptistã ad expeditionẽ causæ cũ õi possibili çeleritate: quia
4 † rescriptum debet interpretari vt non lædat ius partis. ca. su-
per eo. de offi. dele. c. causam quæ & quod ibi singulariter no.
Compost. & alij doct. post eũ, de rescr. ¶ Item in relatione dñi
Baptistæ concludebatur quod cõmissarius delegandus à prin
cipe deberet se informare de iuribus partium, vt dixi, & refer
ret, & quod illud fieret cum celerrima expeditione, ergo si
5 fuit commissum vicario quòd † iuxta relata per Baptistã pro-
cedere ad expeditionẽ, sequitur quod intelligebatur sibi cõ-
missum quòd duntaxat se informaret de dictis iurib. partiũ,
& referret principi, & quod illud faceret cum celerrima ex-
peditione, per l. si ita scripsero. ff. de ꝯditio. & demon. & l. asse
toto. ff. de hær. institu. & l. institutio talis. ff. de condit. institu.
ergo procedendo ad sententiam diffinitiuam, non aũt referẽ
do principi excessit fines mandati, & gesta non valuerunt. c.
cum dilecta, de rescr. c. cum olim Abbas, de offi. dele. l. diligẽ
ter. ff. manda. ¶ Omitto illud quod in inuentario facto per
vxorem quondam Cambij de Fabis, & in diuisione illorũ de
Valentinis non sit descripta ista petia terræ: quia per hoc
non sequitur quòd non potuerit esse dicti Cambij seu postea
dictorum de Valentinis. l. non hoc. C. vnde cog. & l. ad proba
6 tionem. C. loca. d. c. in p̃ñtia. ¶ † Postremò non obstat si dica-
tur quòd procurator Pauli vsus est instrumento falso in di-
cta cã, & quòd propterea dñs debet cadere à causa: quia vt di-
sponit statutum loci volens q̃ si quis alieno nomine sciens
falsò testes vel falsum instr̃m seu ipsis falsis testibus, vel fal-
so instr̃o vsus fuerit, in centum libris condemnet, & dñs à cã
cadat, & insuper eadem pęna ꝯdemnetur etiãsi per aliũ pro-
ductum fuerit instrumẽtum falsum seu producti falsi testes.
Et ipse principalis producens falsos testes vel falsum instru-
mentum, intelligatur sciens, nisi clarè contrarium probaue-
rit &c. quia ad hoc rñdeo: Primò quod posito, sed nõ conces-
so, quod appareret dictũ instr̃m esse falsum, tñ dictum statu-
tum debet interpretari scd̃m ius commune, ne quis indebitè
damnum patiatur. l. 2. C. de noxa. & ibi not. c. cum dilectus.
de consue. & est optima gl. & ibi doc. in l. fin. §. in ꝯputatione.
C. de iure delibe. no. Bar. in l. oẽs populi. in 6. q. princ. ff. de iu-
sti. & iur. & in l. non dubium. C. de leg. cum simi. Sed de iure
cõi nunq̃ incidit dñs in pœnã ex aliquo malefacto procura-
toris, nisi procurator ad illud malefactum habuerit speciale
mandatum, vel dñs ratum habuerit. l. 3. §. si procurator. ff. q̊d
quisq; iu. l. si procurator, in prin. & vtrobiq; no. Bar. & alij. ff.
de condi. inde. & non sufficeret si procurator haberet genera-
le, cum libera, scd̃m Bar. in d. §. si procurator, vnde dicit Bar.
q̃ debet peti q̃ dñs approbet vel reprobet productionem fa-
ctam per procuratorem. Sed ita est q̃ Paulus non constituit
procuratorem specialem ad producendũ dictum instrumen
tum falsum, nec ratam habuit dictam ꝓductionem, imò ex-
presè in causa appellationis dictus appellans quatenus di-
cta productio procuratoris posset nocere ipsi Paulo disces-
sit ab ea, & eam nullo modo ratam habuit. Plus dico † quod
7 etiã q̃n ipsemet Paulus fuisset ille qui produxisset dictum in
strumentum falsum, tñ cum illa pœna q̃ cadat à causa sit pœ-
na legalis & est imposita à lege municipali, debet intelligi si
in ea

in ea productione perseuerauerit vsq; ad sñiam, & non destiterit, aliàs secus. l. in seruitutem. §. petijsse. & l. qui cũ maior. §. recusasse. ff. de bonis liberto. l. Papi. §. meminisse. ff. de inof. testam. l. alia. C. de his qui. vt indig. notat. plenè Bar. & alij in l. amplius, nõ peti. ff. rem ra. ha. & in l. criminali. C. de iurisd.
3 om. iud. † & in l. si quis maior. C. de transac. no. doc. in c. si diligenti, de fo. compe. & sicut potuisset ante sententiam latam in causa principali desistere à productione & vsu dicti instrumenti: ita & etiam potest post latã sententiam in causa principali, si à tali sententia appellatum sit & pendeat appellatio: vt est in proposito: ita notabiliter decidit Bald. in d. l. alia. C. de his qui. vt indi. in ver. extra quæro nunquid in causa appellationis: quia appellatio rescindit pronunciatum. l. 1. in fi. ff. ad Turp. l. in ratione. §. cũ quidam. ff. ad l. Fal. & ista ẽt fuit originalis decisio Cy. in d. l. alia, in fi. licèt Bal. ibi nõ dicat, & idẽ ẽt voluit Bal. in c. 1. §. porrò, ad finem, in tit. q̃ fue. prima causa
8 benefi. ami. ¶ Pro hoc † etiam quia in casibus in quibus mora potest purgari vsq; ad sententiam, vt purgari poterit in causa appellationis post primã sñiam sicut poterat in causa principali, vt not. gl. in l. 1. & ibi clarius Bart. ff. de actio. emp. & not.
9 Angel. in l. & si post tres. ff. si quis cau. ¶ Tertio † rñdeo, q̃, & posito quòd acta producta pro parte dicti Pauli continerent falsum seu essent falsa, adeò quod succedere debuisset pœna statuti: tamen: tamen si ita erat vt deducitur q̃, acta producta pro parte dicti comitis essent falsa, vt prius fuit oppositum ꝑ parte dicti Pauli, sequitur q̃, illa exceptio falsitatis opposita ꝑ procuratorẽ Pauli non debuit tolli replicatiõe falsitatis oppositę ꝑ dictũ comitem, per l. apud Celsum. §. Marcellus. ff. de doli excepti. & per not. in l. cùm mulier. ff. sol. mat. & in pari causa debuit melior esse conditio rei. l. 2. C. de cõdi. ob tur. cau. in c. in pari. de reg. iur. in 6. Ex quibus concludo pronunciandum esse, fuisse bene appellatum pro parte dicti Pauli, & ipsum debere absolui à petitis pro parte dicti comitis, & victum victori in expensis condemnandum.

ADDITIO.

a ¶ Sed ius. suprà, lib. 1. consi. 28. nu. 7. & lib. 2. consi. 14. nu. 7. consi. 181. nu. 5. Alex. d. l. si sic. & l. locus, de acq. poss. Cor. consi. 201. lib. 1. Fran. Bal. de præscr. par. 1. q. 6.

EPITOME.

¶ Procuratori gestori vel famulo non debetur salarium, nisi sit promissum vel sit consuetum.

CONSILIVM CIX.

SVPER eo de q̃ q̃ritur in themate. s. an Franciscus stabilinus ciuis & notari⁹ Ferrariẽsis cõstitutus procurator à magnifica dña consorte magnifici comitis Guidonis de Mugonibus ad dandas certas pecunias mercatorib. in ciuitate Ferrarię ad excercendum & trafficandum illas in artib. & mercantijs ad honestam partem lucri & damni, prout latius in dicto mãdato continetur, posit ex eo q̃, dictas pecunias collocauerit, & illas q̃nque à mercatoribus recuperauerit, petere salarium aliquot pro labore suo. & præsupponitur quod in loco non est consuetudo q̃, pro similibus detur salarium. & quòd dictus Franciscus non erat pro similibus consuetus accipere salarium, & quòd inuentus fuisset alius qui hoc gratis facturus
3 fuisset more amicorum. † breuiter concludo quòd nõ, ut probatur ex notatis per glo. in l. 1. §. aduocatos. ff. de varijs & extraor. cog. vbi notatur quòd procurator cui nullum promis-
1 sum est salarium † non potest petere sibi salarium constitui. & illam gl. sequitur etiam Bart. & probatur in l. qui mutuam. §. salarium. ff. man. & in l. salarium. C. man. vbi probatur q̃, ille cui certum salarium promissum est, non potest petere aliquod salarium sibi taxari: multominùs quod nullum ꝑmissum est certum vel incertum, istam opi. etiam simpliciter sequitur Bal. in l. salarium. ff. mand. idem est de mẽte Bar. in l. 1. §. ludi. ff. de varijs & extraord. cog. quod exceptis personis in illa lege nominatis, alij operantes non possunt implorare officium iudicis vt salarium eis constituatur, sed habent necesse agere ex promissione si eis promissum est salarium: vel si non est promissum debet attendi si consueuerunt aliàs locare operas suas: & tunc videntur locasse scd̃m consuetudinem, & ex locato agere potuerunt. l. exceptio. C. loc. & inst. loc. in
2 princi. ¶ Hoc † idem deciditur in consilijs Federi. de Señ. consilio 118. incipiente Dñe Friderice si non fallor, & c & in cõsilio sequenti, vbi concluditur quod si famulus stetit, ad seruitium domini aliquo tempore nulla facta conuentione de salario, non possit petere salarium, nisi esset consuetus locare operas suas, & dominus esset consuetus conducere operas ministrorum, ad primum allegat, quia speciale est in aduocato & in alijs specialiter enumeratis in l. 1. in prin. & §. ludi, de varijs & extraord. cog. ergo in contrarium est ius commune in alijs. l. 1. in fi. ff. ad muni. l. ius singulare, & l. quod verò. ff. de legi. & alia sunt specialia in aduocato, puta vt ex nudo pacto petere possit salarium. l. 1. C. de suffra. pro hoc etiã adducit, quia q̃n aliquis scit se non teneri & scienter de suo aliquid præstat: vr̃ donare. l. cuius per errorem. ff. de regu. iur. l. Campanus. ff. de oper. lib. ita est in proposito. ¶ Quò ad scd̃m autem. s. q̃n erat consuetus locare & ille conducere, quo casu dicit quod salarium siue merces peti põt saltem vsque ad summam, qua dñs alicuius operam & ministerium fuisset conducturus, allegãt in argumentum. l. si non sortem. §. libertus, vers. sed hæc nunquid. ff. de cond. inde. & l. in ædibus, in prin. ff. de don. & l. fi. C. de fun. patrimo. li. 10. bene facit. l. in summa. §. in frumẽto vers. & sic. ff. de condi. indeb. ¶ Dubium tamen facere vr̃ illud quod not. Cyn. in l. 1. in fin. C. manda. vbi refert quod Iacob. de Arc. tenet quòd si procuratori nullum est promissum salarium, possit petere illud sibi constitui officio iudicis, sicut aduocatus, per d. l. 1. ff. de varijs & extraordi. cog. quia aduocatus est ille qui quoquo modo liti patrocinatur, vt in §. aduocatos, & dicit q̃, Ia. de Are. rñdet ad dictam l. qui mutuum. §. salarium. ff. mand. quod ibi intelligitur de actione mandati scilicet q̃, talis procurator non potest petere per actionem mandati sibi constitui salarium, sed per officium iudicis sic.
3 ¶ † Sed certè hæc opi. Iac. de Are. non videtur vera, & est contra tex. in d. §. salarium, dum dicit, neq; extra ordinẽ rectè petitur neq; iudicio mandati, & sic dũ dicit extra ordinẽ, apparet q̃, prohibet ẽt peti officio iudicis vt l. cum filius. ff. si cert. pet. l. si cui. ff. de cond. & demon. l. 1. C. de libertis & eorum li. Bene facit tex. in l. salarium. C. man. & sic verior est opi. glo. & do. in d. §. aduocatos, quę tenet aliud esse in ꝓcuratore quam
4 in aduocato. ¶ Nec est verum † † quod procurator dicatur
†2 a aduocatus etiam q̃n esset procurator ad lites & causas, vt no.
a gl. & Bar. in d. §. aduocatus, requiritur enim q̃, aduocatus fuerit approbat⁹ & de eius peritia fuerit probatũ scd̃m formam. l. nemini. C. de aduo. diuer. iud. & maximè procedit hęc conclusio q̃n procurator fuisset amicitia coniunctus cũ cõstituẽte, ita q̃, sit verisimile eũ gratis seruire voluisse, arg. l. 1. & l. officio cũ ibi no. C. de neg. gest. & ꝑ no. in l. alimẽta, eo. ti. sed vt dixit ẽt in dubio vera vr̃ op. gl. & doc. in d. §. aduocatos, & hanc opinionem ẽt sequitur Fulgosius in d. l. salarium. ff. man. nisi secundũ eũ alia esset consuetudo ꝓcuratoris, quo casu scd̃m eũ põt ꝓcedere opin. Iac. de Are. argu. d. l. excepto & tantò magis dico procedere istam conclusionẽ quando dicta dña gratis fuisset habitura personam, quæ hoc fecisset, vt in themate narratur, per ea quæ dixi suprà referendo consi. Federi. de Senis. Ex quibus concludo dictum Franciscum in casu proposito salarium petere non posse.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri nihil agunt nisi maior pars consentiat.*
2 *Potestas doctorandi non competit episcopo iure episcopali.*
3 *Episcopo quæ iure speciali competunt, non transeunt sede vacante in capitulum.*
4 *Consuetudo vel priuilegium loquens in vera vacatione, non extenditur ad quasi vacationem.*
5 *Successori non reseruantur quæ ex liberalitate donantur, nu. 12.*
7 *Lex derogans priuilegijs comprehendit futura.*
8 *Principali translato non transfertur accessorium, quando est diuersa ratio.*
9 *Ecclesia censetur vacare quando episcopus impeditur exercere.*
10 *Priuilegium principis largè contra ipsum, strictè contra alios interpretandum,*
14 *Interpretatio passiua hẽt locum in omni dispositione etiam strictè.*

Consilium

CONSILIVM CX.

AD EO grauis mihi visa est p̄sens cōsultatio, præsertim ex inspectione sniæ seu prolationis arbitrij tot p̄stantissimorũ iurisconsultorũ q ad dirimendam hmõi dubitationem assumpti fuerũt per dñm F. Saluianum de Riario dignissimum Archiep̄m ecclesiæ Pisanæ ex parte vna, & reuerendos patres dños Canonicos ac r̃epsentantes capitulũ eiusdem ecclesiæ Pisanæ ex altera, quod si in primo aduentu tabellarij ꝯsultationem mihi deferentis de tali arbitrorum tam varia sententia intellexissem, quorum honori plurimum afficior, ausus fuissem exorare præfatum dñm meum & capitulũ, vt non iniquo aĩo ferrent, si abstinendum ducerẽ ab hmõi ꝯsultatione, circa quam in tanta versati fuerunt perplexitate ac varietate tot grauissimi viri ad arbitrandum per partes electi: sed cũ p plurimos dies postea mihi talis arbitrorũ sententia innotesceret indecorum esse arbitratus sum post tanti tẽporis moram à mea quidem absentia causatam dño meo & capitulo rem adhuc integram & infectam remittere, & eos sua, quam de me conceperant opinione fraudare. Idcircò veniens ad præsentis consultationis determinationem de duobus mihi iniunctis dicturus sum. ¶ Primum est vtrum, pro aliqua dictarum partium relatio seu declaratio dictorum arbitratorum facta esse intelligatur. ¶ Secundum est, posito q pro neutra dictarum partium facta esse intelligatur, quæ nã dictarum partium in facto principali iustitiam foueat circa emolumenta illa percepta ex potestate doctorandi per capitulum seu eius vicarium. ¶ Circa primum breuiter r̃ndeo q̊d pro neutra partium intelligitur esse declaratum: quia cũ sex essent arbitri, & tres declarauerint in fauorem præfati domini Archiepiscopi, & sic q dicta emolumenta percepta ex licentijs doctorandi tempore quo per potentiam laicalem fuit dictus dominus Archiepiscopus impeditus quasi possessionẽ assequi debeantur eidem dño Archiep̄o. Duo verò declarauerint q neq; dño Archiep̄o neq; capitulo de iure debeant̃, & vnus tantũ. s. sextus declarauerit in fauorem capituli, sequit̃ q ẽt dñs Archiep̄s non habuit pro se votum maioris partis arbitrorum: quia tres fuerunt pro eo, & tres ꝯtra eum: ideo talis
1 declaratio redditur nullius mõmẽti: qm̃ † requiritur q maior pars arbitrorũ consentiat. l. diem proferre. §. si plures. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de arbi. & in c. fi. de re iud. ¶ Nunc dicendum est de secundo articulo principali, quem nõ inficior esse probabiliter dubitabilẽ, & super eo plura hincinde copiosè subtiliter & eleganter adducta fuerunt per præstantissimos doctores iura vtriusq; partis tuentes, & quia longũ potius q vtile foret argumenta & responsiones omnium sigillatim recensere: ideo attingam ea quæ videntur mihi principalia & substantialia pro decisione præsentis articuli. ¶ Et in primis pro parte dñorum de capitulo seu vicarij sui facere videtur: quia oẽ fundamentum domini Achiepiscopi esse videtur in eo quod hr̃ in cap. quia sæpe, de elec. libr. 6. & in cle. statutum, eod. titu. vbi ea quæ vndecunque obueninnt qñ ecclesia cathedralis vel collegiata caret pastore, quæ spectassent ad prælatum si obuenisset antequam sedes vacaret, debent p capitulum reseruari successori: tamen dicta iura nõ videntur militare in dictis emolumentis quæ percipiuntur à capitulo ex potestate doctorandi sibi concessa per priuilegium Clemẽtis: quia talia emolumenta tanquam accessoria ipsius p̄tãtis doctorandi non erãt obuentura sedi vacanti, etiam si dictum priuilegiũ Clementis non concessisset dictam potestatem ca-
2 pitulo seu eius vicario, quia potestas doctorandi non vide-
a tur competere de iure communi [a] Episcopo † seu Archiepisco-
†1 po, vt est de mente glo. in cle. 2. in glo. fin. de magist. & clarius hoc ibi firmant doc. & dñs Abbas in c. tuæ. de cle. nõ residen. & Bal. in Procemio seu in prima constitutione Digestorum, Ideo dicta potestas doctorandi concessa per priuilegium Clementis Archiepiscopo non transibat de iure vacante sede in ipsum capitulum; sed residebat apud papam, qui dictam potestatem concessisset Archiepiscopo, vt per glos. & doct. in dicta clem. 2. in gl. fi. & notant doc. maximè dominus Cardin. Florentinus, Io. de Imo. & domi. Abb. in c. verum, de fo. com. & etiam docto. maximè Pet. de Anch. & Dominicus in c. 1. de
3 maio. & obedien. lib. 6. quoniam ea † quæ competunt episcopo iure speciali, non transeunt vacante sede in capitulum, vt
* probatur in c. scriptum secundum vnum intellectum quem ibi sequuntur Hostien. Ioan. And. & * cõiter alij super glo. in verbo, tunc de elec. & notat Ioan. And. in c. ad abolendam, de hæret. & per doct. in c. cum olim, de maior. & obed. Illud verò quod habetur in d. c. quia sæpe, & in dicta cle. statutum, videtur habere locum solùm in illis emolumentis quæ omnino fuissent obuentura sedi vacanti: ideo capitulum illa reseruare tenetur successori, sed cum in proposito casu capitulum ex proprio suo priuilegio exerceat dictam p̄tãtem doctorandi capit dicta emolumenta iure suo, nõ aũt habet illa à sede vacante cui non fuissent obuentura ẽt cessante priuilegio concesso dicto capitulo. ¶ Secundò ad idem facit: quia rõ quare tex. in d. c. quia sæpe, & in dicta clemẽ. statutũ, introduxit q̊d emolumenta quæ obueniunt sede vacante debeant reseruari successori in ecclesijs collegiatis non obstante quocunque priuilegio vel cõsuetudine, fuit, quia si sede vacante capitulum succedẽs in iurisdictione prælati debuisset lucrari emolumenta obuenientia sede vacante, dñi de capitulo ingererent difficultates & tardius futurum prælatum eligerent, vt sedes diutius vacaret, & hæc ratio redditur per glos. 1. d. c. quia sæpe. Sed ista ratio cessare videtur in casu proposito. s. quam primùm fuit facta prouisio de præsenti dño Archiepiscopo, igitur cessare debet dispositio dicti. c. quia sæpe, & dictę clem. statutum. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. & c. cessante. de appella. ¶ Tertiò probari videt̃ quòd non habeat locum id quod habetur in d. capi. quia sæpe, & in d. clement. statutum, quia illa iura loquuntur vacante sede, sed in proposito nostro post factam dictam prouisionem à Romano pontifice de præsenti Archiepiscopo, nõ videtur quod ecclesia vacaret, & posito quod aliquo respectu. s. propter potentiam laicalem impedientem dominum Archiepiscopum per se vel eius vicarium exercere suam iurisdictionem, potuisset dici sedem quasi vacare, iuxta id quod habetur in c. si Episcopus, & in c. fi. iuncta glos. 2. de supplen. negl. præla. in 6. tamen per hoc non videbatur iudicandum esse prout de sede vacante per id quod no. Iac. de sancto Georg. & Domin. de sancto Ge-
4 mi. in d. c. si Episcopns, vbi volunt † quod dispositio dicti. c. si Episcopus, quæ vult idẽ esse in vacatione interpretatiua seu quasi vacatione, quod est in vera vacatione, non haberet locum qñ ex consuetudine præscripta vel ex priuilegio vacante sede ep̄ali spectaret ad Archidiaconum vel ad vnum de capitulo exercere iurisdictionem ep̄alem: quia talis ꝯsuetudo & priuilegium cum sint stricti iuris, non debent extendi ad alium casum, per id quod habetur in c. fin. de offic. archidia. & in c. sanè & in c. porrò de priuileg. ita ergo in proposito dictum priuilegium Clementis conferens p̄tãtem doctorandi vicario capituli sede vacante, non debet sibi locum vendicare sede quasi vacante. Et ideo cum vicarius capituli non dederit licentiam nomine Archiep̄i, nec eius noĩe perceperit emolumentum nec ab ipso dño Archiep̄o fuerit institutus seu ad id præpositus, nec sedes tunc vacaret, non vr̃ Archiep̄o ius cõpetere ad dictũ emolumentũ per vicariũ capituli perceptum. bene facit. l. socius qui in eo in fi. ff. pro socio, & l. at vbi. ff. de peti. hære. & dato q ẽt capitulũ illicitè teneret seu illicitè percepisset: tñ cum non pertineant hęc emolumenta ad dñm Archiep̄m debet ipse succumbere, iuxta l. fi. C. de rei vend. & l. lo-
5 ci corpus. §. ꝯpetit. ff. si serui. ven. cũ simi. ¶ Quartò † ad idem facit id quod nota. Paul. de Liaza. & alij post eum in dicta cle. statutum, vbi volunt quod ea quæ ex liberalitate donantur exercenti iurisdictionem ep̄alem vacante sede, non reseruantur successori, cum non dicantur prouenire ex vsu iurisdictionis, sed ex mera liberalitate donantis, & per ꝯns non comprehenduntur sub dispositione dictæ clem statutum, vt patet ex tex. ibi dum dicit, prouenit ex iurisdictione &c. sed dicta emolumenta videbantur percipi ex liberalitate donantium, eò quia ad illa præstanda non cogebantur cùm ex tenore dicti priuilegij, & ẽt de iure cõi dictus actus debebat esse gratuitus, iuxta id quod habetur in ca. 1. & 2. de magist. & plenè traditur per Hostien. in summa illius ti. §. quid iuris in princ. ¶ Quintò probari videtur quia posito quod hactenns per consuetudinem fuisset acquisitum aliquod ius percipiendi emolumentũ dignitati archiep̄ali, quando temporib. præteritis

6 teritis authoritate Archiepiscoporum qui pro tempore erant dabatur licentia docendi, tñ illa † consuetudo quæ videlatur esse çtra cõe & çtra tenoré dicti priuilegij non debet extendi ad alium casum, iuxta no. per Bar. in l. post dotem. ff. sol. mat. dum allegat. l. si verò. §. de viro. eo. tit. & per no. per Inn. in ca. dilecto, de offi. arch. & per doc. in l. 1. C. quæ sit longa çsue. cũ simil. ergo non debet extendi ad casum quando dabatur licẽtia authoritate capituli, seu vicarij ipsius capituli: non aũt nomine Archiepi. ¶ Pro parte verò dñi Archiepi multa adduci posse videntur sed infrascriptis quæ arbitror esse potiora contentus ero. nã eius intentio fundata esse vr̃ per dictum. c. quia sępe, & expresśius per dictam cle. statutũ, vbi in ecclesijs collegiatis pastore carentibus est prouisum q̃, vndecunq; obuenentia quæ spectassent ad prælatũ si obuenissent anteq̃ sedes vacaret, debent reseruari successori, & non occupari vel retineri per capitulum: & reuocaẽ ibi oẽ priuilegiũ & cõsuetudo quæ çtrariũ disponerét, & non vr̃ ibi tex. distinguere an tales obuentiones perueniant ad manus capituli, eò quia in tali re capitulum de iure cõi succedat in locum prælati sede vacante, an verò perueniat ad manus capituli ex aliquo priuilegio vel consuetudine, imò potius cum illa iura derogent oĩ priuilegio & consuetudini aliter disponenti, vr̃ de mente illorũ iurium esse q̃, etiam si ex priuilegio vocaretur capitulum ad tale emolumentum sede vacante: tñ debeat reseruari successori, vt in dictis iuribus, & maximè in dicta cle. statutum, iuncta
7 gl. in verbo cõsuetudine. ¶ † Et hoc confirmari põt quia derogatio facta priuilegijs çtrarijs p̃ dicta iura comprehendit etiã
b priuilegia futura, b & sic postea impetrata, vt not. Dyn. Bart. Bal. Ang. & Mod. in l. si mihi & tibi. §. in legatis, in fi. ff. de leg. 1. argu. l. si seruitus. ff. de serui. vrba. præ. idem ẽt voluit Pau. de Liaza. & Pet. de Anc. in cle. 1. de exces. præla. & Albe. de Rosa. in prima parte statutorum q̃õne 66. incip. Item quæro de q̃õne de qua quærit Dy. &c. nisi talia priuilegia superuenientia derogassent dictis constitutionib. positis in d. c. quia sæpe, & in dicta clem. statutum, vt ẽt volunt Pau. de Liaza. & alij post eum in d. cle. statutũ, & cõstat quod priuilegiũ Clementis nõ derogat dictis constitutionibus cum clausula nõ obstãte vel æquipollenti scd̃m quod de iure requiritur, vt legi. & no. in l. fi. C. si çtra ius vel vti. pu. & in c. nõnulli. de resc. & in c. 1. de consti. in 6. & in c. 1. de exces. præla. eo. lib. & quamuis papa in dicta. cle. statutum non intendat infringere priuilegia per quæ singularibus personis ipsarum ecclesiarum collegiatarũ rõne alicuius dignitatis vel officij sui iurisdictio cũ emolumẽto se de vacante deuolueretur vt legi. & not. ibi in fi. & per çñs non videatur derogatum per illa iura priuilegio Clementis per q̃, concessa est vicario capituli facultas conferendi licentiam & gradum doctoratus ecclesia Pisana pastore carente, & sic videbaẽ tale priuilegium concessum esse singulari personæ sub nomine officij q̃ sufficere videbatur vt ibi per gloss. in verbo dignitatum, tamen hoc non videtur obstare dño Archiepo, eò quia tale priuilegium Clementis non disponit aliquid de emolumento, sed de facultate examinandi & dandi licentiã docendi quam tribuit vicario, quo casu non intelligitur per tale priuilegium esse dispositum q̃d emolumentum dẽt vicario, sed perinde est quantum ad emolumentum, ac si talis priuilegiatus nullum haberet priuilegium, vt in dicta cle. statu-
* tum, cum gl. in verbo emolumento, quæ est * cõiter approbata: vnde emolumentum venit reseruandum Archiepiscopo, cui ex antiquissima çsuetudine erat acquisitum tale ius percipiendi emolumentum prædictum per regulam traditã in d. c. quia sæpe, & in d. cle. statutum ad quod ẽt bene faciunt no. per Hosti. Io. And. Ant. de Butr. & dñm Abbatem in d. ca. scriptum, super gl. in verbo, tunc per illum tex. scd̃m vnũ intellectum, & per doc. maximè dñm Cardinalẽ Florentinum & Io. de Imo. in d. c. verum, de fo. compe. vbi çcluditẽ q̃, illud quod ex consuetudine maximè çtra ius cõe esset acquisitũ Episcopo, non transit sede vacante ad capitulum. ¶ Istis ergo ita deductis pro fundamento iuris dñi Archiepi vis oĩs çsistere vr̃ in rñdendo ad obiecta, ad quæ vr̃ posse rñderi. Et primò ad primã obiectionem s̃. factam. Nam illi rñderi põt q̃, dato q̃, ptãs doctorandi çpetens dño Archiepo nõ transiret sede vacante in capitulum, vbi alr̃ nõ fuisset prouisum per priuilegiũ Clementis: tñ quia per dictum priuilegium fuit p̃uisum, q̃d potestas doctorãdi transiret in vicariũ capituli ecclẽa carente pastore, & de emolumento percipiendo nõ fuit dispositũ p̃ priuilegium, nec ẽt per çsuetudinẽ fuit inductum: quod vicarius capituli tale emolumẽtum lucrareẽ: iõ emolumẽtum ipsum p̃p ius percipiendi acquisitum dignitati Archiepali ex antiquissima çsuetudine deferebaẽ sedi vacanti quæ repræsentabat dignitatẽ archiepalem, cui priuilegiũ fuerat çcessum. c. si gratiosè, & quod ibi nota. de rescript. in 6. & translatio ptãtis doctorandi facta in vicarium capituli virtute priuilegij Clementis nõ operaẽ q̃, in ipsum vicariũ transeat emolumẽtum vt probaẽ in d. cle. statutũ. in fi. cum gl. in verbo, emolumẽto.
8 ¶ Nec † tũc hẽt locũ illud quod dr̃ q̃, translato principali trãsferẽ accessorium: quia rõ dispõnis dicti. c. quia sæpe. cũ simil. çcernit solum accessorium. i. emolumentum, quia p̃p emolumentum percipiendum & lucrandum sede vacãte çtingebat q̃, ingerebanẽ difficultates, & differebaẽ electio noui prælati: vñ tunc q̃ñ per priuilegium transferebaẽ sede vacante iurisdictio in singularẽ personam sub noĩe dignitatis vel officij nulla facta mẽtione de emolumento, nõ intelligiẽ trãslatum eẽ accessorium. i. emolumentum, sed debet reseruari successori: & ita colligiẽ ex no. per gl. in d. c. quia sæpe, in gl. 1. & in verbo reseruari, & expresśius per Pau. de Liaza. in d. cle. statutum. Quòd aũt antiquissima çsuetudine esset acquisitum ius percipiendi emolumẽtum ipsi dignitati archiepiscopali, patebit ex ℥. dicendis. ¶ Ad scd̃m obiectum superius adductũ rñderi põt, q̃, imò in casu proposito non cessabat rõ dicti. ca. quia sæpe, vt colligiẽ ex no. ibi per gl. primã dum dicit q̃, vacãte sede ingererent difficultates & c. attento præsertim q̃, impedimentum per quod impediebatur Archieps per se vel per vicarium suum exercere iura archiepalia facit iudicari quò ad istã materiam emolumentorum perinde ac si sedes verè vacaret, per no. per Inno. in c. ad abolendã, de hære. & plenius diceẽ ℥. pro
9 ximè in rñsione ad tertium argu. ¶ Non † obstat dum tertiò dicebaẽ q̃, illud quod hr̃ in clem. statutũ, loquiẽ q̃ñ sedes vacabat: sed in proposito nr̃o non videbatur vacare seu carère pastore, cũ esset ecclesiæ prouisum à Romano pontifice de præsenti pastore: quia ad hoc põt rñderi quod imò ecclesia intelligebatur carere pastore tpe prædicto, cum p̃p potentiam laicalem impediretẽ per se vel per vicarium suũ exercere ea quæ pertinebant ad ius & iurisdictionẽ Archiepi, vt est de mente Inn. in d. cap. ad abolendã, vbi voluit q̃, iura quæ per mortem Epi deuoluuntur ad capitulum, deuoluantur ẽt eidẽ q̃ñ Eps
†2 est † per absentiã impeditus, bene facit quod hr̃ in d. c. si Eps. & in c. fi. iuncta gl. 2. de sup. negl. præla. in 6. & in c. 2. de transla. præla. & per gl. optimã & notabilẽ in clem. 1. cum gl. in verbo, sede vacante, de hære. & p̃ gl. in c. 1. de præsc. & illud q̃d hr̃ in c. 1. in verbo, mortuo vel suspenso, ne sede vac. li. 6. & quod notat Hosti. & ibi etiam Io. An. in c. olim. el. 1. de resti. spol. dũ allegant tex. in c. cum venissent, de insti. & notat ẽt Ioan. And. in c. 1. de reb. eccl. nõ alie. in 6. in nouella, dum refert illud dictum Hosti. in præalle. c. cum olim, & expresśè ẽt Hostien. in summa, ne sede vac. §. quot modis, iuxta princ. inquit sedem dici vacantem, q̃ñ de facto vacat licèt non de iure ¶ Nec huic rñsioni obstare vr̃ dictum Iacob. de sancto Georg. & Dñici in præalle. c. si Eps de quo fuit s̃. obiectum: quia licèt ad istud p̃ parte dñi Archiepi non videaẽ fuisse datum rñsum; tñ vr̃ pos-
10 se rñderi, † q̃, priuilegiũ Clemẽtis largè çtra ipsum çcedentem interpretari debet, licèt quò ad alios strictè sit interpretandum, iuxta ea quæ traduntur plenè per doc. in c. olim tibi, de verb. sign. & in c. cùm dilecti, de dona. cum simi. vnde siue teneamus opinionem quæ habet q̃, mortuo vel suspenso epo cui per Papam concessa esset ptãs doctorandi, illa redeat ad ipsum concedentẽ, non aũt transeat ad capitulum sede vacante, vt notatur per glos. fi. in d. cle. 2. de magistris, & ibi doct. & notant. d. c. verum, & in d. c. 1. de maio. & obe. libr. 6. per id q̃d hr̃ in c. quia diuersitatem, de concesśio. præben. & in d. c. scriptum, scd̃m vnum intellectum, eò quia de iure cõi talis potestas doctorandi non çpetat epo, sed solùm cõpetere posśit de iure speciali ex consuetudine vel priuilegio: vt per doc. in dictis locis, & fuit dictum s̃. & tunc dicendum est q̃, priuilegiũ Clemẽtis dum çcesśit facultatem doctorandi vicario capituli in casu in quo ecclesia Pisana pastore careret, põt extẽdi etiã ad casum quo non verè sed fictè seu interp̃tatiuè pastore careret: quia talis extẽsio & interpretatio solũ tendit çtra concedẽtem, sed in casu in quo loquiẽ Iac. de sancto Georg. & Dñicus in d. §.

in d.§.fi.eps fiebat extensio nō ꝯtra ꝯcedētem, sed ꝯtra alium: siue ēt teneamus q̃ ptās doctorandi de iure cōi competat Epo seu Archiepo loci vt tenuit Hos. in summa de magistris. §. pe. in prin. & refert gl. in d.cle. 2. in gl. ii.e.ti. & adhuc nō obstat id quod notat Iac. de sancto Geor. & Dñicus in d.c. si eps. q̃m tunc q̃n ecclesia carreret pastore, deferret talis ptās doctorandi & iurisdictio ipsi capitulo, d.c. ad abolendam, &c. cū olim de maio. & obe. & ibi expresse notat hoc do. Abbas in vltima q̃one: & per ꝯns talis ꝯcesio Clementis cum nō esset ꝯtra ius, non esset stricte interpretanda d.c. olim tibi. Sed Iac. de sancto Geor. & Dominicus in d.c. si eps. loquunt in dispositione q̃ erat ꝯtra ius cōe & stricte interpretanda, & propterea vr̃ concludēdum, quod in casu nr̃o priuilegium Clementis dum loquitur, q̃n ecclesia pastore careret, habet locum ēt q̃n interpretatione careret seu quasi careret prout contingit in casu proposito. ¶Et confirmari pōt: quia attentis causis in dicto
11 priuilegio narratis colligitur quòd si præfato summo † pōtifici, qui dictum priuilegium concessit, fuisset ēt supplicatum q̃ in casu quo per impedimentum facti Archieps esset impeditus per se aut vicarium suum potestatē illam exercere, id expediri posset per vicarium capituli: illud idē in eo casu concessisset, prout concessit in casu quo ecclesia pastore careret, iō pro concesso hr̃i debet. l. Titius. §. Lucius. ff. de li. & posth. & notant gl. & doc. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & per Bal. in l. 1. C. quæ res pig. obli. pos. bene faciunt no. per gl. in cle. 1.
12 in verbo præsidentes, in fi. de resc. ¶Ad quartū † argumentum dum dicebatur q̃ id quod hr̃ in dicta cle. statutum cum simi. non hēt locum in his quæ ex liberalitate donant excercēti iurisdictionem epalem sede vacante, dico hoc planè fatendum esse de iure verum, vt probatur in d. clem. statutum, in verbo, prouenit ex iurisdictione, sed mihi in facto pro parte dñi Archiepiscopi non affirmatur talia emolumēta processisse ex liberalitate donantiū, sed ex ipsa iurisdictione ꝯcessa & acquisita Archiepo Pisano mediante ꝯsuetudine tanti tpis cuius in
13 ꝯtrariū memoria non existit, & † ideo si dicta emolumenta deponebātur, vt exinde sic deponentes licentiam & gradū doctoratus ꝯsequerentur, ad quē aliàs non admittebant, nō posset dici donatio ex liberalitate procedēs. l. hoc iure. §. Labeo. & §. pe. ff. de don. & l. 1. eo. ti. & eodē modo colligitur r̃nsio ad notata in ca. bonæ. el 2. de postu. præla. & per Bar. in l. cum de in rem verso. ff. de vsu. cum si. dum voluit quod illud quod ex liberalitate vel ex amicitia fit non dicitur tendere ad inducēdam obligationem in futurum, in quo fiebat fundamētum pro parte capituli, & dicta allegata ꝯsuetudo tanti tēporis cuius in ꝯtrarium memoria non existit, vim habet priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. c. super quibusdam. §. præterea, de ver. sig. cētesima distinctio. ꝯtra morē cum si. & ꝯsuetudo facit de illicito licitum, in aut. de defen. ciui. §. quia verò, cum gl. in verbo percipiente. ¶Ad quintū & vltimum argumentum quo dicebatur, talem cōsuetudinem non esse extendendam ad casum quo licentia dabatur sede vacante, responderi pōt, q̃ eo ipso q̃ dicta cōsuetudo tribuit dictum emolumentum Archiepo Pisano: transit ēt illud ex extensione quadam passiua in sedem vacantem repræsentantē ipsam dignitatem Archiepalem, q̃n non est ꝓuisum, quod emolumentum transeat in alium, & successiuè venit reseruandum successori, & hoc per gñalem regulam traditam in d. ca.
14 quia sæpe, in d. cle. statutū. Constat † aūt q̃ huiusmodi extensio passiua [c] ꝓcedens ex virtute regulæ præcedentis, pōt hēre locum ēt in quacunq; stricta dispōne superueniēte; vt notat in l. si quis seruo. C. de fur. & in l. quod vero. ff. de leg. & habet in l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad legem Fal. & plenè per Bart. in l. oēs populi in 6. q̃one principali. ff. de iusti. & iur. & in l. 1. in prin. ff. de mun. & hon. & in l. 2. ff. de leg. 1. & in specie no. Bald. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. nemo enim negaret, q̃ consuetudo quæ habuisset locum in defuncto, seruaret in eius hærede vel successore, ad quæ transirent iura acquisita defuncto. Ex quibus concludo in præsenti articulo q̃ si dicta emolumēta percepta fuerunt ex liberalitate donantium, non spectant ad Archiepm, sed ad illū cui donata fuerunt, sed vbi non ex liberalitate donantiū, sed vigore dictæ consuetudinis, volentes consequi licentiam docendi seu gradum doctoratus, habebant necesse dicta emolumenta præstare, adeò quod ex cōi ꝯsuetudine aliter ad gradum doctoratus non admittebantur: tunc sentio illa ad p̄fatum Archiepm ptinere. Et q̃a hęc in facto cōsistunt & ꝯcorditer ab vtraq; parte mihi nō affirmat illa esse vera: ideo necesse fuit sub dicta distinctione cōcludere. ¶Et sic colligit, q̃ q̃uis ius doctorādi ꝯpetēs Epo ex priuilegio nō trāseat sede vacāte in capitulū: & p ꝯns emolumenta non transeant, nec sede vacante ab aliq̃ percepi possent: tñ si potestas doctorandi sede vacante cōcessa reperitur ex priuilegio ipsi capitulo; emolumenta quæ ob hoc percipit capitulū, reseruant futuro successori pp gñalitatem d.c. quia sæpe, & glo. in d. cle. statutū, bñ planū esset q̃ emolumenta deberent acquiri futuro successori, & ei reseruari si hoc ius doctorandi competeret Epo de iure cōi idē putarem si emolumenta deberent iure cōi Epo, & idem adhuc cōcedo, si deberentur iure spāli Epo in omnem casum & euentū: q̃a militaret qualitas d.c. quia sæpe, & tunc nō sumus in articulo an ius speciale transeat in capitulū, sed an ꝓuentus q̃ acquirerent Epo si viueret, ēt iure speciali debeant ei reseruari: q̃ casu pōt dici q̃ sic, per d.c. quia sæpe, & d. cle. statutū, cum glo. gñaliter intelligendo. ¶Dubiū tñ mihi facit: q̃a p̄supponit q̃ talia emolumēta q̃ iure cōi nō debent Archiepo nec cap. p̄scriptione vel cōsuetudine Archiepo deberent: q̃ ꝯsuetudo vel p̄scriptio non ꝓbabatur (vt puto) nisi petente Archiepo, † & clarū est, q̃ cū sint stricti iuris q̃
15 ꝯsuetudo & p̄scriptio non dēt egredi suos terminos, sed ad ipsos restringi, vt in c. fi. de ꝯsue. vbi latè, & iste G. tangit in quinto argumēto: ergo ī hoc casu remanet ius cōe: ergo nec Archiepo nec capitulo deberet, sed indebitē pcepta intelligēt, & hac fortè rōne bene motus fuit, qui pronunciauit neutri deberi, tñ ad hoc r̃ndet iste G. q̃ fit extensio quę passiua dr̃: & si hæc responsio satisfacit, ꝓcedit ꝯsulendo: q̃a hoc magis vrget quàm alia: q̃a ꝯtra r̃nsionem p̄dictam facit, q̃m nō sunt pares termini plena sede & vacante: nā plena sede ꝯsulendo defert emolumētū Archiepo ꝯferenti doctoratū, sede verò vacante vicarius capituli ꝯfert doctoratū ex speciali priuilegio capituli, nō Archieps, nec alius in hoc succedēs loco Archiepi: q̃a in hoc capitulū non repræsentat psonam Archiepiscopi, cū nō deuoluatur ad ipsum hæc potestas iure communi vt repræsentat hęres personam defuncti, nec consuetudo hoc casu nec ius refert hoc emolumentum vicario capituli, nec alteri repræsentanti Archiepiscopum, vel loco eius succedenti: vnde non videtur par ratio. cogita.

ADDITIO.

[a] Cōi. sed authoritate apostolica, Car. panor. d. cle. 2. Pet. Anch. Gem. Phi. frā. c. 1. de maio. & obe. in 6. Fel. c. cum olim de maiori. & obe. in c. verum de fo. compe. vel ēt ex consuetudine.

[b] Futura. Facit s̄. lib. 2. consi. 196. nu. 13.

[c] Passiua. dummodo non fiat de exorbitanti ad exorbitans, vt nouè dixi in consu. Paris. §. 8. glo. 1. nu. 48.

SVMMARIVM.

1 *Legibus contrarijs non est opus derogare in lege generali, sed bene in rescripto.*
2 *Literæ primæ vt per secundas literas tollantur, etiam notabilis earum clausula exprimenda est.*
3 *Clausula, supplentes, tollit oēs defectus iuris positiui: etiam non specificatos, nu. 4. idem de clausula ex certa scientia. nu. 5. 7.*
6 *Exceptiones si per modum priuilegij tollūtur cessant ēt efficaces,*
8 *Clausulæ generalis, certis defectibus expressis, omnes alios comprehendit*
9 *Clausula, ex certa scientia, habet vim clausulæ, non obstante vbi nō fit præiudicium tertio.*
10 *Papam voluisse derogare in specie vel in genere, paria sunt.*
13 *Derogatio sufficit generalis, vbi non agitur de præiudicio tertij. nu. 15. 18. & 19. idem generaliter vbi de mente constat, etiam in genere. nu. 20. 21. & 22.*
23 *Verba, exnunc prout extunc, & extunc prout exnūc, quid referāt.*

CONSILIVM CXI.

PERSPECTIS literis perspicuā fidē faciētib. de ꝓmotione infrascriptorū quatuor dñorum ad supremam Cardinalatus dignitatē hacten⁹ facta authoritate felicis recordatiōis Pauli Papæ secūdi, & sacri collegij reuerēdissimorū sacros. Romanæ

a Romanæ ecclesiæ Cardinaliũ, videlicet de reuerendis dñis à Io. Archiepo Strigonië. in Vngaria, Petro Foscaro Veneto sedis apostolicæ protonotario. Ioan. Baptista de Sabellis eiusdẽ sedis ꝓtonotario, & Ferreco de Cluniaco similiter sedis apo. protonotario, visaq; extrauaganti quadam inci. In eminenti &c. dudum edita tpe fœlicis recordantijs Eugenij quarti de vnanimi fratrum consilio & cõsensu, sentio in dubium reuocari vtrũ in dictis literis promotionis sit opportunè dictæ extrauaganti derogatum, item vtrum necessaria sit alia publicatio & receptio & assignatio titulorum, & an in dictis literis sit suppletus defectus non traditi pilei, non immissi, annulli neq; oris aperti: & quę sint partes dictorum quatuor dñorum

1 ad eorum votum q̃ndam. ¶ Circa primum † videretur prima consideratione dicendũ q̃ licèt Romanus Pontifex q̃n aliqd ꝯtra ius cõe disponit, legem vel constitutionẽ g̃nalem condendo, non habeat necesse derogare ꝯtrarijs legib⁹ seu constõnibus iuris cõis, cũ ea oĩa in scrinio pectoris hrẽ censeatur. ca. 1. de ꝯstit. in 6. l. omnium. C. de testa. §. ea verò, instit. de iure naturali. tñ secus est, q̃n alium particularem actum facit, non condendo legem g̃nalem: quia tunc legib. in ꝯtrarium facientibus derogare necesse est. l. nec dãnosa, & l. quoties. C. de preci. impe. offe. & l. fi. & ibi plenè not. C. si ꝯtra i⁹ vel vti. pu. c. nõ nulli. de rescri. & ibi no. & ca. eam te. de æta. & quali. & tantò magis extrauagãti constõne prædecessoris derogari oportet: quia de ea probabilior non hr̃ ignorantia. l. cum prolatis cum ibi notat. ff. de re iud. & c. pastoralis, cum ibi not. per do. de fide instru. & quod no. Bar. in l. oẽs populi. ad fi. ff. de iust. & iu. & Bal. in l. leges sacratissimæ. C. de legib. præsertim cũ in dicta extrauaganti sit cl'a derogatoria & annullatiua eorũ, quæ in ꝯtrariũ fierent: quæ plurimũ operat̃ per ea quæ hñtur in l. si quis in prin. testamẽti. ff. de le. 3. & no. & no. doc. in d. c. nõnulli, & in d. l. fi. C. si ꝯtra i⁹. & in l. 1. ff. de li. & posth. cũ igit̃ in literis dictæ promotionis non sit derogatum dictæ extrauagãti, non vr̃ promotionem ipsam valuisse, & quamuis actus dictæ promotionis celebratus fuisset ab ignorantibus tenorem dictæ extrauagantis, non per hoc tñ debet censeri validus, per no. per gl. no. in cle. nolentes, in prin. in verbo, ex nũc, de hęreti. vt ẽt specialiter in dicta extrauaganti exprimitur. ¶ Con-

2 firmantur prædicta: † quia videmus q̃ ad hoc vt per secundas literas tollantur primæ oportet nedum de primis in secundis mentionem haberi, verum ẽt specialem de primis mentionẽ fieri. c. bonæ, de confir. vti. vel inuti. & probatur in c. 2. de do. & contu. bene facit tex. in c. ex literis, de offi. delegat. vbi tex. requirere vr̃ q̃ in secundis literis fiat expressa mentio primarum: ita ẽt hr̃ in c. in nostra, de rescr. Quinimò nõ solum in secundis literis debet de primis mentio fieri, verum etiam si in ipsis primis literis aliqua notabilis clausula contineretur, oporteret de ea mentionem fieri, vt probari vr̃ in c. ex conquestione, de rest. spo. & ibi not. do. vbi per hoc dñt q̃ si in primis literis est adiecta clausula, appellatione remota, q̃ non sufficit in secundis literis fieri mentionem de primis, nisi ẽt de dicta clausula mentio fiat: ita ẽt no. Ant. de Bu. in c. cæterum, de rescr. sed in dicta extrauaganti ꝯtinet̃ clausula, non obstante in forma latissima, & quòd sentẽtiam excommunicatiõis incurrant illi qui auxilium vel consilium dederint, ei qui non seruata forma dictæ extrauagantis pronunciatus fuisset Cardinalis, & pertinaciter se Cardinalẽ nominare auderet, à qua sententia excommunicationis non possit ab alio q̃ à Romano Ponti. nisi in mortis articulo absolutionis beneficium obtinere, de qua clausula, nulla est facta mentio in literis dictæ promotionis. ¶ Tñ istis non obstantibus ꝯtrariũ puto esse in proposita ꝯsultatione de iure verius, maximè ex infrascriptis:

3 qa in actu † ꝑdictæ promotionis fuit adiecta clausula, supplẽ

b tes, [b] in prædictis omnes defectus, si qui forsan in prædictis interuenissent, qbus omnibus authoritate apostolica ex certa scientia, de plenitudine potestatis fuit derogatum: constat autem q̃ illa clausula, de plenitudine ptãtis, tollit oẽs defectus qui essent inducti à iure positiuo, licèt non tollat illos q̃ essent de iure naturali inducti. c. illa quotidiana. de ele. c. 1. de transa. & vtrobiq; no. doct. & in cle. pastoralis, ver. cæterum, de re iud. & no. Spe. & Io. And. in tit. de lega. §. nũc ostendendum, versi. 18. & dom. Abb. in c. inter dilectos, de fide instru.

4 bene facit quod no. Bal. † in c. 1. §. item sacramenta, in ti. de pace iur. fir. vbi voluit quod licèt donatio facta à patre filio in potestate non valeat. l. 2. C. de inoff. dona. tamen si valens le-

† gibus derogare donat filio suo in potestate, & exprimit velle in illa donatione vti authoritate regia, † valebit donatio per id quod habetur in l. penul. C. de dona. inter vi. & vxo. iuncta

5 l. liberorum. C. qui admitti ad bo. pos. ¶ Nec † ad hoc obstat si diceretur q̃ non fuerunt specificati defectus, ita q̃ illa clausula non trahit̃ ad defectus non specificatos, arg. l. 53. §. quæsitum. ff. si quis cau. & c. ex parte. el. 2. cum gl. de off. dele. quia rñdeo, q̃ imò non requiritur defectus specificare, vt euidẽter apparet ex verbis Io. And. & aliorum in d. c. 1. de transac. & q̃ tñ operatur regulariter g̃nalis dispositio quò ad genus quantum spãlis quò ad speciẽ. l. si duo. ff. de adml. tu. l. oẽs. C. de ꝑscrip. 30. anno. & ibi hoc probat̃. ¶ Non obstat id quod hr̃ in d. §. quæsitum, quia vt ibi concludunt doc. post gl. in l. si quis mihi bona. § iussũ. ff. de acqui. hær. est spãle ibi in stipulationibus iudicialibus & prætorijs, quæ dijudicant̃ scdm mentem prætoris: quia nõ patit̃ aliquem decipi sub inuolucro verbo-

6 rum. ¶ Nõ obstat id quod hr̃ in d. c. ex parte. † quia rñdeo primò q̃ tex. ibi hoc non dicit, sed potius ꝯtrarium, & q̃ vbi per modum priuilegij princeps remouet exceptiones in genere, hoc sufficit, vt intelligant̃ reiectæ ẽt efficaces, est tex. quem ad hoc ibi ponderat Bald. in l. 3. §. si is pro quo. ff. quod quisque

7 iuris. Itẽ rñdeo, † quod vbi interuenit clausula ex certa scientia, tunc non põt obijci, q̃ in g̃nere fuerit derogatum, vt per gl. in d. §. si is pro quo. iuncto tex. & est satis de mente gl. in d. c. ex parte, & expressius no. Io. de Imo. in l. fi. ff. à quibus app. non licet, & in proposito fuit inserta clausula ex certa scien-

8 tia. ¶ Item rñdeo, † q̃ vbi sunt expressi aliqui defectus, tunc sine dubio clausula g̃nalis subsequens cõprehendit oẽs alios. ẽt non specificatos: ita no. Host. & Io. And. in d. c. ex parte, per id quod hr̃ in c. qui ad agendum, de proc. in 6. & per no. in d. §. quæsitum, sed hic fuit facta mentio de defectibus solennitatum. s. consuetarum in assumptione Cardinaliũ: ergo sufficit

9 postea alia g̃nalis suppletio defectuum, plus dixit do. Abb. in d. c. ex parte, q̃ q̃n exceptiones essent inductæ de iure positiuo, sufficeret sola g̃nalis derogatio per illum tex. non violando: sed hmõi defectus sunt de iure positiuo, ergo &c. ¶ Præterea vltra dictã cl'am, supplentes de plenitudine ptãtis &c. est apposita alia clausula. s. ex certa scientia, quæ et per se sola apposita in literis circa gratiam, & vbi non agitur de præiudicio tertij, habet vim clausulæ non obstante. l. quidã consulebant. ff. de re iu. l. idem Vlp. ff. de excu. tu. & ibi Bal. & not. gl. & do. in d. l. fi. C. si ꝯtra ius vel vti. pub. & in d. l. q̃ties. C. de preci. impe. offe. & in l. oẽs, in prin. in verbo. decisam, & ibi Bald. C. de ap. & Arch. in c. 1. de consti. in 6. & Io. An. in c. 1. de exces. præl. in 6. in nouella. & gl. fi. in cle. 2. de rescrip. & in c. porrecta. in gl. 3. de confir. vti. vel inutil. & clarius tradit istam doctrinam Bal. in præludijs feudorum in versi. quæritur an rex possit filium suum constituere regem, & Bal. in c. naturales, in princ. & ibi etiam And. de Iser. in titu. si de feu. fue. contro. inter do. & agn. & Bald. in l. 3. §. si is pro quo. in lect. antiq. & ibi mod. quod quisque iur. & Bald. in l. eam quam. C. de fideic. in ver. interrogatus fui. & Ioan. de Imo. in l. fi. ff. à quibus ap. non licet. in d. l. quidam consulebant, & bene facit quod not. Inno. in c. eam te. in princip. de æta. & qualita. & gloss. in ca. ex parte tua, in gloss. 1. de offic. deleg. & in ca. 1. in verbo noscatur, de consti. in 6. vnde dicit Bartol. in consilio incipiente, Ciuitati Camerini, in secundo dubio, quod q̃n Papa aliquid facit ex certa scientia, videtur omne obstaculum tollere: allegat. d. l. quidam consulebant, & d. l. idem Vlpianus, & id quod no. in d. l. eos. in princip. & præallegatam, l. bonorum, in princip. ¶ Nec ad hoc obstat si diceretur quòd clausula ex certa scientia, non operatur in his in quibus Papa præsumitur habere ignorantiam, vt nota. Bald. in l. fina. C. senten. rescind. non poss. sed de extrauaganti non præsumitur haberi scientia, nisi aliter appareat, per ea quæ habentur in d. capit. pastoralis, de fide instru. cum ibi nota. per doc. & in d. l. cum prolatis, cum

10 concord. suprà, allegatis: quia † respondeo quòd in proposito paria sunt Papam habuisse scientiam, quod illud quòd ipse disponebat, erat contra dictam extrauagantem, & sic de hoc in specie cogitasse: vel ipsum de hoc in genere cogitasse, scilicet quod esse poterat contra aliquam legem vel constitutionem, & nihilominus voluisse ita prouidere & disponere prout disposuit. l. qui iure militari. ff. de testament. milit. l.

lit.l.ſub prætextu ſpecierum,& ibi no. Cyn. & Bart.& alij in
prin.C.de tranſac.& l.tres fratres, inducendo vt ibi per Bald.
in 2.op.ff.de pac.& Bar.in l.2.C.de reſcind.vend.in verſi.quæ-
ro quid ſi minor iurauit nõ venire cõtra rõne minoris ætatis
&c.& l.ſciendum.ff.de verb.oblig.& l.fi.ad fi.C.in quib. cau.
in integ.reſti.non eſt neceſ.ſed Papa Paulus in propoſito no-
ſtro ſaltem in genere cogitauit de huiuſmodi extrauaganti,
aut alia qualibet conſtitutione per quam apparere poſſet ali-
quid eſſe quod obſtare poſſet effectuali promotioni dictorũ
Cardinalium,vt patet ex eo quod ſi qui eſſent defectus, vo-
luit illis eſſe derogatum de plenitudine poteſtatis,& non ob
ſtare quod ſolennitates in ſimilibus conſuetæ non interuene
rint,& ſic in gñe de defectibus, quomodocunque interue-
nire potuiſſent,apparet fuiſſe cogitatum. ¶ Accedit ad con-
11 firmationem prædictorum:† quia poſtquam apparet mẽtem
Papæ fuiſſe velle gñaliter derogari impedimentis & obſtacu-
lis,facilius debet tolli ſpecialis conſtitutio Eugenij, quæ in
aliquibus repugnat diſpoſitiõi iuris cõis, quàm ẽt ipſum ius
cõe.l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſt.mil.in §. quia ve
rò veriſimile,in auth.de non alie.& no.Bal.in ti.de pace con-
ſtan.in verbo,libellariũ,& Richar.& Bar.& Sali.in d.l.fin.C.
12 ſi ↄtra ius vel vtil.pub.† Quatenus verò conformis eſſe diſpoſi
tioni iuris cõis, ſufficit derogationem taliter eſſe factam, q̊d
ſatis ſit ad derogandum iuri cõi,per no.per gl.& doc.in d. c.1.
in verbo,cum ſit,de conſtit.in 6.& per doc.in c.1.de reſcrip.&
Io.And.in addi.Spec.in rub.de teſta.in princ.& Bart.in l.1.in
prin.ff.ad l.fal.& Bal.in l.fin.C.quæ ſit lon.conſue.& in l.ius
ciuile.ff.de iuſti. & iur. & ex dictis clauſulis.ſ.ex certa ſcien-
tia,& de plenitudine ptãtis per quas ſuppleuit ac derogauit
&c.eſt ſufficienter derogatum defectibus procedentibus à iu
re cõi,vel ẽt à quocunq; iure poſitiuo, vt dictum eſt.ſ. Et ſta-
tim ẽt apparebit in rñſione ad allegata in ↄtrariũ,ad quæ q̈uis
ſatis liquere poſsit rñſio ex ſupradictis, tñ ſpãlius reſpondeo.
¶ Et dico in primis non obſtare dum dr̃ q; debuit derogari di-
ctæ extrauaganti: quia rñdeo intelligi fuiſſe derogatum per
dictas clauſulas,& Papam de ea ſaltẽ in genere cogitaſſet, vt
13 probaui.¶ Et confirmo † q; ſcd̃m magis* cões & ap̨pbatas cõ
* cluſiones in propoſito nr̃o(qñ non agit̃ de præiudicio tertij)
nõ requirit̃ ſingularis aut ſpãlis clauſula derogatoria,ſed ſuf-
ficit gñalis: quia regulariter tm̃ operat̃ gñalis diſpoſitio quò
ad genus,quantũ ſpãlis quò ad ſpeciẽ.l.ſi duo.ff.de admi.tut.
l.oẽs.C.de præſcri.30.ann.vel ſufficit q; appareat Romanum
Pontificem velle ſuã diſpoſitionem valere,q̈uis ſit contra ali-
quod ius,quo inſpecto diceret̃ in actu eſſe defectus: ſecus qñ
nõ appet ipſum velle ↄtra iꝰ diſponere,qa nõ eſt veriſimile eũ
velle tollere legem diu exagitatã.l.ſi qñ,in prin.C.de inoff.te
ſta.c.eccleſia veſtra, de elec.iuncta.d.l.quidam ↄſulebãt,& d.
l.idem Vlp.& ad hoc optimè facit.l.reſcripta.C.de preci. im-
per.offe.& ita tenet Ia.de Ra.Pet.& Cyn.in d.l.fi. C. ſi ↄtra ius
vel vti.pu.& Ia.Bu.in l.præſcriptione,ad fi.e.ti.& eſt de mẽte
gl.in l.imperialis.§.ſi miles.C.de nup.& in l.1.C.de natu.lib.
& in l.ſi nõ ſpãli.C.de teſta.& firmat Alb.de Roſa.in d.l. quo-
ties,de preci.imper.offer.vbi dicit hanc eſſe cõem opi. & poſt
opi.omniũ relatas tenet hoc Io.And.in d.c.1. de exceſ.præla.
in 6.in nouella,vbi vult q; in omni materia ſi per verba dero-
gatoria prolata gñaliter apparet voluntas derogantis,quod
c gñaliter derogare voluit,ſufficiet, ᶜ ſed ita apparet in propo-
ſito per dicta verba gñalia, quod ſi qui erant defectus, voluit
illis derogare:ergo hæc verba gñaliter prolata generaliter de-
14 bent intelligi.¶ Accedit† quod not.Bal.in auth.oẽs peregri-
ni.C.cõin.de ſucceſ.vbi dixit q; qñ ſuperior caſſat conſuetudi
nes & ſtatuta,ſufficit apponere clauſulam gñalem, licèt non
appenat tenorem ſtatutorum,quod dicit eſſe no. dignum p̨
literis papalibus quæ ad beneficia conceduntur. ¶ Plus dicit
15 † expreſsè Io.de Pla.in l.1.C.de peti.bon.ſubl.lib.10.quod qñ
princeps reſcribit ↄtra ius,non tñ in præiudiciũ tertij,valet re
ſcriptum etiam abſq; clauſula non obſtante,per dictam.l.re-
ſcripta,& per no.per gl.in l.2. C.de peti.ſubla.lib.10 ita etiam
eſt de mente Bar.in d.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.pub.dum alle-
gat dictam.l.idem Vlpi.vbi vult quod qñ reſcribitur ad com-
modum alicuius abſq; præiudicio alterius,nõ oportet recur-
rere ad.q.qua quærit̃,an requiratur clauſula,non obſtãte, ſed
ſufficit certa ſcientia,per dictam.l.idem Vlpianus. ¶ Circa
16 hoc† fortius dicit Ant.de Bu.in c.1.de reſcript.& Dominicus
in c.1.de conſti.in 6.quod qñ certum eſt reſcriptum emanaſ-
ſe de curia,valet etiam ſi ſit contra ius, quamuis in eo non ſit
clauſula derogatoria ad ius contra quod emanauit, per id
quod no.Hoſtien.in ca. cum olim eſſemus,de priuileg.& per
not.per gloſſ.in c.vt debitus,de appel.ſaltem in his in quibus
habet Papa liberam adminiſtrationem vt ibi plenius per
17 eos.& traditur per Pe. de Anch.in ↄſi.322.¶ † Sed illud quod
fortius obſtare videtur,eſt,quia dicta extrauagans habet clau
ſulam derogatoriam ad reſcripta:quo caſu ſecundum Bal.&
Sal.in d.l.fi.C.ſi contra ius,& Ant.de But.in c.1. de reſcrip.&
Dñicum in c.1. per conſtit. in 6. videtur q̊d requiratur ſpãlem
mentionem fieri de ipſa conſtitutione,per dictam.l.ſi quis in
princ.teſtamenti.Plures ad hoc videntur dari poſſe rñſiones,
vna Io.Mona.in d.c.1.in gl.1.de conſtit.in 6. & ibi Ioã.And.in
nouella.& Ia.But.in l.præſcriptione,in fi. C.ſi contra ius vel
vti.publ.quod illud procederet ſi ipſemet pontifex qui con-
ſtitutionem illam facit,reſcriberet contra illam,ſecus in ſuc-
ceſſore: quia ei non potuit prædeceſſor legem imponere.ca.
innotuit,de elec.c.fi.in fi.& quod ibi no.de reſcri. in 6.eſt ve-
rum quod Ant.de Bu.in c.1.de reſcri.& Io.de Imo.in d.c.non
nulli iſtam op.reprehendunt:quia ſecundum eos ſequeretur
q; in caſu d.c.nonnulli,requireretur hodie per pontifices re-
ſcribentes derogari ſpãliter illi decretali habenti cl'am dero-
gatoriam ad reſcripta: tñ non probãt ipſi hoc aliqua rõne vr-
genti,nec rñdent ad rõnem Io.Mona.& Io.And.ſ.allegatam.
18 ¶ Secundo modo põt† rñderi,q; illud q; in cõtrarium allega
tur,poſſet procedere qñ Papa reſcriberet in præiudicium alte
rius,nam tunc etiam ſi lex aliqua ſpãliter non derogaſſet tali
reſcripto, requirebatur omninò gñalis cl'a, non obſtante, pp
regulam gñalem iurium dicentium generaliter q; reſcripta ta
lia ↄtra ius in præiudicium alterius non valent. d. l. reſcripta.
l.nec damnoſa.& l.quoties,præallegata,vnde ſi p aliquam.l.
ſpãlem ſit derogatum ſpãliter reſcripto in certo caſu; tunc vt
valeat reſcriptum,requiritur ſpãlis clauſula, non obſtante il-
la lege:ſed quando reſcribitur non inferendo grande p̃iudi-
ciũ tertio; tunc de iure cõi talia reſcripta ẽt ſi ſint ↄtra iꝰ, nulla
requiritur clauſula,non obſtãte, quia lex permittit tali reſcri
ptum,quãquam illud q; ↄceditur ſit cõtra ius in d.l.reſcripta,
& in d.l.q̊ties, & ibi expreſsè doc. maximè Moderni vt Paul.
de Ca.in d.l.reſcripta,& in l.nec damnoſa.e.tit.& dixi etiã.ſ.
vñ ſi modò in aliqua ſpeciali conſtitutione reperiatur dero-
gatum reſcripto impetrando in certo caſu in quo non tracta-
tur de grandi præiudicio tertij,vt in caſu prouiſo per dictam
extrauagantem, ſatis operatur dicta extrauagans iſto caſu,
quod vbi ſi non fuiſſet per illam extrauagantem facta deroga
tio ad reſcripta,nulla requireretur clauſula,nõ obſtãte, nunc
pp dictam derogationem ad reſcripta,requireretur cl'a gene
ralis, non obſtante, vel æquipollens, & probatur per l.1.cum
gl.in verbo,reſcriptum.C.de nat. lib. quam ſequitur ibi Bal.
& Ang.& Pe.de Anc. in conſilio 322. & ita eſt de mente Paul.
de Ca.in d.l.reſcripta,vbi dixit q; iſto caſu quando non infert
grande præiudicium per reſcriptum, & lex ſpecialiter dero-
gabat, tali reſcripto, requireretur clauſula derogatoria, vel
ex certa ſcientia, vel motu proprio, allegat.l.2.C.ſi nupt.ex
reſcriptio.& l.2.C.de ſum.Tri.ſed hic eſt adiecta clauſula, ex
certa ſcientia,& etiam derogatio, licèt non ſpãlis. ¶ Plus vo-
19 luit Io.An.† in d.c.nonnulli,& etiam Cy.in d.l.fi.C.ſi contra
ius, q̊d etiam quando Papa reſcribit ad præiudicium tertij,
etiam ſi reſcribat in caſu in quo lex ſpecialiter derogat reſcri-
pto videlicet in caſu d.ca.nonnulli, tamen ſi apparet ſcientia
reſcribentis, illa ſufficiat abſque alia clauſula, non obſtante,
allegat id quod habetur in ca. ſi motu proprio, de præben.in
6.& poteſt reſponderi ad d.l.ſi quis in princip.teſtamenti, vt
reſpondent Iac.de Rauen.Pe.& Cy.in d.l.fin.C.ſi contra ius,
quod ibi loquitur in teſtatore qui deponit ad vtilitatem ſuã:
& ideo ſibi imputet cum apertius potuerit loqui & volunta-
tem ſuam oſtendere,& aliud eſt in principe qui non diſponit
ad vtilitatem ſuam,ſed ſubditorum: vnde modò non eſt ſic
ſibi imputandam, ſi non loquatur apertius, ar.l.veteribus.
20 ff.de pact.¶ Et ita etiam † voluit Bald. in l. humanum.C.de
legi.vbi eleganter in propoſito inquit, ſequutus Cyn. quod
in principe ſufficiat reuocatio & derogatio generalis facta
diſpoſitioni præcedenti, quæ prohibebat ſecundam diſpoſi-
tionem fieri illi primæ contrariam, allegat.l.omnes.§.1.C.de

præſcri-

præscri. 30. anno. & cle. eos. de sepul. & dicit quod ita vr tenere gl. in l. imperiales. C. de nup. & q. ita seruat curia Romana, & rñdet ad d. l. si quis in prin. testaméti, prout proximè dixi, ita ét est de mente Fed. de Senis in consi. 47. incipien. Habita super casu prædicto collatione conuenienti, vbi dixit q̃d licèt scđm priuilegium nõ tollat primũ nisi in secundo fiat métio de Primo & eius derogatorijs, vt legit & nõ. in c. veniens. de præscri. & in ca. 1. de rescri. & 28. q. 2. in summa, tamen sufficit generalis derogatio: quia dicit ipse, videmus q. per sufficientia generalia derogatoria posita in lege vel canone, vel aliquo priuilegio derogatur spãlibus priuilegijs quãtũcunq; habentibus speciales clausulas derogatorias ad futura, vt patet in c. quia sæpe, de elec. in 6. in c. alma. de sen. excõ. in 6. ca. vt officium, post medium, de hæreti. eo. lib. & in l. 1. & 2. §. nos

21 etenim, de sepul. ¶ Non obstat † dum dicebat, q. ad hoc vt per secundas literas tollantur primæ, oportet de primis spãlem mentionem fieri, quia respondeo quod imò sufficit generalé de eis mentionem fieri. c. causam quæ, el. 2. de iudi. ca. audita. de resti. spo. & ita vr residere Hostien. in d. c. 2. de dolo & contu. & ét Ioa. And. ibi dum dicit quod põt rñderi ad dictum. ca. scđm, de dolo & cõtuma. q. nec ét in genere facta erat mentio de primis literis, ita ét est dé mente Io. And. in c. 1. de exces. p̃la. in 6. in nouella, cuius verba retuli s. nec oportuit de aliqua alia cr̃a fieri spãlem mentioné, nisi qñ appareret illam cr̃am: fuisse talem q. si Papa Paulus de illa habuisset notitiam, verisimiliter contrariũ non disposuisset scđm do. Abb. in d. c. 2. de do. & contu. & c. ex conquestione. de resti. spo. arg. c. super lite

22 ris, & c. postulasti de rescri. ¶ His bene consonat † id quod dixit Pau. de Liaza. in cle. 1. de sepul. vbi voluit quod qñ verba generalia derogatoria præcedentium actuum sunt prolata ab eo qui spãliter derogare potuisset, sufficiant si sunt ita prolata quod innuant voluntatem derogantis esse talem, & hoc dicit esse verum, tam in çtractib⁹ quàm in priuilegijs rescriptis & constõnibus, allegat. d. c. quia sæpe. & d. c. alma, & c. si motu proprio, de præben. in 6. quod aũt verba apposita in dictis literis promotionum innuant voluntatem Papæ fuisse talé, patet ex illis clausulis p quas de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, derogatur defectibus si qui essent, & suppleuit solennitates consuetas, vt est dictum s. ¶ Ex prædictis infero non fore necessariã aliã publicationem & receptionem eorũ, nec titulorum assignationem: quia in dictis literis expressè cautum est, quod in casu quo sequeret mors præfati dñi Pauli Romani Pontificis immediate, & eo momento intelligerent publicati ipsi quatuor dñi Cardinales, quoad collegium dñorum Cardinalium, & dixit exnunc in Cardinales & fratres recipere prout extunc, & extunc prout exnunc, non obstantib.

23 quibuscunq; solennitatibus consuetis & c. †† quæ verba ope
†2 rantur vt ex die mortis prædictæ intelligatur retro facta publicatio, vt in cle. 1. cum ibi no. de concess. preb. & in c. dudum, & ibi expressè no. Arch. & Io. And. in nouella, de præb. in 6. l. lecta. ff. si cer. pe. l. si ita stipulatus fuero si Titius, in prin. & ibi Bar. ff. de verb. obli. & l. hmõi eod. tit. & ibi dicit Ang. & alij
d post eum quod dicta verba. s. exnunc prout extunc, [d] & extunc prout extunc operantur vt ex quolibet dictorum téporum possit dici quod actus & dispositio sumat effectum: pro quo allegant gl. in l. 1. C. de codi. & text. cum gl. in cle. 1. in verbo, extũc, de iure patro. & cle. fi. de sepu. & l. cum quidam, in prin. ff. de vsur. & in auth. credentes. C. de hær. not. etiam doc. in c. præterea, el. 2. de ap. nam qñ dico extunc, prout exnũc, futurum trahitur ad præsens: ita inquit Bal. in aut. çtra rogatus, in prin. per illum tex. C. ad Treb. & no. Bal. in c. 1. de mili. vas. qui contu. est. & in d. l. lecta. & in l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de lib. & posthu. & Ange. in ea. l. in prin. per illum tex. cum gl. & in d. l. 1. C. de iudi. Prouisumq; fuit tempore promotionis dictis dñis quatuor assumptis de titulis suis, vt in dictis literis promotionis apparet: vnde alia non est necessaria titulorum assignatio, licet talis assignatio tunc non fuisset necessaria, vt no. Hosti. & Ioã. And. in capitulo ad deliberandum, de iudæ. ¶ Per prædictas literas promotionis etiam apparet fuisse suppletos defectus nõ tradidi pilei, non immissi annulli, nec oris aperti: quia Papa voluit supplere oés defectus si qui essent, & derogare omnibus solennitatibus consuetis & similibus, quod facere potuit eo modo quo fecit, cum sint defectus iuris positiui, vt s. fuit ostensum, dum discussi de virtute illius clausulæ supplétes oẽm defectum ex plenitudine potestatis, ex certa scientia & c. per quæ intelligitur derogatum his quæ prouisa erant per dictam extrauagantem, vt superius oñsum
24 esse puto. ¶ † Accedit ad confirmationem præmissorum id q̃d dixit Bal. in c. 1. in prin. in ti. quid sit inuesti. in vsibus feudo-
†3 rũ, vbi voluit q. † si Papa dixit: assignamus tibi castrũ cũ plenitudine iuris, vel p alia verba equipolléntia: non erit necessaria alia possessio facti: quia apud Pap ã est plenitudo supremę possessionis & suprema potestas: allegat id q. no. 16. q. 5. volum⁹, & ar. c. capitulum sanctæ Crucis, de rescr. & id q. no. Arch. in c. si clericus, de præb. 16. & idé in effectu voluit Bal. in c. fi. de noua forma fidelitatis, & Bal. in c. ad audientiã, de præscr. & An
25 ge. in l. officium. ff. de rei vendi. ¶ Modus † aũt tenendus p dictos dños, vt s. promotos esse vr, q. corã superiore narrent ea q̃ gesta sunt, asserantq; à peritissimis eis esse consultum dictam pmotioné valere, nec non eos intelligi ét legitimè pmotos ad pdictam dignitatem & officium: & eos vt Cardinales esse in omnib⁹ & per oĩa habendos & tractandos. Quare petunt sup hoc iustitiã ministrari omni meliori mõ, via, iure & forma, qbus magis & melius fieri põt, cũ protestatione q. pdicta
†4 dicũt ac fieri petunt, si & in quantum eis de iure liceat † & nõ aliter, nec alio mõ, nã p huiusmodi protestationem factã cum huiusmodi clausula in omnem euentum sunt tuti à pœna, de qua in dicta extrauaganti, vt notabiliter traditur per Bal. in c. 1. §. fin. in titu. quæ fuerit prima causa benefi. amit. per id quod in simili no. gl. in l. si quidem. C. de excep. & no. domi. Abb. in c. fi. de feud. & ego etiam sub eadem protestatione ità dico & consulo.

ADDITIO.

a ¶ Dominis. pro quibus in hac eadem causa pariter latè consuluit Cor. consi. 188. lib. 3.
b ¶ Supplementes. s. lib. 1. consil. 79. nu. 8. suprà, libr. 2. consi. 195. nu. 18. suprà, eo. lib. consi. 92. nu. 30.
c ¶ Sufficiet. vide suprà, lib. 4. consi. 7.
d ¶ Extunc. Ale. d. l. hmõi. l. 1. C. de codi. Gemi. c. dudũ. de preb. in 6. Cur. senior consi. 47. nu. 25. Feli. c. licet causam, de proba. Ant. Negusa. tra. pig. parte 2. membro.

EPITOME.

¶ Creditor habet fundatam intentionem in hypothecaria, eo ipso quod bona detinebantur per prætorem.

CONSILIVM CXII.

Hoc çsi. mutatis nominib. ponit Alex. plené de verbo ad verbũ in apostil. ad Bar. ad l. ré alienã. ff. de pign. actione. Natta.

VIso quodam instrõ descriptiõis bonorũ factæ per ser. Ioẽ. de Belinzona, & visis nõnullis attestationib. testium tam receptorum in fauorem dñi Georgij de Grassis, quàm ét in fauoré Francisci & fratrũ de Medicis, quæritur vtrum ita ante quòd dominus Georgius esset creditor dicti Ioannis Picini, & haberet obligata omnia bona & iura dicti testatoris, possit consequi creditum suum super dictis bonis de quibus in descriptione prædicta: & puto quod sic. Ad quod ostendendum præsuppono quòd dicti de Medicis non possunt negare quòd dicta bona in dictę descriptione contenta non fuerunt reperta in domo habitationis dicti Ioannis & penès ipsum: quia hoc probatur per instrumentum dictæ descriptionis & consignationis factæ per dictum ser. Ioannem de Belinzona penès dictos de Medicis promittentes ea restituere
1 cui vel quibus venient de iure restituenda, nam † verba dicti instrumenti, etiam si enunciatiua sint, probant contra eum
2 cum quo [a] confectum est dictum instrumentum. l. optimam. C. de contrahe. & commi. stipula. l. quidam. ff. de proba. l. Publia. §. fi. ff. deposi. nam cum in principio dictæ descriptionis sit narratum dicta bona esse de bonis dicti Ioannis seu penès eum existentib. & receptis in dicta domo habitationis, eiusdem, & postea subiungitur, quæ quidem bona fuerunt reposita penès dictos de Medicis, confitentes se ea habere, & pro-

2 mittentes ea restituere &c. illud † relatiuum quæ, & illud rela
tiuum ea, facit relationem præcedentis seu antecedentis cum
omnibus suis qualitatibus, vt declarat Bar. ff. de lega. 2. in l. si
quis seruum. §. fi. in vers. sed quæro testator reliquit alia par-
tem bonorum &c. per l. à filio. §. testor cum seq. ff. de ali. & ci-
ba. leg. & no. ēt Bar. in l. 1. in princ. ff. de receptator. & in l. 1. in
fin. ff. si familia fur. fe. dicatur & sic videntur dicti de Medicis
fateri bona illa fuisse de bonis dicti Ioannis seu penes eū exi-
stentibus & in domo habitationis eiusdem repertis: quæ qua
litates important dicta bona fuisse in dñio vel quasi dicti Ioā
nis seu ab eo possessa. l. 2. §. in locum. ff. de relig. & sump. fu. l.
bonorum appell. §. in bonis. & l. penès. ff. de verb. sig. & dato
3 † q; referrentur etiam ad bona quæ detinebantur per dictum
b Ioannem, tñ ex detētione præsumitur possessio, [b] vt no. glo. 7.
q. 1. pontifices, & colligitur ex no. per glo. in l. ob maritorū. C.
ne vxor pro marito, quàm ad hoc allegat Ang. in l. qui vias. §.
1. ff. de dam. infec. & no. Inn. in c. cum olim, de priuile. & Ioā.
An. in c. 2. vt lite pen. & Pau. de Leaza. in cōmento. c. in literis.
de rest. spo. & Bal. in ti. de pace. constan. in verbo recuperauē-
rat. quoquō. & in d. l. 2. C. vbi in rem act. & in sua disputatio-
ne incipiente Accusatus de vi turbatiua, & est de mente Bart.
in l. stipulatio ista. §. hoc quoq; post gl. ff. de ver. obl. & Ioā. de
Imo. in l. à diuo Pio. §. si super. ff. de re iud. & ad confirmatio-
nem eorum quæ probantur per dictum instrumētum, addu-
ctę sunt ēt probationes factæ per testes productos pro parte
dicti dñi Georgij, hoc præsupposito oportet videre, an suffi-
ciat dicto dño Georgio probasse, vt s. saltem de possessione di
cti Ioannis Picini, s. quod possederit dicta bona, vt probatur
per dictum instrumentum descriptionis in quo articulo va-
rie loquuntur gl. & doc. in l. rem alienam. ff. de pign. act. & in
l. cum res. C. si res alie. pig. data sit, cum suis concordantijs, tñ
omissis disputationibus dico q; quantum ad casum nostrum
4 † sufficit probare de possessione dicti Ioannis Picini, hoc ostē
do ex notatis per Bar. in d. l. rem alienam, in ver. sed cōtra hoc
si debitor possidebat &c. vbi dixit, quod qñ omnia bona de-
bitoris sunt obligata creditori, & debitor possidebat rem si
eam non desijt possidere quāuis reperiatur per alium detine-
ri: tū per hypothecariam aduocabitur dicta possessio aduer-
sus detinentem: quia illud ius possessionis debitoris fuit obli
5 gatum creditori, sed † ita est quod dictus Ioannes Picinus nō
desierat possidere dicta bona, quāuis essent de mandato prin
c cipis deposita seu in sequestrum [c] posita apud dictos de Me-
dicis causa custodiæ, vt l. interesse, cum ibi nota. per Iacob. de
Aretio, & Bart. ff. de acqu. poss. & no. per gl. & do. in c. exami-
nata, de iudi. & latè probat Cynus post antiquos in lege vni-
ca. C. de prohibita sequestra. & Bar. in l. licet. ff. deposi. & no-
6 tant doc. in cle. 1. de sequestra pos. ¶ Item † sufficit dño Geor-
gio docere q; dictus Ioannes Picinus debitor suus possederit
dicta bona, ad hoc vt ipse dñs Georgius creditor hñs hypo-
thecata bona omnia dicti debitoris possit per vtile interdi-
ctum possessorium Saluianum aduocare dictam possessionē
bonorum postea consignatorum apud dictos fratres de Me-
dicis, vt notabiliter declarat Bar. in d. l. rem alienam, & etiam
in versi. item opponitur ɔtra pdicta, nam si debitor &c. & in l.
1. C. de precario & Saluiano interdi. per l. 1. §. 1. ff. de Saluia. in-
terdi. quinimò scdm Dy. in §. itē seruiana. inst. de act. & gl. &
Sal. in d. l. cum res sufficit in hypothecaria indistinctè appa-
d rere q; debitor bona fide possederit. [d] quia res quæ bona fide
possidet, in bonis nostris esse dr. l. seruos. ff. de leg. 3. & d. l. bo-
norum. §. in bonis, & pro victoria in hypothecaria sufficit ap-
parere, q; res fuerunt in bonis debitoris. l. & quæ nondum. §.
7 q; dr. ff. de pi. & quilibet † possessor præsumitur bonæ fidei in
dubio, qñ antiquior possessor ɔtrariū nō allegat, vt pbat Bar.
in l. Celsus. ff. de vsuca. & Ange. in l. super longi. C. de præscri.
lon. temp. & Bal. in sua disputatione incipiente. Accusatus de
vi turbatiua. Ant. de Bu. in c. si diligenti, de præscri. per c. 1. de
8 præscr. in 6. facit quod no. Bar. in l. cōi diui. §. inter prædones.
ff. cōi. diui. ¶ Item † sufficit apparere q; dicta bona essent pi-
gnori obligata seu pignorata dicto Ioanni Picini, adhoc vt
potuerunt hypothecari & obligari per Ioannem Picinum ge
neraliter dicto domino Georgio. l. debitor. §. fin. ff. de pigno.
¶ Ex quibus omnibus apparet negari non posse, quin reme-
dium competat dicto Georgio agere contra dictos de Medi-
cis ad restitutionem, vt suprà. ¶ Nec prædictis obstant aliquæ

attestationes testium productorum pro parte dictorū de Me-
dicis: quia non deponunt concludenter in oppositum eorū
quæ continentur in dicto instrumento, & eorum quæ depo-
nuntur per testes domini Georgij, prout de iure concluden-
ter oportet deponere testes ad hoc vt probent. c. in præsentia,
de proba. l. neque natales. C. de proba. cum vulgaribus nam
licèt testes illorum de Medicis dicāt quod dictum sedimen in
quo mutuabat Ioannes Picinus, spectabat iure vtilis dominij
ad dictos de Medicis, non per hoc negat quin conduceret seu
habitaretur per dictum Ioannem, vt continetur in scriptura
dictæ descriptionis, & prout deponunt testes dñi Georgij, &
licèt dicti testes dicant quòd dictum sedimen etiam specta-
bat ratione naturalis possessionis ad dictos de Medicis, non
per hoc infertur quòd non conduceretur nec habitaretur per
9 dictum Ioannem Picinum, nam locator † dicitur per colonū
vel inquilinum possidere naturaliter. l. si colonum, & ibi no.
& l. si de eo. §. 1. ff. de acqui. poss. sed inquilinus ipse seu colo-
nus aut conductor non dicitur possidere sed detinere. l. certè
§. is qui. ff. de preca. & l. 1. cum ibi not. C. communia de vsufr.
& sic dato quod fecerint dicti de Medicis expensam in ædifi-
cando & meliorando dictum sedimen, vt probant testes: ta-
lis expensa spectabat ad eos & nō ad conductorem. l. ex con-
ducto. in princip. & l. penult. in princip. ff. loca. Et quamuis
testes illorum de Medicis dicant quod in dicto sedimine e-
rat vnus locus & vtensilia dictorum de Medicis, istud p hoc
non contradicit instrō descriptionis bonorum: quia etiam
in eo circa finem describuntur quædam vtensilia & locus tan
10 quam bona, quæ dicuntur esse dictorum de Medicis † & non
sufficit testes dicere, quòd bona mobilia seu vtēsilia quæ sunt
seu fuerunt in domo dictorum fratrum de Medicis sint dicto
rum fratrum nisi se referant ad qualitates & signa seu demon
strationes bonorum descriptorum in dicto instrumēto: quia
potuerunt esse alia bona tpe dictę descriptionis diuersa ab il-
lis quæ ante vel postea fuerunt, vt probat in c. auditis, de præ-
scri. cum ibi notatis p Io. An. dum ibi ponit q̄onem de eo qui
ɔduxit equum, vt iret ad certum locū, & equus mortuus est
in via naturaliter vt dicebatur, locator equi petebat emend.
equi, ɔductor verò probauit per illos qui secū erant, q; equus
quē equitauit, die tali mortuus erat naturaliter, certè non de-
buit obtinere ɔductor: quia licet probauerit vnū equum quē
equitauit esse mortuum: tñ nō probauit q; equus qui est mor-
tuus, esset ille met quē ɔduxerat ab emptore, vñ talis pbatio
11 nō releuat vt ibi. ¶ † Præterea testes disponunt q; audierint à
dictis fratribus de Medicis & à Securso q; dicta bona de quib.
deponunt, erant ipsorū de Medicis, q̄ probatio tanq̄ de audi-
tu in talibus nō releuat. l. testiū. C. de testi. & ibi not. & in §. si
verò absunt, in auth. de hær. & fal. & plenè in c. tā literis, de te-
12 sti. & 25. q. 5. hoc vr, ibi no. Arch. post glo. Et ad † probandum
talia bona fuisse dictorū de Medicis, requirit q; testes ēt non
interrogati reddāt rōnē dicti sui inferentē q; ipsa bona essent
sua, vt quia deponant de titulo acquisitionis, vt declarat Inn.
in c. cum causam, quæ inter Archiepiscopum, de testi. & legi-
stæ in l. 3. C. de testib. & Bar. in suo tractatu de teste, cū suis co-
cor. hoc aūt nō fecerunt testes dictorū de Medicis. Et licet ali
qui testes dictorū de Medicis dicāt q; suo comprehendere &
cognoscere pignora & bona de quibus in dicta descriptione
processerunt ex pecunijs dictorū de Medicis, hoc non releuat
ex eo quia testes dñt q; nō viderāt iam p dictos de Medicis nu
merari pecunias aliquas dicto Ioanni Picino, & nullā rōnem
nec ēt ɔcludentē assignant, sed deponūt ex auditu, q; nō suffi
cit, vt dixi. ¶ Quinimò dato q; dicta pignora processerint ex
pecunijs dictorū de Medicis: tñ nō p hoc sequit q; pignora re-
cepta p dicta pecunia mutuata spectant ad dictos de Medi-
13 cis: quia † ad hoc vt ex dicto mutuo & receptione pignorū fa-
cta p Ioannē Picinū esset acqsita aliqua actio dictis de Medi-
cis, requirebat q; appareret q; noīe dictorū de Medicis Ioan-
nes Picinus mutuauerit, & pignora illa oīa eorū nomine re-
ceperit, aliàs secus vt l. solutum. §. per liberam, cū gl. ff. de pig.
act. & l. si habentis, cū ibi no. C. si cer. pe. facit. l. si ex ea, cum si.
C. de rei ven. Quod aūt dictus Ioannes Picinus visus fuerit re
cipere dicta omnia pignora noīe dictorum de Medicis, & pe-
cunias p quib. data sunt illa pignora mutuare noīe dictorum
de Medicis, hoc nō dñt testes si bene inspiciat, ná potuit eē q;
†1 mutuabat suo noīe & pignora recipiebat † suo noīe prout in
dubio

dubio præsumitur, quantum adhoc, vt ius ex illo contractu acquiratur ipsi contrahenti. l. & magis. ff. de sol. l. pap. ff. mãd. etiam si præcessisset mandatum dictorum de Medicis factum dicti Ioanni Picino de mutuando omnibus & de recipiendo pignora, vt probatur in l. res ex mandato. ff. de acquir. rerum dom. & in l. pignori. §. fi. ff. de vsuc. & l. 3. §. 1. ff. iu. sol. & l. post mortem. §. 1. ff. quando ex facto tuto. & no. Bar. in l. qui mihi donatum. ff. de don. post medium. in verb. sed quæro quid in dubio. & Bar. in l. post dotem. ff. solu. mat. & Bal. in rub. C. de contrahen. emp. in 15. q. & no. do. in l. qui in aliena. §. si is qui ff. de acqui. hær. & Ang. in l. si pupilli. §. 1. ff. de neg. ge. cum si.
14 imò † non crederet testibus si dicerent q. successiuè per dicta tpa quibus ibi stetit Ioannes Picinus ad mutuandũ non potuisset mutuare & pignora recipere, nisi nomine illorum de Medicis, quin ipsi vidissent & audiuissent tanquã satagentes probare negatiuã non pbabiliter cõtentã. p c. cũ eccl'ia, cum ibi no. per Inn. de causa pos. & expressè Cy. in l. actor. C. de pba. in 3. q. ad fi. & idem ibi Bal. & Dy. & Bart. in l. 1. §. hoc inter di. ff. de iti. actu. pri. & Bal. in c. 1. in fi. de çtenti. inter me & domiñ. & in l. cũ hi. §. 1. ff. de transa. & in ca. si quis per triginta. in ti. si de feu. fue. çtro. inter do. & agna. ¶ Nec ob. q. nonnulli testes deponant q. audierunt Ioannẽ Picinum protestari & affirmare q. mutuauerat noĩe dictorũ de Medicis, & q. exercebat banchum fœneratitium noĩe eorum, & q. dicta pignora
15 & bona ptinebant ad dictos de Medicis: quia † rñdeo q. non apparet, quod talis cõfessio Ioannis Picini fuerit facta añ tps dicti instri descriptionis bonorum, nec añ tps obligõnis bo-
†2 norum factæ p Ioãnem Picinũ dicto dño Georgio: vñ † talis çfessio debitoris non potuit prejudicare creditori. i. dicto domino Georgio, cui añ erat acquisitum ius. l. scripturas, cũ gl. in verbo decernimus. l. si supatus. ff. de pig. & l. repetita. & ibi no. Bar. ff. de fi. instr. & Spe. in tit. de oblig. & sol. §. 1. versi. sed. quid ecce. Et si quis sit testes qui deponeret q. añ tps instri descriptionis bonorum seu ante tps obligationis bonorũ factæ domino Georgio confessus fuerit Ioannes Picinus se mutuare nomine dictorum de Medicis, & de pecunijs eorum & eorum nomine pignora recepisse (quod tñ non est) attamen euidens est, q. duo non reperiunt çtestes hoc deponentes & asserentes illam confessionem factã præsente Frãcisco & Gulielmo de Medicis, prout requiritur adhoc vt talis çfessio & probatio releuet. l. fi. ff. de interr. ac l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. iuncta l. iurisiuran. C. de testib. & c. in omni. de testibus. Ex quibus apparet testes dictorum de Medicis, non esse impedimento præfato domino Georgio.

ADDITIO.

a ¶ Cum quo. & contra omnes eius singulares successores. Soc. con. 11. con. 13. con. 82. lib. 3. Are. con. 112. ad fi. Aym. cõ. 29. nu. 1.
b ¶ Possessio. Bal. auth. ei qui iurat. C. de bon. auth. iud. pos. suprà, lib. 1. con. 51. in fi.
c ¶ Sequestrum. dixi in consue. Parisien. §. 1. gl. 4. nu. 16. & §. 77.
d ¶ Possederit. ĩ. eo. consi. 115.

SVMMARIVM.

1 Lex. Si quis argentum, §. fi. habet locum nedum in donatione simplici, sed etiam ob causam de futuro, vel causa mortis remuneratoria. nu. 5. 6. 8. & 9.
7 Extensio fit ad casum sub larga significatione comprehensum, etiã in correctorijs, vbi ratio est expressa.
11 Causa vbi est terminanda de æquitate, non potest obijci pactum esse nudum.
12 Taciturnitas præsentis habet vim taciti pacti.
15 Scriptura non potest per alium absentem quandocunque ratificari viuo scribente.
17 Instrumenti mentionem faciens, præsumitur de contentis in eo certus.
18 Consensus, vt eius de cuius hæreditate pactum est, potest accedere ex interuallo.
19 Conditio impossibilis non vitiat, sed vitiatur modus.
20 Contractus sustinetur ex licita, non attenta turpi causa.
21 Sententia sustinetur ex causa vera vel pertinente.
22 Donatio ob causam valet sine insinuatione.

CONSILIVM CXIII.

ERSPECTIS his quæ narrantur in themate, videndũ est principaliter de viribus & validitate dictæ donationis factæ per dictũ Gulielmũ Alberti, & de virib. illius conũentionis societatis seu cõis bonorũ celebratæ inter eos, prout in
1 chyrographo manu Gualdinelli continet, in quo † concludo oẽs dictas cõuentiones valere & efficaces vires habere, & præsuppono primò, q. qñ dono tibi aliquid ob causam de futuro, prout donauit dictus Gualdinellus Alberto, etiam si in donõne nõ interuenerit stipulatio aliqua; tñ donationi standũ est nec locus est pœnitentiæ, tam respectu donationis quã ẽt respectu eorũ quæ deuenerũt in pacto apposito iuxta donationem, si tale pactum concernit commodum donatarij vel cõmodum vtriusq;. ista probant in l. Aristo. circa prin. ff. de dona. & in l. quæsitũ, ff. de ser. expor. & no. in l. 2. eo. tit. & declarant Bar. & alij in l. fi. de çdi. ob. cãm. vbi ẽt ostendit talẽ çtractum donationis in casu prædicto esse çtractũ nominatũ mi
2 stũ cũ çtractu innominato, & † vbicunq; çtractus nominatus est mistus cum innominato: tunc non est locus pœnitẽtiæ, vt vltra præallegata pbat subtiliter tex. in l. fi. sic in §. si tibi. ff. de
3 act. emp. scdm Bal. in l. quãuis. in fi. C. de transact. † & ex simplici conuentione continente donationem quãuis non interuenerit stipulatio oriretur hodie actio. l. si quis argentum. ad
4 fi. C. de don. Et pactum † appositum iuxta talem donationẽ
†1 vestitur cohærentia çtractus, † & parit actionẽ. l. in bonæ fidei. & in l. petens. C. de pact. & in l. iurisgẽtiũ. §. quinimò. ff. de pac. & in proposito. no. specificè glo. in l. 2. de euict. quam
* quantum ad propositum nostrũ sequunt ibi magis * cõiter *
a doc. & no. doc. in l. Aristo. §. Labeo. ff. de don. presertim in casu nostro habita relatione ipsius pacti continẽtis donationẽ ad alia pacta adiecta iuxta donationem resultet cõtractus innominatus do vt des, scdm no. per Cy. in l. 2. & sic ẽt secundũ opinionem Cy. in casu nostro, cuius actio quamuis verius sit quod ẽt si non resultaret contractus innominatus nihilominus pactum producat actionem & vestitur cohærentia cõtractus, si pactum contineat aliquid quod possit esse ad cõmodum eius, in cuius fauorem factus est principalis çtractus, vt
5 no. oẽs in legib. s. alleg. ¶ Et quãuis † dicta donatio fuerit ob causam de futuro: tñ secundum magis veras conclusiones ẽt in ea habet locum dispositio. d. l. si quis argentum. §. fi. s. vt ex tali conuentione continente donationem oriatur actio etiã absque interuentu stipulationis, & consequẽter vestiatur pactum illi appositum cohærentia contractus hoc patet: quia videmus quod dispositio. d. l. si quis argentum. habet locum ẽt in donatione causa mortis, vt no. gl. & doc. in l. cum pater. §. Mæuio. ff. de leg. 2. & in l. 2. C. de iu. do. & Cy. in l. fi. C. de do. cau. mor. & Bar. & moder. in l. 1. ff. de do. cã mor. & Bal. in l. executorem. C. de exec. rei iud. & in l. cum virum. C. de fideicõ. & in l. cum hi. in prin. ff. de transac. & in l. vnica. §. sin autem aliquid sub conditione. C. de cad. tol. & in l. si quidem. C. de act. & obli. & in l. si donationis. C. de contrah. emp. & in l. 2. de le. 1. & in l. 1. C. de don. cau. mor. & in auth. ex testõ. C. de collati. & insti. de don. in §. aliæ. Ang. in repetitione. l. si certis annis. in prin. C. de pact. & in sua disputatione inci. Astensis miles. & in l. cum ex causa. ff. de re iud. & in d l. si quis argentum. §. fi. & ibi etiam hoc tenet Sal. & Io. de Imo. in l. in ędibus. §. 1. ff.
* de don. & sic est * communis opin. & tñ constat † q. donatio
6 causa mortis non est pura & propria donatio sed ob causam. l. 1. & l. si filiusfa. ff. de dona. ¶ Comprobatur, quia in d. l. si qs argentum. §. fi. est expressa ratio in lege. nam tex. ibi dicit cũ enim in arbitrio cuiuscunq; sit hoc facere q. constituit: oportet eum minimè ad hoc prosilire, vel eum ad hoc venire, pperauerit, non excogitatis actibus suum propositũ defraudare, tantãq; in deuotionẽ quibusdã quasi legitimis protegere ve-
7 lamentis &c. † Sed ita est quod saltẽ vbi rõ scripta est in lege, tunc ẽt si illa lex esset correctoria, sit extensio ad casum q largã significõne vocabuli inspecta pt çphẽdi sub casu expsso in lege, vt no. gl. i cle. 1. in ver. eligat. de ele. vt ideas ibi no. p Pau. de Lia. & ẽ de mẽte Bar. in l. libera. ff. de ver. sig. i ver. his pmissis redeamus &c. & ẽ gl. & ibi Ang. no. in auth. vt hi q obli. §. iuxta primũ in verbo, ad curõnẽ, & patet ex no. p gl. in cle. auditor, in verbo, beneficio. de rescri. cum multis alijs gl. & authoritatibus quas plenè tradit An. de Buc. in c. fi. de consuetu.

in prima & 12. fallentia, quam ibi ponit in materia extentio-
nis, & Ioan. de Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. in secun
da fallentia, quam ibi ponit circa extensionem faciendam in
correctorijs, & Moderni in c. 1. de temp. ordi. in 6. faciunt no.
per Bal. in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. & in l. ma-
ximũ vitium. C. de libe præte. & in l. quanuis. C. de fideicom.
8 ergo † dispositio. d. l. si quis argentum. §. fi. videtur extenden
da ad dictam donationem ob causam. quæ quidem saltem lar
go sumpto vocabulo appellatur donatio. l. 1. ff. de donat. l. cũ
veterum. in auth. eo. decursum. & in auth. dos data. C. de do-
na. ante nup. cum si. & saltem cum in casu nostro in tali extẽ-
sione agatur de fauore & conseruatione donationis, non aũt
de odio infringendæ donationis, ꝓut cõtingit in casu de quo
per gl. & doc. in l. Aquilius. ff. de don. cum si. vbi tractatur an
sicut infringitẽ donatio simplex propter defectum insinua-
9 tionis, ita infringatẽ ob causam. ¶ † Nec obstat quod not. Bart.
in l. iurisgentium. §. quinimò. ff. de pac. vbi dicit quod disposi
tio dictæ. l. si quis argentum, non haberet locum, qñ dixi qđ
tibi donaui: quia mihi seruiuisti, & sic non haberet locum in
donatione seu ꝯuentione continente donationem factã ob
cãm de præterito, sed vbi fit ob causam de futuro, prout est in
casu nřo, & tunc dico ꝗ bene tunc habet locum dispositio di-
ctæ l. si quis argentum, vt patet in donatione causa mortis, vt
* ipsemet Bar. & * cõiter doc. tenẽt in locis superius allegatis,
quinimò scđm Io. de Imo. in l. in ædibus. §. ex reb. ff. de dona.
& Fulg. in d. §. quinimò. nõ videtur quod opi. posita per Bar.
in d. §. quinimò. possit procedere, in quantum ipse vult quod
in donatione remuneratoria non habeat locum dispositio di
ctæ. l. si quis argentũ. §. fi. quia scđm præfatos doctores, eadẽ
b & maior ratio esse videtur in donatione remuneratoria, [b] vt
donans debeat obligare ex ꝯuentione simplici & nuda quam
qñ non est remuneratoria. Item quia si vt dixi supra dicta lex
si quis argẽtum, habet locum in donatione causa mortis quæ
ẽt plerunq; fit causa remunerationis. l. nec adiecit. ff. pro soci.
apparet quod illud quod dicit Bar. in §. quinimò. nõ ꝓcedit.
& quod verius est illud quod ipse tenẽt in d. l. 1. ff. de do. causa
mor. cum si. & hanc opi. quod d. l. si quis argẽtum habet locũ
nedum in donõne cã mortis, sed ẽt in alia donatione ob cãm
firmat Io. Fab. in §. aliæ. insti. de don. quia ẽt illa dicitur dona
tio. allegat dictam. l. cum veterũ, & notata per gl. in d. §. Mœ-
uio facit quod no. Bal. post Cy. in aut. eo decursum. C. de do.
10 ante nup. ¶ Nec obstat † ꝗ remuneratio pacto nudo ꝓmissa
tunc demum peti potest, qñ transit in nomen salarij. l. 1. C. de
suffra. & no. in l. salarium. ff. man. quia illud procedit quãdo
non in vim contractus donationis celebratur, sed simplicis
promissionis, & vbi essemus in terris ecclesiæ non esset opus
* hac inuestigatione, cũ scđm * oẽs cõclusiones ex pacto nudo
oriatur de iure canonico actio, iuxta plenè tradita. in ca. 1. de
11 pac. prætereà vbi † cã esset cognoscenda & terminanda de ęq-
c tate [c] non põt allegari quod conuentio fuerit facta pacto nu-
do, vt signanter tradit Bar. in l. Quintus. ff. mand. & Bal. in l. si
pro eo. C. man. ad fi. & Sal. in l. placuit. C. de iudi. bñ facit qđ[s]
singulariter no. An. de Bu. in c. quæ in eccľsiarũ. de ꝯsti. in vers
venio ad tertium &c. p ibi no. Inn. vñ inquit Bal. in c. sup de-
bilitate, de offi. dele. in prima lectura illius decretalis qđ bo-
na fides plurimum requirit in his q plurimũ negotiantur, &
ꝗ quò ad eos non differt pactum nedũ à stipulatione. alleg. l.
1. circa prin. ff. de const. pe. & §. argentariorum. in aut. de fide-
ius. & sic vult quod ibi cã cognosci seu terminari debet ex bo-
na fide, sufficeret pactum nudum. ¶ Vñ cum vt verbo fertur
†2 præsens causa coram commissarijs tractetur † si habent arbi-
trium terminandi de æquitate, cessat omnis disputatio prout
hře intelliguntur arbitratores habentes potestatem cognoscẽ
di & pronunciandi ẽt de facto, vt per Bal. in l. nec quicquam.
§. de plano. ff. de off. procon. & Bar. in con. inci. Punctus quæ
stionis vertentis &c. & ꝗ arbitrator debeat ꝓnunciare scđm
æquitatem, & sic in hoc differat à iudice, tenet expresse Io. de
Imo. in c. quintauallis, de iureiu. in prin. 4. differentiæ inter
arbitrum & arbitratorem, per ea quæ no. in l. si de meis. §. rece
pisse. ff. de arbi. & ita etiam vult Ang. in l. 1. C. de præscript. 30.
ann. in versi. item si causa est commissa arbitratori &c. & qui-
dam habent hoc ibi in lecturis Bal. vt ego habeo. & ex hoc re-
manet clarum, quod non haberent obstare quod non inter-
uenerit stipulatio: cum res tractatur coram habentibus pote-
statem arbitratorum. ¶ Verbo ẽt fertur, quod dictum chiro-
12 graphum & ꝯtenta in eo facta fuerũt à præsente præsenti, † &
†3 sufficit præsentia Alberti, ẽt tacẽtis quia illa taciturnitas † ha-
bet vim taciti pacti & ꝯsensus. vt declarat Cy. Bart. & alij in l.
1. C. de pact. per l. tale pactũ, in prin. ff. de pac. ¶ Prætereà scri-
ptura interueniens suppleret ẽt defectum præsentiæ Alberti,
l. nec ambigitur. & l. si aliquid. C. de do. l. Labeo. ff. de pac. &
ꝗ no. Bar. in l. nuda rõ, & in l. absenti. ff. de dona. & sufficeret
ꝗ ẽt ex interuallo postea Albertus assensisset contentis in ea.
13 qa quãuis † interuallum vitiet stipulationẽ: tñ nõ vitiat alias
ꝯuentiones. l. si stipuler. §. fi. cũ gl. ff. de ver. ob. & probat Ant.
de Bu. in c. vno. de li. contest. dum quærit, an rñsio facta libel
lo ex interuallo impediat litis contestationem, saltẽ si añ rati-
ficationem factã per Albertum, quę saltem comprehenditẽ ex
tpe apprehensionis tenutæ bonorum acceptæ p dictũ Alber-
tum dictus Gulielmus nondum mutauerat propositum suũ
14 dicto chyrographo descriptum, & in dubio † non præsumitẽ
mutatio voluntatis. l. cũ tacitũ. ff. de prob. l. cũ hic status, post
prin. & ibi no. Bar. ff. de do. inter vir. cum sim. ¶ Et scđm Ant.
15 † de Bu. in c. fi. de ꝯfes. quod si factà est scriptura ẽt parte absen
d te, sufficiat ꝗ per absentem [d] sit ratificata † viuente scribente.
†4 & Bal. in l. vnica in ver. 2. oppono &c. C. de confes. dicit ꝗ qñ-
que põt ratificari. ¶ Istis sic præsuppositis videndum est an ea
quæ obijciuntẽ contra chyrographũ & ꝯuentiones in eo ꝯten-
tas habeant obstare, & omissis non necessarijs mihi vř ꝗ non.
16 In primis enim † opponitẽ ꝗ in dicto chyrographo cõtinetur
pactum de hæreditate viuentium. s. patris & matris dictorũ
Gualdinelli & Alberti certo mõ diuidenda. quod pactum vř
à iure reprobatum, qñ fit sine consensu ipsorum viuentium
de quorum hæreditate disponitur. per l. fi. C. de pact. l. ex eo.
& ibi no. C. de inut. stipu. ad hoc rñdeo primo, ꝗ quo ad bo-
na materna nullo modo procedit obiectio, quia mater mor-
tua erat. ¶ Quantum autem ad hæreditatem patris. s. Marca-
bruni, rñdeo primò ꝗ Marcabrunus postea cõsensit & appro-
bauit dictum chyrographum tpe quo emancipauit Alber-
tum, & in instřo emancipationis fit mentio de dicto chyro-
grapho: & ibi est registratum de verbo ad verbum. vñ licèt re-
quiratur in similibus scientia & certioratio, l. in repudianda,
& quod ibi no. doc. ff. de acqui. hære. l. mater. ff. de inoff. testa.
& l. de his. ff. de transa. l. legitimam, cum si. ff. de peti. hære. tñ
dico ꝗ hoc casu dictus Marcabrunus intelligitur fuisse certio
17 ratus. † quia vbicunq; ab aliquo disponente fit mentio de in-
střo aliquo præsumitur ꝗ ipse de eo & contentis in eo habue-
rat sciẽtiam: ita patet ex notatis per Bar. in l. qui Romæ. §. duo
fratres, in 4. & 5. q. ff. de ver. ob. & clarè no. Bal. in c. 1. in tit. Im-
perator Lotharius, in vsibus feudorum circa medium, in ver.
iuxta hoc quæro &c. per l. 1. C. de pact. iuncta d. l. de his. ¶ Præ
* tereà vt inquit Arc. 7. q. 1. in c. præsentium. & do. * cõiter in ca.
pe. de confir. vti. vel inuti. vbicunq; inseritur in ꝯfirmatione
Papæ tenor transactionis confirmatæ vel alterius actus, Pa-
pa vř tũc ex certa scientia confirmare propter dictũ tenorem
insertũ. ar. c. 1. & c. veniens, de transact. tertiò cum sit insertus
tenor chyrographi in actu dictæ emancipationis Alberti ce-
lebratæ per Marcabrunũ, sequitẽ ꝗ dř apparere de certa sciẽtia
18 Marcabruni. ¶ Et ꝗ † dictus superueniens ꝯsensus Marcabru
ni ꝯfirmet dictam conuentionem, quatenus potuisset prius
dici inualida, firmãt Bal. & Sal. in præallegata. l. fi. C. de pac.
* arg. l. fi. C. ad Mace. & l. si fundus. §. 1. de pig. nam * cõiter dici
mus, ꝗ vbi actus non subsistit rõne deficientis consensus ali-
cuius; tunc semper validatur actus per consensum superue-
nientẽ. l. si aũt plures. & ibi Bar. ff. de aqua plu. arc. l. ratum. ff.
de solut. & no. in l. 1. de reb. eccl. non alien. in 6. & plenè in l. si
qs mihi bona. §. iussum. ff. de acq. hæ. per doc. & in c. cũ consue
tudinis, de ꝯsue. maximè per Ant. de But. ibi qui rñdet ad ali-
qua quæ prima facie videntẽ in ꝯtrarium adduci posse nec di-
catur ꝗ anteq̈ Marcabrunus approbaret dictam donationẽ ꝗ
Gualdinellus reuocasset suam donationẽ factam Alberto; qa
verbo fertẽ, ꝗ de tali reuocatione non constat saltẽ sufficiẽter
per duos idoneos testes, & qui sint contestes, vt de iure requi-
titur, iuxta. l. in omni. de testib. & c. licet cãm. de prob. ¶ Scđò
19 põt † rñderi, ꝗ quãuis ipsa principalis conuentio de diuiden
da certo modo hæreditate viuentis non valeat: tamen dona-
tio per me facta tibi sub hoc modo seu ob hanc cãm, videlicet
quod debeas hæreditatẽ talis viuentis mecum cõicare, non vi
tiatur,

e tiatur,sed vitiatur ipse modus,[e] adeò q, ego qui dono, si volo agere ad modũ implendum,non debeo audiri:ita est de mente gl.reputatæ singularis in d.l.cum donationis.C.de transac. scḋm Ang.in l.impossibilis.ff.de verb.ob.bñ facit.l. dictã.cũ ibi no.C.de cõd.ob cau.vnde colligit Bal.in d.l.cum donationis q, licèt çditio impossibilis vitiet çtractũ.l.nõ solum. ff. de act.& obl. & d.l. impossibilis:tñ secus est modo impossibili: quia non vitiat çtractum.& expressè tenet ibi Bal.& Salic. q, donatio facta sub modo illo impossibili & reprobato à iure non vitietur,sed vitietur modus,& in dubio dispositio intelligitur facta sub modo,non sub conditione.l. quæro. §. inter locatorẽ.ff.loc.no.Cy.in l.cũ quis.C.de iur.& fac.ign. in ver. modò veniamus ad secundam speciẽ.& Bar.in l. causa mota, in prin.& ibi ẽt alij.C.de transac.hoc dico:quia fit differentia an actus fiat sub çdõne reprobata,an sub modo reprobato, vt no.in d.l.cum donationis.¶ Põt etiam aliter rñderi: videlicet q, dicta donatio fuit facta saltem ad duplicem cãm, vna fuit q, bona obuẽtura ex hæreditate patris & matris cõicent cum Gualdinello,alia fuit causa q, oĩa bona vndecunq; acquirenda per dictos fratres essent cõia: ergo licet † vna cã sit turpis.
20 s.prima,& sit à iure reprobata;tñ ex quo secunda cã est à iure permissa,nõ debet vitiari çtractus donationis, sed sustinet̃ ex
f secunda.[f] hoc probari vr̃ per id q, singulariter decidit Inno.in simili in c.in præsentia.de renun. vbi voluit q, licèt sententia lata ex falsa cã consistente in iure reddatur nulla.l. q testõ.ff. de excu.tut.tñ si snĩa lata sit ex duabus causis,quarum vna erat vera, alia falsa in iure, sustinebitur snĩa ex causa quæ erat vera. licèt vbi alia tm̃ fuisset expressa, snĩa esset nulla. allegat in arg.id quod hr̃ in c.Abbate.de ver.sig.& ita ẽt not.Io. And.
* in c.cum inter. de re iud. & * cõiter sequuntur doct. vbique.
21 ¶ † Pro quo ẽt bene facit tex.no.in c.per tuas, qui filij sint le. per quem ibi An.de Bu.ponderat probari,quod si iudex moueret̃ ex duabus causis ad ferẽdã snĩam,quarũ vna facit ad cãm, alia nõ:sustinetur snĩa ex ea quæ facit ad cãm,vbi alias redderetur nulla si vna tm̃ non faciens ad cãm fuisset expressa.c. ex parte,& c.dilectus, de çcess. præben. & ita ẽt dicit Ant.de But. in c.excõicato.de rescrip.per tex.in d.c.per tuas. quem adhoc singularem reputat.ita ẽt tenet dñs Abb. Sicu.in c.sicut de re iud.in d.c.ex parte.& Io.de Imo.in l.si is ad quem.ff.de acqui. hæ.bñ facit quod no.glo.fi.in l.pe.C.si ex fals.instr. & q̃d no. Ia.Bu.in l.1.§.ignominiæ.ff.de his qui notã.infam. & constat
† 5 † q, actus snĩæ est quidam quasi contractus l.3.§.idem scribit. ff.de pecul.¶ Confirmo per id quod no.Iac.de Aret.& Ray.in l.si plagij.ff.de verb.obli.vbi limitando illam l.volentem, q, promissio facta ob turpem cãm non valeat, procedit nisi illa cã turpis esset accumulata alteri causæ.s.donationis: quia tũc promissio non vitiabitur pp accumulationem causæ turpis. ar.l.si patronus.ff.de don.& hoc sequit̃ Io.de Imo.in d.l.si plagij.vbi pro hoc ẽt allegat illud dictum Inno.ĩ præallegato.ca. in præsentia.& dicit illud esse singulare & cõiter incognitum legistis,facit etiam id q, no.Bal.in d.l.cum donationis. ad fi. ¶ Et per ista satis videret̃ comprobari hæc rñsio,licèt nonnulli Moderni aliter sentire videant̃ nil boni allegantes, nec de p̃dictis mentionem facientes,attñ resideo principaliter in pri-
22 ma rñsione non ponẽs cætera pro constanti, cũ non expediat & primã sufficiat.¶ Nõ obstat ẽt si cõtra dictam donationẽ allegaret̃ defectus insinuationis si excedat summam quingẽtorum aureorum,iuxta.l.si quis ꝑ redemptione.ad fi.C.de dona.quia rñdeo q, cũ facta fuerit ob cãm vel causas, quarũ saltẽ aliquę erãt efficaces,non requirit̃ insinuatio,saltẽ q̃n erãt causæ de futuro & onerosæ tendentes ad diminutionẽ patrimonij dicti Alberti seu eius bonorũ,maximè futurorum, & hoc per l.Aquilius,cũ gl.sua valde no.ff.de don.ibi sequunt̃ doct. & l.fi.ad fi.cum auth.ibi posita.C.de do.añ nup.& l.1. in prin. C.de iure do.& firmat Old.in con.139.incip.Ad habendã &c. in nono quæsito.& Io.An.in add.Spe.in ti.de instr.edi.§.porrò.& Guli.de Cu.in l.illud.C.de sac.san.eccl.& Bal. in l.2. ad fi.C.ne liceat pot.& in l.si cum mihi.ff.de dol.& in l.3. C. qui bo.ced.pos.& in l.& si mortis.C.ad le.Fal.& in l.fi.in lect. antiq.ff.de exercito.& Ang.post gl.in §.illud.in auth.vt fratrũ filij.& Alb.de Rosa.& Sal.in l.fi.C.de pac.vbi refert Sali.se ita cum plurib.consuluisse & ita consuluit latè Ang.con.179. incip. Visis instrumentis &c.& Ang.in l.sancimus.C.de don.& in d.l.fi.C.de iure do.& in d.l.fi.C.de dona.ante nup.& Sali. in aut.eo decursum.& in dictis locis Ang. & Sali. rñdent varijs modis ad dictam.l.1.C.de iure doti.& l.fi.C.de don. qui ꝑ argm̃ à speciali videbant̃ facere in contrarium, quorum rñsio
* nes breuitatis causa omitto,præsertim cum ista sit * communis opin.à qua in iudicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgarib.¶ Non obstat etiam.l.donatio. C. de donat. quia illud procedit q̃n donatio esset facta ob causam non onerosam,prout in casu nostro:vt puta, dono tibi vt emas tibi librum,vel vt ascendas Capitolium,seu sub conditione si Imperator venerit in Italiam,tunc requiritur insinuatio:& ita respondet Io.de Imo.in d.l.Aquilius.& per Bald.in l.si tibi.ff. si certum pe.Ex quibus omnibus concluditur,quòd dictus Albertus agere potest contra Gualdinellum,vt sibi det, & assignet,& tradat dimidiam pro indiuiso prædij & affictuum assignatorum per dictum Marcabrunum ipsi Gualdinello in instrumẽto emancipationis tunc situatorũ in villa Colza de Colzadi & eius pertinentijs,& ad communicandum cum dicto Alberto pro dimidia ꝑ indiuiso omnia bona quæ post dictum chyrographum ipse Gualdinellus acquisiuisset, iuxta. l.si quis societatem,cum ibi not.ff.pro socio.& facta dicta cõmunicatione & assignatione posset Albertus consequi & obtinere sibi dimidiam assignari pro diuiso,si constaret q, culpa Gualdinelli siue eius vxoris non posset in communione persistere cũ Gualdinello iuxta contenta in dicto Chyrographo.

ADDITIO.

a ¶ Communiter.imò vbiq; solet reprobari:quia cõtractus donationis vestitur iure speciali,quod nõ extendit̃, licèt huiusmodi tricas meritò praxis explosit.

b ¶ Remuneratoria.idem Alex.d.§.quinimò.& est verius, licèt Ias.ibi nu.19.malit sequi opinionem Bart.

c ¶ Aequitate.s̃.lib.5.con.80.nu.12.

d ¶ Absentem.dummõ ad eum sit directa velut ep̃la, vel modo scripta sit per eius debitorem.s̃.li.4.consi.91.nu.1.

e ¶ Modus. Pau. Ias.& alij in d.l.cum donationis. Alc.l.si maiores.C.e.licèt Cor.cons.255.lib.4.

f ¶ Secunda.Io.An.in mercu.c. in pari cã.& ibi Phil. Franc. de reg.iur.in 6.Hipp.Marsi.sing.617.

EPITOME.

¶ Pater obtulit in iudicio se de suo soluturum tam Francisco quàm Iacobo absentibus & quibuscunq; alijs creditoribus filijs docentibus de debito & absque aliquibus exceptionibus Respon. Alex. quod est obligatus etiam absentibus & sine discussione.

CONSILIVM CXIIII.

VIso processu inter Bernardum & fratres filios quondam Bononij aliàs dicto Bastone de Pergamo agentes,& magistrum Leonardũ Petri Frãcisci de Funo se defendentem, visisq; allegationib.seu consilijs vtriusq; partis,in quib. hincinde copiosè & eleganter allegatũ est, breuiter puto concludendũ partes iudicis esse in condemnando dictũ Leonardũ in q̃titate petita:quia constat per instr̃m publicum productum in actis quod Bar.filius dicti Leonardi de anno 1466. confessus fuit ex causa societatis se esse debitorem dicti Bononij in quatitate ducatorum 283.& ex alia publica scriptura constat q, de anno 1469. die 10. Aprilis dictus Leonardus coram iudice ꝑ tribunali sedente dixit & obtulit se paratum soluere & satisfacere,tam Francisco Iacobi quàm quibuscunque alijs creditoribus olim Bartholomæi prædicti filij, dummodò ipse legitimè ostendat de iuribus eorum, & hoc absque aliquibus exceptionibus,de bonis proprijs ipsius Leonardi, vt plenius
1 in scriptura continetur.quæ † quidem oblatio facta per dicta
a verba futuri temporis,continet promissionem.[a] patet in d.l. pactum.circa princip.ff.de pollicita.ibi dum text. dicit offerentis solius promissum &c.& in l. de pollicitationib. in verbo, obtulit. ff.de pollicita. facit.l. quidam.ff.de consti. pecu. non enim refert an dicatur promitto, an alia æquipollentia verba proferantur ex quibus de mente appareat,insti. de ver. oblig.§.1.ver.sed hæc solennia.ca.in his, & in cap. intelligen-
2 de verb. sign. † & licet regulariter requiratur præsentia alterius partis vel alicuius recipientis pro eo. lege consensu in

princ.ff.de ac.& ob.cum ibi no.& in l.1.in fi.ff. de contrahen.
emp.l.absente.cum ibi no.ff.de don.l.fi.ff. de inter. ac. l. cer-
b tũ.§.si quis absente.ff.de confes.cũ si.tñ fallit in promissione
facta incertæ[b] personæ,quæ aliquid factura sit ꝑ impleméto
ꝯtractus:qa tũc neq; absentia partis neq; interuallũ impedit
dictã promissioné trãsire in ꝯtractũ, dumõ anteq̃ hmõi pro-
missio sit facta reuocet̃ per promittenté, ꝯpareat alia pars &
acceptet hmõi promissioné seu oblationé & amittere velit id
quod sibi in actu ex tenore dictæ ꝓmissionis:sicut qñ sit pro
clama q̃ quicunq; vult emere talé rem ꝯpareat in tali loco ad
emédum intra tale tp̃s & plus offerenti dabit̃. nam si quis in-
tra illud tp̃s ꝯpareat & offerat,obligat̃ statim ei illi qui procla
mari fecit:quia proclamando q̃ plus offerenti dabit̃: vr̃ ꝯtra-
here cũ incerta ꝑsona, hoc est cum illo qui plus offert,quo ꝓ-
mittente ꝯtractus est ꝑfectus,sicut qñ quis ꝓijcit pecuniã po
pulo,vr̃ velle donare occupanti.l.qua rõne.§.fi.ff.de acq. rer.
do.vel qñ quis habet ré ꝓ derelicto.l.quod seruus.ff.de stipu.
ser.vel qñ quis incipit publicè tenere hospitiũ, obligat̃ ad ho-
spitandũ eum qui postea ꝑ plures dies venit.l.1.ff. fur. aduer.
nau.cau.& sic non requirit̃ quod à principio interuenerit prę
sentia illius personæ quæ postea ꝯparet & acceptat ac adim-
plet ita in effectu inquit Bar.in l.si tꝑa.C.de fi.inst.& iure ha-
stæ fisc.li.10.& in l.licitatio.in prin.ff.de public.qué alij doc.
†1 in dictis locis sequuntur.& † Bal.in l.fi.C.de ꝯdi. ob causam.
3 Sic fuit in ꝓposito dictus Leonardus † in iudicio.& sic in lo-
co publico in quo præsumit̃ quod intersit multitudo hoĩum.
l.in donationibus,& ibi no.C.de don.l.omniũ.C.de testa.&
obtulit velle satisfacere non solum Francisco Iacobi , sed etiã
quibuscunq; alijs creditoribus dicti olim Bar.sui filij sine ex
ceptione de proprijs bonis ipsius Leonardi,dummõ oñderit
legitimè de iuribus suis:& sic voluit obligari illis qui ostéde-
rent de iuribus suis legitimè & pro parte filiorũ & hæredũ di-
cti Bononij,fuit ét añ productionem libelli productum corã
iudice instr̃m debiti præsente procuratore dicti Leonardi vt
patet in actis,& postea fuit productus libellus , & acceptata
fuit dicta oblõ seu ꝓmissio dicti Leonardi,vt patet ex inspe-
ctione libelli.nõ video quid repugnet quominus sit perfect⁹
dict⁹ ꝯtract⁹,qué cũ incerta ꝑsona ꝯtrahere voluit dictus Leo-
nardus,cum fuerit adimpletum pro parte filiorum dicti Bo-
nonij , id q̃ in sua oblatione expressit dictus Leonardus &
q̃ pro certo improbè facere vr̃ Leonardus volendo post di-
ctam acceptationé infringere, id quod sua voce dilucidè pro
testatus est l.gñalr̃.C.de non nu.pe.l.gñalr̃.§.si quidem.C.de
reb.cred.c.per tuas,de prob.Accedit quia sumus in cã in qua
cognoscenda & terminanda summariè,simplr̃ & de plano,si
ne strepitu & figura iudicijs & sola facti veritate inspecta ꝓ-
cedédum est : vt patet ex tenore statuti sub rubr.in quib.cau.
extraor.procedat̃.& ex tenore cõmissionis aplicæ productæ
4 in actis.& † in talibus causis non ita attendit̃ & curat̃ præsen-
tia partis,sicut in alijs:vñ dicit singulariter Bar.in extrauagã-
ti , ad reprimendũ. in ver. figura iudicij, ad fi. q̃ licet sñia lata
pro absente non citato nõ valeat.l.furioso. ff. de re iud.& no.
in l.quæsitũ.e.ti.& in l.ea quæ.in gl.1.qũo & qñ iud.no. doc.
in c.cãm,de iud.tñ fallit in dictis causis , in quib. proceditur
extraordinariè,vt s̃.dixi,& ita ét dicit Pe.de Anc.in cle.sæpe,
de ver.sig.¶ Non ob.si dicat̃ q̃ non ꝯstat q̃ tꝑe dictæ litis mor-
tuus esset dictus Bononius,& q̃ non constat q̃ dicti filij eius
se immiscuerint hæreditati paternæ:quia r̃ndeo q̃ cũ ꝯstet de
morte ꝓdicti Bononij,vt ét fatet̃ Leonardus in suis positioni
bus in positione inci.Item q̃ post morté dicti Bastoni , &c. ét
5 si hodie adiret̃ hæreditas,sufficeret: † quia ius superueniés a-
ctori ex cã de pręterito ꝯualidat iudicium.l.si ré.§.fi.ff.de pig.
ac.l.si mandauero tibi.ff.mand.& in proposito no.Cy.& Bal.
6 in l.hæres qñq;.ff.de acq.hær.¶ Præterea † sumus in cã in qua
proceditur summariè & sine figura iudicij,& sola facti verita
te inspecta,quo casu sufficit qũocũq; ꝓbet̃, & ꝯstet actori de-
†2 beri id q̃ petit̃,ét si ꝓbet deberi ex alia cã quã ex ea † quæ de-
ducta est in libello seu petitione,vt ꝯsuluit Ant.de Bu.in cõsi.
inci. Viso dicto puncto.& Lu.Ro.in con.20.ꝑ ea quæ no. Io.
An.in add.Spe.in ti.de act.& pet.§.sequit̃.super ver. hoc quo
que & bñ faciunt no.per Bar.in l.Aemilius Largianus, ad fi.
ff.de mino. & quæ.no.per An.de Bu.in c.2.in prin.de iur.cal.
cũ si.vñ ét si non egissent tanq̃ hæredes,Bononij , & nunc oñ-
derent vt se esse hæredes, sufficeret multò magis in casu nr̃o in
quo egerint tanquã hęredes Bononij posito quod tꝑe inchoa-
ti iudicij nondũ essent hæredes. ¶ Præterea Bernardus adul-
tus filij dicti Bononij gessit se pro hærede pr̃s:quia die 25.mé-
sis Maij ratificauit oĩa gesta per dictum ser. Euangelistam de
insula qui noĩe ipsius Bernardi tanquam hæredis in iudi-
cio produxit dictã petitioné ꝯtra dictũ Leonardũ , & sic talis
actus qui fieri non potuit citra ius & nomé hæredis , induxit
immistioné hæreditatis.l.pro hærede.§ .Pap. & l. perit.cũ ibi
7 no.ff.de acqui.hær.¶ Nec ob. † quod habebat adultus prædi-
ctus curatorem sine cuius authoritate non potuit se immisce
re.l.cum quædã.C.de admi.tut.& no.in l.potuit.C.de iur.de
li.iuncta.l.si curatoré habens.C.de resti. in inte. quia ad hoc
r̃ndet̃,q̃ si aliud nõ apparet de donatione curatoris dati Ber-
nardo quã ex testõ patris.illud non obstat quia in testõ nõ pt
dari curator.l.1.ff.de ꝯfir.tut.l.curatoré.C.de neg.gest. vñ po-
tuit adire Bernardus ac si curatorem non habuisset, quo casu
per se adire põt,vt no.gl.& doct.in l.impuberibus. ff. de acq.
hære.& probatur in d.l.si curatorem habent.& not. Dyn.An-
ge.& alij in l.1.§.fuit quæsitum,post glo.ff.ad Treb. & vbi ea
quę gesta sunt, fuissent gesta ét per personã minus legitimam
non in fauorem minoris possunt valere l. nõ eo minus. C. de
procu.tamen ad cautelam põt adiri hæreditas , & talis aditio
producatur.& si lapsæ essent dilationes,potest peti restitutio
in integrũ ad probandum ratione minoris ætatis.l.minor vi-
gintiquinque annis omissam.ff.de mino.c.auditis: & ibi no.
8 de resti.in inte.¶ Non obstat † etiam si allegetur de exceptio-
ne excussionis faciendæ prius ꝯtra hęredes dicti Bartholomęi
quia respondet̃,q̃ in causa prædicta in qua sola facti veritate
inspecta proceditur, non attenduntur ea quæ sunt de apici-
c busiuris.[c] vt inquit Bald.in l.clarum.C. de author. præstand.
per l.si fideiussor §.quędam,& quod ibi no.ff.man.sed ista ex
ceptio q̃ prius interuenire debuerit aliud iudicium cõtra hæ
redes Bartholomæi quàm intentaret̃ istud iudicium contra
†3 illum Leonardum dr̃ esse de apicibus iuris,vt colligit̃ ex no.
per gl.valde no.in l.si mancipium.§.1.ff.de euic.& ibi hoc in
terminis nostris tradit̃ ꝑ Bal.in apostillis suis. ¶ Præterea di-
ctus Leonardus obtulit se soluturum absq; exceptione,& Pa
pa etiam mandat quod debitores dictorum hæredum Bono-
nij cogantur ad soluendum omni mora & exceptione cessan
te,& reiectis dilationibus moratorijs , quæ verba important
vt Papa intelligatur derogasse exceptionib.dilatorijs,vt not.
* voluit Host.Ioan.And.& * communiter canonistæ in cap.ex
parte,el.2.de officio.dele.quia illæ censentur esse modici præ
iudicij ar.l.quoties.C.de precibus Imperatori offeren,sed illa
exceptio excusationis est dilatoria vt no.Cyn.post antiquos.
in auth.præsente.in 8.q.C.de fideius.& in l. exceptionem.&
ibi etiam Bal.C.de proba.& Bar.in l.exceptionem. ff. de ex-
9 cep.& Ang.in d.l.si mancipium.§.1.ff.de euictio. ¶ Possent †
ét agentes, si volunt talem excussionem facere pendente isto
iudicio,vt per Bal.in l.cum testõ.C.de testa.manu.& in auth.
contra rogatus in fin.C.ad Treb.& in l.1.C.de reuoc.his quæ
in frau.cre.& Ang.in l.decem.ff.de verb.obl.& in §.sed neq;.
in auth.de fideius.cum simi.facit.d.l.si rem.§.fi.& vbi oporte
ret etiam posset restitui in integrum actor ad faciendam di-
ctam excussionem per ea quæ habentur in d.l.minor 25.an.
sed non est necessarium per prædicta,& quod dictus Leonar-
dus voluit transactioné facere ꝑ quã vr̃ fateri debitum.l.qm̃.
ff.de ijs qui no.infam.possit actor petere in hoc iudicio inci-
denter per restitutionem in integrũ vt pronuncietur haberi
pro transacto eo modo quo voluit dictus Leonardus transige
re,prout deponunt testes.tex.est valde no.cũ gl.& ibi Bar.in
l.si ex cã.§.nunc videndum.ff.de min.sed istud non est neces-
sarium : quia per dictam obligationem factam per dictum
Leonardum die 10.Aprilis est fundata intentio agentium:&
per hoc patet non obstare ea quæ in consilijs aduersæ partis
tanguntur: quia illa non concernũt fundamenta quæ su-
pra deducta sunt;& maximè ea quæ traduntur per Bar. in d.
l.si tempora.& in d.l.licitatio,ex quibus concludo,vt s̃.

ADDITIO.

a ¶ Promissioné.nudã pollicitationé.d.l.pactũ.Ale.hîc in totũ
malè ꝯsuluit ꝑ no.ĩ l.postq̃ liti.C.de pac.& s̃.li.3.ꝯs.111.nu.7.
b ¶ Incertæ,sed non est ante contractus quam persona certa sit
& mutuus consensus,quòd autem in actionibus publicis pri
mi of-

...offerentes non statim liberent per secundos iuxta opinionem Bar. in d. l. licitatio, in princ. quæ practicatur rō est, quia singuli offerentes censent singuli sub condōne si supremi ido... inueniantur emere, vt est de forma & natura licitationis vt dixi in consu. Pari. tit. 17. in dub.

c ¶ Iuris. Idē Stephan. Auffr. in addi. ad decis. Tholo. 196. Hipp. Marsil. repet. rubr. de fideius. nume. 12. sed non est simpliciter verum.

CONSILIVM CXV.

¶ Agens hypothecaria contra tertium quid probare debet.

VIso processu inter dñam Dariam agentē & Gasparem ser. Iuliani de Cæsena reū ꝯuentū, sentio partes iudicis esse in absoluendo dictū Gasparē: quia siue dicamus dictā Dariā intentasse hypothecariā, siue intentasse Saluianum interdictū, nō p̄baui sibi incūbentia, vt ondam: & sic sumus in regula, q. actore nō p̄bante reus debet absolui. † l. qui accusare. C. de eden. c. fi. de iureiu. nā in hypothecaria oportebat, q. ipsa agens p̄baret [a] debitorē. i. Dñicum quondam eius maritū tpe quo bona sua obligauit dictæ Dariæ pro restitutione dotium suarum vel post habuisse dñium vel quasi huius vineę ad quā agit ꝯtra Gasparē prædictū possessorē vineæ prædictæ. l. & q̄ nondum. §. quod dr. & l. si ab eo. ff. de pig. & nō. in §. itē Seruiana. inst. de act. & gl. in l. 1. C. de Salui. interd. & in §. illud. & in auth. de trien. & semis. & gl. & Bar. plenius in l. rem alienā. ff. de pig. act. & Bar. & alij in l. cum res. C. si res alie. pig. da. sit. & attento q. agitur ꝯtra dictū Gasparē possidentem dictam vineam cum titulo oneroso partim immediatè habito à dicto Dñico, & partim mediatè, vt constat ex instr̄is mihi exhibitis: iō ad p̄bandū dictū Dñicum habuisse dñium p̄ut requirebatur probari ex parte agentis, nō sufficit probari q. dictus Dñicus possederit dictā vineā tpe quo dictam dotem recepit, aut recepisse cōfessus fuit vel post, vt plenè probat & firmat Ia. de Are. Cy. Ray. Bart. & Ang. in d. l. cum res. & Barto. plenius in d. l. rem alienam. per l. apud Celsum. §. de authoris. ff. de do. exce. & l. an vitium. ff. de diuer. & temp. præscript. licèt inter prædictos doc. fuerit aliqua differentia, q̄n reus ꝯuentus habuisset titulum lucratiuū à debitore. qui rem obligauerat agēti hypothecaria, quo casu Cy. & Bar. in d. l. cum res. & quidam alij voluerunt q. sufficeret probare debitorē possedisse, sed insemet Bar. in d. l. rem alienam. tenuit ꝯtrariū, quæ disputatio hîc non est necessaria, attento q. reus habet titulū onerosum, quo casu * cōis opi. esse vr̄, q. debeat probari de dñio vel quasi debitoris. & sic q̄n saltem debitor possederit dictam rem cum bona fide & cum titulo habili ad translationem dñij. & ita ēt tenet Ang. in l. 1. ff. de publici. super gl. in verbo, à nō dño. vbi ex notatis ibi per gl. colligit q. non sequit̄ emo rem à te: ergo ꝯfiteor esse tuam. vnde dicit Ang. si modò ꝯuenior hypothecaria per creditorem, potero negare rem fuisse tuam licèt habeā à te cām. & hoc dicit se de facto pluries practicasse, & pro hoc ēt allegat no. per Cy. in d. l. cum res. & iō decipirur Sali. in d. l. cum res. qui conādo tenere ꝯtra cōmunem opin. se fundabat in hoc, quod reus conuentus habens titulum à debitore videtur fateri debitorem fuisse dñm, & certe hoc non probat Sal. iure. Aut dicimus q. dicta dña egerit vtili Saluiano interdicto quo casu videretur quod sufficeret probare quod dictus debitor suus possedisset per. l. primam. ff. de Saluiano interdi. & per no. in l. 1. C. eo ti.

ADDITIO.

a ¶ Probaret. dic breuiter non esse differentiam an agat̄ hypothecaria an vero Saluiano, vt tenet Iaso. in d. §. itē Seruiana, & bñ & ita practicat̄. plus dico nō esse drām an reus habeat cām lucratiuam vel onerosam, sed in hoc an possessor prætendat, vel probet̄ habere cām à debitore, an verò neq; prætendat̄ neque probet̄ hr̄e ius ab eo, primo casu sufficit ad fundādā actoris intentionem probare q. obl'o est prior titulo vel acquisitione possessoris, iuxta l. de reb. C. de do. ante nup. scd'o casu necesse est p̄bare, q. debitor erat dn̄s vel saltē bonæ fidei possessor tpe obligationis, qđ vltimū procedit dūmō possessor non p̄bet de iusto titulo ab alio. alàs erit p̄cisè probandū de dñio debitoris tpe obligōnis: q̄m sicut debitori succurreretur per publicanā, ita ēt creditori per Saluianam tex. in l. si ab eo. ff. de pig. & non vltra. saluo q. qualecūq; remediū cōpetit debitori ad rē vel possessionē auocandā à tertio possessore, eius vtile ꝯpetit creditori hypothecario cū effectu salua discussione &c. hanc breuem & analiticam doctrinā alibi nō reperies. plenius dixi in ꝯsu. Pari. §. 70. adde ad materiam hanc Pet. de Ferra. in for. li. in ac. hyp. versi. ex memoratis Anton. de Neg. tract. pi. par. 2. membro 3.

CONSILIVM CXVI.

Lege. s̄. lib. 5. consi. 41. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

2 *Statutum posterius in ordine censetur vltimum, & præfertur,*
4 *Dos filiæ computatur in legitimam. nu. 13. 24. 25.*
5 *Dos data nepti ex filio computatur in legitimam dicti filij.*
6 *Auus non tenetur dotare, nisi quādo pater non habet vnde. nu. 7.*
8 *Ascendentes materni dotare tenentur in defectum aui paterni.*
9 *Nepos succedit auo ex propria persona.*
11 *Casus diuersæ rationis non intelliguntur pariformiter terminari.*
16 *Filios non extare, vel non succedere, ēt in statutis, paria sunt. nu. 19.*
18 *Aduersatiua intelligitur de eodem genere.*
20 *Filius non potest eligere certam rem pro legitima.*
21 *Filius pro legitima non habet bona hæreditatis hypothecata.*
22 *Filius non potest eligere legitimam in re legata.*
26 *Parapharnalia non habent priuilegium dotis.*

CONSILIVM CXVII.

¶ Circa interpretationem cuiusdā statuti disponentis q. dos data filiæ non imputetur nepotib. ex ea in legitima: & q̄n reperiuntur duo statuta ꝯtraria in eodem volumine quod attendatur an primum an secundum. Et legitima in quibus bonis debeatur & quomodo & qđ vestes cophani & apparatus data filiæ quando nupsit debeant in legitimam imputari.

VIso ti. qōnis, pōderatisq; verbis statuti & alijs de quibus in themate circa dubium quo † quæritur † an dotes datæ per p̄rm filiæ nuptæ ꝯputētur ei in legitimā. vr̄ primò dicendum q. non ꝯputent: quāuis de iure cōi sit clarum q. debent ꝯputari. l. q̄m nouella. & l. omnimodò. §. fi. C. de inof. test. ... statutū p̄dictū sub ru. de do. resti. in ver. insup ēt statuim⁹ &c. vr̄ disponere ꝯtrariū, vbi vr̄ velle q. quemadmodū prouisum est q. dos data à patre ipsi filiæ demum prædecessit superstib. filijs ex eo non computetur ipsis nepotibus in legitima eis debita in bonis aui, ita ēt seruari debet in ipsis filiab. & licèt in priori statuto sub rub. de lib. suc. patre vel matre vel alijs ascēdentibus decedentibus, condito testō sit prouisum q. in legitima vel supplemento legitimæ debeat computari dos filię ab
2 ipso patre testāte data, tñ videtur q. † p̄ualeat statutū sub ru. de dote resti. tanq̄ vltimū in ordine. l. & si à patre. & ibi no. Cy. C. de testa. tu. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de le. 1. Et qa debet attendi tps compositionis statuti, non tp̄s confirmationis. l. conficiuntur. §. si miles. ff. de iure cod. l. si certarum. §. fi. ff. de testa. milit. & ideo statutum sub rubri. de do. resti. cum fuerit vltimo loco editum quanuis fuerit confirmatum eodem tpe tamen illud quod est posterius in ordine debet p̄ferri. & ita no. Dy. in l. tutores. ff. de test. tu. & Cy. in d. l. & si p̄re. & Bart. in l. oēs populi, in 3. q. prin. ad fi. ff. de iust. & iure. & Ang. in l.
3 inciuile. per ibi no. per gl. ff. de leg. ¶ † Itē, quia posito q. si ambo statuta p̄nt per subdistinctionem concordari, debeat illud fieri, vt dicit Bar. in d. l. oēs populi, in ver. s̄. all. arg. l. sed & posteriores. ff. de le. & ibi Guli. de Cu. & Bar. in l. 1. C. de inof. do. & Bal. in d. l. oēs populi. & Sal. in d. l. & si à patre. tñ adhuc vr̄ posse dici q. primum statutum habeat locum p̄re decedente superstitibus filijs masculis quāuis non vniuersaliter institutis & superstitibus aliquib. filiabus, quibus vel alicui earum esset minus quā legitima relictum, attēto q. statutum primū in sui principio loquit̄ filijs masculis extantib. & p̄ præcedētia datur intellectus ad sequētia. l. qui filiab. in prin. l. talis scriptura. & l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de le. 1. & hoc vr̄ indicare † ad
2 uersatiua, aūt, in ver. filiabus aūt. &c. per no. per gl. & Bar. in l. mariti. §. fi. ff. de adul. & per Cy. in auth. sacra, in prin. C. si aduer. ven. sed statutū vltimū intelligitur, quādo decessit pater non superstitibus filijs masculis, vt contingit in casu nostro
4 de quo quæritur. ¶ Tamen præmissis non obstantibus † videtur

tur mihi proculdubio ꝯcludendũ dictam dotem in legitimã
esse dictis filiabus cõputandã, quemadmodũ ius cõe dispo-
nit, vt est dictũ: & probatur ẽt in l. vnica. §. videamus. versi. &
cum dos. C. de rei vx. ac. & traditur plenè per Bar. & alios in l.
in quartam. ff. ad leg. Fal. & in l. filium quem habẽtem. C. fa.
erci. Itẽ quia hoc expressè ẽt cauet in d. primo statuto, quodq;
dem loquit cõdito testõ à patre, vt est casus nr̃. ¶ Solũ restat vi
dere de viribus & intellectu vltimi statuti sub rubr. de dotib.
resti. & ad illud statutum primò rñdeo q; dictum statutũ ꝓui
dere voluit q; qñ filia dotata à pr̃e prædecessit superstitibus ex
a ea filijs non ꝯputet dos mr̃na [a] dictis filijs in legitimã eis de-
bitã in bonis aui, vt circa hoc tollantur disputationes quæ fue
runt inter doc. circa dictum articulum in d. l. in quartam. &
in l. post dotem. ff. sol. ma. & in l. illam. C. de coll. cum si. ita ẽt
subdit q; id quod proximè disposuerat in dictis nepotib. ha-
5 beat ẽt locum in dictis filiab. videlicet q; si auus dederit † do-
tem nepti ex filia, & neptis prædecedat superstite mr̃e quæ est
filia dotantis, non debeat dicta dos cõputari in legitimã ipsi
filiæ eius qui dotem dedit. nam adhoc ẽt inter doc. erat dubiũ
vt patet ex no. per Bal. in auth. ex testõ. C. de coll. in ver. tertiò
quæro si quis &c. vbi quærit, an dos quam dedit auus pro ne-
b pte ex filio computetur in legitimam ipsi filio [b] debitam in
bonis ipsius aui dotantis, & tenet q; nõ allegat. l. dedit dotem
ff. de colla. bon. ad quod bene facit quod no. Bal. in l. fin. C. de
do. promis. in ver. sed pone q; vnus ex fratribus &c. sed Cy. in
l. scimus in 5. q. C. de inof. test. vr̃ concludere in cõtrariũ quia
dicta dos procedit de bonis aui, & vr̃ processisse in filiũ. i. pa-
trem ipsius neptis dotatæ: allegat. d. l. qm̃ nouella. in fin. & bñ
facit. d. l. dedit dotem. & id quod no. Ang. in d. l. in quartã. dũ
quærit, qd si auus dotauit neptẽ ex filio, & auo mortuo vult
dicta neptis venire ad successionem patris sui ẽt defuncti, vel
vult saltem legitimã ex forma iuris vel statutorum, an sibi de-
beat imputare dotem quã habuit ab auo? & refert se pluries
ꝯsuluisse q; si auus dotauit neptẽ ꝯtemplatione sui & hoc ꝯstet
liquidò vel per indicia: tũc dicta neptis volens legitimam in
bonis patris sui sibi non imputabit dictam dotẽ in legitimã:
& in hoc casu intelligit ipse id quod hr̃ in l. auus. ff. de iur. do.
sed si auus dotauit ꝯtemplatione filij vel dubitatur, quo casu
s. qñ dubitat̃ perinde est ac si ꝯtemplatione filij dotasset p d. l.
dedit dotẽ, & ibi no. Ia. de Are. & Bar. & tunc debet sibi in le-
gitimam imputare quasi à pr̃e suo dotata sit. l. sed si plures. §.
in arrogato. ff. de vul. & pu. breui em̃ manu vr̃ secundum eum
hæc dos primò tradita filio, & deinde per filium nepti. l. 3. §.
fi. ff. de do. inter vir. l. licet. §. 1. ff. de iur. do. & cũ dicta opi. An-
ge transit ẽt Io. de Imo. simpl̃r in d. l. in quartam. & idẽ tenet
Ang. in d. l. illam. in aliquibus lecturis. & ꝯsuluit ipsi consil.
78. inci. Ioannes Philippi, & in cõs. seq. & per dictã dist. Ang.
põt reduci ad concordiã opi. Cy. in d. l. scimus. in 5. q. & Bald.
in d. auth. ex testõ. quia aut auus dedit dotẽ nepti contempla
tione sui, & hoc ꝯstat liquidò, vel per indicia, & tunc non im-
putabit̃ patri neptis in legitimam debitã sibi in bonis aui do-
tantis eadẽ rõne qua Ang. dicit non imputari nepti in legiti-
mam debitam sibi in bonis patris ipsius neptis. Aut dotauit
auus contemplatione filij, vel dubitat̃ quo casu scilicet in du
bio videtur dotasse contemplatione filij, vt est dictum: & tũc
imputabitur in legitimam filij succedentis auo eadem rõne
qua Ang. dicit quod imputabitur nepti in legitimã sibi debi-
6 tam in bonis pr̃is sui, sicuti si à pr̃e dotata esset. & hoc † saltem
verũ est, qñ pr̃ neptis viuente auo tenebat̃ de iure dictã filiam
suam dotare, prout tenet̃ qñ habet vñ dotet: quia tunc non a-
uus, sed pater tenetur dotare, vt sing. decidit Bald. in auth. res
quæ. C. commu. de leg. & Sal. in l. filiusfa. si in id. ff. ad Mace.
& in l. pater filiæ. in prin. ff. de euict. per illũ text. & per dictã.
l. dedit dotem. & per no. per Bal. in l. non quemadmodum. ff.
de li. agno. & quia vnum quodq; tale est & illud multò ma-
gis. l. ex diuerso, ver. item si mulier. sol matr. vnde si auus tene
tur propter filium dare dotem nepti: vt d. l. dedit dotem. mul-
to magis filius, quando habet vnde; & ideo tunc talis dos da-
ta pro nepte ex filio contemplatione filij, vel in dubio debet
imputari in legitimam ipsius filij, sed vbi filius nõ teneretur
7 dotare neptem † vt quia non habet vnde, tunc auus [c] tenetur
c dotare. l. & ideo. §. fi. ff. de in rem ver. l. profectitia. §. si filiusfa.
mutuatus. ff. de iure do. talis dos censetur onus aui, & deduci
tur tanquam æs alienum aui, vt dicit Bal. in d. l. fi. C. de do. ꝓ-
mis. all. tex. quem dicit adhoc esse singularem in l. pater filiæ.
in prin. secundũ vnam lec. ff. de eui. apparet ergo ex prædictis
q; ẽt erant opiniones & dubitationes inter doct. an illud qd
dabatur ab auo nepti in dotem computaretur patri: & pari
rõne matri ipsius neptis in legitimam debitam in bonis aui.
¶ Nec dicat̃ q; præfati doct. formant quæstionem in nepte ex
8 filio, & nos loquimur in nepte ex filia: quia respõdeo, hoc ni-
hil obstare: † quia ascendentes per lineam maternã vt mr̃, &
pari ratione auia & similes tenẽtur dotare filiam vel neptem
ex causa, puta ratione inopiæ patris ipsius mulieris dotandæ
vt no. Iac. de Are. Cyn. Rayn. & Bal. & Sal. in l. mater. aliàs in-
cipit. neque mater. C. de iure do. & Bar. & Bald. in d. auth. res
quæ. per d. l. mater. in vers. ex causa. & qa ita est in alimentis,
vt l. si quis à liberis. §. 1. versi. ergo & matrem. ff. de libe. agno.
& etiam auus paternus non semper tenetur dotare neptẽ: vt
est dictum. & sic potest contingere quod auus paternus spon
te & nulla iuris necessitate cogente dedit dotem nepti sicut
auus maternus: & sic potest contingere q; in quæstione for-
mata per dictos doc. in d. l. scimus. & in d. auth. ex testamen-
to. & in d. l. in quartam eadem erit rõ in auo materno & in pa
terno. ¶ Modò redeundo ad propositum, dico q; dictum vlti-
mum statutum sub rubrica de do. restit. disponens q; id quod
dictum erat de nepotibus habeat locum in filiabus, intelligi-
tur in dote data ab auo nepotibus ex filiabus: quia non impu
tabitur ipsis filiabus in legitimam. & quod ita debeat intelli-
gi moueor: quia intentio statuentiũ fuit velle tollere id quod
erat in dubiũ de iure, non aũt corrigere id quod erat de iure
clarum & indubitatum: vt patet ex verbis statuti dũ dicit, ad
tollendum dubiũ &c. sed si intelligeretur q; statutum velit in
ducere quod dos data filiæ à patre non computet̃ in legitimã
ipsius filiæ, corrigeret ius cõe in casu indubitato, vt d. l. qm̃ no
uella, cum sim. itẽ moueor: quia quãuis statuentes moti fue-
rint ad prouidendũ q; dos data filiæ non computet̃ nepotib.
ex filia in legitimam: tamen non erat eadẽ rõ statuendi q; dos
data filiæ non ꝯputaret̃ ipsimet filiæ in legitimã: quia qñ dos
est data filiæ põt esse q; non peruenit postea ad nepotes ex fi-
lia, vnde non est iustum q; ꝯputet̃ nepoti in legitima sibi de-
9 bita in bonis aui. Itẽ quando succedit † auo nepos & filia præ
d defuncta, dr̃ succedere ex sua propria persona, [d] non ex perso
na matris cui nunquam fuit delata successio. vt l. 2. & ibi no.
Bar. C. de lib. præ. & Cy. in l. 1. ad fi. C. ad leg. Iulia. de adult. &
Bar. in l. 1. §. si sic. ff. de coll. do. Itẽ põt contingere q; nepos di-
ctam dotem mr̃nam habet tanquã hæres matris suæ: non aũt
ab auo de cuius bonis debet detrahi legitima: vt quia auus sit
stipulatus reddi filiæ dotem in casu soluti matrimonij, vt no.
Bar. in l. post dotem, in 4. q. & in l. si cum dotem. in prin. ff. so-
lu ma. & ex forma dicti statuti vltimi spectat oĩno dos ad fi-
10 liã ẽt si decedat pr̃e superstite qui dotẽ dederat. † & debet im-
putari in legitima illud q; immediatè de bonis illius de cuius
e successione agitur obuenit ei qui legitimã petijt: secus [e] si nõ
immediatè obuenit ei sed casu aduẽtio obuenit. d. l. scimus. §.
repletionem. prout dicitur obuenisse nepoti, quando ei obue
nit tanquã hæredi mr̃is & propter mutationem personarum.
scilicet aui & matris ipsius nepotis censetur dicta dos esse de
alio patrimonio quam aui. l. Paulus, aliàs incipit, per procu-
ratorẽ. ff. de acq. hæ. quæ rõnes cessant, quando quærit̃, an dos
data filiæ à patre debeat ipsi filiæ computari in legitimã: quia
ꝯstat q; ipsa filia petens legitimã habuit à patre immediatè do
11 tẽ, & ex sua propria ꝑsona vult succedere. † non est ergo intel
ligendũ q; statuentes voluerint casus habentes lõgè diuersam
rõnem pariformiter determinare, & de vno inferre ad alium
quia ex his quæ diuersam rõnem habent, non recta fit illatio,
& tali diuersimodam rõnẽ habentia pari decisione determi-
nari non debent. l. inter stipulantẽ. §. sacrã. ver. sed hæc dissi-
milia. ff. de verb. ob. l. fi. ff. de calũ. & ꝓ hoc intellectu optimo
facit id q; no. Dy. & Bart. in l. si ab host. §. fi. ff. so. ma. in primis
verbis dũ ponũt intellectũ illius tex. in ver. idẽ &c. ¶ Ad hanc
12 interp̃tõnẽ † ẽt cogimur: quia statutũ debet interp̃tari vt q̃tò-
minùs fieri p̃t, lædat ius cõe vel ius alterius, ẽt si oporteat ver-
ba impropriare, vt est tex. no. & ibi põderãt An. de Bu. & Mo-
der. in c. cum dilectus, de ꝯsue. facit. l. præcipimus, in fi. de ap.
& l. 2. C. de nox. ergo non debet interpretari quod disponat fi
liam sibi non debere computare in legitimam id quod sibi à
patre datũ est in dotẽ; quia si ita interp̃taremur, euidenter cor
rigere-

rigeretius cõe, & læderetur ius patris, & suorum vniuersaliũ hæredũ, non sic scdm aliã interpretationem, vt patet ex iã dictis. ¶ Ex quibus apparet non ob. si diceretur statutum q; vult q; nepotes non çputent sibi dotem mr̃nam in legitimã debitam in bonis aui: ergo multò minus debet filia sibi çputare, quæ magis çiungit̃ patri. aut. multò magis. C. de sac. san. eccl. nam rñsiones euidenter patẽt ex iam dictis: quia filia habuit immediatè à patre, & ex sua propria persona habet succedere, non sic in nepote ex filia, vt sup. probaui, & adduxi rõnem inferentẽ ista esse diuersimodè iudicanda per dictum. §. repe-
13 titionem, cum alijs. sup. all. & propterea videmus, q; † dos data filiæ semper çputatur sibi in legitimam de iure cõi, non ãt
f sic cõputatur nepoti f ex filia dos data mr̃i suæ. vt no. Bart. & doc. in d. l. post dotẽ. & in d. l. in quartam. & Bal. in d. l. illã. & in d. l. scim⁹. in prin. & in d. l. qm̃ nouella. & per Sal. in §. repletionẽ. cum si. ¶ Secundò principaliter rñdeo ad dictum statu
14 tum q; † qñ duo statuta videntur adinuicem repugnantia, nũquam tollitur primum per vltimũ nisi repugnantia sit talis q;
g vtrunq; statutum non possit per subdistinctionem saluari. g d. l. sed & posteriores. & l. non est nouum. ff. de leg. & no. Bar. in d. l. oẽs populi. 3. q. principali. cum concor. sup. alleg. sed dictum statutum primũ loquit̃ condito testõ, sequens verò statutum non facit mentionẽ de causa testati: ergo intelligi debet ab intestato, vt vtrumq; statutũ saluet̃. ¶ Nec adhoc obstat si diceretur q; hoc stare nõ põt: eo quia si pater decessit intestatus: tunc non tractatur de legitima, sed de succedendo per descendentes in sua virili ab intestato iuxta. l. si. C. de lib. præte.
15 cum si. quia rñdeo q; † imo multis modis põt contingere tractari ab intestato de legitima, vt si pater nullo condito testõ conditis codicillis decessit & in codicillis grauauit filias succedentes ab intestato onere legatorum vel fideicommissorũ: nam contingit tractari de deductione legitimæ, quę non potuit diminui per legata vel fideicõmissa. d. l. qm̃ in prioribus, l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoff. test. & tñ tunc dr̃ decessisse ab intestato. l. cõficiunt̃. in prin. & l. ab intest. ff. de iure co. idẽ çtingeret, si pater donasset puta vltra dodrantẽ substãtiæ suæ in præiudicium filiarum, & decessisset ab intestato. nam çtinget tractari de detractione quæ debet tanquam inofficiosa reuocare saltem vsq; ad legitimam. l. 2. & l. si liqueat. C. de inof. don. & in multis ẽt casib. de iure cõi habemus q; in successione ab intestato contingit tractari de detractione legitimæ, vt patet in l. quisqs. ver. sed ad filias. C. ad l. Iul. Maiest. & in aut. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. cũ si. ¶ Nec ob. si diceret̃ q; statutum primum potest intelligi extantib. filijs masculis, vt prędixi. sequens verò statutum põt intelligi filijs masculis, non extantibus: quia rñdeo & primò, q; attẽto quod per istum intellectum oĩnò euidenter corrigeret̃ ius cõe, potius debet capi prior interpretatio q̃ sup. dedi, scdm quam dictum vltimũ statutum nihil faceret ad propositum; adeo q; quãuis tũc primum statutum intelligeretur existentib. masculis, & p çñs casus nr̃ esset omissus, & p çñs remaneret in dispositione iuris cõis iuxta. l. si extraneus. ff. de çd. ob cau. & l. cõmodissimè. ff. de lib. & posth. adhuc hæredes vniuersaliter instituti haberẽt intentum: quia de iure cõi dos data filiæ cõputatur in legitimam. Secundò rñdeo ad obiectũ q; dictũ primum statutũ intelligitur siue extent masculi siue ẽt non extent, ,put nõ extãt in casu nr̃o: quod probatur primò: quia statutũ primũ in ver. filiab. ãt. loquit̃ indistinctè çdito testõ, in quo non filij masculi sed filiæ vel alij extranei sint instituti vniuersal̃r: ergo indistinctè debet intelligi. l. 1. §. & gnal̃r. ff. de le. præst. l. de pretio. de publi. ¶ Confirmo, pone q; essent liberi masculi sed nõ succedant: quia sint legitimè & iustè exhęredati, vel alia rõne nõ succedãt: certè dictũ statutũ in ver. filiab. aũt, locũ habebit: qa statutum solum vult facere differentiam inter casum, qñ filij sunt vniuersal̃r instituti, & casum qñ non sunt vniuersal̃r instituti: vt clarè patet in prin. dicti statuti, iuncto dicto versi. filiab. aũt. sicut ergo dictũ statutum in ver. filiab. ãt. sibi locum vendicaret existentibus filijs masculis & legitimè exhr̃datis, vel alia rõne non succedentib. eodem mõ vendicabit sibi lo-
16 cum nullis existentib. liberis masculis: † quia isti duo casus ẽt
h in mr̃ia statuti procedunt à pari h. s. filios nõ extare, vel extare & non succedere, vt l. 2. §. sed si sint sui. & ibi not. Barto. ff. ad Tert. & l. 1. §. quidã filiũ. & ibi no. Bar. ff. de bo. pos. çtra ta. & l. 1. §. si pr̃ emancipatus. & §. si pr̃ in potestate. & ibi no. Bar. ff. de çiugen. cũ eman. li. & no. Guli. de Cu. & Bal. in auth. nouissima. C. de inof. test. & Bal. in l. maximum vitium. C. de li. præte. & in l. in substitutione. per illum tex. ff. de vul. & pup. cũ si. ¶ Nec ẽt ad hoc obstat si diceret̃ q; dictum primum statutum in ver. filiabus aũt. voluerit extantib. masculis quauis non vniuersaliter iustitutis in certa re fauere eis, vt si tunc fœminæ computent sibi dotem in legitimã, & sic pinguior erit legitima filiorum illã consequi volentium, quàm si dos non çputaretur filiabus. sed qñ nullo modo vocantur filij masculi: vt qa non extant, & sic non tractatur de fauore filiorum: tunc dos filiarum non cõputetur ipsis filiabus in legitimã, vt in vltimo statuto: quia dico q; vltra primam principalem rñsionem datam ad dictum vltimum statutum per quã tollitur omnis obiectio, adhuc rñdeo dictæ obiectioni q; statutum primum in d. ver. filiabus aũt, nullam facit differentiam vel distinctionẽ an filius sit institutus in re certa, & sic in aliquo succedat, an verò sit in totum exclusus, seu in nullo succedat: ergo statutũ non patitur dictum intellectum. Itẽ non patit̃ dictũ intellectum alia rõne: quia per statutum immediatè sequens sub rubrica de succes. liberorum pr̃e vel mr̃e vel alijs ascendentibus morientib. ab intestato: in vers. declarantes insuper &c. cauet̃ q; vbicunq; in aliquo casu cõprehensorum in ipso statuto vel præcedente mulier à successione ab intestato vel ex testõ repellatur, si inter masculos adinuicem vel cum alijs qõ oritur, super debita iure naturæ quota seu quanta intelligatur propter numerum liberorum tales fœminæ quò ad ipsam legitimam in numero liberorũ nõ continent̃ seu çputent̃ & sic apparet q; vbi masculi essent in re certa instituti, & vellent consequi legitimam seu supplementum legitimæ, non loquit̃ tũc dictum primũ statutum in ver. filiab. aũt vbi prouidet̃ q; filiæ habeãt legitimam, & dos eis computet̃ in legitimã: quia imò intentio dicti statuti sub rub. de succes. liber. patre vel matre decedentib. ab intestato est q; qñ filij masculi veniunt ad legitimam, non sit in çsiderõne filia fœmina quò ad legitimã petendum. nam si tunc petere posset legitimam çñr faceret partem masculis in legitima, & sic computaretur in numero libe-
17 rorum: quia † qui admittitur vel admitti speratur ad partem, facit partem. l. si duobus, in prin. & §. fi. ff. de leg. 1. cum si. pręcedentia tamen magis me mouent quã hoc vltimum q; non est necessarium. ¶ Non ob. etiam quod dictũ primum statutum in principio loquatur existentibus filijs masculis, & per çñs debeat ẽt ita intelligi sequens ver. qui incipit filiabus aũt &c. attẽta dicta aduersatiua, quæ videatur inducere repetitio-
18 nem: quia rñdeo † quod aduersatiua bene operatur, vt illud quod sequitur debeat intelligi de eodem genere de quo in p̃cedentibus tractatum est, quatenus verba & materia patiuntur, vt si dico: scholares legunt, Petrus aũt currit: intelligitur Petrus, scilicet scholaris vt declarat Bart. in d. l. mariti. §. fi. per ibi nota. per gl. ff. de adul. & ita in proposito bene intelligitur de illis filiabus & descendentib. fœminis in genere. de quib. dixerat in principio statuti, dummodò sint institutę vniuersaliter vel alij extranei sunt vniuersaliter instituti, vel posito q; intelligeretur illud statutum primum in versic. filiabus aute, loqui qñ filij extarent, etiam si non succederent prout in veritate intelligi potest, vt dixi sup. & de se patet: ergo eo ipso q; tale statutum prouide de casu, in quo filius extaret, sed non
91 succederet, dicit̃ ẽt prouidere de casu quo filij non extarent: † qa ibi duo casus procedunt à pari etiam in dispositione statuti. d. l. 2. §. sed si sint sui. & ibi Bar. ad Ter. cum alijs. sup. allega. nam qua rõne statutũ voluit minus fauere filiæ disponendo q; si çputet dotem in legitima filio masculo existente & non succedente: eadem rõne ẽt debet idem dici filio non existẽte: quia neutro casu fuit fauor filiorum, & hæc fuit rõ eius quod no. Bar. in d. §. sed si sint sui. cum si. & tantò magis: quia per talem interpretationẽ non fit çtra ius cõe imò iuuat̃ ius cõe vtroq; casu cũ ius cõe disponat omni casu dotem datam filiæ à patre çputari sibi in legitimam: ergo talis interpretatio acci-
20 pienda & iuuanda est, vt d. c. cum dilectus, de cõsue. ¶ † Circa aliud dubium quo quæritur, quò in quibus bonis tradenda sit portio legitimæ dictis filiabus nõ acquiescentib. dictæ dispositioni, & an electio pertineat ad filias, vel ad hr̃dem: breuiter rñdeo, q; filiæ erit assignandum supplementum legitimæ in reb. hæreditarijs. d. l. scimus. §. repletionẽ. C. de inof. testa. & non in deterioribus rebus, in auth. de trien. & semi. §. 1.

quem adhoc allegat Ang. & Io. de Im. in l. in quartam. ff. ad l.
Fal. & debet filiæ assignari dicta legitima in vna, vel duab. re-
bus hrditarijs arbitrio boni viri, vt vult Bar. in l. suus quoq;
in fi. prin. ff. de hær. inst. ar. l. non amplius. §. fi. cũ l. seq. ff. de le.
1. & l. 2. C. qñ & quib. quar. pars deb. lib. 10. & qđ ibi Bar. & ita
ẽt est de mente Bar. in d. l. in quartã, in ver. quartò quæro vtrũ
Falcidia &c. dum allega. l. pt. ff. de le. 1. & d. l. 2. idem no. Host.
& Io. An. in c. Raynaldus. de test. non aũt põt filiũ dicere velle
le partem in qualibet re hæreditaria scđm doc. in dictis locis p
iura pallegata. & dicit expressè Ia. de Beluis. in aut. de rest. &
i ea quæ par. in prin. in 3. q. q, filius[i] non põt eligere meliorem
rem pro legitima, nedũ filio satis fauendũ esse existimamus,
fideicõmissarij vel hrdis cõmoda defraudent. ar. l. fi. §. sed & si
quis. C. com. de le. & l. legato gñalr in prin. de le. 1. & in auth.
hoc ius porrectum, in ver. si tñ res ipsa mediocris. C. de sa. san.
ec. & sic sentit Ia. de Bel. quod debet assignari legitima in vna
re mediocri, arbitrio boni viri, & ita expsè ççludit ẽt Guli. de
Cu. & Bal. in l. scimus, in princi. C. de inoffi. testa. per d. l. 2. &
idem vult Bal. in l. filium quem hñtem. C. fam. ercis. in ver. vl-
21 terius quæro de tali. q. &c. & idem ibi Sal. † nõ em̃ reperitur q,
†3 filius † habeat hypothecata insolidum oĩa bona hæreditatis,
vt sic possit eligere quam velit pro legitima, sicut põt creditor
hñs bona hypothecata. l. creditoris. ff. de distr. pign. prout etiã
plenius tangit per Bal. in d. l. filium quem habentem. per qđ
patet non obstare id quod no. Cy. in auth. res quæ. C. commu
nia de leg. & in l. Marcellus. §. res. quæ. ff. ad Treb. Istam con-
clusionem etiam tenet Io. de Imo. in d. l. suus quoq; in princ.
22 vbi reprehendit Bald. quia aliter in hoc variauit. ¶ † Confir-
mantur prædicta per id quod voluit Bald. in rub. ff. de rerum
diuisi. vbi inquit q, filius non potest dicere se velle legitimã
in re, quam testator legauit: quia legata debentur dummodò
bessem non excedant. allegat. §. quamobrẽ. in auth. de rest. &
ea quæ par. & in eo iudicio melius probatur in l. si cognatio-
ne. C. fami. ercis. & in l. parentibus. C. de inoff. testam. ergo ap
paret q, filius in legitima non propriè iudicatur vt creditor
habens hypothecata bona, & per çñs non habet potestatem
eligendi, quam rem vult, sicut habet creditor habens bona
23 hypothecata, vt dixi. ¶ † Quantum ad aliud dubiũ quo quæ-
rit, an si filia domicella ex dispositione statuti petere potuis-
set libras ducentas pro dote, prout habuit prima filia nupta ẽt
si non fuissent sibi relictæ per testatorem debeant ipsę libræ
ducentæ in legitimam ipsius filiæ domicellæ computari? Rñ-
deo q, sic: quia quãuis potuissent peti ex dispositione legis vel
statuti, hoc non facit, q, non debeant in legitimam computa-
ri: quia ẽt de iure cõi pater cogitur dotare filiam. l. fi. C. de do.
promis. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. & tñ çputatur hmõi dos
24 in legitimã. d. l. qm̃ nouella. ¶ † Circa aliud dubium quo quæ
†4 ritur, an † vestes coffani & apparatus dati filiæ qñ nupsit in le
gitimam çputentur? & ççludo q, sic: quia cum talia data fue-
rint ob cãm mrimonij, debent in legitimam computari, sicut
çputant oĩa alia quæ ob causam dotis data sunt à pr̃e. l. omni
modò. §. fi. & l. qm̃ nouella. C. de inof. test. & ita not. per Bart.
in d. l. in quartã. in ver. venio ad quartam debitã iuræ naturæ
&c. pro hoc facit: quia aut nos dicimus q, quod pater donat fi
liæ existenti in patria potestate scrinea cum iocalibus çsuetis
valeat ab initio, vt tenet Pau. de Cast. in l. cum pater filiæ. ff. de
leg. 2. vbi refert se ita consuluisse: eo quia scđm eũ sunt appen-
25 dices dotis: quia si non darentur tãtò minor esset dos. ¶ † Vñ
sicut est spãle q, valeat donatio inter patrem & filiã in ptãte.
qñ ei donatur ob causam dotis. l. Pomponius Philadelphus.
ff. fa. erci. l. si cum dotem, in prin. ff. sol. ma. & no. per gl. & do.
in l. 2. C. de inof. do. ita scđm eum debet esse spãle in istis tanq̃
accessorijs ipsius dotis. ar. l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pact.
do. l. etiã. C. de iure do. ergo apparet eadem rõne q, sicuti dos
computatur in legitimam, ita & hmõi donataria. aut nos di-
cim⁹ q, donatio huiusmodi facta à patre filiæ in potestate nu
benti non valeat à prin. vt tenet Lud. Ro. in l. placet. ff. de ac-
qui. hær. eo quia † scđm eũ bona paraphernalia non sortiunt
priuilegium dotis. l. si ego. §. dotis. ff. de iure dot. & iõ dicit q,
regula quæ habet q, non valeat donatio inter patrem & filiũ
in potestate. d. l. 2. C. de inof. do. habebit locum ẽt in huismo-
di bonis donatis filiæ, licèt dicat se vidisse aliàs fuisse çsultum,
çtrariũ, adhuc resultat ççlusio q, çputet in legitimã: quia si do
natio non valuit, sequit q, filia habet dicta bona iure legati si
bi relicti in testõ, in quo testõr tales apparatus legauit: & cla-
rum est q, legata çputant in legitimam. l. ẽt §. de. ff. de bo. li. &
27 d. l. oĩmodò. & no. Bar. & Ang. in d. l. in quartam. vbi ẽt dñt
idem, si pr̃ non legasset filiæ in ptãte id quod sibi donauerat,
casu quo donõ nõ valuisset: quia cũ çfirmetur morte pr̃is pce-
dentis. l. donõnes quas. C. de do. inter vi. çputari debent in le
gitimã. l. filium quẽ hñtem, scđm vnã lect. C. fa. erci. & d. l. ẽt.
ver. sed & mortis & no. Cy. in l. si qñ. §. fi. C. de inoffi. test. licèt
aliud dicãt esse in donõne puta valida à principio, vt quia sit
facta filio emancipato: quia nõ çputat in legitimam nisi hoc
fuerit expressum. l. si qñ. §. fi. pallegata, sed ille nõ est casus nr̃
iõ de illo non discutio. ¶ Confirmant pdicta per id quod di-
cit no. Bar. in l. 1. §. si parens. ff. si quis à paren. fue. mã. vbi dixit
q, qñ pr̃. simplr dat filio nec apparet aliter q, donet çputatur
in legitimã, per. l. cũ quo. §. fi. ff. ad le. Fal. & reputat Io. de Im.
hoc dictum Bar. esse singulare, vt ipse dicit in l. Titio centũ. §.
Titio genero. ff. de çdi. & demon. pro hoc ẽt facit: quia vide-
mus quod si pr̃ filia ingrediente monasteriũ dimisit aliquid
super altare, computat in legitimam quasi sit ad instar dotis.
ita decidit Bar. in d. §. Titio genero. in fi. & d. §. si parẽs. & Bal.
in d. l. qm̃ nouella. in fi. & Io. de Imo. & Pau. de Ca. in d. l. in
quartam argu. l. fi. ff. de pecul. leg. Super reliquis dubijs non
scribo: quia verbo fertur, super eis parum hæsitari. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Materna di. s. li. 1. con. 23.
b ¶ Filio. sup. li. 5. con. 179.
c ¶ Auus. add. dec. Tho. 290. Io. Lup. repe. c. per vestras. §. 24. de don. inter vi. & vxo.
d ¶ Persona. s. lib. 1. con. 20. Are. l. venia. C. de in ius vo. cons. 164. Bal. l. 1. C. de secun. nup. l. pactum. q. 18. C. de co. Ia. l. si arrogator. ff. de adop. l. fi. C. de succes. edi. l. 2. C. de libe. præt. vel exhære. vbi Cor. Dec. con. 443.
e ¶ Secus. imò idem. l. omnimodò. §. imputari. ver. quæ occasione. C. de inof. test. dixi sup. li. 1. con. 24.
f ¶ Nepoti. imò eodem mõ si sit hæres mr̃is, vt dixi in cõsu. Par. §. 195. Saluari. sup. li. 2. con. 141. nu. 5.
h ¶ Pari. Bal. cons. incip. Viso statuto, quod est consi. 2. li. 2. scđm veterem. & consi. 3. li. 4. secundum nouam impressionem Ias. l. planè. §. si duobus. de leg. 1.
i ¶ Filius. Bal. l. iubemus. C. ad Tre. Are. con. 18. Cor. con. 282. li. 1. Pau. con. 247. nu. 4. li. 1. Dec. con. 236. nu. 10.

CONSILIVM CXVIII.

Lege. s. lib. 5. con. 18. vbi plenius habetur.

EPITOME.

¶ Statutum annullans testm̃ etiam infra semestre nõ registratum, nocet etiam substitutis & fideicommissarijs, etiam minoribus, qui, vt hîc, possunt facere registrari intra tempus.

CONSILIVM CXIX.

QVONIAM omne datum optimũ, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminũ. 1. q. 2. c. quam pio, ideo redemptoris inuocato suffragio, & opportunè libratis reformationib. statutis & alijs in themate pmisso seriosè narratis, videt prima consideratione dicendum, partem affirmatiuam esse veram: & sic testamentum & scripturam inde confectam vires habere etiam in fauorem dictarum sororum primi coniugij, esto quod registratum non fuerit stantibus protestationibus de quibus suprà, ex pluribus. ¶ Et primò: quia statutum sub rubr. de annul. instrum. &c. artat partes principales, in quorum fauorem instrumenta principaliter facta forent, ad procurandum & faciendum quod dicta instrumenta præsententur, & registrentur; ergo viuente Caio non incumbebat dictis eius sororibus substitutis eidem onus procurandi quod testamentum registraretur, sed incumbebat ipsi Caio hæredi eiusque tutrici, in cuius commodum principaliter tendebat illa vltima voluntas paterna. pro hoc videtur textus in l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad Trebellianum. per quem text. Bartol. & Angel. ibi videtur in specie
1 ita decidere, dicentes: † not. casum quotidianum in hac
†1 ciuitate Perusij vbi est statutum, quòd si quis † non insinuauerit testamentum intra sex menses non valeat. quod
hoc

hoc fideicommissario substituto non noceat, imò ad eius petitionem tempus restitueretur. idem voluit Bal. in l. 2. C. quibus res iudic. non no. vbi dixit, q̄ si ex forma statuti cassatur institutio hr̄dis: quia non insinuata fuerat intra tempus à statuto præfixum, q̄ hoc non nocebit legatarijs, nec substituto aut fideicommissario vniuersali, arg. l. eam quam. C. de fideicom. & l. cogi. §. hi qui solidum. ff. ad Treb. quod reputat ibi
2 Bal. esse notandum. ¶† Secundò fortificatur per illud verbũ principaliter, de quo in statuto prędicto: sed ad legatarios seu substitutos maximè ante euentum casus substitutionis non videtur principaliter causa testamenti pertinere. l. qui testamento, in prin. ff. de testa. l. dictantibus. C. de testa. & expressius. insti. de test. in §. legatarijs, iunctis notatis per gl. in l. si qs ita. ff. de reb. dub. & per gl. in l. omnib. C. de testa. & in l. nullus. ff. e. & per Bart. & doc. in præalleg. l. qui testaměto. & per Inn. in c. 3. de testi. & Io. Anc. in c. insuper. eo. tit. & Spec. in tit. de teste. §. 1. ver. item quod est talis. ergo cum casus substitutionis non euenerit nisi iam condito statuto, quo tempore præsentandi & registrandi instrumenta prorogata fuerunt vsque ad mensem Iunij, anni 1457. sequitur quod antea nullum tempus erat eis decursum, & postea intra tempus pro parte dictarum sororum potestatum fuit superstiti registri scdm formam dicti statuti, & per consequẽs nullum inde generari potuit eis præiudicium authoritate eiusdem statuti. ¶ Tertiò quia non videtur dictis sororibus cucurrisse tempus, & præscriptio statutaria antequam agere possent, & sic ante euentũ casum substitutionis. arg. l. 1. in fi. C. de an. excep. & l. 1. in fi. C. de bon. mater. Et dato quod tempus eis decursum esset ob earum negligentiam; tamen clarum videtur q̄ audiri debuerint postea volentes de ann. 1457. ante finitum mensem Iunij, dictum testamentum præsentare, aut præsentari facere superiori registro, postquam ita statuẽtes expressè disposuerāt, volentes indemnitati seu præteritæ hominũ negligentiæ con
3 sulere. ¶† Quartò nostra interest successorem habere ex testamento. insti. quib. ex cau. manu. non poss. §. 1. l. 1. C. de necess. ser. & l. & qa in prin. ff. de interro. act. facit. l. Gallus. §. quod si is, in verbo vtilitate. ff. de liber. & posthu. & l. vel negare. ff. quemad. testa. ape. ergo intererat pupilli prædicti quod testamentum paternum per diligentiam tutricis præsentaretur &
4 registraretur: quia tale testm̄, † in quo extabat substitutio pupillaris, censetur testamentũ ipsius pupilli. l. 2. §. quisquis. cũ seq. & l. patris & filij. ff. de vulg. & pup. fuit ergo tutrix in culpa & negligentia non præsentando testamentum registro. l. eum qui. & l. quicquid. C. arbi. tutel. vel fortè in dolo, vt sic euanesceret substitutio pupillaris, per quam poterat contingere eam priuari legitima in hæreditate filij. capitul. si pater. in fin. de testa. in 6. l. Papinia. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. testa. & l. humanitatis. C. de impuberum. & alijs substitutio. & per consequens tutrix allegando nullitatem testamenti, allegat dolum vel culpam propriam, & per consequens turpitudinẽ suam: ergo audiri non debet. l. transactione finita. C. de transa. l. aliàs. cum l. seq. ff. de iureiu. c. cũ super de concess.
5 præben. c. inter dilectos. de dona. ¶† Et idem dico in Seio, qui tanquam executor testamentarius similiter tenetur de dolo, & lata culpa. l. si seruus legatus. §. cùm quid. ff. de leg. 1. & ibi no. Bal. & Ang. & interdum ẽt tenetur de leui culpa, vt si aliquid sibi in testamento relictum erat, vt ibi, & no. Bal. in l. pignus. C. de pig. act. & in l. cùm res. §. fin. ff. de leg. 1. ¶ Quintò, quia iam semel testamentum vt validum approbauit, tutrix adeũdo ex eo hæreditatem pupilli nomine: ergo amplius impugnare nõ potest. l. 1. C. de fur. l. fi. C. de codi. c. solicitudinẽ.
6 de ap. & in regula quod semel. ¶† Sextò præsupposito q̄ dictæ sorores vel aliqua ex eis fuerint minores, non videtur q̄ eis currat statutaria præscriptio. l. fi. cũ ibi no. per Bart. ad fin. C. in qui. cau. in inte. rest. non est necess. & est gl. & ibi not. Bal. in c. 1. §. porrò. in ver. 30. anno. in tit. qualiter olim feud. pote. alie. & Bar. in l. etiam. ff. de mino. Ad hoc q̄ no. Bal. in aut. nisi. in princ. C. de bo. mater. vbi dixit, q̄ si statutum disponit, q̄ omnibus currat præscriptio, quia sua debita non exegerint intra decem annos, tale statutum non comprehendet filiosfamilias non agentes contra eos, qui acquisiuerunt à patre eorum bona aduentitia ipsorum filiorum, quibus de iure communi non currit præscriptio durante patria ptãte, cùm agere
7 non valeant sine consensu patris: & sic † statutum isto casu recipit interpretationem à iure communi. l. si serui vestri. C. de noxa. l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. & ho. not. l. si. §. in computatione. C. de iu. del. c. cùm dilectus. de consue. Ad idem quod not. Bal. in c. si quis per 30. in tit. si de feu. fuer.
8 contro. inter do. & agna. ¶† Sextò adducitur pro hoc id quod not. Guli. de Cug. in l. ingenuum. ff. de sta. ho. vbi quærit, an
a consuetudo liget minores, [a] & concludit q̄ aut loquimur in actibus, in quibus minores admittũtur vt maiores, vt si con-
†2 suetudo habeat † q̄ muliere prædecedente maritus lucretur dotem, certè mulieres etiam minores obligabuntur & comprehendentur sub dicta consuetudine, q̄ minor obligatur ex matrimonio, & habetur in talib. pro maiore. c. fi. de iud. in 6. & no. gl. in l. ait prætor. in prin. in ver. aliud. ff. de mino. ergo in hoc non debet minus ligari quàm maior, per not. in d. l. ait prætor. in prin. per hoc etiam allegat l. Aemilius. ff. de minor. & l. apud Iulianum. in prin. ff. qui. ex caus. in poss. eatur. Aut est talis actus, in quo minores non habentur vt maiores, vt si sit consuetudo, q̄ si aliquis vendat rem, non possit venditionem rescindere occasione minoris pretij, certè minor scdm eum tali consuetudine nõ ligatur ꝑpter restitutionem. alleg. l. 1. ff. de mino. & ideo quia minores non sunt apti talibus actibus, ideo non ligantur: pro quo allegat in arg. l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. & ho. & idem videtur tenere do. Ant. in c. fi. de consue. in ver. ex hoc infertur, an consuetudo liget mulieres, furiosos & infantes, & c. sed ita est quod hic actus & diligentia in præsentari faciendo intra tempus ad registrum, non ita cadat in minore, sicut & in maiore, in quo minore nõ præsumit lex tantam adesse diligẽtiam & intelligẽtiam. d. l. 2. & l. si ex causa. §. si in cõmissum. ff. de mino. l. imperatores.
9 cum si. ff. de publ. ergo idem dicendum in statuto: quia † à pari procedit statutum & consuetudo: nec differt nisi prout tacitum ab expresso. l. de quibus. ff. de legi. & in §. ex nõ scripto. insti. de iure natu. & declarat Cy. in l. 2. C. quæ sit lon. consue. in ver. sed tertio loco. & Bald. ibidem & Bar. in l. de quibus in ver. quæro nunquid de esse, & c. ff. de legi. vnde promittẽs restituere dotem Titio in omnem casum & euentũ restituẽdæ dotis, scdm formā statuti, videtur etiam promisisse in omnẽ casum & euentum restituendæ dotis secundũ formam çsuetudinis, quamuis promissio seu stipulatio sit stricti iuris, & strictè accipienda, quod statutum est idem quod consuetudo: ita di-
10 xit Bal. in l. 2. in fi. C. de bo. quæ lib. per d. l. de quib. imò † potentius operatur consuetudo quàm statutum: quia consuetudo trahitur & extenditur ad casus similes, licèt secus sit in statuto l. 1. cum ibi no. C. quæ sit long. consue. ita inquit Ang. in consil. 52. inci. In q. proposita dubium facit ordinamentũ, & c. si ergo consuetudo quæ efficacior est, minores non ligat, vt iam dixi, quanto minus & statutũ. ¶ Septimò videtur q̄ possint dictæ mulieres ob fœmineum sexum se excusare allegantes iuris municipalis prædicti ignorantiā. l. 2. in fin. ff. de iure fis. l. prima. in fi. ff. de eden. † Octauò, quia non videtur quod tempus aliquod decursum fuerit quousque vixit Caius, quia ex forma dicti statuti tempus non currebat nec currit pupillis tutore seu alio legitimo administratore carentibus: sed ita est q̄ Caius tutorem non habebat, nec alium legitimum administratorem, prout est pater vel auus paternus, & quamuis haberet tutricem, tamen statutum de ea non loquitur, cũ lo-
11 quatur † in masculino, scilicet de tutore vel alio legitimo administratore: ergo non cõprehendit fœmininũ de proprio significato in statutis attendendo, vt l. prima. §. 2. ver. quære. ff. de ven. in poss. mittẽ. l. pronũciatio, in prin. in ver. porrigitur. ff. de verbor. sig. l. quisquis. cum ibi no. C. ad l. Iul. maie. c. vbi-
b cunque. de pę. in 6. ¶ Quod enim masculinum [b] çcipiat fœmininum, venit ex interpretatione extensiua, [illegible] gl. Dy. & Bar. in l. 1. ff. de ver. sig. & Cy. in l. quicunque. C. de seruus fug. & Iac. Bu. & Bar. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. & Ia. Bu. & Bar. in l. 1. in prin. per illum tex. ff. de pac. & no. Arch. 18. q. 4. si quis suadente, & c. Hostien. in capitu. Raynaldus. de testa. & doct. in c. in generali. de elec. in 6. & no. in Cle. 1. eo. tit. & per Spe. in ti. de disp. & allegati. §. post hoc. ver. vel ibi masculinũ. cũ si. sed tempore mortis Caij, vel paulò post editum fuit vltimum nouũ statutũ, progans tempora prædicta vsque ad mensem Iunij, 1457. ergo tempora non sunt lapsa stantibus postea protestationibus, de quibus iam mentio habita est. ¶ Nonò, quia negatiua sumpta per Seium, nihil releuare videtur.

duabus

duabus rōnibus. Prima, quia ſumpta fuit tempore incōgruo,
ſcilicet tempore vitæ pupilli, quo viuēte tēpora prædicta nō
decurrebant per dictā proximo præcedenti argumēto: & præ
ſertim non decurrebant dictis ſubſtitutis per allegata in 1. &
2. argumentis. Secunda ratione non opitulatur dicta negatiua: quia debuit aſſumi per eū, ad quē res pertinebat, & ſic per
dominā Franciſcā & Liuiā, vel aliū de earum mandato, ſicut
12 †dicimus in eo qui habet implere conditionem vel contractum: nā non ſufficit quod ipſo ignorāte per aliū impleatur,
licèt fiat nomine implere debentis. l. 2. in fi. ff. de condi. & demon. & l. cū ſeruus. ff. de verb. obl. iuncta gl. l. Pompo. ff. qui.
mod. vſufru. amit. ¶Et ſimiliter videmus, q ſi quis interrumpat præſcriptionē, hæc interruptio non prodeſt alteri. l. intra.
ff. de diuer. & tēpora. præſcrip. l. 2. in fi. ff. ne de ſtatu. defun. &
no. in l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C. de præſcri. 30. anno.
¶Decimò, quia nō poteſt Liuia prętextu minoris ætatis petere reſtitutionē in integ. ex eo, quia læſa ſit, ſi præmaturius negatiuā dicti teſtamenti non regiſtrati non accepit, quia mi-
13 nor non poteſt petere reſtitutionē in integrū, vt †admittatur
ad lucrum odioſum proueniēs ex diſpoſitione legali, vt pbatur in l. auxiliū. in prin. ff. de mino. cū ibi no. & no. Spe. in tit.
de in integ. reſti. §. qs aūt. ver. ſed pone. & gl. in Cle. 2. in gl. pe.
de procu. ſed iſtud lucrū quod conſequi vellet Liuia ex mora
ſororū cenſetur odioſum, vt in ſpecie decidit Bal. in l. cū quidam. §. ſi pupillo. in lec. antiqua. ff. de vſu. ergo &c. ¶Sed præmiſsis nō obſtantib. ctrariā ſnīam, & ſic partē negatiuā in pro
c poſito themate de iure probabiliorem eſſe puto.[c] Ad quod ex
14 pluribus oſtendendū præſuppono. †primò validū eſt dictum
†3 ſcđm †ſtatutū annullans inſtrumenta regiſtro non præſentata, nec intra tempus regiſtrata. hoc per plura argumēta diſputando concludit Io. Cal. in diſputatione ſua incip. Bononienſi ſtatuto cauetur, q irritū ſit teſtamentū non regiſtratum in
memorialibus cōis Bononiæ intra tertiā diē &c. ea pręſertim
15 rōne: † quia forma in teſtamentis tradita eſt de iure poſitiuo.
l. lege obuenire. ff. de verb. ſig. inſt. de teſta. in prin. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. c. cùm eſſes. cum ibi not. de teſta. ¶Et poſito q
teſtm̄ haberet efficaciā à iure naturali vel diuino: tamē p ſtatutū, pōt addi vel detrahi: patet ex notatis in l. fi. C. ſi cōtra ius.
& in l. 1. ff. de conſt. prin. & in c. quæ in eccleſiarū. per Inno. de
conſti. & in ſpecie no. Bal. in l. ex duobus. §. fi. ff. de vul. & pupil. vñ videmus q licèt matrimoniū ſit de iure naturali. 1. diſt.
ius naturale. & l. 1. §. pe. ff. de iuſt. & iure. tamen ei forma tra-
16 ditur à iure poſitiuo, de ſpō. c. tuæ. & c. ſeq. ¶†Et ſubdit Ioan.
d Cal. in prealle. diſput. q etiā in foro conſcientiæ[d] ſuccedens
†4 †ab inteſtato poterit hæreditatem retinere, excluſo eo qui à
teſtatore vocatus erat: quia non peccat, qui legis authoritate
peccat. 22. q. 4. qui peccat. & quia dictum ſtatutū fuit editum
propter bonum publicū, ſcilicet vt veritas voluntatis teſtatoris ppetuo valeat reparari, & ne aliqua fraus fabricari poſsit.
C. de fideicom. l. fi. & l. hac cōſultiſsima. C. qui teſta. fac. poſſ.
17 † Vnde lex facta propter cōmune bonū, & non nutriens pec-
e catū, ſeruari debet, & ligat[e] in foro conſcientiæ, vt probatur,
8. diſtin. quo iure. pro hoc allegat id quod habetur in epiſtola
inter claras. C. de ſum. Trin. ibi dum litera inquit, per me reges regnant: & potentes iuſtitiam exercent, &c. & per alia, de
quibus ibi latius per eum. Idem decidit Bald. in cap. ſi quis per
triginta. ſi de feu. fue. contr. inter do. & agn. vbi dixit q, ſi ſtatutū diſponit q ſi inſtrumentū non fuerit regiſtratum in memorialibus, præſumatur, falſum valebit & debebit ſeruari nō
ſolum in foro ſeculari & laicorū, à quibus conditū eſt, ſed ēt
in foro eccleſiaſtico: quia editū fuit principaliter ad ſupplan-
18 tandos malos mores falſificantiū, vt ibi latius per eum. ¶†Ex
hoc patet q dictæ ſorores non poterunt ēt ad forū eccleſiæ recurſum habere, quò ad hoc vt poſsint vti dicta ſcriptura. faciunt no. per Bal. in l. cùm quis. & in l. ſi poſt. in fi. C. de iur. &
fac. igno. & per Bal. in diſputa. ſua inci. Statuto cauetur q fœnerator. vbi refert q Pau. de Lia. diſputando tenuit, q ſi ſtatuto cauetur, q quādo de debito cōſtat, q inſtrm̄ nō poſitum in
memorialibus, tale debitū peti non poſsit, ſeruandum erat tale ſtatutū ēt in foro eccleſiæ. faciunt notata per Inn. in c. quia
plerique, de immu. eccl. & pulchrè no. Fede. de Senis. in cōſil.
19 21. inci. Nunquid hæres extraneus. ¶† Hoc præſuppoſito probatur, & primò q ad dictas ſorores ſpectabat, eiſque incumbebat onus & cura præſentandi ſeu præſentari & regiſtrari
faciendi dictū teſtamentū, etiā incontinenti mortuo teſtatore intra tempora à ſtatuto præfixa, niſi aliquo probabili impedimento impeditæ fuerint: quia tunc eſt verū dicere eas excuſari: ita concludit Io. de Imo. in d. l. facta. §. ſi quis bonorum.
ff. ad Treb. pro quo ibi pōderat eſſe tex. cū gl. iūcta l. non eñ.
ff. qui. ex cau. maio. Bene facit l. ſi maritus pueneri t. in princ.
ibi ſic tamen, &c. ff. de adul. per quæ concludit ipſe, quod ſubſtitutio per fideicōmiſſum fiat piudiciū, ſi neq; hęres, neque
ipſe procurauit inſtrumentum poni in memorialibus, intra
tempus requiſitum à ſtatuto diſponente, q intra certum tempus teſtamenta debeāt poni in memorialibus, aliâs euacuentur, niſi ipſe ſubſtitutus fuiſſet impeditus. & ita intelligit, declarat & limitat not. per Bart. & Ang. ibi: & quod etiam ad fideicommiſſariū vniuerſalē, ſpectat dictum onus regiſtrari
faciendi: ſentit etiā Bal. in l. conſulta. ad fi. C. de teſta. Nec ob.
ſi diceretur q tex. cum gl. in d. l. facta. §. ſi quis bonorum. cum
ibi not. per Io. de Imol. loquuntur quando quis erat ſubſtitu-
20 tus per fideicōmiſſum purè: † quia reſpondeo q etiā ille text.
cum gl. per quem doc. ſe fundant, procedit eodē modo in ſubſtituto per fideicōmiſſum ſub conditione: quia etiam ipſe poteſt cogi facere hæredem adire hæreditatē, vel agnoſcere bonorum poſſeſsionē, ēt ante euētum conditionis fideicōmiſsi
tex. eſt in l. apud Iulianum. §. fi. cum l. ſeq. & ſequenti in prin.
ff. ad Tre. & no. plenè Bar. poſt gl. in l. ſed ſi alio. eo. tit. & ſi licèt dictæ ſorores eſſent ſub conditione ſubſtitutæ: tamen non
per hoc aliud eſt in eis, quàm ſi purè eſſent per fideicommiſſum ſubſtitutæ quantum ad hoc, per pręedicta: quia negari nō
poteſt quin earum verteretur intereſſe, quod quidem ſufficit
vt patebit etiam ex ſequentibus argumentis. facit l. in lege A-
21 quilia ſi deletum. ff. ad l. Aquil. ¶†Secundò probatur ex his
quæ decidit Bart. in l. ſi res. ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſolui. in fin.
vbi quærit: pone q res dotata aduocatur prætextu inſinuationis non factæ intra ſex menſes ſcđm formā ſtatuti, & eandem
rem tibi donatam Titio pignoraueras: an reſoluetur pignus:
tenet ipſe q non: quia donatarius ſua voluntate inſinuationē
omiſit: ergo non debet reſolui pignus, per illam l. niſi etiā ipſi
creditori poſsit imputari, cur inſinuationem non feciſſet. poſſet enim inſinuare cùm ſua intereſſet. l. lex vectigali. ff. de pig.
22 ita decidit Bart. in præalleg. l. ſi res. ¶†Tertiò quotieſcunque
aliquid de futuro contingere poteſt ſcđm naturam, prout eſt
mors hominis, illud futurum debet conſiderari & attēdi: & q
illud non conderat, eſt in culpa, & ſibi imputatur. l. ſi quis domum. §. & hic ſubiūgi. ff. loca. l. hęres meus. in prin. ff. de cōd.
& demon. l. fin. §. ſin autē auaritiæ. C. communia de leg. & ibi
per Cy. & Bald. & per Bar. in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff.
de ver. obl. & in l. ſi idem. cum eodem §. fi. ff. de iuriſd. om. ind.
ergo debuerūt dictæ ſorores conſiderare q prædecedere poterat Caius, & ſic euenire caſus ſubſtitutionis de eis factæ, & ideo debuerunt curare q intra tēpora à ſtatuto requiſita præſentaretur & regiſtrarer teſtamentū. quod ſi non fecerunt, eis
32 imputari debet per pręedicta. ¶†Quartò q incubuerit dictis ſororibus tali diligentia ſe habere, q dictum teſtamentū regiſtraretur, oſtendo, quia ad eas principaliter ſpectabat, & pertinebat dictum inſtrumentum teſtamenti, & tale inſtrumentum dicitur factum principaliter in fauorem earum ſubſtitutarum: ergo ex forma dicti ſtatuti ſub rub. de annul. inſtr. inſtrumentum teſtamēti redditur ipſo iure nullum. nam cſtat
vnum inſtrumētum vel teſtamentū poſſe ad plures principaliter pertinere. l. 2. cum ibi no. per Cy. & Bar. C. de fid. inſtru.
& l. cum duobus. C. de inof. teſt. & l. circa. ff. eo. tit. vnde dico
q ipſa ſcriptura teſtamenti, & teſtamentū principaliter pertinet non ſolum ad hæredem inſtitutum, ſed etiam ad ſubſtitutum ſeu fideicommiſſariū vniuerſalem, licèt ſecus ſit in fideicommiſſario particulari text. eſt inſti. de teſta. in §. legatarijs, in verbo iuris ſucceſſores, iunctis notatis per gl. in l. nullus. ff. de teſti. & in l. ſi quis ita. ff. de reb. dub. & per do. in l. qui
teſtamento. in prin. ff. de teſta. in quibus locis habetur quod
24 †fideicommiſſarius qui non eſt iuris ſucceſſor. i. fideicōmiſſarius ſingularis. l. quædam. §. his autem. in verb. iuris ſucceſſor. ff. de eden. poteſt eſſe teſtis in cauſa teſtamenti, ſicut & legatarius, quia principaliter non teſtificatur ſuper cauſa, ſed ſecundariò, ſed fideicommiſſarius vniuerſalis non poteſt, vt d.
§. legatarijs. & præcisè no. Bal. in l. dictantib. C. de teſt. ¶Nec
eſt dicendum q prædicta iura loquātur in fideicommiſſario
purè

purè vocato, nos autè in conditionali: quia primò hoc esset re-
stringere & violare dicta iura. & quod hæc differentia non sit
25 attendenda, probatur. †Nam venditor non tenetur emptori
de euictione, nisi sequuta cõditione euictionis, & purificata
per sniam. l. atqui natura. §. at cùm me absente. ff. de ne. ge. &
l. vtique. ff. de rei vend. & facta fuerit executio sniæ. l. habere.
de euic. & tamè venditor in causa mota çtra emptorè nõ põt
testificari, vt no. gl. in d. l. nullus. & ibi Bar. & not. Spec. in tit.
de teste. §. 1. vers. quid de venditore. & not. Cyn. in l. omnibus.
C. de testi. & doc. in c. insuper. de testi. & Bart. in l. ab executo-
re. §. 1. ff. de cap. & tamen si principaliter non diceretur testifi-
f cari, [f] ad commodum propriũ posset esse testis, sicut legata-
rius, vt iam dixi. dr̃ ergo principaliter testificari ad cõmodum
suum, vnde causa testamenti dicitur principaliter spectare ẽt
26 ad substitutũ & fideicommissarium. ¶†Quod fortifico per ea
quæ subtiliter tradit Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fac.
& Bar. in 1. constit. C. & per Bal. ibidem in §. quibus vbi con-
cludit, quod istud principaliter potest plurib. modis accipi,
sed scd̃m magis propriũ modũ accipitur, non vt denotet ordi
nè naturę vel temporis. s. q, vnus primò in tpe, alius secundò:
sed vt denotet ordinè intellectus. i. considerato fine: qa illud
dicitur principaliter esse finis ad quod intellectus finaliter tẽ
dit. vnde dicit q, si intellectu fieret aliqd ad duos fines æqua-
liter, respectu cuiuslibet diceretur principaliter fieri, exem-
plũ ponit Bar. in duobus reis, vnus obligatur hodie: alter cras
licèt vnus sit primò in tempore: tamen quilibet dicitur prin-
cipaliter obligari. l. 3. ff. de duob. re. & eadè ratione dico, si v-
nus ex reis debendi promittit mihi purè, alter promittit mi-
hi eandem rem sub conditione, vel ad certã diem: certè ille q
promittit mihi sub conditione vel ad diè, dicetur etiã princi-
paliter obligatus, non aũt accessoriè vel in consequentiam, vt
probatur in l. ex duobus reis promittendi. iuncta l. si reus. ff.
de duo. reis. & per hæc dicit etiã Bar. q, si sunt plures personæ
facientes vnũ actũ ad diuersos fines in persona cuiuslibet di-
ceretur simpliciter fieri respectu finis intellecti per eũ: vnde
secundũ istum modũ debet in materia nostra accipi principa
liter, postquã est magis proprius modus, vt dicit Bart. & ver-
ba debent in dubio accipi in potiori & magis proprio signi-
ficato. l. 1. §. fin. ff. si ager vect. & l. hoc legatũ. ff. de leg. 3. ¶Mo-
dò ad propositum duo fuerunt principales fines in dicto te-
stamento Titij: vnus quod filius masculus haberet hæredita-
tem: secundus q, dicta hæreditas non transiret ad extraneos:
ideo voluit quod si quo casu filius decederet, & quandocun
que hæreditas veniret ad filias substitutas, & per consequens
q, Caius vel testando vel alienando non posset in extraneum
aliqua bona & iura hæreditatis transferre. s. vltra legitimam,
iuxta l. fi. §. sin autem sub conditione, & aut. res quæ. C cõmu
nia de leg. & c. Raynutius, de testa. & propter hoc fecit dictã
substitutionem: & q, iste præsumatur fuisse finis intentionis
testatoris, probatur per rationem. l. cum acutissimi. C. de fi-
deicom. & l. generaliter. §. cùm aũt. C. de insti. & subst. sub cõ
di. fac. & per l. cum auus. ff. de condi. & demon. vnde conside
rato fine dicta scriptura testamenti, & ipse actus testandi fa-
ctus fuit principaliter propter hæredis institutionem, & prin
cipaliter propter substitutionem: secundariò autè dicitur es-
se factum testamentũ propter legatarios, vt no. gl. in d. l. nul-
lus. cũ si. fateor q, considerato ordinę tẽporis principaliter. i.
prius est facta dispositio institutionis, sed secundũ magis pro
priũ modum, qui attendendus est, debet çsiderari finis, non
autè ordo temporis, vt dictũ & probatũ est. & patet etiam hoc
in d. §. legatarijs, inducẽdo, vt induxi. nã certũ est q, secundũ
ordinè temporis primò vocatur hæres institutus: secundò vo-
catur fideicõmissarius, qui capit de manu hæredis. l. facta. in
princ. & l. restituta. ff. ad Tre. & tamè fideicõmissarius dicitur
principaliter vocatus, vt d. §. legatarijs. & interdũ dicitur ma-
gis principaliter vocatus quã hæres, vt quando maior pars hæ
reditatis debet transire ad fideicommissarium, & minor pars
debet remanere apud hæredẽ institutũ, vt no. Bart. in l. cũ res.
§. culpa. in fi. ff. de leg. 1. concluditur ergo q, testamentũ factũ
videtur principaliter propter hæredem institutũ. §. ante hære
dis. insti. de leg. & ẽt principaliter in fauorè substitutorũ, qui
similiter dicuntur hæredes. l. 1. ff. de vul. & pup. & l. si filius. ff.
quod cũ eo. & principalius videtur factũ dictũ testamentum
in fauorè dictarũ duarũ sororũ: quia etiam absq; alio testamẽ
to successurus erat ab intestato filius masculus solus ex for-
ma statutorũ ciuitatis, & decedente ipso Caio sibi, succedisset
ab intestato Liuia vtrinque coniuncta exclusis alijs sororib.
in aut. itaque C. cõia de suc. ita quod inspiciendo quis ex te-
stamẽto consequatur maius cõmodum, vt illius respectu di-
catur principaliter factũ testamentũ, vt no. Bart. in d. l. cũ res.
§. culpa. seqtur q, ipsæ sorores maius cõmodum çsequuntur
ex causa testati quã alius. ¶Quintò & fortius dato q, dictũ te-
stamentũ nõ fuerit principaliter factũ in fauorè dictarũ sub-
stitutarũ, adhuc ostenditur omninò instrumentũ & scripturã
non tenere: quia si statutũ disponit in effectu q, elapsis tribus
mensib. à die rogitus testamẽti teneatur & debeat ille, in cu-
ius fauorè principaliter conditũ est testamentũ intra vnum
& alium mensem curare q, testamentũ registret, aliàs instr̃m
sit ipso iure nullũ: ergo patet quod dici non põt dictus substi-
tutus posse facere testamentũ registrari post euentũ casus sub
stitutionis: quia statutũ vult q, intra quatuor menses à die con
diti testamẽti sit registratũ, & casus substitutionis euenire po
test, prout euenit longè post quatuor menses à die conditi te-
stamenti, vnde sequitur de necessitate, q, statutũ voluit q, ad
hanc curã & diligentiã teneatur ille, in cuius fauore principa
liter çditũ est testamentũ, & quod eius negligentia noceret il
lis, in quorũ fauorè secundariò, vel in consequentiã factũ es-
27 set testamentũ: sicut in simili videmus† q, factũ illius, ad quẽ
principaliter pertinet causa testamẽti, (puta factũ hæredum)
nocet legatarijs, ad quos pertinet secundario causa testamen-
ti, vt l. Pap. §. si ex causa, cum ibi no. ff. de inoff. test. & l. si supe-
ratus. ff. de pig. vbi sententia lata çtra hæredem scriptum super
rescissione testamenti nocet legatarijs: quia lex præsumit q, il
le, ad quem principaliter spectat causa testamenti, diligẽtior
erat ad eam tuendam. ita dicit Cy. in l. 2. C. de ẽd. instr. & sir
sententia lata contra hæredem institutum nocet fideicõmis-
sario. l. si patroni. §. fi. & ibi no. ff. ad Tre. & sententia lata con
tra institutum, nocet substitutio etiã non citato. l. ex contra-
ctu. ff. de re iud. iuncta l. 1. §. pe. ff. de ven. inspi. no. Bar. in l. in
diem. ff. de aqua plu. arcen. & Ang. & Ioan. de Imo. in l. filius-
fa. §. diui. el 2. ff. de leg. 1. faciunt no. per Inn. in c. in nostra, de
procu. & in c. pen. de re iudi. ¶Nec istud est iniquum diceret
quia dato q, statutum arctet ad hoc tantum ipsum in cuius fa
uorem actus principaliter factus est, vt sic factum per eum
prosit omnibus habentibus interesse circa testamentũ, vt est
tex. in l. fi. §. similique modo. C. de iure do. per quem ibi dicit
Bart. q, insinuatio testamenti facta ab hærede prodest legata-
rijs: quia testamentum respicit principaliter hæredes, & per
28 consequentiam legatarios: † tamen statutum non prohibet,
quin etiam legatarius vel alius qui pro suo interesse vellet fa-
cere registrari testamentum, non possit hoc facere, imò pos-
set, sicut quando agitur causa validitatis testamẽti inter eos,
ad quos principaliter spectat interesse validitatis vel inuali-
ditatis testamenti: puta inter hæredem scriptum, & hæredem
successurum ab intestato non prohibentur singuli prętenden
tes aliquod interesse particulare circa validitatem testamen-
ti causam testamenti defendere quamuis motã inter alias per
sonas. l. si suspecta. ff. de inoff. test. l. à sententia. §. si hæres & h
si per lusorio. in princ. ff. de ap. in aut. nunc si hæres. C. de litig.
& plenè in c. cùm super. de re iu. Et in proposito not. Bar. in l.
si res. ff. quib. mo. pig. vel hyp. sol. vbi dicit q, quilibet prætẽ-
dens interesse potest insinuari facere instrumentum, q, ex for
ma statuti erat intra certum tempus insinuandũ. & ne pate-
q, non solum negligentia hæredis instituti in nõ faciendo re
gistrari, est illa quæ legatarijs aut substitutis nocet, sed pro-
pria ipsorum legatariorum & fideicommissariorum aut sub-
stitutorum negligentia est, quæ eis obest. & illud argumentũ
reputo plurimum efficax in decisione huius questionis. ¶Sex-
tò, quia impedimentum vel excusatio pupilli prædicti hære-
dis instituti eo casu, quo dici posset eum aliquo casu excusa-
tum ab onere faciendi registrari propter defectum ætatis, &
carentię tutoris, licèt tutricem haberet, per ea quę dixi. in
8. argumento, primę partis, non debuit excusare dictas sub-
stitutas pro interesse suo, non adhibentes diligentiã suã, quã
adhibere potuerunt, vt dixi & probaui in proximo pręceden
29 ti argumento: † quia excusatio pupilli debuit ipsum solum
excusare, non autem priuilegium concedere alijs. i. substitu-
tis simile interesse pretendentibus, vt l. 1. C. si in communi ea-
demq;

demque causa in integ. resti. postu. l. si separatim. §. fi. ff. de ap. & hoc innuunt verba dicti statuti, dictantis q, tempora non currant pupillis, non auté dixit q, si institutus sit pupillus in testamento, q, quo ad illud testamentũ tempora non currant, sed solum voluit statutum limitatè concedere hoc priuilegiũ ad fauorem pupillorũ: ergo ad alios fieri non debet extẽsio. l. ius singulare. & l. quod verò. ff. de leg. l. quod constitutum. ff.
30 de test. mil. ¶†Septimò, quia statutũ vltimo loco conditũ per quod prorogata fuerunt dicta tempora vsque ad & per totũ mensem Iunij 1457. non habet dictas sorores releuare: quia dictum statutum non tenuit, eò quia facta reformatione & compilatione statutorum, illisq; velut absolutis præsentatis dominis regiminibus functi fuerunt officio suo dicti ciues assumpti ad reuidendũ, corrigendum, & de nouo statuta componendum. hoc dicit Bar. in l. ambitiosa. in ver. quæro an reformatio, &c. ff. de decr. ab or. fa. vbi quærit an reformatio edita ab his, quibus concessa fuit potestas aliqua ab arbitriũ, puta super pacifico statu ciuitatis, vel super abundantia possit ab ipsomet reuocari? & respondet q, quandoque conceditur arbitriũ super certo actu aliquibus, & tunc si arbitrantur & statũ sit circa dictũ actũ, ita q, sint functi eorum officio, nõ poterũt postea reuocare: quia sunt functi officio suo. ff. de re iud. l. iudex. & ff. de arb. l. dicere. & l. quid tamen. quandoque conceditur arbitriũ indeterminatè: vt puta concessum est arbitrium priorib. huius ciuitatis sup abundantia omni tempore, vel certo tempore ex forma statuti, cuius arbitrij vigore fecerunt aliquod statutũ, & tunc dicit q, aut cõcessum est dictũ arbitriũ per modũ cuiusdã iurisdictionis siue potestatis ordinariæ, ita quod ad eorũ officium hoc spectet vigore eorũ officij: & tunc ipsimet poterũt dictũ statutũ reuocare: quia nemo potest sibi legẽ imponere, à qua recedere nõ liceat. l. si quis in principio testamenti. ff. de leg. 3. quandoque conceditur eis per modum potestatis delegatæ. ita q, ipsi possint authoritate maioris concilij hoc committentis: & tunc reuocare non poterunt. pro hoc l. si vt proponis. la prima, cũ ibi no. C. quomodo & quando iud. & c. in literis, cum ibi not. de offic. dele. & intelligit concessum arbitriũ per modum ordinariæ iurisdictionis, si verba statuti concedentis arbitriũ dicunt ad officiũ priorũ pertineat, &c. Si aũt verba dicant q, possint hoc authoritate præsentis concilij generalis, & similia: tũc censentur delegati. alle. tex. in proœ. inst. circa mediũ. & l. 1. §. omnia. C. de vete. iur. enu. c. cum aliquibus. de rescript. in 6. vt latius ibi prosequitur Bart. & Bal. in l. & qa. ff. de iur. om. iud. Modò in proposito non fuit concessum arbitriũ statuendi omni tempore, vel vsque ad certũ tempus, sed fuit concessum arbitriũ super certo actu. i. reformandi compilationem statutorũ addendo, minuẽdo, & corrigendo, & de nouo cõponendo: quẽ actum ipsi electi pro absoluto habuerunt præsentando superioribus statuta reuisa, reformata, & de nouo edita tanquam completa, vt in themate dicitur, & per consequẽs functi fuerunt officio, vt dicit Bart. in l. ambitiosa. & ita fuerunt approbata dicta statuta, & à superiore confirmata. & tanto fortius hoc procederet si in arbitrio eis concesso essent illa verba, authoritate nostra, &c. per superius dicta: quia tunc appareret
31 clarissimè eos esse delegatos. ¶†Fortificatur hoc, quia illa potestas statuendi & reformandi, &c. intelligitur de prima vice, non autem in perpetuũ. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. & l. hæc conditio filiæ meæ. ff. de cond. & demon. l. dotis promissio. & quod ibi not. Bar. ff. de iure dot. & q, no. Bart. in l. 1. ff. ad leg. Iul. maie. & Bar. in l. cùm quidã. ff. de an. leg. & q, no. Dy. & Bal. in l. diuortio. §. quod in anno. ff. so. ma. & per Ioan. Cal. in dispu. sua inci. Ex octo studentibus, &c. ¶Comprobatur: quia dicti superiores seu regimina in approbatione dictorum statutorum declararunt, q, illa inciperet habere vires de anno 1455. in Calendis Ianuarij, per quod apparet q, voluerunt dictos statuentes non posse vlterius saltem post dictas Calendas Ianuarij anni 1460. quicquam aliud statuere: quia aliàs sequeretur q, etiam post dictas Calendas Ianuarij potuissent dicti statuentes aliquid disponere & statuere contra iam statuta per eos, & per consequens contingeret post Calendas Ianuarij non seruari statuta approbata prius per regimina, quod esset contra dictam declarationem regiminum: ergo per eam in effectu colligitur, q, voluerunt & senserunt regimina, q, post dictas Calendas Ianuarij non duraret dicta potestas statuendi, & in consequentiam censeri dictis ciuib. fuisse abdicata vlterius statuendi potestatem. l. iudicium soluitur. ff. de iud. & arg. l. maritus. in fi. C. de procu. ¶Octauò p statutum vel reformationem nouissimè editã, est prouisum q, instrumenta non registrata possint registrari per totũ mensem Iunij, anni 1458. nisi sumpta fuisset negatiua. sed in casu nostro sumpta fuit duplex negatiua, prout in themate: ergo, &c. & certum est q, per dictum Seium, & per notarium nomine eorum, quorum intererat, & sic nomine Liuię, & dominę Franciscæ sumi potuit negatiua, pro hoc tex. in aut. eo decursum. C. de don. ante nup. per quam ibi dicit Bal. in princ.
32 †Not. q, paria sunt actum insinuari per te, vel per alium pro te, & ratihabitio sequens retrotrahitur, & mandato comparatur. l. fi. C. ad Macedo. & in c. ratihabitio. de reg. iur. in 6. & videtur dicta domina Francisca suo nomine, & tãquam tutrix Liuiæ ante dictam vltimam reformationem editam de anno 1458. ratificasse dictam assumptionem negatiuè factam per Seium, & notarium adeundo hæreditatem Caij pro se & Liuia. qui actus fieri non potuit, nisi præsupposito dictum testamentum esse nullum, & etiam ratificasse videtur assumen-
33 do aliam negatiuam. †Intentio enim non solùm verbis, sed factis declaratur. l. Paulus respondit non tantum verbis. ff. rẽ ratam habe. l. pro hærede. ff. de acq. hære. l. de quibus. ff. de le. Item notarius velut publica persona potuit eis etiam absentibus acquirere. l. his verbis. & l. non aliter. ff. de adop. & l. secunda, cũ seq. & ibi plenè Bart. ff. rem pup. sal. fo. l. 1. §. exigere. ff. de magi. conue. & per Bart. & alios in l. postquã liti. C. de pac. cum sim. & sic patet non obstare id quod habetur in l. 2. ff. de condit. de demonst. & l. intra. ff. de diuer. & tempo. pręscrip. quia ibi non fuit factum nomine meo, & sequuta ratihabi-
34 tio. ¶†Nonò dictum statutum sub rubrica de annul. instr. ligat, & comprehendit dictas sorores, quamuis ambæ minores
†5 essent vel altera earum, quia de esse statuti est quod †minorem etiam comprehendat, vt est text. in l. sine hærede. §. Lucius. ff. de admi. tu. est tex. in c. constitutus. de resti. in integ. & ibi hoc tenet Inn. & Io. An. vbi patet q, præscriptio inducta à consuetudine, & pari ratione à statuto currit minorib. scdm Inn. & Io. And. ibidẽ per illum tex. & per §. pupillus. in auth. de hære. & fal. & q, statutum seu consuetudo comprehendat furiosos & minores etiã infantes, tenuit Pe. & Cy. in l. 2. C. q sit lon. consue. quam opi. etiam ibi vltimo loco recitat, & sic cũ ea transire videtur Iac. But. in repetitione illius l. in versic. deinde quæro, an consuetudo liget furiosos, & infantes, &c. allegans. l. diuus. ff. de offi. præsid. & l. pe. ff. ad le Iul. de parric. non obstante opinione Gul. de Cu. in l. ingenuum. de sta. ho. quam recitat Ia. But. in d. l. 2. & tamen vltimo loco dicit q, Pe. tenet opi. contrariam, & sic cum eo residere videtur. & hoc expressè tenuit glos. magna. circa medium. in d. l. 2. Idem tenet
35 ipse Ia. Bu. in l. de quibus, in fi. ff. de legi. ¶†Idem tenuit Bald. in l. fi. C. de in inte. rest. vbi tenuit q, statutum disponens, q̃d
g inter coniunctos causæ compromittantur, ligat [g] minores. & idem Ang. in l. si plures. ff. de pac. & q, præscriptio statutaria currat minori, indistinctè firmat Bart. in l. 2. C. de feudis patrimo. lib. 11. & idem Spe. & Io. An. in tit. de in integ. rest. in 2. parte. in §. 1. ver. hoc autẽ notandũ. & idem tenet Bal. & Ang. in l. fi. C. in qui. cau. in inte. rest. non est necessa. & Bald. in l. si mater. C. ne de statu defun. & in l. omnes populi. in ver. vlterius quæritur circa hoc. & Pe. de Anch. in repetitione c. canonum statuta, de constit. circa medium. in verb. vltimo quæro circa hoc, &c & idem Bal. in c. 1. in prin. quo tempore miles, & Ang. in l. cum notissimi. in princ. C. de præscr. 30. an. in quib.
* locis docto.* communiter reprehendunt opi. Bar. in d. l. fi. C. in quibus cau. in integ. rest. non est necessa. vbi tenebat q, aut minor tractat de lucro, & sit verum quod tunc præscriptio statutaria curratei, vt in d. c. constitutus. aut tractat de damno vitando, & tunc secus; quia statutum debet interpretari & restringi scdm ius commune, ne quis damnũ indebitè patiatur. l. 2. de noxa. l. Cæsar. ff. de publi. quia l. fi. C. in qui. cau. in integ. rest. disponens quod nulla præscriptio currat minori, potuit in genere cogitare de præscriptiõe inducenda per statuta. arg. l. qui iure militari. ff. de testa. mil. nam in hoc opin. Bar. communiter reprehenditur: quia statutum ligat minorẽ sicut & maiorem. d. §. licitum. item quia opi. Bar. videtur contra tex. in d. §. pupillus. & quia tex. in d. l. fi. non facit differen-

tiam

riam an tractetur de lucro, an de damno. item si statutum ci-
uitatis inducens præscriptionem aliquo casu fuisset conditũ,
antequam facta fuisset lex fi.C.ex qui.cau. in integ.rest.non
esset sublatum dictum statutum, nec derogatum præscriptio-
ni inductæ à statuto, nisi de dicto statuto facta esset mentio.
c.1.de constit.in 6.quanto minus intelligitur sublata illa præ-
scriptio inducta per statutum sequens.& per istam rationem:
ita etiam tenuit Io. de Imol.in prælle. c. constitutus.pro hoc
facit tex.in d.l.fi.in verb.iura vetera. ¶Quinimò scd̃m Bal.in
c.1.quo tempore miles.Bar.dixit contra tex.in c.1.§.præterea.
si quis.de prohi.feu.ali.per Fede. de quo tex.dicit ipse q̃ Bar.
memoriam non habuit, sed vel scd̃m Bald.ibi. & Bal. in c.1.§.
36 porrò.qualiter olim feu.pote.alie.† potest distingui, aut præ
scriptio inducta à statuto succedit loco alicuius præscriptio-
nis inductæ à iure ciuili, vt scilicet loco præscriptionis 30. an-
norum, quæ de iure communi non requirit titulũ statutum
induxit præscriptionem 10. annorum: & tũc ꝓcedat illa opi.
q̃ non currat minoribus: quia subrogatum sapit naturam e-
ius, in cuius locum subrogatur. l.si eum. §.qui iniuriarum. si
quis cau.& c.ecclesia.vt lit.pen. & ita loquitur gl.in d.§.por-
rò. Aut non subrogatur loco alicuius temporis vel præscri-
ptionis inductæ à iure communi: & tunc illa currit minorib.
per dictum c. constitutus. sed ista præscriptio de qua tracta-
mus, non est subrogata loco alicuius præscriptionis inductæ
à iure communi, sicut propriè in d.c.constitutus, ergo sequi-
tur q̃ minoribus non currit. ¶Præterea etiam retenta opinio-
ne Bart.in casu nostro debet currere præscriptio dictis sorori-
bus: quia tractant de lucro consequendo ex substitutione pu
pillari, per quam succeditur pupillo.inst.de pupil.subst. in
37 prin.quia † hæreditas dicitur titulus lucratiuus.l.inter st.pu-
lantem.§.si re.& ibi notat & declarat Dy.& Ang.ff.de ver.ob-
lig.iuncta l.si seruus legatus.§.Stichum.ver. cum domino.ff.
de leg.1. etiam si tractaretur de successione patris, & non pu-
pilli, debet iudicari prout de causa lucratiua, vt est tex.cũ glo.
& ibi clarè Bar.in l.3.C.de iu.& fac.igno. licèt non sit propriè
lucratiua, sed quasi, vt ibi not. ¶Nec obstat quod not. Bald.in
auth. nisi. C.de bo.mater. quia ibi loquitur quãdo aliqs non
erat in aliqua negligentia, quia erat iustè impeditus agere: vn
de ei non currit præscriptio statutaria, sed aliquis, quamuis
sit minor, potest dici negligens, vt d.§.pupillus.& d.c.consti-
tutus.& sic videtur q̃ Gul.de Cug.in l.ingenuum. de statu ho
mi.dum tenuit aliquo casu minorem non ligari consuetudi-
ne: non bene dixerit, & contra eum videtur tenere Ang.in l.
de quibus.ff.de legi.aliàs est in l.beneficium.ff.de cõsti.prin.
vbi contra eum allegat tex. in d. constitutus. cum ibi not.per
Inn. & d.l.si sine.§.Lucius.& tenet Pe.Cyn.& Ia.Bu. in l.2.C.
quæ sit lon. consue.& alij, quos in hoc argumento retuli.vel
potest dici q̃ Gul.de Cug.in prealleg.l.ingenuum.non vide-
tur negare quod consuetudo liget minorem, sed videtur vel-
le q̃ si lædatur minor, posit restitui in integrum. sed de hac
restitutione in integrum ad præsens in themate non refrica-
38 tur in dubium. ¶Decimò † quia dictũ statutum sub rubrica
de annullatione instrumentorum, videtur omninò compre-
hendere & ligare mulieres, adeò q̃ non possent allegare igno
rantiam, & præsertim cùm tractent de lucro, vt dixi. l.iuris i-
gnorantia. & quod ibi Bal.maximè in prin.& in fi.C.qui ad-
mit.& ideo dicit ibi Bald.q̃ si statuto cauetur q̃ non prosit in-
strumentum pacis, nisi producatur intra octo dies, q̃ si rusti-
cus vel mulier per errorem iuris non produxit, non excusatur
& illud dictum sequitur Pet. de Anch.in repetitione c. cano-
num statuta, de cõst.in ver.sed hic quæro statuto cauetur, &c,
facit quod no.Bar.in l.1.§.nũciatio. ff.de ope. no.nun. in ver.
sed quid in muliere. Idem est quãdo mulier tractaret de qua-
si lucro, vt de hæreditate paterna, vt l.si emancipata. & ibi gl.
& doc.C.de iur.& fac.ign. non enim subuenitur mulieribus
magis quàm masculis, nisi in casibus in iure expreßis. C. de
iur.& fac.ignor. in l.ne paßim.& sic non reperitur expressus.
ergo, &c. ¶Et ideo dicit Bal. in d.l. ne paßim.q̃ mulieres ita
ligantur statutis, sicut & masculi. & idẽ decidit Gul. de Cug.
in l.ingenuum .ff.de sta.ho.in ver.sed an mulier, &c. vbi dicit
q̃ mulieres ligantur consuetudine, sicut & masculi.& idẽ di-
cit Ant.de But.in c.fi.de consue.in ver.ex hoc infertur, an con
39 suetudo liget mulieres, &c.¶† Ad hoc quod no. Bal. in l.fi.C.
de iure deli.in princ.in 3. q.vbi quærit, quid si mulier vel ru-
sticus, hæredes instituti non fecerunt inuentarium, vel fece-
runt, sed non debito modo ex ignorantia iuris, an excusentur
& finaliter concludit q̃ non excusantur.ad hoc allegat l.fi.C.
de iur.& fac.igno.& sic dum dictum statutũ de annullatione
instrumentorum fuerit conditum de anno 1452. & per con-
sequens fuerit per plures annos in obseruantia communiter
& publicè non possunt dictæ sorores sicut nec masculi allega-
re ignorantiam dicti statuti, velut supinam ignorantiam.l.fi.
cum gl.ff. de decre.ab ordi.fac.c.vt animarum.de consti.in 6.
Et no.plenè per Bart.in l.omnes populi.in q.principali.ff.de
iust.& iur.& in l.quod Nerua.ff.deposi.& in l.cunctos popu-
los.C.de sum.Trin. & per doc.in c.2.de consti.& dato q̃ igno
rassent, non excusarentur cum tractent de lucro, vel quasi lu-
cro, vt dictũ est. non ob.l.1.in fi.ff.de eden. & l.2.§.fi.ff.de iu-
re fisci.cum sim.quia respondet gl.& doc.in d.l.ne paßim. C.
de iur.& fac.igno. q̃ illi sunt speciales casus regulariter, secus
vt in prælle.l.ne paßim. ¶Et per prædicta patet esse respon-
sum ad omnia ferè argumenta in contrarium adducta. Nam
non obstat primum argumentum, quia ad illud traditæ sunt
responsiones, vt patet in 1.2.4.& 5.argumento, partis negati-
40 uæ.non obst.† quod not.Bal.in l.2. C.qui.res iud.non no.qa
Bal.ibi loquitur. quoties statutum non irritabat nisi institu-
tionem hæredis propter insinuationem nõ factam: vnde vult
Bal. q̃ tunc licèt sit cassa institutio hæredis: tamen propter ta-
lem extraordinariam causam, non pereunt isto casu legata &
fideicommissa, arg.l.eam quam. C.de fideicom.cum ibi no.
sed in casu nostro non cassatur sola institutio ex forma statu-
ti, sed absolutè totum instrumentum: ideo nocet legatarijs, vt
expreßè tenet Sal.in aut. cassa.in 9. q.de sac.san. eccl. & simi-
liter in dictis quatuor argumentis respondi ad scd̃m & tertiũ
argumentm.& ad tertium argumentum etiam plenior col-
ligitur responsio ex his quæ dixi in septimo argumento par-
tis negatiuæ. ¶Ad quartum argumentum respondeo, q̃ hic
Liuia & Francisca non allegant dolum suum propriũ, prout
erat in legibus allegatis in contrariũ, nec præsumitur lex ma-
trem dolo non fecisse registrari testamentum, vt admittere-
tur ad successionem filij: quia lex præsumit q̃ parentes non
cogitent, nec aliquo modo sperent mortem filiorũ ante mor-
tem ipsorum parentum.l.nam & si parentib.ff.de inoff.testa.
& l.scripto.ff. vnde lib. Præterea dato quod potuisset aliqua
imputari culpa tutrici per ipsum pupillum: quia ad præstan-
dum diligentiam non tenebatur tutrix pupillo, non pos-
41 sunt ex tali culpa se fundare & agere dictæ sorores, † quia di-
ctam diligentiam non tenebatur tutrix præstare sororibus
prædictis, vel ad earum commodum: & sic dictæ sorores hoc
allegando agerent, & se fundarent ex iure tertij, non ex iure
suo, quod fieri non potest. l.1.in princ.ff.si pars hære. pe. l. vti
frui.in prin.ff. si vsusfr.peta.l.si socer.§.Lucius.ff.sol.ma. Præ
terea potest dici, q̃ vtilius erat pupillo, q̃ non præsentaretur
registro testamẽtum, propter substitutionẽ fideicõmissariã ei
factam, quæ appellatur onus l.qm̃ in prioribus, cum ibi not.
42 C.de inoff.test.& l.si arrogator.ff.de adop. † & potius debuit
considerari onerosa substitutio fideicommissaria, quàm pu-
pillaris substitutio, quæ dicitur fauorabilis pupillo: quia ma
ius tempus continet, & apta est continere fideicommissaria,
quàm pupillaris. ar. l.2.§.si dubitetur.cum gloss.ff. quemad.
test.ape. & l.fi. C.de sac.san. eccl. & sic debuit inspici id quod
plus, & non id quod minus esse poterat.arg.l.sancimus. §. ne
autem.C.de do.& l.quicquid.§.cùm autem. ff.de acq.re.do.
¶Deniq; dato q̃ fuisset tutrix vel dictus Seius in aliqua cul-
pa, quò ad pupillũ: tamẽ hoc non excusat dictas sorores, quæ
similiter fuerunt in culpa & negligentia, cùm potuissent face
re à principio præsentari & registrari testamentũ: vt probaui
s.in primis sex argumentis: vnde fuit negligentia ipsarum so
rorum, quæ eis preiudicauit, non autẽ negligentia tutricis: nã
si dictæ sorores aliquo iusto impedimento fuissent impeditę,
audirentur etiam post tempus, vt d.l.facta.§. si quis bonorũ.
43 cum gl. vt dixi s.in primo argumento negatiuæ partis.¶† Ad
quintum argumentum respondeo, q̃ tutrix adeundo hęredi
tatem ex testamẽto approbauit testamentũ eo tẽpore quo va
lebat: quia nondum lapsa erant tempora. Præterea illud fecit
Francisca tanq̃ tutrix Caij, vnde nõ præiudicat sibi quin nũc
†6 iure suo proprio † non poßit contrarium dicere. texr. est in l.
tutorẽ.ff.de his qui.vt indi.¶Ad sextũ argumentum est plenè
respon-

responsum sup. in nono argumento partis negatiuæ. ¶Ad se-
ptimum argumentum est apertè responsum in decimo argu-
mento vltim. part. ¶Ad octauum argumentum respondeo, q,
dato q, illud esset verum, scilicet quòd pupillo durante pupil-
lari ætate non curreret tempus: tamen bene decurrebat dictis
sororibus, quæ hoc facere poterant: vt persæpe dictum & pro-
batum est: & maximè in sexto, & etiam in quinto argumen-
44 to vltimæ partis. præterea dico quod † dictũ tempus ita cur-
rit pupillo habẽti tutricem, sicut & habenti tutorem: quia sta
tutum prædictum, quamuis sit præter ius commune, tamen
cũ sit inductũ ob rationabilẽ causam, & ꝓpter bonum publi-
cũ, ac etiã ad supplãtandos malos mores, & ne fraus commit
tatur, vt dicit Io. Cal. in sua disputatione superius alle. & Bal.
in d.c. si quis per 30. si de feu. fue. contro. concipit fœmininũ,
licèt sit prolatũ in masculino, vt l. si quis id quod. ff. de iurisd.
om. iud. & no. Cyn. & Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fug. & Pet.
Cy. & Bal. in l. quisquis. post gl. ibi. C. ad leg. Iul. maie. & Ho-
sti. in c. Raynal. de testa. & Arc. in c. si quis suadente. 17. q. 4. &
Cyn. in l. 1. in antepe. q. in fin. C. quæ sit long. consue. & Bart.
in l. iura. ff. de leg. & Bal. in l. in multis. ff. de sta. ho. & clarè Io.
de Imo. in l. si ita sit scriptũ. ff. de le. 2. & Io. de Imol. & do. Do-
mi. de sancto Gem. in c. generali, per ibi no. per gl. de elect. in
45 6. ¶ † Pro hoc, quia vbicunque in aliqua dispositione est fa-
cta expressa mentio de vno, puta de masculo, & expresio de
h ipso facta fuit ratione maioris [h] frequentationis: tunc non vi
detur facta mentio de illo, vt non posit fieri extensio ad ca-
sum similem non expressum. gloss. est not. per quam ita ibi
dicit Anto. de Butr. in Cle. 1. in verb. præsidentes. de rescript.
& idem est de mente gl. in c. 2. in verb. reus. de concess. in 6. be
nefaciũt no. per gl. in l. tale pactũ. §. fi. de pac. Sed ideo de tu-
tore facit mentionem statutum: quia frequentius contingit
pupillum habere tutorẽ quàm tutricem, cùm officium tutelę
sit officium virile: & regulariter conuenit omnibus viris: &
est interdictũ mulieribus, excepta matre & auia. & l. 1. & 2. cũ
aut. ibi posita. C. quãdo mulier tut. offi fun. pot. ¶Ad nonum
argumentum responsum est ex dictis in octauo argumento,
& etiam ex dictis in primis sex argumentis. ¶Ad decimum &
vltimum argumentum respondeo, q, absq; eo q, Liuia petat
resti. in integ. ipso iure dicta scriptura testamenti nullius est
momenti. Ex quibus concluditur vigore dicti statuti scriptu
ram testamenti viribus non subsistere. ¶Et ita dico & consu-
lo ego Alexan.

ADDITIO.

a ¶Minores. inf. eod. consil. fin.
b ¶Masculinum latè do. And. Tiraq. in consue. Picto. tit. retr. §. 1. gl. 9. num. 242. cum seq.
c ¶Puto. idem in simili. sup. lib. 2. consil. 141. consil. 209.
d ¶Conscientiæ. sup. lib. 2. consil. 209. nu. 8. Pet. Anch. in rep. c. possessor malæfidei. de re. iu. in 6. Ias. l. nemo potest. lec. 1. ff. de legat. 1.
e ¶Ligat. Calde. consil. 2. de const. pe. Anch. consil. 25. cons. 199. Gemi. Phi. Fran. c. quanquam. de vsu. in 6. Panor. c. 2. in fi. de test. Phi. Fran. c. 1. in fi. de test. in 6. Deci. l. q, à quaquã. de reg. iu. An. Tiraq. in præfa. trac. retra. num. 73. nisi sit iniqua Tho. Aquin. par. 2. q. 96. art. 6.
f ¶Testificari. fa. sup. lib. 1. consil. 13. num. 13.
g ¶Ligat. idem Bal. consil. 358. Super eo quod quæritur num. 2. lib. 3. ĩ. eo. consil. vlt.
h ¶Maioris. Ant. Corset. vers. frequentia. Gerard. sin. 97. Ias. lib. 1. §. 1. de iust. & iur. l. 1. de leg. Andr. Tiraq. in consu. Pic. l. si retract. §. 20. nu. 4. cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius rerum quæ vsu consumuntur, tenetur alternatiuè restituere, vel res similes, vel eorum æstimationem. num. 2. 3.*
4 *Vsufructuarius facit fructus suos sine satisdatione, si non petitur. num. 5.*
6 *Satisdatio omnis remitti potest per testatorem. nu. 7.*
Facto quod potest fieri, igitur & statuto.

CONSILIVM CXX.

Via opportunè & copiosè consultum & con-
firmatum est per præfatos excellentissimos do-
ctores: ideo arbitratus nihil meritò addi posse,
& idẽ quod per eos eleganter consultũ est cõclu
1 do, videlicet. † dictis hæredibus proprietarijs restituendum
esse genus chartarũ in eadem qualitate & æstimatione, prout
ad vsufructuarium peruenit: non autem oportere pecuniam
pro liberatione restitui. nam vt eleganter conclusum est per
dominos consultores, talis vsusfructus dicitur consistere in
his rebus, quæ vsu consumuntur. l. si vini. & l. pe. ff. de vsufr. ea
rum rerum, quæ vsu consu. & §. constituitur. insti. de vsufr. &
quod no. in l. 3. §. fi. ff. commo. vbi vestes, lana & similia dicun
tur de his quæ vsu consumuntur, imò idem est in vsufructu
vegetum, quod fortius videtur, vt consuluit Feder. de Sen. in
consil. 46. & sequitur Ant. de But. & Pe. de Anc. in c. cùm con-
stet. de pigno. vnde de natura talis vsusfructus est, vt eiusdem
qualitatis res restituãtur, non autem præcisè pecunia, & hoc
maximè in rebus quę functionem recipiunt in genere suo, vt
in themate nostro: vt est casus in d. l. si cui. & not. maximè per
doct. in d. c. cùm constet. & quod chartæ sint de rebus, quæ in
genere suo functionem recipiant. patet ad sensum, & proba-
tur insti. qui. mo. re contrah. obl. in princ. & per ea quæ legun
tur & no. per doct. in l. 2. §. 1. & in l. cùm quid. ff. si cer. pet. imò
fortius videtur dici posse q, etiam si non reciperent functio-
nem in genere suo; tamen esset in electione ipsius vsufructua
rij cauere de restituendo, & restituere res similes in eadẽ qua-
litate vel æstimatione: vt probatur in tex. d. l. si vini. ibi idem
scilicet de cæteris quoque rebus, quæ vsu consumuntur, &c.
quod exponit & intelligit Odo. in lana & simi. Nam ibi Iu-
risconsultus in prin. loquutus est de rebus quæ omnimodam
functionem recipiunt in genere suo, vt vinum, oleum. postea
subdit generaliter, idem esse in omnibus rebus, quæ vsu con-
sumuntur: & sic vt verba aliquid operentur, comprehendit e-
tiam quæ omnimodam functionẽ non recipiunt. ar. l. si quã
do. de leg. in c. si Papa. de priuil. in 6. & q, sit in electione vsu-
fructuarij debitoris cauere de restituendo similes res in eadẽ
qualitate vel æstimatione firmat Guid. de Suza. per tex. in d.
2 l. si vini. alternatiuè loquentem. cum † in alternatiuis electio
sit debitoris. l. plerunq;. in fin. ff. de iure dot. l. vbi autem non
apparet. §. qui illud. de verb. obl. c. 1. de plus pet. & in qualibet
facultate alternatiua, vt in casu nostro, electio est debitoris:
vt est gl. no. in l. non solum. §. qui alieno. ff. de procu. quam ad
hoc bene ponderat Bal. in l. 1. C. de procu. erat ergo in faculta-
te vsufructuariæ cauere de restituendo similes res in eadem
qualitate, vel earum pretium rebus æstimatis: & ita intelligi
de necessario debet. §, constituitur. inst. de vsufr. ne alias con-
tradicat. d. l. vini. Sed cùm in casu proposito dictæ res, in qui-
bus dicitur vsumfructum consistere non fuerint æstimatæ in-
terueniente consensu vsufructuariæ, cùm res inter alios acta
alijs nocere non valeat, &c. l. si vnus. §. ante omnia. de pac. ca.
quamuis. de re iud. cum vul. non dubium q̊d precium in quã
3 titate præcisè non est in obligatione. ¶ † Plus dici posse puto,
quod etiam si dictæ res fuerint æstimatæ de commuui con-
sensu hæredum & fructuariæ: tamen talis æstimatio non ope
rabitur q, quantitas in pecunia sit omnino restituenda: quod
probatur. nam in vsufructu earum rerum quę vsu consumun
tur, transfertur proprietas & dominium talium rerum duran
te isto quasi vsufructu. d. l. si vini. & l. fi. ff. de vsufruct. earum
rerum quæ vsu consu. & d. §. constituitur. & no. declarat Bart.
in l. 1. §. si decem. ff. vt leg. no. ca. sed in contractibus & actib.
de quorum natura est vt transferatur dominium, quando na
turæ illius actus repugnat, q, æstimatio faciat emptionem, &
de reddenda æstimatione in pecunia, nihil est promissum, ta
lis æstimatio nunquam operatur q, pretium in quantitate de
beatur, casus est in l. seruos. ff. famil. erciscund. & est doctrina
* *communis doctorum, vt firmat Bar. in l. si vt certo. §. nũc vi-
dendum. ff. commo. & in l. 1. ff. de edi. act. & Cy. & Bal. in l. 1.
C. commo. & Io. And. & doct. in c. 1. extra de commo. sed sic
est, q, naturæ dicti vsusfructus repugnat, quod æstimatio fa-
ciat emptionem. patet: quia est in facultate debitoris restitue
re res similes in eadem qualitate, vt s̃. probatum est: ergo di-
cta æstimatio non operatur obligationem succedere ad pre-
tium. ¶Nec obst. d. l. si vini. & d. §. constituitur. & c. fi. de pign.
quia illa iura loquuntur quando non solum interuenit æsti-
matio, sed etiam fuit cautum de restituendo proprietario æ-
stimationem vsusfructus in pecunia, qui casus non habet du
bium, sed hoc prætermissum fuit in casu nostro: quia proprie-
tario non fuit promissum finito vsufructu de restituendo pre
tium:

tiūm:ideo talis æſtimatio ſimplex hoc non operatur, vt ꝓba-
4 ui. ¶ † Nec prædictis habet obſtare, ſi dicatur ꝙ ſatiſdatio o-
miſſa & non præſtita per dictā vſufructuariam de reſtituendo
res ſimiles in qualitate vel pretium proprietario ipſi proprie-
tariæ nocere debet. nec vnquā fuiſſe vſumfructū cōſtitutum
propter defectum talis ſatiſdationis omiſſæ: quia plurib. mo
dis reſponderi poteſt, & primò quòd in tali vſufructu non
fuit neceſſaria nec de ſubſtantia extitit, vt dicta ſatiſdatio prę
ſtetur, vt videtur caſus expreſſus in l. hoc ſenatus. §. 1. in verbo,
conſtante eius vſufructu. & in verbo, finito vſufructu. ff. de
vſufru. earum rerum quæ vſu conſumuntur. per quē tex. gl. in
l. 1. ff. de vſufr. firmat generaliter, & indiſtinctè ſatiſdationem
talem nō eſſe de ſubſtantia vſusfructus. & hoc præcisè in ter-
minis nr̄is tenet Pet. & Cy. C. de vſufr. in l. 1. & Pe. de Anch. &
Ioan. de Imo. in d. c. cùm conſtet. de pig. quod comprobatur:
5 † nam vſufructuarius quorūcunque bonorum fructus lucra-
a tur [a] etiā non præſtita dicta ſatiſdatione, ſi talis ſatiſdatio pe-
* tita non fuit ab hærede ſciente, vt eſt tex. & ibi omnes * doct.
in l. hac edictali. §. is illud. verſ. ſin autē vtraq;. C. de ſecū. nup.
& firmat Cyn. Bal. poſt Gul. & Bar. C. de vſufr. in l. vſufructu.
& Bart. in l. ſi homo. ff. vſuſca. & in l. vxori. ff. de vſufru. leg. &
Bal. in l. 1. ff. de vſufr. & in l. 1. C. eo. tit. & ibi idem Sal. volens ꝙ
etiam ignorante hærede proprietario, ſi res ſine vitio perue-
nit ad vſufructuarium lucrari fructus etiam non præſtita ſa-
tiſdatione. arg. l. ſi vſufructuarius meſſem. in fi. ff. quib. mo. v-
ſusfru. amit. & l. ſi fundum. & l. certū. C. de rei vend. Item pa-
tet quod non ſit de ſubſtantia: quia in pluribus caſibus non
requiritur talis ſatiſdatio, etiam ſi petatur, vt no. glo. in l. 1. ff.
de vſufr. & in d. c. fi. de pig. quod cōprobatur etiam ex ℣. pro-
6 ximè dicendis. ¶ † Et prædicta in caſu noſtro fortius proce-
dunt: quia teſtator in teſtamento mihi oſtenſo remittit ex-
preſsè dictæ vſufructuariæ onus ſatiſdationis prædictæ, quā
remiſsionem in facultate teſtatoris fuiſſe firmat Pe. & Cyn. in
d. l. 1. C. de vſufr. & Pe. de Anch. in d. c. cùm conſtet. de pig. vi-
delicet in vſufructu rerum earum quæ vſu conſumuntur, q̊d
probatur: nam rationes propter quas à iure prohibitum fuit
teſtatori poſſe remittere ſatiſdationē vſufructuario, duæ fue-
runt. Prima, quia in ea vertitur fauor hæredis. Secunda ne da
retur vſufructuario materia delinquendi in dilapidando, &
malè vtēdo re vſufructuaria: ita no. in l. ſcire. C. vt in poſſ. leg.
in l. 1. ff. 1. de vſufr. in d. c. cùm cōſtet. de pig. & in d. l. 1. C. de v-
7 ſufru. & in §. conſtituitur. præalleg. Sed ita eſt † ꝙ hodie pro-
uiſum eſt, teſtatorem poſſe remittere, id quod in fauorem hæ
redis à iure inductum erat, puta Falcidiam. in auth. ſed cùm
teſtator, & in corpore vnde ſumitur. C. ad l. Fal. & ſic ceſſat pri
ma ratio prohibitionis, qua ceſſante niſi ceſſaret ſecunda ra-
tio prohibitionis, non tolleretur ipſa prohibitio. l. ſi non lex
in prin. ff. de hære. inſt. & §. affinitatis. inſt. de nup. not. in l. li-
berorum. §. notanter. ff. de infa. & in l. ſi ventri. §. in bonis. de
priuile. credit. cum ſimilibus. Vnde pariter dico ceſſare ſecun
dam rationem prohibitionis: quia, vt iam oſtenſum eſt, in v-
ſufructu talium rerum trāſit dominium in vſufructuarium,
& reddi debent res eiuſdem qualitatis vel ſaltem æſtimatio:
ergo non poteſt dari materia delinquendi, quæ ratio prohibi
tionis bene ſibi locum vendicat in vſufructu earum rerum,
quæ vſu non conſumuntur: cùm dominium illarū non tran-
ſeat in vſufructuarium, & res eædē in ſpecie reſtituendę ſunt.
ſcilicet illud ꝙ in ſpecie ſupereſt vſufructu finito. l. 1. in prin.
& §. ſed quod diximus. & l. final. ff. vſufruct. quemadmo. ca.
& l. 4. C. de vſufruct. & dicta l. 1. ff. de vſufruct. cum ſimil. &
ideo iſto caſu talis remiſsio cautionis bene poſſet inuitare v-
ſufructuarium ad delinquendum in malè vtendo ſubſtantia
rerum, in quibus vſusfructus cōſiſteret: ergo nimirum ſi iſto
caſu non tenet remiſsio. d. l. ſcire. & in l. 1. præallega. & arg. l.
conuenire. ff. de pact. dot. cum ſim. ¶ Poſtremò ſatis vrgenter
videntur prædicta confirmari authoritate legis municipalis,
in ciuitate Bononiæ vigentis ſub rubrica, ꝙ nullus intret poſ
ſeſsionem rei hæreditariæ, &c. diſponentis teſtatorem poſſe
in teſtamento ſatiſdationem vſufructuario remittere, & vſu-
fructuarium nullo modo teneri ad ſatiſdationem, niſi petita
fuerit ab hærede, quod ſtatutum in loco ſtatuentium vim le-
gum habere, non eſt ambiguum, iuxta ea quæ habentur in l.
omnes populi, de iuſti. & iur. & in c. vt animarum, de conſtit.
in 6. de cuius ſtatuti validitate non videtur in dubium refri-
cari oportere, cùm hæres pacto talem ſatiſdationē remittere
poſsit, vt no. per gl. & doct. in d. l. 1. C. de vſufr. & in l. 1. ff. eod.
8 tit. & in d. c. fin. de pig. ſi poteſt per † pactum remitti: ergo &
per ſtatutū, iuxta doctrinam gl. C. de decre. decu. in rubr. lib.
10. & no. Bar. in l. omnes populi. in 3. q. princ. de iuſt. & iur. &
no. Bal. in l. 2. C. quæ ſit long. conſue. & in l. programma. C. cō
mina. vel epi. & Ioan. And. in c. fi. de conſue. & probat opinio
tex. in l. fi. in fi. C. de fideiu. Ex quibus omnib. copulatiuè con
iunctis infero & concludo verius eſſe hæredes vſufructua-
riæ antedictæ præcisè non teneri ad pretium in pecunia re-
ſtituendum, vt ſuperius euidēter deductū extitit. Et ita dico
& conſulo ego Alex. de Tarta. de Imo. die 6. Feb. 1451.

ADDITIO.

a ¶ Lucratur. Bert. conſil. 40. Viſo caſu in 2. quæſt. 2. Soci. conſil.
131. lib. 1.

EPITOME.

¶ Statutum ꝙ filia dotata non ſuccedat, intelligitur de dota-
ta tempore mortis & congruè, vel ſaluo ſupplemento legiti-
mæ. ſecus ſi dicat ꝙ debeat ſtare contenta dote data. itē ſi ſta-
tutum dicat ꝙ debeat dotari poterit dotari poſt delatam ſuc-
ceſsionem etiam ſi nolit nubere.

CONSILIVM CXXI.

ONSIDERATIS verbis & diſpoſitione dicto-
rum ſtatutorum, & his quæ eleganter & copio-
sè allegata ſunt per clariſsimū iuris doctorem
dominum Ioannem Mariam de Riminaldis
1 mihi tanq̄ fratrē dilectiſsimū, Sentio † veram
eſſe concluſionem, ꝙ dictus Titius non poſsit cōpelli ad am-
pliorem dotem conſtituendam: nec per filiam allegari poſsit
illam non eſſe congruā dotem, præſertim obſtante dicto ſta-
tuto ſub rub. ꝙ filia ſit cōtenta de eo, ꝙ pater dederit, vel dare
promiſerit, aut reliquerit in dotē, quo quidē cautum eſt, ꝙ fi
lia ſit contenta de eo, quod pater ſibi dederit in dotem, vel
dare promiſerit, aut reliquerit: nec vltra illud occaſione legi-
timæ vel debiti iure naturæ, etiam mortuo patre ab inteſta-
to poſsit fratres ſuos vel alios deſcendentes aut aſcendentes
inquietare, &c. quæ quidem verba ſunt tantæ virtutis, vt om-
nimodò filiam quomodocunque à patre dotatam excludāt,
vt apertè decidit Bald. in l. fin. C. de do. promiſſ. vbi quærit:
2 pone † ſtatuto cauetur, quòd filia dotata non ſuccedat, an ſi
non eſt congruè dotata, poſsit agere ad ſupplementum con-
a gruæ dotis arbitrio boni viri: & reſpondet ꝙ ſic: [a] quia men-
tio dotis intelligitur arbitrio boni viri. l. 1. ff. de leg. 2. l. ſi filię
& quod ibi not. Bar. ff. de leg. 3. & l. quęro. cum ibi no. ꝑ Bart.
†1 ff. de iur. do. niſi ſtatutum diceret † ꝙ teneatur ſtare contenta
dote à patre data vel promiſſa. arg. l. qui volebat. ff. de hęred.
inſti. & iſte vltimus caſus, eſt propriè caſus noſter, vt ex ver-
bis dicti ſtatuti euidenter apparet. Ita etiā Bal. voluit in auth.
res quę. C. cōmunia de leg. in verſ. quęro ſtatuto cauetur, &c.
vbi concludit, ꝙ ſi ſtatutum diſponit ꝙ filia dotata vel dotan-
b da non ſuccedat, ſed debeat ſtare contenta [b] dote ſibi data vel
promiſſa à patre, ꝙ incongruè dotata à patre non poterit con
ſequi ſupplemētum vſque ad dotem congruam: quia licet di-
ctum ſtatutū ſit nimis rigoroſum: tamen non eſt contra bo-
nos mores, ideo ſeruādum eſt, ſcd̄m eum. l. ꝓſpexit. ff. qui &
quib. & per not. per Cy. in l. publico. C. ad leg. Iul. de adul. cū
fi. & dicit Bal. ꝙ ita ſeruat conſuetudo. itē fuit de mente Bald.
in l. ſi defunctus. in prin. C. de ſuis & leg. vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto
cauetur, ꝙ filia dotata ſit contenta dote exiſtentibus fratrib:
ſequitur ex hoc, ꝙ ſi in dote erat minus legitima, illud appli-
catur fratribus maſculis. ¶ Quantum ad propoſitum noſtrū
etiam in hoc concordat Bal. in l. vnica. §. in primo. C. de cad.
tol. in verſ. ſed hìc ſuccedit aliud dubiū magis fortè, &c. Item
Sal. in l. ſancimus. in fi. C. de nup. dum dicit, ꝙ ſi ſtatutū mā-
det dotari filiam, non intelligitur diminuere legitimam, niſi
addat ꝙ dote ſint contentę, vel vltra petere non poſsint iun-
ctis notatis per eum in d. aut. res quę. in prin. ¶ Nec ob. ſi dice-
retur quòd ſtatutum prędictum nō loquitur in caſu noſtro,
ſed ſolum in caſu quo pater dotem dederit, vel promiſerit,
vel reliquerit: in quorum numero non videtur eſſe caſus no-
ſter, ergo tanquam caſus omiſſus debet remanere in diſpoſi-
tione

tione iuris communis. l. ſi extraneus. ff. de condi. ob cauſ. & l.
commodiſsimè. ff. de lib. & poſth. quia ad hoc reſponſum eſt,
per pręfatum dñm conſulentem, q; poſtquam per dictum Ti
tium non ſtetit quin dederit, ſed ſtetit per dictam eius filiam
comprehenditur ſub dicto ſtatuto. ¶Et hoc comprobo per id
3 quod notabiliter voluit Bal. in l. pactū quod dotali. ff. de col-
la. in 20. q. vbi quærit, † quid ſi ſtatuto cauetur q; filiæ debeāt
dotari, & amplius petere non poſsint de ſucceſsione & hære-
ditate patris, & contingit q; puella non vult nubere, ſed ſucce
dere, & caſtitatem ſeruare, quæritur an poſsit? & videtur q;
ſic: quia ſi non nubit, non poteſt ibi cadere dos, quæ non eſt ſi
ne matrimonio. l. fi. C. de don. ante nup. l. 3. ff. de iure do. ideo
videbatur q; cùm ceſſaret ratio & conditio tacita ſtatuti. ſ. nu-
ptiarum ceſſare debeat ſtatutum: quia ſi diceremus q; ſtatutū
arctaret ad contrahendū matrimoniū, non valeret, iuxta no.
in c. ſtatutum, de hære. lib. 6. in nouella. cum ſi. tamen ipſe de
terminat contrarium: quia ſtat per eam quominus ipſa dote-
tur, ideo debet haberi pro dotata. l. iure ciuili. ff. de ꝯdi. & de-
mon. l. in executione. §. fi. ff. de ver. obl. dūmodo ſibi aſsigne-
tur tantum, quantum nomine dotis deberet pręſtari. & nō co
getur nubere, ſed cogetur eſſe contenta tali portione, in quo-
cunque ſtatu velit permanere. & poſtquam ſtatutum videtur
prouidere de certa quantitate. l. fi. ff. de leg. 2. igitur ea habita
debet filia eſſe contenta, arg. d. l. qui volebat. & l. Thais. §. 1. ff.
de fideicom. lib. ita reſidet Bal. in d. l. pactum. & cum eo con-
cordat Lud. Ro. ibi, & Pe. de Anc. in rep. c. canonum ſtatuta.
de conſt. in ver. quid ſi ſtatutum dicit q; filiæ debeant dotari.
Idem determinat Bal. in l. fi. C. de pac. in verſ. item facit ad a-
liam q. &c. vbi concludit q; quamuis ſoror non velit dotari à
fratribus, ne ipſa tanquam dotata excludatur ex diſpoſitio-
ne ſtatuti: ſufficit fratribus q; quantum eſt in ipſis, dotent of-
ferendo ſe paratos, allegat in ar. l. q filiū. ff. vbi pup. edu. deb.
& l. in teſtamento. la 2. ff. de cond. & demon. & l. Labeo ſcri-
bit, ſi mihi bibliothecam. ff. de contrah. emp. Ita etiam in ſimi
li. q. decidit Bar. in conſ. ſuo inc. Statuto communis Sartiani.
4 & in cōſ. inci. Statuto cauetur, q; ſi mulier nupta, &c. ¶†Nec
ob. id quod no. Bal. in l. ſi plures. C. de condi. inſer. in verſi. iux
ta prædicta formatur talis quæſtio, &c. vbi quærit ſtatuto ca-
uetur q; filia dotata à patre non ſuccedat, modò contingit q;
Titius deceſsit relicta poſthuma in vtero, ita q; eam dotare
non potuit, vel relicta infante, vel relicta filia furioſa: quęre-
batur an fratres, qui erant hæredes vniuerſales dotando eā ex
cluderent ipſam. arguit primò q; ſic: quia nihil poteſt imputa
ri patri, cùm non ſteterit per eum d. l. iure Ciuili. & quia illa
conditio dotandi videtur q; tranſeat ad hæredem patris. per
ibi notata per doct. in contrarium arguit; quia iſte eſt caſus o-
miſſus à ſtatuto: ergo relinquitur iuri communi. d. l. ſi extra-
neus. & hoc dicit eſſe verius: quia reſpondeo q; poſito q; vera
eſſet deciſio Bald. in d. l. ſi plures. tamen non habet obſtare: qa
ibi pater nullo modo exercuit actum dotādi, quantum in eo
fuit. ſ. relinquendo ſibi in teſtamento, vel aliter prouidēdo ſi-
bi de dote, vt per Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de
condi. & demonſt. & Bal. in l. non ſine. C. de bo. quæ lib. & in
l. fin. C. de ſpon. & Pe. de Anch. conſil. 148. incip. Pro veritate
præmittendum eſt, &c. bene faciunt tradita per Bar. in conſi.
inci. Quidam deceſsit inteſtatus, &c. Præterea in caſu q. for-
matæ per Bal. ibi non ſteterat per filiam, cui debebat impleri,
quominus impleretur: non mirum ſi in eius damnum nō ha
betur pro impleto, ſed in quæſtione noſtra ſtetit per eam: ideo
debet haberi pro impleto & tradito. ita loquuntur iura & au-
thoritates, quæ pro hac parte ſuperius allegata ſunt. Ex quib.
omnibus concludo, prout in princ. dixi.

ADDITIO.

a ¶Quod ſic. ſup. lib. 1. conſil. 69. vbi dixi.
b ¶Contenta. Curt. conſil. 80. Iaſ. conſil. 221. lib. 2.

EPITOME.

¶Si ſtatutum annullat obligationem filijfamiliàs ſine con-
ſenſu patris.

SVMMARIVM.

1 *Vbi datur actio de dolo, non tenet contractus.*
2 *Quando mulier intercedens pro alio induit ſe veſte virili, an iuue-
tur Velleiano.*
3 *Pupillus non obligatur ciuiliter & naturaliter.*
4 *Præſentia patris non ſufficit ad inducendum probabilem, & ſuffi-
cientem metum.*

CONSILIVM CXXII.

¶An ſi ſtatutum dicit, q; filiusfamiliàs non poſsit obligari ſi-
ne conſenſu patris, & pater primo erat obligatus vni credito-
ri, & demum filius cum conſenſu patris ſe obligauit eidem
creditori ad aliquod, in quo non erat obligatus pater, & aſſe-
ruit dictus filius ſe eſſe emancipatum, cùm non eſſet, an va-
luerit obligatio filij.

VONIAM abundè & eleganter allegatum &
deductū eſt per celeberrimos dominos. ſ. conſu-
lentes ad ſuſtinendum validitatem dictarū ob-
ligationū contractarū per dictos tres filios, qui
ſe emancipatos aſſeruerunt, cùm non eſſent: id-
circo eorum concluſionem approbo. ſ. qđ dictę obligationes
valeant, ſaltem ex eo capite: qa interuenit cōſenſus patris, qui
interuenire potuit in tali obligatione, quæ principaliter non
tendebat ad vtilitatem patris conſentientis, dato qđ in conſe
quentiam potuiſſet in aliquod eius cōmodum redundare. l.
1. in princ. & l. quod dicimus. in prin. ff. de auth. tut. & hoc ma
gis me mouet quàm mendacium filiorum, qui aſſeruerunt ſe
1 emancipatos, cùm non eſſent. † attento q; ſtatutum annullat
obligationem filij familiàs contrahentis ſine conſenſu patris,
quo caſu talis aſſertio non ſufficit ad validandum contractū,
ſcđm opinionem Ia. de Bel. quem refert Io. An. in add. Spe. in
tit. de ſen. prol. §. vt aūt. in addi. in c. ad hæc, p l. quid enim. iun
cta l. præcedenti. in fi. ff. de dolo. nam ſi ibi contra pupillum
qui mentitus fuit, datur actio de dolo: ergo non tenuit cōtra
ctus: aliàs enim daretur actio ex contractu, non actio de do-
lo, quæ eſt ſubſidiaria. l. 1. §. ait prætor. ff. eo. tit. & cōſuluit Dy.
in conſil. inci. Iure municipali cauetur quod filiusfam. &c. &
Paul. de Ca. lib. 2. conſil. 175. inci. Ad primum quæſitum clara
2 eſt, &c. tamen contra dictos filiosfa. facit. † l. ſi decipiendi. in
prin. ff. ad Vellei. cum ibi no. & l. fœminis. C. eo. tit. vbi ſi mu
lier intercedens pro alio, apud creditorē voluit decipere cre-
ditorem, vt quia induat ſe veſte virili, vt dicit gl. 1. in d. l. ſi de-
cipienti. non poteſt ſe tueri beneficio ſenatuſconſulti Velleia
ni. benefacit l. 2. & 3. C. ſi minor ſe maiorem dixerit. vbi etiā
minor dolo aſſerens ſe maiorem: priuatur beneficio reſtitu-
tionis in integrum. & licèt ibi in dubio non præſumatur do-
lus: vt ibi per doct. non eſt mirandum: quia non ita præſumi-
tur minor habere notitiam temporis ſuæ natiuitatis, ſicut e-
mancipationis, per id quod habetur in §. generaliter, in auth.
quib. mo. nat. effi. ſui. pro hoc etiam facit, quia videmus q; ſi
mulier alienat fundum dotalem, & in alienatione aſſerat nō
eſſe dotalem, & ſic emptorem circumueniat: nō auditur ſi ve-
† 1 lit venire contra contractum. † l. ſi ſine. C. ad Velleia. & decla-
rat not. Io. de Imol. ita concludens in l. cùm vir. ff. de vſucap.
& in c. cùm contingat. circa 9. char. de iureiur. ¶Et poſſet re-
ſponderi ad d. l. quid enim. per quam ſe fundat Iaco. de Bel-
la. q; ille textus non probat: quia aut ibi pupillus proximus
pubertati nō erat locupletior effectus, & clarum eſt quod ibi
non poterat contra eum agi actione ex eo contractu: quia ta-
3 lis † pupillus non obligatur ciuiliter & naturaliter ex contra
ctu l. 1. cùm ibi plenè not. ff. de noua. ergo nō impeditur actio
de dolo ſubſidiaria. Aut pupillus fuit locupletior effectus: &
tunc valet contractus, vt actione ex eo contractu conueniri
poſsit, quanti locupletior eſt effectus. l. ſed mihi. ff. commod.
& not. d. l. 1. & ſic non impeditur abinde ſuprà dari contra eū
actionem de dolo, per no. per Bar. & alios poſt gl. in l. 2. C. de
dol. ¶Et ad deciſionem Dy. in prælleg. conſil. poſſet reſpon-
deri, q; ibi loquitur in creditore, qui ſciebat falſum eſſe, id qđ
filiusfa. aſſerebat, & dolus non infertur ſcienti & volenti. l. cū
donationis. C. de tranſa. l. 1. in fi. ff. de act. emp. ¶†Nec dicatur
4 q; ob præſentiam patris præſumantur filij ita aſſeruiſſe timo-
re reuerentiæ paternæ: quia talis præſentia patris non ſufficit
ad inducendū probabilem, & ſufficientem metum. l. ſi patre
cogente. & ibi not. ff. de ri. nup. l. ad iuuidiam. C. quod met.
cau. c. quāuis. de pac. in 6. & no. doc. in l. 1. §. quæ honorandæ
ff. quarū rerū actio non datur. & in l. interpoſitas. C. de trāſa.
&in

& in c. causam matrimonij, de offi. dele. cum si. tamen tutius esse puto adhærere primo fundamento principali. ¶ Ita dico & consulo ego. Alex.

EPITOME.

¶ Fideiussor repetit à principali, licèt de solutione non constet nisi per confessionem creditoris.

CONSILIVM CXXIII.

QVONIAM abundè scriptũ & integerrimè consultũ extitit p pstãtisimum dñm, s. consulentẽ. accipiẽdo dubitationes: put p eũ elicitę sunt, nõ videt additione opus esse. Tñ circa tertiũ paucis insistam, an videlicet Franciscus pbauerit se soluisse debitum p quo fideiusserat. & licèt videatur prima frõ
a te dictam confessionem vel assertionem creditoris &c. [a] Ex qbus concludo etiam ex sola assertione vel cõfessione pbatum esse de solutione facta fideiussore. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Creditoris &c. vide totum contextum huius consi. ad verbũ vsq; ad conclusionem ibi, ex quib. s. lib. 2. consi. 25. à nu. 3. vsq; ad nu. 7. inclusiuè. quare non fuit opus rursus hũc textum corrigere & excudere.

SVMMARIVM.

2 *Testes falsos producens ignoranter, non incidit in falsum. nu. 3. 4.*
5 *Testis si extra iudicium dicat se falsum deposuisse minis & instigatio nib. producentis, non facit indiciũ sufficiens ad inquirendum contra producentem, licèt fides primi dicti diminuatur. nu. 6. 7. 8.*
9 *Præsumptio vna aliam elidit. nu. 10.*
11 *Assertio delinquentis non facit sufficiẽs indicium cõtra participes.*

CONSILIVM CXXIIII.

QVONIAM abundè deductũ & allegatum est in superiori dubitatione p pfatos clarisimos dñs consulentes paucis admodum me expediam.
1 † Constat iudicẽ non debere pcedere ad formationẽ inqsitionis & pcessus nisi præcedant indicia seu diffamatio. c. cum oporteat. & c. qualiter & qñ de acc. l. iustisimos. C. de off. rect. puin. q ad hoc allegat Bar. in l. congruit. ff. de off. præsi. videamus igitur an isti testes probent & indicium faciant contra Albertum, & quò ad primum testem
2 habeo pro expedito q, non: † quia primus testis nõ dicit q, fuerint numeratæ pecuniæ per Albertum Bartholomæo, sed dicit q, non vidit ipse testis numerari, nõ solum traditionem pecuniæ fieri Bartholomæo per Albertum, ex quib. verbis non concludit testis q, non potuerint pecuniæ numerari, antequã traderentur ipso teste non vidente seu non aduertẽte: postquam testis non dicit q, non potuissent numerari, quin ipse vidisset: vt no. gl. in §. sin verò absunt, in verb. vidisse. & ibi Ang. in aut. de hær. & Fal. & Cy. & Ia. Bu. in l. actore. C. de proba. & Io. An. in c. bonæ. de elect. & Bar. post glo. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de iti. act. pri. & sic nõn concludit iste testis q, capitulum Alberti continens numerationem esset falsum, nec dicit iste testis qd Albertus eum corruperit aut rogauerit q, falsum deponeret.
3 ¶ † Et licet Albertus sit vsus dicto huius primi testis, non incidit in falsum, dato etiam q, ipse testis deposuisset falsum in ea parte dicti sui, in qua primò dixerat q, viderat numerari pecuniam, hoc probatur per gl. no. in l. fi. C. si mi. se maio. dixe. quã ibi in pposito multum commendat Bal. per quam debet pbari q, non sequitur, testes sunt falsi; ergo pducẽs committit falsum: qa pñr pduci ab eo qui credit capitula vera & testes veros: vnde oportet q, aliter probetur falsitas pducentis, si quis eum de falso redarguere velit q, dicit Bald. esse verum, vt ipse dixit quia in facto alieno est pbabilis ignorantia, vt in iurib. vulgarib. vnde Albertus bene præsumitur scire factum proprium. s. an ipse numerauerit Bar. vel non numerauerit: sed non præsumitur scire vtrum iste testis viderit numerationem, & an ad illam animaduerterit. nam poterant testes numerationi adesse in loco, & tñ nõ videre, & non animaduertere: vt dicit Bar. in l. diem proferre. §. coram. ff. de arbi. & in l. 1. in fi. per illum tex.
4 ff. de auth. tut. Bal. etiam in l. fin. C. si ex fal. instr. dicit q, † si testis super capitulo vero deposuit falsum, non præsumeretur q, pducens commiserit falsum, & subdit q, si quis pduxit super capitulo vero testem qui deposuit falsum, & † ad eius notitiã deuenerit q, deposuit falsum, non propterea incidit in falsum si non desistat ab vsu attestationis illius testis: quia hoc non est vti: sed vsum esse, nisi expresse interrogaretur, an intendat vlterius vti: quia tunc debet rñdere eo modo quo ibi traditur p
5 Bal. ¶ † Circa scdm testem dico, q, non facit indicium. primò p id q, no. Bar. & Bal. & Sal. in l. generaliter. C. de non nu. pe. vbi dicunt, q, si testis est testificatus aliquid, & postea confitetur se
†2 dixisse falsum, q, † dictum eius non vitiatur, per illam l. & per c. sicut de testi. & no. gl. in c. causam. de testi. & no. Barto. in l. si quis in graui. §. si quis moriens, per illum text. ff. ad Sylla. & Bal. & Sal. in aut. si dicatur. C. de testi. vbi dicit q, illa contraria assertio testis non nocet, & ita tenet Angel. in consil. 189. incip. Christophorus Petri, & Bal. in l. gesta. C. de re iu. ¶ Et posito q,
a verum esset q, aliquid diminuatur. [a] de fide primi dicti, vt no. Inn. & doc. in c. præterea, de testi. cog. & d. Ant. in c. tum in tua de testi. & d. Abb. in c. pertuas, de pba. tñ non per hoc dr in dictis locis, q, ex hoc insurgat suspicio falsi vel indicium aliqd falsi contra pducentem, sed diminuitur de fide primi dicti pp vacillationem testis: ergo illæ decisiones nihil obstant Alber-
6 to. ¶ † Fortificantur prædicta, nam in quantum iste scds testis extraindicialiter dicit se falsum testimonium deposuisse instigationibus & minis Alberti, in hoc dicto iste attestatus est sine iuro: stat aũt q, testis non iuratus non pbat. l. iurisiurãdi. C. de testi. c. quoties, & c. de testi. extra de test. nisi essent plures personæ dignæ & honestæ quæ aliquid attestarentur sine iuro: qa tunc faciunt pũptionem, nõ aũt faciunt pbationẽ: vt ẽ gl. no. in c. cum olim essemus. in verb. qrundam fratrum, de pri. q, reputat ibi Anto. de Bu. esse sin. no. si ergo videmus q, plures dignæ & honestæ personæ aliquid deponentes sine iuro non faciunt nisi pũptionem, etsi essent Cardinales, put loqtur
7 tex. & glos. in d. c. cum olim. † quæ pũptio æquipollet indicio: qa indiciũ dr pũptio: vt patet ex diffinitione indicij tradita p Io. Cal. in rep. c. vestra: de coha. cle. & mu. & Bal. in rub. C. de pb. & in l. ea qdem. C. de accu. & ẽ gl. iuncto tex. in c. cũ contemplatione. & ibi hoc no. Io. An. & alij. de reg. iu. Qũo ergo põt dici q, iste vnicus testis in dignitate non existens, & q est suspectus pp vacillationẽ. l. qui falsa. ff. de test. prout dixi. s.
8 faciant pũptionem seu indicium circa id q, sine iuro est attestatus. ¶ † Et per ista patet q, aliquo mõ non obstat id q, not. Ang. & Ro. in l. si quis in graui. §. si quis pmoriens. præalle. qa esto q, illud q, ipsi dicũt, pcederet de iure, tñ nihil cõe habet cũ casu nro si bene consideretur: qa ille cuius dictum faciebat indiciũ, nihil primò solẽniter deposuerat in contrarium eius qd nũc asserebat, sed in pposito nro iste testis primo solenniter & iuratus deposuerat in fauorem Alberti, & contrarium eius q, nunc asserit: q, qdem primum dictum tanq̃ magis solenne, pferendum est vltimo dicto non solenni, vt no. Spe. in ti. de teste. §. 1. ver. qd si idem testis. cum ver. seq. & gl. in d. c. cum cãm, cũ concor. s. alleg. illud indiciũ q, surgit ex primo dicto solẽni extinguit, & tollit cõtrariũ indiciũ si q, surgeret ex vltimo dicto non solenni: qa vna pũptio tollit & elidit aliã. l. cũ de inde
9 bito. ff. de pb. & in l. diuus. ff. de rest. in inte. ¶ † Vnde in pposito dicit Bal. in l. 1. C. commu. de le. in versi. pone testator ita dixit oĩb. offensorib. meis. & c. cũ vers. seq. q, si indiciũ laborat cõtra Titiũ q, percuisisset letaliter Seium, & Seius in testamen-
b to suo exculparet [b] Titiũ: certe hoc casu † non poterit Titius
†3 torqueri ex præcedenti indicio: quia habet exculpationem &
10 indicium innocentiæ p se ex assertione Seij testatoris. ¶ † In proposito etiam dicit Io. An. in c. tum in cõtemplatione, de re. iur. & Bald. in l. 2. C. quorum ap. non recip. q, licet vnus bonus testis faciat sufficiens indiciũ, ad torturam; tñ fallit nisi aliquã alia coniectura resistat. ¶ Accedit vltimò ad prædicta: qa etiam posito q, essemus in casu in quo delinquens posit interrogari de consocijs & participibus criminis. de quo satis tactũ fuit per primum consultorem, tamen dicit Sal. in l. fin. C. de accu.
11 † q, etiam tunc sola assertio delinquentis non facit sufficiens
c [c] indicium contra participes, per l. si filium, cum ibi not. C. de li. cau. & per alia de quibus ibi per eum, nisi concurrat aliqua alia præsumptio, & pro hoc inducit authoritatem glos. in d. l. fin. C. de accus. quæ exigit præsumptionem aliquam prius pcedere debere contra eum inter. ogatur, antequam ad dictam interrogationem pcedi posit: & scdm illam gl. intelliguntur dicta doctorum ibi illam approbãtium, sed in casu nostro nulla alia procedebat præsumptio contra Albertum: quia primus testis nihil nocet Alberto, vt superius ostensum est, ergo sequit q, non dicuntur militare indicia ad inquirendũ contra Albertũ, & tanto magis vbi apparet Albertum esse reputatum homi

nẽ bonæ vitæ & famæ in pteritum, q̃a p talem psumptionem tollitur indiciũ contra eun., q̃a illud tale indicium est minus quam semiplena pbatio. put sine dubio esset in casu nr̃o. ita signanter decidit Bal. in l. fi. de prob. arg. l. non solum. §. à Barbaris. ff. de re militari. Ex quib. concluduntur indicia non militare contra Albertum prædictum Alex.

ADDITIO.

a ¶ Diminuatur. s̃. lib. 2. consi. 222. num. 13.
b ¶ Exculparet. s̃. lib. 3. consi. 1. nu. 16.
c ¶ Sufficiens. idem. s̃. lib. 4. consi. 133. in fin. s̃. lib. 3. consi. 89. numero 10.

EPITOME.

¶ Exclusus à successione intestati, est exclusus à iure rumpendi testamentum.

CONSILIUM CXXV.

VONIAM abundè satis & eleganter scriptum esse puto p eximiũ dñm. s̃. consulentẽ, quanq̃ propter plixitatẽ scripturæ & tẽporis breuitatẽ non potuerim superius scripta legere, sed vix sic aliquantisper libãdo discurrere: tñ satis sustentabi-
1 le esse puto † conclusionem pmissam. s. q, p dictas sorores Roberti testatoris non possit testamentum nullum dici, quanq̃ mater fuerit ẽt sine alicuius cãæ insertione præterita: attẽto qđ ex forma statuti stantib. sororib. testatoris mater ab intestato reddebat exclusa. q, apertè firmauit Bald. in l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoff. testa. volens per illum tex. q, si ex forma statuti filia excluditur à successione intestati, intelligatur etiã
a exclusa à iure rumpendi vel dicendi testm̃ nullum,[a] quanquã fuerit pterita vel exhæredata. ad idem allegat l. si quis filio exhæredato. in prin. ff. de iniu. test. Idem voluit Bal. in l. maximũ vitium. in vlt. q. C. de libe. præte. & in l. si emancipati. C. de colla. & licèt ibi dicat, q, põt tamen tale testamentum contratabulari, hoc non attingit casum nostrum, vt statim dicam. Idem ẽt tenuit Raph. Cu. in repe. l. si filius qui in potestate. ff. de libe. & posth. vbi voluit, q, si lege municipali fœminæ extantib, maribus excludantur, vel etiam per renunciationem iuratã: iuxta c. quamuis. de pac. in 6. earum prętęritio non põt dare causam infringendi testamentum, nec alioquin testatori imputetur cur testamentum fecerit, q, est absurdum dicere. l. posthumus in prin. ff. de inoff. test ad hoc etiam allegat no. per docto. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. & per Bar. in l. 1. §. penul. in 4. q. ff. de contratab. & per Bald. in l. filio pterito. ff. de iniust. test. idem etiam firmat Bal. in d. §. & quid si tantum. hoc etiam videtur velle Bar. in l. fin. in versi. quæro quid si ista filia. ff. ad Tertul. cum quo transit Ang. & Imol. plenè in l. ei q soluendo. ff. de hære. insti. & Bald. & Sali. in l. si auus. C. de lib. præte. & in l. si quis filiũ, C. de inoff. testa. & expressius Bald. in l. si quis posthumos. §. 1. ff. de lib. & posth. & Bal. in c. 1. §. 1. in ti. episcopum vel Abbatem. in vsib. feud. ¶ Nec præmissæ exclusioni habet obstare, si diceretur q, prædicta bene pcederent si dictæ sorores vellent venire per ius dicendi nullum, & sic reducere rem ad causam intestati: Secus si dictæ sorores vellent cõtratabulare testamentum beneficio matris præteritæ, iuxta l. si post mortem. §. fin. ff. de bo. poss. contratab. quo casu cum per bono. pos. contra tabulas non reducatur res ad causam intestati quando ex testamento fuit adita hæreditas, vt in casu nostro l. filiæ dotem. & ibi not. C. de col. & plenè gl. & doct. in l. vt liberis. eo. titu. & glo. & docto. in l. illud. in prin. ff. de contrata. & declarat Bal. in d. l. si emancipati. in 5. oppo. & in l. fin. C vnde legi. ergo non debet impediri persona præterita, nec aliæ eius beneficio contratabulare testamentum: ex quo non deuenitur ad casum statuti loquentis de successione intestati, & hoc videtur velle Bal. in d. l. si emancipati & mod. quidam in
2 l. certum, C. vnde legit. & in d. l. filiæ dotem. † quoniam ad
* hoc respondeo primò q, in hoc contrarium * communiter tenetur, scilicet quod etiam contratabulas non admittatur per sona præterita: vt firmant doct. in locis primo loco allegatis. ¶ Secundò & clarius respondeo, quod nos non sumus in casu in quo aliquo casu locum habere potuerit bonorum possessio contratabulas, quicquid dictum fuerit in superiori consilio: nam aut consideramus personam matris præteritæ sine causæ expressione, & testamentum non potuit contratabulari, sed nullum dici, in authen. non licet, & in aut. ex causa. C. de libe. præte. & ibi gloss. & docto. & in corpore vnde sumitur; & plenè per Bartol. & docto. in l. 1. ff. de testa. imò si etiam in præte-
3 ritione facta † à filio de matre causa expressa foret, non haberet mater bonorum possessionem contratabulas, sed tantum querelam inofficiosi testamenti. quia talis præteritio habetur pro exhæredatione: vt in l. cum filium. C. de inoff. test. & glo. & docto. in d. aut. ex causa, & in l. filio præterito. per Bartol. & alios de iniu. test. quæ inofficiosi querela diuersæ est naturæ à bonorum possessione contra tabulas: quoniam quærela reducit rem ad causam intestati indistinctè: quia est remedium iuris ciuilis: vt est casus in d. l. vt liberis. & in l. Titia. ff. de inoff. test. & sic idem operatur q, operatur ius dicendi nullum: quo ad hoc secus in bonorum possessione contra tabulas, vt est dictum. Aut consideramus personam sororum prædictarum: & adhuc minus dici potest competere eis bonorum possessionẽ contratabulas, quæ nullo casu collateralibus datur. l. fratris. & l. fratres. C. de inoffi. test. in aut. de nup. §. ingratitudinẽ. ¶ Nec etiam obstat si diceretur quod præmissa conclusio procedere posset vbi essent institutæ sorores quarum fauore statutum disposuit matrem excludi: quia potest responderi quod nulla potest dici iniuria facta sororibus, tam attenta dispositione iuris communis; quam attenta dispositione statuti prædicti, ex quo eis relictæ fuerunt dotes & alimenta in testamẽto fratris, imò plus: quia censentur institutæ, quoniam vt in themate di-
4 citur, testator vsus fuit verbo † relinquo, quo casu vt not. dixit do. Anto. de Butr. in c. Raynutius. de testa. verbum, relinquo,
b adiectum doti,[b] refertur ad institutionem hæredis, & ita intelligit illum text. & est ratio secundum eum: quia dos censetur ius vniuersale. l. quod dicitur. la 1. & ibi no. ff. de impensa.
* & not. Bar. in rub. ff. solu. matr. vnde stat * communis conclusio q, per verbum commune. relinquo. adiectum vniuersitati refertur ad institutionem hæredis. l. diuus. ff. de test. mil. l. cogi. vers. & generaliter. ff. ad Tre. no. in §. sint verò nulla. in aut. de hær. & Fal. & in l. his verbis. in prin. ff. de hær. inst. ¶ Præterea malè potest responderi ad fundamentum doctorum locis primo loco allegatis dicentium q, persona quæ ab intestato excluditur si præterita sit, testamentum infringere non potest, si opponatur. d. l. posthumus. §. si quis ex his. & in d. l. si quis filio exhæredato, in prin. cum concord. sed talis erat mater in casu isto: ergo &c. Alia etiam patebit responsio ex his quæ statim
5 dicam. ¶ † Vltra prædicta corroboratur dicta conclusio: nam (vt dictum est) clarum est q, dictæ sorores ex earum propria psona non possunt dicere testamentum nullum: quia quantũ ad eas fuit omnis solennitas, & forma seruata in testamento tam de iure communi quam municipali, nec etiam tanquam hæredes matris dicere possunt testamentum nullum: q̃a non fuerunt eius hæredes. Oportet. ergo si volunt infringere testamentum q, illud faciãt beneficio matris præmortuæ seu beneficio edicti. vt l. si post mortem, §. fi. ff. de contrata. Modo sic, ad hoc vt alius possit bñficio præteriti dicere testàmentum nullum, necesse est q, ille præteritus primò inceperit dicere testamentum nullum: vt firmat gloss. in l. 4. §. si quis ex liberis. in ver. edictum. ff. de bo. pos. contra ta. & firmat Bar. in d. l. si post mortem, vbi concludit idem esse in iure dicendi nullum, q, in bonorum possessione contratabulas, sed ita est q, mater nunquam cæpit dicere testamentum nullum: ergo nec sorores illud dicere possunt nullum, & hæc opi. gl. & Bar. est plurimum sustentabilis, tum per l. filio præterito, tum etiam per alias rationes, quanq̃ aliq teneant contrarium, q, hic latius non examino, postquam alia sunt fundamenta, de quib. s̃. Attento ẽt
6 q, de sola subscriptione requisitus fui. ¶ † Indubitatum ẽt est q, si extat clausula codicillaris, posito q, hoc testamentum posset dici nullum, tenerentur succedentes ab intestato restituere scriptis hæredibus: quia clausula codicillaris operatur quãdo testamentum est nullum vel rescinditur ex causa exhęredationis: ideo dico exhæredationis: quia præteritio de qua in casu nostro habetur pro exhæredatione, vt dixi supra & hanc
* conclusionem firmant * communiter doct. in authen. ex causa. præallegat. & in l. 1. ff. de iur. codic. & in l. fin. C. de codic. per Bald. & in l. Titia. per Barto. & alios. ff. de inoffic. testamen. & Bal. in l. 2. ff. de leg. 3. & in l. controuersia. cum concordantijs. ff. transactio.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Nullum.s.eo.consi.19.

b ¶ Doti.contrarium tenet Alex.s.lib.2.consi.150.ad fin.vide.s. lib.3.consi.17.ad fi.

EPITOME.

¶ Statutum dans executionem instro dummodo in eo debitor sit obligatus ad voluntatem creditoris, habet locum in fideiussore debitoris obligati ad voluntaté, licèt illa qualitas ad voluntaté, non sit expsse repetita in obligatione fideiussoris.

CONSILIVM CXXVI.

REPETITVS in causa Andreæ de Armis petentis executionem instrumenti contra Alexandrū de Cæsana vigore maximè statuti loquentis de executione instrumentorū, in quib. debitor est obligatus ad volūtatem creditorum aliquid dare vel facere &c. in qua aliàs consului, nuper autem excitatur: qa statum loquitur de debitore obligato ad voluntatem creditoris & requirit statutum specifice quòd formaliter & præcisè illud verbum ad voluntatem &c. contineatur in instrumento modò verum est. q. in instrumento reperitur q. debitor principalis se obligauit ad voluntatem &c. Sed in persona dicti Alexādri fideiussoris & eodem a instrumento se obligantis non re-
1 peritur expressum illud verbum, ad voluntatem: † vnde quæritur, an dictum instrm coram eo eandem habeat executioné quemadmodum & contra debitorem principalem, ac si etiam fideiussor esset obligatus ad voluntatem, in quo videretur prima consideratione dicendum q. non: qa dato q. illa qualitas obligationis & promisionis ad voluntatem creditoris expssa in persona principalis intelligatur repetita in persona fideiussoris, vt l. si vt proponitur. ff. de fideiuss. l. fi. §. fi. ff. de verb. obli. & no. Bar. cum quo alij transeunt in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. eod. ti. & in l. hi qui accessionis. ff de fideiuss. facit l. 1. C. de diuer. rescr. & l. Titia. §. idem respondit. ff. de verb. obl. & l. item quia. §. 1. ff. de pact. cum sim. tamen cum illa qualitas repetita quò ad personam fideiussoris legi non posit in instrumento, videtur q. statutum cócedens executionem instrumēto continenti dictam qualitatem, non habeat locum in casu nostro, per ea quæ dixit Bart. in l. 1. in prin. per illum text. ff. de
2 his quæ in testam. delen. vbi inquit, q. † si statuto cautum est q. instrumenta publica mereantur executionem sicut snīæ, contingit q. mulier habebat instrumentum quo vir confessus fuerat se habuisse dotem, tunc soluto matrimonio mulier petebat executionem instrumenti contra hæredes viri vigore tacitę stipulationis de restituendo præsumptæ, iuxta l. 1. in princ. C. de rei vxo. act. nam dicit Bar. q. tex. in d. l. 1. facit q. non posit peti executio: quia illa ficta stipulatio non potest legi in instrumento, cum ibi scripta non sit, sed subintelligitur authoritate legis: & ideo non mandaretur executioni instrumentum, sed legis dispositio. subdit tamen Bar. q. in contrariū facit. l. si duo patroni. §. Marcellus. ff. de iureiu. & sequitur Ant. de Bu. in c.
3 translato, de constit. vbi etiam in simi. allegat. † id q. no. Inn. in c. P. & G. de off. deleg. vbi voluit q. licèt error expssus in sententia vitiet sententiam. l. 2. C. quando prouo. c. 1. de re iu. tamen illud est verum in errore, qui oculo corporali legi pōt: secus si intellectualiter cōprehendatur ex snīa q. dictum tanquam singulare sequitur Ant. de Bu. in c. ab excommunicato. de rescr. & ibi pro illo dicto allegat no. per glos. in c. 2. de testi.
4 cogen. & ibi do. Ant. illud idem sequitur. ¶ † Sed præmisis nō obstantibus in casu de quo quęritur, puto contrarium esse verius, primò per tex. in d. l. si duo patroni. §. Marcellus. alias incipit, si quis iurauit, quem pro ista opinione vltimo loco allegauit Bar. in præalleg. l. 1. de his quæ in testamen. delen. dicitur enim in d. §. Marcellus. q. si quis iurauit se habuisse fundum in dotem à Berta. videtur iurasse se illum restituere debere: & iō ex tali iuramento agi potest ad dotis restitutionem, quamuis iuramentum sit stricti iuris. ca. 'pe. de iureiuran. & ideo in terminis quæstionis formatæ per Bar. in præalleg. l. 1. de his quæ in test. Bal. & Ang. & Io. de Imo, ibidem tenetur q. instrumentum habebit executionem paratam etiam quo ad ea quæ ex iuris dispositione subintelliguntur in instrumento. pro hoc allegant. l. fin. cum ibi not. C. de edict. diui Adri. vbi illa lex videtur se fundare ex scriptura testamenti: & tamen beneficium illius legis habet locum in tacita substitutione compre-
5 hensa in expressa. Item quia † illud q. potest præsumi ex vi in-
b strumenti, dicitur esse de tenore b instrumenti. l. iuris gentium §. q. ferè. & quod ibi not. ff. de pact. facit. l. asse toto. ff. de hære. instit. & l. si ita scripsero. ff. de cond. & demon. ita dicunt in practica seruari. ¶ Pro hoc adducit Ioan. de Imo. ibi quia videtur esse eadem ratio in eo q. subintelligitur authoritate legis in instrumento, quod est in eo quod est scriptum in ipso instrumēto. nam ratio statuti videtur fuisse quod fiat executio instrumenti propter quandam notorietatem resultantem ex scriptura, per id q. in simili not. in d. l. fi. sed dispositio. l. notisima & liquidisima est. l. leges sacratisimæ. C. de legi. & not. in l. si
6 tutor petitus. C. de peric. tut. ¶ † Et pro hoc infert Ang. in praalleg. l. 1. q. licèt vir qui confessus est in instrumento dotem recepisse, nullam mentionem fecerit de hæredibus: tamen potuerunt eius hæredes vigore dicti instrumenti & statuti conueniri; & contra eos executio peti: quia obligatio hæredum virtualiter continetur in instrumento. l. 1. C. si cer. pet. l. si pactum. ff. de proba. & ita dicit Ang. fuisse iudicatum Perusij de consilio Bar. & Bal. & dicit Ang. q. pro hoc Bar. allegabat præalle. l. si duo patroni. Et respondet ad d. l. 1. q. ibi loquitur quādo ex eo q. litera legi non potest, surgit verisimiliter defectus mentis disponentis: v: patet ex his quæ ibi no. gl. in versic. fa-
7 ctum. quæ ratio cessat in q. præmissa. ¶ † Istud idem voluit Bal. in l. ad probationem. C. de proba. vbi dixit no. q. tenor instrumenti apparet per lectionem instrumenti, & ideo si statutum dicit q. instrumenta mandentur executioni, non mandabuntur executioni tacitę stipulationes: quia id dicitur esse de instrumento q. legi potest allegat d. l. 1. tamen contrarium tenet Bal. in d. l. ad probationem, quia pręsumptio sumpta ex instrumento reputatur eius tenor allegat. l. sciendum. ff. de ver. obl. & l. 1. C. de vsur. & id q. habetur in d. §. qd ferè. & istud dicit es-
8 se verius referens se ita consuluisse. ¶ † Idem tenuit Bald. in l. vbi adhuc. C. de iure do. vbi similiter tenuit q. executio concessa in sententijs à statuto, habebat etiam locum quo ad hypothecam non descriptam in instrumento, si virtualiter subintelligitur authoritate legis, idem tenet Bal. in l. vnica. §. & vt plenius. C. de rei vxo. act. vbi ponderat de hoc esse ibi tex. scilicet & q. ficta stipulatio habet ius instrumenti: vt probatur ibi in §. 1. in verb. quasi omnibus dotalibus instrumentis &c. & dicit Bal. ibi quod ab alijs non ponderatur ille tex. & ideo tenet qd habebit executionem paratam concessam in instrumento & statuto, pro hoc etiam allegat: quia præsumptio iuris æquipa-
9 ratur scripturæ. l. quicunque. C. de apochis publ. lib. 10. ¶ † Ad idem quod no. Bartol in l. 1. in fi. ff. de hæredi. insti. vbi dixit q. si in sententia dictum Titium absoluo, & victum victori in expensis nobis & successoribus nostris taxatione seruata. vtrū videatur facta condemnatio expensarum: quia deficit verbū, condemno: decidit q. sic, per illam. l. 1. de hær. inst. licet enim ibi non sit verbum condemno: tamen debet subintelligi, nec obstat q. sententia requirat scripturam l. 2. C. de sent. ex breui. rec. c. fi. de re iud. in 6. quia etiam tex. in d. l. 1. de hæ. inst. loquitur in testamēto in scriptis. ecce ergo q. sententia & sic actus requirens scripturam habēs de iure executionem paratam iux. l. à diuo Pio. ff. de re iud. & l. 1. & 2. C. de exec. rei iud. habet locum etiam in expensis, in quib. non poterat legi condemnatio, sed solum virtualiter subintelligebatur. & cum illa decisione Bar. transit Io. de Imo. & Pau. de Ca. in d. l. 1. de hære. insti. & Io. de Imo. in l. iudex. ff. de re iu. ¶ Nec in contrarium facit id q. dixit ipse met Bar. in l. præses. C. de sent. vbi videtur q. imò illud verbum condemno, non subintelligatur: quia respondeo q. dato q. illa opinio esset vera: tamen non obstat quo ad propositum nostrum: quia non negat ibi Bart. q. vbi intelligeretur repetitum authoritate legis sententia haberet excutioné. ¶ Fortificantur prædicta per ea quæ not. Bal. in l. 1. C. de fideicom. vbi dixit q. vbi quis tenetur probare per instrumentum, satis est q. pbet p præsumptionem: allegat l. 3. C. de apo. pub.
10 lib. 10. ¶ † Accedit etiam q. dixit Bal. in l. 1. per illum text. in verbo, scriptis hæredibus. C. quorum legat. vbi dixit qd hæres hæredis non est scriptus in primo testamento: tamen illud quod à lege reperitur concessum scriptis hæredibus tribuitur hæredi hæredis, vt ibi dicitur in text. vnde secundum eum exceptio quæ quotidie in palatio opponitur, tu non es descri-

ptus in instrumento, non obstat hæredi: qa habetur pro nominato & scripto, si ergo dicta qualitas censetur repetita, & habetur ꝑ scripta, dico q, perinde est ac si in persona fideiussoris sigillari esset scripta, sicut in simili dicimus q, † licet de iure appellans ab interlocutoria sigillatim debeat cās grauaminis exprimere in appellatione, vt in cle. appellanti, de ap. tamē satis est q, per quandam [c] relationem exprimantur, vt allego ꝑ causa grauaminis exceptionem pacti mihi competentem, prout de ea constat in actis: vt dixit Ang. in l. vbi aut. §. illud. per illū tex. ff. de ver. obl. & Ang. in consi. 313. incip. Quædam dña Nanna. & similiter dicit Arge. & Io. de Imo. in l. prætor. §. 1. ff. de ope. no. nunc. per illum tex. cum gl. q, sufficit appellanti ab interlocutoria exprimere causam grauaminis, quæ virtualiter seu mentaliter comprehendantur necessariò ex verbis, & dicetur nominatim & sigillatim expressa. idem si de grauamine cōstet iuris præsumptione, scđm Bal. in l. minorib. C. de his quib. vt indig. & ibi latius declaratur. l. 1. in fin. ff. de do. præle. sed ita est q, præsumptione iuris seu mentaliter colligitur ex verbis instrumenti dictum fideiussorem esse obligatum ad voluntatē, vt colligitur ex his quæ in principio dicta sunt: ergo censetur illa qualitas nominatim & sigillatim contineri in persona fideiussoris. ¶ Non obstant allegata in contrarium, primò id q, no. Bar. in præalleg. l. 1. ff. de his quæ in test. delen. quia Bar. ibi in fin. videtur vltimo loco discedere à prima opinione allegā-
12 do dictum. §. Marcellus. ¶ † Non obst. id q, no. Innoc. in præalleg. ca. p. & g. quia respondeo q, Inno. vult q, ad hoc vt sententia reddatur nulla, non sufficit q, verba sententiæ sint reducibilia ex mente & intellectu ad errorem, vt si iudex tulit sñiam excommunicationis contra aliquem, nisi venerit in tali termino, nam est reducibilis illa sententia ad errorem, vt si cōtingat illum non venire propter iustum impedimentum: tamen sñia valebit: quia error non est expressus in verbis. vnde cum non sit tantus error quando non est expressus error, licèt aliquo casu sententia posit ad errorem deduci, sicut est quando specialiter exprimitur: ideo nimirum si sententia tenet: quia nō est eadem ratio isto casu quæ est vbi expressus est, secus in casu nostro: quia ratio propter quam conceditur executio instrumenti est propter manifestam probationem resultantem ex eod. c. cùm olim. de verb. signi. l. si. cum gl. 1. C. de reb. credi. quæ ideo habet locum etiam quo ad ea quæ iuris præsumptione virtualiter continentur in instrumento, cum iuris præsumptiones in
13 ducant manifestum. vt no. in d. l. si tutor & dictū est. s. ¶ † Nec etiam prædictis obstat, si diceretur q, dictus Alexander voluit teneri † tanquam principalis: ergo non est tractandum de repetitione qualitatis ex persona principalis ad fideiussorem: quia respondeo, q, imò non obstantibus dictis verbis Alexander censetur fideiuss. vt no. gl. reputa. sing. in aut. de fideiuss. in prin. ¶ Ita dico & consulo ego Alex.

ADDITIO.

a ¶ Eodem. Idem si seorsum in alio instrumento, dummodò in eo fiat mentio q, principalis est obligatus ad voluntatem creditoris, & fideiubeatur simpliciter non in diem, nec sub conditione vel modo, & hoc est de indubitato.

b ¶ Tenore. Idem Roma. consilio. 176. Ias. l. certi conditio. & ibi Dec. si cer. pet. l. si duo patroni. §. pen. ff. de iureiu. Decis. l. cum quid nu. 3. si cer. pe. con. 507. in fi. & placet, licet contra facit q, no. Gemi. consi. 25. nu. 6. Fed. c. translato, de consti.

c ¶ Quandam. bene dicit quandam, vt tñ grauamen sit expressio sed specificatio & declaratio latior referatur ad aliud q, fieri pōt, aliàs non. & sic Alex. non sibi contrarius his quę scripsit in l. vbi autem non apparet. §. illud. de ver. obli. & in l. prætor. in prin. de ope. non nun. & quæ Feli. c. accedens, vt lit. non cōt. c. quoniam contra falsam. de prob. Deci. l. certum. si cer. pet. l. vnica. C. de error. calc. c. consuluit 2. & ibi Bal. de app. Adde ꝑ Alex. hic Deci. consil. 687. Bald. in c. 2. in fi. vt lit. non contesta. Gem. c. 7. §. porro. de sen. excom. in 6.

EPITOME.

¶ Et si legitima petatur ex legato vel alia actione stricti iuris venient fructus à die mortis, licèt secus in legato voluntario partis bonorum.

CONSILIVM CXXVII.

SENTIO fieri dubium in causa magnifici equitis Domini Caroli Antonij quo ad fructus, eò quia dicitur eos non venire nisi à tempore moræ, sicut in legato patris bonorum. l. si quis bonorum. ff. de lega. 1. maximè cum dominium talis partis bonorum non transeat in legatarium nisi post traditionem. l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de lega. 1. & ibi hoc ꝑ illum tex. tenēt plures doct. accedit quia tertia pars petita in
1 casu nostro † videtur petita actione stricti iuris, scilicet condictione ex statuto. ꝑ l. vnicam. ff. de condi. ex lege, quæ actio est stricti iuris, iuxta. §. actionum. insti. de act. ergo fructus nō debent venire ante tempus moræ seu litis contestatæ. l. videamus. §. si actionem. ff. de vsur. & l. si filius. §. cum fundum. ff. de ver.
2 oblig. ¶ † Tamen istis non obstantibus teneo fructus venire ex tempore mortis: quia cum tractemus, de legitima seu ter-
†1 tia portione † debita ex dispositione legis, in ea veniunt fructus ex tempore mortis illius, de cuius successione agitur, vt est doctrina glo. ordi. in l. fideicommissaria. in glo. 1. ad fi. ff. ad
b Trebel. & probatur per bona iura ibi allegata in gl. * cōiter approbata. Non autem loquimur in legato partis bonorum, qd
3 multum differt à casu nostro. † nam in illo legato habet facultatem hæres præstandi æstimationem loco partis bonorum rerum, vt in §. cum bonorum. & ideo cum in legato patris bonorū res ipsę nō sint præcisæ in obligatione & solutione, attento q, habet potestatē hæres soluere æstimationem: ideo ne hæredi auferatur hæc electio: non fuit conueniens ibi venire fructus rerum nisi post moram, vt declarant doct. maximè Ioan. de Imo. in d. §. cum bonorum, sed in legitima seu in tertia vel quarta debita ex dispositione legis cessat dicta ratio: quia non est in facultate hæredis loco partis rerum præstare æstimationem, sed potest ille cui legitima debetur recusare æstimatio-
†2 nem, & † petere consequi legitimam in rebus & corporibus hæreditatis. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffic. test. & nota. Bar. in l. suus. quoq; ad finem principij. ff. de hæred. inst. & Culi. de Cu. & Bald. in d. l. scimus. in prin. & Ang. in l. si pater. de
4 instit. & subst. cum sim. ¶ † Præterea in casu nostro dominium dictæ tertiæ partis erat translatum in dñm Carolū Antonium vt colligitur ex dispositione statuti, in ver. petere iuncta. l. vxorem. §. agriplagam, cum ibi not. per Bartol. ff. de leg. 3. & dixi in alijs allegationibus, meritò fructus omnes percepti ex dicta tertia parte tanquam percepti ex re ipsius domini Caroli Antonij spectent ad eum. l. certum. C. de rei vend. & l. solum. §. meum. & l. ex diuerso. §. 1. cum ibi plenè no. per gl. & Bart. ff. de rei vendica. aliud est in legato partis bonorum, in quo non transit dominium rerum nisi facta traditione secundum ma-
* gis * communem opin. d. l. si quis bonorum. & ibi Bart. & notant alij in d. §. cum bonorum. & ratio est in promptu: quia hæres habet facultatem præstandi legatario æstimationem: q, secus est in casu nostro, vt iam dixi. ¶ Non obstat etiam dum dicebatur q, hic competit actio stricti iuris. &c. quia respōdeo quod nihil repugnat quominùs competere posit actio personalis, & actio in rem. §. sed nostra. insti. de leg. & l. 1. C. com-
5 munia de leg. & † quod in casu nostro posit competere actio in rem, patet ex dicto verbo, petere. & intelligitur intentata illa actio, quæ est magis fauorabilis libellanti in dubio. l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. & quod ex dispositione nouæ legis vel statuti posit etiam competere actio in rem: patet ex no. per Bartol. in d. l. vnica. ff. de condi. ex lege. ad fin. dum tradit intellectum ad l. in arbitris. Secundo respondeo verum esse quod vbi agitur actione personali, quæ sit stricti iuris ex cōtractu vel quasi, non veniunt fructus nisi à tempore litis contestatæ: sed quando petitur quarta seu tertia tanquam legitima debita ex dispositione legis vel statuti; veniunt fructus ex tempore mortis illius de cuius successione agitur, quod pro-
6 batur: † quia legitima debetur condictione ex lege. vt in aut. presbyteros. la 1. & ibi nota. Bald. C. de episco. & cler. & nota. gloss. parua. in l. omnimodò. in princi. in verbo. exigere. C. de inoffici. testamen. gloss. not. in l. Papinianus. §. si conditioni. in verb. excludi. ff. de inoffi. testa. & tamen fructus veniunt ex die mortis. vt no. glo. in d. l. in fideicommissaria, & dixi supra quamuis dicta condictio ex lege sit stricti iuris, vt dictum est. Reliqua suppleat præstantia iustissimi domini iudicare debentis.

EPITOME.

¶Mandatum generale datum à tutorib. ad recipiendas solutiones non finitur finito tutorum officio, nec mandatum particulare postquam res non est integra.

CONSILIVM CXXVIII.

Super hæc eadem facti specie vide aliud consi. Alex. li. 5. consi. 162. Natta.

SENTIO insuper in dubiũ reuocari. Vtrum potestas recipiendi solutiones à debitorib. data p dictos tutores dicto Andreæ, durauerit post finitũ officium ipsorũ tutorũ, q dictam potestatem Andreæ dederũt; & an ẽt obstet q, postq̃ data fuerat dicta potestas dicto Andreę, nihilominus p tutores dictorum Francisci & Dñici hæredum Stephani fuit petita executio instrumenti contra dictum Antonium, & similiter postea etiã fuit iterũ petita dicta executio contra eundẽ Antoniũ p quendã curatorẽ dictorum Francisci & Dñici, anteq̃ dictæ pecuniæ soluerentur dicto Andreæ per dictum Antonium, tñ hæc non
1 videntur obstare: qa circa primum respondetur † q, tutores dicti Francisci qui intelliguntur habere administrationem legitimam bonorum dicti Francisci cum plena & libera potestate. vt l. inter bonorum. & ibi no. Bar. post gl. ff. de admi. tut. & nota. in l. mandato generali. ff. de procu. contraxerunt dictam societatẽ duraturam per totum tempus dictæ tutelæ & vltra p annos quinque dando dictam potestatem Andreæ recipiendi dictas solutiones per tempus prædictum: vnde dico qđ dicta generalis potestas per dictos tutores non finitur finito officio dictorum tutorum, saltem cum dictus Andreas iam cepisset dictam generalem seu vniuersalem potestatem exercere. l. si
†1 quis mancipijs. † §. si impubes. & ibi not. doc. ff. de insti. & no. doc. in l. si per epistolam. ff. de acq. hær. vbi concluditur q, licèt
2 † mandatum particulare factum à tutore morte tutoris, & sic finito officio suo extinguatur si res adhuc erat integra: vt d. l. si quis epistolam. tñ aliud est in mãdato generali vniuersali, puta alicuius negationis, vt d. l. si quis mancipijs, & not. doct. in l. 2. §. sed & si quis. ff. de donat. & in l. more. cum l. seq. ff. de iur. om. iu. vbi per Bar. in ver. quæro quid si committuntur plures
3 &c. Et ex † ibi dictis apparet, q, dicitur res desijsse esse integra, qñ mandatarius alius vniuersalis negotiationis cepit aliqđ nagotium gerere, licet non ceperit oĩa exercere. & ita ẽt nota. Bald. in l. mandatum. C. manda. per d. §. si impubes, quem ita etiam intelligebat Pe. vt refert Bal. in prællegat. l. mandatum.
4 & ibi etiam Cyn. ¶ † Et q, mandatum tutoris non finiatur finito officio tutoris mandantis, qñ res non erat integra, tenuit ẽt Io. de Imo. in cle. fi. de procu. per id q, legi. & no. in d. l. si per epistolam. ¶ Prædicta etiam confirmantur per ea quæ tradũtur p Bal. in prællegata. l. mandatum. in ver. nunc veniam ad re-
5 gulam &c. † Vbi concludit q, ꝓcurator constitutus ab administratore ciuitatis retinet potestatem suam, licèt expiret officiũ mandantis, si res non erat integra. allegat not. per Inn. in c. dilecti, de foro compe. & est de mente gl. 2. & doc. in d. cle. fin. de ꝓcu. dicit etiam Bal. in d. l. mandatum. idem esse in prioribus seu ancianis, & in sapientib. studij constituentib. syndicum: qa potestas talis syndici non expirabit quamuis expiret officium constituentium saltem qñ res non erat integra, p id q, habetur in d. l. si per epistolam, & in d. §. si impubes, cum ibi not.
6 p Guli. de Cu. ¶ † Quò ad aliud quo dicebatur post datã dictã potestatẽ p̃fato Andreæ fuisse petitam p tutores vel curatores executionem instrũ: tñ attento q, solutio dictarum pecuniarũ fuit facta dicto Andreæ in p̃sentia curatoris seu curatorum dictorum Dñici & Francisci non contradicentium, non intelligitur quantum ad receptionem dictarum pecuniarum Andreã recepisse sine voluntate dictorum curatorum, p id q, no. gl. & ibi clarius Io. An. in nouel. in c. si quẽ. de procu. libr. 6. & in terminis ita consuluit Lud. Ro. in consi. 76. incip. In causa nobilis viri Salomonis. in secundo dubio, vbi concludit q, posito q, per dictam petitionem executionis factã intelligeretur reuocatum mandatum: tñ intelligitur postea restauratum per sequentẽ actũ factum p ꝓcuratorem sciente ipso constituente & non contradicente q, confirmatur per ea quæ not. docto. & maximè Io. de Imo. in c. ex parte decani. de rescrip. & in c. cum olim. el 1. de offi. deleg. & in l. 2. §. voluntate. ff. sol. mat. & in l. sæpe. ff. de re iud. & Domini. de sancto Gemi. in c. qui ad agẽdũ, de ꝓcu. in 6. vbi dicunt q, posito q, vbi aliquis noĩe tuo in iudicio actum faciat te sciente & patiente, nõ videaris sibi mã
a dare: vt sensit Inn. in c. quamuis. de re iud. tñ fallit, a si talis primò fuerat ꝓcurator à te constitutus, & demum fuit à te reuocatus, & postea te sciente & patiente exercuit actum ꝓcuratoris videtur renouatum mandatum, allegant in arg. no p glo. in l. semper qui non ꝓhibet. ff. de reg. iu. & in l. si pecuniam. C. de neg. gest. & l. cum quis. §. 1. ff. de sol. & l. cum filius. §. hæres. ff. de leg. 2. & p consequens oportet dicere q, vel non fuerit reuocatum dictum mandatum dicto Andreę, vel posito q, fuerit reuocatum, intelligatur postea fuisse renouatum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fallit. s. lib. 5. consi. 84.

EPITOME.

¶ Legitimatio subreptitia est nisi omnib. expresis, quæ difficiliorem concesionem addunt.

CONSILIVM CXXIX.

VIDERETVR prima consideratione dicendũ dictam legitimationem Scorti & Bifrontis valuisse. quãuis dictus Titius narrauerit se esse solutũ [illegible] esset coniugatus: qa non est necesse q, † in specie & in indiuiduo fiat mentio de oĩ qualitate [illegible]tatis, vt inquit Bal. in l. si qua illustris. C. ad orfi. & in c. naturales, in ti. si. de feu. defunct. fue. contro. inter do. & agn. vbi dicit non oportere descendere ad speciẽ speciei, puta
†1 narrare q, sit natus ex monacha vel ex incestu † qa clausula nõ obstante &c. de qua in aut. qui mo. nat. effi. sui. §. fi. cũ gl. omnia suppler, & genus includit omnem suam speciem maximè in fauorabilibus. l. si chorus. in princi. ff. de leg. 3. l. si duo. ff. de
2 admi. tu. l. oẽs. C. de prescr. 30. ann. ¶ † Ad idem q, not. Host. & Io. An. in c. fi. de fil. presby. cum quibus transeunt alij ibi. vbi volunt q, in dispensatione facta cum illegitimè nato non requiritur q, nomina vel circumstantiæ parentum exprimantur sed sufficit generalis mentio: quia stylus curiæ ita se habet, à quo minimè discedi oportet. c. quam graui, de crimi. fal. l. fi. C de iniu. l. 2. C. quemadmo. test. aper. ¶ Accedit consensus præstitus legitimationi per dictum Sempronium iurantem illi non contrauenire, & sic nec ipse, nec hæres eius contrauenire potest. l. 1. C. si in fraud. patroni. l. cũ matre. C. de rei vend. l. si creditorib. C. de seruo pig dato manu. c. si verò. & c. cum con-
3 tingat. de iureiu. ¶ † Tñ præmissis non obstantib. contrariam
a a sñiam puto in proposito esse veriorem. s. † dictam legitima-
†2 tionem non valuisse, nec obstare hr̃dib. dicti Sempronij: quo minus p exceptionẽ repellere posint dictos Scortẽ & Bifrõtẽ seu eius filios & hæredes veniẽtes ex personis dictorũ Scorti & Bifrontis: quod maximè ex infrascriptis ostenditur. nam Titius narrauit & expresit ipsi legitimanti, q, tpe quo dictos filios procreauit, vxore carebat: cum in contrarium fuerit veritas: quia coniugatus erat: ex quo redditur dicta legitimatio subreptitia: quia facilius dispensatur cum nato ex soluto & soluta quam cum nato ex coniugato & soluto: ita no. Spec. in tit. de leg. §. nunc de episcoporum. versi. Romana verò curia & Host. in c. nisi cum pridem. §. personæ. de renun. per illum tex. in versi. vt inter natos &c. debet igitur reddi irrita dicta legiti-
†3 matio propter dictum vitiũ obreptionis † etiamsi in modico erratum sit ca. si proponente. de rescri. si motu proprio. 2. respon. & c. non potest. in princi. de præben. in 6. vbi subreptitia est impetratio beneficij vel dispensatio pluralitatis beneficiorũ, in qua tacitum fuit vnicũ beneficium quantumcunq; modicum. ¶ Ad idẽ text. in cle. 1. 2. respon. de pben. vbi non plena qualitatis expresio dispensationẽ vitiat: est bonus tex. in cle.
4 2. de off. ord. ¶ † Vnde in terminis dicit Benedi. de Plumbin. in l. 1. ff. de nata. resti. se per illam. l. de facto dixisse, q, legitimatio filiorum non valebat, si in impetratione legitimationis fuit tacitum vel omissum. q, pater erat coniugatus, pro hoc etiam allegat id q, habetur in c. innotuit. de elect. & in d. ca. nisi cum
5 pridem. & in d. versi. Romana. ¶ † Confirmo per id q, no. Bal. in l. præscriptione. C. si contra ius vel vti. pub. vbi dixit q, si qs impetrauit se legitimari à principe, & narrauit se esse natum

ex adulterio. non tenebit legitimatio si natus est ex alio con-
plexu: allegat dictam .l.1.ff. de nata. restit. ¶ Fortificatur, quia
dicti filij erant spurij dupliciter: tum quia nati ex incestu: qa
nati ex muliere cum qua non poterat Titius contrahere ma-
trimonium rõne consanguinitatis; tum etiam quia nati ex pa
tre tunc coniugato, & sic etiam alia ratione non poterat Ti-
tius contrahere matrimonium cum ea muliere, ex qua dictos
filios suscepit, meritò ex duplici vitio erant spurij, vt l. vulgo
cum ibi no. ff. de stat. ho. & notatur in d.c. nisi cum pridem. §.
personæ. & no. in aut. quib. mo. nat. effi. sui. §. fi. & per Bart. in
6 l. fi. in prin. ff. de his. quib. vt indig. cum si. sed ita est † q, vbi du
plici ratione & impedimento prohibebatur esse matrimoniũ
inter virum & mulierem, ex quibus natus est filius legitima-
tus, requiritur q, in impetratione legitimationis fiat mentio
de vtroq; defectu, aliàs si de vno tantum facta esset mentio, vi
tiatur legitimatio, vt consuluit Old. in consil. suo. 246. incip.
Factum tale est, quædam lex &c. vbi consultus an valeret legi
timato filiorum facta ad instantiam nobilis narrantis habere
duos filios ex ipso & tali domina ex adulterio & damnato co-
itu genitos & regiæ maiestati supplicantis, vt benignitate re-
gia dictos filios legitimaret, cuius precibus annuit rex sic di-
cens: nos igitur ipsius supplicationibus benignius inclinati,
prædictos filios suos de plenitudine potestatis nostræ ex spe-
ciali gratia legitimamus obiectione natiuitatis illicitæ in po-
sterum quiescente, & lege aliqua non obstante &c. consuluit
legitimationem non valere propter vitium subreptionis: quia
non fuit narratum q, pater haberet vxorem & mater virum: &
sic q, essent nati ex bino damnato coitu, & sic in tali complexu
duplex concurrebat prohibitio. vna. s. ex parte viri habentis
vxorem, alia ex parte mulieris habentis virum: non obstante
q, fuerit narratum q, essent nati ex adulterio: qa si facta fuis-
sut mentio de dicto duplici impedimento non sic facilè cõces-
sa fuisset legitimatio, quia funiculus duplex difficilius rum-
pitur, quam simplex. C. de adop. l. pe. §. si. vero. & in aut. de cõ-
san. & vteri. fra. §. pe. ff. de serui. vrba. præd. l. si domus. ca. 1. de
treug. & pa. pro hoc etiam adducit. l. vim passam. C. de præscri.
& §. duos. ff. de adult. & l. 1. C. de raptu virgin. in princ. ibi & o-
portet acerbius crimen adulterij ex hac adiectione puniri, me
ritò tanquam subreptitia impetratio non tenet. ff. de pecu. le-
gat. l. cum dñs. in prin. ff. de reb. eorum. l. magis puto. §. pe. ff.
de Carbo. edic. l. 3. §. puberi. ff. de excu. tut. l. idem Vlpianus. c.
super literis. cum si. de rescr. Et ita ẽt specificè concludit Ioan.
And. in addi. Spe. in ti. qui filij sint legi. in rub. vbi pro hoc al-
legat aliqua ex his quæ etiam allegantur per Old. in dicto cõ-
silio. & etiam adducit q̃dam alia, concludens q, cum vna ex ra
tionib. ꝓhibentib. illegitimos ꝓmoueri sit odium paterni cri-
minis: vt no. de fil. presby. in c. fi. lib. 6. in tertia gl. ideo ex gra-
uiori seu multiplici parentum vitio strictius talis dispensatio
14 seu legitimatio sumenda est. ¶ Idem in effectu † voluit Bal. in
l. eam quam, de fideicom. in versi. sed pone quidam. vbi quæ-
rit, si quis erat ex adulterio & incestu natus, & fuit legitimatus
tanquam spurius, tamen non fuerunt expresse qualitates spu
7 rietatis, tenent q, legitimatio non valet. sic † videmus scđm
eum qñ quis est excommunicatus plurib. excõicationibus. &
supprimit aliquas causas excõicationis in impetratione abso-
lutionis, nõ redditur absolutus, extra de offi. ordinar. c. ex par-
te. & ibi no. & in ca. cum pro causa. de senten. excommuni. Idẽ
etiam concludit Ant. de But. in c. per venerabilem, qui fil. sint
legi. in versi. nunc descendendo ad secundum &c. vbi conclu-
dit, q, in impetratione legitimationis oportet legitimatum ex
primere qualitatem illegitimitatis videlicet an sit spurius vel
8 incestuosus: † quia difficilius dispensatur cum incestuoso vel
spurio, quam cum naturali tm̃ vt patet ex tex. in d.c. per vene-
rabilem, in fi. & in talibus dicit nihil taceri oportere. 25. dist. p
totum. l. vniuersa. C. de diuer. rescri. l. præscriptione. C. si con-
tra ius vel vti. pub. & patet ex no. in c. cum dilecta. de rescrip. &
ex eo q, habetur in c. 2. & 3. de confir. vti. vel inuti. & per hoc in
fert ad illam decisionem quam ponit Io. And. in d. rub. qui fi.
sint legi. de eo qui non expressit vtrunque impedimentum
ex parte viri & mulieris q, legitimatio exinde vitietur. ¶ Bene
9 facit † quod not. Bald. in l. Barbarius. ff. de offi. præto. vbi dixit
q, in dispensatione principis non præsumitur q, velit promo-
uere odiosos & multipliciter criminosos. argu. l. Lucius, §. Lu
cius Titius damã. ff. de leg. 2. expressius etiam no. hoc Ang. in
l. si non lex. ff. de hære. instit. vbi per illum tex. dicit q, quan-
do Comes palatinus legitimus vnũ remouendo vnam macu-
lam, non intelligitur propterea alij derogasse, & ideo secundũ
eum sit prudens, qui facit se legitimari, vt omnes maculas ex-
primat, & derogetur omnib. legib. loquentib. de dictis macu-
10 lis. & dicit ita obseruari cõiter, ad hoc † q, tradit Pet. de Ancha.
consi. 320. Primum dubium, vbi concludit q, si qualitas dam-
nati coitus non fuit expressa, non valet legitimatio tanquam
subreptitia, & non solum secundum eum requiritur expres-
sio qualitatis, sed etiam requiritur q, deroget legi prohibenti
preces pro talibus offerri, vt in d. §. fi. cum ibi not. in auth. qui.
mo. na. effi. sui. & in d.c. ꝑ venerabilem, in fi. ita ẽt in effectu vo
luit ipsemet Pet. de Anc. consi. 241. incip. Ex tenore priuilegij.
vbi concludit q, huiusmodi dispensationes vel legitimationes
quæ dicuntur odiosæ. c. 1. de fil. præs. in 6. vitiantur ex qualibet
suppressione. d.c. si motu. & q, requiritur specialis derogatio
11 per no. in d. §. fi. ¶ Non obstant † allegata in contrarium, dum
dicebatur q, non requiritur q, fiat mentio de omni qualitate il
legitimitatis: sed satis est q, in genere dicatur eum esse spuriũ:
quia respondeo primò q, si illud esset verum, procedere posset
qñ vna tantum suberat prohibitio seu vnum impedimentum
à quo procedebat spurietas, sed vbi duo erant impedimenta
tunc necesse est de vtroq; mentionem fieri. ita loquuntur iura
& authoritas quæ & quas superius pro ista parte adduxi, vbi
hoc expressè deciditur. Præterea in casu nr̃o fuit deuentum ad
speciẽ & narratũ de incestu, & in hoc fuit expressa veritas, fuit
ẽt narratum q, Titius erat solutus, & in hoc fuit expressa falsi-
tas, q, ꝓpterea vitiatur impetratio. l. 1. ff. de natal. restit. l. sed si hac.
12 §. patronum. ff. de in ius voc. cum alijs s̃. alleg. ¶ Cõfirmo: † qa
potest dici maior defectus in exprimente aliter quam expri-
mi debeat quam in eo qui omninò omittit. vt in cle. constitu-
tionem, & ibi not. de ele. no. gl. & doc. in c. bonæ. de confir. vti.
vel inuti. vnde ille qui in genere narrat se esse spurium, quam
uis omittat specificare qualitatẽ spurietatis, nõ ita peccare di-
citur, sicut ille qui narrat specificè se esse natũ ex incestu: tamẽ
dicit se esse natũ ex patre soluto cũ in veritate pater esset vxora
tus. & sic exp̃ssè narrat falsum, & ijsdẽ modis patet esse rñsum
13 ad no. per Host. & Io. An. in c. fi. de fil. pres. ¶ Postremo † nõ ob.
q, dicebatur de consensu & iur̃o Sempronij p̃stito in legitima-
tione p̃dicta: qa rñdeo q, attento q, legitimatio fuit nulla & in
efficax ꝑ p̃dicta: sequitur q, ꝑinde est ac si facta non esset. l. 2. §.
fi. ff. de pœnis. l. non putautt. §. non quęuis. ff. de bo. poss. con-
trata. & idee sicut si nulla legitimatio præcessisset solus consen
sus Sẽpronij consentientis dictos spurios haberi ꝓ legitimis q̊
ad successionem & promissionem dicti Sempronij de non ve
niendo cõtra, nihil operaretur tanquam tendens ad fraudem
legis. l. Seius & Augerius, cum ibi no. ꝑ Bar. ff. ad legẽ Fal. vnde
dicit ibi Bar. & Ang. q, statutũ imponẽs pœnã opponenti exce
14 ptionẽ spurietatis spurio succedere volenti, non valet. & † pro
cedunt à pari aliquid posse induci statuto vel pacto, quando
est contra bonos mores, vt notat in Rub. C. de decretis decurio
num. lib. 10. & ꝑ Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure in 3.
quæstione principali. & in l. non impossibile. ff. de pact. no. in
c. cum dilectus, in verbo constitutum. de consuet. & nõ. ꝑ Bal.
in l. pe. C. commi. vel epi. & ibi dicit q, adhuc plus põt statutũ
quam pactum. & per eundem in l. 2. C. quæ sit long. consue. &
in l. de quibus in 1. char. ff. de legibus. & in l. cunctos populos.
C. de summa Trinit. in versi. subsequenter quæritur, dicit statu
tum &c. & ibi vult q, qñ potest induci per pactum iuramento
firmatum, poterit induci per statutum alias non: ita etiam sen
tit Bartol. in l. fin. C. de pact. in versicul. & per hoc induco ad
quæstionem &c. in fine illius quæstionis. & Old. consil. 135. in
15 cipiente, Factum tale est quidam nomine &c. ¶ Accedit: † qa
* secundum magis * communes conlcusiones non valet statu-
b tum disponens q, spurius succedat: [b] quia est contra illud do-
mini quo cauetur: non erit hæres filius ancillæ cum filio libe-
ræ. 32. q. 2. c. non omnis. & eadem causa. q. 4. c. dicat aliquis. &
per plures rationes firmat hoc Host. in summa in titu. qui filij
sint legi. ver. quid si Imperator. & Fede. de Senis consi. 278. in-
cip. Casus talis est, statuto cauetur q, filij spurij &c. & Iacob.
But. Bal. Ang. & Sali. in l. 1. C. de iure aur. annul. & Bart. Bal. &
alij post eos in l. testamenti. ff. de test. & Bald. in l. 1. C. de his
quæ pœnæ nom. in 4. oppo. vbi dicitur hoc esse contra bo-
nos mores. & probatur in l. fin. & ibi hoc nota. Bald. C. de na
turali,

turali.lib.&in d.l.cunctos populos,in ver.circa statuta permissa.vbi etiam allegat aliam rationē: qa hoc est de reseruatis principi facere spurios esse successibiles,vt in §.fi.in aut. qb. mod. na.effi.sui.& quia est contra honestatem,vt ibi per eum.& dicit Bald.in d.l.1.C. de iure aureorum annulorum q, ista est * communis opi. ¶ Hanc partem etiam sequitur Bald.in l.eam quam.C.de fideicom.& in l.omnes populi in 8.coll. & etiam in 3.col.ff.de iust.& iure.& Bar.in c.canonum statuta.de con-
15 stit.& † Pet.de Anch.in repetitione dicti. c.canonum statuta, de consti.in ver.ad idem quæritur &c.& in cle.ne Romani, in prin.de elect.faciunt notata per Bar.in l.non ambigitur.ff.de
16 legi. ¶ Accedit † q, no.per Io.de Imo.in d.l.Seius & Augerius vbi per istam.l.dicit q, cum infamibus sit interdicta dignitas. l.2.C.de dignita.lib.12.c.infamibus.de reg.iur.in 6.non poterit fieri pactum q, non possit opponi infamia ad repellendum re infamem à dignitate aliàs autem si in casu nostro contrariū diceremus, sequeretur q, per indirectum fieret illud q, directò prohibetur,contra id q, habetur in c.si ciuitas,de senten.excō. in 6.& in c. statutum ciuitatis. de hæreti. in 6. l. pupillus,§.1. vers.sed si per interpositam.ff.de autho.tut. facit q, habetur in regula,cum quid vna.lib.6.cùm ergo prohibeatur filius spurius succedere,in aut.ex complexu.C.de incestis nup.35.q.8. c.quicunq;.ergo non debet per hāc indirectam viam ,scilicet per consensum & promissionem filij legitimi & naturalis promittentis non allegare eum esse legitimum,reddi successibilis,& hæc est ratio dictæ.l.Seius & Augerius.¶ Nec debet firmari iuro talis ꝓmissio: qa si ita esset, valeret statutum q, spurius esset successibilis,vt s̄ dixi, maximè referēdo Bal.in d.l.cū-
17 ctos populos,cum concordantijs s̄ allegatis. ¶ Pro hoc † facit quia vbi aliquid est ꝓhibitum odio alterius quam iurātis,dato q, iuramentum liget iurantem adeò vt cogi possit ad obseruantiam iuramenti, nisi petierit relaxationem iuramenti , vt in c.1.& in c.debitores,de iureiurando.ca.significante de pignori.tñ non firmatur contractus vel promissio super quo vel qua est præstitum iuramentum per id q, legitur & no. in locis per eum allegatis.& expressè firmat Bar.in l.si quis ꝓ eodem. ff.de fideiusso.in quarto membro.& ibi etiam Ang. & canonistæ * cōiter in c.cum contingat,de iureiuran.,& Bal. in l.iurisgentium.§.& generaliter.ff.de pac.in lectura antiqua.&ibi ēt Ang.&Bal.in repetitione.l.2.ff.de iureiur.in 19.char. quæ con
18 cludunt Bar.& alij doct.in dictis locis, quòd † filius recipiens mutuum contra dispositionem senatusconsulti Macedoniani, & iurans soluere quamuis dici possit eum cogi posse ad obseruantiam iuramenti.tñ per tale inramentum non firmatur contractus: quia talis prohibitio senatusconsulti Macedoniani fuit inducta in odium creditorum, sicut dicimus in pacto legis commissoriæ,& similibus. ¶ Facit q, no.Io.And.in addi. Spe.in titu.de sent.prola.§.vt autē.versi.hoc autem.cum ergo prohibitum sit filium spurium saltem non facta solenni legitimatione succedere patri : & hæc prouisio est inducta in odiū patris, &etiam tam odiosæ sobolis,in aut.ex complexu, superius allegata.vnde gl.in c.fi.in verbo defectum, de filijs presbyt.in 6.dixit q, filius natus ex damnato coitu est inhabilis ꝓpter detestationem paterni criminis,propter q, puniri debet fi-
19 lius,vt etiam hoc patri sit pœna.¶ Modò † ad ꝓpositum vbicūque non firmatur iuramento contractus,quamuis iurans co-
16 gi possit ad obseruantiam iuramenti: tñ † mortuo iurante nō tenetur hæres eius,seu cogi non pōt ad obseruantiam iuramēti.exemplum in casu dicti.c.debitores,cum si.vt in specie decidit Bal.in repetitione.l.2.ff.de iureiu.in 10.char. magna, dum tractat an virtus iuramenti transeat ad hæredes.idem etiam tenet Bal.in aut.ei.q C.de bo.autho.iud.possi.in ver.occurrit talis casus, fœnerator &c.& Bal.in l.3.C.plus valere q, agitur. qa vinculum iuramenti est personale, & non transit ad hæredem quantum ad hoc,vt ibi defunctus habuisset necesse petere relaxationem iuramenti , non habeat necesse hoc petere hæres eius,vt no.Inn.& Host.& Ioan.And.in c.veritatis,de iureiu.&
20 Host.& Io.And.in c.fi.de sepul.¶ Alio principali † fundamento videntur exclusi dicti Scortus & Bifrons , & consequenter eius hæredes.s.quia dato q, legitimatio valuisset, fuerunt exclusi à iure immiscendi & à petitione hæreditatis spatio. [c] 30. annorum scdm * cōes conclusiones, vt not.p gl.& doc.in l.licet.C.de iure delib.& in l.quandiu.la 1.de acq.hær.& p Bart. in l.vna.ff.de cond.ex lege facit l.hr̄ditatis, & ibi no.C.de pet.

hær.nā posse adiri hr̄ditatem seu immisceri dr̄ esse ius.l.3.C.de insti.& substi.meritò tollitur spatio 30.annorū, sicut tolluntalia iura.l.sicut.in verbo,nullum ius.C.de pscr.30.annorum. & hoc verum est in suo hr̄de, vt loquitur dicta l.licèt, cum glo. & ita ēt Bar.in l.filio pterito.ff.de iniusto testa.in versic.oppo. insti.de exhæreda.li.in prin.& ibi no.Moderni.Insisterem circa hoc plenius,nisi ita se haberet cōis opinio: à qua in iudicādo non est discedendum.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrarium.idem eodem casu Cæpo.cauf.ciui.consi.vltim. idem.s̄.li.2.consi.195.lib.1.vbi dixi.
b ¶ Succedat.Idem Bal.consil.458.lib.5.Nico.de Vbal.tract.de successio.ab intest,licèt contrarium velit Cal.consi.4.de consti.dixi in consu.Parisi.§.186.
c ¶ Spatio.s̄.lib.5.consi.74.

EPITOME.

¶ Ius præoccupationis aquæ ad molendinum perditur anno.

CONSILIVM CXXX.

†1 VERTITVR † dubium an libeat spectabili dn̄o Ant.de Bussero ꝓhibere strenuum virū Montigium construere Molendinū , & ad illud aquā ducere ex publico flumine Golub. eò q, asserit dn̄s Anto.antecessores suos quibus fortasse iure hæreditario successit,habuisse iamdiu quoddam molendinū in quadam petia terræ nunc per eundem dominum Ant.possessa,ad q, molendinum ex eodem flumine aqua pro vsu ipsi⁹ molendini conduci solita erat, quamuis à longissimo tempore citra fuerit destructum dictum molendinum dictorum antecessorum domini Anto.nec vnquam postea reædificatū fuerit, & aqua ad solitum cursum dicti molendini fluere cessauit iam sunt quinquaginta vel sexaginta anni & vltra, præsupposito quod aqua dicti fluminis non est sufficiens pro vsu vtriusque molendini, vt testes vtriusque partis affirmant , videretur prima consideratione dicendum licere dicto do.Anto. ꝓhibere Montigium prædicta facere nitentem : quia si antecessores domini Anto. licitè dictum molendinum construxerūt
1 sequitur † quod ratione dictæ præoccupationis alius postea
a non potest aliud molendinum [a] facere, per quod eis auferatur vsus aquæ prædictæ,& consequenter etiam diminuatur sibi lucrum q, licitè percipiebat.l.2.§.merito.& §.si quis à principe.ff.ne quid in loco pub.& no.gl.in l.si quis ex argentarijs. §.initium.ff.de eden.& clarius no.Cy.Iac.Bu.Bal.Ang.& Sal. in l.si manifestæ.C.de seruit.&aqua.& Bartol.in l.quominus in 1.q.ff.de flumi.& Specu.in titu.de causa possess.§.quia verò versi.quid ergo si aliquis ædificauit.& Anto. de Iser. in ca.1.in princ.in titu.quæ sint regal. & Bal.in c. cum ecclesia Vulterana,de elect.& in l.1.in 13. oppo. C. de senten. quæ pro eo q, in-
2 ter & Ang.in l.1.§.idem ait el.1.ff.ne quid in loco pub. ¶ † Et si diceretur licitè constructum fuisse molendinum.cum iam dicto aquæductu ab antecessoribus domini Anto.si ex rescripto principis id fecissent.l.quod princip.ff.de aqua plu.arcen.&l. 1.§.permittitur.ff. de aqua quoti. & æsti. vel si authoritate alicuius validi statuti hoc fecissent.l.prohibere.§. plane.ff. quod vi aut clam.& notatur in l.2.in princip.ff.ne quid in flu. publ. vel si tanto tempore habuissent, quod eius initij memoria nō extaret.l.hoc iure.§. ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æsti.l.2. in princi.ff.de aqua plu.ar.c.super qui busdam.§. præterea, de verbo.signific.vel etiam cessantibus prædictis licitè fecissent, si nullo resistente statuto id fecissent ab initio in flumine publico prædicto non nauigabili, dummodo fecerint sine iniu-
3 ria vicinorum : quia † flumina continuè fluentia sunt publica,& eorum vsus est publicus.l.riparum. ff. de rerum diui. & instit.eod.titu.§.flumina.&§.riparnm.& dicta.l.quominus, & ibi in proposito per Bart.in 2.quæstio.iuncta.l.1.iuxta prin. ff.ne quid in flumin.public. & varia remedia concedi videntur à iure dicto Anto.prohibere volenti dictum Montagium, stante q, molendinum autecessorum dicti domini Anto.cum dicto aquęductu fuerit licitè constructum, vt plenè prosequi-

tur Bar. in d. l. quominus. in 4. q. & p Bal. in l. item lapilli. in 6.
4 q. ff. de rerũ diui. ¶ Sed pmissis † non obstantib. cõtrariã sñiam dico esse de iure in casu ppposito veriorẽ. nam posito ẽt q, verũ esset antecessores dicti dñi Ant. habũisse ibi dictũ molendinũ, & ipsum dñm Ant. esse hæredem illorum, q ibi dictũ molendinũ habuerunt (q, tñ non est legitimè pbatũ ex attestationib. mihi exhibitis) tñ illam disputationem velut superfluã ptermittẽs, dico q, cũ à tã longissimo tpe citra fuerit destructũ dictũ molẽdinũ, & cessauerit dictus aquæductus ad molẽdinũ pdiderũt dñi dicti molẽdini ius poccupationis pdictę, adeò q, aliũ postea construentẽ molendinũ cũ aquæductu ex eodem flumine minimè impedire nequeunt ipsi aut eorũ hrdes: hoc esse verũ firmat Bar. Ang. & Moder. in l. fi. in prin. de vsucap. & Bar. plenius in palleg. l. quominus. in 15. q. vbi qrit quanto tpe destructo molẽdino pdatur istud ius poccupationis factæ per illũ, qui licitè dictũ molendinũ prius construxerat, adeò q, vbi p hanc poccupationẽ poterat phibere aliũ volentem postea construere aliud molendinũ, & ex eodẽ flumine aquã ducere non possit vlterius eum phibere construere. & concludit qđ duo sufficiunt vt tale ius poccupationis & phibendi pdat. Primũ est q, molendinũ sit ita destructũ q, aqua receperit suũ primũ cursum. Scdm est q, dñs destructi molendini pmittat labi p annũ dictã aquã redeuntẽ ad suũ primũ cursum, vel p tantũ tps q, transierit prior æstas, & intra id tẽpus molendinũ nõ reficiat: qa tunc quasi possessionem aquæ ducẽdæ q̃ habebat de reliquisse vr. ad primũ allegat. l. in tantum. in prin. ff. de rerum diui. & l. q, in littore. ff. de acq. rerũ do. scdm vero pbat. p d. l. fi. ff. de vsuca. cum gl. iuncta. l. 1. §. deinde ait ptor. ff. de aqua q̃ti. & æsti. & l. 1. in prin. ff. ne quis in flu. pub. nam concurrentib. pdictis duob. pdit dictũ ius poccupationis, & alteri postea occupanti conceditur p d. l. fi. iuxta. prin. scdm verum intellectum
* &* cõiter approbatũ. ff. de vsuc. iuncta. l. fi quisq̃. ff. de diuer. & temp. pscr. & dicit Bar. in d. l. fi. q, hæc quæstio fuit de facto in Marchia, & q, aduocati dicebãt q, saltem p lapsum annorum quib. dñs molendini destructi cessasset in vsu aquæ ducendæ p debat dictũ ius poccupationis & phibendi alium, p l. sicut. C. de serui. & aqua. & l. hæc aũt iura. ff. de serui. vr. præd. tñ ipse & alij doc. cõiter concludunt q, ẽt breuiori tpe perdatur, vt dixi.
5 & idem dicit Ang. in præalleg. l. fi. † cautelã esse q, fiat ptestatio de aqua, & conficiatur publicum instrm, q, non obstante destructione molendini intendit ipse dñs Molendini destructi tenere & possidere locum & aleuum fluminis, & q, facit etiam poni palos ligneos in aliquib. locis vel partibus clausuræ molendini. ¶ Fortius tenuit Ra. Cu. in d. l. fi. q, sufficiat molendinum esse totaliter destructum, & aqua sit reuersa ad suũ primum statum, ad hoc vt ille intelligatur cecidisse à dicto iure præoccupationis & facultate prohibendi alium, & non requiratur q, aliter appareat ipsum dñm molendini destructi aliter dereliquisse quasi possessionem per lapsum & negligentiam vnius anni, per d. l. in tantum, in prin. & per d. l. fi. in verbo, aut. licẽt gl. ibi violando tex. exponat aut. p &. sed non expedit in occurrenti casu insistere an sit necessarium, q, concurrat negligentia vnius anni, cum longè maior interuenerit, cũ igitur dñi dicti antiqui molendini, q, molendinum vnq̃ ibi fuit, cessarunt in refectione dicti molendini, & pmiserunt labi aquã redeuntẽ ad suũ primũ cursum nedum p annum, sed p l. & 60. & vltra. ergo proculdubio deperdiderũt dictũ ius præoccupationis, & facultatem phibendi dictum Montigium cõstruentem, & qui construxit aliud molendinum, & cepit aq̃ ducere versus molendinum ipsius Montigij. Ita ẽt determinat Bal. in d. l. item lapilli. in 5. q. ff. de rerum diui. faciunt. not. per eundem in rub. eo. ti. & similiter si dñi dicti molendini destructi conducebant aquam ad dictum molendinum p aliquod pdium seu terrenum alterius, certum est q, per non vsum decem annorum inter psentes & viginti inter absentes cecidisset dñs dicti molendini destructi à dicto iure ducendi aquam p aliqđ terrenum alterius, etiam si quis habuisset ius seruitutis aquæ ducendæ per dictum locum per d. l. sicut, cum simil. & no. Bar. in d. 15. q. & Bal. in d. l. item lapilli. in 5. & 6. q. ex qb. concludo non licere dicto do. Anto. Montigium ab opere & iure prædicto prohibere.

ADDITIO.

a ¶ Molendinum. s̃. li. 2. consi. 194. dixi in consu. Pari. §. 87.

CONSILIVM CXXXI.

Vix hic tertia pars: lege integrè. s̃. eo. consi. 237.

CONSILIVM CXXXII.

Lege. s̃. lib. 3. consi. 119. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Procurator generalis potest facere carcerari debitorem ad hoc obligatum.

CONSILIVM CXXXIII.

IRCA executionem instri commissam contra Vlixem. Viso puncto & contentis in eo, & præsertim instro obligationis dicti Vlixis, & sñia lata contra Gerardum principalem debitorem, & supplicatione & rescripto principis super expeditione causæ vertentis tunc inter dictum Dalmianum Bilibardum ex parte vna, & dictum Gerardũ ex altera. ¶ Circa primum dubium q̃ quæritur, an captura Vlixis veniat retractanda, ex eo q, pcurator qui eũ capi seu detineri fecit, non habuit speciale mandatũ ad illud videret prima consideratione dicẽdũ, mandatũ non sufficere, maximè per id q, hr in l. nõ solum,
1 §. fi. ff. de procu. † vbi qñ agitur de graui præiudicio afficiente
†1 personam † requiritur nominatim esse factum mandatum: vt si agitur de eo quod concernit famam hominis, sic ergo dicendum est in captura cum quem detineri in carcere sit quædam species seruitutis. l. 1. & 2. ff. de lib. ho. exhib. fortius voluit Bartol. consi. 88. incip. In causa stagij procuratoris Vannis &c. qđ ad petendum captum eximi de carceribus, requiritur speciale
2 mandatum. l. Pomponius, in prin. ff. de procu. ¶ Sed † his nõ obstantibus contrarium puto esse de iure verius in proposito nostro. Primò: quia regula est q, tantum operatur mandatum generale quò ad genus, quantum operatur ius speciale quò ad speciem. l. 1. §. ff. q, iussu. & l. si duo, in fine. ff. de admi. tu. fallit in casibus, in quibus specialiter hoc reperitur iure cautum: vt no. glo. in l. si quis mihi bona. §. iussum, in verbo specialiter. ff. de acqui. hære. & in c. coram felicis, in gl. pe. de restit. in integ. & in c. qui ad agendum. in gl. pe. de procu. in 6. & per Spec. in tit. de procu. §. 1. ver. item q, licẽt habeat. in quibus locis enumerantur casus requirentes speciale mãdatum, inter quos iste
3 casus non est enumeratus: ergo sumus sub regula. ¶ † Hoc ẽt videtur esse de mente Ang. in l. generali. C. de decur. lib. 10. vbi dixit, quod procurator constitutus ad petendam pecuniam à debitore, poterit ipsum fugientem cum pecunia, ppria autho
4 ritate capere, sicut potuisset creditor principalis. ¶ Præterea † posito quod diceremus requiri speciale mandatum ad huiusmodi capturam: tamen præsupponitur q, in dicto mandato
†2 generali continebatur libera potestas, & clausula † quod possit illud quod constituens poterat. quæ verba operantur, vt talis procurator possit regulariter porrigere manum ad ea quæ
a speciale [a] mandatum exigebant. l. mandato generali, iuncta gloss. & ibi Bartol. ff. de procu. & probatur in d. c. qui ad agendum. §. fi. & in l. iusiurandum quod ex conuentione. §. fi. cum gl. in verbo vniuersorum. ff. de iureiur. & ibi ad hoc illum tex. ponderat Bald. in l. nam & nocere. cum glo. in verbo, fuit. ff. de pact. ¶ Ex illo textu colligit ibi Bald. quod æquiparatur habere mandatum speciale, vel habere mandatum generale cum libera: & hoc tam in contractibus quàm in iudicijs, qđ
5 dicit esse notabile. ¶ Hanc † doctrinam tradit Bald. in l. illud §. 1. ff. de mino. vbi inquit, quod in casibus requirentibus speciale mandatum sufficit generale cum libera. allegant l. procurator cum libera. ff. de procu. & not. per Cyn. in l. 1. C. etiam per procuratorem causam in integrum restit. agi posse. & per eundem Cyn. in d. l. illud in additi. & hanc doctrinam dicit Bald. esse menti tenendam, & propterea semper esse respiciendum procuratorium, vtrum in eo concedatur libera vel non, ita etiam vult Paul. de Castrens. in l. per procuratorem, aliàs incipit, Paul. ff. de acquiren. hæredi. & est de mente Specul. in dicto titulo de procurat. §. 1. versicul. 5. in transactione
6 &c. ¶ Insuper † illa clausula scilicet quod possit ea quæ constituens poterat, quod etiam possit expedire ea quæ exigunt speciale mandatum: vt expressè firmat Ioan. de Imol. & d.

Abb.

Abb.in c.fi.de dila.per l.creditor.§. Lucius.ff.mand.&do.per Bar.in d.l.,pcurator cũ libera.facit quod not. Ange.in §. ,phi-
7 bemus.in auth.de collato. ¶ Posset ẽt † ad cautelã ratificari p Dalmianum id quod circa capturã gestũ est nomine suo per
b dictum eius procuratorem: qa ratihabitio [b] locũ habet etiã in his quæ requirebant speciale mandatũ, vt probat text. not. in l.quod si de speciali. ff. de mino.§.1.& no. Arch.in d. c. qui ad agendũ.& Bal.in l.si maritus. C. man.& in l. multũ. C.si quis alteri vel sibi.& Ang.in l.licèt.ff.de iud.cum concord.ibi alle-
8 gatis per eum. ¶ Non obstant ea quæ in çtrariũ † adducebantur,& primò,id quod hr̃ in d.l.non solùm.§.fi.quia ibi est speciale,vbi agitur de causa status seu famæ:ita inquit Bal. in l. 4. §.quæsitum.ff.si quis cau. sed in proposito non agitur de hoc: sed in captura personæ pro executione sñiæ seu instr̃i, à qua captura quis p̃t liberari soluendo,sed ab infamia irrogata nõ põt quis ita liberari soluendo: & periculum infamiæ æquiparatur periculo mortis,vt l.isti quidẽ.§.pen.& ibi not. ff. quod
9 met.cau. ¶ Non obstat:† q, captura est species seruitutis. l.1. & 2.ff.de li.hom.exhi.quia ibi loquitur de eo, qui à priuato illicitè detinetur: secus qñ per officialem iure permittente quis capit̃ seu carceratur pro debito.l.1.cum gl. fi. & ibi Bar. C. qui bo.ced.pos. ¶ Non obstat quod ad petendum quem eximi de carceribus requiratur speciale mandatum d.l.Pomponius.qa rñdeo,q, ibi ille qui petebat detentum eximi, non cõparebat tanquã procurator detenti:sed tanquam procurator alterius, cuius intererat illum eximi,& ad eum deduci, ita loquit̃ text. in d.l.Pomponius.& in l.3.§.1 de lib.exhi.& Bar. in præalleg. consi.Et iste non est casus nr̃.Quamuis ergo ille casus enumeraretur inter casus speciales reqrentes mandatũ specificum, vt notatur in locis superius allegatis: tñ casus nr̃ non enumerat̃
10 in illis.† Deniq; posito quod requireretur speciale mandatũ: non tñ requirit̃ mandatũ singulare, & de indiuiduo, vt propriè in terminis dictæ l.non solùm.§. fi.in verbo nominati, & dictæ l.Pomponi⁹.in prin.in verbo,nominatim.decidit Bart. in l.filiusfa.ff.de dona.per l. Titius.in prin.ff. de lib. & posth.
* & eius doctrina est * cõiter approbata.præterea, vt dixi suprà, sufficit generale mandatum cum libera, seu illa cl'a, q, possit
11 ea facere quæ ipse constituens posset. ¶ Circa † scd̃m dubium quo quæritur,an dictus Vlixes possit se tueri pp allegatã per emptionem instantiæ,posito,q, perempta esset? & mihi vr̃ nõ, saltem quod non fuit hoc oppositum & probatum intra illos quinq; dies præfixos à statuto: & præsupponitur fuisse reseruatam cõtra Vlixẽ formã statuti sub rub. de executione instr̃o rum:& p çsequẽs q, post exceptiones oppositas q, parte Vlixis fuerit intra terminum præfixum à statuto pronunciatum expressè,vel saltem tacitè cõtra dictũ Vlixem, attento q, à dicta pronunciatione non præsupponitur fuisse appellatũ intra tp̃s permissum,prout licebat ẽt ex forma statuti prædicti,& sic talis pronunciatio in rem iudicatã transiuit, & per çsequens ad petitionem partis nõ p̃t amplius reuocari.l.arbitrio.ff. qui satisd.cog.& l.fi.ff.à quib.appel.non licèt.& no.gl.& doct.in c. cum cessante.de ap.& plenè in l.quod iussit.ff.de re iud. vbi p Bar.& per alios ibi,& in l.post sñiam.C.de sent.cum si. ¶ Præ-
12 tereà † reuocatio interlocutoriæ permittitur re integra, vt notatur per gl.& doc.in d.c.cum cessante.& nunc res non est integra,cùm iam facta sit captura, factæq; sint expensæ, per not. in d.c.cum cessante. ¶ Præterea statutum solũ permittit çtradictionẽ fieri intra quinq; dies.Et si non sit cõtradictũ,& çtra eum pronunciatũ fuerit:vult q, executioni mandetur instr̃m: ergo cùm contradixerit, & contra eum fuerit expressè vel tacitè ,pnunciatũ procedendo ad capturã.c.ex parte. M. de app. l.ait prætor.§.pmittitur.ff.de min.no.Bar.in l. à procedente. cum sim.C.de dilatio.sequitur, q, ex mente dicti statuti non
13 dẽt vlterius audiri.Nam post terminũ legis vel statuti qs † nõ debet audiri:nec põt moram purgare.l. ob commissa. C. ad l. Iul.de adul.ita no.Inno.in c.cũ in tua.qui matr.accu.possunt. & Bal.in l.si ea.C.qui accusa.non pos.in ver. quæro qñ statuitur in terminis.per l.vel statutum &c.cum similibus.

ADDITIO.

a ¶ Speciale.Non obseruamus & bene quia abierunt in stylum.
b ¶ Ratihabitio.s̃.lib.5.cons.78.nu.19.consil.146. num.13. licèt Phil.Fran.c.ratihabitionem,de re. iud. in 6. incautè.contradicat & malè.

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens fœminas propter masculos extenditur de filio ad nepotem, de patre, vel matre ad auum & auiam, numero 3. 4.5.6.*
7 *Filia an excludatur ab hæreditate dotantis tantùm: quòd sic, numero 18.19.*
10 *Legitima quòd possit in totum tolli: contrà, num.29.32.34.41.*
13 *Filius naturalis nunquam succedit contra voluntatem patris.*
20 *Hypotheca non potest à principio esse sine principali obligatione.*
22 *Tempus quando dicatur adiectum obligationi vel executioni.*
24 *Finis legis talis iudicatur, quale est principium.*
25 *Statuta interpretanda ne sint iniqua, vel absurda.*
29 *Dos potest augeri post matrimonium, & debet esse congrua, nume. 27.39.*
30 *Statutum quòd primogenitus succedat in tantum, non valet.*
33 *Consuetudine reprobata, intelligitur etiam de futura.*
37 *Successio liberorum est de iure diuino.*

CONSILIVM CXXXIIII.

NIMADVERSIS diligenter his quæ in themate continentur, videretur prima consideratione dicendum, dñam Gentilem tam in bonis paternis, quàm in bonis & hr̃ditate d. Augustinæ auiç paternæ, esse omni auxilio destitutam: præsertim ex dispositione primi statuti in verbo, pater vel ma-
1 ter, vel alius ascendens &c. † Nam licèt statutũ prædictũ non faciat expressam mentionẽ de auia paterna testãte: tñ ex quo facit mentionem de patre & matre à successione, quorum excludit descendentes fœminas extantibus masculis, pari rõne vr̃ ẽt excludere à sucessione auiæ paternæ, quæ çdito testõ decederet nepte præterita, hoc vr̃ velle apertè Io. Andr. in addit. Spe.in tit.de succes.ab intest.in rub. vbi refert quod Iacob. de Are. in qõne quæ incipit, Statutum est quod consuetudo &c. tenuit, q, si statutum vel consuetudo permittit fratrem repellere sororem à successione patris illam conuenienter dotan-
a do: idem erit in auo, [a] cui ab intestato succedunt nepos & neptis, allegat quia auus demonstratur nomine patris. l.iusta. ff. de ver.sig. vnde dicit per hoc patere q, verba statuti non repugnant in auo, & mens etiã cõcordat, quæ est vt agnationũ salua sit dignitas. ff.de leg.1.l.ab omnibus circa princ. ff. de vent.
2 insp̃i.l.1.§.si seruus.C.de quæsti.l.super statu. & per † diuitias familiarum çseruatur honestas, quæ perit per inopiã: in auth. de test.§.sancimus.ff.de testi.l.3.in princip. ff.de cust. reo. l.1. in auth.de defen.ci.circa prin. imò egestate sordentibus vita est supplicium & mors solatium.C.ad le.Iul.Maie.l.quisquis. & familia ,ppriè çsistit in agnatione.ff. de ver.sig. l. pronũciatio.in prin.& §.cõi.& çseruatur per masculinã ,plem. eo. tit. l. familiæ,& sic dicit, q, ratione statuti & çsuetudinis inspecta in
3 talibus nepotibus erit idem quod in filijs: cùm † vbi rõ çsuetudinis subest, locum habeat çsuetudo. C. quæ sit lon. consue. l.1.& l.de quibus.& vtrobiq; no.ff.de legib. nec sit nouum pp publicam vtilitatem derogari naturali æquitati. ff. de vsusca. l.1.l.si ita vulneratus.ff. ad le. Aq. ita resides Io. An. in loco præ-
4 alle. vbi subiungit quod idem † reassumpsit disputando Iaco. But. in simili qõne in qua tenuit, quod beneficiũ excludendi filiã dotatã quod datur filiæ in statuto trahatur ad nepotem, ẽtsi alio statuto caueat̃ quod verba statutorum debeant recipi secundum proprium & vulgarem intellectũ. Si ergo statutũ loquẽs de patre comprehendit auum, eadem ratione statutũ nr̃m loquẽs in matre debet comprehendere auiã? & idem no. Cy. in l.1.C.quæ sit lon. consue.& ẽt Bal. in l.scim⁹. in fi. principij.C.de inoff.test.in ver.7.quæro, vbi inquit q, si statutum dicat, quòd frater possit repellere sororem à successione pr̃is dotando eam conuenienter: idem obtinebit, si auus decedat relicta nepte ex filio prædefuncto,& nepote ex alio filio prædefuncto: ita dixit tenere Iac. de Are. quia hic nepos & neptis appellantur fratres. inst. de grad.§.quarto gradu.& l.iuriscon. §.hi aũt.ff. de grad.l.si fratres.C.qui test. fa. pos. & auus venit appellatione patris. d.l.iusta. & p alias rõnes quas recitat Io. An.in præal.ru.licèt Bal. de ipso mentionem non faciat. ¶ Et de dicta disputatione Iac. de Are.& Iac. But. facit mentionem Bart.in l. liberorum.in ver.his præmissis &c.ff. de verb. sig. & Bal. in l.maximum.in versi.item facit. C. de lib.præt. & in l. si

verò.§.de viro.ff.sol.mat.&in l.quod verò.ff.de legi.& in l.fi. C.de in ius voc.& in l.Gallus.§.isti.ff.de lib.& posthu.& Bar. in l.2.§.fi.ff.ad Tertul.& Pe.de An.in repet.c.canonum statu-
5 ta.de const. ¶ Et q, † statutum faciens mentionem de matre extendatur ad auiã,etiamsi çtra ius cõe,tenuit Bart.in d.l.2.§. videndum.ff.ad Tertul.& Bal.in d.l.quod verò.ff. de legi. & in l.Nesennius.ff.de neg.gest.& in l.illã,in prin.C.de decolla. facit quod not.Ang.consilio 389.incip.Totum dictum statutum &c.& Ang.l.de quibus.ff.de legibus. Ad idem facit secundum statutũ loquens de patre, matre,auo, & proauo, ad quod statutum se remittit primum. ¶ Secundò pro hoc facit:
6 † quia statuta prædicta loquuntur in auo paterno, ergo comprehendunt etiam auiam paternam: quia masculinum concipit fœmininum,tam ex forma statutorum, vt hr̃ in çclusione statutorum,quàm ẽt de iure cõi: quia ẽt in odiosis, vbi odium est rationabile: masculinum concipit fœmininum.l. si quis id quod.& ibi doc.ff.de iurisd.om.iud.& plenè per Dy. & Bart.in l.1.ff.de ver.sig.& per gl.in c.generali,de elec.in 6.per Archid. 17.q.2.si quis suadente.per doc.in cle.1.de elec. per Iaco. Butr. & alios,in l.si quis in tantam.C.vnde vi.per Cyn.& alios,in l. quicunq;.C.de ser. fug. per Host.in c. Raynal.de test. & Bar. in l.1.in prin.ff.de pecul.& Bal.in l.Gallus.in prin.ff.de lib.& posth.& in l.multis.ff.de statu ho.& per Mod.in l. si ita sit scri-
7 ptũ.ff.de leg.2. ¶ Tertiò, quia † licẽt sit de iure verum, q, statutum excludens filiam dotatam extante filio masculo, intelligatur in dubio excludere filiam ab hæreditate dotantis tantũ, adeò, q, licẽt fuerit dotata à patre, nõ per hoc impediatur suc-
†1 cedere in hæreditate materna, vt signanter scripsit † Bal.in l.1. C.de legi.hær.per ibi no.per gl.& idem Bal. in l. mater.C. de iure do.& Pe.de Anch.in repet.c.canonum statuta. de consti. tamen in proposito clarum esse vr̃, q, filia dotata extantibus masculis excludatur, non solùm ab hæreditate dotantis, sed ẽt ab hæreditate cuiuscunq; alterius, ad cuius successionẽ de iure cõi vocaretur, vel saltem ab hæreditate patris, matris, & cuiuscunq; alterius ascendentis: quia hoc casu statutum non loquitur simplr̃ disponendo, q, filia dotata excludaẽ, sed exprimit spãliter, q, siue doteẽ ab ipso testante, de cuius hæreditate
b tractatur, siue ab alio,[b] quocunq;, nihil vltra petere possit: vt patet in primo statuto, in ver.& si quidem. & in secũdo statuto, in prin.& in versi.si verò aliqua &c. in verbo ab aliquo de prædictis, vñ nõ sine cã Bal.in præal.l.1.C.de legi.hær.dixit, si statuto caueẽ, q, frater excludat sororẽ dotatã, si statutum non diceret vltra, intelligereẽ ab hæreditate dotantis tm̃ &c. & sic sentit Bal. q, vbi statutum vltra disponeret, q, tunc excluderetur ab hæreditate cuiuslibet ẽt dotantis, cui de iure cõi successura esset: quia in certis, non certus locus est çiecturis. l. aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.& l.continuus, §.cum ita. ff. de ver.ob.& statutũ primũ loquitur ẽt condito testõ. & sic per illud tollitur dubium, de quo ibi disputant doct. ¶ Quartò di-
8 cta † Gentilis fuit dotata à fratre post mortem patris & auiæ paternæ: sed statutũ tam primũ quã secundũ disponũt, q, si filia fuerit dotata à fratre vel alio, prout ibi in statuto, non possit succedere ab intestato: nec çtra testm̃ pr̃is, matris, auiæ, vel alterius ascẽdẽtis: ergo remanet exclusa Gentilis, tam ab hæreditate quã à legitima & alia dote, tam in bonis pr̃is quàm in bonis auiæ pr̃næ: & maximè, quia illa verba, si dotatæ fuerint, posita in statutis videntur referri ad tps futurũ qñcunq; fuerint dotatæ.l. Plociana.cum ibi not.ff.de iur.cod.l. verbũ erit. ff.de ver.sig.no.in l.cum tale.§.pe.ff.de cond.& demon.in gl. & in c.vt animarum, in gl.in verbo, concesserit.de consti.li.6. & licẽt non interuenerit consensus vel præsentia mulieris in constitutione vel traditione dictæ dotis datæ marito Gẽtilis, nihil referre vr̃: cauetur exprẽssè in statuto secundo, in ver. &
9 intelligatur &c. ¶ Quintò † ad ostendendũ q, Gentilis nullã aliam dotem petere possit in bonis & hæreditate patris vel auiæ adducitur, quia semel dotata est à fratre: ergo non vr̃ posse dos reiterari: sicut dicimus in alimentis, quæ non recipiũt reiterationem vno & eodem tpe, vt no.gl.in l.Domitius.§.1.ff.de vsuf.& l.alimenta.§.Basilicæ.ff.de ali.leg.& l.libertis.in prin. & in l.Stichus.in prin.eo.tit.hoc ẽt colligitur ex mẽte statuti, secundi, in ver.& si mater. vbi statutum ita demum vult posse agi çtra hæredes matris ad dotandã filiam, si ex bonis pr̃is vel aui dos cõstitui non possit. ¶ Sextò ad exclusionem Gentilis in bonis auiæ paternæ facit tertium statutũ, quo cauetur, quòd omnia bona mulieris intelligantur in dubio tradita in dotem viro, & de iure cõi etiã hr̃ in l.mulier bona, cum vulgarib.concor.ff.de iure do.& cauetur in eodẽ statuto, quòd si ex muliere extarent liberi masculi, vel fœminæ ex prioribus matrimonijs & ex vltimo matrimonio nulli extent liberi: tunc marit' connumerata persona cum liberis masculis mulieris si extãt, & si non extãt cum fœminis ex alijs matrimonijs vno vel pluribus, dotis virilem portionẽ lucreẽ, nulla deducta legitima, p cuius legitimæ portionis deductionem seu detractionẽ dicta virilis portio mariti nõ minuaẽ, prout latius in dicto statuto. ¶ Septimò, quod ẽt nullam possit Gentilis petere legitimam in bonis paternis vel auiæ paternæ, cõprobaẽ: quia cum tam primum quàm secundũ statutũ exprẽssè velint, q, mulier dotata non possit aliquid petere in bonis patris, matris, aui, & aliorum ascendentium ẽt rõne legitimæ: siue mulier sit dotata à patre, auo vel proauo, matre vel fratre, vel patruo, &c. sta-
10 tutum † autẽ legitimã vr̃ etiã in totum tollere posse: vt tenet Dy.in regula, indultum, de reg.iu.in 6. quia vnum ius ciuile aliud tollere põt.l.de quib.ff.de legi.& l.non est nouum.eod. tit.& insti.de iure na.§.pe.sed quota debita filio taxata est à iure ciuili, non iure naturali, quo nil proprium erat, cum iuregentium dñia fuerint distincta, l.ex hoc iure. ff.de iusti.& iur. prima di.ius gentium, ergo illa taxatio per ius ciuile, id est, municipale tolli potuit. ¶ Ad idem: quia per petitionẽ hæreditatis inductam de iure ciuili veniatur ad bona paterna.ff.de peti.hæ.l.1.& 3. ergo ipsa per ciuile ius inducta poterat iure ciuili, seu municipali tolli, & sublata petitione quæ est mediũ perueniri non poterit ad extremum: sicut sublata quærela p quam peruenitur ad hæreditatis petitionẽ, & ipsa petitio sublata vr̃.C.de inof.test.l.scimus.§.1.ita tenebat Dy.in præal. c. indultum.rñdens ad iura dicentia. q, legitima est de iure naturali, q̃d dñt exponi, id est, iure ciuili inducto naturali coniunctione suadente, vt aliàs exponitur.ff.de ver.sig. in l. pronunciatio.§.familiæ.Et idem vr̃ velle Cy.in l.sancimus.C. de nup.quia si statutum põt diminuere legitimam, vt vr̃ probari in c.Ray.de test.& patet: quia legitima fuit per ius ciuile mutata: modò fuit quarta, modò tertia, vt l. cùm quæritur, & in auth.nouissima.C.de inof.test.& l.Papi.§.quarta.ff.e.ti. ¶ Et q, possit mutari, vr̃ probari.l.maximum vitium.in verb.cum per çtra tabulas.C.de lib.præte.& in l.Longobar.li.2.in ti.de succes.in l.si pater filiã.facit.c.quãuis.de pact.in 6.ergo pari rõne debet posse in totum tolli: quia illud ius quod est de parte quò ad partem, debet esse de toto quò ad totũ.l.quæ de tota. ff.de rei ven. ¶ Ad idem tex.in auth.de hær.& fal.§.1.& si quis autẽ.vbi dicitur, q̃òd lex imponit necessitatem parentibus, vt filijs legitimam relinquant: ergo legitima de iure ciuili debita est & p consequens, debet posse eodem vel alio iure ciuili tolli.Item à iure ciuili legitima nomen sumpsit, & quota fuerit, ius ciuile induxit: ergo nomine, origine, quotitate, & entitate de iure ciuili dicenda est, vt in dicta auth. nouissima, & in corpore vñ sumitur.Item ius ciuile olim ex infinitis causis liberos legitima excludebat, & hodie ex paucioribus in auth: vt cum de ap.cogn.§.causas, & sic habemus quod ius ciuile qñque eam tollit in totũ ex causa: ita ẽt debet tollere posse hoc statutum, vt transeant ad masculos, per quos cõseruatur agnatio & familia, in quo versatur fauor reipublicæ.l.1.§.si seruus.
11 ff.de ven.insp.& dixi suprà in prin. ¶ Itẽ non iure † naturę, sed
c solo iure ciuili[c] inuentum reperitur remediũ çtra testm̃ pr̃is prætereuntis vel indebitè exhæredantis filium: nam ius dicẽdi nullum rõne præteritionis datur solum existenti in ptãte. ff.de lib.& posth.l.si filius qui in ptãte.& ff.de iniu.test.l.1.& patria potestas sit solum iure ciuili inuenta.l. item ptãte. ff. de his qui sunt sui vel ali.iur.l.1.§.1.ff.de rei ven.& inst.de pa. pote.ver.ius aũt.igitur apparet quod ius dicendi nullum rõne præteritionis non erat ante ius ciuile.Item cum exhæredatus rite ad successionem patris venire non possit nisi per querelam.ff.de çtra tab.l.post mortẽ.§.exhæredati.& l.non puta-
12 uit.in prin.ff.de bo.pos.çtra tab.querela † aũt inofficiosi est de iure ciuili, vt l.filio.§.fi.& ibi gl.ff.de inoffi.test.& in l.ex duobus.§.fi.aliàs est.l.& si çtra tab.& ibi gl.ff.de vul.& pu.necap paret q, añ ius ciuile esset via aliqua rumpendi dispositionem testatoris defuncti, & simlr̃ via petendi supplemẽtum legitimæ est à iure ciuili inducta.l.omnimodò.C.de inoff.testa.añ ergo ius ciuile licebat cuilibet Romano de bonis suis pro libito

bito disponere: & ita in primo capite legis Falcidiæ çtinebantur. ff. ad le. Falcid. l. 1. in prin. & nihil est quod magis naturali æquitati çueniat quã quemcunq; posse liberè rem suã in aliũ transferre, inst. de rerum diuisi. §. per traditionem. ff. si quis à par. fue. manu. l. non vsque adeò. C. de sacros. eccl. l. 1. si igitur prædicta omnia iura legitimam aduocãtia de iure ciuili sunt: ergo alio iure tolli possunt. c. 1. de çsti. in 6. insti. de legi. agnatute. in fi. cum concor. s. alleg. ¶ Et quod sicut potest legitima minui, ita possit tolli, probatur in l. Papi. §. quarta. ff. de inoff. test. vbi si pater habeat totum vel quasi totum suum patrimonium in seruis, põt diminuere legitimam filij, & etiam in totum auferre dando libertatẽ in testõ omnib. seruis suis, si põt testator: ergo & lex. in auth. de nup. §. disponat. Item ius ciuile auferebat ius succedendi filijs emancipatis, insti. de hæred. quæ ab intest. §. emancipati. & l. 1. ff. de coniugen. cum emanc. lib. ¶ Præterea, si forma legitimæ est inducta à iure ciuili, dato, q materia esset inducta de iure naturali: tñ magis præponderat forma quàm materia. l. an inutilis, in princi. & ibi no. ff. de acceptil. & in l. si vnus. §. si acceptilatio. ff. de pac. ¶ Ad idem quia permittit lex testatorem militem posse indistinctè filiũ exhæredare & priuare legitima. l. testm̃. & l. fi. C. de inoff. testa. Similiter permittit lex patrem posse præterire & priuare filiũ naturalẽ tm̃ omni iure successionis, ẽt in totũ eũ excludendo.
13 ¶ Vñ dixit † gl. reputata sing. in l. 1. in prin. ff. de bon. poss. çtra tab. q licèt filius naturalis qñq; admittatur scd̃m voluntatem defuncti: tñ çtra eius voluntatem nunquã admittitur, vt etiã ibi firmat Bar. & illam gl. pro singulari commendat Bal. in l. 1. C. quorum bo. pro qua est text. in l. fin. C. de nat. lib. in verbo, necessitas. & in verbo, volũtate. & ibi ad hoc põderat illũ text. Bal. dicens quòd filio vel nepoti naturali nulla debetur legitima, adeò, quòd pater ad aliquid relinquendũ teneat̃, & illũ tex. etiam ad hoc allegat Ang. in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. ¶ Et simil'r excluduntur spurij in auth. ex complexu. & in corpore. C. de incest. nup. ergo etiam potuit lex legitimum filiũ excludere, nam si contrariũ diceretur, non posset alia rõne dici, nisi qa legitima est de iure naturali, l. cum rõ. ff. de bo. dam.
14 & infra dicam. † rõni naturali lex ciuilis derogare nõ potest. l. eas causas. ff. de cap. di. inst. de legi. agna. tu. in fi. & inst. de iure na. §. sed naturalia, sed hæc ratio in naturalibus vel spurijs non põt sibi locum vendicare: quia iure naturali omnes liberi & legitimi nascebant̃, in auth. qui. mo. na. effi. leg. §. liceat. & in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. illud videmus. ad prædicta facit tex. in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si qs igitur habens filios. vbi etiam ab intestato excluduntur filij naturales extantibus legitimis. ¶ Fortificatur: quia si olim licebat patri filium impunè occidere. in suis. ff. de lib. & posth. l. fi. C. de pat. potest. quantò magis debuit per legem posse induci, quod possit pater filium priuare hæreditate & legitima, postquam poterat inducere q eum vita priuare posset, quod est magis. auth. multò magis. C. de sacros. ecc. & expressi⁹ in d. l. in suis. in fi. ¶ Itẽ
15 quod † potest fieri per pactum, debet fieri per statutũ, vt not. glo. in rub. C. de decre. decur. lib. 10. & l. non impossibile. ff. de pact. l. fi. C. de fideiuss. sed per pactum potest quis renunciare legitimæ sibi debitæ. l. si quando. §. fi. C. de inoff. test. c. quamuis. de pac. in 6. l. 1. & per totum. C. de repud. hære. facit quod no. Cy. in l. hæres. C. de impub. & alijs subst. & Bar. in l. qui poterat. cum concor. ff. ad Treb. ergo debet posse fieri per statu-
16 tum. ¶ Item videmus q † per statutum ex causa potest auferri dominium rei priuatæ. l. Lucius. ff. de euict. l. vẽditor. §. si constat. ff. commu. præd. l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei vendic. no. Innoc. in c. quæ in ecclesiarum. de constit. & Bart. in procemio. ff. & in l. fi. C. si contra ius. & in l. Antiochensiũ. ff. de priui. cred. & in l. toties. ff. de pollici. quantò magis debet posse lex inducere, quòd dicta auia paterna possit in testamẽto priuare neptem legitima, quæ nondum est acquisita. l. 1. §. si quis impuberi. ff. de colla. bo. & l. si quando. §. 1. C. de inof. testam. & quod transeat in masculos, per quos conseruatur familia &
17 agnatio. ¶ Confirmat̃ † per id quod habetur in c. licèt, in fin. de voto. & 7. q. 1. quam periculosum. vbi valet consuetudo, q primogenitus succedat, & not. Bal. in c. mulier. si de feu. fuer. çtro. inter do. & ag. & l. cũctos populos. C. de sum. Tri. in ver. deinde quæro circa statuta permissiua. item legitima non fuit introducta iure naturali primæuo: qa tunc oĩa erant cõia. 1. di. ius naturale, no. glo. insti. de rer. di. in princ. in verbo naturali rõne. ergo inducta est aut iure gentium, q̊d etiam appellat̃ naturale, inst. de rerum di. in prin. & in §. singulorum. aut est inducta de iure ciuili: ergo debet posse tolli per statutum, per q̊d etiam tollitur id q̊d est de iure gentiũ, vt dñium. l. ex hoc iure; de iusti. & iur. iuncta. d. l. venditor. §. si constat. cum si. & etiam tollitur id, quod est de iure ciuili. l. oẽs populi. ff. de iust. & iu. l. eas causas. ff. de cap. di. pro ista opi. ẽt bñ facit. l. si quis in suo. §. legis. C. de inof. test. & in hãc sñiam inclinãt pleriq; scribentes per aliquas ex rationibus superius allegatis. ¶ Sed p̃missis non obstantibus çtrariã sñiam de iure veriorẽ & æquiorẽ puto, & licèt solutis çtrarijs superi⁹ adductis remaneat clara conclusio in fauorẽ dictæ Gentilis: tñ adhuc specialius pro fundamento iurium ipsius Gentilis aliud plurimũ conferre & iuuare vr̃. nam præsuppono quòd Thadæus frater Gentilis dando pro dote eiusdem Gentilis dictã petiam terræ æstimatam ad eum spectantem tanq̃ hæredẽ dictæ auiæ, vr̃ in dubio de suo dotasse, non autẽ ꝓ eo, ad quod esset obligatus tanquã hæres patris vel auiæ, hoc clarè cautum est in secundo statuto in fine, & sic non oportet occurrere ad ea quæ legunt̃ & notantur per gl. & doc. in l. fi. C. de do. ꝓmis. & in l. Nesennius. ff. de nego. ge. & in l. pr̃. §. naturalis. ff. de leg. 3. & præsertim: qa tẽporẽ quo dicta petia terræ fuit data in dotem per Thadæum, dicebatur esse Thadæi hæredis, cùm iam esset adita hæreditas auiæ, non autem dicebatur amplius hæreditaria, vt no. glo. in l. 1. §. veteres. ff. de acqui. pos. & in l. hæres per seruum. ff. de acq. hær. & in l. per hæreditarium. ff. de acqui. re. do. ¶ Hoc præsuppo-
18 sito dico, † q Gentilis petere põt se dotari scd̃m formam statuti scd̃i: quod ostendo: nam dictum secundum statutũ duo habet principalia capita. Primum est qñ filia esset dotata. Scd̃m verò, qñ non esset dotata. Primũ caput excludens filiam dotatam non vendicat sibi locum in proposito: quia intelligitur,
d qñ filia fuit dotata tpe mortis [d] patris vel añ: ita præcisè decidit Bar. consi. 31. inci. Quidam decessit intestatus superstitibus, dicens, quòd in suis hæredibus in successione ab intestato inspicimus tp̃s mors, & casus postea superueniens non repellit suum hæredem à successione. l. si alienum. §. in extraneis. ff. de hær. inst. & inst. de hær. quali. & diffe. §. in extraneis. & quod vtrobiq; no. sed filia tpe mortis pr̃is non est dotata: ergo nil impedit quominùs succederet, & licèt postea dotaretur, ei nõ noceret: quia statutũ disponens quòd mulier dotata non succedat, vel ad hæreditatẽ patris redire non possit, debet intelligi de ea quæ reperietur dotata tpe mortis patris, de cuius hæreditate agitur: ita residet Bar. in præallegato cons. ¶ Idem fuit de mente Bar. in l. Titio centum. §. Titio gño. ff. de cõd. & demon. in ver. quæro statutũ est &c. vbi dixit quòd dictũ statutum debet intelligi de filia, in qua pater exercuit actũ dotãdi
19 per iura ibi allegata per eũ. ¶ † Idem voluit Bald. in l. si plures. in ver. iuxta prædicta formatur talis qõ, &c. C. de çdi. ins. vbi quærit, statuto cauet̃, q filia dotata à patre nõ succedat, modò Titius decessit ab intestato relicta posthuma in vtero, & sic eã dotare non potuit, ea nata fratres volunt eam dotare & excludere ab hæreditate paterna, arguit pro & cõtra, & finaliter decidit, q iste est casus omissus à statuto: & sic secundum eum relinquitur iuri cõi. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. mat. l. commodissimè. ff. de lib. & posth. l. si extraneus. ff. de cond. ob cau. & idem tenuit Pet. de Anch. in repe. c. canonũ statuta. de consti. in ver. pone statuto cauetur, quòd filia dotata. faciunt not. per Bal. in l. non fine. C. de bo. quæ lib. & in l. fina. C. de spons. & specificè firmat Pau. de Cast. lib. 2. consil. 6. incip. Super eo de quo quæritur clara & indubitata &c. ¶ Secundum principale caput dicti secundi statuti positum in ver. si verò aliqua prædictarũ &c. non videtur obstare, quin debeat Gentilis dotari in bonis patris: quia tale statutũ loquens de ea, quæ non fuerit dotata, intelligitur de ea, quæ nõ fuerit dotata tpe mortis patris, de cuius hæreditate tractatur, q̊d ostendit̃: nam mortuo patre superstite filio masculo, & filia fœmina non dotata, incõtinenti fuit ex dispõne dicti statuti acquisitũ filiæ ius in bonis patris pro dote, licèt executio sit per statutũ dilata in tp̃s nubilis ætatis, hoc colligitur ex dicto statuto scd̃o in versi. filia verò &c. vbi dicitur, q bona defuncti vel per eum possessa tpe mortis pro dicta dote çstituenda & danda ex die mortis illius intelligatur esse obligata spãliter & expressè eidẽ filiæ vel eius
20 hæredi &c. hypotheca † aũt non põt esse à principio sine principali obligatione. l. fideiussor obligari, in prin. & ibi doct. ff.

de fidei-

de fideicommis.& ibi per Bar.& l.cum principalis.ff.de regul.
iur.& pp hoc etiã statutum voluit, q̧ tale ius mulier decedens
21 transmittat ad hæredes. ¶ Et quod dato,† q̧ executio sit à sta-
tuto dilata in tempus nubilis ætatis, nihilominus ante nubilẽ
ætatem competat ius mulieri: consuluit Angel. in consi. 299.
incip. Consultatio hæc &c. bene facit. l.ex his verbis, cum ibi
22 nota. C.quando dies leg. ce. ¶ Fortificatur per ea, † quæ dixit
Pet.& Bal.in l.si cui legetur.in prin.ff.de leg.1. vbi dixit, q̧ ad
cognoscendum, an tempus incertum sit adiectum ad obliga-
tionem,& sic faciat ipsam conditionalẽ: an verò sit adiectũ ad
executionem,& sic faciat ipsam obligationem puram: est ad-
uertendũ, quia aut apponitur tempus in vna & eadẽ oratio-
ne: & tunc vr̃ appositum substantiæ seu obligationi: aut in se-
quenti separata oratione,& tunc videtur adiectum executio-
ni.per l.quidam testamẽto.in prin.ff.de le.1.& l. Lucius. ff. de
alim.& cib.leg.& no.etiam Bal.post Butr. in præall. l.ex his.
Sed ita est quòd post dispositionem perfectam in versi. si verò
aliqua, in dicto statuto secundo, postea in separata oratione,
in ver.& ad prædictam dotem &c. apponitur tempus nubilis
ætatis, ergo sequitur, q̧ solùm quò ad executionẽ fuit adiectũ
tempus nubilis ætatis, hoc etiã patet ex illo verbo, compellan-
tur, quod executionẽ denotat. l.nam q̧. §. si quis compulsus.
& §.non aũt.ff.ad Treb.debet ergo intelligi dicta secũda pars
statuti posita in versicu. si verò aliqua &c. qñ filia non esset tpe
mortis patris dotata: quia tunc debet de bonis eius dotari, vt
sic iste versi. si verò aduersetur primæ parti statuti: quia intelli-
23 gitur de filia, quæ esset dotata tpe mortis, vt probaui,& hoc †
denotat illa dictio, si verò, quæ de sui natura est aduersatiua. l.
si quis emptionis.§.1.C.de præscrip.30.anno. c.cum appella-
tionibus friuolis.ver.si verò.de app.li.6. ¶ Fortificatur, quia
si statutum in dicto ver. si verò aliqua &c. intelligeretur de ea,
quæ nunquam dotata fuerit ab aliquo, tam tpe mortis q̃ post,
sequeretur, q̧ si filia tpe mortis patris intestati non esset dota-
ta, dotaretur postea à fratre simpliciter, qui ad hoc tenetur ex
forma dicti secundi statuti, q̧ perinde per talem simplicẽ do-
tationem à fratre factam excluderetur soror à dote cõsequen-
da in bonis patris, ac si frater specialiter & expressè dotasset
tanquam hæres patris,& debitor sororis, quod est cõtra dispo-
sitionem eiusdem statuti in fine, dicentis, quod frater etiamsi
sit debitor mulieris, dotando sororem intelligatur dotasse so-
rorem de suo proprio, non autẽ tanquã debitor, præsertim, qa
hæc cauentur in vno & eodem statuto: & sic verisimile est sta-
tuentes cogitasse in fine dicti statuti ẽt de casu expresso in su-
periori parte statuti, s. qñ frater esset debitor sororis ex eo, quia
frater esset hæres patris ab intestato,& sic esset obligatus ad
24 dotem sororis: quia † quale est principium legis vel statuti,
tale iudicatur esse finis legis vel statuti, l.regula.§.pe.ff. de iu-
ris & fac.igno.quam l.ita allegat Oldra.in consil.104.inci. Q.
talis est, an capitulũ &c. nam præcedentia trahunt̃ ad sequen-
tia,& ç̧tra.l.qui filiabus.in princ.l.talis scriptura.l.si seruꝰ plu-
rium.in fi.ff.de lega.1.l.fi.ff.de hær.insti.l.itẽ quia. ff. de pact.
l.Titia.§.item respondit.ff.de verb.ob.l.si quis ex argẽtarijs.
§.si initium.ff.de eden. ¶ Confirmo, quia si incõtinenti mor-
tuo patre filiæ non dotatæ non fuit acquisitum ius pro dote in
bonis patris, vt colligitur ex dicto secundo statuto, in versicu.
& bona defuncti, vel per eũ possessi tpe mortis pro dicta dote
sint obligata ex tempore mortis &c.& probaui suprà: ergo di-
ctum ius non potuit absq; pacto & consensu dictæ Gentilis
sibi auferri per fratrem simpliciter dantem dotem marito di-
ctæ Gentilis: quia ius nostrum non potest sine facto nostro à
nobis euelli, vt in regula iuris, id quod nr̃m.& in l. in re man-
data cum vulgarib.C.man.item posito, quod à principio tem
pore mortis patris non acquireretur ius pro dote ipsi filiæ in
bonis patris, saltem nõ potest negari, quòd quamprimũ Gen-
tilis fuit nubilis ætatis,& voluit nubere, competijt ei ius in bo
nis patris pro dote, quã poterat petere sibi constitui scd̃m for-
mã dicti secundi statuti in versic. si verò aliqua.& in ver.& ad
prædictam, ergo tali iure non potuit per fratrem priuari sine
ç̧sensu ipsius Gentilis.d.l.id quod nostrum. aliàs sequeret̃, q̧
semper esset in potestate fratris, vel alterius successuri ab inte-
stato patri mulieris indotatæ, excludere eam à iure ç̧sequendi
dotem in bonis patris iam mortui, dando aliquid futuro ma-
rito dictæ mulieris pro dote eius, etiãsi illud simpliciter detur:
25 quod esset absurdum, statuta † autem ita interpretanda,& in-
e telligenda sunt, ne contineant absurdum vel iniquum: e ita
dixit Bar.in l.oẽs populi.in 6.qõ.principali. versi. pono aliud
statuto contineẽ &c. allegat.l.in ambigua.ff.de legi.& Bar.in
l.non dubium.C.de legi.vbi ad idem allegat.l. scire oportet.
§.aliud.ff.de excusa.tu.& Ang.no.in consil.116.inci. Viso pun
cto prædicto sine dubio.& no.cano.in c.cùm dilectus.de con
sue.ideo dicit Bal.in l.quicunq;.C.de seruis fug.quòd statuta
non sunt Iudaicè intelligenda, vbi ad hoc allegat gl.in l.dam.
§.si is qui.ff.de dam.infec.in gl.quæ incipit, quidam Iudaicè.
Item semper statutum recipit interpretationẽ, ne incidat sta-
tuens ç̧trarietatẽ in eodem statuto, vt dixit Cyn.& expressius
Bal.in l.fi.C.per quas perso.no.acqui.ar.l.non ad ea.ff.de con
di.& demon.& in auth.quib.mo.na.effi.sui.§.1.& facit quod
no.Bar.in l.1.§.parui.ff.quod vi aut clam.& in d.l.oẽs populi.
in fi.3.quæstionis principalis, sed intelligeremus, quòd dictũ
statutum vellet, quòd frater dotans post mortem patris soro-
rem indotatam simpliciter intelligeretur eã excludere in to-
tum à bonis paternis, ç̧tradiceret ei quòd cauetur eodẽ statuto
in fine, vbi statutũ vult, quòd frater simpliciter dotans soro-
rem.etiamsi sit debitor sororis, intelligatur dotasse de suo,&
non animo compensandi,& per consequens q̧ videat̃ donas-
se.l.1.§.accedit.C.de rei vxo.act.& l.ex morte.in fi. C. de pac.
conuen.sed si per dictã dotis dationem à fratre simpliciter fa-
ctam excluderetur mulier à iure consequendi dotem in bonis
patris: nihil censeretur habere in effectu de ꝓprijs bonis fra-
tris, nec ex donatione à fratre: ergo hic intellectus relinquen-
dus est velut dispositioni statuti ç̧trarius & absurdus,& maxi-
mè cũ nullus interuenerit mulieris cõsensus. ¶ Nec prædictis
refragatur: quò Gentilis iam sit dotata,& quòd dotatio non
recipiat reiterationẽ, vt in quarto argumẽto partis ç̧trariæ di-
26 ctum est: † quia rñdeo, q̧ illud quod dandum erit dñæ Genti-
li, de bonis patris cedet loco augmenti dotis, vt dixit Bartol.
in l.Lucius Titius.in fi.ff.de le.2. vbi dixit, quòd si testator le-
gauit ducentum filiæ pro dote eius cum nupserit, demum pa-
ter in vita maritauit filiam cui in dotem dedit centũ dunta-
xat: quærit, an mortuo testatore filia posit residuum petere?
& decidit quòd sic: quia licèt pater viuens dederit filiæ centũ
pro dote, non per hoc est finita causa legati, qa dos etiam con-
stante matrimonio põt augeri.l.pen.& auth. sed iam necesse.
C.de don.ante nupt.& in terminis nostris in statuto faciente
mentionem de filia dotata, decidit hoc Pau.de Cast.l.2.consi.
7.inci. Super primo dubio seu quæsito videt̃ dicendum, quòd
dicta Luchisina &c. vbi tenet, q̧ licèt fuerit filia dotata à ma-
tre poterit petere dotari in bonis alterius, de cuius successione
27 tractabatur. ¶ Non refrico in dubium: † an Gentilis posset per
aliam viam petere dotem in bonis patris, vt quia diceret &
f probaret se non fuisse congruè f dotatam inspectis facultati-
bus bonorum patris: quia certum est quòd sic, vt egregiè deci-
dit Bald.in terminis huius statuti, in l.fi.C. de do.promiss. in
ver.sed pone, q̧ ista filia.allegat, q̧ statutum faciens mentio-
nem de filia dotata, q̧ debeat esse contenta. debet intelligi de
dote arbitrio boni viri.l.filiæ.ff.de leg.3.l.1.ff.de leg.2.l.si cum
ea.C.de do.promis.& consuluit Pau.de Ca.in cons.108. Super
7.dubio. ¶ Vltra dotem in bonis paternis, videtur quòd etiam
posit legitimam petere in bonis auiæ, non obstante quòd eã
præterierit in testamento paterno.& non obstante dicto pri-
mo statuto, ac etiã non obstante q̧ dotem habitura sit de bo-
nis patris vltra dotem à fratre traditam, moueor principal̃r:
28 quia † statutum in casu nr̃o auferret descendentibus auiæ le-
gitimã in totũ, quod quidẽ in casu ꝓposito p statutũ fieri non
g p̃t. g hoc primò tenuit Rich. Malũ. in disputatione sua quam
refert Albe. de Rosa. in 2.parte statutorum. in q.104.& seq.&
Cy.in l.sancimus.C.de nup.quia talis portio est debita de iu-
re naturæ.in auth.de tri.& semis.§.hæc nos.ibi,& natura pri-
mò curata &c.& l.scripto.ff.vñ li.in aut.de hæ.& fal.§. primũ.
l.cũ rõ.in prin.ff.de bo.dam.l.nam & si parentibus.in prin.ff.
de inoff.test.1.di.ius naturale.vbi hoc est expressum.& ibi glo.
sed ea q̃ sunt de iure naturali inducta, immutabilia sunt.l.eas.
ff.de cap.di.l.ius agnationis.ff.de pact.inst.de iure natu.§.sed
naturalia.& inst.de legi.agn.tu.in fi.& 1.di.in prin.facit.l.ab-
dicatio.C.de patr.pot.& l.si qs à liberis.§.1.ff. de libe.agn. per
hoc autẽ adducit: quia per hãc datã portionẽ natura quæ ver-
titur inter patrem & filium excusatur à verecundia, quã pater
incurreret filio nihil dando.insti.de inoffi.test.§. tam autem.

Idem

Idem tenuit Ia. de Bel. in auth. de hær. & fal. in fine principij, vbi dixit, quòd statutum non pôt in totũ auferre legitimam, quia educationis loco succedit, & alimentorũ iure debetur, vt de se patet: sed si auferretur in totũ, ꝑ ↄsequens educatio & alimentorũ præstatio auferretur: quod esset ↄtra charitatẽ & bonos mores: & ideo non seruandum, allega. 4. dist. c. erit autẽ.
29 ¶ Idem tenuerunt † dñi de Rota in decisionibus suis nouis in conclu. 18. in ordine meo incip. Item fuit dubitatum, & in relationibus positum &c. vbi quærunt, an valeat ↄsuetudo, qa introductum est, q̃ vxor marito habenti mobilia & immobilia succedat in bonis mobilibus, & in debitis & creditis, etiã extantibus liberis: & concludunt quòd sic: qa per talem consuetudinem legitima diminuitur, nõ autẽ in totũ tollitur, allegant tex. in d. c. Ray. iunctis his quæ ibi notantur per Abbatem antiquum, vbi autẽ per consuetudinem vel statutũ in totum tolleret̃, dñt consuetudinem vel statutũ non tenere: quia esset ↄtra rõnem naturalẽ: vt in iurib. s. alleg. cuius iuris ratio ponitur in l. in suis. ff. de li. & posth. & in l. cum miles. ff. quib. ex cau. ma. quid enim legalius est quàm proprium filiũ ad paternam successionem admittere: in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. ergo sciendum. facit etiam secundũ eos 17. q. vl. c. fi. & c. quintaualis. de iureiu. & id quod not. in l. si quis ad declinandam. de epis. & cler. ergo non valet ↄsuetudo cõtraria. l. 2. C. quæ sit longa consue. & c. fi. de consue. fallit secundũ eos ex causa, ex qua pôt fieri exhæredatio, in auth. vt cum de ap. cog. §. aliud. & §. causas. & no. in d. c. quintaualis. tunc enim cessat rõ naturalis, ꝓpter rationẽ naturalẽ contrariã fortiorẽ, quæ habet q̃d delicta non remaneant impunita. l. ita vulneratus. ad l. Aqui. quinimò dñt dñi de Rota in loco prææallegato, q̃ licèt statutũ possit diminuere legitimã: tñ illud debet intelligi verũ, dum modò diminutio non sit ita nobilis, quòd censeatur esse peremptio, vel nimis enormis: qa tunc esset irrationabilis, ꝑ prædicta, & ex̃ de deci. c. suggestum. & cum ista opi. transit Anto. de Bu. in d. c. Ray. licèt non multũ fideliter referat ibi dictam decisionẽ dñorum de Rota. ¶ In hanc partẽ etiã inclinat Bal. in auth. nunc aũt. per illum tex. in fi. C. de epis. & cler. idem vr̃ velle rectè intuenti Bal. in l. cum lege. C. de epis. & cle. vbi concludit, quòd subsistente aliqua ratione vel causa tale statutum valere pôt, puta ratione ingratitudinis veræ vel præsumptæ, vel ratione agnationis cõseruandæ: sed vbi statutũ caret ratio-
30 ne, tunc tenet, q̃ statutum non valeat: † vt si statutum diceret quòd primogenitus succedat in totum: nam quò ad legitimã
h non valet, h allegat, quia meta legitimæ est de iure ciuili, ideo pôt augeri vel minui, sed materia legitimæ & alimentorũ est de iure naturali, ideo non pôt in totum tolli, sed distingui, allegat in fi. no. in l. fi. C. si ↄtra ius. sed in ꝓposito nulla subest cã vel rõ, pp quã neptis excludatur à legitima in bonis auiæ pa-
31 ternæ, nam nõ subest rõ ↄseruandæ agnationis & familiæ: qa † fœmina non habet descẽdentes qui dicant̃ de agnatione sua: & sic non ↄseruat agnationem per descendentes. l. pronunciatio. in fi. & l. seq. §. 1. & vtrobiq; no. ff. de ver. sign. & ff. vñ cog. l. si spurius. insti. de succes. cogna. §. vulgo. ¶ Idem sentit Bald.
32 in l. fi. §. sin autẽ æs alienum. super ver. sin autem legata. † C. de bo. quæ li. vbi dixit Bal. no. quod alimenta debent̃ filio de iure naturæ causali & formali: quia debentur quantũ sufficit ad viuere: sed legitima est de iure causali, non formali: quia pôt per statutum augeri & minui, non autẽ potest intantum tolli quòd filius non habeat vnde se alat, vt hic: ita resîdet Bald. qui videtur per hoc velle, quod in totum tolli non possit, & similiter Ang. in l. 1. §. ius naturale. in fi. ff. de iust. & iur. arguit per illum tex. q̃ non valet statutũ auferens legitimã, quæ succedit in locum educationis, quæ est de iure naturali, vt ibi Bald. etiã in l. sancimus. C. de nup. approbat opinionẽ Richar. Malũ. q̃ in totum tolli nõ possit: idem ibi tenet Sal. qa scđm eum esset tale statutũ ↄtra legem diuinã, & contra consiliũ Augusti. 17. q. vlti. c. fi. vt no. in d. l. si quis ad declinandam. C. de ep. & cle. ↄtra legem humanã, quæ sine legitima causa nõ ꝑmittit filios à parentibus priuari, in auth. non licèt. & in corpore. C. de li. ꝓræt. Itẽ tenuit & plenius ipsemet Sal. in auth. nouissima. C. de inof. test. in pe. & vlt. q. & in l. scimus. C. de nup. & in consi. inci. Petrus habens filium &c. vbi pro hoc allegat duo. Primũ quia hæc legitima succedit loco alimentorum, vt probatur in auth. de trien. & semis. §. prohibemus. sed educatio liberorum est de iure naturali. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iu. & d. c. ius naturale, ergo tolli non pôt, cum iura naturalia sint immutabilia, vt dictum est, facit scđm eum, qa alimenta filijs denegari non debent. C. de pa. po. l. nec filium. & ff. de li. agn. l. si qui à liberis. §. 1. ¶ Secundò adducit: quia tex. in auth. de trien. & semis. in prin. vr̃ hr̃e cl'am derogatoriam ad quãcunq; consuetudinem & legem cuiuscunq; inferioris: ex quo rõ sic dispo nendi est informis vbiq; locorum, & sic vr̃ quòd leges municipales ↄtrariũ disponentes valere nõ dñt. in aut. nauigia. C. dẽ fur. & auth. oẽs peregrini. C. com. de suc. & no. Bar. in l. omnes populi. in 3. q. prin. & ver. circa hoc dic &c. vbi pro hoc etiam allegat. l. eos. C. de fur. & auth. cassa. de sacrosan. eccle. & quòd tex. in d. auth. de trien. & semis. videat̃ habere cl'am derogatoriam, patet: quia Imperator ibi dicit, q̃ malè fuit prouisum, q̃ legitima esset quarta: licèt talis prouisio diutius fuisset obseruata, & ab illa prouisione sic diuturnitate tpis roborata recedit, & eam corrigit, & disponit, quòd sit triens vel semis scđm numerum liberorum: & prohibet priorem prouisionẽ seruari, vt ibi patet, & probat̃ ẽt in ea auth. in §. ꝓhibemus, in princi. ex quo sequit̃ secundum Sal. q̃ Imperator ibi, vr̃ prohibere populos subditos disponere in cõtrariũ, & similia allegat. l. 3. §. diuus. ff. de sepul. vio. vbi lex corrigens consuetudinem, seu quandam faciens obseruantiam corpora humana sepeliendi in ciuitatibus: vr̃ derogare omni cõsuetudini in ↄtrariũ postea
33 disponenti, facit, licèt non alleget, quod † no. Pe. & Cy. in au. 2. in 5. q. C. quæ sit longa consue. & Dy. & Bar. in l. si mihi & ti bi. §. fi. ff. de leg. 1. & doc. in cle. statutum. de elec. & Ant. de Bu. in c. fi. de consue. vbi tenent, q̃ damnata ↄsuetudine intelligatur damnata non solùm præterita, sed ẽt futura, i & finaliter
i concludit Sali. q̃ statutum ex cã possit minuere, sed in totum tollere non putat statutũ posse, nisi de aliquo prouideat̃ ꝑ statutum, q̃ loco legitimæ habeat succedere cum masculis, sicut videmus in statutis disponentib. fœminas non succedere cum masculis, & legitimã petere: sed prouident, q̃ dotent̃ arbitrio ꝓpinquorum, nam illa dos succedit loco legitimæ licèt diminutæ, sed si statutũ non ꝓuideret de aliquo, putat statutũ non tenere, tanq̃ irrationabile ↄtra oẽm legẽ, tam naturæ q̃ diuinã, canonicã, & ciuilem. ¶ Istam partẽ etiã sequit̃ Io. de Imo. in l.
* Titio centũ. §. Titio gño. ff. de cond. & dem. vbi dixit, q̃d * oẽs doc. sunt in cõcordia, q̃ legitima possit per statutũ minui: sed an possit tolli in totũ, sunt opiniones, vnde concordando opiniones, dicit, q̃ aut statutũ tollit legitimam sine cã: & non valet, cùm videat̃ irrõnabile ↄtra rõnẽ naturalẽ d. l. cum rõ. de esse aũt legis est, q̃ sit rõnabilis & honesta, 4. dist. §. erit autẽ lex. & 1. dist. cõsuetudo, si verò ex aliqua cã rõnabili priuat legitima: tunc vr̃ tenere statutum: vt qñ statutũ dicit, q̃ extantibus masculis filia fœmina non succedat, vel extantibus agnatis vsq; ad certum gradũ, & ꝓcipuè qñ subdit, q̃ debeat dotari: vr̃ tñ reseruatum ius alimentorũ, cũ illud non sit sublatũ per statutum, & diuersum sit à iure successionis: vt patet in auth. licèt. C. de na. li. & in c. cũ hr̃et, de eo q̃ duxit in mr̃imoniũ quã pollu. per adul. & ↄsequẽter ius petendi se dotari, cum aliàs filia cõmodè & honestè viuere nõ possit, facit quod hr̃ in l. verbo victus. ff. de ver. sig. & in auth. si post. C. de inoff. test. & subdit quod reputabat lex. 12. tab. cãm iustam, qñ mulier patiebat̃ se emancipari, & sic poni extra familiam. in §. emãcipati. inst. de hær. quæ ab intest. & ita resîdet Imo. in præal. §. Titio. vñ cum in proposito non subsit rõ agnationis conseruandæ, cum tractetur de successione auiæ, quæ nõ habet descendentes agnatos sed cognatos, vt dixi, igit tale statutũ nõ tenet: secus si tractaret̃ de successione patris vel aui: quia tunc illa rõ hñ locum haberet, & ita intelliguntur verba Inn. per rõnem prædictã. &
* quod statutũ non possit tollere in totũ legitimã, tenent * oẽs vltramontani, vt refert Abb. in 2. parte statutorum. in q. 103.
34 & seq. facit quod not. idem Alb. in prima † parte statutorum. in q. 40. cum duobus sequentibus, vbi latè concludit non valere statutũ auferens ius alimentorũ per d. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. & l. iura sanguinis. ff. de reg. iu. vbi ius alimentorum cum sit de iure naturali tolli non pôt. & no. hoc Spe. in ti. qui fi. sint leg. in versi. sed pone quidam. & ibi expressà Io. An. in add. & subdit ẽt Alb. ibi in quæst. 43. quod ius naturale vel diuinum etiam in casu particulari tolli non potest in totũ nisi cum causa. allegat gl. no. & ibi doc. in c. à nobis. de deci. & gl. in epistola inter claras. C. de sum. Trin. in verbo religio. & in l. fi. si contra ius. & quæ no. Host. & Io. An. in c. fi. de consue.

¶ Pro

¶ Pro hac opi. ēt facit: quia si testatoris dispositio quæ vim le-
gis habet in §. disponat. in auth. de nuptijs, non potest auferre
legitimam sine causa, vt in §. aliud. in auth. vt cum de appella.
35 cogno. ergo nec lex municipalis. ¶ Item † videmus secudum
opinionem magis * cōem, q̄ dñium rei meæ per statutum si-
ne causa auferri non potest. l. si priuatus. ff. qui & à quib. l. to-
ties. ff. de pollicita. not. Inn. & doc. in c. quæ in ecclesiarum, de
consti. & Bar. in prooemio fforum. & Cyn. in l. resripta. C. de
preci. Impe. offe. per no. in l. fi. C. si cōtra ius. & in l. 1. ff. de con-
sti. prin. & no. Arch in c. per principalem. 9. q. 3. ex eo, quia ta-
lia iura naturalia seu iurisgentium, quæ etiam naturalia dñr,
tolli non possunt sine causa, etiam in particulari casu. d. §. ope.
36 inst. de iure natur. & quia † lex vel statutum iniustum, & sine
causa iusta non valet. l. 3. ff. de legi. & q̄ ibi gl. in fin. & 4. dist.
c. erit aūt. & in ꝓposito no. Bar. in l. fi. C. si ꝯtra ius. ¶ Et si dica-
mus, q̄ seruitus fuit inducta à iure, & tñ erat ꝯtra ius naturale:
ergo omnes liberi nascebantnr. Respondetur quòd hoc fuit
cū causa: quia causa inducendæ captiuitatis, vnde ꝓcessit ser-
uitus, fuit inducta, ne aliàs dareť materia q̄ capti in libello oc
cidereņt. insti. de iure perso. §. 1. & notant doct. in præal. c. quæ
in ecclsiarū. ergo non valebit in proposito nostro statutum q̊d
est contra ius naturale. l. fi. C. de li. præ. & aufert ius quod fuit
inductum de iure naturali vel gentiū. d. l. cum rō. & l. in suis.
& nulla subsit cā, c. cùm esset in ꝓposito rō agnationis cōser-
37 uandæ: vt est probatum, imò etiā fuit inductū de iure diuino,
q̄ descendentibus deberetur successio, iuxta illud: si filius, er-
go hæres, & in specie notat gl. 7. q. 1. q̄ periculosum dum gl. di-
cit, quòd Iacob. emit id quod sibi diuinitus erat debitū, & ius
diuinum non posit in totum tolli, sed ex causa distingui. l. nā
& magistratus. ff. de arbi. c. cum inferior. de maio. & ob. l. 1. &
2. C. qñ lice. se sine iud. vin. & maximè vbi non excludiť pec-
catum: prout est, qñ aufertur ius alterius: vt declarat Bart. in l.
omnes populi. in 3. quæst. principali de iust. & iur. & docto. in
d. c. quæ in ecclesiarum. & in c. fina. de consuetu. prout in pro-
38 posito, vbi aufertur ius descendentium. ¶ Et vltra † legitimā
petere poterat ēt fructus legitimæ, in auth. de trien. & semiss.
§. prohibemus. etiāsi tales fructus essent bona fide consumpti,
vt egregiè decidit Bal. in l. non est. C. fami-ercis. per illum tex.
in l. Papi. §. si conditioni. versicu. vnde si quis. C. de inoffi. test.
& maximè si dicta Gentilis erat minor: & sic ipso iure aduer-
sus eam cōmissa esset mora irregularis. l. Titia Seio. §. vsuras.
ff. de leg. 2. l. in minorum. C. in quibus cau. in integrū restitu.
non est necess. ¶ Fructus autem dotis sibi debitæ in bonis pa-
tris à tempore quo nupsit, petere potest pro eo tempore, quo
fuit minor ipsa Gentilis per dictum §. vsuras. & etiam post, si
hæres fuit interpellatus, & fuerit in mora, ita in terminis con-
cludit Ang. in cōsilio in ordine meo 104. incip. In Dei nomi-
ne, consultatio hæc &c. ¶ Superest ad contraria respondere,
ad quæ tamē ex prædictis colligitur responsio, non enim ob-
stat & primum & secundum argumentum: quia dato q̄ statu-
tum comprehenderet auiam paternam: tamen non potest sibi
auferre legitimam, vt probaui, & eodem modo respondeo ad
tertium argumentum. ¶ Ad quartum argumentum respon-
deo, quòd dictum statutum debet intelligi de ea, quæ dotata
erat tempore mortis illius, de cuius hæreditate agitur, vt ple-
nè probaui s̃. sed Gentilis non erat dotata tempore mortis
39 patris, ergo &c. ¶ Ad quintum † argm̄ rñdeo, q̄ licèt dos non
reciperet reiterationem: tñ recepit argm̄ ad quod aptatur casus
noster, vt not. Bar. in l. Lucius. ff. de lega. 2. & plenius probaui.
s̃. ¶ Nec obstat q̄ extante statuto, si bona paterna sufficiunt:
non debet dotari de bonis patris vel auiæ, quia vt conclusum
est, non petetur dos in bonis auiæ, sed legitima. ¶ Non obstat
sextum argumentum: quia respondeo quòd illud tertiū statu-
tum consideratur, q̄ extantibus masculis & fœminis vniuer-
salis successio debebatur filijs masculis ex forma præcedentis
statuti, filiæ verò fœminæ debebatur interdum dos vel legiti-
ma: patet ex dictis statutis iunctis his quæ dicta sunt, vnde vo
luit illud tertiū statutum, quòd maiorem portionem haberet
maritus vltimi matrimonij, quàm filiæ fœminæ ex præceden-
tibus matrimonijs: adęquauit ergo maritū filijs masculis plus
habentibus, non autē per hoc voluit statutū excludere in to-
tum fœminas: vnde est casus omissus quò ad filias: ergo rema-
net in dispositione iuris cōis. ¶ Præterea dato, q̄ illud statutū
vellet successionem spectare ad filios masculos, & ad maritū
vltimi matrimonij tm̄: tñ non per hoc videretur excludere fi-
lias, vel neptes à iure petendi legitimam, vt p plurimas ratio-
nes pulchrè concludit Sali. in auth. nouissima. C. de inof. test.
in pen. & vlt. q. & in l. sancimus. C. de nup. & ita ēt ipse consu-
luit in consilio incip. Petrus habuit filiū nomine Franciscum
&c. q̊d breuitatis causa omitto, hoc vr̃ de mente eiusdē statuti
40 ibi dum dicit, nulla deducta legitima. ¶ Non obstat † septi-
mum principale argm̄, q̄ legitima tolli posit ex eo, quia non
fuit inuēta iure naturali, quo nil ꝓprium erat, sed fuit inuen-
ta à iure ciuili: qa respondeo, q̄ cōtrariū in ꝓposito nr̃o est ve-
rius. non obstat, q̄ fuit inuenta iure ciuili: qa imò fuit inuenta
iure naturali. i. gentium. l. scripto. ff. vnde lib. cum concord. s̃.
alleg. iuncto eo, quòd habetur inst. de rerum di. in prin. cū gl.
in verbo, naturali rōne, & in §. singulorū. e. ti. & ēt fuit inuen-
ta de iure diuino, vt probaui, qūn ius tam diuinū quàm gen-
tium sine causa tolli non posit, vt apertius deductū est supe-
41 rius. ¶ Non obstat, † q̄ petitio hæreditatis & querela sint re-
media iuris ciuilis: quia ad hoc rñdent dñi de rota in conclu.
18. dicentes, q̄ licèt cessarent remedia iuris ciuilis: tñ id quod
dictat rō naturalis esset executioni demandandū, facit. licèt
non allegent, id quod no. Inn. in c. quæ in ecclesiarū, de con-
sti. & Cy. in l. rescripta. in 4. q. C. de prec. Impe. off. vbi dn̄t, q̄ li-
cèt Imperator auferret alicui actionem à iure ciuili inuentā:
tñ sine actione posset experiri ex ꝯtractu iurisgentiū, & rema-
nebimus in iure illo, in quo olim non erant actiones, sed oīa
manu militari expediebanť. l. 2. in prin. ff. de ori. iur. ¶ Nō ob.
q̄ legitima posit minui, cum meta legitima sit inducta de iu-
re ciuili: quia rñdeo, q̄ si meta legitimæ est de iure ciuili indu-
cta, bene sequitur, q̄ illa meta posit ab alio tolli, sed materia
legitimæ fuit inducta de iure naturali: ideo non potest tolli in
totum per statutum: ita inquit Bald. in l. cum lege. in fi. C. de
epis. & cle. & sic diuisā est ratio in parte & in toto, ita ēt rñdent
dñi de Rota in conclu. proximè allegata. Præterea videmus,
q̄ aliqñ quid potest minui, quod non potest in totum tolli, vt
no. gl. & doc. in l. 1. ff. de consti. prin. & in l. fi. C. si ꝯtra ius. ¶ Vñ
42 in proposito dicit Alber. in 2. † parte statutorum, in q̄ō 104. &
sequenti, quòd ius cathedraticū quod est eccl̃iæ. c. cōqueren-
te. de off. ordi. tamen per consuetudinem diminuitur, licèt in
totum tolli non posit. alleg. c. tua. cum ibi no. per Inn. de de-
ci. & gl. & doc. in c. à nobis. eodem tit. ¶ Non ob. tex. in auth.
de hær. & fal. §. 1. quia fateor, quod à lege ciuili inductum est,
q̄ partem limitatam & certā pater debeat filio relinquere in
testō, & nemo negat, q̄ meta legitimæ est inducta à iure ciuili,
non autem ipsa legitima in substantia, vt dixi. item rñdeo, q̄
tex. in §. primum. præallega. loquitur condito testō, fateor. n.
q̄ forma & solennitas testandi est inducta de iure ciuili. l. le-
ge obuenire. ff. de verb. sig. inst. de testa. in prin. no. gloss. in l. 1.
ff. de acqui. rerum do. l. testamenti factio. ff. de testa. & no. do-
cto. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. ¶ Non obstat, q̄ ex causa
lex permittit filium exhæredari: quia respondent domini de
Rota in loco suprà allega. & eorum verba retuli suprà. ¶ Præ-
tereà hîc nulla subest rationabilis causa, vt est dictum. Non
obstat, quòd ius dicendi nullum sit de iure ciuili &c. quia in
effectu responsum est supra scd̃m dños de Rota, & scd̃m Cy. in
l. rescripta. C. de preci. Impe. offe. Non obstat, q̄ antea cuilibet
ciui Romano licebat liberè testari & disponere, vt patet ex pri
mo capite legis Falcidiæ: qa respondeo, quòd illa libertas non
intelligitur concessa in præiudiciū iuris alterius, vnde vr̃ q̄ li-
cèt milites habeant liberā potestatem testandi qūo velint. l. 1.
ff. de testa. mili. tamē non possunt præiudicare iuri alterius, l.
cum filius. & l. miles ita. §. mulier. cum sequen. ff. de test. mili.
& optimus text. in l. si quando. in prin. C. de inoff. test. ¶ Non
obstat l. Pap. §. 2. ff. de inoff. test. quia potest responderi, quòd
illud ideo ibi est: qa suberat causa, scilicet fauor publicus pro-
pter libertates, interest enim reipublicæ ciuitatem liberis ho-
minibus esse repletam. l. si quis rogatus. in verbo, publica res.
C. de fideicom. liber. ¶ Item nō obstat. §. emancipati. quia re-
spondet Ioan. de Imo. in d. §. Titio genero. quòd lex repura-
bat causam iustam, quò ad priuandum filium legitima, si fi-
lius patiebatur se emancipari, vel pro causa fit: quia in præ-
mium legitimæ videbatur succedere ipsa emancipatio, quæ
affert beneficium filio, qui efficitur sui iuris. l. cum oportet. §.
cū aūt. C. de bo. quæ li. & l. 1. C. de off. præto. Non obstat id q̊d
dicitur per l. an inutilis. cum ibi not. ff. de accepti. quia illud
posset

possset procedere, vbi forma & materia esset inducta eodẽ iu-
re, scilicet ciuili: & sic par esset potestas iuris ciuilis in tollen-
do vtrunq;, sed vt dixi, materia & substantia legitimæ est de
iure naturali, secus in forma vel meta. ¶ Non obstat. l. testa-
43 mentum. & l. fi. C. de inoff. test. † quia licèt filius non possit
per querelam impugnare testamentũ militis, & sic sibi abla-
tum sit remedium iuris ciuilis: tamen non impeditur petere
sibi iustitiam ministrari eo modo, quo antequã essent intro-
ductæ actiones ministrabatur iustitia. & singulariter dicit In-
no. in d. c. quæ in ecclesiarum, & Cy. in d. l. rescripta. facit au-
then. presbyteros. cum gl. C. de episc. & cler. & isto modo etiã
posset responderi ad dictum §. emancipati. & ad §. quarta. &
hoc modo etiam potest responderi ad id, quod dicitur de filio
naturali vel spurio, vel etiã potest dici, ꝙ in naturali & spurio
lex habebat pro iusta causa exclusionis: vt daretur occasio ser-
uandæ castitatis, & causa frænandi vitij paterni, vt dicit tex. in
l. fin. C. de natura. lib. 32. q. 4. nemo. ¶ Non obstat, quòd patri
licebat filium occidere: ergo multò magis priuare hæreditate:
quia vltra responsiones suprà datas, dico ꝙ illud debet intelli-
gi cum causa: quia de iure diuino homicidium erat prohibi-
tum: vt in illo præcepto, non occides: ergo per ius positiuum
non potest sine causa tolli, vt plenè dixi s̃. ¶ Non obstat, ꝙ per
44 pactum † potest quis seipsum priuare legitima: quia nõ pro-
cedit argumentum: nam cui dubium ꝙ quis potest dominio
rei suæ suo consensu priuari interueniente traditione ex eo,
quia solus consensus habet pro sufficienti causa, vt quis se pri-
uet dominio rei suæ, vt si quis rem suam donet Titio ex mera
liberalitate, per totum titu. de dona. & tñ statutũ sine causa nõ
potest priuare dominum dominio rei suæ, vt dictum est, ideo
dicit Bal. in l. si ex cautione. C. de non nu. pec. in vlt. q. ꝙ nõ est
verum, quòd statutum dicatur hr̃e propriè consensum, prout
pactum, quicquid scd̃m eum dicat gl. in rub. C. de decr. decu.
li. 10. vnde fateor, ꝙ cùm causa statutum posset idem q̊d pactũ,
sed hîc non subest causa, vt probaui. Et per hoc patet rñsio ad
id quod dr̃, ꝙ per statutum potest auferri dominium: quia ve-
45 rum est cum causa. ¶ Non obstat, † quod habetur in c. licèt.
†2 de voto: quia rñdeo, ꝙ statutum disponens, quòd in regno †
succedat primogenitus tm̃, potest sustineri ex eo, quia regnũ
melius regitur per vnum, vt no. in glo. in d. c. licèt. sed in alijs
non valeret statutum vel consuetudo, si per illam cõsuetudi-
1 nem vel statutum filius secundogenitus priuaret legitima: vt
decidit Bal. in l. cum lege. in fi. C. de episc. & cle. ¶ Postremò nõ
obstat, ꝙ legitima non fuit inuenta iure naturali, sed aut iure
gentiũ, vel ciuili: quia rñsum est in primis rñsionibus. s̃. tradi-
tis, ex quibus ꝯcludit̃ Gentilem esse dotandam in bonis pr̃is,
& fructus dotis non præstitæ consequi debet pro eo tempore,
quo fuit minor postquam nupta fuit. & etiam fructus conse-
qui debet pro eo tempore, quo minor non fuit, dum tñ hæres
fuerit interpellatus & ꝯstitutus in mora. Item in bonis auiæ le-
gitimã vnà cũ fructibus etiam bona fide perceptis, per hære-
dem consequi potest, iuribus & rationibus superius allegatis.

ADDITIO.

a ¶ Auo. s̃. eo. cons. 36. num. 9. cons. 89. nu. 14. cum seq.
b ¶ Alio. s̃. li. 1. cons. 29. in fi. ⁊ li. 7. cons. 169. nu. 1.
c ¶ Ciuili. Hæc intelliguntur de nuda formula actionis, infrà eodem num. 43.
d ¶ Mortis. s̃. li. 3. cons. 13. num. 12.
e ¶ Iniquum. dixi in consuet. Paris. §. 8. gl. 4. num. 8.
f ¶ Congruè. s̃. lib. 1. cons. 69. Cor. consi. 249. lib. 3. Matth. Affli. deci. Neap. 160.
g ¶ Non potest. s̃. lib. 1. cons. 75. num. 11. Ange. Are. tracta. de succes. ab intest. ver. nolens decedere intesta.
h ¶ Non valet. ad hoc, quæ dixi in consue. Parisien. §. 8. gloss. 4. quæst. 3.
i ¶ Futura. s̃. li. 2. cons. 196. nu. 13.

CONSILIVM CXXXV.

Lege suprà, lib. 2. cons. 119. quod hîc duplabatur. vide cons. 43. suprà hoc eodem lib. Natta.

EPITOME.

¶ Procurator tenetur docere se habere mandatum, vel facere ratificari: & potest ratificatio fieri parte absente.

CONSILIVM CXXXVI.

ISO instrumento absolutionis factæ Petro Añ-
tonio de Plumaoro, per magnificum equitem
dominũ Vincelagum Rangonũ de anno 1469.
die 14. mensis Septembris, & alio instrumento
alterius absolutionis factæ eidem Petro Anto-
nio per præfatum dominũ Vincelagum de anno 1470. die 11.
Septembris, & alio insuper instrumento mutuæ ac reciprocæ
absolutionis factæ inter præfatum magnificum dominum
Vincelagum & magnificum comitem Hugonem eius fratrẽ,
de anno 1469. die 16. mensis Octobris, sentio per dictas abso-
lutiones esse satis plenè consultum dicto Petro Antonio: nam
per dictam primam absolutionem factam dicta die 14. Se-
ptembris, anni 1469. apparet, quòd dominus Vincelagus no-
mine suo, & dicti domini Hugonis eius fratris, pro quo pro-
misit de rato, & à quo dixit habere authoritatem & potestatẽ
faciendi dictam absolutionem, fecit generalẽ absolutionem
& quietationem dicto Petro Antonio de omnibus admini-
stratis in bonis dictorum fratrum, & cuilibet eorum: & de
omnibus debitis dictis fratribus & cuilibet eorum: quia reco-
gnouit fore realiter satisfactum & bene redditã esse admini-
1 strationẽ cum consignatione reliquorum: † vnde tenet̃ [a] dict[9]
a dñs Vincelagus ostendere, quòd habuerit dictum mandatum
& potestatem à dicto eius fratre, aliàs teneretur dicto Petro
Antonio ad omne eius damnum & interesse. l. 1. C. credi. eui-
ctionẽ pigno. non de. & ibi not. Iac. But. Bar. & alij in l. 1. §. iu-
dicialis. & ibi plenè not. Bar. ff. de præt. stip. & Bart. in l. pro-
curator. qui pro euictione. ff. de procur. & Bart. in l. licèt. C. de
procur. & in l. sin autem. §. item si fundum. per illum tex. ff. de
neg. gest. & Inn. in c. per tuas. de arbi. & Ange. in l. 4. in princ.
ff. de re iudica. vel teneretur facere, ꝙ dictus comes Hugo, seu
eius hæres ratum habeat, etiamsi expressè de rato non promi-
sisset, postquam dixit se habere potestatem ab eo, l. si procura-
tori falso. ff. de cond. ob causam. & no. Bar. in d. l. procurator,
qui pro euictione. & in d. §. item si fundũ. cum si. & tantò ma-
gis in casu nostro: quia expressè dñs Vincelagus promisit de
rato, ꝙ obligatio ratihabitionis committitur ad interesse, si
†1 id non fiat, l. si procurator. in prin. ff. rem ra. habe. † l. stipula-
tiones non diuiduntur. ver. Celsus. ff. de verb. obl. ¶ Præterea
dici potest, quòd etiam per illã absolutionem primam pro ge-
stis vsq; ad illud tempus sit consultum dicto Petro Antonio,
etiam quò ad hæredes comitis Hugonis alia ratione: quia per
dictam reciprocam absolutionem factam inter dictos fratres
fuit ratificata dicta prima absolutio, vt ostendunt illa verba
instrumenti dicentia: approbantes, ratificantes, & cõfirman-
tes ipsos actus, rationes & scripturas: & quicquid gestum, &
administratum est pro ipso, & vtrunq; eorum in bonis & cir-
ca bona eorum & cuiuslibet eorum, ac etiam melius per illa
alia verba dicentia, ꝙ dictus comes Hugo ratificauit & appro-
bauit gñaliter omnia, & quæcunq; alia dicta, facta, gesta, &
procurata per ipsum dominũ Vincelagum in bonis eorum, &
vtriusq; eorum &c. nam si dictus Petrus Antonius erat obli-
gatus dicto comiti Hugoni & domi. Vincelago, vel alicui eo-
2 rum, illa obligatio dicebatur esse in bonis ipsorũ, quia † appel
latione bonorum veniunt iura & actiones, l. bonorum appel-
latio. ff. de ver. sig. & per consequens absolutio facta super di-
cta obligatione & actione per dñm Vincelagum dicitur esse
actum in bonis dictorum fratrũ, & sic comprehendit̃ sub di-
cta ratificatione & absolutione, quæ fuit satis largè concepta:
quia etiã in ea fuerunt adiecta verba comprehendentia in po-
sterũ facienda, vt ibi denotant illa verbu, factæ vel faciendæ.
¶ Est vltimò facta dicta alia absolutio de dicto anno 1470. per
dictum dominum Vincelagum asserentem se habere autho-
ritatem à dicto comite faciendi ea, quæ in dicta absolutione
cõtinentur, vñ ꝓ his quæ ꝯtracta seu gesta fuissent per dictum
Petrum Antonium post dictam primã absolutionem sibi fa-
ctam, certũ est, quòd inquietari non potest à dño Vincelago,
sed vbi inquietaretur seu inquietari posset ab hæredibus co-
mitis Hugonis haberet regressum contra dominum Vincela-
gum, vt ostenderet se habuisse dictam authoritatem à dicto
comite Hugone faciendi dictam vltimam absolutionem, aut
faceret eam per hæredes comitis Hugonis ratificari, per di-
ctam l. 1. C. credi. euic. pign. non debere. & d. l. si procuratori
falso.

falso.cum alijs s. alleg.aliàs teneretur dicto Petro Antonio ad
23 interesse, vt superius dictum est. ¶ Nec prædictis † obstat, si di-
ceretur, quòd prædicta ratificatio facta per comitem Hugo-
nem fuerat facta absente dicto Petro Antonio: quia rñdetur,
quod etiá sufficit ratificationem factam esse quanquam par-
te absente, vt plenè probat Bar. in l. Pompo. la 1. ff. de neg. gest.
post glo. per Bar. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. &
in l. quo em. in fi. principij. ff. rem ra. hab. cum sim.

ADDITIO.

a ¶ Tenetur. Soci. cons. 29. lib. 3.

CONSILIVM CXXXVII.

Lege s. lib. 3. cons. 38. vbi plenius habetur.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio non procedit, nisi præcedentibus indicijs, etiamsi fiat officio iudicis. num. 12. nisi parte præsente & non opponente, numero 15.*
4 *Indicium quodlibet debet probari per duos testes.*
5 *Aufugisse si quis visus est cum gladio euaginato, & reperitur homo occisus, non sufficit sine alijs coniecturis.*
6 *Armatus assistens an dicatur præstare auxilium.*
7 *Multi dicuntur etiam duo vel tres.*
8 *Fama quomodo probanda. num. 9.*
10 *Responsio interpretatur secundum interrogationem.*
11 *Res vt seruentur licèt fugientē cum illis, & telo resistentē offendere.*
13 *Iudex supplere potest vbicunq; constat ex actis.*
14 *Opponi in criminalibus potest contra processum per procuratorem.*

CONSILIVM CXXXVIII.

VIsA copia denunciationis & inquisitionis for-
matæ contra Bartholomæū de Placentia, vt ho-
micidam, & nobilem virum Bonromæū de Zo-
bolis, vt auxilium præstantem dicto homicidio
cōmisso, vt dr̄ ç̄tra Vnguaretū famulū dicti Bon
romæi, & visis attestationibus receptis pro parte curiæ, & his
quæ copiosè & eleganter scripta sunt per eximium dñm suprà
çsulentem d. Bartholomæum mihi tanquam fratrē hoñ. Non
vr̄ mihi quouis modo posse ꝓcedi ad condemnationem cōtra
1 dictum Bonromæum. ¶ † Nam regulariter inq̄sitio non ꝓce-
dit, nisi præcedentib. indicijs seu diffamatione. l. iustissimos.
C. de off. rect. prouin. c. qualiter & quando. el 2. extra de accu.
not. Bar. de offi. præsi. in l. congruit, cum concord. sed indicia
hoc casu saltē sufficientia non præcesserunt: ergo inq̄sitio pro-
cedere non potest. Quòd autem non præcesserint indicia suf-
ficientia, patet primò: quia si curia se fundare velit, in denun-
ciatione ministralis, eò quia absque alijs indicijs ad denunciā
officialis pōt iudex inquirere, l. diuus. la 2. ff. de custo. reo. & l.
ea quidem. C. de accu. & ibi plenè no. certè nō bene se funda-
ret curia in denunciatione prædicta: q̄m in ea non dicitur q̄,
Bonromæus præstiterit auxilium homicidio cōmisso per di-
ctum Battholomæum, nec etiā potest curia se fundare in at-
testationibus testium receptorum per curiam: quoniam nullo
modo faciunt indicium de dicto auxilio præstito illo homi-
cidio per Bonromæū: quod ostendo. ¶ Nam primus testis est
Antonius Ioannis Picinini, & iste deponit in effectu quòd di-
ctus Bartholomæus & Frezignanus iuerunt sequentes dictū
Vngaretum, & dum appropinquassent ad dictum Vngaretū
videre non potuit ipse testis quid tunc facerent, sed paulò post
vidit Bonromæum reuerentem & dolentem, & malè conten-
tum cum dicto Frezignano: & paulò post vidit Bartholo-
mæum venire cum pannis sanguinolentis, & quòd audiuit
dictum Bartholomæum dicentem se interfecisse dictum Vn-
garetum: eò quia nolebat reddere res suas Bonromęo, & quòd
interfecit eum contra voluntatem Bonromæi. Certè iste te-
stis non dicit, quòd viderit Bonromæū adesse cum armis, vel
præstare opem homicidio: imò dicit, quòd non vidit quid fa-
cerent, nam potuit esse quòd non assistebat cum armis Bon-
romæus homicidio, imò potuit esse, quòd resistebat Bonro-
2 mæus, vt refert testis, † & constat testem debere deponere de
his quæ vidit & sensu corporis percepit. l. testium. C. de testa.
l. qui testamento. §. fin. ff. de test. §. sin verò absunt, in authen.
de hære. & fal. & debet dictum de necessitate vel saltem præ-
sumptiuè concludere. l. neq; natales. C. de prob. cum ibi not.
3 & c. in præsentia. extrà de prob. ¶ Nec hoc ob. † si adduceretur
id quod not. Bart. in l. 2. ff. de fur. vbi dixit, quod si aliquis vi-
sus est aufugere cum gladio euaginato, & reperitur aliquis ibi
mortuus: ex hoc potest dici illum commisisse homicidium.
¶ Quia respondeo primò, q̄, non dicit, quod viderit Vngare-
tum mortuum: nec quod audiuerit hoc à Bonromęo: & sic nō
4 sumus in casu ibi posito per Bar. Secundò rñdeo, † quòd vnū
a indicium debet probari per duos [a] testes contestes, & non suf-
ficit probari per vnum testem, cùm non deponit vidisse pro-
priè ipsum maleficium, sed aliquid aliud ex quo resultet præ-
sumptio illius maleficij, vt not. gl. & doct. in l. fi. C. fami. ercis.
& gl. & Ang. in auth. de testa. imperfect. iuxta prin. & Inno. in
5 c. sicut. in prin. extra de simo. † Sed testis deponens vidisse Ti-
b tium aufugientem cum gladio [b] euaginato, quāuis ibi postea
reperiatur hominem vnum gladio esse interemptum, etiamsi
ille testis habeat contestem, non probabūt ambo sufficienter
Titium occidisse hominem, nisi accedant alię coniecturæ pu-
ta inimicitiæ inter eos. Item publica vox & fama, quòd dictus
Titius dictum delictum homicidij cōmiserit, & quòd vide-
rint eum vibrasse ensem, vel quòd nullus esse poterat in loco
†1 illo tpe homicidij, † vt declarat not. Io. An. in addi. Spec. titu.
de proba. §. fi. super ver. 13. & do. Anto. in c. 3. loco. de proba. &
Ang. in l. fi. in fi. prin. ff. quod met. cau. & in d. l. 2. aliàs prima.
ff. de fica. & Imo. post Bald. in l. fi. ff. de hær. inst. & ita procedit
id quod not. Bald. in l. neq; natales. C. de probat. Sed dictum
testis non habet aliquem in dicto suo contestem: ergo non fa-
cit indicium. ¶ Secundus testis est Gerardus de Vbaldis, & iste
etiam nō probat: quia solùm in effectu deponit, quòd in vil-
la Castrinoni est publica vox & fama, quòd dictus Vngaretus
habuit verba cum dicto Barthol. super restitutione bonorum
Bonromæi, & qui Vngaretus occasione dictorum verborum
admenauit contra dictum Bartholomæum cum vna Zaneta,
& postea Bartholomæus admenauit ç̄tra dictū Vngaretū dua-
bus vel tribus vicibus, & ipsum vulnerauit, ex quibus vulneri-
bus mortuus fuit, & quòd Bonromæus fuit de hoc malè con-
tentus, & quòd dicebat dicto Barth. quòd retrocederet: quia
Vngaretus dictū Bartholomæum occideret, & interrogatus,
an audiuit vel intellexit, quòd Bonromæus dederit auxilium
homicidio, rñdet quòd non: certè dici non potest, quòd iste
6 testis aliquid probet de auxilio præstito. ¶ Non obst. † ad hoc
†2 illud, q̊d no. Inn. in c. cōtinentia. de cle. percus. vbi voluit, q̄ †
ille qui assistit armatus iuxta vulnerantē vel occidentē dicit
c ei præstare auxilium, [c] si non est à longè, sed est iuxta occiden
* tem, & cum eo, & illud dictum * cōiter sequuntur vbiq; legi-
stæ & canonistæ: quia rñdeo primò, quòd iste testis & alij, exce
pto vltimo teste, de quo ī dicā, non dñt q̄, Bonromæus ibi assi-
steret homicidio armatus ꝓpè Bartholomæum, imò de armis
Bornomæi nihil dñt, adeò quòd saltem sufficienter probent
eum fuisse armatū aliquo modo: & ꝓpterea tunc non militat
illud quod dr̄ præstare auxilium, vt not. Bal. in l. hæc verba. ff.
de his qui not. infami. & in l. 1. §. si in eo. ff. ad Sylla. post Bart.
ibi per illum tex. & Bal. in c. 1. de benefi. fratris. in princ. & in l.
raptores. C. de epis. & cler. in l. 1. C. de ser. fug. Item respondeo
quòd quando quis armatus adest homicidio, vel vulneribus
illatis per alium videtur præstare auxiliū homicidio vel actui
vulnerandi, verum est, nisi ex circumstantijs apparet quod il-
le ibi non aderat propter hoc, seu ad hoc, & quòd non assen-
tiebat illi homicidio, vel actui vulnerandi, hoc est quod no-
tat Bal. in l. data opera. C. qui accusa. in versic. sed pone Titius
rixabatur, &c. per not. 23. q. final. in c. fi. in gl. & arg. l. si fami-
lia. ff. de iurisd. om. iud. & ita etiam est de mente Bald. in d. l.
hæc verba. & Bart. & Bald. in d. l. 1. §. si in eo. ad Sylla. & Pet. de
Ancha. in cons. 206. Sed dictus Gerardus testis deponit, quod
dictus Bonromæus dicebat dicto Bartholomæo irruenti con-
tra Vngaretū, q̄ retrocedecet, ergo apparet quòd non erat ibi
Bonromæus, vt fauorem & opem præstaret vulneribus & ho-
micidio. ¶ Item dictus testis non probat sufficienter famam
esse, q̄ Bonromæus prædicta fecerit: quia interrogatus in cau-
sa scientiæ, dicit se audiuisse à Bartholomæo Iacobino, & mul-
tis alijs, de dicta villa: & multi dicuntur etiam duo vel tres. c.
ad nostram. cum gloss. in verbo multos, de reb. eccle. non alie.
l. 1. §. hoc respectum. & ibi Bar. ff. ad Sylla. instit. de iure perso.
§. fina. cum gloss. l. dicit Imperator. ff. de legat. 1. in c. latores. de
cle. ex-

8 cle.excom.ministram.Sed testis † ad hoc vt ꝓbet publicam fa
d mam & vocem, habet deponere ꝙ à maiori [d] parte populi seu
ꝑsonarum illius loci ita dicebaẽ & reputabaẽ, vt no.gl.& do.in
l.3.§.eiusdem.ff.de testi.& declarat Bar.in l.de minoribus.§.si
plurium, ff.de qõ. in verbo quæro qualiter ꝓbatur fama cum
concor.suis vulgatis.¶ Alius testis Petrus de Bandis nihil depo
nit de Bonromæo, Franciscus de Vgolinis alius ẽt nihil ꝓbat:
quia deponit de auditu à Iacobino de Boliardis. Sed testis de-
ponens de auditu alterius regulariter non probat, vt l.testium
& ibi no.C. de testi. & in c.tam literis.de testi.& licèt dicat qđ
ita est publica vox & fama: tñ interrogatus in causa scientiæ
dicit, quia audiuit à dicto Iacobino, & ꝙ publicè dr̃, quæ ratio
9 † seu causa scientiæ non est sufficiens ad probandum famam,
nisi declaret taliter ꝙ appareat eum pluries audiuisse. adeò ꝙ à
maiori parte audiuit, vt no.Bar.in d.l.3.§.eiusdem.de testi.&
in d.l.de minore, ver. quæro quid si testis dicit &c. & in l.La-
beo.de sup.leg.& Ang.in l.3.ff.ad Mace.& Bal.in add.Spe.in
* ti.de sen.excõ.& Bal. in l.hæredes palam.in prin. ff.de testa.&
ibi dicit Imol.ꝙ * communiter tenetur ꝙ talis testis non ꝓbet
famam: licèt dicat ꝙ publicè dicebatur: quia poterat vnus vel
duo dicere palam & publicè: & tamen ꝑ hoc non dr̃ ꝙ esset fa
ma: quæ dr̃ esse, qñ ꝓcedit à maiori parte, vt dixi superius. Ia-
cobus de Melijs de castro nouo, & Ioannes Boni, & Zaninus
de la Vacha, & Lazarus Montanarius, alij testes nihil penitus
deponit de Bonromæo. ¶ Vltimus verò testis. s. Iacobinus de
Beliardis etiam non ꝓbat: qa non dicit ꝙ Bonromæus præsti-
terit auxilium vulneribus illatis ꝑ dictum Bartholomeum: tũ
ẽt quia non dicit ꝙ esset Bonromæus iuxta dictum Bartholo-
mæum: tum ẽt quia nõ dicit ꝙ Bonromeus esset armatus imò
potius contrarium: quia dicit ꝙ antequam Bartholomæus su
perueniret ille Vngaretus extraxerat arma de manibus Bon-
romæi, & ea retinuit Vngaretus per se: & sic scđm no.per Inno.
in d.c.continentia, cum concor.de quibus.s.non dr̃ præstitis-
se opem, vt dixi s. Prætereà iste testis deponit ꝙ Bonromæus in
sequebatur istum fugientem cum rebus & bonis Bonromæi,
quas petebat Bonromæus à dicto Vngareto dicendo, rẽde me
la robba mia & vati non Dio. & Vngaretus respondit, io non
ve la voglio rendere, & sic tacitè vr̃ dictum Vngaretum fuisse
10 confessum ꝙ habuerat bona Bonromæi. quia † responsio in-
terpretatur in dubio facta scđm interrogationem. l. si defen-
sor.§.qui interrogat.ff.de interro.ac.& insti.de inuti.stipu.in
§.præterea.& in proposito declarat Bar.in l.si quis intentione
ff.de iudi. ¶ Et deponit iste testis, ꝙ dictus Vngaretus habe-
11 bat canem, chlamydem, & ensem. † vnde licuisset dicto Bon-
romæo ẽt percutere dictum Vngaretum exportantem res suas
& aufugientem cum eis postquam aliter non poterat eas recu
perare: qa nolebat restituere, & telo resistebat Vngaretus, l.si
vt allegas, & ibi no.doc.maximè Cy.& Bar.C.ad l. Cor. de sic.
* & est conclusio magis * cõis etiam in fure diurno, vt not. etiã
Ange.in l.1.C.vnde vi.& no.in c.1.§.hominem. de pa.tenẽ.&
in c.2.de homicidio. Et si diceretur ꝙ illa cõclusio nõ habes locũ.
†3 vbi res de quarum periculo & amissione tractaretur † eẽnt viles
l.si ex plagijs.§.tabernarius.ff.ad aquil.& no.Bal.in l.1.C. lo-
ca.& Ange. in d.l.1.C.vnde vi.tum cum regula sit ꝙ pro salua-
e tione rerum [e] suarum possit qui fugientem & telo resistentẽ
offendere.d.l.si vt allegas, etiam si non sit latro vel fur: sed de-
bitor, vt ibi per Bal.si quis vult in speciali fallentia & exceptio
ne se fundare. s. per dictum.§. tabernarius, debet probare &
fundare suam exceptionem & fallentiam à regula, vt l.ab ea
parte.ff.de proba.& sic incumbit onus probandi alleganti qđ
res erat valoris modici & vilis inspecta qualitate personarum,
iuxta.l.sed si susceperit.§.pe.ff.de iudi.& no. in aut. prætereà.
C.vnde vir.& vxor.cum sim.hoc autem non fuit probatum ꝓ
12 parte curiæ: ergo &c. ¶ Non obstat † etiam si diceretur ꝙ qñ
f iudex procedit ex mero suo officio. [f] & hæc verba posita sint in
inquisitione, quod tunc iudex possit procedere & inquirere
contra aliquem de delicto etiam indicijs non præcedentibus,
†4 vt videtur de mente † Ang.in repetitio.l.si vacantia.C.de bon.
vacan.lib.10.alleg.l.1.de off.ordina.& not.Spe.in tit.de inqui
sitio.§.nunc tractemus.versic. hoc aũt scias.quia rñdeo, ꝙ Spe.
in d.versi.& etiam Ioan.And.in c.qualr & qñ, super prima gl.
magna de accusa.& do.Anto.& Imol.in c.cum oporteat, eod.
tit.non dñt quod qñ iudex procedit ex suo mero officio, non
debeant prius indicia præcedere, imò potius dñt contrarium
aliàs enim dicerent contra id ꝙ hr̃ in d.c.qualiter & qñ. & con
tra dictam.l.iustissimos.& no.per Bar.in d.l.congruit.Solum
enim Spe.in d.versi.& Io.And.in d.c.qualiter & qñ, & do.An.
& Imo.in d.c.cùm oporteat. volunt ꝙ si iudex promotus ab
alio inquirat, non debet iudex procedere ad inquisitionem,
nisi promotor inquisitionis probet infamiam seu diffamatũ
fuisse dictum reum de crimine de quo inquiritur, vt per Spe.
in dicto versi.cum igitur.& versi.sequen.quod secus est, quan
do prælatus ad instantiam alterius promotoris procedit, sed
†5 ex suo officio: quia tunc ꝑ se primò inquiret de infamia † seu
diffamatione, qua reperta postea inquiret de veritate, d. ca. 1.
de offi.ordinarij.& isto casu si ille contra quem inquiritur, di-
catur, non sum infamatus, non debet audiri nec prælatus in-
quirens tenetur ei facere fidem de diffamatione. Cui enim tã
lem fidem faceret, cum ipsemet sit iudex: ita dicunt dicti doc.
¶ Et sic apparet quòd præfati doc.bene volunt ꝙ inquirens ẽt
quando inquirit ex suo mero officio, bene debeat prius per se
inquirere de infamia & diffamatione delicti commissi ab in-
quisito quamuis non teneatur de hoc facere fidem reo. Sed in
†6 casu nostro inquisitor dixit se inquisiuisse prius de diffamatio
ne & habuisse indicia & eorum copiam tradidit. per quam co-
piam apparet, quod in veritate non suberant indicia sufficien
tia ad inquirendum de veritate criminis contra Bonromæũ:
ergo debet iudex desistere ab inquisitione & condemnatione:
quia aliàs grauat Bonromæum. Secundò iniustè facit & etiam
minus ritè, cum non inquisiuerit prius sufficienter, vt debe-
bat antequam de veritate inquireret & procederet, merito (vt
dixi) non debet ad condemnationem procedere, sed reum ab
soluere saltem ab instantia iudicij. l. libellorum. §. quod si li-
13 belli.ff.de accus.etiam parte non opponente, vt ibi & † vbicũ-
que iudici constat ex actis potest ipse ex officio suo supplere. vt
not.gloss.& Cyn.in l.1.C.vt quæ desunt aduo.& gloss.in l.2.ff.
de fer.& Inno.in c.cum dilectus.de consu.& in ca. per tuas in
fin.de testi.& in c.fi.de corpore vitia.& Inno.& Ioan.Andr.in
ca. sæpe de appella.cum sim. Et præsertim in criminalibus cau
sis, in quibus parte absente seu contumace posset procedi ad
diffinitiuam sententiam.l.& si non defendantur.ff.de pœ.l.1.
in fin.ff.de quæst.in auth.qui semel.C.qũo & quando iudi.d.
l.ampliorem.C.de appella. multò magis in casu nostro, in q̊
fuit oppositum per procuratorem seu defensorem dicti Bonro
14 mæi.¶ † Et licèt aliàs in causis criminalibus non possit admit
g ti procurator [g] scđum distinctionem traditam in l. pen. §. ad
crimen.ff.de publ.iudi.& in l.reos.C.de accusa.& in c.veniẽs,
de accu. tamen bene potest procurator rei opponere exceptio
nes impedientes processum, puta ꝙ libellus inquisitionis nõ
procedit, vel quod iudex non potest inquirere, seu quod accu
sator non potest accusare, & sic de similibus exceptionibus di-
latorijs: vt probat Barto.in d.§.ad crimen, in vers. quæro pro-
curator habens mandatum, quas exceptiones poterat propo
nere &c. quia hoc non reperitur prohibitum, cum solùm re-
periatur procurator veniens ad prosequendum crimen vt in
iuribus.s.allegatis.& ita vr̃ probari.in d.c.veniens, & no.Spe.
in titu.de procuratore.§.1.versi.sed procedens, & versi.iuncto
decimus ad excusandum.& ibi Ioan.And.in addi.& not.doc.
15 in c.licèt in beato Petro.de accusationi. ¶ † Nec etiam obstat
prædictis, si diceretur ꝙ qñ non opponitur, procedit inquisi-
tio etiam non præcedentibus iudicijs.c.2.de accu.in 6.qa rñ-
deo, ꝙ illud procedit parte præsente & tacente. vt ibi in tex. &
no.etiam ibi clarè Ioa.And.in nouella.& Ang.in repetitio. d.
l.si vacantia, superius allegata. Vnde aut tu dicis, quod procu-
rator vel defensor Bonromæi non potuit admitti: & tunc su-
mus in casu dicti capituli.2.quia pars non fuit præsens. Aut po
tuit admitti, & tunc clarum est quòd fuit oppositum, quòd nõ
erat procedendum, eo quia non præcedebant indicia sufficien
tia. Prætereà iudex in casu isto potest supplere, vt proximè di-
xi: & bene faciet supplere: quia aliàs iniustè infertur graua-
men Bonromæo, qui non erat de hoc crimine diffamatus. Si
ergo ex prædictis constat quòd non præcesserint indicia suf-
ficientia ad inquirendum, multò minùs ad condemnãdum:
quia debent esse tales probationes luce meridiana clariores,
lege sciant.C.de probationibus, lege qui sententiam.C.de pœ
nis. Ex quibus concluditur nullo modo ex dicto processu pos
se procedi contra dictum Bonromeum ad condemnationem
Alexander.

ADDITIO.

a ¶ Duos.ſ.lib.1.conſi.5.nu.4.ſ.li.2.con.180.nu.5.ſ.li.3.conſi.1.
nu.5.ſ.li.4.con.11.nu.6.con.21.& j.li.7.con.29.nu.21.

b ¶ Gladio.cum opinione Tho.de Pipera.& Bar.in d.l.2.ſ.eod.
nu.3.Panor.c.tertio loco.c.quanto,de pſum.Cor.conſ.107.in
fi.li.3.Paris de Puto.in trac.ſyndi.fol.289.fo.291.in paruis.So
ci.con.li.1.ſed cōtra.q non ſufficiat,& verius,tenet Ang.d.l.2.
Pau.l.fi.C.de pub.Cæp.cau.cri.con.6.con.22.con.39.Io.Fa.§.
ius aūt gentium.inſti.de iur.nat.gen.& ciu.Albe.l.1.§.cum a-
rietes.ff.ſi quadr.pau.fec.dic.Car.cle.1.q.32.de homici.Ange.
Are.trac.maleſi.verſi.fama publica.fo.49.& verſi.compar.di-
cti inqui.fo.103.Hyp.Marſi.in l.repe.de qō.Deci.c.tertio loco
de pba.Feli.c.afferte.de præſump.

c ¶ Auxilium.Ang.Are.tra.maleſi.ver.dictus Andreas armatus,
Feli.c.ſicut dignum.de homi.

d ¶ Maiori.ſ.lib.2.conſi.94.in fi.

e ¶ Rerum.imò non p ſola defenſione vel recuperatione rerū,
ſed qn̄ ſubeſt ēt pbabile periculū pſonæ,vt eſt tex.Exodi.c.22.
quem ita declarat Aure.Ang.ſequitur Io.Ana.ca.2.ca.ſuſcepi-
mus,de homi.Ale.ſ.li.2.con.140.Dec.l.vt vim,& ibi For.Bar.
cum ſeq.de iuſt.& iure.

f ¶ Officio.ſuprà.eodem con.34.nume.2.infra,lib.7.conſi.120.
nume.2.

g ¶ Procurator,ſuprà,eod.conſi.4.

SVMMARIVM.

3 *Subſtitutio, ſi inſtitutus deceſſerit ſine hærede maſculo, deficit perpetuò ſi vel vnus eorum reliquerit filium maſculum qui poſtea ſine liberis decedat.*

5 *Exceptio fit ad latum ſignificatum ſi adſit mens teſtatoris.*

7 *Hæres verbum, debet ſtrictè vel latè capi pro mente teſtatoris.*

9 *Subſtituto non ſufficit probare per famam quod talia bona fuerunt in hæreditate teſtatoris.*

11 *Fama non ſufficit, niſi vbi ſat eſt probare memoriam extare vel non & antiquum non dicitur niſi de centum annis. nu. 12. & 13.*

14 *Probatio plena requiritur etiam in poſſeſſorio.*

CONSILIVM CXXXIX.

IRCA primum dubium quo q̄ritur,an hęreditas
Antonelli impuberis ptineat ad dictos Venturi
num,Nicolaum,Gaſparinum,& Callanum vi-
gore ſubſtōnis factæ in teſtō dicti Nicolai,an ve
rò ſpectare debeat ad matrem & ſororē dicti im-
puberis,q dicta ſubſtōne non obſtante ſuccedere deberent.&
omiſsis impertinentibus & ſuperfluis dubium contra dictas
mulieres facere vr̄.Quia dictus Nicolaus de Gambazocchis te
ſtōr vr̄ voluiſſe bona ſua deuenire ſemper in agnatos maſcu-
los:quia excluſis ſororibus quib.certum quid valde exiguū
reliquit,inſtituit dictos Iſachinum & Antonium,qui erāt ma
ſculi de agnatione ipſius teſtatoris,& remotiores in gradu,q̈
eſſent dictæ ſorores,& diſpoſuit q ſi prædicti Iſachinus & An-
tonius decederent ſine hærede maſculino q bona eius rema-
nere deberent in propinquioribus ipſius teſtatoris:qui eſſent
de eius parentela:& ſic ſemper de gradu in gradum,& q di-
cta eius bona nunquam recederent de ipſius parentela de Gā-
bazocchis,donec aliqui maſculi ſint in ipſa. Si ergo teſtator
excluſit ſorores quæ propinquiores erant,vt in agnatos ma-
ſculos ſucceſsionem ſuam transferret:multò magis videt̄ ex-
cludere matrem & ſororem dicti Antonelli,quæ remotiores
1 erant.alias reſultaret † abſurdum,q magis dilecti à teſtatore
eſſent deterioris conditionis q̈ minus dilecti,contra l.Publi⁹.
§.fi.de condi.& demon.& l.qui fundum.§.qui filios.in fi.ibi
eſt igit̄ rōne congruentius.ff.ad l.fal.ad q bene facit notabilis
deciſio Richar.Malumbræ:quam refert & ſequitur Bar & Bal.
in l.Gallus.§.etiam ſi parente.ff.de lib.& poſth.& Bal.in ca.1.
de nat.ſucceſ.feu.vbi volunt q ſi teſtōr inſtituit filium,& ſi de
ceſſerit ſine liberis,ſubſtituit Titiū & hæredes Titij,& contin
gat filium decedere ſine liberis præmortuo Titio,quod hære-
des extranei dicti Titij non admittunt̄ ad ſubſtōnem:qa licèt
alias appellatione hr̄dum,comp̄hendant̄ ēt extranei.l.in an-
nalibus.C.de leg,& l.ſciendum.ff.de ver.ſig.tn̄ hoc caſu non
cōprehēdent̄:ſed ſolū intelligit̄ de hr̄dib.deſcendentib.Titij:
q̄a aliàs reſultaret abſurdū:& contra mentem teſtōris:qa ſicuti
p̄dilexit teſtōr filium viuo Titio:ita vr̄,q p̄dilexerit hr̄dem fi
lij vltra hæredem Titij.ſed ſi diceremus hæredem extraneum
Titij admitti ad ſubſtōnem:ſequeretur q hæres filij extrane-
us qui dicitur prædilectus vltra hæredē extraneum Titij eſſet
deterioris conditionis,quàm hæres extraneus Titij contra di-
ctam.l.Publius,& ita etiam tenet in ſimili qōne Ioan.And.in
additione Spec.in tit.de teſta.in ru.in vltima qōne.& in alia ſi
mili qōne vr̄ idē concludere Bar.in l.fi.ff.ad Tre.& hac eadem
rōne in ſimili decidit Raph.Ful.duas notabiles qōnes,vnam
in l.1.C.de condi.inſer.aliam in l.cum acutiſsimi.C.de fidei-
2 com.in quibus † propter coniecturam voluntatis recedimus
à verbis teſtōris,& menti adhæremus,iuxta l.non aliter,de
leg.3.& l.3.C.de li.præt.l.3.§.conditio.cum ſi.ff.de adim.leg.
hoc etiam ſatis arguunt illa verba ſi dicti Iſachinus & Anto.de
†1 cederent ſine hærede maſculino &c.† quæ verba intelligūtur
ſine deſcendentib.maſculis.c.1.§.ſi clientibus,de alienatione
feudi colligitur ex l.ex facto.§.fi.ff.ad Trebel.cum ibi notatis.
& tradit Io.And.in d.rub.de teſt.in vltima.q.& Bal.in l.liber-
ti.C.de oper.lib.& in d.§.etiam ſi parente.¶ Sed præmiſsis nō
obſtantibus contrariam ſententiam in propoſito noſtro de iu
3 re veriorem eſſe arbitror,præſertim ex infraſcriptis.Nam † te-
ſtator nullam ſubſtitutionem fecit Iſachino & Anto.niſi caſu
quo ibi decederent ſine hærede maſculino,quæ verba impor-
tant q ſolum attendatur tempus mortis Iſachini & Antonij,
an deceſſerint nullo ſuperſtite deſcendente maſculo hære.&
ſic ſi tempore mortis Antonij remanſit hæres maſculus deſcen
dens ex eo,licèt poſtea omnis maſculus deſcendens decederet
● ſine liberis:tamen omninò dicitur defeciſſe [a] conditio ſubſti-
tutionis:quia ſatis eſt q aliquo momento poſt mortem An-
tonij ſuperuixerit aliquis eius deſcendens maſculus:text.eſt
in l.ex facto.§.pe.ff.ad Treb.qualitas enim iuncta verbo,in-
telligitur ſecundum tempus verbi.l.2.& 3.ff.de auro & ar.leg.
& l.Titius,in prin.ff.de teſta.militis.l.in delictis.§.ſi extrane-
us.ff.de noxa.& ſubſtitutio ſequens denotata per illa verba,&
ſic ſemper ſequendo de gradu in gradum q prædicta eius bo-
na non recedant de dictis eius affinibus,ſeu de dicta eius pa-
rentela de Gambazocchis,donec aliqui maſculi ſint in ipſa
&c.eſt facta in caſu quo eueniat conditio primæ ſubſtitutio-
nis per quam vocati ſunt illi,qui tunc eſſent propinquiores.
Nam poſt illos vult eis deficientibus vocari ſequentes,quos
voluit eſſe ſubſtitutos illis primis propinquioribus primò ſub
4 ſtitutis.Et † ſic ſi deficiat conditio quoad primos:quia non ſit
eis aperta via,non eſt locus ſequenti ſubſtitutioni,l.ſi mater.§.
1.& l.qui habebat.ff.de vul.& pup.& l.qui fundum.§.qui fi-
lios in fi.& in notabili quæſtio.traditur per Ioan.And.in add.
Spe.in tit.de teſt.§.1.in add.incip.huic quæſtioni &c.in verſi.
b occurrit etiam caſus nouiſsimus.& Old.[b] in conſi.177.incipi.
Teſtator in ſuo vlti.teſtamen.&c.Et Angel.in l.1.ff.de vulg.&
pup.& in l.quandiu.l.vltima.ff.de acquiren.hæred.denique
ſatis euidens videtur hunc caſum qui euenit fuiſſe à teſtatore
omiſſum,meritò remanere debet in diſpoſitione iuris com-
munis.l.commodiſsimè.ff.de li.& poſth.l.ſi extraneus.ff.de
5 condi.ob cauſam.¶ Solùm reſtat ad obiecta reſpondere,ad †
quæ rn̄deo & dico,q qn̄ verba teſtōris pn̄t hr̄e plures ſignifica-
tiones,puta vnam propriam,& aliam impropriam,ſeu vnam
ſignificationem largam,& aliam ſtrictam,vel ſignificatio il-
lius vocabuli quouis mō pōt referri ad multa,tunc ſi apparet
de mente teſtōris & coniecturis ſeu ex alijs diſpoſitis in teſtō:
tunc ſtamus illi,& recedimus etiam tunc à ppria vel ſtricta ſi-
gnificatione verborum,& capiemus tūc impropriā vel largā.
d.l.nō al̄r.& l.ſi ſeruus pluriū.§.fi.cū ſi.ff.de leg.1.Sed qn̄ ver-
ba aliquo modo ex propria vel impropria ſeu larga ſignifica-
tione à iure data non pn̄t adaptari ad coniecturatā mentem te
†2 ſtātis:tunc nullo mō attendimus mentē teſtātis,imò † talis vo
luntas quatenus verba non deſeruiant illi.reddit̄ inutilis & in
efficax.l.ambig.ff.de reb.dub.& Bar.ita reſpondet ad d.l.non
aliter.ff.de leg.3.Ita etiam eſt de mente gloſſ.in l.cum virum.
C.de fideicom.in verbo,voluntas.& no.ibi clarè Sali.in fi.ſed
in propoſito noſtro verba teſtatoris clarè comprehendunt in-
ſtitutionem factam eſſe de Iſachino & Ant.& mens etiam non
repugnat,& talis eſſe p̄ſumit̄ put verba ſonant.l.Labeo.ff.de
ſupell.lega.Item verba teſtamenti,quod ſi Anto.& Iſachinus
deceſſerint

decesserint sine hærede masculino q, habeat locum substitutio dictorũ ꝓpinquorũ,sed dicta verba nec ex ꝓpria & stricta,ne que ex impropria seu larga significatione comprehendunt, q, si descendentes masculi hr̃des dictorũ Isachini & Ant.extarẽt, & postea decederẽt sine liberis masculis, q, tũc succedãt ex sub stõne dicti ꝓpinquiores masculi de agnatione: qa appellatione Isachini & Ant.decedẽtium sine ꝓle masculina, nõ veniũt liberi masculi eorum decedẽtes sine hr̃de masculina. si eñ testator existimasset sub dicta appellatione Ant.& Isachini comprehendi eorum liberos masculos, errasset in noĩe appellatiuo,& ideo illa substitutio vitiaretur.l.si quis in fundi voca. ff.
6 delega.1.& d.l.in ambiguo. ¶ † Vnde satis in specie ad casum nostrum consuluit Pau.de Ca.lib.1.consi.152.incip.Pręsens dubium videtur formari &c.in fi. vbi consuluit q, si testator Titium instituit,& si decesserit sine filijs masculis substituit Lucium, & si Lucius decederet sine filijs masculis vel fœminis substituit Marcum,& contingat primo loco decedere Lucium primum substitutum,postea decedat ipse Titius sine filijs masculis,sed cum filia fœmina,superstite dicto Marco vltimo substituto,qđ admittetur dictus Marcus ex substitutione, iuxta notata p Bar.in d.l.quandiu.ff.de acq.hære.in fi.&dubium tñ ibi facere videbatur: qa si testator voluit in casu illo q, p filias etiam fœminas dicti Lucij substituti excluderetur dictus Marcus vltimò substitutus,multò magis videtur q, voluerit dict⁹ testator dictum Marcum excludi per filias fœminas natas ex dicto Titio filio testatore primo loco instituto.argumen.l.Pu
c blius.§.1.& tñ (vt dixi) ipse consuluit contrarium & rectè: c qa secundum eum qñ verba testamenti non possunt adaptari ad vnum sensum,non debemus illum capere, posito q, præsumptio apud nos sit testorem illum sensum habuisse. allegat. l. si cui.ff.de vsufru.legato.& d.l.in ambiguo.& ipsemet Paul. in d.l.in amb.facit mentionem de isto suo consilio. ¶ Per hæc apparet rñsum ad notata per Bar.in d.l. Gallus.§.etiam si parente, cum omnibus alijs suprà allegatis: quia ibi loquitur quan
7 do verba patiebantur.† nam appellatione hæredis,quandoq; intelligimus de descendentibus tantum: vt d.l.ex facto. circa fi.& in d,c.1.§.& si clientulus.& in c.fi.si de feu.fue.contro. inter dñm & agnatum,qñq; accipitur etiam pro extraneis hæredibus,vt d.l.in annalibus.C.de lega.cum si.vnde debet accipi strictè vel largè secundum q, ex coniecturis apparet de mẽte testatoris: quia significatio verborum potest ad id adaptari. & ita loquuntur aliæ decisiones superius allegatæ, quod non est in casu nostro,vt suprà,fuit dictum. ¶ Posset etiam dici qđ decisio Barto.in d.§.etiam si parente,non procedit secundum Ange.& Ioan. de Imo.ibi, tamen quia quò ad casum nostrum tutiorem puto responsionem suprà datam,quam verissimam puto,idcircò in hoc an melius dicant alij tenentes contra Bar. in casu suo quàm Bart. non insistam : quia non videtur expediens. ¶ Prætetea potuit testator velle magis fauere primis liberis masculis dictorum Isachini & Antonij, vt sic voluerit q, ipsi pleno iure dictam successionem irreuocabiliter cõsequerentur succedendo ab intestato dictis Isachino & Anto.iuxta. l.Lucius,la 2.cum glo.ff.de hære.insti.&l.ex facto.§.ex facto. cum glo.ff.ad Treb.quemadmodum videmus plerunq; maiorem impendi fauorem liberis primi gradus,quam alijs.l.iubemus,in principi.iuncto fine.C.ad Trebel. l.suus quoq;, in prin.&§.nepotes.ff.de hære.insti.&l.fi.C.de lib.præte. ¶ Nec
8 obstant dictis † mulieribus illa verba sine hærede masculina, attento q, dictæ mulieres non possunt dici hæres masculina: quia dico q, istæ mulieres non succedunt tanquam vocatæ ex testõ Nicolai per illa verba,sine hærede masculina,per d.l.Lucius.cum gl.communiter ibi approbata, & probatur in l. potest.secundum Bald.ibi.ff.de vulg.& pup.& no.Ioan.And.in d.additione incip.huic quæstioni accedit,& Old.consi.141.in cipi.Thema tale est,dominus canonicus.& Bartol.in l.si cum dotem,in princip.ff.solu.mat.& in l.Centurio,de vul.& pup. in l.si seruum.de lega.3.& Bal.in l.cum acutissimi.C.de fideicommis.& in l.si emancipatus.in octaua oppo.C. de colla. & Pet.de Ancha.in c.si pater,in duodecimo notabili.de testa.li. 6.& Fulg.in l.generaliter.§.cum autem.C.de insti.& substi.& Ioan.de Imol.in d.§.ex facto.& in l.filiusfa.§.cum quis.ff. de lega.2.& in d.l.Lucius.post omnes antiquos.vbi dicit hanc esse communem opinionem,& Pet.de Ancha.in repe.c. in præsentia.qõ.10.de proba.circa qđ non insisto, cum hæc sit magis

* * communis opinio approbata & in iudicijs & in scholis.& ꝓ
a illa parte sæpenumero consului : a & si hæc esset principalis dubitatio , hìc discuterem de veritate illius articuli,vt aliàs satis plenè feci consulendo maximè apud Pistorium : sed veniunt ab intestato cessante causa substitutionis,vt notatur in d.l.Lucius. ¶ Præterea illa verba,sine hærede masculina &c.loquuntur solum de illis descendentibus,s.primis hæredibus dicti Antonij non de istis. d.l.ex facto.§.pen.& supra dictum fuit ple-
9 nius.¶ Capio aliam dubitationem : qua † quæritur,an sufficiat illum qui vult venire ex substitutione fideicommissaria ad bona tanquam bona hæreditatis Nicolai probare per publicam vocem & famam quod talia bona quæ petuntur erant in bonis Nicolai,& remanserunt in bonis & hęreditate,& sic possidebantur per eum tempore mortis eius, qui decessit de año. 1405.puto tamen q, in hoc sit error in puncto, quare videtur q, decesserit post: cùm testamentum eius conditum fuerit de anno 1411.sed etiam dato q, decessisset añ tamen adhuc dico talẽ probationem non sufficere, si dicti substituti ex illa substõne fideicommissaria comprehensa in compendiosa agant contra hæredes eius, in cuius persona euenit casus substõnis agendo actione ex test.ad restõnẽ rerũ hæreditariarum seu fideicommissi, vt no.in l.ex ea scriptura.C.ad Treb.& in l.restituta.§.1. ff.ad Treb.& not.Bar.in l.si legatis.in prin. eo.titu. Nam cum tunc agi dicatur petitorio , non sufficit probatio per famam: quare non est plena probatio , vt plenè notatur in l.3.§.eiusdẽ ff.de testi.& in l.admonendi. ff. de iureiurã. & in l.in bonæ fidei.C.de reb.cre.& plenè per Bar.in l.de minore.§.si plurium.
10 ff.de quæstioni. ¶ Et licèt in antiquis † fama e sufficiat pro ple
e na probatione,iuxta not.in l.at qui natura.§.cùm me absente.ff.de neg.gest.& in l.& proprietatis.C.de prob. & in l. si arbiter.ff: de proba.& no.Inno.in c.veniens.de verb.sig.& Cyn. & Bar.in l.si quidem.C.sol.mat.& Bal.in auth.quas actiones. ad fi.C.de sacrosſ.eccl.& in l.conuenticulam. C. de epis.& cle. & in l.cum super.C.de rei vendi.tñ illud procedit quando tractamus de probatione alicuius facti à quo distamus p annos
11 centum,& † sic quantum est tp̃s longeuæ vitæ hominis, q, est centum annorum.l.fi.C.de sacrosan.eccl.& l. an vsusfructus. ff.de vsufr.ita concludit Inno.in d.c.veniens.& per Spe.in ti. de ꝓba.§.probare.versi.& no.q, præsumptus &c.& ideo Ioan. de Imo.in c.veniens.el 1.de testib.reprehendit ibi Ant.de Bu. qui dicebat q, etiam si tractatur de ꝓbatione alicuius facti, iã sunt anni quadraginta: dicitur esse factum satis antiquũ, adeò q, debet sufficere probatio per famam,& Anto.de Butr.ad hoc allegabat no.per Cyn.in d.l.si quidem.& per Inno.in d. c. veniens.nam vt inquit Ioan.de Imo.in d.c.veniens.& bene Cy. hoc non dicit in d.l.si quidem.nec Inno.in d.c.veniens. imò Inno.ibi referendo opinionem illorum qui dicebant idem es-
f se in spatio quadraginta annorum, q, est in spatio centum f annorum.illam reprobat,vt ẽt facit Spe.in d.versi.& no. ¶ Et di-
12 cit ẽt Ioan.† de Imo.q, adhoc non obstat.d.l.si arbi.quia illa loquitur in casibus in quibus sufficit probare memoriam extare vel non extare:& sic à contrario sensu secus est in alijs.& illa ꝓbatio,s.memoriam extare vel non extante,non admittitur nisi in casibus in quibus est expressum de iure q, debeat probari præscriptio de qua memoria non existat, scđm Inno.in c. quid per nouale,de verb.sig.& Spe.in d.§.probare.ver. valet etiam.
13 ¶ Et q, non † sufficiat dicta probatio per famam in his factis ꝓbandis à quibus distamus per spatium quadraginta annorũ, sed requiratur spatium centum annorum, tenet etiam Ioan. de Imo.in l.2.§.item Labeo el.1.ff.de aqua plu.ar.& ita dicit esse de mente Inno.in d.c.veniens,de verb.sign. Et ita etiam est de mente Ang.in d.l.at qui natura.§.cum me absente. & in l. quidam in suo.ff.de condi.instit.& in d.l.si ꝓprietatis.¶ Quin imò voluit fortius dñs Abb. Sicu. in d.ca.veniens,de testib.& in c.licèt ex quadam.eo.titu.& in c.inter dilectos,de fide instrumen.q, sola fama etiam in antiquis non probat plenè præterquam in casibus in quibus agitur de ꝓbanda præscriptione tanti temporis,cuius memoria non existat. & ipse in d.ca. inter dilectos, ponderat ad hoc in verba Ioan. An. hoc volentis scđm eum. Cum ergo non distemus per annos centum : imò nec per sexaginta quatuor à facto ꝓbando. s.à tp̃e mortis Nicolai cum tractetur de ꝓbando, an remanserit in bonis & hæreditate sua tp̃e mortis suæ, sequitur q, non sufficit sola fama,
14 &c.¶ Si autem dicti † substituti intentarent aliquod possesso-

sorium casu quo eis competeret, vt si facta eis verbaliter restitutione fideicommissi intentarent remedium, de q̃ in l. edicto. C. de edi. diui Adri. tol. q, in casu proximè dicto vr̃ eis competere, vt per Bar. & alios ibi & per Bal. in l. fi. C. de codi. & tunc res vr̃ magis dubia: nam prima facie quò ad illud remediũ possessorium, videretur sufficere sola probatio per famam procedentem & trahentem originem à verisimilibus causis: tunc videtur q, probaret, per notata per Bar. in l. 1. C. quorum bon. & in l. 2. §. fi. C. vbi in rem actio. & in d. l. de minore. §. si plurium. per no. per glo. in l. vbi adhuc, C. de iure dot. tamen adhuc in ꝓposito quoad similia remedia possessoria, etiam si iudicium
3 summarium sit, vr̃ q, † requiratur plena [g] ꝓbatio, vt no. glo. in
g d. l. 1. C. quorum bono. glo. mag. in verbo. filium. istud ibi firmat Ia. Bu. & Ang. & Sali. & alij etiam communiter videntur cum illa gl. transire cum eam non reprobẽt. & dicit Sal. q, hæc sñia in possessorio non vr̃ modici pręiudicij, cum aliam sñiam post se non expectet super possessorio. Item qa non põt appellari ab ea, iuxta tex. in l. 1. C. si de momentanea poss. fuerit appellatum. & q, non sit leuis p̃iudicij, ẽt ꝓbatur insti. de interd. §. retinendæ, cum seq. Et q, in dictis possessorijs iudicijs ẽt summarijs requirantur plenæ probationes ex parte actoris, firmat Bar. in extrauaganti, ad repri. in verbo, summariè: quare dica-
15 mus summaria talia iudicia & quò ad quid. † excipit tamẽ aliqua possessoria valde fauorabilia, vt in illo possessorio de quo loquitur ti. ff. si mulier ven. no. ꝓpter fauorem alimentorum de quo ibi agitur, & cum illa opinione Bartol. in dicto verbo, summariè. transit Pet. de Anc. in cle. sæpe. de ver. sig. & ex prædictis & alijs traditis per Bar. apparet rñsio ad allegata in contrarium, & cum in dubio ab opinione gl. quæ ẽt in ꝓposito vr̃
* esse magis * communis. non sit recedendum in iudicando & consulendo, vt no. Ia. But. in l. 1. C. qui pro sua iurisdictione. & Bar. in suo consi. incip. Andriuzolus. & Bal. in l. 1. ff. de vulg. & pup. & in l. fi. C. de pœna iudicis qui malè iudicauit. & Ang. in l. 2. ff. de accu. & sentit Cy. in l. 1. in 1. oppositione. C. de actio. & obliga. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Defecisse. per regulam s̃. li. 3. consi. 31. nu. 1. quia ista conditio erat momentanea, secus si successiua, vt si fuisset dictum, si linea masculina in statutarum deficeret. idem si concessio vel legatum esset limitatum ad certas personas vel certam lineam, vt s̃. eod. consi. 53. num. 10.

b ¶ Old. sed illa decisio est falsa. dicendum vt dixi s̃. lib.. consi. 1. num. 10. & [illegible]

c ¶ Rectè. in[illegible]ophisticè & pessimè: quia caducitas primæ substõnis cedit commodo instituti, saluo q, remanet cum eodem onere, videlicet vt teneatur institutus vltimo substituto eatenus ex eo casu q̃ teneret primus substitutus, non aũt in plus nec alio casu, vt tetigi. s̃. li. 1. consi. 1. & latius in tract. substi. sup l. precibus. C. de impu. & ali. substi.

d Consului. s̃. li. 1. consi. 108. & latius. s̃. lib. 2. con. 185.

e ¶ Fama. s̃. lib. 5. con. 16. num. 22.

f Centum. dixi in consu. Pari. §. 5. num. 63.

g ¶ Plena. ĩ. libr. 7. consi. 187. in fi. Deci. c. cãm q. de iud. & ita obseruatur & benelicẽt aliter (& malè) velit Matthæ. sing. 2. Cu. iunior. l. admonendi de iureiu, & ibi Ias. in repe. Hypp. Marsi. l. de minore. §. tormenta. nu. 60. de qõ. & sin. 433. sing. 620. Deci. l. fina. de carb. edi. l. fin. C. de edi. di. Adri. tol. c. cum causam. de prob. consi. 56. consi. 252. consi. 663.

EPITOME.

¶ Beniaminus Hebræus quatuor filios hæredes instituit, & ad tollendam discordiam partes fecit inter eos ꝑ diuiso cum certis modificationibus: & iussit contentos esse nec aliquid vltra petere vel inuicem molestare. quòd si quis ductorum filiorũ & hæredum aliter fecerit aut controuersiam moueret impugnando testm̃ seu diuisionem prædictam directò vel ꝑ indirectum: tunc & eo casu talis filius qui contraueneritvel contra fecerit sit priuatus omni commodo, & solum iure institutionis habeat legitimam, & residuum pertineat ad alios filios & hæredes obedientes & diuisionem seruantes. Rñdit Alexãder q, dicta pœna non extenditur ad nepotes.

SVMMARIVM.

2 *Filiorum appellatione in odiosis veniunt nepotes.*
3 *Et, copula, ampliat.*
4 *Verbum, suprascriptis, vel dictus hæres, restringit.*
6 *Prohibitio facta hæredi an extendatur ad hæredem hæredis.*
7 *Pœna imposita hæredi non ligat hæredem hæredis.*

CONSILIVM CXLI.

VISO dicto testõ, & etiam codicillis eiusdem testatoris super eo quo quęritur, puto de iure concludendum dictam ꝓhibitionem & pœnę impositionem † non trahi ad dictos nepotes hęredes dictorum filiorum & hr̃dum dicti testatoris. hoc oñdunt illa verba testõris dicentis: Et eo casu dictus talis filiꝰ q contrauenirét seu cõtrafaceret, intelligaẽ & sit priuatus &c. qa ꝓhibitio facta filijs non extenditur ad nepotes, vt in auth. de resti. fideicom. §. nos igitur. & ibi gl. 1. & istud etiam sequitur Cy. & Bal. & Sali. in l. voluntas. C. de fideicom. & Dy. Ray. Barto. Bal. & Moder. alij in filiusfamiliàs. §. diui. ff. de leg. 1. & Bar. in l. Lucius. §. Semproniæ. ff. de leg. 3. & Bal. in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. & in l. Titius, in prin. ff. de lib. & posthu. vbi
2 per illum test. & per dictum. † §. nos igitur, cum glo. dixit q, in dispositione hominis pœnali vel odiosa, appellatione filiorũ non comprehenduntur nepotes, per hoc inferens q, si statutũ est, q, aliquis cum filijs suis non possit stare in ciuitate, non cõprehenduntur nepotes, vnde videmus q, in exhæredatione filiorum, quæ est odiosa. l. cum quidam. ff. de lib. & posthu. l. 1. §. quare. ff. de ventre in poss. mitten. appellatione filiorum non comprehenduntur nepotes, vt not. in l. filij. ff. de verb. sign. & not. Bar. in l. liberorum. e. ti. & canonistæ in c. in quibusdam, de pœn. & in cle. 1. de baptismo. facit l. q, si nepotes. ff. de testa. tu. & l. iusta. ff. de verb. sig. & insti. qui test. tu. da. pos. §. fi. ¶ Nec obstat si dicatur q, dicta dispositio videtur etiam relata ad hæredes, dum dixit q, si aliquis dictorum filiorum & hæredum
3 aliter faceret & c. nam † illa copula, & posita inter dictionem filiorum, & dictionem hæredum, operatur vt verificentur illa
a verba in filijs tantum, & etiam in hæredibus tantum, [a] vt declarat Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente. ff. de li. & posth. Bal. in d. l. Gallus. §. quidam recte. ad fi. cum si. arg. l. ea tamen adiectio. ff. de leg. 3. & si refertur dicta dispositio ad illos qui sunt hæredes quamuis nõ sint filij, sequitur q, continebitur etiam quicunq; alius hæres in infinitum. l. sciendum. & l. hæredis. ff. de verb. sig. l. in annalibus. & ibi not. doct. C. de leg. 1. per Bart. in d. §. ẽt si parente. quia ad hoc rñdeo primò q, testator solum voluit in casu nostro locum habere dictam ꝓhibitionem pœnalem in filijs hæredibus, & non in alijs hæredib. patet ex eo q, dixit, talis filius qui contrauenerit, & sic per sequentia declarantur præcedentia, l. si seruus plurium. §. fi, & l. qui filiab. in prin. ff. de leg. 1. Item etiam per illa verba testatoris dicentis q, si quis dictorum filiorum & hæredum aliter faceret, non vr̃ aliquo modo posse comprehendi nepotes ꝓpter illam dictionem dictorum & supra non dixerat nec fecerat aliquam mentionem de alijs hæredib, q̃ de filijs ipsius testatoris: ergo videẽ facta relatio ad substantiam personę ipsorum hæredum nominatorum. l. si cui. §. si à filio. cum ibi no. per Bart. & docto. ff. de
4 leg. 1. ¶ † Hoc quasi † in terminis nostris decidit Barto. consi. 7.
†1 inc. Andreas Martini condidit & c. vbi quærit, si testator Goffredum & Ioannem eius filios fecit hæredes & legata in eo testamento pluribus personis reliquerat: adijciens, q, mandabat per infrascriptos suos filios & hr̃des legata debere solui intra terminum duorum annorum, & q, si ita factum nõ eẽt hæreditas sua deueniret ad certũ hospitale, cõtingit q, ꝑdicti hr̃des post aditam hr̃ditatem añ biennium decesserit post mortẽ testõris superstite eorum matre, q̃ eorum hr̃ditatem adiuit: & qa ipsa non soluit dicta legata intra biennium, hospitale ꝑdictum petebat bona & hr̃ditatem, dicti testatoris, cõsuluit Bar. dictam pœnalem dispõnem solùm intelligi relatam ad filios hæredes, & non ad hr̃des ipsorum filiorum: qa dicta verba important q, nominatim grauasse dicatur filios & hæredes, allegat. l. nominatim. ff. de condi. & dem. & l. 2. ff. de lib. & posth. attento q, filij non fuerant in mora: quia decesserũt ante biennũ, in eis non fuit cõmissa pœna, & non cõmitteretur etiam in per-

in psona hr̄dis ipsorum filiorum.allegat.l.multa,in prin.ff.de
5 condi.& demon.&l.si penū.ff.qn̄ dies leg.ced. ¶ † Pro hoc ēt adducit: qa in his quæ relinquuntur nominatim ab vno,alius qui succedit in locum eius pter dispositionem & voluntatem testōris non tenetur ad illud.l.1.§.fi.ff.de leg.3.&l.si hæredes nominatim.ff.de leg.3.&l.1.§.id quod ex substitutione.ff.ad le.Falc.vnde cum dicta pœna in casu quæstionis formatæ per Bar.esset apposita filijs si essent in mora,non debet mater hæres filiorum quæ succedit p dispositionem testōris intelligi ad illud onus grauata,quæ rationes per omnia militant in casu
6 nr̄o,qui est similimus illi.¶† Istud ēt videt tenere Ia.de Are.& Bar.in d.l.Lucius.§.Sempronio.ff.de leg.3.vbi distinguit,aut phibitio simpl'r relata est ad hr̄dem,& comprehenditur ēt hæres hr̄dis,aut phibitio est noīatim facta; & tunc secus per l.si plures.ff.de leg.3.&d.l.Lucius,in princ.sed ita est q dicta dispositio & phibitio testōris referentis verba sua ad dictos eius filios dr̄ esse noīatim facta,vt pbatur in prallegata.l.Titius, in prin.cum ibi no.ff.de lib.& posth.iuncta.l.1.&2.eo.tit.ergo &c.¶ Idem vr̄ voluisse Ray.in d.l.Lucius,quem etiam sequitur Io.de Imo.in l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.1.vbi dn̄t q aut testator dixit,phibeo ne Titius hęres alienet,& tunc vr̄ q phibitio sit psonalis:nam illud appellatiuum vr̄ adijci ad demōstrationem pprij noīs.ar.l.si cōis seruus ita stipularetur.ff.de stip.ser. iō tunc non comprehenditur hæres hr̄dis,secus si simpl'r phibeat ne hæres alienet p dictā.l.Lucius,in prin.ergo cum testōr dictam phibitionem & dispōnem pœnalem nō retulerat simpliciter ad hr̄des,sed ad dictos filios & hr̄des,imò verius ad dictos filios,vt patet ibi in verbo,dictus talis filius,q̄ dr̄ dispositio noīatim facta,vt d.l.Titius,in prin.ergo non comprehen-
7 dit hr̄des hr̄dum.¶Bal.† ēt in l.fi.22.q.C.de hęre.insti.vult idē vbi dixit q si testator sub certa pœna mandat hæredi q monumentū faciat,hæc pœna non ligabit hr̄dem hæredis p dictā.l. nulla,in prin.q dictū Bal.intelligendum puto scd̄m distinctionem traditam p Bart.in d.consi.& in d.l.Lucius.§.Semproniæ,cum qua conclusione ēt concordat Lud.Roma.in l.si quis filium.§.fi.ff.de acq.hær.Sal.aūt format q̄onem in d.l.voluntas.& nihil decidit,sed simpl'r reliquit cogitandum.¶Et p hoc apparet rn̄sum ad illud q̄d dicebatur,q illa copula posita inter duo adiectiua facit q intelligatur etiam de filijs tm̄,& de hr̄dibus tantū:qa dico q illud non obstat pp illa verba videlicet,dictus talis filius qui conuenerit,p q̄ datur intelligi q non
8 nisi filijs hæredib.illam pœnam iniunxit. ¶ † Item quia argumentum posset pcedere vbi testōr non dixisset dictos filios & hæredes,vt dixit in casu nostro,quæ verba faciunt dispōnem intelligi factam noīatim,& p relationem ad noīatos tantum, vt pbatum est,q quidem non fuit in casu posito p Bar.in d.§. ēt si parente.quinimo est magna dubitatio,an doctrina Bart. in d.§.ēt si parente,pcedat dum ipse allegat dictā.l.ex tn̄ adiectio,pter id q no.ipsemet Bart.in l.iusiur.§.si liberi.ff.de ope.li.& Bal.in l.1.C.de iure emph.& p Sal.in l.2.in 20.q.C.de iur.emph.& per Io.de Imo.in l.q dr̄ de ver.ob.& in c.potuit, de loc.quæ disputatio nō est hic necessaria:qa verba sunt adeo clara q apparet testatorem noīatim retulisse dispōnem suam tantum ad filios hæredes.vt pbatum est p superiorem.Ex quibus concludo nepotes dicti testatoris quamuis sint hæredes filiorum & hæredum testatoris non comprehendi sub dicta puisione pœnali. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tantum.suprà,libro 1.consi.120.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio de tractando vt filium, non operatur vt hæreditas deferatur ab intestato*
3 *Probatio non est propria confessione efficatior.*
4 *Confessio pro resto rationem est satis causata.*

CONSILIVM CXLI.

VISO instrō conuentionum initarū inter Gemininianū & Baldasarē anno 1454.die 28.mensis Ianuarij:& alio instrō debiti librarū ducentarum quinquaginta inter dictum Geminianum & dominam Ioannam eius vxorem ex parte vna, & dictum Baldasarem ex alia,de anno 1466.die 26.mensis Iunij,quæritur de duobus. Primò,vtrum non obstante dicto primo instrumento possit dictus Baldasar se tueri,quominus mortuo dicto Geminiano ab intestato possit conueniri vt ius hæres à creditoribus dicti Geminiani,& quia res est clara,breuiter ad hoc respondeo,q dictus Baldasar conueniri non potest à creditoribus Geminiani:quia in dicto instrumento non promisit Baldasar creditoribus Geminiani satisfacere.¶ Et li-
1 cèt † Geminianus promiserit Baldasarem tractare vt filium, & Baldasar promiserit Geminianum tractare vt patrem; vt plenius in dicto instrumento continetur:tamen per hoc non resultat q hæreditas dicti Geminiani ab intestato sit delata dicto Baldasari,vt not.Bart.in l.quidam cum filium.ff.de verb. oblig.in ver.quid si intestatus decedit &c.& cum eo ibi tran-
†1 seunt alij non enim potuit ius filiationis quoad hoc induci † sola conuentione,non interueniēte arrogatione seu adoptione cum authoritate principis vel magistratus ex causæ cognitione,secundum q traditur in l.2.& in l.si paterfamiliàs.§.fi. cum duabus legibus sequentibus.ff.de adop.cum sim.& licèt aliqua operetur dicta conuentio & obligatio quà quis extra-
a neum promisit tractare vt filium,[a] vt plenè legit.& not.in d.l. quidam cum filium tamen non operatur istud vt ab intestato hæreditas deferatur ei qui erat tractandus vt filius,prout dixi. ¶ Præterea posito etiam q hæreditas eius esset debita ab intestato dicto Baldasari,præsupponitur in facto q Baldasar illam
2 repudiauit,q quidem facere potuit:quia † nullus inuitus cogitur agnoscere hæreditatem alterius.l.nec emere.C.de iur.de libe.l.3.§.inuito.ff.de bo.poss.etiam si esset hæreditas patris legitimi & naturalis.l.si filius qui patri.ff.de vulg.& pup.l.necessarijs.ff.de acq.hære.& repudiata hæreditate non potest cōueniri filius à creditoribus patris,vt ibi nisi in casu speciali.s. quando conueniretur filius pro primipilari administratione patris.l.fi.C.de primipilo.lib.12.qui non est casus noster.¶ Se-
3 cundum † est dubium vtrùm stante secundo instrumēto prædicto prout in eo continetur,teneatur dictus Baldasar ostendere quibus creditoribus dicti Geminiani & dictæ dominæ Ioannæ soluerit dictas libras ducentas quinquaginta,& in hoc etiam respondeo,q quantum est respectu dicti Geminiani seu eius hæreditatis vel bonorum,non tenetur hoc probare:quia dicta confessio dicti Geminiani confitentis soluisse. Baldasarem dictis creditoribus quamuis eorum nomina non expresserit:sufficit ad releuandum dictum Baldasarem ab onere probandi.nulla enim est efficacior probatio quàm propria confessio.l.cum te.C.de transact.l.generaliter.C.de non nu.pecu.l.fi.C.de fideicom.& attento q dictus Baldasar non erat in potestate dicti Geminiani:quia nulla intercessit solennis arrogatio per quam transit arrogatus in filium & transit in potestate patris arrogatoris, licèt fit in adoptione,vt habet in sti.de adop.§.1.& in d.l.2.& in l.cum in adoptiuis.C.de adop. sequitur q patria potestas non poterat hoc præstare impedimentum & operari q præsumeretur dicta confessio Geminiani facta animo donando dicto Baldasari in fraudem legis put præsumitur facta in fraudem,quando facta esset inter personas inter quas non poterat cadere donatio,vt inter patrem & filium in potestate patris existentem,iuxta l.2.C.de inoff. dona.vel inter virum & vxorem inter quos est prohibita donatio,vt per totum ti.ff.& C.de dona.inter virum & vxo.& hæc probantur in l.cum quis decedens.§.Titia.ff.de leg.3.& in l.
4 qui testamentum.ff.de proba.¶ † Nec potest dici q ista causa inserta in dicta confessione prædicta non fuerit sufficiens:qa hoc negari non potest,nam videmus q si quis confitetur se es-
b se debitorem Titij in centum pro resto[b] & saldo rationum inter eos facto,dicitur talis confessio habere sufficientem & legitimam causam absque eo q aliter sit specificatum quæ fuerint illæ rōnes,& vnde processerint,vt notabiliter decidit Sal. in l.vnica.C.de confessis.per l.publia.§.fi.ibi ex ratione patris &c.ff.deposi.& per l.cum seruus.ff.de conditi.& demon. & per not.per gloss.in l.si ex pluribus in verbo,reliquum.ff.de sol.multo magis debet dici legitima causa illa quę fuit expressa in dicto instrumento quæ est multo minus generalis.¶ Et si quis vult dicere illam confessionem fuisse erroneam vel falsam,hēt hoc probare,iuxta.l.error,cum ibi not.& l.cum falsa. C.de iur.& fact.igno.nec potest ēt nunc allegari q non fuerit soluta pecunia per dictum Baldasarem,prout continetur in

dicta confessione, quæ facta fuit iam sunt septem vel octo an-
ni nisi per allegantem hoc ꝓbaretur, per ea quæ habentur in l.
generaliter. & l. in contractibus. in prin. & l. si ex cautione. &
l. non vltra. C. de non nu. pec. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Filium. Ias. consi. 141. in fi. lib. 4.
b ¶ Resto. suprà, lib. 1. consi. 83. in fi.

CONSILIVM CXLII.

¶ Super cõtrouersia archipsbyteri & archidiaconi Paduani.

†1 VISO ꝓcessu † inter reuerendũ patrẽ eximium ar
tium & decretorum doctorem dñm Hierony-
mum Michaelem dignissimum archipresbyte
rum ecclesiæ Paduanæ agentem, & dñm Simo
nem de Rosinis dignissimũ archidiaconum ec-
clesiæ antedictæ se defendentem coram excellentissimo iuris
vtriusq; doctore dño Alexandro de Neuo canonico Vicẽtino.
& in dicta cã iudice delegato, & præhabita notitia de electio
ne de me à dictis partib. facta, ad consulendum, quæ sint par-
tes præfati dñi iudicis in pronunciando in dicta causa, audi-
tisq; sæpenumero partibus in iure & in facto, & datis dubijs
vtrique parti, & visis responsionibus partium ad dubia, & alijs
visis & consideratis quæ opportunè videnda & consideranda
1 putaui. † consulo partes dñi iudicis esse pronunciando ad-
dictum d. archipresbyterum spectare & pertinere inducere ab
batissas monasteriorum ciuitatis Paduæ, & extra, nõ spectan-
tium propriè ad collationem d. epi Paduani, in possessionem
ipsorum monasteriorum, & eas installare seu in sede ponere,
qñ ipse archipresbyter præsens reperitur, & ipsum fuisse & es-
se in quasi possessione dictorũ iurium, & super prædictis silen
tium imponere archidiacono, eumq; condemnari ad desistẽ-
dum ab inquietando archipresbyterum super prædictis, & in
pronunciando ad dictum archidiaconum spectare & pertine
re ius installãdi institutos dictum beneficiorum tam in dicta
ciuitate q̃ extra. s. absente dicto archipresbytero, præterquam
in beneficijs spectantib. ad collationem episcopi Paduani ex
istentibus extra ciuitatem Baduæ: quia in illis ꝓnunciãdum
est ius installandi & inducendi in possessionem dictorum be
neficiorum spectare ad dictum archidiaconum, ẽt qñ dictus,
archipresbyter præsens reperiretur: & in absoluendo vtranq;
partem ab expẽsis, tum quia quælibet pars est victrix & victa,
tum etiam propter probabilia dubia & iustam causam litigã-
di. ac etiam in pronunciando q̃ per sñiam super prædictis ferẽ
dam nullum præiudicium fiat aut fieri intelligatur alicui iuri
præfati Episcopi. Moueor principaliter ex dispositione statu-
ti in causa producti loquentis de officio archidiaconi & archi-
presbyteri, & maximè in ea parte in qua cauetur, quòd ad mã
datum episcopi Paduani archidiaconus debeat examinare or
dinandos, & visitare ecclesias, & monasteria tam extra quàm
intus ciuitatem, & installare institutos in beneficijs & induce
re eos in possessionem beneficiorum absente archipresbyte-
ro, in beneficijs vero spectantib. ad collationem episcopi ex-
tra ciuitatem Paduanam habeat archidiaconus installare &
in possessionem inducere, non obstante q̃ hæc potestas ꝑ q̊s-
dam archidiaconos naturales fuerit vsurpata, & vt creditur in
2 defectum hmõi dignitatis &c. † nam statutum in sui prima
parte dum generaliter dicit, q̃ archidiaconus debeat installa-
re institutos in beneficijs, & inducere eos in possessionem be-
ficiorum absente archipresbytero: inuita contrario sensu q̃d
præsente archipresbytero non spectet ad archidiaconum, sed
ad archipresbyterum, cum cõtemplatione archipresbyteri &
archidiaconi emanauerit dispositio dicti statuti. l. seruo lega-
to. §. si testator. & q̃ no. Bar. ff. de leg. 3. l. fideicommissa. §. cum
esset, & §. interdum. ff. de lega. 3. l. cum emancipati. §. si duo. &
q̃ ibi Bar. ff. de colla. bo. cum si. & inter argumentum à contra
rio sensu habet locum in statutis regulariter, vt no. Iaco. Bu. &
Bar. in l. 1. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. & Bart. in l. omnes
populi. in 1. q. principali. ff. de iust. & iu. & Bal. in l. apud anti-
quos. C. de fur. & in l. 2. C. de condi. inser. & Sal. in l. conuen-
ticulam. C. de epis. & cler. Ant. de But. in c. cum & apostolica,
de his quæ fiunt à prela. ¶ Et quamuis intelligatur hoc esse ve-
rum, nisi ꝑ argumentum à contrario sensu resultaret correctio
iuris cõis, ꝑ no. ꝑ gl. fi. in c. significasti, de fo. compe. & gloss. in
c. 1. de æta. & quali. in 6. & in c. cupientes. §. q̃ si per viginti, de
cle. in 6. & in cle. in verbo obseruare. de sen. excom. & per not.
in l. 2. C. de conditi. inser. & in d. l. conuenticulam, tñ hoc non
obstante vr̃ q̃ procedat argumentum à contrario sensu in casu
3 proposito: † quia qñ verba statuti non operarentur, nisi sume-
a retur argumentum à contrario sensu verborum: tunc [a] etiam
in statutis & dispõnib. noui iuris sumitur argumentum à con-
trario sensu, dato q̃ ex tali argumento resultet correctio iuris
cõis, vt patet in auth. diaconissa. C. de epis. & cle. intelligendo
illam, vt facit gl. in l. nulla nisi eo. ti. quam glo. ibi ad hoc pon
derant Moderni, & no. Bar. in l. obseruare. §. proficisci. in 4. q.
ff. de offi. procon. & Bal. & Ang. in l. si cum dotem, in princ. &
ibi clarius, Io. de Imo. ff. solu. mat. & Bal. & clarius Pau. de Ca.
in d. l. conuenticulam, & in d. l. 1. de offi. eius cui mand. est iu-
risd. & Fulgo. in l. vt liberis. C. de colla. & Lud. Ro. in auth. ex
testamento. C. de colla. facit q̃ no. Bartol. in l. 4. §. prætor. ff. de
dam. infect. in versi. quæro quid si statutum dicat &c. & in l. 2.
ff. de vsucap. cum si. Sed nisi sumeretur argumentum à contra
rio sensu verborum dicti statuti, nihil operaretur statutum ibi
dum dicit absente archipresbytero &c. ¶ Nec dicatur q̃ ibi de-
beat subaudiri dictio maxime, quia hoc esset violare verba &
mentem statuti, q̃ ponderauit absentiam archipresbyteri. Be-
ne facit l. 1. §. huius rei. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. Item
ex tali suppletione redderentur superfluò posita illa verba, ab-
sente archipresbytero, quę interpretatio esset vitiosa. l. si qñ. in
princi. ff. de leg. 1. & in c. si Papa, de priuile. in 6. & in prima con
stitutione codicis. §. quibus. ¶ Potest etiam ad superius obie-
cta responderi, quod in ecclesia Paduana archipresbyter ex di
spositione statuti censetur Archidiaconus, licet denominetur
4 archipresbyter: patet † quia licèt de iure communi archidia-
conatus sit prima dignitas in ecclesia post Episcopum. ca. 1. de
offi. archipresby. & ideo ei subest archipresbyter, vt ibi, tamen
ex forma dicti statuti est contrarium in ecclesia Paduana; qa
archipresbyter habet regulariter primã dignitatem in ecclesia
post Episcopum: vt in illo statuto expressè cauetur, & ita etiã
est & fuit ex antiqua consuetudine, vt in specie referunt Host.
& Io. An. in c. 1. de offi. archid. vnde cum non debeat in istis at-
tendi diuersitas nominum, sed potius effectuum. c. petitio. de
procura. & no. Ioan. An. & alij in c. ne pro defectu, de elect. fa-
cit. l. insulam. ff. de præscri. ver. l. si olei. C. loca. l. si vno in prin.
ff. loc. c. constitutus. de reli. do. vnde licèt sumatur in dicto sta-
tuto argumentum à contrario sensu per quem contrarium sen
sum resultet quod archipresbyter si est præsens, habeat instal-
lare, & non archidiaconus, non resultabit correctio iuris com
munis: quia ius cõe hoc modo seruari vr̃: cum archipresbyter
iste in ecclesia Paduana potius dicatur archidiaconus. & ita vr̃
esse de mente Hosti. & Ioan. An. in d. c. 1. dum faciunt mentio
nem de isto archipresbytero ecclesiæ Paduanæ, ad quem ex an
tiqua consuetudine spectat prima dignitas seu officium archi
5 diaconi. ¶ † Secundò principaliter moueor: quia officium ar-
chidiaconi & eius iurisdictio potius est ex consuetudine, quã
ex iure cõi, vt no. gl. & doct. in c. 2. de exces. præla. & no. per gl.
in c. 1. de offi. primi. & no. Spe. in ti. de offi. archi. in princ. vnde
dñt doc. in d. c. 1. de offi. archi. quod solum recurrimus ad ius
cõe circa officium archidiaconi. qñ non apparet de aliqua con
suetudine. Sed ita est q̃ apparet probatum, primo per plura
instrumenta q̃ dñs archipresbyter consueuit inducere in pos-
sessionem monasteriorum etiam existentium extra ciuitatem
abbatissas, & eas ponere in sede seu installare ab anno 1389. &
die vltimo mensis Februarij, & citra. de hoc etiam attestantur
plures testes, sed non deponunt de tãto longinquo tempore;
ergo dictæ consuetudini standum est, præsertim ad interpre-
tationem dicti statuti. vbi in aliqua sui parte esset ambiguum
c. cum dilectus, de consue. l. de quibus. & l. minimè. ff. de leg.
¶ Et posito q̃ dicta cõsuetudo deberet esse præscripta, iuxta id
q̃ hr̃ in. c. Cumana, de elect. & in c. fi. cum ibi no. de consuetu.
lib. 6. tñ constat q̃ vltra tempus quadraginta annorum decur-
sum est à tẽpore inchoatæ consuetudinis, vt ex dictis instru-
mentis apparet. ¶ Et non obstat, si diceretur debere de di-
6 cta † præscriptione deduci tempus, quo vocauit sedes archi-
diaconalis. c. 1. c. de quarta, & c. euidens, de prescri. quia respõ
deo quòd cum sit fundamentum intentionis domini archi-
diaconi

diaconi scilicèt probare quantum tempus sit deducẽdum, debuit ipse probare q, tanto tempore vacauerit q, non potuerit esse consuetudo legitima præscripta. text. est in d.c. auditis.& ideo dicit ibi Io.And. cautum est, q, volens se fundare in præscriptione non probet solùm de tpe quadraginta annorũ tm̃: qa si ex aduerso ꝓbaretur aliquod tp̃s esse deducendum de p̃scriptione quadraginta annorum necessariorum ad perficiendam p̃scriptionem, non obtineret ille qui se fundat in p̃scriptione: sed in ꝓposito nostro ꝓbant dñs archidiaconus de tpe long. excedente metá. 40. ann. & ex aduerso non est ꝓbatũ de
7 aliquo limitato tpe deducendo. ¶† Plus dixit signanter Anto. de Bu. in c. fi. de consuet. ꝓpe medium, dum tráctat de tpe necessario ad consuetudinem: circa finem illius articuli, q, si probaretur de consuetudine, & obseruatia. decem annorum, & allegetur q, illud idem fuit seruatum per longiora tp̃a inducentia consuetudinem præscriptam & exigentem maius tp̃s, præ-
b sumeretur [b] q, intercesserit consuetudo præscripta, & ẽt exegisse maius tp̃s decem annorum. arg. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. & eorum quæ no. in c. peruenit, de censi. nam sicut p illa iura habemus q, ex illa diuturna præstatione. 10. annorum p̃sumitur q, præcesserit cá allegata, ita debet præsumi consuetudo præscripta, ex qua ius partis defenditur vel roboraẽ. & ita dicit voluisse Iac. Bu. in repe. l. 2. C. quæ sit long. consue. Sed in ꝓposito est allegatum ꝓ parte dñi archip̃sbyteri præcesisse cõsuetudinem & obseruantiam antiquam, etiam à tanto tempore citra cuius in contrarium memoria non existit, vt patet maximè ex inspectione libelli: ergo &c. ¶ Nec p̃dictis obstat scd̃a pars dicti statuti in qua dr̃, in beneficijs vero spectantib. ad collationem epi extra ciuitatem Paduæ habeat archidiaconus installare & in possessionem inducere &c. quia rñdeo q, in hac parte statutum à gñali dispositione statuti posita in præcedenti parte gñaliter loquente de inducendo in possessionem institutos in beneficijs, & de installando eos, excipit vnum casum. s. qñ tractetur de inducendo in possessionem seu de installando in beneficijs spectantibus ad collationem epi extra ciuitatem: quo casu vult installationem & inductionem in possessionem spectare ad archidiaconum? & q, istud sit verum, ꝓba-
8 tur per illam † aduersatiuam verò, ꝓpositam in scd̃a parte statuti, de cuius aduersatiuæ natura est, q, si illud dictum q, præcedit dictam aduersatiuam erat ita gñale, q, comprehenderet illud q, adijcitur in aduersatiua sequenti: & tunc aduersatiua stat exceptiuè. ita inquit Bart. in l. hoc amplius. §. de his. ff. de dam. infec. allegat. l. transigere. cum ibi no. C. de transa. sed ita est in proposito q, ante illum versiculum, in beneficijs verò, p̃cedebat dispositio gñalis apta importat & comprehendere ẽt beneficia spectantia ad collationem epi extra ciuitatem. patet quia in prima parte statutum gñaliter loquitur de inducẽdo in possessionem beneficiorum ipsos institutos in beneficijs, & de installando ipsos institutos: & sic põt intelligi de quibus-
9 cunq; beneficijs: quia illud † participium institutos, est aptũ comprehendere collationem, confirmationem & quamcunque concesionem vel inuestituram, vt probatur. 18. q. 2. hoc tã tum, cum gl. in verbo, instituere. & in c. authoritate, cum glos. de institutio. c. post electionem, & ibi no. Inn. de conce. præb. & no. clarè Pau. de Liaza. in cle. 1. in verbo, eligatur. de elect. & doct. in rub. de institutio. ergo statutum in dicto versi. in beneficijs verò &c. non corrigit proximè præcedens dictum, sed ex
10 cipit ab eo seu illud restringit. ¶ Constat † autem q, abbatissa creatur per electionem, non autem per collationem episcopi: & ad epm̃ spectat confirmatio non collatio, vt patet in c. indé-
11 nitatibus. & in c. G. cum glo. de elect. in 6. ergo illa † scd̃a pars statuti non habet obstare dicto dño archip̃sbytero, cũ loquatur de beneficijs spectantibus ad collationem epi: ergo non cõprehendit beneficia, de quibus prouidetur per electionem & confirmationem: sed alia etiam si essent beneficia dignitatũ, vt in cle. 1. §. ad hæc. cum ibi not. de præben. & in c. cum in illis. §. 1. de præben. & in 6. c. si postquam. §. fi. & c. fi. cũ gl. fi. de elec. co. lib. c. de liberatione. de offi. leg. lib. 6. & no. Io. An. in addit. Spe. in ti. de act. & peti. §. sequitur. in additione magna incipiente. author nobis &c. in notabili quæstione quam ibi ponit. Et si statutum in dicto versiculo, in beneficijs verò &c. aliter intelligeretur, sequeretur q, in illa parte statutum corrigeret q, in ꝓxima præcedenti parte statuti cautum erat, q, nõ est
12 dicendum: qa † non debet fieri interpretatio q, statuentes videantur incontinenti voluisse se corrigere. l. nõ ad ea. ff. de c̃ c̃di. & demon. imò sem̃p statutum debet per distinctionem defendi, & taliter interpretari, ne resultet cõtrarietas in eo, vt no. Bar. in l. oẽs populi, in fine tertiæ. q. principalis. ff. de iust. & iu. & in l. 1. §. & parui. ff. q, vi aut clam. & Ange. in l. inciuile. ff. de legi. facit c. cum tu. de test. & id q, hr̃ in §. quib. in prima cõstõne codicis. ¶ Alio mõ ẽt rñderi põt ad dictá scd̃am parté statuti, in versiculo, in bñficijs verò &c. q, cum tpe q̃ editum & confirmatum fuit dictum statutum, iam ex antiqua consuetudine ẽt p̃scripta. erat acq̃situm ius installandi dicto archip̃sbyte-
13 ro, vt superius ostensum est: † & de tali consuetudine nulla est facta mentio in dicto statuto aut eius confirmatione apostolica: ergo Papa non intelligitur illi consuetudini derogasse, vt dic. text. in c. 1. de consti. in 6. facit. c. super eo, cũ si. de offi. de-
14 le. & constat † q, si ep̃s ipse cũ capitulo ẽt si exp̃sè voluisset, nõ poterat p̃iudicare aut derogare iuri iá q̃sito ipsi archip̃sbytero. c. cum olim, & ibi no. doc. de consue. c. cum dicit. & c. ad audientiam, de eccl. ædi. 16. q. 1. ecclesiæ. & c. seq. & no. gl. ordi. in c. constitutus, in verbo, à quocunq;. de relig. do. saltem qa ep̃s & capitulum hoc casu non auferrent archip̃sbytero illud, q, p suum statutum archip̃sbytero concesissent, sed habebat hoc archipresbyter à consuetudine præscripta, q̃ est potentior, quàm
15 esset statutum epi cum capitulo † qa p cõsuetudiné præscriptã põt concedi illud ẽt q, esset contra ius cõe, vt in d. c. fi. cum glo.
†2 de consue. li. 6. sed † p statutum epi cum capitulo non põt concedi vel disponi contra ius cõe. c. fi. cum ibi no. p doc. de offic. archipresby. & no. Io. And. in c. fi. de app. in 6. in nouella, cum suis concor. & sic non vr̃ obstare decisio Bal. in l. non amplius. §. 1. ff. de leg. 1. in contrarium allega. cum si. ¶ Non prætermitto tñ nonnullos excellentes doctores, qui ꝓ archidiacono subtiliter consulerunt, non esse vllatenus arguendos, eo qa plura ex his quæ ex inspectione præsentis ꝓcessus liquent, non fuerunt eis præsupposita: & maxime illud q, dignitas archipresbyteri sit prima dignitas post ep̃m in ecclesia Paduana ex antiqua consuetudine, & ex forma statuti: & ẽt illud videlicet q, de consuetudine tanti temporis archipresbyter induxerit in possessionem, & installauerit etiam extra ciuitatem; q̃ duo satis vigere videntur contra archidiaconum, vt ex præmissis liquere puto, Ego Alexander Tartag. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Tunc. Alex. l. 1. de offi. eius cui man. est iuris. s. lib. 3. consi. 61.
b ¶ Præsumeretur. sed hoc falsum est.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.*
2 *Participium vertitur in verbum & relatiuum.*
3 *Præfatio indicat causam finalem.*
6 *Gabella non debet bis solui pro eodem.*
7 *Fraus probatur esse vel deesse ex coniecturis.*

CONSILIVM CXLIII.

IS O titulo qõnis & statuto cũ interpretatione circa statutum reddita, p̃termisi nõ necessarijs puto breuiter ꝓ dicto matrimonio Bononię cõtracto, seu ꝓ contractu dotis ibidẽ celebrato, dictum Robertum ciuem Cæsenæ trahentem moram tunc Ferrariæ, & ibi domicilium habentem ad gabellę solutionem in ciuitate Casenæ vigore dicti statuti nõ teneri, ad q, p̃suppono, q, statutum anteq̃ interpretaretur à principe, importabat q, si quis extra districtum Cæsenæ conduxerit aliquã mulierem, & in ciuitate vel districtu Cæsenæ eam duceret in vxorem, teneretur soluere gabellam seu datium pro dote. hoc ostendunt illa verba statuti dicentis, vbi aliquis ciuis Cæsenæ vel eius districtus duxerit in vxorem aliquam mulierem con
1 ducta de extra districtũ &c. nã † qualitas iuncta verbo dẽt in-
a telligi scd̃m tempus [a] verbi cui iungitur. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. Titius. ff. de testa. militi. l. ex facto. §. si quis aũt. ff. ad Treb. l. 2. ff. de aur. & arg. leg. & magistraliter declarat Bartol. in l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pup. circa principiũ, & in l. præcipimus. §. sanè. C. de app. & in d. l. Titius. & per

Ioan. And. in c. statutum, in prin. de rescrip. in 6. & per Bald. in l. humanitatis. C. de impu. & alijs substi. & in l. si quis hæredé. C. de insti. & substi. ergo illa qualitas. s. conductam. iuncta illi verbo duxerit, debet intelligi secundum tempus ipsius verbi, & sic est sensus q, tempore quo ciuis Cæsenæ ducit in vxorem illam mulierem, talis mulier tempore quo ducitur in vxoré, sit cōducta de extra districtum Cæsenæ, & eo maximè: quia illud
2 participium † conductam, resoluitur [b] in relatiuum, & verbū
b præteriti temporis sicut erat ipsius participiū, vt no. glo. in cle. 1. in verbo, si dignitatibus, de præben. & per Bar. & alios in l. 1. ff. de cond. & demon. & illud participium conductam. & etiā reliqua omnia verba dicti statuti ostendunt euidenter, q, statutum loquitur qn̄ de loco ad locum causa matrimonij contrahendi mulier conducebat. l. 1. §. vnusquisq;. & l. 2. in prin. ff. de ser. fugi. ergo cum Robertus vxorem existentem & commorantem in ciuitate Bononiæ duxerit in vxorem in eadem ciuitate Bononiæ, & antequam duceret in vxorem, non conduxit eam de aliquo alio territorio, euidentissimè constat q, non sumus in casu dicti statuti. ¶ Solum videndum superest, an interpretatio ad statutum data à principe habeat quouis modo obstare, in quo dico q, non, stantibus rebus prout in facto pro
3 ponitur. nam præsuppono † q, præfationes statutorum & v-
c niuscuiusq; dispositiones indicant causam finalem [c] ipsius dispositionis. l. fi. ff. de hære. insti. & ibi no. Bar. vbi dicit illam. l. esse ad hoc meliorem, quæ sit in iure. & probatur in l. cum hi. in prin iuncto ver. planè. & in §. eam transactionem inducendo, vt ibi per Bart. vbi probatur q, per præfationem seu narrationem positam in principio legis vel statuti, restringitur generalis dispositio sequens, vt ibi & no. Barto. in l. ambitiosa, in ver. visis & examinatis dictis &c. de decre. ab ord. fa. & Bal. in prima constitutione codicis. §. quibus, in prin. & in l. 1. in prin. per illum tex. ff. de orig. iu. cum ergo in præfatione dictæ interpretationis dicatur formaliter hoc modo; videlicet, vt fraudibus obuietur, præsens & suprascriptum capitulum, &c. vbi dicitur, si aliquis ciuis Cæsenæ vel eius districtus duxerit in vxorem aliquam mulierem conductam de extra districtum &c. interpretamur intelligi debere & habere locum etiam si matrimonium de extra ciuitatem & comitatum Cæsenæ fuerit consummatum: & ita motu nostro proprio inuiolabiliter ob-
4 seruari mandamus &c. † ergo apparet q, dicta interpretatio cessat, vbi apparet cessare fraudem seu suspicionem fraudis: qa cessante causa finali ipsius legis cessare debet dispositio. l. generaliter. C. de epis. & cle. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. c. cum cessante, de ap. præsertim quia aliàs indebitè damnum pateretur dictus Robertus, nisi dicta interpretatio restringatur, vt non comprehendat casus. in quibus apparet non subesse fraudem aut fraudis suspicionem. l. 2. C. de noxa. & d. l. adigere. §. quamuis. & quod ibi no. per Barto. q, autem pateretur
5 damnum indebite patet: quia † de iure gabella soluenda est in loco celebrati contractus: vt no. Bald. in l. magis puto. §. illud. per illum tex. ff. de reb. eorum. & Bal. in l. 1. C. de contrah. emp. in ver. quarto quæro si de isto contractu &c. & sic sequeretur q, Robertus teneretur de iure ad soluendam gabellam in ciuitate Bononiæ, & etiam ad soluendum gabellam in ciuitate Cæsenæ pro eodem contractu dotis, q, non est dicendum:
6 quia res ita † regulari debet, vt pro eodem facto vel pro eadem
d re non soluatur bis [d] gabella. l. fi. §. quoties, cum glo. ff. de pub. vnde dicit ibi Bar. per illum tex. cum glo. q, si ex forma statuti de omnibus reditibus debet solui gabella, & contingit q, locauit fundum pro centum florenis, conductor percepit frumentum & de eo soluit gabellam: an ego dominus tenear soluere etiam gabellam de illis centum florenis certè non, secundum Bar. quia soluta est à conductore fundi de fructibus, pro quib. habeo centum floren. & propter gabellam minori pretio locatur fundus, allegat no. per Inno. in c. antepe. de deci. & illud sequitur Pet. de Anch. in cle. præsenti, de censi. & in simili Bart. in l. sancimus. C. de consulibus. lib. 12. & Bal. in l. cum dotem. C. de iure do. & Bald. in suo peculio in verbo gabella. & Bal. in l. cū per eos. C. si quis alteri vel sibi. & in l. 2. C. de iur. emphy. & in l. 1. §. in quibus. ff. q, cuiusq; vniuer. nomi. in ver. superest secundo puncto &c. cum seq. & q, no. Bal. in l. priuatæ. C. de excu. mu. lib. 10. ¶ Qd autem nulla sit suspicio fraudis in casu de q̄ quæritur, patet: nam si Robertus habitasset Cæsenæ tempore quo iuisset ad celebrandum contractum matrimonij & dotis Bononiæ: vel habitasset Bononiæ, & incontinenti celebrato contractu matrimonij & dotis redijsset Cæsenam, fortasse potuisset dici omnia fuisse celebrata Bononiæ in fraudem gabellæ ciuitatis Cæsenæ. ar. l. si ventri. §. fi. cum ibi no. per gl. & Bar. ff. de priuile. cre. & c. officij. de elect. & q, no. Bar. in l. post contractum. ff. de don. & per Bar. in l. 1. C. de ser. fugi. & in l. multum C. si quis alteri vel sibi. Sed attento q, Robertus non habitabat Cæsenæ sed Ferrariæ tempore quo iuit ad contrahendum matrimonium, & celebrato contractu matrimonij non iuit Cæsenam, sed redijt Ferrariam, vbi habitabat, & postea superueniente ibi peste discessit & iuit Rodigium seu per territorium Ferrariense, & ita stetit post contractum matrimonium p menses 18. vel circa. demum mutato proposito iuit Cæsenam, vt ibi cum vxore & familia habitaret, certè ex hoc temporis interuallo apparet fraudis suspicionem cessare, ignarus enim esset ille & demens qui per tantum temporis spatium voluisset cū vxore habitare extra ciuitatem Cæsenæ & expensam opportunam supportare extra Cæsenam, vt minimam gabellam eua-
7 deret. dolus † enim & fraus an interuenerit vel non, probat ex coniecturis & verisimilitudinibus ac indicijs. l. dolum. & ibi plenè no. C. de dolo. l. fi. ff. de ritu nup. l. dolos. & ibi no. C. de rescin. vend. l. si adulterium cum incestu. §. 1. ff. de adul. c. 2. & 3. de præsum. c. significasti. de homi. & facto datur voluntas intelligi. l. Pau. respondit non tantum verbis. ff. rem ra. ha. l. de quibus. ff. de legi. & in his quæ pendent ab animo: vt est dolus & fraus. & in alijs in quibus difficilis est probatio, lex contenta est leuioribus probationibus, etiam per coniecturas. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. ca. si verò. el 2. de sent. excommuni. c. præsentium, de resti. c. pastoralis. de exce. no. in c. significasti. el. 1. de homi. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. iuncta. l. si vicinis. C. de nup. cap. Michael, de filijs presbyte. c. licèt quadam, de testi. & notabiliter per Fed. de Senis in consi. 119. Nulli dubium. cum simi. ¶ Vnde non puto aliquem sanæ mentis arbitrari Robertum contraxisse matrimonium Bononiæ & non Cæsenæ vt circa gabellam Cæsenæ soluendam fraudem faceret aut illam euitaret. Ex quib. cōcludo, gabellam pro dicto contractu dotis nullam esse gabellarijs Cæsenæ soluendam, prout etiam per egregiè deductum & conclusum fuit per dilectissimum mihi fratrem dominum primò consulentem. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Tempus, Alb. l. & seruorum. ff. de stat. ho. Paulus. consil. 14. lib. 2. Ale. d. l. ex facto Pan. c. sæpe. de rest. spo. Marsi. sin. 179. Deci. c. in præsentia. de proba.

b ¶ Resoluitur. s. lib. 1. consi. 119. s. lib. 2. consi. 124. nume. 6. infra, lib. 7. consi. 25. num. 5. Lancel. Deci. l. omnes populi, de iusti. & iure.

c ¶ Finalem. s. lib. 5. consi. 55. num. 1. J. eod. con. 204. Old. q. 103. Cur. senio. consi. 49. Cur. iuni. l. 1. nu. 18. ff. si cer. pet. limitat Iaf. consi. 1. lib. 1.

d ¶ Bis. suprà, eodem consilio. 78. numero nono. Bertrach. tractat. gabel. 3. par. 8. partis princi. infra, eodem consilio 148, numero decimo.

SVMMARIVM.

1 Frater consanguineus tantùm dicitur propriè frater.
4 Statutum quod stante patruo mater non succedat, cessat si etiam extet soror.
5 Statutum quod frater ex latere patris excludit matrem, auum maternum & sororem, habet locum etiam in bonis obuentis defuncto ex successione matris. nu. 11.
6 Statutum quod dicatur fauorabile.
9 Mixtum etiam in odiosis sub simplicibus continetur, si est eadem ratio.
10 Exceptio declarat & restringit regulam.
12 Ex, dictio denotat causam proximam & immediatam.
3 Statutum de vulnerante cessat in impellente ad lapsum vnde sequitur vulnus.
14 Mater tenetur dotare quando pater est inops.
15 Titulus hæreditarius non est lucratiuus liberis.
16 Expressum dicitur, quod ex mente statuti colligitur.

CON

CONSILIVM CXLIIII.

VIso themate quæstionis præmissæ, & viso statuto sub rubrica de successionib. ab intestato ascendentium & collateralium, & omnibus partibus dicti statuti cõsideratis, cuius tenor in nonnullis particulis casum nostrum tangentibus omissus est in themate, de quo s. fit mentio. Quoniã amplissimè & subtiliter scriptũ est p præstantissimos dños suprà cõsulentes, ideo breuissima cõclusione vtar. Præsupponendũ est igitur q decedente Margarita vxore Ioannis superstite Ioãne eius viro & Laurentio filio masculo, & Berta filia fœmina dictorum Ioannis & Margaritæ successit in vniuersa hæreditate Laurentius eius filius exclusa Berta filia fœmina, ex forma alterius statuti positi sub rubrica, de liberorũ successionibus, de cuius statuti viribus non hæsitatur. Posteà decessit dictus Ioannes pater dictorum filiorum superstite Laurentio & Berta eius filijs ex eodem matrimonio, & superstite Thadæo pupillo eiusdem Ioannis filio ex alio matrimonio, de hæreditate huius Ioannis non vertitur qõ. Successiuè decessit Laurentius superstite Berta eius sorore vtrinq; coniuncta, & superstite Thadæo fratre ipsius Laurentij ex latere patris tantùm, & ẽt superstite Facio auo materno dictorũ Laurentij & Bertæ, dubitaẽ quis succedat huic Laurentio in bonis dotalibus dictę eius matris, quæ ex causa hæreditaria ad dictum Laurentiũ peruenerunt. Et de iure communi nemo ambigit, q auus maternus & soror vtrinq; coniuncta æqua lance admittuntur excluso Thadæo fratre defuncti ex latere patris tm̃: in §. cõsequens. in aut. de hær. ab intest. & in auth. defuncto. & ibi doct. C. ad Tertul. sed ex capite dicti statuti, quod in casu isto seruandum est, vñ expressè q Thadæus fratri ex latere patris tm̃ præferatur excluso auo materno, & dicta Berta sorore, vt specialiter cauetur in ver. ipsi quoq; fratres &c. præferantur præfatis ascendentibus defunctæ personæ fœminis & per fœminã &c. sic auo materno præferuntur iuncto ver. dicti verò fratres mares ex vtroque parente vel ex patre tm̃ coniuncti &c. præferantur sororibus defunctæ personæ, &c. & sic Bertæ sorori Laurentij defuncti. Et loquitur dictum statutũ in prædictis versiculis etiã in fratre ex latere patris tantùm, vt ex eius lectura patet: & ma-
1 ximè † iunctis præcedentibus & sequentibus, ex quibus etiã media declarantur. l. vtrum. ff. de pe. hære. l. si seruus plurium. §. fi. & ibi hoc no. Bal. & Angel. ff. de leg. 1. & etiam de proprio
2 significatu dicti verbi † frater, est comprehendere etiã fratrem ex latere patris tantum. l. iurisconsultus. §. secundo gradu. ff. de gradibus. no. Bar. in l. Lucius. §. quæsitum. ff. de leg. 2. ¶ Sed
†1 ad hoc † statutum rñdebitur per partem aduersam, q statutũ non loquitur in casu nostro, s. qñ quis decedat superstite auo materno, & sorore vtrinq; coniuncta, & fratre ex latere patris tantum, sed tantùm loquitur in ver. ipsi quoq; fratres, quãdo
a extaret auus mr̃nus & frater ex latere patris [a] tm̃, nõ alius vn-
3 de cùm hîc etiam extet soror vtrinq; coniuncta, iste † casus est omissus à statuto: & sic remanet in dispositione iuris communis. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. mat. l. commodissimè. ff. de libe. & posth. nam illo casu soror vtrinq; coniuncta, de qua nõ est facta mentio in dicto statuto, est potior Thadæo: in auth. itaq;. C. communia de suc. euincet hæreditatem ab eo, & cum eadem Berta sorore postea vocari debet pro virili auus maternus, vt videtur in terminis subtiliter decidere Bart. in l. 1. §. 1. in 2. q. ff. de bono. possess. contra tabul. per l. 2. §. si sit consanguinea. ff. ad Tre. & idem Bar. in l. si quis filium. ad fi. C. de inoffi. test. & in l. illam. C. de colla. & sequiẽ ẽt Pet. de Anc. in repe. c.
b canonum statuta, de consti. post medium. in ver. [b] quæro vlterius de alia qõne &c. & refert etiam Pet. de Anch. in d. c. canonum statuta, in ver. inter consilia quæ habeo &c. q collegium Perusinæ ciuitatis consuluit in simili qõne: statutum dicta-
4 bat quod † extante patruo nõ succedat mater filio. modo contingit quendã decedere superstite matre & patruo, & ẽt soro-
c re, de qua non fiebat mentio in statuto. Nam fuit cõsultũ [c] q̃d patruus non excluderet sororem, & q mater admitteretur cũ dicta sorore: quia iste erat casus omissus à statuto &c. & idem in effectu concludit Bal. in l. quicunque. C. de ser. fug. vbi dixit, si statuto cauetur, quod extante patruo nõ succedat auus maternus, aliquis decessit superstite patro & auo materno, & etiam auia materna, de qua non erat facta mentio in statuto,
g nam tunc respondet, quòd ad hæreditatem admittetur auus cum auia: quia auia non exclusa trahet ad se auum exclusum patruo excluso. l. fi. C. de legi. hær. & idem est de mente Bal. in l. quod verò. ff. de legi. vbi sequutus Ia. Bu. cõcludit, q statutũ excludens amitam à successione filij fratris, non per hoc videtur materterã excludere. per l. illam. de colla. & ista videretur fortius stringere in fauorem partis aduersæ. ¶ Sed posito sine præiudicio, quòd decisiones & doctrinæ præallegatæ in casibus suis essent veræ, quod tamen nõ firmo, nec est sine dubio, maximè per not. per Bal. in l. si quis vel si qua. C. ad Tertu. vbi post plura inclinat in cõtrariũ eorũ quæ dicta sunt suprà, per
5 l. æquissimum. §. 1. ff. ad Ter. † tñ præmissis non obstantib᷒, vñ q, ominò dictus Thadæus præferri debuerit dicto auo materno, & dictæ Bertæ ex virtute dicti statuti inducti vt suprà. ¶ Nec ob. q in versiculo, ipsi quoq; fratres, non sit facta mentio de sorore defunctæ personæ, & sic casus noster sit omissus à statuto: quia rñdeo. quod licèt ibi non sit hoc prouisum: tamẽ expressè & specialiter hoc prouisum est in præallegato ver. dicti verò fratres mares, vbi propriè cauetur, q frater ex latere patris tm̃ sororem defunctæ personæ excludat, & sic pater nul-
6 lum remanere casum omissum. ¶ Pro hoc etiã facit † quia dispositio facta de casu simplici comprehendit in fauoribus ca-
d sum mistum. [d] l. si ita scriptum. & ibi doct. ff. de li. & posthu. l. Titiæ textores. ff. de leg. 1. & no. plenè Bar. & do. in l. 2. in prin.
7 ff. de verb. ob. cum si. sed † statutum nostrũ præferens fratrem & excludens alias personas, dicitur fauorabile, vt concludit Bal. in l. 2. per ibi no. C. qui ad liberta. perue. non pos. vbi dicit, quòd statutum disponens quod frater succedat fratri exclusa sorore, intelligitur fauorabile, licèt sit fauor cã odij: secus dicit in statuto quod excluderet filiam ab hæreditate patris, in cuius potestate esset, quia diceretur auferri dominium filiæ quæ est in potestate, quod est odiosum. l. in suis. ff. de lib. & posthu. & l. maximũ vitium. C. de lib. præter. & notat Bald. in l. sancimus. de nup. & in l. 1. in fi. C. de secun. nup. & in l. cunctos populos. in ver. subsequenter quæritur &c. C. de secun. tab. cum simil. ¶ Et licèt alia sit dubitatio, vtrum statutum disponens quod extantibus filijs masculis filia fœmina non succedat, sit odiosum vel fauorabile: tñ indistinctè statutum deferens hæreditatem fratris fratri exclusa sorore vel similiter auo materno, non dicitur odiosum, sed fauorabile, vt dicit Bal. ¶ Et pro hoc quia non sic debetur hæreditas transuersalium transuersalibus, & hæreditas descendentium ascendentibus, sicut debetur iure naturali hæreditas ascendentium descendentibus. l. fratres. C. de inoffic. testa. l. scripto. ff. vnde liberi. & declarat Bal. in l. 1. §. ius naturale. in fi. ff. de iusti. & iure. ¶ Et maximè
8 † cùm per ipsos descendentes masculos, non aũt per fœminas, vel ascendentes per fœminam cõseruetur agnatio & familia. l. iurisc. post prin. ff. de gradibus. insti. de legi. agnatorũ succe. in prin. quod quidem reipublicæ interesse dicitur in l. 1. §. pe. ff. de ventre inspi. & hæc fuit ratio dicti statuti nr̃i scd̃m Iac. de Are. & Cy. in l. 1. C. de adul. cũ concor. ergo statutũ prædictum fauorabile præferens fratrem ex latere patris, qñ auus maternus extat, & præferens eundẽ fratrem, qñ soror extat, comprehendit & includit casum mistum, s. qñ extat vtrũq;, videlicet
9 auus maternus & soror. ¶ † Quinimò etiã posito q dictũ statutũ esset odiosum, tñ adhuc comprehendit sub simplicibus casum mistum, qñ ad casum mistũ verisimiliter pòt adaptari mens statuentis pp identitatem rõnis, vt est tex. not. & ibi no. Iac. de Are. Bal. & Imo. in l. si ita facta. ff. de iniu. test. quod colligitur scd̃m Bal. ibi, qñ de vtroq; simplici priuando disponẽs mentionem fecit prout in casu nostro, in quo statutum prætulit fratrem tam auo materno extanti quàm sorori, nec maior pòt reddi ratio, quare statutum ita non voluerit præferri fratrem extante auo paterno & sorore, sicut altero tm̃ ex eis extante: cùm per neutrũ ipsorum (vt dictum est) conseruetur agnatio & familia defuncti, sed per fratrem sic, quod est benè ponderandũ. ¶ Secundò principaliter posset contra dictũ statutum in fauorem Thadęi allegatum opponi per aduersarios, q statutum in ver. ipsi quoq; fratres, præfert fratrem ex latere patris ascendentibus fœminis & per fœminã. Sed dictus Titius licèt sit ascendens per fœminam: tñ non est fœmina, ergo cessat statutum: quia ad hæc faciliter rñdetur, quòd illa verba postea sequẽtia in statuto, ibi, nisi matri vel auiæ paternæ &c. remouent hoc obiectum, excipit enim statutũ à dicta dispo-

sitione

sitione auiam & proauiam paternam, quæ nõ dicũtur ascendentes fœminæ, & per fœminam: imò sunt ascendentes p masculum, modò sic, † exceptio declarat & restringit regulam
10 præcedentem. l. nam q, liquidæ. §. fi. ff. de penu. lega. quẽ tex. ad hoc pro singulari allegat Ioan. de Imo. in l. filio præterito, in vers. sed est dubium quid de posthumo &c. ff. de iniu. testa. & sic dicta exceptio declarat, q, dicta verba, fœminis & per fœminam, non stant copulatiuè, aliàs non fuisset necessaria dicta exceptio, & pro hoc, quia exceptio firmat regulam in omnibus casibus non exceptis. l. quæsitum. §. deniq;. de fun. inst. & in auth. de non alie. §. vt autem. no. in l. in his. ff. de legi. sed auus maternus non reperitur exceptuatus, ergo remanet sub prima dispositione. ¶ Secundò ad hoc potest responderi, quòd posito quòd ꝓpter virtutẽ dictorum verborũ fœminis & per fœminam, non præferretur Thadæus auo materno prædicto: tñ ex alijs verbis dicti statuti apparet dictum auum excludi
11 debere. † Nam statutum in præallegato ver. ipsi quoq;, præfert fratrem ex latere patris matri defuncti, quò ad proprietatem: ergo si excluditur mater, est etiã exclusus auus maternus qui est sequens in gradu, vt no. firmat Cy. post antiquos in l. 1. C. quæ sit lon. consue. & Bar. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. Cy. in l. de quibus. ff. de legi. & no. Bal. in l. illam. C. de coll. & in l. si verò. §. de viro. ff. solu. matr. & in l. scimus. in princ. in 7. q. C. de inoff. test. & in l. venia. aliàs est in l. fin. C. de in ius voc. & Pet. de Anch. in d. c. canonũ statuta, in ver. his igitur quinq; membris &c. & in cle. 1. de baptismo. & Bald. in l. maximum vitium, in prin. C. de lib. præt. & Bart. in l. liberorum. in versi. quæro quid si filia dotata. ff. de verb. sign. & Ang. in §. neq; illo. in auth. de trien. & semis. ¶ Tertiò principaliter cõtra dictũ Thadæum põt allegari, q, statutum in versi. dicti verò fratres
e &c. dicit exceptis [e] bonis quæ ad defunctã personam peruenerunt ex dote vel titulo lucratiuo (vt suprà) à matre vel coniuncta persona per matrem dictarum sororũ vel vterinorum, in quibus talibus bonis ius commune seruetur. Et sic videret q, in casu isto deberet seruari ius commune. Sed certè dictum statutum nil facit ad propositum, ad quod ostendendũ pon-
12 deranda sunt illa verba ex dote. nam † dictio Ex, denotat causam proximam & immediatam, nõ autem remotã. l. non dubium, & ibi Bar. & doct. C. de legi. l. 1. C. si seruus extero. l. eo tempore. in fi. ff. de pecu. no. Bar. in l. 1. §. ex incendio. ff. de incen. rui. nauf. & in l. 1. §. emancipa. ff. de coniun. cum eman. libe. & maximè in statutis, quæ sunt stricti iuris, in quibus verba debent accipi propriè. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exer. l. q̃d constitutum. ff. de testa. mi. l. constitutiones. & ibi Barto. ff. ad muni. & plenè per Bar. in l. omnes populi. in 6. q. prin. ff. de iu
13 sti. & iur. vnde dicit Bald. † in l. de pecoribus. C. ad l. Aquil. & in d. l. 1. C. si seruus extero. in quarta oppo. si statutum disponit, q, si ex percussione sanguis exiuerit, pax non prosit, pone q, percussi aliquem cum pugno adeò, q, cecidit in terram: ex quo factum est vulnus cum sanguinis effusione, certè statutũ
f non comprehenderet illum [f] casum: quia percussio mea non fuit immediata causa vulneris cum effusione sanguinis, vnde non dicetur sanguinem exiuisse ex percussione, sed propter percussionem: quia dictio, Propter, bene denotat causam remotam & mediatam. d. l. eo tempore. in fi. & d. l. 1. C. si seruus extero. ¶ Vnde in proposito si mater vel alia coniuncta persona per matrem dedisset in dotem aliquid vni ex filiabus suis, quæ filia post matrem decessisset: tunc haberet locum statutum: quia diceretur ex dote immediatè à matre peruenisse, sed in casu nostro cùm non agatur de dote data à matre, sed agatur de dote data matri, quæ non ex dote, sed ex causa hæreditaria peruenit ad Laurentium, non dicitur ex dote peruenisse, sed propter dotem, quæ fuit data matri, dicitur mediante causa hæreditaria peruenisse ad Laurentium. ¶ Nec enim est mirandum, si mater vel coniuncta persona per matrem interdum dat dotem filio, &c. prout sæpe accidit: quoniam imò
14 quandoq; † mater cogitur ad dotandam filiam, vt quando pater est inops, vt no. Bar. & Bal. in auth. res quæ, cõi. de leg. & Ia. de Are. Cy. & Bal. in l. mater. C. de iu. do. sicut & in dicto casu ad alimenta teneretur. l. pe. ff. de libe. agno. & plenè not. in l. alimenta. C. de neg. gest. ¶ Nec similiter est dicendum, q, peruenerint dicta bona dotalia ex causa lucratiua ad Laurentium: quia hoc non est verũ, cùm enim ad eum peruenerint ti-
15 tulo hæreditario: titulus † hæreditarius nõ est titulus lucrati-
g uus. [g] l. si hæredi. ff. man. l. obligari. §. pupillus hæreditatem. ff. de auth. tu. l. quia poterat. ff. ad Trebel. & maximè in casu nostro. s. in hæreditate ascendentium, quæ non dicitur titulo lucratiuo obuenire, sed tanquam debita dicitur obuenire. l. fin. C. de codi. l. nam & si parentibus. ff. de inoff. test. l. scripto. in fi. ff. vnde liberi. & est casus expressus in l. 1. C. de impo. lucra. descrip. & ibi Bar. vbi dicit, quòd si de obuenientibus titulo lucratiuo debet solui gabella, non soluetur de hæreditate quæ relinquitur ab ascendentibus & descendentibus, & no. Ang. & Imo. in l. in suis. ff. de libe. & posth. & patet ad sensum, q, sta tutũ noluit intelligere quòd ex causa lucratiua diceretur obuenire hæreditatem: quia non dixisset ex causa lucratiua, sed dixisset ex hæreditate. l. 1. §. sin autem ad deficientis. de c. tol. c. inter corporalia, de transla. præ. ¶ Item ad comprobationem prædictorum, quòd dictũ statutum sic loquatur, induco: quia statutum loquitur de titulo lucratiuo collato per matrem in filios, non autem loquitur de rebus, quæ ex titulo lucratiuo peruenerunt ad matrẽ: quia in bonis quę peruenissent ad matrem, non extat ratio propter quam debuisset fieri differentia inter bona quæ mater acquisiuisset titulo lucratiuo, vel titulo oneroso, vnde cùm simul & in eadem oratione coniungantur istæ duæ causæ, s. causa dotis, & causa lucratiua, debent intelligi, vt vniformiter determinentur. l. in testõ. C. de testa. mili. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. l. quamuis. C. de impu. & alijs substitu. ergo sicut statutum intelligitur & loquitur, quando titulus lucratiuus originaliter fuit collatus à matre in filium: ita intelligatur, quando causa dotis seu titulus dotis originaliter ꝓcederet à matre in filiam. ¶ Vnum casum habeo pro indubitato, videlicet, q, si Berta pro dimidia successit Laurentio in bonis olim dotis maternæ, vt fatetur pars aduersa, tunc decedente postea Berta, sine aliquo dubio succedere debet Bertæ Thadæus excluso auo materno: quia tunc non potest dici, quòd iste sit casus omissus à statuto: qa punctaliter deciditur per dictum versi. ipsi quoque fratres, cùm ad successionem Bertæ nullus sit, qui se admitti alleget, nisi Thadæus & auus maternus. qui debet excludi per dictum statutum. Item nec tunc potest allegari quòd ista bona peruenerint ex dote: tum quia hoc casu statutum in dicto ver. ipsi quidem fratres, non admittit hanc differentiam inter bona quæ obueniũt ex dote vel alia bona: tum etiam quia dicta bona non peruenerunt ex dote, imò peruenerunt ex cã hæreditaria, & ex successione Bertæ in hærediate Laurentij. ¶ Nec prædictis obstat q, in principio dicti statuti dicatur seruari debere ius cõe, præterquam in casibus istis &c. & sic requiratur, q, possit talis casus legi in statuto, per no. per Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. cum si. quia r̃ndeo, quòd decisio casus nostri legi potest apertè in dicto statuto, vt superius est ostensum,
16 plus dico, † quòd satis esset quod ex mente statuti colligi posset, vt firmat Bal. in l. vbi adhuc, in ver. modo succedit hic alia quæstio &c. C. de iure dot. & in l. ad probationem. la 1. C. de proba. & in l. 1. §. & vt planius. C. de rei vxo. ac. & Bal. Ang. & Imo. in l. 1. ff. de his quæ in testa. delen. & Bal. in l. 1. in ver. quæro quid si statutũ &c. C. de fideicommis. & expressè vult Bart. in d. l. qui liberis. §. hæc verba, dum dicit, quòd quando nullus alius erat scriptus hæres, qui legi posset: q̃d tunc ex mente testatoris trahitur dispositio ad illum hæredem, qui legi in testamento non potest. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Patris. Rom. consi. 411. quatuor sunt. Ias. cons. 67. lib. 1. idem vterino. Soc. cons. 1. lib. 1. cons. 25. li. 3. cons. 89. lib. 4.

b ¶ Versi.

c ¶ Consultum. & placet quia etiam tale statutum rigidum & iniquum est. ad hoc Cor. consi. 90. lib. 3. consi. 271. lib. 4. Iaso. consi. 130. & fi. lib. 1. licet contra faciat Pau. l. illam. C. de col. Alb. 2. statu. q. 111. Pet. de Anc. consi. 334. Cur. Sen. cons. 9. Dec. cons. 507. Cor. cons. 188. lib. 2.

d ¶ Mistum. vides. lib. 3. consi. 82. num. 17.

e ¶ Exceptis. Et impossibile est excusare Alexan. quin pessimè consuluerit duplici ratione. Prima, quia specialis est dispositio legis. q, consanguinei tantum fratres non admittuntur ad bona materna defuncti stantibus fratribus vel sororibus germanis vel vterinis tantùm. idem de vterinis respectu bonorum

rum paternorum.tex.in l.de emancipatis.§.fi.C.de leg.hære. no.glo.& doct.in auth.itaq;.C.cõia de succes. Et sic licèt statutum simpliciter dicat, quòd frater consanguineus tantum sororem defuncti excludat: non debet intelligi de bonis maternis defuncti cõtra sororem germanam, vel saltem vterinā: quia satis in alijs bonis vel casibus operatur statutū, vnde non debet intelligi correcta dispositio legis in iusta ratione fundatæ. Secunda, quia istud statutum non solum non derogat. d.speciali dispositioni, sed etiam nominatim excipit, nedum bona quæ obuenerũt defuncto ex contractu ꝓprio lucratiuo, vel dotis, sed etiam bona obuenta defuncto à matre, vel coniuncta persona ꝑ matrem. Et sic Alex.nimiũ aberrauit, & concludo, q. in hmõi bonis maternis defuncti auus maternus & Berta æqualiter succedere debuerunt excluso Thadæo.

f ¶ Casum. Fateor hoc casu, quia statutum prohibens concordiam est iniquum, & quacunq; occasione restringendũ, aliàs secus, vt plenè dixi s. lib.1. consi.15.

EPITOME.

¶ Falsificans librum rationum fidem non facientem, non tenetur falsi.

CONSILIVM CXLV.

VISIS narratis in themate, & his quæ copiosè & eleganter scripta sunt per eximium dñm suprà consulentẽ, omisso primo dubio: quia deest mihi copia attestationũ, capio scdm dubium, quo

†1 quærit: † an falsificans dictā scripturā seu librũ rationũ nulli afferentẽ præiudiciũ aliquod incidat in pœnam

1 falsi? † Et videretur prima consideratione dicendũ. q. sic per l. 1.§. qui in rationibus. ff. ad legem Cor. de falsi. vbi vr̃ expressum, q. falsificans librum rationũ incidit in pœnā legis Corneliæ de falsis. ¶ Secundò probatur per l. qui veluti. C. ad legem Cor. de Fal. vbi ille qui falsam scripsit apocham, & sic scripturam priuatam, incidit in pœnam falsi. ¶ Tertiò probatur in l. si quis decurio. eo.tit. ibi. dum litera dicit, vel in conscribendis publicis & priuatis instrumentis præbuerit officium, si falsi quæstio moueatur &c. ¶ Quartò probatur in l. damus. eo.titul. in verbo chirographa. & in verbo rationes priuatas. ¶ Quintò probatur per l. fina. C. de fide instrum. cum gloss. in verbo, cautelam. vbi apparet, q. producẽs in iudicio scripturam priuatam seu ea vtens põt accusari de falso. ¶ Sextò per id quod no. Bal. in rubrica. C. de fide instrum. in ver. sed quæritur, si scripsit falsum in rationib⁹ &c. vbi cõcludit, q. ille qui scripsit falsum in libro rationum ponitur, quia facit adminiculum, nisi reprobetur. allegat dictā l. damus. & dictum §. qui in rationibus. ¶ Septimò probatur: quia incidit quis in pœnā falsi: quamuis ex falsitate non inferatur damnũ: quia satis est q. inferri potuerit. l. si quis falsos. C. ad l. Cornel. de fals. & ibi ponderat Bal. qui pro hoc etiam allegat. l.3. in princ. ff. quod quisque iur. ¶ Octauò probatur, nam quamuis non sit mihi exhibita copia inquisitionis: tamen à communiter accidentibus & ex communi stylo existimandum est, quod in dicta inquisitione continetur, quòd prædicta cõmissa & perpetrata fuerunt per dictum inquisitum in damnum & præiudicium eorum, qui in dictis scripturis sunt nominati: & propter contumaciam dicti inquisiti habetur ex forma statuti contumax pro confesso: & ita cõiter seruatur, vt per Bar. in l. diuus. la 2. ff.

2 de custo.reo. & in l. quicunq;. C. de requi.reis. ¶ † Tamẽ præmissis non ob. contrariā sententiā in casu nostro dico veriorem: nam præsupponitur, q. dicti libri non hñt ea quæ requiruntur ex forma statutorum dictæ ciuitatis Cæsenæ, vt aliquā fidem facere possint, & ideo dicitur, q. ex dispositione statutorum nullam fidem faciunt, & propterea dico, q. non incidit in pœnam, pro hoc adduco glos. in c. quanto. in verbo, nomine patris, de iureiu. ex qua colliguntibi doct. maximè Ant. de But. Ioan. de Imol, & do. Abb. q. falsificatio scripturæ quæ non probat, non inducit pœnam falsi: & in hoc reputant illam gl. esse bene notandam. ¶ Confirmo per id quod habetur in l. fundum cuius.§.fi. cum gl. ff. de euic. vbi habetur, q. nõ pu-

3 nitur quis propter mendacium, quando aliũ non afficit damno. pro hoc etiam est gloss. ordinaria in d.l. damus. quæ vult quòd non incidit quis in pœnā falsi pro falsitate commissa in scriptura priuata, nisi talis scriptura aliqua probationem faciat, & sic alteri damnũ seu nocumentũ inferat: a & illā gl. sequuntur ibi * cõiter doct. ita intelligentes. d.l. damus. cum fi. Idem dixit Bar. in d.l.1.§. qui in rõnibus. qui dicit q. ita debet intelligi tex. ibi, s. in scriptura priuata tali quæ faceret saltẽ semiplenā probationem vel indicium, & constat q. pro ipso scribente liber rationum in præiudicium alterius nihil probat, saltem qñ ipse qui scripsit adhuc viuit. l. exemplo. C. de proba. & declarat Bar. in l. admonendi. de iureiu. in ver. circa secundum, &c. & in l. nuda ratio. ff. de dona. cum si. & ideo si tales postæ in qbus dicitur falsitatem esse commissam, erant ad fa-

4 uorẽ ipsius scribentis cõstat q. nihil probare poterant. si † aũt erant ad fauorem alterius, & contra aliũ tertium: & tunc de iure communi etiam non facerent probationem etiam semiplenam, saltem quando non præstitit iuramentum in actione

b sua, b vt no. Bart. in d.l. nuda ratio. & Anto. de But. & alij post eum in c.2. de fi.instr. & præsupponitur etiam q. ex forma statutorum requirebatur q. dicti libri haberent aliqua in istis libris differentia, propter quem defectũ nihil probabant ex dispositione statutorum: & per consequens videtur de iure ve-

†2 rum, q. iste † non incidit in pœnam falsi. ¶ † Confirmatur per id quod habetur in l. si quis legatum, & quod ibi notat Barto. ff. ad legem Cor. de fal. vbi non incidit in pœnam falsi, ille qui deliquit circa testamentum non signatum & inualidũ, quando ex eo nullum poterat alteri parari præiudicium, & consuluit etiam Pet. de Ancha. cons.23. incip. Visa inquisitione formata &c. ¶ Et istud comprobabitur ex his quæ dicam respondendo ad allegata in contrarium, nam non obst. d.l.1.§. qui in rationibus. & d.l. damus, quia ad illa iura est rñsum suprà: qa ꝓut ibi declaraẽ per gl. & doc. intelligunẽ, qñ illa falsitas afferebat ꝓiudiciũ alteri ꝑ prædicta. & facit. l. impuberem. §.1. ff. ad l. Cor. de Falsis. & l.1. C. de his qui sibi ascri. in testa. ¶ Non ob. etiam. d.l. qui veluti. qm̃ scdm Iac. Bu. ibi intelligit qñ illa scriptura producebatur in forma scripturæ publicæ manu tabellionis: vel etiam si erat in forma scripturæ priuatæ, debet intelligi q. erat solennis, vt quia habebat subscriptionem testium, vt no. in d.l. damus. alias non incurreret crimen falsi si non est solennis: & ita dicit Ang. in d.l. qui veluti. & ita etiā est de mente Bal. & Sal. ibi, dum rñdent per no. in d.l. damus. & eodem modo rñdetur ad d.l. si quis decurio. vna enim lex per aliam determinatur & declaratur. l. sed & posteriores. ff. de legi. c. cùm expediat. de elec. li.6. ¶ Non ob. etiam. l. fin. C. de fid.instr. qm̃ vt ibi etiam dicit Bal, illa. l. loqtur in ꝓducente in iudicio priuatam scripturam producibilem ad aliquod indicium vel probationem, & hoc sensit ibi gl. dum dixit, producibilem &c. & sic non est casus noster, cùm dicti libri nullā fidem facerent, & per hæc est rñsum etiam ad sextum & septimum argumentum, stante q. dicti libri nullam probationem faciebant. ¶ Non obst. octauum & vltimum argumentũ, videlicet q. habeatur perinde ac si cõfessus fuerit se falsificasse in præiudicium eorum, qui ibi descripti sunt: qa rñdeo, q. ex inspectione librorũ apparet euidenter contrariũ: quia non hñt requisita à statuto. & cõsequenter nihil ꝓbant, scdm q̃d s. di-

6 ctum est: † vnde apparet euidenter ex ipsis libris ꝓductis erroneam esse illam tacitam confessionem: nam eo ipso q̃d appareret rem aliter se habere, dicitur de errore constare. l. si post. C. de iur. & fact. igno. not. in l. de ætate. §. qui iusto. de interro. ac. & in l. cùm de indebito. ff. de proba. & per Bart. & alios ple-

7 nè in l. non fatetur. ff. de cõfesis. & iudex † in criminalib. debet supplere defensiones rei, etiamsi reus non allegaret. l. si non defendantur. ff. de pœ. l.1. in fi. ff. de quæst. & tantò magis pro absente. l. ampliorem. C. de app. in auth. qui semel. C. quo-

8 modo & qñ iud. & plenè per Bar. in l.4.§. hoc aũt iudicium. ff. de dam.infec. ¶ Quod autẽ contra †† fictam confessionẽ pos-

†3 sit allegari de errore, sicut & contra veram, tenuit notabiliter Io. And. in addi. Spe. in tit. de positio. §. nono. versi. verum per id quod habetur in l. quoniam. cum gl. ff. de his qui not. infa. iuncta l. serui. §.1. C. de adul. & idem voluit Ang. in l.2. C. qui test. face. pos. per illum tex. cum gl. & Bald. in l. error. in fin. C. de iur. & fact. igno. & in l. ita demum. C. de procu. & Anto. de Bu. in c. ex parte. ad fi. de confes. & Io. de Imol. in l. fi. §. iussus. ff. de appel. qa nõ debet plus operari cõfessio ficta quàm vera. l. filio quẽ pater. ff. de libe. & posth. & actus fictus recipit con-

9 ditiones veri. c.1. de do. & contu. ¶ Nec obst. † q. contra fictionem non admittatur probatio in contrarium, iuxta plenè not in l.

in l. siue possidetis. C. de prob. & in l. fi. in prin. ff. q̃d met. cã. & in c. is qui. de spon. q̃a verum est super eo, super quo fit fictio, vnde si vellet probare se nõ esse ç̃fessum, eo casu, quo agitur se fuisse ç̃fessum, & non posset, si verò vult probare contentum in illa ficta confessione, non esse verum: & tunc potest: quia hoc non repugnat fictioni: ita dicit Ant. de But. in d. c. ex parte ad fi. & pro hoc allegat no. per gl. in clem. 1. de proba. & bene probatur in l. 2. §. quod si actor. cum gl. in verbo, rei qualitas. C. de iure calum. per quam ẽt idẽ dicit Io. de Imol. in d. §. iussus. ¶ † Et pro hoc inferũt, q̃ si iussus r̃ndere positionibus, non r̃ndet, & pp hoc h̃r pro confesso iuxta c. 2. de confessis. in 6. vel bannitus pp contumaciã h̃r pro confesso ex forma statuti: tñ si vult probare rem aliter se h̃re, admittet̃ ad reuocandã confessionem, pro hoc allegant no. in c. significantibus, de purg. vulg. & in c. ex tuarum, de purg. cano. & in c. fraternitatis. de fri. & sic voluit, q̃ talis ficta ç̃fessio reuocet̃, q̃n ç̃stat rem aliter
11 se habere. ¶ Et subdit † ẽt signanter Ant. de But. in d. c. ex parte, q̃ ẽt post sn̄iam admittetur dicta reuocatio erroris, si de ea notoriè cõstat. allegat no. in d. c. fraternitatis. & in c. quia ple-
12 riq;. de immun. eccle. & dicitur † notoriè constare, q̃n ex ipsis actis constat, vt no. in c. euidentia. de accusa. & in l. vbi pactũ. C. de trans. & no. Inn. in c. per tuas. de testib. & in c. ex insinuatione de appel. cum si. & ita est in casu nostro: quia ex actis & facti euidentia & inspectione constat, libros non habere sua essentialia ad hoc, vt aliquid probent, & sic vera ṽr conclusio, q̃ dictus inquisitus nõ inciderit in pœnã falsi, & si statutũ punit falsificantem librum vel scripturã debet intelligi & interpretari, secundum ius commune, saltem vbi agitur de pœna imponenda. l. 2. C. de noxa. l. quamuis. ff. de in ius voc. c. cùm dilectus. de consue. bene facit, q̃ no. Bar. in l. quid sit falsum, in fi. ff. ad l. Cor. de Fal. & in l. non dubium. C. de legi. & in l. omnes populi. in 6. q. princ. ff. de iusti. & iure.

ADDITIO.

a ¶ Inferat. s̃. li. 1. cons. 70. in fin. cons. 74. s̃. lib. 3. consilio 60. Pau. cons. 42. consil. 371. li. 1. Bal. cons. 14. li. 1. Cor. consil. 132. lib. 4. Cur. Iunior tract. feud. par. 4. q̃o 10. Ias. cons. 153. lib. 1. Anto. Rub. cons. 15. Matth. Afflict. deci. Nea. 21. Aymo. cons. 46. nu. 1. & per totum Alex. j̃. li. 7. cons. 53. num. 14.

b ¶ Sua scilicet in officio quod exercet.

CONSILIVM CXLVI.

Lege s̃. lib. 2. consil. 53. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio verbum, intelligitur de plena & solenni.*
3 *Sententia super libello inepto est nulla.*
4 *Mandati defectus potest opponi post sententiam.*
5 *Enunciatiua instrumenti non faciunt fidem, nisi inter præsentes & consentientes.*
7 *Solennitas intrinseca, non extrinseca præsumitur,*
10 *Lis vbi non contestatur, incipit instantia quando tractatur de meritis.*

CONSILIVM CXLVII.

VISIS dubitationibus in casib. Gasparis Zuchettæ: quia certè scio per clarissimũ dñm iudicantẽ pro summa eius præstãtia longè maiores nodos facilè solui posse: ideo paucis expediam. ¶ Non obstat in primis q̃ statutum disponit fieri fidem de mandato iudicis, & ideo ṽr, q̃ iudex potuerit recipere informationẽ à notario de mandato, sicut põt recipere testes parte absente, vt dr̃ tenere Romanum in l. admonendi. ff. de iureiu. quia r̃ndeo quòd iura ẽt dñt oẽs probationes debere fieri iudici l. quinquaginta. in fi. & ibi per gloss. ff. de prob. l. procurator. cũ si. C. de eden. & tñ certum est quod q̃n ꝓducuntur probationes debẽt ꝓduci parte citata. l. si q̃n. C. de test. l. iudices.
1 C. de fid. instr. & † q̃ vbi lex reqrit fieri fidem iudici, intelligat̃ de plena & solenni ꝓbatione, est gl. reputata notabilis in cle. ç̃stõnẽ, ad fi. in ver. fides. de elec. & per gl. in c. statutũ. in verbo, saltem, de rescri. in 6. & non inuenio Romanũ cõtrariũ dicere
2 in d. l. admonẽdi. quinimò † si iurisconsultus diceret, q̃ testes recepti parte non citata, pro informatione iudicis haberent effectum plenæ probationis & fidei, in causa quæ vertitur inter actorem & reum, non bene diceret: ego bene fateor: quòd testes summariè recepti per iudicem etiam sine iuramento faciunt aliquale iudicium, vt est text. in c. cùm olim. el 1. de priuile. & ibi notatur, sed ad plenam probationem mandati hoc nunquã reperietur, imò in ꝓposito dicit signanter Bal. in l. 2. in fi. C. de edic. di. Adri. quòd licèt cã requireret summariam
2 cognitionem: tñ de legitimatione personæ a semper debet plenariè probari, per ibi no. per gl. ¶ Non obstat q̃d si iudex non
3 reijcit libellum ineptũ potest procedere &c. quia imò † dico q̃ si libellus est ineptus, & iudex super eo procedit ad senten-
†1 tiam, sententia est † ipso iure nulla. ita dicit Bal. in l. actori. in fi. C. de rebus credi. ad hoc ponderat subtiliter gl. quam dicit non esse alibi, insti. de obl. ver. quamlibet. in glos. magna, quæ incipit, istud ad fi. Ant. de Bu. per illam gl. in c. examinata. de
4 iudi. ¶ Non obstat † quòd non fuerat oppositum: quia vt sci-
†2 tis, ista exceptio, tu non habes mandatum, † põt q̃ñcunq; opponi etiã post sententiam: quia redditi iudicium retro nullũ. l.
5 licèt. C. de procu. c. in nostra. de procu. ¶ Non obstat † quod satis ṽr constare quòd facta fuerit fides iudici de mandato per illa verba quæ sunt in prima scriptura, dum notarius asserit facta fide iudici de mandato &c. per no. in c. q̃m ç̃tra. de prob. & per alios in l. sciendũ. ff. de ver. obli. quia ad hoc infinitæ sunt r̃nsiones, & clarissimæ. Primò, quia notarius ibi in actis subdit & asserit, q̃uo fuerit facta illa fides iudici de mandato: quia dicit, q̃ fuit facta fides per Iacobum Meleglinij, qui asseruit se fuisse rogatum de dicto mandato: sed ista assertio simplex notarij non facit fidem multiplici de cã, vt plenè in prioribus allegationibus deduxi, ergo &c. Præterea illa verba enunciatiua notarij in actu iudiciali non faciunt fidẽ ç̃tra partẽ, quæ non fuit præsens & tacens, secus si fuisset præsens & tacens. l. 1. & ibi hoc no. Bar. C. de rela. & Bar. in auth. si quis in aliquo, in fi. C. de eden. cum si. & ita loquitur Bar. & doc. in l. sciendum. de verb. obli. quia si instrumento facto inter partes aliquid enunciatiuè narratur, quod potuit tunc fieri à partibus, facit fidẽ ç̃tra partes quæ fuerunt præsentes instrumento. l. optimã. C. de contrah. & commit. stipu. sed ad dictum actum de quo in dicta prima scriptura & illi enunciationi & narrationi non fuit præsens Gaspar & tacens: ergo &c. ¶ Non obstat quòd cre-
6 ditur † notario. l. si quis decurio. C. de fal. quia dicit ibi Bar. & doct. quod q̃n apparet scripturam notarij habere debitã formam. s. testes, & alia requisita: & dubitatur, an sit scripta manu sua, creditur notario in hoc, aliàs non. & ita dicit Barto. q̃d ibi ita est de mente gl. fi. Et q̃ in casu isto non sufficiat sola assertio notarij, probaui ẽt in prioribus allegationibus. ¶ Non obstat quod no. Bar. in auth. nisi breuiores, in fi. quia cum reuerentia Bar. ibi dicit, q̃ q̃n à partibus est data potestas arbitratori procedendi sine scriptis, videntur partes conuenire quòd de actis stetur dicto suo, ita quod nihil habet cõe cũ casu nostro. ¶ Non ob. quod dum dicebam, quòd dato q̃ illa assertio notarij faceret fidem, tñ non sufficiebat: quia potuit esse quòd mandatum illud non erat ad istam causam, & sic probatio nõ concludit, nam replicatur, quòd omnia debẽt præsumi solen-
7 niter acta. d. l. sciendum. † quia r̃ndeo, quod verum est, quoad solennitatem intrinsecam, vt puta si instrumentũ dicit quòd interuenit stipulatio p̃sumit̃ q̃ præcesserit interrogatio & sequuta fuerit r̃nsio: quia aliter nõ est stipulatio, sed solennitas extrinseca non præsumitur. l. quæcunq;. §. fi. ff. de publicia. nam notarius asserit quod fuit rogatus de mandato illius, nã potuit esse mandatum solenne & validum, sed ad alia & non ad agendum in ista causa, & sic patet, q̃ probatio non concludit. ¶ Non ob. quod si sn̄ia transiuit in rem iudicatã, amplius
8 non potest pars audiri: quia r̃ndeo, † quod sn̄ia nulla nunquã transit in rem iudicatam: quia non est sententia. l. 4. §. condemnatum. l. si cum nulla. ff. de re iud. in cle. 1. de re iud. ¶ Nec
9 ob. q̃ fuerit † dictũ de nullitate præcepti, & fuit reiecta nullitas: quia r̃ndeo, quòd non fuit dictum de nullitate simpliciter sed ex quibusdam causis & defectibus citantiũ, & sic non fuit dictum de nullitate ex istis causis, ex quibus modo dicitur de nullitate: & sic illa reiectio non trahit̃ ad istas causas nullitatis, vt no. Bar. l. si expressim, de appel. in ver. quæro si prosecutus est, &c. & non obstant illa verba, nullum esse præceptũ ac nullius roboris &c. quia subdit scriptura rõnibus & causis in frascriptis, inter quas causas non sunt allegatæ causæ nullitatis inde oppositæ. Præterea sententia lata per illum dñm Ioan. Spinetũ per quem ipse reiecit exceptiones nullitatis fuit nulla: tum

la:tum quia non fuit citatus ad eam dñs Io. de Valentia, qui erat dñs causæ: tum ẽt quia fuit lata alia hora, quàm hora, pro qua facta fuerat citatio ad audiendam sñiam, & ad hoc etiam alijs modis fuit rñsum in priorib. allegationibus. ¶ Non ob. q̃ si mandatum ꝓductũ non fuerit, satis sit q̃ aduersarius visus fuerit &c. quia nõ inuenietur. quòd Gaspar vel ꝓcurator eius vnquam approbauerint personam dicti asserti procuratoris. ¶ Non obstat de stylo palatij: quia negatur hoc esse verum, maximè illo tempore in illis causis executiuis, in quibus statutum pro forma requirit fieri fidem iudici de mandato, & de hoc stylo non est aliquid probatum. ¶ Non obstat, q̃ dñs Io. non habuit mandatum: qa imò habuit vt vobis constabit. Prẹtereà pro reo quilibet potest comparere etiã sine mandato. l.
10 solutionem. ff. de sol. l. Plautius. ff. de procur. cum sim. ¶ † Non obstat quod in executione non est dare instantiam &c. & per ꝯsequens non potuit dñs Ioan. effici dominus instantiæ: qa ad hoc ego rñdi, quòd in casibus, in quibus lis non contestatur, & sic non currit instantia quæ ꝯsueuit currere à die litis contestatæ: procurator efficitur dñs litis quamprimum incipiunt liti-
b gantes tractare de meritis causæ, [b] vt no. Bar. in l. ab executore. in fi. de app. & plenius dixi in alijs allegatio. ¶ Non ob. q̃ statutũ videat loqui de citatione ad domum solitæ habitationis: quia cum reuerentia statutũ non dicit sic: sed dicit ad domum habitationis, & inter ista est drĩa, vt no. Bar. in d. §. prætor. vt aliàs dixi. ¶ Non obst. dum dr̃ quòd non fuit probatum q̃ die quinta de mane fuerit ius redditum: cum illa hora de-
11 buerit ferri sententia: † quia rñdeo, quòd oẽs dies regulariter sunt iuridici. l. oẽs dies iubemus esse iuridicos. C. de ferijs, nisi dies qui reperiuntur excepti, habemus ergo regulã iuris cõis pro nobis, & qui allegat exceptionem illam probet. l. 2. & l. in exceptionibus. ff. de probat. & quòd fuerit ille dies iuridicus, patet: quia eadẽ die de sero fuit lata sñia: & constat q̃ ex forma statutorum & consuetudine redditur ius de mane, & illa hora est iuridica, si ergo aduersarius vult dicere, q̃ illa hora de mane non fuit ius redditum, est fundamentum intentionis suæ, illud probet, & si diceretur, q̃ dato q̃ illa hora fuerit iuridica, tñ fortè potestas non sedet illa hora, dico q̃ attento q̃ citatio fuerit facta pro illa hora, si quo casu ptãs non sedit, tñ illa hora currit, vt l. sed si per prætorem. §. ait prætor. vers. sed & si ma-
12 gistratus. ff. quib. ex cau. ma. ¶ Item iudex † tenetur sedere de mane, & præsumitur pro officiali, quod fecerit illud ad q̃d tenetur. c. ad audientiam. de præscr. l. 2. C. de offi. ciui. iud. c. accepimus. de æta. & quali. in c. in præsentia, de renun. ¶ Nõ obstat illud quod dr̃, q̃ pars iurauit nullam deductionẽ faciendam esse: quia dico, q̃ ex forma sñiæ pacis debebat iurare q̃d tp̃e saldi non fuit actum q̃ aliæ rõnes & causæ inter eos firmæ manerent, & sic iuramentũ debebat referri ad rõnes & causas quæ erant tempore saldi, & iuramentum fuit præstitum super rationibus, quæ essent tempore iuramenti. Sunt ergo tot & tanta fundamenta pro parte Gasparis, quorum quolibet de per se est sufficiens, q̃ pro certo totus mundus non sustineret illum processum, vt scio vestræ claritati esse exploratissimum. Accedam etiam viua voce ad vestram reuerẽtiam toties, quoties vobis placuerit, & cum aduocatis partis aduersæ, & sine, prout malueritis. Esset enim nobis maximum dedecus in re tam viridi & euidentissima iniustè succumbere, quod nullatenus reor, attenta probitate vestræ reuerentiæ.

ADDITIO.

a ¶ Personæ. s̃. li. 2. cons. 59. num. 2.
b ¶ Causæ. s̃. li. 2. cons. 5. num. 7.

EPITOME.

¶ Collectæ non possunt imponi his, qui non percipiunt fructus, puta matri pro rebus dotalibus.

CONSILIVM CXLVIII.

Isis quæ in themate continẽtur, videretur prima facie dñam Mixinam pro dictis bonis hæreditarijs collectari & grauari potuisse & posse, dictaq; bona affecta fuisse, & esse onere collectan di p̃dicto, & hoc vigore suprascriptarum trium prouisionum comitatus & Bononien. Nec non vigore dicti alterius statuti in ver. & idem intelligatur & seruetur &c. cum seq. Ex quibus satis videtur in specie decisa dubitatio, de qua
1 quæritur, cum dicta statuta in loco pro lege seruentur, iuxta l. omnes populi. ff. de iusti. & in l. cunctos populos, cum materia. C. de sum. Trin. l. an in totum. C. de ædifi. pri. insti. de iure natu. §. 1. c. vt animarum. de constitu. in 6. & in specie ponit pulchrè Bald. in l. 1. C. de sentent. quæ pro eo quod inter. vbi fortius dixit tenere statutum forensibus collectã imponens. & idem Bald. in l. fi. C. sine cen. vel reliq. & in l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusque vniuer. & quod not. Bart. in l. rescripto. §. fi. ff. de mune. & hon. & in l. vnica. C. de de auro coronario. lib. 10. per illum tex. cum concord. ¶ Sed prædictis non obstantibus indubitanter puto veritatem esse in contrarium. Et ad in-
2 telligentiam † eorũ, quæ dicturus sum, præsuppono q̃ in casu de quo vertitur quæstio, tractatur de muneribus patrimonialibus, de quibus ẽt loquuntur statuta prædicta, hoc est, de illis muneribus quæ ipsis rebus vel personis pro reb. indicuntur, de quibus loqtur tex. in l. 1. §. patrimoniale. & in l. fi. §. patrimoniorum sunt, & §. patrimoniorum aũt. & in l. rescripto. §. fi. cum ibi no. ff. de mun. & hon. & in l. modios. C. de suscep. & arc. li. 10. & plenè per gl. in ru. C. de mune. patr. li. 10. plenius per Pet. & Cy. in l. voluntariè. C. de exc. tu. & per Gul. in l. nemine. C. de sacros. eccl. & per Bar. plenissimè in l. 1. C. de mu. & in quo lo. li. 10. & per Io. An. in c. 1. de immu. eccl. in 6. in nouella. & aliquid per Spec. in tit. de censi. §. nunc dicendũ. ver. quæ autem. & per d. Ant. & alios in c. non minus. de immun.
3 eccle. & Sali. in l. fi. C. sine censu. vel reli. ¶ † Hoc præsupposito. dico q̃ de iure dña Mixina pro dictis rebus & bonis Angelo datis in dotem, non potuit nec põt compelli, nec in castro sancti Ioannis vel alibi ad munera subeunda, sed de mero iure cõi onera hæc maritum respicerent. l. neque. & ibi not. Bar. ff. de impen. in re. do. & not. gl. Bar. & doct. in d. l. 1. C. de mul. & in quo lo. lib. 10. & no. Bar. in l. Lucius. §. idem rñdit ꝯstante. ff. ad munic. & Spec. de censi. §. nunc dicendũ. ver. si ille enim qui fructus ꝑcepit, & possidet ad talia munera vocatur. l. hactenus. & l. si pendente. §. quid si cloacarij. ff. de vsufr. & l. 1. C. de anno. & trib. li. 10. l. sine hærede. §. Lucius. ff. de admi. tut. l. fructus. C. de act. em. l. in summa. C. de pig. sed maritus est de talibus. l. ꝓ onerib. C. de iur. do. l. dotis fructus. ff. de iure do. l. 3. §. genera. & l. Pomponius. §. in dotẽ. ff. de acquir. poss. & l.
4 vnica. C. de vsucap. pro dote. ergo &c. ¶ † Ad munera etiã personalia clarũ est, dñam Mixinã non esse vocandã in castro sancti Io. vnde oriunda est, sed de iure cõi vocaretur in loco, vbi Angelus eius maritus incolatum habet, præalle. l. 1. C. de mulie. & in quo lo. l. fi. C. de incolis. li. 10. & l. fi. §. itẽ rescripserunt mulierem. ff. ad munic. quod ẽt est præcisè cautũ in dicto vltimo statuto, in ver. si autem filia &c. ibi, realia tantum. ¶ Angelus verò eius maritus ad aliqua ex prædictis muneribus in castro sancti Io. minimè vocari põt: tum rõne priuilegij, de quo
5 † dicetur, tum ẽt rõne allegatæ consuetudinis habentis, q̃ nullus ciuis Bononiæ vel forensis in ciuitate Bononiæ habitans vocari possit ad aliqua onera realia vel personalia ordinaria vel extraordinaria aut cuiuscũq; generis vel speciei in comitatu Bononiæ ẽt occasione bonorũ, quæ in comitatu possideret vel acquisiuisset: nec ẽt tunc vigore dictæ ꝯsuetudinis ad onera prædicta vocatur ille in talem ciuem vel forensem, talia bona æstimata trãsferret vel alienaret post alienationẽ vel translationẽ prædictã, quæ cõsuetudo in talibus attendenda est, vt est casus in d. l. sine hærede. §. Luci⁹. ff. de admi. tu. in l. licitatio. §. earũ. ff. de pub. & l. fi. C. noua vect. & in l. 1. C. de auro coro. li. 10. cũ concor. ¶ Vltra p̃dicta ꝯstat neq; Angelũ neq; Mixinã ad subeunda munera in castro sancti Io. cogi debere authoritate priuilegij eisdẽ in latissima forma ꝯcessi ab habente potestatem legati de latere in ciuitate Bononiæ &c. & à dñis Ancianis & Consulibus dictæ ciuitatis, ex cuius priuilegij vigore creati & constituti fuerũt Angelus & Mixina ciues ciuitatis Bononiæ tal'r q̃ gaudere debeãt oĩbus immunitatibus, exceptionibus, priuilegijs, prrogatiuis, officijs, muneribus, honoribus, cõmodis incõmodis, & alijs quib. gaudẽt ciues ciuitatis Bononiæ origine propria, paterna & auita, vel saltẽ duobus ex eis quò ad personas, res & bona sita in ciuitate, districtu, & comitatu Boñ. tam acqsitis q̃ acqrendis: & quò ad quæcunq; alia in fauorẽ vtilitatẽ, & in cõmodũ ciuiũ p̃dictorũ, tã ex forma quorũcũq; statutorũ, puisionũ, reformationũ, & ordinamentorũ dictæ ciuitatis, q̃ aliàs quomodolibet de cõsuetudine, vel de iure disposito; & q̃ in oĩbus habeant tanquam

veri,

veri, naturales & originarij ciues Boñ. statutis, prouisionibus çsuetudinibus & alijs quibuscunq; in çtrariũ facientibus non obstantibus &c. Vñstante çsuetudine q, ciues Bononiæ subire non teneantˢ onera in comitatu Boñ. realia vel ꝑsonalia, ordinaria vel extraordinaria, ét pro bonis, quæ in comitatu possiderent &c. quæ çsuetudo circa prædicta valet ẽt çtra ius cõe. d. l. sine hærede, & dixi suprà, ergo Angelus & Mixina ciues ex priuilegio & virtute dictæ consuetudinis grauari nequeunt,
6 maximè cùm † consuetudo talis disponens in ciue, sibi locum vendicet ét in ciue ex priuilegio, vt no. Barto. in l. si maritus sit in magistratu, §. 1. de adul. & in consilio suo incip. Punctus talis est quidã &c. & Bal. in l. oẽs populi. in ver. sed pone statuto caueť q̃ nullus &c. de iust. & iur. vbi dicit hoc esse verum, etiã si statutũ vel çsuetudo loquereť in ciue originario. & Bal. in l. si non speciali. C. de test. & in l. siue possidetis. C. de ꝓba. & in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & in l. ciues. C. de app. & in l. 2. C. de iur. aur. an. & in l. in vrbe. post Cy. per illũ tex. ff. de statu homi. & latè per Pe. de An. in repet. c. canonũ statuta, de çsti. in ver. Secundò pone statuto cauetur &c. & quæ no. Bar. & doct. in l. si is q pro emptore. in fi. 3. q. prin. ff. de vsucapio. & in l. 1. ff.
7 ad municipa. cũ si. ¶ Et nõ est † dubiũ, q, dicti çcedentes priui-
a legiũ, s. habens ptãtem Legati de latere, & Anciani & Consules ciuitatis dictũ priuilegiũ ciuilitatis & immunitatis çcedere potuerũt, attento q, hæc çcessio non est de spãliter reseruatis principi, vt patet ex no. plenè ꝑ Bar. in l. hi q. ff. de iure immu. & in l. vacuitatis. C. de decu. lib. 10. & Spe. in ti. de censi. §. nũc dicendũ. ver. q̃d si vniuersitas fecit pactũ. & in ver. quid si vniuersitas alicuius. & ibi Io. An. in additione incipiente, & ꝑ hãc l. & d. Ant. & alij in c. peruenit. de immu. eccl. & quod legi. & no. in c. auditis. de resti. in integ. in quib. locis çcluditur, q, ciuitas, vniuersitas, Reges, Duces, Marchiones, & similes pñt çcedere priuilegiũ immunitatis, & maximè de nouo venientibus ad ciuitatẽ, vt in casu nostro in Angelo prædicto forensi nouiter venienti ad habitandũ in ciuitate Bononiæ: & idẽ in Mixina quæ forensis effecta erat, & amplius nõ dicebaťesse de loco originis suæ: pp matrimoniũ cum forense cõtractum, & potissimè: quò ad subeunda munera, de quib. tractatur, vt d. l. fi. §. idem rescripserunt mulierẽ. & ibi Bart. ff. ad municipa. & no. per gl. & doct. in l. origine. C. de municip. & orig. lib. 10. & no. Bal. & doc. in l. cum quædã puella, in prin. ff. de iurisd. om. iud. & Bal. post Cy. in l. 2. C. de iurisd. om. iud. licèt quò ad Mixinam non sit necesse insistere, attento q, etiã absq; priuilegio ciuilitatis ipsa non posset quouismodo molestari ꝑ dictis bonis dotalibus, vt dixi s̃. cùm neq; fructus percipiat, neq; possessionem habeat. Et sic cùm cõcessio immunitatis non sit de reseruatis principi, potuit per prædictos concedi ad hoc, c. q̃d translationẽ, cum ibi not. de offi. leg. & in c. nuper. cum ibi no. de sent. excom. & Spec. de legato. §. nunc ostendendũ est, vers. legatus igitur quicunq;. & no. gl. 2. q. 5. quæ de causa, & quod no. 25. q. 2. in summa. igitur priuilegium prædictũ Angelo & Mixinæ priuilegiatis seruandum est. l. decurionibus. C. de silentia. lib. 12. in c. decet. de reg. iu. in 6. cum si. ¶ Modò restat ad allegata in contrariũ respondere: & primò non obstat ꝓuisio prima, quæ incipit, item q, omnes & singuli q erant fumantes
8 &c. q̃a dico † q, illa ꝓuisio inquantũ comprehendit munera patrimonialia imponenda ipsis rebus vel personis ꝓ rebus, nõ vendicat sibi locum in casu nostro, cùm enim (vt dixi suprà) dicta Mixina bona prædicta nõ habeat, nec quò ad possessionem, nec quò ad fructus, imò nec etiam quò ad dominium. l. doce. C. de rei vendi. l. si prædiũ. C. de iure do. l. si ego. §. si res. ff. eo. tit. & plenè no. in l. in rebus. C. de iure do. ergo nõ potest Mixina pro dictis bonis ad munera vocari: sed soli possessores fructus percipientes vocandi sunt. d. l. 1. C. de ann. trib. cum concor. superius alleg. talia enim onera possessorem seu successorem in possessione vndique insequuntur. l. 1. & 2. C. sine cen. vel reli. l. licèt. C. de iure dot. ẽtsi alius sit in æstimo descriptus, vt declarat Bald. in l. si negotium. C. de nego. gest. & in l. omnes. in princip. C. sine censu vel reliquis. & sic qui rem in alium transtulit ab onere liberatus est ad hoc etiam quòd voluit no. Spec. & Io. An. in addi. Spe. in tit. de cle. coniug. in ver. ad huius. & ver. seq. & seq. quòd etiam expressè est de mente prouisionis prædictæ, ibi, & ipsorum bona æstimari, & ibi, inspectis facultatibus, onera ergo prædicta supportant, qui bona & facultates habent pro rata facultatũ: cùm ergo verba dictæ prouisionis non conueniant, nec adaptari possint ad Mixinam dicta bona non habentẽ: ergo nec eiusdem ꝓuisionis dispositio ligabit eandẽ l. ita aũt. in prin. ff. de admi. tu. l. 4. §. toties. de dam. infec. c. indemnitatibus. §. pe. de elec. in 6. c. ad nostram, el 3. de re iu. ¶ Præterea si diceremus quòd dicta prouisio obligaret illum qui in alterum bona alienasset ad supportanda onera realia pro rebus in alium translatis, cùm talis
9 ꝓuisio † quæ loquitur in masculino, dum dicit, oẽs & singuli qui &c. esset valde odiosa, & çtra dispositionẽ iuris cõis nolentis ad onera realia nõ possidentẽ vocari, vt s̃. deduxi, nõ comprehenderet in casu nr̃o Mixinam, cum in concernentib. odiũ non rõnabile masculinum fœmininũ nõ concipiat. l. 1. §. quare & si exhæredatio. ff. de ven. in pos. mit. l. quisquis. cum ibi no. per doct. C. ad l. Iul. maie. no. gl. Dy. & Bar. in l. 1. de verbo. sig. & Cy. & Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fug. & Bar. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. & in l. 1. ff. de pac. & Spe. in tit. de disput. & alle. §. post hoc. ver. vbi masculinum. & Io. An. in c. in generali. de ele. in 6. & no. ẽt doct. in cle. 1. eod. tit. & Archid. 17. q. 4. si quis suadente. & no. etiam doct. maximè Moderni in l. si ita scriptum, in prin. ff. de leg. 2. & in l. si quis id quod. §. 1. ff. de iuris. om. iud. & in l. in multis. per Bald. ff. de stat. ho. & ex verbis dictæ prouisionis patet euidenter, q, loquitur in masculo tantùm. ¶ Nec similiter obstat secunda prouisio, quæ incipit, item q, omnes & singuli masculi &c. quia illa clarè loquiť in muliere habente vel possidente domum in comitatu &c. sed Mixina domum non dr̃ habere, nec possidere, sed eius maritus, vt est ꝓbatum: ergo, &c. Præterea dicta prouisio exceptuat ciues Bononien. in eadem ciuitate habitantes: sed Mixina vigore priuilegij talis est vt superius est ostensum: igitur &c. ¶ Pariter etiam non obstat tertia prouisio quæ incipit, Item quia omnes & singuli alij habitatores &c. quia respondeo, vt dixi ad primam prouisionem, videlicet, q, quantũ ad onera realia, quæ rebus vel personis ꝓ rebus indicuntur, de quibus tractatur illa prouisio Mixinam ligare non põt, cùm ipsa non habeat nec possideat dicta bona, sed in alium translata sunt. Aliàs si diceremus, q, dicta prouisio ad onera realia ligaret illũ, qui bona & res alienauit in alterum: sequeretur absurdum, q,
10 † pro eadem re & eadẽ occasione duæ [a] collectæ soluendæ es-
a sent eodem tp̃e: vnà ab eo, qui alienasset, alia ab eo, qui acquisiuisset & possideret, çtra no. per gl. & doc. in l. 1. C. de mulier. & in quo lo. gl. in l. honorem sustinenti. ff. de muner. & ho. Inno. in c. cum non sit. de deci. & Bar. & doc. in l. fi. §. quoties. ff. de publi. & Bal. in l. 1. §. quibus. in 2. q. prin. ff. quod cuiusque vniuer. & Pet. de An. in cle. præsenti. de censi. ¶ Item rñdeo, q, non comprehendit fœminã his rationibus, & legibus, quæ allegatæ fuerũt rñdendo primæ prouisioni. ¶ Rursus etiã ad oẽs prædictas prouisiones rñdeo, quod vigore priuilegij ciuitatis & consuetudinis de qua suprà, non habent locũ prouisiones prædictæ in Mixina effecta ciue ciuitatis Bono. qui ciues etiã pro bonis in comitatu sitis soluere non tenentur. ¶ Postremò
11 † non obstat statutum prædictum in ver. & idem intelligatur &c. cum sequentibus: quia rñdeo, quòd si Mixina bona prædicta hæreditaria possideret fortè dici posset eam dicto statuto ligari. Sed attento q̃d & dñium & possessio ac fructuũ perceptio ad Angelum eius virum spectare noscuntur, dico quòd isto casu statutum prædictum loquens de oneribus realibus, non comprehendit in casu nostro Mixinam bonis carentem: cùm vt sæpius est dictum, realia onera semper possessorem insequantur, & non aliũ. Et si aliter intelligereť, sequeretur absurdum, de quo s̃. videlicet, q, duo. s. alienans & acquirens binas collectas pro eadem re, & eodem tp̃e soluere tenerentur,
12 non ergo † ita Iudaicè statuta intelligenda sunt, vt not. gl. in l. damni infecti stipulatio competit, in §. si is qui vicinas. ff. de dam. infec. & no. Bal. in l. qnicunq;. C. de ser. fug. imò quãdo essent dubia verba statuti debent interpretari scd̃m ius cõe, ne quis indebitè damnum patiatur, vt in casu nostro. l. si serui vestri. C. de noxa. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat. & l. quamuis. ff. de in ius voc. & no. plenè Bar. & doct. in l. omnes populi. in 6. q. prin. ff. de iust. & iu. & Bal. in l. ita pudor. C. de adul. & Bal. in d. l. si serui. cũ cõcor. imò talis intellectus apertè colligitur ex verbis dicti statuti circa principiũ, ibi, dum dicit, ꝓ his bonis quæ possiderent, &c. Alex.

ADDITIO.

¶ Duæ. s̃. eo. cons. 143. num. 6.

CON-

CONSILIVM CXLIX.

De priuilegio fori clericorum.

†1 IN causa inquisitionis formatæ † cōtra spectabilem virum dñm Anto. Fuzim. per magnificum Potestatem ciuitatis Paduæ & eius præstantiss. curiam vertitur dubium: an remitti debeat ad curiā episcopalē iuxta petita & contenta in scriptura inhibitionis factæ per curiā episcopalē, & consequenter supersederi per curiam præfati do. potestatis in cognitione & processu asserti criminis homicidij, vt dr per dictum do. Ant. commissi: in quo intrepidè concludendū puto pro parte af-
1 firmatiua. Ad q̊d ostendum † præsuppono quòd nullus cleri-
a cus [a] etiamsi non sit in sacris, sed solùm primā habeat tōsuram potest distringi vel condemnari à iudice laico, aliàs iudex laicus censura excommunicationis plectendus esset. c. 2. de for. comp. & c. cū non ab homine. de iud. Bene facit q̊d hr in c. cū contingat. de æta. & quali. & 11. q. 1. clericum cuiuslibet. & dicunt doct. in d. c. 2. & præcipuè Ant. de But. ibi per illum text. in omni clerico generaliter loquente, q, istud quod dictū est de censuris, locum vendicaret etiā in iudice laico distringente vel condemnante clericum coniugatū in criminibus, in quibus à iudice laico distringi vel condemnari non potest, de qb. infrà dicetur, per hoc puto quòd sibi diligenter cauebunt hi præstantissimi dñi, qui iudicaturi sunt, ne censuras incurrere
2 possint ecclesiasticas. ¶ Secundò præsuppono, † q, si clericus coniugatus incedat in habitu & tonsura, non perdit priuilegium clericale quò ad hoc vt de crimine non possit per iudicem laicum contra eum procedi, dummodò vnicam & virginem duxerit in vxorem. c. vnico. de cler. coniugatis in sexto.
3 ¶ Tertiò † præsuppono cognitionem: an dñs Antonius sit clericus, & gaudere debeat priuilegio clericali, & consequenter an vnicam virginem vxorem duxerit, pertinere non ad iudi-
†2 cem secularem † licèt ecclesiasticum. c. si iudex lai. de sent. exc. in 6. traditur per Cyn. & Bal. in l. si qua per calumniam. C. de epis. & cleri. & propriè in terminis nostris in clerico coniugato tradunt domini de Rota in ordine meo conclusione 197. incipiente. Item si clericus coniugatus, & etiam Moderni, vt Dominicus de sancto Geminiano in d. c. vnico. ad fi. per d. c. si iudex. & interim iudex secularis non debet procedere in causa criminis, sed supersedere donec fuerit cognitum an debeat gaudere priuilegio clericali, vt apertè dicit text. in d. c. si iudex. in fi. ¶ Et quò ad hunc † effectum supersedendi potest
4 iudex ecclesiasticus etiam nulla facta citatione de iudice seculari sibi inhibere, ne in dicta causa interim procedat, vt notabiliter decidit Anton. de But. in c. tuam. de ordine cogni. in versi. ex his potest decidi &c. secutus Lapum allegatione. 56. cum quo etiam transeunt Ioan. de Imo. & dom. Abb. in dicto c. tuam. ¶ Et est bene verum, quòd postea quando iudex ecclesiasticus vult ordinariè recipere probationes, vocandus erit iudex secularis, coram quo primo fuerat tractus delinquens, ita habetur in d. c. si iudex. bene facit, quod not. glo. in c. cum speciali, in verbo coram superiore, & quod ibi not. Hostien. & Io. And. de app. & quod habetur in c. venerabilibus.
5 iuxta prin. de sent. exc. in 6. ¶ † Plus dixit Bal. in d. l. si qua per calumniam. quòd eo ipso quòd coram iudice laico ꝓducitur instrumentum clericatus, illud sufficit ad hoc, vt iudex laicus debeat remittere cognitionem ad episcopum, & vt iudex laicus interim cessare debebit. ¶ Subdit etiam Bald. in præalleg. l. si qua per calumniam, iudicem laicum debere credere interlocutoriæ latæ per iudicem ecclesiasticum interloquentem illum inquisitum gaudere priuilegio clericali per c. fi. de exce. lib. 6. ¶ Ex his infertur, q, cū iudex ecclesiasticus recepta summaria fide ad sui instructionē de clericatu & de incessu in habitu & tonsura dicti domini Antonij, & q, virginem duxerit vxorem inhibuerit curiam magnifici Potestatis, ne interim procederet contra dictum do. Ant. supersedendum est per di-
6 ctam curiam super cognitione dicti criminis. ¶ Et licèt † aliquando coram iudice laico opponitur exceptio concernens forum ecclesiasticum, & quæratur an possit cognosci per iudicem laicum soleat distingui, aut est quæstio facti: & tunc possit iudex laicus cognoscere; aut est quæstio iuris: & tunc non vt traditur per Bar. & alios in l. Titia. ff. solut. matr. & in l. 2. ff. de iurisd. om. iu. & in l. 3. C. de iudi. & in l. omni. C. de sacro. anct. eccle. & per cano. in c. cùm sit generale, de foro comp. & in cle. 1. de vsur. cum si. tamen in casu isto etiamsi esset q̄ō facti non pōt cognosci per laicum. d. c. si iudex laicus. & hoc ideo quia actiuè nullo mō pōt cadere hoc in laicum: quia quem esse clericum, & esse laicū repugnant, sed quòd actus spiritualis pōt cadere in eo qui remanet laicus, vt est actus matrimonij, videtur habere locum dicta distinctio doctorum; ita notabiliter decidit Pet. de Anch. in c. ea quæ. in 5. q. de reg. iur. in 6. vt ibi plenius per eum. ¶ Et ne fortasse titubaret conscientia dicti d. prætoris and. Ant. gaudere debeat priuilegio clericali ex eo, q, fortasse dicatur, quòd per aliqua tempora ante assertum crimen commissum non incedebat do. Anto. in habitu & tonsura clericali: & quod non sufficiat ei postea reassum-
†3 psisse habitū, quamuis † hæc essent discutienda in foro ecclesiastico: tamen pro aliquali satisfactione conscientiæ domini Prætoris posito sine præiudicio, q, veritas in facto sic se habuis-
7 set: attamen † reassumendo habitum & tonsuram dico q, recu-
b perat [b] priuilegium clericatus: ita decidit Io. An. in c. Ioan. in 4. q. de cle. coniu. referens Pad. ita fuisse determinatum, per id quod hr in c. fi. de vi. & ho. cleri. & arg. l. si quis libellos. C.
* de ap. & hoc sequunt * cōiter alij scriben. in d. c. Io. idem etiā tenet Io. Mo. Arc. Io. And. Ioan. de Lig. & Dom. de sancto Gemi. in d. c. vnico. & Pau. de Leaza. in cle. 1. de vi. & ho. cle. pro quo est optimus tex. in d. l. cle. 1. in verbo, quamdiu, scđm primū intellectū positum ibi in gl. in ver. omnino, qui est cōmu-
8 niter approbatus: quia † illa qualitas importata per illam dictionem quamdiu, refert ad oīa posita in eadem orone, vt notabiliter tenet Bar. in l. 4. §. eritq; differentia. ff. vi bo. rapto. ¶ Pro ista opinio. est bonus tex. in c. clericus si tonsura. de vi. & hon. cler. Satis est ergo quòd tempore delicti reassumpsisset habitum & tonsuram, & dato, q, etiā post tempus delicti de-
9 posuisset, hoc ei non noceret: † quia ad cognoscendū ad quem forū spectat cognitio delicti, attendit status, in quo quis erat tempore delicti, ita propriè in clerico deponente habitum & tonsuram & ducente vxorem, decidit singulariter Bal. in l. affinitatis. ff. communia de succes. in fine. allegat nota. per gl. in l. nemo potest. de leg. 1. Sed (vt sentio) comperitur præfatum dñm Antonium, & ante delictū & post delictū semper inces-
10 sisse in habitu & tonsura, quod plus est. ¶ Et prædicta † procedunt etiam si cšuetudo aliter se haberet: qa non pōt consuetudo in hoc tollere priuilegium clericale: vt notabiliter decidit
†1 Host. in c. 1. de aposta. ¶ † Nec ēt profuisset priuilegium clericatus dicto dño Anto. si apparet eum se immiscuisse negotijs secularibus, quæ interdicta reperiūtur clericis à iure, nisi constaret per dictum do. Antonium ab Epo fuisse ter monitum, vt à dictis negotiationibus secularibus desisteret, vt in d. c. fin. de vi. & hon. cler. & in c. 1. eo. tit. li. 6. & firmat Io. de Imol. in d. c. Ioannes. & licèt ipse dicat, quòd istud in clerico coniugato non meminit se legisse tactum per alios: tamē in veritate istud videtur clarè decisum. iuncta clem. 1. de vi. & hone. cler. facit cit quod hr in ca. in audientia. & in c. contingit. el. 2. de sent.
12 excom. ¶ Nec † etiam dici potest habitum quo vtebatur præfatus do. Anto. non fuisse habitum clericalem & conuenientem clericis coniugatis volentibus retinere priuilegium clericale: quia imò omnis habitus honestus dicitur habitus conueniens clericis, dummodò non sit à consuetudine ibi reprobatus: quia clerici non habent habitum determinatum à iure vt est gloss. notabilis in clemen. 1. in fin. de elect. & no. gloss. & doct. in c. penult. de vi. & hone. cle. vñ dicit ibi Inno. quòd illa quæ ponuntur in dicto c. penult. in text. non sunt de præcepto, sed de consilio. & no. doct. maximè Laudensis. & d. Cardinalis in cle. 2. in fi. de vita & hon. cle. & not. 30. distin. in c. si quis virorum, libens ergo debet magnificentia prætoris re-
13 mittere dictam cognitionem & non procedere: quoniam † si procederet, quicunque processus & sententia contra dictum do. Anto. etiam nullo modo comparentem, & etiam citatum tanquam laicum, redderetur nullus ipso iure: quanquā nemo pro eo compareret ad allegandum priuilegium clericale, vt decidit Archid. 15. q. 4. in c. placita. & Specul. in tit. de cita. §. 1. vers. sed pone, & Ioan. And. in regula, scienti. in mercuria. & Cyn. in l. gñaliter. C. de epis. & cler. & Bart. in consi. suo incip. Clericus non sub nomine clericali. & Bald. & Ang. in l. 2. si quis in ius voc. non ierit. Angel. & Io. de Imol. in l. quidam
* consulebant. ff. de re iud. & cano. magis * cōiter in c. si diligenti, de foro comp. per id quod ibi hr in tex. & per id quod not.

4. q. 6.

4.q.6.si episcopus.& 24.q.8.conuenior.ita etiam concludit Pet.de Anch.in repetitione.c.ea quæ.de reg.iur.in 6.in 24.q. vbi dicit hoc esse verum, etiamsi statutum diceret quòd contra sententiam vel bannum latam contra inquisitum nulla posit opponi exceptio nullitatis: quia nunquam intelligatur reiecta exceptio nullitatis surgẽs ex defectu incompetentiæ iurisdictionis, allegat gl. reputatam singularem in cle.1. de sequestra.pos.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Clericus.suprà,lib.1.cons.8.
b ¶ Recuperat.Hyppo. Marsil.sin. 480.

SVMMARIVM.

2 *Verba in dubio conditionem, non modum inducunt.*
4 *Exemplatio si fiat priuilegij, fieri debet citatio generalis.*
10 *Antiquitas sola non facit fidem adhiberi scripturæ.*
16 *Feudi ad amissionem an probanda sit voluntas domini directi.*
21 *Testi in vno falso, in nullo creditur.*

CONSILIVM CL.

IN causa app. coram nobis pendente prouocata per comitem Pier Franciscum de Nobilibus de Pordano visis & sanè cõsideratis quæ per aduocatos vtriusq; partis in iure subtiliter multũ & diffusè scripta sunt: quoniã intelligo re ipsa causam esse magni ponderis, & ad iudicantẽ spectare t laborare ꝑ veritate eruenda, 30.q.5.iudicantẽ.C.de eden.l.is apud.idcirco infrà subiungã aliqua ex his quæ fundamentaliter magis causam dubiã facere videntᷣ, & maximè ꝯtra appellantẽ, vt exinde habita veritate animosè iustitiæ viam ingredi valeamus. ¶ Et primò præsuppono, quòd iste agens si quo iure aut titulo potest ad hæc feudalia admitti, aut vocari: illud solum contingere potest vigore inuestituræ tantũ, non autem vigore dona-
1 tionis factæ per Ludouicũ, ex eo potissimè: quia † cùm fuerit probatum ipsum non fuisse legitimæ ætatis, neq; iure cõmuni neq; municipali immobilia hæc potuit absq; iudiciali decreto alienare vel donare. C.de prædijs mino.l.non solũ.l.lex quæ tutores.& l.magis puto.cum vul.maximè cum in cõtractu nullum interuenerit iuramentũ, tñ etiam quia dicta donatio fuit conditionalis, q, donatarius soluere deberet annuatim certum quid, ergo ante conditionis implementum pro præterito scilicet tempore non adimpleto non est nata actio, nec obligatio.l.cedere diem. de ver.sig. quòd autem donatio fuerit conditionalis, patet per verba instrumenti, ibi, dum di-
2 cit, his conditionibus &c. potissimè cũ † in dubio verba ẽt ambigua potius interpretentur, vt conditionẽ magis quàm mo-
a dum ª inducant, tex.est bonus.ff.de cond.& demon.l.à testatore in fine, per quẽ ibi ita no.Bar.& doc. ¶ Hoc præsupposito pro constanti, quod profectò vr iure clarum, venio ad aliud, an vigore inuestituræ comes Pier Franciscus, seu eius pater in cuius iura succedit, admitti posit ad bona petita tanquã feudalia? Et pro parte negatiua fortiter obstare vr. ¶ Primò: quia
3 † priuilegiũ Caroli quarti nullo modo vr authentica scriptura, ex eo quod cessante subscriptione publicæ personæ nullum
†1 est ibi † sigillum appensum, de fi.instr.c.2.& c.inter dilectos. & de iure nostro.de quad.præscri.l.bene à Zenone, iuncta gl. quæ incipit signũ.quam ibi ad hoc ponderat Ang.& de diuer.
4 rescrip.l.sacri affatus.& quod no.Bal.e.ti.in l.3.cũ si. ¶ † Huic primo non hẽt obstare si dicatᷣ, quod in cã appel.est ꝑductum sumptũ ex authentico: qa in talib. priuilegijs exemplandis, licèt non sit aliquis certus aduersarius, tñ debet fieri citatio per edictũ gñale, aliàs non facit fidem: ita in ꝓprijs terminis firmauit Inn.de testi.in c.Albericus.quẽ sequitᷣ ibi do.Io. & Abbas.& idem do.Io.in c.fi.de fi.instru.vbi allegat Spe.idem tenere de instr.edi.§.ostenso.ver.porrò.si instrm̃. pro quo multum facit tex.in d.c.fi.de fide instr. vbi apparet necessariã esse cãæ cognitionẽ: ergo &c.& ita fuit ẽt in qõne facti ꝯsultũ per famosissimos.doc.dñm Philippũ de Corsinis, dñm Nicolaũ de Cambionibus, & dñm Rosellũ.& incipit ꝯsiliũ, qđ exemplum priuilegij legitimandi &c.& Bal.C.de test.in l.2.in ver. 6.&c.& in auth.si quis in aliquo facit.l.si eo tẽpore.& authen. si oẽs.& l.1.§.denunciari.& quod no.Bar.in l. de ætate de mino.& in l.si qs instituatur, de hæred.insti.& quod no.Inn.in c. fi.de maio.& obed.quæ forma in casu proposito seruata non
5 fuit, igitur. ¶ † Fortius posset attentari q, etiãsi cum citatᷣ pars
†2 exemplatũ fuisset priuilegiũ principis, cum in priuilegio suo

†2 requiratur eius † propriũ sigillũ, vt dixi, nõ crederetur exemplato ẽt cum omni solennitate: ita vr̃ esse tex. iuncta gl. in ver. ex authẽticis.in l.ꝓbatorias.C.de diuer.off.li.12. & q̃d ibi do. & ita aliàs in hoc casu recolo vidisse Bononiæ cõsultũ ꝑ solennem doctorẽ. ¶ Secũdò nõ hẽt validare dictũ priuilegiũ q̃d allegaᵬ per l.nostrã.& ibi Bal.in prin.C.de testa.qa in veritate ibi loqtur quotiescunq; sigillũ iam fuerat à principio appen-
6 sum: † sed casu erat sublatum, & illud non est mirandũ: quia non solum si probarentur casus amissionis sigilli: sed imò si ꝓbaretur casus perditionis totius priuilegij idẽ iuris esset.C. de fide instr.l.sicut iniquũ.de ꝓb.l.si de possessione.& in terminis nr̃is.c.cũ olim.el 1.de priu.sed in casu nr̃o dr̃, q, nunquã fuit aliq̃d sigillũ appensum, neq; fuit vnq̃ authentica scriptura, & nulla est facta casus ꝓbatio: igitᷣ &c. quinimò ẽt aduocati partis aduersæ ꝯtra Bal.in d.l.nr̃am.allegant tenuisse Bar.in l. 1.§.fi.de secun.tabu.sed qa aliq tenent ꝯtra eũ, & non est opus, iõ omitto. ¶ Tertiò nõ hẽt fidẽ dicti priuilegij cõprobare id, q̃d dr̃, s.illi fidẽ ꝓstitã fuisse per dños priores: ergo &c. Primò, qa non est ꝓbatũ q, ista sit illa scriptura, quæ fuit ꝓducta corã dñis prioribus, quæ etiãsi illa eadẽ fuisset, videtᷣ q, nihil habeat releuare, vt apertè patet ex notanter scriptis per Bal.C.de pro-
7 ba.l.exemplo.& in rub.de fid.instr. præthereà † non exemplis, sed legib. est iudicandũ, etiamsi esset principis exemplũ.l.2.& 3.& ibi ꝑ doc.C.de legi.no.in l.1.ff.de const.prin.& ff.ad Tre. in l.apud Iul.§.vtrũ.nisi esset sñia diffinitiua principis lata cã cognita, & parte citata.C.de legi.l.fi. ¶ Quartò non vr̃ posse dictũ priuilegiũ roborari, ex eo, q, in eo fiat mẽtio de appensione sigilli: qa præsupposito sine distinctione, q, talib. verbis sic enunciatiuè ꝓlatis à principe fides pręstari debeat, tñ in ca-
†3 su isto cùm ista sit † priuata scriptura non probat illa fuisse ver-
8 ba principis.C.de prob.l.instrumenta.& l.rõnes. ¶ † Quintò non iuuat dictum priuilegiũ id q̃d egregiè dñt aduocati partis appellantis, videlicet, q, in antiquis credatur huic scripturæ sine sigillo: qa istud non videtur iure cautũ. nec obstat q̃d dixit Bal.in l.emancipatione.C.de fide instru.& in c.1.de mili.vas. qui contu.qa Bal.ibi & alibi loquitur in sententia authentica cui fides adhibetur in multũ antiqs, licèt omnia acta causæ nõ appareant, & idem voluit Bart.in l.admonendi.in vers.quæro quid si reperiuntur, allegando dictũ Inn.in c.cùm iure.de off. deleg.nam ista in veritate nõ videntur quoquo modo obstare. Nam Host.& Io.And.in c.in præsentia.de renun.post disp. gl.ibi tenuerũt, q, soli sñiæ sine actis credatur post biennium, quorũ opinionem sequitur ipse Bal.in c.sancimus, quo tempore miles.& in d.c.1.de mil.vas.imò fortius voluit Inno.in c. bonæ.el primo.in gl.præsumitᷣ, de elec. q, indistinctè soli sententiæ transactæ in rem iud.plena fides adhibeatur: operatur hoc præsumptio sententiæ authenticæ, vt extra de re iudic.c. cùm inter vos.& in c.sicut nobis.eo.tit.vbi dico esse casum: ita quòd omissa hac disputatione, quæ meritò longa esset, dico q, ꝯtraria loquuntᷣ in sñia q̃ erat authẽtica: & q̃ hẽt à iure pꝰsumptam cãm veritatis scđm latè disputata ꝑ do. Ant. post alios in c.q̃m ꝯtra, de ꝓb. Nos verò loqmur in priuilegio non authentico, q̃d ẽt à iure nullã veri præsumptionẽ fouet. ¶ Sextò non
9 iuuat † dictũ priuilegiũ id q̃d voluit Bal.in l.fi.de sacros.eccl. & in auth.quas actiones, vbi voluit, q, in antiquissimis nõ ex-
b pedit, ꝓbare, q, notarius fuerit notarius: ᵇ qa ex ipso actu ita antiquo oritᷣ ꝓsumptio, allegat Inn.in c.veniẽs.de ver.sig. ¶ Rñdeo, qa ibi scriptura erat authentica: habebat.n.testes, subscriptionẽ notarij cũ signo, & alia requisita: vñ ibi rõne difficilis ꝓbationis sola ꝯiectura orta ex ꝯfessione solẽnis instrumẽti iuncta cũ antiquitate tpis inducit efficacẽ ꝓsumptionẽ, & iõ idẽ Bal.in l.cõparationes.de fi.instr.voluit q̃d in instr̃is de longinquo loco sit r nõ expediat ꝓbare notariũ fuisse notariũ rõne difficilis ꝓbationis iuncta ꝓsumptione ꝓdicta, & fuit hoc originale dictũ Spe.in ti.de instr.edi.§.restat.& in fi.dicit Bal. in l.si quã per calumniam, in fi.de epis.& cler. post Cyn. q̃d si Titius portat de longinquis partib. instr̃m & ꝓcurationis in personam suam, & negatur ipsum esse illum, de quo fit mẽtio
10 in instrumento: quòd præsumitur pro eo. ¶ † Vnde præsuppo-
c no, q, sola ᶜ antiquitas de per se nunquam adhibet scripturæ, vel alteri documẽto plenã fidẽ: & expressè tenet hoc do.Ioan. post alios in c.cũ causam, de proba.sed bene adminiculatur.& ideo in antiquis sola fama probationem inducit scđm Inn.in c.causam.de iur.cal.& in d.c.veniens. Bal.in l.conuenticulã. de epis.

de epis.& cler. & in l. cùm super. C. de rei ven. & in l. exemplo. & in l. proprietatis. de prob. & in l. bonæ fidei, de reb. credit. & ideo cùm istud priuilegium sit priuata scriptura, nec cõstat cuius manu nullam probationem inducit; ergo nec antiquitate sola comprobari põt. ¶Præterea si poneremus et q. prædicta non obstarent, vr insuper aliud obstare: nam cùm negatum sit dominum Ia. de Teremo fuisse successorem Petri in episcopatu Florentino, nec videatur probatum in causa appellationis: ergo sequitur q. comes Ioannes non est legitimatus. ¶Et licèt aduocati partis appellatæ nihil dicant super his quæ emergũt in cãappellationis: tñ vr q. dicti testes nullo mõ probent. Nã primus testis super 4. cap. dicit quod dictus d. Iacobus erat in quasi possessione epatus: & q. ita publicè reputabatur episcopus, interrogatus de tempore dixit, tempore quo Papa Gregorius accessit ad ciuitatem Lucanam, nec aliter declarat. vñ
11 cùm legitimatio fuerit facta 1407. de mense Maij †tali agenti & se fundanti ex tempore incumbebat onus probare limitatũ tempus. l. matrem. & l. cùm actum. & quæ no. in §. sed vt
12 probari, & in Cle. vlt. de rescr. ¶†Secundus testis dicit interrogatus de tempore, q. iam sunt anni quadraginta vel circa: nec dicit cõpleti & finiti. Ideo illa pbatio talis testis est ambigua: nec dicitur probare, vt not. Bart. in l. Celsus, de vsuca. & Bald. in l. fi. in ver. 15. oppono. C. de edicto diui. & quod no. in l. qui ante Calendas. de ver. ob. & in l. 2. §. fi. si cer. pet. imò cum legitimatio fuerit facta 1407. de mense Maij, oportebat quod testes deponerent de tẽpore saltem vltra quadraginta annos. ¶Tertius testis qui est vltimus, deponit solum de publica voce & fama simpliciter, nec deponit de origine famę solẽniter, prout debet. Itẽ præsupposito q. vnus ipsorum probaret, esset singularis, & sic plenã fidem non faceret. ¶Fortius dico q. etiã si oẽs dicti testes plenè probarent super eo quod deponunt, tñ
13 non sufficeret. ¶Nam dico † q. ista probatio, de qua in casu proposito. de qua in l. Barbarius Philippus. ff. de off. præt. hẽt locum, vbicunq; eps vel similis esset quo ad personam inhabilis
d ad dignitatẽ: sed tñ præcedebat [d] canonicus ingressus. s. titulus electionis & cõfirmõnis. ista fuit notabilis sñia Innoc. licet vulgata in c. nihil. in gloss. magna. de ele. in terminis nr̃is. s. in possessione & rẽpsentatione episcopatus, cũ quo trãsit semp Bald. in l. 1. in 6. q. C. de testa. & in l. 2. C. de senten. & interloc. maximè in vers. mõ dicit Iac. Butr. & in l. non dubium, in 15. oppositione. C. de legi. patet in d. l. Barbarius. ibi, designatus pᵗor, &c. & solet diffusè disputare do. Ant. in rep. c. cõsultationib. de iu. pat. ita quod omninò oportebat docere de canonico ingressu episcopatus. ¶†Rursus etiam præsupposito q. ali-
14 quod prædictorum non obstaret, vr esse aliud quod dictũ agẽtem excludit, Nam præsupponendum vr, quod istud feudum cõcessum Degho, Matthæo, Piero, Valentino & Tancredo fratribus pro se & suis posteris, dr feudum nouum, cùm non fuerit concessum illi, qui fuerit parens & principium communis agnationis, qualis fuisset pater filiorum prædictorum. iste est tex. melior de iure, in c. 1. de gradi. succ. in feudo. in quo feudo nouo nunquã habet locũ ius accrescẽdi. de feu. marchiæ. c. fi. & de fratribus de nouo be. inuest. c. 1. qui de feu. dar. pos. c. 1. §. cùm verò Conradus. & d. c. 1. de grad. succed. in feu. nisi aliter ex tenore inuestituræ cõstaret. ¶Et in casu nr̃o non vr cõtarium actum esse per illa verba apposita in priuilegio, scilicet, pro vobis & vestris descẽdentibus & posteris: quia intelligitur cõcessum Degho quantum est pro rata sua, pro se & suis descendentibus tm: & sic de confratribus, vt no. declarat Barto. ff. de verb. obl. in l. si mihi & Titio. & Bal. C. de fideicom. in l. cum acutissimi. pro quo facit ratio illius l. & si itaque. cum ista bona, ad quæ nunc agitur, fuerint per diuisionem assignata dicto Tancredo, & successiuè suis descendentibus pro sua portione, ergo dicto comite Ludouico vltimo descendente masculo ex dicto Tancredo, & postea ingresso religionẽ, feudũ rediit ad dominum, c. 1. de milite vasallo qui ar. belli depo. & c. clericus. & quod ibi Bal. si de feu. fue. contr. inter do. & agn. & per cõsequens excluditur à iure accrescendi comes Ioannes Fortunien. qui fuit de descendentibus comitis Pieri per d. c. fi. de feud. mar. cum concor. ¶Item si prædicta seu aliquod eo-
15 rum † non releuaret iura partis appellatæ, videtur ex alio capite dici posse dictum agentẽ excludi ex eo, q. tam per donationem factam per dictum comitem Ludouicum, quàm etiã per alienationẽ factam per comitem Ioannem Fortuñ. in comitem Pier Franciscum feudum rediit ad dñm. ca. 1. §. fi. quæ fue. prima cã benefi. amit. & c. imperialem. de prohi. feu. alie. per Fed. & talis priuatio feudi fit ipso iuro per talẽ actũ, scdm gl. in d. c. imperialem. in prin. & in c. 1. §. hoc quoq;. de succes. feu. tenet Innocen. & Io. And. in c. 2. de feudis. & Bal. in c. 1. §. si verò totum. qui. mod. feud. amit. & idem Bal. in c. 1. §. denique quæ fue. prima causa benefic. amit. & in c. 1. §. 1. quib. mo.
16 feu. amit. †Nec huic habet obstare q. dr non posse opponi de iure tertij, nisi probaretur concurrisse voluntatem Imperatoris ad priuationem prędictam: quia in veritate istud caret fundamento. & Bar. expressè hoc tenet in allegata l. 2. de execut. rei iudic. in illo membro incipiente, quandoque ius tertij est exclusum iuris alterius ipso iure, etiã si tertius nõ cõtradicat, &c. & Bal. in auth. qui rem. C. de sacrosan. ecc. nam bene verum est, q. si emphyteuta non soluit canonem, priuatur emphyteusi: ita tamen si dominus vult, & non aliter. l. 2. C. de iure emphyteu. & ideo de tali iure priuationis non poterit opponi, nisi constaret de voluntate domini, & ita procedit glos. in l. 2. ff. si ager vectig. & quod notat Bald. in l. solennibus. C. de rei vend. sed non reperitur iure cautum, q. ad hoc vt pera-
e lienationem priuetur vasallus feudo, requiratur [e] volũtas do-
17 mini: ergo, &c. ¶Et si quis diceret † q. istud fallit, nisi fieret alienatio in confeudatarium. dico q. hîc non apparet istos fuisse confeudatarios. & præsupposito q. illud esset verum: dico q. iura & doct. illud volentes, apertè loquuntur in alienatione feudi paterni: quia tunc magis dicitur quædam renunciatio quã alienatio. c. 1. de alien. feu. pat. secus in feudo nouo. vt est nostrum. & pro hoc videtur expressa gl. & quod ibi Bald. in c. 1. §. hoc quoque, de succes. feu. & est ratio manifesta: quia feudum paternum transit ad omnes de agnatione: & sic nullum fit præiudicium domino si in agnatos alienet: secus in feudo nouo, vt superius dixi. ¶Postremò non obstante aliquo prædictorum, adhuc videtur non fuisse probatum comitem Ioannem Fortuñ. fuisse filium Pieri asserti patris sui: quia testes supper hoc examinati & interrogati in causa scientiæ nullam penitus causam scientiæ reddunt: ergo, &c. iuxta ea quæ haben-
18 tur in lege solam. & in c. cùm causam. & vt dixit † Bal. in l. edita. C. de eden. testis interrogatus & non deponens de causa scientiæ, dicitur deponere vt pecus, non vt homo. ¶Nec obstat si diceretur q. saltem in vltimo c. de fama examinati probant hoc vigore statuti: quia ad hoc potest responderi. Primò, vt dicunt aduocati partis aduersæ in scriptis, quod in hoc requirebantur quatuor testes, & solummodò tres fuerũt iurati & examinati debito tpe. ¶Nec obstare vr ad hoc clausula dicti statuti in fine apposita, dum dicit vsque ad conclusionem
19 in causa, † quia cùm sit posita in alia oratione, & in diuerso capitulo, non refertur ad prin. iuxta legem 3. de liber. & posthu. & in l. 1. de libe. præt. & quæ notatur in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. & in c. secundò requiris. de appell. tum et quia dicti te-
20 stes † super fama deponentes deponũt simpliciter, & non de causa originis famæ, prout requiritur. l. miles. §. pen. de adul. & l. decurionum, de pœnis. no. Bar. in d. §. tormẽta. & Bal. C. de inge. man. in l. diffamari. & in l. proprietatis. C. de proba. & in l. à caligato. de nup. & do. Ant. de testib. in c. veniens. Tũ et quia secundus testis in cã principali super 7. c. deponit de his quæ vidit & cognouit, iam sunt 48. anni: posteà in vltimo capitulo interrogatus dicit, quod ipse est ætatis quadraginta
21 sex annorum, vel circa: ergo † cùm iste testis falsum deposue-
f rit, vt ex se patet: nullam fidem facit in tota [f] causa. capit. testestimonium. de testibus. & not. Innoc. de hære. in c. fraternitatis. & clarè Bald. post Oldr. in cap. 1. de contro. inuest. & in l. 2. C. de fideicomm. lib. & in l. edicto. in 3. opposi. C. de edicto diui. & in l. his verbis. §. si in parte. ff. de hæred. instit. & in l. ex falsis. de transact. post Spec. in tit. de teste. §. 1. cum simili. Alexand.

ADDITIO.

a ¶Modum. sup. lib. 1. consil. 102. consil. 119.
b ¶Notarius. add. Dec. Thol. 331. in fin. Dec. cons. 42. consi. 638. Ant. Rub. consil. 9. in fin. Alc. tra. præsum. re. 3. præsum. 13. nu. 15. tamen Cor. consil. 24. lib. 4.
c ¶Sola. dixi in consu. Paris. §. 5. nom. 59. cum seq.
d ¶Præcedebat. sup. lib. 1. consil. 137.
e ¶Requiratur. imò requiritur, vt dixi in consu. Par. §. 40. q. 28. & sup.

L

& sup.eo.consil.27.nu. 4. sed verum est q, tertius emptor ex-
traneus agendo, non habet intentionem fundatam ex titulo,
nisi doceat de domini consensu, & sic non est in hoc differen-
tia inter feudum & emphyteusim.

f ¶Tota. sup.lib.2.consil.27.nu.3.

SVMMARIVM.

2 *Prorogatio cum noua qualitate est noua concessio.*
3 *Princeps auferens ius tertij debet compensare.*
5 *Mercedis remissio an fiat propter pestem.*

CONSILIVM CLI.

IN causa Bartholini de Nouaria, & Augustini
de Appiolis, circa primũ de gabella, q̃ virtute li-
terarum dñorum factorũ nõ fuit exacta à do-
minis de Corrigia conducentibus magnã quã
titatẽ frumẽtorum: Breuiter respondetur ad id
q̃d dr̃ q, dñi de Corrigia habebant ante tempus conductæ di-
ctorum cõductorum priuilegium immunitatis: quia dicitur
1 quod tempore ꝯductæ concessum fuit † aliud priuilegium im
munitatis dictis de Corrigia, cum aliquibus additionibus, q̃
non erant in primo priuilegio, quò fit vt censeat̃ noua ꝯces-
sio, eo ipso q, aliquid additũ est, vt est tex. in l. tribunus. §. fi. ff.
de testa. mil. in l. ius ciuile. ff. de iust. & iur. & decidunt plures
quæstiones doctores in d. l. ius ciuile. quæ ad istud propositũ
2 seruiunt, non expedit eas referre. ¶Vnde † videmus q, † si pro
†1 rogatur officium cum aliqua mutatione primæ formæ, non
a censetur amplius idem officium, sed nouum [a] officium, vt in
quit Bal. in l. si constante. C. de don. ante nup. & in l. si à te. C.
de pac. inter emp. & in l. Titius filius. ff. de excu. tu. & in l. nõ
dubium. C. de legi. Hoc tamen non pono pro constanti, nisi
primò mihi exhibeantur copiæ priuilegiorum. ¶Circa scđm
de interdicto facto ratione pestis, dum dicitur q, dñs potuis-
set illud facere absque restauro. respondetur q, non expedit
de hoc disceptare: quia in contractu conductionis extat capi
tulum, in quo ꝯtrariũ expressè cautũ est, & etiam de iure cõi
3 illud est: quia † si princeps vult ad ꝯmodum publicæ vtilitatis
b auferre ius priuati, debet eũ restaurare, [b] vt per Io. An. in titu.
de execu. sen. super rub. in fi. & per Bar. in l. fi. §. fi. ff. de pign.
act. cum ꝯcor. ¶In quantum autem dicitur quod mercatores
in veritate potuerunt ire & redire Mutinam, & ad alia loca,
& quod non fuit alicui interdictũ, &c. Ad hoc rñdet̃, q, extãt
interdicta generalia ex parte illustrissimi principis. & si quis
velit dicere quod mercatores potuerunt transire, hoc probet,
nã putãdum est quod pp dictas notorias prohibitiones & in-
terdicta pœnalia mercatores effecti sunt timidiores in mercã
4 do & transeundo per illa loca: quia † talia ordinamenta infe-
runt iustũ timorem, vt inquit Bar. in l. creditor. in fi. princip.
5 cum ꝯcor. ff. de sol. ¶Nec oportet † aggredi id quod not. Bald.
in l. licet. in 3. q. C. locat. dũ dicit, q, si quis ꝯduxit podagium à
cõi, & accidat quod pp mortalitatem personæ non transeat,
c quod pp hoc non debet fieri remissio mercedis. [c] & per Bart.
in l. cotem. §. qui maximos. & Bal. in l. si ea lege. C. de vsur. qa
illa procederent, vbi de hoc non esset specificè conuentum in
ter ꝯtrahentes. Item illud posset ꝓcedere, qñ pestis superuenis
set, & dñs non prohibuisset, nec interdixisset aditum ad loca
dictæ ꝯductæ, quæ loca non erant infecta peste: nã tũc pp di-
ctam ꝓhibitionẽ & factũ locatoris bene debet fieri remissio,
vt p Bar. in d. §. qui maximos. in ver. ad vnum volo te solicitè,
&c. & Bal. in d. l. si ea lege. per iura allegata per eos. ergo in ꝓ-
posito debet fieri restaurum pro rata damni, quod ꝓbabitur.
6 ¶Circa tertium, † de impedimento illato ꝯductoribus prædi-
ctis pp refectionem clusæ, non puto esse dubiũ, quod eis non
debeat fieri restaurũ seu remissio mercedis: nam aut tale im-
pedimentũ refectionis non fuit necessariũ, & tunc locator te
netur non solùm remittere pensionẽ pro rata tẽporis, sed ẽt te
netur ad oẽ interesse ꝯductoris. aut illa refectio fuit necessa-
ria: & tunc tenet̃ locator ad remissionẽ pensionis pro rata tem
poris, de hoc sunt casus aperti in l. qui insulam, in prin. & in l.
& hęc distinctio, in prin. iuncta l. præcedenti. ff. loca. no. gl. in
l. si duo. §. cùm inquilinus. in verbo, testari. ff. vti possi. ¶Nec
dicatur q, mercatores interim steterunt in suspenso, & quod
non possint transire per alia loca, &c. quia ad hoc rñdeo prout
dixit Iurisconsultus in l. naturalem. §. 1. ff. de acq. rer. do. ibi dũ
dicit pleriq; non alr̃ putauerunt eã nr̃am esse, q̃ si eam ceperi
mus: quia multa accidere solẽt, vt eã non capiamus, q̃d verius
est, &c. & p id q̃d dicit tex. cũ gl. 1. in l. cũ hi. in prin. ff. de transa.
nã vt videmus, deficiẽte opportunitate aliquo temporis mo-
mẽto p̃sæpe hoĩes postea varijs de causis desistũt, & ad alia se
vertũt, vt docet experiẽtia, q̃ est efficax rerũ megistra. c. quàm
sit. de elec. in 6. & ad hoc in facto ẽt conductores assignabunt
probabiles causas, quæ satis tamen de se notæ sunt.

ADDITIO.

a ¶Nouum. Bal. consil. 436. lib. 1. Fel. Dec. c. de causis, de offic.
dele. Ias. Dec. in l. lecta. si cer. pet.

b ¶Restaurare. sup. lib. 1. consil. 101. nu. 8.

c ¶Mercedis. Imo vt Fran. Rip. tract. de peste. fol. 5.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis petitio non datur ei qui semel possedit.*
5 *Sententia lata super inepto libello nulla est.*
6 *Donatio inter virum & vxorem valet si est iuratum: item si fiat vt alij detur, vel si mutua est. nu. 7. 8.*
10 *Donatio censetur causa mortis si effectus confertur post mortem.*
11 *Donatio cã mortis valet de omnibus bonis præsentibus & futuris.*
12 *Donatio inter viuos valet fauore piæ causæ in totum, aliàs quò ad præsentia bona. nu. 13. 14. 15.*

CONSILIVM CLII.

IN causa & lite coram dñis arbitris & arbitrato-
ribus, &c. & inter Toniũ quondã Guidonis de
Toranello, & ser Nicolaũ de Quintauallis, de
monte Catone eius ꝓcuratore agentẽ, & domi
nam Catharinã quondã Petri Falzoli, & ser Lu
douicu de Guastonib. eius ꝓcu. se defendentẽ, Duo princip lr̃
sunt attendẽda. Primũ vtrũ libellus sit ritè & aptè formatus,
ita & talr̃, q, iunctis cũ eo ꝓbationib. in cã factis seq possit su-
per eo apta sentẽtia. ¶Secundò vtrũ p̃supposito sine p̃iudicio,
q̃d ex narratis & deductis in libello resultet ius agendi: an ex
actitatis in p̃senti ꝓcessu seq debeat sñia ꝯdẽnatoria vel abso-
lutoria diffinitiuè. ¶Quò ad primũ q, ex narratis & deductis
in libello nõ resultet ius agẽdi dicto Tonio, & minùs aptè li-
bellatũ sit ꝯtra plurib. oñdit̃. & primò p̃suppono q, agẽs in hoc
iudicio intẽtare intendit petitionẽ hr̃ditatis, vt ipsemet atte-
stat̃ in prima replicõne sua, cui assertioni standũ est. l. cũ pre-
cũ, de lib. cã. & q̃ hñr de iud. in c. dilecti. & ff. de eden. in l. 1. cũ
1 ibi no. ¶† Hoc p̃misso subdo q, petitio hr̃ditatis nunq̃ cõpetit
a hr̃di ad rẽ aliquã quã ipse vllo tp̃e post mortẽ testantis posse-
disset, vt no. gl. in c. 1. de ꝯcess. in 6. & gl. & ibi hoc Bar. & doct.
in l. nec interest. ff. de fideic. hær. pet. & huius est rõ: qa res ap-
p̃hensa per hr̃dẽ adita hæreditate inꝯtinenti desinit esse hære-
ditaria, sed posteà dr̃ res hr̃dis, vt no. gl. & doc. in l. 1. §. veteres.
ff. de acq. pos. & ff. de acq. hær. in l. hæres per seruũ. & de vulg.
& pup. in l. sed si plures. §. filio. & quod no. Bal. in l. etsi nõ lex.
ff. de hæ. inst. Sed in casu nr̃o dictus Tonius assertus hæres, fa
tet̃ in libello se hæreditatẽ Berti quã petit adiuisse, & posses-
sionẽ dictarũ rerũ adeptum fuisse, vt statim probabit̃: ergo ei
nullo mõ põt ꝯpetere petitio hęreditatis. ¶Quòd apprehen-
derit possessionẽ dictarũ rerũ, dupliciter ꝯprobat. primò dum
narrat in libello se in hæreditate dicti Berti inuenisse dicta bo
2 na, &c. † sed inuenire non dr̃ nisi [b] realiter apprehendat̃, vt est
b tex. no. & ibi doc. C. de fideius. in l. si Barsatorã. no. Bal. in l. itẽ
lapilli. ff. de rer. diu. not. Bart. in l. nunq̃ nuda. §. thesaurus. de
ac. re. do. & in l. 1. in prin. in ver. 4. principaliter, de ac. pos. Cy.
in l. licèt. C. eo. tit. Ang. & do. Io. in l. 3. §. Neratius. ff. de acqu.
pos. ¶Secundò, probatur dũ in narrõne & clarius in ꝯclusione
libelli dr̃, dictum Tonium fuisse spoliatum possessione rerũ
p̃dictarũ. sed certũ est q, priuatio & spoliatio p̃supponit habi-
tũ l. decẽ. de verb. ob. & C. de testi. auth. si dicatur. cum vulga.
igitur ex hoc capite ẽt solo concluditur cõtra iuris formã peti
3 tionem esse formatam. ¶Secundò, quia † in petitione hæredi-
tatis, & in eius conclusione concludendum est primò ꝓnun-
ciari & declarari agentem hæredem esse, vt no. Bar. post gl. ff.
de edend. in l. 1. in princip. in l. 3. & in l. licèt. ff. de petit. hære.
glo. & do. de libel. obla. in c. 2. quod hîc minimè conclusum
4 extat in libello. ¶Tertiò, nam † certum est petitionem hæredi
tatis quæ in rem scripta est. l. sed si lege. §. petitio. de petit. hæ-
re. & l. hæredi. C. eo. tit. non datur nisi contra possidentem, q
ꝓ hærede, vel ꝓ possessore possideat. l. regulam. l. licèt. & l. nec
vllam. §. is aũt. ff. de petit. hær. cum si. Sed in præsenti iudicio
non

non est probatum vllo probandi genere dictam Catharinam
possidere. Sed bñ fatetur ipsa in positionibus positione. 40. di
ctum Tonium tenere: ergo frustra intentatũ est iudicium, &
profecto inconsultè cõtra d. Catharinam non possidentẽ ma
ximè tpe litis inchoatę, prout de iure requirit᷑ q̊d apertissimè
ẽt çfitetur actor prædictus in rñsione facta positionibus pro-
ductis per dictum ser Ludouicum positione 44. 45. & 46.
nulla igitur magis efficax est probatio quã ipsa çfessio. C. de
transf. l. cùm te. q̃uo igitur poterit dicta Catharina çdemnari
ad restitutionẽ eius, quod minimè tenet & possidet, & neq;
dolo possidere desijt, vt minimè ꝓbatum est? certè nullo mõ.
l. qui restituere. & l. qui petitorio. ff. de rei ven. nec vr̃ se liti ob
4 tulisse, cùm nunq̃ fuerit interrogata an possideret: imò semp
absq; interrogatione negatũ fuit: ergo çtra reũ sñía sequi nõ
p̃t per id quod legitur & no. in l. si a te. §. 1. de exce. rei iud. & in
l. is qui se obtulit. de rei ven. no. Bal. in l. 1. C. de alie. iud. mut.
& in l. cogi. C. de pe. hær. & can. in c. examinata. de iudi. ¶ Ex
his breuiter quò ad primum est satis apertè çclusum rõne ine-
ptitudinis libelli partes iudicis esse debere in absoluendo di-
ctam Catharinã ab obseruatione præsentis iudicij, & partem
agentẽ in expensis çdemnare, iuxta ea quæ habẽtur in l. 1. ff. si
mens. fals. mo. dixe. & C. de eden. in l. edita. de iud. in c. exami
5 nata. imò si al'r sñía ferretur † sup tali inepta petitione, sñía dr̃
ipso iure nulla, scd̃m gl. quæ nõ est alibi. inst. de obli. in princ.
in gl. q̃ incipit, illud, prout ipsam singl'r not. Bal. C. de re. cre-
di. in l. actori. in fi. reddit enĩ talis exceptio iudiciũ retro nul-
lum: nec est opus q̧ opponatur. c. cũ dilecti, de emp. & ven. l. si
p̃ronus libertã, vbi Gul. de Cu. ff. de iureiu. no. Bald. in auth. si
quis, de epi. aud. & in l. 1. C. vt quę desunt aduo. & in l. licet. C.
de procu. post Bu. ¶ Ad scd̃m videlicet, an p̃supposito sine præ-
iudicio, quod ex deductis in libello resultet ius agendi, vtrũ
ex actitatis in præsenti processu sequi debeat sñía çdemnato-
ria vel absolutoria diffinitiuæ. Et certè in hoc nõ vr̃ insistendũ
in sermonibus, cùm res non egeat longa disceptatione. Et pri
mò præsuppono quod iste Tonius agens qui fuit filius Gui-
donis, erat nepos dicto Berto ex fratre, cui Tonio in bonis &
hæreditate Berti eius patrui nulla de necessitate debetur legi
tima ex testõ, neq; ab intestato, per ea q̃ hñr. C. de inof. test. in
l. fratris. & l. frattes. ff. e. ti. in l. 1. nisi quoties ab intestato proxi
mior esset in gradu: quo casu ad vniuersam hęreditatẽ ex di-
spõne legis 12. tab. admitteretur. C. de suis & leg. in auth. ces-
sante. & in cor. vñ sumit᷑, sed in casu proposito nihil habet rele
uare proximioritas gradus dicti Tonij, stante instr̃o facto in
ter dictum Bertũ, & Catharinam cõiuges, de anno D̃ni 1419.
scripto & rogato per ser Ioannem quondam Tioni de Turi-
clia publicũ notarium, & stantibus ẽt publicatis attestationi-
bus in cã factis, in quo & quibus expressè cauet᷑ q̧ dictus Ber-
tus oĩa bona sua, & vice versa dicta Catharina oĩa sua bona ad
inuicem promiserunt insimul tenere, custodire & gubernare
& saluare toto tpe eorum vitæ: & vno ipsorum mortuo alter
superuiuens possit & valeat dispensare pro aĩa vtriusq; ipso-
rum, cum pactis, cl'is & çuentionibus, de quibus latius in di-
cto instr̃o çtinetur. Quo instr̃o celebrato contigit dictũ Ber-
tũ intestatũ, & sine liberis decedere. & p çns euenit casus, quo
bona dicti Berti çsolidata fuerunt in dictam Catharinam cũ
6 onere dispensandi, vt s̃. ¶ Nec ad hoc † obstat, si diceretur, di-
ctum instr̃m non tenuisse: eo quia sapit naturã donationis in
ter virũ & vxorẽ, quæ est de iure ꝓhibita. Rñdeo primò: quia
donatio inter virũ & vxorem çstante matrimonio validat᷑ iu-
c r̃o [c] in çtractu apposito, vt firmauit Bar. ff. de fideiuss. in l. si qs
pro eo. in fi. prin. & in l. Seius & Augerius. ad l. Fal. & idẽ Gul.
de Cu. in l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiur. &
quod no. Bal. & do. Io. in l. si quis inquilinos. §. fi. de leg. 1. & la
tius per eundem Imo. in commento. c. cùm contingat, de iu-
* reiur. & hæc est * cõis opin. pro qua ẽt facit: quia licèt donatio
inter patrẽ & filium sit iure prohibita: fallit tñ nisi iur̃m inter
uenerit, scd̃m Bald. in l. 2. C. pro donato. ¶ Secundò rñdetur
quod hæc donatio licèt prohibita morte viri, çfirmat᷑ & retro
trahit᷑. C. de do. inter vi. & vx. l. donationes quas. & l. cùm pr̃.
§. pater filiæ, de leg. 2. maximè qñ traditio interuenit, vt l. Pap.
ff. de do. inter vi. vel si interueniat aliquid quod loco traditio
nis veræ vel fictæ habeat᷑, vt no. gl. & doc. in l. q̊d de suo. C. de
7 dote cau. nõ nu. & in d. l. Pap. sed † in casu ꝓposito interuenit
çstõ precarij, q̃ traditionem operat᷑. l. Iul. §. ex vendito. de ac.
emp. & quod no. gl. & Bar. in l. ab emptione ff. de pac. & Bar.
in l. si is q pro emptore. in pe. q. de vsuc. & in l. Titia. de verb.
8 ob. cum si. ergo, &c. ¶ † Tertiò, nã licèt aliàs prohibita sit do-
natio inter virum & vxorem, fallit nisi sit donatum vt çuerta
tur in piam cãm, vt est tex. no. in l. si sponsus. §. çcessa. ff. de do.
inter vir. no. Bar. in d. l. Seius & Augerius. sed sic est in casu no
stro per gl. in l. si quis Titio. de leg. 2. ergo, &c. Quinimò quo-
ties donat vir mulieri vt alteri det, vt in casu nostro semp va-
let donatio: quia non efficitur mulier locupletior. tex. est in l.
ꝓfectitia. §. si qs certũ. ff. de iu. do. & l. si sponsus. §. si quis ro-
gatus. de do. inter vi. quod sequit᷑ Io. de Imo. in l. 2. in prin. ff.
de don. benefacit glo. in c. 1. de relig. do. in 6. & l. cogi. §. hi qui
solidum. ff. ad Tre. & l. si pro patre. §. versum. ff. de in rem ver.
9 ¶ † Præterea quotiescunq; maritus & vxor inuicem [d] sibi do-
d nent, prout in p̃senti çtractu, valet donatio ẽt çstante matri-
monio. tex. est no. in l. q̊d aũt. §. si vir & vxor. ff. de do. inter vi.
no. Pe. & Bal. in l. si pater pupilli. C. de inoff. test. ¶ Ac etiam si
10 rectè † çsideret᷑ ista magis est donatio causa mortis. [e] quàm in-
e ter viuos: patet, quia effectus çfertur post mortem, & in eo fit
mentio mortis, vt declarat glo. in l. quæ dotis. sol. mat. & in l.
Seia. de dote præle. & est tex. per doc. in l. Seia. §. fi. de do. cau.
mor. & quod no. Bar. in l. stipulatio hoc mõ. de ver. ob. quę do
nõ cã mortis indubitanter tenet inter virũ & vxorẽ, vt l. cùm
seruũ inter virũ, cũ l. seq. & l. sed interim. §. pe. de do. inter vir.
& ff. de do. cau. mor. l. si mortis cã inter virum: ergo clarè con-
stat ex prædictis dictũ instr̃m ex multis validari, nec çtra Ca-
tharinã donatariã dari posse, nec çpetere petitionẽ hæredita-
tis. l. quod si in diem. §. idẽ scribit. ibi. ergo nec ab eo, cui mor-
tis cã donatum est, peti hæreditas põt, &c. ff. de pet. hæ. cum si.
& ex his sic breuiter çprehenditur apertè quæ habeãt esse par
tes dñorum arbitrorũ in pronũciando. Laus Deo. Subiungo
tñ, licèt à parte nõ opponat᷑, q̊d si diceretur dictũ instr̃m non
valere ex eo maximè, q̧ sit çtra bonos mores auferẽs liberã te-
standi facultatẽ, dum dr̃ in eo q̊d in præsenti çtractu veniãt ge
neraliter oĩa præsentia & futura, per ea quæ hñr in l. stipula-
tio hoc mõ. ff. de ver. ob. & C. de pac. in l. fi. quia rñdeo. & pri-
11 mò, † q̊d dictus çtractus censet᷑ magis do nõ cã mortis, ex eo
q̊d post mortẽ çfert᷑ q̃ inter viuos, scd̃m glo. & ibi hoc doc. in
d. l. fi. in verbo çmodauerit. C. de pac. & in d. l. stipulatio. & p
ea quæ hñr in præal. l. Seia. & per Bal. C. de iure do. in l. si stipu
latio. quæ donatio cã mortis ẽt oĩum bonorum pręsentium &
futurorũ valet & tenet: quia liberam testandi facultatem nõ
impedit. l. nõ omnis. ff. si cert. pet. l. senatus. §. donat. ff. de do.
12 cã mort. ¶ † Secundò, quia ẽt si dictũ çtractũ donationem in-
ter viuos appellamus, valet & tenet quotiescunq; donat᷑ eccle
siæ, vel ad pias causas: ita firmat Bar. in aut. si qua mulier. C. de
sacros. ecc. per tex. in l. iubemus. in prin. e. ti. licèt Bar. sub du-
13 bio indecisum reliquerit in d. l. de qõe. C. de pac. ¶ † Præterea
Ang. multum singulariter cons. 106. inci. Quædam mulier. cõ
sulendo tenuit q̧ donatio inter viuos omnium bonorũ p̃sen-
f tium & futurorũ, valeat, quò ad p̃sentia. [f] nõ quò ad futura, p
tex. in l. sancimus. C. de don. & l. si periculum. §. 1. ff. de pec. le.
q̊d sub dubio fortè indiscussum reliquit Bar. in d. l. fi. de pact.
14 ¶ † Subdo ẽt q̧ dictus çtractus & conuentio quæ fuit, q̧ ille q
ex ipsius çtrahentib. superuixerit, possit liberè disponere &
dispensare pro anima alterius oĩa dicta bona, fortè habet vim
vltimæ voluntatis in genere, prout dixit tex. singu. C. de pac.
in l. licèt ibi, vt is qui superuixerit, alterius rebus potiatur,
&c. vbi quasi in proprijs terminis fuit factus similis çtractus
inter milites. & dicitur ibi singulariter q̧ tale pactum fauore
militũ valet, & habet vim vltimæ voluntatis. quam legem ha
bere locum in quocunq; çtractu simili facto ad pias causas te
nuit multum no. Bal. in d. l. fin. C. de pac. sed sic est in casu no
stro, q̧ talis conuentio est ad pias causas: quia omne id quod
relinquitur pro anima, dicitur ad pias causas, secundum glo.
in l. si quis Titio. ff. de leg. secundo. ¶ Pro hoc similiter addu-
co quod singulariter dixit Barto. in l. tale pactum. §. fin. ff. de
pact. q̧ fauore militum, & fauore piæ causæ potest in çtractu
inter viuos hæreditas in aliquem conferri. ¶ Nec prędictis ha-
bet obstare, si diceretur q̧ eo casu, quo haberet talis contra-
ctus vim donationis causa mortis, vel alterius vltimæ volun-
tatis, quod inualidaretur ex capite carentiæ numeri testium.
lege si vnus. C. de testamentis. & l. hac consultissima. & C. de
15 donatio. causa mortis. l. fin. quoniam respondeo, † quod cùm

talis dispositio fit ad pias causas, & quod fortius est facta in terris ecclesiæ, in talibus sufficit præsentia presbyteri cũ duobus testibus.c. cùm esses,&c. relatum de testam. nota. Bart.& Bal.in l.1.in repet.in 6. quæst.principali.de sacrosan.eccles.& per do.Ioan.ff.de leg.1.in l. nemo potest. quæ solénitas in præsenti contractu ad vnguem seruata fuit, vt in eo continetur. Ex quibus concluditur, dictum instrumentum ex omni capite tenere. ¶Insuper repeto, q̃ omninò diligenter aduertat dominus, iudicans, quòd nullo modo sequi potest sententia condemnatoria ex prædictis omnibus, & potissimè cum intentata sit hæreditatis petitio per partẽ agentem, vt s. dixi in prin.& nullo modo probatum sit dictam Catharinam possidere: nullo iure potest condemnari ad restitutionem rerum hæreditatis, quas non habet, neq; dolo aut culpa saltem probata desierit possidere, vt apertius superius deduxi: & ideo hic breuitatis causâ omitto. l.ampliorem.§.in refutatorijs de appel.l.fi.C.de prec.Impe.offer. Alex.

ADDITIO.

a ¶Nunquam.s.li.5.nu.2.consil.183.nu.2.s.e.consil.70.in fin.
b ¶Nisi.inf.eo.consil.206.
c ¶Iuramento.imò vt dixi sup.lib.2.consil.8. nu.3.
d ¶Inuicem.sup.lib.5.consil.86.
e ¶Mortis.sup.lib.consil.14.
f ¶Præsentia.sup.lib.2.consil.83.num.15.quod verum non est.

EPITOME.

¶Blasinus hypothecauit Isoldæ vxori suæ pro restitutione dotis certa prædia sua, quæ cstituit se possidere precario noĩe d. Isoldæ, nullo alio recipiente pro ea, cũ pacto de ingrediendo propria authoritate. postea vendidit illa prædia, vel in solutũ dedit Petro, & decessit. filij & hæredes impetunt Petrum ex l. fin.C.de acq.poss.rñdet Alex. quod non pñt prætendere possessionem, etsi per statutum loci possessio defuncti continuetur in hæredem: sed si volunt agere hypothecaria primò discutere debent hæredes, & bona Blasini.

CONSILIVM CLIII.

¶An virtus præcarij transeat ad hæredes, etiam si statutum dicter, q̃ possessio defuncti transeat in hæredes.
Et an per constitutum acquiratur possessio absenti.
Et an precario rogans vendendo & tradendo alteri illã rẽ dicat spoliare possessione ciuili illum creditorẽ à quo rogauit.
Et an pactum de ingrediendo possit exerceri contra singularem successorem.

IRCA litem vertentem inter filios & hæredes dñæ Isoldæ ex vna, & Petrũ de Bragerij ex alia, præsupposito q̃ dictus Petrus possederit & possideat petiã terræ, de qua est quæstio, licèt in ea turbetur per dictos filios, & hæredes dictæ Isoldæ, posset in dubiũ reuocari, an posito q̃ Blasinus dictæ Isoldę maritus haberet bona sufficientia pro dote restituenda dictis
1 hæredibus Isoldæ, vt in facto præsupponitnr, possent † dicti hæredes absq; vlla excussione consequi possessionem dictæ petiæ terræ virtute precarij positi in instr̃o dotali, per remediũ l.fi.C.de acq.pos.quemadmodum videtur ibi tenere Ia.Bu.& Ang.& Mod.in l.exitus.ff.de acq.poss.& in l.2.§.hac actione. ff.vbi bo.rap. & etiam Bald.in l.1. C.de reuo. his quæ in frau. cre.¶Tamen in casu de quo quæritur, sentio veritatem esse in
†1 contrarium, eo quia dictus Blasinus cstituit † se possidere precario nomine dictæ Isoldæ nulla facta mentione de hęredib.
†2 Isoldæ: ideo ad hæredes Isoldæ † non transit.[a] l.cum precario.
a §.1.ff.de preca.possessio enim de sui natura non est transitoria ad hæredes.l.cùm hæredes.in prin.ff.de acq.pos.& l.1.§. Scæuola.ff.si quis testa.li.esse ius.fue.Ideo nisi de hærede mentio facta sit, non cõprehenditur hæres. l.stipulatio ista. §.si ita.ff.
2 de ver.ob.¶†Præterea † si bene inspiciantur verba instrumen
b ti circa pactum precarij, nullus [b] interuenit qui precarium recepit pro Isolda: igitur ei acquiri non potuit, per no.in l.illud. C.de sac.san.eccl.& expressè voluit Iac.But.in l.quædam mulier.ff.de rei vend. vbi concludit, q̃ per constitutum seu precarium non requiritur possessio absenti, nisi absens postea apprehendat possessionem. non enim acqritur possessio alteri, nisi ipse corpore & animo verè vel fictè per se, vel alium suo nomine possessionem recipiat. l. 3. in princ.cum ibi not.& l. quemadmodum.ff.de acqui.pos.Et quand alius apprehendit nomine alterius, si carebat mandato: requiritur quod ille cuius nomine apprehẽditur, ratificet, aliàs non acquiritur ei, l.communis seruus.§.1.ff.de acq.pos.l.si ego.ff.de neg.gest.Et debet esse differentia inter dantem & recipientem.c.fi.in fi.
3 de insti.& c.per vestras, de iure patr. ¶Deniq; † dictum precarium fuit collatum in euentum conditionis.s.restituẽdæ dotis, vt patet ex verbis instrumentis, iuncta l.lecta.in fin.cum sim.ff.si cer.pet. Igitur ante euentum conditionis non fuit acquisita possessio dictæ Isoldæ. l.qui absenti.§.1. ff. de acquir. pos.Et conditio euenit per mortem dictæ Isoldę, & sic ipsi nõ fuit acquisita possessio: & per cõsequens multò minus hæredibus suis. ¶Ex his apparet q̃ cessat remedium d.l. fi. quia illud acquiritur ei, cui acquisita esset possessio virtute precarij.
4 ¶Et quamuis † referatur extare decretum disponens, quod possessio defuncti continuetur in hæredem absque vlla apprehensione (quod decretum tamẽ non vidi) nihilominus posito q̃ ita esset: tamen nullo modo obstat: quia ex prædictis apparet quod nulla possessio fuit translata in dñam Isoldam. ¶Et posito quod virtute precarij fuerit translata, tamen quia in precario nulla fuit facta mentio de hærede dñę Isoldæ non transit virtus p̃carij ad hr̃des.l.cũ p̃cario.§.1.ff.de preca.Et tale statutum vel decretum debet interpretari, vt quãto minus fieri possit, lædat ius commune.l.2. C.de noxa.c.cùm dilectus. de consue.Et sic debet intelligi qñ possessio erat apud defunctum ex causa de sui natura transitoria ad hæredes: quia sicut transit virtus ipsius causæ ad hæredes: ita voluit decretum, q̃ transiret ipsa possessio. Sed in proposito nostro virtus precarij non est huiusmodi. vnde dicit Raph.Cum.in l.Põponius. §.quæsitum.ff.de acquir.pos.quod dictum statutum deberet
†3 intelligi, † nisi appareret q̃ possessio esset occupata, per aliũ,
c [c] post mortẽ defuncti: quia non intelligitur tũc habere locum statutum, per dictũ §.quæsitum. & quia statutum debet interpretari, vt sit cõforme iuri cõi, quantò magis fieri põt, vt dictũ est .& videmus talẽ interpretationem fieri de iure cõi: nã vsucapio cœpta per defunctum ctinuatur per hæredem, etsi non apprehendit possessionẽ post mortẽ defuncti.l.cœptam.ff.de vsuca.tamẽ.intelligitur nisi alius apprehenderit possessionẽ ante completam vsucapionem. l.qui cùm pro hærede. §. fi.ff. pro empt.& legitur & no.in d.§.quæsitum. ¶Præterea alia rõne non põt dici dña Isolda possidere tpe mortis: quia posito q̃, et in causa fuisset virtute precarij translata possessio p Bla-
5 sinum: tamẽ quando Blasinus postea dedit & tradidit dictam petiam terræ in solutum dicto Petro & fratribus cõstituendo se possidere nomine Petri, discessit omnis possessio à dicta Isolda, per no.in l.interdum.§.fin.ff.de acqui.poss. & clarè firmat Bar.& alij post eum in l.Celsus.ff.de vsuca. in ver.sed pone
* q̃ debitor. & illa opi.* cõiter à doctoribus vbiq; approbatur, per d.l.interdum.§.fi.coniuncta gl.& ita tenent Mod.ibi & in l.qui pignoribus. & in l.quãuis.§.1.e.tit.licèt Bart.aliter dixerit in l.3.C.de pig.ad fi.4.q.principalis, per not.in l.si de fundo.ff.de vi & vi ar.Sed illud non obstat: quia ibi loquitur in vsufructuario, qui per factum suum non põt priuare proprietarium sua ciuili possessione: cùm illa ciuilis nõ requiescit cum naturali, quam habet fructuarius, vt no.in l.1.§.fi.ff. vsufr.quemad.ca.& in l.3.§. vnde vi.ff.de vi & vi arm. sed nos loquimur in ciuili, quæ erat apud creditorem, à quo debitor acceperat rem quam debitor retinuit: & iõ per factum debitoris alteri tradentis verè vel fictè priuatur creditor sua possessione ciuili.& istud est quod hr̃ in d.l.interdum.§. fi.cũ gl.
* *cõiter approbata. & in l.non solũ.§. qui pignori.ff.de vsuca. & posito q̃ licuisset creditori ita spoliato possessionẽ recuperare ꝓpria authoritate: tñ illud fuisset, si incontinenti factum fuisset non ex interuallo.l.3.§.cùm igit.ff.de vi & vi ar.l. cùm fundus.cum gl.in verbo, postea.eo.tit.& in proposito no.Iac. But.& Ang.in l.3.C.de pig. & sic illud non põt præstare adminiculũ dictis hæredibus Isoldæ.& tantò magis cum possessio rõne precarij transire nõ poterat, vt j.dicam.¶Et posito quod dicta petia terræ esset obligata dictis hæredibus pro dotibus maternis: tñ non possunt iure hypothecariæ actionis ad illũ habere regressum, non facta prius excussione bonorum debitoris principalis, iuxta ea q̃ habentur in auth. hoc si debitor.

6 tor.C.de pig.¶Nec licuit † eis propria authoritate ingredi di-
ctam possessionẽ seu petitam terræ possessam per dictũ Petrũ
& fratres, non obstante pacto de ingrediẽdo ꝓpria authorita
te apposito in instrõ. Primò, quia multi tenuerunt ꝙ tale pa-
d ctũ de ingrediendo nõ possit exerceri ꝯtra singularẽ [d] possesso
rem, vt quãtum ad casum nr̃m tenuit Ia. de Bel. Ia. But. & Sal.
in d.l.creditores.C.de pig. & etiam retenta doc. Bar. ibidem,
est idem dicendum in casũ nostro: quia Bar. vult ꝙ si ius exe-
quendi non erat in esse productum, vt quia non erat debitum
in instrõ liquidatum, non possit exerceri ꝯtra singularem suc
cessorem.l.si mater.§.fi.&l.iudicati.§.fi.ff.de exce.rei iud.sed
in proposito non erat ius exequendi in esse productum: quia
nondum euenerat casus & tp̃s restituendæ dotis Isoldæ: & in
instrõ debitum non fuit liquidatum: quia debitum dotis re-
stituendæ erat conditionale, videlicet si & qñ matrimonium
7 solueretur, vnde videmus ꝙ actio de dote † non nascitur nisi
post solutum matrimonium.l.2.in prin.ff.de dote præle.& in
l.1.C.de repu.l.in rebus.§.omnes.& ibi no.C.de iure doti. &
in l.cùm notissimi.§.illud.C.de præscr.30.anorum. & not.in
* l.auia. C.de iure dot.& no. Dyn.Bar.&*cõiter alij post eos in
l.si cõstante.§.1.ff.sol.ma.& Bal.in l.iurisgẽtium.§.quinimò.
ff.de pac. & in l.1.C. vt actio.ab hær.Et est communis opinio.
Et sic etiã scd̃m Bar. non potuit tale pactum exerceri ꝯtra sin-
gularem successorẽ, & sic nõ licuit nec licèt dictis hæredibus
propria authoritate ingredi & turbare dictum possessorẽ, &
rem illam retinere, aliàs semper diceremus paratã esse viam
creditori habenti obligatam rem peruentam ad tertium pos
sessorem apprehendere eam.& sibiipsi ius dicere, & eam rem
retinere, vt hypothecatam, & se reuelare ab excussione bono
rum facienda in bonis debitoris principalis, contra ea quæ ha
bentur in d. auth. hoc si debitor.& in l.nullus.C.de iud.& in
l.extat.cum si.ff.quod met.cau.& ex eo quod illicitè faciens,
præmium consequeretur contra l.siue hæreditaria.ff.de neg.
gest.l.seruus.ff.quod vi aut clam.& l.meminerint.C.vnde vi.
reliqua verò videntur omni dubitatione carere, ideo super il-
lis non insisto. Laus Deo. Alexand.

ADDITIO.

a ¶Transit. hæc rõ est falsa & cõtra text.in d.l.cùm precario.q̃a
Isolda non rogauit precario, sed ab ea rogatum est, ergo tran-
sit ad hæredes Isoldæ, quod esset expeditum si ipsa re integra
ratificasset constitutum & precarium.
b ¶Nullus.hæc est rõ iustificatiua huius cõsilij Alex.l. qd̃ meo.
in prin.de acq.pos.s̃.lib.1.cõsil.110.nu.3.s̃.lib.5.consil.22.item
alia rõ, qua constitutũ erat cõditionale, & sic interim alienan
do potuit impediri Dec.l.cõtractus.nu.17.de reg.iur.licet in
hoc cõtra sentiat Matth.Afflict.in decis.Neap.34.
c ¶Alium. imò ẽt tunc locus est statuto, & ꝯpetit interdictũ re-
cuperandæ, vt decidit Io.Fab.§.1.inst.de hæ.qual. & diff.& ita
obseruatur.dixi in ꝯsu.Paris.§.132.sup.lib.2.consil.82.
d ¶Singularem.& est verius.Cor.consil.218.lib.2.vide latè Ant.
Negusa. tra.pig. parte 3.num.22.cum seq.dixi in consue. Pa-
ris.§.171.

EPITOME.

¶Bonæfidei possessor non tenetur computare meliorationes
in fructus, qui non spectassent ad actorem.

CONSILIVM CLIIII.

ONSIDERATIS his quæ in themate narran-
tur, & visis his quæ eleganter adducta sunt per
præstantissimos dños ꝯsulentes super ipso prin
1 cipali quæsito, puto esse verũ † q̊d fructus per-
cepti viuente dicto Stoldo venditore, quos nõ
tenerent restituere dictus emptor & eius hæredes hr̃dibus di-
ctæ duæ Helisabetæ, non teneanť ẽt ꝯpensare in melioramen-
tis factis per dictũ emptorẽ per aliqua ex his q̃ egregiè dicta
sunt per p̃fatos dños cõsulentes, q̊d ꝯfirmo sic: nam p̃suppono
2 q̊d posito † q̊d titulus vẽditionis dictorũ bonorum dotalium
esset nullus, tñ dummõ emptor sit in bona fide, lucrať fructus
eo mõ quo lucrareť, si titulus esset validus, vt est tex. in c.pen.
de reb.ecc.nõ alie.scd̃m vnã lecturã, q̃ est ꝙ ibi cõtractus esset
nullus propter defectum authoritatis episcopi, quæ reqritur
in alienatione facta per abbatem & capitulum, vt 12.q.2. ab-
batibus. & 18.q.4.in venditionibus. quem intellectum ap-
probat Inn. Host.do.Car.Pe.de Anc.& Io. de Imo.in d.c.pen.
idem probatur in l. bonæ fidei, circa prin. ff.de acq.rer. do.li-
cèt secundũ quosdã hoc fallat in ecclesia nulliter alienãte per
c.si quis presbyterorum, de re.eccl. non alie.& tex.in authen.
q̃ res, & in corpore vnde sumitur.C.de sacrosanc. eccles.& per
doct.in dictis locis, & maximè per Io.de Imol.in d.c.si q̃s pres
byterorum, quod vltimũ ad præsens non discutio aliter, cùm
non expediat, attento quod non sumus in ecclesia, regulari-
ter.n.non curamus de titulo, quò ad lucrũ fructuum, sed suf-
3 ficit bona fides, vt declarat Bar.in l.sed si lege.§.si sine.ff.de pe
tit.hæ.& probatur ibi, & in d.l.bonæfidei.† & in bona fide es-
se dr̃ qñ putauit eam esse vendẽtis, & sic ignorabat rẽ vel dñiũ
ad aliũ pertinere.l.bonæfidei. ff.de verb.sign.prout in dubio
præsumitur, vt ibi no. in gl.facit d.l.sed si lege.§.scire.ff.de pe-
ti.hær. & in l.manifestissimi, in verbo dñi cogitatione. C. de
fru. & quod no.glo.in l.quemadmo.in verbo, emptore.C.de
4 agri.& censi.lib.11.¶Item p̃suppono † ꝙ posito etiam ꝙ dictus
ꝯtractus fuisset nullus respectu alienationis seu translationis
dominij, tñ obligatur emptori dictus maritus ex venditione
fundi dotalis, vt no.gl.Bar.& alij in l.cùm lex.ff.de fideius.&
gl.& doc.in l.si prædium.C.de iure do. & probatur in l.si is.&
ibi no.Cy.C.de prędijs mino.& no.in l.cum vir.ff.de vsuc.&
Io.An.in c.cùm contingat, de iureiur.& Spe.in tit.de empt.&
vend.§.certum.ver.sed nunquid potest.cum vers. sequ. & est
* magis * cõis opi. saltem qñ emptor ignorauit illum fundum
fuisse dotalem, prout in dubio ignorasse præsumitur, vt dixi.
vñ dicit in specie Io.de Imo. in d.c.cùm contingat, super glo.
fi.in vers. sed iuxta prædicta insurgit dubiũ, an maritus ven-
dens teneatur de euictione, &c.circa finem illius ver.quod si
ille, q emit à marito rẽ dotalẽ, si rem ipsam meliorauit, pote-
rit saltem per viam exceptionis consequi æstimationem talis
5 melioramenti. arg.l.in fundo.ff.de rei vend.vnde † cùm solũ
reperiatur q̊d fructus percepti à bonæfidei possessore ꝯpen-
sentur in impensam vtiliter factam per bonæfidei possessorẽ,
quando tales fructus tempore quo percepti fuerunt; specta-
bant de iure ad eum, qui nunc petit fundum sibi restitui.vt in
l.sumptus. & in l. emptor. in princip.ff.de rei vendicatio. se-
a cus [a] si non spectassent tales fructus tempore quo percipie-
bantur ad illum, qui nunc fundum sibi restitui petijt.vt decla
* rat glo. reputata singularis, & * communiter approbata in d.
l.emptor, in verbo, superfluum, in fi.& sequuntur illam doc.
ibi, & in alijs locis allegatis per dominos consultores, & etiã
sequitur eam Salic.in l.dotem. C.de rei vendicat. & probatur
ex verbis dictæ l. sumptus, in verbo, æquitatis rõne, &c. nam
ibi Iuriscõsultus ad illam cõpensationem faciendã mouetur
ex æquitate: sed vbi fructus ipsi nõ debuissent spectare ad eũ,
qui nũc rem sibi restitui petit, sed ad eũ qui aliquo titulo ven-
ditionis vero vel putatiuo rem emptori bonæfidei concessit,
vt in casu nostro, fructus debuissent spectare ad maritũ toto
tempore vitæ suæ tam de iure cõi quã municipali, iuxta l.pro
oneribus.C.de iure do.& l.cùm oportet.C.de bo.quæ lib.si di
ctum fundũ non vendidisset: iõ eo casu non dictat æquitas ꝙ
fructus prædicti compensentur in sumptibus vtilib. factis p
bonæfidei possessorem habentẽ cãm ex dicta emptione à ma
rito, qm̃ sequeretur iniquitas, scilicet ꝙ mulier vel eius hære-
des locupletarentur cum iactura aliena, & sine aliqua iusta cã
perciperet cõmodum illorum fructuũ, qui debuissent perti-
nere ad maritũ; & sic bis cõsequeretur idem: nam fructus do-
tis spectant ad maritum, vt supportet onera matrimonij, &
sic vt subueniat vxori & liberis. d.l.pro oneribus, & l. vbi ad-
huc, eodem tit. & illud factum fuit: quia maritus supportauit
onera matrimonij subueniẽdo vxori & liberis, & sic iã mulie
ri satis factũ est pro eo, quod fructus ex legis dispõne spectãt
ad virum. Si ẽt nunc mulier compẽset dictos fructus in dictis
melioramentis, conseq̃tur bis dictos fructus seu eorum emo
lumentum, quod ęquitati nõ ꝯuenit, vt in regula, bona fides,
de regulis iur.cum ibi notatis.& præsertim, quia si dictus em
ptor opposita exceptione dictorum melioramentorum, non
posset de iure obtinere, & consequi dicta melioramẽta aduer
sus hæredes mulieris agentes ad fundum, haberet emptor seu
eius hæres in hoc regressum de euictione, ꝯtra dictũ maritum
seu eius hæredes; præsertim cùm fuerit promissum de euictio
* ne.& secundũ magis * cões opi. hoc casu maritus vendens, &
de euictione promittens tenetur de euictione, vt dixi s̃. & sic

in effectu mulier remaneret locupletata cum damno mariti
seu hæredum mariti, quod est iniquissimum, vulgata. l. nā na
tura. ff. de cond. inde. & sic fieret contra rationem & mentem
dictæ l. sumptus, in verbo, æquitatis ratione. Ex quibus resi-
deo in conclusione præmissa.

ADDITIO.

a ¶Secus. vt dixi in consue. Paris. §. 1. gl. 5. nu. 78.

SVMMARIVM.

3 *Clausula generalis non obstante, non sufficit vbi agitur de præiudicio tertij: nec vbi plura obstant. nu. 4.*
5 *Priuilegij specialis mentio requiritur, vt ei derogetur, sed non singularis. num. 6. 7.*
8 *Expressio quando dicatur specialis vel indiuidua. nu. 9. 10. 11.*
12 *Derogatoria generalis derogatoriorum sufficit.*
14 *Causa præsumitur iusta in principe, etiam non expressa.*
15 *Titulo tertij expresso, non est opus possessionem exprimere.*
16 *Dominium sine traditione transit in priuilegio principis.*

CONSILIVM CLV.

IDERETVR in consultatione præmissa, prima
consideratione concessioni factæ Titio per cle-
mentissimum Pontificem Nicolaum Quintū,
per secundā cōcessionem factam Sempronio
1 minimè derogatum esse. ¶†Primò: quia per se-
quens priuilegium nō intelligitꝛ pcedenti priuilegio deroga-
tum nisi de præsenti mentio fiat. c. veniens, & ibi no. de præ-
scr. c. ex parte, el 1. de offi. dele. c. dudū. cū ibi no. de priui. no.
2 in c. 1. & in c. cū ordinē, de rescr. no. gl. 25. q. 2. in sum. ¶†Secun
dò, quia præsupponitur (vt verbo ferꝛ) Titiū esse quasi in pos-
sessione, vr̄ q̄ erat necessariū mentionē haberi in impetratio-
ne facta p Semproniū, vt vr̄ pbari in c. statuto. de deci. lib. 6. &
3 in c. cum nostris, & ibi no. de ɔces. præ. ¶†Tertiò, qa vbi agitur
de præiudicando iuri tertij, non sufficit gn̄alis cl'a non obstan
a te, &c. sed reqritꝛ specialis.[a] c. si ppter, de rescr. in 6. facit. l. cùm
auus. C. de emanc. lib. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne qd in loco
pub. l. ex facto, in prin. ff. de vulg. & pup. l. si qn̄. in prin. C. de
inoffi. test. c. pastoralis. de priuil. c. ex tuarū. de autho. & vsu
pal. c. quis. de præ. in 6. & potissimè qn̄ secundo loco impetrás
notitiam verisimiliter habebat de cōcessione facta primo im
petranti, vt not. doct. in c. ei cui. super glo. 1. de præbend. in 6.
4 ¶†Pro hoc ēt facit: quia vbi plura[b] obstant secundæ impetra-
b tioni, non sufficit generalis cl'a, non obstante. Ita dixit Bald.
in l. 1. C. de fur. & Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. in versic.
sed pone, quidā erat, &c. allegat id quod hr̄ in l. 1. cum ibi not.
per Ia. de Bel. C. de dot. promis. & quod legitur & no. in d. l. si
quando. ¶Facit quod no. Io. An. in c. fi. de filijs presb. & Bald.
in l. si qua illustris. C. ad Orficia. & Oldra. in consil. 268. incip.
Factum tale est quidam, &c. ad supplicationem cuiusdam
nobilis, &c. & Io. An. in addi. Spe. in rub. qui fil. sint leg. & An.
de But. in c. per venerabilem, qui fil. sint legi. in ver. nunc de-
scendo ad secundū, &c. & Bal. in l. eum qui. alias incipit, Pau.
ff. de statu hom. ¶Sed (vt dixi) secundæ impetrationi obsta-
bant duo. s. impetratio Titij, & etiam quasi possessio, ergo nō
5 sufficit generalis clausula non obstante. ¶†Ad idē quod not.
Spe. in ti. de rescri. præsenta. §. ratione quoq; defectus. in ver.
item excipitur q̄ faciunt mentionem in genere, &c. cum ver.
seq. vbi concludit q̄ impetratio infringitur ex eo quod in ge-
nere & non in specie facta fuit mentio de his, super quib. im-
petratio facta est. allegant c. ex literis. de do. & contu. Et q̄ re
quiritur fieri specialem mētionem priuilegij, vt intelligatur
derogatum, voluit glo. in l. decurionib. C. de silen. lib. 11. quā
in multis locis valde commendat Bal. vt per eum in l. nō plu-
res. in fi. C. de sacros. eccl. & in secunda ɔstitutione. C. & in l.
fi. C. si contra ius. & in c. 1. in fi. & in §. scimus. quo tēpore mi-
les. & in l. dotalē. ff. de test. mil. & in l. si cùm mihi. ff. de dolo.
¶Sed præmissis non obstantib. ɔtrariam sn̄iam de iure pbabi
liorem esse puto, videlicet q̄ non obstante concessione pri-
6 ma, debeat Sempronius in eius concessione anteferri. ¶†Hoc
†1 primò † videtur vrgenti ratione decidere Fed. de Sen. in ɔsil.
47. aliàs est in consil. 51. incip. Habita super casu prædicto col-
latione conuenienti, &c. vbi dicit q̄ licèt per secundum pri-
uilegiū non tollatur primū. d. c. veniens, cum concor. s. alle.
nisi de primo fiat mentio in secundo: non tn̄ scd̄m eū requiri-
tur q̄ omnino specialiter & singulariter fiat mētio de primo,
c ēt dato q̄ in primo priuilegio esset clausula derogatoria[c] se-
quentis: quia aliàs sequeretꝛ q̄ cùm eorum quę facti sunt, prin
†2 ceps iustam habeat ignorantiam. c. 1. de consti. in 6. † princip
auferretur potestas tollendi priuilegia habētis clausulas de-
rogatorias, quod nephas est sentire: cum eius sit tollere, cuius
est ɔdere. l. 3. §. diuus Adrianus, ff. de sepul. vio. d. c. 1. de consti.
in 6. & l. 3. & l. quod iussit. ff. de re iudic. & pro hoc allegat in
specie. c. quia sæpe. de elec. in 6. c. vt officium. §. concedentes.
de hær. e. li. & c. alma. ad fi. de sen. excom. in 6. & tex. in Cle. 1.
& 3. de sepul. & ibi not. gloss. Io. An. in fi. vbi sufficit generalis
derogatoria posita in lege vel canone, vel alio priuilegio ad
derogandum specialibus priuilegijs quantūcunq; habentib.
7 speciales cl'as derogatorias. ¶†Secūdò ɔfirmatꝛ per ea quæ no.
Bart. in l. si quis in princ. testamenti. ff. de leg. 3. in ver. quæro
quid si testator dicit. & in ver. seq. & in ver. venio ad scd̄m. vbi
decidit q̄ licèt vbicunq; in primo testō apposita est clausula
derogatoria sequentis testamenti, necesse sit ad hoc vt per se-
cundum tollatur primum, q̄ in secundo fiat specialis mentio
clausulæ derogatoriæ appositæ in primo testō, vt d. l. si qs. ta-
men satis erit q̄ in scd̄o testō dicatꝛ, cassans & irritans oē aliud
testm̄ quod fecisset, & si ibi essent verba derogatoria sub qua-
cunq; ɔceptione verborum, &c. licèt nō fiat singularis mētio
de verbis derogatorijs appositis in primo testō, in quo dictū
fuerat: nolo per sequens testm̄ derogari huic primo testō, nisi
in sequenti testō de verbo ad verbum ponatꝛ, Pater noster, &
Aue Maria. & est de mente gl. in d. l. si quis. & probat hoc Bar.
per l. Titius. in prin. cum ibi no. ff. de lib. & posth. & idē tenet
Bar. in consil. 21. inci. & dicit Ang. in l. si mihi & tibi. §. in lega-
tis. ff. de leg. 1. & Bal. in l. humanum. C. de legi. & Bal. & Ang.
in auth. hoc inter liberos. C. de test. & Ang. in consil. 365. in-
cip. Quædam domina Nanna. Pro hoc etiā facit text. in c. ex
parte. el 2. de offic. deleg. vbi qn̄ per rescriptū tolluntur exce-
ptiones, non est necesse singulariter enumerare exceptiones
quod expressè tenet Bald. in l. 3. §. si is pro quo. per illum text.
8 ff. quod quisque iur. ¶Fortificantur prædicta: quia † dato q̄
specialis derogatio sit necessaria: tn̄ vt dicatur specialis, non
est necesse dicere, non obstante concessione facta per pontifi-
cem Nicolaum Quintū Titio: quia illa appellaretꝛ singularis
& indiuidua expressio. vnde ex quo dictum fuit nō obstan-
te concessione facta per prædecessorem nostrum Nicolaum,
& alijs in ɔtrariū facientibus non obstantibus, &c. dr̄ esse spe-
cialis expressio & mentio facta. hoc apertè no. Bar. in l. fi. C. si
ɔtra ius vel vti. publ. vbi dicit q̄ qn̄ princeps in rescripto seu in
literis diceret, aliqua lege non obstante, &c. istud dr̄ generali-
†3 ter derogare, sed vbi diceretꝛ, † nō obstante aliqua lege quæ in
ɔtrariū loqueretꝛ, &c. dr̄ hæc specialis derogatio. si aūt dicere-
d tur, nō obstante tali lege, diceretꝛ tūc singularis[d] & indiuidua
mentio vel expressio. & ita ēt voluit Bart. in extrauaganti ad
reprimendū, in ver. non obstantib. & d. Ant. in c. quæ in eccle
siarum, de const. & in c. nonnulli. & ibi Io. de Im. de rescr. & in
9 c. 1. de exces. præ. in 6. ¶†Pro quo ēt facit qd̄ no. Bar. & Bald. in
l. fin. in fin. ff. si quis in ius voc. non ierit, vbi dn̄t q̄ specialis re
nunciatio priuilegij dicitur esse, si quis dicat: renuncio omni
priuilegio fori mihi competenti. non aūt est necesse dicere: re
nuncio priuilegio mihi vt scholari cōpetenti. per aut. habita.
C. ne fil. pro pa. qa illa diceretꝛ singularis renūciatio. allegant
id quod hr̄ in l. fi. cùm ibi no. C. quod cum eo. vbi differūt ali-
quid spāl'r, & singl'r fieri. ¶Accedit id quod no. per gl. & doc.
in l. 4. §. quæsitum. ff. si quis cau. & maximè per Bald. ibi fa-
cientē differentiam inter specialem mentionē & indiuiduā.
10 & ɔcludunt ibi q̄ † quis dicitur specialiter assumere in se peri-
culum casus fortuiti, si dixit: suscipio in me periculū casus for
tuiti: licèt casus fortuitos singulariter non enumeret. & not.
Bar. & alij scribentes in l. Titius. in prin. ff. de lib. & posth. &
in fi. not. Bart. & doc. in l. filiusfa. ff. de dona. & in l. si qs mihi
11 bona. §. iussum. ff. de acqui. hæ. ¶†Ad idem quod no. Bal. in l.
edita. C. de eden. in ver. sciēdum tamen est. & in ver. modò vi-
deamus, &c. C. de eden. vbi dicit q̄ licèt qn̄ appellatur ab in-
terlocutoria, debeat spāliter & sigillatim exprimi in appella-
tione cā grauaminis, vt in Cle. appellāti. de appel. tn̄ dicitur
satis spāliter expressa si dixero: dico quod sum grauatus, quia
iudex nō admisit iura mea & defensiones meas. tūc licèt non
dicatur

dicatur causa grauaminis expressa singulariter: tñ dr̃ specialr
12 expressa, allegat not. p gl. fi. in l. exigendi. C. de procu. ¶†Plus dicit Ang. in l. omnes, per illum tex. C. de præscr. 30. ann. vbi formaliter sic inqt: No. in ver. specialiter ac nominatim, &c. tex. singularem & meliorem, qui sit in iure ad clam derogatoriam oĩum legum & statutorum positam in rescriptis, & qñq; in statutis, hoc mõ videlicet, nõ obstantibus oĩbus statutis & çsuetudinibus quæ in çtrarium loquerētur, de quibus esset necesse specialem mentionem fieri, quibus intelligatur derogatum, perinde ac si specialiter essent enumeratę, &c. nam tñ operanť dicta verba quantũ si de omnibus legib. & statutis & çsuetudinibus sigillatim & distinctè mentio facta esset. & per hoc çcludit, q, si testator in primo testõ apposuit clam derogatoriam sequentis testi, vt quia dixit, nolo aliud testm̃ çdendũ valere, nisi in eo describatur. Aue Maria, &c. & postea in secundo testõ dixit: volo istud præualere non obstante alio testõ per me facto, etiam si de eo deberet fieri mentio specialis. nã perinde est ac si noĩatim & expressè in secundo testõ posuisset tenorem primi, per illam l. vt ibi per eum. & maximè procedunt hæc: cùm in prima çcessione facta Titio nulla cl̃a derogatoria, & sequenti çcessioni vel impetrationi directò çtraria sit specialiter inserta. sed ita est q, in çcessione vltima dr̃ nõ obstantibus illis omnibus, de quib. forsan specialis & specificata mentio fieri deberet: ergo per illa verba est perinde ac si specifica expressio facta fuisset. & hoc vltimum ẽt voluit Bal.
13 de pace Constan. in verbo, libellariũ. ¶†Non puto aũt in dubium refricari q, Papa potuerit tollere priuilegium alteri concessum per sedẽ apostolicam: quia hoc notissimum est, vt firmat gl. in c. decet, de reg. iur. in 6. per iura ibi alleg. & hoc facere põt ẽt sine causa, ita dixit Ang. in l. Antiochensium. ff. de priuil. cre. allegat no. per Inn. in c. quæ in ecclesiarum. de çst. & no. per gl. in c. constitutus. in ver. à quocunq;. de reli. do. & ibi doc. & gl. 16. q. 1. ecclesiæ. & gl. 9. q. 3. conquestus. per text. 16. q. 1. frater noster Adrianus. & no. Spe. & Io. And. in titu. de leg. §. nunc ostendendum. ver. 57. & in ver. 89. & Bal. in l. fi. ff. de constit. princ. & in l. rescripta. C. de precibus Imper. offer.
14 ¶† Quinimò in principe semp in dubio præsumitur subesse
e causam [e] iustam, dato q, nulla caussa in literis exprimať: ita tenuit Cy. & Bal. in d. l. rescripta. & Iac. Bu. in l. fi. C. si çtra ius. & An. de Bu. in c. cùm inter, de renun. & in d. c. çstitutus. & in d. c. quæ in ecclesiarum. & Bal. in l. si testm̃. C. de testa. & do. Ab. in c. cùm olim, de re iud. facit c. præsentia. de renun. c. cùm inter. & c. sicut. de re iudi. & quod not. glo. in fin. in l. relegati. ff. de pę. Imò pontifex expressit causam, dum dicit, cùm officiũ ipsum non in perpetuum, sed ad certum tempus tam ex forma statutorum dictæ ciuitatis, quam ex çsuetudine çcedi debeat & consuetum sit. quæ causa dicitur esse probata per illa verba narratiua, vt in Cle. 1. cum gl. in verbo, fecisse, de prob. & gl. 1. in c. nõnulli. de rescri. facit quod hr̃ in c. cùm à nobis. & ibi doc. de test. ¶Et per prædicta patet opportunè rñsio ad allegata in çtrariũ. & primò nõ obstat q, in scdo priuilegio debet fieri mentio de primo, &c. quia in casu nostro facta est mẽtio de prima çcessione in secunda, vt est ostensum. Secundò nõ obstat q, debuit fieri mentio de quasi possessione, vt in c. statuto. de dec. in 6. quia rñdeo q, ibi nulla facta erat mẽtio de titulo possidentis, nimirũ si çcessio non trahitur ad ea quæ per alium
15 possidebantur non facta mentione de possessione, †sed in casu nostro facta est mentio de titulo & çcessione alteri facta, vnde non est opportunũ facere mentionẽ de quasi possessione, cùm semper titulus & causa proprietatis velut potètior trahat ad se causam possessionis. c. cùm dilectus, in fi. de cau. poss. Præterea per solam gratiam & concessionẽ principis acquisitum fuit ius & dominium illius iuris impetranti absque eo quod in possessiõe inducať. c. tibi. & c. gratia. de rescr. in 6.
16 c. si tibi absenti. de præb. e. li. c. inter dilectos, de fide instru. † Et hoc dicit Bal. not. in præludijs feu. & in c. 1. quid sit inuesti. & in c. fi. de noua for. fide. q, ex priuilegio principis transfer-
f tur dominium [f] sine traditione çtra regulam. l. traditionib. C. de pac. & l. si ager. ff. de rei ven. cum sim. vnde satis fuit facere mentionem de tit. ex quo absque possessione ius translatum erat. ¶Non obst. vltimò, q, qñ agitur de iure tertij auferendo non sufficiat generalis clausula. c. si propter, de rescript. in 6. quia respondeo q, hîc interuenit specialis, non generalis, vt satis clarè probatum est. sup. Alex.

ADDITIO.

a ¶Specialis. sup. consil. 153. sup. e. consil. 111. nu. 18.
b ¶Plura. Cur. iunior consi. 1. Ias. consil. 233. lib. 2. Alb. Bru. cons. 8. consil. 12. consil. 15. consil. 30.
c ¶Derogatoria. sup. lib. 4. consil. 7. consil. 122. consil. 123.
d ¶Singularis. sup. li. 1. consi. 139. nu. 6. sup. li. 4. consil. 122. nu. 12.
e ¶Causam. sup. lib. 1. consil. 2. ad fi. sup. li. 5. cons. 1. nu. 32.
f ¶Dominium. sup. lib. 5. consil. 3. nu. 8.

EPITOME.

¶Si secundum instrumentum fiat ad obseruantiã & executionẽm primi, sed aliter quàm in primo, pręsumitur per errorẽ.

CONSILIVM CLVI.

VISO instrumento primo, in quo de anno 1446. Petrus Nardi promisit Toxio dare & consignare pro dote Io. filiæ dicti Petri libras cẽtum Boñ. intra terminum annorũ sex, & casu quo in termino non solueret dictam quantitatẽ in pecuniam numeratam, promisit dare, consignare & assecurare ipsum Toxium pro dicta dote librarum centũ Boñ. super domo ipsius Petri posita in cõtrata Rotæ, cùm hoc quod Toxius non possit vendere nec eam alienare, sed ipsam possit retinere pro habitatione sua, pro sua & tanquàm suã. Viso ẽt instrumento, in quo de anno 1450. narratur, quod cum Petrus promisisset Toxio in dotem libras centũ Boñ. vel tãtam partem dictæ domus quæ ascenderet ad summam dictarũ librarum centũ, & q, Petrus volens promissa obseruare, iure proprio & in perpetuum dedit Toxio dotis nomine medietatem dictæ domus, & dictus Toxius promisit restituere dictas libras centum Boñ. in oẽm euentum dotis restituendæ. Videretur prima çsideratione dicendũ, dictam quantitatẽ pecunię soluto matrimonio esse restituendã, nõ aũt dictam dimidiã domus: quia hoc apertè videtur fuisse conuentum inter dictas partes in vltimo instrumento, ergo in incertis, non autem certis locus est çiecturis. l. çtinuus. §. cùm ita. de ver. ob. l. ille aut ille.
1 §. cũ in verbis. de le. 3. ¶†Scdõ hoc colligiť ex donõne domus
a p certa æstimõne, q̃ çstimatio [a] in dubio facit ẽmptionẽ, adeò q, in casu restõnis non debeť res sed prętiũ l. quoties. & l. si inter virũ. cum ibi not. C. de iu. do. & in l. æstimatis. ff. sol. mat.
2 ¶†Tertiò hoc sonant verba illa dedit, &c. de cuius natura est q, dñium transferať, non ãt q̃d pignus çtrahatur. l. vbi aũt. in fi. l. scire debemus. §. fi. & l. si rem tradi. de ver. ob. ¶Sed his nõ ob. çtrariũ puto verius, qm̃ ex çtentis in primo instrõ patet q, eo casu quo non soluerenť libræ centũ Boño. tenebať tm̃ Petrus ad obligandũ tantã partẽ domus p̃dictæ, q, Toxius ipsẽ
b redderet securus hoc oñdunt verba illa, videlicet super [b] do-
3 mum ipsius, &c. †p quæ donatať obligõ pignoris seu hypothecæ, vt probať in l. fundus quẽ. & ibi hoc no. Bar. ff. de an. lega. & in l. codicillis. §. instituto. & ibi no. Bar. Bal. & alij. ff. de leg. 2. hoc ẽt indicat illud verbũ assecurare, &c. q̃d importat q, q̃s fiat securus cũ pignore vel fideiussore, & hoc qñ vltra simplicem p̃misionẽ q̃s tenebať creditorẽ assecurare, prout in casu nr̃o. l. 1. & ibi no. Ang. ff. qui satis. cog. l. 1. §. cões. & ibi no. doc. ff. de præ. stip. & no. Sp. in ti. de emp. & ven. §. 1. ver. sed q̃d si in instrõ. & p gl. & doc. in l. si mandato Titij. §. fi. ff. man. ¶Et licèt in primo instrõ dictũ esset q, retineret Toxius dictã habitationẽ pro sua, & tanq̃ suam, q, videreť prima facie refragari naturæ çtractus pignoris, cui⁹ natura esse solet q̃d fructus çputenť in sortẽ, & sic habitatio non habuisset spectare ad Toxiũ si fuisset çtractus pig. l. 1. & 2. C. de pig. ac. l. 1. C. de distr. pig. c.
4 cũ çtra. ex. de pig. qa rñdeo †q, illud fallit in çtractu dotis, p̃misse, qa fructus percepti ex rẽ pignorata vel obligata p dote spectãt ad maritũ, pp onera matrimonij, ad quæ supportanda tenet. c. salubriter, de vsu. l. Titia Seio. §. vsuras. & ibi no. doc. ff. solut. mat. & no. doc. maximè Bald. & Angel. in l. diuortio, in prin. eo. tit. & Bar. in l. at qui natura. §. non tantũ. de neg. gest.
5 cum çcord. ¶†Nec obstat verbum, dare, &c. prolatum in primo instrumento: quia tale verbum prolatum in çtractu p̃missionis pignoris vel hypothecæ non habet alterare naturã çtractus, sicut quãdo in contractu venditionis dicitur vendidit,
6 dedit, & tradidit, &c. † nam cùm de natura venditionis nõ sit q, teneatur venditor omninò ad transferendum dominium in em-

ex ſecunda vxore, condidit teſtamentum, in quo ſuos vniuer
ſales hæredes inſtituit prædictos Albertum & Gabrielem æ-
qualiter, cum condicione ſub his uerbis uidelicet. q, ſi & quã
do dictus Gabriel moreretur, ſiue in ætate pupilari, ſiue po-
ſtea ſine filijs legitimis & naturalibus, quod tunc & eo caſu
ſubſtituit ſibi dictum Albertum. ¶ Et ſubiunxit q, ſi dictus Al
bertus ſine filijs legitimis & naturalibus ab inteſtato, & di-
ctus Gabriel ſine filijs legitimis & naturalib. decederent: tũc
& eo caſu ſubſtituit dictas Floram & Honeſtam vulgariter &
per fideicommiſſum teſtator deceſsit ſuperſtitib. ſuis & filijs
& filiabus. mortuus eſt deniq; dictus Albertus ab inteſtato &
ſine deſcendentibus, & poſtmodum dictus Gabriel ſine libe
ris, prius per eum condito teſtamento, in quo extraneum in-
ſtituit hæredem. Quæritur an Flora & Honeſta admittantur
per fideicommiſſum etiam ad portionem. d. Gabrielis tanq̃
ſubſtitutæ, vel excludantur à dicto extraneo hærede inſtituto
in teſtamento dicti Gabrielis: & dubium oritur q, dictæ do-
minæ non admittantur, ex eo quod dictus Federicus in dicta
ſubſtitutione dixit: ſi dictus Albertus ſine filijs legitimis &
naturalibus ab inteſtato, & dictus Gabriel ſine filijs legitimis
& naturalibus decederent. ſubſtituit &c. & dictum verbum
ab inteſtato, poſitũ in vna & eadẽ oratione videtur propter
copulam, & quæ coniunxit dictum Albertum & Gabrielem
repetitum ad perſonam dicti Gabrielis, qui non ab inteſtato,
ſed teſtatus deceſsit, ergo non eſt locus ſubſtitutioni, ſed pro
mulieribus facit: quia in dicta ſubſtitutione teſtator expreſ-
ſit ad perſonam dicti Alberti, ſi decederet ſine liberis & ab in-
teſtato, & ad perſonam Gabrielis repetijt ſolùm ſine liberis,
& non ab inteſtato: quod ſi voluiſſet expreſsiſſet: ergo, &c.

SVMMARIVM.

2 *Conditio appoſita in vna perſona, non cenſetur repetita in alia. 6.*
3 *Impubes non dicitur decedere ab inteſtato, ſed inteſtabilis.*
7 *Clauſula poſita ad qualificãdum vnum capitulum, non refertur ad alia.*
9 *Diſpoſitio includens fœminas eſt fauorabilis, ſed excludens odioſa.*
12 *Magis coniunctus præſumitur magis dilectus ad hæreditatem.*

CONSILIVM CLVIII.

†1 ABVNDE † quidem nec minus ſubtiliter dubi
tationem præmiſſam cõſequuti ſunt, in primis
clariſsimis aduocatus dominarum agentiũ, &
deinde celeberrimi cõplures iuriſcõſulti, adeò
vt nullus ferè dicendi locus relictus eſſe videat
tñ vt requirentiũ votis ſatisfaciam, quid ſentio paucis abſol-
uam & prætermiſsis plurib. quæ pro parte Leonardi adduci
poſſent, & quæ facilè colligũtur tum ex plenè traditis per Iac.
de Bel. in diſputatione, quam ponit in auth. vt cum de appel.
cogno. in prin. in 3. q. tum etiam ex deductis per ſupradictos
aduocatum & conſulentes principalia fundamenta pro par-
te Leonardi ſumi videntur. ex l. Seiæ. §. Caio. cum ibi not. per
gl. & Bar. ff. de fun. inſtr. & ex eo quod no. in l. in repetendis.
de lega. 3. & in l. auia, in glo. in princ. ff. de condi. & demon. &
ex l. Iulius Paulus, eo. ti. iuncta. l. ſi ſeruo. ff. de ſtatu lib. ex qui
1 bus † prima facie concludendum videretur, quod illa quali-
tas videlicet ab inteſtato, inſerta in perſona Alberti, intelliga
tur in perſona Gabrielis repetita ex virtute copulæ ibi, & di-
ctus Gabriel &c. & maximè ratione æqualitatis inter liberos
ſeruandæ, cui lex præſumit teſtatorem mentem habere præfi-
xam. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. l. quamuis. C. de im-
pub. & alijs ſub. l. illud. C. de colla. ¶ Quibus parum imò ni-
hil obſtantibus, contrariæ ſententiæ velut proculdubio ſanio
2 ri adhæreo. cui † etiam comperio Bar. adhærere in conſi. 3. in-
cip. Titius condidit teſtamentum in quo filium ſuum &c. in
vltimo dubio, vbi inquit q, vbi copula, &, ponitur inter di-
uerſas perſonas quibus ſubſtitutio fit, ſiue ibi ſit rerum diuer-
ſitas, ſiue vnitas, ſiue in eadem oratione, ſiue in diuerſa, con-
ditio appoſita in perſona vnius, non cenſetur repetita in per-
ſona alterius. allegat ad hoc tex. pro caſu expreſſo. ff. de leg. 2.
& l. fi. §. Seio. hoc etiam videtur probari. in l. Iulius Paulus. ff.
de condi. & demon. & ibi etiam hoc expreſsè not. Bar. & idem
Dy. & Bar. in l. mulieri & Titio, in princi. eo. tit. vbi per illum
tex. faciunt differentiam, an conditio inferatur poſt nomina
tionem vtriuſque perſonæ, vt tunc in perſonas vtriuſque cen-
ſeatur appoſita conditio, vt d. l. mulieri. an verò inferatur cõ-
ditio poſt nominationem alterius perſonæ duntaxat: & tunc
ſecus vt præallegat. §. Seio. ¶ Nec obſtat ſi ad illum tex. reſpõ-
a deatur prout [a] reſpondet Bar. in conſi. incip. Teſtator reliquit
vxori ſuæ habitationem &c. Bar. in præalle. l. Seiæ. §. Caio. de
fund. inſtr. & Bal. in d. §. Seio. dicentes quod ideo in d. §. Se-
io, non intelligitur repetita conditio in perſona Marcellæ: quia
illa conditio. ſi hæres non erit Seius, non æqualiter congrue-
bat Seio & Marcellæ: nam in perſona Seię erat poteſtatiua, ſed
in perſona Marcellæ erat caſualis: quia hæc reſponſio rectè a-
nimaduerſa plurimum iuuat partem iſtarũ dominarum nã
& in propoſito themate dicta conditio importata per illud
verbum ab inteſtato, non poterat vniformiter & æqualiter
congruere dictis Alberto & Gabrieli, vt ſtatim oſtendam: er-
go ſequitur quod etiam ſecundum intellectum proximè di-
ctum de quæſtione noſtra erit caſus in d. §. Sæio. ¶ Quod au-
tem non potuerit congruere vniformiter dicta conditio ſeu
qualitas in perſonis amborum probatur: nam tempore cõdi-
ti teſtamẽti Federici, Gabriel impubes & ſic inteſtabilis erat,
iuxta l. qua ætate. ff. de teſta. & l. 2. C. quando prouoc. non eſt
neceſſe. & de eius pupillari ætate fit mentio in teſtamẽto, ſed
Albertus erat adultus & teſtabilis, & per conſequens illa qua-
litas, videlicet ab inteſtato, poterat in perſona Alberti omni
3 tempore verificari: ſecus aũt in Gabrielis perſona, † quia pu-
b pillari ætate durante nõ ab inteſtato. [b] ſed inteſtabilis dece-
dere poterat. l. 1. in prin. verſi. planè. ff. de ſuis & legit. & nota.
gl. in l. cum antiquioribus, in verb. fuiſſe. C. de iure deliberã.
& gl. inſtitu. de hære. quæ ab inteſta. defe. in prin. & plenè no.
per Cy. Ray. & Bald. in l. inteſtato. ff. de legi. tutel. & Guli. de
Cun. in l. 1. C. quando Imperator inter pupil. & Cy. & antiqui
in l. 2. in vlti. q. C. qui teſta. facere poſ. & Bal. in l. 3. in fin. C. ſi
pend. app. mors interue. & in c. 1. in prin. de ſucceſ. feu. & Bal.
in l. ſi arrogator. ff. de adop. & in ſuo conſilio incip. Si mater
non extat. q, refert Pet. de Anch. in repetitione. ca. canonum
ſtatuta. de conſt. poſt medium. in verſi. quid dices de patruo.
& Io. de Imo. in l. Centurio. ff. de vulg. & pupil. & in c. cum ti-
bi. in fi. de teſtam. niſi in contrarium eſſe cõmunem vſum lo-
quendi per apertiſsimas probationes doceretur, vt tenet Bal.
* & alij doct. quos s̃. proxime allegaui reprehendentes * com-
muniter opinionem Bar. in præalleg. l. 1. ff. de ſuis & leg. ¶ De
4 nique inconuincibilius oſtenditur † q, dicta qualitas videli-
cet ab inteſtato &c. non poteſt ambobus dictis filijs congrue-
re vniformiter & æqualiter. nam eſt q, Gabriel in tempore pu
pillaris ætatis potuiſſet dici inteſtatus ſeu ab inteſtato dece-
dere ſi in ea ætate eum decedere cõtigiſſet: tamen talis condi
tio vel qualitas in ipſius Gabrielis perſona eſt neceſſaria: quia
teſtatus in ea ætate decedere non poterat, ſed in perſona Al-
berti ætate maioris erat dicta conditio omni tempore volun-
taria: qui omni tempore poterat teſtari & non teſtari, certum
eſt autem q, voluntaria conditio à neceſſaria longè differt; vt
patet in l. in illa ſtipulatione ſi Calendis. & in l. impoſsibilis.
ff. de verb. obl. l. ſi pupillus. §. qui ſub conditione. ff. de noua.
ſicut ergo difformitas conditionis caſualis à poteſtatiua facit
in terminis dicti. §. Seio, ceſſare repetitionem conditionis, ita
pariter hic eadem ratione ceſſare repetitionẽ oportet. ¶ Nec
etiam ob. ſi diceret quod ideo in d. §. Seio. ceſſat repetitio cõ-
ditionis: quia expreſsio illius conditionis facta in perſona
Seij per hæc verba ſi Seius hæres non erit, tacitè inerat, per l.
qui filiabus. §. fi. cum l. ſeq. l. planè. §. ſi duobus. & l. legatum.
§. hæredi. ff. de leg. 1. & per conſequens ſicut nihil operabatur
in perſona Seij expreſsè nominata. l. 3. ff. de lega. 1. l. fi. Titio.
in fin. ff. quando dies le. ced. ita non debet operari in perſona
Marcellæ, in qua alias videretur facta tacita repetitio, vt pro-
batur in l. ſi in diem. §. ſi ſeruo. ff. de condi. & demonſtr. & iſte
erat intellectus Pe. & Ray. & præalleg. §. Seio. quia eſto quod
iſte intellectus ſit verus, tamen nullus impugnat alium intel-
lectum, quem ad illum tex. tradit Bar. in pręalle. conſi. incip.
Teſtator reliquit vxori ſuæ habitationem. & Bar. in d. §. Caio.
& Bal. in d. §. Seio. videlicet q, quando conditio non poteſt
vniformiter congruere ambobus in diſpoſitione nominatis.
quod tunc conditio expreſſa in perſona vnius non cenſetur
5 repetita in perſona alterius, prout eſt propoſito. ¶ † Secundò
principaliter fortificatur hæc deciſio ex his quæ decidit Iaco.
de Bel.

de Bel. in disputatione quam ponit in aut. vt cũ de appel. cogno. in princ. in 3. q. vbi in solutione illius. q. dicit q, licet dictio ité, expressa à testatore regulariter sit repetitiua qualitatis vel conditionis, vt l. in repetendis. ff. de leg. 3. tamen fallit quando in sequentibus specialis prouisio adhibita est allega. l. sub conditione, cum gl. ff. de hære. institu. vbi conditio adiecta in institutione nũquam cẽsetur repetita in substitutione. & gl. ibi assignat rationem: quia substitutio semper suã specialem conditionem habet. videlicet si primus hæres nõ erit, &c.
6 ¶ † Et per hoc concludunt Bal. & Ang. in præalleg. l. sub conditione, quod si testator Titium instituit sub conditione, si capellam construxit in ecclesia sancti Augustini, & si heres non erit, substituit Seium, q, si Titius non sit hæres, & per consequens substitutus Seius admittatur, quod nõ intelligetur dicta conditio constituendi capellam repetita in persona Seij, Sed ita est q, testator in substitutione facta vltimo loco Gabrieli adiecit conditionem specialem videlicet si sine liberis decederet: ergo alia conditio nõ debet censeri repetita, eò maximè, quia de dictione item iudicatur idem quod de copula, &, vt tradit Bar. in præalleg. consilio inci. Testator reliquit vxori suæ habitationem &c. in fi. allegat dictã. l. in repetendis. iuncto. d. §. Caio. & ibi hoc etiam not. Bar. facit ad prædicta, l. cohæredi. §. qui patrem ff. de vulg. & pup. & l. sed si per prætorem. §. deinde. ff. qui. ex cau. ma. & quod no. Barto. in l. ta-
7 lis scriptura. de legat. 1. & Bal. in l. 1. C. de leg. hæredib. ¶ † Tertiò confirmatur ibi per ea quæ signanter scripsit Bart. in l. fin. ff. de reb. dub. vbi voluit quod licèt alias dicamus, q, clausula
c apposita in prin. vel in fine referatur [c] ad omnia præcedentia vel sequentia. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. l. 1. C. de libe. præter. l. 2. §. 1. ff. de lib. & posth. c. olim. de rescri. c. 2. requiris. de app. tamen illud verum est, vbi clausula est per se principaliter posita: secus autem si non est per se principaliter posita, sed ad aliam dispositionem qualificandam, vt puta, si conditio vel modus inseritur vni legato: quia tunc ad aliud legatum non referetur. allega. l. filium. cum ibi no. ff. quando dies leg. ced.
8 ¶ † Quartò comprobatur. nam licèt vt statim dixi, clausula in princip. vel in fine posita regulariter referatur ad omnia præcedentia vel sequentia: tamen vbi si referretur ad omnia, restringeret dispositionem sui natura fauorabilẽ, & latam, non refertur ad omnia præcedentia vel sequentia, tex. est secundũ intellectum Inn. approbatũ in c. cum dilecti, de donat. & ita colligit ibi An. de Bu. sed ita est q, si ista qualitas ab intestato referretur ad substitutionem factam Gabrieli restringeretur dicta substitutio sibi facta, quæ est fauorabilis: quia per eã cõseruabatur ius legitimarum hæreditatum & successionũ iuxta l. vel singulis. ff. de vulg. & pup. nam cum per substitutionẽ vulgarem, & fideicommissariam factam Gabrieli succedatur primo testatori: l. Federico. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. insti. de pup. substi. in prin. sequit q, per dictam substitutionem vocabantur filiæ Federici ad hæreditatẽ patris non minus eis debitam quàm filijs masculis. l. maximũ vitiũ. C. de lib. præte. & in aut. de trien. & semis. §. consideremus. & in
9 auth. in successione. C. de suis & le. vnde talis † dispositio per quam non excluduntur fœminæ, dicitur esse fauorabilis. illa verò per quam contra ius commune excluderetur, diceretur odiosa, vt no. Bar. in l. cunctos populos. in 6. q. C. de summa Tri. & fi. cath. Et Bal. in l. certum. C. vnde leg. in princ. & no. per eundem in l. veniat, aliàs est in l. fin. C. de in ius vocan. facit. l. nam & si parentibus. cum simi. ff. de inoffic. testament.
10 ¶ † Quintò qui in certo casu sibi prouidit. videtur velle in casu omisso prouisionẽ cessare. l. cõmodissimè. ff. de libe. & posthu. l. si cum dote, in prin. ff. solu. mat. & l. si extraneus. ff. de condit. ob cau. imò in casu non expresso, videtur potius voluisse contrariam dispositionẽ in casu omisso sibi locum vendicare. c. nonne, de præsump. l. maritus. C. de procu. l. cũ prætor, in prin. ff. de iud. l. cuncta. §. fi. ff. de condi. & demon. ergo testator qui in persona Alberti prouidit substitutionem ita demum locum habere, si decederet sine liberis & ab intestato, videtur nolle hanc dispositionem sibi locum vendicare in persona Gabrielis, in quo illa qualitat ab intestato omissa fuit.
11 ¶ † Sextò quoties in præcedentibus est aliqua ratio [d] specia-
d lis quæ deficit in sequentibus: non intelligitur repetita in sequentibus, et si dictio, item, adiecta fuerit l. legatum sub conditione. vltima. ff. de condit. & demon. & l. ea lege, in prin. ff. loc. quæ iura ita allegauit Iaco. de Bel. in disputatione sua de qua superius mentio habita est, sed ita est q, in persona Alberti primo nominati, subest aliqua specialis ratio, ꝓpter quam testator verisimiliter substitutionem eidem Alberto factam restringendo per illam cõditionem ab intestato de tali restrictione non curauit; quæ ratio in persona Gabrielis minimè subest: nã satis æqua & naturali ratione testator existimauit, q, Albertus cuius prouidentia & cõsilij grauitas testatori nota erat, vt ex pluribus partibus testamenti colligitur, non ita insulsæ & insanæ mentis esset, q, decedente eo sine liberis aliã personam potius quàm proprias sorores vtrinque coniunctas & in casu proximiores hæredes institueret: cum lex naturæ eas ad hæreditatem fratris inuitet, vt dicit tex. in l. fin. C. quo-
12 rum bonorum, & magis † coniunctus præsumatur tanquam magis dilectus ad hæreditatem vocari. l. si quis cum nullum, in prin. & l. conficiuntur, in prin. ff. de iure codi. & l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. & l. in fideicõmissi. §. cum Pollidius. ff. de vsur. quod non ita firmiter æstimare potuit testator euenire in persona Gabrielis tunc impuberis; cuius futura discretio & sensus perfectio non poterat esse testatori nota: cũ ætas illa pupillaris discretione careat. l. 1. C. de fal. mone. l. diem proferre. §. coram, de arbi. c. cum virum. & c. cum simus, de regu. nec ita coniunctæ essent eidem Gabrieli filię dicti testatoris, sicut Alberto, siue dici potest quod testator ideo voluit cessare substitutionem in persona Alberti, eo casu quo Albertus decedens sine liberis faceret testamentum: quia cum posset contingere casus quod decederet sine liberis Albertus superstitibus sororibus & superstite Gabriele, qui non fuit à testatore ipsi Alberto substitutus, voluit testator tunc committere discretioni Alberti. vt si sibi iustã ratione videretur, inspecta qualitate personæ Gabrielis expedientius esse quod portio hæreditatis Alberti transiret ad Gabrielem in totum vel pro parte, posset Albertus in hoc in suo testamento disponere: & per consequens sorores substitutas excludere, quæ ratio nõ potest adaptari in persona Gabrielis: quia eo casu quo ipse decederet sine liberis superstite Alberto, & dictis eius sororibus omninò ex substitutione speciali prouisum erat à testatore Albertum duntaxat vocari, & ad hanc rationem fundandam præsupponitur quod stante substitutione vltimo loco facta per testatorem ambobus filijs: tamen si contigisset prout contigit Albertum tantum decedere sine liberis superstite Gabriele & dictis sororibus, locus erat substitutioni in portione Alberti, vt l. Lucius. §. Caio. & l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad
13 Treb. & l. fi. §. filium. ff. de lega. 2. & ista etiam fuit † mens testantis qui semper in vltimis voluntatibus principatum obtinet. l. 3. de lib. præt. l. cum quęstio. C. de leg. l. 3. §. condi. ff. de iud. de leg. sciuisset enim exprimere testator conditionem geminatam in substitutione Gabrielis sicut in substitutione ꝓximè facta Alberto exprimere memor fuerat vt in iurib. vulgarib. ¶ Non obstant quæ in contrarium allegabantur: & primò tex. cum glo. & ibi Bart. in d. §. Caio. quia respondeo, qđ ibi loquitur quando vniformiter & æqualiter poterat conditio ambob. congruere, & qđ hic est secus, vt superius in princ. ostensum est. Vel illud verum quando circa secundã dispositionem non esset incerta specialis conditio, prout in proposito de iure probatũ extitit. Plures aliæ responsiones tradi possunt, quæ rectè intuenti facile ex argumentis in fauorem dominarum adductis colligi possunt, & ijsdẽ modis, & respondeo ad ea quæ leguntur, & no. in l. repetendis. quia differentia nulla fieri debet inter dictionem, item, & dictionem &c.
* ¶ Ad notatã per gl. in l. auia, in prin. respondetur q, illa * cõmuniter reprehenditur per doc. ibi, vnde verius loquuta est gl. in l. Iulius Paulus. in verb. necessitudinẽ. in prima sol. quæ communiter approbatur per doct. ¶ Pariter etiam nõ obst. d. l. Iulius. iũcta l. si seruo. de statu lib. per argumentũ à speciali: quia respondeo prout responsum est ad prima duo argumenta. quinimo posset dici q, in d. l. Iulius Paulus. ponatur ius cõmune, patet per id qđ no. ibi gl. in versic. conditio quæ vult q, illud qđ ibi dicitur in legato libertatis, habeat etiam locum in alio legato: ergo ibi hoc non operatur specialitas vel fauor libertatis, & istum intellectũ approbat etiam ibi Io. de Imol.
14 & sic infertur † q, rigori scripto in d. l. si seruo, præfertur de iure communi æquitas scripta. in d. l. Iulius, iuxta ea quæ plenè habentur in l. 1. C. de legi. & in l. placuit. C. de iud. & in c. fi. de transact.

15 tranſac. ¶ † Non ob. ꝙ poſtremò allegabatur de æqualitate ſeruanda inter dictas fratres in eadem diſpoſitione nominatos: ꝙ præſumendum eſt in dubio teſtatorem inæqualitatem in eis ſeruare voluiſſe per l. iam hoc iure. cum ſi. quia reſpondeo ꝙ illa coniectura in caſu iſto capi non poteſt, quia teſtator in pluribus ab æqualitate diſceſsit, nam prælegauit Alberto ducatos centum quinquaginta, nihil autem Gabrieli prælegauit. Item Albertum Gabrieli ſubſtituit non econtra. Item & colligitur inæqualitatis ratio prout ſerioſius. ſ. in vltimo argumento deduxi, vnde cum ex præcedentibus declaretur q̃ fuerit in ſequentibus teſtatoris intentio. l. qui filiab. in princ. & l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. & l. vtrum. ff. de pœ. hær. ideò manifeſtè comprehenditur teſtatorem noluiſſe æqualitaté per omnia ſeruari. deniq; nullo modo poſſunt dicta verba æqualiter & vniformiter congruere dictis ambobus filijs,
16 vt in primo argumēto deduxi. ¶ † Ad prædicta facit qđ licèt alias dicamus, quod vbi duo in vna & eadē diſpoſitione coniunguntur, præſumitur in dubio deponentē voluiſſe in ambobus æqualitatem ſeruari. l. Lucius. ff. de vulga. & pupil. l. ſi legatarius. ff. de legat. 3. tamen illud fallit, ſi in altero duorum eſſet maiora & diuerſa ratio quam in altero tex. ē in l. ſi ſeruus lib. ff. de ſtat. libe. & in l. ſi ita ſcriptum. & ibi hoc not. Benedictus Plum. ff. de manu. teſt. & Io. de Imo. in l. Caius. ff. ſolut. matrim. Sed ita eſt ꝙ maior, & diuerſa eſt ratio propter quā moueri debuerit teſtator ad qualificandam ſubſtitutionem factam Alberto, videlicet ab inteſtato decederet potius quam in ſubſtitutione Gabriel facta, vt perſpicuè oſtenſum eſt. ſ. circa ſextum argumentum: ergo inæqualitatem hoc caſu ſeruari non eſt nefas dicere. Alexander.

ADDITIO.

a ¶ Prout. Soc. rep. l. mulieri. de cond. & demon.
b ¶ Ab inteſtato. imo vt dixi ſ. lib. 2. conſi. 115.
c ¶ Conſilio. quod eſt conſi. 53. li. 2. ſecundum veterem. & conſ. 232. lib. 4. ſecundum nouam impreſsionem. ſed Bald. ibi loquitur in articulo in quo ſtatutum erat iniquum, & omnino reſtringendum.
d ¶ Referatur. ſ. lib. 1. con. 48. adde ſ. lib. 3. con. 42. nu. 8. conſ. 101. nu. 10. ſ. e. con. 43. nu. 9.
e ¶ Ratio. Anto. Rub. con. 49. nu. 4.

SVMMARIVM.

2 *Excipiens non fatetur.*
3 *Teſtator ſi non probat de die expreſſo, ſuccumbit.*
4 *Statutum loquens in perſonam, non comprehendit facientem per alium. nu. 7.*
6 *Teſtis debet deponere per actus facti.*
8 *Teſti ſe exoneranti, vel participi criminis uon ſtatur.*
10 *Mercantia pars ſi ſit illicita, non perditur totum.*

CONSILIVM CLIX.

N cauſa accuſationum inſtitutarum per Guidònem vt filium & procuratorē ſer Hugonis magni de Bagnacauallo Datiarij Conſilicis & eius diſtrictus contra ſer. Georgium Antonij Philippi de Conſilice, ex eo quod aſſerit dictus accuſator ſer Georgium accuſatum exportari feciſſe milliaria duo ſarcinarū cum dimidio vel circa die 11. Mart. 1459. ex diſtrictu Conſilicis in naui Petri Antonij. de Donna Piera ſine licentia ipſius Guidonis, & iam petijt eum condemnari ſecundum tenorem inſtrumenti ſuæ conductæ. ¶ Et etiam accuſationum inſtitutarum contra Baldaſſarem de Signorolis, aſſerens ipſum Baldaſſarem extraxiſſe ſeu extrahi feciſſe de dicto diſtrictu 19. centenaria ſarcinarum vel circa, dicta die in dicta naui abſque licentia dicti Guidonis, quem Baldaſſarem petijs condemnari, vt ſuprà & viſis exceptionibus & negationibus. hincinde factis per dictos accuſatos, & viſo inſtrumento dictæ conductæ ac atteſtationibus vtriuſque partis. Primò videndum eſt, an ſumus in regula, quod accuſatore non probante reus debet abſolui, iuxta l. qui accuſare. C. de eden. & in capit. 1. vt ec. benefic. attento quod accuſati nihil purè & ſimpliciter confitentur, ſed ſub conditione. videlicet, ſi & inquantum appareret accuſatori competere ius accuſandi,
1 & verum eſſe dictam exactionem factam eſſe. quæ † conditionalis confeſsio non releuat, vt not. in l. ſi quidem. C. de excep. & no. Spe. in tit. de poſitio. §. fin. verſi. pen. & in ca. 1. de confeſ. in 6. & no. gloſſ. in l. non vtique. ff. de excep. quinimò
2 † etiam ſimpliciter opponens exceptionem, non videtur cōfiteri intentionē actoris adeo quod ipſi reo incumbat onus probandi ſuam exceptionem actore aliter non probante. & hoc maximè quando actor non fatetur executionem rei eſſe veram per id quod habetur in c. ex eo, & in c. exceptionem, de reg. iur. in 6. & probatur in c. cum venerabilis, & ibi no. de excep. & no. Spe. in ti. de excep. §. viſo. verſi. & illud quoque. & Cy. in l. exceptionem. C. de prob. & probatur in d. l. non vtique. & ibi Bar. & per Bar. in l. decem, de verb. oblig. & Bald. in l. alia. C. de his quib. in vt ind. in l. cum mulier. ff. ſolu matri. & ſic videtur quod cum contenta in acccuſationibus non intelligantur eſſe probata, nec ex reſponſionibus Georgij ſuo nomine ac procuratorio nomine dicti Baldaſſaris, nec etiam ex teſtibus ipſius accuſatoris, vt ſtatim dicam: ergo ſequitur ꝙ dicti accuſati abſoluendi ſunt. ¶ Nam produxit accuſator duos duntaxat teſtes ad eius intentionem probandam: quorū primus eſt dictus ſer. Anton. de Donna Piera, qui teſtis non rele-
3 uat producentem ex pluribus. & primò † quia vbi in accuſatione accuſator exprimit, non ſolum menſem. ſed etiā diem commiſsi criminis, quanuis non teneretur exprimere in accuſatione diem: tamen poſtquam exprimit, ſi de eodem die non probat. non poteſt obtinere, vt firmat egregiè Barto. in l. is qui reus. ff. de publicis iudicijs. in verſic. venio ad quæſtiones &c. ſequutus Richar. Malumb. quia imputet ſibi qui diē appoſuit in accuſatione. l. habebat, in prin. ff. de inſti. & idem not. Bar. & alij in l. Pantonius. §. rei perduellonis. ff. de acqui. hæredi. per id quod ibi not. gl. & Bal. in l. 1. in verſi. ſuper ſeptimo puncto &c. C. qui accu. & in l. C. de probat. quia variatio diei facit videri diuerſam rem. ca. Abbate ſanè. de re iud. in 6. 35. q. 1. cum igitur. & ibi notatur. facit l. ſi non ſortem. §. libertus, de condi. indebi. Sed in dictis accuſationibus dicitur qđ die vndecima Martij dicta ligna fuerunt extracta, & iſte primus teſtis non deponit de die, ergo &c. ¶ Et in hoc etiam peccat ſecundus teſtis qui dicit, quod fuit die 11. ſeu 12. & quod aliter non bene recordatur: & ſic non concludit de die 11. & per conſequens non probat. c. in præſentia, de prob. l. non hoc. C.
4 vnde cogna. ¶ † Secundò moueor, nam in contractu conductionis dicti Guidonis continetur ꝙ nemo tranſire poſsit per terrenum Conſilicis cum aliqua mercātia, ſine buletta dicti conductoris, alias perdat mercantiam & nauem in qua portaretur, & incurrat etiam pœnam librarum decem, & ſic dictum ſtatutum loquitur in perſonam, & per conſequēs non comprehendit niſi facientem ſeu tranſeuntem & conducentem mercantias, non autem fieri facientem. l. qui aliter. §. fi. ff. ꝙ vi aut clam. l. hæc verba. & ibi no. Bart. ff. de adu. & notat etiam Bar. in l. ſed ſi vnius. §. ſi ſeruus. in fi. ff. de iureiu. & Cy. & Bal. in l. non ideo minus. C. de ac. & Bal. in l. omnes popu-
5 li, cum multis ſi. ff. de iuſt. & iur. ¶ † Nec ad hoc obſtat ſi dicatur ꝙ per teſtes productos per ipſos accuſatos videtur eſſe ꝓbatum ꝙ de conſuetudine fuit & eſt ꝙ mercatores pro quib. conducuntur mercantiæ debent ſoluere datium: quia ad hoc reſpondeo quod ego non ego quod mercatores non teneantur ſoluere de ſuo proprio datium: quia eſſet abſurdum quod conducentes pro alio ſoluerent de ſuo: tamen dico ꝙ teſtes non deponunt ꝙ ſi conductor conducat ſine licentia officialis, ꝙ tunc dominus mercantiæ incidat in pœnā. Nā fatendū erit quod tunc officialis poterit à mercatore conſequi datiū, ſed ꝙ in pœnam inciderit mercator, qui non conduxit; certè hoc non dicit inſtrumentum conductæ, imò totum cōtrariū. Item nec in hoc teſtes videnter deponere, mercatorem incidere in pœnam in caſu iſto. & ſi dici poſsit ꝙ aliquis teſtis deponat ꝙ ad mercatorem ſpectare ſolitum ſit onus denunciandi: non reperitur niſi vnicus teſtis tantum & ſingularis: & ſic non probat. l. vbi numerus. ff. de teſti. cap. in omni. de teſti, & præſertim, quia Iacobellus teſtis circa hoc nihil probat: quia non deponit ſuper facto & obſeruantia facti: ſed tantū ſuper eo quod eſt iuris. nam dicit ꝙ mittentes mercantias ſeu con-
6 duci facientes tenentur denuntiare. † teſtis enim vt probet, oportet ꝙ deponat per actus facti, qui poſſunt percipi aliquo ſenſu corporis per quem de ſiet teſtis deponere. l. qui teſtamēto. §. fi. ff. de teſti. l. teſtium. C. de teſti. & in aut. de hære. & Fal. §. fin verò abſunt, ad hoc bene facit quod no. Bart in l. ſciendum-

dum.ff.de verb.obl.vbi voluit, q; testis deponens q; Titus est
stipulatus decem, vel q; fideiussit in decem: quia stipulatio &
fideiussio est iuris, non probat: vnde scdm eundem testis de-
bet deponere de actu facti, vt ibi per eum. sed an teneantur
mercatores denũtiare an verò cõductores, istud est iuris, ergo
7 &c. ¶ † Tertiò, dato quod aliquo modo dici posset mercato-
res & conduci facientes sine licentia incidere in pœnam: ta-
men in hanc pœnam non potest incidere Georgius: quia nõ
apparet quod vnquam commiserit q; vltra duodecim milia-
ria sarcinarum extraherentur. Nam dato q; commisisset dicto
Antonio q; conduceret vnam nauim lignorum versus Ferra-
riam, non debet intelligi quod in illo generali sermone man
dauerit illicitum. l. si procurator, in princ. ff. de condi. indeb.
l. 2. §. si procurator. ff. q; quisque iuris. l. pater. ff. quæ in fraud.
cre. vnde nõ debet intelligi, q; commiserit Antonio q; extra-
heret vltra duodecim miliaria si de pluribus non habuerat ser
Georgius licentiam à Guidone officiali presente dicto Anto
nio, vt ipse Antonius videtur velle attestari. & maximè cum
non appareat dictorũ lignorum: quia vt etiam deponũt testes
accusatoris Georgius & Baldassar non fuerunt præsentes nu-
merationi lignorum, nec apparet eos fuisse aliter certioratos
de numero lignorũ, quomodo ergo potest argui eos fuisse in
dolo & fraude, qua cessante cessare debet pœna, qa ignoranti
non imponitur. l. genero. ff. de his qui not. infa. l. generali. C.
de tab. li. 10. & certè si bene inspiciatur, non inuenietur quòd
duo testes sint qui probent dictũ Georgium commisisse dicto
Antonio q; conduceret vltra 12. miliaria lignorũ: nam dictus
accusator circa hoc non producit nisi duos testes, qui hoc non
8 deponunt, & præsertim secũdus. ¶ † Quartò, quia dictus An-
tonius videtur deponere ad suum commodum & exoneratio
nem. allegando q; ipse fecit de mandato Georgij & sic vult se
tueri ex dicta asserta consuetudine, q; quando conductor nõ
conducit nomine suo, sed mandato alterius non tenetur & p
consequens non est idoneus testis. l. omnibus. C. de testi. & l.
nullus. ff. eo tit. & sic patet quod aut dicta consuetudo contra
Georgium non est probata, vt dixi, & nõ potest condemnari
aut est probata: & tunc iste testis deponeret ad exonerationẽ
ipsius testis: & sic nõ probat. Itẽ dictus Antonius erat præsens
quãdo Georgius denũtiauit duodecim miliaria: ergo dictus
Antonius qui postea portauit plura ligna fuit particeps cri-
9 minis, & † particeps criminis repellitur à testimonio. l. si fi-
lium, & ibi no. gl. C. de lib. cau. l. fi. cum ibi no. C. de accu. &
in l. qui accusare. ff. de accu. & not. Bart. in l. 1. §. si seruus. ff. de
quæst. Nec obstat si dicatur q; dato q; Georgius habuerit licen
tiam, non tamen habuit buelletam, vt requiritur ex forma in
strumenti conductæ officialis: quia respondeo q; Georgius
non accusatur q; non habuerit buelletam, sed q; non habuit
licentiam. Præterea per testes est probatum q; obseruatum est
à longo tempore q; sufficiat verbo habere licentiam. ¶ Quin-
to, quia est probatum per Petrũ & per Scalabrinum de Lugo
q; dictus Hugo officialis conuenit cum dicto Georgio pro
ipso & prò dicto Baldassare, q; super dictis accusationib. non
procederetur vlterius, & cõpromiserunt in quendã arbitrato
rem, & sic obstat exceptioni pacti. l. postquã liti. C. de pac. in
hòc vltimo tñ pro nunc non facio fundamentum cum ex su-
10 periorib. pateat non esse opus hoc vltimo fundamento. ¶ † Et
per prædicta patet non expedire tractare an propter partem
mercantiæ q̃ illicitè portaretur, perdatur totum: certum est q;
a non.[a] l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. & no. Bart. in l. cotẽ §. 1.
eo. tit. & ibi ẽt dicit, q; nauis in qua portarent res illicitæ non
dẽt publicari, si non erat illius qui incidit in pœnam, si domi-
nus nauis nesciebat fraudem, & si sciebat certum est q; ex do-
lo suo pœnam suo periculo pateretur. l. 1. C. de falsa moneta.

ADDITIO.

a ¶ Quod non. Idem Albert. 2. statu. q. 4. Petr. de Ferra. in for.
lib. super solu. peda. ver. ceciderunt. in consi. ver. ruriũ. Franc.
Luc. tract. de priui. fisci Bertach. tract. gabella. par. vlt. q. 8. 10.
Fran. Rip. trac. de peste. folio. 100. & bene quicquid dicat Gu.
Pac. dec. Delph. 572.

EPITOME.

¶ Successor in beneficio non tenetur stare colono

CONSILIVM CLX.

VISO ac diligenter considerato instrumento loca
tionis facta per Matthæum archipresbyterũ ple
bis sancti Laurentij pro se & suis successoribus.
ad affictum in quinquennium locantem Facio
de Linario nonnullas petias terrarum pro certa
pensione prout Latius in dicto instrumento continet. visa in
super quadã cõstitutione synodali specialiter irritante quos-
cunq; cõtractus per quos bona immobilia ecclesiarũ quouis
titulo vltra duos annos concederetur exceptis locationibus,
quæ colonis partiarijs fieri contingeret &c. prout plenius in
ea contineatur: Nec non visis literis G. Imolensis episcopi, du
bitat vtrũ successor dicti Archypresbyteri teneatur ad obser-
uantiam dicti instrumenti locationis pro toto quinquẽnali.
1 ¶ Et prima facie † videt dicendũ successorem teneri [a] ad † ob-
a seruantiam locationis in quinquennium per prædecessorẽ fa
† 1 ctæ. nam permissum est rectori ecclesiæ absq; solennitate ali-
qua res ecclesiæ locare ad modicum tempus. in cle. 1. ad fi. de
reb. eccle. non alie. & quod leg. & notatur, in ca. vestra, de loc.
2 & in c. nulli. vbi per doc. de reb. eccl. non alie. sed † quinquen
nium appellatur modicum tempus, vt probatur in terminis
nostris in c. fi. ne prælati vic. suas. & quod no. per gl. & doct. in
d. cle. 1. in fi. & est tex. in l. si filio. §. si vir in quinquẽnio. ff. sol.
mat. & ibi in terminis nostris firmat Bal. & Ang. & idem Bal.
in l. iubemus nulli, in prin. C. de sacrosan. eccle. & Bart. in l. 1.
§. quod ait. ff. de superfi. pro hoc quod not. glo. in l. 2. ff. si ager
vecti. vel emphy. pe. & in rubr. C. quæ sit long. consue. & in l.
si filius. per gl. & doc. C. de petit. hære. & in l. cum de in rẽ. ver-
so. ff. de vsur. cum si. ergo sequitur validam fuisse & esse loca-
3 tionem prædictam. ¶ † Secundò pro hoc facit: quia successor
in ecclesia censetur vt hæres prædecessoris. cap. 1. & ibi not. de
sol. & 23. q. 8. cõuenior. sed hæres tenetur seruare locationem
factam per illum cui succedit. l. viam. C. loc. l. hæredem. ff. de
reg. iur. insti. loc. §. fi. no. Bar. & doct. in l. si filio. §. fi. solu. mat.
& Cy. & Bald. in l. emptorem. C. loca. ¶ Tertiò, quia ea quæ
per officiales geruntur, solent firma manere etiam post fini-
tum officium. l. si tutelæ. ff. de admi. tut. l. 1. C. de posthum. in
aut. vt nulli iud. §. hoc verò iubemus. & quod habetur in cap.
quoniam Abbas. de offic. deleg. & in cap. fin. de offi. vica. in 6
¶ Sed licet consulatio hæc soleat reputari valde dubia, nam re
fert do. Ant. de But. in c. fi. ne præla. vi. suas quod ista quæstio
semper sibi visa fuit difficilis & intricata, & circa decisionem
huius materiæ, variæ fuerunt opiniones, quarum decem re-
4 fert do. Flo. in d. c. fi. attamen scdm † quasi omnium opinio-
* nẽ & * cõmunẽ sententiã puto in quæstione proposita absq;
dubio dictũ successorem minimè teneri ad obseruantiã dictæ
locationis. nã gl. Bern. principaliter in d. c. fi. ne præla. vic. suas
tenuit successorẽ non artari ad locationem prædecessoris nisi
talis locatio facta fuerit pro vtilitate ecclesiæ, & pecunia inde
recepta conuersa fuisset in vtilitatem ecclesiæ. ar. c. 1. de sol. &
12. q. 2. hoc huius placiti. quia vltra tempus suum locare non
potuit. vbi verò non pro vtilitate ecclesiæ locatio facta est, sed
vt ipse prælatus pensionem vel reditus perciperet, successor
stare non tenetur, secundum glo. per c. 2. de præca. facit de of-
fi. ord. c. cum nos. & idem sequitur ibi Inn. subdens quod si lo
catio facta esset absque vtilitate ecclesiæ teneretur successor
stare locationi: ita demũ si in dicta locatione interuenissent
solennitates debitæ: quia tunc valeret locatio, licet ecclesia
posset petere restitutionem in integ. iuxta eã quæ not. in cap.
sine exceptione. 12. q. 2. & ea. causa & q. & summa Host. in d. c.
fi. tenet opinionem glo. hoc addito, quod nullo casu tenet ta-
lis locatio, adeò q; ad successorẽ transeat, nisi in dicta locatio-
ne interuenerit consensus episcopi. c. præterea, & c. significa-
uit. de censi. Et idem in effectu tenet Io. And. in dicto c. fi. di-
cens, q; si contractus non est celebratus pro vtilitate ecclesiæ,
non tenebitur successor stare locationi, nisi interuenisset so-
lennitas debita, quo casu posset tantum petere restitutionem
in integ. do. Anton. de Butr. in dicto capit. fina. expressè con-
† 2 cludit q; etiam in locatione facta ad modicum tempus † non
teneatur successor stare locationi, nisi in dicta locatione in-
teruenerit consensus episcopi, & vtilitas ecclesiæ: quia nun-
quam contractus aliquis à rectore ecclesiæ celebratus effici-
tur realis siue transitorius ad successionem, nisi interueniat
consensus episcopi. de transa. cap. de cetero, & c. veniens, cum
ibi

ibi not. & de cens. b.c. prætereà. & subdit q, non requiritur ꝓ
bari versum in aliquem causam vtilem ecclesiæ, iuxta plenè
not. per docto. in cap. 1. de deposit. & per Legistas in auth. hoc
ius porrectum. C. de sacrosan. eccl. tamen debet apparere lo-
cationem esse factam ad aliquam vtilitatem ecclesiæ, quo ca
su si intercesserit authoritas episcopi tenebitur successor stare
locationi. ¶ Et hanc partē etiam tenent dñi de Rota cōclusio-
ne. 237. aliàs 227. incip. Itē si ꝑlatus locat ad certum & modicū
tempus &c. cum duab. sequentibus per no. in d.c. fi. ne præ. 6.
suas. & in c. 1. de so. ¶ Et ita etiam in hanc partem inclinat Pe.
de Anch. consulendo in consi. 116. incip. In Christi nomine se-
cundum ordinem dubiorum. vbi etiam vult æquum esse iura
dicentia posse fieri per prælatum ecclesiæ locationem ad mo-
dicum tempus, q, intelligantur tantùm de anno vel biennio,
iuxta not. in d. clem. 1. de reb. eccle. non alie. huius sententiæ
fuit etiam Arch. in ca. alienationes. 12. q. 2. volens tali locatio-
ni successorem stare non oportere, nisi interuenisset in loca-
tione authoritas episcopi: & locatio etiam facta fuisset pro v-
tilitate ecclesiæ: alias enim dicit ipse, non potuit prædecessor
vltra tempus suum locare, sicut nec vsufructuarius. l. si quis
domum. §. & hic subiungi. ff. loca. facit. l. eū qui. §. fi. ff. de iu-
ris. om. iu. & l. lex vectigalis. in fi. ff. de pig. cui vsufructuario
prælatus æquiparatur. iuxta no. in c. præsenti de off. ordi. in 6.
& in c. fi. de pec. cle. ¶ Pro hac opinione consonat authoritas
Bal. in l. filio. §. fi. ff. sol. matri. dicentis ita demū successorem
prælati arctari ad locationē prædecessoris, si talis locatio cum
solennitate facta fuit secūdum quod no. in d.c. fi. & pro hoc
q, no. idem Bal. in l. defuncta. ff. de vsufru. & in l. emptorem.
C. loc. & in l. 2. & 4. oppo. C. de liber. præte. Bart. etiam in hac
materia consultus in consi. l. inci. do. Io. monachus &c. alias
incipit, factum tale est, datum & cōcessum fuit do. A. &c. cō-
cludit non posse prælatum rem ecclesiæ locare in tempus qđ
se extendat ad tempus sui successoris, nisi pecunia esset con-
uersa in vtilitatē ecclesiæ. allegat notata in d.c. fi. ne prælati vi
ces suas. Cū ergo nec ex dicto instrumento locationis nec ali-
ter appareat de consensu & authoritate superioris, nec etiam
de vtilitate ecclesiæ constat euidēter ex prædictis opinionib.
& ex qualibet de per se videtur inferri dictū successorem non
arctari ad obseruantiā locationis prædictæ cum dicta solen-
nitas. s. interuentus authoritatis superioris tanquā solennitas
extrinseca non præsumatur nisi probetur. l. quæcunquæ. §. fi.
de public. & quod not. in l. 1. C. de fide instru. & iure hastæ fis.
5 lib. 10. & in l. sciendum. ff. de verb. oblig. cū si. ¶ † Nec etiā ex
dicto instrumēto ab omni solennitate nudo præsumitur cō-
tractum celebratum ad vtilitatem ecclesiæ nisi aliud probet
per dictum conductorem, vt no. firmat Bal. in c. 1. in prin. qui
feu. da. pos. ad hoc quod not. in c. 1. de reb. eccle. non alie. in 6.
& quod no. Gui. in Spec. in ti. de loc. §. nunc aliqua. versi. 7. &
versi. seq. & quod not. Ant. de But. in c. in præsentia, in versic.
aduerte tamen q, necessitatem intelligo &c. de probat. & quę
no. doc. in c. 1. de depo. & q, not. 10. q. 2. hoc ius porrectum. &
C. de sacrosan. eccle. in auth. hoc ius per gl. & doc. & no. Io. de
Imo. in c. 1. de his quæ fi. à præla. & in c. si quis de reb. eccle. nō
alie. & est expresè de mente glo. in c. fi. ne præla. vi. suas. ¶ Cū
enim probare contractum locationis fuisse factum ad vtilita
tem ecclesiæ sit fundamentum intentionis conductoris, vt pa
tet per prędicta: igitur sibi conductori incumberet onus pro-
bandi vtilitatem ecclesiæ. l. prædiorum. C. de præd. min. l. 1. C.
si aduer. cre. cum vtrobiq; no. per doc. l. sed an vltrò. §. 1. ff. de
6 neg. gest. ¶ † Vltra prædicta vehementer confirmatur hæc de
cisio authoritate dictæ constitutionis synodalis specialiter
prohibentis neminem posse vltra duos annos fructuum vel
redituum futurorum venditionem facere de qua fructuum
venditione prout de simplici locatione iudicatur. vt est text.
in cle. 1. ad fi. de reb. eccl. non alie. & sic videtur per dicta verba
prohibita locatio arte dicta. vetat etiam expresse dicta con-
stitutio bona immobilia aliquo titulo seu modo cōcedi pos-
se vltra duos annos, & q, tūc nullo modo contractus obliget
successorem, & cōtractus sub alia forma celebratos irritat &
annullat. ¶ Nec obs. verba eiusdē cōstitutionis ibi, non tamen
ꝑ hoc prohibere intendimus possesiones & terras locari sine
fraude veris terrarum cultoribus partiarijs ad colendum &c.
7 † qa soluta posita inter illa verba cultoribus partiarijs, habet
†3 vim coniunctæ, & perinde est ac si constitutio diceret copu-
latiuè cultoribus & partiarijs nisi de mēte statuentium in cō-
trarium constaret. l. Seiæ. & ibi glos. & Barto. ff. d verb. sig no.
in l. alienationes. §. fi. e. titu. & sic tantum permittit locationē
quæ fieret cultoribus & partiarijs copulatiue: quia vtrunque
requiritur vt valeat locatio. s. illum esse cultorem & partiariū
l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de re du. l. si hæredi plures. ff. de
cond. inst. Sed sic est quod dictus Facius non est colonus par
tiarius: quia sub pecuniaria pensione conduxit, vt l. si merces
§. vis maior. ff. loc. ergo etiam vltra dispositionem iuris com-
munis ex capite dictæ cōstitutionis nō tenebitur dictus suc-
8 cessor stare locationi ꝑdictæ. ¶ † Nec prædictis habet obstare
quod dixi Io. And. Ant. de Bu. & doc. in c. vestra, de loc. per il-
lum tex. dum volunt non valere statutum ecclesiæ arctās cle-
ricos, vt non possint locare nisi certo generi personarum, tan
quam contra libertatem & vtilitatem ecclesiæ: quia respon-
deo, q, dicta constitutio permittit posse omnibus locari dum
modo intra biennium, ita quod non ob. Prætereà ibi statutū
illud ideo non valet: quia est contra vtilitatem ecclesiæ. ista ve
9 rò constitutio hic est inducta in vtilitatem ecclesiæ, vt patet †
in præfationibus dictæ constitutionis ex quibus præfationi-
bus comprehenditur intentio statuentis & causa finalis statu
ti. l. si in prin. ff, de hære. insti. l. cum hi. in prin. ff. de trans. & l.
regula. §. si quis. de iur. & fa. ign. & ideo cum videatur dicta
constitutio facta ex causa etiam honesta. s. vt ecclesiarū bona
conseruentur, & ne damnum successoribus afferatur: ideo va
lere debet talis constitutio, vt expresè firmat do. Ant. in d. ca.
vestra, dicens inter alia q, licèt non teneat statutum q, vnus ca
nonicus non possit locare fundum altori quàm canonico: ta-
men si statutum factum sit ex causa, puta. quia fortè si locare
tur extraneis de facili nō possunt retrahi ad manus ecclesiæ
& surgunt scandala: bene valebit tale statutum: ita in proposi
to non obstant quæ deducta fuerunt in cōtrarium, & primò
quod possit prælatus locare sine aliqua solennitate ad modi-
cum tempus, & q, quinquēnium sit modicum tempus: quia
rñdeo, hoc verum quò ad sui præiudiciū: secus quò ad præiu-
dicium successoris, vt s̃. probaui. item, quia vt s̃. dixi, do. Pet.
10 de Ancha. in dicto consilio tenet q, † tale modicum tempus
interpretatur pro biennio, Io. And. verò in d. cle. 1. & ibi quasi
* *omnes doc. & do. de Rota in dicta sua conclu. 222. alias 227.
tenent quod hoc sit arbitrio iudicis. ar. l. 1. in fi. ff. de iure deli.
cum alijs allegatis per gl. in d. cle. 1. ¶ Secundò non obstat q,
successor habeatur loco hæredis prædecessoris: ergo teneatur
11 stare locationi sicut & hæres: † quia respondeo q, successor &
ecclesia non censentur loco hæredis vniuersalis: vt tenet Iac.
de Bel. in aut. vt nul. iudi. §. & hoc verò prohibemus. pro quo
facit: quia non succedit in omnibus bonis prædecessoris, imò
in bonis suis proprijs succedūt sibi agnati, iuxta ea quæ habē
tur in c. cum in officijs de test. & in ti. de succes. ab intest. hæres
verò vniuersalis dicitur ille qui succedit in totū ius defuncti.
l. hæres. in omni. ff. de acqui. hæ. l. hæredē. & l. hr̃ditas. de reg.
iu. Item patet: quia successor in beneficio tenetur tantùm ad
debita prædecessoris facta per necessitatē ecclesiæ. cap. 1. & 2.
de sol. hæres vero tenetur regulariter ad quæcunq; debita de-
functi. l. fi. §. & si præfatā. & §. sin verò postquam. C. de iu. deli.
l. cū à matre. C. de rei vend. l. si creditoribus. cū si. C. de seruo.
12 pig. da. ma. † Vltimò non obstat, quod ea quæ fiunt ꝑ officia-
les, etiam finito officio soleant censeri perpetua: quia respon-
deo, illud esse verum quando fiunt cū solennitate tali quæ fa
ciat contractum transitorium ad successorem & fiant pro vti
litate ecclesiæ: alias secus prout in proposito nostro. cap. 2. de
rer. permu. c. 2. de præca. c. fraternitatem. de dona. Ex quibus
concludo dictum successorem non arctari ad obseruantiam
dictæ locationis. Et ita dico & consulo ego Alex. de Tart. de
Imo. die 24. Martij. 1451.

ADDITIO.

a ¶ Teneri. Et etiam verum, ex quo habebat administrationem
vt per Pan. disp. 3. q. 5. Bal. consi. 255. libro 1. Soci. consi. 32. con.
125. li. 1. & Alex. hic malè consuluit. amplia, ēt in çmēdatario,
vt tenet Ful. çs. 126. Reuerendus licèt in hoc çtrarium teneat
Steph. Bert. çsi. 140. loca. lib. 2. aliud aūt in simplici canonico:
qui non pōt vltra tp̃s suum. doc. d.c. fi. ne præla. vi. su. Bal. l. iu-
bemus. C. de sacrosan. eccle. c. vnico. qui suc. feu. da. tene. in v-
si. feu. con. 255. con. 457. lib. 1. cons. 463. an locatio. lib. 3. Anc.
consi. 116. Gemi. cons. 17. num. 7. 13. Bertra. d. consi. 140. lib. 2.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Possessio non transfertur per constitutum, nisi ab eo qui tunc possidet.*
3 *Dominium & possessionem ab eodem haberi, non requiritur. nu. 4.*
5 *Coniuncti à latere non repelluntur à testimonio.*
6 *Fructuum perceptio possessionem ostendit.*

CONSILIVM CLXI.

VISO ac diligenter considerato instrumento cõpromissi facti per Baptistam quondã Tõdi de Valpedraga ex parte vna, & Bertrandum ꝓcuratorẽ dominæ Ricciæ filiæ olim Tonij & Mazoli de Fagnano & dominarũ Margaritæ & Melinæ sororũ & filiarũ quodam dominæ Grandinæ filiæ quondam dicti Tonij. Mazoli tanquã hæredũ dicti Tonij ex parte altera in prouidos viros Christophorũ quondã Butini de Fagnano, & in mengum quondã Belli de Bello, & animaduersa potestate eis & mihi cõsultori attributa, & viso insuper processu agitato coram ptãte castri Casalis fluminensis, sup accusatione producta per dictum Baptistam cõtra Vianum Paulini de Valpedraga de asserta turbata possessione dicti Baptistæ in quadam petia terræ buschiuæ quatuor tornaturarũ vel circa sita in curia castri Fagnani in loco dicto Seruinã, iuxta Laurentium Busigni de Fagnano viam cõmunis & alios suos confines, incidendo ligna &c. & visis exceptionibus dicti Viani, & instrumento emptionis dicti Baptistæ per eũ producto & instrumento emptionis dicti Tonij producto per dictum Beltrandum procuratorem dictarũ dominarũ: & visis attestationibus ꝓ vtraque parte productis, & certis oppositionibus contra dicta instrumenta, & viso quodam instrumento depositi celebrato inter Cõm quondam Cruñ. de Frasineta deponentem & Chelem aliàs dicto Mucho quondam Bartolini de Fagnano & dictum Tonium Mazoli depositarios de summa. 30. ducatorum, & instrumento absolutionis inde sequutæ. Et generaliter visis pluribus alijs scripturis mihi per dominos arbitros exhibitis. Omissis argumentis ad partes & multiloquio, iuxta. l. fi. C. ad præc. imp. offe. l. ampliorem. §. in refutatorijs. C. de ap. & l. 1. ff. q. met. cau. breuiter cõcludo dicto Baptistæ non competijsset ius accusandi dictum Vianũ, & dictã petiã terræ spectare ad hæredes dicti Tonij, & non ad dictum Baptistam & ita per dictos arbitros esse ꝓnunciandum. Et hæc vera esse ostendit. & primò ad hoc vt in iudicio accusationis institutæ per Baptistam de turbata possessione obtineret accusator, necesse erat per accusatorem probari se possedisse tempore turbationis, iuxta l. 1. & quasi per totum. ff. vti poss. l. 1. C. e. ti. §. hodie. inst. de interd. c. licet causam. de prob. hoc autem non reperio probatum in processu. ¶ † Nec obstat si dicatur, quod per instrumentũ emptionis Baptistæ cõstat q. frater Iacobus venditor constituit se nomine dicti Baptistę possidere p q. constitutum transfert possessio in emptorẽ. l. quod meo in prin. ff. de acq. pos. c. cũ venisset. de rest. spo. ea. l.
1 quidã. ff. de rei ven. respondeo quod hoc esset verum si † probaretur dictũ venditorẽ possedisse tempore venditionis, & non aliter, vt l. quamuis. §. si conductor, cũ gl. ff. de acqui. pos. & ibi dicit Ang. q. in practica cautus debet esse ille qui se fundat ex constituto, vt ꝓbet constituentem tempore constituti possedisse, idem etiam no. Ang. in l. 2. C. de acqui. pos. & ibi de hoc est gl. in verb. tradita. & Inn. & Ant. de Bu. in d. c. cum venissent, & in c. in literis. eo. tit. facit l. traditio. ff. de acquir. rerum do. Sed non est probatum q. dictus frater Iacobus tem-
2 pore dictæ venditionis possederit: ergo &c. ¶ † Ex hoc infertur in dictum Baptistam non posse dici ex dicto titulo venditionis translatum esse dominium vel quasi: quia non potuit sine possessione seu traditione trãsferri. l. traditionib. C. de pac. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. pos. l. si ager. ff. de rei vẽ. l. sed si res. alias incipit eum qui. §. fi. cum l. seq. ff. de pub. ¶ Qđ autem spectet ad hæredes dicti Tonij patet per instrumentũ venditionis sibi factæ à dicto Chele aliàs dicto Mucho, in quo est constitutum & licentia de ingrediendo, & probatum est etiam per testes Baptistæ q. dictus Chele possedit dictam petiam terræ buschiuæ vt deponunt Petrus & Thonius: ergo per constitutum in dicto instrumento venditionis insertum translata fuit possessio, & per consequẽs dominium vel quasi dominium, vt d. l. quod in eo. & d. l. traditionibus, cum si.
3 ¶ † Præterea dato etiam quod non appareret de possessione dicti Muchi, tamen cum appareat q. post dictum titulum venditionis factæ Tonio, Tonius seu eius hæredes vel alius nomine eorum possederit, hoc sufficit ad acquisitionem dominij vel quasi, dato q. dubitetur à quo obuenerit possessio dicto Tonio vel eius hæredibus, vt declarat Bar. in l. cum solus. ff. de vsucap. ad fin. dum allegat. l. hæc si res cum gloss. ff. de rei ven. & expressius no. Bald. in l. indicia. C. de rei ven. & Ange. in l. super longi. C. de præscri. lon. temp. non enim est necesse
4 † quo ad titulum habilem ad vsucapionem q. possessio habita sit ab eodem à quo habitus est titulus, vt dicunt doct. in locis præalle. & eadem ratione idem dicendum quo ad acquisitionem quasi dominij vel publicianæ. vt l. sed si res. §. eũ qui
†2 alias est. l. eum qui, in princ. ff. de publ. & in specie † Bal. in d. l. indicia. hoc autem. s. q. hæredes Tonij vel alius pro eis possederit, probatur per testes productos pro parte dictarum do-
5 minarum. ¶ † Nec ob. q. aliqui ex dictis testibus asserant esse coniunctos hæredibus dicti Tonij ex linea transuersali: quia respõdeo, q. in causa ciuili testimonium in fauorem transuersalium non repellitur, & potissimè quando transuersales vnà cum eo pro quo testificantur, non sunt in eiusdem patris potestate constituti, vt not. gl. & doc. in l. parentes. C. de testi. & gl. & doc. in c. insinuante, de off. de leg. & Spe. in ti. de teste. §. 1. ver. sed nunquid frater, & ver. sed nunquid agnati. & Inno. & Io. An. in c. nonnulli, de rescrip. & Bar. in l. qui testamento in prin. ff. de testa. & Bal. in l. 1. ad fin. C. de epi. & cle. & in l. fi. C. de prob. & Ang. in consi. 194. incip. Visis processibus causæ principalis &c. vbi adhoc allegat notata per Inn. & Ioã. And. in c. nonnulli, de rescrip. ¶ Fortius concludi potest quod esto quod per instrumentum aut testes nihil esset probatum de possessione dicti Tonij aut eius hæredem; tamen attento q. non apparet de possessione seu traditione facta dicto Baptistæ, sine qua non potuit transferri in Baptistam dominiũ vel quasi, vt dixi, & appareat ex narratis in petitione dicti Bapti-
6 stæ quod Vianus incidit ligna & sic fructus † percepit ex possessione prædicta, per quem actuũ inducitur apprehensio & acquisitio possessionis, vt l. Titia. ff. de so. l. 2. & ibi Bart. C. de acqui. pos. no. in l. qui vniuersas. §. per colonum. ff. de acquir. poss. & in l. litibus. C. de agr. & censi. li. 11. l. si quis super. C. finium regundo. no. in l. stipulat. ista. §. 2. qui. ff. de verb. obli. & plenè Bald. in l. indicia. ad fi. C. de rei ven. & asserit Vianus se possedisse nomine dictorum hæredum Tonij, quibus hæredibus ratum habentibus acquiritur dicta possessio. l. communis seruus. §. 1. cum ibi no. ff. de acqui. pos. & l. si ego. ff. de neg. gest. & facit. l. qui iure familiaritatis. cum ibi not. per doct. ff. de acqui. pos. sequitur q. in pari causa potior debet esse conditio possidentis, id est, dictorum hæredum, vt est text. in l. siue autem. §. si duobus. ff. de publi. & facit. l. si seruum. §. sequitur ff. de verb. obli. l. fi. ff. de condi. sine cau. & in regula, in pari. de reg. iur. in 6. ¶ Nec prædictis obstat quod apposita fuerat per Baptistam exceptio simulationis contra dictum instrumentum emptionis Tonij, iuxta l. sicut §. superuacuum, quibus mod. pign. vel hyp. soluitur. & in l. post contractum. per Bar. ff. de don. & plenè Bar. consi. 65. incip. Petrus Nicholæ. & in l. 3. & ibi per Bald. C. de plus valere quod agi. & per Bal. in l. illud. C. de sacrosan. eccle. & Ang in consi. 47. incip. Quidam Franciscus. & Bald. in l. ab Anastasio. C. mand. quia non reperio probatum vel articulatum aliquid concludens ad ex-
7 ceptionem simulationis ostendendæ. † nam licet dicatur q. Tonius non possedit post contractum emptionis, non sequitur ex hoc quod contractus reddatur simulatus, cum non appareat quod aliqua causa simulationis prædecesserit, vt apertè declarat Bartol. in præallegato consilio. quinimò non apparet quod author dicti Tonij post dictam celebratam venditionem possederit per aliquod tempus & non breue, vt requiritur de iure d. §. superuacuum. & l. si quis. in fin. C. de nalib. & l. si is qui. ff. de acquirend. hæredita. & plenè notant docto. in locis suprà proximè allegat. nec ad propositum facit dictum instrumentum depositi: quia in dubio præsumitur esse verum & celebratum ex causa in eo inserta, nisi aliud doceatur. l. cùm precibus. C. de probari. l. generaliter. C. de non nume. pecun, ex quibus resultat conclusio de qua suprà.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Tempore. Alex. d. §. si conductor. Dec. l. contractus. nu. 14. de re. iur. Bertran, consi. 163. etiam si libellus. consi. 300. Nobilis. lib. 2. con. 85. etiam si. li. 4. Mat. Affli. dec Neap. 139. Alexã. lib. 7. consi. 24. nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *L. si vnquam. C. de reuoc. don. habet locum etiam in re particulari non modica, sed non lucris dotalibus, nu. 3.*
2 *Filiæ dotatæ exclusio intelligitur & tempore mortis.*
4 *Lucra dotalia habentur titulo oneroso.*
5 *Pleno iure verbum, non excludit.*
6 *Belli tempore factum dicitur, quod est paulò ante, vel post.*

CONSILIVM CLXII.

Visis his quæ copiosè & elegãter allegata sunt p̃ præfatos celeberrimos dominos Perusinos cõsulentes, puto veram esse cõclusionẽ, q̃ † dicta do-
1 natio quatenꝰ à principio valuerit, reuocata fuerit per superuenientiam liberorũ iuxta. l. si vnq̃. C. de reuo. don. si non fuit donatio facta de modico: quia d. l. si vnquam, habet locum ẽt quando non est donata dimidia
a vel alia quota bonorum, sed etiam res particularis, [a] vt per Bar. & Bal. in l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. 2. dummodò non sit facta de immodico, vt etiam concludit Io. de Imo. in c. fin. de don. & actum est per primum dominum consulentem. & attento q̃ dicta Baptista tempore mortis dominæ Helisabetæ matris suæ erat infans, vt patet ex narratis in themate, delata fuit sibi successio pro sua virili in hæreditate matris de iure communi, iuxta l. leg. 12. tabularum. C. de legi. hæred. & l. fin.
2 C. de lib. præte. ¶ Secundò non obstat † statutum sub rubrica quod mulier dotata non succedat extantib. masculis: quia il-
b lud statutum loquitur de filia dotata. [b] & ideo non habet locum in dicta infante, vt vltra allegata per dominũ consulentem decidit in terminis. Bal. in l. si plures. C. de condi. inser. in ver. iuxta prædicta formatur talis quæstio, statuto cauetur q̃ filia dotata &c. & Pe. de Anch. in repe. c. canonum statuta, de consti. in ver. pone statuto cauetur quod filia dotata, vbi concludunt, q̃ statutum disponens quod filia dotata à patre non succedat, non habet locum in ea quæ remãsit infans: quia iste est casus omissus à statuto: & ideo fratres eam dotare volentes non excluderent à successione, vt etiam consuluit Pet. de Anch. in consi. 300. & Pau. de Cast. lib. 2. consi. 6. incip. Super eo de quo quæritur. & clarè hoc procedit quando tunc tempore delatæ successionis maternæ non exercuerat in eã aliquis actum dotandi, saltem eo modo quo cauetur in dicto statuto requirente q̃ maritus pro ea receperit dotem vel confessus fuerit recepisse. nam hoc non interuenerat in casu nostro & sic cessat disputatio tradita per Bart. in l. Titio. centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. & in l. non est matrimoniũ. ff. de ritu nupti. & in l. cum plures. §. pe. per ibi not. per glo. ff. de admi. tut. & in l. qui pupillam. ff. de adulte. & per Bal. in l. non fine. C. de bo. quæ liber. dum tractant quando statutum excludit filiam dotatam, q̃ intelligatur dotata quando pater in ea actum dotandi exercuit quantum in eo fuit. putare lin quendo sibi dotem in testamento. nam in casu nostro tempore delatæ successionis maternæ neque pater neq; mater in dictam Baptistam vllum actum dotandi exercuerat. ¶ Prętereà statutum declarat quomodo intelligatur dotare, & tempore etiam quo dicta Baptista fecit dictam donationem fratribus non exercuerat aliquis actum dotandi in eam, eo modo quo statutum requirit: quia neq; maritus receperat dotem neque confessus fuerat recepisse, & propter hæc omitto q̃ multi tenuerunt contra opi. Bar. in d. §. Titio genero. cum similib. nã illa disputatio in casu nostro non est necessaria per prædicta.
3 ¶ † Et sic apparet q̃ tempore quo ipsa Baptista fecit donationem fratribus de omnibus bonis quæ ei obuenissent vel obuenire possent: tunc ex hæreditate & bonis tam maternis quã paternis habebat tunc ius in bonis paternis. s. pro sua virili, & etiam spem pro reliquis partibus desinente masculo, prout desijt extare: quo casu ex forma statuti filia assumit successionem in totum, iuxta plenè tradita per Bar. in l. si. cum suis cõcor. ff. ad Ter. ex quibus colligi potest q̃ non erat quid modicum illud quod in dicta donatione comprehendebatur, in qua etiam inspecta generalitate verborũ videbatur comprehendi dos quæ postea sibi vel eius viro data fuit à patre si vllo tempore fuisset dicta dos in dictam Baptistam consolidata, attento quod erat de bonis patris, & quod in dicta donatione iuramentum interueniebat, iuxta c. cum contingat, de iurei. & c. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. & per consequens nõ potest dici q̃ dicta donatio circa modicum versaretur. ¶ Nec ob. q̃ non debeat reuocari per superuenientiam liberorum, per id quod habetur in §. dotes. in auth. de nup. & in l. 1. C. si dos const. matr. vbi mulier fecit cum marito pactum q̃ ipso prædecedente maritus lucraretur dotem: & tamen si ipsa prædecedit superstitibus ex illo matrimonio liberis maritus lucratur dotem. & sic videt ibi q̃ per superuenientiam liberorum non reuocetur pactum lucrandæ dotis: quia vltra id quod e-
†1 gregiè respondit secundus consultor † puto posse responderi q̃ ille est casus longè diuersus à casu nostro, nam ibi dato q̃ superuenientibus liberis illud pactum lucrandæ dotis nõ reuocaretur: non ex hoc verisimiliter inferebatur magnũ præiudicium liberis: quia aut pater non transiret ad secunda vota, & iuris præsumptione remanebũt hæc bona liberis in successione paterna, quam lex præsumit patrem relinquere liberis. l. Scripto. in fi. ff. vnde lib. aut transibit ad secunda vota, & cogitur reseruare dictum lucrũ liberis primi matrimonij, vt in dictis iuribus. quinimò per §. præterea. in aut. neq; virum. in col. 7. fuit inductum q̃ etiam si non transeat ad secunda vota cogatur reseruare. sed in casu nostro cessat ista ratio in dona
4 tione facta fratribus. ¶ † Item respondeo q̃ iura allegata in contrarium non loquuntur in donatione mera, sed in pacto
c adiecto in contractu dotis [c] de ipsa dote lucranda vxore prædecedente: quod quidem lucrum non cẽsetur propriè donatio, sed quia videtur dari in recompensationem onerum matrimonij, non censetur haberi ex titulo lucratiuo sed oneroso,
d [d] vt voluit glo. notab. & approbata in l. si donaturus, in fin. in ver. duntaxat. ff. de condi. ob cau. & probat tex. no. in l. 1. §. si verò, & illum ad hoc ibi ponderat Ange. C. de impo. lucra. descrip. lib. 10. no. Bal. in l. cum multæ. C. de don. ante nup. & in aut. præterea. C. vnde vi. & vxor. & in l. hac edictali. in princ. C. de sec. nup. Sed dispositio. d. l. si vnquam, non habet locum in donatione quæ nõ est propria donatio, vt in donatione fa-
†2 cta † in recompensationem meritorum, vt concludit Ang. in d. l. si vnquam, & etiã Bald. ibi in aliquibus lecturis per illum tex. in verb. largitus iuncta. l. si pater. §. 1. ff. de dona. & ista videtur mihi adhuc tutior responsio cæteris. ¶ Non ob. etiam prædictis si diceretur q̃ dicta reformatio quæ incipit, Itẽ cum sæpe, &c. vbi videtur statuentes velle q̃ talis donatio valeat pleno iure: ergo videtur q̃ irreuocabiliter valere debeat: quia
5 respondeo, q̃ † illa verba pleno iure, licet importet q̃ valeat quo ad proprietatem & vsumfructum & in totum, tamen nõ important q̃ valeat irreuocabiliter aliquo casu nouiter superueniente, qui iure communi tenderet ad reuocandum & infringẽdum donationem, vt probatur in l. Iulianus. §. fi. iuncta. l. seq. ff. de rei ven. & ibi ponderant Bal. & Ang. vbi probatur q̃ quis dicitur habere rem pleno iure. si in ea habet dictam proprietatem cum vsufructu, quamuis illa res sit subiecta restitutioni & euictioni: vnde dicit etiam Bal. in l. mater. per illum tex. C. ad Tertul. q̃ quando quis habet proprietatem cũ vsufructu, dicitur habere rem pleno iure quanuis eam nõ habeat stabili iure: vt quia si superueniat q̃ transeat ad secunda vota, debeat perdere proprietatem, vt ibi. ita igitur in casu nostro intelligitur quod donatio pleno iure valeat. s. rebus in eodem statu manentibus, & non dicit q̃ per superuenientiam liberorũ reuocet: vel nõ reuocet: & sic ille ẽ casus omissus, & p̃ cõsequẽs remanet in dispositione iuris cõmunis. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. c. susceptum, de rescrip. in 6. ¶ Prætereà dictum statutum loquitur in donatione, quæ fieret tẽpore nuptiarum tantũ vel postea, & disponitur expressè in dicto statuto seu reformatione quod non extendat ad alios casus quã ibi expressos, sed dicta donatio non fuit facta post nuptias nec tempore nuptiarum, sed per plures menses ante nuptias,
6 vt in themate narratur. ¶ † Accedit id quod dixit Bald. in c. 1. in prin. de pace tenen. vbi inquit, quod si quæritur, quid dicatur factum tempore guerræ, intelligitur illud quod est factũ immediatè ante vel immediatè post, per no. in l. 1. C. de ope. libe.

libe.&not.etiam in l.vt iuriſiurandi, iuxta prin.ff.de ope.lib.
deniq; reformatio loquit in donatione facta fratrib. vtrinq;
coniunctis,& ſic quò ad illos qui erant fratres conſanguinei
tantum non habet locum reformatio, nec pars eorum accre-
ſceret fratri vtrinq; coniuncto.l.ſi mihi & Titio.cum ſi. de ver
bo.ob.concludo dictam donationem non ſubſiſtere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Particularis.s.lib.1.conſi.41.s.lib.2.conſi.47.s.lib.4.con.71.
An.Tiraq.repe.l.ſi vnquam,ver.omnia vel partem.num.2.C.
de reuo.do.

b ¶ Dotata.s.lib.3.conſi.14.num.12.

c ¶ Dotis.And.Tiraq.repet.d.l.ſi vnquã.verſi.dona.largi.q.10.

d ¶ Oneroſo.idem Matth.ſing.73.in fi.Iaſ.l.non tantum.C.de
leg.conſi.171.lib.4.Deci.aut.præterea.C.vnde vir.& vxo.con.
67.conſi.353.conſi.202.fa.Old.qõ.244.Latè And.Tiraq.repe.
d.l.ſi vnquam.verſi.donatione largi.q.10.& eſt verum licet a-
liter dicat Deci.l.in eo.de reg.iu.l.1.C.de ſe.nup.con.240.cõſ.
577.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Appellatus in cauſa appellationis põt petere ſequeſtrari fructus.*
2 *Sequeſtratio non fit niſi prius conſtet de debito.*
6 *Statutum licèt continuet poſſeſſionem in hæredem, tamen non po-*
teſt agere recuperandæ.
7 *Interdictum quorum legatorum, ceſſat, ſi conſtet de legatarijs.*

CONSILIVM CLXIII.

IRCA id de quo quæritur in cauſa ſequeſtratio-
nis contra illos de Pauinis concedendæ, paucis
agam propter rei euidentiam: & quia coram be
ne merito res agitur, præſupponenda eſt in pri-
mis vulgata regula quæ habet ſequeſtrationem
de iure cõi eſſe prohibitam.l.vna.C.de prohib.ſeque.¶ Solùm
eſt videndum, an ſimus in aliquo ſpeciali caſu in quo de iure
1 communi vel municipali permittatur.¶ † Et dicitur primò q,
ſic: quia pendet lis ſuper proprietate: ergo ſuper fructibus põt
fieri ſequeſtratio.l.Imperatores.§.fi.ff.de app.c.fi.de ſequeſtr.
poſſ.& fruct. ſed ad hoc reſpondetur, q, illud ſolum habet lo-
a cum in cauſa appellationis: [a] quia † ille qui obtinuit primam
†1 ſententiam pro ſe poteſt petere ſequeſtrationem fructuum:
quam petere non poſſet in cauſa principali, antequam aliquã
obtinuerit pro ſe ſententiam: quia tunc remaneremus in re-
gula.d.l.vnicæ, ita vult in ſpecie Io.An.in d.c.fi. quem ibi ſeq-
* tur Anto.de But.& * communiter doct.idem expreſsè no. Sa-
li.in d.l.vnica.& fuit originale verbum Ioan.Mona.in regula
locupletari.lib.6.& ſequitur Archid.11.quæſt.1.in ca. quia res.
¶ Præterea poteſt negari nullam pendere litem de præſenti in
2 ter partes, nec in iudicio, nec coram arbitris.¶ † Inſuper de iu-
†2 re communi non poteſt peti ſequeſtratio, niſi quãdo † de debi
b to conſtat per publicum [b] inſtrumentum: ſecundum quod
ſingulariter decidit Bar.in l.litibus.in fi.C.de agricol.& cen-
ſi.lib.11.& in l.per hanc.per illum text.C.de ero.militi.anno.
lib.12.& Bal.in c.olim.de reſcrip.ſed nullum produxit inſtru-
mentum aduerſarius petens ſequeſtrationem, per quod appa
reat iſtos de Pauinis eſſe debitores petentis ſequeſtrationem.
¶ Non obſtat ſi diceretur, quod per alium iudicem ſeu in offi-
cio præceſſorem fuit facta ſequeſtratio ei, licèt illa poſtea fue-
rit reuocata: tamen per literas dominorum aduocatorum re-
uocata eſt illa reuocatio,& partes redactæ in priſtinum ſtatũ,
& ſic in ſtatum primæ ſequeſtrationis: quia ad hoc reſpondeo,
quod dato ſine præiudicio quod appareret de parte aliqua di-
ctorum bonorum vel fructuum factam fuiſſe ſequeſtrationẽ
per dictum iudicem ex ſuo officio: tamen non debet reitera-
ri dicta ſequeſtratio, nec de illis bonis nec de alijs: quod pro-
3 batur: quia dictum † aſſertum ſequeſtrum fuit,& eſt nullum
quò ad iſtos de Pauinis, ſcilicet dominum Aluiſium & domi-
num Franciſcum, quia fuit factum eis non citatis,& clarum
eſt quod quò ad eos non tenuit.l.fi.C.ſi propter pub.pen.l.de
vnoquoq;.ff.de re iudicat.l.fina.C.ſi per vim vel alio modo.
ac etiam quia iudex non debet nec poteſt incipere à præcepto.
l.1.& ibi Bar.C.de execut.rei iudicat.cum ſuis concord.& ita
etiam de iure municipali, vt patet in ſtatuto incip. Iudex qui-
libet ordinarius &c.in ſtatuto ſequenti incip. De cætero nul-
lus &c. Quinimo ſtatutum non permittit ſequeſtrationem q̊
ad caſum noſtrum poſſe fieri, niſi in caſibus à iure per miſsis
inter quos non eſt caſus noſter. Præterea dicta ſtatuta etiam
in caſibus in quibus poteſt fieri ſequeſtratio, diſponunt certã
formam ſeruari, quæ minimè ſeruata reperitur, ſcilicet q, pe-
tens ſequeſtrationem iuret ſe eſſe creditorem in tanta quanti-
tate talis debitoris,& quod debitor eſt perſona ſuſpecta & fu-
gitiua,& non poſsidens immobilia ſufficientia ad debitum,
& q, non videt aliter poſſe ſibi ſatisfieri niſi per ſequeſtrum:
¶ Nec etiam ob.id quod dicitur in dicto ſtatuto in verſic. poſ-
ſint tamen &c. vbi cauetur q, poteſt poteſtas & eius vicarius
quandocunque & contra quemcunque,& in quocunque ca-
ſu,& tam in cauſa appellationis quàm in principali commit-
tere ſequeſtrum ad petitionem cuiuſcunq; perſonæ, ſecundũ
quod ſibi melius & vtilius videbitur: quia reſpondeo, q, ſtatu
tum in ea parte loquitur in poteſtate & vicario,& dictum aſ-
ſertum ſequeſtrũ fuit factum authoritate iudicis victualium:
4 inſuper ſtatutum in dicto verſi.loquitur † per verbum videbi-
tur, quod eſt verbum importans arbitrium boni viri.l.ſi ſic.in
prin.ff.de leg.1.l.fideicommiſſa.§.quanquam.de leg.3.& in
extrauag.ad reprimendum.in verb.videbitur.cum ibi no.per
Bar.& ſic non habet ſequeſtrare vbi bonus vir.i.iudex de iure
ſequeſtrare non poſſet.in propoſito ergo ſi dicta aſſerta ſeque-
ſtratio facta non valuit,& iudex nunc vellet eam facere effica
citer, non reponeret rem in priſtinum ſtatum: quia de nullo
faceret validum. Item id q, eſt nullum pro infecto habetur.l.
non dubium.C.de leg.l.4.§.condemnatum.ff.de re.iud.& p
conſequens non eſt habenda cõſideratio ſequeſtrationis nul-
læ.¶ Deniq; ſi dicta ſequeſtratio facta fuiſſet, eſſet reuocanda
tanquam iniqua & iniuſta, poſito q, fuiſſet aliqua: quia eſt cõ
tra regulam prohibitiuam iuris communis, vt d.l.vnica.vnde
petenti ſequeſtrationem obſtat exceptio, dolo facis: quia pe-
tis quod reſtituturus &c.l.dolo.ff.de doli.excep. Aduertatur
etiam: quia per literas dominorum. Aduocatorum non man-
datur vobis dño iudici q, reponatis partes in priſtinum ſtatum
ſed dicunt q, ipſi dñi Aduocatores reponunt in priſtinum ſta-
tum,& ſic vobis quantum ad hoc nihil mandant: imo ſubiũ-
gunt q, ipſi remittunt partes iudicio Paduano, vt ſecundum
formam legum & ordinẽ ipſius ciuitatis agatur & pcedatur.
Sed ita eſt q, ex forma legum & ſtatutorũ non permittitur vo
bis dño iudici ſequeſtrationẽ committere, ſed potius illa quæ
facta fuit tanq̃ minus legitimè factam reuocare & nullam de
clarare, vt patet ex prædictis.¶ Poſtremò non obſtat, ſi dicere-
tur q, prælegata capienda ſunt de manibus cohæredum,& ſic
poſſeſsio non debet apprehendi per illos hæredes, quib. præle
gata relicta ſunt, attento præcipuè q, ex forma ſtatuti poſſeſsio
5 defuncti ipſo iure transfertur in hæredes.¶ † Quia hoc rñdeo,
q, antequam cohæres apprehenderit poſſeſsionem, poteſt le-
gatarius propria authoritare impunè apprehendere rem lega
tam: quia tunc non dicitur priuare hæredẽ poſſeſsione, vt no.
p gl.& doc.in l.nõ dubiũ.C.de legi.& l.3.C.quorum leg. Sed
in caſu prædicto non apparet q, petentes ſequeſtrationem poſ
ſiderẽt tpe quo d.Aluiſius apprehẽdit poſſeſsionem, ergo &c.
6 ¶ Nec ob.ſtatutũ: quia virtute ſtatuti prædicti nõ dr poſſeſsio
taliter transferri in hæredem, q, hæres talis poſsit dicere ſe poſ
ſeſsione fuiſſe ſpoliatum aut turbatum: nam tale ſtatutũ fin-
gens continuari poſſeſsionem in filiũ ſeu hrdẽ, non facit q, he
c redi aliter non apprehenſa poſſeſsione competat [c] interdictũ
recuperandæ: vt dicit expſsè Bal.in aut.defuncto.C.ad Tert.
7 & alle.id q, hr in l.1.C.quorũ bo.¶ † Nec ẽt competit interdi-
ctũ quorum legatorũ, dictis cohæredib. qa eis obſtat exceptio
dolo facis, qa petis q, reſtituturus &c. qñ incõtinenti eſt para-
tus legatarius pbare de iure ſuo, vt no.Bar.& alij in l.1.C.quo
rũ leg.& tale interdictũ non habet locum, niſi qñ hrs agẽs tali
interdicto vellet rẽ apprehenſam p legatarium ſibi hrdi reſti-
†3 tui: eo qa † vult de ea detrahere Falcidiam debitam de legatis,
alias nõ, vt no.p gl.& doc.in l.1.in prin.in ver.vt inde.ff.quorũ
leg. Sed hic non eſt tractandum de falcidia: qa filius non põt
8 vltra legitimam detrahere Falcidiam: quia † nõ debet habere
illas quartas, qñ purè eſt inſtitutus in portione aſcẽdẽte ad le-
gitimam, vt plenè no.in l.quãq.C.ad l.fal.& in c.Ray.de teſt.
cũ ſuis multis cõcor.¶ Rurſus poſito q, competere poſſet aliqd
interdictũ vel remediũ dictis cohæredib. Aluiſij agẽdi contra
dictũ Aluiſiũ vel per interdictũ, q̊rum legatorũ, vel per interdi
ctũ recuperandæ experiant & agãt ordinariè de iure ſuo: ſed

nõ sequit̃ p hoc q, sit facienda seq̃stratio ꝓhibita ex forma iu-
ris & statutorum, vt per prædicta clarè puto esse oñsum. Alex.

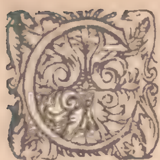
ADDITIO.

a ¶ Appellationis. Cur. tract. de seq.
b ¶ Publicum. idem Ias. §. item si quis. insti. de act. sed q, sufficiat
solum illud q, requiritur ad primum decretum, tenet Alex. l. si
fideiussor. §. fi. qui satis. cog. Cur. trac. de sequest. q. 12. Pan. c. in
fi. de seque. poss. & fru.
c ¶ Competat. imò vt dixi. ĩ. lib. 2. consi. 82.

EPITOME.

¶ Locus iudicij semper attenditur in ordine procedendi.

CONSILIVM CLXIIII.

IRCA dubitationem præmissam qua quærit̃ an
si appellatum est ad reuerẽdissimum. d. Legatũ
Bononien. à sñia lata in castro Bolognesio, & ap
pellatio per dñm legatum commissa est cogno-
scenda & terminanda dño. G. vni ex iudicib. ap-
pellationum in ciuitate Bono. debeat instantia causæ appella
tionis & ordo procedendi regulari scd̃m ritum statutorum ci-
uitatis Bono. an verò scd̃m ritum terræ castri Bolognesij, vbi la
ta fuit prima sñia, attento q, litigantes non sunt suppositi sta-
tutis ciuitatis Bononiæ, videtur prima consideratione dicen-
dum attendi & seruari non debere ordines & statuta ciuitatis
1 Bono. † quia statuta loci non ligant non subditum. l. 1. in fi. ff.
de tuto. & cura. dat. ab his. l. neque. C. q dare tu. poss. l. cùm v-
nus. §. pe. ff. de bo. auth. iud. pos. c. vt animarum, de const. in 6.
8. dist. quo iure, cum concor. ad hoc allegatis: maximè p Spe.
in tit. de const. in prin. ver. & no. & plenè habetur in l. cunctos
populos. C. de sum. Tri. & in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu-
re. & in l. fi. ff. de iuris. om. iud. & in c. 1. de consti. ¶ Secundò ꝓ
hoc adducitur id quod habetur in aut. vt cùm de appel. cog. in
†1 prin. vbi habetur q, † iudex appellationis debet seruare leges
a quas seruare debuit iudex principalis causæ, [a] ¶ † Tertiò pro
2 hoc allegatur tex. iuncta decisione Bal. in tit. de pace Constá.
§. in causis. vbi inquit Bal. in tertio no. q, si coram iudice appel
lationis est quæstio de processu, seruabitur consuetudo primĩ
fori: si autem est quæstio de re vel causa, seruabitur per iudices
appellationis illud ius quod primus iudex seruare debebat:
quia id q, debebat secundum iustitiam causæ & fori facere pri
mus iudex debet etiam facere iudez appellationis: quia ei suc
cedit, vt confirmator vel reformator, per quæ audio ita p quẽ-
piam celeberrimum consultorem fuisse conclusum. ¶ Sed pręmissis non obstantibus videtur mihi proculdubio cum reue-
rentia non fuisse rectè consultum, & contrariam sententiam
* esse de iure veriorem: q, probatur & primò ex * cõmuni glossa
3 rum & doctorum conclusione, quæ habet † q, in spectantibus
& concernentibus ordinem iudicij & modum ꝓcedendi sem
†2 per † locus iudicij [b] attẽdendus est, etiam si diuersus esset mos
b patriæ vel fori litigantium: licèt in decisorijs sit secus, vt est
vulgata gloss. in l. 1. C. quæ sit long. consue. & ibi sequitur Iac.
de Are. & Cy. in 2. q. & Bar. ibidem, per l. 3. in fi. ff. de test. & l. 2.
C. quemad. test. ape. & l. 2. circa fi. C. de iura. calum. iuncta. l. 1.
in prin. ff. de vsur. & l. si fundus. ff. de euic. & l. 1. de eman. lib. &
ibi expressè Iaco. de Bel. in distinctione sua & Cy. Ray. Bar. &
alij in prælle. l. cunctos populos. & Specu. in titu. de ferijs. §.
1. versi. sed pone. & idem ibi Ioan. And. in additione. & Io. Cal.
in disputatione sua inci. Statuto ciuitatis cauetur q, si ab acto-
* re &c. & canonistæ * communiter in c. quod clericis, de fo. cõ-
pe. & in c. 1. de consti. & sentit gloss. in cle. dispendiosam. in gl.
quæ incipit, cum repetuntur. de iudici. quam ad hoc allegat
Ioan. Cal. in præallegata disputatione, & not. Bald. in l. 1. in 4.
q. C. ne filius pro pat. & in l receptitia. C. de consti. pecu. & in
l. 1. C. de excu. rei iud. & insti. de iure natura. in §. ius ciuile. a-
deò quod etiam si clericus agat coram iudice seculari, debebit
seruari statutum & consuetudo illius secularis curiæ, quò ad
ordinem procedendi, quamuis clericus non sit illi curiæ sub-
ditus: ita probatur in l. cum clericis, in fi. secundum Cy. ibi. C
de epis. & cler. & per omnes in locis superius allegatis. ¶ Se-
cundò, & in proprijs terminis decidit quæstionem nostram
Io. And. in rub. de consuetudine, cum quo omnes ibi trãseunt
†3 nam ibi quærit, an iudex causæ appellationis † debeat sequi-
consuetudinem loci, vbi iudex principalis causæ tulit senten-
tiam, an verò consuetudinem loci litigantium, an propriam
loci vbi de appellatione cognoscitur? & concludunt omnes q,
aut quæritur quò ad decisoria, & seruari debet consuetudo lo-
ci contractus vel delicti, prælle. l. si fundus. l. saccularij. §. sunt
quidam. ff. de extraor. cri. l. 2. C. de noxa. aut quæritur quò ad
præparatoria vel ordinatoria iudiciorum, puta an debeat pro-
duci libellus in scriptis, an debeat procedi summariè &c. &
tunc si iudex causæ appellationis habet iudicare ex actis præ-
teritis de quibus quæritur, & tunc debet sequi consuetudinẽ
loci principalis causæ. vt no. glo. in c. licèt canon, in verbo, de-
creto. de elec. lib. 6. sed si agitur de actis futuris in loco, vbi agi-
tur de causa appellationis, tunc quò ad illa inspicietur consue
tudo & statutum loci causæ appellationis. d. l. 32. in fi. ff. de te-
stamen. cum concordan. allega. supra. & quod not. gloss. in d.
4 * c. licèt canon, in verbo decreto. ¶ † Tertiò deciditur præsens
quæstio ex ijs quæ not. Ioan. An. & * communiter omnes post
eum in præalleg. rubrica de consuetu. vbi quærunt, an dele-
gatus debeat sequi consuetudinem delegantis, an propriam,
an verò litigantium: & ponunt opiniones quas recitat gloss.
12. distinctio. illud in verbo contrario more. & 1. distincti. con-
suetudo. Et similiter concludunt, non esse differentiam inter
†4 ordinarium & delegatum: quia in decisorijs † seruabitur lo-
cus contractus, sed in præparatorijs vel ordinatorijs iudicij ser
uabitur locus iudicij, ca. cum venissent. de eo qui mittitur in
5 poss. causa rei seruandæ. ¶ † Nec obstat q, delegatus fungitur
vice delegantis. l. 1. §. qui mandatum. & l. si prætor, ff. de offici.
eius cui mandat. est iuris. & c. super literis, de rescri. quia respõ
detur secundum Compo. & domi. Anto. in præalleg. rubri. de
consuetu. quod illud est verum quò ad potestatem pronun-
ciandi, sed quò ad alia non fungitur omninò vice delegantis
scd̃m eos, vel melius scd̃m Io. de Imo. in præallega. rubrica, est
verum quod in omnibus delegatus fungitur vice delegantis:
quia etiam delegans tenetur seruare consuetudines & statuta
loci, vbi de causa cognoscit quò ad præparatoria & ordinato-
ria iudicij. d. l. 1. C. de eman. li. cum si. allegatis superius, idem
sentit Ang. in d. l. & si prætor, ¶ Quartò confirmatur ex his quę
not. Bal. in l. aduersus. C. si aduer. rem iudi. vbi quærit: pone q,
dicta constitutio Legati Sabinensis in partibus Romandiolæ
q, procedat appellatio, licèt nunquam petantur apostoli. mo-
dò in vrbe Romana Pontifex delegauit causam cognoscen-
dam in partibus Romandiolæ, delegatus tulit sententiam à
qua fuit appellatum: nec fuerunt petiti apostoli intra 30. dies.
quæritur an appellatio intelligatur deserta. Primò dicit videri
q, non: quia ita dictat constitutio Sabinensis: tamen ipse di-
stinguendo decidit, q, aut dicta constitutio fuit edita à legato
Sabinensi virtute suæ legationis, & dicta appellatio erit deser
ta: quia illud quod non potest Legatus per sententiam non
poterit per suam constitutionem: sed contra sententiam dele
gati principis nihil statuere potest Legatus. c. studuisti. de off.
leg. ergo constitutio Legati nihil operatur in casu prædicto,
aut dicta constitutio fuit edita authoritate apostolica sibi Le-
gato specialiter concessa: & tunc appellatio non erit deserta.
¶ Et sic vult Bal. q, vbi statuta loci vbi de causa delegata cogno-
scit̃, sunt condita ab habente potestatem in delegatũ debent p
illum delegatum seruari in ordine ꝓcedendi, dato etiam q, a-
liud fuisset seruandum in foro delegantis. ¶ Ad allegata in cõ-
6 trarium rñdeo, † primò ad id q, dicitur, statuta non ligare non
subditos: qa illud est verum quo ad decisoria, secus quò ad or-
dinatoria iudicij, vt est dictum, nam cum in iudicio quasi con
trahitur. l. 2. §. idem scribit. ff. de pecu. l. de ætate. §. qui interro-
gatur. ff. de interro. act. ideo ratione talis quasi contractus effi
citur subditus ille qui alias non erat subditus. l. hæres absens. §.
ꝓinde l. interdum, §. fi. ff. de iud. c. fin. de foro compe. ¶ † Non
7 obstat & secundo tex. in aut. vt cum de app. cogno. in pri. quia
ille text. loquitur quo ad leges superuenientes & nouiter con
ditas pendente appellatione: quia illæ non debent seruari in
causa appellationis, sed debent seruari leges antiquæ, vt ibi. &
per gl. ibi præal. c. licet canon. & per doct. in l. leges & constitu
tiones. C. de legi. & per Bar. in l. omnes populi. in 5. q. prin. ff.
de iusti. & iu. per cano. in c. 2. & in c. fi. de const. & Pe. de Anch.
plenè in repe. c. 1. eo. tit. Sed nos loquimur de legibus & statu-
tis conditis ante inchoatam causam principalem: igitur &c.
¶ Vltimò non obst. text. in §. in causis, in titu. de pa. Constan.

quia potius facit p q contra. nam verba formalia illius literæ sunt hæc, videlicet, in causis appellationum si quantitas.25.li. imperialium excesserit, appellatio ad nos fiat saluo iure & mo rib. Brixiensis ecclesiæ in appellationibus: ita tñ vt non cogan tur in Alemaniam ire. Sed nos habebimus proprium nuncium in ciuitate vel episcopatu, qui de ipsa appellatione cognoscat & iuret q, bona fide causas examinabit & diffiniet scdm mores & leges illius ciuitatis intra duos menses à contestatione litis, vel à tempore appellationis receptæ nisi iusto impedimẽto vel consensu vtriusq; partis remãserit &c. vult ergo ibi tex. q, examinentur causæ appellationis scdm mores illius ciuitatis Lombardiæ, in qua contingebat exerceri cãm appellationis coram iudice appellationum à principe deputato. Præterea tex. ille loquitur, qñ in eadem ciuitate in qua lata fuit sñia super cã principali exercebat cã appellationis: & sic extra terminos qõnis nostræ. dum aũt text. dicit saluo iure & moribus Brixiensis ecclesiæ &c. excipit Brixiensem ecclesiam, quę non
8 habeat necesse appellare ad imperatorem. ¶ † Minus ẽt obstãt verba Bal. in d.§. in causis. dum dicit q, si coram iudice appellationis est quæstio de processu seruabitur consuetudo primi fori &c. quia loquitur Bar. quoties coram iudice appellationis est qõ de rectitudine processus agitati corã iudicæ cãę principalis; nam debet attendi consuetudo primi fori, vt tenent omnes in præalleg. rubrica de consue. & gl. in d.c. licẽt canon. qa semper attenditur locus agitati iudicij, quò ad ordinem procedendi & ideo si tractatur de ordine processus facti coram iudice appellationis, attenditur consuetudo fori appellationis siue iure ordinario, siue delegato cognoscatur. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Causæ. Alber. Bru. consi.20.
b ¶ Iudicij. Ægi. Bellemere, deci.78.

SVMMARIVM.

3 *Mulier non potest allegare ignorantiam statuti loci in quo commoratur.*
4 *Statuta quò ad nullitatem actus, ligant forenses & ignorantes.*
5 *Absentes, minores, rustici quando statutum etiam de eis mentionem facit, non restituuntur aduersus dispositionem statuti.*
6 *Mulieribus & rusticis non subuenitur in his quæ formam vel vigorẽ iuris conseruandi, concernunt. num.7.*
8 *Mulieribus plus non subuenitur, nisi in casibus à iure expreßis.*
9 *Confeßio viri constante matrimonio de dote recepta, non valet.*

CONSILIVM CLXV. Allegationes.

DVBITATVR an mulier rustica, quæ intra tẽpus à statuto pfixũ, non denunciauit instrm vni ex tabellionib. deputatis ad memorialia cõtractuum, possẽt petere restitutionẽ in integrũ, vt restituatur ad tempus, quo possit denunciare, atten to q, est mulier, & atteto q, est rustica, ex q ignorantiam dicti statuti ptendit: & successiuè si p mulierem restitutio petita nõ fuit, an hæres ex eius mulieris psona restitutionem petere possit, attento q, statutum ipso iure annullat instrm. Et qa puto hanc qõnem sine dubitatione procedere, paucis agã alijs ẽt impeditus. ¶ Videretur primò dicendum dictam mulierem re-
1 stitui, qa † mulier & rusticus videntur habere iustam causam ignorantiæ. l. cum de indebito. ff. de proba. l.1. in fi. ff. de eden. l. si quis id q,.§. doli. ff. de iurisd. om. iu. l.2.§. fi. ff. de iure fis. l.1. §. accusationem. ff. ad turp. ergo si iustam habet cãm ignorantiæ restitui debet. l.1. in fi. & l. sed & si per prætorem.§. hæc clau
2 sula. ff. qui. ex cau. ma. ¶ † Præterea hoc videtur decidi ex his quæ eleganter dixit Bar. in l.1.§. si quis, propter inundationem. ff. de iti. actuq; priua. per illum text. vbi dixit, q, licet præscriptio currat contra ignorantiam. l. fi. C. de præscri. long. temp. tñ poterit ille contra quem currit tempus præscriptionis, petere se restitui ex capite allegatæ ignorantiæ. ¶ Sed præmisis & alijs plurib. quæ in simili adduci possent non ob. puto indubi
3 tanter contrarium, & primo dico q, dicta † mulier non potest allegare ignorantiam dicti statuti vigentis in ciuitate & in comitatu Bononiæ, cum enim in processu appareat pbatum qđ. dicta mulier habitauit in comitatu Bononiæ per tempus annorum quindecim, præsumitur scientiam habuisse dicti statuti & omnium quæ in loco communi obseruantia vigebant. c. quosdam, & c. quanto, de præsum. ca. cũ in tua, qui matri. acc. poss. & est casus in c.1. de post. prælã.16. di. q, dicitis. no. in l. si tutor petitus. C. de peri. tut. & latè declarat Bart. in l. is potest. ff. acquirend. hæredita. & nota. gloss. & Barto. in l.1. ff. de recept. facit text. no. in aut. quomodo opor. epi.§. fin. & expressè dicit Bar. & doc. in l. cunctos populos. C. de sum. Trini. in versic.2. quæro quid in delictis. & Bal. ibidem in versic. circa maleficia, &c. q, quando longam traxit quis moram in loco non psumi tur ignorare statuta loci, p no. in l.2. C. vbi de crimi. agi opor. & & no. Spe. in ti. de consti. in versi. quid si extraneus. ibi, portat &c. & Bar. in l. q, Neruã. ff. deposi. in ver. iuxta prædicta quæro vbi concludit q, habitantib. in municipio nõ est licitum ignorare statuta municipij sicut nec ius commune, & Bal. in l. leges sacratissimæ. C. de leg. & Pet. de Ancha. diffusè in repetitione. cap. canonum statuta de consti. in versi. restat vltimò circa istã &c. ex quib. apparet q, non põt allegari aliqua psumpta ignorantia dicti statuti: eo quia fuerit forensis, & sic restitutio ex hac parte concedi non debet, sine restitutione verò clarum est,
4 q, † statuta quo ad nullitatem actuum [a] & contractuũ de qua tractatur (non dico quò ad alias pœnas) ligant etiam forẽsem & ignorantem, vt not. voluit Pau. de Laza. in proœmio clem. & do. Anto. in cap.2. de consti. & aliqui in clemen.1. de elect. & Ioan. de Imo. in l. si verò.§. de viro. ff. solu. matri. in versic.3. casu principali quando quæritur &c. & alias plenè fuit allegatum coram primo iudice, qui æquè & sanctè ita pronunciauit. ¶ Superest videre an sit restituenda respectu muliebris sexus, vel quia habitat in comitatu vel in iure &c. & absq; dubio dicendum quod non. Nam pondera verba statuti expressè. & specialiter facientis mentionem de muliere & de habitantib. in comitatu, imò fortius & de pupillis tutores habentib. quas omnes personas statutum arctat ad denunciandum instrumẽ
5 ta vni ex tabellionibus ad memorialia deputatis, quo † casu succedit elegans doctrina Bald. hanc quæstionẽ decidentis in l.1. in 23. oppo. C. qui admit. vbi concludit, q, quotiescunque lex seu statutum facit expressam & specialem mentionem de absente vel minore vel de alia persona, cui à iure communi cõ ceditur restitutio stante speciale mentione statuti, nunquam aduersus dispositionem statuti poterit concedi restitutio p ibi plenè allegata per eum, cum quo transit consulendo do. Petr. de Anch. in consi.170. incipi. Principaliter contra istos legatarios &c. secus fortè si statutum simpliciter & gñraliter loqueretur in quacunque muliere non specificata, per nota. p Bart. & docto. in l. fi. ad fi. C. in quibus caus. in integ. restit. & in l.2. C. de fun. patri. lib.11. & Inno. & cano. in c. constitutus. de rest. in integ. & Specu. de in integrum resti.§.1. versi. hoc autem nota. & Bal. in d.l. omnes populi. in antepe. col. & Bal. in c. sancimus, quo tempore miles. & in ca.1.§. porrò. qualiter olim poter. feu. alie. & Bar. in l. etiam. ff. de mino. & Ang. in l. cum no-
6 tissimi, in princi. C. de præscrip.30. anno. ¶ † Pro hoc etiam
†1 adduco † quasi in proprijs terminis decisionem Bal. in l. iuris ignorantia. C. qui admi. vbi quæsiuit, statuto cauetur q, non valeat concordia nisi producatur intra octauam diem modò quidam rusticus per errorem aduocati non produxit in termino, an excusetur per talem iuris ignorantiam? concludit qđ non: quia omissio formæ vitiat actum etiamsi omittatur à ru
b stico [b] etiam per errorem. allegat. l. fi. C. de testa. iuncta gl. quæ est in l. ambiguitatem, in verbo, ex mente, eod. titu. Et quia in his quæ pertinent ad rigorem & formam iudiciorum, non attenditur sexus vel rusticitas, sed forma generaliter tradita sicut nec attenditur ætas. l. properandum.§. fi. C. de iud. & §. pupillus. in auth. de hær. & fal. scdm Bal. q, dictum formaliter sequitur Pet. de Anc. in d.c. canonum statuta. in ver. sed hic quæro statuto cauet. ¶ Ad idem & expressius facit q, dixit Bal. in l. fi. in prin. in versi. tertiò quæro quid in muliere & rustico &c. C. de iure deli. vbi quæsiuit, an si mulier & rusticus quib. erat delata hæreditas, non fecerunt inuentariũ intra tempus à iure præfixum, an eis succurreretur? arguit ad partes, & vltimò cõcludit q, etiã si non potuerunt consulere peritiores, vel si con-
c sulere [c] potuerunt, indistinctè eis non succurratur: qa ex quo non reperitur iure prouisum q, in casu pdicto debeat eis suc-
7 curri, stabitur rigori. d.l. fi. de iure delib. ¶ † Item per id quod no. dixit Bar. in l.1.§. nunciatio. in vlt. col. ff. de oper. no. nun.

vbi dicit ꝙ in istis quæ introducta sunt ad rigoré iuris conser-
uandum, non reperit̃ ꝙ mulierib. & rusticis succurrat̃. ex quo
infert ꝙ mulieri & rustico non succurreret̃ ꝙ post didicita te-
stificata posſint testes ꝓducere: & idẽ ad literã sequitur Ange.
in l. vbi. in prin. ff. de eden. in istis. n. quæ inducta sunt ad rigo
rẽ & formam ꝓut est casus noster, non excusat ignorantia ẽtsi
de damno tractetur, vt declarat gl. magistr. in l. iuris ignoran-
tia. la 2. ff. de iur. & fac. ign. & gl. 38. di. in c. 1. & 1. q. 4. in §. vltim.
8 ¶ † Præterea mulieribus non succurritur ꝓpter ignorantiam
aliter quam succurratur masculis, nisi in casibus à iure expres-
d sis,[d] vt est casus in l. fi. & ibi no. C. de iur. & fac. igno. vnde di-
cit Bal. ibi no. ꝙ ita ligantur mulieres per statuta generaliter si
cut masculi: sed masculi non præsumuntur iura ignorare, l.
leges sacratiſsimæ, C. de legi. l. constitutiones. C. de iur. & fact.
ign. nec etiam fœminis permittitur iura ignorare nisi in casib.
in iure specialiter expreſsis. l. regula, in prin. ibi ꝙ & fœminis
&c. cum ibi no. ff. de iur. & fac. igno. vnde in masculis & ẽt fœ
minis non ꝓdest ꝓbatio erroris iuris qñ potuit consulere peri
tiores nisi qñ tractaret de damno vitando. l. error. ff. de iur. &
fac. ign. iuncta. l. regula. ver. sed iuris. eo. ti. & l. in bonorum. ff.
de bo. poſſ. potuit enim hæc mulier saltem veniendo ad ciuita
tem ꝓpinquam consulere peritiores, ꝙ facere tenebat̃ scḋum
Bal. & Sal. in l. iuris. C. qui admit. ¶ Item de cã lucratiua non
9 aũt onerosa tractat dicta mulier: qa † agit ex confeſsione do-
tis facta per maritum constante matrimonio: quo casu præsu
e mitur facta aĩo donandi[e] mulieri. l. qui testamentum. ff. de ꝓ
ba. & l. cum quis decedens. §. Titia. & ibi hoc no. Bar. ff. de leg.
3. no. ẽt Bar. & doc. in l. si constante. in vlt. q. prin. ff. sol. ma. &
in l. si diuortio. ff. de ver. ob. & in l. si voluntate. C. de do. ꝓ.....
& ibi ẽt Cy. & Bal. in l. 1. C. de do. ante nup. & in l. 1. C. de inoff.
do. & est tex. in l. 1. C. de dote cau. non nu. vbi dicitur dotẽ nu-
meratione constitui non confeſsione: & hoc verum ẽt si in in-
strõ sit renunciatũ exceptioni non numeratæ dotis, vt firmat
Io. An. in addi. Spe. in rub. de do. inter virũ. & Imo. in d. l. si cõ-
stante. & Bal. in rub. C. de priui. dotis optimã rõnem allegãs,
nam dicit ipse confeſsio dotis facta constante mr̃imonio p̃su-
mit̃ aĩo donandi, vt est dictũ: & licet maritus renunciet exce-
ptioni nõ numeratæ pecuniæ, similiter talis renũciatio est do-
natio. l. si quis delegauerit. ff. de noua. facit optimè. l. doli. §. di
uersum. ff. de doli exce. alias. n. de facili fieret fraus legi ꝓhibẽ
ti donationem inter vi. & vxo. si diceremus ꝙ per dictam renũ
ciationem p̃sumeretur vere quantitatem fuiſſe numeratam, ꝙ
est abhorrendũ. l. si filius. §. is aũt. ff. ad mace. l. iurisgẽtium. §.
p̃tor ait. ff. de pac. secus si talis renunciatio & confeſsio fuiſſet
facta ante contractũ mr̃imoniũ: qa tunc bene valeret, & ita se
cundum Bal. intelligat̃. gl. in l. 1. C. de dote cauta. & ita ẽt tenet
An. in d. l. 1. C. de dote cauta. ¶ Nec ad hoc alleget quis in cõtra-
riũ. no. ꝑ Bar. in l. aſsiduis. C. qui potio. in pig. cum cõcor. quia
non loquit̃ ibi Bar. qñ constante mr̃imonio fuit facta cõfeſsio
* & renũciatio: qa falsum diceret, ꝑ p̃dicta, imò illa opi. sua * cõi
ter absolute nõ tenet̃, ẽt qñ ante cõtractũ mr̃imoniũ facta fuit
cõfeſsio & renunciatio: vt patet ex notatis ꝑ Bal. Ang. & Imo.
l. 1. ff. de solu. ma. ꝑ Bal. in d. l. aſsiduis. & Imo. in l. si ita stipula-
tus. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. si ergo tractat mulier de cã lu
cratiua sine dubio verũ est ꝑ p̃dicta: & potuit cõsulere peritio-
10 res, vt dixi, iuris ignorantia nõ releuat. ¶ † Nec ꝓpter talem er-
rorẽ iuris põt quis restitui, vt firmat Bar. in l. cũ fideicõmiſſum
ad ti. ff. de cõfeſ. nisi alia iusta cã concurreret, vt ibi ꝑ eũ. nec di
cat aliquis dictam dñam habere iustam cãm ꝓpter muliebrẽ
sexum & rusticitatẽ: qa nullibi in iure reperiet̃ ꝙ mulier vel ru
sticus tractans de lucro si potuit consulere peritiores debeat re
stitui nulla alia interueniente cã: sed vbi non potuit consulere
peritiores, vel tractaret de damno, iura absq; restitutione sub-
ueniunt. l. 1. §. accusationẽ. ff. ad turp. l. 2. §. fi. ff. de iure fis. cum
11 alijs, s̃. in prin. allegatis. ¶ † Quinimò in casu nr̃o non disputa
tur de præsumenda ignorantia iuris cõis, sed de præsumenda
ignorantia statuti, quæ appellatur ignorantia facti non iuris.
c. 1. de consti. in 6. quæ statuta publice promulgata quilibet q
in loco diu habitauit præsumitur scire. c. 1. de post. præla. cum
alijs. s̃. alle. nec in hoc reperitur exceptuatas mulieres seu rusti
cos, imò Bal. in d. l. fi. C. de iur. & fac. igno. vult expreſsè cõtra-
rium per illum tex. videlicet ꝙ non sit differentia inter mulie-
res & masculos. ¶ Et sic ex præmiſsis patet euidenter restitu-
tionem petendam non eſſe, & aduertendum est: qa domin⁹ iu
dicare debens habet præsupponere neceſſariò in hac causa ꝙ
hæc bona mulier sine restitutione in integrum nullo mõ poſ-
12 sit se iuuare: qa † restitutio in integrum est remedium subsi-
diarium, & nunquam competit nisi deficientib. alijs remedijs
l. in causæ. la 2. ff. de min. ideo oĩa quæ restitutionẽ non tãgũt
subticui. ideo ẽt posito ꝙ mulier vel rusticus absq; restitutio-
ne in integrum iuuaretur, ꝙ est falsiſsimum: tamẽ omninò
in hoc iudicio ꝓnunciari deberet restitutionem concedendã
non eſſe, quæ nullo ẽt mõ conceditur rusticis vel mulierib. qa
iure non ꝓbatur, sed vbi succurrunt eis iura hoc faciunt ẽt sine
restitutione, qñ nulla alia cã q̈ rusticitatis vel sexus concurrit.
13 vt est dictum. ¶ † Non obstant allegata superius in contrariũ,
& primò ꝙ mulier & rusticus habent iustam causam ignoran-
tiæ &c. quia rñdeo, ꝙ attento ꝙ statutum specialiter disponit
de muliere & comitatiuis, non potest peti restitutio. item quia
mulieri & rustico non succurritur in his quæ spectant ad rigo-
rem & formam reseruandam, ac et. qa eis non succurritur, vbi
tractant de lucro & consulere potuerunt peritiores. ¶ Nec nõ
quia ab ignorantia statuti, ꝙ est quid facti, non reperitur excu
sari debere mulierem vel rusticum, & maximè qñ de eis fit spe
cialiter mentio in statuto, ꝓut hæc oĩa seriatim. s̃. plene dedu-
xi. ¶ Et per prædicta ẽt patet non obstare id ꝙ voluit Bar. in l. 1.
§. si quis ꝓpter. de iti. actuq; pri. quia cum habitauerit hæc mu
lier per annos. 15. in comitatu non põt prætendere ignorantiã,
vt in prin. probaui. ¶ † Præterea non dico veram eſſe opi. Bar. in
d. §. si quis ꝓpter, qm̃ Bal. in l. 1. in 24. opp. C. q admitti. tenuit
f contrarium: cuius opinionem contra[f] Bart. sequutus est do-
minus Pe. de Anch. in consi. superius alleg. plurib. modis indu
cens tex. in l. fi. C. de prǽscr. long. temp. contra Bart. faciunt ẽt
no. per Ang. in l. fi. ff. si quis testa. liber eſſe iuſſ. fue. & ꝙ no. Bar.
in l. diuus, in fi. in prin. ff. de falsis. & Bal. in l. 1. ff. de legi. sed qa
(vt dixi) hoc disputare non expedit in hac causa: ideo vlterius
non insistam.

ADDITIO.

a ¶ Actuum. ad hoc Cor. consi. 64. lib. 3.
b ¶ Rustico. ĩ. lib. 7. consi. 7. ad fi. Alex. d. l. iuris ignorantia.
c ¶ Consulere. de hoc latè And. Tiraq. trac. retr. commen. §. 4. gl.
7. nu. 6. cum seq.
d ¶ Expreſsis. s̃. lib. 5. consi. 75. num. 10.
e ¶ Donandi s̃. lib. 5. consi. 142. consi. 148.
f ¶ Contra. s̃. lib. 1. consi. 71.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata perempta instantia, nulla est.*
4 *Iudex ex officio repellit agentem sine actione.*
5 *Libellus debet continere causam ex qua conclusio inferatur.*
6 *Testis per sensum corporis, non de credulitate deponere debet. num. 16.*
7 *Responsiones & probationes super articulis impertinentibus habentur pro infectis.*
8 *Testis deponens de domino vel fama, debet reddere rationem nu. 9.*
10 *Societas bonorum non arguit societatem mensæ.*
11 *Scriptura carens testibus non probat.*

CONSILIVM CLXVI.
Allegationes in iuuentute ꝑ Alex. factæ.

N causa & lite inter Matthæum & Nannum de
Zubittis agentes. & Petrum quondam Antonij
Viuiani de Casanoua ex altera, quanq̃ ob rei cla-
ritatẽ nulla ꝓfectò videat̃ vigilia neceſſaria ad al
legãdũ iura in hac causa: Tñ breuiſsimè, qa ita
natura causæ requirit: quædam subiungã ad clariorẽ indagi-
nẽ iustitiæ ꝓ parte dicti Petri, pro quo plurima extant funda-
1 menta apertiſsima. ¶ † Et primò allegatur instantiam causæ
fuiſſe & eſſe ꝑemptam dictis agentibus, qua perempta si sen-
tentia super libello ferretur. eſſet ipso iure nulla. l. ꝓperãdum
in prin. cũ gl. & ibi doc. C. de iud. l. scire oportet. §. cõsequẽs. ff.
excu. tu. & ibi doc. & no. Bal in aut. clericus, de epi. & cle. & in
l. obseruare. §. proficisci. de off. præsi. cũ multis cõcor. maximè
cum in casu nostro tempus duorũ mensium statuatur iudici
& instan-

& instantiæ, vt constat ex clarissimis verbis decreti magnifici
2 dñi nostri: igitur † instantia perempta iudicis officium supest,
vt possit pronunciare & declarare instantiam causæ esse pemptam, & partem in expēsis condemnare. l. 1. & 2. C. vt intra certum tempus, & l. si præses. C. quo. & quan. iudex. gl. optima & ibi Bar. & do. in d. l. pperandum. §. illo, pculdubio. & per Inn. in c. fi. in gl. per sententiam. de iur. cal. ¶ † Scdo dicitur, p parte dicti Petri, q, per eum fuit oppositum in processu q, dictis agentibus non competebat ius agendi, & q, eorum non interérat agere, quæ exceptio dilatoria impedit litis ingressum, & debet opponi ante lit. conte. prout factum fuit in casu nostro. ista probantur in l. Papi. §. si quis impuberis, & ibi Bar. ff. de in offi. test. no. Bar. in l. posthumus. §. si qui ex his. & in l. mater, ff. eod. titu. Inn. in c. super his. in gl. 1. de accu. & in l. si vnus. §. ante omnia. & ibi Bar. per illum tex. ff. de pac. & Pe. de Ancha. in cle. constitutionem, de ele. Sed istis agentibus non constat cōpetijsse aliquam actionem ad petendum id q, petunt, vt j. pbabo: ergo sine actione non possunt experiri in iudicio. l. si pupilli. §. item videamus, de nego. gest. l. quoties. §. item si tem-
4 porali. de admi. tuto. imò iudex † cum videt actorem actione carere: ex officio etiamsi pars non opponat, potest agentem re-
a pellere, [a] iuxta glo. no. & ibi doct. in l. vbi pactum. C. de trāsa. & in l. si vnus. §. pactus. in verbo, in opponendo. de pact. & qđ no. gl. in l. 1. de offi. asses. & Inno. in c. 1. de off. vica. cum concor. quinimò nec posset reus sponte pati q, quis contra eum ageret actione, quæ nunquam nata fuit. tex. est no. & Bar. in l. 2. ff. de dote præleg. imò iudicium vt ibi habetur esset omninò nullū. ¶ Sed q, dictis agentib. non intersit petere id q, petunt, & q, ad illud petendum nulla competat actio & ius agēdi, manifestè probatur: nam ipsi in effectu petunt pronunciari & declarari dictas bestias equinas spectasse & pertinuisse ad hæredes quōdam Antonij Viuiani, sed quid ad ipsos agentes si sunt hæredum Antonij Viuiani. d. l. si vnus. §. ante omnia. nulla igitur in dicto libello causa allegatur quare intersit dictorum agentium dictas equas spectasse ad dictos hæredes, & hoc rogo placeat domino iudicanti considerare: quia huic non video quo quo modo responsum, & si qua causa in dicto libello allegaretur quare eorum agentium interesset, q, tamen non allegatur, tamen posito q, sic, nullo mod est probata causa aliqua de dicto interesse. Item nulla causa deducta est ex qua orta sit aliqua obligatio & exinde actio aliqua dictis agentibus ad petēdum id q, petunt, si nulla obligatio, ergo nulla actio. l. licet. §.
5 ea obligatio. de procu. instit. de verbo. oblig. in prin. † nam libellus de sua substantia requirit expressionem talis causæ ex qua oritur obligatio & actio. iuxta plenè no. per gl. & doct. in l. 1. in prin. ff. de edend. in l. 2. §. circa. de doc. & in l. edita. C. de eden. in c. 2. & fi. de libel. obla. pronunciandum est ergo nullū ius agendi competijsse dictis agentibus, & dictum Petrum à dicta petitione absoluendum & victum victori in expensis, condemnandum q, quomodo ex prædictis non video euitari posse. ¶ Tertiò principaliter posito q, prædicta non iuuarēt (quæ indubitanter iuuant) præsupposita regula q, actore nō probante reus absoluitur. l. qui accusare. & c. 1. vt eccle. benefi. Sed certum est q, per dictos agentes intentio eorum est minimè fundata nec probata: Primo ex responsionibus ad positiones eorum non potest dici intentionem eorum esse fundatā: quia quasi omnes quæ aliquid important, negatæ fuerunt & iustè & sanctè. Neque etiam per testes est probatum, vt infrà ostendam. Et primò quò ad Nelinum primum testem examinatum Florentiolæ, dico q, dictus testis in omnibus & super omnibus capitulis interrogatus dicit se nihil scire. ¶ Secundus vero testis examinatus etiam Florentiolæ, interrogatus super primis decem capitulis dicit se nihil scire, super octauo verò capitulo ex capitulis secundo loco productis dicit quod credit verum esse q, Petrus Viuiani steterit & stet in communio-
6 ne cum filijs dicti Antonij Viuiani, sed certum est quod † testis de scientia sua per sensum corporis, non autem de credulitate deponere debet, aliàs fidem non facit. l. testium, & plenè per Cynum post Iaco. de Are. C. de testi. gl. & doctores in l. 2. §. idem Labeo. de aqua pluuia arcenda. in capi. quoties, cum ibi plenè no. per doctores extra de testi. & Spe. de testi. §. iam de interrogatorijs. ad fin. Præterea, dum interrogatus si emit & vēditius nomine proprio, an nomine communi, dicit se nescire. ¶ Præterea omnia dicta capitula & positiones secundo loco productæ dico q, sunt impertinentes ad causam: ergo nō fuerunt admittendæ. l. si quis libertatem. in fi. de peti. hæredi. & l. si duo patroni. §. Iulia. de iureiu. & gl. & doct. in l. 2. §. quod ob seruari. de iura. cal. nam dicit gl. no. in cle. sæpe. de verb. signi.
7 quod † omnes positiones debent oriri & formari ex tenore libelli, & non aliter. idem tenuit Specu. in ti. de positio. §. 5. ver. formans enim, & versicu. & not. cuius dicta notabiliter sequēdo reassumpsit Bal. in d. l. 2. §. quod obseruari. de iura. cal. Sed dicta capitula nullo modo oriuntur ex dicto libello, vt ex eis patet: ergo. Et ideo vigore pronunciæ factæ quod admittantur positiones & capitula saluo iure impertinentium & non admittendarum, facit quod licèt sit responsum positionibus non admittendis, & similiter q, licet sint testes examinati super capitulis non admittendis, omnia habentur pro infectis,
b [b] iuxta theoricam Bar. in l. si duo patroni. §. idem Iul. ad fin. de iureiuran. & Bal. in l. fi. in fin. C. qui legiti. personam. vbi hoc clarius & notabilius declaraui. Super nono capitulo dictorū vltimorum capitulorum similiter deponit per verbum, credit. Item deponit sine causæ redditione: quo casu testimoniū
8 eius redditur nullum, maximè cum tractetur de † probando iure & dominio dictarum equarum: quo casu etiam testis nō interrogatus si non assignat causam dicti sui, non probat, vt p gloss. & clarius Bartol. & Bald. in l. 3. C. de testi. Innocen. & cano. in cap. cum causam, de testi. & Bald. not. in l. presbyteri. & in l. conuenticulam, ad fin. de episco. & cleri. & in l. pen. ad fi. de senten. quæ sine certa quantita. Super vndecimo capitu. q, est publica vox & fama, q, dicti Petrus & filij & hæredes Antonij Viuiani steterunt in communione omnium bonorum, dicit q, istud dicitur in villa Casanouæ, & quod hoc ipse credit, nam ad hoc respondetur: quia vt supra dictum est, istud capitulum est impertinens & non oritur ex libello: ergo &c. Item testis loquitur per verbum credit, vt dixi. Præterea dictus testis deponens super fama dixit, q, in villa Casanouæ illud dici
9 tur &c. † sed testis super fama deponens oportet necessariò qđ dicat q, audiuit dicta à maiore parte hominum loci, nec sufficit quod deponat per dicta verba videlicet, dicitur in villa Casanouæ q, est publica vox & fama &c. nec etiam sufficit si diceret q, audiuit publicè dici: quia istud dictum verificaretur si audiuisset vnum solum hominem hoc publicè dicentem. ita in terminis declarat & firmat Bartol. in l. de minore. §. tormenta. in versic. quæro quid si testis dicit. ff. de quęst. & in l. Labeo. de suppelle. lega. & in l. 3. §. eius quoque. de testi. & ita consuluit Dyn. & disputando tenuit Tancre. de Cor. in opere suo in 10. q. præterea dictus testis dicit solum q, audiuit dici publicè ab vno videlicet à Michaele Pieri: ergo non audiuit à maiori parte hominum illius loci. imò dicit Specu. in titu. de inquisi. § nunc tractemus. & Inno. in c. qualiter & quando, de accusationibus q, testis super fama deponens debet interrogari à quibus personis audiuit dici: & q, si testis neminem nominaret, non pbaret, imò debet nominare aliquem, & postea subdere hæc verba, videlicet, & audiui etiam à compluribus alijs personis de quib. non recordor. & istud etiam sequitur Bar. in d. §. tormenta. & Bal. in l. diffamari. C. de ingenuis & manu. & Sal. in l. 3. §. eiusdem. de testib. & in l. ea quidem. C. de accusat. & cano. in c. veniens, de testib. ¶ Præterea, vt fama dicatur vere pbata, oportet pbari non simpliciter, sed ex qua causa habuit originem, & quod à personis fide dignis habuerit ortum, alias autem potius dicitur vana vox populi. l. decurionum. C. de pœ. & ita firmat Bar. in d. §. tormenta. in vlt. col. Bal. in l. proprietatis. C. de proba. & in l. à caligato. C. de nup. & doct. in d. c. veniens, & Sal. in d. l. ea quidem. sed istud hic nō est pbatū huiusmodi. ¶ Præterea vnus testis non pbat famā. item fama pbata non facit plenam pbātionem, iuxta no. in d. l. 3. §. eiusdem. in d. §. tormenta. & in d. c. veniens, & in l. admonendi, de iureiu. ¶ Super 11. ca. vltra alias responsiones quas s. dedi, videlicet de impertinentia capitulorum, repeto q, deponit per verbum, credit, ergo &c. & similiter deponit quo ad 12. & 13. cap. ¶ Super 14. ca. dicit testis, q, verum est q, stant ad vnum panem & vnum vinum dictus Petrus & filij dicti Antonij: vltra id q,
10 dixi de impertinentia c. prædictorum dico † q, licet duo stent ad vnū panem & vnum vinum, non. n. per hoc inducitur tacita societas omniū bonorum, vt l. ex parte. §. si ius. ff. famil. erc. l. cū duob. §. si fratres, alias incipit, Pap. & ibi Barto. & doct. ff. pro so. cap. 1. §. si duo fratres. & ibi Bald. de fra. de nouo bene. fi. ir-

fi.inue.& Bar.in l.Titium & Meuium.§.altero.ff.de admi.tu. Bal.in l.si vt proponis,ad fi.C.de rei ven.& in ca.1.de benefic. fra.vbi dicit q̃, solum inducitur tacita societas mensę, & idem Bal.post Nic.de Matha.& Old.in l.1.C.qui test.fa.poss.& in l. si patruus,post Bar.C.communia vtriusq; iud.nam in his quę
†1 præsumuntur in actibus hominum,† nunquam potest præsumi vltra quam se actus extendant.l.1.§.si quis interdicto, ibi, vsq; ad eum actum &c.ff.de itine.actuq; priua.& ibi no.Bar. & C.ne vxor pro ma.in l.fi.cum simi. sed ita est q̃, non ꝓbatur in casu nostro p̃ istum testem,nisi q̃,steterunt ad vnum panem & vnum vinum:igitur non debet tacita societas præsumi in alio,ista sunt in effectu quæ sunt deposita p̃ istos duos testes nihil probantes,vt s̃.clarè declaraui. ¶ Quantum autem ad alios duos testes videlicet Petrum quondam Titij de Tirlo, & Simonem Michaelis de Casanoua,examinatos per dñm Margaritum de Speronibus,pluribus modis respondetur: & primò vt iam dictum est,repeto,q̃, habetur pro non examinatis,q̃a fuerunt examinati super capitulis non admittendis, vt latius dixi.s̃. vlterius dico q̃, fuerunt examinati per non habentem iurisdictionem neq; potestatem, ergo &c.l.1.& per totum.C.si à non competenti iud.q̃, ꝓbatur,& primò nam vt asseritur per partem aduersam ipsi agentes exposuerunt verbo magnificæ dñæ Rengardæ q̃, tam culpa testium florentiolæ nolentiũ cōparere,q̃ ob culpam & negligentiam vicarij dicti loci,non potuerunt aliqui testes examinari: sed istud est falsum,vt patet p̃ testes transmissos in scriptis à vic. Florentiolæ:ergo commissio emanata fuit ipso iure nulla.c.super literis,de rescri.l. præscriptione cum materia.C.si contra ius.&l.si quis obrepserit.ff.de fal.¶ Præterea dico q̃, de commissione asserta & emanata à magnifica dña Rengarda nihil apparet :nam licet notarius dicat se fuisse rogatum q̃ Ioannes Bernardus ex parte dñæ Rengardæ sibi hoc dixerat: tamen dicto Ioanni Bernardo non credit̃ de hoc: q̃a nedum q̃, vni personæ tantum sine iuramento credatur,sed etiam cum iuramento non creditur.c.licet,de testi. c.nouit,de iudi.etiamsi sit in dignitate constitutus,vt est text.
11 no.in l.iurisiurandi.in fi.C.de testi.† Quinimò scriptura dicti notarij in qua de dicta commissione conatur fidem facere,caret testib.[c] ergo nullam fidem facere pōt.in aut.de fide instr.§. sed & si instrumenta.cum ibi no.in l.generali.C. de tab.li.10. & gl.in l.1.§.editiones in fi.magnæ gl.ff.de eden. no. Bal. in l. si post diuisionem.C.de iur.& fac.igno.& in rub.C.de fid.instru.in versi.vlterius circa hanc materiam est sciendum , & in l.contractus,in versi.& no.C.eo.ti.& in l.2.C.de fideic.lib.gl.
12 & doc.in c.quoniam contra,de proba.cum si.& maximè † cũ sit de consuetudine q̃, testes apponantur, & omnia quæ sunt de consuetudine de necessitate debent poni in instrumento, iuxta gl.no.in aut.vt præpo. nomen impera.§.erit ergo.in verbo.authore.& no.Bar.in proœmio.ff.in q.si qui notarij. & in d.l.generali.& q̃, no.Io.An.& doc.in c.nulli de reb.eccles.non al e.& Spe.de instr.edi.§.breuiter.post prin.¶ Præterea dicitur q̃, dicti testes non fuerunt iurati: nec ẽt ad eorum iurm̃ deferẽdum fuit citatus ser.Antonius:ergo examinatio nulla.l.si q̃ñ. C.de testi.nam fuit delatum iurm̃ cuidam Piratino de Tirli & ad eum iurare videndum fuit citatus ser.Antonius:sed dictus Piratinus non fuit examinatus,imò fuit examinatus quidam Petrus quondam Tirli de Tirlo,& Simon Michaelis qui non fuit aliquo modo iuratus,vt in actis apparet. Item nec fuit citatus ser.Antonius ꝓcurator partis nostræ ad videndum eum iurare.¶ Præterea vltra prædicta dictus Petrus primo super septimo capl̃o dicit q̃, nunq̃ audiuit dici dictos Petrum & filios Antonij diuisisse bona,sed q̃,tamen habitant in diuersis domibus.nam iste testis non ꝓbat ipsos esse in communione, nam licet dicat q̃, non audiuit ipsos esse diuisos,non sequit̃,ergo in communione sunt,est enim fundamentum partis aduersæ ꝓbare cōinem extare,imò potius ꝓbat contra agentes, dũ dicit q̃, habitat in diuersis domib.q̃ actus est contrarius societati: vt s̃.dixi.cum ergo dictus testis necessariò non concludat super cōione: ergo ꝓbatio dubia nihil releuat.c.in præsentia.de.pb. l.non hoc,vnde cogna.cum vul. ¶ Super 8.capi.dicit q̃, dictus Petrus adhuc stat in communione cum filijs dicti Antonij,interrogatus in causa scientiæ dicit, q̃, verisimiliter ipse audiuisset si diuisissent,certè iste testis nihil probat: quia interrogatus in causa scientiæ,videlicet quid scit q̃, ipsi stent in communione,respondet quod audiuisset ipsos dixisse, nam nos tractamus de probanda communione videlicet q̃, inuicem bona te-
13 neant cōia & oīa conferant:† sed certũ est, q̃, testis dicens contenta in capitulo vera esse,si postea non reddit veram causam scientiæ differentem à dicto,non ꝓbat l.fi.& ibi Bal.ff.de off. procu.Cæsa.& Bald.not.in l.conuenticulam,de epis.& cle.& Cano.in d.c.cum cām.nam ratio testis est quæ dat esse testimonio,& trahit ad se dictum,& si non est cōcludens illud infrin
14 git, vt no.in l.solam.C.de testi.¶† Quinimò dictus testis super interrogatorijs partis aduersæ dicit q̃, non cognoscit filios dicti Antonij: quomodo ergo potest testificari an stent in communione? certè non pōt de cōione ꝓbare, vt no.gl.& ibi Bart. in l.3.§.ideoq; diuus.ff.de testi.& not.Bart. & Bald. in l.fin.in prin.C.de iure delib.& gl.& doc.in c.cum causam. extra de testi. Item ibi dicit testis, q̃, potest esse q̃, dictus Petrus & filij dicti Antonij non communicarent ad inuicem omnia, & q̃, pōt esse q̃, ipse testis nesciret. Item super interrogatorijs sup septimo capitulo dicit q̃, non habet cogniti nem omnium bonorum Petri & filiorum dicti Antonij: quomodo ergo pōt testificatio huius necessariò concludere q̃, sint socij omnium bonorum.¶ Super 9.capitulo deponit per verbum, credit, ergo &c. ¶ Super 10.capitulo dicit q̃, est publica vox & fama &c. certè iste testis in hoc non ꝓbat plurib.rationib. quas s̃.dixi circa secundum testem in decimo capl̃o maximè illa ratione quam repeto,videlicet: quia q̃ñ interrogatus est à quib.personis audiuit dici,non nominat aliquem : ergo non ꝓbat: q̃a non pōt cognosci an ab honestis personis audiuerit,& vnde originem habuit fama scd̃m Bar.in d.§.tormenta.in vers. quæro si testis interrogatur,cum alijs.s̃.alle.¶ Super 11.capitulo deponit per verbum credit,ergo &c.vt s̃.dictum est,& similiter dicit super 12.&13.c. ¶ Super decimo quarto respondeo vt latè dixi s̃.ad scd̃m testem super 14.c.¶ Quantum verò ad Simonem quartũ testẽ dic.vt s̃.quia non iuratus,vel saltem parte non citata. Itẽ super capitulis quæ habentur pro non admissis, Sed magis ad speciem quantum ad ea quæ dicit super 7. capitulo dico q̃, loquitur per verbum, credit. Item necessariò non concludit, vt dixi. s̃. in respondendo ad Piratinum tertium testem super septimo capitulo. Item aduertatur, quia dicit q̃, non habet notitiã omnium bonorum dictorum Petri & filiorum Antonij.¶ Super octauo capitulo dicit q̃, stant ad vnum panem & vnum vinum: sed ad hoc responde: quia per hoc non probatur societas omnium bonorum, vt plenè dixi.s̃.contra secundum testem,
15 in 14.capitulo.¶† Super 9.c. dicit quod iste testis hic loquitur de auditu alterius cuius testimonium non valet, vt l. testium, cum ibi plenè not.C.de testi.& in c.licet, extra eo.ti.Spec.plenè in ti.de testi.§.1.& gloss.& doc.in l.3.§.item Labeo, de aqua plu. arcen. & licet testis dicat q̃, publicè dicitur: tamen nihil refert, vt declaraui & probaui.s̃.respondendo ad secundum testem super 10.c.¶ Super 10.c.de fama iste testis nullo modo ꝓbat per ea quæ clarè dixi.s̃.ad secundum testem super 10.ca.& maximè quia interrogatus à quo audiuit, neminẽ nominat: ergo non potest constare an à fide dignis: ergo est fama simpliciter probata, quæ potius dicitur vana vox populi.d.l.decurio
16 num.¶ Super 11.ca.dicit q̃, omnia bona sunt cōia, interrogatus in causa scientiæ respondet, quia ita credit, quo casu licet dictum testis non fuerit depositum p verbũ credit, si tñ in rōne dicti rñdetur p verbum credit, nullam fidem facit, scd̃m Bal.no. in l.conuenticulam,in 6.col.de epis.& cle.& Spec.in ti. de teste.§.iam de interrogatorijs, ad fi.& Io.An.in c. inquisitionis, de accu.& do.Ant.in c.quoties, de test.Et similiter dico in his quæ deponit super 12.& 13.capitulis: quia reddit rōnem p verbum credit. Præterea omnia dicta per istum testem infringũtur: quia ipsemet asseruit se esse inimicum filiorum dicti Antonij, sed inimicitia est efficax causa ad detrahendum fidem & testimonium, ergo &c.

ADDITIO.

a ¶ Factam.s̃.lib.1.consi.110.nu.3.s̃.lib.5.consi.22.s̃.eo.lib.consi.153.num.2.

b ¶ Sororis. Amplio etiam si fratrem putabat se solum hæredem & habilem, vt scripsi in consue.Parisi.§.132.

c ¶ Ratio.s̃.lib.5.consi.120.nu.6.

d ¶ Testibus.Cor.consi.214.col.1.lib.1.consi.224.col.2.lib.2.Aymo consi.56.num.1.

SVMMARIVM.

1 *Executor negotiorum à testimonio repellitur.*
2 *Possessio per extraneum non acquiritur, nisi ratum habendo re inte gra, num. 3.*
4 *Hæredum vnus totum poßidens præsumitur iure familiaritatis.*
6 *Testis vnus ignorans confinia non probat possessionem rei.*
10 *Testis dictum à ratione dependet.*

CONSILIVM CLXVIII.

VONIAM res coram excellentissimis agitur &
opportunè p clarissimum d. aduocatum rei po-
situs extitit gladius ad radicem, superuacuũ ar-
bitror iam dictis addere, tñ nec volens nec valẽs
magnifici Alberici votis non obtemperare pau-
cis quæ dicturus sum, absoluam. ¶ Et stat primum fundamen
tum, q sumus in casu q actore non probante &c. Animaduer
to quidem q ex testib. productis p agentem: quatuor sunt qui
aliquid circa possessionem deponere conantur, isti sunt Mat-
thæus Baiola, Antonius Conradinus, Antonius de Manardis,
& Chechus de Baccharis, attestationes autẽ reliquorum sunt
à remotis. ¶ Capio dictum Matthæi, cuius probatio nulla est
ex causis per dominum aduocatum mirificè deductis, confir-
1 mo, † nam executores negotiorum prout fuit in actu appre-
hensionis possessionis isti testes à testimonio repelluntur. l. fi.
in ver. in executoribus negotiorum. ff. de testi. & ibi no. glo. &
doct. in c. fi. in gl. antepe. de testi. in 6. no. doct. in c. insuper, de
testi. & Bar. in l. deferre. §. item deuenerunt. ff. de iure fis. post
gloss. ibi. & firmat Iac. de Ra. & Cyn. in l. quoniam. in 2. q. C. de
testi. & Iac. Bal. vt refert & sequitur Io. And. in titu. de teste. §. 1.
super ver. item q fuit. in addi. Specu. & Anto. de But. in c. cum
à nobis, in pe. col. cum seq. de testi. nisi processerit de consensu
vtriusq; partis, secundum eos: & sic videtur hanc fuisse magis
* *communem opinionem, quæ probatur per d. l. fin. non vio-
lando literam: nec aliquid etiam releuat ad probationem pos
sessionis, dum testis se alteri locasse dicit. ca. inter dilectos, ad
fi. de fide instru. plenè no. in c. cum Bertoldus. item de vna dũ-
2 taxat petia terræ attestatur. ¶ † Præterea dato q Matthæus de
apprehensione possessionis tanquam negotiorum gestor atte
stari posit; tamen non acquisiuit Oppizoni nisi ratihabitio-
ne sequuta. l. si communis seruus. & l. si me in vacuam, in fi. &
ibi Barto. ff. de acquiren. possess. & no. in l. qui mihi donatum.
per doct. de dona. & ad hoc vt per ratihabitionem potuerit in
Oppizonem transferri possessio & sibi acquiri possessorium
remedium ex amissa possessione oportebat ratihabitionem es
a se sequutam ante apprehensionem possessionis factam [a] p Al-
bericum, ita decidunt in specie domini de Rota sua conclusio-
ne. 145. incip. Item licet amicus, clarius hoc voluit Ant. de Bu.
†1 in c. cum venissent, in fi. de resti. spoli. †. per l. bonorum. ff. rem
3 ra. hab. † nam ratihabitio operatur rebus exigentib. integris.
& non aliter, ita dixit Barto. in l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de
adult. confirmat Dyn. in l. Pantonius, in princ. ff. de acquiren.
hære. vbi dixit q si filiusfami. mutuo accepit sine iussu patris,
quo casu non tenetur propter senatusconsultum Macedo. &
pater postea filio effecto sui iuris per emancipationem ratifi-
cat contractum mutui, an præiudicabit filio sicut si à princi-
pio mandatum interuenisset. l. fin. C. ad Macedo. determinat
Dyn. quod non: quia mutatus est status rei tempore ratihabi-
tionis, & est integra alle. l. pe. & fi. ff. rem ratam hab. & idem te
net Mar. Sil. vt refert Cyn. in d. l. fi. in 6. q. C. ad Macedo. tenet
idem Specu. in titu. de obli. & sol. §. 1. in ver. item pone obliga-
sti. vbi etiam dicit quod non operatur ratihabitio in præiudi-
cium iuris alteri quæsiti. l. portio. §. si colonus. ff. qui potio. in
pigno. l. si partem. §. fin. quemadmodum seruitu. amit. & per
Bal. in aut. ei qui in versi. vtrum postquam. C. de temp. appell.
sed Oppizonem ratificasse apprehensionem possessionis suo
nomine factam non constat nisi postquam Albericus posses-
sionem adeptus fuit: ergo &c. ¶ Et si dicatur q dictus Mat-
thæus habebat mandatum, videatur mandatum q nõ vidi, &
audio qđ ex dicto mandato constat qđ comiti Oppizoni non
competit ius agendi ad totum, prout egit: quia ex mandato
4 † constat q soror eius erat hæres pro dimidia, & dato q consta-
ret Oppizonem possedisse sine sorore: tamen præsumeretur
b iure familiaritatis & nomine sororis [b] possedisse ad quam de
iure res pro dimidia pertinebant, secundum omnes in l. qui iu
re familiaritatis, de acquiren. possess. item tantò magis repelle
retur à testimonio, si erat procurator: quia tractat de interesse
suo: quia si non acquisiuisset cum posset, teneretur de leui cul
pa. l. à procuratore, cum ibi not. C. mandati. iuncta. l. quicqd.
C. arbi. tute. & not. in d. l. deferre, cum concordantijs suprà al-
legatis. ¶ Venio ad Antonium Corradini, iste deponit primò
de locatione, quæ non sufficit, vt dixi. subdit testis quod Oppi
zo tenuit dictas petias terræ, per paucum tempus, quãdo sum
mus pontifex possedit terram Massæ Lombardorum. Et testis
iste non reddit causam dicti sui interrogatus, quo casu non p
bat, vt habetur in locis vulgaribus, & si diceretur, quod non
fuit interrogatus: aduertatur, quod contrarium constat dum
in fine examinis huius testis dicitur, Super interrogatorijs o-
ctaui & noni capituli & cæterorum capitulorum, interroga-
tus respondit se nihil aliud scire &c. Et sic patet, quod etiã fuit
interrogatus de causa scientiæ super eo quod deposuerat in
quinto capitulo super quo præcedebant interrogatoria Albe-
rici, vt de causa scientiæ interrogarentur, & hoc operatur ver-
5 bum † cæterorum quod idem importat quod dicere omniũ,
l. cæterorum, & ibi gloss. ff. de verbo. signi. & bonus text. in ca.
fin. in verbo, cæteris, de ferijs, vbi patet quod etiam illud ver-
bum cæteris, potest referri ad illud quod in ordine præcede-
ret. Item peccat in alio: quia dicit se nescire quis sit verus pos-
sessor, & q nescit confines terrarum, de quibus est controuer-
6 sia. † quomodo ergo potest concludenter deponere testis iste
quod Oppizo possederat terras in capitulis qualificatas & cõ-
finatas, si nescit per identitatem confinium eas demonstrare.
l. forma. de censibus. l. Pomponius scribit si frumentum. §. fi.
de rei vend. & no. Bar. in l. demonstratio falsa. §. 1. in fi. cum si-
milibus? vnde si testis nescit declarare quomodo quis dicatur
possidere: non probat præsertim vbi ante non specificauit a-
ctus ex quibus resultat possessio, vt notat Barto. & Bald. in l. 1.
ff. si cer. pet. & Bald. in l. 1. in prin. ff. de his qui sunt sui. vbi in-
7 quit † q si testis deponit aliquid factum esse de nocte, & ne-
scit declarare quid sit nox, non probat, & in terminis nostris
firmat Ioan. de Imo. in l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. de verbo.
obli. Iste autem testis nullum actum specificauit per quem in-
ducatur possessio, nisi q vidit Matthæum locare nomine Op-
pizonis, quæ ratio imperfectissima est, vt iam dixi. Item iste te
stis est vnicus ad probandum q Oppizo tenuerit. ¶ Antonius
Maynardus deponit q comes Bernardinus tenuit & possedit:
8 quod † cecidit à possessione iam sunt quinquaginta anni, er-
go exclusus est à remedio agendi possessorio recuperandæ. l. si
cut. & l. omnes. C. de præscript. 30. anno. & præsumpta mala fi-
des non posset allegari post annos. 30. l. fin. & ibi not. Barto. in
fi. C. vnde vi. & Ang. in l. pe. C. de præscrip. long. temp. & dom.
Abb. in ca. si diligenti, de præscrip. faciunt no. per Inn. & doct.
in cap. 2. de resti. in integ. & per Ioan. And. in addi. Spec. in tit.
de teste. §. nunc videndum, in prima addit. magna. & not. do.
Anto. in ca. peruenit, de censi. in repet. & Bald. in repetitione.
l. 1. in 4. colum. C. vnde vi. & Ang. in l. eum qui. §. fi. ff. de publi
9 cia. ¶ † Est etiam testis plurimum suspectus cum super impos-
sibili deponat. inquit enim quod sunt. l. anni q comites de Lu
go acceperunt dicta bona, & quod antea possederat comes Ber
nardinus per 30. annos, & vltra, prout recordatur, & dicit qđ
ipse testis est annorum, 77. & sic ipse deponit de his quæ facta
fuerunt antequam esset in rerum natura: ergo non verisimi-
lia deponit. imò vt dixi impossibilia, ad hoc quod not. Barto.
post gl. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testi. in q. de impubere. cũ con-
cordan. Item iste testis est vnicus, vt cõstabit ex his quæ dicam
circa sequentem. ¶ Chechus de Baccaris super primo capitulo
deponit quod omnes Bernardinus possedit, & quod iam sunt
45. anni q à possessione cecidit: ergo intentari non potest pos
sessorium recuperandæ: vt dixi proximè. Secundò respondeo
q interrogatus in causa scientiæ dicit quod iuit ad metẽdum
c blada in dictis terris nomine dicti comitis, modo sic, ratio [c] as
10 signata † per testem semper trahit ad se dictum; & illud dese-
ruit vel restringit secundum qualitatem rationis, sunt hæc ver
ba Bald. vbi hæc declarat in l. conuenticulam. in penu colum.
C. de epis. & cle. ad hoc l. fi. & quod ibi Bartol. ff. de off. procu.
Cæsa. & in l. qui interrogatus. ff. de peti. hæred. & Bal. in l. om-
nium. ff. de legi. & barto. in l. si quis ita, ff. de testa. tut. & In-
nocen. in cap. cum causam, de testibus, sed ista ratio assigna-

ta per testem non infert q comes Bernardinus possederit; sed q ipse testis nomine comitis Bernardini possessionem apprehenderit: quo casu non acquiritur possessio nisi ratihabitione sequuta, de qua non est modò tractandum per ea quæ dixi. s. circa primum testem. ¶ Non obstant ea quæ attestatur iste super 4. cap. videlicet q comes Georgius posuerit ipsum testem in possessionem nomine Oppizonis: quia rñdeo ꝓut dixi impugnando primum testem, q negotiorum gestor non probat. Item quia non interuenit ratificatio tépore opportuno. ¶ Nec etiam obstat q testis iste deponat super 5. ca. q Oppizo tenuit & possedit, quia interrogatus in causa scientiæ dicit, quia præses fuit, vt s. testificatus est &c. sed s. testificatus fuit solum se fuisse præsentem consignationi factæ ipsi testi per comité Georgium nomine Oppizonis, ergo videtur testis intelligere qđ Oppizo possedit: quia iste testis & quidam alij nomine suo adepti fuerunt possessionem: q qa (vt dixi) ratio restringit dictum, & ita est q adeptio possessionis facta nomine Oppizonis non sufficit ergo &c. ad hoc facit. l. edita, in verbo. ꝓut, & q ibi doct. C. de eden. & in cap. ꝓut, de do. & cont. & Bar. in extra. ad reprimen. vers. ꝓut. ¶ Item in omni dicto suo peccat iste testis: qa dicit se nescire confinia, sed q bene sciret accedere ad bona illa, quomodo ergo põt attestari de qualificatione bonorum descriptorum & confinatorum in capitulis si illa ignorat: certè nullo modo, vt dixi. s. impugnãdo dictum Antonij Corradini. ¶ Præterea per testes domini Alberici & plures probatum est, q ista bona per quinquaginta annos fuerant possessa
11 per illos de Cugnio, & per rectores apostolicos, † ergo licet aliqui testes dicerent q intra illud tempus Oppizo tenuit dicta bona: non probarent possessionem postquam constat de antiquiori possessione q̃ sit possessio Oppizonis: ita dixit multum clarè Iac. But. in d. l. incerti. C. de interdi. allegat. l. si finita §. vbi autem. ff. de dam. infect. & Bal. facit mentionem de illis verbis. in l. post sñíam. C. de sent. licèt non ita apertè, ꝓut Iaco. But. loquitur. ad hoc tex. in c. licèt cãm. de ꝓb. & quę no. doc. in l. 1. C. vti poss. & in l. si duo. in prin. ff. eo. tit. cum suis cõcord. & in ꝓposito no. Bar. in l. qui vniuersas. §. per colonum, & in l. quamuis. §. 1. ff. de acq. poss. ex quib. constat non esse ꝓ parte actoris ꝓbatum id q est suæ intentionis fundamentum, & aduertendum q per testes ꝓductos ꝓ parte dñi Alberici non solum ꝓbatur negatiua, scilicet q comes Bernardinus & Oppizo non possedit, sed etiam ꝓbatur affirmatiua, s. q alius possedit, videlicet illi de Lugo, & rectores apostolici, & illustrissimus Marchio, & hoc à quinquaginta annis & circa, vnde per ꝓbationem talis affirmatiuæ dicitur in consequentiam verificata & probata negatiua q Oppizo non possederit, & ita saluatur gl. in l. 1. §. 1. ff. de iti. actuq; pri. scđm Bal. in c. si quis per 30. si de feu. fue. contro. inter do. & Agna. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Factã. s. li. 1. con. 110. nu. 3. s. li. 5. consi. 22. s. eo. li. cõ. 153. nu. 2.
b ¶ Sororis. Amplio ẽtsi fratrem putabat se solum hæredẽ & habilem, vt scripsi in consue. Parisi. §. 132.
c ¶ Ratio. suprà, lib. 5. consi. 120. nu. 6.

EPITOME.

¶ Testator legauit certum prædium, postea illud cum alijs ꝓ̃dijs locauit ad duodecim annos eo pacto q conductor possit redimere, & locator tenetur ei vendere dicta prædia pro pretio mille librarum, de cuius pretij parte conductor soluit locatori septingentas libras: nouissimè testator fecit codicillos in quibus quædam alia disposuit. cætera verò omnia legata & contẽtata in priori testõ generaliter confirmauit. Quæritur an dictum legatum sit adeptum? Respondet Alex. q non, saltem attentis codicillis.

CONSILIVM CLXVIII.

STANTIBVS veris his quæ s. in themate contineñte, vr̃ prima facie dicendum, dictum legatũ
1 fuisse tacitè reuocatum & ademptum: † qa per alienationẽ voluntariè factã à testatore de re iã legata inducitur adẽptio legati. l. fideicõmissa. §. si rem. ff. de leg. 3. l. rem legatam. ff. de adi. le. l. scribit. §. idem scribit. ff. de aur. & argen. leg. institu. de leg. §. si rem. Sed per
2 dictam † locationem factam ad magnum tempus, scilicet pro 12. annis, videtur testator rem alienasse, vt in cle. 1. ad fin. & ibi gloss. in verbo, locationes, de reb. eccle. non alie. in cap. ad audientiam, & in c. nulli. & ibi doct. eo. titu. in antiquis. no. Dy.
* Barto. & * communiter omnes legistæ in l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 2. Inno. in c. ad hoc. de deci. & Bal. in d. l. si domus. §. fin. de lega. 1. & in aut. ei qui. in 16. colum. C. de bo. autho. iudi. poss. & Bald. & Ang. in l. si filio. §. fin. ff. solut. matri. cum simili. & per consequens infertur q per dictam locationem fuit legatum ademptum. ¶ Secundò principaliter confirmatur: quia constat q testator omninò voluit q dominium dictæ rei legatæ transferratur in alium quàm in legatarium: qa nedum rem locauit, sed etiam illam cum certis alijs petijs terræ conductori vendere promisit pro certo pretio, pro cuius pretij parte recepit libras ducentas Bono. & facta integra solutione pretij promisit facere solenne instrumentum venditionis, & secundum communem stylum & cursum similium contractuum, vnde non videtur posse negari q saltem adimplente conductore & soluente reliquam quantitatem dicti pretij, & sic eueniente conditione fiendæ venditionis non debebat reuocari legatum, vt aperte ꝓbatur in l. quod si alij. ff. de adi. leg. & in l. quod purè. ff. quando dies leg. ced. ¶ Sed his non obstantibus contrarium puto de iure verius. Nam posito q dicta locatio fuerit ad magnum tempus & per illam acquirat cõductorius in re. l. 1. §. q ait. ff. de superfi. l. 1. in fin. cum l. sequen. & seq. ff. si
3 ager vecti. vel emphy. pet. † quia tamen ꝓprietas rei non dicitur alienata, vt d. l. 1. §. fi. & l. si domus. §. fi. ff. de leg. 1. non dicit̃ ꝑ hoc reuocatum legatum, licèt rei legatæ constituatur per testatorem alteri ius in re, vt firmat gl. no. & illam sequitur Iaco. de Bel. Oldr. Cyn. Bal. & Sali. in l. 4. in fi. C. de leg. vbi concludit, q si rei legatæ testator ex causa voluntaria alienauit vsumfructum, non per hoc inducitur ademptio legati: & not. Bart. in d. l. rem legatam, & ꝓbatur in l. 2. ff. de condi. instit. quanq̃ vsufructuarius habeat ius in re. l. eorum. ff. de dam. infect. & l. 4. ff. de vsufr. l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. ¶ Probatur euidenti ratione: nam, vt dixi, clarissimum est q ꝑ talem locationem non est in totum res & ꝓprietas alienat: vnde sicut quando alienatur pars rei legatæ non reuocatur legatum in totum. l. si ex toto, in prin. ff. de leg. 1. legatum. §. 1. ff. de adi. lega. l scribit. §. idem scribit. ff. de aur. & arg. leg. institu. de leg. in §. si ré. ita & in casu prædicto. Et per hoc patet responsum ad id q in contrarium dicebatur de locatione ad magnum tempus, quæ
4 pro alienatione iudicatur. ¶ † Secundò moueo: nam id q iure cauetur, q per alienationem &c. inducitur ademptio legati, hoc est verum, nisi post alienationẽ appareat de contraria voluntate, vt est casus in l. cum seruus. ff. de adi. leg. bene facit. l. 4. eo. ti. Sed ita est q in casu nostro post dictum contractum locationis constat de mente testantis volentis legata in testamẽto descripta firma manere prout ipse in codicillis declarauit:
5 ergo &c. ¶ † Tertiò comprobatur: nam posito q per dictum contractum ã testatore celebratum induceretur reuocatio legati eo casu, quo talis contractus esset factus ex causa voluntaria per iura superius alleg. tamen quando testator contra-
a ctum vel alienationem rei legatæ facit titulo oneroso, [a] ꝓut in casu nostro, onus ꝓbandi q testator per dictum contractum mutauerit voluntatem, & voluerit adimere legatum, incumbit hæredi, qui habet necesse probare quod ex causa non necessaria, sed voluntaria alienauerit, vel aliter de mutatione volũtatis testatoris ostendere debet: vt d. l. fideicommissa. §. si rem. scđm verum intellectum de leg. 3. no. gl. insti. de leg. in §. si ré. non enim præsumitur mutatio voluntatis testatoris nisi ꝑ hęredem probetur. l. Lucius Titius. la 1. ff. de leg. 2. l. eum qui. ff. de proba. & l. quinquaginta. in fi. eo. eo. ti. Et ita verificatur id quod no. dixit Iaco. But. in l. 3. C. de leg. volens quod vbi alienatio rei legatæ facta est titulo oneroso, tunc in dubio præsumatur facta ex causa necessaria: & sic non reuocabitur legatũ nisi per hæredem contrarium ꝓbetur: ita intelligit. d. l. fideicommissa. §. si rem. quæ probatio mutatæ voluntatis, vel q ex causa non necessaria. sed voluntaria fuerit initus contractus, non erit fortè sine difficultate hæredis. Ex quibus omnib. concludo q dictum legatum debetur, & res ipsa legata peti debet, secundum glo. & docto. in l. Lucius, la 1, ff. de leg. 2. in versi. reliqui.

liqui. & probatur in præal. §. si rem. insti. de leg. & in d. l. fidei-
6 commissa. cũ concor. ¶ † Non ob. d. l. quod si alij. de adi. leg. & l. quod purè. qñ dies lega. ced. quia illa iura procedunt in alienatione facta titulo lucratiuo: quo casu semp præsumit̃ alienatio facta ex cã voluntaria, & indistinctè reuocatur legatũ. l. rem legatã. & l. legatũ. §. pater. ff. de adi. leg. Nos verò loquimur in cõtractu facto est cã onerosa: quo casu incumbit hæredi onus ꝓbandi mutationem voluntatis testatoris, vt dixi s̃.
7 ¶ † Aliter et põt ad contrarium responderi, videlicet, quod loquatur in alienatione sub conditione facta, sed in casu nostro non fuit facta venditio sub conditione, sed tantummodò fuit promisio de vendendo, aliud enim est vendere, aliud est promisio de vendendo. l. in bonæ fidei, cum ibi not. ff. de eo q̃d cer. loc. pro hoc quod no. Bal. in l. fi. §. fi. in ver. no. ex hac litera. C. com. de leg. vnde quia per promisionem de vendendo non est facta aliqua alienatio rei, nec purè, nec conditionaliter: non habent locum iura, quæ in materia dicunt per alienationem extingui legatũ, & licèt per dictam promisionem de vendendo factã per testatorem per se & suos hæredes videatur voluisse testator, quòd hæres suus posit dictam rem vendere: tñ non per hoc inducitur legati reuocatio, vt est text. not. in l. postquam. §. fi. in fi. ff. vt leg. no. ca. & no. Bal. & Sali. in l. 3. C. de leg. Postremò respondetur, quòd confirmatio legatorum in Codicillis facta tollit omne dubium, per dicta superius.

ADDITIO.

a ¶ Oneroso. imò hoc non sufficit, nisi cõstet ex necesitate alienatum, põt enim ex mera voluntate vendidisse: quæ casu dico in dubio æquè reuocari legatum, sicut per donationem, quicquid omnes gl. & doc. ad vsq; opinati sint, vt dixi in nouis intell. super d. l. cum seruus. & l. rem legatam. de adi. leg.

EPITOME.

¶ Testator legauit fundum, postea vendidit & transtulit dimidiam omnium bonorum suorum spontè, & nulla necesitate vrgente: respondet Alexand. legatum esse reuocatum ꝓ dimidia.

CONSILIVM CLXIX.

INSPECTO ac maturè cõsiderato dicto themate & contẽtis in eo. Quia noscitur iure satis claram esse cõsultationẽ hanc, idcirco tantũmodo super opportunis in declaratione præfatæ dubitationis insistendo breuitate gaudebo, iuxta l. ampliore. §. in refutatorijs. C. de ap. & C. de preci. Imp. off. l. fi.
1 † Et primò vr̃ dictũ legatũ in nulla parte minimè reuocatũ, ꝑ tex. ff. de adi. leg. l. pater inter filios. vbi legata fuerunt ducenta, que per testatorem postea extra eius patrimoniũ translata fuerunt, nihilominus remanet in firmitate legatum. ¶ Secundò ad idem adducitur tex. ff. de leg. 2. l. Lucius Titius. el 1. vbi si testator legauit militiam, quam postea viuens vendidit, non redditur legatum inutile, sed agitur ad precium: ergo in casu ꝓposito vr̃ agi posse ad integrum precium. ¶ Tertiò confirmantur per tex. C. de lega. l. qui post. & insti. eo. tit. §. si rem. vbi licèt testator prædia iam legata obligauerit vel hypothecauerit extraneo in contractu post testm̃: & tñ semper testamentum quò ad prædia legata robur & integras vires retinet, quæ pignoratio dicitur alienationi æquipollere. l. 1. §. eam rem. ff. quæ res pign. C. de reb. alie. non alie. l. fi. & de prohi. feud. alie.
2 c. imperialem. §. fi. 10. col. in vsi. feu. ¶ † Sed his non obstantib. stante veritate superioris thematis cõtrariã sententiã puto de iure veriorem, videlicet ꝙ legatum antedictum reddatur ademptum & inutile, quantum est pro dimidia, scilicet, pro ea parte pro qua facta fuit in Iulium Caium venditio: & de hoc sunt iura clara & vulgaria. ff. de le. 3. in l. fideicõmissa. §. rem. in prin. ff. de adi. leg. l. rem legatã. insti. de le. §. si rem. in terminis in alienatione partis rei legatæ sunt tex. ff. de leg. 1. in l. si ex toto. in priu. in l. legatum. §. 1. de adi. leg. in l. scribit. §. itẽ scribit. de auro & arg. leg. & in d. §. si rem. facit de leg. 1. l. Stichum qui meus erit, vbi per venditionem seu alienationẽ etiã onerosam, dummodò non sit facta vrgente necesitate, semp reuocatur legatũ pro ea parte, ꝓ qua facta est alienatio, semper em̃ considerant & differentiam faciunt præall. iura inter alienationem factam spontè, & illam quæ necesitate vrgente cõtrahitur: non aũt diuersificãt alienationẽ onerosam à lucratiua, quotiescunq; vtriq; alienatio libera ac spontanea voluntate celebraretur. patet in text. in d. l. rem legatam, vbi considerat necesitatẽ rei familiaris. & ibi hoc expresè Barto. non attendendo quid ibi dixerit gl. & fortius et tex. in d. §. si rem. de le. 3. iuncta gl. 1. & 3. & ibi Bar. & Bal. & gl. insti. de leg. §. si rem. & idem gl. Cy. & doc. C. de leg. in l. 3. & ita rectè intelligendo absq; violatione literæ loquitur tex. in d. l. si ex toto. & in l. cum seruus. de adi. le. & etiã gl. in d. l. Luci⁹. vide tñ singulariter Iaco. Butr. in d. l. 3. qui aliter vr̃ sentire: & ego pro hoc dico esse tex. expressum. ff. de aur. & arg. leg. in l. scribit. §. item scribit. præal. qui loquitur in venditione, & sic in tit. oneroso. tñ facit differentiam, an venditio fuerit voluntariè facta, an necesitate cõpellẽte: vt primo casu reuocatũ intelligatur legatum, secundo verò non, & ibi hoc expresè sensit Bartolus supplendo ad literam in verbo, diminuere. dum dixit, quod quidẽ ꝓsumitur in alienatione voluntaria &c. ¶ Et prædicta etiam ꝓcedunt in alienatione donationis, quod est fortius, vt est dictũ aureum Dy. scd̃m Bal. & post eum. ff. de leg. 1. in d. l. Stichũ ꝙ quod nõ puto intelligendum in reuocatione donationis factæ vxori suæ, per tex. no. C. de do. inter vi. & vxo. l. si maritus. la 2. & l. cum hic status, §. si maritus. ff. eo. tit. & no. Cyn. in l. 3. C. de leg. quod no. ff. de dona. l. fi. §. Lucius. & per no. per Bar. ff. de adi. leg. in d. l. rem legatam. ad fi. ¶ Posset insuper hæres prædictus se alio iuris remedio tueri, posito ꝙ nõ constaret dictam alienationẽ sponte & nulla necesitate cogẽte celebratam fuisse: vt ꝓsupponitur in titulo qõnis, videlicet quod verè vel ꝓsumptiuè probaret testatorem huius animi fuisse: vt per dictã alienationem legata intelligerentur pro ea parte adem-
3 pta, † cuius probationis onus ipsi hæredi [a] incumberet. ff. de prob. l. eum qui. & præalleg. §. si rem. & ff. de le. 2. l. Lucius Titius. la 1. alleganti enim mutatã voluntatem, semper ꝓbandi necesitas incumbit. l. 2. & l. quinquaginta. in fi. ff. de probat.
4 c. 1. eẋ vt ec. benefi. 6. quæst. vlt. actor. ¶ † Non obstant allegatã in cõtrariũ. & primò. l. pater. de adi. leg. quia ibi legatũ consistebat in genere & q̃titate, & licèt talis quantitas scilicet pecunia legata fuerat per testatorem in alium translata, tamen loco eius, & de ipsa pecunia testatorem rem & speciem emit: ex qua specie legatum præstatur quasi res ipsa loco precij succedat. arg. l. si rem & preciũ. de pet. hær. l. Imperator. §. fi. ff. de leg. 2. & quod habetur. C. de rei ven l. mater. & in l. vt proponis. diuersitas ergo rõnis est tam in vno casu quàm in alio: ergo nimirũ si diuersitas decisionis statuta est. ff. de verbor. oblig. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obli. l. sed hæc disimilia sunt. & ff. de calum. fin. de negot. gest. l. cum actum. ¶ Succesiuè non obstat tex. alleg. in l. Lucius. de leg. 2. quia ibi nõ simpliciter legauerat militiam siue fundum: vt in casu dubitationis præmissæ: sed legauerat militiam seu preciũ, quod ex venditione militiæ redigeretur: nimirũ igitur si ibi per venditionem militiæ non reuocatur legatum cum testatoris voluntate etiam pecunia legata fuerit, à cuius verbis & mente minimè recedendum est, cum legis vim & effectum habeat. C. de libe. præte. l. 3. de lega. 3. l. non aliter. & l. si quis ita. §. conditio. de adim. le. in auth. de nup. §. disponat. ¶ Postremò ad l. qui post. C. de leg. & §. si rem. institu. eo. tit. dico ꝙ præsens cõsultatio & supradicta locum habent in venditione, cõtraria verò loquuntur in pignoris seu hypothecæ obligatione: per quam non vr̃ tacitè de iure reuocata preambula testantis dispositio,
5 vt ibi. ¶ † Nec habet obstare ꝙ obligare dicatur alienare: quia vt dixit Cy. & doc. in d. l. qui post. nam illud est verum largo sumpto vocabulo: probatur. ff. de pign. l. in quorum. & no. gl. Cy. & doc. in l. fi. C. de reb. alie. non ali. patet ibi in rubrica dũ dixit, de reb. alie. non alie. & de prohibita rerum alienatione, vel hypothecarũ &c. nisi tñ talis obligatio seu pignoratio facta fuisset pro tanta pecunia ꝙ nulla esset spes luitionis, vel ita obligatio facta fuisset, vt res continuò remaneret penès creditorem. tex. est no. & ibi Bartol. ff. de leg. 3. in l. qui habebat. in prin. & no. idem Bar. in d. l. in quorũ. & Pet. & Cyn. in d. l. 3. C. de leg. Ex prædictis concludo, legatum fundi, de quo s̃. pro dimidia reuocatum fuisse per dictam alienationẽ spontè factam, & in reliqua dimidia vires habere. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Hæredi. idem J. li. 7. consil. 157. imò in dubio non incumbit onus probandi hæredi: quia alienatio præsumitur in dubio sponta-

spontanea & voluntaria, vt dixi in nouis intellect. in d. l. cum seruus. de adi. le.

EPITOME.

¶ Posterior conuentio non derogat priori si cõcordari possint.

CONSILIVM CLXX.

Vis o instrumẽto consignationis certæ petiæ terræ factæ per Blasium de Bernutijs Bartholomæo & Antonio de Castolis ex causa dotis pro libris centum, cum certis pactis, de quibus plenius in instrumento superinde confecto sub die 19. Ianuarij anni 1458. ¶ Quæritur an elapso quinquennio cùm nõ fuerit dicta petia terræ in alium translata, nec redempta per dictũ Blasium, possit per dictũ Blasiũ peti quanti plus valeat dicta petia terræ ex seipsa scd̃m q̃d per bonos viros in similibus peritos & de cõfidentibus partium eligendo æstimabitur, detractis per ipsos de Castolis melioramentis si qua fecerint, non obstante alia subsequenti cl'a eiusdem instri, in qua continetur, q̧ dictus Blasius renunciauit q̧ non possit vllo tp̃e dicere se in dicta cõsignatione fuisse deceptum vltra vel citra dimidiam iusti pretij, aut supra scriptam petiam terræ plus suprascripto pretio valere vel valuisse, q̃d si quo tempore appareret vel apparere poterit, fecit finẽ & quietationem de non petendo illo pluri, prout latius in dicto instr̃o cõtinetur. ¶ Et breuiter cõcludo, q̧ non obstante dicta subsequenti clausula, potest per dictum Blasium peti quanti plus valeat dicta petia terræ, secundum quod per bonos viros eligendos de numero
1 confidentiũ vt s̃ æstimabitur, quia licèt † posterior conuentio regulariter sit attendenda tanquã derogans priori. l. pacta nouissima. C. de pac. & l. si quã. ff. de rescin. ven. l. pacta conuenta. ff. de cõtrahen. empt. tñ vbi in vno & eodem instrumento seu cõtractu sunt duæ clausulæ, quæ quamuis prima facie videantur cõtinere repugnantiam, si tñ cum aliqua subdiuisio-
†1 ne seu distinctione † potest illa contrarietas & repugnantia
a euitari, illud [a] fieri debet vt in prima constitutione Cod. §. quibus. l. item videndũ. in prin. & l. illud. ff. de pet. hær. c. cùm tu. de testi. & ita no. Cy. in l. in exercendis. in 2. q. C. de fide instr. & Bar. & alij in l. scripturæ. eo. tit. & Io. An. in c. imputari. de fi. inst. facit. l. sed posteriores. ff. de legi. & l. 1. C. de inoff. do. vnde dicta sequens cl'a intelligi põt, & debet, q̧ vllo tp̃e non possit dicere se deceptum aut dictam petiam terræ plus suprascripto pretio valere, & si quo tp̃e apparuerit, de illo pluri, fecit pactum de non petendo illo pluri, scilicet aliter quàm eo modo, quo in præcedenti parte instri cõtinetur, videlicet, nisi elapso dicto quinquennio dicta petia terræ non existente translata in alium, nec redempta per dictum Blasiũ appareret per æstimationem bonorum virorum eligendorũ de numero confidentium dictam petiam terræ ex seipsa plus valere: quia de illo pluri debeat dicto Blasio satisfieri, multis enim modis posset constare de valore & æstimatione: vt legitur & no. in l. pretia rerum. ff. ad l. Fal. & no. in l. 2. C. de rescin. vend. & in c. cum causam, quæ inter œconomum. cum si. de testib. sed quò ad casum nr̃m vt possit dictus Blasius cõsequi illud plus, debet seruare formam æstimationis, de qua fit mentio in prima parte instrumẽti: nec enim est capienda interpretatio, q̧ cõtrahentes voluerint incontinenti se corrigere: quia non est verisimile: vt legitur & no. in l. non ad ea. ff. de cõd. & demon. ¶ Acce-
2 dit id † quod no. Albe. de Ros. in l. nõ erit. §. dato. ff. de iureiu. vbi per ibi no. per gl. dicit, q̧ si testes dixerunt tale quid fuisse factum præsente Titio & Seio, postea in fine interrogati qui-
†2 bus præsentibus factũ fuit, † dixerunt nullis præsentibus, debet intelligi nullis prę̨sentibus, s. excepto Titio & Seio, & isto modo saluabitur dictum eorum, & bene facit, quod in fi. no. Spec. in tit. de noto. crimi. §. fin. ad fi. cum si. Ex quibus veram dico conclusionem suprà positam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Illud. s̃. li. 2. cons. 141. num. 5. s̃. eo. cons. 117. num. 14.

SVMMARIVM.

1 *Testamenti tempus inspicitur in legatis.*
4 *Responsio refertur ad factum, non ad qualitates.*
5 *Filius an præsumatur habere de bonis patris.*
6 *Aliud est non esse in bonis, vel in dominio, vel quasi, num. 11.*
7 *Nomina non veniunt in legato mobilium.*
9 *Non iuratur in litem nisi contra dolosum.*
10 *Sententia in æstimatione rei petitæ, non valet.*
14 *Confessio interpretatur pro confitente, nec potest diuidi. num. 15.*
16 *Affinis non est integer testis.*

CONSILIVM CLXXI.

N causa & lite inter Bartholomæum quondam Stephani de Tassonibus agentem, tam nomine suo proprio, quàm tanquam cessionarius Oddonis sui fratris, & Lucã, quondam ser Petri & Tonium quondã Iacobi de Tassonib. se defendentes, sup tribus vr̃ principaliter insistendum. ¶ Primò vtrũ iustè potuerint & debuerint cõdemnari Lucas & Tonius ad quantitatem canapis petitã, seu loco canapis in certa quãtitate pecuniæ potuerit ferri condemnatoria prout lata esse dicit̃ ¶ Secundum, vtrum potuerit fieri condemnatoria pro certo pari boum petito, vel loco eorum in certa quantitate pecuniæ, pro ut dicitur sententiatũ esse. ¶ Tertiò similiter quid in curru vel eius æstimatione breuibus expediam: quia res euidentissima est, ꝑpter defectũ actoris intentionem suã non probantis: tũ etiam q̃a in voce satis opportunè dictũ fuit: tum quia coram
1 intelligentissimo res agitur. ¶ Et pro fundamento † omnium prædictorũ præsuppono, quod in legato facto per ser. Petrũ, Bartholomæum & Oddo. in quo reliquit eis tertiam partem omnium ipsius testatoris bonorum mobilium, comprehen-
a duntur tm̃ ea bona, quæ tempore testamenti [a] erant in bonis testatoris. l. fi. §. 1. ff. de leg. 2. & ibi hoc firmat Pet. Bart. & Bald. hoc apertius & plenius firmauit Bar. in l. si ita. ver. 2. est videndum & c. ff. de aur. & arg. le. vbi cõcludit, q̧ si testator dixerit: Lego oẽs res meas, quæ sunt in tali villa, vel dixerit: Lego omnes res meas mobiles, & sic non legauerit omnem suam substantiam: tunc comprehenduntur tantùm ea quæ erant in bonis tempore testamenti. allegat d. l. fi. §. 1. & l. si mandauero. §.
2 is cuius. ff. man. ¶ Hoc idem voluit gl. † & ibi Pe. Cy. & Bar. in l. fi. C. quæ res pig. obl. pos. & ibi concludunt præfati docto. q̧ vbicunq; fit dispositio generalis aliqua in qua venit translatio dominij, prout in legato bonorũ; tunc si non põt præuidere disponens quot bona in futurum possent comprehendi sub dispositione [illegible]a. nunquã talis dispositio refertur, nisi ad præsentia. l. si ita. & l. medico. ff. de au. & arg. le. vt in testatore legante mobilia. nam præuidere non põt quot mobilia in futurum habiturus sit. Et in si. no. idem Cy. in l. non modus. C. de ser. & in terminis firmat Pe. in l. grege. ff. de le. 1. cuius originaliter fuerũt doctrinæ prædictæ. ¶ Secundò p̃suppono q̧ testator in dicto legato videtur legasse ea quæ erant in dominio vel saltem quasi dominio ipsius testatoris. l. seruos. ff. de leg. 3. & l. 5. §. ex argento. ff. de aur. & arg. leg. ¶ Et hoc ostendunt
3 verba testamenti ibi: de bonis ipsius testatoris. † genitiuus em̃
b denotat dñium. l. 2. §. in locum. ff. de reli. de ꝓprio significato, à quo etiam in testamentis non est recedendum, nisi aliter de mente cõstet. l. non aliter. ff. de leg. 3. & l. & alij. ff. de vsuf. leg. & declarat in proposito Bar. in prin. C. & in rub. ff. de ope. no. nun. & in d. l. Quintus. §. argen. ¶ His præsuppositis venio ad quantitatẽ canapis, & dico, quòd in processu minimè est probatum, q̧ canapis tempore testamenti esset in bonis testatoris, imò nec ab eo detentus vel possessus tp̃e testamenti. Item non est probatum quod iure dominij vel quasi spectauerit ad testatorem, imò expressè facta est ab actore posito in qua dicitur: Item q̧ dicti Lucas & Antonius sciuerunt & sciunt, vel saltem credunt, q̧ dicta quantitas canapis erat in bonis dicti ser. Petri tẽpore quo condidit testm̃ &c. & illi positioni rñsum est, non credit: ita quod non est probatum quòd esset aliquo tempore testamenti in bonis ser. Petri. ¶ Nec obstat, si diceretur quòd vna positio est in qua dicitur, q̧ dictus Lucas & Antonius sciunt q̧ constitutus in iudicio Ioannes Rubin' in præsentia Lucæ fuit conuentus à Luca pro octo milibus libris canapis prædicti. Et vnus ex principalibus nostris negauit, alius verò rñdet & dicit, credit quòd conuenit dictum Io. pro libris duobus milibus canapis &c. Nam etiam quantum ad istum sic respondentem dico q̧ non nocet dicta rñsio: quia non dicit de quo canape: nec debet referri † ad canapem in positione qualificatum, qui erat ser. Petri tempore testamenti, & sic vna cum omnibus qualitatibus suis: [c] vt firmat eleganter Barto. in l. si cui

l.si cui serui.§.si à filio.ff.de le.1.per illum tex.& idē Bal. idem
Spe.in tit.de posit.§.7.ver.11.& do.Anto.in c.1.circa 2.col. de
plus peti.& Im.in l.si quis à filio.in prin.ff.de le.1.& in l.sed si
dubitet.§.1.ff.de fideius. ¶ Præterea vt patet in actis dictus Lu
cas,qñ petijt à Io.Rubino dictū canapem petijt tanquā suum
nō tanquā de bonis olim ser.Pet. ¶ Nec ob.si qs diceret præsu-
5 mit † q̃ esset de canape pr̄is viuentis: qa filius ea quæ hēt præ-
sumitur hr̄e de bonis patris:qa rñdeo pluribus modis. Primò
q̃ non apparet in actis probatum, quod tpe quo canapis per-
uenit ad Ioannem Rubinū pr̄em Lucæ, Petrus testator viue-
* ret.Secundò rñdeo,q̃ licèt glo.& doct.* cōiter in l.cum opor-
tet.C.de bo.quæ.li.in princ.& Spe.in tit.de actore.§.1.ver.sed
qd si dubitatur.& Bal.in l.iubemus.C.ad Treb.& in l.2.C.de
pa.pot.dicant q̃ debet attendi qualitas personarum & indu-
stria filij &c.tñ in hoc nō insisto. Sed in hoc pondero notabi-
lia verba Bald.in auth.ex testō.in 7.col.C.de coll.qui in hoc
dicit,q̃ onus hoc probandi per istas qualitates incumbit alle-
ganti & agenti,& idem vr̄ ipse velle in d.l.cum oportet. vñ cū
aduersarius.s.Bartholomæus agat,& etiā alleget quòd dictus
canapis quem Lucas tanquā suū propriū petijt,erat ser.Petri,
oportet quod ipse illud probet ꝓbando coniecturas p̄dictas,
quod minimè ꝓbatum est.¶ Prætereà posito q̃ præsumeretur
fuisse de bonis ser. Petri canapis petitus per Lucam à Ioanne
Rubino,vt patet in actis:tñ non præsumit̃ nec apparet, q̃ fue-
rit in bonis ser.Petri tpe testamenti prout reqritur vt superius
est oñsum. ¶ Deniq; si ad hoc diceremus omnia prædicta pro-
bata vel cōfessata esse.s.q̃ fuerit in bonis ser.Petri tpe testamen
6 ti,vt dñt positiones,quod est falsum:tñ hoc † non sufficit,sed
requiritur probari,q̃ esset in dñio,vel quasi dñio ser. Petri, vt
s̃.est ostensum,non enim sunt paria rem esse in bonis, & rem
esse in dñio vel quasi:vt probatur in l.bonorum appellatio.§.
in bonis.ff.de verb.sig.& l.rem in bonis.ff.de acqui.re.do.vbi
in bonis nr̄is esse dr̄ non solum quod in dñio nr̄o est, sed etiā
id quod tm̄ posidemus. ¶ Pro confirmatione prædictorū ad-
duco:quia si canapis peruenerit ad Ioannem Rubinū viuo te-
statore vt ipsi dñt,actio competebat testatori cōtra Ioan.Rubi
7 num,posito q̃ canapis fuisset testatoris: † ergo in legato bo-
norū mobiliū non comprehendebat̃ dicta actio: qa actiones
sunt tertia species separata à mobilib9 & immobilibus. l.quā
Tuberonis.§.pe.ff.de pecu.& l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.
de re iud.& no.Ia.de Are.& Bar.in l.mouentium.ff.de ver.sig.
& in l.pōt.ff.de auth.tut.& Gul.de Cu.& Bal.in l.1.ff.de statu
ho.Bal.& Ang.in l.si cōstante.§.fi.ff.sol.ma.& Bar.in l.si arro-
gator.de adop.Et in terminis nostris refert do. Abb.in c.nul-
d li,de reb.ecc.nō ali.quod Old.[d] cōsuluit,quod si princeps re-
liquit bona sua mobilia distribuenda in pios vsus:non veniūt
actiones & nomina debitorū:quia in testamētis verba ꝓpriè
debēt intelligi.allegat.l.q hæredi,in prin.ff.de cond.& dem.
sed actiones dr̄r propriè tertia species, iuribus s̃.alle. ergo &c.
¶ Nec ob.si dicat̃,q̃ pars aduersa petijt cōtra principales nr̄os
vt canapem exhiberent,& in contumaciā eorū non exhiben-
tium potuit in litem iurari,iuxta l.in actionibus.ff.de in litē
iur.& l.3.§.2.ff.ad exhiben.quia cum reuerentia isti somniant
8 in Parnaso.Primò,quia hoc iur̄m in actis non reperio. † Item,
quia actione ad exhibendū conueniri p̄t ille tm̄ quē cōstat pos
sidere & possedisse tpe litis contestatæ vel post,& habeat facul-
tatē rei exhibendæ.l.Celsus.§.fi.& l.3.§.fi.& l.tigni.§.itē mu-
nicipes,cū §.seq.& sequenti.ff.ad exhib. Sed non est ꝓbatum
q̃ principales nostri dicto tpe posiderent canapem : ergo &c.
9 ¶ Prætereà dictū iur̄m † non defertur,nisi contra illū q dolo
non exhibet.d.l.in actionibus. sed de dolo non est ꝓbatum,
& non præsumitur, nisi probetur.l.quoties.§.qui dolo.ff.de
ꝓba.& l.dolū.C.de dolo. ¶ Circa hoc etiā non omitto q̃ Bart.
qui agit tanquā cesionarius Oddonis pro dimidia minimè
cesionem ꝓbauit. nec obstat quoddā instr̄m diuisionis pro-
ductum,& à muribus corrosum:quia non est verū,q̃ ibi sit ali
qua cesio de dicta parte bonorum mobilium legata p dictū
ser.Petrum,sed solum fit ibi quædam cesio de bonis mobili-
bus hæreditatis Stephani de Tassonibus,quæ nihil cōe habet
cum re ista,ita est si rectè perlegi. ¶ Postremò circa canapem
apparet ex alio capite sn̄iam non tenere, nā in petitione petit̃
canapis si extat,aliàs aūt æstimatio,& in sn̄ia (vt audio) simpli
citer facta est cōdemnatio in quantitate pecuniæ,nec apparet
probatum canapem non extare:ergo sentētia non est confor-
mis libello,prout esse debet.l.vt fundus.ff.cōi.di.& l.fin.C.de
10 fideic.li.c.licèt Heli,de sym.& q̃ † repetita non valeat sn̄ia lata
in æstimatione,firmat gl.Bar.& doc.in l.vinum.ff.si cert. pet.
& Bal.in l.fin.C.de fideic.lib. ¶ Circa scd̄m s.circa boues,simi-
liter dico,q̃ non est probatū q̊d de iure dominij vel quasi spe-
ctarent ad ser.Petrum prout requiritur de iure,vt s̃.declaraui
imò non est in positionibus vel capitulis deductum, nam in
positionib.continetur q̊d erat in bonis & in hereditate ser.Pe
11 tri: † sed in bonis esse pōt,licèt non sit in dominio,vel quasi,
dicta l.bonorum. similiter in hæreditate esse pōt illud quod
non fuit in dñio vel quasi.l.& non tm̄.ff.de pet.hær. ¶ Quini-
mò principales nostri rñdendo dictæ petitioni dñt,videlicet,
vnus credit,sed ignorat cuius erat,& ipsos cōducebat ad zoa-
ticā ser.Petri:ergo apparet,quòd rñdens non confitetur quòd
essent ser.Petri,imò totū contrariū dicit,vt ostendūt verba illa
& ipsos conducebat &c.nam vt dicunt Pe.Cy.& Bal.not.in l.
12 cum falsa.C.de iur.& fac.igno. pone † quod confiteor fundū
esse meum & tuū,vtrū illa confesio implicet cōtrarietatē, cū
res non posit esse duorum in solidum.l.si vt certo.§.si duob.
ff.commo.l.3.§.ex contrario.ff.de acq.pos.rñdent ipsi q̃ non:
qa cōfesio debet interpretari,vt nihil contrarietatis cōtineat.
arg.l.eum debere.ff.de ser.vrb.præ. ꝓbabitur ergo scd̄m eos
in casu prædicto per dictā confesionē cōio dominij:quia illo
modo intelligendo,confesio nihil continet cōtrarietatis,q̊d
est notatu dignum secundū Bal.ibi dicentem hoc consideran
dum esse,vbicunq; rñsiones videntur sibi cōtrariæ:qa vt con-
trarietas euitet̃,debent sic interpretari,vt prima dictā trahant̃
ad vltima,& vltima ad prima,quod dicit esse menti tenendū.
facit ca.cum tu.de testi.ita in proposito debet dicta rñsio in
qua dicitur,credit,s.q̃ erant in bonis ipsius ser.Petri.s.rōne
custodiæ & detentionis,non ratione dominij: quia esset sibi
cōtrarius.¶ Alius verò principalis noster dictæ positioni rñdet
credit tempore quo recesserunt nepotes,& boues ipsos cōsum
psit tempore suæ vitæ.nam ista rñsio non præiudicat: quia di-
cit,q̃ credit tempore quo recesserunt,non autē dicit quòd es-
sent sui tpe testī:vt requiritur ad hoc vt legato cederent. ¶ Et
13 pro hoc † allego gl.reputatam singularē in l.certū.in princ.&
ibi sequitur Dy.& Bar.ff.de cōfes.quæ vult q̃ licèt aliàs qui se-
mel fuit dñs,præsumatur hodie dñs.l.siue posidetis.C.de pro
ba.tñ si aduersarius meus confitetur me fuisse certo tempore
dñm,non probabit ista confesio, q̃ alio tempore præsumar
fuisse dñs,& illam gl.sequūtur etiam Pe.Cy.& Bal.in l.edita.
C.de eden.& Bal.in l.si minorem.C.de in inte.resti.mi.& do.
Ant.in c.2.de libel.obl.in illa q.dum quærit,an sufficiat libel-
14 lum præsumptiuè cōcludere. ¶ Pro quo facit: † quia cōfesio
e debet interpretari cōtra illū qui vult vti [e] dicta confesione ad
probationem iuris sui,nisi petierit per confitentem declarari,
& certificari debere confesionē,vt no.gl.& doct.in c.ex lite-
ris,de spon.& in c.contra eū.de reg.iur.in 6.& Azo in summa
Pandectarum.ff.de reb.dub.Bar.clarè in l.inter stipulantem.
§.1.ff.de ver.obl.& in l.si quis intentione.ff.de iudi.& Bal.in
l.si quidē.C.de exce.Item potuit esse quod tempore quo dicti
nepotes recesserunt & sic tempore de quo fit mentio in dicta
rñsione iam conditum erat test.ser.Petri: & sic licèt fuissent
boues ser.Petri tempore quo nepotes recesserunt,non sequit̃,
ergo erant ser.Petri tempore testī.l.& quæ nondū.§.quod di-
citur.ff.de pign.& declarat Bal.in l.si qui adulterij,in fi.C.de
adul.Prætereà & similiter sententia lata est (vt audio) non su-
per bobus petitis,sed super æstimatione:& ideo ēt ex hoc capi-
te retractari debet, vt etiam dixi suprà in præcedenti dubio.
¶ Quò ad tertiam s.quò ad currum vnus ex reis rñdendo po-
sitionibus dicit,credit & q̃ durante eius vita cōsumpsit. Alius
simpliciter dicit,credit,rñsiones istorum dico q̃ non, præiu-
dicant.Primò quia non rñdent quòd currus spectaret iure do
minij vel quasi,ad ser.Petrū:qa hoc in positione non contine-
tur,sed dr̄ in positione quod erat in bonis ser.Petri,quod non
importat dñium vel quasi:vt est dictū. ¶ Prætereà rñsio illius
qui dicit,credit,& quod durante eius vita cōsumpsit &c.alia
rōne non nocet:qa si boues cōsumpti fuerūt viuo testatore,&
sic sine culpa hr̄dis,ad illos nō tenet̃ hr̄s nec ad eius æstimōnē
15 l.cū res.ver.itaq;.& in §.pe.& fi.ff.de le.1.& dicta † cōfesio cū
f sit cōnexa,oportet qd̄ in totum [f] acceptet̃.l.Publia.§.fin.ff.de
posi.l.ēt.§.1.ff.de mi.no.Cy.& Bal.in l.1.C.de confes.& in l.2.
C.de do.ante nup.Bar.in l.Aurelius.§.item quæsijt.ff.de li.le.

Spec.in tit.de posi.§.fi.ver. pe.& Bal.in l.siquidē.C.de transa.
& in l.cum precum. C.de li.cau.per dom.An.in c. ex parte de
cani.de rescri.& in c.bonæ.el 2.& ibi plenius per dom.Flor.de
postu.præ.& in c.cùm venissent.de insti.cum simi. Et valebat
iste currus totus libras.c.vt patet ex rñsione vniꝰ ex reis respon
dentis positionibus.Retractari ēt debet sententia circa currū
lata:quia similiter lata est super quantitate, & non super cur-
ru petito,prout fieri debuit:vt in primo dubio scripsi, frustrà
ergo insistendum puto circa defectū cessionis,quem allegaui
s̄.postquā ēt si cessio apparet,nihil tñ deberetur. ¶ Circa testes
partis aduersæ non oportet insistere:quia nihil probant. Nam
Gaspar primus testis dicit quod fuit præsens diuisioni bono-
rum ser. Petri,& q̄ Bar.& Oddo remanserunt contenti q̄ Lu-
cas & An.darent eis libras sexaginta pro sua parte Canapis,&
libras 14.pro parte boum & currus: & nō recordatur de tem-
pore,an fuerit añ testm̄ vel post.& dicit,q̄ est affinis Bart. nam
primò testis non probat : quia vt j̄. patebit, ipse est vnicus &
singularis,& vox vnius,vox nullius.ca.in omni. de testi.cum
16 vulg.Item est † affinis:ergo repellitur,vt no.Spec.in tit. de te-
ste.§.1.ver.sed nunquid frater.cum duobus.ver.seq. Et adhoc
vt testis semiplenam probationem faciat, reqritur q̄ sit omni
exceptione maior: vnde etiā si esset amicus parti,vel alio mo-
do coniunctus,non facit semiplenā probationem : ita notan-
ter dixit Bart.in l.admonendi.in 9.col.ff.de iureiu. & d. Ant.
in c.fi.de iureiu. allegat gl.in l.etiam matris.ff.de prob.Et po-
sito etiā q̄ faceret semiplenam probationem: tñ non habet lo-
cum delatio iuri in defectum semiplenæ probationis: qa sta-
tutum ciuitatis prohibet.Item posito, q̄ iste testis probaret , tñ
non iuuat actorem:quia si verum esset illud quod testis dicit,
debuisset peti per Bar.dicta quantitas pecuniæ , non autē de-
buissent peti res prout petitum est,& sup quibus reb. oportet
iudicari, non super quantitate, vt sñia sit conformis libello.
Nec probat iste testis,q̄ tempore testī in dñio vel quasi ser. Pe-
tri esset aliqua quantitas canapis,& quāta, & similiter de bo-
bus & curru,imò dicit,q̄ nescit,an prædicta fuerint ante testm̄
vel post. ¶ Melchio secundus testis nihil probat : nam simpli-
citer dicit, quòd tempore quo castrum Butrij fuit inuasum
Lucas extraxit de quadam domo illorū de Tassonibus certū
Canapem iudicio suo.16. centenariorū, & nescit cuius esset,
licèt iudicio suo existimet q̄ erat ser.Petri: nā non deponit q̄
esset tempore testamēti.Itē non deponit tanquā testis per sen-
sum corporis,vt requiritur.l.qui testō.§.fi.ff. de testa.l. testiū.
C.de testib.sed deponit,vt iudex per verbū iudicio. ¶ Ioannes
vltimus testis deponit pro reis conuentis:nam dicit quòd ipse
vnà cum Gaspare fuit vocatus à ser. Petro, vt dicta eius bona
mobilia diuiderent,& tertiam darent Bart. & Oddoni, & q̊d
ita diuiserunt & dederunt,& assignarunt tertiā Bar.& Oddo-
ni,qui de dicta parte remanserunt contenti , excepto canape,
cuius quantitatem ignorat, & excepto curru & pari boum,
quorum omniū preciū ignorat,& q̊d fuit inter eos conuentū
q̊d Lucas & Ant.venderent canapē,& de pretio darent eis ter-
tiam,& q̄ currus & boues deberent æstimari,& tertiā æstima-
tionis eis dari,& sic iste cōtradicit dicto primi testis,vt clarè ex
eius inspectione patet,& sic quilibet remanet singularis, imò
vnus diminuit de fide alterius.c.in nr̄a.cum ibi no.de testi. &
posito q̄ iste ēt ꝓbaret: debuisset peti æstimatio, & non bona,
ꝓut factū est.Itē non ꝓbat iste q̄ tpe testī essent ser. Petri, & in
eius dñio,nec deponit de quantitate rerum.s.canapis, nec de
valore rerum.Ex his ergo patet,q̄ sumus in regula actore non
ꝓbante reus debet absolui diffinitiuè.l.qui accusare. C. de ed.
c.1.vt eccle.benefic. & sic partes dñi iudicantis esse debent in
pronunciando malè iudicatum,& bene appellatum.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Testamenti.s̄.li.2.cons.171.col.2.s̄.li.5.consil.17.nu.3.s̄.eo.
cons.59.num.7.Dec.Tholosa.190.
b ¶ Genitiuus.s̄.li.4.cons.35.num.14.
c ¶ Suis.idem Ro.consilio 455.In casu præmisso.cons.460. illa
verba.Ang.Are.tra. malefic.vers.compa dicti inqui. & confit.
totum.co.1.Matth.sing.33.Cur.l.2.§.quod obseruari.col.6. C.
de iur.cal.Io.Ana.in rub.de adul.dic q̄ rñsio simplex refertur
ad omnes qualitates pertinentes,non autem ad impertinen-
tes,responsio verò super facto vno, res persona tantùm , non
refertur ad cæteras qualitates,adde Ale. d.l. si cui.Ias.l.si quis
nec causam.col.3.si cert.pet.l. si duo patroni. §. si quis iuraue-
rit.1.col.2.de iureiu.Alcia.l.1.§.si quis ita.nu.99.de ver. obl.
d ¶ Old.q.218. dixi s̄.li.1.cons.45.
e ¶ Vti.Ro.cons.455.consil.460.Alex.sup.li.3.consil.115.nu.2.
sup.li.5.consil.183.num.7.Soc.l.cùm quæritur.de reb.dub.Ia.
l.fructus.col.3.solut.mat.Hypp.Mar.sin.218.Dec.ca. cum ve-
nerabilis.colum.14. num.24.de excep. cons.482.col.1.consil.
529. col.1.Alc.de præsump.re.2.præsum.12.in fi. Sed vide Cal-
der.con.7.de confes.Phil.Franc.c.2.col.5.de confes.in 6.idem
Alex.j̄.lib.7.cons.30.num.10.
f ¶ Totum.Pau.cons.296.in fin.li.1.sed Cor.cons.306. litera. e.
li.3.dixi in consu.Pari.§.78.

SVMMARIVM.

1 *Positiones & articuli quomodo differunt.*
3 *Filij triginta annis ab aditione hæreditatis excluduntur.*
5 *Iudex tenetur supplere statutum sicut ius commune.*
6 *Pluralitas nominum non præsumitur.*
7 *Mors probatur per famam in ciuilibus.*
10 *Testis vel per verbum credo, vel possibile, non probat. nu. 11. & 15.*
17 *Vir & vxor si simul vendunt, pretium præsumitur peruenire ad virum.*
19 *Statutū quod repetitioni dotis quinquennio præscribatur, nō valet.*
20 *Interesse non liquidatum æstimatur per iudicem.*
21 *Dies tacita interpellat vt expressa.*
23 *Mala fides defuncti impedit hæredem.*
24 *Minor non restituitur contra confessionem, nisi probato errore.*

CONSILIVM CLXXII.

Allegationes.

IN causa & lite inter do.Dorothæam agentem, &
Bartholomæam filiā & hr̄dem quondam Iacobi
de Bagnagallinis se defendentē, plura sunt con
sideranda. Et primò an Fran.filius quondā dñæ
Iacobæ, de cuius hr̄ditate tractat̄, fuerit hr̄s eius
in totum vel pro parte: & pro qua. ¶ Secundò, vtrum Iac.filius
quondam Ioan.de Bagnagallinis, & frater de latere patris di-
cti Francisci , fuerit hæres dicti sui patris, & an in totum vel
pro parte, & si pro parte: pro qua, & quos habuerit in cohære-
des. ¶ Tertiò, vtrum allegata compensatio pro parte dictæ
Bartholomeæ habeat obstare , & in qua parte, ista sunt tria
principalia fundamenta vtriusq; partis, ex quibus relicta de-
pendet, si rectè sentio. ¶ Ad primum dico, quòd dictus Fran-
ciscus fuit solus hæres, & in solidum dictæ Iacobæ eius matris:
quod manifestè ꝓbatur. Nam pars aduersa respondendo no-
næ positioni dictæ Dorotheæ confitetur, quòd dictus Franci-
scus fuit hæres dictæ Iaco. & eius matris pro rata, habito respe-
ctu ad alios filios & filias, & idem confitetur pars aduersa in
suis positionibus nona positione incip. Item quod post mor-
1 tem dictæ Iacobæ &c. † quæ confessio præiudicat ponēti iuxta
ea quæ habentur in l.cum precum.de lib.cau.l.transactione,
& ibi Bald.C.de transact. & quod not.Bartol.in l.certum.§.si
quis absente.ff.de confes.hæc enim vna est de differētijs inter
positionē & articulū: quia ponens vr̄ fateri contenta in posi-
a tione, articulans [a] nō, vt no.Io.An.& can.in c.fin.de iureiu.in
6.in no.& Spe.de posit.§.8.in prin.& §.fi.ver. quid si actor.&
Bald.in l.1. in 1.col. de confes.allegat Innoc.in c.statuimus.de
confes. & quod no.Bal.in l.generaliter.§.1.C.de reb.cred.vn-
de stat valida probatio q̄ hæres fuerit pro parte, tunc sic, nulli-
bi reperio ꝓbatum in processu saltem legitimè & plenè quod
2 aliquis alius ex filijs dictæ Iac.eius hr̄ditatē adiuerit, † nec ex
potentia suitatis allegari pōt: si filius ergo hæres: cum in ma-
tre non sit patria ptās, nec in ea ē dare potentiam suitatis.ff.de
suit & legi.l.nulla.l.illud.§.ad testamēta.de cōtratab.§.fœmi-
næ.insti.de adop. Sed cùm iam sunt elapsi anni 40. & vltra,
quibus dicta Iacoba decessit, vt apertè deponunt testes partis
aduersæ, videlicet Ioannes quondam Sancti examinatus sup
9 capl̄o partis aduersæ, item Gerardus, & Mengolinus etiam
eorum testis super 3.c.& fatetur pars aduersa rñdendo positio-
ni septimæ ex positionibus dictæ Dorotheæ, vbi fatetur quòd
decessit Iacoba relicta Ioanne eius viro post se iuncta prima
eorum positione, quæ dicit quòd sunt 35. anni q̄ dictus Ioan.
eius maritus decessit: ergo si decessit Iacoba post se relicto Io-
3 anne, sequitur, q̄ iam elapsi sunt 30. anni, & vltra, † quo la-
psu tpis

b ꝓ ſu tpis dicti alij filij non adeũtes excluſi b ſunt ab hæreditate
* paterna, maximè ſcđm verã & * cõem opinionem. l. licèt. de
iure delib. plenè. ff. de acqui. hær. in l. quamdiu. & gl. in l. cum
antiquiorib. C. de iure deli. Bar. etiam in l. 1. ff. de condi. ex le.
4 & ſcribentes oẽs in præall. l. quamdiu. † & per cõſequens por-
tio filiorum non adeuntiũ accreuit etiã ipſo iure abſq; aliqua
aditione dicto Franciſco pro parte hæredi, gloſ. reputata not.
* & * communiter approbata. C. quando non peten. par. in l. 1.
& in l. ſed cũ patrono. ff. de bo. poſ. tit. generali. & licèt deceſſiſ
ſent aliqui ex dictis filijs cum liberis, vt fuit tantùm Blonda,
c non potuit ad liberos tranſmitti hæreditas matris nõ adita. c
l. 2. C. ad Orfi. in l. 1. vbi no. C. de his qui ante aper. tabu. plenè
Bar. & doct. in l. ventre. ff. de acqui. hær. Nec ad hoc habet ob-
ſtare ſi diceretur, quòd Dorothea rñdendo 12. & 14. poſitioni-
bus partis aduerſæ ponentis quod fuit & eſt abſq; eo q̃, dictus
Franciſcus fuerit ſiue ſit hęres dictæ Zannę & Margaritæ olim
filiarũ dictæ Iacobæ, quibus dicta Dorothea cautè & appenſa-
tè rñdit, credit q̃, non ſit hæres per verba de præſenti, cui du-
bium quòd dictus Franciſcus qui iam mortuus eſt per 11. an-
nos non eſt modò hæres dictarũ Zannæ & Margaritæ, ſed q̃d
tp̃e quo vixit Franciſcus, q̃ ipſe non fuerit hæres, hoc non di-
cit do. Dorothea. Et hæc tutiſſima ſñia nullatenus relinquen-
da vr̃. Et poſito pro conſtanti quòd prædicta vera non eſſent,
quæ omninò ſunt, dico alia ratione dictũ Franciſcum eſſe hæ-
redẽ in ſolidũ ſuæ matris. Nam vt pars aduerſa confiteť rñden-
do poſitionibus dicit, q̃ poſt mortem Iacobæ ex ea remanſe-
runt Franciſcus, Matthæus Sanctes, Zanna, Blonda & Marga-
ri. Tunc ſic, dicta Iacoba fuit de diſtrictu ciuitatis Imo. nec ad
hoc obſtat depoſitio certorum teſtiũ in contrarium facta per
partem aduerſam: quia non concludunt neceſſariò, & quaſi
impoſſibile eſſet probare contrarium, vt ſatis tactum fuit in
ipſo proceſſu, vt pars aduerſa confitetur reſpondendo 46. &
47. poſitionibus Dorotheæ, in quo diſtrictu ſeruantur ſtatu-
ta ciuitatis Imo. diſponentia quod ſtantibus maſculis fœmi-
5 næ non ſuccedant: † quod ſtatutum etiamſi non eſſet in cauſa
allegatum, neceſſe habet iudex ſupplere, & q̃ñcunq; allegari
põt ſicut & iuris diſpoſitio, per ea quæ hñr in l. 1. C. vt quæ de-
ſunt aduo. par. plenè in l. 4. §. hoc autẽ. de damn. infect. & q̊d
no. gl. & doct. in l. 3. §. ſi rem. de leg. 3. & in l. non ſolum. ff. de
rei ven. & Bal. in l. terminato. C. de fru. & lit. expen. cũ concor.
ergo dictæ fœminæ fuerunt excluſæ, & hæreditas fuit deuolu-
ta ad Franciſcum, Matthæũ & Sanctem. Et demum mortuis
Sancte & Matthæo inteſtatis ſiue per ius accreſcendi ſi non
adiuerunt, vel ſi adiuerunt ex ꝓuiſione legali, ſucceſſit dictus
Franciſcus. l. conſanguinitatis. & aut. ceſſante, & in cor. vñ ſu-
mitur. de legi. hær. ¶ Quòd autẽ ſit probatum de morte dicto-
rum Sanctes & Matthęi, oſtendo: Nam Iacobus Vgolini teſtis
Dorotheæ dicit, quòd ſunt anni 39. quibus deceſſit Sanctes, &
36. quibus deceſſit Matthæus, & quòd vidit dictum Sanctem
mortuum, & quod audiuit dictũ Matthæum eſſe mortuum,
poſtea interrogatus & examinatus ſuper capl'o de fama, dicit,
q̃, de his quæ teſtificatus eſt, eſt publica vox & fama. Deinde
Iacob⁹ Simonis alius teſtis dicit, quòd habiti & reputati fue-
runt ꝓ mortuis dicti Sanctes & Matthæus, & quod vidit fieri
luctum, & corruptum de morte eorum ab affinib. & coniun-
ctis eorũ, & examinatus ſuꝑ c. famæ, dicit, q̃, de teſtificatis per
eum eſt publica vox & fama. Similiter Mengolinus alius te-
ſtis dicit quod audiuit dictos Sanctem & Matthæũ eſſe mor-
tuos. & in c. de fama, dicit q̃, eſt publica vox & fama. & licèt
6 dicat q̃, neſcit cuius fuerint filij: nihil hẽt obeſſe ex eo: qa † plu-
ralitas noĩum non p̃ſumiť, ſed identitas. facit ad hoc. l. qui ha-
bebat, de reb. dub. l. duo ſunt Titij. & q̃d ibi hř de teſta. tut. &
quod habetur in l. eum quem temerè. de iudi. no. Iaco. But. &
Bal. in l. 2. C. de erro. aduo. & expreſsè Bald. in l. neq; natales.
in 3. col. de prob. & clarius per eum in ſuo conſilio incip. Cum
apparet de cõdemnatione &c. & q̃d no. Cy. & Bald. in l. ſi qua
per calumniã, de epiſ. & cler. Bal. in l. edita. in pe. col. de eden.
& in l. ſi. C. de rebus cre. cum ſim. ¶ Ad idem Andreas alius te-
ſtis dicit q̃, audiuit quod Sanctes & Matthæus erant mortui,
& q̃, vidit facere corruptum in villa Liuarij per ſorores & alios
coniunctos. Tunc ſuccedit theorica gloſſarum & doctor. in l.
2. §. ſi dubiteť. ff. quemad. teſt. aper. & in l. ſi quidem. vbi per
Cy. Bart. & Bal. C. ſol. mat. & in l. ſed ſi de ſua. ff. de acqui. hære.
7 ar. l. ſi. ff. de hæred. inſti. & l. 3. ff. de condi. inde. q̃, † vbi tracta-

tur de commodo pecuniario ad mortem ꝓbandam, ſufficit fã
d ma vel rumor de morte, d maximè ſi interueniãt aliquæ aliæ
coniecturæ, vt ſi cõſanguinei de morte luctũ fecerunt, vel eos
pro mortuis habuerũt: & maximè vbi mortui fuiſſent in lo-
co de longinquo, vt eſt in caſu noſtro, nam vt dicit Iacobus
Vgolini primus teſtis, Sanctes deceſſit in territorio Mediola-
nenſi: alter in territorio Veronenſi; & iſtis addo not. per Bart.
in tract. de teſte 3. char. & in l. quoties. C. de naufra. lib. 11. per
do. Ant. in c. in præſentia. de ſponſa. & Bal. in l. conuenticulã.
in vlt. col. de epiſ. & cler. per quæ ſupradicta tam in iure quàm
in facto conſtat, ꝓbatam eſſe mortem dictorũ Sanctes & Mat-
thæi. ¶ Quinimò etiam præſuppoſito q̃, dictum ſtatutũ nun-
quam fuiſſet in rerũ natura: oſtendo alia ratione dictũ Franci-
ſcum eſſe inſolidum hæredem eius matris. nam præſuppoſito
q̃, dicti Sanctes & Matthæus ſint mortui, & etiã Zanna, Blon-
da & Margarita, vt probatur de morte iſtarum filiarum, tam
per rñſionem & confeſsionem partis aduerſæ in rñdendo po-
ſitionibus Dorotheæ, quàm etiam per teſtes partis dictæ Do-
rotheæ & partis aduerſæ deponẽtes de morte Zannæ, & Blon-
dæ & Margaritæ defunctarum iam ſunt anni 18. & 17. trede-
cim, & vltra ſingula ſingulis referendo. Et per conſequens de-
ceſſerunt ante mortem Franciſci, qui deceſſit iam ſunt anni
11. tantũ probant manifeſtè teſtes Dorotheę & per conſequens
hæreditatem matris non aditam, non potuerunt tranſmittere
etiam ad liberos. d. l. 2. C. ad Orfi. & ſuprà dixi & fortius cum
nulla earum liberos habuerit, niſi Blonda, vt patet in poſitio-
nibus, reſponſionibus, & in probationibus, ac etſi adiuiſſent
hæreditatem mřis quod minimè fecerunt ipſis inteſtatis de-
cedentibus: ſucceſſit in effectu dictus Franciſcus proximior
in gradu. vt s̃ tetigi. Et ex hoc primo capite apparet, q̃, dicto
Franciſco, & Dorotheæ eius hæredi competit inſolidum actio
ad prædictas libras ducentas vnà cum intereſſe petitis. ¶ Ad
ſecundum, vtrum dictus Iacobus fuerit hæres inſolidum di-
cti Ioannis eius patris, vel pro qua parte, & per conſequens,
vtrum poſsit conueniri inſolidum vel pro parte, & dico q̃, nõ
cauillando tam per Zoanninũ quam per ſer. Iacobũ Beleſtre-
num, & alios teſtes examinatos pro parte Dorotheæ, quam
etiã ex infinitis teſtibus examinatis ꝑ parte aduerſa, liquidò
8 conſtat, † tam Iacobũ quàm Franciſcũ ſolos fuiſſe hřdes in ex
inhabitatione & poſſeſsione, ac recollectu fructuũ & redituũ
poſſeſsionũ hřditatis dicti quondã Ioannis, iuxta ea quæ ple-
nè hñr maximè per Bar. in l. gerit. de acqui. hære. & eo. tit. in l.
pro hærede. & in l. 2. de repu. hære. & quod no. gloſſ. & Bald. in
l. C. ſi vt ſe ab hærede. abſtine. Ex quo videretur, q̃, pro dimi-
ntũ conueniri poſſet dictus Franciſcus cum pro alia di-
confuſæ ſint actiones per aditionẽ hæreditatis factam
per Franciſcum, l. debitori. C. de pact. l. Vranius. ff. de fideiuſ.
plenè no. in l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſolu. matrim. ¶ Nec
prædictis habet obſtare, ſi diceretur q̃, imò Franciſcus, Iaco-
bus, Matthæus, & Sanctes & Catharina filij dicti Ioannis qui
poſt eius mortem remanſerũt, & non alij, vt pars aduerſa con-
fitetur in reſpondendo decimæquartæ poſitioni Dorotheæ &
9 per teſtes probatur: ergo quilibet † eorum ex potentia ſuitatis
fuit hæres patri, & illam ad quoſcunq; etiã non aditam tranſ-
miſit, iuxta l. 1. §. ſi is qui in poteſtate. ff. ſi quis omiſſa cauſa te-
ſta. l. ex militari. §. ſin. ff. de teſtam. mil. l. hæreditatem. §. filius.
* de caſtren. pecu. ſecundum * communem ſententiam, de qua
plenè in l. ſi infanti. C. de iure delibe. & in l. apud hoſtes. C. de
ſuis & legi. in l. 1. C. de his qui ante aper. tabu. & in d. l. ventre.
quia reſpondeo vt ſuprà † dixi, q̃, cùm dictus Ioãnes mortuus
fuerit, iam ſunt anni 35. vt ipſi ponunt in prima eorum poſi-
tione: ergo cùm non appareat de aditione aliorum quam Ia-
cobi & Franciſci, præſcriptione 30. annorum fuerunt excluſi,
& adeuntibus accreuit d. l. licèt. de iure delib. & ſuprà latius
ſcripſi. & etiamſi adiuiſſent, cùm deceſſerint ſine liberis, ſuc-
ceſſit eis dictus Franciſcus ab inteſtato, vt d. auth. ceſſante. &
dixi s̃. ¶ Et aduertat bñ iudex: quia etiãſi reperiret aliquẽ te-
ſtem dicentẽ ſe credere q̃, aliquis prædictorũ fuerit hæres du-
10 plici ratione non probat: quia in iſtis actibus qui † ad ſui eſ-
ſentiam requirunt aliquid facti: nullo mõ teſtis probat, niſi
aſsignet cauſam ſui dicti per aliquod factũ extrinſecũ, vnde
ad probandũ dolum vel culpam vel negligentiam. vel quem
hřdem: non ſufficit ſi dicat: talis fuit in dolo vel culpa vel ne-
gligentia, vel talis fuit hæres, niſi aſsignet & probet per factũ
& ſenſu

&ſenſu corporis,vt multùm no.declarat Bal.in l.ſolam,C.de
teſtib.in l.de quibus.de legi.& Inn.& cano.in c.cum cauſam.
de teſti.& Bar.in tractatu de teſte. debet ergo deponere teſtis
talis eſt hæres: quia debita hæreditaria ſoluit,& ſic de ſingulis
11 &c. ¶ Alia † rõne non probaret teſtis: quia deponit per verbũ
credo,etiãſi dixiſſet pro certo credo,vt no.Bal.in l.ſiue poſside
tis.de prob.not.per gl.& Bar.in l.2.§.Labeo.de aqua plu.arc.
& Bal.in l.3.in 5.quæſt.C.de teſtib.Cy.Iac.de Are.& Bald.in l.
teſtium.in vlt.col.eo.tit.& in c.ex literis.de præſum. plenè in
c.quoties.& in c.tam ex literis,de teſti. ¶ Sed his etiã non ob-
ſtantibus dico quod in totum conueniri poteſt, & debet, di-
12 ctus Iacobus ſeu dicta Bar.eius hæres. † Nam certum eſt quòd
hæres hæredis teſtatoris eſt hæres. C.de hæred.inſti.l.fin.ff.de
caſt.pec.in l.1.& quod no.in l.3.ff.de peti.hæ.& iõ dicta Bar.
dicit hæres dicti Ioannis de Bagnagallinis mediante perſona
dicti Iacobi quæ Bartholomæa negauit ſe eſſe hæredem pro
aliqua parte dicti Ioannis,& etiam dictum Iaco.fuiſſe hæredẽ
dicti Ioannis,vt patet in rñſionibus factis interrogatorijs pri-
13 mis ſecundis & poſitionibus Dorotheæ: quo caſu iure † clarũ
eſt hæredem negantem falsò ſe eſſe hæredem comperto men-
dacio debere conueniri in ſolidum,atq; ſi in totum eſſet hæ-
res.ff.de interrog.act.l.de ætate.§.ſi cùm eſſet. & melius.in §.
qui tacuit.ea.l. Subdo etiam q, attento q, dictus Franciſcus e-
rat creditor hæreditatis dicti Ioannis vigore dotium mater-
narum & obligationis omnium bonorũ Ioannis factæ in in-
14 ſtrumento dotali,q, † licèt probetur dictum Franciſcum poſ-
ſediſſe aliqua bona hæreditaria dicti Ioannis, q̊d præſumen-
dum eſt ipſum poſſediſſe ex cauſa dictarum dotiũ & obliga-
tionis prædictæ: quia illud erat ſibi vtilius.ff.de ſolu.l.1.& per
conſequens non erit probatũ dictum Franciſcum eſſe hæredẽ
dicti Ioannis,& in nulla parte confuſam eſſe actionẽ compe-
tentem dicto Franciſco,vt in terminis firmauit Iaco. de Aret.
& Bar.poſt Azo.ff.de acquir.hær.in l.gerit.in 4.col.in ver.ad
ſecundum qñ poteſt fieri vtroque modo, quod approbant ibi
dem Moderni ſcribentes. ¶ Ad tertium vtrum allegata cõpen
ſatio habeat in aliquo obſtare & releuare dictam Bartho. dico
quòd non.& primò ſuper compenſatione quã allegant facere
velle de ſumptibus factis per dictum Ioannem in ſepeliendo
dictam Iacobam,per l.in eum.& l.ſic pro rata.ff.de religio. &
ſumpt.fu.quia incertum eſt quid expendiderit,nam Mengus
primus teſtis & omnes alij teſtes ſuper hoc deponentes depo-
15 nunt vt iudices,nõ vt teſtes,nam † dicit q, veriſimiliter tantũ
expendere potuit,vt credit,& non per aliquem ſenſum,nec p
neceſſe,ſed per poſsibile: quæ omnia inualidant dictũ teſtis. l.
qui teſtamento.§.veteres.ff.de teſta.l.1.in prin.ff.de his quæ
in teſt.delen.not.Bar.in l.de ætate.ff.de mino.& Bal.in l.3.in
vlti.col.C.de teſtib.& quod habetur in l.neque.C.de probat.
cum ſi.ac etiam quia dicti teſtes ſunt ſingulares & nullam fi-
dem facientes.l.ob carmẽ.§.fi.ff.de teſt.& ibi not.in c.licèt ex
quadam.de teſti.plenè in c.qualiter & qñ. de accu.cum con-
cor. ¶ Minus etiam obſtat allegata compenſatio de nonnullis
fructibus,& recollectis certarum vinearum & terrarum pro
dimidia,videlicet pro ea parte, qua erat hæres Iacobus prædi-
ctus: quia ſimiliter (vt dixi) dicti teſtes nullo modo probant,
16 ſaltem neceſſariò,& ſingulares ſunt. Ac etiam † quia dico,q,
de quantitate pecuniæ quam nos petimus ad quantitatẽ fru-
ctuum non procedit compenſatio,vt eſt gl.no. & ibi expreſsè
Iac.de Are.Bar.& doct.in l.diuortio.§.ob donationes.ff.ſolu.
mat.& gl.& doc.in l.neq;.C.de compen.& Bal.in l.fi.in vlti.
col.eo.titu.& deponunt omnes dicti teſtes, vt dixi, vt iudices
non vt teſtes,& per verbum credit,tantò minus etiam fit con-
penſatio de q̃titate ad vineas & terras & res mobiles vel im-
mobiles.l.ſi conuenerit.ff.de pig.act.l.ſi creditor.§.1. de pecu.
l.cum fundus.§.ſeruum tuum.cum ibi no.ff.ſi cer.pet. ¶ Simi
liter non obſtat quoddam inſtrumentum,in quo cõtinetur q,
dictus Ioannes & Iacoba eius vxor vendiderunt ambo in ſi-
mul vnã petiam terræ ſex tornaturarum pro libris quinqua-
ginta: quia non eſt probatũ,q, dicta petia terræ fuerit in ſolidũ
17 ipſius Io.q̊d quidem † etiamſi ꝓbatum fuiſſet, præſumeretur
e totam [e] pecuniã verſam fuiſſe & perueniſſe ad manus mariti,
vt no.tenuit Bald.per ea quæ ibi hñr in auth.ſi qua mulier.C.
ad Velle.& d.Io.de Imol.multũ eleganter in cõmento.c.cum
cõtingat.de iureiu.& q̊d no.Bal.in l.ſi liqueat.C.de inof.do-
na.in add.& Bal.in l.mr̃.in 7.col.C.de rei vend.q, non diſpu-
to pro mõ: quia non expedit. Si aliquid aliud q, eſt minimum
quid vendidiſſet,benè fortè compenſandũ eſſet pro parte,pro
qua fuit hæres Ioannis ipſe Iacobus. Et etiam aduertat dñs
iudicans, quòd vbi teſtes examinati pro parte aduerſa depo-
nunt de nonnullis æſtimationibus,teſtes ſunt ſingulares,nec
18 deponunt vt teſtes. ¶ Nam vt † dicit notãter Bal.in d.l.3.C.de
teſti.in 3.col.in ver.quæro nunq̃d de æſtimatione, vbi tractat
de æſtimatione domus vel fundi.& ſimiliũ: non creditur teſti
niſi reddat cãm dicti ſui & ſufficientẽ: & ita refert tenere Bart.
in tract.de teſte.& no.per Bar.& Bal.in l.2.C.de reſcin.ven.&
in l.pretia.ad l.Fal.& l.fi.& ibi Bar.C.de præd.& reb.naui.lib.
11. ¶ Non obſtat etiam victoriæ præſentis cauſæ,ſi pro parte ad-
uerſa allegaretur, quod negatum fuit rñdendo poſitioni 28.
Dorotheæ videlicet ſer. Ia.quõdam Zannis Bazani,de Ducia,
qui fuit rogatus de dicto inſtr̃o dotali: nõ fuiſſe publicum no-
tarium: ergo inſtrumentum eſt priuata ſcriptura, quia rñdet
q, pars aduerſa in rñdendo ſecundæ poſitioni Dorotheæ con-
fitetur in effectu tenorem inſtrumẽti, quæ igitur ꝓbatio ma-
gis efficax eſt quàm confeſsio.l.cum te.C.de tranſact.l.proin-
de.ad l.Aquil.&c. ¶ Minus etiam obſtat tenor conſtitutionis
allegatæ per eos in exceptionibus ſuis,qua cauetur,quòd mu-
lieres à die ſoluti matrimonij intra quinquenniũ debeant pe-
tere & exegiſſe dotes,aliàs cadant à iure ſuo: q̄a rñdetur quòd
19 dicta cõſtitutio nullo † modo [f] valet neq; tenet, & hoc habeo
f ꝓ indubitato,tanquã peccatũ inducens, vt firmat Tancre.de
Cor.in opere ſuo,in 12.rub.in quæſt.24.& Bar.in l.omnes po-
puli.de iuſti.& iur.Bal.in auth.ad hæc.C.de vſuris.Ange.in l.
1.C.de iud.Io.An.in c.2.de except.in 6.& in regula poſſeſſor.
& do.Ant.& ibi latè per Imo.in c.fi.de præſcr. & idem Imo.in
l.ſequitur.§.ſi viam.de vſu.& Raph.in l.1.ff.eo.tit.quod non
* reputo expediens altius diſcutere: quia hæc eſt * communis &
vera ſententia,quam à mille annis citra vſus approbauit. ¶ Et
ideo dico ex prædictis,q, non tantum dictã quantitatem pe-
titam in libello,ſed etiam vnà cum debito intereſſe conſequi
debet Dorothæa prædicta, quod quidẽ intereſſe erit ad ratio-
nem librarum decem pro centenario,ſecundum quod decla-
20 rant teſtes Dorotheæ, quæ † quidem æſtimatio etiam fieri põt
g per iudicem, [g] etiamſi probatum nõ eſſet. l. quod ex Pamphi-
la.§.fi.de leg.2.Bar.poſt Cyn.& doc.in l.1.ad fi.C.de ſent.quæ
pro eo quod inter. Et hoc à tempore mortis dictæ Iacobæ quo
ſolutum fuit matrimonium,qui ſunt anni vltra quadraginta
vt probant teſtes,maximè partis aduerſæ,& dixi ſuprà,vel ſal-
tem à tempore 35.annorum, citra quibus mortuus eſt dictus
Ioannes,vt ponitur in prima eorum poſitione. Et hoc etiam ſi
nulla interpellatio facta fuiſſet de dicta dote reſtituẽda, cùm
21 dies tacita data à lege,† vt eſt annus ad dotẽ reſtituendam, ita
interpellet & conſtituat in mora pro homine, ſicut dies ex-
preſſa,vt eſt gl.no.& ibi do.Ioan.& doct.ff.ſol.ma.in l.ſi mo-
ra.facit.ca.potuit.de loca.& l.2.C.de iure emphy. & eſt etiam
ſimilis gl.in l.ſi duo.§.fi.ff.de conſti.pe. quam ad hoc reputat
not.Bal.in rubri.C.de conſti.pecu.in 3.quæſtio.& Bald.in l.
22 ſi pacto quo pœnam.in 5.col.C.de pact.depoſuiſſet † eñ ſuas
pecunias mulier ad honeſtã partem lucri penès mercatores,
quod ſibi licitum fuiſſet,iuxta cap.per veſtras,de donat.inter
vir.& not. Bartol.in l.diuus.ff.ad leg.Falcid.& Bald.in l.1.in
fin.C.de condi.indeb.& in l.fin.ad fin.C.de petit.hære. & in
l.1.C.pro ſocio.& q, not.Bart.in l.tutor qui repertorium.§.pe.
& fi.ff.de admini.tuto.& maximè cùm fuerit cõtractus dotis
bonæ fidei,inſti.de actio.§.fuerat. & expreſsè firmat Bald.in
terminis nr̃is in auth.ei qui.C.de bo.auth.iud.poſsi. & quod
habetur per Barto.& doc.in l.1.C.de ſentent.quæ pro eo quod
inter.& Guil.de Cu.& ſcribentes in l.2.ff.de eo quod cert.lo.
& in hoc non dico vlterius: quia remitto in pectore iudican-
tis. ¶ Poſtremò non obſtat, ſi per partem aduerſam allegare-
tur,q, ſtante confeſsione Dorotheæ facta primæ poſitioni par-
tis aduerſæ, quòd iam ſunt anni 35. quòd dictus Ioannes de-
ceſsit: ergo tuta eſt Bartholomæa præſcriptione 30.annorum.
Quia rñdeo q, ipſe Ioannes nullo modo potuit præſcriptio-
23 nem incipere,cùm eſſet in mala fide. † Nec etiam dictus Iaco-
h bus eius filius & hæres [h] ſtante vera * cõi ſententia, quod ſuc-
* ceſſor authoris malè fidei minimè præſcribere poſsit: quod
principaliter tenuit Hoſt.in ſumma de præſcri. rerum immo.
§.qui exiguntur.per c.nouit,extra de iudi. vbi ſucceſſor in re-
gno conueniebatur p viam denũciationis ex facto prædeceſ-
ſoris

ſoris.mouetur etiā qa mala fides authoris obligauit eundē ad
reſtitutionē,& p cōſequens deſcendit obligatio in ſucceſſorē,
licèt non ſit malæ fidei, ſicut ēt hæres vſurarij tenetur ad reſti-
tutionē:licèt ipſe hæres non ſit vſurarius, nec conſcientiā ha-
buerit vſurarum:extra de ſepul.in c.fi. & ibi no. & cū hac ſen-
tentia Hoſti.tranſit d.Io.de Imol.in cōmento.c.fi.de præſcrip.
in quadrageſima col.hoc idē tenuit expreſsè d.Ant.in c.ſi dili-
gēti.de pſcr.vbi voluit q, tā de iure ciuili q̄ canonico ſucceſſor
authoris malæ fidei non poſsit quoquō præſcribere,per l. cum
hæres.ff.de diuer.& temp.præſcrip.& quia hæres tenetur ani-
mam defuncti à peccato purgare per id quod habetur in c. in
literis,de rap.& in dicto c.fi.de ſepult.& hanc opinionem do.
Ant.etiam pbat animosè do.Io.in d.c.fi.de præſcrip.in 3.col.
maximè loquendo in ſucceſſore hærede, vt in caſu noſtro, qui
dicit in omne ius defuncti ſuccedere, & eius pſonā repræſen-
tare,imò vna & eadem perſona cenſentur.ff.de acq.hære.in l.
hæres in omni.in auth.de iureiur.à mori.pſti.C.de fruc.& lit.
expen.l.2.& pro ratione d.Ant.bene facit,quod no.Bal.C.ne
ex delic.defun.in l.vni.in pen.col.& Bar.ff.de priua.delic.in
l.1.& hanc eandē ſententiā videtur amplecti Io.And.in addi.
ad Spe.in ti.de præſcrip.§.fi.Bal.in aut.ad hæc.in 7.col.in ver.
ſed quid dicemus de hærede præſcribētis per d.c.nouit.& qđ
not.idē Bal.& quod no.Bar.poſt gl.in l.ſequitur.§.fructus.&
§.hæres.ff.de vſucap.& hoc idem etiā tenuit Bald.ff.de publi-
cia.in l.ſed res.alias incip.eū qui.§.in hac.poſt glo.in verſ.nec
proderit.& do.Rapha.in l.Pompo.§.1.ff.de acquiren.poſſeſsi.
Et p cōſequēs minimè poterit dicta Bartholomæa ſe tueri ini
quiſsimo iuris pſidio præſcriptionis aut lapſus temporis, quæ
ſicut non potuit fundari in Ioannē obſtāte ſibi ſua mala fide:
ita nec potuit in perſona Iacobi eius hæredis. Ex quib9 omni-
bus clarè ſatis deductū eſt,& infertur dictam Bartholomæam
condemnari debere ad reſtitutionem dictarū librarū ducen-
tarum vnà cum intereſſe petitis, & victū victori in expenſis
condemnandum eſſe. ¶Nec etiam prædictis habet obſtare il-
lud quod modò petitum eſt pro parte dictæ Bart. ipſam reſti-
tuendam eſſe aduerſus certas confeſsiones reſpondendo po-
ſitionibus factis per eam cum authoritate curatoris tanquam
24 læſam:quia reſpondeo,quòd ad hoc vt dicatur læſa,†& veniat
reſtituenda aduerſus talē confeſsionem, requiritur quòd ex-
i preſsè probetur de errore:[i] aliàs non poteſt vllo modo obtine-
re.tex.eſt cum gl.& ibi expreſsè Barto.& doct.in l.nam & po-
ſteà.§.ſi minor.ff.de iureiur.& Bal.in l.1.C.ſi aduer.lib. & in
terminis noſtris præcisè Guil.in ſpecu.in ti.de reſtitu.in inte.
§.1.verſi.ſed nunquid eccleſia vel.minor.vbi hoc not.firmat.
& cano.in c.auditis. & in c.coram felicis.de reſtitu.in integ.
alijſq; rōnibus & cauſis allegatis in proceſſu ſuper qbus bre-
uitatis cauſa non ſcribo:quia non expedit. ¶Atq; etiā nō ha-
bent derogare fidei nřorum teſtium tres teſtes examinati pro
parte dictæ Bartholomeæ,dum cònantur pbare q, Iacobus nř
teſtis erat domeſticus & familiaris. Et ad primū teſtē exami-
natū pro dicta Bartholomæa qui vocatur Iacobus Tonij, ille
certè nihil hēt obſtare;quia deponit & iurauit parte nō pſen-
te,nec citata,vt patet in proceſſu:ergo nullius momenti.C.de
25 teſti.l.ſi qñ.ſimiliter ēt non fuit ille teſtis citatus: † ſed ſponte
ſe obtulit cōtra ea,quæ habentur in l.poſt legatum.§.his verò.
de his q.vt indig.in l.libertorū.C.de teſti.Spe.in tit.de teſte.§.
qualiter.ver.iudex.& Bal.in l.præsbyteri.C.de epiſ.& cler. &
in aut.ſed nouo.C.ſi cert.pet.& in c.1.de teſti.cog.in l.3.§.le-
ge.de teſti.Præterea non dicit q, fuerit dictus Iacobus dome-
26 ſticus dictæ Dorotheæ. ¶Secūdus teſtis quæ † eſt dom.Fran-
ciſca nihil ēt obſtat,primò,qa non deponit dictū Iacobū fuiſ-
ſe de talibus domeſticis qui repellantur à teſtimonio, de qui-
bus in l.reſpiciendum.§.furt.de pœnis.& in l.præſenti.§.ſicu-
bi.C.de his qui ad ec.& in l.etiā.C.de teſti.vbi not.& not.in c.
literis.& ibi Inno.expreſsè de teſti.in c.inſinuante.p eundem
de offi.deleg.& Bal.in l.1.C.de epiſ.& cler. Præterea non de-
ponit quòd fuerit domeſticus tpe iuramenti, nec depoſitio-
nis, qđ tps in prædictis attenditur.l.3.§.lege Iul.ff.de teſti.l.
notionem.§.inſtrumentorū.de ver.ſig.l.3.§.duæ.de car.edi.&
ibi Bar.& Bal.in l.1.§.cum quis.ff.de quæſtio.Bal.in l.2.& in l.
ſeruos.C.de teſti.& latè per eum in c.1.qui teſtes ſint neceſ.in
verſi.fi. Tertius teſtis qui vocatur Bar.ijſdem rationibus non
probat,& etiam potiſsimè quia depoſuit,& iurauit parte non
præſen[te] nec citata,& ipſo etiam non citato.

ADDITIO.

a ¶Articulans.Idem Cur.tra.poſitio.& interroga.co.2. ſed iſti
valdè impropriè loquuntur: quia articuli fiunt ad probandū,
poſitiones autem fiunt de corpore vel mente libelli vel arti-
culorum elicitæ,vt ſuper his aduerſarius reſpondeat. vt ſentit
Bal.l.generaliter.§.1.C.de iureiuran.& ſic in vtriſq;:& ponens
& articulans ſicut libellans fatetur,ſecus in ſimplicibus inter-
rogatorijs,quia dans vel ſuggerens interrogatoria, non fate-
tur,ideo non admittūtur,niſi in præparatorijs,vt per Rotam
de ſequeſtra.poſ.& fruct.in antiquis.Paul.Iaſ.l.iudices.in fi.
C.de iud.Phili.Franc.c.1.col.2.de confeſ.in 6.

b ¶Excluſi.s.l.5.conſ.73.col.1.

c ¶Addita. Valde errat contra tex.legis vnicæ.C.de his qui ante
aper.tabu.

d ¶Morte.s.li.2.conſ.4.num.7.s.li.4.conſ.25.s.lib.5.conſ.172.
Maria.Soc.c.qm frequenter.§.porrò.col.pe.vt lit.non cōteſt.
Bal.conſ.398.lib.2.Cor.conſ.204.col.2.li.3.Cæpol.cauſa ciui.
conſ.50.Ale.j.eo.conſ.187.in fi.j.li.7.conſ.127.in fin.

e ¶Totam.Fab.tract.de emp.& ven.col.26. Cur. Senior conſil.
3.Matth.Afflict.deci.Neap.209.ſed dic vt per And.Tiraq.in
conſu.Picto.tit.retra.§.31.nu.4.Bal.noue.tra.de dote.parte 7.
princ.in l.1.col.7.Aymo.conſ.91.

f ¶Modo.fa.s.eo.conſ.83.num.4.ſed contra facit.s.li.2.conſil.
138.nu.6.dixi in conſu.Pariſ.§.68.

g ¶Iudicem.s.eo.conſil.77.num.13.

h ¶Hæres.s.eo.conſ.77.num.3.s.lib.5.conſ.61.num.7.ſed dic
vt ſuprà,li.1.conſ.110.in fi.

i ¶Error.ſuprà.li.5.conſ.55.in fi.vbi dixi.

CONSILIVM CLXXIII.

De requiſitis ad probationem conſuetudinis.

VIſo & diligenter conſiderato pceſſu redacto in
breui ſummario inter Paulum & Iacobū de Briſ
ſanis agentes,& Chriſtophorum quondā Tuxij
de Catellis ex parte altera. Ad euident[iam] di[cendo]
1 rum pſuppono,q, † de iure cōmuni regulariter
quilibet poteſt omnem ſuā ſubſtantiā alienare in quemcunq;
etiam poſt poſitis proximioribus & conſortibus. text. opti-
mus.C.de contrahen.empt.in l.dudum.C.commui diui. in
l.1.& l.falſo.C.de communium rerum alienatione. fateor tñ
quòd lex municipalis vel conſuetudo contrarium dictans,eſt
attendenda & de iure valida, vt eſt text.aper.extra de reſtitu-
tio.in integrum.in capitu.conſtitutus.quem ad hoc ponde-
rauit Bart.in rubric.C.res inter alios acta.& in præallega.l.1.
communi diui. Modò igitur reſtat videre, vtrum dicta con-
ſuetudo de qua in proceſſu fit mentio, vigeat in municipio
terræ Maſſæ,& ſit legitimè probata pro parte dictorum Pauli
& Iacobi,adeò,quòd cōdemnatoria ſit ferenda. ¶Et euiden-
a tiſsimè patet nullatenus eſſe probatam,[a] quod pluribus defe-
ctibus oſtendo,nam cùm præfati actores † fundent ſe ex con-
ſuetudine eam allegando,in dubio intelligitur de cōſuetudi-
ne præſcripta.tex.eſt not.in capit.Cumana.de electio. quem
ad hoc allegauit Bal.in l.binos.C.de aduo.diuer.iud.& in c.
1.in princip.de cognitio.feudi. Sed ad hoc vt conſuetudo de
qua in proceſſu probetur eſſe præſcripta, quia habet cauſam
diſcontinuam.ff.de ſerui.vrb.præd.l.foramē.requiritur pro-
bari conſuetudinem viguiſſe à tanto tempore citra cuius in
contrarium memoria non exiſtat.l.hoc iure.§.ductus aquæ.
ff.de aqua quot.& æſti.firmat hoc no.Inno.in c.cùm dilectus.
in gl.fi.de conſuetu. & ita procedit gloſſ.in §.ex non ſcripto.
inſti.de iure natura. Sed non eſt deductum,capitularum, nec
pbatum de conſuetudine tanti temporis, cuius in contrariū
1 memoria non exiſtat:ergo &c. ¶ † Ad talem enim cōſuetudi-
nem tanti tpis probādam oportet,quòd teſtes deponāt quod
communis hominum opinio eſt memoriā non extra contra
dictam conſuetudinē.tex.eſt.ff.de proba.in l.ſi arbiter.not.
Barto.ff.de aqua plu.arcen.in l.2.§.item Labeo.ad fin.nota-
tur in capit.1.de præſcrip.in 6.& Inn.extra,de ver.ſig.in c.ve-
niens.& Spec.de pbat.§.1.verſi.vl.quæritur & Bal.C.de epiſ.
& cleri.in l.cōuenticulā.quod nullo modo deponūt teſtes in
pſenti cauſa examinati. Sed nedū qđ probatū ſit de cōſuetu-
dine tam longiſsimi temporis: ſed nec etiam probatum eſt de

alia cõsuetudine, quæ ad minus decennij tempus expostulat,
iuxta ea quæ habentur & notantur. ff. de legi. in l. de quibus &
in l. diuturna. & in rubri. C. quæ sit longa consuetudo, q̃d cla-
rè demonstro. Nam testes pro parte agentium dicunt quod ab
annis 40. citra audiuerunt semper dici, q, in terra massæ est de
consuetudine q, volens vendere rem, requirat vicinos: & se id
4 fecisse qñ vendiderũt alijs &c. Nam † per dicta verba iam sunt
40. anni citra &c. non ꝓbatur q, sint 10. anni elapsi quibus fuit
dicta consuetudo obseruata, sed dicta verba verificantur &
verificari possunt etiamsi vno anno vel mense ꝓximè elapso
semel vel bis audiuerunt prædicta dici. Nam ad hoc vt testes
prædicti probarent de tempore sufficienti oportebat eos dice-
re q, iam sunt anni 40. & citra. & per dictũ tp̃s q, audiuerunt
dici &c. ista ꝓbantur in l. 1. §. quod autem. ff. de aqua quoti. &
æsti. & declarat Bar. in materia p̃scriptionis. ff. de vsucap. in l.
Celsus. & in l. si post. ff. de rei vendi. & in terminis nostris per
eum in l. Labeo. ff. de suppel. lega. & Hostien. & Ioa. And. in c.
licèt causam. de probatio. Innocen. extra de fide instrumen. in
ca. inter dilectos. Bal. C. de rei vendi. in l. indicia. ¶ Nec ob-
5 stant † quod dicant se ita audiuisse semper &c. qa dictio sem-
per, põt verificari in vno anno, duobus vel tribus annis dicto-
rum. 40. annorum, vt not. Dyn. & Bar. ff. solut. matrimo. in l.
1. & in §. quotidia. per illum tex. ff. de aqua quoti. & æstiua. &
Iac. de Are. & Bar. in prima constitutione. C. in fin. princip. &
Anton. de Butr. & Ioan. de Imol. in proœmio decretalium. &
quòd dictio semper verificetur etiam in solo triennio est tex.
cum gl. 1. & ibi nota. Bal. ad fi. in l. aduersus. C. de vsur. ¶ Præ-
tereà ad hoc vt testes probent consuetudinem, oportet quod
in omnibus sint cõcordes, & nullo modo singulares in aliquo
6 vt j dicam. † vnde in proposito dico, quod ad hoc vt isti testes
probarent consuetudinem, oportebat q, deponerent, q, iam
b sunt 40. anni incepti tali tempore, & finiti tali [b] tempore: qa
posset esse q, vnus testis intelligeret de vno tempore, & alius
testis de alio tempore: & sic cùm probatio sit dubia, non rele-
uat. c. in præsentia. de proba. l. inter stipulantem. §. 1. de verb.
obli. l. neque natales. C. de proba. cum vulga. ita not. tradidit
Bar. in præallegata. l. Celsus. in fin. quem sequendo reassum-
psit Bal. C. de edicto diui Adri. toll. infi. in decimaquinta Op-
7 po. ¶ Quinimò etiã vltra prædicta dico, q, testes † deponentes
super consuetudine in causa scientiæ & redditione causæ, de-
ponere debent de vsu cousuetudinis, & declarare vsuum fre-
quentiam, & temporis diuturnitatem, & tales vsus & actus
fuisse vsitatos in loco præsentibus & scientibus multis & infi-
nitis personis, adeò q, verisimiliter constet intercessisse in ta-
libus tacitũ cõsensum maioris partis populi illius loci. ita not.
declarat Azo in summa. C. q̃ sit lon. cõsue. & melius Cy. in re-
pe. l. 2. quæ sit longa cõsue. in ver. sed quæro quid deponẽt te-
stes &c. & Bal. in d. l. de quibus. imò vt dicit Cy. in d. l. 2. opor-
tet quòd cõcordent testes in tp̃e & in identitate actuum, aliàs
essent singulares, & nõ ꝓbarent, quod sequitur Anto. de But.
in c. licèt ex quadam. extra de testi. & Bal. in l. 1. C. de testa. in
ver. 8. quæritur. & Pau. de Leaza. in q. incip. Cõtra instr̃m debi
ti. & Imol. ff. de re iudi. in l. inter pares. quæ oĩa in depositione
p̃dictorũ testiũ deficiunt, nam nullus eorũ in identitate vnius
actus concordat cũ alio, nec ꝓbant frequentiã actuũ, cũ præ-
sentia & scientia multarum personarũ, adeo q, dicatur cõstare
8 de tacito consensu populi. ¶ † Rursus etiã non constat q, dicta
cõsuetudo fuerit obtenta in cõtradictorio iudicio, ꝓut requi-
ritur. l. cum de consuetudine. ff. de legi. firmat glo. in §. ex non
scripto. insti. de iure na. & in rub. C. quæ sit longa consuet. vel
saltem reqritur q, extra iudiciũ aliqs contra dixerit tali vsui &
cõsuetudini vel actui ad hoc vt virtute talis cõsuetudinis quis
postea possit cõpelli ad talẽ actũ faciendũ ita notabiliter fir-
mat Pet. & Cy. in d. l. 2. in ver. 3. quæritur circa hoc nunqd sine
contradictione &c. C. quę sit longa consue. ergo cũ nõ sit pro-
batũ de aliqua cõtradictione facta, qñ aliquis vendidisset ir-
reqsitis proximis & consortibus, talis vsus absq; cõtradictione
non est efficax, ad hoc vt eius vigore possit compelli quis ad
vendendum propinquis vel consortibus. Et ne insistamus in
multiloquio, dico q, isti testes absq; dubio non probant con-
suetudinem, sed conantur probare quod publica vox & fama
est quòd talis consuetudo seruetur in loco, nam dicunt q, ita
9 audiuerunt dici &c. Sed certũ † est q, fama non est plena pro-
batio, vt no. in l. 3. §. eius quoque. ff. de testi. & in l. admonen-
di. ff. de iureiurand. & in l. bonæ fidei. C. de rebus cre. & in c.
veniens. de testi. & in c. prætereà, de app. & in l. de minore. §.
10 tormenta. ff. de q̃st. cũ cõcor. ¶ Et subdo † q, ad ꝓbandũ cõsue-
tudinem non potest deferri iuramentum in defectũ semiple-
næ probationis, vt firmat no. Bal. ff. de legi. in l. de quibus. in
antepe. co. in versi. item vbi agitur de probando &c. Dixit etiã
Bal. in l. admonendi. ff. de iureiu. quod vbi quis tantum habet
per se famam, non põt sibi deferri iuramentũ in defectũ ꝓba-
tionis, & idem vbi tractaremus de ꝓbanda pręscriptione, quæ
est odiosa, nunquã in defectũ semiplenæ probationis poterit
deferri iuramentũ scd̃m eũ. in d. l. admonendi. ¶ Fortius dico
& est verissimum, q, dicti testes etiã nõ ꝓbant, dictã cõsuetu-
11 dinẽ per famam, pluribus de causis. Et primò: † nam ad hoc vt
probetur fama, requiritur quod testes dicant audiuisse à ma-
c iori parte populi [c] hoc sentiente, vt no. gloss. in l. 3. §. eiusdem
quoq;. ff. de testi. & Inn. in c. veniens. de ver. sig. no. plenè Bar.
in l. de minore. §. tormenta. in ver. quæro qualiter ꝓbetur fa-
ma. ff. de quæstio. & Spe. in tit. de noto. cri. §. fama. q̃d non de-
ponunt testes isti, vt patet ex lectura attestationũ. Itẽ oportet
q̃d deponent quod audiuerunt hoc dici ab hominibus terræ
Massæ. l. in illo loco, vbi oportet famã vigere, vt no. Bar. in d. §.
tormenta. in versi. quæro quid si testis dicit, q, hoc audiuit dici
&c. quod quidem non dixerunt testes præfati. Itẽ debent te-
stificari à quibus p̃sonis hoc audiuerunt dici, vt cognoscatan
à fide dignis scd̃m Inn. in c. qualiter & qñ. de accus. & Spec. in
tit. de inquisi. §. nunc tractemus. & Bar. in d. §. tormẽta. in ver.
quæro qd si testis interrogatur &c. & Bal. in l. diffamari. C. de
inge. & man. & Sali. in d. l. 3. §. eiusdem. ff. te test. & per eundẽ.
C. de accus. in l. ea quidẽ. Itẽ non sufficit q, testis probet famã
simpliciter, sed requiritur quòd testificetur ex qua causa pro-
babili traxit originem talis fama, aliàs autẽ non esset fama,
sed vana vox populi, quæ non est attendenda. C. de pœnis. l.
decurionum. & firmat hoc Bar. in d. §. tormenta. ad fi. & Bald.
C. de proba. in l. proprietatis. ¶ Vltra prædicta etiam dico q,
12 posito q, plenè probata esset talis consuetudo: † tñ dico quòd
dicta consuetudo non est attendenda: quia introducere con-
suetudinem quæ est altera lex, est iurisdictionis, quæ iurisdi-
ctio non est apud hoĩes castri terræ Massæ, sed apud excelsum
dominum Marchionẽ eorũ superiorem, vnde dico q, homi-
nes terræ Massæ apud se 4. iurisdictionem non habentes non
possunt consuetudinem introducere, vt notanter firmat Bal.
post gl. in d. l. 2. in prima & tertia oppo. C. quæ sit longa con-
sue. in d. l. de quibus. in princip. per l. fi. C. de testa. sicut vide-
mus q, non possunt etiam statuta condere, vt eleganter decla-
rat Bar. ff. de iusti. & iure. in l. omnes populi. in 1. q. principali.
13 ¶ † Prætereà etiã dicta consuetudo fuit interrupta, vt probant
testes examinati pro parte Christophori: ergo cùm fuerit in-
terrupta, non est ampiius attendenda, iuxta glos. in l. nemo. §.
temporalis. ff. de reg. iu. & Cy. & Bal. post gl. in d. l. 2. C. quæ sit
longa consue. & Bal. in d. l. de quibus. & Bal. per illum text. in
l. fi. C. de serui. & Io. An. in c. fi. de consue. & in c. ad audientiã.
de cle. non resid. & Abbas modernus in c. pro illorũ. de præb.
¶ Vlterius etiã dico, quòd dicti testes non dicunt q, sit de con-
suetudine, quod si vicinus vendiderit alteri irrequisito vicino
quòd vicini possint auferre rem ab emptore: ergo non habet
14 locum in casu nr̃o, nam cùm talis consuetudo † sit grauis &
iniuriosa & cõtra rõnẽ, vt dicit tex. in d. l. dudũ. C. de contrah.
emp. talis consuetudo tanquam odiosa & stricti iuris non est
attendenda, sed restringenda & in suo casu tantum strictissi-
mè intelligenda. l. quod non ratione, cũ ibi notatis. ff. de legi.
& no. gl. Cyn. & Bal. in l. 1. C. quæ sit longa consue. facit l. pro-
spexit. ff. qui & à quibus. & ff. de lib. & posth. l. cum quidã. cũ
15 si. ¶ Ad prædicta † etiam facit q̃d no. Bald. in l. 1. in princip. per
illum tex. cum gl. C. de communi seruo manu. vbi dicit quòd
licèt statutũ compellat aliquem emere, non tamen compellat
alium vendere, nec contrà, ita in proposito, licèt consuetudo
compelleret venditorem require conuicinos, non per hoc ta-
men compellit emptorem ad reuendendum vel tradendam
rem conuicinis, ꝓut in p̃senti iudicio intentatum est, & p con
16 sequens sine actione agũt. ¶ Nec ẽt † habet obstare dicto Chri-
stophoro, quod non fuerit solutũ prætium: quia sufficit quod
fuerit habita fides de prętio. in §. venditæ. insti. de rerum di. &
l. q, vendidi. ff. de contrahen. emp. & ibi glo. singularis. & alia
est glos. multùm peregrina in proposito in l. inciuil[illegible]. C. de rei
vendi.

uendi. ¶ Deniq; debebát saltem dicti agentes si obtinere volebant, offerre d. Christophoro pretium emptionis prædictę. & offerre se velle emere prout ipsi in suis capitulis dñt esse de consuetudine, vt probatur in l. filiæ licèt, & ibi Bal. C. de coll. & l. Iul. §. offerri. ff. de acti. emp. & quod no. Bal. C. de his quę sub modo. in l. ex his bene facit dictum. c. constitutus. de restit. in integ. & l. ex placito. C. de rerum permu. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Probatam. s. lib. 2. consi. 45.
b ¶ Tali. s. lib. 5. con. 89. nu. 2.
c ¶ Populi. s. lib. 2. con. 94. in fi.

EPITOME.

¶ Cōfessio liberatoria non valet parte pręsente nisi acceptāte.

CONSILIVM CLXXIIII.

IN Causa & lite inter Magistrū Dominicū Galzaiolū agentes & Maxiū de Saxuolo se defendentem: quia intentio actoris clare fundata est per productionem istī debiti. Difficultas consistit in hoc: vtrū per testes Maxij concludentes q, magister Dominicus existens in psentiā. d. Maxij ad interrogationē Simonis de Manfredis cōfessus fuit per hæc verba, Io, ho hauuto à fare cō Massio de Sassuolo, & ci sono rimasto seco d'accordo, perche mi ha molto ben contentato, & pagato interamēte di ciò che hauemo mai à fare insieme, & etiandio di Buoi & Zoattiche &c. in præsentia dicti Maxij nil dicētis nec interrogantis, sit & intelligatur esse probatū d. magi-
1 strum Dominicum fuisse satisfactum? in quo breuiter † videretur dicendum quod sic: quia talia verba prolata præsente aduersario, habent vim taciti pacti de non petendo, maximè quò ad liberationem. l. tale pactum. in prin. ff. de pact. l. postq liti s. de pact. facit. l. fi. ff. de interrog. act. & l. certum. §. si quis absente. cum ibi not. ff. de confessis. & plenè etiam no. in c. fi. de confessis. imò tenuit gl. reputatā notabilis in l. nō solum. §. si liberationis verba. ff. de libe. lega. quod quò ad liberationem & ad inducendam doli exceptionem sufficiat confessio extraiudicialis etiam facta parte absente, & sequitur Guil. de Cu. in l. Pompon. ff. de nego. gest. ¶ Sed præmissis non obst. puto contrarium. ad quod ostendendum præsuppono, quòd
2 † etiam ad liberandum non sufficit confessio extraiudicialis
* facta parte absente scdm * cōem sententiā, vt j. ostendam, dū rñdebo ad no. p gl. in d. §. si liberationis verba. ¶ Præsupposito igitur q, necessaria sit præsentia, dico q, vbi in confessione requiritur partem esse præsentem, non sufficit sola præsentia
a nisi pars præsens dictā confessionem recipiat & acceptet.[a] ita tenuit Cy. in l. 1. in 6. quæstio. C. de confes. Idem firmat ibi latius Sali. in 15. opp. vbi dicit q, si confessio tam ad liberandum quam ad obligandum emanuit aduersario non petente seu non instante nec recipiente vel saltem acceptante, non præiudicat confitenti. probat idse primò: quia nō deseruit significato verbi. l. 2. §. appellata. ff. si cer. pet. l. tugurij. ff. de ver. sig. c. cum secundum. de præben. est enim confessio simul duorū plurium vel eiusdem rei fassio, ex dictione cum, quæ simultatē no. ff. de pac. l. 1. ff. de act. & obl. l. cōsensu. & l. 1. C. de lit. cōtes. & fassio, q, idem est, cum, dictio. deriuatur em̄ à faris vel fare &c. si ergo simul vterq; non fatur, nō debet valere cōfessio. ar. l. 1. in prin. ff. de verb. obl. Secundò mouetur: quia cùm aduersarius neutrum prædictorum fecerit, nō vr̄ de ea curasse, vt non vera. Tertiò, quia multi per locum vel per solatium talia verba proferunt vel vt euitent interdum petitores quærentes ab eis mutuari & ipsi curialiter volentes illos repellere dicunt: ego non habeo: imò à Petro hic existente recepi pridie centum mutuo, & tñ Petrus tacet, qui si forsan testem vocaret, ille tunc negaret. Itē quia in confessione quasi cōtrahit. l. de ætate. §. qui interrogatus. ff. de interr. act. & in quasi contractu consensus exigitur. ff. de actio. & obli. l. obligationum substantia. §. 1. & 2. Et idē ēt tenuit ipsemet Sali. in l. iubemus. C. de liber. cau. vbi iuxta illam gl. ibi dicentem quod nō sufficit cōfessionem apparere in actis factam coram tabellione
3 vel iudice, sed requiritur † q, fiat coram iudice & in figura iudicij. quærit. Sali. ibi quomodò intelligatur fieri in figura iudicij. & respondet q, suo iudicio intelligi debet, qñ fit ad petitionē partis si pars est præsens, vel ad petitionē iudicis interrogantis seu confessionem acceptantis, & in figura iudicij. i. eo pro tribunali sedente. l. interrogatum. C. de lib. cā. ¶ Et ex hoc dicit notari, q, nō sufficit q, testes super cōfessione deponētes dicant illum cōfessum fuisse corā vel præsente iudice, nec sufficeret eadem ratione si dicerent q, confessio extraiudicialis facta fuit parte præsente: sed debent addere, & eo instante & petente seu confessionem acceptante, scdm eum. idē ēt tenuit Bal. in l. suus hæres. C. de repud. hære. in 2. no. & ibi vr̄ esse tex. iuncta glo. hoc etiam sequitur Florianus de S. Petro in l. fi. ff. de interrog. act. per aliquas rationes quæ in effectu fuerunt Sali. in locis s allegat. & recitaui suprà. Pro hoc ētaddu-
4 co † not. per Pet. & Cy. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. in 10. q. vbi dicunt q, licèt sufficiat fieri confessionē coram iudice ad hoc vt acquiratur parti etiam absenti, quia iudex tanquàm publica persona potest acquirere absenti. l. 1. §. exigere. ff. de magi. conue. l. 2. cū seq. ff. rem pup. sal. fore. & ibi plenè per doct. tñ. hoc dicunt esse verum, si iudex erat præsens adhoc, & apparet q, erat huius propositi, vt confessionē pro absente reciperet: alias non sufficeret præsentia, & pbant per d. l. fi. ff. de interrog. act. idem in hoc vlti. vr̄ sentire Bal. & Bar. in l. postquam liti. C. de pact. & do. Ant. in c. fi. de confessis. & plenè prosequitur Petr. de Anch. in cle. 1. de renuncia. cū
* fi. ¶ Ad prædictorum confirmationem adduco vrgentē rōnē. nam vt dixi scdm cōem * sniam requirit in confessione saltē
5 præsentia aduersarij. Modò dico sic: † vbi lex requirit præsentiam alicuius, requiritur præsentia & intelligentia simul: vñ non sufficeret sola corporis præsentia. l. coram. ff. de verb. sig. l. diē proferre. §. corā. ff. de arbi. l. 1. in fi. ff. de autho. tutor. licet ergo testes Maxij dicant Maxium fuisse præsentem dictæ cōfessioni: tñ non per hoc dñtur probare præsentiam cum intelligentia prout requirebatur. hoc apertè decidit Bar. in d. l. 1. in fi. ff. de auth. tut. & Bar. in suo tractatu de teste in secūda char. & Bal. & Ang. in l. hæredes palam. in prin. ff. de testa. & Bal. in l. 1. ad fi. s. de bono. posses. scdm tabu. & in l. testium. in 4. col. C. de testi. vbi dñt q, licet testis interrogatus an Titius talia verba dixerit &c. deponat q, sic, interrogatus in causa scientiæ dixerit scio: quia fui præsens, dicatur præsumptiuè & opportune cōcludere: quia intelligit psens & intelligēs cū de sua intelligentia semper sit certus. & ita intelligatur. d. l. 1. de auth.
6 tut. cū si. tñ vbi nō deponit † de præsentia ipsiusmet testis, sed de præsentia tertij tunc non intelligitur testis deponere & cōcludere, q, ille tertius qui fuit præsens fuerit intelligens: quia potuit esse præsens corpore & non animo. l. 2. §. voluntate. & quod ibi not. in gl. in verbo, sed si absens. ff. solu. mat. vnde in proposito testes deponentes de præsentiā Maxij, non dicunt deponere & probare præsentiam eo modo quo requirit. s. cū intelligentia, & sic non habetur pro pręsente. d. l. coram, cum si. ¶ Ex prædictis apparet clara responsio ad contraria iura dicentia q, confessio facta parte præsente præiudicat: nā debet intelligi parte præsente. s. ac instante & acceptante, vt s. deduxi. item saltem debet intelligi parte præsente. s. & intelligēte, de qua intelligētia non est probatum, vt clare ostendi suprà. Postremò non obstat quod vbi agitur de liberatione, confessio facta parte absente præiudicat, vt no. gl. in d. §. si liberationis verba. quanto magis si sit facta parte præsente, licet nō in-
7 stante vel non intelligente? quia ad hoc respōdeo † q, opinio. gl. præalleg. cōiter reprehendit. & in contrariū est gl. in Pōp. ff. de neg. gest. in gl. magna, & in l. idem in duob. & ibi doc. ff. de pac. & pro hac opi. Bar. in d. §. liberationis. inducit tex. in l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. & pro hoc etiam allegat alia iura & rationes, vt ibi plenius per eum. & idem tenuit Pet. & Cy. in l. generaliter. in 4. q. C. de non nu. pec. & do. Ant. in c. fi. de cōfessis. & Bal. in l. non idcirco. C. de iuris & fac. ign. & in c. 1. de eo qui finem fecit agna. & in rub. C. res inter alios acta. & multū latè hoc firmat Bal. in l. & hrdi. §. nos autem. ff. de pac. p plures rōnes, quas breuitatis cā omitto, idem Bar. in d. l. tale pactū. in prin. idē tenet Sali. in l. 1. in 15. opp. C. de cōfessis. hoc etiam tenuit do. Ant. dñs Flori. & Imo. in c. veniens, de renū. & Richar. de Salic. & dñs Bar. & Sali. in l. postquam liti. C. de pact. vbi inter cætera rñdent ad not. per gl. in d. l. non solum. §. si liberationis verba. q, illa gl. procedit in renuntiatione, secus in confessione, per dictum. §. si quis absente, & d. l. fin. de interrog. actio. & per. c. si cautio. cum ibi not. de fid. instru. & in d. c. fi. de cōfes. & ratio diuersitatis est secundū eos: quia per

confessionem quis agit principaliter declarare non auté aliquid inducere principaliter, sed per renunciationem quis agit renunciare principaliter, & sic tollere obligationem, cui actui est standum, cum obligationes sint odiosæ & liberationes fauorabiles. l. Arrianus. ff. de actio. & oblig. & l. fauorabiliores. de reg. iu. Ex quibus omnibus clarè constare vr̃ quod cum remaneat perfectè probata intentio actoris per productionem dicti instri obligationis: & † quanquam reus semiplenè probasset intentionem suam: non per hoc remanet in aliquo elisa plena actoris prob. c. per tuas, de cond. appo, c. in p̄sentia de prob. & ibi eleganter declarat Pet. de Anch. in rep. in 2. opp. & c. vt nostrum. & ibi doc. de offi. Arch. & not. Cyn. in l. 1. C. de procura. Barto. in l. admonendi, de iureiu. in ver. quæro quid si actor probauit &c. cum ver. seq. & Bald. in l. in bonæ fidei. in fi. post Cy. C. de reb. cre. & do. Ant. in ca. fi. in vlti. not. de successio. ab intesta. & in c. post electionem, de concess. præben.

ADDITIO.

a ¶ Accep tet. s̃. lib. 3. con. 131. nu. 8.

EPITOME.

¶ Pater hos duos filios instituit vnum vniuersalem, alterum in ea tantùm parte quæ videbitur instituto? Respon. Alexan. quòd non debet arbitrari minus dimidia.

CONSILIVM CLXXV.

CONTINGIT dubitari stante testamento condito per magistrum Alex. pictorem de Fauentia, in quo inter cætera Bartholomæũ eius filiũ sibi hr̃dem instituit in ea parte & portione suorũ bonorũ, quæ videbit & placebit infrascriptis suis hæredib. vniuersalib. volens & mandans ipsum de dicta parte & portione suorum bonorum esse tacitum & contentũ. Et q̃, plus de bonis dictę suę hæreditatis petere non possit vel habere vigore legitimæ sibi debitæ in dictis bonis iure naturæ seu alia quacunque ratione vel causa. In omnibus autem alijs suis bonis &c. dominum Ioannem eius testatoris filium, & Stephanum Guidatium eius nepotem & filium dicti domini Ioannis, sibi æquis portionib. hæredes vniuersales instituit &c. Vtrum dictus Bartholomæus, siue ex causa testati siue intestati petere possit dimidiam dictæ hæreditatis paternæ, vel quam partem? Et breuiter videtur dicendum quod ad eum spectet dimidia prędicta, & illam petere possit. Ad quod
1 ostendendum, primo præsuppono † quod per institutionem factam de dicto Bartholomæo in ea parte bonorum, &c. non efficitur Bartholomæus hæres vniuersalis, sed particularis & in re certa, vt plenè traditur per Bart. & doct. in l. si quis seruũ. §. fi. ff. de leg. 2. & de ipsis bonis deducenda sunt debita & credita. l. si subsignatum. §. bona. ff. de verb. signifi. ff. de iure dotium. l. mulier bona. nec non etiam legata deducenda sunt prout tamen declarat Bart, in præalleg. l. si quis seruum. §. fin. quod tamen intelligendum est salua legitima debita iure na-
2 turæ. quæ per † legata quoquo modo minui nõ potest. l. quoniam. & l. sancimus. C. de inof. testam. vnde cum talis hæres institutus in re certa habeatur loco legatarij. C. de hæredibus instituendis. l. quoties, cum materia. & iuxta plenè no. per doctor. maximè per Angel. & dom. Ioan. de Imol. in l. 1. §. si ex fundo. & in l. ex facto. la grande. ff. de hæredib. instituen. sed
3 sed sic † est q̃, legata collata in voluntatem hæredis per verba importantia arbitrium boni viri de iure valida sunt. ff. de leg. 1. in l. sic in prin. & ff. de leg. 3. in l. fideicõmissa. §. quanquam. sed in casu nostro verba testatoris fuerunt importantia arbitrium boni viri. vt verbum videbitur, & placebit, vt ff. de fidei com. lib. 50. fideicõmissaria libertas. & in l. Thais. §. sororem. & in l. Lucius. & C. eo. tit. in l. cum proponas. ¶ Præterea posi
4 to etiam q̃, verba † non importarent arbitrium boni viri, tñ quotiescunq; sola quantitas legati, & non substantia ipsius le
a gati confertur etin meram voluntatem alterius, tñ valet [a] legatum, vt est tex. no. rectè intellectus. ff. de fideic. liber. in l. si deicommissaria libertas. ita poterit ibi in vers. quanquam aũt in hæredis arbitrium conferri, an debeatur non possit, quantum debeat conferri potest. Pro hoc etiam vr̃ text. in l. Theopompus. ff. de dote præleg. quem ita intellexit do. Pet. de An
5 cha. extra de testa. in c. cum tibi. ¶ Pro hoc † et facit: quia licet substantia legati non possit conferri in liberam voluntatem hæredis, vel alterius, tñ electio personarum legatariorum potest conferri in meram voluntatem hæredis. ff. de reb. dub. l. vtrum. §. 1. & ff. de leg. 2. in l. cùm pater. §. hæreditatem filius. pro hac decisione etiam vr̃ tex. in l. 1. ver. sed cum ita. ff. de leg. 2. Vnde in proposito siue dicamus q̃, institutio prædicta valet tanquam collata in arbitrium hæredis, per verba importantia arbitrium boni viri: & certè isto casu debet bonus vir arbitrari q̃, ad Barth. prædictum spectet dimidia hæreditatis prædictæ, & sic tantundem quantundem spectare debet ad Ioã. prædictum eius fratrem & hæredem institutum vna cum Stephano Guidacio eius filio & nepote dicti testatoris, ęquũ eñ
6 debet arbitrari bonus † vir hæreditatem paternam inter filios æqualiter diuidendam. vt C. fami. ercis. l. inter filios. & C. de lib. præt. in l. maximum vitium. versi. sancimus, &c. cum si. q̃ bonus vir potissimùm debet æquitatem amplecti. ff. eo q̃, certo loco. l. quod si Ephes. §. fi. & ff. de religio. & sump. fune. l. vt si. quis. §. idem Labeo. Et debet bonus vir considerare charitatem & affectionẽ quam habebat & habere debebat testator erga d. Barthol. & etiam qualitatem & quantitatem patrimonij, vt no. in d. l. 1. & ibi Bar. ff. de leg. 2. sed cum maxima sit affectio & charitas patris in filium. l. scripto. in fi. ff. vñ liberi, & l. isti quidem in fi. ff. q̃, metus causa, ergo non vr̃ iniquum arbitrari de dimidia: cum affectio patris in filios par esse præsumitur dictis legib. ¶ Nec in casu nr̃o põt dici q̃, testator vocauerit Stephanum Guidaciũ eius nepotẽ ad partem hæreditatis suæ, q̃, & per cñs Ioannes non possit habere dimidiã dictæ
7 hæreditatis, & d. Barth. aliam dimidiam: quia † respondetur quòd illud quod acquirit nepos ab auo, isto casu reputatur profectitium, & totum pleno iure acquiritur patri. s. d. do. Io. l. dedit dotem, & ibi Bart. ff. de colla. bono. & firmat Ioan. de Imo. post Bar. & ibi doc. ff. de acquir. hære. in l. qui in aliena. §. interdum. Et fortius posito q̃, esset aduẽtitium saltem quò ad proprietatem acquirit patri. C. de bo. quæ lib. l. cum oportet, cum vulgaribus. ergo quo ad d. Ioannem in effectu institutio facta de Stephano Guidacio & de ipso Ioanne reputatur pro vna eademque portione cũ vni soli acquiratur. ¶ Aliter etiam potest ad hoc responderi q̃, institutio facta de Stephano Guidacio vnà cum Ioanne eius patre intelligatur or-
b dine successiuo [b] s. q̃, nepos intelligatur institutus post mortẽ domini Ioannis sui patris, vt firmat glo. Bart. & doc. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & posthum. & sic concludendo cum in dicto testamento videatur quò ad effectum vnus tantùm hæres vniuersalis institutus, s. Ioan. non sunt per bonum virum fiendæ nisi duæ partes viriles, quarũ vna confert d. Ioanni, & alia d. Barthol. ¶ Siue etiam dicamus q̃, dicta institutio in re certa sit collata in hæredem per verba importantia meram voluntatem (quod fortè videtur verius) vt j. dicã,
8 & tunc † cum dictus hæres. s. Ioannes distulerit vltra annum declarare partem & quantitatem bonorum quã assignare intendat d. Barthol. talis declaratio, & electio est deuoluta ad d. Bartholomæum, vel saltem ad bonum virum, hoc est ad illustrem dominam Rengardam de Gonzaga arbitratricem ad hoc per partes electam, iuxta id quod legitur & not. in l. fi. §. sed & si quis. & ibi per doc. C. communia de leg. & in l. 1. & in l. cum quidam. ff. de lega. 2. ergo d. Barthol. seu dicta do. Rengarda possunt declarare de dimidia hæreditatis prædictæ qđ etiam videtur æquissimum & iuri consonũ iuribus maximè
9 & rationibus præallegatis. ¶ Quòd autem dicta † verba prout videbitur & placebit, in casu isto, importent liberam volũtatem, patet ratione adiũctorum verborum, nam ad dictam institutionem testator adiecit, quod de bonis suis ipse Barth. petere vlterius non posset vel habere vigore legitimæ debitæ iure naturæ, vel alia quacunque de causa, & per cñs permisit eius hæredes vniuersales arbitrari posse minus legitima debita iure naturæ, & sic commisit eorum liberæ voluntati, non autem ad arbitrium boni uiri, quo bonus vir non minueret qđ de iure uaturæ debetur. vnde dico quod licèt in dubio dicta verba videbitur & placebit, importent arbitrium boni viri, tñ fallit quando alia verba adiunguntur quæ important liberam voluntatem, vt not. Bart. in d. l. si sic in prin. ff. de lega.
10 1, & in l. alio. ff. de alimen. & ciba. legat. ¶ † Quinimò etiam si diceremus q̃, dicta institutio tanquam captatoria non teneret. l. captatorias. & l. illa institutio. ff. de hære. instit. tamen testm̃

testm præteritione filij esset ipso iure nullum.l.inter cætera. ff.de lib.& posthu.l.maximum vitium.de lib.præte. ff. de iniusto testa.l. filio præterito,cum materia. ergo cũ nos sumus in cã intestati,dicti filij debent admitti ad hæreditatem pater nã quilibet pro dimidia.d.l.inter filios,& l.lego.C.de legit. hær.cũ vulgar. Ergo vtroq; casu siue ex testõ siue ab intestato partes arbitratricis debent esse in declarando dimidiam hæreditatis prædictæ spectare ad dictum Bart.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Valet.Soci.l.quidem relegatus.col.fi.de reb.dub.

b ¶ Succesiuo.non est verum hic, quia dixit æquis portionib.

SVMMARIVM.

1 *Venditio ad mensuram conditionalis est.*

2 *Locator tenetur tradere detentionem.*

3 *Confeßio procuratoris vel consortis non nocet nu.4.*

CONSILIVM CLXXVI.

IN causa & lite inter Magnificam dominam Mariam Contarenam agentem,& præstantes viros Hieronymum & Blasium de lignamine se defendentes,non puto cũ supportatione potuisse de iure ita iudicari quemadmodũ iudicatũ est, condemnando dictos reos conuentos ad soluendum libras quingentas sexagintaquinq; pro pensionib.debitis vsq; & p totum annum 1468.& succesiue singulis annis ad dandum & soluendum libras 97.cum dimidio.moueor: quia locatio fuit facta de campis 1500.terræ pro pensione soluenda ad rationem solidorũ 12.pro quolibet campo. & sic apparet quod merces debet solui ad numerum camporum, & sic ad rationem
1 mensuræ: † quo casu contractus non dicitur perfectus
a nisi facta mensuratione, ante verò dicitur [a] contractus esse conditionalis.l.si & inquantum tanta reperiatur esse mensura.l.quod sæpe.§.in his.ff.de contrah.empt.l.si in venditione.
†1 §.1.ff.† de peri.& commo.rei vend.siue loquamur de contractu celebrato super rebus mobilibus,siue super immobilibus vt inquit Barto.consi.121.incip.In quæstione do.Cioli,& patet ex not.per Bart.in l.Iul.§.si Titius.de act.emp.& in d.l.si in venditione.§.1.per illum tex.& vbicunq; pretium seu merces constituitur pro numero mensuræ: tunc semper dicitur facta locatio seu vendicatio ad mensuram, dato quod certum corpus cum demostratione confiniũ esset expressum, vt probatur dictis iuribus,& no.Bart.in d.l.Iul.§.si Titius.ff. de ac. emp.& Bal.in l.1.in 4.opp.C.de periculo & commo.rei venditæ.ergo cum nõn sit probatum per duos testes contestes vel aliter de mensuratione dictorum camporum.1.ſeq.sequitur q, non potest dici dictum contractum fuisse perfectum, & sic ex eo agi non potest.l.cedere diem.de verb.sign.l.Iul.§.offer-
2 ri.ff.de act.emp.¶ Accedit † quia locator tenetur asignare & tradere detentionem rei locatæ conductori, alias non dicit adimpleuisse contractum pro parte sua.l.ex cõducto.in prin. ff.locã.& nõ potest dici quod ante mensurationẽ tradiderit detentionẽ dictorũ centũ quinquaginta annorum: quia nõ potest constare q, tanti fuerint,& sic non releuet illa asignatio facta per illum presbyterũ Baptistam, de qua apparet iuxta instrumentum locationis.¶ Nec ad hoc obstat si diceretur quod dicti fratres de Lig.remanserunt concordes & contenti de quantitate mensuræ:quia respondeo quod quò ad Blasium nihil est probatum,scilicet quod ipse consenserit vel a-
3 lius qui ab eo sufficiens mandatum haberet,nam confesio † pcuratoris sine speciali mandato sponte facta nõ præiudicat domino.l.certum.§.sed an ipsos.ff.de confes.& plenè not. in l.1.C.de confesis.& in c.fi.de confesis. ¶ Nec dicatur quod
4 confesio † vnius ex dictis debitoribus & fratrib.noceat alij:
†2 quia hoc est falsum † li.1.& 2.C.quibus res iudi.nõ nocet.nec sumus in materia,an confesio vnius ex pluribus rei s debendi obligatis insolidum noceat alteri: quia isti non sunt duo rei debendi obligati insolidum,sed pro hæreditarijs portionibus.l.1.C.si cer.peta.l. pro hæreditarijs. C. de hæredi. vel act. ¶ Ex quibus concludo quod saltem quò ad Blasiũ non potuit ita pronunciari.Et ex prædictis apparet quod quò ad neutrũ dictorũ fratrũ potest dici habere locum pœna priuationis ex non solutione pensionis: quia requiritur cessatio per trienniũ l.2.C.de iure emphy.& non probatur per testes q, d. Hieronymus fecerit dictam confesionẽ iam triennio elapso.¶ Prate-
5 reà,verbo † fert, qđ dicta res liuellaria ex cã diuisionis obue-
b nit d.Blasio,& de iure ex cã diuisionis hoc fieri potuit, [b] vt p Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 10.q.de ver. obli. & in l. & ideo.ff.de cond.furti.& in l.cum hi.§.si vni. ff. de transact. & in l.si domus.§.fi.de leg.1.& in suo consi.incip. Ex themate prædicto tria dubia &c.& est magis * cõis opin. & ideo factum d.Hieronymi post dictam diuisionem non posset nocere d.Blasio.l.si patrem.§.fi.ff.quemadmo.serui.amit.l.si superatus,in princip.ff.de pignõ.cum si.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dicitur.s̃.eo.consi.33.nu.5.

b ¶ Potuit.dixi in consu.Paris.§.13.glo.6.num.5.s̃.eo.consi.19. num.13.

CONSILIVM CLXXVII.

Allegationes.

IN causa & lite inter magistrum Iacobũ Mainetti tanquã legitimum administratorem Benedicti eius filij,seu ser.Anto.procuratorem dicti magistri Iac.& dominæ Pieræ eius nurus agentes,& Nellum & Zuntinũ fratres & filios Pauli de Florentia se defendentes.Tria principaliter veniunt considerãda ad fundandam intentionẽ d.magistri Iac. vt ei cõpetere posit condictio ex statuto posito sub rub.de posesionib.ablatis à flumine Santerni in 2.lib.statutorum.rubr.41. Primum est, vt doceatur de titulo d. Iacobi legitimi admini-
1 stratoris dicti Benedicti:& de isto est probatum † per instrumentum dotis dictæ Pieræ,per quem titulum dotis translatũ fuit dominium,vel quasi in d.Benedictum maritũ dictæ Pieræ.l.doce ancillam.C.de rei vendi. ff. de iure dot.l.quamuis. & C.eo.ti.in l.in reb.cum si.Et in d.Benedictum tanquam in singularem successorem fuit translatum ius agendi ad restitutionem dicti terreni,vt patet per verba instrumenti dotalis vbi dicta petia terræ habet pro confine viam publicam,& datur in dotem dicta petia terræ,cum omnibus & singulis iuribus & actionib.quæ res habet in se feu.s̃ se,seu intra se,seu ipsi rei aliquo modo spectantibus,& cũ accesibus & egresibus vsque in vias publicas: ergo dicta petia terræ fuit data titulo dotis vsq; ad viam publicam Pusterlæ,& sic vltra illam viam quam pars aduersa dicit esse viam publicam Pusterlæ, quæ non est,vt ĩ.tangetur.& probatur hoc etiam apperte in secunda causa appellationis super 6.capitulo, vbi expresse dicunt quod via publica Pusterlæ consueuerat ire, & ire debet p terrenum occupatũ per Nellum Zuntinum:& dicti confines de iure nedum probantur per testes,sed etiam per instrã, maximè per instrm.ipsius tituli.l.Titius hæres de act. empt.l.si fines.C.de euict.Et etiam sine illis verbis istud est de iure communi.ff. de aqua plu.arcen.l.si tertius.§.si prius. & ibi plenè Bar.& doc.& gl.in l.1.§.1.in verbo actione.eo.ti.l.non solum. §.fi.de oper.nou.nuncia.per Iac.de Aret.in l.qui bona.§.fi.de damno infect.& Dy.in l.fluminum.§.adijcitur de damn.infec. & per eundem in regula, cum quis in ius.lib.6. & quod not.Bart.in l.3.C.quod met.cã.pro hoc l.alienatio. ff.de contrahen.emp.& l.rei.la 2. ff.de verb. signifi. ¶ Et potisimè in casu nostro quod d.Benedictus habet dictam posesionem &
2 & petiam terræ titulo & iure dotis: † quod [a] est ius vniuersa-
a le,sicut est hæreditas, peculium &c.l. quod dicitur.ff. de impen.in re dot.fac.& no.doc.in rub.ff.sol.mat. sed sic est quòd translatã hæreditate vel alio iure vniuersali transeunt iura & actiones.l.nihil aliud, de verb. signifi.l.2.§.non solũ.cum si. de hær.vel act.ven. ergo translata re in dote transeunt & quęcunq; iura & actiones.¶ Præterea vltra hoc ius agendi deductum in præsenti iudicio,competit etiam dictæ Pieræ iure hæreditario,quod sic ostenditur.Nam probatum est per testes q, Antonius fuit filius legitimus & naturalis Matthæi Magnani,& q, pro eius hærede se gesit post eius mortem,& q, d.Piera fuit filia legitima naturalis dicti Antonij,vt probant testes producti in secunda causa appellationis, videlicet Andreas quondam Petri & Franciscus quondam Vgolini, & Benedictus Petrus Ioannes, & Tonius Dominici super 45. 46. 49. 51. & 52.& etiam super 42.c.probatum est etiam de morte dictorũ Matthæi & Antonij.per confesiones partis aduersæ,in

respōdendo positionibus productis per dictum Iaco. produ-
ctum est ēt testm̄ dicti Matthæi, in quo instituit suum hæredē
3 vniuersalem dictum Ant. eius filium, qui † Antonius ēt si nō
adiuisset hæreditatem dicti sui patris transmisisset eā non adi
tam ad dictam Pieram eius filiam. ff. de testa. mili. l. ex milita
ri. §. fi. cum l. seq. ff. de stip. ser l. liber homo. §. 1. & de castre. pe-
cu. l. hæreditatem. §. filius. & plenè per scribentes in l. ventre.
de acq. hær. & in l. si infanti. de iure delib. quæ Piera per publi
cum instrumentum productum in causa solenniter adiuit,
& se immiscuit hæreditati dictorū Matthæi & Antonij. ¶ Pro-
batum est etiam quod dicta possessio Pierę, & etiā dicta par-
ticula terræ, quæ nunc in præsenti iudicio petitur, fuit tenta
& possessa lōgo & longissimo tempore per dictum Matthæū
vsq; in tempus suæ mortis, etiam anteq̄ flumen Santerni ibi-
dem inundasset, vt probāt hoc testes multi. & maximè testes
producti in hac secunda causa appellationis, vt Franciscus
quondam Vgolini quartus testis super 38. c. & seq. & melius
super 58. & 59. capitulo. & probat etiam Benedictus super eis-
dem capitulis, & etiam Tonius dominici super 58. & 59. capi-
tulis & alij testes: quæ possessio remansit in hæreditate dicti
Matthæi, & sic successiuè iure hæreditario spectat ad dictam
Pieram. ergo condictio ex statuto prædicto disponente q, si
flumen Santerni acceperit de possessionibus alicuius q, ꝑ
tendit testa & frons eius possidentis sequatur flumen, & qđ
nullus debeat ante testā seu frontē possessionis alicuius eius
q, à flumine fuerit relictum possessionē ingredi &c: quæ con-
dictio fuit quęsita dicto Matthæo propter inundationem flu
minis, postea iure hęreditario quæsita est dictæ Pieræ, ergo ex
vtroque capite constat quod dictum ius agendi competit di-
ctæ Pieræ seu dicto Iac. ¶ Secundum quod necessariò oportet
probari, est q, flumen Santerni corroderit de possessione di-
ctæ petiæ terrę, & istud est similiter probatum per testes, & pri
mò per Franciscum Sciaueris, qui est secundus testis actoris
super 22. capitulo, idem ēt probat Andreas de Fiorenzola qui
est sextus testis, Iacobus Belligambi duodecimus testis. An-
dreas Danioli decimus testis, Christophorus vigesimus testis
actoris. Et optimè etiam probat hoc Ioannes de Monte Cato-
ne, qui est decimus testis partis aduersæ super 1. cap. partis ad-
uersæ, & etiam super quinto & sexto interrogatoria, & etiam
Tonius de Solarolo duodecimus testis partis aduersæ super
1. cap. & Petrus Surriginus septimus testis partis aduersæ sup
5. cap. probatur etiam per testes clarius in secunda cā appella-
tionis sup 3. & 4. capitulis, & sic de singulis, vt poterit summa
intelligentia iudicare debentis perquirere. ¶ Tertiū q, opor-
tet probari est quod pars aduersa cōuenta occupatam teneat
eam partem terreni, quæ petita est per dictū Iacobum & istud
etiam est probatum tam per responsionem factam ad libel-
lum per dictos conuentos, maximè in sexta positione, vbi di-
cunt q, inter eos & conuentos & actorem mediat asserta via
publica & lectus fluminis, & per cn̄s eum per Iacobum dicat
& probetur per testes q, sua petia terræ petita trāscendit dictā
assertā viā & lectum fluminis: imò per nouē testes inter alios
aperte probatur q, petia terræ petita per dictū actorē transcen
debat vltra plantatam & fossatum factam seu factum per di-
ctos Nellum & Zuntinum, & ĩ. subdam. ¶ Probatur etiā hoc
in quadam positione facta per partem aduersam quę incipit:
Itē q, testa, vbi ponit pars aduersa q, per quædam asserta testā
viæ Pusterlæ, & iuxta ipsam viam ab vtraq; parte sunt infra-
scripti confines, videlicet inter alios Nellus & Zuntinus. Sed
dictus Iacobus dicit & probat q, dicta asserta via non est via.
imò vltra dictam viam sibi actori competit ius: maximè quia
nō probat illā esse viam. vt ĩ declarabitur. ¶ Itē, quia dictum
terrenū occupatū per dictos Nellum & Zuntinum est positū
ante testam & frontem possessionis dicti actoris. vt patet ad
oculum, & clarius patebit per lineam & mēsuram: ergo ꝑ ista
probatur q, ipsi possident seu occupant terrenū petitum per
dictum Iacobū: Et (vt dixi) non pōt alio mō melius constare,
an possideat dictum terrenum petitum q̄ per oculum vel per
b lineam [b] & mensurā, vt petitū est in processu. Et q, dicti Nel-
lus & Zuntinus teneant & tenuerunt dictam partem terreni
petitā per dictum Iacobum manifestè confitetur pars aduer-
sa in secunda cā appellationis in positionihus per eam produ
ctis hoc anno 1443. die 18. mensis Ianuarij, & clarissimè etiam
deponunt testes Iacobi examinati in hac secunda causa ap-
pellationis super secundo capitulo, vbi expressè dn̄t quod
Zuntinus & Nellus occupauerunt & occupant dictam par-
tem terreni à flumine relictā. quæ est ante testā & frontē pos-
sessionis dn̄æ Pieræ, & quod si dicta possessio dn̄æ Pieræ intret
tramite recto scd̄m testā & frontē ipsius possessionis q, neces-
sario protenderet per terrenū occupatū per dictos Nellum &
Zuntinum. ¶ Vnde cum probata sint hæc tria, quæ sunt fun-
damenta intentionis actoris, clarè sequitur, q, sibi competit
condictio ex statuto posito sub rubrica, de possessionib. abla-
tis à flumine Santerni, maximè in vltima particula dicti sta-
tuti volentis, q, si flumen acceperit de possessione alicuius, li-
citum sit tali domino possessionis sequi flumē prout testa &
frons possessionis suæ vadit, quod ēt est iuri cōi consonum.
ff. de acq. rer. do. l. adeò. §. q, si toto, cum se, & l. ergo. §. alluui.
& l. Martius, alias, Martianus, eo. ti. & insti. de rerum di. §. q,
si naturali, cum seq. Item si dicta petia terræ dn̄æ Pieræ habet
flumen pro confine, vt probatum est per testes, & instr̄a mul-
ta, ergo cum cepit flumen alio fluere, alueus fluminis dereli-
ctus spectat ad prædia possidentes, iuxta ripas fluminis, vt le-
gib. s̃ proximè allegatis. ¶ Vltra hæc ēt corroborant iura Iaco.
per 20. testes examinatos in cā principali, & per quattuor exa-
minatos in cā appellationis pro parte sua: & ēt per aliquos te
stes examinatos pro parte aduersa. vt per Simonem de la Ca-
uatta & complures alios. quos poterit diligenter ponderare
dn̄o. Vicarius, quorum fides in eius pectore q̄ plurimū cōsistit.
ff. de testi. l. 3. §. diuus. & q, no. Bar. in l. Lucius. ff. de infa. pro-
bāt em̄ oēs testes q, dicta via à lōgissimo tp̄e citra ab vno ca-
4 pite vsq; ad aliud iuit tramite recto, vt ergo hoc † constat, an
hodie vadat tramite recto, oportet per lineam seu liuellum
& per agrimensores mensurari parte requisita & iudice ad lo-
cū adeunte, vt est casus qōnis nr̄æ in l. si irruptione. ff. fi. reg. &
C. eo. tit. l. si quis super. vbi dicit q, si vna ex partibus requisi-
ta recusauerit ad locū accedere, vadat agrimensor cum alterā
parte tm̄. cū enim omnis scientia alia ancilletur, & hæc ars q̄
c architectoria [c] appellatur de alijs cunctis disponit, vt dicit
Aristotiles in primo Ethicorum: non igitur iniquū est iudi-
cantem huius artis remedia in hac cā interponere. vltra hoc
ēt testes Iacobi examinati in secunda cā appellationis dn̄t, q,
via consueuit esse recta, & qđ hodie non est recta. ¶ Præterea
& fortius nouem testes deponunt & probant expressè q, à lō-
gissimo tp̄e circa dicta via erat consueta ire vltra plantatā &
fossatum factum per dictos Nellum & Zuntinum, quorū te-
stium nomina sunt hæc: Franciscus secundus testis super 9.
capitulo Bergaminus tertius testis super 9. c. Andræas de Fio
rezola sextus testis super 9. & 32. & 41. cap. Andreas de Gam-
baralde octauus testis super 9. capit. & super 33. capit. Mengus
nonus testis super 9. capitulo, Dominicus 11. testis super 9. ca-
pit. Iacobus Belligambi 12. testis. super 9. & 33. capit. Stepha-
nus 14. testis super 9. cap. & super 33. capit. & idem optimè ꝓ-
bat Christophorus super 39. capit. probatur etiam per testes
productos in secunda cā appellationis, qui etiam expressè de
ponunt q, dicta possessio Pieræ protēdit vltra fossatum & be-
dullam, & vltra præsentem viam vsq; & intus terram quā oc-
cupat Zuntinus & Nellus. ita deponunt dicti testes super 37.
cap. & super 69. capit. & sequentibus: per quos testes manife-
stè apparet de occupatione dictorū Nelli & Zuntini indebi-
tè facta. & qđ asserta via non est consueta ire prout hodie va-
dit. ¶ Confirmantur ēt iura dicti actoris per multa instr̄a anti
quissima producta per eum, per quæ probatur quod tam istā
petia terræ q, etiam alia plures ibi contiguæ & circumstan-
tes habebant flumen Santerni pro confine: ergo non poterat
habere hanc assertam viam, quæ est à latere fluminis. & simili
ter in dictis instr̄is nullibi fit mentio de hac asserta via: vnde
5 cum † antiqua instr̄a probent de iure confines [d] c. cum cām,
d de proba. c. cum olim, iuncta gl. 1. de censi. & not. Bal. C. de iu
re delib. in l. cum aliquis in 4. notabili. & gl. & Bal. in l. opti-
mum. C. de contrahen. & commit. stip. imò dictis instr̄is anti
quis in istis antiquis magis eis credit q̄ testib. contrarium di-
centibus, iuxta glo. nō. in c. tertio loco, in gl. magna. de ꝓba.
& Bal. in l. optimam. C. de cōtrahen. & cōmit. stip. & inducit
ad hoc tex. not. ff. de prob. in l. census. bene facit. ff. de fin. reg.
k in finalibus. ¶ Non obstat prædictis si diceretur. q, pars ad-
uersa per plures testes probat q, dicta asserta via publica à lon
gissimo tp̄e citra iuit prout hodie vadit: quia respōdeo (& in
hoc

hoc rogo dñatioẽ iudicantis vt placeat aduertere) ná præsup-
6 pono † q̧ illa dr̃ via publica quæ habet solum.i.terrenum pu-
blicum certis finib. directum, cõstituta ab eo, qui habuit ius
publicandi.i.eam publicam faciendi, vt diffinit iuriscõsul-
tus in l.2.§.locorum.ver.viæ autem publicæ &c.ff. ne quid in
loco pub.alias aũt non põt dici via publica, nisi sit constituta
via publica ab habente ptãtem, vt dixi, vel nisi fuerit vsitata
pro via publica tanto tpe, cuius in contrarium memoria non
extat, vt est tex.in l.viæ vicinales.ff.de locis & itinerib.publi-
cis.clarum est autem q̧ non probatur istam viam fuisse de pu
blico constitutam ab habente ptãstem.an aũt sit probatum i-
stam fuisse viam vsitatã tanto tpe cuius in contrariũ memo-
ria non extet, dico q̧ non, nedum tanto tempore, sed etiá nec
tpe 30.an.continuorum absq; aliqua interruptione & inter-
uallo, præsupposito q̧ tp̃s 30.an.satis esset (quod tñ non arbi-
tror verum, per d.l.viæ.) bene fateor q̧ spatio 30.anno. esset
præscriptum iuri petendi, rem occupatam bona fide p dictũ
Zuntinum & Nellum quò minus possent inter eos poni con-
fines, vt est tex.in l.fi.C.finium regun. sed de illo non est tra-
ctandum: quia nullibi est probatum q̧ dicti Nellus & Zunti
nus tenuerint dictum terrenum occupatum nedum per 30.
annos, sed nec per 20.vñ reuertendo ad propositum dico pri-
mò quod nõ est probatũ de tpe, cuius in contrariũ memoria
non existit: quia nullus testis partis aduersę, maximè dum est
interrogatus in cã scientiæ super 1.c.hoc minimè deponit.dẽt
7 enim † testis ad probandũ memoriá in contrariũ non extare,
dicere q̧ cõis opi.est memoriam non estare.est casus in l.si ar-
biter.ff.de prob.ponit Bar.ff.de aqua plu.ar.in l.2.§.itẽ Labeo
qui est.§.pe.in fi.& Inn.in c.veniens, de verb.sig.& gl.Io.An.
in c.1.de præscri.in 6.& Bal.in l.conuenticulá.de epis.& cler.
post Spe.in tit.de prob.§.1.¶ Fortius dico quod nec ẽt proba
tum est de præscriptione 30.an.q̧ probo: nam si testes expresse
probarent id quod continetur in primo.c.partis aduersæ, nõ
per hoc esset probata præscriptio viæ publicæ.dr̃ em̃ in d.c.q̧
à 10.15.20.35.45.annis citra & vltra, & à tanto tempore citra
cuius initij memoria non extat in contrariũ, via Pusterlę fuit
via publica &c.nam d.c.est verificatum ẽt si de vñã tm̃ in toto
tpe p̃dicto dicta via fuerit habita pro publica: est ergo necesse
8 vt probeť † continuatum tp̃s q̧ capitulum dicat à tanto tpe
& citra.l.1.§.qđ aũt.ff.de aqua quoti.& ęsti.ista fuit no.practi
ca Bar.ff.de vsusca.in l.Celsus.& Host.& Io.An.in c.licet cau-
sam, de prob.& Bar.ẽt in l.si post.ff.de rei ven.vbi dicit. q̧ de-
bet dicere articulus à 10.annis citra & per dictũ tp̃s & Bal.idẽ
in l.indicia.C.de rei ven.& Inn.in c.inter dilectos, de fi.instr.
¶ Et idem dico in tertio.ca. qui stat similiter: vbi dicit q̧ à di-
cto tpe citra vsq; in præsentem &c.& non dicit per totum di-
ctum tp̃s. ¶ Super secundò vero capitulo q̧ via Pusterlæ con-
tinuè à dicto tpe citra fuit & erat prout hodie est directa per
directum iter, prout hodie pergit. Dico q̧ ẽt si testes expresse
probarent istud capitulum, q̧ quidẽ nullo mõ probant, sed
præsupposito q̧ probarent.nõ habet reuelare, vt dicatur pro-
bata præscriptio viæ publicæ: quod oñdo per solennem practi
cam Bar.in d.l.Celsus, ad fi.quẽ sequiť Bal.in l.fi.in 15.opp.C.
de edic.diui.Adri.vbi dicit q̧ non sufficit articulare & proba-
re q̧ quis possederit puta per 10.annos, vt quis dicať rem p̃scri
psisse: sed dẽt articulare q̧ possederit per 10.annos finitos tali
tpe, vt sic se ad certũ tp̃s referat: aliàs aũt poterit esse q̧ vnus te-
stis sentiet de quibusdã 10.annis, & alius de alijs 10.annis: vñ
cum probatio sit dubia non releuabit.c.in præsentia, de p̃b.
l.inter stipulantem.§.1.de verb.obl.Ita quod in proposito li-
cet articulus contineat q̧ à 45.annis citra viam Pusterlæ con-
tinuè fuit prout hodie est, cum non sit articulatum de 45.an-
nis finitis tali tpe nihil releuat, vt dixi. ¶ Itẽ aduertat dñatio
vestra: quia nonnulli testes dñt q̧ iam sunt 30.anni, q̧ dicta
via Pusterlæ ibat prout hodie vadit: quia isti testes nihil pro-
9 bant: † quia, vt dixit Bar.in d.l.Celsus.debent dicere quod iá
sunt 30.anni elapsi ante tp̃s litis contestatæ: & non ante tem-
pus depositionis eorum.tex.est melior de iure secundũ Bart.
ibi in l.motæ.C.de rei vendi.& in l.si post.ff.eo.tit.& in l.nec
bona.& ibi Bar.C.de præscr.longi temp.& Bal.in l.super lon
gi.ad fi.eo.tit. Item si aliquis testis diceret q̧ vidit semper di-
ctam viam vsitari pro publica, non probat aliquod tp̃s conti-
nuum: imò etiam si diceret q̧ vidit 50.annis semper ita vsita-
ri, non probat tempus continuum, vt no.Dyn.& Bar.in l.1.ff.
sol.mat.Iac.de Are.& Bal.in prima constitu.C.ad fi.do.Anto.
& do.Io.in proœmio decretalium. Ita q̧ multum iuuat acto-
rem q̧ pro parte rei non fuerit bene articulatum & malè exa-
minatum in causa principali.¶ Item vnum est ponderandum
per quod omnes probationes partis aduersæ corruunt.nam
testes vtriusq; partis dñt q̧ iam longum tempus est quod flu-
men inundauit dictam assertam viam, quidam enim dicunt
iam sunt 46.anni, vt dicit Vgolinus decimus quintus testis
Iacobi super 6.c.Andreas de Fiorenzola sextus testis eiusdem
super 32.cap.dicit de 30.annis.& idem Donatus septimus te-
stis super 9.cap.& Mongus nonus testis deponit super 22.cap.
de 30.annis.Ioannes octauus testis partis aduersæ super 1.cap.
dicit quod sunt 40.anni q̧ flumen inundauit dictam assertã
viam. Tonius de Solarolo duodecimus testis partis aduersæ
super 1.c.deponit de 35.annis.Bittinus de Caluis septimus te-
stis eiusdem partis super 5.cap.dicit de viginti annis, aliqui a-
lij sunt qui dicunt de alijs temporibus, aliqui sunt qui non
sunt interrogati de tempore: vnde cum omnes deponant de
10 ista inundatione, † per ipsam inundationem fuit interrupta
præscriptio dictæ assertæ viæ.ff.de acquir.pos.l.3.§.Nerua fi-
lius.& ibi Bart.& l.qui vniuersas.§.item quod à mari.eo.tit.
& not.idem Barto.in tractatu de alueo super verbo, aliud sa-
nè &c.ita q̧ de nouo oportebat reinchoari & compleri præ-
scriptionem.no.Bart.in l.si is qui pro emptore.§.si is qui bo-
na.de vsucap.cum fi.quæ non potest esse completa: quia plu-
ries inundauit dictum flumen per dictam viam, & longo tẽ-
pore tenuit alueũ super dicta via: vt patet per lecturã doctorũ
testium, per quam apparet non esse ab alio tempore citra de-
cursum longissimum tempus: quod etiam si verum esset (q̧
est falsum) non est probatum q̧ à tempore inundationis & ci-
tra dicta via fuerit continuò vsitata pro via publica. Et est ma
ximè aduertendum, quia testes multi deponentes de ista in-
undatione absq; certo tempore, non probant necessariò di-
ctam præscriptionem fuisse completam ante dictam inunda
tionem, ergo probatio est dubia, quæ non releuat.vt d.ca.in
præsentiá.Item etiam benè aduertatis q̧ si qui testes reperiẽ-
tur qui necessariò concluderent & probarent, modis quibus
necesse esset eos deponere, vt probarent prout supradictum
est.non poterit tamen negari quin sint pauciores testibus Ia-
cobi, ergo, &c.l.ob.carmen.§.fi.cũ vulg.ff.de testib. ¶ Subdo
& credo dicere maximam veritatem. q̧ cum testes Iacobi in
effectu deponant q̧ viderũt per longissima tempora dictam
assertam viam ire tramite recto, & aliter quam hodie vadat,
& per terrenum occupatam per dictos Nellum & Zuntinũ.
Testes verò partis aduersæ dicunt quod semper viderunt iam
sunt 40.50.60.anni &c.q̧ dicta via ibat recto tramite, put ho
11 die vadit † quod isti testes partis aduersæ debent reduci ad cõ-
cordiam cum testibus actoris hoc modo, videlicet, quod ipsi
viderunt iam est longissimum tempus dictam viam ire trami
te recto prout hodie vadit, videlicet à domo Siuerij Masaroli
vsque ad bedullam seu frontem possessionis Iacobi tramite
recto prout hodie vadit, sed abinde infra non viderunt illam
ire tramite recto prout hodie vadit.quia illo tunc flumen ve-
niebat vsq; ad dictam bedullam & testam possessionis præ-
dictæ, & occupabat dictam assertam viam abinde infra, id q̧
videri non poterat quo ire deberet via, & ista est intentio mul
torum testium etiam partis aduersæ: & maximè est intentio
ser.Ioannis de Monte Catone decimi testis super primo capi-
tulo, & Francisci Ghini vltimi testis super primo capitulo, ad
quam concordiam toto posse laborare debemus.cap.cum tu
de testi.l.inter stipulantem.§.1.cum ibi no.de verb.obliga.&
no.in l.3.§.fi.si cer.pet.& in l.insulam, sol.ma.cum infinitis
concor.¶ Præterea & postremò pars aduersa opponit quod i-
12 sta asserta via est publica, & sic † opponit de iure tertij, in quo
non debet admitti.l.loci corpus.§.competit, si serui.vend.qa
quantum ad reos conuentos liberas ædes habemus, & maxi-
mè quando ius tertij non est ipso iure exclusum iuris agentis
prout est in casu isto, quo ius tertij scilicet viæ publicæ est cau
13 satum ab asserta præscriptione secundum eos, quæ † præscri-
ptio non tollit ius ipso iure, sed ope exceptionis, vt est text.
glo.& ibi Bald.in l.1.C.si aduersus creditorem libr.7.& glos.
in l.cum notissimi.in princip.quæ incipit. sed cum persona.
de præscrip.30.annor.& Bald.in l.sicut. eod. titul.facit quod
not.Bartol.in l.legaui, de liber.lega.& in l.si is qui.§.Flauius.

de sol. & in l. si. rem ra. hab. cum si. ¶ Ex quibus concludo fundatam & probatam esse intentionem actoris, tã ex cã principali quam appellationis; & probationes partis aduersæ in nihilo obstare. Et pronunciari & declarari debere dicto Iacobo & eius procuratori restitui debere quantum ostendit & demonstrat testa & frons possessionis suæ in terreno occupato per dictos Nellum & Giũtinum. Et vt prædicta habilius fieri possint quòd per agrimessores per vos eligendos ponatur linea & filium seu squadrum vt videatur quantum sit occupatum, & pronunciari & declarare deberi male iudicatum & bene appellatum, & in omnibus & per omnia prout in libello appellationis continetur. ¶ Nec habet etiam iuuare q, in causa appellationis pars aduersa conetur velle probare q, dicta petia terræ in qua hodie est plantata salicus, fuerit tẽta & possessa per dictos Nellum & Zontinum à 20. annis citra, & sic velint se tueri exceptione præscriptionis: quia cantauola est pluribus rationibus. Et primò, quia non constat de titulo, ergo præscriptio longi temporis nihil iuuat. Et si de aliquo titulo constaret, non constat q, in dicto titulo comprehendatur dicta particula possessionis, de quã nunc est quæstio. Item nõ probatur per testes saltem concordes, quanto tempore possederit, & in dubio sunt singulares in tpe. Item, vt dixi, suprà non deponunt testes de initio neque de fine eiusdem temporis. Item nõ est allegata bona fides sine qua nulla præscriptio causari potest. c. fin. de præscrip. & in regula, possessor, & licèt
14 aliàs dicamus, † quod ex titulo vel alia quauis de causa bona
e fides præsumatur: tamen semper debet allegari; [e] aliàs non opitulatur exceptio præscriptionis. l. si adulterium cum incestu. §. idẽ Pollioni. de adul. per quem tex. ita no. dixit Bald. in l. super longi. in ver. illud autem tene fixum cordi &c. de præscri. lon. temp. & Ang. in l. eum qui. §. fi. ff. de publicia. facit q, no. in cle. appellanti. de ap. & in c. 2. vt lit. non conte. ¶ Prætereà qui fundat se ex præscriptione longi temporis hoc est. 10.
15 annorum, oportet † quod probet [f] et præsentiam illius cõtra
f quẽ præscribit, aliàs non obtinet. ita tenet Iac Bu. in l. vlt. per
†1 illum tex. C. de præscrip. long. tem. quem † sequitur Bal. per illum tex. in l. præscriptione. C. quibus ob. long. temp. præscri. vnde cum in casu nostro non sit tractandum de præscriptione 20. annorum, sed 10. tantùm: quia de 20. annis saltem completis ante motum præsens iudicium non probatur per testes aliquo modo: ergo frustra dé præscriptione tractandum est. ¶ Nec etiam habet releuare partem aduersam id quod conatur probare, videlicet q, possessio Ioannis de la Stella veniebat & protendebat vsque ad Bedullam, quia testes hoc non probant. imò dicunt ipsimet testes partis aduerse, quod Matthæus Magnanus potuisset possidere vltra Bedullã, quin ipsi sciuissent, sed si Ioannes de la Stella ibidem possidebat duo, non poterant insolidum tenere, neque insolidum possidere. l. 3. §. ex contrario. ff. de acqui. pos. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. com. & vltra hoc multi & plures testes Iacobi deponunt q, possessio dicti Iacobi ꝑtendit vltra Bedullam ꝑ decẽ perticas, & ẽt de antiquiori possessione deponũt: ergo tales
16 testes tũ quia plures, tũ quia † de antiquiori possessione deponentes præualent testib. dictorũ Neili & Zuntini. l. ob carmẽ. §. fi. ff. de test. c. in nr̃a, de test. & c. licet cãm; de ꝑb. ¶ Præterea nihil amplius tractandũ est de terra Ioan. de la Stella: quia cũ tota terra fuerit à flumine inũdata & corrosa, & primã formã amiserit, licet postea flumen cessauerit, non redijt dominiũ dictæ terræ ad dictũ Ioannem de la Stella, sed ad habentem prædium ibi vicinum, vt l. adeo. §. quod si post, cum ibi no. ff. de acqui. re. do. q; aũt dicta terra Ioannis de la Stella fuerit in totum inundata & corrosa. probant testes Iacobi, & maximè Franciscus quondam Vgolini quartus testis super 2. ca. & sequentibus, & oẽs alij testes dicentes quod flumẽ inundauit & corrosit vsque ad Bedullam. Item isto casu pars aduersa opponeret de iure tertij; & sic non debet audire, vt s. dixi. ¶ Et per prædicta & alia multa quæ patẽt in processu, quæ declaratione & legum auxilio non indigent, cõstat dictum Iacobũ tam in iure quã in æquitate iustitiam fouere: quod clarius ẽt patebit per inspectioné oculorum, & iõ pronunciandũ est indubitanter malè appellatum per dictum ser Ludouicũ, & bene iudicatum per dictum dñm Saluianum. Consideret etiã ad maiorem euidentiam rei dominus iudicans, quod magister Lucas vnus ex ingrossatoribus & iudex primæ causæ examinatus pro parte dicti Iacobi in causæ appellationis attestatur quod semper ei & socio visum fuit quod Iacobus iustitiam foueret. Et quia pluribus impeditus & anxius sum, finem faciam. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quod. s. lib. 3. consi. 49. nu. 7.
b ¶ Lineam. tetigi in consu. Pari. §. 9. nu. 6. cum seq.
c ¶ Architectoria. Aristo. symbolicè vocat architectonicã omnem præcellentem artem ad quem cæteræ minores referunt.
d ¶ Confines. s. eo. con. 90. col. 1.
e ¶ Allegari. s. lib. 3. consi. 69. nu. 13.
f ¶ Probet. suprà, lib. 2. con. 218. col. 5. Bal. l. pen. C. qui. non. ob. long. temp. præscr. fa. suprà li. 5. con. 80. nu. 13. latè Fran. Balb. tract. præscr. par. 1. quartæ par. prin. q. 3. li. 1. eo. con. 220. nu. 4.

EPITOME.

Testator voluit quòd Christophorus possit cũ sua familia morari cum Paula vxore testatoris in domo suę habitationis, & toto tempore vitæ suæ habere alimenta sibi & familiæ suæ de fructibus hæreditatis vnà cum. d. Paula post mortem testatoris, Christophorus pro se & familia sua renunciauit d. legato & decessit: cuius vidua & filij repudiata hæreditate patris petunt certã summam pro alimentis à tempore mortis testatoris vsq; ad obitũ Christophori. Respon. Alex. q, nõ possunt petere, ex quo per eos stetit quominùs morarenť cũ vidua testatoris, & si petere possent, non possunt petere æstimationẽ.

CONSILIVM CLXXVII.

Ideretvr forsan ad cõsultationem præmissam prima consideratione competere dictis filijs quondam Christophori & eius vxori ius agendi ad dictas quantitates ratione alimentorũ non præstitorũ. Nam fuerunt legata alimenta
1 Christophoro vnà cum familia sua, & † appellatione familiæ cõprehendunť filij. l. de testatio. l. pronunciatio. ff. de ver. sign. & l. fi. C. eo. tit. & l. qui in adoptionem, ff. de adop. cõprehenditur etiam vxor in dispositione vltimæ voluntatis. vt probatur in d. l. fi. & ibi Bar. & est tex. apertus in l. quicunque C. de re mili. li. 12. & in authen. de resti. fideicom. in rub. facit. 11. q. 3. quoniam multos. ¶ Quinimò dicit Bald in l. consentaneũ, super penul. gloss. C. quomodo & quãdo iud. quòd quælibet persona mihi domestica dicitur esse de familia mea. allega. l. cum scimus. C. de agricol. & censi. lib. 11. inter quos domesticos enumeratur vxor, vt no. glo. pen. Cy. & alij in l. 2. C. de testi. & Specu. in titu. de teste. §. 1. in versic. sed quid de vxore. & ibi Ioan. Andr. & notant docto. in cap. in literis, & alibi dicit iurisconsultus quod legãs habitationem viro, videtur etiam in effectu legasse vxori. l. cæterum. §. mulieri. ff. de vsu habita. & l. si ita stipulatus fuero per te non fieri quominus. ff. de ver-
2 borum obligatio. ¶ † Et legando alimenta Christophoro cũ familia perinde est, ac si testator dixisset, relinquo alimenta Christophoro & etiam familiæ, vt l. illi cum illo. ff. de vsufru. lega. & l. Titiæ textores. §. nihil. cum sim. ff. de leg. 1. & in l. si ancilla cum liberis. eod. tit. & plenè per doc. in l. si cui. ff. de
3 fun. instru. & in l. fundum. C. de verb. sig. ¶ Nec † habet obstare renunciatio facta per Christophorum: quia primò non videtur valuisse ꝑp defectum authoritatis prætoris, quæ necessaria vr̃ in transactione quæ super alimentis celebratur. l. de alimentis. C. de transact. & l. cum hi. quasi per totam. l. ff. eo. ti. & propriè in renunciatione ponit Spe. in tit. qui fil. sint le. §. 1. ver. sed pone quidam. & expressius Bal. in l. pactum quod
4 dotali. in fi. C. de colla. ¶ Denique † dato quod Christophorus potuisset renunciare quantum erat pro alimentis suæ per
†1 sonæ debitis: tñ † quo ad alimenta debita vxori & liberis nõ potuit renunciare. l. si arrogator. ff. de adopt. ca. filij nati. si de feu. fue. controuer. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & l. transactione. C. de transa. & quod in specie no. gl. in l. pactũ quod dotali. C. de col. & pulchrè Dy. Ang. & Bal. in l. apud Iulianũ. §. si quis alicui. ff. de le. 1. cum sim. vbi dñt, quod si pater acquisiuit feudum pro se & filijs, non põt pater in præiudiciũ filiorum

rum renunciare feudo, de quo etiam per Bald in l. qui se pris in 9. col. C. vnde lib. & in l. si in personam. C. de fideic. Item dato quòd ille cui alimenta relicta sunt, se aliunde aluerit, debet tamen ab hærede consequi, l. de alimentis. & illum tex. ad
5 hoc ibi no. Bal. C. de transa. ¶ Sed † his non obstantibus puto
† 2 proculdubio dictos agentes obtinere non posse ex pluribus. Nam reliquit testator dicta alimenta præstanda † in domo dicti testatoris seu habitationis eius vxoris, & vnà cum eius vxore de redditibus & fructibus suæ hæreditatis: vnde alibi q; in dicta domo & habitatione præstari non debuerunt nec debent dicta alimenta, vt l. Caio. §. imperator. & ibi Bar. ff. de ali. & cib. leg. l. si quis ita legauerit. ff. de condi. & demon. & l. qui concubinam. §. vxori. cum ibi not. ff. de leg. 3. dicta enim verba quòd dictus Christophorus cum familia habeat alimenta vnà cum vxore testatoris in domo habitationis ipsius, censentur adiecta ad commodum & fauorem illorum ad quos spectat onus alimentorum ratione commodioris præstationis. l. 3. §. fi. à contrario sensu. ff. de alim. & cib. leg. ita dixit Barto. in l. 1. C. de leg. & in l. illis libertis. ff. de condit. & demon. & in l. Caio. §. imperator. in fi. ff. de ali. leg. & Spe. in ti. qui fi. sint le. in ver. quid si dixit in testamento, & expresius Bar. cons. 211. incip. Quidam sibi filios hæredes &c. vbi apertissimè decidit casum nostrum. Quærit enim ipse: testator legauit filio fratris sui victum & vestitum in domo dicti testatoris, & de bonis dicti testatoris, dubitatur an dictus legatarius possit petere legatum extra domũ testatoris. Secundò quærit an dictus legatarius possit petere alimenta pro præterito tempore quo sibi satisfactum nõ fuit. Tertiò quærit, an dato q; petere possit pro præterito tempore, an petere debeat æstimationem, an verò res ipsas de quibus alimenta prestantur, quo ad primum concludit q; si legatarius commodè habitare potest in domo ipsius testatoris non debent alimenta extra domum prestari: quia illud respicit fauorem illius qui alimẽta præstare debet: quia cum minori sumptu in domo sua alimenta ministrat, vt docet facti experientia: quæ est omnium rerum magistra. ca. quam sit. de elect. nisi legatarius ibidem habitare impediret propter factum vel seuitiam etiam eius, qui ad alimenta tenetur in domo eius præstare. allegat. d. l. Seio amico fidelissimo. §. vxori. & l. Mæuia. in prin. & §. 1. ff. de ann. leg. cum concordantijs allegatis per eum in dicto consilio, vbi et respondet ad nonnulla quæ possent in contrarium allegari. ¶ Circa secundum dubium respondet, quod si legatarius in domo stetit, in qua alimenta præstanda erant: vel per ipsum legatariũ non stetit, sed per alium quominùs in dicta domo staret: potest legatarius pro emptore prætetito petere si sibi præstita nõ fuerunt: ita dicit esse casum in l. libertis quos. §. manumissis. ff. de alimen. & cib. le. & istud quo ad consultationem nostrã ponit gladium ad radicem. cum. n. steterit per dictum Christophorum & eius familiam quominus habitauerint in domo habitationis prædictæ & vna cum vxore dicti testatoris, nec probatum sit de aliquo iusto impedimento: ideo sine du-
6 bio vr̃ nulla peti posse alimenta. ¶ Pro hoc † facit: quia ille cui legata sunt alimenta in domo testatoris præstanda, debet in domo præstare seruitia secundum qualitatem suæ personę, vt egregiè voluit Bar. in l. Caio. §. Imperator. ff. de ali. & cib. leg. & expressius Bal. in præalle. l. 1. C. de leg. vbi dicit q; talis persona saltem ad operas obsequiales tenetur, aliàs non debet habere alimenta, iuxta illud. qui non laborat, non mãducat allegat in argumentum. l. in rebus. §. possunt. ff. commoda. & l. Seio. §. fin. ff. de annuis leg. cum qua decisione etiã trãsit Pau. de Cast. in l. diuortio, in princ. ff. solut. matrim. ¶ Quò ad ter-
7 tium † dubium, scilicet an dato q; aliqua alimenta pro tẽpore præterito peti possent, an peti possit æstimatio? Respondet Barto. in d. consilio præmittendum esse q; in alimentis præsentibus & futuris non dicitur debita quantitas pecuniæ, sed debetur habitatio. Item vinum, frumentum, medicinæ, lectũ vestimentum, & alia necessaria ad victum. l. verbo victus. cũ. l. seq. ff. de verb. sig. & l. legatis. ff. de ali. & ciba. legat. ideo ista erant in petitione in alimentis futuris. Sed in præteritis dicit q; quædam sunt quæ præterito tempore pereunt, vt est habitatio. non impossibile est quod tu des mihi habitationem p̃cedentis temporis, vnde pro illa petitur estimatio. allegat. l. si vsufructus mihi in biennium. ff. de vsufru. leg. Quædã sunt quæ non pereunt; tamen non expedit nobis vt præstentur de præsenti, vt medicinæ quibus anno egebam, nunc non egeo: quia sum sanus: & pro istis etiam peteretur æstimatio. l. patronus qui operas. & l. si libertus artem. ff. de operis liber. Quædam sunt quæ expediunt etiam nobis hodie dari, licèt p̃ præterito datæ non fuerint, vt frumentum, vinum, oleũ, carnes, vestimentum, & lectum. quæ annis præteritis dari debuerũt: & tunc secundum eum non æstimatio, sed id ipsum q; præstari debuit petendum est, alle. l. in libertis quos. §. manumissis. & ibi hoc idem voluit Bart. ff. de alimẽ. & cib. lega. & l. nulli. C. de erog. mili. anno. lib. 12. & idem Bar. in tracta. suo alimentorum. in vers. quæro mihi debebas alimenta & non præstitisti, &c. vbi etiãm ad hoc allegat. l. cum vnus. §. verbis. ff. de alim. & ciba. leg. nisi constaret quod ille qui tenebatur ad alimenta præstanda fuisset interpellatus & constitutus in mora: quia tunc post tempus moræ posset peti æstimatio, iuxta. l. vnum cum materia. ff. si certum pet. & l. in hac. ff. de tritica. Et expressè in l. qui vsumfruct. §. fi. & l. quæsitum, cum ibi not. ff. de vsufruct. & tantò minùs consequeretur legatarius quãtum fuisset interesse dictarum operarum obsequialium, ad quarum præstationem tenebatur, vt dixi, vt not. Bart. in l. diuortio, in prin. in 1. col. ff. solu. matri. arg. l. si constante. §. quoties, eo. titu. Sed ita est quod de aliqua interpellatione facta hæredibus testatoris, nec de aliqua eorum mora constat; ergo ratione moræ nulla potuit peti æstimatio. ¶ Sed dato q; aliqua alimenta pro præterito tempore peti potuissent: quia cõstaret dictos legatarios in domo habitationis prædictæ stetisse seu stare voluisse, possent peti alimenta in rebus & in specie bus ac redditibus hæreditatis testatoris, non autem potuit pe-
8 ti æstimatio prout petita est. † Nec etiam quò ad habitationẽ peti potest æstimatio: quia habitatio in qua residebat vxor di-
a cti testatoris. erat illa quę parata [a] extitit pro dictis legatarijs: & imputetur dictis legatarijs. si in ea non habitarunt: cum ex hoc nullum commodum resultauerit hæredibus, qui eiusdẽ habitationis patientiam dictæ vxori præstare oportuit, & sic possunt dicere hæredes legatarijs prædictis, gratis habituri eramus habitationem nobis concedendam. l. 2. in fi. C. de neg. gest. & sic non potest ab hæredibus peti per legatarios, quanti fuissent hæredes conducturi habitationem pro legatarijs, ex quo absq; mercede aliqua domum p̃dictam ad hunc vsum deputatam habuerunt. l. in summa. ver. & sic habitationem. & ibi Bar. ff. de condi. indeb. ¶ Quinimò dato etiam q; testator non expressisset, quod dictis legatarijs deberent præstari alimenta in domo eius, in qua dicta vxor habitabat; tamen verum erat hæredes non teneri præstare alimenta in alia domo,
† 3 sed liberabantur præstando dictis legatarijs † alimenta in dicta domo hæreditaria, in qua vxor testatoris etiam habitasset si commodè potuissent dicti legatarij in ea habitare: & ita interpretatur testatorem sensisse q; in domo hæreditaria alimẽta præstentur: ita signanter voluit Bal. in l. annalib. in fi. C. de leg. & Bald. & Pau. de Ca. in l. si domus, in prin. per illum tex. ff. de leg. 1. facit quod not. Barto. in l. 3. in prin. per illum text. ff. de vi. tri. & ole. leg. Ex præmissis euidens patet responsio ad allegata in contrarium: quia fateor verum esse, quo ad dictũ legatum alimentorum videbantur vocati filij & vxor Christophori, & q; renunciatio facta per Christophorum non valuit saltem in præiudicium filiorum & vxoris: tamen inspecto q; per dictos filios & coniugem Christophori stetit quominùs habitarent & morarentur cum vxore dicti testatoris, nulla petere possunt alimenta: & esto q; petere possent, non potuerunt petere æstimationẽ prout petierũt. Laus Deo Ale.

ADDITIO.

a ¶ Parata. fa. no. in l. duo fratres. de acquir. hære. in l. 1. C. qui testa. face. pos.

SVMMARIVM.

1 *Liber rationum sine causa non probat.*
2 *Verba enunciatiua non probant solennitatem, cui non potest renuntiari.*
3 *Tituli substantia non probatur diuturnitate temporis.*
4 *Solennitas non præsumitur in præiudiciũ tertij nisi post. 30. an.*
5 *Scientia & patientia domini extendit mandatum.*
6 *Factum de facto, eodem modo retractandum est.*

CONSILIVM CLXXIX.

N cã & lite inter hr̃des quondã magnifici equi
tis dñi Iacobi de Gratis appellantis, & hæredes
quondam spectabilis viri Bartholomæi de Pre-
tis appellatos, vr̃ mihi partes iudicantium esse
in pronunciando fuisse bene iudicatum in fa-
1 uoré dictorũ hæredũ Bartholomæi de Pretis, q̃m fundata † vi-
deť intentio agentiũ ex scriptura libri Campionis Montis sa-
lis; qui regulať & gubernatur per personã authoritate publica
deputatam. l. quædam. §. numularios. cum gl. & ibi declarat
Bar. in fi. ff. de eden. l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fis. no.
Bar. in auth. & si cõtract⁹, ad fi. C. de fi. instr. & Sal. in l. exéplo.
in prin. C. de prob. & doc. in c. 2. de fid. instr. & maximè Ioan.
de Imol. ibi circa vltimã chartã cum ẽt dictus liber sit in arc-
chiuo publico ciuitatis Bononiæ plenam fidem facit vt in au
then. ad hæc. C. de fide instru. & declarat Io. And. in add. Spe.
in ti. de instru. edi. §. nũc dicendũ. in add. magna ad fi. & Bal.
in rub. s̃. de fide instr. in pen. col. & in d. l. exempto. & doc. in
d. c. 2. & in dicta scriptura exprimitur causa crediti. nam de-
scribũtur creditores hæredes Bartholomæi de Pretis in libris
2000. quæ factis certis detractionibus deductæ fuerunt ad
summam libra. 1783. solidorum sex & denariorum octo pro
stipendio sibi debito pro tpe quo præfuit tanquã capitaneus
palatio ciuitatis Bononiæ prædictus Bartholomæus. constat
ẽt de causa per mandatũ dñi Legati, qui causa cognita man-
dauit notario deputato ad scribendum creditores cameræ su-
per libro dicti campionis montis; q̃ scribere deberet dictos
hæredes pro creditoribus cameræ in dicta quantitate. ¶ So-
lum restat videre an ea quæ per partem aduersam obijciun-
tur, habeant obstare dictis hæredibus Bartholomæi? Et pri-
mò dum obijcitur q̃ si dictus liber probat pro hæredibus Bar-
tholomæi, debet ẽt eadem ratione probare pro hæredib. dñi
Iacobi, & in dicto libro reperitur in effectu descriptus dñs Ia-
cobus creditor in quantitate librarũ septingentarũ octogin-
ta trium solidorũ sex denariorum octo, quæ summa est pars
dictæ totius maioris summæ in qua fuerunt descripti credi-
2 tores dicti hæredes Bartholomæi. & dico hoc † non obstare:
quia liber rationum nõ probat in ea parte in qua ratio in eo
descripta caret causa. l. nuda rõ, & ibi no. gl. in verbo, intelli-
* gitur. ff. de don. & Bar. ac cæteri doc. ibi * cõiter ita illam. l. in
telligunt. & l. cum de indebito. §. fi. ff. de proba. c. si cautio, de
fi. instr. sed dicta scriptura continens rõnem & creditum Iaco
bi nullam continet causam scd̃m quod apparet in copia libri
mihi exhibita: ergo dicta rõ tanquam indiscreta in ea parte
3 non probat, vt dixi. ¶ Fortificatur, q̃a dicti † hæredes Bartho-
lomæi de Pretis tempore dictæ scripturæ erant minores neq;
de iure cõi neq; de iure municipali poterant dictum creditũ
alienare sine decreto iudicis. l. lex quæ tutores. C. de admi. tu.
l. non solum. C. de prædijs min. & præcipuè, quia tales annui
reditus inter immobilia cõputãtur. l. iubemus nulli. in prin.
& ibi no. C. de sacros. eccl. & in auth. de non alie. §. hoc nos. in
verbo, ciuiles annonas. & ibi no. in cle. exiui. de ver. sig. in ver
4 si. cumq;. annui reditus. cũ si. vnde ẽt si in dicto † libro fieret
mentio q̃ interuenerit decretum iudicis & aliæ solennitates
iuris, q̃n sunt tales solennitates quibus partes non possunt re
nunciare, vt est solennitas requisita in alienationib. minorũ
dictus liber etiam authenticus non probaret dictas solenni-
tates præcessisse. l. si forte. ff. de castren. pec. cũ ibi not. per Bar-
tol. in authent. si quis in aliquo. cum ibi not. per Barto. in fin.
C. de eden. & no. Bartol. & alij in l. sciendum. ff. de verb. ob. &
i l. 1. C. de fide inst. & iure hastę fisca. l. 10. & Io. An. in addi. Spe
cu. in tit. de rebus eccle. non alie. in rubrica: quia alias de faci-
li posset eludi & fraudari dispositio legis & statuti requiren-
tis dictas solennitates. quanto minus ergo credi debet dictæ
scripturæ libri in qua nulla fit mentio de causa aliqua, & per
çñs de nulla alienatione facta per dictos minores: aut de di-
ctis solennitatibus. ¶ Comprobatur etiã, quia ex forma de-
creti editi à dño Legato super dicto gñali credito montis est
prouisum, quod licitum sit emere & vendere de pecunijs di-
ctorum creditorum montis mõ & forma prout practicať de
pecunia moliturarum molendinorum, & per ordines & pro
uisiones crediti moliturarum est prouisum q̃ non posint de
scribi aliquæ personæ ad creditum alterius, nisi appareat per
publicum instr̃m de cõsensu primi creditoris. In casu aũt no-
stro non apparet de dicto consensu per instr̃m: nec ẽt aliter.
Aliæ tamen superiores rationes me magis principaliter mo-
5 uent. ¶ † Non obstat ẽt si contra prædicta allegaretur diutur-
nitas temporis iuxta ea quæ habentur in l. cum de in rem ver
so. ff. de vsu. & in l. qui aliena. iuxta princ. & quod ibi no. do.
ff. de acquiren. hæred. & in l. si filius. C. de peti. hęred. cũ mul-
tis si. quia r̃ndeo q̃ hoc nõ sufficit ad inducendũ p̃sumptioné
a substantiæ ipsius p̃tensi tituli [a] concessi à dictis hæredib. Bar-
tholomæi dicto Iac. l. nullo. C. de rei vend. & l. diuturna. C. de
p̃scrip. longi temp. saltẽ q̃n agitur de non leui præiudicio: q̃a
agiť de inducenda præscriptione alicuius iuris leuis p̃iudicij:
puta seruitutis p̃dialis vel similis, vt declarat Bar. & alij. in d.
l. cum de in ré verso. & doc. in l. si certis annis. C. de pac. & in
c. peruenit. de censi. prout loquunť allegata in cõtrariũ, & tan
to magis: quia nõ põt hic allegari diuturna scientia & patien
tia dictorũ hæredũ. s. q̃ ipsi sciuerunt & passi fuerunt dictum
Iacobũ describi in creditoré crediti spectantis ad dictos hære-
des Bartholomæi: quia de tali scientia & patientia nõ est p̃ba
tũ prout requirebať, vt declarať maximè p Bal. in d. l. si filios.
& ignorantia p̃sumiť regulariter. l. verius. ff. de probat. l. super
seruis. C. qui mili. non pos. lib. 10. ¶ Et ex hoc ẽt apparet alia
6 † r̃nsio ad allegata in cõtrariũ. Insuper r̃ndeo q̃ licet aliàs quo
ad præsumendum solennitaté extrinsecam sufficiat q̃nq; cur
sus longi temporis decem annorũ q̃n tractareť princip̃r de
acquirendo. d. l. si filius. & d. l. qui aliena. t̃n q̃n tractatur de
præsumenda solennitate extrinseca principaliter ad præiudi
cium tertij, vt in casu nostro: tunc requiritur tempus. 30. an-
b norum [b] vt singulariter probať in c. peruenit, iũcta gl. magna
de emp. & ven. quam ibi ad hoc multũ cõmendat Io. de Imo.
Sed in proposito nostro non est lapsum tp̃s 30. ann. ergo, &c.
¶ Non obstat ẽt si diceretur quod dicti hæredes Bartholomæi
agere non possunt: quia non fuerũt legitime cõstituti & de-
scripti creditores in dicto libro cãpionis: quia scd̃m formam
decreti superinde editi solũ debebãt describi creditores creati
de anno 1442. vsq; ad annũ. 1447. sed dictus Bartholomæus
fuerat creditor ex causa anterioris temporis: quia r̃ndetur, q̃
idem dñs gubernator qui prædictum decretum ediderat, &
dictum montem creauerat, fuit ille qui mandauit dictos hæ-
redes Bartholomęi describi pro creditoribus: & ideo non mi
nori authoritate creati sunt creditores dicti hæredes Bartho-
lomæi quàm sint cæteri creditores mõtis, & licèt fortè non in
teruenerit consensus expressus magnificorũ dñorum sexde-
cim in dicto mandato sicut nec in dicta creatione montis: t̃n
quantũcunq; ad ea quæ pertinebãt ad dictũ monté p̃fati dñi
sexdecim patiendo p̃fatum dñm gubernatoré facere vt fecit
7 posito q̃ in hoc † excessisset terminos suæ p̃tãtis vr̃ cõsensisse q̃
c in ea re disponere posset. [c] l. 1. §. magistrum auté. ff. de exerc. c.
cum olim. el. 1. & ibi no. de offi. de lega. l. fi. ff. quod cum eo. &
notabiliter traditur per Gul. de Cun. in d. l. 1. ff. de exerc. ¶ Pręterea p̃fatus Iacobus dictum mandatum dñi gubernatoris
approbauit, illud pręsentando officialibus dicti montis, & fa
ciendo absolutioné cameræ scd̃m q̃ in dicto mandato conti-
nebatur, vt patet in actis, vñ quod semel approbauit, amplius
improbare non põt. l. gñaliter. C. de non nu. pec. ca. per tuas,
de prob. cum si. ¶ Deniq; dictæ exceptiones admitti non de-
bent in iudicio possessorio recuperãdæ cum illæ petitorium
concernãt. l. si quis à se fundũ, C. ad legem Iul. de vi. & in l. si
de vi. ff. iudi. & plenè no. in c. sæpe de rest. spo. ¶ Et oĩs execu-
8 tio † facta de facto debet de facto [d] retractari, vt not. in l. mi-
d nor. in prin. ff. de euic. & no. Inn. in c. q̃relã. in gl. subtract⁹. de
elec. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de sen. §. spés. ver. est quoq;
& declarat Bal. in l. si pacto quo pœnã in prin. C. de pact. & in
l. 2. in 10. col. C. de serui. & aqua. & in repe. l. tale pactum. §. q̃
prouocauit, in 10. q. ff. de pac. & in rub. C. de rescin. ven. & in
l. fin. in 2. col. C. de edi. diui. & Ang. in l. de vnoquoq; in prin.
ff. de re iud. & Ant. de Bu. in c. cum cessante, de app. facit l. 1. §.
hoc edictum. ff. si mulier ven. no. Ex quib. concludo pro di-
ctis hæredibus Bartholomæi, vt suprà.

ADDITIO.

a ¶ Tituli. s̃. lib. 5. con. 50. col. 2.
b ¶ Annorum. dixi in consu. Paris. §. 5. nu. 22.
c ¶ Posset. s̃. lib. 5. consi. 83.
d ¶ Facto. s̃. lib. 2. consi. 5. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non potest prorogare instantiam.*
3 *Testis debet deponere de his quæ sunt facti.*
5 *Testis quis dicatur omni exceptione maior.*
6 *Iuramentum necessarium in causa magna non defertur.*
7 *Testis vt venditionem probet. quæ requiruntur. nu. 8.*
10 *Testis de veritate, & alius de confessione non iunguntur.*

CONSILIVM CLXXX.

IN causa & lite inter Seuerium agentē, & magistrum Iacobū Maynetti ex alia, non vř in rei veritate opus esse fomento allegationū: tū pp rei euidentiam: tum ēt quia lis agiť corā iudicante doctißimo: tñ ꝓ debito officij, & ꝓ maiori claritate ipsius iustitiæ aliqua breuiter subisigam. ¶ Et primò dico instantiam ipsius causæ esse peremptam culpa & defectu dicti Seuerij seu eius procuratoris agentis. nam petitio seu libellus dicti Seuerij fuit productus ann. 1449. die prima Octobris, à qua die incipit currere instantia scđm formam decreti magnifici dñi, vnde cum à dicto tpe citra sint lapsi menses septem: ergo perempta est instantia, quæ scđm formam dicti decreti perimitur lapsu duorū mensium: ergo officium iudi-
1 cantis est pronunciare super peremptione instantiæ & partē in expensis condemnare. l. 1. & 2. C. vt intra certum temp. & l. si præses quasi desertam. C. qũo & qñ iud. gl. not. & ibi omnes doc. C. de iudi. in l. properandum. §. illo proculdubio. & q̃ no. Inno. in ca. fin. de iura. calum. ¶ Nec habet obstare si diceretur q̃ die 20. mensis octobris per ser Danielem fuit pronunciatum de voluntate partium quod instantia non curreret donec per aliquam partium aliquid actitaretur in dicta causa: quia posito quod dicta pronuncia teneret: tñ cum postea die 14. Ianuarij fuerit cœptum actitari in dicta cā à dicto
2 tpe citra est peremptißima instantia, vt de se patet. † Et fortius dico q̃ talis pronuncia non est tantæ efficatiæ q̃ poßit instantiam causæ prorogatæ, vt apertè dicit tex. in d. l. properandum, in prin. ibi, non esse eis concedendum vlterius litem quàm per triennium extendere, & ideo sententia lata ↄtra ius ↄstitutionis absq; remedio prouocationis est nulla. l. 1. §. item cū ↄtra sacras. ff. quę sen. sine ap. rescin. & probatur etiam in l. petendę. C. de temp. in inte. resti. pet. iunctis his quę ibi dicit Bar. & clarius Bal. ibi qui dicunt quod illa lex volens quod iudex ex causa poßit dare dilationem reo trāscendentem tempus instantiæ statutæ à iure, nō habet locum in alio casu præterquam in casu illius legis tantum: quia non pōt quoquō instantia causę principalis prorogari, per d. l. properandū. ¶ Super meritis causæ dico q̃ Seuerius agit actione ex vendito dicens se vendidisse & tradidisse apothecā; de qua in libello pro pretio librarum nonaginta &c. dicto Iacobo, & ideo cum nō probet dictus Seuerius actor deducta in libello per eū, & quę sunt de substantia venditionis, reus debet absolui, iuxta regulam. l. qui accusare. C. de eden. & c. 1. extra vt eccle. benefi. q̊d autem non probet Seuerius patet: quia Bartholomæus Gasparis primus testis inductus per eum ad probandum dictam
3 venditionem peccat in pluribus: Primò, quia † testis debet deponere de his quæ consistunt in facto, & non in iure, & de his quæ percipiuntur sensu corporis. l. qui testamento. §. fin. ff. de testa. & l. testamentum. C. de testi. sed testis prædictus deponit super his quæ sunt iuris & non facti: quia dicit interrogatus in causa scientiæ q̃ fuit præsens quod Seuerius vendidit Iacobo dictam apothecā pro pretio librarū nonaginta. Boñ. venditio enim & stipulatio & fideiußio sunt nomina iuris & non facti. l. ex hoc iure gentium, & ibi Bar. & doc. ff. de iuſ. & iu. debebat enim deponere testis ad hoc vt probaret hoc mō. videlicet q̃ Seuerius dixit: vendo tibi Iacobo talem apothecam pro tanto precio &c. & q̃ Iacobus rñdisset: & ego emo pro eodem pretio &c. & ita in terminis firmat Bar. & doc. in l. sciendum. ff. de verbo. obli. in ver. vt igitur ista materia &c. & idem in l. 1. C. de vsu. & doc. canonistæ in c. sicut nobis, de re iudi. vbi dicunt q̃ testis qui dicit, talis stipulatus est à Seio Io. non probat stipulationem: sed debet dicere, talis promisit tali interroganti Io. & istud est facti ex quo resultat ius. s. stipulatio. faciunt no. per glo. & doc. in l. 3. C. de testi. & in ca. cum causam. extra de testib. ¶ Præterea posito q̃ iste testis perfectè deponeret: tñ dico quod vnus testis non probat plenè, sed tantum semiplenè quando est habilis & à iure non improbatus. ff. de testi. in l. vbi numerus. c. fi. de succes. ab intesta. & c.
4 ex insinuatione, de procura. Sed cum dictis † testes interrogatus à iudice, dicat se esse consanguineum ex latere matris dicto Seuerio: ergo non facit semiplenam probationem: quia non dicitur omni exceptione maior, & nedum si est cōsanguineus, sed etiam multum amicus: ita no. dixit Bar. ff. de iureiur. l. admonendi. in ver. venio ad tertium, allegat ad hoc gl. in l. etiam. ff. de proba. & subdit quod propter talem fidem factam à tali teste iudex non inducitur ad opinionem, adeò q̃ non potest deferre iuramentum in defectum probationis. & istud dictum sequitur ad literam do. Anto. de But. in c. fi. extra de iureiu. per hoc etiam facit quod no. Bart. in l. qui testamento, in prin. in versi. quæro quid in fratre. ff. de test. ¶ Et
5 dicitur † testis omni exceptione maior, vt probet semiplenè, quando nulla exceptio mundi potest opponi contra eum, iuxta gl. reputatam singularem in c. ex literis. el 2. de consan. & affi. & tex. bonus, in l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. vbi etiam dicit Bal. q̃ oportet quod superet omnem ēt friuolam exceptionem, & quod propter solam infamiam facti, testis non diceretur omni exceptione maior secundum eum. & vt dixit Bart. in loco suprà alleg. quod sola amicitia facit quod testi non perfectè creditur, imò eum repellit, vt probat tex. melior de corpore iuris in l. 3. in prin. ibi vel amicus sit &c. ff. de testi. & no. Bal. in l. data opera. in 22. col. C. qui accus. allegat gl. in auth. de monachis. §. cogitandi. & hîc subdo quod dicit no. Bal. in c. sacramentum, de consue. recti feudi, quod vnus testis facit indicium seu semiplenam probationem si est probatæ vitæ & bonæ opinionis: nec potest haberi suspectus familiaritate vel alia de causa iudicis arbitrio committenda: quia modicus defectus impedit semiplenam probationem vnius testis. nimirum: quia satis exorbitat fides vnius testis à iure communi. c. in omni, extra de testi. secūdum
6 eum. ¶ † Quinimò, posito etiam quod dictus testis esset omni exceptione maior & semiplenam probationem faceret, tñ cum hæc cā sit magna & magnæ quantitatis, non defertur in ea iuramentum in defectum probationis, scđm gl. Bar. & doc. in d. l. admonendi. & gl. & doc. in c. fi. extra de iureiu. Dicitur autem cā magna attenta qualitate personarum. l. sed & si. susceperit. §. 1. de iudi. & no. Bar. & doct. in d. l. admonendi. & remittitur iudicantis arbitrio scđm gl. in auth. vt qui obli. §. sed & si quis. & Bar. & doc. sequuntur in auth. minoris debitor. C. q dari tut. pos. & Ang. in l. qui accusare. ff. de accusa. Et cui dubium quod in ciuitate Imolæ etiam inter quoscunque diuites ciues causā nonaginta librarum Boñ. reputabiť magnā causa: ergo &c. ¶ Secundus testis. s. Ioannes Iacobi de Cataneis, & tertius testis qui est Petrus de la Stiuia, nihil probant penitus, & frustra eorum depositio occupat membranas, vt euidentißimè ex eorum inspectione patet: & minus etiam probat Bernardinus quartus testis. ¶ Quò autem ad ser Baldasarem quintum testem, & Petrum Pagninū sextū testem; qui in effectu deponunt quod vna die ad banchum iuris dictus Seuerius dixit dicto magistro Iacobo hæc verba. videlicet, ser Baltasar dicit, quod verba fuerunt hæc: Tu sai ben che io ti vendo la botega. Cui dictus Iacobus rñdit, sel ne douesse andare la testa io la camparai. Petrus Pagninus dicit aliter, videlicet alia fuisse verba: Tu faresti el meglio a pagare la botega mia. Et q̃ Iacobus rñdit, che diastane ne di andare, le vero che io la. comprai. Dico primò quod isti testes ex serie depositionis suæ sunt singulares: ergo fidem non faciunt, iuxta l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. cum ibi no. & no. C. de testi. in l. testium. 3. qō. 9. c. nihilominus. & 35. q. 6. ca. de parentela. ¶ Præterea posito quod non essent singulares dico q̃ isti testes nihil probant de emptione & venditione apothecæ deductæ & confinatæ in libello dicti Seuerij: quia non dicunt de qua apotheca: ergo probatio est dubia & nihil releuat. c. in præsentia, de prob. l. neque natales. C. de probatio. & l. nē in
7 hoc. C. vnde cogna. nā de substantia † emptionis & venditionis rei venditæ est q̃ res confinetur saltem per duos confines, vel alia demonstratione reddatur res vendita certa. l. Titius hæres. ff. de act. emp. l. cum seruo. §. si. de contrah. emp. ff. de cē si. l. forma. & ibi dixit gl. quod etiam in libello debet res per confines declarari ita dicit etiam Bal. per prædicta iura. C. de

conti[illegible]

contrahen.emp. in ru.in 22.q. & etiam in probationibus de-
bet res liquidò declarari per circunstantias & demonstratio-
nes, aliàs nõ potest sequi condemnatoria. l.Pompo. scribit si
frumentum.§.fi.ff.de rei ven.& gl.not.& ibi Bar.in l.1.§.si qs
argentũ.ff.depo.& quod no.Bar.in l.demõstratio. in fi. prin.
ff.de cond.& demonst.& in l.si in rem.in fin.ff.de rei vend.&
8 Bal.in l.2.C.de sen.quæ sine cer.quan. & Bart.ét.¶†Præterea
cùm res & pretium sit de substantia emptionis & vẽditionis.
l.2.§. sine pretio. ff.de contrahen.emptio.& inst.de emptio.&
luend.§.pretium.sed dicti testes non probant aliquid de pre-
a tio, [a] neq; de conuentione pretij: ergo non est probatum id,
quod oportet ad probandum actionem ex vendito compete-
re dicto Seuerino ad pretium librarum nonaginta Bonone-
norum, prout per eum petitum est. & quod testis in probatio
ne vẽditionis debeat deponere de precio, firmat in terminis
Bal.C.de testi.l.solam. ¶Quò autem ad septimum testẽ, scili-
cet Antonium Blasij de monte Catoneo, dico quod ipse labo
rat eodem morbo, quo alij duo proximi testes: quia non pro-
bat identitatem apothecæ, nec eam declarat per confinia. Itẽ
non declarat de certo pretio. nam dicit q; Seuerius dixit sibi,
io ho venduto la botega mia, qui à Iacobo mõtana libræ. nec
dicit, an pro nonaginta libris Bononienorum, vel pro nona-
ginta libris alterius materiæ. nam emptio & venditio celebra
ri potest etiam pro pretio dato in alia re, quàm in pecunia nu
merata, vt est tex.notab. C.de rescind.vend. in l.pretij. Et ex
istis etiam patet quòd iste testis non dicit plenè factum, quo
casu testis non dicitur semiplenè pbare, scđm Bald.in l. sacra-
mentum, de consuetud.rect.feud.allè.gl.in l.Lucius.ff.de in
famibus. Præterea iste testis qui deponit de confessione ven-
ditionis: non autem deponit super venditione, dico quod nõ
9 facit semiplenam probationem: †quia regula volens quòd
vnus testis facit semiplenã probationem, procedit quãdo te-
stis deponit super ipso facto principali. putà sup çtractu ven-
ditionis, secus si deponeret super aliquo adminiculo: puta su
per confessione partis. ista est gl, reputata singularis. C. fami.
ercisc.l.fi.quam & vbique sequuntur doct.¶Præterea, posito
q; faceret semiplenam probationem iste vltimus testis, q̃d est
falsum: tñ non est plenè probatum, quia primus testis, & alij
etiam non probant semiplenè nec plenè, vt suprà dixi: ¶For-
10 tius videtur † posito q; Bartholomæus Gasparis primus testis
deponens super ipso actuali contractu faceret semiplenã pro
bationem, & iste Antonius vltimus testis deponens super cõ-
fessione partis faceret semiplenam probationem: tñ istæ duæ
b semiplenæ probationes non debent iungi [b] isto casu, vt faciãt
plenam probationem, ita videt̃ text. expressus in c. fi. de succ.
ab intesta. rectè intelligendo, quẽ ad hoc pro casu allegat Bal.
in authen.rogati.in ver.quæro pone, &c.C.de testi.& in l.1.in
princ.C.de confess. item vt suprà dixi: quia ista causa dicitur
magna, non habet locum delatio iuramenti in defectum pro
bationis. ¶Vlterius posito q; dicta venditio esset plenè proba
ta, quod nequaquam verum esse poterit, satis videtur q; pro
parte dicti Iacobi sit probata resolutio dictæ venditionis, vt
patet ex inspectione depositionis factæ per Baldasarem de
Francutijs, in 26.c. & per Bartholo. Gasparis super septimo &
octauo capitulis dicti Iacobi, & per Antonium super 28.capi-
tulo. Et similiter videtur q; in causa reconuentionis; in quã
dictus Iacobus petita dicto Seuerino libras 20. vigore com-
missionis & ordinationis per Mengatium locum tenentem,
& vigore meliorationum apothecarum dicti Seuerij, quia o-
mnia sunt satis probabiliter deducta & probata per dictum
Iacobum; tam per testes quàm per scripturas & literas Men-
gatij: quàm etiam per rescriptum magnificæ dominæ Ren-
gardæ, & per pronunciam domini Saladini olim Vicarij, &
per commissionem executionis dictæ sententiæ factã per of-
ficium vestrum tempore quo fungebamini officio assessoris
domini potestatis, quòd dictus Seuerius meritò sit condem-
nandus iuxta materiam l.cùm Papinianus, cum auth.ibi po-
sita.C.de sentent. & capit.1. de mutuis peti. ¶Et quiã dictus
11 †Mengatius locum tenens principis, potuit auferre de iure
alterius, & alteri dare, maximè cùm hoc fecerit contra vniuer
sos, & non contra vnum tantum.l.venditor.§.si constat.ff.cõ
munia prædiorum.l.si priuatus.ff.qui & à quibus.& no. Bar.
in procœmio.ff.& in l.fin. C.si contra ius vel vtil. publ. & Bal.
& Ang.in l.2. C.de quadr.præscri.& in l.fi.C.sent.rescin.non
pos.& doc.cano.in c.quę in ecclesiarum.extra de const.& ma
ximè cũ fecerit cum causa, vt est notorium in ciuitate Imolę,
& victum victori in expensis condemnare, iuxta l.properan-
dum.§.& siquidem. C.de iud. c. finem litibus, extra de dolo
& contu.& auth.generaliter.C.de epis.& cle. Alex.

ADDITIO.

a ¶Pretio.suprà lib.1.consil.8.
b ¶Iungi.contrarium & melius tenet, suprà, eodem consil.76.
num.4.

SVMMARIVM.

2 Exceptio generalis non releuat.
4 Exceptio nullitatis quando non impedit executionem.
5 Dilationes ad probandum non sunt de substantia iudicij.
7 Lis non contestatur in executiuis, nec dicitur instantia. num.16.
9 Præsumitur semper pro iurisdictione ordinaria.
11 Nouatio non fit per sententiam, nisi accumulatiua.
12 Appellari non potest à sententia de exequendo.
13 Decretum principis non publicatum, non ligat.
14 Sententia valet lata post tempus iudicij, non instantia præfixum.
15 Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam, si est æqua.

CONSILIVM CLXXXI.

IN causa & lite inter Petrum & Iacobum fratres
& filios quondam Muzoli de Campiono, & ser
Ludouicũ de Guastionibus appellantes, & do
minam Antoniam quõdam Signoreti de Co-
drignano, & Christophorum Ioannis Signore
ti de Codrignano eius procuratorẽ appellatos, plura possent
prolixo sermone explicari, sed ea tantùm attingam, quæ ma
git opportuna videbũtur ad victoriam causæ pro parte dictæ
Antoniæ; & maximè in causa appellationis: qa de gestis in cã
principali nullum est dubiũ, & plenè tractatũ fuit per eximiũ
doctorem dñm Vgolinum consultorem causæ. ¶Clarum est
eñ q; in causa principali intentio dictæ Antoniæ agentis est
fundata tam per instrumẽtum laudi productum in cã. quàm
per confessionem Petri & Iacobi Prædei, vbi confessi fuerũt
contenta in petitione verã esse, præterquã, quia allegabãt eis
fuisse sequestrũ factum de dictis quantitatibus petitis, nihil
tamen de dicto sequestro in dicta causa constitit per aliquod
1 documentum: ergo paria sunt non esse & non apparere. l.cũ
lus.§.item si res.de leg.1.l.in lege.ff.de çtrah.emp.l.si constan
te.§. si vxor. ff.sol.mat.& etiam si de eo constitisset reuocatũ
fuit dictum sequestrum, cũ sit çtra generalem pphibitionem
legis.C.de prohi.seque.l.1.& quod plenè no.per Archi.11.q.1.
in c.quia res. & per Io. And.in reg.locupletari.in merc. Item
fundata erat & corroborata intentio dictæ actricis per primã
sñiam latam vigore dicti laudi. fundata igitur intentionę a-
ctoris, nisi probentur excepta per reum quæ habeant ipsum
à petitis releuare, fertur sñia pro actore.c.post electionem, &
c.super literis.de concess.præben.C.de adul. l. si qui adulteri.
2 ¶Nec est curandum de exceptionibus generalibus, quia illæ
nihil releuant, vt not.Bar.in l.1.ff.de excep.Bald.in l.edita.in
8.col.in rep.Purusina.c.de ede.probatur in l. scire oportet.§.
scire.de excu.tuto.per glo.& doct.in c.pastoralis. de excep.&
in c.dudum.de dec.in c.ex parte.de rescri.cum si.¶Fuit igitur
postea petita per dictam actricem executio dicti laudi, & ét
sententiæ in eius fauorem latæ, cõtra quam fuit inter cætera
oppositum de solutione debiti iam facti ante sententiam in
pluribus particulis, de qua solutione nihil est probatum, tam
in causa principali quàm appellationis, nihil enim in effectu
probant testes de solutione huius debiti, & ob hanc cãm ita
q; concludant, vt ex eorum serie patebit.¶Nec similiter pro-
batur solutio quarundam 28.librarum, quæ dicuntur solutæ
fuisse per dictam Agnesiam hæredem quõdam dicti Muzoij
ad instantiam Francisci quondam Zachi de Acarixijs asserti
procuratoris dicti Dominici, aliàs Tartagla mariti olim di-
ctæ actricis, vt conantur velle hoc probare per quoddam in-
strumentum productum in causa scriptum & rogatum per
ser Antonium magistri Domini Rizi de Tausignano: quia ad
hoc clarè respondetur, quod non constat dictum Franciscum
habuisse

habuisse aliquod mandatum ad exigendum dictas pecunias pro dicto Dominico, aliàs Targia, neque speciale neq; generale: & per consequens res inter alios acta, &c. Secundò rñdetur q, non apparet cessa fuisse iura hæreditaria per dictam Agnesiam in dictos Petrum & Iacobum, prout allegant: opponunt ergo de iure tertij: ergo non audiendi. l. loci corpus. §. competit. si ser. vendi. & quod not. in l. his consequenter. ff.
3 fa. ercis. in princ. ¶ † Tertiò, posito q, probaretur etiam solutio alicuius quantitatis dicti debiti (quod tamẽ nullo modo probatur) dico quod cum dicti Iacobus & Petrus in primo iudicio confessi fuerint se debitores, talis confessio tanquã erronea non potuit, nec põt reuocari lata sententia in causa principali, cùm dicta sñia transierit in rem iudicatam. C. de iur. & fac. igno. l. error. & plenè not. in l. non fatet. de confes. ergo frustrà quærit de probatione solutionis. ¶ Successiuè non habent obstare aliquæ exceptiones oppositæ contra petitionem executionis sñiæ. Primò, quia stãte forma statuti producti in rub. de sñijs & laudis executioni mandandis nulla põt opponi exceptio cõtra executionẽ sñiæ, nisi exceptio solutionis. Itẽ
4 exceptio nullitatis quę posset requirere altiorẽ † indaginẽ, nõ hẽt impedire executionẽ sñiæ. l. vlt. in fi. C. de ord. cog. l. 2. C. ad l. Cor. de fal. plenè per Bart. in l. 4. §. condemnatum. de re iu. & ita intelligit cle. vt calumnijs, de re iud. scdm Bal. in l. fi. C. de or. cog. & in l. 1. C. ne lic. ter prouo. & per Inn. in c. ex rõne. de app. & in c. cùm in iure. de offi. dele. & Spe. de sen. §. qm ũt. ¶ Præterea cõtra dictam sententiã primò particulariter opponitur q, Christophorus non fuerit procurator, nam istud (vt de se patet) est falsum: quia instrumentum procurationis fuit productum in actis, vt patet in processu. Secundò opponitur q, non dato termino partibus ad probandum, nec facta litis
5 cõtestatione fuit lata sententia. Ad primum rñdetur, † q, dilationes ad probandum non sunt de substantia iudicij, vt nota. Bar. in l. prolatam, in fi. C. de senten. & Bal. in l. petendæ. in 3. not. per illum tex. de temp. in integ. rest. pet. & in l. cùm à nobis. eccles ia sanctæ Mariæ. de constit. & maximè cum dilatio in bis. per illum tex. C. de dilat. & do. Ant. & clarius do. Ioan. in casu nostro petita non fuerit per aliquem: ergo iudex eã dare non poterat, vel saltem non tenebatur. l. 1. ibi, postulante dari conuenit. C. de dilatio. & ibi Bart. in l. 2. ibi si petantur. & ibi Bal. C. vt intra certum tempus causæ cri. not. Iacob. de Aret. & Bal. in l. fi. ff. de ferijs. & Bal. in d. l. cùm à nobis. etiam si statutum daret formam de dilationibus dandis: quia intelligitur semper, scilicet parte petente, vt est gl. & ibi doc. in l. si curatoris, in verbo, hæredes. C. de iur. delibe. & d. l. 2. C. vt intra cert. temp. facit l. 4. §. hoc autem. de dam. infec. & pulchrè firmat
6 ibi do. Ant. in c. venerabilis, de iud. & maximè: quia † possunt fieri ꝓbationes absq; dilatione. l. in crimine, & ibi Bar. ff. de adul. & l. vnius. §. cogniturum. ff. de quæstio. no. Bart. & Iaco. de Aret. in l. fi. ff. de ferijs. do. Ant. in c. licèt causam. in 2. col. de prob. Bal. in l. si quando, de dila. Bart. in extrauag. ad repri. in verb. figura. & quod no. Spe. de dila. §. videndum. ver. vtrũ. ¶ Ad id autem quod dr, litem non fuisse contestatam, rñdeo.
7 ¶ † Primò, quia vt dicit dominus consultor stante statuto de laudis executioni mandandis, non fuit necessaria litis cõtestõ, tam secũdum formam statuti quàm de iure cõi: l. à diuo Pio. §. si super rebus. & gl. & ibi Bar. in l. intra. ff. de re iu. & l. item veniũt. §. idem rectè. de pe. hæ. & Spe. de exec. sen. §. qualiter. in prin. & Bar. & Bal. per illum tex. in l. 2. C. de exec. rei iud. & Bal. in l. 1. C. de sen. quę sine cer. quant. Inn. in c. 1. de libel. obl. Et pro hoc, quia dicta causa executionis laudi & gñaliter omnis causa vigore statutorum est summaria: ergo non requirebatur litis contestatio, iuxta not. in cle. sæpe. de verbo. sign. & Bar. in extrauag. ad reprimen. in ver. figura. & Bar. in auth. of-
8 feratur de litis contes. cum fi. ¶ † Præterea dico, & istud est clarum, q, licèt Iacobus & Petrus prædicti in prima eorum comparitione rñdendo libello non visi fuerint litem cõtestare propter protestationem factam in eorum exceptionibus quod non animo litẽ cõtestandi, &c. iuxta no. per gl. & doc. in l. 1. C. de lit. cõtes. & gl. & doc. in c. 1. de litis cõtest. Bal. & do. Io. in l. qui in aliena. §. fin. de acqui. hær. & Bal. in l. 1. §. illo proculdubio. C. de latina liber. tñ per secundam cõparitionem dictorum Iacobi & Petri conuentorum, in qua comparitione cõfessi fuerunt debitum, & in qua comparitione non repetierunt dictã protestationem videlicet non tñ animo litem contestãdi, &c. per hanc comparitionem dr lis contestata, istud fuit notabile verbum Arc. 33. dist. in c. diaconi. quod sequendo reassumpsit Io. de Imol. in l. non solùm. §. morte. ff. de oper. no. nuntia. facit quod not. Bart. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. circa vlt. col. de ver. obli. & quod not. Bal. in l. pacta nouissima. C. de pac. & potissimè, quia in cõfessum nullæ sunt partes iudicis nisi in cõdemnando. ff. ad l. Aquil. in l. proinde. ff. de confes. l. 1. & quod no. in l. si debitori. ff. de iud. Vlterius fuit oppositum per partem aduersam q, dicta sententia erat nulla: quia non cõstabat de iurisdictione eius qui tulit sententiam. & huic exceptioni posset pluribus modis rñderi. Primò vt tetigit dominus consultor quod vigore literarum ei transmissarum à supe-
9 riore sit probata potestas & iurisdictio. Secundò rñdet, † qd iurisdictio ordinaria semp pręsumit, & illa si negetur, non oportet ꝓbari tanquã censeat notoria, fuit notabile dictum Inno. in c. cùm in iure, de offi. deleg. sequitur Bal. in l. ea quidem. in 4. col. C. de accu. & in l. fin. in 15. col. C. de edic. diui. & in l. 1. in fi. vbi est gl. multũ notabilis. & quod ibi Bart. C. qui & ad-
10 uer. quos. ¶ Item dixit singulariter. † Innoc. in c. innotuit. de
11 eo qui fur. or. susce. † q, transacta sententia in rem iudicatam, vel etiam ea non transacta si partes litem contestarunt & litigarunt coram iudice, & eum habuerunt pro iudice, quod præsumit iudicantẽ hře & habuisse iurisdictionem, nisi allegans cõtrarium assumeret in se onus probandi, quasi videatur prorogata iurisdictio. & hoc dictum suum sequitur not. Bal. in l. gesta. in vlt. col. C. de re iud. & in l. licèt, in 4. col. s. de proc. Inno. in c. 1. de confir. vti. vel inut. & Bald. in l. 1. ad fin. C. de execut. rei iud. vbi loquitur in terminis nostris, quando petit executio sententiæ q, præsumitur pro ea, & onus probandi transfertur in aduersariũ, & qd præsumatur ipsum fuisse iudicẽ cõpetentẽ, & iurisdictionẽ habuisse, ego allego tex. notabilẽ, iuncta gl. in verb. rectè. in l. ab ea parte. §. 1. ff. de prob. ¶ Præterea & istud est benè considerandũ, & miror quod dominus cõsultor non tetigerit: nam ẽt præsupposito quod dicta prima sñia fuisset nulla, dico qd cùm ea lata fuerit petita executio primi laudi cõtra dictos Iacobum & Petrum, & eis fuit factum mandatum seu ꝓceptum de non discedendo de palatio, cuius vigore magister Dominicus fuit factus & deputatus per iudicem depositarius quantitatis petitæ: ergo saltem vigore dicti laudi potuit nunc postremo cõdemnari dictus depositarius dicto nomine ad dandum & consignandum dictas quantitates pe-
11 cuniarũ dictæ Antoniæ. C. de vsur. l. acceptã. ex eo † quia ꝑ primam sententiã latam sup dicto laudo, & super quãtitate petita vigore laudi, nõ fuit facta nouatio dicti laudi, sed imò semper ex dicto laudo agi potuit & põt, siue sententia postea sup executione laudi lata fuerit aliqua, siue nulla: vt no. gl. & doc. in l. 1. C. si plu. vna. sen. & in l. 1. & ibi Bar. & Bal. C. de iud. & in l. solutionẽ. ff. de sol. & in l. duobus. ff. de excep. rei iud. facit l. fi. C. de noua. Et per ista fit clarissimè ostẽsum, qd iudex principalis cãæ rectè & ritè iudicauit. ¶ Modò restat videre, quæ debeant esse partes iudicis in cã appellationis: & non est dubium q, si prima sententia fuit æqua & iusta & ritè lata, si nihil noui deductũ est in cã appellationis prima sententia dẽt cõfirmari & ꝓnunciari dẽt bñ iudicatum & malè appellatum. C. de ap. l. eos. & l. cùm apud. iud. sol. Sed cũ in cã appellõnis nihil noui sit deductũ qd ꝓbatũ sit: ergo, &c. ¶ Fortius dico q,
12 dicta sentẽtia executiua seu pronuncia † de exequendo nõ potuit, neque põt de iure quoquo modo appellari. l. ab executore, in prin. & ibi Odof. & Bar. & alij. ff. de app. Cy. & Bal. in l. ab executione. C. quor. app. & Spe. & Io. An. de ap. §. 1. versic. quintò non appellat. & d. Ant. in c. quodad cõsultationẽ, de re iu: ergo partes iudicis sunt pronunciare frustrà appellatũ esse. ¶ Vltimò pars aduersa ponit, & facit totũ suum fundm allegando quod sentẽtia, à qua est appellatũ, fuit nulla: quia lata post duos menses, scdm formam decreti, Sed verè istud est de-
13 bile fundamentũ pluribus rationibus. & primò, quia † dictũ decretũ nunquã fuit publicatum in castro Tassignani: ergo, &c. & qd dẽbuerit ibi publicari, nõ obstante quod fuerit per alia loca publicatũ, allego tex. in auth. vt factæ nouę cõstones. col. 5. in prin. ibi, in prouincijs aũt ex quo discretæ ꝑ metropolitas palã factæ sunt. & circa mediũ ibi, ex quo directa & palã facta est in vnaquaq; metropoli. & melius probat text. ibi in fi. dum dicit, omnib. faciat manifesta, & qui in hac maxima ciuitate, & qui foris inhabitant. & hoc tenet dom. Anton. Io. de Ligna

de Ligna. & Io. de Imo. in c. 2. extra de consti. per dictũ tex. fa-
cit tex. in c. cùm infirmitas, de pœn. & remis. & quod no. Ioan.
An. in c. cùm singulariter. in ver. peruenit. de præben. in 6. nõ
enim põt dictum decretum ligare ignorantes. l. fi. ff. de decre.
ab or. fac. & expresſius in c. animarum. de consti. in 6. & in c.
fi. qui ma. accu. pos. & quod no. Bal. in l. antep. C. de leg. & qđ
no. Bart. in l. quod Nerua. in 8. col. ff. depo. & pro hoc induco
tex. no. in l. fi. C. de testa. vbi consuetudo comitatus obserua-
tur in comitatu, non aũt obseruatur lex ciuitatis. ¶Secundò
14 rñdeo quod præsupposito, q; sententia esset lata extra tempus
decreti, quòd tamen sententia tenet, sed iudex incidit in pœ-
nam: qà decretum præfigit tempus iudici, non instãtiæ. l. 1. C.
vt oẽs tã ciuiles. & l. pperandum, in prin. & ibi hoc tenet Bar.
& Bal. de iudi. & Bal. in c. 1. si de inuest. inter do. & vasal. lis o-
ria. & in l. obseruare. §. proficisci. & Spe. de iudice del. §. restat.
ver. ciuitatis statuto. & ibi Io. An. & Pe. de Anc. in Cle. 1. de re-
15 stit. in integr. ¶Tertiò rñdeo, † & hic claudo os omnib. quod
præsupposito, q; dicta sententia fuisset nulla dicta ratione, tñ
si vobis iudici constat illam fuisse æquam, debetis illã confir-
mare, vt no. Bar. in l. si vt proponis. la 1. C. quõ & qñ iud. & in
l. cũ quærebat, in fi. ff. de re iud. & in l. 1. in fi. C. qñ prouo. & in
l. si expresſim, de ap. & in l. iudex. de re iud. sequitur Pe. de An
cha. in Cle. 1. de re iud. allegat Inno. in c. cùm contingat. de of.
dele. sequitur clarè do. Anto. in c. dilecto, in 6. col. de app. cu-
ius verba sunt hæc, sequendo Bart. in d. l. si vt proponis, quod
nedum iudex coram quo petitur sententiam declarari nullã
posſit eam confirmare, sed etiam si ille, pro quo est lata sen-
tentia, vellet eã fateri nullã, & peteret reformari ex eisdem a-
ctis omissa cognitione nullitatis, quod potest hoc iudex. ita
16 dicit dñs Anto. in d. c. dilecto. ¶Quartò & vltimò dico † vltra
prædicta, q; cùm ista fuerit causa executiua laudi & sententię,
tales causæ non dicuntur habere instantiam aliquam, & ideo
a quandocunque latæ tenent: [a] ita notat Bart. in l. cùm scimus.
C. de agri. & censi. lib. 11. & Bal. in l. tale pactum. §. qui prouo-
cauit. in repe. de pac. & in l. consentaneum. in fi. quomodo &
qñ iud. & Bal. in l. 2. C. de exec. rei iud. & Pet. de Anc. in l. 1. C.
de iur. calum. vbi dicit se ita vidisse consultum per Bal. & ob-
tinuisse. & Ang. in l. & post. §. fi. de iud. Ex quibus concludo,
partes iudicis esse in pronunciando frustrà appellatum; quia
ab executione vel à pronuncia de exequendo non potuit ap-
pellari, vt dixi. vel saltem pronunciari malè appellatum & be
ne iudicatum. Alex.

ADDITIO.

a ¶Tenent. hic causæ inseruit: quia vera opinio Alexand. est,
quod etiam in his habeat locum peremptio instantiæ, vt ipse
tenet legendo in l. properandum, in princip. colum. 1. C. de iu
dic. & consulendo suprà libro 2. consil. 49. num. 7. & eo. consil.
147. num. 10.

SVMMARIVM.

1 *Sententiam esse diffinitiuam, vel vim habere diffinitiuæ paria sunt.*
2 *Sententiæ præsumitur lata ex causis, quæ apparerent in actis.*
3 *Sententia super peremptorijs habet vim diffinitiuæ.*
4 *Peremptoriarum reseruatio in diffinitiua non valet.*

CONSILIVM CLXXXII.

IN causa & lite inter tutorẽ Firmani & Ioannis
pupillorum ex vna, & Iulianũ de Sellis ex alia,
contingit solũ dubitari, vtrum stante sñia trans-
acta in rem iudicatam, & lata per Baptistam de
sancto Petro, in qua effectu pronunciauit bene
appellatum pro parte dictorũ pupillorum, & procedendũ es-
se in cã principali iuxta petita pro parte dictorũ pupillorũ, re
seruatis parti aduersæ exceptionibus, aliàs per eam in dicta
principali causa oppositis, quæ possunt & debeãt reseruari in
fine dictæ causæ principalis, &c. an iterum pars aduersa oppo
nens easdẽ exceptiones, quæ aliàs per ipsam opposite fuerũt,
a habeat obstare, [a] quin pro parte dictorũ pupillorũ pcedatur
in dicta principali cã ad assumptionẽ æstimatorum, put aliàs
1 petitũ extitit. & ad claram intelligentiã psuppono, † q; senten
tia lata per dñm prtãtem, per quam fuit reuocata tenuta con-
cessa dictis pupillis pronunciando dictam tenutã esse nullã.
fuit diffinitiua sentẽtia, vel saltem interlocutoria hñs vim dif-
finitiuæ, & paria sunt sñiam esse diffinitiuã, vel hrẽ vim diffi-
nitiuæ, vt no. gl. in c. fi. in verbo, inanes, de ele. in 6. & Spec. de
ap. §. in quib. ver. sed nunquid, in fi. Io. An. & doc. in c. puenit,
de app. Bal. in l. iunioribus. C. de his qui. vt indi. Ang. in l. sti-
pulationum aliæ. de ver. ob. cum si. & q; dicta sententia fuerit
diffinitiua, vel hñs vim diffinitiuę, probatur: quia per dictam
sñiam erat causa iam diffinita in totum. nam cum in actis pe-
titum fuisset dictam tenutam reuocari, potisſimè, eo quia sa-
2 tisfactũ esset debitum, allegabat † sententia postea lata, p quã
fuit reuocata tenuta: præsumitur lata ex illa causa, vel causis,
quæ apparent in actis, videlicet quasi satisfactũ esset de debi-
to, vt no. gl. & doc. in l. si quis ad exhibendum. ff. de excep. rei
iud. & in l. hæc enim. ff. de susp. tu. & in l. Iul. verũ debitorẽ. ff.
de çdi. ind. & in c. si confirmationem. de ele. in 6. & quod no-
tant cã. maximè do. Ant. in c. aduersario, de exce. ergo atten
ta causa, ex qua, & pp quam dicta sententia de iure psumitur
lata, sine dubio dr̃ diffinitiua, vel saltẽ habens vim diffinitiuę:
quia causam plene diffiniebat, iuxta tradita per glo. in cle. ad
compescendas, de sequestr. pos. & fruc. & Spe. de sen. prola. §.
1. in prin. & Bart. in l. si cum exceptione. §. hæc aũt actio. ff. qđ
†1 me. cau. & do. Ant. extra de re iud. super rubrica, imò ẽt † si nõ
totum negotium diffiniret, sed tm̃ partem substantialem, di-
ceret hrẽ vim diffinitiuæ, vt no. dixit Bal. C. quan. prouo. non
est nece. in l. 1. in ver. decimò quæro, nunquid, &c. allegando
tex. ad hoc sin. in l. intra vtile. ff. de mino. ¶Et ex hoc etiam di-
3 cimus † q; sententia lata sup exceptionibus peremptorijs, ha-
bet vim diffinitiuę, iuxta gl. in cle. cũ à repulsione. de ap. & gl.
& Io. Mon. in c. cupientes, in ver. super priuatis. de ele. in 6. &
Inn. in c. auditis. de procu. & Io. de Imo. in l. si finita. §. fin aũt.
& §. si fortè. ff. de dam. infec. & sic de singulis, quæ breuitatis
cã omitto. si ergo illa sententia fuit diffinitiua: ergo & eadem
rõne sine dubio sñia lata per dñm Baptistam in causa appella
tionis ab ea interpositæ fuit diffinitiua, vel hñs vim diffiniti-
uæ. qđ ẽt patet in verbis sententiæ, dum dixit: diffinitiuè dici
mus, &c. imò fortius: quia qñq; prima sñia dr̃ interlocutoria,
& sententia lata in cã appellõnis ab ea dr̃ diffinitiua: vt decla
rat no. Bal. in l. cũ & minores. C. si aduer. rẽ iu. & in aut. hodie.
C. de iu. cã. sed stat regula q; exceptiões & pemptorię nõ pñt
opponi post çclusũm in cã, vel saltẽ post sñiam; iuxta l. 2. C.
sen. rescin. nõ pos. C. de exce. l. prescriptionẽ. & plenè in l. ex-
ceptionẽ. C. de prob. & extra de exce. in c. exceptionẽ. p gl. &
doct. ¶Nec hẽt obstare q; tales exceptiones sint reseruatæ in
4 sententia, vt in ea çtinet. ¶Primò † quia dico q; talis reseruatio
de iure fieri non potuit, nec tenet, vt expresſè firmat do. Ant.
extra de re iud. in c. subor. in finalibus verbis. Bal. verò in l. per
emptorias, in 4. col. in ver. quæro iudex tulit sententiã, &c. di
cit q; non tenet talis reseruatio, nisi appareat ipsam esse factã
ex cã, puta quia iudex vrgebat accelerare sententiã intra bre-
ue tps instantiæ statutarię, adeo q; non posset plenè cognosce
re de exceptionib. oppositis, sed in casu nr̃o nulla fuit cã hu-
ius reseruationis, maximè cũ cã pupillorum vti est ista scđm
formã statutorũ nullã habeat instantiã, nisi iudex eã sibimet
limitet, quã põt & dẽt limitare, talẽ & tantã q̃ sufficiat ad p-
fectã cognitionẽ causæ, iuxta d. l. pperandũ. pro hoc ẽt facit
qđ dixit idẽ Bal. C. de iu. & fac. ign. in l. 1. in ver. scđò fallit, &c.
vbi voluit q; nunq̃ reseruatio exceptionũ post sententiam ha-
beat iuuare nisi in casib. in quibus est à iure expresſè facta re-
seruatio, qđ nõ reperit in casu qõnis propositæ. ¶Ad idem ad
5 duco, † q; not. voluit Bal. C. qui acc. in l. 1. in 22. col. in ver. Sed
çtra hoc oppono, exceptio dñij, &c. vbi voluit quod iudex nõ
posſit reseruare exceptiones declinatorias post litẽ çtestatam,
nisi de çsensu vtriusq; partis: quia non est in ptãte iudicis mu
tare & puertere ordinẽ à lege statutũ, extra de iud. c. exhibita.
C. de ap. l. 1. & l. prolatam. C. de sen. & idem voluit ipse Bal. in
l. criminis. e. ti. C. qui acc. & dicit Host. & Io. An. extra de off.
†2 dele. † in c. cũ çtingat q; reus non põt cogi ad rñdendum libel
lo reseruatis sibi exceptionibus. istud sequitur etiam Bal. in p
alle. l. peremptorias, in prin. neq; enim pretoris factũ iuri de
rogare potest, vt dixit Iurisconſ. ff. de fer. in l. 1. §. 1. ¶Ex prædi-
ctis colligit dictam reseruationẽ factam de iure non tenuisse:
maximè cũ in dicta sentẽtia sint apposita illa verba, videlicet
quæ posſint & debeant reseruari in fi. causę, &c. vñ cũ verbum
dẽt, importet necesſitatẽ iuris. l. 1. §. magistratũ. ff. qđ quisq;
iuris. & ff. de eden. l. prætor. in prin, cum si. Sed sic est nemini
dubium

dubium esse dictas exceptiones de iure, nō dēt reseruari post snīam, dictis iuribus: ergo nullæ exceptiones intelligūtur esse reseruatæ, potissimè cùm verba snīæ sint interpretanda, vt snīa teneat & valeat, iuxta gl. ff. fami. hercis. in l. & puto, etiā si verba sententiæ impropriarentur, vt no. Bald. in l. fi. in fi. C. cōi diui. cum concor. ¶Præterea posito q̄, prædicta non releuarent, quæ tn̄ manifestè vera sunt, adhuc dico q̄, in dicta sententia lata per Baptistam apertè dicatur & pronunciatur bene fuisse appellatū, & procedendū esse in cā principali ad vlteriora iuxta petita per dictum ser Ioannem actorem dictorū pupillorū, & certū est in dicta causa principali nihil aliud vltimo loco petitum fuisse per dictum ser Ioannem, nisi q̄, pcederetur ad assumptionē æstimatorū: ergo cū verba dictæ snīæ sint de se clara, in incertis, & non certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. & l. ille aut ille. & per cn̄s frustra dubitatur, an non obstantibus dictis exceptionibus pcedi debeat ante oīa ad assumptionem æstimatorum iam petitam. ¶Postremò, cùm verba dictæ snīæ clarè significent dictas exceptiones esse reseruatas tantummodo in fine dictæ causæ principalis: ergo sequitur q̄, ɔtra assumptionē ęstimatorū opponi non
6 possunt. quod manifestè probatur. nam † quælibet cā seu iudicium dr̄ habere tres partes. s. principium, mediū, & finē principium dr̄ ipsa litis contestatio, medium vsq; ad conclusionē in cā, finis post conclusionem in cā vsq; ad sententiam, vt probatur in auth. ad hæc. C. de iud. & declarat sic Bart. in l. 2. in 2.
7 col. ff. de furt. ¶Sed cùm adhuc in dicta cā principali non sit conclusum in cā, vt patet ex actis: tunc enim dr̄ ɔclusum † in cā cum nihil potest amplius in cā allegari vel actitari, vt not. Inno. extra de causa poss. & proprie. in c. pastoralis, in prin. fi per glo. in verbo, conclusum. & Io. An. in c. fi. de rest. in integ. lib. 6. in nouella. & Bal. C. de iud. in auth. inbemus. & in l. 1. ad fi. C. sen. rescin. non poss. & no. glossella parua in auth. de test. §. quia verò. in verbo, concluserant. col. 7. post enim conclusum in cā non est cognoscere, sed cognitum esse, scd̄m Arch. in præal. c. vltimò, de rest. in integ. in 6. quod reassumpsit Bal. in auth. at qui semel, in fin. de prob. ergo necessariò sēqtur q̄d ēt posito quod dicta reseruatio tenuisset, quæ non tenuit: tn̄ dictæ exceptiones non possunt opponi cōtra assumptionem æstimatorum, cùm adhuc non sit conclusum in cā, & sic non sumus in fine causæ. Et hæc breuiter & perfunctoriè tacta in discursu sufficiant, attenta maximè rei euidentia. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶Obstare. decidit quòd non.

SVMMARIVM.

- 1 *Creditores debent probare filium esse hæredem patris.*
- 3 *Reductio ad arbitrium boni viri potest peti vsq; ad 30. annos.*
- 4 *Sententia potest in fauorem appellati reformari.*
- 5 *Statutum quòd filius teneatur ad debita patris, etiam si non sit hæres, valeat.*
- 8 *Testis non cognoscens contrahentes, non probat contractum.*
- 10 *Teste variante non statur primo nec secundo dicto.*
- 11 *Iuramentum non defertur habenti vnum testem, nisi omni exceptione maiorem.*
- 16 *Sententia primæ præsumptio excusat appellatum succumbentem ab expensis.*
- 17 *Res non dicitur certa, nisi cum duabus demonstrationibus.*
- 18 *Solutionem allegans, non dicetur fateri.*

CONSILIVM CLXXXIII.

IN causa & lite inter Frācīscum Iacobi Gratuxa de Imo. agentē & Michaelem quondam Tonij Fabri de Suxis, de Ducia se defendentē, colligitur ec toto dicto processu tres fuisse cās agitatas. Prima cā fuit mota per dictum Franciscum coram vicario castri Duciæ, corā quo petijt dictū Michaelem cōdemnari ad dandū dicto Francisco lib. 22. ex pretio vnius paris boum pili nigri venditorū d. Tonio patri dicti Michaelis, pro quantitate librarū 35. boñ. & per dictū Vicarium Duciæ fuit lata snīa absolutoria in fauorē dicti Michaelis, & absoluit ēt dictū Franciscū ab expēsis, & dicta snīa fuit iustissima. primò, qa actor nullo mō pbauerat deducta per eū in libello, nimirū si actore non pbante reus fuit absolutus. C. de eden. l. qui accusare. & c. 1. vt ecclesia. benefi. Secundò, pbaɫ q̄d dicta prima snīa fuit rectè lata ex alio euidentissimo defectu ipsius actoris: qa cū non vēdiderit dictos boues dicto Michaeli, sed eius patri, oportebat eū pbare d. Michaelem fuisse hęredem vniuersalē dicti quondā sui patris, q̄d nedū fuit pbatum, sed
1 nec ēt fuit allegatū, vt patet in pcessu. & † quod ad hoc vt fi-
a lius [a] possit conueniri ad debita paterna debeat necessariò pbari per creditores agentes ipsum non tm̄ fuisse filium, sed ēt adiuisse hæreditatem paternam pp beneficium abstinendi indultum filijs à prætore mortuo: est gl. & ibi Bar. & oēs doct. in l. necessarijs. ff. de acq hær. & in l. 1. C. si vt se ab hære. absti. & in l. si cùm doté. §. transgrediamur. & ibi post gl. tenet Ang. & Io. de Imol. ff. sol. mat. & Bal. in l. 2. C. ne filius pro patre. & ita ēt consuluit Dy. vt refert Bal. in d. §. transgrediamur. & pbatur per tex. in l. nam nec emancipatus. ff. de leg. 1. & in l. cum bonis. ff. de acq. hær. ¶Bene dico quod dicta sententia fuit iniqua quò ad absolutoriam expensarum, ex eo quia stantib. dictis defectibus in processu culpa actoris, nulla fuit iusta causa pp quam deberet absolui ab expensis, imò debebat condēnari, iuxta l. properandū. §. & si quidem. C. de iud. & l. qui solidum. §. etiam. de leg. 2. & c. finem litib. de do. & contum. &
2 debet † iudex q̄n non condemnat victum victori in expensis specificare causam in sententia, vt not. Spe. tit. de expensis. §. nunc videndum. vers. quidem. & sequitur no. Bal. in auth. generaliter. C. de epis. & cle. & ideo iudex siue arbitri qui fuerūt subrogati in locū iudicis appellationis, & etiam dn̄s ptás coram quo pendet reclamatio, debuerūt & potuerunt, & de præsenti pōt dn̄s ptás condemnare dictum Franciscum in dictis expensis, & in hac parte corrigere dictam sententiam, vt probatur in l. fi. C. q̄n prouocare non est necesse. & hoc etiā si nō sit petitum, vt firmat Dy. & Bar. in l. 4. §. hoc autem, de dam. infect. in vēr. quærit Dyn. &c. & gl. & doct. in c. fi. de rescript. in c. penul. de rest. in integr. & Bar. & Bal. in l. properandum. §. fin autem. C. de iud. & idem Bal. in l. sancimus. eod. tit. & in terminis nostris est casus in d. l. fi. q̄n prouoc. non est necess. ¶Subsequenter à dicta sententia fuit appellatum per dictum Franciscum, nulla tamen expressa cā grauaminis in appellatione, & sic non tenuit dicta appellatio scd̄m formā constitutionū, & sic prima sententia transiuit in rem iudicatam. & postea de dicta causa appellationis fuit factum compromissum in arbitros, qui condemnarunt dictum Michaelem ad dandū dicto Francisco libras 22. Bonon. & dictum Michaelem absoluerunt ab expensis. à qua sententia & laudo primò fuit reclamatū per dictum Franciscum quò ad absolutoriam expensarum: & postea ēt per dictnm Michaelem à dicto laudo in ea parte, in qua condemnatus fuit in dictis libris 22. Bono. fuit etiam reclamatum: & licèt ēt pro parte dicti Michaelis non
3 fuisset reclamatum intra 10. dies † tamen etiam postea potuit peti reductio ad arbitrium boni viri, etiam spatio 30. annor. quia tanto tempore durat iudicis officium. l. sicut. & ibi not. C. de præscrip. 30. anno. & not. C. de fal. in l. quærelam. maximè si intra annum in iudicio vel extra conquestus est de grauamine sibi illato per arbitros, per l. qui se grauatos. C. de cen. si. & censi. & peræquator. lib. 11. vt firmauit Bart. in l. si societatem. §. arbitrorum. in vēr. quæro intra quantum tp̄s, &c. ff. p
b soc. istam ēt opi. q̄, spatio [b] 30. annorum possit peti reductio ad arbitriū boni viri, firmauit ēt Bal. in l. fin. C. de contrahen. emp. & ita refert tenuisse Cyn. in additionibus, in d. l. si societatem. §. arbirrorū. istam ēt opinionem firmauit Ang. & Bal.
* in l. sicut. C. de præscri. 30. anno. & hæc est ēt * cōis opin. canonistarum in c. Quintauallis. de iureiur. licèt Specaliter dixerit in ti. de arbit. §. sequitur. vers. sed intra quod, &c. cuius opinionem cōiter reprobant doc. in dictis locis. ¶Et fortius dico
4 q̄, posito ēt quod dictus † Michael non reclamasset intra tp̄s, tn̄ iudex reclamationis & querelæ si videt sentētiam siue laudum esse iniquum & iniustè latum contra non reclamantem potest in fauorē nō reclamantis pronunciare laudū fuisse iniquum, & ipsum corrigere & reformare. verbi gratia, iudex cōdemnauit Titiū in quinq; de quātitate decem petita p̄ Seiū. Seius appellauit à snīa, & dicit snīam iniquā: quia Titius debuit ɔdemnari in 10. & nō in quinq;. certè licèt Titius nō ap-
†, pellauerit, pt iudex appellationis † in totum [c] absoluere Ti-
c tium ēt à quinq;, in quib. fuit cdēnatus p primū iudicem. iste est tex. valde not. in l. ampliorē, in princ. C. de ap. quē Bal. ibi dixit esse mirabilē. hoc ēt probatur expressè in d. l. fi. maximè scd̄m

scđm tertiá lec. q̃ est vera. C. q̃n prouo. non est necess. & ibi no.
Cy. Bar. & Bal. & in terminis firmat per dicta iura Bart. in l. si
quis libello. C. de app. & ét in nr̃is terminis p̃cisè firmat do.
Ant. de But. in c. cùm Ioannes, in fin. de fid. instr. ¶Quod auté
dictũ laudum arbitrorũ fuerit iniquissimũ in ea parte, in qua
condemnarunt d. Michaelem ad dandum d. Francisco libras
22. Bon. hoc apertissimè probatur ex plurib. capitibus, & pri-
mò quia superius dixi, nec in prima cá agitata in castro Du-
ciæ, nec ét in secunda agitata coram arbitris, nec etiá in tertia
cá pendente coram dño ptáte fuit vnq̃ deductum vel saltem
probatum per d. Franciscum quod d. Michael fuerit vniuer-
salis hæres dicti Tonij quondá eius patris, put requirebat iux
ta not. in d. l. necessarijs. s. de acq. hær. & suprà plenè dixi, si nõ
fuit hæres patris: ergo ad eius debita non tenet, vt l. 1. & per to-
tũ. C. ne filius pro patre, præterq̃ in casu singulari, videlicet in
debito ex cá primipilari, vt est tex. singularis. l. fi. C. de primi-
5 pilo. li. 12. per qué notabiliter dixit † Bal. in l. dotis. C. de iure
do. q, valet statutũ disponens q̃d filius teneatur ad debita pa-
terna, ét si non fuerit eius hæres. & idem sequutus est Pet. de
Anc. in cõmento. c. canonũ statuta, de çsti. ¶Item & secundò
fuit dictũ laudũ iniquissimũ: quia actor ét nõ probauit dictá
venditionem. quod ostendo: nam posito q, testes examinati
corá arbitris pfectissimè probarent intentioné ipsius actoris,
6 qđ tñ est falsum, vt j. declarabo: † tñ quia dicti testes fuerunt
examinati super ijsdem capitulis, super quibus ipsimet testes
seu alij fuerũt examinati in cá principali agitata corá Vicario
Duciæ: ideo dicta examinatio secundo loco facta hr̃ pro non
facta. quia fieri non potuit. siue dicamus q, cá ventilata corá
dictis arbitris fuerit cá appellationis, tunc (vt dixi) in cá appel
lationis non pñt testes examinari super ijsdé capitulis, vt C.
de temp. app. l. per hanc. & l. ampliore. §. 1. pe appe. & extra de
testi. in c. fraternitatis. & hodie est decisio clara in Clem. testi.
extra de testi. siue dicamus q, dicta cá ventilata coram arbi-
tris nõ fuerit cá appellationis seu subrogata loco eius, sed fue
rit diuersá instantia: & dico similiter quod in ea instantia &
cá non potuerunt testes examinari super ijsdé capitulis super
quibus aliàs fuerunt examinati coram Vicario castri Duciæ,
attento quod cá ventilata coram arbitris tendebat ad eundé
effectũ, ad qué tendebat prima principalis cá. & de eadé re &
7 inter easdem personas vertebatur dicta cá: quia tales † attesta-
tiones factæ coram Vicario castri Duciæ faciunt fidem in cá
secundo loco mota corá arbitris. l. gesta. C. de re iud. ita firmat
Inno. in c. cũ in tua, extra de test. & Bar. in l. 2. §. 1. in ver. quæ-
ro quid si ille qui produxit testes, &c. ff. vi bon. rap. & idé Bar.
C. de test. in l. fi. & in auth. at qui semel. in vlt. col. C. de prob.
in l. 2. ff. iud. sol. istud ét tenebat Iac. de Aret. in l. properandũ.
§ fi. C. de iud. reprobata gl. ibi. & idem ét tenuit Iaco. Butr. &
post eum Bald. in d. l. fi. C. de testi. qui ét ibi in terminis nostris
dicit hoc procedere in testibus productis coram iudice ordi-
nario, q, postea super ijsdé capitulis non pñt produci coram
arbitro: quia si dictæ attestationes faciunt fidé coram maiori
iudice: ergo ét coram minori. arg. auth. multò magis. C. de sa-
crosan. eccl. ¶Vltra hoc etiam dico quod posito q̃d dicti testes
potuissent iterũ examinari, quod est falsum, tñ adhuc dico q,
tales testes non probant intentionem agentis: nam oés testes
dicti Francisci nihil efficax ad propositũ deponunt, vt ex eo-
rum serie & lectura euidenter patet præter quendam Lucam
de Zappis, qui ét nihil probat, saltem q, habeat releuare dictũ
Franciscũ, vt statim declarabo. ná dict. Lucas examinatus in
principali cá coram Vicario castri Duciæ deposuit in effectu
8 q, dicta venditio fuit celebrata, † sed q, tñ non cognouit di-
ctum emptorem, nec eius nomé sciebat, & sic nihil probauit.
postea coram arbitris deponit q, d. Franciscus vendidit dictos
boues d. Tonio fabro de Ducia: quomodo ergo iste testis po-
tuit cognoscere d. Tonium à tépore quo prima vice fuit exa-
minatus citra: qm̃ tpe primæ examinationis ipse Tonius e-
rat mortuus, vt confitetur d. Franciscus rñdendo positionib.
in hac vltima cá factis pro parte Michaelis: ergo iste testis est
suspectus, & fidé non facit: quia non verisimilia dicit, vt pro-
batur in tex. l. 3. in fi. prin. ibi. & ex tempore verisimilia rñde-
rit, &c. & l. ob carmen. §. fi. eo. ti. nam iste testis ex tpe compre-
henditur nõ verisimilia dicere: s. attento tpe mortis ipsius To
nij, & attéto tpe primę depositionis seu examinationis. nam
testis p̃t hoíem cognoscere ex inspectione faciei, sed si ipsum
non videt, eum cognoscere non p̃ot per alium sensum corpo
9 ris prout debet testis deponere, & iste testis † ad probandum
talem esse Titium reddit cám sufficientem, si dicit scio: quia
eum vidi in facie: ita not. Bart. per illum tex. in l. stigmata. C.
de fabricen. li. 11. & in l. cũ in diuersis. ff. de relig. & sump. fune:
& ideo probanti per vnum testem non verisimilia dicentem
non posset deferri iur̃m in defectũ probationis, vt firmat no.
Bal. in. l. 1. per gl. ibi. in l. 1. C. qui & aduer. quos. vñ cùm dictus
testis necessariò sit çtrarius sibimet: qa in prima depositione
dixi, q, non cognoscebat dictum emptoré, qui tunc erat mor
tuus, & in secũda examinatione dicit, q, d. Tonius fuit ille, q
10 emit dictos boues. † vñ cum varia seu cõtraria dicat, nõ credit
d sibi, nec quo ad primam testificationé, nec quò ad secundá d
& ét venit puniendus, vt est tex. cum gl. ff. de test. in l. qui fal-
sa. & in l. eos. in 3. rñso. & ibi Bart. & doc. ff. de fal. & not. Bald.
C. de re ind. in l. gesta. ¶Aliam çtrarietatem ét incurrit dictus
testis: qa in prima examinatione deponit de pretio 35. libra-
rum. in secunda deponit de precio librar. 45. Bon. item dictus
testis secundo loco fuit examinatus parte non citata ad viden
dum delationé iuri, prout requiritur, vt l. si q̃n. C. de test. quá
citationé in casu isto vigore cuiuscunq; ptãtis & arbitrij non
pñt omittere iudices seu arbitri: quia est defensio quæ est in-
troducta de iure naturali, vt in cle. pastoralis. de re iud. & ita
dicit Bar. no. in l. 1. ff. de testa. mil. & in l. si filiusfa. ff. de donat.
& Bal. in l. milites. C. de test. mili. ¶Et ex istis oppositis çtra d.
Lucá seqtur necessariò, q, dictus testis nõ est omni exceptiõe
maior: tunc succedit notabilis doctrina Bar. in l. admonédi,
in ver. venio ad tertiũ. ff. de iureiu. & do. An. de But. in c. fi. de
11 iureiu. dicentiũ, q, † vbi testis non est omni exceptione maior
tunc non facit semiplená probationé, nec potest deferri iur̃m
in defectũ pbationis. & dr̃ testis oĩ exceptione maior, q̃n çtra
eũ nulla exceptio mũdi p̃ot opponi, iuxta gl. reputatá singula
rem. in c. ex literis. el 2. de cõsang. & affi. & tex. pbat in l. opti-
má. C. de çtrah. & cõmit. stip. vbi ét dicit Bal. q, oportet q, supe
ret oém ét friuolá exceptioné, & q, pp solam infamiam facti
testis non diceret oĩ exceptione maior, sed çtra d. Lucá & eius
attestationes plures exceptiones legitimè opponunt, de qui-
bus dixi s. ergo non dr̃ omni exceptione maior, & sic non fa-
cit semiplená pbationé, adeò q, posit deferri iur̃m in defe-
ctum pbationis. ¶Quinimò & adhuc magis vrgentius dico,
q, posito, q, d. Lucas testis faceret semiplenam probationé: tñ
non potuit d. Francisco deferre iur̃m in defectum probatio-
nis: quia d. Michael corá dictis arbitris plenè vel saltem semi
plenè probauit solutionem dictarum 22. libra. Bon. factam p
12 d. Tonium dicto Francisco, vt deponunt testes inducti per
d. Michaelé: tũc † succedit notabilis doctrina gl. Bar. & Bald.
in l. 1. C. qui & aduer. quos non poss. in integ. restit. q, vna im-
perfecta probatio tollit aliá imperfectam: adeò q, non est lo-
cus delationi iuri, nedũ si semiplena probatio elidat per aliá
semiplená pbationé, sed ét si elidat p quamlibet præsumptio
né vel indiciũ: ita dicit gl. & doc. in d. l. 1. & no. ét Bart. in d. l.
admonendi. in ver. quæro vtrũ vna probatio imperfecta, &c.
& idem Bal. in l. bonæ fidei. in 3. opp. C. de reb. cred. & est alia
gl. in l. fi. in prin. ff. q, met. cá. & huic obiectioni pro certo nõ
p̃ot rñderi p partem aduersam iudicio meo: quia d. Michael
corá arbitris salté semiplenè vel præsumptiuè probauit. ¶Vl-
terius ét possumus dicere q, non tm̃ semiplenè probata sit di-
cta solutio, sed ét plenè. nam Iacobus quõdam Petri de Vari-
gnana, deponit apertè q, vidit d. Tonium soluere, & numera
re libras 22. Bon. & licet iste testis dicat q, Ioannes frater dicti
13 Iacobi testis fuit præsens dictæ numerationi, & post ea † ipse
Ioan. examinatus dicat q, non vidit numerationé pecunię, tñ
ex hoc nõ detrahit do fide ipsorũ testium: quia potuit esse q,
Ioan. erat præsens: & tñ non vidit numerationé. l. 1. §. tutor. &
ibi hoc expresè tenet Bart. ff. de auth. tu. & magis clarè ét fir-
mat hoc Bal. in l. testiũ. in 3. col. in ver. mõ hoc insurgit, &c. C.
de test. principaliter per glo. ibi. & refert q, hæc qõ sibi accidit
de facto Paduæ. dũ ibi legeret. & idé Bal. Ang. Imo. in l. hære-
des palàm. in prin. ff. de testa. deponit ét d. Ioannes, q, eodem
loco & testibus d. Franciscus vocauit se contentatum à d. To-
nio. ¶Item alius testis, videlicet Zonus examinatus in fauoré
d. Michaelis in hac vltima cá dicit expresè q, vidit numerari
14 d. Francisco per d. Tonium libras 21. Bon. † nam licèt pri-
mus testis dixerit de libris 22. tamen per hoc non dr̃ contra-
rius

rius alteri testi, vt no. Bar. in l. fin. §. 1. ff. de leg. 2. & dicunt oēs saltem constare in libris 21. Bon. quia in maiore summa inest minor. l. 1. §. si stipulanti. de verb. obli. & l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. quod argm̄ etiam procedit in testibus, vt no tat Bald. in l. conuenticulam, in vlt. col. de epis. & cle. de quo per Ioan. And. in c. 1. de arbi. in 6. in nouella. nam bene potuit esse q; dictus Zonus testis non viderit numeratione pecuniæ nisi de libris 21. & q; dictus Iacobus alius testis viderit numerari integras dictas 22. libras. quia forte primo venit q̃ dict. Zonus, vt comprehenditur ad intellectum, & per experiētiam. ¶Præterea ad confirmationem iurium dicti Michaelis adducitur: quia pars aduersa in reclamatione sua dicit dictum laudum fuisse nullum: quia excesserunt arbitri formam compromissi. sed si pars hoc confitetur: nulla maior est probatio q̃ p confessionem. l. cùm te. C. de transa. & C. de fideic. l. fin. ergo dictum laudū in nihilo habet obstare dicto Michaeli. ¶Subdo q; stantibus prædictis non est dubium quod dicti arbitri bene iudicarūt absoluendo dictum Michaelem ab expensis, quia etiam eū debuerunt absoluere ab omni summa, & victū victori in expensis condemnare. vt patet clarè ex supradictis

15 Et ēt supposito q; prædicta † vera non fuissent, & non procederent: dico q; vbi actor probat per vnum testem, & supplet per iurm̄ sibi delatum in defectum probationis, si reus habet vnum testem per se vel saltem aliquam præsumptioné, nunq̃ debet reus in expensis condemnari. ita singulariter determinauit Bal. in auth. gn̄aliter, in 6. opp. C. de epis. & cle. & in ver. ex prædictis aūt, &c. quia si in vno releuatur, s. in probando p iurm̄, grauatur in alio, s. q; non obtineat condemnationem expensarū. ar. l. eum qui. in prin. ff. de iureiu. sc̄dm Bal. & clarū est q; in casu nostro dictus Michael nedum habuit pro se p̄-

16 sumptionem, sed etiam duos testes. Et alio etiam † respectu non potuisset condemnari dictus Michael in expensis per dictos arbitros: quia si vincit in prima cā principali, licèt postea succumbat in cā appellationis, seu in qualibet alia secun-

e da causa, excusatus est propter [e] primam sententiam, adeò q; non debet cdemnari in expensis, maximè si secunda sn̄ia fuit lata ex nouis probationibus, put fuit in casu nostro ista est gl. no. & ibi Bar. & doct. in l. generaliter. §. 1. C. de reb. cred. no. ēt Bar. in l. properandum. §. sin autem alterutra. C. de iur. & in l. tutores. §. curatores. ff. de admi. tuto. & in l. fi. ff. de re iu. tenet Io. An. in regula, iuris ignorantia. de reg. iu. in 6. & Inno. post gl. in c. finem litib. de do. & contu. & Bal. in l. eos. §. cautione. C. de app. Et hoc maximè procedit in Michaele prædicto, qui habuit iustam causam ignorantiæ eorum quæ gesta sunt à defuncto patre suo. l. qui in alterius. ff. de reg. iu. & l. fi. ff. p suo. quem iusta ignorātia excusat ab expensis litis, vt l. qui solidū. §. etiam. cum gl. & ibi doc. ff. de leg. 2. & no. gl. & doct. in d. l. properandum. §. sin autē alterutra. C. de iud. & in l. eum quē temerè. ff. eo. ti. probatur etiam in d. auth. gn̄aliter. & ibi Bal.

17 C. de epis. & cler. Et hæc sufficiant. ¶Non omitto q; † etiam dici posset petitionem dicti actoris non esse claram & certam, prout esse debet: quia res quæ petitur, debet certè & clarè demonstrari, vt l. si rem. ff. de rei vendic. l. 1. §. si quis argentū. cū ibi no. ff. deposi. & plenè no. in l. 1. in prin. ff. de edendo. & per doct. in l. edita. C. eo. tit. & in c. significantibus, extra de libel. obla. & vt res dicatur certè demōstrari, vt requiruntur ad minus duæ veræ demōstrationes, vt Petrus Martini de Perusio. l. hac consultissima, in prin. C. q testa. fa. pos. & similiter res debet demonstrari per duos confines. l. forma. ff. de censi. ita notabiliter declarat Bart. in l. demōstratio falsa. in vēr. septimò q̄ro. ff. de cond. & demon. sed in casu nr̄o dictus actor dicit q; ven-

12 didit boues † pili nigri, & sic non ponit nisi vnam demonstrationem, & per cn̄s res non dicitur certè declarata & specificata, & per cn̄s etiam testes & probationes ad idem tendētes nō dnr certæ sed ambiguæ: & ideo actorem non releuant. cap. in præsentia, de proba. l. inter stipulantē. §. Stichum. cū ibi no. de verb. obl. & l. non ob hoc. C. vnde cognati. cum si. & licèt aliquo casu petitio incerta procedat, tn̄ semper debet in probationib. certificari vt posit sequi certa sn̄ia, vt est gl. valde no. & ibi doc. in d. l. 1. §. si quis argentum. ff. deposi. & no. Bar. in l. si rem. in fi. ff. de rei vend. & Bal. in l. 2. C. de sent. quæ sine cer. quanti. idcirco ex hoc alio capite sequitur id quod suprà dixi, q; actore non probante vel non clarè probante, reus debet absolui. ¶Et hanc partē pro certo debet dn̄s iudex fauere: quia est veritate fulcita, vt patet ex testibus optimè probantibus solutionem quātitatis. & non est verisimile quod dictus actor, qui fuit, & est satis egena persona valde cauta & astuta distulerit tanto tempore petere pecuniam sibi debitam, nisi quia scit mortuum esse d. Tonium, & ęstimauit dictam solutioné esse ignotā præfato Michaeli, cui veritati debet semper iudex hærere 30. q. fi. c. iudicantem. C. de eden. l. is apud quem. & hæc veritas ēt est munita & comprobata pluribus, & pluribus adiumentis legum & iustitiæ, vt suprà plenè deduxi, & plenius supplebit summa sapientia domini potestatis, & iudicare debentis. ¶Nec prædictis habet obstare, si in actis factis coram arbitris appareret q; fuerit p arbitros statutus terminus d. Michaeli hoc petenti ad probandū solutionem librarū 22. Boñ. allegatam per d. Michaelem, quia clarè ad hoc rn̄detur, q; d. Michael semper negauit ctractum venditionis bonorū, & eo casu quo constaret de venditione allegauit solutioné factam

18 fuisse, vt patet in toto processu. ¶Fortius dico, † & est verissimum, q; eo casu, quo ipse Michael reus simpliciter allegasset solutionem boum, q; propter hoc dicitur confiteri contractum venditionis præcesisse: maximè, quia actor negauit ipsam solutionem factam fuisse. ista est gl. in terminis multū notabilis in l. Iul. verum debitorem. ff. de cond. ind. quam ad hoc pro valde notabili ponderat & exclamat Bart. ibidem in 6. col. in vers. opp. q; impossibile est q; sequatur, &c. idē Bart. Ang. & doct. ff. de excep. in l. non vtiq;. per illum tex. & per l. cùm de indebito. in prin. ff. de probatio. & Bar. & doct. in l. decem. ff. de verb. obl. & idem tenuit Nic. de Mat. & Cy. & Bald. in l. exceptionem. C. de proba. & Bal. in l. 1. in 4. col. C. de confessis. & Ioann. And. in c. cū venerabilis, de exceptio. & idem Ant. de But. in cap. ex parte decani. de rescript. qui omnes reprobant opinionem Dy. in c. nullus pluribus. de reg. iur. in 6.

* in quo non insisto, quia est * communis opinio. ¶Pręterea di

18 cta † scriptura, in qua fit mentio de dicto termino, non continet testes, & sic non facit fidem: maximè. quia non fuit actus factus coram iudice. istud probatur in auth. de instr. cau. & fi. §. oportet. & est gl. in auth. de hær. & fal. §. fin verò absunt. in verbo quantum. & etiam probat in l. post mortem. ff. de adoptio. & not. doct. in c. quoniam contrà. de probatio. & est alia glo. in l. solam. C. de testibus. quæ idem dicit. quam sequitur ad hoc Bal. in l. iurisiurandi. C. de testib. in fin. & per prædicta ex multis membris, & ex quolibet de per se sequitur euidenter, q; dictus Michael debet absolui, & dictus Franciscus in omnibus expensis dictarum litium condemnari. Alex.

ADDITIO.

a ¶Filius. s. lib. 3. consil. 34. nu. 5.

b ¶Spatio. idem Ang. consi. 305. Statuto cauetur q; laudo. Soc. consil. 220. col. 3. lib. 2. dic simpliciter quamdiu durat ius vel actio principalis, licèt aliter dicat Petr. de Ferra. in for. li. quo agi. ex compro. vers. nec reductio Panor. d. cap. Quintauallis. num. 19.

c ¶Totum. & bene, sed non seruatur in hoc regno, nisi formaliter appellet vt subeat periculum mulctæ: alioquin non fiet ei ius etiam liquidum. pleraq; sunt id genus apud nos constitutiones pecuniariæ.

d ¶Secundam. s. lib. 2. consil. 222. nu. 13.

e ¶Propter. vide decis. Tholo. 223. Anchar. consil. 415. in fin. Bonifa. de Vitali. Cle. 1. col. 4. versic. sua tamen. de re iud. infrà lib. 7. consil. 179. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Fructus pendentes tempore venditionis cedunt emptori.*
2 *Agens ex vna causa probans de alia obtinet.*
3 *Enunciatiua non disponunt, sed tantum probant inter eosdem.*
4 *Locatio non est nisi appareat de pacto certæ mercedis, nu. 5.*
6 *Conductor non facit fructus suos nisi perceperit.*
8 *Ius non acquiritur per solam sententiam, etiam in corporalibus.*
10 *Dominus solus vel possessor [illegible]*

CONSILIVM CLXXXIIII.

In causa & lite inter Nigrixolum de Nigrixolis agenté, & Christophorū de Cōtrarijs se defendenté. Viso q̃ copiosè & elegāter allegatū est per excellentissimū iuris vtriusq; doctoré do. Vgolinū mihi vti patré hon. paucioribus vtar. Dico igitur

igitur de necessitate ferendam esse absolutoriam in fauorem
d. Christophori, & primò ex eo, quia non constat de aliquo iu
re agentis: nam aut Nigrixolus intendit se fundare ex titulo
venditionis dicti iuris decimandi sibi factæ per Philippum
de Pasis, vt procuratorem dictæ Catharinæ suæ vxoris, ad quã
dicitur spectare dictum ius decimandi pro rata, pro qua agit
d. Nigrixolus: & tunc dico quod talis titulus venditionis nõ
suffragatur d. Nigrixolo, dato ꝙ etiam appareret de mandato
1 dicti Philippi ad vendendum, ex eo † quia emptor solùm de-
bet habere fructus, qui erant pendentes tempore emptionis:
alios autẽ non. l. fi. §. vt fructus. ff. quæ in frau. cred. & l. Iul. §.
si fructib. ff. de actio. emp. sed ista venditio fuit facta Nigrixo
lo de anno 1458. die 16. Septembris, quo tempore fructus nõ
consueuerunt esse pendentes, sed percepti, ergo non potest
ipse agere ex venditione, maximè cùm non probauerit illos
fructus fuisse comprehensos in sua venditione, & sic fuisse pẽ
dentes tempore venditionis, prout erat fundamentum inten
tionis suæ, ideo illud probare debebat. s. ꝙ penderent fructus
illo tempore. l. eum actum. ff. de neg. gest. l. nauem. C. de pro
bat. not. in Clem. fin. de rescri. & in l. non solùm. §. sed vt pro-
bari. per Bart. ff. de ope. no. nun. ¶ Præterea dato quòd in dicta
venditione essent comprehensi dicti fructus: tamen non egit
Nigrixolus ex causa vẽditionis, sed ex cã çductionis, vt patet
2 in libello suo. vnde † si agit ex vna causa, & probat de alia, nõ
potest obtinere. l. habebat. in prin. ff. de instito. no. Inno. in c.
ex parte abbatissæ, de priuile. & Bart. in l. 1. in prin. ff. de eden.
cum concordantijs. ¶ Nec obstat si diceretur ꝙ in dicto instrõ
venditionis dictus Philippus confitetur & enunciat dictum
Nigrixolum illo anno conduxisse à dicto Philippo dictum
ius decimãdi, & sibi Philippo esse satisfactum de mercede &
affictu, & non reperio quod in processu aliter constet de di-
cta locatione: & si ita est, fallitur multum dictus Nigrixolus
3 si in hoc confidit: nam præsuppono † quòd verba in contra-
ctibus quæ enunciant aliquem actum seu çtractũ præceden-
tem & obligatiuum, nõ inducunt dispositionem, sed solũ in-
a ducunt probationẽ illius actus enunciati. [a] l. Publia. §. fi. ff.
deposi. l. optimã. C. de contrah. & comit. stip. & no. Bar. & alij
in l. ex hac scriptura. ff. de donat. talis ꝓbatio non habet effe-
ctum, nisi inter ipsas personas, inter quas facta fuit illa enun
ciatio, non inter alios, vt in auth. si quis in aliquo. C. de eden.
cum ibi no. per Barto. in vlt. col. in vers. venio ad aliam mate-
riam, &c. & Bal. ibi in 2. col. in vers. iuxta hoc quæro pone ꝙ
vnum instrumẽtnm. & ideo dicit Bal. ꝙ si in instrumẽto dotis
facto inter Titium & Bertam, Titius & Berta cõfiteantur mã
trimonium præcessisse talis confessio & enunciatio probat
inter ipsas partes matrimonium præcessisse, quo ad hoc vt va
leat contractus dotis, quæ esse non potest sine matrimonio. l.
3. ff. de iure dot. non aũt probabit quò ad alias personas, quòd
illud matrimonium verè præcesserit, vt etiam plenè habetur
4 in c. illud. de præsumpt. ¶ † Fortificatur hoc: quia ad hoc vt va-
leat locatio & conductio, adeò ꝙ ex ea agi posiit, requiritur
quòd appareat de conuentione certæ mercedis seu pensio-
nis, aliàs non valet l. 2. & l. si merces. in prin. ff. loca. facit text.
in §. pretium. insti. de emp. & vend. & l. fi. C. de contrah. emp.
iuncta d. l. 2. sed ex dicto instrumento non apparet de aliqua
mercede seu pensione certa. ergo, &c. ¶ Plus verbo fertur, ꝙ
dictus Philippus non habebat mandatum à dicta Catharina
ad locandum nec ad vendendum. ¶ Nec obstat quòd fortasse
dicta Catharina ratificauerit, quia responderi potest, quòd di
ctus Philippus ea quæ gessit cum dicto Nigrixolo fecit tan-
quam procurator Catharinæ vigore mandati, de quo partes
asseruerunt fuisse rogatum ser Ioannem de Agolantibus, vt
apparet in dicto instrumento venditionis, & sic Philippus fe
cit illum contractum non tanquam negotiorum gestor, sed
tanquam procurator vigore dicti mandati, ergo non potuit
transferre plusquam operaretur dictum mandatum: quia li-
mitata causa limitatum parit effectum. l. in agris. ff. de acquir.
rer. do. & l. ita autem. in princip. ff. de admin. tuto. & succedit
illa regula, quod potui nolui, &c. l. multũ. C. si quis alteri vel
sibi, &c. cap. cùm super. de offic. deleg. præterea in dicta rati-
ficatione non dicitur pro quo tempore factã fuit locatio, nec
5 pro qua vel quanta mercede, † sed simpliciter fit relatio ad
instrumentum locationis, quod non apparet: & sic illa ratifi-
catio de per se est obscura & incerta, & non releuat, quia non
potest esse locatio sine certa mercede, & certo tempore, vt di-
xi: & licèt in quadam vltima ratificatione facta per dictam
Catharinam de anno 1460. die 29. mensis Maij, dicta Catha-
rina ratificat locationem factam Nigrixolo, pro tribus annis:
tamen non exprimit qui sint illi tres anni, & in dubio debent
intelligi de tribus annis proximè sequuturis à die ratificatio-
nis. l. eum qui Calendis. in prin. ff. de verb. oblig. nos autem
quærimus de fructibus anni 1458. & per consequens illi fru-
ctus non comprehenderentur in dicta ratificatione. ¶ Insu-
per non potest obtinere d. Nigrixolus etiam dato ꝙ appare-
ret verè de ipso contractu locationis, quia Nigrixolus asser-
6 tus † conductor nõ potest agere ad illos fructus tanquã suos,
quia sui nõ sunt antequam eos perceperit. l. cùm in plures. §.
†1 messem. ff. loca. & l. si seruus. §. loci. ff. de fur. † nec etiã aliquo
remedio aut interdicto possessorio illos fructus petere potest,
†2 iuxta ea quæ not. in l. & ideo. §. fin. ff. de condi. fur. † & in l. rẽ
quæ nobis. ff. de acqui. poss. quia eos fructus nũquam habuit
seu nunquam eos possedit: ergo illa remedia nõ competunt,
vt no. iurib. proximè allegatis, nec etiam aliquam actionem
personalem habet çtra d. Christophorum, qa nullus çtractus
gestus est inter Christophorum & Nigroxolum, ex quo çtra-
7 ctu potuerit oriri actio, l. si in area. ff. de çd. indeb. & licèt † cõ
ductori detur actio furti çtra eũ, qui fructus rei cõductæ per-
ceperit. ff. de fur. l. si apes. tñ hic non est intentata actio furti:
quia nulla facta est mentio de furto in libello, nec est facta
mentio de aliqua contractatione dictorum fructuum de lo-
co ad locũ, ꝓut de necessitate requiritur in furto. l. 1. §. fi. ff. de
fur. quinimò in Christophoro cessat præsumptio furti: quia
cùm in dictis fructibus percipiendis negari non posit Chri-
stophorum habuisse partem ratione partis, quam in eis habe-
bat, cessat suspicio furti in toto, vt l. meritò. ff. pro soc. ¶ Vltra
prædicta etiam patet d. Nigrixolum non posse obtinere ex iu
re decimandi per eum conducto à dicta Catharina, quia cum
ipsa vigore suæ sententiæ seu adiudicationis non acquisiuerit
8 ius decimandi: quia † per sententiam [b] non acquiritur ius ẽt
b in iuribus incorporalibus adhærentibus rei corporali, prout
est ius decimandi sine apprehensione possessionis, vt no. doc.
in c. cum nostris, de conces. præben. & Bal. in l. traditionibus,
ad fin. C. de pac. & in l. 1. in fi. C. communia vtriusque iu. cum
si. bene faciunt no. per glo. instit. de offi. iud. §. fin. & per doc.
in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. sed Catharina nunquã appre
hendit quasi possessionem iuris decimandi: quia vt etiam di
9 xit do. Vgolinus, & bene, † per ingressum fundi non dicitur
†3 quis apprehendere quasi possessionem iuris decimandi, † vt
no. Inno. in c. ex literis, de rest. spo. in vlt. col. in ver. illud aũt,
&c. & ex hoc verificat aliud ꝙ non põt dici adiudicationem
insolutum factam Christophoro non valere, eò quia non fue
10 rit citata Catharina: quia dico ꝙ † nullus occasione citatio-
nis de eo non factæ audit petens reuocari tenutam, & datio-
nem insolutum factam super tenuta, nisi ille qui possidebat
illã rem, aut erat dñs illius: secus si aliud ius vel interesse præ-
c tendebat: quia talis non erat citandus. [c] ita dicit Iac. But. in l.
manifestissimi. C. de fur. & idem sequit ibi Bal. in 2. col. q re-
putat hoc bene notandũ, & probari per rationes quas ibi po-
nunt. Post prædicta exhibitũ est mihi instrm, in quo apparet
ꝙ d. Christophorus promisit d. Nigrixolo colligere seu colli-
gi facere dictos fructus: & de eis reddere sibi rationẽ, & consi-
gnare ei sextam partẽ, &c. prout latius in d. instrõ, cui rñdeo.
ꝙ dictã promissionem fecit Christophorus çdõnaliter, si &
in quantum dicti fructus debeantur dictæ Catharinæ, aut d.
Nigrixolo de iure, & sic illa obligatio Christophori nihil re-
leuat partem aduersam: quia non apparet ꝙ dicti fructus de-
beantur d. Nigrixolo ex causis s̃. allegatis, nec etiam debetur
Catharinæ: quia ius decimandi non acquisiuit per solam da-
tionem insolutum sine apprehensione possessionis, vt est di-
ctum. Vltimò dico ꝙ Catharina non potest habere potiora iu
ra q̃ habebat Christophorus: quia non apparet ꝙ episcopus
Maynardinus pro illis libris ducentis, quas promisit dare Phi
lippo pro dote obligauerit expressè bona sua, vt patet in in-
strumento. vnde licèt de iure habet tacitam hypothecam. l. 1.
§. 1. C. de rei vxo. tamen non præfertur Christophoro, qui ha-
bet expressam hypothecem, vt not. gl. 1. §. fuerat. insti. de act.
& gl. c. ex literis, de pig. & no. Bart. in l. assiduis. post gl. C. qui
potio. in pig. vbi dicit q̃d ista opi. approbatur. Alex. de Imol.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Enunciati.dixi.in consu.Pari.§.5.nu.10.
b ¶Sententiam,sup.li.5.consi.1.nu.4.
c ¶ Citatus,quia eius nō intererat,secus si agebatur de ea excludenda perillum actum,vt dixi in consu.Pari.§.190.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis bona qui postea possidet, præsumitur in fraudem non adiuisse.*
2 *Actus habens duos effectus,præsumitur fieri ad finem vtiliorem.*
3 *Clausula precarij facit vt postea non sit opus discussione.*
7 *Notarius acquirit absenti vtilem actionem sine successione.*
10 *Mater quando priuatur successione filij ob non petitum tutorem.*

CONSILIVM CLXXXV.

IN causa & lite corā dñis arbitris &c.inter dominam Beldam agentē,& Euangelistā quondam Bernardi olim Matthæi Fasoli de Imola Becariū se defendentem:quia res ipsa est arbitraria, ideo pauca dicenda sunt:sed solum pro rei veritate aliqua subiungam & breuissimè: ¶Et aduertendum est quòd in dicto libello intentatur ordo & forma cuiusdam cōstitutionis positæ in libro quinto constitutionum,sub rubrica, quando de debito constat per publicum instrumentum, per quam expressè cauetur, quòd vbi constat per instrumentum publicum de debito: possit agi contra debitorem principalem,siue contra eius hæredem executiuè vigore dicti instrumenti summariè, simpliciter, & de plano:& vna via electa possit ad aliam rediri, & vtraque etiam simul, & nedum intentatur dicta cstitutio, sed etiam omne aliud ius competens dictæ Beldæ per quod sibi melius cſului possit,ita q̃, vigore dictæ cstitutionis & instrumenti de debito agitur executiuè contra d.Euangelistam tanquam contra hæredem quondam Matthæi Fasoli:vel saltē ctra eum tanquam contra possessorem bonorum dicti Matthæi,& ad probandam q̃, dictus Euangelista sit hæres dicti Matthæi ostenditur clarè per testes productos & examinatos pro parte dictę Beldę,qui inter cætera deponunt quod dictus Euangelista tenuit & possedit ac tenet & possidet inter cætera bona hæreditatis Matthæi quandam petiam terræ vineatæ duarum tornaturarum, vel circa,positam in territorio Imolæ in fundo Carpenetæ iuxta hr̄des quondam Baptistæ de Tullis,& hæredes quondam Ioānis Folci de Imola &c. de qua in processu & capitulis Beldæ fit mentio,per quem actum inducitur aditio hæreditatis,iuxta.l.pro hærede,& l. gerit,vbi plenè de materia. ff.de acquir. hære.& in l.1.C.de repud.hæredi.& in l.2.C.de iure delibe.plenè.Bald.in l.non hoc.C.vnde cogna.& in l.potuit.C.de iure
1 delib.¶† Nec ob.q̃, dictus Euangelista repudiauerit hæreditatem Matthæi,quia rn̄deo q̃, stante ēt dicta repudiatione pro valida,tn̄ cum etiam post possedit bona hæreditatis scilicet dictam vineam absq; aliquo titulo, præsumitur fraus,& ꝓpter eius fraudem postea cuenitur vt hæres.l.si qui bonis. ff.de acqui.hęredi.& in terminis nostris hoc tenuit Cy.& ibi post eū Bal.expressè in.l.si paterna.C.de repu.hære.pro hoc.l.sicut.§. superuacuum.ff.qui mo.pign.vel hypo.sol.l.& qui.C.de di. pig.& quod not.Dy.& Bar.in l.post ctractū.ff.de donatio. & Spe.in tit.de dona.§.1.versi.item pone aliquis,cum si.Nā dicta vinea non est apud dictū Euangelistam cum aliquo titulo nisi titulo hæreditario.s.tanq̃ hæredem dicti Matthęi vnde
2 succedit † doctrina Bar.in d.l.gerit.de acqui.hær.in versic.ad scd̄m quando pōt fieri vtroq; modo.&c.dicētis q̃, si quis facit vnum actum, qui pōt se habere ad duos effectus, præsumendū est q̄d quis faciat eo modo & effectu qui magis est vtilior & minus damnosus facienti.arg.l.1.ff.de solutio.& l.merito. ff.pro socio. Ita in proposito cum non appareat d.Euangelistam tenere aliquo titulo dictam vineam,si nō diceremus & præsumeremus q̃, ex possessione dictæ vineæ nō adiuerat hæreditatem,sequeretur q̃, dictus Euangelista incidisset in crimen expilatæ hæreditatis,vel quoduis aliud delictū cōmisisset:q̄d in dubio nō est præsumendum, vt dixi per d.l. meritò. & l.item apud Labeonem.§.si communem,cum si.ff.de iniurijs,ergo necessariò præsumendum est q̃, animo adeundi hæreditatem fecerit,& rectè aduertatur:quia in quadā adiudicatione facta matri d. Euangelistæ ꝓducta in processu, nō fuit adiudicata ista vinea,& ideo bn̄ faceret d.Euangelista soluere debitum dictæ Beldę. ¶ Præterea etiā posito q̃, non esset d. Euangelista hr̄s, dico nihilominus eū teneri:quod sic ostendo:nam vos domini arbitri habetis scd̄m arbitrium vobis cōcessum videre,an d.Euangelista teneatur & obligatus sit Beldæ, vn̄ dico q̃, cum d. Euangelista teneat & possideat dictam vineam, quæ fuit in bonis & hæreditate d. Matthæi, & per d. Matthæum tenta & possessa vt probatur per testes, & etiā ex confessione d.Euāgelistæ, rn̄dendo vigesimæ positioni:ideo cum dicta vinea in dicto instrumento fuerit hypothecata & obligata pro dicta quantitate restituenda, & etiam vigore
3 † pacti precarij fuit ciuilis possessio translata in dictam Beldam.l. & habet. §.1.ff.de precar.& quæ plenè habentur in l. quod meo,in princip.& in l.interdum.ff.de acquiren.pos.& quod notat Ia.de Are.& Bald.in l.fin.C.quę res pig. cum concor. quod precarium est tantæ potentiæ vt ille cui talis res est obligata,possit etiam absq; aliqua excussione bonorum possessionem dictæ rei apud quemcunq; existentem adipisci.l. fi.cum glo.& ibi Ia.But.& Bald. C.de acqui. pos.& Bald.in l. 1.C.de reuo.his quæ in frau.cred. notat Ang. & dominus Ioā. in l.exitus.ff.de acqui.pos.imò ēt dictum precarium est tantæ authoritatis q̃, pōt Belda ꝓpria authoritate ingredi posses-
1 sionem dictæ vineæ.l. si seruus. C.quod cum eo.ita † notanter dixit Bal.in l.1.C.de seruo pigno.dato manu.& in l.penu. C.de pigno.ac.& no.gl.expressa scd̄m vnā opi.ibi relatam in l.creditor rem.ff.de fur.& quod no.Bar.in l.1.circa princip.C.
4 vnde vi. ¶ † Imò etiam dico q̃, ēt absq; eo q̃, probetur dictam vineam fuisse in dominio vel quasi d.Matthæi,pōt euinci à d. Euangelista:quia cum non habeat titulum onerosum dictus Euangelista, sufficit probare quod res fuit possessa à d.Mat-
b thæo,iuxta[b] no.per glo.& doc.in l.cum res. C. si alien.res pigno.& in l.rem alienam.ff.de pigno.actio.& in l.añ oīa.ff. de ꝓbatio. maximè cum omissa hypothecaria sufficiat agere vtili saluiano interdicto ad possessionem, quo casu sufficit tm̄ probare rem fuisse possessam per debitorem, vt est gloss. & ibi Bar.notabiliter & doct.in l.1.C.de saluia.interdi.& Bar.in d. l.rem alienam.Et sic necessariò cstat q̃, ēt si d. Euāgelista non sit hæres;tn̄ ea rōne q̄a dictam vineā possidet, debetis ꝓnunciare super eo q̄d fuit vobis arbitris commissum.s.d.Euangelistam rōne dictæ rei teneri & obligatum eē ad illam cſignan
5 dā Beldæ:q̄a ēt † rōne rei pro qua cuenit q̄s, dr̄ obligatus saltē large,vt est gl.& ibi Bald.in l.fi.C.de cōpensa.& Bald.in l. pe.C.q̄d cū eo.¶Et aduertendū:q̄a nedū per dictum instrum cstat de dicto debito:sed ēt per tacitam,imò quasi expressam cfessionē d. Euangelistæ maximè in sua positione noua,vbi ponit q̃, dicta Belda fuit satisfacta de dicta quātitate, per q̄d vr̄ fateri debitum,nisi ctrariū probet.l.cum de indebito.ff.de proba.& Dyn.in ca. exceptionem obijcens de regul.iur.in 6. per cano.in ca.cùm venerabilis,de excep.cum simili. ¶Nec obstat q̃, pars aduersa inter cætera opponit, q̃, non valuit obligatio facta in dicto instrō inter dictum Matthæum & Ioannem eius filium primò,quia ego dico quod d.Ioannes erat emancipatus vt cōstat in dicto instrō, in quo fit mentio q̃, notarius vidit & legit instrumentum emancipationis,quo casu statur instrumento ēt sine productione emancipationis, vt no.tenuit Spe.in tit.de instr. edi.§. restat ad fi.in vers.quid si in aliquo, & forti⁹ dico q̃, posito q̃, hoc non sufficeret, tn̄ dico
6 q̃, ēt hodie inter patrē & filium in aduentitijs,vt in casu nostro & oriē naturalis obligatio.l.iubem⁹.§.illud, & ibi Bart.& Bald.C.ad Trebel.& l. pactum.C.de pac.cue.notat.gl. & ibi Bar.& Im.in l.si quis eo.§.1.ff.de fideius.& in l. frater à fratre. ff.de cdi.indebi.& est aduertendū:quia quantitas debita Beldæ in dicto instrumento, non dicitur proficisci à patre dicti Ioannis, quia imò profecta fuit ex bonis dictæ Beldæ, vt in dicto instrumento continetur. Tertiò ad hoc respondeo, q̄d cùm notarius in dicto instrumento stipulatus fuerit nomine dictæ Beldæ,vt statim dicam:ergo non est curandum de persona Ioannis. ¶ Opponitur ēt contra dictum instrumentum
7 † quod dictus Ioannes non potuit stipulari alteri. s. Beldæ.ad hoc respondeo q̃, imò in dicto instrumento si bene legatur, notarius tanquam publica persona stipulatur nomine dictæ
2 Beldæ, ex cuius stipulatione tali modo facta queritur † vtilis
c actio ēt sine[c] cessione.l.1.C.de magistra. conue.notat Bartol. in l.si

in l. si pupillus. in prin. ff. re pu. sal. fo. notat Cyn. & Bald. in l.
his verbis. ff. de adop. & Bald. in l. executorem, in ver. mõ ego
quæro si tabellio. C. de execu. rei iudi. & Ioã. And. in c. q̃q̃. de
vsu. in 6. cum çcor. facit ad hoc gl. not. in l. hmõi. ff. de legat. 1.
in prin. item cum dictus Ioannes tanq̃ maritus dictæ Beldæ
dicatur procurator ipsius. l. maritus. C. de procur. potuit sti-
pulari dictæ dominæ Beldæ. l. pe. C. ad exhiben. in l. si procu-
rator præsentis, & in l. stipulatio ista. §. si stipuler. de ver. obli.
8 & ibi plenè per doc. ¶ † Quinimò dico q̃ cum in dicto instru
d mento interuenerit iuramentũ ab vtraq; parte: iuramentũ [d]
est tantæ potentiæ quod eo stipulatione alteri facta acquirit̃
3 † absenti, ét si nullus sit qui pro eo stipulationẽ recipiat † glo.
est singularis. 7. qõ. 1. quoties cordis oculus, per quã ita no. de-
cidit Pe. de Ancha. in cle. 1. de iureiur. & in cle. 1. in fi. princ. de
vsuris, & Spe. in tit. de lega. §. nunc ostẽdendum, ver. hoc quo
que, pro hoc quod singulariter dixit Bal. in rubri. C. res inter
alios acta. in versic. sed qd si est vsus hoc sermone &c. ¶ Rursus
posito q̃ ex stipulatione Ioannis prædicti non esset quæsita
actio dictæ Beldæ sed sibijpsi tm̃, adhuc dico q̊d dicta Belda
est in casu victoriæ: quia cum in processu deduxerit & capitu
lauerit & probauerit per confessionem ipsiusmet Euãgelistæ
respondeo positionibus ipsius Beldæ q̃ dictus Ioannes deces
sit ex se relictis filijs. s. Bartholomæo & Dorothæa, qui postea
ét in pupilari ætate decesserunt, vt etiam çstat per positiones
9 dicti Euangelistæ, propter obitum quorum deuoluta † fuit
dicta hæreditas ipsi Beldę eorum matri per auth. defuncto. C.
ad Tertul. ét si dicta hæreditas Ioannis adita non fuisset per
dictos eius filios. ff. de test. mili. l. ex militari. §. fi. cum sequẽ.
l. 3. & l. si infanti. vbi plenè per docto. C. de iure deli. l. apud
hostes, de suis & legi. l. hæreditatem. §. filius. ff. de castren. pe-
cu. & latè per scribentes in l. ventre, de acquiren. hære. ¶ Nec
10 habet obstare, si diceretur q̃ cum non petierit † tutorem da-
ri filijs dicta Belda, priuatur eorum succesione: quia rñdeo,
q̃ non sufficit probare q̃ non petierit tutorem, sed requireba-
tur probari q̊d non petierit tutorem intra annum à die mor-
* tis mariti. l. sciant, & ibi ita pro * communi opinione firmat
Bal. Ange. Salic. & dominus Flo. C. de legi. hæredi. per illum
4 tex. & per tex. instit. ad Tertul. §. fin. idem † Bald. in l. matres.
C. ad Tertul. & in l. precibus, in versi. modò quæritur nunqd
e mater. C. de impub. & alijs substi. & Bal. [e] in consilio Quidam
nomine Michael decessit &c. & in çsilio in hac materia mul-
tum precisè loquuntur leges &c. & Angel. in consi. 141. & ista
11 est communis sñia reprobata opinione Bar. † vñ dico q̃ cum
necesse habeat se fundare in tutela non petita & in tẽpore an
5. † ni, incumbit sibi onus probare de tempore, † q̃ intra annũ
non petierit tutorem, & q̊d dicti filij vixerint per annũ post
mortem patris, iuxta. l. eum actum. ff. de nego. l. matrem. C.
C. de proba. gl. in cle. si. de rescrip. per doc. in l. nõ solum. §. sed
vt probari. de ope. nou. nun. vnde cum non sit probatum per
dictum Euangelistam q̊d dicti filij vixerint per annum post
mortem patris, & q̃ intra illum annum Belda nõ petierit eis
tutorem: ergo necessariò sequitur q̃ non est priuata hr̃ditate.
¶ Alia etiam ratione posset excusari mater, quia cum in po-
sitionibus dicti Euangelistæ † cõstet q̊d viuebat dictus Mat-
12 thæus auus dictorum filiorum Ioannis, qui auus erat eorum
f legitimus tutor, ideo dicto casu non tenetur mater [f] tutorem
6. † petere † iuxta gl. no. in d. l. matres. C. ad Ter. ¶ Postremò e-
13 tiam † nõ habet excludere dictam Beldam ab hæreditate vi-
delicet q̃ transiuerit ad secunda vota intra annum luctus, di-
co q̃ hoc non obstante non priuatur succesione. l. fœminæ.
* in fi. C. de secun. nup. tenent hoc * communiter doc. Cy. Bar.
& Bald. in auth. ex testõ de secundis nup. reprobata glo. ibi &
çsuluit Bal. in consil. Petrus Carlutij, maximè çsiderato quia
g vnica [g] tm̃ filia supererat, q̃n transiuit ad secunda vota, vt pa-
tet in positionib⁹, p notata in dictis locis. ¶ Subdo etiam q̊d
contra validitatem dicti instrumenti Beldæ nihil modò po-
14 test per partem aduersam † opponi vel allegari quia cum tem
pore productionis dicti instrumenti nihil fuerit oppositum
dicto instrumento, videtur pars aduersa illud approbasse pro
publico & valido prout etiam est, ita notanter dixit Hostiẽ. &
post eum do. Anto. de But. in ca. quoniam contra, de proba. in
versi. quæro an producto instrumento apud acta &c. Ex qui-
bus omnibus clarè colligitur sententiam ferri debere in fauo
rem dictæ miserabilis viduæ Beldæ Alex.

ADDITIO.

a ¶ Absque. sup. eo. consi. 85.
b ¶ Iuxta. dixi sup. eo. consi. 115.
c ¶ Sine. sup. eo. consi. 31. nu. 6. 8.
d ¶ Iuramentum. Ant. de Petru. tractatus, effect. 54. sed non est verum nec practicatur.
e ¶ Bal. consi. 379. Punctus talis est libro. 3. consilio 489. proponitur, libro 5. Anchar. consi. 250. Alexand. l. si decesserit in fi. qui. satisdã. cogant. Corne. consilio 87. l. 4. Cur. senior. consil. 66. column. 15. Anton. Rubri. consilio 66. consilio 81. sed non tenetur mater petere quòd tutores congantur administrare Bald. consil. 403. videtur prima facie. libro 4. consi. 489. eodẽ libro quarto adde Paul. consil. 147. lib. 1. Bald. consi. 133. super quibus lib. 4.
f ¶ Mater. imo vt tenent contra glo. Alber. Bar. Bald. in d. l. matres. Anch. consi. 104. Gui. Pap. consi. 179.
g ¶ Vnica. suprà, lib. 5. consi. 63.

EPITOME.

¶ Dos non est debitum quæstuarium, & non efficitur cõmunis contracta societate simpliciter, nec remittitur per liberationem generalem societatis.

CONSILIVM. CLXXXVI.

ACHARIAS de Fiesso çtraxit matrimoniũ anno 1422. cum Bartholomæa filia Ioannis de Cãsaldis, qui Zacharias habere debet pro dote dictæ Bartholomææ libras quadringentas quinquaginta Bonon. à dicto domino Ioanne & eius hęrede. Postq; viuente dicta Bartholomæa Bitinus frater Zachariæ fecit saldum rationis cum Antonio filio & hærede d. domi. Ioannis modo & forma infrascriptis, videlicet. 1433. Antonio de meser Giouanne de Cansaldi de dare adi. 29. de Octobris libro 110. & sol. noue per vno saldo & dacordo con lui de ogne ragione hauesseno hauuto à fare insieme cõ lui & con meser Giauanni suo padre come appare in quæsto à fogli. 182. non mittendoli vna promessa de Gabriel de Panigo & vna de Iacomo di Venei suo socero. ¶ Stantibus prædictis Frãciscus filius & hæres d. Bartholomææ petijt dictas lib. quadringentas quinquaginta Bon. dotis p̃dictæ ab hr̃dib. d. Antonij, hr̃des vero. dom. Autonij dicunt se nõ teneri stante suprascripto saldo. replicat̃ pro tpe d. Francisci q̃ non obstat dictũ saldum. Primò, quia, apparet vñ & super quo factũ fuit dictũ saldum. Et in quo non interuenerint dictæ libræ 450. Bon. nec de eis habita fuit mentio in dicto saldo, & per çñs in eo cõprehendi non dẽt de iure. Secundò, q̃a d. Bitinus frater dicti Zachariæ & cognatus dictæ Bartholomææ non habuit mandatum ad faciendum dictum saldum. Et per çñs dictis Zachariæ & Bartholomææ & dicto Francisco eius hæredi præiudicare non potuit. Tertiò, quia ex his quæ de iure non recipiunt compensationem, & c. Quæritur quid iuris: ¶ Viso themate propter rei euidentiã paucis absoluã, videret̃ enim prima çsideratione dictos hæredes Antonij non teneri ad re-
1 siduum dictæ dotis occasione gñalitatis dicti saldi: nã † gñalis liberatio ad oĩa indistinctè extendit̃. l. plurib. ff. de accepti. l. emptor. §. Lucius, ff. de pact. cum ibi notatis per glo. & doct. & plenè per Pet. & Cy. in l. sub prætextu specierum, in 3. oppo. C. de transſ. & Bar. in l. ab Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. & in l. qui cum tutoribus. §. fi. in fin. ff. de transa. & canonistæ in c. 1. eo. tit. & Bal. in l. pactum q̊d dotali. in 14. 15. & 16. q. C. de colla. & Bald. & Ange. plenè in l. tres fratres. ff. de pac. ¶ Confirmantur per illa verba posita in dicto saldo videlicet, non mettẽdoli vna promessa de Gabriole de Pagino è vna de Iacomo di Vinei suo socero &c. exceptio. n. firmat regulã in nõ exceptis. l. q̃situm. §. deniq;. ff. de fundo instr. in auth. de non alie. §. vt aũt. notat̃ in l. in his. ff. de lega. & in l. ff. de regul. iur. ¶ Sed his non ob. çtrariũ vr̃ de iure verius; nã in libro in quo descriptum est dictũ saldum, scribunt̃ ea quæ cõiter spectant
2 ad Bitinũ & Zachariã, vt çstat ex titulo libri, ex quo † titulo declaratur quomodò omnia inde sequuta intelligi debeant: quia scd̃m illum regulãtur & restringunt̃ omnia ibi scripta. l. Nesennius. ff. de neg. gest. & not. Bar. in l. si patruus. C. communia vtriusq; iud. ergo dictum saldum non potest intelligi factum super his quæ non spectabant cõmuniter ad Batiuũ & Zacha-

&Zachariam. Sed ita est q, dos debita Zachariæ non dicitur
3 esse cōis eius,& fratris: q probatur sic receptio † doris non dr̄
esse actus quæstuarius, ita p̄cisè dicit Bar. in l. legatis, in principio. ff. de leg. 3. arg. l. 1. in principio. ff. de tribu. sed ita est q, so cietas quæ simpliciter seu tacitè ςtrahit̃ inter fratres simul habitantes & oīa ςferentes nō extendit̃ nisi ad ea quæ acquiruntur ex actib. q̄stuarijs. l. coiri, cum sequentib. vsq; ad l. si ςuenerit. ff. p̄ socio. & gl. iūcto tex. in l. cum duob. §. si oīum, in gl. 1. & in l. socius p̄ filia, iuncta. gl. 1. pro socio. & Bal. in auth. ex testō, in pen. co. C. de colla. ¶ Fortificatur, qa in dicto saldo apparet p relationē ad aliud, q, nō fuit debitum dotis ςprehensum in saldo, vt colligit̃ ex verbis in eo positis, ibi dum dr̄: de ogni ragione hauessemo habuto à fare insieme cum lui è con miser Giouanne suo padre come apare in questo à fogli. 182. &c. sed ita est q, in toto dicto libro nihil apparet de debito dotis p̄dictæ ergo ςstat q, salua rōne recti sermonis nō pōt dictū saldū ςprehendere dictā dotem, de qua ibi neq; ḡnaliter neq; sp̄aliter fit mentio, vt est tex in d. l. emptor. §. Lucius, & in l. si
4 ex plurib⁹, in prin. & ibi notat Bar. ff. de sol. ¶ † Item socius nō dr̄ hr̄e mandatū à ςsocio remittēdi. l. nemo ex socijs in prin. & ibi p Bart. ff. pro so. l. 2. C. de ςsor. eiusdē lit. l. 1. & l. 2. C. de ςmu. re. alie. ¶ Corroborat̃: qa in dicto saldo ςtinet̃ q, occasiōe dicti saldi & liberationis Antonius dare dēt libras centū decē Bon. vn̄ si pro libris centum decē Bonon. reperit̃ liberatus à libris quadringentis quinquaginta Bonon. p residuo dictæ dotis, & ēt ab alijs obligationib. descriptis in dictis libris, sequit̃ q,
5 in dicto saldo dict⁹ † Zacharias esset decept⁹ vltra dimidiam: quo casu in effectu hēt locū remedium. l. 2. de rescin. vend. vel ęquipollēs quęcunq; sit ςuentio, vt no. Cyn. Bar. & alij in d. l. 2. & in l. Lucius. §. fi. ff. ad Treb. & in l. si quis cum aliter. ff. de ver. obl. & cano. in c. cum causam, de emp. & ven. ¶ Et p̄ p̄dicta patet multiplex rn̄sio ad allegata in ςtrarium, videlicet q, verba generalia dicti saldi debēt trahi ad oīa nā primo illud est verū q, debent trahi ad oīa, quæ ex virtute intitulationis libri pn̄t ςprehendi: sed dos non poterat ςprehendi vt probaui: ergo &c. item per relationē de qua in dicto saldo patet, q, verba de qua in saldo salua ratione recti sermonis nō pn̄t ςprehēdere dictā dotē, vt est ostensum. Tertiō rn̄detur p id q, dictū est, q, resultaret deceptio enormis ēt vltra dimidiā, quæ venit
6 retractāda. ¶ † Non ob. postremò q, exceptio firmat regulam in nō exceptis: qa rn̄deo vltra rn̄siones, quæ colligunt̃ ex supe
a rius dictis, q, licet exceptio firmat regulam in nō exceptis, tn̄ [a] non ampliat regulam vt ςprehendantur plura sub regula quā comprehensa fuissent nulla facta exceptione, vt l. ḡnali. §. vxori, & ibi Bar. ff. de vsufru. leg. & l. Lucius. §. pluribus, & ibi Old. & Bar. ff. ad Treb. & no. Bar. & Ange. in l. 1. in fi. ff. de reg. iur. & Bald. in l. in his. ff. de legi. sed ita est q, si dicta exceptio facta non fuisset sub regula seu ḡnali saldo non comprehendebatur dos debita Zachariæ, quæ non censetur communis, vt superius est demonstratum: ergo exceptio facta in saldo, non est tantæ potentiæ, vt faciat saldum ad dictam dotem aliquo modo trahi. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Tamen. suprà, libr. 1. consilio. l. 28. num. 11. suprà, eod. consil. 36. num. 3.

SVMMARIVM.

2 *Libellus ineptus vitiat sententiam. nu. 3.*
5 *Mortem probari per famam in ciuilibus non sufficit.*

CONSILIVM CLXXXVII.

VisO ac diligēter discusso p̄cessu agitatę litis inter Lancellotū de Promartinis Imolēsem agentē, & Iacobū ac Bartholomæum fratres, & quōdam filios hæredes Marci de Casali, vna cū Constantia eorundem matre atq; tutrice: qa multū euidēter ex dicto p̄cessu tā ex agendi & procedendi ineptitudine quā ex ipsius causæ meritis & pluribus membris & quolibet de per se ςstat partes iudicantis esse in absoluendo; tum quia super singulis opportunè & plenè scriptum reperio in allegationibus per aduocatū: ea propter prætermissis argumentis breuiter ex tribus potissime cōcludam, id quod mihi
1 verius visum est. ¶ Et primò circa † processum dico libellum actoris in intētata actione de hypothecaria fore ineptissimū, cum de forma & substantia dicti libelli sit q, per actorem deducatur Philippum & Antoniū assertos principales debitores fuisse veros dominos directō vel vtiliter rerum pro quib. hypothecaria actum est, item & post tempus obligationis inter eos & creditorē ςtractę. Primū probatur in l. qui prædium. C. si res alie. pignō. da. sit. in l. si superatus, in principio. & l. si ab eo. ff. de pigno. & l. rem alienā. & ibi gl. Bar. & doc. ff. de pigno. ac. & doct. plenè in l. cum res. C. si alie. res pigno. & Spec. in tit. de pigno. in princ. ver. sed quæritur de oblig. & sol. it. §. 2. versi. sed quid dēt probare creditor &c. cum tribus versi. sequen. Secundum p̄batur. ff. de pigno. in l. & quæ nondum. §. q dr̄. & ff. de prob. in l. ante oīa, quæ duo copulatiuè in actoris libello deducta nō fuerunt: ergo sequi dēt absolutoria ab obseruatione iudicij. c. examinata, de iudi. l. 1. §. 1. ff. si mensor
2 fal. mo. dixe. quæ † exceptio inepti libelli qn̄cūque etiā post sn̄iam opponi pōt, vt extra de emp. & vend. c. cū dilecti. & notat Iaco. But. & Bald. in l. licet. C. de procur. & in l. 1. C. vt quæ desunt aduo. pār. & in l. edita. C. de edē. imo absque eo q, opponatur iudex in reijciēdo libello supplere dēt iuxta glo. in l. 1. ff. de off. asses. notat Inn. in c. 1. de offi. vica. & est text. & ibi notant doc. in l. fi. C. vt nemo priuat⁹, & gl. & doc. in d. l. 1. C.
3 vt quæ desunt aduo. partiū. ¶ † Et ēt eo casu quo post dictum ineptum libellum probationes aptæ pro parte actoris subsequutæ & factæ fuissent, q̄d tn̄ non est vt infrà dicetur: tn̄ tales aptæ probationes non adminicularent̃ inepto libello, vt firmat Spe. de offi. iudi. §. deseruit, ver. q̄d si libellus ineptus &c. & in tit. de sent. prola. §. qualiter aūt. vers. q̄d si lis, & sequitur Bald. in d. l. edita. & in l. 1. in fi. C. de pign. ac. & in l. 1. in princ. ff. si mēsor fal. mo. & in l. 1. ad fi. ff. de iurisd. om. iu. l. fi. C. de ana
* excep. & * cōis ςclusio doc. in d. c. examinata, q, sequit̃ etiam Pet. de Anc. in cle. ςstitutionē, ad fi. de electio. ¶ Et fortius si merita causæ cōsiderent̃, dicendū est dictos Bartholomæū & Iacobum absolui debere à petitis per d. Lancellotū: Quia cū fundamentum intentionis actoris sit & esse oporteat in dominio directo vel vtili debitorū principaliū, vt statim dictū fuit: & hoc per actorē nullatenus p̄batū sit, necessariò sequit̃ q, actore non p̄bante reus est absoluendus. l. qui accusare. C.
4 de eden. in c. 1. vt eccl. benefi. cū vulgarib. ¶ † Nec per instrūm diuisionis p̄ductū pro parte dicti actoris probat̃ dominiū directum vel vtile fuisse translatū in dictos Antoniū & Philippum debitores principales, maximè cum traditio non intercesserit, vt probat̃ hoc in l. cum solus, & ibi no. gl. & doc. ff. de vsuca. & ex not. per Bar. & doc. in l. & ideo. in prin. ff. de cōdi. fur. & tactū fuit per dominum aduocatum. ¶ Et ēt aduertendum q, dictum instrm debiti productum per actorem exemplatum per alium notarium q̄ per eum qui de originali scriptura fuit rogatus, non facit fidem nisi ςstet de licentia legitimè concessa authoritate iudicis competentis, vt in c. cum P. tabellio. de fide instru. de qua cōstare oportet aliter q̄ per ipsum notarium qui instrūm exemplauit, asserentē alium notarium de dicta licentia fuisse rogatum. l. 2. ff. de fide instru. & in auth. si quis in aliquo. C. de eden. in ca. 1. de fide instru. &c.
5 ¶ † Non sileam q, cum dictus Lancellotus agat vt hæres dicti ser Raynutij, & etiam egerit tanquam contra hæredes incertos dictorum Antonij & Philippi, & tractetur de magno præiudicio & commodo pecuniario, non sufficit mortē prædictorum esse probatam tantummodò per famam, prout per simplicem famam & communem opinionem conant̃ dicti
a testes actoris probare, sed debuit per alias [a] præsumptiones & coniecturas veriores probari, vt multū clarè voluit Cyn. post glo. in l. si quidem. C. sol. matri. & Bar. in l. 2. §. si dubitetur. ff. quemadmo. test. aperi. & ibi fortius tenuit Ioā. de Imo. sequutus Cyn. in d. l. si quidem vbi tenent q, indistinctè isto casu requiratur vera probatio mortis, & non per famam & coniecturas, Bar. in l. genero. in fi. ff. de infami. & Bal. per illū tex. in l. fi. in fi. eo. titu. post Bartolum ibi, & Bart. in tractatu suo. de teste. & Bald. in l. conuenticulam, ad fi. de episc. & cle. & notant cano. in c. quoniam frequenter. §. siue aūt de carnali, vt lite non contest, & in c. in præsentia, de sponsa. quod est potissimum fundamentum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Alias.idem.5.lib.3.consil.25.adde.suprà,eo consilio 172.numero septimo.

THEMA Andriolus habens tres filios, videlicet Antonium, Vrsinam & Ioannem, condito testamẽto, in quo reliquit iure institutionis dictæ Antoniæ eius filiæ vxo. magistri Lodouici de Bagna cauallo physici dotes suas, quas eidem cõsignauerat tempore quo ipsam maritauit, quæ dotes fuerunt libr. 400000. cũ donis & iocalibus quæ secum portauit ad maritum. Item reliquit iure institutionis Vrsinæ eius filiæ vxor. Cristophori dicto Buffadasso dotes suas q̃ fuerũt li. 400000. secundum promissionem dicto Christophoro factam licet actualiter illas nunq̃ soluerit. Item reliquit iure institutionis prædictis filiabus Antoniæ & Vrsinæ vsum fructum vnius possessionis dicti testatoris positæ in fundo Lagoselli, & hoc quãdiu naturaliter viuerent. Item reliquit iure institutionis Ioanne eius testatori filio legitimo & naturali libr. mille Bonoñ. pro omni legitima & Trebellianica, & iussit ipsum esse tacitum & cõtentum &c. in omnibus aũt suis bonis mobilib. & immobilibus iuribus & actionibus suũ vniuersalẽ hr̃dẽ instituit Iacobum filium Christophori dicto Buffadasso, cum hac tm̃ conditione, q̃ dictus Iacobus hæres vniuersalis non possit mõ aliquo rõne vel cã molestare nec inquietare Vrsinã eius matrẽ in bonis ipsius testatoris, donec ipsa vixerit. Quin imò ipsa Vrsina possit & valeat bona hr̃ditatis ipsius testatoris vsufructuare toto tempore ipsius Vrsinæ vitæ, qa sic voluit & mãdauit dictus testator, q̃ decessit supstitibus p̃dictis tribꝰ filijs, & p̃dicto Iacobo hr̃de instituto, qui dictam hæreditatẽ adiuit. deinde mortuus est dictus Ioãnes p̃dicti testatoris filius condito testamento, in q̃ in effectu instituit prædictam. d. Vrsinã eius sororẽ vniuersalẽ hæredem &c. successiuè decessit prædicta Antonia relicta post se Bartholomæa eius filia legitima & naturali, instituta in parte, hr̃des aũt vniuersales instituit Iac. & Ioãnem Baptistam eiꝰ nepotes filios ex p̃dicta Bartholomæa, deinde decessit Vrsina relictis post se Iacobo prędicto & Andreola eius filijs, quæ instituit eius hr̃dem vniuersalem de consensu prædicti Iacobi prædictam Andreolã, in ciuitate aũt Ferrariæ viget statutũ huius tenoris: statuimus q̃, filia, vel neptis aut qualibet alia fœmina descendens, sit contenta de eo quod pater vel auus aut quilibet alius ascendens sibi dederit in dotem, vel dare promiserit, aut reliquerit, nec vltra illud occasione legitimæ iure debiti, nec ẽt mortuo patre vel ascendẽte ab intestato possit facto vel alios descendentes vel ẽt ascendẽtes inquietare, nec de hæreditate p̃s aui vel alterius ascendẽtis petere, nisi id quod pater vel auus vel aliꝰ ascẽdens dederit aut dare p̃miserit vel reliquerit in vltima volũtate, donec erunt aliq de descendẽtibus vel ascendẽtib. masculis natis ex legitimo m̃rio. &c. Nunc quęrit̃ an p̃dicti Iacob. & Ioannes Baptista hr̃des p̃dictæ Antoniæ, ex p̃sona ipsius Antoniæ, vel ex persona ipsorum possit petere supplementũ legitimæ in bonis & hr̃ditate prædicti Andreoli primi testatoris, maximè vigore p̃dicti statuti, ibi, donec erũt aliqui de descendentibus &c. Respõ. Alex. q̃ supplementum legitimæ transmittitur ad hæredes.

CONSILIVM CLXXXVIII.

CONSIDERATIS verbis p̃missi statuti & omnibus q̃ narratur in themate requisitus vt conclusiuè dicã, quid sentiam, omisso apparatu verborum, dico dictos Iacobum, & Ioannẽ Baptistã nepotes ac hæredes prædictæ Antoniæ ex persona ipsius Antoniæ supplementũ legitimę petere posse. ² ¶ Ad quod † ostendendum præsuppono q̃, ius petendi supplementum legitimæ transmittitur ad hæredes, ẽt si transmittens nũq̃ illud petijsset, vt in indiuiduo probat & decidit Sali. in l. scimus in prin. in prima. q. C. de inof. test. aliàs enim vt dixit ibi Sal. si secus diceremus, inesset grauamen, q̃ esse non debet. l. q̃m in prioribus, eo. ti. & Bald. in l. 2. in vlt. q. C. de lib. p̃te. pro qua opinione vltra eum adduco. l. q̃q̃. C. ad l. fal. vbi apparet q̃, ius consequendi quartã seu falcidiam, quod competebat defuncto, trãsmittitur ad eius hæredem, licet defũctus nunquam illã quartam detraxerit, ex quo infert̃ q̃, dicta Antonia transmisit ad dictos suos hæredes ius petendi supplementum legitimæ, si illud ius sibi ante mortem competebat, quamuis ipsa nunquam petierit. ¶ Hoc præsupposito, ostendo q̃, dictæ Antoniæ quæ decessit post mortem dicti Ioannis competijt dictum ius petendi supplementum legitimę: nam clarum est q̃, de iure cõi dicta Antonia potuit petere supplementum legitimæ, vt in auth. vt cum de ap. cogno. §. cęterũ, & in l. oĩmodo. C. de inoff. testa. & ẽt statutum non repugnabat: quia statutum † excludebat eam duntaxat, donec ᵇ extarent aliqui de descendentibus vel ascendentibus masculis illiꝰ, de cuius successione tractatur: quæ verba importãt q̃, quam primum decessit dictus Ioannes filius Andrioli testatoris, cum non superessent alij descendentes vel ascendentes masculi, cessauit impedimentum statuti, & Antonia reassumpsit beneficia iboà iure communi concessa in succedendo, vt per plura probat Bar. in l. 1. ff. ad Tert. & Bal. in c. 1. §. 1. in titulo Episcopum vel abbatem, in vsibus feudorum, & ibi dicit Bal. quod ita cõsuluit Franciscus Tigrini de Pisis vir magnæ scientiæ & sanctæ vitæ, prout ipse ibi refert, & Bal. in l. si quis posthumos. §. 1. ff. de lib. & posthum. vbi pro hoc adducit plures rationes: & dicit q̃, Bart. ita consuluit, & idem Bald. in l. si quis filium. C. de inoff. testa. in versic. extra quæritur, vbi dicit q̃, pro ista parte consuluit collegium Florentinum, & idem tenet Bal. in aut. sed & si quis, in 6. col. de secun. nup. & in l. in quibus. eo. ti. & idem tenet Ang. in l. ei qui soluendo. ff. de hęredi. insti. vbi dicit q̃, ita fuit consultum per collegium Bononiense, & hoc sequitur etiam ibi Ioa. de Imo. & dicit q̃, est verior opinio, licet sc̃dm eũ Ray. tenuerit cõtrariũ, idẽ tenet Ang. in d. auth. de hæred. & fal. §. si quis autem & Bal. in l. 2. C. de lib. pręte. & idem tenet ibi Sali. & Bal. & Ange. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. ad fin. & dicit ibi Ang. quod ita fuit determinatum Perusij, & Bal. idem tenet in l. cum vxori. C. q̃n dies lega. ced. & sic patet istam esse communem opinionem à qua in iudicando non est recedendum, vt habetur in locis vulgaribus, & rationes prędictorum doctorum hic nõ refero: quia non est expediens postq̃ (vt dixi) ita se habet magis * communis opi. & casus noster etiam non incidit in eas difficultates, quas disputant doctores in dictis locis: quia in casu nostro Antonia non erat præterita, item Antonia seu eius hæredes non quærunt facere q̃, ille qui fuit hæres dicti testatoris desinat esse hæres, sed solum petunt supplemẽtum legitimæ & sic quotam bonorum, non hæreditatis. l. Pap. §. quarta. ff. de inoffi. test. ex quibus patet q̃d cessant rationes quæ militabant in casu; quem disputant docto. in dictis locis, & sic casus noster non videtur incidere in illas opiniones quas referunt doc. Et propter illud statutum excludens fœminas temporaliter tm̃. i. donec extiterit masculus non est necesse disputare illud, quod tangitur per docto. in l. filiusfa. §. cum quis. ff. de legat. 1. cum simili. f. dictus Ioannes filius testatoris excluserit dictas suas sorores à successione & à petitione legitimæ attento quòd ipse non fuit institutus hr̃s vniuersalis nec in quota: quia dico q̃d dato quòd ipse exclusisset sorores: tñ ipse non exclusit eas, nisi donec ipse vixit, vt disponit statu-
3 tum. ¶ † Vltimo non obstat si diceretur q̃, extant masculi descendentes, scilicet Iacobus filius dictæ Vrsinæ qui erat nepos testatoris ex filia ergo vigore statuti non debent admitti hæredes Antoniæ, quia ad hoc respondeo, primo per text. iunctis ibi notatis per Baldum in captu. 1. in titu. quemadmo. feud. ad filiam pertineat, vbi per illum text. dixit, quod si statutum disponit quod fœmina non succedat extãtibus parentibus masculis vsque ad quartum gradum, q̃ intelligetur de parentibus masculis. s. agnatis, non de cognatis: & sic non de auo materno, ita in proposito dictum statutum excludẽs fœminas propter masculos debet intelligi de masculis agnatis; sed dictus Iacobus nepos ex filia scilicet ex Vrsina, nõ est agnatus, sed cognatus: quia coniunctus per fœminam vt in iuribus vulgaribus: ergo &c. ¶ Secundo comprobat, quia filia primi gradus non dẽt esse deterioris cõditionis, q̃ nepos secundi gradus. l. si viua matre. C. de bonis mater, sed si diceremus, q̃ nepos ex Vrsina excluderet Antoniam, cui delatum fuit istud ius petendi supplementũ legitimæ esset deterioris conditionis filia quam nepos ex filia. ¶ Præterea hoc expresse decidit Bar. in l. liberorum. ff. de ver. sig. † maximè in versi.
4 q̃ro pone q̃, aliq̃s decessit relicto filio masculo & nepote, ex filia

filia &c. iūcta quæstione sequēti, & Bar. in l. 2. §. fi. in vltis verbis. ff. ad Tertu. & Bal. in l. maximum. C. de liber. pte. in quibus locis concludunt, q̄ q̄ñ ex forma statuti masculis excludit fœminam, certè iudicamus de nepote ex filia, prout iudicamus de filia fœmina. i. de matre sua. Et hæc pro veritate dixisse sufficiat, in discursu tamen. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Posse. istud est de indubitabili attento q̄ viua Antonia defecerunt masculi, & sic poterat cū effectu exigere supplementum legitimę ɔdictione ex lege, prout de iure cōi, videlicet vsq; ad tertiā partē eius, q̄d habitura fuisset iure cōi in successione patris intestati: ergo hāc actionē transmisit ad quoscūque hr̄des: imò si pater mortuus fuisset ab intestato trāsmisisset ad quoscunq; hæredes ius adeundi & petendi hæreditatē paternam pro virili sua, sed dubium esset, si Antonia decessisset ante Ioannem fratrem suū, an ad suos quoscunque hæredes transmittat ius petendi supplementum legitīæ, vel ius adeundū nondū natū: & quantū ad ius adeundi vel succedendi Bal. tenet q̄ non in consi. 298. q̄q̄. li. 2. scd̄m veterem, & consil. 132. lib. 2. scd̄m nouā impressionē, sed q̄tum ad ius petendi supplementū legtīæ tenet Bald. q̄ transmittat consi. 69. antiquum statutū. li. 1. quod repetit̄ consil. 326. libr. 3. nihilominꝰ Bal. est sibi. (more suo.) ɔtrariꝰ: q̄a rationes eius idem concludunt de iure adeundi, nec est quantū ad hoc differentia inter hæc duo iura: q̄a exclusus à successione, est exclusus à legitima, vera & crebrior sn̄ia est q̄ non transmittat vt tenet Bar. in l. fi. §. fi. ad Tertul. Georg. nata in tracta. de statu. exclu. fœmi. fol. 14. col. 1. latius Alber. Bru. e. trac. arti. 11. q. 9. licet a℞ sentiat Anchar. consi. 220. & Cor. consi. 126. col. 4. libr. 2.

EPITOME.

¶ Non requirit̄ q̄ maritꝰ agat criminaliter ɔtra vxorem adulterā vt perdat dotē, & si viuens cōprobauerit mores, non pōt obijcere, & ɔiecturis probare potest & ēt iniuriarum agere.

CONSILIVM. CLXXXIX.

IN causa & lite inter Thadæā vxorē quondā dn̄i Nicolai de Albarota agentē ꝓ exactione dotis olim traditæ dicto eius viro, ac Baldasarē & Iacobū Philippū filios & hęredes dicti dn̄i Nicolai se defendētes, nec non dictā Thadæā reconuenientes. Videret̄ primò dicendū, procedendū esse ad adiucationē bonorū dicti quondā Nicolai de quibus adepta fuit Thadæa tenutam nulla exceptione obstante, & eandem Thadeam à contentis in petitione vel recōuentione dictorū Baldasaris & Iacobi Philippi fore absoluendam ex pluribus, & maximè quia allegatio perpetrari adulterij non vr̄ aliquid suffragari dictis hæredibus Nicolai, dato q̄ de adulterio ꝓbatum esset: quia licèt mulier† ꝑpter adulterium dotem perdat.
†1 l. consensu. C. de repud. in authē. vt lice. matri & auiæ. §. quia verò plurimas. c. plerunque, de dona. inter virum, tn̄ illud verum est † si maritus accusauerit eā criminaliter de adulterio
†2 & se ad pęnam talionis inscribat. tex. est scd̄m intellectū Bar. in l. miles. §. socer. ff. de adulte. & pro hoc ēt allegat Bart. text. ind. §. quia verò plurimas, & no. per gl. in præall. l. consensu. ¶ Præterea, dato q̄ non esset necessaria criminalis accusatio tn̄ ex quo maritus dum viueret, silentio vsus est, non vr̄ hæredes eius ad retinendam dotē posse mulieri obijcere crimen adulterij. l. rei iudicatæ. §. & hæredi. & ibi gl. & cōiter scribentes, sol. ma. & Spe. de excep. in §. dictæ in versi. item quæritur ecce. & in titu. de dona. inter virum & vxo. §. 2. versicu. quid si mulier, licèt ibi clarè nō firmet, & notat Sali. in l. fi. C. de adu. & ibi ēt per Bal. ad hoc. l. fin. & quod ibi not. C. de reuo. don. & q̄ legitur & no. in c. fi. de dona. & quod no. Cyn. in l. 1. in fi.
2 C. de reuo. dona. & quod not. † glos. in l. omnimodo in verbo
†3 licebit. C. de inoffi. test. quæ dixit nota. argumentum q̄ † hæ-
a redes dn̄i non possint auferre feudum a vasallo ꝑp feloniam commissam aduersus dominum, si dominus nihil dixit dum vixit. ¶ Quò aūt ad reconuentionem non vr̄ ēt posse obtinere, cum nihil videantur testes saltem concludentur & certitudinariè probare, cùm de limitata quantitate non deponant. & sic nō possit ferri certa sententia, in ca. in præsentia, de proba. iuncta. l. pe. & fin. cum si. C. de senten. quæ sine cer. quāti.

3 ¶ † Sed præmissis nō obstantibus vr̄ in proposito ɔtrariū esse verius, & primò q̄ mulieri possit obijci per hæredes crimen adulterij: ita q̄ dotem perdat per dicta. l. consensu. cū si. nam verum est q̄ hæredes non possent de hōc obijcere, si maritus more, mulieris adulteræ approbasset seu conquestus non esset, sed si improbasset mores vxoris adulteræ, aut conquestus esset dū viueret; tunc ēt ad hæredes transit facultas obijciendi crimen adulterij, ad finem priuandi mulierem iure dotis, ita
†4 voluit Io. de Imo. in l. cum mulier. in 8. colu. in versi. item aduerte quia hoc procedit q̄ñ vir viuit &c. ff. solu. matri. vbi dicit q̄ si maritus reꝓbauit mores mulieris adulteræ, licèt ɔtra eam in iudicio non egerit: hæredes possunt eidem mulieri opponere de adulterio ad finem excludendi eam à dote, ita dicit tenere Iaco. de Bel. in præal. §. quia verò plurimas, & ibi hoc ponit Iaco. de Bel. in fin. vbi pro hoc allegat. l. si vxor, in fin. ff. de adul. & dictum. c. plerunque. ¶ Hoc ēt voluit Angel. in pręal. l. rei iudicatæ. §. & hæredi. ibi, dum dixit, nec sub silentio pertransiuit &c. hoc clarius voluit Pau. de Ca. in præalleg. l. cum mulier dum dixit, q̄ si maritus in vita non fuit de adulterio conquestus, non pōt hæres eius de adulterio opponere, per di
4 ctam. l. rei iudicatæ, hoc apertè † voluit ēt Andreas de Iser. in c. 1. §. porrò, quæ fue. prima causa benefi. amitten. dum dixit, q̄ si vasallus offendit dominum, tn̄ dominus in vita eum nō inquietauit, non poterit ab eius hærede feudo priuari, per d. l. fi. C. de reuo. do. & dictam. l. omnimodò, cum gl. & l. nō tantum. §. si emācipatus. ff. de ɔtrata. & no. in c. imperialē. §. insuper. de prohi. feu. alien. per Fed. subdit tn̄ hoc esse verum, nisi dn̄s fuisset conquestus in vita de offensa. allegat. l. quæ à patre sed ita est, quod dn̄s Nicolaus improbauit mores vxori eam verberando, ac ēt de adulterio conquestus fuit, & ēt dixit q̄d erat malè contentos, q̄ eam non interfecerat, vt deponit Antonia vxor Siluestri & dn̄s Gabriel de Fauentia, & Franciscus
5 de Bonacosis. ¶ † Accedit quod dixit Bald. in l. 2. §. creditum. ff. si cer. peta. dum dixit, q̄ licet donatio facta vxori à marito confirmetur morte mariti. l. pe. C. de donatio. inter virum. & l. Pap. ff. eo. tit. tamen fallit nisi pęnitentia mariti superuenisset, vt in dictis iuribus, & dicit Sal. q̄ pęnitētia dr̄ superuenisse, si mulierem pęna affecit, vt in proposito nr̄o: quia eam verberauit, allega. l. testamento Centurio. ff. de manu. test. & l. 3. in fi. ff. de adi. leg. ergo vr̄ vxoris mores odio habuisse, nō aūt
6 approbasse. ¶ † Imò fortius, dato q̄ mores eius approbasset, illa approbatio non releuaret quò ad adulterium cōmissum post morum approbationem, vt dixit gl. in d. c. plerumq;, in verbo, nec reconciliata, sed ista Thadea commisit ēt adulterium eo tempore quo maritus erat in vltimo mortis articulo vt deponit magister Iacobinus de Lupis, & dictus dominus Gabriel: ergo quò ad illud non videtur remissa per maritum iniuria, quin per hæredes obijci possit vt dotem perdat vt firmauit Sali. in l. fi. C. de adulte. per no. per gl. in l. fideicōmissum. C. de fideicom. & argu. l. non est ferendus. ff. de trans. & idē ēt tenet Romanus in præallegat. l. rei iudicatæ. §. 1. vbi pro hoc etiam allegat. l. 1. cum ibi not. per Bart. ff. de his qui. vt in dig. Idē videretur † voluisse Cy. in l. 1. in fi. C. de reuo. don. vbi
7 dixit q̄ si dominus non reuocauit feudum cum vasallus cōmisisset aduersus eum feloniam, quam ignorauit, vel si sciuit & nō habuit commoditatem reuocādi: quia statim mortuus fuit, poterit hæres eius reuocare feudum, allegat in arg. l. vtilitatem, & l. in confirmando. ff. de confir. tuto. idem ēt tenuit Andreas de Iser. & Bal. in d. c. 1. §. porrò, quæ fue. prima causa benefi. amit. vbi idem dicunt, si sciuit & non habuit commoditatem vendicandi morte præuentus, pro quo Sal. in d. l. fi. C. de adul. allegat in arg. bonum text. in l. 3. C. de inoff. testa. idem etiam tenet. d. Abb. in præallega. c. fi. de dona. sed ita est q̄ do. Nic. ignorauit seu ignorasse præsumitur, vt ēt dicunt doc. in dictis locis adulterium fuit in vltimo mortis articulo commissum, ac ēt non habuit facultatem vendicandi & accusandi: ergo ratione huius adulterij venit priuanda dote.
8 ¶ † Nec obstat si dicatur q̄ maritus in vltimo vitæ spiritu dedit ipsi vxori benedictionē, & sic videtur remisisse iniuriā: q̄a respondeo primò q̄ dici potest, hoc non esse probatum nisi ꝑ vnū testem. s. dominum Gabrielem, & vxor vnius vox nulliꝰ c. in omni negotio. de testi. l. vbi. numerus. ff. de testi. ¶ Secundò, quia hoc nō poterat trahi ad incogitata. i. adulterium de recenti eo ignorante commissum. d. l. nō est ferēdus. & l. mater.

ter.ff.de inof.test.c.veniens, de iureiur. ¶ Præterea dominus Nicolaus fecit dictā benedictionem de mandato sacerdotis mandantis ei q, totam familiam suā benediceret, vt attestat dictus Gabriel: vnde † per talem benedictionem non vr̄ re-
9 b misisse iniuriam, sed solùm odium,[b] vt dixit Gui. de Cu. Bar. & Ang. in l. si tibi. §. quædam. ff. de pac. dum dicunt q, si quis confitendo sacerdoti dicat q, remittit omnem iniuriam, non vr̄ remisisse nisi odium, & Bar. in l. non solum. §. 1. ff. de iniur. & Bal. in l. 3. C. de libe. & eorum libe. & in l. 2. ff. ad Sylla. & in c. 1. §. iniuria, de pace iur. fir. & Ant. de Bu. in c. de his, de accu. & maximè in mortis articulo, vt no. Io. And. in addi. Spec. de
10 instr. edi. §. nunc aliqua. ¶ Non obstant allegata in ꝯtrarium. scilicet q, necesse sit vt maritus lucretur dotem pp adulteriū q, eam accuset de adulterio criminaliter, vt tenebat Barto. in d. l. miles. §. socer. p illum tex. scd̄m intellectum Bart. quia re-
†5 * spōdeo q̄d † * cōmunis opinio est in ꝯtrariū, à qua in iudicando non est recedendum, & de hoc q, non requiratur accusatio, est tex. in dicta. l. cum mulier. ff. solu. ma. & ibi hoc sequit Bal. Ioan. de Imol. & Paul. de Cast. est ēt tex. in l. Lucius, & ibi hoc sequitur Romanus eo. ti. & tex. iuncta gl. in l. viro. eo. tit. & est tex. clarus in præalleg. c. plerumque. & l. fi. cum ibi not. C. de adult. & ita tenuit ēt Ia. Bu. Pe. Cy. Bal. & Sal. in authen. sed hodie. C. de adul. & Iac. de Bel. in d. §. quia verò plurimas. & Ang. in d. §. si socer. & Pe. de An. in c. intelleximus, de adul. & fuit originaliter opinio Alberti Pap. vt refert Ioā. An. in additio. Spe. in ti. de exce. §. dicto. vers. item quæritur, & dicebat esse casum in d. l. C. de adul. idem tenuit Lappus alleg. 128. in 10. colum. vbi dixit quod. l. consensu. C. de repud. & alia iura quę dicūt q, maritus lucrat dotem pp adulterium vxoris, habent locum ēt si mulier ciuiliter sit conuicta de adulterio. & idem tenuit Bar. in d. §. quia verò plurimas, sequutus Iac. de Bel. ibi, idē tenet Ang. in l. consensu per illum tex. & Ang. in l. fi. C. de adul. & Pe. de Anc. in d. c. plerumque, & iō patet q, ille intellectus Bar. ad dictum. §. si socer. non pōt procedere: qa est cōtra prædicta iura, nec etiam probatur opinio sua in d. §. quia verò plurimas, quia ibi non negatur q, si maritus non agat criminaliter, sed aliàs per modum exceptionis opponat de adulterio quod vxor dotem non perdat, & ita ēt respōdetur ad notata per gl. in d. l. consensu. ¶ † Confirmo prædicta ex alio capite: nam non dubium est q, per adulterium dictæ Thadeæ dr̄ illata iniuria dn̄o Nicolao. l. si maritus sit. §. lex Iulia. ff. de adul. & l. miles. §. socer. eo. ti. & ibi probatur q̄d non solum marito sit iniuria, sed ēt oībus de agnatione mariti, vt pbat tex. ibi in verbo, vindictæ domus, iuncta. l. 1. in pri. in verbo domus, scd̄m expositionem Iac. de Aret. & Bart. ff. ad Sylla. & l. cum vnus, in prin. cū gl. in verbo, domum. ff. de ali. & ciba. lega. & est regula, q, iniuria facta vni cēsetur facta oībus de genere suo. l. lex Cornelia, in pri. & ibi Bar. ff. de iniur. l. 1. & ibi Bal. C. si quacunque præditus pote. l. cum scimus, & ibi Bar. C. de agri. & censi. lib. 11. & l. 1. & 2. ff. de libe. cā. ergo ēt si filij domini Nicolai ex propria persona eorum petant iustitiam ministrari super actione iniuriarum aduersus Thadæā, non pōt negari quin iudex debeat dictam iniuriam taxare & æstimare vel æstimanda sit per iuramentum actoris accedente taxatione iudicis. l. sed si vnus. §. seruus meus, & l. iniuriarū æstimatio, cum ibi no. per Bart. ff. de iniur. & plenè per alios in l. fi. non conuintij. C. de iniur. ¶ An autem adulterium sit
c probatum,[c] non refrico in dubium: cū constet q, sic attento quòd † per plures testes probatum sit quod visa fuit Thadæa sola cum solo in lecto & deponunt etiam testes de alloquijs secretis & de publica fama, quæ oīa sufficiūt vt plenè in c. præterea, de testi. c. literis, & c. tertio loco de præsum. no. glo. & ibi Bar. in l. capite quinto, & in l. quod ait lex. in prin. ff. de adul. & Bar. in l. 2. fi. in fi. eod. tit. & in l. 2. in princ. ff. de fur. & in l. 2. §. pe. ff. de aqua plu. arc. ¶ Quò ad aliud, an probatum
6 sit Thadæam † dilapidasse vel consumpsisse de bonis dictorū
13 hæredum, adeò q, veniat condemnanda, dico q̄d sic: nā † præsuppono q, damnum & interesse per coniecturas probari pōt & illud pōt ex coniecturis iudex ex offō taxare. l. 1. & ibi hoc no. Bart. in fi. C. de sen. quæ pro eo quod inter. & l. non ignorat, & ibi Barto. C. de fruc. & lit. ex. & l. semper. §. hoc interdicto. ff. quod vi aut clam, & l. si traditio. & ibi Bar. & Bal. C. de actio. empti. & Bal. in l. 1. ad fi. C. de fructi. & lit. expen. & per
14 hæc † dicit Bal. in auth. quas actiones. C. de sac. san. eccl. ad fi. quod vbi difficilis est probatio, sufficit probatio per coniectu-
d ras,[d] & idem Bald. in l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cle. vbi subdit quod propter difficultatem probationis tortura facta in camera poterit probari per indicia & cōiecturas, facit tex. in c. veniēs, el. 1. in fin. C. de testi. & l. consensu. C. de repud. & quæ notat. Bartol. in l. si quando. C. vnde ui. vnde dicit Bartolus in l. si quis ex argentarijs. §. penult. ff. de eden. q̄d casus clandestini, vt furtum, probantur per coniecturas, argu. l. non oēs. §. à barbaris. ff. de re mili. no. doc. in l. fi. C. de pign. act. & no. Spe. in ti. de furtis, ad fi. & pulchre Fede. de sen. in consi. 119. vbi dat istam doctrinam quod in his quæ à communiter accidentibus difficilis est probatio, semper sufficit probatio per coniecturas. l. si vicinis. C. de nupt. & in l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & ideo dicit q̄d vbi agitur de probando quod pecunia fuerit conuersa in vtilitatem monasterij vel alterius, sufficit probare per coniecturas, puta q, monasterium tunc indigebat, vt notatur in auth. hoc ius porrectum. C. de sa. san. eccl. & in c. 1. de deposito. cum ergo agatur de probatione dāni & interesse, & de subtractione & dilapidatione bonorum, in quibus omnibus est difficilis probatio, vt dictum est, debet sufficere probatio, per coniecturas, per allegata suprà. ¶ Per cōiecturas aūt & indicia videtur esse probatum: nam Iacobinus de Lupis attestatur q̄d ista mulier damnificauit istos in summa ducatorum. 2000. & deponit Ioannes de Cordianis quod ipsa Thadæa dixit se dedisse cuidam Christophoro de cuius adulterio erat infamata valorem ducatorum 20. & deponunt plures q, ipsa multùm splendidè vestiebat dictos adulteros, aliqui deponunt, vt Nicha, q, erat publica fama q, ipsa dissipauerat omnia bona Nicolai, & q, Nicolaus sæpe conquestus fuit q, ipsa subtraxerat sibi libras sexcentum & libros, & q, Nicolaus erat diues ex talibus ergo informent arbitri conscientiam suam inspecta qualitate patrimonij Nicolai, de quo Patrimonio præsumitur dicta mulier prædicta fecisse. l. Quintus Mutius. ff. de dona. inter virum. l. ēt. C. eo. ti. & in c. significauit. extra eo. est ēt præsumptio q, mulier luxuriosè viuens prodigaliter bonis vsa fuerit, vt dixit tex. in l. & mulier in princ. ff. de cura. furio. ¶ Accedit quod egregiè dixit Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. in 11. colu. in versic. quæro quid si testis deficiat in dicto.
15 &c. † vbi dixit q, si duo sunt testes dicentes q, recordantur q̄d Titius mutuauit pecuniam Mæuio, sed non recordantur de quanta, certè si per alias cōiecturas probatur, puta quod Mæuius petijt mutuo decem à Seio, hæ probationes suffragantur vna alteri. c. ex literis, de iureiu. scd̄m Bar. vnde probatur per vnum testem de summa duorum milium ducatorū, per alios probatur de fama, quod ipsa dissipauit oīa bona Nicolai, & quod faciebat magnas expensas, certè vnum determinat per aliud. s. q, dicta dissipatio ascendebat ad summam duorum milium ducatorum & præsertim cùm (vt dixi) sufficit pro-
16 batio per coniecturas. ¶ † Poterit ēt ad confirmationem accedere iuramentum actoris, quod quidem plurimum operatur in casib. in qbus difficilis est pbatio, vt dixit no. Host. in c. fi. q, mecā. allegat ea quæ habentur in c. 1. & 2. de clericis peregrinis, facit in l. in bonæ fidei. C. de reb. credi. & c. fi. de iureiu.
17 ¶ Vltra hoc ꝯsidero, † q, ex forma ꝯpromissi arbitratores isti habent potestatem iudicādi ēt de facto, & sola facta veritate inspecta, & prout eis meli9 visum fuerit, vn̄ dixit signāter Io. in
†7 c. 2. de iura. calū. li. 6. in nouella. q, † vbi ꝯmissum est alicui q, faciat put ei visū fuerit expedire, nō requirit de necessitate aliqua pbatio. ita formaliter vult ipse allegās notata in c. statutū. §. accessorē, de rescr. in 6. & no. ēt Bal. licet nō ita apertè in
18 ti. de pace Cōstātię, in verbo, animā nr̄am. ¶ † Forti9 dixit Bar. in ꝯsilio suo inci. In quæstiōe pdicta primò videndū est de potestate &c. & in ꝯs. 82. incip. Pūctus qōnis vertētis inter Albertū Ioānis &c. q, vbi qs hēt ptātem inqrendi veritatē summariè & de facto; & de facto ꝯdemnandi q, ista verba importāt q, ēt sine causæ cognitiōe & pbatione ꝯdēnare possit: allegat notata p gl. in l. ictus fustiū. ff. de infami. quantò ergo magis debēt hoc dn̄i arbitratores facere habētes ꝯsciētiā informatā ex dictis pbationib. ac varijs psumptionib. & ꝯiecturis. Laus Deo Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Feudum. dixi in consu. Parisi. §. 30. quæst. 32.

b Odium

b ¶ Odium.Io.Fab.Angē.§.fi.insti.de iniur.deci.Tho.234.Cla
ua.ver.iniuria.§.7.
c ¶ Probatum.Ange.tract.malefi.ver.che.mai adul.co.pe.deci.
Thol.300.Gemi.col.4.in fi.inf.li.7.cons.13. ad fi.
d ¶ Coniecturas.s̃.lib.3.cons.52.ad fi.

SVMMARIVM.

5 Notarius potest per se corrigere errorem indictionis & datæ.nu.7.
8 Instrumentū valet ēt testamēti factum per cifras & intelligibilis.
12 Instrumenta plura quid si repugnant.nu.13.14.18.19.22.
15 Fauor libertatis & ecclesiæ æquiparantur.
20 Dies incipit à media nocte.
25 Enunciatiua fauore piæ causæ disponunt,nu.27.28.29.
31 Enunciatiua sunt de præterito vel futuro.
32 Volo verbum,an sit dispositiuum.
33 Pluralitas personarum præsumitur ad vitandum falsum.
34 Notarius non perdit officium propter delictum extra officium.
35 Sententia præsumitur lata ex causa,quæ minus grauat.

CONSILIVM CXC.

PLVRA narrata sunt in themate, q̃ discutiēda ve
niūt inter Sozinum Franciscū,& Bindotiū agē-
tes,& hospitale S.Mariæ de Scala de Senis & ei-
us rectores reos çuētos, illud in primis pro fun
damēto ipsius hospitalis pręsupponendū esse vi
det,† q, donec,pōt esse locus causæ intestati,cessat causa inte-
stati.l.qnandiu pōt.ff.de acq.hær.l.anteq̃.C.cōmunia de suc-
ces.Sed dicti Sozinus, Franciscus, & Bindotius prætendunt
cām intestari, hospitale verò ad eorum exclusionem produ-
cit testamentum,& probationes:ergo silere debet causa inte-
stati,& excludi debent agentes. Videndū est igitur vtrū obie-
cta & replicata per dictos agētes çtra cām testati habeant ob-
stare,& primò obijcit q, scriptura originalis ipsius testamen-
2 ti manu ser.Bindotij notarij de eo rogati caret † indictione,
& sic caret solēnitate debita,vt in authen.quib.mod.natu.ef-
fi.legi.§.quantū & in authe.vt præpo.nomē imperá in princ.
c.inter dilectos,de fide inst.& quod ibi no.& 33.dist.in nomi
ne Domini.Et etiam defectus & vitiū vr̃ ibi esse in annis dñi:
quia malè intelligitur, an scriptura dicat anno. dom. 1428.
an verò dicat, 1429. & defectus circa annos Domini vitiat,
vt notat.in l.generali.C.de tab.lib.10.& in d. c.inter dilectos,
& dicto.c.in nomine Domini.& no.Spe.in ti.de instr.edi. §.
breuiter cōmemoremus,versi. sequenter ponunt anni Domi
ni,& Guliel.de Cug. in l.imperatores. C. de fide instru. & ibi
3 Bal.circa penul.& antepe.col.& paria † sunt nō esse ibi annos
Dñi, vel esse, sed ita obscurè seu taliter q, nō possit bene in-
telligi.l.2.ff.de his quę pro nō scriptis haben.& C.de emē.Iu-
stinia.codici.l.1.in versi. çstitutiones vèrò,& l.quicqd astrin-
gendæ,scd̃m vnā lecturā,& ibi no.Bar.ff.de ver. obl. & Spec.
in ti.de instrumentorum ed.§.ostenso.ver.quid si abbreuiatu
4 ra. ¶ Et licèt in scriptura publica † postea sumpta per eundē
ser.Bindotium reperiatur apposita indictio & ēt anni Domi
ni clarè. s. anno Domini. 1227. tamen stari debet originali &
matrici scripturæ,vt in authenti.de tabellio.§.pe.& ibi not.
l.si quis ex argentarijs.§.prætor,cum ibi nota.per Barto.ff.de
eden.& not.Bal.in l.si librarius.ff.de regu.iur.& Spe.in ti.de
instrumentorum edi.§.instrumen.ver. quid ergo si in not.&
§.postq̃.versic.1.& Bald.in l.nostram.C.de testa.cum concor-
5 dantijs.¶ † Quia respondeo, q, qn̄ notarius omisit apponere
indictionem,pōt ipse sua authoritate talem defectum corri-
pere:quia ex appositione tēporis inserti in instrumento facilè
constat,quę indictio debuit opponi,& quę fuit indictio quę
per errorē omissa fuit,ità decidit Barto.in p̄allegata.l.si libra-
rius,in 1.col.& in suo consilio incipiente. Ex facto proposito
vt ex eo patet tria quæruntur &c, saltem anteq̃ notarius ipse
tradiderit parti authenticum,vt notat Ioā.Andr.in data sexti
libri in nouella. & Baldus in l. cum proponeretur.ff.de leg.2.
& Baldus.C.de Iustiniano codi.confir.circa fi.& Angelus in
l.Imperator. ff. de statu hominum, vbi tenuit q, ēt quantū ad
a talem omisionem pōt corrigere ēt postquam [a] tradidit par-
ti instrumentum publicum,quæ disputatio nō est necessaria.
quia non apparet aliquod publicum instrumentum dātum
fuisse parti indictione,& quod potuerit etiam in casu prædi-
cto ita corrigere,est ēt de mente Spec.in tit.de instrumentorū
edi.§.instrumentum ergo,versi.nunquid confin.& Barto. in
l.Imperator.ff.de statu.ho.& ibi expressius.Bald.& Bar. ēt in
tit.de pace Constan.in verbo,pacta. in rubr.C.de fide instru.
in 13.col.& Anto.de Butr.in c.inter dilectos,& in c.ex literis.
de fide inst.ergo notarius prædictus corrigēdo omissionē in
dictionis & errorem commissum in protocollo, potuit illam
apponere in instrumento publico inde sumpto. Et tantò ma-
6 gis potuit † dictus notarius hoc facere p̄pter dictionē &c. ab
breuitatè positam in prima scriptura, quo casu pōt notarius
apponere in extensione omnia consueta apponi. l. argētari⁹,
in prin.cum ibi expressè notatis,per Bar.& alios,ff. de edēd.
& in l.Gallus.§.idem credendum.ff.de libe.& posth.& Spec.
& Ioā.And.in ti.de instr.edi.§.ostenso.versi.quid ergo si in ab
breuiatura,& Ioā.And.in eo.ti.in §.instrumentum,sup versi.
quid si à contrahentibus,& Bal.in rub.C.de fide instru.in 12.
col.& Bal.in authen.si quis in aliquo,in vlti.col.C.de edend.
& canonistæ in c.cum P.tabellio,de fide instrumen.& in cap.
significante,de rescri.& Sali.in l.çtractibus,in 6.q. C. de fide
7 instrum. ¶ † Ex quibus ēt infertur non obstare q, in origina-
li non sit clarè appositum tempus anni, adeo q, appareat,an
fuerit confectum testamentum anno.1428.vel anno.1429.
nam potuit notarius declarare: quia quando verbum est
obscurè positum, statur interpretationi & declarationi ipsi-
us notarij,vt inquit Angelus in dicta.l.Imperator.ff.de statu
homi.in 10.col.per id quod habetur,in c.cum clamor,de test.
& notarius ipse hoc declarauit postea in publicatione ipsius
instrumenti:pro hoc ēt bene facit: quia errorem commissum
circa omissionem dicti etiam potest corrigere ipsemet nota-
rius,sicut dixi in correctione indictionis scd̃m Ioan. And. in
præallegata data sexti libri, in nouella. vbi dicit ita de facto
seruari:quia statur dicto eius.l. si quis decurio.C. de falsis, vt
ēt no.Bar.in dicta.l.si librarius, cum concordantijs s̃. allega-
8 tis.¶ † Confirmatur per ea quæ not.Spe.in titu.de instru.edi.
§.ostenso.ver.quid si abbreuiatura,vbi dixit,q, si abbreuiatu-
ra reperiatur inabbreuiata q, nescitur quid dicere velit, q, si
per scripturam præcedentem vel sequentem vel per aliam ea-
dē manu cōfectum in simili vel eodem çtractu pōt fieri fides,
poterit talis abbreuiatura publicari ēt per alium notarium,
cui esset commissa publicatio rogationum dicti notarij,ar.l.
si seruus plurium.§.fi.& l.qui filiabus,in prin.cum simi.ff.de
leg.1.ergo cum præsupponatur quod supra dictam lineam ç-
tinentem annos Domini in protocollo sit scriptū manu eius-
dem notarij in literis geometris hoc modo videlicet. 1428.
debet hoc sufficere ad declarationem dictæ scripturæ. Nam
9 † etiam valet instrumentum confectum per dictas literas &
b cifras vel signa consueta & intelligibilia, licèt secus [b] si non
sint intelligibilia,vt in l.quot.post princ.& ibi not.doct.ff.de
hæredi.insti.& not.Bar.& alij in authē.quod sine.C.de testa.
& in l.sed cum patrono.§.fi.per illum tex.ff.de bo.pos.tit.ge-
nerali.Spe in tit.de inst.edi.§.instrumentum ergo versi. item
opponitur q, instrumentum scriptum est per notas,& in ver-
si.sequenti.not.Ange.in l.Lucius.ff.de testa.mili.& Anto.de
But.in c.1.de fide instr.& Fulg. in l. hac consultissima.§.fi.C.
de testa. & data q, illa primæua scriptura nō haberet subscri-
ptionem & signum: non per hoc tn̄ est quin debeat credi pu-
blico instrumento manu saltem eiusdem notarij per notata
per Cy.& Bal.& Sali.in l.çtract⁹.C.de fide instr.& Bal.in l.fi-
deicommis.§.1.ff.de legat.3.in specie nota. Angelus in consi-
lio.206.in ordine meo,& incipit,Alias,& 220. Reperitur quæ
dam imbreuiatura &c. facit, quod habetur in l.si quis ex ar-
gentarijs.§.prætor.cum ibi not.per Barto.in prin.ff.de eden.
10 cum concordantijs. ¶ † Item non obstat q, allegatur contra
hospitale, videlicet quod die. 15. mensis Maij. 1328. dictus
ser. Bartolus notarius & etiam testator & duo ex testibus de-
scripti in testamento facto vt dicit in ciuitate Senarum, non
fuerunt in ciuitate Senarum,sed fuerūt absentes,nec ibi es-
se potuerunt, vt indicant scripturæ de quibus in themate fit
mentio,quæ ostendunt q, ipse erant alibi,& sic instrumētum
testamenti videtur esse falsum, per l. optimam. C. de contra-
hen.& cōmit.stip.& instit.de inutilibus stip.§.itē verborum.
& cap. ex tenore, de testi. & etiam quòd à communiter acci-
dentibus attento quod itinerantes ad ciuitatem Senarum

de ciuitate Cluſij vbi erat poteſtas dictus ſer. Barto: de dicto
menſe quo factum fuit teſtamentum, & vbi erat perſonali-
ter dictus Bindotus die.14. dicti menſis Maij de ſero, & ecōn-
tra itinerantes de ciuitate Senarum ad ciuitatem Cluſij vel
ad ſimilia loca taliter remota conſueuerunt in itinere accipe-
re cōes & neceſſarias refectiones pro ſe & equitaturis, & quod
venientes ad ciuitatē Senarū de locis longinquis ſeu remotis
antequā diſcedāt de ciuitate Senarū, & redeāt ad dicta loca lon-
ginqua à quibus diſceſſerūt, ꝯſueuerunt ſaltē morari per vnā
diē in ciuitate Senarū, niſi ꝯtrariū ex magna cauſa ꝓceſſerit.
Et ſic non eſt veriſimile quod ſer Bindotus dicta die.14. Maij
de ſero ex ciuitate Cluſij receſſerit & venerit ad ciuitatē Sena
rū, & tā cito receſſerit de ciuitate Senarū, & redierit ad ciuita-
tē Cluſij, vbi apparet eū, fuiſſe die.16. dicti mēſis, & interfuiſ-
ſe ꝯgregationi ꝯſilij ibidē factæ. & ſimiliter q̄d non eſt veriſi-
mile quod dictus Petrus teſtator qui erat tēpore dicti condi-
ti teſtāmenti poteſtas caſtri ſancti Quirici, & perſonaliter erat
præſens in dicto caſtro ſancti Quirici dicta die.15. mēſis Maij
fuerit eodem die in ciuitate Senarum, in qua dr̄ eodem die fa
ctum fuiſſe per eū dictum teſtm̄, attēto q̄ dictum caſtrum di-
ſtat per miliaria viginti à ciuitate Senarū. Et pariter q̄ non eſt
veriſimile à communiter accidentibus dictū teſtatorem eo-
dem die.15. quo veniſſet ex caſtro ſancti Quirici ad ciuitatem
Senarū incontinenti exiuiſſe domum & fuiſſe per ciuitatē ad
locum vniuerſitatis notariorum, vbi dicitur factum fuiſſe di-
ctum teſtm̄; & præſertim cum diſponere volentes de bonis
ſuis in vltima volūtate conſueuerint interponere multas ho-
ras circa actum teſtandi in diſponendo & in adhibendo te-
11 ſtes, & in teſtō ſcribendo: & † ſufficiens dr̄ eſſe illa probatio
quæ fit per argumētum à cōiter accidentibus, vt no: gl. & do-
cto. in l. neque natales. C: de probatio. & glo. & ibi Bal. in l. cū
dotē. C. de iure do. gl. Bal. & Sali. in l. pe. C: vnde cogna. & no.
Bal. in l. neq; la. 1. C. de nup. & in l. ꝯuenticulam; circa. 3. colu.
C. de epiſcop. & cleri. facit. l. cū de indebito. & l. diuus. ff. de in
12 integrum reſti: cum ſimi. hos vī † decidere Nicolaus de Mat-
tha. & Bal. & Sal. in l. ſcripturæ. C. de fide inſtru: vbi dicunt q̄
ſi peto à te decem ex cauſa mutui, ad quod probandū produ-
co vnum inſtr̄m mutui factū tali die in ciuitate Bononię, pe-
to ēt à te centum, quæ dico tibi mutuaſſe: ad quod probandū
produco inſtr̄m; in quo apparet me eodē die mutuaſſe cētum
in ciuitate Fauentiæ, quæ diſtat à ciuitate Bononiæ per. 30 mi
liaria: tu negas omnia & dicis quod non eſt veriſimile, quam
uis fuerit poſsibile, q̄ in eodem die receperis mutuum Fauen
tiæ: & aliud mutuū Bononiæ, certè vnum inſtr̄m rōne veriſi-
militudinis derogabit alteri, & actor non obtinebit, per id
quod no. glo. in dicta. l. ſcripturæ, quæ dicit q̄ ſi produco vnū
inſtrumentum, in quo continetur me ſolum emiſſe fundum
aliud in quo continetur q̄ emi ipſum fundum eodem die cū
vxore coram alijs teſtibus; vel ꝓduco vnum inſtr̄m in quo ꝯ-
tinetur me emiſſe fundum; aliud inſtr̄m produco in quo con
tinet̄ mihi donatum fuiſſe eodem die eundem fundum: quia
hæc non ſunt veriſimilia: neutrum inſtrumētum valet per il-
13 lam. l. ſcripturæ, & quia, vt † inquit Bar. in l. 1. C. de ſeruis fu-
giti, id quod eſt valde longum à veriſimili eſt quædam falſita
tis imago: quia experimentum ſermonum verorum eſt, vt cō
cordent cum rebus ſenſatis vel veriſimilibus. l. milites, verſic.
oportet. C. de quæſtio. vnde dicit ipſe pp hoc fuiſſe deprehen-
ſam manifeſtè falſitatem in quadam inquiſitione: quia in eo
continebatur q̄ familiaris mandauerat domino, debēt enim
ſermones verificari ſcd̄m communem opinionem habētium
intellectum. l. ſi ita quis. ff. de euictio. ibi dum tex. dicit quod
nemo ſanus probauerit &c. ita inquit Bal. in d. l. 1. ¶ Quia ad
omnia iſta reſpondeo q̄ talis probatio non eſt ſufficiens ad
reddendum illud inſtrumentum teſtamenti falſum ſeu ineffi
cax: quia oportebat probari q̄ per totam illam diem decimā
quintam Maij fuiſſet alibi extra ciuitatem Senarum, & cōſe-
quenter q̄ dicta die decima quinta non fuiſſet neque potuiſ-
ſet eſſe in ciuitate Senarum dictus teſtator vel notarius ſeu
teſtes teſtamentarij: vt in dicto. §. item verborum, in verbo, i-
pſo toto die inſt. de inuti. ſtip. & in d. l. optimam, & ibi not. &
no. Ioan. Andre. in dicto. ca. ex tenore, ſed nulla ex dictis ſcri-
pturis productis ad impugnationem dicti teſtamenti atteſta
tur quod dictus teſtator vel notarius vel teſtes teſtamenta-
rij tota die.15. menſis Maij ſteterant alibi extra ciuitatem Se-
narū. ¶ † Secundò reſpondeo quod qn̄ plura ſunt inſtrumen-
ta adinuicem repugnantia, vt quia vnum atteſtatur Titiū fe-
ciſſe talem actum in tali loco, tali tempore: aliud inſtrumen
tum atteſtatur q̄ eodem tempore Titius fecit alium actū eo-
14 dem tempore in alio loco, & quæratur cui ſtare debeat: con-
cluditur † q̄ præfertur illud inſtr̄m quod cōtinet actum fauo
rabilem vel pium. l. inter pares. ff. de re iudica. l. lege Iulia.
ff. de manumiſsio. l. in ambiguis. & l. libertas. ff. de regulis iu.
c. ex literis; de probationi. & c. fi. de re iudicata. ita voluit Cy.
& Rayne. in dicta. l. optimam, & Cy. in l. in exercendis, in 2. q̄
ſtin. C. de fide inſtru, & Io. And. & Ant. de Butr. & Abb. in ca:
imputari. de fide inſtr. & quod volunt Cyn. & Ray. quod præ
feratur inſtrumentum continens actum pium, patet per iura
quæ ipſe allegat, quæ loquuntur in libertate ſeu manumiſsio
ne, quæ apellatur actus pius. l. 1. ad fi. C. de cōi ſer. ma. & illud
quod eſt inductum in fauorem libertatis, extēditur ad alias
diſpoſitiones factas ad pias cās, vt per Bart. in l. ſi vnus. C. de
teſta. & in l. proximè, in fin. ff. de his quæ in teſta. delentur, &
in l. Titio vſusfr. §. 1. ff. de condi. & demon. & Bal. in l. 2. & in l.
pe. C. de fideicom. & in l. ſi iure. C. de teſta. manu. & in dicta.
l. 1. §. fi. C. de communi ſer. man. per illum tex. in verbo, ratio-
15 ne pietatis, & † fauor libertatis & eccleſiæ æquiparantur, vt
voluit Baldus in l. 1. in §. 1. in vl. colu. C. de cadu. tollendis. per.
§. vult. n. cum. §. ſeq. in auth. de non ali. ergo. cū in inſtm̄ dicti
teſtamenti cōtineat̄ actus pius, ſ. inſtitutio hoſpitalis, debet il
16 la ſcriptura præferri: nā conſtat relictum † hoſpitali appella-
ri relictum ad pias cauſas. l. ſi quis ad declinandam. & l. or-
phonatrophos. & l. omnia. C: de epiſ. & cle: ca. 2. de conſue. tra
dit Spe. in ti. de inſtr̄m edit. §. nūc vero aliqua. in verſi. & ſcias
e l. 2. & Bald. in authē. ſimiliter. C. ad legem. falci. ¶ † Et poſito
17 ēt, quod ſcriptura teſtamenti non continuiſſet cauſam piam
& fauorabilem, tn̄ ſi appareret q̄ notarius rogatus de teſta-
mento eſſet dignior, quàm alius notarius, cuius ſcriptura in
oppoſitum produceretur præferret̄ ſcriptura teſtamēti ſcd̄m
Iac. But. in l: ſcripturæ. C. de fide inſtr. & in dicta. l. optimā. &
in l. ob carmen. §. ſi teſtes. ff. de teſti. & l. Domitius. ff. de teſta.
c: in n̄ra. de teſti. & ſentit hoc ēt Cy. in dicta l. in exercendis, in
18 2. q. & eſt de mente gl. in c. imputati. de fid. inſt. ¶ † Bene facit
quod not. Spec. in tit. de inſtit. edit. §. poſtremò, aliàs eſt. §. in
ſtrumentum ergo, verſi. ſed pone produco &c. vbi quærit, po-
ne produco inſtrumentum, in quo continetur, quod promiſi
ſti mihi. 10. Narbonæ die tali, tu profers aliud inſtrumentum
in quo continet̄ me vel te illa die fuiſſe ſtipulatū Romæ, quæ
ritur cui potius ſtabit; concludit quod iudex debet inſpicere
quod inſtrm̄ inducat maiorē probationē, vt quia ſcd̄m eū for
te primum inſtrm̄ producitur per eum qui ꝯſueuit facere pro
ducere falſa inſtrumenta, extra de pigno. c. illo vos, in fin. vel
erat cancellatū. l. fi. C. de edicto diui. l. ſi cui. §. ij ſdē. ff. de accu:
vel tabellio non erat bonæ famę, extra de præſcrip. c. veniens.
vel proferens erat pſona furioſa & vilis. ff. de edē. l. ſi quis ex
argētarijs. §. 1: vnde cū rectores hoſpitalis in cauſa hoſpitalis
minus videant̄ ſuſpecti q̄ aduerſarij, & maxime ratione, quia
ipſi cauſam propriā nō tractant, vt faciunt rei. c. cùm nuncius
& c. inſuper, de teſti. iuncta. l. oībus. C. de teſti. & l. nullus. ff. e.
tit. 2. q. 6. biduū. verſi. palàm, & bene facit quod no. gl. in d. ca.
imputari. ¶ Non obſtat ad hoc q̄ attentis his quæ cōiter acci-
dunt, non eſt veriſimile q̄ illud teſtm̄ fieri potuerit per dictū
teſtatorem notarium coram dictis teſtibus in̄ ciuitate Sena-
rum die.15. Maij, & q̄ dictus notarius & teſtator & teſtes po-
tuiſſet ſimiliter eſſe in dictis alijs locis & exercere illos actus
de quibus atteſtant̄ aliæ ſcripturæ in diebus, de quibus ſ. per
no. in d. l. neque natales, & in d. l. ſcripturæ, cum alijs ſupra al
legatis, quia reſpondeo primò, quod illud potuiſſet ꝓcedere
qn̄ conſtaret oīno veras eſſe alias ſcripturas atteſtātes dictum
ſer Bar. & dictum teſtatorem fuiſſe alibi dictis tēporibus, ſed
vbi ſumus in dubio an veritatem contineant illæ ſcripturæ
productæ per reos, an vero verior ſit ſcriptura teſtamenti pro
ducta per actorē; tunc præferetur ſcriptura continens actum
19 piū & fauorabilē, vt ſ. probaui. ¶ Præterea † illud quod not.
gl. & Nicolaus de Matarellis ac Bald. & Sali. in d. l. ſcripturæ,
procedit in duabus ſcripturis productis ab eadem parte, ſed ſi
vna producitur ab actore, alia verò à reo: tunc fit alia diſtin-
ctio, ſ. q̄ præferat̄ ſcriptura cōtinens actum fauorabilium. hāc
diſtinctionem facit expreſsè tex. in d. l. in exercendis, in 2. q.
& doct.

& doct. post gl. in d. c. imputari. Item gl. & doct. in d. l. scripturæ, loquuntur qñ vno & eodem die facta fuerint illa instrumenta, & in exẽplo posito per Nicolaũ de Matarellis vnum instrumẽtum fuerat factum in vno loco, & aliud eodem die in alio loco distãte per 30. miliaria, vt ibi refert Saly. sed scripturã quæ attestatur qd ser Bart. notarius erat in ciuitate Clusij, est facta die 14. Maij testamentum verò fuit factum die sequenti in ciuitate Senarum, die verò 17. eiusdem mensis potuit interesse congregationi concilij factæ in ciuitate Clusij, & eo tempore dies sunt longi, & sic quantum ad scripturã factam in ciuitate Clusij nullo modo obstat decisio tradita. in d. l. scripturæ, alia ratione etiam non ob. vt statim subiũgã. Item dicta decisio etiam non obstat habito respectu ad scripturam actorum factam in castro sancti Querici, attento q; illud non distat vltra 20. miliaria à ciuitate Senarum, quod iter de mense Maij potuit verisimiliter breui horarum spatio perfici, puta per 4. vel 5. horas, vt docet experientia, quæ est efficax rerum magistra. c. quàm sit, de elect. libr. 6. & tantò magis † quia licet vnum instrumẽtum dicat aliquid actum esse die puta. 15. consideratur illa dies. 15. ab vna media nocte vsq; ad
20 aliã: quia notarius etiã si factum sit de nocte, non habet scribere in instrumento, quod actum fuerit de nocte, sed debeat attribuere diei, & accipere diem à media nocte, vt no. Inno. & doc. in c. consuluit, ad fi. de offi. dele. & Bal. & Ang. in l. more. romano. per illum tex. ff. de fer. & Bal. in l. non minorem. C. de transf. & in l. qua ætatẽ. ff. de testa. & in l. fin. C. de his qui. vt indig. & Ang. in l. 1. ff. de manumis. & in l. in vsucapiõibus. ff. de vsuca. & in l. Titius. §. 1. ff. de lib. & posth. & sic dies descriptus in instrumento comprehendit spatium. 24. horarum, apparet ergo quod commodè & verisimiliter potuerunt in tantum spatium scilicet dierum & horarum comprehensorũ, in dictis scripturis prædicta explicari scilicet Senis, & alibi, & consequenter apparet quod dictæ scripturæ non sunt adinuicem repugnantes, sed compatiuntur adinuicem, & potuit esse quod nota testamẽti erat p plures dies ante ordinata, & sic potuit incontinẽti expediri: & sic dato q; alias consueuissent interponi plures horæ in actu conficiendi scripturam testamenti & eius ordinationẽ, illud posset militare quãdo prius nõ esset ordinata nota testamẽti prout esse potuit in casu nro: vel illud potuit cõtingere, quando fiunt plura relicta, qd non fuit in casu nostro. ¶ Item decisio Nicolai de Matarellis, in d. l. scripturæ, alia † etiam ratione nullo modo habet obstare quo ad actum tam factum in castro sancti Quirici per dictũ
21 Petrum quàm in ciuitate Clusij per dictum ser Bandotũ: qa secundum quod refert Bal. & Pau. de castro in d. l. scripturæ, ipse loquitur quando vtrunque instrumentum dictorum cõtractuum factum fuerat eodem die, & coram vno & eodem notario, & coram iisdem testibus, & vnde locus etiam erat satis remotus ab alio: quia non videtur verisimile q; vno & eodem die contrahentes, & etiam vnus & idem notarius & ijdẽ testes fuerunt in dictis diuersis locis, sed in casu nostro nõ est sic: quia vnus notarius fuit rogatus de scriptura testamenti, & diuersus notarius fuit rogatus de alia scriptura, nec fuerũt ijdem testes, in multis ergo substantialibus differt vnus casus ab alio: & sic ex diuersis non recta fit illa. l. fin. ff. de calumnia. l. interstipulantem. §. sacram. versic. sed hæc dissimilia. ff.
22 de ver. obl. ¶ † Corroborantur prædicta: quia quando plura sunt instrumenta adinuicem repugnãtia, creditur illo instrumento, quod iuuatur maiorib. adminiculis, vt inquit Bal. in d. l. optimam, post gl. sed scriptura testamenti iuuatur maioribus adminiculis: habet enim pro se argumenta resultantia ex illis epistolis dicti Petri, in quibus affirmat se condidisse testamentum & reliquisse hispitali, & sic præstant argumentum & adminiculum. l. instrumẽta. & l. rationes. C. de prob. & liquidissimæ debent esse probationes ex quibus quis vult reprobare instrumentum, tanquam cum talis oppositio concernat crimen. l. sciant. C. de probat. vnde lex voluit hoc casu quod testes in tali causa debeant esse omni exceptione maio
23 res: vt d. l. optimam. Et licet alias † testis non interrogatus non teneatur reddere rationem dicti sui, iuxta l. solum, cum ibi no. C. de testi. & tradit in c. cùm causam quæ inter. de test. tamen quando testis producitur ad reprobandum instrumẽtum, non probat nisi etiam nõ interrogatus reddat rationem dicti sui, vt concludit signanter Ia. Bu. in sua disputatione inci. Quæstio talis est quidam petijt &c. quem refert & sequitur Bal. in l. presbyteri, ad fi. C. de epi. & cle. & Pau. de Cast. in d. l. in exercendis, & Lud. Rom. in l. 1. in prin. C. de ope. no. nunc. ¶ Alia insuper extant argumenta pro dicto testamento: quia præsupponitur esse testificatum per plurimos testes quamuis singulares, quod dictus Petrus dixit fecisse testamentum, in quo instituerat sibi hæredem hospitalẽ prædictum, & sic tendunt ad id quod continetur in dictis epistolis & in testamento, vnde succedit illud quod habetur in cã. cùm causam, & qd ibi no. gl. fin. & ibi doc. de probat. & in l. 2. in princ. in gl. not. ff. de excusa. tut. cum simi. scilicet q; quæ singula non iuuant, multa prosunt, & multæ præsumptiones iunguntur ad plenã
24 probationem, vt ibi habetur. ¶ † Accedunt alia argumenta: quia præsupponitur esse probatum per plurimos testes, quorum nonnulli sunt concordes & contestes in hoc scilicet q; dictus Pertus enunciatiuè ꝓpter aliund protulit hæc verba videlicet, io voglio che sia ogni mia cosa, e tutta la mia roba de lo hospitale de sancta Maria de la scala de Sena, & quod alij duo testes sunt contestes in deponendo q; dictus Petrus enunciatiuè propter aliud protulit ergã quendam fratrem Sozum fratrem hospitalis prædicti hæc verba videlicet, io stago volentier à ppresso à voi e sonno tutto de lo hospitale, & doppo la mia morte voglio che tutta la mia roba sia de lo hospitale de sancta Maria de la scala, & per vnũ alium testem attestatũ est, quod dixit se nolle vendere certam possessionem: quia intendebat quod esset dicti hospitalis, & q; ipsi hospitali intendebat relinquere, & per illos testes singulares quos dixi supra attestatur Petrum prædictum dixisse se fecisse testamentum; in quo instituerat sibi hæredem hospitale prædictum etiam est attestatum quod dictus Petrus dicebat q; volebat q; hospitale prædictum habere sua bona vel æquipollentia verba, ex huiusmodi probationibus testium prædictorum saltẽ eorum quos dixi esse contestes, non solùm adminiculatur & corroboratur fides dicti testamenti; quamuis verba dicti Petri fuerant enunciatiuè emissa propter aliud fauore piæ causæ vt est tex. valde no. secundum vnum intellectum approbã
25 tum in c. fin. de success. ab inte. † Sed etiam videtur noua sufficiens dispositio vltimæ voluntatis ad pias causas induci, qa verba enunciatiua etiã prolata propter aliud fauore piæ cau-
c sæ & institutionis hæredis videntur inducere dispositionem saltẽ in casu nostro, hoc videtur primò probari per l. 2. C. de necessarijs seruis hæredi. insti. vbi probatur quod verba enunciatiua emissa propter aliud inducunt dispositionem, quando concurrit duplex dignus fauor, scilicet fauor libertatis, & institutionis, & ad hoc illum tex. ponderant doc. ibi & maximè Raphael Fulgosius, sed fauor piæ causæ & fauor libertatis à pari procedunt, vt dixi suprà, & in casu nostro concurrit fauor institutionis: quia illa verba: Io voglio che ogni mia roba sia de lo hospitale &c. inducunt dispositionem & institutionem. l. quoniam indignum. C. de test. l. 2. C. communia de leg. l. Pamphilo. §. propositum. ff. de leg. 3. & not. per doc. in l. serui electione. §. fi. ff. de leg. 1. cũ si. iũcta. l. his verbis, in prin. cum ibi no. ff. de hære. inst. ¶ Pro hoc etiam videtur text. in d. c. fi. de success. ab intest. secundum vnum intellectum, quem ibi sentit gloss. 3. & 4. & hoc probat text. ibi dum dicit, volur vltimam voluntatem exprimens, & in verbo, cum vltimam voluntatem expressit &c. intelligendo quod ibi Abbas se fundabat ex illis verbis enunciatiuè prolatis & archipresbytero requisito, vt vellet testari: & respondit se non posse testarij: quia se & sua cõtulerat monasterio. & sic Abbas monasterij mortuo archipresbytero se fundabat ãgẽdo ex illis verbis tanquam ex vltima voluntate quasi per illa verba, nõ possum testari, quia me & mea obtulit monasterio, voluerit indirectè monasterium facere hæredem, vt probant illa verba scilicet cum vltimam voluntatem expressit &c. & alia similia verba ibi posita in tex. & istum intellectum ibi approbare videtur Inno. Host. & Ioan. An. vt etiam ibi refert dominus Abbas, & intentio Inn. est q; huic intellectui non obstat text. ibi dum dicit tanquam vehementer adminiculantes &c. quia respondet ipse, q; litera vult dicere, quod verum est quod illæ verba enunciatiua non probant apertè vltimam voluntatem se testamentum, sed vehementem præsumptionem inducũt: cui præsumptioni est standum nisi probetur contrarium, & istum intellectum etiam tanquam in se verum approbat ibi

Ant.

Ant. de But. dicens hoc alibi melius in iure non ꝓbari. & pro
26 hoc adducit l. fi. C. fam. ercis. vbi † etiam inter liberos videtur quod quæcunque verba prolata à patre sufficiunt, vt ꝓ efficaci voluntate in concessione seruari debeat, & non minus fauetur dispositioni factæ ad pias causas, quàm dispositioni factæ inter libros, quando dispositio facta ad pias causas non continet quid iniquum & impium, vt quia non continet aliquid tendens in præiudicium iuris debiti descendétibus, vt no. Bar. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in 6. parte principali. in versi. circa ordinem verò &c. cùm anima cunctis rebus sit præferenda. l. sancimus. la 1. C. de sacrosan. ecc. c. cum infirmitas. de pę. & re. & ita tenet per prædicta Ant. de But. in d. c. fi. licèt dicat talem intellectum nō bene conuenire literæ, d. c. fi. maximè ibi, dum tex. dixit, non tanquam sufficienter probantes & in hoc cum eo concordat etiam ibi dominus Abba. dicens alia ratione dictū primum intellectum non cōuenire illi literæ. s. quia Abbas ibi in agendo fundabat se super oblatione, & sic super actu inter viuos: ergo nō potest obtinere probando etiam plenè dispositionem vltimæ voluntatis. l. habebat, in prin. ff. de insti. c. licèt Heli. de simo. cà. qualiter & quando. el 2. de accus. tamen fatetur dominus Abbas q; dictus primus intellectus licèt non conueniat illi literæ: tamen est in se verus, per no. per Bar. in rep. l. 1. in pe. co. C. de sacrosan. eccle. vbi Bar. concludit q; licèt alias verba enunciatiua. s. emissa incidenter propter aliud, non inducunt dispositionem, vt l. ex facto etiam. ff. de hæred. insti. tamen fallit ad pias causas per dictum. c. fi. & per l. ex his. C. de test. mi. vbi in milite verba enūciatiua propter aliud emissa in testamento disponunt, ergò multo fortius in pia causa, ex hoc enim q; in milite ita est, apparet q; inspecta dispositioné iuris gentium verba enunciatiua prædicta inducunt dispositionem: aliàs enim non inducerent dispositionem in milite, qui habet seruare in testaméntis ea quę sunt de iure gentium. l. milites, cum ibi no. C. de testa. mili. l. 1. cum ibi not. per Bar. ff. de testa. mili. & in testamentis ad pias causas attenditur dispositio iuris gentium, non autem iuris positiui. c. cum esses, & c. relatum, de testa. vnde sufficiūt duo testes, vt in d. c. relatum, & in d. l. 1. cum ibi no. per Bar. &
27 alios. C. de sacrosan. ecc. ¶ † Confirmo per not. per Bar. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. vbi etiam fortius voluit, q; etiam talia verba enunciatiua prolata in contractu inter viuos fauore piæ causæ valeant per d. c. fi. & per alia ibi allegata per eum, & sum solitus opi. Bar. sequi & tueri per ibi allegata per eum, & per no. per Bal. in l. fi. in 7. col. C. de pact. licèt nonnulli conentur impugnare opinionem Bar. in quantū vult hæreditatem ad pias causas dari posse in contractu inter viuos. ¶ Ad
28 confirmationem † prædictorum facit id quod no. Bar. consi. 122. incip. Factum sic se habet Titius &c. vbi concludit quod
d fauore dotis [d] verba enunciatiua probent, vbi alias non probarent, alleg. l. 2. cum ibi no. C. de dotis promi. & causa dotis & causa pia æquiparantur. l. cum his. §. si mulieri. ff. de condi. inde. & ibi no. doc. & no. Bar. in l. si ego. in prin. & §. 1. ff. de iure do. & in l. si constante in 10. q. primæ partis, in fi. ff. so. ma. & in l. 2. §. Titio decem, in prin. ff. de dona. & Bal. in l. sicut. C. de act. & obl. ad fi. & in l. mandatum, in 4. colu. C. man. & in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in 16. colu. cum suis concordantijs.
29 ¶ † Hoc idem est de mente Bal. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. circa ante p. co. in quantum voluit q; ad pias causas verba enūciatiua emissa propter aliud disponant in casu in quo si emissa essent principaliter propter se disponerent, vt in d. l. ex his. sed vbi essent taliter prolata q; non disponerent etiam si fuissent emissa propter se, non disponerent in eo de quo quæritur vt quia propria significatio verborum se non extendit ad id de quo quæritur, exemplum patet in l. Titia cum testaméto. §. Caius. ff. de le. 2. secundum verum intellectum, quē ibi ponit Bart. sed ita est q; in casu nostro verba enunciatiua emissa propter aliud, si fuissent emissa principaliter propter se, inducerent dispositionem & relictum omniū bonorum dicto hospitali. l. ex hac scriptura. ff. de don. iūcta l. quoniam indignū.
30 C. de testa. & l. 2. C. cōia de leg. ¶ Accedit quia † verba enunciatiua geminata operantur & obligant, vbi alias non operarentur nec obligarent. l. cum scimus, & ibi not. Bart. & Ange. C. de agri. & censi. lib. 11. & dominus Abba. in repetitione. c. ꝑ tuas, de arbi. in 9. co. vbi pro hoc allegat etiam. l. 1. ad fin. C. de plus petitio. & no. etiam ipse in c. si cautio, in fi. de fide instru. & Pau. de Ca. in d. l. ex hac scriptura, sed dicta verba fuerunt
31 geminata, ergo &c. ¶ Fortius dico si † bene inspiciatur, illa verba non fuerunt enunciatiua seu dispositiua: nam verba appellantur enunciatiua, quando de præterito vel futuro actū enunciant, vt in d. l. ex hac scriptura, & in l. Titia cum testamento, de leg. 2. sed quando verba sunt præsentis temporis & non enunciant actum in futurum explicandum, nec actū quam iam explicatum in præteritum, tunc appellātur dispositiua. d. l. quoniam indignum. C. de test. & l. 2. C. communia de le. hoc in proposito nostro declarat Bal. in aut. ei qui. C. de bo. autho. iud. poss. circa. 10. vel 11. col. in ver. quæro nunquid per hæc verba iudicis &c. vbi quærit an per hæc verba iudicis volumus te ire in possessionem, dicatur esse interpositum primum decretum, arguit ad partes, & finaliter dicit quod sic:
32 quia verbum † volo, [e] est fons & radix omnium dispositio-
e num, & dicitur verbum dispositiuum. d. l. Pamphilo. §. propositum, cum alijs supra alle. & dicitur tale verbum positum dispositiuè, quando non expectat ad sui essentiam actum alterius voluntatis, sed vbi per verbum volo, fit sermo de voluntate terminanda & efficienda per actum alterius voluntatis, tunc non disponit, sed enunciat: vt si dico, volo eligere, non sequitur, ergo eligo, sed enunciat q; in futurum intēdo eligere: & sic referuntur ad actum sequentem explicandum in futurum allegat not. in d. l. serui electione. §. fi. & ibi declarat etiam Bart. & bene facit quod not. Bar. in l. si pater. §. fundū. ff. de lega. 3. ergo cum in proposito nostro dictus Pe. loquens ꝑ verbum volo, non faciebat sermonem de voluntate termināda & explicanda per actum alterius voluntatis suæ vel tertij sed simpliciter dicebat, voglio che la mia roba sia tutta delo hospitale &c. dicta verba appellantur dispositiua quāuis fuerint incidenter prolata. ¶ Et ista videntur esse maximi momēti in hac causa: quia per ista apparet q̄d etiam posito q̄d illud instrumentum testamenti esset falsum, tamē debet hospitale obtinere. ¶ Et ex hoc apparet q; non est oportunum respondere ad alia obiecta adducta in contrarium, quæ infra proximè subiungam, tamen pro maiori euidentia iustitiæ dicti hospitalis ea non omittam. ¶ Vnde dico prædictis etiam nō obstare si dicatur quod in testamento prædicto sunt inter cæteros descripti testes ser. Ioannes Francisci & ser. Matthæus Conis, & dictus ser. Ioannes per totum dictum mensem Maij anni. 1448. fuit potestas cuiusdam oppidi vocati Bon. conuento, & dictus ser. Matthæus fuit eodem tempore Vicarius oppidi Cellarum districtus Senarum, & dicto tempore cauebatur statuto Senensi q; tales officiales deberent stare & residere in locis, vbi essent deputati pro officialibus, nec inde discedere possent sine licentia magnificorum dominorum sub pœna 20. solidorum pro qualibet die, & q; magnifici domini possent dare licentiam discedendi de dictis locis solum pero cto dies: & nemo præsumitur delinquere. l. meritò. ff. pro socio, ideo videtur præsumendum quod dicti ser Ioannes & ser Franciscus non interfuerunt dicto testamento condito in ciuitate Senarum dicto tempore, cum non appareret eos habuisse licentiam discedendi. ¶ Quia ad hoc respondeo primo q; in themate presupponitur q; non obstante dicto statuto consueuerunt officiales ante & post discedere ab officijs, & redire ad ciuitatem Senarum cum licentia & sine: & sic propter nō obseruantiam dicti statuti, non videtur statutum aut talis ꝓsumptio obstare, per no. in c. 1. de treu. & pa. & no. 4. di. §. vlt. & no. Arc. ea. di. in c. in istis. & per no. in c. ex literis, de cōsue. Secundo respondeo p ea quæ no. do. Car. Florē. & do. Abba.
33 in c. cum Ioannes, de fide instr. vbi dicitur, pone † q; in instrumento sunt descripti A. & B. expresso eorum cognomine pro testibus: demum dicitur illud instrumentum falsum, & ꝓducuntur duo qui dicunt se vocari illis nominibus, sed negant interfuisse: an sufficiat ad reprobationem instrumenti: refert do. Abb. quod præfatus dom. Cardi. ibi dicit se consuluisse q; non: quia per hoc non est probatum illos testes esse illos qui sunt descripti in instrumento: nam secūdum eum potuissent illi qui interfuerunt testamēto sibi mutare nomina. l. 1. C. de mutatione nominis item tempore confecti instrumenti pos
f sibile erat q; essent alij [f] qui hocmet nomine vocabantur: & sic non concludit probatio de necessitate, vt debet. c. in præsentia, de prob. vnde in dubio præsumendum est pro instrumento. c. ad audientiam, de præscri. l. cum precib. C. de prob. ita in

ita in proposito si volumus quod per scripturam probantē q ser Ioānes & ser Matthæus fuerūt assumpti officiales ad dicta loca pro dicto tpe probetur q ipsi non interfuerunt in ciuitate Senarum tpe cditi testamenti, pōt dici quod sequitur q illi officiales fuerint propriè ille ser Ioannes & ser Mattheus descripti in testō. ¶ Vel tertiò & breuius rñdeo, quod verum est, quod dicti ser Ioannes, & ser Matthæus non præsumūtur delinquere, & fuisse in ciuitate Senarum nisi ctrariū pbet, p ut hr p dictum instrm quod præcisè affirmat eos fuisse tūc in ciuitate Senarum illa die, sed scriptura assumptionis officij p cisè non affirmat eos fuisse illa die in loco officij, licet inueniret eos debuisse esse in loco officij, nec de iure reperitur, quod aliqua suspicio sit ctra scripturā testamenti ex eo q in eo non sit facta mentio de posthumis, quia nasci possent vel de alijs agnatis, & non est incōueniens, quod quis carēs liberis potius relinquat hospitali pro anima quā agnatis: cum anima sit, cæteris rebus præferenda, vt dictum est. ¶ Non obstat † etiam
34
†2 quod dictus B. notarius † rogatus de testamento semel cum fuit notarius consistorij magnificorū dñorum fuit in syndicatu suo admonitus & amotus ab omnib. officijs cōis Senarum non tamen concernentibus artē notariæ nec propter falsitatem: postea tamen anteq tps dictæ admonitionis laberet, fuit restitutus ex gratia: qa rñdeo q hoc nō obstat, attento maximè, q in themate psupponit q dictus notarius erat reputatus bonus ciuis & legalis notarius, & q functus fuit multis honoribus & officijs publicis & de principalibus tam spectantibus ad actū notariæ q alijs, & nunq est cpertū eum cmisisse dolū vel fraudē, hoc decidit expssè Io. An. in add. Spe. in tit. de instr. edi. §. restat. in addi. inci. sic signauit &c. post Spe. ibi in versi. qd si tabellio pdit officiū ex aliqua cā. &c. vbi ccludit Io. And. aut tabellio est priuatus officio in gñe & in totum, & tūc instra q postea faceret, nō valerēt. l. si aliqd. C. de suscep. & arca. li. 10. & no. in l. si qs ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. aut est priuatus in certa specie tantū: & tunc remanet in officio quò ad alias spēs Exemplū ponit, si delinquit in officio gabellæ & illo officio priuatus est ne perpetuò illud exerceat, poterit quò ad alia exercere officium tabellionatus, & instra valebunt, & fuit hęc decisio originalis Ia. de Bel. in auth. de tabel. in 7. qō. collat. 4. ¶ Hæc ēt cclusio traditur per Barto. quò ad casum nrm in l. eadem. ff. de le. Iu. repu. & cons. 174. incip. Ser Io. vbi concludit, quod si deliquit non circa officium notariatus, & p hoc fuerit condemnatus; nō p hoc est, quin instra facienda p eū valeāt, & iō dicit Bar. in dicto cs. q notarius fuit cdēnatus de falso ex eo q extraxit duas chartas de libro cōis, nō p hoc inualidi dabit fides instrorum postea ab eo factorū: nā cmisit delictū: q poterat cmitti per quēcunq;, ēt q nō esset tabellio, & sic nō dr delinquere quò ad ea quæ spectant ad tabellonē: vt ibi per eum, & cū Bar. in præallegato csilio etiam ccordat Pe. de Anc. in c. fraternitatis, de hære. vbi rñdet ad no. p Inn. in d c. fraternitatis, q intelligi debet, qn notarius fuit cdemnatus de tali falso, q erat cmissum in officio ab eo vt tabellione, idem quò ad casum nrm volūt Bal. & Mod. in l. & militib. C. de test. mili. & Bal. in l. Cassius. ff. de sena. & Bal. in l. qui depositū. C. de posi. vbi ad hoc allegat singulare dictum Innoc. in c. qualiter & qn el 2. in gl. magna de ac. & no. Bal. & Ang. in l. 2. §. si miles. ff. de his qui no. infa. & Bald. & Ange. in d. l. si quis ex argētarijs. §. 1. & Bal. in d. l. in exercēdis, & Ang. in d. l. si aliquid, p l. si quis. C. de cohortalibus. lib. 12. & Io. de Imo. in l. infamem. ff. de publi. iud. & secundum prędicta intelligit id quod not. Bal. in c. si inter pares, de lege Corradi. & præsupponitur q nō fuit priuatus generaliter officio, scilicet quò ad concernentia exercitium tabellionatus & confectionis instrumentorū. Itē non præsupponitur q deliquerit tanquā tabellio seu circa ea quæ ccernunt exercitiū tabellionatus, & snia illa priuationis
4 seu remotionis non probat nisi quantū ex ea de necessitate inferatur, vt l. pe. cum gl. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. & in l. 1. C. de ordi. iud. l. 2. C. de or. cog. & no. Bar. in l. Iulia. verum debitorum. ff. de condi. inde. in 4. colu. cum si. facit. c. in præsentia, de proba. & ex illa sententia non apparet q deliquerit circa concernentia exercitiū tabellionatus seu vt tabellio. &
35 in dubio etiam † debet præsumi lata ex causa quæ minus grauat. l. hæc enim, in prin. & ibi no. in gl. ff. de suspe. tu. & l. si pręses. ff. de pœnis, ergo in dubio debet potius præsumi lata ex cā propter quam non remaneret priuatus facultate exercēdi officium tabellionatus iuxta prædicta, vnde stantibus prædictis etiam absque illa restitutione super qua non oportet insistere nullo modo obstat obiectio prædicta. Ex quibus meo iudicio remanet conclusio q hospitale debet in dicta causa pro se sententiam reportare: & tantò magis, quia vbi aliquo modo posset dici causam esse dubiam: esset pronunciandum p hospitali tanquam pro causa pia l. sunt personæ. ff. de religi. & ēt quia sustinet partes rei. c. ex literis, de prob. & in regula, cum sint partium, lib. 6. Laus Deo. Alex.

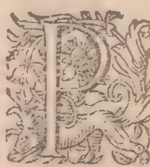
ADDITIO.

a ¶ Postquam. s. li. 3. con. 80. nu. 13. Ias. cons. 28. lib. 1. sed contrariū verius est vt tenet Deci. dicta. l. si librarius num. 6.
b ¶ Secus. s. li. 2. consi. 52. col. 2.
c ¶ Causæ. Matth. affl. deci. Neapo. 83. Iaso. consil. 131. colum. 2. libro. 1.
d ¶ Dotis. s. li. 7. consilio 99. nu. 2. vide Pau. consi. 92. libr. 2. Iaso. consi. 11. in fin. li. 1. consi. 91. col. 2. lib. 3. l. ex his verbis, col. 1. de test. mili. C. Matt. Affl. decis. Neap. 73. Alci. l. verbum reddendi. de verb. signi.
e ¶ Volo. Paul. Ias. l. 1. C. de sum. Tri.
f ¶ Alij. Ias. libro 3. consi. 13. colum. 2. vide suprà libro 5. consi. 88. nume. 27.

EPITOME.

¶ Mandatum non probatur per exemplum nec per diuturnum tempus: & venditor non tenetur si emptor violenter expellatur, etiam si promisit defere de iure & facto.

CONSILIVM. CXCI.

PERSPECTO instro, vt dr rogato ann. 1429. die 11. mensis Maij per ser Petrū Cechi de Vulturibus & ser Bartholomæū Bertoli de Borellis notarios, in quo continet quod Bernardus Laurentius & Dominicus vt syndici & procuratores communis Cęsenæ dederunt insolutū Florentino Tartagnæ de Baluco certa bona, prout latius in dicto instrumento continetur, & visis alijs narratis in themate. ¶ Primò circa primū quo quæritur, an quāuis in dicto instro dicatur q de ipsorum syndicorum mandato cstat publico documēto manu dicti ser Petri viso & lecto à dicto ser Barth. sufficiat ad validandum obligationem dictæ cōitatis Cæsenæ factam à prædictis tam quā à legitimis syndicis: & ad probādum dictum mādatum, quāuis aliter non cstet de dicto asserto mandato, nec aliter appareat de cgregatione csilij dictæ ciuitatis nec de numero cōsiliariorum, nec de numero fabarum albarū & nigrarū scdm dispositionē statuti sub rub. de numero consiliariorum communis Cæsenæ. sub rub. de potestate csilij cōis Cæsenę, bre-
1 uiter † rñdeo prædictum instrm dationis in solutum nō sufficere nisi producatur ipsum instrm syndicatus in forma soleni, per id quod hr in authentica si quis in aliquo documento. C. de eden. & in l. quicunque. ff. de fide inst. & in c. abbate, & ibi plenè no. in gl. in verbo. fiat fides, de verbor. signi. & in c. 1. de fide instr. & in terminis nostris no. hoc Ang. in d. authen. si quis in aliquo. Et licet Spe. in titu. de instru. edi. §. restat. ad fi. in ver. quid si in aliquo instrumēto ctinetur &c. quærat, quid si in aliquo instrumento cōtinetur quod A. promisit soluere decem B. quæ sibi debebat ex causa venditionis cuiusdam æqui prout continetur in instrumento scripto manu talis notarij viso & lecto à me notario; & dubitetur an valeat si primæuum originale instrumentum dictæ vēditionis nō appareat: & refert quosdam antiquos dixisse, q nō probat, per id quod hr in dicta auth. si quis in aliquo, cum sim. refert etiā q Vber.
a dixit ctrarium, [a] argu. l. 3. & l. fin. C. de fal. cau. adiec. leg. & l. eandem. ff. de duo. reis, & l. pactum. ff. de pac. quia nō dr illud vltimum instrm esse exemplum: sed originale nouū per se. ¶ Quia respōdeo q si intelligamus q Spe. voluerit approbare primam opinionem prout intelligit & approbat Ang. in repet. legis sciendum. ff. de verb. oblig. circa. 9. col. & tunc illud erit pro cōclusione quam teneo, scilicet q instrm non probet: sed si intelligamus q intentio Specu. fuerit approbare vltimā

opinio.

opinio.vel neutram: & tunc dico q, dicta vltima opi. quò ad
casum nr̃m non est vera ꝑ iura primo loco allegata. & ita ꝯtra
dictam secundam opi.relatam per Spec. tenet Alber. de Ros.
& Pau.de Cast.in d.auth. si quis in aliquo,& ibi Ang. & dicit
Albericus se ita obtinuisse: dicit ibi Paul.de Cast.q, ita tenen-
dum est,licèt communiter notarij seruēt dictam practicam.
& q, dicta practica posset habere effectum, si non opponeret,
†1 aliàs secus.¶ † Rn̄deo ét aliter ad illam secundam opi.relatā.
per Spe.q, loquitur & procedit quò ad easdem personas, quæ
interfuerunt instr̃o & inter quas confectum est instr̃m: nam
quò ad eas bene probaret,per l.optimam.C.de ꝯtrah.& cōm.
sti.& l.quidam.ff.de prob.& no.per Bart.& alios in d.auth.si
quis in aliquo,& ad hoc tendūt iura allegata per Spe.sed quò
ad alias personas,vt in casu nr̃o, quò ad dictam cōitatem sine
2 dubio non probat,vt dixi. ¶ Pro hoc ét facit: † quia verba no-
tarij redacta in instr̃o non probant, nisi ea de quibus rogatus
est à partibus tempore rogitus & confectionis instr̃i, & quæ
a tunc [a] explicari potuerunt: vt no.Inno.in c. qm̄ ꝯtra,de ꝓb.&
in c.cùm in iure,de offi.dele.& in d.c.1.de fide instr.& no.in l.
1.C.de fide instr.& iure hastæ fis.lib.10.& per Bar. & alios in l.
sciendum.ff.de ver.obl.& per Bal.in l.ex his.C.de test. mil. &
per Ant.de Bu.in c.post cessionem,ver.6.casus &c.de probat.
sed tempore confectionis instr̃i dictæ dationis in solutū non
fuit rogatus dictus notarius de dicto syndicatu: nec potuisset
ille actus constituendi syndicos celebrari in eo priuato loco,
in quo fuit celebratᵘ ille actus dationis in solutum. l. 2. & ibi
3 no.Bar.C.de decu.li.10.& l.si quid.C.de lega.e.li.¶ † Fortifica
ri ét pōt per id quod voluit Fed.de Senis ꝯsil.199.in c. Quæri-
tur an dn̄a Margarita, vbi licèt instr̃o alicuiᵘ ꝯtractus notarius
asserat q, certiorauerit mulierem ꝯtrahentē de certo beneficio
cui renunciauit, non probabit̃ illud quod in instr̃o asserit de
facto suo, ar.l.omnibus.C.de testi.& l.nullus.ff.de test. & se-
quitur dn̄s Abbas Sicu.in c.cum causam quę inter archiepm,
in 7.col.de testib.& Lu.Ro.in l.sciendum.ff.de ver.obl.& per
Ant.de Bu.in d.c.qm̄ ꝯtra, licèt ibi minᵘ fideliter referre videa
tur dictum ꝯsilium Fed. ¶ Præterea cum ꝯstituendo syndicū
dictæ cōitatis cum ptāte alienandi seu obligandi bona com-
munis requirat̃ q, interueniant duę partes ex tribus ꝯsilij ciui
tatis,& quod fuerit sumptus numerus fabarum albarū & ni-
grarum, & alia de quibus plenè cautū est in dictis statutis, iō
oportet quod ꝯstet illam formā esse seruatam: iō illa simplex
assertio non sufficit.l.si forte,& q, ibi no.Bar.ff.de cast.pec.cū
4 sim. ¶ Nec ob .longitudo temporis: quia licèt † aliàs qn̄q; ꝑ
longitudinem temporis præsumatur id quod aliàs nō præsu-
meretur, iuxta.l.si filius.C.de pet.hær.& in l.qui in aliena.in
prin.ff.de acqui.hær.& ibi no.doc.& in c.peruenit,cū ibi no.
de emp.& ven.& per Host.& Ioā.An.in c.illud.de præsumpt.
Et in c.Albericus,de test.& per Arch.de ꝯsec.dist.1.nemo.& ꝑ
Cy.in l.emancipatione.C.de fide inst.& Bar.in l. admonēdi.
ff.de iureiu.post medium.in ver.quæro quid si reperiunt̃ di-
b cta testium &c.cum multis si.tn̄ dico quod mandatum [b] non
c præsumitur ex diuturnitate temporis : sed bene [c] quò ad in-
ducendam bonam fidem illius qui acquisiuit rem ab aliquo
tāquam procurator: vt sic possit dictam rem præscribere suffi-
ceret q, ex coniecturis probaret̃ illum acquirentem habuisse
iustam causam putandi illum esse procuratorem : quia tūc ti-
tulus & bona fides causata à iusto errore sufficeret ad præscri-
bendum ipsam rem, vt est tex.no.in l.fi.ff.pro emp.& declarat
Bal.in l.1.C.de reb.alie.non alie.& aliquid ét per Bar.in l. qui
5 fundum.§.procurator.ff.pro emp. † licèt ergo iustus error cū
titulo vero vel putatiuo sufficiat ad vsucapiēdā vel ꝓscriben-
dā rem ꝯtra negligentem petere rem suā.l.Celsus.ff.de vsuca.
l.pro legato.& l.fi.ff. pro lega.sed quò ad obligandum me &
bona mea pro euictione alicuius rei venditæ ab aliquo tan-
quam procuratore,cum circa dictam obligatiōe de euictio
ne nullam commiserim negligentiam, tp̄s non est modus in
ducēdæ obligationis.l.obligationum ferè.§.placet. ff.de act.
& obl.l.operis.ff.de op.li.l.creditor.C.de vsur.cum si. ¶ Hoc
6 expressius voluit † Bal. il.ei q nō ꝓuocauerit. C. si ex fal.inst.
versi.q̃ro nunquid dn̄s, vbi ꝯcludit q, si lata fuit sententia ꝯtra
falsum procuratorem , & dominus non appellauit, nō p hoc
vr̃ dominus approbare sententiam; quia silentiū nihil est: iō
secundum eum ex quo non cōstat de mandato poterit domi
nus vsq; ad mille annos dicere de nullitate sententiæ, & pro
hoc etiam allegat id, quod no.in d.c. cùm in iure,& id quod
habetur in l.ex initio.C.ad le.Cor. de fal.faciunt no.per Bal.
7 in l.2.C.de legi.hær. ¶ † Super alio vero dubio, quo quæritur,
an posito q, non obstaret defectus mandati dictorum asserto-
rum syndicorū , & posito q, dicta bona fuissent euicta dicto
Flor.vel eius hæredib.& iudicialiter & tp̃e litis denūciatū nō
fuerit p dictū Florentinū vel eius hæredes dicti cōitati litem
prædictā esse motam,teneat̃ dicta cōitas de euictiōe? rn̄deo q,
d non l.emptor.& l.si parentes.C.de euic.l.1.C.de peri.& com-
* mo.rei ven. & ita tenet̃ ét si vēditor aliunde sciuisset [d] litē esse
motā emptori scd̄m magis* cōem opin.per id q, hr̃ in l.denū-
ciasse,in prin.& ibi no.Bar.ff.de adul.& p l.q absentem,& ibi
no.Bar.Bal.& Ang.ff.de procu.& no.Spe.& Io.And.in tit.de
emp.& vēd.§.fi.ad fi.& Bar.in l.nō solùm.§.morte.ff.de ope.
no.nun.dū tractat de tertia specie ꝓtestationis.s.incitatoriæ,
& in l.2.§.fi.ff.sol.ma.& Bal.& Sali.in d.l,1.C.de peric.& cō-
mo.rei vend.& Bal.in d.l.emptor.& Bal.in l.cum quæstio.C.
de euic.& Ang.in l.in executione.§.in solidum.ff.de ver.obl.
& Ang.& Io.de Imo.in l.cū ex causa,e.ti.& Ant.de Bu.Pet.de
Anc.& Car.Florē.in c.fi.de emp.& ven.& Ioā.de Imo.in c.cū
inter vniuersas,de elec. ¶ Nec in instr̃o est remissa renūtiatio:
imò potius est actum q, fiat denuntiatio, vt patet ibi dum di-
citur,& si quo tempore lis vel quæstio aut ꝯtrouersia tā per da
tionem libelli quàm alio quocunq; mō moueret̃ eidē Florē-
tino aut eius hæredibus de dictis rebus seu aliqua ipsarū par-
te ipsam litem, quæstionem, cōtrouersiam & libellum & om
nem causam quandocunque & quotiescunque eisdē syndi-
cis aut dictæ communitati denunciatū fuerit verbo, aut sim-
plici notificatione, in & super dictis rebus dicta cōitatem su-
8 scipere &c.¶ † Circa vltimum dubium quo quæritur, an posi
to q, dicta bona in solutum assignata dicto Florētino fuisset
violenter per potentiores ablata dicto Florentino seu eius hę
†2 redibus † absque facto culpa, opera & defectu dictę cōitatis
teneatur dicta communitas in aliquo ? & conclusiuè rn̄deo
quod non, per l.fi.C.de act.emp.& l.si premisceri.§. fi. secun
dum vnam lecturam gl.ff.de acqui.pos. & l.si per impruden
tiam,in prin.ff.de euict.quod est verum, ét si venditor promi
sisset defendere emptorem de iure & de facto, quod est for-
tius,vt plenè & notabiliter traditur per Bart.in l.stipulatio i-
sta hr̃e licere,in prin.in versi.quæro aliquis vendens &c.ff.de
ver.ob.& doc.in d.l.fi.& per Bal.in l.non solum.§.si status.ff.
de procura.& in l.1.in lectura Florentina.ff.de euic.& Ang.in
ꝯsi.176.in ci.Permittendum est,& Io.de Im.in c.fin.de emp.&
vend. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tunc.s̃.lib.consi 98.
b ¶ Mandatum.l.qui in aliena.§.1.de acqu.hær.s̃.lib.4.consi.1.
num.19.Cur.senior consi.76.colu.1.Dec.l.1.colu.3.C.qui ad
mi.220.Ias.consi.140.num.4.li.4.Hip.Marsi.l.si quis,de quę
stio.fin.323.Alb.Bru.consi.195.licet aliter dicat Curt.d.consi.
76.colum.2.Iaso.l.1. colum. 5. C. qui admi.Deci. consi.486.
colum.fin.consi.638. Franc.Bald.tract.de præscr. par.1.tertiæ
prin.nu.28.dicendum quod istud debet accipi scd̄m materiā
subiectam & alia iura, adde q, ex longitudine temporis p̄su-
mit̃ ratificatio secundum Ang.in l.sciendum, de ver.ob.Dec.
ꝯs.297.Lud.de Goza.ꝯs.11.nu.19.q, ét intelligendum est secun
dum materiam subiectam.
c ¶ Bene.dixi in consue.Pari.§.5.nu.35.
d ¶ Sciuisset,dixi in consue.Pari.§.13.gl.11.nu.5.

EPITOME.

¶ Non valet electio à media parte,etiam si electus prætendat se electum à sanioribus, & non statur dicto cuiuslibet eligentis tanquam singularis.

CONSILIVM CXCII.

ERSPECTA facta narratione & ꝯsideratis ꝯstitutionibus veneranda collegij doctorū iuriscivilis Bononię, maximè sub ru. de mō & forma aggregādi aliquē doctorē in dicto collegio. Et sub.rub.de officio, iurisdictiōe & arbitrio prioris. Ex

Ex quibus oritur dubitatio, an eximi⁹ iuris doc. de Gaspar de Canonicis dicatur obtinuisse partitum pro aggregando eum dicto collegio, attento quod fabæ seu voces doctorum fuerũt pares numero, dr̃ tamen pro parte dicti Gasparis, q; de numero eligentium cum fuit vox domini prioris & quorundam aliorum digniorum cæteris doctoribus q ꝯtra præfatum d. Gasparem voces dederunt, debet obtinere, lectis, plerisq; allegationibus copiosissimè & subtiliter hincinde pro vtraque parte confectis visisq; literis magnificorum & pstantissimorum dominorum sexdecim reformatorum libertatis ciuitatis Bononiæ, & spectabilis ac insignis equitis & iuris. V. doc. domini Pauli de Volta in hac controuersia me requirentium, vt super dubitatione præmissa quid de iure sentiam consilio referre velim. Statueram nonnullis rationibus motus quantũ mihi licuisset ab hoc consulendi munere abstinere: propterea acta & scripturas ad dominum Commissarium remiserã. Sed cum iterum iam dicti magnifici domini mei & do. Paul⁹ scripturas ad me mittentes suis literis non mediocriter me ad onus istud subeundum hortarentur. Tanta fuit & est in me eorum authoritas & imperium, vt mihi etiam adhuc ęgrotanti visum fuerit prouinciam hanc absq; rubore maximo minimè effugere non licere, arbitratus non leuẽ crimen cõmittere, vbi præsertim tantis dominis non obtemperarem: quibus tantum debere intelligo quantum vnusquisque suo iustissimo ac munificentissimo principi & domino vlla rõne debere sanè iudicari possit, sicut ergo hæc mea sententia fortasse grauis aut molesta vr̃, obsecro ęquo ferat animo: nec mihi sed maiorum meorum authoritati succensendũ putet, quib. vlterius resistere mihi nulla rõne fuit in causa. ¶ Modò ad principale institutum dico videri prima consideratione dicendum dñm Gasparem obtinuisse partitum, quasi videatur per maiorem partem doctorum qui voces dederũt obtinuisse, & sic satisfactum esse dictæ constitutioni sub ru. de forma aggregandi aliquem doctorem collegio, vbi cautum est illum aggregãdum, qui plures fabas albas habuerit quàm nigras, seu qui obtinuerit partitum per maiorem partem doctorum, dr̃ aũt per maiorem partem obtinere ille qui voces habuit numero pares, si tamen maioris erant authoritatis illi qui pro eo voces

1 dederant: quia † nõ tam numerus quàm authoritas attẽdi debet. l. vbi absunt. ff. de tut. & cur. da. ab his, cum gl. quæ ibi expressè tenet hoc, & etiam sequuntur Cy. & Nico. de Nea. post alios antiquos. & l. Pomponius, aliàs inci. si vni, cum gl. fi. & ibi clarè firmat quò ad casum nostrum Ia. Ra. Rayn. Bartol. & Ang. ff. de re iud. l. maiorem. ff. de pac. facit quod no. glo. in c.

2 ecclesia vestra. l. vltimo. de ele. ¶ Hoc in specie † videt̃ decidere Bar. in l. testiũ, in prin. ff. de testi. vbi per illum text. volentem q; magis credatur existenti in dignitate quàm ei qui non est in dignitate, & dicit q; per canonistas deciditur, qd̃ si duo sunt electi qui habeant æquales voces, & tamen vnus eorum pro se haberet priorem & sacristam & similes, qui sunt in dignitate, præfertur ei qui haberet canonicos alios simplices dignita-

3 tem non habentes. Et statutum seu † constõ collegij reciperet hanc interpretationem declaratiuam à iure cõmuni. ca. cùm dilectus, de consue. no. Bar. in l. omnes populi. in 6. q. prin. ff. de iusti. & iure, dum loquitur de interpretatione declaratiua, etiam dato q; ꝯstitutio dictaret, q; ꝯten ta in dictis ꝯstitutionibus debeant purè, & simpliciter prout scripta sunt intelligi, & non possunt glossari vel subaudiri, vt in cõclusione dictarum constitutionum collegij cautum est: vel si cautum esset, quod ꝯstitutio esset præcisa, prout præmissum est in dicta ꝯstitutione sub rub. de modo & forma aggregandi: quia per prædicta verba non reijcitur gl. legis cõis, sed hominis, ita inquit Bald. in d. l. oẽs populi. in fi. pe. char. in versi. sed quid si cauetur alio statuto q; statuta non possint &c. & in ver. seq. per id quod hr̃ in l. quãuis. C. de adul. & in l. stipulat⁹ sum Damam. ff. de verbo. ob. & sequitur hoc Pe. de Anc. in c. canonum statuta, versus si. in ver. occurrit alia qõ quæ etiam est communis, ad idẽ

4 quod no. † Io. An. in regula, pro possessore, in mercur. li. 6. co. vl. vbi voluit q; licet lex aliqua municipalis reijciat interpretationem; tamen non intelligitur reijcere interpretationem per quam declaratur ambiguitas verborum plures sensus habentium, per id quod hr̃ in l. 1. ff. si cer. pe. & in l. 1. C. de profes. li. 12. & hoc est verum ẽt, vbi cautum esset, q; statutum deberet seruari ad literam, prout iacet absque interpretatione aliqua, vt disputando firmauit Rayn. de Forli. in dispu. q̃ refert & sequit̃ Pet. de An. in d. c. canonum statuta. in vlt. char. bene faciunt quæ no. Bar. in d. l. omnes populi, in fi. d. 6. q. prin. & Io. An. in addi. Spe. in rub. de succes. ab inte. in 10. co. & Bal. in l. si quis filiam ad fin. C. de lib. præ. & in l. non dubij, in 2. vel 3. col. C. de leg. & in auth. si qua mulier, ad fi. C. de sac. san. ec. & in l. 2. in 2. col. C. de exec. rei iud. & in l. clari. C. de fideic. & Io. de Imo. in l. Cæsar, in prin. ff. de pub. & quod no. do. Anto. de

5 verbo præcisè, in c. 2. de rescri. & ibi etiam Bal. in fi. ¶ Confirmantur prædicta p ea † quæ no. Inn. in c. quia pp, de ele. inq̃tum illam copulã &, positam inter illas duas dictiones. s. maior & sanior. exponit pro id est. Et idem vr̃ esse de mente Inn. in c. dudũ, el 1. e. ti. & Compos. in d. c. ecclesia vestra, l. vltimo. ¶ Ad idem facit id quod habetur in l. in albo. C. de decu. libr. 10. & Bal. dixit in electionibus inspiciendum esse authoritatẽ non numerum. ¶ Fortificatur per id quod legitur & no. in c. 1. de his quæ fiunt à maiori parte capituli, vbi magis attẽdi videtur id quod factum est à saniori parte, quàm id quod est factum à maiori parte: & scd̃m Host. illud videt̃ factum à maiori parte. c. gratum, de postu. prælã. c. multi. 40. dist. bene facit tex. in c. quanto. de his quæ fiunt à præla. vbi tex. solum exigit saniorem partem, & tamẽ clarum est maiorem requiri. c. tua.

6 eo. tit. Pro hac parte † etiam optimè facit quod no. gl. in c. dudum, el 1. in ver. numerus, de ele. dum dicit, quod si in electione numerus est par præferenda est dignitas, & sentit glo. ibi illud quod concludebat Iac. de Ra. Ray. & Ang. in d. l. Pompo. aliàs incip. si vni. vbi dicunt q; si voces sunt dispares numero, attenditur numerus, & ita procedat. 1. opi. relata per gl. in d. l. Pomponius, aut sunt pares numero: & tunc attenditur authoritas. Et ita procedat. 2. opinio relata per d. glo. fin. ¶ Nec præ-

7 dictis obstare † videntur iura † quæ dicunt copulatiuè in ele-

†1 ctionibus exigi maiorem & saniorem partem. c. coram. c. ecclesia vestra, el 1. & l. vlti. c. quia propter, & c. in genesi. de elec. c. cum expediat, e. ti. li. 6. quia dato q; responsio Inn. & Compost. s̃. relata nõ esset sufficiens & illam magis * communiter impugnent doc. in d. c. quia propter, & in d. ca. ecclesia vestra, l. vltimo, per iura. s̃. allegata: quæ copulatiuè exigunt maiorẽ & saniorem partem, quicquid dixerit glo. 18. dist. in canonicis, in glo. quæ incipit, no. hic quod dignitas &c. tamen põt respõderi q; illa iura non procedunt in electionibus, quæ fierent circa officia merè prophana, & nullo modo ecclesiastica, in quibus iura non requirunt copulatiuè quem per maiorem & saniorem partem esse electum, sed simpliciter exigunt maiorem partem. l. nominationũ. C. de decu. li. 10. l. q; maior. ff. ad munici. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iu. quæ maior pars tũc dr̃ esse, quando saltem authoritate vna pars excedit aliam, &

a voces sunt numero pares. [a] vt no. glo. & doc. in legibus & locis. s̃. alleg. Et ideo non videtur quod bene dixerit Io. de Imo. in d. l. Pomponius. & do. Abb. Sicu. in c. prudentiam, de offi. dele. in prin. inquantùm per d. c. qa ppter, copulatiuè requirens electionem maioris & sanioris partis reprehendunt dictas gl. iuris ciuilis & legistas * communiter eas sequentes in d. l. vbi adsunt, & in d. l. Pomponi⁹, quamuis Bal. in c. ecclesia vestra, l. vltimo in fi. de elec. nulla facta mentione de dicta gl. iuris ciuilis, nec de authoritatibus legistarum simpliciter velit ꝯtrariũ, nã dicit Bal. quod illud quod no. gl. in d. c. ecclesia, circa collationem authoritatis zeli, debet restringi ad electiones prælatorum, de quibus loquitur text. in d. c. quia ppter, quia in prophanis electionibus semp attendit̃ numer⁹ scd̃m eum, allegat d. l. quod maior. ff. ad munici. nisi decretũ esset ambitiosum vel iuri ꝯtrariũ. l. ambitiosa. ff. de decr. ab ord. fa. vel nisi ad hoc non extenderetur eorũ officium, vt no. in l. itẽ magistri. ff. de pact. ita residet Bal. ibi, & sic vult ipse, quod bene fit differentia inter prophanas electiones & ecclesiasticas, & in hoc bene concordant cum his quæ no. doc. post glo. in d. l. Pomponius, & in d. l. vbi adsunt, & probat̃ per iura quę allegaui. s̃. scilicet d. l. nominationum, cum si. sed in alio discordat ab eis inquantùm vult quod attendatur numerus tm̃: nã in hoc contradicit d. gl. in prælle. l. vbi adsunt, quã suprà dixi doctoribus ibi approbari: & contradicit ẽt opi. Barto. in d. l. Pomponius, cum quo transit ibi Raph. Cu. & cum quã etiã transire vr̃ ipse do. Ab. in d. c. ecclesia vr̃a, l. vltimo, & ipsemet Bal. in d. l. in albo. C. de decur. tenet idem. s. quod in electionibus prophanis pręfertur authoritas numero, & sic Bal. est sibi contra-

contrarius, tamē si rectè inspiciatur decisio Bal. in d.c.eccle-
sia, non contradicit illi concordiæ quam tradidit Ia.de Ra. &
Ray.& Ang.in d.l.Pomp.in quātum volunt vt retuli.s̄. quod
si in electione numerus est dispar, præfertur omnino nume-
rus. Et ita loquitur.d.l.quod maior, cum si. Et hoc casu ēt pro-
cedat decisio Bal.in d.c.ecclesia. Aut numerus est par: & tunc
attenditur dignitas per id quod hr̄ in d.l.maiorem, & per no.
in d.l.vbi adsunt, & iste est casus noster.cui nō ꝯtradicit deci-
sio Bal.in d.c.ecclesia, declarata vt s̄.sed in electionibus eccle-
siasticis fatendum est magis *cōem opin.esse q̄ requiratur v-
trunque scilicet, quod sit maior & sanior pars copulatiuè per
Abb.antiquum Aegidium, Io.An.Ant.de But.& Mod.in d.c.
quia propter, & dn̄s Mod.maximè Io.de Imo. & ibi do. Ab.in
c.ecclesia, l.ultimo.& do.Ab.in c.scriptum, in glo.super verbo
confirmes.eo.ti.& ibi etiam Ant.de But.ac etiam Io.de Imol.
in c.congregato.eo.tit.hanc esse communem opi.docto.ibi,
8 ¶ Et ideo † Bartol.in d.l.3.de test.dum dixit canonistæ dicunt
q̄ si voces sunt pares præferri debet illa electio, pro qua est
prior sacrista & similes qui sunt in dignitate, non potuit Bar.
velle sentire de Inn.& Compo.qui illam partem tenebant vt
dixi, & si Bar.intellexisset de electiōe facta ad officia ecclesia-
stica, opinio sua stare non posset, & esset ꝯtra dicta iura cano-
nica, & ꝯtra cōem opi.sed si Bar.intellexit de electiōe facta ad
officia prophana, vt est casus noster, eius defensio vr̄ esse vera,
tum per illam.l.in qua se fundat, tum etiam per alia superius
9 adducta. ¶ † Nec prædictis vr̄ obstare id quod not.Abb.in d.
c.ecclesia vestra, l.ultimo in 2.col.q̄ in actibus vniuersitatis nō
debent dari voces per lupinos: quia tunc non potest apparere
quæ pars sit sanior: quod quidem attendi debet, vt ibi legitur
& no.in alijs locis.s̄.allegatis, quia non negat do. Abb.q̄ vbi
darentur voces per lupinos, & tamen appareret vel ex cōfes-
sione partium vel alio legitimo mō à quibus lupini processe
rint, non debeat attendi authoritas quemadmodum & quan
do voces secretè danṫ in electionibus, iuxta d.c.quia propter.
¶ Et per hoc apparet non obstare, si diceret quod in constōne
sub rubrica de modo & forma eligendi &c. est cautum voces
seu fabas debere poni in pisida secrete quasi videretur fuisse
de intentione statuentium q̄ non attenderet authoritas dan
tium fabas sed numerus: quia rn̄deri pōt ex præmissis hoc vē
rum, vbi legitimè non apparet à quo vnaquæq; vox data fue
rit: sed vbi appareret, tunc maior pars dr̄ esse quæ maiori ni-
titur authoritate per prædicta, vel saltem talis casus tanquam
omissus à ꝯstōne remanet í dispōne iuris cōis.l.cōmodis.ff.de
li.& post.l.si extraneus.ff.de cond.ob cau.. ¶ Nec tunc ob. q̄d
ꝯstitutio sub ru.de off.& iurisdictione dn̄i prioris prouideat,
q̄ vbi voces sint ęquales, expectetur deliberatio collegij: quia
vr̄ posse rn̄deri, voces non esse æquales qn̄ ex vna parte cōsta-
ret eē maioritatē authoritatis, vt patere pt̄ ex pmissis, & vbi es-
semus in terminis iuris communis, & vbi legitimè probaret
voces domini Gasparis fuisse digniores, assentirem opinioni
volentium q̄ in casu proposito partitum intelligeretur esse
obtentum. An autem in casu nostro aliquid obstet dictæ di-
spositioni iuris cōis, & an sit legitimè probatum voces domi-
10 ni Gasparis fuisse digniores, patebit ex infrà dicendis. ¶ † In
ꝯtrariū q̄ dictus dominus Gaspar non dicatur obtinuisse par
titum adducitur: quia in dicta electione vr̄ solum attendi de
bere numerum ex mente constitutionum collegij, hoc ꝓba-
ri videtur ex verbis constitutionis positæ sub rub. De officio,
iurisdictione, & arbitrio dn̄i prioris, in princ.& certè ibi dum
dicit & vota plurium numero doctorum ibidem & pręsentia
liter existentium sequi debeat, iunctis his quæ in eadem con
stitutione ꝯtinentur in pe.char.in verbo, adijcientes etiam in
prædictis &c.dum ibi dicit, adijcientes ēt prædictis quod vbi
voces erunt æquales alicuius partiti facti inter doctores di-
cti collegij, vt s̄.tunc dictus prior cum duobus doctorib. an-
tiquioribus, qui essent in dicto collegio præsentes possent gra
tificari cui parti voluerint, excepto partito de aggregando v-
num doctorem collegio, quo casu expectetur deliberatio col
11 legij &c. Nam verbum vnum † æquiuocum vel ambiguū po
situm in vna parte statuti declaratur ex his quæ in alia parte
statuti continentur, si apparet q̄ in ipsa alia parte statuti ver-
bum illud fuerit clarum, expressum & prolatū, vt est tex.op-
timus in l.vtrum, & ib. ponderat Bal.ff.de pet.her.bene facit
l.qui filiabus, in prin.& l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.1.er-

go cum in prima parte dictæ constitutiōis clarè apparet quo
statuentes accipiant pluralitatem vocum & ꝯīr ęqualitatem:
quia accipiunt ad numerum: ergo cum postea in d.c.ver. adij
cientes faciant mentionem qn̄ voces sunt æquales in aliquo
partito facto inter doctores collegij, vt s̄. apparet q̄ statuen-
tes intellexerunt de qualitate habito respectu ad numerum,
quo casu volunt priorem cum duobus doctoribus antiquio-
ribus posse gratificare, excepto quando vbi tractaṫ de aggre-
gando aliquem doctorē collegio: quæ excepto debet esse de
regula & intelligi scd̄m regulam, vt nō.in l.1.ff.de re.iur.& in
l.his, & ibi Bart.ff.de leg.& Dy.in rub.de reg.iu.in 6.& sic de-
bet intelligi quod sufficiat voces esse æquales respectu nume
ri, & quod numerus attendatur prout disponebat regula, à
qua fit dicta exceptio. ¶ Alio in super fundamento ostenditur
12 partitum non obtentum: quia † posito q̄ vbi voces fuissent
pares numero, intelligitur partitum aliàs esse obtentū ꝓ do-
mino Gaspare, si voces suas excedebant dignitate seu autho-
ritate, tn̄ non ꝯstat hoc esse sufficienter probatū: imò non vr̄ q̄
aliter q̄ per ꝯfessionem aduersarij bene probari possit. Et quā
uis dicaṫ dn̄m priorem collegij iureiurando affirmare se vocē
dedisse pro dn̄o Gaspare, & ita ēt pleriq; alij. s. vnusquisq; de
sua voce secretè data scd̄m formā ꝯstitutionis, tn̄ hæc ꝓbatio
non est sufficiens: quia ad probandū per illos de collegio vel
cap̄lo tale quid gestum fuisse in cap̄lo oportet testes esse ꝯte-
stes in deponendo q̄ ꝯgregati in capitulo ꝯcorditer seu vna-
nimiter ita fecerunt, ita ꝓbatur in ca.3.loco.de prob.Et illum
tex.ad hoc ibi ponderat Anto.de Bu.in no. Et sic non sufficit
q̄ vnusquisque de capitulo dicat se ita fecisse: sed oportet q̄d
per testes de ca.contestes probetur concorditer de his quæ ge-
sta sunt ab alijs de ca.non à se. ¶ Praterea est casus, si rectè con-
sideretur in alle.c.cum dilectus, de ele.cui (vt mihi videṫ) non
†2 inuenio sufficienter esse rn̄sum, non enim stari debebat † di-
cto canonicorum ferè oīum affirmantium se non ꝯsensisse in
personam Arc.vt in epm̄ eligereṫ ab illis tribus commissarijs:
quia oēs essent singulares in dicto suo. Et propterea quia nō
erat stādū dicto eorū canonicorū, q nō fuerūt ad testimoniū
recepti ex eo, quia dictū eorum tanquā singulariū nō releuas
set, vt ibi patet ex text.& glos.in verbo ꝓbatio.& clarè no.ibi
Ant.de Bu.in 6.no.ex commissione Romani pontificis addi
ti per viam quærelæ propositæ ꝯtra electionē & confirmatio-
nem Arch.tanquam minus legitimè factam de dicto quære-
lante offerente se hoc probaturum, fuit processum ad rece-
ptionem testium.s.illorum trium compromissariorum, vt te-
stificent an qn̄ ipsi examinarunt voluntatis singulorum, ma-
ior pars canonicorum ꝯuenerit in personam Achi. p ēos tres
electi vel non: & dicitur ibi stari debere saltem dicto duorū
ex istis tribus electoribus & compromissarijs tanquam cōte-
stibus, & nō esse procedendū ad examinationem dictorū ca-
nonicorū, tāquam singularium, etiam si plurimi essent. ¶ Et
13 quàuis Sali.† in l.si quis decurio, in 4.opp.C.ad lega.Cor.de
fal.dixerit dicto cuiuscunq; ēt priuatæ personæ interrogatæ
de facto à se stari debeat pro plena probatione per d.l.si quis
†3 decurio. Et ita ēt volunt † quidam Mod.vt Pau.de Ca.in qui-
busdam suis reportatis in l.seruos.C.de testi.per illum text.&
ita dicit limitari regulam positam in l. vbi numerꝰ.ff.de test.
& in ç.in omni.extra e.ti.vbi regulariter requiruntur duo te-
stes. Nam scd̄m eum illud procedit quando testes producunṫ
propriè vt testes super facto alieno seu gesto ab alio, sed vbi
inducerenṫ ad probationem facti à se: vnus solus est idoneus
ad plenam probationem. Et dicit se de hoc semper dubitasse
& nō inuenisse tactum ab aliquo, & ita etiā ipse tenet in suo
consi.358.inci. Visis actis &c.non puto hoc aliquo modo de
†4 iure procedere, & legendo & consulendo semper † contra-
b rium tenui: b quoniam prædicta decisio non videtur iure ꝓ-
bari. Non enim ob.d.l.si quis decurio, quia vt rn̄det ibi Pe.&
Cy.in 3.oppo.ibi non crederetur illi de facto suo sine conte-
ste, nisi ex eo quia erat persona publica.i.tabellio qui habe-
bat vt rōne officij sui ei deberet credi in pertinentibus ad of-
ficium suum: secus in alijs. Et sic expressè Pet.& Cy. tenent q̄
vni soli etiam interrogato de facto proprio nō credaṫ nisi in
dicto casu quando est persona quæ habet vt ratiōe naturę of-
ficij debet sibi soli credi in pertinentibus ad officium suum,
vt dixi. Et ita ēt vult Bart.ibi in fin.dum dicit esse speciale ibi
in tabellione: quia eius fides est approbata à lege. Facit quod
not.gl.

no.gl.in auth.de hær.& fal.§.si verò absunt,in ver.tabularijs,
& bo.tex.in c.ad audientiam,de præscrip.& sic Sal.discrepás
* à prædictis doc.& sic à * cõi opi.non vr̃ bene dixisse,cum illé
tex.loquatur in tabellione,non in alio quocunq; priuato: vt
14 vult extendere Sal. † & q̃, non stetur soli dicto vnius,qui de-
ponit de facto † se,etiam si non sit priuata persona,sed ẽt offi-
cialis puta iudex,decidit expresse Inn. in c.2. in gl. magna de
arbi.quem ibi oẽs sequuntur per d.c.cum dilectus,de ele.Ita
ẽt clarè firmat Ant.de Bu.in c.cùm à nobis, in ver. octauus ca
sus extra,de testi.Et est de mente Inno.in c.cùm dilectus,el 1.
in gl.in verbo respõsione, de accus.Et Bar. in l.ne in arbitris.
C.de arb.ibi dum dicit:nisi ei obstaret q̃, esset solus &c.& Bar
to.in consi.suo inci. In qõne proposita solum ad hoc. Facit q̃,
no.Bar.in l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro soc.circa vltim.
colum.in vers.quæro quando examinatur æquitas &c.vbi al
legat dictum.c.cum dilectus,de ele.vbi videt̃ casus ꝯtra prędi
ctos mod. ¶ Nec ob.d.l.seruos,in fi.quia dictum serui ibi re-
spondentis de facto à se non sufficit ad plenam probationem
nisi præcedat semiplena probatio,vel nisi præcedát aliqua in
dicia cum tortura serui,vt declarat gl.in l.cum probatio.ff.de
prob.vnde ipsemet Pau.de Ca.in l.quicunque.in fi.C.de ser.
fug.minus imperfectè locutus dixit quod semper ipsi visum
fuit,quod regula tradita in d.l. vbi numerꝰ, habeat locum qñ
15 testes sunt interrogãdi de facto alieno,sed si de facta suo: tũc
sufficiat vnus,cõcurrentibus quibusdam alijs indicijs vt in d.
l.quicunque.cum gl.in verbo,interrogatione,quæ loquit̃ de
seruo interrogato de facto suo cum tortura & pręcedentibus
indicijs,dicens sibi videri quod tantum valere debeat sponta
nea depositio liberi hominis sine tortura,quãtùm affirmatio
serui extorta per torturam. Et sic vult Paul.de Ca. quod non
sufficiat dictum vnius solius liberi hominis examinati super
facto à se,nisi concurrant alia indicia, cuius contrarium ipse
tenuit in locis s̃.alle.¶ Et istud est quod voluit dicere do. Abb.
in d.c.ecclesia.dum dixit quod in actibus vniuersitatis nõ de
bent dari voces per lupinos:quia non potest apparere quæ sit
sanior pars:nam considerat̃ quod illi de collegio in hoc essent
testes singulares,& sic dicto eorum nõ staret̃. ¶ Nec prędictis
ob.† quod quando iudex tulit sententiam nõ expressa causa
propter quam motus fuerit ad ita iudicandum statur dicto i-
sius iudicis asserentis ex qua causa motus fuerit, vt notat. Iac.
de Aret.Cy.Rayn.& Nicol.de Neap.in l. qui testaméto.ff.de
excu.tu.arg.l.ab executore,in prin.ff.de appel cum ibi no.&
per no.in l.2.C.de senten. ex breui.reci.cum sim.Pro qua de-
cisione Bald.& Io.de Imo.idem sequutus in l.si is ad quem in
fi.ff.de acquir.hære.dicunt esse gl.singularem in l.si prætor.§.
Marcellus,in verbo,approbatum.ff.de iud.& no.Bal.in c.cũ
venerabilis,in fi.extra de exceptio.& in l.penul.C.si ex fal. in
stru.facit quod dicimus in teste,qui potest interpretari dictũ
suum ambiguum.c.cum clamor,de testi.& no.in §.quia verò
multi.in auth.de testi.quia respondeo,verum esse q̃, iudex in
terpretari põt sñiam suam ambiguam:quia illud in animo re
tẽtum est: nec illud fuit aliquo modo explicatum à iudice re
vel verbo,sed omninò retentum in animo:ideo statur dicto il
lius.c.si verò aliquis.de sen.excom.c.præsentium,de test.no.
in c.significasti.el 1.de homic.& in §. aliæ. insti. de act.hoc est
quod voluit in proposito Bal.in d.c.venerabilis,in fi.allegan
do ad hoc tex.in c.quia pastoralis,de excep.Sed in proposito
nr̃o vnusquisq; doctor collegij in scrutinio prædicto declara
uit motum animi sui:eo modo quo secundum formam cõsti
tutionis requirebatur.s.per dationem fabæ albę vel nigræ per
quam clarè comprehenditur animus dantis:vnde clarum est
fabam albam declarasse animum dãtis, qui nihil quãtum ad
hoc in mente retinuit:nunc aũt solum quæritur,quis fuit ille
qui illam fabam albam dederit:vnde hic non agitur de inter
pretatione mentis tunc ambiguæ:quia mens cuiuscunq; dã-
tis fuit tunc declarata per dationem fabę:vnde in hoc non est
standum prophana probõne dicto vnius solius d.c.cum di-
lectꝰ,de elec.cum alijs de quibus.s̃.ẽt si esset iudex vel officia-
lis,& tractaret̃ de probatione eius quod gestũ est à se: vt supe-
rius oñsum est.¶ Accedit id quod no.Ioã. de Im.in d.l.si is ad
quem.in fi.vbi dicit q̃, id quod dr̃ stari dicto iudicis declaran
tis ex qua causa motus fuerit ad suam sententiam proferẽdã
putat procedere in illis iudicibus, qui habent potestaté inter
pretandi suas sententias; vt sunt magistratus habentes merũ
& mixtũ imperiũ: & nõ alij, vt legit̃ & nõ.in d.l.ab executore.
in prin.Et sic patet,q̃, illa decisio ꝓcedit solùm,qñ est locꝰ in-
terpretationi:eo quia fuerit aliqd in mente retentum: & hic
nõ est casus noster,vt declaraui.¶ Confirmant̃ p̃dicta,quia po
sito q̃, dñs prior collegij & duo alij affirmarẽt se dedisse voces
ꝓ Gaspare,vt in facto narrat̃,tñ non constat q fuerint alij qui
voces dederint ꝓ Gaspare:nec qui dederint ꝯtra eũ, & sic non
ꝯstat de voce dñi Arch.& cæterorũ,& sic non põt dici ex colla-
tione ꝯstare voces Gasparis esse p̃ferendas, iuxta id q̃, legit̃ &
no.in c.in genesi.de elec.& in c.ecclesia vr̃a,el 2.eo.ti.¶ Et nõ
mirandũ, si dicit̃ semp vel diu fuisse ita seruatũ, vt attendat̃
solũ numerus seu paritas vel imparitas numeri:qa ꝓbare q̊d
vnus habuit voces digniores, est adeò difficile q̃, põt iudicari
quasi impossibile stãte forma ꝯstitutionis ꝓuidentis,q̃, voces
secretè dari debeant. Et per p̃dicta apparet nõ obstare ea q̃ in
ꝯtrariũ superiꝰ allegata sunt:qa illa possent procedere de iure
cõi non attenta forma dictę ꝯstõnis sub rub.de officio, iurisdi
ctione,& arbitrio dñi prioris:& vbi legitimè ꝓbatũ esset di-
gniores voces fuisse ꝓ Gaspare: q̃, stantib.p̃dictis non põt di-
ci esse ꝓbatum:potuissem discutere de virib.ꝓnuncię prioris
& eius allegatę reuocõnis,& an periuri dicant̃ illi q voces su-
as secretè datas posteat ꝓpalarũt.Et de virib.cuiusdam partiti
seu deliberõnis factæ anno 1382.die primo Februarij,ꝓut ap-
paret̃ in libro secreto collegij,& de qbusdam alijs de qbus in
allegationib. vtriusq; partis,sed ea leuiora putaui,& præmis
sa ad huiꝰ ꝯsultationis decisioné sufficere.Ex quib.omnib.ꝯ-
cludo dictum partitum non fuisse obtentum,vt s̃.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Pares.imò semper indistinctè requiritur maior pars nume
ro ad minus Panor.disp.1.dubio.1.

b ¶ Tenuit latè d.An. Tiraq. nũc ꝓnunciæ senatus protopræses
designatus meritissimus in ꝯsu.Pic.ti.retra.§.1.glo.14.nu.47.
cum se adde.j̃.lib.7.consi.197.co.2.Alcia.l.1.§.fi.nu. 6. de ver.
obl.limitat in eo qué semel partes elegerunt,ité limita vt plus
credatur licet non plenè Aymo ꝯs.73.nu. 30.

EPITOME.

¶ Per secundum instrumentum non derogatur primo,ni-
si quatenus non possent computari.

CONSILIVM CXCIII.

PERSPECTIS instrumentis de quibꝰ in themate,
videretur prima cõsideratiõe dicendum ad
ductum cõmune & homines de Nonantula so-
lùm pertinere tantũ de dicta valle, quantũ ꝯpre
hendit̃ in instr̃o cuiusdam ꝑmutationis seu re'a
xationes factæ inter dictum monasterium Nonantulanũ ex
parte vna,& commune & homines Nonantulæ ex alia anno
1450.die 27.menses Ianuarij rogato per ser Baptistam quon-
dam Zanini de Sactoribus de Nonantula,non aũt quantum
comprehenditur in instrumento celebrato anno 1442.die
11. mensis Iulij rogato per ser Andream Geminiani de la Pape
1 lina:quia † posteriora derogant prioribus.l.pacta nouissima.
C.de pact.l. si vnus. §. pactus ne peteret.ff.de pact. & melius
probatur in l.si quis ante.ff.de acq.pos.facit.l.si quis cum pro
curatorio.§.fi.ff.de procura. Sed dictum instr̃m factũ anno
1450.est posterius illo alio confecto anno 1442. ergo illud po
sterius debet attendi.¶ Nec videt̃ q̃, cõmune & homines No-
nantulæ possint prætendere habere totam dictam vallem vi-
gore alterius vltimæ inuestituræ sibi factę ab eodem mona-
sterio anno 1453.die 30.Augusti ex instruméto rogato per ser
Baptistam de Prignano:quia dictum vltimum instr̃m se refer
re videt̃ ad confines limitatos in dicto instr̃o permutationis
rogato anno 1450.per dictum ser Baptistam de Sactoribus de
Nonantula,& sic perinde est ac si confines appositi in dicto
secundo instrumento essent appositi in dicto vltimo instr̃o.h
asse toto.ff.de hære.insti.l.institutio talis.ff.de condi.insti.l.si
ita scripsero.ff.de condi.& demon.l.ait prætor.§.1.ff.de re iu.
¶ Tamen præmissis non obstantibus contrariam sententiam
veriorem proculdubio esse puto. ¶ Et primò: quia ...

dicimus q, cõe & homines dictæ terræ qui dicto anno. 1450.
fecerunt dictam permutationem ignorabant prius per syndi
cum eorum. s. Franciscum ser. Bitini de sign. receptam fuisse
inuestituram de tota dicta valle de anno. 1442. & clarum est,
quod per dictum secundum instr̃m non intelligitur renũcia
tum iuri iam sibi quæsito. l. mater. ff. de inoff. test. l. in repudiã
2 da. ff. de acqui. hær. l. legitimam. ff. de peti. her. ¶ † Aut sumus
in dubio an commune ignorauerit, & idem: quia quis proba
bilem habet ignorantiam eorum quæ à procuratore suo facta
sunt, vt no. gl. & doct. in l. si res obligata. ff. de legat. 1. bene fa-
cit. l. fin. ff. pro suo, & q, no. in l. si quis delegauerit. ff. de noua.
Et quod legitur & notatur in l. sed si me putem, in prin. ff. de
condi. inde. & in l. si tibi, lib. ff. de actio. empt. ¶ Aut apparet
q, cõe seu repræsentantes commune prædictum habebat sciẽ-
tiam dicti primi instrumenti, & adhuc dico & per dictum se-
cundum instrumentum nõ est derogatum aut renunciatũ il-
li maiori parti dictæ vallis, quæ comprehendebatur in dicta
prima inuestitura, vltra contenta in dicto secundo instrumẽ-
3 to: quia † quando duo sunt contractus celebrati etiã super eo
dem: eatenus per vltimum videtur derogatum primo, quate-
nus vltimum se non compatitur cum primo; sed quatenus se
compatitur cum primo, non intelligitur derogatum primo
tex. in d. l. si quis ante, versi. idem Pomponius. ff. de acqu. pos.
& facit. l. fi. C. de noua. & l. sancimus. C. de sen. ergo saltẽ qua
tenus de dicta villa plus comprehenditur in prima inuestitu-
ra quã in dicto secundo instrumento non intelligitur p scd̃m
instrumentum derogatum primo. ¶ Confirmo, quia per secũ
4 dum ↄtractũ † repugnantem primo ita demũ intelligitur esse
derogatum primo, si secundus cõtractus valuit, & non al'r:
vt in d. l. si quis ante, versi. si quis conduxerit, facit. l. si iure. ff.
de leg. 3. sed non videtur q, dicta secunda concessio facta di-
cto monasterio valuerit respectu vtilis dominij primò acqui
siti dicto communi & hominibus in dicta valle vigore primę
inuestituræ, quia id quod meum est, nõ possum aliquo titulo
valido iterum acquirere, vnde si is qui dñs est iterũ emat rẽ
5 illam, nõ videtur renunciare domino, imò ↄtract⁹ † emptiõis
non valet, etiam si dñs scienter emat rem suam. l. suæ rei. ff. de
ↄtrahẽ. emp. in verbo, siue sciens &c. & l. ei à quo. ff. de vsuca.
& l. neque pignus. ff. de reg. iur. & saltem cùm dictum cõmu-
ne in dicto secundo contractu suo rem illam recipiat, nõ tan
quam ad se pertinentem, sed tanquam pertinentẽ ad dictum
monasterium, & pro iuribus dicti monasterij, vt in varijs par
tibus dicti secundi instrumenti comprehenditur, & maximè
ibi dum dicit, omniq; iure & actione, vsu seu requisitione di-
cto domino commendatario an dictis monasterio, fratribus
Monachis, capitulo & conuentui p dicta petia terræ valuta
& buschiua modo aliquo spectantibus & pertinentibus &c.
quo casu non videtur dictum commune voluisse renunciare
iuri suo, & illud trãsferre in dictum monasterium, vt no. Bar.
in l. si rem aliquam, in vlt. co. ff. de acqui. pos. & Ang. in §. em-
phyteusim, in fi. in auth. de non alienan. & Spec. in tit. de loc.
§. nunc aliqua, ver. 52. in fi. & ibi per Bal. in 7. col. in versic. an
quis soluens, & per consequens dictus secundus cõtractus ẽt
si fuisset scienter factus, non valet, saltem vt deroget primo di
cto. l. si quis ante, iuncta. d. l. suæ rei, & hoc procedit etiam. qñ
dominus scienter contraheret cũ ecclesia non solùm cũ priua
to, vt vltra præallegata probat Bal. in l. si rem, in penu. q. C. lo-
cati. & in l. cum falsa. ad fi. C. de iuris & fact. igno. ¶ Prætereà
posito q, vltimæ concessioni standum esset, apparet vltimam
concessionem fuisse factam anno 1455. dicto communi,
in qua concessione sunt expressi confines comprehendentes
totam vallem, & licèt in dicto vltimo instr̃o dicatur q, partes
se referunt ad confines limitatos in dicto secundo instrumẽ-
to permutationis; & tamen hoc non habet obstare, tum p rõ
nes suprà proximè adductas, per quas ostendi secundũ instru
mentum nõ obstare, quæ omnes rationes etiam militãt quò
ad hanc partem tertij instrumenti, tum etiam quia in dicto
vltimo instrumento post specificatos confines comprehendẽ
tes totam vallem sunt adiecta ista verba, videlicèt; vel alios
si forent plures aut veriores confines, & prout ipsi seu alij ve-
riores confines, saluis tamẽ pręmissis confinibus ipsę partes
exprimi & specificari dixerunt in suprascripto permutatio-
nis instr̃o scripto & rogato per dictũ Baptistam de Nonantu-
la, ad quod instrumentum & quos confines in ipso instrumẽ
to limitatos partes ipsę se retulerũt & referunt &c. põderãda
6 † enim sunt illa verba, scilicet, saluis [a] tamen præmissis ↄfini-
a bus: qa per hoc apparet q, intẽtio partiũ fuit, q, nullo mõ dero
garetur cõfinibus expressis in dicto vltimo instr̃o, sed si aliqd
plus vel vltra p̃dictos confines appositos in illo vltimo instr̃o
fuisset ↄpromissum in confinibus appositis in dicto secundo
instr̃o permutationis fuit intentio partiũ, q, illud plus veni-
ret ẽt in dicta vltima inuestitura & ↄcessione, hæc enim est vir
tus illorũ verborum. s. saluis &c. vt per aliqua contenta in illo
instr̃o ad q, fit relatio, non intelligat̃ derogatum his q̃ ↄtinen-
tur & exp̃ssè sunt in dicto tertio instr̃o: vt patet ex notatis per
glo. in l. Item Labeo. §. primo, in verbo, pure. ff. fami. ercis. no.
doc. in l. terminato. C. de fructi. & lit. expen. & in l. iudex post
quã. ff. de re iu. & Ang. in ↄsi. 27. inci. Quidam Victor &c. in fi
ne, & sic dicta relatio intelligit̃ ↄditionalis. s. quaten⁹ ea ad q̃
relatio nõ ↄtradicant illis ↄfinibus reseruatis & exp̃ssis in di-
cto vltimo instr̃o: vt ẽt no. Sali. in l. ea quidem. C. de accus. in
19. col. in ver. sed dubitari posset si iudex. allegat not. per gl. in
d. l. itẽ Labeo. quam reputat singularẽ, illa enim verba saluis
p̃missis ↄfinibus nihil aliud important q̃ q, partes p sequentia
nõ videntur voluisse discedere ab illis ↄfinibus in dicto tertio
instr̃o specificatis: vt vltra p̃dicta optimè probat̃ in c. fi. in ver-
bo saluis exceptionibus &c. cum ibi no. p gl. Io. And. & alios
de dila. & in c. ad dissoluendũ, in verbo saluis exceptionib. p-
positis & pponendis, extra de despons. impub. & in c. veniẽs.
in verbo, saluis institutionib. de pręscr. facit. l. si debitor. §. 1. in
verbo, salua causa sui pignoris. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol.
illa ergo relatio facta ad augendũ, nõ dẽt õperari diminutio-
nẽ. l. si mancip. ff. de fun. instr. facit. l. legata inutiliter. ff. de a-
di. le. Ex quibus concludo totã dictã vallẽ queãdmodũ appa
ret ↄfinata in prima inuestitura & ẽt in vltima habito respe-
ctu ad ↄfines ibi specificatos spectare ad dictũ cõmune & ho-
mines eo mõ quo concessa est eis per dictũ monasteriũ in di-
ctis inuestituris, nec dictũ secundũ instrumentũ habere obsta
re, q̊ minus reliqua pars dictæ vallis non cõprehensa in dicto
secundo instrumento spectet ad dictum commune & homi-
nes. Alexander.

ADDITIO.

a ¶ Saluis. Bal. cons. 96. lib. 1. Pau. cons. 139. in fi. li. 1. Fel. c. inter
monasterium. co. 2. de re iud. An. Corse. in fin. vers. saluo iure.
Dec. ↄs. 445. col. 5. ↄs. 460. nu. 10. Frã. Rip. c. cũ M. Fer. nu. 218.
de consti. Cæp. cã. ciui. cons. 25. nu. 21. Alb. Bru. consi. 57. col. in
fi. Alcia. tra. de præsump. reg. 2. præsum. 28. fa. quæ dixi in con
sue. Paris. §. 43. in fi.

EPITOME.

¶ Ambrosius promisit Francisco dare centum si dux Ioan
nes recederet de regno Neapolis intra sex menses. Respon-
deo conditionem extare si Dux intra dictum tempus ceperit
recedere.

CONSILIVM CXCIIII.

PERSPECTIS his q̃ copiosè & eleganter allega
ta fuerũt per celeberrimũ Iuris vtriusq; Docto-
rem dominum Ange. de Vbaldis mihi velut pa
trem obseruandũ, vr̃ fortasse adhuc dubiũ con-
tra Franciscũ ex dicta promissione agere volẽ-
tem: qa illa verba Ambrosij pmittẽtis Francisco dare cẽtum,
si Dux Ioannes recederet de regno Neapolis intra sex mẽses,
videtur importare q̊d Duce Ioanne adhuc existente in castro
Ischiæ, antequam lapsum esset dictum semestre non sit verifi
cata & impleta dicta conditio: quia castrum Ischiæ posito q̊d
ratione possessionis vel detentatiõis esset apud alium quàm
apud regem Neapolis, tamen ratione iuris dominij legitimi
fuit & erat per totum semestre de regno Neapolis seu dicti re-
gis: quia sola detentatio vel possessio erat per aduersarium re
1 gis occupata, constat autem q̊d † illa verba scilicet, de regno
Neapolis, ratione illius genitiui propriè intelliguntur in du-
bio de terris & locis spectantibus ratione dominij ad regnum
Neapolis. l. 2. §. in iocum. ff. de relig. & sumpt. fune. vel saltem
ratio-

ratione iurisdictionis de iure competentis in dictis locis quãuis per alium de facto occupentur, vt probatur in c. accedens, el.2.& ibi gloss. in verbo, oriundus, vt lite non contest. in c.1.& ibi gl. in verbo propria, de postul. prælatorum. no. per Arch.& Ioan. And. in c. si sententia. de sen. excom. in 6. in nouella. plenè per Bart. & alios in rub. ff. de ope. no. nun. & in prin. Codicis cum suis concordantijs. Et quamuis quandoq; genitiuus prolatus in persona alicuius intelligatur de rebus spectantib. ad eum ratione possessionis vel detentationis. l.1. in prin. iuncto.§. ait prætor. cum §. seq. & l. seq. ff. nau. cau. sta. & l.2. in pri. & §. in hac actione. el 2. ff. vi. bo. rapt. & no. gl. in l.2. circa prin. quæ incipit, no. argumentum &c. ff. de orig. iur. & per doc. in locis suprà alle. & ét de rebus spectantibus ad illam rõne vsus fru. l.1. in prin. iuncto. §. non solum. ff. de arb. ceden. & not. Io. And. post Arch. in d.c. si sententia. tamen per hoc non negatur quin etiam comprehendantur res spectantes sola ratione proprietatis seu dominij, vt probatur in d.§. in locũ. & l.1.§.1. ff. ad Sylla. insti. de hære. inst. §.1. & 2. imò illa causa proprietatis seu dominij tanquã potior & dignior præferenda & magis attendenda est, c. cùm dilectus. de cau. pos. l.1.§ fin. ff. si ager vec. vel emphyteu. pet. & d.§. in locum l. vnica. C. si de momenta. pos. fuer. appella. cum ibi notatis. ¶ Confirmantur prædicta, quia

2 verba † in dubio interpretanda sunt contra agentem, q̃ se fundat ex verbis. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obl. l. veteribus. ff. de pactis. c. in præsentia, de proba. ergo fieri debet interpretatio potius contra dictum Franciscum agenté & se in verbis dictæ promissionis fundantem. ¶ Tantum præmissis non obstantibus puto in ꝓposito contrarium verius, s. q̃ dicta conditio fuerit impleta, stante (vt in themate præsupponitur) q̃ præfatus Dux intra dictum tp̃s semestre amisit gétes armorum, & reclusus extitit in quodam castro in regno, vbi de captiuitate suæ personæ dubitabat: & ideo conuenit cum rege Neapolis q̃ si ipsum dimitteret. recederet de regno, & ita dimissus recessit intra dictum semestre & cum paucissimis viris fortasse quinquaginta se reduxit in dictum castrum Ischię, vbi moram traxit per aliquot dies, & postea inde recessit per 15. dies post dictum semestre & se contulit in ꝓpriam patriam

3 & domicilium. Pondero † enim q̃ verba conuentionis fuerũt ꝓlata per verba futuri tp̃is. s. si dux intra sex menses de regno recedet, non autem per verba importantia præteritum seu actum perfectum: quia non fuit dictum si recesserit de regno.

a Modò dico q̃ satis est q̃ intra dictum semestre ceperit [a] recedere de regno, licèt non perfecerit recessum intra sex menses, sed post illud, probo per ea quæ decidunt docto. in ea. q. qua quæritur, an si statutum dicet, q̃ qui extra territorium extraheret frumentum puniatur tali pœna: an si inuentus est in itinere cum frumento, nondum tñ extraxerat de territorio, incidat in pœnam? & dñt attendenda esse verba dispositionis: quia aut statutum dicit si quis extraxerit: & tunc quia requirit statutũ actum perfectum: quia loquitur de præterito, requiritur q̃ actus sit consummatus & pfectus, & sic q̃ oĩno conduxerit extra territorium. l.1.§. ff. q̃ quisq; iuris. aut per alia verba non denotantia præteritum perfectum: nec actum consummatum: vt qa statutum dicat, si quis fuerit extraheret de territorio frumẽtum, vel si statutũ dicat, si quis inuentus extrahere de territorio frumentum, incidat in talem pœnam, aut similia verba: & tunc non requiritur q̃ extraxerit de territorio, seu q̃ fuerit inuentus iam exiuisse de territorio, sed satis est q̃ fuerit inuentus in itinere: & sic q̃ ceperit extrahere & habere animum exeundi territorium seu conducendi extra territorium per l. si quis id q̃, in princ. iuncto versi. q̃ si dum proponitur. ff. de iuris. om iud. & l. cedere, cum gl. ff. arbo. fur. cæ. & melius in l. arboribus. §. item tractat. cum gl. in verbo, nunc vsumfructum. ff. de vsufru. aliàs est ille. §. sub. l. etiam. ita concludit Bal. & Sali. post Iac. Butr. in l. si fugitiui. C. de seruis fugi. & sequuntur ibi Moderni. & idem no. Bal. in l. cum proponas. C. de nau. feno. Iaco. Butr. & Bal. in l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cler. & Bal. in d. l. arboribus. §. Iul. & in l. cum inter. C. de dona. ante nup. & per Ange. in d. §. item tractat. & dicit Ange. & Salice. in d. l. si fugitiui. quod probatur q̃ portaret seu conduceret animo extrahendi de territorio eo ipso q̃ ꝓbatur q̃ ipse dixerat se velle conducere extra territorium, per no. per glo. in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. in verbo, animus. ff. quibus ex caus. in posse. eatur, & ibi doct. & per not. in l. apud Celsum, in prin. ff. de do. exce. Bene facit. l. Labeo. ff. de sup. le. l. quæro. in fi. ff. de ædil. edic. Sed ita est q̃ intra semestre præfatus. Dux dixit ac etiam promisit se recessurum de regno, & intra dictum semestre cepit recedere discedendo de dicto castro in quo erat reclusus & eundo ad castrum Ischiæ, & sic intelligitur de dicto castro vbi erat reclusus discessisse animo recedendi de regno. prout ipse dixerat & promiserat vt probant prædicta. ergo verum est dicere q̃ intra sex menses cepit recedere de regno, & illud sufficit ad perficiendam dictam conditionem, quamuis ét intra sex menses ex toto non perfectè recessisset de regno, vt est ostensum, & non præsumitur q̃ voluntatem mutauerit. l. & in tacitum. ff. de prob. l. cum hic status. §.1. ff. de do. inter vir. c. maiores, in fi. de bapt. ¶ † Ad idem. s. q̃ ceperit de dicto castro

4 in quo erat reclusus discedere animo recedendi de regno facit breuitas temporis intra q̃ postea ex toto recessit de regno & castro Ischiæ, vt ꝓbatur in l. si ventri. §. fi. & q̃ ibi not. Bar. ff. de priu. cre. & in c. officij. de elec. & q̃ no. Bal. in l.1. in 4. col. C. de ser. fug. & in l. multum. in 2. col. C. si quis alteri vel sibi. ¶ † Be-

5 ne faciunt etiam no. per Io. An. in addi. Spe. in tit. de const. §.1. in addi. incip. hic incipit &c. vbi format illam. q. de statuto puniente deferentem frum̃ extra territorium. & dicit inter cætera q̃ si inuentus est talis in itinere, non tñ reuertebatur, sed q̃escebat in hospitio vel tugurio pro quiete sui & animalium, punit: nec pſumitur pœnitentia étsi asserat pœnituisse: ex quo

6 de pœnitentia nulla sunt indicia. ¶ † Accedit ét quia ex quo pfatus Dux promiserat recedere de regno, & nemo præsumitur velle moram committere cum sit delictum, l. si plures querelam, cum gl. ff. de admi. tut. & ibi Bar. no. glo. in l. si filius. ff. de interr. ac. & in l.1.§. fi. ff. si quis ius di. non ob. l. q̃ te. cum gl. ff. si cer. pe. l. qui sine. ff. de regu. iur. cum suis concor. iuncta l. meritò. ff. pro socio. & ita q̃ non præsumatur velle cõmittere moram, sed velle obseruare. no. Bar. & alij in l. gerit. ff. de acq. hæ. in ver. pone debitor in diem &c. & in sua dispu. incip. Debitor in diem. & in l. si creditori, ad fi. ff. de le.1. ꝑ quæ concludo do. Franciscum ex ꝓmisione sibi facta agere posse: eo qa cõditio dr̃ intra tp̃s purificata & impleta. ¶ Ex his apparet rñsum esse ad allegata in contrarium; qa posito q̃ castrum Ischæ diceret tũc esse de regno Neapolis cum satis erat quòd intra semestre dictus Dux cepisset recedere, licet nondum pfecisset recessum suum. ¶ Præterea étsi dictum castrum Ischæ intelligeretur tũc

7 venire & comprehendi appellatione regni † Neapolis, esset standum cõi vsui loquendi. l. librorum. §. quid ergo. aliàs est. §. q̃ tñ Cassius, cum ibi no. ff. de leg. 3. l. tugurij. ff. de verb. sig. c. ex literis. el 1. & ibi no. de spon. & traditur per Bar. & alios in d. rub. ff. de oper. no. & in prin. C. & per Ang. in l. lex Cor. §. domum. ff. de iniur. sed non est opportunum ad id recurrere: qa qũocunq; se haberet communis vsus loquendi sufficit q̃ cepe rit præfatus dominus recedere intra semestre eo modo quo fecit, vt superius ostensum esse arbitror. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Ceperit. Bal. l. si quis non dicam rapere. C. de episco. & cle. l. cum ꝓponas. co.1. C. de nau. fœno. l. si fugitiui, & ibi Cepo. C. de ser. fugit. in trac. sta. vers. accedere gl. in l. arborib. §. de illo. ver. amitti. de vsufru. Bertach. trac. gabel. par. vlti. q.14. Alex. l. qui Romæ. §. Callimachus. col.2. de ver. ob. Fran. Rip. tract. de peste. fol. 92.

SVMMARIVM.

1 *Rei appellatione intelligitur de tota.*
2 *Contractus verba singula debent aliquid operari.*
4 *Feudum concessum pro se & hæredibus omnibus, intelligitur etiam de extraneis.*
5 *Promissio sine causa quando valet vt ad liberandum. nu. 6.7.*
8 *Molestia intelligitur fieri extra iudicium.*
9 *Reseruatio incerta non tribuit ius nisi probetur. num. 10.*

CONSILIVM CXCV.

PERSPECTIS instrumentis scilicet venditionis factæ per dictum Guidottinum nominibus, de quib. in dicto instrõ, & alio instrõ ratihabitionis & ꝓmissionis dicti Guidonis de Pepulis, in quo tota vis huius cõsultationis consistere videt

P sentio

sentio dictum Guidonem & successiuè eius hæredes fuisse, & esse obligatos ad nō inferendū per se vel alium de iure vel de-facto litē, qōnē aut controuersiā vel molestiam hæredib. dicti Philippi de Guidottis, nec inferenti mō aliquo consentire in dicta petia terræ posita in contractu, cui dr̄ Valbona, contēta & confinata in dictis duob. instr̄is. & hoc non solum respectu quartæ partis spectantis ad dictum Guidonem in dicta petia terræ, sed etiam respectu cuiuscunq; alterius partis dictæ petiæ terræ, & q̄n̄r dictos comites Guidonem & Galeazium faciē do ea quæ in themate narrantur contrafecisse suæ obligationi in dicto vltimo instr̄o contentæ, de quò instr̄o præsupponitur eos notitiam habuisse, & in futurum teneri ad non inferendū litem quæstionem, controuersiam vel molestiam de iure vel de facto in aliqua parte petiæ terræ & hoc esse verū deprehēdit̄ præsertim ex infrascriptis. ¶ Nam aduertendum est q̄, non solum in dicto instrumento Guido ratificauit id q̄, gestum erat in duobus instrumentis diuersarum venditionum factarum dicto Philippo de Guidottis, quarum vnā fecerat dictus Guidottinus procurator dicti Guidonis & Andreæ Thadæi & Romæi fratrum, ac filiorum quōdam Ioannis de Pepulis: in qua venditione continentiæ petiæ prædictæ nuncupatæ Valbona, de qua est quæstio, & aliam venditionem aliarum rerum fecit Iustus de Ferraria procuratorio nomine d. Guidonis, sed ēt ꝓmisit expressè d. Guido dicto Philippo seu alteri stipulanti & recipienti ꝓ eo & hæredibus de prædictis possessionibus, molendinis, domibus, rebus, & bonis in dictis venditionib. & earum qualibet ac in instrumentis & scripturis de & super eis factis, vel aliqua earum descriptis nullam de cætero per se vel alio de iure vel de facto litem, quæstionem, vel cōtrouersiam, aut molestiam eidem Philippo vel suis hæredibus inferre, mouere, vel inferre, nec inferenti modo aliquo consentire, vt latius in dicto instrumento continetur. cum ergo promiserit de prædictis rebus contentis in qualibet dictarum venditionum & earum instrumentis non inferre quęstionem vel controuersiam: ergo comprehenditur dicta petia terræ nuncupata Valbona, quæ erat specificata in prima venditione: q̄a illa dictio. s. rebus, est generalis & apta comprehendere vnāquanq; rem vel petiam terræ. l. 1. ff. si cer. pe. l. rei la 1. & la 2. ff. de ver. signi. l.

1 omnia. ff. de rerum di. & † appellatione rei seu possessionis vl̄ domus aut molendini, de quibus in dicta promissione domi

a ni Guidonis fit mentio intelligitur de tota[a] non solùm de parte. l. Titia. cum testō. §. 1. ff. de leg. 2. & ibi illum text. ad hoc pōderat Bal. & alij post eum, & comprobatur in l. si quis cum totum. in prin. & ibi ponderat Pe. & Ang. ff. de exce. rei iud. & l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interr. act. & in l. de pupillo. §. qui nunciat. & ibi not. Barto. & alij. ff. de oper. no. nun. & l. legatis vxori, & ibi no. Dy. & Bar. ff. de leg. 2. & l. hoc legatum de leg. 3. & no. glo. Bar. & alij post eum in l. si in rem. in princi. ff. de rei ven. & no. doct. in l. Pomponius, §. sed & is. ff. de proc. vbi reprobant glo. ibi positam quæ contrarium tenebat. & no.

2 etiam doct. in ca. 2. de libel. obla. ¶ Secundò, probatur: verba apposita in contractu debent taliter accipi, vt semper operentur. l. si stipulatus, in prin. ff. de vsur. l. si quando, in princi. ff. de leg. 1. c. si Papa, de priui. in 6. & dicit Bal. in rub. C. de contrah. emp. in 9. q. q̄, nedum vnaquæq; clausula, sed etiam minimū verbum contractus non debet esse sine virtute operandi, per. l. hanc legem. ff. de contrah. emp. & d. l. si stipulatus. bene facit gloss. nota. in l. 4. §. quæsitum, in gloss. magna ad fin. ff. si quis cau. sed attento quod in dicto vltimo instrumento dominus Guido expressè ratificauit omnia gesta per dictum Guidottinum in prima venditione facta per eum ꝓcuratorio nomine d. Guidonis & fratrum si subseq̄ues obligatio Guidonis posita in eodem instr̄o ratificationis. in versicu. ac etiam solenni stipulatione se obligando promisit &c. importaret solùm q̄d præfatus Guido promittebat non inferre quæstionem & controuersiam vel molestiam super quarta parte dictarum rerum venditarum per dictum Guidottinum procuratorem ipsorū quatuor fratrum, illa verba promissiua de non inquietando, & se referentia ad bona comprehensa ēt in prima venditione prædicta nihil operarentur: quia cùm dictus Guidottinus ꝓcuratorio nomine dicti Guidonis & fratrum promiserit eodē mō. s. non inferre litem, qōnem, controuersiam, vel molestiā de iure vel facto &c. subsequuta ratificōne Guidonis per quā tollebatur omnis dubitatio & disputatio, quę super mandato dicti Guidottini fieri potuisset, nihil penitus operabatur dicta promissio Guidonis de non inferendo litem & quæstionē super possessionibus, molendinis, domibus, rebus, & bonis in prima venditione comprehensis, si solum intelligeret̄ comp̄hendere obligationem de non inferendo quæstionem super quarta parte ipsarum possessionum & aliarum rerum in dicta prima venditione comprehensarum: sed intelligendo q̄, dicta verba comprehendant promissionem de non mouendo quæstionem sup aliqua parte dictarum possessionū & rerum, & sic comp̄hendant dictas res integras, sic dictā petiam terræ Valbonæ, integram ꝓut est de propria significatione verborum prędictorum, vt d. l. Titia cum testō. §. 1. & d. l. si quis totū. in prin. cum alijs. s̄. allegatis. tunc bene sequitur q̄, vnumquodq; verbum dictæ promissionis Guidonis erit cum virture operandi prout esse debet, vt dixi. & pro hoc facit: quia à vera & ꝓpria significatione verborum non est recedendum. l. non aliter. in prin. ff. de leg. 3. l. quicquid astringendæ. ff. de ver. obli. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exer. Tertiò probatur, quia in dicto instr̄o primæ venditionis factæ per dictum Guidottinum nō solùm vendūtur p dictum Guidottinum quędam bona nomine oīū dictorum quatuor fratrum de Pepulis, sed ēt venduntur aliqua quæ erant de iure solùm domini Thadæi & nō dicti Guidonis, patet ibi, dum dicit, q̄, vendidit tertiam partem pertinētem ad do. Thadæum pro indiuiso vnius molendini in poste molendini positi in curia terræ Pepulæ, & de illa venditione dictæ tertiæ partis molendini dn̄i Thadæi fit expressa & specifica mentio in dicto vltimo instrumento ratificationis & promissionis dn̄i Guidonis, & tamen Guido in dicto vltimo instr̄o promittit non mouere qōnem & controuersiam de prædictis possessionibus, molēdinis, domibus, rebus, & bonis in dictis venditionibus & earum qualibet contentis, & sic dici nō pōt q̄, Guido in dicto instr̄o voluerit se obligare ad non inferendam qōnem, nisi pro quarta parte ad ipsum ptinente in reb. venditis p Guidottinū tanq̄ procuratorem suum, q̄a hoc nullo mō stare p̄t inspecta vendōne dictæ tertiæ partis molēdini d. Thadæi. Si. n. ita intellexisset, & voluisset obligari solū ꝓ dicta quarta parte, id exp̄ssisset, cū id facile sibi fuisset. c. ad audientiā de deci. l. vnica. §. sin aūt ad deficientis. C. de cadu. toll. ¶ Quartò ꝓbatur: q̄a in dicto instr̄o ratificōnis narratur qual̄r d. Iustus procurator dicti dn̄i Guidonis in dicta sc̄da vendōne facta per d. Iustum promiserat dicto Philippo de Guidottinis q̄, dictus Guido ꝓmitteret dicto Philippo de lite seu controuersia non inferenda eidē Philippo vel suis hæredib. aut successoribus de supradictis molendinis, rebus & bonis oībus supradictis venditis tā p ipsum Guidottinum quā p ipsum Iustum pōderanda sunt dicta verba, & p̄cipuè illa dum dicit, de supra

3 dictis molendinis, rebus, & bonis oīb. † na illud signum vni-

†1 uersale oībus, † declarat mentē disponentis fuisse velle obligari de non inferenda lite & qōne super dictis reb. in totum, vt l. Iulia. in prin. ff. de le. 3. multum. l. operat̄ illud signū vniuersa-

4 le ad ampliandum ipsam dispositionē. ¶ † Vnde dicit singulariter Bal. in c. in præsentia. 7. col. de ꝓb. q̄, licèt in feudo vel emphyteusi ecclesiastica appellatione hr̄dis non veniant nisi descendentes, iuxta id q̄, habetur in c. 1. de alie. feu. & in c. fi. si de feu. defun. fue. contro. inter do. & agna. & in §. emphyteusim. in auth. de non alie. & no. in l. etiam. ff. sol. ma. & in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. tn̄ fallit nisi in concessione dictū fuerit, cōcedo tibi pro te & hæredibus tuis omnibus: quia tunc pp illam dictionē, oībus, apparet mentē concedentis fuisse comprehendere alios. & in isto casu saluat no. per Pe. & Cy. in l. liberti libertæq;. in vl. co. C. de ope. li. bene faciunt no. per Bal. in l. 1. in 34. q. ff. de rer. diui. & in c. imperialem, in prin. de prohi. feud. alie. per Fe. in pe. col. in ver. sed quid, concessum est feudum mihi pro me & successoribus meis quibuscunq; &c. & id q̄, habetur in c. 1. de feu. non hab. propriam natu. feu. ¶ Et sicuti dictus Iustus promiserat dicto Philippo dn̄m Guidonem se obligaturum de non inferenda quæstione de supradictis molendinis, rebus, & bonis omnibus supradictis venditis tam per dictum Guidottinum, quam p dictum Iustum: ita postea in dicto instr̄o ratificōnis dictus Guido dicit se promittere in omnibus & per omnia, prout. s̄. per dictos Guidottinum & Iustum & vtrunq; alterum eorum promissum extitit & conuentum. & p consequens dr̄ dominus Guido ꝓmisisse litem aut qōnem non inferre de supradictis possessionibus, molendinis, bonis, &

nis,&rebus omnibus,&iō in quacunq; parte dictarum rerū qōnem aut controuersiam faciant hæredes dicti Guidonis di cunt contrafacere,vt in præalle.l.si quis cum totum, in princ. &l.pupillus.§.fi.cum gl.ff.de ver.sig.cum si.¶ Quintò probatur: quia verba generalia dicti dñi Guidonis promittentis de lite non inferenda de dictis possessionibus,molendinis, & rebus omnib.contentis in dictis venditionibus debent generaliter operari & referri ad omnia bona.l.pluribus.ff.de accept. præcipuè,cum salua rōne recti sermonis non possint restringi ad quartam partem dictarum rerum.bene faciunt no.p Bart. in l.ab Aurelio.§.Caius.ff.de liber.lega.& in l.si de certa.C.de transf.& in l.emptor.§.Lucius.ff.de pac.cum si.&profectò nulla subest ratio quare dictus Guido videatur promisisse de non inferendo quæstionem super dicta tertia parte molendini dicti Thadæi vendita per dictum Guidottinum in prima venditione,quam indubitanter comprehendit dicta promissio dñi Guidonis de non inferendo quæstionem super dictis omnib. bonis magis quam de partibus petiæ terræ Valbonæ venditis per Guidottinum nomine fratrum dicti Guidonis in eodem instrō venditionis. ¶ Sextò colligitur hoc fuisse de mente dicti Guidonis: quia ipse in dicto vltimo instrō ratificōnis pro dicta petia terrę Valbonæ noluit de euictione,quæ sequeretur facto alterius obligari,nisi pro quarta parte vendita p Guidottinum,vt eius procuratorem, qui obligauerat Guidonem de euictione illius quartę partis,& dñs Guido dictam obligōnē factam p Guidonem ratificauit: pro alijs verò tribus partibus dictæ petiæ terræ Valbonæ positæ in curia Sanctæ Agathæ vel sancti Ioannis non promisit de euictione, quæ sequeret facto alterius,sed solū promisit non inferre litem, qōnem, vel molestiā.sed quò ad res positas in guardia Manzolini,de quib.loqtur venditio facta per Iustum aut procuratorem Guidonis bn̄ promisit dñs Guido gn̄aliter de euictione.Si.n.solum voluisset Guido teneri pro parte dictarum rerum.s.ad eum pertinēte de non inferendo qōnem,frustrà fecisset differētiā inter res positas in curia Manzolini, quæ venditæ fuerunt per Iustum vt pcuratorem Guidonis, & alias res non positas in guardia Manzolini: vn̄ ex sequentibus declaratur,quæ fuerit in præcedentibus mens disponentis.l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.
5 1.l.vtrum.ff.de pe.hæ.¶Nec pdictis ob.si diceret,q † dicta promissio Guidonis de non inferendo qōnem quatenus intelligatur de alijs partibus dictarum rerum venditis p Guidottinū vt pcuratorem fratrum dicti Guidonis,vr̄ esse facta sine causa: & p consequens nō debet cum effectu valere.l.2.§.circa. ff. de doli excep.l.qui sine causa.ff.de cond.sine cā.c.si cautio. de fi.instr.& no.in l.gn̄aliter.C.de non nu.pe.cum suis concord. qa ptr̄nderi primò q,imò vr̄ continere causam: quia in dicto instrō continetur q,dñs Guido prædicta facit sciens dictas vēditiones & oīa in dictis venditionib.contenta concernere vtilitatem suam & fuisse facta de voluntate sua.Item cōtinet causam.s.quia Iustus prædictus vt procurator Guidonis ex cā vēdōnis p eum factæ pmiserat dicto Philippo q, dictus Guido
6 se obligaret.¶† Plus dixit no.Ang.in l.petens.C. de pact. p illum tex.scdm sextam lec.quam ipse ibi ponit,q,si præcessit pactum sine cā tendens ad obligandum,& pp pactum subsequatur incontinenti stipulatio de eodem sine cā, valebit: multò magis in casu nr̄o,in quo præcessit stipulatio de eodē facta cū dicto Iusto procuratore: quia ēt si fuisset sine cā, operaretur tn̄ q,subsequens pmissio per stipulationem facta de eodem per
7 Guidonem teneret.¶† Item r̄ndeo q, promissio de non petendo seu non inquietando putfuit in casu nr̄o cum tendat ad liberōnem valet,ēt si sit facta sine causa, vt probat tex.no.in l.tale pactum,in prin.ff.de pac.& ibi ad hoc ponderant illū text.
8 Bal.Bar.& Moder.& dicta verba † promissionis de non inferendo quæstionem,aut controuersiam vel molestiam de iure
b vel de facto,verificant,siue talis controuersia & molestia [b] inferat in iudicio, agendo vel excipiendo seu resistendo,siue ēt extra iudicium:vt l.Lucius,§.tres hæredes.& ibi glo.& doc.ff. ad Treb.l.non solùm.§.si Stichus.ff.de proc.l. si controuersia. C.de eui.l.1.& ibi Bal.C.de testi.& no.in l.qui fidem.ff. de trāsac.& plenè no.doc.in l.amplius non peti.ff.rem ratam.habe. & in c.si diligenti.de foro comp.& no.Iac.Bu.& Bal.in l.causas.C.de transac.& Bal.in l.2.eo.titu.& Sal.in l.si quis maior. eo.ti.¶ Nec obstat prædictis assertum laudum latū inter Ioannem de Guidottis & dictos comites cuius laudi vigore ptendunt dicti comites tres partes ex quatuor dictæ petiæ terræ
9 fuisse assignatas seu adiudicatas: quia r̄ndeo † q, illa reseruatio facta in laudo vtriq; parti de omni alio iure, si q, habent occasione deductorum,cum dicatur esse facta p verba denotantia incertitudinem iuris,non tribuit aliquid iuris partib. & p consequens dictis comitibus,nisi ipsi pbent de iurib.quæ ipsi hr̄e asserunt in dicta petia terræ.l.q, si in venditione,cum trib. legib.sequentib.ff.de hær.vel āc.ven.l.Titiæ textores.ff.de le. 1.& no.expressè Dy.& Bar.in l.si sic.§.1.in fi.ff.de leg.1.& not. Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua.versi.58.¶ Comprobatur hoc, quia si arbitrator per verba laudi posita ante reseruationē prędictam intellexisset iudicare: tunc super tota dicta petia terræ diffiniendo,non erat locus reseruationi quam fecit: sed qa nō intellexit super tota dicta petia terræ sed super quarta parte diffinire; iō reseruauit ius partibus: & hoc vr̄ satis de iure clarū: iō circa dictum laudum & reseruationem non insisto.¶ Postremò ēt subdo q, dicti comites Guido & Galeatius hr̄des in effectu præfati d. Guidonis negare non pn̄t dictum d.Ioannē de Guidottis hr̄dem dicti Philippi hr̄e legitimum titulū emptionis in dictis reb.venditis dicto Philippo p dictos Guidottinum & Iustum,non solum p partib. p quib. venditio facta fuisset nomine dicti d.Guidonis,sed etiam p partib. p quib. facta fuerit venditio p dictum Guidottinum noīe aliorū prædictorum de Pepulis,quorum asseruit se pcuratorem: qa comes Guido in dicto instrō ratificationis, maximè in fine dicit, q, pmittit & iurat oīa & singula contenta & apposita in dictis instrīs venditionum perpetuò firma & rata habere & tenere. ergo cum ille dicatur pcurator,qui mandato dñi negotia dñi administrat.l.1.ff.de procu.& in l.certè.ff.de neg.gest.vn̄ sicut dicimus Guido non posset impugnare dictam venditionem
10 Guidottini negotiando † vr̄ eum fecisse pcuratorē dictorum de Pepulis nominatorum in instrō,cùm in dicto instrumēto venditionis asseratur eum fuisse pcuratorem: ita non possunt hæredes dicti d.Guidonis impugnare aut negare, & sic cōtrauenire.l.cùm à matre.C.de rei vend.&l.2.C. si quid in fraud. pat.cum si. Et id q, dñs Guido semel affirmauit, amplius improbare non licet,vt in l.generaliter.C.de non nu. pe.& in c. per tuas.de prob.Et ita vts̄.&c. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tota.dixi in consu.Pari.§.2.gl.4.nu.36.
b ¶ Molestia.s̄.1.lib. consi.52.

EPITOME.

¶ Valet statutum q,iuramentum præsumatur fraude,dolo vel metu extortum in contractu minoris prohibitio.

CONSILIVM CXCVI.

Erspectis narratis in themate, & statutis ac instrīs & his quæ copiosè & eleganter scripta & allegata sunt per eximium doctorem dñm primum consulentem.d.do.Guidonem de Vespucijs dudum acutissimum discipulum,qui singula autem in re pertinentia seriatim percunctatus est, & confirmata fuerunt per clarissimum dominum consulētem, ego in eandem sententiam concurro q, quo ad dictum trafficum fundici nullatenus teneatur d.Iustus rōne tutelæ : nam cum præsupponatur q, tpe assumptionis dictæ tutelæ & venditio-
1 nis dicti traffici d.† Iustus erat minor & in pr̄ia ptāte constitutus,& in assumptione tutelæ nullus interuenit cōsensus pr̄is d.Iusti non pōt dici d.Iustum ob id teneri actione tutelæ , vel p tutelæ aut negotiorum gestorum,iuxta ea quæ hn̄r in l.militiæ.cum ibi no.C.qui dari tut.poss.& in l.1.C.de eo qui p tut. neg.ges.iuncta.l.fi.C.de legi.tutor.quia adultus nullo mō obligari potuit absq; authoritate curatoris ex forma statuti sub rubrica de phibito cōtractu vel obligatione pupilli vel adult. nec dicat q, illud statutū debeat restringi ad adultū habentem curatorem: secus si careret curatore,sicut est de iure cōi.l. si cu-
2 ratorem hebens.C.de in integ.rest.mi.quia respondeo † q, statutū generaliter loquens debet generaliter intelligi.l.1.§.generaliter.ff.de le.præst.& c.solitæ,de maio.& ob.& dēt interptari vt addat iuri cōi,vt no.Bar.& alij in l.4.§. prætor. ff. de dam. infec.& in l.2.ff.de vsucap.& Ant.de But.in c.1.de rescript.ca. causam,de do.& contu.& do.Abb.in c.pastoralis,in prin. per

illum tex. de app. & Io. de Im. in l. si verò. ff. de viro. ff. sol. mat. saltem qñ ita gñaliter intelligendo non resultat q, quis in debitè damnum patiatur, nec ob. id q, no. in l. fin. §. in computatione. C. de iure deli. & in casu nr̃o intelligendo dictum statutum generaliter nõ resultat q, quis indebitè damnum patiat: qa dabitur regressus contra iudicem qui concessit licẽtiam administrandi adulto vt tutori vel contra alios idoneos contutores, iuxta. l. 1. in prin. cum si. ff. de magistr. conue. iunct. l. fi. C. arbitr. tute. & l. 1. §. nunc tractemus. ff. de tut. & ratio. distra. & cum vt plurimum contingat adultos carere curatoribus, existimandum est mẽtem statuentium fuisse ꝓuidere potius his quæ sæpe q̃ his q̃ rarò accidunt. l. nam ad ea. ff. de legi. ¶ Præterea concurrebat aliud impedimentum surgens ex dispositione dicti statuti sub rubrica de obligatiõe filij familiàs, quo cautum est q, obl gõ facta per filium familiàs sine consensu patris sit ipso iure nulla regulariter. ¶ Nec ob. q, talis dispositio statuti debet intelligi, nisi filiusfamiliàs contraheret seu quasi contraheret cum persona priuilegiata, puta cum minore, vt in casu nr̃o, per. l. verum. §. fin. cum seq. ff. de mino. qa ad hoc fuit r̃nsum opportunè per primum dñm consulentem: & vltra r̃nsionem suam põt ẽt r̃nderi, q, ex verbis dicti statuti apparet qđ filiusfamiliàs non possit obligari sine consensu patris, etiam qñ se obligaret personę priuilegiatæ, & cui aliàs concederetur ex priuilegio restitu. in integr. patet quia statutum p̃dictum voluit q, filiusfamiliàs non possit obligari, etiam si contrahe-
3 ret cum aliqua vniuersitate † vel republica seu cum communi Florentiæ: quæ tamen personæ vice minoris habentur & in integrum restituuntur. l. respublica. cum ibi notatis per glo. & doct. C. quibus ex cau. ma. & l. rempublicam. C. de iure. reipu. & saltem cum respublica Florentina æquipolleat reipublicæ Romanorum cum superiorem non recognoscat ciuitas illa, ꝑ notata in l. apud hostes. ff. de capti. per Barto. & in l. relegati. ff. de pœnis, & in l. 1. §. de qua re. ff. de postul. & in l. 3. in princi. ff. de min. cum suis multis concordantijs. ¶ Non ob. ẽt si diceret q, tempore quo dictus Iustus assumpsit tutelam, iurauit, & qđ propter iur̃m obligatur, & ꝓ maiori ac suis iuris habetur, ꝑ ea quæ habẽtur in auth. sacramenta. C. si aduer. vendi. & in cap. cũ contingat. de iureiuran. quia † responderi potest, q, virtute
4 statuti sub rubrica de ætate legitima, tale iur̃m † tanquam per
12 fraudem ac dolo & metu extortũ nullo modo valet, & in hoc seruari debet statutum, scđm Barto. in l. omnes populi, in 3. q. principali. ff. de iusti. & iure. & Bal. in l. non dubium, in 17. oppo. C. de legi. & Bald & Sali. in d. auth. sacramenta. & Petr. de
a Anch. in rep. c. canonum statuta, in 11. q. principali, de const. [a] & in consilio 330. inci. Visa facti narratione & copijs testamẽ. & dñs Car. Flo. in d. c. cum contingat. & Pau. de Cast. in l. fi. ff. qui satis. cog. quia cessat causa peccati, ex quo ꝑ statutum præsumitur dolus vel metus, per id q, hr̃ in c. si verò. de iureiur. in d. c. cum contingat. & istam opinionem tenet ẽt Bal. in d. l. oẽs populi. in 8. col. licèt per aliam rationem. ¶ Nec ad hoc obstat q, nonnulli tenentes q, statutum non possit disponere super iuramento, dicunt q, si non põt statutum per vnam viam. s. directò ꝓhibere iur̃m tanquàm quid spirituale & spectans ad ecclesiam, non debet etiam posse per indirectum id statuere præsumendo dolum, per id q, habetur in regula, cum quid vna. li.
5 6. quia responderi † põt, q, lex vel statutum p̃t inducere p̃sumptionem doli in contrahente. l. omnes. §. Lucius. ff. q̃ in fraude cre. l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re militari cum simi. vnde eò ipso q, præsumit dolum in actu, venit in consequentiam nę cessariàm q, iuramentum non obliget. c. quamuis. de pact. in d. c. cum contingat, & cùm veniat in consequentiam illius ꝑmissæ præsumptionis doli potest procedere illud q, directò fieri non potest, vt per consequentiam permittatur. l. 1. in princ. & ibi no. per Dyn. & Barto. ff. de autho. tu. & istam opinionem etiam approbare videtur Bal. in d. c. cum contingat. in 4. colũ.
6 & dicit Bar. in d. l. omnes populi. vidisse iudicari. ¶ † Præterea attento q, statutum inualidet obligationem factam à filiofami. sine consensu patris, vr̃ q, tunc etiam si iuramentum interuenerit, non obliget in effectu secundum q, tenuit Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de senten. §. vt autem. versic. hoc autem notandum. post Nicolaum de Matt. & Iacob. de Bel. quia tale iuramentum videtur esse contra bonos mores, per ea quæ habentur in l. 1. ff. ad Macedo. & iusti. quod cum eo. §. pe. vbi dicitur q, filij fam. onerati ære alieno sæpe insidiantur vitæ parentum: & ideo non videtur q, iuramentum sit obligatorium, per id quod habetur in regula. non est obligatoriũ. & ista fuit ratio Iacob. de Belui. qui hanc. q. disputauit. & saltem poterit ille qui propter tale iuramentum conueniretur dicere & opponere, non potes me conuenire vel astringere: quia possum petere q, relaxes mihi iuramentum, & ita peto, secundum qđ tenuit Federi. de Senis consi. 272. incip. Factum tale est statuto ciuitatis Perusinæ &c. & in hoc latius non progredior, maximè quia magis communiter, vbi talia statuta vigent, seruant, vt doctores nostri dicunt saltem in curia seculari. ¶ Non obstat etiam præceptum guarentigiæ prout in statuto continet sub rubrica de præcepto guarentigiæ, quia, vt inquit Bal. in l.
7 si absentis, in vlti. col. C. si cer. pet. † si non tenet principale, nec etiam præceptum guarentigiæ q, est accessorium. allegat text. secundum eum singularem in l. 1. ff. de consti. pecu. Et ita etiã not. Bald. in l. etiam colum. 1. C. de excu. rei iudic. & in l. si non sortem. §. indebitum. ff. de condi. inde. & q, nota. Bald. in l. in contractibus, ad principium. C. de non nu. pecu. ¶ Ex his ergo patet q, ratione dictæ alienationis traffici non potest conueniri dictus Iustus: cum tunc esset minor & filiusfamiliàs. ¶ Nõ potest etiam conueniri dictus Iustus occasione dicti trafici pro tempore sequuto post dictam venditionem traffici: qa aut ex post durante pupillari ætate dicti Ioannis dictus Iustus erat minor vel saltem filiusfamiliàs: & tunc eadem ratione nõ potuit obligari, aut ambo dicti defectus cessarunt: & tunc dico q, etiam non tenetur: quia siue cõsideremus statutum sub rubrica de exactione facienda contra tutorem, siue etiam cõsideremus dispositionem iuris communis, non tenetur: quia cum præsupponatur q, dicta alienatio traffici tunc valuerit, vt affirmant præfati domini consultores, qui in facto pleniorem habere potuerunt instructionem & videre contractum alienationis, qui mihi non est exhibitus, sequitur q, cum trafficum exiuerit p̃rimonium dicti pupilli, non erat amplius sub administratione bonorum ipsius pupilli: & sic non tenetur Iustos reddere rõnem administrationis traffici, sed solum tractandũ esset de pretio percepto ex venditione traffici, q, dr̃ solutum esse contutoribus. s. dño Ioannotio & dominæ Coradinæ: & iõ primò ipsi conueniendi essent quàm Iustus, iuxta. l. fi. C. si tutor non gesse. & l. tres tutores. cum ibi not. ff. de adm. tut. & dictus Ioãnes est hæres Coradinæ matris suæ: & sic ab ea sibi solutum esse vr̃. l. Vranius. ff. de fideiuss. l. debitori. C. de pac. & à Ioannotio etiam sibi satisfactum est; vt patet ex laudo inter eos
8 lato: & iõ dictum compromissum † & laudum factum inter dictum Ioannotium & Ioannem, q, dr̃ quædam trãsactio, nocet ipsi Ioanni etiam quòad dictum Iustum, qui pretium redactum ex dicta venditione non administrauit, adeo q, nihil à dicto Iusto petere põt: per no. in l. 1. C. de transact. ¶ Quinimò etiamsi dictus contractus venditionis non valuisset, & Iustus postea quam esset effectus maior & sui iuris se ingesisset administrationi, sicut alij tutores, non posset conueniri pro partib. aliorum contutorum, sed repelli posset exceptione cedendarũ actionum, quæ deberent ei cedi contra conturores & non possent. l. Stichum. §. pe. ff. de solu. & plenè no. in l. 1. C. de transac.
9 cui bñficio † cedendarum [b] non intelligitur renunciatum ꝑ
b illam generalem renunciationem appositam in assumptione tutelæ, vt signanter decidit Bal. in l. si diuisa. C. loca. neq; etiã expresse potuisset per Iustum renunciari, qui erat tunc minor
10 filiusfamiliàs, qui non poterat obligari, & † renuncians obligatur. l. Mæuia. §. fi. & ibi doc. ff. sol. ma. & in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. & no. Bar. in l. Iubemus. C. ad Velleia. cum sim. tantò magis quia dicta renunciatio fuit facta beneficijs competentibus, non autem dixit competituris, & constat qđ huiusmodi beneficia tunc non competebant. ¶ Posito autem q, contractus venditionis non valuisset, & q, dictus Iustus post quam effectus fuisset maior & sui iuris, administrasset tanquã tutor vel curator, an teneatur saltem pro sua rata administrationis quamuis per laudum fuerit absolutus Ioannotius propter illam generalem absolutionem & liberationem, de qua in dicto laudo, pendet à notatis per docto. in d. l. prima. C. de transact. & tactum fuit per primum dominum consulentem, sed non puto necessarium super eo insistere attentis alijs fundamentis, de quibus. s̃. & q, dictus Iustus dictum trafficũ post venditionem non administrauit tanquam tutor vel curator ꝑ superius dicta.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Consti.col.76.Ro.con.12.Cor.con.121.lib.4.Dec.c.ecclesia.
col.16.de consti.Ias.consi.133.nu.17.lib.4.Franc.Rip.de reuo:
don.rñ.15.col.6.Alex.ĩ.lib.7.consi.151.Pau.disputa.2.
b ¶ Cedendarum.Rom.consi.472.Deci.consil.446.& bene.licèt aliter dicat Soci.consil.200.libro.2.Matthæ.Afflict.decis.
Neapo.182.

EPITOME.

¶ Stante statuto ꝙ extantibus agnatis masculis vsque ad quartum gradum mr̃ defunctæ personæ non succedat ab intestato, sed habeat tantùm tertiam portionis, quæ eidem ab intestato obueniret. Si quis decedat superstite matre, sex sororibus & agnato in tertio gradu: legitima matris non erit tertia totius, sed tertia septimæ partis hæreditatis. h.d.

CONSILIVM CXCVII.

PERSPECTIS verbis statuti sub rubrica de succ.
ab intest. & narratis in themate, videretur prima
consideratione dictam legitimam matri debitã
esse tertiam omnium bonorum filij, non aũt tã-
tum tertia eius ꝙ ipsi matri ab in testato de iure
cõi deberetur.i.tertia septimæ partis attentis personis sex soro
rum vtrinq; coniunctarum ipsius personæ defunctæ: qa dictę
sorores ipsius Ioannis Francisci defuncti ab intestato sunt ex-
clusæ à successione & hæreditate dicti earum fratris ꝑ existen-
tiam Francisci fratris patruelis dicti Ioãnis Francisci ex dispo
sitione dicti statuti in prin. ergo per inde est ac si sola extaret
1 mr̃: qa † in ꝓposito paria sunt aliquem non extare. & non suc
cedere, l.1.§.fi.cum l.seq.ff.de bo.pos.contra ta.l.pater filium.
ff.de inoff.test.l.si necẽ.§.si deportatus.ff.de bo.lib.& in §.sed
2 nostra.insti.de succes.lib. ¶ † Secundò, quia etiam in legitima
& in successione intestati habet locum ius accrescendi.§.cæte
rum.in auth.vt cum de app.cogno.& l.siue.§.duobus.ff.de iu
re pa.& l.communi liberto.ff.de bo.lib.& in auth.qui.mo.na.
eff.sui.§.si quis autem legitimatos.cum seq.l.si proponas.§.fi
na.& l.qui repudiantis.in prin.ff.de inoff.test.vbi in legitima
hoc probat esse.& l.si ex plurib.de suis & legi.l.1.§.si Mæuia.ff.
ad Tertu.cum si.vbi hoc in successione intestati probatur: er-
go omnis portio quam potuissent petere sorores accrescit ma-
tri ab intestato, & ꝑ consequens si debetur matri tertia portio
eius ꝙ ab intestato obueniret, sequitur ꝙ debetur tertia totius:
qa totum ei tanquam proximiori intestato deberetur exclusis
sororibus defuncti, vt l.fi.& in auth.defuncto.C.ad Tertu. &
tam mater q̃ sorores de iure cõi sunt personæ: quibus põt con-
tingere deberi legitimã, scd̃m ꝙ hr̃ in l.fratres, & l.fratris.C.de
inoff.testa. & in auth. de hære.& fal.§.primum.& l. nam & si
parentibus.ff.eo.ti.& per consequens potest inter dictas par-
tes tractari de iure accrescendi tã respectu legitimæ q̃ respectu
3 successionis ab intestato. ¶ † Tertiò, qa q non admittitur nec
admitti speratur, nõ facit partẽ.l.planè.§.si duob. & l.si duob.
§.fi.ff.de le.1.& l.si post mortẽ.§.liberi.ff.de bo.pos.contra ta.
& plenè no.in l.huiusmodi.§.si Titio.eo.ti.Sed dictæ filiæ nõ
admittuntur ad partem aliquam legitimæ vel successionis ab
in testato nec admitti sperantur: quia excluduntur à statuto
ꝑ existentiam dicti Francisci agnati: ergo non faciunt partem
mr̃i defuncti q̃ ꝑ consequens debet admitti ad integram legi-
4 mam id est tertiam totius. ¶ † Quartò, ꝓ hoc facit id ꝙ disputã-
do tenuit Iaco.But.in sua disputatione, in qua determinat qđ
si filijs instituit matrem in re certa non ęqualente ad suã legi-
timam, & duos fratres suos vel sorores præterijt, & extraneum
non turpẽ ꝑsonam instituit, & mr̃ petat supplementum legiti
mæ, debeat eius legitima esse tertia totius, non autẽ tertia ter-
tiæ: postq̃ ex dispositione testatoris erant exclusi dicti duo fra-
tres, qui testm̃ querelare non poterant, d.l.fratres. & l.fratris.
præalleg.vnde portio dictorum fratrum qui exclusi erant ac-
crescit matri in legitima seu petitione supplementi legitimæ,
sicut fit in querela per id ꝙ hr̃ in d.l.qui repudiantis.cum sim.
5 ¶ † Idem etiam voluit Old.in consil.123.incipi. Quidam Pon-
tius &c.vbi dicit non obstare si allegaret ꝙ legitima est quarta
seu tertia eius ꝙ quis habiturus esset ab intestato.l.Papi.§.qm̃
aũt quarta.ff.de inoff.testa.& l.parentibus.C.eo.titu.quia rñ-
det hoc esse verum, etiam in casu isto terminis existentib.pari-
bus. Vnde sicut in successione ab intestato, si dicti fratres ali-
qua rõne essent ex dispositione legis exclusi, mr̃ habuisset in-
tegram tertiam totius: ita debet habere in casu prædicto qñ fra
tres sunt exclusi à testatore condito testõ, ꝙ habet vim legis.§.
disponat.in auth.de nup.& non dicitur mr̃ habere nisi tertiã
eius quod habitura esset ab intestato fratribus testatoris sic ex
clusis, prout in casu prædicto erant exclusi, & ita etiam tenuit
Bal.in l.vnica.§.in primo.C.de cad.tol.vbi ẽt refert ita tenuis-
se Cyn.in d.l.pater filium.in additionibus & Bald.in authen.
nouissima.C.de inoff.test.in 8.q.& Bal.in repeti.d.l.pater fi-
lium.in 12.colum.vbi respondet ad ea quæ in contrarium al-
legabantur per Bar.ibi in repetitione.in 2.q.& ita etiam tenet
Sali.in d.auth.nouissima, in 9.q.& bene faciunt quæ in simi-
li traduntur per Ang.in consi.176.incip.Statuto ciuitatis Cor-
tonij. ¶ Quintò, quia statutum solùm ad dictam legitimam
vocat mr̃em: ergo non debent cum ea concurrere sorores, de q
bus quò ad dictam legitimam nulla est facta mentio in statu-
to.l.illam.& ꝙ ibi no.Bal.circa prin.& alij post eum.C.de col
6 la. ¶ † Tamen præmissis non obst.contrariam sententiam ve-
tiorem sentio.s.ꝙ matri debeatur tantùm tertia eius ꝙ ipsi mà
tri ab intestato de iure communi deberetur, & sic tertia septi-
mæ partis, & primò, quia mater cum sex sororibus vtrinq; cõ-
iunctis personæ defunctæ successura fuisset de iure communi
ab intestato pro virili portione, & sic in septima parte, vt in d.
aut.defuncto.C.ad Tert.cum ergo statutum sub dicta rubri-
ca de success.ab intesta. deferat in casu proposito matri debitũ
bonorum subsidium, ꝙ quidem per statuentes ibi declaratur
esse tertiam partẽ portionis, quæ eidem ab intestato obueni-
ret, sequit̃ ꝙ est tertia septimæ partis: quia septima pars sibi ob
uenire deberet ab intestato; & necesse est intelligere statutum
de portione quæ erat eidem mr̃i ab intestato obuentura.s.in-
specta dispositione iuris cõis: quia inspecta dispositione dicti
statuti & non iuris communis matri nõ erat obuẽtura aliqua
portio successionis ab intestato, de quo hr̃e & deducere pos-
set mr̃ tertiam id est legitimam: qm̃ statutum excludit mr̃em
ab omni successione & portione in bonis & hæreditate filij,
præterquam à dicta legitima, vñ cum verba statuti nõ conue-
niant, nisi tertiæ parti portionis, quæ obuentura esset matri de
iure communi, debet necessariò de illa intelligi dispositio di-
cti statuti, & non de alia.l.4.§.toties.ff.de dam.infe.l.ita aũt
in prin.ff.de admi.tu.c.indemnitatibus.§.pe.de elec.in 6.vo-
luerunt.n.statuentes solùm matri saluam esse illam legitimã,
quæ sibi erat debita de iure cõi, vt ostendunt manifestè verba
prædicta sic necessariò interpretanda & intelligenda, vt dixi,
sed de iure cõi mater non erat habitura pro legitima, nisi ter-
tiam septimæ partis propter dictas sorores, quæ à iure cõi non
erant exclusæ à successione intestati, & licèt sorores à statuto
sint exclusæ à successione, hoc non habet obstare: qa etiam mr̃
est exclusa ab hæreditate, & successione intestati, & visum est
statuentibus satis esse reseruare matri illam legitimã, quã sibi
in ius cõe deferebat: & non habuerunt respectũ statuentes ad
tertiã portionis quæ ei ab intestato obueniret de iure munici-
pali: quia (vt dixi) de iure municipali nulla erat ẽt mr̃i obuen-
tura portio ex qua veniret detrahenda, & pręstãda ipsi mr̃i ter-
tia: cũ statutũ prorsus excludat matrẽ à successione, & solũ sibi
reseruet dictã tertiã pro legitima seu debito bonorũ subsidio:
& ideo statutũ non dixit tertiã omnium bonorũ, sed dixit ter-
7 tiã portionis quæ eidem ab intestato obueniret. ¶ Compro-
batur: qa vnum verbum quando est ambiguè positum in ali-
qua dispositione interpretatur & declarat scd̃m q̊d tale ver-
bum reperitur clarius positum in alia parte eiusdem disposi-
tionis.l.qui filiabus, in prin.& l.si seruus pluriũ.§.fi.ff.de leg.
1.& l.vtrum.ff.de peti.hære.sed in dicto statuto in ver.descen-
dentes aũt masculi ex fœminis &c.statutum loquens de legi-
tima deducẽda & ꝑstanda masculis natis ex fœminis descen-
dentib.ab illo de cuius hr̃ditate agitur, clarè dicit illam esse de
ducendam ex legitima portione quæ eis deberetur seu deberi
posset de iure communi: ergo ita debet intelligi statutũ præ-
dictũ in prima parte, dum loquitur de tertia parte portionis,
quæ mr̃i ab intestato obueniret: nã debet intelligi de portione
quæ mr̃i ab intestato obueniret.s.scd̃m dispositionẽ iuris cõis.
8 ¶ † Confirmatur hæc conclusio: quia statutum interpretandũ
est, vt quanto minus fieri potest lædat ius commune.l.2.C.de

noxa.cum dilectus, de conſue. Sed ſi nos accipimus legitimã
matris eſſe tertiam totius extantibus dictis ſex ſororibus pſo-
næ defunctæ magis læditur ius commune, quàm ſi accipiam
legitimam matris eſſe tertiam ſeptimæ partis, per id ꝙ hr̃ in d.
l.Papi.§.qm̃ aũt quarta.& d.l.parentibus, de inoffi. teſtamen.
9 iuncta.d.auth.defuncto. ¶ † Fortificatur: quia ſtatuentes ex-
cludendo dictas ſorores videntur moti ad excludendum eas
fauore agnati exiſtentis vſq; ad quartum gradum, qui de iure
communi potuiſſet excludi à ſororibus: vnde illud ꝙ auferẽ
a dictis ſororibus ab inteſtato, debet cedere [a] ad commodũ di-
cti agnati, cuius fauore ſorores excluduntur: non aũt debet ce
dere ad commodum matris, quam ſtatutum ẽt excludit à ſuc-
ceſsione inteſtati ſibi competente de iure cõi, & ſolum ſibi di-
ctã legitimã reſeruat.l.2.§.ſi duo fratres.& ꝙ ibi no. Bart.ff.de
coll.bo.l.ſi legatarius.C.de leg.l.reſcriptum.§.admittere.ff.de
his qui vt in d.& l.ſi vnquam.C.de reuoc.don.l.1.& 2.C.de in
off.don. Sed ſi intelligeretur, ꝙ dicta legitima matris eſſet ter-
tia totius, ſequeretur ꝙ excluſio ſororum cederet ad augenda
legitimam matris, quam ſtatuentes odio proſequuti ſunt ex-
cludendo eam à ſucceſsione ſibi debita de iure communi. &
10 fauendo agnatis maſculis, & præſumuntur † ſtatuentes mo
to ea rõne: quia per tales maſculos conſeruantur agnationes
& familię circa ꝙ verſatur publica vtilitas.l.1.§.ſed ſi ſeruus.ff.
de ven.inſp.& ita no.Cyn.in l.1.C.de adul.& Ioan.An.in ad-
di.Spec.in rub.de ſucceſſ.ab inteſt.& Bald.in l.ſcimus.in fin.
prin.C.de inoff.teſt.& in l.maximum vitium.C.de liber.præ-
te.cum ſi.iſta ergo ratio fauoris concernit tantum agnatos il-
los maſculos, non aũt matrem defunctę perſonæ: meritò non
debet ad eam extendi.l.inter ſtipulantem.§.ſacram.verſi.ſed
hæc diſsimilia.ff.de verb.obli.l.cum pater.§.dulciſsimis.ff.de
leg.2.& ad prædicta bene faciunt quæ concludit Pau.de Caſt.
li.1.con.52.incip.Super primo puncto quanta ſit &c.& in d.l.
plane.§.ſi duob. ¶Accedit ẽt: qa ſtatuto prædicto cautum eſt
ꝙ ẽt ſorores non dotatæ de bonis paternis & deficientib. alijs
bonis poſsint petere dotem in bonis fratris vtrinque coniun-
11 cti, & illud onus dotandi tranſiuit etiam de iure in hæredes di
cti fratris.l.ſi quis à liberis.§.item reſcriptum.de lib.agn.not.
Dy.in l.in inſulam.§.1.ff.ſol.mat.no.Bar.in l.ſi marito.§.ſi vo
luntate.eod.tit.& in l.iure.§.ſi debitori.ff.quib.mod.pig.vel
hyp.ſolu.& in l.poſt dotem.in 2.q.ff.ſol.mat.& Bal.in l.fi.C.
de dot.promiſſ.& ſic poſſunt ſorores in bonis fratrum aliquid
conſequi.& ideo vr̃ ꝙ intentio ſtatuti fuerit ꝙ dictæ ſorores fa
12 ciant partem, ſicut dicimus ꝙ † quando filia aliquid acceptu-
ra eſt ex bonis patris, licèt aliud ſit minus quàm legitima: tñ in
legitima filia ipſa facit partem alijs filijs maſculis perinde acſi
totam ſuam partem legitimæ accepiſſet, ſcd̃m Bal.& Io.de Im.
in l.huiuſmodi.§.ſi Titio.per illum tex.ff.de leg.1.& not.Bal.
in l.duob.eo.ti.& conſuluit Bal.in conſi.inci.Statuto cauetur
ꝙ filiæ teneantur ſeruare teſtamentum patris &c.& Bal.in di.
l.vnica.§.in primo.C.de cadu.tol.& ponit Bal.in d.auth.no-
uiſsima.in vlti.q.licet ibi ſe non firmet.facit ꝙ no.Bar.in l.1.§.
filium.in 4.q.de bo.poſſeſſ.contra tab.& tenet etiam hoc Lu.
Ro.in l.vnica.C.quando non peten.par.tamen magis me mo
uent alia ſuperiora, quàm hæc rõ vltimo loco adducta: iõ illis
magis adhæreo. ¶Et per prædicta rectè intuenti patet rñſio ad
allegata in contrarium, ad quæ ẽt ſpecialius reſponderi poteſt.
Et primò non obſtat primum argumentum dum dicebaẽ, qđ
dictæ ſorores ſunt excluſæ à ſucceſsione, & ꝑ conſequens de-
13 bent haberi acſi non extarent: qa † rñdeo ꝙ quò ad ſucceſsio-
nẽ regulandam merè ſcd̃m diſpoſitionem ſtatutorum debent
hr̃i prædictæ ſorores acſi non extarent: ſed in diſcutiendo quã
ta ſit legitima mr̃is, ſtatutum voluit dari mr̃i tertia illius por-
tionis quæ ei ab inteſtato obueniret de iure cõi, vt colligiẽ ne-
ceſſariò ex verbis dicti ſtatuti, prout s̃. deduxi. vñ qñ ſtatutum
quantum ad hoc habeat reſpectum ad ius cõe, conſtat qđ de
iure cõi ſorores non habentur pro mortuis, etiam extãte mr̃e,
vt in dicta auth.defuncto. ¶ Secundò rñdeo, ꝙ habentur ſoro-
res pro non extantibus inſpecta diſpoſitione ſtatuti.ſ. quò ad
agnatum maſculum, cuius contemplatione & fauore ſunt ex
cluſæ: & ideo talis excluſio debet cedere ad commodũ agnato
rum maſculorũ, non aũt matris, cui ſtatuentes noluerunt pro
deſſe: imò eam voluerunt excludere à ſucceſsione inteſtati, ad
q̃ vocabaẽ de iure cõi, ita probatur in d.l.2.§.ſi duo fratres, &
ꝙ ibi no.Bar.ff.de colla.bo.cum alijs s̃.alleg.poſſet etiam alia
rñſio colligi ex his quæ dixi in vltimo argumento vltimæ par-
14 tis, tñ ſuperiores reſponſiones ſunt magis tutæ. ¶ † Et ꝑ iſtas
reſponſiones ſunt ſublata alia argumenta dum dicebatur, qđ
in legitima & in ſucceſsione inteſtati eſt locus iuri accreſcen
di: ergo portio filiarum accreſcere debet matri. nam reſponde
tur, ꝙ poſito ꝙ in legitima ſit locus iuri accreſcendi, in quo ta-
men doct.ſatis variarunt in d.l.planè.§.ſi duobus.& in d.l.pa
ter filium, & in d.auth.nouiſsima, cum ſuis concor. Attamen
poſito ꝙ verum eſſet, illud non habet in ꝓpoſito obſtare: quia
in caſu in quo loquũtur, ceſſabat ratio, quæ militat in caſu no-
ſtro ſcilicet ꝙ ſorores eſſent excluſæ contemplatione alterius
perſonæ quam illius quæ allegat ſibi ad augmentum ſuæ legi-
timæ accreuiſſe portionẽ illarum ſororum. nam in caſu noſtro
ſtatutum excludit ſorores contemplatione agnati maſculi ꝓ-
pter agnationẽ conſeruãdã, non contẽplatione mr̃is, quæ ꝓtẽ-
dit ius accreſcendi ad augmentum ſuæ legitimæ: vnde hoc e-
molumentum à quo excluſæ ſunt ſorores, cedere debet com-
modum agnati, cuius contemplatione ſunt excluſæ dictæ ſo-
rores d.§.ſi duo fratres.& dictum eſt.s̃. ¶Prætereà nos ſumus
in diſpoſitione ſtatuti ꝙ circa ipſam caſſationẽ legitimæ debi-
tæ matri ſe refert ad tertiam illius portionis, quæ eidem ab in-
teſtato obueniret.ſ.de iure cõi, vt oſtendunt verba dicti ſtatu-
ti ſcd̃m verum ſenſum, vt s̃.dixi.& inſpecto iure communi eſt
tertia ſeptimæ non aũt totius, vt eſt dictum, ſed allegata in cõ
trarium non loquuntur, qñ eſſemus in diſpoſitione ſtatuti ita
ꝓuidentis, ſed loquuntur in caſu, in quo licèt in legitima ha-
beret locum ius accreſcendi, non offendebãtur verba alicuius
15 ſtatuti. ¶ † Et per hæc eſt reſponſum ad tertium, quartũ & quin
tum argumentum: quia licet dictæ ſorores non admittantur
ad partem, nec admitti ſperentur; tñ ſatis eſt ꝙ inſpecto iure
communi ad ꝙ habuerunt reſpectum ſtatuentes, dictæ ſoro-
res fuiſſent ſucceſſuræ. ¶Et quamuis ex forma ſtatuti auferaẽ
ſororib. emolumentum, non debet illud matri applicari, ſed
agnato maſculo cuius contemplatione ſorores excluduntur,
vt iam dixi. ¶ Et ſic dato ꝙ vera eſſet opin.Iac.But.in diſpu.pręalle.
cui tamen contradicit Bar.in d.l.pater filium, in repetitio
ne.& Bal.Ang.Io.de Im.& Pau.de Caſt. in d.l.planè.§.ſi duob.
attamen non habet obſtare ꝓpter diuerſitatem caſuum, vt pa-
tet ex rationibus.s̃.ꝓximè dictis. ¶ Per quas etiam patet non
obſtare id ꝙ hr̃ in d.l.illam, cum ibi no.ꝑ Bal.& alios: qa in trã
ſactione dictæ legitimæ cum ſtatutum habeat reſpectum ad
ſucceſsionem, quæ fieret de iure cõi, vt ſæpe dictum eſt: ſatis
apparet ꝙ habuit in conſequentiam reſpectum ad perſonas, q̃
in ſucceſsione iuris cõis concurrerent cum matre, quò ad in-
telligendum quanta ſit dicta legitima reſeruata matri.& dato
ꝙ ſtatutum illam ſucceſsionem iure cõi delatam ſororib. au-
ferat eiuſdem contemplatione & fauore agnati maſculi cauſa
conſeruandæ agnationis, hoc cedere debet ad commodum di
cti agnati. non autem matris, vt ſuperius opportunè deductũ
eſſe arbitror. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Cedere.Ro.ſin.692.Dec.l.illam.col.2.C.de coll.

EPITOME.

¶ Teſtator habens tres filios legitimos, videlicet Antoniũ, Bernardinum & Brandilixium, legauit Franciſco nepoti ſuo ex alio filio naturali quingentas libras. In quibus dictũ Franciſcum hr̃dem inſtituit, eiq; Antonium & Bernardinum pro duabus quartis, & Brandilixium pro vna quarta, & Iacobam matrem Franciſci pro alia quarta ſubſtituit. Accidit oẽs ſubſtitutos excepto Bernardino, decedere ante Franciſcum. Reſpõ. Alexand. ꝙ decedente Franciſco, totum accreſcit Bernardino, eique totæ qningentæ libræ debentur. Et hæc de primo dubio. Quantum ad ſecundum dictus Brandilixius reliquerat filium ſui nominis infantem, & duas filias Iuliam & Poliſenam hæredes. poſtea dictus infans deceſsit, de cuius ſucceſsione lis eſt inter dictũ Bernardinum patruum, & dictas ſorores defuncti, cum quibus ex ſtatuto Bononiæ debet patruus æqualiter ſuccedere. niſi in bonis defuncto obuentis à matre, vel à coniuncta ꝑſona per matrem defuncti, in quibus ſeruetur ius commune. Reſpon. Alex. quòd patruus debet concurrere cum ſororibus in omnibus bonis paternis defuncti, etiã

ſi in

si in illis inueniantur loca áuiæ paternæ defuncti: quia non obuenerunt defuncto per matrem, sed per patrem defuncti. Et sic totum istud consilium est de indubitabili, & tot verba effundare superuacaneum fuit.

SVMMARIVM.

2 *Substitutus non transmittit, sed accrescit coniuncto verbis tantum.*
3 *Relatio filiorum vel hæredum fit ad personam testatoris in dubio.*
4 *Matris appellatione venit auia.*
5 *Filij etiam infantes non aditam hæreditatem transmittunt.*
7 *Hæreditatis aditione confunduntur bona cum patrimonio hæredis, num. 8. 9.*
13 *Patris vel filij appellatione non venit auus vel nepos propriè.*

CONSILIVM CXCVIII.

PERSPECTIS his quæ in themate narrant̃ circa primum dubium, quo quæritur, quis admittat̃ ad substitutionem factam dicto Francisco nepoti dicti testatoris nato ex quodam filio naturali dicti testatoris in dictis libris quingentis, in qui
1 bus fuit institutus dictus Franciscus. ¶ † Præsuppono primò, q dictus testator potuit dicto suo nepoti relinquere vsque ad duodecimam partem bonorum suorum: attento q idem testator legitimam prolem habebat. ita probatur in l. fi. C. de natu. libe. iuncta. l. 2. eod. ti. illud vero q vltra duodecimam partem sibi relictum reperiretur applicari debet legitimis liberis testatoris, sicut traditur in d. l. 2. Quantum vero ad dictam duodecimam partē, vsq; ad quam cum effectu potuit sibi relinqui, dico ex substitutione vocari dictum Bernardinum tantum: quia reliqui substituti, scilicèt Brandilixius filius testatoris, & Antonius frater eiusdem Brandilixij & Iacoba mr̃ dicti Francisci decesserunt ante mortem dicti Francisci, & ante vllam repudiationem factam per dictum Fráciscum de dicto relicto.
2 & constat † q ius substitutionis qualiscunq; sit ipsa substitutio, non transit ad hæredem ipsius substituti decedentis ante euentum conditionis ipsius substitutionis. l. qui liberis. §. hæc verba. l. sed si plures. in princ. l. qui plures hæredes. l. Lucius. §. fi. ff. de vulg. & pupil. l. quoties. ff. de acqui. hære. l. si ex plurib. ff. de suis & legi. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. & not. in l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. vnde solus ille qui ex substi
a tutis superest totum [a] sibi vendicat, vt in dictis iuribus habet̃, & hoc procedit si in dicta substitutione non fuerunt expressè substituti filij dicti Brandilixij, & ita se habet copia testamenti in themate registrata, cuius verba hæc sunt, videlicèt, & in dictis quingentis substituit ipsi Francisco eius nepoti Antonium & Bernardinum pro duabus quartis, & Brandilixium eius filios pro vna quarta parte, & dñam Iacobam mr̃em dicti Francisci nepotis ipsius testatoris pro alia quarta: non enim dixit testator q substitueret Brandilixium & filios Brandilixij, sed q substitueret Antonium, Bernardinum & Brandilixium eius filios. s. testatoris: & ita putandum est q in originalibus scriptum reperiatur: qa qua rõne voluisset substituere filios Brandilixij vnà cum Brandilixio, eadem ratione verisimiliter debuisset substituere filios Antonij & Bernardini, cũ eos Antonium, Bernardinum & Brandilixium æquis portionib. in eadem oratione vocauerit in substitutione prædicta. arg. l. iam hoc iure, & l. Lucius, in prin. ff. de vulga. & pupil. Si enim testator voluisset per illam dictionem filios substituere etiam filios Brandilixij adiecisset copulam dicendo & eius filios de cuius copulæ natura est augere: secus vbi deest copula. l. ea ta-
3 men adiectio, de le. 3. ¶ † Confirmo: qa illa verba. s. eius filios substituit &c. prolata in tertia persona. potius debent intelligi
b de persona testatoris, [b] & sic eius. s. testatoris filios quam de psona hæredis. id est, eius. s. Brádilixij. vt l. ex facto, in prin. cum gl. in verb. suam. & ibi ad hoc illam ponderant Bar. & alij post eum. ff. ad Trebel. & no. etiam Bar. in l. cum testamento. ff. de aur. & ar. leg. tamen præcedens rõ tutior est, & verba ex se clara sunt. Si autem substituisset testator nedum Brandilixiũ filium suum, sed etiam filios Brandilixij, & sic verba testamenti dicerent & Brandilixium & eius filios pro vna quarta parte. tunc non dicerem Bernardinum in totum admitti, sed filij Brandilixij haberent primò vnam quartam partē, in qua fuerũt substituti coniuncti re & verbis cum Brandilixio patre suo. & si-
c militer de partib. dicti Antonij [c] & dictæ Iacobæ haberent tm̃ quantùm Bernardinus. per. l. re coniuncti, cum sua materia. ff. de leg. 3. super quo vltimo non insisto vlterius: qa (vt dixi) ex verbis testamenti appositis in themate clarè apparet filios Brandilixij non fuisse substitutos. ¶ Circa secundum dubium quo quæritur, vtrum in bonis peruentis ad Brandilixiũ à matre ipsius Brandilixij præferantur Iulia & Polisena filiæ eiusdem Brandilixij: an verò æqualiter succedant ipsæ & dictus Bernardinus earum patruus? Dubiũ faciunt statuta prædicta, maximè statutum sub rubrica de success. ab intest. ascendentium & collateralium, in versi. agnati namq; masculi. ibi, dũ dicit. nisi in bonis, vt s̃. ad defunctam personam à matre vel à psona coniuncta p mr̃em dictarum sororum & filiarum, in q bus ius cõe seruetur. & constat q in hr̃ditate fratrum dictarum puellarum de iure communi præferuntur ipsę sorores patruo, vt in auth. cessante. & in auth. post fratres. C. de legi. hær. & l. 1. & 3. eod. titu. & dato q dicta bona non peruenerint ad fratres
4 dictarum puellarum à matre; tũ peruenerunt ab auia; & † appellatione matris videtur q comprehendatur auia. l. iust. ff. de verbo. sig. & quod no. glo. in l. nonnunquam iuncto tex. ff. de colla. bo. saltem cum dictus versiculus statuti, non loquatur in casu odioso, sed potius fauorabili & consono iuri communi. Bene faciunt no. per Bar. in l. liberorum. in fin. ff. de verbo. signific. & in auth. ex testamento. C. de secun. nup. & Io. An. in addi. Specu. in titu. de success. ab intesta. in rubr. in 1. colum. in versi. est sciendum. & Bal. in l. scimus, in fi. in prin. in 7. q. C. de inoffic. testa. & in l. 2. C. de bon. mater. ¶ Vnde dicit Bald. in l. illam. in princi. C. de collatio. q statutum excludens matrem videtur excludere auiam: quia fortior est ratio excludendi matrem, quàm auiam. allegat. not. per Cyn. in l. 1. C. quæ sit long. consue. ¶ Et similiter Bald. in l. quod verò. ff. de leg. quærit, an si statutum dicit q frater defunctæ personæ excludat matrem excludat auiam? & dicit q Richar. Malum. & Bar. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. tenuerunt q sic: quia duo videntur esse præcepta statuti. vnum q frater succedat, aliud q mater non succedat. vnde cum per primum præceptum fiat inclusio vnius. s. fratris, intelligitur facta exclusio generalis aliorum. l. qđ in rerum. §. si quis. de legi. 1. & sic sequitur q auia excluditur, dicit tamen q Ia. Bu. tenuit contrarium: qũa tale statutum est contra rationem. Item quia casus de auia est omissus, ergo statur iuri communi. l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. l. si extraneus. ff. de condi. ob caus. & sic erit melioris conditionis auia quàm mater, nec mirum scđm Bal. quia si mater esset exhæredata auia non esset præterita, admitteretur auia, & mater remaneret exclusa. l. pater filium. & l. si is. ff. de inoffi. test. & sic sentit q vbi statutum non esset contra rationem, appellatione matris cõprehenderetur auia: sed in casu statuti nostri non est contra rationem, imò est scđum rationem q sorores quæ sunt in priori gradu præferantur patruo, qui est in vlteriori gradu: vt etiã ius cõe dictat, prout dictum est. s̃. ¶ Pro hoc adduco. l. Nesennius. ff. de neg. gest. vbi illud quod est statutum in matre trahitur ad auiam. vnde dicit ibi Bald. q ille text. facit ad statutum disponens q mater non succedat extantib. fratribus: quia habebit locum etiam in auia. & dicit Bal. ibi q nulla alia lex est quæ ad hoc melius faciat quam illa. ¶ Ad idem q no. Cyn. in l. lege Iulia. §. hoc capite. & ff. de ritu. nup. in addi. per illum text. & ibi etiam Bal. in lectu. antiqua, vbi dicunt q in odiosis & pœnalibus procedit q appellatione patris & matris non contineatur auus & auia, vt ibi, & l. pater. cum l. seq. ff. de adulte. & sic sentiunt aliud esse, quando non sumus in pœnalibus vel odiosis. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrariam sententiam puto de iure veriorem, scilicèt q in dictis bonis ad Brandilixium peruentis à matre seruari debeat dispositio statuti sub rubr. de succes. ab intesta. ascendentium & collateralium. in ver. agnati &c. vbi cautũ est q agnati masculi transuersales seu alter ex illis vsq; ad quartum gradum inclusiuè gradum numerando scđm ius ciuile præferantur oĩb. fœminis transuersalib. agnatis etiam ĩ dictum gradum existentib. præter quam sororib. psonæ defunctæ vtrinq; coniunctis vel ex patre tm̃, vel filiabus fratrum masculorum personæ defunctæ similiter coniunctorum, saluis dispositis in eodẽ statuto, & saluo si ipse vel aliqua earũ concurrerent cum patruo seu patruis defunctæ psonæ: q casu cum eo seu eis pariter admittantur. vñ in proposito, præ
5 supposito q † veritas est q agitur nunc de hæreditate filiorum masculorum dicti Brandilixij, quibus solis masculis ex

forma statutorum delata fuit hæreditas patris: & qui filij ma-
sculi hæreditatem dicti sui pr̃is agnitam vel ẽt non agnitam,
transmittunt ad hæredes suos. l. apud hostes. C. de suis & legi.
l. 3. C. de iure deli. l. ex militari. §. fi. cum l. seq. ff. de test. mili. in
l. liber homo. §. fin. ff. de stip. ser. & l. ventre. ver. sed si vacuo. &
ibi plenè no. de acqui. hær. & l. 1. §. ibidem. & ibi Bar. ff. de col-
la. bon. & no. in l. si infanti. maximè per doc. C. de iur. deli. se-
* cundũ opiniones magis * cões approbatas in iudicijs & scho-
lis & q̈uis Bal. post glo. in d. l. si infanti, tenuerit q, infans non
transmittat hęreditatem patris non agnitam, sed maior infan
te sic. tñ alijs magis cõiter tenent contrarium. & ista vr̃ veritas
p l. Lucius. ff. de iure fisci. & per l. 2. §. si quis ex liberis. ff. ad Ter
6 tul. † scd̃m verum intellectum traditum ibi per Bar. post gl. &
quia potius maior est rõ in infante q, transmittat hæreditatem
non aditam quàm in eo qui est in maiori ætate, ergo sibi ma-
gis debet succurri vt transmittat l. ventre, cum ibi no. s̃. allega.
¶ Hoc ẽt probatur per l. si filius qui patri. ff. de vulg. & pupil.
inducendo vt per Bar. in d. l. si infanti. ¶ Nec est dicendum qđ
tex. in d. l. si infanti, corrigat dicta iura: quia dispositio illius
legis emanauit ad fauendum infanti, vt ibi patet. Præterea ille
tex. non loquit̃ in hæreditate paterna, sed materna vel alterius
quàm pr̃is, prout patet ex principio illius. ita ẽt ibi innuit tex.
in ver. parente, ibi, dum dicit, siue viuo parente &c. ¶ Posset ẽt
aliter rñderi ad illam. l. per id q, ibi dicit tex. in verb. deuoluta
indùcendo vt ibi per Bar. & iõ ipsemet Bal. postea in l. apud ho
stes, seipsum correxit & tenuit cõem opinionem. vnde senten
tiam Bal. in d. l. si infanti. reprehendit Rapha. Fulg. ibi, & Ioa.
de Imo. in d. l. ventre. & licèt Sali. in d. l. apud hostes, conetur
sustinere q, nedum infans, sed nec etiam maior infante trans-
mittat hæreditatem patris non agnitam: tamen illam opinio
nem quæ est contra communem sententiam, non bene ꝓbat,
nec bene rñdet ad iura. s̃. alleg. ¶ Et anno præterito legendo. d.
l. si infanti, tenui dictam cõem opinionem. & ibi ẽt in scriptis
rñdi ad allegata p Sali. & alios in contrarium: q, hic non puto
expedire referre, & eo magis: si rectè memor sum p statuta ci-
uitatis Bononiæ prouisum est, hr̃ditatem qlibet non aditam
transmitti, in dicta ergo hæreditate transmissa in qua in effe-
7 ctu reperiuntur dicta bona ad primum Brandilixium ꝑuenta
à mr̃e concurrunt dictæ sorores dicti vltimi Brandilixij infan
tis cum dicto Bernardino patruo, cum quo debent pariter ad-
mitti; & sic p dictum statutum est fundata intentio dicti Ber-
nardini. ¶ Solum est videndum an illa cl'a & exceptio posita
post versiculum statuti. in qua dr̃, nisi in bonis; vt s̃. ad defun-
ctam p̃sonam peruentis à mr̃e vel coniuncta persona p mr̃em
dictarum sororum vel filiarum, in quib. ius cõe seruetur &c. iũ
ctis. s̃. in contrarium adductis habeat obstare, & dico q, nõ: qa
certum est q, dicta bona non ꝑuenerunt ad dictos filios mascu
los Brandilixij à matre dictarum sororum. s. Iuliæ & Polisenæ
nec à persona coniuncta per mr̃em dictarum sororum: qa ista
bona obuenerunt dictis filijs masculis infantib. à pr̃e eorum.
s. à dicto Brandilixio, qui non dicebat̃ coniungi dictis suis fi-
7 lijs per mr̃em dictarum filiarum. quia † pr̃ est agnatus imme-
diatus dictarum filiarum. l. filius. ff. de suis & legi. l. 1. §. primo
gradu. ff. de gra. & si aliter intelligeremus, sequeretur q, nedũ
bona materna. sed ẽt q, omnia & quæcunq; bona pr̃na quæ ob
uenissent filio, si filius postea decederet superstite sorore & pa
truo, deberent obuenire sorori in totum excluso patruo, quasi
dicerentur obuenisse filio defuncto à persona quæ diceretur
coniuncta ipsi sorori per matrem dictæ sororis pp coniunctio
nem mr̃imonij, qua mediante subsequuta est ꝓcreatio & con
iunctio inter patrem & filios, cuius contrarium apertè voluit
statutum, q, intellexit facere differentiam inter bona paterna
seu obuenientia à linea paterna, & bona prouenientia à mr̃e
vel à coniuncto p lineam maternam. hoc ẽt patet, qa si dictę so
rores dicerentur coniungi patri suo per fœminam: sequeret̃ q,
dicerent̃ cognatæ ipsi patri, non aũt agnatæ q, est falsum. d. l. fi
lius, agnati. n. sunt qui per personam virilis sexus coniungun
tur: cognati verò dicerentur, qui p p̃sonas fœmini sexus coniũ
guntur. insti. de legi. agn. tute. circa prin. & l. 2. §. 1. ff. de suis &
legi. ¶ Non obstant, si dr̃ q, dato q, ista bona non peruenerint
à matre dictarum puellarum; tamen peruenerint ad filios ma
sculos dicti Brandilixij ab auia paterna dictarum puellarum,
8 quæ venit appellatione matris: quia rñdeo † q, dicta bona ob
uenisse dñr filijs masculis dicti Brandilixij à patre. i. à d. Bran-
dilixio non ab auia paterna, cuius fuerat hr̃s dictus Brandili-
xius maior & per aditionem hæreditatis maternæ facta à Brã-
c dilixio maiore c desierũt illa bona dici amplius materna vel a
uiæ paternæ sed effecta sunt bona propria patris dictarum pu
ellarum. l. sed si plures. §. filio. ff. de vul. & pup. l. 1. §. veteres. cũ
gl. ff. de acqui. poss. & no. in l. hæres per seruum. ff. de acq. hær.
& in l. p hæreditariam. ff. de acqui. rer. do. & expressè Bar. in l.
9 fi. ff. ad Tertul. ¶ † Hoc deciditur esse clarum ex his quæ tradit
Old. in l. pactum q, dotali. C. de colla. vbi quærit: pone filia re
nunciauit bonis maternis, quæ postea peruenerunt ad fratrẽ
suum, qui postea decessit intestatus, quæritur an dicta filia, q̃
renunciauerat bonis maternis excludatur à succedendo fratri
in dictis bonis quæ fuerunt quondam dictæ matris stante di-
cta renunciatione; & decidit q, non, allegat bonum tex. in l. si
filius qui. in prin. ff. de bo. li. quia venit ista mulier ad hæc bo-
na, non vt materna, sed vt fraterna. pro hoc ẽt dicit facere. l. fi.
in fin. C. de inoffi. test. & l. si mihi & tibi. in prin. ff. de leg. 1. & l.
si duo. ff. de col. ita etiam expressè consuluit Ang. in consi. 51. in
ordine meo, incipi. Dñs Gilius & domina Bonefelicia fuerũt
consortes &c. vel dicit q, renunciatio facta de bonis maternis
per filiam nõ excludit eam à successione fratris, etiam quòad
bona materna, quæ interuenerunt fratri ex eo quia in conti-
nenti per aditionem fratris desierunt esse bona materna. alle-
gat. d. l. sed si plures. §. filio. & d. l. fi. C. de inoffi. testamẽ. ¶ Pro
hoc vr̃ tex. in c. 1. de filijs natis ex matrimo. ad morg. contra. ꝑ
hoc ẽt est decisio Bal. in l. 1. in quinquagesima. q. ff. de rer. diui.
vbi quærit, an filia quæ renunciauit bonis paternis intelliga-
tur renunciasse feudo, q, postea prætendit ex morte fratrum?
& dicit quod non, per. l. Paulo Callimacho. §. 1. ff. de leg. 3. & p
text. in cap. 1. de eo qui finem fecit agnatis. ¶ Accedit quæstio
tacta per Lud. Roma. in d. l. 1. §. veteres. ff. de acqui. poss. vbi di
cit q, gloss. ibi facit ad quæstionem statuti Bononiensis dispo-
nentis q, filia dotata non succedat in bonis patris. modò con-
tingit q, pater decessit relicta filia dotata & filio masculo hære
de: postea decedit ille filius masculus an dicta soror ei succe-
det in dictis bonis? arguit primò q, non: quia statutum eam
excludit à bonis paternis propter dotem, postea subdit con-
trarium dici posse per glossam ibi positam, per quam apparet.
q, post aditam hæreditatem à filio hærede non dñtur amplius
bona paterna: tñ dicit se pro tunc non firmare: quia quæstio de
9 facto pendebat. ¶ † Ad idem facit q, no. Rap. Cu. in d. l. hæres p
seruum, vbi dicit se in quæstione facti dixisse per gloss. ibi, qđ
stante statuto Mediolani, quo cauetur, q, nulla mulier extra
iurisdictionem nubat cum hæreditate, aliàs non succedat; &
quædam mulier adiuit hæreditatem mr̃nam, & postea nupsit
extra iurisdictionem, dicebatur, q, debebat perdere hæredita-
tem. ipse verò dixit contrarium: quia post aditam hæredita-
tem non dicebatur amplius hæreditas materna. vt l. Paulus. e.
titu. & l. si ex re. §. fi. ff. de stip. seruorum. vnde verba dicti statu
ti debent intelligi cum hæreditate, id est, facultate succeden-
di. & sequitur illud etiam Ludo. Roma. in d. l. hæres per seruũ.
vbi etiam pro illa decisione allegat notata per Bal. in l. si mater.
C. de suis & legi. Bene facit q, no. Barto. in rubr. ff. de acqui. hæ
re. & in l. 3. in prin. in ver. quæro ergo pro prædictorum decla-
ratione. ff. de bo. poss. vbi dixit q, postquam hæreditas est adita
per hæredem, desinit esse hæreditas, & confunditur cum patri
monio adeuntis, vt d. §. filio. & quod vbi post aditionem ap-
pellatur hæreditas, est impropria loquutio. Ex quibus appa-
ret q, dicta bona non dñr peruenisse ad dictos filios masculos
Brandilixij à matre. nec ẽt ab auia, sed à patre: quia tempore q̊
peruenerunt ad defunctam personam de cuius hæreditate a-
gitur. i. ad Brandilixium infantem bona erant patris dicti in-
10 fantis. Et qualitas † iũcta verbo seu participio debet intelligi
scd̃m tp̃s ipsius. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. Titi⁹.
ff. de testa. mil. ergo debet attendi tp̃s quo dicta bona peruene
runt ad defunctam p̃sonam de cuius hæreditate agitur, an tũc
dicerentur peruenire à mr̃e seu etiam auia: an verò à patre: &
constat per proximè dicta q, peruenerint à patre: ergo non su-
mus in casu cõprehenso in dicta clausula exceptiua. debet. n.
intelligi illa clausula exceptiua in bonis quæ immediatè ꝑue
nerunt à matre ad defunctam p̃sonam, de cuius successione
agit̃, non aũt mediatè. l. sociũ qui in eo. in fi. ff. pro soc. & patet
per ea quæ. s̃. dixi allegando Old. Ang. & alios in dictis locis
¶ Hoc etiam patet: nam videmus q, si bona hæreditatis ma
ternæ

ternæ obueniunt filijs existentibus in patria potestate, pater debet habere vsumfructum, vt per to. tit. C. de bo. mat. & tamen si postea vnus ex illis filijs decedat superstite fratre suo & patre pater non habebit vsumfructum illius partis hęreditatis filij defuncti, quæ obuenit dicto fratri defuncti, & lex in hoc non destinguit isto casu, an bona isto casu originem primæuam habuerint à matre vel ab alio: quia non dicuntur obuenire fratri superstiti à matre, sed à fratre suo prædefuncto: ita patet in auth. item hæreditas. C. de bo. quæ libe. iuncta l. 1. 2. & 3. C. de bon. mat. ¶ Hoc innuunt verba dictæ clausulæ, quæ se referunt ad superius dicta in statuto, vbi apparet statutum loqui de bonis, quæ peruenerunt ad defunctam personam ex dote vel titulo lucratiuo à matre. ponderanda est illa dictio
11 ex dote,† quæ dictio ex, denotat causam proximam & immediatam. l. non dubium. & ibi not. Bar. & alij. C. de legi. l. i. C. si seruus extero. l. eo tempore. in fi. ff. de pecu. no. Bar. in l. 1. §. ex incendio. ff. de incen. rui. nauf. & in l. 1. §. emancipatus. ff. de coniugen. cũ eman. lib. sed dicta bona peruenerunt ad defunctam personam non immediatè ex dote, sed ex successione & hæreditate Brandilixij patris sui, item nec dicuntur obuenisse titulo lucratiuo dicto Brandilixio: quia deuenerunt ei ex successione in hæreditate ascendentis, quæ non dicitur titulus lucratiuus quò ad descendentem, cum ei dicitur debita, vt est casus in l. 1. C. de impo. lucra descrip. & ibi Barto. qui dicit, quod si de obuenientibus titulo lucratiuo debet solui gabella non soluetur de hæreditate ascendentis obueniente descendenti: & no. Io. de Imo. post Ange. in l. in suis. ff. de li. & posth. & bene facit. l. fi. C. de codi. ¶ Item rñdeo, quòd appellatione
12 † matris, de qua in dicto statuto, non põt intelligi de auia paterna, qa auia paterna nõ est de linea materna, & dictũ statutũ vt patet ex pluribus suis partibus facit differentiã inter lineã paternam & maternam, imò expressè inter auiam paternã & maternam: nam quãdoq; vocat auiã paternã, & non maternã vt patet in ver. ipsi quidem fratres & eorum filij &c. ibi, dum dicit, nisi matri & auiæ paternæ &c. & ẽt in principio dicti statuti dum dicit, quòd ascendẽtes masculi & per masculũ præferantur in succedendo omnibus alijs ascendentibus defunctæ personæ fœminis & etiã masculis per fœminã excepta matre vel auia paterna &c. ex quibus apparet quòd statuẽtes nõ intellexerunt appellatione matris comprehendi auiã maternam, & aliam rationem haberi voluerunt in auia paterna quã in materna: & præcedentia dant intellectum ad sequentia. l. qui filiabus, in prin. & l. si seruus plurium. §. fi. ff. de le. 1. ¶ Deniq; vbi appellatione matris contineatur auia saltem paterna, illud est impropriè & per extensionem. d. l. iusta. & ibi no. Bartol. in d. l. liberorum. in ver. scđm principaliter est videndum. iunctis his quæ dicit in fine illius l. & probatur in l. 2. in ducendo, vt ibi per Bal. C. de bo. mater. & pater. quia si appellatione matris comprehenderetur ex propria significatione auia, & appellatione patris comprehenderetur auus, deberet hoc habere locũ etiã in pœnalibus & odiosis, cuius contrariũ
13 ꝓbatur in d. l. Iul. §. hoc capite. & in d. l. pater. cum l. seq. ¶ † Et si bene memoria tenet in conclusione statutorum ciuitatis Bononiæ cautum est quòd verba statutorum accipiantur propriè. quo casu statutum loquens de filio, non comprehenderet nepotem, qui ex impropria significatione venit appellatione filij: ita inquit Bal. in l. maximum vitium. circa 5. co. C. de lib. præte. & de se patet, & id quod dicimus de significatione filij, an comprehendat nepotem, intelligitur etiam habere locum in hac dictione pater vel mater, an comprehendat auũ vel auiam, vt d. l. iusta. & no. Bar. in d. l. liberorum. in fi. & ma-
* gis cõis conclusio est * quod impropriè appellatione filij comprehendatur nepos, non aũt propriè, vt per Dy. in d. l. iusta. & Bart. in d. l. liberorum. in vers. secundò principaliter. & Bald. in d. l. maximum. & in repetitione. l. in suis. in vlt. col. de libe. & posth. & in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. & Pe. de Anc. in cle. 1. de pœnis. & patet ex no. per Anto. de But. in c. in quibus-
14 dam, de pœnis. & vbi statuta † debent intelligi ad literã nullam recipiunt extensionem vltra propriam significationem, vt tenet Bal. in l. 2. in 2. vel 3. col. C. de patri. qui filios distra. per l. 1. ff. de his quæ in testa. delen. Ex quibus apparet quòd multiplici ex capite ostenditur dictum Bernardinum pariter succedere debere cum dictis Iulia & Polisena in dictis bonis. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Totum. & bene: quia in clausula testamenti quæ sequitur, est eadem ratio: quia idem verbum substituit, & sic omnes saltem verbis sunt coniuncti: quia expressa distributio partium in eadem oratione, siue sequatur legatũ rei, vt in l. re coniuncti, de leg. 3. siue præcedat, ita quòd legatum vel substitutio incipiat à certis partibus vel quotis indiuisis vt in themate, hoc non impedit coniunctionem verbalem. l. Mæuio. in princ. de leg. 2. & sic iste Bernardinus erat Antonio iunctus re & verbis in duabus quartis in quibus pro parte Antonij potuisset reliquos si cucurrissent in iure accrescendi excludere. dicta l. re coniuncti, erat autem Bernardinus reliquis ab Antonio verbis tantùm coniunctus, quod sufficit vt omnibus alijs deficientibus totum sibi accrescat.

b ¶ Testatoris. s. li. 1. consi. 56. col. 1.

c ¶ Desierunt. Bal. cons. 140. li. 2. Cur. Senior cons. 14. col. 8. Dec. l. hæreditas. de re iur. cons. 551. cons. 581. cons. 687. in l. fin. col. 4. C. vnde li. Ia. consilio 3. col. 3. consil. 84. col. 6. 7. li. 1. Bertra cons. 127. Viso casu. lib. 2.

¶ Hæc epistola ponitur tanquam dubitatio ad decisionẽ præcedentis consilij & subsequitur substantialis responsio facta à tergo dictarum literarum manu eiusdem Alexandri.

FAMOSISSIME doctor, & mi maior honorandissime, literas vestræ spectabilitatis vnà cũ consilio recepi: & satis abundanter & copiosissimè satisfactũ censeo sup secũdo dubio ex deductis & allegatis in consilio, sup primo autẽ dubio cũ errore scriptoris contigerit omitti in puncto dictionẽ &, minimè satisfactũ extitit: & ꝓpterea necessariũ fore existimo, q̃d aliqua super dicto dubio primo rescribantur per vestram spectabilitatẽ ad fauorẽ Bernardini, & maximè cũ Brandilixius patruus filius alterius Brandilixij substituti Francisco nepoti testatoris nato ex altero Francisco spurio, & cui Brandilixio paruo propter dictionem & obuenire debet quarta pars, & similiter portioni eiusdem Brandilixij parui debent accrescere partes aliorum substitutorum pro rata, quæ fuerunt in causa quasi caduci, tñ vt in puncto dicitur latius cum ipse Brandilixius paruus decesserit in infantili ætate non agnita quarta parte ipsum tangente propter dictionem &, vĩ quòd vadat & ire debeat ad ipsum Bernardinũ. Et maximè cùm lex prima de his qui ante apertas tabulas, nõ vendicet sibi locum in casu isto. Ex eo quia dicta quarta pars quæ obuenire debet ipsi Brandilixio paruo non obuenit ab ascendentibus, sed obuenit à dicto Francisco, qui erat de collateralibus. Item dicebat ẽt pro parte Bernardini: dato q, ipse Brandilixius paruꝰ agnouisset partem suam: nihilominus portio Antonij non põt ei accrescere pro aliqua parte propter maiorem coniunctionem quam habet cum ipso Bernardino: & latius videbitis in puncto: quem ad vestrã spectabilitatẽ remitto, quem rogo omninò videatis: & super ipso aliqua ad fauorem ipsius Bernardini scribatis. Valete. Facta die 21. Ianuarij, 1470.

A tergo Famosissimo. I. V. Monarchæ domino Alexandrino de Tartagnis de Imola maiori obseruandissimo. Paduæ.

¶ Antonius de Musottis subscripsit.

¶ Summaria responsio ad prædictam dubitationem.

¶ Rescripsi q, dictus Brandilixius infans partem suã transmisit ẽt non agnitam. l. post diem. ff. q̃n dies leg. ce. l. vnica. §. 1. & §. sin autem aliquid sub conditione. C. de cad. tol. Et in proposito glos. no. in l. vnica. in verb. de relictis. C. de his qui ante aper. tab. Item etiamsi non fuisset hæreditas transmissa potuisset esse consultum hæredi infantis per restitutionem, per no. per Bar. in l. infanti. cum si. ¶ Item dixi q, si dicti quatuor substituti fuerunt vocati separatim. i. quilibet per se in separata oratione, & in vna quarta parte essent omnino disiuncti re & verbis. Et sic inter eos non fuit locus iuri accrescendi, etiam dato q, inter illos omnes esset copula &, ꝑ no. per Barto. in l. re coniuncti. circa medium, in versi. quæro vtrum inter omninò disiunctos, iuncto ver. secundo loco principaliter est videndũ de coniunctis verbis tantum, & in versicu. seq. incip. sed circa hoc insurgit dubium cum concor. Et ideo pars Antonij & Iacobi remanerent apud hæredes Francisci. §. 1. & §. pro secundo in d. l. vnica. C. de cad. tol. Sed si Antonius & Bernardinus in eadem oratione fuissent vocati pro duabus quartis, & Brandilixius

dilixius cum filijs in alia quarta parte, & Iacoba in alia oratione in alia quarta parte (vt verba puncti sonant) tunc portio Antonij accresceret Bernardino in totum, quia ipse Bernardinus solus fuisset coniunctus verbis[a] cum Antonio: ergo &c. l. reconiuncti. cum ibi no. per Bar. in ver. secundò quæro nunquid inter coniunctos verbis tantùm iunctis no. in d. versi. quæro nunquid inter omnino disiunctos. Et pars Iacobi remaneret apud hæredes Francisci. d. §. 1. & §. pro secundo.

ADDITIO.

a ¶ Verbis. Imò etiam re & verbis: quia non legatur alteri & alteri quarta sua quo casu stante semper eadem opinione essent verbis tantùm coniuncti, sed legantur vtriq; simul duæ quartæ sine alia partium distributione, sed quilibet earum vocatur ad duas quartas, ergo sunt re & verbis coniuncti in vtraq; quarta sicut si ambobus eodem modo legata esset vna quarta essent in ea re verbisq; iuncti.

SVMMARIVM.

1 *Statutum si ex post facto annullet contractum, non transfertur dominium.*
2 *Statutum non debet trahi ad præterita. num. 4.*
3 *Re consummata defectus causæ non rescindit quod legitimè factum est.*
6 *Libro æstimi statur de valore rei.*
7 *Arbitrium statuendi habentes, non possunt auferre ius tertij.*

CONSILIVM CXCIX.

PERSPECTIS his de quibus in themate & reformationibus disponētibus de officialibus rebellium & relegatorum, & alia reformatione edita anno, 1437. inci. In fraudem aut damnū, & his quæ subtiliter, copiosè & eleganter consulendo adducta sunt primò per clarissimum iuris vtriusq; doctorem & quondam discipulum do. Dominicum Bonfium de Florentio Iuris Vtriusq; Doctorem mihi fratrem dilectissimum: & per alium eximium secundò consulentem vr̄ mihi adeò res bene discussa: vt multis non sit opus. Sed in eandem sententiā concurrens comprobo ex infrascriptis. ¶ Et primò, nam vis omnis consistit in respondendo dictæ reformationi editæ anno 1437. Sed ad illam primò respondeo, quòd dato quod in ea reformatione dicatur, quòd quælibet consignatio dotis facta à die primo mensis Maij, anni 1434. citra vsque ad diem quo dicta reformatio erit approbata in consilio communis per aliquos officiales authoritate communis Florentiæ alicui mulieri nuptæ vel non nuptæ pro suis dotibus de bonis immobilibus pro minori æstimatione quam fuerunt data & computata in catastro ciuium pro tertia distributione catastri, intelligitur ex nunc esse & sit reuocata, & nullius effectus aut valoris, & habeatur & sit in omnibus & per omnia & quò ad omnes, & omnia tanquam si facta non esset &c. tamen per eam reformationem non intelligitur esse abdicatum dominium acquisitum dictæ Franciscæ vigore adiudicationis vel
1 consignationis sibi factę per dictos officiales: quia licèt sit † rescissus titulus per statutum, tamen per hoc intelligitur abdicatum dominium acquisitum prius vigore dicti tituli, vt per plures rationes concludit in disputatione sua antiquus doct. d. Machagnanus de Azoguidis de Bononia, quem refert & sequitur Bal. in l. 1. in 3. col. ff. sol. mat. vbi dicunt q, si statutum disponit q, oēs venditiones factæ ab vno mense citra sint nullæ ipso iure, & contingit quòd quidā ab vno mense citra vendiderat & tradiderat, certè per hoc nō intelligitur abdicatum dominiū illi emptori: quia ad annullationem contractus nō sequitur rescisio dominij: quia ad destructionē vnius separatorum, non sequitur corruptio alterius. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acq. pos. l. fi. ff. de cal. Item quia dispositio legis nō adaptatur ad casum, ad quem verba ipsius legis non adaptantur. l. 4. § toties. ff. de dam. infec. l. ita autem. in prin. ff. de admi. tut. c. ad nostram. el 3. de iureiu. c. indemnitatibus. de ele.
2 li. 6. & maximè † in materia exorbitāti & odiosa, put est ista. s. quod statutū trahatur ad præterita contra id quod est de natura legis & statuti. c. 2. & c. fi. de consti. l. leges & constitutiones C. de legi. & ideò restringendum est tale statutum. l. cum quidam. ff. de lib. & posthum. c. 1. de fil. præsby. in 6. & quod tale statutū qn̄ trahitur ad præterita sit restringendum tanquam exorbitans, not. Iac. de Bel. in sua dispu. quam ponit in auth. vt cum de ap. cog. circa prin. & Bart. in l. 4. §. eritq; differentia.
3 ff. vi bonorum rapt. ¶ † Præterea quādo res est consummata & sortita effectum suum defectus causæ non rescindit quod legitimè factum est. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & istæ sunt rōnes quæ adducebātur per præfatum do. Machagnanum, quem Baldus truncatè refert in præalle. l. 1. & dicit præfatus disputans quod de validitate dicti statuti nō vult disputare relinquens eam sub dubio, per alios disputandam. hanc eandem conclusionem dicit Bar. se putare veram vt ipse ponit in l. si ita quis. §. ea legem. in ver. quæro vtrum prohibitio legalis &c. ff. de ver. ob. probatur ex no. per gl. in l. 1. in glo. fi. in fi. C. de inof. dona. quam ibi Bal. in fi. reputat ad hoc multum no. & Bal. in l. 1. in 6. q. C. si quid in frau. pa. & Bal. in rep. l. cum mulier. in 13. col. in versi. de secundo dubio &c. ff. solut. ma. & sic quò ad dictū creditorem asserentem se creditorem dicti Dn̄ici de Lamberteschis & super eius bonis dicta consignatio dotis non est resoluta quò ad effectum dn̄i translati in dictam Franciscam vigore dictæ consignationis & apprehensionis possessionis, & ista est * communis conclusio vt patet ex supradictis, licèt Pet. de Anch. non bene attingens prædicta dubitauerit in repetitione. c. canonum statuta. & de consti. in 13. q. in ver. accedit hæc quæstio disputata &c. & ibi non prosequitur qōnem tanquā impertinenté ad materiā suam. ¶ Et dato quòd resoluto cōtractu dictę consignationis vigore dictæ reformationis agi potuisset per fiscum seu per agentes pro fisco condictione sine cā cōtra dictā Franciscā habentem causam à fisco in dictis rebus, per l. 1. & l. si fullo. & l. nihil. ff. de condi. sine cā. & no. Bart. in d. §. si ea lege. tn̄ talis condictio
† 1 † competit ei qui dedit & soluit, non dicto creditori, vt in iu
4 ribus præall. ¶ † Secundò respondeo q, dicta reformatio quæ loquitur de consignationibus dotis iam factis, debet intelligi de consignationibus quæ nondū erant executæ & finitæ, sed si erant finitæ & executæ, s. per apprehensionem possessionis, & sic facta esset totalis solutio & satisfactio de talibus, non debet intelligi tale statutum: quia statutum disponens de negotio præterito, non pōt comprehendere negotia præterita decisa vel finita aut per sententiam, aut per transactioné, aut p totalem satisfactioné & solutionem. l. causas vel lites. C. de transac. l. pe. C. de sac. san. ecc. in auth. vt sponsa. lar. §. pen. iunctal. cum quærebatur, ver. proinde. el 2. ff. iudi. sol. ita no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iu. & iur. in 5. q. prin. & in l. 1. in fi. ff. ad Tert. * & sequuntur canonistæ in c. fi. de consti. & est * cōis opi. scdm quod etiam refert Pet. de Anch. in d. c. canonū statuta de constit. in 13. q. & ibi apertè ostendit q, casus noster intelligitur esse casus decisus, dum ibi loquitur de statuto facto in patria sua in patrimonio beati Petri, & licèt ipse ibi conetur tenere contra communem opi. qn̄ statutum fieret ex cā: tn̄ non insisto, cū à communi opinione in iudicando non sit recedendū, vt traditur in locis vulgaribus: ac ēt quia in proposito non vr̄ quod quò ad casum nostrum dicta reformatio fuerit facta ex causa
5 scilicet legitima, vt requiritur, vt statim dicam. ¶ † Tertio modo respondeo ad dictū statutū: nam si diceremus quòd dicta reformatio possit auferre dominium dictæ Franciscæ: oportet q, præsupponamus q, tale statutum seu reformatio habeat causam condignam & probabilem, nec sufficit quælibet motiua cā in statuto populi, per quod auferretur dn̄ium, ita inquit Bal. in l. rescripta, in vlt. col. in ver. tertiò quærunt doctores nunquid Imperator &c. C. de preci. Impe. offe. per l. si priuatus. ff. qui & à quibus. bene facit quod no. gl. in c. constitutus. in verbo, à quocunq;. de rel. do. & quod habet in l. toties. ff. de pollicita. & per Bar. in prima constitutione digestorū in prin. & per oēs in l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. cum suis concor. & in proposito. s. in statuto rescindente alienationem iam factam q, non valeat sine causa, firmat Pe. de Anch. in d. c. canonum statuta. in 13. q. quòd autē causa apposita in dicta reformatione non sit condigna quò ad casum nostrum. Et probabilius patet: quia statuentes mouentur ex eo, quia bona non sint consignata in dotem pro illa æstimatione pro qua erant data & computata in catastro ciuium, certè hæc non est
6 iusta causa, probatur: quia † licèt aliàs de iure stari debeat in dubio de valore rei libro æstimi facti autoritate publica, nisi aliud

aliud probetur.l.fi.& ita ibi no.Bar.de prædijs Naui.lib.11.&
Bal.in l.2.in pe.col.C.de rescind.vend.& Ange.in l.pretia re-
rum.ff.ad l.Fal.& Io.de Imo.in c.pe.de emp.& vendit.tamen
dicta reformatio vult quòd omnino stetur dicto æstimo, &
quod si de nouo mulier velit accipere insolutū de bonis præ-
dictis debeat accipere scdm dictam æstimationem, & sic dato
quod minus valerent: cogitur mulier habere pro pluri quàm
valeant. ¶ Præterea (vt in themate narratur) bona istorum
rebellium cōiter propter causam rebellionis si sint vendenda,
censentur minoris estimationis, quàm si essent alterius perso-
næ: & fertur quòd tempore quo fuerunt posita in catastro, nō
erant bona rebellium. ¶ Ad confirmationem proximè dicto-
rum faciunt no.per Bar. in l.ambitiosa, de decre. ab or.fac.in
7 4.col.dum dicit, quòd † habentes arbitrium statuendi à toto
populo, non possunt per statutum auferre ius alteri quæsitū:
quia licèt totus populus posit per statutum auferre ius alteri
quæsitum.l.Antiochensium.ff.de priui.cred.& l.venditor.§.si
constat. ff. com. præd. s. ex causa, vt dictum est suprà, tamen
habentes arbitriū statuendi à populo hoc facere non possunt:
quia populus intelligitur concedere quòd posint statuere si-
ne tamen alterius iniuria, l.2.§.meritò.& §.si quis à principe.
ff.ne quid in loco publ. de quo facit mentionem primus con-
sultor: ergo illi qui habuerunt potestatem à populo statuen-
di, non possunt dictum statutum facere in præiudicium iuris
quæsiti tertio. ¶ Efficax etiam fundamentum videtur esse il-
lud quod in dicta potestate data illis de Balia à populo, anno
1434. est clausula derogatoria ad sequētia, vt patet ibi in ver-
siculo, eo quoq; &c. vt optimè deducitur in primo consilio, &
etiam in secundo, nec dicatur, quòd illa verba, scilicet, etiam
ꝑ opportuna consilia populi, posita in dicta prouisione edita
anno 1434. construantur cum clausula præcedente, & non cū
sequente: quia hoc esse non potest, vt ex inspectione clarè o-
stendunt illa verba præcedentia vel aliter secundum similes
effectus, vel aliquem aut aliquos eorum &c. quæ ostendunt
iam perfectè explicatum fuisse id quod ad præcedentem ora-
tionem pertinebat. Alex.de Imo.

EPITOME.

¶ Valet pactum quòd quinq; pro centum soluantur, donec
dos restituatur.

CONSILIVM CC.

PERSPECTIS narratis in themate super primo
dubio quo quæritur, an licitè peti possunt dicta
quinque pro centenario pro dotibus, videretur
fortasse prima consideratione dicendum dicta
quinq; ꝓ centenario peti non posse, etiā pro do-
1 tibus dictæ do.Matthææ restituendis: quia † licèt etiam mora
cōmissa esset pro dicta dote restituenda mulieri, tñ pro parte
sua licitè non pōt peti aliqd pro centenario dotis consistentis
in pecunia, quasi videatur vsura ꝓhibita, vt no. Inn. & Io.An.
in c.salubriter, de vsuris.& Bar.in l.insulam.§.vsuras.ff.solut.
mat.& in l.atqui natura.§.non tantùm.ff.de neg.gest.& Bar.
consil.128.incip.Franciscus habuit vxorem nomine Thoma-
siam, quicquid enim accedit sorti vsura est.14.q.3.c.si fœne-
2 raueris, & c.vsura. ¶ † Quinimò videtur quod etiamsi ille qui
debet soluere certam quantitatem pecuniæ ꝓmittat eam sol-
uere ad certū tempus, & casu quo non soluat, promisit soluere
certum quid pro centenario nomine interesse, non potest tale
interesse licitè peti, nisi ꝓbetur quod verè tantum erat interes-
se creditoris ex licitis causis, ita consuluit Dy. vt refert Cyn.in
l.si seruus ea lege, in additionib.ff.de seruis expor. argu. l. qui
testamentum.ff.de proba.& l.cum quis decedens.§.Titia.ff.
de le.3.& sequitur etiā Bal.in l.cum allega.in 4.col. C. de vsu.
& in l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pe.& in l.cunctos populos.cir-
ca 4.col.C.de sum.Trin.& in l.vnica.in 4.col.C.de sent. quæ
pro eo quod inter.& Pe.de Ancha. in regula peccati.in 3.q.&
cons.150.incip.in quæstione quæ vertitur. ¶ Tamē præmisis
3 non obstantib⁹ † in casu, de quo quæritur puto cōtrariū verius
nam præsupponitur, q dicta Matthæa aliàs suas pecunias da-
bat filio ad mercandum & negotiandum, & sic cum dictis pe-
cunijs suis negotiabatur per mediam personam filij: quo casu
concludunt doct. quod mulier à tempore moræ licitè potest
petere dictum interesse ratione lucri cessantis, eò quia nō po-
tuit cum dictis pecunijs negotiari & lucrari, quemadmodum
consueuit honestè lucrari cum alijs suis pecunijs, per id quod
habetur in l.2.§.fi.aliàs est l.3.§.fin. cum ibi not.ff.de eo quod
cer.loc.iuncto c.per vestras.de dona.inter virum & vxo. & ita
no.Cy.in auth.ad hæc.in pe.q.C.de vsur.& Ioan.de Imo.in d.
l.diuortio.in princ.in ver.circa tertium &c.ff.solu.mat. & ibi
etiā Pau.de Cast.qui etiā dicit, q si mulier ꝓbaret q si habuis-
set pecunias suas, emisset fundum ex quo fructus percepisset,
posset mulier ratione moræ sibi factæ in restituenda pecunia
dotali petere interesse huiusmodi.argu.l.socium qui in eo.ff.
pro soc.& ista etiā approbat Io.Cal.& Pe.de Anch.in d.c.salu-
4 briter. ¶ † Accedit etiam quia in dubio actus non debet iudi-
cari vsurarius, vt inquit Bal.in d.l.rogasti, §.si tibi.in fi.per.l.si
ea pactione.cum ibi nota.C.de vsu.facit.c.in ciuitate, de vsu.
& ideo interpretandum est illa quinque pro centenario esse
deducta in stipulationem pro dicto interesse lucri cessantis,
non pro vsura: sicut dicit Io.de Imol.in d.l.in insulam.§.vsu-
5 ras.vbi vult quod † si maritus facit pactum cum socero quod
donec sibi soluatur dos, dentur sibi sex pro centenario, quam-
uis non exprimatur in contractu, q illa sex dentur ꝓ alimen-
tis seu pro oneribus matrimonij, debet in dubio intelligi &
interpretari, quod dicta promisio fuit facta ꝓ alimentis, po-
tius quàm nomine vsurarū, vt sic actus potius valeat quàm pe-
reat.arg.c.abbate.de ver.sig. ¶ Et per hoc apparet responsum
ad allegata in contrariū: qa cōtraria posito, q essent vera, qui-
bus tamen multi contradicunt, vt patet ex notatis, maximè ꝑ
Cy.in l.vnica.§.exactio.C.de vsu.& per Bal.in auth.ei qui: in
16.col.C.de bo.auth.iud.pos.tamen posito (vt dixi) quod pri-
mò allegata in contrarium essent vera procedunt in persona,
quæ tenuisset pecuniam in arca, & non erat solita pecunias
exercere per se vel per alium negotiando seu mercando, vt di-
xi. ¶ Non obstat etiam quod Io.And.in d.c.salubriter.videtur
dicere q tex.in d.c.salubriter.non debet extendi vltra casum
ibi positum, scilicet qñ fundus esset obligatus marito pro do-
te & sibi asignatus loco pignoris: quia fructus perceptos non
compensat maritus in sortem, sed in recompensationem one-
rum matrimonij supportatorū fructus facit suos: & ideo in-
fert quod si ille qui dotem genero promisit: quia illā non tra-
didit die statuto obligat se ex pacto ad certos denarios pro li-
bra, donec dotem soluat, non vr̄ q sit licitū: quia scdm eum il-
li qui dicunt hoc esse licitum ostendant textum, sed alium nō
habemus quā tex.in d.c.salubriter, qui non facit: quia loqui-
6 tur in fructu submisso iudicio Dei: quia rñdeo † primò, quòd
a illa opinio Io.And.reprehenditur [a] ibi, tanquam de iure non
vera per Io.Cal.& dominum Abb.ibi per illum tex. indistin-
ctè loquentem de fructu posesionis, qui quandoq; consistit
in pecunia, vt si est domus vel apotheca, quæ est solita locari, &
refert ibi do.Car.Flo.quod etiā ita tenuit Pau.de Leaz. & illā
opi.Io.And.etiā reprehendit Io.de Imo.in d.§.vsuras, dicens,
q ratio Io.And.non vr̄ bona, eò qa licèt fructus subijciantur
diuino iudicio, tamen communiter percipiuntur, & sic non
viderentur esse permisi, & quia si attenderetur ratio allegata
per Io.And.sequeretur q etiā creditori mutuanti deberet esse
licitum percipere fructus ex re pignorata absq; eo, quòd com-
putarentur in sortem, quod tamē est falsum.c.1.de vsur. c.illo
vos.de pig.l.1.& 2.C.de pig.actio. ¶ Secūdò respondeo, quòd
illud quod dicit Io. Andr. non loquitur in eo qui esset solitus
mercari vel negotiari, vel in eo qui esset empturus fundum,
vt expresè dicit Pe.de Anch.in d.c.salubriter.& refert quod
ita ēt tenet ibi dñs suus d.Petrus de Perusio.& Io. Cal. ita etiā
7 in effectu tenet ibi dñs Abb.& dixi s. ¶ † Accedit ad confir-
mationem prædictorum id quod not. Lau.de Rodulphis in
commento.c.consuluit.in 65. q.de vsur.vbi dicit, quòd vxor
licitè pōt percipere aliquid ex pacto ab hr̄dibus mariti loco
interesse pro quo allegat gl.in d.l.cum aliquis, quæ vult quòd
ex pacto posit peti interesse, ex quocūq; cōtractu. ¶ Nec ob.
scdm eum id quod no.Inn.in c.sacro.de sen.exc.q vult q in-
teresse lucri captandi peti non pōt: qa rñdeo scdm aliquos q
istud est interesse damni euitandi: quia vxores debent viuere
de dotibus suis, vnde si illas non habent, oportet q aliunde si-
bi victum quærant, & sic in hoc incurrunt damnum, alij etiā
8 secūdum eum † rñdent, q illud quod no.Inno.in d.c.sacro.ꝓ-
cedit in interesse communi, secus in interesse conuento, iuxta
no.in d.c.sacro.refert ēt quod alij dicunt, q mulieres nō exi-
gunt

guntin casu isto istud tanquã interesse, sedtanquã pœnã conuentionalem, quam licitè conueniũt, dummodò non fiat in fraudem vsurarũ, quæ scd̃m eos nõ est hoc casu præsumẽda, qa apponitur talis conuentio, vt hr̃des mariti tædio afficiant̃, & ꝓpter hoc facilius dotẽ restituant, vt sic auferat̃ mulierib. materia, & occasio inhonestatis, & ne cogantur mendicare, vnde pro dotibus recuperandis videmus multos fauores esse concessos à iure, l.1. cum ibi plenè no. ff. sol. mat. & no. in c. ex literis. de pign. tñ aliæ primæ rõnes superius adductæ me magis mouent. ¶ Circa scd̃m dubiũ quo quæritur, an ꝓmissio quadringentorum ducatorum intelligatur facta solum pro dictis dotibus, an verò partim pro dictis dotibus, partim ꝑ alia ratione: puto pro duobus partibus ex tribus præsumatur facta pro dotibus: quia tres erant hæredes Antonij de Molireno obligati ad restitutionem dictæ dotis quadringentorũ ducatorum. s. Christophorus pro vna tertia parte, & dictus Contus pro vna alia tertia parte, & Antoniolus quondam dñi Philippi fratris dicti Christophori pro vna alia tertia parte, & cùm portio bonorum dicti Antonioli esset confiscata, fuit titulo emptionis acquisita à fisco per dictũ Christophorum, igitur dicta promissio sequens facta de ducatis quadringẽtis dicto Conto partim pro dotibus dictæ Matthææ eius matris, & partim ꝓ vna alia rõne inter eos facta intelligitur facta ipsi Conto per dictum Christophorum pro duabus partibus ex tribus

9 pro dicta dote: quia † in effectu onus soluendi dictam dotem spectabat pro dictis duabus partibus ad dictum Christophorum mediante dicta tertia parte bonorum dicti Antonioli sibi

†1 obueniat. † l. tutoris. C. ad l. Iul. de vi. iuncta l.2. §. sicuti lucrum. ff. de hære. vel act. ven. quod autem intelligi debeat dicta promissio facta pro dictis duabus partibus ex causa dotis propter præcedentem obligationem prædictam, probatur in

10 † l. triticum, cum ibi not. per gl. & doc. ff. de ver. obl. vbi stipulatio sequens qñ habet aliquam incertitudinem intelligitur & declaratur ex obligatione præcedente, bene facit id quod no. in l. si quis ad exhibendum. ff. de exce. rei iudi. ¶ Pro alia verò tertia parte dictorum quadringentorum ducatorum intelligi debet facta promissio per dictum Christophorum dicto Conto rõne partis cuiusdam decimę spectantis ad dictum Contũ, quæ remansit dicto Christophoro, vt mihi præsupponitur vltra contenta in themate: & per hoc eandem, l. triticũ cum ibi notat. & quemadmodum dictus Christophorus habuit & percepit fructus dictæ partis decimæ quæ remansisse intelligit̃ dicto Christophoro loco tertiæ partis dictorũ quadringentorum ducatorum: ita licitè potuit & potest dictus Contus petere & consequi dictam ratam scilicet ducatorum quinq; ꝑ centario ratione sui interesse, saltem vbi fructus dictæ partis decimæ non esset infra dictam summam ducatorũ quinq; pro centenario pro rata, vt probatur in l. curabit. C. de actio. & emp. & in l. Iul. §. ex vendito. & in §. idem Papinianus. in gl. ff. eo. tit. & no. in c. conquestus. de vsur. ¶ Super tertio dubio non consului: quia sentio competentẽ, maximè per id, q̃d habetur in l. si necessarias. §. si vina. ff. de pign. act. cum ibi not. per Bart. dum allegat. l. si pluribus. & c. Alex.

ADDITIO.

¶ Reprehenditur. & bene, licèt Alex. meminerit de isto consil. s̃. li. 5. cons. 4. nu. 2. licèt ibi & alias vbiq; quæ sequat̃ opi. Io. Andr. & malè vt dixi s̃. li. 4. cons. 27. adde Cæpol. causa. ciui. cons. 15. & plenissimè omnium Aymo. cons. 189. vbi tamen nimis restringit vt liquebit per ea quæ tract. meo vsurarum.

EPITOME.

a ¶ Antonius decessit relicto filio Honofrio & nepotibus Simone & Calantonio ex Raynaldo filio prædefuncto quos nepotes in certa parte instituit, & voluit, q̧ si quis ipsorum Simonis & Calantonij in ætate pupillari vel postea quandocunque decederet sine filijs masculis, superstes aut filij masculi alterius prædefuncti directo iure succedant in totũ exclusa eorum matre ab omni legitima. Postea Honofrius instituit hæredes dictos Simonem & Colantonium eisq; substituit prout præfatus Antonius. & decessit Honofrius: nouissimè decessit Simon relictis duabus filiabus tantum, superstite Colantonio, respon. Alex. q̧ istæ filiæ tenentur restituere Colantonio substituto omnia bona quæ habuit Simon ex institutione Antonij aui sui paterni, excep a legitima dicti Simonis dũtaxat quæ est vna vncia ex duodecim vncijs bonorũ quæ erant Antonij tempore mortis, in quam imputatur si quid Simon alienauit de bonis Antonij. Et vltra tenentur restituere omnia bona obuenta ex institutione Honofrij patrui absq; vlla deductione, ratio, quia omnes deductiones à dictis testatoribus prohibitæ sunt, & prohiberi potuerunt, excepta sola legitima iure naturæ descendentibus debita.

CONSILIVM CCI.

PERSPECTIS verbis vltimarũ voluntatum nobilium virorũ, videlicet Antonij Lisij de Sulmona, & Honofrij eius filij, & facti narratione cum titulo qõnis & dubijs omissis superfluis sentio esse distinguendũ inter bona quæ Simon ꝑdictus per se acquisiuisset, & sic non fuissent bona hr̃ditatis dicti Antonij Lisij, nec Honofrij eius filij, & bona quæ fuissent hæreditatis dictorum Antonij vel Honofrij, siquidem quærim᷒ de bonis Simonis separatis à bonis quæ fuerunt hr̃ditatis Antonij & Honofrij, & dicendum est, q̧ si quę talia bona reperiuntur in hæreditate Simonis, ita spectabunt ad filias dicti Simonis tanquam eius hæredes ab intestato, cùm non præsup-

1 ponatur eũ decessisse testatum: † quia in substitutione compendiosa seu fideicommissaria facta dicto Simoni tam per di-

†1 ctum Antonium quàm per dictum Honofrium † nõ veniunt bona propria ipsius Simonis, cui facta est substitutio. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. l. in fideicõmissaria. §. quoties. & l. ex facto post principium. versi. non tantùm. ff. ad Trebel. & constat dictas filias de iure communi præferri cuicunque ascendenti vel transuersali in successione paterna ab intestato, l. intestato. & l. si matre. C. de suis & legi. & in auth. de hęr. quæ ab inte. circa prin. Si autẽ quærimus de bonis & hæreditate Antonij primi testatoris pro parte pro qua obuenit dicto Simoni immediatè iure institutionis factæ de quarta

2 parte hæreditatis dicti Antonij, & in hoc † ẽt fatendum est q̧ dicta substitutione non obstãte possunt dictæ filiæ & hæredes Simonis cõsequi legitimam debitam dicto Simoni in bonis dicti Antonij aui paterni dicti Simonis, quoniam in legitima non põt filius vel eius hæres per fideicommissum grauari saltem post pupillarem ætatem. l. qm̃ in prioribus. C. de inoffic. testa. l. cum patronus. de lega. 2. & d. §. cũ filiæ. & ibi no. doc. & c. Raynutius. & c. Raynaldus. de test. quæ quidem legitima Simonis in bonis sui aui paterni erat duodecima pars bonorũ quæ erant in hæreditate Antonij tempore mortis ipsius Antonij, attento q̧ ex narratis apparet q̧ post mortem dicti Antonij extabant Honofrius filius dicti Antonij testatoris & dictus Simon & Colantonius fratres & filij quondam Raynaldi filij prædefuncti eiusdem Antonij testatoris: & sic legitima omnium prædictorum erat tertia bonorum, vt in auth. nouissima. C. de inof. test. & quæ venit diuidenda inter eos in stirpem, vt l. Pap. §. quoniam autem quarta. in fin. ff. de inof. test. & in §. neque in illo, in auth. de trien. & semis. & sic dimidia illius tertiæ partis, & sic duæ vnciæ ex duodecim erant legitima Honofrij. aliæ duæ vnciæ erant legitima Simonis & Colanto-

3 nij, in quam † tamen legitimam computaretur, si quid fuisset per dictum Simonem alienatum de bonis dicti Antonij, scd̃m ea quæ notantur in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Tre. cum suis concor. ¶ Nunc est videndũ an stante dicta substitutione facta in testamento dicti Antonij possunt filiæ & hæredes dicti Simonis de parte hæreditatis in qua fuit institutus Simon in testamento Antonij detrahere aliquam quartã Trebellianicam, an verò totum præter dictam legitimam restituere debeant, an verò nihil restituere debeant, & circa hoc insurgit plures dubitationes, vna est, an testator videatur prohibuisse dictas filias hæredes Simonis detrahere Trebellianicam. Secundò, posito q̧ sic, an illam detractionem Trebellianicæ prohibere potuerit. Tertiò, posito q̧ non: an si Simon adiuit hæreditatem sine confectione inuentarij sit priuatus ipse, & consequenter hæredes sui commodo detractionis quartę Trebellianicæ. Quartò, an illa substitutio facta Simoni vitietur ex eo q̧ testator vr̃ voluisse illam substitutionem esse directam etiã post tempora pupillaris ætatis, vt sonant illa verba scilicet directo iure succedant, quod quidem non vr̃ fieri posse à pagano, imò vr̃ substitutionem vitiari. l. verbis ciuilibus. & l. in pupillari. & l. Centurio. cum ibi plenè notatis. ff. de vul. & pup. cum

cum suis concor. ¶ Circa primũ .s.vtrum dictus Antonius vi-
deatur voluisse prohibere dictas filias hæredes Simonis posse
ex persona Simonis detrahere quartam Trebellianicam, du-
bium facit: quia in testõ dictus Antonius dixit, quod si quis
ipsorum Simonis & Colantonij in ætate pupillari, vel postea
qñcunq; decederet sine filijs masculis ex se legitimè natis, su-
perstes aut alterius eorũ de p̃defuncti filij masculi superstites
directo iure succedant in totũ exclusa eorũ matre ab omni le-
gitima debita iure naturæ & Trebellianica, & sic testator vr̃ so
lum prohibuisse matrẽ dictorũ Simonis & Colantonij posse
detrahere Trebellianicam, non autẽ ipsum Simonẽ seu alios
4 qui essent hæredes ipsius Simonis: quia † priuatio vel proui-
sio facta de vna persona ad aliã non porrigitur, l. commodissi-
mè. & l. cum quidã. ff. de libe. & posthu. l. cum prætor. in prin.
ff. de iudi. c. nonne. de præsump. itẽ quia ꝓhibitio detractio-
nis quartæ in casibus, in quibus fieri põt, debet fieri expressè,
in auth. de hær. & fal. §. sin verò expressim. ¶ Tamen hoc non
5 obstante † puto de iure verius, q̃ Trebellianica videatur esse
†2 prohibita: quia posito q̃ non videatur prohibita per illa ver-
ba, s. exclusa eorum matre ab omni legitima & Trebellianica:
†3 tñ vr̃ prohibita per illa verba, s. superstites directo iure † succe-
a dat in totum, [a] vt probat tex. in l. decem. in fi. & ibi gl. ff. de fi-
deicommis. lib. & ibi not. etiã illũ text. ad hoc Angel. vbi patet
q̃ ẽt de iure digestorum in casibus, in quibus scd̃m illa tempo
ra poterat testator prohibere detractionem Falcidiæ in lega-
†4 tis, † si disponebat in testamento quòd legatum integrum [b]
b præstaretur, videbatur prohibere Falcidiã, & paria sunt dicere
6 integrũ: & † dicere totum. vt in d. l. decem. & l. planè. la 1. §. fi.
ff. de le. 1. l. dotale. §. prædij. ff. de fun. do. nec dicatur quòd in
d. l. decem. illud ideo est: quia testator voluit legatũ conuerti
in certum vsum, qui vsus facta detractione Falcidiæ nõ pote-
rit impleri: quia ista rñsio procederet ad prin. illius. l. quo casu
testator non dixit in integrum præstari, sed non procedit quò
ad fi. ibi in ver. perinde. vbi ponitur alius casus separatus, qui
est casus noster. s. qñ ex vi verborum prohibetur. ¶ Ad idem
tex. in l. si post misionem. ff. ad legem Falc. in verbo plena le-
gata. vbi intelliguntur plena legata præstari, qñ præstantẽ sine
detractione Falcidię, aliter non probat ad idẽ tex. in l. 1. §. cum
elicitur. ff. si cui plusquam per legẽ Fal. vbi tunc demũ dr̃ inte-
grum legatum præstari, qñ sine detractione quartæ præstatur
bene facit. l. nomen. §. fi. ff. de leg. 3. hoc expressè vult Bar. in l.
Centurio. ff. de vulg. & pup. in ver. 3. principaliter quæro qñ
substitutio compendiosa est facta per verbum commune &c.
& in l. precibus. circa vlt. col. C. de impu. & alijs subst. vbi vult
q̃ qñ testator dixit: quandocunq; filius meus decesserit, volo
hæreditatem meam totam & integram vel omnia bona mea,
vel bona mea sine aliqua diminutione ad talem peruenire, vr̃
c voluisse, [c] q̃ ex illa substitutione non sit tractandum de detra-
ctione alicuius quartæ vel Trebellianicæ. argu. l. Iulianus. in
prin. ff. de leg. 3. nec etiã de detractione legitima, vnde casu
quo substitutio aliàs fuisset fideicommissaria, & sic venisset de
7 trahenda etiã legitima, iuxta d. l. qm̃ in prioribus, † tñ ꝓpter
adiectionem dictorum verborum transibit substitutio in spe-
d ciem directæ [d] substitutionis, vt nulla detractio etiã legitimæ
fieri posset, & ita etiam voluit Bar. in cons. suo incipiente Bart.
Rossoli. & consi. 56. incipien. Bar. fecit testamentũ. & in consi-
lio incipiente, In quæstione proposita viso puncto &c. hoc ex-
pressè etiam firmat Ang. in d. l. Centurio. volens per dicta ver-
ba intelligi ꝓhibitã esse detractionem Trebellianicæ per di-
cta in l. decem. & per l. nam q̊d. §. fi. cum l. seq. ad Treb. & cum
Bar. in d. l. Centurio transit ẽt Io. de Imol. in d. l. Centurio. &
Ant. de But. & Io. de Imo. in c. Raynutius. in materia compen-
diosæ substitutionis de testamen. ¶ Hanc opinionẽ etiã tenet
Bal. in d. l. precibus. in 18. col. in versicu. procedo vlterius &c.
vbi expressè concludit q̃ qñ testator dixit q̃ substituebat in
totum, vr̃ voluisse q̃ de substitutione fideicommissaria nulla
detrahatur Trebellianica, per dictam l. decem. & idem tenet
Bald. in auth. sed cum testator. C. ad leg. Falc. in 2. col. allegat
gl. scd̃m eũ singularẽ in d. l. decẽ. facit l. fi. cum ibi no. per Cy.
& alios. C. ad legem Fal. & l. 2. §. ad filiorum. C. qñ & quibus
quarta pars deb. lib. 10. & tex. in d. §. sin verò expressim. in ver-
bo integra legata. Ang. etiã in con. 125. incip. Hoc est testamen
tum Petri, tenet quòd qñ testator grauat restituere totam seu
integram hæreditatem, videatur prohibere Trebellianicam
per dictam l. decem. ¶ Facit quod no. Ray. in l. post dotem. ff.
soluto matrimonio. & Ang. & Ioan. de Imol. in l. damni infe-
cti quidam. §. cum parietem. ff. de dam. infect. vbi per illum §.
8 voluit, † q̃ si maritus qui lucratur partem dotis ex forma sta-
tuti vxore prædecedente in matrimonio sine liberis promit-
tat hæredibus mulieris restituere totam dotem, non possit re-
tinere partẽ dotis, quã lucrari debebat: licèt secus esset, si dotẽ
simpliciter promisisset, per id quod ibi habetur, & hoc dictum
procedit saltem, qñ tempore promissionis iam euenerat casus
lucrandæ dotis, & non fuit per errorẽ facta ꝓmissio, vt cessent
omnia quæ in cõtrarium adduci possent, & bene faciunt etiã
notata per Io. de Imo. in l. si patronus. ff. de dona. istã partem
ẽt sequitur Lud. Rom. in l. Marcellus. §. quod aũt. ff. ad Treb.
9 per d. l. decem. & per d. l. si post missionem. ¶ † Bene facit q[illegible]
not. Bal. in l. cum patrem. C. de iure do. ad fi. vbi per ibi notata
per gl. voluit quod si testator prohibuit hæredem plus petere
10 vel habere, vr̃ prohibuisse detractionem Falcidiæ. ¶ † Confir-
mantur prædicta: quia posito q̃ requiratur q̃ prohibito fiat
expressè, vt in d. §. sin verò expressim, ẽt dr̃ expressim fieri il-
†5 lud, † quod exprimitur nõ specialiter, sed in genere. l. fi. in fi.
cum ibi no. C. quod cum eo. l. Lucius. cum ibi no. ff. de vul. &
pup. not. Bart. in l. 1. in princip. in 2. q. principali. ff. de vulgari
& pupil. & in l. prætor. in princ. ff. de ope. no. nũ. & ibi ẽt not.
per gl. & Bar. quod illud dr̃ esse expressum quod tacitè agitur.
seu quod est ex mente vel coniecturis. facit l. nominatim. ff.
de condit. & demon. l. 2. ff. de lib. & posthu. l. certum. ff. si cer-
tum petatur. & l. licèt Imperator. cum si. ff. de legi. 1. & tantò
magis vbi nõ tractatur de aliqua dispositione pœnali & odio-
sa, vt in casu nostro, ergo non requiritur q̃ dictus Antonius
dixerit q̃ prohibebat per dictũ Simonẽ vel eius hæredes pos-
se detrahi Trebellianicã, sed satis est q̃ per alia verba ẽt gene-
ralia hoc senserit saltẽ in genere, vt dixi. ¶ Et licèt Ang. alibi &
nonnulli in hoc articulo variauerint, & aliter dixerint: tñ ra-
tiones quibus mouentur, videntur satis fragiles. ¶ Nam non
obstat l. qui totam. & l. nam quod. §. fi. cũ l. seq. & sequenti in
prin. ff. ad Treb. & l. si hæres ab eo. §. si totam. & l. ita tamen. §.
Trebellianum. & l. Lucius. §. hæres institutus. eo. tit. cum sim.
vbi grauatus restituere totã hæreditatẽ, tñ põt retinere quartã
Trebellianicam si vult spontè adire & restituere: quia respon-
11 deo, † q̃ illo tempore quo facta sunt illa iura, nondum erat in
dictum q̃ testator posset prohibere Trebellianicam vel Falci-
diam. l. quod de bonis. §. 1. & l. Titia. ff. ad leg. Falc. nam illud
fuit inductum iure authenticorũ per dictum §. sin verò expres
sim. & licèt ante prouisionem dicti §. sin verò expressim, non
posset testator de iure cõi expressè prohibere detractionẽ Fal-
cidiæ vel Trebellianicæ: tñ attento q̃ postea est prouisum per
ius commune in dicto §. sin verò expressim, quod testator pos
sit expressè prohibere Trebellianicã detrahi: nulla subestra-
tio q̃ potius hoc casu requiratur specialis expressio, quàm vbi
à principio fuisset per ius aut. quũ permissum testatori hoc pro
hibere: quo casu sine dubio dr̃ expressim fieri, qñ ẽt in genere
exprimitur vel quomodocunq; constet de mente, dicto c. in-
quisitores. cum glo. cum cõcordantijs s̃. allegatis. ¶ Nõ obstat
etiam si dicitur q̃ substituẽdo simpliciter videbatur substitue-
re in toto. ar. l. quoties. §. hæredes. l. idem quoque. §. Sabinus.
ff. de hære. insti. & sic expressio eius quod tacitè inest, nihil de-
bet operari. l. 3. ff. de lega. 1. & l. non rectè. C. de fideiusso. quia
12 rñdeo † q̃ non est verum quòd sint paria substituere simplici-
ter, vel substituere in tota hæreditate hoc expresso, vt proba-
tur in l. vel singulis. ff. de vulgari & pupillari. scd̃m quod ibi
declarat Bar. & moderni, & Bal. & Io. de Imol. in l. Titia Seio.
§. Seia libertis. ff. de lega. 2. bene facit quod no. Bar. & Bald. in
l. quidam testamento. ff. de vulgari & pupillari. per illum tex.
& Bal. in l. pe. C. de impub. & alijs sub. ¶ Probatur etiã ratione
13 quia indefinita † æquipollet vniuersali, qñ est eadem ratio
†6 omnium in indefinita comprehensorum, aliàs non l. quęsitũ.
§. illud. & l. si cui lana. & l. hæres meus. §. 1. ff. de leg. 3. iuncta l.
si pluribus. de lega. 2. & l. si plures. de lega. 3. & declarat gloss.
in c. vt circa. in verbo, aliorum. de elect. in 6. & Dy. in rubr. de
reg. iur. in 6. & glos. & doct. in c. 2. de coniugio leprosorum, &
Bart. & alij in d. l. si pluribus. & Bal. in l. 2. ff. de libe. & posthu.
& Ang. in l. eum quidam, C. de impub. & alijs substi. sed qñ te-
stator facit substitutionem fideicommissariam simpliciter,
non est par ratio omnium sub indefinita comprehensorum,
quod

ꝙ veniant pariter in reſtitutione fideicommiſsi: quia in quadrante non eſt eadem ratio, quæ eſt in reſiduo ſeu in dodrante: cùm ſciat aut ſcire præſumatur teſtator quadrantē iure communi deberi hæredi pro reſtitutione fideicommiſsi regulariter, dodrans verò nullo iure debetur hæredi, & hanc reſponſionem tradit Rayne. in q. omninò ſimili quam ipſe ponit in l. poſt dotem. ff. ſol. matrimo. in verſi. iuxta hoc quæritur, ſtatuto cauetur, ꝙ vxore in matrimonio prædecedente maritus lucretur, &c. & pro hac reſponſione eſt etiam bonus text. in d. l.
14 damni infecti quidam. §. cum parietem. ¶ Non obſtat † id q̄d not. gl. iuncto tex. in l. Neratius. §. 1. in verb. conferre. ff. de relig. & ſum. fune. vbi ille qui dat dotem pro muliere ſi ſtipulatur, q̄d in caſu ſoluti matrimonij debeat ſibi tota dos reddi: nihilominus poterit deduci impenſa funeris mulieris: q͡a poſito ꝙ illa gl. eſſet vera, poſſet procedere, q̄n ille qui dotem dedit, ſtipulauit ante ſolutum matrimoniū, ꝙ in caſu ſoluti matrimonij dos tota ei reddatur: nam debet intelligi in caſu, in quo non contingat fieri neceſſariam diminutionem pro funeris impenſa, vt quia matrimonium aliter q̃ morte mulieris ſoluatur, vel taliter, ꝙ nulla veniat facienda neceſſaria deductio impenſæ funeris, prout contingere poſſet, pone mulierem in mari periiſſe vel caſu ſimili, aut quod alius gratis impenſam fecerit, & hoc ſenſit Bal. ibi, & Ang. in d. §. cum parietem ſecus q̄n conſtat, quòd in omnem euentum eſt in poteſtate hæredis detrahere Trebellianicam, niſi teſtator prohibeat: quia tunc dicendo hæreditatem vult in totū reſtitui, vr̄ velle prohibere Trebellianicam per allegata. s̃. ¶ Bene facit quod no. gloſſ. in l. ſi prior. cum ſimi. ff. ſol. matri. vel in caſu dictæ l. Neratius. pōt hoc tolerari propter illum publicū fauorem, de quo loqitur tex. in d. l. Neratius. in prin. quæ ratio ceſſat in caſu nr̄o: vt declarat Barto. in d. auth. ſed cum teſtator. in prin. & in l. nemo pōt de leg. 1. & in d. l. quod de bonis. §. 1. nō obſtat etiamſi allegaretur id q̊d no. Bal. in l. 1. C. de fruct. & litium expen. in 2. co. in ver. pone dicit ſtatutū ꝙ damnatus integros fructus &c. quia rn̄deo, ꝙ poſito ſine præiudicio, ꝙ illud dictū procederet in diſpoſitione legis vel ſtatuti, tn̄ in diſpoſitione hominis, in qua ſumus, non procederet per d. l. fi. & quod ibi no. Cyn. & doct. C. ad legem Falc. & ita expreſſè etiam decidit Lud. Rom. in l. fructus. ff. ſol. matrim. & per hæc patet reſponſio (vt puto) ad omnia quæ principaliter adduci poſſent in contrariū, & vr̄ eſ-
* ſe magis * communis opi. & conſequenter in iudicando ab ea
15 non eſt recedendum, vt traditur in locis vulgaribus. ¶ † Circa ſcd̄m articulum. ſ. an dictus Antonius potuerit Trebellianicā prohibere: & omiſsis argumentis ad partes poſt quam habemus quæ ſit cōmunis opi. à qua in iudicando non eſt recede-
* dum dico * communem opinionem eſſe ꝙ poſsit [e] prohibere,
e vt tenuit gloſſ. in §. ſed quia ſtipulationes. inſtit. de fideicom. hære. & in §. ſin verò expreſsim. in auth. de hær. & Falc. & Azo in ſumma authenticorum de hære. & Falc. Iac. de Are. Petr. & Cyn. & Rayn. Ange. & Sal. in d. auth. ſed cum teſtator. & Bart. Ang. & Raph. Cuma. in l. Marcellus. in princ. ff. ad Trebell. & Cyn. & Ioan. de Imo. in l. 1. §. ad municipium. ff. ad legem Fal. & Nicol. de Neapo. in leg. 1. §. inde Neratius. ff. ad Trebel. & Bal. in l. filiū quem habentem. in 16. col. C. fami. erciſ. & Ang. in d. §. ſin verò expreſsim. & Paul. de Caſtr. in d. auth. ſed cum teſtator. vbi inquit, ꝙ cōmuniter tenetur & probatur, maximè per dictam l. Marcellus. ver. q̊d autē. ſcd̄m intellectum Dyni,
16 & † quia iura correctoria loquentia in vno caſu extenduntur ad alium caſum, qui comprehenditur ſub caſu expreſſo, ſaltē inſpecta lata ſignificatione vocabuli, vt no. in clem. auditor, in verbo. beneficio. de reſcrip. & in cle. 1. in verbo, eligatur, cū ibi no. per doct. de elect. & aut. vt hi qui obl. §. 1. in verbo ad curōnē, ergo tex. in d. auth. ſed cum teſtator, quamuis loquatur in Falcidia, quā quidē ſine dubio pōt prohibere teſtator, vt ibi, debet extendi ex identitate rationis ad Trebellianicam, quæ largo ſumpto vocabulo dicitur Falcidia. l. pater filiā. in princ. & l. Titia. ff. ad legem Falc. & l. cum filio. ff. de leg. 1. & nota. in auth. vnde ſi parens. C. de inoff. teſt. & poſito ꝙ hæc communis opinio limitetur, præſertim per Baldum in l. iubemus. in prin. C. ad Trebel. non habere locum in teſtatore prohibente liberos primi gradus, id eſt filios detrahere Trebellianicam, per illum textū, tn̄ circa hoc non inſiſto: quia non eſt caſus noſter: q͞m Simon & hæredes ſui non ſunt de liberis primi gradus ipſius Antonij, quinimò Cyn. ibi in princ. ſentit expreſsè contrarium, dum vult, quòd illa lex ſit hodie correcta per aut. ſed cū teſtator. & hanc partē etiā tenent pleriq; alibi, ſed iſtud ad præſentem ſpeculationē non pertinet, & eſt notabilis articulus & paucis non bene expediendus: omitto igitur propter
17 impertinentiā & breuitatē. ¶ † Præterea, poſito quòd non potuiſſet prohiberi detractio Trebellianicæ, aut non fuiſſet prohibita per teſtatorē, cuius tn̄ cōtrariū teneo eſſe verum (vt dixi) tn̄ conſtat, ꝙ omnes fructus quòd dictus Simon percepiſſet ex hæreditate Antonij vſq; in diem mortis ipſius Simonis, ſunt computandi dicto Simoni & eius filiabus hæredibus eiuſdem in quartā Trebellianicā. l. in fideicōmiſſaria, in prin. & ibi plenè notatur, & in l. mulier. §. ſi hæres. ff. ad Tre. attento, ꝙ (vt dixi) Simon non erat de liberis primi gradus, id eſt,
f non erat filius dicti Antonij, ſed nepos, [f] & ſic non habet obſtare. l. iubemus. C. ad Treb. ¶ Per prædicta apparet non oportere ingredi illum articulū, an per non cōfectionē inuentarij
g [g] dictus Simon & eius hæres perdat facultatem detrahendi quartam Trebellianicam in quo fuerunt opiniones, ſed illa diſputatio poſſet eſſe vtilis, ſi detractio Trebellianicæ non eſ-
18 ſet prohibita, ſeu caſu, quo non procederent ſuperius dicta. ¶ † Venio ad quartā dubitationem videlicet, an illa ſubſtitutio facta per Antoniū Simoni vitietur mortuo Simone poſt pupillarem ætatem, attento ꝙ teſtator vr̄ voluiſſe illam ſubſtitutionem eſſe directā etiam poſt tempora pupillaris ætatis, vt ſonant illa verba, ſ. directo iure ſuccedant? & in hoc breuiter reſpondeo, ꝙ per hoc non vitiatur dicta ſubſtitutio, maximè propter clauſulam codicillarem in dicto teſtamento in-
* ſertam, propter quam * communiter concluditur, ꝙ vbi aliàs ſubſtitutio facta per verba directa nō poſſet trahi ad fideicommiſſum, tn̄ propter ipſam clauſulam codicillarē trahetur, per l. ſi frater tuus. C. de fideicom. & per not. per gloſ. in §. maſculo. inſti. de pupillari ſubſtit. & firmat Bal. in d. l. verbis ciuilibus, & dicit Angel. & Ioan. de Imol. ibi hoc fuiſſe nouum dictum Bal. ibi, & idem bene ſentit Bar. in l. 1. in 16. quæſtione. ff. de iure codicil. hoc etiam ſequitur Angel. & Ioan. de Imo. in l. in pupillari. de vulgari, & pupil. & Ang. in l. 1. ff. de iure codicil. & Ioan. de Imo. in dicto c. Raynutius. in materia compendioſæ ſubſtitutionis & Ange. & Rapha. Fulgoſius. in l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſti. & Ang. & Io. de Imo. in l. Centurio. præallegata. & Raphael & Paulus de Caſtro in d. l. verbis ciuilibus. ¶ Præterea dicta ſubſtitutio non fuit vna, ſed multiplex, ſ. vna infra pupillarem ætatem, alia poſt: quia dixit teſtator, ſi quis eorū Simonis & Colantonij in pupillari ætate deceſſerit, vel poſtea quandocūq; ſine filijs maſculis ſuperſtes directo iure ſuccedit, vt no. gl. magna in fine in l. precibus, ſu-
16 perius allegata. & Bar. & omnes in d. l. Centurio. quo † caſu videtur iudicandum de illa ſubſtitutione ſecunda, ac ſi facta eſſet puberi per verba directa, quo caſu trahitur ad fideicommiſſum, vt not. gl. in præallegata. l. verbis. & ita voluit Ang. in dicta l. in pupillari. & in d. l. precibus. tn̄ magis adhæreo primæ reſponſioni. ¶ Nunc eſt videndum quid de bonis quæ obueniſſent præfato Simoni ex teſtamento dicti Honofrij qui dictos Simonem & Calantonium vniuerſales hæredes inſtituit ac eos inuicem ſubſtituit, prout ſubſtituti fuerāt in teſtamen-
20 to præfati Antonij: & quia † nec ex teſtamento dicti Honofrij patrui dicti Simonis, nec etiā extra teſtamentum debebatur dicto Simoni aliqua legitima in bonis & hæreditate dicti Honofrij, iuxta l. fratres. & l. fratris. C. de inoffi. teſtam. & l. 1. de inoffi. teſta. ideo nullam legitimam de bonis proprijs Honofrij deducere poſſunt dictæ filiæ Simonis ex perſona Simonis: nec etiam deducere poſſunt Trebellianicam ijſdem rationibus, quibus dixi ceſſare Trebellianicam in teſtamento Antonij: quia cùm Honofrius dicat ſe ſubſtituere prout & ſicut dicti Simon & Colantonius ſubſtituti fuerunt in teſtamento Antonij, perinde eſt ac ſi illæmet prohibitiones & qualitates expreſſæ in teſtamento Antonij fuiſſent expreſſæ in teſtamento Honofrij. l. ſi ita ſcripſero. ff. de condi. & demonſtra. & l. inſtitutio talis. ff. de condi. inſtit. l. aſſe toto. ff. de hæredibus in-
21 ſtit. l. edita, in verſic. prout, cum ibi nota. C. de eden. ¶ † Nec dicatur ꝙ dicta ſubſtitutio fideicommiſſaria comprehenſa in teſtamento Honofrij euenerit, attento quòd dictus Simon deceſſerit cum filiabus, per l. cum acutiſsimi. C. de fideicommiſ. & l. cùm auus. ff. de conditio. & demonſt. & l. generaliter. §. cùm autem. C. de inſti. & ſubſtit. ſub conditione factis, quia

reſponſio

responsio patet ex his quæ proximè dixi, nam substitutio facta in testamento Antonij, ad quem se retulit Honofrius fuit facta sub hac conditione, si Simon decederet sine filijs mascu-
22 lis, & consequenter non sufficit filias fœminas extare. † Præterea dispositio d.l. cùm acutissimi. cum simil. habet locum, qñ substitutio est facta descendentibus ipsius testatoris, secus si alijs, puta transuersalibus, vt est de mente glo. reputatæ singularis in l. ex facto. §. si quis rogatus. el 1. & ibi no. Angel. & alij. ff. ad Treb. & clarè Iacobus de Are. & Cyn. in dicta l. generaliter. §. cum autem. & alij doctores in d.l. cùm auus. ¶ Et si quæratur, de quibus bonis debeant dictæ filiæ Simonis dotari, dico, q. clarè apparet ex verbis testamenti dicti Antonij, s. quod debent dotari de bonis Simonis, & consequenter de dicta legitima, quam dixi ex persona Simonis esse detrahendam de bonis dicti Antonij: quia illa dicitur debita dicto Symoni, l. fi. circa principium. C. de cura. furio. §. primum. in authen. de hære. & falci. l. fi. C. de codicil. in auth. res quæ. C. communia de le. l. fi. ff. si quid in frau. pat. & not. per doct. in l. non vsque adeò. ff. si quis à paren. fue. manu. in d. c. Raynutius. cum simi. vel etiã de alijs bonis dicto Simoni obuentis aliũde quàm
23 ex bonis dicti Antonij. ¶ † Huic consonant: quia auus vel proauus non tenetur dotare neptem vel proneptem, qñ pater ipsius mulieris habet vnde dotet de suo, vt concludit Bald. in præalleg. auth. res quæ. & probatur per no. per Barto. in l. non quemadmodum. ff. de libe. agno. licèt Sal. indecisum reliquerit in l. fi. C. de dot. promis. & saltem hoc verũ est mortuo auo vel pauo, vt est casus noster: ita decidit Spec. in tit. de iudi. in 4. parte. §. sequitur. ver. quid si vnus ex fratribus. & Bald. in d. l. fin. circa pe. col. C. de dot. promis. & Ang. l. si pater. ff. de euictio. ¶ Ex quibus patet esse responsum ad omnia quæsita & conclusiuè bona Simonis aliunde obuenta ei quam immediatè ex hæreditate Antonij & Honofrij spectare ad filias hæredes Simonis. Bona verò hæreditatis Antonij pro ea rata, in qua fuit institutus Simon in testamento Antonij esse restituenda per fideicommissum Colantonio excepta legitima Simonis, quæ est vna vncia ex duodecim vncijs bonorum, quæ erant Antonij tempore mortis Antonij deducto ære alieno, in quam legitimam imputaretur, si quid alienasset de bonis Antonij Simoni, & subsequenter bona omnia Honofrij, vel quæ ex testamento Honofrij obuenissent Simoni esse restituenda per fideicommissum Colantonio absq; aliqua deductione legitimæ vel Trebellianicæ: & dictas filias esse dotandas de bonis Symonis seu de dicta legitima Simonis, vt superius fuit ostensum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Totum ita tenet Alex. vbiq;. Sed contrariũ verius est quòd nõ sufficient hæc verba generalia, vt dixi s. lib. 3. cons. 5. nu. 14.
b ¶ Integrum. dixi. s. li. 5. cons. 133. num. 11.
c ¶ Voluisse. fateor hoc quia satis apparet de mente.
d ¶ Directè. falsum est, quia merè obliqua nunquã directantur.
e ¶ Posit. sup. li. 1. cons. 67. num. 1.
f ¶ Nepos. sed indistinctè practicatur in liberis, & bene vt dixi. sup. li. 5. consil. 165. in fin. & etiam mens. d. l. iubemus. in fin. non est excludere nepotes, sed omnes alios quàm liberos quibus iure naturæ legitima debetur, vt dixi in nouis intellect.
g ¶ Inuentarij. sup. lib. 4. cons. 67.

EPITOME.

¶ Si instituit testator spurios suos hæredes non vt filios suos, sed vt filios Titij: & quoscunq; alios sibi testatori nascituros, & post mortem dictorum institutorum decedentium sine liberis substituit proximiores suos agnatos: quæritur probato, quòd instituti erant spurij testatoris: an hæreditas vadat ad fiscum? Respondeo quòd non, sed ad illos ꝓximiores agnatos.

SVMMARIVM.

2 *Testatorem ignorare filios suos non est verisimile.*
3 *Hæreditas fisco non applicatur si institutus est ipso iure incapax etiamsi est incapax delicto testatoris. num. 5.*
7 *Fiscus vt auferat relictum spurio, non solùm requiritur vt spurius sit clam vocatus, sed etiam quod alius tacitè fidem accommodauerit testatori.*
8 *Hæres etiam in rebus legatis habet titulum.*

CONSILIVM CCII.

PERSPECTIS verbis testamenti dicti Bonifacij, & his quæ in themate narrantur, videretur prima consideratione dicendum, q. dicta hęreditas ad fiscum pertineat: qa dictus testator videtur
1 voluisse adhibere † cautelam, quã tradidit Bald. in l. 3. in prin. ff. de liberis & posthumis. vbi refert quendã testatorem habentẽ filium suum spurium vsum fuisse hac cautela: quia instituendo eum non instituit eum, vt filium suum, sed vt filium talis mulieris, vt sic ex forma testamenti non appareret vitium testamenti argum. l. 2. C. de institu. & substitu. sub condit. fac. ibi. ex his quæ in libello complexa &c. tamen dicit Bal. in d. l. 3. quod si probatur, quòd talis erat filius spurius testatoris, illa cautela nihil valebit, arg. dicta l. 3. in princi. & per consequens in casu proposito dicta cautela non debet prodesse, cùm præsupponatur esse probatum dictos Gulielmum & Nicolaũ fuisse filios spurios dicti testatoris, licèt
2 eos instituerit non vt illos suos, sed vt filios Antonij. † & non est verisimile testatorem ignorasse filios esse filios suos. argu. l. opinio. in fin. ff. vnde cognati. & l. tutela. C. de in integ. restit. mino. & l. si vicinis. C. de nuptijs. & per ea quæ habentur per Bald. & Ang. in l. Titius. §. Lucius. ff. de liberis & posthumis. cum suis concor. & cum appareat testatorem voluisse legem fraudare, clandestinamque facere institutionem spuriorũ, & spurietatem & inualiditatem institutionis cela. e, vt etiam deprehendi videtur ex forma & figura institutionis debet hæreditas applicari fisco. l. 1. in princip. cum ibi nota. & l. non intelligitur. §. 1. & §. cum ex causa. & quod vtrobique nota. ff. de iure fisci. & per id quod not. Barto. in l. aufertur, in prin. eodem titulo, pro hoc facere videtur: quia vbi hæres institutus est incapax ex delicto testatoris, videtur quòd hæreditas deuoluatur ad fiscum, non extantibus descendentibus vel ascendentibus testatoris. l. 1. C. de naturalib9 liberis. & no. per glo. in l. hæreditas. C. de his quibus vt indig. & per Azonem in summa, C. de naturalibus liberis. ¶ † Tamen præmissis non obstantibus puto contrariã sententiam in casu nostro esse de
3 iure veriorem: quia vbicunque hæres institutus † est ipso iure
† 1 incapax, non applicatur hæreditas fisco. l. si in metallum. ff. de his quæ pro non scriptis ha. & ibi not. & in l. metallum. ff. de iure fisc. & plenè no. maximè per doct. in l. 1. C. de hære. insti. per illum textum scđm communem intellectum doctorum etiam qñ ex delicto suo esset effectus ab initio ipso iure incapax, vt in dictis iuribus, idem si sine delicto suo, vt in l. pen. ff. de his quæ pro non scriptis. hab. talia enim relicta seu institutiones sunt pro non scriptis, vt ibi, meritò non transeunt ad fiscum, sed ad substitutos, si extant: & illis non extantibus, ad alios, de quibus in l. vnica. in §. 1. C. de cadu. tol. Sed spurius est ipso iure incapax, in auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. fin. posita in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & l. si spurius. ff. vnde cognati. Bene facit. l. si pater. cum gl. & l. nec apud. C. de hæred. insti. & dicta l. aufertur, in prin. cum gloss. ff. de iure fisci.
4 in quibus legibus apparet, † quòd vbi quis absque culpa sua efficitur indignus: hæreditas non transit ad fiscum. constat autem illos institutos non posse dici indignos culpa sua, quia spurius non est indignus culpa sua. l. legem. & l. fi. C. de natu-
5 ralibus liberis. ergo &c. † vnde secundum magis communes
† cõclusiones reprobata gl. in d. l. hæreditas. quando instituitur ille qui est incapax delicto vel vitio testatoris: regulariter hæreditas non transit ad fiscum, præterquam in casu speciali posito in l. 1. C. de natu. liber. & in l. si quis incesti. C. de incestis nu. & in l. 1. C. de secundis nuptijs, vt notant. do. in dicta l. hæreditas. & Bar. latè in l. fin. ff. de his quibus vt indig. & in suo consilio incipiente, Dominicus magistri Trebaldi, & Bald. & alij post eum in l. 3. ff. de test. & in d. l. 1. C. de natu. libe. & Old. in consilio 39. incip. Thema tale est, legatum &c. & ibi concludit Ol. quod si legatum relictum est spurio & substitutio ei facta est sub conditione, si decesserit spurius sine liberis: & contingat spurium in infantili ætate decedere, non admittetur fiscus, sed substitutus. allegat. l. 1. ver. sed si legatum. ff. si quis aliquem testari prohibi. & l. legatarius. ff. de excus. tuto. cum alijs ibi allegatis per eum, & respondet ad dictam l. 1. C. de naturalibus libe. quia secudũ eum loquitur ibi in casu speciali, vel loquitur quãdo incapaci non est substitutus alius capax, & hæc secunda responsio optimè accommodatur ad ca-

sum

6 ſum noſtrũ, quo facta † eſt ſubſtitutio cõpendioſa dictis Gu-
lielmo & Nicolao poſt mortem eorum decedentium ſine li-
beris, quæ ſubſtitutio etiam continet in ſe vulgarem ſubſtitu-
tionem: cùm fuerit facta per verba commnia, vt plenè probat
Bartol. & alij in l. Centurio. verſicu. quæro vtrum ſubſtitutio
compendioſa facta per verbum commune contineat vulga-
rẽm &c. ff. de vulgari & pupill. & doctо. in l. precibus. C. de
impub. & alijs ſubſt. in c. Raynutius. de teſt. ¶ Ad hoc quod di
ctus ſubſtitutus admittatur, bene facit. l. 2. & quod ibi no. Bar.
& alij. C. de hæred. inſtit. & quod notat Bartolus in l. Gallus.
7 §. q, ſi is. ff. de liberis & poſthumis. ¶ † Hunc caſum etiã vr̃ ſa-
tis clarè decidere Angel. in dicta l. hr̃ditas. vbi ad hoc vt fiſcus
admittat̃, non ſolum reqritur, q, ſpurius ſit clam vocatus, ſed ẽt
q, alius tacitè accommodauerit fidẽ teſtatori de reſtituẽdo illi
incapaci per dictã l. nõ intelligitur, & ſubdit quòd qñ hr̃s eſt
ipſo iure non capax, tunc nunq̃ applicatur hr̃ditas fiſco, ſed hr̃
pro non ſcripta, per l. 3. ff. de his quæ pro non ſcrip. ha. ſed ita
eſt q, in caſu nr̃o nullus fuit, qui tacitã fidem accõmodauerit
teſtatori de reſtituendo ſpurijs: ſed fuerunt ipſi directò inſti-
tuti, & ẽt ipſi ſunt ipſo iure incapaces, vt eſt dictum meritò ex
omni capite vr̃ quòd fiſcus excludat̃. ¶ Et ſi quiſpiã inueniat̃
qui in diſcurſu ſentiat aliter allegando d. l. non intelligitur.
certè aut inaduertenter locutus eſt, aut de neceſsitate intelli-
gi debet qui prius inſtitutus erat alius q̃ ſpurius, & poſt mor-
tem primi inſtituti eſſet clam ſeu tacitè inſtitut9 ſpurius, quo
caſu eius inſtitutio quãuis facta per verba directa, habet vim
fideicõmiſsi, per notata in l. verbis ciuilibus. ff. de vulgari &
pupillari. & in l. Scæuola. & l. ex facto. in pri. ff. ad Tre. & no.
Baldus in l. extraneum. C. de hæredibus inſti. & Bald. & Ang.
in l. miles ita. in prin. ff. de mili. teſt. & in l. 2. ff. ſi pars hære. pe.
& in l. hæreditas ex die. ff. de hære. inſti. & Angel. in l. ſi ita.
§. fi. cum ſi. ff. de liberis & poſthumis. vnde tunc ſi clam facta
eſſet dicta inſtitutio ſpurij, vt quia primo loco inſtitutus taci-
tè accõmodaſſet fidẽ teſtatori: verũ eſt q, hæreditas applicatur
fiſcò pp delictũ & culpã hæredis primo loco inſtituti, & ratio
eſt: quia tunc hæres primo loco ſcriptus dr̃ eſſe capax, non ob-
ſtante dicto delicto: vnde quia ipſe non põt accipere hæredita
tẽ fiſcus aufert ei illã vt indigno. l. ex facto. §. Iulia. ff. de vulga-
ri & pupillari. & l. aliud eſt capere, & ibi notat̃. ff. de verborum
ſignificatione. quæ rõ ceſſat in caſu nr̃o, in quo ipſo iure erant
incapaces funditus ipſi inſtituti per ſuperius allegata. ¶ Nec
proximæ rationi obſtat, ſi dicatur q, ſi vera eſſet dicta ratio, ſe-
queretur quod qñ teſtator legat ſpurio, id quod reliquit hære
di, nec alteri, non applicaretur fiſco, etiam dato q, hæres tacitè
accommodaſſet fidẽ teſtatori de dando ſpurio attento quòd
hæres in dicta re legata non habebat titulũ, & ſic non põt di-
ci q, auferatur hæredi, & applicetur fiſco: tñ videmus quòd fi-
ſco applicantur etiã legata, per ea quæ habentur in d. l. non in-
8 telligitur, q a rñdeo quòd † imò in re legata hæres dr̃ habere ti-
tulum, vt declarat Bal. Ang. & Ioannes de Imol. in l. ſi ita quis
hæres inſtitutus fuerit excepto fundo. ff. de hæred. inſtit. vbi
fortius dicunt per illum textum quod ſi teſtator multa legata
fecit, & poſtea dixit, Titium vniuerſalem hæredem meum
†2 inſtituo præterquã in dictis legatis, † tñ dicta legata inclu-
dẽntur in inſtitutione hr̃dis. idẽ probat̃ in l. cogi. §. inde quæ-
ritur. ff. ad Treb. & ibi per illũ textũ dicit Paulus de Caſtro, q,
qñ teſtator in teſtamento prius certa bona legauit legatarijs,
poſtea dixit, in omnibus aũt alijs bonis meis inſtituo Titium
hæredem, q, illud verbum directũ inſtituit, importat, nedũ q,
ſit inſtitutus in alijs, ſed ẽt & in rebus legatis: quia illa nõ de-
trahuntur de iure, id eſt de vniuerſitate, vt ibi: non mirum er-
go ſi in propoſito dicimus quod auferuntur hæredi, & appli-
cantur fiſco. ¶ Hæc ẽt vr̃ eſſe mens Bar. in præalle. l. non intel-
ligitur, in prin. vbi ſimiliter requirit q, clam fuerit relictũ, &
q, inſtitutus tacitè accõmodauerit fidem reſtituendi non ca-
paci, & ita etiam ſentit Bar. in præalleg. l. fi. ff. de his quibus vt
indi. nec contrariũ dicit ipſe in d. l. hæreditas. ſi bene inſpiciat̃
hoc etiã voluit Bar. in l. ſi totã. ff. de acq. hære. vbi vr̃ facere iſtã
differentiã, an ſit incapaci directò relictũ, an verò hæres tacitè
fidẽ accõmodans ſit rogatus de damno incapaci. ¶ Ad prædi-
cta ẽt adduco id quod no. Io. de Imol. in l. in tp̃s. ff. de hæredi.
9 inſti. vbi dixit q, † ſpurius purè inſtituitur, & grauet̃ de reſtitu-
enda hæreditate regi Franciæ vel Angliæ aut alteri, ad cuius
notitiam veriſimiliter de facili non deueniet: & dato q, deue-
niret, tñ de facili veriſimiliter ſe non intromitteret: q, hoc caſu
talis inſtitutio & diſpoſitio non valet tanquam facta in frau-
dem legis, vt ſic ſpurius habeat id quod de iure habere nõ po-
teſt per ea quæ habentur in l. cõtra legẽ, & in l. fraus. ff. de legi.
& in c. fi. de regulis iuris, in 6. & no. Bald. in l. hac edictali. §.
omni. C. de ſecun. nup. pondero ergo in quantum Ioannes de
Imo. dicit q, diſpoſitio illa facta in fraudẽ vitio teſtatoris non
valet: quia ex hoc apparet, q, non applicatur fiſco: quia ſi ap-
plicaretur fiſco valeret inſtitutio, & auferret̃ ſpurio inſtituto.
ſed ſi non valet, quia habetur pro non ſcripta: non põt appli-
cari fiſco, vt ſæpe dictum eſt. ¶ Confirmo per textũ in præalle.
l. 1. C. de naturalibus liberis, ibi, dum textus dicit, ſiue illos
legitimos ſiue naturales dixerit, &c. vbi tex. probat quòd di-
ſpoſitio illius legis volentis q, ſi quis filio ſpurio reliquerit vel
conceſſerit aliquid, acquiritur deſcendentibus ſeu quibuſ-
dam agnatis ibi enumeratis, & illis nõ extantibus acquiritur
fiſco & vult tex. hoc habere locũ, etiãſi pater ibi reliquerit ſeu
conceſſerit eis vt filijs legitimis, ecce ergo q, quãuis pater vo-
luerit fraudem legi facere celando ſpurietatẽ & appellando
eos legitimos: tñ non magis pp hoc applicatur fiſco, imò ſcd̃m
* docto.* communiter ibi, & in alijs locis ſuperius allegatis: qñ
ille talis ſpurius eſſet natus ex perſona nõ cõſtituta in dignita-
te: tunc etiam non extantibus illis agnatis enumeratis in d. l.
10 1. adhuc non applicaretur fiſco. ¶ † Poſſet etiam dici q, in du-
bio præſumatur teſtatorem non clam reliquiſſe dictis Guli-
elmo & Nicolao: quia in dubio præſumitur teſtator putaſſe
ipſos eſſe tales, quales eos denominauit: vt no. gl. Bart. & om-
nes in l. nemo. §. qui frater. ff. de hæredi. inſti. & Bart. in l. neq;.
C. de teſta. quo caſu etiamſi non eſſet ſpurius directò inſtitut9,
ſed alius capax eſſet expreſſè grauatus de reſtituendo ſpurio,
non applicatur fiſco, vt no. doct. in d. l. hæreditas. & in d. l. fin.
de his quibus vt indig. cum concor. s̃. alleg. Tutiora tamen pu
to ſuperiora fundamenta, quæ firmiter puto eſſe veriſsima.
¶ Ex quibus apparet eſſe reſponſum ad ea quæ fuerunt allega-
ta in contrarium: quia illa procedunt, qñ hæres capax tacitè
accommodaſſet fidem teſtatori de reſtituendo id, quod clam
eſſet iure legati vel fideicommiſsi relictum ſpurio ſeu incapa-
ci, vt probaui, nec obſtant notata per gl. in d. l. hæreditas. quia
illa communiter eſt reprobata, vt ſuperius dixi. Ex quibus
concludo, quòd dicta hęreditas non eſt fiſco acquiſita, ſed de-
uenire debet ad præfatos agnatos. Alex.

EPITOME.

¶ Non licèt deriuare aquam de canali alieno, vel alteri prius
conceſſo à ſuperiore.

CONSILIVM CCIII.

PERSPECTIS his quæ in themate ſupraſcripto
narrantur, & his quæ copioſè ſcripta & allegata
ſunt per eximium dñm ſup. conſulentẽ iam du-
dum diſcipulum meũ & tanquã fratrẽ dilectiſ-
1 ſimũ pro veritate eruenda præſuppono q, quæ-
a ſtio de qua per gl.[a] & doc. in l. ſi manifeſtè. C. de ſerui. & aqua.
in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initiũ. ff. de edend. & Spec. in tit.
de cã poſ. §. quia verò. verſi. quid ergo ſi aliqui. & per Bart. in l.
quominus. §. 1. in 1. q. ff. de flu. & per Andream de Iſer. in cap. 1.
circa ſecundam col. in tit. quæ ſint regal. & per Bal. in l. 1. in 10.
col. C. de ſenten. quæ pro eo q, inter. & Bal. in c. cum eccleſia.
Volatterana, de electione, & per Angel. in l. 1. §. idem ait. ff. ne
quid in loco publico, non eſt propriè quæſtio noſtra: quia illa
†1 quæſtio tacta in dictis locis procedit, † qñ vnus primò ædifi-
cauit in flumine publico: & ſecundus ædificauit etiã in eodẽ
flumine publico à parte ſuperiori: nam tunc magis commu-
* niter concluditur, ſi primus licitè ædificauit, quod ſecundus
non põt ædificare, & auferre lucrum quòd licitè percipit pri-
mus ex publico, per l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco publ. Si
autẽ flumen eſſet priuatum pertinens ad vtrunque ædifican-
tem, tunc poteſt ſecundus licitè ædificare in ſuo, & frui aqua
dicti fluminis priuati, dũmodò faciat principaliter vt ſibi ipſi
2 proſit. l. Proculus. ff. de dam. infec. ¶ † Et dicitur flumen pu-
blicũ qñ perpetuò fluit. priuatũ verò quando non omni tem-
pore, vt q a in æſtate nõ fluit. l. 1. §. 1. & 2. de flum. & flumina pri
uata ſeu torrentia dicunt̃ pertinere ad illos qui ppè ab vtraq;
parte prædia poſsident: quia quilibet intelligitur habere ius
vſque.

vsq; ad medium versus suam ripam si aliter nõ apparet ex cu-
ius predio factus fuerit alueus dicti torrentis: ita magistra-
liter tradit Bart. melius quàm alibi in tractatu alluuio. circa
6.col.arg.lib.adeò.§.insula. & §.q. si toto. ff. de acqui. rer. do.
& etiam concludit Bal. licèt non ita plenè in c. 1. §. si quis de
manso.in tit.de contrauer.inuesti. ¶ Sed alius videtur esse ca-
sus de quo quæritur: quia quilibet ædificat in suo, & tractat
an Petrus Iacobus possit de dicto canali vel canalibus deri-
uare aquã ad suum molendinum nunc constructum, postq̃
d.Bernabæus iam dudũ ædificauerat per se vel authores suos
suum molendinum. & etiam præsupponitur eum habere legi
timum titulum in dicto aquæductu, cuius tituli iustitia etiã
3 euidenter apparet: tum quia † de iure communi ex flumine
publico non nauigabili licitum est regulariter cuilibet aquã
ducere, vt d.l.quominùs.& istud videtur posse dici flumẽ pu-
blicum quò ad casum nostrum: quia præsupponitur q, in il-
lis partibus & locis vnde aqua ex flumine ducitur, id est in
partibus superioribus flumen tam in æstate q̃ in hyeme fluit,
& sic publicum esse dicitur, vt superius dictũ est. & posito q̃d
aqua dicti fluminis intraret aliquod flumẽ nauigabile vt Pa
dum; tamen hoc nõ impediret, quin licuisset dictis de Man-
fredis & dicto Bernabæo aquam ex dicto flumine Crustinei
ducere, attento q, ista aqua sic educta per huiusmodi canalia
de flumine Crustinei omninò posteà reintrat ipsum flumen
nauigabile Padi, vt verbo fertur, ita deciditur ex his quæ no-
tantur per Bar.in d.l.quominus, in vltima oppositione, & per
Bal.in rub.ff.de rerum diui.in 5.col.tũ etiam apparet dictum
Bernabæum habere iustũ titulum in dicto aquæductu: quia
à principe habuit concessionem dicti aquæductus per dicta
duo canalia cum clausula, q, nullus sine licentia dicti Bernа-
bæi & fratris sui possit extrahere aquam de dicto canali di-
ctorum fratrum de Caprarijs, & etiam cum clausula q, nullus
debeat dictos fratres de Caprarijs molestare in dicto aquædu-
ctu dicti eorũ canalis & etiam in aquæductu canalis domino
rũ de Manfredis quod fluit seu deriuat in canale dictorũ fra-
trum de Craprarijs, vt latius continetur in decretis & conces-
sionibus dictorum fratrũ de Caprarijs. ¶ Et circa hoc breuiter
mihi videtur concludendum, q, de iure dicto Petro Iacobo nõ
licuerit deriuare aquam à canali dictorũ de Caprarijs, & à di-
cto eorum solito aquęductu, & diuertere ipsam aquã in aliud
canale factũ per dictum Petrũ Iacobũ, quantumcunq; dicta
aqua postq̃ inseruierit molendino dicti Petri Iacobi redeat p
aliud canale dicti Petri Iacobi ad canale dictorum de Manfre
dis & de Caprarijs ad inseruiendum molendino dictorum de
Caprarijs, ac etiam vr̃ mihi concludendum q, talis facultas di
cto Petro Iacobo concedi non possit per inferiorem à princi-
4 pe supremo, qui † inferior necesse habet vti potestate ordina-
ria. vt l.normam.C.de offi.præf.præt.Aphr.c.fi.& ibi.no.doc.
de off.archipre.c.cũ inferior.de mai.& obe.l.si priuatus.ff.qui
& à quib.no.gl.in c.fi.de hære.lib.6.& Io.And.in c.fi. de app.
5 li.6.in nouella. cum si. ¶ † Nec ẽt possit per supremum prin-
cipem volentem vti ordinaria ptãte & non plenitudine ptã-
tis, quam habet supra ius, & qua plenitudine ptãtis nõ debet
vti supremus princeps sine causa, vt no.Inn.& Io. An. in c. in-
notuit.de elect.& Ang.in l. bene à Zenone.C.de quadri.præ-
scri.& Bal.in l.2.C.de commun.rerũ alie.sibi enim magis de-
bet cauere Impator quàm alius, vt inquit gl. in l. penul. ff. de
hære. insti. & in dubio non præsumitur velle vti plenitudinẽ
6 ptãtis, vt no.Inn.& Io.An.in c.dudũ, de deci. & probatur in l.
l.ex facto, in prin.ff. de vulg. & pupil. & in l. bonorum. & ibi
no.Bal.& Sal.C.qui admit.ad bo.poss.possunt & in l.q̃q̃.& in
in testõ. C. de testa. mili. cum si. ¶ † Et q, dicto Petro Iacobo
hoc non licuerit, probatur quia tale canale dictorum de Ca-
prarijs dicitur priuatum, & nõ publicum; adeò q, alteri quàm
illi cuius est dictum canale non licet ab illo aquam deriuare,
etiam si deriuare vellet aquam. postquàm exiuisset de molen-
dino illius ad quem pertinebat dictum canale, quod plus est,
vt probat Bart. in d. l. quominus. 22. q. per l. in concedendo,
ff.de aqua plu.arcen.iuncta.d.l.1.§.fluminũ.ff.de flumi. ¶ Se-
7 cundò, † quia in aquis & earum commoditatibus & molendi
nis standum est antiquitati, vt est text. quem ad hòc ibi pon-
derat Bald. in titu.de pace Constantiæ, in verbo sicut ab anti-
quo, bene facit l.2.in prin.ff.de aqua plu.arcen.sed in thema-
te narratur q, ab antiquo aqua ad vsum dicti molendini il-
lorum de Caprarijs ducebatur per dictum eorum canale, &
etiam per canale illorum de Manfredis: nunc autem stante
aquæ deriuatione quam facit dictus Petrus Iacobus non po-
test aqua fluere per totum canale consuetum dictorum de Ca
prarijs ad molendinum eorum; ergo non potuit hoc facere.
8 ¶ † Tertiò, quia vsus tanti temporis cuius in contrarium me-
moria non existit, habet vim concessionis & priuilegij. l. hoc
iure.§.ductus aqua. ff. de aqua quotidiana & æsti.l.quisquis.
C.de episc.& clericis.c.super quibusdam.§.præterea. de verb.
signifi. 18. q. vlti. seruitium. Sed in themate affirmatur di-
ctum vsum aquæ fuisse à tanto tempore, cuius in contrarium
memoria non existit; ergo &c. bene facit quod no. Bart. in d.
l.quominus. in 2.q. Quartò, quia apparet de expressa conces-
sione facta à principe in feudum dictis de Caprarijs de dicto
aquæductu, cum clausula, quòd nullus sine eorum licentia
possit extrahere aquam de dicto canali, vt s. dixi, ergo serua-
9 ri debet † quod à principe iure feudi seu contractus conces-
sum est. c.1.de prob.c.1.de nat.feu.nec per eum potest reuoca-
ri, vt ibi per Bal.& per eundem in l. qui se partis. in 10. col. C.
vnde liber.& in l.1.in prin.ff.de consti.prin.& no.doc.in l.di-
gna vox. C. de legi. & in cap. nouit. de iud. cum suis concor.
10 ¶ † Quintò, quia in themate præsupponitur q, si dicta aqua
modo prædicto deriuetur & ducatur per dictum Petrum Ia-
cobum, incommodatur vsus dictæ aquæ dictis de Caprarijs:
contra id quod hactenus ab eis seruari consueuit, & maximè
quò ad irrigationem terrarum suarum, quas quidem illi qui
habent ius aquæ ducendæ per canale suum ad molendinum;
vt sunt dicti de Caprarijs, irrigare possunt deriuando aquam
de canali suo, saltem quando non fit ad æmulationẽ seu iactu
ram publicã, puta ciuitatis quæ infra haberet molendina ad
quæ consueuit illa aqua transire, vt notabiliter traditur per
Bal. in c.cum omnes, in 9.col. de cõsti. quia donec aqua est in
suo canali, censetur sua: cùm ille dicatur priuatus locus, vt
probat Bar.in d.12.q.bene facit quod no. Iac. But. & Bal. in l.
aquã, in fi.post glo.C.de serui.& aqua.& q, potuerint dicti de
Caprarijs vti dicta aqua ad irrigandum deriuãdo eam de suo
canali ad faciendo eam redire posteà ad suum molendinũ, be
ne probatur in l.1.§.illud Labeo. ff. de aqua quoti. & æsti. & p
id quod no.Bar.in d.l. quominus. in 14. q. tamen secundum.
Bal.in d.c.cùm omnes.ad damnum publicę vtilitatis non pos
set. Allegat l.opus.ff.de ope.public.& q, impediatur commo-
ditas & vsus dictorũ de Caprarijs circa dictam aquam facilè
deprehendi potest: quia propter canale constructũ nouiter à
Petro Iacobo nõ põt aqua decurrerere & fluere à summo vsq;
ad imum canalis de Caprarijs; vt facere solebat, & sic impe-
diuntur d. de Caprarijs irrigare illas terras, quæ erant iuxta
illam infirmam partem sui canalis, per quam nunc põt fluere
11 aqua impediente canale dicti Petri Iacobi. ¶ † Sextò, quia prę
fatus illustris dñs Locumtenens non potuit de iure concede-
re Petro Iacobo facultatem immittendi canale suum nouiter
constructum in canale dictorũ de Caprarijs, & seu possessum
per eos & authores eorum habentium dictũ molendinũ cum
potestate irrumpẽdi canale prædictorum de Caprarijs, & fa-
ciendi transire canale d. Petri Iacobi per transuersum canalis
dictorũ de Caprarijs: quia nemo potest in rem alterius aliqd
immittere vel facere, l.quemadmodum.§.si protectum.ff.ad
leg.Aqui. cũ concor. ibi allegatis in gl. & in proposito not. ẽt
doct. maximè Bal.in d.l.aquam. Et inferior à principe nõ po
test ius meum seu mihi acquisitum auferre, & alteri concede
re.d.l.si priuatus, & l. toties. ff. de pollicitatio. & licèt supre-
mus princeps hoc possit facere cum cã, iuxta ea quæ hñr in l.
item si verberatum.ff.de rei.ven.& in l.Lucius. ff.de euict.&
no.plenè in l.fi.C.si contra ius.& in l.1.ff.de consti. prin.& in
c.quę in ecclesiarum, de consti.& in tali. supremo principe su
periorem non recognoscente præsumitur cã, vt no. Cy.in l.re-
scripta.C.de pcibus Impe. offe. & Iac.de But.in d.l.fi.C.si ↄtra
ius.& notant canonist.in d.c.quæ in ecclesiarũ.& Ant.de Bu.
in c.constitutus, de reli.do.& in c. cùm inter.Pet.de reuun &
Abb.in c.cum olim, de reiudi. & in c.sicut. de iureiur. tñ hoc
allegari non potest in proposito nostro: quia loquitur de con-
cessione facta Petro Iacobo tantum per illustrem dominum
locum tenentem: & istud vr̃ satis efficax fundamentũ. & tan-
tò magis: quia si bñ inspiciantur verba concessionis factæ d.
de Caprarijs ab agente nomine principis, non habuerunt à

Q principe

principe dictũ canale nunc irruptum per d. Petrũ Iacobum,
sed solum fuerunt inuestiti de ipsa aqua veniente ex flumine
Crustinei, & in ipsa concessione expressè affirmatur, q ipsum
canale fuit constructum ab ipsis de Caprarijs attenta diutur-
nitate tpis. qua fuerunt dicti de Caprarijs in possessione dicti
12 canalis. possent † allegare præscriptionem canalis, id est, soli
& præsumeretur bona fides ex longo tpe. iuxta no. per Inn. &
alios in c. 2. de resti. in integ. & per Bar. in l. fi. C. vnde vi. & in
l. Celsus. ff. de vsusca. & Io. Ad. in addi. Spe. in ti. de teste. §. nũc
videndum. in prima additione magna, versi. item opponunt.
13 Et tale † ius per præscriptionem acquisitum non posset supe-
rior auferre, & patet ex prędictis. & specificè no. Bal. in l. im-
14 perium, in 5. col. ff. de iurisd. om. iudi. ¶ † Septimò non po-
tuit hoc concedi, quia cum per principem fuerit concessum
dictis de Caprarijs q nullus possit sine eorum licentia & sub
pęna deriuare aquas de dictis canalibus, non potuit locum te
nens dicti principis cõtrariũ dispõere, nisi supuenisset aliqua
iusta causa, quæ tempore concessionis factæ dictis de Capra-
rijs non suberat vel cognita non erat, vt est tex. bene not. in l.
si hominem. ff. man. & no. Bar. in l. ambitiosa, in 4. col. ff. de
decre. ab ordi. faci. & nulla allegatur in themate iusta causa su
perueniens. quinimò & si ipsemet superior, qui dictis de Ca-
prarijs concessit, fecisset d. Petro secundam concessionẽ sem-
per intelligeretur in secunda cõcessione esse reseruata iura &
cõmoditates eius, cui prima concessio facta est, vt inquit Bal.
in titulo de pace Constan. in antep. charta, in ver. successorum
meorum. vbi dixit q si princeps concessit alicui beneficium,
prior in tpe, potior erit in iure. l. in cõcedendo. ff. de aqua plu.
arcen. & hoc dicit facere ad concessiones de aquis publicis,
vt semper videantur reseruata iura & commoditates eius, cui
prima cõcessio facta est: & tantò magis in casu nostro, in quo
nulla fuit facto mentio per Petrum Iacobum in supplicatione
porrecta illustri locum tenenti de concessionibus factis dictis
de Caprarijs, & sic sua impetratio dr̃ surreptitia: & ideo non
valet, vt in c. veniens, de pscrip. c. cùm ordinem, de rescri. l. de-
curionibus. & ibi no. gl. C. de silentiarijs. li. 12. l. si qua loca. C.
15 de fundis. & sal. rei domi. li. 11. cum si. & per hęc apparet respon-
sum multiplex si obijceret q ista aqua potest sufficere vtrique,
& q propterea superior potest Petro Iacobo concedere, iux-
ta id quo hr̃ in l. Lucio. ff. de aqua quotidi. & æstiua. & not.
per glo. & doct. in d. l. aquam, & in d. l. in concedendo, & per
Bar. in d. l. quominùs in 5. q. in fi. & Bal. in l. si plures. in 1. col.
C. de condi. inser. quia illud est verum quando concessio se-
cunda non noceret ei cui facta esset prima, seu non minueret
vsum primi aliàs non. l. per quem locum. & ibi not. ff. de serui.
rusticor. pręd. & not. & doct. in d. l. aquam. & doctor. in d. l. in
concedendo. per illum tex. sed in proposito si Petrus Iacobus
vigore concessionis sibi factæ remoueat & distrahat aquam à
solito cursu per canale dictorum de Caprarijs, immutaretur cõ
cessio facta dictis de Caprarijs, quæ erant quod aqua duceretur
per dictum eorum canale: nunc autem minueretur & im
mutaretur vsus dictorum de Captarijs, quibus cõmodius est
quod transeat aqua per solum cursum vt deductũ est s̃. ¶ Ali-
ter etiam r̃nderi potest: quia intentio principis concedentis
d. de Caprarijs fuit quod nullus alius posset deriuare aquam
de dicto canali præter voluntatem dictorum de Caprarijs, vt
ex decretis eorum apertè colligitur: ergo si d. Petrus Iacobus
deriuaret cõtra voluntatẽ eorũ minueretur concessio eis fcã.
¶ Ac etiam responsio patet ex eo: quia in dicto canali prædi-
ctorum de Caprarijs, ipsi de Caprarijs non habent titulum &
causam à principe, sed in aqua, vt dixi s̃. ergo nullo modo po-
test de iure præiudicari eis in dicto suo canali, & concedi Pe-
16 tro Iacobo potestas irrumpendi & transuersandi. ¶ † Et per
hæc etiam apparet responsum, si obijceretur q illi de Capra-
rijs acquiescere debent, vt fiat id quod eis non nocet, & Petro
Iacobo prodest l. 2. §. idem Varius. ff. de aqua. plu. arcend. cum
simi. quia imò eis nocet, vt dictum est. quinimò quando non
pcedat aliquis cõtractus de cuius natura sit, q ego tenear tibi
ad id quod mihi non nocet, & tibi prodest; ego non teneor
facere id quod mihi non nocet. & tibi prodest. l. nec credito-
ris. C. de noua. l. fi. ff. de vsu & habi. & no. Bar. in l. 2. in princ. ff.
sol. matr. sed in casu nostro nullus huiusmodi cõtractus pręce
dit inter Petrum Iacobum & dictos de Caprarijs: ergo illi de
Caprarijs ad hoc non tenentur. ¶ Per hoc etiam patet respon-
sum si obijceretur q dictus Bernabæus de Caprarijs non po-
test pretendere interesse nisi lucri cessantis, quia respondeo q
in no tractatur de interesse ratione damni: quia irrumpitur &
transuersatur canale dictorum de Caprarijs, & per eos & au-
thores suos factum seu ab antiquo possessum, quod fieri non
potuit, vt dictum est. ¶ Præterea sola ratio talis lucri cessantis
dicitur in proposito esse probabile interesse ad impediendum
dictum Petrum Iacobum, vt l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco
publi. & patet ex not. per Bar. in d. l. quominùs. in 1. q. ¶ Deni
17 que de lucro cessante † quando erat iam acquisitum & radica
†2 tum † iudicatur prout de damno, vt no. gl. in l. 1. §. si qs autem
propter. ff. de itinere actuq; priuat. & in l. quę fideicõmissum.
ff. de leg. 2. & in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. solut.
matr. in gl. 1. dum respondet ad l. huiusmodi. §. q Stichum. de
leg. 1. & Cy. & Bal. in l. cum te sponsę. C. de dona. ante nupt. &
Io. de Imo. in l. Proculus. ff. de dam. infec. ¶ Ex his etiam patet
responsio, si diceretur q princeps nunquam ita intelligatur
se arctare, q non possit quam velit concessionem facere: quia
responsum est s̃. multipliciter in 4. 5. & 7. fundamentis. Ex
quibus concludo dictam concessionem. Petro Iacobo fieri
non debere, & eidem Petro Iacobo cõtra dictos de Caprarijs
non suffragari. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Gloss. Adde no. s̃. lib. 2. consi. 194. s̃. eo. consi. 130. j. lib. 7. con-
si. 22. Deci. consi. 243. con. 273. Bert. consi. 296. Viso & pondera
to. lib. 2. Cæpol. tract. de seruit. rustic. prædior. c. 4. Matth.
Affl. deci. Neap. 388.

EPITOME.

¶ Legato domus cedit apotheca illi vnita. & si quid duobus
legetur, non censetur in dubio adimi à primo.

CONSILIVM CCIIII.

PERSPECTIS verbis testamenti, & codicillo-
rum dicti Petri Boni, & attentis his de quibus
in themate mentio, puto de iure concluden-
dum omissis nõ necessarijs sub dicto legato dõ
mus relicto in codicillis dictæ dominę Altæflo
ræ comprehendi dictam apothecam vt connexam & vnitam
a sub vno corpore eiusdem domus, [a] vt ostendunt verba testa-
menti. Moueor principaliter, quia in codicillis testator sim-
pliciter dixit quòd legabat dictæ Altæfloræ domum ipsius Pe
tri Boni, in qua idem Petrus bonus habitabat & solitus ha-
bitare cum omnibus masaritijs & oxiuilijs in ea existenti-
1 bus &c. Quòd autem in legato † domus debeat comprehen-
di apotheca, etiam quando de habitatione facta est aliqua
mentio, probatur in l. olympico. in prin. cum gl. in ver. lega-
tum. ff. de seruit. vrban. præd. vbi etiam quando non legat
domum quò ad proprietatem, sed quò ad habitationem tan-
tùm, venit ortus & cœnaculum, si ad ortum & cœnaculum
per domum aditus habebatur. vnde si ad dictam apothecam
habebatur aditus per domum, vt in themate continetur, ibi
videretur probari quòd comprehenderetur in legato. vnde
dicit ibi Bald quod si maritus legat vxori domum ad habita-
2 tionem venit ortus accessorius domui. ¶ † Ad idem text. in
l. prædij. §. balneas. & §. final. de legat. tertio. vbi si lega-
ta est domus, venit etiam domuncula parua illi iuncta, si vno
pretio fuit comparata: & testator ipse sub appellatione do-
mus magnæ de tota seu de vtraq; disponebat, prout in propo
sito nostro videtur quòd accipiebat testator, qui in legato fa-
cto Bartholomæo in testamento accepit apothecam pro par-
te ante domus quam inhabitabat & etiam in themate præsup
ponitur, quod vno pretio domus, & apotheca computata
fuerunt. & dicit Iacob. de Aret. & Bart. in d. l. prædijs. §. bal-
neas. quod si consuetudo est quod maior natu habeat domũ
principaliorem, habebit etiam omnia appenditia domus.
¶ Ad idem tex. in l. creditor. §. ante domum. ff. de ac. emp. vbi
in venditione domus veniunt ea quę domui coniuncta sunt.
3 ¶ † Ad idem quod not. Io. And. in c. Raynutius, de testa. nam
ex eo quod ibi dicitur in text. domum & ortum relinquens,
probatur quod qui legat domum, non videtur legare ortum.
& dicit

& dicit ibi Io. And. q, illud est verum nisi ortus esset illi contiguus, per d. l. prædijs. sicut ergo ibi contiguitas operatur q̄d cedat legato vbi aliàs non cederet: ita esse dēt in ꝓposito. bñ facit quod no. glos. 12. q̄ō. 2. c. fi. & quod ibi Archidia. vbi notatur q, qui dat domum vel aliam rem, vr̄ dare ea quæ annexa sunt, per iura quæ ibi allegantur in fi. glo. pro quo ēt Archi. ibi allegat. l. si q̄ñ. C. de bo. vacan. lib. 10. bene facit. l. Iulianus. §. ędibus. cum sequentibus legibus quæ secum continuant. ff. de actio. emp. ¶ Ad idem quod habetur in l. quod conclaui, cùm ibi not. in gl. 2. & fi. ff. de damno infec. ex qua colligit ibi Bar. q, si vendo vnam domum, & aliam retineo, videor vendidisse cōclaue seu claustrum vel locum disco opertum q̄d erat commune illarum ædium, vt sic ad emptorē spectet dimidiā

4 illius loci adhærentes domui, quam sibi vendidi. ¶ † Expressius decidere videtur casum nostrum Pe. de Anch. in cons. 291. incip. Super pluribus articulis &c. vbi cōsuluit quod cùm quidam Petrus Bonus donasset simpliciter domum cuidam Iacobo sub conditione, si decederet ipse Petrus Bonus sine liberis, quod in dicta donatione comprehendatur apotheca speciariæ, quæ erat subtus domum prædictam, si apotheca eadē contiguatione muro & fundamento tegebatur, eadem emptione fuerat acquisita domus & apotheca, & testōr vsus erat communiter domo & apotheca, allegat. d. l. prædijs. & quod ibi doc. & d. l. quod ęclaue. & d. l. creditor. §. antepe. ¶ Accedit scd̄m eum: quia apotheca & domus erāt sub ijsdem finib. arg. eorum quæ traduntur per Inno. in c. cum ad sedem. de resti. spoli. & ꝓsertim hoc scd̄m eum sibi locū vendicare dēt in donatione in qua facienda est larga interpretatio. c. cùm dilecti, de dona. & eadem ratione procedere dēt hoc in casu nostro. s. in legato, quod est donatio, & latè interpretandū. l. legatum.

5 ff. de leg. 2. l. in testis. ff. de reg. iu. ¶ † Et posito q, dicta apotheca non habuisset aditum intrinsecus per domum, esset rñdendum ad dictum. §. Balneas, vbi distinguitur, an habeāt aditū similia ædificia intrinsecus per domum vel non, quia ille tex. procedit in additamentis quæ aliquando fuerunt seorsum à domo, aliud est in istis apothecis quæ sunt intra parietes domus quia tunc non curabimus, an habeat aditum aliunde, vt per glo. fi. in d. l. quod conclaue, quam sequitur ibi Dyn. Ang. & moder. ¶ Corroborantur prædicta per id quod habetur in l. Seię. §. Tyrannæ. ff. de fund. instru. vbi per illū tex. dicit Bar. q, licèt sit aliqua separatio, tñ in legato alicuius rei venit quicquid sub vno nomine illius rei nuncupatur: sed dicta apotheca nuncupabatur à testatore sub vno nomine scilicet domus vt patet in testamento circa legatum relictum Bartholomæo: ergo &c. Accedit etiam ad confirmationem prædictorum q, testator in codicillis dixit se legare domum cum omnib. masaritijs & oxiuilijs in ea existentib. & quæ extabunt tp̄e mortis: vñ si appareret vt sentire vr̄ aduocatus dictæ dominæ q, in domo testōris erant solum masaritiæ, & non ea quæ dicerentur oxiuilia saltem scd̄m vsum loquendi testatoris vel scd̄m cōmunem vsum loquendi in loco, quæ quidē oxiuilia solum erant in apotheca in qua erant oxiuilia seu instrumenta spectantia ad artificium testōris. satis euidenter comprehenderetur testatorem per hoc voluisse sub legato domus cōprehendere illam partem vel accessionem domus in qua parte habebat oxiuilia, posito q, aliàs non debuisset comprehendi dicta pars vel accessio. arg. l. fundus qui locatus. ff. de fun. instr. lē. & eius q̄d voluit gl. no. in l. pediculis. §. item cum quæreretur, in verbo,

6 non deberi. ff. de auro & arg. leg. & cū † istud vocabulum oxiuilia, non sit nomen iuris, sed nomen quod pendet ex vsu loquendi: ideo recipit limitationem & intellectū ab vsu loquēdi cōi seu ipsius codicillantis si de eo apparet, vt dicūt docto. nostri in legato facto de podere, q, non est nomen iuris, vt no. Bar. in l. 1. ff. de reb. dubijs. l. fi. & Bal. & Moder. in l. in legatis. C. de legatis. ad hoc. l. Labeo. ff. de supel leg. l. legatis seruis. §. fi. l. nummis. & l. liberorum. §. quod tamen Cassius. ff. de le. 3. l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de leg. 1. nec ēt appellatiōe massariarū comprehenduntur ea quę ad certū genus artificij pertinent. l. supellectilis. ff. de supellec. lega. iūnctis notatis p Bart. in l. 1.

7 eo. tit. & Bal. in d. l. in legatis. ¶ † Iuuantur ēt prædicta: quia testator in testamento q̄ñ legauit vxori domum, excepit expressè dictam apothecam, quā in præcedenti parte testamenti Bartholomæo legauerat, videns testōr q, illam apothecā habebat pro parte domus. vñ si q̄ñ codicillos ędidit in quib. simpliciter domum dictæ dñę reliquit, voluisset legatum illud factum in codicillis intelligi cum illa exceptione, quam expressērat in legato domus facto eidē mulieri in testamento, id cō similiter dixisset & excipisset, quemadmodū in testō fecerat. & sic succedit illud q, dicit tex. in c. inter corporalia, de transla. præla. ibi, dum litera dicit, vnde si circa translationē idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse. facit l. 1. §. sin autem ad deficientis. C. de cad. tol. & in ca. ad audientiam. de deci. ideo legando in codicillis simpliciter domum vr̄ sensisse de tota. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. l. si in rem cum gl. ff. de rei ven. l. legatis vxori. & ibi Bar. ff. de leg. 2. & l. hoc legatum. ff. de le. 3. ¶ Nec mirandum si testōr in codicillis videatur ademisse legatum apothecæ: quia tp̄e codicillorum testator sciebat Bartholomæum prędictum eius cōsobrinum esse mortuum, & q̄

8 uis † superesset aliquis filius ex dicto Bartholomæo; tñ iura non p̄sumunt q, tanta habeatur charitas & affectio ad filium, dicti Bartholomæi ęsobrini, quāta habetur ad consobrinū, vt probatur in l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. & in l. si. C. de ver. sig. & l. hæredes mei. §. fi. cū si. ff. ad Tre. & hoc verū colligitur euidenter: quia testator in testamento disposuerat q, post mortem vxoris suæ domus quam vxori legauerat, perueniret ad dictum Bartholomæū, cui apothecam reliquerat. sed in codicillis dictus codicillās mortuo iam Bartholomęo, superstite filio disposuit testator quod in casu quo dicta eius vxor nuberet vel decederet, dicta domus perueniret ad cōsor

9 tium sanctæ Marthę nō aūt ad filios d. Bartholomæi. ¶ † Præterea codicillans in præfatione codicillorum asseruit se velle addere & mutare aliqua codicillando, & ad præfationes & procemium recurrimus, vt habeamus voluntatē disponentis. l. 1. in pri. & ibi no. Bar. ff. ad Macedo. l. fi. & ibi Bar. ff. de hęr. insti. & l. cum hi, in princ. de transact. plenè per Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fac. & declarat Bal. in prima cōstitutione Codicis. §. quibus. & in l. 1. in prin. ff. de orig. iur. & in l. in testato. in fi. ff. de legit. tuto. & clausula, procemialis refertur ad omnia. l. regula. §. pen. versi. nam initiū. ff. de iur. & fac. igno. quem ad hoc ponderat Bal. in ca. secundò requiris, de appel. facit. l. 1. cum si. C. de lib. præter. Sed si legatum factum vxori in codicillis quantum pertinet ad ipsam domū, intelligeretē cum illa reseruatione seu exceptione apothecæ non fecisset immutationem testator, cuius cōtrariū suæ præfationes declarabant. Fortificatur insuper hæc conclusio: quia videmus intentionem testatoris fuisse q, hæc apotheca non remaneret ꝑpetuò separata ab ipsa domo. patet: quia testator in testamento voluit q, mortua vel nubente vxore, domus & apotheca essent vnius & eiusdem. sed si nos diceremus q, per legatum factum in codicillis de ipsa domo & vxori & cōsortio, non intelligeretur ademptum legatum apothecæ: remaneret apotheca

10 separata semper à domo: cum ergo † ex vna dispositione testatoris detur interpretatio ad aliam, vt probatur in l. vxori. §. fi. scd̄m intellectū Bart. ibi. ff. de leg. 3. facit. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. & l. hæredes palam. §. sed si notam. ff. de testa. & l. vtrum. ff. de pe. hær. ¶ Denique si videamus q, testator eo casu quo Bartholomæus superuixisset vxori testatoris, voluit in testamēto quod Bartholomæus cōsobrinus testatoris haberet integram domum cum apotheca: eadem ratione & maiori cōiecturare debemus, quod idem testator relinquēdo vxori domum in codicillis, & substituendo ei post mortem consortium, voluerit consortium illam habere integrā sicut disposuerat in Bartholomæo: attento q̄d verisimilius est hoc in pia cā q̄ in Bartholomęo: quia per relictum piæ causæ fauetur animæ testatoris 13. quæstione. 2. animæ defunctorum. & illa causa vt magis propria & magis priuilegiata præfertur vtilitati alienæ. l. sancimus. C. de sac. san. eccle. & c. cum infirmitas, de pęnit. & remi. l. præses, C. de serui. & aqua. 24. q̄ō.

11 5. si non licet. ¶ † Et propter hoc vult no. Ang. in l. precibus. C. de impub. & alijs. subst. quod sicut tacita pupillaris excludit matrem pupilli quando frater pupilli erat vulgariter substitutus expressè à testatore, vt no. per gl. & doc. in d. l. precib. multò magis excludatur mater per tacitam pupillarem: q̄ñ per vulgarem substitutionem expressam erat substituta pia causa: quia præsumitur testatorem magis diligere fauorem animæ suæ quam alterius vtilitatem, per prædicta. ¶ Et ex cōiecturis arguitur & probatur quæ fuerit voluntas testatoris

toris.l.licet Imperator.ff.de leg.1.l.si quis locuples.ff.de manu.testa.l.1.ff.si tabu.testa.exta.l.Titius.§.1.de libe.& posthu.
12 ¶Rursus, † dato q dicemus causam non esse ex toto euidentem & claram, sed esse aliquo modo dubiam. nõne debet pronunciari ꝓ ista parte? certè sic: tum quia in dubio pro parte rei pronunciandum est.c.ex literis, de proba. & in c.cum sint partium, de reg.iu.in 6.tum etiã quia hoc modo fauetur causæ piæ & fauorabili, pro qua in dubio pronunciandum est.l.sunt personæ.ff.de relig.& sump.fu.l.ante pe.ff.de manu.l.ambiguis.ff.de iure.do.& certè ex pluribus coniecturis de quib. dictum est, mihi persuadeo hanc omnino fuisse mentem codicillantis.¶Nec prædictæ conclusioni obstat, si in ɔtrariũ adduceretur tex.in l.3.ff.de fun.instru.leg.vbi si testator in testõ dixit: lego fundum instructum libertis meis: postea in codicillis dixit: volo q liberti qui præmorientur partes suas fundi restituant.& in codicillis non dixit fundi instructi, vt fecerat in testamento; tñ ibi dr̃ q liberti prędecedentes intelliguntur grauati vt restituant fundum instructum, sicut instructus fundus fuerat eis in testamento legatus: & sic videretur q eodem modo in proposito intelligeretur q in codicillis testator intellexit de domo prout in testamẽto disposuerat, scilicet sine apotheca: quia ad hoc rñdeo, q ratio illius tex. vt colligitur ex his quæ ibi ponunt Bartolus & alij in summario illius le-
13 gis est: quia † in codicillis fuit facta substitutio fideicommissaria illi cui in testamento fuerat legatum. vnde ipsa substitutio fideicommissaria. recipit interpretationem ab ipsa institutione seu principali relicto.l.quoties.ff.ad Trebel.l.1.C.de im pub.& alijs substi.bene facit tex.in l.legatũ.ff.de adimen.le.& l.Caio.in prin.ff.de ali.& ciba.leg.vnde dicimus talia sunt subiecta, qualia prædicata demonstrant, vt d.l.3. & l.quoties.C.fami.ercis.cum similibus.non autem in casu dictæ l.3.fuit aliter seu per alia verba factum legatum in codicillis eidẽ legatario, quam factum fuerit in testamento.in casu aũt nostro aliter legauit testator in codicillis vxori, q̃ fecerit in testõ, attenta exceptione facta in testamẽto, quæ non fuit facta in codicillis.Item concurrunt in casu nostro plures coniecturę tendentes ad conclusionem s̃.factam, quæ non concurrunt in casu.d.l.3.¶Non obstat etiam, si diceretur q in codicillis testator dixit se relinquere vxori domum, in qua idẽ codicillans inhabitat, & solitus est habitare: & sic vr̃ noluisse comprehendere apothecam, in qua non habitauit.l.lex Cornelia.§.si tñ.ff.de iniurijs.& l.item apud.§.cõuitium, cum ibi no.per Bar.ff.de
14 iniurijs.& l.1.post prin.ff.de lib.agno.quia rñdeo.† q dato q legat domus, in qua testator habitat, & sic relatiuum debeat restringere antecedens suum.l.à filio.§.testator.& §.fi.ff.de ali.& cib.leg.tñ dico q hoc non obstat: quia fateor q relatiuũ facit vt intelligatur legata illa domus, in qua testator inhabitabat.& non videatur sensisse de alia, sed de illa: tñ nõ per hoc sequitur q non debet intelligi legata tota domus, cuius pars erat ipsa apotheca, etiam inspecta appellatione testatoris, vt patet in legato facto Bartholomæo, in quo testator dixit q̃d legebat Bartholomæo partem anteriorem domus quam inhabitabat testator scilicet stationẽ &c.facit d.l.olympico.l.vxori, in prin.cum ibi no.per Bar.ff.de leg.3.non enim in codicillis testator dixit se legare partem, sed domũ, & ɔ̃iter totam.d.l.legatis, cum alijs.s̃.allega.ergo venit apotheca quã testator habebat pro parte domus prædictæ, vt clarè dictant verba eius in testamento circa legatum factum Bartholomæo, & ẽt circa legatum factum in testõ vxori cum exceptione apothecæ.exceptio enim debet esse de regula, & illam declarat.l.in ijs.cũ ibi no.ff.de legi.l.nam quod liquidæ.§.fi.ff.de pẽ.leg.
15 l.quęsitum.§.denique.ff.de fundo instru. ¶† Non obstat ẽt si dicatur q q̃n testator legat vni genus, alteri speciẽ: non videtur per legatum generis derogare legato speciei.l.vxorẽ.§.felicissimo.ff.de leg.3.& l.seruis vrbanis.§.fi.eo.tit.& l.alimen-
b ta.§.basilicę.ff.de ali.& cib.lega.& etiam q̃n diuersis[b] fit legatum non vr̃ per legatum factum secũdo adimi legatũ factum nisi secũdo legetur facta cõmemoratione legati facti primo.l.sicut.& quod ibi no.ff.de adi.leg.l.si pluribus.ff.de leg.1.& notaẽ maximè per Cy.Bal.Ang.& Saly.in l.si Fortidianũ.C.de leg.quia rñdetur, & primò dico q hic non sumus in legato generis & speciei, sed in legato totius & in legato partis, integralis, vt declarat Bar.in l.qui vsumfructum.ff.de ver.obli..in versi.vltimò pro declaratione &c.& in l.recõiũcti.ff.de le

3.in 3.col.in versi.quartò dubitatur, quid si vni legauit totum &c.vnde sicut dicit Bart.in l.reconiuncti, licèt q̃n vni legata fuit pars, postea alteri totum; non vr̃ quod in dubio testator voluerit facere talem ademptionem primò.l.Mæuio, in prin.ff.de leg.2.& no.in l.cùm qõ.C.de leg.tñ hoc intelligitur nisi aliud de mente testatoris appareat, sicut etiã q̃n testator legat vni primò rem, & alteri secundò eandem rem, non vr̃ in dubio adimere primò.d.l.si pluribus.tñ fallit nisi leget secundo cum cõmemoratione primi legati.d.l.sicut.scd̃m Dyn.& ibi Cy.in d.l.si Fortidianũ.q̃d videẽ verum saltem q̃n legauit secundo sine dictiõe cõiũctiua, vt declarat Bal.Ang.& Bal.in d.l.si Fortidianum, prout fuit in casu nostro in quo sine dictione coniunctiua legatur secundo in codicillis vxori, cui vẽ legasse habita commemoratione primi legati, vt patet ex pfa-
16 tione facta in codicillis, de qua dixi s̃.¶† Vel ẽt scd̃m Pau.de Ca.in d.l.si Fortidianum.aut vni legatur primò, & alij legaẽ secundò in eadem vltima voluntate: & tunc procedit id quod no.gl.& Bar.in d.l.sicut de adi.leg.q nõ videatur facta ademptio: quia non est verisimile q voluerit tastator incontinenti se corrigere.arg.l.nam ad eã, de condi.& demõ.aut in alia voluntate & ex interuallo, vt quia vni legauit in testõ, & alteri in codicillis postea factis, & tunc procedit opi.Dy.in d.l.sicut vt videaẽ ademisse: maximè scd̃m Pau.de Ca.q̃n subest aliqua cã præsumendi mutatam fuisse voluntatem.& iste est propriè casus noster: præsertim cũ subsit cã mutatæ voluntatis.s.mors Bartholomæi quem videmus fuisse magis dilectum à testatore in proposito quàm eius Bartholomæi filium, vt s̃.fuit euidenter ostensum. ¶Subesse etiam videntur aliæ coniecturæ declarantes mentem testatoris ita fuisse, vt s̃.dixi, quæ cõmemoratio cũ diuersitate scripturæ & alijs cõiecturis.s̃.dictis nõ concurrebat in casu.d.§.felicissimo, cum alijs.sup.alleg.¶Ex quib.oĩbus resideo, mihi videri voluntatẽ testatoris fuisse discedere à legato relicto dicto Bartholomæo, & sic in fauorem dictæ dominæ & dicti consortij esse iudicandum.Alex.

ADDITIO.

a ¶Domus.dixi in consu.Paris.§.8.gl.5.& s̃.li.2.consi.pe.
b ¶Diuersis.s̃.li.5.consi.169.col.1

EPITOME.

¶Suspicio falsi sufficit ad carcerationem etiam exempti.

CONSILIVM CCV.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur, breuiter sentio dominum locum tenentẽ nullo modo excessisse metas seu iniustè quicquam egisse, ꝓsertim ex infrascriptis: & præsuppono
1 † in primis q habetur in c.in memoria.19.dist.
a vbi habeẽ q, quãdo aliqua est suspicio[a] contra aliquem de falsitate literarũ apostolicarum debet ordinarius talem in carcerem detrudere, aut in aliam custodiam vsque quo sedẽ apostolicam certiorem faciat, ac expectet quid sedes ipsa statuendum decreuerit.& similiter tex.in c.2.de rescrip.in fi.ꝓuidet, q vbi quis literas apostolicas impetrauit, quæ falsi suspicione non careant, debet ad sedem apostolicam cum literis transmitti.& similiter tex.in c.super eo.de crimi.fal.prouidet, retinendum esse illum, qui literas apostolicas non carentes suspicione falsi, præsentauit, absque eo q aliter constet eum commisisse falsum.istis ita præmissis, dico præfatum reuerendissimum dñm locum tenentem nihil iniustè contra dictũ do.Pe.
2 egisse † Nam dictæ literæ apostolicæ reperiebantur abrasæ in loco substantiali; & in loco rasuræ erat denuo facta scriptura, & erant apertæ: ideo non carebant suspicione falsitatis.ca.cum venerabilis, & ibi no.de relig.domi.& in ca.licèt decicum venerabilis... fal.& in c.inter dilectos, de fide instru.& no.in c.ex literis, eo.ti.& bona gl.19.dist.in memoria qnimò q̃d essent falsæ cõstabat: quia, vt attestantur lr̃æ domini legati, compertũ est in ipsa originali scriptura esse hæc verba, idoneã cautionẽ, in alijs aũt literis vitiatis loco illius dictionis.s.idoneã, sunt hæc ver-
3 bã quã potes.& originali scripturæ † standum est, & ad illam recurrendum, vbi dubitatur de fide exempli.l.si quis argentarijs.§.prætor.& l.veluti.ff.de eden.in auth.de tab.§.pen.& ibi.gl.& in c.quoniam contrà.de probat.quã falsitatẽ ẽt apertè affirmabat suo sacramento Iacobus de Salicata vt in sua attesta-

attestatione & confessione apparet, in qua attestatur et præfatum dominum Pe. sibi primò dedisse dictas litteras absque rasura cum verbo idoneam. & absque illis verbis scilicet. quã potes & literas illas dimisisse præfato domi. Pet. qui posteà ei reddidit vitiatas, prout nunc reperitur, & q. sibi videtur ex notitia literarum dicti do. Pet. quam dictus Iacobus habet, dicta verba scilicet, quam potes, esse scripta manu præfati. dom. Pe. Et præfatus do. Pe. et postea confessus est dictas literas impetrasse. & cum non posset obtinere à domino secretario, q̃d deleretur illud verbum, idoneam, & loco eius ponerentur illa verba, quam potes, dimisisse dictas litteras protonotario de Albergotis, qui posteà illas sic vitiatas præfato domino Pe. transmisit constabatque præfato locum tenenti dictum domin. Petr. impetrasse apud suam donationem & dominum Vexilliferum iustitiæ q. facerent dictas literas obseruari & p earum obseruantia mandari domino potestati q. dictum Iacobum captum ad instantiam creditorum de carceribus relaxaret: & ita ad eius instantiam fuisse commissum & mandatum dicto domino potestati. ¶ † Ex quibus inficiari non põt suspicionem contra dictum. do. Pe. laborasse. nam vt habetur in l. maiorem. C. ad leg. Corn. de fal. cum ibi not. per gl. & docto. & maximè per Iac. But. ille qui falso rescripto vtitur intã-
4 tùm est suspectus de falso commisso circa rescriptum, nisi doceat de authore, & sic suam innocentiam purget. & idem probatur in l. iubemus, scd'm vnã lec. C. de proba. & not. Arch. in præalle. c. in memoriam. igitur cùm dictus dominus Pe. confessus fuerit dictas literas apostolicas non vitiatas habuisse à præfato Secretario, & eas dimisisse dicto protonotario de Albergotis, à quo asserit se easdem literas posteà vitiatas habuisse ac tradidisse dicto Ia. nisi ostenderit q. à præfato protonotario de Albergotis ita vitiatas literas habuerit, suspicione nõ caret per prædicta, & tantò magis cũ ipse institerit apud præfatum dominum Locum tenentem & dominum Vexilliferũ, vt dictæ litteræ quamuis vitiatæ seruarentur, & propterea mãdari fecerit dño potestati vt eas obseruaret, & cõsequenter dictis literis vsus esse videatur, prout et apertius deponunt duo vel tres testes nuper recepti, præsertim spectabilis ac generosus vir Virgilius de Maluicijs, & egregius doctor dñs Florius de Naui, qui apertè deponunt præfatum dñm Pet. dictas literas sic vitiatas præsentasse dicto do. Locumte. & Vexillifero iusticiæ instando eas obseruari. & quanta sit præsumptio contra vtentes dictis falsis literis apostolicis, quantaque sit pęna eis per hoc infligenda, etiam si asseruerint se ignorasse illas eẽ falsas, patet aperte per tex. in c. ad falsariorum, de cr. fal. & in
5 d. l. maiorem, cum ibi not. ¶ Ad cõfirmationem † prædictorũ faciũt no. per Bar. in l. fi. ff. de q̃o. in vlt. co. vbi voluit q. q̃n res
b furto subtracta reperitur[b] apud aliquem, licèt aliter non constet, quod ipse eam furto subtraxerit; istud põt videri tm̃ indicium iudici quod sufficeret ad procedendũ cõtra eũ nisi ostendat vnde habuerit. de quo etiam tangitur per doc. post glo. in l. 2. C. de furtis. & no. Cyn. Bal. & alij in l. fi. ff. de hr. insti. pari
†1 ratione si scriptura falsificata inuenitur penes aliquem † nisi ostendat vñ habuerit ita falsificatam. põt iudex ex hoc sumere indicium falsitatis contra eum: igitur ad purgationem huius indicij incumbit præfato Petro probare quod dictas literas ita vitias habuerit à dicto domino Protonotario. de Albergotis prout ipse asserit. ¶ Corroborantur prędicta, quia potuit præfatus dñs Locum tenens dicta indicia arbitrari grauiora cõcurrente inspectione vultus & roboris dicti dñi Pet. tempore quo super prædictis fuit examinatus, vt probatur in l. de minore. §. si plurium. & ibi not. Bar. circa. 1. col. ff. de quæstio. & etiam Inn. in c. quoniam contrà, de proba. ad quam faciem & colorem dicti domini Pet. tempore prædicto præfatus dñs animaduertit, & ex eis suam opinionem contra dictũ dñm. P. magis confirmauit, vt ex narratis in themate patet. Accedit ad horum comprobationem, quia q̃n indicia dicantur sufficientia, comittitur iudicis arbitrio, vt inquit Cyn. in l. fi. C. de quæst. & Ioã. And. & alij post eum. in c. cum in contemplatione de reg. iur. & Bar. in d. l. fi. in 2. col. ff. de quæst. cum si. per id quod habetur in l. 3. in prin. & in §. eiusdem. ff. de testa. & ex prædictis patet non oportere discutere, an præfatus dñs Locum tenens esset iudex competens contra dictum dñm P. quia quantum ad retinendum eum sub custodia, vt certior fieret sanctisimus dñs noster, qui demum deliberare posset, q̃d statuendum esset, proculdubio iurisdictionem habuit, per ea
6 quæ habentur in d. c. memoria, & in d. c. super eo. ¶ † Et confirmari potest: quia etiam in exemptos habet regulariter iurisdictionem legatus de latere. c. si. abbatem, de elec. lib. 6. c. 1. de ver. sig. in 6. no. gl. & doc. in c. quod translationem, de offi. le. & plenè no. Spec. in tit. de legato. & superst. versi. sed nunquid legatus põt suum officium in exemptos. cum simil. ¶ Quini-
7 mò, vbi potest † subesse suspicio fugæ prout est contra delinquentem saltem in criminibus grauibus prout est crimen falsitatis literarum apostolicarum, iuxta id quod habetur in d. c. ad falsariorum, iuncto. d. c. super eo. & d. c. in memoria, põt iu
c dex etiam, qui aliàs esset incompetens capere[c] illum, vt prouideatur periculo fugę. & ne mora expectandi vel adeundi iudicem incompetentem sit periculum allatura, vt probatur in rõne sui in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. cre. per quem tex. ita cõsuluit Pe. de Anch. in consi. 112. incip. In auxilium veritatis. & no. Modern. in l. 2. ff. de iuris. om. iud. & in l.
8 de pupillo. §. si quis. ff. de ope. no. nun. ¶ † Bene facit q̃d not. Host. & doc. in c. vt famę. de sen. excom. & in cap. cùm non ab homine, de iud. & Bar. in l. si quis in seruitute. in fi. ff. de fur. & Bald. in c. 1. §. si quis verò. de pace iura. firman. dum tenent q̃d iudex laicus possit capere clericũ delinquentem propter suspicionem fugæ, vt eum præsentet iudici ecclesiastico, ad quẽ spectat iurisdictio. & posset alijs medijs comprobari, sed prædicta sufficere arbitror. nõ tamen per prædicta intendo infer-
d re[d] aut cõcludere dictas præsumptiones aut probationes sufficere ad aliquam codemnationem contra eum, sed solum dico sufficere ad ea quæ gesta sunt per præfatum dominum Locum tenentem Alex.

ADDITIO.

a Suspicio. Anchara. consil. 173. co. 3. Cur. senior consil. 73. col. fina. Iason. in l. licèt imperator. co. 2. de leg. 2. consi. 168. co. 2. li. 4. Deci. consi. 175. consi. 189. c. porrecta. co. 1. de confir. vti. vel inuti. Fr. Rip. c. 2. nu. 26. de rescr.

b ¶ Reperitur. s. li. 1. consi. 50. nu. 8.

c ¶ Capere. Roma. consil 242. Alex. Ias. l. de pupilo. §. si quis, de ope. no. nuncia. Soc. Iaso. l. 2. de iurisd. omn. iud. Dec. c. prudentiam. co. 5. de off. dele. licèt Are. contra consi. 95. & Fran. Rip. li. 1. de responso. 13. & male.

d ¶ Inferre. Cœp. cau. crim. consil. 21. co. 4. Deci. consil. 602. co. 2. con. 615. co. 1.

SVMMARIVM.

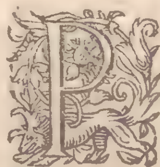
2 *Ius substitutionis non transmittitur etiam ad filios.*

3 *Hæres prohibitus alienare nisi in casu necessitatis, potest alienare propter debita propria.*

6 *Officium executoris testamenti non transit ad hæredes: nec ad episcopum si testator prohibeat vel alio modò prouideat. nu. 7.*

10 *Mulier prohibita contrahere sine præsentia propinquorum, illis deficientibus alienare potest.*

CONSILIVM CCVI.

PONDERATIS verbis testamenti nobilis viri domini Philippi de Luzago, nec non verbis instrumenti transactionis initæ inter dictos Ioã. & Sanctẽ filios & hæredes dicti Philippi: & viso priuilegio legitimãdi ççesso illis de Aemilijs
1 & eius cõfirmatiõe circa dubiũ † quo q̃ritur, an dict9 Sanctes sit exclusus à iure substitutionis, etiam si contigeret dictũ Ioãnẽ decedere sine hæredibus masculis ex se legitimè descendẽtibus. breuiter r̃ndeo q. sic, virtute dicti instrumenti transactionis in quo facta est mentio de tenore testamenti circa institutionem & substitutionem: & conuentum fuit q. dicta substitutio nullius roboris remaneret, & q. nõ obstante substitutione vterque prædictorũ Ioãnes & Sanctes possent in vita & in morte disponere de dictis bonis, ac si substitutio facta nõ eẽt. & fuit actũ q. quædã obuenire deberet dicto Sancti p omni eo & toto q̃d d. Sanctes & sui hrdes & successores tunc vel in futurũ petere possent respectu dictę substitutionis. vt latius in dicto instr̃o çtinet, p quæ induciẽ remotio & exclusio omnis virtutis dictæ substõnis. l. 1. C. de pac. l. fideicõmisso. C. d̃ trãs l. de his, cũ ibi no. ff. d̃ trãs. l. q Ro. §. duo fres. & ibi no. maximè
2 p Bar. ibi in 4. 5. & 6. q. ff. de ver. ob. ¶ Quantum † verò ad aliud dubium

dubium, quo quæritur, an si cõtingat dictũ Sanctum prædecedere superstitib. filijs suis & superstite dicto Ioãne, & posteà Ioannem decedere superstite dicto filio suo legitimato, & superstitibus filijs dicti Sanctis legitimis & naturalibus excludatur dictus legitimatus ab hæreditate dicti Ioannis patris sui per dictos filios Sanctis: & dicitur quod non: quia in testamento dñi Philippi substitutio compendiosa reciprocè est facta dicto Ioanni & Sancti, non autem est facta de filijs alicuius eorum: vñ si præcedat dictus Sanctes superstite Ioanne non potuit ius substitutionit transmitterere ad filios & hæredes suos. l. vnica. §. sinautem aliquid sub conditione. C. de cad. tol. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. le. si in personam. C. de fideicom. l. cum pater. §. hæreditatem, & quod ibi glo. in verbo, non fuerit, de leg. 2. & no. gl. in l. vnica. in gl. magna. C. de his qui ante ap. ta. reprobata glo. quæ contrariũ voluit in l. is cui sub conditione. ff. de act. & obli. quæ voluit q, imò fideicommissum conditionale transmittatur ad filios pendẽte
* conditione, sed. damnatur* communiter à doctorib. ibi piura suprà proxime allegata & per gl. suprà allegatas cõtrarium volentes, & no. Bar. in l. 1. ff. de leg. 1. & Bald. in c. 1. qui success. ten. feu. confir. & in l. si pater. in 4. q. G. de instit. & substit. & Bal. & Io. de Imo. in l. cum ex filio. in prin. ff. de vulg. & pup. p illum tex. & Bal. in l. vnica. in prin. C. vt act. ab hær. & cõtra hęred. & in d. §. sinautẽ aliquid sub conditione. facit. l. sed si plures. in princip. & l. qui plures. hæredes. & l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. cum si. & per consequens ex virtute dispositionis testamenti dicti Philippi non possent filij & hæredes dicti Sanctis excludere dictum filium legitimatum Ioannis: vnde cessante substitutione prædicta (quæ cessare diceretur vt dixi) nihil est quod impediat quominus dictus filius legitimatus per dictum comitem latissimã potestatem habentem possit ex testõ & ab intestato succedere dicto Ioanni patri suo: quia nihil à legitimis filijs differre dicuntur filij legitimati, vt in auth. quib. mo. natu. effic. sui. §. illud. & §. si qs erga filios.
3 ¶ Circa † illud dubium quo quæritur, an dictus Ioannes viuente dicto Sancte fratre suo possit alienare bona hæreditaria et vltra legitimam pro satisfaciendo æri alieno. & dubium facit: quia d. Philippus testor prohibuit dictũ Ioannem & Sanctem alienare aliqua bona immobilia hęreditaria ipsius testatoris, nisi in casu expressæ necessitatis, & nisi cum licentia expressa dominæ Dorotheæ matris dictorum Ioãnis & Sancti, & cũ licentia & authoritate executorũ testamenti, & si & in quantũ cõtrafacerent eẽt nullius valoris, & in casu quo venirent ad aliquem actũ alienationis dictorũ bonorum vel alicuius partis eorum; quòd tunc statim & incontinenti dominium ipsorum bonorum seu dicta bona, quæ sic alienari velle contingerit, veniant & venisse intelligantur in dictos fideicõmissarios seu executores alienanda & distribuenda & cõuertenda in pios vsus per dictos cõmissarios tñ, & non per dominum episcopum, vel eius vicarium, nec aliquã aliam p sonam, sed solùm sit in libertate ipsorũ commissariorũ disponentium in impios vsus id totũ quod alienari seu vendi contigerit. vnde cum dicta prohibitio alienationis causam habeat: quia est facta contemplatione piæ causæ, ideo vr̃ q, valeat. l. filiusfamilia. §. diui. ff. de legat. 1. & l. pater. §. filium. §. Iulius Agrippa. ff. de leg. 3. ¶ Tamen hoc non obstante cõtrarium dico
4 † esse de iure verius: quia hæc alienatio quæ vt satisfiat æri alieno dicitur fieri ex causa necessitatis, vt l. peto. §. prædium. & ibi not. Bar. ff. de leg. 2. & in §. diui. in fi. & d. l. pater filium, in princ. & quamuis qñ alienatio necessaria sit ob æs alienum hæredes & nõ defuncti, reuocetur illa alienatio eueniente casu substitutionis factæ ipsi alienanti puta mortuo alienante, vt in d. §. prædium, secus si ob æs alienum defuncti. d. §. diui. & d. l. pater. in princi. & l. cum fideicom. ff. de fideicom. lib. tñ hoc non habet obstare in proposito; quia in d. §. prædium, te-
1 stator non promiserat alienari posse † ob causam necessariam, puta pro satisfaciendo æri alieno hæredis: sed hic permisit alienationem ob causas necessarias inter quas hæc connumeratur, vt in d. §. prædium. ¶ Præterea hic resoluta & extincta fuit substitutio facta dicto Ioanni reciprocè, vt dixi suprà, nec pia causa vocari potest, quia vocata est quãdo alienatio fieret nõ
a ex causa necessaria. [a] ¶ Præterea præsupponitur mortuos esse dictos executores testamentarios, & testator voluit quod ea quæ contra formam prohibitionis alienarentur, possent distribui & erogari tantum per dictos executores testamentarios; & non per episcopum vel aliquam aliam personam, ergo cessat nunc causa propter quam seu cuius contemplatione testator prohibuit, cum non possit amplius dicta erogatio fieri;
5 ¶ Et sic † cum causa redierit ad non causam: perinde est, ac si causa adiecta non esset in prohibitione alienationis. l. si fullo. ff. de condi. sine cau. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pa. l. elegã ter. §. si quis post. ff. de cond. indeb. & c. cum cessante, de appe. & sic dicta prohibitio debet remanere nulla tanquã nuda & sine causa. d. §. diui. & d. §. Iulius Agrippa. ¶ Quòd autem non
6 possit dicta distributio fieri per † alium, patet, quia officium executoris ad hæredes ipsorum executorum nõ transit, nisi hoc fuerit à testatore dictum. l. antepen. cum glo. ff. de tute. & ibi Bar. & probatur in c. fi. & ibi gl. in ver. mortuo. de testa. in 6. & no. Dyn. in l. alimenta, in prin. ff. de ali. & cib. leg. & Bar. in l. à filio in prin. eo. tit. & Iac. de Bel. in auth. de eccle. titu. in §. si quis autem Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc verò aliqua. versi. insuper quęrendum est. & Cy. in l. id quod pauperibus, in fi. C. de epis. & cle. & ibi Bald. in 3. col. & Bald. in l. fi. §. sed & si quis. C. commu. de lega. & Ang. in l. cum quis sibi. ff. de verbo. obligat. ¶ Et tantò minus transit ad hæredes in casu nostro, quòd mens testatoris fuit q, non transiret, vt ostendunt verba testamenti superius relata, quæ ostendunt mentem testatoris fuisse tale officium exequendi esse personale, & non egredi
7 personas talium executorum. ¶ Et si diceretur, † quamuis nõ transeat ad hæredes executorum, tñ tunc deuoluitur ad episcopum; vt not. glo. in d. c. fi. de testa. in 6. in verbo, expresserit. & Spec. in dicto. versic. insuper. per id quod habetur in ca. si hæredes. & in c. tua nobis, de testament. respondeo q, glo. in d. c. fi. in verbo, expresserit. dicit hoc esse verum nisi testator aliter prouiderit; sed in casu nostro testator aliter prouidit: quia disposuit nõ posse per episcopum vel per aliam personam fieri dictam dispositionem: & quod solum esset in libertate ipsorum commissariorum disponere in pios vsus id totum quod
8 alienari contingeret. ¶ Nec ad hoc obstat † id quod habetur in authent. de ecclesiast. titu. §. si autem pro redemptione. ver. licèt. & transumptiuè habetur in auth. licèt. C. de epi. & cler. & in c. tua, de testa. vbi episcopus potest exequi ad pias causas relicta, et quando testator prohibuit episcopum se intromittere: quia respondeo, q, illud est verũ qñ testator non designauit aliquem executorem per quem deberet fieri distributio, vt ibi. & C. de epis. & cle. in l. nulli. ver. q, si testator. super quo tex. est posita. d. auth. licèt. sed qñ designauit executorẽ, & noluit fieri ad pias causas distrubutiõem rerum alienatarũ nisi per eum, apparet testatorem velle q, mortuis dictis executoribus et si contingeret tunc alienationem aliquam fieri per dictos hæredes: nulla tunc talium alienatorum debeat fieri distributio. l. Imperatores. ff. de posth. & l. statu liberũ. §. Stichũ. ff. de le. 2. versi. obstat. tex. in d. c. nec nobis. quia solum ibi dicitur, quod episcopus põt cogere executores testamentarios exequi relicta ad pias causas, quamuis testator prohibuit episcopum se intromittere. ¶ Ad prædictorum confirmationem
9 et facit id quod no. Ang. † & Ioan. de Imo. in l. illa institutio. ff. de hære. insti. vbi dicunt quod si testator instituit pauperes Christi eligendos per Titium & non per alium, Titio negligente non poterit episcopus eligere. & dicit Angel. ita fuisse decisum Bononiæ, & quod idem sentit Io. And. in add. Spe. in titu. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. versi. Sed an etiam pauperes. & dicunt q, non obstat id quod habetur in d. l. nulli. & in d. auth. licèt. vbi etiam contra voluntatem defuncti episcopus eligit: quia dicunt q, bene põt episcopus exequi disposita per defunctum, licèt testator hæc prohibuerit, sed non potest
b executionẽ facere cõtra disposita. [b] per testantem & dicũt hoc esse diligenter notandum, sed velle distribuere alienata post mortẽ executorũ est velle exequi contra disposita per testantem, vt s. deduxi: ergo &c. hoc idẽ etiam cõsuluit Pe. de Anc. in cosi. 393. incip. Contra hæredes &c. & Pau. de Cast. in d. l. nulli. Primum tamen fundamentum circa istud dubium
10 arbitror esse tutius. ¶ Super vltimo † dubio quo quæritur, an in alienatione ipsa facienda per dictum Ioannem requiratur licentia aliqua vel alia solennitas, attenta morte commissario-
12 rum: respondeo quod † mortua matre & dictis executorib. non requiritur licentia alicuius, nec alia solennitas, vt probatur in l. turpia. §. 1. ff. de leg. 1. & ibi hoc nota. Bald. Angel. & Moder.

Moder. vbi per illum tex. dicunt quod si statutum dicat q, mulier non possit contrahere sine præsentia propinquorum, nul-
†3 lis existentibus propinquis † potest libere [e] contrahere. &
e idem dicit Bal. in l. in cõiunctioni. C. de nup. & in l. 1. C. vñ vir & vxor. & in l. cum hæres. per illũ tex. ff. de acqui. hær. & Salic. in d. l. 1. C. vnde vir & vxor & Pe. de Anch. in commento. c. canonum statuta. de constitu. in ver. transeo ad statuta que q̃nque prohibent &c. & ibi r̃ndet ad. d. l. si fratres. C. de nup. prout et r̃ndet Bal. in d. l. in çiunctione. bene facit. l. multa, in pri.
11 ff. de condi. & demõ. ¶ Nec isto† casu requiritur q̃d interueniat decretum iudicis supplentis defectum executorũ, iuxta. l. bonorum. C. qui admit. & l. si infanti. C. de iure deliberan. in fi. qa illa iura loquunt̃ in tutore vel curatore, cuius cstitutio spectat ad iudicem: ideo defectum tutoris vel curatoris facilius supplere põt, quàm defectum executorum in testõ specialiter datorum, quorum creatio non spectat ad iudicem. quæ r̃nsio probatur p id q̃d h̃r in l. 1. §. idem Pomponius, cum ibi no. per doc. ff. q̃d fal. tu. au. & per no. per Cy. in l. licet. C. de proc. & ibi Bar. in vlt. col. dum. allegat. d. §. idem Põponius. Commendo tñ vt cautus sit dictus Ioannes priusquã alienet, q, faciat pronunciare per iudicem sub officio casum expressæ necessitatis alienandi de bonis dictæ hæreditatis vsq; ad tantã quantitatẽ nam talis declaratio super voluntate testatoris spectat ad iudicem. l. voluntatis. C. de fideic. cum simi. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Necessaria. per hanc rationem sustinetur consilium. sed non per sequentem, quæ falsa est: quia si euenisset casus substitutionis pauperũ: siue mortuis, siue viuis, sed postea mortuis exe cutoribus, oĩno posset peti & fieri executio per episcopũ, vel peti per procuratorem pauperum.

b ¶ Disposita hoc verũ inquantũ disponit de bonis suis ampliãdo vel differẽdo sed nõ inquãtũ dispõit de ipsa executiõe tñ, vt pulchrè p Bal. consi. 155. testõr cõsi. 159. Cõstitutio li. 1. sc̃dm veterẽ quæ sunt cõsi. 297. & cõsi. 301. li. 2. sc̃dm nouã impressionẽ. & si verba & nõ per aliũ relata ad executorẽ intelligunt̃ in dubio quãdiu ille viuet & exeq poterit, vt dixi ĩ cõs. Pa. cõs. 95.

c Liberè. Quia hic cõsensus reqrebat̃ pp interesse ꝓpinquorũ siue pp imbecillitatem ętatis & ad legitimandam personam.

EPITOME.

¶ Statutum de compromittendo inter affines non hẽt locum cum affinitate soluta tempore quo petitur compromissum.

CONSILIVM CCVII.

PONDERATIS verbis statuti sub rub. de cõpromissis, & his quæ p̃supponuntur in facti cõtingẽtia, videret prima cõsideratione virtute dicti statuti [a] cõꝓmisũ fieri debere inter dictã dñam Pedrinã agẽtẽ, & cõpromissum fieri petentẽ, & d. Hieronymũ recusantẽ principaliter ex infrascriptis. ¶ Et primo: qa statutũ expresse ꝓuidet q̃d ad instantiam nouercæ cõpellat̃ priuign[9] eius cõpromissum facere de lite inter eos ver-
†1 tente. Et tale † statutum dr̃ fauorabile tanq̃ inductum odio litium dirimendarũ, ita inquit Bal. in l. qui se patris, in vl. col. C. vñ liberi. allegãdo. l. fi. ff. fam. erc. & ita cõcludit Pe. de Anc. in consi. 179. incip. Apud me ista qõ &c. & Lu. Rom. in l. 1. C. vñ vir & vxo. facit q̃d no. Bart. in prima cõstitutione codicis, iuxta pric. & q̃d h̃r in l. cõgruẽtius. C. de pat. pote. & cõsequẽter videretur largè interpretandũ, iuxta. l. cũ quidã. ff. de libe. & posth. & in reg. odia. li. 6. & quæ notant̃ in l. quæ pp necessitatem. ff. de regulis iuris. & in l. illud. C. de sacrosanc. eccl. cũ suis cõcordãtijs. Sed d. Hieronymus vr̃ esse priuignus d. Pedrinæ. quæ vr̃ eius nouerca, cũ fuerit secunda vxor quondã Ambrosij partis d. Hieronymi nati ex prima vxore. l. adoptiuus. §. nunc videmus. ff. de ritu nup. & l. nõ facilè. §. priuignus. ff. de
2 gradibus. cum si. ¶ † Secundò pro hoc facit: quia in dispositione fauorabili vr̃, q̃d et † soluta affinitate cõprehendant̃ hmõi personæ in dispositione loquente per hæc noĩa affinitatem denotantia, vt patet in l. fi. C. de ver. sig. vbi in legato relicto familiæ veniunt & gener & nurus testõris. et dissoluta affinitate per mortem filij vel filiæ testõris. l. fi. C. de ver. signi. ¶ Tertiò
3 † quia saltem q̃n nouerca non transit ad secundas nuptias, vr̃ adhuc debere gaudere ijsdem immunitatib. quibus gauderet si esset adhuc in priore matrimonio. l. filij. §. vidua. ff. ad municipales. l. fœminæ. ff. de senator. c. is qui. de sepul. in 6. censetur enim quodammodò esse in matrimonio. donec in ea status viduitatis durat. l. fi. C. de bonis mater. & in auth. de nup. §. soluto. & in auth. neq; virũ. §. nuptialibus. in verbo. pendente. vñ ita iniuriantur cõsanguinei mariti p̃defuncti ex stupro commisso per viduam, sicut iniuriarentur ex adulterio cõmisso per eam existentem in m̃rimonio viuente marito, vt ꝓbat tex. no. sc̃dm Bar. in l. si mulier. C. ad l. Iul. de adul. ¶ Et propterea. Sali. sub dubio fortè in d. l. fi. C. de ver. sig. dicit q, si statutum cogat affines ad compromissum q, quondam socer cum genero vel nuru cogi poterit ad compromissum, si gener vel nurus steterit in cęlibatu vel viduitate dissoluta affinitate. & vr̃ sequi hoc Pau. de Ca. ĩ cõsi. ȷ̃. proximè allegando, & non vr̃ tale statutum auferre ius alterius, cum sit par & reciprocè in persona cuiuslibet litigatoris qui sit de dictis coniunctis. ar. l. de fideicommisso. ff. de trãsac. & no. Bart. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. & in prima cõstitutione co. ¶ Quartò per tex. 35. q. 10. fraternitatis. vbi soluto m̃rimonio morte viri non est dissoluta affinitas inter vxorem superstitem & eos qui sunt de cognatione viri prædefuncti, vñ fertur q, per illum tex. Paul. de Cast. in cõsilio incip. Vertitur qõ an statutũ de compromissis &c. cõsuluit q, q̃n ex marito prædefuncto & vxore superstite remanserunt liberi nati ex illo m̃rimonio: talis mulier cõpellatur cõpromittere cum priuignis suis. Quintò, quia dato q, dicta Pedrina quandiu est in uiduitate non diceretur verè & propriè nouerca. tñ saltem fictè dici debet nouerca, cũ fingatur durare m̃rimõium, vt in præallegata. l. fin. C. de bonis maternis. & no. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxori. actiõe. &
4 statutum † loquens in casu vero vr̃ q, extendatur ad casum fictum, q̃n est eadem ratio. l. Gallus. §. & quid si tm̃. & §. q, si is. ff. de liber. & posthu. & ibi nota. Bald. facit. l. si quis ita. §. fin. ff. de test. tute. & ca. ex parte. el. 2. & c. ad audiẽntiam. de cleri. non residen. saltem q̃n statutum est præter ius commune, ad hoc quod no. Ioan. And. in ca. fi. de cõsue. in 6. in nouella. & in proposito no. Ioan. de Im. in d. §. & quid si tm̃. & dispositio ex orbitans loquens in vno casu vr̃ q, extẽdatur ad alium casum, qui saltem inspecta larga significatione vocabuli comprehendebatur sub casu expresso & prouiso. l. filium habeo. ff. ad Macedo. l. senatuscõsulto. ff. de ritu nup. & quod not. gl. in auth. vt hi qui obliga. §. 1. in verbo. ad curationem. & in clem. 1. cum ibi no. per Paulum de Leaza. de elec. cũ multis si. & licèt alia possent adduci pro ista parte, tñ ex responsionibus inferius tradendis ad p̃missa apparebit (vt puto) resolutio aliorũ quæ adduci potuissent. ¶ Sed præmissis non obs. contrariam sñiam puto in casu nostro veriorẽ. Et primò: quia dicta domina petens compromissum fieri ex forma dicti statuti non põt fundamentum sumere ex prima parte dicti statuti. inquantũ loquitur de cõiunctis vsq; ad quartũ gradum, accipiendo gra-
5 dum sc̃dm dispositionẽ iuris ciuilis: quia † saltem de iure ciuili non est ꝓprie dare primũ sc̃dm. tertium vel quartũ gradum affinitatis inter affines, sed solũ cognationis gradus inter eos qui de eadã cognatiõe sunt, vt est tex. in l. nõ facile. §. affines. ver. gradus. ff. de grad. ibi dum tex. dicit, gradus vero affinitatis nulli sunt, & vbi in iure fit mentio de gradibus affinitatis:
6 illud est impropriè, sc̃dm gl. ibi, çstat aũt † in statutis verba debere accipi ꝓpriè, non impropriè. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. 1. §. si is qui naue. ff. de exerc. no. Bar. in l. oẽs populi. in 6. q. principali. de iuс. & iu. & Bar. & alij in l. nõ dubiũ. C. de legib. & in l. 1. & ĩ l. Labeo. §. çtractũ. ff. d. ver. sig. & ĩ l. apud Iu. §. fi. ff. qb. ex cau. in poss. ea. & Bal. in l. siue apud acta. in 1. col. C. de trãsa. & Bal. & Ang. in l. nullus. §. 1. ff. de acqui. hære, cũ suis multis cõcordãtijs. & ideo statuentes animaduertentes nõ eẽ cõprehensos, affines in statuto addiderunt, vt fertur, q, idẽ seruaret̃ in qõne vertente inter socerum, socrũ, nurũ, generum, nouercam, & priuignum, seu vitricum vel aliquos ex eis, & quãuis statutum esset fauorabile; tñ debent verba eius accipi ꝓpriè nõ impropriè vt patet ex notatis per Bar. & Ang. in d. l. apud Iul. vbi volũt q, verba statuti dicẽtis q, mulier nõ possit cõtrahere sine cõsensu ꝓpinquorũ, debeãt accipi ꝓpriè vt comprehendat proprios cõtractus, nõ imꝓprios: & tñ dispositio talis statuti est fauorabilis. l. qui exceptionẽ, in prin. ff. de cond. in deb. vt traditur per Barto. in l. cunctos populos. C. de summa Trin. in versi. 6. videndũ est an statuta &c. & ista cõclusio quã
* Bar. & Ang. firmant in d. l. apud Iul. est magis * cõiter approbata,

bata, vt per alios in d.l. nullus. §. 1. vbi hoc firmat Bal. Ang. &
Io. de Imo. & Ang. Io. de Imo. & Raph. Cu. in l. more. ff. de ac-
qui. hær. licèt Bar. ibi pugnat & non decidat vt ibi dicit Io. de
Imo. & pro hoc allegat ibi Rapha. id quod habetur in l. 3. §.
hæc verba. ff. de nego. geſt. ita etiam tenet Abb. Sicul. in cap.
qua frõte, de app. in 1. vel 2. col. & etiam Raphael. in d.l. apud
Iul. §. fi. facit quod no. Bal. in l. 1. in prin. ff. de contra. iud. tut.
ita etiam eſt de mente Bar. in d.l. omnes populi, in 6. q. princi
pali. vbi vult ꝙ in ſtatutis non debemus recedere à propria ſi-
gnificatione vocabuli, niſi qñ aliàs reſultaret iniquitas ſeu ab
ſurditas, vel niſi cõis vſus loquendi aliter ſe haberet, vt ibi per
eum. cum quo etiam tranſit Pet. de Anch. in commento. c. ca-
nonum ſtatuta. de conſti. in 13. q. & Pau. de Caſt. in l. ſcire le-
ges, aliàs eſt ſuper. l. in ambigua. ff. de legib. ¶ Secunda tatio-
ne non obſtat prima pars dicti ſtatuti, nec etiam dicta addi-
tio: quia ſtatutum † loquitur de q̃one quæ vertitur inter com-
7 iunctos, vnde requiritur quod tempora quæſtionis vertentis
de qua compromittenda agitur, ſint coniũcti. l. in delictis. §.
ſi extraneus. ff. de noxa. & l. Titius. & quod ibi no. doc. ff. de te
ſta. mili. l. 2. ff. de auro & argen. leg. l. ex facto. §. ſi quis autem.
ff. ad Trebel. ſed ita eſt ꝙ inter dictam dominam & d. Hiero-
nymum mortuo parte Hieronymi fuit diſſoluta affinitas, prę
terq̃ quò ad impedimentũ matrimonij inter eos cõtrahẽdi. in
ſtit. de nup. §. affinitatis. vſq; ad §. ſi verò vxor. & l. & eorum. §.
affinitates. ff. de poſtulan. & 3. q. 7. §. affinitates. & ibi not. er-
8 go non comprehenduntur d. dña & Hieronymus in dicto ſta
tuto. ¶ Tertiò: quia hoc expreſsè decidit † Bar. Bal. & Ange.
in dicta. l. cui eorum. §. affinitates. vbi per illum tex. dicunt ꝙ
ſtatutum diſponens, ꝙ cauſæ inter affines compromittantur,
intelliguntur affinitate durante. vñ dicit ibi Guil. de Cu. &
Ang. quod licet quis non poſſet teſtificari pro vxore fratris vi-
uentis vt probat ibi Guil. tñ ſecus erit fratre mortuo, quia diſ-
ſoluta eſt affinitas, ſecundum eos. ¶ Quartò per id quod vo-
luit gl. no. in l. ſed hoc ita. in prin. ff. de re iudi. quæ voluit pri-
uilegium conceſſum ſocero non vendicare ſibi locum in eo q
ſocer fuit, ſi tempore quo vult vti priuilegio erat ſolutũ matri
9 monium, & ſic erat finita affinitas. ¶ Quintò † pro hoc facit.
l. 1. cum glo. 1. C. vnde vir & vxor. vbi probatur ꝙ appellatio-
ne vxoris non venit illa quæ non erat in matrimonio, ſed erat
vidua propter ſolutum matrimonium. & dicit ibi Lud. Rom.
quod licèt mulier quæ eſt vidua, cenſeatur eſſe in priore ma-
trimonio. d.l. fi. C. d. bõis mater. tñ ſcd̃m eum diſpoſitio legis
loquentis de vxore ſeu de ea quæ eſt in matrimonio, debet in
telligi de ea quæ verè eſt in mr̃imonio adhuc durante, non de
uidua quæ fingitur eſſe in mr̃imonio. d.l. fi. allegat. l. 3. §. hæc
10 verba. cum ibi no. ff. de neg. geſt. ¶ Ad idem allego † id quod
no. Iac. de Are. & Bar. in l. Titia Seio. §. vſuras. ff. de leg. 2. vbi
voluit, ꝙ ſtatutum diſponens ꝙ vxores rebelliũ non poſſunt
ſtare in ciuitate, non intelligitur de viduis quæ deſierunt eſſe
vxores rebellum. vbi ẽt per hoc allegat d.l. cui eorum. §. affi-
nitates. & idẽ no. Bal. in l. cum acutiſsimi. C. fideic. & in l. vo-
luntas. eo. tit. & in l. fi. C. de iniur. & in l. 2. C. de his qui ad li-
ber. peruenire non poſſ. & in l. oẽs populi. in 10. col. ff. de iuſti.
& iu. Sic ergo videmus ꝙ in ſtatutis & vbi verba accipiuntur
propriè ſi fit mentio de vxore, non venit vidua quæ deſijt eſſe
vxor, ad idem tex. in l. viro atq; vxore. ff. ſolu. matr. iũcta glo.
1. quæ ſubaudit, quondam. quia ſolutum erat mr̃imonium. &
idem facit gl. in l. diuortio. in verbo vxoris. ff. de neg. geſt. ita
non debet venire nouerca, quæ eò ipſo quod deſijt eſſe vxor
patris, deſijt eſſe nouerca, vt clarè demonſtrat tex. in d. §. affini
tatis. inſt. de nup. cum alijs ſ̃ alleg. ¶ Sextò facit: quia ſi in ali-
qua diſpõne fit mẽtio de filio, † talis intelligitur in dubio de
11 eo filio, cuius pater viuit, ſed patre mortuo debet dici filius
quõdam talis. l. eius qui in prouincia, cum gl. & ibi not. Bart.
circa prin. ff. ſi cer. pe. & ſi dicitur filius talis, & nõ dicať quon
dam, ſtatim propriè, vt vbi per Bar. & ita etiam hr̃ in l. ſi quis
reum. §. idem Iul. el 1. cum glo. parua. ff. de liber. leg. & in d.l. di
uortio, & in d.l. viro. & l. 3. ibi, quondam ſocero. C. de don. in
ter vi. & vxo. & no. Bal. in l. cùm acutiſsimi. pręall. licèt ſalue-
tur & excuſetur per dictam ſubauditionem inſtr̃m à falſo, qñ
in inſtr̃o dr̃. Titius filius talis, cum pater eius eſſet mortuus, vt
per Sp. in tit. de inſtr. edi. §. inſtr̃m. ver. quid ſi ita. & in §. reſtat.
verſi. pe. & no. Bar. in d.l. eius. & in l. inſulam. ff. de acqui. rer.
do. & canõiſtæ in c. ex parte. C. de for. cõpe. & in c. cùm cõtra.

de pignor. ita in propoſito ſtatutum faciens mentionẽ de vxo
re vel nouerca aut ſimilibus, nõ debet intelligi de eà quę fuit
quondam vxor, vel quondam nouerca, cum in ſtatutis verba
propriè accipi debeant, vt dictum eſt. ¶ Septimò, quia non eſt
eadem ratio compellandi ad compromiſſum eos qui deſierũt
eſſe affines, ſicut eſt, in compellendo eos, quorũ adhuc durat
affinitas; nam dictum ſtatutum noluit ſimpliciter & abſolu-
tè prouidere circa amputationem litium: quia non prouidet
generaliter, quod de omnibus quæſtionibus inter quoſcunq;
vertentibus fieret compromiſſum, ſed ſolum de illis quæ ver-
terentur inter eos qui eſſent intra quartum gradum cognatio
nis. vel eſſent de affinibus enumeratis in ſtatuto, vt ſ̃. fuit oñ-
12 ſum: vnde quia † compromiſſum, eſt quædam compoſitio &
b tranſactio[b] partium per quã à lite diſceditur, vt no. in authẽ.
vt differentes iud. iuxta prĩ. & in c. Quintauallis. per doct. de
iureiu. & in l. ſi ſocietatem. §. arbitrari. ff. pro ſocio. & diſcede-
re à lite & controuerſia proprio conſenſu eſt officium pieta-
13 tis, vt inquit text. in d.l. fi. ff. fa. erc. & præſtare † officium pie-
tis magis conuenit inter coniunctos quàm inter eos, inter
quos non eſt coniunctio, vt l. pietatis. in princ. ibi vt neceſsi-
tudo &c. C. de ſuſpect. tut. ideo ſtatutum magis inter coniun
ctos q̃ inter alios voluit compromiſſum fieri debere: ergo ap-
paret ꝙ maior eſt ratio compromiſsi faciendi inter eos inter
quos adhuc durat cõiunctio, q̃ inter eos inter quos eſt finita,
cum magis inter eos verſari debeat officium pietatis. facit q̃d
dicit tex. in l. cum pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. 2. ibi. cum di-
ſcordijs propiquorum ſedandis proſpexerit &c. bene facit. l.
congruentius. C. de pa. po. & dicit Pet. de Anch. in conſil. 139.
incip. Rationes quæ &c. quod ratio dicti ſtatuti fuit tollere li-
tes & iurgia inter coniunctos & ipſa dirimi ſine ſtrepitu per
communes amicos. arg. d.l. congruentius. ¶ Et ꝙ non ſit om-
nino eadem ratio eorũ inter quos eſt diſſoluta affinitas, pro-
ut eorum inter quos adhuc viget affinitas, probatur in d.l. cui
eorum. §. affinitatis, & in d. l. ſed hoc ita. cum gl. vñ † inquit
14 Bal. in l. C. qui accu. non poſſ. in 23. col. in ver. ſuper tertio ar-
ticulo de affinibus &c. quod in caſibus in quibus in priuile-
gium conceditur alicui poſſe accuſare, qñ ſuorum iniuriam
proſequitur, iuxta. l. neganda. C. de ijs qui accu. non poſſ. & l.
2. ff. de acc. nõ poterit affinis ꝑ iniuria illata affini accuſare, ſi
tp̃e illatę iniurię erat diſſoluta affinitas. ꝑ no. ĩ d.l. ſed hoc ita.
& per l. quod ait. ibi, finita eſt &c. ff. de diuor. & d.l. an eorũ. ſi
ergo non eſt eadem ratio in ea, quę quondã fuit nouerca, quę
eſt in ea quæ de præſenti eſſet nouerca, ergo non debet fieri
extenſio de vno ad alium, vt l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de
verb. obli. verſi. ſed hæc diſsimilia. & l. fi. ff. de calumniatorib.
cum vulgaribus: & veniet dicendum in reſponſionibus dan-
15 dis ad argumenta primæ partis. ¶ Confirmo † per id quod
†3 dicit † Salyce. in l. 2. C. de noxal. circa. 8. col. vbi voluit quod
qñ non apparet an ſit eadem ratio vel non, & ſic ſumus in du-
bio; tũc in diſpoſitione quę eſt cõtra ius cõe, nõ fiet extenſio,
etiam vbi aliàs quando conſtaret de identitate rationis de-
buiſſet fieri extenſio. mouetur per id quod habetur in l. præci-
pimus, in fin. C. de app. nemo ergo negaret, quod aut non eſt
eadem ratio, aut ſaltem ſumus in dubio. ¶ Octauò etiam
probatur per id quod ſpecie decidit Bald. in d.l. fi. C. de verb.
16 ſigni. vbi quærit, quid ſi ſtatuto cauetur, ꝙ cauſæ † compro-
mittantur inter affines, nunquid ſocer quondam cum gene-
ro venient ad compromiſſum? arguit primò ꝙ ſic per d. l. fin.
in contrarium arguit: quia iſtud eſt quoddam priuilegium:
& ideo videtur ceſſare: quia nunc verè & propriè non dicitur
ſocer & gener cum filia ſit mortua, quæ erat radix huius affi-
nitatis. & hoc tenebant ſcd̃m eum antiqui aduocati Peruſini,
per no. in d. l. ſed hoc ita. & per d.l. cui eorum. adducit etiam
dictum Oldradi in eadem. l. fi. opponẽtis de d. §. affinitatis. &
reſpondebat ꝙ ibi ille qui quondã fuerat affinis, volebat ſub-
uelãine affinitatis cõtra ius cõmune admitti, ſed in d.l. fi. vole
bat ad actum fauorabilem admitti in ſubſidium ſine alicuius
iniuria quod ei permittitur: quia latiſsimè interpretatur, &
maximè ne caduca fieret ibi diſpoſitio teſtatoris. arg. l. fundus
q locat9. ff. de fundo. inſtruc. vel ſcd̃m Bal. ĩ d.l. fi. quò ad actus
inter viuos diſſoluitur affinitas, ſed non quò ad ſucceſsiones
mortuorum: quia iura ſuccedendi non ſoluuntur morte, ſed
cauſantur ex morte. l. & in auth. ibi poſita, C. vñ vir & vxor.
& ita loquitur d.l. fi. ſed nos tractamus de actu inter viuos. &

cum

cum illa decisione Bal. ibi transit etiam Pau. de Cast. in d. l. fi.
17 nam dictum †statutum volens compelli illos ad compromissum est cōtra ius cōe, iuxta l. si dictum. §. si compromisero, cū ibi no. ff. de euic. & no. per Bar. post gl. in l. fieri. §. iussu. ff. de his q not. infam. & Bal. in l. ex stipulatione. C. de sen. & in c. 1. §. si qs furatus. in tit. de pace tenen. Bal. & in l. affinitatis. c. corā. de suc. istud idē approbat volens q, statutū prædictum non comprehendat nouercam & priuignum mortuo patre priuigni: quia soluta est affinitas quò ad omnia præterquam quò ad mr̃monium. per d. l. cui eorum. & ita dicit q, tenebant aduocati Perusini. hoc etiam sequitur Pet. de Anch. in rep. c. canonum statuta, de consti. post medium in 45. charta magna, in 14. q. in versic. quæro vlterius de verbo, consanguinei, &c. ita etiam tenet Pau. de Cast. in l. rei iudicatę. §. si. ff. sol. mat. & in suo consi. 66. incip. Super primo dubio seu quæsito &c. ita etiam est de mente Bar. & aliorum in d. §. affinitatis, vt tetigi in tertio arg. huius partis: per ista apparet quod cum Pedrina. non sit de præsenti seu tempore vertentis controuersiæ nouerca, non habet locum statutum in ea. potuissent alia etiam adduci, sed sui contentus his quæ videntur magis vrgere. ¶ Ad
18 allegata in cōtrariū r̃ndeo. Et primò nō obstat † q, dictum statutum vr̃ esse fauorabile: quia omisso q, aliqui, vt Io. de Imol. in l. 1. ff. sol. mat. circa pen. col. dicant contrarium per dictum. §. si compromisero. & per l. si minor 25. ānis filiofam. §. 1. ff. de mi. tñ posito sine præiudicio q, esset fauorabile, tñ cū sit cōtra ius commune, debet propriè intelligi in casu suo. vt probaui in primo argumento secundæ partis, sed nouerca mortuo patre priuigni desijt esse nouerca, vt dixi in secundo & quinto argumēto secundæ partis, saltem in casu nostro, in quo est diuersa ratio inter eas personas inter quas non militat affinitas & eas inter quas durat affinitas, vt probaui in septimo argō secundæ partis. ¶ Non ob. secundum argm̃ de l. fi. C. de verb. sig. quia vno modo fuit r̃nsum scd̃m Old. Bal. & sequaces in d. l. fi. & sufficit dicere q, ibi loquitur in dispositione merè fauorabili, quæ non erat cōtra ius cōe: sed dispositio nostri statuti est cōtra ius cōe, meritò restringenda, vt in regula ea quę. cū
19 si. † Alio modo puto esse r̃nderi vltra scribentes: quia in terminis dictæ. l. fi. sufficit quod quis sit coniunctus tpe testi, vel tpe mortis testatoris, ad hoc vt quis comprehendatur sub illa dispositione de qua ibi fit mentio, vt l. si cognatis. ff. de rebus dub. & l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. & vtrobique no. Dy. & Bart. ideo in terminis. d. l. fin. satis est q, tpe testi vel mortis testatoris ille esset verè gener vel nurus: licèt tpe quo agitur de executione legati vel fideicōmissi desierit esse socer vel gener per dissolutionem mr̃monij: & hoc innuit ille tex. dum dicit, nullo etenim mō possit gener vel nurus viuentib. filijs ad tale fideicommissum vocari &c. & sic pōderat tex. an filij viuant tpe quo gener vel nurus vult admitti ad fideicommissum, non aūt dixit admittendum esse generum vel nurū filijs testatoris præmortuis tpe testi, & sic dissoluta tunc affinitate, hoc suadent gl. & doc. ĩ allegādi, volentes q, præterq̃ quoad matrimonium dicatur dissoluta affinitas. ¶ Non ob.
20 † dum tertiò dicebatur q, vr̃ esse in mr̃monio qñ est in viduitate &c. quia r̃ndeo, q, licet censeatur quò ad quædam esse in matrimonio, i. in reliquijs matrimonij, adeò qđ non perdat lucra sibi obuenta ex conuentione præmortuo marito; tñ nō per hoc venit appellatione vxoris, & pari ratione nec appellatione nouercæ, vt probaui s̃. præsertim in quinto argō secundæ partis. Itē r̃ndeo vt dixit gl. in d. §. soluto, in auth. de nupt. in verbo, perdurare, quod mulier in viduitate persistens dr̃ in priore matrimonio perdurare. i. dicitur ad secundum mr̃monium non transire. ita exponit ibi gl. hoc probat d. §. affinitates. in l. cui eorum, & id quod no. in d. l. sed hoc ita. & alia plura quæ ad hoc fuerunt superius allegata. ¶ Nec obst. quod hr̃
21 in l. si mulier. † C. de adulte. quia ibi non dr̃ quod illa vidua veniat appellatione vxoris, quāuis maritus qui ab ea diuerterat, habeat priuilegium prelationis in accusando eam de stupro cōmisso per eam post sol. mat. imò potius ibi probat̃ contrarium in tex. & in gl. quæ quærit vtrū mulier debeat accusari & puniri tanquàm cōmittens adulterium, an tanquàm cōmittens stuprum si accusatur à quondam marito vel eius hæredibus pro reatu commisso, dum erat vidua. & concluditur quod de stupro, non adulterio: & tñ si vxor diceretur, teneretur de adulterio: & sic non dr̃ violatus thorus matrimonialis. & similiter licèt mulier in viduitate retineat domicilium viri & splēdorem dignitatis maritalis, vt in iuribus allegatis in cōtrarium tamen non sequitur q, vbi fit mentio de vxore saltem in alia materia q, veniat appellatione vxoris, imò non venit vt probaui per argumenta & authoritates adductas in hac vlt. parte. ¶ Nec obst. decisio Sal. in d. l. fi. C. de verb sign. quia rectè fecit Sal. se non firmare & loqui sub dubi fortasse: quia dictum eius est apertè ꝯtra rōnem & mentem Bar. Bald. & Ange. in d. §. affinitates. & Bal. & Pau. de Cast. in d. l. fin. & Bal in d. l. affinitatis. & Pet. de Anch. & eorū quos superius retuli, qui se fundant, per d. l. cui eorū. §. affinitatis. & per text. inst. de nup. §. affinitates. cū si. & per no. per glo. in d. l. sed hoc ita, quæ iura probant q, illa non est amplius nouerca, & quod est finita affinitas, non autem se fundat in hoc. s. quod non retineat domicilium viri. ¶ Nō obst. id quod consuluit Paul. de Cast. in cons. suo incip. Vertitur quæstio &c. quia posito q, ita consuluisset: dico q, in casu illo concurrebat vnum potissimūm quod non concurrit in casu nostro: quia in casu illius suæ cōsultationis statutum prouidens q, inter affines debeat fieri compromissum, disponebat quod affines intelligerent omnes illi inter quos non poterat contrahi matrimonium, sed constat q, cū ea quæ fuit nouerca, non potest cōtrahi matrimonium. d. l. adoptiuus. §. nunc videamus. & d. §. affinitatis. & in c. fraternitatis. ¶ Non obst. etiam q, quando remanserunt liberi ex illa nouerca & patre priuigni prædefuncto nō sit finita affinitas, & quod tunc non desinat esse nouerca, per d. c. fraternitatis. quia dico quod cū supportatione aliter sententis, istud non est bñ dictum, nec etiam istud dicit tex. in d. c. fraternitatis, nec talē distinctionem recipit. d. §. affinitatis, cum si. procedit ergo indistinctè illud quod dr̃ in d. c. fraternitatis, quò ad matrimoniū impediendum: quia quò ad illud non est dissoluta affinitas, sed regulariter est dissoluta, & ita no. gl. in §. affinitatis. 3. q. 6 & Bal. etiam in d. l. affinitatis. ca. coram. de succes. & Bal. in præal. §. affinitatis. insti. de nup. & gl. in d. l. sed hoc ita. & Pau. de Cast. in d. l. fi. C. de ver. sig. & in d. consi. 66. ¶ Non obst. quintò, dum dicebatur quod saltem fictè si non verè cēsetur esse in matrimonio quādo est vidua, & quod statutū loquens in casu vero extenditur ad fictū &c. quia respondeo præsupponendo primò quod statutū de quo quærit̃, non dicitur esse præter ius cōe, sed cōtra ius cōmune, vt dixi suprà allegando. §. si compromisero, cum alijs concor-
22 dantijs. † nam præter ius commune esse diceretur quādo p̃cederet circa id de quo non esset pro aut. ꝯtra de iure cōi p̃uisum, prout sunt multi casus, qui in iure non sunt decisi: vnde tunc consulentes est princeps: ita traditur in l. cum de nouo, vbi clarè Cy. C. de leg. & ibi etiam Bar. & hr̃. in l. neq;, & in l. & ideo ff. de legib. ita etiam clare determinat Arch. & Ioan. And. in c. si cui. de elec. in 6. & Arch. 28. q. 1. §. ex his. ponēs exemplum in decisione noua, quæ est in c. vt circa de elect. in 6. nam illa dicitur esse præter ius: quia ibi statuitur id quod nōdum erat statutum. & dicit Arch. in d. §. ex his, quod quando emanat prouisio contra ius; illa debet restringi, & dicit quod ita * communiter intelligitur illud quod hr̃ in l. quod verò, ff. de legi. sed si prouisio emanās est scd̃m ius vel præter ius, & tunc est extendēda, maximè quando est fauorabilis illa prouisio, & sic sentit q, quando prouisio fit cōtra ius, ét si sit fauorabilis, non extēdatur. hoc præsupposito dico quod statutum cōtra ius cōmune disponens aliquid in casu vero, non extenditur ad casum fictū. c. in nostra, de iniu. & d. l. 3. §. hæc verba, ff. de neg. gest. ibi, de quo fuit necessarium edicere. cum gl. in verbo hæredis. & ibi no. Bart. Bald. & Ang. & ita etiam firmat Bar. in d. l. omnes populi. 6. q. principali. & no. Arch. in ca. si. de consuet. in 6. vbi vult q, licet de iure communi aliqui absentes habeantur pro præsentibus, tñ dispositio noua contra ius commune loquens de præsentibus, non comprehendet illos fictè præsentes, sed habebunt̃ pro præsentibus quò ad ea, in quibus ius cōmune habet eos pro præsentibus, & illa decisio ibi magis * cōmuniter approbatur à scribentibus pro quo allegant id quod hr̃ in c. susceptum, de rescrip. in 6. & sic dato q, in casu nr̃o iura cōia quandoq; velint priuilegiare viduam in retentione domicilij & dignitatis maritalis, & in similib. casibus, sicut erat priuilegiata constante matrimonio, tamen quo ad ea quæ sunt inducta ex priuilegio statuti ꝯtra ius cōe nō gaudebit mulier vidua priuilegio ꝯcesso à statuto mulieri

bus existentibus in matrimonio: saltem cum in casu nostro
legem non habeamus, quæ per modum generalis regulæ di-
cat, q; mulier vidua sit priuilegiata, ac habeatur perinde ac si
esset in matrimonio, istud enim non dicit tex. in l. fi. C. de bo.
ma. aut alia quæ ad istud propositū allegetur. hoc dico vt ap-
pareat non obstat id quod no. Io. And. in d. c. fi. in nouella. &
Bal. in l. siue possidetis. C. de proba. & id quod hr̄ in l. 1. §. lex
Falcidia. & quod ibi no. Bar. & alij. ff. ad leg. Fal. cum multis
si. ¶ Ad prædicta bene facit q; no. Bald. in l. 2. §. voluntate. &
ibi alij post eum. ff. sol. matr. & Bal. in l. transigere in 4. col. C.
de transa. & in l. si quis non dicam rapere, in 3. col. C. de episc.
& cle. & Io. de Imo. in l. Gallus. §. & quid si tantum supra alle
* gata. & in d. §. lex Falcidia. vbi * omnes concludunt, quod
statutum contra ius cōe disponens trahatur ad casum fictum
p superius allegata, secus si disponeret scd̄m ius cōe vel præter
& ita procedit id quod hr̄ in c. cū dilectus. & in c. ex parte. el.
2. & in c. ad audientiam, de cle. non resi. vt ibi ēt not. Ioan. de
Imo. & do. Abb. & no. etiā doct. in c. graue, de præben. ¶ Non
ob. tex. in d. l. Gallus. §. qđ si is. quia ille text. facit in cōtrariū:
& scd̄m Raph. ibi ille tex. est melior de iure ad hoc si prouisio
legis disponentis contra ius cōe in casu vero, nō vendicat sibi
locum in casu ficto. nam si prouisio Galli Aquilij inducentis
posse institui nepotem posthumū alienū, qui nasceretur post
mortem patris sui, vendicasset sibi locum in eo nepote qui na
scebatur patre suo naturaliter viuente, capto tamen apud ho-
stes. non fuisset necessaria suppletio Scæuolæ extēdentis pro-
uisionem Galli Aquilij ad casum quando nepos nascebatur
patre existente capto apud hostes, & ibi postea decedente. &
sic fingebatur mortuus prima hora captiuitatis, & cōsequenter ante
natiuitatem nepotis, & similem responsionem tradit Bar. in
d. l. omnes populi, in 6. q. principali. ad l. cum ex oratione. ff.
de excu. tut. ¶ Vel pōt rn̄deri quod in d. §. quod si is, illa extē-
sio non fit ibi ex prouisione Galli Aquilij loquentis de mor-
te naturali filij, sed fit ex authoritate legis Velleiæ quæ gn̄alis
erat & cōprehēdens omnes casus, quibus filius desineret esse
suus, ēt si non esset mortuus, & hoc est quod dicit text. in d. §.
quod si is. ¶ Nec Bal. in d. §. quod si is. bn̄ rn̄det ad §. hæc verba
dum dicit quod ibi fictio non inducebat identitatem sed si-
militudinem quādam, sed in casu dicti §. quod si is, fictio ibi
inducebat identitatem: sed certè ita vr̄ fictio inducere identi-
tatem in casu dicti. §. hæc verba, sicut in casu dicti. §. quod si
is. vt patet in l. hæres quandoq;. ff. de acqui. hære. iuncto. d. §.
hæc verba, in verbo. neq; hæredis. & in auth. de iureiu. à mo-
rien. præst. in prin. & si verum esset quod in casu dicti. §. hæc
verba fictio induceret similtudinem & identitatem, & pro-
pterea tunc dispositio loquens in casu vero non extenderetur
ad talem casum fictum, vt dicit Bal. in d. §. quod si is. eodem
modo idem dicendum esset in casu nostro: quia non magis
dici posset quod fictio in proposito nostro indicat identita-
tem, & non similitudinem q̄ in casu dicti. §. hæc verba. melius
tn̄ vidētur loqui mod. vt Ioan. de Imo. in d. §. & quid si tm̄, &
Raph. in d. §. quod si is, qui reprehendunt Bal. ibi: quia tex. il
le non est pro Baldo. sed cōtra eū: & ipsemet Bal. in alijs locis
superius allegatis sequitur cōes conclusiones, quæ sunt quod
non habet locum statutum, in casu ficto. vt ēt ipsemet Bald.
tenuit in d. §. quid si tantum. & expressius in l. meminimus.
23 C. de legi hær. vbi voluit quod † statutum loquens de agna-
tis, non habebit locum in his qui de iure communi fingūtur
esse agnati. Præterea etiam in casibus, in quibus. dispositio fa
cta de casu vero extenderetur ad fictum: illud procedit quan
do est eadem ratio in utroq;, aliàs secus, per d. l. inter stipulan-
tem. §. sacram. cum si. & est indubitatū, & in specie no. Io. de
Imol. in d. §. & quid si tm̄. Sed in proposito nostro non est ea-
24 dem ratio, vt dixi. s̄. in septimo argō. ¶ † Non obst. quod de-
beat statutum extendi ad casus q̄ inspecta larga significatio-
ne vocabuli poterant comprehendi sub casu expresso: quia rn̄
deo quod illud procederet, vbi esset pro omnia eadem ratio:
aliàs secus, vt probatur in l. lege Iul. §. hoc capite, in fi. ff. de ri.
nup. & no. gl. & doc. in clem. auditor, in verbo, beneficio, de
rescrip. & no. ibi doc. & Cy. in l. 1. C. quæ sit long. consu. & Mo
der. vt Io. de Imol. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. vbi ad hoc
allegat no. per gl. in cle. 2. in verbo, in eisdem. de æta. & quali.
sed in proposito non est eadem ratio, vt iam dictum est. ¶ Se-
cundò respondeo, q; appellatione vxoris vel nouercæ etiam
inspecta larga significatione vocabuli non venit vidua, vel ea
quæ desijt esse nouerca, vt sæpius dictum est, & si quouis mō
dici possit venire illam quæ vidua est, hoc ideo est: quia fingi-
tur durare in matrimonio, cum verè non sit in matrimonio,
vt de se patet, & supra retuli scribentes ita dicere, sed ita est q;
statutum contra ius commune loquens in casu vero, non ex-
tenditur ad eū casum qui per fictionem comprehenditur sub
illo, vt proximè puto opportunè ostendisse: ergo hoc casu nō
habet locum illa conclusio, quæ habet quod fieri debet extē-
sio ad casum, qui inspecta lata significatione vocabuli cōpre-
25 henditur sub expresso. † Præterea vr̄ non esse verum q; in statu
to correctorio iuris communis loquente in vno casu debeat
fieri extensio ad casum, qui inspecta lata significatione voca-
buli comprehendatur sub casu expresso saltem, qn̄ in statuto
non est expressa ratio, vel non concurrit maioritas rationis in
casu ad quem quis vellet extensionē facere, & hoc probatr ex
decisione Bar. & sequatium in d. l. apud Iul. §. fi. ff. quib. ex cā
in posses. ea. iuncta. l. omniū. ff. de iud. & per d. l. præcipimus.
§. fi. C. de app. iunctis maximè no. per Bar. in d. l. omnes popu
li. in 6. q. dum dicit quod debeat attendi propria, & non im-
propria significatio verborū in statutis, & hoc modo non ob-
stabant no. per gl. in d. aut. vt hi qui obli. in princ. & per Cyn.
in l. 1. C. quæ sit long. consue. ad quæ etiam respōdet latè Alb.
26 de Ros. in prima parte statutorum. q. 9. ¶ Et per hoc † etiam
est responsum si diceretur, q; qn̄ duo sunt à lege veteri æquipa
rata, dispositio postea nouiter edita in vno, extenditur ad re-
liquum, vt no. in l. quod verò. ff. de leg. & in l. si quis seruo. C.
de fur. & in authen. & eō non obseruato. in verbo, scribebat.
C. de testa. iuncta l. iubemus. versi. quemadmodum, eo. ti. &
not. in c. si postquàm. de electio. in 6. cum simil. quia illud est
verum quando illa noua dispositio emanat propriè in ea ma-
c teria [c] in qua erat facta æquiparatio à lege veteri: alias non, vt
in c. 1. cum gl. in verbo, Declaramus, ne cler. vel mon. lib. 6. &
in c. licet canon. cum glo. de elect. in 6. & ita intelligitur glo.
c. ea quæ de reg. iur. in 6. quam ita intellexit Anto. de But. in
cap. fi. de consue. in 3. fall. quam ibi ponit in materia exten-
sionis. & Mod. in c. 1. de temp. ordi. in 6. Sed in materia de qua
loquitur dictum statutū, nulla erat facta à iure communi cō-
paratio de muliere nupta & vidua; ergo cessat extensio. vnde
27 inquit Bal. † in l. hac edictali, super ver. quam obseruatum.
C. de sec. nup. quod statutum loquens de nouerca non com-
prehendat nouercam magnam, id est secundam vxorem aui:
quia ista esset quædam extensio, quæ non habet locum in sta
tutis, præsertim odiosis, scd̄m eum ibi, & tamen de iure sæpe-
numero æquiparatr nouerca magna & nouerca simplex: imò
& quælibet earū à iure appellatur nouerca, l. adoptiuus. §. nūc
videamus. ff. de ritu nup. & l. hac edictali. versi. quam obser-
uationem. bene faciūt no. per Ia. But. Bal. & Ang. in l. 1. C. de
suc. edic. & Bal. in l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. & in l. qđ verò.
ff. de legi. & in d. l. omnes populi. in 12. col. per hoc etiam cor-
roborantur superius dicta. Ex quibus omnibus concludo di-
ctum statutū in proposito sibi locum non vendicare, & istam
* esse communem * opinionem à qua præsertim in iudicando
minimè recedendum est. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Statuti. De his J. lib. 7. cons. 62. consi. 65. Anc. consi. 182. con-
si. 269.
b ¶ Transactio. s̄. lib. 1. con. 22. nu. 3.
c ¶ Materia. Ias. l. si constante. in prin. col. 4. sol. mat. §. ex male
ficijs col. 7. insti. de actio.

EPITOME.

¶ Fideicommissum futurum etiam reciprocum per diui-
sionem non remittitur.

CONSILIVM CCVIII.

ONDERATIS narratis in themate sentio di-
ctum Seueriū non esse exclusum à dicto fidei-
cōmisso ad q; vocatur ex substitutione facta ex
testamento Iuliani Fornarij patris sui in portio
ne hr̄ditaria dicti Io. qui decessit sine liberis, nō
obstāte diuisione inter dictos fratres facta, ad q; ostendendū
præsuppono, quod per illa verba substitutionis adiecta in te-
stamento dicti Iuliani dum dicit quod in oībus suis bonis in
stituit

stituit sibi hæredes æqualiter Ioannem, Lazarum, Seuerium
1 & Christophorum eius filios, & eos † inuicē substituit vulgariter, pupillariter & per fideicommissum: videtur testator in
diuersis casibus substituisse eo modo, quo notabiliter declarat Guil. de Cun. in rep. l. præcib. C. de impu. & alijs subst. dū
tractat de fideicommissaria substitutione, in ver. sed pone q̄d
testator posuit: hæc verba &c. vbi cōcludit quod dicta verba
operantur, vt intelligatur facta substitutio vulgaris, si filius
institutus nō adeat, & pupillaris si decedat in pupillari ætate,
& fideicommissaria si postea moriatur. pro quo allegat. l. ex facto. §. item quęro. ff. de vulg. & pup. & l. qui filio. §. 1. ff. de hęr.
inst. & ar. l. cum patet. §. pe. ff. de leg. 2. ¶ Et licet hoc esset dubium quando dicta verba, substituo vulgariter, pupillariter
& per fideicommissum essent adiecta in persona vnius instituti, & non reciprocè, iuxta no. per doc. in l. Centurio. de vul.
& pup. tamen quādo sunt adiecta in reciproca substitutione,
prout est in casu nostro, videtur quòd hæc fuerit mens testatoris, vt fideicommissum non intelligatur purum sed prædicto
modo intelligendum: quia verba debēt interpretari vt actus
valeat & effectū pariat. l. quoties. ff. de reb. dub. c. abbate, de
ver. sig. sed si dicta verba intelligerentur importare fideicommissum purum reciprocè, nullum effectum operarētur: quia
tantum posset vnus petere ab alio quantū alius ab altero. l. ab
omnib. §. si verò. in fi. ff. de leg. 1. & l. cū pater. §. pater qui filio.
ff. de leg. 2. & declarat Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de instr.
edi. §. compendiosè. & in additione incipiēte. Ad intellectū:
& Bar. in l. 1. in 11. q. ff. de iure cod. & proculdubio hęc videtur
2 fuisse mens testatoris, & sensit † Bal. in l. iam hoc iure. §. fi. ff.
de vul. & pup. dum tractat, an in substitutione reciproca cōprehendat fideicommissaria, & dicit q̃, si fiat in testamēto, in
quo potest fieri directa substitutio, nō comprehendit regula
* riter fideicommissariam, vt probatur in d. l. iam hoc iure, circa prin. & est * communis opi. doc. quando non est facta sub
conditione denotante tractum successiuū temporis: & ideò
†, secundum Bal. in l. iam hoc iure, in fi. post. Cy. vtile est q̃, adijciantur in dicta substitutione reciproca hæc verba, † vulgari-
3 ter pupillariter & per fideicommissum. licèt † plerunque tabelliones non intelligant significationem dictorū verborū,
sed imperitia tabellionis non vitiat testamētum. & sunt similes tales tabelliones cantoribus, qui benè cantant per practicam, sed non per rationem. secundum Cy. vt refert Bal. in loco præallegato. & Io. de Imo. in l. Lucius. ff. de vulg. & pup. &
in ca. Raynutius, de testa. in materia reciprocę substitutionis
& sic apparet de mente eorum esse quod dicta verba faciāt illam substitutionem reciprocā vtiliter valere, ēt in vim fideicommissariæ substitutionis, quod esse non potest, nisi intelligatur collata in tempus mortis, per ea quæ dicta sunt. ¶ Hoc
4 præsupposito dico, † q̃, per dictam diuisionem factā virtute
compromissi & arbitramenti non inducitur remissio futuri
a a fideicōmissi reciproci, vt l. qui Romæ. §. duo fratres, de ver.
obl. secundum vnam lecturam. s. q̃, ibi fuerit malè iudicatū.
* & probatur in l. cum pater. §. hæreditatem. el. 2. ff. de le. 2. secū
dum vnum intellectum * communiter approbatū. s. intelli-
* gendo quod ibi cohæredes diuidentes fuissent in testamento
grauati inuicem restituere per fideicōmissum. & ista est * cōmunis opi. quando diuisio est simplex, vt dicit Bartol. in d. §.
duo fratres. in 1. q. in fi. Si autem in diuisione seu compromisso esset generaliter promissum à diuidentibus seu ab hæredibus se nil contra diuisionem facturos: adhuc vera & approbata videtur conclusio, vt non iuducatur remissio dicti fideicommissi futuri, vt per plura probat Bar. in d. §. duo fratres,
in 1. & 2. q. maximè per l. fi. §. idem quæsijt. ff. de condi. indeb.
& l. si de certa. C. de transact. & l. Paulo Callimacho. §. 1. de le.
3. vt ibi plenius per eum quem ibi sequitur Ioan. de Imo. respondendo rationib. quas nonnulli contrariū tenentes addu
cebant. & referre verba sua longum esset, ideo breuitatis causa omitto. ¶ Et idē tenet ibi Raph. Cuma. qui dicit quod ita
etiam tenuit ibi per dictum. §. hæreditatem. & per hoc adducit rationem quæ facit ad propositum secundum eum, si di-
5 cta diuisio † fuisset iudicialiter facta per sententiam, non veniret in ea ius futurum. l. non quemadmodum. ff. de iudi. eo.
modo videtur quod si fideicommissum futurum non veniat
in diuisione partium cum nōn esset adhuc debitū, & diuisio
est separatio iurium, quæ sunt communia: & sic cum in propo
sito nostro fuerit facta diuisio per dictam sententiam non venit in ea ius futurum. ¶ Nec obstat si dicatur q̃, contrarium
tenuit Ioan. And. in addi. Spe in tit. de testi. §. in primis. super
6 versicu. Item quid si duobus. quia † dico q̃, Io. And. loquitur
in diuisione facta per partes cum clausulis latissimis, scilicēt
q̃ñ fuit dictum q̃, stabitur diuisioni, nec de reb. diuisis alter
ab altero in perpetuum petet aliqua ratione vel iure aut causa, quæ dici vel excogitari posśit de iure vel de facto, quo casū
si diuidentes habebant scientiam fideicommissi futuri videbitur remissum scđm eum, secus si ignorabant. l. cum Aquilia
na. & l. qui cum tutorib. §. 1. & l. non est ferendus. ff. de trans.
& in dubio scđm eum præsumeretur ignorātia. l. verius. ff. de
proba. & in regula, præsumitur. lib. 6. sed in proposito nostro
non inuenio tales clausulas in instrumentis & scripturis mihi transmissis: & loquimur in diuisione facta per dictā sententiam cum dicta opinione approbata per Bart. in d. §. duo fratres. in 1. & 2. q. concordat etiam Bal. in cap. 1. in tit. Imperator
Lotharius, in vsi. feu. & refert ēt ita tenere Pet. & Ià. But. & dicit quod hoc ēt colligitur ex notatis per glo. in d. c. 1. quæ glo.
scđm eum fuit pręfatis doctoribus peregrina & incognita, vt
ibi plenius per eum. & pro ista parte consuluit Bald. in consi.
quod incipit Nannes Brocardi condidit testamentum. vbi cōcludit q̃, si fratres grauati ad inuicem fideicommisso reciproco diuiserunt bona hæreditatis, & inuicem fecerūt finem &
refutationem & quietationem de parte alteri obueniente in
partem, & inuicem promiserūt litem aut controuersiam de
dictis rebus nullo tempore inferre sed rata habere & nō contrauenire aliqua ratione vel causa sub pœna dupli cum iuramento, &c. non intelligetur renunciatum fideicommisso futuro maximè per d. §. hęreditatem. & dicit q̃, non ob. dicta p̄missio de non veniendo cōtra: quia per illam non vr̃ de fideicōmisso remittendo cogitatū. per d. l. qui cum tutoribus. & l.
tres fratres. cum ibi no. ff. de pac. & ita dicit tenere Pet. Ray. &
7 Bart. in d. §. duo fratres. ¶ Nec scđm eum obstat refutatio: q̃a
respōdet q̃, simplex † refutatio intelligitur de iure de pręsenti, non de iure quod postea oriatur, quia prius non intelligitur renunciatum quam natum: & liberatio est quædā priuatio, & ideo debet referri ad id quod est in habitu. l. Titio vsufru. ff. de condi. & demon. & l. si mater. §. eadem. ff. de execu.
rei iud. & d. §. idē quæsijt. & quia prædictæ clausulæ sunt clausulæ adiacentes diuisioni: vr̃ magis veniunt ad exprimendū
diuisionis effectum quàm ad ipsum augendū, & quàm ad exorbitandum diuisionem à propria & mera natura diuisionis
ar. l. si vno in prin. ff. loc. & l. damni infecti quidam in prin. ff.
de dā. infec. scđm Bal. in dicto cōsilio. ¶ Istam opinionē tenet
ēt Bal. in d. §. hæreditatem, quia ille qui petit partem per fideicommissum non rescindit diuisionem, sed petit illam partē
diuisam quæ loco partis indiuisæ successit. l. Imperator. §. fin.
cum l. seq. ff. de leg. 2. Idem tenet Bal. in d. l. qui cum tutorib.
& in d. l. tres fratres & ibi dicit q̃, quasi omnes moderni hoc
tenent. & idem tenet Pau. de Ca. in d. l. tres fratres. & ibi dicit,
q̃, est communis opi. à qua quidem in iudicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgaribus. & ita ēt consuluit ipse in consi. 90. incip. Quia dubia supra formata &c. etiam secū
dum eum quando in diuisione essent adiecta hæc verba, vide
licet & promiserunt non contrauenire aliqua ratione vel cā:
quia etiam illa verba tacita inerant: quia quis non potest venire contra factū suum. l. post mortem. ff. de adop. l. in concedendo. ff. de aqua. plu. arcen. & expresśio eius quod tacitè inest, nihil operatur. l. nō rectè. C. de fideiu. l. 3. ff. de le. 1. & istā
partem amplectitur etiam Barto. consi. 58. incip. Ex themate
prædicto tria dubia oriuntur &c. in fi. nec curo an fideicommissum sit reciprocum & coæqueuum vel non: quia tex. in d.
§. duo fratres. & in d. l. qui cum tutoribus generaliter loquūtur: nam nō aperitur magis in vna ex dictis legibus quàm in
alia, quod fuerit fideicommissum ibi reciprocum & coæqueuum: & gl. vtrobiq; intelligunt dicta iura in fideicōmisso reciproco. & ideo in hoc articulo non videtur quod Ang. benè
loquutus fuerit in d. §. duo fratres, vbi vult q̃, intelligatur facta remissio fideicommissi, quando erat reciprocum & coæqueuū & ita intelligebat dictum. §. duo fratres, intelligēdo
q̃, ibi esset bene iudicatum: secus quando esset reciprocum &
coæqueuū & ita intelligebat. d. l. qui cum tutoribus, q̃, est diuinare ad illa iura, vt etiam dicit Io. de Imo. in d. l. qui cum tu
toribus

torib.& ita ẽt ſum ſolitus tenere legendo dictũ.§. duo fratres.
vbi plenius etiam in reportatis refero opiniones oĩum. & rñ
deo ad allegata in contrarium q̧ propter prolixitatem hic p̃-
termitto. Nec prædictis obſtat ſi diceretur quod in dicto ar-
bitramẽto eſt vna clauſula, qua dicitur, reſeruantes nobis ius
laudandi cæteras differentias ipſorum fratrũ, ſi quæ ſunt aut
reſtant, ſtatuentes terminum octo dierum dictis fratribus ad
producendum coram nobis eorum petitionem: ſi qua petere
intendunt inuicem, aliàs exnunc prout extũc, & extunc ꝓut
exnunc ipſos fratres ab omnib.& ſingulis quæ vnus ab alte-
ro & econtra petere poſſet, ſeu poſſent, abſoluimus & pro ab-
ſolutis & liberatis haberi volumus quaſi videatur per illa ver
ba. ſ. petere poſſent, quæ denotant futurũ. l. ſi ita quis. ff. de le.
2. eſſet ẽt remiſſum dictum fideicommiſſum futurũ, per not.
8 per Bar. in d.§. duo fratres. in 6. q. ¶ † Sed rñdeo primò ſcd̃m
Bar. in dicta 6. q. dicta verba quæ trahuntur ad futurum im-
portant remiſſionem fideicommiſſi futuri, qñ non ſuberant
aliquæ aliæ cauſæ tpe diuiſionis, ex quib. contrahentes in di-
ctis bonis diuiſis ſperarent habere aliquod ius: ſecus ſi aliquę
cãæ ſuberant ex quib ſperabãt habere aliquid ius puta ex ali-
quib. pręcedentib. cõtractib. vt verbo fertur, q̧ ſuberat in caſu
nr̃o: quia tunc ſcd̃m Bar. dicta verba generalia apta cõprehẽ-
dere futurum ius non referuntur ad ius dependens ex teſtõ,
per no. in d. l. tres fratres. ¶ Secundò rñdeo q̧ rõ reſtringit. ge-
neraliter dictum. l. cum pater. §. dulciſsimis. ff. de le. 2. l. hæc a-
ctio. ff. de cal. ſed ratio quare dicti arbitri ita gñaliter abſolue
runt, eſt pp contumaciam non producentium petitionẽ, ſed
† 2 ius dicti fideicommiſſi futuri † peti non poterat: cum actio
non competeret. d. l. nõ quemadmodũ. & l. non põt. ff. de iu-
di. ergo non refertur ad iſtud ius qđ peti non poterat, & qđ
9 nõ erat in eſſe. Præterea † diſpoſitio pœnalis limitaẽ ſcd̃m na-
turã principalis diſpoſitionis, cui adijcitur. l. ſi is qui ducẽta.
§. cum ita. ff. de reb. du. & no. Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis
dolum. ff. de verb. obli. & in d. l. ſi is qui ducenta. §. fi. & in l. fi.
in 2. q. ff. de duo. reis. ergo dicta gñalis abſolutio facta per ar-
bitros in pœnam eorum qui cõtumaciter nõ producerent pe
titionem, debet limitari ſcd̃m naturã ipſius diſpoſitionis. cui
adijcitur dicta pœna, id eſt ſcd̃m naturã percepti facti per ar-
bitros de producendo petitionem: q̧ non põt intelligi de his
quæ impoſsibile erat petere, prout eſt impoſsibile petere id
10 quod nondum competit nec eſt in eſſe. ¶ Nam verba † gñalia
non referuntur ad ea quæ ſunt impoſsibilia diſponenti, vt in
quit Bal. in l. fi. §. in computatione. in fi. C. de iure delib. arg. l.
qui tabernas. ff. de cõtrahen. emp. & per no. per Bar. in l. ſi qs
ſub cõditione. ff. de cond. inſti. & nõ debet dicta ſñia trahi ad
id q̧ arbitri non ſenſerunt. l. ſi à teſtõ. in fi. ff. de excep. rei iu-
11 di. ¶ Vltimò etiam reſpondeo q̧ hoc eſſe verum colligitur ex
illis verbis abſoluimus, & pro abſolutis & liberatis haberi vo-
lumus. nam abſolutio & liberatio præſupponit obligatio-
nem. l. decem. ff. de verbo. obliga. l. manumiſsiones. ff. de iuſt.
& iure. ſed ſi non erat vera obligatio quæ non naſcitur ante
euentum conditionis fideicommiſſi. l. cedere diem. ff. de ver.
ſignific. l. legata. ff. de condi. & demon. non poterat dici in eo
operari poſſe dictam abſolutionem & liberationem. ¶ Non
obſtat etiam ſi diceretur quod dictus Seuerius adiuit hæredi
tatem dicti Ioannis ex teſtamẽto pro ea parte pro qua fuit in
12 ſtitutus † quia dico quod hæc aditio hæreditatis ſibi non præ-
iudicat quo minus petere poſsit à cohæredibus ſuis fideicom
miſſum pro ratis, pro quibus dicti hæredes adiuerunt: quia
per aditionem factam à Seuerio non cõfunditur ius fideicõ-
miſsi prædicti ſibi debiti niſi pro tertia parte pro qua ipſe eſt
hæres dicti Ioannis. l. ſi vxor. C. de bon. autho. iud. poſ. l. ſi à-
dulta. C. de hæred. actio ſaltem cum dictus Ioannes nõ diſpo
ſuerit in teſtamento, q̧ inſtituebat dictum Seuerium in tertia
parte animo compenſandi cum toto fideicomiſſo debito di-
cto Seuerio in portione hæreditatis paternæ obuenta dicto
Ioanni, iuxta. l. cum pater. §. Titio. cum ſimi. ff. de lega. 2. Et
conſtat quòd dictum fideicommiſſum ſpectare ad dictũ Ioã-
nem in toto: quia alij fratres ſubſtituti reciprocè prædeceſse-
rant. l. qui plures hæredes inſtituit. ff. de vulga. & pupilla. l. ſi
ex pluribus. ff. de ſuis. & legi. l. vnica. §. ſin autem aliquid ſub
conditione. C. de cadu. tollend. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad
Trebellian. & notatur. in l. vnica. C. de his qui ante aper. tab.
Ex quibus concludo dicto Seuerio competere ius agendi ad
dictum fideicommiſſum contra alios hæredes ſuos pro parti-
bus pro quibus hæreditatem dicti Ioannis adiuerunt. Alex.

ADDITIO.

à ¶ Futuri. s̃. lib. 4. conſi. 11.

EPITOME.

¶ Pater reliquit filiæ ducatos. 500. cum nuberet & viro tra-
deretur, & cum eſſet infirma, mortuo patre contra voluntatẽ
fratrum nupſit viro impari reſpectu natalium. reſpon. Alex.
legatum dotem & legitimam deberi.

SVMMARIVM.

1 *Filia an nubendo indigno ſit indigna dote. nu. 3. 15. & 16.*
4 *Legatarius ſi poſt mortem teſtatoris faciat ſe indignum, legatum applicatur fiſco. nu. 9.*
6 *Pauper & moratus non dicitur vilis.*
7 *Imparitas vna compenſatur cum alia inter coniuges.*
8 *Nobilitas virtutis tranſcendit nobilitatem generis.*
10 *Vxor debet operari viro.*
11 *Infirmitatis ratione recedimus à regulis iuris communis.*
14 *Statutum mulctans nubentem ſine conſenſu patris non valet.*
18 *Legatum factum filiæ, ſi nubat conſenſu talis, debetur etiam omiſſo dicto conſenſu.*
20 *Dos ſuccedit loco legitimæ.*
22 *Conſcientiæ commiſſum, intelligitur vt viro optimo. nu. 23.*
24 *Dos & legitima non tollitur per generalem renuntiationem.*

CONSILIVM CCIX.

ONDERATIS his quæ in themate narrantur,
videretur fortaſſe prima conſideratione dicen
dum dictorum arbitrorum partes nullo modo
eſſe debere in condemnando hæredes dicti te-
ſtatoris fratres dictæ Iſabettæ ad legatum dictæ
1 dotis & denariorũ præſtandũ: quia † mulier quæ nubit viro
non condigno dote ſe facit indignã. vnde quamuis paternũ
ſit officium dotare filiã. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. & l. fi. C.
de dotis promiſ. tamen hoc caſu pater ad talem filiam dotan
dam non cogitur. vt no. gl. & Arch. 36. q. 1. de raptorib. ꝓ quo
facit ſecundum Archi. ibi id quod habetur in l. 3. §. ſi emanci-
patus filius. ff. de bo. poſ. contra tab. idem dicit Bald. in l. 1. in
4. colum. ff. ſolu. matri. & Antõ. de But. in c. accedens. de pro-
cu. vel ſecundum Ioan. de Imo. in d. ca. accedens. non videtur
q̧ debebat ex toto dote priuari, cum iſta cauſa hodie non enu
meratur inter cauſas iuſtas exhæredationis de quib. in §. cau-
ſas. in aut. vt cum de ap. cogno. & no. in c. quintauallijs, de iu
reiu. tamen debet dos minor conſtitui: quia debebit cõſtitui
ſecundum qualitatem viri. l. ſiue generalis. ff. de iur. do. & no
ta. in l. 1. C. ſi aduer. dotem, Pro hoc etiam facit: quia quis de-
bet nubere pari. vt probat Iacob. de Bel. in auth. de reſtituti. &
ea quæ reſtitut. in princ. in vltima. q. hoc autem non ſeruauit
Iſabetta quæ abſque conſenſu fratrum: imò contra eorum vo
luntatem virum accepit notabilitati ſui generis non condi-
2 gnum ſeu imparem, & † indignus maritus videtur ille eſſe,
qui non conuenit conditioni mulieris & natalium ſuorũ, vt
inquit Iaco. de Aret. Bar. in l. ſi rogatus. ff. de manu. vindi. per
l. tam dementis. C. de epiſcop. aud. & in l. ſi furioſi. C. de nup.
& idem tex. in l. libertum. & ibi no. Bart. C. de nupti. & nota.
etiam Barto. in l. cum ita legatum. ff. de conditi. & demonſtr.
3 ¶ Secundò, quia † imo videtur iuſtam eſſe cauſam exhæreda-
a tionis, quando filia nubit indigno [a] per d. §. ſi emancipatus.
& not. Bal. in l. nec filij. C. de nup. & in l. penul. C. de ſponſa.
& facit quod habetur in auth. ſi poſt. C. de inoffi. teſta. ¶ Ter-
tiò quia Iſabetta, non debebat ſe nuptui tradere, ſed expecta
re quòd à cõiunctis traderetur. 30. q. 5. qualis, & hoc innuunt
verba teſtatoris ibi dum dixit, cum nuberet, & viro ſuo trade-
retur, &c. vnde videmus quòd ſecundum Barto. in l. obliga-
mur. ff. de acti. & obliga. & in auth. res quæ. C. communia de
lega. quando filia nupta eſt ſine dote, non poteſt cogere patrẽ
4 ad ſeipſam dotandam. ¶ Quartò, per. l. 1. cum ibi nota. per †
Barto. ff. de his quibus, vt indig. & per id quod not. per gloſſ.
& docto. in l. ſororem. C. de his quibus, vt indig. & in l. fidei-
commiſſum. C. de fideicõmiſ. vbi habetur quòd ſi legatarius
poſt mortem teſtatoris aliquid commiſit, quod ſi fuiſſet cõ-
miſſum

missam viuo testatore protocasset eum contra legatarium ad odium vel iracundiam, aut cederet in offensam vel iniuriam testatoris, priuat relicto, & applicatur fisco: sed hic actus videtur esse huiusmodi per id quod habetur in d. §. si emancipatus, cum alijs supra allegatis: ergo &c. ¶ Quintò quia fertur p vnum testem videri probatum, q. Isabetta dicto legato renunciauit. ¶ Sed præmissis non obstantibus in proposito nostro
5 contrariam sententiam puto veriorem. Nam Isabetta † non meretur pœnā, sed ad matrimonium transire voluit: quia ille dicitur status castitatis, pudicitiæ & honestatis. l. mulier. §. cū proponeretur. ff. ad Treb. in auth. de nup. in princ. & in auth. de non elig. secundò nub. §. cùm igitur. 31. di. ca. nicena. huic consona fuit mens testantis qui quamuis sciret dictam Isabettam ægritudine illa laborare reliquit ei ducatos quingentos pro matrimonio contrahendo. ¶ Nec dicitur quicquam commisisse Isabetta propter q. dotem prædictam seu legatum cōsequi non debeat: nam dici non potest ipsam vili homini seu
6 marito se copulasse, quoniam † non dicitur vilis qui pauper est, dummodo bonos habeat mores, & non sit natus ex seruo vel liberto, sed ex ingenuo. hic est tex. quem ibi no. Bald. in l. humilē. C. de incest. nup. sed huiusmodi est maritus Isabettæ quia non natus ex seruo vel liberto, & est bene moratus ciuilibus moribus & in ciuitate Veronæ habitabat, & antea per annos decem habitauerat, licèt pater eius rure natus esset, &
7 rure habitaret, ac rei rusticæ operam daret. ¶ Præterea † paritas vel disparitas inter contrahentes matrimonium consideratur varijs ex causis: puta nobilitate, potentia, diuitijs. & honore. c. super eo. el. 2. de test. Attenduntur ēt mores personæ cum qua contrahendum est matrimoniū. l. viduæ. C. de nup. & d. l. humilem. & non requiritur q. copulatiuè conueniant in nobilitate, diuitijs, morib. honore, amicorū potentia, & similib. ad hoc vt dicant pares. sed si vnus eorū excedit in vno, alius in alio, per hoc non dr̄ disparitas: vt no. doc. in d. c. super eo. & est de mente Spe. in ti. de teste. §. 1. iuxta prin. ver. sed qd si vir & vxor. vñ dicit Bal. in d. c. super eo, quod vnum ex prædictis recipit compensationem cum alio: puta nobilitas vni9 recompensatur cū diuitijs alterius Bene facit q. no. gl. & doc. in l. si voluntate. C. de dotis promis. ¶ Et quamuis pater dicti iuuenis rusticalia tractet; tñ huiusmodi conditio patris nō affert vtilitatem aut offuscationem filio ea conditione nō laboranti, sed bene morato, vt habetur. 56. dist. nunquam. ¶ Vnde
8 dicit Cy. † in l. prouidendum. in princi. C. de postul. q. magis nobilis est ille qui ex sua propria virtute & probitate redditur nobilis, quàm ille qui ex genere nobili discendit. quia ex genere non est aliquis nobilis nisi præsumptione. allegat. l. q. si nolit. §. qui mancipia ff. de ędil. edic. & plus commendari dēt ex eo, quod à seipso quis acquirit, quàm ex eo quod à parentib. habuit. l. si quid in bello. & ibi no. ff. de ca. scd̄m eum. virtutum enim nobilitas magis quàm generis plerunq; consideratur. c. pen. de præben. cum ibi not. per Ioan. And. qui ad propositum plurima adducit. & probat ēt Salic. in d. l. prouidendum, eam nobilitatem virtutum preferendam esse nobilitati generis. ¶ Accedit q. Isabetta laborabat, & laborat ægritudine non sanabili, cuis rei non mediocriter consideratio habēda est: quia maritus tenet vxori ægrotanti subuenire scd̄m mēsurā & qualitatē dotis. l. cum dotem. §. sin autē in sæuisismo. ff. solu. matrimonio. & no. doct. ibi. & in lege quod in vxorē.
9 C. de neg. gestis. vnde † attenta persona mulieris quæ infirma erat, & est ac esse speratur, dos quingentorum ducatorum attento onere & impensa, dicitur esse longè minor dos quàm si pro muliere sana data esset. ad hoc bene facit in rōe sua id qd̄ habetur in l. ciuitatibus. §. fina. & in l. non amplius. in princip. ff. de legat. 1. & in l. fructus. ff. sol. ma. l. si à patre. §. fi. ff. de
10 rei ven. cum si. minor etiam censetur dos talis mulieris quàm
b alterius: quia vxor † qñ pōt debet operari b ad cōmodū viri l. sicut. cum gl. ff. de oper. li. & id quod ipsa acquirit, acquiritur viro, vt no. Inn. in c. cū in offi. de testa. scd̄m q. declarat Cy. & Bald. in l. 1. C. de bonis quæ lib. & in l. si vxorem. C. de condi. inser. & Bal. in l. si in vita. C. de nup. & in c. 1. §. decedenti. in titu. qui feu. dare pos. & in l. fi. C. de liber. exhi. mulier aūt ægrotans non ita operari potest sicut existens in bona valetudine. l. operæ. ff. de vsufru. leg. l. interdum. ff. de ope liber. ¶ Dictus verò iuuenis erat benè & ciuiliter moratus ac pulchri & bene validi corporis, vt in themate præsupponitur: facit illud quod inquit Cy. in l. 1. in 3. q. ff. de iurisd. om. iud. dum dicit q. in pulchro corpore residet anima virtuosa: & refert Philosophum ita dicere. accedit illud Persij: Gratior est pulchro veniens in corpore virtus. ¶ Ex his infertur dictum iuuenem non posse appellari vilem & ignominiosam personam. & quamuis Isabetta nobilitate generis sui, & seu etiā diuitijs excederet qualitatem status dicti iuuenis; tamen cum ipsa tam graui, perpetua ac onerosa infirmitate detenta est, adeò q. vt p testes præsupponitur esse probatum, nullus ciuis inueniretur non solū æqualis generi dictæ Isabettę, sed etiam longè inferioris cōditionis, etiam si artifex esset, qui illam accepisset in vxorem, ēt cum dote mille ducatorū, & dictus iuuenis sit bene & ciuiliter moratus & corporis bene validi & pulchri, qui habebit succurrere dictæ vxori in opportunis pro ægritudine mulieris & alijs necescitatibus eius plusquam communiter contingat in persona alterius mulieris non ita ęgrotantis: apparet q. illa qualitas generis vel diuitiarū ex parte mulieris non cōcludit q. dicat nuptias iniuriosas & ignominiosas generi suo contraxisse, per nota. in d. ca. super eo. cum alijs supra allega.
11 ¶ Fortificantur prædicta: quia ratione infirmitatis recedimus à regulis iuris communis. l. filiusfamilias. §. si. cum l. seq. ff. de procu. l. quæsitum. ff. de re iudi. c. 2. de procu. in 6. l. si lōgius. in prin. ff. de iud. no. doc. cōmuniter in l. 1. in princi. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. & in l. 2. C. de peda. iud. dū cōcludunt q. propter infirmitatem magistratus recedimus à regulis iuris communis, quæ habēt q. de iure ciuili causæ meri
12 imperij non possint delegari. ¶ † Deniq; iniuria non sit absque dolo. l. illud. ff. de iniur. & no. Cy. in l. si non conuitij. C. de iniur. in prin. Sed dici non pōt Isabetta dolosè iniuriam aliquam intulisse fratribus, sed ad matrimonium procesit, q. est actus licitus & pudicus ac iure naturali ac diuino institutus. 1. di. ius naturale, & in c. gaudemus, de diuor. in auth. de nup. in princ. accipiendo virum conditionis prædictæ cū pp̄ infirmitatem prædictam cōmuniter seu cōi opinione inueniri non potuisset alius ciues ēt artifex & plebeius, qui eā cum dote mille ducatorum accepisset in vxorem, & sic potius cir-
13 conuentus videretur iuuenis quàm ipsa. ¶ † Nec ēt iniuriam vel ignominiam dicatur fratribus intulisse, si cum consensu eorum virum istum nō accipit: quia mulier pōt nubere saltē de iure canonico, quod est seruandum in materia ista, absque consensu ēt patris, & multo magis fratrum, vt habetur. 27. q. 2. sufficit. & in c. pe. de rap. & no. 32. q. 2. hoc sanctū & in l. eum qui. aliàs incip. Paulus. ff. de statu. homi. & insti. de nup. in
14 prin. adeò † q. non valeret statutū laicorum imponens pœnā
c c contrahenti matrimoniū cum filia alterius sine cōsensu patris scd̄m q. cōcludit Io. An. in c. statutū, el. 1. de hæreti. in 6. in nouella. cū suis cōcor. & mulier adulta reputatur maior quò ad actum cōtrahendi matrimoniū absq; cōiunctorū authoritate vel cōsensu. in copulādis. C. de nup. ¶ Restat ad allegatā in cōtrarium. r̄ndere, ex quorū r̄nsione magis corroborabitur præmissa cōclusio, & apertius ostēdet de iure dictæ mulieris. Et primò non obstat id q. no. gl. & Arch. in d. c. de raptoribus cū cōcor. qa r̄ndeo q. Isabetta non dr̄ elegisse virū indignum, attento statu vtriusq; cōiugis. nam vbi verū fuisset Isabettam esse sanā & genere seu nobilitate nataliū & maiorū suorum longè superasse cōditionē eius viri, & virū in alia cōsiderabili qualitate non superasse conditionem mulieris, potuisset dici eā nupsisse indigno p allegata in cōtrariū, sed secus est in pro-
15 positio nostro vt probant ea quæ supperius adduxi. † Pręterea illa gl. loquitur qñ filia viuente patre non constituta dote virum elegit indignum, nam tunc pater non cogitur ad eā dotandam vt ibi: sed in proposito nostro pater in testō reliquit dotem, & mulier post mortem testatoris nupta est, quo casu si quam conditionem recipiebat dictum legatum illa purificata est, & legatū debetur. & posito quod aliquā ignominiam aut offensam dici posset fuisse commissam per Isabettam nubendo indigno: tunc est videndum an propter hoc dicti hæredes testatoris possint dictum legatum denegare Isabettæ, de
16 quo dicā infra r̄ndendo ad quartum argumentum. † nā licèt pater non possit dum viuit, cogi ad dotādam filiam quæ sibi elegisset virum indignū, vt no. in locis supra allegatis, tamen per hoc non dicetur quin post mortem patris filia debeat habere legitimam, vel illud q. statutū daret seu dare intelligitur loco legitimæ, vt infrà dicā: qa eligere sibi virū nō ętra dignū

non

non eſt ſufficiens cā propter quam filia mortuo patre poſsit
excludi à legitima: vt proximè ſubiungam. Et per iſtaſmet rñ
ſiones pariter eſt ſublatum ſecundum argm̄, quo dicebatur,
iſtam eſſe iuſtā cauſam exhæredationis. Et vltra proximè di-
ctas rñſiones, pōt etiam ad hoc reſponderi, non eſſe verum q̄,
hodie iſta ſit iuſta cā exhæredationis, ſcilicet, qñ mulier nubit
indigno: quia non reperitur enumerata in §. cauſas, ſuperius
16 allegato † licèt olim eſſet iuſta cauſa, vt d. §. ſi emancipatus fi
lius. & ita ibi no. gl. & doc. nec obſtat. l. ſi filia. & in aut. ſi poſt.
C. de inof. teſt. quia ibi loquitur quando filia ſtuprum cōmi-
ſiſſet. ¶ Non obſtat tertium argumentum quo dicebatur, q̄,
Iſabetta debuit expectare q̄, fratres eam in matrimonio collo
17 carent, iuxta id quod habetur. 30. q. 5. qualis † quia vt ibi no-
tatur, illud non ponitur ibi vt ſi de neceſsitate, ſed de conſi-
lio, vt etiam dixit gl. in l. viduæ. C. de nup. item text. ibi & ſi-
miles loquūtur in aſcendentibus quorum votum præſumet
magis propenſum in filias quàm fratrum. l. fi. in prin. C. de cu
ra. furio. l. non ſolum. §. de vno. ff. de ritu. nup. l. iſti quidē. §.
fi. ff. quod metus cauſa. & maior debetur parentibus reueren
tia quàm fratrib. patet in l. ſi filius. & in l. filiam. C. de patria
pote. & in l. quicunq;. §. prætor. ff. de in ius vocan. & l. fi. C. e.
tit. & q̄, mortuo patre & matre non ſit requirendus cōſenſus
propinquorum mulieris nubere volentis, ſi ipſa deliberatè ꝓ
poſuit quem in virum accipere intendat, probatur in l. in cō-
iunctione. C. de nup. ¶ Nec obſtant verba teſtamenti ibi dum
dicit, & viris tradentur, quia non ſequitur quod ex hoc teſta
tor voluerit q̄, debet filia expectare q̄, tradatur nuptui per fra
tres: quia non expreſsit teſtator per quem, & contingere po-
tuiſſet fratres non extare tempore nubendi. vnde dico q̄, cum
teſtator non declarauit perſonam per quā illud fieri deberet,
& non tractemus de onere hæreditario: talis incertitudo fa-
cit, vt illud in quo verſatur incertitudo pro non adiecto ha-
beatur. l. tutor incertus, & l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tu. & qđ
18 plenè no. Bar. in l. quidā. ff. de reb. du. ¶ Fortius videtur † qđ
etiam ſi expreſſa fuiſſet perſona, cuius cōſenſu voluiſſet teſta-
tor filiā nubere: non valuiſſet huiuſmodi diſpoſitio, & nihilo
minus legatum deberetur, vt eſt no. tex. in l. cum tale. §. reſcri
ptum. aliàs incipit, ſi arbitratu ff. de cond. & demon. Prætereà
dicta conditio q̄, in legato relicto extraneæ mulieri debuiſſet
impleri, tamen in caſu noſtro debet reijci, cū fuerit relictum
filiæ, vt probabo in tertia rñſione, quam dabo ad ſequens pró
ximum argumentum. ¶ Non obſtat quartum argumentum
de his quæ notātur in d. l. ſororem. & in d. l. fideicommiſſum.
quia reſpondeo q̄, ſtante conditione dictæ mulieris infirmæ,
vt s̃. non dicitur commiſiſſe tale quid, quod probabiliter ce-
dat ad offenſam & ignominiam patris per ea quæ dixi ſuprà.
19 ¶ † Secundò reſpondeo, poſito q̄, dici poſſet quod aliquam
offenſam commiſiſſet, tñ tale legatū non debet cedere ad cō-
modum dictorum hæredum, ſed auferendum eſſet mulieri
tanquā indignæ & dari fiſco. ita traditur in locis allegatis in
contrarium, ſed talem exceptionem cōtra dictam Iſabettam
non poſſunt de præſenti opponere dicti hæredes, ſed ſolum fi
* ſcus, vt voluit gl. ſingularis * communiter approbata in l. his
conſequenter. §. 1. ff. fami. erciſcun. & no. Bar. in l. fi. ff. pro hæ-
red. & Bal. & alij poſt eum in l. ex facto. §. ſi. ff. de vulg. & pup.
& in l. 1. in prin. C. ſi quis aliquem teſt. prohi. & in l. ſi alienā.
ff. ſol. matr. vt ēt eleganter rñdet celeberrimus dñs aduocatus
20 præfatæ Iſabettæ. ¶ Tertiò reſpondetur † quod ea quæ notan-
turin d. l. ſororem. poſſunt procedere in mero legato, ſed nos
d loquimur in dote relicta filio in teſtō quæ ſuccedit loco [d] le-
gitimæ. l. qm̄ nouella. C. de inof. teſt. ēt qñ ſtatutum diſponit
q̄, filia ſit contenta dote ſibi relicta à patre vel alio legato ſibi
relicto, vt no. Ia. But. in l. qm̄ in prioribus. C. de inoff. teſt. vbi
dixit q̄, ſi ſtatutum diſponit quod filia ſit contenta eo q̄, relin
quitur ſibi in teſtō patris, & contingat quod pater relinquit
filiæ mille, cū certo tñ onere, filia dicit ſe eſſe contētam habe-
re mille, ſed quod vult habere purè abſq; aliquo grauamine
ſicut debetur legitima: certè ſcđm Iaco. But. filia debet audiri,
quia dictum ſtatutum ſolum vr̃ diſponere cōtra prouiſionē.
l. omnimodo. C. de inoff. teſta. ſ. quod non poſsit petere ſup-
plementū legitimæ qñ quantitas minor legitima relinquere
tur, ſed non vr̃ diſponere ꝯtra prouiſionem d. l. qm̄ in priorib.
quæ dicebat reijci debere grauamen adiectum in quantitate
legitimæ relicta. & iſte caſus non comprehendebatur ſub d. l.

omnimodo. ideo facta fuit poſtea diſpoſitio d. l. quoniam in
prioribus. propter hoc concludit quoq; caſum de grauamine
vel onere eſſe caſum omiſſum à dicto ſtatuto, & per ꝯñs rema
nere in diſpoſitione iuris cōis. l. ſi extraneus. ff. de condit. ob
cauſam. lege commodiſsimè. ff. de libe. & poſth. quo iure cō-
muni eſt prouiſum, q̄, reijcitur dictum grauamen pro rata le-
gitimæ. d. l. quoniam in prioribus. & cum iſta deciſione tran-
ſit Bal. in d. l. quoniam in priorib. refert tñ aliqualiter verba
Iaco. But. aliter quam ſint in lectura, quia Iaco. Butr. dicit qđ
ſtatutum dictabat quòd filia eſſet cōtenta eo quod ſibi in te-
ſtō patris relinqueretur, vt vr̃ loqui ſtatutum Veronæ mihi
exhibitum, non āt dicit q̄, ſtatutū diſponeret q̄, filia eſſet con
tenta quantitate ſibi relicta in teſtō patris, vt Bal. refert & Sa-
li. in d. l. qm̄ in prioribus. tranſit cum illa deciſione. Idem etiā
tenet Io. de Imo. in l. fi. ff. de. condi. inſtit. in antepe. col. & ibi
refert fideliter verba Iac. But. prout retuli s̃. & ita etiam tenet
ipſe in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demo.
& ibi dicit quod huic deciſioni non obſtāt no. per Bar. in d. §.
†2 Titio genero. † qui vr̃ velle quod non reijciatur conditio:
quia reſpondet, quod in caſu in quo loquitur Bar. verba ſtatu
ti erant fortiora: quia ſtatutum dicebat quod filia dotata nō
poſsit aliquid dicere ꝯtra teſtm̄ patris: vñ non poteſt tunc dice
re ſe grauatum tempore vel conditione. Sed in caſu in quo lo
quitur Iac. Bu. ſtatutū ſimpliciter dicebat qñ filia ſit contenta
dote ſibi relicta, vt refert Io. de Imol. in d. §. Titio genero. vel
dicebant quod ſit contenta eo quod ſibi pater reliquerit, non
aūt dicebat quod non poſsit aliquid dicere cōtra teſtm̄: vnde
tunc ſatis eſt q̄, filia dicat ſe contentam dote ſeu quantitate re
licta: ſed quod vult reijci conditionem vel grauamē. Et cum
iſte videatur eſſe propriè caſus noſter, non eſt importunū inſi
ſtere circa ea quæ tetigit Richar. Malumb. Cy. & Bal. in l. ſan-
cimus, C. de nup. & pro iſta parte multum facit opin. Richar.
Malumbræ ibi, quam ſequitur ibi Bal. & Io. And. in add. Spe.
in ti. de ſtatu. mona. in rub. circa vlti. col. & late probat & cō-
firmat Alb. de Roſa. in ſecunda parte ſtatuto. q. 104. incipien.
Adhuc ex eodem themate quæro aliam q. diſputatā per dñm
Ray. &c. & Pau. de Caſt. quò ad terminos noſtri ſtatūti, libr. 2.
conſi. 6. incip. Super eo de quo quæritur clara &c. & Raph. in
d. §. Titio genero &c. ergo nō poteſt dici quod filia hoc lega-
to quouis modo priuetur. d. l. qm̄ in prioribus. & l. cum patro
nus. ff. de leg. 2. poſito etiam quod elegiſſet maritū indignum
quia ſubrogat̃ loco legitimæ. & de ea ſubduci dēt omne gra-
uamen & conditio, ſaltē, quātenus caperet rata legitimæ, &
iſtud eſt efficaciſsimum fundamentum pro victoria d. Iſabet
tæ. ¶ Ad quintum argm̄ reſpōdeo dum dicit̃, quod per vnum
21 teſtem eſt probatū q̄, Iſabetta legato renunciauit: quia † pro-
batio vnius teſtis non releuat: quia de iure etiam diuino re-
quiruntur duo teſtes, vt in c. in omni. de teſti. c. nouit. de iud.
l. iuriſiurandi. C. de teſti. & ideo vigore cuiuſcunq; dati arbi-
trij, non poſſent arbitri adhibere fidem vnico teſti. per no. per
doct. in l. filiusfa. ff. de don. & in l. 1. ff. de teſta. mili. & in l. mi
lites. C. eod. tit. & in clemen. ſæpe. de verb. ſign. & in extraua-
ganti, ad reprimendū. in verbo, ſine figura, quātominus poſ-
ſent dicti arbitri in caſu noſtro: cum eorum arbitrium eis cō-
22 ceſſum ſit per verba importantia arbitrium boni viri. nam †
quando committitur conſcientiæ alicuius, intelligitur com-
mitti vt viro optimo, vt inquit Bal. in l. fi. ad fi. C. de iure do-
mini impe. & dicit Bal. in diſputatione ſua, incip. Statuto ca-
uetur quod fœnerator &c. circa 10. col. q̄, ille executor cuius
conſcientiæ commiſſum eſt, non poteſt leges tranſgredi: quia
intelligitur de conſcientia lege munita: nō de ea quam quis
ſibi fabricat arg. l. codicillis. §. pe. ff. de le. 2. & not. etiam Io. de
Imo. in c. 1. in vlti. char. de conſtitu. faciūt no. per Bal. in l. nul
li. C. de epiſ. & cler. in pen. col. & quod no. in cle. 1. de iur. par.
23 cum ſi. ¶ † Secundò reſpondeo quod opporteret apparere qđ
Iſabetta habuiſſet ſcientiā tenoris dicti teſtamenti in ea par-
te in qua continet legatum prædictum, per l. de his coniūctis
ibi notatis per gl. & Bar. & alios. ff. de tranſa. vbi concludunt
e illam legem habere locum nedum in tranſactione, ſed etiā in
24 ſimplici pacto gratuito. [e] ¶ Et etiam eſſet † neceſſaria ſpecia-
lis renunciatio de his ſicut in legitima, quæ non tollit̃ per ge-
neralem renunciationē. l. ſi qñ. §. fi. C. de inoff. teſt. & q̄, ita ſit
in renunciatione legati relicti à patre pro dote filiæ, q̄, requi-
ratur ſpecialis renunciatio ſicut in legitima in cuius locū dos
prædicta

3 prædicta censetur subrogatã, vt prædixi; consuluit † Pau. de
Cast.lib.1.consi.73.repetitum eo.li.consi.265.incip.Licet ista
domina.&c.in fi.consilij.¶ Ex quib.concludo dictis arbitris
nullo mõ licere absoluere dictos hr̃des à dicto legato vel ali-
qua eius parte, alias læderent propriam conscientiam . & lité
suam facerent.l.fi.& ibi no.Bar.ff.si mens.fal.mo.dixe.l.1.&
ibi no.Bar.C.de discus.lib.10.& in l.pe.C.de pact. & circa id
quod hr̃ in lege, si de meis.§.recepisse. ff. de arbit. non insisto
quia non tractamus nunc an propter modicam læsioné pos-
sit reduci ad arbitramentum arbitrium boni viri, de quo ibi
agitur,& fuit optimè respõsum ad illud per aduocatum, nec
vllum habet probabile dubium.Laus Deo.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Indigno.& sine consensu patris tunc põt exhæredari. Bal.l.
nec filiũ.C.de nup.l.si pater.C.de spon:con.121.li.1.licèt con-
trariũ teneat Ia.in aut.sed si post. C.de inof.test.in l.2.§.1.col.
6.ff.sol.ma.Dec.in l.nuptias.de reg.iu.dixi in cõsu.Par.§.122.
b ¶ Operari.secundum qualitatem personarum. vide s̃. lib. 4.
con.133.
c ¶ Pœnam.s̃.lib.3.con.1.nu.10.s̃.lib.1.con.59.nu.5.s̃.li.1.cons.
98.vbi contrarium tenui.
d ¶ Loco.Ias.auth.nouissima.in fi.C.de inof.test.vide. s̃. lib. 5.
consi.179.nu.7.cũ seq.s̃.lib.2.con.56.lib.7.con.211.col.fina.
e ¶ Gratuito.Cor.con.135.lib.2.con.139.lib.4.

SVMMARIVM.

1 *Incrementum æstimationis non venit nisi à tempore moræ, nu.3.*
2 *Mora quando dicatur, si est soluendum alibi quàm in domicilio cre ditoris.*

CONSILIVM CCX.

PONDERATIS his quæ in themate narrant̃,
& quæ in scripturis mihi exhibitis continent̃,
sentio de iure dictum agentem nõ posse obti-
nere contra reum pro consequenda æstimatio
ne illa, videlicet quanti plurimi valuit frumen
tũ à tpe assertæ moræ . seu dicti cœpti iudicij:p̃sertim p infra-
1 scripta.¶ Nã † illud incrementũ æstimationis nõ venit nisi ex
tpe,& ideo si ante cœptũ iudiciũ reus fuit in mora, incipit ex
illo tempore venire incrementũ. & si ante cœptum iudicium
non fuit in mora; tunc venit incrementum ex tempore litis
motæ seu contestatæ vel habitæ pro contestata:ita hr̃ in l. ho-
minem.ff.man.in l.ratio.§.si per venditorem.ff.de act. emp.
& in l.vinũ,cum ibi not.ff.si cer.pet.& in l.in hac.ff. de tritic.
Sed nec dictus Iacobus principalis debitor nec etiam Franci-
scus, qui pro eo promisit, fuit in mora: quia non fuit interpel
latus expressè vel tacitè saltem legitimè; ergo non potest dici
q̃ aliquis eorum in mora fuerit.l.mora.in princ. ff. de vsu.l.si
ex legati cã.ff.de verb.obl. ¶ Nec obst. quod in instrumento
fuerit adiectum certũ tp̃s iam elapsum:& lapsus diei cõsueuit
debitoré in mora constituere absq; alia interpellatione.l. ma
gnam.C.de contrahen.& commit.stipul.traiectitiæ.§. de il-
2 lo. ff. de act. & obli. quia respondeo † aduertendum esse di-
ctum contractum fuisse celebratũ in ciuitate Cæsenæ. & fuit
conuentum q̃ frumentũ daretur in ciuitate Arimini,& actor
siue creditor cui præstandum & soluendum erat frumentum
erat de ciuitate Cæsenæ, & ibi solitus habitare, quo casu ad
hoc vt possit creditor dicere q̃ ex lapsu diei appositi in con-
tractu intelligatur debitot incurrisse moram , necesse erat q̃
a actor probaret [a] se in termino fuisse in ciuitate Arimini para-
tus recipere dictam quantitatem frumenti, aliàs non potest
imputari debitori q̃ non venerit seu soluerit, per l. item illa,
in prin.ff.de consti.pecu.cum ibi not.per Bar.circa tertiã col.
dum dicit pone quod solutio debebat fieri non in loco fori &
domicilij contrahentium, sed alibi puta in ciuitate Florentiæ
in die Paschatis:& illo die non probat reus se fuisse Florentię
ad soluendum . nec actor probat se fuisse Florentiæ ad reci-
piendum: an erit probata mora per cursum diei : & determi-
nant q̃ non, per l.arbiter si Calendis.ff.de arbi.idem no. Bar.
in l.continuus.§.cum ita.ff.de verb.oblig.in versi.item aduer
te quia debet actor,&c.& l.cum filius.§.fi.de verb.obli. & se-
quuntur etiam alij doc.in d.l.itẽ illa.in prin.& specificè Ful.
ibi qui dicit ita aliàs de facto habuisse.& not.Pet.de Anch.in
c.significante, de pignori.& no.etiam Bar.in l.non solum.§.
morte, de ope.nõ.nun.in prin.vltimæ chartæ dũ allegat.l.ité
illa.facit l.2.in fi.ff.si quis in ius vocan.non ierit.cum ibi no.
per Bar.in vlt.col.in ver.item glo.arguit contra. & quod not.
Barto.in l.si finita.§.Iul. ff. de dam.infect. circa 3.vel 4.col.in
uer.procedo vlterius in gl.dicit &c. ¶ Et eadem ratione dici
non potest q̃ d.Franciscus fuerit in mora: quia Franciscus p̃-
misit facere & curare q̃ dictus Iaco.obseruauit ea quæ promi
serat ad terminos in contractu contentos, aliàs illis terminis
elapsis promisit obseruare de suo proprio: ergo si non proba-
uit creditor se fuisse in dictis terminis in ciuitate Arimini.
aut illic habuisse suum procuratorem ad hoc destinatum, nõ
potest dicere q̃ steterit per d. Iacobum & consequenter nec p
d.Franciscũ.& nedum q̃ creditor probauerit iuisse vel misis-
se Ariminum tpe debito quinimò potius ipsemet creditor re
spondendo positionibus vr̃ hoc fateri.¶ Præterea d. Francis-
cus intelligitur promisisse dictum frumentum.s.in eod.loco
in quo debebat præstari per principalé.l.si vt proponit̃. ff. de
fideius.no.Bar.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff. de ver.
obl.& non est probatũ quod dictus creditor fuerit per se vel
per procuratorem ciuitatis Arimini in terminis prædictis, er-
go non potest dicere q̃ non stetit per se, sed per principalem
debitorem, aut per d.Franciscum quò minus fuerunt sibi ob
seruata promissa, per ea quæ s̃.proximè dicta sunt, & propte-
rea oportuit q̃ si creditor volebat postea constituere d. Iaco-
bum aut d.Franciscum in mora interpellaret eum seu eos cõ-
gruo loco & tempore, vt soluerent; sicuti requirebatur si nul-
la dies fuisset adiecta in contractu, vt no.Bar.in d.l.item illa.
3 in ver.quæro quid erit postea &c. ¶ Præterea † ad hoc vt pos-
sit actor obtinere & consequi æstimationẽ quanti plurimi va
let frumentũ à tpe moræ, non solum oportet q̃ probet reum
fuisse in mora, sed ẽt requirit̃ q̃ probet quãti plurimi valebat
à tpe moræ frumentum.s.in loco in quo debuit fieri solutio,
& sic quanti plurimi valuit Arimini, vt in d.l.vinũ, vers.inter
rogauit, sed nõ apparet esse probatũ, quanti plurimi valuerit
à tpe moræ in ciuitate Arimini frumentũ plusq̃ valeat nunc,
ergo non potest in dicta æstimatione succumbere d. Franci-
scus.Et pro hoc etiam patet non obstare si diceretur q̃ saltem
ex die cępti iudicij vr̃ interpellatus & constitutus in mora d.
Franciscus: & propterea teneatur ad æstimationẽ illam , vi-
delicet quanti plurimi valeat in ciuitate Arimini ab eo tpe ci
4 tra.d.l.hominem.& d.l.vinum.¶ Præterea † scd̃m Bar.in l.3.
§.in hac.ff.commo.& Pau.de Cast.in d.l.vinum.qñ petit̃ exe
cutio instr̃i continentis debitum frumenti, non hr̃ ratio æsti-
mationis quanti plurimi valuit post tp̃s instr̃i scd̃m opi.gl.in
d.§.in hac.quæ vult q̃ æstimatio nõ restat nisi vsq; ad tp̃s sñię,
sed tp̃s celebrati instr̃i habentis executionẽ ex forma statuti,
sicut habet sñia censetur tp̃s sñiæ.Sed scd̃m opi.q̃ tenet Barto.
in d.§.in hac.s.q̃ crescet æstimatio etiam post sñiam, deducto
tamen quadrimestre, q̃ datur à legé condemnatis ad soluen-
dum per l.in fideicommisso.in prin.ff.de vsur.prout tenet ẽt
Pau.de Ca.in d.l.vinum.Nõ posset crescere dicta æstimatio,
nisi lapso tpe quod habet reus seu fideiussor obligatus ex for-
ma statutorum & satisfaciendum.s.ex forma statuti de bene-
ficio fideiussorum, & statuti sub rubrica de instr̃is ad volun-
tatem, tñ præcedens responsio vr̃ tutior.Et si debitor conuen-
tus Cæsenæ mallet solueret frumentum in ciuitate Arimini
quàm Cæsenæ, vt quia sibi commodius & facilius sit prę stare
in ciuitate Arimini, æquitas debet mouere iudicé ad hoc ad-
mittendum. & præstita cautione p debitorem actori de sol-
uendo in ciuitate Arimini venit absoluẽdus reus: vt singulari
ter habetur in l.quod si Ephesi.§.1.ff.de eo quod cer.loc.

ADDITIO.

a ¶ Probaret.s̃.lib.1.con.92.supra.lib.2.con.172.col.2.supra.lib.
4.consi.41.supra lib.5.consi.90.col. fin.Andr. Tiraq.in con-
sue.Picto.titu.retra.§.25.gl.2.nu.10.Deci.consi.466.Ias.l.ad
diem.ff.de verb.obl.

SVMMARIVM.

2 *Statuta etiam si cautum est debere intelligi ad literam, recipiunt interpretationem à communi vsu loquendi.*

Seruitu-

4 *Seruitutes prædiales inter immobilia computantur.*
6 *Gabella non est soluenda de quibus non est solitum.*

CONSILIVM CCXI.

PONDERATIS verbis statuti, & alijs de quibus in themate, breuiter sentio dictos macellatores seu beccarios non teneri soluere gabellam de pinguedine seu axungia vel sepo adhærente cęteris interiorib. quadrupedum: vt ex intestinis, & similib. ¶ Nā (vt verbo fertur) ex cōi vsu loquendi talia de
1 quib. est contentio appellātur interiora, & ideo † tali cōi vsui loquendi stādū est. l. auunculus. ff. de verb. sig. l. librorum. §. quod tñ Cassius. de leg. 3. c. ex literis. de sponsa. & talis cōis vsus loquendi nō dr̄ esse impropria significatio vocabuli nisi qñ apparet discrepatio à vera & propria significatione vocabuli. l. Labeo. & ibi gl. & doct. ff. de sup. leg. vnde dicit notabiliter Iac. Bu. in 1. constitutione digestorum, & Bal. in l. omnes populi. in pe. col. de iust. & iur. & Ant. de Bu. in prin. decreta-
2 lium, & ibi † etiam do. Abb. in 3. vel 5. col. quod etiam si statuto caueatur quod statuta debeant ad literam intelligi vt sonāt, nihilominus recipiunt expositionem & declarationem à communi vsu loquendi; sed in proposito nostro non reperitur q, comprehendere appellatione interiorum illa de quibus est contentio, contradicat propriæ verborum significationi: ergo illi vsui loquendi standum est. & quod non contradicat propriæ significationi ēt patet: quia interiora & intestina dñr illa quæ sunt ab intra. l. lege. 12. tab. circa medium, in verbo quasi intestinū vulnus. C. de legi. hær. & l. 2. in prin. in verbo. intestinis. C. de vet. iur. enu. & alibi appellatur vnctio interior illa quæ respicit cor. c. 1. de sacra vnc. ¶ Et si diceretur q, scd̄m hoc oēs carnes quæ sunt ab intra post primā cutim seu post ipsam primam superficiem carniū, possent dici interiora, respondeo q, apparet statutum non accepisse hoc præ interioribus: quia sequeretur q, in nihilo vel quasi nihilo esset soluenda gabella, & tamen statutum vult quod debebat solui gabella de venditione carnium recentinum vel salsarū seu lardi, axungiæ vel sæpi. dum ergo excepit postea ab istis interiora quadrupedum, apparet q, statuentes acceperūt modò omnes carnes illam primam summitatē pro interioribus, sed negari non potest q, ea quæ sunt intra clausulam totius corporis animalis & dependentia ab ipso principali corpore, nō dicant interiora. hoc ēt ostendit significatio dictionis intra; à qua procedit illa dictio interiora: nam intrinsecitatem ibi notat dictio intra. l. 1. §. cum vrbem. ff. de offi. præf. vrb. l. 1. §. siue autem intra vrbem. ff. de aqua quoti. & æsti. l. intra dies. ff. de re iud. c. 1. de excep. in c. 1. de resti. spo. eo. tit. & sic siue attendamus figuificationem vocabuli, siue attendamus cōem vsum loquendi, ista veniunt appellatione interiorū. ¶ Confirman-
3 tur † prædicta: quia statutum prædictum loquens de solutione gabellæ primò fecit mentionem de carnibus lardo, axungia & sepo alicuius generis quadrupedum, postea dicit exceptis capitibus, pedibus, & interioribus omnium quadrupedū, & sic exceptio illa intelligit indifferenter facta ab omnib. suprà specificatis in regula, per id quod hr̄ in d. rub. de li. præte. & in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. l. regula. §. si quis. ff. de iur. & fac. ign. & per cñs intelligatur facta tam à sepo & axungia q̄ à carnibus. & ideo siue interiora pro quibus recusant beccarij soluere sint carnes, siue sint sepum siue axungia, iustè recusant: quia posito ēt quod pars dictorum interiorū possent appellari sepum seu axungia: tñ quia comprehenduntur sub appellatione interiorum quæ quidem sunt excepta à solutione
4 gabellæ: meritò non tenetur soluere. ¶ † Præterea, quia negari non potest quod adhærent interioribus: igitur in numero computari dñr, vt diximus in iuribus seruitutum prædialium quæ adhærent rebus immobilibus: tam propter hoc cōputātur inter [a] immobilia, vt clare determinat Ant. de Bu. & Io. de Imo. in c. nulli. de rebus eccle. non alie. & Bal. in ca. 1. de contro. inter vas. & epm. in 2. col. per id quod hr̄ in l. si aliena. §. hoc iure. ff. de vsucap. & per no. in c. 2. in verbo iura. de reb. eccl. non alie. in 6. & idē dicit Bal. in d. c. 1. de cōtrou. int. vas. & epm in decimis quæ percipiunt ex reb. immobilib. bñ facit. l. rerū mistura. & l. eū qui ædē. ff. de vsuc. & quod hr̄ in l. si conuen erit. §. si nuda. ff. de pig. ac. & quod ibi no. doc. vbi ēt id q, accedit pignori pignus est. & plura in simili adduci possent;
5 sed hæc sufficere videnť. ¶ Nec prædictis obst. † q, in fi. statutorū seu capitulorum contineať quod omnia suprascripta capitula & contenta in eis de verbo ad verbum intelligi debeant scd̄m propriā significationē p̄dictā verborū, & q, non possint interpretari, impropriari vel alio mō intelligi q̄ supradictum est: quia rn̄deo q, non apparet prædictam interpretationem esse cōtra propriā significationē: vt s̄ deduxi & plus dicit Bal. signāter. in d. l. oēs populi. in fi. 6. q. principalis per dicta ver-
b bā intelligitur solùm reiecta friuola [b] interpretatio. C. de vet. iur. enu. l. 1. §. fi. & l. 2. §. pen. & q, legiť & no. in c. ex parte. de offi. de leg. bene faciunt not. per Io. An. in regula pro possessore in mercurialibus. & per Bal. in l. si quis filium. in fi. C. de lib. præte. & per Io. de Imol. in l. Celsus. ff. de publi. & Petr. de Anch. in cōmento. c. canonum statuta. circa vlt. char. de consti. & dicit Bal. notabiliter in d. l. omnes populi. in 14. col. q, tale statutum non intelligitur remouere glossationē & inter-
6 pretationem legis. allegat. l. quamuis. C. de adul. ¶ † Accedit etiā quia ita (vt verbo fertur) semper seruatū est, quia † nunquàm soluta est gabella de his rebus venditis, de quibus nunc est contentio: vnde etiam si essemus in casu, in quo verba statuti de gabella loquens possent dicit dubia; tamen non esset recedendum ab intellectu & interpretatione declaratiua data à communi obseruantia de consuetudine. l. minimè. & l. si de interpretatione. ff. de legi. cum dilectus. de consue. & optimè faciunt quæ not. gl. 2. & ibi doct. in ca. 1. de treuga & pace. Laus Deo. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Inter. vide do. And. Tiraq. in consu. Picto. ti. retra. §. 1. gl. 5.
b ¶ Friuola. s̄. lib. 1. consi. 5. nu. 11. cons. 80. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Subhastationes factæ omissa forma statuti nullæ sunt. nu. 2. & 3.*
5 *Statutum habens causam annullatiuam debet præcisè seruari.*
7 *Clausula per se posita, refertur ad omnia.*
10 *Esse vel haberi, in statutis non sunt paria.*
11 *Contumax adhuc citandus est, vt mulctetur.*
14 *Vendere qui promisit, non cogitur præcisè.*
15 *Testes recepti extra ordinem vel in alia causa non probant. nu. 16.*
18 *Notario non statur de commissione sua.*
19 *Obseruantia communis debet habere vsum decem annorum & ibi. nu. 21.*
22 *Confessio parte absente non facit nisi indicium.*
24 *Proxeneta non est idoneus testis nisi vtraque parte volente.*
28 *Confessionem fieri non sufficit parte præsente, nisi recipiente.*
29 *Testes deponens præsentem, non probat intelligentem.*
30 *Testes recepti inter alios an semiplenè probent.*
31 *Confessio parte absente, non valet, etiam ad liberandum.*
32 *Si, dictio accipitur pro quia.*

CONSILIVM CCXII.

PONDERATIS his quæ in themate narranť, & visis actis & scripturis mihi exhibitis in càsecundæ appellationis interpositæ p̄ parte procuratoris domini Ioan. de Milijs fratris d. quondam. dom. Thomæ de Milio fideicommissarij ac executoris & administratoris hr̄ditatis eiusdem Thomæ ac curatoris & administratoris hæreditatis eiusdem Thomæ ac Ioan. And. filij quondam & hæredis d. Thomæ, & sn̄ia lata in hypothecaria actiōe p̄ ipsum intētata cōtra Symonē de la Cella, quæ sn̄ia fuit lata in fauorē d. Symonis & Pauli de Bouerijs per iudicē primæ appellationis qui reuocauit primam sn̄iam latam in fauorem d. Ioan. de Milio. De duobus principaliter sum requisitus, primum est, an valuerint dictæ cridæ factæ occasione venditionis faciendæ de dicta apotheca filijs & hæredibus dicti Perini de Bouerijs per d. Augustinū de Stanchis, & similiter an dicta vēditio apothecæ & pronunciatio superinde facta valuerit? ¶ Secundū principale quæsitum est, an in dicta cā intentata super hypothecaria actione cōtra d. Symonem habeat obstare d. Io. de Milio asserta exceptio solutionis & satisfactionis quæ dicitur probari per testes productos pro parte Symonis, & dictorum de Bouerijs? ¶ Circa primum
1 † prætermisis non necessarijs, dico dictas [a] cridas, venditio-
a nem & pronunciam non suffragari dictis hæredibus Perini quartum ad hoc vt aliquo modo sentiant beneficium statuti sub rū-

ti sub rubrica, de ordine cridarũ, & sequentium statutorũ de
illa materia loquentiũ, & principaliter moueor: quia nõ sum⁹
2 in casu dicti statuti: nã cũ verba † dicti statuti non çueniant
casui nostro, nec ẽt cõuenire põt ei⁹ dispositio & beneficium:
l.4.§.toties.ff.de dam.infect. l. ita aũt.in princip.ff.de admi.
tut.c.ad nostrã.el 3.de iureiur.c.indẽnitatibus.§.pe.de elect.
3 in 6.¶ Et † cum non fuerit forma dicti statuti seruata, actus
non tenet saltem vt operetur id quod à statuto introductum
erat l.cum hi.§.si prætor.ff.de transac.l.non dubiũ.C.de legi.
c.si cui.de elec.li.6. ¶ Quod aũt verba statuti p̃dicti non con-
ueniant casui nr̃o, nec eius forma fuerit seruata patet primò:
quia ad hoc vt emptor sentiat beneficiũ dicti statuti exigit di-
ctum statutũ certam conditionẽ.s.si dicta venditio facta fue-
rit intra annũ post proclamationes, vt in duabus partibus di-
cti statuti cautũ est, & çditio debet in forma specifica impleri
l.qui hæredi.in prin.& l.Mæuius.ff.de condi.& demõ.& vt di
cit, Bal. forma statuta à statuto est ad vnguem seruanda, ita in
quit ipse in l.cessante, in vl.col.C.qũo & qñ iud. per.l.qui Ro
mę.§.flauius.ff.de ver.ob.& no.Bal.in l.non sunt liberi. ff. de
sta.ho.& in auth.qui semel.in 5.col.C.quũ.& qñ iu.cum fi.&
b præsertim, quia cum agitur de pœna priuationis & exclusio-
nis eorũ q haberẽt ius in re, de qua fit proclamatio, & pœna b
4 † priuationis nõ habet locũ, nisi vbi à lege est expressum, in §.
cùm igitur, in aut.de no.elig.sec. nub. ibi, nec lex ẽt tale quid
dicens.& no.gl.fi.in c.fi.de iu.pat.& 15.q.8.in summa & tãto
5 clarius † procedit hoc, vbi statutũ habet clausulam annullati
uam actus: quia tunc necesse est præcisè formã statuti seruari
adeò q̃ non sufficeret formã esse æquipollenter seruatam per
no.p̃ glo.in l.hac çsultissima, in verbo, indicia.C.qui tes.face.
pos.iuncto tex.& ita notabiliter dicunt Bald.& Mod.in l.1.ff.
de lib.& posth.vbi per hoc dicũt q̃ si statutũ dicit quod in in-
strũs debeat apponi nomẽ, pronomẽ, & cognomẽ contrahen-
tium, & aliàs sit nullũ: nam nõ sufficeret p̃sonas çtrahẽtiũ esse
demonstratas per nomina propria & singularia seu per alias
demonstrationes æquipollentes, nisi sit adiectũ ẽt p̃nomen
& cognomen, secus si statutum non annullaret, quia statutũ
videretur requirere expressionẽ nominis, pronominis, & co-
gnominis causa demõstrationis; ideo sufficeret æquipollẽter
demonstrare, per dictã l.1.& secũdam.ff.de lib.& posth.& ad
hanc distinctionẽ allegant ẽt no.per gl.in l.ad testiũ.§.çditio
nem, in gl.2.in fi.ff. de testi.& ita ẽt çcludit Pet. de Anchar. in
repe.c.canonũ statuta, de çsti.in ver.quæro ẽt si statuto caue-
tur quod notarij &c.& Lud. Roma. in d. l. hac consultissim.
vbi pro hoc ẽt allegat no.p̃ gl.in cle.appellanti in verbo, alias.
de app. Sed dictum statutum habet clausulã annullatiuã: er-
go debuit in forma specifica adimpleri, & non sufficeret q̊d
6 fuisse æquipollenter seruata forma. ¶ Nec dicatur quod † di
cta cl'a annullatiua non referatur ad omnia præcedentia, sed
tantùm ad p̃xima; quia rñdeo q̃ hoc non est de iure verum
c quia clausula in fine per se posita refertur ad omnia c superio
ra regulariter. l.1. C. de libe. præter.l.3.§.pe.ff.de lib.& posth.
l.talis scriptura, de leg.1.c.olim.de rescri. c. secundo requiris
de ap. ¶ Pro hoc facit: quia clausula dicitur per se seu absolu-
tè posita, adeo q̃ refertur ad omnia p̃cedentia, qñ à nullo p̃ce-
denti regit̃, scd̃m Bal.in d.l.1.C.de lib.p̃t.sed dicta clausula in
ver.& si çtra &c.est hmõi, vt de se patet, ergo &c. cùm igit̃ di-
cta venditio non fuerit facta per Augustinũ intra annũ præd i
ctũ, sequit̃ q̃ non valet quò ad çsequẽdum beneficiũ dicti sta
tuti. ¶ Nec obstat si diceretur q̃ fuit facta per iudicem, vnde
d debet perinde haberi ac si facta d ẽet p̃ Augustinũ çtumacem.
l.si causam.C.de eui.& l.1.C.si in causam indicat pig. quia rñ
deo, primò, q̃ illud procedit per æquipollentiã, quę nõ habet
7 locũm in dicto statuto, vt proximè probaui. ¶ Secundo † re-
spondeo, q̃ illud procedit in casibus in quibus çtra partẽ inui
tã habebat iudex à lege potestatẽ procedẽdi ad illum actum:
sed in casu nr̃o statutum non disponit quod cogatur inuitus
vendere: sed dicit q̃ possit vendere, patet ibi dum dicit, illa ta
lis persona, commune, collegiũ vel vniuersitas, quæ vt p̃mitti
tur vendere voluerit, vt s̃. possit, ipsam talem rem & quamli-
bet eius partem vendere liberè &c.& ibi dum dicit, q̃ vendi-
8 tio p̃dicta fieri possit libere: vt præmittit̃ &c.& verbum † pos-
sit, affirmatiuè positum non importat necessitatẽ.l.non quic
quid.ff. de iudi.l.sæpe.ff.de offi.præsi.ergo si debet esse in po-
testate venditoris vendere vel non vendere, non debuit posse
cogi à iudice vt vendat, & çsequenter in eius çtumaciam non
potuit iudex vendere. ¶ Confirmatur hoc, quia statutũ exci-
pit vnum casum, in quo vult posse venditorem cogi vendere
s.qñ aliquis creditor cõparens in termino proclamationum
voluerit rẽ emere p̃ maiori p̃tio quã vendere volens dixerit,
& iurauerit se vendere velle: quia tunc cogitur vendere credi
tori plus offerenti; ergo talis exceptio firmat regulam in alijs
casibus nõ exceptis.l.quæsitũ.§.deniq;.ff.de fun.inst.in.§. vt
aũt in auth.de non alie.& no: in l.in his, ff.de legib.nec iuuat
quod post dictã vẽditionem per iudicẽ factã dictus Augusti-
nus post annũ post proclamationes ratificauerit dictã vendi
9 tionẽ, & de nouo vendiderit; † quia ratificatio facta post di-
ctũ tẽpus anni quo fieri debuit venditio, non releuat.l.bono
rum.ff.rem ra.hab.not.in c.ratihabitionem, de regu.iur.in 6.
cũ simi. ¶ Non fuit ẽt seruata forma statuti in alio: quia sta-
tutũ requirit, quod emptor & venditor iurare debeãt corã iu-
dice veram quantitatem prætij pro qua ipsam re vendi conti-
gerit, & quod ipsa vẽditio est bona & vera: & dictus Augusti-
nus salem intra debitum tp̃s hoc non fecit. ¶ Nec obstat quod
iudex pronunciauerit haberi pro iurato in çtumaciam dicti
10 Augustini non cõparẽtis ad iurandũ; quia † rñdeo quod sta-
tutũ exigit actualiter iuramentum p̃stari: vt patet ibi dũ dicit
& præstito sacramento &c. per quæ verba datur intelligi q̊d
actualiter fuit necesse iurari, vt no.gl.in c. vt circa in ver.præ-
stito, de elec.in 6.vnde dicit ibi glo. q̃ tunc non sufficeret q̊d
quis se offerret paratũ iurare cum ergo non fuerit actualiter p̃
stitum iuramentum, & sic non fuerit specificè seruata for-
ma statuti, actus est nullus, sicut in superioribus dictum est.
¶ Accedit ad huius confirmationẽ: quia aliud est esse iuratum
aliud est haberi pro iurato.l.fin.C.de interdic.matr.l.merces.
la 2.& ibi no.ff.de verb.sign.l.si maritus.§.legis.ff. de adul.l.
prętor.§.1.ff.de oper.no.nunc.& præcipuè statutis, q̃ sunt çtra
ius commune, vt in proposito nr̃o, in quibus dispositũ in ca-
su verò non extenditur ad fictum.l.3.§.hæc verba, cum glo.&
ibi notant docto. ff. de nego. gest. l.fi.C.de his qui veniã æta.
impe.c.susceptum, de rescri.in 6.c.in nr̃a de iniur.& dãno da
to.no.plenè Bart.in l. oẽs populi in 6.q.principali.de iustitia
& iur.cum suis multis concordantijs. ¶ Nõ fuit ẽt seruata for-
ma dicti statuti, quia statutum requirit, q̃ intra 15 dies à die
vltimi termini probatorij iudex pronunciet super iure cõpa-
rentium & dicta pronuncia fuit facta post dictum terminũ:
¶ Et alia rõne ẽt non valuit dicta pronuncia; quia fuit facta
non citatio ad illam procuratore dictorum de Milio, vt narra
tur in additione facta ad thema suprà scriptũ.l. de vnoquoq;
11 & l.contumacia.ff.de re iudi.& eadem rõne non valuit ẽt il-
la pronunciatio: qua fuit declaratum haberi pro iurato: quia
cum illa sit quædam mulcta seu pœna extrinseca, non potuit
ad illam procedi occasione præcedentis citationis factæ de di
c cto Augustino, vt veniret ad iurandum quamuis c fuerit con
tumax in veniẽdo ad iurandum, debuit postea citari ad se ex
cusandum quare non pronunciaretur haberi pro iurato leg.
2.in verbo, ex causa, & ibi not.Bart.ad fin.ff.si quis in ius voc.
non ierit, & l.tertia.§.si ad diem, & ibi Bart.ff. de re mili. &c.
nota.Bar.in l.1.ad finem princip.ff.si quis ius dicen. non ob-
tem.& Bar.in l.3.C.de procur.& Ang.in d.l.1.§.1.ff.si quis ius
dicen.non obtem.& no.doc.maximè Io.de Imo.in c.1.de iu-
di.& in l.quidam consulebant, in fi.de re iu.& in l.si finita.§.
si plures.ff.de dam.infec.& Ant.de Bu.in c.fi.in vlt.col. de eo
qui mit.in pos.causa rei seruan.& in c.qm̃ frequẽter.§.in alijs
vt li.non contest.nisi scd̃m Io.de Im.in d.§.si plures, in 12.col.
in citatione prius facta esset adiecta comminatio q̃ si citatus
non cõpareret, iudex mulctaret eum; qm̃ tunc iudex poterit
procedere ad mulctam absque eo q̃ citetur ad se excusandũ.
ne mulctetur, ita dicit per ea quæ no.per Barto.in d.l.si finita.
§.Iulianus.in 7.col.in versi. quæro vtrum postq̃ est contumax.
12 ¶ Et per hoc † dicit Io.de Imo.quod si statuto caueatur quod si
quis bis fuerit citatus vt compareat ad respondendũ positio-
nibus, & fuerit contumax, possit iudex pronunciare positio-
nes haberi pro çfessis; certe non erit necesse ad dictã pronun-
ciã eum citari ad se excusandum, ne pronuncietur positiones
haberi pro confessis, si in talibus citationibus fuit apposita
comminatio, q̃ alias pronunciabitur positiones haberi pro ç
fessis: & licèt ipse non dicat, hoc voluit in effectu Bar.in l.im-
puberibus.§.fi.ff.de suspec.tut.& Io.An.& alij post eũ in c.2.

per illum tex. de testi. cogen. ita ergo dicendum est in proposito nro: quia q̃ pronuncietur haberi pro iurato, nõ venit ordinariè ex processu, secus si veniret ordinariè ex processu, vt est q̃ cõtra contumacẽ procedatur ad primum decretũ: quia tunc verũ est q̃ non requiritur noua citatio scd̃m q̃ declarat Bart. in d. §. si ad diem, cum si. ¶ Alia rõne etiam ostenditur quod dicta
13 venditio non habet beneficium dicti statuti: † quia statutum non vendicat sibi locum in casu omisso. l. cõmodissimè. ff. de lib. & posthum. l. si extraneus. ff. de cond. ob caus. l. si præcipimus. C. de Appel. no. Bar. in d. l. omnes populi, in q. principali, & per Io. An. in regula ꝓ possessore, in mercurialibus, & in pulchra q. simili declarat Bald. in d. l. si plures. C. de con. inser. in 10. col. in ver. iuxta pdicta formatur talis quæstio, statuto cauetur &c. cum si. sed dictum statutũ prouidet & disponit qñ venditor compareret ad vendendum, & vẽderet emptori comparenti. Item prouidet in casu in quo emptor non compareret, vt ibi in versiculo, si verò emptor nominatus & in scriptis datus non comparuerit &c. sed qñ vendere volens non comparet, qui est casus noster, non prouidetur per statutum, ergo sumus in terminis iuris cõis, scd̃m q̃s nõ est tutus emptor, imò res transit ad eũ affecta obligatione reali. l. eos. C. qui po. in pig. hab. & l. pignoris. ff. de pign. & de iure cõi nemo cogitur vendere regulariter. l. dudum. C. de ꝯtrah. em. l. falso. C. de cõ
11 mu. rerum alie. & et si quis † promisisset vendere, non debet
14 cogi [f] præcisè ad vendendum, cùm enim istud sit facti. l. consilio, in fi. ff. de cur. fur. obligatus ad faciendum non cogitur præcisè facere. l. stipulationes non diuiduntur, in princ. ff. de ver. ob. l. si q̃s ab alio. ff. de re iu. ¶ Venio ad scd̃m principale q̃situm quo quæritur de exceptione solutionis & satisfactionis debiti, in quo tenebatur Augustinus dicto Thomæ de Milio, & vis cõsistit in probationibus testium receptorum in causa in fauorem dicti Simonis & dictorum de Bouerijs. Et ad probandam dictã exceptionem adducũtur infrascripti testes primò Nicolaus de Gorijs, Ioannes de Bottis, & Antonius de Rossanis, qui tres testes, vt dr̃ fuerũt examinati & recepti per Franciscum de Canutijs assertum auditorem, & commissarium illustris dñi Ludouici Mariæ Sfortia locum tenentis in ciuitate Cremonæ, producuntur etiã alij testes secundo loco examinati, s. dñs Guilielmus de Prezanis & dictus Antonius de Rossanis iterum examinatus, & Guilielmus de Zauarellis producuntur et alij testes vltimo loco examinati, s. Petrus de Dalmonibus, Baldasar de Vgolinis, Ioannes de Dalmonibus & Macharius. ¶ Quò ad attestationes primas illorum trium testium dico per eas non esse probatam intentionem produ-
15 centium multis rõnibus. Primò, quia fuerunt † recepti extra ordinẽ & lite non contestata, quo casu fidem non faciunt regulariter, vt extra vt lit. conte. per totum, & in auth. sed & si quis de testi. & saltem non faciunt fidẽ in alio iudicio ad aliũ finem instituto, vt in proposito nro. c. veniens. el 2. de testi. & no. p gl. & doc. in c. cũ dilectus, de ordi. cogn. attento et q̃ negari non põt q̃ hic agitur de alia re quàm de illa de qua tractabatur corã auditore: iõ tunc probationes factæ in vna cã nõ faciũt fidem in alia cã inter easdẽ psonas [g] p id q̃ hr̃ in l. cũ qritur ff. de exce. rei iudi. ista habentur clarè ex not. p Cy. in l. 2. C. de eden. & ibi Bald. in pen. co. & Bart. in l. 2. ff. iud. solut. & in l. 2. §. 1. ff. vi bo. ra. in versi. quæro vtrùm probationes &c. & in authen. at qui semel. in vl. co. de prob. & Inn. Ant. de But. & Ioã. de Imo. in c. causam. el. 1. de test. nam coram illo auditore summariè & extra ordinem illi de Bouerijs produxerunt testes ad impediendum ne dñs Vicegerens scriberet q̃ pòst tp̃s cridarũ liceret dictis de Milio ꝓducere iura sua quò ad apothecam emptã per illos de Bouerijs non obstante lapsu tẽporis. hic aũt ꝓducũtur in iudicio moto per dictos de Milio ꝯtra Simonẽ de la Cella in hypothecaria pro domo seu petia terræ empta per dictũ Simonẽ de la Cella, vt dictus Simon absoluatur à petitione ꝯtra eũ producta in hypothecaria in q̃ iudicio pro interesse suo cõparuerunt isti de Bouerijs ꝓ defensio-
16 ne dicti Simonis. ¶ † Nec ad hoc obst. si diceretur q̃ probationes factæ in iudicio summario probãt in plenario quãdiu in illo iudicio sũmario fuerunt plenariè receptæ, vt singulariter no. per Iac. Bu. in l. ab hostibus. §. sed q̃ simpl̃r. ff. ex q. cau. ma. q̃ scd̃m eũ ꝓdesse debet, si id quod fit fiat melius q̃ oporteret. allegat l. diligenter, in fi. ff. man. quia r̃ndeo primò, q̃ hic negari nõ p̃t, quod agitur hic de alia re q̃ de illa de qua agebatur corã auditore, iõ tunc expeditũ est q̃ ꝓbationes factæ in vnà causa non faciũt fidem in alia: sicut nec sñia lata in vna, pareret exceptionẽ rei iudicatæ in alia, vt dixi s. scd̃m Cy. & Bal. in l. 2. C. de eden. & Bar. in d. l. 2. §. 1. ff. vi bo. rap. cum ꝯcor. s. alleg. & est cõis ꝯclusio oĩum. ¶ Itẽ r̃ndeo q̃ illud dictum Iaco. Butr. procedit qñ in iudicio sui natura summario fuerunt plenariè receptæ probationes quò ad substantiam probationis, & quò ad modum procedendi, aliàs non probarent in alio plenario iudicio, per d. c. veniens. & c. significauit, & c. Albericus de testi. & c. qñ frequenter. §. 1. cũ gl. in verbo, innotuit, vt li. nõ cõs. test. ita dicit Ant. de Bu. in c. causam, el. 1. de testi. & sic vult q̃ non solũ probationes debeant esse plenariæ, sed et quod fuerũt receptæ post litẽ ꝯtestatam, & seruato ordine iudiciario, ità et clarè vult Ant. de Bu. in c. 2. de ord. cog. in pen. char. vbi pro hoc allegat decisionẽ Fede. de Señ. in cons. 155. aliàs est 160. & incip. Casus talis est dñs Minius de Ptolomeis &c. vbi voluit
17 † q̃ si productio instrumenti est facta in iudicio summario lite non ꝯtestata non prosit in iudicio plenario, postq̃ non fuit seruatus ordo procedendi, qui requirit in plenario iudicio, allegat dictum c. veniens, sed in proposito nõ põt dici q̃ dictæ probationes fuerint corã creditore factæ post litem ꝯtestatam & seruato ordine procedẽdi, qui seruatur in causis plenarijs,
12 igitur &c. ¶ Quinimò nonnulli et tenẽt † non esse veram vllo modo dictam opi. Iacobi Butr. in d. §. sed q̃ simpliciter, inter quos est Cyn. in lege, quo tempore, in 4. & 5. quæstion. C. de resti. mi. & ibi Bald. in penult. quæstio. & expresiiùs Bald. in l. 2. in fi. C. de eden. & Ang. in l. pen. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. per no. in l. si quis libertatẽ, in gl. fi. ff. de pet. hr̃d. & in l. si duo patroni. §. idem Iul. ff. de iureiur. & in l. fi. C. qui legi. perso. tñ hæc disputatio de veritate dicti sui nõ est hic necessariã attentis alijs supradictis. ¶ Non probant et dicti testes: quia vt narratur in additione facta ad thema suprascriptum, non fuerũt citati illi de Milio tẽpore receptionis dictorũ testiũ. l. si qñ. C. de testi. c. in nomine Domini, de test. Item non pro-
18 bant: quia † non constat q̃ notarius qui recipit, sit deputatus ad examinationẽ & receptionẽ dictorum testium, q̃uis ipse notarius in hac causa examinatus deposuerit se fuisse ad delectũ vnà cum quodam domino Petro de Ricardis, & non tñ dicit à quo vel à quibus fuerit electus, & sic non sumus in casu in quo loquitur Bar. in l. ex sñia. ff. de test. tut. vbi voluit q̃ notarius possit esse rogatus de cõmissione vnius articuli sibi facta: nã iste notarius non dicit q̃ fuerit rogatus de commissione sibijpsi facta, nec producitur aliquod instrumẽtum cõmissionis prædictæ scriptum manu dicti notarij. ¶ Præterea magis * cõis opinio. et est ꝯtra Bart. in d. l. ex sententia, s. quod non possit esse rogatus ipsemet notarius de commissione sibi facta [h] vt tenet Hosti. Io. An. Ant. de Bu. & dominus Ab. in c. qñ ꝯtra de probatio. alleg. l. 1. C. de mandatis princ. l. omnibus. C. de test. l. prohibitum. C. de iur. fisci. lib. 10. & hoc et sequitur Io. And. in regula, cum quid vna, in mercuria. & Fede. de sen. 189. incipiente, quæritur an domina Margarita. & Bald. in l. iuris iurandi. C. de testi. & pleniùs in l. iudices. C. de fide inst. in l. ad egregias personas. ff. de iureiu. & Sali. in aut. apud eloquentissimum. C. de fi. instr. ¶ Nec obstat rõ reddita per Bar. in d. l. ex sententia, de tutore qui potest librum rationum conficere, in quo cõtinentur particulariter rationes, quibus etiã statur pro se, iuxta l. 1. §. officio. ff. de tute. & ratio. dist. & l. Nesennius. ff. de neg. gest. & l. si quis pro redemptione. C. de do. & tñ non potest sibijpsi ascribere tutelam. d. l. ex sententia, quia respondent doct. maximè Bal. in d. l. iudices. & Sali. in d. auth. apud eloquentissimum, q̃ ibi cõstabat illũ esse tutorem, & sic constabat de fundamento potestatis suæ, ideo potest eam exequi scribendo librũ rationum, & similia; sed tabellio non habet ex natura officij tabellionatus authoritatem receptionis testium, ideò ascribendo sibi hanc actionẽ quæ propriè pertinet ad iudicẽ, non ad se, non creditur eius scripturæ. l. vxori. §. 1. ff. ad l. Corne. de fal. cum simili. ¶ Non probant etiam dicti testes, quia non fuerunt circa examinationem & publicationem dictorum testium seruata ea quæ requiruntur ex forma statuti sub rubrica, de ordine & solennitate tenenda in depositione testium, & aliàs annullãtur ge-
19 sta scd̃m q̃ in dicto statuto continetur. ¶ Nec obstat † quod pars aduersa produxerit quinq; testes ad probandũ q̃ consuetudo & cõmunis obseruantia se habet in ꝯtrariũ: quia r̃ndeo quod

q, ad assentiam talis cõsuetudinis requirebatur q, tpe quo dicti testes recepti fuerũt per tempus lõgum id est, saltẽ decem annorum ante ita fuisset seruatum & taliter, q, appareat inter cessisse saltẽ tacitũ consensum maioris partis populi. l. de quibus, cum ibi notatis. ff. de legi. & in l. 2. C. quæ sit longa consue. sed istud non probatur per testes productos ad ꝓbandam consuetudinẽ, nam Baldasar de Vgolinis super decimo capitulo, qui est examinatus de anno. 1471. solùm deponit de tẽpore decem annorum tunc proximè præteritorum: & sic non deponit de decem annis præteritis ante tempus quo corã dicto auditore fuerunt recepti dicti testes: nam fuerant recepti de anno. 1467. nec etiam deponit tale quid per quod appareat de dicto tacito consensu maioris partis, & ijsdem defectibus laborat Ioannes Baptista alius testis. Alius testis super dicta communi obseruantia est Ioãnes Thomas de Burgo, qui si non laborat primo defectu superdicto, laborat in secundo: nescit. n. exprimere aliquam causam, in qua seruatum fuerit
20 illud q̃d ipse deponit, † facit quod dicimus de teste deponente ita se habere publicã famã: nam si interrogatus sit à quo audiuit hoc dici, & de nemine recordaret: nõ ꝓbat: licèt diceret q, audiuit à maiori parte, vt no. Inn. in c. qualiter & q̃n, de accu. Spe. in tit. de inquisitione. §. nunc tractemus, ver. super ꝓbatione, & clarè Bar. in l. de minore. §. si plurium. ff. de quæst. in septima col. in versi. quero, si testis interrogatũ à quibus personis audiuisti &c. & per Sali. in l. ea quidem. C. de accus. Præterea nihil deponit de obseruantia circa nomina testiũ apponẽdorum in publicatione, prout in dicto statuto requiritur. ¶ Non obstat ẽt ad hoc depositio Ioannis Iacobi de Borlola no: quia ẽt iste interrogatus, in quibus causis fuerit seruatum illud quod ipse deponit, nescit vllã causam exprimere, in qua fuerit hoc seruatũ. ¶ Præterea posito q, iste aliquid probaret, remaneret solus: quia alij non probant, vt suprà dixi: & dicto vnius non est standum. l. iurisiurandi. C. de testi. capit. in omni. de testi. ¶ Nec aliquid probat Bartholomæus de Brunellis, maximè quia non probat de legitimo tẽpore decurso tempore quo examinati fuerunt testes producti coram dicto au
21 ditore. ¶ Nec dicatur † q̃d nos tractamus de stylo, & non de consuetudine, & quod in stylo non requiritur tam longũ tẽ
i pus: quia r̃ndeo quod illud posset esse verum vbi [i] tractaretur de stylo tendente ad interpretãdum & declarãdum aliquod
†3 dubiũ † verbi gratia: in causis breuioribus seu modicæ quantitatis non requiritur de iure libellus vt in authẽ. nisi breuiores. C. de sen. ex breui. reci. nam si probaretur q, stylus prætoris Cremonensis in suo tribunali fuit q, in causis viginti solidorum & abinde ĩ. non produceretur libellus: iste propriè diceretur stylus: quia quæ sint illæ causæ breuiores, non est præcisè lege determinatũ, sed remittit ad arbitrium iudicãtis inspecta qualitate personarũ. l. sed si susceperit. §. pe. ff. de iudi. & not. in authẽ. nisi breuiores? & sc̃dm aliq̃s ad inducendum hm̃õi stylũ tendentẽ ad declarationẽ alterius verbi ambigui, non requireretur tã longum tẽpus sicut in consuetudine, sed sufficit bis vel ter fuisse seruatũ, vt no. doc. maximè Anton. de Bu. in c. fi. de c̃suet. post mediũ, dũ tractat de differentia inter stylum & c̃suetudinẽ, & aliquid ẽt per Cyn. in d. l. 2. C. quæ sit lon. consue. & Bal. in l. diuturna. ff. de legi. ¶ Rursus alia rõne non probãt dicti tres testes producti corã auditore, & primò
22 dictus † Nicolaus de Gotis: quia deponit de confessione facta absente parte, quæ confessio non facit plenam probationem, q̃n esset sufficienter probata. l. fi. ff. de interrog. act. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. c. fi. de succes. ab intest. no.
†4 doc. in l. admonendi. cum si. ff. de iureiu. & sc̃dm Bar. ibi facit semiplenam probationem, sc̃dm Bald. & Sal. in l. bonæ fidei. C. de reb. cred. & Sal. & Ludo. Roma. in d. l. admonendi. facit indicium, non aũt semiplenam probationẽ, vt no. in l. capite quinto. ff. de adul. nam indicium est minus quã semiplena ꝓbatio, vt no. in l. cum probatio. ff. de proba. & ideo illa glos. in d. l. capite quinto, dicens q, facit indiciũ non bene allegaẽ per Bar. in d. l. admonendi. pro opi. sua. s. q, faciat semiplenã probationẽ, & respondent plenè præfati doc. ad allegata per Bar. in d. l. admonendi. tñ super illo nõ puto necessariũ insistere: cũ satis sit quod non sit plenè probatũ, vt patebit ex ĩ. dicendis, iunctis superius dictis. ¶ Non probat ẽt dictus Nicolaus de
23 Gotis: quia vr̃ singularis & neminẽ dat contestem: nam † vt inquit notabiliter Bald. in l. fin. in 15. oppo. C. de edic. diui. Adr. non solum testes singulares non probant. c. licèt causam, de
†5 proba. c. bonæ. de elec. sed ẽt testes qui ita † possunt esse singulares sicut contestes, mouetur Bald. per not. per Bart. in l. Celsus, ad fin. ff. de vsucap. ¶ Item Ioannes de Bottis vltra alios defectus quos habet depositio sua quò ad probandum in isto iudicio, de quibus dixi s̃. ẽt nõ est integer alia rõne: quia fuit proxeneta in dicto c̃tractu venditionis factæ per dictũ Augustinum illis de Bouerijs, vt ipsemet testis fatetur; & dixit q̃d dictũ c̃tractum fecit de volũtate dicti Thomæ de Milio, & q, dictus Thomas ante dictã venditionem dixit in præsentia ipsius testis & ad instantiam d. Perini & Pauli eius filij vel alterius eorum q, ipse Thomas aliquid habere non debebat à dicto Augustino, & quod sibi solutũ erat, & quod tenebat dicta instrumenta viua c̃tra Augustinũ causã faciẽdi securitatẽ illis qui emerent dictã apothecam, quæ oĩa tendunt ad firmitatem dicti contractus vnde vt dicunt doc. in c. dilectorum, de
24 testi. cog. † ꝓxeneta [k] non est idoneus testis nisi ambæ partes
k consentiant: quia præsumitur q, affectet compleri illud propter quod laborauit, & quod non imputetur ei quod cautè se non habuerit, & hoc militat in casu nostro. ita dicũt Anto. de Bu. & Io. de Imo. in d. c. dilectorum. & referunt quod ita est de mente Io. An. ibi, dum dicit, ista ratio concludit, cum non admittendum &c. & pro ista opi. vt dicit Io. de Imo. est gl. in auth. de instrumentorum cautela & fide. in §. in his. in verb. ad numeratorem. & probatur in c. 1. de testi. in 6. iuncta glos. pe. vbi vr̃ casus specialis in quo proxeneta admittitur altera parte inuita: ergo in contrarium est ius cõmune. l. ius singulare. & l. q, verò. ff. de legi. & istam partem sequitur Bart. in l. deferre. §. ijdem decreuerunt. ff. de iure fisci. qui ẽt dicit ita tenere gl. pe. in d. c. 1. hoc ẽt tenet gl. pe. in c. fi. de testi. in 6. ita ẽt de mente Bar. in l. omnib. C. de testi. licet Bal. ibi aliter dixerit. cum dicta opi. ẽt concordat Ant. de But. in c. cum à nobis. de test. & Io. de Imo. in l. si cui legetur. §. fi. ff. de leg. 1. licèt gl. variauerit in §. ante pe. in auth. de testi. Item non ꝓbat iste testis sufficienter: quia si bene inspiciatur, non ꝓbat de cõfessione facta parte p̃sente. nam certum est q, non deponit de p̃sentia dicti Symonis de la Cella tempore confessionis prædictæ, & in præsentiarũ agitur de causa cõcernente commodũ & incommodũ dicti Symonis, qui est reus principalis in causa: igitur ipse dr̃ esse ille cuius præsentia requirebaẽ: quia ipse est q venit condemnandus: cũ hypothecaria actio intentata
†6 detur contra possessorem † q est Symon p̃dictus. l. si fundus. §. in vendicatione. de pig. & l. si cum venditor, in princi. ff. de euic. ergo quò ad cõdẽnãdũ Symonẽ in hypothecaria habem⁹ cõsiderare an Symon fuerit p̃sens. isti aũt de Bouerijs, licèt cõpareant pro prætenso interesse suo; tñ non sunt conuenti in isto iudicio, nec sunt authores Symonis, imò fortius dici posset quod nõ bene constet de suo præsenti interesse: quia licèt Symon succũberet in illo iudicio, non sequiẽ q, ex hoc debeant pati dãnũ isti de Bouerijs pro apotheca sua hypothecata dicto Simoni quia cũ hypothecaria nõ cõpetat efficaciter c̃tra tertios possessores, nisi q̃n facta excussione c̃tra debitorẽ principalẽ, constat principalẽ non esse soluẽdo, vt in aut. hoc si debitor. C. de pign. sequiẽ quod prius oportebit constare q, tpe quo c̃tingeret cõpetere hypothecariã c̃tra dictũ Simonẽ,
25 dictus Augustinus non esset soluendo, & posito † q, per a[illegible] facta in alio iudicio & inter alias personas appareat q̃d superiori tempore Augustinus nõ esset soluendo, nõ sequitur q̃d ita erit in futurũ: vt no. Bar. in l. in c̃firmãdo, per illum text. ff.
†7 de confir. tuto. quilibet enim † præsumitur in futurũ acquirere. l. si defunctus, & ibi no. C. arbi. tute. l. cura. §. deficientiũ. ff. de mune. & hono. ¶ Præterea ẽt non põt dici q̃d dictus Ioannes probet concludenter quod dicta c̃fessio fuerit facta in p̃sentia partis: qa dictus testis deponit q, fuit in p̃sentia Pe-
26 rini & Pauli vel alterius eorum, c̃sideranda † est dicta alternatiua, quæ parit obscuritatẽ. l. ptor. §. quod aũt. ff. de iniur. l. vbi aũt non appareat. §. qui illud. ff. de verb. ob. & dictũ testis ambiguũ nõ probat. l. in p̃sentia, de ꝓba. & tãto magis qa Paulus nõ poterat eo tpe viuẽte adhuc patre reputari pars, quia non erat ipse q emisset dictã appothecã, sed eius pater, & q, Simon c̃tra quẽ product⁹ est libellus & intentata est actio, dicatur esse pars, & eius sola persona debeat considerari in hoc iudicio:
27 probatur ex notabili † doctrina Inno. in c. fi. de maio. & obe. vbi dicit q, vbi agitur iure actionis, non autẽ imploratur offi-

cium iudicis nobile, debet solum citari ille qui nominatur in
libello, non alij de quorum interesse tractari posset, vt ibi ple
28 nius per eum. ¶ Alia ratione † ēt non probat præsentiam par-
tis prout requiritur: quia iura requirentia præsentiā partis in
telliguntur de præsentia cū intelligentia. l. diē proferre. §. co-
ràm. ff. de arbit. l. coram. ff. de verbo. signi. quinimò ad hoc vt
ςfessio plenam probationē inducat, requiritur non solùm p̄-
sentia alterius partis; sed ēt requiritur q̄ pars talem cōfessio-
nem recipiat, vt inquit Cynus in l. vnica in 6. quæst. C. de cō-
fessis, & ibi plenius Saly. in 20. oppo. & Saly. in l. iubemus. C.
de libe. cau. & in l. generaliter. in 6. q. C. de non num. pec. vbi
refert se sępius ita ςsuluisse, & ita ēt tenuisse dominum suum
Ricardum de Saly. & probat per dicta. l. fi. ff. de interro. actio.
& ibi ēt notant Moderni, & probatur ēt ex significatione vo-
cabuli: quia ςfessio idem est quod simul fassio: quia deriuat
à faris vel fare fatur, & dictio con, simul iuncta denotat simul
tatē locationis. l. 1. §. 1. ff. de pac. l. consensu. in prin. ff. de act. &
obl. possent adduci aliæ rōnes, de quibus maximè per Saly. in
dictis locis & est de mente Bald. in l. 3. C. de repudi. hæred. in
ver. 2. noto. &c. per illū tex. ¶ Vnde dicit Sal. in d. l. iubemus,
quod non sufficit q̄ testes dicant ςfessionem fuisse factā par-
te p̄sente, nisi dicant ēt quod facta fuit parte instāte & petēte
seu confessionem acceptante, sed ex dispositione dicti testis
non cōprehenditur cōcludenter quod d. Perinus intellexerit
verba dictæ confessionis: quia non dicit testis quod post ver-
ba ςfessionis. d. Perinus aut Paulus aliquid dixerit, ex quo ap
pareat ipsos intellexisse verba ςfessionis: nam licèt testis dicat
quod in præsentia d. Perini & Pauli vel alicuius eorum & ad
eius instantiā ptulerit Thomas dicta verba; tn̄ hoc non pbat
29 q̄ d. Perinus aut Paulus intellexerint: quia testis † deponens
quod talis protulit talia verba p̄sente Titio, non dr̄ probare
quod Titius intellexerit: quia potuit esse p̄sens corpore, &
non intelligentia ita probat ita l. 1. §. fi. & ibi hoc no. Bar. ff. de
aut. tut. & no. per gl. & doc. in c. p̄sentiū, in verbo interrogato
ria, de testi. in 6. & per Bart. in tractatu. de teste. & per Bald. &
alios in l. 2. §. fi. ff. sol. mat. & Bal. & Sal. in l. testium. C. de test.
& Bal. Ang. & Mod. in l. hæredes palā, in prin. per illum tex. ff
de test. & Bal. in l. 1. ad fi. C. de bo. pos. scd̄m tab. & in l. si nō spe
ciali. C. de testa. & no. doc. in c. peruenit, el 2. de testi. coge. de-
bet ergo testis deponere quod pars fuit p̄n̄s ςfessioni & eam
intelligens: quia de tali p̄sentia intelligunt iura de hoc loquē
30 tia, vt dixi. Et per hæc † patet nō obstare, si diceretur quod te-
stes recepti inter alias personas faciunt semiplenā probationē
si mortui sunt: & sic repeti non possunt, iuxta no. per Bar. in l.
admonendi. ff. de iureiuran. cū suis ςcor. quia respōdet, quod
illa loquuntur qn̄ illi testes essent legitimè recepti inter alias
personas, & essent contestes & idonei, adeò quod facerēt ple-
nā probationē inter personas inter quas essent recepti: sed di
cti duo testes non sunt hm̄oi. ¶ Non probat ēt Antonius de
Rossanis tertius testis: quia vltra defectus quos dixi. s̄. habere
dictas attestationes, quò ad faciēdam fidē in hoc iudicio, non
probat oportunè: quia loquit de ςfessione facta extra iudiciū
absente Augustino & dicto Symone & dictis de Bouerijs, &
iō non fufficit ad plenā probationē, vt est dictū. ¶ † Nec ob-
31 stat si diceret quod ςfessio facta absente parte † prodest ad li-
berandum: vt not. per gl. in l. non solum. §. si liberationis ver-
ba. ff. de lib. legat. quā nonnulli sequunt, & maximè Nicolaus
de Matarellis & Bal. in l. generaliter. C. de nō numera. pecu.
quia rn̄deo q̄ imò magis * cōis sn̄ia est ςtra illā gloss. & magis
cōiter tenetur opinio ςtraria ¹ quā approbat glos. in l. idem in
duobus. §. fi. ff. de pac. & sequitur per plures vrgentes rōnes
Bar. in d. §. si liberationis verba. & Iac. Bu. Bar. Ang. Fulgo. &
Pau. de Cast. in l. postquam liti. C. de pac. & Bal. in l. hærede. §.
nos aūt. ff. de pac. per illum tex. & Bal. in rubrica. C. res inter
alios acta. & in l. non idcirco. C. de iur. & fac. ign. & in l. rescri
ptum. §. fi. ff. de pac. & Ant. de Butr. & Io. de Imo. in c. cum pri-
dem, de pac. & Ant. de But. in c. veniens, de renu. & in ca. fi. de
confes. in 6. co. & idē tenet ibi d. Abb. circa. quintā vel sextam
co. & cum hac. opin. vr̄ ēt transire Ioā. de Imol. ibi, licèt referat
quod domi. Car. ibi tenet opi. glo. in d. §. si liberationis verba.
& cum opinione gl. d. l. idem si duobus, transit Bal. in lec, an-
tiqua, & ēt Petr. de Anchar. in d. l. idē in duobus, nec est bona
differentia quam nonnulli faciunt. s. inter pactum & confes-
sionē; quia est ςtra. l. tale pactū, in prin. ff. de pac. & nō obstat.
§. & licèt in auth. de testi. & quod no. gl. in l. vnica. C. de cōfes.
quia ad omnia ista respondet Bar. in d. §. si liberationis verba.
quod ibi nō excluditur partis præsentia, & ex prædictis patet
istā esse magis cōem opinionem. ¶ Et iste testis non loquitur
de confessione facta super iure reali competente dicto Tho-
mæ de Milio in re de qua est qō. s. in domo seu petia terræ quā
emit Symon de la Cella, quæ domus tēpore dictæ ςfessionis
non erat amplius in bonis dicti Augustini, & sic ςfessio Tho
mæ loquentis de domo quā volebat tunc emere Antonius de
Rossano vel de alijs bonis Antonij de Rossano obligandis p
defensione bonorū Augustini, quæ venderentur, non ςuenit
illi domui seu petiæ terræ prius emptæ per Symonē de la Cel-
la de qua nūc est qō. & sic nō erat amplius in bonis Augustini
nec iā poterat obligare; & per ςn̄s non oportet ingredi arti-
culum an confessio facta super iure reali parte absente plenū
faciat prejudicium confitenti, de quo tangitur ēt in locis. s̄.
proximè allegatis. Et per ista patet q̄d iste Antonius de Rossa-
nis etiam attenta repetitione sua non pbat: quia in ea nō ad
dit plus q̄ primò dixisset. ¶ Capio nūc alios testes secundo lo-
co examinatos: & dico q̄ non valet dispositio domini Guliel
mi de Præzanis: quia est singularis, vt patet ex loco in quo di
cit factam fuisse dictam confessionem Thomæ. Præterea ēt
deponit de confessione facta Absente Augustino & Symone
& dictis de Bouerijs: & sic non probat ex his quæ dixi suprà.
¶ Nō probat etiā Antonius de Rossanis repetitus per ea quæ
circa dispositionem suam vltimò dixi, vbi feci mentionē de
dicta repetitione. ¶ Non obstat ēt depositio Gulielmini de
Zauarellis: quia si bene inspicitur iste testis remanet singula-
ris: neminem. n. habet contestem, nisi Ioānem de Bottis, cuius
depositio non releuat, vt per plura suprà fuit deductū. Deni-
que non probat de præsentia Perini cum intelligentia cōfes-
sionis factæ per do. Thomam: & requiritur q̄ non solùm pars
sit præsens, sed ēt intelligens, vt dixi. s̄. ¶ Præterea non depo-
nit de confessione facta p̄sente Augustino & Symone de la
Cella, & iudiciū istud dirigitur ςtra Symonem possessorem.
nec ςtra aliū dirigi potuit, vt sup. dixi, vnde confessio facta in
ter alias personas sibi non habet præiudicare. l. si vnus. §. ante
omnia. ff. de pact. & C. res inter alios acta. per totū, & sic non
pōt dici q̄ deponat ille testis de confessione facta parte præ
sente, vt ēt superius dixi. ¶ Non obstāt etiā testes vltimo loco
examinati, & primò dictum Petri de Dalmonibus: quia iste
non deponit de confessione facta præsente Simone de la Cel
la, qui est ille de cuius condemnatione agitur: quinimò non
deponit de confessione facta præsente Augustino & intelli-
gente dictam confessionē & acceptāte vt requiritur, sicut di
xi suprà: imò apparet q̄ Augustinus nō exceptauit dictam cō
fessionem: quia Augustinus in iudicio cum iuramento affir-
mauit dictos de Milio fuisse & esse creditores: & quod plus
est non deponit de confessione facta præsente Perino, sed p̄-
sente Paulo, qui tunc nō erat pars, nec ēt hodie rep̄sentat per
sonam d. Perini, saltē in solidum. Insuper iste testis est singula
ris, vt patet ex qualitate loci de quo deponit. ¶ Nec dicatur
q̄d Ioannes de Bottis est sibi contestes: quia rn̄deo primò q̄d
depositio Ioannis de Bottis non releuat, vt suprà deductum
est. Secundò rn̄deo: q̄ ex inspectione locorum de quibus de-
ponunt dicti duo testes apparebit eos non esse contestes, per
no. in l. testium. C. de testi. imò ςtradicunt dicti duo testes: quia
d. Petrus deponit q̄ Thomas dixit q̄d nulla habebat instrumē-
ta ςtra Augustinum sed Ioannes de Bottis deponit quod Tho
mas dixit se habere instrumēta ςtra Augustinum: & quòd illa
tenebat viua, causa faciendi securitatem illis, qui emerent: &
per consequens dictum vnius testis infringit dictum alterius
cum sint varij & contrarij. l. qui falsa. ff. de test. c. in nostra. cū
ib. plenè notatis, per gloss. & doct. de testibus. ¶ Non obstat
etiam depositio Baldasaris de Vgolinis: quia ipse non dicit
quod Thomas confessus fuerit se nihil habere debere ab Au-
gustino, sed quod dixit, si bene nihil habere debeo, tu debe-
bas obseruare promissa &c. quæ verba sunt conditionalia: cū
dictio si, faciat conditionem. l. Titio, in prin. ff. quando dies
lega. cedat. l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de cond. & de
mon. & sic non posuit rem in certo: quia licet cōditio de præ-
senti non suspendat in futurum: quia est certa in rerum natu
ra: tamen non sequitur quòd sit certa quò ad ipsos disponen-
32 tes. l. cum ad præsens. cū. l. seq. ff. si cer. pe. Et licet † adiectio si,
quando-

qñdoq̃ accipiatur pro quia.l.Titium,& Mæuium.§. à matre.ff.de admi.tu.l.videamus,in pri.ff.de in lit.iuran.tñ illud est verum,qñ res est omninò certa,vt declarat Bart.in l.1.in 2. col.ff.de cond.& demon.sed hic non erat certũ,q, Thomas nihil habere deberet:imò ɔ̃trariũ apparet ex instrumentis & ex assertione debitoris.Item iste testis est singularis respectu loci & temporis:& deponit de confessione facta absente parte. ¶ Non obstat ẽt dispositio Ioannis de Dalmonibus:quia non deponit de confessione facta p̃sente dicto Simone, de cuius condemnatione agi:nec ẽt dicit q, fuerit facta confessio præsente:s.& intelligente Augustino: qa requirebatur intelligentia de qua non deponit iste testis,vt dictum est suprà. ¶ Prætereà iste testis vr̃ singularis:quia neminẽ habet ɔ̃testem,saltẽ de testibus legitimè examinatis in hoc iudicio seu inter easdem personas.¶ Nec dicatur q, Petrus de Dalmonibus & iste Ioannes de Dalmonibus sint contestes : quia istud non est verum; nã Petrus de Dalmonibus deponit de cõfessione facta per Thomam qñ tractabatur de vendendo apothecã illis de Bouerijs:sed Ioannes de Dalmonibus deponit de confessione facta per Thomam , qñ tractabatur de vendendo apothecam Nicolao de Gocijs. ¶ Non obstat vltimus testis, s. Macharius : quia non deponit de confessione facta præsente Simone,nec ẽt præsente Augustino : & non sufficit q, fuerit facta præsente Perino, ɔ̃tra quẽ non est ꝓductus libellus:vt sæpe dictum est;& ẽt non deponit de præsentia Perini cum intelligentia confessionis prædictæ vt requiritur.Et quantùm ad confessionem factam præsente Perino, non vr̃ quod iste testis habeat aliquem contestẽ, saltem de legitimè examinatis in isto iudicio inter istos: quinimò ẽt non est ɔ̃testis cum Ioanne de Bottis minus legitimè examinata:qa Macharius deponit de ɔ̃fessione facta in apotheca,q̃ tenebat Antonius de Rasonis,& in apotheca Drapariæ Philippi de Bicinano. Sed Ioãnes de Bottis deponit de ɔ̃fessione facta in platea & in apotheca illorũ de Bouerijs.¶ Ex his ergo apparet q, nõ est ꝓbatũ sufficienter per aliquẽ testẽ de ɔ̃fessione facta parte præsente. Et posito q, per aliquem testẽ & ẽt p duos testes ɔ̃testes legitimè receptos posset dici esse ꝓbatũ de vna ɔ̃fessiõe facta absente parte, hoc nõ sufficit, vt puto superius ostendisse.¶ Et p hoc nõ puto oportere ingredi articulum, an iungi deberet ɔ̃fessio facta parte pręsente qñ est probata per vnũ testem, vna cum ɔ̃fessione facta absente parte, q̃ sit ꝓbata per plures testes super quo & ẽt cæteris copiosè & subtiliter laborauit aduocatus dictorũ de Milio. Et vbi ɔ̃staret quod attestationes primæ, s. receptæ in hoc iudicio inchoato ɔ̃tra Simonẽ fuissent publicatæ & apertæ non potuissent postea vltimi testes recipi sup eodẽ, vt in authẽ. ei qui semel, & in corpore vñ sumitur cum ibi no.C.de probatio.& in c.de testi.& in c.fraternitatis cum ibi not.extra de testi. Ex quibus concludendum est dictam primam sententiam in fauorem dictorum de Milio latam esse confirmandam. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dictas.dixi in consu.Pari.§.188.
b ¶ Pęna.s̃.lib.1.consi.103.nu.15.s̃.eod.consi.92.nu.17.
c ¶ Omnia.s̃.lib.1.cons.48.
d ¶ Esset.s̃.lib.5.consi.1.
e ¶ Quamuis.Pau.l.contumacia,de re iudi Alexan.l.si finita.§. Iulianus.colum.13.de dam.infec.maria.Soci.tra.de cit.art.7. num.31.artic.27.num.90.in fi.c.veniens.no.vlt. & ibi Panor. colu.2.de accusa.Deci.c.1.l.1.colu.penu.& ibi Franc.Ripa.de iudici.
f ¶ Cogi.J.eo.consilio 232.in fi.vide Cor.consil.4.colum.2.consi.240.co.2.ɔ̃s.366.co.pe.lib.1.consi.246.cõs.256.lib.4.Franc. Are.consi.6.Soc.consi.253.colu.5.li.2.consi.16.lib.4.Deci.consilio 502.Bert.consilio 216.in 1.dubio,lib.1.Hierony.Cag.rep. l.2.col.5.C.de pac.inter emp.& vend.sed ego dico q, communis opinio est falsa, vt clarè & nouè dixi.in l.4.§.Cato.de verbo.oblig.
g ¶ Personas.imò vt tenet Pau.cap.causam quæ de testi.Franci Aret.c.at si cleri.de iud.Guid.Pa.deci.delphi.qõ.136,& hanc ɔ̃tra communẽ puto veram, dummodò probatio plenariè recepta sit,& saluo q, si pars omisit reprobationes testium in prima instantia, ex eo fortè illa prima causa erat vilis vel quod aliũde puta per instrumenta principaliter se fundabat , poterit nunc reprobare, vel restitutio debet hæredi reprobationis lapsu fortè temporis omissæ, qua consideratione cessante puto fidem facere inter eosdem in alia causa.
h ¶ Facta.s̃.eo.consi.167.nu.5.s̃.li.5.consi.104.nu.6.s̃.li.2.cõsil. 213.nu.6.vbi dixi.
i ¶ Vbi.fa.s̃.eo.consi.7.nu.7.
k ¶ Proxenetat.s̃.lib.1.consi.13.nu.14.
l ¶ Contraria.s̃.lib.4.consi.131.nu.7.

EPITOME.

¶ Testator qui erat de agnatione illorum de la Turre volui q, in certum euentum pars bonorum suorum per certos executores daretur vni pauperi nobili existenti sine officio: cum hoc tñ quod si inueniret aliquis qui esset de la Turre, & esset sine officio, debeat potius sibi dari quam alteri, ante euẽtum illius conditionis fuerunt data Bartholomæo pauperi doctori qui non erat de la Turre. conferendo tamen dationem in tempus euenientis cõditionis : postea Aluisius dicit se esse de la Turre, non tñ est propriè de illa agnatione de qua erat testator,& portat arma diuersa & habet aliquod officium q, ipse dicit non esse perpetuum,& dicit se esse præferendum; q̃ritur quid iuris. Respõ. nullum ius competere Aluisio.

SVMMARIVM.

2 *Testator si legat ecclesiæ, intelligitur de parochiali.*
3 *Domus in dubio capitur pro cognatione.*
4 *Odiosi non vocantur in generali dispositione.*
6 *Officium ad placitum superioris confertur perpetuum.*
8 *Pauper dicitur inspecta qualitate personæ & onerum.*

CONSILIVM CCXIII.

PONDERATIS his quæ in themate narrant, & visis his quę eleganter in iure allegata sunt pro parte p̃fati Bartholomæi, sentio[a] de iure verũ esse nullũ ius ɔ̃petere dicto Aluisio; qa testator disponendo q, si reperiret aliquis pauper nobilis qui esset de la Turre, & ita vellet se denominari & deferre insignia,& sit bonæ conditionis,& sine officio, potius denture i dicta bona quàm alteri per dictos de consortio.& plures ac diuersæ agnationes reperiantur, ac ẽt tpe testamenti reperiebantur quæ denominantur de la Turre, & ferẽtes diuersa insignia, debent intelligi verba prædicta testatoris de illo paupere nobili qui esset de la Turre, de qua erat dictus testator:&
1 sic de illa agnatione non de alia: hoc probatur † per id quod no.Cy.in l.quoties ab omnibus.C. de fideicom. Vbi quærit: pone q, testator prohibuit rem alienari extra familiã de qua familia intelligetur:& respondet quod doctores dicunt intelligi de familia testatoris, cui vr̃ tacitè voluisse fauere & prouidere, allegat in argument.l.cùm acutissimi.C.de fideicõmis. probatur ẽt in rõne sui per text. reputatum singularem in l. quæ conditio.§.cum ita.ff.de condit.& demonst. & quod ibi
2 not.doct.vnde per illum † text. dicunt doct. quod si testator. aliquid relinquit ecclesię nõ specificata ecclesia, intelligit de illa ecclesia quæ sibi magis coniungitur, vt est illa cuius ipse
b est parochianus[b] per dictũ.§.cùm ita. Et si esset parochianus
†1 duarũ ecclesiarũ, intelligeretur de illa† cui magis afficeretur, puta de illa in qua magis versabat, argumẽt.l.si seruus plurĩu §.fi.ff.de legat.primo,& l.legatus.§.si vnus.ff.de legat.3.& l.si fuerit.ff.de rebus dubijs ita concludunt Pet. & Cyn. in l. prima, in quinta & sexta quæstio.C. de sacrosan. eccle. & docto. in dicto.§.cùm ita & Ioan. Andr. in capitu.cum quis de sepul. in sexto & nouella. & Petr. de Anchara.& Ioann. de Imola.in capitulo relatum, el.secundo. de testa.& per Ioã. And.in addi. Spe.in tit.de instru.edit.§.nunc verò aliqua in addi.incipiẽ. hic conuenit quæstio. & in versi. sed ad pauperes, facit quod nota.Spec.in dicto.§. nunc verò aliqua. versi.quid si testator vult fieri pontem &c. quod habetur in l. si quis ad declinandam,& in l. nulli. C. de episcop. & cleric. & in l.si domus,in princip.ff.de legat.primo.& quod not.Barto.in l.fi. C. de agnonis ciuili.lib.11.si ergo dictus Aluisius est de diuersa agnatione, & sic non de la Turre, s. de qua erat testator, sequitur quòd non est de illis quibus testator dicitur prius voluisse quàm alij, quamuis ipse esset de alia domo de la Turre

de qua nõ intelligit testatorem sensisse, vt dixi, & non sufficit
ꝙ velit se denominari de la Turre, & ferre insignia testato-
ris, nisi etiá sit de la Turre prædicta: quia testator copulatiuè
ꝑdicta omnia requirit: vnde si vnũ deficiat, non põt sortiri ef-
fectum dispositio testatoris. l. si hæredi plures. ff. de condi. in-
stitu. & l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. ¶ Accedit ad
confirmationem prædictorum. s. quod appellatiõe domus de
la Turre, de qua in testamento prædicto fit mẽtio, †intelligat
†1 de familia seu agnatione illorum de la Turre, id quod hr̃ in l.
cum vnus, in princip. & ibi glos. & docto. ff. de alimen. & cib.
leg. & in l. prima in principio. ff. ad Sylla. & licèt hæc appella-
3 tio † domus[c] varias habere posit significationes vt per Bar-
c tolum in l. pronũciatio. ff. de verb. significat. & in l. tutelas. ff.
de capi. di. & in l. fi. C. de verborum signific. tñ in dubio acci-
pitur pro agnatione, vt tenet, Angel. & Io. de Imola in l. ex fa-
cto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebellia. & est de mente Bal. in l.
generaliter. §. cum aũt. C. de instit. & subst. in l. filium diffini-
mus. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & ibi Ang. & Bal. in c.
nonnulli, de rescrip. & scd̃m Bar. in dictis locis, & Ant. de Butr.
in c. per venerabilẽ, qui filij sint legit. de domo inspecta cõsue
tudine & communi vsu loquendi in varijs locis intelligũtur
esse omnes illi, qui portãt eadem arma, & verba testatoris in
telligãtur scd̃m communem vsum loquẽdi. l. librorũ. §. quod
tñ Cassius. ff. de leg. 3. l. Labeo. ff. de supple. leg. & cõstat quod
Aluisius non est de agnatione & familia testatoris nec eius ar
ma portabat: & sic non vicebat de illa domo de la Turræ de
qua erat testator, & per çñs nõ sumus in casu in quo loquitur
particula dicti testamenti, ex qua dictus Aluisius se fundare
conatur. Adminiculantur ad hoc duo testes deponentes ꝙ di
ctus Iacobus testator dicebat quod nemo de domo sua rema-
nebat post eũ excepto quodá nepote filio quondam Antonij
de la Turre, de cuius vita ẽt dubitabat, in dictis tñ istorum te-
stium non multum insisto, quia non est opus in eis facere ma
gnam vim stantibus alijs suprascriptis & infrascriptis. ¶ For-
4 tificatur † hoc ex eo ꝙ pręsupponitur dictum Aluisium fuisse
inimicum & odiosum dicto testatori: vñ in dicta generali di-
d spositione testatoris nunquam cõprehenduntᷣ odiosi[d] ipsi te
statori, quamuis odium illud fuerit conceptum ante testamẽ
tum: vt est tex. no. in l. Lucius. I ultima. §. Lucius, el. secundo,
& ibi notant Doc. ff. de legat. 2. & per çñs non comprehẽde-
tur dictus Aluisius. ¶ Alia insuper rõne non põt admitti Al-
uisius: quia in testamento exigitur ꝙ ille qui esset de la Tur-
re & præferendus cæteris careret officio, iste autem Aluisius
nunc est in officio cũ bono stipendio: & ẽt fuit in officio an-
te per plurimos annos, & ita etiá erat in officio tempore quo
euenit conditio, in cuius euentum dicta bona perueniebant
ad dictum cõsortium, ad quod pertinebat eligere dictum no
bilẽ, habet n. nunc prioratum quendam pro quo habet singu
†3 lo mense libras quadraginta, † & meritò appellari põt offi-
cium. 1. qõ. 3. Saluator. c. dudum, el primo. de ele. c. tua, de cle
ri. ægrot. & patet ex plene notatis per Arc. in c. 1. in gl. magna,
de consue. libr. 6. ¶ Et posito quod officia quæ habuit Alui-
sius non fuissent perpetua sed temporalia; tñ illa sufficere vi-
debantur ad excludendũ eum à dispositione testatoris: quia
5 à communiter accidentibus officia non sunt perpetua, & †
verba testatoris debent intelligi secundum consuetudinem
& frequentem vsum. l. si seruꝰ plurium. §. fi. ff. de le. primo. l. †
4 nummis. ff. de lega. 3. & de iure cõi regulariter officia debent
esse ad annum vel ad biennium. l. neminem. C. de susce. & ar
6 ca. li. 10. & ibi no. Barto. & quod plus est vt fertur, †habet Alui
sius offm̃ ad bene placitum superioris, quo casu iudicatur vt
e de officio perpetuo[e] l. iurisperitos, in prin. ff. de excu. tu. l. suf-
ficiat. ff. de condi. indebi. & no. gl. in cle. 2. in verbo, electionẽ
de rescri. & gl. in c. fi. in verbo, perpetuo. eo. tit. libr. 6. & nota.
Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 3. qõ. ff. de ope. no.
nun. & Cy. Bald. & Sali. in l. quisquis. C. si cer. pe. & Bald. in l.
principalibus. ff. eod. tit. ¶ Prætereà dicta dispositio testatoris
alia rõne non conuenit allegationi dicti Aluisij; quia testator
voluit ꝙ qñ tractatur de dando dicta bona vni vel alteri; tunc
debeant potius dari nobili pauperi, qui esset de la Turre quã
dari alteri, sed in proposito nostro tractatur non de dãdo vel
Bartholomæo vel Aluisio, sed tractatᷣ de auferendo à Bartho-
mæo cui iam datio facta erat, & de dando Aluisio: & sic non
sumus in casu qui conueniat verbis testamenti, meritò non
potest huic casui cõuenire dispositio dicti testatoris. l. ita aũt
in prin. ff. de admi. tut. l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. ad nostrá.
7 el. 3. de iureiur. ¶ Accedit quia † turpius eijcitur, q̃ nõ admit-
titur hospes. c. quemadmodum, de iureiurá. c. quidá de apost.
l. non distinguemus, §. sacerdotio. ff. de arb. & sic nõ est eadem
rõ in casu isto, q̃ est qñ ab initio anteq̃ daretᷣ alicui, appareret
aliqs pauper nobilis de domo de la Turre, & sic apparet ꝙ se-
mel facta electione testator nõ ꝓuidit eá retractari, saluo, qñ
electus malè gubernaret bona prout in testõ ɔ̃tinetᷣ: & ideo li
cèt semel electus efficeretᷣ diues, vel posteà haberet officium,
nõ per hoc deberẽt sibi bona prædicta auferri: qa intẽtio testa
toris fuit subueniri paupertati & necessitati illiꝰ pauperis no
†5 bilis, q eligeretᷣ, vñ cũ † diuitiæ postea superueniẽtes & officia
ẽt superuenientia nõ ɔ̃ueniant menti testatoris: ꝓpterea non
infringunt actũ iam celebratum, lege. sciendum. §. fi. & ibi de
clarat Bar. ff. q satis. cogá. l. verbis. ff. ad l. falc. c. fastũ legitimè,
8 cũ ibi no. ꝑ Dyn. de reg. iur. in 6. ꝑferri † ergo dẽt electio dicti
Bartholomæi, q inspecta qualitate facultatũ & onerũ & ɔ̃diti
f one sua potuit tanq̃ paup[f] eligi, iuxta. l. sed si susceperit. §. 1. ff.
de iud. & no. in aut. ꝑterea. C. vnde vir & vxor, & l. paupertas,
cũ ibi no. ꝑ doc. ff. de excu. tut. & plenè per Bart. in l. si ɔ̃stante,
in prin. in 2. q. primę partis prĩcipalis. ff. sol. mat. in eo ẽt ɔ̃cur-
9 rebat qualitas nobilitatis: quia doctor est: & scientia red-
dit eũ nobilẽ. l. ꝓuidẽdum. C. de postu. & ibi no. plenè Cy. &
l. 2. §. fi. de excu. tut. & l. iudices. C. de digni. li. 12. in verbo ple-
beios, & ibi ꝑ illũ tex. dicit Bar. ꝙ doctores & iudices sunt no
biles, & magis dr̃ nobilis qs ꝑꝑ scientiá q̃ ꝑꝑ nobilitatẽ paren
tũ, vt inqt. Cy. in d. l. prouidendũ, & bene probatᷣ. 56. dist. nun
q̃, & facit ad hoc ꝙ hr̃ in c. quanto, de magi. ¶ Nec dicatur ꝙ
10 electio nõ valuerit tanq̃ facta ante tp̃s: quia † vt respondetᷣ ꝑ
parte d. Bartholomæi, imò talis electio potuit añ tp̃s fieri quán
tũ est respectu validitatis. l. vnũ ex familia, in prin. & ibi not.
Bar. ff. de le. 2. & no. Bar. & alij in l. cũ pr̃. §. à filia. cum si. eo. tit.
de habilitate ẽt ꝑsonæ dicti Bartholomæi non puto oportere
aliter insistere: tũ quia nihil de hoc ad dictũ Aluisiũ, cuius nõ
†6 interest, cũ ipse sit inhabilis, vt patet ex ꝑdictis: vñ †non dẽt au
diri táq̃ ille cuius nõ interest. l. 1. ff. de ap. recip. l. si vnꝰ. §. ante
oía, & ibi Bar. ff. de pac. c. cũ inter R. seniorẽ. de elec. c. veniẽs.
el. 2. de testi. cum si. tum ẽt: quia cum vltra decẽ annos tanq̃ le
gitimè electus possederit nemine ɔ̃tradicente oía ꝑsumuntur
solenniter acta. l. si filius. C. de peti. hære. l. qui in aliena. iuxta
prin. ff. de acqui. hære. cum suis concordantijs. ¶ Ex quibus
concludo dictum Aluisum obtinere non posse.

ADDITIO.

a ¶ Sentio. confirmatᷣ. ĩ. li. 7. consi. 91.
b ¶ Parochianus. Pau. Soc. d. §. cum ita Panor. c. iudicante. c. re-
quisisti, de ecclesia, ti. §. si quis. col. 9.
c ¶ Domus. Pau. consil. 92. consil. 211. consil. 453. libro 1. Corne.
consil. 206. li. 3. aliquando pro pr̃imonio vt Matth. Afflic. dec.
Neap. 106.
d ¶ Odiosi. s̃. eo. consi. 99. nu. 2.
e ¶ Perpetuo. Ale. Ias. d. l. sufficit. d. l. principalis. Ias. l. stichũ aut
Pamphilum. §. stipulatio. col. 2. de ver. oblig.
f ¶ Pauper. Soci. consil. 30. libro 4. Mat. Affli. dec. Neap. 169. Al
cia. l. qui noti hostes. §. locuples, de ver. sig. ĩ. li. 7. consil. 37. cõ-
silio 91.

SVMMARIVM.

1 *Frui posse per manum suam importat vsumfructum.*
3 *Videbitur, verbum hoc, quando importat absolutam potestatem vt libere. nu. 4.*
6 *Error iuris prodest ad præscriptionem longi temporis.*
8 *Iuris error probabilis æquiparatur errori facti.*
11 *Vsusfructus legatũ non restringitur per legatũ alimentorũ. nu. 12.*

CONSILIVM CCXIIII.

PONDERATIS verbis testamenti ser Andreæ
Catanei in ea parte, in qua reliquit Magdale-
næ eius vxori prout in dicto testamento con-
tinetur, est videndum vtrum dicta Magdalena
iustè

iuſte prætendat ſibi vſumfructum deberi, in quo ſentio quod
ſic: præſertim ex infraſcriptis. Nam inter cætera in dicto reli-
cto continetur q, dicta Magdalena omnia bona mobilia, fru
ctus redditus, & prouentus ſuæ hæreditatis poſsit habere, te-
nere, gaudere, pcipere, gubernare, diſponere, diſpēſare ſcd͂m
q, ſibi melius videbit & placuerit; ſine ↄtradictione hęredum
ipſius teſtatoris ac alterius perſonæ: habendo toto tempore vi
tæ ſuæ expenſis hæreditatis teſtatoris victũ & veſtitum, ſecun
dũ eius facultates, vt plenius in dicto inſtrumento continet.
Ex quibus verbis apparet quod teſtator voluit ipſam Magda
1 lenam † poſſe percipere fructus bonorum hæreditatis, & nō
a habere neceſſe eos capere de manu [a] hæredum, quo caſu ver-
ba importāt relictum vſusfructus. l. cum ita. & l. fundi Treba
tia. cum ibi plenè nota. gloſſ. & Bartol. ff. de vſufru. leg. & l. ſi
quis ita, & ibi no. gloſſ. & doc. ff. de vſuf. & q, dictos fructus à
ſe ipſa percipiendos, & conſequenter vſumfructum poſsit ip-
ſa ex voluntate teſtatoris conuertere in commodum & vtili-
2 tatem ſuam, patet † ex illo verbo gaudere, quo vſus eſt teſta-
tor in dicto relicto: quod quidem denotat actum ſeu effe-
ctum concernentem beneficium & cōmodum illius ad quē
tale verbum refertur, vt probat tex. 12. q. 2. in c. eccleſiaſticis,
& ibi no. Archi. in verbo, gaudere, vnde Bald. in l. ſi habitatio.
ff. de vſu & habi. format quæſtionem de illo cui relictæ ſunt
poſſeſsionem in gaudimentum: & dicit q, illa verba in gaudi
mentum, oſtendunt teſtatorem voluiſſe adijcere in fauorem
legatarij: ideo per illa verba ſubſequentia, ſcilicet in gaudimē
tum, non reſtringūtur præcedentia verba, in quibus dictum
fuit, relinquo tibi poſſeſsiones: per no. per Iac. de Are. & Bart.
in l. 4. in princ. per illum tex. ff. de alimen. & ciba. lega. & in l.
donationes. §. ſpecies. ff. de dona. per quod apparet dici non
poſſe q̊d teſtator voluerit ipſam puram & nudam tutricē ſeu
adminiſtratricem vel executricem relinquere: quia illud eſ-
ſet onus. l. tria onera. & l. poſt ſuſceptam tutelam, in fin. ff. de
excu. tu. & l. ante p. ff. de tute. iuncta gl. in verbo, ad alium, &
ibi Bar. in l. vxori. §. 1. ff. ad legem. Corne. de fal. ¶ Pro hoc etiā
facit: quia teſtator voluit q, dicta domina circa prædictos fru-
ctus haberet dictos fructus ſub ſua libera poteſtate: & ſic, q̊d
poſſet eos percipere & gaudere ſecundũ ſuā liberam volunta-
tem quod oſtenditur ſic: nam licèt teſtator dixerit q, ipſa poſ-
ſit percipere, gaudere, tenere, diſponere, gubernare, & diſpen
3 ſare ſcd͂m q, ſibi melius videbitur & placuerit, † & verbum vi
debitur & placuerit, importent arbitrium boni viri regulari-
ter. l. fideicommiſſa. §. quanquam. ff. de leg. 3. l. Thais. §. ſoro-
re. ff de fideic. liber. & l. Lucius iuncta. l. fideicōmiſſaria liber
b tas. eo. fallit [b] qñ cum dictis verbis eſſet adiecta dictio libere
vel æquipollens: vt ſi dico. prout tibi liberè videbitur, vel ſi
dico, do tibi liberũ arbitrium vel plenum arbitrium, nam li-
cet verbum arbitrium, per ſe denotaret arbitrium boni viri:
tñ per dictam adiectionem importabit liberā voluntatem p
dictum. §. quanquam, & declarat ita notabiliter Bar. ff. de ali
men. leg. in l. alio. circa. 3. colum. & in l. ſi ſic. in prin. ff. de leg.
1. vbi ēt ad hoc inducit tex. in d. l. fideicommiſſaria libertas. &
4 l. 1. ff. de teſt. mili. ¶ Sed ita eſt quod illa verba † . ſ. ſine ↄtradi-
ctione hæredem ac alterius perſonæ idem important, ac ſi di-
xiſſet libere, vt in c. cum tps, in verbo, libere. de offi. ord. lib. 6.
& ita exponit ibi Archi. in fi. & in c. 1. in verbo, libere, de ſup-
plen. negl. præla. lib. 6. & ibi notat Archi. qui intelligit q, ver-
c bũ liberè, [c] idem importet q, dicere ſine ↄtradictione, & idem
probatur in c. vbi periculum. §. ſiue, de elec. in 6. & in ca. irre-
fragabili. in princi. de offi. ord. & in c. 1. de regula, in 6. facit q,
no. gl. fi. in c. 1. de homi. li. 6. & in cle. dudum, in verbo, liberè.
Et habetur per Bar. in l. Centurio. ff. de vul. & pupil. dum tra
ctatur de ſubſtitutione compendioſa facta à pagano per ver-
ba communia, ergo ſi teſtator voluit dictam Magdalenā ſub
ſua libera poteſtate habere, gaudere, & diſponere de dictis
fructib. non pōt ei ↄtradici per dictos hæredes, ſi vult eos fru-
ct⁹ pro ſe retinere vel velle ſuũ facere: quia ille qui pōt ſcd͂m
ſuam liberam voluntatem facere, pōt ēt iniquum æquo præ-
ferre. l. cum quidam. la. 2. in prin. ff. de leg. 2. ¶ Hoc fortifica-
5 ri † pōt; quia (verbo fertur) q, dicta domina vigore dicti teſta
menti ſe pro vſufructuaria geſsit per annos vltra. 30. ergo po-
* tuit vſumfructum præſcribere. l. fi. in fin. ſcd͂m * communem
intellectum doc. C. de præſcrip. lon. temp. & plenè no. Bar. &
alij in l. iuſto. §. non mutat. ff. de vſuca. & in l. 3. §. ex ↄtrario. ff.
de acqui. poſ. & Pe. & Cy. in l. corruptionē. C. de vſufru. & no.
doc. in c. de quarta. de præſcrip. & bene probat. in l. ſi ergo. §. 1.
6 ff. de publi. iuncta. l. eum qui in prin. eo. ti. ¶ Et poſito † ēt q,
in præſcriptione tam longiſsimi temporis. 30. annorum vel
vltra interueniſſet error iuris, nō impediret talem pręſcriptio
nē, vt probatur in c. peruenit, de emp. & vend. & ibi no. doct.
maximè Io. de Imo. in notabilibus, & tenet An. de Bu. in c. cir
ca: de iure pa. & Io. de Imo. in l. nunq̃. in prin. ff. de vſuc. & tra-
ditur per Pau. de Ca. in conſi. 285. inci. hęreditas dictæ puellæ
&c. Iura. n. quę dicunt errorē iuris impedire vſucapionē non
loquunt de præſcriptione longiſsimi tēporis. 30. annorum, in
qua non eſt neceſſarius titulus, iuxta ea quæ plenè traduntur
& notantur in c. ſi diligenti, de præſcrip: vt patet. in d. l. nunq̃
in prin. & in l. ſi fur. §. ſi quid. cum fi. ff. de vſuc. Et ſic patet q̊d
d iuris error [d] in p̄ſcriptione longiſsimi temporis. ſ. 30. annorũ
non tribuit iniuſtā cauſam præſcribendi, ſed potius iuſtā, per
7 prædicta. † & in muliere præſumitur iuris error, vt eſt gl. not.
in auth. de inceſtis nup. in prin. in verbo ſciens iuncto text. &
ibi Ang. in fine. principij. & not. Fran. Tigri. in l. 2. C. de in ius
vocan. & dñs Abbas in d. ca. ſi diligenti. de p̄ſcrip. in 9. colu. &
imò ēt in maſculo, qñ eſſemus in articulo probabiliter dubio
talis iuris error non impedit præſcriptionē, vt in c. cum dile-
ctus, cũ ibi notatis, de conſuetu. & notant doc. in d. c. ſi diligē
ti. Bene faciunt no. per Io. And. in c. 1. de priuileg. in 6. & quæ
8 no. in l. cum prælatis. ff. de re iudi. talis. n. error † æquiparatur
e probabili errori facti, [e] vt not. Ioan. And. & Moderni in c. 1. de
poſtu. præla. in 6. & Ant. de But. in c. finem litibus, de dolo &
ↄtuma. in 10. vel 9. col. Ad hoc quod no. Ioā. And. in c. vt debi-
tus, de appella. & Spe. de expen. §. nunc videndũ, iuxta prin-
cipium, & q, no. Bar. in l. quod Nerua. ff. depoſi. in repetitiōe
in 8. colum. in verſi. iuxta prædicta quæro an iuris error ſit la-
ta culpa &c. vbi ad hoc allegat. l. ſecundum cum glo. ff. de iuris
& fac. igno. ¶ Vtrum aũt dici poſsit dictam Magdalenam pu
tantem ex verbis dicti teſtamenti ſe eſſe vſufructuariam fuiſ-
ſe in craſſo aut intolerabili errore facilè ex prædictis & infrà
dicendis deprehendi pōt quod non: ēt ſi fuiſſet maſculus ne-
9 dum fœmina. ¶ Ad confirmationem prędictorum † accedant,
quia filiæ teſtatoris hæredes inſtitutæ in dicto teſtamēto quæ
aduerſantur dictæ Magdelenæ in ſupplicatione quadam q̃
principi porrexerunt, quā produxerunt in iudicio vertēte in
ter Magdalenam & ipſas hæredes narrant & affirmant dictā
Magdalenam eſſe vſufructuariam, & dictæ eorum aſſertioni
ↄtra eos ſtandũ eſt. l. cum præcum. C. de libe. cau. & l. 2. C. de in
ſti. & ſubſti. ſub cōdi. fac. & ſic vident fateri quod dicta Mag-
dalena vel ex teſtamento vel ex præſcriptione ſaltem iuua-
ta ex teſtamento vel aliter vſufructuaria. Et etiā dictæ filiæ,
ac hæredes teſtatoris non poſſunt dicere quod errore iuris p-
ceſſerit talis earum aſſertio: quia talis confeſsio facta modo
prædicto in iudicio nocet, ēt ſi per errorem iuris proceſſerit.
l. non fatetur. ff. de confeſsis. ¶ Nec prædictis obſtat ſi dicere-
10 tur † quod intentio teſtatoris fuit quod dicta domina † ha-
11 beret alimenta, & ſic victum & veſtitum vt innuere videntur
illa verba teſtamenti ſequentia dũ dicit, habendo toto tēpo-
re vitæ ſuæ victum & veſtitum &c. quæ quidē verba videren-
tur fuiſſe ſuperflua, ſi verũ eſſet q, ipſa poſſet habere vſumfru-
ctum, & in dubio fieri debet interpretatio, vt nullũ verbũ ſit
ſine virtute operandi. l. ſi qñ, in princi ff. de leg. 1. & l. hanc le-
gē. ff. de ↄtrahen. emp. c. ſi Papa. de priui. in 6. cũ ſimilib. Quia
rñdeo, quod illa verba operantur ſatis: & ſunt adiecta ad am-
pliandum, probo per id quod no. Ioā. And. in addi. Spe. in tit.
de li. cōcep. §. iam nunc videndum, in prima additiōe, vbi di
cit q, ſi in libello accuſationis dico quod Titius fecit contra
12 me inſultum proijciendo contra me lanceam &c. videor di-
cere q̊d inſultauit & proiecit. allegat. l. quiſquis. C. de donat.
cum ſi. & quod illa verba non reſtringant p̄cedentia, patet ex
verbis præcedētibus, quæ tribuunt poteſtatē dictæ dñæ, vt ip-
ſa poſsit hr̄e, tenere gaudere, pcipere, gubernare, diſponere &
diſpēſare ſcd͂m q, ſibi meli⁹ videbit & placuerit ſine ↄtradicti-
ne hæredũ teſtatoris ac alterius pſonę, q̃ verba important latiſ
ſimam ac liberā poteſtatē, vt ſ. probaui; vnde nō eſt veriſimi-
le quod teſtator incontinenti voluerit ſe corrigere. l. nō ad ea
ff. de ↄd. & demō. & ſic q̊d teſtator voluerit q̊d ipſa nihil aliud
facere poſsit q̃ percipere fructus p alimentis ſuis. ¶ Quamuis
teſtator per verba ſuperiora videatur voluiſſe eam habere

vsumfructum bonorum suorũ, non sequitur quod illa dispo
11 sitio Alimentorũ est superflua: quia dico quod relictum † alimentorum multa habet priuilegia, quæ nõ habet relictũ vsus fructus vel aliud relictum maximè circa exactionẽ: vt plenè enumerat Bar. in l. Mela. in prin. ff. de ali. & ciba. le. quia sententia lata in tali causa non põt appellari: & breuiores dilationes danẽ, & non põt opponi cõpensatio alia quæ habet cõmoda, de quibus sibi per eum, & sic casu quo Magdalena, vellet iure legati relicti alimentorum petere vel consequi alimẽta haberet priuilegia & cõmoda illi causæ concessa: operabatur ẽt quia si mulier p̃dicta nollet sentire onus æris alieni q̃d spectat ad vsumfructuarium omnium bonorũ sc̃dm op. Bar. in l. fi. ff. de vsufr. le. & onus & legatorũ. l. fi. §. sin autem ęs alienum. C. de bo. quæ libe. & ibi Bal. Saly. & Moderni posset eligere consequi solum alimenta, facit. l. recusare. §. Titius. ff. ad
12 Trebel. ¶ Et vbi dicta † verba. s. habendo victum & vestitum &c. non possent ampliare præcedens relictum; tñ attento q̃d fuerunt adiecta ad fauorem Magdalenæ nullo modo p̃ talia verba restringeretur præcedens dispositio, vt probat text. notab. cum ibi plenè no. per Barto. in l. 4. in princ. ff. de ali. & ciba. leg. vbi si testator dixit lego Titio fundum ad alimẽta seu vt se alimentet, non restringunt legatum fundi: vnde non vr̃ legatus vsusfructus aut commoditas pro alimẽtis, sed fund⁹ pleno iure debebitur Titio, & ad hæredes legatarij transmittet, vt ibi, & l. pe. §. fi. e. ti. & l. donationes. §. species. ff. de don. quia illa verba. s. ad alimenta seu vt se alimentet, fuerunt adiecta fauore legatarij: vnde si non possent ampliare, nõ operantur restrictionem, ne illud quod fuit adiectum ad fauorẽ pariat odiũ, ç̃tra. l. si mancipia. ff. de fun. instr. leg. & l. quod fauore. C. de legi. ¶ Nec dicatur quod testator voluerit illã dominam solũ constituere tutricem, & q. finita tutela expiret omnis facultas sibi concessa quia responderi põt facilè ex verbis testamenti, q̃ in multis eius partibus ç̃trarium dicũt, dum testator bis adiecta illa verba, s. toto tempore vitę suæ, tutela verò nono durat toto tempore vitæ tutricis, sed vsque ad pubertatem, inst. quibus mod. tutela fini. in prin. hoc etiam ostẽdit illud verbum gaudere, sc̃dm suã significationem quã dixi. s̃.
13 ¶ Non ob. si ç̃tra prædicta † allegarentur ea quæ no. per gloss. & doc. in aut. hoc locum. C. si secun. nup. muliet, & quod no. Bar. in l. Titia cum testamento. §. fin. ff. de leg. 2. vbi concluditur q. q̃n testator dixit, vxorem meam relinquo dominam. massariam & vsufructuariã, quamuis si extranei essent instituti hr̃des deberetur vsusfructus vxori: nõ si filij sunt instituti, licet de propria significatiõe verborũ deberet̃ vsusfructus, tñ de consuetudine seruatur q. solùm debeant̃ alimenta: quia r̃ndeo quod illa opin. gl. & doc. in locis præallegatis non procedit q̃n testator ẽt vxori prouidit de alimentis in vltima voluntate: quia tũc ne illa dispositio reddatur inutilis, põt vxor si vult eligere vsumfructum, arg. d. l. si q̃n & ita cõsuluit Pau. de Cast. in consil. suo. 387. non enim loquitur illa consuetudo isto casu, s. q̃n verba erant concepta hoc modo, & ẽt facta specialis mentio alimentorum, & illa cõsuetudo correctoria iuris cõis non debet extendi ad aliũ casum. l. præcipimus. C. de ap. & in auth. quas actiones, cum gl. C. de sacrosan. eccl. & no. in l. 1. C. q̃ sit lon. ç̃sue. ¶ Cõcurrit ẽt in casu nr̃o q. dicta dña per tp̃s longissimũ fuit in quasi possessiõe vsusfructus, & sic illũ p̃scribere valuit, vt s̃. deduxi: & ẽt pars aduersa in iudicio in q̃ p̃duxit dictã supplicationẽ & rescriptũ ç̃cessa est eam esse vsufructuariã, q̃ ç̃cessio plurimũ suffragat̃ dictæ dñæ Magdalenę
14 vt s̃. deduxi. ¶ Bene fateor † q. pro rata q̃ capit legitimã dictarũ filiarũ non põt fieri eis præiudicium in vsufructu legitimæ portionis, vt in §. prohibemus in aut. de trien. & semiss. & no. in aut. nouissima. C. de inof. test. & in l. vxori, l vltima. ff. de vsufr. leg. & ibi Bar. Præterea posito q. testator nõ reliquisset dictæ vxori vsumfructũ: adhuc negari non posset, quin vigore illius latissimæ potestatis sibi cõcessæ ipsa possit de dictis fructib. disponere sine ç̃tradictione hæredum, excepta portione dictæ legitimæ: cum voluntas testatoris in hoc sit pro lege seruanda, vt. §. disponat, in auth. de nup. & l. cũ quęstio. C. de le.

Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Manu. dixi. in consu. Parisi. §. 1. gl. 1. nu. 26.

b ¶ Fallit. s̃. eo. cons. 175. nu. 9.

c ¶ Liberè. s̃. lib. 5. consi. 96. col. 1.

d ¶ Error. s̃. lib. 3. consi. 121.

e ¶ Facti. Anc. cons. 324. Ale. s̃. li. 1. cons. 92. libro 13. Cor. ç̃s. 62. li. 3. consi. 10. col. 2. cons. 189. in fi. lib. 4. Cur. senior cons. 71. col. 4. Phi. Fran. c. vnico, de postula. prælat. in 6.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd bona minorum non possint sine certa solennitatẽ alienari, non habet locum in alienatione facta per executorem testamenti de bonis testatoris, etiam si testator decesserit minor 25. annis. nu. 2. 3.*

6 *Statutum prohibens alienationem inter viuos, non habet locum si fiat mandato testatoris.*

8 *Executor testamenti non tenetur facere inuentarium.*

10 *Executor vendere potest irrequisito hærede, licèt teneatur ei ad interesse.*

CONSILIVM. CCXV.

PONDERATIS narratis in themate visis his quę multũ copiosè & elegãter adducta sunt p̃ aduocatũ rei cõuenti, sentio de iure dictã venditionẽ à dictis executoribus testamenti factã fuisse validam, & consequẽter de eius nullitate dici nõ posse nõ enim obstat prima cã nullitatis allegata, s. vigore statuti disponẽtis bona pupillorũ alienari nõ posse nisi subsistẽte iusta cã, & cũ decreto iudicis, & citatiõe generali affiniũ &
1 amicorũ: qa dico illud sibi locũ † vẽdicare nõ posse, q̃n exau-
a thoritate data à testatore [a] in testamento p̃cessum est ad alienationẽ vt in casu nr̃o: q̃n tũc quãuis hæredes dicti testatoris sint pupilli, poterit p̃cedi ad dictã alienationẽ nõ seruata solennitate, q̃ alias in alienatione rerũ pupillariũ requireret̃ siue testator specialẽ in testamẽto p̃tãtem vendẽdi talẽ rem dederit, siue generalẽ p̃tãtem. l. prędium, cum glo. C. q̃n decreto opus nõ est. & l. 1. in prin. & §. si defunctus, & l. fi. ff. de reb. eo-
2 rum. ¶ Vñ † dicit Bal. in d. l. 1. in prin. q. si pr̃ dedit executorib. in testamento p̃tãtem vendẽdi bona poterunt alienare ẽt sine decreto iudicis bona hæreditaria q̃uis hæredes sint pupilli: & dicit hoc esse verũ ẽt si testator non fuisset maior. 25. annis, sed
3 tñ adultus, † q inter viuos non posset alienare sine decreto: tñ p̃ dispositione vltimæ voluntatis poterit nõ solùm alienare, sed ẽt dare alteri potestatem alienandi, arg. l. Aurelio. §. Caius ff. de libe. leg. & dicit Bart. in d. l. prædium, hoc saltem esse verum, q̃n datur ab adulto dicta potestas vendendi pro executione contentorum in testamento, vt in proposito nostro, nõ pro executione ç̃tractus, & ibi dicit hunc passum esse intactũ & ideo siue dictus testator fuerit maior. 25. annis siue minor potuit dicta dispositio testatoris effectum sortiri. Et statutum prædictum recipit dictã interpretionem à iure cõmuni. l. 2.
4 C. de noxa. c. cum dilectus, de consue. & ad propositum † nostrum not. Bal. in l. fi. C. de pac. in fi. dum dicit q. si statuto cauetur q̃d promissio minoris non valeat, & postea contingat q. minor consentiente testatore de bonis minoris promittat,
b & succedat deinde testatori, valebit [b] promissio non obstante statuto, per dictã. l. fi. quia dicta promissio nititur non solũ in ç̃tractu minoris, sed fundat̃ in ç̃sensu maioris, & inde sumitur principale robur. Itẽ qa sc̃dm eũ dictum statutum editum est p̃p imbecillitatem minoris, sed in dicto casu minor vtitur iure cõi obsequendo voluntati maioris: ergo nõ lædit̃ argu. l. quidam cum filiũ. ff. de hr̃. insti. & l. fi. C. de in int. rest. si igitur in casu in quo loquitur. Bal. in d. l. fi. valebit ç̃tractus, in q̃ interueniebat ẽt consensus ipsius minoris quamuis statutũ inualidaret ç̃tractũ minoris, multò magis debet valere in casu nostro, in quo nullus exigebatur consensus ipsorum pupillo
5 rum aut tutoris eorum; aliàs sequeretur quod † ẽt defunctus ç̃stitnisset procuratorẽ ad vendendũ, hoc acto, quod mãdatũ non finiret̃ morte, q̃d fieri potuit. l. mortis causa capione. §. tertia. ff. de dona. cã mor. l. si verò nõ remunerãdi. §. fi. cũ. l. seq. ff. mã. & huic defuncto successerint pupilli, q. non possit procurator vendere sine solẽnitatibus req̃sitis in alienationibus re-
6 rũ minorũ. ¶ Cõfirmo p̃dicta: quia statutũ † p̃dictum p̃uidet quò ad alienationes inter viuos, non per vltimã voluntatẽ patet

tet: quia exigit decretum & citationem generalem affinium, & amicorum, quæ non conueniunt actui vltimæ voluntatis, vt de se patet, facit. l. verba gesserunt. ff. de ver. signi. & l. captatorias. ff. de hær. insti. Sed dicta alienatio de qua quærimus, non tam dr̃ inter viuos q̃ ex vltima voluntate, vt patet per ea quæ disputando concludit Iac. Bu. quem refert & sequit̃ Alber. de Rosa. in secunda parte statutorum q. 169. incip. Iacob. Bu. disputauit &c. vbi quęrit: statuto cauet̃ q̄ nulla alienatio rei immobilis inter viuos posit fieri in forensem per aliquem ciuẽ ꝯtingit q̄ ciuis in vltima voluntate disposuit q̄ hæres suus deberet quandam rem immobilem permutare cum quodã forense. quærebatur an hæres permutationem facere posit statuto non obstante: arguunt ad vtranque partem, & finaliter ꝯcludunt quod sic per plura, & maximè per dictam. l. p̃dium, cum gl. & quia q̃n vnꝰ ꝯtractus ꝓcedit vt causatꝰ ab alio, non ꝯsideratur causatus sed causans. l. si ꝓcuratorẽ, in prin. ff. mã. & l. 1. §. Pomponius. ff. depo. & per alias rõnes quas breuitatis causa omitto. & idem voluit Io. An. in addi. Spec. in tit. de rer. permu. in rub. in ver. ẽ etiam sciendum &c. vbi refert ẽt Old. idem tenuisse, & Bal. in l. si hæres, in prin. ff. de act. emp. & Io. de Im. in l. qui fundum, in prin. & in l. si dignum. ff. ad le. Fal. vbi reprehendit Ang. ibi aliter volentem, & idem tenet Io. de Imo. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. Lud. Ro. in l. si tibi. ff. si cer. pe. ¶ Bene facit etiam quod not. Gui. de Cu. & Bal. in l. cum hi. in fine principij. ff. de trans. vbi quærunt: testator damnauit in testõ hæredem vendere alimenta, & idem vendidit: quæritur an vlterius si ꝯtingat super dicto ꝯtractu vẽditionis alimentorum transigi requirat̃ decretum p̃toris sicut requiritur in transactione quæ fit super alimentis debitis ex vltima voluntate, iuxta dictam. l. cum hi. & ꝯcludunt debere inspici fundamentum, hoc est vltimam voluntatem. arg. l. 1. §. si quis sub ꝯditione. ff. vt le. no. ca. & l. furta. §. 1. ff. ad Trebel. pro hoc etiam allegant id quod hr̃ in l. vxorem. §. agri plagam. ff.
7 de leg. 3. ¶ Possunt etiam prædicta † confirmari per id quod ꝯsuluit Lud. Ro. suo ꝯsi. 394. incip. Præsupposito q̄ viua voce &c. vbi ꝯsuluit q̄ si statutum disponat nullam esse obligõnem mulieris factã sine p̃sentia ꝓpinquorũ; recipit interp̃tationẽ à iure communi, vt non habeat locum in obligatione necessa
c ria [c] per l. 1. C. quando decre. opus non est, & dictam. l. p̃diũ. & l. magis puto. §. si pr̃. ff. de rebus eorum, cum simili. eadem igit̃ rõne debet dictum statutum recipere interpretationem à iure cõi in casu nostro. Pro hoc etiam bene facit: quia dicta alienatio facta per executores ex authoritate sibi data à testatore vr̃ facta ab ipso testatore. l. pater ex prouincia. ff. de man. vind. & l. vnum ex familia, in princip. ff. de lega. 2. sed quò ad personam testatoris nulla requirebatur solennitas in aliena-
8 tione: ergo &c. ¶ Non obstat † ẽt secunda cã nullitatis, videlicẽt q̄ dicti executores testamentarij alienare non potuerint:
†1 eo † quia inuentarium non confecerunt: quia non reperitur iure cautum: vt tenet Ang. in repe. l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plusquam per legem Fal. in ver. nunc transeamus ad articulũ inuentarij &c. & ibi refert q̄ Io. And. ita tenuit in addit. Spec. in ti. de instr. edi. in §. nunc videamus de inuẽtario &c. & hoc saltem vr̃ esse verum, in executore testamentario, quia hẽt pri
d uatum [d] officium sicut procurator, qui non tenet̃ inuentariũ conficere licèt aliud dici posset in alio executore habente publicum officium, vt in episcopo, qui est legitimus executor, vel in executore dato authoritate episcopi, & ita ꝯcludit Bal. in auth. sed cum testator. C. ad leg. Fal. dicens ita debere intelligi id quod no. Spe. in titulo. de instr. edi. §. nunc verò aliqua ver. sed an teneatur. ¶ Et per hoc ẽt patet rñsum ad id quod hr̃ in l. nulli. C. de epis. & cle. & pro hoc facit ille tex. in vers. & si quidem testator, iuncto ver. cum autem vir gloriosissimus. vbi quando loquitur de executore testamentario, non exigit inuentarium fieri, sed solùm dicit q̄ scd̃m suam cõscientiam exequatur, sed q̃n loquitur de episcopo executore legitimo, arctat eum ad inuentarium, & ita videmus de consuetudine seruari, hoc posset etiam confirmari per aliqua ex deductis p̄ præfatum aduocatum, qui circa hoc prolixius scripsit, sed p̄di
9 cta ad præsens sufficere arbitror. ¶ Non obst. † ẽt dum allegat̃ ad nullitatem dictæ venditionis, q̄ executores prędicti debebant requirere hæredem: quia quãuis prima facie videretur dicendum debuisse requiri hæredem per not. per Spe. & Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc verò aliqua, versic. quid si hæres dicit, & Bart. in l. alio. ff. de ali. & cib. leg. in vers. quæro an hæres sit requirendus &c. per. l. creditor hypothecas C. de distr. pig. & l. 1. §. quod dicitur. ff. si cui plus quàm per leg. Fal. & sequitur eum simpliciter Pe. de An. in c. tua nobis, de test. & pro hoc faciunt notata per Bal. in l. id quod pauperibus, in 18. q. C. de episco. & cleri. vbi quærit, an executor qui habet potestatem vendendi datam à testatore posit vendendo transferre dñium inuito hærede, qui posidet? & arguit ad partes, & finaliter videtur concludere quod non: qa nisi hæres discedat à possessione, non perdit dñium nec possessionẽ. ar. l. fistulas. §. fundũ. ff. de ꝯtrah. em. & licèt alꝰs sufficiat q̄ emptor mittat̃ in possessionẽ licet nõ ꝯstituatur verꝰ possessor: vt ff. de fundo dota. l. si fundum, tamẽ respondet Bal. q̄ illa. l. loquitur quando dominus vendebat, sed hic non vendebat dominus, sed eius minister, facit ad hoc secundum eum. l. si quis prohibuerit. ff. de publi. & licet executor habuerit potestatem à testatore, non tamen põt facere testator quod dñiũ ex ꝯtractu transeat sine possessione, scd̃m Bal. iõ scd̃m eum agat emptor ex ꝯtractu ꝯtra hęredẽ, & ꝯsequet̃ possessionem & dñium iudice mediante. l. qui vniuersas. §. itẽ cum prætor. ff. de acq. pos. quia non põt executor per vim expellere hæredẽ de possessione. l. non est singulis. ff. de reg. iur. ¶ Tamen istis non ob stantibus puto ꝯtractũ vẽditionis valuisse, & emptores posse
10 se tueri: quia † posito q̄ hæres fuisset requirendus, & nõ fuerit requisitus per executores, non est verum quod per hoc venditio fuerit nulla: imò valet contractus, & defectus requisitio-
e nis non factæ de eo qui debuit requiri, [e] solùm operatur, vt vendens teneatur ad interesse ei qui requiri debuit: ita loquitur & intelligitur. d. l. creditor hypothecas, per quam se fundat Bar. in d. l. alia. & probatur hoc in l. si cessante. C. de distr. pign. & in l. 1. C. si vendi. pig. aga. & firmat Cyn. Bal. & Sal. in d. l. creditor hypothecas, & Sal. ibi propriè loquitur in executore testamenti. Et sic patet actionem non cõpetijsse ꝯtra emptores, & hoc ꝯfirmatur per id quod not. Bal. in l. fi. in vltima col. principij. C. communia de leg. vbi dixit executorem testamenti non habere necesse citari facere alium, & allegat not. p̄ Cy. in d. l. creditor, & sic apparet intelligere ea quæ ibi notantur per Cy. habere locum etiam in executore testamenti: quia quò ad validitatem actus & seu quò ad hoc vt contra emptorem habentem titulum ab executore agi posit, non requirit̃ citatio hæredis. ¶ Et per hæc constat non obstare id quod not. Spe. & Io. And. in dicto versi. quid si hæres dicit, vbi quærunt, quid si hæres dicit se velle interesse his, quæ vult disponere executor; & executor ꝯtradicit? respõdet Spe. q̄ ꝓ herede facit in argumentum tex. in l. legatum ciuitati. ff. de vsufr. leg. & l. nulli. C. de epi. & cler. & l. si quis pro redemptione. C. de don. quia in qõne formata per Spec. & Io. And. iam costabat hæredem dicere se velle interesse his quæ disponere volebat executor, quod non præsupponitur in casu nostro: vnũ non sequit̃, aliquis si vult potest adesse actui, & non prohiberi quin adsit; ergo debet citari & requiri, patet in domino qui constituit ꝓcuratorem ad causam agendam: nam etiam post litem contestatam cum procuratore potest dominus adesse causæ, vt si suspicetur ne procurator colludat cum aduersario: & tamen dominus non erat tunc citandus, maximè procuratore effecto domino litis per litis contestationem, ita hr̃ in l. Pau. ff. de ꝓcur. & in c. quamuis, de procu. in 6. & ita est intentio Io. And. in dicta additione. Preterea in casu d. l. legatum, ideo requirebatur hæredem adesse: quia tractabatur de alteranda volũtate testatoris & mutanda in alium propter prætensam necessitatem, ita respondet Bal. in l. captatorias, in fi. C. de testamen. in l. 1. sed in proposito nostro non tractabatur de alteranda & mutanda voluntate testatoris. ¶ Non obstat etiam dicta lex, nulli: quia vt etiam dicit Io. An. in dicta additione post antiquos illa. l. potius facit in contrarium ibi dum text. dicit, pro sua conscientia &c. & eodem modo tex. in d. l. si quis ꝓ redemptione. in ver. nulla molestia, facit pro executore, vt fatetur Ioa. And. in addit. præalle. & ideo expresè Bal. in d. l. nulli. in tertia col. in ver. sed nunquid hæres &c. tenet quod executor ẽt absente & cõtradicente hærede potest fungi officio suo: qa executor pro conscientia sua debet exequi, non pro ꝯscientia hæredis, vt ibi, & ita dicit tenuisse Iac. de Are. & reputat Bald. hoc esse notandum, & per superius dicta ẽt patet responsio ad not. per Bart. in d. l. alio, quia Bar. ibi non dicit quod contra-

ctus

ctus non valeat seu q, rescindi possit: imò potius ɔtrariũ patet dũ se fundat per.l.creditor hypothecas, superi⁹ allegatã, & in terminis illius.l. solum defectus reqsitionis facit vt ad interesse agi possit ɔtra vendentẽ seu exequentẽ, nõ aũt q, ɔtra em-
* ptorem agi possit, vt probaui suprà, & tenent* ɔmuniter omnes. ¶ Nõ obstant notata p Bal. in d.l. id q, pauperibus, in 18.q. qa si bene inspiciatur, dico illã decisionem facere pro dictis emptoribus: qa Bald. ibi psupponit omninò valere ɔtractum, patet dũ dicit, agat: ergo emptor ex ɔtractu &c. Itẽ Bal. præsupponit q, qñ possessio peruenit ad emptorẽ transit ẽt dominiũ;
11 sed in casu nostro † præsupponitur q, emptores tenuerunt & possederunt per longum tps, non aũt hæres, & per cõsequens si q̃ possessionem ẽt habuisset hæres perdidisset eã propter diuturnitatem temporis non accedẽdo ad fundum, iuxta.l. fundum.§.fundi, cum ibi no.ff.de vsucap.&.l.si id q, in prin.& q, ibi no. ff. de acqui. pos.& plenè per doc.in l.si de eo.§.si fortè, eo.ti.& notat gl.& doc.in l.1.C.de ser.fugi. Itẽ Bald. loquit̃ qñ hæres ante venditionẽ vel saltẽ ante traditionem prohibuisset rem tradi emptori, ita loquit̃.d.l.si quis ꝓhibuerit, allegata p eum, sed in casu nr̃o nõ apparet q, hæres ante traditionem ꝓ-
12 hibuerit. ¶ † Præterea, etiam qñ res vendita est ab eo q habuit mandatum, quamuis ante traditionẽ dominus vel hæres eius prohibuerit rem tradi, & non obstante prohibitione res tradita fuerit, posito quod non transferatur dominium; tñ transfertur quasi dominium taliter q, ille cui res tradita est, põt se tueri aduersus dominum, vt probatur in d.l. si quis prohibuerit, secundum intellectum Dy. Bal. & Ang. ibi & ita etiam intellexit gl. inst. de actio.§.aliæ. in gl. magna, in fi. & Io. de Im. in l.4.§.Cato. in quarta vel quinta colum.ff.de verb.oblig.&
* est magis* communis intellectus quamuis hæc disputatio nõ sit necessaria: quia hæres non prohibuit. Potest etiam ad omnia allegata in contrarium responderi q, apparet ẽt mentem testatoris fuisse quod posset executor sine citatione vel requisitione hæredis exequi dum dixit q, posset exequi etiam hęreditate non adita, facit.l.is cui.§.cessatum. ff. vt in pos.le.& sic sumus in casu in quo loquitur Bar. in d.l. alio. & Pet. de Anc. in d.c. tua nobis, dum dicunt hæredem requirẽdum nisi testator aliter disposuisset, nam testator hic aliter disposuit per prędicta, vt etiam deductum fuit per dominum aduocatum rei conuenti. Ex quibus firma manet conclusio prędicta, scilicet q, non obstantibus obiectis de quibus in themate, possunt dicti emptores se tueri. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Testatore.s̃.lib.2.consi.62.

b ¶ Valebit. caue: quia Bald. ibi loquitur in rebus testatoris, & sic bene dicit, aliud puto si minor promitteret de rebus proprijs.

c ¶ Necessaria. puta in liberando debitorem soluentẽ vt loquit̃ Roma. secus si ex alia causa sit necessaria.

d ¶ Priuatum. imò etiam priuatum gerens officium ad hoc tenetur, tex.l.fi.in prin.ff.de bo.auth.iud.possi. aut ergo executor est generalis, & tenetur conficere inuẽtarium: & ita obseruatur, aut ad certos actus vel certas res tm̃, & non tenet̃, vt dixi in consu.Pari.§.6.gl.6.q.2.&§.95.

e ¶ Requiri. dic cæteris paribus non esse differentiam inter creditorem & executorem testamenti, supposita ergo potestate pura vendendi, licet non requisiuerint dominum vt adsit, valet venditio, & si vendens fraudem commiserit solus tenetur, non emptor nisi fraudem participauerit & in subsidiũ Paul. l. si partium. C. de ꝓcurat. sed si vendiderit omissa denunciatione vel alia forma requisita ad purificandam potestatẽ vendendi potest res vendicari ab emptore. Sali.l.1.C.si vend.pig. ag. Anto. Negusan. de pigno. par.6. membro 1. dixi in consue. Parisien.§.95.

SVMMARIVM.

2 *Statutum puniens inuentum cum armis, intelligitur de capto.*
6 *Præscribitur quinquennio si gabella non fuerit soluta, adeò quòd fiscus non potest amplius agere.*
7 *Præmium si datur agenti intelligitur etiam probanti.*
8 *Indicium debet probari per duos contestes.*
10 *Delictum cœptũ in vno loco, perfectum in alio, vbi puniendũ.nu.14.*
12 *Mandator debet puniri vbi mandatum exequitur. nu.13.*
15 *Loci sola frequentatio non sufficit ad sortiendum forum.*
16 *Prorogationi iurisdictionis an sit locus in causa criminali.*

CONSILIVM CCXVI.

PONDERATIS his quæ in suprascripto themate narrantẽ, & visis prouisionibus & legib⁹ Illustrissimi Ducalis dñij, sup primo dubio, q quæritur, vtrũ prædicti panni Mantuani, q postannum 1455. fuerunt venditi Rauennæ ceciderint in commissum, ita q, tam reperti quàm non reperti vendicari possint post quinquennium si extant, aliàs eorum æsti-
1 matio. Sentio † quod dicta prouisio sibi locum non vendicet in pannis actu non repertis, & etiam posito quod panni actu non reperti venirent, q, post quinquẽnium vendicari nõ possent, & ad ostendendum q, solum sub dicta prouisione comprehendantur panni, qui actu reperti fuerunt, patet: quia prouisio edita an.1451. die 27. mensis Maij solum prouidet quod panni Mantuani, qui reperti fuerint cõducti contra formam dictæ prouisionis habeantur & haberi debeant pro cõtrabanno, & ipsorum pannorum taliter repertorũ medietas sit inuẽtoris, & alia medietas diuidatur inter prefatum dominum & illos rectores aut officiales sub quorum regimine aut iurisdictione panni prædicti reperti aut inuenti fuerint. Sed ita est quod panni tunc demum dicuntur inuẽti seu reperti, qñ fuerunt actu deprehensi, per.l.si Barsatoram.C.de fideiuss.& l.3. §.Neratius.ff.de acquir.pos.iuncta.l.nunq̃.§.thesaurus.ff.de
2 acqui.re.do. ¶ Et ideo † dicit Ia. de Aret. & Cy. in l. licèt.C.de acqui.pos. q, statutum puniens inuentum cum armis, nõ cõprehendit nisi illos qui sunt actu deprehensi cum armis, & sic
a capti.[a] ita etiam tenet Bar. in l.1. in prin.9.colum.ff.de acqui. pos.& Bar.& Bald. in d.l.si Barsatorã, & Bal. in l. item lapilli. in fi.ff.de rerum diu. ¶ Et ideo ibi dicit † q, si statutum dicit
3 q, mulieres inuentæ cum perlis soluant decem, non incidunt in pęnam, licèt fuerint visæ deferre perlas: quia oportet q, fuerint actu deprehensę, ita etiam tenet Ang. in l. qui seruum. ff. de ver.ob.& in l.si fugitiui.C.de ser.fugi. vbi etiam ad hoc allegat not. per gl. in l.1.C. vbi sena. vel claris.& dicit Ang. in d. l. qui seruum, q, etiam ita seruatur de consuetudine, ꝓpterea
4 dicit q, † si statutum punit inuentum ludere ad azardum, nõ punietur ille qui fuit visus in ludo, quamuis probet̃ nisi fuerit actu deprehensus, hoc etiam tenuit quò ad casum nostrũ Ang. in d.l.3.§.Neratius.& Ludo. Rom. in præallegata.l.1. in prin.ff.de acqui.pos. vbi dixit q, quamuis dici possit quoddictum statutum non videatur considerasse apprehensionẽ sed inuentionem delicti: quia inuentus dicitur qui ɔuincitur de delicto.l.1.C.de rap.vir.& c.1. in fi. de dilatio.& inst. de don.§. alia, ver. perficiuntur, & §. fi. tamẽ scdm eos qñ statutum dat præmium inuentori, tunc debet intelligi de apprehendente actu per d.l.si Barsatorã. ¶ Plus dicit Lud. Ro. in d.l.1. in princ. ff.de acquir.pos. q, putat q, in practica seruaretur indistinctè opi. Cy.& Bar. propter eorum authoritatem. Io. de Im. etiam in d.§.Neratius, quamuis adducat contra opi. Cyn. & Bar. dictam.l.1.C.de rap.virg. tñ dicit se putare quod in practica seruaretur opi. Cy. quia in pęnis mitior via est eligẽda.l. pręses. ff.de pęn.& de pęniten.dis.1. in §. pęnæ. ¶ Istam opinionem ẽt quò ad propositum nostrum tenet Ang. in l. nec in ea.§.1⁹ occidendi.ff.ad le.Iul.de adul.& Io. de Pla. in l.1.C.de test.mili. lib.10. per ibi no. per gl. fi. ¶ Ita etiam tenet Pau. de Cast. in d.l. 1. in prin.ff.de acqui.pos. vbi simpliciter transit cum opi. Bart. ibidem quæ videtur vera per dictum.§.Neratius, iuncto.d.§. thesaurus, nec obsta.l.1.C.de rap.vir.& dictum c. primum, de
5 dila. cum sim. quia † respondeo, quod ratio subiectæ materiæ operatur quod quandoque verba largius, quandoq; strictius accipiantur.l.si vno, in princi.ff.loc.l.insulam.ff.de pscr.verbis.l.si stipulatus, in prin.ff.de vsur.ca.constitutus, de reli.do. ¶ Præterea in d.cap.1.de dilatio. verba ibi referebantur solum ad iudicem: quo casu posset intelligi quod deprehẽdat iudex per probationes.l.2.cum gl.C.de custo.reo.& l.1. cum ibi no. per Bar.C.de petit.bo.subla.li.10. ¶ Quantum verò ad secun-
6 dam † partem principalem primi dubij.s. an posito quod pãni actu non reperti venirent, post quinquenniũ vẽdicari possint

sint, & vt dixi concludendum est quod non, vt probatur in l. neque, & ibi notant doct. C. de vectig. & commiss. & Bar. in l. commissa, in fi. ff. de publica. vnde dicit Bar. ibi quod si statuto cautum est, quod bona quæ non fuerunt assignata in catastro habeantur pro publicatis, non potuerunt vendicari per fiscum nisi intra quinquennium per d. l. neq; & ibi hoc idem traditur per Bar. qui hoc dicit esse valde no. & sequuntur hoc etiam ibi alij, & Bald. in l. 3. C. si propter pub. pensita. & in rub. ff. de rer. diu. in 6. vel. 7. col. vbi dicit q, si fraudata est gabella, nō potest agi post quinquennium, per. s. allegata. ¶ Nec obstat si contra prædicta adduceretur, quod saltem actu deprehensæ fuerunt septem vel octo petiæ panni Mantuani tempore regiminis magnifici Domini Nicolai Iustiniani, & quod ab illo tempore citra non est lapsum quinquenniū, de quibus petijs panni deponit Ioannes Baptista de Cal. à quo tempore citra nō est elapsum quinquenium: quia respōdeo primò quod dictæ petiæ pāni fuerūt restitutæ tanquam non essent in contra banno: & tanquam Venetæ seu nostranæ, & sic in captura pannorum non fuit deprehensus Iacobus in crimine: quia nō fuit probatum: ideo non habet locum dicta lex & prouisio dominij ex dicta captura.
7 ¶ Pro hoc adduco † id quod no. gl. in l. si prius. ff. de ope. no. nuncia. in verbo, egisset, per quam dicit ibi Io. de Imo. q, si ex forma legis vel alicuius statuti quis debet aliquod præmium consequi, si egerit tale quid, debet intelligi si egerit &
b probauerit,[b] & pro hoc etiam allegat ipse id quod not. glo. 1. in l. 1. in prin. ff. si quadrupes paup. feci. dica. & idem tenet ibi in fi. Lud. Ro. in additionibus nouis, & dicit illud fuisse dictū Ang. ¶ Et pro hoc etiam bene facit quod no. glo in l. 2. in glo. fi. C. quod met. cau. & in l. 4. in prin. in gl. 1. ff. vi bon. rap. & in l. 1. in prin. in verbo diceret, & quod ibi no. doc. ff. de dolo. & glo. 1. in l. ei cuius. ff. de ap. recip. & gl. in c. 1. de his quæ fiunt à maio. par. cap. & in c. post electionem, in verbo, post resignationem, & in c. cum super, cum gl. 2. de cōces. præb. & gl. in c. nō est, in verbo, alleget, de consuetu. lib. 6. & quod no. Bar. in extrauaganti, ad reprimendum, in verbo, asserit. & sic cū ad hoc vt habeat locum dicta prouisio, & debeatur præmium vt in ea continetur, requiratur q, fuerint panni inuenti deprehensi in crimine commisso per dominum pannorū, & hoc factum nō fuit per eum qui inuenit tempore præfati domini Nicolai: quia non fuit probatum de crimine: imò panni fuerunt restituti, tanquàm non cecidissent in commissum, igitur nec inuentori, nec dño Nicolao aliquid debetur: nec etiam de præsenti aliquis potest petere præmium ex eo q, nunc compertum sit pannos illos fuisse Mantuanos: quia panni nunc actu non fuerunt nec sunt deprehensi: & sic cum verba statuti non conueniant illi apprehēsioni, quæ tūc facta fuit: nec illi inuentioni quæ nūc sine actuali apprehensione dicitur facta; non pōt hr̄e locum dispositio dictæ prouisionis: quia vbi non conueniunt verba legis, ibi non pōt habere locum legis dispositio. l. ita aūt, in princ. ff. de admi. tut. l. 4. §. toties. ff. de dam. infe. c. ad nr̄am, el 3. de iureiu. & sic in præfato superiori fundamento tollitur istud obiectum. Accedit q, verba dictæ prouisionis loquentia de inuentione debent intelligi cum iuris effectu. l. 1. §. hæc verba. ff. q̄d quisq; iur. l. nō putauit. §. nō quæuis. ff. de bo. pos. contra ta. cum sim. ¶ Præterea pōt dici q, non est probatum q, illæ septem vel octo petiæ panni fuerunt de pannis Mantuanis quia ad hoc probandum producitur attestatio dicti Ioannis Baptistæ, & posito q, eius dictum intelligeretur de pannis Mantuanis, tñ quia ipse non deponit quod viderit & cognouerit eos eē Mātuanos: sed dicit quod hoc comprehendit ex sermonibus Bernardini & Iacobi. & sic deponit de assertione dicti Iacobi extraiudiciali, quæ dr̄ facere indicium, vt no. in l. capite quinto.
8 ff. de adul. sed † ad hoc vt vnum indicium dicatur esse probatum, requiritur quod sit probatum per duos testes contestes, vt no. gl. reputata singularis in l. fi. & ibi not. Bar. & alij. C. fam. ercis. & Ang. in auth. de test. imperfe. post principium, vbi pōderat ibi esse de hoc aliam gl. no. Inn. in c. sicut, de sim. & Ang. in l. fi. in prin. ff. quod me. cau & Bal. l. 2. in prin. ff. de excusa. tut. & in l. cum citra. C. de iu. do. cum si. ergo nedum q, dictus Ioannes Baptista plenè probet, sed nec etiam facit indicium.
9 ¶ Denique † ad diminuendum fidem istius testis: facit: quia vr̄ particeps criminis, asserit enim se exercuisse in dicta societate pannorum, in qua secundum quod ipse attestat, intelligebat esse de huiusmodi pannis Mantuanis, ergo non est integer testis. c. veniens, el 1. de testi. l. si filium, cum ibi nō. C. de li. causa, & in l. quoniam liberi. C. de testi. & per Bart. in l. 1. §. si seruus, cū si.
10 ff. de quæstio. ¶ Super alio † dubio principali quo quærit, vtrū d. Iacobus Lanosus debeat puniri Rauennæ pp assertas bullas falsas quas Mantuæ fabricari fecit vt pannos Mantuanos bullaret, quos mittere voluit Rauennam vt ibidem venderētur? & breuiter dico pro hoc eum non debere puniri Rauennæ pro his videlicet quæ (vt dictum est) Mantuæ perpetrata fuerunt, ad hoc ostendendum præsuppono q, pro eo quod cōmissum est delictum in ciuitate vna puta Mantuæ, debet attendi locus vbi commissum est, & non alius locus puta ciuitas Rauennæ, etiam si ad illum alium locum videlicet Rauennæ ordinabatur exitus delicti, vnde si statutum punit sagittātē contra aliquem, & aliquis existens in certo loco sagittauit Titium existentem in alio loco: debebit attendi locus vbi erat sagittans, ita inquit Bart. in l. libellorum, in prin. ff. de accusa. in 3. colu. in versi. quæro quid si aliquis existens in platea, vbi ad hoc alle. not. per Pet. & Cyn. in l. 1. C. vbi de possessione agi
11 op. ¶ Vide etiam Bal. † in c. 1. §. iniuria. de pace iura. fir. in 5. col. in ver. quæsiuit Iac. de But. & c. vbi quærit, si statuto cauetur q, iudex de maleficio inquirat in loco maleficij & contingit q, Titius in vno territorio fuit captus, in alio spoliatus, quis dicet locus maleficij? & concluditur q, eatenus quatenus in territorio suo est commissum, poterit quis dicere esse commissum delictum in suo territorio: nam secundum eum delictum habet plures partes diuisibiles, & iurisdictio & pœna diuisionē recipiunt. l. si communis seruus Mæuij & castrensis peculij. §. fi. ff. de stipu. seruo. & l. apud antiquos. C. de fur. vnde concludit q, de captura solùm poterit inquiri in loco seu territorio, vbi captus fuit, non autem poterit ibi inquiri de spoliatione. illā q. etiam reassumpsit plenius Pet. de Anch. in repetitione. c. postulasti, in 2. q. de fo. compe. nam ibi quærit quid si Caius cepit & ligauit Titium in districtu alicuius villæ & eum duxit in aliam villam & ibi eum vestibus spoliauit? quærit, quis iudex dictarum villarum erit iudex? dicit q, secundum Ia. But. debet attendi locus in quo captus fuit: quia tunc priuatus fuit naturali potestate, sic videmus in feris animalibus, quæ tunc nostra fiunt cum ex naturali potestate seu libertate priuatur. l. 3. in fi. cum duabus legibus sequentibus, & l. in laqueum. ff. de acqui. re. dom. ¶ Pro hoc etiam adducit. §. si ab hostibus, in fi. insti. quibus mod. ius patriæ potest. sol. vbi captus ab hostibus etiam antequam deducatur ad locum hostium, & etiam adhuc manens in Romano solo, seruus fit & indiget postliminio, vt ibi, & l. 4. & l. in libello. ff. de capt. vnde dicit capturam esse attendendam: & q, ex sequenti deductione continuata nō alteratur delictum, pro hoc etiam adducit q, debet inspici animus delinquentis. l. q. si iniuria. in prin. ff. de fur. cum ergo in villa capere fuerit animus delinquendi, & ibi fuerit captura hōis ac rerum, ibi dr̄ delictum consummatum facit. l. quoniā multa facinora. C. ad le. Iuliam de vi. & l. 1. §. idem Labeo. ff. de vi & vi ar. & quod no. in l. 3. §. si quis autem visis. eod. tit. ¶ Pro hoc etiam allegat: quia in delictis debet attēdi initium. l. & si amicis, & l. q, ait lex. in fi. ff. de adul. & ita cōcludunt Iac. Bu. in d. disputatione, & Pet. de Ancha. in d. c. postulasti. ¶ Nec obstat
12 secundum † eos q, si Titius existens Florentiæ mandauit Sēpronio vt occideret Caium in ciuitate Perusij: demum Sempronius vigore mandati occidit Caium in ciuitate Perusij: debet mandans puniri Perusij: quia videtur deliquisse in ciuitate ad quem ordinabatur executio mandati. l. 4. §. hoc autem edicto. & ibi no. Bar. ff. vi bon. rapt. & no. Bar. in l. si vt proponitur. ff. de fideiusso. & in l. non solùm. §. si mandato. in 3. col. ff. de iniur. & Bal. in l. fi. in prin. C. si à non compet. iudi. & in l. nō ideo minùs, in 6. col. C. de accus. & Moder. in c. fi. de homic. li. 6. quia respondet, q, in quæstione proximè dicta, principium. s. captura personæ cum rebus haberi poterat pro delicto perfecto & consummato, sed quando mandatur vt homicidium committatur, antequam sit commissum homicidium non poterat dici commissum & consummatum esse delictū, cū mandans teneatur non ex mādato, sed ex delicto postea subsecuto. l. si quis vxori. §. neque verbo. ff. de fur. l. item apud Labeonem. §. si curauerit. ff. de iniur. no. in §. ope. insti. de oblig. quæ ex delic. nascu. sic ergo in q. proposita bullas fabricari fecit Iacobus Mantuæ, & ibi eas fecit affigi dictis petijs pannorum, quantum est ergo eo respectu quod fabricari fecerit illas bullas

las bullas sub insignijs Veronensibus, & illas appēdere pānis Mantuanis saltem hoc sine dubio fuit ꝯsummatum & perfectum in ciuitate Mantuæ, & per ꝯñs non potest dici q, de eo debeat puniri ac si fieri fecisset Rauennæ: quia illud est quid stans per se, iuxta. l. lege Cornelia. l. ultima. ff. ad le. Cor. de fal. iuncta. l. nō ideo minus. ff. de accus. vnde cum ad hoc vt illud sit delictum, nō sit necesse expectare q, aliud sequatur, nō attendimus locum in quo postea aliud exinde in alio loco subsecutum sit puta Rauennę, in quem locum pannos trāmissos
13 fuisse dicitur. ¶ Pro hoc † bene facit quod no. Bald. in d. l. non ideo minus, in 6. q. in fi. dum dicit q, si quando quis existens Florentiæ mandat vt occidatur aliquis Perusij, veniret puniēdus aliqua pœna pro solo mādato absque eo quod subsequeretur homicidium, diceretur hoc casu delictum respectu dictæ pœnę esse commissum in loco in quo mandatum factum fuit: & ita etiam est de mente Bar. in d. l. si amicis, per illū tex. nec isto casu loquitur Bar. in d. l. quod ait, vnde stante ꝯfessione Iacobi eo modo quo transmissa est. s. q, fecerit fieri dictas bullas in ciuitate Mantuę per dictum Hieremiā aurificē, cum quibus bullis bullari fecit semel seu bis certas petias pannorum Mantuanorū, quos pannos sibulatos deinde misit Rauēnam ser Bernardino, non video dici posse q, ipse Iacobus debeat puniri Rauennæ pro his quæ fecit seu fieri fecit Mantuæ.
14 ¶ Nam delinquens † potest pro delicto puniri in loco cōmissi delicti, & in loco domicilij. l. 1. cum gl. & l. 2. C. vbi de crimine agi op. & in c. fi. de fo. compe. nec sufficit q, in loco conuersetur, sed requiritur q, ibi habitet quò ad hoc vt possit conueniri pro his quæ alibi gessit per id quod hr̄ in l. hæres absens. §. proinde. ff. de iudi. cum ibi not. per gl. & Bart. ibi in fi. dum loquitur de scholari, qui in loco vbi conuersatur ratione studij potest conueniri solùm pro his quæ ibi gessit, non pro gestis
15 alibi & probatur in l. 2. † C. vbi sena. vel cla. prout ibi in litera
c hr̄ copula in vltima parte quæ est vera litera, [c] vt etiam firmat Ia. But. & Bal. in d. l. 1. C. vbi de crim. agi opor. & dicit Io. And. in c. ex parte, de foro compe. q, communiter hr̄ litera copulatiuè in d. l. 2. & sic ibi est tex. pro ista opi. & hoc saltē procedit quando ex coniecturis apparet, q, ille qui ibi plurimū conuersatur, non habet animum ibi perpetuò manēdi, & istā partem etiam videtur tenere Host. & Io. And. in c. quod clericis, de fo. compe. & ibi expressè Io. de Imol. ita etiam tenet Io. de Imo. in ca. dilectus, el. 2. de rescri. vbi inquit q, debet distingui: aut quæritur an ille qui frequenter ꝯuersatur in loco conueniatur pro his quæ alibi gessit: & non potest, per no. in d. l. hæres absens; aut pro his quæ gessit vbi conuersatur: & tunc secus, per ea quæ leguntur & no. in d. l. 2. C. vbi de crim. agi opor. ¶ Nec secundum eum obstat si diceretur q, frustrà attenditur frequens conuersatio quò ad ea quæ ibi gessit cum absque assidua conuersatione pro illis debeat seruari forum, vt in d. c. fi. de foro compe. quia respondet q, imò nō est frustrà: quia qñ cōtraxit scholaris vel mercator in loco, vbi non conuersatur, solùm poterit conueniri pro his quæ est expressa vel tacita cōuentione partium debuissent adimpleri tēpore ꝯtractus, non pro alijs explicandis posteà, vt declarat Bart. in d. §. proinde, sed si in loco conuersabatur, poterit ꝯueniri pro his quæ etiam non debebant expediri tēpore ꝯtractus, sed posteà dūmodò conueniatur pro his quæ ibi gesta sunt, & hanc partem etiam amplectitur Io. de Imo. in l. ex facto proponebať. de hær. insti.
16 ¶ Non obstat † si dicebatur Iacobus prorogauit iurisdictionem potestatis Paduæ: quia etiam posito q, aliquid egisset Iacobus coram domino potestate per quod aliàs dici posset induci prorogationem iurisdictionis, tamē multis modis potest responderi. Primò q, quando non producitur libel-
†2 lus accusationis sed inquisitionis formatæ per iudicem † non habet locum prorogatio non sui iudicis, quæ cadit inter partes litigantes, vt no. concludit Inn. in c. ad petitionem, de accusa. & Bal. in d. l. 1. in fi. C. vbi de cri. agi opor. & in l. 1. C. ad legem Cor. de sica. & in l. qui ex consensu. in 3. colu. C. de episc. aud. & Spe. in titu. de compet. iud. adi. §. 1. versi. sed nunquid in iudicem, vbi absolutè tenuit quod in causa criminali non habeat locum prorogatio per dictam. l. si qui ex consensu. sed saltem in causa inquisitionis videtur hoc verum per rationes redditas per Bal. & in dictis locis. Prætereà cum error etiam iuris seu imperitia sint impedimento quominùs possit dici esse per Iacobum prorogatam iurisdictionem. l. si per errorem, & ibi not. ff. de iurisdi. om. iud. & l. 2. in priñ. ff. de iud. & quod Iacobus esset iuris ignarus, probabitur ex doctrina tradita per Bar. in l. non fatetur. ff. de cōfessis, & per Ang. in l. plagij. C. de plagia, cum si. Ex quib. omnibus cōcludo q, non sumus in casu pęnæ ꝯtrabanni, de qua loquiť dicta, puiso, & q, p his quæ p dictū Iacobū Mantuæ gesta sunt, non potest contra eum inquiri in ciuitate Rauennæ.

Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Capti. s̄. e. ꝯsi. 152. nu. 2. Ale. l. qui seruum de verb. ob. Cor. ꝯsi. 200. li. 3. Maria. Soc. c. dilecti filij. nu. 31. de fo. comp. Ia. l. si priᵒ. co. 7. de ope. no. nuncia. l. 1. co. 18. de acq. pos. Ange. de Arim. in add. ad Ang. tra. malefi. ver. dictus And. arm. in fi. sed hæc & similia dicta sunt falsa: qa aliud est inuenire seu dephēdere: aliud ꝯprehendere seu capere, vnde q, sufficiat ꝯprehēsio sine captura tenet Bal. in l. & seruorum. ff. de statu ho. Imo. Soc. l. 3. §. Neratius, de acq. pos. Ang. tract. malefi. ver. dictᵒ And. arm. in fi. Ias. l. 1. co. fi. quod quisq; iur Frā. Rip. trac. de peste. fol. 96. q. 9. & est veritas nisi ex qualitate personarū & materiæ subiectæ aliud appareat, vt in d. l. si Bersatoram, satis liquet actū esse de effectuali inuentione & captura.

b ¶ Probauerit. Alci. l. indicasse. de ver. sig.

c ¶ Litera. imò vera litera est alternatiua, vide Phil. Fran. c. 1. §. nec etiam, de fo. comp. in 6. Fel. c. dilectus. 2. de rescr.

CONSILIVM CCXVII.

Lege. s̄. lib. 3. consi. 20. quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

2 *Statutum requirens consensum propinquorum in actu minorū, intelligitur de expresso, non de tacito.*
5 *Declaratio ad. l. si filius. C. de peti. hære. nu. 6. 7. 8.*
10 *Tempus longißimum solum non facit solennitatem extrinsecam præsumi. nu. 11.*
12 *Tempus antiquum non dicetur minus centum annorum. nu. 13.*
14 *Statutum quod conceditur per lapsum 20. annorum cadat à debito, an valeat.*

CONSILIVM. CCXVIII.

PONDERATIS narratis in themate, ac visis verbis instri sentio dictum instrumentū non esse exequendū ꝯtra hæredes dicti Ioānis Antonij: quia præsupponitur q, dictᵒ Ioan. Antonius tpe confectionis dicti instrumēti erat minor ann. 25. ergo ex contentis in dicto instrumento non potuit obligari, cum non interuenerit decretū iudicis & ꝯsensus duorū propinquorū, vt statutum loci exigit: & annullat actum ipso iure non seruatis prædictis: & q, non possit post maiorē ætatē aliquo temporis spatio validari. ¶ Solum circa hoc primum
1 fundamētum † vř suboriri dubitatio: quia cum à tpe celebrati instrumenti prædicti ꝯitra transiuerit longissimum tēpus, & pars agens allegat q, ex diuturnitate temporis omnia solen
a nia [a] præsumuntur interuenisse, iuxta id q, habetur in l. si filius. C. de peti. hær. & in l. qui in aliena, iuxta prin. ff. de acqu. hær. & in c. peruenit, de emp. & ven. & per no. per Cy. & Bald. in l. emancipatione. C. de fi. instr. & per Host. & alios in c. Al-
2 bericus, de test. cū suis concor. ¶ Sed ad hoc † respondeo, & præsuppono q, ad hoc vt dictus minor posset obligari, requirebatur expressus ꝯsensus propinquorū, nec sufficiebat tacitus puta resultans ex præsentia & taciturnitate: quia statutum requirens in actu minoris. 25. annis cōsensum propinquorum intelligitur de vero & expresso consensu, adeò, q, non verificatur in tacito consensu, puta resultante & ex p̄sentia & taciturnitate propinquorum, ita specificè determinant Bal. Io. de Im. Raph. Cu. Pau. de Ca. Lu. Ro. in l. 2. §. voluntate. ff. sol. ma. per illum text. in verbo, videri consentire, & in verbo quasi volu-
3 tate nam † verbum videri, denotat fictionem. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. pos. no. glo. in l. naturaliter, in prin. e. ti. & Bart. in l. si is qui pro emptore, in 6. colu. ff. de vsuc. & statutum intelligitur in casu vero. l. 3. §. hæc verba, cum ibi no. ff. de neg. gest. & l. fin. C. de his qui veꝯta. impetra. c. in nostra, de iniur. & ita ét † † dictio quasi, posi-
4
†1 ta in d. §. voluntatem, denotat improprietatem. l. si cum dote §. si

§.fi.ff.sol.ma.l.posthumorum.ff.de iniusto test.pro prædicta conclusione.s.q dictum statutum nõ verificetur in cõsensu tacito,sed solum in expresso, allegant etiam præfati doc.id quod hr in l.1.in fi.& melius in l.3.de auth.tut.cum gl.hoc idem voluit Bal.in l.si fine,in 2.q.C.ad Velle.sed in casu nr̃o non cõstat de aliquo expresso consensu propinquorũ, nec de aliquo decreto ergo actus fuit ipso iure nullus, nec ex temporis spa-
b tio poterit validari.¶Non obst.d.l.si filius,[b] quia respondeo, q ibi intercessit non solum diuturnitas temporis sed ẽt diuturna possessio filij,& illa duo simul iuncta hoc operantur,vt ibi per Bart.& alios & ideo Ant. de Bu.in c.ea noscitur,de his
5 quæ fiunt à præl.sine consen.cap.& ibi ẽt Io.de Imo.faciunt† differentiam,an simus strictè in actu in quo sufficiat tacitus consensus: an verò requiratur expressus consensus:nam quãdo sufficit tacitus consensus: & tunc facilius præsumitur ille cõsensus per id quod ibi legi. & no. Si aũt requirebatur cõsensus expssus:& tũc distinguunt,aut actus de quo quæritur erat talis, ex quo causabatur quasi possessio:& tunc si ille qui se fundat ex actu de quo quæritur,est actor; & tunc si possessio est recens,non præsumitur pro solennitate extrinseca:quando hoc principaliter in iudicium deducitur,arg.eorum quæ no.Bar. in l.quidam in suo.ff.de condi.insti.si verò non est recẽs quasi possessio;& tunc præsumitur pro solennitate.ar.d.l.si filius & dictæ l.qui in aliena.& maximè in beneficialibus,in quib. non est verisimile q superior patiatur malè institui,per nota. per Inn.& alios in c.illud,de præsum.& in c.ex insinuatio. de procu.& per Host.in c.licet Heli.de simo. Si aũt esset actus,q non haberet in se quasi possessionem:tunc regulariter non p̃sumeretur solẽnitas extrinseca,etiam concurrente diuturnitate temporis,per id quod hr in l.quæcunque.§.fi.ff.de publicia.nisi fortè secundum Ant.de Bu.& Io.de Imo.in d.c.ea noscitur, actus foret multùm antiquatus secũdum eũ,quod no. Io.An.in d.c.Albericus, Aret.& Cy.in d.l.emancipatione,vel nisi aliud interueniat per quod præsumatur dicta solẽnitas, puta sententia vel alius similis actus secundum no.per Inn.in c. 2.de eo qui fur.ordi. susce. vnde cum in proposito non interuenerit aliqua possessio prout interuenit in casu dictæ.l.si filius,& dictæ.l.qui alien.ideo illa iura non obstant, quinimò do.Abb.in d.c.ea noscitur,discedendo à doctrina Ant.de Bu. ibi vult quod quando negatur illa solennitas extrinseca,nõ præsumatur, nisi probetur per d.l. quæcunq;.¶Alio † modo etiam respondet ad illa iura Barto. in sua disputatione incip. Quædam mulier habens magnum patrimonium,in vlti.col. & in l.cum de in rem verso.in pen.colu.ff.de vsur.s.q ideo ibi
6 præsumitur solennis aditio: quia in l. si filius,titulus allegatus.s.solennis aditionis concurrente cursu longi tpis principaliter lucrum & commodum patientis respicit.i.patris cui acquirebatur hæreditas per filium,secus si magnum seu totale damnum respicit,vt quia tractetur de amissione dominij rei suæ.l.nullo.C.de rei vend.l.diutina.C.de præscr. lon.tẽp. Si autem paruum damnum respiceret : tunc titulus solennis præsumeretur.l.si quis diuturno. ff.si serui. ven. & dicit q hoc probatur in d.l.qui in aliena.ver.sed si non adierit, nam ibi de modico præiudicio tractabatur: quia ibi hæreditas non erat filij, sed habebat solam spem, q si efficeretur sui iuris posset adire & sibi acquirere.l.nõ est dubium.C.de iu. deli. & sic ibi filius non amisit domininm suum,sed solùm quandã spem fortasse fallacem.Item ibi erat spes q hęreditas ipsa quæsita p filium patri reuerteretur ad ipsum filium,prout est votum parentum.l.scripto.ff.vnde lib.& l.nec ei.§.pen.ff.de adopt.sed in proposito nostro agebatur non de lucro dicti Ioannis Antonij,sed de totali damno vsque ad dimidiam dictæ quantitatis pecuniæ,quam cõsequi nituntur hæredes dicti Iacobi. Et si diceretur q imò in d.l.si filius, videbatur etiam tractari de dã-no:quia hæreditas habet commoda & incommoda, rñdet ibi Sali.q pater ibi allegabat interuenisse iussum suum & solẽnitatem, & propterea dicebat sibi acquisitam esse hæreditatem propter diuturnam possessionem hęreditatis, quæ fuit longo tpe apud filium:vnde tunc bene resultat in cõsequentiam q si pr̃ vult commodum hæreditatis,habeat etiam incõmodum l.scdm naturã.ff.de regu.iur.sed in qõne nostra principaliter agitur de damno ipsius Io.And.Præterea (vt dixi) hic non interuenit possessio illa cum diuturna patiẽtia eorum ad quos spectabat pręstare consensum.¶ Et q ex diuturnitate temporis non præsumatur dictus consensus propinquorum,tenuit etiam præcisè Bal.in l.2.C.de legi.hær.arg.l.non hoc.C.vnde cog.& rñdet ad d.l.si filius,& ad d.l.qui in aliena. q ratio illarum legum est:quia promiscua est possessio patris & filij, & quasi vnum corpus:vnde vno possidente,alter intelligitur possidere.l.fi.C.de vsufr.Et hoc etiam sequitur Lud.Ro.in l.sciẽdum.ff.de verb.oblig.in 14.col.& etiam Raph.Cu.in d.l. qui
7 in aliena,in prin.¶Idem † sentit Ioã.de Imo. dum dicit q illa iura non faciunt pro eo,quod ibi tetigit.Ang.licet non firmauerit,dum dicit q ille tex.facit,q si mulier diu possedit hæreditatem,præsumitur eam adiuisse cum cõsensu Mundualdi sine quo ex forma statuti,vt est Florentiæ,non poterat adire, & q si aliquis possedit diu rem emptam à minore cum authoritate curatoris,& cõstet de emptione & authoritate prędicta, licèt non constet de decreto iudicis; fortè præsumitur, nam scdm tempora digestorũ in illa bonorum possessione de qua ẽt intelligitur tex.in d.l.qui in aliena, & ibi per Bart. necessariũ erat decretum iudicis.l.1.§.decretalis.ff.de success.edi.& tñ p̃sumitur vt in d.l.qui in aliena.tamen dicit Ang. se non ponere pro constanti.Et dicit Ioan. de Imo. q non videtur bonum simile illud,quod adducit Ang.in d.l.qui aliena,per illũ tex. scilicet de bonorũ possessiõe delata de iure prætorio:quia per illam non fit præiudicium alteri in aliquo iure alteri quęsito dato q præsumeretur decretum:sed bene fieret præiudicium minori in re vendita,si præsumeretur q interuenerit decretum: & sic innuit Io.de Imo. q vbi agitur de perdendo seu præiudicando alteri in iure iam quæsito, non præsumitur decretum. Sed ita est q in casu nr̃o si præsumeretur decretum,& dictus consensus propinquorum:agitur de obligando tutorẽ ad sol-
8 uendum de suo:& sic ad perdendum.¶† Præterea in d.l. q in aliena.pater possedit bona hæreditaria diu filio sciente & patiente, & sic saltem tacitè tam pater quàm filius ibi cõsentiebant ita etiam intelligatur text.in d.l.si filius,vt ibi declarat Bal.& ẽt do. Car.Flo.& Io.de Imo.in d.c.peruenit,ita ẽt loqtur id qd leg.& no.in d.c.peruenit,sed in qõne nostra non apparet de aliqua sciẽtia & patientia illorum qui debuerunt cõsentire & decretum interponere; & sic nõ obstant ea quę no. Bal.in d.l.si filius,dum loquitur de cõtractu in q p̃sumitur licentia patris,quæ erat necessaria ex forma statuti,nam ibi loquitur quando emptor qui emit à filio,diu possedit patre patiente,& sic interuenit ibi scientia patris,& sic resultat ibi pręsumptio q pr̃ dedit licentiam ex quo passus fuit tanto tpe illum emptorem possidere, & ideo dicit notabiliter Bald. in d.l. 3. C.de leg.hær.q diuturna possessio non facit præsumi pręcessisse decretum iudicis vel insinuationem,quæ requirebantur ad validitatem tituli illius qui diu possedit:quia patiẽtia de qua
9 in d.l.si filius,non põt adaptari prędoni.¶ Non obstant† etiã not.per Cy.in d.l.emancipatione,& per Bar.in d.l.admonendi.ff.de iureiu.& per doc.in d.ca.Albericus,& in c.cum in iure de off.deleg.& in c.quoniam contra,de proba,cum si.quia respondeo q illa procedunt quando constat actum iudicis interuenisse,& dubitabatur an alia solennia requisita ad illũ actum interuenerint,nam saltem qñ actus iudicis est de antiquo,præsumitur quod alia solẽnia interuenerint,& pp magnã præsumptionẽ quę est pro iudice.c.in præsentia,de renun.ca.
10 bonæ,el 1.de ele.c.cum inter.de re iud. ¶ Vnde dicit † do. Ab. in d.c.Albericus,quod tempus longissimum non facit q solennitas extrinseca præsumatur,nisi alia præsumptio adsit,allegat id quod hr in d.l.quæcunq;.§.fi.& id quod no.in c.peruenit,& patet ex his quæ dixi circa intellectum,d.l. qui in alie. & d.l.si filius,quia ibi interuenit nõ solùm tẽpus diuturnũ, sed etiam possessio cum scientia & patientia illius qui habebat consentire.Præterea Host.Io.An.& Anto.de But. in d. c.
11 Albericus,dicunt quod † illa solennitas extrinseca probatur quando ille actus erat de tempore valde antiquo,adeò q probatio erat quasi impossibilis,nam tũc vt parcatur impossibilitati probationis,præsumuntur omnia solẽniter acta allegat in arg.id quod hr in l.si arbiter.ff.de prob.& in c.fi. de pac.& 22. q.2.faciat,sed non sumus in actu ita antiquo quod possit allegari illa impossibilitas probationis, quia cõtractus ille fuit factus de ann.1422.& sic fluxerunt anni.54.vel 55.sed ad
12 hoc vt factum † dicatur esse de valde antiquo, adeò quod pp difficultatem probationis recedamus à regulis iuris communis, & stetur leuiori probationi requiritur q transiuerit tempus cen-

c pus centũm [c] annorum, aut circa, q; est tempus longeuæ vitæ
hominis: ita no. Inn. in c. veniens, de ver. sig. & Spe. in ti. de ꝓba. §. probare. ver. & not. & expressius Io. de Imo. & do. Ab. in
c. veniens, el 1. de test. per no. p Cy. in l. si quidem. C. sol. ma. &
no. ét clarè Io. de Imol. in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. ar-
cen. vbi dicit q; licet Inn. in d. c. veniens, de verb. sig. posuerit:
etiam vnam opinionem. s. quod idẽ iudicetur, vbi quæritur
de probãdo id quod factum est iam sunt quadraginta anni,
sicut qñ quæritur de probando etiam q; factum est iam sunt
centum anni: tamen vt ipse dicit non probat illam opi. sed im
probat, vt patet per sequentia verba dum dicit: sed non placet
&c. & bene secundum eum, quia non est eadem rõ vtroq; ca-
su. facit. l. fi. C. de sacrosan. ecc. ita ét patet ex notatis per Ang.
in l. qui natura. §. cum me absente. ff. de neg. gest. & in l. qdam
in suo. ff. de condi. insti. & Bal. & Sal. in l. proprietatis. C. de ꝓ
ba. & no. etiam Io. An. in c. licèt ex quadam, de testi. & ibi ex-
pressius do. Ab. in notabilibus. ¶ Prꝺtereà ad omnia prædicta
põtrñderi q; statutum prædictum tollit obiectionem: nam
statutum disponit q; si non fuit forma statuti seruata, nõ pos-
sit actus post maiorem ætatem aliquo temporis spatio valida
ri, sed ita est quod tpe dicti celebrati ꝯtractus & ét post, saltem
añq̃ transiret longum tempus, non poterat dici cum effectu
q; esset seruata forma dicti statuti: quia ꝯtrariũ apparebat ex
inspectione instrũi. l. fi. C. de reb. cred. in l. Titiæ textores. ff. de
leg. 1. igitur si verum esset dicere q; ex longitudine tpis decur-
si præsumeretur q; interuenissent debitæ solennitatis prædi-
ctæ. negari non posset quis ex longi temporis spatio superue
13 niente validaretur instrũm quod priùs inualidum erat. † dato
enim quod ista præsumptio trahatur retro ad tempus initij:
tñ habet duo extrema, seu duo tempora, vnum est extremũ
seu temp⁹ à quo, id est, post finitum diuturnum tẽpus, aliud
est extemum seu tempus ad quod, & istud est tempus initij,
id est, celebrati ꝯtractus, sequit̃ q; vno tempore præsumitur in
aliud: quod intelligitur quando extrema sunt habilia, vt de-
clarat notabiliter Bal. in l. ex persona. C. de proba. ¶ Bene fa-
ciunt no. per Bar. in l. si is qui pro emptore, maximè in quin-
ta q. principali. ff. de vsuc. & quæ no. in l. siue possidetis. C. de
proba. sed statutum prohibet dictam retrotrahitionem, ergo
remanet ꝯtract⁹ inualid⁹, & sic verba dicti statuti generaliter
loquentis sunt apta non solum comprehendere casum q tra-
ditur in l. fi. C. si maior. fac. cum si. sed etiam istum casum qui
in facto præsenti contingit. ¶ Et quamuis prædicta viderẽtur
sufficere ad victoriam rei conuenti: tamen adhuc alia rõne vr̃
eum posse à petitione dictæ executionis instrumẽti tueri. Nã
præsupponitur in themate q; statuto cauetur, quod credito-
res qui eorum credita per 20. annorum spatium petere negle
xerunt, postea non audiantur, nec illis super eisdem aliq̊d ius
reddat̃, & præsupponitur assertum creditorem fuisse in negli
14 gentia dicti tpis viginti annorum. Et licèt pleriq; † ex docto-
d ribus nr̃is tenuerint dictum statutum [d] non valere tanq nu-
triens peccatum; tamen aduertendum est q; illa conclusio re-
cepit varias limitatores. Et inter cæteras vnã, scđm quam in
proposito casu procedit dictum statutum. ¶ Nam dicit signá-
ter do. Abb. in c. quod clericus, de foro comp. in pe. vel ante p.
col. quod aut debitor tenebatur offerre debitum creditori: &
tunc quia fuit debitor in culpa præscriptio non iuuabit eum:
quia fuit causata præscriptio quasi ex facto & negligẽtia sua.
argu. c. fi. de pres. ¶ Aut debitor non tenebatur offerre credi-
tori, vt quia non tenebatur ire ad domum creditoris: & tunç
poterit debitor se iuuare ex dicta præscriptione: quia hoc ca-
su debitor in nulla culpa reperitur: & sic non põtest imputari
q; mala fide retinuerit; sed prꝺscriptio prorsus & totaliter fuit
inducta ex sola negligentia non petentis, & isto casu dicit sal
uari posse op. Bar. in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuc. & qñ tunc
teneatur debitor ire ad domum creditoris vel econtra: dicit
esse recurrendum ad ea quæ hñr in l. item illa, in prin. ff. de cõ
sti. pé. & quæ notantur in c. significante, de pign. Sed ita est q;
in casu nostro dictus Io. And. non tenebatur offerre Iacobo di
bitum accedendo ad domum ipsius Iacobi tanq̃ ipsius credi-
toris: qa in dicto ꝯtractu & instro non promisit Io. Antonius
ad aliquam diem soluere aliquam quãtitatem dicto Iacobo.
& ideo requirebatur q; Iacobus accederet ad ipsum Ioã. And.
& eum interpellaret. l. si ex legati causa. ff. de ver. ob. & l. q; te.
cum ibi no. ff. si cer. pe. & declarat Bar. in d. l. item illa, in prin,
in ver. opp. ad tertium. ¶ Et p̃dictam ꝯclusionẽ q̃ firmauit do.
Ab. in d. c. q; clericis, sequutus est ét ipse plenius in d. c. fi. de p-
15 scr. in 7. col. cũ seq. ¶ † Fortius tenuit Host. in summa de pscri.
§. q̃ res præscribi possunt, ꝓpè principi. s. q; ét si esset dies adie-
cta in obligatiõe, si tñ creditor non petit debitũ sibi dari, pos-
sit, nihilominus debitor præscribere q̃uis sciuerit se esse debi-
torẽ; attamen qa iste non est casus nr̃, nõ ꝓsequor eũ. Alio mõ
etiam limitat p̃dictam cõem conclusionẽ Pau. de Ca. in l. q̊d
aũt. ff. de ser. vrb. præd. & in l. si pꝺnꝺ causa. ff. de ꝯdi. indeb. vi-
delicet q; dicta cõis ꝯclusio ꝓcedat qñ verba statuti dirigerẽt
in ipsum p̃scribentẽ, vt qa diceret statutũ q; debitor p̃scriberet
ꝯtra debitorẽ non petentẽ: nam tunc nõ poterit debitor p̃scri-
bere virtute illius statuti, si est malæ fidei: & dicit q; ita loquit̃
op. q̃ tenuit Io. An. in c. fi. de excep. in 6. Sed si statutũ diceret q;
si creditor nõ petat intra certũ tps, cadet ab actione, & sic diri-
gat verba in ipsum creditorẽ. prout facit statutum in casu nr̃o
valebit dictum statutum, sicuti procedit dispositio iuris volẽ
tis, q; si quis non vtatur seruitute rustica personali p longum
tempus perdat eam, iuxta dictum. §. si viam, cum sim. & sic i⁹
commune illo casu dirigit verba in eum, cui debetur, & hoc
casu secundum eum saluabitur opi Bar. d. §. si viam, & ꝓ hoc
adducit Pau. de Cast. in d. l. pœnæ, quia hoc vltimo casu quan
do verba diriguntur in creditorem nõ liberatur debitor præ-
scriptione: sed pœnali dispositione statuti, & dicit quòd vidit
quosdam alios doct. hoc idem tenere: magis tamen adhæreo
primæ limitationi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Solennia. s̃. lib. 3. consi. 45. s̃. lib. 4. cons. 1. nu. 20. Feli. c. sicut. de reiud.
b ¶ Si filius. s̃. li. 4. consi. 18. co. 2. Cor. consi. 94. in fi. lib. 2. Ias. l. 1. co. 5. C. qui admit. Fran. Balb. tra. de præscri. par. 1. tertiæ part. prin. q. 10. nu. 10. cum seq.
c ¶ Centum. dixi in consu. Pari. §. 5. nu. 63.
d ¶ Statutum. s̃. eo. consi. 73. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest vnire sine consensu capituli.*
2 *Citatio capituli quomodo fit. nu. 11.*
3 *Papa defectus vnionis potest supplere,*
5 *Confirmatio quando videatur fieri ex certa scientia.*
7 *Commißionis verba debent intelligi secundum ius.*
8 *Citatio in dubio intelligitur facta ad domum.*
13 *Vnionis solennitas ex longo tempore præsumitur.*
15 *Solẽnitas extrinseca præsumitur ex lõgo tẽpore. n. 21. 22. 24. 25. 27.*
16 *Consensus capituli potest interponi ex interuallo.*
17 *Possessio contra ius commune releuat ab onere probandi, si est coadiuuata aliquo titulo.*

CONSILIVM CCXIX.

ONDERATIS his quæ in themate p̃misso nar-
rãtur ac scripturis & iurib. & his q̃ subtiliter, co-
piosè & eleganter pro vtraque parte allegata
sunt: mihi vr̃ dictum hospitale non vacare. ¶ Et
qa omnis vis pendet à virtute vnionis factæ de
dicto hospitali sanctꝺ Mariæ de Palerno diœcesis Pergamen-
sis alteri hospitali magno dominæ sanctæ Mariæ de pietate ci
uitatis Cremonæ, & cõfirmationis factæ de dicta vnione per
cõmissarium apostolicum, ideo de viribus ipsius vnionis & ꝯ-
1 firmationis discutiendum est. ¶ Et dubium † facere vr̃, quia
non potuit dominus episcopus Pergamẽ. dictam vnionẽ ho-
†1 spitalis diœcesis suæ facere † sine consensu capitali: cum per
ipsam vnionem transferatur & alienetur ius ꝓprietatis. c. pa-
storalis, de don. c. nouit. c. cum apostolica. & c. tua. de his quꝺ
fiunt à præla. sine consen. ꝯa. & hodie expressius hr̃ in cle. 2. de
rebus eccl. non alie. ¶ Nec ob. asserta ꝯfirmatio facta autho-
ritate apostolica: quia cum Papa circa dictam confirma
tionem faciendam commiserit citari eos, quorum intererat,
debuerunt citari canonici ecclesiæ Pergamensis, quorũ ꝯsen-
sus fuerat necessarius in dicta vnione, vt dixi, sed ita est quod
dicti canonici ad processum dictꝺ confirmationis nõ fuerũt
citati

citati saltem legitimè, ergo non valuit: quia non fuit seruata
debita forma mandati apostolici. ca. cùm dilecta, de rescript.
2 c. cum olim. Abbas, de offi. dele. ¶ Nec obstat † q, nuntij retu-
lerunt se citasse archidiaconum ac archipresbyterum, canoni
cos & capitulum ecclesiæ cathedralis Pergamensis cũ præsen
a tatione [a] literarum citationis & affixione ad ianuas anterio-
res ecclesiæ cathedralis ecclesiæ Pergamensis: quia non vř q̃d
talis citatio fuerit legitimè facta, qm̃ quando citandum est ca
pitulum debet requiri ille qui habet conuocare capitulum vt
ipsum conuocet, vt per sonum campanæ vel per alium modũ
in ecclesia solitum, & si in conuocatione capituli compareat
aliqui, debet fieri præsentatio literarum Decano vel ei qui est
maior, vel denunciari publicè in loco solitæ ↄgregationis co-
ram maioribus, & his qui ad cõuocationem vniuersitatis ve-
nerunt: vt tradit per gloss. ordinariam in c. si capitulo, de con-
ces. præb. li. 6. & in c. bonæ. el 1. de elec. & no. per Bart. in l. non
potest. ff. de reg. iu. post gl. ibi. & Bart. in l. fi. ff. quod cuiusque
vniuer. no. & no. Bar. in l. 1. C. de iu. reipub. li. 11. & in extraua.
ad reprimendum, in verbo Citatum. ¶ Tamẽ præmissis non
obstantibus ↄtrariã sententiã sentio de iure veriorem esse, præ
sertim ex infrascriptis: quia dato quod illa vnio non valuerit
pp defectum dicti consensus capituli seu solennitatis requisi
3 tæ in alijs alienationibus rerum ecclesiæ, tamen Papa † potuit
illos defectus supplere, vt fecit mediante commissione per
suam sanctitatẽ superinde factam domino Abbati monaste-
rij sancti Thomæ de Cremona. c. 1. & ibi no. doc. de transac. &
in c. illa quotidiana, de elec. & in c. inter dilectos, de fide inst.
c. proposuit, de ↄces. præb. & no. Spe. de leg. §. nunc ostenden-
4 dum, versi. 18. habet enim † in beneficialibus & ecclesiasticis
locis plenam & liberam potestatem Romanus Pontifex. c. 2.
de præb. in 6. in cle. 1. in fin. vt lit. penden. quo casu faciliùs o-
peratur cõfirmatio Papæ, & validat actum inualidum: vt no.
doc. in c. 2. de confirma. vti. vel inut. & notat dom. Abb. Sicu.
in c. 1. in fi. eo. ti. vbi specificè hoc dicit in confirmatione con-
tractus facti à prælato ecclesiæ nulliter pp defectum consen-
sus capituli, prout est casus noster, facit in ratione sui id quod
hř in c. cum vos, de his quæ fiunt à præl. & licèt Inn. & Io. And.
in d. c. 2. de confir. vti. vel inuti. videantur loqui in ↄfirmatio-
ne Papæ factæ ex certa scientia, allegant id quod hř in c. quia
diuersitatem, de ↄces. præb. & licèt in dicta commissione apři
ca facta super ↄfirmatione vnionis nõ est adiecta clausula ex
5 certa scientia, tamen hoc nõ habet obstare, eò quia † quando
superior confirmat actũ simpliciter absque illa clausula, sicut
iustè possides, vel simili: in dubio videtur confirmare ex cer-
b ta scientia, [b] quia propria significatio verbi ↄfirmo, est actum
infirmum facere firmum, si aliud nõ exprimatur. d. c. inter di
lectos, & d. c. quia diuersitatẽ, & ita ẽt in indiuiduo determi-
nant Io. And. & alij in c. venerabiles, de confir. vti. vel inuti. &
do. Abb. in c. examinata, eo. ti. sed Papa in casu proposito cõ-
misit confirmari sine dicta clausula, sicut iustè, vel simili, imò
expresse facta fuerat mentio in supplicatione q, dubitabatur
de validitate vnionis: & ideò petebatur confirmari supplẽdo
defectus si qui forsan interuenissent: & Papa ita fieri manda-
uit, & commissario prædicto constitit de defectu per exhibi-
tionem instrorum, vñ dici non potest q, confirmatio vitietur
6 ex defectu certæ scientiæ. Item vř † ex certa scientia Papa face
re: qñ vtitur clausula, non obstante, vt no. Ioã. And. & alij post
eum in c. porrecta, de confi. vti. vel inu. & patet ex no. per Bal.
in l. fi. C. senten. resc. non pos. & in l. idem Vlpianus, per illum
tex. ff. de excu. tut. cum si. sed Papa in proposito mandauit di-
ctam vnionem & alia inde sequuta confirmari, omnesq; defe
ctus suppleri, non obstantibus constitutionibus & alijs qui-
buscunque in ↄtrariũ facientibus, ergo euidenter apparet q̃d
Papa intellexit & voluit dictam vnionem quantũcunq; nul
lã seu contra ius factã confirmari & validari. ¶ Non obstat mo
dò q, dicta cõfirmatio facta per Commissarium apostolicum
processerit absque legitima citatione capituli: quia responde
tur, q, imò fuit facta citatio legitimè, ad quod ostendendum
7 præsuppono, q, † verba commissionis iudicis committentis
citari debent, in dubio intelligi & interpretari, vt videat̃ com
misisse citari scd̃m iuris formã, vt notabiliter traditur per Bar.
in l. 4. §. prætor. in 3. col. ff. de dam. infe. & no. doc. in c. causam
de dolo, & contu. & propterea dicunt q, si iudex dixit, cõmit
to tibi, nuncio vt citare debeas Titium personaliter vel ad do-
mum: intelligetur commisisse q, citet eum personaliter, si per
sonaliter inuenire poterit: & si personaliter inuenire nõ pote
rit citet eum ad domum suæ habitationis: quia ita de iure cita
* tio facienda est secundum magis * cões cõclusiones. l. scire o-
portet. §. oportet. el 1. ff. de exec. tu. iuncta l. 1. iuxta prin. ff. de
lib. agnos. & d. §. prætor. & l. aut qui aliter. §. & si fortè. ff. quod
vi aut clàm. ¶ Similiter dicit signanter Bar. in d. §. prætor, &
doc. in d. c. causam, q, si iudex simpliciter cõmisit talem citari
valebit commissio: & intelligetur, s. scd̃m iuris formam, ar. l. si
stipulatus, in prin. ff. de vsu. & l. si legati serui nomine. ff. de le.
1. & l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de vsu. & l. 1. cum ibi no. C. de
8 vsur. ¶ Et similiter † præsuppono aliud quod valde notabili-
ter tradidit Bal. in l. properandum. §. & si quidem. in 3. col. C.
de iud. & Pe. de Anc. in cle. 1. de dolo & contu. & ibi etiam do-
minus Car. de Zabarellis in 14. colu. vbi dixerunt quod si iu-
dex dixit nũcio, committo tibi vt citare debeas Titium perso
naliter vel ad domum: & nuncius in relatione solùm refert se
citasse prout habuit in mandatis, & aliter non exprimit an ci-
c tauerit personaliter vel ad domum, [c] valebit relatio: & sic in
dubio intelligetur citatus ad domum tanquam personali-
ter non inuentus, eò quia citatio † personaliter facta est magis
9 pęnalis & præiudicialis: cùm citatum faciat esse verum con-
tumacem, & priuet eum beneficio appellãdi, quod non ope-
ratur citatio facta ad domũ. l. ex consensu. §. fi. de app. l. & post
edictum, in fi. ff. de iud. & propter veram ↄtumaciam põt con
tumax mulctari: secus ob fictam procedentem à citatione fa-
cta ad domum, vt no. in l. 1. ad fin. ff. si quis ius dicen. non ob-
temp. & ideo debet fieri interpretatio in mitiorem partem. l.
10 si præses. & l. interpretatione. ff. de poen. ¶ Nec huic † eorum
decisioni obstat id quod not. Bart. in prin. alleg. l. 4. §. prætor,
dum dicit, quod relatio nuncij debet scribi magis latè quàm
commissio iudicis ambiguè facta: quia non ita præsumit̃ pro
nuncio sicut pro iudice, per no. in l. 1. C. de vsur. & in l. scien-
dum. ff. de verb. ob. iuncto c. in præsentia. de renun. & in c. bo
næ. el 1. de ele. cum simi. quia respondeo, quod Bar. in d. §. præ
tor, non loquitur in relatione facta ita largè & eo mõ quo di
cit Bal. in d. §. & si quidem, & alij doct. in d. clẽ. 1. nam pone q,
iudex dixit nuncio, committo tibi vt cites personaliter vel ad
domum, & in relatione nuncij dicitur q, ipse retulit se citasse
personaliter vel ad domum, certè nõ valebit: quia commissio
iudicis intelligit̃ scd̃m iuris formã. i. quod citet personaliter,
si inuenire poterit personaliter, aliàs ad domum: vt est dictũ.
sed verba relationis nuncij alternatiuè referentis non osten-
dunt q, ita fecerit, Vel pone, q, nũcius facta dicta commissio
ne alternatiuè refert simpliciter se citasse: non sufficit, sed in
casu tradito per Bal. & alios doc. pręallegatos, nuncius retulit
se fecisse, id quod habuit in mandatis: vnde cum mandatũ in
telligeretur legitimè factum, s. q, citaret personaliter si inue-
nire poterat pſonam citandam, aliàs ad domum: relatio ostẽ-
dit q, seruauit dictum ordinem, quem importabat virtus suæ
commissionis: & quia est dubium quomodò executus fuerit
ipsum mandatum, an personaliter, an verò ad domum, eò nõ
inuento personaliter præsumitur q, ad domum per rationem
suprà allegatam. ¶ Modò in proposito dictus do. Abbas mo-
nasterij sancti Thomæ delegatus apostolicus voluit & iussit
etiam dictis dñis de capitulo Pergamensis ecclesiæ literas ci-
tatorias pſentari verè vł iuris interpretatiõe ac affixione ipsa-
rum literarum ianuis ipsius ecclesię cathedralis, vt ostendunt
verba ipsarum literarum citationis, præcipuè ibi dum dř, qua
tenus intra sex dierum proximè futurorum spatium post præ
sentationem pręsentium vobis pręfato domino episcopo nec
non præfatis dominis archidiacono & archipresbytero, cano
nicis & capitulo & diuisim cæterisq; alijs tam ecclesiasticis q̃
laicis verè vel iuris interpretatione ac affixione præsentium
ianuis anterioribus cathedraliũ ecclesiarum Pergam. & Cre-
moneñ. faciendam immediatè sequentium &c. & ita ẽt intel
liguntur verba sequentia earũdem literarum, ibi, dum in eis
dř, de harum verò præsentatione & affixione Iacobo de Ca-
rientis & Henrico Binde nuncijs & seruitoribus nřis in hac
parte, quibus licèt absentibus sic committimus & cuicunque
alij cum suo iuramento fidem dabimus plenam &c. ex quib.
verbis iunctis maximè pręcedentibus, qui intellectum & de
clarationem ad sequentia præbent. l. si seruus plurium. §. fi. ff.
de leg. 1. l. vtrum. ff. de pet. hęr. colligitur dominum delegatũ
voluisse

voluisse & comisisse dictas literas citatoritas præsentari verè vel iuris interpretatione et dictis dñis de capitulo quod perinde est ac si dixisset personaliter si personaliter in conuocatione facta ad locum solitum haberi poterunt: vel si personaliter haberi non poterunt tunc ad locum vbi conuocari çsueuerant, ac per affixionem literarum ad dictas ianuas, nam vt inquit Bal. in l. 1. §. quibus, in 2. col. ff. qd cuiusq; vniuer. not.
11 vniuersitas † dicitur citari personaliter qñ citatur in loco, in quo est congregata, sed ad domum dr̃ citari qñ ipsa citatur in locis publicis seu p literas affixas ianuis, ita q, in publicã notitiam deducatur: & per primum modũ citandi çstitueretur vniuersitas in vera contumacia, non per secundum vt p̃ Bart. in dicta extrauag. ad reprimendum, in verbo, citatum, & per no. in d. l. non pōt dolo carere de reg. iur. ¶ Confirmantur prędicta per id quod in fine dictarum literarum delegati apostolici continetur ibi dum dicitur, & vobis præfato domino episcopo Pergamensi personaliter vel ad ianuas &c. nam cum suprà esset facta mentio tam de episcopo quàm de capitulo cõmisio citationis postea in fi. facta de vno ex eis, puta de episcopo cum contineat id quod iuris est, per consequens cõmissio nõ sit præiudicialis, intelligitur idem esse repetitum in alio de quo suprà erat facta menti, scilicet de capitulo, cum sit in vtroque eadem rõ: ita probat tex. notabilis in l. 1. & ibi not. C. de diuer. rescri. ad idem tex. in c. 2. requiris, de appe. & præsertim propter illa verba apposita in præfationibus, videlicet quatenus intra sex dierum proximè futurorum spatium post præsentationem p̃sentium vobis præfato domino episcopo, archidiacono, archipresbytero, canonicis & capitulo verè vel
12 iuris interpretõne &c. nam dicta † præfationibus intelligũtur repetita in sequentibus. l. Titia §. idem rñdit. ff. de ver. ob. l. item quia. §. idem Iul. ff. de pac. & in proposito legitur & no. in d. l. 1. C. de diuer. rescr. cum ergo nuncius retulerit se citasse personaliter dñm episcopum Bergomen. & dictas literas affixisse seu dimisisse ad ianuas anteriores dictę ecclesiæ cathedralis & omnia alia fecisse, quæ in dictis literis continebantur & prout habuit in mandatis, sequitur q, sumus in casu dictæ decisionis Bal. in d. §. & si quidem, & doct. in cle. 1. de dolo & cõtum, scilicet q, talis relatio probat legitimè citationem factã esse de capitulo non personaliter, sed probat q, eo quia nõ potuerunt haberi personaliter in conuocatione: ideo fuerint citati ad domum & cum affixione literarum ad ianuas, q, sufficit vt no. in locis suprà allegatis, & clarè Bal. in d. l. 1. §. quibus
13 in 2. col. ¶ Corroborant̃ prædicta: quia † hospitale magnum
d Cremonæ cui facta fuit dicta vnio longo [d] tempore stetit in possessione seu quasi dicti alterius hospitalis sibi vniti vigore dictæ vnionis factæ de ann. 1456. & confirmatæ authoritate apostolica de anno. 1456. absque eo quod ipsi hospitali Cremonensi facta fuerit lis aut controuersa, licet inter dictos Ioannem de Monticellis & Matthæum aliquæ fuerint lites, à quibus etiam fuit recessum de ann. 1469. vnde ex diuturnitate dicti temporis concurrente dicta possessione seu quasi dicti hospitalis Cremonæ videtur præsumendum quod inter
†2 uenerint solennia † requisita circa dictam citationem, vt l. si filius. C. de peti. hære. & l. qui in aliena. iuxta prin. ff. de acqui. hære. & ibi doc. & per no. per Cyn. & Bal. in l. emancipatione. C. de fid. instr. & per Host. & Io. And. in ca. Albericus. de testa. & Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. in ver. quæro quid si reperiuntur dicta testium &c. & do. in c. cum in iure. de offi. dele. & in c. quoniam contrà. de probat. & in c. cum inter, de re iu. & in c. illud de præsump. & Bald. & Ang. in l. sciendum. ff. de ver. ob. & doc. maximè Anto. de But. & Io. de Imo. in c. ea noscitur, de his quæ fiunt à præl. & ita etiam consuluit Pe. de An. in consil. 137. incip. Ex consilij Lu. Ro. consi. 252. incipien. Pro decisione præpositæ consultationis. Quinimò p̃ prædicta & maximè per no. in d. c. ea noscitur, videtur quod pro parte dicti hospitalis magni de Cremona allegari possit q, in dicta vnione seu post ipsam vnionem accesserit consensus capituli Pergamen. nam dicta commisio confirmationis vnionis rõne suspicionis defectus non emanauit ad supplicationem hospitalis de Cremona, sed ad supplicationem dicti Matthei.
1 ¶ † Accedit id quod no. dixit Arch. de conse. dist. 1. c. nemo ecclesiam, vbi inquit, q, si locus est in forma ecclesiæ & ibi publicè celebratur per sacerdotes præsumitur quod fuerit constructus ille locus vel oratorium cum licentia & authoritate episcopi, allegat in arg. 27. dist. c. q, interrogasti. & 20. q. 1. c. quem progenitores. 27. q. 1. c. induat. Et ita etiam tradit Fede. de Senis in consi. 130. & plenius per Io. de Imo. in c. officij. de testa. in prin. penul. char. in ver. iuxta prædicta posset quæri &c. vbi
15 dicit q, † non obstat si diceretur q, solennitas extrinseca non præsumitur. l. quæcunque. §. fi. de publi. quia respondet q, fallit, vbi indicia in cõtrarium apparent: vt quando quis diu gessit se pro rectore ecclesiæ scientente & patiente dięcesano vt p̃ Io. An. in d. c. illud, & in c. 2. de reg. iur. lib. 6. & latius per eum in d. c. officij. Ex quibus videtur inferri siue verè siue præsumptiuè interuenerit citatio capituli ad confirmationem vnionis, & dictum hospitale Cremonę habet intentum vel etiã si solummodo dicamus præsumi pro hospitali Cremonæ q, interuenerit consensus capituli in vniõe seu iuxta vnionem et
16 istud per se solum sufficit. ¶ Et dato † † q, in scriptura vnio-
†5 nis nihil dicatur de consensu capituli; tamen per hoc non sequitur, q, nullo modo interuenerit cõsensus capituli; quia nõ est necessarium q, talis consensus in ipso actu interueniat, sed satis est quod post [e] interueniat. c. circa, in ver. postea consen-
e sum, de iur. pa. & 12. q. 2. in ca. si qua de rebus, & c. cum vos, de his quæ fiunt à præla. cum ibi plenè no. per doc. & per doct. in c. 1. eo. ti. & in cle. 1. & ibi doct de reb. eccle. nõ alie. & not. Inn. nic. 1. eo. tit. lib. 6. & l. si autem plures, & ibi no. Bar. ff. de aqua plu. arcen. no. plenè Bal. in l. quæcunque. C. de bon. quæ li. & doct. in c. cum çsuetudinis, de consue. cum sim. ¶ Et quòd ex possessione in qua fuit & est dictum hospitale Cremonę præsumi debeat q, titulus vnionis fuerit legitimus, & sic cum cõsensu capituli nisi ostendatur contrarium per partem aduersam, probatur vltra prædicta per tex. notabilem & sing. in ca. cum venissent, de instit. per quem ibi dicunt An. de Bu. & Io.
17 de Imo. singulariter p̃bari q, † licèt possessio çtra ius non releuat ab onere probandi, vt patet ex his quę habentur, in c. ex insinuatione, de p̃cu. & in c. constitutus, de elec. & in c. cum ecclesia, circa fi. de cau. poss. & propriè, tamen si talis possessio est coadiuuata aliquo titulo, licèt de modo vel qualitate tituli non constet, releuat ab onere probandi, & ex possessione p̃sumitur pro titulo & qualitate tituli respectu status in quo posidens reperitur, vt ibi quod dicunt melius alibi non reperiri vnde onus probandi istam negatiuam, quod consensus capituli non accesserit illi vnioni, incumbit aduersario, & talis negatiua non probatur ex instrumenti vnionis inspectione factæ per episcopum, cum poterit ille consensus cũ omni sua solennitate ex post facta interuenire, vt s. proximè deduxi. ¶ Et non obstat prædictis, q, vnio prædicta non valuerit, eò quia facta fuerit de beneficio seu hospitali nõ vacante, eo q, pręerat in hospitali de Pelano Io. de Monticellis qui fuerat legitimè institutus ibi rector ab episcopo: & licèt posteà fuerit
18 çtra eũ lata sententia priuationis ante vnionem; tamen nõ vi-
†4 detur q, valuerit sententia priuationis, quia fuit † lata † extra tempus citationis factæ de dicto Ioãne, & per consequẽs sententia nulla. l. aut qui aliter. in prin. & l. si vitem. §. fi is qui. & vtrobique no. Bar. ff. quod vi aut clam, & alij vbiq; sequũtur:
19 qm̃ rñdetur † q, imo vnio potuit fieri de beneficio nondum vacante, sed est verum q, non habet præiudicare rectori beneficij vniti donec ius suum duraturum est. c. consultationibus
20 de don. & patet in d. cle. 2. de reb. eccle. non alie. ¶ Præterea † vt præsupponitur in dicta sententia priuationis enunciatiuè fit mentio de alia citatione ad dictam sententiam priuationis præferendam, quàm de illa prima citatiõe quindecim dierũ, cuius primæ citationis tam terminis expirauerat ante sñiam & ideo præsumitur pro dicta sententia etiam quò ad præsumendam solennitatem dictæ citationis: quamuis reus esset absens. c. bonæ. el 1. de ele. & d. ca. in pręsentia, cum ibi not. vt no. Spe. ti. de sen. prola. §. vt autem ver. & no. secundum, & dicit ibi Io. An. in addi. post Guidonem de Suz. de cõsuetudine ita seruari & idem tenet Aegel. in l. de vnoquoq; in princip. ff. de re iud. & Io. de Imo. in l. si cum nulla. & Io. de Im. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. vbi etiam voluit plus sequutus Spe. in dicto ver. & no. secundum quod et si non fieret enunciatiuè mentio in sententia de citatione, dummodò verè vel præsumptiuè appareat, q, pars habuerit notitiam sententię, & non appellauerit intra. 10. dies surgat ex hoc præsumptio pro sententia, per id quod habetur in c. cum inter. & in c. sicut. de re iud. & cum illa opi. Spe. vr̃ transire Io. An. in c. tenor, de re & iud.

21 iud.& licèt doc.in hoc variauerunt.† tamen * communiter te-
* netur, q. si sententia non est de recenti, sed de longinquo præ-
sumitur pro sententia, vt tenent doc.in d.l. emancipatione.&
in d.c.in præsentia,& in d.c. quoniam contra,& in d. ca. cum
inter.& Bal.in c.1.de milite vasal. quia contu.est.cum concor.
s.allega. ¶ Et de longinquo intelligitur esse vel scd'm quosdã
post biennium, vel scd'um aliam opi. post annos 20. vel scd'um
* *omnes iudicantis arbitrio, vt per doc.in dictis locis,& fuit ét
eleganter tactum per clarissimum dominum aduocatum ho-
spitalis Cremonæ. ¶ Et constat q. à tempore priuationis d.Ioã-
nis.& etiam à tempore vnionis circa transiuerunt anni vltra
viginti,& à tempore confirmationis transiuerunt anni vltra
tredecim. non video igitur quis bonus vir animaduertẽs tam
maximum quàm laudabile pietatis officium versari in tuen-
da vnione prædicta, non debeat arbitrari prædicta videri esse
de longinquo ad præsumendum solennitatem prædictam cõ
currente diuturna possessione, vel quasi dicti hospitalis Cre-
monæ per not in d.c. ea noscitur,& per id q. habetur in l. fidei-
tommissa.§. à iusto. ff. qui à quib.& in d.l. q.a in aliena. in prin.
& in dicta.l. si filius. cum ibi not. cum simi. ¶ Alio modo etiam
fuit rectè responsum per dominum aduocatum hospitalis ad
id quod obijcitur de nullitate dictæ sententiæ priuationis, vi-
delicèt q. posito eam fuisse nullam: tñ fuit validata consensu
partium, adeo q. valet saltem in vim pacti vel contractus. l. 2.
C. commu. vtri. iud. vt per eum in allegationibus suis quas re-
censere non expedit. ¶ Et ex prædictis colligitur rñsio multi-
plex ad quasdam obiectiones, quæ subtiliter fuerunt adductę
contra partem hospitalis Cremonæ, pro quarum solutione ét
plurimum egregiè laborauit dominus aduocatus hospitalis.
22 ¶ Non enim obstat id in quo vr̃ per partem aduersam † fieri ma
ximum fundamentum, scilicet qđ per ꝓductionem actorum
apparebit de defectu citationis: quia tali modo ꝓbatur nega
tiua l. fi. C. de reb. cred.& l. Titiæ textores. ff. de leg. 1.& no. Io.
Andr.& doc. in d.c. quoniam contra,& in d.§. vt autem. super
d. ver.& noto scd'm Bar. in l. qui ad ciuilia. C. de app. quia rñ-
deo q. hæc negatiua non ꝓbabitur, quò ad citationem capitu
li requisitam in actu confirmationis vnionis: q̃m ex inspectio
ne actorum non apparet q. non fuerit legitimè citatum capi-
tulum, imò potius contrarium inspectis verbis literarum cita
toriarum & relatione, vt s. deduxi. ¶ Et posito q. aliquis persi-
steret dicendo verba esse dubia: tñ adhuc dicendum est q. in du
bijs tempus longinquum inducit præsumptionem qđ actus
fuerit solenniter gestus per iura, rationes & authoritates supe-
rius adductas. ¶ Præterea dicta obiectio tollitur stãte vnione
facta per episcopum & possessione vel quasi hospitalis Cremo
næ.& etiam diuturnitate temporis ꝓpter quæ præsumitur q.
accesserit consensus capituli & debita solennitas, & quia ista
poterant interuenire post actum vnionis factæ ab epõ, nõ põt
dici q. per instrumentum dictæ vnionis factæ ab episcopo ꝓ-
betur illa negatiua scilicèt q. non accesserit consensus capitu-
li solenniter, vt s. probaui. ¶ Nec etiam dicta obiectio obstat
quò ad inualidandam sententiam priuationis dicti Ioannis
rõne defectus citationis ipsius Ioannis: quia, vt dictum est su-
prà multipliciter apparet validitatem vel inualiditatem talis
sententiæ priuationis prædictæ non esse in consideratione in
præsenti causa, nec illam habere officere vnioni prædictæ. ¶ Nõ
23 ob. etiam dum † obijciebatur q. illud q. dicitur ratione diutur
nitatis præsumi solennitatem extrinsecam procedere in iudi-
cialibus & in sententijs, quæ transiuerunt in rem iudicatã. sed
nos loquimur in vnione, quæ tanquam actus extraiudicialis
non transit in rem iudicatam. per no. per doct. in cap. 1. de his
quæ fiunt à maiori parte cap. nam hæc responsio non videtur
quouis modo sufficiens: quia illa conclusio quæ habet q. pro-
pter diuturnitatem præsumitur solennitas. quæ aliàs non præ
sumeretur: hẽt locum ét in alijs actib. q̃ sententijs transeunti-
bus in rem iudicatam, vt patet ex dicta. l. qui in aliena. cum d.
l. si filius. & q. vtrobiq; no. doct.& ex not. per Io. An. in d.c. il-
lud. de præscrip.& in d.c. Albericus.& Bar. in d.l. admonendi,
in ver. quæro quid si reperiuntur dicta &c. per Bald. Angel.&
Mod. in d.l. sciendum.& doc. in d.c. ea noscitur.& Pe. de Anc.
in dicto consi. 136.& Rom. in dicto consi. 152. cum simi. Præte-
reà stante confirmatione vnionis factæ per delegatum apo-
stolicum, quæ vr̃ bene viribus subsistere, vt s. fuit discussum se
quitur q. cessabit dicta obiectio. ¶ Non obstat etiam dum in

nouissimis obiectionibus adducitur q. in casib. in quibus so-
lennitas extrinseca præsumitur: illud ꝓcedit qñ res & quęstio
verteretur inter easdem personas, inter quas gestus est actus: se
cus si cum tertio.& ad hoc allegatur doctrina Antõ. de But.&
24 Moder. post eum in ca. sicut, de re iudi. † quia rñdeo q. ipsi lo-
quuntur in præsumptione solennitatis resultante ex verbis e-
nunciatiuè ꝓlatis à partibus dictam solennitatem enuncian-
tibus: quia talia verba enunciatiua non ꝓbant nisi inter par-
tes enunciantes. l. optimam. C. de contrah.& cõmi. stip. l. fi. C.
ar. tut. non quo ad alios vt in auth. si quis in aliquo. C. de edẽ.
& no. Innoc. in c. cùm in iure. ff. de off. dele. sed quando resul-
tat præsumptio solennitatis ex possessione & diuturnitate, vt
in casu nostro, tunc transfertur in quemcunque aduersarium
onus ꝓbandi contrarium, vt in d.c. cum venissent.& d.l. qui
in aliena,& dicta. l. si filius.& patet ex no. per Io. An. in d.c. il-
lud.& in d.c. Albericus.& per no. in d.c. ea noscitur. post glos.
ibi. Præterea etiam dicta confirmatio fuit actus gestus cum cã
25 pitulo: ergo quò ad capitulum etiam præsumptio solennita-
tis induci debet. ¶ Item non ob. † alia responsio qua dicitur, q.
vbi habetur qđ solennitas præsumitur, debet limitari nisi lex
exigeret scripturam pro forma probandi ipsam solennitatem;
vt no. Inn. in c. innotuit, de eo qui fur. ord. suscepit. per id q. ha
betur in c. 1. de app. in 6. cum simi. sed in dicta vnione quæ est
alienatio rei ecclesiasticæ. requiritur scriptura per id qđ habet
12. q. 2. sine exceptione.& in c. 1. de reb. ecclesi. non alie. in 6. er-
go &c. quia ad hoc respondeo, primò q. hæc fallentia cessat, v-
bi concurrit authoritas rei iudicatæ : quia tunc quamuis lex
requirat scripturam ad probãdam ipsam sententiam vel acta,
iuxta. l. 2.& 3. C. de senten. ex breui. recitan.& in ca. quoniam
contra. de prob. tamen præsumitur in dubio q. sententia fuerit
lata in scriptis.& q. fuerit rite lata. d.c. sicut.& d.c. bonæ.& ita
limitant prædicta An. de But. in d.c. sicut.& expressius ibi Io.
de Imo.& domi. Abb. ergo in dicta sententia confirmationis
militat præsumptio solennitatis. ¶ Alio modo etiam respon
deo secundum quod Inno.& Ioan. An. in ca. super his. de accu
sa.& Hostien. In dicto cap. innotuit.& domi. Abb. etiam in di
cto c. sicut, vbi dicunt quod si excipitur contra aliquem q. non
est subdiaconus,& quod propterea non potuit eligi in episco-
pum, sibi incumbit onus probandi se esse subdiaconum: quia
†5 iura mandant † de hoc confici scripturam. 2. q. 1. legum. tamẽ
secundum eos hoc fallit, nisi aliqua præsumptio pro ordinato
quia transferret onus probandi in aduersarium excipientem,
vt si multo tempore subdiaconatus ordine seruiuisset: sed di-
ctum hospitale Cremonæ fuit longo tempore in quasi posses-
sione dictæ vnionis: ergo pro ea præsumitur posito q. require
26 retur scriptura. ¶ Postremò non † obstat alia obiectio, qua di-
cebatur quod vbi dicitur q. solennitas præsumatur iuxta id q.
not. in d.c. ea noscitur, maximè per gloss. Anto. de Bu.& Ioan.
de Imo. procedit quãdo est talis solennitas, cui partes possent
renunciare: secus si non possunt renunciare, secundum Ant.
de Butr.& Modernos post eum in dicto. ca. sicut,& Petrus de
Anch. in c. 1. de rebus ecclesi. non alienam. in 6. per illum text.
& probatur in l. si fortè.& ibi Bartol. ff. de Castren. pecu.& no.
Bartol. in d.l. sciendum,& in dicta authent. si quis in aliquo,
cum simili. sed dicta solennitas, scilicet consensus capituli re-
quisita in dicta vnione & in alienatione rei ecclesiasticæ non
potest tolli per partes. l. ius publicum. ff. de pact. l. nemo potest
de legã. primo. ergo non præsumitur. Quia respondeo, q. be-
ne verum est, quod quando solennitas pręsumitur ex eo quod
de illa facta est enunciatiuè mentio in instrumento à partib.
ita demum præsumitur huiusmodi solennitas, si erat talis so-
lennitas cui posset à partibus renunciari, per dictam. l. opti-
mam, secus si non posset à partibus renunciari per no. per glo.
& Barto. in l. 1. C. de fide instrumento.& iure hastæ fisc. libr. 10.
cum alijs suprà allegatis, sed aliud est quando præsumptio so-
lennitatis resultat ex alia causa quàm ex eo q. fuerit enuncia-
tiuè de ea facta mentio à partibus, prout est casus noster: ità lo
quitur id quod habetur in dicto cap. ea noscitur,& in dicto c.
27 cum venissent,& in dicto c. bonæ, cum simi. ¶ † Vnde videmus
quod licèt litis contestatio & alia acta iudicij substantialia nõ
possint tolli consensu partium, iuxta no. in c. de causis, de off.
de leg.& in clem. penul. de verbo. signifi.& in auth. offeratur.
C. de litis contest. tamen si lata est sententia saltem parte citata
vel præsente,& non fuerit appellatum intra tps debitum, præ

sumitur pro sententia q; fuerit solenniter lata, quamuis non appareat de litis contestatione & alijs actibus substantialibus neq; de eis facta sit enunciatio à partib. vel à iudice seu notario partib. expressè vel tacitè affirmantibus, vt in d.c. bonæ. el 1. de elect. & ibi hoc tenet Inn. & Spe. in dicto titu. de sent. §. vt autem versi. & noto scdm. & in §. fi. in ver. in summa. & tit. de instru. edit. §. restat. ver. in summa & Io. Cald. in d.c. quoniam contra falsam. & multi alij quos referre non expedit: quia vt
* dicit Io. de Imo. in d.c. cum in iure. ista est * cõis opi. à qua in iudicando non est recedendum. ¶ Et istam responsionem etiam ad dictam obiectionem dedit Ang. in d.l. sciendum, & ibi expresius Io. de Imol. in penul. col. sed in proposito nostro non dicimus, q; resultat præsumptio solennitatis, ex eo q; illa sit enunciata partibus, sed ex alijs causis suprà deductis. igitur rectè conclusum videtur dictam vnionem subsistere, & consequenter hospitale non vacare. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Præsentatione. non dicit cui præsentare sint & sic nulla est citatio, quicquid infrà dicat.

b ¶ Scientia. istud dictum cum sequenti est falsum nisi constet de scientia per no. s. lib. 4. consi. 122. col. fi. lib. 4.

c ¶ Domum. s. lib. 3. consi. 2. nu. 7.

d ¶ Longo. Aduerte q; non sunt nisi tredecim anni ad summũ, & sic Alex. malè consuluit quia non est verum q; ex longo tempore præsumatur solennitas in alienatione rei ecclesiasticæ, contra ipsamet ecclesiam, vt tenuit idem Alexan. suprà libr. 4. colum. 17. nume. 8. nec etiam verum est quod confirmatio Papæ præsumatur facta ex certa scientia, nisi constet eum totius rei merita & defectus sciuisse, & sic dico quòd hospitale adhuc vacabat. & debebat obtinere impetrans etiam in possessorio: quia titulus administrationis semper fuit vacans, & nũquam fuit possessus per aduersarios, qui prætendunt proprietatem, vt dixi in consuetu. Paris. §. 64. Fateor quod ex lapsu longissimi temporis, puta triginta annorum possunt allegare solennitates præsumi vt decidit Petr. de Anch. d. consi. 146. Ge. consi. 67. Apparet quædam vnio. Decius consi. 329. in fin. consilio. 638. facit Franc. Aret. consi. Casus est talis. colum. 3. Soci. consi. 15. Visis. colum. penul. lib. 1. & gl. in c. peruenit. & ibi Anto. de Bu. Imo. co. 4. de empt. & vendi. Ludou. Gozadi. consi. 73. nu. 26. Andr. Alcia. tracta. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. nu. 7. fac. Alex, suprà lib. 1. consi. 73. num. 5. fa. quæ dixi. s. lib. 7. con. 73. numer. 2. & ita sæpe iudicari vidi, & iudicaui: nisi quando apparebat de enormissima læsione, & solennitates defuissent, quia tunc exigitur completa præscriptio 40. annorum, quæ etiam sufficit excepto q; si vnio esset facta authoritate Papæ vel Legati.

e ¶ Post. Bald. de feudo sine cul. non amit. c. si quis miles. in vsibus. feu. Cald. consi. 2. de consi. Cur. iunior consi. 1. col. 5. Soci. consi. 15. colum. 13. lib. 1.

SVMMARIVM.

2 *Auth. malæ fidei. C. de longi tempo. præscriptio. non habet locum in hypotheca.*

5 *Mansisse præsumitur, qui certo loco semel stetit, nisi aliud probetur.*

6 *Statutum quòd creditor per decem vel viginti annos cadit à iure suo: excludit etiam hypothecam: quia generaliter loquitur. num. 10. Etiam si debitor interim est soluendo: quia satis est quòd contra tertium possessorem mero iure competit actio. nu. 12.*

CONSILIVM CCXX.

PONDERATIS his quæ superiore facti instructione narrantur. puto breuiter de iure concludendum dictam præscriptionis exceptionẽ oppositam p dictum Ludouicum Campanam obstare contra dictos agentes hypothecaria: siue cõsideremus ius cõe, siue ius municipale. nam de iure communi spatio & præscriptione decem añorum inter præsentes pôt
1 † tertius possessor excludere agentem hypothecaria. l. 1. C. si aduer. cre. l. fi. C. de act. & ob. sed Ludouicus per se & illos de Vechijs qui fuerunt authores sui possiderunt iusto titulo & bona fide vltra tempus decem annorum; ergo hypothecaria conueniri non possunt. bona fides enim ex titulo præsumitur. l. pe. C. de euict. & no. in c. si diligenti, cum simi. de præscrip. ¶ Nec obstat quod illi de Vechijs emerint à Nicolao Boratio. & sic à debitore qui erat malæ fidei. sciebat enim dictam rem quam alienauit hypothecasse creditori: ergo non videtur sufficere pscriptio longi temporis, per id q; habetur in auth. malæ fidei. C. de præscrip. 30. an. quia † respondéo q; illa authentica non
a loquitur, nec locum habet, quando [a] verus dominus rei alienat rem quamuis sit per eum alteri obligata: ideo tunc remanent in correcta iura antiqua, vt ibi no. Iac. de Are. Cy. Ang. & Sali. & Spe. in titu. de præscrip. versi. quid si debitor. & ver. sed nunquid hodie. & ibi Io. And. & Ange. & Mod. in l. quare, aliàs est in l. furtum. §. fundi. ff. de vsucap. & Old. in consi. 19. incip. Thema tale est quidam paterfamiliàs, vbi etiam ad hoc in
3 ducunt. l. sequitur. §. si rem. ff. de vsuris. ¶ † Quod autem iungi debeant tpa quibus possiderunt illi de Vechijs, & tpa quibus possedit Ludouicus Campana, probatur per l. Pomponius. §. cum quis, & ferè per totam. l. ff. de acquir. poss. q; autem dicta præscriptio decidenda sit inter præsentes, & sic q; sufficiant decem anni, & non sint necessarij viginti anni, patet: quia si cre-
4 ditor † est de ciuitate Mutinæ præsumitur ibi stetisse & fuisse, nisi ipse probet de absentia: ita notabiliter voluit Bartol. in l. is pôt. ff. de acqui. hær. post medium. in ver. nunc videamus qualiter ista scientia probabitur &c. dum ad hoc allegat id q; habetur in ca. cùm in tua. qui matri. accu. poss. & l. optimam. C. de contrah. & commi. stip. ¶ Præterea dicit Ange. in l. emptor. C. de præscr. longi temp. q; dicto creditoris replicanti de absen-
b tia [b] incumbit onus illam probandi cum in ea se fundet. l. cũ te. C. de prob. & l. ei qui. ff. de prob. & ita dicit vidisse sæpissime
5 seruari. ¶ Insuper præsupponitur † fuisse probatum q; pdicta tempora creditor stetit in ciuitate Mutinæ, & ille qui semel stetit in certo loco præsumitur imposterum ibi stetisse, nisi contrarium probetur: ita inquit Bal. in l. ex persona. C. de prob. in 6. col. in versic. sequitur de prædicamento vbi &c. per l. si quis ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. ¶ Si etiam consideremus statutum ẽtidem dicendum est: quia si statutum disponat q; creditor qui in petendo cessauit per tantum tempus, prout cessauit dictus creditor, amplius audiri non debeat, sed præsumat sibi solutum & satisfactum: ergo cum dictus creditor cessauerit penè per annos viginti duos. & sic vltra tempus à statuto pfixum, non debet vlterius audiri. ¶ Nec obstat si diceretur † q;
6
c dictum statutum non valet [c] quasi nutriat peccatum. iuxta c. fi. de præscr. cum ibi no. per doct. & in regula, possessor. de reg. iur. in 6. & per Bar. in l. omnes populi, in 3. qõ. principali, ff. de iust. & iur. quia rñdeo q; imò secundum Bart. in d. l. omnes populi, debet valere in casu nostro statutum. nam Bar. vult q; aut statutum simpliciter disponit q; si creditor per decem annos debitum non petierit, cadat à iure suo, & non valet: qa per tale statutum non excludit cã peccati: qa illaqueatur debitor, qui est in mala fide, vt in d. c. fi. aut statutum non simpliciter ita disponit, sed aliter: puta q; si creditor non petierit debitum intra 10. annos cõtractus psumat fictitius: tunc qa per statutum excluditur cã peccati, valebit statutum, sicut dicit ipse in statuto q; contra ius diuinum disponit q; in testamentis requirantur. 7. testes ad tollendam mr̃iam falsitatis. l. hac consultissima. C. qui testa. face. poss. & l. hac consultissima. & l. iubemus. C. de testa. licèt iure diuino sit cautum q; in ore duorum vel trium stet omne verbum. ca. cum esses. de testa. ca. nouit. de iud. ergo eadem rõne debet valere statutum quando disponit q; si creditor cessauerit per 10. vel per 15. annos non petendo debitum q;
7 præsumatur sibi solutum & satisfactum. nam statutum † pôt inducere psumptionem solutionis & satisfactionis. l. Procula. ff. de pb. & no. in l. libertis quos. §. 1. ff. de alimen. & cib. leg. ergo nihil repugnat q; tale statutum valeat. Nec obstat si in co
8 trariũ † allegaretur, id q; habetur in c. cum quid vna via, de reg. iur. in 6. & in ca. quanto, de priuileg. quia respondeo q; imò illud quòd directò fieri non potest, permittitur fieri per consequentiam, quando venit in consequentiam actus permissi vt in l. 1. in prin. & ibi not. Dyn. & Bart. ff. de auth. tut. sed in proposito nr̃o eò ipso q; statutum præsumit debitum eẽ solutum vel satisfactum, prout præsumere potest, vt dixi; venit in consequentiam necessariam q; actor vlterius non audiatur: quia solutione eius q; debetur, omnis tollitur obligõ. insti. quibus mod.

mod.tol.obl.in princi.ſecus,qñ illud q, fieret per indirectum
ſeu per conſequentiam veniret in conſequentiam actus ꝓhi-
biti: quia tunc id q, directo fieri non põt: non põt ẽt per indi-
rectum fieri.l.ſi ſponſus.§.1.ff.de do.inter vi.& vxo.& l.athle-
tas.§.ſiue aũt.ff.de his qui no.infa.& traditur per Bar.in d.l.1.
de auth.tu.& Cy.in l.3.C.de iudi.¶ Secundò rñdeo,q, quò ad
dictum Ludouicum Campanam & dictos de Vechijs qui fue
runt in bona fide,nulla ſubeſt rõ propter quam dictum ſtatu-
9 tum non debeat valere: † quia poſito q, nonnulli teneant qđ
dictum ſtatutum non valeat quò ad eum qui eſt in mala fide:
* tñ quò ad eum qui eſſet in bona fide * communiter tenetur qđ
valeat,vt per Ant.de Bu.& alios poſt eum in dicto. c.fi.de præ
ſcrip.p Io.de Imo.in l.ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſucap. & Ang.
in l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iure.& Pe.de Anc.in repe.c.canonum
ſtatuta.de conſtitu.in 18.char.in verſic.item ſi ſtatuto cauetur
q, poſt decem annos &c.Paul.de Caſt.in l.ſi pœne cã. ff. de cõ-
ditio.indeb.& in conſil.285.incipi. Viſis his &c.& hoc in caſu
10 noſtro ꝓcedit † quia dictum ſtatutum non ſolùm intelligitur
excludere creditorem ab actione perſonali,ſed etiam ab hypo
d thecaria [d] cum indiſtinctè loquatur,prout etiam concludit Al
bericus de Roſ.in prima parte ſtatutorum.q.112.incip.Statuto
Pergami cauetur q, ſi creditor &c.& ibi refert ita teuiſſe Vber-
tum de Bobio,q, ſine dubio fuit de mente noſtri ſtatuti dum
dixit.q, præſumatur ſolutum & ſatisfactum creditori,nam hy
pothecaria tollitur ſolutione vel ſatisfactione facta creditori.
l.grege.§.etiam.ff.de pign.l.debitor.in prin.ff.ad Treb.¶Nec
11 prædictis † obſtat ſi dicatur q, dictus creditor debet reſtitui in
integrum aduerſus curſum dictæ præſcriptionis ex allegata
e ignorantia ex clauſula generali,[e] ſi qua mihi iuſta cauſa, iux.
no.per gloſſ.& Bar.in l.1.§.ſi quis autem propter.ff.de iti.actu
que pri.& per gl.in l.1.C.de pat.pot.& Spe.in ti.de præſcr.ver.
ſed pone colon.cum ſim.quia rñdetur q, prout ex themate col
ligitur,ꝓbatum eſt q, creditor ſciebat dictam rem hypotheca-
tam poſsideri p dictos tertios poſſeſſores.cum ergo ceſſat hoc
fundamentum,& ſic non eſt opus inſiſtere an verior ſit opin.
aliorum qui tenuerunt dictam reſtitutionem non eſſe conce-
dendam ignoranti,vt tenuit Bal.in l.1.in 24.op.C.qui admit.
& conſuluit Pe.de Anc.in conſi.107.q, incip.Principaliter cõ-
tra iſtos legatarios &c.& Rapha.in l. cum filius.§. in hac.ff.de
ver.ob.per l.cum antiquioribus.C.de iure delib.& per.l. fi. C.
de præſc.long.temp.¶ Allegatur etiam q, ille qui reſtitutionẽ
petijt carebat mandato legitimo: ſed quia mandatum non eſt
mihi exhibitum,& eſt quid facti,ſuper hoc non ſcribo.¶ Non
12 obſtat etiã ſi diceretur.† q, dicta præſcriptio non incipit curre-
re,niſi cum certum eſt debitorem principalem non eſſe ſoluẽ-
do: quia antequam deſinat eſſe ſoluendo, non põt agi contra
tertios poſſeſſores hypothecaria, vt authẽ. hoc ſi debitor.C.de
pign.& non valenti agere non currit præſcriptio.l.1.in fi.C.de
ann.excep.l.1.C.de bo.mater.¶ Quia reſpondeo q, imò etiam
antequam certum ſit debitorem non eſſe ſoluendo, & etiam
antequam veritate inſpecta deſijſſet eſſe ſoluendo, debet cur-
rere præſcriptio: quia ẽt nulla facta excuſsione contra princi-
palem debitorem competebat actio hypothecaria contra ter-
tium poſſeſſorem.eſt bene verum,q, tertius poſſeſſor potuiſſet
opponere ante litem conteſtatam exceptionem ordinis ſeu ex
cuſsionis non factę.ita no.per Bar.in l.2.C.comm.diui.per ibi
no.per gl.& in auth.hoc ſi debitor.in fi.& Cy.& Bal.in l.exce-
ptionem.C.de prob.cum ſi.& ſic attento q, poterat intentari
f actio & in iudicium deduci: [f] nihil repugnat quin illi faculta
ti agendi potuerit currere præſcriptio, quantò fortius ſi non
erat ſoluendo debitor,licet hoc certum non eſſet, quia fuit in
g culpa [g] creditor ſi non egit & executionem nõ fecit cõtra prin
cipalem.c.quia diuerſitatem.cum gl.in verbo ſuſpenſionis.de
conceſſ.præb.c.ſi aũt,de reſcri.cum ſi.Et ita concludo in fauo-
rem rei conuenti hypothecaria per ſuperius dicta.Alex.

ADDITIO.

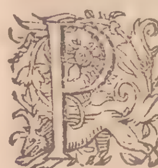
a ¶ Quando.ſ.eo.conſi.83.num. 11.
b ¶ Abſentia.ſ.quia probatum eſt ſemel de præſentia,alias ſecus ſ.eo.conſi.177.nu.15.
c ¶ Valet.ſ.e.conſi.73.nu.4.conſi.218.col.fi.
d ¶ Hypothecaria.dixi in conſue.Par.§.68.
e ¶ Generali.ſ.li.1.conſi.71.
f ¶ Deduci.hæc ſola ratio non concludit,vt patet in obligato in diem.ſed vera ratio eſt,quia exceptio ordinis non concernit ſubſtantiam obligationis,nec etiam minuit,ſed ſolum concernit modum & formam exigendi,vt nouè dixi in conſue.Pari. §.67.
g ¶ Culpa.de quo & deceſsione actionum an debeant cedi vtiles,vel quales ſunt,plenè dixi in cõnſu.Pari.§.72.

SVMMARIVM.

1 *Fratris appellatione vel ſororis non venit patruelis.*
2 *Mater ſi non ſuccedit niſi in quarta parte ſtantibus agnatis, illis deficientibus vel abſtinentibus ſuccedit in totum.*
5 *Bonis abſentis vel mortui curator dandus eſt, & ſattiſdat. nu. 8.*
7 *Mulier curatrix non datur niſi ſit mater.*
9 *Curator dari debet de conſenſu maioris partis creditorum ſi extẽt.*

CONSILIVM CCXXI.

¶ An appellatione fratris in ſtatutis veniat frater patruelis; & ſi ſtatutum dicit q, mater ab inteſtato ſuccedat in quarta parte,& agnati vſq; ad quartum gradum in reſiduo (pone q, non extant dicti agnati) an mater ſuccedat in totum.& ſi tractatur de dando curatore bonis abſentis,debeat dari ille qui eſt proximior in ſucceſsiõe,vel quis.& an poſsit mater dari curatrix bonorum abſentis.& quid de minore 25. annis an poſsit dari curator prædictus?

PONDERATIS verbis ſtatutorum de quib.ſuprà
& his quæ narrantur in themate, puto breuiter
verum eſſe de iure ſucceſsionem & hæreditatem
dicti Andreæ pertinere non ad Marianam eius
ſororem patruelem,ſed ad Antoniam dicti An-
dreæ matrem ſpectare de iure. Nam de iure communi conſtat
mrm in totum ſuccedere filio decedenti ſine liberis & ſine fra
trib.& ſororib.ex eiſdem patre & matre coniunctis dicto de-
cedenti,vt in auth.defuncto,& in corpore vnde ſumitur,C.ad
Tert.§ Nec obſt.ſtatuta ſuprà ſcripta: quia in eis non compre-
henditur iſte caſus,adeò q, per exiſtentiam Marianæ excluda-
tur dicta mater,vnde remanemus in diſpoſitione iuris cõis.l.
ſi verò.§.de viro.ff.ſol.mat.l.commodiſsimè.ff.de lib.& poſt-
hu.Non enim obſtat ſtatutum ſub rubrica,inquantum ſucce-
dant aſcendentes ex linea materna: per quod ſtatutum mater
vr̃ vocari ſolum in quarta parte legitimæ ſucceſsionis ab inte-
ſtato,& reliqua bona debent ex forma ſtatuti prędicti pertine
re ad parentes maſculos ex parte patris,vel aui paterni vſq; ad
quartum gradum ſecundum ordinem prioritatis gradus.&
hoc qñ non extat frater vel ſoror ſiue filius vel filia fratris vel
ſororis ipſius defunctæ perſonæ ex eodem patre. vbi aũt extaret frater vel ſoror ſiue filius vel filia fratris vel ſororis,tũc ma-
ter in nullo ſuccedat ſecundum diſpoſitionem dicti ſtatuti:
quia reſpondeo,nos non eſſe in caſu dicti ſtatuti: qa Andreas
deceſsit non ſuperſtite fratre vel ſorore ſiue filio vel filia fratris
1 vel ſororis ipſius defuncti ex eodem patre,& licet † extaret ſo
ror patruelis,ſcilicet Mariana: tñ non venit ipſa appellatione
ſororis ex eodem patre.l. Iuriſconſultus.§.ſecundo gradu. ff.
de gra.& inſt.eo.ti.§.2.& 4.gradu.cum ſequen.& no.Barto.in
l.Lucius.§. quæſitum.ff.de le.3.vbi per prædicta iura dixit, qđ
etiam ſi ſimpliciter fieret mentio de fratre vel ſorore, nõ com-
a prehenderetur frater vel ſoror patruelis.& [a] Bal.in c.1.de feu.
marchiæ.vbi refert ſe ita conſuluiſſe in terminis ſtatuti diſpo-
nentis q, frater excludat ſororem.& idem Bal.in l.vxor.in prin
cip.C.qui accu.non poſſ.vbi hoc probat per plures rationes.&
Bald.in l.iubemus.§.fi.C.ad Treb.& Pe.de Anch.in rep. c. ca-
nonum ſtatuta,de conſt.poſt medium.in verſic. dicto de filijs
& nepotibus &c. & no.glo.quàm ibi ad hoc ponderat Ang.in
verbo proprij.l.1.ff.de inoffic.teſt.& Ange.in authen.matri &
auiæ.C.quando mulier tut.off.fun.po.in 4.col.& Io. de Imol.
in l.ſi dotali.ff.ſolu.matri.Bene facit q, nõ.Bald.& Sali.in l.1.
poſt Iacob.Bu.C.de ſucce.edi.& Bal.in l.illam.circa princ.per
illum text.C.de colla.cum ſimi.quanto magis in caſu noſtro,
in quo ſtatutum facit mentionem de ſorore ex eodem patre.
¶ Nec etiam poteſt dici quantum ad hoc ſtatutum voluiſſe cõ-
ſeruare agnationem,attento q, illa non conſeruatur per ſoro-
res & deſcendentes earum.l.pronunciatio.ff.de verborum ſig
nifica.inſti.de legi.agna ſucc.in prin.nec etiam extare præſup

ponituraliquos parentes masculos dicti Andreæ ex parte pa-
tris vel aui pr̃ni vsq; ad quartum gradum, ad quos habeant de
uenire reliquæ tres partes ex quatuor bonorum Andreæ. & sic
cum non extent illi quib. fauere voluerunt statuentes, totum
dẽt ad mr̃em peruenire. l. post mortem. §. liberi. ff. de bo. poss.
2 contratab. l. si duob. §. si Titio. ff. de leg. 1. not. in specie † Bal. in
l. 1. in vlti. col. C. de secun. nup. vbi quærit qd si statuto ciuitatis
Tuderti caueatur q, mr̃ non possit ab intestato succedere filio
nisi in octaua parte extantib. agnatis: pone q, agnati nõ extãt
b vel extant, & repudiant: an accrescet [b] mr̃i? arguit ad partes,
& finaliter concludit: q, si sumus in statuto facto fauore alte-
rius & sic excludente mr̃em pp fauorem alicuius, & tunc ac-
crescet portio vacans. ar. d. § liberi. Aut statutum est odiosum,
vt quia ꝓhibet aliquem succedere pp odium ipsius prohibiti
non pp fauorem tertij: & tunc si statutum vltra ꝓcedit ꝓuidẽ
do statur dispositioni statuti: alias aũt dicit q, q̃ esset dubia
pp opiniones quæ ponuntur per gl. & doc. in d. l. 1. C. de secun.
nup. & dicit ibi Bal. in fi. q, vbi statutum prohiberet aliquam
personam succedere pp delictum vel malos mores: & tunc vi-
deretur odiosum & principaliter factum in odium. aut con-
cernit fauorem & prærogatiuam alterius puta agnationis: &
tunc vr̃ dispositio fauorabilis, per no. per doc. in l. si publico. C
ad le. Iul. de adul. & sic cum in casu nr̃o statutum non concer-
nat delictum vel malos mores patris, sed fauorem masculorũ
& sic agnationis, hẽt locũ incrementũ in ꝑsona mr̃is. facit. l. q
3 exceptionem. in prin. ff. de condi. inde. ¶ † Fortius voluit Lu-
do. Ro. in l. vnica. in 3. q. C. qñ non peten. par. q, ẽt quando sta-
tutum esset principaliter factum in odium personæ prohibitæ
succedere; tñ non extantibus agnatis non habeat locum pro-
hibitio dicti statuti quasi sit casus omissus à statuto, per. l. 2. §.
sed si sint sui. cum ibi no. per Bar. ff. ad Ter. & in l. 1. §. filium. ff.
de bo. poss. contratab. l. si necem. §. si deportatus. ff. de bon. lib.
¶ Nec ẽt dictæ matri obstat statutum sub Rub. de successionib.
collateralium vsq; ad quartum gradũ, quia r̃ndeo q, imò istud
statutum facit ꝓ matre: quia disponit q, si quis decesserit sine
liberis & descendentib. ab intestato: ꝓximior parens ipsius de
functi vsq; ad quartum gradum succedat. siue sint masculi si-
ue fœminæ: & constat q̃d mater est in primo gradu parentum
d. l. Iurisconsultus. §. transeamus. Est verum q, statutum ibi vt
4 † patet ex rub. accipit verbum parentes, ꝓut vulgares accipi-
unt, quomodocunq; sint coniuncti. & sic comprehendit alios
ẽt quam ascendentes, ꝓut accipitur 3. q. 5. consanguinei. & i-
bi Archi. & etiam sonant ita verba statuti in verbo, vulgariter
intellectum, & non est inconueniens q, nigrum statuti sit ple-
nius quàm rubrum, & non restringitur per rubrum, vt no. gl.
in auth. de ince. nup. in princ. ¶ Prætereà in dicto statuto dici-
tur, saluis capitulis præcedentibus, & in alio superius relato
statuto sub rub. in quantum succedant ascendẽtes ex linea ma
terna, est specialiter prouisum, q, mater succedat in quarta par
te extantibus parentibus masculis ex parte patris vel aui pater
ni, & consequenter eis non extantibus totum remanet apud
matrem suprà fuit ostensum. & facit. l. sed & posteriores. ff. de
leg. c. cum expediat. de ele. lib. 6. & q, not. Bar. in l. omnes po-
puli. in fi. 3. q. prin. ff. de iusti. & iur. & in l. 1. §. & parui. ff. quod
vi aut clam. cum si. ¶ Nihil etiam obstat aditio ad dictum sta-
tutum quæ incipit. Item ordinauerunt &c. nec alia additio q̃
incipit, Item cum statutum q, est &c. qa dictæ additiones non
concernunt casum nostrum, & potius tendunt ad excluden-
dum dictam Marianam q̃ ad includendum, vt euidentissimè
patet ex eorum statutorum inspectione. & per hæc est r̃nsum
5 ad primum dubium. ¶ Super scd̃o dubio † quo quæritur, an po
sito q, non constet de morte dicti Andreæ & tractetur de dãdo
c curatore [c] bonis ipsius absentis, quis erit dandus curator? dico
q, nullus curator est legitimus seu nullus curator à lege datur,
nisi curator qui datur furioso vel prodigo: nam proximior a-
gnatus est legitimus curator. inst. de cura. §. furiosi. & ibi gl. di
cit q, alij curatores sunt datiui, non legitimi: ita etiam not. gl.
in l. de creationib. C. de epis. au. & Io. An. in addi. Spec. in ti. de
cura. in §. dantur. in prin. vnde in ti. ff. de legi. tut. non fuit ad-
ditum, & curatoribus, & ita ẽt in rub. C. de leg. tu. pendet ergo
ab arbitrio iudicis dare etiam ex officio suo curatorem bonis
absentis, vt no. gl. & Bar. in l. 2. circa prin. ff. de cura. bo. dand.
facit text. in auth. si omnes. & quod ibi Bar. in tertio notab. C.
si vt se ab hæred. absti. & no. expressè Ang. consi. 113. inci. Mor-

tuo debitore &c. non solùm ad petitionem cuiuslibet coniũ-
cti ipsius absentis, vt inquit Bal. in l. cognatos. C. de capti. p il-
lum tex. cum gl. facit q, no. per gl. & doc. in l. ab hostib. in prin.
ff. quib. ex cau. maio. & in c. cæterùm. de iu. cal. & in l. 1. versic.
sed in bonis. cum gl. ff. de mune. & ho. l. idem priuilegium. cũ
ibi no. ff. de priuile. cre. & per Dy. Cy. & Bal. in l. mutuo. §. fin.
ff. de tute. & q, constituendus sit ille qui videbitur iudicãtis
arbitrio, probatur in l. 1. §. eligitur. cum glo. in verb. vir bonus.
ff. de ventre in poss. mitten. & l. scire oportet. §. fi. ff. de tu. & cũ.
6 da. ab his. ¶ Et aduertere † dẽt iudex vt det in curatorem talem
personam quæ sit maior 25. annis, vt no. gl. in l. 2. in verbo cura
torem. ff. de cura. bo. dan. ar. l. fi. C. de leg. tutela. & expressius
†1 probatur in l. cuius bonis. ff. de cur. furio. vbi etiam ꝓbatur †
non esse constituendam mulierem curatricem bonorum q̃d
7 puto verum † nisi esset mater per id q, hr̃. in auth. matri & auiæ
C. quan. mul. tut. off. fungi põt. cum gl. in verbo, tutelam. quæ
* est * communiter approbata, & quæ extendit ex identitate ra-
tionis dispositionem illius authenticæ loquentis in tutrice ad
curatricem. & facit reg. cui licet. de reg. iur. lib. 6. ¶ Et satisdare
8 † tenebitur talis curator. d. l. cognatos. cum ibi no. C. de ca. sal
tem quando sine inquisitione daretur curator. l. bonorum. ff.
de cura. fur. no. Spec. in tit. de cura. §. cum aũt. versi. opponitur
autem contra curatotem &c. iuncta. d. l. scire oportet. §. fi. cũ
ibi no. per doct. nam potest esse q, aliquis sit curator constitu-
tus: quia visum sit iudici eum esse idoneum, & tñ non sit datꝰ
ex inquisitione solenniter facta circa mores & facultates cura
toris, vt declarat Bal. in l. omnem. C. ad Ter. in versi. quæro an
9 datiuus &c. & patet ex notatis per Bar. in d. l. scire. §. fi. ¶ † Satis
ẽt putarem q, vbi extarent creditores dicti absentis de quorũ
præiudicio ageretur esse curatorem constituendum ex consen
su maioris partis eorum d. l. 2. in prin. ff. de cura. bo. dan. & l. fi.
in prin. ff. de bo. autho. iud. poss. & vbi maior pars creditorem
†2 † non conueniret in vno, debet constitui curator arbitrio iudi
cis. d. l. 1. §. eligitur. cum ibi no. per Dy. Ray. & Nico. de Neap.
10 super tex. in verb. moueatur. ¶ † Non omitto ẽt q, vbi dicta An
tonia mr̃ haberet penès se bona dicti eius filij viuentis, nõ pos
set alius conuentus nedum remotior, sed ẽt par in gradu pete-
re dicta bona aut ea auocare de manibus mr̃is, quamuis cõiun
ctus possit agere pro coniuncto absq; mandato, vt in vulgatis
iuribus. ita decidit Cy. in l. exigendi. in 5. q. C. de procu. & idẽ
ibi tenet Ray. & Sali. hoc ẽt vult Bal. in l. sed & hæc. in princ. ff.
de proc. per rationes ibi allegatas per eos. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Patruelis. s̃. li. 2. con. 97. s̃. eo. con. 96. con. 83.
b ¶ Accrescet. dicendum quòd sic indistinctè. dixi in consue. Pa.
§. 147.
c ¶ Curatore. s̃. lib. 2. con. 4. col. 4. Deci. con. 509. con. 575.

SVMMARIVM.

1 *Filia renuncians bonis & hæreditati patris, non renunciat hæredita ti maternæ.*

5 *Castrum vendens cum pertinentijs, non censetur vendere res particulares.*

CONSILIVM CCXXII.

PONDERATIS his quæ narrantur in themate,
necnon his quæ subtiliter & elegãter tacta sunt
per celeberrimos dños suprà consulentes & ꝓci-
puè per excellentissimum dñm primò consulẽ-
†1 rem † dñm Franciscum de Acoltis de Aretio, nõ
puto inficiari posse, quin verba dicti contractus satis prægnan
tia fuerint & ꝓbabilem dubitationem faciant, an comphen-
dant q, per dñam Contessam non possit agi ad dotem mr̃nam
consequendam ex bonis & hæreditate dicti quondam Tho-
1 masij, tñ ad hmõi dubitationes † tollendas qa semp magis mẽ
ti q̃ verbis adhærendum est. l. 3. C. de lib. præt. l. si in venditio-
ne. cum gl. in verbo, verius. ff. commu. prædio. l. ita stipulatus.
in verbo, ex sententia, cum gl. ff. de verb. obl. & verbo fertur q,
tanti valebat ac valet hæreditas dicti Thomasij quod etiam
vltra mille florenos designatos pro dote dominæ Contessæ
potest nedum satisfieri dictæ Antoniæ pro suis iustis cre-

ditis

ditis de quibus in dicto instro fit mentio, sed et pot satisfieri d. Contessæ, quatenus ei debebatur pro dote mrna, quæ fuit florenorum sexcentum vel circiter. vnde ex qualitate & quantitate bonorum ipsius hæreditatis quæ in effectu transferebatur in dictam Antoniam, & eius q, p ea hæreditatis translatione soluendum & præstandum erat dictæ Contessæ, cui vltra mille florenos pro dote non erat dandum ex forma dicti instri pot & debet coniecturari & comprehendi q, non debeat comprehendi in dicta renunciatione & contractu qd ipsa Cotessa non possit petere dotem matris, attento q, aliter plurimum ia ctaretur de eo q, pertinebat ad dictam Contessam, ad quam et spectabat hæreditas dicti Thomasij sui patris, & plurimum locupletaretur dicta Antonia cum iactura dnę Contessæ, & q, ex huiusmodi coniectura ita in proposito concludi debeat, adducos specificè id q, notabiliter voluit Bal. in l. liberti libertęque. C. de ope. lib. in 12. & 13. col. maximè in ver. quid ergo si filia cedit &c. vbi quærit, an si filia cedit omnia iura quæ habet super hæreditate vel bonis patris, videatur cedere iura dotis maternæ? & dicit videri q, sic, si dixit super hæreditate, secus si dixit super bonis, per ea quæ no. Bar. in l. vt iusiurandi. §. si liberi. ff.
2 de ope. libe. † tamen dicit Bal. q, hoc secundo casu qn dixit sup bonis, si nullum aliud ius habebat super bonis illud vr cedere, ne inutilis reddatur cessio. ar. l. fundus q locatus. ff. de fundo instruct. secus si habebat aliquod aliud ius per id q, habet in l. mulier bona. ff. de iure dot. in prin. & l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. signi. tamen subdit se superius dicta limitare, nisi qualitas pretij dati p cessione aliud suaderet per id q, no. in l. 1. §. 1. ff. de superfl. & hęc limitatio in sui ratione conuenit pariter vtriq; casui, id est, siue cessio sit facta de iuribus quæ habebat super hæreditate, siue de iuribus quæ habebat super bonis: qa
3 sicut † de propria significatione regulariter in contractib. bona intelliguntur deducto ære alieno. d. §. bona. & d. l. mulier bona. & no. per Bar. in l. bona in prin. ff. de bono. poss. titu. gener. cum si. ita † appellatione hæreditatis veniunt actiones a-
4 ctiuè & passiuè: & sic onera. l. si quis seruum. §. si. cum seq. ff. de lega. 2. l. 2. C. de hær. vel act. vend. l. nihil aliud. ff. de ver. sig. sicut ergo rone qualitatis seu quantitatis pretij si cedo iura quæ habeo in bonis vel super bonis potest venire dos materna: & sic æs alienum, q, alias non veniret inspecta ppria significatione verborum, ita etiam si cedo iura quæ habeo in hæreditate vl super hæreditate debet posse inspecta qualitate & quantitate pretij non venire dos materna, quæ aliàs inspecta propria significone verborum veniret: quia vtroq; casu eadē est rō. ¶ Cō-
5 firmari potest per † id q, notabiliter voluit Ang. & alij post eū in l. quicquid astringendæ. ff. de ver. obli. vbi dixit q, si figulus seu artifex, qui habebat varia vasa diuersorum generum promisit per stipulationem omnia sua vasa: nedum debebunt oia vasa sua terrea & vitrea, sed et lignea, argentea & aurea, si qua habet, per ibi no. per gl. in verbo pmissore. tamen subdit q, hoc fallit, nisi subsit aliqua causa propter quam aliud debeat præsumi: puta si omnia sua vasa vendidit figulis p 10. quia non intelligitur de vasis argenteis quæ valebant multò plus, per id q, no. in l. semper in stipulationib. ff. de reg. iur. & per not. in d. l.
6 §. 1. ff. de superfl. & arg. l. si vno. in prin. ff. loca. ¶ Et similiter † dictio. de l. mo. in l. 3. in fine principij. ff. de acqui. poss. q, si qs
a possidet castrum: & aliquas res [a] particulares suas in territorio castri: & vendat castrum cum pertinentijs: non videbitur vendere illas res particulares, sed solum vr intellexisse de iurisdictione territorij: vt sic illa oratio vniformiter intelligatur. ar. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & l. quamuis. C. de impub. & alijs sub. nisi aliud de mente constaret ex verisimilibus coniecturis, vt quia venditum esset castrum & verisimiliter nō fuisset datum pretium, quod fuit datum nisi fuissent illę res inclusæ, per no. in d. l semper in stipulationib. In eo autem dubio in quo quęritur, an obstet confusio actionum satis opportunè dictum vr per dominos consulentes, & cum eis transeo. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Res. scilicet prædia diuerso iure possessa non vt vnita. dixi latè in consue. Pari. §. 1. gloss. 5. num. 14. 47. fa. no. in ea. con. §. 13. gloss. 1. quæst. 13. num. 69. §. 23. quæstio. 13. adde. J. libr. 7. consi. 14. in fin.

EPITOME.

¶ Tempus restitutionis in integrum currit etiam volenti excipere & volenti remouere impedimentum agendi.

CONSILIVM CCXXIII.

Vide suprà eod. lib. consil. 63.

EGREGIE & eleganter allegatum & conclusum est per eximium dominum s consulentem: & ego in eadem existens snia, breuissima qda subiungam. ¶ Constat enim fundatam esse intentionem dicti Titij, qui ad excludendam petitionem restitutionis in integrum, quam petere & consequi vellet Sempronius ex capite læsionis & minoris ætatis allegat decursum esse à tempore perfectæ ætatis 25. annorum Sempronij quadriennium continuum præfixum à lege minorib. læsis ad petendum & obtinendum restitutionem in integrum. l. fi. C.
1 de temp. in integrum rest. & c. 1. de in integ. resti. lib. 6. † et si incidenter per viam exceptionis vel replicationis deducatur restitutio in integrum. l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiu. & ibi declarat Bar. reprobata gl. ibi. Et si Sempronius rndeat q, sibi non debuit currere tempus quadriennij propter quærelam vel appellationem interpositam per Titium à sententia qua p nunciatum fuit exceptionem restitutionis in integrū impedire executionem sententiæ petitam per Titium, & dictam sententiam executioni non esse mandandam, donec cognitū fuit an dictus Sempronins fuerit læsus, & dictum Sempronium posse petere restitutionem in integrum, prout latius in dicta sententia continetur. nam pendente dicta querela vel appellatione, non potuit dictus Sempronius procedere ad iudiciū
2 restitutionis in integrum intentandum. quia † per appellationem fuit suspensa virtus sententiæ. l. præcipimus, circa mediū, C. de ap. l. si causa cognita. C. de transa. c. venientes, de iureiu. c. cum inter. de re iud. & pendente lite & querela seu appellō, ne non potuit aliquid innouare Sempronius. l. 1. ff. nil nouari
3 ap. pen. c. bonæ. de ap. & per consequens † cum non potuerit agere, id est, petere restitutionem in integrum, non debuit sibi currere tps petendi restitutionem in integrum: quia tempus non currit non valenti agere. l. 1. in fi. C. de anna. exce. l. 1. C de bo. mater. l. fi. §. donec. C. de iure deli. & pro hoc in specie videtur tex. in l. intra vtile. ff. de min. vbi si tpe quo petebatur restitutio in integ. iudex aditus pronunciauit petentem restitutionem esse minorem 25. an. à qua sententia appellauit aduersarius, & posteà fuit pronūciatum iniustam esse appellōnem; dubitat an si interim pendente dicta appellōne transiuisset annis vtilis q, ut olim erat, vel hodie quadriēnium pfixum ad inchoandam & finiendam cām restitutionis in integrum, possit hoc non obstante iudex terminare cām restitutionis in int. an inchoatam? & dr q, sic: qa non debet imputari minori, si facto aduersarij frustratoriè appellantis cā restitutionis in inte. non fuit intra tempus terminata. bene facit et tex. in l. petēdę, C. de tempo. in integ. resti. pe. vbi si facto rei dilationem quærentis trāsiuerit dictum tempus quadriennij antequam cā restitutionis fuerit terminata: attamen hoc non nocet actori in integ. restitutionem petenti. faciunt no. per Cy. & Bald. in l. 1. versus finem. C. qui accu. non pos. ¶ Replicare pot ad hæc Titius q, imò Sempronius potuit antequam transiret quadriennium, à die quo perfecit legitimam ætatem petere restitutionem in integ. & causam ipsius restitutionis agere & perficere; & sic non pot hic habere locum illud q, dr, q, non valenti agere non currit tempus. hoc enim ostendo: quia statuto vel reformatione cauetur, q, querelans ab aliqua sententia teneatur petitionem suam producere intra tres dies iuridicos cōputandos à die productionis querelæ, & hoc si petitum fuerit, aliàs ipsa querela deserta sit & esse intelligatur, si iudici videbitur q, iudex cui commissa fuerit dicta causa querelæ teneatur; dictā causam terminare intra certos menses, aliàs deserta sit & dicti cti menses incipiunt currere à die responsionis factæ petitioni dicti querelantis, vel à die lapsi termini dati ad respondendum. apparet ergo quod erat in potestate dicti Sempronij petere, quod statueretur dicto querelanti terminis trium dierū ad producendam suam petitionem, & illi petitioni respondere, quo facto incontinenti incipiebat currere tempus finiendæ querelæ, adeo quòd post finitam vel desertam causam

querelę habuisset longum spatium, ita q intra quadriennium
4 potuisset causam restitutionis agere.† qui ergo facere potuit
a vt agere posset, & non fecit, dr potuisse ª agere, vt l. qui potest facere. ff. de reg. iur. cum concordantijs, de quibus ibi in gl. & bonus tex. cum gl. in verbo, tempus suspensionis. in c. quia diuersitatem. de concess. præb. facit. l. iure ciuili. ff. de conditio. & demon. & l. in executione. §. fi. ff. de verbo. obl. & id q habet in l. non enim ff. qui. ex cau. ma. & per hoc apparet respõsum ad l. intra vtile. ff. de mino. quia ibi non apparet q pendente appellatione aliqua negligentia vel culpa imputari potuerit ei qui causam in integrum restitutiõis inchoauerat; imò text. ibi expressè dicit, q cum non steterit per petentem in integr. restitutionem, quominus causa restitutionis fuerit terminata intra sua tempora, ideò sibi non præiudicat cursus temporis: & sic à contrario sensu innuit q si per eum stetisset, sibi præiudicasset. vñ cum arg. à contrario sensu sine dubio regulariter ꝓcedat. l. 1. §. huius rei. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. c. cũ apostolica, de his quæ fiũt à præla. ideò vr̃ q in d. l. intra vtile, sit tex. pro ista decisione iuncta dispositione dictæ reformationis, per quam apparet q per dictum Sempronium stetit, quo minus potuerit inchoare & perficere causam restitutionis in-
5 tra quadriennium. ¶ Quinimò † glo. & Bar. in l. fi. C. de tempo. in integr. resti. pe. & glo. in d. l. intra vtile. & Ang. in d. l. pendendæ, in fi. dicunt q ideo in casu dictæ. l. intra vtile, petenti restitutionem non obstat lapsus illius temporis, in quo durauit causa appellationis introductæ ab aduersario appellãte. quia ille dolo seu malitia appellauit, & ista potest esse alia responsio ad dictam l. intra vtile, tamen in hac secunda responsione non persisto: quia inquit Bal. in d. l. intra vtile, in aliquib. lecturis, non esse verum q in casu dictę. l. intra vtile. illud ꝓcedat propter dolum appellantis, sed propter naturam appellationis, vnde idem esset si appellans appellasset bona fide & succubuisset, prout ibi succubuit: quia frustratoria appellatio non debet obesse aduersario petenti restitutionem in integrum, alleg. in arg. l. tutor. ff. de vsu. & l. negotiorum. ff. de re iudi. & ita sensit de mente Cy. in d. l. fi. ¶ Bene fateor q ex istis patet et alia r̃sio ad dictam l. intra vtile, scilicèt q ibi frustratoriè fuit appellatum, vt ibi apparet in tex. & no. Cy. in d. l. fi. & Bald. in d. l. intra vtile, sed in casu nostro non põt dici q fuerit frustratoriè nec temerè appellatum per dictum Titium: quia dicta sententia iustam dedit Titio causam querelæ: nam præsuppo-
6 nitur † q ante petitam executionem nulla vnquam fuerat petita restitut. in integrum: & sic non poterat dici q pendentia restitut. in integrum intentatæ per viam principalis petitionis suspenderet & impediret executionem sententiæ iuxta. l. 1. C. vt in integr. rest. postu. ne quid noui fiat & l. defendente. ff. de auth. tut. & l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudi. quia ita demum per petitionem restitutionis in integrum principaliter petitam impeditur executio sententiæ: qñ ante petitionem executionis sententiæ iam erat introducta petitio restitutionis in integrum, vt inquit Bal. in l. fi. in 2. col. C. si ex fal. instr. sed in casu nostro nunquam fuit ante petitam executionem, nec post introducta petitio restitutionis in integrum ꝑ viam principalis petitionis, ergo ex illo capite non debebat dictus iudex pronunciare vt fecit. ¶ Et licet incidenter per viam exceptionis fuerit deducta restõ in integrum iuxta dictam. l. nã & posteà. §. si minor. tamen etiam iudex non debuit pronunciare vt fecit: quia cum (vt verbo fertur) nihil euidenter iudici constiterit de læsione, quæ causaret restitutionem, non debuit supersedere in executione sñiæ, sed ad eam procedere debuit reseruato iure petendi restitutionem in integrum, & præstita cautione, ꝑ quam caueret Titius de restituendo illud qđ acciperet pro executione sententiæ, eo casu quo Sempronius obtineret posteà in cã restitutionis in integr. c. suscitata, de resti. in integ. ita no. Bar. in l. defendente. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & in d. l. si prætor. §. Marcellus. & Bal. in l. fin. C. de ord. cog. ¶ Præterea cum petitum fuerit coram eodẽ iudice incidenter restitutio in integrum cõcedi à iudice debuit aut illa concedi si ꝓbata erat læsio & minor ætas, aut si ꝓbata non erat, debuit denegari, non aũt reseruari vt factum fuit, vt d. l. nam & postea. §. si minor. & facit. l. de quare. ff. de iudi. ca. cum super. de cã pos. & expresius no. Host. & Io. An. in c. cum contingat. de offi. de leg. post gl. pe. ibi. Nõ ob. etiam id q hr̃ in d. l. petendæ, quia ibi non dicitur, q in aliqua culpa vel negligentia fuerit actor, sed facto rei erat impeditus ibi actor posse causam restitutionis finire, meritò sibi succurritur. hic autẽ fuit in culpa & negligentia Sempronius cui currebat tempus quadriennij continui, vt s. declaraui. Ex quibus concludo dictum Sempronium non posse vlterius restitutionem in integrum petere. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Potuisse. dixi in consu. Pari. §. 67.

SVMMARIVM.

2 *Papa non ligatur iuramento de non faciendo aliquo sine consensu Cardinalium, sed bene ligatur iuramento de cedendo Papatui. numero. 10.*

5 *Consuetudo vel statutum quòd non sufficiat consensus maioris partis non valet.*

7 *Princeps ex causa reuocat proprium contractum, & præsumitur causa in Papa. nu. 8.*

9 *Actus factus contra iuramentum valet.*

CONSILIVM CCXXIIII.

IN re tam graui & ardua nõ nisi tremebũdus loquor ꝑ subiectæ materiæ excellentiam & non vulgare pondus; attñ visis his quæ accuratè ad ꝓpositum adducta sunt prius ꝑ prestantissimũ iuris vtriusq; doctorem dudum acutissimũ discipulum & auditorem meum, & nunc mihi fratrem summè colendum, & posteà diffusè ꝑ celeberrimum vtriusq; iuris doctorem † dñm Andream Siculum, licèt de simplici subscriptione sim requisitus: tñ ne ad rem ipsam incogitatè accessisse videar, ad confirmationem conclusionis ꝑ dictos dños consultores firmatæ dico accedere rõnes adductas ꝑ Old. in consi. 97. in
1 ci. Factum tale est, quidam Abbas & c. Nã dubitabatur si † Abbas sancti Benedicti ad quem & eius conuentum spectabat creatio monachorum præstitit iuramentum cuidam prælato non habenti iurisdictionem in ipsum Abbatem seu eius monasterium, de non recipiendo aliquem in monachum seu monachos ipsius monasterij incõsulto ipso prælato seu absq; eius licentia vel consensu, an ligaretur tali iurõ? & concludit q nõ ligabitur, & inter cæteras rõnes quæ ad ꝓpositum nostrum seruiunt, adducit q non debet seruari sacr̃m per q vtilitas ecceslię impugnatur. c. peruenit, el. de iureiu. imo non iuramenta sed ꝑ iuria sunt dicenda q̃ contra ecceesiasticam vtilitatem attentantur: vt in c. sicut est nostris. eo. ti. & c. 1. de his quæ fiũt à ma. par. ca. vnde concludit q cum ius tale iuramentum remittat, põt ꝓpria authoritate contrauenire. l. quæ sub cõdõne. §. vl. ff. de cond. insti. l. si quis inquilinos. §. fi. de leg. 1. & arg. l. fideicõmissa. §. si quis illicitè. ff. de le. 3. ¶ Et non obstat scdm Old. si diceretur q iste cuius debet requiri assensus, assentiet qñ opꝰ fuerit & requiretur: & ita iuramentum seruari poterit sine interitu salutis æternæ: ergo seruari debet. c. si verò. & c. cum contingat, de iureiu. quia respondet, q cultus diuinus minuetur, vel in parte saltem arctabitur in casu suæ consultationis. aliàs rõnes etiam adducit, quæ non faciunt ad casum nostrum: iõ illas
2 omitto. † cùm ergo etiam in proposito votum & iuramentum Romani pontificis videatur (si bene inspiciatur) tendere in diminutionem ecclesiæ, & plenitudinis potestatis competentis Romano pontifici † in quantũ iurauit seruare capitula cõtinentia q Papa nõ possit creare Cardinales, infeudare terras ecclesiæ & plura alia nisi consentientibus omnibus Cardinalibus, adeo q vno solo dissentiente non possit Papa aliqđ præ-
3 dictorum facere. & constat † naturalẽ esse hominum ad discutiendũ facilitatẽ. l. item si vnus, §. fi. de arbi. & l. 1. §. fi. ff. de acq. poss. & sic per tale iuramentum videret committi in potestate vnius solius, vt possit impedire creationẽ Cardinalium, & alia de quib. in dictis capitulis. & cõstat posse expedire ecclesiæ Romanæ creare Cardinales, cum sint maximè vtiles ad regimen ecclesiæ. c. ministerium, cum ibi no. in glos. de offi. archipr. 22. dist. sacrosancta. & quod ibi no. Arch. c. fundamenta. §. decet. de electio. in 6. & not in c. vbi periculum. eod. tit. & l. ¶ Et qñ
4 pendet † à potestate vnius solius magni viri aliquid fieri, expectatio talis rei cẽsetur expectatio rei impossibilis. l. apud Iuliã. §. fi. ff. de le. 1. no. in l. continuus. §. cum quis. de ver. ob. no. Dyn. in c. semel Deo. de reg. iu. in 6. & quod specialiter notat

Bal. post

5 Bal. post Ray. in d. l. apud Iulia. §. fi. cum suis concor. ¶ † Accedit etiam quod reprobatur consuetudo & statutum disponens quod in actibus ecclesię gerendis non sufficiat consensus maioris partis tam quam foueat peccatum, & sic contra vtilitatem ecclesiæ, vt hr in c. 1. de his quæ fiunt à maio. parte ca. vnde concludunt doct. in d. c. 1. quod si capitulum statuat & determinet quod in aliquo actu requiratur concordia maior quàm maioris partis, non valebit tale statutum. vnde dicit Ant. de Bu. in d. c. 1. quod si consuetudo vel statutum determinet quod stetur minori parti & non maiori: non valeret tanquam irrationabilis seu irrationabile cõtinens, per id quod ibi hr. facit secundum eum quod hr. 68. dis. cor epi scopi. & 1. di. consue. & 3. dist. §. erit autem lex. Item accedit: quia
6 superior condens statutum etiam † apposito iuramento de non reuocando, põt illud ex causa reuocare impune non obstante iuramento, vt est gloss. no. 11. dist. in his. & no. doct. maximè do. Abb. in c. pro illorum, de præben. aliàs est in c. dilecto. eod. tit.
7 & Bal. in l. clari. C. de fideicom. † & similiter potest princeps ex
§3 causa etiam † discedere ab obligatione facta per proprium contractum & reuocare statutum quod transmittit, vt no. Bal. in l. donationes quas diuus. C. de do. inter vi. & vxo. & Bal. in addi. Spe. in tit. de senten. in 24. colu. in versi. sententia quandoq; fertur per legem &c. & notant doct. maximè Io. de Imo. in c. nouit. de re iud. & Ang. in l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. bene facit lex, quod semel. ff. de decr. ab ord. facien. cum ibi not. per Bar. & l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei vend. & l. venditor. §. si constat. ff. communia prædi. & l. si priuatus. ff. qui & à quib. & quod no. doct in c. quæ in ecclesiarum. de constit. cum suis cõ-
8 cordantijs. & in † Papa præsumitur quod subsit iusta causa quę moueat eum ad id quod agit, vt no. Cy. in l. rescripta. C. de preci. Imp. off. & Iac. Bu. in l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & Bal. in l. si testamentum. C. de testa. & in d. l. rescripta. & Ant. de Bu. in c. cũ inter P. de renunciat. & in c. cõstitutus, de religio. domi. & in c. quæ in ecclesiarum, & ibi Io. de Imo. de consti. & domi. Abb. Modernus in c. cum olim. de re iud. cum si. ¶ Bene facit text. in c. cum nostris. versi. nos verò. de conces. præb. & quod no. in l. rele-
9 gati. ff. de pœnis. ¶ Et etiam quicquid † esset de viribus dicti iuramenti Papæ tenendum puto quod non obstante iuramento si Papa pcederet ad celebrationem dictorum actuum absq; eo quod nemine discrepante consentirent omnes Cardinales, valerent actus sicut valuissent, si Papa dictum iuramentum nõ fecisset. c. 1. de voto. lib. 6. c. sicut ex literis. de spons. no. Spec. & Io. And. in titu. de legato. §. nunc tractemus. versicul. sed si legatus &c. & Barto. in l. omnes populi. in 3. quæstio. principali, in versic. circa tertium &c. ff. de iusti. & iure. domi. Anto. & alij in capi. dilecto. de præb. circa quod licèt plura dici possent, tamen omitto tanquam non expediens, attento quod dicit Ioan. de Imol. & domi. Abb. in d. c. dilecto, quòd dicta opinio Ioã. An. in hoc
* * est communis, à qua communi opi. non est discedendum, vt
10 traditur in locis vulgaribus. ¶ Et non obstant † prædictis notata per Anto. de Butr. in ca. 1. in 3. colum. de consti. dum sentit Papam Gregorium duodecimum ligatum esse suo iuramento & voto inquantum promisit & iurauit renunciare Papatui pro sedando schismate: quia dico quòd illa promissio ideo poterit valere: quia Papa potest renunciare Papatui. cap. 1. de renunciat. libr. 6. per consequens etiam potest facere ea per quæ peruenitur ad renunciationem illam. l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procurato. capi. præterea. de officio delega. & per illud non derogabatur plenitudini potestatis sedis apostolicæ prout in casu nostro per prædicta, & alia de quibus præmissis consilijs, & maximè per no. per Petr. de Ancha. in regula accessoriorum. in 6. quæstio. de regu. iur. in 6. & per eundem in consilio in ordine meo. 270. incipi. In auxilium veritatis. Ex quibus concludo quod si sanctissimo domino nostro placet & Cardinales creari & terras ecclesiæ infundari, id facere poterit, & tenebitur absq; cõsensu dictorum Cardinalium: & sic absq; eo quod præmissa capitula obseruet. ita igitur puto iuris esse: ideo ita dico & consulo ego. Alex.

EPITOME.

¶ Statuto quod post quatuor dies non possit sententia dici nulla, reiecta est omnis nullitas etiam causata ex defectu citationis, vel euidens & notoriè patens ex actis.

CONSILIVM CCXXV.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur: quia principalis dubitatio per quam oẽs sopitæ remanent, consistere vr in hoc, an posito fine præiudicio, quod snia declaratoria lata per dictum Laurentium vicarium potestatis Cremonæ, & ea quę in ea continentur, fuerint nulla ex allegatis causis nullitatis, & possit talis nullitas per viam principalis petitionis deduci & executio dictæ sententiæ iam facta retractari stantibus statutis de quibus in themate, & stante quod intra quatuor dies non fuit de nullitate dictum, vt præfatum statutum exigere videt.
1 ¶ Et videretur † fortasse prima consideratione dicendum quod sic: quia statutum prædictum non debet intelligi, vbi sententia esset nulla rõne defectus citationis,[a] quæ est de iure naturali, & auferri non potest tanquam defensio iure naturali inducta, cle. pastoralis. de re iud. & in c. 1. de cã poss. & vr hoc consulendo velle Ang. in consi. 177. inci. In facto pponitur quod Baldaseri &c. allegat no. per Bart. in l. 1. ff. de test. mi. & in l. filiusfa. ff. de do. cum suis concordantijs. bñ facit quod no. Bar. in extrauaganti, ad reprimendum. in verbo figura. & quod habetur in clemen. sæpe. cum ibi no. de ver. signi. & quod no. Bal. in l. 1. in 2. colum. C. quomo. & quan. iud. & Inno. in c. tua nos. de cohabi. cleric. & mulie. & Bal. in l. cum mulier. ff. so. ma. hoc idem videtur velle Pe. de Anch. in consi. 202. incip. De iure communi qõ nullam
2 continet dubitationem &c. ¶ † Secundò, quia dictum statutũ non videtur intelligendum de nullitate euidenti, & quæ constat manifestè & notoriè ex actis per id quod voluit gl. in c. ex con quæstione. in gl. in verbo, post appellationem. de restit. spo. & per id quod habetur in c. inter cæteras. de re iudi. & per tradita per Old. in consi. 106. inci. Quòd literæ executiuæ &c. & per notata per Bald. in l. vnica. in prin. C. ne liceat tertiò prouo. & in l. 1. C. si de momenta. poss. fuerit app. in ver. denuò quæro &c. & p no. per Bar. in l. 1. in prin. in 3. co. in ver. opp. s. ne quis eum &c. ff. de op. not. nun. & Io. de Imo. in l. de pupillo. §. qui opus. in
3 fi. ff. de op. no. nun. & in l. si expressim. ff. de appel. ¶ † Tertiò quia
b etiam dato quod pars non possit aliquid allegare: tamen [b] iudex quando sibi notoriè constat ex actis debet posse supplere & officium suum impertiri ad commodum partis: quæ à lege vel statuto prohibebatur illud allegare & deducere, vt no. Bald. in l. si vnus §. pactus ne peteret. in 16. co. ff. de pa. vbi inquit, quod quamuis ex forma statuti non possit opponi exceptio nullitatis: tñ si actus est euidenter nullus, vt quia appareat iudici ex actis, iudex debet supplere: quia non potest se fundare ex actu nullo, per no. in l. vbi pactum. C. de transac. & ita etiam voluit Bal. in rub. C. de indicta libertate. & in l. planè in fin. ff. de petitione hæredit. & in l. si sub conditione. ad fin. ff. de condit. indeb. & Anton. de Butr. in c. cum dilectus, de consuet. post medium. in versi. 2. oppo. cum magna gloss. &c. vbi ad hoc allegat nota per Innocen. in c. cum olim. de censi. & est de mente Bar. in l. post legatum, in principio in 3. colum. ff. de his quibus vt indign. in versi. ad vnum tamen aduerte. & Gui. & alij post eũ in clemen. 1. de sequestra. possess. & Anto. de Butri. in c. pastoralis. de exceptio. in 5. colum. in versicu. quæro an lapsus termini ad proponendas &c. ¶ Quartò, quia dictum statutum sub rubrica quod à sententia possit appellari &c. videtur intelligen-
†1 dum † de nullitate connexa cum appellatione, vt quando appellaretur & simul de nullitate diceretur: quia in dicta rubrica non fit mentio nisi de appellatione: vnde nigrum loquens de appellatione vel nullitate debet intelligi & interpretari ex verbis rubricæ, vt intelligatur de nullitate habente depen-
4 dentiam vel connexitatem ab appellatione. nam † vbi tex. statuti est dubius, declaratur ex rubrica ipsius statuti, vt colligitur ex glo. in l. 1. C. ne liceat tertiò prouocare. quam ad hoc ibi ponderat Bal. in 2. col. & ita etiam dicit Bal. & Ioan. de Imola, in l. fi. ff. de hæredib. instituen. vbi argumento illius text. dicũt quod rubricæ statutorum præbent intellectum ad statuta. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrariam sententiam in proposito nostro puto de iure veriorem, maximè ex infrascriptis: quia statutum sub rubrica, quod à sententia possit appellari, vult quod vltra quatuor dies à die latæ sententiæ non possit succumbẽs,
5 & quilibet alius appellare vel nullam dicere. & licèt † de iure cõi facultas implorandi effectum iudicis duret triginta annis l. sicut cum gloss. in verbo, prosecutione. C. de præscripti. 30. anno.

anno. quam ad hoc ibi no. Ang. & patet ex not. per gloss. 1. in l. querelam. C de falsis. no. Bal. in l. data. in 26. col. C. qui accus. & Sal. in l. si præses. ad fi. C. quomodo & quando iud. tñ fallit vbi consuetudo fori vel loci minus tempus statueret: ita dicũt Lauden. Zen. do. Cardinalis Floren. & Io. de Imo. in cle. vt calumnijs, de re iud. allegant. c. cum venissent, cum si. de eo qui mittitur in possess. cau. rei ser. & pari ratione per statutum potest tale tempus diminui. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. †
6 non differt enim consuetudo à statuto circa causam efficientem & potestatem, sed circa modum & formam inducendi: vt inquit Bal. in l. 2. in 2. col. C. quæ sit longa consue. quia in statuto requiritur expressus consensus, & expeditur vno momẽto. l. 1. ff. de leg. sed in consuetudine interuenit tacitus consensus cum diuturna obseruantia. l. de quibus. ff. de legi. & istam æquiparationem facit etiam Bar. in d. l. de quibus, in ver. quæro nunquid de effectu. & in l. diuturna. eod. tit. ergo cum præsupponatur q, non fuerit dictum de nullitate dictæ sententiæ intra dictos quatuor dies, sequitur q, vlterius per viam principalis petitionis non debet audiri. ¶ Si qua ergo difficultas, illa consistit in videndo an allegata in contrarium habeant obstare. & dico q, non; nam in primis non obstat q, non debet intelligi sublata nullitas resultans ex defectu citationis tanquã defensionis inductæ de iure naturali, quæ tolli nõ potest &c. Quia respondeo per id quod notabiliter dicit Ange. in l. si sic. in princ. ff. de lega. 1. quem ibi sequitur Io. de Imo. & Raph. Cu
7 ma. † vbi dicunt q, si statuto cauetur q, propter instrumentum guarentigiæ capiatur debitor ad meram voluntatem creditoris, q, tunc potuerit incipi à captura ostenso instrumento & etiam nulla præcedente citatione, quia mera voluntas est illa quæ est libera & extracta ab omni arbitrio boni viri. d. l. si sic. in prin. & l. cum quidam. ff. de le. 2. ¶ Nec obstat scđm eos q, ci-
8 tatio † sit de iure naturali & non possit tolli tanquam defensio per dictam cle. pastoralis. quia respondent, quod non tollitur defensio, sed variatur potius defendendi modus: quia reseruantur defensiones ex post facto, quod fieri potest. l. final. C. de compen. l. 2. C. de edic. di. Adria. & etiam ex cã defensio potest toll. l. si seruus. C. de his qui ad ecclesi. confugi. & l. 1. C. quando liceat sine iud. vindi. ergo multò fortius scđm eos debet posse temperari seu modificari. facit scđm eos glos. fin. in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de ope. noui. nuncia. & q, not. in c. ex parte. el 1. de verb. signifi. & dicit Ang. q, ita consuluit, & q, ita fuit iudicatum. bene faciunt no. per Bar. & Bald. ac expressius Io. de Imo. in l. Titio centum. § 2. ff. de condi. & demonst. & ita procedit quod notat Bal. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. in penult. col. in ver. secundò requiritur partis citatio &c. dum dicit per statutum & consuetudinem posse tolli citationem & sequitur ibi Sali. modò in proposito statutum non dicit q, possit iudex sententiam ferre contra non citatum, & q, talis sententia valeat, seu q, non possit condemnatus vel cõdemnandus se defendere, sed dicit quod sententia talis si est nulla, debeat dici nulla intra quatuor dies, & quòd vltra non audiatur. & sic potius variatur modus defensionis, quàm q, tollatur defensio: quia vbi non facto statuto prædicto potuisset dicere sententiam nullam intra 30. annos, & docere de nullitate, nunc propter statutum arctatur ad proponendam nullitatem intra quatuor dies, & postea potest intra alios terminos statuti docere de nullitate & defensione sua contra sententiam: ergo dato q, talis sententia fuisset lata contra non citatum, non est verum dicere q, sibi auferatur defensio vel citatio, sed traditur modus seu tempus faciendi defensiones. & i-
9 stud non est à iure improbatum. ¶ Nam videmus † posse statui terminum peremptorium ad proponendas exceptiones & defensiones, vt in c. pastoralis, de exceptio. quod habet locum
* etiam in peremptorijs exceptionibus secundum magis * communem opin. vt ibi tenet Inn. Host. Io. And. & Anto. de But. & no. Compost. in c. q, sicut. de elec. & Dyn. in regula, indultum. lib. 6. & Cy. in l. iudices. C. de iud. & Bar. in l. 2. ff. de re iudic. & Spec. in titu. de excep. d. §. versi. vtrum autem. & Inno. in c. coram. de resti. in integrum. & Pau. de Liaza. in cle. constitutionem, de elec. & dicit Io. de Imo. in d. c. pastoralis. hanc esse communem opi. facit quod legitur & no. in c. cùm in tua. cum si. qui ma. accus. pos. & sic apparet quòd negligentia non proponentis dictam nullitatem intra quatuor dies potest esse iusta causa denegandi sibi vlterius audientiam vel defensionẽ, quæ denegari potest ex causa: vt dixit Ang. in d. l. si sic. & retuli supra. & no. dominus Cardinalis in d. cle. pastoralis. §. cæterum. bene faciunt no. per doc. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & in l. rescripta. C. de preci. Impera. offe. & in l. fi. C. si contra ius. ¶ Et sic non obstat id quod no. Ang. in d. consilio 174. & Pe. de Anch. in d. consil. 202. cum alijs suprà allegatis: quia loquuntur quando statutum prohibebat posse obijci de nullitate pre-
10 cisè. hoc etiam † expressè deciditur per id quod no. Bald. in l. vt vim, in princi. ff. de iusti. & iure. vbi dixit q, licet non valeat statutum denegans bannito defensionem, quæ est iuris naturalis per dictum cle. pastoralis, tamen fallit vbi statutum respiceret causam in qua bannitus esset contumax: quia ratione contumaciæ potest sibi denegare audientiam & defensionem l. sed & si per prætorem. §. sed si cum decreto, cum ibi no. ff. qui bus ex cau. ma. & sic ratione contumaciæ in non proponendo intra quatuor dies nullitatem, potest omnis defensio auferri per statutum, pro hoc etiam facit: quia etiam ea quæ sunt iuris naturalis, dato q, non possint in totum tolli, possent tamen minui vel distingui, vt no. in l. 1. ff. de consti. prin. & in l. fi. C. si contra ius. cum si. ¶ Confirmantur prædicta per id quod dicit Bald. in l. qm̃ Alexandrum. C. de adul. vbi voluit, q, illud q, dr̃, defensionem esse de iure naturali, & per statutum tolli nõ posse, procedit quando esset mera defensio: secus si non esset mera defensio. vt quia non sit tam defendere q̃ agere vel accusare: qm̃ tunc talis defensio non est de iure naturali, & per statutum tolli non potest, per dictam. l. quoniam Alexandrum. ¶ Etiã
11 dicit ibi Bal. † post Pe. & Iac. de Are. & Cy. q, bannito aut alteri ex forma statuti põt denegari exceptio compensatiõis: quia tendit ad impugnandum, & in ea dr̃ opponens reconuenire, vt l. neq;. C. de compen. & no. l. inter tutores. ff. de admi. tut. & no. hoc etiam Inno. in c. cum inter. post. gl. de excep. & ẽt Bar. in l. amplius. ad fi. ff. rem ra. hab. & Bal. in l. nemo, ad fi. aliàs est in l. cum pap. C. de sen. & in sua disputatione incipiente. Statuto cauetur q, fœnerator. in 12. col. sed iste Ioannes qui p viam
12 principalis petitionis dicit de nullitate † nõ dr̃ merè se defendere: quia nõ venit per viam exceptionis, sed agendo p viam principalis petitionis: ergo quantum est respectu talis nullitatis ita deducẽdę non potest dici vires statuti nõ sufficere, & q, dicatur hoc casu agere, probatur ex plenè traditis per Barto. & alios, maximè Io. de Imo. in l. de pupillo: §. si procurator. ff. de ope. no. nunc. dum tractant de petente reuocari tenutã, & Io. An. & alij in c. significauerunt, & in c. cùm inter, & in c. dilecti, de exce. dum inter cætera concludunt, excommunicatũ non posse per viã principalis petitionis petere declarari sñiã nullam, per id quod hr̃ in c. 1. de rescrip. in 6. licèt excommunicato nõ denegetur exceptio & defensio. d. c. significauerũt,
12 & d. c. cũ inter. ¶ Corroborant † prædicta p id quod singulariter decidit Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. in repe. magna, in 28. colum. in versi. item pone quartam conclusionẽ negatiuam &c. vbi dixit q, non valet statutum disponens q̃d possit condemnari sine citatione, per d. cle. pastoralis, q, dicit
13 esse verum non discussa causa; secus autem † cã discussa: vnde dicit valere statutum Perusij disponens quod si constat de crimine nõ vicietur sententia, licèt reus non fuerit citatus ad audiendum sñiam: quia sublata defensione per liquidationem facti, restat q, statutum nil continet ɔtra ius naturale. allegat l. quãuis indubitati. C. de adult. & ita dicit debere intelligi id quod no. in l. pactum inter hæredem. ff. de pac. sed ita est q, dictus Ioannes fuit ante sententiam Seij citatus ad ɔtradicẽdũ scđm formã statuti de executionibus: ergo quãuis postea ad sententiam non fuerit citatus, nõ debet dici quod ista sit talis nullitas vel defectus q, per statutum non possit intelligi esse derogatum. Fortificabuntur etiam responsiones prædictę ex his quæ dicam respondendo ad secundum principale arg. inq̃ dicebat q, dictum statutum non debet intelligi de notoria & euidenti nullitate, de qua constat ex actis, p id quod no. in
13 c. ex ɔquestione, de rest. spo. † quia respondeo q, illa gl. loquitur qñ appellatio remouetur ab homine, puta per rescriptũ nam non intelligitur remota appellatio à sententia quæ manifestè grauat; vt ibi not. & habetur in d. c. inter cætera, tñ nos loquimur qñ appellatio & nullitas tollitur statuto & sic à lege: quo casu aliud est, vt voluit Host. & Io. An. in ca. pastoralis. §. fi. de offi. dele. vbi concludit quòd licèt ab homine scilicet superiore remoueatur appellatio, & possit appellari in casibus

expressis

expressis à iure, vt traditur in c. pastoralis. & in c. vt debitus. de ap. tñ nullo casu pôt appellari, vbi clausula, appellatione remota, est apposita à iure: qa legis authoritas est in maioris potentiæ q̃ hominis, & illud dictum sequitur Ant. de But. in d. c. pastoralis. §. final. de officio deleg. vbi reputat illud esse sin-
14 gulare & menti tenendum. ¶ Pro hoc bene facit textus † in l. 1. ff. de offic. præfe. præt. & illum ponderat ibi Bal. in princ. vbi vult q̃, q̃n lex vel statutum prohibet appellari, non poterit appellari vllo modo per illam legem, secus scd̃m eum si p̃ rescriptum remota est appellatio per l. fi. C. de senten. ¶ Bene faciunt not. per Bal. in l. item videndum, cum l. sequen. in §. quod si pro emptore. ff. de petiti. hæred. & quod nota. Antonius de But. in d. c. pastoralis. de appellationibus. in prin. in 2. colum. ¶ Item r̃ndeo, quod dato quòd vbi ex toto reijceret̃ nullitas, non intelligeretur de nullitate euidēti & notoria, de qua possit ex actis constare, tñ secus est, vbi non reijcitur omninò nullitas, sed admittitur si intra certum tempus proponatur: quia tunc per hunc modum omnis nullitas & omnis defensio etiã iuris naturalis pôt denegari ei, qui intra tp̃s permissum nõ dixit de nullitate, vt patet ex his quæ clarè per plura media & plures authoritates ostensum est suprà r̃nsione facta ad primũ
15 argumentum. ¶ † Et notorietas non releuat ab onere proponendi, vt est gl. no. in clemen. appellanti. de appellatio. & no. Io. Andr. in c. 2. vt lit. non contesta. & notat Bart. in l. 1. in vlti. col. ff. de exceptio. per l. ciues. C. de appellatio. ¶ Comprobo
16 ex his † quæ notabiliter voluit An. de But. & Ioan. de Imol. in cle. vt calumnijs, de re iudicata vbi volunt quòd nullitas, quæ reijcitur per dispositionem illius clem. q̃n latæ sunt tres sententiæ cõformes, intelligatur etiã c reiecta q̃n notoriè ex actis constare possit de nullitate allegata, per id quod ibi no. glo. in verbo pendere, & dicit ibi Ant. de But. & Io. de Imol. quod etiamsi ex inspectione sententiæ apparet de nullitate: intelligeretur illa reiecta per dictam cle. 1. & dicit Io. de Imol. q̃ credit, q̃ ita seruaretur in practica, & respondent ad illud q̃d not. in d. c. ex conquestione, & in d. c. inter cætera. & in c. qua fronte. de appellationi. vbi exclusa cognitione nõ intelligitur exclusa notorietas, & exclusa appellatione non reijcitur appellatio notoriè iusta: q̃ ibi loquitur q̃n excludere illam cognitionem vel appellationem erat grandis præiudicij: qa erat p̃uisum q̃ à s̃nia nullo modo appellaret̃, secus in casu dictæ cle. vt calumnijs: qa dato quòd intelligat̃ reiecta nullitas etiã notoria: non est totaliter exclusus ille cõtra quẽ latæ sunt tres sententiæ nullæ, quia post earum executionem ille textus patitur quod dici possit de nullitate quacunq;, dummodò intra triginta annos dicatur, vt dictum est suprà, ita ergo est in proposito nostro, dictum statutum non excludit appellationem & nullitatem, imò permittit posse appellari, & de nullitate dici vsq; ad quatuor dies, & sic non est magni & irreparabilis præiudicij, & imputet sibi qui culpa vel negligentia permisit sibi labi tp̃s, vt patet ex iam dictis. ¶ Per hoc patet q̃, non obstat id q̃d notat Oldradus in dicto consilio 106. & per Bal in d. l. 1. C. ne liceat tertiò prouoca. in princip. quia ipsi loquuntur in terminis dictæ clementi. vt calumnijs, & volunt, q̃ in casu illius clemen. non intelligatur reiecta nullitas de qua liquidò & manifestè constare potest: & hoc qa tunc cessat ratio dictæ cle. vt calumnijs, quæ fuit vt obuiaretur calumnijs litigantiũ & dicentium de nullitate sententiæ per calumniam, nam calumnia cessat in casu, in quo euidenter constat de nullitate sententiæ, sed in statuto n̄ro non sunt posita verba quæ sunt posita in dicta cle. vt calumnijs. Item ibi nulla fuit negligentia cõmissa in dicendo de nullitate pp̃ quam negligentiam lex excluderet negligentem, prout in casu nostro, aliàs dicerem⁹ quòd post 10. dies de iure cõi possit quis appellare, & per viam appellationis petere quod rescindatur sententia, quæ euidenter ex actis ostendatur iniqua, quod neminem sanæ mentis dicere puto. ¶ Præstereà cõtra Bal. v̄r esse gl. in d. cle. in verbo, pendere. & ibi clarè Anto. de But. & Io. de Imol. & cum illa glos. in dicto verbo, pendere, transit etiã Io. de Imol. in l. si expressim. ff. de appell. circa 23. col. & etiã in pe. vel antep. col. vbi facit mentionem de verbis Bal. in d. l. 1. C. ne liceat tertiò prouo. & non approbat opinionem eius, ita etiam facit Lud. Roman. in l. si feriatis. ff. de ferijs. ¶ Et dato quòd opi. Bal. esset vera, tamen nullo modò obstat casui nostro, per rationes suprà proximè dictas respondendo ad dictam clement. & illud est tutius dicere pro respõsione ad no. per Bal. in d. l. 1. ne liceat tertiò propter quæ etiam responsum ad no. per Bald. in d. l. 1. C. si de momenta. pos. per Bar. in d. l. 1. de oper. no. cum sim. ¶ Præstereà
17 † id quod no. Bal. in d. l. 1. C. si de momen. pos. non obstat: quia solum vult ibi Bald. quòd possit appellari à s̃nia lata in mero possessorio, si exprimatur causa euidentis iniquitatis, vt etiam dicit tenere Inno. in c. fi. de ope. no. nuncia. & etiam Bart. in l. 2. ff. de app. reci. circa 4. col. parum ante. 1. q. vnde Sal. in d. l. 1. C. si de momenta. pos. fue. ap. in 2. q. referendo illã decisionẽ Bal. ibidem dicit se non inuenire q̃d Inno. in d. c. fi. dicat p̄mitti apppellatione in possessorio, nisi de iure canonico, & fatendum est scd̃m Sal. q̃d Inn. in c. fi. & alij canonistę dicũt q̃ exprimenda est causa in tali appellatione: quia s̃nia lata in possessorio cum expectet petitorium post se habet vim interlocutoriæ meritò requiritur expressio causæ, c. 1. de app. in 6. & in dicta cle. appellanti. & sic attentis prædictis non vult Bal. quod vbi est prohibita de iure ciuili appellatio. possit de iure ciuili appellari, vbi sententia esset manifestè iniqua. ¶ Non obstat ter-
18 tium † argumentum dum dicebatur q̃, q̃n iudici constat ex actis iudex pôt supplere p̃ parte, etiã dato q̃ pars esset exclusa à statuto: quia r̃ndeo quòd istud non potest adaptari ad casum nostrum, scilicet quando iudex vellet supplere pro actore, circa id quod est fundamentum intentionis actoris exclusi à petendo: quia quòad ipsam principalem petitionem requisitũ pro parte actoris, non potest iudex ad priuatum commodum supplere pro actore, etiam ex his quæ constarent ex actis iudici, vt clarè concludit Anto. de Butr. in c. bonæ. el primo. de postula. præl. 4. vel. 5. col. & ibi etiam sequitur Ioan. de Imol. & mouentur per notata in d. clemen. appellanti. de app. & per no. per Io. An. in dicto c. 2. vt lite non contestata. dato quod in aliquibus specialibus casibus pro reo possit supplere etiam vbi requireretur propositio exceptionis, qui casus colliguntur ex notatis per gl. & doc. in l. vbi pactum. C. de transa. & per Bart. in d. §. pactus ne peteret. cum similibus. secundum Antoniũ de But. & Ioan. de Imol. in dicto cap. bonæ. inter quos casus non est, nec adaptatur casus noster. ¶ Pro hoc etiam facit
19 † quia cùm ista petitio nullitatis veniat expedienda iudicis officio nobili. l. si pater. C. q̃n prouo. l. chyrographis. §. primo. cum gl. ff. de administratio. tuto. l. 1. §. 1. cum gl. ff. quæ senten. sine appella. rescind. not. Innocen. in c. fi. de offi. iud. & Spec. de offici. iud. §. 1. versic. item cùm nullitas petitur declarari, & Bar. in l. quæ sub conditione. §. fi. ff. de cond. inst. & in l. si expressim. in pen. co. ff. de app. nõ potest iudex supplere ad commodum partis circa id quod venit intentandũ officio iudicis nobili, licèt aliud sit in his quæ veniunt expedienda officio iudicis mercenario, vt tradit Bartolus in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. in 1. & 2. q. per illum text. & per c. fi. de off. iud. ¶ Præstereà antequam peteret Ioannes dictam sententiam declarari nullam non poterat dici quod huic iudici vt iudici ex actis constaret dictã sententiã fuisse nullã: qa non constabat ei, id autem quod factũ est ad petitionẽ Ioannis attendi non debet: quia statutũ cum excludit post dictos
20 quatuor dies. ¶ Ad idem bene facit † quod notat Bald. in d. l. vt vim. circa primam colum. vbi dicit illud bene notandum esse scilicet quòd iudex nunquam ex suo capite debet cõdemnare aliquem qui habet defensionẽ iuris ciuilis vel municipa
†4 lis, puta præscriptionis inductæ à statuto scd̃m eum: † quia paria sunt punire innocentem vel punire nocentem; quẽ damnare non debet: vt quia sit præscriptum. l. lex Iul. §. hodie. ff. ad legem Iuliam rep. nam secundum eum, ad quid factum esset statutum, si iudices non seruarent illud, nec conscientia eos mouere debet, quia sunt in foro iudiciali, nõ pœnitentiali, vt ibi plenius per eum. ¶ Non obstat dum quartò & vltimò dicebatur, quòd statutum sub rubrica q̃ à s̃nia possit appellari &c. debet intelligi solùm de nullitate deducta simul cum appellatione: quia r̃ndeo q̃, imò statutum clarè loquitur disponendo alternatiuè de eo qui vellet appellare, vel vellet dicere de nullitate, & loquitur in quolibet cui de iure liceat dicere sententiam nullam, & clarũ est quòd ille qui affici posset ex sententia, potest eam dicere nullam, etiam omissa appellatione. l. 1. in prin. & §. 1. ff. quæ sententiæ sine appel. rescin. ergo talis qui velit sine appellatione dicere sententiã nullã, comprehenditur sub dictis verbis statuti. ¶ † Hoc ostendo ratione: nam vnumquodq; verbum statuti debet aliquid operari

rari, vbi hoc fieri potest. l. si qñ. in princ. ff. de leg. 1. c. si Papa. de priui. in 6. c. pastoralis. in prin. de app. & ibi not. d. Abb. Sic. & no. Bar. in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infe. & in l. 2. ff. de vsucap. & Ant. de But. in c. ex parte, l. vltimo. de verb. sig. & in c. cām. de do. & contu. sed si diceremus, q. illud statutū intelligitur, qñ nullitas deduceretur simul cū appellatione: sequeretur q. illa verba importantia q. debeat sententiam nullam dicere intra quatuor dies, non operabuntur: quia cùm iam statutum prouideret, quòd appellatio debeat interponi intra quatuor dies resultabat q. volens cū appellatione simul iungere nullitatem, habebat hoc facere intra quatuor dies datos ad appellandum. Sed si intelligatur statutū ēt de nullitate per se principaliter proponenda absq; appellatione: tunc tantùm bene aliquid operabitur: nam operabitur q. ille qui tantum vult dicere sententiam nullam, & non appellare, debet hoc facere in-
23 tra quatuor dies. ¶ † Præterea siue quis dicat sñiam nullam, & si qua est appellet, siue simpliciter agēdo dicat sñiam nullā, & ita declarari petat absq; vlla appellatione: semper dicitur nullitatem principaliter proponere, vt not. Bart. in l. si expressim, præallegata, in 3. col. in versi. videndum est, an & in quibus casibus sententia &c. & ibi hoc plenius per plura probat Ioan. de Imo. super tertia gloss. circa quintam col. quæ breuitatis causa omitto, & idem no. Ant. de But. & dñs Abbas in c. dilecto. de app. ergo nihil refert quò ad iuris effectum de quo quærimus, an de nullitate dicatur expressè simul cum appellatione, an verò per se sine appellatione per viam principalis petitionis.
24 ¶ † Non obstat quòd verba rubricæ loquuntur de appellatione, & quòd dant intellectum ad nigrum, quando inest ambiguitas: quia rñdeo q. nigrum potest esse generalius rubro: nec per hoc nigrum restringetur, vt est gl. in auth. de incestis nuptijs, in prin. per quam etiā ita dicit Io. de Imol. in rubric. ff. de ver. ob. & etiā intelligēdo ,ut aduersarij intelligere volunt, scilicet q. nigrum intelligatur qñ appellans appellauit, & de nullitate dixit, oportet etiā quod tunc dicamus quod nigrum sit generalius rubro: quia rubrum loquitur de appellatione in qua quamuis possit comprehendi nullitas incidēs, id est, quæ tacitè inest. l. quædam mulier. ff. fa. erc. & l. Carmilia. Pa. ff. de iure pa. tñ non comprehenditur nullitas expressè deducta cū appellatione: quia inter se multùm differunt nullitas quæ venit tacitè & incidēter in appellatione, & nullitas expressè seu æquè principaliter deducta, vt no. Bart. in d. l. si expressim. in ver. videndum &c. & sic non pōt defendi, quin nigrum sit generalius. & consequenter cum verba nigri sint clara per se, nō est opus interpretatione. l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. obl.
25 l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. 3. ¶ † Potest etiam dici quòd quia nullitas principaliter deducta maximā habet conformitatem cum appellatione: quia deuoluit negotium principale ad superiorem, vt possit etiā sententiam ex noua causa informare, sicut posset iudex aditus per appellationē, vt probatur in l. abentem. C. de accu. & no. Inn. in c. cum contingat. de offi. de leg. & Bar. in l. si vt proponis. la 1. C. quō & qñ iudex & in d. l. si expressim. in pe. co. & Ange. in l. 1. C. qñ prouoc. & in d. l. absentem. & canonistæ. in d. c. dilecto. ideo posuerunt hoc statuentes sub rubrica, q. à sententia possit appellari, & sic nihil repugnat si statuentes voluerunt talem nullitatem claudi ijsdem terminis, & fuit necesse hoc expressè prouidere: quia si non fuisset prouisum, tunc deserta causa appellationis non intelligeretur deserta causa nullitatis, siue incidenter & tacitè esset inclusa in appellatione, siue expressè & æquè principaliter deducta esset cum appellatione, vt notat Bart. & * cōmuniter alij in d. l. si expressim. in antepenul. col. cum quo cæteri scribentes vbiq; cōcordant. ¶ Ex his etiam apparet, quòd non obstat, si statutum prædictum & sequens quandoq; facta responsione de appellatione & nullitate postea respondet solū de appellatione: quia si hoc argumentū procederet: oporteret etiā dicere q. statutū non comprehenderet vllo modo nullitatem, saltem qñ est expressè deducta cum appellatione: cuius contrarium manifestè declaratur in dicto statuto sub rubrica,
26 q. à sententia &c. intellexit gl. dictum statutum † respondendo ad vnum, respondere etiā ad illud de quo pariformiter s. dixerat. l. 1. C. de diuer. rescrip. l. si cum res. cum gl. C. ad exhi. no. gl. in l. cum prætor. in princip. ff. de iud. & notat gl. & Bal. in l. consilio. §. quæsitum. ff. de cura. furio. & hoc si in vtroq; militet eadem ratio, vt no. in dictis locis, & vbi diceremus, q. non militaret eadem ratio, tunc illud quod esset expressè decisum in vno intelligeretur denegatum in casu omisso, l. & si sine. §. sed quod Papi. & ibi Bal. ff. de mino. & d. l. cum prætor. cū ibi no. Præterea dictum statutum sequens, scilicet sub rubrica de mō & ordine procedendi in prima causa appellationis, in fi. videtur rñdere ad vtranq;, nam licèt per illa verba. s. alioqui ipsi appellationi renunciasse intelligatur &c. nō videatur responsum ad cām nullitatis: tñ per sequentia verba videtur responsum dum subdit, & prima sentētia remaneat firma & executioni mandetur &c. & sic patet q. scdm vnūquemq; intellectum dicta pars statuti non vrget nos ad dicendum, q. statutum sub rubrica quod de sententia &c. in prin. debeat restringi, vt non comprehendat istam nullitatem per se principaliter deductā, vt s. hoc etiā esse verum colligitur ex statuto sub rubrica de certis qōnibus exceptuatis, vbi loquitur de causa nullitatis tanq̄ cā per se à cā appellationis, & loquitur de causa appellationis, & de causa nullitatis, vt de pluribus causis: & per vnum statutum declaratur aliud. l. non est nouum. & l.
27 sed & posteriores. ff. de legibus. ¶ † Nec obst. etiamsi diceretur quòd fortasse dictus Ioannes dixit de nullitate dictæ sententiæ intra quatuor dies à tempore quo sciuit sententiam esse latam, iuxta l. 1. C. de tempo. ap. c. concertationi, cum gl de app. in 6. quia respondeo quòd sufficit quod instantia tam causæ appellationis quàm causæ nullitatis perempta est per lapsum tanti temporis. & de iure municipali & de iure cōmuni perempta est, vnde non potest amplius inchoare. cum non fit intra quatuor dies datos à statuto ad proponendum de nullitate à die sententiæ, & etiam scientiæ, quia tempora nō suffragantur. arg. l. accusaturus. ff. de adul. & per not. per Bar. in l. edita.
† 5 in 2. col. C. de eden. & ita in terminis istis præcisè consuluit † Pau. de Cast. in cons. 325. inci. In Christi nomine, ad primum respondetur q. dicta pronuncia. ¶ Vel secundò & melius respondeo. quòd cùm dictus Ioannes appellauerit, & simul cū appellatione de nullitate dictæ sententiæ declaratoriæ dixerit, si non seruantur omnia & singula requisita in dicto statuto sub rubrica de modo & ordine procedendi in prima causa appellationis, ,pter quam non obseruantiam, si statutum illud dicit, q. appellatione vel nullitate interposita, si contenta in dicto statuto non fuerint seruata appellationi renunciasse intelligatur, & prima sententia remaneat firma & executioni mandetur, & sic statutum vult in effectu, quòd amplius non possit dici nulla, quia aliàs non remaneret firma. ¶ Et posito quòd aliquis diceret q. per illa verba statuti. s. alioqui ipsi appellationi renunciasse intelligatur, nō videretur responsum illud referri ad causam nullitatis: tamen per sequentia verba, quæ dicunt, & prima sententia firma maneat, & executioni mandetur, &c. intelligitur esse responsum, cum conueniant illa verba appellationi & nullitati, vt s. dixi bene facit. l. iam hoc iure. de vulg. & pupill. & l. quamuis. C. de impub. & alijs subst. & etiam satis videtur identitas rationis illos duos casus. s. appellationis & nullitatis associari in casu prædicto, in quo statutum noluit punire negligentiam appellantis vel de nullitate dicentis, si ibi contenta non seruauerit, & sic etiam videretur, quòd illa sola verba. s. alioqui ipsi appellationi renunciasse intelligatur, sufficerent per d. l. si res. cum gl. & d. l. consilio. cum si. tamen sequentia verba videntur tollere omne dubium, & huic responsioni magis adhæreo quàm primæ, istud videtur etiam esse maximum fundamentum totius victoriæ huius causæ, vt propter dispositionem dicti statuti sub rubrica de modo & ordine dictus Ioannes debeat omninò excludi à nullitate prædicta, si non seruauit contenta in dicto statuto. Ex quibus infero partes excellentissimorum dominorum iudicare debentium esse in pronunciando bene appellatum ꝑ parte dictarum dominarum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Citationis. Hyppo. Marsi. sing. 75. Cu. Senior cons. 20.
b ¶ Tamen. s. lib. 2. cons. 77. nu. 20.
c ¶ Etiam Panormi. ibi Felino. in rub. de for. comp. suprà lib. 5. cons. 111.

EPITOME.

¶ Clausula permittens vendere & liberè disponere posita in fine vltimæ substitutionis, non refertur ad præcedentem substitutionem, & latè quando clausula non refertur ad omnia.

CONSI-

CONSILIVM CCXXVI.

PONDERATIS verbis testamenti Ioannis Venturelæ, & narratis in themate, in quo principaliter quæritur, vtrum dictus Nicolaus qui sine liberis decesʃit, potuerit inter viuos & in vltima voluntate etiá ad pias cauʃas diʃponere vltra ʃuá legitimá & Trebellianicá ʃibi debitá ex bonis ad ipʃum peruentis ex hæreditate dicti Ioannis vigore dicti teʃtamenti. Et
1 certũ eʃt, quòd † ʃi ad primá ʃubʃtitutioné factam inter liberos non refertur illa clauʃula in qua dicitur, cum hoc tamé q; dicti ʃui filij poʃsint de dictis bonis dictæ hr̃ditatis vendere & alienare & alteri obligare, prout eis videbitur & placebit ʃine con dictione alicuius perʃonæ, & tunc dicta ʃubʃtitutione nõ obʃtante non potuiʃʃet dictus Nicolaus cũ effectu alienare, inter viuos vel in vltima voluntate vltra dictá legitimam & Trebellianicá in præiudiciũ aliorũ liberorũ teʃtatoris ʃubʃtitutorum eueniente dicta cõditione ʃubʃtitutionis. ʃ. q; deceʃʃerit d. Nicolaus ʃine liberis. l. fi. §. ʃed quia. cum §. ʃequenti. & in auth. res quæ. C. communia. de lega. & l. ʃeruo legato. §. 1. ff. de lega. primo. iũcta l. qm̃ in prioribus. C. de inof. teʃtamen. & c. Raynutius. & c. Raynaldus, de teʃtament. cum ibi no. ¶ Solum ergo videndum eʃt, an dicta clauʃula referatur ad dictam primá ʃubʃtitutionem, an verò ad vltimam tantũ ʃubʃtitutionem factam in caʃu quo omnes filij teʃtatoris decederent ʃine liberis in quo quidem euẽtu ʃubʃtituit vltimò decedenti ʃine liberis duas fraternitates in omnibus ʃuis bonis prout latius in dicto teʃtamento. Et licèt fortaʃʃe prima cõʃideratione videretur q; ad vtramq; ʃubʃtitutionem referri deberet, eò quia clauʃula in fine appoʃita refertur ad omnia præcedentia, ʃi nulla ratio ʃubeʃt, quare magis ad vnũ quá ad aliud referri debeat. l. 1. C. de libe. præte. l. talis ʃcriptura. ff. de leg. 1. c. Secundò requiris, de
2 appel. cum ʃim. ¶ † Tñ præmiʃsis non obʃtantibus contrariam ʃententiá probabiliorem & verioré arbitror: nam teʃtator maiorem oʃtendit ʃe habuiʃʃe affectioné ad liberos ʃuos, quàm ad dictas fraternitates ʃeu piá cauʃam concernenté dictas fraternitates, patet: quia ad liberos peruenire voluit primo loco hæreditatem ʃuam, & vno ex eis decedente ʃine liberis ʃubʃtituit alios deʃcendentes ʃuperʃtites, & in defectum omnium liberorũ ʃubʃtituit vltimo loco fraternitates prædictas: ideo illi ad quos ex diʃpoʃitione teʃtatoris debet primò peruenire hæreditas, intelliguntur fuiʃʃe prædilecti. l. Publius. §. Titia. ff. de condit. & dem. & etiá in dubio iuris præʃumptione ita inter-
3 pretatur, vt ꝓbatur † ex not. per Baldum poʃt Richa. Malum in l. cùm acutiʃsimi. C. de fideicom. in prima col. in verʃi. quæro quid ʃi teʃtator poʃt mortem filij &c. vbi notabiliter voluit, q; ʃi pater in teʃtamento inʃtituit filiũ ʃuũ & poʃt mortem dicti eius filij diʃpoʃuit conʃtrui quoddam hoʃpitale ex hæreditáte ʃua, in qua filius fuerat inʃtitutus, ʃubintelligitur in dicta diʃpoʃitione continente onus cõʃtruendi hoʃpitalis illa cõditio videlicet, ʃi filius deceʃʃerit ʃine liberis, & non aliter, ʃicuti ad veritaté alterius quá piæ cauʃæ filium poʃt mortem grauaʃʃet: vt in d. l. cùm acutiʃsimi. & l. cùm auus. ff. de condit. & demonʃtr. & l. generaliter. §. 1. C. de inʃtitu. & ʃubʃtitu. ʃub condi. fac. allegat id quod habetur in rõne ʃui in l. filio qué pater. ff. de liberis & poʃthumis. bene facit quod no. Bal. in l. iubemus. in princ. C. de teʃtam. ergo apparet, quòd non eʃt eadem ratio q; dicta clauʃula permiʃsionis alienationis non obʃtante ʃubʃtitutione referatur ad primam, ʃicut ad vltimam ʃubʃtitutionem: quia ʃi refertur ad vltimá tantùm, quamuis dicta clauʃula tendat ad derogandum vtilitati cauʃæ piæ vltimò ʃubʃtitutæ: tñ non ʃequitur q; eadem rõne intelligi debeat teʃtatoré derogare voluiʃʃe vtilitati liberorum, qui ʃuperʃtites remanerent: cum diʃpar fuerit affectio teʃtatoris erga liberos ʃuperʃtites, & erga piá cãm: ergo ʃumus in caʃu dictæ l. 1. C. de liberis præte. & eorum quæ plenè nota. per Bartolum in dicta l. talis
4 ʃcriptura. † vbi habet, quòd clauʃula [a] in fi. appoʃita non refera-
a tur ad omnia pręcedentiá, qñ non ʃubeʃt par ratio, q; ad omnia referatur, & quod ratio maioritatis affectionis ad perʃonas in vno capitulo expreʃʃas quam ad alias perʃonas in alio capitulo expreʃʃas, fuerat quod clauʃula in fine appoʃita non referatur ad omnia, voluit expreʃsè Bar. in conʃilio ʃuo incipiente, Angelus Matthiæ &c. per rationem dictæ legis primæ. C. de liberis præteritis. facit quod no. Bart. in l. final. ff. ad Trebellianum. ¶ Secundò comprobatur: quia teʃtator ʃubʃtituẽdo reciprocè dictos ʃuos filios, oʃtendit voluiʃʃe conʃeruare hæreditatem ʃuam in dictis eius poʃteris: iuxta dictam l. cùm acutiʃsimi. Sed ʃi diceremus Nicolaum decedentem ʃine liberis potuiʃʃe inter viuos & in vltima voluntate alienare dicta bona ad excluʃionem aliorum liberorum dicti Ioannis ʃuperʃtitum vigore dictæ clauʃulæ: tunc reʃultaret totum Oppoʃitum fieri: ergo debet fieri interpretatio q; teʃtator non videatur voluiʃʃe derogare his quæ anteà diʃpoʃuerat, lege, non ad ea. ff. de conditionibus & demonʃtrationibus, & in prima conʃtitutione codicis. §. quibus. & in cap. eccleʃia veʃtra. el ʃecundo,
5 de elect. ¶ † Tertiò pro hoc facit: quia clauʃula in fine appoʃita non refertur in dubio ad id poʃitum inter præcedentia, ad quod ʃi referretur, illud corrigeret, vt not. in lege ʃi idem cum eodem. ff. de iuriʃdictione omnium iudicum. & Bart. in d. lege, talis ʃcriptura. & no. do. Ab. in d. c. eccleʃia veʃtra, per illum tex. ¶ Quartò, quia etiã non debet clauʃula in fine appoʃita referri ad illud capitulũ, in quo erat ʃpecialiter prouiʃum circa illud, q; in dicta clauʃula continetur. c. cum dilecti. ʃcd̃m vnũ intellectum, & ibi no. doc. de don. l. ʃed ʃi per prætoré. §. deinde. ff. quibus ex cauʃis maio. l. 1. §. eum. ff. de poʃtulan. l. cohærede. §. qui patrem. ff. de vulga. & pup. & not. Bart. in d. l. talis ʃcriptura. & Bal. in l. 1. C. de legi. hære. & Spec. in tit. de inʃtru. edi. §. nunc auté. ver. Ité excipe. ʃed quò ad ea quæ erant diʃpoʃita inter liberos antequam oẽs decederent ʃine liberis, erat opportunè prouiʃum per primá ʃubʃtitutionem factam reciprocè inter liberos q; aliquis dictorum filiorum alienare poʃʃet, quantũ eʃʃet pro legitima & Trebellianica ʃua: vt importat virtus dictæ primæ ʃubʃtitutionis, ergo non debet intelligi
6 q; dicta clauʃula in fine appoʃita ad id referatur. ¶ † Quintò: quia clauʃula in fine appoʃita non debet referri ad illam diʃpoʃitionem, quæ ex tali relatione redderetur inutilis. l. vulgari. ff. de do. præleg. l. ʃi quis à filio, in prin. & l. ʃeruo alieno. §. ʃi ab impubere. ff. de lega. 1. & not. doctor. in d. l. talis ʃcriptura. Sed ʃi dicta clauʃula referretur ad primá ʃubʃtitutionem redderetur dicta prima ʃubʃtitutio inanis: quia teʃtator permittendo filijs quòd poʃsint vendere & alienare, intelligeretur
7 etiá permittere eis q; poʃsint alienare in vltima voluntate: † qa verbum alienationis permiʃsiuè ꝓlatum comprehendit etiá alienationem, quæ fit in vltima voluntate. l. ʃi quis prioris. §. certum. C. de ʃecun. nup. l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. de alie. iud. mu. cau. fac. l. ʃicut venditionis. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ʃol. no. Bar. in l. ʃi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. ob. & in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & ꝑ conʃequens aut contingeret aliqué ex filijs dicti teʃtatoris decedere ʃine filijs ab inteʃtato ʃuperʃtitibus alijs fratribus ʃuis, & in illo caʃu inanis eʃʃet ʃubʃtitutio: qa plenius eʃʃet ʃi a tribus ʃuperʃtitibus conʃultum ꝑ ʃucceʃsioné ab inteʃtato, ad quam de iure communi vocabantur fratres, q̃ eʃʃet per ʃubʃtitutionem, per quá non venirent in totum: quia non venirent ad legitimam & Trebellianicam decedentis, vt eʃt dictũ Ant. contingeret aliqué ex dictis filijs decedere ʃine liberis condito teʃtamento, in quo de bonis ʃuis diʃpoʃuiʃʃet, vel etiá ʃi de ipʃis bonis inter viuos diʃpoʃuiʃʃet: & tunc ẽt redderetur ʃubʃtitutio prædicta inanis: quia non obʃtante ʃubʃtitutione potuiʃʃet teʃtari & alienare quemadmodum voluiʃʃet.
8 ¶ † Sextò probatur: quia teʃtator in dicta clauʃula loquutus eʃt per hæc verba. ʃ. dicta ʃubʃtitutione non obʃtante, & ʃic in ʃingulari, non debet ergo intelligi quod referatur illa clauʃula non ʃolum ad proximiorem ʃubʃtitutionem præcedentem, ʃed etiam ad primá: quia ʃi teʃtator ita intellexiʃʃet, dixiʃʃet dictis ʃubʃtitutionibus non obʃtantibus. c. is cui. de præbend. in 6. c. pe. de re iud. e. li. l. 1. cum gl. & ibi Bar. ff. de opt. leg. & nota Bart. in l. poʃt dotem. in prin. ff. ʃol. mat. dum reprobat primá lecturam gl. ibi poʃitam. vnde dicit Io. Andr. in c. pluralis locutio, de reg. iu. lib. 6. in mercu. quod ʃi aliquis ab eodem & coram eodem iudice conuenitur diuerʃis libellis & ʃuper diuerʃis rebus, & iudex ʃuper vno ex dictis libellis condemnat reum, & demum eodem contextu etiá cõdemnauit ʃuper alio libello: & demum condemnatus appellat, & impetrat ʃuper appellatione reʃcriptum huius formæ videlicet, conqueʃtus eʃt talis, quòd talis iudex iniquá tulit ʃententiam diffinitiuá contra ipʃum, à cuius ʃententia appellauit, & poʃtea ʃequebatur generalis concluʃio. Modò impetrans petebat vigore dicti reʃcripti vtranq; ʃententiam reuocari. Ex aduerʃò exci-

piebatur

piebatur, quod non fuerat appellatum, neq; reſcriptũ impe-
tratum ſuper vtraq; propter illa verba ſingularis numeri, dum
dicebat̃ q, iniquã ſñiam tulit, intendit, q, non põt dici eſſe im-
petratũ reſcriptũ ſuper vtraq;, per id quod hr̃ in d.c. is cui cum
9 alijs ibi allegatis per Ioan. Andr. ¶ † Septimò per id quod not.
voluit Barto. in l. fi. ff. de rebus dub. vbi dicit quod licèt aliàs
clauſula poſita in fine referatur ad præcedentia. l. 3. §. filius. ff.
de libe. & poſthu. dictum eſt s̃. tñ illud eſt verũ, qñ eſſet clau-
ſula per ſe principaliter poſita: ſed ſi non eſt per ſe principali-
ter poſita, ſed ad aliam diſpoſitionem qualificandam, puta ſi
cõditio vel modus inſeritur legato vltimo loco poſito: tũc ad
aliud non refertur, niſi ad illud vltimũ. per l. filiũ. cũ ibi no. ff.
qñ dies leg. ced. Sed in propoſito teſtator prius fecerat inſtitu-
tionem filiorũ, & ſubſtitutionẽ reciprocã inter eos filiũ, poſtea
prouidit quid ſeruari voluit, ſi filij ad diuiſionem bonorũ de-
uenirent. Demum fecit vltimam ſubſtitutionẽ caſu quo om-
nes filij decederent ſine filijs ſubſtituẽdo dictas fraternitates,
cum hoc quod dicti ſui filij poſsint vendere & alienare ſine
contradictione alicuius dicta ſubſtitutione non obſtante, &
ſic voluit modificare dictam vltimã ſubſti[illegible]-
rit, q, ſuſtituebat dictas fraternitates cum hoc quod nõ poſſet
infringere alienationes factas p dictos eiꝰ filios: nã dicta clau-
ſula in hoc effectu importat: ergo nõ debet referri ad alia ſupe
riora. ¶ Erit ergo effectꝰ dictæ permiſsionis alienationis iun-
cta ſubſtitutione prima & ſecunda, quod ſi vnus ex dictis fi-
lijs prædecederet ſine liberis: tunc alienationes factæ p ipſum
prædecedentem, quatenus eſſent vltra eius legitimam & Tre
bellianicam poſſent per fratres ſuperſtites ſubſtitutos infrin-
gi ſi vellent, per allegata in prin. & per id quod legitur & not.
in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. ſed ſi ipſi nolliẽt infringe-
re, vt quia à principio tempore alienationis vel ex poſtfacto
conſentirent alienationi, tunc clarum eſt, quòd ipſi non poſ-
ſent infringere alienationem. l. ſi fundum per fideicommiſ-
ſum. in prin. & l. nihil. §. 1. ff. de leg. 1. & quamuis poſtea eueni-
ret conditio vltimæ ſubſtitutionis, vt quia omnes decederent
ſine liberis: tunc dictæ fraternitates non poſſent infringere
alienationes factas per dictos filios, vel aliquẽ eorum ſtante
10 dicta permiſsione alienationis. † vtrum autem ſi eueniret ca-
ſus dictæ vltimæ ſubſtitutionis, vt quia omnes deceſsiſſent ſi-
ne liberis, ſi reperiretur q, dicti filij alienaſſent vltra dodrantẽ
dictæ hæreditatis poſſent dictæ fraternitates non obſtantibus
alienationibus conſequi quartam quaſi perinde ac ſi teſtator
diſpoſuerit q, decedentibus omnibus filijs ſuis ſine filijs de-
beat peruenire ad dictas fraternitates omne id quod ſupereſ-
ſet ex hæreditate Ioannis, quo caſu tenentur hæredes, quibus
facta eſt talis ſubſtitutio reſeruare quartam ſubſtituto, vt in
auth. cõtra rogatus. C. ad Tre. & in l. Titius. cum ibi no. ff. eo.
tit. non diſcutio: quia de hoc nõ ſum interrogatus, nec eſt ne-
ceſſarium quantũ ad caſum noſtrũ, ſaltem propter aliqua ex
ſuperius dictis. Ad allegata pro parte contraria patet multi-
1 plex reſponſio ex iam dictis. ¶ † Poſtremò, quia quæritur etiã
vtrum in legitimam dicti Nicolai debeat imputari prædium
poſitum in vocabulo Plani rupulai, quod ſibi tempore diui-
ſionis factæ inter fratres fuit aſsignatum ante partẽ ex diſpo-
ſitione dicti teſtatoris, qui ita in teſtamento reliquit: breuiter
reſpondeo quòd ſic, vt probatur in l. etiam. §. pen. ff. de bo. lib.
l. omnimodò. & l. qm̃ nouella. C. de inoff. teſt. vt not. Barto. &
alij in l. in quartam. ff. ad legem Falc. & per doct. in l. filium
quem habentem. C. fami. erciſ. cum ſi. Alex.

ADDITIO.

¶ Clauſula. s̃. lib. 1. conſ. 48.

EPITOME.

¶ Mater poteſt vni filiorum totum relinquere ſalua aliorum
legitima, & ſtatutum in dubijs intelligitur ſcd̃m ius cõmune.

CONSILIVM CCXXVII.

PONDERATIS narratis in themate, & præcipuè
ſtatutis & deductis in ſentẽtia arbitrorũ, q pro-
nunciauerunt per rõnes copioſè per eos allega-
tas dictam dñam Franciſcã non potuiſſe relin-
quere bona quæ habuit ex ſucceſsione dictorũ
duorũ filiorũ præmortuorũ, put in ſuo teſtamento diſpoſuit,
ſed ipſa bona diuidi debere in duas partes æquales, quarum
vnam habeat dictus Bartholomæus & eius filij: aliã verò dictꝰ
Ioannes Bonus: viſiſq; his quæ ſubtiliter, abundè & eleganter
per celeberrimos dños conſultores ſeu aduocatos dicti Bartho
lomæi cõtra ſñiam arbitrorũ deducta ſunt, mihi de iure verior
1 vr̃ ſñia, † q, dicta dña potuerit diſponere prout diſpoſuit, reli-
cta ſola Sexta parte d. Ioanni Bono: reliquis verò partibus re-
lictis d. Bartholomæo & filijs: quia aut conſideramus diſpoſi-
tionẽ iuris cõis, & certum eſt q, dicta mater Bartholomæi cum
ſemper in viduitate honeſtè permanſerit, potuit vni ex deſcen
dentibus ſuis & eius filijs plus q̃ alteri filio ſeu nepoti ex filio
præmortuo de dictis bonis relinquere dummodò dictus ne-
pos ex filio præmortuo legititimã cõſequatur. l. mater in prin.
C. ad Tertull. in auth. de hæred. quæ ab inteſtato. §. 1. & in au-
then. de nup. §. hinc nos. cũ ibi no. iuncto eo quod hr̃ in auth.
ad trien. & ſemiſ. §. 1. & hũc modũ teſtandi imitata eſt teſtatrix
prædicta. ¶ Aut conſideramus iuris municipalis diſpoſitionẽ
& in hoc duo extant ſtatuta ad propoſitũ facientia. Primum
enim ſub rubrica, de ſucceſsionibus mulierũ, in rubrica 22. in
verſiculo, & mulier ſuccedens &c. vr̃ facere pro dicto Ioanne
Bono: quia prouidet quòd mater ſuccedens filio vel alicui de-
ſcendentium etiãſi ad ſecunda vota non tranſiret, teneatur re-
ſeruare fratribus defuncti maſculis vtrinq; coniunctis hære-
ditatem ſibi delatam eiſdem poſt eius mortem, & licèt dictũ
2 ſtatutum ſolum videatur dicere, † quòd mater reſeruare te-
neatur fratribus defunctæ perſonæ, & non videatur diſpone-
re, q, teneatur reſeruare fratribus, & filijs fratrũ defunctæ per-
ſonæ, ſaltem qñ filij fratrum cõcurrunt cũ fratribus ipſius de-
functæ perſonæ, prout eſt caſus noſter, tamẽ videretur fortaſſe
quibuſdam dicendũ, q, dictum ſtatutum etiã comprehende-
ret non ſolum fratrem, ſed etiã filiũ fratris defunctæ perſonæ
concurrentem cum patruo ſuo, vt vr̃ decidere Bal. in l. in qui-
bus. C. de ſecun. nup. in ver. & prædicta faciunt ad quæſtionẽ
de facto, &c. vbi quærit, ſtatuto cauetur, q, filia dotata extan-
tibus filijs maſculis non ſuccedat, ſed ipſi filij hæreditatẽ poſ-
ſideant, modò quidam dotauit filiam, & ex filio præmortuo
habebat nepotes, & habebat etiã quendã filiũ viuentem: de-
ceſsit iſte pater, modò iſte filius qui erat frater dictæ mulieris,
vult quicquid de iure cõi iſta ſoror dotata deberet habere ĩ.
dotem: ſed filij fratris præmortui dicunt ſe debere concurrere,
quærebatur quid iuris, & pro fratre allegabatur, quòd filius
fratris non debebat concurrere: quia pater eorum tali tempo-
re deceſsit quo tranſmittere non potuit, & nepotes in illa ma-
teria reſtrictiua non cõtinentur appellatione filiorũ: ergo to-
a tũ pertinebit ad fratrẽ, tñ dicit Bal. q, in contrariũ [a] facit text.
in d. l. in quibus. & in l. ſeq. in prin. quia nepotes videntur in-
gredi gradũ paternũ, vt ibi, & in §. cum filius. inſt. de hær. quæ
ab inteſt. &c. Tñ in hoc ſtatuto (meo iudicio) non põt dictus
Ioannes Bonus ſe fundare: tñ quia non vr̃ vocare filium fratris
defunctæ perſonæ concurrentem cum fratre defunctæ perſo-
3 næ, & attento quòd † dictũ ſtatutum venit derogatiuè ad ius
cõe, dum loqtur de muliere, quæ nunq̃ tranſiuit ad ſecũda vo-
ta, iõ cum non vocet filium fratris ad concurſum cum fratre
defunctæ perſonæ non vr̃ q, debeat recipere interpretationem
à iure cõi, ſed ſimpliciter debet intelligi vt iacet, vt inquit ſin-
gu. Bal. in l. maximũ vitiũ. C. de lib. præt. in 6. col. in ver. vlte-
rius quærit̃ de tali. q. cauet̃ lege municipali. &c. vbi voluit q, ſi
ſtatutũ minuit legitimã filij, vt quia diſponat q, pater tenea-
tur relinquere filio ſolũ quintã partẽ, nõ intelligeret̃ q, debeat
relinquere iure inſtitutionis, ſed ſufficiet quoquo relicti titu-
lo relinquere, licèt de iure cõi titulo inſtitutionis relinquen-
dum ſit in §. aliud quoq; capitulũ, in auth. vt cum de app. co-
gno. quia ſtatutum quod venit ad ius commune derogando,
b [b] non debet interpretari ſcd̃m ius cõmune, ſed ſimpliciter in-
telligi prout iacet. C. de nouo codi. confir. l. 1. §. hunc igitur. &
de emenda. iuſti. cod. l. 1. §. repetita. & ar. l. 1. in prin. C. de lati.
4 liber. tol. & l. in conuentionalibus. ff. de ver. ob. ¶ † Et idẽ de-
terminat ſignanter Bal. in c. cũ non liceat. de præſcript. in vlti.
col. vbi quærit: pone ſtatutũ inducit præſcriptionem 10. an. in
quacunq; actione perſonali & reali, nunquid actio talis per
lit. conteſtationẽ perpetuetur in 40. annos ſicut perpetuatur
de iure cõi per litis conteſtationem. l. fi. C. de præſcr. 30. anno.
& dicit primò videri q, ſic: quia iſte caſus perpetuationis eſt
caſus omiſſus, ergo debet relinqui diſpoſitioni iuris cõis. l. ſi

extra-

extraneus.ff.de cond.ob cau.l.cõmodissimè.ff.de li.& posth.
c Contrariũ c determinat ipse: quia istud statutum discrepat à iure cõmuni, præsertim in actionibus personalibus, in quibus requirit de iure cõi præscrip.30.annorũ.l.sicut.& l.oẽs.C.de præscr.30.ann.cum ergo recessum sit à iure cõi, non possumus interpretari statutum scd̃m ius commune.ar.l.qui cum vno.§.qui post.ff.de re.mi.nam quoties statutum aliquid addit vel detrahit tacitè vel expressè iuri cõi, efficitur ius municipale, nec recipit subauditum intellectũ: quia lex quæ corrigit nouã
5 legẽ, nõ interpretatur.l.fi.C.de ind.vidui.to. ¶ † Et pro hoc ẽt facit id quod notabiliter voluit Bal.in l.cũ ita.§.in fideicommisso.ff.de leg.2.vbi voluit q̃, qñ non à lege communi, sed ex alia dispositione qua testatoris, vocantur proximiores in gradu, non cõcurreret filius fratris cum fratre: qa quamuis filius fratris subintret locum patris sui, tñ negari nõ põt, qn frater sit proximior.§.cùm filius.insti.de hære.quæ ab intest.& ad.d.l.in quibus.cum l.sequenti.in prin.potest responderi quod ibi loquitur in dispositione iuris communis, quæ ab ipso initio clarè induxit filios fratris venire, & cũ patruis cõcurrere: nos verò loquimur in statuto veniente derogatiuè ad ius cõe, & casu quo fratres defunctæ personæ extarent, vocat eos & non per modũ conditionis, sed dispositionis, vt clarè apparet ex dicto statuto: non aũt ita vocat filios fratris ad concursum cum patruis extantibus, & ideo Bal.in d.l.in quibus, si bene aduertatur, non vr̃ ausus approbare illã opinionem, q̃, filius fratris concurrat. ¶ Secundò principaliter rñdeo ad dictum primum statutum, & huic secundæ responsioni magis adhæreo, & dico quod Ioannes Bonus ex illo statuto nõ põt sumere fundamentum: quia est sublatum per aliud statutũ subsequens editum principaliter ad reformationẽ dicti præcedentis statuti, vt clarè patet ex eius rubrica, in qua dicitur, reformatio statuti de
6 successionibus mulierũ, cui † rubricæ standum est ad declarationem nigri, vt no.gl.in l.1.in verbo prætorio.& ibi Bald.C.ne lice.tertiò prouo.& gl.in c.1.in gloss.2.de offi.deleg.in 6.& per gl.in c.tibi.in gl.2.de rescrip.eo.lib. Bene facit.l.1.& hoc ib.no.doc.ff.si cer.pet.& l.fi.& ibi no.Bal.ff.de hær.insti.cum simi. ¶ Vnde videndum est de virtute & intellectu dicti sequentis statuti, in ver. si verò superesset defuncto, cuius quidẽ versiculi verba hæc sunt: Si verò superesset defuncto vel defunctæ mater honestæ vitæ.& in viduitate viuens: tunc mater succedat in quarta parte: ita tamen quòd ista quarta pars non excedat, id quod esset habitura de iure cõi, & de ista parte non possit disponere, nisi scd̃m dispositionem iuris communis. In alijs verò tribus partibus succedant fratres defuncti vel defunctæ &c. apparet ergo ex dispositione huius statuti vltimi, quòd mater portionem quã secuta est ex successione filij, non arctatur reseruare fratribus defuncti vel filijs fratrũ plus quã disponat ius cõe. Sed ita est quod de iure cõi quando ipsa mater in viduitate semper mansit, vt fecit præfata Francisca, non tenetur reseruare dictis fratribus defuncti vel filijs fratrum: sed põt liberè disponere, sicut de alijs suis proprijs bonis.d.l.mater.in prin.& dixi s̃. licèt secus esset si ad secunda vota transiret, quia tunc de iure communi tenetur reseruare scd̃m distinctionẽ traditã in d.l.mater.& in d.§.hinc nos. ergo dictus Ioannes Bonus ẽt ex hoc vltimo nõ põt causam suã iuuare. Fuit ergo intentio huius vltimi statuti prouidere, q̃, si defunctus habebat fratres & matrem honestæ vitæ & in viduitate viuentem, mater succederet in dicta quarta parte, & q̃, de illa parte non possit disponere, nisi scd̃m iuris dispositionẽ, & sic q̃d in bonis in quibus ipsa de iure cõi impeditur scd̃m voluntatem suã disponere prout est, qñ transit ad secũda vota scd̃m distinctionẽ positã in d.l.mater.non possit ipsa mater aliter disponere, si ad secunda vota transiret, sed si non transit ad secunda vota possit liberè disponere, sicut de alijs suis bonis, & profectò vr̃ (meo iudicio) hunc esse verũ & sanum intellectum dicti statuti: & nullo mõ cum supportatione stare possit intellectus traditus ad dictum statutum per præfatos dominos arbitros, patet: qa scd̃m intellectum s̃. proximè dictum fauemus per omnia dispositioni iuris communis, quã in hac parte statuentes illæsam esse voluerũt, sed secundum intellectum traditum per præfatos dominos arbitros impugnatur & violatur dispositio iuris cõis: & sic resultaret totum oppositum eius q̃,
7 statuentes voluerunt. † Et dispõ per quam reducimur d ad ius
d commune antea correctũ, dicitur fauorabilis, & ideo amplectenda & extendenda, vt voluit gl.reputata singularis in c.statutũ, in verbo, dinumerandũ.de præben.in 6.idcirco etiam in dubio talis interpretatio velut benignior & fauorabilior recipienda est.l.semper in dubijs.ff.de re.iur.benignius.cum l.seq.ff.de leg.alia rõne etiã dr̃ benignior, & amplectenda ẽt in dubio ista interpretatio, vt ĩ dicam. ¶ Et huic intellectui non obstat, si dicatur quòd istud vltimum statutum requirit matrem semper in viduitate persistere: ergo non põt intelligi q̃, voluerit distinguere, an mater transiuerit ad secunda vota vel nõ: & cùm statutũ loquatur de matre in viduitate viuente, vt non possit de talibus bonis disponere, nisi scd̃m dispositionẽ iuris cõis, & non faciat mentionem de ea quæ transiuit ad vota: ergo illum casum vr̃ reliquisse dispositioni iuris cõis: l.si extraneus.ff.de cond.ob cau.l.cõmodissimè.ff.de lib.& posthu. vel determinationi præcedentis statuti disponentis de matre transeunte ad secunda vota q̃, teneatur reseruare filijs primi
8 matrimonij: quia † rñdeo q̃, statutum vltimum ad hoc vt mater succedat in dicta quarta, non requirit, nisi q̃, mater tempore successionis sit honestæ vitæ, & in viduitate viuens; patet: quia illa verba, in viduitate viuẽs, determinant verbum succedat, & ideo satis est q̃, tempore quo mater succedit sit vidua: l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa.l.Titius.in princ.ff.de test.mili.sicuti dicimus in statuto disponente, q̃, filia dotata non succedat patri existente filio masculo, intelligitur de filia
e quæ est dotata tempore mortis: e & sic tempore delatæ successionis, ita inquit Bartol.in suo consi.incipien. Quidam intestatus decessit, maximè per id quod hr̃ in l.si alienum.§.in extraneis.ff.de hære.instituen.& est de mẽte Bartol.in l.Titio centum.§.Titio genero.ff.de conditioni.& demonstrationi.
* in vers.quæro statutum est hic, & ita magis * cõmuniter doct. vtiq; hoc sequuntur quantum ad propositum nostrum pertinet. Sed tempore quo mater vellet disponere de dictis bonis statutum non requirit quòd sit tunc vidua, sed simpliciter dicit statutum, q̃, possit disponere scd̃m iuris communis dispositionem, quod nihil aliud est dicere, nisi q̃, debeat distingui, an transiuerit ad secunda vota vel non, prout distinguit ius
9 commune, vt dixi s̃.& q̃, ita sit verum, ẽt probatur: † quia illa qualitas.s.in viduitate apposita in præcedenti oratione statuti, non intelligitur repetita in sequenti oratione, in qua dr̃, q̃ non possit disponere, nisi scd̃m iuris cõmmunis dispositionẽ. ita probatur in l.4.§.eritq; differentia.ff.vi bo.rapt.& ibi hoc no.Bar.vbi etiam dicit hoc probari in l.2.in prin.eod.ti.& ibi doct.maximè Ant.de But.in cle.1.de supplen.neg.præla.& in l.qui fundũ.ff.de contrah.emp.bene fateor q̃, statutum vltimum voluit relinquere dispositioni iuris cõmunis istum casum, scilicet qñ mater ad secunda vota transiret, & ẽt qñ non transiret respectu facultatis competentis ipsi mulieri in disponendo de dictis bonis, vt apertè sonant illa verba statuti dicentia q̃, nõ possit disponere nisi scd̃m iuris cõmunis dispositio-
10 nem. ¶ † Non obstat etiã huic intellectui si dicatur, q̃, sequeretur, statutũ nihil operari: cũ nihil adderet iuri communi: contra.l.si qñ.in prin.ff.de leg.1.& c.si Papa.de priuil.in 6.& contra no.per Bar.in l.4.§.prætor.ff.de dam.inf.& in l.2.ff.de vsuca.& q̃, hr̃ in c.pastoralis.in princ.cum ibi not.per dominum Ab.de app.cum si.quia rñdeo q̃, imò statutũ istud scd̃m hunc intellectum non erit absq; virtute operandi: quia cum ex virtute præcedentis statuti in versi.& mulier succedens filio &c. teneretur mater etiam si non transiret ad secunda vota reseruare indistinctè fratribus defunctæ personæ id quod ex successione filij consequuta fuisset: quod quidem erat tertia pars ex forma dicti statuti, tunc aũt pp dispositionem huius statuti erit præcedenti statuto in hoc derogatum, & non tenebitur reseruare, si nõ transeat ad secũda vota: & si transeat, tenebitur reseruare, scd̃m distinctionẽ traditam in d.l.mater.cum si.ecce ergo q̃, multum operabitur istud vltimum statutum; nec dicatur q̃, sit vitiosus intellectus per quem fit correctio alterius statuti, iuxta l.præcipimus.C.de ap.& c.cum expediat.de elec.in 6.quia dico q̃, imò non est vitiosus, sed fauorabilis, & amplectendus intellectus: quia per illum redimus ad ius commune, vt no.gl.in d.c.statutũ, & conuenit verbis rubricæ vltimi statuti, ex quibus verbis apparet statuentes voluisse derogare primo statuto illud reformando. ¶ Præterea etiam si teneremus intellectum traditũ à dominis arbitris, etiam corrigeretur dictum primum statutum per vltimum; nam arbi-

tri interpretari conantur dictũ vltimum statutũ, vt velit quòd mater possit disponere scd̃m dispositionẽ iuris cõis, id ẽ, æqualiter disponendo inter eos, prout disponit ius cõmune ab intestato, nam scd̃m talem eorum intellectum deberet reseruari, ita sororibus defunctæ personæ, sicut fratribus maribus, per d. l. mater. & dictam l. in quibus, sed scd̃m formã dicti primi statuti existentibus fratribus debet eis reseruari non sororibus, & si fratres vel alij descendentes masculi ex dictis fratribus non extarent, debet reseruari sororibus, & sic qui volunt tueri interpretationem arbitrorum nequeũt improbare intellectum quem. s̃. approbaui ex eo q̃ per hoc resultet correctio vel reformatio præcedentis statuti: cùm ẽt ipsi per suum intellectum fateri dictam correctionem necesse habeant. Præterea q̃ dictus intellectus arbitrorum stare non possit, probatur sic vltra superius dicta: quia ius cõe non dicit q̃ mater debeat disponere æqualiter inter liberos de bonis ex successione filij vel aliunde obuentis, q̃n ipsa non transit ad secunda vota, vt in d. l. mater. & in auth. de trien. & semis. §. 1. ergo non põt trahi sensus dicti statuti, vt importet q̃ videbatur arctata mater ad disponendum æqualiter inter liberos, post quã statutũ voluit permittere mulieri illam tantùm dispositionem quam sibi ius commune permittit facere posse: vt ostendit illa dictio

11 † nisi, posita in statuto quæ cum sit posita post orationẽ negantem potentiã disponendi intelligitur permittere potentiã disponendi scd̃m iuris cõis dispositionẽ. l. Titia. §. fi. ff. de manu. testa. no. Bar. in l. actione. C. de transa. & in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. & Old. & Bal. in l. athletæ. §. dat remissionem. ff. de exc. tu. & Ang. in d. l. Titia. & Bal. in auth. nisi rogati. in 1. col. C. ad Treb. cum si. Præterea verbis statuti non recedendum. l. prospexit. ff. qui & à quibus. l. quicquid astringendæ. & ibi no. Bar. ff. de verb. obli. cum si. & verba statuti generaliter loquentis debẽt generaliter intelligi. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstan. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acquir. hær. sed scd̃m intellectum arbitrorũ ad dictum statutum post illa verba, nisi scd̃m iuris cõmunis dispositionem, oportet supplere istud verbum ab intestato, & restringere statutum ad id ad q̃d scd̃m ius cõe disponitur ab intestato, scd̃m verò intellectum quem. s̃. approbaui, nõ est necesse aliquid supplere, nec statutum restringere: quia importat statutũ q̃ possit mulier disponere prout ius commune disponit ab intestato, & prout ius commune disponit condito testamento, & prout ius commune disponit inter viuos: & sic mulier possit vti qualibet potentia disponendi, prout elegerit, dummodò non sit sibi talis potentia à iure communi ablata, & voluit ei statutum potestatẽ magis liberam tribuere quã fecerit præcedens statutum, in quo sibi cõtra ius cõe erat ablata. ¶ Nec verum esse videtur q̃ per intellectũ arbitrorum conseruetur familia, & sic agna. illorum filiorum quibus mater successisset, iuxta l. pronunciatio. ff. de verb. signif. quia si mater ista decederet superstite filio masculo, & superstite nepte vel nepotibus ex filia vel ex filiabus prædefunctis, ita succederent de iure cõi dictæ nepotes, quæ non essent de illa familia & agnatione. l. familiæ in fi.

12 ff. de verb. sig. & d. l. pronunciatio. in fi. ¶ † Confirmanẽ prædicta, q̃a etiã vbi dici posset rem aliquo modo esse dubiã: potius sequendus est intellectus, & illa opi. tanquã benignior & humanior per quam fauemus testamento. l. si pars. ff. de inof. testa. c. fi. de re iud. & etiã illa opinio per quam magis fauetur reo q̃ actori. c. ex literis. de prob. & d. c. fi. & ita præcisè tenet Matthæus de Matthæsilanis doctor Bononiẽsis, in suo tractatu quem fecit de opinione inter varias opiniones eligenda & sequenda, & ẽt in dubio præferenda est interpretatio per quã fauemus iuri cõi. c. cùm dilectus. de consu. l. 2. C. de noxa. not.

13 in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. & dixi s̃. † Et propterea non est attendendum illud quod dicitur, rudes homines in dubio diuidere rem per mediũ. l. Nesennius. ff. de neg. gest. quia imò in dubio fauendum est testamento ac iuri communi, & reo potiꝰ q̃ actori, vt s̃. dixi, & nõ est attẽdẽda sententia rusticorum qui per medium diuidunt: quia talis sententia dãnat̃, vt d. l. Nesennius in fi. & no. doc. in c. afferte, de præsu. & per hæc sublata sunt omnia argumenta contraria. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrarium. & bene tex. d. l. in quibus. Fr. Rip. repe. l. fœminæ. q. 7. C. de secund. nup. fa. quæ dixi s̃. li. 3. consi. 26. num. 14.

b ¶ Derogando. idem s̃. eo. consi. 35. num. 11. sed falsum est.

c ¶ Contrarium. & malè, quia in actione decennali habet locũ huiusmodi perpetuatio, vt tenet Im. l. 3. §. si rem. ff. pro em. Alex. l. fi. col. 3. de eo per quem fac. erit. Ias. l. nam & postea. §. si is de iureiuran. Fran. Bal. tra. præscri. ad fi. q. pe. quid autem sit de consuetudine dixi in consi. Pari. §. 68.

d ¶ Reducimur. s̃. li. 5. consi. 75. nu. 5. & 7.

e ¶ Mortis. s̃. li. 3. consi. 13. num. 12. & iure.

SVMMARIVM.

3 *Prior in possessione præfertur priori in titulo.*

4 *Conditio casualis licèt retrotrahatur quò ad hypothecam: tamen quò ad dominium in fauorem primi contrahentis non trahitur.*

5 *Emphyteuta licèt cadat ab emphyteusi, non cadit à iure rem redimendi.*

6 *Verba, hi quibus dederis, includunt potestatem alienandi domino irrequisito.*

7 *Dubitans non præscribit, nec præscriptio tollit obligationem ipso iure. num. 8.*

CONSILIVM CCXXVIII.

¶ Pro magnificis dominis de Scipiono.

PONDERATIS his quæ seriosè & diligẽter narrata sunt in facto & in iure in themate mihi exhibito & nup. formato, & visis statutis ac instrumentis de iuribus de quibus in themate, & his q̃ copiosè allegata sunt per celeberrimum dñm consultore, qui in fauorem magnificorũ dñorum marchionũ Palauicinorũ de Scipiono contra dictos de Cadamustis consuluit, attingã breuiter ea quæ p̃ victoria dictorũ dñorum de

1 Scipiono sufficere videantur superfluis prætermissis. ¶ † Et præsupponendum est, q̃ dicti domini de Scipiono in præsentiarum possideant, & sint futuri rei, non aũt actores siue verũ sit dicere eos habere iura meliora iuribus dictorum de Cadamustis, siue etiã dicãtur esse in pari causa cum dictis de Cadamustis debebunt ipsi domini de Scipiono obtinere, q̃a etiam in pari causa potior est conditio rei seu possidentis. l. siue autem. §. si duobus. ff. de publi. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verb. oblig. c. ex literis. de prob. ¶ Sed q̃ domini de Scipiono habeant, nedum paria iura sed potiora illis de Cadamustis p̃batur: quia habent domini de Scipiono titulum venditionis sibi factæ à dicto domino Thomasio secundo de Roncharolo, qui in instrumento constituit se possidere nomine dictorum de Scipiono, vt cõstat in instrumento rogato per ser Melchionem de Scribanis notarium Placentium de anno 1466. die 5.

2 mensis Maij per quod † constitutum omnis possessio fuit translata in dictis de Scipiono. l. quod meo. in princip. & ibi doc. & in l. qui bona. in princ. ff. de acquirenda possessione. c. cùm venisset. de rest. spo. & no. doc. in l. interdum. in princip. cum si. ff. de acquirenda possessione. quæ venditio facta fuit per dictum dominũ Thomasium: eò quia dominus Thomasius primus de Roncharolo, cuius iste secundus Thomasius

† 1 est hæres, erat per publicum instrumẽtũ obligatus † retrouendere dicta bona illis de Syluestris, qui dictam facultatem redimendi postea cesserunt & dederunt titulo oneroso magnifico dño Petro de Scipiono, cuius sunt hæredes dicti magnifici de Scipiono, quib. venditio facta est per dictũ Thomasiũ scd̃m: & sic dicti de Scipiono habent titulũ emptionis & possessionem à dicto Thomasio cum præsumpta bona fide, iuxta l. pe. C. de euic. sequitur q̃ dicuntur habere dominiũ vel quasi. iuxta id quod legi. & not. in l. cum res. C. de probationi. & in l. 1. ff. de publi. & in c. abbate sanè. de re iud. lib. 6. ¶ Nec obstat quòd dicti de Cadamustis ẽt habeant titulum priorem. s. concessionem in emphyteusim perpetuam cum certa facultate appropriandi & emendi ab eodem Thomasio secundo: q̃a respondeo, q̃ posito q̃ in dicta concessione in emphyteusim continerentur aliqua ex bonis tentis & possessis & acquisitis per dominos de Scipiono: tamen potior est causa dominorũ

3 de Scipiono: † q̃a prius fuit tradita possessio illis de Scipiono, ergo quãuis illa cõcessio facta illis de Cadamustis esset prior in tempore debẽt præferri domini de Scipiono, quibus prius possessio tradita est. l. quoties. C. de rei vendic. & l. siue autem. §. si duobus. Quòd autem fuerit prius tradita possessio dictis de Scipiono patet ex constituto apposito in instrumento emptionis

ptionis factæ per illos de Scipiono,& licèt instrumentũ con-
cessionis factæ dictis de Cadamustis fuerit prius:tñ in eo con-
tinetur quod nõ intelligantur dicti de Cadamustis esse in te-
nuta,& in corporali possessione, nisi prius factis certis ꝓcla-
mationibus ad instátiam d. Thomasij, & facta declaratione
super eis in fauorem d. Thomasij, sed prædictæ proclamatio-
nes & declarationes factæ non fuerunt ante dictam venditio-
nem factã illis de Scipiono:imò nec præsupponitur q vnquã
factæ fuerunt ẽt post,quinimò etiãsi fierent nunc dictæ ꝓcla-
mationes,non traherentur retrò in pręiudicium dictorum de
Scipiono:quia cùm ad instantiam d. Thomasij fieri debeant.
& sic eo inuito fieri non possint, non sit trahitio retro. l. qui
4 balneum.§.1.ff.qui potio.in pigno.habeam.imò ẽt † in casib.
†2 in quib.aliàs singulariter cõditio in contractibus † traheretur
retro quò ad obligationes bonorũ: tñ quoad dominium [a] in
fauorem primi contrahentis non traheret̃ retro in præiudiciũ
secundi acquirentis,vt singulariter not.Bal.in l.1. in vlti. col.
C.an seruus ex suo fact.vbi ad hoc subtiliter inducit illũ text.
& seqtur hoc etiã ibi Sal.in 2.col. ¶ Prætereà etiã antequã con-
cessio vlla fieret dictis de Cadamustis, dictus Thomasius pri-
mus promiserat illis de Syluestris retrouendere dicta bona de
eis vel habentibus causam ab eis & obligauit ꝓ obseruatione
promissorum omnia sua bona præsentia & futura, & conse-
quenter obligauit dicta bona retrouendenda, quæ obligatio
postea translata fuit per dictos de Syluestris in dictos de Sci-
piono:ergo etiã negari non posset quòd sit in potestate dicto-
rum de Scipiono retinere dicta bona tanquã eis obligata pro
dicta retrouenditione cum habeãt ius in se, iuxta l.si fundus.
§.in vendicatione.& l.pignoris.cum simi.ff.de pigno.¶ Acce-
dit insuper ad fortificandum ius dominorum de Scipiono di-
spositio statuti incipientis,si quis promisit &c.quo cauetur in
effectu quod ille cui est facta promissio de vendendo præfe-
ratur ei cui postea res vendita esset & arctet omnino promis-
sorem ad vendendum ei cui promissio facta est, & aduerta-
tur, quia dictum statutum non requirit q venditio secundò
facta, fuerit facta postq̃ fuerit requisitus ꝓmissor authoritate
iudicis vt vendat & facta fuerit oblatio precij per eũ cui pro-
missio de venditione facta fuerat, sed solùm considerat statu-
tum q promissio de vendendo facta fuerit prius quàm vendi-
tio facta fuerit alteri:vt patet ibi dum statutum dicit, & præ-
dicta omnia locum habeant non obstante, si dictus promissor
vel hæredes eius seu is qui tenetur de dicta re fecisset aliquam
venditionem vel alienationem vel legatum post dictam pro-
missionem,remota omni exceptione &c.noto quia statutum
dicit,post dictam ꝓmissionem non autẽ dicit post dictam re
quisitionem factam ex parte iudicis, de qua s. in statuto facta
erat mentio: & sic verba statuti debent intelligi vt iacent, vt l.
si seruum.§.non dixit prætor.ff.de acquir. hære. l. si verò. §.de
viro.ff.sol mat.l.prospexit.ff.qui & à quibus. sed ita est quòd
dicta cõcessio facta fuit illis de Cadamustis, postq̃ facta fuerat
promissio de vendendo per dictum Thomasium illis de Syl-
uestris,in quorum locum successerũt domini de Scipiono: er-
go ipsi de Scipiono præferendi sunt illis de Cadamustis. Et ꝑ
hæc meo iudicio non oportet insistere super viribus oblatio-
nis & requisitionis de retrouendendo factæ per procuratorẽ
dominorum de Scipiono dicto Thomasio secũdo, & circa te-
nutam & alia iudicialia super inde facta, quæ fortasse dici pos
sent processisse à ficta causa,cum per prius facta esset retrouen
ditio per dictum Thomasium ipsis de Scipiono, procuratore
eorum fortasse hoc ignorante, & tutissimum videtur funda-
mentum dictæ retrouenditionis factæ per dictum Thoma-
sium concurrentibus alijs de quibus s. Propter quæ ẽt non est
opportunũ discutere,an datio in solutũ facta per illos de Syl-
uestris d. Thomasio primo sapiat vsurariam prauitatẽ, atten-
to quòd domini de Scipiono habent causam ab illis de Syl-
uestris,quam à dicto dño seu eius hæredibus.¶ Nec obstat etiã
5 si diceret̃,† q dicti de Syluestris ceciderunt à iure suæ inuesti-
turæ:qa cessarunt soluere per triennium, iuxta l. 2. C. de iure
emphy.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loca.& c. potuit. cũ ibi
not.de loca.quia respõdetur & rectè q vltra inuestituram &
concessionem in emphyteusim factam per dictũ Thomasiũ
primum dictis de Syluestris, fuit etiã facta eiusdem de Sylue-
b stris ꝑ se & separatim,[b] ꝓmissio de retrouendendo: vnde po-
sito sine præiudicio q cecidissent à iure emphyteutico, nõ se-
†3 quitur † q ceciderint à dicto iure redimendi dicta bona l. si
domus.ff.de serui.vrba.prædio.& in auth.de non eligend. se-
cundo nub.§.si verò non habuerit, & dictum ius redimendi
translatum fuit per illos de Syluestris in dictos de Scipiono,
vt dictum est. ¶ Et similiter non obstat si diceretur quòd dicti
de Syluestris ceciderint à iure suo transferendo ius suum in il
los de Scipiono,irrequisito Thomasio habente directum do-
minium,iuxta ea quæ habentur in l.fin.C.de iure emphyt.&
in d.c.potuit.& præsertim: quia ita promiserunt dicti de Syl-
uestris in instrumento inuestituræ suæ, quia respondetur, q
satis est illis de Scipiono,quòd non ceciderunt dicti de Syl-
uestris à iure redimendi dicta bona à quo quidem nõ cecide-
runt per ea quæ proximè dixi:imò expressè in instrumento ꝓ
misit dictus Thomasius vendere non solũ dictis de Syluestris
sed etiã illis, qbus dicti de Syluestris dederint, quo casu dicti
de Syluestris dicuntur habere expressum cõsensum dicti Tho
6 masij de transferendo tale ius redimendi in † aliũ, vt est text.
in c.1.de feu.non haben.propriam natu.feu.vbi si concedo ti-
bi rem in feudum,vt tu & hæredes tui, & hi quibus tu dederis
†4 id habeant:poteris alienare feudum † etiam me irreqsito,pro-
c pter illa verba.s.& hi, quibus dederis.[c] ¶ Non obst. etiam si di-
ceretur quòd dicti de Cadamustis pręscripserunt spacio longi
tpis,quia respondetur q non habuerunt vllam possessionem
ꝑꝑ conditionem adiectã in eorum inuestitura,vt dixi s. ergo
non potuerunt præscribere l.sine possessione. ff. de vsucapio.
& in regula,sine possessione.de reg.iur. in 6. Item quia dicta
bona tenebant nomine alieno dicti de Cadamustis, meritò
non potuerunt præscribere.l.agitur.de præscri.30. annorum.
Item quia author dictorum de Cadamustis non erat in bona
fide,patet quia voluit q in dicta cõcessione facta ipsis de Ca-
damustis,intelligerentur non comprehendi illa bona quæ ex
proclamationib.faciendis appararet spectare ad aliũ,conse-
quenter apparet,quod dubitabat dictus Thomasius conce-
†5 dens & dicti de Cadamustis recipientes simlr erant † dubitan
7 tes,[d] & † sic non dicebantur habere bonam fidem necessariam
d ad præscriptionem,nam ille qui non habet neq; bonã fidem,
neq; malam, nõ dicitur habilis ad præscriptionem requiren-
tem bonam fidem.l.possessio quoq;.§.fi. de acquiren. possess.
no.in l.1. C.eòd.titul. not.Bart. in l.naturaliter.in 3.col.ff. de
vsucap.& plenè no.in c.fi.de præscrip. ¶ Non ob.etiamsi dice-
retur,q dicti de Syluestris, seu saltem dicti de Scipiono sub-
†6 rogati loco illorum de Syluestris erant exclusi † à iure redi-
mendi dicta bona per lapsum præscript.30.vel. 40.an. & vltra
iuxta l.sicut.& l.omnes.C.de præscript.30.ann.quia vltra re-
sponsiones circa quas multum laborauit præfatus consultor,
8 põt responderi q præscriptio † nõ tollit ipso iure obligationẽ.
†4 l.obligationũ ferè.§.placet.ff.de actio.& oblig.l.vbicunq;. &
ibi no.ff.de fideiuss.no.gl.in l.cum notissimi.in pri. in verbo,
prorogari.C.de præsc.30.an.vbi etiã gl.dicit actionẽ non tol-
li ipso iure.& ita ẽt no.Bal.in l.fi.in 13. oppo. C. de edict. diui
Adria.tollen.& Angel.in l.1.per illum tex.cum gl. C.si aduer.
credi.firmat etiam plenè Sali.in l.sicut.in 6.oppositione. C.
de præscrip.30.ann.per plura ibi allegata per eum, quę breui-
* tatis causa omitto, & dicit Salicetus hanc esse magis * cõmu-
nem opinionẽ gl. & doctorum, & ad ea quæ in cõtrariũ addu-
ci possent, respondent præfati doctores, & maximè Salicetus
in d.l.sicut.sed dictus Thomasius nullã exceptionem oppo-
suit,sed spontè & scienter retrouendidit, ergo dicti de Scipio-
no legitimè dicuntur retrouenditionem recepisse, res etiam
tantò clarior esset, si in statuto essent illa verba, videlicet quòd
ille qui promisit vendere, agere possit ipse & hæres suus etiam
post 30. annos, quandocunq; ad vendendum, sicut refert prę-
fatus consultor esse in statuto sibi exhibito. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dominium.fa.s.eo.cons.153.num.3.Dec.l.contractus. nu.
17.de reg.iur.

b ¶ Separatim.secus si eodẽ cõtractu:quia tunc tale pactũ esset
pars emphyteusis.Et istud intelligo qñ dñs simpliciter conce-
dit alij rem suam in emphyteusim sub hoc pacto. Secus si do-
minus venderet domũ suam & eandem reciperet in emphy-
teusim à venditore cũ pacto redimendi vsq; ad certum tempꝰ
vel in perpetuum,etiã in eodem contractu: qa tunc licèt inte-
rim amitteret emphyteusim nõ soluẽdo canonẽ:nõ tñ amit-
teret

teret ius redimendi: quia ius redimendi hoc casu est pars venditionis, & refertur ad venditionem totius rei, quamuis aliter dixerit Cæpo. in tracta. de simula. contract. præsumpt. 2. in fi. Alcia. tract. præsump. reg. 3. præsump. 45. & malè vt scripsi in consuet. Paris. §. 54. vide Ias. in l. 2. col. 1. num. 5. C. de iure emphyteu. Dec. l. in bonæ fidei. col. 3. C. de pact. Alciat. l. petens. co. fi. C. de pac. Ludo. de Gozad. consil. 86. num. 26.

c ¶ Dederis. Cur. Senior. cons. 63. col. pen. Soc. consil. 252. lib. 2. Iac. in tract. feu. ver. ita etiam quod ipsi vasal. colu. 1. Francis. tract. feu. par. 3. in fin. & par. 4. q. 5. & in consil. 108. nu. 17. consil. 110. nu. 27.

d ¶ Dubitantes. s. ab initio quia superueniens dubitatio non impedit præscriptionem cœptam Alex. Ias. l. 3. §. genere. de acqu. pos. Fr. Balb. tract. de præscri. 2. par. 3. partis prin. q. 2. cæterum de dubitatione partis incertæ dixi ple. in consu. Pari. §. 65.

EPITOME.

¶ Iure communi pro stupro & incestu etiam simul iunctis, non imponitur pœna mortis. Et pœna legis statuti super successu non habet locum, nisi in personis iure ciuili, & non iure canonico prohibitis.

CONSILIVM CCXXIX.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur, & attenta dispositione statuentium videretur prima consideratione fortasse dicendũ illũ qui carnaliter cognouit filiam sororis vxoris suæ præmortuæ, quam in domo susceperat, pœna vltimi supplicij esse puniendũ siue iuris cõis dispositioné intuea-
1 mur, siue etiam iuris municipalis censuram, † nam aut dici-
†1 mus † stuprum tantum, & non incestum fuisse commissum, prout in solam virginem committitur, iuxta l. inter liberas. §. 1. & l. stuprum. §. 1. ff. de adulterijs. & 35. q. 1. §. lex est. versi. stuprum. debet pœna vltimi supplicij puniri ille qui stuprũ com-
2 misit, l. 1. §. fin. ff. de extraordi. crimi. An autem † dicta puella fuerit virgo, statuendum videtur assertioni mulieris cõtra delinquentem, vt no. docto. in c. 1. de adult. & maximè do. Car. Flor. & domi. Abb. ibi vbi ad hoc allegant rationem text. in c. vnico. vt eccle. benefi. & id quod habetur in c. continebatur. de desponsa. impub. & in c. fin. quod met. cau. aut dicimus fuisse incestum, & adhuc idem esse vř: quia pœna incestus est illa eadem pœna, quæ imponitur pro adulterio. l. si adulteriũ cum incestu. in prin. glos. 1. ff. de adulte. sed pœna adulterij est pœna vltimi supplicij. l. quamuis adulterij, in fi. C. ad l. Iul. de
3 adul. ergo &c. ¶ † Quod autẽ fuerit incestus probatur: quia incestus est coitus illicitus interueniens inter ꝑsonas inter quas non poterat esse matrimonium rõne impedimenti consanguinitatis vel affinitatis. l. si. ff. de ritu nup. & l. etiam. eo. tit. & d. l. si adulterium cum incestu. in princ. & 35. q. 3. nullum. &. c. de incestis. & 36. q. 1. c. lex est. versic. incestus. sed dicta puella cognita quæ erat filia sororis quondam vxoris prædicti inquisiti coniũgebatur dicto inquisito in secundo gradu affinitatis 35. q. 5. c. porrò autẽ. qa quoto gradu cõsanguinitatis coniungebatur dicta puella cum vxore dicti inquisiti, toto gradu affinitatis coniungitur dicto inquisito. c. 1. de consang. & aff. 35. q. 3. de propinquis. & c. æqualiter. & in d. c. porrò autem. sed ita est quòd dicta puella coniungebatur vxori dicti inquisiti in secundo gradu consanguinitatis. d. c. porrò autem. & in c. ad sedem. ea. causa & quæstione, ergo etiã dicebatur coniungi dicto inquisito in secundo gradu affinitatis, & non est dubiũ quod inter coniunctos tali gradu affinitatis prohibitum est matrimonium. c. non debet. de consangui. & affini. cum sim. ¶ Si ẽt consideremus pœnam à statuentibus impositam, idem dicendum esse vř vigore statuti disponentis, quod si quis stuprauerit consanguineam vel personam sibi coniunctã ascendentem vel descendentem vsq; in infinitum vel transuersalem vsq; ad quartum gradum: gradu scđm ius canonicũ computato, vltimo supplicio puniatur, videntur. n. habuisse respectum statuentes tam ad ascẽdentes & transuersales coniũctos rõne consanguinitatis, quã rõne affinitatis: quia vsq; ad quartum gradum, tam consanguinitatis, q̃ affinitatis sunt prohibitæ nuptię quò ad transuersales. d. c. nõ debet, quò aũt ad ascendentes & descendentes prohibitæ sunt in infinitum. l. nuptiæ cõsistere. & l. adoptiuus. §. nũc videam⁹. ff. de ritu nupt. & inst. de nup. §. 1. & l. non facile. §. his itaq;. ff. de gradi. 35. q. 3. c. in copulatione. c. progeniem. & c. de consanguinitate. & no. Hostien. in summa de consanguin. & affinitate. §. vsque ad quem gradum. vers. illud autem. cum seq. & not. Ioan. And. in apparatu suo ad arborem consanguinitatis & affinitatis, & domi. Card. Floren. in c. fi. de consan. & affin. & vt statuẽtes comprehenderent non solum consangineos, sed ẽt affines post illam dictionem. s. consanguineam, addiderũt alia sequentia verba, videlicet vel personam sibi coniunctam quæ de affinibus intelligi debet, vt verba aliquid operentur. l. si q̃s in princi. ff. de leg. 1. & c. si Papa. de priu. in 6. ¶ Tamen præmissis nõ obstantibus sentio dictum inquisitum non esse pœna vltimi supplicij damnandum, siue iuris communis dispositionem inspicia-
4 mus, siue iuris municipalis. Præsuppono enim, q pœna † incestus & ẽt stupri simul, non interueniente violẽtia de iure communi nõ est pœna vltimi supplicij: qm̃, vt dicit tex. in l. si quis viduam. ff. de quæstio. committens stuprũ & etiã incestum simul venit puniẽdus pœna deportationis, nec olim maior erat pœna adulterij q̃ stupri seu incestus. d. l. si adulteriũ cum ince-
5 stu. in prin. & ibi notat de adulte. & licèt † in adulterio hodie scđm opi. aliquorũ sint correcta iura antiqua, & imposita sit pœna vltimi supplicij per d. l. quamuis adulterij, tñ in stupro & incestu non reperiuntur immutata iura antiqua: ideo remanet incorrecta, ita expressè determinat Angel. in d. l. si adulterium cum incestu. in pri. per id quod hř in l. præcipimus. in fi. C. de appel. & per no. in aut. quas actiones. C. de sacrosanc. eccles. & not. etiã Io. de Imol. in c. tuæ. de procura. super gl. 2. vbi etiam refert se sic de facto consuluisse in crimine incestus. ita etiã tenet Io. Fab. instit. de publi. iud. in §. item lex Iulia, in fi. ¶ Hoc tantò magis dicendum est, si teneamus opi. gl. & Bart. in d. l. si quis viduam. & Cyn. in d. l. quamuis adulterij. vbi voluerunt q hodie pœna adulterij non sit pœna mortis naturalis, sed sufficiat pœna deportationis si persona sit nobilis, vel in dignitate constitura: tñ hæc disputatio quò ad crimen adulterij non ad præsens necessaria; quia dato ẽt quod indistinctẽ in adulterio correcta essent iura antiqua, non debet fieri
6 extensio ad crimen stupri & incestus, vt est dictum. ¶ † Et tantò magis hæc procedunt in casu nřo: quia iura ciuilia impo-
†2 nentia dictas pœnas pro incestu † intelliguntur solũ quò ad personas inter quas prohibitæ erãt nuptiæ de iure ciuili ratione consanguinitatis, vel affinitatis: non autẽ quo ad personas inter quas ex dispositione iuris canonici tantum essent prohibitæ nuptiæ: ita in proprijs terminis cõsuluit Io. Calde. in consil. 2. sub rubrica de consangui. & affin. & Petrus de Anchar. in consil. 39. inci. videtur prima facie quòd ista pœna incesti. &c. & tenuit hoc ẽt Ioan. Fabri. in §. pen. in penul. qõ. insti. de nuptijs. vbi refert se ẽt dixisse in auth. incestas. C. de incest. nupt. allegant in argumentum id quod hř de pœnit. distin. prima, pœnæ. & in c. statutum. de elect. li. 6. debet. n. intelligi illa dispositio pœnalis inducta à iure ciuili cõtra cõmittentes incestum. s. rebus stantibus & se habentibus, prout tunc se habebant ex dispositione legum. argum. l. quod Seruius ibi nota. ff. de condi. ob causam, quia lex ciuilis non habuit respectum nisi ad casus per se prouisos, & debuit ac debet intelligi secundum alias leges ciuiles declarantes quid esset incestus, à quibus dependentiam habebant dictæ aliæ leges pœnã incestus imponentes, vt in simili ẽt determinat Bal. in l. si nondum. C. de furtis. Sed ita est q de iure ciuili non erant prohibitæ nu-
7 ptiæ cum dicta filia sororis quondam vxoris, † sed reperiebantur solum prohibitæ, quò ad personas affines inscriptas, videlicet cum priuigna, nuru, nouerca, socru, & sorore vxoris, d. l. si adulterium cum incestu. in prin. & d. l. non facilè. §. hos itaque. & §. affinitatis. cum seq. institu. de nupt. & l. fratris. C. de incestis nuptijs. & illud quod dixi in nuru, & socru, habet etiã locum in pronuru, & similiter in socru magna vel parua, vnde non solum mater quondam vxoris, sed etiam auia & proauia erant de personis prohibitis à iure ciuili, adeo quod cum eis aut aliqua earũ nõ poterat cõtrahi matrimoniũ. l. adoptiuus. §. finali. ff. de ritu nup. ¶ Ad confirmationem prædictorum accedit textus in dicto §. item lex Iulia. de adulte. cum §. sequenti. institu. de publicis iudicijs, vbi traditur quòd pro stupro commisso sine violentia in virginem vel viduam, non venit imponẽda pœna vltimi supplicij: sed distinguitur, aut erat persona humilis: & tunc imponitur pœna relegationis cũ ali-

quali corporis coertione. si autem alia erat persona imponitur pœna confiscationis dimidiæ partis bonorum. ¶ Si etiam statutentium dispositionem attẽdamus adhuc verum est dicere non esse imponendam pœnam vltimi supplicij quod ostẽditur sic. nam statutum loquitur de ascendentibus & descendentibus in infinitum & de transuersalibus vsque ad quartũ gradum computando gradum secũdum ius canonicum ex quibus verbis datur intelligi quod statuentes habuerunt respectum non ad affines sed alios, quia dicta verba saltem proprie non conueniunt affinibus, vt euidenter probatur in l. fi. ff. de ritu nupt. ibi dum tex. dicit iure gentium incestum committit qui ex gradu ascendentium, vel descendentium vxorem duxerit qui verò ex latere eam duxerit quam vetatur vel affinem quam jmpeditur siquidem palam fecerit leuius si verò clam hoc commiserit grauius puniatur. ecce quod iurisconsultus ostendit illos appellari descendentes & ascendentes ac trãsuersales qui alio iure quam affinitatis coniunguntur
8 si enim † appellatione ascendentium descendentium & trãsuersalium comprehendebantur affines illi, inter quos prohibitæ erant nuptiæ satis per præcedentia verba in quib. de ascendentib. ac descendentibus & transuersalibus prohibitis nuptias contrahere fuisset prouisum de affinibus tamen iurisconsultus animaduertens quod per præmissa verba non erant comprehensi affines addidit illa verba, vel affinem &c. quæ disiunctiua vel, poni debet inter diuersa. l. hæc verba ille ff. de verbo significatione. ¶ Confirmatur: quia nurus non descendit à socru, sed bene filius descendit à patre immediatè & abauo mediatè: ideo nurus & socrus & similes affines non propriè sunt descendentes & ascendentes: quia vnus ab altero non descendit: vt vltra prædicta probatur in l. 1. in princip. iuncta l. non facilè. §. affines. ff. de grad. vbi iurisconsultus dũ loquitur de coniunctis ratione sanguinis ponit tres species scilicet ascendentium, descendentium, & transuersalium, vt in d. l. 1. dum verò loquitur de affinibus, non sequitur eundem ordinem, sed simpliciter eos affines vocauit, vt in d. l. non facile hoc etiam patet in auth. de hæredib. ab intest. §. 1. vbi dixit quod descendentes excludunt omnes transuersales: & tamẽ clarum est, quod illud quod ibi dicitur de descendentibus, non intelligitur de affinib. vt patet l. affinitas. C. communia. de succes. vnde tex. in l. cognoscere. §. liberorum. ff. de verbo. significat. ostendit quod quando fit mentio de descendentibus, intelligitur de liberis seu posteris, nõ autem de affinibus: & licet doc. quandoq; causa magistralis doctrinæ affines appellent ascẽdentes, tamen hoc ideo dicunt: quia iura plerunq; dixerunt socerum vel socrum ac nouercam parentum loco haberi, & generũ vel nurum aut priuignum loco liberorũ haberi, d. l. non facilè. §. hos itaq; iuncto. §. præcedenti, & l. quia parẽtis. ff. solu. mat. aliud est aũt eos haberi loco parentum seu ascendentium vel loco liberorum, & aliud est eos esse parentes seu ascendentes. l. appellatione parẽtes. & l. mercis. la 2. & ibi no. ff. de verb. sig. & l. quicunq;. §. parentes. ff. de in ius vocã. & l. si
9 maritus. la 2. §. legis. ff. de adul. cum si. ¶ † Constat autem verba statutorum præsertim pœnalium debere strictè & propriè accipi. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exerci. l. quicquid astrĩgẽdæ. & ibi no. Bar. ff. de verb. oblig. & l. quod constitutum. ff. de testa. mil. & no. Bar. in l. omnes populi. in 6. q. princi. de iust. & iure. & in l. 1. & in l. Labeo. ff. de verb. sign. cum si. & hoc est verum in quantum si strictè accipiatur, minus præiudicatur iuri communi. sed vbi strictè vel propriè intelligẽdo plus offenderetur ius commune, tunc verba statuti accipiuntur impropriè seu largissimè, vt minus offendatur ius commune: vt probatur in c. cum dilectus, & ibi no. doc. præsertim do. Abb. de consuetu. ¶ Nec ad prædicta obstat quod statutum vltra verbum consanguineum adiecerit illa verba vel personã sibi cõiunctã: quia rñdetur, quod hoc ideo fieri potuit: quia illa dictio coniunctã. erat magis apta comprehendere ac cõuenientius comprehendebat omnes ascendentes & descẽdentes ac trãsuersales eiusdem agnationis vel cognationis quam faceret illa di-
10 ctio consanguineã: quia † cõsanguinei strictè accipiendo sunt frater & soror, saltem ex latere patris coniũcti, & non cõprehenduntur alij vlteriores: nec frater vel soror ex latere matris tantùm coniuncti. l. post consanguineos. in prin. ff. de suis & legi. & in aut. & cõsang. & veteri. fratribus, in rubro & nigro, & inst. de leg. agna. succes. in prin. & ibi gl. in ver cõsanguinei & quandoq; consanguinitas solùm comprehendit agnatos & non cognatos. l. 1. & ibi no. & l. cõsanguinitas. C. de leg. hæred. & l. 1. in prin. & ibi no. ff. de legi. tuto. & not. Archi. 3. q. 5. in c. consanguinei. in prin. & istam differentiam tradunt etiã Bar. Bal. & alij. in l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acqui. hæreditate. vbi dicunt quod quamuis consanguineus propriè & strictè accipiatur, vt dictũ est, tamen ex cõmuni vsu loquendi accipitur pro quocunq; cõiuncto quolibet ex sanguine. prout dicunt quod accipitur in titulo extra de consangui. & aff. & sic comprehendũtur etiam illi qui essent ex parte matris seu ex fœmineo sexu tantũ coniuncti. vt ergo tolleretur dicta dubitatio, scilicet an illa dictio consanguineam, acciperetur pro illis qui sunt de eadem agnatione tãtùm & sic ex latere patris coniuncti, an verò etiam comprehenderentur cognati seu ex sexu fœmineo coniuncti, visum est statuentib. addere illa verba sequentia videlicet, vel personam sibi coniunctam &c. & hæc interpretatio tantò magis amplectenda est, cum per eam minus ostendatur ius commune, quo inspecto tale crimẽ stupri & incestus commissi inter dictos affines non veniebat pœ-
11 na vltimi supplicij, plectendum, & † ideo etiam vt in casu proposito euitetur pœna vltimi supplicij, liceret verba impropriare per id quod hr in d. c. cum dilectus. tñ verè non est opportunum verba quouis modo impropriare, quoniam imò illa verba ascendentes & transuersales propriè sumpta, non comprehendunt hmõi affines: vt superius ostensum esse arbitror. ¶ Nec prædictis obst. id quod hr in d. l. 1. in fi. ff. de extraor. crimi. quæ fuit allegata in contrarium: quia vt ibi dixit Bart. ille tex. intelligitur quando in stupro aliqua violẽtia interuenit, alias esset contra textum in d. l. si quis viduam. & in d. §. item lex Iuli. & no. in c. 2. de ad. ¶ Et per hæc patet esse responsum
12 ad omnia, quæ in contrarium adducebantur. ¶ † Nec ẽt obst. si diceretur quod pati etiam debet pœnam dotandi dictam mulierem si virgo est, & etiam pœnam excommunicationis si eam in vxorem ducere recusat, secũdum quod habetur in ca. 1. & 2. de adul. quia respondeo quod ibi nihil dicit de pœna vltimi supplicij, imò denegatur ibi posse imponi pœnã mortis, scdm do. Abb. in c. 2. de adul. & illæ pœnæ de quib. in d. ca. 1. & 2. solùm habent locum in terris subiectis Ecclesiæ Romanæ, quò ad temporalem iurisdictionem, in alijs verò terris seruabitur ius ciuile per ea quæ notantur in ca. 2. de reg. iur. in 6. & in c. 2. de arbi. eo. lib. vel scdm Card. Florent. in d. c. 2. illud quod habetur ibi procedit quando causa esset de foro ecclesiastico, alias autem standum esset pœnis iuris ciuilis per id quod habetur in c. si duobus. de appe. & ità dicit se de facto respondisse.
13 ¶ Ex quibus omnibus videtur concludendum † non esse locum pœnæ impositæ per dictum statutum, & cõir esse recurrendum ad dispositionem iuris communis. quo inspecto, posito quod non solum stuprum, sed etiam incestus simul cõmissa fuissent, veniret imponẽda pœna deportationis. d. l. si quis viduã. verum quia non est in vsu pœna deportationis. & quædã aliæ pœnæ de quibus in §. relegati. cum seq. insti. quibus modis ius patriæ pote. solu. vt ibi per gl. in verbo. in metallũ. Ideò scdm qd dicit Io. de Imo. l. publicorum. in 2. col. ff. de publ. iudi. iudex loco pœnæ deportationis habet iuxta suũ arbitrium aliam pœnam imponere. allegat not. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. & in l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. posito autem quod non intelligeretur in casu prædicto cõmissum esse incestum comprehensum & punitum à lege ciuili, vt suprà ostendisse puto, sequitur quòd adhuc mitius veniret puniendus: vt de se patet, & colligitur apertè ex supradictis. Alex.

EPITOME.

¶ Lata sententia nullitatis cessat remedium appellationis.

CONSILIVM CCXXX.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur, sentio breuiter verãm esse conclusionem, quod iudex appellationis prædictæ non debeat aliquo modo pronunciare condemnando reum qui in causa principali fuerat condẽnatus, & quod primò de nullitate dictæ sententiæ dixit, & demũ appellauit inquantũ sententia ipsa appareret aliqua. neque debeat dicta sententia lata in causa principali aliquo modo reformari per

iudicem appellationis, sed parte ipsius iudicis appellationis sint in pronũciando superuacuò seu frustratoriè fuisse appellatum. vel pronunciare non intelligi esse appellatum à dicta sententia, eò quia erat nulla, prout declaratum fuit per iudicem cã nullitatis, cuius sententia in rem iudicatam trãsiuit, vt præsupponitur. hoc enim esse verum, probatur: quia appellatio non fuit interposita, simpliciter, sed sub conditione inquantum sententia appareret aliqua, & ita prosequutus fuit appellationem: protestando quod non intendebat discedere ab ipso iudice nullitatis, & ideo talis appellatio non potest sortiri effectum appellationis deficiente conditione sub qua appellatum est. & l. cum secũdo. ff. de iniusto testa. l. legata. ff. de cond. & demon. & l. cum ad presens. ff. si certum pe. dato q,
1 † dicta cumulatio nullitatis & appellationis interpositæ sub prædicta conditione teneat, secundum quod voluit glos. reputata singularis in l. 1. C. qñ prou. nõ est necesse. & probatur in c. constitutus. cum ibi not. de restitu. in integ. & plenè doc. in l. si expressim. ff. de appellationibus. & in ca. dilecto, de appell. & Spe. in ti. de senten. prola. §. iuxta ver. sed nunquid talis libellus. & Baldus in l. edita. C. de edendo. in repetitione Paduana, in antepe. cha. & in l. 1. C. de fur. & in cap. sancimus. lultimo in titulo quo tempore miles & Bald. in addi. Specu. in titu. de appellatio. in 45. colum. in versi. quando procedit.
2 † Et propterea in proposito nostro determinat istam. q. Bart. in d. l. si expressim, in versiculo quartò videndum est de modo sententiandi &c. vbi expressè dicit, q, quando est dictum de nullitate sententiæ: & si inquantum sit aliqua: sit appellatum: iudex si inueniat sententiam fore nullam, debet pronũciare eam esse nullam. super capite verò appellationis nihil ꝓnunciare oportet: quia fuit appellatum sub conditione de p̃senti. s. si sententia est aliqua, sed nunc apparet q, nulla est: ergo nunquam fuit appellatum, tamen sc̃dm Bar. si iudex appellationis vult super ipsa appellatione ꝓnunciare, debet ꝓnunciare superuacuò vel frustratoriè esse appellatum, eò quia sententia erat nulla, vt secundum eum probat. l. ex consensu. §. 1. ff. de appel. & hoc ẽt no. Bal. in l. eos. in vl. col. prin. C. de appe. & dominus Abbas in prȩallegato. c. dilecto, in 3. col. & ibi ẽt Io. de imo. in penul. charta. in versi. qualiter aũt pronuncia
a bitur eo casu. &c. melior tñ practica [a] esse videtur sc̃dm Io. de Imol. in l. cũ quærebatur. ad fi. ff. de re iudi. & in d. l. si expressim. in prin. pe. char. in versi. quarto iuxta prædicta põt dubitari, &c. quod iudex pronunciet non intelligi esse appellatũ eò quia sententia prædicta est nulla: attento q, dicta appella
b tio fuit interposita sub [b] conditione prædicta quæ nõ fuit verificata. illud aũt quod hr̃ in d. l. ex consensu. §. 1. loquitur qñ simpliciter appellatur à sententia. Anto. de But. ẽt in d. c. dilecto. circa penulti. vel antep. col. transit cum opi. Bar. in præal-
3 legata. l. si expressim, † addendo tamen q, in casu quo dicta sententia apparet nulla, nõ solùm poterit iudex nullitatis ꝓnunciare dictam sententiam nullam: verum etiam de iure canonico iudex appellationis poterit pronunciare iustè appellatum: quoniam ille qui appellauit à sententia, saltem grauatus est de facto per sententiam nullam. c. significauerunt, de except. approbat etiam ipse practicam Barto. prædictam. s. q, pronuncietur superuacuo appellatũ à sententia propter nullitatem, tñ sc̃dm Ioan. de Imo. in præalleg. ca. dilecto. non videtur quod iudex possit in casu prædicto pronunciare iustè appellatum, ex quò solum appellauit cõditionaliter inquantum sententia esset aliqua, quod videtur esse de iure verius rõne prædicta. & prædicta tantò magis procedũt in casu nostro in quo præsupponitur sententiam prius latam esse super nullitate & in rem iudicatam transiuisse, antequam iudex appellationis super ipsa appellatione pronũciet. vnde si sententia p iudicẽ appellationis ferretur, taliter q, per eius sententiam inferretur sententiam causæ principalis subsistere, & sic nullã non fuisse: non posset valere hæc vltima sententia lata per iudicem appellationis. quia sententia lata contra aliam sententiam quæ in rem iudicatam transiuisset, est nulla quando de ipsa sententia quæ in rem iudicatam transiuit, constabat ipsi iudici, qui contra eam pronunciauit l. 1. C. quando prouocat. non est neces. l. post sñiam. C. de senten. & interlo. omni. iudi. c. inter monasterium. de re iu. sed ita est q, dictio iudici appellationis constabat de sententia super nullitate lata, vt in themate præsupponitur, ergo &c.

ADDITIO.

a ¶ Practica. sed melior est practica Franciæ vbi appellatio semper vtrunq; caput deuoluit & nullitatis & iniquitatis.
b ¶ Sub. s̃. lib. 3. consi. 2. co. 2. pen.

EPITOME.

¶ Debens seruitutem viæ. potest in loco seruienti cõstruere hypoger seu testationem & desuper ædificare dummodo relinquat locum & spacium viæ etiam lumina obscurando.

CONSILIVM CCXXXI.

PONDERATIS his de quib. in themate fit mentio, & his quæ diligenter & elegãter in iure deducta sunt per † clarissimum dominum suprà
1 consulentem, puto in primis † circa primũ dubium, verã esse conclusionẽ præfati consultoris q, possit dictus Ambrosius cõstruere testudinem, tã sub dicto Palacerto, quàm in loco dictæ plateæ seu orti spectantis iure dominij ad dictũ Ambrosiũ, & super dicta testudine ædificare, dummodo non impediatur via & iter dicto Nerio concessa, & concessum, vt supradictum est, & vltra allegata probatur per tex. in l. olympico. §. fi. ff. de seruitu. vrban. prædio. & in l. si domus. ver. quod ad stillicidiũ. eo. ti. vbi apparet q, dominus prædij seruientis potest facere in eo quicquid vult: dũmodò seruitutem non impediat, & cum sub eadem determinatione fuerit concessa dicto Nerio seruitus viæ & itineris per vnum ostium ex duobus ostijs Palacerti vsque ad domum dicti Nerij, sub qua concessione comprehenditur tam locus qui est sub dicto Palacerto, quàm etiã locus dictæ plateæ siue orti, debet intelligi cõcessio illa pariformiter, quatenus protenditur vterq; locus seruitutis. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. substi. l. in testamento. C. de testam. mili. l. si legatarius. §. fi. ff. de leg. 3. & quod ibi not. Bart. sed ita est quod testitudinem construere põt Ambrosius in loco vbi est Palacertum, quia tempore concessionis seruitutis locus seruitutis super quo erat constructum Palacertum, non erat fortasse discoopertus. & licèt nõ essent ibi testitudines; possunt tamen fieri. per dictam. l. olympico. §. fin. cum alijs. s̃. allegatis, ac ẽt quia de mente contrahentium fuit q, locus ille non remaneret discopertus, vt ostendunt illa verba contractus scilicèt, vsque ad primas voltas. ergo vsque ad illud spacium & altitudinem voltarum seu testudinum, quæ fiũt sub Palacerto debet regulari seruitutis viæ vel itineris per dictum ortum siue plateam, per rationem dictæ. l. si legatarius. §. finali cum simil.
2 ¶ † Et tanto magis hoc procedit in hac seruitute viæ vel itineris concessa circa prædia vrbana: quo casu non regulatur sicut quando est circa prædia rustica, vt patet in l. iter. cum ibi not. ff. communia prædio. iuncta l. qui sellã. §. primo. ff. de serui-
3 tuti. rusticorum prædiorum. ¶ † Et dictæ testitudines possunt construi altitudinis & qualitatis quam exigit mos & cõsuetudo loci, & status antiquorum ȩdificiorũ, iuxta. l. primam. C. de ædi. priua. & l. qui luminibus. ff. de seruitutibus vrbanorum prædio. & si de hoc vertatur controuersia, dandus est arbiter, qui hoc habeat dirimere. i. certo generi. §. primo. & §. fi. ff. de seruitu. rusticorum prædiorum. & dicta. l. qui luminib. in fin. & per hæc est responsum ad primum & secundum du-
4 bium. ¶ † Circa tertium verò dubium etiam placet conclusio domini consultoris. & confirmo eam per id quod habetur in l. ædificia. ff. de seruitutibus vrbanorum prædiorum vbi si domus mea debet domui tuæ seruitutem altius non tollẽdi. non est mihi prohibitum ponere & habere viridaria supra illam altitudinem, etiam si propter ipsa viridaria obscurentur lumina domus tuæ: quia plantatio arborum & viridarij non est contra seruitutem altius non tollẽdi. secus si domus mea deberet domui tuæ seruitutem non officiendi luminibus domus tuæ: quia tunc si per talem plantationem arborum vel impositionem viridarij noceatur luminibus domus tuæ facio contra seruitutem, & possum prohiberi. ita in proposito licèt deberetur domui Nerij seruitus viæ vel itineris per dicta loca, licet aliquid fiat per quod obscurentur lumina, hoc non est contra concessionem seruitutis viæ vel itineris, cum qua non fuit connexa seruitus non officiendi luminibus & eò magis: quia in casu nostro debet intelligi quod di-

ctæ

ctæ testitudines seu volte posint pariformiter fieri, & sic per
plateam sicut sub Palacerto, vt patet per eã quæ dicta sunt in
præcedenti dubio per quæ etiam apparet responsio ad quartũ
& vltimum dubium: quia latitudo debet esse pro medietate
dicti Palacerti, vt in instrumento continetur: & ita etiam de-
bet esse per dictam plateam vel ortum, per rationem dictæ le-
gis, iam hoc iure.

EPITOME.

¶ Quidam recepit cesionem iure remedium pro eo quem de
clarabit, posteà declarat de vno qui tempore cesionis erat fo
rensis & capax, sed tempore declarationis erat ciuis. Respon.
valere declarationem.

SVMMARIVM.

1 *Stipulans dari cui concedere voluerit, videtur stipulari sibijpsi.*
4 *Verba pro eo quem declarabit, faciunt conditionem si declarabit.*
5 *Nomine alterius si quis capiat, tradens remanet dominus vsque ad ratificationem.*
6 *Ratificatio non valet nisi ex nunc, quando non potuit actus geri retro.*
7 *Principium non attenditur in contractu facto sub conditione potestatiua.*

CONSILIVM CCXXXII.

ONDERATIS his quæ in themate narrantur,
ac visis & perlectis scripturis mihi exhibitis in
in causa vertẽte inter eximium artium & medi-
cinæ doctorem do. magistrum Ioannem Iaco-
bum ciuem Lucensem agentem, & Zachariam
Ioannis Lotti se defendentem. fũdatam esse inuenio de iu-
re communi ac municipali intentionem dicti Ioannis Iaco-
bi ex instrumento promisionis factæ per d. Zachariam d.
Laurentio de retrouendendo eidem Laurentio dictam do-
mum pro certo pretio intra tempus quatuor annorum, iũ-
cto instrumento cesionis factæ per dictum Laurentium de
dictis suis iuribus & actionibus pro dicta retrouenditione
consequenda dicto do. Bartholomæo quondã Gabrielis cau-
sidico ementi ac recipienti pro eo vel eis quos declarare vo-
luerit, & qui Bartholomæus post ea declarauit se emisse pro
1 dicto Ioanne Iacobo: vnde dictum † pactum de retrouen-
dendo proculdubio efficaciter obligauit dictum Zachariam
ad retrouendendum, iuxta l. 2. C. de pactis inter emptorem,
& venditorem. l. qui fundum. l. vltima. ff. de contrahenda
emptione. & l. si sterilis. §. si tibi. ff. de actione emptionis. &
ita etiam prouisum est per statutum sub rubrica, de forma re-
uenditionis. & actionem personalem sibi ex dicta promis-
sione competentem potuit dictus Laurentius ex causa ven-
ditionis transferre in dictum Bartholomæum, & eum facere
procuratorem in rem suam, vt fecit. ¶ Sed est videndum de
virtute illius declarationis factæ per d. Bartholomæum, qui
declarauit se emisse pro d. Ioanne Iacobo; qui licèt tempore
declarationis prædictæ esset effectus ciuis Lucensis; & sic ca-
pax acquisitionis bonorum immobilium, tamen tempore
quo dictus Bartholomæus acquisiuit à dicto Laurentio non
erat dictus Ioannes Iacobus ciuis Lucensis, & sic erat incapax
acquisitionis bonorum immobilium in loco illo ex forma
statutorum illius ciuitatis. & dubium fortasse prima facie vi-
2 detur facere: quia † in contractibus quò ad discernendum
cui acquiratur, inspicimus principium, id est, tempus celebra
ti contractus, l. si filius, in princip. ff. de verb. oblig. l. vusus fru
ctus. ff. de stipul. seruor. l. quæ legata. ff. de reg. iuris. ¶ Tamen
in proposito puto dictam declarationem esse validam, & illi
non obstare q̃ tempore acquisitionis factæ per dictum Bar-
†1 tholomæum dictus Ioannes Lotus † non esset ciuis. Nam †
3 vt dicit text. quem ibi Bal. & Ange. reputant singularem in l.
secundum responsum. C. de contrahen. & commit. stipulat. si
quis stipulatur dari cui ipse concedere vel relinquere volue-
a rit: videtur stipulatus sibijpsi [a] stipulanti, vnde per illum tex.
dicit Bal. in l. cum post. §. gener. ff. de iur. dot. in lectu antiqua
q̃ valet promisio facta mihi recipienti pro eo quem nomina
bo. dicit etiam Bal. in l. 1. in fin. ff. de pact. q̃ si promisisti aliud
mihi recipienti pro eo quem declarabo, valet stipulatio. & si
†2 neminẽ declarabo † potero agere ego vel hæres meus, vt di-
cit esse casum no. in d. l. secundum rñsum. & sic apparet q̃ in-
terim antequã sit facta declaratio per emptorẽ. dr̃ esse acqui-
situm ius ipsi emptori. nam quã ratione apud talẽ ementem
pro eo quem declarabit, si omni tempore cessat in declarãdo:
res seu ius illud apud eum remanet ac si pro se tãtum recepis-
set: ità ẽt si pro parte temporis cessauit in declarando pro quo
emerit intelligitur pro illa parte tẽporis tale ius esse apud eũ:
pro eo autem tempore quo declarat illum pro quo dicit se ac
quisiuisse incipit pertinere ad illum, & ipse qui recepit pro eo
quem declararet si rem haberet penès se inciperet tenere p̃ il
lo p̃ quo declarat, iuxta l. quod meo, in prin. ff. de acqui. posi.
4 quod hoc sit verũ, probatur: quia † illa verba. s. pro eo quem
declarabit, faciunt conditionem propter relatiuũ iunctè ver
bo futuri temporis. l. Stichum qui meus erit. de leg. 1. & l. nu-
per. de le. 3. ac si dixisset si declarabit: & ideo qua rõne si nun-
quam declarasset d. Bartholomęus esset irreuocabiliter acqui
situm sibi & hæredibus suis, eodem modo si pro parte tempo-
ris cessauit in declarando, dicitur fuisse in totum sibi acquisi-
tum, pro parte vero temporis ex quo declarauit de d. Ioanne
Iacobo dicitur pertinere ad ipsum Ioannem Iacobum: quia
eadem est ratio in parte respectu partis, quæ est in toto respe-
ctu totius: & ideo procedit argũ de toto tempore ad partem
temporis. l. quæ de tota, in prin. ff. de rei vendi. & l. qui scit, in
5 princ. ff. de vsucap. ¶ † Præterea posito q̃ etiam non fuisset ac
quisitum alicui ius vigore dictæ cesionis, nisi ex tempore di-
ctæ declarationis & ratihabitionis factæ per dictũ Ioannem
Iacobum, per ea quæ notat Bar. in l. qui mihi donatum. ff. de
donatio. in 1. col. in versi. quæro ante ratihabitionem sequu-
tam cuius sit dominium &c. vbi voluit q̃ quando quis rece-
pit rem nomine meo sine mandato, dominium non discedat
ab illo primo concedente, nisi sequuta ratihabitione mea
* maximè per l. cum quis. §. si debitorem. ff. de sol. & no. Bar. &
alij * communiter in l. qui hominem. §. si debitorem. eo. ti. &
Guiliel. de Cug. Bar. Bal. & Ang. in l. si ego. ff. de nego gest. re-
probata glo. ibi quæ tenuit q̃ dominium interim esset in bo-
nis nullius: quod communiter reprehenditur, vt etiam ple-
nius cæteris prosequitur Ang in repetitione. l. falsus. C. de fur
tis. in 11. col. & probatur etiam in l. si sponsus. §. si vxor. & ibi
gl. & Bar. ff. de dona. inter virum & vxo. & notat Ang. & Mo
der. in l. communis. §. fin. ff. de acqui pos. tamẽ adhuc verum
est dicere quod sequuta dicta ratihabitione dicti dom. Ioan-
6 nis Iacobi acquisitum est ius sibi, per d. l. si ego. ¶ † Nec obstat
si diceretur q̃ ratihabitione deberet trahi retro ad principiũ.
l. fi. C. ad Mace. l. licet. ff. de iud. & in regula ratihabitionem.
lib. 6. sed inspecto initio, id est, tempore concesionis factæ
dicto Bartholomæo, dictus Ioannes Iacobus erat forensis &
incapax: ergo non potest dici sibi esse acquisitũ: quia respon-
deo, quod ratihabitio trahitur retro ad principium, regulari-
ter tamen fallit quando tempore ipsius principij nõ potuis-
set ipse actus explicari, sed bene potuisset explicari tempore
ratihabitionis: quia tunc ratihabitio bene facit actum valere
extunc, sed non trahitur retro ad principium temporis quo
actus ille explicari non potuisset: ita probatur in l. obserua-
re. §. fin. ff. de officio proconsu. per quem textum istam do-
ctrinam colligunt Iacob. Butrig. Barto. & Bald. ibidem: & ta-
men in casu prædicto non trahitur retro propter imposibili-
tatem. sed sustinetur actus ex tempore quo potuit id fieri. Et
per hoc apparet vna responsio ad l. si filius, in princi. cum si. ff.
de verb. oblig. quia etiam dato quòd ibi inspiciatur initium
actus, poterit sustineri & valere eo modo quo gestus erat; hic
7 autem secus. ¶ † Præterea respondetur quod in dicta l. si fi-
lius, in principio, cum similibus. attẽditur principium: quia
ibi tractabatur de contractu celebrato sub conditione casua-
li quæ retrotrahitur ad tempus celebrati contractus, vt ibi. &
l. potior. & l. qui Balneum. versi. amplius. ff. qui potiores in
pignore habeantur. secus in conditione potestatiuà; vt d. l.
qui Balneum, versicu. amplius. ideo tunc inspicitur tempus
euenientis conditionis. l. quidã cum filium. §. finali. ff. de ver
borum obligatio. & l. si debitori deportato. §. si filius. ff. de fi-
deiussoribus, & l. si verò non remunerandi. §. si filio. & ibi no.
Bal. ff. mandati. & no. Barto. in d. l. si filius. & in l. si is qui pro
emptore. ff. de vsucap. in 5. q. principali. sed in proposito no-
stro illa conditio declarandi importata per illud relatiuũ in-
iunctum verbo futuri tẽporis, erat potestatiua, ergo non tra-

hitur retro, sed attenditur tps impletæ conditionis. id est fa-
ctæ declarationis quo ipse dictus Ioannes Iacobus erat capax
acquisitionis. bene facit. l. si seruus communis Mæuij & ca-
strensis peculij. §. fin. ff. de stipu. seruorum. & quod per illum
textum no. Bald. in l. ea demon. C. de colla. possent etiã verba
statuti prohibentis forensem acquirere rem immobilem esse
aliter conceptam, quod non impedirent forensem acquirere
actionem personalem ad rem immobilẽ. verùm quia verba
statuti non sunt mihi exhibita: idcirco prætermitto huiusmo
di fundamentum. ¶ Circa verò aliam obiectionem factam p
partem aduersam conãtem se tueri ex eo quod ipse Zacharias
rem vendiderat & tradiderat cuidam Leonardo, & q. nõ ha-
bebat facultatem rei tradendæ parum est opus insistere: quia
res clara est, & fuit egregiè responsum in allegationibus aduo
† 3 cati Ioannis Iacobi † nam intentata est † actio personalis cõ-
8 tra dictum Zachariam ad videndum & tradendum vt promi
sit & quamuis res sit apud alium, ista actio personalis non po
test intentari contra tertium possessorem. l. fi. §. fi. ff. de contra
hen. emp. l. 1. C. si aduer. creditorem. l. 1. §. si hæres. ff. ad Trebel
lianum. & dato quod obligatus ad vendendum & tradendũ
sit in mora, & succedat obligatio ad interesse: nõ per hoc non
extinguitur principalis obligatio qua quis tenetur ad facien-
dum, & potest ad ipsum factum præstandum cõdemnari, da-
to q. post sententiam liberari possit soluendo interesse, vt hæc
plenè habentur & not. in l. 1. per gl. & doct. ff. de actio. emp. &
in l. vnica. C. de sent. quæ pro eo quod inter profe. & no. Bart.
plenè in l. stipulationes non diuiduntur, in prin. ff. de verbo.
obliga. maximè in 7. & 9. q. princ. & not. doct. maximè Bald.
in l. si traditio. C. de actio. empt. & non potest se iustè excusa-
re dictus Zacharias, cum fuerit in dolo vendendo & alienan
do rem quam promiserat alteri retrouendere, & sic faciendo
quominus vendere & tradere possit dicto Laurentio seu ha-
bentibus causam ab eo vt tenebatur. l. si verò. cum l. seq. & l.
qui petiturio, & quod ibi not. de rei vendicat. & l. si seruũ, in
princip. ff. de verb. oblig: cum simil. Ex quibus apparet nihil
ad rem istam facere comparationes dicti Leonardi. Ex qui-
bus concludo pronunciandum esse bene iudicatum in fauo-
rem dicti Ioannis Iacobi, & malè appellatum per partem ad-
uersam, & victum victori in expensis condemnãdum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Sibiipsi. Decius consi. 563. colum. 1. vnde male consuluit
Steph. Bertr. consi. 90. Viso instrumento. lib. 1. vt dixi s. lib. 3.
l. 29. num. 1.

CONSILIVM CCXXXIII.

¶ Pro excusatione Iudæorum à pena blasphemiæ.

PONDERATIS his quæ in scripto themate nar
rantur, videt prima consideratione dicendũ, di
ctos Hebræos grauissimè puniendos, velut do-
minum nostrũ Iesum Christũ blasphemantes,
siue in specie siue ẽt in gñe faciant: & saltẽ † pœ
1 na iudicis arbitrio moderanda esse plectendos. c. in nonnul-
lis, cum gl. in verbo, animaduersionis. & c. & si Iudæos. de Iu-
dæ. l. Iudæos. C. eo ti. nam vbi pœna nõ reperitur specificè de-
terminata p delicto, cõmittit iudicantis arbitrio. l. 1. §. expila
tores. ff. de effra. l. hodie. & l. sanctio legũ. ff. de pœ. l. 1. ff. de iu-
2 re deli. no. in l. nemo Martyres. C. de sacros. eccl. ¶ † Quinimò
videtur expressè prouisum in aut. vt non luxur. contra natu.
colla. 6. quòd taliter blasphemantes debent pæna vltimi sup-
plicij puniri. & nota. in c. 2. de maledi. nam si offendens Im-
peratorẽ punitur pœna vltimi supplicij. l. quisquis. C. ad leg.
Iul. maie. 6. q. 1. §. verum. multo magis ille qui Christum offen
dit: quia lõgè grauius est æternam ledere maiestatem, quàm
temporalam. 23. q. 5. si apud. c. vergentis. de hæreti. & q. offen
dens maiestatem diuinam debeat mori. patet vltra prædicta
ex not. per gl. in c. 2. §. cæterum. de offi. ordi. in 6. & expressius
etiam ex notatis per Ang. in l. senatus. ff. ad leg. Corn. de sicar.
vbi etiam ad hoc allegat extrauag. Fed. nec referre debet an
in genere an in specie blasphement Christũ & eius sequaces:
† 3 quia † tantum operatur genus quò ad genus, quantum spe-
cies quo ad speciem. l. si duo. ff. de administ. tu. l. omnes. C. de
3 præsc. 30. anno. ¶ † Nec refert inter blasphemare Christũ &
a de eo verba pudibunda vel opprobriosa proferre. 22. quõ. 1. si
quis per capillum. vnde omne maledictum de eo vel de Chri
sto & sanctis appellat blasphemia, vt no. Bart. in l. item apud
Labeonem, §. sed quod adijcitur. ff. de iniur. & Bartol. in d.
authen. vt non luxurie. per illum text. & Bal. in l. 2. C. de reb.
credi. & iureiuran. & Ang. & Ioan. de Imo. in l. his verbis. §. 1.
ff. de hæredib. instituen. per illum tex. cum glo. vnde dicit ibi
And. q. si statutum punit maledicentem Deum, punietur nõ
solùm ille qui dixerit maledico Deum, sed etiam ille qui ali-
qua verba turpia protulit contra Deum: nisi secundum eum
cõis vsus loquendi & intelligendi talem sermonem restrin-
gat. l. Labeo. ff. de lib. leg. l. librorum. §. quod tñ Cassius. ff. de
leg. 3. sed Io. de Imol. in d. l. his verbis. §. 1. dicit se putare quod
cõis vsus non haberet proficere quin veniat puniendus q cõ-
tra Deũ mala verba protulit: quia talis vsus propriè est abusus
& mala consuetudo, & propterea nõ seruanda. in aut. vt nul-
4 li. iudi. §. nulli. col. 9. ¶ † Nec prædictos Iudæos excusare de-
bet temporis diuturnitas, quo in hoc scelere versati sunt: quia
talis diuturnitas non minuit peccatum sed auget. & tãtò gra-
uiora sunt crimina quantò diutius infelicem animã tenue-
runt allegatam. c. tanta, & c. cum in ecclesia. de simo. 25. dist.
§. criminis. & quod hr in c. sicut Iudæo. de Iudæi. & quilibet
5 de populo † tenetur huiusmodi blasphemantes accusare &
deferre, vt probat tex. no. in d. c. si quis per capillum. bene fa-
cit l. quod senatus. cum ibi not. per Bar. ff. de iniur. & per Bar.
6 in l. 1. ff. de publi. iudic. Fortificantur † prædicta: quia (verbo
fertur) opponi contra Iudæos q. nõnulli eorum de libris suis
cancellarunt illa verba quæ dñr importare Christum: ergo cã-
cellarunt in tali parte substantiali arguit suspicionem contra
eos. l. fin. de edi. diui Adria. tol. ca. cum venerabilis. de relig.
dom. c. inter dilectos, de fide instru. & not. in c. ex literis. eod.
ti. Et vt inquit Bal. in l. voluntas. C. de fideicom. rasum præsu
mit falsum. c. cũ olim propter. de priuil. & impune videt fieri
non potuisse, sicut dicimus de his qui abradunt imaginẽ Dei
& beatæ Mariæ virginis & alicuius sancti, vel destruũt seu in
terram proijciunt in contemptũ Dei aliquem locum: in quo
talis imago esset picta. Nam cõtra talem cuiuscunq; præmi-
nentiæ vel gradus existeret, debet esse vltio dura & aspera pœ
na: ita dicit Ang. in sua dispu. incip. In refulgenti delitiarũ pa
latio. in 9. col. allegat id quod legitur & no. in c. si canonici. §.
fi. de off. ord. in 6. & ideo imponitur pœna mortis his qui po-
nerent vel sculperent signum Christi Saluatoris in solo vel in
silice vel in marmoribus humi positis: quia sic contingeret pe
dibus tale signum calcari & deuastari ab incedentibus. l. 1. cũ
gl. C. nemini licere signũ salua. Et ibi dicit Sali. quod pessimè
faciunt qui signum Crucis apponi faciunt super lapidibus se
pulchrorum in terram positis. Et similiter dicit Ange. in l. ex
senatuscõsulto. ff. ad legem Corneliam. de sica. q. ille qui per-
cutit imaginem Dei, vel Sanctorum, vel scindit imaginem
Dei ligneam, tenetur pæna. l. Corneliæ. de sicarijs, videlicet
pęna mortis, per illã legem quæ tali pęna punit facientẽ ma-
la sacrificia pro hoc etiam allegat quandã constitutionẽ Fede
rici. Et profectò si ita in facto verũ esset q. Christum & sequa-
ces blasphemarent, & alia in contemptum Christianæ reli-
gionis fecissent, nullo essent digni Christianorum patroci-
nio, imò maxima infamię nota laborarent. qui pro eis inter-
cederet: sicuti dicimus in his qui intercedunt pro illis, qui cri
men læsæ maiestatis cõmisissent. d. l. quisquis, vers. deniq; iu-
bemus. iuncto d. c. vergentis. ¶ Sed præmissis non obstantib.
contrariũ puto in casu de quo quæritur esse verius. & pro fun
7 mento præsuppono id † quod hr 45. dist. qui syncerè. vbi ca-
sus iste decidi videtur, nam ibi permittitur Iudæis impune
seruare & celebrare & colere suas festiuitates, ceremonias, &
solemnia secundũ quod per retroacta tempore seruarunt ipsi
& parentes eorum, & quamuis in hoc peccent; tamẽ quò ad
pęnam temporalem eis dispensatur, vt ibi notatur, cũ ergo (vt
in themate narrantur) Iudæi semper ab aduentu Domini no-
stri Iesu Christi orauerint eo modo & forma quo & qua nũc
orant: sequitur q. hoc est eis permissum, per d. ca. qui syncera.
¶ Secundò: quia Iudęi Deum recognoscunt, & per Deum pa-
trem omnipotentẽ iurant. 22. q. 1. §. sic etiam. no. plenè Spe. in
titu. de iuram. calumn. §. restat videre. versi. sed pone Iudæus
litigãs

litigat cum Chriſtiano.& ſolùm contra eos opponitur quod
Ieſum Chriſtum crucifixum blaſphemant in dictis eorum o-
rationibus,quod non videtur ſtare poſſe, quia ſi (vt præſup-
ponitur)tempore quo dicti libri continentis orationes præ-
miſſas compilati fuerunt:nondum Chriſtus venerat in virgi-
nem, non poteſt probabiliter intelligi, quod de Chriſto in
ſpecie & Chriſtiana religione & in eius contemptum & vili
pendium loquantur,cum nondum Chriſti & Chriſtianæ re-
8 ligionis cognitio haberetur: quia † non poteſt ſtare qualitas
ſine ſubiecto.l.eius qui in prouincia.verſicu.poſt aditam.ff.ſi
cert.peta.l.Pomponius.§.acceſsionem.ff.de acquir.poſſeſ.c.
inter dilectos,de fide inſtrument.igitur ſibi locum vendica-
re non poſſunt iura allegata in contrarium,quę dicunt quod
iudæi facientes aut blaſphemantes in contemptum Chriſtia
9 næ religionis puniendi ſunt.plus dico,† etiam ſi non conſta-
ret an dicti libri fuerint editi ante aduentum Chriſti vel poſt
deberet in dubio fieri interpretatio quòd fuerint editi ante
quantum ad pœnam euadendam,per id quod ſignanter no-
ta.Bar.in l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de ope.no.nunciat.
dũ alleg.l.meritò.ff.pro ſocio.& in l.interpretatione.ff.de pœ
nis,& per Bar.in l.libellorum,in princip.circa quintam col.
ff.de accuſa.& Bal.in l.fin.C.an ſeruus ex ſuo facto.& Salic.
in l.matre.C.de probation.& dom.Abb.in c.in præſentia. in
3.col.de probatio. & in c.auditis.de præſcripti. bene faciunt
nota.in l.eum actum.ff.de nego.geſt.& quod voluit glo. no.
in c.venerabilibus,in gl.pen.de ſent.excommun.& clem. fi.
de reſcrip.& vbi verba poſita in dictis libris eſſent aliquomo
do dubia,adeò quod poſſent intelligi etiam de alio quàm de
Ieſu Chriſto,non ſufficerent dicta verba dubia ad condemna
tionem Hebræorum,per dictũ ca.in præſentia, & per ea quæ
J.dicam. ¶ Tertiò: quia libri prædicti in quibus huiuſmodi
orationes deſcriptæ ſunt,non poſſunt videri ſcripti & compi
lati in contemptum Chriſtianæ religionis per proximè dicta:
ergo etiam Hebræi qui hodiernis temporibus dictis oratio-
nibus vtuntur ſicut in dictis libris continetur, non poſſunt
videri hoc facere in contemptum Ieſu Chriſti ſeu Chriſtianæ
10 religionis:quia † plus eſſe non poteſt in exemplo & ſumpto,
quam in ipſa originali. l. ſi quis ex argentarijs.§. prætor. &
ibi doctores.ff.de eden,in auth.de tabellio.§.pen. & ibi not.
& in anth.ſi quis in aliquo.C.de eden.l.2. ff. de fide inſtrum.
11 c.1.de fide inſtrum. ¶ Quarto.† blaſphemia dicitur,quando
profertur aliquid iniurioſum,vt no.Bar.in d.l.item apud La
beonem.§.ſed quod adijcitur,in fin.per illum tex. Sed iniu-
ria nõ fit ſine dolo.l.illud.ff.de iniu.dici autẽ non poteſt præ
dictos Hebræos dolo & iniuria Chriſtianæ religionis prædi-
12 ctas orationes facere eò quia † quælibet cauſa etiam iniuſta
excuſat à dolo præſumpto,niſi aliter de vero dolo & callidita
te conſtet,l.igitur.§.poſt.ff.de lib.cã l.1.in fi.ff.de abige.cum
ibi no.& no.in l.plagij.C.de plagiarijs.in ꝓpoſito aũt adeſt
cauſa excuſandi à dolo: quia inuenerunt ita à parentibus &
maioribus ſuis per longiſsima tempora ſeruatum,vt ſ. Item,
quia fuit ita toleratũ per tot ſecula, quamuis plurimi doctiſ-
ſimi Chriſtiani & ẽt ſancti viri horum librorum Hebraicæ lin
13 guæ notitiam habuerint.¶ Accedit † quod no.glo.& doct. in
b c.cum venerabilis.de conſu. in gl.1.vbi hr̃,ꝙ conſuetudo etiã
mala[b] & de iure reprobata operatur multum ad pęnam nõ
infligendam.& ideo dicit ibi Pet.de Anch. ꝙ quidam rector
vnius villæ euaſit:nam contra eũ fuerat formata inquiſitio ꝙ
ipſe tenebat priuatos carceres:quia plures poni faceret in cip-
pis:& ipſe probauit ꝙ ſui prædeceſſores ita facere conſueue-
rant:fuit propterea abſolutus.& propter hoc ẽt Pet.de Anch.
plene concludit in conſi.283.incip. Iure ſcripto &c. ꝙ ſi in ci-
uitate ex vetuſtiſsima conſuetudine toleratum fuit quod a-
doleſcentes à 16.annis ætatis ſuæ infra colluctarent & pugna
rent ad inuicem proijciendo lapides vnus contra aliũ in tur-
ba,& contingit ꝙ vnus ex eis proijciendo lapidẽ cõtra alium
occidit,euadet pœnã capitalẽ ex dicta longiſsima tolerantia,
quamuis corruptela debeat appellari per d.c.cum venerabilis
cum gl.¶ Quintò,quia dicta verba in quibus ſe fundant ad-
†2 uerſarij Hebræorũ, † poſſunt importare alios q̃ Chriſtum &
eius ſequaces tanq̃ generalia & apta comprehenpere multos
qui ſunt diuerſæ ſectæ à ſecta Iudæorum:ergo poſito (ſed non
conceſſo) ꝙ potuiſſent inſpecta generalitate comprehende-
re ẽt Chriſtum & Chriſtianam religionem,vt vr̃ à quibuſdam
expoſitoribus eſſet ſcriptum ,ſecundum quod allegat dictus
accuſator,tamen non debet capi interpretatio quod Hebræi
orantes ſub illa generalitate blaſphemiæ cõprehendant Chri
ſtum & Chriſtianam religionem,adeò quod dicantur in eius
14 contemptum facere: quia † in generali prolatione nõ vr̃ qui
voluiſſe comprehendere ea, quorum prolatio ipſi proferent
eſſet pœnalis vel prohibita,vt notabiliter inquit Bar. in l.co-
dicillis.§.inſtitutio.ff.de leg.3.& ibi alij poſt eum ſequunt̃ per
id quod hr̃ in l.obligatione generali.ff.de pign.l.1. & ibi not.
Bal.C.quæ res pigno.obli.poſ.not.Spe.in tit.de pig.§.1.verſi.
ſed nunquid cadit in generali & Bal.in l.voluntas.ad fi.C.de
fideicommiſsis.vbi pro hoc allegat.c.primum.& ibi etiam p
eundem in tit.de capita.qui curiam vendi.& no. idem Bal.in
c.Imperialem.in prin.circa 1.colum.in titul.de prohibita feu
di aliena.per Federic.& Bal.in l.ſi conſtante §.ſi maritus.ff. ſo
luto matrimon.& Angelus in authenti. de reſtitut.& ea quæ
par.in princip.per ibi notata per glo.in quibus locis conclu-
dunt docto.quod in generali alienatione vel obligatione bo
norum non videtur quis voluiſſe alienare vel obligare bona,
quorum alienatio vel obligatio erat ſibi prohibita vel pœna-
lis,& tanto magis in caſu noſtro,in quo pęna eſſet aſperrima,
15 vt patet per prædicta.¶ † Sextò confirmatur per id quod no-
†3 ta. gloſ.& Barto.in l. turpia.in princ. ff.de leg.1. vbi non ſatis
eſt ſtare † in genere maledictionis alicuius ad hoc vt quis di-
catur diffamare alium , ſed requiritur quod deueniatur ad
ſpeciem,per illum textum iuncta.l.his verbis,§.1.ff.de hæredi
bus inſtituen.ſcd̃m ꝙ declarat Bar.in d.l.turpia.ita pari ratio
ne per dictam blaſphemationem in genere factam , non eſt
ſatisfactum iuribus in ſpecie loquentibus de Iudæis blaſphe-
mantib.Ieſum Chriſtum & Chriſtianam religionem in eius
contemptum. ¶ Septimò probatur:quia etiam præſupponi-
tur ꝙ Hebræi degentes ſub regimine Chriſtianorum in dictis
ſuis orationibus orat ad conſeruationom & augmentum ip-
ſius regiminis & reipublicæ, vnde ſi vera eſſet allegatio quæ
fit contra Hebræos,ſequeret̃ repugnantia & contrarietas cir-
ca dictas orationes,ſed de iure interpretatio taliter fieri de-
bet,ꝙ non contineat repugnantiam & cõtrarietatem.c. cum
tu.de reſti.prima conſtitu.codicis.§.quibus.l.non adeò.ff.de
conditio.& demonſtr.¶ Octauò patet eos non debere inquie
tari vigore etiam capitulorum prædictorum initorum inter
regimen ciuitatis & eos per quæ expreſsè conceditur eis, vt
poſsint impune ſeruare ſuas ceremonias & officia dicere ſcd̃ũ
quod ſolitum eſt ſeruari & fieri per Hebræos in Italia & ſcd̃m
leges & conſtitutiones, & prout eis videbitur & placuerit &
liberè volens abſq; aliquo eorum præiudicio vel grauamine
dummodò honeſtè faciant,prout vſq: in præſentiarũ conſue-
uerunt. quæ verba ſunt ſatis lata, vt ex eis patet, dummodò
non excedatur modus conſuetus.& præſupponitur ꝙ ille cõ
ſuetus modus non fuit exceſſus: & excipiũtur libri noui qui
fierẽt cõtra fidẽ Chriſtianã ſeu ſimiles illi libri libro edito cõ-
tra fidẽ Chriſtianam, & libri ſimiles illi de quo fuerunt diffa
mati Hebræi habitante; in ciuitate Cortonæ , & ſic in alijs li-
bris non exceptis firma remanet regula ꝙ poſsint eis vti ſcd̃m
quod conſueuerint.in auth.de non alie.§.vt autem. l. in his.
cum ibi no.ff.de legi.l.nam quod liquidæ.§.fi.ff.de pen.lega.
¶ Et per prædicta patet rñſio multiplex ad allegata in contra-
rium:quia non obſtat id ꝙ hr̃ in d.c. nonullis,cũ ſi.quia illud
non procedit in caſu noſtro,in quo non dicitur fieri in contẽ
ptum Chriſti aut Chriſtianæ religionis, cũ fiat ſcd̃m ritus &
mores Iudæorũ ſeruatos à tẽpore aduentus Chriſti & ante. &
cum iſti libri fuerint editi etiam ante aduentum Chriſti, nõ
poteſt hic cadere ille punibilis contẽptus,de quo loquunt̃ iu
ra in contrariũ allegata, & etiam quia opportebat conſtare dẽ
dolo Hebræorum,à quo in ꝓpoſito caſu excuſantur,imò præ
ſumitur cõtrariũ,& illa generalia verba non ſufficiunt vt hæc
probaui per argumenta deducta pro iſta parte. ¶ Poſſet etiã
reſponderi ad tex.in auth.vt non luxu.cõtra natu.ſcd̃m ꝙ di
xit Ioan. Calde.in conſ.2.ſub tit.de Iudæis & incipit, Iudæus
ſcienter protulit hæc verba &c.vbi inquit quod pęna capitis
quæ imponitur per textum in dicta authen. vt non luxur. cõ
tra natu.ſolũ imponitur luxuriantibus contra naturam:non
autem blaſphemanti:quia ſcd̃m eũ valde abſurdũ videret̃ di-
cere ꝙ iurantib. per capillos vel caput Dei quod æquipollet
blaſphemiæ,vt dictum eſt.imponeretur tã grauiſsima pœna:

tamen hæc vltima responsio non vr̃ absq; violentia ad illam
literam: ideo tutiores puto præcedentes responsiones. ¶ Nec
ad vnam ex dictis responsionibus obstat, dum dicebatur qđ
16 tantùm † operatur genus quò ad genus, quãtum species quò
ad speciem: quia respondeo. quòd licèt illa sit regula, tamẽ fal
lit in casibus, in quibus aliqua ratio dictat contrarium esse: vt
in casu nostro per d.l. obligatione generali. ff. de pigno. & per
not. per Bar. in d. §. instituto. cum alijs s̃. alleg. & etiam per ea
quæ notantur in l. turpia. cum simi. ¶ Non obstat etiam id q̃,
contra Hebræos allegatur de cancellationibus per eos factis,
iuxta id quod habetur in d.c. cum venerabilis, cum sim. quia
17 respondeo, q̃ sunt longè diuersa à casu nostro. † nam verũ est
q̃ si instrumẽtum. reperitur habere cancellationes & rasuras
in loco substantiali redditur suspectum, quò ad hoc, vt dicto
instrumento nõ detur integra & plena fides, sicut daretur in-
strumento non cancellato: quia est suspicio q̃ ab aliquo non
fuerit falsificatum, sed in proposito nostro non quæritur, an
debeat dari fides vel non dictæ scripturæ in qua est cancella-
tio. de hoc enim nulla est contentio, sed solum quæritur, an
illæ orationes contineant blasphemiam Christi & Christianę
religionis, & sic q̃ Hebræi ita orantes orationes illas dixerint
in cõtemptum Christi. & certè cum ex iam dictis s̃. appareat,
q̃ non dicantur orationes illas fieri in contemptum Christi:
sequitur q̃ frustra dicitur q̃ per illas cancellationes probetur
contrarium. pro hoc facit, quia licet cancellationes & rasuræ
quandoq; inducunt suspicionem; tamen fallit vbi ex alijs ar
gumentis contrarium apparet. d.c. cùm olim, propter l. iube-
mus. C. de probat. & not. glos. ordinaria, in d. ca. cum venera-
bilis, in gl. fin. & not. Bar. in l. 1. §. fin. ff. de bonor. posses. secun
cundum tabu. cum simil. sed per alios libros non cancellatos
apparet quid contineretur in loco, in quo facta est cancella-
tio aliorum librorum, adeò q̃ ibi non erat descriptum nomẽ
Christi, nec tale quid quod sufficeret ad impositionem pœnæ
dictis Iudæis, merito superuacuo quæritur an cancellans no-
men Christi debeat puniri. ¶ Prætereà tractari non potest de
pœna imponenda Hebræis ex eo quòd cancellans nomen
Christi debeat puniri sicut abradens imaginem Christi, & si-
milia, vt suprà dixi: quia tunc posset dici q̃ deberet puniri,
quando abradens faceret in contemptum Christi. ita loquun
tur allegata in contrarium: sed si quis cancellaret scripturam
continentem blasphemiam Christi, non posset videri facere
in contemptum Christi. cum illud potius tendat ad honorem
Christi, & sic pęna nõ põt imponi ratione cancellationis præ
dictæ. ¶ Nec etiam potest imponi ratione blasphemiæ factæ
in contemptum: quia suprà ostendisse puto contrariũ, si ergo
cancellatio facta est de libro suo proprio, qui nõ producitur
per cancellantem ad probandũ aliquid in præiudicium alte-
rius, nec ex hoc redundat damnum alteri, non possunt ex hoc
puniri Hebræi. l. damus. cum gl. C. ad leg. Corn. de falsis. & in
l. 1. §. qs in rationib. ff. eo. tit. & potius in dubio existimandũ
4 est, q̃ hoc factum fuerit ad abundantem cautelam † vt euade
rent litium vexationem & disputationem quam per dolum.
l. meritò. ff. pro socio. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probationib.
18 & potius præsumi † debet iuris imperitia q̃ dolus † vbi error
5 seu imperitia potest esse tollerabilis, vt inquit Bal. in l. pe. per
illum tex. C. de his qui sibi ascribunt. sed hic potuit probabili
ter imperitia cadere in Hebræis prædictis stante dicta tam lõ-
gissima sua & antecessorũ obseruãtia, per ea quæ dicta sunt.
maximè in quarto argumento. & vbi cadere potest alia con-
iectura nunquàm cadere debet cõiectura q̃ quis fuerit in do-
lo. probatur in d.l. igitur. §. potest. ff. de libe. cau. cum concor-
da. s̃. allegatis. ergo non debet præsumi q̃ dolo fecerunt sed
6 vt causam disputationum, litigiorum & vexationum submo
uerent, quod interesse vnusquisq; prætendere potest. † l. mi-
noribus. ff. de minoribus. l. quia poterat. ff. ad Trebellianum.
& stante q̃ ipse orationes non faciant d. Hebræos incidere in
pœnã, vt dictum est, eo quia non sint pœnales rõnib. s̃. allega.
& multo minùs debebunt puniri cancellãtes proprios libros
prædicta continentes ex eisdem rationib. Ex quib. oĩbus con
cludo eos non teneri, nec iustè de prædictis accusari. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Blasphemare, Thom. Aqui. 2. q. 13. articul. 1. & alij Theolo-
gi scholastici post eum diuidunt species blasphemiæ (necin-
pte) in attributiuam, derogatiuã, & vsurpatiuam. verbi gra-
tia: attributiua attribuere Deo corpus vel iniustitiam aut im
misericordiam, sed postrema hæc exempla magis spectant ad
derogatiuam, planè derogatiua est negare Christum esse
iustitiam, sanctificationem & expiationem nostram. vsur-
patiua autem blasphemia est, tribuere hæc operibus nostris
solis, secus autẽ adiunctis fidei & sanguini Christi: quia tunc
opera meritoria sunt.
b ¶ Mala. s̃. eo. consi. 8. col. fi.

EPITOME.

¶ Statutum q̃ nullus filiusfamiliàs minor triginta annis
posit aliquem contractum vel alienationem facere sine con
sensu patris, non habet locum in filiafam. nupta, nec in adi-
tione hæreditatis lucrosæ.

CONSILIVM CCXXXIIII.

PVTO circa dubium de quo in superiori themã
te non fuisse necessarium consensum patris in
actu aditionis hæreditatis factæ per filiamfam.
nuptam. nam de iure communi constat quod
in hæreditate aduentitia filius vel filiafamiliàs
1 potest sine iussu & consensu patris, imò eo ignorante † adire:
quia cum posit filiusfam. hodie etiam contradicente patre
adire hæreditatem aduentitiam sibi debitam. l. fi. in princip.
C. de bo. quæ lib. multomagis & eo ignorante. l. illud in prin.
ff. de fideicom. lib. & l. qui potest inuitis. ff. de re. iur. hoc in
proposito nostro firmat glo. & Bartol. in l. 1. C. qui admitti. &
Bart. & alij in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hær. &
in d.l. fi. in prin. & glo. in l. fi. ff. quis ordo in bon. pos. seruetur
2 & Dy. & Ang. in l. à filio hærede. ff. de leg. 1. nam regula † iuris
antiqui posita in d.l. qui potest inuitis, debet seruari etiam in
correctorijs: quia appellatur extensio pasiua, vt not. per glo.
Bar. & alios in l. si quis seruo. C. de fur. & in l. quod verò. ff. de
legi. cum si. ergo debet seruari etiam in casu. d.l. fi. in princ. C.
de bo. quæ lib. dato quod illa lex sit correctoria iuris antiqui.
¶ Non obstat quod quandoque quis potest aliquid alio inui-
to, tñ hoc non potest eo ignorante. l. si in tres. ff. de arbi. l. duo
ex trib. ff. de re iud. quia ibi si illo absente & ignorante præsen
tes iudicassent seu de iure iudicare possent, excluderẽt illum
absentẽ ex toto officio iudicandi, & sic diminuerent ius eius.
sed non sic in casu nostro: quia dato q̃ filius adeat patre igno-
rante, tñ si pater postea ratum habet seu approbet aditionem,
saluus sibi manet vsusfructus sibi debitus in aduẽtitijs, & sic
* nullum fit aut fieri potest ei præiudicium, & sic stat * cõis con
clusio quod hodie filiusfam. potest in aduentitijs etiam igno
rante patre adire hæreditatẽ sibi filio delatã, licet Ang. tenue-
rit contrarium in l. 1. C. qui admit. & non bñ & ad allegata p
eum patet rẽspõsio ex supradictis. ¶ Vñ Pau. de Cast. in d.l. fi.
in prin. C. de bo. quę libe. dicit q̃ Ang. in d.l. 1. C. qui admi. cir
ca hoc somniauit. ¶ Hoc ergo præsuppositο, sequit̃ q̃ statutũ
sub rubrica de contractib. minorum, est cõtra ius commune,
inquantum dictum statutum disponit q̃ nullus filiusfa. mi-
nor triginta annis in patris, potestate cõstitutus posit nec de
beat aliquem contractum seu aliquã obligationẽ facere sine
consensu dicti sui patris. & si secus fecerit, non valeat nec te-
neat vllo modo &c. nam dato q̃ tale statutum comprehendat
etiam quasi contractũ aditionis hr̃ditatis propter illa verba,
seu aliam obligationẽ &c. vt l. more, & ibi hoc no. Bar. & oẽs,
& in l. multum. §. 1. & ibi etiam notant omnes. ff. de acq. hær.
3 † tñ quia loquitur de filiofa. non comprehendet filiamfa. nu
ptã: quia statutũ loquẽs in masculino nomine, si disponit ali
quid contra ius cõe, vt in casu nostro non cõprehendit fœmi-
nã: quia masculinũ nomen concipit fœmininũ non propriè,
sed ex interpretatione extensiua, q̃ locũ non habet in statutis
talib. vt no. Dy. & Bar. in l. 1. post gl. ff. de ver. sig. & Arch. 17. q.
4.. in ca. si quis suadente. per legem, pronunciatio. in prin. ff.
de ver. sig. in verbo, porrigitur. iuncta. l. si verò. §. de viro. ff. so-
lut. matr. & hoc procedit in casu nostro, in quo statutum nõ
loquitur per nomen commune, vt est homo, vel per istud si-
gnũ, si quis existens in ptãte patris: quo casu subintelligitur,
si quis, scilicet homo. & sic subintelligitur terminis commu-
nis comprehẽdens marem & fœminam, d. l. 1. & ibi declarat
Barto. ff. de verborum significatione. l. 1. in principio. & ibi
declarat

declarat Iac. But. & Bart. ff. de pecu. & in l. si quis in tantam. C. vnde vi. per l. quisquis. ff. de verb. signifi. & l. si quis id q. ff. de iurisdi. omniũ iud. & per not. in l. iusta. ff. de verbo. signifi. & ita procedit q, no. Cyn. in l. 1. in antep. q. in fi. C. quæ sit long. consue. & in l. quicunq;. C. de ser. fugit. in 1. q. & Bar. in l. iur. ff. de legib. & nota. doct. in clem. 1. de elect. & Hosti. in c. Ray.
4 de testam. Ideo. per † prædicta dicit Arch. in d. c. si quis suadẽte, & Dominicus de Sãcto Geminiano clarius in c. generali,
†1 de elect. lib. 6 q, † statutum excludens matrem, vt non succedat filio non comprehendet filiam: ideo mater non excludea tur à successione filiæ: [a] quia dictum statutum est contra ius
5 communé. facit q, not. Bal. in d. l. quicunq;. ¶ † Et quod statutum contra ius commune loquens per nomen masculinũ, non comprehendat fœminam, tenet etiam quo ad casum nostrum Ioannes de Imol. in l. si ita sit scriptum filiabus. ff. de le. 2. Et hoc maximè sibi locum vendicat in casu nostro: quia statutum sub rubrica de contractibus minorum, in principio, dicit, si quis vel si qua minor annorum vigintiquinque voluerit aliquem contractum vel obligationem facere, &c. & sic in hac parte loquitur per verba de sui propria significatione cõprehendentia nedum masculum sed fœminam. postea dum tangit casum nostrum, dicit. Addentes quod nullus filiusfa. minor triginta annis in patris potestate constitutus possit nec debeat aliquem contractum seu aliam obligationem fa-
6 cere sine consensu patris &c. † vnde succedit illud q, dicit tex. in c. inter corporalia, de translat. prælatorum. ibi, dum textus dicit, vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de trãslatione poterat expressisse, &c. ita ergo in proposito si statuentes voluissent quod in casu posito in dicto versic. addentes, comprehenderet fœmina, id expressissent, sicut expresserunt in præcedenti casu. facit. cap. ad audientiam, de deci. & l. 1. §. sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollend. pro hoc etiam facit: quia dictum statutũ de contractibus minorum inualidans contractum filij famil. minoris triginta annis celebratum sine consensu patris, non videtur habere eandem rationem in filiafam. nupta, attento q, aliud statutum sub rubrica q, mulier nupta sine consensu viri non cõtrahat, & prouidet specialiter in muliere nupta, quod mulier nupta non possit aliquam obligationem facere sine consensu viri, & si aliter fieret non valeat, & sic cum interueniat in contractu mulieris nuptæ consensus viri de quo confisi sunt statuentes, rationalibus est hoc casu contractũ hunc valere sine consensu patris, quàm quando non interuenit consensus alicuius personæ de qua confisi sunt statuentes. vnde Cyn. in l. quicunque. & alij doct. in locis supra alleg. vo-
7 lunt q, † in casibus in quib. dicimus quod masculinum concipit fœminium: illud est verum quando est eadem ratio, & quando illa dispositio ita conuenit fœminæ sicut masculo: alias secus. l. fin. ff. de tutelis. l. fœminæ. ff. de regul. iur. facit. l. inter stipulantem. §. sacram. versicu. sed hæc dissimilia. ff. de verb. oblig. & l. fi. de calum. cum simil. Ex quibus concluditur non fuisse necessarium consensum patris in dicta aditio-
9 ne. vbi † autem in dicta hæreditate non fuissent debita neq;
b legata nec aliquod onus ęris alieni: tunc [b] secundum Ang. in l. mutum. §. 1. ff. de acquir. hæred. non habet locum dictũ statutum requirens consensum per aliquem præstari mulieri se obliganti: quoniam scdm eum mulier non obligatur si non subest æs alienum neque legata facta sunt & incumbet secũdum eum aduersario onus probandi cõtrarium, scilicet q, legata vel onus æris alieni subesset per l. cũ de lege. cum ibi not. ff. de prob. ¶ Nec debet attendi scdm eum quod mulier de facto possit vexari, per l. eo tempore. in princi. ff. de peculio. & ita dicit Ang. se de facto quendam defendisse. & cum Angelo transit Ioan. de Imo. in d. l. matrem. §. 1. & etiam Pau. de Cast. qui refert se ita consuluisse. idem ibi tenet Ludo. Rom. idem etiam tenet Raphael Cumanus, in l. more, eod. tit. facit quod no. Bal. in l. neq;. C. de contra. & cõmit. stip. & q, singulariter no. Ang. & moderni. in l. 2. de acceptil. vbi per ibi not. per gl. dicunt quod si statutum Flor. dicit mulierem non posse obligari sine mundualdo nec minorem sine cõsensu propinquorum, & mulier & minor sint instituti hæredes & grauati de restituendo hæreditatem per fideicommissum: poterunt instante fideicommissario adire hæreditatem ad finem vt restituãt, & liberentur. nec erit necessarius consensus mundualdi aut propinquorum, & sic apparet q, vbi effectualiter non obligatur hæres adeundo cessat dispositio dicti statuti. ¶ Non obst. quod hr in §. neque instituta de author. tuto. & in l. obligari. §. 1. ver. hæreditatem adire, ff. de autho. tuto. vbi non põt pupillus sine tutoris authoritate hæreditatem etiã lucrosam acquirere: quia respondent doctores q, hæreditas potest esse lucrosa, dato q, ibi sint debita & credita & onera legatorum. Et per hoc est responsum ad secundum dubium. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Filiæ. ỹ. lib. 7. cons. 45. col. 1. adde s. lib. 3. con. 29. nu. 10.
b ¶ Tunc. idem Pau. cons. 91. col. 3. li. 1. Rom. con. 394. cons. 453. Cœpo. causa ciui. consi. 14. Ias. l. more. col. 2. de acq. hær. cons. 229. col. 2. lib. 2. Deci. consi. 331. col. 2. consi. 532. col. 2. Alciat. l. Labeo. gl. 1. de verb. signifi. Soc. consi. 7. nu. 10. lib. 4.

SVMMARIVM.

2 Securitas concessa contra certas personas cum clausula generali, non extenditur ad maiores expressis. sed concessa generaliter, extenditur ad omnes etiam contra concedentem. nu. 3. 12.
8 Ius pignoris vel hypothecæ est modici præiudicij.
9 Euictione imminente potest emptor retinere pretiũ, nisi sit renunciatum etiam restitutioni pretij. nu. 10.

CONSILIVM CCXXXV.

¶ An in saluo conductu generaliter concesso intelligatur facta concessio contra maiorem dñm, q̃ esset ipse dominus concedens, & an si creditor vendit rem hypothecatam sibi cũ pacto quod non teneatur de euictione nec ad restitutionem pretij, & postea contingat quod antequam emptor soluat creditori pretium, immineat euictio, possit emptor retineri pretium donec sibi caueatur.

POST redditum per me consilium in causa sequestrationis (vt dicitur) factæ per potestatem Ferrariæ ad instantiam Baptistæ Vachæ asserentis se procuratorẽ Illust. dñi ducis Burgũdiæ de pretio ꝓmisso & debito per Illustrissimũ dñm Ducem Mutinæ seu pro eo agentes spectabilib. mercatoribus Troiolo & Antonio de Bucciardis, fiunt ad hoc per eos qui sequestrum tueri volunt, nonnullæ dubitationes, quib. nõ ob-
†1 stantib. mihi † vt etantea, videtur sequestrum dictis de Buc-
1 ciardis nullatenus obstare. ¶ † Et primò non obstat dum dicitur quod saluusconductus allegatus per illos de Bucciardis non comprehendit personam Ducis Burgundiæ per ea quæ
†2 dicunt velle Bald. in consi. suo incip. † Quidam Iacobus de Oleo vbi dicitur eum consuluisse in quæstione facti in persona cuiusdam Iacobi factoris domini Paduani, qui aufugerat à dicto domino Paduano, & se receperat in Veronam, & à domino Veronæ saluumconductum obtinuit sub verbis gene-
†3 ralibus, † q, non extendit saluusconductus contra dominum Paduæ tanquam maiorem, & quasi nõ videatur verisimile q, in specie talem saluumconductum contra tantum dñm concessisset si sciuisset: ergo &c. l. obligatione generali. ff. de pig.
2 l. 1. C. quæ res pig. oblig. poss. quia † respondeo q, vbi in dicto saluoconducto facta esset mentio de aliquibus personis contra quas concessus esset saluusconductus, posset esse verum q, clausula generalis posteà adiecta, non traheretur ad personas maiores expressis. ita habetur in c. sedes. de rescrip. in cle. non potest de procu. l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino trit. & oleo leg. & quod no. glo. in c. fi. de procu. in 6. sed [a] vbi non esset facta aliqua specificatio personarum contra quas concederetur saluusconductus, prout in casu nostro facta non fuit, tunc cessat
3 argumentum, & † generalis vel indefinita dispositio debet operari generaliter quò ad omnes, quantùm specialis operaretur, quò ad speciẽ. l. 1. §. 1. ff. quod iussu. l. si duo. ff. de admin. tut. c. quia circa, de priuileg. c. fi. de consti. c. solitæ. de maior. & obedien. & no. gl. in d. clem. non potest. in gl pe. & ita propriè in casu dicti. c. sedes, not. Anto. de But. ibi in 2. col. vel. 3. col. & similem differentiam faciunt Io. And. & alij. in c. 2. de rescrip. lib. 6. ¶ Nec obst. q, non fuisset verisimiliter in speciẽ

concessurus &c. quia respondeo hoc non militare in casu nostro: nam aduertendum est q, tpe quo concessus fuit dictus saluuscōductus dictæ Cortinæ seu bordaturę nō erant in territorio ducis Mutinæ, & sine saluocōductu non intendebāt dictis mercatore de Bucciardis illas cōducere in territorium ducis Mutinæ vt indicat actus petitionis salui cōductus, qui
4 † præsumitur ad eorum postulationem concessus. l. 1. C. de petitio. bono. subla. lib. 10. c. si motu proprio, de præben in 6. no.
5 in l. 3. in prin. ff. quod quisq; iur. & exactib. † declaratur mēs l. de quibus. ff. de legib. l. Paulus respondit non tantum verbis. ff. rem ratam haberi. l. pro hærede. §. Papi. ff. de acq. hæred. ¶ Vnde ex hac concessione salui conductus nulla causari potuit, aut iustè debuit indignatio ducis Burgundiæ: qm̄ non potest sua celsitudo conqueri q, Ferrariæ non possit exigere & consequi ius suum super dictis Bordaturis aut earum prætio cōtra præfatum ducē Mutinæ emptorem dictarū cortinarum: quia & si saluusconductus non fuisset concessus, nō potuisset ēt præfatus dux Burgundiæ in territorio ducis Mutinę aliquid consequi super dictis cortinis vel earum pretio: qm̄ non fuissent transmissa in territoriū dicti ducis Mutinę absq; dicto saluoconductu. hoc probat tex. in ratione sui in l. si post mortem. §. liberi. ff. de bo poss. cōtratab. ibi dum tex. dixit, qd n. bonū est eis fauere, vt partem faciant nihil laturi? ¶ Confir-
6 mantur ēt prædicta per † id quod hr̄ in c. 1. §. fin. in ti. hic finitur lex. deinde incip. Consuetu. regni, & quod ibi glo. & doc. vbi traditur quod vasallus qui promittit seu generaliter iurat iuuare dn̄m cōtra omnē personam, tenetur eum iuuare ēt cōtra proprium patrē & fratrē, & econtra. idem dicimus in dn̄o
4 vt teneatur iuuare vasallum † cōtra proprium patrem, filium & fratrē, vt ibi notatur. & tamen pater est maior ipso promittente vel iurante. l. congruentius. & l. si filius. & fere per totū. C. de patria pote. & l. veluti. ff. de iust. & iure. ¶ Et licèt nō teneat̄ iuuare cōtra Imperatorē aut suum superiorē. c. imperialē, in fi. de prohib. feu. alie. per Fede. facit. c. venientes, de iure iu. & no. Spec. in tit. de feu. §. 2. ver. 15. tamen dux Burgundię
7 † quāuis sit magnus princeps in territorio suo & in subditos suos: attamen non est ipsi dn̄o duci Mutinæ Imperator nec in terris ipsius ducis Mutinæ est dux Burgundiæ maior eo, imò minor. l. 3. in prin. ff. de off. præsi. c. pastoralis. §. 1. de offi. ordi.
8 c. sanè quia, de offi. deleg. ¶ † Nec fuit necessaria in saluo conducto prædicto cl'a, non obstante: quia ius pignoris seu hypothecæ in dictis cortinis seu pretijs earū quo vti vellet dux Burgundiæ, dr̄ quid modici pręiudicij. l. fi. cum ibi no. per gl. & doct. C. quæ res pign. ob. & vbi agitur de modico præiudicio inferendo. non est necessaria cl'a nō obstante. l. quoties. & l. rescripta. cum ibi no. C. de precib. Imp. offer. & not. in l. fin. C. si cōtra ius. & in l. 1. ff. de const. prin. ¶ Item ad prædicta omnia rn̄deo q, nil petitum fuit per ducem Burgundiæ vel per habentem mandatum ab eo, vt patet ex his quæ in priori con
9 silio dixi: vbi † etiam fuit ostensum sequestrationem illā fuis-
†5 se nullam ēt ratione defectus citationis. ¶ † Adducitur etiam aliud principale fundamentum cōtra dictos de Bucciardis: quia ipsi de Bucciardis fuerunt præsentes venditioni dictarū cortinarū, & eis tanquā creditorib. dn̄i Bonhoræ habentibus obligatas dictas cortinas fuit promissa solutio pretij, vt apparet in dicto instr̄o venditionis, ergo debent de euictione teneri. l. quidam. ff. de euict. ergo si tenerentur de euictione & antequam per emptorem soluatur pretiū immineat euictio,
b potest emptor retinere pretium.[b] nisi sibi legitimè & idoneè caueatur. l. si post perfectam. C. de euict. l. habitationum. §. 1. ff. de peric. & cōmod. rei vend. & non pn̄t dicere dicti de Bucciardis se tanquam creditores non teneri de euictione, iuxta l. 1. C. creditorē euictionem pign. non debe. quia ad hoc vt nō teneatur de euictione creditor vendens requiritur q, interueniāt quatuor quæ enumerat gl. fi. in d. l. 1. quæ hic interuenisse non apparet. Sed ad hoc rn̄detur pro parte dictorum creditorum, primò q, expresśe in instr̄o prædicto est specialiter cōuentū q, non teneantur dicti creditores de Bucciardis dicto duci Mutinæ de euictione, nec ad restitutionem dictarū pe-
10 cuniarum ipsis creditoribus soluendarum. † vnde licèt aliàs quis teneatur de euictione & ad restitutionem pretij; tn̄ si nō solùm conuentū est q, non teneatur de euictione, sed ēt q, nō teneatur ad restitutionem pretij; tunc non tenetur ēt ad restitutionem pretij: quāuis si simpliciter esset actum q, non tene-

†6 retur de euictione, nihilominus eo casu bn̄ verū esset eū † teneri ad restitutionem pretij, si pretiū solutum esset: ita hr̄ in l. emptorē. §. fi. ff. de act. emp. in versi. nisi fortè inquit. & ibi no.
* gl. in verb. si quis omnes. & ille intellectus * cōiter approbat̄ per doct. ibi & in l. non dubitatur. C. de euict. & in l. 1. vbi Bal. C. de peri. & commo. rei ven. & no. Io. And. in addi. Sp. in tit. de empt. & vendit. §. fi. in prin. & sic non potest dici q, etiā qn̄ est actum non solum q, non teneat̄ de euictione, sed etiam est actum q, non teneatur ad restitutionem pretij debeant cōcurrere illa quatuor, de quib. per gl. fi. in d. l. C. credi. euic. pign. non de. s. q, ipse creditor sit antiquior seu potior creditor cæteris creditoribus &c. prout ibi notatur, ad hoc, vt dictum pactū habeat effectum: quia hoc non vr̄ verum: nam posito q, qn̄ actum esset simpliciter cum creditore vendente pignus, q, ipse non teneatur de euictione: verum esset q, requirantur illa quatuor: tn̄ qn̄ est ēt actū q, non teneatur ad restitutionem pretij vr̄ q, indistinctè non teneatur creditor ad restitutionē pretij: quia si tale pactū hoc operat̄ in eo qui venditiure proprio & non iure creditoris, vt d. l. emptor. §. 2. cum ibi notatis. multò magis hoc debet operari in creditore vendente iure creditoris: cū in talib. magis obligetur pro euictione venditor qui vendit iure ,ppriо, quàm creditor qui vendit iure creditoris, vt legitur & no in l. cum ea conditione. ff. de euic. & l. periculum. ff. de pig. vel saltem qn̄ in creditore vendente non concurrunt illa quatuor de quib. per gl. fi. in d. l. 1. nunc creditor est in eo statu, in quo est ille qui vendit proprio: quia tenetur de euictione: ergo sicut ille qui tn̄ de euictione non obligatur ad restitutionē pretij sequuta euictione, si actum fuit q, non teneretur ad pretiū, vt s̄. probaui: ita esse debet in casu isto, cum casus sint similes seu pares. l. illud. ff. ad leg. Aquil. c. translato, de consti. melius in l. fi. §. fi. ff. mandat. & ad hoc q, dictū pactū. s. q, non teneat̄ creditor ad pretium operetur, vt s̄. secus vbi non esset appositum bene facit. l. talis scriptura, versi. q, si fortè, de leg. 1. & l. precib. C. de impub. & alijs sub declarando, vt per Bar. & doct. in l. 3. ff. de leg. 1. circa fi. & etiam circa medium iuncta. l. emptorem. §. sententiam. ff. de actio. emp. ¶ Denique dicti de Bucciardis cesserunt iura sua dicto duci Mutinæ, vt creditores & habentes obligatas dictas cortinas, quantum est solum pro summa ducatorum 6897. cum dimidia eis vt creditoribus soluendorum, vnde si solum tractatur de solutione residui vsq; ad summam pretij ducatorū 9000. q, fuit totum pretiū quo d. Baptista procurator dn̄i Bonhoræ vendidit dictas cortinas: certè quò ad dictum residuū q, ascendit ad summam ducatorum 2102. cum dimidio non potest dici dictos de Bucciardis vendidisset iure creditoris, sed eis de Bucciardis facta fuit ,pmisio solutionis dicti residui, vt posset satisfacere alijs creditoribus dn̄i Bonhoræ videlicet illis ad quorū instantiā fuerant sequestratæ dictæ cortinæ penes dictos de Bucciardis, ,put latius in dicto instr̄o cōtinet̄. tn̄ præcedens responsio vr̄ pinguior & tutior. ¶ Nec iam dictis obst. si diceretur q, quamuis pactū sit appositū in instrumento q, non teneātur dicti de Bucciardis ad restitutionem pretij; tamen non debet prodesse hoc casū quo nondum pretium est solutum, quasi pactum quo prouidetur, q, non teneantur Bucciardi ad restitutionem pretij, sonet ad acquirendam eis exceptionem. sed hoc casu volunt ille de Bucciardis acquirere actionem ad pretium & fauorabilius ac facilius cōceditur exceptio quàm actio. l. 1. §. quod autē ait. ff. de superfi. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iur. quia respondeo q, Bucciardi non se fundant ex dicto pacto quò ad intentionem suā intentandam ad pretium, seu quo ad intentionem principaliter fundandam, qui intentionem & actionem suam fundāt ex solenni promisione eis facta per factores ducis Mutinæ de soluendo eis pretium, sed dum dictis de Bucciardis opponit̄ exceptio pro parte ducis Mutinæ q, non teneatur ad solutionem pretij, eò quia immineat periculum euictionis & tunc ipsi replicāt de illo pacto q, non tenētur de euictione nec ad
11 pretium, vnde ad replicandum † ita fauemus replicanti sicut faueremus excipienti. l. si. & ibi notant omnes. C. de eden. l. pe. §. fi. ff. ad leg. Fal. & not. in l. 1. §. editione. ff. de eden. & ad hūc effectū bene vr̄ facere. d. l. cum ea conditio. in princ. ff. de euic. ¶ Quinimò etiam ad hoc secundum principale obiectū patet aliter responsum ex hic quæ dixi circa primū dubium, videlicèt q, non apparebat de mandato asserti procuratoris, ducis

ducis Burgundiæ. & quod sequestratio erat etiã alio respectu
nulla, vt anteà dixi. ¶ Nec putaui oportere insistere super il-
12 la difficultate, an dictus † saluusconductus cõprehendat per
sonam concedentis quasi videatur quod non, iuxta l. si pecu-
lium. §. sicut. ff. de pecul. legat. l. quicquid. ff. communia præ-
dio. l. inquisitione. C. de solut. & not. in capit. petitio. de iure-
iurand. per gloss. & docto. in c. 11. §. fi. in gloss. 1. in ti. hic finitur
lex. quia hæc disputatio nullo modo videtur necessaria: quia
si dictus saluusconductus concernit impedimentum, q̊d in-
fertur pro parte ducis Burgundiæ satis est: quia ex hoc remo-
uetur illud quod posset allegari pro parte ducis Mutinæ: quia
si non potest sequestrari pretium per ducem Burgundiæ ergo
dux Mutinæ non potuit impediri nec molestari, aut apud
eum sequestrari pretium: & consequenter ex ea sequestratio-
ne non potest dici ducem Mutinæ iustè retinere pretiũ: quia
remoto principio remouetur & id quod sequeretur ex eo. l.
non dubium. C. de legi. l. oratio. ff. de sponsa. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Sed. Panor. Fel. c. sedes. de rescrip.
b ¶ Prætium. Corn. consi. 226. lib. 2. Rom. consi. 8. in fin. adde s̃. lib. 5. consi. 65.

EPITOME.

¶ Prioritas temporis probatur per testes, licèt varient in die, qui non est de substantia.

CONSILIVM CCXXXVI.

PERSPECTIS attestationibus testium recepto-
rum ad probandũ quod Laurentius de Buralis
decesserit ante Margaritam eius vxorem, dubiũ
facit: quia de iure qñ vnus testis cõtra dicit vni
alteri testi & nõ pluribus: neutri creditur, saltẽ
qñ est discordãtia & repugnãtia in tempore, & tractat̃ de actu
nõ reiterabili, per id quod legitur & notatur. 3. q. 9. in c. nihilo
minus. & in c. licèt causam. de proba. & nota. in l. testium. C.
de testib. & no. Bal. in l. iurisiurandi. C. de testi. in 3. col. & in
rub. de controuer. inuesti. in prin. & l. de qb. in pẽ. col. ff. de le-
gib. sed dña Petra de Ripalta cõtradicit Baptistæ de Bodutio:
quia Petra deponit quod Laurentius decessit die Lunę de no
cte veniente die Martis. & q̧ Margarita postea decessit die
Iouis, & nocte veniente die Veneris. Baptista verò deponit q̊d
Laurentius decessit die Lunæ, & q̧ postea decessit Margarita
die Mercurij in nocte veniente die Iouis, & Bartholomæ9 de
Bonõis alius testis nõ cõtradicit vni nec alteri sed dicit q̧ Lau
rentius primò decessit, & q̧ post eius mortem per duos vel
tres dies decessit Margarita, & sic dictum istius Bartholomæi
non magis iuuat dictum Baptistæ quàm dictum dominæ Pe
trę. imò se habere potest pariter ad vtrunque: vr̃ ergo q̧ simus
in casu q̧ illi duo testes sibi adinuicem contradicentes nihil
probent, & per cñs remanet imperfectè probatum q̧ dictus
1 Laurentius prædecesserit. ¶ † Accedit q̊d no. Bald. in l. 2. ad
fin. C. quibus res iud. non nocet. vbi dixit, quod si sunt duo te
stes quorum vnus dicit q̧ tale quid fuit de nocte, alius dicit
quod fuit intra diem & noctem, non reducuntur ad concor-
diam, adeo q̧ non probabunt, sed reputabuntur singulares. al
legat no. in l. 2. ff. de furibus balnearijs. Tamen pręmissis non
obstantibus in casu nostro mihi videtur esse probatum suffi-
2 cienter q̧ Laurentius prædecesserit. ¶ † Ad quod ostenden-
dum moueor, primo per id quod voluit Ioan. And. post Vin-
* cen. in c. in nostra, de testib. quem ibi * omnes sequuntur, vbi
dixit q̧ si vnus testis contradicit vni, verum est regulariter
a neutri a statur. fallit tñ nisi alter esset tm̃ melior vel dignior q̧
prouocet iudicem ad deferendum iusiurandũ in defectum se
miplenæ probatiõis. arg. eius quod hr̃ in l. in bonæ fidei. cum
ibi nota. C. de reb. cre. & reputat dom. Abbas Panor. in d. c. in
nostra, hoc esse singulare verbum. & sequitur ẽt Io. de Imo. in
l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. obli. in 4. col. apparet ergo
q̧ præfati doctores volunt q̧ vbi apparet quod alter ex illis
testib9 cõtrarijs est melior vel dignior: iudex ꝓuocatur ad fi-
dem ei adhibendam, tanq̃ semiplenè probanti. Sed constat in
†1 proposito nostro q̧ dictus Baptista quò ad fidem sibi adhiben
3 dam est dignior dicta muliere: quia in dubio † † magis credi-
b tur testi masculo b tanquàm digniori q̃ fœminæ. l. 1. ff. de se-
nato. l. fi. de fide instr. & ita no. Bal. in d. l. fi. in lectu. Flor. &
Lud. Ro. in rub. ff. de arbit. in 5. char. parua. facit l. in multis. ff.
de sta. hom. Item quia est antiquior Baptista, vt patet ex asser-
tione vtriusq; testis. & in dubio qñ apparet quis testis sit anti-
quior. standum est illi, & eius dictum præfertur, vt not. glo. &
doctores in l. cum quid. in gl. 2. ff. si cer. peta. Si ergo dicto Ba-
ptistæ est magis credendum, adeo q̧ iudex ei credere potest,
vt semiplenè probanti; sequitur quod alia resultabit semiple-
na probatio ex dict. Bartholomæi de Bononis dicẽtis q̊d post
mortẽ Laurentij per duos vel tres dies decessit Margarita at-
tento q̧ dicit Inno. in c. qualiter & quando, el 2. de accusatio.
& Ant. de But. & Io. de Imo. eo. ti. in c. cum oporteat, & Sp. in
ti. de inquisitio. §. nunc tractemus. versi. quid si. cum versi. seq.
4 † q̧ vbi vnus testis deponit de certo die, & alius testis depo-
nit de illo actu; tamen non recordatur præcisè de illo die sa-
tis est q̧ taliter in genere de tempore deponat quod possit con
cordari cum illo teste deponente de certo tempore: & proba-
bunt nisi probatio illius diei esset de substantia vt in casu. l. o-
ptimã. C. de cõtrah. & cõmi. stip. & in c. ex tenore. de testib. sed
in casu nostro non est de substantia probare diem quo mor-
tuus fuerit Laurentius & Margarita, sed solum est de substãtia
5 probare quis ante fuerit mortuus, & quis post. † & in dubio
præsumitur q̧ testes sint contestes potius q̃ q̧ de diuerso tpe
deponant, ita vult Inn. no. in d. c. qualiter & Sp. in loco præal.
& Bal. in l. de quib. in antep. col. de lega. & l. 2. in vl. col. C. de
bo. poss. scd̃m tab. & do. Abb. in c. cùm Ioãnes. de fid. instr. ergo
præsumendum est quod Bartholomæus de Bononis & Bapti-
sta sunt cõtestes: quia dictum vnius non repugnat alteri. ¶ Et
q̧ fides adhibenda sit d. Baptistæ etiam confirmatur per id q̊d
deponit magister Antonius qui deponit q̧ post mortem dicti
Laurentij vidit die Iouis extrahi cadauer dictæ Margaritæ de
domo dicti Laurentij, quę decesserat ĩn nocte pręcedenti & à
vicinis dicebatur q̧ illa erat dicta Margarita, & q̧ in dicta do-
†2 mo non habitabant tunc alij, nisi Rotõdinus & dictus Bapti
6 sta. † † & quælibet probatio leuis etiam minus legitima, quan
do est pro vna parte facit præualere probationem illius partis
probationi ęquali factę in cõtrariũ, vt not. Bal. post gl. in c. 1. §.
si duo de pace ten. & dictum vnius imperfectũ suppletur ex
dicto alterius imperfecto, vt not. Bar. in l. admonẽdi. ff. de iu-
reiur. in 11. col. in ver. quæro quid si testis deficiat in dicto. per
tex. in c. ex literis. de iureiur. & no. Ant. de But. in c. fi. eo titul.
¶ Accedit etiam probatio facta per Symonem & per Thomã
& per Comitem Christophorum, & per Ioannem, qui etiam
deponunt quod publicè dicebatur, & q̧ fama erat quod Lau
rentius prædecesserat, & dictus Thomas etiam vidit per tres
dies post sepulturam Laurẽtij sepelliri Margaritam. vnde po
sito quod illi duo vel tres testes de quibus primò dixi, plenè
nõ ꝓbarẽt succedit illud, q̊d no. gl. in l. 2. in prin. ff. de excusã-
tionib. tut. & quod hr̃ in c. cum causam. de probationib. s. qd
quæ singula non iuuant, multa prosunt: sed intrepidè mihi vr̃
quod depositio Bartholomæi & Baptistæ saltem iuncta atte-
statione dicti magistri Antonij abundè sufficiant, quantò ma
gis ergo probabunt cum adminiculo prædictorum aliorum
†3 testium, etiam si deponerent de solo auditu delationis alio-
7 rum quia † † testimonium de auditu c alterius dato q̧ non
c plenè probet, tamen facit pręsumptionem ac etiam probat cũ
alijs adminiculis: ita notabiliter innuit Archidiaconus. 22. q.
q. 5. in hoc videtur alleg. c. cùm dilectus. de succes. ab intest. &
c. prætereà, de testib. not. doct. in c. tamen literis, de testibus.
¶ Ex quibus concludo sufficienter esse probatum dictũ Lau-
rentium prædecesse. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Neutro. Hippo. Marsi. sing. 488.
b ¶ Masculo. Panorm. c. forus. de verb. sign. Alb. 1. de senator. Ant. Cor. sin. ver. testis Petr. Gerar. sing. 11. Fran. Curt. repet. l. admonendi. col. 3. ff. de iureiur. & tra. de test. concl. 18.
c Auditu. s̃. l. 1. consi. 77. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 Proditor & vasallus infidelis repelluntur à testimonio.
2 Paupertas sola non repellit à testimonio. num. 3. 4.
7 Testi dicenti vnum in iudicio, & aliud extra, non creditur.
8 Cognatio spiritualis an repellat testem, num. 9.

Sermo

10 *Sermo præmeditatus repellit teſtes.*
12 *Liberalitatis verba conſueta non obligant.*
13 *Donatio non poteſt inſinuari poſtquàm cœpit ille defectus obyci.*

CONSILIVM CCXXXVII.

PERSPECTIS his quæ in themate narrantur & omiſsis non neceſſarijs ſentio dictum Bartho-
a lomæū ex allegata donatione nō poſſe tueri: [a]
præſertim ex infraſcriptis. ¶ Et primò preſuppo
no q, ad hoc vt duo teſtes faciant plenā fidem,
†1 debēt eſſe probatę vitę & fidelis cōſeruationis, vt hr̃ † in c. licèt
1 vniuerſis. de teſtib. & ibi ponderant ad hoc doct. & ex eo † in-
fert ibi Bal. q, vaſallus damnatus de infidelitate, nō poteſt eſſe
teſtis. & idē dicit eſſe in proditore. arg. illius tex. & melius pro
batur licèt ipſe non alleget. 2. q. 7. in c. non poteſt. bene facit
tex. in l. 3. in prin. ff. de teſtib. maximè dum dicit, honeſtæ &
inculpatæ vitæ &c. Sed p̄ſupponitur quod alter ex dictis duo-
bus teſtibus inductis ad donationem probandam. ſ. Andreas
eſt viliſsima perſona & leuis fidei & nullius ęſtimationis: er-
go non poteſt dici iſtum eſſe teſtem fide dignum. Concurrit
2 etiam q, iſte Andreas eſt pauperrimus: † quo caſu licèt ille qui
†2 ſimpliciter † eſt pauper, non intelligatur per hoc quod non ſit
idoneus teſtis regulariter; tamen dicit notabiliter Bal. c. ſi qui
teſtium, de teſtib. quod debet hoc cum modificatione intel-
ligi. ſ. q, aut incidit in paupertatem vitio ſuo; & tunc non ſit
idoneus: quia non ſolum rerum ſed famæ ſuæ prodigus eſt &
repelletur à teſtimonio: quia vitioſus in ſe præſumitur multò
magis vitioſus in alium. l. fi. C. de ſententiam paſsis. aut ſine vi
tio ſuo incidit in paupertatem: & tunc ſi quidem eſt bonæ fa-
mæ, idoneus eſt teſtis, ſecus ſi eſt malæ famæ. Si autem eſt nul-
lius famæ. ſ. neque bonæ neque malæ: tunc minus ei creditur,
niſi quod deficit in fide ſuppleat numerus. allegat no. in d. l. 3.
§. eiuſdem, in verbo, numer⁹. ff. de teſti. & ſcđm iſta limitat ea
quæ no. per gl. in d. c. ſi qui. & per Sp. in tit. de teſte. §. 1. ver. itē
q, eſt pauper. ſed præſupponitur q, iſte Andreas nō ſolum eſt
3 pauperimus, ſed ēt eſt nullius æſtimatiōis & leuis fidei: & † pa
ria ſunt dicere q, eſt nullius æſtimationis, vt dicere q, eſt nul-
lius famæ: quia æſtimatio idem eſt q, fama. l. pe. in prin. cum
gl. 2. ff. de var. & extraor. cogni. & no. gl. in l. 1. in fi. C. ex quib.
cau. infa. irroga. nec numerus dr̃ ſuppleri qñ ſunt duo tm̃ te-
ſtes, quorū vnus vix eſſet idoneus. alius eſſet minus idoneus.
ſed ſolùm qñ eſſent tres vel quatuor: ita vult Iaco. But. in d. l.
3. in prin. poſt gl. ff. de teſti. & Io. And. in addi. Sp. in tit. de not.
cri. §. fama. in additione incip. Allegato &c. patet. quia nume
rus duorum idoneorum eſt neceſſarius, vt dixi. facit. l. vbi nu-
4 merus. ff. de teſtib. & c. in omni negot. de teſti. ¶ † Accedit q̊d
no. Iac. Butr. in præal. l. 3. in prin. de teſti. vbi iuxta declaratio
nem illius. l. dicentis inſpiciendum eſſe. an teſtis ſit egenus
b vel locuples, ſubiungit ipſe q, ſi teſtis hēt aliquid in bonis [b]
licèt nō multum, crederetur ei. ſed ſi eſt pauper in ſumma pau
pertate: tunc ſi ſumma eſſet parua fortè ei credetur: ſcđm eū.
ſed ſi eſſet magna maximè in criminalibus, non crederet̃ ei ni
ſi cum tormentis. arg. l. ſerui. ff. de teſtib. vel minus crederetur
ei allegat id quod hr̃ in §. ſi verò ignoti. in auth. de teſti. cū er-
go præſuponatur q, iſte Andreas erat pauperrimus. & agitur
de domo & orto & equa, quę abſorbent omnem hęreditatem
teſtatoris vr̃ ex doctrina prædicta non eſſe ei credendū prout
5 creditur integro teſti. ¶ † His conſonant verba Sal. in d. l. 3.
in prin. vbi not. ex illo tex. iuncta gl. quod facilius corrumpi-
tur pauper quàm diues: & q, tamen paupertas non repellit te
ſtem ſi fides adſit: & ideo quærendum eſt de conditione teſtis
pauperis, & de eius bona fide & fama, ſcđm eū. ¶ Diminuitur
etiam fides huius teſtis ex alio: quia antequam deponeret in
iudicio, pluries extra iudicium dixit q, dictus Conſtantius di
xerat. d. Bartholomæo: ego ſum cōtentus tibi relinquere, ſeu
tibi relinquo domū, ortum, & equam, & q, ſi ipſe teſtis inter-
rogaretur in iudicio, & aliter diceret mentiretur: quia ita ſe
habebat veritas, & ſic patet q, ſcđm quod Andreas teſtis aſſerit
6 extra iudicium. dictus Conſtantius † teſtator vſus eſt verbis
denotantibus diſpoſitionem vltimæ voluntatis, vt ſignificat
verbum relinquo, nō autem donationem inter viuos. l. 1. §. fi.
ff. de tabu. exhiben. & no. in auth. ſed hodie. C. qui manu. non
poſſunt. & no. inſti. qb. ex cauſis manumit. non licet. §. fi. ap-
paret ergo inſpectis dictis verbis q, Conſtantius volebat do-
nare cā mortis, non autem inter viuos: quia donatio cā mor-
tis eſt vltima voluntas, & requirit teſtes quinq; l. fi. C. de dòn.
7 cā mortis. & conſtat q, † teſti qui vnum dixit extra iudicium
& aliud in iudicio, non creditur, & non reputatur integer te-
ſtis. c. per tuas. de probat. no. Inn. in c. præterea. de teſti. cogē.
& expreſsius Ant. de But. in c. cum in tua. de teſti. vbi dicit q,
eſt ſuſpectus de falſo. Ang. ēt in conſil. 275. incip. Quædam
c dña Margarita tenet q, detrahitur [c] de fide ipſius teſtis. & ita
etiam tenet do. Abb. in d. c. per tuas. per no. per Inn. in d. c. præ
tereà. ¶ Plus dixit Bar. in l. reos. in prin. ff. ad leg. Cor. de falſis.
q, talis teſtis dr̃ falſarius; ſed illud dictum ego non pono pro
conſtanti, plerunq; eñ in hoc ſibi cōtradixerat, & talis diſpu-
tatio pro nūc non eſt neceſſaria. ¶ Et nedū prædictus Andreas
7 non eſt integer teſtis, ſed nec ēt Iulianus alius teſtis, quia † eſt
compater: quo caſu repellitur per cognationem ſpiritualem,
ſicut p naturalem, ſcđm Bal. in l. generaliter. ff. de in ius vocā.
per ibi no. per Guil. de Cug. ita ēt Sal. in l. teſtis. ff. de teſtibus.
arg. l. ſi quis alumnā. in fi. C. de nup. & Fulg. in l. 4. §. prætor.
ff. de in ius voc. bene facit: quia maior dr̃ eſſe cognatio ſpiri-
tualis q̃ carnalis, vt dixit gl. 27. q. 2. in c. qui dormierit. & in
ter p̄dictos dr̃ eſſe cōtracta cognatio ſpiritualis. c. Martinus. &
c. veniens. cum ſi. de cognatione ſpirituali. eſt verum q, in hoc
d aliq cōtradixerūt, volentes [d] q, tale vinculum cognationis ſpi
ritualis non inhabilitet teſtem: ideo in hac ſola obiectione
9 non facio magnum fundamentum. ¶ † Et poſito q, non in-
habilitetur teſtis propter hoc, tñ ſatis vr̃ q, ei minus credetur:
quia etiam teſti multum amico partis detrahitur de fide, adeo
q, ſemiplenè non probat, vt inquit Bar. in l. admonendi. de iu
reiur. in 9. col. in ver. venio ad tertium. bene facit præal. l. 3.
in prin. & eſt gl. valde notabilis hoc volens in auth. de mona.
§. cogitandum. in verbo teſtes. in fi. & Pet. & Cy. in l. eos. C. de
teſti. & Bal. in l. data opera. 22. col. C. qui accuſ. non poſſ.
& no. doct. i c. quoties. poſt gl. ibi de teſtib. & Io. And. in addi.
Sp. in ti. de teſte. §. 1. iuxta princip. in addit. incip. Vide q̊d ibi
10 dixi. ¶ † Laborant etiam ambo dicti teſtes alio defectu: quia
vt in themate dr̃ deponunt per eundem ſermonem: quo caſu
eſt ſuſpicio ſubornationis, per d. l. 3. in prin. ff. de teſtib. & di-
cit ibi Iac. Butrig. quod duobus teſtibus tm̃ ita deponentib.
non eſſet credendum, ſed ſi eſſent tres vel quatuor: tunc putat
q, numerus ſuppleret, vt in ſimili no. glo. in d. l. 3. §. eiuſdem.
quod ēt non credatur dictis deponentibus per eundē ſermo-
nem. no. Spē. in tit. de teſte. §. 1. verſi. item q, teſtes idē dnt &c.
& in §. nunc tractandum. verſi. cautiorem, & verſic. ſeq. & no.
doct. in c. nihil obſtat. de verb. ſig. & Bar. in d. l. 3. & fin. & per
Bal. in l. verbum volo. C. de fideicom. & l. ampliorem. §. 1. C.
de temp. appel. Ang. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden.
11 & Sal. in l. vt iuriſiurādi. C. de teſti. ¶ † Cōtra ambos teſtes etiā
facit: quia non veriſimilia deponunt. d. l. 3. poſt principi. quia
dicunt q, Bartholomæus ſolùm petijt equam, & quod Con-
ſtantius dixit: dono tibi domum, ortum & equam. quod non
eſt veriſimile à cōiter accidentib. facit ratio poſita in l. cùm
de indebito, in prin. ff. de probat. & præſertim cum Conſtan-
tius odio per antea habebat dictum Bartholomæum, & ſic
non eſt veriſimile, q, eum voluerit tanto munere eſſe donatū.
arg. l. codicillis. §. matre. ff. de leg. 2. & fi. C. de reuocan. dona.
& in effectu etiam videretur mutaſſe & reuocaſſe effectuali-
ter ferè omnem diſpoſitionem ſuæ vltimæ voluntatis, q, non
eſt veriſimiliter pręſumēdum, quia non pręſumitur mutatio
voluntatis. l. cum tacitum. ff. de proba. l. cum hic ſtatus. §. pro-
12 inde. ff. de don. inter vir. & vx. c. maiores de baptiſ. ¶ † Acce-
dit illud quod hr̃ in c. cum veniſſent, de inſtit. per quem tex.
†3 Anto. de But. Card. Flor. Ioan. de Imo. & Abb. inducunt † quod
e verba [e] generaliter per modum cuiuſdam liberalitatis prola-
ta non inducunt diſpoſitionem, adeò q, ſi tu petis à me talem
librum. & ego reſpondeo nedum de illo libro, ſed etiam de
omnibus bonis meis faciam ad placitum tuum, ſeu quicquid
tibi placebit, non obligant. & ita etiam dicit Lud. Ro. in rub.
ff. de arbi. circam primam chartam & dicit ita voluiſſe Bal. in
concluſionib. iuris per text. notabilem in d. c. cùm veniſſent.
ita in effectu vr̃ fuiſſe in propoſito attento q, præſupponitur.
quod dicta bona abſorbent omnem ſubſtantiam dicti Con-
ſtantij. ¶ Vltimò etiam confirmantur prædicta: quia præſup-
ponitur quod ſtatuto cauetur, q, quælibet donatio intra 30.
dies

dies insinuetur, & alias sit nulla, & quod nunquam intra 30. dies fuit insinuata, certè si opponatur de donatione obstabit replicatio, quod non insinuata, vt per Bar. Bal. & alios in l. vni
13 uersa. C. de precib. Imper. offer. cum si. ¶ † Plus dixit not. Ange. in consi. 181. incip. Visis instrumentis &c. q. licèt qñ statutum non præfigit terminum ad faciendũ insinuari, possit insinuari quandocunque. arg. l. licèt. C. de iure delib. & l. cum notissimi. in prin. C. de præscr. 30. annor. tamen non putat q. possit
14 insinuari † postquàm[f] foret cœptum dici de nullitate donatio
f nis ob defectum insinuationis, per ea quæ habetur in authen eo decursum. C. de donat. ante nupt. & in l. fin. C. de iure dotium. & per hæc puto sufficienter cõstare dictũ Bartholomæũ non posse ex dicta asserta donatione se tueri, & superuacuum esse discutere an ceciderit à iure suo: eo q. propria authoritate possessionem dictarum rerum apprehendit. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Tueri. Quod rursus confirmatur. s. eo. lib. consi. 93. quod debeat huic postponi.

b ¶ Bonis. Dicit glo. in auth. de hære. & fal. §. si verò absunt. vers. sic. substantiam. quod debet tantum habere in bonis quanta est causa. sequitur Bal. consi. 413. lib. 1. consi. 444. lib. 5. Alex. s. lib. 3. consi. 15. sed falsum est, per Deci. consi. 163. & q. paupertas non repellat testem honestum. s. libr. 1. consil. 65. in fi. Aret. consi. 13. col. 7. Steph. Auffr. tract. de reproba. testium. vers. pauper. Iaf. l. 2. in prin. qui satisd. cogan. l. si constante, in prin. col. 21. cũ seq. solu. matr. & in auth. præterea. nu. 11. & ibi Deci. cõsi. 9. vnde vir & vxor. adde. j. lib. 8. consi. 176. nu. 4.

c ¶ Detrahitur. s. lib. 2. consi. 222. nu. 13.

d ¶ Volentes. & bene Lud. Alex. Iaf. l. generaliter. de in ius voc. Alex. s. lib. 3. consi. 42. col. fi. nu. 18. s. lib. 4. consi. 125. nu. 5. Cepo. causa ciui. consi. 5. nu. 11. Auffre. tract. de reproba. testi. versi. pater. Franc. Curt. tract. testi. conclusio. 30. Deci. c. cũ speciali. col. 2. de appellat. Bertran. cõsi. 300. Nobilis & honesta. in fin. lib. 2. consi. 50. Ex forma. lib. 3. Aymo consi. 169. in princip.

e ¶ Verba. Alex. l. ita stipulatus. col. 1. de verb. oblig. Cor. consil. 149. litera. eo. lib. 2. Iaf. l. 3. §. si liber. col. 2. de cond. cau. dat. l. ex his verbis. in fi. C. de testam. milit. Franc. Cur. iunior. l. ea. quæ in princ. ff. mandati. Franc. Rip. l. 1. §. si quis ita. in fine de verbor. oblig.

f ¶ Postquàm. Hyppo. Marsil. sing. 489.

SVMMARIVM.

3 *Testes sunt contestes in minori tempore.*
4 *Testes officio iudicis repeti possunt, siue pars petierit siue non.*
5 *Testificata qui didicit, potest alios testes nominari iudici.*
8 *Relatio ad consilium sapientis recusationi æquiparatur vel appellationi, sed non petitio relationis.*
10 *Filij triginta annis ab adeundo excluduntur.*
11 *Possessio semel habita præsumitur continuata.*

CONSILIVM CCXXXVIII.

PONDERATIS his de quib. in themate, & viso statuto de præscriptione & his quæ copiosè & eleganter allegata sunt per do. Cõsulentem, breuibus vtar, cum res videatur bene digesta, tum quia ob nũcij festinantiam magna ꝑmor temporis angustia. ¶ Et primò aggredior caput petitorij, in quo ꝓ
1 suppono † q. ille qui possedit etiam sine titulo dũmodo bona fide per spatium 30. anno. continuorũ acquirit vtile dñium, & si cadat à possessione, habet facultaté vendicandi aduersus quẽcunq; excepto solo dño, vel eo q haberet rẽ hypothecatã à dño. l. si quis emptionis. C. de præscr. 30. an. & ibi no. quinimò scdm opin. quã ibi tenuit Pet. & Cy. & Rayner. ẽt contra dñm haberet rei vendicationẽ. per illã l. & rñdent ipsi ad versi. itaq;, in ea. l. q. refertur ad magis proxima: & sic non loquatur in eo qui possedisset triginta annis mala fide. Tamen hæc disputatio non est necessaria: quia reus conuentus nõ probat se dñm, licèt titulum habeat, iuxta. l. cùm res. cũ ibi plenè no. C. de probat. & in l. 1. & ferè per totum. ff. de publica. Et hæc præscriptio sine alio titulo cum bona fide procedit etiam de iure canonico, vt plenè in c. 1. de præscrip. in 6. & in c. si diligenti, eo. ti. & in hoc omisso statuto sufficit, vt mihi vr̃ dispositio iuris cõis, attento q. ius cõe non resistat tali præsumptioni. ¶ Videamus ergo an sit probatum de possessione tanti temporis & bona fide. Et dico q. stantibus his quæ præsupponuntur, est probatum de sufficiẽti tempore. Nam præsupponitur, q. primus testis deponit de initio possessionis Thomasij in anno 1413. & q. possedit vsque ad tempus quod d. Antonius acquisiuit titulum dictæ rei, quod fuit de anno 1455. & sic deponit iste possessionem 43. annorum. alij etiam sunt testes qui fuerunt post conclusum in cã repetiti in causa appellationis ad declarationem sui primi dicti. Et vbi primò deposuerant q. Thomasius possedit à tempore quo recordari poterant vsq; ad tempus occupationis factæ per dictum Antonium de anno 1456. & postea repetiti ad declarationem dictorum verborum. s. à tempore quo recordari potuerunt, dixerunt. s. vnus eorum ab annis quinquaginta & circa. & sic ꝓbat de possessione 40. annorum, alij verò dixerunt & declarauerunt se recordari ab annis quinquaginta sex: & sic probant
2 de possessione. 36. annorum. & † ex possessione tanti temporis etiam resultat præsumpta bona fides. 3. §. si seruus. ff. de acq. poss. no. Innoc. in c. 2. de restitu. in integr. & Bar. & Sal. in l. fi. per illum tex. C. vnde vi. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de teste. §. nunc videndum. in prima addi. magna in versi. item opponunt, &c. Ange. in l. pe. C. quibus. non obst. lon. temp. præscript. & Anto. de Butr. in c. peruenit, de censi. in repetitio. & Ant. de But. in c. cum ecclesia. circa vlti. col. de cã poss. & Io. de Imo. in d. c. 2. de restitu. in integ. & do. Abb. Sicu. in c. si diligẽti, de præscrip. & sic probata sunt extrema necessaria pro parte actoris, & dicti testes recordant in fine temporis possessionis
3 Thomasij & continuò anteà. ¶ † Et quamuis in tempore quo ipsi testes ceperunt videre Thomasium possidere, discordent: quia vnus dicit de vno tempore respectu possessionis de qua
a ipse testis notitiam habuit, alius deponit de alio, puta de citeriori tpe: tamen in illo[a] minori tempore dicuntur contestes & probant vt expressè concludit Paul. de Leaz. in sua disput. incip. Contra instrm̃ debiti. & Bal. in l. 1. C. de testamentis. Io. de Imo. in c. cùm oporteat. in pen. col. de accusa. & in l. inter pares. ff. de re iudic. & in l. 1. §. si stipulanti. de verb. ob. & Io. de Fantu. & moderni. c. 1. de arb. in 6. facit l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. l. cum furti. ff. de in litem iurado. & bonus tex. in l. Sempronius Proculo. ff. de leg. 2. nam etiam probatio quæ fit per instrã debet de necessitate concludere. c. in præsentia. de proba. l. neque natales. C. de probati. & tñ videmus quod in probatione faciẽda per instrã in maiori summa dicitur inesse minor: adeò quod vtrunq; instrm̃ dicitur concordare & probare sufficienter de minori summa, vt in d. l. Sẽ
4 pronius Proculo. ¶ † Videndum est igitur an nõnulla quæ opponuntur pro parte rei habent obstare. & primò q. ista repe-
†1 titio testium non debuit fieri † ad petitioné partis, iuxta no. per glo. in §. quia verò multi, in authent. de testi. quamuis ex
b officio[b] iudicis fieri possit. c. cùm clamor, de testibus. quia ad hoc respondeo, q. verum est q. iudex ad petitionem partis nõ debet, & sic non tenetur repertere his verbis scilicèt quod non debet vtiliter gl. & doct. ibi sequuntur, & in c. in presentia. in versi. verbum dubium, in fi. de probat. & ita etiam glos. in d. c. cùm clamor. ita etiam dicit Spe. in tit. de teste. §. satis vtiliter. versi. quid ergo si peto. & sic non negauit quin iudex possit ex officio suo ẽt postquam pars petijt. plus dicit Sp. in d. ver. quid ergo. q. quamuis de iure non debent repeti parte petente; tamen de consuetudine secus est. ad postulationem autem iudi
†2 cis etiam de iure † fieri potest, vt ibi per eum, alias autem si diceremus q. postquàm pars petijt testes repeti, non posset per iudicem ex officio suo fieri repetitio: sequeretur q. semper esset in potestate aduersarij me impedire: nec iudex posset repetere testes obscurè deponentes, quorum repetitio posset esse mihi fauorabilis: quia pars aduersa posset incontinenti publicatis attestationibus petere q. iudex repeteret testes vt obscũrè deponentes, & facta tali petitione impediretur iudex ex officio posse repetere. ad hoc etiam magis moueor, quia hoc vr̃ decidere Spe. & Ioan. And. in addit. Spe. in titu. de probation. §. videndum, versi. sed quid si debitor iurauit. vbi singulariter dicunt q. si debitor iurauit non probare nisi per instrumẽtum incisum: an tale iuramentum erit seruandum? referunt quosdam di-

dam dicere q, non. arg. e. §. diligenti, de foro compe. & l. non dubium. C. de legi. tamen ipsi contrarium decidunt per c. si verò, de iureiur. vnde scdm eos tunc consiliũ est, q, ille qui ita iurauit, procuret si poterunt testes recipi ex officio iudicis. facit ad hoc scdm Io. And. ibi id quod habetur in c. ad nostram, el secundo, de iureiur. ¶ Hoc in terminis nostris specificè firmat Pau. de Castr. consulendo, lib. 1. consi. 246. incip. In casu de quo quæritur. vbi expressè dicit q, testis semel examinatus propter obscuritatem dicti sui potest iudicis officio repeti. etiam postq̃ pars petijt repeti testem, quamuis iudex non teneatur ad partis petitionem hoc facere. ita dicit se intelligere gl. in d. §. quia verò. alias est in §. illud. & ea quæ no. Inno. in d. c. cùm clamor, & sic verum est quod si iudex non vult parte petente repetere, non teneretur parti in syndicatu ad interesse, cum sit in suo arbitrio facere vel non. & sic non grauat partem si non vult facere secundum Paul. de Castr. in d. consi. ad hoc allegantem id quod not. Inno. in c. conquestus. de ferijs. ¶ Ad hoc dicit se inducere id quod in simili not. Barto. in l. consentaneum. C. quomodo & quan. iu. circa medium. & in l. 3. §. si tibi. ff. de condi. ob turp. causam. & quod not. Bald. in l.
5 ampliorẽ, ad fin princip. C. de appel. vbi † dat cautelam cõtra iura dicentia quod post didicita restificata nõ recipiantur testes, q, iudici dentur per partem nomina [c] testium: & poterit
c iudex parte absente recipere testes ex officio; licet non compellatur: quia non timetur in eo subornatio. argu. C. de accu. l. 1. & C. qui accusa. non possunt l. 2. & quod bene facit iudex si hoc facit cum ad ipsum pertineat eum immutare. 30. q. 5. iudicantem. & l. 2. C. de eden. auth. qui semel. C. quo. & quan. iudex, etiam post conclusum in causa. c. cùm Ioannes. de fi. instru. l. vbicunq; de interrog. act. & non debet ista larga potestas data iudici impediri ex eo q, quis petierit. arg. l. ne in potestate. ff. de arbi. & l. si idem eum eodem. ibi ne in potestate. ff. de iurisd. omn. iud. scdm eũ in d. consi. subdentem, q, etiam videtur quod ad partis petitionem possit, quando intercessit aliqua negligentia examinatis per quã aliquid omissum est in depositione testis, per id quod habetur in c. per tuas, de testi. & Spe. in titu. de teste. §. nunc videdum. versi. vlti. & ostendit ipse in casu suo fuisse negligentiã in examinatore, taliter q, potest adaptari ad casum nostrum. tamen quia hoc vltimũ
6 non puto necessarium: ideo in eo non insisto. ¶ † Dicit etiam Pau. de Cast. in d. consi. quod dictum testis quò ad propositũ dicitur obscurum vel incertum, quoties multipliciter potest intelligi. l. ita fidei. & l. non intelligitur. ff. de iure fisci. de quo etiam plenius traditur in l. quoties. in stipulatioib. ff. de verb. oblig. in l. veterib. ff. de pact. & expressè Host. & Io. And. Anto. de But. & expressius Io. de Imo. in d. c. cùm clamor. volunt q, quomodocunq; possit esse dubium dictum testis quamuis per iuris interpretationem verba possunt habere vnum intellectum magis quàm alium: nam iudex potest repetere ex officio testem: quia in omni casu dubia sunt declaranda. d. c. cum Ioannes. ¶ Non dubito aliquo modo q, dictũ illorum testium deponentium per illa verba scilicet à tempore de quo possum recordari, pariunt incertitudinem & dubitatam maximam: quia vnus quandoque parum recordatur, quandoq; multũ scdm infirmitatem memorię, & secundũ diligentiam adhibitam in rememorando. l. peregrè. in prin. cũ gl. ff. de acq. posse
7 vnde minus recordatur † senex q̃ iuuenis de his quæ vidit, teste Seneca in declamationibus. vnde cõmendandus videtur iudex qui ad perquirendam veritatem & mentem testis, si ab eo repetijt à quo poterat melius hoc scutari quàm ab alio.
8 ¶ † Non etiam est opportunum insistere an illa repetitio fieri
12 potuerit † post petitum consilium sapientis, cum nondum tñ facta esset cõmisio seu relatio ad consultorẽ: quia talis actus petitionis non est enumeratus inter actus, per quos abdicetur iurisdictio iudici. facit quod no. Inno. in c. cum speciali. de appel. bene reperitur q, ista relatio cui æquiparatur commissio causæ facta consultori æquiparatur ipsi recusationi vel appellationi: vt per Ioann. And. in rubri. de appellatio. in antiquis. & in c. legitima, de app. in 6. & Bal. in l. fi. C. de rela. Sali. in l.
9 1. eo. ti. sed non ipsa petitio relationis. ¶ † Non obst. etiam q, allegatur mala fides prescribentis ex eo quod alij plures erant fratres, quibus delata erat hæreditas patris: quia respondeo q, aduersus istum pscribentem, & qui possedit spatio. 30. an. no. & vltra, non potest allegari q, præsumatur esse in mala fide attento quod titulum non habet, nisi hoc allegaretur à ve-
10 ro domino vel antiquiore possessore, vt in d. l. fi. & ibi no. Bar ad fi. C. vnde vi, cum concor. ¶ † Præterea si possedit spatio 30. annorum, & non apparet q, illi alij filij vel alij tanq̃ hæredes eorum ante lapsum 30. anno. adiuerunt hæreditatem, fuerũt
d exclusi [d] à iure adeundi vel immiscendi. l. licèt cum ibi plenè no. per gl. & doct. maximè Bal. C. de iure delib. & sic perinde est ac si retro nullum ius habuissent. l. seruum filij. §. 1. de leg. 1. ¶ Quò autem ad allegatam diuisionem non est etiam opus insistere: quia illa non est probata per testes, qui non concludenter nec verisimilia deponũt, quantum ad hoc, vt euidenter ex
11 dicto eorum patet. ¶ Non obstat si diceretur non esse probatum † de continuata possessione, iuxta l. 2. C. de præscr. long. temp. cũ si. quia respondeo, attento q, testes deponunt q, Thomasius possedit à tali tempore vsq; ad tale tempus, dicuntur probare continuatam possessioẽm. & ita in indiuiduo decidit Alb. de Ros. in suo dictionario in verbo, vsq; alle. §. q, si fugerit. insti. emp. & vend. & c. 2. de capel. mon. q, dicit esse mentitenendum. facit quod no. Bal. & Ang. in proœ. digestorum. in pri. & quia qñ apparet quem possedisse aliquo tempore, & ipse allegat se postea continuasse possessionem: præsumitur continuè possedisse vsq; in tempus quo apparet Valium posse disse. per l. siue possidetis. C. de probation. not. Bar. in l. Celsus. cum concordan. ff. de vsucapio. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Illo. s. lib. 5. consi. 88. num. Alexand. d. §. si stipulanti. in fine. Corn. consi. 223. lib. 1. Matth. Afflic. decisi. Neappl. 240.

b ¶ Officio. s. lib. 2. consi. 32. & consi. 147. in fine. Marian. Socin. c. fraternitatis. colum. 34. de testibus. Roman. consi. 478. Iaso. l. 2. §. fin. si cert. petat. Franc. Curt. iunior. l. si quis intentione ambigua. col. 2. nu. 12. de indicijs. Ant. Rub. consi. 44.

c ¶ Nomina. Idem Alexan. l. 4. §. hoc autem iudicium. colum. 3. de damno infect. Roman. consi. 478. Cępol. cautel. 25. Anton. singu. versicu. testis. Iason. l. vbi pactum. colum. 4. C. de transactio. Hyppol. de Marsil. l. 1. §. si quis vltrò. nu. 9. de quæstio. rubr. de proba. fol. 10. in pract. §. sequens. num. 46. Deci. in rub. de proba. col. 6. & in c. 2. col. 10. de iudicijs, sed ego falsum puto.

d ¶ Exclusi. s. lib. 5. consi. 73. col. 1.

SVMMARIVM.

1 *Testator legauit Titio quantum ei per epistolas scripserit, vel quod scriptum est in schedula, quæ est penes Titium valet legatum.*
2 *Literarum comparatio esse potest, vt plenè probet.*
6 *Testes duo qui viderunt scribere plenè probant.*
10 *Verisimilitudo in probationibus attenditur.*
12 *Assertio aduersarij in præscr. 30. annor. & quælibet apparens causa præbet bonam fidem. nu. 13.*
14 *Episcopus potest cogere hæredem ad implendum testamentum.*

CONSILIVM CCXXXIX.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur, super primò dubio quo queritur, an d. Dandus hæres Henrici Dandi & hęres d. do. Philippę petere possit à Hieronymo hærede d. Vincentij dictam quantitatẽ librarũ 150. vigore maximè dictæ scripturæ dicti Vincetij scriptæ in libris dñæ Philippæ seu in effectu hæredũm dicti Henrici, & vigore testamenti dicti Vincentij, & aliorum de quibus in dicto themate? & omissis superfluis breuiter puto dictum Dandum agere posse, & suã intentionem probari per dictum testamentum scripturam
1 dictorum librorum ad quem se retulit testator. ¶ † Moueor principaliter per textum in l. si ita scripsero. ff. de conditionibus & demonstra. vbi si testator dixerit, lego Titium quantum ei per epistolas scripsero. valet legatum in ea quantitate quæ continetur in epistola. vnde infert ibi Bar. ad quæstionem: testator dixit volo quòd hæres meus det illud quod scriptum est in schedula, [a] quã reliqui apud Guardianum fratrum

trum minorum. Guardianus ostendit schedulam, an valeat? arguit primò q. non: quia illud quod in testo nuncupatiuo relinquitur, debet à testib. exaudiri l. hæredes palàm. in prin. ff. de testam. sed hoc non fuit exauditum à testibus, ergo &c. præterea illa voluntas videtur captatoria & collata in voluntatẽ Guardiani: quia poterit scribere Guardianus in ea quicquid volet, ergo non valet. l. captatoriæ. ff. de lega. 1. & l. si quis Sempronium, cum vulgar. ff. de hære. instit. Item illa schedula non est solennis, cùm non sit legitimum testamentum, & sic non valet. l. si. C. de fideicom. & ita dicit determinasse Iacobũ de Bel. sed Bart. dicit se putare hoc esse verum, quando non apparet illam schedulam esse testatoris ex legitima literarum comparatione vel alijs legitimis indicijs, aliàs autem valebit per dictam l. si ita scripsero. & per l. quæ hæredi. ff. de reb. dub. & ibi etiam no. Bar. & l. his verbis. in princip. ff. de leg. 3. & l. Theopompus. ff. de dote præleg. & per l. fi. C. de fideicommiss. secundum vnam lectu. & ad allegata in cõtrariũ respõdetur p Bar. in d. l. si ita. cuius verba non expedit referre. & idem tenet Bal. in d. l. si ita scripsero. vbi hoc dicit esse verum, etiam si illa schedula non habeat solennitatem testium. & pro hoc addit. l. cùm pater. §. donationis. & l. fin. in prin. ff. de leg. 2. idem etiam tenet Bal. in l. captatorias. in 5. q. C. de testamen. milit. & ibi dicit q. si testator mandauit stari suæ schedulæ depositæ apud sacristam fratrum, q. talis scriptura probat: quia est approbata per ipsius testatoris confessionem, vt in authen. ad hæc C. de fide instrumen. & in l. in testamento, la 1. & l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstr. & quod non potest negari scriptura apparens de manu testatoris, quam testator de sua manu esse fuit professus. argum. l. cùm antiquitas, versi. finautem. C. de testamentis. idem tenuit Ioan. de Imo. in l. illa institutio. ff. de hæred. instituen. & in c. cùm tibi. de testamentis. in vlt. char. de testamen. & Sali. in d. l. fi. C. de fidecommiss. & Pau. de Castro. in l. vbi autem non apparet. §. sed qui vinum. ff. de verborum oblig. & subdit Ioan. de Imo. in d. l. si ita scri-
2 psero. quòd Bart. ibi approbat in d. q. illa † quæ ipsemet Bart. voluit in l. nuda ratio. ff. de donat. vbi concludit quòd text. in l. comparationes. C. de fide instrumen. est correctus solùm in apodissa, quæ datur à parte parti ad vtilitatem ipsius: nam tunc comparatio non facit plenã fidem, sed aliàs extra illum casum facit plenam fidem: & sic videtur secundum Ioann. de Imo. quòd in casu prædicto facit plenam fidem ad hoc: nam relatio testatoris ad scripturam corroborat fidem eius. ad hoc text. in d. l. Theopompus. ¶ Præterea constat ex verbis testamenti quod in libris dictorum hæredum debet apparere scriptura manu. Vincentij prædicti, qualiter dictus Vincentius confitetur se habuisse à dicta Philippa certas quantitates denariorum, in quibus ipse restat debitor. vnde si in libris dictorum hæredum non reperitur alia posta quæ sonet scripta esse manu dicti Vincentij testatoris continens ipsum confessum fuisse habuisse & recepisse à dicta Philippa certam quantitatem denariorũ, in qua restet debitor. nisi ista posta in qua confitetur habuisse libras 300. Bonoñ. sequitur quod perinde testator censetur sensisse de ista acsi testator eam specialiter & sigillatim cum eius tenore expressisset. l. 2. C. de lib. & posth. facit q. no. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 6. q. ff. de ver. oblig. & tex. in l. fundus q locatus. ff. de fund. instru. & instr. leg. & q. per illum tex. not. Bal. in l. liberti libertæque, in antepé. col. C. de oper. liber. facit quod not. doct. maximè Bald. in auth. quod siue. C. de testam. & non possunt verba dicti testamenti Vincentij intelligi de posta loquente de solidis triginta septem, quos asserit Vincentius se dedisse do. Philippæ: quia verba testamenti nõ conueniunt isti postæ cui est satisfa-
3 ctum, vt patet ex tenore scripturæ, & stabitur † dicto hæredum dicti Henrici & Philippæ producentiũ vnũ aut plures libros, quos habeant seu habere asserant: & dñt plures non fuisse nec esse libros dictorum hæredum. l. cùm de lege. cum ibi no. ff. de proba. no Bar. in rub. ff. de oper. no. nuncia. in vlti. col. & not. Bar. in d. l. decem, in prin. de verb. oblig. & in l. si constante. in 1. q. 1. partis principalis. ff. solu. matrimo. & in l. si. §. licètiam, C. de iure delibe. & in l. conficiuntur. §. codicilli in fi. ff. de iure codicil. & Ange. & Modern. in l. cum ex causa. & in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. & facta diligenti perquisitione libro vel libris prædictis & non inuento, quod nulla alia posta si intitulata scriptura manu dicti Vincentij, quæ contineat Vincentiũ confiteri habuisse & recepisse à do. Philippa certam quantitatem denariorum in qua sit debitor, nisi ista posta librarum 300. eris legitimè probatum illam esse postam, de qua fit mentio in testamento, vbi nõ plures essent postę, ad quas possent adaptari verba dicti testamenti: tunc consulo quòd procedatur ad comparationem scripturæ prędictę. & comperto per cõparationem q. illa scriptura fuerit manu Vincentij sufficit. & si viuit ille Benedictus testis subscriptus, poterit etiam ipse examinari, cuius probatio valdè proficua esset vt infrà ostendam. negari ergo tunc non poterit, quin p argumẽta ostẽdatur illam esse scripturam manu dicti testoris, quæ argumenta requirit tex. in d. l. quæ hrdi. ¶ Accedit qđ cũ in dicto libro sint saltem duę scripturæ manu dicti Vincentij, prout allegatur pro parte Dandi: quia tunc non ita est suspecta fides comparationis, nec requiritur depositio testium prout quando tractatur de comparatione vnius apodissæ, in qua facilius potest quis cõmittere mutationem veritatis seu adulterare scripturam. vt colligitur ex no. per Bar. in auth. & si contractus. cum seq. C. de fide instru. & in d. l. nuda. & per Bald. in auth. sed nouo iure in 2. vel 3. col. C. si cert. pet. & Salic. clarè
4 in d. l. cõparationis. in fi. ¶ Accedit † q. dixit Bart. & Mod. in l. admonendi. ff. de iureiur. quem sequitur Anto. de Butr. in c. 2. de fide instru. vbi notanter volunt q. quando tractatur de fide priuatæ scripturę negatę, & illa sit comprobata per solam comparationem, potest esse tanta vis comparationis quod per ipsam solam comparationem dabitur plena fides, prout ipsi iudici videbitur. probant ipsi per id quod hr̃ in authen. de instru. cau. & fide. §. si verò talè. vbi hr̃ q. si comparatio contra diceret dicto testium: iudex posset adhibere fidem dicto testium, vel comparationi literarum, secundum quod sibi videbitur. Sed quis futurus erit æquus iudex q. stante dispositione dicti testatoris, & exhibitione libri & dictorum hæredum ad quem se retulit testator, & in quo libro sint saltem duæ scripturæ eiusdẽ literę, in quibus contineatur quo sint manu dicti Vincentij, concurrente postea comparatione aliarũ literarum d. Vincentij ad scripturam positam in dicto libro plenam fidem ei non adhibeat? ¶ Accedit illud q. dicimus, quæ singula non iuuant, multa prosunt. c. cùm causam. de probat. & ibi not. c. fin. de succes. ab intesta. & quod voluit glo. nota.
5 in l. 2. in princip. ff. de excusa. tuto. † nec necesse est q. scriptura ad quam fit comparatio, id est ipsa scriptura scripta in dicto libro prædictorum hæredum habeat testes subscriptos, vt sit locus comparationi, licet debeat habere subscriptionem testium alia scripta ex qua fieret comparatio. i. quæ produceretur ad probandum scripturam positã in dicto libro esse manu d. Vincentij, & de illa loquitur tex. in d. l. comparationes. vt ibi plenè no. per gl. & doct. & quod procedi possit ad comparationẽ scripturæ priuatæ negatæ, et si nulli sint testes subscripti in ea: vel ẽt nullus alius interuenerit ex cuius dicto possit iuuari cõparatio, latè probat & firmat Sal. in auth. sed nouo, in vlt. col. C. si cer. pet. maximè per §. si quis igitur. & §. si tñ quisquam in auth. de instru. cau. & fide inducendo vt ibi per eum, & patet ex no. per Bar. in d. l. admonendi, dum alleg. §.
6 si verò. in authen. de instrum. cau. & fide est verum † quod qñ tractaretur de probatione facienda per apodissam datã à parte parti non concurrentibus alijs adminiculis de quibus s. ad hoc vt talis apodissa negata faceret plenam fidem vnà cũ comparatione requireretur, vel q. illa apodissa haberet subscriptionem testium & partiũ, vt l. scripturas. C. qui po. in pig. hab. secundum quod intelligit Iacob. de Bel. & etiam Barto. in authenti. & si contractus. C. de fide. instru. & in l. admonendi. de iureiuran. & Ant. de Bu. in c. 2. de fid. instrum. vel q. si non haberet subscriptionẽ testium, saltem vltra comparationem probaretur per testes q. fuerit scripta manu debitoris, per id quod habetur in §. sed si quis in auth. de instru. cau. & fide. ¶ Fortius voluit Hostien. & Ioan. And. in c. 2. de fide instrumen. & clarius ibi Ioan. de Imo. & etiam Ia. de Are. & Cyn. in d. l. comparationes, in fi. & Io. de Imo. in l. nuda ratio. ff. de dona. & Ludo. Roma. in l. admonendi. ff. de iureiuran. quod soli testes probant illã scripturã esse manu talis, & reddunt cãm, quia hoc sciunt ex eo quod fuerunt præsentes, & viderunt ipsam scribi. & q. de hoc bene recordantur, q. tales testes soli sine
a comparatione scripturæ facient plenam[a] fidem: ex quo deponunt cum sufficienti rõne dicti sui, iuxta not. in c. cum cãm, maximè

maximè per Inno. de teſtib. quamuis Bar. tenuerit contrariũ.
Secus ſi teſtes deponerent q eſſet ſcripta manu dicti talis, &
non redderent rationem modo prædicto, ſed dicerent quòd
cognoſcunt literam & habent ipſam notam: ideo ſciunt eam
eſſe ſcripturam ipſius: quia tunc poſſunt faciliter decipi in
cognitione ſcripturæ & quod ſoli teſtes deponentes conclu-
denter q fuerunt præſentes. & q viderunt ſcribere iſtam ſcri-
pturam per talem probent plenè ſine comparatiõe probatur
ſecundum Ioan. de Imo. in locis ſuprà alleg. per tex. in §. ſi ve-
rò tale. in auth. de inſtrumen. cau. & fide. iuncto eo quod ha-
betur in princ. d. auth. vbi patet q ſi teſtes deponant ſe fuiſſe
præſentes ſcripturæ: licèt comparatio literarum facta ad in-
ſtantiam eius contra quem producitur ſcriptura faciat contra
dictos teſtes; tamen potius creditur teſtibus de veritate rei
deponentibus, ſcilicèt q verè fuerit ſcripta per talem; ergo
multò fortius debet credi, quando non habent cõparationem
literarum contra ſe, & ſic vbi incipias à comparatione apodiſ-
ſæ, & tunc regulariter illa ſola comparatio non ſufficit, non
concurrente alio adminiculo, ſed oportet q iuuetur teſtibus
vel alio argumento: & ſic intelligitur text. in §. ſi quis igitur.
&. in §. ſed & ſi quis in auth. de inſtrumen. cautela & fide. ſed
ſi incipias ab ipſis teſtibus deponentibus ſe fuiſſe præſentes
ſcripturæ & vidiſſe illam ſcribere, non eſt neceſſaria alia com-
paratio. & ita eſt de mente Iac. de Aret. & Cy. in d. l. compara-
tiones. in fi. & Hoſtien. & Ioan. And. in d. c. 2. & clarius Ioan.
de Imol. ibi & in d. l. nuda. & Rom. in d. l. admonendi. ¶ Iſtud
7 idem † fuit de mente Sali. in d. l. comparationes, in vlt. col. vbi
dixit q ſi ſcriptura priuata. ſ. apodiſſa producta nullas habet
ſubſcriptiones teſtiũ: nec alterius quàm ſolius debitoris ſcri-
bentis, & facta eſt comparatio de ipſa ſcriptura, & tunc talis
comparatio probat ſemiplenè ſcriptam negatam ab illo fuiſ-
ſe ſcriptam: ideò vt plenè probetur erit ſecundum eum opus
alio argumento: & ſecundum eum erit bonum argũ ad ip-
ſam iuuandam vnus teſtis qui deponat ſuper confectione ſcri
pturæ: quia tunc ex iſtis duobus ſemiplenis probationibus
fieret vna plena probatio, iuxtà nota. in d. l. admonendi. & in
l. bonæ fidei. C. de rebus creditis. & ſi teſtis non habetur: po-
terit recurri ad iuramentum deferendum parti ſuper confe-
ctione ipſius ſcripturæ pro ſupplẽda illa ſemiplena probatio-
ne per notata in d. l. in bonæ fidei. expreſsius in §. ſi tamen
quiſquam. vbi gloſſ. in authen. de inſtrumentorum cautela &
fide. ergo ſi dictus Benedictus teſtis qui fuit præſens, & ſe ſcri-
pſit, eſt viuus & poſsit deponere de confectione ſcripturæ:
tunc ex eius dicto, & ſola comparatione, etiam vbi non addu
ceretur coniectura reſultans ex teſtamento, eſſet ſufficienter
probatum: ita vult Sali. & ſic patet quod Sali. voluit q ſi plu-
res ſunt teſtes deponentes de confectione ſcripturæ ſufficeret
ad plenam probationem, prout voluerunt alij doct. quorum
dicta ſuprà ad hunc effectum retuli, vt intelligatur quod de-
poſitio dicti Benedicti per ſe ſola ſufficeret pro ſemiplena pro
batione, quando ceſſaret comparatio & coniectura teſtamen
ti, & ea de quibus ſuprà dixi. & dato q de iure dictum illius
teſtis non faceret ſemiplenam probationem: adhuc negari
non poteſt comparationem vnà cum tot alijs concurrentibus
8 ſufficere per ſuperius dicta. † vbi autem ſcriptura priuata non
ſubſcripta à teſtibus non eſſet comprobata per comparatio-
nem, nec per depoſitiõem aliquorum teſtium: adhuc faceret
c aliquam [c] præſumptionem pro ꝓducente, ſcd̃m Bar. ſingula-
riter in l. admonendi. & Ant. de But. & Moder. in d. c. 2. quia
non eſt veriſimile, q quis confecerit falſam ſcripturam, pro
quo magnam pęnã expectaret: quia ſcit q de facili per com-
parationem literarum poſſet probari cõtrariũ: quantum ergo
debeant operari in caſu noſtro vltra ipſius ſcripturæ produ-
ctionem tot argumenta nemo iudex erit, qui (meo iudicio) ei
pleniſsimam fidem non tribuat. ¶ Ex quibus ſtat concluſio
q ſi productis libris hęredum nulla ſit alia poſta, cui poſsint
accõmodari verba dicti teſti, niſi poſta dictarum librarum tre
centarum, erit ſufficienter probata intentio hæredum ex te-
ſtamento & ſcriptura. vbi autem res aliter ſe haberet; tunc
procedi poterit ad coparationem dictę ſcripturę, quamuis in
ea non fuerit ſubſcriptus niſi vnus teſtis vel nullus. & facta le
gitima comparatione ex qua referatur q ſcriptura ſit manu
Vincentij, erit ſufficienter probatum, ſaltem iuncta dicta ſcri
ptura teſtĩ, & ſi haberi poterit d. Benedictus & examinari: ad
huc res erit tutior. ¶ Nec pręd ictis obſtat q dicatur quod dicta
poſta librarum 300. eſt facta ſub die 28. Iunij. 1433. ſub quo
die & anno, idem Vincentius ſcripſit in libris rationum dictæ
Philippæ q facto ſaldo cum dicta Philippa de omnibus dicta
Philippa reſtabat habere à dicto Vincentio ſolidos 37. quos
eidem Philippæ numeratos dabat, & ſic videtur q poſta libra-
rum trecentarum ſit extincta per dictam aliam poſtam: quia
9 reſpondeo † quod ſcriptura facta manu Vincentij inquan-
tùm continet q ipſe nihil dare debeat Philippæ, non facit fi-
dem in eius fauorem. l. exemplo. & l. rationes. C. de probat.
ſed contra ſcribentem ſic, quando eſt comprobata, prout in
caſu noſtro. d. l. ſi ita ſcripſero, & d. l. ſcripturas. & d. §. ſed &
ſi quis. cum alijs allegatis ſuprà. ¶ Secundò reſpondeo q ver-
ba teſtamenti oſtendunt q non intelligitur illa poſta libra-
rum trecentarum incluſa ſub dicto alio ſaldo, ſi in ordine ſcri-
pturæ prius eſſet ſcripta dicta ſcriptura ſaldi, quæ loquitur de
ſolidis 37. illa præſumeretur prius facta, vt nota Barto. in pri-
ma conſtitutione codicis. in fi. per illum tex. & ibi etiam Bal.
in §. quibus. & Bal. in l. de rebus. C. de dona. ante nupt. tamen
puto quod in caſu noſtro hoc non poſsit apparere ex ordine
ſcripturæ, quia fertur q dictæ ſcripturæ ſunt in diuerſis libris.
12 ¶ Accedit: † quia in probationibus attenditur veriſimilitu-
do. c. licèt cauſam, ad fi. de proba. 4. q. 3. ſi teſtes. l. ob carmen.
§. fin. ff. de teſtib. no. gl. in c. in noſtra. de teſti. ſed non eſt veri-
ſimile q domina Philippa & Vincentius eadem die qua con-
ſtituit Vincentius ſe debitorem in dictis libris trecentis,
quas confeſſus eſt habere ad vſum boni mercatoris, eadem
die reſtituiſſet: non enim præſumitur tam ſubita voluntatis
mutatio. l. nam ad ea. ff. de condi. & demonſtratione. l. eum
tacitum. ff. de probati. aliàs ſuperuacuò fuiſſet factum illud
conſtitutum Vincentij illa die. & in dubio fieri debet inter-
pretatio q actus operetur, & effectum habeat. l. quoties in ſti-
pulationibus. ff. de verbo. oblig. c. Abbas de verb. ſig. ¶ Venio
ad illud dubium quo quæritur vtrum Hieronymus hæres di-
cti Vincentij poſsit prætendere ſe creditorem dicti Dandi in
dictis libris centum trium relictis in dicto teſtõ ſer Henrici,
& in illa quantitate annua librarum 12. relicta per dictũ Bar-
tholomæum dicto Chriſtophoro pro tempore quo vixit, &
etiam in libris centum quinquaginta relictis per dictum Bar.
dicto Vincentino, prout in dicto teſtamẽto cõtinetur, in quo
dico dictum Hieronymum poſſe excludi per dictum Dandũ
ex infra ſcriptis. & breuibus in hoc agam: quia in ſuperiori
dubio fui lõgior q̃ putaſſem. Principaliter moueor ex pſcrip-
tione longiſsimi temporis cum bona fide: nam primum re-
lictum fuit factum Iacobo in teſtõ ſer Henrici de ann. 1382.
alia vero relicta fuerunt facta 1404. in teſtamento dicti Bar-
tho. poſteà fuit factum ſaldum rationis 1333. de menſe Iunij
inter d. Philippam, & d. Vincentium in quo ſaldo Vincen-
tius ſcribit hoc modo in libris dictæ Philippæ: Io. Vicentio
di ſer Giacomo ho ſalda ragione in queſtio di ſopra ſcritto
con Madonna Filippa, che fu di Dando di Rugo di ogni ra-
gione, che io ho hauuto a fare con lei, & lei con me, di ogni
coſa, & reſta ad hauere la detta Madonna Filippa dami Bo-
lonini venti ſette i quali gli do in contanti. À quo tempore
decurſum eſt ſpacium 30. annor. & vltra, quo ſpatio omnes
tolluntur actiones. l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcrip. 30. an-
11 norum. l. 2. C. de conſtitut. pecu. ¶ Et ſi diceretur. † quod re-
d quiritur bona fides, [d] de iure canonico; quod eſt ſeruandum
in materia præſcriptionis: quia agitur de peccato, vt in c. fin.
cum ibi plenè no. de præſcr. & in regula, poſſeſſor. l. 6. Dico
quod etiam dato q falſa eſſet opi. Bar. in l. ſequitu. §. ſi viam.
ff. de vſucap. & in l. ait prætor. §. planè. ff. quib. ex cau. maio. &
in l. fi. ff. quemadmo. ſerui. amit. in l. hæc autem iura. ff. de ſer
uitu. verba. prædio. in d. l. ſicut. & Inno. in c. circa, de iure pa-
tro. & in c. quia pleriq;, de immu. ecc. & Arch. in c. poteſt. 16.
q. 3. & Hoſt. in ſumma de præſcr. §. quæ res præſcribi poſsint.
in tantùm q in actionibus perſonalib. non ſint correcta iura
ciuilia diſponentia q étabſq; alia bona fide ex ſola negligen-
tia non petentis procedat præſcr. 30. anno. quam opinionem
pleriq; damnant: tamen omiſſa illa diſputatione tanq̃ ad prę
ſens non neceſſaria, dico q in caſu noſtro poteſt allegari bona
†1 fides dominæ Philippæ quæ præſumitur & detegitur, maxi-
12 mè ex dicto generali ſaldo. † nam dictum ſeu aſſertio aduer-
e ſarij mei præbet mihi iuſtam [e] cauſam credulitatis; q ita ſit,

& ſic

&c sic est sufficiens ad bonam fidem inducendam, vt per Bar.
in l. Celsus. ff. de vsucap. & not. Canonistæ. in c. si diligenti. de
præscript. & Bart. in l. non fatetur. ff. de confessis. & in l. error.
C. de iuris & facti igno. & Ang. in l. super longi. C. de præscri-
ptio. long. tempo. per id quod habetur in l. 1. §. fin. aliàs est in
l. 2. cum ibi no. ff. quando actio de pecu. est annalis. & in l. 3. ff.
13 pro suo. & in l. si existimans. ff. pro soluto. † & quælibet ap-
parens causa etiam si sit iniusta, tribuit bonam fidem in præ-
script. 30. anno. seu in illis quibus non requiritur titulus, vt
est glo. not. in l. 1. C. vbi causa status. per iura ibi allegata in ea
quam gl. ad hoc ibi ponderat & multùm commendat Bal. vn
de in talibus præscriptionibus longissimi temporis 30. an-
no. quæ fundatæ sunt in negligentia non petentis, in quibus
non est necessarius titulus, non impeditur præscriptio, nec bo
na fides per errorem iuris. c. peruenit, de empt. & vendi. & ibi
no. doct. maximè Io. de Imola. & expressè Ant. de But. in d. c.
cura. & in c. dudum. el 1. de deci. ¶ Præsumitur etiam Philip-
pam habuisse bonam fidem quò ad legatum librarum cētum
relictum in testamento ser Henrici: quia ipsa non erat hæres
instituta in vniuersa hæreditate nec in quota hæreditatis: me
ritò cum ipsa successerit Bar. habuit iustam causam ignorandi
dictum primum legatum ad quod fuerat obligatus Bar. per l.
qui in alterius. ff. de reg. iuris. &c. cum quis in ius. de reg. iur.
14 in 6. Accedit † ad bonam fidem dictæ Philippæ duplex abso-
lutio facta per episcopum hæredibus dicti ser Henrici: & Bar.
* de omnibus legatis relictis per dictos testatores ad quem epi-
scopum sc̄dm magis * cōem opiniōem spectat potestas & cu-
†2 ra cogendi hæredem ad satisfactionem † legatorum, etiam fa
ctorum ad non pias causas, vt per gl. & doc. in c. si hæredes. de
testa. & no. Inn. in c. nos quidem. eo. ti. & Host. & Io. And. in
c. Ioan. e. tit. & Archi. in c. Syluester. 11. q. 1. & præsumptio est
q̄ episcopus in hoc diligenter functus fuerit officio suo. arg.
c. in præsentia. de renun. & c. ad audientiam, de præscrip. cum
†3 simi. Et hæc quæ dixi de præscriptione, procedūt etiam † quò
ad legatum annuum relicto dicto Christophoro si iam sunt
30. anni elapsi à die mortis dicti Christophori, aliàs autem
pro illis annis quibus vixisset, à 30. annis citra non esset com-
pleta præscriptio, l. cùm notissimi. §. in his. & ibi plenè not.
per glo. & doct. C. de præscript. 30. annor. & not. in l. de pupil-
lo. §. si in pluribus. de ope. nou. nunc. Ex quibus concludo
Dandum posse se tueri aduersus dicta legata. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Schedula. s̃. lib. 3. consi. 76. nu. 5.
b ¶ Plenam. supra lib. 2. consi. 181. num. 2. licet aliter dicat s̃ libro 4. cosi. 80. nu. 5. adde Hypp. Marsi. rub. de proba. fol. 35.
c ¶ Aliquam. quatenus adsunt coniecturæ aliàs nec iudicium, vt dixi in consu. Paris. 15. nu. 11.
d ¶ Fides. s̃. lib. 4. consi. 99. dixi in consu. Paris. §. 16.
e ¶ Iustam. s̃. lib. 1. consi. 46. nu. 16.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo dat & ampliat iurisdictionem.*
2 *Stylus seruandus etiam si sit contra ius.*
3 *Iudex potest inhibere alicui ne alienet, ne de domo exeat. & num. 6.*
4 *Iudex propter suspicionem potest incipere à captura.*
7 *Iudicis præceptum quando valet sine causæ cognitione.*
8 *Consuetudo excusat à pœna.*

CONSILIVM CCLX.

PERSPECTIS & ponderatis his quæ in titul.
qōnis præmissę narrantur, puto breuiter de iure
concludendū p̄fatos dn̄os consules de iure po-
tuisse d. Anto. mandare, vt dictam iuratoriā cau
tionē prestaret de nō discedendo de ciuitate, &
de nō alienandis bonis ante illius causę diffinitionē, & talem
cautionis ad p̄stationem d. Ant. p̄stantē & promittentē obli-
gasse. ¶ Moueor presertim ex infrascriptis, & primò, q̄a presup
ponitur p̄fatos consules ex longęua consuetudine iure magi-
stratus sui solere ciuibus suis prout erat d. Ant. in similibus ca-
sibus mandare vt huiusmodi iuratoriam cautionem præstent.
1 constat † autē consuetudine dari nedū ampliari iurisdictio-
nem. l. 1. C. de emancipa. lib. & ibi plenè not. l. viros. & l. proba
torias. & l. fi. C. de diuer. offic. lib. 12. c. cum contingat de foro
compet. & ibi no. c. fi. de offi. Arch. c. dilecti. de arbi. c. irrefra-
gabili. §. 1. & c. dilectus in prin. de offi. ord. 9. q. 3. conquestus.
& ibi no. & notatur in c. quanto. de offi. ord. cum si. ergo præ-
supposita dicta consuetudine (vt supponitur) videtur fatendū
hanc potestatem fuisse eis à cōsuetudine attributam. ¶ Secun-
2 dò † quia in causarum processu seruandus est mos & stylus cu
riæ, etiam si sit contra ius. l. fi. & ibi no. Ange. C. de iniurijs. c.
sicut, & ibi no. Ant. de But. de re iud. c. ex insinuatione. & ibi p
eundem. de app. c. ex literis. de consti. no. Cy. in l. 2. in 4. q. 1.
partis. C. quæ sit long. consue. & Bal. in l. fi. per illum tex. eo. ti.
& in l. fi. C. vn̄ cogna. in verb. sequitur videre. de bo. possessio-
ne. in l. de quibus, in 10. col. ff. de legibus. & in dictis locis tra-
dunt differentiam inter stylum & consuetudinē. & etiam Io.
And. in c. fi. de consue. ¶ Tertiò pro hoc facit text. in l. seruus
hac. l. ff. de manumiss. vbi iudex ratione delicti potest prohi-
†1 bere dn̄o, ne alienet rem suam. Quartò & melius probatur per
3 tex. notabilem in l. de pollicitationib. ff. de pollicitatio. † † vbi
a iudex[a] potest inhibere alicui, ne alienet vbicunq; possit alie-
natio afferre aliquod præiudicium, etiam dato q̄ is cui inhibe
tur non esset prodigus, & ita vt singularem pōderat illum tex.
Bal. in l. per diuersas. in 9. q. C. mād̄a. & in l. 1. 3. q. C. de cōtrah.
emp. & etiam Bar. in d. l. de pollicitationibus. bene facit text.
ī l. si creditores. ad fi. ff. de priui. cred. ¶ Quartò qn̄ obijcitur
4 crimen alicui vt in casu nostro dicto Ant. est † in arbitrio iu-
dicis adhibere modum costodiæ circa personam talis, ne pro-
cessus & sententia postea redderetur elusorius seu elusoria. l.
1. ff. de custo. reorū. & ita illam. l. summat, & intelligit Barto.
ibi & iudex ēt ante inchoatum processum laborante aliqua su
spiciōe cōtra aliquē de delicto vt ī casu n̄ro p̄t incipere à captu
ra personæ. l. 2. & ibi no. Bal. C. de his qui latro. l. fi. C. de male-
fi. & Matthæ. & Bar. in l. cum eo. ff. ad leg. Iul. pecula. & Bal. in
l. fi. C. de abolit. & in l. consentaneum. in 1. q. C. qūo & qn̄ iud.
& in l. si quis curialis. C. de epis. & cle. bene facit tex. in c. si cle
ricos de sent. excom. in 6. cum ibi notabiliter traditis per Io.
And. in nouella & alios ibidem. & sic potuerunt consules lo-
co custodiæ cogere dictum Ant. ad prestandam cautionem. d.
5 cap. si clericos. dict. l. 1. Et † præsumitur iudicem iustè fecis-
se. c. bonæ. el 2. de elec. c. præsentia. de renun. c. sicut. & c. cùm
inter, de re iud. l. 2. C. de offi. ciui. iudi. l. 2. ff. si quis in ius voca.
6 non erit. ¶ Quintò, quia videmus q̄ iudex p̄t mādare nō solū
†2 ne quis de ciuitate discedat † sed ēt † ne de domo exeat. l. fi. ff.
de interdic. & regula. & ita no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de iu
risd. omn. iud. in vlt. addit. ¶ Sextò per id quod signanter no.
Inn. in c. 2. de resti. in integ. in gl. in verbo inhibitionem, vbi
7 b dixit † q̄ præceptum iudicis factum circa ea quę pertinent ad
officium iudicis, etiam si fiat sine causæ cognitione valet.[b]
allegat id quod no. 7. q. 1. in c. quia. & no. in c. ad aures, de tem
po. ord. Sed dictum mandatū factum per consules Anto. præ
fato erat de pertinentibus ad officium consulatus tum ratiōe
suspicionis & famę militātis cōtra Ant. de dicto excessu, & ra
tione custodiæ quā habere debebant circa personam Antonij
ratione suspicionis ipsius criminis, vt dixi, tum etiam ratione
8 consuetudinis. ¶ Septimò pro hoc † facit gl. no. in c. cum vene
rabilis, de consuetu. in verbo migrasse. per quam ibi dicit Pe-
trus de Anch. q̄ cum quidā rector vnius villę fecisse plures po
nere in cōpedibus fuit cōtra eum formata inquisitio q̄d ipse
tenuerat priuatos carceres, & ipse probauit q̄ sui prædecesso-
res ita facere consueuerant: fuit absolutus: quia posito etiam
c quod consuetudo non fuisset efficax & valida: tamen illa ex-
cusat,[c] vt quò ad pœnam dispensetur cum eo qui eam consue
tudinem sequutus est. sic posito q̄ illa consuetudo non red-
didisset actum illius cautionis validum, tamen excusat illos
dominos consules à pœna dictæ aureæ bullæ punientis magi
stratus iniustitiam facientes. ¶ Octauò per id quod concludit
Pet. de Anch. consil. 288. incip. Iure scripto & consuetudine
&c. vbi consuluit q̄ stante q̄ in ciuitate Bononiæ fuerit anti-
quissima consuetudine seruatū q̄ pueri colluctationes ad in-
uicem faciunt constituendo duas partes ex pluribus collu-
ctantibus, & sic vna pars aduersatur alteri proijciēdo lapides
& similes actus pugnæ faciendo, contingit in tali colluctati
q̄ ex ictu vnius pueri alius est percussus & mortuus, quod nō
debeat percutiens puniri, allegat id q̄d habetur. 4. distin. in
c. deniq;.

c.deniq;.& q̊d ibi no.gl.quæ inci.no.argm̃ q, in delictis excu
ſet conſuetudo &c.& in §.hæc & ſi legibus.eadem diſt.allegat
etiam gl.1.in d.c.cum venerabilis,de conſuet. per quam dicit
probari q, quantuncunque conſuetudo quãdoque potius di-
ci poſsit corruptela q̈ conſuetudo; tñ excuſat à pęna eum qui
illam ſeruat.ad hoc ẽt alia plura allegat, quæ breuitatis cauſa
omitto,Et facit quod no.in l.1.in fi.ff. de abigeis.& in l. pla-
gij.la 2.C.ad leg.Flauiam.de plagiar.& ẽt quod no.Hoſtiẽ.&
alij in c.2.de fide inſtru.& Bal.in c.fi.in 1.col.de cognit.feu.
& in l.vnica,circa 10.vel 12.col.C.de confeſſ. vbi dicunt, quod
ſi notarius in inſtrumẽto affirmat in actu interueniſſe omnes
tres officiales cum non interueniſſent niſi duo, vel quid ſimi
le; tñ ſi ita conſuetum erat per notarios in ſimilibus fieri, ta-
lis conſuetudo & vſus excuſabit notarium à pęna falſi. ¶ No-
nò quia d.Anto.poſt dictam cautionem pręſtitam ex interual
lo ſe concordauit cum dicta ciuitate & amicabiliter compo-
ſuit generaliter ſuper omnibus differentijs exortis occaſione
capturæ dicti Nagel,& etiam ſoluerit occaſione alterius com
poſitionis factæ per dictos conſules, vt in themate narratur,
non poteſt ergo dictus Ant.allegare ſe metu dictam cautio-
nem præſtitiſſe & ſoluta ſibi reddi.l.2.quod metus cauſa,cum
ibi plenè no.l.pe.ff.de cond.ob turp.cau.& traditur in c.ſuper
9 hoc,de renuncia.in c.1.quod metus cauſa. ¶ Accedit,† quia
ſola ratio imperij dictorum conſulum ſeu magiſtratuum aut
alterius maioritatis, non arguit ſufficienter præſuptionem
iuſti metus,vt probatur in c.fi.& ibi no.doct.qui cleri.vel vo-
uen.l.ad inuidiam,& ibi no Bar.& alij.C.quod metus cauſa.
& per eundem in l.ſi per impreſsionem,eo tit.& in l. pupillo.
§.ſi quis ipſi prætori.maximè in 5.q.ff.de ope. noui nunc. per
Inn.in c.cauſam matrimonij.de offi.deleg.& per doct. in l.1.
§.quę onerandæ.ff.quarum rerum actio non datur.& in l.in-
10 terpoſitas.cum ſimil.C.de tranſac.¶ Poſtremò † talis compo-
ſitio & concordia reperitur roborata principis authoritate, vt
in puncto narratur & potuit omnem defectum ſupplere; vt
fecit.c.1.de tranſact.c.1.de confirma.vti.vel inuti.3.q.6.hoc
quippe.& tantam firmitatem tribuit contractui authoritas
principis, vt non poſsit quis dicere ſe ex eo contractu eſſe lę-
ſum,nec reſtitutionem in integrum petere, etiam vbi aliàs eſ
ſet perſona cui reſtitutio in integrũ concedi ſoleat; vt ſignan-
ter no Arch.& Io.And.in c.1.de pactis.in 6.quod tamen hic
aliter non diſcutio: quia deciſio principalis quæſiti.ſ.an con
ſules mandare potuerũt Antonio vt illam iuratoriam cautio-
nem præſtaret, ſtare poteſt abſq; eò quòd in hac vltima parte
de dicto principali quæſito tantùm ſim interrogatus. ¶ Ex
quibus concludo dictos conſules mandare dicto Antonio de
dicta cautione præſtanda & eam recipere potuiſſe; & conſu-
les in pœnam non incidiſſe; & conſequenter ad contrarium
effectum dictum Antonium ſeu procuratorem fiſcalem au-
diendos non eſſe. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iudex.ſ.lib.2.conſi.103.col.3.Alex.l.ſi fideiuſſor.in fin.qui
ſatiſd.cogantur.

b ¶ Valet.vbi non requiritur cognitio, aliàs ſecus ſi præceptum
eſt omnino nudum.Bal.l.2.C.qui admi.c.1.§.ſimiliter.in fi-
ne.de contro.inueſti.in vſib.feu.Cur.ſenior conſi.60.in fi.
Iac.de S.Georgio tra.feu.ver.ſtrictiq; vaſal.promi.reco.dic.
feu.col.4.Franciſ.Rip.tract.de peſte fol.119.Ber.conſi.26.pro
pleniori.col.1.lib.1.
¶ Excuſat.ſ.eo.conſi.8.col.fi.

EPITOME.

c ¶ Vt debitor fugitiuus capi poſsit,probandum eſt plenè,licet
eo abſente, de debito liquido & de ſuſpicione fugæ aliter q̈
per iuramentum.nec valet obligatio facta per carceratum in
fauorem eius,qui eum iniuſtè capi fecit.

CONSILIVM CCXLI.

Erspectis ſtatutis & facti narratione de
quibus in themate, omiſsis ſuperfluis cõcludo
dictam capturam fieri non debuiſſe & viribus
nõ ſubſiſtere. nã aut volumus eam ſuſtinere ex
vi iuris cõmunis,aut ex vi ſtatutorũ;ex primò ca
1 pite,ſcilicèt de iure † communi, conſtat capturam non valuiſ
a ſe:quia ad hoc vt quis tanquam ſuſpectus de fuga[a] pro debito
ciuili capi poſsit, requiritur quod probetur plenè de debito
quamuis probationes poſsint fieri abſente debitore,vt firmat
Angelus in l.1.C.quorum appellationes non recipiantur.&
in repetitiõe.l.carcerem.C.de exactori.trib.lib.10.& Baldus.
C.quomodo & quãdo iud.l.conſentaneum in verſiculo quæ
ro vnà cum Butrig.& Angelus.l.ſi ab arbitrio.§.fi.ff.qui ſatiſ-
dare cogantur.& Ioannes de Imola in l.2.in prin.ff.ſol.matr.
Sed de debito non conſtat plenè per inſtrumenta vel per duos
teſtes.vt dixit Ang.in d.l.ſi ab arbitrio, cũ concordãtijs proxi
mè allegatis: ergo ad dictam capturam procedi non potuit.
¶ Et licèt duo teſtes in dicta cauſa fuerunt recepti & iurati,
tamen non probant,eò præſertim,quia ſunt ſingulares: nam
Verius de Rõdinellis primus teſtis deponit de cõfeſsione fa-
cta per Sylueſtrum ſuper apotheca Iacobi de Vrſis.alius verò
teſtis.ſ.Nicolaus Bordoni deponit de confeſsione dicti Sylue
2 ſtri facta in apotheca ipſius Pauli. † & ſic cum vnus deponat
de vno loco, alius de alio tanq̈ ſingulares non probant,vt in
c.licèt cauſam.de proba.c.bonæ.el 2.de elec.35.q.6.de paren-
tela.& not.in l.teſtium.C.de teſti. ¶ In alio etiam quod eſt de
ſubſtantia, ſunt varij & ſingulares: quia dictus Verius vide-
tur deponere de debito puro. Paulus verò deponit de debito
conditionali.nam dicit q, Sylueſter prædictus aſſeruit ſe ven
didiſſe dictam poſſeſsiõem Bartholomæi Bonfratellis pretio
florenorum centum octoginta octo ad rationem cuidam Lu
douico Boni de Florentia cum hac conditione q, ipſe Barth.
debeat dicto emptori dare bonam & idoneam fideiuſsionem
ad legitimam defenſionem dictæ poſſeſsionis: & q, ſubiũxit
dictus Sylueſter q, præſtita dicta fideiuſsione dicto Luduico
daret ipſe Sylueſter dictos centum octoginta octo florenos,
quos depoſuit dictus emptor apud quendam bancherium ad
petitionem dicti Sylueſtri.de qua conditione nõ deponit pri
3 mus teſtis: † vnde ad hoc vt poſsit procedi ad dictam captu-
ram oportet debitum eſſe liquidum, vt inquit Bal.in d.l.con-
ſentaneũ. meritò pro debito conditionali non erat conceden
da captura, quia non eſt tunc exigibile.l.cedere diem.ff.de
verborum ſignificatio.& l.quicquid aſtringendæ.§.fin.ff.de
4 verb.oblig. ¶ Requiritur † etiam q, probetur de ſuſpicione
debitoris,& quod ſuperuenerit poſt cõtractum debitum.l.ſi
creditores.ff.de priuilegijs credi.l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.qui ſatiſ.
cog.l.ſi is à quo.§.fi.& ibi nota.Bar.ff.vt in poſſ.lega.l.fin.&
ibi notat Bar.& alij.C.de ſponſa.& not.Dyn.& Bart.in l.ait
prætor.§.ſi debitorem.ff.quæ in fraudem credito.& in l.quęſi
5 tum.ff.de pig.& in l.dies.C.de ferijs.& ad probationem † talis
ſuſpitionis non vr̃ ſcd̃m veram opinionem quod ſufficiat ſo-
lum iuramentum creditoris de iure communi, vt notat.Bald.
in l.apertiſsimi.ad fi.C.de iudic.& probatur in l.qui bona.§.
qui damni & ibi hoc notat Angel.& Modern.ff.de dam.infe
cto.& Bald.in l.creditor.la 2.ff.ſi cer.petatur, in l.ſciendum,
in princi.circa 3.colum.ff.qui ſatiſdare cogan.tamen quoad
iſtam probationem ſuſpicionis,de qua nihil dicunt teſtes,nõ
eſt inſiſtendum propter ſtatutum ſub rubr.de ſequeſtrationi-
bus,de quo infra ſtatim dicetur. ¶ Si autem quærimus an di-
cta captura poſsit ſubſiſtere ex virtute ſtatutorum, & ad huc
dicò quòd non:nam ex narratis dictus Barthol.Bonfratellis
intentauit ſtatutum ſub rubrica de ſequeſtrationibus, in ver-
ſicul. Prætereà ordinamus q, volens aliquem ſuum debito-
rem ratione ſuſpicionis facere perſonaliter citari ad ſatiſdan-
dum:& ſi nõ ſatiſdederit facere ipſum detineri &c.quod qui-
dem ſtatutum diſponit q, volens aliquem ſuum debitorem ra
tione ſuſpitionis facere perſonaliter citari ad ſatiſdandum,&
ſi non ſatiſdederit facere ipſum detineri ſeu carcerari, teneat
ante omnia de eius credito fidem facere per productionem
inſtrumẽti ſeu librorum bene,laudabiliter & regulariter:aut
ſcriptura priuata manu debitoris, ſeu per teſtes ſummariè re-
cipiendos in caſu in quo ſummariè admitti poſsint ex forma
iuris & ſtatuorum, & ſtetur iuramento creditoris de ſuſpicio-
ne fugæ & de deterioratione cõditionis bonorum debitoris,
& de alijs de iure requiſitis, & q, talis debitor ſic captus ſatiſ-
dare volens, teneatur ſatiſdare de iudicio ſiſti & iudicato ſol-
uendo,& q, aliter non debeat licentiari vel relaxari. Sed ita
eſt quod per inſtr̃m aliquod non eſt probatum per dictũ Bar-
thol.de debito, nec etiam per productionem aliquorum li-
brorum,nec etiã per ſcripturam priuatam manu dicti Sylue-
ſtri,& licet d.Barth.dicat ſe producere quandam literam ſcri-
ptam

ptam manu dicti Syluestri, tamen non est nec fuit probatum
6 per testes vel aliter q. fuerit scripta manu dicti Syluestri. † non enim sufficit allegare quod fuerit scripta manu dicti Syluestri nisi probetur, per nota. per gloss. in l. 1. in princip. ff. si quadrup. pau. feu. dica. & in l. si cuius. in verbo, dicere. ff. de appella. reci. & in l. 2. in glo. fin. C. q. met. caus. & gloss. in ca. 1. de his quæ fi. à maio. par. capit. & in c. non est, de consuet. lib. 6. & in c. cum super, in glo. 2. iuncto textu. & in c. post elect. in verbo, post resignationem, de concess. præben. & not. Barto. in extrauaganti, ad reprimendum. in verbo, asserit. & in l. 1. circa princip. ff. de dolo. & glo. & Ang. in l. si prius, in verbo, egisset. ff. de oper. noui nunciat. & glo. 1. in l. 4. ff. vi bono. rapto. Quinimò & si notarius actorum scripsisset q. d. Bartholomæus produxit scripturam manu. d. Syluestri scriptam, non probaret, quia attestaretur de eo quod est de præterito & non probaret, vt not. Innoc. in c. 1. in glo. magna, de fid. instrum. & in c. cum in iure, de testam. mili. faciunt no. per Bart. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. circa intellectum gl. in l. 1. C. de fide instrum. & iure hastæ fis. lib. 10. illam enim scripturam fuisse scriptam manu dicti Syluestri, qui tunc ibi coram notario non erat, est actus de præterito, meritò illa scriptura notarij non potest de hoc fidem facere, sed si notarius scripsisset q. tales testes vel tales assumpti ad comparationem faciendam affirmabnat & referebant illam scripturam fuisse scriptam manu dicti Syluestri aliud esset: quia tunc notarius scriberet actum de præsenti. ¶ Nec ēt de debito facta fuit probatio per testes: quia duo tantum testes fuerunt producti, qui quò ad locum & in alijs partibus substantialibus sunt singulares, vt suprà probaui: ergo dici non potest quod etiam ex dispositione statutorum sit seruata de-
7 bita forma in concedenda captura. ¶ Cum ergo captura † prædicta non fuerit de iure valida, & sic taliter captus esset de iure statim relaxandus absq; præstatione satisdationis: quia spoliatus ante omnia est restituendus. l. si quis à se fundum. C. ad le. Iuliam de vi. l. si maritus. la 1. C. de don. inter vi. ca. in literis, de resti. spo. nam taliter captus dicitur spoliatus libertate sua. l. 1. & 2. ff. de lib. hom. exhib. l. pleriq;. ff. de in ius vo. meritò (vt dixi) statim erat restituendus pristinæ libertati & relaxandus. & not. Barto. in sua disputatione incip. Lapus fuit captus &c. & ipsimet indebitè capto licuisset propria authoritate recedere & aufugere, vt notat Bart. in aliquibus lecturis in l. vis eius. p illum tex. C. de prob. ergo cum dictus Syluester de Caponib. præstiterit satisdationem & fideiussorem de iudicio sisti & iudicato soluendo dederit Syluestrum de Bouerijs sub hac conditione, videlicèt si dicta captura erat valida, & si & in quan-
8 tum de iure teneretur satisdare: ergo † cum defecerit dicta conditio, non valuit dicta præstatio satisdationis: quia defectus conditionis facit deficere ipsum actum conditionaliter factū, etiamsi conditio sit de præsenti & non de futuro. l. si ita stipu-
9 latus fuero hanc † summam. ff. de verb. obli. l. cum ad præsens. ff. si cert. pet. & in proposito nostro notat Bal. in c. 1. §. hoc q̄ q;.
10 in pen. col. in titu. de succe. feud. ¶ Fortificantur † prædicta: quia obligatio facta per detentum vel carceratum iniustè pro ut fuit dictus Syluester non valet ad fauorem illius qui fecit
b eum detineri vel capi. [b] l. qui in carcerem. & ibi ita declarant omnes scribentes. ff. q. metus cau. & no. ēt Bar. post Ia. de Aret. in l. qui neque. ff. de ver. sig. & not. per Bal. in rub. C. de rescin. ven. ex quibus concludo, dictam capturam & satisdationem non subsistere. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fuga. s̄ li. 3. con. 19. con. 63. Soc. con. 99. cum duob. seq. lib. 4.
b ¶ Capi. Ro. consi. 316. Lancello. deci. l. qui à latronib. de testa. Matth. Affli. deci. Neap. 149.

EPITOME.

¶ Episcopus Paduanus locauit omnia iura & bona sui episcopatus, & conductor magnam mercedem promisit cum vidisset amplos libros redditum in quibus inuenta sunt posteà multa nomina falsò vel bis scripta, vel non soluendo. Respon. Alexan. q. non potest peti remissio mercedis ex quo episcopus non asseruit dictos libros continere veritatem, & cōductor nō est læsus vltra dimidiam.

CONSILIVM CCXLII.

Perspectis his quæ in themate narrantur: ca
1 sus iste nullam pbabilem dubitationem præ se ferre videtur, si rectè sentio. ¶ † Nam in contractu locationis locata sunt omnia bona & iura episcopatus seu quicquid est in bonis & de bonis episcopatus cum oībus & singulis iuribus, actionib. & emolumentis suis: vnde ēt si nulla essent iura, non tenetur locator p̄ter quàm in vno casu. s. quando nullum ius penitus haberet concedens, & hoc sciret ipse: sed conductor ignoraret. ita habetur in l. q. si in venditione, cum tribus legibus sequentibus ff. de hæ. vel act. ven. facit. l. nec emptio. ff. de contrah. emp. Sed ita est q. aliqua sunt iura episcopatus, licèt fortasse nō inueniātur tot & tanta, put dicit conductor se existimasse: ergo in aliquo non tenetur locator, etiamsi non appareret q. dictum fuerit per pcuratores domini episcopi q. non intendebant obligare episcopum ad manu tenendum aliquid in particulari de aliquib. fortasse prætensis iurib. episcopatus, vt in themate narratur. ¶ Nec obstat si diceretur rōne doli commisi in contractu audiendos esse conductores, eò quia asserunt sibi ostensos fuisse libros redditum & nominum debitorum episcopatus, in quibus sunt debitores aliqui non veri, aliqui duplicati, aliqui non soluendo seu non exigibile, vt ipsi conductores dn̄t, & pro hoc videretur tex. in l. Iul. §. si venditor. cum duob. §. sequentib. ff. de act. emp. vbi si vēditor serui mentitus est, vt pluris seruum venderet, vt quia dixit eum plus habere in peculio q̄ habere reperiatur, vel cum sciret venditor fundi fundū ipsum pluribus municipijs ad certa legata obligatum in talibus con scripsit vni tantum municipio esse obligatum: postea in venditione dixit q. si quid legatorum vel tributorum deberetur id ad emptorem pertinere deberet, tenetur venditor emptori rōne doli. bene facit. l. q. venditor. ff. de dolo. & l. ea quæ. ff. de contrah. emp. quinimò dixit tex. in d. l. Iul. §. item qui furem, in fi. quòd etiam si per ignorantiam si venditor asseuerauit id q. non erat: tenetur, vt quia seruum quem ignorabat esse furem, eum bonæ frugis & fidum & charum vendidit, tenebit: quia tacere debuit & non dicere quę ignorauit, & in istis factū procuratoris nocet dn̄o. l. cum mancipium. ff. de ædi. edict. l. apud Celsum. §. quæsitum. ff. de doli excep. quia r̄ndeo ad di-
2 ctum. §. si venditor, & ad l. quod venditor & ad dictam. l. ea q̄. q. loquitur in eo venditore qui scienter & cum fraude ex proposito asseuerauit, id q. non erat vt pluris rem venderet, sed in proposito nostro procurator episcopi non asseuerauit dolo vel fraude aliquid, saltem q. falsum esse sciret, nec in dubio præsumitur in eo dolus, l. quoties. §. qui dolo. ff. de pba. & l. meritò. ff. pro soc. nec. ipse librum conscripsit sed ab alio conscriptus est, meritò probabilem & præsumptam ignorantiam habuit eorum, quæ ibi continentur. l. fi. ff. p suo. l. q. vulgo. ff. p empt. & posito sed non concesso q. apparere posset q. ad requisitionem conductorum ostenderit eis librum in quo scribuntur redditus episcopatus, tn̄ non dixit pcurator q. oīa quæ ibi descripta erant, vera essent, nec ipse vt illa conducerent bona & iura episcopatus vltro obtulit librum illum reditum, sed petentibus & optantibus illis librum istum videre eum put erat exhibuit; & sic non sumus in casu, in quo loquitur tex. in d. §.
3 item qui furem. ¶ † Prætereà quantum ad debitores qui non sunt soluendo vel sunt inexigibiles, certum est q. ēsi expressè illa noīa debitorum specificata fuissent in locatione, non tene-
a retur locator ostendere, nisi q. essent veri [a] debitores, & nullū ad eum spectat periculum si non sint soluendo. l. si nomen. cū l. seq. ff. de hæ. vel act. vend. similiter si vnum nomen debitoris est duplicatè scriptum, non dicitur per hoc concedere voluisse nisi vnum debitum, & p vna tantùm scriptura accipienda est l. 1. §. si quis in duob. ff. de bo. poss. bo. scd̄um tab. l. vnum. ff. de test. & si in culpa fuerunt cōductores diligenter non pscrutando sibi imputent, cum non pbetur de dolo locatoris, qui talē librum non conscripsit, nec de talib. errorib. apparet eum scietiam habuisse. l. item si pretio. §. fin. cum ibi not. ff. loca. ¶ Nec suffragatur conductoribus allegare dolum re ipsa hoc est læsionem: quia illa non releuat, quando est intra dimidiam iusti pretij vel iustæ mercedis d. l. item si pretio. in fi. & l. in causæ. la 2. §. fi. ff. de min. l. 2. ca. ibi no. C. de rest. & in c. pe. de emp. & vend. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Veri.Bal.consi 270.lib.1.adde Alex.l.si cum dotem.§.si mulier.col.2.sol.ma.Bar.s̃.lib.3.consi.94.

EPITOME.

¶ Generalis derogatio derogat quibuscũq; derogatorijs priorum literarum si de mente constet.

CONSILIVM CCXLIII.

PERSPECTIS tam verbis primarum literarum
Nicolai q̃ etiam posteriorum literarũ Pauli Ro-
manorum pontificum, videret̃ prima considera
tione dicendum, posteriores † literas nõ tenere,
1 quatenus primis literis repugnare videntur: qa
vt per secundas literas tollantur primæ, oportet nedum de pri-
mis mentionem in sc̃dis haberi, verùm ẽt specialem de primis
mẽtionem fieri necesse est.c.bonæ. de confir. vti vel inti.Idem
probatur in c.2.de dolo & contu. sed dictæ vltimæ literæ de
primis nullam mentionem faciunt.ergo &c.Pro hoc etiam be
ne facit tex.in c.ex literis, de offi.delega. vbi tex.requirit q, in
secundis literis fiat expressa mentio primarum literarum, si-
2 cut etiam habetur in c. in nostra. de rescr. ¶ † Confirmat̃: quia
cum in primis literis scilicèt Nicolai sit apposita clausula de-
rogatoria ad sequentes literas impetrandas, oportet vt secun-
†1 dæ viribus subsistant, † q, secundæ specialem mentionem de-
dicta clausula derogatoria contineant.l. si quis, in prin.testa-
3 menti.ff.de leg.3. ¶ Accedit quia vt † inquit Bal. & Sali.in l.
fi. C. si contra ius vel vti.publi.quando lex resistit impetratio-
ni, non sufficit tunc impetrare rescriptum contra legem cum
generalia clausula, non obstante aliqua lege in contrarium fa-
cientes: sed oportet specialem de illa lege mentionem facere.
¶ Pro hoc bona gl. & ibi Bal. in l.1. C.de peti. bo. sub. lib.10.in
verbo relinquatur, & in l. omnes.C.de aquæduct.lib 11.& no.
Ant.de But. in c. nonnulli, in fi. prin.de rescri. Et istud saltem
videtur esse verum, quando non solum lex derogat impetra-
tioni rescriptorum, sed etiam dat formam clausulæ derogato
riæ: vt quia dicat q, non valeat rescriptum nisi fiat mentio ex
presse de ipsa constitutione.ita inquit Io.de Imo.in c.nonnul
li.in prin. circa.5.col.de rescrip. per d.l. si quis in prin.test.sed
ita est q, in primis literis Nicolai in ver. districtius inhibentes
&c.derogatur contrariæ impetrationi, nisi de ipsis literis & da
tæ tenore de verbo ad verbum fieret mentio: igitur non value
4 runt secundæ illa forma non seruata. ¶ † Prætereà non solum
oportet in secundis literis de primis mentionem facere, verum
etiamsi in eis aliqua notabilis clausula contineretur, oporte-
ret de ea mentionem fieri.vt probatur. in c. ex conquestione,
de resti.spo.& ibi no.doct.vbi per illum tex.dicunt q, si in pri-
mis literis est adiecta clausula, appellatione remota, qd̃ non
sufficit in secundis literis fieri mentionem de primis, nisi etiã
fiat mentio de dicta clausula, & ita etiam no. Ant.de But. in c.
cæterùm.de rescri.Sed in primis literis erat clausula annullãs
& irritans omnia impetrationem in contrarium faciendam,
non facta mentione primarum literarum & earum tenoris de
verbo ad verbum, sub pęna etiam excommunicationis, quam
extunc in contra facientes promulgauit, cum clausula motu
proprio & ex certa scientia, quæ sunt notabiles clausulæ, vt pa
tet ex his quæ habentur in c.si motu proprio, de præbẽ.in 6. &
in c.statutum, in princip.in verbo, literarum, de rescrip.in 6.&
per glo.in c.ad hæc.in gloss.fiñ.eod.tit.in antiquis.& per not.
in l.fi.C.si contra ius vel vti.publi.& in l.1.ff.de consti. princi.
& in l.eos.in princ. C.de appel.& in l.idem Vlpia.ff.de excut.
tut.& l.quidam consulebant.cum sim.ff.de re iudi.de quibus
quidem clausulis nulla in posterioribus literis mentio est ha-
†2 bita.¶ Corroborantur p̃dicta p ea † quæ no.Arch.& Ioã.Andr.
5 in capi.ei cui prouideri.de præben. in 6.vbi dicunt † quod per
generalem clausulam non obstante, princeps non videtur de
rogare illis quibus non est verisimile principem fuisse in spe-
cie derogaturum.l.obligatione generali.ff.de pigno.l. vt gra-
dum.§.non autem.ff.de munere.& hono.l.1.C.quæ res pign.
obl.pos.Sed attento quod literæ Nicolai emanarunt ad fauo-
rem commodum & quietem ordinis prædicatorum: & ne qc-
quam in prædicti ordinis perniciem, vilipendium & scanda-
6 lum subsequeretur, vt in † præfatione dictarum literarum nar
ratur, quibus standum est: vt in clemen.1.de proba. & quæ p̃
bant cãm finalem dictarum literarum, vt in l.fi.& ibi no.Bart.
ff.de hær.inst.& in l.1.& ibi no.Bartol.ff.ad Maced.& in l.cum
hi.in prin.ff.de transac.non est verisimile Romanum pontifi-
cem voluisse prædicta in generali concessione subuertere arg.
c.in præsentia, de renun.c. ecclesia, el 2. de electio. ibi, neq; e-
nim credendum est Romanum pontificem qui iura tuetur, q,
aliàs excogitatum est & multis vigilijs inuentum, vno verbo
subuertere voluisse.& l.si qñ, in prin.C.de inoff.test. cum sim.
¶ Accedit etiam q, cum impetrantes secũdas literas videant̃
fuisse excommunicati vigore primarum literarum, & vigore
constitutionum ordinis, per quas diuisores ordinis incurrũt
censuram excommunicationis, secunda impetratio tanq̃ fa-
cta ab excommunicatis, non debuit aliquo modo valere.ca.1.
de rescrip.in 6.videntur ãt prædicti impetrantes esse diuisores
ordinis: quia per hm̃oi impetrationem aliqualiter à potestate
7 generalis eximuntur. ¶ † Sed præmissis non obstantibus con
trariam sententiam de iure probabiliorem esse arbitror: quia
imò vr̃, q, regulariter sufficiat in secundis literis in genere face
re mentionem de primis.c.causam quæ.el 2.de iud.ca.audita.
de resti.spo.& ita vr̃ residere Host.in d.c.2.de do.& contu. Ioã.
An.ẽt dum dicit q, potest responderi ad d.c.2.de dol. & contu.
q, nec etiam in genere facta erat mentio de primis literis, & d.
Abb.in c.2.dicebat hoc relinqui iudicantis arbitrio, an per ge
neralem mentionem facta videatur primarum literarum re-
uocatio, per id q, hr̃ in c.super literis, & in c. postulasti.de rescr.
& in cap. inter monasterium, de re iud. & sc̃dm eum iudex in
hoc arbitrando debet aduertere. an talis clausula vel talia ver-
ba sint adiecta in prioribus, quibus expressis Papa verisimili-
ter postea secundas literas non concessisset: & tunc mentio ge
neralis non sufficeret.ita loquuntur iura quæ videntur exige-
re specialem mentionem, aliàs autem procedat alia opi.q, suf-
ficiat generalis.& ita ẽt concludit ipse in præallegato c.ex con
questione, volens q, de qualibet notabili clausula priorum li-
terarum debeat fieri mentio specialis, qñ talis est q, Papam red
didisset concedẽdo difficiliorem, & hoc relinquendum esset
iudicantis arbitrio, sicut de qualibet subreptione dr̃ per id qd̃
hr̃ in d.c.super literis, cum ibi no.an aũt in casu nr̃o dicantur
esse tales clausulæ notabiles in primis literis q, pp̃ eas legitimè
ipsius primis literis derogatum non fuerit, dicam infrà, p̃ser-
tim in rñsionibus ad argumenta in contrariũ adducta. ¶ Sc̃dò
8 moueor per id q, † not.Io.An.in c.1.de exces.præla.in 6.in no-
uella.maximè in fi.vbi dixit q, in omni materia in qua quæri-
tur, an posteriora derogent prioribus, si apparet per verba licet
generalia quod omnibus generaliter derogare voluit, illi vo-
a luntati [a] standum est si potestatem derogandi habuit, & ideo
per illam theoricam concludit Anto.de But.in c.1. de præscri.
circa.4.colum.q, si in lege aliqua esset cautum, q, non valeret
rescriptum contra p̃uisionem illius legis impetratum, nisi de
illa lege specifica fiat mentio, sufficeret q, in rescripto dicere-
tur, non obstante aliqua lege, etiam si de illa oporteret specia-
lem mentionem fieri.pro hoc etiam allegat.d.l.si quis in prin
ci.testamenti.cum ibi no.per Bar.in ver.quæro quid si testator
dixerit sic, cassans & irritans &c.sed ita est quod in literis Pau-
li dr̃ non obstantibus constitutionibus & ordinationib. nec-
non quibusuis priuilegijs, indultis & literis apostolicis magi-
stro & ordini præfato ac alijs illius professoribus in genere
vel in specie sub quacunque verborum serie vel expressionẽ
conceptis, etiam si quò ad eorum derogationem de illis eorũ-
que tenoribus non per generales vel aliàs expressam mentio-
nem importantes, sed de verbo ad verbum, aut de illorum da-
ta speciali & expressa: aut alia quæuis, etiam de indiuiduis mẽ
tio foret habenda, hac vice duntaxat quò ad hoc illis aliàs in
suo robore permansuro specialiter derogamus, nec non di-
cti ordinis statutis & consuetudinis iuramento confirmatio-
ne apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, aut ẽt literis
& ordinibus magistri ordinis, necnon concessionibus per fe-
licis recordationis Pium secundum in conuentu Mantuano
vicario & congregationi prædictæ factis, quas in quantum p̃-
missis obtineat harum serie reuocamus, cæterisq; contrarijs
quibuscunque &c.non video igitur quibus efficaciorib. ver-
bis Paulus animum suum & voluntatem derogandi melius
declarare potuisset. apparet enim quòd saltem in genere cogi-
tauit de alijs literis apostolicis illi concessioni contrarijs &
sic per-

sic perinde est ac si specificè de eis certior factus fuisset. l. qui in re militari. ff. de testa. mili. no. Cy. & Bar. & alij in l. sub prætextu.
9 la 2. C. de transac. ¶ Tertiò pro hoc facit † decisio Feder. de Senis in consi. 47. incipiente. Habita super casu prædicto collatione conuenienti &c. vbi dixit q, licèt scd̃m priuilegium nō tollat primum nisi in secundo fiat mentio de primo & eius derogatorijs, vt legitur & notatur in c. veniens, de præscrip. & in c. 1. de rescrip. & 25. quæstio. 2. in summa. tamen nō requiritur q, singularis mentio fiat de primo: quia si aliter diceremus, auferretur indirectè Papæ potestas tollendi & derogandi priuilegijs prioribus habentibus derogatorias, & q, scd̃m eum nephas est sentire. vnde videmus q, per sufficientia ḡnalia reuocatoria posita in lege vel canone vel decretali vel alio priuilegio derogatur specialibus priuilegijs, quantumcunq; habentib. speciales clausulas derogatorias ad futura: & patet. in c. quia sæpe de elec. in 6. & in c. alma, de senten. excom. in 6. c. vt officium, post medium. de hæreti. eod. lib. & in clementi. 1. & 2. §.
10 nos de sepult. ¶ Quartò † per id q, no. Bald. in ti. de pace Constan. in verbo libellorum. vbi dixit q, si Imperator cōcedit priuilegium cum clausula non obstante lege aliqua, & non obstantibus illis legibus quæ dicunt generale dictum non valere nisi in casibus specialiter nominatis, an valebit in casibus in quibus oportebat specialem mentionem fieri: & Bal. sequutus Odoffre. vult quòd sic. argumen. dictæ. l. si quis in princip.
11 testamenti. & in authent. de testam. imperfec. §. pen. ¶ † Quintò per id quod no. Ange. in l. diui. §. licèt. ff. de iure codicill. vbi voluit quòd etiā vbi præcedit specialis derogatoria adeò quòd in sequenti dispositioni contraria esset opus specialem mentionem fieri de prima, satis est q, in secunda opponatur generalis derogatoria ad contraria cum hac adiectione, videlicèt etiam si de dispositione contraria oporteret specialem mentionem fieri alleg. no. gl. in auth. de hære. quæ intesta. in princip.
12 ¶ Sextò per id † quod no. do. Abb. Siculus in c. cum instantia, de censi. vbi quærit, Papa concessit priuilegium cuidam monasterio monialium, vt non tenerentur ad procurationem legatorum, etiam si in literis dicatur tam non exempti, quam exempti teneantur ad hoc onus, nisi de isto indulto concessa monasterio fiat mentio de verbo ad verbum. demum Papa cōcessit legato vt posit exigere procurationem à quibuscunq; personis etiam exemptis, quāquam talia sint priuilegia q, de eis sit facienda mentio de verbo ad verbum: quia voluit in talibus literis haberi pro expressis. arguit ad partes & finaliter concludit q, p scd̃m concessionem sit sufficienter derogatum primę, & in effectu mouetur per ea quæ pōit Fede. de Senis in consilio superius allegato, licèt ipsemet Federi. aliter videatur dixisse in consil. 225. & in ordine meo est 233. & incipit, Casus talis est, monasterium cuiusdam ordinis &c. ¶ Septimò per id
13 † q, not. Ioan. Mona. in c. 1. de consuetud. in 6. in 1. glo. & cum eo transit simpliciter ibi Io. And. & etiam Iaco. Bu. in l. præscriptione, in fin. C. si contra ius vel vtili. public. vbi volunt q, posito q, rescribens contra legem debeat facere specialem mētionem de lege cui derogat, qñ illa lex habebat clausulam derogatoriam ad rescripta impetranda: tñ illud p̄cedit qñ ipsemet rescribens est ille qui fuit author illius præcedentis legis seu constitutionis: secus in successore suo: quia non potuit successori talem legem derogatoriam futuris rescriptis successoris imponere per id quod habetur in cap. innotuit, de elect. & in capi. fin. de rescript. in 6. sed in proposito non est Nicolaus ille qui concessit vltimas literas, sed est successor Nicolai, ergo &c. tamen quia in hoc vltimo fundamento pleriq; contrarium tenuerunt: ideo magis adhæreo cæteris fundamentis tanquam
14 tutioribus. ¶ Octauò † probatur per ea quæ not. Baldus in l. humanum. C. de legi. in penu. col. vbi fortius voluit sequutus Cyn. quod in principe sufficiat reuocatio & derogatio generalis facta dispositioni præcedenti, quæ prohibeat secundam dispositionem fieri illi primæ contrariam. allegat. l. omnes. §. 1. C. de præscr. 30. anno. & cle. eos. de sepul. & dicit q, ita vř tenere gl. in l. Imperialis. C. de nupt. & q, ita seruat curia Romana, & dicit quod non obstat. d. l. si quis in principio testamenti, in verbo, specialiter: quia ibi loquitur in priuato homine, qui disponit ad suam voluntatem: vnde debet apertius & specialius loqui. ar. l. veteribus. ff. de pact. & l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verborum obli. secus in principe vel alia persona publica, quæ disponit ad vtilitatem aliorum. & hæc fuerunt verba Cy. in sua disputatione de qua ẽt fecit mentionem Bar. in l. omnes populi. in 3. quæstione principali. in versi. circa scd̃m &c. ff. de iust. & iure. & licèt Bal. in d. l. humanū, aliqua addat ad illud q, dicit Cyn. circa dispositionem priuati hominis in testamento: tñ circa id q, dicit Cy. in principe, prout est casus noster, Bal. transit cum Cy. & ista fuit ẽt responsio Iacobi de Rauen. & Cy. in l. fi. in prin. C. si contra ius. vbi ita re-
15 spondent ad. d. l. si quis. in princip. ¶ Nonò per † id quod not. Paulus de Leaza. in cle. 1. de sepultu. vbi dixit, q, quando verba generalia derogatoria præcedentium actuum sunt pro lata ab eo qui specialiter derogare potuisset, sufficiunt, si sunt ita p lata q, innuant voluntatem derogantis esse talem. & hoc dicit esse verum tam in contractibus quam in priuilegijs, rescriptis & constitutionib. allegat dictum. c. quia sæpe. de elect. in 6. & c. alma, de senten. excommuni. eo. lib. & dictum. c. si motu p-
16 prio, cum similib. ¶ Bene facit quod † not. Cardina. Florent. in dicta cle. 1. de sepult. in 3. colum. vbi faciens mentionem de verbis Pauli de Leaza. ibi, de verbis Federic. de Senis variantis in dictis duobus consilijs dicit, q, ipse putat q, vbi in secunda dispositione est aliqua specialis expressio, per quam apertè colligitur mentem disponentis fuisse omninò derogare, q, hoc sufficit ad derogandum & reuocandum priorem dispositionem habentem speciales clausulas derogatorias ad sequētes dispositiones vt in casibus in quibus loquitur Federi. in dicto consi. 47. & ponit ipse exemplum si in secunda dispositione derogante priori adijcerentur ista verba, etiam si in prima dispositione diceretur q, in reuocatione debeat exprimi nomen talis sancti, vel quod ego scribere debeam in reuocatione de manu mea nomen meum, vel quæcunq; clausula similis, aliàs scd̃m eum si diceremus contrarium, sequeretur absurdum q, disponens sibi dixisset legem à qua neq; ipse neq; successor recedere posset: s. si non recordaretur de illis verbis, contra dictam. l. si quis in principio testamenti, & dicto cap. innotuit cum similibus. sed in casu nostro est ita: quia Paulus secundus in sua derogatione dicit, etiam si de data speciali aliorum priuilegiorum contrariorum facienda esset mentio, & largius ẽt, vt in dicta derogatione continetur & retuli suprà. ¶ Deci-
17 mò † probatur per ea quæ concludit Pau. de Cast. libr. 1. consil. 206. incip. In facto præsenti ponam primò conclusionem &c. vbi facit mentionem de varietate Federi. de Senis in dictis cōsilijs: & finaliter concludit, quod si in secunda concessione dicatur, non obstantibus quibuscunq; in contrarium facientibus. etiam si de toto ipsorum tenore facienda esset mentio, q, sit sufficienter derogatum, qualiscunque esset clausula apposita in prima dispositione, & dicit quod ita est in vsucap. allegat etiam ad hoc id quod habetur in d. c. 2. de dolo & contumacia. & in d. c. bonæ. & in d. c. ex literis. sed hæc verba fuerunt exp̄ssa in dicta derogatione Pauli: ergo &c. ¶ Et per prædicta satis euidens apparet responsio ad contraria, quia posito quod de primis literis vel de aliqua notabili clausula oporteret expressam vel specialem mentionem fieri, tamen satis est quòd fiat per illa verba quibus vsus est Paulus in secundis literis: nam illud non dicitur loqui in genere. sed vim habet specialis expressionis, vt iuribus & authoritatibus suprà probatum est. ¶ Et vltra præallegata quòd prædicta reuocatio non dicatur generalis, voluit Bal. in l. 1. ff. si quis in ius voca. non ierit. & in l. fi. C. si contra ius vel vti pub. & in l. 1. in 2. quæstio. ff. de vulg. & pupilla. per id quod habetur in l. fin. cum glo. C. quod cum eodem. & in l. quod in rerum. §. fi. cum gloss. parua. ff. de leg. 1. ¶ Et per hoc est responsum ad id quod dixi, allegando nota. per Arch. & Ioan. Andr. in cap. ei cui, de præben. in 6. quia non sumus in derogatione quæ dicatur generalis posito quod non
18 diceretur singularis seu indiuidua. nam † aliud est genus, aliud est species & aliud est indiuiduum, secundum iuristas, vt notat in l. legato generaliter. ff. de leg. 1. & per docto. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cauti. & per Bartol. in d. l. fin. C. si contra ius vel vti. pub. cum concor. proximè allegatis, vbi dixit q, in genere posset dici esse derogatum, q, diceretur aliquo non obstante. sed singularis seu indiuidua diceretur, quanto dictum esset non obstante tali concessione facta per Nicolaum sub tali forma, specialis verò esset illa quæ tenet medium inter generalem & singularem, vt in casu nostro. ¶ Et per hoc est etiam responsum ad id quod dicebatur de excommunicatione impetrantium, & per consequens de nullitate impe-

trationis: quia ex quo Paulus vult dictam impetrationẽ valere non obstantib. quibuscunq; literis apostolicis & statutis dicti ordinis, apparet eum noluisse incurrere pœnam excõicationis, qa qui vult consequens, vr velle antecedens ad illud. ff. de acqui. hæ. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procuratori. ¶ Posset ẽt rñderi literis Nicolai q̃ Nicolaus voluit illas habere vires quõ ad impediendum facultatem impetrandi post publicationem, & non apparet q̃ ante tempus concesśionis literarum Pauli fuissent publicatæ literæ Nicolai: ergo non valuerunt, sicut ẽt fuit intentionis Nicolai, & iuxta id q̃ hr̃ in authen. vt factæ nouæ constitutiones. collatione quinta. not. in data sexti libri in gl. fi. & in procemio cle. in verbo, decreto. cũ sim. ¶ Quantum verò ad id q̃ in alio quæsito continebatur, s. an capitulum gñale ordinis Prædicatorum potuerit absoluere dñm fratrem Thomam de Leuco tunc vicarium gñalem congregationis Lombardię sub regulari, obseruantia degentis: qa hoc est apertè expeditum per literas vltimas Pauli super hoc specialiter emanatas. nõ video q̃ super hoc insistere oporteat. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Voluntati. s̃. eo. consi. 111. consi. 155. s̃. lib. 4. consi. 7. vbi dixi sed Hippo. Marsi. in practi. crimi. §. quæritur. nu. 16. dicit sufficere clausulam de plenitudine potestatis in quo bene reprehenditur per Aymo, consi 126. col. 2. vbi pulchrè tractat, & tenet q̃ vt appareat de voluntate derogando omnib. derogatorijs, non sufficit derogatorio generalis nec requirit̃ indiuidua sed specialis. Pau. consi. 3. consi. 206. consi. 288. con. 284. lib. 1. con. 125. consilio 408. libr. 2. tenet etiam Aymo quòd dicitur specialis derogatio sufficiens qñ dicitur, etiam si talia forent de quibus mentionem fieri oporteret de verbo ad verbum. idem Alex. s̃. lib. 4. consi. 7.

EPITOME.

¶ Confiscatio bonorum mobilium & immobilium non includit nomina.

CONSILIVM CCXLIIII.

PONDERATIS verbis instr̃i donationis factæ p̃ quondam Illustrissimum principem Philippũ Mariam ducem Mediolani Oldrado de Lampugnano, in cuius exordio præfatus princeps ad cameram suam applicat & confiscat bona mobilia & immobilia & se mouentia dicti quondam Bicij, sentio
a [a] non comprehendi in dictis verbis confiscationis nomina de
b bitorum dicti Bicij, quia nomina debitorum sunt alia [b] species per se à mobilibus immobilibus & se mouentibus. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. l. quam Tuberonis. §. fin. ff. de pecu. l. mouentium. & ibi not. Bar. ff. de verb. signi. & nota Dyn. & Bart. in l. potest. ff. de auth. tuto. & Bal. in c. si. de cog. feu. vbi concludunt q̃ qñ non est necesse q̃ ipsa nomina debitorum connumerẽtur inter immobilia vel mobilia seu se mouentia, retinet aliam speciem per se, vt in dictis iuribus, & est bonus tex. in l. bene à Zenone, post medium. C. de quadrien. præscrip sed vbi esset necesse q̃ alicui istorum accedat vt in dispositione quæ oporteat comprehendere totum patrimoniũ hominis; & tunc distinguitur, aut illa actio cõpetebat ad rem mobilem: & iudicatur vt de immobili, aut competebat ad rẽ mobilem: & iudicatur prout de immobili, no. glos. in authen. de non alie. §. 1. & no. in l. 1. C. si aduer. transact. & probatur. in l. si. ad resoluendam. C. de prædijs minorum sed in proposito nostro non est necesse quòd domina debitorum applicentur alteri extremorum. s. immobilium vel mobilium seu se mouentium: quia dato q̃ non veniant in confiscatione, sequitur q̃ remanserunt in bonis dicti Bicij seu eius hæredum. & ita ẽt no. Io. An. post Spe. in ti. de fruct. & interesse. §. 1. in additione incipiente, aliqui inducunt. & no. doct. in c. nulli, de reb. eccl. non alie. & in c. 2. eo. ti. lib. 6. & Oldra. in consilio. 218. incipien
†1 te. Factum tale est dñs rerum, ibi plus dicit † q̃ etiam in lega-
†2 to talium bonorum non comprehenderentur nomina debitorum, † quia sunt tertia species. ad qđ etiam facit. l. Caius, in principio. ff. de lega. 2. & pro hoc etiam adducit communem vsum loquendi, qui debet attendi. l. Labeo. ff. de supel. le. c. ex literis, de sponsa. & hoc etiam considerat Io. And. post Spec. in loco prędallegato. Et in terminis decidit specificè casum nostrũ Guido de Suza. in quæstionibus suis, quæstione incipiente, Pone quæstionem de facto, statutum est in ciuitate Bergomi. & Bal. & Ang. in l. si constante. §. fi. ff. solu. matri. vbi quærunt an in publicatione bonorum veniunt nomina debitorum, & dicunt quòd sic, si hoc nomen bonorum, est prolatum simpliciter, per. d. l. si constante. §. fina. & l. si maritus in id. eo. ti. secus si sit prolatum cum adiectione mobilium vel immobilium. allegant. l. vxorem. §. legauerat. & l. si Chorus. §. 1. ff. de legatis. 3. & d. l. Caius. & d. l. quam Tuberoni. & dicta. l. mouentium. & loquitur etiam Guido de Suza. quando diceret per
c hæc verba bona omnia [c] mobilia & immobilia debeant confiscari. nam dicit q̃ tunc non comprehenduntur nomina debitorum, & per hoc etiam remanet decisus iste primus articulus. etiam remanet decisus secundus, in quo quærebatur an in donatione quam fecit dictus Petrus præfato Thomasio eius nepoti donando ei omnia iura & actiones competentes in bonis & hæreditate dicti quondam Bicij comprehendantur nomina debitorum: quia clarum est q̃ sic. d. l. si constante. §. fin. & expresśius in lege bonorum. la 1. & in l. nihil aliud. ff. de verborum signi. cum simi. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Sentio. nisi aliunde appareat de mẽte: vt si esset casus in quo per statutum vel consuetudinem præcedentem omnia confiscarentur.

b ¶ Alia. s̃. lib. 1. consi. 45. num. 7.

c ¶ Omnia. imò tunc veniunt omnia And. Tiraq. in consu. Picta. ti. tra. §. 1. glo. 1. nu. 22.

EPITOME.

¶ Per scripturam repertam in libro creditoris probatur solutio debitoris.

CONSILIVM CCXLV.

PONDERATIS his quæ in themate narrantur, & visis his quæ egregiè in iure allegata sunt per aduocatum dicti Bartholomæi de Brãbochis, sentio per dictas scripturas esse probatum dictas libras ducentum per dictum Bartholomæum fuis
1 se postea solutas dicto Geminiano. ¶ Quia libro † etiam priuato creditoris in quo cõtinetur solutio debiti, datur plena fides contra ipsum creditorem. l. quædam. §. nummularios, cum gl. magna. ff. de eden. no. Bar. in l. admonẽdi. ff. de iureiuran. in versicul. circa secundum. &c. & in l. nuda ratio. ff. de donatio. & in aut. & si contractus. C. de fide instrumen. Sed probatum est (vt præsupponitur in themate) quòd dictus liber vel libellus erat proprium originale dicti Geminiani, & per consequens. q̃ erat liber suus quo vtebatur. ¶ Vnde succedit id
2 quòd † notabiliter dixit Ioannes Andre. in additi. Specul. in titu. de instrumen. editio. §. nunc dicendum in additione magna, in versicu. quid si in prædictis terminis mercatur &c. & Bal. in rubrica. C. de fide instrumen. in 17. col. in versic. sed hic quæro, pone quod in libro mercatorum &c. vbi sequendo Nicolaum de Matarellis volunt quod si in libro mercatoris aliquid reperitur scriptum contra eum, sed ipse negat esse scriptum sua manu vel sua voluntate: stabitur libro contra eum, nisi aliter probet: quia satis est quòd in libro quem tenebat scriptum reperiatur, & sic præsumitur voluntate sua scriptum. allegat id quod habetur in l. census. ff. de probatio. in l. fin. C. arb. tute. l. ne in arbitris. C. de arbit. & C. de iusti. codice. confir. l. 1. §. huic igitur, & sic dato quòd aliter non apparet istum librum fuisse scriptum manu dicti Geminiani, tamen hoc nõ habet obstare: quia præsumitur, quod volũtate sua scriptum fuerit postquam probatum est hoc fuisse originale suum: & sic istum fuisse librum suum, & ab eo (vt verbo fertur) fuit præsentatus officialibus cameræ archiui tanquàm liber ipsius Geminia Massarolli, & in d. camera apud officiales dimissus prout est de more Massariorum, in quo quidem libro cõtinet solutio dictarũ librarũ ducentarum post diem cõfecti instrumenti obligationis dictarum librarum ducentarum, vt comprehenditur ex vltima posta iuncta penulti. quæ diem habet l. si

l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff.de eden. Confirmatur hoc per scripturam factam ab officialib. præsidentib. dictæ cameræ archiui publici, in qua apparet d. Geminianum exegisse in duodecim postis siue paritis à dicto Bartholomæo libras quadraginta tredecim & solidos nouem & denarios quatuor, prout etapparet in dicto libro Geminiani, in quo, inter dictas duodecim partitas vel postas est vltimo loco posita dicta par-
3 tita siue posta librarum ducentarum, sed ita est, † q. rescripturis archiui publici datur plena fides licet aliàs non essent publicæ seu scriptæ, & confectæ manu publici notarij, vt in auth. ad hoc. C. de fide instr. & declarat notabiliter Bar. in dicta aut. & si contractus. circa prin. bene facit tex. in c. ad audientiã. de præscrip. & ibi not. & not. in c. cum causam. de proba. ¶ Nec ob
4 stat † si diceretur q. non apparet q. illa scriptura libri d. Geminiani fuerit facta præsente dicto Bartho. ergo non debet facere plenam probationem, sed solum semiplenam. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. l. fi. de interroga. acti. & in c. fin. de succes. ab intesta. & per no. per Bar. in d. l. admonendi. ¶ Quia respondetur per no. per Bar. in d. l. nuda rõ. in versic. quæro qđ si in libro &c. vbi sequens Dy. tenuit q. dicta scriptura libri rationum etiam qñ tendit ad obligandum, probat plenè etiam in fauorem absentis, per id q. hr̃ in d. §. nummularios. cum gl. magna. & §. sciendum, in authen. de trien. & semis. & l. instrumenta. cum ibi notat. C. de proba. & per not. in l. inter chartulas. C. de conue. fisci. debi. li. 10. & ita etiam tenet Bal. in l. vnica. C. de confes. in 2. col. in ver. 2. oppo. &c. & in l. si quis ex argentarijs. §. ex hoc edict. ff. de eden. & in l. 1. in 4. colum. C. de falsa causa adiect. leg. & Ant. de Bu. in c. si cautio. in 1. col. de fide instr. & in c. fi. de confes. ¶ Et licèt nonnulli conentur tenere contra illam decisionem Dy. & Bart. in d. l. nuda, tñ dico qđ non negatur veram esse opinionem Dy. & Bar. in his qui consueuerunt facere & tenere librum, vt in mercatorib. & campsoribus quo casu tacitè per eos qui secum contrahunt vel agunt, vr̃ eis mandari, vt scribant iuxta no. per Iacob. Butr. & Bart. in l. 1. C. de eden. cum suis concordantijs. vnde tunc verum est qđ scriptura talis etiam facta parte absente probat plenè, per l. si quis ex argentarijs. §. rationem. ff. de eden. & d. §. nummularios. cum ibi not. & ita tenet Io. de Imo. in d. l. nuda. & in d. c. si cautio. ¶ Sed ita est. q. de more Massariorum, prout erat dictus Geminianus erat tenere libros de his quæ gerunt & exigunt à debitoribus cameræ (vt verbo fertur) & tales libri post eà in camera publica dimittuntur & consignantur: ergo etiam in casu nostro talis scriptura debet fidem facere: & tantò ma-
5 gis quatenus † dicta scriptura & consequenter confessio Geminiani in eo facta tendit ad liberandum dictum Bartholomæum, quo casu promptior est ipsa cõfessio facta absente parte ad liberandum quàm ad obligandum, vt patet per no. glos. in l. non solùm. §. si liberationis verba. ff. de liber. lega. & quãuis nonnulli reprehendant illam gl. & nonulli eum sequatur; tñ dicit Bald. in l. generaliter. in 12. quæstio. C. de non numera.
* pecu. q. * communis opinio est q. quamuis confessio tendens ad liberandum facta absente parte non valeat in vim pacti liberatorij: quia pactum requirit consensum duorum. l. 3. ff. de
a pac. tamen bene valet in vim probationis [a] ipsius solutionis debiti. per id q. hr̃ in §. licet. in auth. de testi. cum simi. & idem in effectu voluit Bal. in dicto capi. si de confessio. in 6. colum.
6 ¶ Plus dicit Anto. † de Bu. in dicto capi. si cautio, quòd de æquitate canonica etiam ad obligandum † sufficeret confessio facta absente parte, quia sufficit quoquomodo de mente constare, p id q. no. prima quæstio. 7. quoties cordis oculus. & maximè quando fit ex aliqua causa stimulante conscientiam. l. si titulus. ff. de consti. pecu. scd̃m eum in dicto c. si cautio. in 2. col. & idem tenet ibi do. Cardi. Florentinus & Io. de Imol. q reputat illud esse singulariter no. & fuit etiam de mente Bal. in dicta.
7 l. generaliter in 10. qõ. ¶ Præterea † vltra dictum librum Geminiani adest scriptura Camerarij publici, de qua dixi. s. quæ p bat, per id q. hr̃ in dicto. §. nummularios. cum ibi no. per Bar. in fi. & per dictam authen. ad hæc. & no. Io. And. in addi. Spe. in tit. de insti. edi. §. nunc dicendum. in additione magna. in versi. 5. supplementum &c. & Nicolaus de Matarel. quem etiã refert Bal. in l. exemplo. C. de proba. & in rubrica. C. de fide instru. & vlt. colum. & Anto. de But. in c. 2. de fide instrum. in 3. colum. in versicu. 8. casus &c. & per Petr. de Anch. consi. 241. in tipi. Primò de viribus &c. & tantò magis hæc procederent si constaret quòd ex consuetudine loci dictis scripturis cameræ datur plena fides in fauorem priuatorum. capi. cum dilectus. de fide instrumen. & sentio quòd veritas facti ita se habet circa consuetudinem. Ex quibus concludo per prædictas scripturas probari plenè de solutione dictarum librarum ducentarum. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Probationis Bal. consi. 63. in fi. li. 1. con. 122. con. 200. li. 2. cõ. 466. li. 4. Cal. consi. 25. de te. Gui. Pa. q. 176. Fel. c. cum. M. Fer. 16. de consti. & est verum de pbatione non plenè vt s. e. cõ. 212. nu. 28. adde. j. lib. 7. con. 115. num. 4.

EPITOME.

¶ Statutum vult qđ maritus lucretur tertiam partem dotis vxore prædecedente sine liberis, mulier cum consensu mariti renunciantis dicto lucro testa est de dicta dote tota. postea viuente adhuc muliere reuocauit dictum consensum: an potuit: Respon. q. non bene.

CONSILIVM CCXVLI.

†1 PLACET admodùm conclusio † dñi suprà consulentis tanquam iuri cõsona per ea quę eleganter
1 per ipsum adducta sunt, & eam confirmo † authoritate Io. And. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. §. porrò. in additi. incip. incidit quæstio. vbi idem tenet in donatione cã mortis facta per filium cum licentia & consensu patris ponendo terminos pares illius quæstio-
2 nis, & quæstionis nostræ. ¶ Hoc idem deciditur † per Bal. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in 8. col. in versic. iuxta hoc quæritur incidenter filius &c. vbi quærit, an si filius facit testamentum
†2 ad pias causas de voluntate patris † possit solus pater reuoca-
a re. & arguit ad partes, & finaliter concludit q. non [a] quia pater non põt testari vel codicillari filio puberi sed impuberi, vt l. si fundum per fideicommissum, §. fi. ff. de lega. 1. vnde scd̃um eũ si diceremus patrem posse reuocare: hæc voluntas patris quid esset, nam non esset testamentum, non codicillis; non vltima voluntas, ergo nil est, & sic nil valet: quia q. caret esse, caret virtute & operatione: quoniam operatio est posterior pars mentis: essentia verò est prior, sicut patet ad sensum. & probatur secundum eum in l. fi. C. si cer. peta. ¶ Hanc partem etiam multũ clarè firmat Sali. in l. nec fratris. C. de dona. causa mortis. etiã qñ præstitus esset consensus super donatione vel legato facto
b de re consentientis, [b] etiam si talis consensus præstaretur p patrem filio in potestate: quia hoc casu secundum eum posito quod per talem consensum pater videretur primò donare filio, tamen quia fit vt res ipsa transferatur in alium & non penès filium remaneat, valet donatio etiam inter patrem & filium, vel inter virum & vxorem, per l. donatio, iunctã. l. donationes quas. C. de dona. inter virum & vxo. & est ratio scd̃um eum: quia ex ea non efficitur locupletior ille cui præstatur cõsensus. allegat in argumentum. l. si sponsus, in fine. ff. de don. int. vir. & vx. sed melius q. valeat dicta donatio vel remissio q̃
c ad casum nostrum, probatur [c] in dicta. l. si sponsus. §. si maritus. el 2. sic & alia scd̃m eum incapax capit vt capaci restituat. l. 1. §. sed & si legatum. ff. si quis aliquem testa. prohib. & l. cog. §. ei qui solidum. & l. Marcellus. §. fi. ff. ad Tre. & l. cum ei qui. ff. de leg. 2. ita etiam tenet Raph. Fulg. in l. senium. C. qui testa. fac. poss. vbi etiam Bal. decidit casum nostrum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quod non hoc põt esse verum in bonis filijfa. in quibus pr̃ põt remittere vsumfructum, Secus in reb. patris nisi in casib. in quib. põt dare filiofa. infero ad thema huius consilij si maritus põt muliere purè donante & renunciare huic lucro in totum, vt patet per l. si sponsus. col. fi. de don. inter vir. & vxo. igitur potest renunciare conditionaliter videlicet consentiendo vxori leganti, vt dixi in consu. Parisi. §. 156.
b ¶ Consentientis. falsum vt dixi nisi in quibus casibus valeret donatio irreuocabiliter.

c ¶Probatur melius probetur in l.si mulier,de dona.inter vi.&
vxo.q.tñ non esset verum in terminis consuetudinis Parisien-
sis vel similis,quæ ꝓhibet meliorem alterius facere conditio-
nem directò vel per indirectum inter coniuges in consu. Par.
§.156. vbi dixi.

EPITOME.

¶Testator Guilielmum filium suum impuberem instituit:
& si decederet intra pupillaria,vel aliàs quandocunq; ab inte
stato,& sine liberis,substituit vulgariter,pupillariter,& per fi
deicommissum Margaritam matrem dicti testatoris, qui de-
cessit relictis dictis Guilielmo & d.Margarita.deinde Diospi
ta mater dicti Guilielmi donauit cãm mortis cum licentia pa
tris sui dicto Guilielmo filio suo omnia bona sua,cum hoc qđ
si dictus Guilielmus quandocunq; decederet sine liberis vel
descendentibus omnia bona sua peruenire voluit ad Mariam
matrem dictæ donatricis,quæ decessit superstitib. dictis Gui-
lielmo,Maria,& Margarita. Nouissimè decessit Guilielmus
impubes superstite dicta Margarita auia paterna,& dicta Ma-
ria auia materna.Modò non dubitabatur de bonis paternis,q̃
fuerunt testatoris,nec de alijs bonis quæ peruenerunt ad Gui-
lielmum aliunde quàm à matre donatrice: quia clarum est qđ
omninò & iure directo spectant ad auiam paternam solam hę
redem in solidum dicti Guilielmi ex tabulis pupillaribus.Sed
quæstio fit de bonis maternis quæ fuerunt dictæ Diospitæ do-
natricis ad quam peruenire debeant.Et respondet Alex.quod
spectant ad Margaritam pro rata legitimæ videlicet ꝓ tertia,ꝓ
residuo vero ad Mariam.Et rectè consuluit: quia sola Marga-
rita est hæres pupilli in omnib. bonis etiam maternis, Maria
autem est loco fideicommissariæ in bonis maternis tantum.
Sed aduerte: quia circa exclusionem trebellianicæ do.Alexan
der,non rectè fundat intentionem suam, q. enim aduocat nõ
esse locum trebellianicæ in donatione causa mortis, tunc de-
mum verum est,quando donatarius non potest aliunde cape
.. quàm per donationem causa mortis (vt alibi dixi) sed in ca
su nostro potest Margita tanquam hæres pupilli ex eius perso-
na repudiare titulum donationis causa mortis, & se gerere ꝓ
hærede ab intestato, Diospitæ matris pupilli, quo facto, licèt
adhuc verum sit,q. non prorsus pereat substitutio contractua-
lis dictæ donationis:quia conuertetur in fideicommissariam,
vt si non posset valere mero iure donationis,valeat iure fidei-
commissi,seu instar fideicommissi per tex.in l.fin.C.de dona.
cau.mor.tamen succedit locum esse nedum detractioni legi-
timæ,& sic dimidiæ partis bonorum omnium maternorum;
cum pupillus esset grauatus sub conditione & post obitũ sup-
posita (prout præsupponitur) communi obseruantia opinio-
nis canonistarum,de qua.ca.Raynaldus.de testa.& s̃.lib.2.cõ
silio.43.in fin.respondeo q. detractio trebellianicæ est contra
mentem apertam donatricis,ibi,omnia bona sua, & sic tacitè
ꝓhibita videtur prout ꝓhiberi potuit ẽt filijs.s̃.lib.1.consi.67.
col.1.Accedit q. dictus testator minus bona fide se gessit in ta-
bulis pupillaribus,quia cum scđm verisimilem mentem filij
debuisset testari filio, solùm matrem propriam constituit in
omnibus,pupillus aũt si potuisset saltem in omnib. bonis ma
..is auiam suam maternam hæredẽ instituisset,& sic auia ma-
.. na integra illa habuisset secundum volũtatem donatricis.
.. ergo authoritati paternæ tribuit quòd auia materna fru-
..tur bonis filiæ suæ pro rata legitimæ nepotis tantùm.Et sic
..nclusio Alex.est iusta & æqua.

CONSILIVM CCXLVII.

RÆTERMISSIS nõ necessarijs breuiter rñdeo
qđ pro tertia parte peruenire debeat ad dictam
Margaritam,& ꝓ residuo ad dictam Mariam.q.
ostenditur sic, pater dicti Guilielmi substituit
Guilielmo pupillariter dictam Margaritam, &
e.. ..catus pupillaris substitutionis: qa decessit impubes: ꝓ
1 pterea omnia bona impuberis † vndecunq; obuenientia spe-
ctant ad substitutum pupillarem,& sic ad Margaritam.l.sed si
plures.§.ad substitutos.ff.de vulg.& pup.vnde dicunt expres-
se Bal.& Angel.ibi quod ad substitutum pupillarem veniunt
bona etiam obuenta à linea materna,& etiam si mater extaret
quæ substituta non esset, bene facit.c.si pater,de testa. in 6. &
notatur per Bart.in l.2.in prin.in secundo & tertio effectu sub
stitutionis pupillaris.ff.de vulga.& pup.cum igitur dicto Gui
lielmo debita esset in bonis matris tertia pars bonorum dedu
cto ære alieno & funeris impensa pro legitima sua,vt in auth.
nouissima.C.de inoffi.testa.iuncta.l.Papinianus.§.4.ff.de in
2 offi.testa.& in illa legitima † non potuit mater grauamen sub
stitutionis per fideicommissum iniungere dicto Guilielmo fi
lio suo per.l.qm̃ in prioribus.C.de inoffi.testa.& no.in l.ex tri
bus.eod.tit.& not.doct.in l.1.§.fin.ff.de vulg.& pup. † nec e-
tiam mater potuerit substitutionem directam pupillarem fa-
cere filio.lege.2.in princip.& l.si mater.in prin.& ibi not.ff.de
vulg.& pup.nec etiam potuisset mater veniens ab intestato ip
si pupillo grauare per fideicommissum in legitima filij:posito
quòd illud fecisset,iuxta id q. habetur in tex.singulari.l.si fun
dum per fideicommissum.§.fi.cum l.sequen.ff.de leg.1. quo-
3 niam † illud solum permittitur patri seu ascendenti masculo
habenti ipsum descẽdentem in potestate,quia posset pater pu
pillariter substituere filio quem vellet in legitima,& in alijs bo
nis impuberis,& ab eis excludere illos qui fuissent ab intesta-
to successuri impuberi.ita si non facit pupillarem substitutio-
nem filio impuberi,potest per fideicommissum grauere in di-
a cta legitima & alijs [a] bonis impuberi illos,qui ab intestato suc
cederent filio decedenti in pupillari ætate,quasi videantur di-
cti venientes ab intestato tacitè habere dicta bona à patre non
auferente eis per pupillarem substitutionem.argumen.l.con
ficiuntur,in princip.& l.si quis cum nullum,in prin.ff.de iu-
4 re codicil.¶Et ideò dicunt † Bar.& expresius Ang. & alij post
eum in dicta.l.si fundum per fideicommissum.§.final.cum l.
sequen.q. illa.l.non habet locum in ascendente,qui non habe
ret descendentem in potestate, seu qui pupillariter substitue-
re non posset,& mater est de illis personis,quæ non habet filiũ
in potestate,nec potest pupillariter substituere.vt dixi,& patet
in c.fœmin.institu.de adoptio sequitur q. in dicta tertia succe
dit Margarita ex pupillari substitutione.¶Nec est opus recur-
rere ad dispositionem dictorum statutorum; quia loquuntur
in successione intestati,dictus autem pupillus cui à patre fa-
cta fuit pupillaris substitutio,nõ dicitur decessisse intestatus,
nec ei succeditur ab intestato.l. Papinianus. §. sed impuberis.
ff.de inofficio testamen.l.secunda.ff.de vulga.& pupil.& di-
cto.§.ad substitutos.& instit.de pupil.substitu.§.igitur. ¶In
residuo verò vltra dictam legitimam potuit mater dicti Gui-
lielmi substituere,vt fecit dicto Guilielmo dictam Mariam p
fideicommissum.l.prima.§.sciendum.& ibi no.ff.de lega.3.l.
cum pater.§.eorum.ff.de leg.secundo. ¶Nec est tractandum
de Trebellianica detrahenda ex persona dicti Guiliel.aduer-
sus dictam Mariam: quia cum non sit dictus Guili.grauatus
b vt hæres restituere dictæ Mariæ, sed [b] vt donatarius causa
mortis, non est locus detractioni Trebellianicæ.l. mulier.§.
fin.ff.ad Trebel.& l.1.§.inde Neratius.eodem titul. Laus Deo
Alexander.

ADDITIO.

a ¶Alijs dummodò hoc expressè appareat,vt dixi.s̃.li.3.con.12.
colum. fi.

b ¶Sed vt mala ratio in proposito dicendum,q. sufficienter ap-
paret de mente dictæ Diospitæ repugnanti detractioni Tre-
bellianicæ.

THEMA Præsupposito qđ legitimè probari posit de com-
muni vsu loquendi & intelligendi in & per ciuitatem Ferra-
riæ,quòd appellatione denariorum comprehenderentur ve-
stes,iocalia,& aliæ res deputatæ ad ornatum mulieris trans-
missæ per sponsum suæ sponsæ, etiam si summam & valorem
librarum quinquaginta marchesanorum excederent,Et simi
liter ea quæ dantur ex parte maritantis ipsam sponsam.ex sta-
tuto in ciuitate Ferrariæ,cuius copia transmittitur. Contin-
git q. nobilis vir Carolus de Sacrato ciuis & habitator Ferra-
riæ accepit in sponsam dominam Alexandram quondam A-
lexandri de Mazolis ciuem & habitantem Bonoñ.cui dum es
set sponsa & habitaret vt suprà, ipse Carolus transmisit quam
plures vestes,& iocalia,& seu alias res deputatas ad ornatum
ipsius,quas cum ipsa iuit ad maritum de ciuitate Bononi. in
ciuitatem Ferrariæ portauit tam super eius persona quàm
in

in scrineis, vnà etiam cum quam plurib. iocalibus & alijs rebus deputatis ad ornatum ipsius eidem datis per eius fratrem qui eam maritauit. Cum autem Carolus & Alexandræ stetissent per aliquot annos in matrimonio, dictus Carolus decessit condito testamento, in quo dictæ Alexandro fecit legatum huius temporis, videlicet. Item iure legati reliquit Alexandræ eius uxori dotes suas & donaria, quæ portauit ad maritum. Stantibus igitur prædictis, & petente dicta Alexandra vestes & iocalia & alias res deputatas ad ornatum ipsius mulieris, quas & quæ ipse Carolus transmisit dictæ Alexandræ dum esset sponsa, & quas & quæ portauit ad maritum, & tam existentes, & quæ remanserunt in hæreditate dicti Caroli, quàm etiã alienatas per eum ante conditum eius testm̃, & seu earum sic alienatarum æstimationem, eò quòd fuerint & sint comprehensæ & veniant in dicto legato. Cum appellentur donaria. & cum ipse Carolus esset informatus de ipsis donarijs. & quid fuisset factum de eis tempore conditi testamenti. Et ex aduerso dicentibus hæredibus dicti Caroli ea bona non comprehendi in legato, sed comprehendi solùm dona data ex parte fratris ipsi Alexandræ quæ portauit ad maritum. Quæritur quid iuris, tam super extantib. quàm super alienatis.

SVMMARIVM.

4 *Aestimatio non debetur si res legata non reperitur: nec si reperitur, sed dominus non vult vendere.*

6 *Interpretatio fit vt legatum valeat, & vtile sit nu. 7.*

9 *Compositum sub simplici comprehenditur.*

19 *Dicto eadem, capitur vt genus in fauorabili, vt species in odioso.*

CONSILIVM CCXLVIII.

PONDERATIS narratis in themate dubium facere videtur contra dictam legatariam: qa testator legando donaria, quæ ipsa portauit ad maritum, non videtur intellexisse de donarijs, quæ consistunt in iocalibus, vestibus, & alijs reb. deputatis ad ornatum mulieris transmissis per sponsum suæ spõsæ, saltem qñ excedunt summam librarum quinquaginta, cũ tunc sit prohibitum ante nuptias donare sponsæ vltra dictam summam ex forma statuti ciuitatis Ferrariæ, & ideo non vide
1 turretro tunc dici donaria: cùm † donatio intelligatur, quãdo ex contractu valido transfertur dominium in personam cui fit donatio. l. in ædib. §. fi. ff. de dona. l. senatus, §. donatio. ff. de dona. causa mortis. sed statuto refragante non potuit transferri dominium in dictam dominam, ex verba alicuius dispositionis in genere facientis mentionem de aliquo actu vel contractu debent intelligi in dubio de actu valido. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bo. pos. contra tabu. l. prima. §. q, autem. ff. de offic. præfe. vt. l. 2. §. testamentum autem. ff. quemadmod. test. aper. l. filium. §. si quis, & quod ibi no. Batto. ff. de leg. præstan. cum similibus. Ideo videtur potius intelligenda esse verba dicti testatoris de donarijs, quæ mulier habuit à fratre suo pro ornatu suo, & ad domum mariti detulit, cum illa possint licitè excedere summam quinquaginta librarum, imò saltem possunt ascendere ad quintam partem dotis attenta dispositione
2 dicti statuti. ¶ † Secundò principaliter pro hoc facere videtur: quia testator in testamento dixit q, legabat vxori dotes suas, & donaria quæ portauit ad maritum, vnde sicut præcedens dispositio legati dotis est facta de re quæ originaliter processit à muliere, & ex bonis mulieris ad maritum ita debet intelligi illa sequens dispositio facta de donarijs: quia debet intelligi sequens dispositio illi coniuncta facta de donarijs q̃ originaliter processerunt à parte mulieris in maritum, per id quod dicit tex. notabilis in l. fi. §. cui dulcia. ff. de vi. tri. & oleo lega. vbi si testator dixit, vinum Græcum & dulcia oĩa lego. sub illis verbis dulcia omnia, non veniunt nisi ea dulcia quæ sunt ad potionem, sicut erat vinum Græcum de quo speciali-
3 teria præcedenti dispositione secum copulata erat facta mentio. ¶ † Accedit id † quod notabiliter dixit Inn. in cap. ex literis, de iure patrona. vbi inquit, q, si episcopus dixerit, dono villam & omnia iura quæ ibi habeo, non veniunt iura spiritualia vt decimæ: quia intelligitur voluisse donare omnia iura. s. temporalia solum prout erat villa de qua specificè fuerat facta dispositio. ¶ Tertiò probari videtur: quia si comprehenderentur in legato ea quæ ad mulierem transmissa fuerant à principio per maritum, hæc potius dicerentur donaria quæ reportauit ad maritum, quàm donaria portata ad maritum. l. cum pater. §. fidei tuæ. ff. de lega. secundo, ibi, dum text. dicit, potius reddi quam dari videtur. & l. prima. §. eleganter. ff. deposi & l. filio quem pater. ff. de liberis & posthumis. sed testator nõ est vsus verbo, reportauit: ergo non comprehenduntur, nisi illa quæ originaliter ex locis mulieris processerunt. ¶ Quartò, quia posito quod in dicto legato venirent donaria transmissa per maritum vxori: tamen non videtur q, veniant ea quæ ipse maritus alienauit: quia poterit hæres dicere talia bona aliena-
4 ta non inueniri. & quando impossibile † est haberi rem legatam, vt quia non reperiatur vel similis defectus, non debetur æstimatio, secus si inueniatur, sed dominus non vult eam vendere vel vult vendere pro pretio iniusto: quia tunc iusta æstimatio debetur legatario ista habentur in l. apud Iuli. §. fina. ff. de legat. 1. & in l. non dubium. §. fina. ff. de lega. 3. ¶ In contrariam partem præmisis non obstantibus procliuior sum: præ-
5 sertim ex infrascriptis: qñ in testamentis, † verba secundum communem vsum loquendi accipienda sunt. l. Labeo. ff. de supel. leg. & ibi plenè declarat Bar. & l. librorum, §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. in l. cùm de lanionis. §. asinã. ff. de fun. inst. c. ex literis. el primo, & ibi nota. de sponsa. cum ergo præsupponatur, quòd ex dicto communi vsu loqendi in ciuitate Ferrariæ de qua erat testator, & in qua conditum est testamentum appellatione donariorum veniant vestes & iocalia & alia deputata ad ornatum mulieris transmissa per sponsum suæ sponsæ, etiam si dictam summam seu valorem quinquaginta librã rum marchesanorum excedant: sequitur q, illa comprehenduntur in dicto legato. ¶ Confirmatur hæc conclusio. quia si intelligeretur testatorem sensisse de donarijs, id est, de illis tantùm iocalibus seu rebus ad ipsius mulieris ornatum deputatis, & sibi à fratre suo donatis seu datis prout eidem sorori dare tenebatur: sequeretur q, legatum esset inutile: quia testator purè legasset vxori res proprias vxoris, quo casu legatum non valet. l. proprias. C. de leg. l. certa, in princip. ff. de leg. 1. debet
6 in dubio fieri interpretatio † verborum taliter quod legatum valeat & vtilitatem afferat: vt est bonus tex. in l. nutu. in princip. de leg. 2. & habetur in l. quoties, cum ibi no. ff. de reb. dub. c. abbate, de verbo. signifi. pro hoc specialius adduco text. in l. quando, in pri. ff. de lega. 1. vbi si testator dixit, lego vxori meæ ea quæ sibi in vita donaui, hoc legatum refertur ad illas donationes quæ non valuerunt, non ad illas quæ valuerunt: vt sic
7 legatum operetur & afferat vtilitatem, imò † vt actus valeat, recedimus à proprio sensu verborum, vt est tex. cum gloss. no. in l. puto. aliàs est in l. si alij. in princip. in verbo non communicari. ff. famili. ercisc. & alia ratio est in dote saltem non consistente in rebus immobilibus: quia legatum talis dotis relictũ vxori valet: quia affert commodum repræsentationis. statim enim mortuo testatore & adita hæreditate peti potest dos legata quæ si legata non fuisset, peti non posset nisi post annum. l. 1. iuxta. princi. ff. de dote prælega. & insti. de lega. §. sed si vxori iuncta. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. sed non militat illa ratio in dictis alijs rebus vxoris, quas ipsa pro ornatu defert, quia talium rerum dominium non transfertur in maritum, sed ipsa remanet domina, nec parem haberet conditione cum dote. l. si ergo. §. dotis. & ibi no. ff. de iure dotium. l. hac lege. C. de pact. conuen. ¶ Et quamuis mulier accepit dicta donaria à marito, qui ea sibi transmiserat, tamen dum postea mulier accedit ad domum viri cum huiusmodi donarijs, diceretur ad maritum portare donaria, quia dato q, etiam diceretur reportari: tamen adhuc portari ad maritum rectè dicetur, sicut dici-
8 mus, quòd verbum † dandi tanquam genus est aptum importare illud quòd à principio per me tibi datur. & etiam illud q, per me tibi redditur: licèt quandoque dare accipiatur, vt species. vt differat à verbo reddere, vt notabiliter traditur per Bartol. in rubrica. ff. solu. matri. per. l. vbi autem. §. fin. ff. de verbo. obli. & §. sic itaque. insti. de actio. iuncta. l. verbum reddendi, cum glo. ff. de verb. signi. & d. §. si detur. & iuncta. l. semper generalibus. ff. de reg. iur. & bene facit tex. cum glos. in l. §. ædificare. cum glo. in verbo, reficere. ff. de mor. infer. & quod not. Bar. in l. 1. §. si quis ædificium. ff. de ope. no. nunc. ¶ Videmus
9 enim quod † sub simplici comprehenditur compositum, vnde

appellatiõe nepotis venit pnepos, & appellatione nurus venit pnurus, & sic de singulis. l. cui eorũ. §. affinitatis. ff. de postu. l. nurus. l. soceri. & lege. generi. ff. de verborum sign. Et in dubio debet fieri interpretatio quòd testator acceperit verbũ portauit, pro genere quo casu comprehendit etiam reportare, sicut genus etiam de propria significatione comprehendit omnem suam speciem, Dicta. l. semper generalib. & l. si quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. quia ita accipiendo actus legandi valuit, & in dubio lex suadet fieri interpretationem
10 debere vt actus valeat, vt dictum est. ¶ Pro quo † ẽt facit quia qñ vna dictio põt accipi vt genus, & ẽt vt species, tunc si sumus in materia odiosa, capitur vt species, si sumus in materia fauorabili, capitur vt genus. hanc notabilem theoricam tradit do. Abb. post alios in c. Rodulphus. de rescrip. in prima. colum. p illum text. iuncto. c. 1. de offic. ordi. & c. 1. de rerum permu. lib.
11 6. nam diœcesis põt † accipi vt genus quo casu comprehendit etiam ciuitatem, & etiã põt capi vt species differens à ciuitate: vnde in materia stricta & odiosa accipitur vt species. dicto. c. Rodulphus. sed in materia fauorabili secus: vt in d. c. 1. cum ita que sumus in materia fauorabili. s. in legatis. l. in testamentis. ff. de reg. iur. ca. cùm dilecti de donatio. verbum portauit, debet accipi vt genus. põt ẽt dicta conclusio confirmari, quia testator dixit q, legabat vxori donaria quæ ipsa portauit ad maritum, & sic retulit verbum portauit, ad personam vxoris, sed qñ vxor portauit Ferrariam ad maritum, ille fuit primus act⁹ portãdi, qa prima vice non portauit vxor ex Ferraria Bononiã sed alius, ita q, quò ad eam non vr̃ dici reportatio, & stante dicto communi vsu loquendi q, dictæ res appellentur donaria, non oportet insistere in disputatione doctorum dubitãtium, an de iure communi dicta bona intelligantur donata, de quo per Bar. & doc. in l. si vt certò. §. interdum. ff. eo: & in l. prima. §. nec Castrense. ff. de colla. bono. & in l. pen. §. primo. ff. solu. mat. cum suis concordantijs. ¶ Et licèt ex superius dictis ad argumenta adducta in contrarium possit patere respõsio, tñ for-
12 malius respondendo, † dico non obstare primum argumentum, quia posito q, talis donatio non esset efficax vigore dicti statuti: tamen satis est q, ex communi vsu loquendi appellentur donaria, vt sic appareat testatorem de his rebus intellexisse per. d. l. Labeo. sic etiam videmus q, donatio inter virum & vxorem constante matrimonio facta, est reprobata, adeò q, nec etiam naturalem producit obligationem. l. si sponsus. §. si vxor viri. ff. de donat. inter virum & declarat Bar. in l. cùm lex. ff. de fide instrumen. tñ eas in communi vsu appellamus donationes, vt per totum. ff. & C. de dona. inter virum & vxo. & magis in specie probatur in d. l. si qñ, in prin. de leg. 1. vbi testator dicendo: lego vxori etiam quæ in vita sibi donaui, intelligatur solùm legare ea quæ per donationem inualidam concessisset.
13 ¶ Non obstat scd̃m † argumentum: quia respondeo q, rõ dicti §. cui dulcia est, vt ibi declarat subtiliter Bar. & doct. in c. sedes. de rescri. quia ibi sequens dispositio facta de genere fuit facta per illud adiectiuum neutraliter positum, s. dulcia, & quia tale adiectiuum quærit substantiuum: debet intelligi de substã tiuo illius qualitatis quam testator expresserat in pxima parte testamenti illi coniuncta. secus autem si genus exprimatur per substantiuum, vt per eum ibi, & in l. quæsitum. §. fin. ff. de fun. instru. Sed hic testator non expressit illam sequentem dispositionem per adiectiuum, sed per dictum substantiuum. s. donaria. Præterea potest responderi q, dato quod illa dictio donaria, referatur ad iocalia donata, & transmissa per spõsum sponsæ, vr̃ dici posse q, talia donaria participãt de qualitate rei contentæ in præcedenti parte illius dispositionis, in qua erat factum legatum dotis. Quia dos habet hanc qualitatem vt legatum de ea factum vxori valeat: quia est aptum afferre vtilitatem, vt dixi. & ita erit aptum afferre legatum factum de donarijs, & valebit si intelligatur de donarijs transmissis p sponsum, secus autem si intelligatur de alijs donarijs, vt est superi⁹ declaratum. Potest insuper respõderi q, in casu dicti. §. cui dulcia. dato quod illud adiectiuum referatur solum ad ea dulcia quæ sunt potionis, vt erat vinum Græcum, de quo in præcedenti dispositione secum copulata fuerat facta mentio, nõ reddebatur legatum nullum & inutile: sed in casu nostro redderetur inutile, si non referretur ad donaria transmissa sponsæ vnde actus valeat, etiam recedere licet à propria verborum significatione, vt dixi. Et per hæc est responsum ẽt ad not. p Inn. in d. c. ex literis. Ad tertium argumentum, in quo dr̃ testatorẽ vsum fuisse verbo, portauit, non autem dixit reportauit, fuit supra multipliciter rñsum. Quantum verò ad vltimum argm̃ circa res alienatas per maritum faceret argm̃, si tales res non reperiuntur, aliàs autem videretur secus, per ea quæ habentur in legib. allegatis in contrarium. Laus Deo. Alex.

EPITOME.

¶ Statutum q, maritus succedat vxori decedenti sine liberis intelligitur in totum, etiam si maritus non sit inops.

CONSILIVM CCXLIX.

PERSPECTIS ac ponderatis verbis statutorum transmissorum, & præcipuè statuti disponentis, queadmodum maritus vxori succedere debeat videretur fortasse prima consideratione maritum, qui non sit inops, non debere ab intestato succedere vxori prædefunctæ superstite matre & sororibus, licèt non vtrinq; coniunctis. Quia aut iuris communis dispositionem intuemur: & certum est q, maritus non potest succedere vxori præmortuæ superstite eius matre aut aliquib. agnatis vel cognatis. l. fi. C. quorũ. bo. l. 1. C. vnde vir. & vxor. l. 1. ff. quis ordo in bono. pos. ser. & l. 1. in prin. ff. si tab. test. nullæ ext. fallit vbi vir esset inops, & vxor prædecedens esset locuples, quo casu maritus succedit in quarta parte, si extant filij tres aut pau-
1 ciores, & † idem etiam si non sint descendentes vt mater, put in casu nostro vel transuersales, quia etiam tunc secundum o-
* pinionem * communiter approbatam maritus non succedit vltra quartam; vt legitur & not. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi à doct. hæc conclusio approbata est & probatur p id quod habetur in §. quoniam verò. in verbo minus, in auth. de exhib. re. iuncta. l. illud. §. minus. ff. de tribu. ac. etiam coniuncta dicta. l. 1. C. vnde vir & vxor. & extante matre ac sororibus non vtrinq; coniunctis mater præferretur dictis sororib. per id quod habetur in authenti. defuncto. C. ad Tertul. & in corpore vnde sumitur; & sic videretur, quod in casu nostro si attenderemus dispositionem iuris communis, maritus si nõ est inops deberet penitus excludi ab intestato. Si autem esset inops, & coniunx prædecedens fuisset locuples cum esset mater, extentque transuersales, non deberet succedere in plus, quàm in quarta. Si autem intueamur dispositionem statuti: adhuc videretur dicendum, q, statutum debeat intelligi & interpretari scd̃m ius commune. l. si serui vestri. C. de noxali. ca. cùm dilectus, de consuetudine. & per consequens debeat intelligi & restringi: quando maritus superstes esset inops, & in casu proposito non præsupponitur maritum esse in-
2 opem, † quod veniret declarandum iudicantis arbitrio, q haberet considerare, an inspecta conditione personæ & facultatibus suis posset absq; dicta successione condecenter vitam ducere, vt not. per gloss. & doct. in dicta authen. præterea, & per Bar. in l. si constante, in prin. in 2. q. primæ partis principalis. ff. solu. ma. ¶ Tamen præmissis non obstantibus sentio de iure maritum etiam non inopem admitti debere ab intestato ad omnem successionem mulieris decedentis sine descendentibus, vt satis aperte deciditur ex dicto statuto posito sub rubrica, de hæreditatibus quæ ab intestato, ibi, dum dicit, & aliquibus filijs vel descendentibus non extantibus ex ipsa muliere eius successio deuoluatur ad maritum ipso iure. Quod quidẽ statutum non distinguit inter maritum inopem, & diuitem, ergo indistinctè intelligendum est. l. 1. §. generaliter. ff. de leg.
3 præstan. cap. quia circà. de priuile. ¶ Et licèt statutum † debeat interpretari secundum ius commune, ne quis indebitè damnum patiatur. d. l. si serui vestri. & not. in l. fin. §. in computatione. C. de iure delib. cum sim. tamen statutum generaliter vl indistinctè loquens, non debet restringi etiam si non facta re-
1 stitutione aliquis † indebitè lucrum perderet, vt est tex. in l. pspexit. ff. qui & à quibus. & est doctrina Bar. in l. omnes popu-
* li. in 6. q. principali. ff. de iust. & iure. quæ ab alijs * communiter approbatur: ergo in pposito quamuis si dictum statutũ nõ restringatur ad maritum inopem matri aut sororib. defunctæ personæ defertur indebitè successio hæreditatis: tñ non debet
14 per hoc fieri talis restrictio. s. † vt statutum restringatur ad maritum inopem: qa iudicatur de tali obuentione hæreditatis de ferende

ferendæ matri vel sororibus, prout de lucro, vt patet ex his quæ
traduntur per gl. no. Bart. & alios in l. si emancipata. C. de iur.
& fac. ign. & no. per gl. in l. si duo. in verbo potuit, iuncto tex.
& ibi per doc. maximè Io. de Imo. ff. de acquir. hær. & per Cyn.
& Bal. in l. iuris. C. qui admit. ad bo. pos. & iõ inter ascẽdentes
& descendentes hæreditas non ꝓpriè dicitur debita, sed quasi
debita. l. fin. iuxta princ. C. de cur. fur. & præcipuè hæreditas
ascendentiũ descendentibus. l. nam & si parentibus. in princ.
ff. de inoff. test. & de ea censetur vt de re obueniente titulo lu-
cratiuo, excepto effectu de quo in l. 1. C. de impo. lucr. desc.
lib. 10. vt proximè dixi. ¶ Confirmantur prædicta, quia dictũ
statutum non patitur dictam interpretationem à iure cõi. s. q
intelligatur in marito inope, patet: quia statutũ vult quòd ex-
tantibus liberis illius matrimonij ipsi succedant in dote, & ni
hil habet maritus nisi vsumfructum in dicta dote, sicut habet
in omnibus bonis aduentitijs filiorum. l. 1. C. de bon. mater. &
l. cum oportet, in princ. C. de bo. quæ lib. & in alijs bonis vxo-
ris excepta dote succedant filij in solidum, & pater nullũ vsum
fructum habeat, apparet ergo q statutum non habuit respe-
ctum ad inopiam viri sicut habuit ius commune: quia de iure
communi, qñ maritus est inops, etiam extantibus liberis vxo-
ris ꝓdecedentis succedit marit⁹ in quarta parte, si sunt tres filij
vel minus: & si sunt plures, succedit maritus cum eis in viri-
lem portionem, vt in dicta authen. præterea. imò vr̃ quòd di-
statutum nullo modo considerauit inopiam: quia præterquã
in bonis dotalibus priuat patrem vsũfructu aliorum bono-
rum vxoris, in quibus succedunt filij: & tñ de iure communi
pater debet habere vsumfructum omnium aduentitiorum, vt
dixi. Et sicut dicta pars statuti procedit in marito diuite: ita
etiã sequens pars quæ semper continuatiuè loquit, & hoc esse
†2 verum apparet ex illa †† dictione, verò, ibi dum statutum di-
5 cit, his verò non extantib. &c. vt notabiliter determinat Bal.
in d. l. omnes populi. in 13. collat. in versi. modo quæro, vtrum
vnum statutũ trahatur &c. vbi dicit q etiã in aduersatiua vr̃ re-
petita qualitas præcedentium cum sit coniunctio. allegat no.
insti. de rerum diui. in §. item lapilli. vnde per hoc dicit q si sta
tutum dicit q existentibus masculis fœmina non succedat ab
intestato nisi in dote: facto verò testõ non succedat nisi qua-
tenus testator ei iusserit relinquendum: certè intelligit facto
testõ. s. masculis extantibus, prout dicebat in præcedenti par-
te, & hoc ex natura copulæ, quia dictio verò, pro sed, est con-
iunctio: ergo repetitionem inducit. l. Seiæ. §. Caio. ff. de fu. in-
stru. & ita etiam specificè dicit Pe. de Anc. in rep. c. canonũ sta-
tuta. de cõsti. in ver. quærit etiã Bald. vtrum vnum statutũ &c.
¶ Deniq; dictum statutum facit differentiam, an extent liberi
eiusdem matrimonij: an verò alterius mr̃imonij: quia qñ ex-
tant liberi alterius matrimonij vocat maritum ad quartam à
qua excludit eum, si extant liberi eiusdem mr̃imonij. Et sic vr̃
in omnibus suis partibus dictum statutum voluisse derogare
iuri communi: quia de iure cõi si maritus est diues extantibus
liberis ẽt alterius matrimonij maritus excluderetur in totum,
vt d. l. 1. C. vnde vir & vxor. cum alijs suprà allegatis. si autẽ est
inops maritus, tunc de iure communi non refert an extent li-
beri eiusdem matrimonij: an alterius matrimonij, vt est casus
in præalleg. auth. præterea. Similiter in vltima parte dictum
statutum prouidet q aliquib. filijs vel descendentibus nõ ex-
tantibus ex ipsa muliere eius successio deuoluatur ad maritũ
ipso iure sine aliqua additione. Nam etiam in hac parte statu-
tum derogat iuri communi: quia de iure communi si maritus
est diues, excluderetur etiam per existentiam quorumcunq;
propinquorum. dicta l. sed si esset pauper non deberet succe-
dere, nisi in quarta parte extantibus ascendentibus vel trans-
uersalibus, vt no. in dicta auth. præterea. & dixi s. ¶ Et quan-
6 do † statutum venit derogatiuè ad ius commune, non recipit
interpretationem à iure cõmuni, vt inqt signanter Bal. in c. cũ
non liceat. de præscrip. in vlti. col. vbi quærit quid si statutum
inducat præscriptionem 30. annorum, in quacunq; actione
personali & reali, nũquid actio per litis contestationem per-
petuabitur in 40. annos, prout fit de iure communi, per l. fin.
C. de præscrip. 30. annorum, & arguit primò q sic: quia iste ca-
sus perpetuationis est à statuto omissus: ergo remanere debet
in dispositione iuris communis. l. si extraneus. ff. de condi. ob
cau. & l. commodissimè. ff. de lib. & posthu. Tamen contrariũ
a ª determinat: quia dictũ statutum discrepat à iure communi,
præsertim in actionibus personalibus: cum ergo recessum sit
à iure communi, non possumus interpretari statutum secun-
dum ius commune, allegat in argumentũ. l. qui cum vno. §.
qui post. ff. de re mili. & quia quoties statutum aliquid addit
vel detrahit tacitè vel expressè iure communi efficitur ius mu
nicipale, nec recipit subauditum intellectum à iure cõi: quia
lex quæ corrigitur, non interpretatur nouam. l. fi. C. de indic.
7 viduita. tollen. ¶ Idem etiam voluit † Bal. in l. maximum vi-
tium, circa 6. col. C. de lib. præter. in ver. vlterius quæritur de
tali quæstione statuto cauetur &c. vbi dixit q si statuto cauet
q pater teneatur relinquere filijs quintam partem suorũ bo-
norum, & alio statuto cauetur q testamentum in quo non re-
linquitur filijs legitima, sit ipso iure nullum: & contingat, q
pater reliquit dictam quintam partem filio, non tamen iure
institutionis: quærebatur vtrum testamentum valeret? & de-
terminat q sic: quia licèt de iure cõi filio debeat relinqui titu-
lo institutionis, aliàs testamentũ non valet, vt in §. aliud quo-
que capitulum, in auth. vt cum de appel. cogn. tamen quia di-
ctum statutum disponens q pater teneatur relinquere quin-
tam partem filijs, habet se derogatiuè ad ius commune, non
recipit interpretationem à iure communi, sed simpliciter de-
8 bet intelligi prout ipsum statutũ iacet: quia verbis † talis sta-
tuti nihil addere vel detrahere debemus. allegat id quod ha-
bet. C. de iust. cod. confir. in l. 1. §. hunc igitur. & C. de emen-
da. Iusti. Codi. in l. 1. §. repetita. & argum. l. j. in prin. C. de lati.
lib. tol. casus noster etiam clarior est quàm sit casus quæstio-
nis positæ per Bald. in dictis locis: saltem quia ex superioribus
partibus statuti apparet statuentes non habuisse respectum ad
dispositionem iuris communis de marito inope loquentis,
vt per superius dicta & infrà dicenda patet. Roborantur præ-
dicta: quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. l.
quæsitum. §. deniq;. ff. de fundo instructo. & in §. quia verò
verisimile. in auth. de non alien. & no. in l. in his. ff. de legi, sed
ita est quòd dicti statuentes non excipiunt à dicta sua genera-
li dispositione, nisi casum videlicet, quando maritus occidis-
set vxorem: ergo in alijs casibus debet remanere firma regula
dicti statuti. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrarium. & malè. vt dixi s. eo. cons. 227.

EPITOME.

¶ Testator instituit tres filios, videlicet, Antonium, Zeno-
nem, & Ioannem Andræam, & eos substituit vulgariter, pupil
lariter & per fideicommissum, mortuo testatore mortuus est
Anto. relictis duobus filijs, videlicet Iacobo & Francisco, suc-
cessiuè moritur dictus Zeno nullis relictis filijs, & condito te-
stamento, in quo sub certa conditione certam partem bonorũ
mobiliũ & immobilium reliquit filijs masculis dicti Io. An-
dreæ, & dicti Antonij, & in cæteris alios reliqt hæredes. ¶ Du-
bitatur modò vtrum stante dicta substitutione potuerit di-
ctus Zeno testari de bonis paternis in præiudicium d. Io. An-
dreæ substituti. ¶ Secundò, posito quòd non potuerit testari,
an debeant deduci de eius parte duæ quartæ, videlicet legiti-
ma & Trebellianica, an verò legitima tantum. ¶ Tertiò & vl-
timò, vtrũ dictus Io. Andræas præsupposito quòd velit vti be-
neficio substitutionis, possit ei opponi quòd dictus Zeno vi-
deatur voluisse relinquere dictis eius filijs animo compen-
sandi cum dicto fideicommisso? Resp. Alex. quod non. & q
Zeno non potuit testari nisi de legitima & Trebellianica, re-
siduo spectante ad Ioannem.

CONSILIVM CCL.

VO ad primum dubiũ quo quæritur, an stante
substitutione facta in dicto primo testamẽto po-
tuerit dictus dñs Zeno testari de bonis paternis
in præiudiciũ Ioannis Andreæ substituti? Breui-
1 ter rñdeo q non: † quia vltra legitimam debi-
tam Zenoni potuit pater eius dictam substitutionẽ fideicom-
missariam ei facere, & quam fecisse intelligitur sub conditio-
ne, si dictus Zeno decederet sine liberis. l. cùm acutissimi. C.
de fideicommiss. l. generaliter. §. cùm autem. C. de instituti. &
substitut. sub conditio. fact. l. cum auus. ff. de cond. & demon-
strationi. iuncta l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testa. Et
totum

totum & integrum fideicõmissum virtute dictæ substitutio-
nis competit dicto Ioanni Andreæ, & nihil peti potest per fi-
lios dicti Antonij vigore dictæ substitutionis factæ in dicto
2 primo testõ: quia † cùm primò decesserit dictus Antonius an-
tequam euenerit casus substitutionis in persona dicti Zeno-
nis postea decedentis sine liberis, non potuit d. Antonius ad
filios transmittere ius dictæ substitutionis cõditionalis. l. hæ-
redes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. l. si in personam, C. de fidei-
com. l. vnica. §. sin autem aliquid sub cõditione. de cad. tol. &
in l. cùm ex filio. in prin. & ibi doc. ff. de vulg. & pup. & l. cum
pater. §. hæreditatem. de lega. 2. & firmat gl. & doct. in l. vnica.
C. de his qui ante aper. tab. reprobata gl. in l. is cui. ff. de act. &
obli. quæ per Bart. & alios ibi & per doc. in alijs legibus. s. alle-
* gatis * communiter reprobatur per iura s. alleg. & no. Bart. in
l. 1. ff. de leg. 1. & Bald. in c. 1. qui succes. te. & in l. si pr. in 4. q. C.
3 de insti. & subst. sub cond. fac. ¶ Super secundo dubio † quo
quærit, an posito q dictus Zeno non potuerat in piudiciũ di-
ctæ substitutionis testari, debeát reduci de eius parte legitima
& Trebellianica: an verò legitima tantùm? & licèt in hoc va-
* riæ fuerint sententiæ: tñ opinio magis * cõmuniter approbata
in iudicando & cõsulendo est, q possit deduci vtraq;, qñ fidei
commissum est vel esse intelligitur factum non purè, sed sub
conditione, vt in proposito nostro. c. Raynutius. & c. Raynal-
dus. de test. & not. doct. in l. quanquam. C. ad l. Falc. post gl. &
doct. post gl. in l. 1. §. interdum. ff. si cui plusquam per l. Falc. &
in l. Pap. §. meminisse. ff. de inoff. test. vbi etiá gl. hoc tenet, &
firmat Io. An. in d. c. Raynutius. post gl. & etiam Bart. in dictis
legibus. & Bal. in l. filij. C. famil. ercis. & in l. scimus. in prin. C.
de inoff. test. & Ang. in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. & pu.
4 cum suis multis cõcordantijs: † q autem dictũ fideicommis-
sum intelligatur factũ sub conditione, patet: quia intelligitur
factum sub cõditione, si aliquis filiorũ decederet sine liberis
d. l. cùm acutissimi. cum similibus. & patet ex illis verbis sub-
stitutionis dum dicit, pupillariter & per fideicõmissum, quæ
substitutio pupillaris habet annexam cõditionem mortis fi-
lij in pupillari ætate decedentis, & si intelligeretur q dictum
fideicommissum fuisset purũ, & reciprocum, fuisset inane. l.
ab omnibus. §. si Titio. in fi. cum gl. ff. de leg. 1. & not. Bar. in l.
1. in 11. q. ff. de iure co. & fieri debet interpretatio quod dispo-
sitio testatoris non sit inanis: quia ita fuisse vr̃ mens testátis. l.
Mæuius. in prin. ff. de leg. 2. l. si qñ. in prin. ff. de le. 1. l. quoties.
5 ff. de reb. dub. ¶ Sed bene dico, † q quamuis deduci possit ne-
dum legitima. sed etiam Trebellianica, & aliàs fructus perce-
pti per filium testatoris grauatũ de restituendo hæreditatem
per fideicommissum post mortem alteri non computentur in
quartá Trebellianicá: vt l. iubemus. C. ad Treb. tñ illud vr̃ ve-
rum esse, qñ non deduceretur legitima, sed sola Trebelliani-
ca, vt d. l. iubemus. in prin. in verb. dodrans restituatur: sed vbi
deduceretur etiá legitima: túc vr̃ q remanemus in regula, quę
habet q fructus percepti per hæredem, id est, per dictum Ze-
nonem de parte sua hæreditatis computantur in Trebelliani-
cam, si ad idem ascendunt seu quatenus ad illá ascendunt, per
regulam. l. in fideicommissaria, in prin. cum ibi no. ff. ad Tre.
& ita tenet Pau. de Ca. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad
Treb. & ita cõsuluit ipse lib. 2. cons. 188. inci. Quia dubia suprà
formata &c. in fine dicti consilij: tñ quia ista est decisio noua:
a non pono eam pro constanti.[a] ¶ Quò ad tertium † dubium
6 quo quæritur, vtrum posito q Ioannes Andreas velit venire ex
substõne facta in dicto primo testõ patris sui, possit ei obijci,
q Zeno videatur voluisse relinquere dictis filijs Ioannis An-
dreæ animo compensandi cum dicto fideicommisso? Et bre-
uiter respondeo, q non intelligitur relictum animo compen-
sandi: quia etiási reliquisset dicto Ioanni Andreæ, (quod for-
tius est) non intelligeretur relictũ animo compensandi cum
dicto fideicommisso paterno, casus est in l. Lucius Titius. in
prin. ff. de leg. 1. l. creditorem. & l. fi. §. filium. ff. de leg. 2. l. vni-
ca. §. sciendum. C. de rei vxo. act. l. creditor. C. de leg.

Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Constanti. & bene, quia falsa vt dixi s. li. 5. cons. 165. in fin. &
sic pro dimidia parte portionis & successione paterna delata
Zenoni valebit testm̃ Zenonis, alia autem dimidia tanquá æs
alienum vendicabitur à Ioanne ex fideicommisso paterno.

CONSILIVM CCLI.

Lege s. lib. 1. cons. 63. quòd hîc duplabatur.

EPITOME.

¶ Ius substitutionis non transmittitur, & in restitutione fi-
deicommissi veniunt prælegata.

SVMMARIVM.

1 *An ius substitutionis possit transmitti. 2. 3. 5. 6.*
4 *Verbum substituo est aptum ad singularia legata.*

CONSILIVM CCLII.

PRÆCLARE allegatum & rectè ex aliquibus
validis fundamentis & conclusum & consultũ
extitit in consultatione præmissa p celeberrimũ
legũ doctorem Stephanũ de Bossis Mediolanen
sem, cuius opinioni quò ad eius cõclusioné as-
sentior. ¶ In primis ex eo capite, qa ex prima substitutione re-
ciproca d. Catelanus iunior admitti nõ põt ad parté hr̃ditatis
dicto dño Ioanni obuentam: eò quia primo loco dictus testõr
præfatũ Ioannem Franciscũ Aluisium, Tedisium, & Nicolaũ
filios ipsius testatoris legitimos & naturales hr̃des vniuersales
sibi æquis portionibus instituit: & si aliquis vel aliqui eorum
decederent absq; filijs legitimis & naturalibus, ei & eis sic de-
cedenti vel decedentibus substituit superuiuenté & superui-
uentes vulgariter, pupillariter & per fideicommissum, cum
itaq; fuerint substituti filij dicti testatoris, non autem fuerint
substituti filij dictorum filiorum prędecedentium: quia de fi-
lijs qui nati essent seu nascerétur ex dictis filijs testatoris non-
dum in ea dispositione mentio facta erat, sequitur quòd cùm
tpe quo præfatus Tedisius & dñs Ioannes decesserunt, iam
1 † decessisset dictus Aluisius pr̃ dicti Catelani iunioris nõ po-
tuit dictus Aluisius ad dictum Catelanum ius substitutionis
a transmittere.[a] l. si in personam. C. de fideicom. l. hæredes mei.
§. cum ita. ff. ad Treb. l. sed si plures. in princ. & l. qui liberis. §.
hæc verba. ff. de vulg. & pup. no. in l. 1. C. de his qui ante aper.
ta. non obstante, q tractaretur de hæreditate ascendentis, in
cuius potestate fuisset dictus Aluisius, vt not. in d. l. 1. & proba-
tur etiam in l. cum ex filio. in prin. & ibi ad hoc illũ text. pon-
* derant Bal. & Mod. ff. de vulg. & pup. & est * cõmunis omniũ
conclusio, reprobata gl. in l. is cui. ff. de act. & ob. ¶ Nec etiam
venire potest dictus Catelanus ex secunda substitutione, in
qua prouisum fuit, quod in casu quo cõtingeret omnes ipsius
testatoris filios legitimos absq; filijs masculis legitimis & na-
turalibus decedere, relictis duntaxant filia vel filiabus legiti-
mis & naturalibus, ipsam filiam vel filias in stirpes & non in
capita dictis filijs suis hæredem seu hæredes substituit in me-
dietate omnium bonorum ipsius testatoris, & in alia medie-
tate substituit filios masculos legitimos & naturales Mariet-
tæ, Ioannæ, & Isoldæ similiter filiarũ ipsius testatoris in stirpes
& non in capita, vulgariter, pupillariter & per fideicõmissum.
Si verò contingeret omnes filias prædictorũ filiorum suorum
decedere absq; filijs legitimis ab ipsis descendentibus, eo ca-
su substituit eis Ioannem Antonium filium domini Iacobi de
Christianis olim fratris ipsius testatoris absque filios legiti-
mos masculos in omni medietate dictorum bonorum, in
qua fuerunt substitutæ filiæ dictorum filiorum: quia dico
quod non euenit casus huius secundæ substitutionis, cum
nõ decesserint omnes filij dicti testatoris absq; filijs masculis
relictis ex eius duntaxant filia vel filiabus: quia decessit Alui-
sius relicto dicto Catelano eius filio, & Nicolaus filius dicti
testatoris aut viuit, aut si decessit, remanserint ex eo tres filij
masculi, vt in themate narrantur. ¶ Non potest etiá alia ratio-
ne venire dictus Catelanus ex dicta secunda substitutione: qa
in ea ipse non est substitutus, sed substitutæ sunt neptes testa-
toris natæ ex filijs testatoris pro vna dimidia, & filij masculi
nati ex filiabus testatoris pro alia dimidia, & sic non oportet
ingredi materiam. l. pen. C. de impu. & alijs subst. & d. l. hære-
des mei. §. cum ita. ¶ Secunda principali ratione non potest
2 admitti dictus Catelanus: qa † non euenit casus substitutio-
nis in persona dicti Ioannis: eò quia non decessit sine filijs:
quia decessit superstite dicta Lucretia eius filia. l. si quis ita
dederit. ff. de test. tu. l. si ita scriptum filiabus. in prin. ff. de leg.
2. & in terminis quòd substitutio facta alicui sub conditio-
ne, si

ne, si decesserit sine filijs, non sortiatur effectum illo decedente cum filia. firmat Io. An. & alij post eum in c. Raynaldus. de testa. & probatur in l. quisquis. ff. de verb. sign. & facit. l. iusta. eo. tit. & sufficit vnica filia. l. non est sine liberis. ff. de ver. sig. l. 1. C. de cond. inser. l. iubemus. in fi. C. ad Treb. l. cum vxori. C. qn̄ dies leg. ced. Est verū q, quia in proposito casu dictus testator habebat filias fœminas, quas nō instituit hæredes vniuersales cum masculis, sed in rebus certis, filios autem masculos instituit vniuersales, & si quis ex ipsis filijs masculis decederet sine filijs, substituit superuiuentem vel superuiuentes, resultat aliqualis dubitatio sup qua aliàs fuit à maiorib⁹ nostris
b variè [b] consultum. ¶ Quantum autem ad secundum dubium
3 quo quæritur, † vtrum dicta duo prædicta relicta Gregorio mente capto & post eius mortem Ioanni prædicto hæredi veniant in restitutionem fideicommissi vniuersalis iniuncti dicto Ioanni, puto veram esse conclusionem factam per præfatos
c consulentes, scilicet q, veniant: [c] quia illud particulare fideicommissum relictū dicto Ioanni præcessit grauamen substitutionis fideicommissariæ simpliciter factæ per verba indefinita dicto Ioanni: quo casu * comuniter concluditur quòd illud quod obuenit hæredi ex causa prælegati vel fideicōmissi venit in substitutionem fideicommissariam factam ipsi hæredi. l. Marcellus. §. quidam liberis. cum ibi no. per glo. & doct. ff. ad Treb. l. hæredes mei. §. cum ita. & ibi hoc not. Ang. eo. ti. & l. Scæuola. cum ibi no. per Bar. in eo. ti. & l. si Titius. cum gl. ff. de le. 3. & latè firmat Io. de Imo. in l. ita tamen. §. qui suspectum. ff. ad Treb. & no. doc. in l. cùm virum. C. de fideicom. & maximè Salice. ibi dum dicit se vidisse dubitari, an prælegata prius facta veniant in restitutione fideicommissi, si testator vsus est his verbis, quandocunq; aliquis hæredum decesserit sine filijs talem substituo. & refert q, quidam dicebant q, non: quia substitutio ista concernit tantùm personam, & non res. tamen ipse decidit contrarium: quia si vbi testator dixit, portionem tuam restituas, vel in portionē eius talem substituo, veniunt prælegata, vt d. §. quidam liberis. fortius in casu nr̄o, vbi in substitutione non fecit mentionem de portione, & sic
4 ad nullam quotam se restringit in substitutione, & † quia verbum substituo, est aptum etiam ad singularia legata, vt probatur in l. 1. C. communia de leg. & in l. ab eo. C. de fideic. & hoc etiam dicit ꝓbari in d. l. cum virū. à contrario sensu. & nedum secundū eum in casu prædicto veniunt prælegata sua, sed etiā prælegata à cohærede recepta. inducit d. l. si Titius à ratione cessante. Cùm ergo post relictum prædictorum factum filio mente capto, & post eius mortem dicto Ioanni testator instituerit vniuersaliter dictum Ioannem, & post eius mortem instituerit & compendiosè substituerit simpliciter pro dimidio hospitale, & pro alia dimidia dictū B. nepotem suū: sequitur q, veniunt dicta prædia. ¶ Nec obstat q, testator in instōne dixerit: in omnibus autē alijs suis bonis mobilibus & immobilibus iuribus & actionibus instituit dictum Ioannem, & post eius mortem substituit &c. quasi propter illa verba, in omnibus alijs bonis, det intelligere q, in illa dispositione voluerit cōprehendi illa duo prædia, de quibus in præcedenti dispositione prouiderat: quia rn̄deo, q, istud nihil obstat: qa expressio eius qd tacitè inest, nil operatur. l. 3. ff. de lega. 1. l. non rectè.
5 C. de fideiu. l. si arrogato. ff. de adop. † sed qn̄ testator facit primò aliquod particulare relictum alicui: & postea aliquem instituat hæredem simpliciter vel indefinitè aut vniuersaliter, non intelligitur instituere hæredem illum in eo, de quo aliter erat prius specialiter dispositum. l. vxorem. §. felicissimo. ff. de le. 3. l. alimenta. §. basilicæ. ff. de ali. & cib. le. l. qd in rerum. §. si quid post. ad fi. de le. 1. ergo sicut quando simpliciter instituit hæredem vniuersalē, & ei simpliciter substituit per fideicommissum, veniunt prælegata & fideicōmissa particularia in hac fideicōmissaria substitutione vniuersali, vt in iuribus & locis suprà allegatis: ita etiam debet venire qn̄ expressit illud. quod tacitè inerat. s. qa dixit in alijs bonis instituit sibi hęredem &c. Secundò rn̄deo, q, illa verba, in omnibus autē alijs &c. fuerūt solum adiecta in instōne, substō autē fuit postea in fine apposita simpliciter: vn̄ fateor q, illa substitutio refertur ad institutionem: sed etiam vltra institutionem dico, quod refertur ad prælegata & fideicommissa particularia præcedentia. l. talis scriptura, in fi. de le. 1. & l. 1. C. de lib. præ. & d. §. quidam liberis, cum alijs suprà alleg. & substitutio dicitur esse capitulum per se diuersum à capitulo institutionis. l. 3. §. filius. & ibi declarat Bar. ff. de li. & posth. ita q̄d nihil repugnat, q, ipsa substitutio simpliciter facta possit plus comprehēdere quàm in in-
6 stitutione sit deductum. ¶ Nec etiā prædictis obstat, † si diceret q, dicta prædia obuenerunt d. Ioanni ex substitutione exemplari facta mēte capto, quæ exemplaris est ad instar pupillaris. l. humanitatis. C. de imp. & alijs subst. & inst. de pup. §. qua rōne, sed illud q̄d obuenit ex substitutione pupillari ipsi grauato per fideicōmissum, nō venit in restitutione fideicommissi, vt tenuerunt nonnulli quos refert Bal. in l. ex tribus. in vlt. col. C. de inoff. te. & per Bal. in d. l. cùm virū. & Ang. in d. §. q suspectam. & alios in d. §. qdam liberis: qa rn̄deo q, posito q, aliq hoc tenuerint, tn̄ istud nō pt adduci ad ꝓpositū nr̄m, eò, q
7 † substitutio facta dicto mēte capto fuit compendiosa, & fuit facta in re certa, & non per verba directa ciuilia, quo casu non pōt comprehendere nec pupillarem, nec pari rōne exemplarem, sed fideicōmissariā, vt firmat Bar. ff. de vulga. & pup. in l. Centurio. in ver. quid si testator substituat aliquē compēdiosè directò in certa portione vel incerta re, an valeat intra tempora pupillaris ætatis, & in ver. quæro vlterius quid si substitutio compendiosa fiat in re certa per verbum commune &c. & Bal. & Sal. in l. precibus. in vlt. col. C. de impub. & alijs sub. & Bal. in d. l. humanitatis. in antepen. col. in ver. quartò principaliter quæro in quibus rebus, &c. vbi hoc expresse dicit in exemplari substōne. Si ergo substitutio facta in dicto mente capto compendiosè habuit effectū fideicōmissariæ: sequitur quòd illa duo prædia veniunt in substitutione vniuersali per fideicommissum facta dicto Ioanni d. l. Scæuola, & ibi Bart. & firmant Bart. & alij in dicto. §. quidam liberis, cum alijs suprà allegatis. & ita concludo. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Transmittere. etiam ad filias vt hîc, & s. lib. 2. consil. 30. s. libro 5. consil. 165. s. lib. 6. consi. 216. colum. 1. consi. 250. nu. 2. & j. lib. 7. cons. 62. col. 1. Alex. in l. cum ex filio. §. 1. de vulg. & pup. sub. Soc. cons. 74. lib. 4. do. And. Tiraq. in consue. Pic. tit. retra. §. 1. gl. 2. num. 24. cum seq.

b ¶ Variè. dixi s. eo. cons. 38. num. 4.

c ¶ Veniant. suprà lib. 2. consil. 66. ad fin. s. lib. 4. consil. 33. consil. 55. num. 16.

EPITOME.

¶ Accusatio fraudulenta non repellit testem. An solicitator possit esse testis.

CONSILIVM CCLIII.

QVÆRITVR in causa inter dominum Franciscū de Conchellis syndicum & procuratorem magnificorum dominorum procuratorum S. Marci agentem, & dominum Ioannem de Vareschis procuratorem illorum de Pauinis se defendentem, an debeat Prosdocimus in dicta causa examinari & recipi in testem pro parte Francisci stantibus oppositionibus factis contra dictum testem, contra quem opponitur, quòd fuit accusatus criminaliter pro parte dictorū de Pauinis, & quòd
1 pendet accusatio. † Item quòd fuit solicitator in causa. dico breuiter quòd ipse est idoneus testis, & debet recipi & examinari, nam quilibet est idoneus ad testificandum, nisi à lege repellatur. l. 1. ff. de testi. sed iste testis non reperitur prohibitus testificari: ergo &c. non obstat accusatio contra eum instituta: quia respondeo quòd cum prius cepisset dictus Franciscus ciuiliter agere ad restitutionem instrumentorū contra illos de Pauinis: illa accusatio postea instituta p illos de Pauinis contra Prosdocimū non impedit quominus possit esse testis contra dictos de Pauinis accusantes, vt not. Bar. in l. 1. §. si seruus. ff. de quæst. per illū tex. & per tex. in ea. l. cum quis. hoc clarissi-
†1 mè decidit † Bal. in auth. si dicatur. C. de testi. in versi. modo quæritur &c. vbi quærit: pone q, debebam tibi mille: hoc debitū non poteras probare nisi per Petrum & Ioannem: cum ergo petere velles à me: ego vt tibi auferrem potestatem probandi, accusaui eos de graui crimine: quæritur quod remedium habebis contra hanc malitiam? respondet quod si apparet de malitia; vt quia lite contra me mota vel ordinata accusationem institui; tunc isti testes sunt recipiendi, ne men calumnia mihi prosit. allegat not. in d. l. 1. §. cum quis. & per Ioan. Andr. in c.

2 in c.fi.de teſti. ¶ † Ad ſecundum opponitur quod fuit ſolici-
a tator,[a] in cauſa. rñdeo † q, poſito q, ſolicitator in cauſa non ſit
†2 idoneus teſtis, vt notant domini de Rota in ſuis deciſionibus nouis, & Ant.de But.in c.cùm à nobis, in fi.de teſti. & do. Ab. in c.inſuper.eod.tit.& Ang.in conſ.275.incip. Quædam domina Margarita, tamen illud non habet obſtare: quia teſtes deponunt quod ſolicitauit in alia cauſa, non in iſta, & ex diuerſis non recta fit illatio. Prætereà non deponunt q, eſſet ſolicitator deputatus per illos qui erãt principales in cauſa: nam potuit eſſe q, erat ſolicitator deputatus per procuratorem cauſæ ad ſolicitandum pro ipſo procuratore, iſte talis non repellitur, vt inquit Ant.de But.in d. c. cùm à nobis. ſequutus deciſionem dominorum de Rota ita volentium, & ſic dicta probatio non concludit de neceſsitate ad repellendum eum, prima tamen reſponſio eſt de ſe pluſquam ſufficiens.

ADDITIO.

a ¶ Solicitator. Steph. Auffr. tracta. de reprob. teſt. verſi. ſolicitator. Alex. ſ. lib.5. conſil.154. num.5. conſ.154. nume.3. Roma. conſ.420. Alex. j. lib.7. conſ.152. num.7.

EPITOME.

¶ Statutum de compromittendo inter coniunctos, ligat etiam pupillos.

CONSILIVM CCLIIII.

ABVNDE ſatis videtur circa conſultationem de qua in præſenti excitatur, videlicet, an dictum ſtatutum diſponẽs cauſas inter coniunctos eſſe compromittendas, vendicet ſibi locũ in agente maiore petente pupillum cum tutrice compelli ad cõpromiſſum, concluſum fuiſſe: paucioribus igitur vtar. ¶ Et in hac conſultatione dubiũ facere videtur, id q̊d reperitur
†1 † Bar. cõſuluiſſe in conſ. ſuo incip. Quærit̃ an ſtatutũ de compromiſsis fiendis &c. vbi in effectu concludit, † q, ſtatutum de
1 compromiſsis fiendis inter coniunctos non cõprehendat pupillos: quia ſtatutũ generaliter loquens debet referri ad habilem. l.1. C. de ſac.ſan.ec. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mun. & ho. Sed pupilli non ſunt habiles ad compromittendũ. l. & pupillus. ff. de arb. Item cum ſtatutũ debeat intelligi ne abſurdum inducat. l. Pomponius. ff. de neg. ge. l. ſcire. §. aliud. ff. de excu. tut. vnde nec ſtatuta Iudaicè intelligenda ſunt, vt dixit Bal. in l. qcunq;. in co. antep. C. de ſer. fug. allegando gloſ. in l. damni infecti ſtipulatio competit. ff. de damno infe. in §. ſi is qui. in verbo obligauit. Sed ſi ſtatutũ præmiſſum comprehenderet pupillũ reſultaret abſurditas per ſuprà ꝓximè dicta. Itẽ reſultaret alia: qa grauis læſio inferret̃ pupillo: qa eo ipſo quòd minor cõpromittit, priuat ſe beneficio ap. l.1. C. de arb. & ideo
†2 ꝓpter hanc læſionẽ minor cõpromittens, † põt petere reſtitutionem in integrum aduerſus cõpromiſſum. l. ſi minor. §. minores. ff. de arb. Item reperitur læſus in alio: qa ſi minor coram iudice litigaret, & ferretur contra eum ſentẽtia nulla, vel iniqua, iudex faceret litem ſuam. l. fi. cum ibi no. ff. de var. & extraor. cogn. l. ex maleficijs. §. ſi iudex. ff. de act. & ob. l. fi. C. de pœna iud. cum ſi. ſecus eſt in arbitrio ſcđm Bar. in dicto conſi. ex quibus ita concludit cõpromiſſum fieri non debere. ¶ Non
2 obſtat † ſcđm eum, ſi dicatur, q, cõſuetudo & ſtatutum ligans maiorem, ligat pariter & minorem. l. ſiue hæredi. §. Lucius. ff. de admi. tuto. & no. gloſ. in l.2. C. quæ ſit long. conſue. quia vr̃ rñdere Bar. hoc eſſe verum, niſi reſultaret abſurditas, vt dictũ
3 eſt. ¶ Secundò videtur fieri † dubium: quia vt ſatis pulchrè dixit inſignis docto. d. Pau. de Caſt. lib.2. conſ.13. incipiente, Viſis & conſideratis omnibus de quibus ſ. fit mentio ſuper eo primo loco &c. cum dictum ſtatutum non declaret ad cuius inſtantiam debet iudex compellere partes ad faciendum compromiſſum, debet ſanè intelligi, ſcilicet ad inſtantiam illius,
†3 † contra quem moueatur controuerſia, niſi contrarium iudici videatur: aliter aperta erit via vnicuiq; indebitè & iniuſtè vexandi aliquem faciendo eum citari, cum nullũ ius vel actionem prætendere poſſit contra eum, vt deducat eum ad compromiſſum in cões amicos, qui interdũ præter omnem iuſtitiam grauant vnum & alteri tribuunt. prædicta autem docet experientia, quæ eſt efficax rerum magiſtra. c. quàm ſit. de ele. lib.6. & hoc euitare debemus, vt in propoſito probatur in l. cũ hi. §. ſed cum lis. ff. de tranſact. & in propoſito illum textum. no. Angel. contra illum qui fingit lites, vt veniant ad compromiſſum in caſu, in quo aliter de iure veniendum non eſſet, ſi tamen actor non ſtetiſſet in finibus ſolius citationis: ſi autem dediſſet libellum & iuſtas & rationabiles cauſas allegaſſet, ita quòd appareret manifeſtè quòd litem non fingit, & quod nõ calumniatur, ſed quòd propter dubium litis petit compromiſſum, mos ei gerendus eſſet, & audiri deberet. ar. l. tutor. in princip. ff. de iureiur. ſed quando facit duntaxat aduerſarium citari, & non exprimit aliquam cauſam rationabilem contra eum, vel exprimit cauſam, ſed ſtatim conuincitur per productionem inſtrumentorum, quòd illa cauſa eſt ſopita: tunc appareret iudici de calumnia petentis compromiſſum: & ideo non debet ſibi aures accommodare. C. de falſis. l. ſatis apertè. & quæ not. gl. in l. vbi pactum. C. de tranſact. & in l. qui cum maior. §. ſi libertus. ff. de oper. lib. & Inno. in c. conſtitutus. de filijs præsbyt. & in c.1. de officio vica. ita concludit præfatus
4 doct. in d. conſilio. ¶ † Præmiſsis tamen non obſtantibus puto pupillum cum tutore ad compromiſſum eſſe cogendum: Primò per rationem illam: quia ſtatuta generaliter diſponen-
a tia etiam minores[a] comprehendunt. c. conſtitutus. de reſt. in inte. & d. l. ſiue hæredi. §. Lucius. & declarat Bal. in l.1. C. ſi aduer. dotem. & in l. ſi mater. C. ne de ſtatu defunct. ¶ Secundò, quia hoc velle videtur Bar. in conſil. 47. incip. Nunquid tutor &c. vbi quærit an tutor tutorio nomine petere poſſit compromiſſum caſu quo ex forma legis municipalis cã eſſet compromittenda? & arguit primò q, non: quia arbiter electus in compromiſſo põt accipere de iure vnius & dare alteri, vt not. in l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arb. & in auth. vt diffe. iud. §. ſi verò. ſed tutor non põt concedere alteri licentiã donandi res pupillares, nec lędendi iura pupilli: quia nihil ipſe facere poſſet, & non dr̃ tutor, qñ ſpoliat pupillum. ff. pro emp. l. qui fundum. §. ſi tutor. & ff. de adm. tut. l. Lucius. §. fi. ¶ In cõtrariũ allegat: quia tutor põt ſuper re pupilli & de iure pupilli remittere. allegat l. interdũ. §. qui tutelam. & l. ſi pignori. §. ſi tutor. ff. de fur. & C. de tranſa. l. ſi præſes. cum ibi no. cõcludit ipſe q, ſi pupillus cõpromittat cũ authoritate tutoris, cõpromiſſum valeat. l. ſi pupillus. ff. de arbit. & ideo tunc peti põt tale compromiſſum. Nec ob. ſecundũ eum. d. l. minor. §. minores. cum gl. ff. de min. & quàmprimum compromiſſum fit per minorẽ læditur: quia tollitur ſibi beneficium appellandi: & ideo petit reſtõnem in integrum aduerſus compromiſſum: quia reſpondet Bar. in præallegato conſilio, q, ſi pupillus cũ tutore compromiſit in eum, qui poterat iuriſ. ord. cognoſcere de cauſa: & tunc quia à ſententia ex iuriſd. ord. lata potuiſſet appellare, & non à ſententia lata ex compromiſſo, d. l.1. de arb. dicitur læſos: ita propriè loquit̃ tex. in d. §. minores. ſed ſi compromiſit in eum qui nõ poterat ordinaria iuriſdictione cognoſcere, & ſic cõpromiſit tanq̃ in amicabilem compoſitorem, cõpromiſſum factum cum authoritate tutoris tenet: & non dicit̃ læſus, niſi doceat de læſione. d. l. ſi pupillus. & l. diem proferre. §. fin. & l. ſi compromiſſum ita factum. ff. de arb. ita concludit Bart. in ꝓximo allegato conſilio, vbi etiam ſubſequenter quærit, an tutor ſine pupillo poſſit compromittere? cõcludit q, ſic: ſi iura pupilli erant dubia, per no. in l. procurator. C. de pa. & in d. §. ſi compro. fortificatur per ea, quæ conſuluit Bar. in conſi. inci. An ſtatutum de compromiſsis fiendis arctet tutorem ad compromittendum in arbitrum, nõ tñ ad compromittendum in arbitratorem: cum tñ poſſit reclamari ac peti reductio ad arbitrum boni viri. l. ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſoc. &c. Quintauallis. de iureiu. vñ in iſto caſu ceſſat illa ratio q, compromittendo ſit læſus. Nam licèt minor ſi compromiſiſſet in arbitratorem, non ſequitur, ergo probatur ſe læſum: nã ſcđm Bartol. eſſe poſſet q, eius intereſſet cauſam compromittere: vt quia cauſam hr̃et dubiam, ſic intereſt ipſius minoris qñq;, q̊d iur̃m aduerſario deferatur. l. tutor. cum ibi no. ff. de iureiuran. ergo ſaltem poterunt compelli pupilli cum authoritate tutorum ad compromittendũ in arbitratorẽ. Nec tunc ob. ſi diceretur quòd tutor non p̃t eligere arbitratorem, cui dat̃ ptãs procedendi de facto, cum poſſit partes lædere. l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arb. & not. Bart. in l. ſocietatem. §. arbitrorũ. ff. pro ſoc. Et can. in d. c. Quintauallis. Et ſic vr̃ quod talem poteſta-
†4 tem non poſſit dare tutor, ꝑ no. per glo. in l. Imperatores. † &
†5 ibi Ang. ff. de pac. & no. in l. tutor. e. ti. Quia rñdeo q, illud † p̃t procedere in ſolo tutore, ſed pupillus cum authoritate tutoris poteſt

poteſt compromittere in arbitratorem, vt præcisè determinat
Car. in d. conſ. incip. Quæritur an ſtatutũ. Et in dicto conſilio
incip. Nunquid tutor &c. & ibi propriè facit differentiam an
pupillus cum autoritate tutoris compromittat: & indiſtinctè
dicit valere compromiſſum. d. l. ſi pupillus. à contrario ſenſu.
Sed qñ tutor vult cõpromittere ſolus non põt illud facere, niſi
qñ iura pupilli ſunt dubia, per no. in d. §. qui tutelã. & in d. l.
5 præſes. ¶ Hoc etiã ꝓbatur. † Nam videmus, ꝙ tutor ſolus non
põt deferre iuramentum aduerſario pupilli, niſi deficientibus
omnibus ꝓbationibus pupillo. l. tutor. ff. de iureiu. Et tamen
b ƀ pupillus cũ authoritate tutoris indiſtinctè deferre põt iuſiu-
randum: licèt ſi læditur poſsit reſtitui in integrum, hæc hñr in
l. iuſiurandum quod ex conuentione. §. pupillus. & ibi glo. &
doc. ff. de iureiu. Et in l. 1. §. 1. ff. quar. rer. actio non daẽ. Et idẽ
probatur in l. pen. C. de iure deli. & in l. pupillus. ff. de acquir.
hær. vbi ſolus tutor ſine pupillo non põt hæreditatem adire.
Et tamen pupillus cum authoritate tutoris poteſt, vt ibi ma-
gis ſpecialiter probatur etiam in l. tutor. cum ibi no. ff. de bon.
poſ. iuncta l. 1. §. tutor. ff. de ſucce. edi. & in l. ſi pupillorum. C.
de repu. hær. vbi ſolus tutor non poteſt repudiare hęreditatem
ſeu bonorum poſſeſsionem: tamen pupillus cum authoritate
tutoris poteſt, vt ibi. ¶ Quartò confirmatur authoritate Petr.
de Anch. in repe. c. 1. de conſt. in 12. q. principali in verbo, circa
iſtos minores &c. vbi quærit an ſtatutum ꝙ loquitur de com-
promiſsis fiendis inter coniunctos vſque in tertium gradum
comprehendit pupillos. Et vtrum tutor propter tale ſtatutum
poſsit petere fieri compromiſſum de cauſa pupilli, & ipſe con-
cludit ꝙ aut compromiſſum fit in eum qui poterat ex iuriſdi-
ctione cognoſcere: & tunc quia læditur eò ipſo ꝙ compromit
tit, cum à ſententia eius tanquam iudicis potuiſſet appellari,
nunc verò à ſententia eius vt arbitri, non poteſt appellari. §.
minores. iuncta l. C. de ar. ideo de tali compromiſſo non in-
telligitur ſtatutum. Aut compromittitur in aliũ: & tunc cum
authoritate tutoris poterit de re dubia & incerta: licèt non de
re liquida, per no. in l. pactum curatoris. C. de pac. Et ita dicit
reperiri Bar. conſuluiſſe. Et puto ꝙ voluit ſe referre ad cõſilia,
de quibus ſuprà mentio habita eſt. Sed ita eſt ꝙ per litẽ morã
inter dictas partes, & per negatiuam pupillorũ, & tutoris dr̃
res effecta dubia & incerta. l. 1. ff. de tranſ. & ibi no. per gloſſ. &
6 doct. in l. 3. C. quibus ad lib. procl. non licèt ergo &c. ¶ Quin-
†6 tò probatur † ex deciſione Bal. in l. fi. C. de in integ. reſt. titul.
generali † vbi inqt ꝙ, ſtante ſtatuto ꝙ cauſæ inter conſangui-
neos & affines debeant compromitti: contingit quod minor
fecit compromiſſum, vult in integrũ reſtitui: quæritur an poſ-
ſit? allegat primò ꝙ ſic, per d. §. minores. vbi eo ipſo quod com
promittit, læditur: contrariũ decidit dicens, ꝙ illud eſt cõpro-
miſſum neceſſarium, vnde minor vtitur iure communi & mu
nicipali, quod ita ligat minores ſicut maiores. d. l. ſiue hærede.
§. Lucius. & ibi not. Et ſic Bal. vbi ſ. omninò vult iſtud cõpro-
miſſum eſſe neceſſariũ iam in minore quàm in maiore. ¶ Sex-
tò ad idem tex. in l. ſi plures. ff. de pac. vbi tutor põt remittere
debitum pupilli: quia talis remiſsio de iure cõi erat neceſſaria.
Et ideo rectè infert Ang. ꝙ eadem rõne poterit tutor compro-
mittere de iure & de facto, qñ ex forma ſtatuti quælibet cã de
bet ſic compromitti, vt dicit eſſe ſtatutum Peruſij, & ita inquit
de facto ſeruari. Et ſic patet, ꝙ Angel. ibi vult ꝙ etiam in arbi-
tratorem poſsit compromitti. ſ. cum poteſtate arbitrandi & co
gnoſcendi de iure & de facto, qñ ſtatutũ generaliter hoc pro-
uidet. ¶ Septimò adduco no. per Pau. de Ca. in l. nã & poſtea.
§. ſi minor. ff. de iureiur. vbi dicit, ꝙ dato ꝙ minor non poſsit
efficaciter compromittere in arbitrum, attento quod ſi com-
promittit, incontinenti læditur, ex eo qa tollitur facultas ap-
pellandi, vt eſt dictum: tñ bene poteſt compromittere in ar-
bitratorem: quia ab eius ſententia põt peti reductio ad arbi-
trium boni viri. §. arbitrorum. & d. c. Quintauallis, de iureiur.
Et ita dicit ſe declarare no. Bar. in d. §. minores. & retuli ſuprà
ſubdit etiã quod prædicta procedunt de iure ciuili, ſed de iure
canonico minor efficaciter poterit cõpromittere, & poterit pe
tere reſtitutionẽ in integrum aduerſus compromiſſum, atten-
7 to ꝙ † de iure canonico à ſententia arbitri poſsit appellari. 2.
q. 6. c. iudicibus. & ibi no. per gl. & Arch. in c. 2. & in c. expoſi-
ta. de arbi. & vtrobiq; no. vnde cum ſtatutum ciuitatis gene-
raliter diſponat ſeruari debere ius canonicum: ſequitur mi-
nor põt efficaciter compromittere, & quòd nõ læditur com-
promittendo. Et ſic ceſſant rõnes allegatæ in contrariũ, q̊d de
iure canonico poſsit appellari à ſententia arbitri, vt dixi. Et
tenet Bal. & Ang. in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi. ff. de leg. 1. Et Bal.
in l. 1. C. de arb. & Bal. in l. cum quidam. ff. de leg. 1. Et Bal. in l.
ſi quis arbitratu. ff. de verb. oblig. & in addi. Spe. in tit. de arbi.
§. 1. ver. arbitrator. Pet. de Anch. in cle. ſæpe. de verb. ſig. & not.
gl. 2. q. 6. c. quæ ab arbitris. & gl. & doc. in d. c. expoſita. & Ho-
* ſti. in c. 2. eo. tit. & cum eo magis * communiter tranſeunt can.
bñ facit tex. 2. q. 6. omnis oppreſſus. & in c. ad Romanam. & in
c. ideo. & in c. cum ergo. vbi cuilibet oppreſſo de iure can. per-
mittitur prouocare. Ex quibus omnibus concludo dictos po-
pulos cum authoritate tutoris cogi poſſe ad compromiſſum,
q̊d etiã apertius apparebit ex rñſionibus ad contraria, ad quæ
venio. ¶ Non ob. igitur primò, ꝙ ſtatutũ generale debeat re-
ferri ad perſonas habiles &c. quia rñſio eſt euidens, cùm licèt
dictus pupillus non ſit habilis ad compromittendum: tñ cum
authoritate tutoris eſt habilis. d. l. ſi pup. Non obſt. ꝙ ſtatutum
prædictum continet abſurdum: ex eo ꝙ grauis iactura infer-
tur pupillo, quia per compromiſſum priuatur beneficio ap-
pellandi: vt ꝓbatur in d. §. minores. qa duobus modis reſpon-
8 deo, & primò, † quod tex. in §. minores, loquitur de iure com-
muni, quo iure nullus cogitur ad cõpromittendũ, vt not. per
gl. & latius Bar. in l. qui furti. §. qui iuſſu. ff. de infa. & no. Bal.
in c. 1. §. qs. de pace tenen. & Bal. in l. ex ſtip. C. de ſen. Sed nos
loquimur in caſu, in quo ius municipale arctat gñaliter con-
iunctos vſq; ad quartum gradũ ad compromiſſum: vnde mi-
nores vti debent eo communi iure quo vtuntur alij coniun-
cti loco illo. l. fi. C. de in inte. reſti. & d. l. ſine hærede. §. Lucius.
aliter ſequeretur ꝙ nunquã ſtatutum ligaret minores: contra
illũ tex. & contra ea quæ dixi ſ. & no. Gui. de Cug. in l. de qui-
9 bus. ff. de leg. ¶ † Item tollitur abſurdum, quia ſi contingeret
cõtra pupillũ iniuſtè iudicari per arbitros poterit ſe tueri im-
plorando reſtitutionẽ in in integrũ aduerſus ſnĩã, per id quod
no. in l. 2. & per totum. C. ſi aduer. rem iud. & in l. minoribus.
25. annis. cum l. ſe. & l. ſi ex cauſa. in fi. ff. de min. cum ſi. & ſic
licèt non poſsit reſtitui aduerſus ſtatutũ vel compromiſſum
factum ex neceſsitate ſtatuti: tñ poterit reſtitui aduerſus effe-
ctum ſtatuti, & aduerſus ſententiã ſequutam ex compromiſſo
facto ex neceſsitate ſtatuti: ita declarat Bal. in l. 1. C. ſi aduerſ.
do. in prin. & in l. ſi mater. C. ne de ſta. defun. & in l. oẽs popu-
li. ff. de iuſt. & iur. in antep. co. & probatur in c. conſtitutus. de
10 reſt. in inte. & Bar. in l. 2. C. de fun. pat. li. 10. cum videmꝰ † qđ
ſtatutũ diſponens ꝙ vxore prædecedente maritus lucretur di-
midiam dotis, ligabit etiam mulierem minorẽ, quamuis ſit ei
præiudiciale, vt declarat Bal. in prælleg. l. 1. C. ſi aduer. do. ibi
etiam ponit an poſsit tunc mulier minor iuuari beneficio re-
ſtitutionis. ¶ Item reſpondeo ꝙ tex. in d. §. minores. loquitur
quãdo fuerit compromiſſum in aliquem, qui ex ordinaria iu
riſdictione poterat de cã cognoſcere, tunc. n. lædiẽ minor: quia
à ſententia illa potuiſſet appellare: ſecus vbi compromittitur
in alium, vt expreſsè firmat Bar. in prælle. conſi. inci. Nunqd
tutor &c. & Pet. de Anc. in d. c. canonũ ſtatuta, nam tunc ipſe-
met Bar. in proximo allegato conſi. limitat & declarat ea quæ
dixerat in alio conſi. incip. Quæritur an ſtatutũ &c. & ſic de-
beat diſtingui an compromittat in eum qui poterat ex ſua iu-
riſd. cognoſcere, aut in alium. ¶ Nec obſt. ſi dicatur ꝙ Bart. in
d. conſ. incip. Nunqd tutor &c. non loquitur in caſu nr̃o, vide-
licet an pupillus poſsit cogi ad compromiſſum, ſed an ipſe pu
pil. vel eius tutor poſsit petere aduerſarium cogi ad compro-
mittendum: quia reſpondeo quòd inſpecta rõne iſti caſus nõ
differunt. Nam ſi conſideretur rõ propter quam dici poſſet, ꝙ
pup. poſſet cogi ad compromiſſum in arbitrum, nulla alia eſſe
põt, nec alia allegatur, niſi quia ſtatutũ non debet extẽdi hoc
caſu ad pupillum: quia ex tali compromiſſo ſibi infertur gra-
uis iactura, cùm perdat beneficium appellandi &c. vt plenius
dictum eſt ſuprà: certè hac eadem rõne non deberet fieri poſſe
compromiſſum ad inſtantiam pupilli vel tutoris: quia eadem
rõ iacturæ pupilli vendicat ſibi locum iſto caſu: ergo eadẽ de-
bet eſſe iuris diſpoſitio. l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. à Titio. ff. de
11 ver. ob. ¶ Præterea † aliter reſpondeo, nam cum iſtud com-
promiſſum ſit neceſſarium à ſententia talium arbitrorum de
iure põt appellari. l. fi. & ibi no. Bar. & Bal. C. de interd. & Bar.
in l. 1. in fi. ff. à quib. ap. non licèt. & glo. in c. ab arbitris. de off.
deleg. in gl. fi. lib. 6. & gloſſ. 2. q. 6. c. iudicibus. & no. Bald. in 1.
conſi.

conft.C.in fi.& Ang.in l.apertissimi.C.de iud.& Sal.in præal. l.fi.C.de interdi.& Pet.de Anc.post alios in d.c. ab arbitris. & Ioan.de Imol.in d.l.1.in fi.ff.à quibus app.non licet. & in l. 1. in antepe.col.ff.sol.mat.dicit tamen ipse ibi & in c. cùm dilectus.de arb.q, licèt Bar.videatur tenuisse contrariũ in 1.constitutione.C.tñ possunt scdm eum opiniones concordari: quia debet attendi forma statuti: qa si statutũ vult simpliciter compromissum fieri verum sit, q, possit appellari à sententia taliũ arbitrorum, secus si statutum iubet compromitti sub pœna, qm̃ tunc non poterit appellari,& sic videtur statutũm velle q,
12 metu pœnæ pareatur.laudo.l.1.C.de arb.nisi † statutũ disponeret, q, ex sententia arbitri oriatur actio: quia tunc bene poterit appellari, per d.l.1.C.de arb.hoc verbum addit Io.de Imo. in d.c.cùm dilectus. Sed ita est quòd prædictũ statutũ disponit quòd ex dicta sententia arbitri oriaẽ actio, patet dum statutum dicit, quòd laudum talium arbitrorũ obtineat plenam roboris firmitatẽ & executioni mandetur, quæ verba important, vt ẽt oriatur actio.l.statuas.ff.de acq.re.do.& no.in auth. sacra puberum.C.si aduer.ven. Et no. Bar. in l. iurisgentium. §.prætor.ff.de pac.in prin.& Bart. in materia.l. si soci etatem. §.arbitrorum.ff.pro soc.in 3.col.in ver. quæro vtrum ex sententia arbitratoris oriaẽ actio, in fi.dum dicit, tñ statuta terrarum prouident, q, arbitramenta executioni mandentur. ¶ Et q, possit appellari à sententia arbitrorũ electorũ ex necessitate statuti, tenuit ẽt Pau.de Ca.in l.à diuo Pio.in prin. ff. de re iu.
* & est magis * communis opin.à qua in iudicando recedendũ non est, vt hr̃ in locis vulg. ¶ Et licèt Ant. de But.in d.c.Quintauallis, de iureiu.in 24. differentia, videatur illã opinionem Bar.in 1.const.C.approbare. s. q, non possit appellari à dictis arbitris: & respondet ad tex.in d.c.ab arbitris.de offi.deleg.in 6.quod ille tex. loquitur de arbitro electo super aliquo incidenti, quo casu potest reclamari à sententia talis arbitri sponte electi.l.arbitro.secundum vnam lect.ff.qui satis.cog.nihilo minus hæc responsio dari non põt ad l.fi. C. de interdict. quæ loquitur in arbitris, qui eliguntur super tota lite. Et istam partem ẽt vr̃ sequi Bal.in l.item si vnus.§.si in duos.ff. de arbitris. ¶ Rursus ad prædicta rñdetur q̃d d.§.minores.cum ibi no.loquitur de iure ciuili, quo inspecto non potest appellari à sententia: vnde minor grauiter læditur. Sed de iure Canonico, quod ex forma statutorum seruatur in ciuitate Forliuiensi, quæ subiacet ecclesiæ Romanæ potest appellari à sententia arbitri secundum communem sententiam, vt suprà in vltimo argumento deduxi, ergo cessat ratio læsionis, quinimò fortius ex forma statutorum loci potest ab arbitrio appellari. ¶ Minusq; etiam obstat quod dicebatur minorem lædi ex eo: quia si iudex iudicaret cõtra pupillum iniquè, faceret litem suam: secus in arbitro: quia respondeo primò prout dixi suprà, quod in hoc minor vtitur iure communi, id est, municipali, quod in loco pro lege communi seruatur: vnde non dicitur læsus. Secundò, quia si iniquè iudicabit cõtra eum per arbitros, habet remedium restitutionis in integrum: ergo sibi succurritur, vt dictum est. Tertiò respondeo, quòd imò arbiter facit
13 † litem suam si malè iudicat, vt est text.in l. si quis in conscribendo.C.de pac.idem in arbitratore, vt est tex.& ibi Bart.in l. fi.ff.si mens.fal. mo.dix. no.Bart.in l. fin. ff. de var. & extraord.cog.& Bald.in d.l.si quis in conscribendo.& Io. de Imol. in l.diuus. ff. de re iud. vbi dicit quòd de arbitro quod faciet litem suam, est text. singularis cum gloss.in d. l. si quis in conscribendo. Et in arbitratore dicit, quòd licèt non videatur clarè esse cautum: tamen videtur dicendum idem per rationes, quas allegat Bart.in d.l.fi. ¶ Non obstat etiam quòd hic fingi dicatur lis ex parte actoris &c. quia imò vt ex titu. quæstionis percipitur, producta fuit petitio cum insertione causarum iustarum & rationabilium, ex quibus constat quòd lis non fingitur vt ipsemet Pau.de Cast. ait in d.consil.65. quod relatum est suprà, fateor tamen quòd adhuc cautius esset & consultius, si actor in iudicio per specificationem causarũ in productio.
†7 ne produceret testamentũ in quo est fundm̃ agentis: † & summariè fieret aliqualis casus substitutionis: & quod pupilli con
14 uenti aliquid possiderent de hæreditate: talis enim probatio tanquam summaria & aperta facit cessare omnem calumniã petentis compromissum, patet ex no.per Bar. in l.nam & postea.§.si minor.in fi.ff.de iureiu.& doc.in c.auditis.& in c.coram felicis, de resti.in inte.& Bar.in l.1.§.nunciatio.in pe.col. ff.de no.op.nu.& Bald.in l.1.in fi. C. si aduer.liber. per quam probationem apparet etiam ius pupillorum esse in dubio. Nam res efficitur dubia etiam per semiplenam probationem: vt probatur in l.admonendi. in ver.in dubijs causis, cum ibi no.ff.de iureiu.& quo casu videlicet. quando res est dubia, potest etiam solus tutor causam compromittere in terminis nostri statuti: vt decidit Bar.in consilijs allegatis suprà. Et sufficit quòd hæc probatio talis fieret tunc post petitionem compro-
15 missi: quia ius † superueniens pendente iudicio ex causa de præterito conualidat iudicium.l.si rem.§.si.ff. de pig.ac. & ff. man.l.si mandauero tibi à Titio,& plenè habetur in l. nõ potest.ff.de iud. & in l.quemadmodum.eod. tit. & in c.Abbate, de re iud.lib.6. ¶ Nec obstat insuper quod in statuto dicitur q, dispositio illius statuti non vendicaret sibi locum, vbi de debito super quo vertitur qõ, esset publicum instrm̃: qa hoc est valde debile fundamentum, nam illud fuit introductum per statuentes in fauorẽ illius, qui habet instrm̃,& sic ius liquidũ, vt non cogeretur de illo cõpromittere, iuxta l.1.& l. post rem. ff.de transac.& quod no.Bart.in l.ambitiosa. in tertia regula, ff.de decr.ab or.fac.& in 1.const.C.vnde cui dubium, quod il-
†8 le † in cuius fauorem hoc inductum fuit, põt illi fauori renunciare,& petere cõpromissum fieri.l.pen.C.de pac.l. pactũ inter hæredem.ff.e.ti.c.si diligenti.de for.comp.ergo cùm actor sit ille, qui vtitur testamento, potest illi fauori renunciari, petendo compromissum fieri. Prætereà vltra testm̃, quia probaẽ per instrm̃, oportet probare per testes euenisse casum substitutionis,& q, aduersarius possederit & fructus perceperit: vnde non est verum dicere, q, isto casu dicatur constare per instru-
16 mentum: sed per instrm̃ & testes: quo † casu statutũ loquens, quando fieret probatio per instrm̃, non vendicat sibi locum, vt decidit Iac.Bu.& Bar.in l.certi conditio.§.qm̃.ff.si cert. pet. & Bal.in auth.sed nouo.eo.tit.in 4. col. & in rep.l.1.ff.de le.2. & alij in auth.cassa, in antep.col.C.de sacrosan.eccle.& cano. maximè Ioan.de Imo.in c.auditis.de resti.in integ.& Petr.de Anc.in c.canonum statuta, de consti.ver.circa istam extensionem. Ex quibus concluditur vt s̃. dictos pupillos cum tutoris authoritate esse cogendos ad compromissum secundum formam dicti statuti.¶ Ita vt superius scriptum est, puto iuris esse: & ita dico & consulo ego Alex.Tartag.de Imolà.

ADDITIO.

a ¶ Minores.s̃.eo.cons.119.nu.35. licèt in contrarium arguat. J. lib.7.cons.62.co.fi.adde Soc.cons.71.lib.4.

b ¶ Tamen.imò d.§.pupillus.intelligitur secundum d.l.tutor. nec gl.& doct.ibi ponunt hanc differentiam, quæ etiam non procedit, vt dixi in consu.Pati.§.99.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V.

Omnes sunt quaterniones.

INDEX OMNIVM PRINCIPIORVM

ALEXANDRI IMOLENSIS CONSILIORVM, ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

Liber primus. A

AD QVAESITVM breuiter concludo. 34

Liber secundus.

Admodum praeclarè & copiosè allegatum. 19
Animaduersis his quae tam per partes. 24
Attenta & considera praefata vltima. 43
Abundè per celeberrimos. 47
Animaduersis statutis de quibus. 116
Attentis verbis testamenti. 130
Assumo in consul. praemissa vt. 195

Liber tertius.

Attentis verbis testamenti. d. Barthol. lucc. 12
Attentis his quae in instrumento donationis. 21
Attentis his quae in themate narrantur. 24
Attentis narratis in themate quia. 27
Attentis verbis testamenti praefati domini. 59
Attenta dispositione statuti sub rub. 65
Alias consultus respondi circa. 93
Alias de facto consultus respondi Leonardum. 97

Liber quartus.

Animaduersis optimè his quae in themate. 85
An dos debeat cedere. 87
Attentis narratis in themate breuiter. 134

Liber quintus.

Attentis narratis in themate super primo. 18
Attentis narratis in themate & viso. 25
Aldrouandus testamentum condidit. 56
Attentis narratis in themate & viso. 110
Attentis narratis in themate sentio dictum. 115
Attentis verbis inuestiturae. 125
Alias consultus respondit in causa. 154
Alias consultus respondi ratificationem. 163
Accuratè perspectis his quae in themate. 171
Attentis verbis testamenti praedicti & alijs. 178

Liber sextus.

Accuratè pro viribus ingenij & temporis. 87
Adeo grauis mihi visa est. 110
Animaduersis diligenter his quae in. 134
Abundè quidem nec minus subtiliter. 158
Abeundè satis videtur circa. 254

Liber septimus.

Attentis his quae in themate narrantur. 1
Attentis narratis in themate videretur. 4
Attentis narratis in themate videretur. 5
Attentis verbis dicti statuti & his 6
Attentis & ponderatis statutis de quibus. 7
Attentis his quae praesupponuntur in themate. 8
Attentis verbis instrumenti videtur mihi. 9
Attentis bonis instrumenti societatis initae. 10
Alias consului legitimationem factam. 11
Attentis narratis in themate & ponderatis. 12
Attentis his quae in themate narrantur. 13
Abundè & eleganter per celeberrimos. 14
Attentis supra narratis mihi videtur. 15

Liber primus. B

BREVITER Omissis non necessarijs. 63
Breuiter puto dictos petentes. 98

Liber quartus.

Breuiter in casu praemisso sentio. 16

Liber septimus.

Breuiter ad quaesitum respondeo. 16

Liber primus. C

CIRCA Primum quaesitum. 4
Circa primum dubium quo. 11
Circa primum dubium quo. 14
Circa primum dubium quo. 25
Circa primum dubium scilicet. 26
Circa primum de quo quaeritur. 47
Consideratis verbis dicti statuti. 55
Consideratis verbis testamenti. 56
Circa primum quaesitum videtur. 58
Consideratis his quae in primo. 67
Circa primum de quo quaeritur. 79
Consideratis quae in. 94
Consideratis verbis instrumenti. 128
Circa primum dubium dicitur. 135
Consideratis diligenter his quae. 142

Liber secundus.

Circa primum dubium primo. 1
Consideratis his de quibus in themate. 38
Circa id quod quaeritur an stante. 54
Circa dubitationem de qua. 115
Circa primam dubitationem. 142
Circa primum dubium omisso. 159
Circa primum dubium in quo. 162
Circa primum dubium praesuppono. 170
Consideratis verbis instrumenti venditionis. 194
Consideratis verbis dictae inuestiturae. 204

Liber tertius.

Consideratis his de quibus in. 2
Circa primum dubium videretur. 5
Circa processum inter generosum. 6
Circa primum dubium quo quaeritur. 13
Consideratis ijs quae in themate. 18
Charissime domine Iudex in causa. 71
Circa primum dubium videtur. 74
Clarissime doctor & iustissime. 78
Circa primum dubium quo. 80
Circa primum dubium in quo. 110

Liber quartus.

Consideratis verbis statu. sub Rub. de Molendinis. 22
Consideratis verbis, & alijs, quae in, 26
Consultus alias in principali causa. 34
Cum dicatur. 51
Circa hanc dubitationem in qua. 52
Circa praesentem dubitationem paucula. 64
Circa praemissam consultationem praesuppono. 68
Considerandum est quod quaedam sunt legata. 70
Consideratis his, quae narrantur in. 71
Circa id, de quo supra quaesitum est respondeo. 72
Consideratis his, de quibus in themate, 84
Circa primum dubium quo quaeritur vtrum. 91
Clarissime domine vicarie in causa executionis. 94
Copiosè adeo scriptum sentio. 46

Liber quintus.

Casus talis est. 38

Circa primum videretur prima consideratione dicendum quod illud. 40
Circa primum dubium quo quaeritur an dicto domino incumbat onus probandi. 46
Consideratis his de quibus in themate fit. 60
Circa primum dubium videretur prima. 69
Circa primum de quo quaeritur videretur. 77
Consideratis his quae in processu continentur. 96
Consideratis his quae in themate narrantur. 97
Consideratis his quae in themate narrantur. 103
Circa primum dubium an post lapsum. 104
Circa primum dubium quo in effectu. 123
Consideratis his quae in themate viderentur. 124
Circa ea de quibus in superiori themate. 134
Circa primum dubium videretur prima. 140
Circa primum dubium quo quaeritur. 144
Circa primum dubium quaeritur an. 157
Circa primum dubium quicquid statutum. 158
Circa praesentem consulationem. 165

Liber sextus.

Consideratis omnibus quae in themate narrantur, & lecto tenore testamenti. 5
Consideratis his quae in themate narrantur. 13
Circa primum dubium an testamentum impugnari. 19
Consideratis his quae in themate suprascripto narrantur. 53
Circa primum dubium plura pro & contra. 54
Circa haesitationem quae sit inter haeredes Antoniae. 71
Circa primum dubium quo quaeritur an Burdota excludatur ab haereditate. 89
Consideratis verbis & dispositione dictorum. 121
Circa executionem instrumenti commissam. 133
Circa primum dubium quo quaeritur an haereditas Antonelli impuberis. 139
Circa litem vertentem inter filios. 153
Consideratis his quae in themate narrantur. 154
Circa id de quo quaeritur in causa sequestrationis contra illos de pauinis. 163
Circa dubitationem praemissam qua quaeritur. 164
Contingit dubitari stante testamento condito per magistrum Alexandrum. 175
Consideratis verbis praemissi statuti. 188

Liber septimus.

Circa praemissam consulationem praesuppono. 3
Circunspectis verbis testamenti dicti Alexandri. 17
Circa dubia de quibus in themate quia. 18
Circa primum & tertium dubium quae simul. 19
Circa consulationem praemissam subtiliter 20
Consideratis his de quibus in themate. 21
Consideratis verbis conuentionum initarum. 23
Circa processum inter dominam Claram filiam. 24
Consideratis verbis instrumenti conuentionum. 25
Cumulatissime & eleganter super dictis. 26
Consideratis his quae in themate narrantur. 27
Clarissime domine vicarie. 28
Clarissime doctor & iustissime domine. 29
Clarissime domine vicarie 32
Consideratis his quae agitata sunt in causa. 35
Consideratis narratis in themate & sic. 36
Consultus sum an per testes quatuor. 37
Consultus alias vtrum quoddam instrumentum. 38
Circa vltimum dubium quo quaeritur an summa. 39
Consideratis his quae in themate narrantur. 42

Liber primus. D

DE CELERRIMA Expeditione. 43
Diligenter conside. his, 89
Dicussis haesitationibus. 123
Difficultas huius negotij. 130

Liber secundus.

Diligenter perspectis his quae. 48
Discussis his de quibus in. 78

Liber quintus.

Difficultas dubitationis. 64
Discussis his omnibus quae. 100

Liber sextus.

Diligenter inspectis. 62
Dubitatur an mulier rustica. 165

Liber septimus.

Domine Alexander clarissime ego. 205

Liber primus. E

EX HIS QVAE IN Themate narrata sunt. 13
Eleganter fuit consultum per consilio. 139

Liber secundus.

Ex viso & dudum discusso. 68
Examinato processu quaeritur. 80
Eximie domine vicarie. 88
Eximie doctor & iustissime. 110
Excellentissime domine vicarie. 148
Examinatis viribus testamenti. 161
Ex themate praemisso de pluribus. 193

Liber tertius.

Et si puto maximè, 61
Et si celeberrimè doctor. 64
Ex inspectione dictorum statutorum. 100

Liber quartus.

Ex narratis in themate. 2
Et si vt puto maximè coram. 95
Et quidem viso puncto videtur. 135

Liber quintus.

Ex his quae in themate narrantur. 3
Ex narratis in themate & in. 43
Eleganter & subtiliter admodum. 79
Excellentissimi iurisconsulti. 89

Liber sextus.

Et aduerte quia postquam. 8
Egregiè & eleganter allegatum. 223

Liber septimus.

Ex allegatis in voce & in scriptis. 30
Ex multis quae in themate narrantur. 41
Ex his quae in themate suprascripto. 43
Eximie doctor & iustissime domine. 44

Liber primus. F

FERE OMNIS Vis huius consulationis. 90

Liber sextus.

Franciscus & Beneuenuta. 79

Liber primus. H

HABITA SVPER His quibus, 45
Habita super contentis. 65

Liber secundus.

Habita super narratis in themate. 99

Liber tertius.

Habita super narratis in themate. 58

Liber sextus.

Habita opportuna consideratione. 72

Liber Septimus.

Habita pro viribus diligenti consideratione. 31
Habita pro viribus diligenti consideratione. 45

Liber primus. I

IN CASV Inquisitionis formatae. 5
In causa mota per Angelum. 37
In causa vertente inter Michaelem. 53
Inspecto diligenter processu. 72
In causa accusationis de crimine falsi. 77
In causa & lite vertente inter Bartho. 78
In causa inter Petrum Io. de docijs, 82
In causa & lite inter Io. de blanchis. 83
In causa vertente inter cameram. 84
In causa datiorum vini. 86
In causa Ludouici de arengeria. 87

In cau-

In causa & lite vertente inter spectabilem. 95
In causa inquisitionis formatæ. 99
In causa & lite inter Antonium. 107
In causa & lite inter Peregrinum. 118

Liber secundus.

In causa & lite inter Abraham. 3
In causa & lite inter d. Thadæam. 5
In causa & lite dominæ Bartho. 27
Inspectis & ponderatis verbis. 49
In causa & lite inter magnificum. 76
In causa & lite vertente coram. 77
In causa & lite coram arbitris. 90
In causa & lite coram arbitris. 94
In causa correctionis erroris. 105
In causa & lite inter dominos &. 108
In causa & lite inter Anto. agentem. 118
In causa & lite inter Franciscum. 124
In causa & lite inter dominam Elisabeth. 126
In causa vertente coram prætore. 131
In causa & lite inter Albertinum. 134
In causa & lite inter Iacobum marti. 136
In causa & lite inter LanZelotum. 137
In causa & lite inter Ludouicum. 158
In occurrenti casu. 178
In causa Angelorum hebræorum. 180
In causa & lite coram arbitris. 181
In causa & lite inter archiepiscopum. 187
In causa & lite inter cathalanum. 192
In causa & lite inter magistrum. 201

Liber tertius.

In causa & lite inter Christophorum. 42
In causa & lite inter Thomam. 63
In causa & lite inter Romæum. 69
In causa inter dominum Balthasarem. 70
In causa quæ vertitur inter agentes. 84
In causa mota per Ange. Simonem. 87
In præsenti causa omissis superfluis. 96
In casu prædicto tria sunt. 99
In causa & lite inter Io. learidem. 104
In causa inquisitionis formatæ. 115

Liber quartus.

In causa appellationis interpositæ. 20
Inspecto processu inter dominam. 24
In causa executionis motæ. 32
In causa vertente inter Anton. Olim. 25
In casu præmisso circa primum dubium. 57
Inuocato domino. 53
In causa & lite inter prouidum mercator. 82
In causa d. Bartholomeæ de Banchettis. 88
In causa, & lite inter Leon. & Iacob. hebr. 104
In causa, & lite, Nicolai de Campegio. 107
In causa, & lite vertente inter monasterium. 112
In causa & lite inter filios & hæredes. 114
In proposita q. si d. quantitas. 120
In hac hæsitatione prius. 126
In præsenti consultatione. 56
In præsenti causa magnifice. 57
In causa strazalorum in qua. 130
In causa inter vniuersitatem. 131
In causa inter vniuersitatem strazalorum. 132

Liber quintus.

In consultatione præmissa dubium facere videtur. 7
In causa & lite inter magnificam communitatem Regij. 16
In causa & lite super feudo castri Isflichi. 28
In causa & lite inter dominum Benedictum de mafeis. 35
In causa & lite inter illos de Americis. 42
In causa inter Franciscum quondam Andreæ. 45
In causa & lite inter dominam Claram quondam Ioannis olim domini Marci. 48
In causa & lite inter dominam Ioannam vxorem quondam domini Deodati. 49
In causa & lite inter Ioannem de laude nominibus. 50
In dubitatione promissa primò præsuppono. 63
Interrogatus sum a ser signorino. 83
In causa & lite inter Iacobum & Bartholomæum. 91
In causa & lite inter ser Ioannem menghum. 93
In casu de quo quæritur primo est. 118
In causa & lite inter nobilem Raphaëlem. 148
In causa appellationis interpositæ pro parte. 148
In causa & lite inter dominam Lucretiam de aZonibus. 150
In causa & lite inter priorem monasterij. 159
Inspectis verbis testamenti dicti Nicolai. 170
In causa appellationis interposita pro parte. 185

Liber sextus.

In consul. præmissa videretur fortasse. 2
In causa & lite inter commune Regij. 17
In causa appellationis & litis inter Bartholomæum. 77
In causa & lite inter illos de Bardellis ex vna. 90
In causa inter Antonium de Mediolano. 91
In causa inquisitionis formatæ contra spectabilem. 149
In causa appellationis coram nobis pendente. 150
In causa Bartolini de Nouaria. 151
In causa & lite coram dominis arbitris. 152
In causa accusationum institutarum per Guidonem. 159
In causa & lite inter Matthæum & Nannum. 166
Inspecto & maturè considerato dicto themate. 169
In causa & lite inter Bartholomæum quondam Stephani. 171
In causa & lite inter dominam Dorotheam. 172
In causa & lite inter magistrum Dominicum. 174
In causa & lite inter magnificam dominam Mariam. 176
In causa & lite inter magistrum Iacobum mainetti. 177
In causa & lite inter hæredes quondam magnifici. 179
In causa & lite inter Seuerium agentem. 180
In causa & lite inter Iacobum & Petrum fratres. 181
In causa & lite inter tutorem Firmani. 182
In causa & lite inter Franciscum Iacobi gratusa. 183
In causa & lite inter Nigrifosum. 184
In causa & lite coram dominis arbitris. 185
In causa & lite inter Thadæam vxorem quondam. 189
In re tam graui & ardua. 224

Liber septimus.

In causa & lite inter Cherum quondam Petri. 46
In causa & lite inter assertos hæredes Ioanni de pasto. 47
In causa vertente inter dominam Franceschinam. 48
In causa & lite inter Iacobum Ioannis de Angelis. 49
In causa & lite inter dominam Cassandram vxorem. 50
In casu præsenti occurrit primo illa dubitatio. 51
In causa & lite inter Nicolaum & patrem Paulum. 52
In causa & lite inter Lucam de futolis. 53
In casu de quo quæritur ponderatis narratis. 54
In causa inquisitionis formatæ contra Ioannem. 55
In causa Iacobi, Petri Zangoli quæ alias. 56
In causa & lite inter magnificum & generosum. 57
In causa mota per Paulum Dyni mercatorem. 58
In causa appellationis interposita pro parte. 59
In causa & lite inter hæredem magnifici comitis Vgonis. 60
In causa & lite inter Michaëlem de lignano. 61
In causa & lite inter Christophorum & Ioannem. 62
In causa & lite inter galidellum de sauorettis. 63
In causa & lite inter præstantem Iurisperitum & causidicum. 64
In causa & lite inter Fantucium & eius filium. 65
In causa & lite inter Christophorum de marinatoribus. 66
In causa & lite inter Georgium quondam Ioannis de fonte illicis. 67
In causa & lite inter spectabilem virum Bartholomæum. 68
In causa & lite inter Alexandrum quondam Bartholo. 70
In causa & lite inter Nicolaum rangonem & consortes. 71
In causa & lite inter Gabrielem magistri clericum. 72
In causa & lite inter Melchionem ser Dominici. 73
In causa & lite inter filios & hæredes Antonij valentini. 74
In causa & lite inter Sperandeum ex parte vna. 75
In causa & lite inter moniales sancti Gulielmi. 76
In causa & lite inter Luciam vxorem magistri Ioannis. 77
In causa & lite inter comitem AZonem ciuem Fauentiæ. 78
In causa & lite inter Hieronymum de Arabonis. 79
In causa & lite inter Bondi filium Baptistæ. 80
In causa & lite inter Gasparem fabrum de Bagnacauallo. 81
In causa & lite inter nobiles viros dominum Vgoxionem. 82

In causa & lite inter Antonium quondam Bartholomaei. 83
In causa comitis Raynaldi agentis ad restitutionem. 84
In causa mota contra commune castri Franchi, contra quod est intentata. 85
In causa & lite inter Paulum quondam Bernardi ab oleo. 152
In causa & lite inter spectabilem virum Andream de Casali. 209
In causa dominorum Petri & Vincentij de Lardis. 212

Liber secundus. L

LANZALOTVS *De Imola.* 138
Lectis & ponderatis verbis dictae scripturae. 182
Liber tertius.
Lecto & discusso laborioso. 81
Liber septimus.
Laetatus sum valde. 86

Liber primus. M

MATVRE *Ponderatis his.* 49
Liber secundus.
Maturè digestis his quae. 190
Liber tertius.
Magnifice praetor & clarissime. 105
Liber sextus.
Magnificus miles dominus de Lisca. 70
Liber septimus.
Magister Albertus de Mantua. 216

Liber primus. N

NON PVTO *hunc notarium.* 73
Non puto id de quo quaeritur. 85
Liber secundus.
Nec arguendi sumus interdum. 218
Liber quartus.
Non minuitur legitima per legata. 18
Liber septimus.
Non doctores vtriusque iuris collegij Paduani. 87
Non obstat si dicatur bulla ecclesiae & fabricae. 215

Liber primus. O

OPORTVNE *Consideratis his quae.* 23
Omisso multiloquio puto breuiter. 60
Omissis superfluis breuiter concludo. 124
Opportune consideratis his. 134
Liber secundus.
Opportune considerato themate. 32
Omissis argumentis breuiter concludo. 112
Omissis argumentis hincinde propter. 120
Opportune consideratis sententijs. 174
Liber quintus.
Omissis argumentis ad partes. 65
Omissa disputatione an in libello. 86
Liber septimus.
Omissis tribus primis quaesitis. 88
Omissis non necessarijs, veniens ad rem. 89
Omissis & resecatis superfluis videtur. 90

Liber primus. P

PERSPECTIS *Verbis testamenti.* 1
Ponderatis his de quibus. 91
Perspectis his quae in. 92
Principalis dubitatio mihi. 97
Perspectis verbis testamenti domini. 105
Ponderatis verbis inquisitionis. 111
Ponderatis his quae narrantur. 114
Posteaquam in causa magnifica. 116
Ponderatis his quae in praescripto. 129
Praeuiso themate antepositio super. 134
Ponderatis matureq; perspectis. 141
Liber secundus.
Perspectis verbis statuti Mercantiae. 40
Ponderatis verbis.d.c. & his quae. 46
Perspectis testamenti codicillis ne statuto. 57
Ponderatis his de quibus in. 73
Ponderatis verbis.d.testamenti puto. 71
Perspectis verbis & sententijs. 79
Ponderatis his de quibus in themate. 81
Perspectis his quae in themate. 82
Paucis vtar quando satis abunde. 104
Perspectis his quae in themate. 106
Per inuestigationem praedictorum. 107
Ponderatis narratis in themate. 128
Puto de iure concludendum esse. 129
Ponderatis his quae in themate. 135
Post redditum primum consilium. 144
Ponderatis his de quibus in. 147
Ponderatis his omnibus quae in. 210
Liber tertius.
Ponderatis his quae in themate. 10
Ponderatis narratis in themate. 14
Ponderatis narratis in themate 16
Ponderatis his quae in themate. 17
Ponderatis his quae in themate 20
Ponderatis verbi instrumenti conuentionum. 28
Praeclarè subtiliter & copiosè. 29
Ponderatis his quae in themate. 30
Ponderatis his quae in themate. 31
Ponderatis verbis vltimi testamenti. 33
Ponderatis verbis statutorum. 50
Ponderatis verbis testamenti. 54
Ponderatis his quae in themate. 55
Perspectis verbis testamenti Christophori. 56
Ponderatis verbis testamenti d.Io. 57
Ponderatis his de quibus. 76
Ponderatis narratis in themate, & visa. 85
Ponderatis his quae in themate. 95
Perspectis verbis instrumenti concessionis. 107
Post redditum consilium praecedens. 112
Pro decisione supradictae dubita. 118
Liber quartus.
Ponderatis his de quibus in. 1
Ponderatis verbis testamenti praefati. 4
Ponderatis his, quae in suprascripto. 6
Praestantissime Doctor in causa. 9
Ponderatis verbis.d.statuti. 23
Paucis vtar propter summam. 49
Prospectis his, quae in themate. 55
Pulchrè respondit. 129
Liber quintus.
Ponderatis his quae in themate. 1
Ponderatis his quae in themate. 9
Perspectis his quae in themate. 12
Perspectis his quae in themate. 13
Ponderatis his quae in themate. 17
Ponderatis his quae in themate. 24
Ponderatis his quae in themate. 26
Perspectis consideratisq; omnibus. 29
Ponderatis narratis in themate. 30
Ponderatis his quae in themate narrantur. 31
Ponderatis his quae continentur. 33
Perspectis his quae in themate. 47
Punctus talis est baccus. 73
Ponderatis narratis in themate. 82
Ponderatis narratis in themate. 105
Perspectis statutis de quibus. 107
Perspectis ponderatisq; omnibus. 116
Ponderatis narratis in themate. 120
Perspectis his quae in themate. 129
Perlectis & ponderatis his. 132
Ponderatis his quae in dicto instrumento. 138
Perspectis scripturis priuatis. 139
Perspectis instrumentis mihi exhibitis. 147
Praesuppono primo circa. 174
Ponderatis narratis in. 168
Perspectis verbis testamenti Io. 175
Perspectis instrumentis duobus contractuum. 181

perspectis verbi dicti priuilegij. 188
perlectis verbis legitimationis. 189

Liber sextus.

ponderatis his quæ in themate. 1
perspectis his quæ in themate. 38
perspectis his quæ in themate narrantur. 69
ponderatis his quæ in themate. 84
ponderatis his de quibus in themate. 85
ponderatis narratis in themate præmisso. 86
perspectis diligenter pro viribus ingenij. 92
plura super his dubitationibus quæ ex. 104
ponderatis verbis instrumenti venditionis. 105
perspectu literis perspicuam fidem facientibus. 111
perspectis his quæ narrantur in themate. 113
plura narrata sunt in themate. 190
perspecto instrumento vt dicitur rogato anno. 191
perspecta facti narratione & consideratis. 192
perspectis instrumentis de quibus in themate. 193
perspectis his quæ copiosè & eleganter. 194
perspectis instrumentis scilicet venditionis. 195
perspectis narratis in themate & statutis. 196
perspectis verbis statuti sub rubrica. 197
perspectis his quæ in themate narrantur circa. 198
perspectis his de quibus in themate. 197
perspectis narratis in themate super primo. 200
perspectis verbis vltimarum voluntatum. 201
perspectis verbis testamenti dicti Bonifatij. 202
perspectis his quæ in themate suprascripto. 203
perspectis verbis testamenti & codicillorum.d P.Boni. 104
ponderatis his quæ in themate narrantur breuiter. 205
ponderatis verbis testamenti nobilis viri. 206
ponderatis verbis statuti sub rub.de compromissis. 207
ponderatis narratis in themate sentio dictum. 208
ponderatis his quæ in themate narrantur, videretur. 209
ponderatis his quæ in themate narrantur & quæ. 210
ponderatis verbis statuti & alijs de quibus. 211
ponderatis his quæ in themate narrantur & visis. 212
ponderatis his quæ in themate narrantur & visis. 213
ponderatis verbis testamenti ser Andreæ Catanei. 214
ponderatis narratis in themate & visis his. 215
ponderatis his quæ in suprascripto themate narrantur. 216
ponderatis narratis in themate & visis. 217
ponderatis his quæ in themate præmisso. 219
ponderatis his quæ in superiore facti instructione. 220
ponderatis verbis statutorum de quibus supra & his. 221
ponderatis his quæ narrantur in themate nec non his. 222
ponderatis his quæ in themate narrantur. 225
ponderatis verbis testamenti Io.Venturellæ. 226
ponderatis narratis in themate & præcipuè. 227
ponderatis his quæ seriose & diligenter. 228
ponderatis his quæ in themate narrantur. 229
ponderatis his quæ in themate narrantur sentio. 230
ponderatis his de quibus in themate fit mentio. 231
ponderatis his quæ in themate narrantur & visis. 232
ponderatis his quæ in suprascripto themate. 233
puto circa dubium de quo in superiori. 234
post redditum per me consilium in causa. 235
perspectis attestationibus testium receptorum. 236
perspectis his quæ in themate narrantur & omissis. 237
ponderatis his de quibus in themate & viso. 238
ponderatis his quæ in themate narrantur. 239
perspectis ponderatis his quæ in ti.q. 240
perspectis statutis & facti narratione. 241
perspectis his quæ in themate narrantur. 242
perspectis tam verbis primarum literarum Nicolai. 243
ponderatis verbis instrumenti donationis factæ. 244
ponderatis his quæ in themate narrantur. 245
placet admodum conclusio domini. 246
prætermissis non necessarijs breuiter. 247
ponderatis narratis in themate dubium. 248
perspectis & ponderatis verbis statutorum. 249
præclare allegatum & rectè ex aliquibus. 252

Liber septimus.

præstantissime domine vicarie repetitus. 208

Liber primus. Q

Quoniam abunde & eleganter. 29
quoniam omne datum optimum. 30
quoniam in q.proposita satis. 57
quod concurrere debeat filius. 88
quo ad præsens quæsitum. 106

Liber secundus.

quæritur ergo an d. arbiter. 119
quoniam abunde & recte conclusum. 143
quoniam abunde & recte allegatum. 145

Liber tertius.

quoniam per excellentissimum supra. 98

Liber quartus.

quia sæpissimè. 61
quia per suprascriptos. 77
quæritur vtrum si commissa est. 93
quoniam abunde & eleganter. 128

Liber quintus.

quæritur an stante nullitate. 53
quoniam casu coram præstantissimis. 55
quoniam omne datum optimum. 88

Liber sextus.

quia consultationem hanc. 68
quoniam abunde scriptum & allegatum. 103
quamuis circa primum dubium. 107
quoniam omne datum optimum. 119
quia opportune & copiose consultum. 120
quoniam abundè & eleganter allegatum. 122
quoniam abunde scriptum & integerrime. 123
quoniam abunde deductum & allegatum est. 124
quoniam abundè satis & eleganter. 125
quoniam res coram excellentissimis agitur. 167
quo ad primum dubium quo quæritur. 250
quæritur in causa inter dominum. 253

Liber septimus.

quando dolus committitur. 214

Liber primus. R

Requisitus in causa vertente. 17

Liber secundus.

reuerendissime domine. 15
repetitus vt quid. 114
requisitus vt breuibus dicam. 168

Liber quartus.

repetitio in casu Merici. 17
Romana Ecclesia. 48

Liber quintus.

reuocatio in dubium. 81
repetitus in causa matrimoniali. 151

Liber sextus.

repetitus in casu Mengi de Pisauro. 53
repetitus in causa Andreæ de armis. 126

Liber septimus.

repetitus in causa eximij. 92
repetitus in causa Mutinensi. 93
repetitus in causa appellationis. 94
requisitus super dispensatione. 95
reddito per me consilio in causa. 195
reuerende pater ac præstantissime doctor. 210
redemptoris inuocato suffragio. 218

Liber primus. S

Super hac dubitatione. 77
super præmisso themate diligenti. 42
super extractione de qua. 48
super de quo quæritur an. 61
super eo primo dubio quo quæritur. 69
super primo casu. 100
statutum loquens quod si aliquis. 104
super primo dubio videtur. 105
super eo quo quæritur. 130
super testamento ser Nicolai. 149

Liber secundus.

Super primo dubio quæritur. 63
Stantibus his quæ in themate. 156
Super causa & lite inter magistrum. 202
Super themate & dubijs suprascriptis. 203
Statutis accuratè perspectis. 209
Super ti.q.transmissæ. 221

Liber tertius.

Super eo de quo quæritur in. 92
Super eo de quo quæritur videlicet. 101
Super eo de quo quæritur omißis. 114
Stantibus veris his quæ in. 117

Liber quartus.

Sentio in dubium reuocari. 9
Super quæstione proposita quæ. 12
Super primo dubio quæritur. 27
Serenißimus. 49
Stantibus his quæ suprà. 50
Super eo quod quæritur de dimidia. 59
Stantibus his quæ in superiori. 81
Stante statuto ciuitatis. 110
Sine disputatione studio. 119
Scripsit ecclesiasticus. 123
Super primo quæsito in quo. 124

Liber quintus.

Si vera sunt ea quæ in. 5
Super eo de quo quæritur. 19
Super consul.præmissæ plura. 84
Super dictis duobus quæsitis. 86
Super eo dubio quo quæritur. 112
Si quis veras decidendi. 131
Super quæsitis de quibus. 133
Super primo dubio quo quæritur. 161
Super proposita q.videtur. 166
Super casu præmisso stante. 172
Super eo de quo quæritur. 174
Super eo de quo quæritur puto. 182

Liber sextus.

Super præmissa dubitatione. 6
Super eo de quo quæritur in. 109
Sentio fieri dubium in causa. 127
Sentio insuper in dubium. 128
Stantibus veris his quæ supra. 168

Liber septimus.

Sentio dictum soluentem vsufructuario. 96
Super eo de quo quæritur. 98
Super primo dubio quo quæritur. 99
Super primo dubio quo quæritur. 100
Super primo dubio quo quæritur. 101
Super primo quæsito scilicet an. 102
Super eo dubio quo quæritur. 103
Stantibus rebus prout in facto. 104
Super his de quibus quæritur. 105
Super alio dubio quo quæritur. 106
Super prima consultatione quam. 109
Super eo quod quæritur de legato. 128
Super primo dubio videtur. 129
Super eo de quo quæritur videlicet. 130
Super themate & dubijs præscriptis. 131
Stantibus quæ in facto. 133
Super præmisso dubio quo quæritur. 134

T

Liber primus.

Transmissum est ad me. 131

V

Liber primus.

Visis codicillis legitimatione. 2
viso instrumento conces. 3
viso themate & dubijs. 6
videtur super primo dubio. 8
visis verbis testamenti Laurentij. 9
videtur fortasse prima consideratione. 10
viso instrumento donationis factæ. 12
viso processu inquisitionis formatæ. 15
viso ti.q.præmissæ. 16
viso processu causæ vertentis inter Antonium. 18
viso processu causæ vertentis inter pre. 19
viso processu causæ vertentis inter Raymundum. 20
viso processu satis longo. 21
viso instrumento syndicatus communis. 22
visis dubijs probabiliter elicitis. 24
viso libello producto per. 27
visis & accuratè ponderatis his. 28
viso ti.q.præmissæ.& his. 31
viso puncto & dubijs de quibus. 32
viso themate super quo copioso. 33
viso themate suprascripto quamuis 34
visis his quæ per dominos aduocatos. 36
viso themate de quo supra omisso. 38
viso themate de quo supra omisso. 39
viso tenore allegati & producti. 41
viso themate suprascripto de omnibus. 44
visis & accuratè consideratis his. 46
visis & oportunè ponderatis. 50
viso & discusso processu. 51
viso themate & statutis duobus. 52
viso instrumento & tit.q.videtur. 59
viso themate & dubijs de quibus. 64
viso processu causæ vertentis. 66
viso processu inquisitionis. 70
videretur prima consideratione. 71
viso testamento Io.Linaldi. 74
visis & diligenter perspectis. 75
visa inquisitione contra Fortunerium. 76
viso & oportunè animaduerso. 80
viso instrumento de quo in themate. 81
visis instrumentis emptionis. 101
visis & ponderatis his quæ. 102
videtur prima consideratione. 103
viso themate & diligenter. 108
visis & vt oportet. 109
visis acutißimis dubitationibus. 110
videtur in præsenti consul. 112
vetus & trita admodum. 115
visis supra narratis in themate. 117
viso processu super causa. 119
viso processu causæ inter moratum. 121
videtur prima facie. 122
visis & consideratis statutis. 125
visa facti narratione super. 132
viso processu causæ inter Marcum. 133
viso & examinato processu & actis. 130

Liber secundus.

visis dubitationibus subortis. 2
videtur inspectis his quæ in. 4
visis & diligenter animaduersis. 7
visis & consideratis his quæ in. 8
visis d.themate vnà cum. 9
viso vt oportet considerato. 11
viso themate ante scripto. 12
visis & consideratis verbis prima. 13
viso & considerato themate. 14
viso d.themate videretur. 16
visis & oportunè consideratis. 17
visis capitulis initis inter. 18
viso processu causæ inter Cat. 20
visis his quæ in themate. 21
viso processu causæ inter Masinum. 22
viso & considerato themate. 26
viso & præhabito oportuno. 28
viso testamento Albertini. 30
viso themate & instrumento abso. 33
viso instrumento de quo fit. 34

viso the-

viso themate & dubijs mihi. 35
viso themate suprascripto. 36
viso & oportunè discusso. 37
visis scripturis & instrumentis. 39
visis & optimè discussis. 41
viso processu inter dominas Gasp. 42
viso & discusso processu. 44
visis attestationibus testium. 45
visis actis causæ agitatæ. 50
viso themate suprascripto. 51
viso testamento Bartho. quondam. 52
viso themate suprascripto & his. 53
viso ti. q. in statuto. 55
viso processu causæ inter Anto. 56
visa petitione antiqua. 58
viso processu causæ tam. 59
visa legitimatione facta. 60
viso processu causæ inter Io. 61
visa facti narratione & testamento. 62
visa consul. præmissa visis q. 64
visis processibus in causa. 65
viso testamento d. Bennicasiæ. 66
viso themate & verbis instrumenti. 67
visa facti renunciatione vna cum. 69
viso consilio alias per me reddito. 70
visis & diligenter ponderatis his. 72
viso themate subscripto & his. 73
viso processu causæ inter Fausti. 74
visa facti narratione & copia. 83
visis dubitationibus. 86
viso puncto & instrumentis de quibus. 89
visis actis mihi transmisis. 91
viso & discusso laborioso. 92
visis & ponderatis scripturis. 93
visis processibus circa lites. 95
viso processu agito in. 96
viso themate suprascripto &. 97
viso & considerato integro. 98
viso puncto ex quo dubia. 100
viso processu causæ reclama. 101
visis scripturis mihi. 103
videtur prima fronte respondendum. 109
viso themate suprascripto & his. 111
viso instrumento treugæ. 113
viso processu inter magistrum. 117
viso themate suprascripto. 121
viso processu vtriusque causæ 122
viso processu causæ agitatæ. 123
viso ti. q. præmissæ. 125
viso processu causæ principalis. 127
viso instrumento diuisionis factæ. 132
venio ad primum dubium. 133
viso themate suprascripto. 139
videtur in casu proposito. 140
viso testamento & considerato. 141
viso themate suprascripto &. 146
viso processu causæ inter Petrum. 149
viso themate suprascripto & tenore. 150
viso themate suprascripto &. 151
visa prima consideratione. 153
videretur circa consulta. 154
visis & accuratè. 155
viso instrumento donationis factæ. 157
viso themate suprascripto. 160
viso processu inter do. Fran. 163
viso processu causarum versatum. 164
visis duobus elegantissimis. 165
viso puncto mihi transmisso. 166
viso processu inter Iacobum. 167
viso themate suprascripto. 169
viso processu inter dominum. 171
visis & oportunè discussis. 172
viso themate & scripturis. 173
viso themate mihi exhibito. 177
visa scriptura priuata. 179
viso processu inter Andream. 183
viso themate. d. Syluestri. 184
viso ti. q. & alijs de. 185
visis subtilissimis dub. 186
viso processu agitato. 188
viso & maturè discusso. 189
visa scriptura priuata. 191
viso testamento. d. Fran. Tolloni. 196
viso præstanti consilio. 199
viso & discusso processu. 200
visis his quæ narrantur. 205
viso themate suprascripto. 206
viso summario & processu. 208
visa facti narratione &. 211
visis & discussis scripturis. 212
viso & opportune discusso. 213
visis probationibus. 215
visis verbis Grinoldi. 218
visis testamento codicillis. 219
visa facti narratione. 222
visis verbis. d. testamenti & his. 223
viso processu inquisitionis. 224

Liber tertius.

viso processu inquisitionis formatæ. 1
viso processu causæ principalis inter. 3
viso processu inter Io. de bigatijs. 4
viso themate & statuto suprascripto. 7
visis subtilissimis dubitationibus. 8
viso themate suprascripto & præstanti. 9
viso processu inquisitionis formatæ. 15
viso processu capturæ factæ contra. 19
visis scripturis mihi exhibitis in. 23
viso testamento condito per Angelutium. 25
videretur fortasse super præmisso. 26
viso processu causæ primæ conuentionis. 32
viso processu inter cechum & niulet. 34
viso themate super quo dubitare. 36
viso. d. instrumento satis ruraliter. 37
visa petitione Antho. de Roma. 38
visis & consideratis his quæ in. 39
viso puncto & his quæ narrantur. 41
visa facti in narratione & dubio. 44
visa facti narratione mihi. 45
visis instrumentis diuisionis factæ. 47
viso statuto sub rubrica. 48
viso processu prima consideratione. 49
viso themate suprascripto & scripturis. 51
viso themate illustrissimi. 52
viso testamento Simonis quondam. 66
viso processu inter Ant. Io. 68
videtur prima consideratione dicendum. 72
videtur prima consideratione. 73
viso themate visaque inquisitione. 75
visis dubitationibus eleganter formatis. 77
viso processu inter vniuersitatem. 82
viso themate suprascripto & his quæ. 83
viso ac diligenter considerato. 86
viso themate inquisitionis &. 89
viso instrumento celebrati contractus. 90
viso puncto & facti contingentia. 94
viso themate anteposito. 106
viso statuto super rubrica de tutelis. 109
viso superiori themate & instrumentis. 111
viso & examinato processu. 116
visis narratis in themate breuiter. 119

Liber quartus.

videretur prima fronte dicendum. 7
videtur fortasse super dubitatione. 8

visa

viso processu inter Fran. & alios. 10
viso processu iuxta probabilem. 12
visis & perlectis verbis testam. 13
viso testamento d. Io. de Montolinis. 15
viso instrumento locationis factæ. 17
viso themate suprascripto & omissis. 27
viso themate & dubitatione de qua. 29
vltra ea, quæ alias consulendo. 30
viso testamento ser Andreæ & castaldis. 31
videtur super d. quæsito fortasse. 33
viso processu inter communitatem. 35
viso themate suprascripto & his quæ 36
viso processu causæ vertentis. 42
visis & ponderatis his quæ. 43
viso instrumento transactionis prædictæ. 50
viso puncto subtiliter formato. 54
viso ti. q. præmissæ prima facie. 59
viso themate & dubitatione de qua quæritur super qua requisitus. 66
viso themate & dubitatione de qua quæritur an d. Catharina. 29
visa quadam constitutione solenniter. 65
visis & ponderatis his quæ in. 67
viso puncto & diligenter examinato. 74
visis & ponderatis narratis in. 75
viso themate supra formato & super eo. 76
visis quam eleganter & in facta & in iure. 78
visis nonullis dubitationibus. 79
viso processu causæ inter Ant. possid. 80
viso statuto sub rub. qualiter mulier. 83
visa inquisitione contra dictos inquisitos. 86
vtrum emphyteusis ecclesiastica transeat. 89
visis narratis in themate omissis. 96
videtur prima facie dicendum dictos reos. 99
visa parte testamenti illa in qua. 100
viso & diligenter considerato themate. 105
viso themate instrumento concessionis in. 106
viso themate suprascripto & his. 108
viso processu inter Antonium. 109
viso & diligenter considerato themate. 113
viso themate suprascripto & attestationibus. 115
viso instrumento pacis mihi exhibito. 116
viso processu inter dominam Luciam. 117
viso themate suprascripto & his. 121
viso puncto & accuratè pensato. 122
viso themate præmisso & consideratis. 125
visa inquisitione formata. 127
verè crudelis videtur hic socer. 133

Liber quintus.

videretur stantibus his quæ in themate. 4
visa inuestitura feudi facta per. 6
viso themate suprascripto videretur. 8
viso instrumento inuestituræ feudi paterni. 10
viso processu adiudicationis. 11
viso processu causæ inter Io. 14
visis narratis in themate multum. 15
viso compromisso & arbitramento. 21
viso tit. q. & dubitationum. 22
viso processu causæ inter magnificum. 23
videretur prima consideratione dicendum. 27
visa concessione ciuilitatis & gratiæ. 32
visis & ponderatis narratis in themate. 34
visis & diligenter ponderatis instrumentis. 38
vertitur lis & quæstio inter Matthæum. 39
visis quæ subtiliter & accumulatè. 41
videretur prima facie dicendum Florium. 44
videretur pro decisione hæsitationis. 51
visis his quæ in themate continentur. 52
viso processu causæ inter dominos de lardis. 54
visa breui casus narratione ex his. 57
viso & prælecto diffuso processu agitato. 58
viso themate prædicto super primo dubio. 59
viso processu causæ inter Gasparem. 61
viso processu causæ inter dominicam. 62
visis dubitationibus de quibus. 66
videretur stantibus his quæ in facto. 67
visis & oportunè consideratis his. 68
videretur circa primum dubium. 69
viso processu & omnibus actis. 72
viso tit. q. & his de quibus. 74
videretur in præsenti consultatione. 75
visis dubitationibus præmissis. 76
viso & diligenter ponderato. 78
visis themate suprascripto & instrumento. 80
viso themate nuper transmisso quamuis. 85
viso & oportune discusso processu. 92
visis & sæpius recensitis his. 94
visis his quæ eleganter & copiose. 98
visis processibus causæ vel causarum. 99
visis omnibus actis tam causæ. 101
viso processu inter Georgium quondam. 102
visis & oportune ponderatis statutis. 106
viso processu coram domino potestate. 108
viso processu inter Io. de stampesabis. 109
viso themate suprascripto puto. 111
viso themate & statutis de quibus. 113
visa scripturarum & processuum. 114
viso processu & sententia lata. 117
viso processu causæ inter dominam Bernardinam. 119
visis & ponderatis narratis. 121
viso processu inter Bartolinum. 122
visis his de quibus in themate. 126
viso instrumento locationis & ser. 127
videtur prima consideratione dictum. 135
viso processu inter Gasparem. 136
viso themate cum dubijs. 141
viso processu inter Antonium hebræum. 142
viso processu causæ principalis. 145
viso processu inter Michaelem. 149
viso processu causæ matrimonialis. 152
visis narratis in themate: &. 153
viso themate suprascripto. 154
viso processu inter Apolloniam. 156
viso processu inchoato inter Salomonem. 160
visis narratis in themate & scriptis. 162
videretur prima consideratione. 167
viso themate & scripturis. 169
visa facti narratione de qua. 173
viso processu inter dominam Nicolitiam. 176
viso testamento Bartholomæi quondam occut. 177
viso processu inter magnificam nobilem. 179
visis duobus instrumentis celebratis. 180
viso puncto. q. præmissæ videretur. 183
viso processu inter Balthasarem. 184
videretur prima consideratione dicendum. 187

Liber sextus.

viso processu inquisitionis formatæ. 4
viso instrumento donationis factæ per Paulinum. 7
viso processu inter Andream & fratres. 12
visis & consideratis his quæ in themate. 14
viso & considerato themate mihi transmisso. 15
viso processu inquisitionis contra Io. 23
viso themate & statuto ciuitatis. 24
viso processu inter misinum de forno. 25
viso themate & his quæ egregiè. 27
visis dubitationibus de quibus. 30
viso themate prædicto ad dubium. 31
viso processu inter Io. de placentia. 32
viso processu inter adromarinum. 33
visis & consideratis his quæ in themate. 34
viso themate suprascripto & dicto. 35
viso themate & dubijs de quibus. 36
viso themate suprascripto videretur. 37
viso themate & his de quibus in eo. 41
viso dicto themate & integro statuto. 55
visis verbis dicti instrumenti & consideratis. 59

viso

Viso ti.q.præmissa & duobus. 60
viso processu inter ser Antonium. 64
viso themate super quo quæritur vtrum. 67
viso ti.q.de quo dubitari. 74
viso themate & maturata. 75
viso libello producto nomine Antonij. 76
viso processu inter dominam Albaxinam. 77
videtur prima consideratione quod. 78
visa consul.præmissa & illa. 81
viso processu agitato coram domino. 83
viso processu inter fratrem Nicolaum. 94
visa inquisitione formata contra Abraham. 99
visa inquisitione formata contra MaZonum. 100
viso themate suprascripto & instrumento. 102
viso processu agitato super causa. 106
viso processu causæ principalis. 108
viso quodam instrumento descriptionis bonorum. 112
viso processu inter Bernardum & fratres. 114
viso processu inter dominam Dariam agentem. 115
viso tit.q.ponderatisque verbis. 117
videretur prima consideratione. 129
vertitur in dubium an liceat spectabili. 120
viso instrumento absolutionis factæ Petro. 136
visa copia denuntiationis & inquisitionis. 138
viso testamento & etiam codicillis eiusdem. 140
viso instrumento conuentionum initarum. 141
viso processu inter reuerendum patrem. 142
viso ti.q.& statuto cum interpo. 143
viso themate.q.præmissæ & viso. 144
visis narratis in themate, & his. 145
visis dubitationibus in casibus. 147
visis quæ in themate continentur. 148
videretur consulatione præmissa. 155.
viso instramento primo in quo. 156
viso themate de quo supra videretur. 157
viso ac diligenter considerato instrumento. 160
viso ac diligenter considerato instrumento. 161
visis his quæ copiosè & eleganter. 162
viso instrumento consignationis certæ pœnæ. 170
viso & diligenter considerato processu. 173
videretur forsan ad consulationem. 178
viso ac diligenter discusso processu. 187

Liber septimus.

viso processu in causa inquisitionis. 2
videretur prima consideratione dicendum. 92
viso processu causæ vertentis coram. 97
videretur circa superius quæsitum. 107
visa copia instrumenti legitimationis. 108
videretur prima consideratione dicendum alimenta. 110
videretur prima consideratione dicendum. 111
visa copia literarum illustrissimi. 112
visa conclusione firmata per præfatos. 113
visa scriptura testamenti vt dicitur. 114
visa scriptura asserti depositi. 115
viso chirographo in quo. 116
viso ac ponderato processu. 117
viso instrumento celebrato inter dominam. 118
viso processu inquisitionis formatæ contra. 119
viso processu inquisitionis formatæ per. 120
viso processu inquisitionis formatæ. 121
viso processu causæ inter Hipolytum. 122
viso processu causæ inter Angelum. 123
viso processu causæ inter dominam Iacobam. 124
viso processu causæ vertentis coram. 125
viso processu causæ inter Ioannem de fundulis. 126
viso prossu causæ inter Martinum Christofori. 127
viso processu super causa principali. 132
viso processu inter Pascatium. 135
Viso processu causæ inter dominam Rengardam. 136
viso processu accusationem super damnis. 137
viso puncto & dubijs super quibus. 138
viso puncto & copia duorum statutorum. 139
viso statuto ciuitatis Bononiensis. 141
viso statuto sub rub. de restitutione dotis. 142
viso statuto Mediolanensi. 143
viso statuto sub rub.de litibus. 144
viso themate & his quæ eleganter, 145
viso themate suprascripto & verbis. 146
viso themate & dubijs attestationibus. 147
viso themate de quo supra & instrumentis. 148
viso themate & dubijs:nec non instrumentis. 149
viso themate & his quæ copiose. 150
viso themate suprascripto & statuto. 151
viso themate suprascripto circa primum. 153
viso ti.q.suprascriptæ & copia. 155
viso testamento & codicillis Margaritæ. 157
viso testamento dicti Pauli ea narratione. 158
viso testamento condito anno. 1468. 159
visis narratis in themate ac sententia. 160
visis narratis in themate & dictis. 161
visis narratis in themate suprascripto. 162
visis narratis in themate videtur mihi. 163
visis & ponderatis statuto &. 164
visis & ponderatis statutis videlicet. 165
videretur fortasse prima consideratione. 166
visis & ponderatis his quæ subtiliter. 167
visis & ponderatis narratis in. 168
visis instrumentis confectis super dote. 169
visis statutis prædictis de quibus. 170
visis & consideratis statutis prædictis. 171
visis duobus testamentis generosi equitis. 172
visis dispositionibus trium testium. 173
visis narratis in themate & his. 175
visis narratis in themate & scripturis. 176
visis & lectis attestationibus mihi. 177
viso processu causa inter Ioannem. 178
visis & ponderatis dubitationibus. 179
viso processu inter Salomonem. 180
viso processu inter dominam Genebriam. 181
Viso processu causæ principalis. 182
Viso processu inter Vincentium, 183
viso processu inter spectabilem artium. 184
viso processu inter dominam Catharinam. 185
viso processu inter ser Ioannem Lazarini. 186
visa copia scripturæ libri, vt dicitur. 187
viso processu inquisitionis formatæ. 189
viso statuto sub rub. de indemnitatibus. 181
visis attestationibus ser Geminiani. 190
visis nouis dubitationibus transmissis. 191
visis narratis in themate & cæteris. 192
visis & ponderatis verbis prouisionis. 193
visis testamento & codicillis & consilijs in quibus. 194
visis consideratisque narratis in themate. 196
visis dubitationibus eleganter formatis. 197
viso processu inter magnificam dominicam Violantam. 198
viso processu inter Geminianum de fontana. 199
viso processu causæ principalis inter. 200
viso themate & dubijs pro modo satis. 202
viso themate suprascripto & his quæ copiosè. 204
visa dicta facti narratione primo. 205
viso & examinato puncto. q. & processu. 206
viso themate de quo dubitari contingit. 211
visis & ponderatis his quæ copiosè. 213
viso quodam satis in ordinato processu. 217

Liber sextus. Z

ZACHARIAS de fiesso. 186

FINIS.

LIBER SEPTIMVS CONSILIORVM CLARISSIMI OMNIVM, ET DOCTISSIMI I. C. DOMIN.
Alexandri Tartagni Imolensis.

RECENTER AB INFINITIS PROPE MENDIS EXACTISSIME REPVRGATORVM:

Cum adnotationibus quàm plurium Iurisconsultorum, præsertim Marci Antonij Nattæ, Astensis, hactenus non editis.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalarios vel alius qui debet residentiam in beneficio, non potest illo priuari, si non resideat: etiam sine licentia, nisi pluries monitus, & eo citato sententia secuta. nu. 3.*

2 *Beneficia simplicia seu non habentia curam animarum, non requirunt residentiam personalem.*

4 *Reddere rationem qui tenetur, satis est si est paratus cum petetur.*

CONSILIVM PRIMVM.

CHRISTI redemptoris nostri inuocato suaffrgio. attentis his quæ in themate narrantur, & perspectis scripturis mihi exhibitis, res de qua quæritur, videtur probabili dubitatione carere: & per consequens videtur concludendum pro dicto domino Symone: quia apparet seruata fuisse solennia requisita in electione dicti Symonis electi in magistrum rectorem, hospitalarium & gubernatorem dicti hospitalis, & similiter in eius acceptatione: vt constat ex dictarũ scripturarũ inspe-
1 ctione. Solùm † est videndum, vtrum pp absentiam dicti Symonis qui per aliquot menses stetit absens à dicto hospitali & à ciuitate Pisarum, poterit priuari dicto regimine per dictos priores, prout factum esse dicitur? & proculdubio concludendum videtur quòd non, præsertim ex infrascriptis: quia ille qui tenetur facere residentiam in beneficio, non
a pôt a illo priuari propter non residentiam factam ex causa etiam voluntaria, quamuis etiam discesisset sine superioris licentia, nisi prius fuerit per suum superiorem vel alium ad quem pertineret monitus, & tempore congruo expectatus intra quod non veniret, vt habetur, in c. qualiter, cum tribus. c. sequentibus, & in c. fin. de cleri. non resi. & in c. peruenit. el 2. de appel. & traditur plenè per glo. ordi. in cap. quoniam frequenter. §. porrò. in verbo, in sacris canonibus. vt lite non con
* test. & ibi inter cætera dicit gl. magis * communiter approbata hoc esse verum etiam quando beneficiatus recessisset cum licentia superioris vsque ad certum tempus sibi statutum, intra quod reuerteretur: quia etiam hoc casu si non redeat intra dictum tempus, debet moneri, aliàs non posset procedi ad sententiam priuationis contra eum, vt etiam no. Ioan. And. & alij post eum plenius ibi, & in cap. ex parte. el 1. post gloss. de cleri. non resi. & plures etiam monitiones requiruntur secundum quod legitur & not. in c. ex tuæ de cleri. non resi. & no. in d. §. porrò. cum sequen. & ibi etiam plenè traditur per quanti temporis spatium expectari debeat monitus. & an debeat moneri personaliter, de quo etiam tangunt doc. in d. c. ex tuæ. & super eo specialiter non scribo: quia præsupponitur factam non fuisse monitionem: & tantò magis non debuit propter non residentiam priuari dictus Symon: quia vt inquit Cardi. Floren. & Ioan. de Imo. in §. fina. de
2 cleri. non resi. † secundum generalem consuetudinem beneficia simplicia seu non habentia curam animarum, non requirunt residentiam personalem. ¶ Nec obstat etiam si diceretur quòd non reddit dictus Symon rationem administrationis ad quam reddendam in singulis annis tenebatur ex forma electionis suæ in qua continetur quod si per ipsum rectorem steterit quominus reddiderit singulis annis rationem prioribus ciuitatis Pisarum, possit & debeat priuari officio
3 prædicto: quia respondeo † quòd nec etiam ad huiusmodi priuationem potuit procedi eo non citato nec monito. c. inter quatuor, de maio. & obe. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. & quod voluit gloss. not. in cle. præsenti in verbo, constiterit. de
4 censi. ¶ † Prætereà quantum ad pœnam priuationis euadendam satis est quòd dictus Symon si fuerit requisitus, fuerit paratus reddere rationem, vt sic non dicatur stetisse per eum. l. f. §. quod ait. ff. quorum leg. & in terminis nostris est glo. not. in cle. quia contingit. §. vt autem. in verbo, annis singulis. de relig. do. nam tex. ibi dicit quòd tales rectores hospitalium debent singulis annis reddere rationem. & gloss. ibi inquit quòd sufficere videtur quòd hoc faciant cum requisiti sunt, per id quod habetur in c. breui, de iureiur. & per nota. in c. cupientes. §. si verò in verbo, contempserint. de ele. lib. 6. vñ tenent ibi Zenze. Pau. da Liaza. & d. Card. Flor. quòd saltem quo ad hoc vt pœnam non incurrant huiusmodi hospitalarij, satis est quòd quando requisiti sunt rationem reddant. & illud quod dicitur in dicta clemen. quia contingit. §. vt autem. ver. quod si secus &c. non refertur ad id quod dictum fuit ibi de ratione reddenda: sed ad alia superius ibi expressa, quæ ab initio institutionis requirebantur, vt est de mente gloss. in verbo, attentatum. & clarius no. ibi dom. Card. qui refert se ita consuluisse, vt satis colligitur ex verbis illius literæ in dicto versic. quòd si secus. quæ videtur loqui de his propter quæ ipsa institutio seu ordinatio redditur nulla: & sic videtur lo-
5 qui de his quæ ipsæ ordinationes requirebant. ¶ † Insuper dicta priuatio videtur alia ratione non tenuisse: quia fuit facta (vt dicitur) duntaxat per dictos priores tantùm: & de iure hoc non spectat ad eorum iurisdictionem, vt in c. de xenodochijs, extra de relig. do. & not. in d. c. clemen. quia contingit, prin. in verbo, de iure. nec etiam ex forma literarum apostolicarum hoc eis permittitur: & propterea dicta priuatio etiam tanquam facta ab incompetenti iudice non valuit. c. at si clerici, de iudi. l. 1. & per totum. C. si à non comp. iudi.

ADDITIO.

a ¶ Non potest. Io. And. in add. Spec. de cleric. non resi. Anto. Corse. in repe. vers. beneficium. Old. q. 194. Pano. repet. §. q. verò. in cap. extirpandæ. de præbend. cap. nouit. in fine. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Indicia vehementia causa criminali non sufficiunt nisi ad pœnam pecuniariam.nu.2.*
3 *Occisus si quis sit in rixa vno vulnere, & nescitur per quem, nullus punitur criminaliter, sed pecuniariter omnes.nu.4.*
7 *Testis debet dicere veritatem super toto.*
8 *Testis depositio secũda contraria corrumpit primam.*
9 *Iniuria vni facta totam agnitionem offendit.*
10 *Amicus inimici etiam à testimonio repellitur.*
11 *Testes inuicem contradicentes non probant.*
12 *Iudex potest fidem non adhibere depositioni non verisimili.*
14 *Defensionis modum excedens, non punitur nisi de excessu.*
15 *Indicium quodq; probandum est per duos testes.*
16 *Fama quomodo probetur.*

CONSILIVM II.

ISO processu in causa inquisitionis formatę ꝑ
homicidio cõmisso in personam Nicodemi d.
Bernabonis de Beriginis de Pontremulo, & his
quæ eleganter deducta & allegata sunt per cla-
rissimos dños cõsulẽtes Papienses. dicã quantũ
de iure censeo, & eo breuius, quòd tẽporis angustia nõ medio
1 criter coactus sum. ¶Et in primis præsuppono † quòd vbi agi-
†3 tur de pœna vltimi supplicij. in tantum † oportet probatio-
nes esse ludicissimas iuxta l. fi. C. de probat. & l. qui senten-
tiam. C. de pœnis. & l. singuli. C. de accu. facit gl. in c. quoniã
frequenter, in prin. in verbo, ciuiliter, vt lite nõ contestata. q̃d
non sufficeret est probatũ per præsumptiones iuris, vel indi-
cia, etiam vehementia: [a] quia vigore præsumptionis etiã vio-
a lentæ nõ debet iudex esse facilis ad condemnationem: † & ca
2 su quo ad condemnationem procedat, non debet condemna
ri in pœna corporali sed pecuniaria & modica, [b] vt probatur
†2 in c. afferte, secundum Ioan. And. Anto. de Butri. & alios ibi
b de præsumptio. & not. Innocen. & Hostien. in c. quia verisimi
le, de præsumpt. & not. Albe. de Gandino sub rubrica, de præ-
sumptionibus & indicijs quibus proceditur ad condemnatio
nem. & Bal. in l. nõ est. ff. quod met. cau. & in l. fi. C. de probat.
& Anto. de But. in c. quanto. de præsum. & Lud. Ro. in l. 1. §. si
quis in villa. in fi. ff. ad Sylla. pro quo bñ facit gl. not. in c. in-
ter. in gl. fi. de purg. cano. ¶ Videndũ est igit̃ an per probatio-
nes lucidissimas sit probatum dictos Dominicum Antonij
Ianuensis, Tognarellum & Nicolosium de Pontremulo occi
disse dictũ Nicodemũ, & licet cõtra eos plures testes inducti
sint, tamen illi qui stringere videntur circa immediatũ actũ
homicidij sunt Leonardus Verioni, & Iacobus aliàs nuncu-
patus Turchus, Antognotius & Iacobus de Riolo: ideo ab
istis incipiam. Et primò, quò ad Leonardum, dico quòd iste
in primo testificatu suo non probat, nedum quò ad Nicolo-
sium contra quem nihil deponit, sed nec etiam quò ad Domi
nicum, nec quò ad Tognarellum patet: quia dicit quòd To-
gnarellus, Laurentius, Dominicus & Luchinus ad clamorẽ
Peregrini pugnantis cum Turcho & clamantis, arme arme,
exiuerunt de domo Ioannis Marassi, & iuerunt ad locum vbi
erat Nicodemus Turchus, & q̃ Peregrinus fuit primus, qui
admenaret cõtra Nicodemũ: & q̃ omnes alij p̃dicti simul con
gregati vulnerauerũt Nicodemũ in gula vna percussione, &
in tibia sinistra vna alia percussiõe cũ magna sanguinis offu-
sione: & nõ deponit quis fuerit ille q vulnerauerit, & clarũ ẽ
† q̃ ex dicto suo nõ p̃t dici q̃ oẽs vulnerauerũt: cũ dicat solum
3 de duobus vulneribus: & tñ dicit q̃ p̃dicti erãt quinq;. vñ suc-
cedit doctrina gl. in l. itẽ Mela. §. si plures. ff. ad l. aqui. in ver.
percusserit. q̃ voluit q̃ si plures interfecerunt, & cõstat q̃ vnus
tñ pcusserit, & nõ cõstat quis ille fuerit, nullus [c] punietur, per
c l. absentẽ. ff. de pę. ita ẽ hic: nam licet iste testis dicat q̃ Peregri-
nus fuit primus qui admenauit, ñ tñ dicit q̃ ipse adorauerit.
& illam gl. secutus est Dynus consulendo per. l. in tẽpus. §. 1. ff.
de hęred. instit. & l. si fuerit. ff. de reb. dub. & l. duo sunt Titij.
ff. de test. tute. & dictũ cõsiliũ Dy. refert & sequitur Pe. de An-
cha. in consi. 216. incip. Nos Bartholomæus de Saliceto &c.
& illud consilium fuit cõiter editũ & approbatum à Bartho-
lomæo de Saliceto, & Gaspare de Galderinis, & à Petro de
Anch. vbi præfati doc. pro hoc etiam allegant glo 23. q. vlti. in
c. fi. & in c. significasti, el 2. de homi. dum glo. ibi volunt quòd
aliud sit scd̃m leges quàm scd̃m canões, quare voluerũt dicere
dictæ gl. q̃ in lege promotionis pp̃ incertitudinẽ delinqentis
oẽs repellunt̃ à ꝓmotiõe scd̃m ius canonicũ, vt in d. c. fi. secus
vbi agit̃ de pęna scd̃m ius ciuile corporaliter imponẽda. ¶Nec
ob. id q̃d no. gl. in l. fi. ff. de sica. in quantũ gl. dicit q̃ si non ap-
paret cuius ictus decesserit, oẽs tenent̃: qa referũt p̃fati. doc. in
d. cõsi. q̃ Old. defendẽdo dictã gl. dicebat q̃ aduocati ꝓ maio
ri parte malè intelligũt illã gl. in quãtũ aduocati intelligũt de
4 pęna legis Corn. de sic. † qa dẽt intelligi q̃ oẽs puniendi sunt
pecuniariter, & dicebat Old. q̃ iste est intellectus Io. & Azo.
& q̃d ita dicebat Dy. & oẽs doc. Boñ legentes. & ita refert Pe.
de Anch. in d. cõsilio se hr̃e apostillam Old. in libro suo sic te-
nẽtis: & dicit hoc ꝓbari per tex. in d. l. ff. de sica. in quantũ di
ibi q̃ vulnus vniuscuiusq; debet contẽplari. nam frustrà hoc
dixisset illa lex, si oẽs deberẽt teneri eadẽ pęna. l. Cor. de sica.
ẽt qñ nõ apparet quale fuerit vulnus vnius. & quale alterius.
& respondet ad dictam. l. Item Mela. §. si plures, & quod ibi
loquitur qñ ciuiliter agitur. ¶Et pręterea etiam potest respõ-
deri scd̃m Pe. de Anch. & alios prædictos consultores in dicto
consilio, q̃ gl. iuncto text. in d. l. si in rixa. loquitur quando
constat oẽs vulnerasse, sed incertum est quis letaliter vulnera-
uerit: secus qñ constat vnum vel duos tantùm vulnerasse: &
multò plures interfuisse, & non constat quis fuerit, prout est
in casu testificatus dicti Leonardi. Et subdit etiam Pe. de Anc.
†3 & alij prædicti in præfato consilio q̃ † vbi non constat quis
fuerit principalis in vulnerando, non potest procedi ad con-
demnationẽ cõtra alios vt auxiliantes. allegant not. p Barto.
in l. si is qui rem. §. si tu mihi Titium, in fi. per illum text. ff. de
fur. ¶Ista omnia ẽt in effectu approbat Tancredus de Corne-
to in compendiosa sua in rubr. 8. q. 3. incipiente, quæritur ter-
tiò duo vel tres accusant̃ q̃ occiderunt Titium &c. & aliter rñ-
det ad dictũ. §. si plures. s. q̃ omnes ibi percusserant: licet igno
raretur cuius ictu perierit. Idem tenuit Ang. in l. quoniã mul-
ta facinora. C. ad l. Iuliam de vi. vbi voluit q̃d si duo interfue-
runt homicidio, & vnum tantũ illatũ est vulnus, & nõ cõstat
quis eorum intulerit, non erit procedendũ ad cõdemnatio-
nem, sed ad absolutionem, vt tenuit gl. in d. §. si plures. secus
quando apparet q̃ omnes percusserũt, licèt non appareat cu-
ius ictu perierit: qa tunc scd̃m eum procedit id quod no. gl. &
Bar. in d. l. fin. ita etiã voluit Pe. de Anch. & Io. de Imo. & Do.
de sanc. Gemi. in c. cupientes. §. cæterorum, de elec. in 6. vbi
dicunt q̃ gloss. ibi in verbo, culpabiles, facit q̃ si tres fuerunt
in rixa, & cũ ꝓposito vulnerãdi Titiũ & q̃ in illa rixa fuit vul-
neratus vno vulnere tm̃, & nõ constabat à quo: q̃ oẽs debeant
absolui. refert ibi Pe. de Ancha. se ita cõsuluisse & præfati alij
doc. ibi sequuntur. & cum illa gl. in d. §. si plures, transit ẽt ibi
Bal. ita etiam vult Albe. de Rosate in 3. parte statutorum. q.
63. inci. Item quęritur quinq; erant &c. & Bal. in l. 3. §. cogno-
scit. ff. de off. præfect. vig. refert ẽt Cy. in d. l. qm̃ multa facino-
ra in vlti. q. q̃ fuit determinatum Mutinæ per Albericum Pa-
piensem q̃ non possent cõdemnari ad pęnam corporalem qñ
non constat quis ex multis percutientibus fuerit qui occide-
rit. Ita etiam decidit Albertus de Gandino in dicto tractatu
maleficiorum sub rubrica qua quæritur, vtrum si plures per-
cusserunt aliquẽ qui inde mortuus est & nescitur qs intulerit
vulnus mortale: an oẽs teneantur de occiso. & refert ita fuisse
determinatũ Parmæ, & loquitur qñ cõstat q̃ omnes percusse-
5 runt. ¶Est verum † q̃ Bar. aliter sensit in d. l. fi. vbi tenet cõtra di
ctum consilium Dy. sed Bar. non videtur bene respondere ad
dictum. §. sed si plures in verbo, quasi dicitur. vbi dicit quòd
dictio quasi. primo loco posita, est expressiua veritatis, ita dẽt
intelligi q̃ sit talis dictio quasi, secũdo loco posita. nam certè
illud nõ sequitur, vt patet in l. si pr̃. §. qui duos. in gl. quæ inci
pit, hæc duo &c. ff. de adopt. attẽto q̃ casus primus positus in
d. §. si plures, est satis diuersus à scd̃o. & ita alias apud Parmã
ex pluribus cõsului. quod vltimum tñ ad pręsens non expedit
discutere: quia iste testis in hoc primo testificatu non põt dici
q̃ deponat quod quilibet vulnerauerit cũ de duobus vulneri
6 bus tm̃ deponat, vt dixi. ¶ Alia rõne † non probat iste testis,
quia est minor 20. annis. l. in tstm̃, aliàs testimoniũ. ff. de testa.
insuper ẽt non probat legitimè: quia interrogatus in prima
examinatione quid sciret de vulneribus illatis in personam
Nicodemi, & ipse rñdit se tãtùm scire illud q̃d in primo testi-
ficatu deposuit, põderanda est dictio tantùm, quæ est taxati-
ua. ecclesia. de causa posses. & propriè. l. rõnes, cum gl. C. de
proba.

proba. ergo testis prædictus qui cum scit dicere verum, tacen-
do illud, vr̃ commisisse falsum. l. præsbyteri. & ibi Bald. C. de
epis. & cle. l. præscriptiõe C. si cõtra ius vel vtili. publi. & ibi no.
Iac. de But. & Bar. in fi. c. 1. de cri. fal. c. super literis. de rescrip.
7 & ibi no. doc. & notabiliter tradit Bal. † in c. 1. in prin. si de in
vesti. inter do. & vas. lis ori. vbi dicit. q̃ testis qui iurauit dice-
re veritatem, tenetur dicere plenam & meritam veritatem: &
si tacet verum, committit falsum. allegat quæ habentur in c.
cum dilecti, de accu. & quæ notantur per gl. in l. Lucius. ff. de
his qui no. infa. & not. glo. 22. q. 2. in c. ne quis arbitretur. & p
Bal. in l. data opera. in 12. col. C. qui accusa. & in l. nullũ. C. de
testi. ergo non potest allegari contra Nicolosium vel alium
ex dictis inquisitis quòd dictus Leonardus in secundo testifi
catu deponat quod Nicolosius vulnerauit Nicodemũ: atten-
to q̃, in primo testificatu quo ipse debebat melius recordari,
tacuerit q̃, Nicolosius vulnerauerit: quia aut iste testis tem-
pore primi testificatus commisit falsum, si verum erat quod
Nicolosius vulnerasset. & testis hoc celauit tunc. cum melius
deberet recordari quàm tempore secundi testificatus. aut si
non fuit verum quod Nicolosius vulnerauit, sequitur q̃, dixit
falsum tempore secundi testificatus: ergo ipsi teti tanquam
periuro & falso non est credendum in aliquo. c. testimonium
de test. no. glo. in c. nostra, de test. & Inn. in c. fraternitatis, de
hære. & legistæ in l. si ex falsis. de transa. cũ suis concor. ¶ Alia
8 ratione † etiam non probat iste testis: quia postea vltimo lo-
co cum iuramento attestatus est q̃, solùm Luchinus & Pere-
grinus occiderunt Nicodemum: & q̃, illud quod primo testi-
ficatus est, deposuit persuasionibus & minis fratris dicti Ni-
codemi. & cuiusdam Geminiani in cuius domo habitabat: &
propter hoc in tantum detrahitur primæ attestationi, quòd
d si sententia ante lata non est, non debet ferri sententia [d] am-
plius vigore primæ attestationis, vt no. Inn. in c. prætereà, de
test. cogen. & Ant. de But. in c. cum in tuã, de test. in vlti. col.
& Ange. in consil. 275. incip. Quædam domina Margarita.
& videtur quantum ad propositum etiam sequi. d. Abb. in d.
c. cum in tua, ar. c. per tuas, de probat. ¶ Alius testis est Iaco-
bus aliàs nuncupatus Turchus: & iste etiam non probat. nam
primò nõ probat contra Tognarellum & Dominicum: quia
contra eos non deponit, sed contra Nicolosium. tamen dico
q̃, non: quia iste testis contrariatur duobus testibus, scilicet
Antogono & Iacobo de Riolo, qui deponunt q̃, Tognarel-
lus fuit ille qui percussit & vulnerauit Nicodemum in collo
seu gula. iste autem testis Turchus dicit q̃, fuit Peregrinus
qui vulnerauit in gula: & tamen dictus Nicodemus non ha-
buit nisi vnum vulnus in collo à parte sinistra. vt deponunt
medici qui viderunt: ergo infringitur fides dicti Turchi, vt
notatur in d. c. in nostra, de test. ¶ Prætereà dictus Turchus
prætendit inimicitiam esse capitalem inter dictum Peregri-
nũ fratrẽ dicti Nicolosij & ipsum Turchũ. patet quia dicit q̃d
dictus Peregrinus insecutus est cũ armis: & q̃, eũ percussit cũ
ense, & vnus cõtra aliũ & ecõtra proiecit balotas vt se offende
9 rent: vt plures testes dñt. † vñ offensa facta vni de agnatione
intelligitur ẽt facta alijs l. lex Cornelia, in princi. de iniur. l. 1.
2. & 3. ff. de libe. cau. l. Nesennius. C. de agri. & censi. li. 11. l. 1.
& ibi Bal. C. si quacũq; prædi. pote. l. 1. cum gl. & ibi Bal. C. de
rap. vir. ergo pp offensam & iniuriam quæ censetur esse reci-
proca inter dictos Peregrinum & Turchũ, & pari rõne dicto
Nicolosio, nõ dãda est fides dicto Turcho tanquam inimico
dictorum Peregrini & Nicolosij. l. 3. in prin. ff. de test. in auth.
si dicatur. & ibi not. C. de testa. c. cũ oporteat, cum ibi no. per
10 gl. & Inno. & in c. cùm P. de accu. pro hoc † quia videmus q̃,
non solùm inimicus repellitur, sed etiam amicus inimici. ca.
repellantur, de accu. & in d. c. cum oporteat, & in d. c. cum P.
l. sciendũ, & ibi Bar. ff. de leg. & no. Cy. & Bald. in l. si quis te
stibus. C. de testi. & no. in l. dicitur. C. de inoff. test. cũ simili.
eadem ratione inimicus fratris mei debet reddi suspect[9] cõtra
me. ¶ Non ob. ẽt illud quod deponunt Antognonus & Iaco-
bus de Riolo, qui ẽt deponunt de visu: quia rñdeo q̃, isti duo
testes sunt ineuitabiliter contrarij ad inuicem. nam Antogno
nus deponit q̃, Nicolosius primò percussit Nicodemum in
tibia sinistra cum magna sanguinis effusione. & similiter Lu
chiaus cum ense vulnerauit eundem Nicodemũ in tibia cum
sanguinis effusione: & q̃d factis istis pcusionib[9] Nicodemus
dimisit dictũ Peregrinum quem tenebat amplexatum, & re-
traxit versus canonicã, & q̃d tunc superuenerũt dicti Togna-
rellus & Dominicus & q̃, Tognarellus cũ vno ense quẽ habe
bat in manib[9], vulnerauit in collo vna percussione cũ magna
sanguinis effusiõe: & dict[9] Dñicus vulnerauit ipsum Nico-
demũ in spalla dextra vno vulnere cum sanguinis effusione.
sed Iacobus de Riolo dicit totũ ecõtra: qa depõit q̃, primò To-
gnarellus vulnerauit ĩ collo, & Dominicus in spalla, & quòd
adhuc Nicodemus retinebat Peregrinũ amplexatũ: & quòd
propterea Peregrinus videns quod Nicodemus volebat eum
dimittere, cepit clamare & dicere a le gambe a le gambe. &
q̃d tũc Nicolosius & Luchinus vulnerauerunt in tibia Nico-
demũ vno vulnere pro quolibet. ecce euidẽtissima cõtrarietas
quia Antognonus deponit quod qñ Tognarellus & Domini
cus vulnerauerunt Nicodemum, Nicodemus dimiserat Pere
grinum, sed Iacobus de Riolo dicit apertè cõtrariũ. Itẽ Anto-
gnonus deponit quòd Nicolosius & Luchinus prius vulnera
intulerunt quàm Tognarellus & Dominicus, sed Iacobus de
Riolo dicit totũ cõtrarium, ergo nõ potest dici quòd ipsi pro-
11 bent: quia quando sunt duo testes quorũ vnus cõtradicit alte
ri, nullus probat, nedũ quod ambo probent: vt notatur maxi-
mè per Ioan. And. & alios post eũ in d. c. in nostra de testibus,
nec est tractandum hic de concordia dictorum testium: quia
verba non patiuntur. & vbi manifesta est contrarietas, non re
ducuntur testes ad concordiam. 3. q. 9. nihil. 35. q. 6. de paren-
tela not. glo. & doc. in d. c. in nostra. quinimò secundum Ioã.
And. quando ista contrarietas vertitur circa duos testes, non
fit reductio ad concordiam vt probent, vt est de menet Ioan.
And. in addi. Specu. in titu. de teste. §. iam de interrogatorijs.
super ver. quid si vnus, el secundo. & Federic. de Senis consi-
lio. 162. incipiente, Domino Grifole & Anto. de But. in c. cum
tu, de testi. præcedens tamen responsio tutior est. ¶ Præterea
satis suspectum videtur testimonium dicti Antognoni, qui
dicit iubente Nicodomo se recessisse à Nicodemo, vt intelli-
geret quis rumor erat ille quem ceperãt audire, & q̃d iuit vsq;
ad ostium domus Iacobi de Rostamezana. & cum tunc audi-
uisset vocẽ clamantis: arme arme, se firmauit super dicto ostio
& vidit Nicolosiũ exeũtem domũ suã cũ vno ense & curtentẽ
versus dictũ Nicolosium: & q̃, Nicolosiũ p̃cedebat Peregrinus
& Luchinus: & quod vidit Peregrinũ admenantẽ versus Ni-
codemũ cũ ense & sibi incidit manum. & q̃d Nicodemus tũc
cepit Peregrinum cum brachijs, & narrat postea sigillatim va
rios ictus p̃dictorum, adeò minutatim quod si fuisset de die,
& ipse fuisset ibi p̃sens in rixa, vix debuisset ita potuisse perci-
pere & discernere. vñ satis verisimilitudini repugnare vr̃ quod
iste testis inter secundam & tertiam horam noctis, quo tpe
fuit dicta rixa, vt ferè oẽs attestantur, potuerit ita bñ discerne
†4 re: & testimoniũ quod † verisimilitudine caret, est suspectum,
& nõ est ad plenã probationẽ recipiendũ. capitulo, quia veri-
simile. de p̃sum. facit. l. ob carmẽ. in fi. ff. de infa. & propterea
dicit Bar. in l. Lucius. ff. de testi. & Bal. in l. cum magistratus.
C. quando prouo. nõ est necesse. & in l. ego si curatores. ff. de
magist. cõue. q̃, quãuis testes secundũ verba viderentur clarè
probare, tunc potest iudex si sibi vr̃, non adhibere fidem, iux-
ta. l. 3. §. 1. ff. de testib. & cõsuluit quod iudex hoc faciat ex cã.
cãm autem in proposito iudex habet probabilem per id q̃d
dixi. ¶ Denique vr̃ quod Nicolosius non teneatur de homici-
dio, ẽt posito quod verũ fuisset illud, q̃d deponunt dictus An-
tognonus & Iacobus de Riolo: quia cum dicant q̃, Nicode-
mus tenebat dictũ Peregrinum strictum, & habebat arma: vt
13 plures testes dicũt, potuit † de iure Nicolosius vt succurreret
Peregrino fratri suo: vt liberaret eũ à periculo pro defensio-
ne & liberatione dicti fratris sui offendere dictum Nicode-
mũ: vt p̃bat in l. textores, scdm Bal. ibi C. de epis. & cle. & not.
14 Bar. post glo. in l. vt vim. de iust. & iur. & si † apparere posset
dictũ Nicolosiũ excessisse modũ defendendo fratrẽ suũ iuxta
ea quæ hñr in l. 1. C. vnde vi. & in c. significasti, el 2. de homi.
tñ non vr̃ per hoc debere puniri de homicidio, sed de exces-
e su. [e] l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores, & ibi not.
Ang. ff. de adul. & in c. olim. el 1. de resti. spolia. & ibi Ant. de
But. & no. per Cy. in d. l. 1. C. vñ vi. & Io. And. in c. significasti.
de p̃ni. & remis. & Io. And. in addi. Spe. in rub. de homici. &
no. Bal. in c. 1. in prin. de pace tenen. & in c. 1. §. si quis verò. de
pace iura. fir. & in repeti. d. l. 1. C. vñ vi. in 9. q. & Pet. de Anc.
in cle. 1. de homi. & Sali. in l. Grachus. C. de adult. & refert

Pau. de Cas. libr. 2. consi. 277. inci. In cā incarceratorum. & q; Bal. Papiæ ita consuluit per dictum. §. Imperatores. & per d. l. Grachus. ¶Posset etiā adduci q̄d detrahitur de fide dictorum testium vt Antognoni, eo q; erat inimicus dicti Nicolosij vt plures testes dicūt, & quod multū amicatur domino Bernarboni & filijs cōuersando & associando eos cū armis: & quòd est pauper, & q̄d Iacobus de Riolo est vilis & leuis & pauper super quo sunt recepti testes pro vtraq; parte; sed meo iudicio tutiora sunt fundamenta superiora: ideo illis magis adhæreo. ¶Non obst. etiam si diceretur q; Tognarellus confessus est in tortura & post, quòd Nicolosius sibi dixit se interfuisse

15 maleficio & delicto commisso in personā dicti Nicodemi: † quia respondeo q; iste est testis vnicus & singularis deponens de confessione, quæ est indicium, vt notatur in l. capite quinto. ff. de adulte. & sic cum non deponatur de facto principali, sed de iudicio ad illud, non dr̄ probari tale indicium per vnum testem: sed oportet per duos [f] testes probari, vt no. gloss. reputata singularis in l. fi. C. fami. ercis. & ibi Bar. & alij aliam tamen ponderat Ang. in auth. de testa. imperfec. & not. Inno. in c. sicut, de simo. & no. Bal. in l. fi. in prin. ff. de excu. tut. & in l. cum citra. C. de iure do. & Ange. in l. 2. in prin. ff. de excu. tuto. & in l. cū citra. C. de iure do. & Ang. in l. fi. in prin. ff. q; me. cau. & sic nedū q; per dictā assertionem Tognarelli probet Nicolosium cōmisisse homicidiū, sed nec etiā p̄batur vnū indiciū. ¶Potest etiā r̄nderi. quod quamuis Nicolosius confessus fuisset se interfuisse dicto maleficio, tamen non per hoc dicitur confiteri se occidisse aut vulnerasse vel auxilium præstitisse. l. 1. §. sed in eo. cum ibi nota. per Bar. ff. ad Sylla. notat gloss. 333. q̄ō. fi. c. fi. & Bal. in l. 1. in 4. co. C. de seruis fug. & in l. ob hæc verba. in vlt. colum. ff. de infa. ¶† Non obstat etiam si diceretur,

16 quòd aliqui testes deponunt: quòd publicè dicebatur: quòd prædicti seu aliqui ex eis cōmiserant dictū homicidum: quia respondeo, q; hoc nedum non est probare delictū, sed nec etiā famam: quia licèt aliquid publicè dicatur: non sequitur ergo ista est fama: quia vnus vel duo homines possent ita publicè [g] dicere: vnde oportet q; testis dicat, q; audiuit à maiori parte:

g ita notat Barto. in l. 3. §. eius. ff. de testi. & in l. de minore. §. si plurium. ff. de quæstio. & Bal. in addi. Spe. in tit. de sententia. in 24. col. & Ang. in l. 3. ff. ad Maced. & Ioan. de Imo. in l. hæredes palàm, in princi. ff. de testa. vbi dicit quòd ita * communiter tenetur, & hoc morbo laborant ferè oēs testes qui super hoc recepti sunt, quò ad probandum publicam famam. & posito quòd aliquis sit qui dicat quòd est publica vox & fama, vt Bartholomæus ser Moreli, tamen iste non deponit legitimè ad probandam famam: quia dicit quòd prædicti inquisiti interfecerunt Nicodemum: & interrogatus in cā scientiæ dicit se scire quòd audiuit dici à Turcho & à Ioanna, & quòd de hoc est publica vox & fama, quòd Turchus & Ioanna, dixerunt prædictos fuisse occisores. posset etiam intelligi, quòd sit publica vox & fama, quòd prædicti fuerunt occisores: vn-

17 de cum verba † testis sint dubia & apta ad duplicem intellectum debent interpretari contra producentem. c. in præsentia. de probati. no. per Bar. in l. inter stipulantem. §. primo. ff. de ver. oblig. & in l. si quis intentione. ff. de iud. cum simi. præterea testis deponens de fama simpliciter non probat famam nisi taliter deponat, quòd appareat de causis à quibus fama originem traxit, vt not. Barto. in d. §. si plurium, ad finem. & Bal. in l. proprietatis. C. de proba. & Ange. in l. ea quidem, in 4. col. C. de accusa. & si de talibus causis non sit interrogatus secundum Ang. in l. ea quidem. & dominum Abb. in capit. cum causam quæ inter archiepiscopum, in 4. co. per ibi no. per Inn. de testi. & dominum Abb. in c. cōsuluit. el primo. de appel. per illū tex. & Ro. in l. 1. in prin. ff. de ope. noui nun. benefacit quod no. Inn. in c. cum oporteat, de accu. & per Ang. in l. quid ergo. §. quamuis. ff. de infa. ¶Aliqui alij sunt testes qui de aliquibus indicijs deponunt, sed sunt singulares: ideo super dictis eorū non insisto: quia non probant. c. licèt cām, de probat. c. bonæ. de elec. Ex quibus concludo dictos Nicolaum Tognarellum & Dominicum à pœna dicti homicidij esse de iure absoluendos.

ADDITIO.

a ¶Vehementia. s̄. li. 6. consi. 138. nu. 5.
b ¶Modica. s̄. li. 3. consi. 115. in fin.
c ¶Nullus. s̄. li. 1. consi. 15. vbi dixi.
d ¶Sententia. s̄. li. 4. consi. 132. nu. 5. s̄. li. 5. consi. 154. nu. 11. facit. s̄. li. 1. cōsi. 63. s̄. li. 2. consi. 222. nu. 12. 3. l. 6. cosi. 183. nu. 10. consi. 287. nu. 7. infra. eo. consi. 127. nu. 7. J. Aymo. consi. 75. nu. 30.
e ¶Excessus. s̄. li. 2. cons. 140. ad fin. Ro. sin. 3. Hypp. Marsi. l. 1. nu. 40. ad legem Cor. de sica. Matt. affli. deci. Neap. 206. J. eo. con. si. 119. nu. 12.
f ¶Duo. s̄. l. 1. consi. 5. nu. 4. s̄. li. 6. consi. 137. nu. 4.
g ¶Publicè. s̄. li. 2. consi. 94. in fi. s̄. li. 5. consi. 151. nu. 11.

EPITOME.

¶Licèt mater transierit ad secunda vota, non excluditur à successione filij, deficientibus alijs liberis ex priore matrimonio. hinc est q; mater tanquam hæres legitima excluderet fideicommissarios datos à patre filio sine liberis decedenti quò ad dimidium bonorū subiectorum restitutioni: videlicet deducendo legitimam & trebellianicam, & quò ad omnia alia bona filio obuēta aliunde quam à successione patris. sed quia in casu subiecto fideicommissarij erant fratres patrueles dicti filij Nicolai, qui ex statuto Pisano, vbi sunt bona, excludunt matrem à successione filij, hi patrueles excludunt matrem in totum, etiam à legitima: & tale statutum valet. & sic casus iste est de indubitabili etiam cessante dicto testamento & fideicōmisso, ex quo isti patrueles volunt esse hæredes dicti Nicolai. secus si nollent esse hæredes, sed contentari dicto fideicommisso: quia tunc deficientibus alijs per statutum vocatis, mater potuisset esse hæres, & dimidiam deduce. nō erat hic opus multiloquio & apparatu Alex.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio, succedant, verba hæc sunt communia.*
2 *Legitima & Trebellanica sunt dimidia bonorum.*
3 *Filius non potest grauari in legitima aucta per statutum.*
4 *Mater licèt secundò nupserit, succedit filio, si non supersunt alij filij ex priori matrimonio.*
5 *Statutū excludens matrem propter agnatos etiam à legitima illam excludunt. nu. 8. 9.*
10 *Exclusus ab intestato est exclusus à legitima. nu. 11.*
12 *Secundò nubentium pœnæ manent, quæ sunt in fauorem filiorum.*

CONSILIVM III.

1 IRCA præmissam cōsulationē p̄suppono q; sub stō † facto dicto Nicolao de dictis Baptista & de Taiutis per dictū testatorem in casu quo decederet Nicolaus sine filijs post pupillarē ætatem vt decessit, fuit fideicōmissaria, eo qa fuit facta substitutio cōpendiosa per verbū substituo, & verbum succedent, quæ sunt verba cōmunia. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substi. & ibi no. & l. p̄cibus. & ibi no. C. de impu. & alijs substi. & in l. iā hoc iure, cū ibi no. per doc. ff. de vulg. & pup. vbi hr̄ de verbo substituo, & de verbo succedat, q̄d sit cōe, & attinet ad fideicōmissariā substōnem: probat in c. Raynutius de testa. & in l. non tm̄, in prin. ff. de fideicō. lib. & l. restituta. §. fi. cū l. seq. ff. ad Trebel. & not. gl. & doc. in c. si p̄r, de testa. in 6. & Bar. in l. Centurio. ad fi. ff. de vul. & pup. cum si. & iō trahitur dicta sustō ad fideicōmissum post pupillarē ætatē, vt hr̄ in d. c. Raynutius, & in l. precibus. & ibi not. & notatur in d. l. Centurio. & in d. cap. si pater. non est itaque dubium q;

2 ex fideicommisso vniuersali venire possunt si volunt dicti Baptista & de Taiutis. verum † quia in fideicommisso vniuersali no venit legitima debita dicto Nicolao in bonis patris sui testatoris prædicti. l. quoniam. in prioribus. C. de inoff. testa. l. cū patronus. ff. de le. 2. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. & pu. & notatur in l. ex tribus. C. de inoff. test. & per doc. in l. 1. §. fi. ff. de vulg. & pup. quæ legitima esset deducenda de dicto fideicōmisso per illos qui ab intestato essent hæredes dicti Nicolai, vt etiam in casu nostro est prouisum in statuto sub rub. de vltimis voluntatib. in primo. c. in ver. si verò per fideicommissum &c. vbi est casus noster. & etiam præfati hæredes Nicolai similiter haberent deducere Trebellianicā de dicto fideicōmisso vniuersali restituendo dictis fideicommissarijs, iuxta ea quæ hn̄r in d. c. Raynutius, & in c. Raynal. eod. titu. & nota

&no[illegible] in l. quanquã, cũ ſi. C. ad l. Falci. q̃ legitima & Trebel
a li[illegible] de iure cõi aſcendunt ad dimidiã [a] bonorũ† dictę hæ-
† [illegible]ditatis teſtõris, vt tradit̃ in locis proximè allegatis: & de ſe
[illegible]:quia legitima eſt tertia, vt in auth. de trien. & ſemiſ. §. 1.
& Trebellianica eſt quarta portio reſidui reſtituendi: vt in d.
[illegible]aynu. cũ vulgari. Sed inſpecta diſpõne ſtatuti. ſub rubrica
[illegible] legitima filij, apparet ꝙ in caſu noſtro legitima Nicolai
erat dimidia bonorũ pr̃is, Trebellianica verò erat quarta por
3 tio reliquæ dimidiæ reſtituendæ per fideicõmiſſum: & licèt †
ſit aucta legitima per ſtatutũ: tñ in nulla parte ipſius legitimæ
auctæ potuit grauari per fideicõmiſſum: quia de tali legitima
aucta debet intelligi dictũ ſtatutũ ſub rubrica de vltimis vo-
luntatibus, in ver. ſi verò per fideicõmiſſum. dũ dicit ꝙ ſucce-
dentes ab inteſtato filio cui facta eſt ſubſtõ per fideicõmiſſum
percipiant eius legitimã: in qua de iure grauari nõ potuit: ita
colligit̃ ex his q̃ notabiliter decidit Bal. in l. maximũ vitiũ. C.
de lib. præte. circa ſextã col. in ver. vlterius quærit̃ de tali quæ-
ſtione. cauet lege municipali &c. propterea expedit ſolum vi-
dere, qui vocari debeant ad ſucceſsionẽ dicti Nicolai ab inte-
4 ſtato, & cõſtat † ꝙ de iure cõi mater dicti Nicolai excluderet in
totũ dictos Baptiſtam & de Taiutis fratres patrueles dicti Ni-
colai per id quod hr̃ in auth. defuncto. C. ad Trebe. ẽt non ob-
b ſtante ꝙ ipſa tranſiuerit ad ſecunda vota: cùm nulli [b] alij filij
ex primo matrimonio ſuperſint. l. fœminæ. §. fi. & l. cũ alijs. C.
de ſecun. nup. no. doc. in auth. ex teſtõ. eo. ti. reprobata glo. ibi
* quæ* cõiter dãnatur. & cõſuluit Bar. cõſi. 54. inci. Ang. Mãcię.
in n. ¶ Sed inſpecta diſpõne ſtatutorũ prædictorũ aliter eſt di
cendũ: nam in ſtatuto ſub rubrica de ſucceſsione ab inteſtato
in c. de matre &c. per illud ſtatutum eſt prouiſum ꝙ fratres pa
trueles, vt ſunt dicti Baptiſta & de Taiutis, qui erãt in quarto
gradu cõſanguinitatis, & nõ vltra ẽt ſcd̃m cõputationẽ iuris
ciuilis. l. iuriſcõſult⁹. §. quarto gradu. ff. de gradi. & inſti. eo. ti.
§. quarto gradu. nõ patiant̃ admitti dictã matrẽ quò ad ꝓprie
tatẽ bonorũ Nicolai ſiue patrimonialiũ ſiue nõ patrimonia-
liũ, vt patet in d. c. incipiente de matre, in verſiculo, Sed & ipſi
ꝙ in verſi. in rebus verò &c. Quantũ verò ad vſumfructũ etiã
ẽ excluſa mr̃ ꝑ dictũ ſtatutũ ꝑꝑ trãſitũ ad ſecũda vota factum,
antequam euenerit caſus dictæ ſucceſsionis, vt tradit̃ in prin-
5 cipio dicti capituli de matre. & † attẽditur tp̃s mortis dicti Ni
colai, an tunc dicta mr̃ eſſet talis cõditionis ꝙ poſsit ſuccede-
re vel nõ inſpecta dicta diſpõne ſtatuti, vt probatur in §. proxi
mus, inſtitu. de legi. agna. & in c. 1. in §. qui ẽt in tit: Epiſcopũ
vel Abb. cũ ſimili. ꝙ non expedit inſiſtere an dictũ ſtatutũ in
d. c. loquẽte de matre, excludat eã ex directo ſenſu, an ex cõtra
rio ſenſu: qa ex eius inſpectiõe apparet ꝙ ex directo ſenſu ex-
cluditur & ꝑcipuè in ver. ſed & ipſi. & in verſi. in rebus. ¶ Præ-
6 terea † dictũ ſtatutũ in d. c. de matre, in prin. dicit ꝙ mr̃ dũ vi
uit quouſq; non nubit, habet vſumfructũ pro ea parte in qua
ſcd̃m ius cõe ſuccedere in proprietate ab inteſtato, ſi antequã
vſumfructũ perciperet alteri nõ nupſit: & ſic ſtatutũ ad certũ
tp̃s & ꝓ certo tp̃e vocat eã: iõ nõ ex vi argumẽti à cõtrario ſenſu,
ſed ex vi tp̃is limitati, intelligitur excluſa in alio tp̃e, ẽt ſi ſta-
tutũ ſit cõtra ius cõe, ita vult notabiliter Bal. in l. obſeruare. §.
ꝓficiſci. ff. de offic. procon. allegat. l. ex facto. §. item q̃ro. ff. de
vul. & pup. l. ſi vnus. §. 1. ff. de pac. & l. ſicut, in fi. C. de præſcr.
30. an. bñ facit. l. Imperatores. ff. de poſtu. & q̃d no. Bal. in l. pro
perandum. in prin. C. de iu. circa tertiam col. in ver. modò q̃ro
dictat ſtatutũ &c. & ꝙ oĩno debeat dicta mr̃ ꝑ dictũ ſtatutum
excludi, ẽt colligit̃ ex notatis per Bal. in l. cõuenticulã, circa. 1.
* col. C. de epiſ. & cle. cuius deciſio eſt * cõiter approbata. ¶ Et
poſito ꝙ ex principio dicti, c. de matre poſſet aliquo mõ du-
bitari, an eſſet mr̃ excludenda in caſu quo tranſiuiſſet ad ſcd̃a
vota: tñ cõſtat ꝙ dicto caſu nõ eſt admiſſa ſeu incluſa ex prin-
cipio dicti ſtatuti q̃ñ eſt nupta: & ſic remanet ſimplex & inde
terminata excluſio matris ex verſiculis ſequentibus. ſ. ex ver.
7 ſed & ipſi. & ex verſ. in rebus. † qui verſiculi aliàs nihil opera
rentur, niſi mr̃ eſſet excluſa in caſu nr̃o: ergo debẽt operari ẽt
à ſenſu cõtrario, vt not. Bal. in d. §. ꝓficiſci, in 3. q. & Io. de Imo.
po. alios in l. cũ ſi dotẽ, in prin. ff. ſol. mat. & Abbas in c. cum
apoſtolica, de his quæ fiunt à præla. Pau. de Caſt. in d. l. cõuen
ticulã, & in l. qui teſtõ. §. ſi mulier. ff. de teſta. & in l. 1. ff. de of-
ficio eius cui manda. eſt iuriſdic. facit quod hr̃ in auth. diaco-
niſſa. C. de epiſc. & cler. intelligendo vt facit gl. in l. nulla niſi
eod. tit. & quod notat Bar. in l. quarta. §. prætor. ff. de damno
[illegible]

infecto, in quæſtione ſtatuti, de qua ibi per eum, cum ſimili-
8 bus. ¶ Et conſtat, † quòd ſtatutum potuit matrem excludere
in totum propter exiſtentiam agnatorum vel ſimilem cau-
†2 ſam, vt in matre clarè † decidit Bald. in l. prima. §. ius natura-
le. ff. de iuſtit. & iure. & l. cum lege. C. de epiſcopis & clericis.
†3 vnde videmus quòd olim † excludebatur mater propter agna
tos. inſtit. ad ſenatuſconſultum Tertul. in principio. & inſtit.
de legitima agnato. ſucceſsio. in princi. & l. prima. in princi-
pio. ff. vnde cog. & ita etiam pro validitate dicti ſtatuti conſu-
luit Ang. in conſi. 115. incip. Statuto cauetur quòd ſi aliquis. &
tangitur per Ioan. Andr. in additio. Specu. in titu. de ſucceſ.
ab inteſt. in rubri. & in hoc ſuperflua eſſet dubitatio, cum ma
tri nõ ſit debita legitima iure naturę. l. nam & ſi parentibus. ff.
de inoffi. teſta. & ita etiam conſuluit Paulus de Caſtro libro
primo conſilio incip. Caſus præſens &c. in fine conſilij. vbi di
9 cit hanc eſſe communem opinionem. Quinimò † ſecundum
* magis * cõmunem opinionem, quam tenuit Dynus in regula
indultum, libr. 6. concluditur quòd etiam ſtatutum poſsit in
c dicto caſu tollere [c] legitimam iure naturæ filiabus debitã. &
no. Cy. & alij, in l. ſancimus. C. de nup. & Iac. de But. in auth.
vnde ſi parens. C. de inoffi. teſtamen. & Bart. & alij in l. Titio
centum. §. Titio genero. ff. de conditio. & demonſtra. & Old.
in conſi. 107. incip. Circa ius municipale. & Bald. in d. l. cùm
lege. & in l. lege duodecim tabularum. C. de legiti. hæredi. &
Ange. in l. Papi. §. 4. ff. de inofficio. teſtamen. vbi dicit de hoc
eſſe textũ ibi & licèt aliqui al'r dixerint in legitima debita fi-
lijs: tamen quia in caſu noſtro communis ſententia ita ſe ha-
bet vt dixi, ſuperuacua eſt diſputatio, cum in iudicando non
ſit recedendum à communi opinione, vt traditur in locis vul-
10 garibus. ¶ Et tale † ſtatutum matrem excludens à ſucceſsio-
†4 ne, intelligitur eam excludere etiam à legitima: † quia legi-
tima eſt quarta portio eius, in quo quis eſſet ſucceſſurus ab in
teſtato. l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. ff. de inoffi-
cio. teſtamen. & in l. parentibus. C. de inoff. teſtamen. & no-
tat glo. in auth. nouiſsima, eodem titu. ergo ſi ſucceſsio ab in-
teſtato denegatur matri: ſequitur quòd ei non competit legi-
tima, quod etiam expreſsè probatur: quia in ſtatuto prędicto
ſub capitulo de matre, eſt prouiſum, quòd mater non poſſet
in caſu noſtro infringere teſtamentum filij, ſi filius teſtamen-
tum condidiſſet, & ſibi nihil reliquiſſet: ergo ſequitur, quòd
11 ſtatutum voluit ei auferre legitimam: quia † illi cui debetur le
gitima, regulariter competit remedium ad impugnandũ te-
d ſtamentum, ſi legitima [d] non relinquetur: ſecus autem ſi ſibi
legitima non debetur. l. omnimodò, & l. ſi quis filium. & l. fra
tres. & l. fratris. C. de inoff. teſtamen. & l. poſthumus. §. ſi quis
ex his. & quod ibi Bal. & Ange. ff. eo. tit. & bene faciunt not.
per Bal. in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de liber. & poſthu.
in ver. ad declarationem pręſentis dubij pono quæſtionẽ quæ
fuit de facto &c. hoc pręciſè tenet Bal. in l. maximum vitium,
in vlti. q. C. de libe. præter. & in l. ſcimus, in prin. in 7. q. C. de
inoffi. teſta. & clarè conſuluit Ang. in dicto cõſi. 105. inci. Sta
tuto cauetur. vbi ad hoc allegat notata per Guilielmum de
Cu. in dicta auth. nouiſsima. & Io. de Imo. in d. §. quid ſi tan-
tùm, in pe. & vlt. col. in ver. & hoc facit ad quęſtionem, ſi ſtatu
tum &c. & in l. planè. §. ſi duobus, circa pen. col. ff. de legat. 1.
in verſicu. quid autem ſi ſtatutum dicat quòd filia &c. & Pau
lus de Caſtro in d. §. Titio genero. & in cõſilio 6. libr. 2. incip.
Super eo de quo quæritur &c. & in conſi. 108. licèt nonnulli
de hoc dubitauerint propter aliqua meo iudicio fragiliora:
†5 & ſæpenumero fui requiſitus † vt conſulerem quod huiuſ-
modi ſtatuta non intelligantur excludere à legitima, ſed id
facere ſemper recuſaui: quia iuri conſonum nõ putaui nec pu
to: & maximè in caſu noſtri ſtatuti excludentis matrem ab im
pugnando teſtamentum filij in caſibus, in quibus ſi ab inte-
ſtato deceſsiſſet, mater excluderetur à ſucceſsione per eã quæ
12 dixi ſuprà. ¶ † Poteſt etiam ſtatutum laicorum excludere ma-
trem à ſucceſsione per tranſitum ad ſecunda vota: per ea quæ
not. per Innocen. & Ioannem Andr. in fin. de ſecundis nupt.
dum volunt, ꝙ firma maneat diſpoſitio legum priuantium
fœminas lucris propter tranſitum ad ſecunda vota: quia tales
prouiſiones non dicuntur meræ pœnæ, ſed prouiſiones filio-
rum, iuxta l. hac edictali. & l. fœminæ. & l. fi. C. de ſecun. nup.
e aliud [e] dicunt in pœnis q̃ impoſitæ ſunt nubentibus intra tem
pus luctus: qa illę ſunt merę pœnæ: vñ ſunt ſublatæ per ea quæ

habentur. in d.c. fi. & ita et no. Barto. & alij in l. 1. C. de secun. nup. & in l. liberorum, in princ. ff. de his qui notantur infa. & Bal. in l. si qua. C. ad Tertullia. & Petrus de Anchar. plenè in commento. c. canonum statuta, de consti. 25. colum. ad idem bene facit quod voluit gl. not. in c. cum secundum, in verbo,
13 certoque casu. de hære. in sexto. † quæ voluit quòd si lex ciuilis mulieri cōtrahēti certo modo matrimoniū imponat pœnā priuationis lucri delati à lege ciuili eidem mulieri erit talis lex seruanda quò ad dictam pęnam in terris non subiectis iurisdictioni temporalis ecclesiæ: quamuis de iure canonico sit inductum q, tale matrimoniū licitè cōtrahatur: & cum illa gl. transeunt ibi Moderni, & Anto. de But. in c. 1. de sponsa. vt ibi expresè Ant. de Butr. tenet q, pœnæ impositæ per statuta vel per leges fauore filiorum mulieribus transeuntibus ad secunda vota, valeant per dictam. l. hac edictali, cum similib. & per notata per Inno. in d. c. fi. de secundis nup. licèt aliud esset secundum eum quando appareret q, statutū hodie cōtra ius matrimonij imponeret. pœnam infligendo damnum. i. proprij patrimonij diminutionem, per no. per Io. And. in c. statutum el primo. de hæreti. in sexto in nouella. & licèt nōnulli etiam
f in casu posito per Ioannē Andr. in d. c. statutum, teneāt [f] cōtra Ioā. Andr. tamen non est opus aggredi illam disputationem: quia posito q, illa opinio Ioan. Andr. sit vera, non obstat casui nostro: vt patet ex notatis per eundem in d. c. fi. de secū. nup. & per Anton. de Butrig. in d. c. 1. de spon. Ex quibus concludo quòd etiam ab intestato omninò repellitur mater à successione dicti Nicolai, & admitti debeant in totum præfati Baptista & de Taiutis.

ADDITIO.

a ¶ Dimidiam. Ang. consi. 425. substitutiones. in fi. consil. 307. Testator[a] in fi. Deci. consi. 204. col. 1. consi. 228. c. 2. consi. 236. cō. 4. consi. 299. col. 2. consi. 419. col. 1. Ias. l. Centurio, in princ. de vulg. quod est expeditum qn̄ legitima est triens. sed quid si propter numerum liberorum vel per statutum legitima est semis? Bald. consi. 94. Punctione qōnis. lib. 2. tenet q, tunc non detrahitur vlla Trebellianica de residuo, quia secundum eum absurdum est grauatum de toto plus habere quàm honoratum: refert. d. Aymo. consi. 1. & dubitat. aduerte aut quæritur in puncto iuris, & absque dubio opinio Bal. est vera: quia iure ciuili filius nunquam potest detrahere nisi vnam quartam vt dixi. s. li. 2. consi. 44. in fi. s. li. 2. consi. 142. num. 13. Aut quæritur in terminis consuetudinis quę super deductione duarum quartarum inualuit, & videretur deduci posse Trebellianicam siue sescunciam de residuo semissis quia dicta consuetudo fauorabilis est. vt dixi. s. li. 5. consi. 166. in fin. saltem hoc videtur expeditum in terris Papæ subiectis per text. in c. Ray. de test. Sed respondeo ad consuetudinem qd non debet extendi extra casum suum nec vltra limites vsus. Sed nunquam fuit vsitatum q, filius possit prętextu legitimę & Trebellianicæ detrahere vltra semissem, ergo non plus retinebit in vim consuetudinis. & sic concludo pro opinione Bal. quod nota, quia alibi non inuenies, & potest quandoque vsu venire.

b ¶ Nulli. s. li. 5. consi. 63.

c ¶ Tollere. imò vt s. li. 1. consi. 75. nu. 11.

d ¶ Legitima. s. li. 6. consi. 19 nu. 4. & 5.

e ¶ Aliud. hæc * communis est. s. li. 5. consi. 115. Anch. consi. 101. * in repeti. cap. primo. colum. 13. in 2. quæstio. principi. Deci. in ru. C. de secun. nup. in c. ecclesia, col. 15. de const. in consilio. 230. Steph. Bertr. d. l. fœminæ. consi. 110. Dudum libro. 1. sed quod imò patiatur omnes pœnas tenent Oldr. Iaco. de Are. Pet. Cyn. l. prima. C. de secun. nup. Lucas Pen. l. mulieres. col. 6. 7. C. de incol. libr. 10. addit Ioan. Igneus in l. si sciens. §. cum ex parte. nume. 15. ad Sylla. quod etiam scienter contrahens cum vidua intra annum luctus efficitur infamis, dixi in consu. Pari. §. 125. adde pro communi. suprà. li. 8. consi. 68. in fi. Bertran. consil. 89. ex themate. libr. 1. Ra. consil. 182. Aymo. consil. 36.

f ¶ Teneant. supra libro. primo. consilio. 97. & in simili q, valeant, latè tenet Calc. consilio. tertio. cui subscribit Iaco. Puteus consilio. quarto. & Hiero. Cor. consilio. 5. inter consili. Laurentij Calcanei.

EPITOME.

¶ Apparet scriptura sine die & testibus in qua testator instituit vxorem in vsufructu, & si secundò nuberet, voluit hæreditatem deuenire ad quoddam altare, & constat hanc esse scriptam manu testatoris, & tres testes deponunt eum dixisse se edidisse testamentum & propria manu scripsisse. Respon. Ale. hoc sufficere ad petitionem dicti fideicommissi ad pias causas postquam vidua nupsit.

CONSILIVM IIII.

Attentis narrantis in themate videtur fortasse prima cōsideratione dicendū ecclesiā seu dictū altare aut agentes pro eo, non posse admitti ad hæreditatē dicti ser Ioānis, etiam posito q, dicta Iacomina trāsiuerit ad scda vota: quia scriptura
1 prędicta, posito etiam quòd fuisset de manu testatoris. tamen non videtur quòd sufficiat: cum non interuenerint testes & solennia requisita in testamentis, iuxta. l. si vnus. & l. hac consultissima. C. de testa. cap. cum esses. & c. relatum. eod. titu. & quamuis aliàs inter liberos valeat testamentum manu propria testatoris scriptum, licèt testes non interuenerint, vt in auth. quod siue. & in corpore vn̄ de sumitur. C. de testa. tamen illud est verū, quando in scriptura continetur dies, vt ibi legitur & notatur, Sed hic non continetur dies, ergo &c. Præterea testator volebat dictam suam vltimam voluntatem publicare facere per publicum notarium, prout postea dixit coram tribus testibus, vt in themate præsupponitur; & tamen publicari non fecit: ergo non valet, vt legitur & notatur in l. fideicom. §. 1. ff. de leg. 3. & in l. si is qui. & in l. si ex ea. in prin. ff. de testa. & bene facit quod consuluit Oldr. in cons. suo 118. incipi. Titius condidit &c. vbi præsupponit contigisse quòd vnus condiderat testamentum in scriptis, in quo certa legata reliquerat, & certam ecclesiam sibi hæredem instituerat: & probatur per duos testes quòd post prædicta testator fecerat per quendam clericum scribere aliam suam vltimam voluntatem, in qua pauperes Christi instituebat hæredes: & quòd dixerat dictis duobus testibus, q, dictam vltimā voluntatem facerent scribere per aliquem notarium, & quòd postea faceret vocari corā ipso testōre testes & omnia in formā publicam redigerentur: & antequàm pdicta fierent discessit testōr, ipse cōsuluit dictā postremā voluntatem nō valere: quia non pōt dici illam fuisse testamentū: sed quandā nudā verborū enunciationem redigendā postea in testamentum, sicuti videmus quòd scriptura quam iudex habet ante formare & postea re-
a citare nō est snīa, sed quædam pręparatio[a] ad snīam. l. 2. C. de senten. ex breuicu. recitā. c. fi. de re iudica. li. 6. ita in dicto ca-
2 su non vr̄ fuisse testamentū. & † procedit argumentū de snīa ad testamentū: quia testamentū dr̄ snīa. l. 1. ff. de testa. & l. hac cōsultissima. C. qui testamenta facere poss. facit. l. seruus hac. Lege. ff. de manumiss. & cū disponeret testōr adhiberet testes solenniter & in scripturā publicā redigi facere, vr̄ magis separauisse ad faciendū quā fecisse. allegat in argu. d. l. si is qui. cū simil. & idē fuis de mente Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. cōpendiosè. super ver. quid si prius, ad si. & Pe. de Anc.
3 in d. c. cum esses. ¶ Confirmantur prædicta, quia dicta substo facta de dicto altari fuit fideicommissaria: quia fuit instituta dicta Iacomina in vsufructu, donec vitam vidualem, castam & honestam seruauerit, & cum nullus alius sibi fuit datus cohæres in proprietate, intelligitur fuisse vniuersaliter institu-
b ta, [b] etiam in proprietate, l. prima. §. si ex fundo. & ex facto proponebatur. ff. de hære. insti. & in proposito no. Bal. in l. id quod pauperibus. in 14. q. C. de epis. & cle. & Ang. in l. filius à patre, in prin. ff. de libe. & posth. & in l. miles ita. ff. de testa. mili. & Sali. in l. extraneum. C. de hæredi. insti. & Benedic. de Plumbino in l. libertas, in fin. ff. de manumis. testament. & si
4 dicta † Iacomina transire voluerit ad secunda vota: voluit testator hæreditatem tunc deuenire ad dictum altare: vnde dicta substitutio in vim fideicommissi valere non potest; quia oportet præsupponere quòd potuisset hæreditas ex illo testamēto adiri per dictā Iacominam, & postea restitui: quia si nō valeret institutio, seu effectū non sortiretur esset imposibilo
5 quòd valeret substitutio fideicommissaria. † l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad Treb. l. nō iustā. C. eo. tit. aliàs sequeretur q, substitutio fideicommissaria traheretur ad directam vulgarem

garem ſubſtitutionē, quod non reperitur niſi in vno caſu, ſci-
licet propter fauorem militiæ & libertatis, vt l. Pantonius. ff.
de fideicõ. lib. & l. neque enim. §. fi. cum l. ſeq. ff. de milita. te-
ſtamen. & not. Barto. in l. 1. ff. de vulgari & pupillari. in verſi.
vlterius quæro, an teſtamentum poſsit aſſumere vires à taci-
ta vulgari, &c. notat glo. & doc. in l. verbis ciuilibus, eod. ti.
Conſtat autem quòd inſtitutio quò ad dictam Iacominam
valere non poteſt, quia non fuit ſolennis, per prædicta, ergo
vr̄ impoſsibile ꝙ valeat iure fideicommiſsi, aut alterius[f] ſubſti
6 tutionis. Sed præmiſsis † non obſtantibus contrariam ſenten
tiam in caſu præmiſſo puto eſſe de iure veriorem, quia ad hoc
vt ad pias cauſas valeat vltima voluntas, ſufficiunt duo teſtes
etiam non rogati ſcdm * cões cõcluſiones, vt hr̄ in d. c. relatū,
* & ibi notant doct. & Bar. & alij Legiſtæ in repe. l. primæ. C. de
ſacroſan. eccle. & notant doc. in d. c. cum eſſes. & Lapus alle-
gat. 30. incip. Conſilium fuit &c. ſic etiam in teſtamento con-
dito inter liberos (in quo remiſſa eſt ſolennitas quæ cõiter re-
quiritur in teſtamentis) ſufficit probari per duos teſtes, vt no-
tatur in l. fi. C. fam. erci. & in §. quod ſæpe. in auth. de trien. &
ſemiſ. in verſiculo pro parte. & in authen. de teſtam. imperfe.
§. 1. & per oēs in l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de te-
ſta. etiam ſi non ſint rogati, vt notatur in l. fi. C. de codicil. &
not. Bald. & Salicetus in authen. quod ſine. C. de teſtamen. &
Ang. in dict. auth. de teſta. imperfec. in principio, & in dicto
§. ex imperfecto. ſed ita eſt ꝙ teſtõr corã tribus teſtib. dixit, ſe
condidiſſe ſuam vltimam voluntatem, & eam ſcripſiſſe manu
propria, & conſtat dictam ſcripturam continentem ſuam vl-
timam voluntatem eſſe de manu propria teſtatoris: ergo va-
let perinde ac ſi fuiſſet facta coram dictis tribus teſtib. Hoc
7 † deciditur ex notatis per Bar. & alios in l. ſi ita ſcripſero. ff. de
conditio. & demonſtr. vbi quærit, pone quod teſtator coram
teſtibus dixit: volo quod hæres meus det illud, quod ſcriptum
eſt in ſchedula, [e] quam reliqui apud Guardianum fratrū Mi-
norum an valeat, & arguit ꝙ nõ valet: quia illa ſchedula non
eſt ſolēnis, cum non ſit legitimum teſtamentum: ergo nõ va-
let. C. de fideicõmiſ. l. prima. & quia illud quod in teſtamen
to nuncupatiuo relinquitur, debet à teſtibus exaudiri. l. hære-
des palam, in principio. ff. de teſta. ſed finaliter, concludit ꝙ
quando apparet illam ſcripturam eſſe de manu teſtatoris ex
legitima literarum comparatione, vel ex alijs indicijs ꝙ va-
leat per dictam l. ſi ita ſcripſero. & l. his verbis. in principio:
& ibidem not. Nico. de Neapo. ff. de legatis tertio. & l. quem
hæredi, in principio. ff. de rebus dubijs, & ibi Bar. & ad allega-
ta in contrarium reſpondet, ꝙ imò dicta ſcriptura dicitur eſſe
ſolennis, poſtquam coram teſtibus ſe retulit ad dictam ſcri-
pturam antea factam. & non obſtat quod teſtes debent audi-
re quæ diſponuntur à teſtatore: quia rn̄det ꝙ ſufficiat ꝙ à te-
ſtibus audiatur implicitè per dictam l. ſi ita ſcripſero, cū alijs
ibi allegatis per eum. ita etiam voluit Bar. Ang. & Salic. in l. fi.
C. de fideicõmiſ. per illum textum, ſcdm vnam lecturam. &
Bald. in l. captatorias. in quinta q. C. de militari teſta. & Bal.
& Ange. in l. aſſe toto, per illum textum. ff. de hæredi. inſti. &
Bal. in dictà authen. quod ſine. & Io. de Imo. in l. illa inſtitu-
tio. ff. de hæred. inſtit. & in capitulo cum tibi, de teſtamen. &
Paulus de Caſtro in l. vbi autem. §. ſed qui vinum. ff. de verbo.
oblig. & dictus numerus trium teſtium fuit ſufficiens ad pias
9 cauſas, vt eſt dictum. ¶ † Et tantò magis quia † teſtator voluit,
quod vbi dicta diſpoſitio iure teſtamenti non valeret, quod
valeret iure codicillorum, vel quocunque iure melius valere
poſsit: propter quam reſultat, quòd vbi non poſſet valere in-
ſtitutio dictæ Iacominæ, & ex eius perſona non poſſet iure fi-
deicommiſsi eccleſia capere hæreditatem à dicta Iacomina,
debet poſſe Eccleſia capere ab inteſtato iure fideicommiſsi
dictam hæreditatem per venientes ab inteſtato, per ea quæ
habenter in l. ex teſtamento, & in l. eam quam. C. de fidei-
com. & in l. ex ea. §. primo. cum ibi not. ff. de teſtam. & in l.
qui filiæ. §. primo. in gloſſ. ff. de hæredib. inſtituen. & in l. qui
autem. circa prin. cum ibi nota. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta. &
plenè per Barto. in l. prima. ff. de iure codicil. cum ſimil. & in
propoſito noſtro notat Bald. in §. ſed hęc quidem, in principi.
inſtitu. de teſtamen. vbi dicit quòd quando teſtator minus ſo
lenniter teſtamentum condidiſſet, puta coram duobus teſti-
bus, & feciſſet legata ad pias cauſas, & ſubſtituiſſet: hæredem
alium quàm piam cauſam, legata non deberentur: cum hære-
ditas ex teſtamento non poſſit per illum hæredem adiri: ideo
legata non deberentur. l. eam quam. C. de fideicommiſ. l. ſi ne
mo. ff. de teſtamen. tute. adhærendo illi opinioni quam pleri
que tenuerunt, ſcilicet quòd in relictis ad pias cauſas requi-
d ratur aditio [d] hæreditatis, iuxta not. per doctores in d. l. pri-
ma. C. de ſacroſanct. eccle. & in dictà l. eam quam, cum illis
vulgatis concordantijs, tamen ſecundum Baldum in dicto
§. ſed hæc quidem, ſi in dicto caſu eſſent legata repetita à ve-
nientibus ab inteſtato, vt quia eſſet adiecta clauſula codicil-
9 laris, vbi deberent, dicta legata pia † & iura hereditaria ex tali
e fideicommiſſo tranſeunt [e] in eccleſiam abſque vlla reſtitutio
ne venientium ab inteſtato, aut aliorum qui intelligerentur
grauati reſtituere per fideicommiſſum eccleſiæ hæreditatem
* ſecundum magis * communem opinionem. l. finali. C. de ſa-
croſanct. eccleſi. vt not. Barto. in ſua diſputa. incip. Filium a-
dultum. & Barto. in repe. l. primæ. C. de ſacroſanct. eccleſi. in
6. q. quintæ partis principalis. & ibi etiam Bald. in 22. co-
lumna. in verſicu. ſuper ſecundo quæſito, & Bald. in l. penul. §.
primo in vltima colum. C. ad Treb. & Ioan. de Imo. in l. Cen-
turio, circa 21. co. ff. de vulga. & pupilla. & Petr. de Anch. &
Io. de Imo. in cap. cum tibi. de teſtament. & dicit Bald. in l. id
quod pauperibus, in 17. q. ſupra allegata. quòd ſi hæres roga-
tus reſtitueret hæreditatem ad pias cauſas eſt in mora adeun-
di hæreditatem, conſequitur ſtatim pia cauſa iura hæredita-
10 ria abſque alio facto hæredis. ¶ Accedit † ad ſuſtinendam di-
ctam vltimam voluntatem, id quod habetur in dicta authen
tic. quod ſine. vbi pater inter liberos poteſt teſtari ſcribendo
ſuam vltimam voluntatem manu propria, etiam ſine teſti-
bus, vt ibi declarat Baldus & Iacobus de Belui. in corpore
vnde illa ſumitur. Ita etiam debet ſuſtineri multò magis ad
pias cauſas: quia quando non tractatur de auferenda legiti-
ma filiorū, multo magis fauemus piæ cauſæ quàm liberis, vt
inquit Bart. in repe. dictæ l. primæ. C. de ſac. ſanct. eccle. cir-
ca antepenul. column. in verſiculo, circa ordinem, &c. argu-
ment. l. ſancimus, la prima. C. de ſacroſanct. eccle. & cap. cum
infirmitas, de pęniten. & remiſsio. quo argumento in propo-
ſito etiam vtitur Pet. de Ancha. conſi. 42. incip. Prima facie vi-
detur dicendum, &c. quantò magis hoc procedere debet in
caſu noſtro, vbi adeſt ſcriptura manu teſtatoris: & etiam a-
deſt fides trium teſtium prædictorum, qui ſunt conteſtes.
11 ¶ † Concurrunt etiam quòd per pluries alios teſtes ſingula-
res probatur, quòd intellexerunt pluries à dicto teſtatore ꝙ
ipſe condiderat ad vltimā voluntatem, & quòd diſpoſuerat
prout in dicta ſcriptura continetur, & operari debent dictæ
probationes factæ per omnes dictos teſtes, quòd etiam vbi
ſcriptura prædicta non eſſet omninò ſufficiens probatio: &
etiam vbi teſtes per ſe non fuiſſent ſufficientes ad plenam &
legitimam probationem, debeant ſimul iuncta ſufficere, per
Bartolum in l. admonendi. ff. de iureiurand. in nona colum-
na, in verſicu. venio ad tertium, & quæro vtrum per vnum te-
ſtem, &c. cum verſicu. ſequenti. & in duodecima columna. in
verſicu. his præmiſsis quæro vtrum duo, &c. dum in dictis lo
cis tractat, an per imperfectum numerum teſtium probetur
vltima voluntas ſemiplenè: & an duæ imperfectæ probatio-
nes ſimul iungi poſſunt. facit cap. fina. de ſuc. ab inteſt. & ca-
pitulum, cauſam, cum ibi not. de proba. cum ſimil. Nec dica-
12 tur † quòd iſta ſcriptura non ſit illa, de qua deponunt teſtes,
quia reſpondeo quòd cum iſta ſcriptura ſit ſcriptura vltimæ
voluntatis, & manu ipſius teſtatoris, & non appareat de alia,
quòd iſta intelligatur eſſe illa de qua teſtes deponunt: quia
non præſumitur pluralitas teſtamentorū, niſi probetur, l. fi.
& ibi not. Bald. in fin. C. de rebus. credi. l. omnium, & ibi not.
Barto. c. de teſtamen. & per Barto. in l. is poteſt. ff. de acqui.
hære. circa vlti. colum. in ver. §. dicit gloſſ. &c. bene facit tex.
in cap. cum Ioannes. de fide inſtru. & in cap. in præſentia, in
ver. verum. & ibi Anto. de But. de probatio. & quod not. glo.
in l. cum de lege. ff. de probatio. & in l. qui iuraſſe. §. ſi pater.
& in l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. & in l. ſi in rem.
& ibi no. per Bar. ff. de rei vendic. & per Bal. in l. 1. in 2. co. C.
quando prouo. non eſt neceſſe. cum ſimil. ¶ Fortificantur pręe
dicta per id quòd no. Ioan. de Imol. in c. 2. de teſtamen. & in
13 d. l. ſi is qui. ff. de teſtamen. † vbi dixit quòd ſi voluntas teſta-
toris fuit imperfecta, eò quia non fuit publicata coram teſti-
bus, prout teſtator volebat facere: ſi tamen erat ſcripta manu

 teſtatoris,

teſtatoris,ſed non fuit publicata: quia morte fuit præuentus
antequam veniret tabellio, vel antequam haberentur teſtes,
valebit inter liberos,& ad pias cauſas, ſi cõſtet illam ſcriptam
eſſe de manu teſtantis: quia ſecundum eum ſufficit de illa con
ſtare quibuſcunque indicijs inter liberos teſtatoris, per l. fin.
cum ibi no. C. fami. erciſc. & pari ratione etiam ad pias cau-
ſas.arg.notatorum in d.c.cùm tibi,& in d.c.cùm eſſes. & in c.
relatum. de teſtamen. quamuis inter alios non valeat, per ea
quæ habentur in d.l.hac conſultiſsima.§.ex imperfecto.& ita
etiam conſuluit Pau.de Caſtr. lib. 2. conſil. 25. ſuper eo quod
quęritur vtrùm valeat inſtitutio.bene faciunt notata per Bar.
in l.in teſtamẽto.ff.de fideicomm.li. & in d.l. fideicommiſſa.
§.1. & etiam in d.l. ſi is qui. vbi videtur idem tenere. ¶ Iſtud
etiam apertè voluit Ioan. de Imo. in dicto capitu. cum eſſes.
in antepenult.col. vbi limitando ea quæ notat Ioan. Andr. in
additio. Specu. in dicto §.compendiosè.ſuper dicto verſi.ſed
quid ſi prius, &c. dixit quòd ſi nõ præceſsit aliud teſtamentũ
conditum ad pias cauſas, & teſtator vocaſſet duos teſtes, &
feciſſet ſcribere per aliquem priuatum qualiter ipſe inſtitue-
bat pauperes Chriſti, & dixit quòd volebat quòd hoc in for-
mam publicam redigeretur per notarium: & tñ antequã hoc
fieret, deceſſerit, valebit diſpoſitio iſta ad pias cauſas, per ea
quæ no.Bar.in d.l.in teſtamen.& in d.l.ſi is qui.& in d.l.fidei
14 commiſſa.§.1.& reſpondet † ad notata per Io. And. in dicto §.
ſed quid ſi prius.quòd Ioan.Andr.loquitur quando præceſſe-
rat aliud teſtamentum validum: quia illud nõ reuocatur per
aliam imperfectam vltimam voluntatem,faciliùs enim ſuſti
netur teſtamentum per ſe,quando nullum aliud præcedit,
quàm quando aliud præcedit, vt in authentic.hæc inter libe-
ros.C.de teſtamen.& in dicta l. hac conſultiſsima.§.ſi quis au
tem,eo.titu.bene faciunt notata per Ange.in l.poſthumus.§.
idem & circa.ff.de iniuſto teſtamen. & in l.ſi quis eum.§.1. ff.
de vulgar.& pupilla.& in l.cum in ſecundo.ff.de iniuſto teſta
men.& per Baldum in repetitio.l.in ſuis.in 15.col. ff. de liber.
& poſthum. & ita etiam vult Oldradus in dicto conſilio 119.
dum dicit quòd illud quod habetur in dicto ca.relatum,cum
ſimil.procedit quando non pręcederet aliud teſtamentum va
lidum. & hæc pars videtur de iure vera, & etiam ſi poſſet ali-
quo modo dici rem eſſe dubiam (quod tñ non eſt per prædi-
cta) adhuc dici deberet in dubio fauendum eſſe teſtamẽto &
piæ cauſæ.l.ſunt perſonæ.ff.de religio.domi.l. ſi pars, cum ſi-
milibus.ff.de inoffi. teſtamen. ¶ Et per prædicta ſatis apparet
reſponſum ad allegata in cõtrarium, ad quæ etiam ſpecialiùs
reſpondeo, & breuiter. In primis non obſtat quòd in dicta
ſcriptura non interuenerint teſtes & ſolennia: quia dico quòd
imò probatur per tres teſtes conteſtes, & etiam per alios ſin-
gulares illam fuiſſe vltimam voluntatem teſtatoris, quæ in di
cta ſcriptura continetur, & duo teſtes ſufficerent ad pias cau-
ſas ẽt non rogati, dummodo producatur ſcriptura manu teſta
toris, prout præſupponitur, vt probatur in dicto c.cum eſſes,
& meliùs in c.relatum, iunctis notatis per Bartol.in dicta l.ſi
ita ſcripſero,de conditio.& demonſtra.cum alijs ſuprà allega
tis.¶Non obſtat text.in dicto c. relatum,in verbo Requiſitis:
quia vt etiam ibi dicunt docto.maximè Ioannes de Imol. in-
tentio literæ fuit dicere quod probari poterit per duos teſtes
à iudice requiſitos, quando examinantur in cauſa.facit tex.in
§. ſi verò ignoti, in auth. de teſti. cum ſimilibus, & attento ꝙ
in dicta ſcriptura eſt clauſula codicillaris, fruſtrà diſputatur
de rogitu teſtium: quia poſito quòd non valeret illa diſpoſitio
iure teſtamenti, valeret iure codicillorum: in quibus non re-
15 quiruntur teſtes eſſe rogati. l. fin. ad fin. C. de codi. ¶ † Item
non obſtat quòd in dicta ſcriptura non cõtinetur dies, per id
quod habetur in dicta auth.quod ſine.quia poteſt multiplici
ter reſponderi: Primò quia in dicta authentica non dicitur ꝙ
requiratur dies, ſed dicitur quòd requiritur tempus, & non
ſemper quando requiritur tempus eſt neceſſe quòd inſeratur
f dies, [f] ſed ſufficit annus & menſis, prout eſt inſertus in dicta
ſcriptura. patet in l.libellorum, in principio. ff. de accuſatio.
vbi ſufficit quod in libello accuſationis inſeratur menſis com
miſsi delicti, licèt non inſeratur dies quo cõmiſſum eſt. ¶Se-
cundò reſpondetur, quod poſito ꝙ ibi reqreretur dies ſcilicet
in caſu dictæ authenti. quod ſine, dico quòd diſpoſitio illius
authen. procedit in teſtamento inter liberos, in quo ſeruan-
dum eſt ius ciuile, vt ibi, ſed nos loquimur in teſtamento ad
pias cauſas.in quo non leges ciuiles neque ius poſitiuum ſer-
uandum eſt,ſed ius canonicum vel ius diuinum, vt in d.c.re-
latum, & in d. c. cum eſſes, & per plura probat hoc Bar. in re-
pe.d.l.1.in vltima quæſt.C.de ſacroſan.eccle.cum quo alij ma
* gis * communiter tranſeunt: ſed quòd debeat inſeri dies in di
cta ſcriptura, non eſt inductum per ius diuinum vel canoni-
cum: ergo, &c. ¶ Tertiò reſpondeo, quòd vltra dictam ſcriptu
ram habemus probationem per dictos teſtes, quæ conualidat
eam, vt ſuprà fuit dictũ, ſed in caſu dictæ authen. quod ſine,
non erant neceſſarij teſtes, dummodò conſtaret quòd eſſet de
manu teſtatoris, vt dixi ſuprà. ¶Non obſtat quòd non fuerit
publicata dicta ſcriptura, vt erat de intentione teſtatoris per
ea quæ habentur in d.l. fideicommiſſa. §.1. & per ea quæ no-
tat Old.in dicto conſi. & Io. And.in d.verſi. quid ſi prius.quia
reſpondeo quòd ad pias cauſas hoc non eſt neceſſarium, quan
do nullum aliud teſtamentũ validum præcedebat, prout non
pręcedebat in caſu noſtro: licèt aliud eſſet ſi præceſsiſſet teſta-
mentum validum, prout loquitur Old. vt ipſemet ponderat
in præallegato conſilio, & probaui ſuperiùs per diuerſitatem
quę eſt de iure inter vnum caſum & alium. ¶ Non obſt.quod
16 ſi non valeat † inſtitutio dictæ Iacominæ non potuit habere
effectum ſubſtitutio fidei cõmiſſaria, cùm non potuerit adi-
ri hæreditas per Iacominam ex teſtamento imperfecto quò
ad eam; quia reſpondeo quòd poſito ſine præiudicio quòd de
iure communi requireretur aditio ad pias cauſas ex teſtamen
to, quando non eſſet clauſula codicillaris, tñ propter dictam
clauſulam codicillarem valet, vt oſtendi ſuperiùs. nã illa clau
ſula, ſ. vt ſi non valeret iure teſtamenti, &c. intelligeretur. i.
quatenus non valeret iure teſtamenti, valeat iure codicillo-
rum. l. ſtichum qui meus erit. & ibi no.Bar.& alij. ff.de leg.1.
& Bart.in l.1.C. de iure codi.in 8.q.& in auth. ex cauſa. in pe.
col. C. de li. præ. & ibi Bal. in 7.q. & in repetitione dictæ l.in
ſuis.in 20.col.& per Bal.etiam in l.controuerſia.ff.de tranſac.
ergo cùm non valeret dicta inſtitutio Iacominæ ex teſtamen-
to imperfecto.d.§.ex imperfecto, debuit quò ad caput inſtitu
tionis hæreditas deuenire ad venientes ab inteſtato, qui vigo
re clauſulæ codicillaris intelliguntur grauati reſtituere ſcri-
ptis in teſtamento. d.l. ex ea. §.1. cum ibi not.cum alijs ſuprà
allegatis. Ex quibus concludo quòd per tranſitum dictæ Iaco
minæ ad ſecũda vota eſt purificata conditio dictæ ſubſtitutio-
nis ad pias cauſas: eo quòd quò ad illam ſubſtitutionem ſerua
ri debet dicta vltima voluntas.

ADDITIO.

a ¶ Præparatio.s̃.l.1.conſi.74. nu.3.
b ¶ Inſtituta.s̃.li.2.conſil.162.
c ¶ Schedula.s̃.libr.3.conſil.76.num.13.
d ¶ Aditio.s̃.libr.2.conſil.209. num.4.
e ¶ Tranſeunt.s̃.libr.2.conſil. 82.col.1.
f Dies.Adde.no.s̃.li.1. conſil. 41.nu. & quæ dixi in conſu.Pa-
riſi.§.96.

EPITOME.

¶ Tenet quòd locus eſt ſubſtitutioni factæ decedenti ſine li-
beris ex ſe legitimè deſcendentibus, ſi decedat relicta filia per
ſubſequens matrimonium legitimata.

CONSILIVM V.

TTENTIS narratis in themate videret fortaſſe
prima conſideratione dictũ Georgiũ nõ videri
deceſsiſſe ſine liberis ex ſe legitimè deſcendẽti-
bus, cùm deceſſerit ſupſtite vna filia ſibi nata ex
cõcubina. cũ qua poſtea matrimoniũ cõtraxit:
& ſic pinde hr̃ ac ſi nata eſſet legitima: qa matrimoniũ ſubſe-
1 q̃ns omnẽ p̃cedentẽ maculam purgat. l. cũ quis, & l.nup. C.
de natu.liber.& in auth.qb.mod. natu. effic.ſui. §. ſi qs igitur
dotalia.& in c.primo. & c. tanta. qui fil. ſint legiti. bene facit
quod voluit glo.no.in c.innotuit, de electio. in verba coniu-
gata. iuncto illo tex.in verbo legitimè genitos.& iuncto text.
in c. cũ in cunctis. in verbo de legitimo matrimonio natus.e.
tit.nam per dictam gl.iunctis dictis iuribus concluditur, filiũ
naturalem legitimatum per ſubſequẽs matrimonium poſſe
eligi ad eas dignitates, ad quas non vocabantur, niſi legitimè
geniti, & idem vr̃ eſſe de mẽte gl.in d.c. tanta.in gl.1. ¶ Pro hoc
facit

facit: quia legitimati nihil à legitimis & naturalibus iuris interpretatione differre dicunt, vt in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis ergo filios legitimos, & in auth. qui. mo. na. effic. legi. c §. si quis ergo nō habens. cum §. sequenti. ¶ Pro hoc ēt facit, † quia legitimatio trahitur retro ad tps natiuitatis. l. si. ff. de natal. rest. & consuluit Dy. in consi. incip. Quæstio talis est: quidam qui habuit duos filios, &c. & notat Bar. in l. 2. in princ. ff. de vul. & pup. in ver. quæro quid si aliquis filius naturalis tantum legitimatur, &c. & plenè no. doc. in l. Gallus. §. & quid si 3 tm. ff. de li. & posth. cū suis concor. ¶ Sed præmissis † nō obst. a cōtrariā a sniam puto in proposito nr̃o de iure esse veriorē: q a qualitas iūcta verbo vel participio debet saltē verificari scd̄m tps illius verbi vel participij cui iungitur. l. Titius. in prin. & ibi no. Bart. ff. de test. mil. l. ex facto. § si quis aūt. ff. ad Treb. l. in delictis. §. extraneus. ff. de noxali. sed illa qualitas importata per illud aduerbiū legitimè, iungitur illi participio præsentis tps. s. descendentibus cū tpe quo dicta filia descendit à dicto Georgio nō subesset illa qualitas legitimitatis: quia nata est ex legitimo coitu: sequitur q, dicta filia non pōt dici de legitimè descendentibus à dicto Georgio. ¶ Hoc ēt confirmatur authoritate Bal. hoc clarè determinantis in c. naturalis. i n ti. si de feu. defunct. fue. controuer. inter do. & agna. in ver. quæro quid de legitimato p matrimoniū, &c. vbi quærit, an legitimatus per subseqēs matrimoniū succedat in feudo? & inter †1 cætera dicit q, si forma inuestituræ † ita cōcepta est, ɔcedo tibi pro te & filijs tuis ex legitimæ descendentibus, nō ɔtinebuntur legitimati per subsequens matrimoniū: quia dicta verba †2 respiciunt † principium genituræ: & non est nr̃m extendere scripturas. l. ɔtractus. C. de fide instr. iuncta l. qd ergo in prin. ff. de his qui no. infa. secus si inuestitura simpliciter facta esset scd̄m eū. ergo Bald. si bñ inspiciat, decidit casum nr̃m, in quo tractamus de dispositione facta ab hoīe sub condi. quæ debet impleri in forma specifica. l. qui hæredi, in prin. & l. Mæuius. ff. de cōdi. & demon. & licēt Iac. Aluar. in d. c. naturales, referat q, And. de Iser. ibi vr̃ tenere ɔtra decisionē Bal. eò quia legitimatio per subseqēs matrimoniū præcedentē maculā purgat: adeò q, succedant cū legitimis & naturalib. d. l. nuper. tñ in veritate Andr. de Iser. non ɔtrariat decisioni Bal. quia And. de Iser. non firmat qōnem qñ in inuestitura dictum fuit, concedo tibi pro te & filijs tuis ex te legitimè descendentibus. sed simpliciter quærit an legitimatus p subsequens matrimoniū succedat in feudo: & tenet simpliciter q, sic: quia etiam legitimatus à principe cum hoc q, succedat in feudo admittitur ad feudū, vt no. gl. in d. ca. naturales, multo magis legitimatus p subseqnens matrimoniū, quod operatur vt succedat cū legitimis, d. l. cū quis. & d. l. nuper. & ipsemet Iaco. Aluar. in d. c. naturales, approbat decisionē Bal. quò ad casum nr̃m: quia dicit q, si iam natus erat naturalis, qñ mater eius fuit desponsata p partem: & verum dicit Bald. aut nondū erat natus, sed postea nascitur & vera sit opinio ɔtraria: quia nascitur legitimus. d. l. nuper. & pro hac concordia allegat no. per Host. in d. c. tanta. †3 ¶ † Corroborantur † prædicta per id q, no. Bal. in l. Gallus. §. 4 si eius. ad fi. ff. de libe. & posthu. vbi dixit quod si quæritur, an b legitimatus excludat substitutum, debet attendi: b aut fuit dictum si talis decesserit sine filijs seu sine filijs legitimis: & tūc legitimatus excludit substitutū per ibi no. aut dictum fuit, si decesserit sine filijs legitimis descendentib. & tunc ad excludendū substitutū non sufficit q, decedat cū filijs legitimatis: quia habuit testōr respectū ad modū descendēdi naturaliter, non ad modū iuris, arg. l. fina. C. de his qui veniam æta. impe. & ita dicit fuisse Bononiæ disputatū & determinatū. p hoc ēt q, no. Bal. in l. manumissiones. ff. de iusti. & iu. vbi dixit, q, legitimatus nō dr̃ legitimè natus. allegat id q, hr̃ in c. innotuit. & dicit q, ēt hoc ostendit differentia nominis & effectus. l. 2. 5 C. de iure. aure. annu. ¶ Fortificant † pdicta per ea quæ notabiliter concludit Io. An. in reg. sine culpa. in 2. q. principali, in mercu. vbi post plures antiquos concludit, q, si cōsuetudo deferebat hæreditatem primogenito: & contingit q, extat filius naturalis: qui primò natus est, tñ fuit legitimatus per subsequens matrimoniū cōtractū post natiuitatē alterius filij legitimi & naturalis: & qui natus fuit post natiuitatē dicti naturalis tantūm, præfert filius legitimus & naturalis: quia ille q natus est naturalis tm̃ nō dicit primogenit⁹ inter legitimos, qñ ipse naturalis non habebat illā qualitatem legitimitatis

vt ibi probat per plures rōnes, & sicut in qōne sua nō pēdebat à mera potestate patris qui legitimauit, disponere de illo iure q, ex consuetudine deferebatur primogenito: ita hic nō pendebat à mera ptāte Georgij pdicti disponere de illo iure substōnis sibi factæ: quia non erat in ptāte facere deficere ɔditionem dictæ substitutionis, vt de se patet. probatur in l. fideicōmissum. ff. de cōd. & demon. & l. si ita qs. §. is cui. ff. de leg. 2. & dictā conclusionē quam ponit Io. And. in dicta reg. sine culpa, posuit ēt ipse in c. si pro te, per illū tex. de rescriptis in sexto & idē tenet Ia. de Bel. in §. trib. in auth. quib. mod. natu. effi. sui. & Iac. But. Bal. & Sal. in l. quoties. C. de rei vend. & Bald. in l. eam quam circa duodecimā col. C. de fideicom. & Ange. in disputa. incip. Nobilis quidā genere. in 5. col. & in d. l. Gallus. §. & quid si tantùm. in fi. & Ant. de Bu. in d. c. tanta, in pe. col. & Iac. Aluar. in d. c. naturales. & Pe. de Anch. in cons. 406. 5 inci. Circa primū quæsitū, &c. Benefaciunt † notata per Bal. in l. cū quis. C. de nat. li. vbi dicit q, licēt legitimatus non dicatur legitimè natus, allegat id quod hr̃ in d. c. innotuit, tñ cōcurrit cū legitimè natis, vt hr̃ in d. l. cum quis, quę propriè loquitur de legitimatis per subsequens matrimoniū. ¶ Pro hac parte est multūm clara decisio Anto. de Butr. in terminis in c. per venerabilem, qui fil. sint legit. in antepe. charta. in versic. alius est effectus, quia si patri habenti naturalem filium, &c. 7 † vbi tractat an legitimatus excludat substitutum: & ɔcludit quò ad casum nr̃m q, si substitutio fuit facta per illa verba scilicet, si decesserit sine filijs legitimè natis, nō excluderetur substitutus per filium legitimatū ēt per subseqēs matrimoniū: quia testator vr̃ se retulisse ad legitimitatem secundū tempus natiuitatis, vt probaui suprà, & verba testatoris vñr se retulisse ad legitimitatem veram non fictam. arg. d. l. fi. C. de his qui veniam æta. impe. & dicit ipse q, non obstat id quod no. gl. in d. c. innotuit, & in d. c. tanta: quia ibi loquitur in verbis legis facientis mentionē de legitimè natis: nos in dispositione ho-8 minis. pro hoc † facit licēt ipse non alleget, quia lex faciliùs moderat vel ampliat suam dispositionem quam dispositionē hoīnis. vt notat gl. magna in l. assiduis. C. qui po. in pig. habe. vnde dicimus mitiùs agi cum dispositione legis quàm hominis. l. Celsus, in prin. ff. de arbi. & ibi no. & plenè declarat Bar. in l. amplius. ff. rem ratam hab. & in l. si insulam. de verb. obl. ¶ Potest ēt rñderi q, in casu notato per gl. & doc. in d. c. innotuit, & in d. c. tanta, nō afferebatur præiudiciū tertio, licēt legitimatus per subsequens matrimoniū possit admitti ad illā dignitatem ad quam vocabātur legitimè nati: sed in casu nostro sic: quia fieret præiudicium substituto per fideicōmissum dicto Georgio decedenti sine liberis legitimè descendentib: si diceremus quod per talē legitimationē excluderet substitutus: cui ēt ante mortē Georgij dicebat competere ius saltem 9 consistēs in spe probabili: quia † ēt antequā eueniat cōditio fideicōmissi, dr̃ fideicōmissarius habere i fideicōmisso ius cōsistēs in spe pbabili: vñ pōt petere sibi caueri de restituēdo fideicōmissum eueniente cōditione, q, petere nō posset si esset spes improbabilis. l. cum Archimedoram. C. vt in pos. leg. l. inter oēs. ff. qui satis. cog. iuncta l. 2. §. interdū. ff. de vul. & pupi. & l. fin. C. de pac. & declarat notabiliter Bar. in l. is pōt. ff. de acq. hær. in 3. col. in versi. sed circa hoc quæro, an substitutus, 10 &c. Et vbi † agitur de pręiudicio tertij legitimatio non trahit retro ad tēpus natiuitatis. §. liceat. aliàs incipit, si quis ergo. in auth. qui. mo. natu. effi. legi. ibi dū tex. dicit, detētio. & ibi dum dicit, & hoc facto exinde filios, &c. & ibi notat Angelus ēt si tale ius tertij esset quæsitum tantùm spe & non re, vt patet ex decisione Io. And. in dicta regula, sine culpa, in secunda quæstio. in prin. de qua suprà mentionē feci cū cōcordantijs suprà allegatis. & patet ex no. per doc. in d. §. & quid si tātum: †4 ¶ Et † per hæc patet non obstare q, dominus Abb. Siculas in dicto c. tanta. videatur tenere contra Baldum in dicto c. naturales, & mouetur per no. p gloss. in d. c. innotuit, iuncto d. c. cum in cunctis. & quia fingitur retro matrimonium fuisse contractum: sed suprà respondi ad no. in d. c. innotuit, & ēt ad illud quod dr̃ legitimationem trahi retro. & licēt legitimati non differant à filijs legitimis & naturalibus, tñ differūt à legitimè natis saltem vocatis ex dispositione hominis, put in casu nr̃o: quia non sunt legitimè nati: nec fictio hoc casu trahitur retro, vt suprà probaui. ¶ Et per hæc patet esse rñsum ad omnia quæ in contrarium allegabantur; & per consequens concludo,

cõcludo, q, bona obuenta in testõ domini Rufini debent erogari in pauperes: quia euenit cõditio substitutionis prædictæ factæ expressè tam in casu quo alter dictorũ Parisij & Georgij decederet sine liberis ex se legitimè descendentib. quam ẽt in casu quo copulatiuè decederet Parisius & Georgius sine liberis ex se legitimè descendentibus: & sic non sumus in casu in quo possit dici quod alternatiua resoluatur in cõiunctã, sicut posset contingere tractari quando simpliciter alternatiuè, & non copulatiuè facta esset substitutio, iuxta l. si is qui ducenta. §. pen. ff. de reb. dub. cum materia sua. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrariam. Item punctualiter Bal. cons. 367. Quidam tres hæredes. li. 5. idem Anto. Rosel. trac. legitima. lib. 1. c. vlt. col. 2. Præpo. in ca. per venerabilem. §. q, aũt. col. 94. nu. 104. qui fil. sint legi. sed hæc sententia dura est cõtra ius cõe, & in nudo rigore verborum fundatur: quare non placet: quia verba non sunt mordicus iudaico more obseruanda cõtra æquitatem & ius cõe. Plus dico q, hæc interpretatio est cõtra verisimilẽ mẽtem testatoris: qa illa verba ex se legitimè descendentib. sunt apposita ad excludendum legitimatos per rescripta vel grãs principum pretio (vt assolet redemptas: nõ aũt sunt verisimiliter apposita ad excludendum legitimatos scdm ius cõe per subsequens matrimonium, cum hi non fuco vel artificio priuilegiorum, nec per emẽdicata vel redempta eorũ suffragia, sed mero iure cõi & quo ad oẽs sint legitimi, qua re idẽ puto si testõr addidisset & ex legitimo matrimonio procreatis: qa istud non censet additũ nisi ad cauendũ cõtra gñales clausulas rescriptorũ, nõ aũt cauendũ an cõtra ius cõe, nec est præsumendum quid testõr per clãs quascunq; gñales (nisi & hunc casum expresserit) voluerit derogare iuri cõi, cui magis se cõformare velle vr ẽr per has clas, & alioquin sequeretur quòd hæc additio & de legitimo matrimonio, excluderet natos in figura matrimonij, licèt sint legitimè nati propter bonam fidem vtriusq; vel alterius parẽtis, vt in c. ex tenore. qui filij sint legitimi. per Dec. consi. 153. faciunt no. in c. innotuit, de elec. iuncto c. cũ in cũctis. in prin. e. ti. & sic cõcludo Bal. ibi & Alex. hic malè cõsuluisse. & cõtrariũ. (& bñ) cõsuluit Dec. con. 155. co. fi. (licèt de hoc consilio Alex. non meminerint) & in consi. 624. & in d. c. cum in cunctis in prin. col. 2. si verò ageretur de inferendo aliquo q, esset odiosum vel contra ius cõe: tunc fateret verba omnino seruanda, vel etiam vrgẽda ad vitandum odium & iuris cõis correctionem. quid autem si mrĩmonium hmõi contraheretur per decrepitum, vel in articulo mortis? dixi in Consu. Parisien. §. 122. gl. 1. vbi ẽt dixi, quid si filij legitimentur cũ subsequenti matrimonio, non tñ secundum ius cõe, sed per dispensationem, vt quia inter prohibitos, de quo per Fe. Anch. cons. 409. Præposi. in d. §. quod autem, num. 84. cum. §. seq.

b ¶ Attendi. dixi in Consu. Parisien. §. 8. gl. 1. nu. 45. adde suprà lib. 1. cons. 2. & eo. consi. 172.

EPITOME.

Rubrica generalis habens orationem perfectam non restringitur per nigrum.

CONSILIVM VI.

Attentis verbis dicti statuti & his quæ narrant in themate, videret prima consideratione dicendũ dictũ Petrũ ex primo matrimonio natũ nõ posse dicto statuto se iuuare, & licuisse dicto testatori inequaliter testari inter dictos filios vt fecit qa casus omissus in statuto debet haberi p omisso, & remanet in dispone iuris cõis. l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. l. si ex̃ neus.
1 ff. de cdictio. ob cãm. & cũ dictũ † statutũ sit ctra ius cõe, extẽdi non debet ad aliũ casum in eo non expressum ex identitate vel maioritate rõnis. l. pcipimus, in fi. C. de testa. notatur in authentica, quas actiones. C. de sac. san. eccl. & in l. tãis. §. 1. ff. de dona. cau. mortis. sed dictũ statutũ loquitur qñ persona q̃ testatur transiuit ad secunda vota, & qñ plus relinqueret liberis illius secũdi matrimonij in quo decedit: sed in casu nr̃o dictus Ioannes transiuit ad tertia vota, & nõ reliquit plus liberis natis ex illo matrimonio in quo decessit, quia nullos liberos habuit ex illo matrimonio ĩ quo decessit, quia decessit in tertio matrimonio, ex quo nullos liberos suscepit, & per cñs sumus extra casum statuti. nã si non solũ de transeunte ad secunda vota, sed ẽt de trãseũte ad tertia vota sensissent statuentes id expssissent, vt facit imperator in l. hac edictali, in princ. C. de secundis nup. facit. l. vnica. §. sin autẽ ad deficiẽtis. C. de cad. tol. & c. 2. de transla. præla. ¶ Præterea statuentes vr̃r considerasse q, qñ maritus decedit in secũdo matrimonio, ex quo habet liberos, subest suspitio ne mutuo amore secundæ cõiugis & eius blanditijs & suasionibus induceretur ad plus relinquendũ liberis secundi matrimonij, quã liberis præcedentis matrimonij argu. dictæ l. hac edictali, in prin. & l. primæ. ff. de dona. inter virũ. quæ rõ cessat in proposito nr̃o: quia tẽpore quo dictus Io. testõr decessit in tertio matrimonio iã prædefuncta erat vxor secundi matrimonij, cuius liberos prætulit filio primi mrĩmonij: vñ cessante rõne statuti cessare debet eius dispõ. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. c. cum cessan
2 te. de appel. ¶ † Sed præmissis non obstantib. cõtrariã sniam de iure probabiliorẽ esse arbitror. & primò præsuppono q, ru
a brica [a] legis vel statuti habens orationẽ perfectã põt allegari pro decisione sicut nigrũ, vt patet in rubrica. C. ne fideiussores dotiũ dentur. & in rubr. ff. quod quisq; iuris in alterũ statuerit, ipse eodem iure vtatur. & in rubrica ex̃ vt ecclesiastica bñficia sine diminutione conferantur: sed si non habet orationẽ perfectã, nõ põt per se tantùm allegari pro decisione: quia solũ tendit ad demonstrandũ materiã nigri, vt patet in rubrica de eden. & in rubrica de secun. nup. cũ multis simil. ita cõcludit Io. And. post Spe. in ti. de disputa. & alleg. §. fin. in fi. & Ant. de Bu. in proœmio decretaliũ. Bene facit quod not. gl. in l. 1. C. ne fideiussor. do. dentur. & gl. in l. 1. in verbo prouocatio ni. C. ne lice. in vna eademq; cã tertiò prouo. & gl. fi. in l. 1. C. de professor. qui in vrbe Constãtini. li. 12. & gl. 1. in l. 3. C. si ex fal. instru. & gl. de pœni. dist. 1. in §. hæc aũt verba. & gl. in rub. ff. si quis testa. liber esse iussus fue. cum sim. ista etiam sunt de mente Hosti. in summa de sacramen. non reiteran. in principio. & Bal. in rubrica. C. an seruus ex suo fac. Bene faciũt notata per Archi. 10. di. quis nesciat. & q, no. gl. in proœmio sexti libri. in verbo titulis. Secundò præsuppono q, rubrica quandoq; est generalior nigro vt patet in rubr. C. de relig. & sump. fun. & ibi glo. & ẽt colligitur ex rubri. instit. de oblig. quæ ex delic. nascun. & no. gl. ibi in prin. titu. in verbo, ex maleficio. & patet ẽt in rub. C. de sponsali. & ibi glo. in verb. proxenetas.
3 & no. gl. in auth. de incest. nup. in prin. in verbo, illicitas. † & eo casu quo rubrum est generalius nigro, non restringatur p nigrum, & stabitur rubricæ, qñ rubrica habet orationem perfectam & decisiuã, sicut est in dicta rubrica. C. ne fideius. do. dent. vñ dicit Io. de Imo. in rub. ff. de verb. ob. se hoc habuisse de facto in quodã statuto, cuius rubrum erat gñalius nigro, & habebat orationem perfectam: nam scdm eum, rubrũ tale non restringetur per nigrum, quod non est ita gñale, sed potius nigrũ ampliabitur per rubrum. & dicit hoc probari in l. 1. C. de capitatione ciuiũ censi. eximen. lib. 11. iuncta gl. & ibi p Bar. ita ẽt volunt Sali. & Lud. Roman. in l. 1. ff. si cer. pe. & per hoc inquit ibi Sali. q, si rubrica statuti dicit q, in causis laboreriorum & societatum procedat summariè, & in nigro tm̃ dr̃ in causis societatũ procedatur summariè q, intelligatur idem dicere de causis laboreriorũ. ar. l. 1. C. de diuer. rescri. Sic ẽt cõsuluit Pau. de Cast. li. 2. consi. 83. incip. Præsens casus modicã, &c. vbi in q. facti cõsulendo concludit q, quia statuto Senensi in rubrica dicebatur. Quod filia dotata nõ succedat, postea nigrum statuti repellebat filiam dotatã à successione matris vel auiæ & nihil dicebat de successione patris, tñ pp dictam generalitatem rubr. consuluit filiã dotatã esse excludendã ẽt à successione patris: qa scdm eũ licitũ est arguere à rubricis. al leg. dictam l. 1. ff. si cer. pet. & ea quæ no. in d. l. 1. C. ne fideius. do. den. in gl. mag. ad fin. Ful. ẽt in d. l. 1. ff. si cer. pet. inquit, q, sæpe ex verbis rubricæ statutorũ fecit clariorẽ sensum verborũ statuti: vt cõprehenderet casum, qui ex nigro non videbat
4 colligi, ar. dictæ l. 1. si cer. pe. ¶ † Istis sic præsuppositis dico q, casus noster deciditur in rubrica dicti statuti, in qua cauetur q, extantibus filijs ex primo matrimonio, mulier in alterius matrimonio non valeat inæqualiter testari inter eos, & illud q, est ibi statutum in muliere extendit postea per nigrum in fine ad virũ, dum dr̃ in fine statuti, & idem de viro intelligat & obseruetur prout de vxore secundo nubente superius est expressum: & illa cl'a posita in fine refertur ad oĩa pcedentia.

l. talis

l.talis ſcriptura, in fi.ff.de leg.1.l.1.C.de lib.præte.c.inquſitio-
ni.&c.2.requiris, cum ibi no.de app: patet ergo q dicta rubri-
ca habet orationem perfectam & deciſiuam, & non requirit
q perſona nubens decedat in illo matrimonio, ex quo habe
ret liberos quib.plus relinquit: imò gñaliter loquit de mulie
re tranſeunte ad alterius matrimonium, & vult q non poſsit
inæqualiter teſtari inter liberos: & licèt in nigro dicti ſtatuti
in fine dicatur q idem in viro intelligatur & obſeruet, prout
de vxore ſecundò nubēte ſuperius eſt expreſſum: & ſic prima
fronte non vr q referatur niſi ad caſum qñ eſſet factus tranſi-
tus ad ſecūdá vota, & non qñ ad tertia, vt in caſu noſtro: quia
5 rñdeo, q † vt dicit gl.in rubrica.C.de ſecun.nup. quam ibi ſe
* quitur Cy.Barto.& * cōiter alij, oēs nuptiæ præter primas ap
pellantur ſecundæ.arg.l.1.ff.de vul.& pupi.ſubſt.nam ēt ter-
tiæ nuptiæ poſſunt dici ſecūdæ reſpectu illarum nuptiarum,
quæ immediatè præceſſerunt, vt dicit Bal.in d.rub. & præte-
rea Imperator ſolùm poſuit rubricam de ſecun.nup. & etiam
Papa: quia appellatione ſecundarum nuptiarum veniūt oēs
poſt primas.& ſic ēt rubrica prædicta dr loqui de ſecundis nu
ptijs.aliàs ſi aliter diceremus, ſequeretur abſurdum: q etiam
ſi dictus Ioannes habuiſſet liberos ex tertia vxore & eis plus
reliquiſſet quàm filijs primi matrimonij, non haberet locum
6 depoſitio dicti ſtatuti q eſſet de directo contra mentē † dicti
ſtatuti, quæ adhuc magis attèndenda eſt quàm verba.l.3.C.
de libe.præte.c.intelligentia, & capitulo, in his, de verb.ſig. &
no.Cy.in l.1.in 1.q.C.quæ ſit long.conſue.& Bal.in maximū
7 vitium.C.de libe.præter.cum ſi. ¶ Et attento † q dictum ſta-
tutum cum eius rubrica emanauit ꝯtemplatione filiorū pri-
mi matrimonij, eis cōpetit cōdictio ex dicto ſtatuto, etiam ſi
verba ſtatuti ad eos non dirigerentur.l.ſeruo legato.§.ſi teſta-
tor.ff.de leg.1.l.fideicommiſſa.§.interdum.& §.cum eſſet.ff.
de leg.3.vñ dicimus q qñ ſtatutum dicit q extantibus agna-
tis maſculis vſque ad quartum gradum filiæ fæminæ non ſuc
cedant: licèt verba ſtatuti non dirigantur ad agnatos maſcu-
los cōferendo in eos: tñ quia tale ſtatutum emanauit contem
platione ipſorum agnatorū cōpetit condictio ex ipſo ſtatuto
ad illam ſucceſsionem: quia ad illam intelliguntur vocati: ita
no.Bar.in l.2.§.videndum.ff.ad Tertul.& in d.§.ſi teſtatōr &
in l.1.§.filium.ff.de bo.poſ.cōtra tab.& in l.2.§.ſi per illū text.
ff.de collatio.bono: & Bal.in l.ſi quis filium.C.de inoffi. teſt.
& in d.l.maximum vitium, in prin.& in l.ſi defunctus.C.de
ſuis & legi.& in l.1.C.de ſecūdis nup.& in l.conuenticulá.C.
de epiſ.& cle.& ſic pt fili⁹ primi matrimonij petere vigore di-
cti ſtatuti ſucceſsionē æqualiter cum filijs ſecundi matrimo-
nij. ¶ Et per hæc patet nō obſtare ea quæ in cōtrarium allega-
bantur: quia poſito q iſte caſus non eſſet præcisè deciſus in
nigro dicti ſtatuti, tñ eſt deciſus inſpecta dicta rubrica quæ gē
neralior eſt. ¶ Nō obſtat q rō ſtatuti fuerit, ne cōiunx indu-
ceret bláditijs & ſuaſionib: ſecūdi cōiugis, ex qua liberos ha-
bet ad relinquendū ipſis liberis ſecundę cōiugis, quæ rō ceſſat
hic, cū ſecunda cōiunx eſſet præmortua tpe teſtamenti: quia
reſpondeo q hoc ſtare nō pōt in terminis dictæ rubricæ quæ
generaliter loquit & ēt in terminis nigri ipſius ſtatuti: nam
ēt nigrū dicti ſtatuti nō requirit q ſecunda coniunx viueret
tempore quo maritus relinqueret plus filijs ſecūdi matrimo-
nij: ſed ſolum dicit q non poſsit plus relinqui filijs ſecūdi ma
trimonij, in quo coniūx deceſsit. vnde pone q ſecunda vxor
ex qua extabát ēt liberi, prædeceſsiſſet marito ſuperſtite, qui
non tranſiret ad ſecunda vota, ſed poſtea in viduitate perſe-
uerans teſtatur, & relinquit plus filijs ſecundi matrimonij q̈
filijs primi: certè hoc caſu haberet locum nigrum dicti ſtatu-
ti: quia ſtatutum non requirit q ſecunda vxor viuat tempore
quo maritus reliquit plus filijs ſecundi matrimonij, & licèt
loquatur ſtatutum, qñ maritus plus relinquens decedit in ſe
8 cundo matrimonio, tñ dr † decedere in ſecūdo matrimonio,
ēt ſi ſecunda vxor prædeceſſerat, dummodò ipſe maritus in
b viduitate[b] perſeueret, vt eſt tex.in l.fi.C.de bo.mater.& no.
gl.in l.1.§.exactio.C.de rei vxor.ac.& Barto.in l.diuortio, in
prin.ff.ſol.ma.& ſic non pōt militare illa rō.ſ.ne tempore te-
ſtamenti ſeducatur ab vxore ſecunda. ¶ Poterunt ēt moueri
ſtatuentes, quia cōtingere poterat q qñ habēs filios ex primo
matrimonio vult cōtrahere cum ſecūda vxore impellitur per
agnatos ſecundæ vxoris ad ſtringendum fidem ſuam quòd
plus relinquet filijs ſecundi matrimonij: & aliter nolunt ſibi
illam tradere in ſecundam cōiugem. ¶ Præterea dictum ſtatu
tum prohibet ne poſsit plus inter viuos vel in vltima volun-
tate dari filijs ſecundi matrimonij: vnde ſatis eſt quod pote-
rat ſecunda vxor operam dareq maritus dum ipſa viuit, con-
ferret vel inter viuos vel in vltima voluntate plus in filios ſe-
cundi matrimonij: & ſic quamuis poſtea contingeret q ipſa
prædecederet, nihilominus ſatis verificari poterat mens & rō
ſtatuti ēt poſito quod rō ſtatuti fuiſſet illa, videlicet ne ſedu-
ceretur maritus à ſecunda vxore. deniq; qñ rō ſtatuti eſt du-
bia, non poſſumus ex ea arguere: quia non eſt neceſſaria, ſed
magiſtralis vt inquit Bald.in d.l.maximum vitium.in 4.col.
allegat no.in d.l.1.C.de legi.& eſt de mente Bart.in l.libello-
rum.ff.de ver.ſig.in ver.his præmiſsis veniamus. ¶ Non obſt.
ēt ſi diceretur q dicta rubrica & ſtatutum, quando extant fi-
lij ex primo matrimonio, & in caſu noſtro non extabat niſi
vnus filius, & pluralis locutio requirit duos.in c.pluralis, dē
regu.iur.in 6.l.fi.ff.ad Treb.quia reſponſio patet per l.nō eſt
ſine liberis.ff.de ver.ſig.& l.3.§.negotia.& ibi Bart.ff.de neg.
geſ.& l.2.§.ſed & ſi cuius.& ibi Bar.ff.vi.bon.rap.& not.in l.
1.in princip.ff.de procura.cum ſuis multis concordantijs, ex
quibus concludo dictum Petrum æqualiter admittendum
cum filijs ſecundi matrimonij.

ADDITIO.

a ¶ Rubrica.s.li.2.conſi.190.co.1.nu.5.vbi dixi adde s.lib.3.con
ſi.101.nu.4.s.lib.4.conſ.1.nu.7.s.li.5.con.109.n.4.s.lib.6.con
ſi.89.nu.8.Aymo.conſi.61.veruntamen.non puto hoc argu-
mentum ſufficere ſi inferatur aliquid iniquum vel durum, q
veriſimiliter ſub verbis generalibus non includeretur.
b ¶ Viduitate.s.lib.2.conſi.20.co.1.Pan.l.de emancipatis.C.de
leg.hær.Gemi.Phi.Fran.c.3.§.fi.de ſepul.in 6.Gui.Pap.deci.
Delphi.349.Dec.379.deci.380.Iaſ.l.diuortio.col.4.ff.ſol.ma.
deci.in rubr.C.de ſecun.nup.

EPITOME.

¶ Conceſsio emphyteuſis vel feudi facta penſione annua, di
citur lucratiuo titulo facta, & ſubiacet nullitati, ſed eſt omiſ-
ſa forma per ſtatutum requiſita in gratijs vel beneficijs.

CONSILIVM VII.

†1 ATtentis & ponderatis ſtatutis de quib.in the-
mate, exiſtimo cōceſsionem factam Benino †
p magnificos dominos ciuitatis Vulterræ, ſeu
per cōcilium dictæ ciuitatis, non tenuiſſe nec
viribus ſubſiſtere. Et primò, quia præſuppono
dictā cōceſsionem meritò poſſe gratiā dici & nuncupari, quē
admodum ēt per ipſum Beninum in ſua petitione, & per prę
1 fatos dominos in confeſsione nuncupatur, nā licèt alibi gra-
tia dici poſsit, quando gratia aliquid datur.1.quæſt.1.gratia.
& ibi ponit Archid.multifariam gratiam dici poſſe: & cū eo
quod hr in d.c.gratia, concordat.l.fi.C.de pœ.iu.qui malè iu
di.Et c.1.de re iud.in 6.cum ibi no.per Archi.tñ ēt qñ cōceſsio
magis participat de gratia & beneficio ſeu commodo, quam
a de onere, adhuc appellatur gratia.[a] ita decidit Bald.in prælu-
dijs feudorum in 6.col.in verſi.quæro vtrum feudum poſsit
2 gratia nuncupari, &c.vbi quærit, † an feudum poſsit appella
ri gratia? & dicit q ſic: quia ſi cōparatio fiat de extremis feu-
di, id eſt de conceſsione & receptione beneficiorū, feudum ſē
habet vt plurimum gratioſè: & iō feudum rectè vbiq; appel-
latur beneficium.c.1.in princi.in ti.per quos fiat inueſt.& in
c.1.de fratribus de no.bene inueſt.& in propoſito allegat Bal.
in argumentum.l.Titius puerum.ff.de obſe.ſicut ſcdm Bal.
videmus, q poſſeſsio denominatur à iure quando plurimum
iuris habet: & à facto quando plurimum facti habet.vt no.in
3 l.1.C.de acq.poſ.& ſic in ſimili † videmus fieri denominatio
nem ab eo q plurimum pōt.ff.de contrahen.emp.l.domū.ff.
de ſtatu ho.l.quæritur.ff.ex quib.cau.ma.l.is qui rei.& ff.pro
don.in l.ſi via.& ff.de leg.3.in l.quæſitū.§.illud fortaſſe.& in
c.ad quæſtiones.cum ibi no.per Io.And.de rerum permut.&
traditur notabiliter per Bar.in l.Ariſto.in prin.ff.de dona.cū
ſuis concor.& multa ad hoc in ſimili poſſent adduci. Si ergo
feudum appellat gratia rōne prædicta; quáquam pro fundo
veniat præſtandum domino ſeruitium.c.1.ad fi.in ti.ex quib.
cau.feu.amit.c.1.de for.fidelita.c.1.de no.for.fideli.c.1.§.Itē

qui: in

qui in tit. quæ fue. prima cau. benefi. amit. &c. licèt, in ti. si de
feu. fuerit controuer. inter domi. & agna. cum si ita in propo-
sito si inspecto eo verisimiliter percepturus est ex dicta con-
cessione dictus Beninus magis participat de lucro & benefi-
cio quàm onere & incommodo, debet iudicari gratia. ¶ Et
quod etiam magis participet de lucro & beneficio, sicut ver-
bo fertur, tamē etiam probari videtur ex assertione ipsiusmet
Benini, qui sępenumero in omni sua petitione facta de dictis
dominis appellat gratiam hanc cōcessionem, quam sibi fieri
4 petit: vnde dicta † scriptura in hoc fidem facit contra eum. l.
cum precum. C. de lib. cau. l. 2. C. de insti. & subst. l. optimam.
C. de contrahēd. & commit. stipul. & ita etiam concedentes
appellant eam gratia. ¶ Fortificantur prædicta per id quod
notabiliter voluit Bar. in l. si mihi & Titio, circa medium. ff.
de verb. ob. & Sali. in l. 1. in vlti. col. C. quando non pec. par.
5 † vbi volunt quod si principio concedo tibi fundum in em-
phyteusim perpetuam, & tu nullum pretium à principio mi
hi soluisti pro huiusmodi concessione tibi faciēda, sed solum
teneris soluere singulo anno certum quid in signum recogni
tionis dominij: & tunc dicitur ista concessio tibi facta ex cau
sa lucratiua. Sed si à principio soluisti mihi certam quantita-
tem, puta ducentos aureos, vt tibi concederem tale prędium
in emphyteusim, pro quo debebas soluere in signū recogni-
tionis dominij certum quid annuum: & tūc dicitur hęc con-
cessio facta ex causa onerosa: ad hoc facit quod not. gl. 1. in ca.
potuit. de loca. & Bar. post antiquos in l. 1. in primis verbis. C.
de iure emphy. & Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. quar-
tò quæritur. Ita ergo vr̄ dicendum in proposito nostro cum
certum quid modicum veniat soluendū singulis annis: & per
dictum Beninum, qui nullum pretium à principio soluit oc-
casione huius concessionis faciendæ iudicetur habere titulo
lucratiuo seu gratioso. ¶ Istis sic præsuppositis vr̄ q̄ succedat
dispositio statuti sub rubrica, che nel consiglio el di de la trat-
ta de signori si mettino e ponghise le petitione de le particula
repetsone, &c. & c. 47. in quo cautū est in effectu q̄ petitione
cuiuscūq; generis gratiarū vel misericordiæ possint poni ad
partitum seu scrutiniū inter magnificos dominos priores &
collegas, ēt alio die quàm in tribus diebus pręcedentib. diem
extractionis Magnificorū priorū, sed q̄ non possit obtineri
nisi obtineat̄ per lupinos decē & octo nigros: ita ēt vr̄ cautū i
alio statuto sub rubrica de Impartiti che se debiano ottenere
è vincere tra signori priori è loro collegij. &c. & c. 229. in vers.
Item che tutte le petitione, &c. Sed in proposito non fuit ob-
tenta dicta gr̄a nisi per lupinos sedecim nigros: q̄a dn̄i priores
& collegæ, qui in totum sunt viginti, nō interfuerunt illa die
& in illo actu oēs, sed decē & octo tantùm: quorū duo dede-
rūt lupinos albos, & sedecim dederūt nigros: ergo nō fuit ob
tentū nō seruata forma tradita à statuto. l. non dubium. C. de
legi. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transa. c. si cui de elec. lib. 6. cum
si. attento q̄ dicta cōcessio esset gratia, vt dixi, & est ēt pōderā
dū q̄ dictū statutū loquit̄ in gratijs cuiuscunq; gn̄ris, q̄ verba
opeant̄ q̄ ēt dato q̄ strictè & p̄priè ista nō esset gratia, sed so-
lum largè & impropriè: adhuc haberet locū dictū statutū iux
6 ta no. † per Bal. in c. imperialem, in prin. in 7. col. de p̄hi. feu.
alie per Fed. vbi voluit q̄ qn̄ feudū concedit̄ Titio recipienti
pro se & hæredibus seu successoribus quibuscunq; cōprehē-
ditur etiam legatarius, cui res illa feudalis legata esset: quia le
gatarius in re legata quodammodo hęres est. l. id tp̄s. §. 1. ff. de
vsucap. accedit quod no. Bal. in l. 1. in 34. q. ff. de rerum diui-
sio. vbi voluit q̄ si quis recepit rem in feudum pro se & hære-
dibus Quibuscunq;, nō cōprehenderent̄ ēt extranei. argu. c. 1.
de feud. non hab. propriam na. feu. & tn̄ si non esset adiecta il
la dictio quibuscunq;, nō cōprehenerend̄ hæredes extranei.
c. 1. §. & si clientulus, de alie. feu. & in c. fi. si de feu. fue. contro
uer. inter do. & agn. & no. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. & no.
Cy. in l. liberti libertæq;. C. de ope. lib. & Bar. in l. Gallus. §. ēt
7 parente. ff. de libe. & posth. cum si. Bene facit † q̄ not. glo. in l.
cum pœna, in gl. 2. ff. de arb. & q̄ no. gl. in cle. 1. in verbo, quam
uis, de re iud. per quam probatur, vt ibi ponderat Ioā. de Imo.
quod licèt dictio Alia, intelligatur de simili, iuxta no. in l. si fu-
gitiui. C. de ser. fugi. & in c. sedes, de rescrip. tn̄ secus est si cum
dictione Alia, iūgatur dictio, Quæuis, quia tunc etiam com-
prehenduntur maiora expressis. ¶ Secundò principaliter mo-
ueor virtute alterius statuti sub capitulo 366. incipiēte: Item
per obstare, &c. in quo videtur esse cautum quod vt resistatur
& obuietur damnis, confusionibus, & sinistris, quæ qn̄que
sub varijs causis & coloribus inducuntur & generantur: sta-
tuitur quòd qn̄ in futurum contingeret q̄ per modum alicu-
ius propositionis, petitionis aut supplicationis, vel aliter ten
taretur seu peteretur sub nomine, causa vel prætextu alicuius
muti, dōationis, auxilij, piæ subuētionis, vel subsidij, aliqua
quantitas pecuniæ, vel alia res, aut substantia communis Vul
terræ detur, consignetur, seu concedatur alicui, nō valeat nec
effectum sortiatur, nisi primò obtineatur solēniter inter prio
rès, & collegas, adeò quod oēs sint concordes: & postea inter
priores solos, adeò q̄ oēs sint concordes: & postea inter prio-
res, capitaneos, & confalonerios, adeò q̄ omnes sint concor-
des: & postea in consilijs opportunis eiusdem ciuitatis obti-
neat̄ per septē partes ex octo partibus: & ētī dicto alio statuto
sub rubrica, de i partiti che se debiano obtinere e vincere tra
signori priori e loro collegi, &c. c. 229. in prin. est etiam proui-
sum q̄ in dictis casib. de quib. in proximo præcedenti statuto
debet obtineri inter priores & eorū collegas: adeo quod oēs
8 sint in concordia: † & sic non sufficeret maior pars, nec etiam
sufficeret si vnus tantùm discordaret, vt in clementina ne Ro-
mani, & gl. in verbo concorditer, de elect. & melius p̄bat glo.
reputata singularis in c. vbi periculū. §. idē quoq;. cum glo. in
verbo, singulis. e. ti. lib. 6. Bene facit q̄ legitur & not. in c. cu-
pientes. §. ad hoc. & c. quorundam, de electio. li. 6. & c. in cau
sis. eo. titu. in antiquis. §. hodieno. per Bald. in c. fi. de postula.
præla. & in l. iurisgētiū. §. hodie. ff. de pac. cum ibi no. per Bal.
in lectura antiqua. & ēt per Pe. de Anchar. ibidem, & not. Ar-
9 chidia. 76. di. dilectionis. ¶ † Aduertendum est igitur quod
in dicto statuto & in præfationibus expressa & scripta est rō,
s. vt resistatur & obuietur dānis, &c. quæ præfationes indicāt
causam finalē. l. fin. ff. de hær. insti. & ibi Bar. in l. 1. in prin. &
ibi Bart. ff. ad Macedo. l. cum hi, iuxta princ. & ibi Barto. ff. de
10 transa. & ideo vbi † est scripta ratio in statuto, fit extensio ex
identitate rationis etiā ad alios casus, qui quouis mō possent
comprehendi sub dicto statuto saltem inspecta larga seu im-
propria significatione verborum statuti, vt not. per gloss. &
doc. in clemen. 1. de ele. & in auth. vt hi qui oblig. in princi. &
ibi no. Ang. & in auth. minoris debitor. C. qui tuto. dari pos.
& no. gl. & doc. in c. videretur. per no. in 6. & in cle. 1. eo. tit. &
no. Bal. in auth. quas actiones. C. de sacrosa. eccl. in 3. q. & in l.
maximum vitium. C. de li. præte. & in l. quamuis. C. de fidei.
& in l. fi. ff. de hære. insti. & An. de Bu. in c. fi. de consu. & Mo-
derni in c. 1. de temporib. ordi. in 6. & in l. si vero. §. de viro. ff.
sol. ma. facit quod no. Cy. in l. 1. C. quæ sit long. consu. cum er
go dicta concessio sapiat causam lucratiuam quò ad dictum
Benutium, vt in superioribus probaui, & per consequens sal-
11 tem † largè possit dici donatio saltem ob causam, quæ etiam
largè appellatur donatio. l. 1. ff. de dona. l. 1. & ferè per totum.
C. de dona. quæ sub modo. & l. 1. & ferè per totum. ff. & C. de
donat. cā mor. dici etiam potest donatio ratione remissionis
gabellæ factæ in dicta concessione: quia cū ex forma statuto-
rū deberent solui sex denarij pro libra æstimationis, per cōces-
sionem verò hm̄oi non tenetur Benutius soluere, nisi vnum
pro centenario, & remittuntur dicti denarij. l. si mulier. ff. de
cōdi. ob cau. & l. si qs obligatione. cū gl. ff. de reg. iu. cum si. &
quia ista est dispositio vltro citroq; obligatoria, vr̄ q̄ hoc casu
debeat ex mente partium censeri indiuidua & inseparabilis:
adeò q̄ vtile per inutile vitietur, iuxta doctri. Bart. & aliorum
in l. Græcè. §. illud. ff. de fideius. & aliorū in l. sancimus. C. de
dona. & in l. 1. §. pen. ff. de verb. ob. per l. Pedius. ff. de arb. cum
si. facit l. si decem. ff. loca. & etiā posset dici saltem largè auxi-
liū ad inueniendū & eximēdū quodcūq; genus metalli vel
alterius materiæ, de quib. in dictis capitulis cōcessionis fit mē-
12 tio. est enim hoc † nouū auxilium satis latū & generale aptū
cōuenire quomodocūq; alicui succurrat̄. l. auxiliū, in prin. ff.
de mino. l. 1. C. de rap. vir. l. 2. C. de his q̄ latro. l. serui. ff. de app.
cum sim. loquitur etiam dictum statutum per alia verba satis
lata & generalia apta cōprehendere casum nr̄m, ibi, dū dixit,
alia res aut substantia, &c. l. 1. ff. si cer. pe. l. rei appellatione. ff.
de ver. si. l. cogi. in prin. ff. ad Treb. & ibi, dum dixit, det̄ con-
signet̄ seu cōcedatur. & de verbo detur, apparet q̄ sit gn̄ale ad
omnes cōtractus & causas, vt aparet in l. 1. in prin. ff. depo. l. si
vt certo. §. nunc videndū. el secundo. ff. cōmo. l. si tibi areæ. ff.
de præscr.

de præſc.ver.cum ſi.& de verbo,conſignet, probatur in l. ac-
ceptam.C.de vſu.l.1.§.pe.ff.de ven.in poſ.mit.l.itẽm in lega-
to,circa medium.ff.de lega.3.l.Lucius.ff.de euic.cum ſi. & de
verbo concedatur,probatur in l.1.cum glo. optima.in verbo,
titulo.de vſur.in 6.& in l.fi.in prin.cum ibi no per doc.ff. de
don.& in l.1.§.fi.in gl.in verbo.tráſferri.ff.de off.eius cui mã
da eſt iuriſ.& no.glo.& Bart.in l.vxori.§.fi.ff.de leg.3.& not.
per Bar.in l.vbi ita donatur.ff.de don.cã mor. Et per Bald.in
c.Titius filios.in tit.ſi de feu.fue.controuer.inter do.& agn.
& per doc.in c.cum venerabilis,per illum tex. de excep.& in
13 c.paſtoralis de don.¶Et dicta ratio †ſcripta in ſtatuto militat
in dicta conceſsione facta præfato Benutio : & præſertim cũ
fuerit facta cõceſsio ad longum tempus.ſ.quinquaginta an-
norũ,quæ dr̃ eſſe alienatio.l.1.in fi.cum l.ſeq.& quod ibi no.
ff.ſi ager vectig. vel emphy. pet.l.1.§.quod autem ait.cum ibi
no.ff.de ſuperfi.§.ſi verò aliquis.in auth.de ali. & emphyt.&
no.in cle.1.de reb.ecc.non alie.& habetur in c.nulli.e.ti.in an
tiquis.& no.doc.in l.codicillis.§.inſtituto,cum ſi.ff.de leg.2.
Attento igitur q̃ non fuerunt ſeruata ea quæ in dictis ſtatu-
tis continent̃,ſequit̃ q̃ dicta cõceſsio nullius eſt momẽti tan
quam forma non ſeruata,vt ſupra dictum eſt. ¶Tertio prin-
cipaliter moueor ratiõe alterius ſtatuti ſub rubrica de iparti-
ti che ſi debiano ottenere in conſiglio generali.ca.230.quo in
effectu cauetur q̃ petitiones quæ ponentur ad partitum in
generali concilio dictæ ciuitatis Vulterræ cõtinentes in ſe q̃
concedatur,donetur,vel detur de bonis ſeu hauere commu-
nis Vulterræ debeant obtinere in concilijs per ſeptem partes
ex octo partibus conſiliariorum congregatorum in dicto cõ-
cilio,ſed in propoſito noſtro in concilio interfuerũt cõſiliarij
77.in totũ,de quibus fuerunt decem & nouem lupini albi,&
ſic cõtrariæ dictæ cõceſsioni:& per cñs ex calculo euidẽter ap
paret q̃ non fuit obtentũ per ſeptem partes ex octo partibus.
Quòd autem in dicto ſtatuto cõprehendatur caſus noſter,ap
paret euidenter ſaltem per illa verba conceditur, donetur vel
14 detur.Nam verbũ † concedatur,eſt aptum importare vnam-
quamq; conceſsionem,quæ fiat ſiue quo ad tranſlationẽ do-
minij ſiue quò ad vſum aliquẽ vl' ob aliam cãm,vt ſuprà dixi.
& no.per Guili.de Cug.in l.ſi quis ergo caſus. ff. de pecu. & p
Iac.de But.& Sal.in l.donatione.C.de colla.& Bal. in l. cum
virum.C.de fidei.& in l.non ambigitur.in fi.ff.de leg. ¶Nec
prædictis obſtat ſi diceretur,q̃ capitula dictæ cõceſsionis tẽ-
†2 pore quo fuerunt propoſita in conſilio fuit dictũ † q̃ deroga-
batur in genere & in ſpecie quibuſcunque ſtatutis:legibus &
reformationibus dicti communis in contrariũ diſponentib.
quia rñdeo q̃ illa derogatio ſolum concernit leges,reforma-
tiones & ſtatuta quæ prohiberent ne proponerentur dicta ca
pitula:ergo per hoc non eſt derogatum ſtatuto diſponenti q̃
15 obtineatur per ſeptem partes ex octo partibus cõſilij. †Nam
iſta derogatio limitata non egreditur ſuos limitatos termi-
nos.l.ſi domus.ff.de ſer.vr.prædi.& l.ſi de certa.C.de tranſ.&
q̃ ita ſit,patet,quia tempore quo proponuntur capitula præ-
dicta in cõſilio adijcit̃ dicta cl'a.ſ. derogatoria quibuſcunq;
16 legibus & ſtatutis contrariũ diſponentib.q̃ participium † ſci
licet diſponentibus, reſoluitur in relatiuũ: & verbum illius
temporis.ſ.præſentis cuius eſt participiũ,vt not.gl.in cle.1.in
verbo,dignitatibus.de præben.& Bar.in l.Centurio,de vulg.
& pu.in q.qua tractat de ſubſtõne facta ad cõmodum paupe
rum Chriſti.& in l.1.ad fi.ff.de cond.& demon. dum tractat
participio,ſed illo præſenti tpe quo lecta ſunt dicta capitula,
non poterat dici q̃ obſtaret dictum ſtatutum diſponens qđ
obtineret̃ in conſilio per ſeptem partes ex octo : quia adhuc
non cõſtabat,an obtineretur per ſeptem partes:nec de eo re-
uocabatur in dubium:& per verba ipſa derogationis apparet
q̃ non concernũt niſi derogationem ad ſtatuta quæ obſtaret
17 propoſitioni & publicationi capitulorum:† vnde ſuccedit il-
lud quod hr̃ in l.1.§.fi.cum gl.C.de lati.li.tol. per quam dicit
ibi Bal.bene probari q̃ cl'a derogatoria legis vel ſtatuti ꝯtrarij
reuocat ſeu derogat eatenus quatenus repugnantia reperit̃,
& nõ in alia parte.ſi ergo illud q̃ eſt obtentũ in dicto conſilio
non eſt legitimè obtentum:ſequitur q̃ dictę conceſsioni ob-
ſtat tam dictum ſtatutum ſub c.230.quàm ẽt ſtatutum ſub ca
pitulo.47.& ſub capitulo.365.de quibus ſupra facta eſt men
tio,Item reſpondeo q̃ in propoſitione capitulorum facta in
conſilio fuit expoſitum coram dominis de conſilio q̃ dicta
capitula fuerant prius obtenta per præfatos priores & colle-
gas per ſolenne partitum & ſecretum ſcrutiniũ ſupinis albis
duobus non obſtantibus: & tñ non erat verum q̃ eſſent ob-
tenta per ſolenne partium:& quòd dicti duo lupini albi non
obſtarent:quia imò abſtabant,attento quod lupini nigri fue
runt ſedecim tantum,de quo non fuit facta mẽtio: nam de-
18 buerunt eſſe ſaltem decem & octo nigri ex forma ſtatuti po-
ſiti ſub d. c.47.& ſub d.c. 239. & ſic dicta † conceſsio facta ex
falſa cauſa & p obreptionẽ & ſubreptionem nõ tenet. l. ſed ſi
hac.§.patronũ.ff.de in ius vocan.l.1.ff.de natali.reſti.l.& ſi le-
gib.C.ſi cõtra ius vel vtil.pub.l.cum verò.§.ſubuentũ.ff.de fi
deicom.li.l.1.§.hæc verba.ff.ne vis fiat ei. c. ſuper literis.cum
ibi no.de reſcri.poſſet ẽt dici q̃ ex cõſuetudine ſolitũ eſt ſpe-
cifican.& ſingularem derogationem fieri ſtatutis in contra-
rium facientibus ſcđm formam conceſsionis factæ circa mi-
neram raminis,vt in puncto narratur:tñ tutiores arbitror rñ-
ſiones ſuprà datas,ideo illis magis adhæreo. ¶Non obſtat ẽt
†3 ſi diceretur q̃ dictus Benutius habebat ignorantiá dictorum
19 ſtatutorum,& q̃ putauit conceſsionem eſſe legitimè factam
† quia rñdeo q̃ quò ad ea quæ concernunt formam [b] ſeruan-
dam in actu,non releuat ignorantia vel ruſticitas,vt no. glo.
in l.ambiguitatem.C.de teſta.& no.clarè Bal.in l.iuriſ.ad fi.
C.qui admitti ad bono.poſſeſ.poſſunt.facit q̃ no.gl.in l.iuris
ignorantia.la ſecunda.ff.de iur.& fac.igno.& 38.diſt.in §.1.&
Bar.in l.1.§.nunciatio.circa vlt.col.ff.de ope.no.nun.& Bal.
in l.fi.in prin.in 3.q.C.de iu.delib.¶Prætereà dictus Benutiꝰ
20 † allegat ignorantiá non vt damnũ euitet, ſed vt lucrũ ex ea
ſentiat:hoc autem eſſe non debet, vt probatur in l. ſi quis in
graui.§.vtrum,cum ibi not.per Bart.ff.ad Silla.& no.per Bar.
in l.genero.ff.de infami. ¶Nõ obſtat q̃ dictus Benutius poſt
dictam nullam conceſsionem dederit vnam pagam camera-
rio iuxta contenta in dicta compoſitione: quamuis camera-
rius eodem die reddere voluit dicto Benutio allegans ſe per
errorem accepiſſe, & dicto Benutio recuſante accipere eam
depoſuit præfatus camerarius:quia reſpondeo q̃ non potuit
21 ſolus camerarius per talem receptionem † in præiudiciũ cõ-
†4 munitatis validare illud quod nullũ erat ex cauſis prædictis.
l.imperatores.ff.de pac.l.pactum curatoris.C.eo.tit.l.præſes.
C.de tranſac.cum ibi not.& notatur in l.item magiſtri.ff.de
pac.& colligitur etiá ex diſpoſitione dictorum ſtatutorum.

ADDITIO.

a ¶Gratia.Bal.c.fi.de auth.& vſu pallij.Rom.ſing.457.Cur.ſe-
nior.con.49.col.27.Iac.de S.Georgi,trac.feud.ver. præſentes
& recip.col.1.Cur.iun.tract.feud.par.1.q.7.And.Tiraq.rep.l.
ſi vnquam verſ.donat.largitus.nu.273.C.de reuoc.do.
b ¶Formam.s̃.lib.6.conſi.165.

EPITOME.

¶Et locatione & penſionis perceptione ſaltem per.30.annos
probatur dominum etiam contra tertium.

CONSILIVM VIII.

T tentis his quæ præſupponit̃ in themate,puto
eſſe diſtinguendum:aut quæritur an quò ad di
cta cõmunia & homines ageris equorũ & pon
tis Caſalis dicatur fundata intentio monaſte-
rij S.Michaelis de Cádiana ſuper dictis paſcuis
ſ.q̃ ſpectẽt ad monaſteriũ p̃dictũ. Aut quærit̃ quò ad dictam
tertiam perſoná aſſerentẽ ſe in dictis paſcuis habere cãm à ma
gnificis gubernatorib. introitũ ſereniſsimi ducalis dominij
Primo caſu dico fundatá eſſe intentionem eccleſiæ cõtra di-
1 cta cõia & homines:quia †cum præſupponatur q̃ conduxerũt
ab eccleſia,& quod eccleſię pro dictis paſcuis ſoluerũt annuá
†1 penſionem librarum vndecim, ex tali ſolutione † p̃ſumit̃ q̃
eccleſia habeat dominium,ita decidunt Iaco.de Are. Bal. An
ge.& Salic.in l.indicia.C.de rei vendi.per l.litibus.C.de agri.
& cenſitis.lib.10.ſaltem quando illa ſolutio facta eſt per tem-
pus decem annorum vt ibi & ſentit hoc idem Cy.& Sali. in l.
competit,ad fi.C.de præſcri.30.annorum, dum allegat dictá
l.litibus,& idem eſt de mente Specu.in tit.de loca.§.nunc ali
quá,verſi.60.in fine.facit quod no.Bar.in l.ab re,in fin.C.vn
de.vi.

2 de. 6. Clarum est etiam quòd vbi † cõductores conueniun-
tur à locatore ad annuam pensionem vel ad aliud ex contra-
ctu locationis, non possunt conductores opponere q, loca-
tor non sit dominus. sed proteruus sit dominus. ff. commo. l.
ita vt si fur. l. nec creditores. C. de pig. act. l. si quis conductio-
nis. C. locat. Prætereà si ecclesia percepit dictam annuam præ
stationem virtute pẽsionis per quam dicitur probari possessio
ecclesiæ, vt not. in l. qui vniuersas. §. per colonum. ff. de acqu.
pos. & in l. quamuis. §. 1. vbi per Bar. & legitur & notatur in c.
cum venissent. de rest. spo. & continuauerit in ea possessione
† 2 saltem † per annos triginta dicitur per præscriptionem acqui
siuisse dominium & potestatem vendicandi dicta bona etiã
aduersus alios quàm dictos conductores. l. si quis emptionis.
C. de præscrip. 30. anno. c. vigilanti, de præscrip. & in c. 1. eod.
ti. lib. 6. concurrente bona fide ecclesiæ etiam absque alio tit.
3 vt in iuribus proximè allegatis. quæ † bona fides præsumitur
a ex tanti [a] temporis possessione. l. fi. & ibi no. Bart. C. vnde vi.
l. 3. §. si seruus. ff. de acq. pos. no. Inno. in c. 2. de resti. in integr.
in glo. per monachos. & Archidi. in c. 1. de præscrip. in 6. & Io.
And. in addi. Spe. in ti. de testi. §. nunc videndum, in prima
additione magna. ver. Item exponunt. & Anton. in l. pen. C.
quib. non ob. longi temp. præscri. & Ant. de But. in cap. cum
ecclesia, circa vlti. col. de causa pos. Sal. in d. l. fin. & Io. de Imo.
in d. c. 2. de resti. in integ. & do. Ab. in c. si diligenti, de præscr.
Bene facit quod not. Bar. ff. de vsucap. l. Celsus. circe pen. col.
in ver. sed qualiter probabitur, dicitur ostensum. & Anto. de
Bu. in d. c. si diligenti, dum allegant. d. l. fi. C. vnde vi dicẽtes
q, bona fides præsumitur in quolibet posside nte, nisi alius an
tiquior possessor appareat per dictam l. fi. quantò fortius er-
go dicendum est ecclesiam præscripsisse in casu nostro, cum
præsupponatur quod ab anno. 1394. quo celebratum est di-
ctum instrumentum & citra, ecclesia annuatim percepit di-
ctam pensionem. Bene faciunt no. per Spe. in loco superius
4 allegato. ¶ Alio etiam † fundamento efficaciter ostenditur,
quod dicta bona spectent ad ecclesiam prædictam, quia præ-
b supponitur q, probari potest de publica voce & fama [b] quod
dicta bona per dictam ecclesiam, vt bona ipsius ecclesię tene-
bantur etiam à centum annis citra & vltra à tanto tempore,
cuius in contrarium memoria non existit: & bona ipsius ec-
clesiæ reputabant᷑; & constat q, in istis antiquis à quib. dista-
mus saltem per annos centum sola probatio per famam suffi-
cit, vt no. Inn. & alij in c. veniens, & in c. quid per nouale, de
ver. sig. & Spe. in ti. de prob. §. 1. ver. & noto q, præscriptus, &c.
& Cy. ĩ l. si q̃dẽ. C. sol. ma. & Bal. & Sal. ĩ l. ꝓprietatis. C. đ ꝓb.
ita intelligentes notata ꝑ gl. ibi, & ꝑ gl. in l. atqui natura. §. cũ
me absente. ff. de neg. gest. ita etiam not. Ant. de But. in ca. ve-
niens. el. primo. de testi. & no. Bald. in auth. quas actiones. in
vlti. col. C. de sacrosan. eccle. & in l. cum super. C. de rei vendi.
& in l. in bonæ fidei. in vlti. col. C. de reb. credi. & in l. conuen
ticulam. C. de epis. & cler. in pe. col. & ideo ibi dicit q, licet ec-
clesia Romana non habeat instrumenta de ciuitatibus suis:
tamen quia ista sunt de antiquo, satis est pro plena probatio-
ne, q, probetur ita esse generalem seu communem opin. per
not. per Inn. in c. cùm cãm, de iuram. calum. & in d. c. veniẽs,
de verb. sign. ¶ Secundo casu principali, s. si quæritur quò ad
dictum tertium, an sufficiant dictæ probationes: & dico qđ
probationes, de quibus suprà, & quęlibet earum satis sunt ad
probandum contra tertium excepta sola probatione annuæ
pensionis per decem annos tantùm: quia illa non sufficeret
contra tertium, nisi probetur de possessione temporis. 30. an.
seu solutione annua per annos triginta, vel de fama seu com-
muni opinione per iura & rationes supra allegatas. ¶ Posset
etiam ecclesia contra tertium experiri possessorio remedio,
in quo probando de antiquiori possessione obtinerer. c. licèt
cãm, de probat. l. clam possidere. in prin. ff. de acqui. poss. no.
doc. in l. 1. C. vti pos. & in l. incerti. C. de interdi. & in l. si duo.
in prin. ff. vti. pos. cum sim.

ADDITIO.

a ¶ Tanti. s. lib. 2. cons. 151. nu. 7.
b ¶ Fama. s. lib. 5. consi. 16. nu. 22.

EPITOME.

¶ Habens ius redimendi offerẽdo pretiũ in princ. quarti anni
ĩtelligit᷑ đ primo mẽse quarti anni: & si posteà offerat, nil agit.

CONSILIVM IX.

Ttentis verbis instrumẽti videtur mihi de iure
concludendum, dictum Marcũ ad retrouẽden-
dũ dicto Paulo non teneri, præsertim ex infra-
scriptis, & in primis præsuppono q, in princi-
1 pio † anni dicit᷑ esse factũ illud q, factũ est in pri
mo mense anni & nõ post, vt notabiliter ꝓbat Bar. in l. fur est
manifestus, cum tribus legibus sequentibus. ff. de fur. eo quia
anuus diuiditur in duodecim partes seu menses sicut hæredi-
tas diuidit᷑ in 12. vncias vt insti. eo. ti. §. hæreditas. & principiũ
dicitur prima pars, vt in auth. ad hæc. C. de iud. & l. si quis in
principio testamenti. ff. de leg. 3. & plenius probat Bar. in d. l.
fur. & per Bar. & Ang. in l. 3. de temp. appel. & Bart. in tracta-
tu de alueo. circa quartam col. ita etiam no. Bart. in rub. ff. de
rerum diui. in antep. col. in ver. 2. quæro qualiter dicatur prin
cipium temporis, &c. & per eundem in l. 1. in princi. ff. de ori.
iu. ¶ Hoc præsupposito dico q, dictus Paulus ex forma dictæ
conuentionis tenebatur in principio quarti anni offerre di-
ctos quinquaginta ducatos dicto Marco ad hoc vt ipse Mar-
cus teneretur eidem Paulo retrouendere: cùm ergo hoc factũ
non fuerit in primo mense dicti quarti anni, sed solum in vl
tima die quarti & vltimi anni: ergo pro parte sua non adim-
pleuit Paulus cõtractũ, meritò non potest etiã cogere Marcũ
ad obseruantiã promissionis de retrouẽdendo. l. Iulianus. §.
offerri. ff. de act. emp. l. ædiles etiã. §. fi. ff. de ædil. edict. Quod
autem dicta verba instrumenti intelligantur de initio quarti
anni, patet quia in instrumẽto dr̃, q, qñcunq; & quotiescũq;
suprascriptus Paulus vẽditor vel eius hæres dederit, & solue-
rit aut cũ effectu dare & soluere voluerit, & se obtulerit dicto
Marco emptori vel suis hr̃dibus intra terminum annorũ qua
tuor ꝓximè futurorũ: & in principio tñ anni similiter dictos
ducatos quinquaginta auri, tũc & eo casu dictus Mar. vł eius
hæres teneat᷑ dicto Paulo retrouẽdere. &c. nã si nõ fuissent ad
iecta illa verba. s. in principio tñ anni, licuisset dicto Paulo
offerre vltima die quarti anni, vt fecit. l. q. hoc anno, ff. đ ver.
ob. & l. qđ qs. ff. de act. & ob. debent ergo dicta verba aliquid
operari. l. si qñ. in prin. ff. de le. 1. c. si Papa. de priui. in 6. & quã
2 tũ † fieri põt nullũ verbũ appositũ in cõtractu debet esse sine
virtute operãdi, vt inqt Bal. in rub. C. de ꝯtrahẽ. emp. in 9. q. ꝑ
l. si stipulatus, in prin. ff. de vsu. & l. hãc legẽ. ff. de ctrahẽ. emp.
sed si intelligeret᷑ q, in vltima die quarti anni dicto Paulo li-
cuisset offerre & cogere Marcũ ad retrouẽdendũ, nihil opera-
rent᷑ dicta verba, ergo, &c. nec dici põt q, dicta verba intelligã
tur de principio sequẽtis anni, & sic quinti anni: qa hoc stare
3 nõ p̃t qa de qnto anno nulla est facta mẽtio in instr̃o. ¶ † Præ-
tereà vbi verba ꝯtract⁹ sunt dubia seu pñt plurib. modis intel-
ligi, fit interpretatio ꝯtra illũ qui ex verbis illis se fundat. l. sti-
pulatio ista. §. in stipu. ff. de ver. ob. & l. veterib. ff. de pac. & sic
fieri debet interpretatio ꝯtra Paulũ q̃ ex dictis verbis se fun-
dat, vt retrouenditionẽ ꝯsequat᷑: & qđ dicta verba non pñt in
telligi de initio quinti anni, de quo suprà nulla mẽtio facta
4 fuerat. ¶ † Probat᷑ vltra p̃dicta ex illa aduersatiua tñ: de cuius
aduersatiuæ natura est inducere repetitionẽ p̃cedentiũ subse-
quẽti aduersatione, vt inquit Bal in l. oẽs populi, in 13. col. ff.
de iusti. & iu. in ver. Modò q̃ro vtrũ vnum statutum trahat᷑ ad
aliud, &c. vbi dixit, q, si statutũ disponit, q, existẽtibus mascu
lis fœmina non succedat ab intestato nisi in dote: facto verò
testõ non succedat, nisi quatenus testõr ei duxerit relinquen-
dũ: certè illa verb. s. facto verò testõ, debet intelligi. s. existẽti-
bus masculis. & hoc ex natura copulæ: quia dictio vero, & di-
ctio sed est cõiunctio: ergo repetitionẽ inducit. l. Seiæ. §. Ca-
io. ff. de fun. instr. pro hoc ẽt allegat notata ꝑ gl. instit. de rerũ
diuis. in §. itẽ lapilli. & cum illa decisione Bal. in d. l. oẽs popu
li. ꝯcordat ẽt Pe. de Anch. in c. canonũ statuta, de ꝯsti. in versi.
quærit ẽt Bal. vnum statutum &c. pro hoc ẽt est bona glo. in l.
maritus. §. fi. ff. de adul. & ibi Bar. qui per illam glo. dicit q, si
dico scholares legunt, Petrus autem currit, intelligitur Petrus
s. scholaris, vt denotat illa aduersatiua aũt, q̃ debet aduersari
illis quæ sunt eiusdem generis. hoc ẽt voluit Cy. in auth. sacra
menta puberũ, in prin. C. si aduer. ven. vbi inquit q, aduersa-
5 tiua indicat q, sequentia loquantur de præmissis. ¶ † Nec ci-
catur pro parte Pauli q, licitum sibi fuit morã purgare: & post
tp̃s offerre iuxta. l. si ita quis. §. Seia. ff. de ver. ob. cu si. quia ĩn-
deo, hoc. nõ obstare, eo quia in dicto instr̃o fuit appositũ iu-
ramentum

a ramentum ɋtrahentium, quo casu illud q, erat faciendum in termino nõ fuit impletum. nõ est locus purgationi moræ: a vt cõcludit Bal. in l. si insulã, in q. ff. de ver. ob. per l. si quis maior C. de transa. & sequitur Ang. & Mod. in d. l. si insulam, & Bal. & Ang. in l. & si post tres. ff. si quis cau. & Bal. in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. & Sal. in l. magnam. C. de cõtrahẽ. & com-
6 mit. stip. ¶ † Secundò rñdeo quod ad actionem quærendã nõ est licitum actori moram purgare l. Thais. §. intra. ff. de fidei. lib. & l. si intra. ff. de sta. lib. licet aliud sit quo ad actionẽ iam quæsitam cõseruandam, quo casu bene licet; dũmodò intra
* modicũ tempus purget. vt in d. §. Seia, & est * cõis conclusio. doc. in d. l. si insulam, & in d. l. & si post tres & in d. l. si pacto quo pœnam. Sed ita est quod Paulus volebat moram purgare ad acquirendam actionem contra Marcũ ad retrouendendum, eo qui antequam solueret vel offerret Paulus dictam pecuniæ quantitatem, non competebat dicto Paulo actio: qa
7 † dicta conuentio fuit facta per aduerbium quandocunque obtulerit, &c. propter quod dispositio efficitur conditionalis l. cum vir. ff. de condit. & demon. l. quod pupillæ. ff. quando dies leg. ced. & no. plenè Bar. in l. 1. ff. de condi. & demõ. dum tractat de natura aduerbiorum. & sic ante implementum dictæ conditionis, id est ante factam obligationem pecuniæ nõ fuit nata actio seu acquisita dicto Paulo cõtra Marcũ de retro uendendo. l. cedere diem. ff. de verb. sig. & l. legat. ff. de cond. & demon. ergo ad acquirendam dictam actionem nõ licuit dicto Paulo moram purgare. ¶ Pręterea, cum dicta dispositio fuerit conditionalis, vt proximè dixi, in tali dispositione conditionali cessat purgatio moræ, saltem quando conditio consistit in dando, vt in proposito nostro. l. si super. C. de transa. & ita ponderat Bal. ibi in fi. qui pro hoc etiam allegat dictum. §. intra. & ita etiam notant Pet. & Cyn. in l. si maior annis. C. de transf. & per Cyn. in l. si plures. in pen. colu. C. de condi. inser. & per Bar. in l. hæc cõditio si in capitolium, in fi. ff. de condi. & demonst. & saltem hoc procedit in casu nr̃o, in quo tractabatur de actione quærendam per dictum. §. intra. ¶ Prætereà in casib. in quib. admitteret̃ moræ purgatio, oportet quod purgatio fuerit facta intra modicũ tempus arbitrio iudicis. d. §. Seia, & ibi no. plenè no. per do. in d. l. si insulam. & in præallegata. l. & si post tres, & in c. potuit, de loca. nõ est putandũ quempiam iudicantem arbitraturũ in causa prædicta. 11. menses esse modicum interuallum: super hoc vltimo. tñ non est opus insistere stantibus alijs tutissimis fundamẽtis. ex quibus apparet purgationi moræ locum non fuisse. Et concludo dictum Paulum minimè audiendum esse.

ADDITIO.

a ¶ Moræ. s̃. lib. 3. con. 105. num. 9. s̃. lib. 5. cons. 76. num. 13. j̃. lib. 7. consi. 148. nu. 6. Ias. consi. 10. col. 2. lib. 1. Franc. Rip. repe. l. fi. q. 32. C. de reuo. donat. Alcia. l. si pacto quis pœnam. gl. versic. vt fiat. C. de pact. sed hoc de æquitate canonica non procedere vult Anto. Pet. re. l. 1. de iureiu. in 20. effectu. Alci. in l. si quis maior. ver. mox. commoda. C. de transact. ego verò simpliciter dico non procedere.

EPITOME.

¶ Si socius promittit non obligare bona societatis sub pœna si contra faciat, debetur pœna tanquam apposita facto.

CONSILIVM X.

¶ An pœna adiecta huic promissioni. s. de nõ obligando certa bona fuit exigibilis si bona fuerunt obligata quamuis nulla facta fuerit monicio vel interpellatio: & an sufficeret generalis obligatio bonorum.

Attẽtis verbis instrumẽti societatis initæ inter Lazarũ Musetũ & dominam Alegrã Hebræos ad mutuandũ sub vsuris in ciuitate Fauẽtiæ in quo intercætera continet̃ q, nõ liceat alicui ex dictis socij obligare aliq̃ rẽ vel pecuniã ex bancho irrequisitis alijs socijs & absq; omniũ spãli licentia & in fin. instri ꝓmissa est pęna ducẽtorũ ducatorũ, si ɋuẽtũ fuerit: nec non visis verbis appositis in scriptura obligationis factæ postea Florentiæ per dictũ Lazarũ, in qua continet̃ q, dictus Lazarus ɋstituit se debitorẽ Emanuelis de Camerino in ducatis ducentũ sexaginta quos ꝓmisit eidẽ restituere tam proprio noĩe ipsius Lazari, quàm vice & noĩe dictorũ sociorũ ipsius Lazari, obligando ẽt oĩa bona p̃ntia & futuri ipsius Lazari & ẽt obligãdo quęcũq; eius socium & societatẽ ciuitatis Fauentiæ, & cuiuscũq; alterius loci & eorũ bona & iura, &c. vt plenius in dicta scriptura cõtinet̃. Sẽtio de iure oĩnò dictũ
1 Lazarũ incidisse in dictã pęnã ducẽtorum ducatorũ, quæ de
a iure est exigibilis, nã † pœna ista nõ fuit tradita dacioni quantitatis, sed facto, a scilicet si obligare aliquam rem vel pecuniam ex bancho sine speciali oĩm licentia: constat q, pœna adiecta facto explicãdo est exigibilis de iure. l. 3. §. fi. ff. si quis cau. l. Lucius & ibi no. ff. de ac. emp. l. sciendũ. & l. si dictũ. ff. de euic. & l. promissis. C. de transac. no. gl. & doc. in l. cũ allegas. C. de vsu. & in l. Iul. §. idem Papinianus. ff. de act. empt. & Bar. in l. cum seruus. ff. de cond. & demon. & Ang. & alij post
/ eum plenè in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. & doc. in c. suam, de pę. & in c. dilecti, de arbi. ¶ Nec ob. si diceretur quòd statuto loci sub rubrica de pœna nõ soluentis debitum cauetur q, quicunque debuerit pecuniam alicui vel aliquid aliud dare vel facere sub pœna: & nõ soluerit. dederit vel fecerit ad diem statutum in promissione cõtractus vel obligationis sine aliquo instrumẽto, vel intra vnũ mensem denuntiatione facta ei à creditore, vbi dies nõ esset apposita, possit creditor petere pœnam: quia rñdeo q, statutũ loquitur in eo qui esset obligatus ad dandum vel faciendũ: sed in casu nr̃o Lazarus erat obligatus ad non faciendũ, id est, ad nõ obligandũ
2 aliq̃ pecuniã vel rẽ ex bancho, & ꝓpriè † accipiendo regulariter
† 1 aliud est non facere, aliud est facere. l. vbi autem non apparet. §. qui id quod in faciendo. ff. de ver. obli. & ibi no. Pet. de Ancha. & l. quoties, la. 1. §. fi. ff. de serui. ti. generali. & præsertim
3 in materia de qua tractamus: quia vt signanter dicit Inn. b in
b c. extirpandæ. de præb. qñ pœna venit cõmittenda ꝓ facto negatiuo, id est, ꝓ aliqua omissione vel negligẽtia, requirit monitio vel interpellatio. c. ex parte, cum trib. sequentib. de cler. non resi. l. si ex legati cã. ff. de ver. ob. sed vbi venit cõmittenda pro facto affirmatiuo, tunc pęna cõmittitur eo ipso quod illud factũ affirmatiuum explicabitur, absq; eo qđ præcesserit aliqua monitio vl' interpellatio. c. de multa, de præb. 18. q. 4. si quis suadente. l. 1. C. de secun. nup. quia nõ facta latẽt, sed facta patent. scđm In. in d. c. extirpãdæ, cũ quo ibi transit Host.
* Io. And. & * cõiter alij. & no. Are. Ioã. And. & Mod. in c. licèt canõ. de elect. li. 6. & Arch. 5. q. 1. in c. 1. & Io. And. in c. excommunicationi. de rap. & in c. 2. de Magistris. & Bal. in l. & si post tres, in lec. ordinaria. in 8. col. ff. si quis cau. & in auth. hoc amplius in 2. col. C. de fideicom. & in l. magnam. C. de contrah. & commit. stipu. & Bal. & Io. de Imo. in l. suus quoq; §. sed & si filio. ff. de hær. insti. & in l. si mora. ff. sol. ma. & Bal. in c. 1. §. public. latrones. de pace tenen. & in auth. oĩnò in pe. co. C. ne vxor pro mari. & in l. q crimẽ. per illum tex. C. qui accu. non pos. & in l. 2. C. de spon. cum ergo tractemus de pęna quæ veniebat committenda propter factum affirmatiuũ s. propter obligationem dictorum bonorum faciendam per Lazarum meritò nulla requirebatur interpellatio. ¶ Prætereà responderi posset q, dictũ statutum non negat pœnã p̃dictã peti nõ posse, quãuis nõ fuerit facta interpellatio, nisi à cõtrario sen-
4 su statuti, q, quidem argumentum † à contrario sensu non habet locum in statuto, q, corrigeret ius cõmune. l. præcipimus. C. de app. l. apud antiquos. & ibi doc. C. de fur. no. Bar. & doc. in l. 1. §. 1. ff. de offi. eius cui. mand. est iurisd. & in l. omnes populi. in 6. q. prin. de iusti. & iure. cum suis cõcor. sed si in casu nr̃o diceremus per dictum statutum induci pęnam non cõmittit nisi facta interpellatione esset ɋtra ius cõe. vt patet p ea quæ dixi supra allegando notata per Inn. & alios in d. c. extirpandæ, cũ alijs concor. s̃. alleg. præcedens tñ responsio potior est: & per hæc non insisto circa quandam protestationem factam pro parte dictæ Alegræ. quia nõ fuit necessaria, vt patet ex prædictis. ¶ Quod autem dictus Lazarus obligauerit dictas res Banchi contra formã suę promissionis, patet satis expressè per illa verba vulgaria posita in dicta scripta, dum dr̃: dicto Lazaro in dicto modo è no me obliga al ditto Manuel le presente come di sopra per se & suoi hæredi e beni p̃senti & futuri. & ẽt dio qualũq; suo cõpagno e compagnia la citade di Faenza e di qualumq; altro loco e loro beni ragione. &c. Et sic dixit q, obligat bona cuiuscunq; socij & societatis Fauentiæ, & sic si obligauit bona cuiuscunq; societatis Fauẽtię,

sequitur

sequitur quod deuenit ad speciẽ obligationis bonorũ dicti
Banchi sine voluntate & licentia sociorum, meritò non vr q
5 posit quouismodo se à dicta pœna defendere? licet † enim
in generali obligatione bonorum non venissent bona prohi
bita obligari sub pœna. per l. obligatione generali. ff. de pign.
& l. 1. C. quæ res pig. obl. pos. & ibi hoc expresse no. Bal. & clà-
rè Bar. in l. codicillis. §. institutio. ff. de leg. 2. & Bal. in l. volun
tas. ad fi. C. de fideicom. vbi ad hoc allegat tex. in ca. 1. de capi.
qui cur. vend. & ibi etiam Bal. & quod habetur in c. in genera
li. in ti. si de feu. fue. contro. interdo. & agna. & no. Bal. in l. si
constante. §. si maritus. ff. sol. matr. & Ang. in auth. de restit. &
ea quæ par. in prin. per ibi notata per glo. tamẽ in casu nostro
Lazarus non fuit contentus in obligatione generali omniũ
bonorum sed ẽt deuenit ad speciem obligando etiã bona cu-
iuscunq; socii & societatis Fauentiæ, & etiam ipsum socium
& societatem, vt ex verbis prædictis clare apparet: vnde in in-
certis non certus est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita
ff. de ver. ob. l. ille, aut ille, §. cum in verbis. ff. de leg. 3. Ex qui-
bus concludo dictam pœnam fuisse & esse commissam cum
exactionis effectu contra dictum Lazarum.

ADDITIO.

a ¶ Facto. Adde not. s. libr. 2. consi. 119. Matth. Afflict. decisio.
Neap. 135.
b ¶ Inno. sequitur Alex. l. si mora. col. 6. sol. mat. Petr. de Anch.
cons. 65. & in c. licèt can. vbi Gemi. Phi. Fran. de elect. in 6. gl.
pragma. de ele. §. sequũtur verb. prouideatur doc. in l. 1. C. de
his quib. vt indi. Iaso. l. non solum. §. morte, col. 21. de ope. no.
nun. l. ita stipulatus. col. 10. de verb. ob. sed aliter sentit Pan. c.
extirpandæ. rep. §. qui verò. col. 7. de præben. Clauasi. ver. pœ-
na. §. 4. Io. de Sel. tra. de beneficio. p 4. q. 4. vide Ang. de Ari. in
add. ad Ang. Aret. de malef. ver. quas si non soluerit, in fi. Are.
con. 149. col. 3. Hipp. Marsi. sing. 341. Dec. consi. 605.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio principis parte in audita non valet. 12. 13.*
2 *Scientia certa principis non potest probari nisi per ipsum rescriptũ in præiudicium tertij.*
4 *Citatio in concessione priuilegij non est necessaria.*
6 *Princeps in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis.*
15 *Comes palatinus ex generali concessione potest legitimare etiam infantes ad eorum commodum si postea ratificent.*
16 *Indultum imperatoris non valet vbi pars non fecit mentionem de declaratione alterius principis habentis transfusa iura imperialia.*
17 *Impetratio tacita dispensatione vel exceptione aduersarij nõ valet.*
18 *Verba, debẽt interpretari vt est verisimilius vtq; cesset correctio. 19.*
20 *Exceptio valet de iure tertij in totum exclusiuo actoris.*
21 *Substitutio quando interpretatur, vt sit directa. 22.*

CONSILIVM XI.

LIAS consului legitimationẽ factam à nobi-
li viro Angelo de la Lacta Comite Palatino de
filijs quodã Gabrielis de Balduchinis infantib.
legitimatis valere, nõ obstantib. his quæ in cõ-
trarium adducebant. Et ex post ẽt fuit per illu-
strissimum dñm ducem Mediolani declaratum dictam legi-
timationẽ valere, acsi comes qui legitimauit, habuisset man-
datũ legitimandi infantes. modò verò agitur interdicto quo
rum bonorum per Marcum Antonium Francisci de Baldu-
chinis tanquam hæredem ab intestato dicti Gabrielis, con-
tra dictos filios legitimatos quia à dicto Gabriele patre suo
hæredes instituti fuerunt, & ad infringendum dictam legiti
mationem producunt quandã assertam declarationem Im-
peratoris, qua nuper dicitur fuisse declaratum dictum Ange
lum de la Lacta nullam facultatem legitimandi infantes ha
buisse, nec literas suas se ad hoc extendere, & propterea dictã
legitimationẽ fuisse nullam, & omnia eiusdem legitimatio-
nis prætextu inde secuta non valere & etiam dicatur præfatũ
Ducem nuper declarasse suæ intentionis fuisse & esse per di-
ctam suam priorem declarationem nullum afferre præiudi-
cium tertio. & quatenus concerneret vel concernere posset
quoduis præiudicium iuribus tertij, reducit res ad eum sta-
tum, in quo erant ante ipsam priorem declarationem ipsius
Ducis. Tamen præmissis non obstantibus, sentio dictos legi-
timatos fouere iustitiam, & dictum Marcum Antonium pro
culdubio obtinere non posse. Quoniam legitimatio prædi-
a cta fuit valida, vt in priore consilio deduxi [a] vbi puto osten-
†1 disse † defectum infantiæ non obstare nec alios tunc allega-
tos defectus, & quantum ad hoc & ad ea quæ tunc scripsi,
& quæ etiam in præsentia legere & discutere volui me refe-
ro. ¶ Nec habet obstare prædicta asserta declaratio Impera-
1 toris: quia respõdeo quod est nullius momenti. Primò † quia
neque dicti legitimati neque dictus Comes ad id fuerunt ci-
tati nec erant præsentes: & iõ non tenet declaratio principis,
vt est tex. cum glo. in l. fi. C. de leg. & ibi Bal. reputat ad hoc il-
lum tex. cũ gl. esse bene no. & vt ipse ibi inquit: ẽt loquitur il-
†2 le tex. † qñ sñia principis veniret ad declarãdum aliquod du-
biũ iuris. & nõ est mirũ scdm Bal. quia citatur quis vt se defen
dat, & talis defensio est de iure gẽtiũ seu naturali, iõ tolli nõ
põt, in cle. pastoralis, de re iud. l. 3. §. si ad diem. ff. de re milit.
& q coram principe requiratur citatio vel præsentia, ẽt proba
tur in l. adoptio non iure facta, cũ l. seq. & ibi no. gl. Bar. ff. de
ado. & in c. 1. de cau. pos. & proprie. vbi Papa inquit: nec nos
cõtra inauditã partẽ aliquid possumus diffinire. & not. Ang.
in l. princeps. ff. de leg. & Sal. in l. nec causas. C. de app. saltem
†3 vt ibi dicit Sal. † qñ princeps aliquid declarat, & non facit ex
certa scientia: quia non valet parte non vocata per text. in d.
cle. pastoralis, nisi qñ priuilegiũ concedit iusta subsistente cã.
2 per notata per gl. in l. is qui. rei. ff. qui ex cau. maior. ¶ † Nec
b talis clausula ex certa sciẽtia est inserta [b] in dicta declaratio-
ne principis, & ideo nõ põt dici factũ fuisse à principe ex cer-
ta scientia, vt no. gl. in cle. 2. in fi. de rescrip. & in ca. statutũ, in
gl. in ver. literarum. e. ti. li. 6. per id quod habetur in ca. si mo-
tu proprio, de pręb. in 6. saltẽ qñ tractatur de præiudicio ter-
tii, vt in casu nostro. ita no. Bal. in l. fi. C. sen. rescin. nõ posse,
aliàs posset probari aliter certa scientia, puta per testes scdm
Bal. ibi per l. quidam consulebant. ff. de re iudi. & l. idem Vl-
pianus. ff. de excu. tut. & not. Bal. in c. 1. in princip. in titulo. p
quos fiat inuesti. & in l. eos. in prin. C. de appel. & in c. natura
les. in titulo si de feudo fuerit controuersia inter do. & agna.
& in præludijs feudorũ, in 13. co. vbi sequitur glo. in d. cle. 2.
quam ad hoc reputat singularem Io. de Imo. in d. l. quidã con
†4 sulebant. in 7. col. † Quinimò dici non potest aliter constare
de certa scientia principis per id q narratum sit in dicta decla
ratione principis: quia ibi non est insertus tenor priuilegij di-
cti comitis, cuius priuilegij vigore fuit facta legitimatio:
nã si insertus fuisset, posset dici principẽ de ipso tenore priui-
legij habuisse scientiã, vt no. Arch. 7. q. 1. præsentiũ. & no. doc.
in c. porrecta, & in c. examinata, & in c. pe. de cõfirmatione v-
3 tili vel inutil. ¶ † Et licet in dicta declaratoria dicat, visis per
nos literis priuilegij & legitimationis seu earũ verbis trãsum
ptis: tñ potuissent esse aliæ literæ priuilegij dicti Angeli, quã
istæ quibus vsus est Angelus in legitimando dictos infantes:
& quod hæc pluralitas priuilegiorũ posit obijci cõtra dictũ
Marcũ Ant. patet ex eo: quia imperator dicit, q lræ priuilegij
sibi exhibitæ non se extendunt ad hoc q dictus Angelus ha-
beret potestatem legitimandi infantes: & tñ in veritate lite-
ræ priuilegij quibus vsus est dictus Angelus legitimando se
extendunt ad illud vt patet ex his quæ deduxi in priore con-
silio: ergo cum ista concessio priuilegiorum posit esse multi
plicabilis: satis ex hoc colligitur pluralitas: ita notãt Iac. But.
Bald & Sali. in l. 2. C. de errore aduoca. alia ratione etiam pa-
tet dici non posse quod ex certa scientia fecerit dictam decla
rationem princeps quia priuilegio legitimandi quo vsus est
dictus Angelus non est specialiter nominatus dictus Ange-
lus sed antecessores sui, quorum ipse est descendens & senior
& in priuilegio prædicto continetur quod post mortem il-
lorum comitum de la Lacta nominatorum specialiter in di-
cto priuilegio descẽdens senior ex eis posset legitimare quos-
cunque, &c. & in dicta declaratione Imperatoris & in peti-
tione facta coram eo non narratur quod dictus Angelus fue-
rit de descendentibus dictorum comitum de la Lacta nomi-
natorum in dicto priuilegio: & q esset senior & literatus put
in dicto priuilegio ɔtinet: qũo ergo poterat imperator decla-
rare

rare q Angelus de la Lacta haberet potestatem legitimandi ét
si vidisset Imperator dictum priuilegiũ cum suæ maiestati non
constaret neq; sibi narratum esset iustum Angelum esse de di-
ctis descendentib. & seniorem, ita q procul dubio dici non põt
Imperatorem processisse ad dictam declarationem ex certa sciẽ
tia, saltem alio non probato vel producto q̃ dicta declaratione.
4 ¶ † Et q requireretur præsentia vel citatio coram principe, vl-
tra prædicta tenuit Bar. in l. 2. C. de temp. app. vbi concludit q
†5 qñ à principe impetratur priuilegium † non est necessaria ci-
tatio partis: vt in d. l. 2. & intelligit ibi Bart. esse verum in his q̃
partem non lædunt vel lædunt modicè, seu causæ cognitionẽ
non requirunt, vt ibi. & l. quoties. C. de preci. impera. offe. se-
cus in his quæ partem multum læderent, vel causæ cognitionẽ
requirerent, per l. 2. ff. de natali. restitu. & d. l. nam ita diuus. &
nota. ét Bar. in l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de libe. & posth. ¶ Et
scdm hæc procedit id q no. Bar. in l. fi. C. quib. re iud. non not. in
l. fi. in vlt. col. C. de fruct. & lit. expẽ. dum dicit q princeps põt
concedere priuilegium parte non citata, vt ét dicit Io. de Imol.
in c. cum dilecta, de confirma. vti. vel inuti. per ibi nota. Et q̃d
requireretur citatio in proposito nr̃o coram principe propter præ
iudicium, probatur etiam in c. inter quatuor, & ibi hoc not. Ioã.
And, de maiori. & obe. & Host. & Io. An. in c. in nostra. de procu.
& Lud. Ro. in l. si quis arbitratu. in 3. col. ff. de ver. obl. ¶ Et po-
5 sito q scdm † aliquos Imperator de plenitudine potestatis pos
sit tollere citationem, vt per Io. And. in d. c. in nostra, & in d. c.
1. de causa possess. & Bar. in d. §. & quid si tñ, & in c. proposuit,
de concessio. præben. & l. 2. in fi. ff. de nata. restitu. tamen in pro-
6 posito † nostro non põt allegari q princeps de plenitudine po
testatis fecerit: quia in dicta declaratione princeps non appo
nit aliquam clausulam. non obstante lege, vel ex certa sciẽtia,
vel similem per quam appareat eum velle vti plenitudine po-
testatis, iuxta notata per gl. in c. ad hæc, de rescrip. & per glo. &
Bal. in l. eos. in prin. C. de appella. & glo. in l. fi. C. si contra ius.
c & doct. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & in dubio [c] nõ præ
sumitur principem velle vti plenitudine potestatis, vt no. Inn.
in c. innotuit, de elect. & Ange. in l. bene à Zenone. C. de qua-
drien. præscr. bene facit. l. quanquam. & q ibi Bal. & in l. in te-
stõ. C. de testamen. mili. & l. ex facto in prin. ff. de vulg. & pu.
& no. Bal. in d. c. 1. §. item sacramenta. de pace iura. fir. q quam
uis rex donans filio suo in potestate possit authoritate regia fa
cere q donatio valeat, per l. pe. C. de donatio. inter virum iun-
cta. l. 2. C. de inoffi. donãtio. tamen requiritur q̃d ipse rex hoc
exprimat, s. quod velit vti illa plenitudine potestatis. ar. l. bo-
norum. C. qui admit. & ideo videmus q p̄stando princeps ali-
quid rescribit vel disponit contra ius, non valet nisi cum clau-
sula, non obstante lege. vt l. rescripta. & l. nec damnosa. C. de
preci. Imperato. offe. & l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & in di-
ctis locis plenè no. & in d. c. quæ in ecclesiarum. ¶ Nec prædi-
7 ctis † obstat si diceretur, princeps põt ex causa tollere ea quæ
sunt iuris naturalis vel gentium, vt plenè per Cyn. post glo. in
d. l. fi. C. si contra ius vel vti. pup. & per glo. & docto. in l. 1. ff. de
consti. prin. & per doct. in d. c. quæ in ecclesiarum, & in princi
pe præsumitur causa, vt no. Cy. in d. l. rescrip. & Iaco. But. in d.
l. fi. C. si contra ius cum suis cõcordantijs: ergo ita dicamus in
casu nostro q potuerit tollere citationem. facit quod no. glo.
in l. is qui. ff. quibus ex causis maio. quia respondeo primo se-
cundum quod dicit Sali. in d. l. nec causas. C. de appell. & dñs
Abb. in d. c. 1. de causa posses. & in c. cum olim, de re iudi. quod
hoc posset procedere quando princeps faceret ex certa scien-
tia seu plenitudine potestatis, alias non, per dictam cle. pasto-
ralis. & d. c. 1. de caus. possess. sed in casu nostro non potest dici
quòd ex certa scientia vel de plenitudine potestatis faceret, pro-
ut est deductum superius. plus tenet do. Card. & do. Abb. in d.
c. 1. de causa possessio. per illum text. & per d. clemen. pastora-
lis. quòd nullo modo princeps posset tollere dictum defectũ
citationis, & mouetur etiam per d. l. fin. C. de leg. cum ibi not.
per gloss. & Bal. vbi expresse Bal. colligit quod contra senten-
tiam principis potest opponi de nullitate, quando est lata sine
citatione, sed (vt dixi) satis est q princeps in dicto casu non v-
titur clausula, ex certa scientia, nec de plenitudine potestatis.
imò, vt dixi supra ex contentis in declaratione principis non
apparet quod habuerit princeps certam scientiam totius ne-
gotij, prout requirebatur. ¶ Posset etiam aliter responderi,
8 quod † alia ratione non potuisset dictus princeps tollere cita-
tionem dictorum legitimatorum, quia possunt dicere se non
esse subditos Imperatoris. & contra non subditum clarum est
q non potest tollere citationem, nec vti plenitudine potestà-
tis, vt notat Bal. & Sal. in d. l. nec causas. & patet. per d. cle. pà-
9 storalis. ¶ † Quod aũt dicti legitimati non sint subditi Imperà-
†6 toris patet quia sunt subditi † præfati excellentissimi ducis q
non cognoscit superiorem neq; antecessores sui recognoue-
runt à tanto tp̃e citra cuius in contrarium non est memoria vt
†7 est notorium in territorio suo † hẽt. n. præfatus Dux [d] iura im-
d perialia in terris suis. & in eis exercet illam iurisdictionem q̃
fecit Imperator in terris Imperij, vt etiam extàt confessio verà
vel tacita dicti Francisci, & Marci Antonij de Balduchihis, &
p consequens subditi præfati Ducis, saltem quò ad ea q̃ gerun
tur in terris Ducis, non dñr esse subditi Imperatoris, sed Ducis;
sicut etiam, ipse Dux non dr̃ subditus Imperatoris stàntib. præ
dictis per id quod habetur in ca. per venerabilem, qui filij sint
legitimi. & c. super quibusdam. §. præterea. de verbo. signifi. &
no. Barto. in l. infamem. ff. de pub. iudic. & in l. hostes. ff. de ca-
pti. & in l. relegati. ff. de pœ. & in l. 3. in princip. ff. de minor. &
in l. 1. §. de qua re. ff. de postu. & in l. proxime. ff. de his quæ in
testamen. delen. & Ioan. And. in c. cum te. de re iudica. & Inno
cen. in c. cum. P. tabel. de fide instrumen. & Ioan. And. in addi.
Spe. de instru. edi. §. porro. in addi. incip. hæc subscriptio, in fi.
cum simil. & expresse in duce Mediolani, q valeant gesta ab eo
†8 sicut gesta ab Imperatore etiam si sint de reseruatis principi †
†9 consuluit Pau. de Castren. in consi. † 225. incip. Super primo
10 dubio. ¶ Facit quod not. Paul. de Leazar. † in cle. præsenti. de
censi. vbi dixit esse præscriptibile quòd quis non subsit Impe-
rio, licet non sit præscriptibile quod quis non subsit Papæ, vt
in extrauaganti Bonifacij quæ incipit, vnam sanctam, & rà-
tio quare possit præscribi quod quis non subsit imperio est, qà
Imperator iurisdictionem habuit & habet à populo & exerci-
tu. 94. dist. legibus. & hodie habet iurisdictionem Imperator
ab ecclesia, cuius est fidelis, vt in clemen. Romani. de iureiutã.
& habet eam sine præiudicio eorum qui non subsunt Impe-
rio, vt est rex Franciæ, vt in d. c. per venerabilem, & aliorum si-
milium, vt ibi per eum. Et quamuis dicti filij Gabrielis non
11 essent subditi Imperatoris: † tamen valuisset legitimatio eorũ
impetrata à comite Palatino de voluntate præfati ducis, cum
sit actus voluntariæ iurisdictionis. l. 2. ff. de offici. proconsul. l.
emancipari ff. de adop. l. apud proconsul. ff. de manu. vindi. &
l. fin. cum glo. ff. de offi. præfec. vrb. & nota. in c. in omni de of-
fi. leg. iunctis no. per glo. in d. c. per venerabilem. in gl. 2. & ibi
hoc tenet Host. & Io. Andr. Gaspar de Cal. & do. Card. Flo. ibi-
dem, & Iacob. de Belui. in disputa. quæ incipit, Pater habens
&c. quam ponit in authen. quibus mo. na. effi. sui. in §. & quo
niam. & Barto. in suo consilio 81. incip. Viso instrumento le-
gitimationis & Ioannes Cal. in consilio. 3. sub rubrica, qui fi-
lij sint legitimi. incipi. Habens potestatem ab Imperatore. &
Bald. in principio. C. & Angelus in d. l. apud proconsulem. &
in dicta. l. emancipari, per Salic. in principio fforum & in prin
cipio. C. & Paul. de Castren. consilio. 125. libro 2. Dubitatur pri
* mo an comes &c. & est * communis opinio quando legitima
tio est facta ad instantiam partis ad huc viuentis, & cum licen
tia domini loci. in quo fit legitimatio. ¶ Non obstat etiam præ
12 dictis si diceretur, quòd in interpretratiõe † declaratiua verbi
ambigui facienda per principem non requiritur citatio par-
tis, per not. per Innocen. in cap. olim tibi. de verborum signifi.
& per ea quæ etiam traduntur per Paul. de Castren. in consilio
51. vbi concludunt quod interpretatio seu declaratio verborũ
dubiorum potest à principe fieri parte non vocata, saltem quã
do fit extra iudicium per tex. in d. c. olim tibi. & in ca. sequent.
ergo potuit Imperator declarare verba dubia dicti priuilegij
legitimandi, an comprehendant potestatem legitimandi in-
fantes. recurrendum enim est ad principem, quãdo dubitatur
de interpretatione priuilegij à se concessi. l. Neratius. ff. de re.
iur. c. dilectos, de ver. sign. facit. l. nam donatio. C. de legi. & l.
13 & ideo. ff. eo. tit. Quia respondeo, q tex. in d. c. olim tibi, & do
cto. & Paul. de Castr. in consil. præallegato loquuntur qñ erat
contẽtio solũ de ambiguitate verborũ priuilegij, & princeps
exprimendo tenorẽ verborum priuilegij, interpretabat quid
verba illa ambigua importarent, tunc. n. bene apparet prin-
e cipem ex certà scientia facere cũ exprimit tenorem, [e] vt inquit
Io. And. in c. venerabiles, in fin. per illum tex. de confirma. vti.

B vel

vel inuti. & Arc. 7. q. 1. præsentium. sed in proposito nr̃o nulla est facta expresio tenoris priuilegij aut eius verborum in dicta declaratione. imò nec ex ipsa declaratione apparet quod loquatur de priuilegio quo vsus est dictus Ang. legitimando dictos filios Gabrielis: quia non exprimit Imperator se vidisse priuilegium concessum Federico & Petro Ioannis de la Lacta, q̃ quidem est priuilegium quo vsus est d. Angelus. in quo quidem priuilegio nõ est specificè expressum nomen Angeli, sed in gñe noĩantur descendentes prædictorum & Imperator in dicta declaratione nõ noĩat dictũ Angelũ tanq̃ descendētib. d. Federici & Petri, vñ potuit oñdi Imperatori vnum priuilegium legitimandi concessum cuicunq;, in quo non comprehendebatur ptás legitimandi infantes, & Imperator iustè motus fuisset ad declarandum, q̃ vigore illius priuilegij Angelus non habebat dictã ptãtem legitimandi, & non exprimitur aliquo mõ q̃ fuerit istud priuilegium, q̃ vidit Imperator. ¶Se
14 cundò rñdeo, † q̃ dato q̃ dicta verba narratiua principis in dicta declaratione apposita expresissent clarè q̃ Imperator viderat priuilegium dicti Angeli seu cuius verum trãsumptũ, vt ibi dr: nõ facerent fidē quò ad ꝑiudicium non subditi, q̃ illud fuerit verũ transumptũ q̃uis quò ad subditum facerent fidem, iuxta cle. literis. de ꝓb. & q̃ quo ad non subditum nõ faciant fidem. voluit no. do. Abb. in c. ad audientiam, circa tertiã col. de præsc. per no. per Inn. in c. inquisitioni. in fi. de sent. excomm. & Pau. de Cast. lib. 2. con. 46. incip. Viso & examinato. &c. q̃d aũt non sint subditi Imperatoris dicti filij Gabrielis fuit dictũ s̃. ¶ Tertio respondeo q̃ dicta declaratio non fuit interpretatio verborum dubiorum priuilegij, imò inspectis eius verbis dirimeret omnem controuersiam tanq̃ diffinitiua sñia, quia ꝓnunciat legitimationem nõ valuisse: & oĩa inde sequuta fuisse & esse nulla: nec Franciscum seu Marcum Antonium hmõi hr̃ditate aliquo mõ lædi posse. clarum. n. apparet hoc excedere terminos declarationis verborum dubiorum. nam posito,
15 † & non cõcesso, q̃ habens potestatem legitimandi simpl'r nõ diceretur habere ptãtem legitimandi infantes, intelligit̃ quo ad eorum præiudicium. s. ne absq; eorum voluntate deducant̃ in patriam ptãtem ibi primò erat sui iuris. §. gñaliter. in auth. quibus mo. natu. effi. sui tñ eis postea existentibus post infantiam & legitimè ratificantibus legitimationem eis vtilem & fauorabilem. nihil repugnat quin tunc legitimatio sumat effectum, vt deduxi in priori consi. & ideo ista determinatio Imperatoris nõ fuit mera declaratio verbi ambigui priuilegij, sed fuit modificatio ꝑ quam decideret̃ ẽt de virtute ratificationis legitimationis prædictæ, sed vbi superior modificationem facit circa verba priuilegij. tunc requiritur q̃ pars vocetur scd̃m doct.* communiter in d. c. olim tibi. per id q̃ hr̃ in c. nuper, de deci. & in c. his, de ver. sig. si ergo voluisset Imperator facere declarationem verbi ambigui habebat solum dicere q̃ talia & talia verba non important ptãtem legitimandi infantes, nõ aũt diffinire omnia de quibus in declaratione. ¶ Plus voluit Spe. in titu. de rescrip. præsen. §. fi. versicu. Item quo ad rescripti interpretationem, q̃ quando tractatur de interpretatione rescripti principis debeat pars citari: patet dum allegat. l. nam ita diuus. ff. de adop. q̃ saltem ꝓcedit in casu nostro per supradi-
16 cta. & not. Bal. in l. fi. C. de leg. pillum tex. cum gl. ¶ Alia † principali rõne ẽt non hẽt obstare dicta declaratio Imperatoris factã ad postulationẽ partis: quia ante dictam declarationem præfatus dux auditis & intellectis partibus & causæ cognitione interueniente decreuit dictam legitimationem valere, nõ obstante allegato defectu infantilis ætatis, & de dicta declaratione ducis habentis in se transfusa iura imperialia & supremam ptãtem in terris suis nulla fuit facta mentio Imperatori, [illegible] non valet declaratio & indultum Imperatoris. c. inter dilectos, ver. instrm̃. de fide instr. l. fi. C. sen. rescin. non pos. Attento maximè q̃ (vt fatetur pars aduersa) in processu decreta, dispensationes & priuilegia præfati Ducis seruantur in terris suis inuiolabiliter, & quod in dictis locis Dux hẽt supremam potestatem, vt est dictum. imò non potuisset Imperator dictã declarationem Ducis tollere maximè sine cl'a non obstante, vel sine clausula, vt legitur & notatur in d. l. fi. sen. C. rescin. & in l. causas. C. de transac. Pro hoc † ẽt facit: q̃a nisi in impetratione fiat mentio de dispensatione concessa aduersario vitiatur impetratio. c. ex parte tua, de fi. presby. & idem si non facit mentionem de exceptione competente aduersario. ca. in nr̃a. de procura. & plenè not. in c. super literis. de rescrip. ergo cum de dicta declaratione ducis continente dispensationem super ætate quatenus expediret, non sit facta mentio, non valuit impetratio facta ab Imperatore. non. n. est putandum q̃ si Imperatori fuisset expressum dñm Ducem ita declarasse & decreuisse, & q̃ decreta dñi Ducis inuiolabiliter obseruabantur in terris suis, tanq̃ decreta dñi habentis supremam ptãtem. Imperator procesisset ad declarationem, ad quam procesit, ne honorem suæ maiestatis sub hoc discrimine poneret, videlicet q̃ postea contingere posset magis obseruari in terris dñi Ducis, q̃ decretum Imperatoris, vt hæc probantur. 12. q. 1. nolo. in l. Iul. ff. si quis omissa cau. test. iuncto. d. c. super literis, de resc. ¶Nec ad hoc obstat si diceretur q̃ declaratio dñi Ducis fuit postea reuocata, vel saltem non trahebatur ad præiudicium tertij, vt pa
†10 tet ex suis literis postea emanatis & † ex decretis ducalibus ꝓ
†11 uidentibus † q̃ non intelligatur derogatum iuri tertij. & ꝓut etiam in dubio intelligitur esse de mente principis. c. super eo, de offi. dele. l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pup. quia respondeo primò q̃ declaratio Ducis quo ad istud propositum non fuit reuocata per suam excellentiam, sed solum declarauit q̃d non intellexit afferre præiudicium iuribus alicuius tertij, & ita attestatur q̃ sua declaratio prædicta non afferrebat præiudicium tertio. & ideo patet q̃ vult præfatus dux q̃ legitimatio vires habeat, non aũt q̃ sit nullius momenti cuius contrarium expresse dictat declaratio Imperatoris, s. q̃ sit nullius momenti. q̃ si Imperatori fuisset expressum, non ꝓcesisset ad dictam declarationem, ꝑ ea quæ s̃. ꝓximè dicta sunt. & licet præfatus Dux subiungat in dictis vltimis literis q̃ quatenus sua prima declaratio concerneret vel concerneret posset præiudicium quoduis ipsis iuribus tertij res oẽs in eo statu fuisse & esse intelligat̃, in quib. erat ante ipsam primã declarationẽ, cui eo casu quãtum ad hoc derogati tñ dico q̃ omninò Dux vult suam declarationem factam sup robore dictæ legitimationis valere quo ad eã quæ non concernunt præiudicium tertij & sic non vult q̃ legitimatio sit nullius momenti, cuius cõtrarium vult declaratio Imperatoris, vt iam dixi. ¶ Præterea dato q̃ Dux ꝑ vltimas literas declarauerit nolle & voluisse suam primam declarationem valere ad præiudicium tertij, & tñ non per hoc sequitur. quod dictus Franciscus & Marcus Antonius allegare possunt dictam legitimationem non valere quo ad eos: q̃a dato q̃ prima declaratio dñi Ducis roborasset dictam legitimationem, non per hoc afferebatur vllum præiudicium dictis Francisco & Marco Antonio ẽt si legitimatio prius fuisset nulla, quia attenta substitutione facta in testõ per dictum Gabrielem dictis filijs suis hæreditas verteretur ad substitutum ex capite vulgaris substitutionis comprehensæ in substitutione ꝑdicta, vt ꝓbaui in primo consi. in secundo & tertio dubio, & ꝑ consequens per causam testati excluduntur Franciscus & Marcus Antonius ab intestato. l. antequã. C. com. de suc. l. quãdiu. ff. de acq. hær. & hoc potuit sentire præfatus Dux in suis vltimis literis dum respondendo supplicationi & petitioni dictorum Francisci & Marci Antonij asserentium primam declarationem & confirmationem Ducis fuisse factam in præiudicium ipsorum supplicantium, ꝑfatus Dux rñdet dictam suam confirmationem seu dictas primas suas literas non afferre præiudicium tertio. nam vt Dux dum dicit non afferri præiudicium tertio, intellexit de dictis Fracisco & Marco Antonio: & tũc comprehenditur eum fuisse mortuum ad hoc dicendũ: q̃a in dictis primis literis facta erat mentio de dicta substitutione, & per consequens princeps qui oĩa iura & leges in scrinio pectoris habere censetur. l. oĩm. C. de test. c. 1. de constitut. in 6. comprehendebat nullum afferri præiudicium dicto Francisco vel eius filio volentibus ab intestato succedere: quia erant exclusi à successione intestati donec suberat spes causæ testati seu substitutionis: & per consequens quò ad dictum Franciscũ & eius filium remanent primæ literæ Ducis in robore suo, nec per hæc eis dicuntur afferre præiudiciũ. & nisi ita intelligeret, quis est ita supinus qui non facile animaduertat q̃ Dux & excellentissimi dñi sapientes, quorum consilio sua excellentia prædicta expediuit. bene intelligebant q̃ si ab intestato debuissent vocari ad successionem dicti Franciscus & eius filius, q̃ confirmatio dictæ legitimationis quatenus illa fuisset nulla, tendebat ad præiudicium dictorum Fráncisci & eius filij: iõ non est putandum tam excellentissimũ & sapientissimũ Ducem præ-

cẽ præsertim accedẽte grauissimo cõsilio suorum doctissimorum sapientũ verba illa tam insulse accepisse, & nõ intellexisse q, si cõfirmatio sua valeret & esset locus causæ intestati, q, imo legitimatio tenderet ad præiudicium dictorum Francisci & 18 eius filij. vnde verba † debent interpretari scdm q, est verisimilius. c. inspicimus. de re iu. in 6. & declarat Barth. in l. ab executore. in prin. ff. de ap. dum tractat, qualem possit facere iudex interptationẽ circa verba suæ sniæ. Aut Dux dum dixit, nõ afferri præiudicium tertio, nõ intellexit de dicto Frãcisco & eius filio, sed de alijs qui nõ fuerũt in dicta disputatione corã Duce & dñis de cõsilio, & adhuc habeo intentum; qa quò ad Frãc. & filios remanet firma declaratio & dispẽsatio Ducis, & scdm istam interptationẽ potuit ad hoc moueri dux. s. ad declarandũ q, nõ intellexit nec intẽdebat afferri piudicium tertio, intelligẽdo de alijs q̃ de Francisco & eius filio: & princeps nõ dẽt cõtra parteã absẽtẽ & non auditam decernere: vt dicit text. in d. c. 1. de cã pos. & d. l. nam ita diuus, sed princeps bñ audiuerat iura d. Francisci & Marci Antonij vt patet ex dictis literis ducalibus, & qui Fran. Marc. Antonius fuerant principales aduersarij nõ pprię tertij, & visum fuit principi, & meritò q, per dictas primas suas literas nõ fiebat iniuria dictis Francisco & eius filio, tũ pp substitutionẽ pdictã tñ ẽt quia dato q, comes Palatinus nõ haberet ptãtẽ legitimandi infantes p verba specificẽ aut in indiuiduo hæc importantia, tñ põt sumere vires legitimatio, saltẽ ratificantib. dictis legitimatis, put in consilio priore deduxi. Et sic arguendo à sufficienti partium enumeratiõe apparet q, scdm quẽlibet intellectum quem pati possunt dictæ literæ ducales, nõ est verũ dicere q, prima declaratio Ducis sit reuocata seu extincta quò ad dictum Fran. & eius filiũ, 19 & in dubio dẽt ẽt fieri hæc interpretatio: vt † vna declaratio ducis nõ corrigat aliam, sed potius p subdiuisionẽ vel distinctionẽ dẽt à correctione coadiuuari. c. cum tut. de testi. §. & quib. in 1. cõst. C. & no. in l. scripturæ. C. de fi. instr. & Cyn. in l. in exercendis. C. eo. ti. in 2. q. & no. Bar. in l. oẽs populi. in 3. q. prin. in fi. ff. de iust. & iu. & no. doc. in c. imputari. de fi. instr. ¶ Preterea dato q, dictæ primæ literæ ducales fuissent extinctæ p secũdas, q, tñ in veritate nõ est, nihilominus tpe datæ literarũ Imperatoris nõ erant extinctæ, iõ q̃ ad titulũ subreptionis, & quo ad mentem rescribentis attendi dẽt tps datæ literarum. c. si eo tpe, de rescri. in 6. & c. eã te. eo. tit. in antiquis. Ex pdictis resultat duplex cõclusio. vna est, q, dicta declaratio Imperatoris nõ valet, quò ad hoc vt p eum possit allegari in efficacia dictæ legitimationis. Scda resultat cõclusio, q, quo ad filios d. Gabrielis contra dictos Fran. & eius filium valuit, & adhuc valet declaratio & decretum pfati Ducis primo loco emanatum. ¶ Ex alio principali capite ẽt apparet q, dicti Franc. & Marc. Antonius non possunt in dicto iudicio obtinere, qa posito q, legiti-
20 matio vires nõ haberet; tñ agenti † obstat exceptio, q̃ opponitr de iure tertij exclusiuo in totum iuris agẽtis ipso iure. l. fi. C. de rei vend. & l. 1. ff. de exce. rei iudi. iuncta. l. filio pterito. ff. de iniusto. test. & no. doct. in l. 2. ff. de excep. rei iudi. & in l. cũ seruũ quispiam. C. de seruis fug. cum si. Sed dictus Frã. & eius filius ab intestato nõ hñtius agendi: qa donec põt subesse spes cãæ testati cessat cã intestati. d. l. q̃diu. de acq. hære. Sed in casu nr̃o subest spes cã testati pp vulgarẽ substitutionem cõphensam in substitutione facta dictis filijs, vt in alio consilio dixi, & nõ est repudiata successio ex capite substõnis. ¶ Et confirmãdo ea q̃ dixi in primo cõsilio circa istud caput substõnis, s. q, in dicta substõne q̃ fuerat facta in modum pupillaris substõnis directæ cõprehendatr vulgaris casu quo non valeret vt pupillaris:
21 vt quia legitimatio nõ teneret. addo q, † non obstat si diceret q, nõ põt valere vt vulgaris: qa fuit facta p verba obliqua, non aũt directa vel cõia: ergo substitutio facta p verba obliqua, q̃ dr̃ fideicõmissaria, non põt trahi ad directã vulgarem, vt l. cohæredi. §. cũ filiæ. versic. q, si hr̃dem, & ibi no. Bar. ff. de vulg. & pup. & l. quærebatur. & ibi no. Bal. ff. de test. mili. & no. glo. & doc. in l. verbis ciuilib. ff. de vul. & pup. qa rñdeo q, imò nõ intelligitr facta dicta substõ p verba obliqua, qa fuit facta per hæc verba videlicet; de residuo oĩum bonorum totiusq; hr̃ditatis ipsius testatoris pfata vxor sua possit liberè facere & disponere quicqd sibi libuerit sine contradictione alicuius psonæ, p aĩa ipsius testõris q̃ verba nõ sunt obliqua, sed sunt apta ad directã
22 substõnem, vt † p plura pbat Bar. in l. Centu. ff. de vul. & pup. in versi. sed quid si testator dixerit, qñcunq; filius meus decesserit sine liberis volo q, bona mea denr & distribuanr inter pauperes p meos cõmissarios &c. & idem tenet ibi Ang. & Bart. in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufr. leg. vbi refert se ita consuluisse quatuor vicibus, & ita reperit consuluisse Bar. in cons. 3. incip. Titius condidit testm̃ con. 56. inci. Be. fecit testm̃ & consuluit Ang. in consi. 97. inci. Vicianus de Monte. Pet. de Anch. in c. cũ tibi. & in c. Rayn. de testa. & Pau. de Cast. in l. precib. C. de impub. & alijs substi. & ita consuluit l. 2. con. 67. inci. In casu præ g senti &c. & ita sepenumero consului [g] & sum solitus etiam ita tenere legendo dictam l. Centurio. & ibi rñdeo nonnullis q̃ videntur adduci posse in contrarium, quæ breuitatis cã omit* to, cum ita se habeat magis * cõis opi. & ad contraria patet rñsio ex his quæ traduntur in dictis locis.

ADDITIO.

a ¶ Deduxi. non extat nec inuenio illud consilium, q, aũt ẽt infans possit legitimari Bal. con. 68. li. 1. Ant. Rosel. trac. legi. lib. 2. c. de cã materiali. col. 1. Lud. de Sard. tract. legi. §. 4. q. 3. Cur. senior. con. 3. co. fi. Soc. l. qdam relegatus. n. 9. de re dub. Ias. cõ. 125. co. 4. 5. consi. 156. col. 4. li. 3. in l. eam quã co. 5. C. de fideic. volunt tñ q, inferior non põt nisi ex cr̃a vel mandato speciali. Ro. consi. 194. Cur. senior cons. 19. consi. 64.

b ¶ Inserta. Bal. in tit. p quẽ fiat inuest. in vsib. feu. in princ. Lãfr. de Oria rep. c. qm̃ contra falsum, ver. interlocutoriæ. nu. 12. de pb. Ias. l. iustitia. de iust. & iur. Nico. Boeri. trac. de pot. leg. q. 1. sed q, p testes pbari possit, tenet Rota sub tit. de rescr. in nouis. Rom. con. 327. Phi. Franc. c. si motu. col. 1. de præb. c. 1. §. postq̃. col. 2. de censi. in 6. Ægid. Bellemere dici. 746. Ias. l. 3. in princ. ff. q, quisq; iur. Alc. l. pactum quod bona fide. C. de pact.

c ¶ Dubio. s̃. lib. 2. consi. 60.

d ¶ Dux. s̃. lib. 5. consi. 30 num. 9.

e ¶ Tenorem. s̃. eo. con. nu. 1. Cur. senior. consi. 47. con. 17.

f ¶ Declaratio. in simili qñ non valet Pau. con. 338. con. 340. lib. 2. Pe. Anc. con. 308. cum seq. Soc. con. 240. col. 10. lib. 2. Dec. l. 1. col. 1. C. de impu. & ali. sub. ca. fi. col. 5. de consti. c. pastoralis. in fi. de excep. contra Deci. c. cum venissent. col. 1. de iudi. cõ. 229. in fi. consi. 114. in fi. Ias. consi. 128. col. 6. lib. 4.

g ¶ Consului. s̃. lib. 3. consi. 12. nu. 11. vbi contrarium dixi.

CONSILIVM XII.

ATTENTIS narratis in themate & ponderatis scripturis mihi exhibitis, sentio qđ oĩa credita particularia dicti magr̃i Ioãnis saltẽ q̃ non fuerũt exacta p eũ ante litẽ motã debeãt cõicari cũ dictis eius fr̃ibus, & illa oĩa intelligant cõprehẽsa in sñia lata p dños de regimine Mutinæ, qa † reus conuen1 tus qui post litem motam facit vt non possit restituere illud, q, petitur, dr̃ dolo facere, & tenetur ac si rem ipsam petitam restituere posset prout poterat tpe litis motæ. l. qui petitorio, in prin. cum ibi no. p Bar. in vlt. q. ff. de rei vẽdi. & per no. pgl. in l. Fulcinius. §. quid aũt. ff. quib. ex cau. in poss. ea. & ibi Bart. in ver. quæritgl. qualiter pbabitur. & Dy. in c. p possessore, de re. iu. 6. iuncta regula ibi posita in tex. ¶ Super alio dubio quo quæritur, an vigore dictæ sententiæ latæ p præfatos de regimine id in quo do. Ioannes erat creditor hæreditatis pro ratis cohæredum suorum veniat cõicandum, & successiuè diuidendum inter duos fratres, adeo q, dicti eius fratres debeant habere partem dicti crediti sicut de alijs creditis dicti Ioannis? Et breui2 ter rñdeo q, sic: quia nulla subest ratio † quare non ita comprehendatur in dicta sñia istud creditum Ioannis sicut & alia eius credita, igit oĩa comprehendunt. l. si seruitus. ff. de seruit. vrba. præd. l. si plurib. cum ibi no. per Bar. & alios. ff. de leg. 2. facit. l. 1. C. de lib. præter. & q, no. Dy. in rub. de reg. iur. in 6. & glo. in c. vt circa. in prin. in verbo, aliorum. de elect. li. 6. & glos. pe. in
3 c. 2. de coniug. lepro. ¶ Præterea † dicta sñia psumitur lata ex cã quæ apparet in actis pbata. l. 3. C. de senten. q̃ sine cer. quantita. not. in l. si quis ad exhibendum, ff. de excep. rei iudi. & in l. hæc enim. in princi. ff. de suspe. tut. & in c. si confirmationẽ. de ele. in 6. sed ex actis causæ apparebat q, inter dictos omnes fratres fuerat conuentum quòd omnia eorum debita & credita essent & esse deberent cõmunia, vt constat publico instrumento inter eos confecto. vnde illud signũ vniuersale, scilicet om-

nia, comprehendit quæcunq; credita. l. Iul. in prin. ff. de lega. 3. l. à pcuratore. C. manda. 19. dist. si Romanorum. 23. q. 5. si nõ licet, & illa verba comprehendunt tm̃ illa credita, quæ tpe dicti instr̃i spectassent particulariter ad vnum tm̃ eorum in totum, vt alias super hoc consului, & nunc recensere non expedit, ergo s̃nia intelligitur comprehendere omnia dicta credita, quæ in instr̃o prædicto pducto continebantur. ¶ Pro hoc etiã
4 bene facit: qa † q̃n s̃nia non est certa vel clara, certificatur ex actis probatorijs, vt est gl. no. in l. quid tñ. §. Pomponius, in gl. 1. ff. de arb. & no. doc. in l. ait prætor. §. 1. ff. de iud. & in d. l. 3. C. de sen. quę sine cert. quãti. per illum tex. & no. doc. in c. venerabilis, de excep. & negari non põt q̃ illud q̃ prætendit habere debere Ioannes ex persona matris, & vt eius hæres ab hæredib. dicti Bartholomæi suis patris p vendicatione dictorum bonorum m̃rnorum sit creditum dicti Ioannis: qa imò fuit ei creditum, eo quia mater dicti Ioannis constituendo procuratoré dictum Bartholomæum eius maritum ad vendendum dicta bona. secuta est fidem eius propterea secuta dicta venditione & receptione pretij fuit creatũ creditum in persona matris di-
5 cti Ioannis. l. 1. & ibi plenè no. doc. ff. si cer. pet. & † Ioannes demum succedendo in h̃rditate m̃rna successit in hm̃õi creditũ, & ideo dr̃ creditum eius, & ipse põt ét dici creditor. l. postulante, in prin. cum ibi no. p Bar. ff. ad Treb. l. ab Anastasio. & q̃ ibi Bar. in tertio notabili. C. manda. & no. Bal. in l. per diuersas, in 10. q. eo. ti. & in l. 1. in fi. C. de act. & ob. & Cy. & Moder. in l. qd̃ si quis. ff. de leg. 1. alias est in l. si sic. §. fi. eo. ti. & ibi Bald. & not. Io. And. in add. Spe. decessio. acti. in rub. & Iac. Bu. Bal. & Sali.
6 in d. l. 1. ff. si cer. pet. cum si. indubitatum † etiam est q̃ appellatione crediti venit ita creditum consistens in quacunq; re vel specie, sicut consistens in pecunia. d. l. 1. & l. 2. §. creditum. ff. si cer. pet. cum si. vltimo etiam dico q̃ actiones competentes dicto Ioanni creditori dicti quondam sui patris cuius pro parte est hæres absq; confectione inuentarij sunt confusæ eatenus quatenus ipse est hæres dicti sui patris. l. si adulta. C. de hæred. actio. d. l. si vxor. C. de bo. autho. iudi. poss. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi debent iudicari & puniri secundum leges ciuiles & statuta loci in quo degunt vel delinquunt. nu. 10. 11. 12.*
4 *Stupri vel adulterij quæ sit pœna. nu. 9.*
5 *Coitus cum muliere inhonestè viuente non est punibilis. nu. 6.*
8 *Crimina iudicantur grauia ex qualitate pœnæ.*
13 *Immunitas data incolis loci vel socijs competit etiam Iudæis. n. 14.*
15 *Pœna arbitraria non debet extendi ad mortem nisi ex circumstantijs, nec debet excedere pœnam solitam. nu. 16. 18.*
19 *Mutilatio membri æquiparatur morti.*
20 *Præcepta iudicialia veteris testamenti non ligant nisi quatenus de nouo per habentem potestatem statuantur.*
21 *Iudæi non sunt de ecclesia, ideo non ligantur legibus ecclesiasticis.*
22 *Statutis ligari vel subijci iurisdictioni à pari procedunt.*
23 *Princeps sine iusta causa non potest expellere Iudæos pacificos.*
24 *Testes singulares probant inhonestam vitam, & adulterium.*

CONSILIVM XIII.

ATTENTIS his quæ in themate narrantur, videretur prima consideratione dicendum, dictum Hebræum esse pœna vltimi supplicij puniendũ casu quo dictã mulierem Christianã nõ nuptã carnaliter cognouerit, p id q̃ hr̃. 2. q. §. 2. his ita. ledo. & 24. q̃õ. 5. §. hinc apparet. ibi dum text. dicit, Phinees quoq; Iudæum cum Medianita coeuntem gladio transfixit, quod est ei reputatum ad iustitiam &c. & habetur Num. 25. &
1 per id q̃ habetur in l. ne quis. C. de Iudæ. vel saltem vr̃: † q̃ nõ possit euadere quin tanquam persona humilis seu infima debeat puniri aliqua coercione corporis & relegatione institut. de publi. iud. §. item lex. cum. §. sequenti. iuncta. l. humilem.
2 C. de incestis nup. & l. fi. C. de Iudæ. ¶ Nec † vr̃, q̃ Iudæus præ-
a dictus possit allegare, q̃ ei pœna pecuniaria [a] debeat imponi ex dispositione statuti sub rubrica de adulterio, quia non est dicendum statutum intellexisse de Iudæis qui sunt de alio grege: quia nihil ad nos de his quæ foris sunt. capitulo gaudemus de diuortijs. 45. di. qui syncera. & 2. q. 1. multi. & quia in beneficijs gñaliter concessis non vñr comprehendi personæ odiosæ; vt l. Lucius. §. Lucius Titius. ff. de leg. 2. & ibi Iac. de Aret. & Bar. igitur non vñr comprehendi Iudęi, qui sunt personæ infames. & prætereà ab oĩbus honoribus, dignitatibus & officijs repelluntur. d. l. fi. C. de Iudæ. c. cum sit nimis, extra de Iudæ. li. 3. dist. nulla. 17. q 4. constituit. appellantur. n. insultantes fidei nr̃æ vt in præallegata. l. fi. & non dẽnt Iudæi se cum mulierib. Christianis commiscere. c. in nõnullis. de Iudæis. 28. q. 1. caue.
b ¶ Tamen [b] præmissis non obstantibus mihi videtur in casu de quo q̃ritur istum Hebręum non esse puniendum pœna vltimi supplicij, nec etiam pœna corporali, sed pecuniaria, prout j. di-
3 cam. Et primò q̃ † pœna vltimi supplicij non possit puniri, pa-
c tet: qa regulariter reguntur iure Romano. [c] l. Iudæi Romano. & l. nemo. Iudæorum. & l. iussio. C. de Iudæ. & no. 1. di. in c. ius quiritum. & plenè no. Inn. in c. q̃ super his de vo. & Io. And. in c. gaudemus, de diuor. Sed cum hic non fuerit commissum adulterium pro quo bene imponitur masculo pœna vltimi sup-
* plicij, scd̃m magis * communem opi. l. quamuis adulterij, & ibi not. doc. C. de adul. scd̃m q̃ no. in l. Claudius. ff. de his qui. vt indi. & in l. qui cum vno. §. adulterij. ff. de re mili. & in l. 2. §. miles. ff. de his qui not. infa. & in l. si quis. viduã. ff. de quæstio. & no. Bar. in l. inter liberas, in prin. ff. de adul. & ita ét imponitur per dictum statutum q̃n cõmissum est adulterium cũ muliere honestè viuente cũ aliquali modificatione, vt latius in dicto statuto continetur, & in casu nr̃o hæc mulier non erat nupta, & p consequens in ea non cadit adulterium. d. l. inter libe-
4 ros. §. 1. & l. stuprum. §. 1. eo. ti. ¶ Nec ét habet locum † alia pœna corporalis: qa quamuis p stupro sit pœna confiscationis dimidiæ partis bonorum, si sit psona q̃ non sit humilis, si aũt humilis sit, tunc est pœna coertionis corporis cũ relegatione: vt d. §. Idem lex. cum §. seq. & le. & no. in c. 2. de adul. & Iudæus videatur persona humilis per d. l. humilem, iuncta d. l. fi. tamẽ istud non habet locum in casu nostro, quia talis pœna imponitur pro stupro commisso in virginem vel viduam honestè viuentem, vt ibi hr̃, sed in facto præsupponitur q̃ ista non est virgo nec erat mulier honestè viuens, ergo cessat illa pœna vt ibi pa-
5 tet tam ex directo q̃ ex contrario sensu lr̃æ. ¶ Pro hoc † bñ facit quia de coitu non violento habito cum muliere non nupta, q̃
†1 non retineat nomen † honestæ mulieris, iudicatur prout [d] de
d coitu habito cum meretrice, adeo q̃ de iure non est punibilis, vt probat tex. not. & illum ad hoc ibi ponderat Bar. & ibi Ang. in l. si vxor, iuxta prin. ff. de adul. Bñ facit. l. quæ adulterium. & q̃ ibi no. & in l. si ea. C. eo. & q̃ no. in l. mater. & ibi Ange. ff. de adul. & q̃ no. Bart. in l. verum. in prin. ff. de fur. & Bar. in l. pe.
6 C. de adul. Vnde dicit Ang. † in d. l. si vxor. † q̃ non debent pu-
†2 niri scholares, qui habent accessum ad istas mulieres quæ fanteschæ vulgò appellantur, quæ stant cum ciuibus & in domibus eorum minus honestè viuunt licet sint liberæ mulieres. Sed dicta mulier, vt præsupponitur, inhonestè viuebat, & erat vilissimæ conditionis & status nec erat nupta, ergo ille accessus de iure in eo qui fuisset Christianus non erat punibilis nec statutum etiam sub rubri. de adulterio hoc casu punit talem accessum in muliere non nupta viuente minus honestè; quinimò statutum solum punit adulteriũ commissum cũ nupta, & punit eos qui carnaliter cognouissent mulierem nõ nuptã honeste viuẽtem arbitrio iudicis: quinimò plus disponit, q̃ si aliquis acquisiuerit vel habere voluerit aliq̃ mulierem nõ nuptã vilis conditionis in suam amasiã vel concubinam, & inde fuerit in concordia, cum eadẽ possit impune agere: ita q̃ inde nulla committat pœna. & sic in arbitrio dñi ptãtis de vilitate per-
7 sonæ decernere. ¶ Præterea † statutũ pdictum punit pœna centũ solidorum illum qui carnaliter cognouerit mulieré nuptã inhonestè viuẽtem, & certũ est q̃ maius crimen est adulteriũ, q̃ committitur cũ nupta, q̃ stuprum q̃ committitur cum muliere non nupta. 32. q. 7. adulterij malum, & patet, quia pœna adulterij est pœna vltimi supplicij ĩ masculo, vt dixi, sed pœna stupri cõmissi cum muliere non nupta honeste viuente nõ
8 est tãta, vt est dictũ, & crimina † iudicãtur grauiora vel leuiora ex qualitate pœn. l. 2. ff. de pub. iu. l. saccularij. ff. de extraor. cri. not. gl. 32. q. 7. quid in omnibus. & Bar. in l. leuiora, in prin. ff. de accus. ergo propter statutum prædictum puniens adulterium commissum cum muliere nupta inhonestè viuente in solidis centum, non posset stare q̃ accessus ad mulierem non nuptam inhoneste viuentem grauius puniretur. ¶ Pro hoc fa-
9 cit id q̃ colligitur † ex gl not. in l. pen. C. de adul. vbi habetur, quod

q, cum hodie sit inductum q, pœna adulterij in muliere sit qđ detrudatur in monasterium, vt in auth. sed hodie. C. de adult. et detrudetur in monasteriũ mulier pp stuprum, licèt olim in stupro maior esset pœna. vt d. §. item lex. nec aliàs sequatur ab surdum q, maior pœna imponatur pro stupro, q, est minus graue quam pro adulterio, q, est magis graue, & hoc per plura cõprobat Sali. in l. conuenticulam. C. de episc. & cler. & talem interpretationem dicit esse declaratiuam mentis non extensiuam, & eius verba & alia quæ pro hoc adduci possent ꝓlixius non refero: quia non expedit, qm̃ ex dispõne dicti statuti apparet clare q, aut accessus ad mulierem non nuptam inhonestè viuentem non erat ꝓhibitus vel permissus seu de eo specialiter ꝓuisum, & sic in terminis iuris cõis relinquebatur. l. si vero. §. de viro. ff. so. mat. & lege. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hæred. quo casu de iure communi talis coitus regulariter erat impunitus. d. l. si vxor, & dixi supra. Aut data vilitate personæ mulieris oportet fateri q, per statutum etiam est ꝓuisum q, non puniatur, vt in dicto statuto, in versiculo. Item qđ si quis acquisiuerit vel habere vellet &c. & supra retuli q, Iu-
10 dæi vtuntur iure communi, vt dixi. ¶ Et debent etiam † cum eis seruari statuta loci: quia statuta ciuitatis debent quò ad populum illius loci seruari sicut cessante statuto, seruari deberet ius ciuile Romanorum. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & in §. omnes & in §. sequenti. inst. de iure natura. & prima dist. ius ciuile. sed Iudæi dicuntur esse de eodem populo & corpore ciuitatis: quamuis non sint de corpore spirituali. l. Christianus. C. de paganis sacrificijs & templis. & expresse dicunt moderni in c. Iudæi siue Sarraceni, ad fin. de Iudæ. qui pro hoc allegant ea quæ habentur in authen. de quæstore, in prin ibidum text. dicit, ciuitas nostra populosa est turbis diuersorum hominũ, & q, per illum text. not. Bald. in c. 1. de for. fideli. & ex hoc infertur q, statuta quæ communiter sunt per Italiam disponentia, q, extantibus masculis filiæ fœminę non succedant, locum
11 etiam habeant in Iudæis. ¶ Et comprobatur: quia † quarõne Iudæi existentes in locis in quib. seruatur ius ciuile Romanorum dñr esse de populo Romano, quò ad hoc vt legib. illis viuant, vt d. l. Iudæi. & ideo dñr in filios habere ius patriæ potestatis, quæ est de iure Romanorum, ita no. gl. 28. q. 1. Iudæorũ, & in d. c. ius Quiritum. & not. Bal. & in l. nam & ciuium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & firmat Cardi. Flor. in cle. 1. in vl. q. de Iudæ. & Gaspar. de Cald. in consi. 2. sub rubric. de Iudæ. &
* est magis * communis conclusio, quicquid dixerit Arch. in d.
12 c. qui sycera. licet illi † qui non sunt subiecti imperio Romano non habeant filios in potestate secundum gloss. no. institu. de pat. pote. quæ exemplificat in Francigenis, q, reputat singulare Bal. in c. 1. in titu. an maritus succed. vxo. in benefi. & in ca. 2. ad fin. de fratri. de no. benefic. inuesti. eadem ratione illi Iudæi qui sunt in alio populo viuente alijs legibus debent viuere le-
13 gibus illius populi. d. l. omnes populi. ¶ Et fortificantur † prædicta per id q, habetur in l. spadonem. §. iam aũt. ff. de excusat. tut. & q, ibi per illum text. no. Bal. dicens, q, immunitas con-
e cessa incolis certi loci habet locum in Iudæis, e & ita dicit se habuisse de facto. ¶ Accedit † id quod no. Ange. in l. vtimur. ff. de sepul. vio. & in l. 1. ff. ad legem Iul. maie. vbi dixit q, si alicui data est securitas pro se & socijs, quod in ea includetur etiam Iudæus socius: quia licitum est nobis cum Iudæis societatem habere atq; commertium. allegat l. quæcunq;. C. de Iudæ. & melius probatur in cap. postulasti. & in c. & si Iudæos. de Iudæ. licet Barto. hoc indecisum reliquerit in d. l. 1. ff. ad leg. Iul. maie. ¶ Tamen quia per dictum. ca. in nonnullis de iure communi est prohibitum Iudæis commiscere se cum mulierib. Christianorum, & in casu isto non cadit ista pœna in crimen adulterij
15 nec stupri, vt supra probatum est, pœna † quæ venit imponenda, etiam si grauem faciamus contra Hebræos interpretationẽ erit pœna arbitraria, & sic pœna extraordinaria: cum de iure cõi in casu nostro nõ cadat pœna limitata à lege: ideo erit pœna arbitrio iudicis. l. 1. §. expilatores. ff. de effractor. l. sancio legum. ff. de pœnis. no. glo. & doct. in l. nemo martyres. C. de sacrosan. eccle. & in ca. super his, ver. arbitrium. de accusa. vbi aũt iudex dẽt punire extraordinaria seu arbitraria pœna, ibi non potest imponi pœna capitalis: quia illa non appellatur extraordinaria, vt colligitur ex his quæ traduntur per gl. & per not. in l. sacrilegij. la 2. in prin. in verbo considerandum est. ff. ad le. Iul. pecul. Bñ facit. l. 1. ff. de fur. & balnea. & d. l. 1. §. expilatores.

in prin. iuncto. fi. & l. 3. §. pœna. §. de crimi. stellio. & hoc tenet Old. in d. l. 1. ff. de fur. & balnea. per illum tex. & idem colligitur ex his quæ voluit gl. no. iuncto tex. in c. super his. in verbo alioquin. de accusa. vbi hr̃ q, qñ venit imponenda pœna arbitrio iudicis, dẽt iudex imponere non pœnam ordinariam vel maiorem, sed mitiorem: & ita etiam tenuit dñs Cardi. Flor. in c. ex literis, de consti. & licèt gl. instit. de iniu. §. in summa. quã nonnulli sequuntur, teneat contrarium, tñ respondeo, primò qđ iudici non licet arbitrari de pœna mortis vel mutilationis
f membri, nisi qñ f concurrunt circumstantiæ seu qualitates q̃ suadeant pœnam talem esse imponendam: ita dicit Io. de Im. in d. c. inquisitionis, & in l. 2. ff. de pub. iud. in d. c. ex literis: p ea quæ notantur per gl. in d. c. super his, in verbo arbitrium. & per no. per glo. & Bar. in l. si qua pœna. ff. de verb. signi. & ita et no. Bal. in l. 1. C. de his qui latro. & faciunt not. per eundem in l. credibile. C. de pœn. sed in proposito nr̃o non interueniunt qualitates quæ ita suadeant, sed contrarium: quia istud non fuit adulterium: quinimò nec stuprum: qa mulier erat inhonestæ vitæ & vilis conditionis, nec reperitur q, qualitas conditionis Iudaicæ in persona commiscente se cum Christiana muliere inhonestè viuente saltẽ qñ se non cõmisceret iungẽdo se in cõiugium cum Christiana exigat pœnam mortis vel mutilationis membri, vt patebit ex his quæ dicam rñdendo ad alle-
16 gata in contrarium. ¶ † Secundò respondeo, q, vbi venit pœna iudicis arbitrio imponenda iudex dẽt inclinare in mitiorem pœnam: ita inquit Bal. in l. quicunq; in antep. col. C. de seruis
13 fugi. allegat no. † p gl. in c. de causis. facit. l. si præses. ff. de pœ. & id q, legitur & no. in regula, in pœnis. lib. 6. & tantò magis: qa iudex cuius arbitrio pœna venit imponenda, non dẽt arbitrari de maiori pœna q̃ in istis vel similib. sit solitum imponi: ita dicit Ant. de Bu. & Io. de Imo. in d. c. de causis. & Ange. in l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. & Io. de Imo. in d. l. 2. de publi. iudi. per ea quæ notã. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. & in l. hodie. ff. de pœn. & in ca. cum dilectus. de consue. Imò scio similem casum aliàs contigisse bis in Iudæo. & fuit imposita pœna pecuniaria. ¶ Accedit etiam, quia præsupponitur q, hactenus pœna cognoscentis mulierem, nõ nuptam honestè viuentem, non fuit arbitrata vltra libras ducentas vel trecentas inter Christianos: & tñ illa qualitas honestatis & inhonestatis est maximi ponderis in hoc crimine: qa qñ cum muliere retinente nomen honestæ mulieris fuit habita si milis cõiunctio, poterat de iure cõi imponi pœna corporalis. d. §. Item lex, cum. §. sequenti. & tñ si erat mulier inhonestæ vitæ talis concubitus erat de iure cõi & etiam municipali impunitus: vt fuit s ostensum. & sic pp dictam qualitatem inhonestatis inducitur maxima alteratio, & est apta facere delictum punibile & impunibile, ergo eadem rõne quamuis qualitas diuersæ sectæ alteraret delictum & cõsuetudo seruata in vno extenditur ex identitate rationis ad alium casum similem. l. de quibus, cum ibi no. in glo. prima. ff. de legi. & l. 1. C. quæ sit long. consue. saltem cum hoc non sit inducere correctionem, sed declarare modum qualiter debeat arbitrari pœna quæ de iure esset arbitraria, & sic q, imponatur pecuniaria in libris du-
17 cẽtis vel trecentis aut † circiter. modicus. n. excessus non reddit arbitrium iniquum. l. si societatem. §. arbitrorum, iuncta l. vnde si Neruæ. ff. pro soc. Et aliud est declaratio, aliud correctio. l. hæredes palam. §. sed notã. ff. de testam. & expresse dicit Ludo. Romanus in rubri. ff. de arb. circa quartam chartam in
18 ver. Item an si statutum sit in ciuitate q, † qñ pœna venit iudicis arbitrio imponenda, iudex debet imponere pœnã quæ pro simili delicto erat consueta imponi allegat no. per gl. in d. ca. inquisitionis, & per Antonium de But. in d. c. de causis. & qua ratione dixi non esse arbitrandum de pœna mortis, eadem ratione dico non esse arbitrandum de mutilatione membri: tũ
19 per ea quæ proximè dixi: † tum etiam † qa mutilatio membri
14 æquiparatur morti, vt. §. prohibemus. in auth. de colla. & no. in l. 2. C. de offi. eius q vicẽ alter. ge. & no. Gul. de Cu. & Bar. in l. Imperator, la secunda. ff. de statu homi. cum simi. ¶ Non obstant allegata in contrarium. & primò id quod habetur in d. §. his ita & in d. §. hinc apparet. & originaliter habetur nume. 25. quia respondeo q, ille tex. facit potius in contrarium nam dicit text. in d. §. his ita, alias est. §. qui incipit. Idem cum Balaam sic formaliter: miracula maxime veteris testamenti sunt ad-
g miranda, non in exemplum g nostræ actionis trahenda: funt

 tà enim

ta.n.tunc concedebantur quæ nunc penitus prohibemus.tūc
enim Samuel Agab pinguiſsimum regem Amalec in fruſta
concidit:nunc nulli eccleſiaſticorum iudicium ſanguinis agi
tare licet. Tunc Phynees Iudæum coeuntem cum Madianita
interfecit,& reputatum eſt ei ad iuſtitiam; hodie ſacerdotibus
in perniciem ſui verteretur officij,& ſic apparet q, licèt ſecun-
dum tṗs legis veteris permiſſum fuerit ita occidere Iudæum
coeuntem cum Madianita,id eſt,de genere Abraam. Madia
enim & Madai fuerunt filij Abraam & Gethurræ, vt per Arch.
in d.§.hinc apparet.tñ vt dixit text.in d.§.his ita,illud nūc nō
20 permitteretur,q, prius fuerat permiſſum. ¶ Præterea † præce-
pta iudicialia veteris teſtamenti & veteris legis tendentia ad
deciſionem cauſarum vel imponentia certam pœnam pro de-
licto,non obligant nec ſeruari debent,niſi quatenus per habē
tem poteſtatem legis condendæ poſt legem noui teſtamenti
fuerunt approbata.ita ſpecificè dicit Io.de Imola in c.fin.in 3.
colum.de conſue.per id quod habetur in ca.tranſlato.de con-
ſtitu.& reputat hoc menti tenendum.& ad hoc etiam allegat
h ſanctum Thomam [h] in prima.2.q.104.art.3.& bene probatur
in d.§.his ita.& etiam no.Ioan.de Imo.in l.ſtipulatio hoc mo-
do concepta,in 4.colum.ff.de ver.obli.& in l.3. in vlti.colum.
ff.de teſta.vbi etiam ad hoc allegat no.per glo.6.diſt.§.his ita.
& patet q, eſt derogatum legi veteri in hoc; quia(vt dixi ſupra)
pro ſtupro non eſt pœna mortis,& ſic mulier erat perſona in-
honeſtæ vitæ,non puniebatur per leges imperiales, vt eſt di-
ctum. ¶ Non obſtat etiam id q, habetur in l. ne quis.C.de Iu-
dæ.& 28.q.1.caue.& c.ſi quis Iudaicæ.quia ibi loquitur in Iu-
dæo copulante ſe in coniugium mulieris Chriſtianæ, q, ſe ha-
bebat ad magis aſsiduam & perpetuam coniunctionem, vn-
de non debet extendi ad Iudæum,qui ſimplicem fornicatio-
nem habuit cum muliere inhoneſtæ vitæ. ¶ Bene facit q, habe
tur in l.fi.C.de interdic.mat.& de pœni.diſt.1.in §.pœna. & q,
no.glo.in §.item miſſa.inſti.de actio.etiam gloſſ. in regula,in
pœnis.libr.6.& in c.1.de tempo.ord.libr.6.cum multis ſi.nam
qñ Iudæus ſe commiſcuit cum muliere Chriſtiana ſecum con
trahens coniugium,cenſetur adulterium committere,vt inqt
litera in dicta l.ne quis.non mirum ſi grauius punitur q̃ alia
ſimplex fornicatio habita cum muliere ſaltem inhoneſtæ vi-
tæ,cum adulterium ſit longè grauius,vt eſt oñſum. ¶Non ob-
ſtat etiam id quod habetur in d.§.item lex.cum §.ſeq.quia ibi
loquitur in coeunte cum virgine vel vidua honeſtæ vitæ , ſed
hæc non eſt hmōi.¶ Non obſtat etiam quod ſtatutum non de-
beat intelligi in Iudæis, eo quia nihil ad nos de his quæ foris
ſunt,& q, in generali diſpoſitione non debeant comprehendi
21 perſonæ odioſæ; † qm̄ reſpondeo,q, illud q, dicitur in d.c.gau-
demus, q, nihil ad nos de his quæ foris ſunt, intelligitur, quò
ad ſpūales pœnas: quia quò ad illas eccleſia non iudicat. nam
cum ipſi non ſunt de eccleſia, non pōt eccleſia eos excōicare,
ſed quò ad alias pœnas ſic.c.poſt miſerabilem.de vſur.c.poſtu-
laſti.de Iudæ.28.q.1.ſepe.cum ibi not. ¶Item nihil ad nos de
his quæ foris ſunt: quia non poſſunt præciſe ad fidem compel
li,ſed voluntariè ſunt inducendi,vt in d.c.qui ſyncera.& in ca.
de Iudæis.45.diſt.& ita declarat Inno. & Hoſti.in ca. quod ſu-
per his,de vo.& Hoſti.in ſum.in tit.de Iudæ. §. & in quib. gra-
uentur.ver.& ſic licet.& Oldra.in conſi.35.incipi. Infraſcripti
ſunt articuli.vel poſito q, non ſint ſubiecti eccleſiæ.ſ.vbi eccle-
ſia non habet temporalem iuriſdictionem, & ita procedat il-
la authoritas nihil ad nos &c.tamen bene ſunt ſubiecti prin-
cipibus habentibus iuriſdictionem temporalem,quia tales Iu
dæos puniri poſſunt,vt in d.c.in nonnullis.& in d.c. poſtula-
ſti,& in cle.1.eo.tit.& no. Io.And.in ca.contra Chriſtianos.de
hære.in 6.& in d.c.gaudemus. & latè Pet. de Anch. in regula,
ea quæ,in 6.q.& in ſuo conſil.14.incipi. Videretur prima facie
22 &c.& propterea comprehēduntur ſub dictis ſtatutis, quia † à
i pari [i] procedunt ligari ſtatutis & ſubijci iuriſdictioni, vt not.
12.diſt.illud.& in l.1.ff.de iuriſdict.om.iud.& no.doct.in cap.
quod clericis,de foro compe.& in ca.eccleſia ſanctæ Mariæ. de
conſti.& in rubrica de conſue.& Iudæi in humanis actib. no-
biſcum participant & iudicio.§.iam aūt,& ibi hoc no.Bald.&
23 propterea † dicimus,q, princeps abſq; legitima cauſa pacificos
Iudæos de terris ſuis expellere non poteſt, & ſic non dicuntur
k perſonæ; quæ odio habendæ ſint,vt plenè probat Old.[k] in con-
ſil.263.incip. Illa videtur.qm̄,vt ipſe inquit,princeps tenetur
eos diligere,in quantum ſunt ſuæ naturæ participes, vt habe-
tur de pœ.diſt.2.charitas.in ver.nonnulli.& c.ſeq.& expellere
ſine cauſa eſt contra præcepta charitatis, adeò q, ex huiuſmodi
charitate tenetur tempore neceſsitatis eis ſubuenire & eleemo
ſynas facere.42.diſt.quieſcamus.16.q.1.ſi cupis.86.diſt. non ſa
tis. & quia ſcriptum eſt,Cœlum cœli domino, terram autem
dedit filijs hominum.& idem voluit ipſemet Oldra.licèt non
ita plenè in conſi.87.quod incipi. Quæritur an princeps.& Io-
an.And.in addi.Specu.in rubr.C.de Iudę.& Albericus de Ro-
ſate in rubr.C.de Iudæ.bene facit l.Chriſtianis.C.de ſacri.pa-
ga.& temp. Et tanto magis hæc procederent ſi indultum eſſet
dictis Iudæis in loco quod Iudæi ibi deberent gaudere benefi-
cijs & immunitatibus:& in omnibus & per omnia haberi pro-
ut omnes alij ciues & incolæ dictæ ciuitatis per id qđ habetur
in l.2.§.furioſus,cum ibi notat.per Ange.ff.de iure codi.& per
Bal.in d.l.omnes populi,in 17. colum. in ver.ſed pone ſtatuto
cauetur.& per Bal.in l.3.§.hæc verba.ff.de neg.geſt.¶Pręterea
etiam poſito quod dictum ſtatutum non ſuffragaretur dicto
Iudæo,tamen etiam de iure communi non poteſt imponi cau
ſa mortis vel mutilationis membri,ſed pœna pecuniaria mo-
derāda iudicantis arbitrio quemadmodum ſ. dixi:& ita con-
cludo.& commendandum eſſet q, dominus princeps loci ſpe
cialiter quò ad hunc caſum ſtatueret: quia attenta generalita-
te dicti ſtatuti & narratis in themate circa vtilitatem & inho-
neſtatem mulieris non nuptæ putarem abſq; magna difficul-
tate ſuſtineri poſſe de iure q, dictus coitus aut nulla aūt ſatis le-
ui pœna veniat plectendus,vt facilè ex prædictis deprehendi
poteſt: ſed quia non putaui mentem ſtatuentium fuiſſe in Iu-
dæis ita liberè habenas relinquere, ſanctius duxi eſſe conclu-
dendum prout ſuperius dixi. Et quia in conſilio dictum eſt
hanc mulierem eſſe inhoneſtæ vitæ,& poſſet dubitari qualiter
oporteat hoc ꝓbari,& viſo dicto ſtatuto,dico q, in caſu noſtro
non eſt omninò neceſſaria probatio,de qua loquitur dictum
ſtatutum in principio,ſ.q, fuerit cognita à duobus adulterijs
vel pluribus,vel quæ publicè ſui corporis quæſtum fecerit: qa
illud ſtatutum loquitur quò ad mulierem nuptam, & quò ad
adulterium cum ea commiſſum. qui non eſt propriè caſus no
24 ſter: vt patet ex prædictis: † vnde cum in caſu noſtro non ſit de
neceſsitate probandum in ſpecie certum factum,ſed in gene
re mulierem eſſe inhoneſtæ ſeu infamatæ vitæ iuxta id qđ ha-
†5 betur in d.§.item lex Iulia.cum ſimi.† ſufficerent teſtes ſingu
l lares, [l] quorum vnus probaret de vna re inhoneſta: alius de a-
lia, per no.per gloſ. & doct.in l.ob camen.§.fi.ff.de teſti.& per
gloſſ.3.q.7.in ca.nihilominus.& per Inno.in c.qualiter & qñ,
el.2.de accuſa.& Spec.in titu.de inquiſitione.§.1. verſi. quid ſi
vnus.& in §.nunc tractemus.ver.item ſufficit.& in tit.de teſt.
§.iam de interrogatorijs.verſi.item de tṗe.& Iac. But. in l. Ar-
riani.C.de hæreti.& Bal.in l.actor,in quarta colum.C.de ꝓb.
& in l.1.C.de teſtamen.& in l.1.C.qui numero tute. & Ant. de
But.in ca.cum oporteat,de accuſa.& Mod.in l.inter pares.ff.
* de re iudi.cum ſimili.& eſt * communis concluſio iſta ſcđum
Io.de Imo.in d.c.cum oporteat. & ſufficeret probare q, fuiſſet
†6 inuenta cum aliquo in rebus venereis,vt † quia ſit inuenta in
camera ſola cum ſolo oſculante vel tangente,vt not.Bart.poſt
gloſſ.in l.capite quinto,de adulter.per ea quæ habentur in ca.
præterea,de teſti.& in c.literis,in c.tertio loco.de præſump.&
not.Bartol.in l.2.§. fin.& in l.quod ait lex.in prin.ff.de adult.
& per no.per gloſſ.& Barto.& Ang.in l.1.ff.de extraord.cri. &
Bartol.in l.2.in princi.ff.de fur.vel ſi probaretur q, viſum eſt ſę
pe recipere iuuenes intrantes domum ſuam,& quod ita com-
muniter ſeruant mulieres inhoneſtè viuentes,ita Bal.in l.data
opera,in 18.colum.C.qui accuſa.& per Iaco.Butr.& Bald.in l.
neq; natales.C.de prob.& Bal.in l.fi.ff.de hæred.inſt.& ſi per
duos teſtes conteſtes probaretur etiam q, viſa fuit ſola cum ſo-
lo in rebus venereis,vt de oſculo,& per duos alios ſimiliter cō
teſtes probaretur,q, fuiſſet ſimiliter viſa cum alio, adhuc for-
tior eſſet probatio: quia diceretur abundè eſſe probatum: po-
terunt etiam admitti ad teſtificandum illi qui cum ea ſe copu
laſſent: quia cùm iſte ſit de caſibus, in quibus ſocius poteſt de
ſocio interrogari,vt patet ex notatis per Bar.in l.repeti.§. fi.ff.
de quæſtio.& per doct.in l.fi.C.de accuſa.& in ca.1.de confeſſ.
cum ſi.admittitur ad teſtimonium etiam ſocius vel particeps
criminis,per nota.plenè per Sali.poſt gl.in l. quoniam liberi.
C.de teſti.Fama etiam in prædictis multum adminiculatur.
d.c.præterea Alex.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Pecuniaria. quòd valeat hmõi statutum tenent * oẽs, vt per
* Ang.tracta.maleficiorum,versiculo,che mai adul.col.28. q̧ ẽt valeat consuetudo, & lex Iulia dormiat, latè tuet̃ Aymo consi. 137. Sed non puto veram esse consuetudinem seu non vsum, q non tollit legem.

b ¶ Tamen simile suprà lib.6.consi.99.

c ¶ Romanos.s̃.lib.6.consi.6.

d ¶ Prout.Matthæsi.sin.101.Hipp.Mar.rep.l.1.nu.10.de rap. virgi.s̃.lib.6.consi.99.num.6.

e ¶ Iudæis,s̃.lib.5.consi.75.num.6.

f ¶ Quando.s̃.lib.1.consi.111.num.3.

g ¶ Exemplum.Imo.in l.stipulatio hoc modo.de ver.obl.

h ¶ Thomam.Idem in 2.2.q.87.ar.1.& ꝓblema.2.arti.8.Io. Gerson.in lib.de vita spiri.aĩæ.latè Andr. Tiraq.in tract.retract.in præfa.nu.7.8.

i ¶ Pari.s̃.lib.2.consi.210.col.1.s̃.lib.6.consi.19.nu.8.

k ¶ Old.Idem Im.c.q̧ super his, de voto.Pe.de Anc.rep.c.peccatum.col.14.de reg.iur.in 6.in rep.c.poss.col.16.eod. tit. Marti. Lauden.trac.de princ.§.9.Gemi.consi.96.col.2.Ant.Corse.de potesta.reg.q.85.Soc.consi.86.col.fi.lib.4.

l ¶ Singulares.Albe.l.hac consultissima,in prin.C.de test. Pan. c.prætereà.nu.1.de testi.q̧ not.s̃.lib.6.consi.189.nu.12.Adde.s̃. lib.1.consi.72.

EPITOME.

¶ SI quis vendat duas partes terrarum, q̃ pro alia tertia parte pro diuiso tenetur per Ioannem, non videtur vendidisse terras, quæ indiuisæ remanserunt inter venditorem & Ioannem, nec potest emptor in his longo tempore pręscribere tanquam carens titulo.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum positum sine copula, restringit antecedens.*
2 *Exceptio firmat, sed non extendit regulam. num.3.4.*
5 *Res æquè principalis non est de pertinentijs.*
6 *Castrum vendens cum pertinentijs: non videtur vendere res speciales, quas hẽt in eo sitas, sed solum iurisdictionem in eis. num.7.*

CONSILIVM XIIII.

ABVNDE & elegãter ꝑ celeberrimos dños supra
consulentes mihi maiores honorãdos deducta
sunt ea q̃ ad suprascriptam consultationem per
tinent, & ꝑ eos rectè in ea conclusum esse. nam
1 in primo negari non põt q̧ † relatiuum [a] appo-
a situm sine copula, restringit antecedens suum. l. à filio. §. testa-
tor. & §. iura. ff. de alimen. & ciba. lega. l. hæres. §. vxori. ff. de
leg.3. ergo licet in instrumento dicatur quòd Laurentius ven-
didit Baptistæ & Cælidonio de Agazadia duas tertias partes
possessionum pro diuiso videlicet terras laboratiuas vineatas
sodas, pratiuas, boschatas & alias quascũq;: tamen quia subse
quitur relatiuum, scilicet quæ pro alia tertia parte pro diuiso
tenentur & possidentur per Ioannem Nicolai de Burgensib.
apparet restrictum esse antecedens ad illas tantùm terras, qua
rum tertiam partem pro diuiso tenet dictus Ioannes: ergo ne-
mora & sylua quæ pro indiuiso remanserant inter dictum Io-
annem & Laurentium non sunt comprehensæ. ¶ Nec obstat
2 † quod dictus Laurentius in dicto contractu venditionis re-
seruauerit sibi palatium quoddam cum domibus & claustris
ad dictum palatium pertinẽtibus, & sic exeptio ista dẽt firma
re regulam in casibus non exceptis. l. quęsitum. §. deniq;. ff. de
fun. instrumen. in auth. de non alie. §. vt aũt. quia comproban
do responsionem datam per dominos consulentes respõdeo,
q̧ aut palatium non erat commune pro indiuiso dictorũ Lau-
rentij & Ioannis: & tunc obiectio cessat: quia palatium non
est de eo genere bonorum, de quo sunt nemora: & sic non po
test dici quod per talem exceptionem declaretur quod in præ-
cedenti concessione veniant ea quæ communia erant pro in-
diuiso inter dictum Ioannem & Laurentium. l. nam quod li-
quidæ. § fi. ff. de penu. lega. Aut dictũ palatium erat commu-
ne pro indiuiso dictorum Ioannis & Laurentij, & tunc dubiũ
3 facere videretur: quia † exceptio debet esse de contentis sub
regula, vt declarat Dyn. in rubrica de regu. iur. in 6. in fi. & per
Bar. post glo. in l.1. ff. de reg. iur. in l. in his. ff. de leg. & ideo di-
cit Lapus & Dominicus in c. qui ad agendum. §. 1. de procura.
in 6. & in c.2. in fi. de offi. vica. eod. lib. q̧ si constituo te procu-
ratorem ad causas seu ad agendum, & ad omnia quæ ego pos-
sem; excepto q̧ non possis iurare de calumnia, vel non possis
iuramentum deferre: & sic excepto vno de requirentib. spe-
ciale mandatum; videor tibi dedisse mandatum ad ea q̃ spe-
ciale mandatum requirunt excepto iuramento prædicto: qa
alias exceptio non esset de regula. Item alias dicta exceptio ni
hil operaretur. & similiter dicunt, q̧ si episcopus vicario suo cõ
misit omnia quæ ipse episcopus potest, excepta collatione be-
neficiorum, quæ requirebat speciale mandatum, vt d.c.2. vide
bitur in generali commissione cõmisisse ea quæ requirebant
speciale mandatum: quamuis si nõ esset facta dicta exceptio,
no fuissent comprehensa ea, quæ requirebant speciale mãdã-
tum, vt in d.c. qui ad agendum. in d.c.2. ad l. generali. §. vxori.
cum ibi no. per Bar. ff. de vsufru. leg. cum si. diceretur q̧ ibi ex-
ceptio erat de regula. Item operabatur in casu excepto absque
eo q̧ ampliaret regulam. vnde si legat testator hoc modo: lego
Titio omnia quæ sunt in domo, excepto argento, non viden-
tur legata illa quæ erant venalia, quæ non fuissent comprehen
sa si illa exceptio argenti non venalis non fuisset. facit quia ex
4 ceptio operatur in excepto argento, & est de regula. ¶ † Tamẽ
hoc non obstante teneo quòd dicta nemora non comprehen-
dantur: quia posito q̧ vera esset opinio Lapi; & Dominici in
b dictis locis, quam tamen comprehendit [b] Pe. de Anc. in rubri
ca de regu. iur. in 6. in 4. q. & in d. c. 2. & pro eo facit. licet ipse
non alleget. l. fi. secundum vnum intellectum gl. ff. q̧ quisque
iur. vbi exceptio facta de casu non comprehenso sub regula, vi
detur facta ad abundantem cautelam, & sic illud non opera-
tur. facit. l. qui mutuam, in prin. ff. manda. nihilominus aliter
respondeo ad decisionem Lapi & sequacium, scilicet q̧ in ca-
su suo verba regulæ erant taliter prolata quòd erant apta com
prehendere casus speciale mandatum requirentes. patet. quia
dictum fuit q̧ posses facere omnia quæ ego possem. non mirũ
si propter dictam exceptionem factam de casu requirẽte spe-
ciale mandatum sub dicta regula comprehenduntur casus spe
ciale mandatum requirentes, scilicet illi qui non fuerunt ex-
cepti: sed in casu nostro verba regulæ non erant apta compre-
hendere dicta nemora indiuisa: quia regula loquebatur solũ
de terris diuisis, & nemora erant indiuisa. vnde etiam si voluis
set Laurentius venire in dicta venditione nemorum non pos-
semus dicere quod illa comprehenderentur in dicto instru-
mento venditionis: quia verba ibi expressa non patiuntur. l.
5 in ambiguo. ff. de rebus dub. ¶ Non obstat † etiam si dicere-
tur quòd per clausulam illam generalem subsequentem vide-
licet, cum omnibus suis iuribus & pertinentijs dictarum re-
rum venditarum & cuiuslibet ipsarum. &c. videantur com-
prehendi dicta nemora: quia corroborando etiam ea quæ di-
cta sunt per præfatos dominos consulentes respondeo q̧ Lau-
rentius non habuit nemora pro pertinentijs rerum vendita-
rum: patet, quia etiam in ipsa venditione fuerunt nomina-
tim & æquè principaliter uenditæ terræ nemorosæ vnà cum
alijs terris. patet ibi dum dicit, videlicet terras laboratiuas, vi-
neatas, sodas, pratiuas, boschatas & alias quascunq;. & sic etiã
de boschatis mentionem fecit, merito illa clausula in qua dici-
tur cum pertinentijs &c. non intelligitur de nemoribus: quia
supra declaratum erat nemora non esse pertinentias, sed res ę-
què principales. facit. l. sed si per pretorem. §. deinde. ff. quib.
ex cau. ma. & l.1. §. eum. ff. de post. & q̧ no. in l. si idem cũ eo. §.
fi. ff. de iuris. om. iud. Præterea illa verba. s. cum pertinẽtijs &c.
debent intelligi de pertinentijs eiusdem qualitatis, quę essent
diuisæ inter Ioannẽ & Laurẽtiũ sicut ipsæ res principales, hoc
6 patet † ex eo q̧ notabiliter dixit Io. de Imo. in l.3. in fine prin-
cipij. ff. de acq. pos. vbi inquit, q̧ si quis tradit castrum cum per
tinentijs, non vr̃ tradere res speciales sitas in territorio dicti ca
c stri pertinentes ad ipsum [c] concedentem: sed solum vr̃ intelle
xisse de iurisdictione ipsius territorij, vt sic illa oratio vnifor-
miter intelligatur arg. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & l. in
testõ. C. de test. mili. nisi scd̃m eum aliud constaret de mẽte ex
verisimilib. coniecturis, vt qa venditum esset castrum & verisi-
militer non fuisset datum illud pretium, q̧ fuit datũ nisi fuis-
sent illæ res inclusæ. p l. semper in stipulationib. cũ glos. & l. in
7 obscuris, cũ glo. ff. de reg. iur. ¶ † Et ꝑ hæc ẽt infero ad scd̃m du-
biũ q̧ dictus Baptista & Cælidonius non valuerunt ꝑscribere

d longo tpe dicta nemora: quia carebāt titulo [d] in eis. l. nullo cū vulgaribus. C. de rei vendica. Præterea dr̄ in themate q̄ nō apparet ꝑ quāta parte dicti Baptista & Cælidonius possederint, ergo illa incertitudo impediuit eos posse præscribere, ꝑ ea quæ habentur in l. locus. ff. de acq. poss. & declarat notabiliter Bar. in l. emptor fundi. ff. pro empto. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Relatiuum, Pau. & alij. l. 1. C. de. sum. Trin. Ang. Are. §. ius autem ciuile, col. 1. insti. de iure natura. gen. & ciui. Iaso. consi. 97. lib. primo.

b ¶ Reprehendit, & bene. vt dixi. s̄. lib. 6. consi. 36. nu. 31.

c ¶ Ipsum. etiam si ad eum spectant occasione castri, vt sub feudum iure feudali retentum, non aūt vnitum mensæ castri. sed seorsum & per se possessum, vt dixi in consu. Parisi. §. 13. gl. 1. q. 13. §. 23. q. 13. tunc enim proprietas sub feudi seu ius feudale tm̄ censetur esse de pertinentijs & vendi. vt latè dixi in consu. Pa. §. 1. gl. 1. nu. 45. & gl. 5. nu. 45. cum seq. & q̄ non præsumitur aliquid esse de pertinentijs, nisi ꝓbetur late Alex. s̄. lib. 4. consil. 55. nu. 18. cum seq. s̄. lib. 6. consi. 222. cæterum q̄ hic dr̄. Alex. sequitur & dilatat Aymo. consi. 54. nu. 9.

d ¶ Titulo. nec sufficit opinio tituli, vt dixi in consu. Par. 2. 7. nu. 26. & latius. §. 66. gloss. 2. vide Oldr. q. 164. Corn. consi. 201. co. 3. libro 1.

EPITOME.

¶ TVTRIX filiorum cessit Iacobo, mediāte summa quingentarum librarum actiones filijs competentes contra communitatem Bononiæ. postea re integra officiales Bononiæ dederunt & assignauerunt dictis filijs insolutum certum redditum salis. Postremo ijdem officiales idem ius cesserunt Iacob. cessionario occasione dictæ cessionis. Respon. Alex. q̄ non potuerunt, ex quo ius erat quæsitum filijs, qui etiam non tenentur illud ius cedere Iacobo, sed duntaxat tenentur illi soluere summam, quæ erat eis debita per communitatem, & ad quam facta fuerat cessio.

CONSILIVM XV.

ATTENTIS supra narratis mihi videtur iustitiā esse puto dictis hæredib. Bartholomæi de Pretis
1 nam quis tutrix † filiorum ac hr̄dum dicti Bartholomæi cessisset ꝑfato dn̄o Iaco. actiones cōpetentes dictis hr̄dibus contra camerā, & translatæ essent in præfatum Iacobum: tn̄ remanserunt apud eosdē hr̄des Bartholomæi actiones directæ, quarum occasione potuit eis per cameram satisfieri, assignando eis dictum redditū Montis salis pro dicta quantitate, cum nondum esset per præfatum Iacobum cessionarium denunciatum cameræ Bononiæ seu agentibus pro camera, q̄ non solueret dictis hæredib. Bartholomæi, nec per dictum Iacobum lis contestata esset cōtra cameram super eo in quo tenebatur camera ipsi Iacobo tanquam cessionario, nec adhuc pars aliqua quantitatis debitæ Iacobo occasione dictæ cessionis fuisset soluta per cameram prædicto Iacobo. ista probantur in l. 3. C. de nouatio. & in l. nomen. C. quæ res pig. ob. possess. ¶ Ex quo infertur, quod rectè fuerunt descripti creditores Montis salis in libris duabus mille præfati hæredes Bartholomæi: quia erant adhuc veri creditores cameræ & contra eam directas actiones habebant, non obstante cessione, per iura præallegata. ¶ Nec obstat ad hoc si diceretur quod imò sufficit quod agentes pro camera contra quam facta erat cessio, scirent tempore quo satisfecerunt dictis hæredibus Bartholomæi, quod ipsi hæredes Bartholomæi mediante eorum tutrice cessissent Iacobo iura contra cameram. l. fi. ff. de transactio. & l. facta. §. si hæres. & vtrobiq; plenè not. ff. ad Trebel. quia respondeo, quod nō apparet quod agētes pro camera tempore quo fuit satisfactum dictis hæredib. Bartholomæi haberent scientiam dictæ cessionis: imo ignorasse præsumuntur, cum consisteret in facto alieno. l. fi. ff. pro suo. c. ab excommunicato. de rescript. Prætereà. d. l. fi. & d. §. si hæres, non loquuntur in cessione facta per creditorem alteri contra debitorem, eo modo quo fuit in casu nostro, vt plenè ꝑ docto. in d. §. si hæres. tamen præcedens responsio plenior &
2 tutior est. ¶ Stante † erga q̄ legitimè dicti hæredes Bartholomæi fuerint descripti creditores Montis salis, & rectè fuerit eis assignatus dictus redditus Montis salis occasione dictarum directarum actionum quæ apud eos remanserant: sequitur q̄ alienari & transferri postea non potuit in totum vel pro parte illud ius competens dictis hæredibus ad dictum redditum annuum Montis salis in præfatum Iacobum describendo præfatum Iacobum in creditorem seu dn̄m dicti iuris, & redditus annui loco dictorum hæredum, qui erant pupilli seu minores, quia non interuenit consensus dictorum hæredum, qui erat necessarius tam ex forma prouisionis editæ super iurib. dicti Montis: (vt in themate suprascripto narratur) q̄ etiam de iure communi, est enim regula iuris, q̄ id q̄ nostrum est, sine facto nostro à nobis euelli non potest, vt l. id q̄ nostrum. ff. de
3 reg. iu. imo † etiam si consensissent præfati minores, non fuis-
1 set talis consensus sufficiens, quia talis redditus annuus † cō-
a putatur inter [a] immobilia, vt l. iubemus nulli. in princi. & ibi no. C. de sacrosan. eccle. & in auth. de non alien. §. hæc vos. cū gl. in verbo, ciuiles annonas, in cle. exiui. §. cumq; annui redditus, de ver. sig. Quinimo ex forma statuti ciuitatis sub rubrica de contractibus minorum, nullus minor. 25. annis q̄ sit sui iuris pōt contrahere vel alteri se obligare, vel bona sua immobilia vel aliqua alia iura vendere, alienare, cedere vel alteri obligare, vel renūciare alicui iuri sibi competenti vel competituro, nisi id faciat pupillus cum authoritate tutoris seu per tutorem: & adultus cum authoritate curatoris, & in præsentia vnius doctoris decretum interponentis, & quædam aliæ solennitates in alienatione rerum immobilium minoris. 18. annis requiruntur, vt plenius in dicto statuto cauetur; quæ quidem solennitates non interuenerunt in casu prædictæ translationis. ¶ Et si diceretur, non esse æquum q̄ dicti hæredes Bartholomæi cesserint actiones suas contra cameram dn̄o Iacobo pro pretio librarum quingentarum eis promissarium, & q̄d dicti hæredes habeant pretium, id est, dictas libras quingentas, itē habeant ius ad redditum annuum Montis salis eis per cameram assignatum pro satisfactione eorum crediti: quia rn̄deo,
b q̄ dicti hæredes Bartholomæi [b] tenentur ꝑfato Iacobo seu eius hr̄dib. ad illud q̄ debebat eis camera prædicta tpe cessionis, & sic ad id in quo facta est cessio; non aūt tenebantur aut tenentur dare præfato Iacobo vel eius hæredibus ius ad redditum dicti Montis salis, quia non fuit cessum tale ius præfato Iacobo per dictam tutricem vel per dictos hæredes Bartholomæi, nec tpe cessionis tale ius ad dictum redditum Montis salis cōpetebat dictis hæredibus Bartholomæi. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Inter. And. Tira. in consu. Picto. ti. retra. §. 1. gl. 6. nu. 4. cū seq.

b ¶ Tenentur. Idem Bal. consi. incip. Factum tale est in fin. q̄ est consi. 303. li. 1. scd̄m veterem. & consi. 105. lib. 4. secundum nouam impressionem.

EPITOME.

¶ Apollonia hæredes instituit tres fratres suos, & partem decedentis sine liberis voluit peruenire ad illos vel alium siue eius liberos in stirpem, & inhibuit eos quicquam alienare, nisi omnes simul cōsentiant: quod si secus fiat, alienationem esse nullam: bona vero alienata peruenire ad alios fratres & hæredes. qui non consenserint alienationi Quòd si omnes decederent sine liberis, omnia & singula bona quæ non essent per dictos fratres & hæredes alienata, vendi & pretium distribui pauperibus, tunc eligendis per certas executores, mortua testatrice instituti adierunt, & duo ex eis sine liberis decesserunt superstite tertio, videlicet Iacobo comite, qui vult alienare de dictis bonis. Quæritur an & quantum possit ille aut habens causam ab eo, vt non possit à pauperibus inquietari, defuncto authore sine liberis.

CONSILIVM XVI.

BREVITER ad quæsitum rn̄deo posse alienari de dictis bonis vsq; ad tres partes de quatuor bonorū quæ remanserunt in hæreditate dictæ testatricis, attēto q̄ testatrix voluit post mortē oīum dictorum institutorum decedentiū sine liberis erogari in pauperes Christi bona quæ reperirentur esse in hæredi-
1 tate, & quæ non essent alienata per dictos hæredes. † & sic in effectu voluit restitui pauperibus illud quod superesset in hæreditate

reditate tpe, quo eueniret conditio substitutionis fideicommissi, quo casu hæres potest alienare reseruata solum quarta parte illi cui testator restitui voluit id quod superesset, vt est tex. in auth. contra rogat⁹. C. ad Treb. & plus ibi subdit Imperator, q̃d etiã dictam quartã diminuere seu alienare posset ꝑ alimentis sibi necessarijs, & no. in auth. res quæ. C. commu. de leg. & quò ad potestatẽ alienãdi tres partes ex quatuor bonorum fuit de mente gl. fi. in d. auth. cõtra rogat⁹. quòd nõ distinguatur, an dolo alienetur, vel sine dolo, patet ibi dum gl. dicit, si dodrantem totum iam dilapidauit &c. & illam ad hoc ponderat Raph. Cuma. in l. Titius. ff. ad Trebell. hoc etiam voluit gl. in l. Imperator. §. fi. ff. de lega. 2. & ibi etiam clarius Bart. ad fi. in versic. secundo casu, &c. vbi habetur quòd etiam quando hæres rogatus restituere quicquid supererat, alienauit animo interuertẽdi fideicõmissum, & sic mala fide, nihilominus, nõ tenetur reseruare, nisi quartam, & probari videtur in auth. de resti. circa medium. colla. 8. in vers. non enim cõcedimus, &c. Pro hoc bene facit id, quod ibi no. Iac. de Bel. volens quòd dispositio illius authent. emanauit solùm ad tollendas discordias, quæ oriri potuissent inter hæredem & fideicommissariũ, vel ex proprietate verborum, vel ex iuris dispositione, ita etiã videtur tenere gl. & ibi Bart. Ang. in l. pen. ff. ad Treb. attento
2 quòd ibi loquitur in hærede, qui † consumpsit. quod verbum accipitur in malam partem, vt ibi dicit Ang. vel secundũ Io. de Imo. in d. l. pe. dicendum est saltem hodie esse licitum dicto hæredi consummare tres partes ex quatuor bonorũ hæreditatis, vt in d. auth. contra rogatus, & ita in dubio talis hæres alienando, non vr̃ dolo facere: cùm id suo iure ei liceat. l. nullus vr̃. ff. de reg. iur. ideo in dubio nõ præsumeretur dolus, secundũ eum. ar. l. meritò. ff. pro so. & per not. in l. fluminũ. §. fi. ff. de dam. inf. Sed vbi apparet, q hęres principaliter alienaa ret in fraudem [a] fideicõmissarij, dicit Ioan. de Imo. quod fortè non vr̃ quod hoc facere possit per id, quod no. in l. 1. §. deniq;. ff. de aqua plu. ar. & in d. l. fluminum. §. fi. Sed in casu nr̃o non põt dici, q constet, q in fraudem, & causa interuertendi fideicommissi principaliter fiat alienatio: cùm dictus comes Iacobus non habeat aliquid aliud in bonis, & ex fructibus non posset cõmodè sibi consulere inspecta qualitate ac nobilitate
* gñis sui, quinimò scdm magis * verã opi. vr̃ quòd dummodò reseruet quartã, non videatur dici posse hodie, q hæres alienet in fraudem, & causa interuertendi fideicommissum, adeò, q hoc sibi non liceat, vt probatur in d. auth. de resti. & per glo. &
3 per Bart. in d. l. Imperator. & dixi suprà. ¶ † Quinimò fortius voluit signanter Bal. in d. auth. contra rogatus, quod si dictus hæres in vita sua nõ alienasset tres partes ex quatuor, sed in vltima voluntate disposuit de dictis bonis vsque ad dictas tres partes, hoc facere poterit. ar. l. sicut. §. venditionis. ff. quibus mod. pig. vel hypo. sol. hoc vltimum tñ non pono pro cõstanb ti: [b] quia non est necessarium. Et potest dicta alienatio trium partium fieri pro diuiso vel indiuiso, seu in aliquibus reb. integris, dummodò tot alia bona per se supersint, quæ sufficiant ad quartam bonorum, vt probatur in d. aut. de resti. versus finem ibi, dum dicit, si verò contigerit alias, tetigerit quartam, & non habeat ad supplementum aliam substantiam, tunc damus & contra emptores, &c. facit. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Fraudem. dic, quòd hîc non potest allegari fraus, vel dolus: quia libera est facultas, & actus liciti, & sic deest materia fraudis vel doli. Sed solùm posset allegari simulatio: vt in simili dixi in consue. Parisien. §. 2. q. 4. nu. 19. & q. 9. nu. 31.

b ¶ Constanti. & cautè, quia illud dictum est falsum, & contrarium tenet ibi Cor. & bene, quia primus testator voluit suum fideicommissarium præferri cuicunq; hæredi hæredis extranei, siue legitimo, siue instituto in testamento: ergo multò magis voluit præferri legatarijs hæredis.

EPITOME.

¶ TESTATOR filiam Helenam instituit particulariter, filios verò masculos vniuersaliter, quos inuicem & per fideicommissum substituit: eis verò quãdocunq; decedentibus sine liberis, nullo ipsorum filiorum ipsius testatoris superstite, tunc eo casu dominas Lauram & Barbaram sorores substituit in vsufructu omnium bonorum suorum. Post mortem verò dictarum Lauræ & Barbaræ in vsufructu, & ꝓprietatẽ dictorum omnium bonorũ suorum substituit proximiores agnatos, vel cognatos. Mortuo testatore decesserũt omnes filij masculi sine liberis superstitibus tutore Helena, & amitis; amitæ petunt vsumfructum omnium bonorum, saltem in quibus fuerant instituti filij deducta eorum legitima. Respon. Alex. quòd male petunt, quia non sunt vocatæ, nisi nullo filiorum testatoris superstite, sed hîc superest filia, quæ venit appellatione filiorum, quando est fauor, vt hîc. Tum quia alias sequeretur. q etiam collaterales & remotissimi ex fœminis orti, filiæ testatoris præferrentur in proprietate & vsufructu.

CONSILIVM XVII.

CIRCVNSPECTIS verbis testamenti dicti Alexandri, & præsupposito oẽs filios masculos Alexandri post eius mortem decessisse impuberes superstite dicta Helena ipsius testatoris filia, & superstitib. dictis Laura & Barbara dicti testatoris sororibus, dubitat̃ an dicatur euenisse casus, in quo substitutæ fuerũt dictæ sorores testatoris in vsufructu, ꝓut in testamento continetur, & omissis seperfluis puto cõcludendũ,
1 q non. Primò per † id, q̃d habetur in l. Titius. §. 1. ff. de lib. & post. vbi habetur, q prouisio facta in vno casu à testatore porrigitur ad aliũ, in quo testator similiter prouidisset, si de eo cogitasset, & ita illum tex. summat Bar. ergo cùm testator prouiderit, quòd sorores testatoris admittantur ad substitutionem in vsufructu omnium bonorũ testõris, nullo ipsorum filiorũ testatoris superstite, sequitur, quòd posito quod de stricta significatione verborum diceremus testatorem ꝓuidisse solùm in casu, quo filij masculi sine liberis mortui essent, admitterentur dictæ sorores ad dictam substitutionem, tñ quia si testator cogitasset de superexistentia filiarum mortuis masculis similiter iuris præsumptione ꝓuidisset, quod extantibus filiabus non admitterentur dictæ sorores, debet porrigi dicta disposi-
2 tio ad istũ casum, qa iuris † p̃sumptione testator magis diligit descẽdentes suos q̃ transuersales, patet in l. cùm au⁹. ff. de cond. & dem. & in l. cùm acutissimi. C. de fideicom. & l. generaliter. §. cùm autẽ. C. de instit. & substit. iunctis ibi notatis per Cy. in 3. q. & per gl. & Ange. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. facit l. scripto. ff. vnde liberi. & l. fratres. & l. fratris. C. de inoffi. test. putandum est igitur mentem testatoris fuisse quòd sorores testõris nõ admitterent̃, nisi mortuis filijs oĩbus cuiuscunq; generis ipsius testatoris, & sic vbi mortuis masculis extarent filiæ fœminæ testatoris, non admitterentur sorores testatoris ex substitutione, sed decedentibus filijs testõris masculis sine liberis ab intestato, succederent ei filiæ testatoris ab intestato, & hoc modo testator satis vr̃ etiã prouidisse ipsis filiabus casu quo decederent filij masculi sine liberis, cum filię sint ipsis masculis proximiores, vt l. Lucius. vltima, cũ ibi no-
3 tatis per gl. fi. & doct. ff. de hær. insti. & per hunc † modum intelligitur testatorẽ conseruasse ius legitimarum successionũ. vt sæpe lex interpretatur. l. pen. cum ibi no. C. de impu. & alijs substit. l. vel singulis. ff. de vul. & pup. l. qui duos. in prin. ff. de rebus du. & plenè no. in l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Treb. & cùm testator tempore conditi testamẽti de tali morbo esset oppressus, & sic mortis cogitatione turbatus, præsumit lex eũ propter hoc non ita omniũ habere memoriã, & ad prouidendum diligentiam, sicut in actibus inter viuos. l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos. hac ratione sæpe numero lex supplet testantium voluntates. facit l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. & d. l. generaliter. §. cùm autem. cum si. ¶ Secùdò hoc deprehenditur ex modo & ordine substitutionum à testatore factarum. Primò. n. decedente aliquo ex filijs masculis sine filijs, vel sine testamento substituit superstitem ex eis. Et postea subiungit, eis verò quandocunq; decedentibus sine liberis, vel testamento, nullo ipsorum filiorum ipsius testatoris superstite: tunc & eo casu præfatas Lauram & Barbaram substituit, &c. illa enim
4 verba eis q̃ncunq; decedentibus, &c. cùm sint indefinita, † & æquipolleant vniuersali, iuxta l. si pluribus. ff. de le. 2. c. solitæ. de maio. & obe. c. vt circa, de elec. in 6. & ibi no. ostendũt fuisse ibi per illa verba esse prouisum casum, qñ decederẽt omnes masculi: ergo ne illa verba sequentia, quæ dicunt, nullo ipsorum filiorum, &c. reddantur superflua, debent intelligi testatorẽ ibi sensisse de alijs filijs, s. fœminei sexus. l. si qñ. ff. de leg. 1.

cap. si

c.si Papa.de priui.in 6.& q̊d no.Bal.in rub.C.de cõtrah.empt.
in 9.q. & relatio † debet fieri ad ea ex quibus dispositio non
reddatur inanis.l.cũ vulgari.ff.de dote prelega.& l.seruo alie-
no.§.si ab impubere.ff.de le.1.& non debet fieri relatio ad eos
casus, quibus iam specialiter prouisum erat, l.ff per prætoré.§.
deinde.ff.quibus ex cau.maio.l.1.& vtrobiq; not.ff.de post.l.
cohæredi.§.si partem.ff.de vul.& pup. ¶ Hoc & tertiò confir-
matur ex sequenti substitutione facta post mortem dictarum
Lauræ & Barbaræ, quo casu testator in vsufructu & proprieta-
te dictorum omniũ bonorũ, tunc substituit proximiores atti-
nẽtes ipsius testatoris masculos siue sint ex linea paterna, siue
ex linea materna, vnde si prima substitutio facta post morté
omniũ filiorũ intelligeretur facta etiã in casu, in quo filiæ fœ-
minæ superessent, sequeretur q̄, siue cõtigisset q̄, Laura & Bar
bara superuiuerent post mortem filiorũ masculorum testato-
ris decedentiũ sine liberis, siue etiã præmortuæ fuissent dicta
Laura & Barbara, tñ quicunq; ꝓximior masculus coniũctus
testatoris, etiamsi fuisset ex linea materna, & in decimo vel re-
motissimo gradu admittetur ad vniuersam hæreditaté dicti
testatoris, & filiæ testatoris remanerent oĩno exclusæ, ita ꝓbat
per l.quandiu institutus, cum ibi notatis per Bart.in vlti.q.ff.
de acquir.hære.& Bar.in consilio suo incip. Quidam nomine
Mæuius habens filiã &c.quod quidem esset absurdissimũ di-
cere, & contra præsumptã mentẽ testãtis.d.l. cum acutissimi.
cum si.præsertim cùm per masculos coniunctos testatori ex li
nea materna, non cõseruetur domus, nec agnatio aut familia
testatoris, cùm tales dicuntur cognati strictè & propriè, vt l.
pronunciatio.& l.seq.ff.de verb.sig.& inst.de legit.agna.suc-
6 ces.in princ. † Sed ipsæ filiæ testatoris dicuntur de agnatione
a [a] & familia testatoris, & per ipsas saltem donec viuent, dicitur
durare & conseruari agnatio & familia patris, vt d.l.pronun-
ciatio.& insti.de legitima agna.succes.in prin.& §.1.& 2.& l.
7 filius.ff.de suis & legi.& dispositio † testõris interpretari dẽt
ne quid absurdum durũ impium aut iniquũ contineat etiam
si à propria verborum significatione recedere oporteat.l.vxo-
rem.§.codicillis.cum gl.in verbo, pietatis.& §.concubinæ.&
ibi no.ff.de leg.3.sed impium & iniquum est hereditatem pa-
rentum auferri liberis, vt alijs concedatur.l.nam & si parenti-
bus.ff.de inoff.test.l.cùm ratio.ff.de bo.dam.17.q.vlti.c.fina.
attento q̄, in casu nostro substitutio facta per testatorem erat
compendiosa facta per verba cõia, & sic apta ad fideicõmissa-
riam per quam succeditur testatori, non aũt ei cui fit substitu-
tio.l.cohæredi.§.cum filiæ, ff.de vul.& pup.& etiam casus qui
8 † euenit, fuit casus in quo præsupposito quod deberẽt admitti
dictæ sorores substitutæ admitterẽtur ex fideicõmissaria sub-
stitutione, quia decessit filius pupillus mr̃e superstite, quo ca-
b su talis substitutio facta per verbum cõe [b] valet iure fideicom-
missi, vt no.gl.& Bar.& Bal.in l.Centurio.ff.de vul.& gl.Bart.
& Ang.& multi alij in l.precibus.C.de impub.& alij substi.&
* gl.Inno.in c.Raynutius.de testa.& gl.& magis * cõiter cano-
nistæ in c.si pater.eo.tit.lib.6.& dicit Bal.in d.l.Centurio.&
in l.iam hoc iure.eo.tit.hanc esse cõem opi.scd̃m quam cõsu-
lunt doc.& ad præsens non arbitror multum necesse hoc di-
9 scutere. ¶ Quartò † quia in dispositione testatoris masculinũ
c concipit [c] fœmininum, qñ concipiendo fœmininũ redundat
fauor & non odium.l.si ita scriptũ sit filiabus, & ibi not.ff.de
leg.3.l.si quis ita.ff.de test.tu.l.1.C.de condit.insertis.l.1.& ibi
no.& l.quisquis.ff.de verb.sig.& traditur in multis locis etiã
cõibus & vulgaribus, sed interpretari q̄, sub illis verbis.s.nullo
ipsorum filiorum ipsius testatoris superstite &c. comprehen-
1 duntur etiam filiæ fœminæ testatoris, est fauor rationabilis &
non odium, quia per talem interpretationem fauetur debito
& iuri naturæ & voto parentum.in §.primum itaq;.in aut.de
hæred.& fal.l.fi.circa prin.C.de cura.furio.& l.fi.C.de cod.&
l.cum acutissimi.Pro hoc in specie optimè facit id quod dicit
Io.And.in c.Raynaldus.de test.quem alij ibi sequuntur, vbi
dicunt q̄, si substituo Titio filio meo sub hac conditione.s.si
decesserit sine filijs, & contingat eum decedere cum filiabus,
an admittetur substitutus? & dicunt q̄, non, quia illa verba, si-
ne filijs, quis sint masculini generis, & filij sint positi in con-
ditiõe, tñ comprehendũtur ẽt fœminæ, mouentur, quia ma-
sculinum in materia fauorabili concipit fœmininum, vt in d.
l.si quis ita.cum concordantijs s̃.allegatis.& idem consuluit
Ang.consil.118.incip. Super puncto prædicto bona dotalia.

10 ¶ Pro hoc † ẽt facit id quod habetur in c.cum dilecti.de dona.
scd̃m vnũ intellectũ, scd̃m quẽ ibi probatur, q̄, licèt aliàs clau-
sula in fine apposita deberet referri ad omnia, iuxta l.talis scri-
ptura.ff.de leg.1.& l.1.C.de liber.præter.& c.inquisitioni.& c.
secundò requiris.cum ibi no.de ap.tñ fallit, nisi ita referendo
resultaret absurdum.vt in d.c.cùm dilecti.& ibi not.doct.ita
ergo pari ratione in ꝓposito, dato q̄, ẽt illa verba nullo ipsorũ
filiorum &c.debuissent aliàs referri ad clausulã illam, in qua
de masculis tantùm mentio facta esset, tñ quia hoc casu seque-
rentur absurditates & iniquitates, de quibus s̃.ideo debet re-
ferri etiam ad filias in alia parte dispositionis nominatas.
11 ¶ Quintò pro hoc † facit id quod consuluit Petr.de Ancha.
cons.68.inci.Subtiliter ad plenum discussa & examinata sunt
dicta dubia &c.vbi erat casus, testator instituit filias in re cer-
ta, & eas inuicem substituit, & filios masculos instituit in vni-
uerso, & eos masculos etiam inuicem substituit, postea dixit,
& si omnes decesserint sine liberis substituo Titium, an illa vl-
tima substitutio facta per illa verba, & si oẽs decesserint &c.
intelligatur si omnes.s.masculi ꝓximè nominati decesserint,
an verò intelligatur ẽt de filiabus? & concludit q̄, etiam de fi-
liabꝰ, per l.1.C.de lib.præt.& d.l.talis scriptura, & per rõnem.
d d.l.cùm acutissimi.& d.l.cum auus. ¶ Sextò [d] † decidit hoc
12 expressius Pet.de Anch.cons.129.incip. Pro clariori decisione
dubij &c.vbi dicit, q̄, in materia substitutionũ si est facta men
tio de filijs veniũt ẽt filiæ p d.l.si quis ita.& d.l.ita sit scriptum.
maximè scd̃m eũ in casu suæ cõsultationis, in quo testator qñ
noluit discernere sexum masculinum à fœminino.hoc expres
sè dicit, & ita apparet in casu nr̃o, in quo circa institutioné q̄,
testator quia voluit separare masculos à fœminis, expressè in
institutione fecit mentionem per se de masculino sexu & per
se de fœminino.facit c.inter corporalia.ibi, vnde si circa trans-
13 actionem &c.de transla.præla. ¶ Nec prædictis ob. † si diceret
quod si dictæ sorores testatoris sunt substitutæ, non sequitur
per hoc absurdum q̄, ipsæ præferantur dictis filiabus testato-
ris, attento q̄, dictæ sorores non sunt substitutæ, nisi in vsufru-
ctu per verba cõia, & per consequens non trahitur dicta sub-
stitutio ad proprietatem seu ad totum, sed interim remanet
proprietas apud hæredes filiorum masculorum, & sic apud di-
ctas filias fœminas, quæ ab intestato essent hæredes pupillorũ,
dato q̄, per fideicommissum essent dictæ sorores substitutæ in
vsufructu per no.per Bar.& alios in c.Centurio.præallegata.
in ver.quid si testator substituat aliquẽ compendiosè, directè
in certa portione.& in ver.quæro vlterius quid si hæc substitu-
tio per verbum cõe fiat in certa portione, &c.& Bal.in l.preci-
cibus.in vlt.col.C.de impub.& alijs substi.& alij in l.his ver-
bis.ff.de hære.insti.vbi per Io.de Imo.ibi.& in d.l.Centurio.
quia ad hoc rñdeo q̄, per hoc non sunt sublatæ absurditates &
rationes superius allegatæ, quia posito quod interim nuda
proprietas fuisset remãsura penès dictas filias hæredes dicto-
rum masculorũ, donec viuerent dictæ sorores.s.Laura & Bar-
bara, tñ illud nullam vtilitatem afferebat dictis filiabus, quia
donec viuebant dictæ Laura & Barbara, dictæ filiæ nullum
erant commodũ percepturæ ex dictis bonis, & mortua Laura
& Barbara proprietas transibat ad masculos proximiores te-
statoris agnatos vel cognatos, vt disposuerat testator, & sic in-
utiliter erat proprietas apud dictas filias, ergo apparet quòd
omninò resultant absurditates prædictæ, si intelligamus eue-
nisse casum substitutionis. Item quia cõtingere poterat quòd
Laura & Barbara decessissent ante morté illorum dictorum
filiorum masculorum, & si dicta verba substitutionis intelli-
gerentur eo modo quo dicta Barbara & Laura intelligere vo-
lunt, præferrentur etiã cognati testatoris, quantumcunq; re-
motissimi ipsis filiabus testatoris per d.l.quandiu.in fi.cum
ibi no.per Bar.quod est absurdũ & impium, & cõtra præsum-
ptam mentẽ testantis in casu nostro, vt superius est ostensum,
ex quibus concludo casum dictæ substitutionis non euenisse.

ADDITIO.

a ¶ Agnatione.s̃.lib.5.cons.24.num.10.Ias.cons.130.col.3.lib.1.
Hyppo.Marsi.sing.33.fa.quæ dixi.s̃.lib.6.cons.53.nu.6.adde
ĩ.eo.cons.125.num.4.
b ¶ Commune.s̃.lib.3.cons.12.num.20.
c ¶ Concipit.latè Andr.Tiraquel.in consu.Picto.titu.retract.
§.1.num.219.

d ¶ Sextò

¶Sextò. Adde septimò q; faciunt illa verba, omnium bonorum, quæ comprehendũt etiã bona relicta filiæ; quatenus illi vltra legitimam verisimiliter relictũ fuit, & sic cũ sic similiter & pariter grauata, vr̃ grauamẽ vniforme, & sic, ꝑpter vniuersalem omnium requiritur quod pariter eueniat conditio in omnibus liberis grauatis. Quam rationem, eo q; aliæ sufficerent, omisit Alex. hic recordor me consuluisse in pulchro casu testamenti cuiusdam ciuis Borboniensis habentis bona in patria iuris scripti, qui instituit duos filios impuberes, & posthumum seu posthumã ex vxore tunc prægnante, videlicet posthumã, si nasceretur fœmina, in quingentis libris cũ lecto munito ac vestibus, in dotẽ duntaxat, si verò nasceretur masculus posthumus, illũ cum dictis masculis vniuersaliter hæredẽ instituit, & dictos filios & posthumum substituit, & postridie in codicillis facta recitatione testamenti, & q; in eo nullam substitutionem fecerat dictis liberis & hæredibus suis, si omnes simul vel successiuè sine quibuscunq; alijs liberis decederent, sic statuit, videlicet, casu contingente, q; oẽs liberi ac posthumus hæredes mei in pupillari ætate, vel aliàs quomodolibet, sine liberis deficerent, superstitib. nepotibus meis à fratre defuncto, volo, q; dicti nepotes masculi dictis liberis & posthumo meis succedãt in oĩbus meis bonis vniuersaliter. Mortuo testatore nata est filia posthuma, deinde ambo filij masculi decesserunt sine liberis. Dicti patrueles filij fratris testatoris, ceperunt vendicare bona paterna dictorũ filiorum, seu dominium, deducta legitima & Trebellianica, & pendẽte lite, moriuntur actores relictis filiabus, postea decedit filia rea sine liberis, instituto hęrede marito, cum quo tutores filiarum actorum litem reassumunt. Iudex misit ad me processum & acta, vt cum alijs peritis consulerem, quæ essent eius partes in iudicando. Ego quidem rñdi filiã absoluendã, siue causam habentẽ ab ea nunc defuncta, quia tempore litis motæ nondum extabat, at ea pendente, in perpetuũ defecit conditio, in cuius euentum actores erant vocati, videlicet casu, quo oẽs liberi & posthumus testatoris deficerẽt sine liberis, superstitibus actoribus, vel altero eorum. Ambo enim mortui sunt, superstite dicta filia, quæ erat de liberis testatoris. Consequenter remanserũt illi bona libera, verũ reliqui oẽs ex doctoribus nr̃i ordinis, tenuerunt & superscripserunt adiudicandas conclusiones actorum, quia (vt dicebant) illa verba, casu quo oẽs liberi ac posthumus hæredes mei, debent referri ad solos masculos, qui soli fuerunt hæredes vniuersales instituti, nõ aũt posthuma, quæ iussa fuit in certa summa esse cõtenta. Et quod in his appellatione Posthumi non poterat venire posthuma, q̃a testator differenter de vno & de alio suprà disposuit, nec ẽt poterat hic venire appellatione liberorum, quia ex verbo Posthumus, & ex verbo Hæredes mei, in eadẽ clausula adiunctis, apparet, quod non sensit, nisi de dictis duobus liberis masculis hæredibus institutis. Tum quia in præcedentibus & sequentibus clausulis erat verbũ, dictis liberis, sed istud verbũ dictis non erat in clausula substitutionis, quæ erat talis, casu contingente, quòd oẽs liberi, ac posthumus hæredes mei, &c. Vnde dicebã quòd saltem nõ erat clarum q; testator voluerit conditionem restringere ad præfatos duos masculos institutos, q̃a non fuisset hic vsus illa vniuersali, casu quo omnes liberi, sed illa casu quo dicti filij, vel casu quo vterq; filius & posthum⁹, vel saltem indefinitè locutus fuisset, nec addidisset vniuersalẽ, quæ propriè nõ dicitur de duobus tm̃, sed de tribus vel pluribus, quæ vniuersalis non debet esse inutilis, ergo si non sit clarum conditionem defecisse, saltem est dubiũ, ergo iudicandũ defecisse cum odio fideicõmissi, tum fauore prolis. s̃. eod. nu. 23. Adducebã aliud, cui nulla solida & realis solutio dari poterat, quia testator voluit substitutos excludi, etiã per neptes vel proneptes filiorum, ergo multò fortius per filias proprias, vt no. s̃. lib. 5. cons. 56. Et sic in sentẽtia solus perstiti & subscripsi, quam vt æquiorem secutus est iudex æquus & prudens. Et vltra Ale. qui hîc in fortioribus terminis cõsuluit, facit quoddã consilium Caro. Ruin. vbi testator habens duos filios masculos, & vxorem prægnantẽ, instituit primogenitũ vniuersalẽ, secundò genitũ in duobus mille florenis, & casu quo vxor pareret masculum, destinauit illum militiæ Rhodiensiũ, & si pareret fœminam, voluit ei dari mille florenos pro dote & omni iure, si verò primogenit⁹ decederet in pupillari, vel pòst quandocunq; sine prole, substituit secũdogenitũ, eoq; pariter sine prole decedente substituit dictum posthumũ. Quòd si omnes filij & posthumus in pupillari, vel quandocũq; sine prole decederent, voluit omnia bona deuenire ad Antonium de Villa noua fratrem testatoris; mortuo testatore, nata est posthuma; deinde decesserunt dicti duo masculi sine liberis. Concludit Ruinus eam vocatam in defectũ posthumi masculi. Ego verò dico quòd venit liberè ad successionem ab intestato tanquam deficiente conditione grauaminis, quia nõ est verum; omnes filios defecisse, quandiu superest filia.

SVMMARIVM.

1 Arbiter non potest aliquid reseruare post tempus compromissi, nec interpretari obscuritates suæ sententiæ. num. 2.
3 Sententia iudicis vel arbitri strictè accipienda.
4 Protestans docere debet de qualitate perquisita.
5 Protestatio incerta vel imperfecta non constituit in mora.
6 Clausula quòd toties committatur pœna, quoties contrauentum fuerit, non multiplicatur ex multiplicatione protestationum, super eodem, sed si plures sint causæ, quibus contrafiat, pluries committitur.

CONSILIVM XVIII.

¶An arbiter reseruãs sibi aliquid possit illud explicare post tempus compromissi, & quid importet illa clausula, quòd pœna toties committatur, quoties fuerit contrafactum.

CIRCA dubia, de quibus in themate, quia plura sunt, cõclusiuè dicere conabor quid de iure sentiã. Et in primis super primo dubio,
1 † quo quæritur, an dicta electio depositarij potuerit fieri ꝑ dictos arbitros post tempus compromissi, attentis verbis laudi, in quo dicit penes idoneũ depositarium, & in loco cõmodo ꝑ nos eligendũ & eligendo. Rñdeo q; non, quia non potest arbiter sibi aliquid reseruare expediendũ post tp̃s compromissi. l. si cùm dies. §. si intrà diem. & l. non distinguemus. §. fi. ff. de arb. & specificè no. Bal. in l. terminato. C. de fru. & lit. expen. in pen. col. & ibi adhuc clarius Sali. vbi volunt, q; si arbiter in sñia sibi reseruat taxationem expensarum, possit taxare, dũmodò taxationẽ postea faciat intra tp̃s cõpromissi, per no. per gl. in l. quia arbiter. ff. de arbi. sed post tp̃s compromissi expiraret reseruatio, q̃a extincta est omnis potestas, quæ pendet à compromisso. l. nõ distinguemus. §. de officio. ff. de arb. & idem voluit Ang. & Moder. post eum. in l. Seius. & Augerius. ff. ad l. Fal. & in l. si quis sub conditione. ff. de conditio.
2 institutio. ¶Accedit, † qđ arbiter [a] non põt interpretari ob-
a scuritates, quæ sunt in sua sñia, nisi à partibus fuerit sibi hæc potestas data in cõpromisso, arg. l. ab executore. in prin. cũ gl. in verbo Præses prouinciæ. ff. de ap. & ita concludit Guido de Suza. in l. quidem. ff. de arb. & Io. And. in addi. Spec. in tit. de arbi. §. fi. in addi. incip. Guid. &c. & Dy. & Ang. in l. 1. ff. si cer. pet. & Anto. de But. in c. quintauallis. in prima col. in oppositionibus de iureiur. & Io. de Imo. ibidem. in 4. col. vnde concludo, quòd saltem post tp̃s compromissi non potuerunt dicti arbitri dictam electionẽ facere. ¶ Super secundo dubio, quo quæritur, an posito, q; non fuerit facta dicta electio depositarij aliquo tpe, sed quòd dictus Gabriel assertus depositarius vnà cum duabus alijs personis fuerit electus & deputatus in calculatorem & reuisorem dictarum rationũ commissa fuerit pœna contra dictũ Antoniũ, eò, quia dictus liber nõ fuit præsentatus? rñdeo quòd non, q̃a pœna cõpromissi committitur, qñ non paretur sñiæ arbitri, vt est de iure clarum, & prout con-
3 stat ex verbis compromissi, & † sñia arbitri seu iudicis est stri-
b ctè [b] accipienda, vt verba iacent, & non extendenda. l. n. C. si plures vna sñia. & l. Paulus. là secunda. ff. de re iudic. facit l. 3. §. idem scribit. ff. de pecu. iuncta l. quicquid astringendę. ff. de ver. obli. Sed in sñia arbitrorum solùm continetur declaratio & mandatum q; omnes libri dicti Ioannis & dicti quondam Petri & vtriusq; eorũ coram dictis arbitris producti & præsentati deponi debeant, & in depositum cõtinuè esse, & stare debeant penes idoneum depositarium, & in loco commodo per dictos arbitros eligendo & eligendũ, ita q; calculatores possint cõmoditatem & copiã dictorũ librorũ habere ad omnem eorum voluntatem pro expeditione calculi & computo prædicto faciendis, vt valeant quàm citius fieri poterit suã facere & dare relationem, ergo si non fuit electus depositarius idoneus

neus per dictos arbitros, non sumus in casu dicti laudi seu sen
tentiæ, & per consequens pœna ex hoc capite cõmitti non põt
casus. n. omissus debet pro omisso haberi, l. si extraneus. ff. de
cond. ob cám. l. cõmodissimè. ff. de lib. & posthu. ¶ Pro hoc ẽt
4 facit, † quia pro parte dicti Ioannis fuit protestatũ dicto An-
tonio q̃, curaret dictos libros præsentari & deponi penes Ga-
brielem electum depositarium, vnde ad hoc vt dicta protesta-
tio interpellaret & constitueret dictum Antoniũ in mora, &
sic faceret eum incidere in pœnam, oportebat q̃, dictus Io. tpe
c protestationis fidem [c] faceret dicto Antonio de dicta electio-
ne depositarij, si facta non fuerat electio præsente dicto An-
tonio. l. si quis inficiatus. & ibi no. Bar. ff. deposi. l. qui in alte-
rius. & ibi no. Bart. ff. de reg. iu. in l. nomen. C. quæ res pig. ob.
pos. & in cle. causam. de ele. & not. Bart. & alij in l. quod te. ff. si
cert. pet. in l. non solùm. §. mortè. ff. de ope. no. nun. maximè
dum tractat de tertia specie protestationis, s. incitatoriæ, vt ali-
quid fiat cum suis concordantijs, ergo apparet pœnã non esse
cõmissam, ꝓut etiã apparebit ex alijs medijs, de quibus infrà
dicetur. ¶ Quò ad tertium dubium quo quæritur, posito quod
electio dicti Gabrielis fuisset per dictos arbitros legitimè fa-
cta: an attento quod non fuit facta electio alicuius loci, & q̊d
in protestationibus nõ fuit dictũ ad quem locum deponi de-
beant dicti libri, sed simpliciter fuit protestatũ q̃, penès dictũ
Gabrielem depositarium electum deponerentur, pœna præ-
dicta fuerit cõmissa? & puto quòd non, quia in laudo cõtine-
tur quod debeant deponi in loco cõmodo per arbitros eligen-
do, ita q̃, calculatores prædicti posśint commoditatem & co-
piam dictorum librorum habere ad omnem eorum volunta-
tem, & in protestatione non cõtineatur dictus locus commo-
dus, nec contineatur quod fuit talis locus commodus electus
5 ab arbitris, videtur, † quòd protestatio tanquam incerta ob-
scura & imperfecta non constituerit in morá, per l. aut qui ali-
ter. in prin. & melius. in §. 1. in verbo, & vbi. ff. quo vi aut clam.
non. n. sum⁹ in casu, in quo ex eius interpretatione videatur
esse certitudinariè determinat⁹ locus iste cõmodus, iuxta no.
per Bart. in d. l. non solùm. §. morte. circa principium vltimæ
Chartæ, saltem inspecta causa inserta in laudo, ibi dum dicit,
ita quod calculatores prædicti posśint cõmoditatem & copiã
dictorum librorum habere ad omnem eorũ voluntatem &c.
6 ¶ Super alio dubio † quo quæritur, an posito quod debuisset
fieri præsentatio dictorũ librorum, an per illa verba apposita
† 1 in compromisso, videlicet, quæ pœna † toties [d] committatur,
d quoties fuerit cõtra factũ, vẽtũ vel omissum, & ipsa pœna com
missa vel non, soluta & exacta vel non, prædicta firma perdu-
rent &c. dicta pœna stantibus dictis decem protestationibus
committatur vna vice tantùm vel pluribus? & puto q̃, semel
tantùm, quia pœna ista cõmittenda venit quatenus non pa-
retur laudo, & toties q̊ties fuerit contra factũ, ventũ vel omis-
sum, non autẽ committenda & multiplicanda venit pœna ex
multiplicatione protestationũ factarũ super eodem, ergo cũ
in laudo non esset condemnatus dictus Antonius ad præsen-
tandum & deponendum dictos libros pluries, sed sufficiebat
semel præsentare & deponere, dummodò per dictũ Antoniũ
non amouerentur libri de loco vbi depositi essent, quousque
esset factus calculus, ergo non debet cõmitti pœna nisi semel,
quia pro vna tantùm causa implenda est contra factũ, si autẽ
plures fuissent causæ, quibus contra factũ esset pluries, potuis-
set committi pœna. l. si duo. §. ff. de arbi. ibi, in singulas cau-
sas &c. Quinimò Spec. in titu. de arb. §. final. versic. quid si di-
ctum sit in compromisso, q̃, pœna pluries cõmittatur &c. vi-
detur habuisse pro satis dubio, an si post sententiã arbitri con-
tra fiat pluries, debeat pluries cõmitti pœna virtute dictæ clau
sulæ: & non videtur decidere, nam dicit q̃, secundum aliquos
si ante sententiam arbitri fiat contra eius præceptũ, puta quia
citatus non venit, committitur statim pœna, & nihilominus
poterit pronunciare, & si iterum non pareat, iterum commit-
tetur. Si verò pronunciauit & altera pars non paret, committi
tantùm semel, postea subdit, q̊d alij dicunt, q̃, etiamsi post sen
tentiã cõtra fiat, toties poterit agi ad pœnã quoties cõtra factũ
est, arg. eorum quæ nota. in l. si quis. item. ff. de arbi. vltimam
ponit opinionẽ dicentium quòd prædicta clausula nihil ope-
retur. Dicit etiam Bal. in d. l. si duo. §. 1. ff. de arbi. secutus Cyn.
in additionibus q̃, dicta clausula toties quoties &c. non ope-
† 2 rabitur, † quòd pœna committi posśit vltra bis. argum. l. fidei-
commissa. §. si quis decem. ff. de le. 3. prima tamen responsio
videtur mihi tutior, & illi adhæreo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Arbiter. Lanfran. de oria. tract. de arbi. par. vlti. q̃o. 27.
b ¶ Strictè. s̃. lib. 1. cons. 46. col. 3. s̃. lib. 5. cons. 108. num. 2.
c ¶ Fidem. no. in consu. Pari. §. 13. gl. 11. col. 1.
d ¶ Toties. Lanfran. tract. de arbi. par. vlt. q. 10.

SVMMARIVM.

1 *Crimen prius oportet esse commissum in criminalibus. nu. 3. 4. 5.*
2 *Confeśsio spontanea non reuocata sufficit, si crimen cõmissum sit, num. 5.*
7 *Confeśsio dicitur spontanea, licèt fiat à capto & carcerato per iudicem.*
9 *Mentiri quis contra se non præsumitur.*
10 *Pœna mortis vel mutilationis, non debet imponi absq; dolo.*
11 *Iuris error non imputatur doctori vel assessori, vbi sunt opiniones Doct. vel in singulari lege erraret. nu. 12.*
13 *Doctor qui consuluit reum morte plectendum, eo quòd spontè confessus fuerat se tria furta perpetrasse, licèt de illis non appareret: non est de dolo puniendus, sed propter varias opiniones à pœna corporali excusandus.*
14 *Assessoris imperitia excusat iudicem, qui elegit exercitatum & approbatum.*
15 *Pœna mitigatur propter merita vel insignem industriam personæ.*

CONSILIVM XIX.

IRCA primum & tertium dubium quæ simul
iungi possunt, in quibus quæritur, an iustũ fue-
rit consilium præfati doctoris, an verò iniustũ,
adeò, q̃, consultori pœna vltimi supplicij veniat
imponenda, & super pœna cõfiscationis bono-
rum stante decreto superioris disponente q̃, bona mandãtis,
seu consulentis homicidiũ fieri cõfiscari debeant, vidi conclu-
sionem quã faciũt quãplurimi solennes cõsultores cõtra præ-
fatũ doctorẽ, cuius cõsilio Augustinus ad pœnã mortis dam-
1 natus est, & potisśimũ eorũ fundamentũ est, quod † cum ex
ꝓcessu non constet aliter q̃ per confeśsionem Augustini furta
esse perpetrata, non debuit consulere eũ vt furẽ esse damnan-
dum, quia primò debebat constare de delicto commisso mit-
tendo exploratores. l. 1. §. item illud. & quod ibi no. Bar. & alij
† 1 scribentes. ff. ad Sylla. & per no. etiã. per Bal. † in aut. sed nouo
iure. C. de ser. fug. in versic. sed pone q̃, quis confitetur se fecis-
se plura &c & nonnulli etiã pro hoc allegant no. per Ang. in l.
vnica. C. de confes. per Bal. in addi. Spe. in titu. de confeśsione
versi. Titius. & quia aliàs sequeretur quòd quis esset dominus
membrorum suorum, adeo, q̃, absq; delicto posset facere se ad
pœnã mortis damnari, contra l. liber homo. ff. ad leg. Aq. & l.
non tantum. & l. si nõ defendantur. ff. de pœnis. & ideo dicũt
soli confeśsioni standum non esse. l. 1. §. diuus. ff. de quæstio. &
l. in de Neratius. §. fi. cum l. seq. ff. ad legem Aquil. cum si. & ita
a nonnulli referunt modernos [a] in tractatu maleficiorũ tene-
† 2 re. † debet enim confeśsio esse verisimilis vt ex ea qs damnari
posśit, vt inquit Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de episcop. &
cle. & attento quod hæc vr̃ determinatio iuris clara, aperta &
indubitata, vr̃ quòd dictus consultor fuerit in dolo & pœna
retorquutionis vltimi supplicij nullatenus euadere posśit, per
l. 2. cum ibi not. ff. quod quisq; iur. prout latius ipsi eleganter
& copiosè sequuntur, sed effectualiter principalia eorũ fun-
damenta ad proximè dicta reduci videntur, & inficiari nõ po-
test. quin à iudicio tam grauisśimorũ virorum discedere satis
durum, & quasi temerariũ videatur, tum quia ex narratis in
themate & in consilijs mihi ipsi persuadere non possum dictũ
dñm Iaco. qui pro doctore digno cõiter habebatur dolo mo-
tum fuisse ad consulendum dictũ Augustinũ esse laqueo su-
spendendum, dabũt veniã præfati excellentisśisśimi cõsulen-
tes mihi fratres & maiores honorandi, si pro aliquali legitima
excusatione saltem doli vel latæ culpæ eiusdem consultoris,
dicam quid in ea re sentio, præsuppono in primis q̃, quamuis
2 † regulariter ad inquisitionem formandam præcedere debeãt
indicia. l. iustisśimos. C. de of. rec. ꝓuin. c. qualiter & qñ. el 2.
de accu. & no. Bar. in l. congruit. cum si. ff. de off. præsi. tamen
b fallit, vbi ꝓceditur contra spontè [b] cõfitentẽ, vt est text. in c. 1.
de accu. in 6. & tunc absq; alia probatione damnari põt etiam

si m or-

si inordinatus esset processus.l.si confessus.ff.de custo.reorum cum ibi no.per Bar.c.Pisanis.de resti.spo.& in clem.constitutionem de elec. & no.Inn. in d.c. qualiter & qñ.& doct.vbiq; sequuntur,& quòd sufficiat probatio per solam confessioné absq; eo q, reus conuincatur alijs probationibus testium, seu alijs argumentis probatur in l. qui sniam.C.de pœn. in l. inter pœnas.in fi.ff.de interd.& rele.in l.seruos.C.ad l.Iul. de vi. & in l.si quis in hoc genus.C.de epi.& cler.2.q.1.nos in quenq.& ita est de mente doc.in l.2.C.de custo.reo.& ibi clarè Bald.dicit,q, † sola cõfessio facta sine tormentis apud acta iudicij sufficit ad condemnationé in causa criminali,ita etiã dicit ipse in d.l.si quis in hoc genus,vbi loquitur in pœna capitali. & Bal. in addi.Spe.in tit.de confessione.in 6.col.in versi. an ex sola confessione,& sic ét est de mente Spe.in tit. de accu. aut confessio.bene faciunt not.per Bart.in l.1.in fi.ff. de cust.reo. pro hoc ét bona gl.iuncto tex.in auth.de man.prin.§.fi.in verbo, inquisitione,quæ vult,q, in criminali facta cõfessione rei iud. sunt partes iudicis in cognoscendo,sed non in cõdemnando. ¶ Cõfirmo per ea quæ specificè voluit Ang.in l.certũ. in prin. ff.de confessis.vbi dicit,q, ex illo tex.vr̃ colligi argumentum, quod si aliquis in iudicio cõfessus est occidisse hoiem, nisi appareat corpus alicuius interemptũ, nõ poterit ex dicta confessione damnari,quia est incerta, cũ non sit specificata persona occisi.dicit tñ q, in contrariũ videtur gl.in l.inde Neratius.§.fi. ff.ad l.Aquil.quæ vr̃ sentire scd̃m eũ q, adeò standum est dictæ confessioni, q, nisi confitens probet viuere hominé illum est damnandus,nisi scd̃m eum respondeatur ad illã gl. q, ibi quis fuit confessus se certũ & determinatũ hominé occidisse, nam tunc de facili põt probari eum viuere,si ita sit veritas: & sic salua erit defensio rei,non sic,qñ in genere confitetur hominem occidisse,si diceremus talem confessionem sufficere ad cõdemnandum,& dicit,q, hæc opinio sibi vr̃ multum æqua, & q, a perversis iudicibus esset aperta via malignandi, dicit tamen vidisse seruari cõtrariũ Perusij tempore Nicolai de Torellis de Prato,qui inquisiuit contra tres,q, suffocauerant vnũ hominé in flumine & suspendit oés. Ecce q, Ang. in terminis vult q̃d dũmodò cõfessio cõtineat certitudiné maleficij, sufficit absq; eo,q, aliter verificetur maleficiũ fuisse cõmissum, secus dicit si confessio esset incerta, vt quia confiteretur hominé occidisse, quia tunc non sufficeret, nisi verificaretur vnũ hominem fuisse occisum.ita loqtur Bal.in addi.Spe.in d. tit. de cõfessione. in versi.Titius.sed in proposito nr̃o non negatur, q, confessio continebat certitudinem maleficiorũ & talium q, si vera esset confessio,debebat pœna mortis puniri scd̃m formã statutorũ ipsius loci,ergo nihil obstat quo minus debuerit ad mortem condemnari,plus dixit Raph.Cu.in d.l.certũ. q, etiã quando reus in iudicio cõfitetur se vnũ hominé occidisse, licèt in specie nõ dixerit de quo homine,tñ erit damnãdus pœna mortis, quia delictũ est certũ:& pœna homicidij est certa,& ideo dicit quod non obstat d.l.certũ,in prin.quia ibi debitor conuentus confitebatur se debere aliquid quod erat omninò incertum, adeo q, non constabat quid deberetur, meritò nõ releuat illa confessio,& obstat scd̃m eum si diceretur,q, qñ inqsitus confitetur se occidisse vnũ hominé, & non specificat quis ille fuerit,non debeat puniri,eo quia põt esse q, erat talis qui poterat impunè offendi,vt bannit⁹,vel hostis patriæ,iuxta l.3.§. transfugas.ff. de fica. quia rñdet, quòd de iure cõi fundata est intentio curiæ,cum occidere hominé sit de genere prohibitorũ, ideo qui vult dicere cõtrariũ,debet hoc probare.l. ab ea parte. cum si.ff.de probat.& dicit,q, aliàs vidit seu legit Bald. ita volentem,sed q, non recordaẽ vbi,sed voluit allegare Bal. in l. si. cum exceptione.§.hac actione.ff.quod metus causa. Bene faciunt no.per Bal.in l.data opera.in 21. col.C. qui accusa. non poss.& in l.quoties.§.si quis nomẽ.ff.de hæredi.institu.& in d. auth.sed nouo iure,dum allegat nota.per gl.singularé. 2. q.8. libellorum,per quã apparet ꝓcedere accusationem vel inquisitioné institutã contra aliqué,q, † occiderat hominé ignotũ. & ponit hoc ét Ang. in l.prætor.§.si dicatur.ff.de iniur. vbi ad illã obiectioné formatam s̃. de bannito vel hoste rñdet prout suprà retuli,respondere per Raph. & fuit rñsio tradita ꝑ Bald. in d.§.hac actione. ¶ Petrus de Anch.etiã in consil. 24. tangit istam quæstionem,& residet q, si per confitentem non est reuocata cõfessio,allegando quod eam fecerit metu tormentorum,stari debet confessioni,quamuis aliter nõ constet de delicto,sed si eam omninò reuocat, dicendo q, eam facit metu tormentorũ,tunc conatur per aliquas rationes (meo iudicio parũ vrgentes) sustinere quòd talis confessio sine alijs adminiculis non sufficiat,& loqtur tñ in confessione scd̃m eum nõ verisimili.Sed non sumus in isto casu,quia nõ præsupponitur quod dictus Augustinus reuocauerit dictã confessioné, saltẽ quò ad tria furta quæ scd̃m formã statutorũ sufficiebant pro pœna capitis imponenda,& etiã non apparet q, dicta cõfessio non sit verisimilis,imò in dubio præsumitur vera,nedũ verisimilis,vt j.dicam.¶ Comprobantur prædicta,nam pone quòd accusatur Titius q, tali nocte percusserit Seium manu vacua in facie,vel cum alio instrumento in quacũq; parte corporis sine sanguinis effusione vel liuore seu tumefactione, & nulli aderant testes, Titius spontè & fortasse sibi delato iuramento de veritate dicenda fatetur se percussisse, prout in accusatione continetur, certè si diceremus non esse standum confessioni,non posset verificari delictũ fuisse cõmissum, & sic delictũ remaneret impunitum non obstante spontanea confessione, quod est absurdum dicere arg um.l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil.& in c.vt famæ.de senten.excommunica.Hoc etiam vr̃ esse de mente Paul.de Cast.in d.auth.sed nouo iure.C. de ser. fugi.vbi dicit,q, qñ ex forma statutorum requirũtur tria furta vt posit fur puniri pœna mortis,oportet quod constet de ipsis furtis aliter quàm per generalem confessionem, quia nõ sufficeret q, cõfiteretur se alia furta fecisse,si nõ diceret qñ,nec cui fecerit,nec de quibus rebus,quia tali confessioni non statur, cùm agitur de pœna mortis vel de pœna corporali, cùm nõ sit dñs membrorũ suorũ,nam posset quis volens mori ita confiteri,& contra veritaté,ideo tolerari non deber,allegat d.l.non tantùm.& dictã l.1.§. itẽ illud. & ita dicit tenere Bal.in dicta auth.sed nouo iure. & subdit q, vidit istũ casum de facto Bononiæ in quodã capto, qui confitebatur plura homicidia fecisse,& non cõstabat de personis interfectis,vnde dicit,q, ipse cum alijs doctoribus allegabat dictũ Bal.in d. auth. sed nouo iure.s.quod debebat aliter cõstare per dictum §.item illud. & dicit quod profuit sibi quod non fuit decapitatus, sed fuit amputata sibi vna manus, ecce ergo quomodo procedit dictum Bal.in auth.sed nouo iure,quia procedit qñ in genere reus faceret confessioné incertam,& ita loquitur Bal.& Pau. de Ca. vt retuli,& ita etiã Bal.in dicto versi.Titius.& sic non est casus noster. ¶ Non obstat id quod habetur in d.§.item illud, & q̃d ibi no.Bar.& alij,quia respondeo,quòd ibi neq; per cõfessionem alicuius inquisiti, neq; aliter constabat quis occiderit. vnde text. ibi vult q, ratione incertitudinis anteq̃ procedatur ad torturam seruorum qui erant de familia dñi occisi.oportet prius constare dñm esse verè interemptũ,nam hoc facto si ignoretur à quo fuerit interemptus, tractandum erit de habenda quæstione erga familiam seruorum occisi. & ideo Bartol. ibi
5 † infert quod ex illo tex.sumitur practica q, curia mittit officialem vt videat hominem necatũ,& vulnera scribat, vt sic postea posit inquirere ad inuestigationé qñs fuerit occidés, ita etiã dicit ipse in l.fi.in prin.ff.de quæstio.per l.si is qui.§.iudicium.ff.de fur.& Albertus de Gandino in tractatu maleficiorum sub Rubria de præsumptionibus & indicijs dubitatis. ver.aliud etiã no.dignum.& Ioan.de Imo.in l. quoties.§.si qs nomen.ff.de hæred.insti.Sed nos loquimur in casu,in quo de delicto & persona delinquentis constat specificè per ꝓpriam confessionem factam absq; tormentis vel metu tormentorũ,
6 iuxta no.per Bar.in l.1.§.diuus.cũ si.ff.de quæstio. quo † casu etiamsi aliqs ordo iudiciarius fuisset regulariter necessarius in processu inquisitionis, tñ isto casu ꝓpter huiusmodi confessionem iudicialem non est necessarius, vt in d.c.1.de accusa.in 6.& no.doct.in d.c.qualiter & qñ.& dictũ est suprà, & nulla clarior est probatio quàm illa quæ ex ꝓpria confessione spontanea & iudiciali resultat, quæ notoriũ inducit.c.fi.de cohab. cle.& mul.l.fi.C.de fideic.l.generaliter.§.si quidé. C. de reb. credi.l.generaliter.C.de non nu.pec. fateor tñ tutius fuisse & semper inuestigare an furta & crimina quæ reus confessus est reperiantur esse vera, & præsertim vbi aliqua tortura vel metus tormentorum interuenisset, sed post factũ quamuis hoc seruatum non fuerit, quid iuris sit quid ue sentiã ex iam dictis cuilibet intuenti facilè liquere potest. ¶ Et quamuis fuisset
7 † captus & carceratus Augustinus, non per hoc resultat quod dicta cõfessio non dicaẽ spontanea, vt dicit Bal.in præallegata l.si

l.si quis in hoc genus. allegat no. per Archi. 15. q. 6. si à sacerdotibus, vbi dixit q; in iudice non præsumitur metus, per l. Iulia. ff. quod met. cau. & ita ét Bal. in l. vnica. in 7. col. C. de confess. in ver. quæro nunquid confessio facta in carcere &c. & patet 8 ex no. per Bar. in d. §. diuus. ¶ † Fortius voluit Paul. de Leaza. in cōmento. c. grauis. de deposit. & Bald. in præal. l. vnica. C. de confess. in 5. col. in versic. tertiò opponitur &c. quod etiam si nullis præcedentibus indicijs illata essent tormenta reo, & in tormentis confiteretur, & postea ex interuallo ex tormenta in eadem confessione perseueraret, esset damnandus ex huiusmodi confessione, mouentur per dictū c. 1. & 2. de accu. in 6. & per not. per glo. in d. §. diuus. & in d. l. 1. C. de confess. & quia sequens perseuerantia purgat vitiū præcedentis metus. l. 1. C. quod me. cau. c. ad id, de sponsa. l. 2. C. quod me. cau. tñ hoc vltimum non ponerem ꝓ constanti, quia multi [c] contradicunt scilicet qñ nullis præcedentibus indicijs processum fuisset ad torturam, & quia non est casus noster, super eo insistere non est opus. ¶ Non ob. etiā, q; quis non est dñs membrorū suorū, & ideo nō debet posse contra veritatē ex cōfessione se tradere morti, quia rñdebitur, hoc esse verū, vbi apparet cōfessionem 9 esse falsam, † sed lex non præsumit quē contra se falsum testimoniū ferre, sed pro se. l. omnib. C. de testi. l. nullus. ff. de testi. l. de ætate. §. 1. ff. de inter. act. ibi dū litera dicit, fides. n. ei cōtra se habebitur. facit. l. cum de indebito. in prin. ff. de prob. & l. 1. ff. de bo. eo. qui sibi mo. consci. & c. super hoc. de renun. ¶ Non ob. d. l. 1. §. diuus seuerus, quia intelligitur in cōfessione facta in tormentis, quia illa sola non sufficit, nisi in ea perseueret, saltem qñ legitimè tortus est, vt ibi per gl. & Bar. & per Bar. in * l. fi. ff. de cust. reorū, & per doc. * cōiter in l. 2. C. de custo. reo. & ita etiam procedit id quod habetur in l. 1. §. si quis vltrò. ff. de quæstio. scilicet quando sola confessio in tortura emanasset, vel quando de errore confessionis constaret, vel quando non esset verisimilis confessio, vt inquit Bald. in d. l. si quis in hoc †5 genus. † & ita loquuntur præfati moderni in tractatu maleficiorum, scđm quod referunt dicti dñi consulentes. s. in eo qui confitetur maria & montes & qñ faceret metu tormentorū, qui metus hoc casu non pōt allegari, vt per Bar. in præalleg. §. diu⁹. & per Cy. & alios. in l. fi. C. de quæstio. & Io. An. & alios. post eum in c. cùm in contemplatione, de reg. iur. & per Bald. in d. l. 1. C. de confess. in 6. col. & ibi etiā subdit ad propositū in ver. sequitur videre, qñ cōfessio non incipit à conuentis &c. q; in dubio, confessio facta à reo in causa criminali præsumitur vera & facta spontè, & ex cōscientia perpetrati sceleris, & quia nemo præsumitur ita fatuus, q; in seipsum mentiatur, ergo cū non appareat aliquid probandum propter quod dici possit dictas confessiones non fuisse verisimiles, non vr̄ q; excusari nō debuit qui eis credidit. ¶ Et posito q; aliqui essent qui tenerent illam opinionē, videlicet q; non esset standū confessioni 16 factæ in iudicio spontè ab inquisito, † nisi verificarentur delicta, tñ quia etiā negari non pōt, quin etiam sint alij tenentes opinionem, q; illud non sit necessariū, licèt sit tutius, tales opi†7 niones † excusare debent consultorem à pœna mortis, quia 10 † pro culpa lata vel leui, & sic absq; dolo [d] nō venit imponenda pœna mortis vel mutilationis membri. l. in lege Cornelia. ff. ad legem Cornel. de sicca. & per plura signanter Bal. maximè in l. data opera. C. qui accusa. non poss. in 2. & 3. colu. in versi. nunc de secundo. & in ver. nunc de tertio. & per Bald. in l. ex morte. C. ad legem Aquil. & in l. in actionibus. ff. de in litem iura. & in l. 2. C. de noxa. sed pro talibus culpis cessante dolo venit imponenda pœna extra ordinem iudicantis arbitrio, scđm qualitatem culpæ, vt no. per gl. & Bar. in d. l. in lege Corne. & habetur in l. 1. §. sed si claua. eo. tit. & in l. diuus. ff. de 11 offic. præsi. ¶ Non enim † debet dici q; dictus consultor fuerit in dolo etiā præsumpto, cum aut iure permittente fecerit, vt dixi, aut posito q; essent opiniones an id de iure facere potuerit, sequitur q; cessauit dolus propter rei ambiguitatem, quia opiniones doctorum faciunt rem ambiguā, vt no. in l. & ideo ff. de le. 2. & in l. cū de nouo. C. eo. ti. & no. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 6. oppositione. ff. de verbo. obl. nam vbi articulus iuris nō est indubitatus, túc si in eo erratur ét per doctorem vel iurisperitum, non dicitur errans esse in dolo vel lata culpa, vt clarè decidit Bart. in l. quod Nerua. ff. depositi. in repetitione circa 8. col. in ver. iuxta prædicta quæro an iuris error sit lata culpa &c. per l. 2. cum glo. ff. de iur. & fac. ignor. sed scđm qualitatē dubitationis pōt cadere in leuē vel leuissimā culpam, vt ibi per eum. & An. de Bu. in c. 2. de consti. & qñq; in totum excusaret, si esset satis probabile dubiū, vt quia neutra opinio esset magis cōiter approbata, vt per Io. Andr. in c. 1. in fi. de postu. præla. in 6. & Innoc. in c. vt debitus. de app. & per Spe. in tit. de expensis. §. nunc videndū. circa prin. & no. doct. in c. ne Romani, in prin. de elec. bene faciunt no. per gl. instit. de oblig. quæ ex qua. delic. in prin. & per doct. in l. fi. C. de pœ12 na iud. quinimò † posito quòd alias ignorare iura esset lata culpa, iuxta l. latæ. ff. de verbo. sig. & l. leges sacratissimæ. C. de †8 legi. tñ illud non procedit in eo, † qui ignoraret aliquā legem singularē, quæ esset contra cōes regulas, quia illud nō cadit in dolū præsumptum, neq; in latā culpam, vt no. decidit Sal. in l. quod te. in pen. col. ff. si cer. pet. per ibi no. per gl. fi. & sequitur etiam ibi Lud. Rom. & idem tenet Anto. de But. in c. finem litibus, de dolo & contu. circa 11. col. in versicu. venio ad quartum &c. per notata per gl. in dicto titu. institu. de obli. quæ ex quasi delicto. ergo posito quòd dici posset q; qñ agitur de vita hominis sola confessio criminis non sufficiat, nisi aliter verificetur delictum esse commissum, per dictū §. item illud. tñ qa hæc esset specialis doctrina contra regulas iuris cōis, quæ habet, q̄d sufficiat cōfessio ad condemnandū. d. c. nos in quenq. cū alijs s̄. allegatis, dictus consultor errando circa hoc non diceretur fuisse in dolo vel lata culpa, & per consequens nō esset tractandū de pœna mortis sibi infligenda, cum illa nō imponitur pro leui aut leuissima culpa, sed alia pœna extra ordinē iudicantis arbitrio pro modo culpæ, vt d. l. diuus. & no. Bald. in l. pignus. C. de pigno. actio. in vlti. col. & dixi s̄. ex quibus pro conclusione resideo, quod poterit qui in hac recogniturus & iudicaturus est informari, an in locis illis consuetudo & cōis obseruantia fuerit seruata q; facta spontanea confessione in iudicio criminali per ius dicētem intelligetur super verificatione delicti, & sic aliter plena fides non adhibeatur confessioni, & tunc consultor errasset, si de huiusmodi consuetudine vbi ipse degebat & conuersabatur, notitia cōiter habebatur, 13 quia ab opinione † q; cōis vsus approbauit, non est discedendum. l. si de interpretatione. & l. minimè. ff. de leg. & in c. cū dilectus. de consue. & no. Bar. in l. fi. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & no. doct. in d. cle. ne Romani. & tunc poterit consultor puniri similitudine supplicij, & isto casu procederet & saluari posset opi. celeberrimorū consulentiū, qui contra do. Iac. consuluerunt, aliàs autē putarē tutius esse eum non damnare, per superius dicta. cui consonat etiā sententia Vlpiani in l. absentem. ff. de pœ. dum inquit, sanctius est enim impunitū relinqui facinus nocētis q̄ innocentē damnare, & nisi summa eius maximi viri in me authoritas ad quē huius rei cognitio pertinet, ad rñdendum quid de iure sentiam coegisset, libenti aio à consultatione ista abstinuissem, tum quia non soleo in causis criminalib. cōtra inquisitos consiliū reddere, præsertim vbi de pœna corporis afflictiua tractatur, tum etiā ne attentis consilijs tot grauissimorum virorum quispiam hæc à me arroganter aut cōtradicendi studio scripta esse arbitraretur, quod à me semper alienum fuit, & maximè cū illis quos amo & obseruo, de quorum numero sunt præfati dñi consulentes pro eorum 14 excellenti virtute & fama. ¶ Circa secundum † dubium quo quæritur, an magistratus secutus consilium dicti Iaco. veniat puniendus & qualiter, rñdeo succinctè, q; licèt * cōiter dicatur q; imperitia [e] consultoris vel assessoris electi à magistratu non excuset magistratū quominus faciat litem suā, vt est de mēte gl. in l. 2. ff. quod quisq; iuris. & ibi doc. & probatur in auth. de iudi. §. nullo. & aliàs est. §. necessitate. & in auth. de quæstore. §. maximè. & in l. si post depositionem. C. de assessori. & not. Bald. l. mancipia. C. de seruis fug. & in l. obseruare. §. ꝓficisci. in 31. q. ff. de off. procons. & in rubr. C. de pœna iudi. qui malè iudi. tñ fallit qñ elegisset virum approbatum & exercitatum in similibus, & ad quem cōiter habebatur recursus, vt in casu nostro, quia tunc excusatur, vt per Ange. in l. terminato. C. de fructi. & litium expen. & per Salice. in l. fi. C. de pœna iu. qui malè iudi. arg. l. argentū. & l. qui non tam idonei. ff. cōmoda. & l. pignus. in fi. C. de pigno. acti. bene facit. l. si à bonæ fidei. & quod ibi no. Ang. ff. de rei vendi. & per notata per Bart. in l. si soluturus. ff. de solu. & isto casu saluabitur glo. in c. hoc etiā. 2. q. 6. quæ tenuit, q; solus assessor teneatur qui malè consu15 luit, & excusetur magistratus. Postremò † circa quartū dubiū quo

quo quæritur, an posito quod veniret imponenda pœna vlti-
9 misupplicij, † posit superior dicti loci dictam pœnã in aliam
mitiorem commutare, concludendũ est hoc fieri posse, si probabilis est, & iusta causa subsit, causam autem vt iustã in proposito accommodari posse existimarẽ, si dictus Iacob. per vti-
10 litatem reipublicæ laborasset, † seu id fecisset, quòd multorũ
11 † salutem concerneret. l. non oẽs. §. fi. ff. de re mili. l. si quis in graui. §. hi qui. ff. ad Sylla. & per no. per gl. in l. 3. in verbo, certis rationibus. C. ex quibus cau. infamia irroga. & no. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. in 11. q. ff. de offic. procons. vel si talis persona sit respectu doctrinæ vel artificij, quod plurimùm ad populi vtilitatem cedere posit, per proximè allegata in ratione sui. & argu. text. vide not. in l. ad bestias. ff. de pœnis. vbi si etiam talis iam per magistratum ad pœnam mortis damnatus esset, debet magistratus rescribere principi, & eum pro liberatione sua consulere. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Modernos. s. Ang. Are. versi. fama publica præce. colum. 64. & ver. & vestem cœlestem. col. 19. Pet. Anch. c. felicis. col. pen. de pœnis. in 6. Gui. Pap. decis. Delphi. 339. in fi. Ias. l. iusiurandum q ex conuentione. §. fi. col. 6. de iureiur. Chassa. in cons. Burgun. tit. 1. §. 5. num. 40. Io. Igne. d. l. 1. §. item illud ad Sylla. Bertr. cons. 15. & videtur in fin. lib. 4. Hyppo. Marsil. l. 1. col. 2. col. 18. num. 6. de quæstio. & in practi. crimi. in princ. nume. 5. in cons. 8. Dec. c. dilecti. in prin. de iudici. Tho. Gram. con. 60.
b ¶ Sponte. s̃. lib. 4. cons. 127. num. 2.
c ¶ Multi. s̃. lib. 3. cons. 52. s̃. lib. 1. cons. 5. num. 1. vbi dixi.
d ¶ Dolo. s̃. lib. 1. cons. 109. num. 5.
e ¶ Imperitia. s̃. lib. 1. cons. 65. s̃. lib. 2. cons. 41.

SVMMARIVM.

1 *Debitor non soluendo videtur adire creditoris hæreditatem sibi delatam.*
3 *Hæreditate etiam iacente tenetur debitor offerre vel protestari.*
4 *Hæres minoris etiam mediatus potest ex capite minoris ætatu restitui ad adeundum.*
5 *Pater non transmittit ius adeundi hæreditatem filij.*

CONSILIVM XX.

CIRCA Consultationẽ præmissam subtiliter admodum & copiosè pro more suo elaborauit excellentissimus iureconsultus & insignis eques
1 dñs † Franciscus de Acoltis de Aretio mihi maior plurimũ obseruandus, adeò q silentio potius q additione opus esset, tñ ne ad rẽ incogitatè accessisse videar, infrascripta subijciã solũ attingẽdo, an hr̃ditas dictæ Magdalenæ delata ex forma statuti Donato eius filio, censeatur per eam fuisse aditam &c. Secundò posito q non, an hæres dñæ Simonæ sororis dicti Donati, posit ex beneficio restitutionis in integrum ex persona dicti Donati defuncti adire hęreditatem d. Magdalenæ delatam dicto quondam Donato, & cuius
1 Donati hæreditatẽ dicta Simona non adiuit. ¶ Circa † primũ vr̃, q si annus præfixus à lege ad dotẽ restituendam hæredibus vxoris à die soluti matrimonij iuxta l. vnicam. §. exactio. C. de rei vxo. actio. fuit elapsus anteq̃ dictus quõdam Donatus excesserit ætatem annorũ septem absq; eo q Ioannes pr̃ & legitimus administrator dicti Donati infantis dictã dotẽ restituerit, dici posit pro dicto infante hæreditatẽ matris dicto infanti delatam aditam fuisse, vt tenuit Bartol. in disputatione sua incip. Debitor in diẽ, & in l. gerit. ff. de acquir. hær. & sequitur Io. de Imo. in d. l. gerit. & Pau. de Ca. ibi & in l. cũ antiquioribus. C. de iure delib. per plura & præcipuè per l. recusare. ff. de acqui. hære. scd̃m intellectũ Iac. de Are. vbi per negligentiam põt induci repudiatio, ergo eadem ratione põt induci aditio. insti. de hæredũ quali. & diffe. §. fi. ¶ Secũdò per l. fi. §. sin autẽ aliquis. cum §. seq. C. de iure delibe. vbi qñ ad petitionem creditorum statuitur ei cui defertur hæreditas, tempus intra q̃d adeat vel repudiet, si intra dictũ tempus nil facit, vr̃ adire, ita esse vr̃ in proposito, quia pater ac legitimus administrator infantis, cui delata est dicta hæreditas, videt habere dictam electionem, vt si vult agnoscere hæreditatem pro infante, iuxta l. si infanti. C. de iure delib. non soluat, si verò non vult agnoscere hæreditatem, dies interpellet eum q soluat, ergo si nihil

a facit. vr̃ adire [a] ¶ Tertiò † quia mora seu contumacia est delictum, iuxta no. in l. si filius qui. in gl. 2. ff. de interro. act. cum
2 simil. & nisi videretur adita hæreditas matris, committeretur mora per lapsum dicti anni, l. magnã suprà de contrah. & commit. sti. iuncto. d. §. exact. & no. in l. si mora. ff. sol. ma. ergo debet fieri in dubio interpretatio, q non commiserit delictum. l. meritò. ff. pro soc. tñ ista tertia non vr̃ satisfacere præfato consultori, quia vsq; ad vltimam extremitatẽ termini non potest dici, q alius sequens sit hæres, qm̃ vsq; ad illud extremum, per quod debitor non soluens incideret in morã, si non videretur adire hæreditatem, non potest videri hæreditatem esse delatã seu acquisitam alteri. l. si plures. ff. de iure deli. l. quãdiu pri[illegible] ff. de acqui. hære. ergo immediatè post lapsum termini, & m[illegible] tò fortius ipso termino nondũ totaliter elapso hæreditas re[illegible]
3 riretur iacere, & † qñ iacet hæreditas creditoris debito[illegible]
b soluendo ad terminum non incidit in moram vel pœna[illegible] pecuniæ fænebris. §. fi. ff. de vsu. Ego aliàs legendo. l. [illegible] C. vnde cog. vbi Bal. tangit istum articulũ, retuli quod A[illegible] in consil. 370. inci. Consideratio prædicta in duo mem[illegible] uiditur, tenet contra Bar. per d. l. pecuniæ. refero e[illegible] hoc q̃d Pau. de Ca. in d. l. cum antiquioribus, vt ha[illegible] portatis suis reprehendebat dictam tertiã rationem [illegible] l. pecuniæ fænebris, & ẽt ibi conatus sum impu[illegible] ex alijs rationibus Bar. & etiã improbo fundame[illegible] sumpsit Bar. ex l. si peculiũ. §. sicut. ff. de pec. leg. a[illegible] Bald. qui non vr̃ ad illũ text. bene rñdere, tande[illegible] opinionem Bart. & principaliter per istam tertiam ration[illegible], & rñdeo dictæ obiectioni prout respondet ipsemet Paul. de Ca. in l. ad diem. ff. de verb. obl. & in l. si reus paratus. ff. de procur.
†2 † q nihilominus tenetur debitor offerre debitum coram ali- quibus, & protestando q per eum non stat quominus soluat, allegat l. fi. ff. de leg. com. & est de mente Bart. in l. item illo, in 2. col. ff. de constitu. pecu. & in d. l. si reus paratus. in fin. & ibi etiam Bal. & Bart. in l. si seruum. §. nun videamus. ad fin. ff. de ver. obl. & Inno. in c. significante. de pign. oportet enim quòd appareat non stetisse per debitorẽ, quominus solueret ad hoc vt moram vel pœnã non incurrat. l. si per te. C. de vsur. nec est putandum q Bar. qui in dicta disputatione formac dictã oppositionem, tenuisset contrariũ, si vidisset eam tolli nõ posse, quis formaliter nõ videat ad eam rñdere. ¶ Et licet Bal. in d. l. cum antiquioribus. & ibi ẽt Sali. & Bal. in §. cæteri. institu. de hæredum quali. & in l. 3. 9. q. C. qui admitti. & in d. l. non hoc. & in l. dos à patre. C. sol. ma. & in l. in his. §. si seruus. ff. soluto mat. & in l. si certis annis. C. de pactis. & Sal. in l. si filius. ff. de peti. hære. & in l. 2. C. de leg. hæredi. conentur impugnare opinionem Bart. tñ non videntur tutè reprehendere opinionem Bart. nam mouentur ipsi primò per dictã l. cum antiquiorib. in verbo, aliquid gesserit, vbi aliquid non gerere non inducit aditionem. Sed ad hoc potest responderi, q ille tex. non obst. quia præsupponitur ibi nihil factum fuisse ex quo fuerit adita hr̃ditas. sed non negat quod per non factũ quis non posit videri adire. ¶ Secundò mouentur, quia delinquere non videtur esse adire. l. si extraneus. in prin. ff. de acq. hær. ergo non dixit Barto. q propter incursum moræ quæ est delictum, quis videatur adire. Sed vt rñdet Io. de Imo. in d. l. gerit. verum est qñ constat q quis delinquit, sed vbi sumus in dubio, tunc potius vr̃ quis velle adire quã delinquere per prædicta. & iste est casus noster. ¶ Tertiò adducunt dictam l. non hoc. vbi possidendo non inducitur aditio, sed respondeo quod imò inducitur aditio. l. 1. C. de repud. hære. vt fatetur ipsemet Bal. in l. 1. in 2. q. C. qui admitti. nec obst. tex. in d. l. non hoc. quia ibi nõ constabat hæreditatem delatam esse possessori, vt ibi probat. ¶ Quartò adducuntur. l. si filius famil. C. de petit. hæredit. vbi requiritur diuturnitas & patientia vt inducatur aditio, sed respondeo q ibi non præsupponitur quòd posidens esset debitor, & incursurus moram. ¶ Quintò adducunt. l. si præteritus. ff. de bonorum possess. cõtratab. vbi si filius præteritus cui à patre relicta est in testamento liberatio debiti opponat de ipsa liberatione contra hr̃dem agentem ad debitũ, videt filius agnoscere debitum, & approbare testm̃, secus si non opponat sed taceat q̃uis nõ soluat, sed rñdeo, quia ibi dato q filius non solueret. non incurrebat morã quamuis nõ approbaret testũ, quoniã ipsi filio competebat bonorum possessio contra tabulas, de qua poterat contra hæredem agentem ad debitum opponere

ponere, per quã oppositionẽ apparebat nõ competere hæredi ius agendi ad debitũ cõsiliũ, & hæreditatem rupto testamento ad filium pertinere, & hoc est quod vult lex, in d. l. si præteritus. in ver. si hæredem. ¶ Sextò adducunt, quia si debitorem meum iam morosum instituo hæredem, institutio nõ purgat moram, sed aditio, ita dicit Bal. in d. §. cæteri. allegat. l. Stichũ. §. aditio. ff. de solu. sed nec argumentũ, nec tex. vrget, quia nõ loquitur in eo qui iam fuisset in mora, & sic declarasset saltem tacitè velle delinquere, nec tex. in d. §. aditio. aliquid dicit de mora. ¶ Vltimò adducunt, quia sequeretur q, per patientiam & taciturnitatem quis videretur se obligare oneribus hæreditarijs, quod non est dicendum, quia tacens non vr̃ consentire ad suum incommodũ. l. filius. §. inuitus. ff. de procu. l. qui vas. §. vetare. ff. de furt. Sed ad hoc põt responderi, q, Bar. & sequaces volunt non induci aditionem, si ipse non vult esse hæres, sed ita demum censeatur adita, si vult esse hæres, per notata in si. in l. siue possidetis. C. de proba. in verbo, constituti, & sic redundat ad cõmodum suum cum pendeat à potestate sua. ¶ Ad cautelam tñ commendo quod deueniatur ad sequentem practicam, pro qua oportet videre quid de secundo dubio. s. an posito q, non esset per prædicta inducta aditio hæreditatis filius ac hæres dictæ Simonæ, qui est in effectu hæres dicti Do-
4 nati † possit per restitutionem in integrum adire & amplecti hæreditatem matris dicti Donati ex persona dicti Donati? in quo concluditur per præfactum consultorem q, sic, attento q, præsupponitur in themate decessisse in ætate annorũ nouem
* patre superstite, & idem sequor, & est magis * cõis opin. per l. Pantonius. ff. de acquir. hære. & ibi Bar. & l. qui duos. in prin. ff. de rebus dub. & arg. l. 1. C. de resti. mili. & ibi no. Iacob. But. Bar. & Ang. in l. non solum. ff. de in integ. resti. & ita consuluit Bar. in consilio incip. Perusinus quidã. & Io. And. in c. in præsentia. post medium. de proba. & Io. de Imol. in l. ventre. ff. de acqui. hær. in vlt. char. vbi affirmat, q, ista pars est magis communis, etiã in decedente in infantia. & ideo ipse reprehendit Ang. qui ibi tenuit cõtrariũ, & ipsemet Ang. mutauit opinionem in d. l. non solùm. & dicit etiam Io. de Imol. q, istam opinionem tenuit præceptor suus Franciscus de Ramponibus, & pro ista opinione consuluerunt Bal. & Ang. vt refert ipsemet Ang. in d. l. si infanti. & ita etiã tenet Bar. & Io. de Imol. in d. l. Pantonius. & Bar. in l. qui duos. de vul. & pu. & dicit ibi Paul. de Ca. q, cõiter seruatur opinio Bart. ¶ Nec obst. huic conclusioni vna oppositio, quam format Pau. de Ca. in d. l. si infanti. & in d. l. Pantonius. quam reliquit insolutam. & quã dicit esse subtilem, & de ea semper dubitasse, nam dicit q, scd̃m eum videretur q, ista læsio sit causata in articulo mortis, & antequam ipse minor sit perfectè mortuus: qa quamprimum deuenit ad articulũ mortis fuit exclusus ab adeundo, quia in vltimo vitæ spiritu nõ potest hæreditas adiri. l. ab omnibus. §. cùm quidã. ff. de leg. 1. l. fi. cum gl. ff. qñ dies. leg. ced. & p consequens eodẽ instãti inciperet competere beneficiũ restitutionis minori, & illud deberet transmittere ad hæredes etiam de rigore iuris, p d. l. non solum. tamẽ in d. l. Pantonius. dicitur contrariũ, scilicet q, nõ transmittit de rigore, sed de æquitate. & si ita est, cum illa æquitas non reperiatur scripta in minore, licèt reperiatur scripta in maiore absẽte causa reipublicæ vt ibi, non videtur q, in minore debeamus recedere à rigore iuris scripti. l. 1. C. de legi. quod quidem ius scriptum est, vt si minor non læditur in eius vita non incipiat sibi cõpetere beneficium restitutionis, & sic non transmittat, vt ẽt dicitur in d. l. Pantonius. & in l. 1. C. de resti. mili. & hanc rationem sensit etiam Bald. in d. l. non solum. & Io. de Imo. in d. l. qui duos. de vul. & pu. quia rñdeo, q, ad hoc vt de rigore transmitteretur dictum beneficium restitutionis, nõ solùm requirebatur q, fuit læsus minor in vita, sed etiam q, in vita potuisset in integro restitui, vt dicit text. in d. l. non solum. ideo de rigore non videbatur quod debuerit transmitti dictum beneficiũ, quia dato q, in vltimo vitæ spiritu fuerit causata læsio, tñ nõ sequitur quod sibi restitutio dari potuerit eodem instanti, vel etiam potest responderi q, in d. l. Pantonius. non videbatur de rigore concedendã restitutionẽ, quia læsio non pcessit ab absentia causa reipublicæ, seu à casu mortis iuncta absentia. ¶ Præterea text. in dicta l. Pantonius. non loquitur de absentia causa reipublicæ, sed de alia absentia, puta causa mercaturæ, qa propter quamlibet absentiam in qua non interuenerit culpa habet locũ text. in d. l. Pantonius. vt ibi per Bartol. vnde poterat videri de rigore non esse concedendam dictam restitutionem, tñ ibi de æquitate conceditur, & si talibus absentibus & eorum hęredibus ex persona absentium conceditur, multò magis hæredibus minorum ex persona minorum debet concedi, vt probatur in l. fi. ff. de in integ. restitutio. & l. in contractibus. in prin. & q̃d ibi Bald. in tertio no. C. de non nu. pe. & per notata per gl. in l. nec non. §. q̃d eis. in verbo, prohibeant. ff. quibus ex caus. maior. ratio autẽ fundata in d. l. ab omnibus. §. cum quidam. facit quòd transmittatur ad hæredem, & ideo vera vr̃ opinio, q, hr̃s minoris possit petere restitutionẽ, quæ opinio (vt dixi) est magis cõis, & ideo ab ea non est in iudicando recedendũ, vt traditur in locis vulgaribus, & propterea non vr̃ necessaria vlterius disputatio: cũ de actu iudicandi tractemus. ¶ Nec oportet insistere, an pater fuerit negligens, & possit haberi regressus contra patrem, vel eius hæredem, sicut in tutore distinguit Bart. in d. l. qui duos. de reb. dub. & in d. l. si infanti. & Bald. in l. vnica. §. in nouissimo. C. de cadu. toll. quia illa distinctio saltem non habet locũ in patre. vt per Bal. in l. si infanti. in 6. quæstione, & fuit dictũ opportunè per præfatum dominum consultorem cõcluden-
5 tem etiam & rectè, † quod nec pater dicti quondam Donati, nec eius hæres potest concurrere ad hæreditatem dicti quondam Donati, attento quòd pater dicti Donati decessit nõ adita hæreditate dicti Donati, & sic eam non transmisit, iuxta l. quoniã sororẽ. C. de iure delib. & dicto §. in nouissimo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Adire. contra verius. s̃. lib. 3. cons. 110. num. 13.
b ¶ Pœnam. s̃. lib. 2. cons. 172. col. 1.

SVMMARIVM.

2 *Dicto solius arbitri non statur vel arbitratoris.*
5 *Recessum à speciali dispositione vel exceptione per verba generalia non videtur, num. 6.*
7 *Repugnantia per subdiuisionem vel sub distinctionem tollenda.*
8 *Calculator vel æstimator æquiparatur arbitratori.*
10 *Arbitramẽto pendente non tenetur quis procedere in iudicio. nu. 13.*
11 *Calculator potest decidere de dubijs rationum.*

CONSILIVM XXI.

CONSIDERATIS his de quibus in themate fit mentio, & instrumento societatis initæ inter spectabiles viros Lucam de la Turre, & Tassonum ac Baldeserrã de Tassonibus & instrõ potestatis & cõmisionis cõcessæ per dictũ Baldeserra Lazaro de Cesenderijs. Super primo dubio
1 † omissis nõ necessarijs concludo saldum dicti Lazari non esse sufficienter pbatum, & qa apud oẽs notissimũ est, quanta sit authoritas & integritas illius excellentissimi Principis ac Ducis Mutinæ, quamuis de iure dici posset dictũ eius plenã fidem non facere in his quæ concernunt præiudiciũ tertij. c. cum à nobis. cũ ibi notatis. & c. licèt ex quadam. de test. c. cum olim essemus. cum gl. in verbo quorũdam fratrũ. de priuileg. l. 1. & quod ibi Bart. C. de superindicto. lib. 10. & quod no. gl. in cle. 1. de probat. in verbo, reseruasse. facit l. prohibitum. C. de iure fi. lib. 10. & tex. in §. eos. in auth. de collato. & per Spe. in tit. de testi. §. 1. versic. quid si aduocatus. cum multis similib. non arbitror oportere de fide verborũ & literarum tanti principis aliquid in dubium reuocare, vnde posito q, literæ principis probarent, Lazarum dixisse illud esse saldum suũ, vel producerentur literæ Lazari hoc attestantes, tñ per hoc non dicitur esse probatum sufficienter illud esse saldum factum per Lazarum, cui in hoc certa
* potestas & arbitrium datum erat, pbatur per id quod * communiter concluditur in arbitro & arbitratore. s. q, si & arbiter
2 † vel arbitrator est vnicus, non stetur dicto eius ad plenam probationem, de his quæ gesta sunt à se vel coram se. l. ne in arbitris. & ibi Bar. C. de arbit. & ibi clarius Bald. in vltima col. & c. cùm dilecti. & ibi no. doc. de ele. & no. Spe. in tit. de teste. §. 1. ver. quid si aduocatus. & Bar. in d. l. societatem. §. arbitrorum. circa vltimam vel pe. col. ff. pro socio. & notat doc. in c. 2. de arb. & Ant. de Bu. clarè in d. c. cum à nobis. vbi vult, quodsi quæratur an si arbitrator vult deponere & testificari quid ipse arbitratus sit, idem dicendum est in arbitratore quod dicitur in iudice & arbitro, qui non potest si vnicus est per suum testimonium

monium plenā fidem facere, vt ibi p eum, & iam dixi. & idē clarè no. Ant. de Bu. in c. quintaualllis, de iureiur. in ver. venio ad textum qualiter iniquitas derogatur & c. & idem ibi Io. de Imo. post medium, in 14. charta, in versi. an autem arbitrator poterit esse testis, & pleniùs ac expressiùs Anton. de But. cōsi. 24. incipien. Quæstio hæc dubia vulgaria habet, facit. l. iusiurand. C. de testi. & c. veniēs, el primò, ad fi. de testit. cum simil. patet ergo ex præmisis q, vnus arbiter vel arbitrator quamuis sit electus à partib. & approbat⁹ tñ ad ꝓbādū id q̄d est gestum ab ipso, non est sufficiens pro plena probatione, hoc idem ꝓbatur ex notatis per Antonium de But. in c. fi. in vltimis verbis de præscr. quem ibi etiam sequitur Io. de Imo. debuit ergo Lazarus tempore saldi adhibere notarium solenniter aut testes, & coram eis exprimere, declarare, & proferre saldū suū.

3 ¶ Venio ad secundum dubiū † quo quæritur, an posito quod
†1 probetur Lazarum sic saldasse † & calculasse tales rationes, cogatur Baldasar vigore potestatis & mandati facti in personam Lazari acquiescere dicto saldo? & in hoc concludo Baldasarem non teneri acquiescere, prout etiam conclusum est & rectè per allegationes celeberrimi aduocati Baldasaris quā optimè ad propositum facientes, propter quas ero circa hoc breuior, nam præsupponitur quòd in calculo & consequēter in saldo fuit deducta ratio & debitum capsæ dictæ societatis & quoddam assertum descriptum ad Tassonum & Baldasarem onerando de prædictis vel occasione prædictorū dictum Baldasarem, vnde cum in dicta commisione facta dicto Lazaro fuerit expressè exceptum & actum quod non posset dictus Lazarus ipsum Baldasarem obligare neque debitorē cōstituere ad aliquod debitum capsæ dictæ societatis, nec ad certum debitum descriptū ad Tassonum & ad Baldasarē manu vt dicitur Tassoni super libris dictæ societatis, nec aliquid facere in præiudicium dicti Baldasaris tunc protestantis in instrumento dictæ commisionis quòd dictas rationes debiti capsæ & dicti alterius debiti non intendebat ipse Baldasar per ibi præmissa in illo instrumento vel alia inferi⁹ scripta in eodem instrumento approbare vel conualidare inquantum concernerent eius præiudicium, & q, non intendebat aliqua ratione vel causa ipsarum rationum causa vel respectu quòd aliquod onus ipsi Baldasari imponeretur vel in aliquo grauaretur, ergo cum excesserit † fines mandati, Lazarus nihil egit
4 in ipso excessu, quò ad præiudicium dicti Baldasaris. c. cū dilecta, de rescript. c. cum olim Abbas, de offic. deleg. ca. exhibita, de iud. l. diligēter, in prin. ff. man. non enim operari debet actus agentium vltra mentem eorum, l. eorum. l. non omnis. ff. si cer. peta. l. 1. §. si conueniat. ff. deposi. & protestatio declarat animum protestātis, & facit animum & consensum non esse in sequentibus, seu in his in quibus facta est reseruatio. l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquiren. hæred. l. vt si quis. §. plerisq;. ff. de relig. & sump. fune. l. si mihi & tibi. §. in legatis, & l. si ita scriptum. ff. de lega. 1. & hoc videtur mihi esse clarissimū.

5 ¶ Nec obstat quod in eodem instrumento † mandati post prædicta verba sit adiecta clausula generalis in hac forma videlicet, dans & concedens dictus Baldasar dicto Lazaro in prædictis omnibus & singulis & alijs dependentibus plenum, liberum, speciale & generale, mandatū cum plena & libera potestate vendendi, calculandi & saldādi rationes prędictas & omnia ab illis dependentia & omnia & singula faciendi circa præmissa quę ipse Baldasar facere posset, promittens firmum & ratum habiturum quicquid per dictum Lazarum in p̄missis & circa præmissa nomine ipsius Baldasaris gestum fuerit, & latius prout in dicto instrumento, quia respondeo q, per di
†2 ctas generales clausulas † intelligitur recessum à limitatione, exceptione, protestatione, & restitutione superiùs in eodem instrō per dictum Baldasarem facta, quia non est veri
a simile q, incontinenti voluerit Badasar se corrigere ᵃ per illa verba generali. l. non ad ea. ff. de condit. & demō. & magis in
6 specie † † voluit hoc Bar. in l. 1. §. parui. ff. quod vi aut clam vbi
†3 dixit q, si in vno capitulo statuti dicitur q, contra instrumentum debiti non posit opponi nisi exceptio falsitatis & solu-
b tionis, & nulla alia posit opponi, certè per illa verba non intelligitē reiecta alia exceptio, q ex aliquo alio capitulo ᵇ ipsius statuti descenderet, per dictum. §. & parui. cū glo. & per l. ita pudor. cum gl. C. de adul. & mouetur Bar. quia per illa verba generalia videlicet q̄d nulla alia exceptio posit opponi, non est verisimile q, statuētes voluerint se corrigere, & cum Bart. ibi concordat Bal. in l. 1. in vltima col. de cōdit. indebi. & An. de Butr. in c. item cum quis de restitutio. spolia. & Petrus de Acha. in clem. 1. de sequesta. poss. & in ca. canonum statuta de constitu. & Io. de Imo. in l. fi. ff. à quibus appel. non licet & in c. ex parte, el 2. de officio delega. Salic. in d. l. ita pudor. facit. l. sed & posterioris, & l. non est nouum. ff. de legi. ita in proposito non est admittenda interpretatio per quam per illas clausulas generales videretur recessum & derogatum his quæ specialiter excepta & disposita sunt in eadem scriptura. ¶ Bene
7 facit † quod no. Bar. in l. scripturæ. C. de fide instrumentorū, vbi dixit quod semper vbi fieri potest, si vna scriptura videtur prima facie continere repugnātiam, debet fieri interpretatio
c per subdiuisionem seu subdistinctionem vt vitetur ᶜ repugnantia, prima constitutione. C. §. quibus, & c. cum tu, de testi. l. 1. C. de inoffi. donat. c. cum expediat de elec. in 6. & idē dicit ēt si essent diuersæ scripturæ, quæ viderentur ad inuicem repugnare, & ita ēt notat Bar. in l. oēs populi. ff. de iustitia, & iure, in fi. tertiæ. q. principalis, & Bald. in l. maximum vitium, circa pen. vel antepenul. col. C. de lib. præter. & Bar. in d. l. sed & posteriores pro hoc etiam facit quia dispositio specialis derogat generali, non econtrà. l. alimenta. §. an filiæ. ff. de alimen. & ciba. leg. l. sanctio legum. ff. de pœnis, & in regula, generi, lib. 6. ergo p illas clausulas generales nō debet intelligi sublatum, id quod erat specialiter prouisum quò ad debitū capsæ, & quò ad dictum aliud debitum ascriptum Tassono & Balda
8 sari. ¶ Nunc descendo † ad tertium dubium quo quæritur, an posito sine præiudicio q, cogatur Baldasar stare dicto asserto saldo Lazari, an saltem debeant denuò calculari, reuideri & saldari rationes stante electione facta de communi consensu partiū de calculatore & reuisore, adeo quod posit hic calculator & reuisor discernere & statuere quæ postæ rationum in saldo & calculo venire debeant, in quo dico q, iste electus de consensu vtriusq; partis ad calculandum & reuidendū rōnes
†4 † censetur esse arbitrator quidam, sicut dicimus in agrimensore & similibus de quibus iudicam⁹ vt de arbitratoribus, patet in l. fi. cum ibi notatis per Barto. ff. si mensor falsum modū dixerit, & probatur in l. hac edictali. §. his illud. C. de secūdis nuptijs, vbi tex. illos estimatores appellat arbitratores seu arbitros & Bal. ibi expresè per illū tex. infert ad calculatores rationum in quibus dicit seruādum esse illud, quod ibi dicitur in arbitratoribus, & iste calculator & reuisor fuit electus sup lite pēdente super saldo & calculo rationū, quo casu nil repugnat, quin censeatur esse arbitrator, vt declarat Bar. in l. societatem. §. arbitratorū, in 2. co. ff. pro socio. & in l. 1. §. & post operis. ff. de ope. no. nun. & Cy. in l. si qui ex consensu. C. de epis. audien. & Canonistæ in d. c. quintallis, & Bald. in l. sed si seruum. §. si iudex. ff. de arbi. vnde vē quod attēto q, talis elect⁹,
9 vt dixi, † dicitur esse arbitrator & compromissum factū in ar-
d bitratorem, dicitur quædam transactio, ᵈ in auth. vt dif. iudi. §. 1. cum ibi nota. & auth. si verò contigerit. C. de iud. & clarè ad propositum quod commissum dicatur contractus transactiones notat Bald. & Sali. in l. C. si aduer. transac. & declarat Bart. consi. 159. inci. Visa quadam constitutiōe Episcopi Florentini vbi dicit q, compromissum in arbitratorem est transactio, & q, laudum arbitratoris est purificatio ipsius transactionis, allegat in simili id quod habetur in l. fi. C. de ętrah. em. & l. si quis arbitratu in prin. ff. de verbo. obli. & l. si merces, in
10 prin. ff. loca. sed ita est quod † exceptio transactionis impedit litis prosecutionem corā iudice. vt l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. indeb. l. fratris. C. de transa. & c. 1. de litis contest. in 6. & in contractu transactionis non est locus pęnitentię. l. quamuis. C. de transa. & per illam. l. dicit expresè Bal. in l. si quis rem. ff. de arbi. quod post compromissum factū in arbitratorem non potest vnus ex compromittentib. inuito altero ire ad iudicē, & prosequi causam in iudicio super qua erat factū compromissum in arbitratorem, & idem dicit Bal. in l. eos. §. apostolos prope finem. C. de app. & Ang. in l. qui fidem. ff. de transac. Ludo. Boma. in l. 2. 49. colum. ff. de re iudi. & idem clarè firmat Pau. de Ca. in d. l. qui fidem, & per l. pecuniam. ff. si certū pet. nam scđm eum quando compromittitur in arbitratorem est quædā transactio, & actio speratur tolli per sententiam arbitratoris, ideo si actor recurrit ad iudiciū pēdente compromisso potest repelli per exceptionem, in d. l. pecunia,

ſi aũt non oponeretur exceptio de pendentia cõpromiſsi, tũc ſcdm eũ habet locum diſtinctio poſita per Bar. in d. l. qui fidẽ. idem in effectu tenet ipſemet Paulus in d. l. pecuniã, ſaltem qñ ex forma ſtatuti ſententiæ latæ ab arbitris vel arbitratoribus mererent executionem ſicut ſententia prout quaſi communiter ſunt ſtatuta per Italiam, vt dicit Bart. in d. §. arbitratorum, in 3. vel 4. colum. dum quærit, an ex ſnía arbitratoris
11 oriatur actio. † talis calculator & reuiſor vr̃ quod poſsit non
†5 ſolùm calculare † ſed etiam diſcernere [e] quæ expenſæ & de-
e bita ſint admitteđa. & quæ nõ, hoc voluit Bar. in l. inſtar, quæ eſt. l. 2. circa medium. C. de iu. fi. li. 10. facit. l. in omnib⁹. §. 1. ff. de diuer. & tẽp. præſcripto. hoc ẽt facit. † q illa electio facta
12 de cõi conſenſu partium de illo reuiſore pendente iudicio dicitur eſſe quoddam compromiſſum factum in arbitratorem, & per conſequens eſt quædam trãſactio, vt ſuprà probaui, ſed tranſactio intelligitur facta ſuper eo ſuper quo lis pendebat. l. ſi de certa. & ibi plenè not. C. de tranſa. no. gl. & doc. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & per Inn. in c. conquerente, in fi. de offi. ordi. & Bar. in l. de pupillo. §. ſi in pluribus. ff. de tranſact. & alij in c. 1. de tranſac. ergo cum lis ſeu controuerſia eſſet ſup dicto ſaldo & calculo. quia opponebatur pro parte Baldaſaris q. erant poſita in ſaldo & calculo ea quæ poni non debebant, ſequitur q. ſup prædictis intelligitur data poteſtas dicto reuiſori à partibus electo. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Corrigere. s̃. lib. 3. conſil. 59. nu. 13.
b ¶ Ipſius. s̃. lib. 3. conſi. 77. num. 16.
c ¶ Vitetur. s̃. lib. 2. conſi. 141. num. 5.
d ¶ Tranſactio. s̃. lib. 1. conſi. 22. num. 3.
e ¶ Diſcernere. non eſt verum nec ſeruatur etiam in cõmiſſarijs prætorianis, qui tenentur remittere ad iudicem.

EPITOME.

¶ Prohibitio conſtruendi noui molẽdini à parte ſuperiori vel inferiori, non impedit conſtruere ex tranſuerſo.

CONSILIVM XXII.

CONSIDERATIS his quæ narrãtur in themate, & attentis, his quæ copioſè & eleganter ſuperius
a allegata ſunt per clariſsimũ dominũ [a] ſuprà cõſulenté, breuiter abſq; repetitione eorũ quæ dicta ſunt ſentio pro dicto Pamphilo, & conſequenter dictum Sempronium emptoré audiendum nõ eſſe ſuper deſtructione dicti molendini per Pamphilũ cõſtructi.
1 moueor principaliter, † quia cũ verba appoſita in inſtrumẽto venditionis molendini factæ dicto Sempronio in ea parte in qua dicitur, q. nullum aliud molẽdinum ad molendũ blada de cætero fieri poſsit extra ciuitatem Bononiæ à parte ſuperiori vel inferiori dicti canalis nauigij Rheni, poſſunt dupliciter intelligi vno modo quod non poſsit fieri aliud molendinum à parte ſuperiori vel inferiori dicti canalis. ſ. iuxta ipſum canale, ſecundum q. protendi ipſum canale, abſq; eo quod comprehendantur loca quæ ſunt remota à dicto canali, & ſic ſunt ex tranſuerſo, ſecundo modo ſecundum q. allegatur ꝑ parte dicti Sẽpronij poſſunt dicta verba intelligi ſcilicet quod comprehendantur etiam loca quæ ſunt ex tranſuerſo vbicunque ſed ita eſt, quod vbi in contractibus verba poſſunt habere duplicem intellectum, fit interpretatio contra eum qui ſe fundat ex talibus verbis inſtrumenti. l. veteribus. ff. de pac. l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. ff. de verbo. obli. & plenè no. in c. ex literis, de ſpon. & in c. contra eum de reg. iur. in 6. ſed dictus Sempronius eſt ille qui ſe fundat ex verbis dicti inſtrumenti; ergo fieri debet interpretatio contra eũ, & pro hoc etiã facit, quia probatio debet de neceſsitate cõcludere. c. in præſentia, de probat. l. neq; natales. C. de proba. ergo nõ ſufficiũt ad probãdum intẽtionem dicti Sempronij dicta verba inſtrumenti quæ ꝓpter multiplicem intellectum, quẽ habere poſſunt non poſſunt dici de neceſsitate concludere. ¶ Prædicta apertè cõprobantur per id quod habetur inſti. de gradi. iuxta princi. vbi Imperator inquit ſuperior cognatio eſt parentum inferior liberorum, ex trãſuerſo fratrum ſororúmue, & idem habetur in l. iuriſconſultus. §. ſunt ex lateribus, cum. §. ſequẽ.
2 ff. de gradi. apparet ergo negari non poſſe † q̃d hæ dictiones ſuprà & infrà, non comprehendunt de neceſsitate illud quod eſt ex tranſuerſo, & per conſequens militãt ea quæ ſuprà dicta ſunt, videlicet fieri debere interpretationem in dubio contra Sempronium. Confirmantur, quia ſi aliter diceremus ſcilicet q. loca quæ ſunt ex tranſuerſo vndiq; comprehenderentur, ſequeretur q. in nulla ferè parte comitatus Bononiæ potuiſſent molendinã conſtrui, quod in ſpecie veriſimiliter non conceſſiſſet concilium ciuitatis dicto ſyndico vt id facere poſſet, ꝓpter magnam neceſsitatem incolarum & publicã vtilitaté, igitur non debet etiam venire in dicta conceſsione, in qua de hoc nulla in ſpecie mẽtio facta eſt, arg. l. obligatione generali. ff.
3 de pig. & l. 1. C. quæ res pigno. oblig. poſ. q. autem non ſit † interpretandum concilium repreſentans populum voluiſſe cõ
†1 cedere id quod fuiſſet † contra publicam vtilitatem, notat Iaco. de Ra. in l. ſi peculium. §. ſicut, per illum text. ff. de pecu. leg. & Bal. in l. milites, in fin. C. de teſtamen. mili. & in l. 2. C. an ſeruus ex ſuo fac. & in auth. & diminutio. in vlti. col. C. an vxor pro mar. & no. Bar. in tractatu repræſaliarum in 3. qõ. ſeptimæ. q. principalis, bene facit tex. not. in l. ſi quis in graui. §.
4 his quoq;. ff. ad Sylla. ¶ † Fortificantur hæc, quia ſequenda eſt interpretatio quæ ab ipſo longo vſu & obſeruantia data eſt. l. minimè, & l. ſi de interpretatione. ff. de legi. c. cum dilectus, de cõſuetudine; ſed per longa tempora ſeruatum eſt quod in locis quæ ſunt ex tranſuerſo conſtructa ſunt molendina, ergo
5 id ſeruari debet. ¶ † Poſtremò pro hoc etiam adducitur, quia vbi fieri poteſt q. in contractibus nedum clauſula, ſed vnumquodq; verbum non ſit ſine virtute operandi, illud in dubio fieri debet, vt inquit Bal. in rubr. C. de contrahen. empt. in 9. q. allegat. l. hanc legem, de contrahen. empt. & l. ſi ita ſtipulatus, in prin. ff. de vſur. ſed ſi dicta verba inſtrumenti prohibentia conſtrui molendinum à parte ſuperiori ad inferioré dicti canalis nauigij, comprehenderent etiã loca quæ ſunt ex tranſuerſo, reſultaret q. ſuperflua & ſine virtute operãdi redderet alia pars inſtrumenti, in qua dicitur q. non poſsit cõſtrui molendinum in flumine Rheni vel in alijs aquis circũſtantibus dicto molendino vendito dicto Sempronio à ponte Rheni ſtratę ſancti Felicis ſuprà & infrà ſpatiũ quatuor miliariũ accluſa dicti fluminis Rheni ſuprà.

ADDITIO.

a ¶ Dominum. ſ. Alex. s̃. lib. 2. conſi. 194. & ſic iſtud conſiliũ nõ eſt Alexandri ſed alterius ſubſcribentis.

EPITOME.

¶ Lege iſtud primum pactum deinde ſecundũ nu. 8. & videbis q. vſq; ad diem ſecundi pacti Iacobus tenebat ſorté de voluntate Ioannis, & ſic non fuit in mora, niſi fortè poſt tempus ſecũdi pacti, de quo nõ agitur, & ſic Alexander hic malè, ſophiſtico & laborioſo apparatu conſuluit.

SVMMARIVM.

2 *Obligatio pecuniæ ex vna cauſa, poteſt conuerti in aliam.*
3 *Verba, ſi volet, relata ad eum cui acquiritur obligatio, faciunt conditionem, ſi declarauerit ſe velle.*
4 *Sicut prout ſuprà, verba hæc ſunt limitatiua & qualificatiua. numero 5.*
6 *Contrahentes non eſt veriſimile quòd vellint ſe illicò corrigere.*
7 *Contractus vltro citroq; obligatorius non valet, ſi conferatur in arbitrium alterius contrahentium.*
9 *Relatio fit cum qualitatibus relati.*
10 *Error impedit conſenſum*
12 *Debitor non ſoluens, non ideo videtur adire hæreditatem creditoris ſibi delatam.*

CONSILIVM. XXIII.

CONSIDERATIS verbis conuentionũ initarũ inter magiſtrum Iacobũ de Ferrarijs de Mãtua ex parte vna, & Ioannem Maſtinum ſuo nomine & vice ac nomine fratrũ ex altera, prout ap-
a paret in ſcripta priuata ſub ann. [a] 1462. & die 25. Februarij, & viſis verbis proclamatis poſt ea emanatis pro parte Illuſt. dñi Marchionis Mantuæ, viſoq; inſtrũ cuiuſdam alterius conuentionis celebratæ inter dictas partes anno. 1465. die ſexto menſis Aprilis, videtur mihi breuiter concludendũ
b dictum Iacobum non poſſe vti illo beneficio proclamatis, [b] ſcilicet q. poſsit ſoluere libras quatuor & ſolidos tredecim pſentis monetæ pro liberis quinq; & ſolidis octo in rõne debiti dictorũ ducatorũ ſexcẽtũ ſeptuaginta quinq; ad q̃s tenebatur

tur dictus Iacobus dictis de Mastinis, prout in dicta scriptura priuata continetur, eo quia nõ apparet de vera numeratione & solutione dictarũ pecuniarum facta per dictum Iacobum dictis fratrib. de Mastinis intra terminum triũ annorũ præfixum dicto Iacobo ad soluendum, vt apparet in dicta scriptura priuata, nec ẽt apparet de dicta vera numeratione & restitutione facta dictis de Mastinis post dictum terminũ triũ annorum intra vnum mensem, scdm formã dicti ꝓclamatis, ꝑ quod proclama est fundata intentio dictorũ de Mastinis, solũ
1 restat videre, an quia † actum [c] fuit inter dictas partes dicta
c die. 25. Februarij ꝙ dictus Iacob. ꝓmittebat dictis de Mastinis reddere ducatos 675. auri cũ hoc pacto & cõditione quod finitis dictis tribus annis, si dict⁹ Iacobus volet tenere dictos ducatos 675. vel partem ipsorũ ad traficandum & mercandũ in suis mercantijs ꝙ dicti de Mastinis tunc essent sibi obligati ad dandum vel relaxãdum vsq; ad terminũ quatuor annorum incipiendorum finitis dictis tribus primis annis ad dimidiam lucri & dãni, & cũ hac clausula quod eueniẽte dicto termino triũ annorũ dicti de Mastinis exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc dãt & relaxant dicto Iacobo, prout seu eo modo quo dictum est. s. videatur Iacobus in continenti finitis dictis tribus annis voluisse retinere dictas pecunias ad negotiandum & mercandum pro dictis quatuor annis, & sic ante lapsum mensis de quo in proclamate post dictos tres annos videatur dictas pecunias sibi ipsi soluisse, & eas esse cõuersas in causam dictæ negatiationis & societatis de voluntate dictorũ de Mastinis cum beneficio dicti proclamatis, attento
2 † ꝙ pecunia debita ex vna cã absque noua numeratione põt conuerti in aliam. l. si ex pretio. C. si cer. pet. l. Lucius, la secunda. ff. deposi. & no. in l. singularia. ff. si cer. pet. & si dicta pecunia intelligatur incontinenti post dictos tres annos conuersa in cãm dictæ negotiationis & societatis, sequit ꝙ vr̃ in effectu prorogata dicto Iacobo dilatio soluendi, & per cñs non fuit in mora aliqua, ẽt per lapsum illius mensis secuti post dictos tres annos, iuxta. l. cũ stipulatus sim mihi à Procu. ff. de verbo.
3 obli. & l. sed si manente. ff. de precario. † Et in hoc vr̃ dicẽdum ꝙ dicta pecunia non vr̃ retenta & conuersa in causam dictæ negotiationis & societatis, quia præsupponitur ꝙ non apparet dictum Iacobum intra dictos tres annos & mensem declarasse se velle dictas pecunias retinere in causam dictę societatis aliter q̃ apparet ex dictis scripturis, sed ita est quod illa verba cõditionalia de quibus in dicta scriptura priuata, videlicet si dictus Iacobus finitis dictis tribus annis volet retinere dictos ducatos. 675. vel partem ipsorũ ad traficandum, &c. exigũt de iure pro sui implemẽto (qñ cõuentio valeret) ꝙ dictus Iacobus suam voluntatem declaret, & sic declaret se velle retinere, vt l. si ita legatũ. §. illi si volet. ff. de leg. 1. & l. centesimis. §. fi. ff. de verb. obl. & l. fi. C. de ꝯtrah. emp. cum sim. ¶ Nec ad
4 hoc ob. † quod in dicta scriptura dicitur quod eueniẽte dicto termino trium annorum exnunc prout extũc dicti de Mastinis dant & relaxant dicto Iacobo sicut suprà dictum est, &c. quia respondeo ꝙ illa verba satis apertè sonãt illam dationẽ & relaxationẽ fieri sub illa eadem conditione superius specificata in eadem scriptura. s. si finitis dictis tribus annis dictus Iacobus volet tenere dictas pecunias ad traficandum in suis mercantijs ad dimidiam partem lucri & damni, hoc denotãt
5 illa verba videlicet, † prout dictum est. s. quæ sunt verba limitatiua & qualificatiua scdm id ad quod referũt. l. edita, & ibi not. C. de eden. & in l. item apud. §. quod ait. ff. de iniur. & in extrauag. ad reprimendum, in verbo, prout, & ibi per Bart. &
6 per Bal. in l. 2. C. de erro. aduo. & in d. l. edita, post Bar. ibi hoc ẽt probatur ratione, quia † nõ est verisimile quod ꝯtrahentes voluissent incontinenti se corrigere. l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. vnde debet fieri talis interpretatio verborum per quam non videbantur contrahentes sibi ipsis in scriptura cõtrariari, in prima const. C. §. quibus. c. cũ tu. de testi. bene not. Cy. in l. in exercẽdis, in 2. q. C. de fide instr. & Bar. in l. scripturæ. eo. titu. & doc. maximè Ant. de But. in ca. imputari, de fide instru. ¶ Alia principali ratione ostendo quod non potest dici conuersam fuisse dictam pecuniam in dictam causam socie-
7 tatis, qa dicta conuentio seu cõtractus societatis non valuit, quia † contractus vltro citroque obligatorius prout est contractus societatis vel similis, non valet si conferatur in voluntatem vnius ex contrahentibus. l. in ementis, & ibi notatur, maximè per Cyn. in sua magistrali distinctione. C. de ꝯtrahẽ. emp. & plenè notatur in l. in personã. §. generaliter. ff. de reg. iur. intantum quod licèt aliàs in contractu, qui esset ex vna parte tantũ obligatorius, distinguatur an conferatur in voluntatem promissoris per hæc verba, promittis cũ volueris, & tunc valet, an verò per hæc verba, promittis si volueris, & tũc non valet, vt d. l. centesimis. §. fi. cũ illa distinctio non habeat
d locũ [d] in ꝯtractibus vltro citroq; obligatorijs, quia in illis ẽt si esset dictum, cũ volueris, seu cum voles, non valebit, vt est de mente Cy. in d. l. in ementis, in distinctione sua per illũ text. & hoc clarè etiã tradit Raph. in d. l. centesimis. §. fi. allegat d. l. in ementis, quæ indistinctè loquitur. & l. quod sæpe. §. 1. ff. de contrahen. empt. & in casu nr̃o fuit facta conuentio per illa verba, si volet, &c. & sic est casus magis clarus ꝙ non valuerit illa conuentio, & per cñs non potest dici ꝙ dicta pecunia fuerit cõuersa in causam societatis, & ꝙ licuerit dicto Iacobo vigore dictæ conuentionis retinere dictam pecuniam ẽt vltra mensem, de quo in dicto ꝓclamate, imò fuit in mora in fine dictorũ trium annorum si non restituit, quia sciuit vel saltem scire debuit se teneri, & dictam conuentionem & ꝯtractũ societatis nõ tenere, ꝓpterea nõ excusatur à mora. vt l. quod te. in fi. & ibi no. ff. si cer. pe. iuncta. l. leges sacratissimæ. C. de le.
8 & l. latæ. ff. de ver. sig. ¶ † Nec ẽt obst. si diceretur ꝙ in instro confecto vltimo loco inter partes anno. 1465. die sexto mensis Aprilis dicatur ꝙ dictæ partes intendunt à dicto ꝯtractu societatis recedere, quantum est in ea parte duntaxat quæ continet ꝙ finitis tribus annis primis, dictus Iacob. possit dictos denarios retinere ad societatem vsque ad alios quatuor annos, &c. & sic videantur præsupponere inter partes societatẽ esse ꝯtractã, quia r̃ndeo ꝙ attento ꝙ in superiori parte eiusdẽ instri est facta mentio ꝙ dicta societas fuerat contracta sub dicta conditione, si voluerit, &c. sequitur ꝙ illa sequentia verba instrumenti dicentia ꝙ dictæ partes intendunt recedere à dicto contractu societatis, intelliguntur de societate scilicet
9 futura seu cõditionali, † qa illa verba, s. à dicto ꝯtractu, faciũt relationem præcedentiũ cum suis qualitatibus. l. à filio. §. testator, & §. seq. ff. de alimen. & ciba. lega. & l. 3. in prin ci. ff. de fundo instr. no. Bar. in l. si quis seruum. §. fi. ff. de leg. 2. in vers. quæro testator reliquit, &c. & in l. 1. ad fi. ff. si familia fur. fe. di. & in l. 1. in prin. ff. de recepta. in consilio suo incipien. statuto ciuitatis Florentiæ cauetur, &c. Præterea dicta verba fuerunt adiecta causa derogandi societati prædictæ meritò non debet operari ꝯtrariũ effectum. s. quod tribuant robur ipsi ꝯtractui societatis. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. & l. legata. ff. de leg. 1. Deniq; apparet ex dictis verbis contrahentes errasse, quia putabant dictam conuentionem & contractum societatis valuisse, aliàs enim frustra faciebant conuentionem, per quam
10 dicebant se velle discedere à societate, meritò † vbi est error, non potest dici ꝙ adsit consensus dans aliqd robur ꝯtractui. l. si per errorem. ff. de iur. om. iud. l. ita stipulatus, in prin. ff. de verbo. oblig. Præterea tempore dicti vltimi confecti instrumenti iam erat lapsus mensis, de quo in proclamate, & sic dato quòd per ibi contenta videretur facta declaratio voluntatis Iacobi de retinendis pecunijs occasione dictæ societatis, tñ non potest dici quòd per hoc censeatur & intelligat dictas pecunias esse solutas & conuersas in causam societatis cum beneficio concesso à dicto statuto, considerato quod tempore dicti confecti instrumenti erat lapsus mensis, vsq; ad quẽ durabat facultas soluendi cum dicto beneficio. ¶ Minus etiam obstat quòd in dicto instrumento dicatur quòd dict⁹ Iacobus promisit soluere intra quatuor annos dictas pecunias in ea moneta & ad cursum eius monetæ ad quam & in qua deberet dictus Iacob. & posset soluere & potuisset si dicta societas firma permansisset, quia respondeo quòd quatenus illa verborum expressio noceret dictis de Mastinis, ipsi in hoc non consenserunt, vt in dicto instrumento dicitur, merito illa verba eis non præiudicant in iure iam quæsito, vigore primę scriptę & dicti proclamatis nisi interueniẽte eorum consensu. l. sicut. C. de actio. obl. l. fi. ff. de pac. ¶ Præterea illa verba non præsupponunt saltem concludenter quòd debeat Iacobus posse soluere, ac sic illa societas robur & firmitatem habere cepisset ante lapsum mensis de quo in proclamate, quia illa verba non sunt restricta ad societatem quæ cepisset habere vires ante lapsum dicti mensis, vnde potuisset esse

q, elapso dicto mense cepisset dicta societas habere effectũ, vt quia post dictum mensem Iacobus declarasset se velle habere locum dictum contractum societatis posito quod conuentio valuisset, & tamen tunc talis societas post dictum mẽsem incipiens habere vires non faceret q, Iacobus deberet gaudere beneficio proclamatis, vnde posito q, dicti de Mastinis haberent acquiescere illis verbis prolatis per dictum Iacobum in dicto instrumẽto, tamen quia non concludunt de necessitate, & debent in dubio interpretari contra illum qui se fundat ex illis verbis, id est contra Iacobum. l. veteribus. ff. de pactis. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obligat. sequitur q, non releuauit dictũ Iacobũ vt ibi, & in c. in præsentia, cum simi. de proba. ¶ Postremò non obstat prædictis si allegaret q, considerato q, dictus Iacobus retinendo & non restituendo in fine dictorum trium annorum dictas pecunias vt promisserat, videatur eas conuerti voluisse in causam dictę societatis incontinenti scilicet in fine dictorum trium annorum, & sic durante tempore proclamatis, quia nisi hoc dicere
11 mus, sequeretur q, aliàs ipse videretur esse in mora, & † ad vitandam præsumptionem moræ debeat præsumi ex non restitutione pecuniarum eum satis declarasse velle pecunias illas habere in causam societatis, per ea quæ notabiliter decidit Barto. in l. gerit. ff. de acquir. hæred. circa antepenu. colum. in versic. pone debitor in diem vel sub pœna, &c. & in sua disputatione inci. Debitor in diem, &c. vbi quęrit, quid si debitori obligato soluere ad diem vel sub pœna, delata fuit hæreditas creditoris sui, & dictus debitor postea eueniente die solutionis non soluit dictum debitum illis qui essent successuri in hęreditate dicto creditori, si ipse debitor repudiasset hæreditatem prædictam sibi debitam, an iste debitor non soluendo & retinendo pecuniam videatur adire hæreditatem? & decidit
e q, sic[e], quia si aditio nõ præsumeretur, videretur esse in mora soluendi, sed esse in mora, est delictum, secundum eum, vt l. quod te. ff. si cer. pet. & l. qui sine. ff. de reg. iur. & notatur in l. si filius. ff. de interro. act. ergo debemus interpretari, q, videat adiuisse, ne incidat in delictum. l. meritò. ff. pro so. hoc etiam probat per tex. in l. si peculium. §. sicut autem. ff. de pecul. leg. quam inducit sic; sicut hæreditas aditur solo animo domini probato per aliam declarationem vel facta vt notatur in dicta. l. gerit, ita peculium adimitur seruo solo animo domini per quæcunq; indicia probato. l. non statim. ff. de pecul. sed videmus q, si dominus esset debitor serui, & ei differat soluere illud non soluere in dubio inducit animum adimendi peculium, vt in d. §. sicut autem, vt plenius per Bar. in dictis locis, quia ad hoc respondeo, primò quod vt dicit Bart. in d. l. gerit, illa sua decisio procedit quando hæres allegat & dicit se adiuisse & adire voluisse non soluendo, ita in casu nostro vbi Iacobus non diceret se ante finem dicti mensis declarasse & intellexisse habere in causam dictæ societatis, non obstaret decisio Barto. ¶ Secundò respondeo q̃d decisio Bart. non obstat, eo quia etiam si dictus Iacobus expresse hoc declarasset, nihil releuasset dicta declaratio, quia illa conuentio & contractus societatis positus in voluntatem dicti Iacobi non valuit, vt
12 probaui. s. & ista est sufficiens responsio. ¶ † Tertiò etiam posset dici quod multi damnant illam opinionem Bart. vt facit Bald. in l. si certis annis, in vlti. col. C. de pac. & in l. 1. in 8. q̃. C. qui admitti ad bo. pos. possunt, & in l. non hoc. C. vñ cogn. & in l. in his. §. seruus. ff. soluto matrimo. & in l. dos à patre. C. sol. ma. & in l. cũ antiquioribus, & ibi ẽt Sal. C. de iure deli. & Sali. in l. si filius. C. de petitio. hær. & in l. 2. C. de leg. hær. & ita ẽt c̃suluit Ang. in cons. 341. incip. An pater nõ restituẽdo, &c. & p̃bant per dictã l. cũ antiquioribus, in verbo, nec aliq̃d gesserit, &c. & p dictã l. nõ hoc, & per l. si præteritus. ff. de bo. pos. contra tab. & per dictã l. 2. C. de legiti. hæredi. cũ alijs allegatis per eos in dictis locis, vbi respondẽt ad allegata per Bar. tamẽ tutior est præcedens respõsio. Ex quibus omnibus concludo dictum Iacobum non posse vti beneficio dicti proclamatis prout supra dixi. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Anno. ex his liquet quod Mantuæ (prout Romæ in tota ferè Italia) annus Domini incipit computari à natiuitate saltem à calendis Ianuarij, alioquin die sexta Aprilis (de quo statim) non essent lapsi tres anni cum mẽse, vt hic asseritur, sed solum duo anni cum mense.

b ¶ Proclamatis. Conijcio q, hoc proclama erat tẽporalis quædam prouisio inter mercatores, per quam, vt prouocarentur debitores ad maturandam solutionem & seruandã fidẽ moderabantur eis vsuræ, vel præstationes loco interesse debitæ si soluerent intra mensem post terminum lapsum, iste autẽ Iacobus non soluit intra mensem, & sic non potest vti beneficio edicti vel proclamatis. Hanc tamen coniecturam meã nolo haberi pro re comperta, sed pro simplici verisimilitudine, q, a deficiente themate nil aptius conijcere possum. Cęterùm in omnem euentum malè hic consuluit Alexand. quia ipse præsupponit (& bene) quòd nõ priuaretur Iacobus beneficio proclamatis si non fuisset in mora vltra mensem. Atqui non fuit in mora, nisi fortè post secundum pactum. j. nume. 8. non autem fuit in mora tempore medio à fine trium primorum annorum vsq; ad tempus secundi pacti, de quo tempore medio tantum hic disputatur, & sic Alex. malè consulit.

c ¶ Actum. hic sequitur tenor primi pacti, & verisimile est fuisse clausulam positam in contractu societatis, tunc ad tres p̃ximos annos contractę inter Ioannem & Iacobum, cui Iacobo Ioannes dedit 575. ducatos vice fortis seu fundi societatis vt vocant. Et sic in effectu ista clausula continebat pactum de prorogãda societate, vel noua simili de nouo contrahenda ad alios quotuor annos, tribus primis annis finitis, si Iacobus vellet.

d ¶ Locum. idem Alexan. Ias. & omnes in d. l. si is qui ducenta, §. fina. & est verum in se, sed impertinens, & Alexan. hic insigniter paralogizatur, quia dictum primum pactum non cõtinet ipsum commertium, nec ipsam substantiam & contractum societatis, quo casu loquitur dicta distinctio, sed continet vnum aliud pactum diuersum non reciprocũ, sed ex vna tantum parte obligatorium, videlicet pactum de contrahẽda societate dictę fortis dictis tribus annis finitis cum Iacobo, si illi libeat, quod pactum absque dubio est validum, licet ponatur in voluntate eius cui acquiritur obligatio ex illo, vt no. omnes in dicto. §. fin. & in l. stipulatio non valet, in l. si decem cum petiero. eod. titu. quemadmodum si cui faciam pactum de vendendo vel redimendo si velit, valet pactum, & queadmodum aliud est venditio, aliud pactum de vendendo suprà lib. 6. consi. 86. in fi. ita aliud est pactum, de contrahenda societate, aliud ipse c̃tractus societatis, licet istud pactum sit reuocabile queadmodũ & societas, tñ satis est q̃d interim ligat, & ẽt si reuocet̃ intempestiuè q, obligat ad interesse, sed post illos tres annos istud pactum durabat vsque ad diem secũdi pacti in quo communi consensu reuocatũ fuit, igitur interim nulla fuit mora. Quin etiam si primum pactum fuisset ipso iure nullum, (vt malè causatur Alexan.) adhuc perseuerantia voluntatis dicti Ioãnis & fratrum, quæ nõ fuit mutata vsq; ad vltimum pactum est omninò sufficiens ad impediendã moram medij temporis. Et sic Ale. hic nimis aberrauit.

e ¶ Quod sic, & malè, vt. s. lib. 3. cõsi. 20. nu. 13.

SVMMARIVM.

1 *Publiciana cumulatur cum venditione, non autem hæreditatis petitio. nu. 2.*
4 *Possessionis vacuæ traditio requiritur ad publicianam.*
5 *Possessio nõ transfertur per cõstitutũ, nisi constituẽs tunc possideat.*
6 *Testis ẽt non interrogatus debet reddere causam scientiæ de fama.*
8 *Dominium non probatur per auditum vel famã. nu. 9. 10. 11. 13. nisi in excedentibus centum annos. nu. 12.*
15 *Publiciana non datur contra titulo possidentem.*
16 *Bona fides præsumitur ex titulo vel longa possessione.*

CONSILIVM XXIIII.

IRCA Processum inter dominam Clarã filiã q̃ndam Ioãnis olim domini Marci de Marchis de Veruculo agente, & ser Cichinum de Campaciuem Cæsenæ se defendentem, contra quem dicitur latam esse sententiam cõdemnatoriã, quæritur an sit iustè lata cum ab eo sit appellatũ? & breuiter mihi videtur dictam sententiam fuisse & esse iniustè latam, & ma-
1 ximè ex infrascriptis, nã † intentata fuit rei vendicatio & publiciana simul. vt ostẽdunt illa verba narratiua p quæ narrat quòd

q, res petita spectauit & pertinuit iure directi dñij vtilis vel quasi ad prædictũ Marcũ de Veruculo tpe eius vitę & mortis, & hodie spectat & pertinet ad dictã Clarã hæredẽ prædictam iure prædicto, & ita ẽt in conclusione libelli petitur declarari dictam rẽ spectare & pertinere ad dictã Clarã hæredem dicto iure, hæc habentur in c. abbate sanè, de re iudi. in 6. & legiť & no. in l. 1. ff. de public. & no. in §. alię inst. de act. & no. in ca. 2. de libel. obl. cũ si. & in casu prędicto non intelligitur intẽtata petitio hæreditatis, sed rei vendicatio & publiciana, vt in terminis declarant notabiliter Bal. & Ang. in l. 2. in fi. C. de peti.
2 hær. quinimò † vtraq; actio. s. rei vendicatio & petitio hæreditatis simul in eodẽ libello cumulari non potuissent, vt ibi notabiliter per eos post gl. quæ disputatio hic non est necessaria, attento q, non intelligiť intentata petitio hæreditatis, vt ibi p eos. ¶ Videamus igiť vtrũ sit probata intentio agẽtis? & certè mihi concludendũ vř q, nõ, nam actor produxit ad probationem iuris sui instrumẽtũ dotis Clarę vxoris olim dicti Marci. Item produxit aliquos testes, circa instrm pdictũ, quare concludendum est q, per illud nõ est fundata intẽtio agẽtis, quia in eo instro continetur q, Marcus de Brancaleonibus p dote Claræ filiæ suæ dedit dicto Marco certam tumbam cum certis petijs terræ quas, pmisit restituere ipsi Marco vel dictę Claræ in oẽm casum & euentum dotis restituẽdę, & posito ẽt quod cõstaret bona de quibus in dicto instro esse illa eadẽ de quib.
3 in libello, tñ pro hoc † nõ probatur intẽtio agentis, neq; quò ad dñium p quo dať rei vendicatio, quia oportuisset probari q, dictus Marcus fuisset dñs ad hoc vt per talem titulum esset translatũ dñium. l. traditio. ff. de acqu. rerum dom. l. cum res, cum ibi plenè notatis. C. de proba. & ẽt propter alios defectus quos statim subdam circa probationẽ quasi dñij. ¶ Nec etiam sufficit dictum instrm ad pbationem quasi dominij causantis publicianam, quia † ad hoc vt ex titulo transferatur verũ
4 dominium, requiritur traditio. l. si ager. ff. de rei vendi. & l. ex stipulatione. ff. de acqui. pos. & plenè no. in l. si fundum. ff. de fun. dota. & quantum ad hoc vt ex titulo tranferatur dñium & publiciana, requiritur q, interueniat nõ solùm traditio rei. l. 1. & l. traditionẽ. ff. de publ. sed ẽt traditio possessiõis vacuę, vt plenè concludit Cy. in d. l. cum res, quem alij ibi sequũtur, & Io. And. in addi. Spe. in ti. de cau. poss. & proprie. in §. nunc videndũ in additione incipiente, de hoc est, &c. & Bal. in l. nã & postea. §. si petitor. ff. de iureiur. & in l. eum qui. §. prætor. ff. de publi. Sed de huiusmodi traditione non constat. nã licèt
5 † in instro dictus Marcus socer cstituat se possidere noĩe dicti Marci, tñ illud non probat traditionem, nisi probareť q, dict⁹
a Marcus tẽpore [a] dicti instri tenebat seu possidebat dictas res, quia aliàs non potuit per constitutum transferre in aliũ illud quod penes se non erat, d. l. traditio. & ita colligiť ex no. p glo. & Ang. in l. 2. C. de acquir. pos. & in l. quis. §. 1. ff. eod. tit. & per Bar. & Ang. in l. quædam mulier. ff. de rei vend. & Bald. in l. 1. C. qñ liceat ab empt. disce. & Ant. de But. in c. cũ venissent, de testi. spo. ¶ Nec ẽt per testes est probatum legitimè de traditione facta seu de possessione prædicta, nam super hoc sunt tres testes qui aliquid circa hoc videntur deponere, vnus est Ioannes quondam magistri Iacobi, alius est frater Ioãnes de Vericulo, alius est Gaspar Blanchini. Primus non probat dictam traditionem vel possessionem, quia non dicit q, viderit traditionem vel possessionẽ prædictam, sed deponit de publi
6 ca † voce & fama, & minus legitimè, qua non dicit à quibus audiuerit seu à quibus, originẽ traxerit fama prædicta, seu q, audiuerit à maiori parte, & testis deponens de fama. nisi red-
b dat sufficientem causam [b] scientia etiã non interrogatus non probat, vt notat Ang. in repetione. l. ea quidem, in 3. colu. C. de accu. per no. per Inn. in c. cũ oporteat, de accu. & not. Ang. in l. quid ergo. §. quantum. ff. de his qui no. infa. & clarè no. d. Abb. in c. cum causam quę inter. de testi. in 3. col. & in c. consuluit, & primo per illum tex. de appel. & Lud. Rom. in l. 1. in prin. ff. de ope. no. nuncia. bene faciunt no. per Bar. in l. de minore. §. si plurium. ad fi. ff. de quæst. vbi dicit, quod non sufficit probare de fama simpliciter, per l. decurionũ. C. de pœnis, ita etiam Bald. in l. proprietatis. C. de probatio. bene faciunt notata per Inn. in d. c. cùm causam quæ, & no. etiam expresse Bal. in rub. ff. de iureiu. vbi dixit, q, si testis super aliquo facto examinatus respõdeat vera esse, & interrogatus de causa scientiæ respõdeat se scire, quia est fama, nõ probat, quia nõ reddit rationem per sensum tẽporis, iuxta ea quæ habentur in l. qui testamento. §. fin. ff. de testa. & in l. testium. C. de testi. & in §. si verò absunt. in auth. de hære. & fal. cum si. Et licèt prædictus testis dicat q, dicta bona spectarunt & pertinueruntiure directi dominij vtilis vel quasi ad dictam Claram antiquam, & post eius mortem ad dictum Marcum tanq̃ patrem & legitimum administratorem dicti Ioãnis eius filij, & postea dictorum Ioannis & Claræ nepotum dicti Marci, tamen hoc non concernit probationem traditionis & possessionis, sed proba
7 tionem dominij, quod quidem † non probatur per testem, q dicit Claram fuisse dominam dictarum rerum, eo quia vidit, quia ista non est bona & ęcludens ratio in teste volente pro-
†1 bare dominium, quia † debet dicere se vidisse ea per quæ trãsfertur dominium, vt quia dicat se vidisse ipsam emere dicta bona & sibi esse tradita seu possedisse cũ talis iusto titulo longo tempore, &c. aliàs autem si dicat se scire q, Clara erat, domina, quia vidit, non probat, ita notat Speculator in titu de testib. §. nunc tradendum, versi. quod ergo si quis petit. & est de mente Innoc. & aliorum in d. c. cùm causam quæ inter.
* & legistæ * communiter in l. solam. C. de testi. & pari † ratio-
8 ne testis deponẽs talem esse dominum talis fundi, & in causa scientiæ dicat quia audiuit, hoc non probat, quia ex eo quòd audio dici talem esse dominum fundi, non deprehendiť qs sit dominus, sed ex titulo iusto & traditione seu ex longa possessione habili ad pręscriptionem, vt plenè no. in d. l. cùm res
9 & per Innoc. in d. c. cum causam. ¶ Præterea † testimonium auditus ab alio regulariter non releuat. d. l. testium, & c. tam literis, de testi. cum ergo in nulla parte dictus testis dicat vidisse traditionem vel possessionem, non probat eam, & si verba testis sunt dubia, interpretantur contra producentem. ca. in præsentia, de probati. nec dicta depositio testis de fama est legitima & concludens, & probatio dominij per hanc rõnem prolatam à teste dicente se scire quia vidit vel audiuit, nõ est
10 bona, vt est dictum, ergo dictus testis non releuat. ¶ † Nihil etiam releuat q, dictus testis dicat quod dicta possessio tempore vitæ & mortis dicti Marci communiter vocabatur & appellabať tumba domini Marci, & quod ita erat publica vox & fama qa (vt dixi) iste testis non dicit q̃d hoc audiuerit dici à maiori parte prout requiritur, vt per Bar. in d. l. de minore. §. si plurium, in 6. col. in vers. quæro quid si testis dicit &c. bene faciunt nota. in l. 3. §. eiusdem. ff. de testi. & sic in hoc testis iste deponens de communi opinione & fama, nõ reddit rationẽ per sensum corporis sui, vt debet d. l. testium, & in pbatione famæ hoc facere debet etiam si non fuisset interrogatus, vt
11 superius dixi, confirmantur hæc per ea † quæ notant domini de Rota sua conclusione 325. incipien. Item si vendico, &c. vbi concludunt, quod si ego probo q, pater meus possedit tale
†2 castrum, & quod dum ipse vixit fuit publicè & notoriè † habitus & reputatus pro domino illius castri, non obtineo in iudicio in quo vendicabat castrum, quia per hoc non dicitur probatum esse dominium vel quasi dominium, allegant not. per doc. in d. l. cùm res, & in dicta. l. proprietatis, & in l. quidã in suo. ff. de condi. insti. & per glos. in d. §. eiusdem, & per glo.
12 & doc. in c. veniens, de testi. præterea fama † legitimè probata non probat dominium, nisi fortassẽ essemus in antiquis, id est in excedentibus tempus à quo distamus per annos centũ, vt no. Inn. in c. veniens, & in c. quid per nouale, de verborum significa. & Specu. in titu. de probatio. §. probare, versic. nota. quod præsumptus. Alius testis scilicèt frater Ioãnes nihil probat, quia, solùm dicit quod vocabatur la tumba de miser Marco, quousq; dicta tumba existebat, & nõ dicit à quo vel à quibus ita vocaretur, & sic an à maiori parte, prætereà non probat per no. in d. §. eiusdem & in d. §. si plurium, & interrogat⁹ in causa scientiæ dicit quod prædicta vidit & audiuit & præsens fuit, & quòd fuit & est publica vox & fama in ciuitate Arimini inter habentes notitiam de prædictis, & sic talis probatio famæ simpliciter facta non releuat, vt Bartol. in dicto. §. si plurium, ad fin. cum concordantijs suprà allegat. & dicit quod non recordatur quod dictus Marcus vel Clara aut eius filij possederint, & sic etiam nullam traditionem vel possessionem probat propter quam dictus allegatus titulus dotis possit in aliquo suffragari per ea quæ dicta sunt. ¶ Alius testis scilicet Blanchini, posito quòd probaret de possessione Marci; tamen remaneret vnicus & singularis, & sic non

 sufficeret

sufficeret ad probandā traditionē vel possessionē.c.in omni.
de test.l. vbi numerus.ff.de testib. & constat ꝙ dictus Caspar
aliud quàm semiplenè possessionem simplicē dñi Marci non
13 probat, † quia licèt dicat ꝙ possidebat pro sua & tāquam suā,
per hoc non probatur dominiū, vt no.Inn.in c.illud, in fin.de
pręsump. vbi dixit quod si quis probat ꝙ domū vel possessio-
nem aliquam possedisset aliquanto tēpore pro sua, et si ꝑ hoc
haberet famam viciniæ, non obtinebit, quia debet aliter pro-
bare de legitimo titulo, vt etiam no.Bar.in l.1.in fin.ff.ꝓ suo.
& Bal.in addi. Spe.in tit. de deposito.in 11. co.in ver.pono rei
vēdicatione, &c. posito ꝙ in casu nostro esset per dictum in-
strumentum probatus titulus, tamen non est sufficienter pro
bata traditio seu possessio, prout requirebatur, præterea & for
tius, posito quod esset probatū de titulo dotis Claræ antiquæ,
& de traditione seu possessione sua, tñ attento quod dictus
reus conuentus possidet cum titulo dationis insolidum sibi
facto à Perleono de Perleonibus, sequitur quod non potest
Clara obtinere, nā constat ꝙ non probauit de vero & directo
dominio, quia non est probatum ꝙ dictus Matthæus Blan-
chini qui (vt dicitur) dicta bona dedit in dotem pro Clara an
tiquā esset dominus, nec est etiam probatum de aliquo do-
minio acquisito per dictam Clarā vel eius authores median-
14 te † aliqua legitima præscriptione per quam acquiritur vtile
dominium.l.1.in fi.ff.de aqua plu.arcen.& in auth.nisi tricen
nale.C.de bo.mater.cum ibi plenè not.quia non est ꝓbatum
de aliqua possessione longi temporis & continuata secundū
ea quæ habentur in l.super longi.cum ibi not. C.de pręscript.
long.temp.& in c.si diligenter, de præscri. Tertiò posito quod
ex titulo dotis esset acquisitum quasi dominium dictæ Claræ
15 antiquæ, vel eius hæredibus, tamen publiciana † quæ datur
pro tali quasi dominio non datur contra titulo possidentē l.
siue autem.§.si duobus.ff.de public.sicut nec datur petitio hę
reditatis.l.2.& l.hæreditatis, cum simili. C. de petit. hæredit.
Postremò, posito ꝙ plus est ꝙ probata esset intentio agendis,
quæ in veritate non est probata, vt patet ex pręedictis, tamen
attento ꝙ reus opposuit exceptionem præscriptionis, & pro-
bauit de titulo suo & de possessione sua, & authorum suorū,
scilicet Perleoni, & cōuentus montis Oliueti & magnificorū
dominorum de Malatestis vltra tempus anno.30.completo-
rum ante litem motam, vt patet ex dictis ferè omnium te-
stium productorum pro parte sua, & ex productione iurium
16 dictorum authorum, ergo sine dubio † videtur tutus reus ex
ceptione dictæ præscriptionis.l. super longi. C. de præscript.
longi.tempo.l.sicut & l. omnes.C.de præscript.30.anno.iun-
cta.l.Pomponius.§.cum quis, cum sequentibus.ff.de accqu.
possess.& propter titulum præsumitur bona fides, vt per Bald.
in d.l.proprietatis, & Ang.in l.penul.ff.de condi.insti.& in l.
at qui natura.§.cùm me absente, de neg.gest.& Ioan.de Imol.
& d.Abb.in d.c.veniens, & Ioá.de Imo.in l.2.§.idem Labeo.
ff.de aqua plu.arcen.sed non sumus in casu.l.pe.C.de euictio
& plenè no.p doc.in d.l.super longi.& in l.Celsus.ff. de vsuc.
& in dicto ca.si diligenti, & etiam præsumitur ex possessione
d longi [d] temporis, vt no.Inno.& alij post eum in ca.2. de restit.
in integ.& Archidia.in ca.1.de præscrip.in 6.& Ioan.Andr. in
addi.Specu.in titu.de teste.§.nunc videndum, in prima addi
tione magna, versicu.item ponunt, & Ang.in l.pen. C. quib⁹
non obstat longi.temp.præscrip.& Anto.de But.in c.cum ec-
clesia, in vlti.colum.de cau.pos.Abb.in præallegato.c. si dili-
genti.per l.3.§.si seruus.ff.de acquir. possess. Ex quibus con-
cluditur quod neq; per instrumenta neq; per testes est fun-
data intentio agentis, & posito etiam ꝙ fuisset probata (quod
tamen nullo modo ostēditur ex ꝓcessu) nihilominus adhuc
obstaret exceptio præscriptionis opposita pro parte rei conuē
ti, & per consequens partes iudicantis sunt in pronunciando
malè fuisse iudicatum in fauorem Claræ ꝑ iudicē causæ prin-
cipalis, & bene fuisse appellatum pro parte dicti ser Cichini,
& victum victori in expensis esse condemnandum.

ADDITIO.

a ¶ Tempore.s̃.lib.6.consi.161.num.1.
b ¶ Causam.s̃.lib.4.consi.25.nu.6.
c ¶ Antiquis.suprà lib.5.consi.16.num.22.suprà.lib.6.consi.39.
num.11.cum seq.
d ¶ Longi.s̃.lib.4.consi.1.nu.22.

SVMMARIVM.

2 *Status attenditur qui erat tempore contractus vel testamēti.nu.*
3.4.10.nisi in incremento alluuionis.nu.7.vel accessorijs.nu.8.
5 *Participium resoluitur in relatiuum, & verbum sui temporis.*
10 *Ecclesia an dicatur sine clero & populo si caret altero tantum nu-*
me.14.16.
12 *Arbustum quid sit.*
15 *Et, copula, an requirat concursum omnium.*
17 *Interpretatio fit ne quis sibi contradicat.*

CONSILIVM. XXV.

CONSIDERATIS verbis instrumenti cōuentio-
num initarum inter magnificos dominos Al-
bertū Gulassiū, & Gibertū de Pijs de Carpo dñ-
os Carpi, &c.ex parte vna, & magnificos dños
Ioannē & Franciscū de la Mirādola dños Miran
dolæ & comites Concordiæ, &c. ex parte altera, & visis his de
quibus in themate suprascripto. Super primo dubio an con-
fines ęsse debeant, vbi tempore confectionis dicti instri erāt
valles, an verò vbi hoc tpe valles esse reperiuntur, videretur
prima consideratione dicendum, ēt tempus pręsens esse attē-
1 dendū, quia † † qñ dispositio proferť ab homine, siue sine tpę,
† 1 siue etiam per verba pręsentis temporis, si variatio contingit
circa eādem rem, porrigitur ad futura. Primum ꝓbatur in l.
quid in rerum.§.si quis post.& l.si ex toto.in prin.ff.de lega.1.
& l.cum fundus nominatim.ff.de lega.2. Secundū probať in
l.fi.§.fi.ff.de lib.leg.& in l.Mela.§.sed si alimenta, & ibi no.ff.
de ali.& ciba.leg.& no.doc.plenè in l.si ita, vbi latè per Barto.
ff.de auro.& arg.leg.& no.Pet.in l.si grege.ff.de lega.1.& per
Cy.& alios in l.placet.C.de sacrosan.eccle.& in l.fi.C.quæ res
pig.oblig. pos.& notant Canonistæ post gl.in c.quia circa de
priuileg.& in c.fi.de rescrip.& in clem.fi.eo.tit.ergo in ꝓpo-
sito nostro si variatio cōtingit circa dictam curiam sancti Ste
phani confinatam prout in instrumento, debet illa dispositio
& conuentio de qua in dicto instrumento per q̃ assignatur
dicta curia sancti Stephani pręfatis dñis de la Mirandola por
rigi ad futura, & sic prout in futurum protendent valles deno
minatæ pro cōfinibus dicti loci. Sed præmissis nō obstantib.
puto contrariā esse de iure verius scilicet quod solùm attendi
debeat status dictę curiæ sancti Stephani, prout erat tempore
dicti instrumenti, quantum est respectu confinium concer-
2 nentium dictas valles, hoc † ꝓbatur primò per text.in l.item
si fundi.§.huic vicinus.ff.de vsufr.vbi in dispositiōe hominis,
qñ fit mentio de re particulari, non cōprehenditur incremē-
tum superueniens separabile ab antiquo & ꝑterito iure, vnde
si concedo tibi vsufructum talis fundi existētis iuxta aquam
fluminis, & postea in loco vbi erat aqua, nascať insula, & sic
locus terrenus, iuxta.l.insula, & l.adeò.§.insula.ff.de aquirē.
rerum domi.& institut.de rerum diui.§.insula.& ibi no.cùm
ille locus non comprehēdetur in illa dispositione hominis &
concessione vsusfructus, sed tanq̃ separatus fundus spectabit
ad eum cuius erat proprietas fundi, secus autem dicit ibi tex.
esse in incremento alluuionis, quia est incrementū latens, &
quod ab alio neq; discerni neq; separari pōt, vt ibi & in §.præ
terea, insti.de rer.diui.sed in proposito nostro apparet seu ap
parere pōt vt præsupponiť quis sit locus, vbi tunc erant valles
q̈uis nunc esse desierint, ergo status & tp̃s cōtractus debet at-
3 tendi. ¶ † Secundò probatur per l.in lege, versic. Labeo. ff. de
ꝯtrahen.emp.vbi si vendidi tibi fundum eo pacto ꝙ in vendi
tione intelligerentur exceptæ lapidicinæ vbicunq; essent, nō
videntur in illa exceptione comprehensæ illę lapidicinæ quę
post tempus contractus appparere ceperunt, & per ꝯñs futurę
lapidicinæ non comprehenduntur, sed attenditur apparētia
& status ipsius tēporis ꝯtractus, ergo ita in proposito si confi-
nes dati fuerūt vsq; ad locum, vbi essent seu erāt valles debēt
accipi valles, prout tunc tempore contractus apparebant esse
4 valles. ¶ Tertiò † vbicunq; dispositio contrahentium habet
in se verbū pręsentis temporis, tunc non attenditur futurus
a status rei sed præsens [a] l. si stipulatus fuerim.§.cum stipula-
mur.& l.si à colono.ff.de verbo.obli.Sed in dictis ꝯuentioni
bus quò ad propositum de quo quæritur, est adiectum ver-
bum præsentis temporis, vt patet ibi dum dicitur, vsq; ad ri-
pas valliū existentium propè dictum quondam castri sancti
5 Stephani, &c. † nam illud participiū præsentis tēporis scilicet
existentium,

b existentiũ, resoluitur b in relatiuũ & verbum præsentis tpis, vt no. gl. in cle. 1. in verbo, dignitatibus, de pben. & Bar. & alij in l. 1. in 7. qõ. ff. de çdi. & demon. & quod dicta conuentio in proposito sit prolata cum verbo præsentis temporis, patet etiã ibi, dum in instr̃o dicitur, diuidendo ipsas valles à nemore posito versus flumẽ sitile, donec valles se dirigũt & extendũt &c. vt manifestè indicant illa verba, s. dirigunt & extendunt, & ibi etiam dum in instr̃o dicitur, diuidendo semper valles nemore per illum modũ scd̃m quem decurrunt, &c. & ibi dum dicitur, vbi verò sunt arbusta & salices, & ibi dũ dicit̃, nemora ibi existentia, &c. & expressè actum est inter dictas partes q, reliqua pars dictæ curiæ sancti Stephani exclusa à dictis terminis & finibus, & quæcunq; sit extra dictos terminos versus partes mõtanas & superiores & inferiores sit ipsoru dñorum de Pijs de Carpo, ita expressè dicunt verba instr̃i, ergo totum illud quod non cõprehenditur intra dictos confines & mensuras partis assignatæ dictis comitibus de la Mirádola habito respectu ad statum, in quo erat res tẽpore celebrati instr̃i, spectare debet ad præfatos dominos de Carpo. ¶ Quartò † pro
6 hoc facit id quod habetur in cle. fi. de rescript. vbi literæ super cõferendis beneficijs vacaturis, solùm intelliguntur in beneficijs iam creatis, & sic scd̃m tempus literarũ, non de creandis beneficijs. ¶ Quintò pro ista parte vr̃ casus in l. Rutilia Polla. ff. de cõtrahẽ. emp. vbi si lacum Sabarenensem & circa eũ lacũ pedes decem emi, si postea lacus creuit, non debẽtur emptori pedes decem habito respectu ad augmentum ipsius lacus, sed solùm habito respectu ad statum in quo erat lacus tẽpore cõtract9. ¶ Nõ ob. allegata in cõtrariũ, & primò nõ ob. tex. in d. l. q, in rerum. §. si quis post, & l. si toto, in prin. & l. cùm fundũ
7 nominatim, † quia respondeo quod illa iura loquũtur de in-
c cremento alluuionis, c quod est incrementum latens & inseparabile, differẽs ab isto incremẽto separabili. d. l. itẽ si fundi. & d. §. præterea, vel loquunt̃ iura cõtraria in adiectiõe & augmẽto facto post testm̃ per testatorẽ in fundo quem alteri legauerat, quo casu cùm nondum legatum esset sortitũ effectum suum, vr̃ testator voluisse augere legatum, ita loquuntur iura præallegata, sed in casu nr̃o absq; facto dictorũ contrahentiũ & post ius iam quæsitum parti superuenit mutatio status rei seu confinium, ideò talis nouus status superueniens nõ attẽditur, vt in d. l. in lege, & d. l. itẽ. si fundi. ¶ Prętereà dicta iura loquuntur qñ dispositio non fuit facta cum expressione prę sentis tẽporis, put in casu nr̃o, quo casu tempus cõtractus solùm attẽditur. d. l. si à colono, cum si. ¶ Item illa iura respectu adiectionis vel diminutionis factæ aliter q̃ per alluuionem non haberent locum in contractu inter viuos, puta emptionis & vẽditiõis, si talis mutatio fieret post celebratũ cõtractũ, & sic post ius quæsitum, vt declarat Nic. de Nea. in d. l. si q, in rerum. §. si quis, & Ray. & Raph. in d. l. si ex toto, in princi. per no. in l. semper in stipulationibus, de reg. iur. & per alia ibi allegata per eos. † ¶ Non obst. l. fi. §. fi. ff. de lib. leg. dum ibi dicit̃
8 q, in legato facto per hæc verba, quicquid mihi debes, lego, comprehenditur etiam debitum vsurarum decursarum post tempus testamenti vsq; in tempus mortis, quia respondeo q, ibi legatũ illud trahitur ad accessorium, q, quidem sequitur ipsum principale, sed in proposito nostro nõ tractamus de accessorio seu de eo quòd debeat sequi naturam alterius, vt patet in d. l. Rutilia, cum alijs suprà allegatis, maximè cũ fuerit facta demonstratio per verba præsentis tẽporis, & locus fuerit limitatus, vnde non recipit incrementum vel diminutionem ex mente partium. l. 1. §. si insula, cum gl. in verbo, limitati. ff. de fluminibus. Item in d. l. 1. §. fi. illud incrementũ superuenit antequàm dispositio legati sortita esset effectũ seu ante acquisitum ius legatario, hic autem ista immutatio superuenit post acquisitum ius partibus, meritò sine nouo eorum cõsensu non debet posse tolli. l. fi. ff. de pac. l. sicut. C. de actio. &
9 obli. ¶ Non ob. † vltimum rñsum. d. l. fi. §. fi. de lib. lega. quia imò facit pro conclusione quam firmaui, s. q, attendatur mẽsura & status, in quo res erat tempore celebrati actus, nec dicitur isto casu fieri mutatio circa eandem rem ex dispositione vel prouisione ipsius disponẽtis, & sic non obs. d. l. Mela. §.
10 sed si alimenta, cũ ibi no. ¶ Venio ad scd̃m dubiũ † quo quæritur, an vbi in instr̃o prædicto declarat̃ quæ sint valles, & quę sint nemora, si in aliquo loco esset fundus aquarũ seu cannæ & similia requisita ad existentiam valliũ scd̃m declarationem instr̃i, & in eodẽmet loco ẽt reperiantur esse aliquæ arbores incisæ seu truncatę, an ille locus veniat appellatiõe nemorũ, an verò sub appellatiõe valliũ, & hoc si tpe çfectionis dicti instr̃i locus ille erat vallis? Et in hoc dico q, si constat q̃d tpe instr̃i locus ille esset vallis (vt præsupponitur) debet iudicari prout de valle, hoc patet per ea quæ dicta sunt in pręcedenti dubio, quia debet attẽdi tempus confectionis instr̃i. Fortius
d d dico q, ẽt si tpe instr̃i extitisset in loco illo fundus aquarum & cannæ, &c. cum dictis aliquibus arboribus, tñ per hoc non posset dici q, non esset vallis, probo sic, quia in instr̃o dicitur, q, vbi sit fundus aquarum & cannæ & carrezzę fortes & dẽsæ & vidiganij sine arbustis & arboribus, illæ partes & planicies sint & intelligantur esse valles, & pro vallibus habeant̃, vnde verba illa requirunt q, (qñ est ibi fundus aquarum cũ dictis cannis & similibus) ad hoc vt sit vallis, non sint ibi arbũsta & arbores, & sic copulatiuè ibi loquitur de arbustis & arborib. iõ ad hoc vt (vbi est fundus aquarũ cũ cannis & similibus) sit vallis, requirit̃ q, ibi nõ sine arbusta & arbores copulatiuè, &
e sic e nõ sufficeret q, ibi sint aliquę arbores, nisi ẽt sint arbusta, & hoc vt nõ sit vallis, hoc probatur in l. si is qui ducẽta. §. cum ita. ff. de reb. dub. nã si dico, si non sistã Stichum & Pamphilũ
f promitto pœnã, & posteà sisto Stichum tantũ verificata f intelligitur illa ratio negatiua, & debet pęna, vt ibi, ita in proposito attento q, illa dictio, sine arbustis, &c. est dictio priuatiua & negatiua. l. si mãdauero tibi. §. fugitiuus. ff. mã. l. ex stipulatione. ff. de acqui. pos. perinde est ac si dictum esset q, vbi non sint arbusta & arbores sed fundus aquarũ cũ cannis, &c. sit vallis, ergo si ibi sint aliquę arbores tm̃, verificata intelligit̃ illa oratio seu pars negatiua copulatiuè prolata, & sic intelli-
11 gitur esse vallis, ita † ẽt voluit Zenze, in cle. in plerisq;, de eledum dicit q, dispositio illius cle. loquentis de ecclesia carente clero & populo, habebit locum ẽt in ecclesia carente populo tantùm, licèt nõ clero, quia accipiendo seu considerãdo clerũ & populũ cõiunctũ carẽs altero tm̃, dicitur clero & populo carere, arg. l. eũ eiusdẽ. ff. de ædi. edic. & hãc opinionẽ tenet ẽt
g dñs Car. Floren. g in d. cle. in plerisq;, dicens hanc esse veram opinionem ẽt ex vi verborũ, vt ibi per eum, ita hic locus dicit̃ esse sine arboribus & arbustis qñ altero tantùm caret, vnde licèt ibi essent arbores, si tñ non essent arbusta, vel ibi essent ar-
12 busta, nõ tñ essent arbores, esset vallis, & † arbusta esse dicunt̃ qñ arbores incisæ sunt solo trunco remanente, vt colligit̃ ex l. fin. in fi. ff. de termino amoto, arbusta. n. quasi arboris asta. vel
h scd̃m q, grãmaticis placuit, teste Papia h & Seruio, arbustũ dicimus esse locũ vbi multę arbores simul sitæ sunt, sicut salicetũ, sed vbi appareret qualiter tũc scd̃m cõem vsum loquendi intelligeret̃ ille terminus, s. sine arbustis, deberet ita accipi, quia
13 † oĩs dispositio recipit interpretationem à cõi vsu loquendi. l. Labeo. ff. de suppelle. lega. l. librorũ. §. quod tñ Cassius, cũ ibi no. de leg. 3. & plenè in c. ex literis, de sponsa. & sic nõ minus comprehenderetur appellatione vallis quis ibi essent arbores
14 tm̃ vel arbusta tantùm, per prædicta, tñ quia † in hoc glo. Ioã. An. in d. cle. in plerisq;, in verbo, populo dixit sibi magis placere [illegible] loquens de ecclesia carente clero & populo, non [illegible] locum in ecclesia carente altero tm̃, quia verba ita impor[illegible] q, carere debeat vtroq;, quis dicat hoc esse dubium & indigere declaratione, & ita in proposito si verba instr̃i volunt q, ille locus dicatur esse vallis, vbi sit fundus aquarũ sine arbustis & arboribus, non sufficit ad hoc vt sit vallis q, careat arboribus tm̃, vel arbustis tm̃, sed requiritur q, careat simul arboribus & arbustis, scd̃m illam opinionẽ gl. quam ibi se quit̃ Pau. de Leaza. ideò non ponerem pro cõstãti hoc vltimũ fundamentum, vnde tutius est illud, videlicet q, tẽpore cõfectionis instr̃i in loco p̃dicto essent valles, licèt nunc sint ibi aliquę arbores, vt dictũ est. ¶ Postremò capio tertiũ & vltimum dubium, quo quæritur, an illa pars instr̃i per quam declarat̃ quę dicantur esse valles, dum dicitur q, vbi sit riuulus aquarum & cannæ & carrezzę fortes & densæ & vidiganij, illæ partes & planicies intelligantur esse valles habeat hunc intellectum q, requiratur q, omnia prædicta enumerata concurrant copulatiuè, an verò sufficiat alterum eorũ, puta q, sit fundus aqua
15 rum tantũ, vel q, ibi sint cannæ tantùm, &c. † & in hoc puto
i i esse verum q, non requiratur q, illa copulatiuè concurrant, sed satis est alterũ eorum, hoc ad propositũ nostrum decidere vr̃ Ant. de Butr. & Ioan. de Imo. in præallega. cle. in plerisque

de ele. super gl. in versi. postulo, vbi referunt & sequuntur doctrinam Bar. in præall. l. si is qui ducenta. §. sed vtrũ. ff. de reb. dub. dum tractat de virtute copulatiuæ, & an operetur q. interueuire debeat concursus oĩm enumeratorũ, & addũt plura
k & inter cætera dicunt [k] q. vbi copula, & copulat qualitates, nec apparet expresse vel per cõiecturas an copulet illas respectu diuersorũ subiectorum, an eiusdem, q. in hoc casu dubio cum natura copulatiuæ sit ampliare, vt l. ea tñ adiecto. ff. de legat. 3. potius referatur ad diuersa subiecta q̃ ad idem, vt sic amplietur & dispositio plura cõprehendat, & ideo si dicatur in dispositione q. centũ dentur militibus & doctoribus non intelligentur in dubio in eodem subiecto habente istas duas qualitates. i. q. detur centũ illis qui sunt simul milites & doc. imò intelligetur quod illis qui sunt milites tm̃ dentur centũ & ẽt illis qui sunt doctores tm̃, ita ẽt dicit Bal. in l. 1. in princi. ff. de iust. & iure. facit. l. Quintus, in prin. de au. & arg. le. & l. qui concubinam, in princ. ff. de lega. 3. & q. not. Bar. in d. l. ea tñ adiectio, & Bar. in l. Gallus. §. etiam si parente. ff. de liber. & posth. in ver. ex hoc, apparet soluta questio, &c. & sic effectus dictorum verborum instrĩ erit q. ille locus in quo sit fundus aquarum sit vallis, & q. alius locus in quo essent cannæ sit val
l lis, & sic de singulis [l], & sic referent ad diuersa loca seu subie-
16 cta, pro hac conclusione ẽt faceret † illa opinio quam tenuit gl. in d. clẽ. in plerisq;, in versi. populo. de qua dixi in superiori dubio, iunctis, dictis verbis instrĩ, ibi, dũ dicit, sine arbustis & arborib. nam scd̃m opinio. dictæ gl. dicta verba important q. ad hoc vt nõ sit vallis, sed nem⁹, sufficit q. ibi sint arbusta vel arbores, ita probat illa verba scd̃m opinionem & declarationem illius gl. quá ibi sequitur Pau. de Leaza. & Ant. & Ioan. de Imo. & Bal. ẽt in c. 1. ad fi. de duo. fratribus à capita. inuesti. sicut ergo per illa verba colligitur q. ad hoc vt dicantur nemora & non vallis, sufficit quod sint arbusta tm̃ aut arbores tm̃, & taměn in instrõ reperitur q. post dicta verba cõtrahentes dixerunt quod vbi sunt arbusta, & salices, arbores, & similia, illæ partes intelliguntur esse nemora, & sic apposuit copulam &, tñ ne videantur cntrahentes sibijpsi in continenti çtrariari non põt intelligi quod requirantur copulatiuè illa vt sint nemora. s. q̃d sint simul arbusta & salices arbores, & similia, qa
17 nõ debet † fieri interpretatio vt sibijpsis videant in continenti çtrariari. l. nam ad ea. ff. de cond. & dem. in 1. constitutione codic. §. quib. c. cũ tu, de testi. no. Cy. in l. in exercẽdis. C. de fi. instr. & Bar. in l. scripturæ. eo. ti. si ergo circa determinationẽ nemorum copula non requirit concursum omnium ibi enumeratorum, pari rõne nec debet requirere circa determinationem vallium, cũ diuersitatis rõ reddi non possit, & ab eadẽ spõsione procedant, vnde quod in vno dicitur in alio pariter intelligatur, vt habetur in c. translato, de consti. cũ si. tñ absq; eo quod ad vltimum argumẽtum deueiamus, sufficit primũ fundamẽtum circa hoc tertiũ quæsitum. Ex quibus cõcludo q. nõ requiritur q. copulatiuè prædicta omnia concurrãt ad hoc vt vallis esse intelligatur, sed alterũ enumeratorũ sufficit. Nec expedit attingere quomodò de iure cõi accipiat vallis, de quo tangit Bar. in suo tractatu alluuionis in 6. col. post quam cõtrahentes ipsi suũ sensum scd̃m quem valles accipere voluerunt specialiter declararunt. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Præsens. s̃. lib. 5. consi. 170. nu. 1.
b ¶ Resoluit. s̃. lib. 1. cons. 119. col. 4. s̃. lib. 6. consi. 143. nu. 2.
c ¶ Alluuionis. dixi in consu. Parisi. §. 1. gl. 5. nu. 99.
d ¶ Fortius. Caue, quia in toto hoc sequenti argumento Alex. vehementer cęcutit, & allucinat nedũ çtra dialecticá & text⁹ legum, sed ẽt cõtra sensum cõem. Rectè tñ facit quod tandem nõ residet in hoc argumento, sed in præcedenti, quòd tẽpus contractus debet attendi.
e ¶ Et sic pessimè colligit, & sibijpsi çtradicit, qa imò çtrariũ sic colligendum est, bene sequitur oportet vtrunq; & arbores & arbusta deficere vt sit vallis scd̃m intentionẽ çtrahentiũ, ergo si alterum adsit vel arbores vel arbusta, non est vallis secundum eandẽ intentionem, bene tñ video q. Alex. hic suo qdem sensu sibi non cõtradicit, qa non intelligit de copulatis per se, sed de ipso copulato quasi dictio sine, neget & priuet ipsum copulatum tantum, non autem singula copulata, quod est sophisticum contra communem sensum & modum loquẽdi & intelligendi, vtq; clarius intelligas, vide præcedentia verba tex. ibi, copulatiuè si nihil subaudias sed planè accipies, sensus est q. vtrunq; copulatorum videlicet & arbusta, & arbores deesse debẽt, & sic Ale. ibi çtradicit in verbis imediatè sequentibus, sed Ale. ibi copulatiuè, subaudit sumpta, & sic esset sensus q. sufficit ipsum aggregatum ex arbustis & arboribus deesse, licet alterum adsit, quod est extraneum à cõi sensu.
f ¶ Verificata. verũ est, & est tex. in d. §. cũ ita, ver. vel ꝑprius, & istud est indubitatũ, qa ista ꝑpositio æquipollet huic, nisi Stichum & Pamphiliũ steteris. Et clarũ est q. vtrunq; sisti oportet, vt pareat cõditioni. Sed Ale. hic omnia miscet, imò nõ est ita in ꝑposito, qa verum est q. simplex & sola negatiua nõ stat collectiuè, qñ sequunt plura copulata ꝑ simplicẽ copulam & vt in d. versi. vel vt ꝑprius, licet duplex & multiplicat copula, neq; stet distributiuè, vt in l. si qs ita, respon. 2. de verb. obl. Sed longè aliud in verbo sine, & in verbo careo, & similib. priuatis, qa singula copulata negatiuè distribuunt seu distributiuè priuant, vt latius dixi in d. §. cum ita, in nouis intellec.
g ¶ Floren. imò Car. ibi tenet çtrariũ cum glo. Pau. de Leaza. ibi Ias. in d. l. si quis ita, de ver. obl. & bene, & hoc etiá ꝑprietas & phrasis sermonis & communis vsus ostendit.
h ¶ Papia. & melius solebant aũt antiqui vites arboribus maritare, & loca vitiferis arborib. consita vocabant arbusta, vnde vites arbustiuæ & vinũ arbustiuũ, vñ Columel. li. de arborib. c. 16. Palladi. li. 3. c. 10. qui mos hodie exoleuit. Et quęcũq; loca arboribus consita, vocãtur arbusta sine arboreta, & ita accipit in d. l. fina. sancit enim de eius pœna quę finium tribuendarum causa illuc vbi finales arbores erãt arbustum fecit.
i ¶ Puto sed verisimilius mihi videtur quòd requirantur illa copitulatiuè, facit pulchrè Roma. consil. 166. Visa diligenter columna 2. quem sequitur Soc. l. si is qui ducenta. §. vtrum. nume. 3. de reb. dub.
k ¶ Dicunt. Sed hæc commentitia facilè in vtramuis partẽ agi possunt, vt hic ludit Alexa. Atqui longè rectius hæc ex phrasi & consuetudine sermonis, vel si forsan dubia vel obscura ex totius negotij circunstantijs seu ex legali æquitate, vt dixi in consi. Parisi. §. 66. nu. 66. vnde Lancel. Deci. in q. notabili in l. omnes populi. col. 2. de iust. & iu. cautè dixit recurrendũ ad quantitatem pretij, aliàs male diceret, & opin. Mart. Laudẽ. quam reprobat, esset verior.
l ¶ Singulis. sed quid si per totam ferè terrá illam essent riuuli vel cannæ; ergo vt nuper dixi.

EPITOME.

¶ Nannes instituit Notum & Iacobum filios suos hæredes vniuersales in omnib. bonis æqualiter, & alterum alteri sine filijs decedenti substituit. Mortuo testatore, decessit Notus relictis Rustoro & Michaele Angelo filijs suis. Iacobus autem dedit oĩa ferè bona sua Michaeli, non obstante insinnatione cum iuramento, & sine liberis decessit hærede instituta Mera vxore sua. rñ. Ale. primò quod dicti Rustorus & Michael Angelus sunt vocati iure fideicõmissi ad bona Iacobi, quæ fuerunt Nannis, saltem in effectu pro dimidia, reliquo deducto pro legitima & trebellianica Iacobi. Secundò q. dicta donatio valet, quia iurata non obstante defectu insinuationis.

CONSILIVM XXVI.

a CVMVLATISSIME et eleganter sup dictis dubitationibus consultum est ꝑ clarissimũ dominum consultorem d. Birtholomæũ socinũ [a] dudum accussimum discipulum meum, & in ei⁹ sententiam concurrens, circa primum dubium puto omninò ex mẽte testatoris & ex iuris dispositiõe esse cõcludendum dictos Rustorum & Michaelẽ Angelum esse vocatos iure fideicõmissi ad bona quæ ex hæreditate dicti Nannis obuenerunt dicto Iacobo vigore testamenti dicti Nannis attento quòd Iacobus prædictus mortuus est sine descenden
1 tibus. Et præsertim per illa verba testamenti dicentia. †Et do
b ue [b] rimanesse filioli de luno vno o piu, maschio o femina succeda in li ditti beni come ditto è di sopra, &c. Nam testator in proximo præcedenti capitulo incipi. Et in caso che dicti no. prouidit quid fieri volebat ambobus scilicet Noto & Iacobo deceden-

descendentib. sine filijs, in sequenti vero capitulo voluit pui dere quod fieri vellet qn̄ cum filijs decederet vnus eorū tm̄, quo casu dictum filium vel filios nascituros succedere voluit in dictis bonis, vt dixerat. s̄. nam. s̄. dixerat q, substituebat per fideicōm. superueniētem ex filijs dicti testatoris alteri filio testatoris pdecedenti sine liberis, & pōderandū est q, testator fecit in oībus bonis dictam substōne positā in d. versi. incipiēte, & doue rimanesse, vt patet per illa verba, in dictis bonis, &c. prolatis ab eodem disponente quia supra dum fecerat mentionem de bonis suis locutus fuerat de oībus bonis, vt colligi
c tur ex illis verbis: ma, [c] in tutti li altri suoi beni mobili & immobili, ragione, &c. hoc. n. important illa verba, in dictis bonis, vt no. Bar. in l. si quis seruum. §. fi. ff. de le. 2. in versi. sed quæ ro quid si testator reliquit alicui certam partem bonorū, &c. per l. à filio. §. testator. ff. de ali. & cib. lega. & not. Bart. in l. 1. in prin. ff. de recepta. & in l. 1. ad fin. ff. si fami. fur. fe. dica. apparet ergo q, testator voluit filios nascituros ex altero dictorū institutorū succedere in oībus bonis dicti testatoris, s. qn̄ vterque decessisset: sed alter cum liberis, alter sine liberis, hoc et confirmatur quia ex oībus substitutionibus factis à testatore apparet ipsum semper voluisse descendentibus suis decedentibus
2 sine liberis succedere alios descendentes suos superstites. † ex præcedentibus igit̄ datur intellectus ad sequentia, & econtra l. qui filiabus, in prin. & l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg. 1. l. vtrum. ff. de peti. hære. Et bene fortificatur per illam substitutionem fideicommissariam factam in tota hr̄ditate ad cōstructionem monasterij & eius vtilitatem decedentibus dictis fi-
d lijs & eorū hr̄dib. sine liberis, per q̄ substitutionem vīr dicti filij & eorum liberi tacitè adinuicē substitui. [d] per id quod legitur & not. in l. Titia Seio. §. Seia libertis. ff. de leg. 2. & per no. per doct. in l. vel singulis, & in l. si pr̄ impuberes. ff. de vulg. & pupil. & quia istud fuit oportunè deductum, in præcedenti consilio, vlterius non insisto & sic cōcludo q, saltem dimidia eorum quæ obuenerunt dicto Iacobo venit per fideicommissum restituenda vigore dictæ substitutionis: posito q, legitima & Trebellianica quæ ascendit ad aliam dimidiam veniat de fideicōmisso deducenda, iuxta ea quæ traduntur in c. Ray.
3 & c. Raynaldus. de testa. ¶ Quantum verò ad scd̄m † dubium an stante dicto iuramento & renunciatione facta legib. de insinuatione loquentibus valeat dicta donatio vltra quingētos aureos, teneo veram esse conclusionem dn̄i consultoris copiose & rectè concludentis q, sic. & ita sepenumero consului: [e] &
e tunc ét ita consuluerunt q̄ plurimi excellentissimi iureconsulti: secutus opinionem Io. And. in add. Specu. in titu. de instru. edit. §. porrò. in vltima additione. & Fed. de Sen. in consil. 281. inci. Casus talis est, statuto cauetur q, si donationes. & Bald. in c. cum contingat. in 8. col. de iureiur. & Io. de Imo. plenè ibidē in decimo membro circa antepe. char. & do. Abb. Sicu. in d. c. cum contingat. circa. 21. col. Ang. consi. 94. incip. Cum lis. &c. in pen. col. licet qn̄q; in alijs consilijs variauerit. & principaliter fundant se præfati doc. per id q, hr̄ in authē. sacramenta. C. si adue. ven. & in d. c. cum contingat, & in c. quemadmodum. eo. ti. & in c. quamuis, de pac. in 6. & in c. licet mulieres, de iu-
4 reiur. lib. 6. † nam qn̄q; iur̄m potest sine interitu salutis æternæ seruari, si non est contra bonos mores, quorum trāsgressio inducat peccatum, seruari debet, vt patet in locis præallegatis, & idem vr̄ tenere Io. Fab. in §. & cum retro. insti. de don. quam uis nonnulli tenerint contrarium p aliquas rationes satis fragiles, non est ab ista opinione discedendum, quæ à patribus & summis canonum professoribus per vrgentes rōnes approbata est, & ad allegata in contrarium rn̄dent præfati doct. seriatim ac specificè Io. de Imo. in d. c. cum contingat, & breuitatis
f cā non refero: [f] cum ét sit oportunè relatum per pfatum dn̄um consulentem: ita etiam nisi aliàs consilium excellētissimi do-
g ctoris & præceptoris mei dn̄i Io. de Ana. [g] quondam Archidiaconi Bononiensis, & incipit consilium, In noīe sanctæ Trinitatis, visis & ponderatis his q̄ in dicta scripta donationis, &c. & in d. consi. refert q, ita alias vidit consultum eleganter p quendam dn̄m Pacē de Aquila, qui dicebat q, licet Bar. in l. si p eo. ff. de fideiuss. specificè non decidat pro ista parte istam. q. tn̄ ex his qua ibi, dicit, hoc colligitur. & quod no. Pe. de Perusio ita consuluerat, & dicit præfatus do Archidia. in illo suo consilio q, omnes ferè doctor. Bononienses se subscripserunt consilio dicti dn̄i Pacis, & præcipuè do. Ioan. de Imo. & d. Florianus de Bononia & d. cōsilio dn̄i Archi. se subscripserunt celeberrimi doctores do. Ang. Deuotus, & d. Iacob. de Zochis de Ferraria
5 tunc Paduę ordinariè legens iura canonica, & dictum † iur̄m astringit quò ad obseruātiam & firmitatē cōtractus nedum iurantem, sed ét eius hr̄dem, vt l. cum quis decedēs. §. codicillis. & ibi Bar. ff. de lega. 3. & in auth. de iureiur. à morien. præstit. §. 1. & no. glo. fi. in c. quis, de pac. in 6. & Io. An. in c. fi. de sepul. & in c. fi. de fo. compe. in 6. in nouel. & Feder. de Sen. in cōsil. 281. & Bal. in antep. col. C. de pac. & in d. auth. sacramenta, in fi. & Ang. in l. qui superstitis. ff. de acqui. hære. & canonistę in c. veritatis, de iureiur. cum suis concord. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Socinum. lib. 1. consi. 77. plenius hr̄ cum tribus consilijs sequentibus, inter quæ istud consi. Alexand. hr̄ consil. 79. in ordine consiliorum Soc.

b ¶ Et doue. i. casu quo remanerent filij ex vno, vnus vel plures masculi vel fœminæ, succedāt in dictis bonis, vt dictum est. s̄.

c ¶ Ma. i. sed in omnibus alijs suis bonis mobilius & immobili bus, rationibus, actionibus &c.

d ¶ Substitui. s̄. lib. 1. consi. 91. J. eo. consi. 202. col. 1.

e ¶ Consului. s̄. lib. 1. consi. 4. col. pen. vbi omnia ferè sequentia verba continentur.

f ¶ Refero. retulit. s̄. lib. 3. consi. 21. col. 4.

g ¶ De Ana. non habetur inter eius consilia.

EPITOME.

¶ SI extraneus hæres ab intestato dicat testamentum nullum, eo quod tempore testamenti viuebat filius testatoris ab eo præteritus, debet præcise pbare quod filius tunc viuebat, nec sat est pbare q, ante fuit viuus, & præsumptio quod quis viuat vsq; ad centum annos, nō iuuat eum qui se fundat in vita certi temporis, & probatur mors per famam, vbi agitur de præiudicio reparabili.

CONSILIVM. XXVII.

ONSIDERATIS his quæ in themate narrant, & nisi attestationib. testiū pductorū pro parte Ioānis Ginlioli, puto de iure cōcludendū q, nō excludatur dictus Ioānis per illam exceptionē oppositam contra testm̄ dn̄æ Thomasinæ, per quam exceptionem dicebatur testamentum illud in quo est
1 institutus dictus Ioannes fuisse nullum, † eo quia in eo testamento fuerat præteritus Daniel filius dictæ Thomasinæ de eo nulla penitus facta mentionem: & sic reddi videbat testm̄ nullum iuxta id quod habetur in §. aliud quoq; capitulum, in authen. vt cum de appella. cogen. & plenè nota in authen. ex causa. C. de lib. præter. & in l. filio præterito, per doct. ff. de iniusto testamen. & illud posset opponi etiam per tertium p id quod hr̄ in l. 1. & 2. & ibi Bar. ff. de excep. rei iud. ¶ Tn̄ stantibus probationib. factis super morte dicti Danielis & oīum filiorū dictæ Thomasinæ etiam tpe quo ipsa viuebat, & quo ipsa condidit testm̄, apparet dictam exceptionem non obsta
2 re, & q, † de dicta morte quantum ad casum nostrum dicatur esse sufficienter probatum, patet: nam saltem per tres cōtestes est probatum q, qn̄ Thomasina prædicta vidua voluit condere dictum testm̄, fuit interrogata à notarto an haberet filios, & respondit q, non quia omnes erant mortui & habuisse quēdam filium qui vulneratus in libello mortuus erat, ita deponit Anto. Dertei & Lucas Antonius Zachariæ, & quidam Christophorus, duæ etiam mulieris, s. Francisca & Catharina cōtestes deponunt q, viderunt dictam Thomasinam deplorantem, vt ipsa dicebat, mortem Danielis filij sui mortui in bello, prout ei renunciatum fuerat, & quod viderunt eā portantem habitum luctus iuxta morem aliarū ob mortem filij hoc etiam de dicta Thomasina deplorante & dolēte de morte dicti eius filij deponunt tres aliæ mulieres & dictus Christophorus. Et deponit etiam dictus Christophorus quod dictus Daniel habebatur & reputabatur pro mortuo apud cir-
3 cumuicinos, † vn̄ posito q, in casu nr̄o diceret tractari de præiudicio respectu commodi pecuniarij: tamen quia istud pręiudicium dr̄ recuperabile scilicet eo casu quo appareat illum non est mortuum; quia ei non fiet piudicium per id quod sequeretur occasione huius iudicij: merito tunc sufficit proba-

re de morte per famam, seu per testes deponentes q coniun-
cti sui fecerunt luctum & eum pro mortuo habebant. l. 3. ff.
de cōdictio. indeb. l. fi. ff. de hęred. inst. l. sed si de sua. in princ.
cum ibis notatis. ff. de acq. hæred. ita per illa iura decidit Bar.
in l. 2. §. si dubitetur. ff. queãdmo. test. ape. & cum eo trãsit ibi
Ang. & saltem hoc quod dixi, procedit qñ diceretur aliquem
decessisse in longinquis partibus, adeo quod eius notitia de
facili haberi non potest, vt quia dr̃ fuisse mortuũ in mari: nã
tunc sufficit probari q inter cognatos habebatur ꝓ mortuo:
ergo cùm tractemus de probãda morte illius qui dr̃ mortuus
in libello; non aũt in ciuitate sua vr̃ eadẽ rõne qua dixi, quã-
do mortuus est in mari quod sufficiat dicta ꝓbatio. & ad hoc
non discordat Io. de Imo. in d. §. si dubitetur, secutus Cyn. in l.
si quidem. C. solut. ma. & quod qñ tractatur de probãda mor-
te alicuius qui dr̃ mortuus in bello, non requiritur probatio
plena, sed sufficiat præsumptiua, firmat Bart. in d. l. si qdẽ, vbi
dicit q tunc sufficiet probare per famam, & vt vult Ioann. de
Imo. in d. §. si dubitetur, & etiam sentit Bar. ibi tm̃ operatur in
proposito probare de morte per famam, quantum probare q
cõiuncti eius fecerunt luctum de eo vt mortuo, huic conclu-
sioni etiam conueniunt verba Saly. in l. si quidem, præalleg.
4 vbi dixit q † qñ tractatur de probanda morte[a] alicuius qui
a dr̃ mortuus in conflictu: tunc sufficit probatio per coniectu-
ras, seu per cõem opin. vel famam. l. non oẽs. §. à Barbaris, de
re mili. Sed hic sunt coniecturæ, quia non est præsumendum
q mater filium viuentem præterijsset, & extraneum instituis
set. l. scripto. ff. vnde lib. l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. te
sta. l. fi. in prin. C. de cura. furio. Item affirmatio matris & lu-
ctus. Præterea q dicta probatio sufficiat, voluit expressè Bart.
in l. genero. ff. de his qui no. infa. in fi. vbi dixit per ilium text.
probari quod testis qui testificatur de morte alicuius, redde-
re dicatur sufficientem rationem dicti sui si dicat, vidi fieri
luctum in domo sua, & vxorem & cõsanguineos assumere ve
stes lugubres, vult etiam hoc expressius Ang. in l. fin. §. fi. ff. de
5 his qui notantur infa. vbi dixit, q † vbi agitur de præiudicio
quòd nõ sit irrecuperabile, prout est qñ agitur de cõmodo hæ
reditatis vel simili, satis dr̃ probatũ de morte alicuius, si pro-
batum est q inter agnatos seu cognatos eius habebatur pro
mortuo, & q inter eos est factus luctus de morte. l. parentes.
ff. de his qui no. infa. fecit etiã scd̃m eum id quod hr̃ in l. quo-
ties. C. de naufragio. lib. 11. vbi aũt ageretur de præiudicio irre
cuperabili, puta de puniendo aliquem ratione homicidij per
eum vt dr̃ cõmissi: nam tũc requiritur plenè probari de mor-
te occisi. l. inde Neratius. §. fi. cum l. seq. ff. ad legẽ Aqui. Bald.
etiam in d. l. fi. ff. de his qui not. infa. per illum tex. tenet q ex
luctu propinquorum præsumitur quis mortu⁹, ad idem alle
gãt. l. vxores. cum l. seq. eod. ti. sed in casu nostro sufficit præ-
sumptiua probatio, vt est dictum: ergo, &c. Spec. etiam in tit.
de notorio crimine. §. fama. circa medium, vult quod qñ agit̃
de probanda morte ad effectum consequẽdi hæreditatẽ, non
requiritur plena probatio, sed sufficit sola fama, & sic vr̃ con-
cordare cum opinione Bar. in d. §. si dubitetur. ¶ Deniq; mul-
tùm considerandum puto q hic agitur de valde modico prę-
iudicio eius ꝯtra quẽ est probandum de morte: quia aut vere
est, & erat mortuus dictus Daniel dicto tpe, & tunc res est cla
ra q nullum sentit præiudicium reus cõuentus ex ista proba-
tione q non sit plena & liquida, aut non, seu non erat mor-
6 tuus dictus Daniel: & tunc attento quod in dicto testõ † est
adiecta cõiuncta clausula codicillaris per quam hæres succes
surus est ab intestato, & sic dictus Daniel videt̃ grauatus resti
tuere per fideicõmissum hæredi scripto in testamento, vt l. ex
testõ. C. de fideicomm. l. quia aũt in princ. & ibi not. ff. si quis
omissa causa testamenti, & l. ex ea, & ibi no. ff. de test. & plenè
no. in l. 1. ff. de iure cod. & talis quicũq; sit successurus ab inte-
stato põt per hæredem scriptum inuitus cõpelli adire & resti-
tuere hæreditatem per fideicõmissum ipsi scripto hæredi. l. 1.
§. hoc autem senat⁹, & l. recusare. §. meminisse, & §. si filio, & l.
quia poterat. ff. ad Treb. & sic ad oẽm volũtatem huius hære-
dis scripti erat in omnem euentum restituẽda huic Ioãni hæ-
reditas per dictum Danielem, aut per quẽcunq; cui dicta suc
cessio deferretur, & sic apparet q iste reus nõ põt in omnem
euẽtum pati maius præiudicium, ex eo quòd declaretur mor
tuum fuisse dictum Danielem, quàm si declaretur eum viue
re, & cùm non appareat de aliquo eius magno interesse, ma-
gis in vno casu q̃ alio, non põt dici q hoc sit sibi magni præiu-
dicij. facit l. Gall. §. si eius, ver. sed cũ tstm̃. ff. de lib. & posthu.
sed ita est q vbi tractatur de modico præiudicio, sufficit leuis
præsumptio mortis, vt inquit Barto. & alij post gloss. in d. §. si
dubitet̃, cum concordantijs suprà allegatis, & no. Ant. de Bu.
in c. in præsentia, ad fi. de spon. sed quis diceret nõ esse ꝑsum-
ptiuè probatum de morte ex his quæ dicta sunt suprà? certè
nemo, vt patet ex not. per Bart. in d. l. genero, cum alijs suprà
7 allegatis. ¶ Alia rõne † vr̃ quod iuuari possit dictus Ioannes à
dicta exceptione, nam fundamentum intentionis rei est pro
bare quod tpe dicti testamẽti dictus Daniel filius dictæ Tho
masinæ viuebat, & quod eius præteritione tstm̃, in quo à Tho
masina est institutus Ioãnes, sit nullum: vñ non sufficit quòd
fuerit probatum quod ante tp̃s dicti testamẽti viuebat dictus
Daniel, nisi sit probatum quod tpe testamẽti vel post fuit vi-
sus viuere: ita decidit Bart. in l. si quidem. C. sol. matri. & in l.
si inter, in fi. & in l. qui duos. §. cum in libello. ff. de reb. dub. ꝑ
l. spadonem. §. qui absolutus, & ibi no. ff. de excu. tut. & idem
ibi notant Dy. Cyn. & clariùs & expressiùs Bal. pro hoc etiam
Bart. in d. §. cum in bello, allegant text. in l. ex facto. §. pe. ff. ad
Treb. & ex notatis per Bar. in d. l. si quidem, cũ cõcordantijs.
apparet Bar. velle q qñ dicimus q quilibet præsumitur viue-
b re[b] vsq; ad centum annos, iuxta id quod hr̃ in d. §. si dubite-
tur, procedit qñ à principio mors est fundamentum intentio
nis aduersarij mei, & ego à prin. non habeo necesse me funda
re in vita. Nam nõ dicetur aduersarius meus probãsse de mor
te illius, licèt probauerit quod lõgissimum tp̃s est, quo ille na
tus est; nisi probet q est vltra centum annos q natus est; quia
præsumitur viuere per centum annos. l. fi. C. de sacrosan. eccl.
l. an vsufru. ff. de vsufru. sed vbi probaret aliquem viuere seu
viuum fuisse certo & limitato tpe, est à prin. fundamentũ in
tentionis aduersarij, oportet eum probare de vita illius tẽpo
ris, nec sufficit probare quòd antea vnius fuerit. d. §. qui abso
lutus, bene facit l. in confirmando. ff. de confir. tuto. & q̊d ibi
no. Bar. vbi per illum tex. dixit q licèt probatum sit quem se-
mel fuisse diuitem vel pauperem, non ꝑsumitur hodie de ne-
cessitate talis: qm̃ diminutio vel augmentũ facultatum de fa-
cili obuenit, vt ibi, & facit scd̃m eũ text. in d. §. qui absolutus
idem in vita hoĩs quæ varijs modis faciliter deficere põt. l. si
quis domum. §. & hoc subiungi. ff. loca. l. 3. cum seq. & seq. ff.
de don. cau. mor. ad hoc ẽt q not. Bart. in l. si cui. §. ijsdẽ. ff. de
acc. si ergo in proposito probatum non est, quod tpe testa-
menti vel post viueret Daniel, cùm in veritate non viueret vt
colligit̃ satis ex dictis probationibus, quãuis probatum sit q
ante viuebat; teneo securè esse pronunciandum in hac causa
appellationis in fauorem dicti Ioãnis, & saltem hoc procedit
concurrente aliqua præsumptione mortis, vt in casu nostro,
prout tenet Io. de Imo. in §. si dubitetur, quãuis melius loqua
tur Bar. & alij in dictis locis, de quo Ioã. de Imo. mentionem
non facit. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Morte. s̃. lib. 6. consi. 172. nu. 7.
b ¶ Viuere. s̃. lib. 5. consi. 1. nu. 42.

EPITOME.

¶ Præsumitur potius depositum quàm mutum.

CONSILIVM XXVIII.

LARISSIME domine vicarie in cã inter Ema-
nuelem agentem, & Vitalẽ Hebræum se defen-
dentem, vt accepi ex verbis vestris, & ꝓut ẽt mi
hi significauit ser Franciscus Ghisilerius, verti-
1 tur dubiũ, vtrũ ex eo † quod fatetur Vitalis ha-
buisse pecunias ex zoiello videatur fateri habuisse mutuo, &
per ꝯñs ex dispõne decreti veniant vsuræ? Et dubium fortas-
se facit id q̊d notatur in l. cùm quid, cum simili. ff. si cer. pe. ꝑ
quod videretur dicendum fortasse, q̊d intelligeretur ex cau-
a sa mutui.[a] Tñ contrarium in casu nr̃o vr̃ mihi proculdubio
esse verum. Primò, quia nõ fatetur Vitalis habuisse dictas pe-
cunias ab Emanuele nec ex mandato Emanuelis, sed fatetur
habuisse à Christophoro, & ẽt non exprimit Vitalis quot fue
runt pecuniæ quas habuit à Christophoro, vt patet in scriptu
ra petitionis & rñsionis factæ corã dño locum tenente, nec
aliud etiam continetur in rñsionibus factis per Vitalẽ positio
nibus: nõ ergo potest dici q Vitalis mutuauerit: quia in mu-
tuo

tuo requiritur quod transferatur dñium pecunię ipsius mutuantis in ipsum recipientem mutuo. l. 2. §. appellata, & §. in mutui datione. ff. si certum peta. igitur si pecunia fuit habita à Christophoro, aut erat Emanuelis, & non potuit Christophorus transferre dñium tunc dictæ pecuniæ in Vitalem sine mandato & voluntate Emanuelis, de quo mandato nihil apparet, imò nec est allegatum. Aut pecunia erat dicti Christophori prout fuit rei veritas, & tunc minus pōt dici Emanuelem mutuasse, quia oportebat pecuniam esse mutuantis, & sic Emanuelis, d. §. appellata. & oportebat dictũ Emanuelem docere illã pecuniam fuisse suam, si vult consequi vsuras tanq̃ ex mutuo postq̃ Vitalis non fatetur cãm mutui, secus si fateretur mutuum: quia tunc nõ oporteret mutuatam proba
2 re postq̃ reus † habuisset ab eo causam: ideo nõ posset referre quæstionem dñij, vt no. in l. nã & si fur. ff. si cer. peta. in l. si alienam, per Barto. ff. sol. matri. & sic patet q, illud quod no. in d. l. cum quid, non facit ad casum nr̃um: quia ibi agens ex mutuo erat ille qui pecuniã dederat reo, seu dixerat ei, tolle istã
3 pecuniam. ¶ Secundò † rñdetur q, illud quod dr̃ q, p̄sumitur ex causa mutui procedit in probatione facta per testes deponentes super petitione facta ex cã mutui expresſi in petitione sed vbi in petione non exprimitur cã, non sufficit, præsumptio talis: quia oportet q̃d pars in petitione & scriptura sua deducat q, fuit ex cã mutui: ita dicit Bart. in d. l. cum quid in 3. col. per l. si adulterium cũ incest. §. idẽ Pollioni. ff. de adult. & idem dicit Ant. de But. in c. si cautio, de fide instru. & in ca. 2. de libel. obla. & Abb. in ca. afferte, de præsumpt. sed in dicta petitione dicti Emanuelis nunq̃ dr̃ q, hoc fuerit ex cã mutui, ergo, &c. & tantò magis quia oporteret hæc fuisse deducta & allegata coram arbitratoribus: quia oportet arbitramentum iustificari tm̃ ex antiquis actis, vt per Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro so. & per Anto. in c. quintavallis, de iureiur.
4 ¶ Tertiò rñdeo, q, gl. †, in d. l. cum quid, dicit q, in dubio præsumitur depositum vel mutuum, & sic non decidit q, sit præcise mutuum: imò gl. in l. dies spõsaliorum. §. 1. ff. depositi. te-
b net quod in dubio intelligatur potius depositum, [b] qñ tibi concedo pecuniam, & istud expresſè firmat Cy. in l. incendũ, in fi. C. si certum pet. s. q, sit depositum, saltem qñ non apparet an fuerit data pecunia ad numerũ vel in sacculo, vt in casu nr̃o, & ita ẽt tenet ibi Bal. & Sal. & Bal. in d. l. cũ quid, in lectura antiqua. & ibi etiam Pau. de Ca. per rõnes ibi traditas p eos: sed non sufficit ad dictas vsuras cõsequendas quod fuerit depositum: ergo &c. ¶ Quartò rñdetur q, in proposito nr̃o si Vitalis habuit pecunias à Christophoro quas dicit quòd ad ipsum Emanuelem pertinebant pro liberatione zoielli dicti Christophori pignorati apud dictum Emanuelem potiꝰ dẽt intelligi q, fuerunt traditæ dicto Vitali negotiorum gestori dicti Emanuelis q̃ ex eo q, Christophorus dederit ex cã mutui, quia ita colligit̃ ex pręcedentibus coniecturis, & per cñs intelligeretur trãslatum dñium ipsum negotiorum gestorẽ, id est in Vitalem. l. si ergo, cũ gl. prima & gl. pe. ff. de neg. gest. & notat Bar. in l. falsus. C. de fur. in vlt. col. in verſ. quæro circa istam materiã, &c. & in l. falsus. §. 1. ff. de furt. & in l. si is pro curatori falso. ad finẽ. ff. de cditio. ob causam. facit. l. si is cui. C. de fur. & l. Casſius. ff. de solut. vbi patet q, idem esset, si diceremus dictum Vitalem fuisse nuntium vel negotiorum gestorum dicti Christophori, vt ẽt not. Bar. in d. l. si procuratori falso, in antep. col. dũ loquitur de nuncio. ¶ Vltimò rñdeo q, decretum permittit posse mutare sub vsuris, sed dictus Emanuel neq; dicit neq; probat se mutuasse sub vsuris, & dato q̃d essemus in casu q, præsumeretur mutuũ, iuxta notata in d. l. cum quid, per glo. & doct. † tñ ibi non dr̃ q, præsumatur mu-
5 tuũ sub vsuris, imò intelligitur de mutuo gratuito, prout est natura mutui. l. rogasti. §. si tibi ff. si cer. pe. ¶ Et posito q̃d Hebræi habeant falcultatem mutuandi sub vsuris, & ita ẽt qñq; mutuent; tñ per hoc non est quin contingere posſit q̃d inter seipsos faciant mutuum gratuitum, vnde non sequitur aliqs est çsuetus fęnerari; ergo talis cõtractus quem fecit præsumi
c tur fecisse sub fęnore, nisi aliter probetur, [c] ita dicit Bald. & Saly. in l. interpositas. C. de transa. & Cyn. & Bald. in l. 1. C. de prob. & Ioann. And. & alij post eum in c. q̃q̃. §. 1. de vsur. in 6. & d. Abb. in c. ex literis, de iureiur. & sic patet ex prædictis, quo rum quodlibet per se sufficeret, non esse probatum de mutuo, taliter q, sufficiat ad exigendas & extorquendas vsuras quæ odiosisſimæ sunt & pęnales, vnde qñ essemus in re dubia quæ nullo modo dubia est: esset potius contra petentes vsuras pronunciandũ, iuxta vulg. l. si præses, & regula, in pœnis.

ADDITIO.

a ¶ Mutui. Ant. But. consi. 65. Purpur. d. l. cũ quid. nu. 131. Alex. ỹ. eo. consi. 184. nu. 5.

b ¶ Depositum. etiam si numeratum sit. Alc. d. l. cum quid.

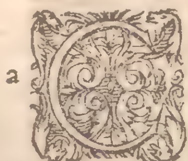
c ¶ Probetur. Pau. consi. 66. colum. 2. consi. 109. col. 2. consi. 114. col. 2. lib. 2. Aymo. consi. 73. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *AEtas per testes quomodo probetur, vsq, ad nu. 13.*
2 *Ratio restringit dictum testis.*
6 *Vel, circa, dictio, reddit dictum testis dubium.*
7 *Plus dictio, vel vltra: in teste nil probat.*
11 *Matris dictum non plenè probat ætatem filij.*
12 *Testificari quis non potest de eo quod vidit in infantia, sed bene de eo quod vidit pubertati proximus.*
14 *Iuramentum an validet contractum nullum.*
15 *Statutum prohibens alienationem sine solennitate, intelligitur de translatione dominij tantum.*
18 *Testis deponens de sua præsentia, deponit etiam de sua intelligentia, secus si deponit de præsentia alterius.*
19 *Simulatio non probatur ex gestis post actum.*
20 *Præsens & tacens non censetur consentire in damnosis.*
21 *Coniectura vna debet probari per duos testes.*
22 *Fideiussor indẽnitatis habet executionem discusſionis, nisi opponat ante litem contestatam: quia statim est obligatus, licet suspẽdatur executio. nu. 23. 24. 25. 26.*
27 *Succurritur magis ei qui tenetur ex dispositione legis, quàm ei qui tenetur ex dispositione hominis.*
28 *Promisſio quantò minus à Titio exigi poterit, est conditionalis.*
30 *Exceptio obscura vel generalis non releuat*
31 *Libellus generalis non procedit, etiã in summarijs, si pars opponat.*
33 *Iurisdictio vbicunq, attribuitur certo & determinato casui, nõ procedit libellus, nisi ille casus specificetur, etiam parte non opponente.*
34 *Fideiussor indemnitatis non habet exceptionem discusſionis, si rẽ nunciauit omni legum & iuris auxilio, idem si quis intercesſit animo nouandi. num. 35.*
36 *Executio non requiritur contra se obligantem simul principaliter, idem si promittit se facere & curare cum iuramento. nu. 37.*
38 *Causa cui non potest cõmitti, potest titulus causæ.*
39 *Tenetur qui fideiusſit in duriorem causam si iurauit.*

CONSILIVM XXIX.

Allegationes.

LARISSIME doctor & iustisſime dñe Vicarie in causa executionis instr̃i mota per cõiunctos meos de Tassonibus [a] çtra Bartholomæum Bachellam, sentio partem aduersam super nõnullis conari facere fundamẽtum ad impediendã executionem, & primò super statuto disponente quod maior septuaginta quinque annis non posſit contrahere vel obligari sine certa solennitate, cuius ætatis dicit Bartholomæus Bachella se fuisse tpe dicti contractus & instrumenti, & ita probasse. Secũdò dicit çtractũ illum fuisse simulatum, & ita probasse. Tertiò dicit q, cũ agatur çtra ꝓmissorem indemnitatis non potuit actor experiri nisi prius facta excusſione çtra debitorem principalem. ¶ Quartò q, acta non valent, quia ser Gaspar non potuit substitui à ser Christophoro: quia ser Gaspar illud officium notarij actorum exercuerat sex mensibus proximè præcedentibus, merito ex forma statuti non poterat illud idem officium in sequentibus sex mensibus exercere, & super istis insistam absq; multiloquio; quia coram doctisſimo & exercitato res agitur. ¶ Circa primum fundamentum de ætate 75. annorũ rñdeo, primò q, non est probatum q, tpe dicti çtractus celebrati excesſisset Bartholomæus dictã ætatem: quod oñdo, nam primus testis, s. magister Paulus de la Caneua non deponit se interfuisse natiuitati dicti Bartholo-
1 mæi, sed vult probare † ex aspectu: quo casu testis nõ probat, nisi etiam non interrogatus reddat rõnem concludentem dicti sui, per notata per Inno. in c. cum cãm quæ inter Archiepiscopum, de

copum, de testi. & oẽs legistas in l.3.C.de testi.& Bart.in tra-
cta.de teste. videamus ergo quam rõnem alleget iste nam pri
mò dicit quod cognoscit dictum Bartholomæum quẽ dixit
esse ætatis annorum octuaginta & vltra, eius testis iudicio de
ipsis annis octuaginta: sed pro certo est maior annis septua-
ginta quinque. & hoc dixit se scire: quia sunt anni sexaginta
quibus ipse testis & dictus Bartholomæus erant consocij & si
mul conuersabantur: & tunc tpis erant ætatis annorum ui-
ginti quatuor vel circa, & maximè iste testis, sed fortè dictus
magister Bartholomæus erat minor ætate ipsius testis duobus
annis uel circa. & q ita quilibet intelligens & expertus in si-
milibus affirmaret dictum Bartholomeũ excessisse annum
75 Primò dico quod in quantum testis iste deponit quod Bar
tholomæus est ætate annorum octuaginta suo iudicio nihil
probat quia testis deponẽs per verbũ suo iudicio fidem, non
facit ut inquit Ang. in repositione, l. sciendum in 2. col. ff. de
uer. ob. per l. testium. C. de testibus, tacit quod in uarijs locis
satis vulgatis dicunt doctores de teste de ponente per verbum
videtur. & præsertim est hoc verum in casu isto, quia ratio
assignata per testem non concludit de ætate annorum 80. &
2 † ratio dicti restis diminuit & restringit ipsum dictum, l. cum
pater §. dulcissimis. ff. de leg. 2. si is qui animo. in gl. ff. de ac-
qui. poss. notat in proposito Bald. in l. conticulam, in antep.
col. de episcopis & cle. & in l. data opera. in 18. col. C. qui ac-
cusare non poss. & q testis ipse non habuerit pro constanti q
Bartholomæus esset ætatis annorum 80. patet quia dixit
quod est ætatis annorum. 80. suo iudicio, sed q̊d pro certo est
3 maior annis 75. † eo enim quod dicit quod pro certo est ma-
ior. 75. annis videtur negare quòd pro certo sit maior. 80.
annis. l. & si fine. §. sed quod Pap. & ibi nota. ff. de minor. l.
maritus. C. de procura. l. cum prætor, in prin. ff. de iud. c. non
ne, de præsump. hoc expressè oñdit illa aduersatiua à teste pro
lata dum dicit. Sed pro certo est maior. 75. nam dictio, sed,
aduersatur præcedentibus de sui natura. l. hoc amplius. §. de
his, & ibi not. ff. de dam. infecto. l. sed si lege, in prin. cum ibi
not. ff. de peti. hære. l. 2. in gl. circa princip. ff. ne quis eum qui
in ius vocatus est vi exima. ¶ Prætereà † q̊d dictus testis non
probet, patet: quia non assignat aliquam rationem inferen-
4 tem q dictus Bartholomæus iã sunt sexaginta anni esset æta-
tis annorum vigintiduorum, aut ex statuta corporis aut alia
rõne hoc inferente, vnde non probat, vt inquit Bar. consil. 92.
incip. In qõnæ vertente inter dñm Symonem &c. in 2. colum.
vbi dixit q si testis dicat quod Titius tali tpe poterat esse æta
tis duorum annorũ vel circa: talis testis nihil probat sup æta-
te Titij, quia deponit q poterat esse ætatis annorũ duorũ: sed
non dicit se vidisse aliquid propter quod sic debeat iudicari.
& ita etiam tenet Bal. in l. solam, in vltima col. C. de testi. vbi
subdit q si testis interrogatus super ætate alicuius, qũo scit di-
cat se scire per aspectum corporis, non probãt: quia aspectu
quis potest decipi; & quia est potius iudicium q̃ testimoniũ,
pro hoc adducit, quia sententia lata ex aspectu non probat
plenè, vt l. minor. 25. annis ex aspectu. ff. de mino. ita ne testi-
monium ex aspectu. Prætereà scd̃m Bar. in l. de ætate. ff. de mi
noribus, circa medium ad hoc vt testis probet ex aspectu æta-
tem alicuius ab ætate. 14. annorum in masculo vsque ad æta-
5 tem. 25. annorum † requiritur q testis deponat q ex aspectu
videbatur esse annorũ quinq; plus q̃ sit illa ætas quæ est pro-
banda, vnde cũ dictus testis deponat iam sunt. 60. anni. q di-
ctus Bartholomæus erat ætatis annorum vigintiduorum vel
circa, & sic solum probat q iam sunt sexaginta anni q dictus
Bartholomæus erat ætatis annorũ decem & septẽ: & dum te-
stis dixit q iam sunt anni. 60. quod Bartholomæus erat ætatis
vigintiduorum annorum, intelligitur q iam sunt anni sexa-
ginta, s. nõ cõpleti, sed inchoati, nã cum dictũ testis debeat in
terpretari ɔ̃tra producentẽ. c. in præsentia, de proba. no. doct.
in l. inter stipulantẽ. §. 1. cum simili. ff. de verborum obl. & illa
verba, iam sunt anni. 60. possint intelligi dupliciter, s. 60. an-
ni pfecti, & 60. anni inchoati, vt no. Bar. in l. qui ante Calen-
das, in prin. ff. de verb. obl. facit. l. si ita fuerit, in prin. ff. de ma
nu. testa. & quod no. Bar. in l. si cui legetur, in prin. ff. de leg. 1.
& sic verba dicti testis solum ɔcludenter important de quin-
quagintanouem annis & vno die inchoati sexagesimi anni.
¶ Item ad hoc vt dictus testis deponendo ex aspectu de vi-
gintiduobus annis seu de ætate vigintiduorũ anno. Bartho-
lomæi iam sunt. 60. anni, probaret ex aspectu ipsum Bartho-
lomæũ tunc compleuisse ætatem decem & septem annorum,
iuxta doctrinam Bart. in d. l. de ætate, oportebat quod depo-
suisset q tunc, s. iam sunt. 60. anni Bartholomæus erat maior
vigintiduobus annis: ita dicit Bar. in effectu in dicta l. de æta
ta, circa medium, ibi dum dicit, si volo probare q erat maior
sex mensibus, testis dicit vera esse: interrogatus in cã scientiæ
rñdet q eo tpe videbatur maior decẽ mensibus; &c. iunctis
sequentibus verbis suis dum loquitur de ætate 25. annorum.
Sed dictus testis non deponit q Bartholomæus iam sunt. 60.
anni, esset maior vigintiduobus annis: sed dicit q fortè erat
annorum vigintiduorum, vel circa, seu æquipollentia verba,
& sic posito q ille testis aliquid probaret, tñ attẽto q non de-
ponit q illi 60. anni sunt completi tpe quo testificat̃, & potest
intelligi q essent tm̃ inchoati, & q non deponit q Bartholo-
mæus esset maior vigintiduobus annis, sed quod fortè erat vi
gintiduorum annorum vel circa, quæ verba posito q aliquid
probent, solum probant q tunc erat ætatis 17. annorum scd̃m
6 doctrinam Bar. in l. de ætate. Item † quia testis adiecit dictio-
nem vel circa, apparet quod non habuit pro ɔstanti q̊d illud
tẽpus vigintiduorum annorũ esset cõpletum, & sic non pro-
bat de vigintiduobus annis completis, sed inchoatis: vt nota.
expressè Guil. de Cuneo in l. & si post tres in princip. ff. si quis
cautio. & Ant. de But. in c. literæ, de dilatio. in vltima col. quia
illa dictio circa, denotat diminutionem, & nõ videtur de cer
to tpe affirmari, sicut dicimus in dictione, ferè, allegat not. p
gl. in l. 1. in gl. 1. ff. quibus ex cau. in poss. ea. Quinimò dico q̊d
in teste adijciente dictionem circa, redditur probatio tẽporis
oĩnò incerta & dubia, adeo q̊d non põt dici q̊d probet de ali-
quo certo & limitato tpe, vt probat tex. not. in c. fi. de despõ.
impube. per quẽ ibi Ant. de But. in fine propriè in teste in ter-
7 minis istis firmat hoc. s. q testis nihil probet, bene facit † quod
no. Bar. in l. Celsus, in vlti. colu. ff. de vsuris, vbi dicit q dictio
b plus, vel vltra [b] prolata à testẽ, nihil probat: licet alias consue-
rit comprehendere modicum. l. hæc adiectio de ver. signi. sed
plus dico q posito q probaret de vigintiduob. annis inchoa-
tis, & sic de 17. annis inchoatis scd̃m doctrinã Bar. in l. de æta-
te, sequitur q probaret de 16. annis completis & vno die, quæ
tempora simul collecta concludunt q tpe quo iste testis exa-
minatus fuit, Bartholomæus Bachella erat ætatis. 75. annorũ
& duorũ dierum, sed cõtractus de quo agitur fuerat celebra-
tus per decem mẽses anteq̃ iste testis examinaret̃: ergo manife
stè apparet q tpe contractus dictus Bartholomæus non erat
8 maior. 75. annis. ¶ Contra dictum † testem ẽt facit: quia de-
ponit per dictionem fortè, quæ de sui natura oñdit loquen-
tem loqui dubitatiuè, vt c. ex parte, de celebra. missarum. c. ac
cedens, el primo vt lit. non contesta. & ita hic debet accipi: cũ
semper verba testis debeant interpretari cõtra producentem,
vt dixi s̃. imò si bene non considerentur verba istius testis, est
sibimet ɔtrarius, quia primò dicit q iam sunt. 60. anni q ipse
testis & dictus Bartholomæus Bachella erant ætatis. 24. anno
rum vel circa, & postea dicit quod fortè Bartholomæus erat
6 minor ætate ipsius testis duobus annis vel circa, & testis † qñ
est sibimet ɔtrarius, nõ dẽt reduci ad ɔcordiã, vt probet. l. eos
& ibi Bar. in fi. ff. de falsis, & l. q falsa. ff. de testi. & est de men-
te gl. in c. in nostra, de test. quam ibi ad hoc ponderat Ant. de
But. ita etiam tenet Ant. de But. & Abba. in c. cum tu. de testi.
& Io. Imo. in l. inter stipulantem. §. 1. de ver. obli. vbi dicit hoc
esse verum, etiam si contrarietas non sit manifesta: quia testi
varianti non creditur. 4. quæst. 3. vers. qui falso. Ex quibus ap
paret istum testem nullam probationem facere, & posito q̊d
aliquid probaret, non probat quod tpe contractus Bartholo-
mæus esset maior. 75. annis, vt patet ex prædictis. ¶ Capio di-
ctum alterius testis scilicet magistri Bonagratiæ, & iste sine
dubio nihil penitus probat; quia dicit quod sunt. l. anni & vl-
10 tra q ipse testis cognouit dictũ Bartholomæũ & q est † scd̃m
eius ɔscientiam maior ætate ipsius testis decẽ annis, & vltra,
& quod ipse testis natus est, vt à patre suo intellexit de anno
quo dr̃ fuisse ɔgregationem Blanchorum quæ fuit vt intelle-
xit de anno. 1399. vel circa, & quod p suprascripta dictus Bar-
tholomæus est ætatis anno. 76. & vltra, certè iste testis non
pbat aliquid: quia deponit tanquam iudex, scilicet ex con-
scientia sua, non tanquam testis, adeo q moueatur ex aliqua
ratione hoc inferente quam perceperit sensu corporis vt re-
quiritur

quiritur, prout no. Bar. in consil. 5. alleg. & Bal. in dicta. l. solā in vltima col. quinimò etiam dato q, se fundaret ex aspectu, oporteret quòd in tacita ætate probaret de aspectu excedente per 15. annos ętatem. 75. annorum scdm doctrinam Bart. in d. l. de ætate, & sic dum deponit q, quilibet practicus arbitraretur ex aspectu eum esse maiorem 75. annis: nihil probat, quia oportebat q, referret se ad tempus celebrati contractus, item oportebat q, probaret ex aspectu de excessu per 15. annos, vt dixi, deponit et de auditu alterius, s. q, audiuit à patre suo; ergo nō probat. ca. tam literis, de testi. & d. l. testium, sentio etiam q, iste testis fuit examinatus per eos quibus nondū erat data cōmisio examinandi. ¶ Capio aliū testē, s. ser Ioannem de Zocholis, & iste etiam non probat aliquid: nam dicit q, Bartholomæus prædictus est homo multum senex & maioris ætatis quàm sit ipse testis, qui est ætatis annorum octuaginta duorum cōplendorū in festo sancti Iacobi, in causa scientiæ rñdet, quia audiuit à matre sua, dum ipsa viueret, q, ipse testis erat annorum. 66. & quod mater sua decessit iam sunt 18. iudicio suo, & quod dum ipse testis erat puer, multùm côuersabatur cum dicto Bartholomæo, qui erat sibi socius & vicinus & cognoscebat ipsum Barth. esse maioris staturæ, & ex aspectu q̄ ipse testis, & quod vincebat eum ad brachia & ad pugillos. Et quod quilibet diligens existimaret dictum Bartholomæum excessisse annum 76. & vltra. Fundamentum igitur illius testis primò est in dicto matris suæ ex quo dicto matris præsupponit q, ipse testis qn̄ fuit examinatus erat ætatis annorum 82. complendorum in festo sancti Iacobi, & sic fundat dictum suum ex auditu & relatione alterius, ergo no

11 probat, vt dixi, † nam dictum matris suæ etiam si cum iuro testificata fuisset, non sufficeret pro plena probatione ad probandum ætatem filij, licet præsumptionem vel indicium faceret, vt inquit Inno. in c. cum dilectus, in glo. in verbo, rñsione, de acc. & Bal. in l. si minorem. C. de in integ. rest. minorū. bene facit. l. etiam matris, cum glos. ff. de prob. & l. vbi numerus. ff. de testi. & c. in omni. de testi. multo minus probat in casu nostro, in quo dictū matris fuit extra iudicialia & absq; iuramēto, vnde destructo fundamēto dicti istius testis distruitur omne id quod inferrebat ipse testis ex illo fundamento. l. non dubium. C. de leg. l. oratio. ff. de sponsa. nā ideo testis dicit Bartholomæum excedere ætatem 76. annorum, quia videbatur sibi maioris staturæ ex aspectu quàm ipse testis: ergo si ipse testis est ætatis annorum octuaginta duorum ex relatu matris suę, multo magis debet esse Bartholomæus. Præterea rōnes redditæ per illum testem nō concludunt: quia dicit q̄d Bartholomæus erat maioris staturæ & vincebat eum ad brachia, nā ista non arguunt q, Bartholomæus esset maioris ętatis vt ōndit experiētia quæ est efficax rerum magistra. c. quam sit. de electio. in 6. vt etiam ipse testis super interrogatorijs fatetur. Item non probat testis iste de excessu ætatis scdm doctrinam Barto. in præallegata. l. de ætate. Non probat etiam alia rōne iste testis: qa est sibimet ɔtrarius. l. qui falsa. ff. de testi. patet, quia dicit q, ipse est ætatis annorum 72. complendorum in festo sancti Iacobi, & se scire, quia à matre sua audiuit q̄d ipse testis erat ætatis annorum 66. & quod modo sunt anni 18. q, mater sua decessit: nam si ita est, nedum q, in festo sancti Iacobi sit cōpleturus annum octuagesimum secūdum, imò tpe sui testificatus fuisset ætatis annorū octuaginta quatuor, quia 66. & decem & octo constituunt numerum 84. patet etiam alia varietas in hoc teste, quia in principio dicti sui ostēdit se scire ætatem suam præcisè, & postea in interrogatorijs ostendit se nescire, dum dicit, quod tpe penultimi iubilei decursi erat maior ætatis annorum 12. sed quantum plus, dixit se nescire. ¶ Alius testis est Bartholomæus quondam Albertini, nihil etiā probat, nam deponit q, Bartholomæus Bachella excessit iudicio suo ætatem 76. anno. quia sunt anni 74. quibus eum cognouit, & quod Bartholomæus Bachella tūc erat ætatis anno. quatuor, & ipse testis erat annorū, 6. & quod ludebant ad pugnos tūc, & postea insimul, & quod quilibet expertus iudicaret Bartholomæum Bachellam excedere annū 76. Certè testis iste non probat: quia posito quod esset verum quod cognouisset eum iam sunt anni 74. quo tempore dicit

12 quod Bartholomæus Bachella erat annorum quatuor, & ipse testis erat annorum sex. nam † testis q̄uis tpe quo testificatur sit adultus vel maior, tñ non potest testificari de eo quod

c vidit in infantia, c posito q, possit testificari de eo q̄d vidisset post infantiam: puta quando erat proximus pubertati: ita decidit Bar. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testa. quia illa ætas infantilis nihil intelligit. l. excipiuntur. §. fi. ff. ad Syll. & ita limitat & declarat glo. in d. §. lege Iulia. cùm concordantijs, ita etiam vult gl. & Archidi. 37. distinctio. in ca. relatum, & Ioan. And. in c. ex parte, el primo, de corpore vitiati, & Dyn. in d. l. excipiuntur, & Io. Fabri. in §. testes, insti. de testa. Sed dictus testis erat in ætate infantili, s. sex annorum, ergo non pōt de eo testificari. Quatenus aūt dictus testis deponit q̄d quilibet expertus iudicaret illum excedere annū 76. non probat: quia non ɔbat de excessu scdm doctrinam Bar. in l. de ætate. Item not. per Bar. in d. l. solam, & per Bar. in dicto consilio. Satis enim apparet dictum testē esse talem, cui merito non sit integra fides adhibenda: quia dicit se nescire millesimum ad præsens currens nec in præteritum, & q̄d nescit ætatem suam nec de ea recordabatur, nisi q, quidam nepos suus sibi ad memoriā reduxit, facit. l. 3. §. 1. ff. de testibus. ¶ Vltimus testis est Boninus Borgonzonus, & iste non probat. Primo, quia dicit quod dum ipse testis esset ætatis annorū. 15. vsque in 16. conuersabatur cum dicto Bachella: & cum ipso ludebat ad plastellas & & quod dictus Bachella erat tunc illius ætattis, cuius erat ipse

13 testis vel circa: pondero dictionem † vel circa, p̄ quam adeo redditur ambiguum dictū testis. q, non probat de aliquo certo tpe. c. fi. de desponsa. impube. & ibi Ant. de Butr. in fi. item dicit se credere quod dictus Bachella est eius ætatis, cuius ipse testis est, qui est ætatis annorum octuaginta vel circa, ponderanda est dictio vel circa, vt dixi, item ponderandum est q, loquitur per verbum credere, quo casu non probat, vt not. in l. testium. C. de testi. & plenè in c. quot. de testi. & in c. literis, de pręsum. item non assignatiōnem aliquam inferentem q, ille Bachella sit eiusdem ætatis cuius est ipse testis: ergo non probat, vt per Bart. in d. consi. & Bal. in d. l. solam. Itē nō probat de excessu necessario scdm doctrinam Bar. in d. l. de ętate, item fundat dictum suum ex eo q, asserit se testem esse ætatis annorum 80. vel circa: quia ita audiuit à patre & patruo suo, & sic se fundat in auditu & relatu alterius, & sic nō probat, vt suprà pluries dixi, Itē nihil habeat in bonis: ergo non integer testis. l. 3. in princip. ff. de testi. & no. in auth. de hæred. & fal. §. sin vero absunt, arbitretur etiam iudex q̄tum sit credendum in re tanti tpis vni testi, qui nescit numerare vsq; ad centū, & qui nescit quale sit millesimum currens, vt ipse super interrogatorijs fatetur. Alij non sunt testes, qui super ætate deponāt. & sic patet q, non est probatum de ætatæ per duos testes, imò nec per vnum, & q̄q̄ fuisset probata per vnū hoc non sufficeret, vt in dicto capitulo, in omni, cum vulgaribus. ¶ Plus dico quod etiam posito q, esset probata ætas, quæ tñ in veritate non est probata, tñ attento quod in dicto contractu dictus Bartholomæus iurauit non contrauenire, nō pōt venire contra dictum ɔtractum iuratum, saltem non obtenta prius absolutione à iuro. hoc probo per notata per Bar. & Ang. Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. in quinto membro, iūctis notatis

14 per eū ibi in tertio & in quarto membro, vbi voluit q, † si statutum prohibet ɔtractum vel alienationem fieri, & sic loquit in rem, non in personam: quia non dicit, nullus contrahat cū muliere vel cum minore &c. & tunc si in tali contractu interueniat iurm, firmabitur contractus iuro, per ca. cum contingat, de iure in. &c. licèt eo. ti. li. 6. scdm Bar. in dicto tertio mēbro, si aūt verba statuti fauore debitoris prohibent personam creditoris ɔtrahentis recipere cōtractū vel obligationem, nō aūt odio creditoris, sed solum fauore debitoris: vt quia dicat, nullus audeat contrahere cum minore vel muliere sine consensu consanguineorum minoris, vel mulieris: isto casu dicit Bar. in dicto quinto membro, q, iurm talis mulieris vel minoris non pōt confirmare contractum quantum ad commodū creditoris, quia ipse est prohibitus recipere etiam à volente. vñ hoc casu dicit q, erit idem quod est qn̄ ɔtractus prohibetur odio creditoris, quo casu contractus non firmatur iuramēto tñ iurans tenet ad obseruantiā ɔtractus iurati, & non pōt contrauenire, nisi esset absolutus à iuro. c. significante, de pign. & no. Bar. in dicto quarto membro, sed si statutū dirigeret prohibitionem ad debitorē, vt quia diceret nulla mulier possit obligari vel alienare sine tali solennitate; tūc etiam si iuraret nō seruata tali solennitate nō obligaret iurm: quia peccat mulie-

lier toncrahens cõtra prohibitionẽ statuti.c.de maio.& obedien. meritò iurm pp peccatum nõ est seruandum.ca.si vero. de iureiura.c.quãuis, de pac. in 6. & quod no.in d.c.licet,sed ita est quod dictum statutum loquitur in rem,quia non dirigit prohibitionem ad personas,sed ad ipsum ꝯtractũ: quia dicit q, nullus ꝯtractus alienationis fieri posit cum maiore septuaginta quinq; annis sine decreto, & quicquid contra factum fuerit,fit ipso iure nullum,& subdit q, prædicta ẽt vendicent sibi locum in ꝯtractibus & obligationibus vel quasi:ergo cum tale statutum loquatur in rem, & dirigat prohibitionem ad personam ipsius qui excesit ætatem 75.annorum firmatur ꝯtractus iuro, quinimò ẽt si dixisset statutum,nullis posit ꝯtrahere cum eo qui est ætatis 75.annorum,non posset adhuc talis se obligans venire contra suum contractum iuratum,saltem non obtenta absolutione: & ita etiam tenet Angelus in d.l.si quis pro eo.& Petrus de Anc.in dicto.c.cũ contingat.¶ Quinimò Anton.de Butr.in dicto c.cum contingat. & plures alij tenent, q, etiam qñ statutum dirigeret prohibitionẽ in personam mulieris contrahentis & se obligantis sine præsentia consanguineorum: tamen iuramentum obligat, & ita etiam tenet Io.Andr.in additio.Specul.in titul. de senten.prola.§. vt aũt. versi. hoc autem,& ita se habet * communis opinio,vt latè refert Ioann.de Imol.in repetitio dicti.cap. cum contingat,in tertio,quarto & quinto membro,vbi finaliter ipse tenet,q, ꝯtractus firmetur iuramento si statutum nedum loquatur in rem. sed etiam si prohiberet personam contrahere,vt ipse ibi dicit in dicto tertio membro, maximè in versicu.nunc pro declaratione materiæ &c.¶ Alia ratione ẽt ostendo dictum statutum sub rubrica,de non faciendo præcepta vel contrahendo cum aliquo filiofa. &c. non habere locum in casu isto:quia illud statutum licet in quantum loquitur de prodigo,furioso,mẽte capto,filiofam.adulto disponat de omni ꝯtractu vel quasi qui cum talibus fieret: tñ dum loquitur de eo qui excesit ætatem 25. annorũ,solũ loquit̃ de cõ

15 tractu alienationis,& nõ de alijs ꝯtractibus.† constat autem quod dicta promisio indẽnitatis non dr̃ propriè alienatio: nam in statutis exorbitantibus à iure cõmuni,vt est statutum prædictum appellatione alienationis,si persona prohibetur facere contractum, solum intelligitur prohibitus ꝯtractus translationis dominij.l.[d] alienatum.ff.de verborum significat.& est glos.notabilis,quam ad hoc ibi ponderat Ange.in l.benignius.ff.de legibus,& Paulus de Cast.in l.ambigua.eod.titu. & nota. doct.in l. fin.C.de rebus aliena.non alienan.in illa l. si.verbum alienatio ,capitur impropriè pro cõcesione vsusfructus & pignoris obligatione &c.vt per glos.& doct.in d.l. benignus,bene faciunt notata per Bar.in l.in quorũ.ff.de pigno. ¶ Nec obstat q, in dicto statuto subiungitur versiculus huiusmodi videlicet. Quæ oĩa in præsenti statuto comprehensa vendicent sibi locum in contractibus & obligationibus vel quasi etiam celebratis extra iurisdictionem potestatis Mutinæ inter aliquos ciues vel districtuales Mutinæ, inquantum concerneret præiudicium alicuius ciuis vel districtualis &c. quia rñdeo quod ille versiculus habet relationem ad contẽta suprà; quæ quidem volunt statutum extendi etiam ad ea quę

16 fierent extra iurisdictionem potestatis Mutinæ,† tñ singula dẽnt singulis referri prout ad superiora possunt adaptari & referri.c.si.in fi.& ibi no.Ant. de But.in vltimo notabili de statu.mo.bene facit.l.1.§.lex falcidia,cum ibi nota.per Bar.ff.ad legem falci.& sic quatenus suprà in minore,prodigo,& furioso fuerat gñaliter locutus de oĩ obligatione seu cõtractu,vel quasi: ita etiam intelligitur ista extensio: quatenus verò in maiore 75.annis fuerat.locutus de contractu alienationis ita etiam intelligetur ista extensio , scilicet q, habeat locum etiam in alienatione quæ fieret extra iurisdictionem. ¶ Nunc descendo ad scdm principale dubium videlicet,an obstet exceptio simulationis? & sup hoc paucis agendum est:quia clarũ est q, testes non probant simulationem allegatam,nam saper hoc inducti sunt testes quatuor.Primus est Camillus qui dicit q, audiuit Alexandrum de Tassonibus vel Ludouicum de Tassonibus,sed non bene recordatur quis eorum fuerit, qui dixerit quod dictum instrm̃ promisionis indemnitatis factæ per Bartholomæum Bachellam,non fuit celebratum vt dictus Bachella aliquod damnum pateretur,sed ad alium bonum finem,dicendo eidem Bartholomæo:noi non volemo-

17 che voi ne habiati damno niuno di quæsto instro.† Certè iste testis non probat:quia non recordatur quis eorum dixerit,& sic tanquã dictum ambiguum & obscurum non releuat.c.in præsentia,de probat.l. Pompo.scribit si frumentum.§.si.ff.de rei vendi.l.duo sunt Titij.ff.de testa. tute. ¶ Præterea dictum istius testis etiã tollitur:quia iste testis deponit quod hæc verba fuerunt post confectionem dicti instrumenti in sala patibuli:& tñ ipse magister Bartholomæus Bachella respondendo positionibus agentium fatetur quod post confectionem dicti instrumẽti neq; dictus Alexander neq; dictus Ludouicus vnq̃ alloquuti sunt dictum Bartholomæum in sala patibuli,& nulla maior est probatio q̃ confesio partis.l. fin.C.de fideicõm.l.cum te.C.de transac.Item magister Ioannes Amechini testis productus pro parte dictorum de Tassonibus etiã expresè deponit quod tempore confectionis dicti instrumẽti & paulò ante & paulò post non fuit facta aliqua conuẽtio inter dictum Alexãdrum aut Ludouicum ex parte vna,& dictum Bartholomæum ex parte altera, aliter q̃ continetur in instrumento indẽnitatis,& q, non potuisset fieri quin ipse audiuisset,idem deponit Ioannes de Benaldis,& licèt iste Ioannes dicat quod credit quod audiuisset dictam promisionem si facta fuisset,& sic loquitur per verbum credit, tñ dico quòd probat: quia asignat rõnem dicens , quia ibi stetit præsens,

18 & vidit & audiuit,& † testis deponens de sua propria præsentia,intelligitur cum intelligentia , licèt aliud sit qñ deponit de pñsentia alterius.l.testium.C.de testi.& no.Bar.in l.1.§. fin. ff.de autho. tut. & ĩ.dicam , vnde qñ testis deponens per verbum credit, si reddit cãm inferentem scientiam ; tunc probat vt no.Cy.in l.testium, præallegata.& Io.And.in add.Spec.in titu. de teste.§. super versicul.item q, deposuit de credulitate.

19 ¶ † Præterea ad hoc vt quid dicatur simulatum , necesse est † q̃d † partes ab initio conuenerint de simulando anteq̃ contractus fieret:& non sufficit si ex postfacto [e] hoc agatur.l. 4.§.si ignoto.ff. de manumis.& not. Bal.in l. vnica. C.si seruus extero.in vltima colu.in 10.q.vbi hoc dixit esse menti tenendũ, sed dictus testis non dicit q̃d hoc fuerit actum ante, sed post contractum, ergo &c. ¶ Secundus testis est dominus Azo.& iste indubitanter etiam nihil probat contra Alexandrũ & Ludouicum: quia solum dicit quod Georgius & Daniel de Tassonibus sciebant dictam promisionem fieri ad habilitãdum ipsum Georgiũ ad testificandum in certã causa.quinimò iste testis dicit vnum ex quo arguitur q, Alexander de Tassonibus non intendebat facere contractum simulatum,& consequenter inefficacem,quia dicit q̃d Alexander tpe confectionis dicti instri voluit scrutari an ille Bartholomæus Bachella excesisset annum 75.vt intelligeret qũo ille contractus validè fieri posset pp dictum statutum , ad quid enim expediebat hoc quærere, si intentio partium fuisset q, cõtractus esset inefficax?¶ Tertius testis est Hieremias,iste nihil probat;quia non dicit quod Alexander vel Ludouicus vnq̃ alicui simulationi interuenerint: sed solum dicit q, ipse dominus Ioannes Spinaldus dicebat quod dictum instrumentum fiebat vt Georgius & Daniel essent habiles ad testificãdum,& q, hæc fuerunt in præsentia Alexãdri & Ludouici & Georgij & Danielis de Tassonibus , & dicit q, dicti de Tassonibus nihil dixe-

20 runt, ꝯstat aũt † quod præsens & tacens non præsumitur consentire in his quæ sibi præiudicialia sunt circa obligationem personalẽ.l.filiusfa.§.inuitus.ff.de procu. & plenè not. in l.q̃ dotis.ff.solu.matr.Præterea qñ testis dicit aliquẽm fuisse præsentem,non per hoc probat q, ille fuerit præsens & intelligẽs l.1.in fi.& ibi hoc not.Bart.ff.de auth.tuto.& Bart.in tractatu de teste.& Bal.& Sali in l.testium,de testi.& Bal.in l.1.in fin. C.de bonorum posses.scdm tabu. & in l.heredes palã.in prin. ff.de test. & sic non potest dici q, iste testis probet de expresso vel tacito consensu dictorum de Tassonibus. ¶ Quartus testis est Ioãnes de Spinaldis , qui nihil dicit de consensu aliquo Alexãdri,& Ludouici de Tassonib9, sed solum de iudice maleficiorum,imò dicit vnum ex quo arguitur quod Alexander intendebat instrumentum habere effectum,quia volebat q, Bachella iuraret se non excesisse ætatem.75.annorum vt dixit testis præcedens , & ita credit dictus Ioãnes Bachellã iurasse , prout ẽt expresè de iuramento Bachellæ,s.q, excesserit ætatem 75. annorum deponit Ioannes de Linaldis testis dictorum de Tassonibus , qui dicit q, iurauit ad instantiam dicti

dicti Alexadri. & per prædicta patet q, nihil est probatum de simulatione, & posito q, simulatio posset probari per cõiectu
21 ras, vt no. doc. in l. 3. C. plus valere quod agit, tñ nulla in hac f cõiectura est probata, quinimò † vnaquæq; coniectura debet probari per duos f testes, vt no. gl. Bar. & oẽs in l. fin. C. famil. ercis. & glo. in auth. de testa. imperfect. post prin. quam ibi ad hoc ponderat Ang. & not. Inno. in c. sicut, el. 1. de sim. & Ang. in l. fi. in prin. ff. quod metus causa, qñ testis vnus clarè & concludenter non deponit de ipso facto principali vt in casu nostro: quia nullus testis est qui clarè & concludenter deponat audiuisse q̃d Alexander & Ludouicus de Tassonibus conuenerint cum dicto Bartholomæo q, promissio indẽnitatis faciendaa valeret. Præterea vna coniectura & præsumptio tollit aliam. l. diuus. ff. de in int. rest. l. cũ de indeb. in prin. ff. de probationi. sed cõiectura est cõtra simulationẽ: quia Alexander voluit instrũm fieri bene efficax & irreuocabile, dum voluit q̃d Bachella iuraret se esset maiorem annis 75. vt deponunt tres testes de quibus dixi. s. ergo &c. multò magis ergo cõstat exceptionem simulationis in casu nr̃o nõ releuare: quia nedũ per plures coniecturas minimè est probata simulatio vt requirunt doctores, sed nec vna sola est sufficienter probata. Et per
22 hæc satisfactum est secundæ dubitationi. ¶ Tertium † prin-
g cipale dubium est, an obstet g dictis de Tassonibus, q, non fecerint excusionẽ contra principalem, nam videtur q, sic: quia ẽt de iure antiquo contra talem fideiussorem nõn poterat experiri, nisi prius facta excusione in bonis principalis, quasi verba obligationis id sonẽt, s. q, vr̃ promittere illud q̃d à principali seruari non poterit. l. 1. C. de cõueniendis fisci deb. lib. 10. l. 2. C. de senten. q̃ sine cer. quanti. l. 1. C. de decurio. li. 10. cum gl. l. curatores. §. fi. & ibi Barto. ff. de admi. rerum ad ciuitatem perti. no. Bar. in l. q̃ro. ff. de loc. & ideo dicimus q, ẽt dato q, talis promissor indẽnitatis renuntiasset bñficio de fideiussorib. nõ per hoc releuaret actor ab excusione facienda cõtra principalẽ, quasi dictã necessitatẽ excusionis magis inducat natura obligatiõis q̃ bñficium cõcessum fideiussoribus, scđm Bar. in d. l. 1. C. de cõueniendis fisci deb. lib. 10. & Bald. in l. 1. C. de reuocandis his quæ in frau. cred. & Ang. in l. fi. ff. si cer. pe. & Salic. in l. 1. C. quod cum eo. & in l. 2. C. si mater indẽnitatẽ pro-
23 miserit. & Fulg. in d. l. quæro, tñ hoc † non obstante cõtrariũ in ꝓposito nr̃o verius est: quia posito q, ad excusationem illam tenerentur dicti de Tassonibus; tñ ex quo non fuit opposita, non reddit processum nullum: ita firmat Bart. in l. fin. in fine prin. ff. si certum petatur, vbi dicit q, in terminis illius. l. fin. s. qñ Titius erat debitor meus in 10. & stipulatus sum à Seio q̃to minus consequi potero à Titio, & postea non facta excussione cõtra Titiũ agã cõtra Seium, nisi opponatur exceptio excussionis procedit iudicium, per. l. 1. cum ibi no. C. de appell. & ita etiam transit Pau. de Cast. in d. l. fi. & in l. 1. decẽ. ff. de verbo obl. bene facit. l. 2. cum ibi not. C. cõi. diuidun. & l. si mancipium. §. 1. cum ibi no. ff. de euictio. ¶ Hanc opinionem etiã in terminis nostris firmat Bal. in d. l. 1. in 3. colu. C. de conueniendis fisci deb. lib. 10. vbi quærit, an in terminis illius l. & l. primæ. C. de decu. li. 10. quæ iura in effectu loquuntur de fideiussore obligato de indẽnitate, q, debeat opponi exceptio ex cussionis ante litem contesta. & ponit duas opiniones, † pri-
24 ma est q, possit opponi pòst litẽ cõtestatam, quia talis exceptio excussionis in casu isto venit à conuentione tacita, quasi tacitè fideiussor indẽnitatis videatur ꝓmittere illud q̃d creditor nõ poterit exigere à principali, vt sic actor vr̃ obligatus ante exigere seu excutere principalẽ, q̃ obligatio actoris circa hoc
h non videtur h q̃d pereat per litis cõtestationem, nihil tñ allegat. Subiungit scđam & vltimã opinionẽ q, nõ possit opponi post litem cõtesta. quia talis tacita conuentio q, debeat primo fieri excussio, ordinatur non ad impediendã natiuitatem actionis sed exercitium actionis, & ideo cum cepit exerceri, si non opponitur exceptio, vr̃ renunciatum illi tacitæ conuentiõi, sicut dicim⁹ in qualibet dilatoria iudicij. C. de ꝓc. l. exceptionem, cum ibi no. & in qualibet alia exceptione ordinis. l. si maritus. §. pe. ff. de adulte. & hanc opinionem ponit Bal. ꝓ vltima: & sic in ea residere vr̃, iuxta not. per gl. in l. qui filium §. Sabinus. ff. ad Treb. & l. bona fides & ibi Bar. ff. depo. Si ergo Bal. vult q, si talis exceptio nõ est opposita ante litem contestatã, non possit vlterius opponi tanq̃ dilatoria, & no. Cyn. in auth. præsente. C. de fideiuss. & Bal. in d. l. exceptionẽ, quãto magis in casu nr̃o debet valere processus, cũ nullo tp̃e fuerit opposita? ¶ Et hãc opinionem esse verissimã probatur ex his, quæ ipse Bal. ponit in d. l. 1. C. de conuenien. fisci debi. lib.
25 10. † vbi quærit, an iste fideiussor indẽnitatis sit statim obligatus, an verò tunc demũ nascatur obligatio, qñ principalis efficietur nõ soluẽdo, & concludit q, statim est obligatus: sed suspendit exactio: quia nõ intercedit ꝑ modum cõditionis, i. si debitor nõ sit soluendo, sed per modum causæ: vnde obligationẽ nõn suspendit. ob hanc. n. cãm fideiussor se obligat, vt reus deficiens non periclitet creditorem, nõ aũt se obligat cõferendo substantiam obligationis in illum euentũ. s. si à debitore principali rediret, exigere non poterit. hoc etiam probat ipse quia talis fideiussor indẽnitatis statim pignus pro se dare põt. l. curatores. §. fi. ff. de administr. rerũ ad ciuitatẽ pertinentium, & alias sequeretur q̃d ista obligatio particulariter cõmitteret & pluries, s. quatenus & quoties desineret principalis esse soluendo. ¶ Et probatur etiam natã esse obligationẽ ante excussionem ꝑ text. in l. cum eorũ. C. de senten. cum ibi no. per Bal. in ver. oppo. q, fideiussor. &c. de qua. l. ẽt infrà proximè faciã mentionem. Quòd ẽt nata sit obligatio & actio, probat in d. l. curatores. §. fi. aliter inducendo. Vñ ponderãdo ibi tex. dum dicit, rectè conuenitur, hoc. n. nihil aliud est dicere, nisi q, põt agi, sed non rectè: quia obstat exceptio. l. in fi. cum gloss. ff. qñ dies vsusfru. lega. ced. facit. l. cedere diem. ff. de verb. signi. vbi peti possit, & l. item quia, in versi. malè petitur. ff. de pac. & ibi no. † Sed posito q̃d in promissione & fide-
26 iussione indemnitatis videretur inesse tacita cõditio, s. q, possit aduersus talem fideiussorem exigi illud q̃d cum põt seruari & exigi à principali: tñ talis tacita conditio non insit exactioni, non impedit natiuitatẽ actionis, & obligationis, l. ita demum, & ibi ita no. Bar. ff. de arbi. & Bar. in l. 3. C. de arbitr. & ibi declarat Saly. & ẽt Bar. in d. l. itẽ quia. & q, insit petitioni & exactioni talis tacita cõditio, patet in l. libertus. §. filium. ff. ad municipa. ibi dum tex. dicit, non ante cõuenire, iuncta. l. cedere diẽ, ibi peti. possit. ff. de verb. sig. ne dicatur q, d. l. libertus. §. filiũ. Non obst. decisio Bal. in d. l. 1. C. de conue. fis. deb. dum dicit q, qñ nata est obligatio & actio procedat in illo fideiussore, qui tacitè vr̃ promisisse indẽnitatem, seu in eo q, teneretur promittere indẽnitatem ex dispositione legis, nõ aũt in expressa fideiussione indẽnitatis facta spõte ex dispositione hominis: quia dico quòd hæc non est sufficiens responsio: qm̃ eadem est ratio imo maior in fideiussione indẽnitatis tacita, & necessaria, quæ est in fideiussione expressa & voluntaria, l. cum quid. ff. si cer. pet. l. triticum. ff. de verb. obliga. † &
27 magis succurritur ei qui tenetur ex dispositione. l. q̃ ei qui tenet ex dispõne hoĩs. l. Celsus, in prin. ff. de arbit. & magis succurrit ei qui ex necessaria causa se obligat, q̃ ei qui ex voluntaria. l. fideiussor. §. qui ex necessaria. ff. qui satisda. co. ergo potius deberemus dicere nõ esse natam obligationem & actionem in casu d. l. libertas, cum similibus, quàm in casu expresso: & sic nulla est rõ vrgens diuersitatis, hoc etiã probatur in
28 d. l. cum res. §. fin. vt dixi. † bene fateor, q, vbi non fideiussit
i quis de idemnitate, sed dixit: i promitto quantominus à Titio exigere poteris, promissionem illam esse conditionalem expressam, vt loquitur tex. in d. l. decẽ. de verb. ob. Si ergo est nata obligatio, ergo si non opponitur exceptio, procedit iudicium, sicut dicimus in obligato ad diem qñ ante diem est nata obligatio. Si non opponat exceptio, procedit iudicium inchoatum etiam ante diem d. l. exceptionẽ. & per Bart. in l. ita stipulatus, in 2. q. princi. ff. de verbo. obligatio. cum si. pro hac opi. etiam q, procedat iudiciũ cõtra fideiussorem indemnitatis, si nõ opponatur exceptio excussionis, est tex. in l. cum eorum. C. de senten. & illum ita intelligit ibi Bal. in 10. oppo. q̃d fideiussor non potuit conueniri non excusso reo &c. & tex. ille loquitur in fideiussore indemnitatis, vt vbi in text. & clarè no. ibi Fulg. allegando. l. 1. s. de decurio. & in l. 1. de conue. fi-
29 sci deb. lib. 10. ¶ Per prædicta patet non obstare, quòd renunciatio facta bñficio authenticæ de fideiussoribus, non operetur, quin possit fideiussor indẽnitatis oponere exceptionem excussionis: quia rñdeo: Primò q, talis renunciatio dicti beneficij non cõprehendit istũ casum: quia bñficium de quo in auth. de fideiussoribus est cõcessum illis qui iure antiquo poterant cõueniri ante principalem. l. iure nostro. C. de fideiussoribus, sed non si erat in fideiussore vel promissore indẽnitatis dicta

dicta l.curatores. §.fi.& ibi Bar.in d.l.1.de conue.fisci debi.& no.Bar. in d.l.quæro.loca. Item beneficium excusſionis pōt cōpetere alijs q̃ meris fideiuſſoribus, vt in authē. hoc ſi debitor. C.de pigno.& in l.1.cum ibi not.C.de decurio.li.10.meritò non miru ſi promiſſor indēnitatis renunciando beneficio authenticæ de fideiuſſoribus, non vr̄ renunciare dictæ exceptioni excuſſionis faciendæ: ſed in caſu noſtro talis promiſſor indēnitatis ſi nō opponit in iudicio exceptionem, vr̄ eam remittere.l.ita demū.C.procur.l.Pomponius.§.rati.ff. eo. cū ſi.debuit ergo opponi dicta exceptio excuſſionis à principio, vt per Bar.in l.3.ff. de except.& per Cy. & Bal.in d.l.exceptio
30 nem,& Cy.in auth.præſente.C.de fideiuſſori: † & debuit opponi ſpecificè & clarè; quia obſcura vel generalis exceptio nō releuat, vt inquit Bar.in l.1.ff.de excep.in 3.col.in ver.quæro, video q; iſta ɔ̄cluſio &c.cū ɔ̄cordantijs, per l.1.§.Labeo.ff. de flu.¶ Nec ob.ſi ad hoc diceret̄ q; debet ſufficere gn̄alis exceptio oppoſita pro parte dicti Barto. Bachellæ, præſertim per ea quæ nota.Bar.in extraua.ad repri.in verbo, figura iudicij, vbi dicit q; in cauſis in quibus proceditur ſine figura iudicij, non requirit̄ q; libellus ſeu petitio habeat oīa illa ſolēnia, quæ de iure cōi regulariter requiruntur, vnde ſcd̄m eum videretur quod libellus generalis procederet.ar.l.fi.C.de anna.excep. ita pari ratione debet eſſe in caſu noſtro in excep.cum ex forma ſtatutorum in vtroq; caſu procedatur ſummariè, & ſine
31 figura iudicij. Quia † rn̄deo, q; dictū Barto. intelligitur ſi pars non opponat, ita loquit̄, de l.fi.& ibi no.C.de anna.exceptio. quā ipſe allegat, & ſic debet intelligi dictū ſuum ſcd̄m. l. quā allegat ipſemet Bar. dixit in l.non ſolùm.§.liberationis.ff.de lib.leg. Et ſi aliter intelligeret̄ deciſio Bart. non eſſet vera vt probatur per gl.& doc.in cle.ſæpe, de ver.ſig.in verbo, pronunciatio,& in ver.conteſtatio, vbi apparet, quod in talibus cauſis ſummarijs petitio dēt eſſe talis q; reus deliberare poſsit, generalitas autem impedit deliberationem: q̃a parit obſcuritatem.l.ita fidei.ff.de iure fiſci.l prætor edixit, in princ.& §. q̃d aūt.ff.de iniur.l.ita exigit.ff.de dolo.Itē in d.l.cauſis ſummarijs, nō dēt auferri defenſio, vt in d.cle.ſæpe, quæ vr̄ auferri ſi impediret̄ facultas deliberandi, & ſuas defenſiones indiſtinctè præparandi. Et ita aliàs vide me aduocante in ardua cā ꝑ doctū & iuſtū vtrum Bononiæ iudicari. Sed ita eſt contra d. exceptiones gn̄ales fuit replicatum quod erant gn̄ales & obſcuræ, & tn̄ nō fuerūt declaratæ: igitur nō releuat d.exceptio gn̄alis. Et ſi diceretur q; hoc modo intelligendo d.doctrina Bar.ſequeretur q; nihil ſpeciale eſſet in cauſis ſummarijs. Ad hoc rn̄deo, q; imò erit aliquid ſpāle. Nam multi ſunt caſus in quibus qn̄ cauſa ordinariè tractatur, libellus generalis nō ꝓcedit, parte nihil opponente, de quibus caſibus etiam ſtatim aliquos ſubijciam. In illis ergo caſibus ſi contingeret cauſam eſſe tractandam ſummariè, & ſine figura iudicij, ꝓcederet li
32 bellus, ſi pars non opponeret.¶ † Caſus aūt in quibus ſi cauſa ordinariè tractatur, non procederet libellus gn̄alis, ēt parte non opponente, tradunt̄ in varijs locis. Vnum poſuit Bal. in l.1.C.de confeſsis, circa.14.colu.verſic.ſed iuxta hoc pone, dicit ſtatutū &c. vbi voluit q; libellus generalis, licet procedat in cauſis ciuilibus parte non opponente, adeò q; interrumpit præſcriptionem.d.l.fi. tn̄ ſecus eſſet in criminali, per l. libellorum.ff.de accuſa.& ita etiam voluit Bald.in l.edita.C.de edē. in repe.Padua.circa.12.colum.ver.q̃ro cognoſcam an libellus ſit ineptus &c. Et ita propriè loquitur dicta extrauagans ad reprimēdum, quam cōmentauit Bar. Aliū caſum poſuit Ang.
33 conſi.6.incipiē. Lata eſt ſentētia, vbi dixit q; † vbicunq; iuriſdictio attribuitur incerto & determinato caſui q; nō procedit
k libellus,[k] niſi ſpecificet̄ ille caſus in quo iuriſdictio eſt attributa, q̃uis alias libellus gn̄alis procedat parte non opponente, vt d.l.fi vbi no.& hanc dicit eſſe deciſionem Ioā. And. poſt Inno.in c.cum ſit gn̄ale, de foro com. quem dicit Ange. cōiter ignorari à legiſtis.¶ Secundò principaliter moueor: quia poſito q; dicta exceptio excuſsionis non eſſet ſublata per renunciationem beneficij de fideiuſſorib. tn̄ vr̄ ſublata per illa alia
34 verba generalia poſita in inſtr̄o videlicèt, † & omni alij legū
l & iuris beneficio & auxilio[l] renunciant &c.hoc decidit etiā Bal.in prællegata.l.1.C.de conuenien.fiſci debi.libr.10.in 3. vel 4.colu. vbi quærit, pone q; pater conſenſit filio dato tutori alicuius, & renunciauit beneficio de fideiuſſoribus: an poſsit petere vt primò excutiatur filius, qui eſt principalis q̃ exigatur ipſi pater? & rn̄det q; aut renunciauit ſimpliciter bn̄ficio authenticæ de fideiuſſoribus, & tunc pōt allegare q; primo excutiatur principalis, argum.l.Pau.ff.de bonis libe.& l.1. §.ſed videndum.ff.de ſucceſ.edic.ſed ſi omni legum auxilio & bn̄ficio renunciauit; tunc nō pōt allegare excuſsionē, vt in auth. vt ſine prohi.ma.debiti.& cred.§.quia multam, nam per pactum pōt remitti bn̄ficium de fideiuſſoribus, vt in auth.de fideiuſ.§.1.in gl.in verbo, accedat, & tacita ɔ̄uentio mutari pōt per expreſſam, allegat in arg.ff.de præſcrip.ver.l. naturalis.§. fi.alias penultimo.ff.de præſcri.ver. non q; per dicta verba tacita fideiuſ.deducant̄ in expreſſam: hoc.n.ſine ſtipulatiōe fieri nō pōt.l.blanditus.C.de fideiuſſ.l.quinta. §. ſatis accept.ff. de verb.ob.ſed q; nouam naturam aſſumat, bene fit per dicta verba: ita reſidet Bal.in d.l.1.conſtat aūt q̃d pater qn̄ conſentit filiū dari à iudice tutorem, vr̄ tacitè fideiubere & promittere indēnitatē pro filio, & non pōt conueniri niſi excuſſo filio, ſicut & qn̄ pater ɔ̄ſentit q̃d filius creat̄ decurio, iuxta dictam.l 1.cum ibi nota.per Bar.C.de decurio.lib.10.& l.libertus, §.filium.ff.ad municipales, licèt gl.tenuerit contrarium in l.tria onera.la.2.ff.de excuſa.tuto.in verbo, quia voluntate, in fin. dum vult patrem non habere exceptionē excuſsionis qn̄ conſentit filio dato in tutorem à iudice: ſed illa reprobatur per
* Ia.de Are.& doctores ibi * cōiter, per Barto.in l.cum filius, in prin.in fine primæ col.ff.de verb.oblig.& per dictam l.libertus.§.fiſcum,& d.l.1.C.de decurio.& ita præſupponit Bal.in d.l.1.C.de conuenien.fiſci. debitor. & tn̄ Bal. ibi vult q̃d quis per renūciationem bn̄ficij de fideiuſſoribus nō releuet̄ actor ab excuſsione: tn̄ bene releuatur per alia & magis lata verba renunciationis, ſ.& oī alij legum & iuris beneficio & auxilio &c. quia tunc tacita naturalis illius obligationis indēnitatis eſt mutata ſcd̄m eū & bn̄ faciunt nota.per doct. in aut.matri & auiæ.C.qn̄ mulier tute.offi.fung. pōt, cum ſuis ɔ̄cordātijs.
¶ Tertio principaliter moueor ad oñdendum q; non ob.exceptione excuſsionis.d.Bar.interceſsit, & ꝓmiſit indēnitatem aīo innouando in ſe principalē obligationem, & ꝓmiſsionē indemnitatis factam per d.Azonem poteſtatē & d. Ludoui
35 cum iudicem maleficiorum ſe principaliter obligando, † ſed ita eſt q; vbi quis intercedens pro alio ſe obligat tanq̃ principalem aīo nouandi, pōt conueniri, nulla facta excuſsione, ac ſi
* eſſet principalis & eſt gl.& ſin.* ab oībus approbata in aut.de fideiuſ.in prin.probat̄ in l.antiquę.§.1.cum ibi no.per Bal.C. ad Vellei.non ob.ſi diceret̄ q; dato q; ſit nouata illa partis obligatio ɔ̄tracta per dictū p̄tatem, & iudicem t̄pe quo Bart.Bachella fideiuſsit; tn̄ ſupeſt alia obligatio nō nouata, quę prius fuerat cōtracta per dictos poteſtatem, & iudicem t̄pe quo ad eorum inſtātiam dicti Alexander & Ludouicus fideiuſſerūt de iudicato ſoluendo pro dictis Poteſtate, & iudice, & ſic dictus Poteſtas & iudex poſſunt dici obligati dicto Alex.& Ludoui.actione mādati. Quia rn̄deo, q; hoc nihil facit ad rem, eo quia dicti de Taſſonibus nil petunt occaſione dictæ obligationis nō nouatæ, & cōtractæ ante dictū inſtr̄m promiſsionis indēnitatis, ſed petunt executionem illius obligatiōis, q̃ fuit ɔ̄tracta t̄pe dictę obligatiōis, ſeu ꝓmiſsionis indēnitatis, per dictos P̄tatem, & iudicem & poſtea trāsfuſa per nouatio-
36 nem in d.Bachellam iuxta d.l.1.ff.de noua. † Quinimò & fortius dico, ſi non eſſent adiecta illa verba, aīo innouandi, ſed ſolum obligaſſet ſe dictus Bar. quo alio, tanq̃ principalem, ſi
m ſimul[m] & ſemel in eodē ɔ̄tractu ſe obligauit, in quo erat obligatus dictus Poteſtas & iudex: non requirit̄ excuſsio ɔ̄tra talem ſe obligantem vt principalem, quaſi tunc videantur duo correi. Sed ſi diuerſo t̄pe obligauit ſe pro alio iſte qui cōſtituit ſe principalem debitorē; tunc bene diſtinguitur an dixerit ſe obligare vt principalem aīo nouandi, & tunc non requiritur excuſsio, alias ſecus, vt dicit gl.in d.auth.de fideiuſſo, in prin. ita limitando illā gl. decidūt no. Pet. Cy.& Ray. in auth.p̄ſente.C.de fideiuſ.referentes hanc fuiſſe limitationē traditā per Fran.Accur. ad illā gl. & de iſta limitatione habent quidam libri limitationē in dicta auth.de fideiuſſ.in princ.bene facit quod no.Bal.& Sal.in l.dictantibus. C. de teſt.& in hoc non reperio ɔ̄tradictorē. Cū ergo obligatio d.Bart. Bachellæ obligantis ſe, vt principalē fuerit facta ſimul & eodem t̄pe cum obligatione.d.dn̄i Poteſtatis & iudicis, ſequitur q̃d in Bartholomæo cenſetur principalis: ideo q̃d ad hoc vt agi poſsit cōtra eū, nō requirat̄ excuſsio præcedens, ſicut nō requiret̄ qn̄ duo æquè

æquè principaliter ꝑmitterēt me conseruare indemnē ab aliq facto, vel obligatione. Bene facit q, no. Guil. de Cu. in l. sed Iulianus. ff. ad Mace. quem ibi sequitur Ange. in §. item si filius. ea. l. & Bal. in l. executionem. C. de execu. rei iudi. in 6. colū. in versi. sic. Sed statim ego quæro, & sic licēt loqui, secuti gl. in d. auth. de fideiussor. velint q, non obstante q, ille ad quē rei non pertinet, sed verè intercedit q, alio ꝑmittat tanquam principalis, non possit agi contra eum nisi executione facta, tñ ipsi nō loquūt qñ simul in eo contractu vtriusq; obligatio celebratur. Item nō loquunt̄ qñ obligatio est celebrata aīo nouandi. ¶ Quarto principali fundamento ostendo nō fuisse necessariā excussionē in ꝓposito, Quia hoc expsè decidit Bald. fin. in c. ex rescripto. de iureiur. in summario suo. & pleniùs in notabi-
37 lib. † vbi p illum tex. cū glo. fi. no. qñ fideiussor, ēt indēnitatis
n ꝑmisit se facere, & curare, ac ētiurauit, [n] non reqritur ꝑcedere excussionem debitoris principalis. Sed hæc ꝑmissio Barthol. Bachellæ fuit hmōi, vt patet in instrō, ergo, &c. Quòd autem damnum passi sunt dicti actores de Tassonib. est ꝓbatum per instra solutionum pecuniarum suarum, per quas dr̄ apparere de damno suo. c. fi. de for. competen. in 6. & patet in l. damnū. ff. de dam. infe. Et p hoc est resoluta ista tertia dubitatio de excussione. ¶ Capio quartum & vltimum dubium, an acta illa sint nulla pp illam subrogationem: & in hoc non insisto, q, statutū allegatum p partem aduersam non obstat: qa solùm ꝓhibet illum qui fuit notarius sex mensibus ad officium, exercere posse illud idem officium alijs sex mensib. Sed in casu nostro non fuit subrogatus ꝓ alijs sex mensibus, sed solùm ꝓ tpe permisso à statuto vel ꝓuisione, quæ ꝓuidet solùm posse subrogari per 15. dies, ideo iste casus est omissus à statuto, & remanet in dispōne illius ꝓuisionis volentis q, ꝓ 15. diebus posit subrogatio fieri. facit l. commodissimè. ff. de lib. & posthu. & l. si seruum. §. non dixit prætor. de acq. hære. & l. si verò. §. de viro. sol.
38 mat. cum vul. † Pro hoc facit: quia videmus q, ille cui non pōt committi cā, pōt committi articulus vnius causæ, vt no. Aret. in c. statutum. in prin. in verbo causæ. de rescr. in 6. & not. Bar. in l. more. & in l. solet. ff. de iur. om. iud. cum sim. ¶ Quintò & vltimò vltra pdicta, ēt dr̄ dictam ꝑmissionem Bart. Bachellæ non tenere, eo qa plus ꝑmiserit quàm principalis. C. de defendendo, & sic intercessit in duriorem cām. l. Græcè. §. illud, cū vulgarib. ff. de fideius. Sed rñdeo q, ēt principalis per solam ꝑmissionem identitatis videbatur ēt ꝑmisisse de defendendo. l. pr̄ in prin. & ibi no. Bar. ff. de dote præleg. & Bal. in l. cū tibi.
39 C. de euic. Scdō rñdeo, † q, posito q, intercessisset in duriorem
o cām, tñ tenet [o] eius obligatio ꝓpter iurm̄ q, operatur, vt si promissio fideiussoris promittentis in duriorem causam non pōt obligare eum vt fideiussorem: obliget eum vt principalem. ita inquit Bar. in l. si ꝓ eo, in octauo mēbro. ff. de fideiuss. & Ange. in l. hi qui. eod. tit. & Canonistæ in c. cum contingat, de iureiu. Lud. Ro. in l. 1. §. si quis ita. ff. de ver. ob. quia iuramentum operatur, q, si actus non valet eo modo quo agitur, valeat omni alio modo quo melius valere potest. l. cū pater. §. filius mr̄em. ff. de leg. 2. Alexand.

ADDITIO.

[a] ¶ Tassonibus. sunt igitur allegationes quas copiosè fecit Alex. patrocinando suis, ꝓ quib. obtinuit sententiam, vt patet s̄. li. 4. consi. 34. vbi paucis confirmat istud consilium, cuius posterior pars valet, & nu. 22. habebat s̄. lib. 4. consi. 32. multùm adhuc mutilata, sed in hoc consilio truncatior, suæ autem integritati restituit, vt sequitur.

[b] ¶ Vltra. Idem Imo. con. 105. in fi. sed vide Ias. l. & si post tres. ff. si quis cautio.

[c] ¶ Infantia. Alb. d. l. 3. ff. de te. Sed quid etiam de his quæ cadūt in notitiam proximi infantiæ posset deponere? Io. And. Bald. in addi. Spe. de teste. §. 1. Are. d. §. testes. inst. de test. Alberic. Malec. in tract. de test. Imo. Car. Pan. c. cum nobis, de præscr. & ibi nominatim Felin. col. 3. de ætatis ꝓbatione. Steph. Bert. consi. 47. Etiam si lib. 3. & sic Alexan. hic nimis seuerè exagitat dicta horum testium, & inseruit affectui suo & clientum suorum. non etiam critici, sed aduocati partes agit.

[d] Dñij. Socin. consi. 75. col. 2. lib. 1. Deci. consilio 245. Ant. Negusa tract. pign. per 2. memb. 2. nu. 31. sed vide Bal. con. 218. lib. 1.

[e] Post facto. suprà lib. 5. consi. 38. col. 2.

[f] ¶ Duos. s̄. lib. 1. consi. 5. num. 4.

[g] ¶ An obstet. ab hoc puncto incipiebat consi. 32. s̄. lib. 4.

[h] ¶ Non videtur hæc veritas, & ita d. Ale. d. l. si ego. in prin. co. 4. & ibi Ias. Decisi. idem Pau. Ias. l. decem. col. 1. de verb. obl. patet quia non potest in aliud condemnari q̄ ad seruandum indemnem: q, si plus vel aliud ab eo petatur debet absolui.

[i] ¶ Dixit. Imò dicas vtranq; super eodem vel pari casu interpositam non differre nisi verbis, vt etiam Alex. & alij sentiunt in d. l. si ego.

[k] ¶ Libellus. imò si fuit admissus valet totum iudicium super casu spectante ad cognitionem iudicis.

[l] Auxilio. contrà puto: qa hic ordo inest ex natura ipsius obligationis & ex vi verborum quæ per verba generalia non vident̄ statim corrigi nisi specialiter diceretur.

[m] ¶ Simul. Pau. l. sed Iulianus. ff. ad Mace. Pau. Alex. l. Marcellus de fideiussō. Rom. consi. 114. visis. Guid. Pap. deci. Del. 570. Frā. Cur. senior consi. 6. consi. 33. Bal. consi. 198. num. 7. lib. deci. tho. 80. Quidam tamen tenent post Gui. Cug. in d. l. sed Iulia. q, eo ipso q, ꝓbatur pecuniam ad vnum peruenisse, cæteri gaudent beneficio fideiussorum. & se. Pau. consi. 331. col. 1. libr. 1. Franc. Cre. not. 38. Ias. l. huiusmodi, de ver. obl. Hyppo. Marsi. no. 2. & rep. rub. de fideiu. q. 58. nu. 370. vbi multùm abutitur nominibus doct. quos ꝓ se citat, sed contrarium tenēt & bene, Vero. d. consi. 114. & prius allegati cum Alexā. hic qui in hoc puncto rectè loquuntur. adde And. Tiraq. in consu. Picto. ti. retract. §. 31. num. 8. cum sim.

[n] ¶ Iurauit. sequitur Iaso. d. l. si ego. facit Aret. in consi. 33. col. fi. sed illud dictum reprobant (& bene) Ale. in d. l. si ego. in prin. colum. 4. & Deci. ibi.

[o] ¶ Tenet. dic q, etiam sine iurō tenet de iure cōi vsq; ad sum̄am principalis non vltra, & decepti sunt doct. ab erronea expositione huius monosyllabi: non qa debet præponi & legi non omninò in d. l. Græcè. §. illud, ꝑut restituit Grego. Haloander vir de nr̄o iure ciuili optime meritus. ita etiam notoriè obseruatur. & nunquam error iste gl. & doc. fuit receptus in vsum.

SVMMARIVM.

1 *Producens scripturam fatetur contenta, nisi productio sit nulla. nume. 4. 5.*

2 *Confeßio delicti non facta in iudicio competenti, non sufficit ad sententiam. nu. 3. 6.*

8 *Confeßio interpretatur in leuiorem partem, vt non sit delictum. nume. 9. 10.*

11 *Pluralitas non præsumitur.*

13 *Exculpatio offensi impedit torturam.*

14 *Depositioni primæ etiam extraiudiciali plus creditur quando secunda suspecta.*

15 *[illegible] per comparitionem reducitur ad simplicem citationem.*

CONSILIVM XXX.

1 EX † allegatis in voce & in scriptis in causa Guilielmi de Regnis resoluta & eneruata esse videntur dubia oīa, adeò q, nihil superesse vr̄ qđ aduersus Guilielmum moliatur. Tñ qa pars aduersa vr̄ adhuc in duob. persistere velle, quorum primū est, an ex ꝓductione supplicationis continētis q, Guilielmus Nicolaū in domo vulnerauit, videat̄ Guilielm⁹ fateri Nicolaū vulnerasse: & curia posit talē confessionē diuidere, retinēdo partē illā confessionis, qua dr̄ vulnerasse ī domo Guilielmi, & p consequēs seq posit condēnatio. ¶ Scdm̄, an stātib. probationib. vtriusq; partis posit Guilielmus de iure subijci torturæ. ¶ Ad primū redeo, in quo quicunq; minus rectè considerans fortasse de iure rñderet Guilielmum tacitè videri cōfessum esse vera fuisse cōtenta in supplicatione, eaq; cōfessionē nullā diuisionē recipere, eo maximè: qa † producens [a] scri-
1 a pturā in iudicio, vr̄ tacitè confiteri vera esse cōtenta in illa. l. 1. §. edere. ff. de eden. no. Inno. in c. venerabilis, de exce. & in ca. cum olim. de censi. & Bar. in l. post legatū. in prin. ff. de his qui bus vt indig. no. gl. in c. præsentiū. de testi. in antiquis. & dicta confessio cùm sit facta circa id in quo ꝓsumptio sit cōtra confitentē. s. q, illicitè & dolosè vulnerauit, pōt ꝓ parte acceptari, & ꝓ parte non: ēt si sit sub vno eodemq; verborū constructu. l. si nō cōuitij. C. de iniur. l. 1. C. ad l. Cor. de fica. c. 4. de præsum. & in terminis firmat Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de libe. lega. Bal. in l. 2. C. de donatio. ante nup. & in l. 1. C. de confess. & ꝓbat tex. in c. cùm venissent, & ibi hoc notant doc. de instit. & Butrius in ca. ex parte decani, de rescript. ¶ Contrarium

esse verius nemo sanæ mentis negabit ex plurib. & primò, Nã
2 de iure cōi † constat confesſionem factam iudice nō ſedente
pro tribunali prout in caſu nr̃o non eſſe ad condemnandum
æquiualentē: qa nō eſt facta in figura iudicij. gl. eſt in l. iube-
†2 mus. & ibi no. ſcribentes. C. de li. cau. †. & gl. in l. cū ſcimus. &
ibi Bar. C. de agric. & cenſi. li. 11. no. Cy. in l. 1. in 3. q. C. de con-
feſ. & gl. in l. ictus fuſtin. & ibi no. Ang. in fi. ff. de his qui not.
infa. Statuta verò ſub rubrica q, iudex ad maleficia deputatis
diebus iuridicis & c. & ſub rubrica, q, ius dicentes in ſuis tribu
nalibus & c. diſponunt q, acta taliter facta non valeant ipſo iu
re: ergo intelligitur q, non valeant etiam quò ad aliquod iu-
dicium: aliàs enim ſtatutum nihil adderet iuri communi, &
ſic nihil operaretur: vnde ita debet intelligi, vt aliquid reddat
iuri cōi, vt notat Bar. in l. dies. §. prætor ait. ff. de dam. infect. &
3 in l. 2. ff. de vſuca. cum ſim. ¶ Corroborat † ex his quæ decidit
Butrius in c. at ſi clerici, in prin. de iud. vbi per plura concludit
q, vbicunq; confesſio facta eſt coram vetito examine, puta iu-
dice incompetenti, non valet etiam vt confesſio extraiudicia
lis, vt probat per illum text. & per c. ſi diligenti. de foro comp.
4 & per alia plura. ¶ Secundò per id quod dixit Bald. † in l. cer
ti condictio, in prin. in pe. col. ff. ſi cer. pet. & Bal. in l. 2. §. quòd
ſi actor. in fi. C. de iura. cal. vbi dixit quòd confesſio facta vel
præſumpta ſuper libello inepto vel nullo, nullum effectum ha
bet. allegat nota. in l. qui cum maior. §. ſi patris. ff. de bon. libe.
& l. 2. C. vt nemo priuatus. Item ſi ipſe actus productionis eſt
pro non factus: quia nullus ex forma ſtatuti: ergo non poteſt
ex eo reſultare confesſio, ſicut dicimus in ſtatuto diſponente,
quòd accuſatus qui fuerit citatus & eſt contumax, debeat ban
niri, & habeatur pro confeſſo. nam habebitur pro confeſſo, ſi
bānum fuerit validum: ita Bald. voluit in l. error. ad fin. C. de
5 iu. & fac. igno. ¶ Similiter † dixit Bal. in l. ſi abſenti. in fin. C. ſi
cer. pe. quod ſi non tenet principale, nec etiam tenet confesſio
pendens ab eo. dicit eſſe tex. de hoc ſingularem in l. fi. ff. de cō-
ſtitu. pecu. ergo ſi non tenet productio ſupplicationis, eadem
ratione non tenet confesſio dependens vel reſultās ex ea. qua
b litas[b] enim ſine ſubiecto ſtare non poteſt. l. eius qui in prouin-
cia. ff. ſi certum pet. l. fideiuſſor obligari. in prin. ff. de fideiuſſ.
6 ¶ † De inualiditate etiam dictæ confesſionis, patet alia ratio-
ne, quia non facta fuit coram omnibus iudicibus delegatis ad
dictam cauſam. l. duo ex tribus. & l. Pompo. aliàs incipit, ſi v-
ni. ff. de re iu. & dixit Bart. & alij in d. l. Pompo. aliàs incipit,
ſi vni. in q. 2. quòd non ſolùm diffinitiuam proferre nō poteſt
vnus vel duo ex pluribus delegatis ad vnam cauſam, ſed nec
etiam ad alium actum procedere, & eſt caſus in c. prudentiam,
7 in princip. de offi. deleg. ¶ Tertiò † reſpondeo quòd dicta cō-
feſsio non releuat: quoniam in dicta ſupplicatione, ad quam
ſe refert Guilielmus, non fit mentio de eo tempore & loco, de
quibus in inquiſitione fit mentio: ergo etiam ſi dictatur
dicta confesſio, non poteſt dici q, iſta confesſio ſit facta ſuper
delicto de quo in inquiſitione, cùm enim non appareat de i-
dentitate loci & temporis, non dicitur apparere de identitate
delicti: quia locus & tempus faciunt videri rem eſſe diuerſam.
c. Abbate, de re iudi. in 6. & in terminis noſtris quòd talis pba
tio non releuet, firmat Bart. in l. denunciaſſe. §. quid tamen, in
prin. iuncto ver. primò ergo quæro, & c. & in l. is qui reus. ff. de
pub. iudi. in verſi. venio ad quæſtionem. & Bal. in l. 2. C. de p-
8 ba. cum ſim. ¶ † Quartò rn̄deo q, niſi probetur clarè per partem
aduerſam q, iſtud delictum fuerit factum extra domum, licèt
Guilielmus ſimpliciter confeſſus eſſet vulneraſſe Nicolaum:
confesſio iſta nihil penitus ſibi noceret: quia potius præſume
retur factum fuiſſe in loco licito, ſ. in domo, & tempore licito,
ſ. de nocte quàm in alio loco vel tempore phibito. hoc firmat
Bar. & alij in l. nō ſolū. §. morte. ff. de ope. no. nun. & Bal. eum
ſequitur in l. fi. C. an ſeruus ex ſuo facto. & Bal. in l. 1. ff. ſol. ma.
& do. Abb. Siculus in c. in præſentia, in prima charta de pbat.
vbi reputat hanc deciſionem eſſe valde ſingularē. dicit em̄ Bar.
q, ſi ſtatuto cauetur q, bannitus poſsit impune offendi, & accu
ſatur Titius q, vulnerauit Seium de menſe Maij, & probatur
de vulnere prædicto menſe Maij illato, ex aduerſo Titius p-
ducit bannum Seij latum 15. die Maij: certè præſumeretur tale
delictum potius fuiſſe cōmiſſum tpe licito, ſ. poſt 15. diē Maij:
qa in delictis dēt præſumi factū eſſe tpe & loco quo licet. alle-
gat l. 2. cum ibi not. in gl. C. de peti. hær. & l. meritò. ff. pro ſoc.
9 ¶ † Et pro hoc etiam dicit, ſi ſtatutum prohibet, q, nobiles non
poſsint intrare palatium, niſi tpe conſilij, accuſatur quidam
nobilis q, intrauit palatium de menſe Maij: ipſe ad ſui defen-
ſionem pbat q, factum fuit conſilium de illo menſe: an aūt in-
trauerit tempore conſilij permiſſo vel tpe phibito nō conſtat:
concludit Bar. & alij in dictis locis q, præſumeretur tempore
permiſſo p prædicta: quamuis ingredi palatium eſſet de gene-
re phibitorum inſpecto ſtatuto, oportet ergo q, pro parte cu-
riæ ſit pbatum q, delictū fuerit extra domum cōmiſſum, ergo
dicta cōfesſio nō releuat: qa dēt pſumi factum loco & tpe per-
miſſo, niſi aliud pbetur. an aūt p parte curiæ ſit pbatum q, ex
tra domum & c. de hoc aliàs dictum eſt in voce, Et latè in con-
ſilijs & allegationib. concluſum eſt q, non, ſtantib. pbationi-
bus rei: & infrà dicam. ¶ Quintò reſpondeo ad iſta etiam clau
10 dit † os oībus, per ea quæ expſsè decidit Bar. in l. ſi qui reus. ff.
de pub. iud. in antepen. co. vbi dixit q, ſi accuſatus ſum quod
vulneraui Titium die decimo Iunij, & de vulnere pbatur per
cōfesſionē meam in qua cōfeſſus ſum ſimpliciter me vulne-
raſſe nō expſſo die vulneris illati: & poſtea probo, q, vulneraui
Titium ad meam defenſionem licèt nō pbem de vulnere illa
to eadem die de qua præceſsit accuſatio, nec ēt conſtet q, illud
vulnus illatū ad defenſionē ſit illud idem vulnus q, ſimplici-
ter confeſſus fui intuliſſe, tn̄ cōfesſio mea ſimplex nihil mihi
c nocebit, qa [c] cōfesſio mea debet interpretari ſcdm meam intē
tionem de qua facta eſt pbatio. allegat. l. ſi quis intentione. ff.
de iud. & ſic debet intelligi confeſſum eſſe de illo vulnere, de
quo pbauit ſcdm Bar. idem tenet Bal. in l. 1. in 10. co. C. de con
11 feſsis. in ver. denuo qro de q. quotidiana. vbi † p hoc allegat q,
d pluralitas [d] delictorum & actuum non pſumitur. c. in pſentia.
de prob. c. cùm Ioannes. de fide inſtr. no. in l. qui iuraſſe. §. ſi pa-
ter. & in l. eum qui. §. in popularib. ff. de iureiur. Sed q, Nico-
laus fuerit vulneratus in domo, pbatum eſt per teſtes Guiliel-
mi: ergo cōfesſio Guilielmi de illo vulnere illato in domo de-
bet intelligi: & p hoc lucidiſsimè ſatisfactum puto primæ hæ-
12 ſitationi. ¶ Quò ad ſcdm quæſitum rn̄deo, † q, torturæ ſubijci
non pōt: q, pbatur: nam aut pbationes Guilielmi ſunt fortio
res & validiores q̃ pbationes curiæ: aut ſunt pares: aut ſunt de
biliores, ſi ſunt fortiores vel pares: nemo ignorat nō eſſe locū
torturæ: qa pbatiões rei offuſcant in totum pbationes curiæ
ſuccedentis loco accuſatoris, & pferuntur pbationes rei. c. ex
lr̄is, de pb. cum ſi. aut curia allegat q, pbatiões Guilielmi ſunt
debiliores: & tunc reſpondetur pro parte Guilielmi hoc non
eſſe verum: quoniam eſto quod pbatum eſſet p parte curiæ q,
Guilielmus vulnerauit extra domum Nicolaum, tn̄ cum vul-
nus ſit actus reiterabilis, & pbatum ſit ſufficienter, qd̄ primò
Guilielmus incepit vulnerare in domo, ſequitur qd̄ teſtes cu-
riæ non aduerſantur: nec contradicunt teſtib. Guilielmi, ſed
bn̄ per indirectum eneruant pbationes curiæ ſtante ſtatuto p
mittente vulnerare in domo: quo caſu pbationes rei ſemper
præferuntur, ēt ſi plenior eſſet probatio actoris: ita no. Bart. in
l. admonendi, circa vltimam chartam de iureiur. in ver. quæro
quid ſi actor pbauit intentionem ſuam, & c. & Cy. in l. 1. C. de
pcu. & Io. And. in c. fi. de iureiur. imò ētiam ſi aliquæ præſum-
ptiones vel coniecturæ eſſent q, Nicolaus non fuerit vulnera-
tus: tn̄ attento quòd in contrarium extant plurimæ præſum-
ptiones & cōiecturæ q, fuerit percuſſus in domo, q̃ pſumptio-
nes ſ. quatuor vel quinq; apertiſsimè ſunt in allegationib. de
13 ductæ: ergo non eſt locus torturæ, vt dicit † dn̄s Bal. egregiè in
l. 1. in verſi. pone teſtator. C. cōia de lega. vbi voluit q, ſi teſtator
†4 † vulneratus exculpauit [e] Titium, dicens q, Titius eum non
e vulnerauit, nō poterit Titius torqueri ex indicijs laborantib.
contra eum: qa habet indicium innocentiæ p ſe ſcilicet excul
pationem teſtatoris, vt ibi pbat per l. Pau. §. 1. ff. de bo. li. bene
fatetur Bal. q, ſi liquidò de crimine conſtaret, putaretur q, eſ-
ſet puniendus per l. 2. ff. ad Sylla. Sed ita eſt q, nō ſolùm per di-
ctum & aſſertionem Nicolai, vt dr̄, offenſi conſtat de pcuſsio-
ne in domo, & ſic de exculpatione Guilielmi, ſed etiam p alias
coniecturas allegatas vt ſuprà; ergo non eſt locus torturæ. Nec
obſtat q, Nicolaus offenſus poſteà reuocauerit confesſionem,
14 & contrarium dixerit in iudicio: quia reſpondeo † q, primo di
cto ēt extraiudiciali & ſine iuro ſtatur magis quàm ſecundo
f dicto iurato, [f] qn̄ ſcdm dictum venit in fauorem iurantis, vel
perſonæ quam diligit: ita probatur in c. per tuas. de proba. ſe-
cundum dominum Abb. ibi in notabilibus: nam ibi ſcdm eū
mulier in ſecūdo dicto deponebat cōtra primum dictum, vtfi
lius

lius suis eultaret mortem ei cōminatam, ni si illam puellam, quam prius illicitè cognouerat, duceret in vxorē, vt patet ibi ex antiqua: ideo statur in primo dicto. & in dictis allegationibus & consilijs est rñsum ad dicta testium curiæ & maximè ad dictū Thomæ, dñæ Franciscæ & dñi Petri Antonij & Ludouici. & in dictis consilijs est euidenter conclusum & ꝓbatum q̄ dictæ probationes factæ per Guilielmum sunt sufficientes ad absolutoriā, tanquam sit plenè ꝓbatum q̄ vulnus fuerit illatū in domo: quantò magis sunt sufficientes ad excludendum indicia ad torturam ? & ista vr̄ verissima conclusio, per prædicta.
15 ¶ † Non obstat bannum: quia rñdeo q̄ resolutum fuit per comparitionem & reductū ad vim simplicis citationis scđm Bal. in l. 1. C. de postu. Bart. in l. 1. aliàs 2. §. fi. qui incipit, sed & Papi. ff. de requi. reis. Itē quia mutatæ sunt probationes: quia examinati fuerunt duo testes, qui tempore banni nō fuerunt examinati: ergo nō potest dici istas probationes per bannum fuisse reiectas. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. Non obstat contumacia vel fuga: quia rñdeo, vt per Bart. in l. 1. ff. de bonis eorū. scđò respondeo, q̄ tollitur illa præsumptio per comparitionē spontè factam. l. diuus. ff. de in integ. resti. vna enim præsumptio tollit taliam &c. & in terminis Salic. in l. in bonæ fidei. C. de rebus credi. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Producens. adde s̄. lib. 5. consil. 108. colum. 2.
b ¶ Qualitas. Bal. l. omnium. col. 1. C. de testa. c. significante. in fi. de app. Lancello. Deci. l. 1. de vsufr. le. Rom. consi. 91. consi. 93. Deci. consi. 98. in fi.
c ¶ Meam. s̄. lib. 6. consi. 121. num. 14.
d ¶ Pluralitas. s̄. lib. consi. 88. num. 27.
e ¶ Exculpauit. s̄. lib. 3. consi. 1. num. 16.
f ¶ Quando facit. s̄. lib. 3. consi. 81. num. 20.

EPITOME.

¶ Non contradicens protestationi pendenti à voluntate sua cēsetur consentire. Et vendens sine licentia expressa Officialium illis scientibus & patientibus non cadit in pœnam.

CONSILIVM XXXI.

HABITA pro viribus diligenti consideratione super narratis in themate, sentio q̄ dictus Nicolaus non possit conueniri tanquam ꝓuentualis ex dicto contractu secum celebrato de anno 1419. die 22. Decembris pro rata dictorum ducatorum sex centorum septem singulo mense soluenda scđm formam dicti contractus, & hoc quantum est pro tempore sequuto à die dictæ protestationis factæ per dictum Nicolaum dictis dominis sex, & subsequutæ licentiæ datæ p dictos dominos sex cuidam deuendendo in certo loco ciuitatis, dummodo solueret tantùm pro vno anno, & maximè ex infrascriptis. Nam allegatur contra dictum Nicolaum q̄ ipse cessauit in solutione faciēda singulo mense scđm formam contractus: & ꝓpterea fuit
1 condemnatus. præsupponitur etiam q̄ † dictus Nicolaus protestatus fuit dictis dominis sex q̄ propter contrauentionem sibi factam non intendebat perseuerare in dicto prouentu, & q̄ extunc facerent de prouentu quicquid vellēt, & in consequētiā satis declarauit se amplius non soluturū ratam prædictam singulo mense, arg. l. & hoc modo, & q̄ ibi Bar. & alij. ff. de leg. 1. & l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauerit, cum ibi not. per Bar. & alios. ff. de acq. hær. & si dicti sex non contradicerēt protestationi & relaxationi prouentus vr̄i acquieuisse attento q̄ ex forma dicti contractus erat positū in arbitrio & voluntate dictorum dominorum sex relinquere vel non relinquere dictum ꝓuentū præfato Nicolao in casu quo non solueretur dicta rata singulo mense: & sic cū penderet à voluntate eorum non cōtradicendo protestationi, consensisse videntur, vt ꝓbatur ex ratione eorum quæ no. per glo. & doct. in l. Casus. ff. de pign. act. & in l. Titia cum testamento. §. Lucius. ff. de leg. 2. & in l. fideiussor. §. patet. ff. de pign. & in l. sæpe. ff. de re iudi. hoc etiam voluit gl. 27. distin. in c. 1. & in l. si fideiussor. in princi. ff. qui satisda. cog. & in l. prætor. §. hoc aūt interdictum cōpetit, in verbo, adijcitur. ff. de operis noui nunciat. & apertè firmauit Ioan. de Imo. & Ludo. Romanus in l. non solùm. §. morte. ff. de ope. noui nunciatione. & Ioā. de Imo. in c. cum M. Ferrariensis de constitu. & Fulgo. in l. pacta nouissima. C. de pact. & Romanus in l. quæ dotis. ff. solu. matri. & Ioan. de Imo. in d. §. hoc autem interdictum competit, vbi ad hoc pōderat dictam gl. ibi in verbo, adijcitur, per id quod habetur in l. si filius. la secunda. ff. ad Macedo. & in clemen. prima de procur. & per no. per gloss. in l. fi. §. item si prædixerit. ff. nautæ caup. stab. bene facit quod not. Bart. in d. §. morte, in vltima col. ad fi. & in l. 1. circa vltimam columnam. C. de litis cont. & tantò magis procedunt prædicta: quia videbatur agi de modico præiudicio eorum quibus protestabatur: quo casu per præsentiam & taciturnitatem faciliùs inducitur consensus. l. quam Tuberonis. §. sunt quidam. ff. de pecu. l. Labeo, cum gl. ff. de aqua. plu. arcen. & ad ea quæ in contrarium possent allegari respondetur p præfatos doctores in d. §. morte, cum concordantijs suprà allegatis. ¶ Præterea de consensu dictorum dñorum sex apparet ex eo q̄ ipsi per instrum publicum dederunt licentiā cuidam vendendi, dummodò solueret tantùm pro vno anno, & constat q̄ scđm formam contractus prius celebrati cum dicto Nicolao, firmo manente ipso contractu nullus poterat vendere sine licentia dicti Nicolai, vt in 2. c. dicti cōtractus cōtinetur, & voluntas declaratur ita facto sicut & verbis. l. Paulus rñdit nō tantùm verbis. ff. rē ratam habe. l. de quib. ff. de legi. Et attēto q̄ in casu prædicto pendebat à mera voluntate dictorum sex, non relinquere dictum ꝓuentum dicto Nicolao, vt dictū est: iō non refert vbi aut qualiter dicti dñi sex dictam suam voluntatem declarauerint, vt ho. gl. in l. Pomponius, la prima. & ibi Bar. ff. de neg. gest. & in l. Fulcinius. §. quid autem. ff. quib. ex cau. in possessio. ea. & not. Bart. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & in l. quo enim. §. 1. ad fi. ff. rem rat. hab. & Ange. in §. si verò expressim, in auth. de hære. & fal. facit l. pro hærede. in princ. & §. 1. ff. de acqui. hære. & l. si auia. C. de iure deli. Et præsumendum est dictos dominos sex voluisse auferre dictū prouentum dicto conductori, prout licitè facere potuerūt ex causis prædictis, potius quàm relinquere dictum Nicolaū generalem prouentualem: quo casu dando dictam licentiam vendendi illi cui dederunt, fecissent rem illicitam ꝓhibitam & pœnalem ex forma dicti contractus celebrati cum dicto ꝓuentuali. hoc ꝓbatur l. meritò, in ratione sui. ff. pro soc. in l. 1. ff. de sol. & in c. 2. de reg. iur. cum sim. ¶ Adminiculatur ētillud præceptum factū p officialē gabellæ habentē iurisdictionem super oēs prouentuales & emptores gabellarum, qui fecit pceptum omnibus vendētib. vinum in ciuitate Lucana, q̄ nullus
2 pro vendendo solueret dicto Nicolao, cum † p actu iudicis seu officialis præsumatur. c. in præsentia, de renun. c. sicut de re iu. c. bonæ. el 1. de elec. c. ad audientiam de præsc. l. 2. C. de offi. ciu. iu. cum si.
3 ¶ Nec prædictis † obstat si diceretur, q̄ dictus Nicolaus ēt post dictā ꝓtestationē & post dictū præceptum factum per officialē gabellæ, & post dictā licentiā datā vni de vēdēdo à dictis dominis sex, vendidit vinum in vna ex pluribus cellis seu tabernis, & illā tenuit apertā sicut prius facere solebat, & sic vr̄ à ꝓtestatione recessisse, ar. c. prim. q̄ met. cau. & c. solicitudinem. de app. & per id q̄ no. Bar. in d. §. morte, circa 6. col. & p doct. in c. cùm M. Ferrariensis, superiùs allegato: quia rñderi pōt primò q̄ ꝓpter tacitum consensum præstitum per dictos dños sex ꝓtestationi prædictæ, seu ꝓpter tacitam approbationem ipsius protestationis factam à dictis dñis sex, vt dixi s̄. resultat q̄ per actum etiam contrarium non tollitur protestatio præcedens, quò ad eos, qui dictæ protestationi consenserunt seu illam approbârunt: ita colligitur ex notatis per gloss. in l. pacta nouissima. s̄. de pact. quam ita declarat Bar. in d. §. morte. in 7. col. in ver. sed quæro an patris consensus, &c. ¶ Secundo modo pōt rñderi, q̄ allegata in contrarium loquuntur, qn̄ post protestationem sequitur actus contrarius, qui secum protestatione non compatitur, sed in ꝓposito nr̄o non ita fuit, q̄a Nicolaus ꝓtestatus est q̄ non intendebat amplius perseuerare in dicto prouentu, de quo in instrumento seu contractu præcedente: nec amplius esset prouentualis. vnde in posterum, licèt tenuerit apertam vnam solam tabernam ex plurib. quas tenere solebat, non est actus qui se non compatiatur cū ꝓtestatione: quia p protestationem declarabatur q̄ non intendebat esse ꝓuentualis, prout in instrō continebatur, & sic non intendebat esse gnālis prouentualis, & obligari ad ea de quibus in instrumento. licèt autem postea retineat apertam vnam ex dictis tabernis, & reliquas non retinuerit, nec ab alijs vendentibus

bus exegerit vt solebat, ostēdit se voluisse retinere eam vt particularis venditor, & ꝓut cæteri particulariter vendentes: vendebant cum consensu officialium gabellæ, prout requiritur ex forma statuti: q̄n nōn extat prouentualis, & non est verisimile q̄ statim dictus Nicolaus posset post protestationem sibi ipsi contrariari. l. non ad ea. ff. de condi. & demon. & in dubio fieri debet interpretatio per quam cessetrepugnantia in prima cōstitutione Codicis. §. quib. l. sed & posteriores. ff. de leg. c. cum
4 tu. de testi. ¶ Nec tunc obstabit † si dicatur quòd si Nicolaus nō perseuerauit vt ꝓuentualis: ergo incidit in pœnam fraudantis gabellam ex forma statuti, ex quo vendidit sine licentia officialium in dicta cella vinaria. quia respondetur q̄ non incidit in pœnam fraudantis: quia præsupponitur q̄ ita publicè vendidit per sex menses scientibus, videntibus & patientibus dictis officialibus, ideo videtur vendidisse cum eorum cōsensu. l. 1. §. magistrum autem. ff. de exercit. & ibi hoc no. Guil. de Cu. & Bal. d. in l. fina. ff. q̄ cum eo. & notat expressè Petr. de Anch. consi. 63. inci. Motiua iudicis &c. & Pau. de Ca. li. 1. con. 1. inci. si iste. Præterea in dubio attento q̄ dictus Nicolaus palàm & publicè tenebat apertam dictam cellam ibi vendendo.
5 † non præsumitur dolus & fraus: quia in his quæ non sunt oīo de genere prohibitorum, sed est in aliqua specie permissum, & in aliqua est ꝓhibitum. nam vendere vinum non est de genere prohibitorum, sed quandoq; est prohibitum, vt si vendatur Lucæ vinum ad minutum sine licentia officialium: & tunc si fiat palàm & publicè, non præsumitur dolus & fraus. l. non ex istimo. ff. de admi. tuto. l. fin. ff. de ritu nup. l. cum ipse cum ibi no. C. de contrah. emp. & est doctrina Iaco. de Ra. Cy. Iaco. Bu. & Bal. in l. nemo clericus. C. de summa Trini. & fide catho. Ex quib. concludo dictum Nicolaum ex eo q̄ publicè tenuerit dictam cellam apertam, non debeat puniri tanquam fraudator, nec etiam teneatur tanquam generalis prouentualis pro summa dictorum sexcentorum septem ducatorum soluenda singulo mense, vt dixi suprà. Laus Deo. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctum dicitur, quod coit in vnum corpus. nu. 2.*
3 *Statuti vna pars aliam declarat.*
5 *Statuti ratio si non est scripta, magis attenduntur verba, quā ratio.*
6 *Ratio legis debet attendi in generibus singulorum, non in singulis generum. num. 8.*

CONSILIVM XXXII.

LARISSIME domine vicarie in causa Ioannis Baptistæ intellexi ea super quib. pars aduersa conatur facere fundamentum: tamen illis nō obstantib. sentio ꝓculdubio illa fundamēta meo iudicio nō posse subsistere. Nā statutū sub rubri
1 ca, † de iudicijs diuisorijs, in versi. si verò contigerit aliquem seu aliquos &c. prouidet q̄ ille seu illi quem vel quos habere contigerit septem tornaturas terræ vel minus simul vel coniunctim pro indiuiso seu pro diuiso iuxta possessionem alicuius habentis ter tantùm de terreno, iuxta dictas septem tornaturas, vel minus tribus lateribus, super quibus septem tornaturis vel infra non sint ædificia domus vel domorum ad habitandum cogantur vendere pro iusto pretio dictas septem tornaturas vel abinde infrà dicto vicino. Ponderandum est quòd statutum considerat quòd dictæ tornaturæ terræ sint simul seu coniunctim, vnde si reus conuentus vltra sex vel septē tornaturas quas habet, simul duxit magnam petiam terræ actoris quę est ter tantùm, allegat se habere separatim à dicta petia terræ septem tornaturarū vel abinde infra alias plures tornaturas terræ ibi non multum distantes, quibus dicit accommodari vsum dictæ petiæ terræ septem tornaturarum: potest per hoc excludere agentem: quia istæ aliæ plures tornaturæ rei conuenti non sunt simul seu coniunctim cum illis septem tornaturis vel minus: quia coniunctim esse dicuntur, quando essent vnum corpus. l. vnica. §. hæc itaque tam variè, C. de caduc. toll. vnde non potest per hoc dici quod reus iuxta petiam terræ actoris habeat simul seu coniunctim plusquam septem
2 tornaturas. datur ergo † intelligi ex illis dictionibus, scilicet, simul vel coniunctim, q̄d illud quod haberet reus conuentus simul seu coniunctim debet attendi, non autem illud quod haberet seorsum in diuerso corpore: quia verba statuti nōn cōueniunt huic casui ad fauorem rei conuenti: ergo nec conuenire intelligitur statuti dispositio in fauorem ipsius rei. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto. l. ita autem. in princip. ff. de administrati. tuto. Secundò probatur: quia statutum disponit q̄ propter ædificium domus rei conuenti ita demum possit reus se tueri: quominùs teneatur vendere, si tale ædificium domus sit super dictis septem tornaturis: ergo datur intelligi quòd si reus haberet domum prope dictas septem tornaturas, quamuis vna ex dictis rebus rei conuenti afferret commoditatem pro vsu alterius suæ rei: tamen hoc non sufficeret: ergo apparet quòd statutum noluit attendere istam commoditatem alterius rei propinquæ spectantis ad ipsum reum conuentum:
3 quia ex vna parte statuti declaratur mens statuētis in alia parte. l. vtrum. ff. de peti. hæred. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg.
4 1. ¶ Tertiò probatur † quia exceptio firmat regulam in casib. non exceptis. l. quæsitum. §. denique. ff. de fundamen. instru. & in §. vt autem. in authen. de non alienan. & not. in l. in his. ff. de legi. Item per exceptionem declaratur quæ fuerit mens regulæ, vt est tex. no. in l. nam quod liquidæ. §. fi. ff. de penult. lega. Sed statutum prædictum in versic. ab his proximè dictis excipimus, &c. à dicta regula excipit plures casus, vt terrena pertinentia ad molendina, & quædam alia, ergo in casib. non exceptis firma manet regula præmissa. Et aduertendum, q̄d si reperiretur vnam petiolam terræ septem tornaturarum vel infra esse iuxta seu propè molendinum, & quæ deseruiret pro vsu dicti molendini, vt pro faciendo ibi aliquo aquæductu, vel alio simili vsu, & molendinum ac dicta petiola terræ spectaret ad eundem dominum: tunc statutum fauore molendini in quo vertitur maior fauor ac necessitas seu publica vtilitas. voluit hoc speciali casu possessorem non cogi ad vendendum, & per consequens apparet quod statutum considerauit q̄ quandoque poterat contingere, q̄ petiola terræ quæ esset septem tornaturarum pertineret ad vsum alterius rei: & tamen voluit per hoc releuari reum nisi in casibus exceptis. Et pro certo cum statuentes ibi considerauerint plures casus quos exceperunt, verisimile est q̄ etiam cogitauerint de isto casu nūc occurrenti, qui est valde frequens & quotidianus. & si illum voluissent excipere, excepissent sicut illos exceperunt. l. vnica. §. sin autem ad deficientis, de cad. tol. cap. 2. de transla. præ-
5 la. ¶ Quartò † probatur per id quod nota. dicit Bal. in l. fin. ff. de hæred. institu. & ibi etiam Ioan. de Imo. post eum super gl. penul. vbi dicunt per ibi not. per gloss. q̄ vbi ratio exprimitur in statuto illa debet attendi, vt l. milites argumē. ff. de re mili. Sed vbi in statuto non esset expressa nec scripta ratio: tunc magis debent attendi verba quàm ratio, allegant l. prospexit. ff. q̄ & à quibus. & ita etiam inquit Bald. in l. maximum vitium, in quarta colum. C. de liber. præte. vbi inquit, quod si ratio statuti esset dubia, vel congruè reddi non posset, tunc ex tali ratione non possumus arguere: quia non est necessaria, sed magistralis. allegat nota. in l. prima. C. de lega. Ita etiam fuit de mente Barto. in l. liberorum, de verborum significati. circa 7. vel 8. colum. in versicu. his præmissis reducamus, &c. in fin. illius. q. Nam dicit non posse argui ex ratione statuti si non est scripta in statuto. Bene facit quod not. voluit Cy. in l. non dubium, in prima. q. C. de legi. vbi dixit post Petr. q̄ si volumus propter rationem non scriptam deuiare & recedere à verbis legis, oportet q̄ ratio illa sit naturalis, & communiter & naturaliter possit probari per simile, allegat. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. sed in proposito nostro ratio non est scripta in statuto: & si qua fuit ratio statuentium videtur fuisse ista, scilicet quia considerarunt incommodissimum esse domino prædij cui petiola terræ septem tornaturarum confinata tribus lateribus si illa spectet ad diuersum dominum, & hæc ratio militat in casu nostro. Vel si volumus dicere q̄d alia potuit esse ratio statuti: & tunc negari non posset quod dubij sumus quæ fuerit ratio prædicta, ergo per eam non debemus à verbis statuti recedere, saltem cum non constet de aliqua ratione naturali, quæ naturaliter & communiter possit probari per simile, attento quod non habemus in simili de iure q̄ in certo casu q̄n quis cogeretur rem suam vendere vicino, non habeat locum in suo, qui iuxta rem suam haberet aliam rem ad cuius commodum esset res illa quę peteretur vendi, vt est de
6 mente Cy. in d. l. non dubium ad idem † bene facit q̄ no. Bal. in d. l

in d.l.non dubium.in 2.col.in ver.contra vtranq; &c.& in 4. col.in versi.sequitur nunc videre &c.vbi dixit q, aut mens legis est certa: & tunc seruare debemus magis mentem quàm
11 verba,vt in d.l.non dubium.aut mens legis non est certa: † & tunc verbis inhærere debemus.l.1.§.si is qui nauem.ff.de exer. & d.l.prospexit.per quam l.ēt dicit Bal.in d.l.non dubium in 4.col.q, rō legis debet attendi in sua gñalitate,id est, in generib.singulorū,nō in singulis generū.& in hoc dicit fundari illam legem & ,pptereà infert q, licèt in aliquo singulari casu cesset rō legis,nō tñ ,ppterea restringitur dispositio legis:qa suffi
12 cit q, dispositio legis † sit rōnabilis in sua gñalitate:& ad hoc dicit esse valde no.tex.in d.l.,pspexit.& istud plurimùm facit ad casum nrm. Et p hoc patet rñsio ad ea q̃ in contrariū addu-
7 cuntur,quib.ēt specialius rñdeo. nam non obstat id q, † hr̃ in l.2.C.de noxali.quia rñdeo q, ibi hr̃ q, statutum debet interpretari scdm ius cōe, ne quis indebitè puniatur. nam ibi statutū seu constitutio facta erat prouidens q, cedētes arbores alienas inciderent in certam pœnam.nam dr̃ ibi q, si contingat seruū meū incidisse arbores alienas, non tenebor ego dñs pro seruo meo,nisi noxaliter,si tale damnum dedit seruus meus me nesciente vel prohibente,& hoc quia iure cōi prouisum erat q, ,p damno dato à seruo non teneretur dñs ignorans nisi noxaliter,& sic q, liberaretur dando seruū pro noxa:sed vt dixi s̃.non habemus de iure cōi ,puisum q, vbi qs possit cogi aliquo casu ad vendendū vicino prædium,intelligatur,nisi ille cōtra quē petitur venditio prædij habeat ibi propriè aliam rem,ad cuius vsum sit deputatum dictum prædium. ¶ Non obstat etiam q, in dicto statuto sit dictio taxatiua tantùm,s.septem tornaturarum tantùm,quamuis in statuto mihi exhibito non sit dictio illa taxatiua,tamen posito q, esset, dico q, non obstat: quia loquitur statutum de habente septem tornaturas simul, iuxta quas vicinus habeat tertantùm à tribus lateribus, sed ita est q, reus conuentus non habet vltra septem tornaturas simul iux-
8 ta quas confinat petia terræ actoris à tribus lateribus.¶ † Nō obstat q, qñ in statutis nulla rō est expressa, semper credēdum est quòd statuentes sint moti ea ratione qua quilibet sapiens moueretur,per dictum §.sufficit. quia imò (vt dixi suprà) qñ ratio non est scripta in lege, non debemus à verbis recedere, & etiā quando apparet de ratione satis est q, rō illa militet in sua gñalitate, licèt non in vno singulari casu, vt per plura ostensum est
9 suprà, nec contrarium dr̃ in d.§.sufficit. † Nō obstat q, dictum statutum esset iniquum, si intelligeremus quòd habet locum in casu nr̃o, cùm vnum altare discooperiretur, vt alterū cooperiatur, &c. qa ad hoc rñdet iurisconsultus in d.l. prospexit, ibi, dum dicit, qđ quidem perquam durum est: sed lex ita scripta est.Item rñdeo q, statutum valet quamuis per ipsum derogetur iuri naturali vel gentium, dummodò non derogetur in totum, sed in aliquo casu, vt inquit Bar.in l.omnes populi, in 3. q.principali in princi.& no.in l.fi.C.si cōtra ius vel vtili. pub. attento quòd statutum istud est generale, & ita in simili casu faueret huic reo conuento, si ab alio peteret sibi vendi petiam vnam terræ septem tornaturarum, iuxta quam haberet iter tantùm à tribus lateribus: & bene facit q, hr̃ in regula sine culpa.de reg.iu.in 6.dum dicit tex.sine culpa, nisi subsit causa nō
10 est quis puniendus. ¶ † Non obstat q, si statuentes de hoc fuissent interrogati, verisimile est q, ita statuissent scdum q, dicit reus per no.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pact.quia hoc negatur, imò colligitur mentem statuentium fuisse in contrarium per exceptionem factam in statuto & per alia quæ s̃.dixi. Pręterea dicit Ant.de Bu.& Io.de Imo.in clem.1.de rescri.super gloss.in verbo præsidentes, quòd illud q, no.in d.l.tale pactum.§.fi.nō habet locum, qñ essemus in materia exorbitāti à iure cōi: quia debet fieri restrictio ad verba & mentem ex verbis sumptam specificè, vt ibi per eos, & ēt patet & alijs quæ superius dixi. Ex quibus puto plusquàm satis liquere ferendam esse audacter sententiam contra reum virtute dicti statuti. Alex.

CONSILIVM XXXIII.

Lege.s̃.lib.4.consi.26.quod hic duplabatur.

CONSILIVM XXXIIII.

Lege.s̃.libr.5.consi.60.quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

2 *Publiciana non datur contra titulo possidentem.*
3 *Actor censetur fateri contenta in suis positionibus.*
4 *Mandatum ex longo tempore non præsumitur.nu.9.*
5 *Præscriptionem allegans quid debet probare.nu.7.10. & 11.*
6 *Fama non probatur ex eo quòd publicè dicatur.*
8 *Fundare se quis non potest ex positione negata.*
11 *Responsio refertur ad interrogata.*
13 *Hæres quis efficitur per vnum contractum quò ad omnes.*

CONSILIVM XXXV.

CONSIDERATIS his quæ agitata sunt in causa & lite vertente inter ser Antonium Mengoli de Lazaris agentem, & Baptistam quondam Francisci à Sale se defendentem, reiectis superfluis sentio partis iudicantis esse in absoluendo dictum Baptistam à petitis. Et in primis videtur q, actor succumbere debeat ea ratione: qa non probauit fundamentum intentionis suæ iuxta l.qui accusare.C.de eden.& c.vnico, vt eccle-
1 siastica beneficia. nam † actor intentauit rei vēdicationem & publicianam simul scdm ea quæ habētur in c. Abbate sanè, de re iudi.in 6.& no.in §.aliæ.insti.de act.& in c.2. de li. oblatio. in l.1.per doct.ff.de publicia.cum si.& quò ad publicianā con stat dictum ser Antonium pro ea dimidia pro qua agit, obtinere non posse: quia in ea habet dictus Antonius titulū emptionis saltem de petijs terrarum, de quib. actor producit titulum
2 acquisitionis ipsius actoris, & publiciana † non datur contra titulo possidentem.l.siue aūt.§.si duob.ff.de publi. Qđ autem dictus Baptista habeat titulum, patet ex positionibus ipsius actoris vbi de sex petijs terrarum comprehensis, vt dr̃, in titulo acquisitionis ipsiusmet actoris, fatetur quod emptæ fuerunt p Franciscum patrem dicti Baptistæ ab Ostasio fratre dicti actoris, & à dicta Catharina matre eiusdem actoris, & præsupponitur ,pbatum esse quòd dictus Baptista est insolidum hæres dicti Francisci patris sui mediante persona fratrum ipsius
3 Baptistæ præmortuorum, & clarum est q, actor † dr̃ confiteri illud q, continetur in dictis suis positionib.c.fi.de iureiu.li.6. no.gl.in cle.1.§.porrò in verbo positionem, de summa Tri. & fid.cath.quò ad alias verò petias terræ petitas in libello & non contentas in dictis positionib.actoris continentibus titulum emptionis dicti Francisci, non est ēt probatus aliquis titulus parans publicianam dicto actori: ergo in publiciana obtinere non potest actor, etiam multo minùs obtinebit in rei vendicatione quò ad illas de quibus actor nullum probat se habere titulum habilem ad acquisitionem dñij, iuxta l.in rē.in princ. ff.de rei vendi.¶ Alia ratione etiam non potest in rei vendicatione nec publiciana obtinere actor ēt quò ad petias terræ, de quibus dicit se habere titulum emptionis à ser Nanne de Tizonis, vt procuratore magnifici dñi Opizonis de Polenta: qa
4 † per talem titulum non causatur titulus habilis ad acquisitionem dñij vel ad vsucapionem seu publicianā, nisi ostendatur de mandato ipsius ser Nannis, adeo q, nec ex longitudine temporis mandatum [a] tale præsumitur alijs non concurrentib. l. fi.ff.pro emp.l.qui cum alio.ff.de reg.iu.no.Bar. in l. cum vir. in vlti.col.ff.de vsuca.& in l.qui fundum.§.procurator.ff.pro emp.& notabiliter declarat Bal. in l.1.C.de reb.alie. non alie. ¶ Alia ratione etiam non potest obtinere actor in rei vendicatione etiam quò ad dictas petias terrarum, quas emit à dicto ser Nanne tanquam procuratore dicti Opizonis: quia posito q, etiam appareret de mandato dicti ser Nānis: tamen oporte-
5 bat † probare de dominio dicti Opizonis, vt plenè legitur & notatur in l.cum res.C.de proba.& in l.rem alienā.ff.de pign. act.cum si.vel saltem probare de legitima præscriptione dicti actoris, iuxta ea quæ habentur in l.traditionibus.C.de pactis & quæ no.in auth.nisi tricennalis.C.de bon.mater. sed de tali dñio dñi Opizonis de Polenta non est probatum, nec de præscriptione Antonij, & licèt aliqui testes, vt Franciscus Nouellinus, & Ioannes de la Clara, & Bartholomæus de Cauellis, deponāt qđ audiuerunt dictas terras fuisse dominorum de Polenta, & q, dicti domini donauerunt dictis Ostasio & Antonio: tñ hoc non probat aliquod dñium illorum de Polenta, nec dictam donationem: qa deponunt de auditu ab alio. l. testium. C.de test.c.cū literis.de testi.tū ēt quia non dicunt testes q, istæ petiæ terræ fuerūt illius domini Opizonis de Polenta, à quo seu à dicto ser Nāne noīe dicti Opizonis emerunt dicti Ostasius & Antonius: sed dñt q, audiuerunt fuisse dñorum de Polenta & sic pluriū: vnde ista ,pbatio nō cōcludit, vel ut incerta. l.si quis seruum.§.si inter. & q, ibi not.ff. de leg.2.l.Pompon.

 scribit

scribit si frumentū m.§.fi.ff.de rei ven.c.in pñsentia,de ꝓb.nec dicatur q̃ isti testes ꝓbent publicā vocem & famā ita fuisse vel esse: qa rñdeo q̃, per duos testes contestes non est ꝓbatum legitimè de publica voce & fama. nā licèt de hoc aliquid deponat dictus Bartholomæus de Cauallis quò ad vnam petiam terrę: tñ est vnicus & singularis,& sic nō sufficit.l.iusiurandi.C.de te
6 sti.c.in omni,de testi.& licèt quidam ex alijs testib. † dicat qđ
b publicè [b] dicebatur, tñ hoc non releuat ad ꝓbationem famæ: quia vnus solus potuisset publicè dicere.vt per Bar. in l. de minore.§.si plurium.ff.de quæsti.& in l.3.§.eius.ff.de test.& in l. Labeo.ff.de sup.lega.& Bal.in addi.Spe.in ti.de senten.in 23. col.& Ang.in l.3.ff.ad Maced.& Io.de Imol.in l. hæredes palā.
* in prin.ff.de test.vbi dicit q̃ ita * communiter tenetur, & not. etiam ipse in c.cum oporteat,de accu. Pręterea à fama non sufficit ad plenam probationem,vt no.in d.l.3.§.eius.ff.de testi.& in d.§.si plurium,cum suis concordant.& quamuis aliqui testes, vt Ioannes de la Clare, & Morellus & Bartholomæus de Cauallis videantur aliquid deponere quò ad aliquas ex dictis
7 petijs terræ de possessione Antonij: tñ † non deponunt saltem concorditer de possessione vnius & eiusdem tpis limitati, &
c requisiti ad rescriptionem complendam ac de initio [c] ipsius temporis possessionis Antonij,iuxta.l.pen.& fi.C.de præscri.lon. temp.& iuxta practicam traditam per Bar.in l.Celsus.ad fi.ff. de vsuca.& per Bar.in l.fi.in 15.opp.C.de edic.diui Adri.& per doc.in l.licèt cām,de proba.& sic non iuuat si diceretur,q̃ qui semel possedit præsumitur saltem decennio possedisse: si ita allegat se possedisse,iuxta not.in l.1.C.de ser.fugi.& in l.si de eo. §.si fortè.cum si.ff.de acqui.pos.quia etiam in processu ista nō sunt allegata nec deducta,vt oportet.l.si adulterium cum incestu.§.idem Pollioni.ff.de adul.& not.in cle.appellanti.de ap. imò est deductum potius contrarium:quia actor in positionibus deducit q̃ dictæ terræ fuerunt possessæ per quinq; annos per dictos Ostasium & Antonium post dictam emptionem factam à dicto ser Nanne. & qđ postea venditæ fuerunt dicto Francisco,& est ēt aduertendum quod in probatione possessionis dicti Antonij per testes,nō debēt attēdi testes probantes de possessione Ostasij: quia licèt aliàs sufficiat vnū ex pluribus fratribus familiariter habitantibus possidere,vt sic videantur oēs hæredes possidere per illū qui iure familiaritatis videat̃ possedisse nomine omniū.l.qui iure familiaritatis.ff. de acqui.pos.cum ibi not.per doc.& in l.& habet. §.hospites.ff. de pca. & q̃ notabiliter traditur per Ange.in l.assiduis.C.qui potio. in pig.hab. tamen hoc dicere non potest in proposito dictus Antonius: quia respondendo tertiæ positioni cum sequenti productæ per reum negauit dictum Ostasium fecisse & administrasse bona cōmunia de voluntate ipsius Antonij,
8 & sic † non pōt se fundare ex positione negata. [d] l.Pap.§. me-
d minisse.ff.de inof.test.c.ex eo.de reg.iu.in 6.& no.Spe.in tit. de positio.§.octauo.ver.sed secundum præmissa.& Bart. in l. non vtiq;.ff.de confes.& in l.post legatū,in prin.ff.de his qui bus vt indi.& in l.naturaliter.§.nihil cōmune,in 6.col.ff.de
9 acq.poss.cum sim.¶ Præterea respondeo quòd † non sufficiebat decenniū dicto Antonio ad præscribendū, eò quia emit à dicto ser Nāne,qui asseruit se esse procuratorē dicti Opizonis: & tamen non apparet quòd mandatum ostenderit Antonio,aut q̃ aliter habuerit Antonius iustam cām credendi illum esse procuratorē,ideo nō pręsumitur fuisse in bona fide. d.l.fi.cum gl.ff.pro emp.& ibi Bar.cum concordan. suprà allegatis & per consequens nō esset satis retinuisse possessionē animo decē annos,imò nullo tempore præscribere potuisset. c.fi.de præscr.& c.2.de regu.iur.& tātò magis: quia non apparet de continuata possessione per tempus annorum triginta: quia spatio minoris tēporis nō præscribit vllo iure ille qui nō habet legitimum titulum cum bona fide.s.verum vel saltem putatiuum,vt plenè traditur in d.l.Celsus,& in c.si diligenti. de præscri.in antiquis & in c.1.eod. tit.libr.6. ¶ Plures etiam sunt petiæ terrę petitæ in libello de quibus in dicto instrumēto emptionis à dicto ser Nāne nulla fit mentio,& sic in eis nō apparet dictū Antoniū aliquē titulū habere, quinimò dictus Baptista etiam habet vltra prædicta alium titulum emptionis.40.tornaturarū ex petia terræ centū sexaginta tornaturarum,de qua in libello vt mihi præsupponitur. ¶ Et quamuis
10 ista † proculdubio sufficerēt ad victoriam Baptistæ: tñ adhuc alia ratione iuuare & defendi potest Antonius,videlicet per exceptionem præscriptionis oppositam, attento qđ probatū Franciscū patrē suum emisse à dicto Ostasio & à dicta domina Catherina,vt in positionib.actoris continetur & probatur per testes q̃ Franciscus possedit tempore suæ vitæ,& post eius mortem eius filij,quorum personam repræsentat dictus Baptista hæres in effectu dicti Francisci,& constat q̃ à tempore quò cepit Franciscus possidere,lapsum est tempus nedum longum, 10.vel 20.annorum,sed ēt vltra patet: quia actor rñdendo primæ positioni Baptistæ continenti q̃ Franciscus decessit iā sunt anni 28.& vltra superstitibus certis filijs, rñdet per hæc verba, credit decessisse superstitibus duob.filijs,& licèt non dicat de tempore in rñsione,& sic in hoc responsione sua non videat̃ †
11 clara prima facie,tamen veritas est quòd vr̃ respondisse de tē-
e pore contento [e] in positione per nota.per Barto.in l.si quis intentione ambigua,ad fi.ff.de iudi.& ibi ēt Bal.& Bal.in l.1.in penul.col.C.de edi.actio.facit.l.si defensor.§.1.ff.de interrog. act.§.præterea.insti.de inuti.stipu. & etiam vltra probationē emptionis factæ per Franciscus resultantem ex positionibus actoris apparet etiam alio modo esse de emptione Francisci taliter probatum,quòd sufficere debet dicto Baptistæ ad præscriptionem suam decem annorum : quia videtur esse probatum per testes,q̃ fama erat tempore mortis Francisci q̃ ipse emerat istas terras à dicto Ostasio & dña Catherina,& postea dicti filij & hr̃des Francisci continuauerunt in possessione prędicta.
12 nam istis sic ꝓbatis probatum † est de legitima præscriptione
f decem annorum causata à titulo putatiuo [f] habili ad præscribendum: ita decidit Bar.& alij in l.Celsus. ff.de vsuc.& in l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de neg.gest.& in l. proprietatis.C.de proba.& Bal.in l.indicia.C.de rei vendi.& Ang.in l. super longi.C.de præscri.long.tem.& Ant.de Bu.in c.si diligēti,de præscr.q̃ aūt ista sint probata per testes dicti Baptistæ apparet saltem ex depositione Moreli & magistri Andreæ & Baptistæ Rauli testium dicti Baptistę,& ex depositione ser Iacobi Ab.ouis testis producti pro parte actoris. ¶ Postremò est aduertendum q̃ ex alio capite ēt constat euidenter dictum Antonium non posse obtinere: quia Catherina vendidit dicto Frācisco dictas petias terræ, de quibus in instr̃o emptionis factæ per Ostasium & Antonium à dicto ser Nanne & promisit & se obligauit dicta Catherina in solidum ad defensionem dictarum rerum venditarum,obligando se in casu euictionis, ꝓut in instr̃o continetur,& constat dictum Antonium esse filium dictæ Catherinæ defunctæ,vt ipse Antonius fatetur respōdendo positionibus Baptistæ, est etiam hæres Antonius dictæ Catherinę,vt statim dicam: ergo non pōt vendicare dictas res pro quibus de euictione tenetur.l.vendicantem.ff.de euictio.l.cū
13 à matre.C.de rei vend.q̃ † aūt sit hæres Catherinæ,patet ꝑ duo instrumenta venditionum factarum per eum tanquam filiū & hæredem dictæ suæ matris,per hoc enim probatur eum esse hæredem tam quo ad alias personas quam quò ad eas cū quibus ita cōtraxit,l.fi.cū ibi no.ff.de interro.actio.& plenè declarat Bar.ff.de acq.hær.in l.gerit maximè circa quartam colū.in versi.circa fecundum scilicet qualiter probetur per verba enūciatiua &c.cum versic.seq.& per Bald.in l. potuit.in 6.q.C.de iure deliberan.

ADDITIO.

a ¶ Mandatum.s̃.lib.6.consi.191.
b ¶ Publicè.s̃.lib.2.consi.94.in fi.
c ¶ Initio.s̃.lib.5.consi.199.num.2.
d ¶ Negata.s̃.lib.consi.93.nu.5.
e ¶ Contento.s̃.lib.5.consi.75.num.12.
f ¶ Putatiuo. sed hoc commentitium est,vt dixi in consu.Pa.§. 7.nu.23.&26.§.66.glo.2.tetigi.s̃.eo.consi.14.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dotis conditionale,nec transmittitur.*
3 *Nepotum numerus ad legitimam non inspicitur,sed filiorum quos repræsentant.*
4 *Fructus computantur nepotibus in trebellianicam.nume.sexto & decimo.*
7 *Filia dotata & exclusa.non facit partem filijs in legitima.*

CON-

CONSILIVM XXXVI.

ONSIDERATIS in themate, & sic paucis mi-
hi transmissis: quia de multis quæritur, & res
ipsa multas difficiles intricationis habet, lisq;
est de paupere regno: respondere conabor con-
clusiuè. Vnde primo dũ q̃rit̃ an dictæ Mariæ vl
tra dotes sibi relictas obueniat aliqua portio in bonis dicti Io
annis primi testatoris ex persona dictæ Luciæ: & quia (verbo
fertur) q̀ illa decessit non nupta & impubes, ideo dico nihil
deberi Mariæ ex persona dictæ Luciæ: quia dictus Ioannes di-
1 ctæ Luciæ † reliquit libras. 35. quas dari voluit cum nuberet &
sic relictũ fuit conditionale, adeo q̀ non debebatur nisi con-
tractus nuptijs. l. Titio centum. §. Titio genero. cum ibi plenè
notatis, maximè per Bar. iuncta. l. quib. dieb. §. quidam Titio.
ff. de condi. & demon. nec potest dici q̀ conditio prædicta re-
ijciatur, iuxta l. quoniam in priorib. & l. scimus. §. cum auté.
C. de inoff. testa. quia stãte reformatione quæ excludit dictas
fœminas propter existentiam masculorum ab omni legitima
& mandateis de dote prouideri si non sint dotatæ, sequitur q̀
cum dicta conditio matrimonij nõ fuerit impleta p̄ dictam
Luciam, nihil de illo relicto vel aliquo alio in bonis dictis Io-
a annis transmisit [a] ad hæredes suos. l. vnica. §. sin autem aliquid
sub conditione. C. de cad. tol. l. si ita legatum. §. illi si volet. de
leg. 1. iunctis no. per Barto. in d. §. Titio genero. cum suis con-
2 cordantijs. ¶ Similiter † dum quæritur an dictæ Mariæ aliquid
obueniat ex persona dicti Christophori? & respondeo q̀ non:
quia præsupponitur, q̀ d. Christophorus decessit impubes. vn
de cum fuerit sibi facta substitutio pupillaris per dictum Ioã-
†1 nem auum paternum † omnia bona eius vadunt ad substitu-
tos pupillariter. l. 1. §. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg.
& pupil. l. Pap. sed nec impuberis. ff. de inoffic. testamen. cap.
si pater. in fin. de test. in 6. qui quidem substituti fuerunt Fu-
scus, Andreas, Petrus & Iacobus æqualiter, vt infrà dicã. ¶ Dũ
autem quæritur, an dictæ Mariæ obuenerit aliquid de portio-
ne dicti Fusci fratris sui præsupponendo q̀ decesserit post pu-
pillarem ætatem ab intestato & sine liberis, respondeo q̃d ipsi
Mariæ tanquam primori in gradu obuenire debet ab intesta-
to successio dicti Fusci fratris sui, in authen. de hæred. ab inte.
§. si igitur defunctus. & ipsa Maria poterit deducere de dicta
portione Fusci fratris sui primo legitimam debitam Fusco in
bonis dicti Ioannis, in qua non potuit fieri sibi substitutio fi-
deicommissaria, d. l. q̃m in prioribus. & no. in l. ex tribus. eod.
3 tit. cum sim. Quanta † autem fuerit legitima debita dicto Fu-
sco, & alijs nepotibus dicti testatoris, dico q̃d quamuis essent
quinque nepotes, s. duo ex vno filio præmortuo, & tres ex alio
filio præmortuo: tñ legitima omnium non erat nisi tertia om-
nium bonorum Ioannis, cum succedere deberẽt de iure in stir
pes ita deducitur per id q̀ habetur in l. Pap. §. q̃m aũt quarta in
b fi. ff. de inof. test. & ibi põderat Bal. & decidit idem Sal. [b] in au-
th. nouissima. in 6. q. C. de inoff. test. vbi pro hoc allegat tex. in
§. neq; illo. in auth. de trien. & semis. & iõ diuidendo hæredi-
tatem dicti Ioannis, in 12. vnicas prout de iure diuiditur: qua
tuor vnciæ quæ sunt tertia pars erant legitima dictorũ omniũ
nepotum, quarũ quatuor vnciarum duę debebantur Christo
phoro & dicto Fusco eius fratri, & duæ aliæ debebãtur Petro,
Iacobo & Andreę fratribus ac nepotibus dicti testatoris, per ea
quæ hñr in d. §. q̃m aũt quarta, & ibi no. per Bald. & per Sali. in
d. auth. nouissima. in 6. col. & per consequens integra portio le
gitimæ dicti Fusci secũdi erat vna vncia. i. vna duodecima pars
bonorũ dicti Ioannis, posset etiam dicta Maria tanquam hæ-
res dicti fratris sui vltra dictam legitimã. i. vltra duodecimam
partem bonorum Ioannis deducere Trebellianicã. i. quartam
residui totius portionis quæ ex testõ Ioannis obuenerat dicto
Fusco, qui fuerat institutus in quinta parte totius hæreditatis
Ioannis. vt ostendit illud verbum æqualiter, positum in testõ
Ioannis. interdum. in prin. ff. de hære. insti. & q̀ posset deduce
re dicta Maria etiam dictam quartam partem, patet: quia hæ-
res alicuius grauati per fideicommissum restituere, põt dictã
Trebellianicam deducere de fideicommisso conditionali etiã
vltra legitimam ipsius grauati. & c. Raynu. & Ray. de testam.
4 & plenè no. in l. quanquam. cum si. C. ad l. Falc. † Computari
tamen deberent in dictam quartam Trebellianicam pro rata
c fructus [c] percepti per dictum Fuscum de bonis quæ veniunt
restituenda per fideicommissum Iacobo sibi substituto, atten-
to q̀ dictus Fuscus secundus non erat de liberis primi gradus
dicti Ioannis: quia non erat filius, sed nepos Ioannis. Ista pro-
bantur in l. iubemus. C. ad Trebel. & in l. in fideicommissaria
in prin. & ibi plenè no. ff. eo. tit. ¶ Poterit etiam dicta Maria de
ducere Trebellianicam de eo quod obuenisset dicto Fusco fra
tri suo ex portione Christophori qui decessit in pupillari æta-
te, & eidem Christophoro ex substitutione pupillari successe-
runt dicti Fuscus, Andreas, Petrus & Iacobus æqualiter, sicut
æqualiter fuerant institu. l. 1. C. de impu. & alijs substitu. cum
ibi no. per Bal. & per Bar. in l. Lucius. in vl. q. ff. de vulg. & pup.
& Bal. in l. iam hoc iure, ad fi. & in l. cohęredi. §. qui discretas.
ff. de vul. & pup. & sic quarta pars portionis dicti Christopho-
†2 ri qui fuerat pro quinta parte hæres Ioannis † peruenit ad di-
ctum Fuscum ex substitutione pupillari. & dato q̀ propter il-
lam quartam partem portionis dicti Christophori obuentam
Fusco ex substitutione pupillari intelligatur grauatus Fuscus
restituere per fideicommissum dicto Iacobo substituto, & su-
perstiti post mortem dicti Fusci decedentis post pupillarem
ætatem sine liberis per not. per Bar. & docto. in l. ita tamen. §.
qui suspectam. ff. ad Treb. cum suis concordantijs: tñ de dicta
quarta parte portionis dicti Christophori obuenta imediatè
Fusco ex persona sua substituto dicto Christophoro & resti-
tuenda dicto Iacobo, & loco eius dictis Claræ & Martinæ &
Dñicæ hr̃dibus dicti Iacobi per dictam Mariam, vt hæredem
Fusci debet deduci per eam quarta Trebellianica, & similiter
potest per dictam Mariam deduci tertia pars legitimæ debitæ
dicto Petro in bonis dicti Ioan. in qua legitima nõ potuit sub-
stitui per fideicommissum à dicto Ioanne. per d. l. q̃m in prio-
ribus, & quæ legitima Petri erat tertia pars duarum vnciarum
ex 12. vncijs, hæreditatis dicti Ioã. erant enim tres fratres, s. Ia-
cobus, Petrus & Andreas nepotes dicti Ioan. ex primo Fusco
præmortuo, quibus tribus fratribus debebantur pro legitima
duæ vnicæ. i. dimidia tertiæ partis totius substantiæ auctæ, iux
ta. d. auth. nouissima, cum ibi no. per Sal. & dixi s̃. & per con-
sequens tertia pars dictarum duarum vnciarum erat legitima
Petri, de qua legitima Petro debita debet deducere tertiã par-
tem Maria tanquam hæres Fusci fratris sui, qui fuit institutus
hæres pro tertia parte à dicto Petro, quam tertiam partem le-
gitimæ dicti Petri non tenetur dicta Maria hæres dicti Fusci
restituere dicto Zanino nec hæredibus dicti Iacobi, quamuis
dictus Zaninus, Iacobus & Fuscus fuerint à dicto Petro insti-
tuti & adinuicem substituti: quia dico q̀ talis substitutio re-
ciproca non comprehendebat nisi vulgarem. l. iam hoc iure.
ff. de vul. & pup. si per dictum Fuscum fuit expressè vel tacitè
adita hæreditas dicti Petri expirauit illa substitutio. l. si post a-
ditam. C. de impu. & alijs substi. ¶ Item potest per dictam Ma-
riam hæredem dicti Fusci deduci Trebellianica. i. quarta eius
quod vltra dictam portionem legitimæ dicti Petri peruenit
ad dictum Fuscum ex bonis dicti Ioã. mediante persona dicti
Petri. Nam ex persona dicti Petri peruenit vltra dictam por-
tionem legitimæ Petri ad dictum Fuscum pro tertia parte hæ
reditatis Petri vna tertia pars quartæ partis totius portionis
dicti Christophori, cui ex substitutione pupillari successit pro
quarta parte dictus Petrus, vt dixi. s̃. vbi et declaraui q̀ dictus
Christophorus erat hęres Io. testõris pro vna quinta parte. Et
dictã Trebellianicã. i. dictã quartã partem põt deducere dicta
Maria, vt hæres Fusci: eo quia Maria per fideicommissum ne-
cesse habet restituere Claræ & Martinæ ac Dominicæ hæredi-
bus dicti Iacobi substituti Fusco præfato omnia iura quæ ex
portione dicti Christophori p̱uenerũt ad dictũ Petrum, & ex
persona dicti Petri in dictum Fuscũ. per ea quæ no. per Bart. in
d. l. ita tamen. §. qui suspectam. & in l. Marcellus. §. quidam li-
beris. & in l. Scæuola. ff. ad Trebell. Et nihil habet dicta Maria
transferre de hoc in dictum Zaninũ: q̃a Zaninus non fuit vo-
catus in substitutione facta Christophoro & alijs institutis p̄
dictum Ioannem, & pater dicti Zanini decedentis ante euen
tum substitutionis conditionalis non transmisit ius substitu-
tionis ad hæredem suum, vt j. dicam. ¶ Potest etiam p̄ dictam
Mariam deduci quarta Trebellianica de illa parte quæ est vl-
tra legitimam dicti Petri & vltra id quod ad dictum Petrum
spectauit ex substitutione facta dicto Christophoro peruenit
de bonis dicti Ioã. testantis ad dictum Fuscum ex substitutio-
ne facta dicto Petro, ad cuius quidem Petri substitutionem

factam in teſtamento Ioannis fuit in effectu per fideicommiſ-
ſum vocatus dictus Fuſcus pro vna dimidia, & pro alia dimi-
dia dictus Iacobus, quia ex nominatis in ſubſtõne facta p Io-
annem non ſupererant niſi dictus Fuſcus & dictus Iacobus
tempore mortis dicti Petri. nam Zanninus prædictus non fue
5 rat nominatus in ſubſtitutione facta † per dictum Ioannem,
ſed patet eius, ſ. Andreas fuerat nominatus in dicta ſubſtitu-
tione, & prædeceſſerat dictus Andreas antequam eueniret ca-
ſus ſubſtitutionis in perſona Petri, iõ non tranſmiſit Andreas
ius ſubſtitutionis ad dictum Zanninum. l. qui liberis. §. hæc
verba. & l. ſed ſi plures. in prin. & l. qui plures. ff. de vul. & pu.
l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis & legiti. & ideo põt detrahere Maria
dictam quartam Trebellianicam de eo q, vltimo dixi. id eſt de
eo q, ad Fuſcum prouenit ex ſubſtitutiõe facta Petro ad quam
venit pro dimidia dictus Fuſcus, eo quia excepta legitima di-
cti Petri tenetur Maria, vt hæres Fuſci reſtituere dictis Claræ
Martinæ & Dominici hæredibus dicti Iacobi reſtituere per fi-
deicommiſſum illud q, ad dictum Fuſcum peruenit ex dicta
ſubſtõne facta dicto Petro, p no. in d. §. quidam liberis, p Bart.
& alios iuncta. l. cogi. §. idem Metianus. ff. ad Tre. & s̃. dixi de
portione dicti Petri: veniet tñ añ oĩa deducendum p dictam
Dñicam eius filiam illud q, in vltimo dubio dicam. ¶ Tamen
6 † in caſib. in quib. dixi quartam Trebellianicam poſſe detra-
hi p dictam Mariam, de his quæ ipſa debet reſtituere p fideicõ
miſſum tanquàm hæres Fuſci, dico ſemp eſſe intelligendũ ni-
ſi p dictum Fuſcum vel p dictam Mariam ex ipſis bonis reſti-
tuendis fuiſſent percepti tot fructus q aſcenderent ad dictam
Trebellianicam per id q, hr̃. in d. l. fideicommiſſaria, in princi.
7 cum ibi not. ¶ Põt ẽt dicta † Maria petere dictum relictum li-
brarum. 35. cum nupſerit, prout in teſtõ dicti Ioannis ſui aui
cõtinet, quæ libræ. 35. ſuccedunt loco ſuæ legitimæ. i. qm̃ nouel
la C. de inoffi. teſta. & deduci poterunt quaſi quoddam æs ãlie
num dictæ libræ. 35. antequam habeatur rõ legitimæ debitæ di
ctis nepotibus inſtitutis dicto Ioanne & grauatis per fideicõ-
miſſum reciprocè. vt probatur in l. Pap. §. vnde ſi quis. cum gl.
quam ad hoc ibi ponderat Bal. & Ang. ff. de inoffi. teſt. & Ang.
& Ioan. de Imo. in l. planè, §. ſi duobus. ff. de leg. 1. vbi volunt q,
dicta dos debita ex diſpoſitione ſtatuti filiabus vel nepotibus
excluſis à ſtatuto propter maſculos antea deducatur & poſtea
d legitima conſtituatur maſculis pro numero [d] maſculorum tm̃
in reſiduo bonorum, & ſi tale relictum librarum. 35. primò de
ducat̃ de bonis & hr̃ditate prius q̃ fiat diuiſio q̃ dixi in ſuperio
†3 ribus articulis, non erat opportunum diſcutere † an dicta Ma-
ria debeat pro rata hr̃ditatis q̃ ad eum perueniet ex perſona
dicti Fuſci vel alterius contribuere ad dictum relictum, iuxta
l. 2. C. ad Treb. cũ ſi. nam facta prius deductione dictarum li-
brarum 35. tanto minor portio bonorum & hr̃ditatis p ueniet
poſtea ad Mariam ex perſona Fuſci & aliorum, & ſic reſidet in
8 idem. ¶ Circa aliud † dubium quo quæritur, quãtum ex dictis
bonis debeatur dictis Claræ & Martinæ ſororibus vltra earum
dotes ex perſona dicti Iacobi earum fratris, & ſimiliter quan-
tum obueniat dictæ Dñicæ ex pſona dicti Iacobi eius patrui:
reſpondeo q, Clara Martina & Dominica ſunt hr̃des dicti Iaco
bi, ſcilicet quælibet p tertia, vt in auth. ceſſante. C. de legi. hær.
& ideo petere & conſequi poſſunt totam partem Iacobi, id eſt,
quintam partem in qua fuit inſtitutus à dicto Ioanne, facta tñ
deductione prius eorum quæ relicta fuerunt pro dotib. dictis
Mariæ, Claræ & Martinæ per ea quæ dixi ſuprà. Item petere po
tuerunt dictæ Clara, Martina & Dominica ex perſona Iacobi
omne id q, obuenerat Iacobo ex portione Chriſtophori vigore
ſubſtitutionis pupillaris factæ Chriſtophoro: cui quidem Iaco
bo de quinta parte, in qua fuit inſtitutus Chriſtophorus obue
nit quarta portio, vt dixi in ſuperioribus. Similiter petere po-
terunt dictæ Clara, Martina & Dominica tertiam partem legi
timæ debitæ dicto Petro, in qua potuit dictus Petrus teſtari, &
inſtituere dictum Iacobum pro tertia parte, vt fecit, non ob-
ſtante ſubſtõne ſibi facta, per dictam l. quoniam in prioribus
& quæ legitima dicti Petri erat tertia pars duarum vnciarum
ex 12. vncijs totius hæreditatis Ioannis, vt dixi ſuprà, & etiam
petere poſſunt dictæ Clara, Martina & Dñica tertiam partem
alterius quartæ partis totius portionis dicti Chriſtophori, cui
ex ſubſtitutione pupillari ſucceſſerat pro quarta parte dictus
Petrus: quam quidem tertiam partem dictæ alterius quartæ
partis totius portionis Chriſtophori petere poſſunt dictæ tres
mulieres tanquam hæredes dicti Iacobi hæredi dicti Petri pro
tertia parte ex teſtamento ipſius Petri. Item pñt petere dictæ
tres mulieres æquis portionibus dimidiam omnium quæ ex
bonis dicti Ioannis peruenerunt ad dictum Petrum vltra di-
ctam ratam legitimæ Petri & vltra dictam ratã portionis Chri
ſtophori obuentam dicto Petro, & hoc ideo. quia in dicta di-
midia fuit cum effectu dictus Iacobus ſubſtitutus dicto Petro
& pro alia dimidia dictus Fuſcus. vt ſuprà pbaui, recepta Tre
bellianica deducenda per dictam Mariam prout in præceden-
9 tibus declaraui. ¶ Quò ad vltimum † dubium quo quæritur,
an dicta Dominica aliquid petere poſſit ex perſona dictæ Ro-
manæ ſuæ ſororis prædefunctæ, dico q, attento q, Petrus deceſ-
ſit ſine filijs maſculis, & ſuperſtitibus ſolum dictis Dominica
& Romana filiabus ſuis, non ſumus in caſu dicti ſtatuti, & iõ
filiæ prædictæ non potuerunt priuari in parte, nec in totum le
gitima eis debita in bonis dicti Petri, & omnis conditio appo
ſita in relicto eis facto ceſſat, per d. l. quoniam in prioribus, &
ideo ſi Dominica pro legitima ſua & ſororis ſuæ mortuæ eſt cõ
tenta dicto relicto librarum, 35. pro qualibet computabitur
in legitima dictum relictum. l. etiam. §. pe. & fi. ff. de bo. lib. &
†4 d. l. quoniam nouella. & pars relicta dictæ Romanæ † pertine
bit ad eius ſororem ſuperſtitem eius hæredem, vt declarat Sal.
in l. ſcimus, in prin. C. de inoff. teſta. per illum text. & per d. l.
quoniam in prioribus ſi autem dictum relictum librarum 35.
pro qualibet, non ſufficeret ad legitimam vtriuſq; poſſet dicta
Dominica petere ſupplementum legitimæ debitæ ſibi & dictæ
Romanæ ſorori prædefunctæ. l. omnimodò. C. de inoffi. teſt.
& dicta legitima dictarum Dominicæ & Romanæ erit tertia
eius de quo teſtari potuit dictus Petrus. teſtari enim ipſe po-
tuit de ſua propria legitima, quam dixi ſuprà eſſe tertiam par
tem duarum vnciarum ex 12. vncijs totius hæreditatis Ioan-
nis, potuit etiam teſtari dictus Petrus de ſua quarta Trebellia-
nica detrahenda de reſiduo bonorum dicti Ioannis, quæ ad
eum vltra dictam ſuam legitimam peruenerant ex ſua inſti-
tutione facta in teſtamento Ioannis, & ex ſubſtitutione pupil
lari facta Chriſtophoro cui vigore dictæ ſubſtitutionis pupil-
laris ſucceſſit pro vna quarta omnium bonorum dicti Chriſto
10 phori: † in quam tamen quartam Trebellianicam computa-
rentur dicto Petro fructus per eum percepti ex dicto reſiduo
bonorum dicti Ioannis ad ipſum Petrum prouentorum vltra
legitimam ipſius Petri, per d. l. in fideicommiſſaria, prout di-
xi ſuprà. de iſtis ergo de quibus (vt dixi) teſtari potuit dictus
Petrus debita fuit, & eſt tertia portio dictæ Dominicæ pro legi
tima ſua & Romanæ ſuæ ſororis. ¶ Et quia non ſum informa-
tus de viribus & valore hæreditatis, & qui aut quot fructus p-
cepti fuerint per dictum Fuſcum aut dictam Mariam, & per
dictum Petrum, non poſſum facere ſigillatim calculum, & re
ducere omnes dictas declarationes ad certam & limitatã ſum
mam: ſed habeatur informatio veri valoris dictæ hæreditatis
& dictorum bonorum & ſimiliter dictorum fructuum perce-
ptorum per illos qui habent detrahere Trebellianicam ex per
ſona ſua vel eorum quorum ſunt hæredes, vt ſuprà deduxi. &
ex deciſionibus in iure ſuperius relatis poterit diligens calcu-
lator in facto reducere dictas deductiones ad certam & limita
tam ſummam, & ratam, prout habita vera inſtructione facti
colligitur ex prædictis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tranſmiſit. ſecus filia non eſſet priuata legitimata : quia
tunc vt legitimam tranſmitteret, vt dixi libro quinto, conſi-
lio 77. nu. 1.

b ¶ Sal. Alex. s̃. lib. 2. conſi. 13. Iaſ. d. auth. nouiſsima, co. pen. dico
tamen q, multitudo nepotum conſcientiam aui aggrauat, vt
minus debeat relinquere extraneis & ad hoc bonus iudex põt
& debet attendere, vt dixi in conſu. Par. §. 93.

c ¶ Fructus. Adhuc idem dici poſſet, vt tetigi. s̃. lib. 5. conſil. 167.
in fin.

d ¶ Numero vide Cur. ſeniorem conſi. 5. Anto. Bul. con. 39. Vin.
Hercula. diſp. 1. q. 2. Iaſo. d. §. ſi duobus & l. huiuſmodi. §. ſi Ti-
tio. de le. 1. conſi. 65. col. 1. li. 1. d. auth. nouiſsima. col. 13. dic bre-
uiter, q, hmõi filiæ non computantur ad minuendam legiti-
mam: & ſic Alex. hic rectè loquitur dummodo omnes filij & fi
liæ ſint infra quinq;, alias ſecus. vt plenè dixi in cõſu. Pa. §. 122.

CON-

CONSILIVM XXXVII.

De probatione paupertatis.

ONSVLTVS ſum, an per teſtes quatuor vltimo
loco receptos pro parte egregij iure ſcholaris do.
Antonij Sala de Maiorica ſit paupertas eius le-
gitimè probata, & ſentio quòd ſic. ¶ Ad quod
1 oſtendēdū præſuppono, † q̊d licèt varijs modis
a diſcernatur an quis ſit pauper [a] vel non: tñ quò ad propoſitum
nr̃m inter cæteros modos diſcernēdi paupertatē eſt, q̊d atten-
datur qualitas facti ſeu negotij, ad quod quis vocatur: quia ſi
pp defectū bonorū & facultatū impeditur poſſe negotium de
quo tractatur perficere, dicatur quò ad illud propoſitum eſſe
pauper. l. paupertas. & ibi no. ff. de excu. tut. §. ſed & pp pau-
pertatē, & ibi bona gl. inſti. e. ti. no. Bar. in l. ſi cōſtāte. in princ.
in 2. q. primæ partis principalis. ff. ſol. mat. & Bal. & Sali. in au-
then. præterea. C. vnde vir. & vxo. & in l. vbi adhuc. de iure do.
& no. doc. in c. Odoardus. de ſol. cum ſi. Sed ita eſt quod teſtes
ſuperius nominati atteſtantur, q dictus Antonius etiā medi-
ante ſuffragio patris non pōt cōmodè ſibi de opportunis pro
ſuo ſtudio prouidere, vt dicunt ſecūdus, tertius & quartus te-
ſtis: ergo cùm tractetur de paupertate quò ad effectū, an quis
poſsit proprijs ſumptibus viuere & ſtudere. ſeqtur, q, eſt pro-
bata paupertas, & eò magis, quia (vt ſentio) depoſito teſtis
recolendæ memoriæ domini Petri de Ancharano non exigit,
quod ſit in ſumma paupertate. Præterea, quia probatio pau-
pertatis tendit ad probandam negatiuam, id eſt, quem nō ha-
bere bona ſibi neceſſaria: dicunt doctores, q ſufficit probatio
per coniecturas & præſumptiones ſurgentes à cōmuniter ac-
cidentibus: qa probatio negatiuæ eſt difficilis, iuxta l. actor.
2 C. de prob. & in c. bonæ. el 1. de elec. & in c. 1. de cōfeſsis. † nam
vbi difficilis eſt probatio à cōiter accidentibus, tunc lex con-
b tenta eſt leuioribus [b] probationibus, & p coniecturas. l. ſi vi-
cinis. C. de nup. l. non oēs. §. à barbaris. ff. de re mili. l. cōſenſu.
ver. ſup plagis. C. de repu. c. veniens. el 2. in fi. & c. licèt ex qua-
dam. de teſti. & in c. fi. cū ibi no. de teſti. cogen. no. doc. in c. fi.
quod me. cau. & Bar. in l. in illa ſtipulatione ſi Calendis. in fi.
de verb. ob. & in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. de eden. & Fe-
de. de Senis in conſi. 119. inci. Nulli dubium eſt &c. cum mul-
tis ſi. vnde per hoc in propoſito noſtro dicit Ia. Butr. in l. actor.
in fi. C. de proba. & in l. ſi verò. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſd. cog.
†1 q, † ad probandam paupertatem dicuntur legitimè deponere
teſtes, qui deponunt, q incidebat malè indutus, ſeu cum pau-
pere veſte, nam ita à communiter accidentibus contingit, &
ſatis eſt q probatio concludat habito reſpectu, ad id q̊d magis
communiter accidit, vt eſt gl. reputata notabilis in l. neq; na-
* tales. C. de prob. quam doc.* vbiq; ſequuntur: ſed ita eſt quòd
dicti teſtes deponunt, quòd dictus Antonius eſt debiliter &
humiliter indutus, & quòd viuit in duodena paupere, ſeu in-
fima, tanquam pauper, ergo ſatis probata eſt paupertas.

ADDITIO.

a ¶ Pauper. iudicis arbitrio. s̃. li. 6. conſ. 213. num. 8.
b ¶ Leuioribus. s̃. lib. 2. conſ. 53. li. 6. conſ. 54. nu. 3. Aymo conſi.
73. nu. 7. j̃. eo. conſ. 87. in fi.

EPITOME.

¶ In contractibus notarius debet eſſe rogatus ab vtraq; parte
aliàs inſtrumentum non probat contra eum, qui non rogauit.

CONSILIVM XXXVIII.

ONSVLTVS aliàs vtrum quoddam inſtr̃m ſcri
ptum & confectū per ſer Matthæum de Curial-
tis ſub die nono Septembris anni 1459. faciat fi-
dem contra Ioannem Gabrielis in vna ſcriptura
nominatum circa quandā promiſsionē corbiū
1 15. frumenti & Caſtelatarum trium vuarū † Reſpondi fidem
a non facere contra Ioannē, qa requirebatur per vtranq; [a] partē
1 rogari notarium. Et † notarius non fuerat ab vtraq; parte ro-
gatus, vt tunc in eo iuribus & authoritatibus comprobaui, &
* ita ſe habere dixi * cōem opi. Et ad iura ſcripta ad hæc in eo me
refero. Nunc paucis refellere conabor nonnulla, quæ ſentio
in contrariū adduci. Nā nō ob. gl. in auth. de tabellio. in princ.
qa ad eam in conſilio dupliciter r̃ndi. Nec repetere expedit.
¶ Non obſt. q ſufficit teſtamentū eſſe confectū per tabellionē
rogatum à ſolo teſtatore. l. hæredes palàm. §. fin. ff. de teſt. Et
no. Bal. in l. fi. C. de fideic. quamuis teſtamentum redundet in
vtilitatem hæredū & legatariorū: quia ad hoc non neceſſe eſt
2 reſpondere, & nihil facit ad propoſitum, † quoniam teſtamen
tum eſt actus pendens à voluntate vnius; & notarius non ro-
gatur, niſi de voluntate & conſenſu teſtatoris, l. iubemus. C.
de teſta. l. cum quæſtio. C. de leg. Sed nos quærimus de con-
uentione pendente à conſenſu Ioannis & Iacobi ex parte vna,
& Nicolai & Alberti ex parte altera. l. 1. circa prin. ff. de pac. l.
conſenſu. de act. & obl. ergo vt inſtrumentum probet conſen-
ſum, & obligationem Ioannis requiritur, q ab eo fuerit roga-
tus, aliàs non probat conſenſum illius, qui non rogauit quan-
tum ad eius præiudicium, vt l. contractus. C. de fid. inſtr. & in
d. auth. de tabel. in princ. & dixi in præal. conſi. plenius. ¶ Et
dum dicitur q ex quo conſentiebat Ioannes obligationi, non
erat in eius poteſtate dicere, q nollet notarium eſſe rogatum.
Nam certè hoc eſt minus bene dictum, nec iure pbatur. Et ſe-
queretur, q ſemper qñ partes eſſent concordes circa contractū
ſufficeret notarium eſſe rogatum ab vna parte tantùm. Et ille
rogitus operaretur, q fidem faceret inſtr̃m contra vtraq; par-
tem, quod cum ſupportatione eſt ridiculum dicere. & contra
oĩa iura & authoritates volentes, q reqratur notariū eſſe roga-
3 tum ab vtraq; parte. ¶ Similiter non † obſtat, ſi diceretur q ſi
ergo conſtituo Titiū abſentē procuratorē meū ſatis eſt, q no-
tarius ſit rogatus à cōſentiente tm̃: qa ego fateor. Et rō eſt: quia
tunc actus notarij nō facit fidē, niſi de conſenſu cōſtituentis q
rogaret: ſed nos quærimus, vtrum faciat fidem de cōſenſu Io-
annis, qui non rogauit notariū. Præterea ego etiā ſine aliquo
vtputa etiā epiſtola poſſum cōſtituere abſentem pcuratorem
meum, ita q iſte actus à me ſolo pendet. l. 1. §. fi. cū l. ſequenti.
ff. de procu. Sed contractus de quo quæritur, pendet à cōſenſu
ambarum partium. d. l. 1. ff. de pac. meritò requiritur rogitus
vtriuſq; partis. ¶ Non obſtat etiam vt dicitur, q videtur fuiſſe
rogatus notarius à domino Ludouico & Virgilio, vt compo-
ſitoribus partium: quia reſpondeo, q nihil eſt ad factum, nam
dato, q dñs Ludouicus & Virgilius rogaſſent notarium, talis
etiam rogatus, & tale inſtrumentum non facit fidem contra
Ioannem & Iacobum, qui non rogauerunt, & nō apparet per
aliquod ſolenne inſtr̃m, q Ioannes & Iacobus elegerint di-
ctos dominum Ludouicum & Virgiliū in compoſitores. ¶ Et
ſi diceretur, quòd apparet in præfato inſtrumento, reſpondeo
q dato, q ibi appareret hoc (quod tñ nō apparet) illud inſtru-
mentum non faceret fidem cōtra Ioannē & Iacobū, quod ipſi
elegerunt prædictos in cōpoſitores: qa notarius nō fuit de hoc
rogatus ab ipſis Iacobo & Ioanne. ¶ Nec ēt habet obſtare dum
4 dr̃, † q in dicto inſtr̃o eſt verbum vocatus, &c. quod impor-
tat rogitū. l. diuus. de mili. teſta. ff. nam r̃ndeo quòd in inſtr̃o
dicitur, q fuit vocatus à ſpectabilibus viris domino Ludoui-
co & Virgilio dicētibus, &c. & ſic non dr̃, quòd fuerit vocatus
vel rogatus à Ioanne & Iacobo, imò expreſsè apparet contra-
rium ex verbis inſtrumenti, dum notarius dicit in fine. Ego
Mattheus rogatus à dictis Nicolao & Alberto, ſeu à dicto Vir-
gilio, &c. & ſic qui vnum dicit, aliud excludit. l. maritus. de
proc. l. cū ptor. ff. de iud. in prin. c. nōne. de pſum. & ſic dat in-
telligere q non fuit rogatus ab alijs. ¶ Non obſt. inſuper dum
dr̃, q poſtea in alio inſtr̃o diuiſionis Ioannes abſoluit dictum
Iacobū à quadā conuentione ſeu pmiſsione facta per dictos
Iacobū & Ioannem, ſeu alterum eorū de dando & aſsignando
Nicolao & Alberto filijs dicti Ioannis certam ſummam panis
& vini p tempore futuro, & prædictū Iacobum à promiſsione
& conuētione prædicta indemnē eximere & cōſeruare pmiſit
qa r̃ndeo. quòd vigore iſtius ſolius inſtr̃i diuiſionis non poteſt
dici eſſe pbatum quid & quantum fuerit pmiſſum per dictos
5 Ioannē ſeu Iacobū: † quia hîc nulla quantitas vini vel vuarū
aut panis, vel frumēti eſt expſſa: ergo nō pōt dici, q inſtr̃m di-
uiſionis pbet pmiſsionem aliquā: quia tanquā incerta, & nō
cōtinens certā ſpeciē vel quātitatē nullius eſt momēti. l. ita ſti-
pulatus. in prin. ff. de ver. ob. l. cum poſt. §. gener. ff. de iur. dot.
Aut nos volumꝰ dicere, q iſtud inſtr̃m diuiſionis intelligitur
de pmiſsione 15. corbiū frumenti, & triū caſtelatarū vuarū de
qua in primo inſtr̃o ſumpto per ſer Matthæum: & tunc r̃ndeo
q negabit Ioannes, put negat, ſ. illā pmiſsionē, de qua in pri-
mo inſtr̃o ſer Matthæi vnquā factā fuiſſe per ipſum Ioannem,
& dictum

& dictum instrm primũ non probabit aliquid contra Ioanné.
quia notarius ab eo nunquam fuit rogatus: ergo neq; primũ,
6 neq; scd̄m ꝓbat. bene facit l.1.C.qui nu.tut. ¶ † Non ob. dum
dicitur, q. non debet attendi modus & numerus, dummodò
habeatur effectus. l. quæ extrinsecus. cum ibi no. ff. de ver. obl.
c. petitio. de procu. vñ debet sufficere, q. constet de cõsensu Io-
annis & Iacobi. quamuis non appareat de rogitu: qa rñdeo, q.
nego legitimè apparere ꝓbatum de consensu Ioannis & Iaco-
bi: quia instrm notarij non rogati ab eis non ꝓbat aliter con-
sensum eorum, vt dicunt iura allegata in cõsilio: & vbi forma
est tradita à lege, illis debet seruari. l. cũ hi. §. si prætor. de tran-
sact. c. procurator. de ele. in 6. aliàs sequeret̃, q. facto cõtractu si
vna pars vellet cõsentire, q. notarius de illo actu conficeret in-
strumentũ, esset in potẽate alterius partis facere instrumentum
aptum ꝓbari contra non rogantẽ. ¶ Non obst. q. illa verba Io-
annis & Iacobi dicentiũ non esse opus, q. fieret instrumentũ,
importent idem q. rogare notarium quod faciat instrumen-
tum, sicut dr̃ in l.1.§.2. ff. de verb. ob. quod si interrogas quod
ego promittam tibi 10. & ego respondeo, quid ni? videor pro-
mittere. Quia ego respondeo, q. hæc rõ est cã importans verũ.
Nam imò illa verba, quòd non est opus conficere instrm, sunt
repugnantia rogitiui: quia qñ partes rogant notarium dant
intelligere opus esse, q. fiat scriptura. l. contrahit̃. ff. de pig. Et
p̃sertim in promissione annua. prout fuerat ista, in qua est ma
gis opportuna scriptura propter diuturnitatem temporis. l. 1.
7 cum ibi no. per doct. C. de iu. emphy. illa enim est † rõ propter
quam dñt doctores in cõtractu emphyteutico fuisse necessa-
b riam scripturã:[b] qa vt plurimum emphyteusis fit ad satis lon-
gum tempus: vnde cũ ille cõtractus cõtineat aliq̃d annuũ, &
sic, q. non erat solo momento, seu semel in breui explicandũ,
quàm maximè fuisset opportuna scriptura ad ꝓbandũ, vt di-
xi. Sed ista cessant in casu d. l. 1. §. 2. ff. de ver. obl. & ibi vsus fuit
rñdens illa dictione, quid ni, quæ habet à iure significatũ af-
firmatiuum, nõ sic reperitur, quòd illa verba non est opus con
ficere instrumentũ, habeant à iure interpretationem rogitus.
¶ Prætereà dum notarius in fine dicit, q. fuit rogatus à Nico-
lao, & Alberto seu Virgilio, dat intelligere, q. alij non roga-
runt. d. l. cũ prætor. & dixi suprà, & sequentia declarant præce-
dentia. l. q filiabus. & in l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de le. 1. l. vtrũ.
ff. de peti. hære. Et sic non põt hoc casu dici notarius in dubio
8 præsumitur rogatus. ¶ Nõ ob. † vltimũ, q. sumus in curia mer
catorum, in qua debet attendi æquitas, &c. Quia rñdeo, quòd
illud importat ad plus, quòd sint sublati rigores inducti à iu-
re positiuo, non aũt q. sit sublatum ius diuinum, naturale seu
gentium. c. literas. vbi hoc no. An. de But. in prin. de iuramen-
to cal. Bene faciunt no. per Bar. in extraua. ad reprimendum.
in ver. figura. & in l. filiusfa. ff. de do. & notata in cle. sæpe de
verbo. sig. sed q. credatur notario instrumenti non solùm, qñ
non interuenit rogitus vtriusq; partis, sed etiã qñ interuenit
rogitus alterius, est contra ius diuinũ, naturale vel gentium,
scd̄m Inno. & oẽs in c. cũ P. tabellio. de fi. instr. vbi dicunt q. est
contra dictũ ius, q̃d creditur ẽt soli instrõ notarij seu soli char-
tæ animalis mortui sine testiũ depositione, vt legitur & no. in
c. 2. de fid. instr. & de iure diuino non debet credi vni soli, sed
requiruntur duę vel tres ad minus. c. nouit. de iu. c. in omni.
de test. ergo constat, q. vigore arbitrij, vel æquitatis seruandæ
in dicta curia nõ debet posse credi instrõ, q̃d non est instrm: qa
neq; ius diuinum, naturale vel gentiũ, nec etiã ius positiuum
hoc permittit. ¶ Accepi insuper veritatẽ esse, q. de illa promis-
sione 15. corbiũ frumẽti, & triũ castelatarũ vuarum non fuerit
verè facta promissio, sed bñ habitus tractatus. ¶ Deniq; non
põt hic agi de magno præiudicio Iacobi: quia aut non poterit
conuinci ab illis suis nepotibus: qa dictũ allegatũ instrm non
probat, aut si cogitur soluere, semper poterit agere actione ne-
gotiorum gestorũ contra Ioannẽ patrẽ dictorũ Nic. & Alberti
pro alimentis præstitis filijs dicti Ioannis, si ad ea tenet̃ Ioan-
nes, iuxta ea, quæ plenè traduntur in l. alimenta. C. de neg. ge.
Si autem Ioannes ad talia alimenta non tenetur, iniquum es-
set eum tali onere grauari indebitè. Et pro Deo placeat dño
consultori diligenter aduertere, & pro iustitia seruanda, & ꝓ
honore eorum, qui in re ista de iure respondissent. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Vtranq;. s̃. lib. 3. consil. 37. num. 4. s̃. lib. 4. consil. 88. nu. 7.
facit s̃. lib. 6. consil. 6. aliàs respectu non rogantis, nec consen-
tientis confectioni instrumẽti, etiamsi sit præsens, dicitur po-
tius esse attestatio quàm instrumentũ, nec habebit vim gua-
rentigiæ seu executionis paratæ, vt dixi in consue. Parisien.
§. 166.

b ¶ Scripturam. dixi in consu. Pari. ti. 2. in fi. rub. sed Aymo con-
sil. 112. nu. 8. ampliat ad pensionem, solutionem, & malè cum
etiã in dicto contractu non sit necessaria scriptura, sed soluta.

c ¶ Parte. Cor. cons. 306. litera E. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Nisi dictio implicat dictionem resolutiuam.*
2 *Compensatio fit in grauius debitum.*
3 *Confeßio contra quam est præsumptio, diuiditur.*

CONSILIVM XXXIX.

†1 CIRCA † vltimum dubiũ quo quæritur, an sum-
ma ducatorum 179. soluta per dictũ Bartholo-
mæum, vt dr̃ die quinta Augusti, 1466. ea inten-
tione, vt pro parte satisfaceret Carolo de debito
ducatorũ 425. prout Bartholomæus expressit, &
Carolus non consensit, sed pecunias prædictas depositauit
sub certa protestatione: vt in petitione dicti Caroli narratur,
debeat compensari pro rata in debito ducatorũ 425. Respon-
deo, quòd sic, etiam pro rata terminorum, in quibus Bartho-
lomæus fuerat in mora: quia quando dicta summa ducatorũ
179. fuit soluta Carolo, vt computaretur in dicto debito Ca-
1 rolus recusauit accipere sub conditione, † nisi solueret restum
suis terminis, vt Carolus etiam asserit in libello suo: ergo si sol-
uit Bartholomæus postea restum in suis terminis, est verifica-
ta & impleta conditio prædicta, & consequenter in eum ca-
sum consensit accipere & computare in dicto debito, vt osten
dit illa dictio, nisi. l. actione. & ibi not. C. de transact. & in l. si
eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. cum si. Quod autem
soluerit restum Bartholomæus in suis terminis: patet, quia
præsupponitur mihi in facto, q. Bartholomæus dedit Carolo
ante mensem Aprilis anni 1467. staria frumenti 240. produ-
catis quadraginta, & restum in quo remanebat debitor Bar-
tholomæus dicti Caroli pro debito ducatorum 425. ascende-
bat ad summam ducatorum 24. vel circa quorum ducatorum
terminis solutionis erat de mense Aprilis, anni 1467. quæ qui-
dem quantitas ducatorum quadraginta compensanda vide-
2 tur in isto debito ducatorũ 435. cùm illud † esset grauius de-
bitum cæteris, attento quòd pro illo debito accesserat obliga-
tio bonorum feudalium, per l. cum ex pluribus. l. a 1. & l. in his.
in prin. ff. de sol. & hoc procedit etiam dato quòd aliud debi-
tum in quo Carolus vellet compensationem fieri esset anti-
quiùs, vt in iuribus suprà allegatis, maximè in d. l. cùm ex plu
ribus, l. ultima. & plenè traditur per Bart. in l. cum ex pluribus
l. ultima. eod. titu. ¶ Et non obstat si diceretur, quòd dictus Ca-
rolus in libello non confitetur simpliciter recepisse dictũ fru-
mentum pro ducat. 40. sed dicit, quòd habuit dictũ frumen-
tum pro dictis 40. ducatis, quos cõsensit dictus Barholomęus
quòd computarentur in partem alterius debiti 150. ducatorũ,
vt in libello dicti Caroli continetur. & sic videtur, q. dicta con
3 fessio nõ possit diuidi. iuxta l. Publia. §. fi. ff. depo. † qa respon-
deo, q. cum præsumptio sit pro dicto Bartholomæo q. soluerit
vt computaretur in debitum ducatorum 425. per qua quæ di-
cta sunt suprà: ideo potest Bartholomæus pro parte acceptare
confessionem, & ꝓ parte respuere, vt no. Bar. in l. Aurelius. §.
idem quæsijt. ff. de li. leg. per l. 1. C. ad l. Cor. de sica. & l. cùm de
indebito. in prin. ff. de proba. & in c. cùm venissent. & ibi pon-
derat ad hoc Io. de Imo. & do. Abb. de institu. & not. Bald. in l.
per seruum. §. 1. ff. de vsu. & hab. & in l. 3. §. 1. ff. de iureiur. & in
l. 1. in 12. col. C. de confes. & in l. 2. C. de do. ante nup. & Ioan. de
* Imo. in l. decem. de ver. ob. & est magis * communis conclusio
quò ad casum nostrum: & tantò magis procedunt prædicta:
quia non apparet ex instrumento celebrato de anno 1464.
die 25. Maij, ad quod se refert dictus Carolus in libello, quòd
dictus Bartholomæus esset debitor dicti Caroli ex causa so-
cidæ in dictis ducatis 150. vltra dictos ducatos 425. & posito
etiam, quòd esset dictus Carolus creditor pro alio debito, nõ
ita antiquo, prout est debitum dictorum ducatorum 425. ta-
men debet in dubio cedere dicta solutio in dictum debitum
ducatorum

ducatorum 425. secundum quod habetur in dicta l. cùm ex pluribus. la prima, in princ. & in præallegata. l. in his. in principio. Alexand.

CONSILIVM XL.

Leges. lib. 6. consil. 17. quod hîc duplabatur.

EPITOME.

¶ Forenses nõ possunt vti beneficijs statuti, & quid de clericis.

CONSILIVM XLI.

EX multis quæ in themate narrãtur, satis esse putaui vnũ elicere ex multis fundamẽtis in fauorem reorum facientiũ, illud videlicet, q, tutius esse arbitratus sum ad repellendũ dictos agentes, qui in causa principali pro se sententiam re-
1 portarunt. Et illud est videlicet, † quòd cùm de iure communi fundata est intentio dictarum dominarum Ioannæ, Beneuenutæ, Eufemiæ, quæ in hæreditate fratrum suorum, Francisci & Bartholomæi sunt potiores patruis. l. 1. & in auth. post fratres. C. de legi. hær. Solùm ergo videndum est, an statutum sub rubrica, quomodo succesiones deferantur, habeat dictis mulieribus obstare, cùm illud videatur vocare patruos ad exclusionem dictarum mulierum. Sed respondeo, quòd statutum prædictum non obstat: quia præsupponitur, quòd dicti
2 † agentes sunt forenses in loco dicti statuti, & ibi non subeũt, necvnquam subierunt munera, & non sunt subditi illi loco, ergo † non debent gaudere beneficijs dictorum statutorum, & loci prædicti, probatur per ea quæ not. Bart. in tractatu suo repræsaliarũ, in 1. q. 5. principalis: vbi quærit, quibus sint concedendæ repræsaliæ: & concludit, q, si est talis incola qui munera & grauamina ciuitatis subeat: & ei concedendæ sunt repræsaliæ ex causis legitimis: si verò munera & grauamina non subeunt, nec ad ea se ascribi faciunt, tunc eis non sunt concedendæ: quia secundũ eum. qui non sentit onera ciuitatis, non debet sentire beneficia & commoda ciuitatis. l. manifestissimi. §. sed cùm in secunda. C. de f[illegible]. & secundum naturam. ff. de reg. iu. mouetur etiam per l. qui sub prætextu. C. de sacros. eccl. & etiam quia municipes dicuntur illi: qui munera simul subeunt. l. 1. ff. ad mu. ergo illis qui non subeunt munera, non debent competere priuilegia municipum, & per alias ratio-
3 nes ibi allegatas per eum, & per hęc † Pau. de Ca. li. 1. consil. 156. incip. Statutũ suprà relatum, &c. cõsuluit q, forenses non possunt vti beneficijs statutorũ, vnde disponebat in casu suæ consultationis statutũ, quod damnum passi possint illud recuperare à cõmunitate, nõ debet scđm eum posse forensis [a] vti beneficio talis statuti, sicut non sustinet onera ciuitatis, argu. l. si vnus. §. si vnus. ff. pro socio. & d. l. manifestissimi. ita etiã concludit ipsemet Pau. de Cast. in l. oẽs populi. in fi. ff. de iustit. & iu. & ita dicit tenere Bart. in d. tractatu repræsaliarum. Idem consuluit Lud. Ro. in consil. 224. inci. Ista captura, vbi refert Angelum ita consuluisse, & mouetur, qa cõtrariorũ eadẽ debet esse disciplina. l. si contrà. ff. de vul. & pup. & l. fi. ff. de le. 3. sed forenses non ligantur statutis ciuitatis statuentis. c. vt animarum. de consti. in 6. l. cunctos populos. cum ibi not. p doc.
4 C. de sum. Tri. & fi. Cath. ¶ Nec obstat † id, q̃d nonnulli dicũt volentes. q, statutũ laicorũ disponens, q, extantibus masculis
† 2 fœminæ nõ succedant, †, p̃ stricte clericis. vt ipsi possint ab intestato succedere, vt per Lapũ allegatione centesima incip. In quæstione proposita de facto, & in alle. proxima sequenti, per An. de Bu. in c. q, clericis. ad fi. de fo. cõp. & in c. quæ in ecclesiarũ. de consti. & Bal. in l. cũctos populos. in 10. col. C. de sum. Trinitate, per id q̃d hr̃ in c. dilecti. de iud. quia r̃ndeo quòd cleri-
b cus non desinit esse ciuis [b] illius diuinitatis, licèt dicatur ciuis priuilegiatus quò ad munera in ciuitate subeũda, vt latè probat Bar. in l. 1. circa mediũ. ff. ad mu. maximè per l. filij. §. senatores. eo. tit. & l. pen. ff. de sena. & no. Bal. in c. 1. de vasallo milite qui arma bellica depo. & sicut ciuis priuilegiatus gauderet beneficijs statutorum, ne aliàs sequeret, q, priuilegiũ concessum in fauorem redundaret in odiũ. contra. l. q̃d fauore. C. de legi. & l. nullam. ff. de leg. bene facit l. falsa demonstratio. ver. sed & si cui. ff. de con. & dem. & in auth. de mona. in princ. nec debet excludi ciuis propter honorem & dignitatem cleri-
5 catus. ¶ Præterea † clerici dicuntur de districtu dominorum temporalium, vt probatur in c. fi. iuxta princ. & ibi clarè Ioan. An. in nouella. de offi. dele. in 6. nec mirum: nam vt ibi inquit Ioan. And. in certis casibus distringi possunt clerici, per dominos temporales, vt not. 23. q. 5. principes. & quòd sint de districtu dictorũ dominorum temporalium, probatur etiã in c. accedens. el 2. vt lite non conte. & no. Io. Andr. in c. si sententia. de senten. excom. in 6. in nouella. & Bald. in l. 1. §. 1. in fin. ff. de iusti. & iur. & Ant. de But. in c. dilecti. de for. compet. posset et aliter responderi, vt patet not. per Lapum in dicta allega. centesima. ¶ Præterea nonnulli etiam tenuerunt non esse verum quòd dictum statutum fauorabile masculis, & disponens. q, masculi excludant fœminas, comprehendat clericos per c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. vt tenuit Pet. de Ancha. in repetitione. c. canonũ statuta; de const. in 11. q. & Io. de Imo. in d. c. quod clericis. & in d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. vbi respondet ad c. dilecti. de iud. q, ibi loquitur in priuilegio concesso à Papa,
6 non mirum, si comprehendit clericos, imò † in terminis Io. de Imo. in d. c. quod clericis. decidit casum nostrum: nam dicit se apud Lucam consuluisse, quòd statutum disponens, quòd si decesserit aliquis ab intestato, succedant eidem agnati vsq; ad certum gradum exclusis fœminis, cùm tale statutũ disponat in personam, & agat facere hæredem personæ decedenti, non comprehendet personam non subiectam, & per consequens, secundum eum non comprehenderet clericum: quia statutũ loquens in personam, non comprehendit personam non subiectam. l. 1. in fin. ff. de cura. da. ab his. & d. l. cunctos populos. cum ibi not. per doc. licèt scđm eum aliud sit in statutis respicientibus solennitatẽ actus: qa tunc indistinctè debet attendi ordo traditus à statuto loci, in quo actus celebratur. l. si fundus. ff. de euict. l. 2. C. quemad. testa. aperian. & l. 1. cum ibi no. C. de eman. libe. & sic in terminis nostris decidit quæstionem nostram Ioan. de Imo. in c. quod clericis, præallegata. & etiam Pau. de Cast. clarè lib. 2. consi. 32. inci. circa primum, &c.

ADDITIO.

a ¶ Forensis. Idem Pau. cons. 424. in fin. lib. 2. Albe. 2. parte sta. q. 9. Bald. tract. statuto. col. 2. Pau. l. in prouinciali. in fin. de oper. no. nun. Soc. cons. 120. li. 1. Hyp. Mars. singul. 253. Alex. l. inter claras. versic. extores. C. de sum. Trinit. sed hoc procedit, quando statutum disponit de personis & iuribus personalibus, secus, si de rebus vel iure reali, vt est ius succedendi: quia territorium concernit, & sicut statutum excludit, ita includit forenses pro rebus sibi subiectis, siue loquatur in rem, siue in personam, vt dixi s. li. 5. cons. 44. & sic iste malè consuluit hic quisquis sit, non æquè puto esse Alexandri: quia contrarium & benè consuluit Alex. plenè, & in hoc eodem casu pro istis patruis agentibus i. eo. consil. 111.

b ¶ Ciuis. Et de vniuersitate populi ciuitatis. Old. q. 32. q̃o. 74. Bal. c. 1. de mili. vasal. qui arma belli. deposu. in vsi. feud. in l. 1. §. huius studij de iusti. & iur. Pau. cons. 292. li. 1. Feli. c. Rodulphus. col. 12. de rescri. Bertran. cons. 92. Visum est. lib. 3. dixi in consu. Pari. in prooemi. gl. 6. s. lib. 1. cons. 8.

SVMMARIVM.

2 *Legatum dotis est conditionale, sed purum fit contracto matrimonio per verba de præsenti. num. 3.*

4 *Relictum ab auo an videatur relictum contemplatione patris, numero 5.*

6 *Pater vel auus succedens liberis an percipiat ea quæ à sua linea processerunt.*

CONSILIVM XLII.

CONSIDERATIS his quæ in themate narrãtur, & perspectis verbis testamenti, & omissis superfluis puto intrepidè concludendũ esse, dictum legatum Catharinæ relictũ de iure spectare ad hæredes ipsius Catharinæ succedentes ab inte-
1 stato. nam præsuppono, q, legatum † quò ad transmissioné ad hæredes legatarij cedit à die mortis testatoris, si erat purum, vel in diem certam. l. vnica. §. cùm igitur. C. de cad. tol. l. Sempronius Attalus. ff. de vsufr. leg. Si autem legatum est relictũ sub conditione, vel in diem incertam, tunc quò ad transmissionem cedit à tempore euenientis cõditionis, vel diei incertæ d. l. vnica. §. sin autem aliquid sub conditione, & l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de leg. 1. videndum est igitur, an dies

dicti

dicti legati cesserit viuēte dicta Catharina, adeò, quòd ipsum
transmiserit ad hæredes suos; & dico indubitanter, q; sic: quia
aut dicimus, q; dictum legatum relictum pro dote dictarum
mulierum maritandarum sit purum, vt quidam tenuerũt, &
tunc res est expedita, quod transmissum fuit ad hæredes mu-
a lieris, vt dixi. Aut dicimus, quod est conditionale, [a] † vt regu-
1 lariter est secundum magis * communem opinionem. lege,
à Titio. ff. de verb. obl. l. si ego. in prin. ff. de iure dot. in §. sed
hoc præsenti, in authentic. de sanctis. episcop. & l. Titio cen-
tum. §. Titio genero. & ibi plenè nota. Barto. & alij. ff. de con-
dit. & demonst. & Petr. Cy. & latè Bald. in l. generaliter. C. de
episc. & cleri. & in l. sancimus. C. de nup. cum suis multis con-
cordantijs, & adhuc dico purificatam fuisse conditionem di-
3 cti legati viuente Catharina: † quia saltem per contractũ ma-
b trimonij per verba de præsenti [b] est purificata dicta conditio:
quamuis non fuerit traducta ad domũ viri, dummodò esset
nobilis ætatis, scilicet duodecim annorum. l. cui fuerit. & ibi
no. Bar. ff. de condi. & demon. & Bar. in d. §. Titio genero. in
vlt. col. in versi. quæro an tempus petendi, &c. & in d. l. sanci-
mus. per illum tex. C. de nupt. & l. qui filium. cum ibi not. per
Bal. ff. vbi pup. educ. debe. & no. etiam Bald. in d. l. sancimus.
cùm ergo præsupponatur, q; dicta Catharina contraxit matri-
monium per verba de præsenti, & etiam dicitur matrimoniũ
fuisse consummatũ per copulam, quamuis non fuerit tradu-
cta ad domum viri, sine dubio fuit purificata conditio, & sic
4 dicta filia decessit viuo Francisco patre suo. ¶ † Aut nos dici-
mus, q; illa dos relicta ab auo censetur profectitia, & sic relicta
c videatur ab auo contemplatione patris [c] Catharinæ, vt vide-
tur esse tex. & ibi no. Ia. de Are. & Bart. in l. dedit dotem. ff. de
colla. bonorum. & notat Bar. in auth. ex testamento. C. de se-
cund. nup. & Ange. in consi. 78. incip. Ioannes Philippi. & in
consilio sequenti, & tunc mortua filia sine liberis patre super-
stite, dos illa spectat ad patrem, tanquam quid profectitium,
non tanquam hæreditarium, vt habetur in d. l. dedit dotem.
& in profectitijs hodie nihil est immutatum, vt in authent. de
hære. quæ ab intesta. §. 1. & ibi not. in gl. in verbo, parentibus.
Bene facit l. dos à patre profecta. C. sol. mat. & in l. 2. C. de bo.
quæ lib. & not. in l. nupta. §. 1. & plenè in l. post dotem. ff. sol.
5 matrimon. ¶ Aut diceremus, † quòd illa dos relicta ab auo
censeatur esse quid aduentitium, nõ autem profectitium, ni-
si quando expresè appareret, quod ab auo fuisset relicta con-
templatione patris Catharinæ, vt voluit gloss. valde no. & re-
putata singularis in l. qui in aliena. §. incertum. in verbo, Hæ-
redem. in fi. iuncto text. ff. de acquir. hære. quam sequitur ibi
Bald. Ang. & Raph. & Ludo. Roma. ita etiam tenet Barto. An-
gel. & Io. de Imol. in l. quæsitum. in prin. ff. de lega. 1. per not.
per gl. & per Bar. in l. Gallus. §. quod si is. ff. de lib. & posthu.
& in terminis nostris tenet Ang. & Ioan. de Imol. in l. in quar-
tam. ff. ad l. Falci. Bene facit, quod not. gloss. magna in l. Gal-
lus. §. quidā rectè. ff. de lib. & posth. ibi dum dicit, sed quidam
dicunt. &c. iuncto tex. & tunc constat, q; ab intestato de iure
6 cõi in dicto legato dotis successio iure hæreditario † deuoluta
fuit ad patrem Catharinæ tantùm, cùm à linea paterna pro-
cesserit per tex. fin. l. q; scitis. §. 1. secundum vnum intellectũ.
C. de bonis, quæ lib. quem approbat Bar. ibi, & tradit Bart. &
Ioannes de Imo. post eum, in l. post dotem. in fine. ff. solu. ma-
trimonio. & Bart. & Ang. in authent. itaq;. C. communia. de
successio. & Bar. in consil. suo inci. In causa Nannis, &c. & dñt
quòd in hoc non est facta correctio per ius nouissimum posi-
tum in auth. defuncto. C. ad Tertul. & si pr̄ Catharinæ adiuit
hæreditatem filiæ, clarum est, quòd frater Catharinæ est hæres
† 2 patris, potest ex persona Catharinæ mediante persona patris
7 petere dictum legatum. si † autē pater [d] Cathatinæ † non adi-
d uisset hæreditatem, est verum, quòd eam non transmisisset ad
hæredes suos. l. quoniam sororem. C. de iure deli. & l. & antea.
§. in nouissimo. C. de cad. tol. quia in tali hæreditate transmit-
tenda non habet locum dispositio tradita in l. vnica. C. de his,
qui ante aper. tabu. vt ibi per Petr. & Cyn. in 8. q. & quod not.
Bal. in l. si auia. C. de iure deli. & tunc excluso patre succedet
dictus frater Catharinæ ꝓximior ꝑ successoriũ edictũ, quod
habet locũ etiam inter succedentes de iure ciuili. l. 1. §. si nemo.
l. filiũ. §. 1. ff. ad Tertul. & §. placebat. inst. de legi. agna. succes.
8 † Et si etiam non sequamur intellectum Bar. ad dictam l. q̊d
e scitis. sed teneamus, vt tenuit Ray. Bald. Salic. & Fulgo. [e] in d.
l. quod scitis. & in d. auth. itaque. & in d. auth. defuncto. quòd
etiam in talibus bonis prouentis à linea paterna habeat locum
dispositio dictæ authent. defuncto, adhuc etiam habet frater
Catharinæ intentum: quia successio hæreditatis Catharinæ
delata fuit pariter patri & fratri Catharinæ, & matri, si exta-
† 3 bat, & † si pater pro parte sua non adiuit, accrescit adeuntibus.
l. vnica. C. quando non petentium partes. l. qui ex duabus. §.
fi. ff. de acquir. hær. & sic ex omni capite concluditur dictum
legatum deberi dictis hæredibus & successoribus succedenti-
bus dictæ Catharinæ, secundum quod suprà declaratum est.
¶ Nec fuit necesse ad dictam transmisionem legati, quòd le-
gatum esset exactum vel solutum, vt d. §. cùm igitur. cum sim.
licèt in casu l. fi. C. commu. vtriusq; iudi. fiat quò ad alium ef-
fectum differentia, an dos sit soluta vel exacta aut non, scilicet
quò ad hoc, vt impediatur actionem de dote consolidari in fi-
liam patre prædecedente, si dotem ante mortem exegerat, &
not. in l. in insulam. in prin. & in l. si marito. §. si voluntate. ff.
solu. mat. sed illud nihil habet commune cum casu nostro, qui
deciditur per alia superius allegata. Ale.

ADDITIO.

a ¶ Conditionale. s̃. eo. cons. 36. Ro. cons. 134. licèt Lucas Pen. l.
1. de diuer. prædi. li. 11. C.

b ¶ Præsenti. Matthæsi. singu. 75. Socin. consil. 223. li. 2. Lance.
Dec. l. si ante. sol. mat. Ang. Are. §. fuerat. colum. 25. institu. de
actio. Corne. l. non sine. C. de bo. quæ lib. latè Bartol. consilio
24. Viso & prout. col. 1. lib. 1. consil. 29. lib. 2. Matth. Affli. de-
ci. Neap. 61. quamuis aliter Marsi. singul. 106. adde infrà, eod.
cons. 129.

c ¶ Patris. s̃. li. 5. cons. 179.

d ¶ Pater. s̃. eo. cons. 20. in fi.

e ¶ Fulgo. Et ibi Corne. sed opinio Bar. iustior & æquior est, vt
dixi in consu. Pari. §. 128. & infrà eo. cons. 168. num. 13.

EPITOME.

¶ Pater legauit filiæ quingentos aureos pro dote casu quo
eos non habuisset, si habuit ab alio dato contemplatione pa-
tris, non debet legatum: & nuncius cuius non interest, est ido-
neus testis.

CONSILIVM XLIII.

EX his quæ in themate subscripto narrantur, vi-
detur mihi omissis non necessarijs concluden-
dum dictam Dñam Nobilem non posse petere
dictos quingentos ducatos ab hæredibus dicti
1 magistri Gerardi: qa † cùm appareat (vt præsup-
ponitur) ꝓbatum, q; magnificus dñs Antonius de Ordelaphis
ꝓpter beneficium in eum à dicto Gerardo collatũ motus fue-
rit ad constituendam & dotādam dotē dictæ dominæ Nobili
a filiæ dicti Gerardi. censetur [a] dicta dos profecta à patre: & sic
perinde est, ac si dictus Gerardus illam dotem dedisset. l. pro-
fectitia. circa princip. ff. de iure dot. l. sed & si plures. §. in arro-
gato. ff. de vulgar. & pup. l. hinc quæritur. §. 1. ff. de peculio.
bene facit, quod not. Specul. in tit. de iudicijs. in quarta par-
te, in §. sequitur. versicu. quod si isti filio. cum si. ergo si dicitur
dicta dos profecta à patre, & pro qua dote habuit vltra quin-
gentos ducatos, sequitur quòd nõ euenit casus, in quo dictus
Gerardus reliquit dominæ Nobili pro dote sua ducatos quin-
gentos auri, casu quo eos non habuisset: quia verum est eam il-
los habuisse, & à patre, id est, à testatore, seu ab alio contempla
tione testatoris, q̊d idē est, vt dixi, & hanc fuisse mentē testato-
ris suadent illa verba posita in testamento, videlicet, casu, quo
eos non habuissent, &c. ¶ Sed huic cõclusioni viderētur plura
2 prima facie obstare: primò, † q; de numero dictorum duorũ te-
stium est ille, qui fuit nuncius præfati Gerardi missus ad præ-
fatum dñm Antoniũ, vt dominationi suæ exponeret pro parte
Gerardi, q; deberet ad ipsum Gerardũ mittere dominam No-
bilem filiā ipsius Gerardi: eò, quia erat nubilis, vt de ea dispo-
nere & collocare in matrimoniũ posset, cui nuncio præfatus
magnificus dñs respondit, q; diceret Gerardo prædicto, q; non
intendebat, q; dictus Gerardus haberet aliquā curam, nec im
pensam ꝓ dote constituenda eidē, nec pro maritanda ea: quia
ego causa satisfaciendi alicui parti obligationum quas habeo
cũ præfato Gerardo pro maximis beneficijs per eũ in me col-
latis

latis, volo & intendo eam collocare in matrimoniū: & dotem sibi constituere meis expensis; & absq; aliqua expensa di. Gerardi: & ita dictus nuncius retulit pfato Gerardo acquiescenti & acceptanti: vnde succedere vr illud, qd dicit, scilicet, q, nuncius, seu procurator ad negotia non pōt esse testis circa negotium illud sibi demandatum. l. fi. ff. de test. & dato, q, commodum, vel incommodum, non pertineret ad ipsum gestorē negotij, qn non est idoneus testis, nisi vtraq; parte volente, scdm
b Bar. [b] in l. deferre. super ver. Item decreuerunt. ff. de iure fisc. sicut dicimus in proxeneta, vt in auth. de testi. & not. glo. in c. Romana. de testi. in 6. ¶ Tn ad hoc rndeo primò, quod attento quòd qn dictus magnificus dns Antonius dicta verba ptulit rndendo dicto nuncio Gerardi non erant alij testes quàm ipse nuncius, & magnifica domina Catharina coniunx præfati magnifici dni Antonij, vt apparet ex attestatione pręfati nuncij, & dictæ do. Catharinæ: meritò potest dictus nuncius esse idoneus testis in subsidiū, et in negotio sibi demandato, scdm Ant. de But. in c. cū à nobis. ad fin. & in c. insuper. ad fi. de test. allegat no. per gl. in c. cùm dilecti. de elect. in verbo, & si tres. & id qd hr in c. cùm olim. de dol. & cōtu. & in c. tertio loco. de
3 probat. & in c. veniens. el de testi. ¶ Secundò rndeo † per id, quod dixit Io. And. in additio. Specul. in tit. de teste. §. 1. super versi. sed pone q, administrator. vbi voluit, q, si termini ipsius negotij, vel causæ, seu litis, sunt tales, q, ex facto vel omisso nil sibi ascribi potest ad damnum, vel opprobrium, tunc à quacunq; parte producatur in testem erit idoneus [c] testis, & cum
c illa decisione transeunt doc. in c. ex literis. de transact. & Ant. de Butr. & do. Abb. in c. insuper. de testi. Sed quò ad id, super quo principaliter inducitur ad testificandum dictus nuncius s. an Magnificus dns Antonius rnderit se contemplatione dicti Gerardi velle dare dotem dnæ Nobili, non versatur damnum vel opprobriū dicti nuncij, ergo, &c. & q, sit idoneus testis, tenet etiā Pet. & Dy. vt refert Cy. in l. quoniā liberi. C. de testi. & etiam Cyn. ibi vr idem tenere, qn in hoc non versatur interesse ipsius testis, vt patet ex notatis per eum in l. omnib⁹. eo. tit. ¶ Hoc et quò ad casum nostrum firmat clarè Sali. in d. l. omnibus. in fin. & in d. l. fi. ff. de testi. per d. l. deferre. versicul. idem decreuerūt, & per no. per gl. in l. nullus. ff. de testib. hoc
4 idem voluit Bal. in d. l. omnibus. & † vbi dicit de pxeneta, [d] est
d verum, q, nō pōt compelli, testificari, nisi vtraq; parte volente: tn proxeneta si vult testificari, pōt quamuis producatur ab altera parte: nā ita vult tex. & gl. in d. §. pen. in auth. de test. & ita tenet Iac. de Bel. & Ang. in d. §. pe. & Saly. in præalle. l. omnib. & do. Ab. in c. dilectorum. in princ. de testi. cog. & præsertim
5 in casu nro, in quo cōcurrit qualitas, † augēs fidem testis. s. q. a est clericus seu sacerdos: & tales sunt testes maioris fidei: vnde eorum testimonium cæteris paribus præfertur testimonio laicorum regulariter, vt no. Ant. de But. in c. 2. per illum text. de elec. & Ang. in auth. de testi. ad fi. principij. & per d. Abb. in c. ad nostram. de probat. & in c. in nostra. de testi. & facit quod no. gl. in c. 2. in verbo, idoneam. de iudic. in 6. ¶ Nec etiā prædictis obstat, si diceretur, q, quamuis dicti testes probent, q, magnificus dns Antonius esset huius voluntatis & intentionis tempore, quo rnsum dedit præfato nūcio Gerardi, scilicet, q, volebat dotem dare dictæ dnæ Nobili cōtemplatione dicti Gerardi: non tn probatur per hæc necessariò, q, tempore, quo dictam dotem postea promisit & dedit, esset in eadē voluntate
6 & proposito: quia † rndeo, q, non præsumitur mutatio voluntatis, imò perseuerantia, nisi pbetur contrarium, lege, cùm tacitum. & ibi not. ff. de probatio. l. Lucius Titius. ff. de leg. 2. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de leg. 3. l. cùm hic status. §. 1. ff. de dona. inter vi. & vxo. & no. Bar. in principio illius l. & per Bal. in l. ex psona. maximè circa 5. col. C. de proba. & in l. pacta nouissima. maximè in pe. col. C. de pac. ¶ † Non obst. etiā, quòd
7 vnus ex testibus prædictis, scilicet magnifica dña Catharina sit soror filiorū & hæredum præfati Gerardi, pro quibus testificatur, quia respondeo, q, cùm sit et soror præfatæ do. Nobilis agentis censetur esse idonea testis. l. non solùm. §. de vno. & ibi no. Bar. de rit. nup. & in c. postremò. de app. & probatur in l. repe. §. de qōne. & ibi no. Bar. ff. de qō. & no. Specul. in tit. de teste. §. 1. versi. sed quid si testis in eodem gradu. & per Bar. in l. qui iurisdictioni. ff. de iur. om. iu. Ex quibus concludo dominam Nobilem petere non posse dictos alios quingentos ducatos ab hæredibus dicti Gerardi, & hæc conclusio videtur habere maximam æquitatem, cùm hæc domina habuerit contemplatione patris longè maiorem dotem, quàm habuerit aliqua alia filia dicti Gerardi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Censetur. s. lib. 5. consi. 179.
b ¶ Bar. idem Io. de Pla. l. comperimus. C. de nauic. lib. 11. C. Dec. consil. 64. Cur. Iunior. consil. 19. col. 5.
c ¶ Idoneus. Lanfr. in pract. ver. testium depositiones. num. 113. Bal. consi. 1. consi. 216. lib. 2. Paul. consil. 300. in vlt. dubio. libr. 1. Bal. in marga. versi. testis. Ro. consil. 186. Steph. Auffr. tract. de reprob. testium. versic. procurator. Ayino. consil. 99. colum. secunda. Car. Alex. c. significauit. co. 2. de ap. Fel. c. cùm contingat. de offic. deleg.
d ¶ Proxeneta. s. li. 1. consil. 13. num. 14.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio non exigit scripturam.*
2 *Interpretatio facienda est, vt non sit repugnantia.*
3 *Ius superueniens ex causa de præterito validat iudicium.*
4 *Narratio in libello magis attenditur, quàm conclusio.*
5 *Verba non sufficiunt, vbi facto opus est.*

CONSILIVM XLIIII.

Eximie doctor, & iustissime domine iudex, visis dubitationibus, quæ prima consideratione probabiliter fieri videntur contra Antoniū Barbadorum, quanquam nō dubiū est eas per vosmetipsum vestro pprio studio & diligentia accuratissimè persoluendas, tn vt vobis & clienti morem geram, pauca infrascripta pro breui responsione subijciam. Et primò inquantum sit dubiū, an protestatio ipsa facta per Antonium Barbadorū Antonio Tagliapietra valuerit, quasi non videatur facta in scriptis contra formam statuti sub rubrica, de pro-
1 testationibus. † dico, quòd de iure communi protestatio non requirit scripturam regulariter. l. fi. & ibi no. Bar. & alij. C. de neg. gest. l. scire oportet. & ibi not. Nico. de Neap. & Bar. ff. de excusatio. tut. no. Dy. Bar. no. & Cy. in auth. hanc cautē quærelam. C. de non num. pecu. & Bar. post Dyn. in l. non solùm. §. morte. in 9. col. in prima specie protestationis. & in l. de pupillo. §. meminisse. in fin. ff. de ope. no. nun. & Io. An. in c. in generali. de reg. iu. in sexto in mercurialibus. & alij in c. cupientes. §. quòd si per viginti. post gl. ibi de electi. in sexto. & Bald. in auth. presbyteros. l. ultima. C. de epis. & cler. & in l. si intra. C. de non nu. pecu. & aliquid per Bar. in l. 1. in 1. q. ff. de excep. Vnde statutum si disponeret, quod fieri debeat in scriptis, esset contra ius commune, & restringendū, quantò magis fieri potest. l. quod verò. & huius singulare. ff. de legi. & c. cùm dilectus. de consue. videamus ergo, an dictum statutum obstet: & eius verba quò ad propositum nrm sunt hæc: videlicet, Adijcientes quòd in omnibus alijs casibus quàm prædictis liceat cuicunq; protestanti vel denuncianti protestari & denunciare, tam de mādato seu licētia alicuius iudicis vel officialis, quàm sine, dummodò fiat per instrumentum, vel aliam scripturam publicam, requirit ergo solùm dictum statutum q, de protestatione fiat instrumentum, quod quidem factū fuit: non autem requirit, q, detur copia in scriptis, seu protestatio in scriptis detur ei cui fit protestatio, iuxta id, quod habetur in cle. causam, de elec. ergo cùm factum sit instrumentum de protestatione tunc facta, sequitur, q, est protestatū per instrumentum, ex quo statutum hoc casu non requirit dimissionem copiæ seu scripturæ: nec nos requirere debemus. l. si seruū. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hær. l. si verò. §. de viro. ff. solut. matri. ¶ Quantum autem ad secundum dubium, an dictus Antonius Tagliapetra teneatur ad dictas libras mille quadringentas, attento, q, confessio facta per Antonium Benciuentum de dictis libris mille quadringentis fuit facta post protestationem, & non ante, attento quòd in scripta videtur dici copulatiuè, quòd post declarationem Antonij Bonæfidei & confessionē Antonij Benciuenti, vel eius procuratoris debeat fieri
2 protestatio, &c. Rndeo † præmittēdo primò, q, semper in scripturis fieri debet interpretatio, ne in eadem scriptura quis videatur sibi ipsi esse cōtrarius, sed per subdistinctiones & subdiuisiones debet ad concordiam reduci in prima cōstitutione C. §. qui-

C.§.quibus.l.nam ad eã.ff.de condit.& demon.c.cùm tu.de
teſti.nota.Cyn.in l.in exercendis, in ſecunda.C.de fi. inſtru-
mento.& Bart.in l.ſcripturæ.eodem titulo, vnde conſideren-
tur verba ſecundæ ſcriptæ, quæ inter cætera ſunt iſta, videlicet:
auengache in lo inſtrumento ſi facia de vendita de ditta caſa
ditta per precio de flor. 400. niente dimanco ſi debba ſtare à
quello Iudicaria el ditto Antonio Bonefid.&c. Item in eadẽ
ſcripta ſunt hæc verba: videlicet, è in caſo che il detto Antonio
de Symone non feſſe è non deſſe è vendeſſe al ditto Antonio
Barbadori la ditta poſſeſsione come in la ditta ſcritta ſe con-
tiene è come, & ditto di ſopra promitte il ditto Antonio de
Symone per ſolenne ſtipulatione al ditto Antonio Barbadori
preſente & recipiente dare rendere pagare è con effetto reſti-
tuire al ditto Antonio Barbadori quello è tanto precio quale
è quanto prima taſſerà è chiarirà el ditto Antonio Bonafi. è
confeſſerà Antonio Benciuente hauer receuuto in lo ditto in-
ſtrumento del Candioto,&c. Sotto la pena de libre 1000. in la
quale ipſo iure & facto ſe intenda eſſere incorſo ſenza alcuna
dechiaratione ſe ditto Antonio de Symone mancaſſe in fare
ditto inſtrumẽto de la ditta poſſeſsione al ditto Antonio Bar-
badoro ò a chi lui piaceſſe dapoi che il ditto Antonio de Beu-
ciuente harà fatto al ditto Antonio de Symone la ditta char-
ta de la ditta caſa, per 15. di dal dì che ditto Antonio de Sy-
mone ſera requiſito ſecondo la forma de la ratione di ſtatuti
de Bologna dal ditto Antonio Barbadori ò ſoa parte &c.
¶ Conſiderandum eſt igitur: ꝗ partes prædictæ voluerunt, ꝗ
in inſtrumento venditionis domus Candioti faciendæ per
Antonium Benciuentum deberet fieri confeſsio precij duca-
torum 400. & ex prædictis verbis cõtentis in ſcripta compre-
henditur mentem partium fuiſſe, ꝗ quamuis Antoniꝰ Benci-
uentus in inſtrõ cõfiteatur de precio florenorum 400. tñ ſtare
debeat declarationi precij faciendi p Antoniũ Bonæfi.& illud
preciũ q̊d declararet Antonius Bonæfi. cenſeat̃ & intelligat̃ il-
lud cõfeſſatũ à dicto Antonio Benciuento. Præthereà apparet
in ſcripta ſecunda cõtineri, ſcđm q̊d s̃. formaliter retuli, ꝗ quò
ad obligandũ Antoniũ Symonis, & faciendũ eum incidere in
pœnã per proteſtationẽ ſibi faciendã ab Antonio Barbadoro
debet attendi tps quo Antonius Bonciuentus fecerit Antonio
Symonis dictum inſtr̃m venditionis domus Candioti, & ta-
men conſtat, ꝗ in inſtrõ dictæ domus erat exprimenda ſolum
quantitatis florenorum 400. & ſi diceretur, ꝗ poterat fieri pri
mò inſtrumentũ de 400. florenis, & poſtea aliud inſtrumen-
tum de reſiduo illo, ꝗ declaraſſet Antonius Bonæfidei: quia
rñdeo ꝗ quantũ ad hoc, vt Antonius Symonis diceretur eſſe
in mora, & culpa, ſi nõ faceret venditionẽ poſſeſsionis Anto-
nio Barbadoro, voluerũt partes, ꝗ ſolũ attenderetur factũ eſſe
inſtr̃m venditionis Candioti cum confeſsione florenorũ 400
abſq; eo quod factum eſſet aliud inſtr̃m confeſsionis reſidui,
patet hoc: quia oportuiſſet dicere in ſecunda ſcripta, ꝗ Anto-
nius Symonis incideret in pœnam prædictam, ſi nõ faciet in-
ſtrumentum venditionis, poſſeſsionis, poſtquã Antonius Sy-
monis fecerit duo inſtrã, ſ. vnũ inſtr̃m venditionis cum con-
feſsione florenorum 400. & aliud inſtrumentum cõfeſsionis
de dicto reſiduo declarando, vel declarato per Antonium Bo-
næfidei: & tñ in ſcripta ſcđa continetur, ꝗ Antonius Symonis
incidat in pœnam, ſi non vendiderit Antonio Barbadoro poſ-
ſeſsionem, poſtquam factũ erit dictũ inſtrumentũ dictæ do-
mus per Antonium Benciuentum,&c. & ſic debuiſſet ſcripta
loqui in plurali de inſtrumentis, non de inſtrumento. l. fi. ff.
ad Treb. l. vbi numerus. ff. de teſti. & ſi à dicto tpe cõfecti vni-
ci inſtrĩ venditionis Candioti per 15. dies poſt proteſtationem
incidere debet Antonius Symonis in pœnã, ſequitur, ꝗ tunc
Antonius Symonis dicebat̃ eſſe in mora: quia pœna nõ com-
mittitur, niſi ratione moræ. l. ita ſtipulatus. & l. cùm ſtipulatus
ſim mihi à Proculo. ff. de ver. obli. ¶ Prætereà & fortius dico,
ꝗ quamuis fuiſſet opportunum, ꝗ Antonius Benciuentus p
aliud inſtr̃m cõfiteretur illud reſiduum: quod tamẽ in verita-
te non eſt verum, vt probaui, ſed ſufficiebat, ꝗ ante proteſta-
tionem factũ fuerit inſtrumentũ venditionis pro precio flo-
renorũ 400. vt factũ fuit, tñ adhuc dico, ꝗ attento, ꝗ lite pen-
5 dente facta fuit dicta confeſsio reſidui, † tale ius ſuperueniẽs
a lite pendente ex cã de præterito conualidat iudiciũ. [a] l. ſi rem.
§. fi. ff. de pig. ac. l. ſi mandauero tibi, vt à Titio. ff. mand. plenè
no. in l. non poteſt. ff. de iud. & in c. Abbate ſanè, de re iudic.
libr. 6. cum ſi. Quinimò etiam ſemper poſt iudicium inchoa-
tum, & poſt dictã confeſsionem reſidui ſemper Antonius Sy-
monis etiã reqſitus ceſſauit facere dictã venditionem poſſeſ-
ſionis: & ſic per iura proximè allegata conualidatur iudicium.
¶ Quantũ autem ad tertiũ dubiũ, quo quæritur, an ex tali li-
bello condemnatio ſeq poſsit, attento ꝗ libellus eſt formatus
in perſona Antonij Barbadori, & Ioannis Donati eius filij, &
per ipſum Ioannẽ Donatũ apprehenſa fuit poſſeſsio, tam no-
4 mine ſuo quã patris? ad hoc rñdeo ꝗ ſic: † qa in libello debet
attendi concluſio magis quã narratio: vt no. Inn. in c. ſup lite
ris, de reſcri. & l. Aurelius. §. Sticho. ff. de lib. leg. & ibi not. per
Bar. & no. Bal. in l. 2. in fi. C. de peti. hær. & in l. præſcriptione.
C. ſi contra ius vel vti. pub. cum ſi. ſed in cõcluſione dicti libel-
li ſolùm concluditur in perſona Antonij, & nõ in perſona fi-
5 lij. ¶ Scđò rñdeo, ꝗ † nos agimus ex ſcđa ſcripta, in qua pro-
miſsio facta eſt Antonio, & nõ eius filio, vnde ſi duo agunt, &
apparet ex proceſſu q̃d vni, & non duobus cõpetit ius agendi:
obtinet ille, qui ꝓbat de iure ſuo: qa iudiciũ reſpectu perſona-
rum eſt diuiduũ. l. non idcirco, in prin. ff. de iudicijs. l. de vno
quoq;. ff. de re iudi. iudiciũ em̃ põt eſſe cõdemnatoriũ quate-
nus eſt probatũ, & pro parte abſolutorium, quatenus non eſt
ꝓbatum. l. 1. cũ ibi no. C. ſi aduer. rem iu. declarat Bart. in l. qui
vas. in prin. ff. de fur. & in l. ſi cõſtante. §. fi. ff. ſol. mat. & libel-
lus põt pro parte procedere, & pro parte non. c. ad diſſoluen-
dum. de deſpon. impub. & ibi notat Antonius de Butr. & pro-
batur in l. ſi quis homicidij. C. de accuſ. in verbo, ad ſequens,
&c. ponderando, vt ibi ponderat Bal. & Bart. in l. quo tpe. in
2. q. C. de reſti. mili. ¶ Tertiò rñdeo, ꝗ dato ꝗ eſſet apprehenſa
poſſeſsio per Ioannẽ Donatũ nomine ſuo & patris? non ſeqtur
ergo Antonius Symonis fecit venditionẽ poſſeſsionis, prout
facere ꝓmiſit, & tenebatur, aliud eſt em̃ tradere poſſeſsionẽ, &
aliud eſt vendere: vnde ex diuerſis non recta fit illatio. l. fin. ff.
de calum. l. cũ actum. ff. de neg. geſt. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã.
ff. de verb. obl. ¶ Circa quartũ dubiũ, quo quæritur, an dictus
Antonius Symonis teneatur ad dictas libras 1400. ex quo di-
†1 ctæ proteſtationi rñdit & obtulit ſemper † ſe eſſe paratum ad
6 omne id q̊d de iure tenetur: qa ad hoc rñſio eſt facilis, ſ. † quòd
vbi opus eſt facto, verba non ſufficiũt. l. qui decẽ. §. idẽ rñſum.
ff. de ſol. l. obſignatione. C. de ſol. l. prætor. §. ſi qs paratur. ff. de
ope. & no. nun. cũ ibi notatis per Bar. attẽto, ꝗ etiã Antonius
Barbadorus obtulit ſemper ſe paratum recipere: quo caſu ob-
latio verbalis primò facta ab Antonio Symonis nihil opera-
tur: ita inquit Bar. in l. creditor. in fi. ff. de diſtrac. pig. & Ioan.
de Imo. in l. ſi mora. ff. ſolu. mat. & in l. ſi ſeruus communis. ff.
de vulg. & pupil. ¶ Deniq; in proceſſu negauit Antonius Sy-
monis ſe teneri vendere, aſſerens, ꝗ Antonius Barbadorus ſibi
non obſeruauerat. ¶ Quò ad vltimum dubium, quo quæritur,
an dictus Candiotus potuerit vendi per Antoniũ Benciuen-
tum hypothecatũ pro nutu Antonij Barbadori: & per ipſum
Antonium Barbadorum omnia bona ſua pro dicta dote ſunt
generaliter obligata: attento quòd in ſcripta ſecunda dicitur,
quod Antonius Barbadorus promiſit facere, quòd Benciuen-
tus faceret inſtrumentum liberæ venditionis de domo Can-
7 dioti: quia rñdeo primò, quòd † aliud eſt vẽditio libera, aliud
eſt rem in venditione deductam eſſe liberam: quia aliud eſt
contractus vẽditionis, & aliud eſt ipſa res vendita: nam cõtra-
ctus ipſe perficitur conſenſu. l. conſenſu. ff. de act. & ob. l. 2. ff.
de cõtrah. emp. ipſa verò res q̃ vendit̃, eſt aliud quàm cõſenſus,
vt de ſe patet: qa domus ipſa quæ vendit̃, eſt qd corporale: con-
ſenſus verò eſt quid incorporale. l. 1. ff. de rerum diui. & inſtit.
de rebus cor. & incorpo. vnde dato, ꝗ promiſerit facere vendi
tionem liberã, ſeu inſtr̃m liberæ venditionis, id eſt, in vendi-
tione nullã conditionẽ, reſeruationẽ, vel impoſitionẽ ſeruitu-
tis vel obligationis opponere in venditione: tñ non ꝓmiſit ꝗ
domus quã venderet Antonius Benciuentus eſſet libera. ¶ Vel
ſecundò rñdeo, ꝗ nõ apparet, ꝗ dicta domus Candioti ſit ob-
ligata matri dicti Antonij Barbadori per Antonium Benci-
uentum: eò, quia illa obligatio fuit facta non præſente dicta
matre, nec aliquo eius procuratore: meritò ſibi non eſt aliqd
acquiſitum, præſertim cùm non appareat eam ratificaſſe. l. ſi
ego. ff. de neg. geſt. l. abſenti. ff. de dona. cum ſimi. & licèt bo-
na Antonij Barbadori ſint obligata, hoc non obſtat: quia in
ſcripta non continetur, quòd debeant dari bona Antonij Bar-
badori libera, ſed quòd Antonius Benciuentus faciat inſtru-
mentum

mentum liberæ vēditionis. Cætera suppleat virtus & diligen-
tia domini iudicantis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iudicium. s̃. li. 1. cons. 78. in fi. s̃. li. 5. cons. 127. num. 4. s̃. lib. 6.
cons. 114. num. 5. cons. fi. nu. 15. vide s̃. li. 5. cons. 39. nu. 4.

EPITOME.

¶ Statutum excludens matrem stātibus fratribus, vel filiabus
aut filijs fratrum, non habet locū stante sola sorore defuncti.

CONSILIUM XLV.

HABIT A pro viribus diligenti cōsideratione cir-
ca narrata in themate, & præcipuè circa disposi-
tionē dictorū statutorum ciuitatis Papiæ, visisq;
deinde cōsilijs grauissimorū iurisconsultorū Pa
piensiū, mihi patrū obseruandissimorū, qui in
1 hac cōsultatione pclarè ꝓ more suo cōsuluerūt, sentio † veris-
simam esse de iure illam conclusionem, q̄ mater in successio-
ne pupilli præferatur omnino ipsius pupilli sororibus ex late-
re patris tantùm, ad cuius conclusionis confirmationem mo-
ueor, præsertim ex infrascriptis: quia de iure cōi expeditū est,
q̄ in successione mr̄ præfertur sororibus defunctę personæ, qn̄
non sunt sorores vtrinq; coniunctæ, vt in auth. defuncto. C.
ad Tert. & no. in l. 1. ff. de iur. & fac. igno. & ꝓbatur expressius
in §. cōsequēs. in aut. de hæ. ab intes. veni solū ergo ē videndū,
an obstet matri dictū statutū, in vers. si verò aliquis, &c. & di-
cendū est, q̄ nō: qa statutū loquitur, qn̄ extarent frater vel fra-
2 tres, vel filiæ, aut filij fratrū: † quorū appellatiōe in ꝓposito nō
cōprehenduntur dictæ sorores, vt ex pluribus patet: Primò qa
nomē masculini generis, vt frater, nō cōprehēdit ex ꝓpria si-
gnificatione fœmininū, id est, sororē: sed in casib. in qb. cōpre
hendit fœmininū, vt in casu d. l. Lucius. §. q̄situ. ff. de leg. 3. &
l. tres fratres. cū ibi not. ff. de pact. in l. Lucius. §. Mæuia. ff. ad
Treb. cū gl. illud est ex interpretatione extensiua. l. ꝓnuncia-
tio. in prin. in verbo, porrigit. ff. de ver. sig. l. pe. in fi. C. de præ-
po. sacri. cub. l. 2. & no. gl. Dy. & Bar. in l. 1. ff. de ver. si. & Barto.
in l. liberorū. eo. ti. in 6. col. in ver. secūdò principaliter est vi-
dendū, &c. & Cy. & alij in l. quicunq;. C. de ser. fug. & Ia. Bu.
& Bart. in l. si quis in tantā. C. vn̄ vi. cū si. ergo cū statuto p̄dicto
nō sit recedendū à lr̄a statuti, ꝓut iacet, & non pōt per interpre
tationē extendi, saltē pp dispōnē alterius statuti disponētis, q̄
aliquod statutū cōis Papiæ nō possit, nec debeat interpretari,
sed debeat intelligi & obseruari ad literā, & ꝓut statuti lr̄a so-
nat: sequitur, q̄ sub appellatione fratris, q̄d est nomē masculini
generis, vel sub appellatione fratris, nō pōt cōprehendi soror,
quia istud est extra literā, & propriam significationem. ¶ Ac-
cedat id quod notabiliter dixit Bal. in l. 2. circa secundam col.
C. de patri. qui fi. distra. vbi voluit, q̄ qn̄ extat generale statutū
3 disponens, † q̄ statuta seruentur ad lr̄am: tunc nunquā in sta-
tutis habet locū extensio: quia de lr̄a esse dr̄ illud, quod oculo
corporali vr̄, non q̄ solo intellectu percipitur. l. 1. ff. de his quæ
in testa. del. in prin. Bene facit tex. in l. 1. ff. si tab. testa. nul. ext.
vbi apparet, q̄ illud q̄d percipitur p coniecturam, non dicitur
4 propriè de litera seu scriptura. ¶ Bene facit, † id quod no. Bal.
in l. maximum vitiū. C. de lib. præte. in 5. col. vbi no. concludit
q̄ qn̄ statutū gn̄aliter prouidet, q̄ statuta non recipiant inter-
pretationē, nisi expositiuā & vulgarē, operabitur, vt si aliquo
statuto caueatur, quòd si quis decesserit ab intestato relictis fi-
lijs masculis, & relicta filia dotata, talis filia dotata in bonis
patris, nihil amplius petere possit, & cōtingat extare nō filiū,
sed nepotē ex filio prædefuncto, q̄d nō excludetur fœmina p
existentiā talis nepotis: qa q̄ appellatione filij comprehendat
nepos, est ex interpretatione extensiua, vt l. iusta. ff. de ver. sig.
l. q̄ si nepos. §. de testa. tut. & plenè per Bart. in d. l. liberorum.
in 6. col. & Bal. in d. l. maximū vitium. & Bal. in repe. l. in suis.
5 in vlt. col. ff. de lib. & posth. ¶ Secūdò principaliter † ōnditur,
q̄ dictū statutū nō extendat ad sororē, nā hoc decidit ex no. p
Arch. 17. q. 4. in c. si quis suadente. vbi no. dicit, q̄ si statuto ca-
uetur, q̄ mr̄ nō succedat filio, non p hoc intelligitur esse pro-
a uisum, q̄ mr̄ excludatur à successione filiæ: [a] quia dictū statutū
est odiosum: & contra ius cōe ac præiudiciale matri: vnde cùm
loquatur de filio non extendetur ad filiam. l. 1. §. 2. ver. quare.
ff. de ven. in pos. mit. & q̄ odia debent restringi. l. cùm quidā.
ff. de lib. & posth. c. odia. de reg. iu. in 6. & cum dicta decisione
Arch. quò ad dictū statutū excludens matrē à successiōne filij
concordat Dominicus de sancto Geminiano in ca. generali.
de elec. in 6. Idem vr̄ esse de mente Dy. in d. l. 1. ff. de verb. sig. vt
6 ibi refert Bartol. vbi voluit, quòd † in statutis correctorijs, in
qbus debet attendi propria significatio, statutū loquēs in ma-
sculino, nō cōprehendit fœmininū, vt ēt firmat Io. de Imol. in
l. si ita scriptū sit filiabus. ff. de le. 2. & idē voluit Bald. in l. Gal-
lus. in prin. ff. de lib. & posth. vbi approbat dicta per Archid. in
d. c. si qs suadente. & dicit, q̄ Archid. explicauit ibi hanc mate-
riā melius q̄ alius, & est etiā de mente Host. in c. Raynaldus. de
testa. hoc etiā multùm expressè, quò ad casum nostrū decidit
7 Bal. in l. quicunq;. † in 4. col. C. de ser. fug. vbi dixit, q̄ si statu-
tum disponit. q̄ existente patruo, nō succedat auus maternus,
b non per hoc intelligetur exclusa auia materna: [b] quia tale sta-
tutū nō est rōnabile: iō non debet extendi. l. si verò. §. de viro.
ff. solu. mat. pro hoc etiā dicit Bal. in d. l. quicunq;. in 5. col. q̄d
statutū disponens, q̄ pater teneatur assignare legitimam filio,
etiam viuente patre nō habebit locū in matre: & pro certo nō
video q̄ sicut statutū excludens mr̄m à successione filij extan-
tibus puta agnatis, nō intelligitur excludere mr̄m à successiōe
filiæ, & statutū excludens auū maternum ꝓpter existentiam
paterni, & sic propter agnatos, non tn̄ intelligitur excludere
auiam maternam, in qua est eadem ratio, vbi faueatur agna-
tioni, vt per Archi. Bald. & alios in dictis locis, quare non idē
esse debeat in statuto excludēte matrē existente fratre vel filia
fratris, vt non comprehendat casum, quando extat tantum-
c modò soror ex latere patris, [c] & certè inter casum nostrum, &
casum quē ponit Bald. in d. l. quicūq;. cū alijs suprà allegatis,
8 nō videtur, q̄ possit reddi cōgrua ratio diuersitatis. ¶ † Tertiò
principaliter probatur per id, quod no. Pet. de Anch. in repet.
c. canonum statuta, de consti. in 14. q. principali, in verb. di-
cto de filijs & nepotibus, &c. & est in secūda charta vltimi qn-
terni, vbi dicit, q̄ statutū loquens de fratre, nō comprehendit
sororem, qn̄ si diceremus comprehēdi sororē, resultaret quòd
vna fœmina excluderet aliā fœminā magis defuncto ꝓximā.
arg. l. assiduis. ver. exceptis. C. qui potio. in pign. habe. allegat
etiā pro hoc notata per Dy. in d. l. 1. ff. de ver. sig. & ex hoc clarè
deciditur casus noster: quia si diceremus sub dicto statuto ap-
pellatione fratris cōprehendi sororē: sequeret̄, q̄ mr̄ quæ sine
dubio est proximior quàm sit soror p̄dicta. l. iurisconsultus. §.
transeamus. & §. 2. gradu. ff. de gradi. & insti. eo. titu. §. 1. gradu
cū §. sequēti. & in d. auth. defuncto, excluderet̄ à sorore ex pa-
9 tre tm̄. ¶ Quartò cōprobatur † qa in præcedētibus verbis dicti
statuti statuentes, qn̄ voluerūt cōprehendere fœminā, exp̄sse-
runt non solùm masculū, sed etiā fœminam, vt ibi in verbo, si
quis, vel si qua. & ibi, filio vl̄ filiæ, & ibi, nepoti vel nepti. & ibi
dum dicit, aliqs vel aliqua. & ibi, filiabus vel filijs, &c. ergo si
qn̄ fecerūt mētionē statuentes de fratre vel filiā fratris voluis-
sent comprehendere sororē, id expressissent. c. 1. de trans. præ-
la. ibi dū litera dicit: vnde si circa translationem idē fieri volu-
isset, q̄ de cessione dixerat, & de translatione poterat expressis-
se, ad hoc etiam bene facit gl. no. in clem. 1. in verbo, sentētias.
10 de re iudi. ¶ † Quintò probatur: quia etiā vbi potest fieri exten
sio de masculino ad fœmininū, vel de vno casu ad aliū, non fit
nisi vbi est eadem rō, & non aliter, vt no. Cyn. in l. 1. in 1. qō. C.
quæ sit lon. consu. & in d. l. quicunq;. & Bar. in l. iura. ff. de leg.
cum si. bene facit l. inter stipulantē. §. sacrā. ver. sed hæc dissi-
milia. ff. de ver. obl. & l. fi. cum sim. ff. de calumnia. sed non est
eadem ratio in sorore ex latere patris tantùm, quæ est in fra-
tre vtrinq; coniuncto vel cōsanguineo: qa per fratrē habilius
pōt perpetuari, & cōseruari agnatio, & familia quā per sororē,
quia descendentes ex sorore nō sunt agnati, sed descendentes
ex dicto fratre sic, vt insti. de legitima agna. suc. in princip. &
l. duodecim tabularum. C. de legi. hær. & sic ratio statuti pen-
dens ad cōseruationē familiarū seu agnationum, vt no. p Cy.
in l. 1. C. de adul. & per Io. And. in addi. Spec. in rub. de succes.
ab intest. & per Bal. in d. l. maximum vitium. & in l. scimus. in
prin. in 7. q. C. de inof. test. cum si. non videtur ita militare in
sorore, sicut in fratre: ergo appellatione fratris nō debet cōpre-
hendi fœmina. ¶ Nec ad hoc obstat si diceret̄, q̄ est eadē rō in
sorore, quæ est in filia fr̄is vocata à statuto: quia rn̄deo, q̄ licēt
reperiatur, q̄ quandoq; sub masculino cōprehendat̄ fœmini-
num, vt dictum est, tamen non reperitur quòd appellatione
filiæ fratris veniat soror: vnde posito q̄ statutum ita disponat

in filia fratris defuncti, non debet extendi ad ſororem defun-
cti, & maximè cùm ſtatutum debeat ſeruari ad literam, vt di-
ctum eſt, & ſaltem hoc procedit in caſu noſtro, attento, quòd
ſoror non deſcendit à filia fratris, nec econtrà: & ſic non obſtat
id quod habetur in l. ſi viua matre. C. de bo. mater. & id quod
no. Bar. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. cum ſimil. ¶ Pro hoc
11 bene facit † tex. in l. illam. C. de colla. & quod ibi per illam l.
voluit Bald. vbi inquit, quòd ſi ſtatutum dicit, quòd patruus
excludat matrem, non tamen excludet amitam, quæ tamē eſt
remotior: & ſi ſtatutum excludit matrem, non tamen exclu-
det ſororem, ſed bene excluderet auiam: quia venit per ma-
trem repræſentando eam: & fortior eſt ratio in excludendo
auiam, vt dicit Bald. in d. l. illam. allegat not. per Cyn. in d. l. 1.
C. quæ ſit longa conſuetudo, & ita etiam loquitur id quod
not. Bart. in d. §. videndum. & Bald. in l. quod verò. ff. de legi.
vbi etiam dicit, quòd ſi ſtatutum excludit amitam, non dici-
tur excludere materteram, per dictā l. illam. & propterea etiā
dicit Paulus de Caſtro in d. l. illam, quòd ſi ſtatutum diſponit
quòd exiſtente patruo mater non ſuccedat, & contingat extra-
re fratrem ex latere patris, non autem patruum: certè mater
non excludetur: quia ex maioritate rationis non inducitur
correctio, vt nota. in authen. quas actiones. C. de ſacroſanct.
eccle. l. præcipimus. C. de appella. Ex quibus concludo, vt di-
xi, in fauorem matris: & quamuis poſſet alijs medijs hæc con-
cluſio iuuari: tamen hæc tutiora eſſe puto, quæ procul dubio
ad victoriam matris ſufficere arbitror. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Filiæ. ſ. li. 6. conſ. 234. num. 4. And. Tiraq. in conſu. Picto. ti.
retra. §. 1. gl. 1. num. 189.
b ¶ Materna. ſ. li. 1. conſ. 80. col. 1. ĵ. eo. conſi. 141. col. 1. conſil. 168.
nu. 10. Cor. l. illa. col. 1. C. de col. conſ. 12. in hac. col. 1. lib. 1. Ge-
org. Natta. tracta. de ſtat. exclu. fœmi. q. 3. principali. q. 13. Alb.
Bru. eo. tract. art. 6. And. Tiraq. in conſu. Pict. ti. retract. §. 1. gl.
9. num. 187. cum ſequent. fa. Deci. conſ. 333.
c ¶ Patris. ceſſat ergo ſtatutum, & ſic mater iure communi ſola
ſuccedit: non verò ſoror eſſet vtrinq; coniuncta mater cum ea
concurreret ceſſante ſtatuto, cùm deficiant perſonæ in eo no-
minatæ.

EPITOME.

¶ Inſtitutus ſub conditione habitandi in domo teſtatoris, non excluditur, quandiu viuit, nec eſt ſibi ſtatutus terminus ad conditionem implendam.

CONSILIVM XLVI.

IN cauſa & lite inter Checum quōdam Petri Io-
achini, & alios nepotes dicti Ioachini agentes,
& Stangehlinum Blaſij ſe defendentē plura dici
poſſent: ſed illa duntaxat attingam, quæ ꝑ nunc
mihi tutiora videbuntur: & primò pręſuppono,
1 † quòd licèt in legatis conditio poteſtatiua implenda per le-
gatariū, debeat impleri quamprimùm fieri poteſt. l. hæc con-
ditio, ſi in Capitolium. ff. de cond. & dem. tamen in hæredita-
a te, ſicut eſt materia noſtra: quia agitur de maiori [a] præiudicio,
non excluditur hæres ab hæreditate, licèt conditionem pote-
ſtatiuam vel miſtam non impleuerit, quàmprimum poteſt:
ſed excluditur tunc demum, qñ talis hæres mortuus eſt ante-
quam conditionē huiuſmodi impleuerit, vel qñ lapſum eſſet
tempus, quod ſibi legitimè præfixum eſſet à iudice, ad condi-
* tionem implendam, vt eſt gloſ. reputata ſingularis, * & cōiter
approbata in l. ſi quis inſtituatur hæres in diem, in verbo, Præ-
finit. ff. de hær. inſt. iuncta l. ſuus quoq;. §. ſed & ſi filio. & ibi
no. Bar. & alij. ff. de hær. inſti. & no. Cy. in l. 1. in 1. q. C. de inſt.
& ſubſt. ſub cond. fac. Bar. & alij, in d. l. hæc conditio, ſi in Ca-
pitolium. & in l. ſi quis ſuus. ad fi. ff. de iur. delib. & Bal. in l. ſi
plures. in pe. col. C. de condi. inſert. & in l. ſi pater. in 5. q. poſt
2 Cy. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. ¶ Et ſit dubium, † an ad
petitionem ſubſtituti poſsit ſtatui per iudicem talis terminus
inſtituto ad implendam conditionē, in quo Bart. fuit ſibijpſi
cōtrarius: nam in d. l. ſi qs ſuus, ſentit q̄, ſic, ꝑ no. in l. quandiu.
l. ultima. ff. de acq. hæred. ſed ipſemet contrarium tenuit in d. l.
ſuus quoq;. §. ſed & ſi filio. & cum eo ibi concordare vñr Bart.
& Ang. ibidem per illum text. & non obſtat id quod legitur &
no. in d. l. quandiu. quia pōt procedere in hr̄de purè inſtituto,
an ad inſtantiam ſubſtituti poteſt ſtatui tempus ad adeundū
vel repudiandum, tamen iſta vltima diſputatio nō eſt ad præ-
ſens neceſſaria: quia non præſupponit, q̄, ad inſtantiā ſubſti-
tuti vel alterius fuerit ſtatutus terminus dicto Stanghelino
ad habitandū, ſeu ad implendā conditionē in inſtitutione ad-
iectā: ideo circa illud ad præſens non inſiſtam. Modò ad pro-
poſitum cùm teſtōr in teſtō inſtituerit ſibi hr̄dem vniuerſalē
dictū Stanghelinū Blaſij cū hoc, q̄, debeat ſtare & habitare in
domo ipſius teſtōris in villa Valdegonariæ, dummodò ſibi nō
ſuperueniat iuſta cā impediens: & in caſu quo nollet ibi ſtare
& habitare ſubſtituit ſibi filios Cariſij ſub eadē conditione, &
in caſu quo dicti filij Cariſij non obſeruarent ſubſcriptā con-
ditionē habitandi, tunc ſubſtituit filios mares Ioachini & fi-
lios filiorum dicti Ioachini in ſtirpem: & ita eſt q̄, Stangheli-
nus adhuc viuit, nec ſibi fuit vnquā ſtatutus terminus aliquis
per iudicem ad implendā dictā conditionem, ergo nō exclu-
3 ditur ab hr̄ditate prædicta. ¶ † Præterea, poſito q̄, eſſet præfix⁹
terminus dicto Stanghelino, & q̄, intra terminum nō adim-
pleuiſſet conditionem, ſeu aliter fuiſſet excluſus: tñ ex verbis
dictæ ſubſtitutionis apparet, q̄, fuerūt dicto Stanghelino ſub-
ſtituti primo loco filij maſculi dicti Cariſij, & ipſis filijs Cariſij
dictā conditionem non adimplentibus fuerunt eis ſubſtituti
dicti deſcēdentes Ioachini, vñ antequā ſint excluſi filij Cariſij,
qui ſunt vocati in ſcđo gradu nō pñt admitti deſcēdentes Ioa-
chini, qui ſunt vocati in tertio. d. l. quādiu. ver. is autē. de acq.
hær. & cū excluſio filiorū Cariſij, ſeu eos non impleuiſſe dictā
cōditionē ſit fundamentū intētionis dictorū agentiū, incum
bit onus eis hoc ꝓbandi. l. 2. l. in exceptionibus. ff. de ꝓbat. &
l. hoc iure. iuncta l. in illa ſtipulatione. ſi Calendis, & ibi not.
Bar. ff. de ver. ob. l. 2. §. ſi dubitetur. ff. quēad. teſt. aperi. not. in
propoſito Bar. in l. ſi quidē. C. ſol. ma. & tantò magis, quia per
teſtes Stanghelini probatū eſt ex dicto Cariſio fuiſſe filios ma
ſculos, quinimò non apparet filios Cariſij habuiſſe ſcientiam
contentorum in dicto teſtō: ergo dato q̄, deberent dictā con-
ditionē adimplere quàmprimū poſſent (quod tñ non eſt verū,
vt dixi) tñ non curreret illud tp̄s implendi conditionem pote-
ſtatiuam, niſi à die ſcientiæ: quia ante non dr̄ poſſe impleri. l. 2.
4 & ibi no. ff. de cond. & dem. ¶ Eſſet † etiā cōſiderandū, q̄, quia
b agitur de pœna [b] priuationis hæreditatis reqritur liquidiſsi-
ma probatio, vt inquit Bal. in c. 1. in tit. qualiter dominus pro-
priet. priuē. & in l. vnica. in 3. opp. C. de his quæ pœnæ no. per
tex. in l. in teſtamento. la 1. ff. de cond. & dem. poſſet dici non
eſſe legitimè, & cōcludenter per teſtes conteſtes probatam eſſe
illam negatiuā, q̄, Stanghelinus à tempore quo habuerit ſci-
entiam contentorum in teſtō non adimpleuerit dictā condi-
tionem, & non habitauerit, ſtantibus ēt his quæ per teſtes di-
cti Stanghelini probata ſunt: tamen ea quæ ſuperiùs deducta
ſunt clarè oſtendunt, dictos agentes oportere ſuccumbere: iō
in præſentiarū non inſiſtam vlterius circa vim dictarum pro-
bationum: quia non eſt neceſſarium, nec ſufficeret, q̄, nuncij
retuliſſent ſe non inueniſſe dictum Stanghelinum eſſe & ha-
bitare in dicta domo: qa non requiritur, q̄, omni momēto in-
habitet. l. ſi quis ita legauerit. ff. de condit. & dem. & ſic dicta
relatio talium nunciorum non concluderet de neceſsitate, &
per conſequens non releuaret. c. in præſentia. de proba. l. neq;
natales. C. de proba. Ex quibus concludo dictū Stanghelinū
eſſe diffinitiuè abſoluendum, & victū victori in expenſis, &c.

ADDITIO.

a ¶ Maiori. Dec. l. 1. 2. C. de inſt. & ſubſti.
b ¶ Pœna. ſ. lib. 2. conſ. 33. col. 1.

SVMMARIVM.

1 Authoritas eadem requiritur in tollendo, quæ in condendo.
2 Princeps non poteſt per reſcriptum particulare auferre ſubdito ius ſuum, niſi ob publicam vtilitatem, num. 4. 5.

CONSILIVM XLVII.

IN cauſa inter aſſertos hr̄des Ioannini de Paſcolis de Caſtro Bologneſio agētes, & illos de Antolinis de Caſtro Bolog. ſe defendentes. Primò circa ordinē ꝓcedendi eſt attendendū, q̄, ſtante ſtatuto in dicto Caſtro, q̄, cāæ hmōi debeant ibidem cognoſc

cognosci & terminari vt in rescripto p dictos agentes produ-
cto cõtinet non potuisset reuerendissimus Legatus cùm ma
gnificis Ancianis cãm ptãti Bononiæ cõmittere, & dicto statu
1 to derogare, quia † eadem authoritas q̃ requirebatur in statu-
to cõdendo requirebat ẽt in tollendo & derogãdo, vt in auth.
ecõtra si filij. C. de repu. & in auth. de defen. ciui. §. iusiurãdũ.
l. prout quisq;. ff. de solu. no. Bar. in l. 2. §. 1. ad si. ff. de op. lega.
& in l. oẽs populi. in 3. q. prin. de iusti. & iur. & Bald. Ange. &
Io. de Imo. in l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pup. & no. doc.
maximè Ang. in l. oĩum. C. de testa. cũ si. sed cõstat q dñs Lega
tus ẽt cum Ancianis non potest statuta condere sine magnifi-
cis dñis sexdecim reformatoribus, vt patet ex dispositione cã
pitulorum approbatorum per summum Põtificem ergo nõ
potuit committi dño potestati dicta causa contra formã sta-
2 tutorum. ¶ Secundò circa processum est aduertendum, † qã
processus ex parte agentis non valet, si verum est q ante litis
contestationẽ fuerit oppositum q frater non habebat manda
tum à fratre, & per çñs audiendus non erat sine cautione de
rato. l. Pompo. §. fi. cum gl. ff. de procu. l. si cum filio. ff. de cõ-
pe. iũcta d. l. Pomponius. §. rati. & clarũ est etiã q dictus fra-
ter agens si ante litem per se contestatam procuratorẽ consti-
tuit nomine fratris sui, non potuisset id facere, cũ adhuc non
esset dñs litis. l. neq;. & l. quod quis. C. de proc. & not. Cyn. in
†1 l. exigendi, in 7. q. C. de procur. vbi ẽt dubitauit † an post li-
tem à se contestatã possit pro fratre cõstituere procuratorem.
¶ Quantum verò pertinet ad merita causæ dico in primis q si
verum foret, probatum non esse pro parte agentium q dicti
de Antolinis non essent de Pascolis per lineam masculinam,
expeditissimũ esset q nõ possent agentes obtinere, quia cessa-
rent oĩa fundamẽta principalia dispositionis decreti per eos
intentatæ, & locus esset indubitanter secundo decreto con-
cesso dictis de Antolinis, tñ quia dicta testium non sunt mihi
exhibita, refero me in hoc ad probationes. ¶ Posito aũt q eẽt
probatũ dictos de Antolinis esse de dictis Pascolis, tñ adhuc
dico de iure p̃dictos de Antolinis non teneri ad dictam quar
tam partẽ quingentorũ ducatorũ, nec ad quartam partem di-
ctarum librarũ 275. pro expensis iuxta formam primi decre-
ti concessi per assertũ Locum tenentem dñi Legati, & p ma-
gnificos sexdecim reformatores, quia de iure cessante dicto
primo decreto indubitatum est q dicti de Antolinis, ẽt si fuis-
sent de Pascolis, non tenerent ad aliquam pœnã assertę treugę
ruptæ, quia neq; ipsi treugam fecerunt neq; ipsi offenderũt,
neq; aliquid p̃miserunt, nec Ioãninus de Pascolis vllũ ab eis
mandatum habuit, vnde nec iuri nec æquitati consonũ est q
ipse de Antolinis pro delicto alterius teneant. l. sancimus. C.
de pę. l. 1. C. vt nullus ex vica. lib. 11. l. prouidendũ. C. de decu.
lib. 10. l. 1. & ferè per totũ. C. ne fil. pro pa. Et per rescriptũ seu
3 priuilegium † factũ in negotio particulari non põt princeps
auferre subdito ius & dñium rerum suarum, nisi vbi hoc fie-
* ret pp publicam vtilitatẽ, de qua hic nõ tractat. ita * cõiter cõ
cluditur per gl. & doc. in l. fi. C. si cõtra ius vel vti. publ. & in l.
quoties. C. de preci. impe. offe. & per doc. in c. qui in ecclesia-
rum, de cõsti. & no. per Bar. in prima cõstitutione digestorũ.
4 & Bar. in l. Antiochensiũ. ff. de priui. credi. vbi † expressè di-
cit q ciuitas non çdendo statutũ gñale, sed faciendo vnã pri-
uatam seu particularem legẽ, nõ põt priuato auferre ius suũ,
per l. si priuatus. ff. qui & à quib. & l. toties, & ibi Bar. ff. de pol
lici. & ita ẽt no. Bar. in l. venditor. §. si constat. ff. cõia prædi. &
Bal. in l. Itẽ si verberatũ. §. 1. in fi. ff. de rei. ven. & probatur etiã
in l. 1. §. fi. ff. ad l. Iul. de anno. & no. Cy. in l. Gallus. § & quid si
tm̃. ff. de lib. & posth. & ibi Bald. in vlt. col. in ver. 3. q̃rit. bñ fa-
ciunt no. per gl. in c. cõstitutus, de relig. dom. in verbo Pensio-
nem. & in l. 2. in gl. magna. C. quæ sit long. consuet. & q not.
Bal. in l. rescripta, in 3. col. in versi. 3. quæritur. C. de preci. im-
pe. offe. & tanto magis cum nulla iusta & legitima causa sub-
esset, pp quam deberent dicti de Antolinis ẽt si essent de Pas-
colis grauari ad dictam pœnam, & posito ẽt q verum esset id
quod narratur in dicto decreto, s. q dicti de Pascolis viderẽn-
tur ratificasse dictam treugam, eò quia facta treuga deposue-
runt arma, tñ per hoc non sequitur q si Iacobus Ventura, Bal-
dasar & Stephanus de Pascolis occiderunt Stasinũ olim ma-
gistri Vincentij contra conuentionem & treugam teneantur
dicti de Antolinis: quia in conuentionib. treugę hoc non dr̃,
& patet ex his q̃ notabiliter traduntur per Bart. in l. fin. in 3. q.
ff. de duob. reis. sed potuisset bñ allegari q si dicti de Antoli-
nis occidissent dictum Stasinum tenerentur ad pœnã treugæ
5 ruptæ, si eam tacitè vel expressè ratificassent, & † non sufficit
quælibet cã motiua, sed dẽt esse p̃babilis & condigna, qñ po-
pulus vel repręsentans eum vult auferre ius suum alteri. ita di
cit Bal. in d. l. rescrip. in ver. 3. quæritur, &c. per d. l. si priuatus.
Confirmantur prædicta, quia arbitrium datum per legatum
suo locum tenenti non intelligitur datũ, vt possit auferre ius
tertij. vnde dicit Bar. in l. ambitiosa, in 3. vel 4. col. ff. de decre.
ab ordi. facien. q hñtes arbitrium super bono & pacifico sta-
tu ciuitatis vel aliud simile arbitrium, non pñt facere statutũ
per q ius proprium alicui acquisitum auferatur, quia dato q
totus populus hoc posset, si cõdendo statutũ gñale, vt d. l. ven
ditor. §. si constat. & d. l. Antiochensiũ, tñ cum concedit alicui
arbitrium, intelligitur sine aliena iniuria. l. 2. §. meritò. & §. si
quis à principe. ff. ne quid in loco publ. & ita ẽt voluit in effe-
ctu Bar. in prima cõstitutione Codicis. & Bal. in l. cum antea.
C. de arbi. & Bal. in l. milites. in fi. C. de testa. militis, & nota-
biliter per Ang. in con. 139. incip. Visis oĩbus & statutis. & col-
ligitur ex notatis per gl. nõ. in cle. sæpe. de verb. sign. ¶ Præte-
rea dato q dicti Locum tenens & dñi sexdecim auferre po-
tuissent ius tertij in casu prædicto (quod tñ nullo modo est
de iure verum) tñ eadem rõne, qua hoc facere potuissent, silr
potuissent postea ius acquisitum virtute dicti decreti aufer-
re & reuocare, per contrarium decretũ faciens de primo men
tionem. §. ea verò. instit. de iure natu. c. veniens, de præscrip.
c. 1. de consti. in 6. & plenè not. in c. 1. de rescr. saltem cùm præ-
dicta concessio primi decreti fuerit facta in fauorem perso-
næ subditæ ipsi concedenti, per no. per Innoc. in ca. in nr̃a, de
iniur. & no. doc. in c. nouit, de iud. attento ẽt q dictũ scd̃m de
cretum non fundatur solùm in illa causa ibi narrata, s. q dicti
de Antolinis non sunt de Pascholis, sed ẽt vltra illam causam
alijs respectibus moti superiores prædicti voluerunt prædi-
ctum primum decretum reuocare, vt patet ex his quæ narran
tur, præsertim in fine dicti decreti ibi dum dicit, ex causis &
a rõnibus maximè [a] antedictis. quæ dictio † maxime est impli
6 catiua, & oñdit q alia rõ q̃ ibi expressa mouit concedentẽ, vt
no. gl. in l. illud. in verbo æstimamus. ff. ad legem Aquil. & in
c. ad abolendã. de fi. pręsby. & in c. cum apostolica, de his quæ
fiunt à præla. magis tñ mouet fundamentum præcedens, s. q
primum decretum non fuerit efficax ad auferendum ius di-
ctorum de Antolinis per superiùs dicta. ¶ Vltimò alia rõne
oñditur dictum primum decretũ nõ fuisse efficax, quia ex-
tat prouisio edita à dñis regiminibus, quã cauetur q non pos-
sit aliquid per dicta regimina concedi cõtra tertiũ q sit contra
formam iuris vel statutorum vel prouisionem cõis Bononiæ
nisi prius vocata & audita aliã parte, aliàs decretum non va-
7 leat, & in proposito non fuerunt ad dictum † decretum cita-
ti & auditi dicti de Antolinis, prout ẽt vltra dictam prouisio-
nem fieri debebat de iure, attento q agitur de graui præiudi-
cio. l. 2. ff. de natã. resti. l. nam ita diuus. ff. de adop. not. Bar. in
l. 2. C. de temp. appel. & in l. adoptio. ff. de adop. & in l. Gall. §.
& quid si tm̃. ff. de libe. & post. & no. Spe. in ti. de rescrip. præ-
senta. §. fi. ver. item q ad rescrip. & Host. & Io. And. in ca. cum
olim, post glo. de re iud. & in c. in nr̃a, de procu. & in ca. inter
quatuor, de maio. & obe. & per illum tex. facit l. fin. C. de leg.
& tex. in c. 1. de cau. pos. vbi Papa dicit, nec nos contra inaudi-
tam partem aliquid possumus diffinire. Ex quib. concludi-
tur circa merita causæ partes dñi iudicantis esse in absoluen-
do dictos de Antolinis, prætermissis nonnullis alijs funda-
mentis, de quibus in themate, quoniam ista plusquam suffi-
cere intrepidè existimaui. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Maximè. s. lib. 2. consi. 12. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura notarij sine subscriptione & signo, non probat.*
2 *Mandata duo si sint eiusdem datæ præfertur illud, quod minorem dat potestatem.*
3 *Concorditer fieri non dicitur, nisi ab omnibus, numer. 6.*
7 *Iudex vel arbiter quatenus potest iudicare super non petito, nu. 9.*
10 *Iuramentum non trahitur ad ea, ad quæ dispositio non extenditur, num. 11.*
13 *Citatio ad diem certam intelligitur die congrua & solita.*

CONSILIVM XLVIII.

N causa vertente inter dñam Fanceschinã quõ
dam Ioannis Bertini, & Verũ fratrẽ dictæ dñæ
Franceschinæ ex parte vna, & magistrum Bart.
a quondã magistri ex altera, in qua alias [a] & con
sulendo & allegando rñdi super nullitate lau-
di inter dictas partes lati. motus principaliter ex trib. quorum
quodlibet per se visum est mihi ad nullitatẽ sufficeret sentio
esse à quodam eximio dño consulente rñsum esse cõtrarium,
eo quia circa primum caput nullitatis resultãtis ex eo q dice-
bam oẽs tres arbitros vel arbitratores nõ cõcorditer laudasse,
vt exigebat forma cõpromissi mihi transmissi, dr̃ per præfa-
tum dñm cõsultorem q copia cõpromissi mihi transmissa nõ
cõcordabat cum originali, in quo originali dicebat (scd̃m q
ipsa refert) q duo vel tres arbitri possent laudare. & est verum
q mihi non fuit tunc præsuppositũ q in originali esset dicta
clausula, q duo vel tres, &c. sed q in cõpromisso cõtinebat q
partes promiserunt obseruare, id q per oẽs arbitros fuerit lau
datum. & etiam in præsentiarum mihi non presuppon tur q
originale ita dicat, sed bñ mihi præsupponitur vltra id quod
tpe consilij per me redditi fuit præsuppositum, q reperitur in
filza scriptum qualiter dictus Verus nomine quo s. & magi-
ster Bar. fecerunt cõpromissum in dñm Ioan. & dñm. M. & ca
su quo essent discordes elegerunt tertium, s. dñm. F. & promi
serunt obseruare id quod per eos esset laudatum. in protocol
lo vero reperitur scriptum q dicti cõpromittentes promise-
runt obseruare id quod esset laudatum per oẽs dictos arbitros
& arbitratores concorditer vel duos ex eis, tñ illa verba, vel
duos ex eis sunt cãcellata per notarium, postea reperiunt sum
pta per dictum notariũ in forma publica duo instrã compro-
missi in quorũ vno continet q partes promittunt obseruare
id q p oẽs dictos eorũ arbitros cõcorditer vel duos ex eis fue-
rit laudatũ, in alio vero instrõ publico nõ apposuit illa verba:
vel duos ex eis, sed simplr̃ cõtinet quod promittunt, obserua-
re id q per oẽs eorũ arbitros fuit obseruatum: quæ verba im-
portant q non sufficiat maiorem partẽ laudare, vt in priore
consilio puto opportunè ostendisse: stantibus ergo p̃dictis nõ
vr̃ q in facto veritas se habeat q in originali sint illa verba,
duo vel tres. & nõ obstat id qđ dr̃ de filza: quia alias fuit mihi
1 præsuppositum † q illa scriptura quæ dr̃ fuisse in filza nõ ha-
b bebat subscriptionem notarij neq; signum [b] & per cñs nõ est
talis cui de iure stari debeat, vt alias in hac cã de iure rñdi: &
ideo nũc non expedit recensere, dñs aũt cõsultor dicit qđ cõ-
pia sibi transmissa hẽt subscriptionem & signũ q non puto in
facto ita esse. & dum ẽt p̃fatus cõsultor dicit me dixisse q vbi
duo sunt cõpromissa in eadẽ forma si in aliqua sint varia, dẽt
stari ei q minorem tribuit bailiã per no. per Bal. in l. falsus. C.
de fur. in 13. col. & per cñs dẽt stari compromisso importãti q
oẽs arbitri concorditer habeãt laudare: & rñdet præfatus dñs
2 cõsultor q dicta cõpromissa nõ sunt ĩ eadem forma. replico †
circa hoc q nõ dixi, q qñ duo instrã sunt sub eadẽ forma, &c.
vt dicit consultor, sed dixi. q qñ sunt duo instrã mandati seu
cõpromissi sub eodẽ die, & nõ cõstat q vnũ fuerit prius alte-
ro. p̃ualet illud in quo datur minor ptãs: & ita dicit Bal. in d. l.
falsus. qui loquitur proprie qñ erant sub diuersa forma. ¶ Nõ
3 obstat † ẽt dum dictus cõsultor circa illud primũ caput nulli
tatis dicit q ẽt posito q in instrõ compromissi legitimè facto
diceretur q deberet obseruari illud q ab oĩbus fuerit concor-
diter laudatũ. dẽt intelligi largè vt sic sufficiat maior pars, per
not. per gl. in c. cũ olim, in verbo, plena. de re iu. vbi illud qđ
est factũ à maiori parte dr̃ factũ in plena cõcordia. facit scd̃m
eum tex. in c. cũ olim nobis, in verbo, cõcorditer. de elec. & in
c. quam sit. in verbo, concors 18. q. & no. gl. in c. vbi periculũ.
§. idem de elect. in 6. & Bal. in c. licèt, in prin. de elec. & in ca.
fi. in pen. col. de præsum. & dicit largè debere dicta verba acci-
pi vt deseruiant intentioni partiũ, quæ nõ fuit capere illa ver-
ba propriè: eò quia elegerunt tertium in casu discordiæ & sic
præsupponebant futuram discordiam: ergo dẽt posse verba
largè & inpropriè accipi, vt deseruiant mẽti. l. si vno, in prin.
ff. loca. & quia ita accipiendo verba deseruiũt iuri cõi, q fieri
4 debet. c. cũ dilectus, de consue. Quia † ad hæc rñdeo q imò in
cõtractib. verba debẽt strictè & propriè acccipi. l. quicquid a-
stringendæ. ff. de ver. ob. l. veterib. ff. de pac. c. cum dilecti. de
dona. sed dicta verba de propria significatione important q
nõ sufficiat factũ esse à maiori parte vt fatetur ipsemet consul
tor: & puto iurib. & authoritatib. opportunè probasse in prio
re cõsilio: nõ obstat q fuerit intẽtio partiũ q sufficeret maior
pars, vt patet ex assumptione tertij in casũ discordiæ: qa nego
istã cõsequentiam, eo qa potuit assumptio tertij facta in casu
discordiæ trahere postea aliũ vel alios in suã sñiam, per rõnes
& persuasiones suas: & ita cõcorditer laudari, vt probat in l. si
5 in tres. ff. de arb. ¶ Nec ob. † q dẽt fieri interpretatio cõueniẽs
iuri cõi: qa rñdeo primò, q non est cõtra ius cõe q arbitri de-
beãt eos cõcorditer laudare, qñ ita actũ est à partib. in cõpro-
misso: quia oĩs ptãs arbitrorũ regulat à cõpromisso. l. non di-
stinguemus. §. de offic. ff. de arbi. & in c. cũ dilectus. eo. ti. præ-
tereà qñ dicit q statutũ interpretari debet scd̃m ius cõe, vt dr̃
in d. c. cum dilectus, cum si. illud habet locum in re dubia. sed
in re clara, vt õndit propria significatio verborum, iuxta l. nõ
aliter. ff. de leg. 3. tunc non est locus interpretationi. l. conti-
nus. §. cũ ita. ff. de verb. ob. & l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de
6 leg. 3. ¶ Potest ẽt † rñderi ad notata per gl. in d. c. cum olim:
in gl. fi. de re iud. quã allegaui in priore consilio, q ille tex. cũ
gl. non probat q in plena concordia sit factum illud q est fa-
ctum à maiori parte, imò gl. ibi vult contrarium iuncto text:
dũ dicit, q ibi debet post dictionẽ oĩum subaudiri vel maio-
ris patris: ¶ Nec obstat ẽt tex. in d. c. q̃ sit in verbo, concors, &
in d. c. cũ olim nobis, de elect. qa rñdet Pau. de Liaza. & Card.
Flo. in cle. ne Romani, de elec. q ibi exponit verbum cõcors,
id est canonica, eo quia propria significatio illius dictionis
* concorditer, est q nemo discrepet scd̃m * cõem opinionem
vt retuli in consilio: & illam cõem opinionem ẽt sequit Bald.
in d. c. fi. de præsum. qñ verba referuntur ad singulares perso-
nas, & non ad collegiũ, vt ẽt voluit Card. Flo. in c. non põt. de
re iudi. & nos non loquimur qñ verba referunt ad collegiũ.
¶ Dixi ẽt in secundo principaliter in priore consilio quod ar
bitramentum erat nullum, eo quia super his de quibus non
fuerat factum compromissum iudicarunt, s. super acquisitis
ex operis dictæ Franceschinæ & dotibus suis cõpensando ac-
quisitum ex operis cum dote vt in arbitramento continetur.
7 ¶ Et ad hoc † p̃fatus dñs consultor conat rñdere q licitum est
iudici pronũciare plus q̃ sit petitum qñ illud plus deductum
est. & hincinde agitatum in actis per id quod hr̃ in c. ex teno-
re, & quod ibi no. Io. de Imo. in fine de rescri. & Ang. in consi.
120. incip. Viso libello, &c. quia rñdeo q vt dicit Host. & Ioã.
And. in d. c. ex tenore. illud processit in casu dicti. c. ex tenore,
pp connexitatem quam habebant ibi primæ litteræ, cum se-
cũdis: ideo licet fuerit exceptum de nullitate secundarũ lite-
rarum & non de nullitate primarũ, tñ ibi Papa pronuntiauit
q impetrans careret vtriusq; pp dolum & fraudem commis-
sum & cõmissam in impetratione ambarũ commissionũ im-
petratarũ super eodẽ negotio. & hoc facere potuit rõne con-
nexitatis, quã habebant ambę commissiones, quæ vt dixi su-
per eodem negotio ad diuersos iudices impetratæ fuerant, &
vna non faciebat mentionẽ alterius, allegant id q hr̃ in d. ca.
certũ, vel scd̃m Io. de Imo. in d. c. ex tenore. in fin. hoc ideo ibi
†2 tolleratur † quia iudex ex officio suo potest punire p eo q si-
bi notoriè constat in iudicio. l. nullum. C. de testi. & sic loqui-
tur quò ad ea in quibus permittitur iudici aliquid ex suo offi
cio, quò ad ea in quibus versabatur iurisdictio sua. sed in pro-
posito nr̃o non fuerat factũ cõpromissum de his super quib.
iudicarunt, vt in cõsi. deduxi. Præterea ille tex. loquitur in Pa
8 pa, & constat † Papam & Imperatorem posse iudicare sup nõ
petito, vt singulariter not. Bart. in l. Aemilius. Largianus. per
illum tex. ff. de mino. ¶ Non ob. id quod nota. Ang. in dicto
consilio: quia non dicit Ange. id ad quod allegatur per dñm
consultorem: sed dicit q si peto quinquaginta tanq̃ mihi pro
missa, & probo q centum fuerunt promissa: põt iudex condẽ-
nare, s. in quinquaginta, nõ in tota summa, vt etiam no. Bar.
& alij in l. scire debemus. ff. de verb. ob. alias esset cõtra. l. fi. C.
de fideicom. lib. & l. vt fundus. ff. commu. diui. cum si. nec in
contrarium reperio aliquid dici per dominicum in c. indem
nitatibus. §. sane. de elect. in 6. nec per dominum Abbatem in
9 c. exceptionem. de excep. ¶ Item non obstat dum † dominus
consultor conat respondere, q arbitratori licitum est pronũ-
tiare super non deductis in compromisso per no. per Ioan. de
Imo. in c. quintauallis, de iureiu. in 21. differentia, per id quod
habetur in c. nisi essent, de præben. quia ad hoc patet respon-

sio

c sio per ea q̃ dixi in priore consilio, s. q illud procedit qñ c ar-
bitrator pro vna re, de qua erat factũ cõpromissum, & de qua
erat cõtentio, assignant aliá ré loco satisfactionis illius: & sic
facit satisfieri pro illa re de qua erat cõpromissum: sed in casu
nr̃o arbitratores pro satisfactione dotis assignant ea quæ ipsa
Francischina acquisiuit ex operis suis: & compromissum non
fuit factum super dote, nec super acquisitis ex operis. nec ẽt ĩ
libello reclamationis reperio q Francischina fatetur quod eo
tpe quo fuit celebratũ instr̃m cõpromissi, esset cõtentio inter
dictas partes de acquisitis ex operis dictæ dñæ: & sic per hoc
10 nõ clauditur in dicto cõpromisso. ¶ Item dum in priore † cõ-
silio dicebam q compromissum prędictum non intelligebat
factum super his quæ dependent à testõ de quo non appare-
bat dictá Francischiná habuisse notitiá p l. de his. ff. de trans.
rñdet dñs consultor q, quia in compromisso fuit interpositũ
iur̃m, stari debet compromisso ẽt quò ad contenta in testõ,
per no. per Bar. in l. si quis pro eo, in fine princ. ff. de fideius. &
ibi clariùs per Rapha. & per notata per Io. de Imo. in c. cũ con-
tingat, in vlti. q. de iureiur. quia rñdeo q præfati doc. loquũ-
tur, qñ appareret partes fecisse transactionem super cõtentis
in testõ; & cùm iur̃o renuntiassent beneficio. d. l. de his. sed in
casu nostro non apparet quòd facta fuerit in compromisso
mentio de contentis in testõ, nec q fuerit renunciatũ dispo si
tioni dictæ l. de his. vnde dico q dictum compromissum ẽt si
fuisset gñale, non intelligebat in dubio factum super depen-
dentibus à testõ, vt not. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in
6. q. de verb. ob. per id quod nota. in l. tres fratres. ff. de pac. &
11 iur̃m † interpositum super generali dispositione, non trahit
ad illa, ad quæ non trahebatur generalis dispositio: vt no. Bar.
in l. sed & si quis. §. quæsitum. in fi. ff. si quis cau. & Bal. in ca. 1.
de controuer. feu. apud par. ter. & in l. si procurator. in 4. col.
ff. de condi. indeb. & Io. And. in ca. 1. de commo. per id quod
habetur in l. fi. C. de non num. pecu. & in l. fi. ff. qui satis. cog.
12 cum si. ¶ Vltimò principaliter † dixi in consilio arbitramen-
tum non tenere, eo quia fuerat assumptus dictus F. pro tertio
in casu discordiæ & antequam constaret de discordia tulit ar
bitramentum, & probasse puto in consilio: ad hoc vr̃ rñderi
per no. Spec. & Io. And. in tit. de arbi. in fi. versi. & no. per doc.
in c. 2. de arbi. in 6. dum volunt quod si electi sunt tres arbitri,
& duo pronunciant præsente tertio & non consentiente, siue
taceat siue contradicat, valet, quia dico q ille casus non habet
aliquid cõe cum nostro: quia in casu illo dicti duo arbitri qui
pronunciârunt, erant arbitri qñ sententiá tulerunt: & si sñía
est lata ab arbitris seu à maiori parte, quod sufficit qñ alius a-
dest, licèt cum eis non concordet. l. si in tres. ff. de arb. sed in ca
su nostro dictus F. antequam constaret de discordia non erat
arbitrer nec arbitrator, ideo non sufficit q ex postfacto super-
ueniret discordia: vt probaui in consilio, & per consequens
sñía lata ab eo fuit ante discordiam: & sic ab eo qui non erat
arbiter seu arbitrator: ex quo apparet non esse eandem ratio-
nem vtroque casu, & pro hoc etiam facit: quia etiam iudex,
qui in veritate hẽt iurisdictionem: tñ ignorat se habere & iu-
dicat, non valet l. quæro. ff. de eo qui pro tuto. no. doc. in l. tra
ditam. ff. de condi. & demon. cum suis concor. & eodẽ modo
non obstat id quod no. Dominicus in d. c. 2. de arbi. in 6. quia
loquitur eodem casu, s. qñ à principio fuerũt simul electi tres
arbitri. ¶ Non obstat q dicatur fuisse interpellatum dictum
M. à duob. notarijs, s. q die sequẽte de mane deberet interesse
ad allegandum iura sui principalis, eo quia arbiter & tertius
vnà cum dicto M. dictam causam expedire intendebãt, quia
ad hoc pluribus modis respondi in consilio: & illæ responsio-
nes non sunt sublatæ per præfatum dñm consultorem. & li-
cèt ipse replicet ad vnam responsionem dum inter alia dice-
bam, q illa requisitio non valuit, quia non fuit expressus lo-
cus vbi deberet adesse. nam respondet consultor q, ex quo a-
liàs fuerant insimul, poterat intelligi de loco consueto, per
notata per Innoc. in ca. cum nobis olim, de elec. quæ quidem
13 rñsio nullo modo videtur sufficiens, † quia Innoc. vult q re-
quisitus ad actum pro certa die debet intelligi hora congrua
ad talem actum. vnde citatus vt veniat ad electionem tali die
faciendam de pastore ecclesiæ vacantis, intelligitur q com-
pareat de mane, quia illa est hora congrua propter missam &
solennitatem, quæ ibi exigitur, & ita etiam quò ad horam
congruam intelligatur citatus, notat Iaco. Butr. & Bald. in l.
si vt proponis, la secunda. C. quomodo & quando iudex. &
Guiliel. de Cu. in l. 2. ff. si certum pet. & Bal. in l. 1. in vlt. col. C.
quomodo & quando iudex. Sed in proposito nostro quilibet
locus honestus erat congruus in tali actu arbitratorum. l. si cũ
dies. §. si arbiter. cum §. seq. ff. de arbi. l. prætereà non fuerant
prius in examine illius causæ dictus Tertius cũ arbitris, ideo
probabiliter dubius esse poterat dictus arbiter, quo in loco
vellet dictus Tertius adesse pro expeditione causæ: & posito
† 3 q aliquando conuenissent in vno loco, tamen ex quo † non
elegerũt locum determinatum pro actitandis in causa, illud
non debet sufficere, vt colligitur ex nota. per Bart. in d. l. si vt
proponis, ex quib. apparet de nullitate laudi prædicti. ¶ Cir-
ca iniquitaté verò & iniustitiam laudi non scribo: quia non
expedit stante dicta nullitate, & circa iniustitiá. puto etiam
copiose dictum & allegatum esse per aduocatum dictæ Fran-
cischinæ velut in facto perfectè de meritis causę instructum.
Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Alias. s. lib. 2. consi. 124.
b ¶ Signum. s. lib. 2. consi. 153. num. 12. Anch. consi. 431. limita. s. lib. 6. consi. 14.
c ¶ Quando suprà lib. 5. consi. 79. colum. fin. Socin. consil. 103. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non probat plus quàm de necessitate inferatur ex ea.*
2 *Locorum diuersitas & nominum arguit diuersitatem corporum.*
3 *Sententia lata super parte nulla est.*
4 *Appellare & de nullitate dicere copulatiuè, contraria sunt.*
5 *Libellus dicitur continere id quod refertur.*
6 *Confessio explicita seu relata ad aliud in quo non inuenitur, non nocet, num. 7.*
8 *Fundare quis se non potest ex positione negata.*
9 *Sententia præsumitur lata ex causis, de quibus in actis.*
10 *Recitans non fatetur.*
11 *Sententiam rectè latam negans, non fatetur esse latam.*
12 *Conuinci verbum hoc, non importat omnes vel maiorem partem.*
13 *Positio vna & responsio debet reduci ad concordiam cum alia.*

CONSILIVM XLIX.

IN causa & lite inter Iacobum Ioannis de Ange.
agentem, & Angelum quondá Nicolæ se defen
denté, prętermissis non necessarijs mihi vr̃ fun-
damentũ victoriæ dicti Iaco. consistere princi-
paliter in virtute sententiæ condemnatoriæ per
dñm And. de Cisijs collateralem latæ in fauorem dicti Iaco-
bi contra dictum Angelum ad restitutioné rerum per d. Iaco-
bũ petitarũ. & licèt do. Leonardus iudex appellationis inter
positæ à dicta sñía pronunciauerit p contentis in adiudicatio
ne in actis deducta fuisse & esse nulliter & iniustè iudicatum
absoluendo prædictum Iacobum ab expensis: tñ hæc secun-
da sententia lata per iudicem appellationis non habet obsta-
1 te dictæ primæ sententiæ latæ in fauorem Iacobi, † quia sñía
a a non probat plus q̃ de necessitate inferatur ex ea l. si iudex.
ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & ibi no. & in l. 2. C. de ordi.
cog. & in l. 1. C. de ordi. iudi. & not. Bar. in l. Iul. verũ debitoré.
in 3. col. ff. de cond. inde. & dẽnt verba sñíæ strictè accipi vt ia-
cét. l. 1. C. si plures vna sen. l. diui fratres. ff. de lib. cau. l. si à te-
sta. ff. de excep. rei iud. no. in l. 1. C. si aduer. rem iu. & no. Bar.
in l. si expressim, circa 3. col. ff. de app. cum simi. Sed tenuta
bonorum data dicto Angelo seu Nicolæ patri suo, & æstima-
tio & adiudicatio inde secuta solũ põt adaptari ad petias ter-
ræ positas in pertinentijs Montis Securi & ad terras positas in
pertinentijs Anchonæ in cõtrata Bolognani; qa de istis loquit
asserta tenuta & æstimatio se referens ad tenutá, & adiudica-
tio se referés ad prędicta, sñía verò cõdemnatoria lata in fauo
rem dicti Iacobi comprehendit non solùm terras positas in
territorio Montis Securi, sed etiá in alijs territorijs & in alijs
contratis, & nõ in cõtrata Bolognani pertinentiarũ Ancho-
2 næ, & † per consequens diuersitas locorũ & nominũ arguit di
uersitaté corporũ. l. si idé. C. de codi. l. ita fidei. ff. de iure fi. no.
Bar. in l. demonstratio falsa, in fine principij. ff. de cõd. & de-
mõ. & in l. 1. C. si vnus ex plurib. ap. & Ia. But. & alij post eum
in l. 2. C. de erro. aduo. cũ sim. ergo solũ põt dici p sñíam latam

in cā appl'onis solum esse i tritatā primā sniam quo ad terras
positas in territorio seu pertinentijs Montis Securi: in alijs er
go firma manet prima snia, cum nō sit rescissa p iudicē appel-
lationis, quod aūt tenuta fuerit data de terris quas s. narraui
scilicet in pertinentijs Mōtis securi in cōtracta Grantiæ, & in
ptinentijs Anchonæ, in cōtracta Bolognani, patet ex cōmis-
sione notificationis tenutæ ad instantiā dicti Nicolæ, quæ cō
tra dictum Nicolā fidem facit. l. cum precū. C. de lib. cā. l. 2. C.
de insti. & subst. sub cōd. fac. & no. per Bar. in l. certum. §. si qs
absente. ff. de conf. & doct. & c. fin. de confes. cum si. ¶ Plus ēt
dico q, attento q, pro parte Angeli. fuit appellatum in totum
à dicta snia cōtra eū lata, & iudex appellationis non pronun
tiauit super toto: sed solùm quò ad bona cōtenta in adiudica
tione, in qua quidem non continent oīa de quibus in prima
snia cōdemnatoria, vt proximè deduxi: & patebit ēt ex infrà
3 dicendis: † sequitur q, talis snia lata per iudicem appellatio-
nis super parte est nulla, vt l. 1. cum ibi plenè not. C. si aduer-
sus rem iud. l. in hoc iudicio. ff. fa. ercis. fuit ēt nulla dicta snia
alio respectu: quia continet repugnantiā & cōtrarietatem in-
quantum dicit: pronunciamus per dictū dnm iudicem à quo
pro contentis in adiudicatione in actis deducta fuisse & esse
nulliter & iniustè pronunciatū. & per cns per d. ser Corradū
noīe quo in actis fuisse & esse benè appellatum & de nullita-
4 te dictum. nam † appellare & de nullitate dicere cōiunctim
†2 seu copulatiuè sunt cōtraria: qa appellatio suspēdit seu extin
guit pronunciatū. l. 1. in fi. ff. ad turp. l. si cā. C. de trans. c. veniē
tes, de iureiu. sed dictio nullitatis nō pōt rūpere vel extingue
re id q, iam est nullum. l. nā & si sub cōditione. ver. rūpendo.
ff. de iniu. testa. c. ad dissoluendū, de despon. impub. & decla-
rat ita Bar. in l. si expressim. ff. de app. in versi. 3. qro ad declara
tionē pdictorū. & in l. 1. C. qn prouo. & sequunt alij doc. post
eum ibi. cōtrarietas aūt seu repugnantia quæ est in snia red-
dit sniam nullam. vt inquit Bar. in l. duo iudices. in fi. ff. de re
iudi. & no. gl. 21. q. 3. in §. cum ergo subditi. & Bart. in l. 1. C. de
fur. & in prin. constōnis codicis. in §. quibus, argu. l. vbi repu-
gnantia. ff. de reg. iu. & l. scripturæ. C. de fide instru. & q, dicta
snia dicat, cōtinere repugnantiā, decidit Ang. in l. Pap. §. si qs
irritum. p illum tex. ff. de inoff. test. & Anto. de But. & Ioā. de
Imo. in c. dilecta. de app Et ideo cū pro parte dicti Iacobi fue-
b rit dictum dictā sniam latam per iudicem appellationis fore
& esse nullā: & si & quatenus [b] esset aliqua fuit dictū eā eē ini
quam & ab ea appellatum, dēt iudex præsentis causæ cū in-
ueniat sniam esse nullam, pronunciare illam esse nullā: qa in
tali casu non est appellatū, s. si snia est nulla: & posset ēt adde-
re hæc verba, s. & superuacuò appellatum: ita declarat Bart. in
l. si expressim. ff. de ap. in versi. quartò videndum est de modo
sniandi, &c. sequuntur alij doc. ibi & in l. 1. C. qn prou. non est
neces. & in ca. dilecto de app. si aūt deserat psens cā nullitatis
& appellationis remanebit firma snia lata per dictū do. Leo-
nardum iudicem appellationis quò ad dicta bona in adiudi-
catione contenta, ac si nunquam ab ea fuisset prouocatum. l.
si contra. C. de appel. l. fin. §. illud. C. de temp. app. & simili-
ter quo ad alia dicta bona non comprehensa in adiudicatio-
ne remanebit firma prima. snia cōdemnatoria lata per dictū
do. Andream, cùm illa non sit retractata per aliquā contrariā
sniam: & ideo in rem iudicatam transiuit. d. l. si cōtra. & ideò
poterit peti per dictum Iacobum executio dictæ primæ sniæ
condemnatoriæ: quatenus est pro dictis alijs bonis in pdicta
adiudicatione non cōtentis. ¶ Nec prædictis obstat si diceret,
quod imò bona oīa de quibus in principali petitione & libel
lo dicti Iacobi, & successiuè in dicta snia cōdēnatoria in eius
fauorem lata sunt cōprehensa in dicta adiudicatione vt in pri
ma facie probari vr ex narratis maximè in cōclusione libelli
pducti corā magnifico dño An. de Bicchis de Senis ptāte An-
chonæ. qui libellus est in secundo processu. fo. 2. 3. & 4. sed rn
deo q, hoc non est verū: quia ibi procurator dicti Iacobi non
ponit p constanti in narratione libelli q, dicta bona ibi narra
ta & specificata fuerunt adiudicata: sed narrat q, ita dr, subdē-
do prout de prædictis oībus & singulis latiùs constat sic vel
aliter p acta dictæ cāæ in archiuo magnificæ ciuitatis Ancho-
5 næ ad quæ refert: † igitur perinde ast ac si oīa q̄ continētur in
dictis actis adiudicationis fuissent exprssa in dicto libello se
referente ad acta. l. asse. toto. ff. de hære. inst. l. ait prætor. §. 1. ff.
de re iu. l. edita. in verb. put. & ibi no. doc. C. de edē. vbi patet

q, illa dictio prout, est limitatiua, & restrictiua scdm q, conti-
net in scriptura ad quā fit relatio. & plenè no. Bar. in extraua
gantia. ad reprimendū. in verbo, prout. & doc. in c. put de do.
6 & cont. & in specie † decidit: clarè Bal. in l. 2. C. de erro. aduo.
vbi p illū tex. decidit q, si quis rndeat positioni cōfitendo cō-
†3 tenta in positione, subdat tn † put [c] in tali instrō cōtinet, & in
c illo instrō non cōtineat illud q, continebatur in positione, nō
dicet positio cōfessata. cum ergo p acta dictæ adiudicationis
non appareat q, omnia bona de quib. in snia condemnatoria
lata in fauorē Iacobi contineant in ipsa adiudicatione: sequit
q, non vr dictus procurator per dicta verba cōtrariū confiteri
7 in dicto libello secundi processus, & ideo licet postea in con-
clusione eiusdem libelli subiungat hanc clausulam, videlicet
quare cum prædicta oīa & singula vera fuerint, & fuit in iure
& in facto, referendo singula singulis merito, &c. non impor
tant ista verba plusquā importent narrata in superiori parte li
belli, ad quæ narrata refert conclusio, dū dicit prædicta oīa &
singula. & iō importat dicta cōclusio q, pdicta sunt vera scdm
q, continet in dictis actis adiudicationis ad quæ fuerat facta
relatio: & pro hoc ēt facit, quia non est putandum q, libellās
voluerit se statim corrigere. l. non ad ea. ff. de cōdi. & demon.
¶ Non obstat ēt si diceretur, hoc esse ēt probatum per id q, con
tinetur in 22. positione producta in ipso secundo processu per
procuratorem dicti Iacobi in fol. 20. nam ibi ponit q, dictus
quondam Nicola dum esset in terra Cinguli de an. dñi. 1468.
dixit d. Iacob. præsenti & intelligenti & in præsentia fide di-
gnorum testium: Iacomo non guardate che io habia presoli
toi terrent de la grantia che io ho fatto per lo meglio aciò che
lo cōe de Anchona non te li toglia, che io sempre te li rende-
ro, vel æquipollentia verba, quia rndeo q, per contenta in di-
cta positione, non apparet q, ponens ibi loquatur, de alijs ter
ris quam de illis quæ sunt in rerritorio Montis securi, nam di
cta verba possent verificari in illis tm q̄ denoīata sunt in scri-
ptura tenutæ & æstimationis & adiudicationis, & sic talis cō-
fessio vel assertio ponentis tanq̄ obscura & incerta & non cō-
cludēs nō releua. l. certū, in prin. ff. de cōfes. l. voluit, in princ.
8 ff. de interrog. act. c. in præsentia. de prob. ¶ † Præterea aduer-
sarius negauit contenta in positione, igitur nō potest ex posi
d tione negata [d] se fundare. c. ex eo. de reg. iur. in 6. leg. cū de in
debito, in prin. ff. de prob. no. Spe. in ti. dispositio. §. 8. ver. 1. &
Bart. in l. non vtiq;. ff. de excep. & in l. post legatum. in princ.
ff. de his qui vt indig. & in l. naturaliter. §. nihil cōe. circa ter-
tiam lecturam illius. §. ff. de acq. pos. cum similib. ¶ Non ob-
stat etiam si diceretur hoc probari per id q, continetur in fine
alterius petitionis & libelli dicti Iacobi in tertio processu ibi.
dum specificata res & bona quæ petit in fine: dicit quod di-
cta possessio vulgariter nuncupatur la grātia & apprehensio-
ne tenutæ facta per dictum Nicolam & ēt in æstimatione &
ad iudicatione ēt denoīat la grātia. ¶ Quia respondeo, primò
q, in tenuta dr q, data est tenuta quarundam terrarū positarū
in territorio Montis Securi in contrata grātiæ, aliæ verò terræ
de quibus data fuit tenuta aliter ibi denominātur & sub alijs
vocabulis. ergo vltra terras positas in territorio Montis Secu-
ri non comprehenduntur aliæ terræ contentæ in snia condē-
natoria lata in fauorem Iacobi. in adiudicatione etiam dici-
tur q, dantur in solutum dictæ terræ grātiæ p quantitate du-
catorum octingentorum secūdum æstimationem factam p
conuicinos dictorum bonorum, & tn cōstat ex actis, q, æsti-
matores referunt se ad bona capta in tenutam, quæ vt dictum
est suprà, non capiunt omnia bona de quibus in sententia cō
demnatoria lata in fauorē dicti Iacobi, sed certam partem. s.
positam in pertinentijs Montis Securi, & in pertinentijs An
chonæ in contrata Bolognani. & ita debet etiam in dubio in-
terpretari & declarari dicta adiudicatio per acta præceden-
tia, id est, per dictam tenutam narratam in dicta notificatio-
d ne facta ad petitionem dicti Nicolæ, vnde † videmus q, snia
intelligitur lata ex cā quæ apparet in actis præcedentibus, vt
not. in l. hæc. n. in prin. ff. de suspect. tut. & in l. si quis ad exhi
bendum. ff. de excep. rei iudi. & in c. si confirmationem. de e-
lect. lib. 6. ita ergo illa narratio facta in adiudicatione de re-
latione immissionis tenutæ in terris positis in pertinentijs
Anchone & Montis Securi vocatis la grātia, & verba adiudi-
cationis ibi, dū dicitur, adiudicamus dictas terras grantiæ p
quātitate octingentorū ducatorum secundū æstimationem
factam

factã per cõuicinos, & dẽt interpretari, intelligi, & declarari
per ea quæ præcesserunt, s. per ipsam tenutã de qua in dicta no
tificatione fit mẽtio ꝑ ipsam æstimationẽ se referentẽ ad di-
cta bona capta in tenuta. ¶ Similiter non obstat si diceretur,
hoc probari in quadam scriptura replicationũ dicti Iacobi
posita in dicto tertio processu in fol. 2. in versi. 3. non obst. &c.
dum dicit ꝙ dicta asserta interpositio primi & secũdi decreti
adiudicationis dictorum bonorũ petitorum per dictum Ia-
cobum fuit nulla & nulliter facta ex defectu citatiõis & alio
rum requisitorum ex forma statuti: quia ad hoc rñdeo ꝙ Ia-
10 cobus † per dicta verba non affirmat adiudicationem fuisse
factam. sed refert verba aduersarij hoc dicentis, & illa impu-
gnat: ideo non dr̃ fateri, vt de se patet, & specificè probatur ꝑ
notata per glo. notabilem in l. Gallus. §. idem credendum, in
verbo pronepos. in fin. ff. de lib. & posthu. quam Ange. ibi di-
14 cit esse multũ no. † pro referentib. in libello vel in exceptio-
nibus vel in replicationibus verba aduersarij sui, quia per hoc
nõ videntẽ affirmare illa esse vera. tñ vt dicit ibi Io. de Imo. il-
li qui ita recitant verba aduersariorum vt plurimum illa ex-
presè impugnant: & sic tantò clarius est ꝙ ea non vñr fateri
esse vera, pro hoc etiam facit tex. in d. l. Gal. §. forsitã. ibi dum
11 tex. dicit, quia pater eius non rectè institutus esset, † maximè
iuncta gl. in verbo, rectè, quæ dicit quia nullo mõ, &c. ꝑ quæ
signanter dicit ibi Bal. probari ꝙ licet quis neget sñiam rectè
15 latam, non ꝑ hoc vr̃ fateri sñiam esse latam: † & sic negãs qua-
litatem facti non vr̃ necessariò fateri ipsum factũ. quod qui-
dem reputat Bal. esse notandum, & sequũtur alij post eũ ibi.
ergo in proposito dictus Iacobus in effectu in dicta replica-
tione negat adiudicationem fuisse solenniter factam: nõ per
hoc vr̃ fateri eam fuisse factam, ẽt si nõ apposuisset illã dictio-
nem, s. assertam quantomagis cum addiderit illã dictionem,
scilicet assertã. & per hoc ẽt est rñsum si diceretur esse proba-
tam intentionẽ aduersarij per quandã scripturam replicatio-
nis dicti Iacobi positam in dicto tertio processu in fol. 16. in
ver. tertio non obstat tertia duplicatio, &c. quia dico ꝙ ibi siplr̃
Iacobus refert verba aduersarij allegãtis dictam adiudicatio-
nem: & Iacobus rñdet dictam assertam adiudicationẽ fuisse
nullam, imò expresè ibi negat Iacobus illã apparere & de il-
la constare. ¶ Non obstat ẽt si diceretur ꝙ Iacobus circa prædi-
cta vr̃ fateri intentionem aduersarij in decima positione po-
sita in dicto tertio processu. fol. 23. dum ponit ꝙ dictus Nico-
la, de anno 1467. apprehendit tenutam & corporalem posses-
sionem dictorum bonorum & rerum. s. petitarum ꝑ Iacob. in
iudicio: & illa semper tenuit & possedit continuato tpe vsq;
ad eius mortem: & post eius mortem: dictus Angelus eius fi-
lius: quia respondeo ꝙ licet Iacobus ibi affirmet Nicolam ap-
prehendisse tenutam & corporalem possesonem dictorum
bonorũ, nõ dicit tñ ꝙ illud fecerit ex cã adiudicationis iudi-
cialis in qua fundat se d. Ang. & in qua fundatur sñia lata per
iudicẽ appellationis. nã verificari possunt dicta verba etiã in
apprehensione possessionis extra iudicialiter fectæ per d. Ni-
colam d. Iaco. non existente corporaliter in dictis petijs terræ
l. clã posidere, in prin. & §. qui in nundinas. ff. de acq. pos. l. 1.
in fi. cum l. seq. ff. vti posi. Non obstat ẽt si diceretur esse pro-
batum de adiudicatione dictorum bonorũ petitorum ꝑ Iac.
ex eo qđ continetẽ in sexta positione dicti Angeli & rñsione
dicti Iacobi in dicto tertio processu. fol. 29. in qua positione
continetur in effectu qđ d. Nicola de anno 1467. accepit te-
nutam seu possessionem, & fecit sibi adiudicari terras petitas
per dictum Iaco. in dicto iudicio ex legitimis causis, ꝓut cõ-
stat publicis documentis actorum dictæ cãæ manu publici
notarij ex archiuo cõis Anchonę, & Iacobus rñdit per hæc ver
ba, s. non credit de iure, quia rñdeo ꝙ per dictam rñsionem
negat adiudicationẽ fuisse solenniter seu legitimè factã: per
quæ verba rñdens non dr̃ fateri adiudicationẽ, vt in diuiduo
dicit notanter Bal. in d. l. Gallus. §. forsitan. per illũ tex. cũ gl.
in verbo, rectè & retuli sup scđo rñso ꝙ dicta positio refert se
ad acta Archiui, & ex actis Archiui apparet qđ non oẽs terræ
petitæ per rei vendicationem à dicto Iacobo comprehendun
tur in tenuta & adiudicatione: sed solùm aliquæ quemadmo
dum suprà deduxi. ergo posito ꝙ ẽt Iaco. confessus fuisset sim
pliciter contenta in dicta positione hñte relationẽ ad acta, nõ
diceretur fuisse confessum adiudicata fuisse oĩa petita per Ia-
cobũ: sed solũ illa quæ de necesitate comprehenduntur in il-
lis actis tenutæ & adiudicationis ad quæ facta est relatio, vt
inquit clarè Bal. in d. l. 2. C. de errore calculi, per illum textũ
& superiùs retuli. ¶ Præterea illa verba positionis prædictæ in
qua dr̃, ꝙ dictus Nicola accepit possesionem dictarum terra
rum de quibus in petitione dicti Iacobi fit mentio, & illas fe-
cit sibi adiudicari, verificari possent in duabus petijs terræ ex
oĩbus cõprehẽsis in petitione Iacobi l. inter illam. §. fi. ff. de
ver. sig. & ideò ẽt si dictus Iacobus simplr̃ cõfessus fuisset con-
tenta in dicta positione esse vera: talis cõfesio non probaret,
nec de necesitate cõcluderet de oĩbus petijs terræ cõprehen-
sis in petitione Iacobi: qm̃ verificari posset in duabus, vt dixi,
& probatio dẽt de necesitate concludere. ca. in præsentia, de
12 prob. & l. neq; natales. C. de proba. & ꝓpterea † in proposito
dicit notanter Pet. de Anch. & Io. de Imo. in c. q̃to, de his quæ
fiunt à præl. sine consen. ca. ꝙ si instr̃o continetur ꝙ canonici
talis ecclesiæ constituerunt talem syndicũ, vel fecerunt talem
actum: non per hoc probatur ꝙ ille actus fuerit legitimè ge-
stus ab omnibus canonicis vel à maiori parte: quia possent il
la verba pluralis numeri verificari in duobus canonicis: cum
non dixerit oẽs canonici. per dictam. l. inter illam, secus si in
instr̃o diceretur ꝙ capitulum constituit talem syndicũ, vt ibi
per eos, & idem voluit Old. licet ipsi non allegent in consilio
c. incipien. In executione, &c. & idem vr̃ velle Io. And. in ad-
ditio. Spec. in titu. de syndico. in additione inci. Albertus Ga
leoti. & Bal. in ca. cum in cunctis, in fi. de elec. accedit ꝙ not.
Inn. in c. auditis, de præscrip. & ibi. d. Abb. in 7. col. vbi volunt
quod si testes deponant ꝙ talis exercuit iura episcopalia in ta
li loco, non intelliguntur probare de oĩbus iuribus ep̃alibus:
sed verificabitur illa probatio in duobus: & sic non concludit
de necesitate nec probabit de omnibus, cũ de natura proba-
tionis sit ꝙ sit necessariò concludens. ¶ Fertur etiam quod ex
dispositione statuti Anchonæ dẽt positionibus rñderi simpli-
citer & purè: & propterea videtur ꝙ illud verbum de iure ap-
positum in responsione Iacobi reijciatur dum dixit, non cre-
dit de iure: tñ quia priores rñsiones sunt tutæ, & meo iudicio
meliores ideo super hac vltima non insisto. ¶ Minus etiam
obstat id quod continetur in positione 12. dicti Angeli posita
in dicto tertio processu, in fol. 30. iuncta rñsione dicti Iacobi,
in qua quidem positione continetur ꝙ inquantum apparet
tempora captæ possesionis & factæ adiudicationis terrarum
earundem eundem Iacobum fuisse absentem à ciuitate & di
strictu Anchonæ dicta eius absentia fuit ex causa rebellionis
ipsius, & vigore deliberationis magnifici concilij ciuitatis
Anchonæ, & Iacobus respondet, non credit ꝙ fuerit rebellis,
sed absens: quia respondeo ꝙ in dicta positione non contine
tur quod fuerit facta adiudicatio de omnibus terris compre-
hensis in petitione dicti Iacobi: & illa verba in positione non
cõprehendunt de necesitate omnes terras in petitione con-
tentas vt proximè dixi. Præterea dicta positio intelligitur de
illis petijs terræ apprehensis & adiudicatis, prout continetur
in actis Archiui ad quæ se retulit ipsemet Angelus in præce-
13 denti positione, s. sexta: quia vna † positio & rñsio debet redu
ci ad concordiam cũ alia, vt non discrepent, vt dicit notabili-
ter Cyn. & Bald. in l. cum falsa. ad fi. C. de iur. & fac. igno. &
Sal. in l. cum precũ. C. de lib. cau. & Pau. de Cast. in l. 1. in prin
cip. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi exi. & ar. c. cum tu. de test.
& in prima constitutione codicis. §. quibus. facit quod not.
Cy. in l. in exercendis. C. de fid. instr. & Bar. in l. scripturæ. eo.
tit. cum sim. aliàs aũt posset dici ꝙ dicta positio non cõclude-
ret de adiudicatione aliqua facta dicto Nicolæ: quia simplr̃
dr̃ in dicta positione, ꝙ inquantum appareat ꝙ tẽpore captæ
possesionis & factę adiudicationis terrarũ earundem eundẽ
Iaco. fuisse absentem, &c. & non dicit per quem capta fuerit
possesio, nec cui facta fuerit adiudicatio: si ergo referatur ad
adiudicationem & tenutam, de qua in præcedẽtibus positio-
nibus fit mentio, ergo oportet ꝙ intelligatur de illa tenuta &
adiudicatione, de qua fit mentio in actis Archiui, ad quam
facta est relatio, in præcedentibus positionib. vt dixi. Ex qui-
bus omnibus firma remanet conclusio, quod tenuta & adiu-
dicatio allegata pro parte Angeli, de qua in sententia iudi-
cis appellationis, non comprehendit omnia bona petita per
dictum Iacobum, sed solum illa quæ supra deduxi, & illis ex-
ceptis remanet prima sententia lata per dominum Andream
in fauorem Iacobi illæsa & irretractata, & iudex præsentis

 appellatio-

appellationis habebit etiam pronunciare sententiam latam per primum iudicem appellationis fuisse nullam ex causis supra deductis: & vbi deferretur præsens appellatio & nullitatis dictio remaneret firma prima sentẽtia condemnatoria lata in fauorem Iacobi pro dictis alijs bonis, quæ dixi in dicta tenuta & adiudicatione non comprehendi, & in eis bonis erit executioni mandanda. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Sententia. s. lib. 1. consi. 46. col. 3.
b ¶ Quatenus. s. lib. 3. consilio. 2. col. 3.
c ¶ Prout. s. lib. 6. consi. 71. nu. 7. dixi in consu. Paris. §. 5. nu. 77.
d ¶ Negata. s. lib. 5. cons. 92. nu. 5.

CONSILIVM L.

IN causa & lite inter dominam Cassandram vxorem Gerandi de Corrigia agentem, & illos de
1 Duratio se defendẽtes, fit principaliter dubiũ † an testamentum Imperij possit dici nullum ratione præteritonis maternæ? in quo quidẽ consului quod non. & quia nonnulla allegant in cõtrarium illis consideratis sentio veram esse cõclusionem in priori consilio redditam, maximè per ea quæ ibi deduxi. & per alia inferius dicenda. & non obstat dũ rñdetur ad notata per Benedic. de Plumb. in l. qui duos. §. 1. ff. de manu. testa. quod ibi loquitur qñ alius nõ erat vniuersaliter hæres institutus; & ideo tũc verbum, cõe relinquo, iunctũ cum illis verbis dñam, massariam & vsufructuariam, põt referri ad institutionem per l. his verbis, in prin. cũ ibi no. ff. de hære. insti. sed in casu nr̃o alius erat vniuersalis hæres institutus, quã mater testatoris: ideo tunc illa verba non referuntur ad institutionẽ, per no. in d. l. his verbis. quia ad hoc replicatur, quod imo ẽt qñ alius est hæres vniuersaliter institutus vult Benedic. de Plumbi. in d. l. qui duos quod illa verba importent hæredis institutionẽ, scilicet quãdo si non importarent hæredis institutionem actus vitiaretur: ita aperte dicit Benedictus, in d. l. qui duos, dum dicit, ꝓ decisione sua non obstant notata in auth. hoc locum. C. si secundo nup. mul. quia ipse intelligit quod ibi alius erat purè institutus. vñ dico q̃, si testator dixerit, relinquo vxorem meã dñam & vsufructuariam, non vitiabitur relictum vsufructus dato quod per illa verba nõ induceret institutio. sed in qõne formata per eũ in d. l. qui duos. qñ testator dixit quod relinquebat vxorem dñam & vsufructuariam oĩum bonorum in vita sua, & post eius mortem instituebat Titiũ. nisi per ista verba relinquo dñam & vsufructuariã, videretur instituta vxor, deficeret relictum vsumfructus, cũ nõ cedat eius dies, nisi ab adita hæreditate. l. vnica. §. in nouissimo. C. de cad. tollend. & nullus alius posset adire hæreditatem ante mortẽ vxoris: cum Titius fuerit institutus post mortẽ vxoris testatoris, qua mortua vsusfructus finiabitur, & in dubio fieri dẽt interpretatio quod actus valeat. l. quot. de reb. dub. ideo scđm eũ fit interpretatio vt importet dicta verba hæredis institutionem; sed in proposito nostro ita est quod actus vitiaretur, nisi dicta verba importarent institutionem retenta opinione eorũ, qui vo
a lunt quod matri debeat relinqui iure institutionis: a ergo debet intelligi q̃, dicta verba importent hæredis institutionẽ: & ideo si bene aduertatur decisio Benedic. de Plumbi. qui optimè sentit in casu nr̃o, nullum hẽt contradictorẽ. ¶ Non obst.
2 ẽt dum † dr̃ q̃, Bar. in l. Titia cum testõ. §. fi. de leg. 2. in pen. q. cum suis concord. appellet legatum illam dispositionem qua testator dixit, relinquo vxorem dñam & vsufructuariam &c. quia rñdeo, quod Bar. ibi habet respectum cuius onus respiciat illa dispositio, s. an onus filij instituti, an onus substituti sui, vnde quantum ad hunc effectum dato q̃, intelligeretur titulo institutionis reliquisse, id particulare importatum per dictam dispõnem satis censetur legatum. l. quot. C. de hære. insti. Præterea Bart. loquitur qñ testator retulit dicta verba ad personam vxoris, quo casu illa verba dñam, &c. important ex consuetudine præeminentiam, scđm distinctionẽ notatã in d. auth. hoc locum. sed alia persona in qua nos loquimur, nõ apparet de dicta consuetudine, & stari dẽt propriæ significationi verborum, saltem, qñ talis persona nõ habitabat in domo testatoris cum præeminentia seu dñantia scđm quam ꝓpriam significationem venit aliud q̃ alimenta vel solus vsusfructus: qua intelligitur data hæreditas ei soli, si alius nõ esset institutus, vel pro parte, sed alius esset cohæres, per l. si vero fundus. ff. de vsufru. leg. iuncta. l. eum qui. C. de leg. & no. Ang. in d. auth. hoc locum. & consuetudo quæ est contraius cõe non dẽt extendi ad aliam personã. l. præcipimus. C. de appell. & in regula, quæ à iure. de regu. iur. in 6. imò et in vxore hoc idem tenuerunt nõnulli maximæ authoritatis vt in con. deduxi. & ita tenet Iac. But. in auth. hoc locum. licèt aduersa-
3 rij allegent eum pro se & minus rectè. ¶ Et circa † aliud fundamentum per me adductum in consilio dum dixi, q̃ verbũ relinquo, quamuis de sui natura sit verbum cõe; tñ pp verbũ dñam, quod idem importat q̃ hæredem, efficitur directum; qñ in eadem oratione verba prædicta proferunt, vt vltra allegata in consi. firmat Io. de Imo. in c. Raynutius. de test. in materia compendiosæ substitutionis circa antepe. char. cõmenti sui in ver. item etiam attende quia Bald. in d. l. precibus, posuit ẽt aliud. ca. quod reputat menti tenendum. adducebatur in contrarium id quod no. Bal. & Io. de Imo. in d. l. his verbis, in prin. s. qñ alius esset vniuersaliter institutus. Sed rñdeo q̃, Bal. ibi in hoc se non firmat, nec ibi ponderat q̃, verbum relinquo iungat cum verbo directo prout ponderat ipsemet Bal. d. l. precib. & Io. de Imo. in d. c. Rayn. & alij quos in consilio retuli. nec Ioan. de Imol. in d. l. his verbis, dicit q̃, non trahatur ad institutionem. sed se remittit ad d. l. Titia. §. fi. cum ibi no. & illa non obstant vt supra respondi. prout rñdet Benedictus de Plumbino, & etiam alio modo suprà proximè respondi, loquitur enim Bald in d. l. his verbis, in vxore relicta domina vsufructuaria, nos aũt in alia persona non cohabitante cũ testatore nec in domo eius præeminentiam habente, quo casu cessat dicta cõsuetudo, de qua in auth. hoc locum, vt superius dixi, nec etiam est bona rñsio dũ dr̃, q̃ illud quod dicunt doc. in locis per me allegatis procedit, quando nullus alius erat vniuersaliter in substitutione vocatus: quia tunc verbum commune efficitur directum propter verbum directum sibi adiunctum, secus quando alius fuisset vniuersaliter vocatus, vt
4 in casu nostro; quia dico † q̃, qñ substitutio est facta per verbũ commune seu adiunctione verbi directi, etiã si nullus alius sit vniuersaliter substitutus, non trahitur ad directã dispositionẽ: quia satis est q̃, in primo gradu alius fuerit vniuersaliter institutus, vt notabiliter traditur per Barth. in l. Centurio, in ver. quæro vlterius quid si hæc substitutio per verbum com-
* mune, &c. & sequuntur * cõmuniter alij: ergo patet q̃, illud quod dicit Bal. in d. l. precibus. cum concord. solum causatur ex eo quod adiectio verbi directi facit illud verbum cõmu-
5 ne, cui adijcitur esset directum. ¶ Dum etiam adducebã † no. per Io. And. in addi. Spe. in ti. qui filij sint legi. & Ange. in l. 1 ff. rerum amo. respondetur per aduersarios, q̃, illud est ideo, quia legatarius vsusfructus potest capere propria authoritate per l. fundi Trebatiani. ff. de vsufruc. lega. cum ibi not. saltem quando verba relicti diriguntur ad eum. Dico non esse bene responsum cum supportatione: Primò quia Io. Andr. & Ang. loquuntur, qñ tale relictum importabat solum alimenta non vsumfructum: secundo rñdeo q̃, non est verum, q̃ ille cui recta via legatus est vsusfructus fundi possit propria authoritate accipere legatum & ingredi rem fructuariã, nec inuenitur iure cautum, & expressè hoc dicit Sal. in l. 1. C. de vsu fru. in vl. col. allegando. l. 1. in prin. cũ si. ff. quorũ le. est bñ verũ q̃, postq̃ per hoiem est tradita res legatario, & per legatariũ præstita cautio de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, potest ille cui legatus est vsusfructus propria authoritate singulo anno accipere fructus: quod secus est in eo cui non vsusfructus est legatus, sed testõr dixit fructũ vel redditum talis fundi dari volo vxori meæ quò ad viuet: quia per talia verba nõ vr legatus vsusfructus, nec vllo tp̃e poterit talis legatarius de manu sua percipere fructus singulo anno. & hoc ẽt, quod legi-
6 tur & no. in d. l. fundi. ¶ Non obst. † ẽt dũ contra decisionem Ang. in dicta. auth. hoc locum, quam allegaui in consilio, dicebat q̃, Bald. vbi vult in cõtrariũ, quia rñdeo q̃, doctrina Bal. non loquit in ea muliere quæ cum testatore nõ habitabat, & procedit in ea persona, quam ex cõsuetudine loquendi testator consueuisset dñam appellare. Item loquitur Bal. confusè dum dicit q̃, mater ꝑ quosdã coarctatur ad legatum alimentorum, & non declarat per quos, & sic non apparet nos esse in casu Bal. præterea per distinctionem traditam † per Ange. in
7 dicta auth. hoc locum. reducuntur aliæ opiniones ad concordiam,

diã. vnde dẽt iudex amplecti opinionẽ, per quã aliæ reducuntur ad cõcordiam. l. si finita. §. illud. ff. de damn. infect. & ibi notant moderni. c. literas. de restit. spo. nec etiã Ang. in consi. 119. incip. in dicto testõ, &c. dicit contrarium, sed potius concordat cum his quæ ipse dicit in d. aut. hoc locum, s. q. q̃n mater habebat præeminẽtiam seu regimen in domo; tunc sit idẽ q. in vxore. & sic in casu nr̃o non cõstat nos esse in casu, q. per dicta verba testator voluerit sentire de præeminentia, quam ipsa mater habebat in domo, & saltem cum non extarẽt liberi testatoris. ¶ Non obst. † q. verbũ cõe relinquo alij vniuersaliter instituto non trahitur ad instõnem per no. in l. his verbis, quia r̃ndeo q. fallit q̃n iungitur cum dicto verbo alia dictio hẽns directam significationem: quia tunc verbum relinquo, vel aliud verbum q. de sui natura esset cõe, efficitur directum, vt supra deduxi, iunctis his q̃ in priori consilio allegata sunt, aliam r̃nsionem etiã dat Benedictus de Plumbino in
9 d. l. qui duos, de qua dictum est suprà. ¶ Postremò † adducit q̃d testator in dicto testõ adiecit hanc cl'am videlicet, & hoc præsens suum vltimũ testm̃ nuncupatiuum voluit oĩbus alijs preualere & plenissimum obtinere robur & firmitatẽ. p quę verba datur intelligi q. testator voluit dictum testm̃ valere oĩ meliori modo quo posset. nam illa dictio plenissimũ, &c. importat q. disponẽs vult oĩno valere: & taliter q. nullo mõ possit infringi, sicut alibi dicit gl. not. in l. ait prætor. §. permittit. ff. de mino. in verbo imputandũ, iuncto text. vbi fit differentia inter plenam, pleniorem & plenissimam securitatẽ. & illi dr̃ cõcedi plenissima securitas cui nulla obstat exceptio, & cõtra quẽ nulla dari põt restitutio in integrum aut remediũ rescissiuum. & facit. l. si dies. §. plenum. ff. de arbi. sed ita est q. q̃n testator relinquit aliquid ẽt particulare alicui personæ, cui iure institutionis relinquere tenebatur, & declarare velle testm̃ valere oĩ meliori modo quo põt, vr̃ voluisse relinquere iure institutionis, licet dispositio sua fuerit facta per verbum relinquo, vt decidit Bal. in l. quoties. C. de hære. instit. & Raph. Cu. in d. l. his verbis, in prin. & Pau. de Cast. in con. 345. incip. Su-
10 per puncto quæritur, &c. in 5. col. ¶ † Nec adhoc obstat quod not. Raph. in d. l. his verbis. dum dicit de clausula codicillari: quia r̃ndeo q. illud nullo modo obstat: quia vbi dicit q̃d q̃n testator dixit quod vult testam̃ valere omni modo quo potest, tũc verbum relinquo, relatum ad filium in re particulari trahitur ad institutionẽ: & subdit ipse q. si in contrarium diceres q. quotidie hic ponitur in testamentis: & r̃ndet q. non: quia cõiter ponuntur hæc verba, si nõ valet iure testamenti, valeat iure codicillorum vel alio iure, quo melius valere potest puta donationis causa mortis, & sic illa clausula. s. valeat omni alio iure quo valere põt, ponit in defectum validitatis testamenti: ideo non potest dici q. voluerit testator trahere dispositionem ad institutionem per quam testm̃ conseruat in vim testamenti: in casu autẽ nr̃o est apposita dicta clausula per se post clausulam codicillarem ad conseruationem & ampliationem roboris testi, non in defectum testamenti. ¶ Et, p hoc
11 † facit, quia secundum magis * cõem opi. si testator dicat, relinquo filio meo centum pro legitima [b] sua seu pro parte sua, vr̃ relinquere titulo institutionis, vt no. Bar. & Bal. in authen. vnde si parens. C. de inoffic. test. & consuluit Bar. in cons. suo inci. Consultus super dicto puncto. & in l. fi. ff. de pecu. leg. in fi. & Bal. & Pau. de Cast. in l. hũanitatis. C. de imp. & alijs substi. & Bal. in d. l. quoties. Card. Flo. in c. Raynutius, de testa. & Raph. in d. l. his verbis, in prin. & Pau. de Cast. in l. 1. in princ. in lectura Bon. ff. ad leg. fal. & dicit Lud. Ro. in l. nam quod. §. non omnes. ff. ad Treb. se ita pluries consuluisse: & ita etiã consuluit Pau. de Cast. li. 2. cons. 67. incip. In causa præsenti quantum ad id &c. & postq̃ ita se hẽt cõis opi. non insisto circa id q. nonnulli moderni conant in cõtrarium adducere: cũ à cõi opin. in iudicando non sit recedendum, vt traditur in lo
12 cis vulgaribus: † & in dubio non est recedendum ab opinione quæ fauet testamentum. l. si quis. ff. de inof. testa. sic ergo in casu illo quamuis formaliter testator non dixerit iure institutionis se relinquere: tñ sufficit si per alia verba apparet de mente: ita ergo esse dẽt in casu nostro cum testator adiecerit dictã clausulam, quod volebat habere plenissimum firmitatem, seu q̃n dicit omni meliori modo. bene facit, quod not. Bal. in l. vinum, circa septimam col. ff. si cert. peta. & Ioan. de Imo. in l. nemo potest. in quinta col. de leg. 1. & Ant. de But. in c. examinata, de iud. circa medium. & in c. literæ, de dilat. dum tractat de virtute illius clausulæ, s. & voluit valere omni meliori modo, &c. Ex his patet (meo iudicio) multipliciter esse respõsum & obiectum & corroboratam esse opinionem quæ habet, quod dictum testamentum Imperij non deficiat ratione dictæ assertæ præteritionis maternæ.

ADDITIO.

a * ¶ Institutionis. quæ est * cõis, & tenet Alex. d. aut. nouissima. & s̃. li. 6. cons. 19. & cons. 125. & vbiq; Guil. Bñd. repe. c. Rayn. vers. in eo. test. relin. 1. nu. 350. cum seq. de test. licet contrariũ, q. nõ sit necesse liberos parẽtib. relinquere iure institutionis, tenuerit Bar. d. auth. nouissima. & ibi Ias. col. 19. Soc. Rep. l. cũ auus. col. 5. de cond. & demon. puto tñ ẽt stante cõi opin. sustinendum istud consilium Alex. de æquitate, sed mero iure nouellarum sustineri non posset. adde no. s̃. li. 3. cons. 17. ad fi.

b * ¶ Legitima. imò * cõis est in contrariũ, vt per Bal. rep. l. 1. C. de sacros. eccl. Sal. d. aut. vnde si parens. & l. quoties. C. de hær. insti. Ias. d. auth. nouissima. & ipse Alex. l. his verbis, de hære. insti. nam q. §. non oĩs. ad treb. Benedi. repe. d. c. Ray. ver. in eo. testa. relinq. 1. num. 59. cum seq.

CASVS Antonius Crispolti de Bitonio condidit testamentum in quo post multa legata hęredem suũ vniuersalem Christophorum eius filiũ legitimũ & naturalem instituit, & eidem impuberi substituit per hæc verba, videlicet, si dictus Christophorus eius filius & hæres decesserit q̃ncunq; sine filijs legitimis & naturalibus, tunc & eo casu voluit q. quarta pars suorum bonorum distribuatur pro tunicis inter fratres ordinis sancti Francisci de obseruãtia existẽtes in ecclesia sancti Nofrij. Et p alia quarta parte substituit dñam Elisabetam eius sororẽ carnalem si viueret alias filios masculos eiusdem dñæ, & hoc vltra id quod dicta dña à dicto testatore & eius fratres consequi deberet. Et pro residuo substituit capellam partus constructam in ecclesia sancti Crispolti. Contingit q̃d post mortẽ testatoris dictus Christophorus eius filius decessit in pupillari ætate matre superstite in medio, cui matri in eodem testamento testator ipse vltra dotes suas reliquit omnes pannos lanæ & lini ad eius vsum, quæ tamẽ mater ante mortem dicti filij transiuit ad secundas nuptias, &c. ¶ Modò dubitat, an dicta substõ sit pupillaris directa respectu dictæ dominæ Elisabetæ sororis dicti testatoris substitutæ, vt. s. dicto pupillo defuncto superstite dicta sorore testatoris dicta mater pupilli non admittatur & Trebellianica aliqua nõ sit detrahenda. Et quæritur quid iuris, & consulatur [a] in fauorem
a dictæ dominæ & dictorum locorum piorum pro quibus iustitia videtur clarissima.

ADDITIO.

a Consulatur. sunt verba partis, vel aduocati sui postulantis intentionem suam ingenio & industria Alexãdri fulciri. quod Alex. facit, & latius in simili casu suprà lib. 3. cons. 12. & malè, quia iustior erat causa matris: & dicam infrà.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum valet de tempore ad personas,*
2 *Substitutio eadem an debeat diuerso iure censeri. nu. 17.*
3 *Substitutio dubia non debet interpretari contra matrem nume. 4. 18. & 19.*
5 *Moriatur, verbum, non est merè directum.*
6 *Legis generalis ratio extendit legem.*
7 *Miles potest substituere directo post pupillarem excludendo matrẽ. num. 8.*
9 *Substitutio pupillaris est fauorabilis.*
10 *Substitutio interpretatur vt sit directa. num. 12.*
13 *Substitutio facta per verba communia valet intra pupillaria iure directo, & superstite matre.*
14 *Pupillaris tacita excludit matrem substituta pia causa vel filiæ testatoris, idem quando mater secundo nupsit. nu. 15.*
20 *Distribuatur, verbum, valet iure directo. num. 21.*

CONSILIVM LI.

N casu præsenti occurrit primò illa dubitatio vtrum substitutio compendiosa facta filio impuberi à pagano per illa verba cõia, s. quandocunq; decesserit substituo, valeat iure directæ pupillaris substitutionis intra tpa pupillaris ætatis,

tatis,adeo q̃ mater impuberis excludatur ab omni successio-
ne legitima & Trebellianica per sororem testatoris,& dictam
capellam constructam in ecclesia sancti Chrispoli substitutas
Secundò occurrit alia dubitatio.s.vtrum substitutio compen
diosè facta filio impuberi per hæc verba,q̃ncunque decesserit
sine filijs voluit testator q̃ quarta pars bonorum suorum di-
stribuatur pro tunicis inter fratres sancti Francisci de Obser-
uantia existentes in ecclesia sancti Nofrij, valeat iure directæ
a pupillaris ad exclusionem dicti m̃ris. a ¶ † Circa primum du
1 bium videretur fortasse prima consideratione dicendum di-
ctam substitutionem esse fideicommissariam,ēt intra tempo
ra pupillaris ætatis, nam procedit argumentum de tempo-
re ad personas.l.vel singulis.& l.seq.& l.qui plures liberos.in
prin.ff.de vulg.& pup. sed substitutio facta pluribus perso-
nis inæqualibus, intelligitur facta eo modo quo æqualiter
potest omnibus conuenire.l.iam hoc iure.ff.de vulg. & pup.
l.in testō.C.de testa.mili.ergo ita in proposito verbum substi
tuo,relatum ad plura tpa dēt illa determinare vniformiter,q̃
esse non pōt,nisi omni tpe substitutio sit fideicommissaria,
quia post pupillarem ætatem no pōt valere iure directæ pu-
pillaris substitutionis.l.verbis ciuilib.& l.in pupillari.ff.de
2 vulg.& pup.¶ † Secundò quia non dēt eadem res diuerso iu-
re cēseri.l.cum qui ædes.ff.de vsuca.nec dēt induci diuisio vo
luntatis.l.eum qui.in fi.ff.de his qui.vt indig. ergo non debe
mus dicere q̃ dicta substō cōpēdiosa intra tpa pupillaris æta-
tis valeat iure directæ pupillaris,postea verò iure fideicōmis.
3 ¶ † Tertiò,quia dispositio dubia nō dēt cōtra matrē interpre
tari.l.si.C.de insti.& subst.sub condi.fac.sed si dicta substitu-
tio valeret iure pupillaris substōnis excluderet matrē pupilli.
l.pcib.C.de impu.& alijs substit.l.papin.§.sed nec impub.ff.
4 de inof.test.c.si pater.in fi.de test.in 6.¶ † Quartò per id q̃ no.
Bar.in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.in versic.3.principaliter
q̃ro q̃n substō cōpendiosa est facta per verbum cōe,&c. vbi cō
cludit q̃ si per aliquas coniecturas nō apparet q̃ testator vo-
luerit substituere directo,& m̃r pupilli extet & substitut⁹ nō
sit de descentibus testatoris, censetur fideicōmissaria ēt intra
tp̄s pupillaris ætatis fauore m̃ris.allegat in simili no.per gl. in
l.qui duos,in prin.in verbo superstes.ff.de reb.dub.& quæ in
simili notant̄ per d.gl.in d.l.Centurio.& in d.l.precib. vbi non
fit interpretatio tacitæ substōnis contra m̃rem in dubio.& ita
q̃nq; consuluit Bar.& q̃ dicta substō cōpendiosa facta p ver-
bum cōe filio impuberi valeat oī tpe iure fideicōmisi, tenuit
gl.in c.Raynutius,de test.& in d.c.si p̄r.& in d.l.Centurio.&
in d.l.precibus.& eā nōnulli secuti sunt. ¶ Tn̄ istis non ob-
stantib.in casu de quo quærit̄,contrariā sn̄iam de iure veriorē
esse arbitror,primò per tex.in d.c.si p̄r,vbi fuit facta substō cō
pēdiosa filio impuberi,& m̃r pupilli erat in medio, & fit iter-
pretatio q̃ valeat iure directæ pupillaris substōnis, nec potest
dici vt nōnulli voluerūt, q̃ ibi hoc iō fit: quia substō fuit fa-
5 cta † p verbū moriat̄,q̃ est directum: quia dicit Ang.& Io.de
b Imo.in d.l.Centurio.& in d.l.precib. & Old.in consi.125.&
Io.de Imo.in d.l.Centurio.& in d.c.Rayn.nō est b verū quod
dictū verbū moriat̄,fit merè directū:quia si ita esset,nō fuisset
opus interpretatione de qua facit mentionē tex.in d.ca.si p̄r.
q̃a in incertis,nō certis loc⁹ est cōiecturis.l.cōtinuus.§.cū ita
ff.de verb.ob.& dato ēt q̃ verbū moriat̄,esset directū; tn̄ rō ibi
assignata in tex.q̃ est gn̄alis,probat istā opinionem eē veram,
dū tex.ibi vult q̃ substō dubia dēt interpretari directa, si hoc
pōt cōuenire psonis quib.substō facta est,vt ēt not.glo.in d.l.
6 verbis ciuilibus, & vbi † rō assignata in lege est gn̄alis,q̃uis
lex ipsa loquatur in casu particulari,nihilominus gn̄aliter est
intelligēda.l.regula.§.si q̃s.& ibi no.Bar.ff.de iur.& fac.ign.
¶ Secūdò probatur in d.l.pcib.vbi substō cōpendiosa facta fi-
lio impuberi valet intra pupillarē ætatē iure pupillaris sub-
stōnis,ēt matre existente ī medio,nec obstat si diceret̄, vt inq̃t
Bar.q̃ ibi loquitur in milite: quia r̃ndeo q̃ miles in dubio v̄r
velle vti iure cōi,q̃n vtitur verbo cōi.l.q̃q̃.& in l.in testō.C.de
7 mili.testa.nec † obstat ēt si diceretur q̃ in l.precib.substō fuit
facta per verba directa: q̃a r̃ndeo q̃ imò illa.l.intelligenda est
in substōne facta p verbum cōe: q̃a si ibi facta fuisset substō p
verba directa à milite nulla cōcludēs rō assignari posset, qua
re ibi ēt post pupillarē ætatem nō debuisset valere substō iure
directo ēt matre existēte in medio: q̃a miles pōt directò substi
tuere filio ēt post pupillarē ætatē. d.l. Centurio ergo si aderat
potestas militis,& ēt voluntas declarata per expressionē ver-
bi directi appositi in substōne cōpendiosa nihil repugnaret,
quo minus valere deberet subst ō iure directo oī tēpore.nā est
in ptāte militis substituere directè filio in præiudicium ma-
tris,quò ad excludendam eā à legitima filij,q̃uis filius cui fie-
* ret substitutio esset pubes,vt tenet gl.* cōiter approbata in d.
g l.pcib.nec mirum: quia scd̄m tpa † codicis & ffōrum miles
poterat prætereundo vel exhæredando filium eum priuare le
gitima, & sic præiudicare filio, & c̄n̄r matri ipsius filij,quia
testm̄ militis ex capite præteritionis scienter factæ, seu ex ca-
pite exhæredationis non poterat per descendentes vel ascen-
dentes impugnari.l.qui iure militari.ff.de milit.testa.l.Pap.
§.si quis in militi.ff.de inoffic.test.l.de inofficioso.& l.testm̄.
C.eo.tit.pro hoc ēt bn̄ facit.l.cum filius.ff.de mili.test.vbi mi
les filio suo quē in ptāte non habebat, pōt facere substōnem
directam militarē:& sic non totū substituere.q̃uis non posset
ei pupillariter substituere, nec dicat̄ q̃ licèt miles substituen-
do puberi filio suo per verba directa possit præiudicare in le-
gitima ipsi filio & matri ipsius filij præcedentis, tñ secus est
q̃n miles substitueret filio impuberi compendiosè per verba
directa,eo quia tunc satis hēt lex q̃ valeat illa substitutio iure
directæ pupillaris intrà tpa pupillaris ætatis:sed post pupilla-
rem ætatem trahitur ad fideicommissum.& ita loquatur tex.
in d.l.precibus,vt colligit̄ ex quibusdam verbis gl.& hoc mo-
do videretur prima facie posse dici q̃ in l.precibus, pōt intel-
ligi factam fuisse substitutionem per verba directa: quia re-
spondeo,q̃ iste intellectus stare non pōt: quia ex quo gloss.&
doct.in d.l.precib.præsupponunt q̃ miles hēt ptātem substi-
tuendi directò post pupillarem ætatem,ēt matre existente in
medio:& apparet ita fuisse de voluntate militis pp verba di-
recta, deberet semper esse directa, ex quo adest voluntas &
ptās.facit l.1.ff.de mil.test.& ita per dictā rōnem l.Io.de Imo.
in d.l.Centurio,impugnat q̃ q̃n fit substitutio cōpendiosa fi-
lio impuberi à milite per verba directa:ideo trahatur ad fide-
cōmissum post pubertatem matre existēte in medio, eo quia
satis hēt lex q̃ valuerit iure directæ pupillaris substōnis intra
pupillarem ætatem: & q̃ illa.l.precib.intelligenda sit in sub-
stōne facta per verba cōia,tenet expressè Bar.in d.l.in testō.in
fi.C.de test.mili.& in d.l.Centurio.in 3.q.in qua quærit quis
sit effectus substōnis compendiosæ factæ à milite:& ibi etiam
Bald.Ang.& puto hoc apertè probasse per rōnes superiùs ad-
9 ductas. ¶ Tertiò probat̄ † quia p̄r præsumit̄ capere consilium
& prouisionē: quæ est magis fauorabilis filio.l.nec in ea.in fi.
ff.de adul.ergo v̄r voluisse q̃ substitutio valeat intra pupilla-
rem ætatem iure pupillaris substitutionis,quæ est fauorabilis
c c filio,cum per eam testatus decedat.l.Papi.§. sed nec impu-
beris.ff.de inoffi.test.l.ex trib.C.eo.tit.non autē v̄r voluisse
q̄d eo tpe valeat iure fideicommisi q̄d est onus,vt not.in d.l.
ex tribus & patet in l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vulg.& pup.
10 ¶ Quartò † probatur: quia q̃n dubitat̄ cui extremorū aliqua
dispō debeat applicari,applicat̄ digniori in dubio.l.si.ff.de si.
instru.l.quod per manus.ff.de iure cod. sed substitutio dire-
cta est dignior quā obliqua seu fideicommissaria: vnde vide-
mus q̃ militi est reseruatum in priuilegium q̃ possit directò
substituere q̃ncunq;,d.l.Centurio.& l.milites ēt.ff.de milit.
d testa.ergo potius dēt interpretari,q̃ sit directa. d ¶ Quintò †
11 quia verba relata ad personam dēt iudicari scd̄m qualitatem
personæ.l.sed si susceperit.§.1.ff.de iud.l.plenum.§.equitij.ff.
de vsu & hab. ergo cum verba substōnis sint relata ad eū qui
est pupillus, dēt iudicari pupillaris durante pupillari ætate.
12 ¶ Sextò † probatur per id quod leg.& not. in l.si quis ita.ff.
de vsufru.vbi verba dubia interpretant̄ directa.& Bal.ibi illū
tex.cū ibi no.ponderat ad q̄ōnē n̄rm. ¶ Septimò,q̃a licet ma-
ter sit in medio,non tn̄ dēt substitutio per hoc iudicari fidei-
cōmissaria,quia alias sequeret̄ q̃ potentior esset fauor m̄ris q̃
fauor pupilli vt testatus decedat,cuius cōtrarium esse dēt: q̃a
videmus q̃ pupillaris substitutio quæ est testamentum filij &
sic fauorabilis filio excludit matrem. d.§.sed nec impuberis.
cū cōcordātijs supra allegatis. ¶ Octauò,quia sequeret̄ aliud
absurdum,si diceremus pp existentiam matris substitutionē
à principio fieri fideicōmissariam: quia si ponamus matrem
à principio extare,& postea decedere, & deinde mori filium
in pupillari ætate: sequeret̄ q̃ substitutus non admitteretur
ex pupillari substōne;& tn̄ mater nō erat in medio,nec ipsam
hæredita-

hæreditatem habebit. hoc autē est cōtra mentē legum. s. q. ma tre præmortua excludatur substitutus. l. fi. C. de insti. & subst.
13 ¶ Nonò † probatur hæc opin. authoritatibus, nam istā partem sequitur gl. reputata singularis in §. qua ratione, insti. de pub. substi. quæ hoc tenet ēt si mater sit in medio. & hoc sequit̄ Cy. in d. l. precibus, post nonnullos antiquos, & refert se ita consuluisse, approbat ēt hoc Io. And. in d. c. si pater, in nouella. & Oldra. qui ita consuluit in consi. 125. incip. In proposito &c. & Ange. Raph. & Io. de Imo. in d. l. Centurio. & ēt Pau. de Cast. ibi qui dicit ita tenere doc. modernos. & ita sæpius cōsuluisse cū alijs modernis. hoc ēt sequitur Sali. Fulgo. & Pau. de Ca. in d. l. precibus, & Salic. in d. l. ex tribus. & dn̄s Cardi. Floren. & Io. de Imo. in d. c. Raynutius. & ibi refert Ioan. de Imo. se ita consuluisse, & q. ita tenebat doctor suus. s. Franciscus de Ramponibus in d. l. precibus. Ita ēt consuluit Paul. de Ca. cōsi. 108. aliàs 109. incipien. In Christi nomine. Super primo quæsito dicendum videtur &c. & ita legēdo & cōsulendo semper tenui.
14 ¶ † Decimò fortificari potest in casu nr̄o in quo pro certa parte facta est substitutio ad pias causas, quod quidem concernit fauorem animæ defuncti. 13. q. 2. animæ defunctorum. vnde sicut qn̄ esset filio impuberi compediosè substitutus p verba cōia vnus alius filius testatoris; dicta substitutio intra tempus pupillaris ætatis excludere matrē pupilli, etiam scd̄m opinionem Bar. in d. l. Centurio, per no. per gl. fi. in d. l. precibus, in fi. ita ēt debet excludi mater, qn̄ substituta est pia causa in qua versatur fauor animæ quæ cunctis rebus præferenda est l. sancimus. C. de sacrosa. eccl. c. cum firmitas. de pœni. & remis. & quia non est verisimile testatorē voluisse animæ suæ præferri vxorē suam matrem pupilli. l. præses. C. de seruitu. & aqua. & quod isti duo casus æquiparētur, quò ad excludendū matrem impuberis. s. esse substitutum alium filium testatoris
e vel esse substitutā piam causam, voluit expresse Ang. [e] in d. l. precibus. in 2. col. & sequitur ēt Paul. de Ca. ibi qui hoc reputat menti tenendum.
15 ¶ † Accedit etiā in proposito id quod voluit Ang. in l. 2. §. fi. ff. de vulg. & pup. & in d. l. precibus. vbi voluit q. licèt fauore matris in dubio fiat interpretatio q. tacita
* pupillaris nō excludat ipsam matrem scd̄m magis* cōmunes conclusiones per dictam l. fin. C. de insti. & substi. & dictam l.
f precibus. tamen fallit scd̄m eum, si mater ante mortē impuberis transiuisset ad secunda vota [f], quia tunc tacita pupillaris admittitur cōtra eā, quia facit iniuriā filio. in auth. de nō elig. secūdò nub. §. Gregoriāa. versicu. perspeximus. & memoria mariti cōtristatur. §. sin autem tutelā. & §. soluto. in authē. de nupt. ideo debet excludi sicut si turpiter alio modo vixisset, quo casu excluditur, vt per Bar. in d. l. 2. in vlti. col. in princ. ff. de vulg. & pupil. & per Guil. de Cun. in d. l. precibus. sed dicta mater Christophori pupilli trāsiuit ad secunda vota ante mortem impuberis, ergo sicut excluderet̄ per substitutū volentē venire ex tacita pupillari, ita in casu nr̄o debet excludi p substitutum volentem venire ex pupillari comprehensa in compediosa, quia ēt retenta opi. Bar. in d. l. Centurio, isti duo casus æquiparantur vt ibi per eum. dum dicit q. ista opi. s. q. fauore matris substitutio compendiosa non valeat iure pupillaris intra tēpora pupillaris ætatis, habeat locū, nisi alius filius testatoris esset substitutus filio impuberi, quia tunc admittet̄ talis substitutus ex pupillari comprehensa in compēdiosa, & excludetur mater, sicut talis filius substitutus volens venire ex tacita pupillari excludit matrem, vt no. per gl. fi. in d. l. precibus, & per Bar. in d. l. 2. de vulg. & pup. tn̄ quia ista limitatio Ang. habet contradicentem, ideo magis adhæreo alijs superioribus fundamentis velut magis tutis.
16 ¶ † Restat ad allegata in contrarium respondere. & ad primum arg. fundatū in ratione dictæ. iam hoc iure, respondet Bar. in d. l. Centurio, q. ideo in ista compendiosa substitutione non fit interpretatio æqualiter in tempore, quia refertur ad vnicā personam, & de vnico effectu tantùm potest contingere tractari cū semel tn̄ posit mori ille cui facta est talis substitutio. sed in casu. d. l. iā hoc iure, substitutio erat reciproca q̄ relata est ad plures personas, & poterat ī diuersis casibus cōmitti, vt si vnus repudiaret hæreditatem, alter succederet ex vulgari comprehensa in reciproca, posset etiam postea ille idem cui facta est substitutio reciproca decedere in pupillari ætate, & sic esset opus tractare de pupillari, & sic habet illa substitutio diuersos effectus occurrentes diuersis temporibus, ideo fit interp̄tatio vt vniformiter determinet quò ad oēs personas, vel scd̄m Sali. in d. l. p̄cibus, potest responderi q. in compendiosa testator nō copulatiuè, sed successiuè voluit prouidere scd̄m varietatem ætatū & temporis quo institutus moritur, sed in cōtrario loquitur qn̄ copulatiuè p̄uidit. me scd̄m Ioā. de Imo. in d. c. Raynutius. & in d. l. Centurio, potest responderi, quod aliud est qn̄ verbū cōe substituo, refertur ad plures personas, vt in cōtrario. aliud qn̄ refertur ad vnicam personam & plura tempora, vt probat in d. c. si pater, iuncto d. c. Raynuti⁹. & ratio differētię est scd̄m eum, quia qn̄ refertur verbū cōe substituo, ad plures personas inæquales, q. tunc verbum substituo faciat substionem esse directam post aditam hæreditatem in personis eorum, non conuenit ipsis personis, ex quo altera ipsarum est talis, cui directo substitui non potest, quæ ratio cessat, qn̄ refertur ad vnicam personam, quia tunc conuenit personæ & verbis substitutionem interpretari esse directam, & ista ratio fuit de mēte dicti capituli, si pater.
17 ¶ † Non ob scd̄m argumentum, q. eadē res nō debet diuerso iure censeri, nec debet induci diuisio voluntatis, quia respondet Bar. in d. l. Centurio, q. verbum quod potest se habere ad plura tempora, iudicatur in dubio esse prolatum ab initio, prout ostēdet futurus euentus. l. 3. in prin. ff. de adimen. lega. & l. hæc conditio, in fi. ff. de condi. & demon. l. qui res. post prin. ff. de solu. vnde aut filius decedet in pupillari ætate, & perinde est ac si testator substitutionem fecisset per hæc verba. si in pupillari decesseris substituo. aut cōtingit eum decedere post pupillarem ætatem, & perinde est ac si per fideicōmissum substituisset in illum casum, vt sic vī ista substitutio vniformis, quia lex quę semper certa est, facit istā substitutionem ab initio pupillarem, & post pupillarem ætatē facit eam fideicōmissariam, & ideo non variatur ex tempore. Vel scd̄m Sali. in d. l. precibus. & Io. de Imo. in d. l. Centurio. & in d. c. Raynutius, vt melius responderi nō esse absurdum, quod substitutio facta per verbum cōmune relatum ad personam, cuius conditio variatur ex tempore obliquetur post tempora pubertatis, cum hoc non repugnet naturæ verborum vel personæ, vt patet in d. l. precibus, & in d. c. Raynutius. & in d. c. si pater, vel etiam pōt responderi quod vna & eadem res nō debet diuerso iure censeri vno & eodem tempore, sed diuersis temporibus hoc benè permittitur. l. 3. §. pe. ff. de hæred. instit.
18 l. cùm vnus §. fi. ff. de alimen. & ciba. lega. ¶ † Ad tertium argumentum quod dicitur, quod dispositio dubia non debet interpretari cōtra matrē. d. l. fi. C. de insti. & substitu. respōdeo verū esse quod tacita pupillaris nō debet admitti cōtra matrē, vt in d. l. fi. cum si. sed pupillaris comprehēsa in compendiosa dicitur expressa saltem verbis generalibus, patet quia excludit matrem filio intra pupillarem ætate dēcedente, vt d. l. precibus, & ibi no. gl. fi. & d. c. si pater. & no. gl. in l. Lucius, in verbo non ad matrem. & ibi doc. ff. de vulg. & pupil. & declarat Bar. in l. 1. in 2. col. ff. de vul. & pup. & in d. l. Centurio, in 1. col.
* & ita se habet* cōis opi. ¶ Ad quartum & vltimum argumen-
19 tum. s. q. propter † matrem non intelligitur valere iure pupillaris scd̄m Bart. p no. in d. l. dui duos. & in d. l. Centurio, & in d. l. precibus. respondeo ad no. per gl. in d. l. qui duos, q. vt ēt dicit Io. de Imo. in d. c. Raynutius, q. ibi est casus diuersus, nā ibi matre existente in medio cessat ratio p̄sumptionis illius. l. quia substitutus non inuenit tunc in hæreditate vltimò morientis bona primi decedentis, vt ibi plenè declarat Barto. sed in casu nostro qn̄ mater est in medio, non cessat ratio posita in d. c. si pater. s. q. substitutio debet in dubio interpretari directa, & ēt non cessant aliæ rationes assignatæ suprà in argumentis, quæ pro ista secunda opi. adduxi, nec obstant not. per gl. in d. l. Centurio, & in d. l. precibus, quia fateor q. tacita pupillaris nō admittitur cōtra matrē. vt ibi no. sed pupillaris cōprehensa in compendiosa est expressa, & ideo excludit matrem. vt proximè dixi. ¶ Prætereà tantò magis in casu nostro procedere debet hæc conclusio, cùm sit pro magna parte substituta pia causa ad fauorem animæ testatoris, quo casu etiā si verò esset opi. Bar. in l. Centurio, in casu suo, tn̄ in casu isto nō procederet, ut colligitur ex nota. per eum prout declaraui suprà in decimo argumento. Ex quibus concluditur q̄d dicta soror & dicta capella admittuntur absq; eo quod ɔtra eas sit lo detractioni legitimę uel Trebellianicæ. ¶ Circa secundum † dubium principale quod concernit substitutionem factam pro distributione quartę partis pro tunicis inter fratres sancti

Francisci,

8 Fransisci, respondeo dictam substitutionem similiter valere intra pupillarem ætatem iure directæ g pupillaris, si dati fuerunt executores in testamento, prout cōiter fit, hoc decidit Bar. in d. l. Centurio. in versi. sed quid si testator dixerit, quandocunq; filius meus decesserit sine liberis, volo q̃d bona mea dentur vel distribuantur inter pauperes &c. vbi concludit, q̃d q̃n substitutio compendiosa facta est per illa verba. s. q̃ncunq; filius meus decesserit, volo q, bona mea dent̃ vel distribuātur inter pauperes per meos cōmissarios, non erit omni tempore fideicommissaria, imò intra tempora pupillaris ætatis valebit iure directæ pupillaris substitutionis, prout ēt tenet ipsemet Bar. in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufr. & cōsuluit ita ēt ipsemet Bar. consi. 3. incip. Titius fecit testamentū. consi. 30. incipien. Vanutius. cōsi. 56. incip. Bar. fecit testamentū. & Ang. in cōsi. 97. incip. Viuianus de Monte. & Pet. de Anc. in c. cum tibi. & in c. Raynutius. de test. & Pau. de Cast. in d. l. precibus. & libr. 2. consil. 67. incip. In casu præsenti, &c. à qua conclusione legendo & cōsulendo nunq̃ discessi, quia in dictis verbis subintelligitur q, q̃ncunq; filius decesserit executores testamenti accipiant hęreditatem & distribuant. l. alio. in fi. gl. 1. ff. de ali. & ciba. lega. & l. deniq;. §. interdū. ff. de pecu. leg. l. Proculus ff. de vsufr. l. Titia Seio. §. Sei à libertis. ff. de leg. 2. & in authē. de ecclesia. tit. §. fina. ūt pro redemptione. maximè q̃n ista verba referuntur ad executorem ad pias causas, qui habet actionem cōtra hęredē, quā actionē non habet alius executor, vt p gl. in l. si quis Titio. & ibi Bar. ff. de leg. 2. & legitur & no. in l. Lucius. §. Mæuia. ff. ad Trebel. & no. Barto. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. & per Cy. & Bal. in l. id quod pauribus. eo. ti. habetur in l. nulli eod. ti. & nullus esset hæres illi executores habentur loco hæredum, vt d. c. cum ibi scd̃m vnū intellectum. & ibi no. Inno. & alij post eum. & Bar. in d. l. Centurio, & in suo cōsilio incipien. Nicolaus fecit testm̃. in d. l. si quis Titio. & in dicta disputatione incipente. Filium adultū. & in l. illa institutio. ff. de hære. insti. & in d. l. si quis ad declinandum. & Spe. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. versic. item pone quod aliquis. & Bal. in l. 1. ff. de testa. & in auht. licet. C. de natu. libe. & in l. 1. C. ad leg. fal. & ideò cū censeantur executores tanq̃ hæredes vocati per illud verbum accipiant, quod est verbū directum, cum sonant quod capiant manu propria, sequitur quod debet institutiō valere intra tempus pupillaris ætatis iure directæ pupillaris. per regulam. d. l. Centurio. & dictam l. precibus. & idem esset ēt si diceremus quod verbū accipiant, esset verbum cōe, quia etiam talis substitutio compendiosa facta per verbum cōe, valet iure pupillaris, vt in præcedenti dubio dictū est. & licèt nōnulli cōtrariū tenere conent̃, & maximè Bal. in d. l. precibus, vbi conatur respondere ad dictas rationes, eò quia verum est quod dicti executores tenent locum hæredis, q̃n nullus vnq̃ fuit institutus, & ita loquitur tex. in d. c. cum tibi. sed q̃n fuit aliquis à principio hæres institutus. s. filius, vt in. q. prædicta, tūc scd̃m eos cessat hæres tacitus, ex quo testator sibi prouidit de expresso. allegat in arg. l. cum ex filio. §. 1. ff. de vulg. & pupil. & ideo vr̃ testator voluisse quod isti sint simplices executores. & q, tales executores non censeantur propriè hæredes instituti facere vr̃. l. hæreditas ad statium. ff. de hære. instit. & quod ibi no. Bar. sed videntur haberi loco hæredum quò ad hoc vt agere & conueniri possunt. d. l. si quis ad declinandam. & d. l. nulli vel tenent locū hæredum, q̃n pauperes essent directò instituti, quia executores tenent locum pauperum. d. l. si quis ad declinandam, sed in q. prædicta dicti fratres sancti Francisci videntur vocati per fideicōmissum, quia fuerunt vocati per verba obliqua. s. distribuatur quarta pars pro tunicis inter fratres. l. fundi Trebatiani, præallegata. sonant. n. dicta verba quod fratres capiant nō de manu propria sed alterius, ergo substitutio debet dici fideicommissaria. l. cohęredi. §. cum filiæ. ff. de vul. & pup. & no. in l. eam quam. C. de fideicō. & p cōsequens executores isto casu debēt censeri tenere locū hæredū. s. non directorum sed fideicommissariorum. & dum per Bar. in d. l. Centurio, dicitur q̃d subintelligitur verbum directū. s. accipiant executores. conātur nonnulli respōdere quod illud est verum quò ad effectū. vt illi agere possint pro relictis ad pias causas, non quò ad hoc vt censeantur instituti. d. l. hæreditas ad Statium, & ibi Barto. maximè ex quo reperitur q, alius directò fuit vniuersaliter institutus. s. filius, & quod nil fuit relictū ipsis executorib. sed

12 solùm grauati. ¶ † Tamen isti non obstantibus ten[...] eo opin. Bar. & sequacium in casu nostro, quia si verba directa [...] intelliguntur in personis executorum. s. accipiant, &c. dato q̃d ipsi non fuerint instituti, tm̃ paria esse vident̃ relinquere pauperibus seu fratribus, & relinquere eorum administratoribus scilicet executoribus prædictis contemplatione fratrū. l. annua. §. Titia. ff. de annu. leg. vbi habetur q, relictum administratoribus templi perinde cēsetur ac si relictum esset templo, & similiter relictū à tutore vr̃ relictum à pupillo. l. peto. §. matre. ff. de leg. 2. l. 1. C. de fideicom. sed certum est quod si dictū verbum directum. s. accipiant, relictū fuisset ad pauperes seu ad fratres, dicta substitutio esset directa intra pupillarem ætatem; ergo idem esse debet in casu nostro, & sic executores debent tenere locum directorum hæredum, cum videantur fratres directò vocari. & hanc rationem adduxit Bar. in d. c. cōsil. 3. incip. Titius. & vltra prædicta pōt responderi ad d. l. hæreditas ad Statium, prout colligitur ex no. per Bar. in d. consi. 3. vbi dicit quod asignatio omnium bonorum vni facta facit eum hæredem vniuersalem. l. his verbis, in prin. ff. de hæredi. insti. & ibi no. idem si asignaui quotam hæredatis, licèt non dicam instituo pro instituto habetur, vt patet in l. 1. ad fin. ff. de hęre. insti. ita debet esse in illo cui asignatur quota hæreditatis distribuenda, sed in d. l. hæreditas ad Statium. non fuerunt asignata ōia bona, nec quota portio hæreditatis, & pro opi. prędicta etiam facit, quia dato quod ēt dicta substitutio posset aliquo modo dici dubia, debet interpretari directa, vt in primo dubio dictum fuit. & quia verba testatoris non sonant q, executores capiāt de manu alterius inspecto cōi stylo, ergo non pōt dici q, verba sunt obliqua, vt per gl. & doc. in l. eam q̃ C. de fideicō. & no. Bart. in l. 2. C. cōia de leg. & in d. l. Centurio. ¶ Nec prædictis obstat id quod traditur per Bar. in dicta sua dispu. incipiē. Filium adultum, quia ibi loquitur in substitutione facta filio adulto, quo casu clarum est q, nō pōt valere iure pupillaris. nec facio vim q, in dicta substitutione testator non dederit substitutum in bonis pupillis, sed simplr̃ videatur substituisse in bonis suis, quia dico hoc non impedire quominùs posit esse pupillaris per l. si ita. §. qui filio. cū ibi no. per Bar. ff. de bo. pos. scd̃m tab. & ita propriè loqtur Bart. in d. l. Centurio, dum attingit quæstionē nostram, & procedit hæc conclusio etiam si executores dati in testamento essent mortui tempore mortis dicti Christophori impuberis, quia tunc succedit episcopus loco eorum scd̃m Ang in d. l. Centurio. & Bal. in d. consi. incip. Bar. Russoli, &c. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Matris. quicquid dicat puto iustitiam fuisse pro matre, q, erat hæres filij, & solùm tenebatur ad restitutionem bonorū paternorum deducta legitima & Trebellianica, quia oēs illę substitutiones erant fideicommissariæ duplici ratione, prima quia prima substitutio est facta per verbum distribuatur, q̃d est merè obliquum, & sic reliquæ factæ per verbum cōe censentur obliquæ. Secunda, quia sunt restrictæ ab bona ipsius testatoris vt plenius dixi. s̃. lib. 3. consil. 12.

b ¶ Non est. & bene quicquid dicat Francis. Rip. dicta l. Centurio. nume. 196.

c ¶ Fauorabilis. s̃. libr. 6. consil. 119. num. 42. s̃. libr. 3. consil. 17. nu. 12. quod est probabile si pater testatur scd̃m verisimilem mentem filij si is testari posset, & sic honorando matrem. secus si pr̃ nō verisimilibus filij, sed proprijs indulgeat affectib. quia tunc proprium tm̃ non filij negotium agit, nec dicitur fauorabilis sed odiosa substitutio pupillaris, faciunt quæ dixi. s̃. li. 6. consi. 247. in fine epitomes.

d ¶ Directa. Imò in dubio fideicommissaria nisi multa concurrant, vt dixi. s̃. lib. 3. consi. 12. nu. 16.

e ¶ Angel. sed vtrunque dictum est falsum vt per Ias. dicta l. precibus. colum. 5.

f ¶ Vota. Imò vt Ias. d. l. precibus. col. 10

g ¶ Directæ. Imò vt latè dixi. s̃. lib. 3. consi. 12. nu. 11.

SVMMARIVM.

2 *Constitutio Papæ debet publicari nedum in curia, sed etiam in prouincijs.*

3 *Missio in possessionem parte non citata, non valet, & quo modo patri consulatur. nu. 4.*

5 Lex

9 *Lex omnes. & l. bene à Zenone. C. de quadr. præscrip. limitantur. num.6.7.8.& 9.*
10 *Clausula, ex certa scientia, non tollit defectus iuris naturalis.*
11 *Confirmatio generalis non trahitur ad illicita.*

CONSILIVM LII.

IN causa & lite inter Nicolaum & Petrũ Paulũ
de Monte maiore agentes, & Ioãnem de Zanet
tis de Fano se defendẽtem, in qua alias cõsului
pro dictis agentib9, & illi consilio etiã subscri-
pserunt plures celeberrimi doctores Perusini,
nũc trãsmissę sunt nõnullæ dubitationes p̃ clarissimũ dñm iu
dicare debentẽ, quæ & si ostendantẽ subtiliter moueri, vt res
melius intelligatur laudabiliter fecisse; tñ meo iudicio illis
nõ obstãtibus partes iudicis sunt in pronunciando in fauorẽ
1 dictorum agentium. ¶ † Nam non obst. quod per literas apo-
stolicas mandatum fuerit quibuscunq; hominibus terrarum
& locorum sub vicariatu Sigismundi Malatestæ consistentiũ,
quatenus intra spacium quinq; mensium à die publicationis
dictarum literarum immediatè currentiũ deberẽt se ab omni
a superioritate & obedientia dicti Sigismundi [a] subtrahere, cũ
cõminatione q, si parere contempserit Papa eos tanq̃ inobe-
dientes, bannitos & hostes ecclesiæ in seruitutem redigebat,
& eos voluit posse tanq̃ seruos venundari, & bonis suis oĩbus
spoliari à quocunq;, quia in consilio r̃ndi q, non constabat q̃d
d. Iacobus de Burgo author dicti Ludouici vel dictus Ludo-
uicus fuerint de illis qui intra spacium quinq; mensium à die
publicationis dictarum literarum contempserint parere præ
ceptis Romani pontificis, quia non liquebat de die publica-
tionis, q̃ tã de iure q̃ ex forma dictarũ l̃rarũ requirebat & ibi
ẽt deduxi qualiter dicta publicatio fieri debuerat. nũc autem
in dictis dubitationibus deducetur quod nõ requirebatur q,
in prouincia fieret dicta publicatio literarũ ex quo facta fue-
rat publicatio Romæ in curia, vbi verisimiliter omniũ hoĩm
b est concursus, & allegatur quod Ioan. And. ita voluit [b] in data
sexti libri. & Pau. de Liaza. in proemio cle. & Ant. de Bu. in c.
2. de const. ego de istis authoritatibus mentionẽ feci in dicto
consilio, & nunc ẽt respondendo addam his quæ in cõsilio de
duxi, & dico q, Io. And. in data sexti libri non firmat istud, nã
dicit q, in hoc fuerunt opi. quas refert Io. Mona. in c. in gñali,
de reg. iur. in sexto. & dicit Ioã. And. quod summè in hoc casu
necessaria esset declaratio, & aliter nõ decidit. Similiter Pau-
de Liaza. in proemio cle. in penu. col. nihil ad hoc allegat, nisi
quia finaliter dicit de hoc notari per Io. An. in data sexti libri.
vbi, vt dixi, nan decidit. sed Ant. de But. in d. c. 3. tenet q, de iu-
re non sufficiat publicationem factam fuisse in curia, per id
quod habetur in auth. vt factæ nouæ constit. vbi requiritur &
fiat ẽt publicatio & intimatio in prouincia est verum quod
Ant. de But. defert consuetudini & hoc non negaui nec infi-
ciatus sum in cõsilio q, vbi cõstaret in iudicio de cõsuetudine
esse quod solùm attendatur publicatio facta Romæ, deberet
illud seruari. Io. de Imo. in d. c. 2. ponderat ibi esse gl. fi. volen-
tem quod publicatio constitutionum ẽt Papalium debet fieri
etiam in qualibet prouincia, vbi seruari debet, sicut in consti-
tutionibus Imperialibus, per tex. in d. auth. vt factę no. cõstit.
& istam opinionem ipse approbat tanq̃ de iure veram, quia
cum nõ reperiatur in hoc cõtrariũ esse statutum de iure cano
nico, debet stari iuri ciuili per id quod legitur & notatur in c.
2. de ope. no. nun. & per no. per glo. in data sexti libri, dñs Abb.
in d. c. 2. etiã non approbat dictã opi. q, sufficiat sola publica-
tio in curia, per id quod habetur de in c. 1. de postu. prælat. & in
c. quod dicitis 16. distinc. quę iura scd̃m eum videntur concor
dare cum eo quod habetur de iure ciuili in dicta auth. vt fac.
nouæ constit. & ẽt adducit dictam rationem quod cum nõ re
periatur cõtrariũ dispositũ de iure canonico standum est iuri
ciuili, & certè valde debilis videtur ratio illa quę adducebat
pro illa parte. s. q, in constitutione Papali sufficeret sola publi
catio in curia absq; alia particulari publicatione per prouin-
cias, & secus in constitutione Imperiali, eo quia dicebatur q,
Imperator habet huc & illuc discurrere, sed Papa habet pedes
nõ plumeos sed plumbeos, stabilisq; manens dat cuncta mo-
ueri, ideo sufficiat sola publicatio in curia. hæc sunt verba quę
refert Io. And. in data sexti libri. nam cum tractetur de ligãdo
prouinciales longè distantes ab vrbe, quos inquiũ est affici
tam graui pœna, nisi à die scientiæ. l. fi. ff. de decre. ab ordi. fac
l. generali. C. de tab. li. 10. & d. c. 2. quamuis Papa stabilius resi
deret in loco suæ residentiæ q̃ Imperator, non per hoc tamen
sequitur quod sua constitutio facilius perueniat ad notitiam
prouincialium longè distantium q̃ constitutio facta ab Impe
ratore, facit. c. quosdam. & c. quanto, de præsumpt. & id quod
habetur in c. fi. qui matri. accu. pos. vnde cum habeamus pro
* ista parte tex. in d. auth. vt factæ no. cst̃i. & authoritatem glos.
in d. cap. 2. quæ de iure est magis * cõiter approbata à doct. vt
patet ex prædictis, non est discedẽdum ab ea. & præsertim in
constitutione pęnali & accerbissima, cũ pœnæ sint in dubio
restringẽdæ. l. si præses. ff. de pę. & in regula in pęnis. Præterea
non constat de publicatione facta Romæ, nam licet sint in ca
mera registratæ non sequitur, ergo sunt publicatæ, quia aliter
fit publicatio, vt in §. hac igitur, in authen. de mand. princi. vt
dixi in consi. ¶ Nec ob. q, dicatur esse probatum per plures te-
stes famam publicã fuisse in prouincia de dicto præcepto seu
decreto apostolico: qa ad hoc (meo iudicio) est multipliciter
& sufficienter responsum in consilio. quia dictæ literæ aposto
licæ non ligabant nisi ex die publicationis, & ex tunc incipi-
1 † bat currere tempus dictorum quinq; mensiũ, vt in eis conti-
netur, vnde † ante non ligabantur ẽt scientes, vt l. vnica. §. fin.
& ibi no. Sal. C. de cad. tol. Prætere non est probatũ legitimè
q, in locis in quibus erant dictus domi. Iacobus & Ludouic9
fuerit illa publica vox fama, & quia de hoc dictum fuit op-
2 portunè in consilio; ideo non repeto, per hæc puto esse satis-
factum circa primum dubium. ¶ † Circa scd̃m dubium dum
dicitur quod dñs Legatus de latere donare potuit dicto Ioãni
dicta bona vt fecit, eo quia modica fuerunt per no. per doct.
maximè per Bar in c. intellecto, de iureiur, cum suis concor-
dantijs, quia respondeo q, allegata in c̃trariũ ꝓcedunt, cũ dõ
naret de rebus spectantibus ad rem publicam, cuius admini-
stratio sibi concessa est, sed de rebus, priuati hoc facere nõ po-
tuit. l. si priuatus. ff. qui & à quibus, & l. toties. ff. de pollici. &
præcipuè sine causa iusta. vt no. Spe. in tit. de leg. §. nunc osten
dendum, versi. 57. dictus autem dñs legatus id fecit ex causa
iniust. s. ex cã priuationis factæ c̃tra dictos do. Iacobũ & Lu-
douicum tanq̃ hostes ecclesiæ, quod quidem facere nõ potuit
3 eis non citatis, vt in c̃silio firmiter ostendisse puto. ¶ † Nec ad
hoc ob. dum dicitur per aduersarios, q, cum potestas Senaga-
liæ per nuncium suum posuerit dictum Ioannẽ in tenutã di-
ctorũ bonorũ debebat dictus ser Nicolaus & Ludouicus ap-
pellare, aliàs non datur sibi remedium recuperãdæ possessio-
nis, per notata p Bar. in l. meminerint. C. vnde vi, q̃m ad istud
respondetur, & ad hoc bene aduertat dñs iudicans, quia Bar.
in d. l. meminerint, vult q̃d si qs ex p̃missione iudicis ingre-
ditur possessionem fundi non citata parte aduersã quæ citari
debuit, incidit in pęnã dictę. l. meminerint, quia cadi à iure
suo si per se sine executore apprehendat possessionem. sed si
per executorẽ inducatur in possessionem fundi non hẽt lo-
cum pęna dictæ l. meminerint, sed deberet aduersario succur
ri per appellationẽ, scd̃m formam. l. ab executione. C. quorũ
app. non rec. nõ aũt dicit Bart. q, executio & immissio valeat
q̃n etiam si actus sit nullus potest ab eo appellari. l. Carmelia
Pia. ff. de iure patr. l. quædã mulier. ff. famil. ercisc. & q, nõ sit
necesse appellari & alijs remedijs possit prouidere, declarat
ipsemet Bar. apertè in l. à diuo Pio. §. in vẽditione. ff. de re iu.
4 in ver. † sed quæro quid si facta fuit executio parte non cita-
ta &c. vbi quærit quid si facta fuit executio parte non citata
vbi citari debuit, vel aliter est erratum, respondet q, põt appel
lari quasi excedatur modus. d. l. ab executione, sed si non ap-
pelletur, tũc dicit q, si dicta missio in possessionem facta erat
in actione personali, non constituit pignus prætorium, & ẽ
non accquiritur ius immisso, & poterit anteq̃ per iudicẽ pro-
cedat ad venditionẽ dictæ rei reuocari ex officio iudicis adhi
bita summaria cognitione, vt in d. l. à diuo Pio. §. si super re-
bus, sed post venditionem haberet necesse aduersarius se fate
re actorem in iudicio ordinario & rem vendicare. d. l. à diuo
Pio. §. si post aditũ. & l. 1. C. de præscri. 30. an. & l. pe. C. si vend.
pignor. ag. si verò dicta immissio in possessioni facta esset in
actione reali parte non citata, & non esset appellatum, dicit
q, intra annum poterit aduersarius non citatus petere & per
officium eiusdẽ iudicis summariè poterit obtinere in effectu
reuocationem, & q, ad executionem non procedatur, si autẽ
elapsus

elapsus esset annus potest aduersarius agendo ordinariè rem
vendicare nō obstante dicta immissione, per l. si quis emptio
nis. §. sed & si quis. C. de præscri. 30. an. ergo in proposito nro
audiri in hoc iudicio ordinario debuerūt dicti agētes. Quod
autem dicta immissio in possessionem facta parte non citata,
dicatur nulla, est clarum per l. fi. C. si per vim vel alio modo.
& l. si de certa. C. si propter pub. pensita. & c. licèt Christus. de
†2 præben. in 6. imò per talem immissionem † nō priuatur prior
possessor non citatus possessione sua, per dicta iura. & no. Inn.
in c. qm̄ frequenter, vt lite non contest. & Bar. in l. 2. C. vbi in
rem actio. in versi. quæro vtrū sn̄ia lata cōtra colonū, & c. & in
l. peregrè. §. quib⁹. ff. de acquir. pos. & expressiùs in proposito
nostro ponit Pet. de Anch. in consil. 125. incip. Satis inaduer-
tenter, & c. & Ioan. de Imo. in d. l. à diuo Pio. §. si post aditum.
5 ¶ Circa tertiū † in quo dicitur, q̄ dubiū facit cōtra dictos agen
tes, quia cum habeat dictus Ioannes titulum donationis à do
mino Legato & post sederit ēt per quadriennium & vltra, nō
vr̄ quod ipse possit inquietari, per ea quæ habentur in l. oēs
& in l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscri. & in §. fi. instit.
de vsucap. & posito quod dicti agentes ius aliquod haberent
c in dictis bonis debēt agere cōtra fiscū intra quadriennnū, vt
†3 in dictis legibus, quia respondeo c primò † q̄ dicta iura contra
fiscum habent locum qn̄ fiscus dicta talia bona possidebat,
& sic illa per eum possessa tanq̄ sua alienauit, nam fiscus pos-
sidens dicitur quodammodò partem habere in re, quia à pos-
sessione causatur dominium. l. 1. in princ. ff. de acq. pos. l. tradi.
tionibus. C. de pac. meritò tanq̄ habens cōmunionē in re pōt
totam rem in alium trāsferre. l. multùm. C. de com. re. alie. &
ita declarat & limitat dicta iura Iaco. de Are. Cy. & Bal. in d. l.
multum. & Bal. in l. 1. C. de hære. vel acti. ven. & hoc sensit etiá
gl. in l. fi. C. si aduer. fiscū in gl. 1. ibi dum dicit secundò vendit
vt alienam ob aliquod debitum sibi cuius rei possessionem
nunq̄ habuit, & c. iunctis his quę glo. dixerat in princ. de fisco
vendente rem alienam vt suam, quia innuit q̄ primus casus. s.
qn̄ fiscus vendit vt suam, procedit qn̄ eam possedit. & ita etiā
intelligit Bar. in l. fin. C. si cōtra ius vel vti. pub. dū alleg. l. fi. C.
de quadri. præscri. sed dictas res nunq̄ possedit fiscus sed dom.
Iacobus, & Ludouicus vsquequò Ioannes apprehendit posses
sionem, vt ēt præsupponitur esse probatum, ergo non sumus
6 in casu. ¶ Secudò respondeo quod. † d. l. omnes. & l. bene à Ze
none. scd̄m Pe. Cy. & Bal. in d. l. multum, loquuntur de vendi
tione facta de re aliena ab imperiali culmine de plenitudine
potestatis, quia inferior non pōt rem alienam alienare aufe-
rendo dominium vero dn̄o. l. si priuatus. ff. qui & à quibus.
l. toties. ff. de pollici. & dixi in consilio. sed constat quod ple-
nitudo potestatis non est apud Legatum de latere, vt in c. q̊d
translationem, de offi. leg. no. in c. fin. de hæreti. in sexto cū si.
7 ¶ Tertiò respondeo † quod dicta iura procedunt qn̄ fiscus
imperialis vēdit seu donat rem aliquam vt suam simpliciter,
nam tunc statim emptor vel donatarius est securus, interdum
autem fiscus vendit rem vt suam ex certa causa adiecta, & tunc
non est securus. ita singulariter dicit Sali. in l. 1. C. de hære. vel
acti. ven. per l. nec vllam. §. item si quis à fisc. ff. de petit. hære.
ibi. n. vendidit fiscus vt hæres. vnde si non est hæres, potest
euinci emptori per illum ad quem pertinet. vt ibi, quod repu
tat no. Sali. ita est in proposito, Legatus in eodem actu priuat
dictos Iac. & Lud. bōis suis & pro priuatis haberi decreuit, &
dicta bona vigore dictæ priuationis concedit & donat dicto
Ioanni, vt ostendunt pręcedentia, quæ dant intellectum ad se
quentia. l. si seruus plurium. §. & l. qui filiabus. ff. de lega. 1. &
p̄ cōsequens cū videatur concessisse dicta bona pro iure, quod
ipse habet tanquā Legatus in dictis bonis ex causa dictæ pri-
uationis, igit̄ si dicta priuatio nō valuit, vt opportunè deduxi
in consilio, sequitur q̄ dictus Ioannes non est ex dicto titulo
8 securus. ¶ Quartò † responderi potest q̄ ecclesia non recipit
nec approbat dictam dispositionem positam in d. l. omnes. &
in d. l. bene à Zenone. adeò quod si Imperator alienaret in ec-
clesiam aliquo titulo rem alienam tanq̄ esset Imperatoris, ec-
clesia non approbat q̄ ipsa sit secura, imò poterit inquietari
ecclesia à vero dn̄o, vt est gloss. no. & ibi Archidia. 12. q. 2. qui-
cunq; militū, in verbo consensit, & 16. q. 3. in c. placuit. el 2.
per illum tex. sapit. n. iniquitatem auferre dominium rei suæ
priuato, cū sit cōtra ius naturale & gentiū, vt plenè no. in l. fi.
C. si cōtra ius vel vti. publi. & in l. 1. ff. de cōstituit. pri. & ideò ec
clesia tam duram, grauem pœnalem dispositionem respectu
priuationis dominij cōtra ius cōmune p̄ se recipere & appro
bare voluit. & per hoc apparet multipliciter respōsum ad no.
per Bar. in l. item veniunt. §. ait senatus. ff. de peti. hæredi. vbi
loquitur in his quæ iure cōi fisco applicantur, nam applica-
buntur etiam fisco ecclesiæ Romanæ. Quòd aūt non habeant
etiam locum dictæ leges, qn̄ Imperator rem alicuius ecclesiæ
donaret, illud est ēt expeditum, vt no. gl. & doc. in c. 2. de reb.
9 eccl. non alie. & Sali. in d. l. bene à Zenone. ¶ † Quintò respon
deo q̄ dicta iura locum habent qn̄ venditio rei fieret ab Im-
peratore vel Augusta vel à procuratore specialiter ad illam
alienationem constituto, secus autem si venditio fieret per
generalem procuratorem fisci vel Cæsaris, quia tunc nō valet
venditio talis rei alienæ qn̄ in generali mandato non venit.
arg. l. creditor. §. Lucius, ff. man. & l. si pater. ff. quę in frau. cre.
hanc limitationem signanter tradidit Bal. in l. 1. C. de vē. rerū
fisca. cum priuatis. eo. lib. 10. igitur in proposito donatio facta
à dicto generali Legato non habente specialem cōmissionem
alienandi res de quibus nunc est quæstio, non trahit̄ ad hm̄ōi
donationē, saltē quātùm ad hoc vt in ea locum habeat dispo-
sitio dictorum iurium. ¶ Circa quartū dubium in quo fit du
bitatio, an cōfirmatio facta per Romanum pontificem de
his quæ gesta fuerunt per dictum Legatum conualidet dictā
donationem, fuit per dictos dn̄os consulentes & per me (vt ar
bitror) opportunè responsum pluribus modis in cōsilio & nō
obstat si aduersarij nunc contra responsiones replicant q̄ quis
confirmatio sedis apostolicæ non trahatur ad actum in quo
fuit defectus citationis, qui est defectus iuris naturalis, cū in
casu nostro non requirebatur citatio, eo quia inobedientium
bona tanq̄ hostium occupanti conceduntur sine citatione, q̄a
respondeo q̄ negatur dn̄os Iacobum & Ludouicum fuisse de
illis inobedientibus & hostibus, de quibus loquuntur primæ
literæ apostolicæ, quia non apparet q̄ ipsi intra quinq; mēses
à die publicationis dictarum literarum contempserint obedi-
re, vt patet per ea quæ dixi. s̄. in 1. die circa publicationem li-
terarum. & priuatio qua dicitur fecisse dictum dn̄m Legatū
fieri non potuit parte non citata, vt in cle. pastoralis, de re iu.
c. 1. de cau. pos. cum si. non obstat etiā immissio facta in pos-
sessionem per potestatem Sinigaliæ iunctis notatis per Bart.
in d. l. meminerint, quia. s̄. respondi in secundo dubio. ¶ Non
10 obstat dum dicitur quod in confirmatione prędicta † est clau-
sula ex certa scientia, quę tollit defectus iuris naturalis, per l.
quidam consulebat. ff. de re iudica. quia respondeo, q̄ ibi lo-
quitur in defectu inducto à iure ciuili, vt patet in l. cū prætor
ver. natura. ff. de iud. & declarat ēt Bar. notabiliter in l. si quæ-
ramus. ff. de test. & dicit expressè Bal. in l. bonorum. in secun-
da. q. qui admitti. & in l. Barbarius Philippus, in 15. colū. ff. de
offi. præto. & Ant. de But. in repetitione. c. consultationibus,
in 12. col. de iure pat. q̄ cōtra defectū iuris naturalis nō cadit
dispensatio, allegant no. per Inn. in fi. in c. sciscitatus de rescri.
cū si. item respondeo q̄ posito quod Papa vel Imperator pos-
sent ex certa scientia dispensare circa ea quæ sunt iuris natu-
ralis, non auferendo tamen decisionem iuris naturalis alteri.
tamen citationem & defensionem iuris naturalis tollere non
possunt per dictam cle. pastoralis. dixi in consilio. & ibi rn̄di
etiam quod clausula, ex certa scientia, non trahitur nisi ad ea
de quibus præsumitur Papam habere scientiam, vt ad ea quæ
in iure consistunt, vt no. Bal. in l. fi. C. sn̄iam rescind. non pos.
nec ad hoc obstat q̄ per aduersarios dicitur quod de ista dona
tione fit mentio in confirmatione saltem cum nulla alia dona
tio appareat, quia respondeo q̄ imò de ista donatione in spe-
cie nō fit mentio sed in genere, & præsupponitur etiam mihi
in facto q̄ de pluribus alijs donationibus factis à dicto Lega-
to constat, & sic non pōt dici q̄ habuerit scientiam pontifex
de ista & sic q̄ senserit de ista tanq̄ de ea informatus. l. Pom-
ponius scribit si frumentū. §. fi. ff. de rei ven. & l. si quis seruū.
11 §. si inter. ff. de leg. 2. † & generalis confirmatio non trahitur
ad iniusta, vt inquit Bar. & Bal. & Ang. in l. 1. ff. de his qui sunt
sui vel alie. iur. per id quod habetur in c. 1. de iniur. li. 6. & no.
Cy. & Bal. in l. cum oportet. in princ. C. de do. quæ libe. & Cy.
in l. ex his. C. de do. inter. & Bal. in l. 1. ff. de consti. prin. & in l.
oēs populi. 6. col. ff. de iusti. & iur. ad hoc tex. in c. 1. in princi.
in tit. per quos fiat inuesti. quod autem dicta priuatio & con
cessio fuerit iniusta tanq̄ facta de re aliena, patet ex suprà de-
ductis

ductis. nō obstat etiā illa clausula, supplentes oēs defectus, &c. quia illa generalis clausula non trahitur ad defectus non specificatos, nec ad defectus iuris naturalis, vt est citatio & defensio, vt no. Archi. 56. dist. Cenomanense. & Spe. in tit. de leg. nunc ostendendum, versi. 18. cum alijs quæ allegaui in consilio. & sic dato q, Papa etiam potuisset ex certa scientia in specie tollere defectus iuris naturalis, tamen illa generaliter nō trahitur ad istos defectus. Aliæ responsiones etia colliguntur ex deductis consilijs quas recensere superuacuum esset. Ex his igitur apparet iudici meo resoluta esse omnia, quę contra agentes obijciuntur. Alex.

ADDITIO.

a ¶Sigismundi. viri sceleratissimi teste Papa Pio secūdo vt refert Iac. Bergo. supplement. chronic. li. 15. & Raphael Volater. geogra. lib. 6. is autem Malatesta occupabat Ariminum, cui pontifices inhiabant.

b ¶Voluit. & deci. Tholo. 444. vbi Steph. Auf. in addit. contra tenet & melius requiri publicationem in prouincijs idem Pan. Feli. Deci. c. cognoscentes. de consti.

c ¶Respondeo. adde Bal. consi. 363. lib. 1. Roma. sing. 737. Marti. Laudē. trac. de prin. §. 11. Pan. c. quamuis. col. 7. de re iudi. Luc. de Pen. l. fi. de loca. pdio. ciui. li. 11. C. Feli. c. quæ in ecclesiarū. col. 10. cu seq. de const. Ant. Corse. in rep. ver. dispositio. Iacobi. de s. Geor. trac. feudo. versic. princeps. col. 4. Ias. authē. quas action. col. 1. in fi. de sacrosan. eccle. consi. 167. colum. 1. lib. 1. Franci. Balb. tract. præscrip. 2. par. quintę partis. prin. q. 8.

SVMMARIVM.

2 *Testes reprobantes testamentum debent esse omni exceptione maiores.*
3 *Excipiens aliqua, confirmat reliqua.*
5 *Notarius potest recipere pro absente, & si testamentum non potest valere vt testamentum, valet tamen vt donatio causa mortis, si pars fuit præsens, vel alius pro ea recipiens, per totum.*
6 *Verba impropriantur vt seruiant menti, & actus valeat nu. 7.*
9 *Donatio causa mortis est species vltimæ voluntatis.*
11 *Notarius intelligitur rogatus de clausulis consuetis.*
12 *Testis falsus in vno, repellitur in totum.*
13 *Hæreditas locuplex est titulus lucratiuus.*
14 *Falsum non committitur vbi damnum non infertur. nu. 21.*
15 *Testis vnus excusat à dolo & calumnia.*
16 *Præsumitur error potius quàm dolus.*

CONSILIVM LIII.

IN causa & lite inter Lucam de Sutolis suo nomine, & vt patrem & legitimū administratorē Thomæ & Cæsaris filiorum suorū agentem, & filios ac hrdes magistri Andr. de Victorijs se defendentes, viso pcessu dictę causæ & oībus scripturis mihi transmissis vnà cum his quæ allegata sunt per aduocatū dicti Lucę, quęritur principaliter an stantibus attestationibus testium productorū ad impugnationē instri assertæ donationis causa mortis factæ (vt dicitur) per dominā Staxiam filiam dicti Lucæ infringatur fides & virtus dicti instri & donationis, an etiam fides dicti instri infringatur ex eo q, allegauit factas esse nonnullas additiones per notariū ad protocollum, in quo est originalis scriptura dicti instri. & omissis non necessarijs, vr mihi de iure concludendū, dictū instrm subsistere & probare, saltem quò ad donatione causa mortis factā per dictā Staxiam fratribus suis, & hoc probatur maximè ex
1 infrascriptis. ¶Nam † instrumento publico absq; alia corroboratione testium pro eo deponentium datur plena fides, & pro eo præsumitur nisi aliud probetur. l. cū precibus. C. de proba. l. optimam. C. de contrahen. & commit. stip. c. 2. de fide instru. vnde non puto oportere insistere, an per testes productos in causa sit approbata notula instri seu dictæ donationis, sed vis est in discernendo an sit improbata per testes, adeò q, eius vir
2 tus sit eneruata & extincta. & circa hoc est † attendendum, q, testes qui producuntur ad reprobandum instrm debent esse idonei & omni exceptione maiores [a] d. l. optimam, & inst. de inu. stip. §. item verborum. & ibi not. & debent reddere sufficientem causam [b] dicti sui, etiam si de ea non essent interrogati. & notabiliter voluit Iac. Bu. in sua disput. quam refert & sequitur Bal. in l. presbyteri. C. de epis. & cle. in vlti. col. in ver. quæro vtrum tabellio &c. videndum est igitur, an ita sit probatum cōtra dictū instrm per testes productos contra Iustinū. Et primus testis est Bartholomæus, & iste non probat saltem quò ad infringendum donationem causa mortis factam fratribus Staxiæ. patet quia in instro prædicto & etiam in nota vulgari extracta in substantia de dicto instro super qua sunt examinati testes, continetur quod post mortem dictæ Staxię, & etiā post mortem filij ipsius Staxiæ ipsa disposuit, voluit, & reliquit dictis fratribus suis & notario pro eis stipulanti & recipienti residuum dictarum suarum dotium, & dictus prim' testis non dicit q, istud non fuerit ita dispositum per dictam Staxiam, imò dicit q, ipsa disposuit quasi vt in dicta nota vulgari continetur, & solùm excipit q, non dixit q, relinqueret Andreā filium suum donatariū, sed quod dixit q, relinquebat eum hæredem vniuersalem, & etiā dicit ipsam adiecisse clausulam codicillarem solùm per illa verba, voluit valere iure testamenti vel codicilli & sic negat illa alia verba notarij, vide-
3 licet, vel iure cuiuslibet alterius vltimæ voluntatis. & sic exceptio † facta ab ipso teste de aliquibus ostendit q, excipiens voluit & intellexit reliqua cōtenta in dicta nota nō tanq̄ vera firma manere, in §. vt autem lex. in auth. de non alie. l. quæsitū §. deniq;. ff. de fun. instru. leg. l. tribunus. §. fi. ff. de test. mili. & negari non potest quod dictus testis in dicto suo concludēter non dicit q, non fuerit facta illa dispositio pertinens ad fratres Staxiæ eo modo quo in instro seu in nota vulgari extracta ab instro continetur, ergo in ea parte non reprobat scripturam, cum dictū testis debeat de necessitate concludere, & si est ambiguum, interpretatur cōtra producentē. c. in pręsentia. de proba. l. neq; natales. C. eod. tit. cum si. sed ita est quod dicta verba de qua in instro seu in nota vulgari important factam fuisse dōationem causa mortis per stipulationem dictis
4 fratribus mulieris. † nam donatio causa mortis potest fieri cā mortis ipsius donantis, & causa mortis alterius. l. nec fratris, & ibi no. C. de do. cau. mor. & in l. mortis cā capimus, in prin. ff. eo. tit. ita fuit in proposito. quia mulier causa mortis suæ, & causa mortis And. filij sui cōtulit seu donauit fratribus ipsius mulieris, & interuenit stipulatio & pręsentia notarij recipientis pro dictis donatarijs, vt requiritur in donatione cau. mor. in qua debet interuenire præsentia donatarij vel alterius recipientis. l. inter mortis, & ibi Bar. in l. Seia, in prin. ff. de donat.
5 cau. mo. & ideo † dicit Bar. in l. damus. §. 1. eo. tit. q, sufficit q, notarius recipiat pro donatario absente, vt etiam est de mēte Cy. in l. 1. C. de do. cau. mor. facit l. nō aliter. ff. de adop. l. 2. ff. rem pup. sal. fore. & l. 1. §. exigere. ff. de magi. cōue. & c. q̄q̄. de vsur. in 6. & olim debebat interuenire stipulatio, hodie autem pactum nudū sufficit scdm no. per gl. & doc. in l. cum pater. §. Mæuio. ff. de lega. 2. & in l. 2. C. de iure do. & no. Cyn. in d. l. 1. C. de do. cau. mor. & Bar. in l. 1. ff. eod. tit. cum si. & sic modus ineundi dictam dispositionem declarat & indicat qualem voluerit dispositionē facere ipse disponens. l. illud. §. tractari. ff. de iure codi. l. non codicillum. C. de codicil. & in dubio debet
c fieri interpretatio quod disponens videatur elegisse [c] viā per quam sua dispositio sustineatur & valeat. l. si miles qui destinauerat. ff. de mili. testa. l. Mæuius, in prin. ff. de le. 2. l. quoties, de rebus dub. & constat q, verba illa mulieris conferentis in
6 fratres fuerunt apta ad donationem cā mortis † dū dixit, disponit, vult & relinquit, &c. quæ verba sunt apta ad omnē speciem vltimæ voluntatis, vt patet in §. disponat in aut. de nup. l. 3. C. cōia de lega. l. 1. §. fi. ff. de tab. exhib. & per nota. in l. his verbis. ff. de hære. insti. cum si. & plus est, quia etiam verba impropriantur vt deseruiant intentioni, & actus valet, & secundum subiectam materiam intelligēda sunt verba. l. insulā. ff. de præscri. verb. l. si vno. in prin. ff. loca. l. si stipulatus, in prin. ff. de vsur. l. & puto. in prin. cum gl. ff. fami. ercisc. vnde ad pro
7 positum † dicit Bal. in l. fin. C. de codi. in vlti. col. in ver. extra
8 quæro testator in codicillis, &c. q, † si testator instituit hæredem coram septem testibus rogatis, & adiecit quod voluit institutionem valere iure codicillorum & iure cuiuslibet vltimæ volūtatis, quod valebit iure testamenti, quia scdm eū nō nocet imperitia testatoris qui testamentum appellauit codicillos, cùm intentio sua fuerit habere hæredem, & omnia sinc solenniter acta. arg. no. in l. si librarius. ff. de regu. iur. & bene

probatur etiam in l. testamentū, cùm ibi no. per Bal. & Salic.
C. de testa. & no. Bald. in l. Imperator. in 1. col. ff. de sta. ho. ita
etiam dicit Ang. in d. l. fi. in fi. C. de codi. vbi ét pro hoc allegat
d. l. similes qui destinauerat. bene faciunt no. per Ioā. And. in
addi. Spe. in tit. de instr. edit. §. cōpendiosè. in additione inci.
ad intellectum. vbi secutus Dyn. voluit q, si testator instituit
filios hæredes coram septē testibus, & dixit velle illam institu
tionem valere iure codicillorū, certè si non potest valere iure
codicillorum, in quibus non pōt dari directò hæreditas. l. 2.
C. de codi. valebit vt testm̄ per d. l. non codicillum, cum alijs
allegatis per Dy. in disputatione q̄ incipit, Paterfa. & sequunt̄
moderni vt Pau. de Ca. in l. 2. & in l. fi. C. de codic. & in l. Scæ-
uola, in lectura Bononiensi. ff. ad Treb. igitur in proposito cū
non possit dicta dispositio valere vt testm̄, debet intelligi q̄d
voluerit donare causa mortis, attento q, fuit facta mētio mor
tis, vt patet ex scriptura. vnde dicimus q, si dico, promitto tibi
post mortem meam bona mea. videor tibi donare cā mortis,
vt no. gl. & doc. in l. fi. C. de pac. & Bar. in l. stipulatio hoc mo-
do concepta. ff. de verb. obl. & no. in l. Seia. ff. de dote præleg.
cum si. & licèt institutio hæredis facta fuerit p dictā Staxiam
instituentem filium, quæ quidē institutio hæredis denotat eā
voluisse testari. d. l. non codicillum, tñ dico quod in illa parte
8 institutio non valuit, quia erat † filiafamilias quæ non potuit
testari, sed bene donari causa mortis cū consensu patris, prout
interuenit. l. senium. C. qui testa. fa. pos. & d. l. tam is §. 1. vnde
cùm non potuerit sua dispositio sortiri effectum in illa parte
dispositionis & relicti facti filio, in qua quidem parte non in
teruenit pręsentia dicti Andreę pupilli, nec alterius pro eo re
cipientis, nō est putandum per hoc dictam Staxiam voluisse
in totum eligere viam testandi, p quam omne suū iudicium
deficeret, vt optimè probat text. in ratione sui, in d. l. si miles
qui destinauerat. vbi miles elegit velle testari iure communi,
vt quia rogauit septem testes vt suo testamento adessent prout
in testamentis iure cōi condendis requirebatur, tñ inter illos
testes repertum est aliquos esse inhabiles, adeò q, iure cōi va-
lere non poterat, certè sustinebitur vt valeat iure militari, &
sic ex priuilegio militum, cui non est verisimile disponentem
voluisse renūciare eo casu, quo aliter deficeret iudiciū suum.
Accedit, quia vtile per inutile viciari non debet, vt est regula
iuris. & in proposito patet in d. l. si miles qui destinauerat. ex
his ergo apparet quod iste testis non infert necessariò dictam
dispositionem Staxiæ. quò ad fratres eius valere non posse in
vim donationis causa mortis, & hoc tantò magis procederet
stante clausula codicillari, eo modo quo adiecta reperitur in
scriptura, s. q, volebat illam suam vltimam voluntatem valere
iure testamenti vel codicillorū vel alterius cuiuslibet vltimæ
9 voluntatis, prout melius posset. † quo casu intelligitur etiā de
donatione causa mortis, quę est species vltimę voluntatis. l. fi.
C. de dona. causa mortis. & insti. de dona. §. 1. & cùm facta sit
specialis mentio de testamento & codicillis illa sequentia ver
ba scilicet iure cuiuslibet vltimæ voluntatis, non possunt re-
ferri nisi ad donationem causa mortis, ideò perinde est ac si de
ea facta esset specialis mentio. l. 2. ff. de libe. & posthu. facit c.
qui ad agendum, de procura. in 6. ita voluit Feder. de Senis
consil. 298. incip. Qm̄ veritas, &c. & Gui. de Cu. in l. 1. C. de
codi. quem sequi vr̄ Bal. in l. eam quā, in quinta vel sexta col.
C. de fideicom. & in l. Labeo. in prin. ff. de pac. & in repetitio-
ne l. 1. C. de sacros. eccl. in 10. col. in versic. quintò quęritur, &c.
& ita etiam tenuit Odofr. vt refert Bal. instit. quibus non est
permissum facere testa. in prin. & Ange. & Pau. de Ca. in l. qui
in potestate. ff. de test. in prin. & Io. de Imo. & Lud. Ro. in d. l.
tam is. §. 1. & hoc qñ interuenit pręsentia illorum quibus relin
quebatur, vel præsentia alterius recipientis pro eis, vt fuit in
casu nostro, aliàs aūt procederet opi. Cy. & sequatium in d. l.
senium. vt declarat Bal. in dictis locis. & ita etiam tenui legen
do dictam l. senium. ¶ Nec ad hoc obstat q, iste testis dicat q, in
clausula codicillari fuit facta solum mentio de testamento
10 & codicillis. quia dico quod huic testi non creditur. quia † qñ
vnus testis contradicit vni alteri neutri creditur, quia vnus im
* pugnat alterum. ita dicit Io. And. & * cōiter alij post eum in
c. in nostra, de testi. sed prędicto testi aduersatur alius testis, s.
Stephanus, qui dicit quod nulla fuit adiecta clausula codicil
laris, & ideo neutri dictorū testium credetur. & tantò magis,
quia quilibet eorum non verisimilia deponit, attento q, dicta
clausula codicillaris apposita prout reperitur in scriptura, est
consueta apponi ab ipso notario, vt dicitur apparere ex pro-
11 tocollis suis, & etiam est consueta apponi ab alijs, & de † illa
tanq̄ consueta semper intelligitur rogatus notarius. l. fi. C. de
fideius. & ita ibi per illum tex. no. Bal. & etiam Bal. in l. si quis
sub conditione, in fi. ff. de condi. insti. vbi inquit, quod etiam
si nihil dictum fuerat à partibus, tñ notarius intelligitur roga
d tus de clausulis consuetis [d] sic videmus q, clausulæ consuetæ
apponi in literis Papæ semper subintelligantur. c. accepimus,
& ibi notant doc. de æta. & qualita. c. cum M. Ferrariensis, de
consti. facit l. si prius. §. 1. ff. de aqua plu. arcen. & l. quod si no-
lit. §. qui assidua, cum si. ff. de euic. & do. Ioanna testificari vr̄
apertè quod clausula codicillaris fuit ibi expressa, prout con-
tinetur in dicta nota, quam ipsa dicit esse veram exceptis ali-
quibus, inter quæ nō connumerat defectum clausulę codicil
laris. & sic iste Bartholomæus contradicit pluribus testibus,
meritò non creditur ei, vt no. in d. c. in nostra. non obst. igitur
dispositio dicti Bartholomæi, quia non negat quod ea q̄ con-
tinentur etiam in instrumento publico dñi Zingini non fue-
rint dicta, præterq̄ illud verbum donatarium relatum ad filiū
pupillum ipsius mulieris, & præter illam vltimā partem clau
sulæ codicillaris. & ad hoc tendunt verba ipsius testis, ibi dum
dicit, & nihil aliud dixit q, ipse audiuerit, nec dicere potuis-
set quin audiuisset. & si diceretur quod imò intellexit iste te-
stis quod tempore quo celebrauit Staxia dictam vltimam vo
luntatem domi. Zinginus notarius de actu ipso rogatus nihil
aliud dixit, quàm illud quod deponit dictus testis, certè ad-
huc minus probaret iste testis, quia contradiceret multis alijs
testibus, qui deponunt plura alia dicta fuisse, vt patet ex depo
sitione mariti, qui attestatur etiam dictum fuisse, questo è el
vostro primo & vltimo testamento. & plura alia deponit vltra
testificatum Bartholomęi. Similiter etiam dicta Ioanna testis
attestatur do. Zinginum alia dixisse, quæ non dicit Bartholo-
mæus. patet dū ipsa vr̄ affirmare clausulam codicillarē fuisse
adiectam extensè, prout reperitur scripta in nota. & quod Zin
ginus dixit quod notaret dictum actum taliter q, valeret. &
quod Staxia respondit, in sono contenta. & sic si dum Bartho
lomæus deponit q, nihil aliud dixit Zinginus. nec dicere po-
tuisset quin audiuisset & intellexisset, generaliter sequeret̄ q̄d
falsum dixisset iste Bartholomæus, & reprobaretur ex dictis
12 depositionibus aliorum. & testis † falsus in vno repellitur in
e toto [e] propter periurium c. testimonium, de testi. scđm * cōem
* opi. doct. vt per doct. plenè in c. fraternitatis, de hæreti. & Inn.
in c. cum in iure, de offic. deleg. & Archi. 9. dist. si ad sacras. &
Spe. in tit. de teste. §. 1. versi. item q, aliquid de suo. & Old. in
consi. 36. quod incipit, Ad primam quæstionem, &c. & Bald.
& alij post eum in l. si ex falsis. C. de transac. & Bal. & Ange. in
l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. oblig. & Bald. in l. 3. C. de
fideicō. lib. & in l. fi. in 3. op. C. de edic. di. Adr. ¶ Plus dico q,
etiā quamuis dicat iste testis quod tempore quo celebrata fuit
vltima voluntas Staxię non fuerit expressum, quod Staxia re
linquebat Andream hæredem & donatarium suorum bono-
rum, & quod illud verbum Donatarium fuit tunc omissum,
licèt reperiatur nunc scriptum, tñ per hoc non debet dici Zin
ginū falsum commisisse, quia si Staxia reliquit hæredē suum
Andream filium eius, vt omnes dicunt, bene dicitur esse do-
13 natarius qñ hæreditas esset locuplex, quia † titulus hæredita-
†2 tis locupletis dicitur esse titulus lucratiuus. l. inter stipulan-
tem. §. si rem. & ibi no. Dy. & Ang. ff. de ver. obli. l. si hæredita-
tem. ff. manda. etiam si sit hæreditas ascendentis per not. per
gl. & Bar. in l. si emancipata. C. de iuris & fac. igno. & not. glo.
iuncto tex. & ibi ponderat Io. de Imo. in d. c. si duo. ff. de acq.
f hæredi. præterq̄ quò ad effectum [f] specialiter inductum per l.
1. C. de imponen. lucra. descrip. lib. 10. & ideò saltem largè po-
test dici donatio sicut legatum & fideicōmissum. l. legatum.
& l. miles, in prin. ff. de le. 2. quod autē hæreditas dictę Staxię
esset lucrosa, patet, quia per aduersarios allegatur deducendā
esse legitimam pupilli, quæ tñ legitima dari nō pōt nisi prius
deducto ære alieno. l. Papi. §. quarta. ff. de inoffic. testa. & sic
præsupponitur quod vltra æs alienum super erant bona. Præ-
14 terea † falsum [g] non cōmittitur, vbi damnum non infertur al
g teri. l. damus. C. ad legem Cor. de fal. & requiritur q̄d nota-
rius habuerit animum nocendi. l. nec exemplum. eo. tit. & de
clarat Bal. in rub. C. de fide instr. in 7. col. in versi. dubitatur
tamen

tamen hic,&c.sed posito quod etiam addidisset illud verbum donatariū,nihil nocebat nec aliquid operabatur, eò quia illa donatio non poterat valere nisi sit facta donatario præsenti vel alteri recipienti pro eo. d.l. inter mortis, & dixi s. sed in proposito donatarius non erat præsens, nec alius pro eo recepit.nec reprehendi debet notarius quod institutionem hæredis scripserit in vltima voluntate condita à filiafamilias, quæ non potest testari & hæredem instituere. d.l. senium. q̄m potuisset esse q, Staxia inscio notario fuisset emancipata, & sic potuisset testari. Præterea ipsa ita voluit.s.hæredē filium instituere.¶Similiter non pōt dici quod cōmiserit falsum in clausula codicillari, tum quia illa clausula consueta, de qua intelligitur rogatus, vt dixi, tum etiam quia dicta Ioanna deponit in hoc pro instr̄o, vt dictum est. & præsertim dum dicit, q, Staxia dixit notario quod actum notaret taliter quod valeret
15 & falsum non pōt esse sine dolo, vt dixi, & vnus † testis excusatà dolo & calumnia, vt voluit no. Spe. in tit. de accu. §. fin. in fi. & Bald. in l. qui non probat se. per illum tex. C. de calum. & doc. in c. 2. de calum. & in c. finem litibus, de dolo & contu. & hæc fuit mens illius Staxiæ q, bona sua peruenirent in fratres suos mortuo filio, & ideò notarius curauit satisfacere menti disponentis.ideò nō potest dici commisisse falsum, vt inquit Bal. in l. si ex cautione. in 2. col. in versi. modò quæro de duobus,&c. C. de non nu. pec. vt ēt optimè allegatum est pro parte eximij aduocati dicti Lucæ. ¶ Et posito etiam quod aliud verbum, neq; specificè neq; æquipollenter expressum à Staxia descripsisset notarius in dicto instr̄o, tamen non per hoc
16 diceretur falsum, etiā si tractaretur de damno alterius, † imò scribendo aliter q̄ fuerit dictum à Staxia, præsumeretur in du
†3 bio † per errorem [h] fecisse l. quoties. §. tantundem. ff. de hære.
h insti. & ibi hoc no. Bar. qui hoc reputat singulariter notandū. & sequitur Bal. & Io. de Imo, in d. l. quoties. in prin. nisi sc̄dm eos notarius in præteritum fuisset malè versatus in officio tabellionatus l. non omnes §. à barbaris. ff. de re mil. iubemus. C. de proba. & in proposito nr̄o est probatum per plurimos testes de bona fama, vita & moribus dicti Zingini, & licèt aliq inducti sint ad probandum cōtrarium, tamē ferè omnes tales qui contrarium deponūt, ostendunt se esse ipsi Zingino inimicos & maleuolos, ideò præferuntur alij, & fides eorū debilitatur. c. cum oporteat, cum ibi plenè notatis de accusa. cum concordātijs ibi allegatis. Prętereà testes qui in proposito deponunt cōtra Zinginū, non dicunt quòd in scripturis cōmiserit falsum, sed q, aliquando errauit, & rarissimos puto esse il-
17 los qui non interdum errent, & etiam (vt verbo † fertur) tales testes fuerunt recepti post publicatas attestationes super capitulis directò cōtrarijs, & parte cōtradicente, & per consequēs non probant, iuxta ea quæ plenè traduntur in c. fraternitatis & in c. de testibus, extra de testi. & in cle. testibus. eo. titu. & in auth. at qui semel. C. de proba. & quod in notario potius præsumatur error q̄ dolus si est bonæ famæ, vt dixi, & voluit etiam Io. And. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. instrumentum in 1. col. & Bal. in l. fi. C. de canone largition. tit. li. 10. & Lud Ro. in l. captatorias. C. de testa. mili. & ex hoc resultat quod etiam
18 † posito quod dictus donatarius errasset in illo capitulo institutionis Andreæ pupilli propter illud verbū & donariū &c. t̄n per hoc non inualidatur fides & virtus dicti instr̄i in alijs partibus & capitulis continentibus quid diuersum, per nota. plenè in d. l. si ex falsis. & per doc. & in d. c. fraternitatis. ¶ Et per hæc colligitur sufficiens responsio ad omnia dicta aliorū testium, & specialius respondendo dico quod non obst. illud quod deponit Martinus Matthæi, quia certè iste concludēter non probat q, non fuerunt dicta etiam illa quæ continentur in instr̄o & nota Zingini, tum quia clausula codicillaris extensè vt s. tanq̄ consueta, potuit apponi, vt dictum est, & illa sufficit ad sustinendum donationem in persona fratrum, vt probaui. Prætereà contradicit dicto Bartholomæi & Ioānæ, qui deponunt quod notula Zingini continet veritatē. exceptis non nullis paucis expensis per dictos testes, & t̄n dicta notula continet plura substantialia, quæ iste Martinus non exprimit, vt quod notarius receperit concessionem & relictum nomine fratrum Staxiæ, quod est magni momenti, quia alias non posset valere dicta dispositio in vim donationis causa mortis, ēt si adiecta fuisset clausula codicillaris extensè modo quo. s. vt patet ex no. per Cy. in l. 1. in fi. C. de don. causa mor. & in terminis nostris no. Io. de Imo. in l. miles, in prin. & in l. vt hæredibus. ff. de leg. 2. & colligitur ex superius dictis. Prætereà iste testis deponit potius tanq̄ iudex, q̄ tanq̄ testis, dum dicit, q̄d non fuit aliud dictum in substantia, cum ad eum qui est rusticus & imperitus non pertinet iudicare & discernere quid sit de substantia vnius actus, ideo non probat, arg. l. qui testō. §. fi. ff. de testa. & §. si verò absunt. in auth. de hæred. & fal. & per no. per doc. in l. sciendum. ff. de verb. obli. cum si. ¶ Non obst. etiam illud quod deponit Vicerus Tonij, quia iste nō negat quod non fuerint expressa illa quæ continentur in notula & instr̄o, exceptis illis verbis, Andream donatarium, & illud nō habet obstare quo ad dispositionem factā circa fratres mulieris de qua quæritur, & cum interrogatus fuerit de veritate cōtentorum in dicta notula, & neget simpliciter de vno verbo, scilicet Andrea donatario, vr̄ fateri quò ad aliam veram esse notulam. l. si fine. §. sed q, Papi. ff. de mino. iuncta gl. in verbo, remanere. & ibi clare Bal. facit. c. nonne, de præsump. & quòd habetur in l. cum prætor. in prin. ff. de iud. & in d. l. maritus. C.
19 de procu. ¶ Minus etiam obstat † illud quod deponit Iacob. quia dicit se non recordari, vnde per tales testes non inducit reprobatio instr̄i, vt no. Inno. & alij in c. cum Ioannes, de fide instr. & no. doc. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemad. test. ape. & in l. exercendis. C. de fide instr. Pau. de Liaza. in c. tertio loco. de proba. ¶ Non obst. etiam id quod dixerat Stephanus, quia ēt ipse non improbat notam prædictam, quæ dicitur cōtinere in effectu æquipollenter donationem causa mortis propter præsentiam notarij recipientis nomine fratrum Staxiæ. vt. s. probaui circa discussionem primi testis. prætereà potuit notarius dictam clausulam codicillarem extensè apponere, etiā si aliud dictum nō fuerit, cum esset clausula consueta, vt suprà dictum est, quæ quidē clausula facit actū valere in vim donationis causa mortis. ēt si aliter non fuisset nominata donatio specificè, vt fuit ostensum. prætereà dictum istius nō probat, quia contradicit primo testi, vt suprà fuit demōstratum circa primū testem, & variat ab alijs, quia dicit Staxiam dixisse q, volebat relinquere pro anima libras. 200. alij dicunt de lib. c. ¶ Non ob. depositio Ioannæ, quia pōt responderi, quod eius dicto quatenus sit contra instr̄m, non est standum, quia fuit recepta post publicatas attestationes, quod fieri non potuit vt
20 dixi. s. Prætereà ipsa dicit quod no. Zingini est vera, præterq̄ quod non fuit nominata donatio. & certè hoc non concludit quando per alia æquipollentia verba de quibus in nota, non potuerit esse donatio causa mortis, vt est ostensum supra. & pro hoc bene faciunt verba istius mulieris dicentis, q, Staxia dixit q, notaretur actus taliter q, valeret. † Accedit ad hoc id quod no. Bal. in l. quoties. C. de hæred. insti. dum dixit q, si testator dicat quod aliq rem particularem relinquebat filio intestato, & dixit q, volebat valere omni meliori mō, quo posset, vr̄ voluisse quod habeat filius iure institutionis, quia aliter testm̄ non valeret. in §. aliud quoq; capitulū. in auth. vt cū de ap. cog. ¶ Postremò non ob. id quod allegatur ad probationē falsitatis, videlicet factas esse aliquas additiones circa protocollum, vt primò dum dicitur, quod in margine est rubricatū seu intitulatum manu Zingini testm̄ Staxiæ, & demū ibi subiungitur de subtiliori litera & de alio attramento, vt dicitur
21 hoc modo videlicet, siue donatio causa mortis. † nam ad hoc respondeo, quod cùm illa verba non sint pars instrumēti, sed scribitur ibi vt facilius inueniatur in libro, nō potest dici hoc esse cōmissum falsum, quia cum non sit de instr̄o rubrica, & si non possit damnum afferre, non cadit ibi falsum, vt dicta l. damus. & q, talis rubrica in proposito casu nō attendatur nec probet, voluit no. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. in 8. col. in versicu. quæro pone q, in libro notarij defuncti in margine, &c. & Bal. in l. si vnus. C. de test. cum si. ¶ Non ob. q, circa relictum vel donationem dictorū fratum Staxię fuerit facta additio quod nihil quò ad vsumfructum quæreretur pr̄i, & quia similiter respondeo, q, dicta adiectio nihil potuit præiudicare alteri, meritò non cadit in crimē falsi, vt dixi. quod aūt
22 non posset præiudicare alteri, patet, quia dicta † adiectio facta erat in casu quo donatio causa mortis facta fratribus Staxiæ cum consensu patris non valeret, & certum est q, etiā sine dicta adiectione valebat, vt no. per gl. & doc. in l. 1. in prin. ff. de autho. tu. & per Io. And in addi. Spec. in titu. de instr̄orum edi. §. porrò. in additione incip. Petr. de Cormeis, &c. & per Bald.

* Bald.in l.bonorum.C.qui admit.ad bo.pos.& est * cōis opin. insuper quia Staxia dixit notario q, notaret taliter actū q, valeret, potuit sine crimine falsi hoc facere, vt si actus tutius valeret, iuxta not.in locis.s̃.proximè allegatis& vnus testis ad hoc deponens excusat notarium à falso, vt.s̃. dixi. ¶ Denique in notario bonæ famæ potius præsumūtur prædicta facta esse per errorem q̃ falsò, posito q, fieri non debuisset, vt est etiam deductum in superioribus, per hoc pariter respondetur ad vltimam additionem continētem, q, ipse notarius fuit rogatus vt conficeret instr̃m ad sensum sapientis. Ex quibus cōcludo, vt in principio dixi, dictū instr̃m subsistere, saltem quò ad id quod concernit dispositionem factam in persona fratrū Staxiæ, & illam dispositionem in ea parte valuisse vt donationē causa mortis, & nullum crimen falsi per dictum notarium fuisse commissum. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Maiores. Bar.l.1.§.si quis neget. col. fina. quemad. test. ape. Bal.l. in exercendis. de fid. instru. consil. 37. ad fi. lib. 1. Ioan. Ana.consi.97.col.2.& inter consi.Pau.consil.261.col.2.lib.2. Cor.consi.261.col.5.lib.4. Ale.s̃.li.4.consi.43.colum.5.Aymo consi.56.num.3.consil.75.num.34.limita vt procedat qñ reprobatur per testes non instrumentarios. Cor.cōsil.232.col.1.lib.1.Aymo.consi.56.num.9.

b ¶ Causam.suprà lib.6.consil.190.

c ¶ Elegisse.Bald.consi.42.libro 1.Alcia.de præsumpt.reg.3.præsumpt.35.

d ¶ Consuetis. suprà lib. 2. consil. 27.cum sequen. suprà lib.3 consil.89.nu.12.

e ¶ Toto.suprà lib.2.consil.27.nu.3.consil.44.num.7.suprà lib.5.cōsil.93.nume.10.consil.99.nume.21.suprà libr.6.consil.15.

f ¶ Effectum.s̃.lib.6.consil.144.num.15.

g ¶ Falsum.s̃.lib.6.consil.145.

h ¶ Errorem.Pau.consil.203.in fi.consil.264.lib.2.Imo.consi.104.Bal.consil.244.libr.1.Cu.consil.135.consil.142.Deci.l.si librarius. in fi. de rer.iu.c.1.col.30. de probat. Cepo. causa. crimi.cōsil.21.col.24.Cur.iunior.l.qui accusare.col.fi.C.de eden.limitat.Cur.senior.consil.55.

SVMMARIVM.

1 *Spurio donari non potest etiam per interpositam personam.*
2 *Fraus fit de persona ad personam, vel de contractu ad contractum.*
4 *Statutum prohibens relinqui vxori, non attenditur ad donationem inter viuos, nec ad personam vxori coniunctam.nu.6.16.20.*
7 *Statutum prohibens relinqui vxori non extenditur ad donationem quæ morte confirmatur.*
8 *Iuramentum firmat donationem inter coniuges ab initio.nu.13.*
9 *Statuta contra ius nec ex maioritate rationis extenduntur.*
10 *Ratio dubia statuti non valet ad extensionem.*
11 *Præsumptio vna aliam tollit.*
12 *Vxor cui legari non possit an possit, relinqui executrix.*
14 *Præceptum fauore eius cui præcipitur factum, habetur pro consilio.*
15 *Presbyter si dotauerit spuriam suam, nō potest dos auferri à marito, quia habet causam onerosam.*
17 *Incontinenti fieri non dicitur postquam partes diuerterunt ad alios actus.*
19 *Affinitas sola non sufficit ad probandum fraudem.*

CONSILIVM LIIII.

IN Casu de quo quæritur, ponderatis narratis in themate videretur prima consideratione dicendum dictos Nicolaum & Ioānem Antoniū volentes auocare aut vendicare bona prædicta donata audiēdos esse, quia sicut prohibetur pater
1 † donare filio spurio a ita phibet spuri9 acqrere inter viuos ab i
a la media psona quę inter viuos acquisiuisset à p̃re spurij.l.1. & ibi no.Bar. C.de natu. lib.& ita ēt disputando tenuit Iaco. de Bel.in disput.sua, quam ponit super d.l.1.& Barto.in l.si is qui ex bonis.ff.de vul.& pup.& Bal.in l.3.ff.de test. & in l. quidā cum filium.& ibi ēt Ang.& Io.de Imo.ff.de hæ. insti. bene faciunt no.per Bal.in l.eam quam.C.de fideicom.in 14.colum. in versi. sed hic subiungitur talis q̃stio, pone quòd aliquis &c. vbi quęrit quid si aliquis habebat filium spurium, cui donare non poterat, donauit ecclesiæ, & ecclesia pòstea donauit spurio, an valeat? & refert q, Fran. Accur. determinauit q, non, quia secunda donatio præsumitur remuneratio, quę non pōt fieri in persona spurij, per l.si verò non remunerandi.§.inde Papi.ff.ma.& ibi Cy.in additionibus.tñ Bald.in d.l.eam quā, dicit esse distinguendum, q, aut ecclesia resignauit aut donauit, primo casu neq; prima concessio neq; secūda valuit qa apparet fraus. secundo casu aut ecclesia est mota intuitu pietatis, & valeat, aut ob remunerationem eius quod fecit pater, & tunc dicit q, Franc. Accur. & Cyn. tenuerunt q, non valet, sed quod Barto. consuluit q, imò valeat. Bald. verò concordat: quia aut causa remunerationis fuit expressa, & non valet; aut fuit tacita, & valet, vt in regula iuris, expressa nocent. & in dubio dicit q, fieri deberet interpretatio vt actus valeret. l. quoties in stipulationibus.ff. de ver.obli. cap. Abbate, de ver. sig. nisi ex celeritate actuum fraus præsumeretur, arg.l.si ventri.§.fi.ff.de priui.cre.c.officij.de elect. vel ex immoderata liberalitate.l.oēs.§.Lucius.ff.quę in frau.cre.sed in proposito interuallum modici temporis fuisse vr̃ inter donationem factam per dictum Andriolum dicto Martino, & donationē factam per Martinum Ioannę vxori dicti Andrioli, quia fuit spatium temporis octo dierum, ergo in fraudem legis videntur hæc celebrata fuisse. facit quod no.Bar.tradit in l.2.C.de repu.hæ. & Cy. in l. si quis post hac, in 2. q. C. de bo. proscri.& Bart.in l.post cōtractū, in ver.5.p̃sumitur.ff. de dona. ¶ Ad hoc etiam quod not.Bar.in l.fin.in 2.col.ff.de his qui.vt indi.dum dixit q, si testator instituat hæredem aliquem, & rogat eum vt restituat cui velit, non poterit hęres eligere spurium testatoris & ei restituere, adeò q, spurius possit retinere. & not.Angel. & alij
2 post eum in l.Lucius.§.in testamento. ff.de leg.1. ¶ † Accedit etiam quia ille Martinus, cui maritus dictæ Ioannæ donauit. erat affinis dictæ Ioannæ, vnde rō coniunctionis suspicionis præsumptiōem inducit.l.data.C.de dona.l.pe.in fi.principij. ff.de bo.lib.& no.Bar.in d.l.post cōtractū.in ver. secundus casus, &c. bene facit l. hæres meus.§.fi.ff.de cōdi.& demō.cūsi.
3 ¶ Ad idem † quòd no.Bar.in l.non dubium.C.de leg.in 5.col. vbi dixit q, qñq; fit fraus de persona ad personam.l.si sponsus, in prin.ff.de do.inter virū.l. hac edictali, in prin. C. de secun. nup.& in auth.de nup.§.optimè.& l.si per impressionem.C. quod metus causa. & per hoc infert q, si per statutum ille qui est de magnatib. prohibet emere possessiones in certo loco, & ipse facit instr̃m fieri in quodam suo famulo populari q, non valebit cōtract9. Similiter ēt dicit q, fraus fit qñq; de cōtractu ad cōtractū vt q, phibitus donare fingit se vēdere, cōtract9 erit nullus duplici rōne. s. fraudis & simulationis. d.l.spōsus.§.errore. facit scd̃m eum id q, no. in l. qui testm̃. ff. de prob. & id quod no.Dyn.in l.codicillis.§.institutio.ff.de lega.2. Ex quo infert q, si statutum prohibet conduci cameram alicuius artificis, non poterit emi fructus seu vsus cameræ, quia esset fraus de cōtractu ad cōtractū, in quo esset similis rō prohibendi. cū doctrina Bal.in d.l.non dubiū, transit Pet.de Anch.in repe.c. canonum statuta, de consti. circa octauam chartam. pro hoc etiam facit, quia stante dicto statuto erat prohibitū per viam legati relinquere vxori per se vel per interpositam psonam.l. pupillus.§.pupillus.ff.de aut.tut.d.l.1.& 3.C. de natura.lib. ergo nec etiam per viam donationis debuit posse concedi, qa ēt legatum dicitur donatio.l.legatum.la 1.ff.de leg.2.& insti. de leg.§.1. ¶ Sed præmissis non ob. cōtrariā sñiam de iure pro
4 babiliorem arbitror, quia † licèt statutum prohibeat aliquem instituere vxorem hæredem, vel ei de bonis suis relinquere vltra libras 25. imperialium, intelligitur de relictis quæ fierent in vltima voluntate; non autem de concessione inter viuos, ita est ppria significatio illius verbi Relinquere. l.1.§.fi.& ibi no.ff.de tabu.exhi.& in auten.sed hodie, cum ibi not. C. qui manumit. non poss.& insti.eo.tit.§.fi.in gl.in verbo, impleuerit.& in l.iubemus nulli.§.fi.cū gl. in verbo Relinquat. C. de sacrosan.eccl.& in c.requisiti.de test. cum gl. in verbo necest. & statutum prædictum correctorium iuris cōis corrigens in vno casu non debet extendi ad alium.l.præcipimus. C.de ap.
5 l.sancimus.C.de test. ¶ Secundò probatur p l. seruum † meū. in prin. ff. de hære. insti. vbi probatur q, ille qui prohibetur à iure capere ex vltima voluntate, non prohibetur capere ex cōtractu inter viuos, & ad hoc illū text. pōderat ibi Bald. sic & econtrà prohibitio alienationis inter viuos non trahitur ad alienatio-

alienationem factam in vltima voluntate.l.ex hoc adiecto.§.
alienare.ff.de alie.iudi.mut.cá fac.& in auth.vt sponsali.larg.
in prin.cum gl.in verbo,lege Elia sentia.& insti.quib.ex cau.
manu.non li.§.fi.cum gl.in verbo,impleuerit. ¶ Tertiò quia
6 †statutum ꝓhibet q̃ relinquatur vxori, sed in ꝓposito dictus
Andriolus nihil reliquit aut donauit vxori,sed donauit Mar-
tino de Albasijs,quæ ꝑsona est extra omnem ꝓhibitionem sta
tuti,& ideo dictū statutū loquens de vxore, nō debet extendi
ad aliá ꝑsoná q̃uis cōiunctá ipsius vxoris,vt ꝓbatur in l. si ve-
7 rò.§.de viro.ff.sol.ma.l.1.in fi.ff.de const.prin.¶Quartò,† quia
si maritus donasset vxori constante m̃rimonio, q̃uis à princi-
pio nō valeat, sed cōfirmet̃ morte mariti p̃cedētis,& nō reuo-
cantis,tñ nō dr̃ relictū seu legatū, de q̃ loqtur dictum statutū
ꝓhibitiuum,sed dr̃ alia species per se. l. res vxoris.& ibi nota.
Bar.post gl.& l.antepe.cū gl.in verbo,referatur.& ibi doct. C.
de do.inter virum.l.sequés qō.& ibi not.Bar.ff.de le.2.facit q̃
no.in l.filiæ.C.fa.erc.cum si. ergo posito q̃ dictus Andriolus
donasset vxori.& nunq̃ reuocasset anteq̃ decessisset,non ꝑ hoc
posset dici dictá donationé cōprehendi sub dicto statuto,mul
tò minus in casu nr̃o in quo donatio nō fuit facta vxori sed al-
teri.& p̃sertim cū in statutis verba debeant ꝓpriè accipi .l. 1. §.
siis q nauem.ff.de exer.l.3.hæc verba.& ibi Bar.ff.de neg. gest.
l.Labeo.§.contractū.cū ibi no.ꝑ Bar.ff.de ver.sig.cum si.¶Prę
8 terea dicta donatio (vt in themate narratur) fuit † iur̃o valla-
ta,ergo nō indigebat confirmatione per mortem,sed à princi-
pio valuit, ꝑ ea q̃ habentur in c.cum contingat de iureiu.& fir
mat.Gul.de Cu.Alb.in l.sed si possessori. §.item si iurauero.ff.
de iureiu.&Bar.in l.si quis ꝓ eo.ad finé principij.ff.de fideius.
&ibi ēt Raph.Cu.& Bar.in l.Seius & Augerius.ff.ad leg.fal.
&Fed.de Se.in consi.140.& Io.de Imo.d.Abb.in d.c.cum cō-
tingat.& Ang.in l.pe.§.mulier.ff.sol.ma.& Bal.in repe.l.2.ff.
de iureiu.in 19.charta magna.in ver.est ēt simile. & ita consu-
luit Pe.de Anc.in consi.307.inc.Nulli dubium, & Pau. de Ca.
in l.pacta quæ contra.C.de pac.& in suo con.99.inci. No.est,
&Io.de Imol.in l.si quis inquilinos.§. fi.ff.de le.1.& est magis
* *cōis opi.& verior,pro qua pluries consului,[b] & nūc longum
b esset rōnes & argumenta referre,iō breuitatis cá prætermitto.
9 ¶Quintò,qa in statutis † q̃ sunt contra ius cōe nedū ex identi-
c tate,sed nec ēt ex maioritate [c] rationis fit extensio de vno casu
* ad alium scd̃m *cōem opi.vt no.in auth.quas actiones. C. de
sac.san.eccl.& in l.tam is.§.1.ff.de don.cá. mor. ꝑ ea q̃ habétur
in d.l.præcipimus.in si.cum si.& plenè tradunt moderni in l.
si verò.§.de viro.so.ma.ēt si statutum corrigeret legem iniquá
vt inquit Ang.in l.Gallus.in prin.ff.de lib.& post.super gl. in
verbo,meam,per ea quæ ibi no.in gl.& in proposito q̃ lex no
ua corrigens in alienatione vel concessione quæ fieret in vlti
ma voluntate nō extendatur ex identitate vel maioritate rō-
nis ad concessioné,q̃ fieret aliter q̃ in vltima voluntate . bene
ꝓbatur in d.§.fi.cū glo.in verbo,impleuerit,inst.quib.ex cau.
manu.nō po.& in d.auth.vt spō.larg.in prin.cū gl.quantò ma
gis in casu nr̃o,in quo apparet q̃ sit eadé rō in ꝓhibenda dona
tione inter viuos,q̃ est in prohibendo relinquere in vltima vo
luntate nō potuerunt moueri statuentes ad prohibendum po
tius relinquere in vltima voluntate,eò quia testatores mortis
cogitatione turbati & plerunq; in infirmitate constituti testá-
tur, quo tp̃e magis egent cura & diligentia vxorum vt exper-
rientia docet efficax rerū magistra.c.q̃ sit.de elec.in 6. tunc fa-
cilius seducuntur ab vxorib. q̃ alijs tp̃ibus.vel saltem cum ra-
10 tio statuti † sit dubia,[d] nō pōt ex ea ꝓcedi ad extensioné aliq̃.
d qa nō dr̃ tūc rō statuti eēt necessaria sed magistralis. ita inquit
no.Bal.in l.maximū vitiū.in 4.col. C.de lib.præte.alle.not.in
l.1.C.de leg.& no.ēt Sal.in l.2.in 8.colum.C.de noxa. licèt a-
liqñ magis inducatur suspicio ex alienatione inter viuos q̃ ex
alienatione in vltima voluntate,vt in d.§.alienare.illud est qñ
tex.non ꝓhibebat relinquere in vltima voluntate, sed ꝓhibe-
bat simplr̃ alienari,sed in casu nr̃o statutum se retulit ad pro-
hibitionem alienationis in vltima volūtate , vt ostēdit verbū,
relinquere,prout dixi.s̃.vnde non sine ministerio debet esse il-
lud verbum relinquere ꝓpriè sumptum.l.si qñ.in prin. de le.
11 1.c.si Papa.de priuil.in 6.¶† Sextò , quia vna pręsumptio tol-
e lit [e] aliá.l.diuus.ff.de in inte.resti.l.cū de indebito.in princ. ff.
de probat.ergo posito q̃ aliquo mō dici posset aliquam subesse
præsumptionem q̃ in fraudé statuti dictus Andriolus donaue
rit Martino, vt sic per interpositam personam ipsius Martini

donaret vxori dicti Andrioli,tñ attento q̃ postea eadem bona
per dictū Martinum & dictam dñam Ioannam donata fuerūt
dictæ Franciscæ nepti dicti Andrioli ex filia præmortua , cui
nepti à principio dict⁹ Andriolus liberè donare potuisset nul-
lo obstante statuto,ergo si ex sequētib.ostenditur q̃ fuerit mēs
disponentis in præludentibus,vt s̃.dixi,sequitur per vltimam
donationem factam ꝑsonæ nō ꝓhibitæ q̃ intentio dicti An-
12 drioli nō fuit facere fraudé statuto.¶ Accedit id q̃ no.Io.And.
in add.Spe.in ti.de instr.edi.§.nunc vero aliqua.in addi.inci.
ad istum finem.in ver.scd̃a qō. vbi dixit,q̃ si statutum ꝓhibet
relinqui vxori vltra certam quátitatem,& vir relinquit vxori
f vltra dictam quantitatem,& voluit q̃ per vxorem,[f] distribue-
retur tota dicta quantitas ꝓ aía testōris & quærebatur an vale
ret,& concludit q̃ si soli vxori hoc iniunxit.non valet ne fraus
fiat statuto.ar.l.scire.§.1.ff.de tut.& cur.da.ab his , si verò vxo-
ri,& alijs commissa est distributio,valet,quia cessat fraudis su-
spicio.ar.c.prudentiam,de offi.de leg.& c.2.de sta.mo.& l.fin.
C.de fideic.ita ēt dicit Alb.de Rosa.in 2.parte statu.q.114. inc.
Item supposito dicto statuto quærit̃ an maritus &c. sicut ergo
p̃sumptio fraudis purgatur ꝑ aliam coniecturam resultantem
ex eo q̃ non vxori tm̃,sed alijs reliquit onus distribuendi , ita
hic ꝑ dictam vltimam donationem factam in ꝑsonam ꝑmis-
sam.Item qa sicut in d.q.Io.An.in additione immediatè sola
vxor non poterat distribuere qñ alijs ēt relicta erat illa facul-
tas distribuendi,non dr̃ fieri contra statutum,ita hic nō debet
dici fieri contra statutū,attento q̃ ex donatiōe facta ꝑ Andrio
lū nō acqrebat̃ vxori eius,sed pēdebat à ptáte dicti Martini do
narij, an perueniret in vxorem Andrioli vel nō.¶Septimò, qa
nemo in dubio præsumitur delinquere.l.meritò.ff.ꝓ soc.l.om
nimodo.de inof.test.¶ Octauò ꝓbatur, qa posito q̃ dictum sta
tutum comprehenderet donationem , quæ fieret inter viuos,
rō statuti fuisset ne mutuo amore se spolient.l.1.ff.de dona.in-
ter virū,& in ꝓposito no.Bal.in l.cunctos populos.C.de sum.
13 Tri.† tñ tali prohibitio non militat,qñ interuenerit iur̃m ꝓ-
ut dr̃ interuenisse in dicta donatione q̃ ex iur̃o validatur, ꝑ ea
* q̃ habentur in c.quamuis,de pac.in 6.& in d.c.cum cōtingat.
& est magis * cōis & verba conclusio , vt superius dixi.& licèt
Bar.in d.l.si quis ꝓ eo in tertio membro. & in auth. sacraméta
puberum.C.si aduer.vend.videatur voluisse q̃ qñ statutum di
rigit p̃ceptum & ꝓhibitionem in ꝑsoná, tunc iur̃m nō validet
* contractū secus si statutū loquat̃ in rem,tñ illa doctrina & di-
stinctio magis * cōiter ē improbata ab alijs, vt ꝑ Io. de Ligna-
no. Ant. de Bu. Io. de Imo.& dñm Abbatem in d.c.cū cōtingat.
& Bal.in l.iurisgentiū.§.& gñaliter.ff.de pac.& Sal.& Fulg.in
d.auth.sacramenta.& Rap.Cu.& Pau.de Ca.in d.l.si quis pro
14 eo.& Pau.de Cast.in l.legis virtus.ff.de legi.† quia vbi lex vel
statutū emanat ꝑ viam præcepti fauore personæ, cui fit præce-
†1 pto, tunc transgresio talis præcepti † non obligat ad pecca-
tum, qa habet potius tale p̃ceptum vim cōsilij. l. cum pater. §.
mando.ff.de le.2.l.Titio centum,in prin.ff.de cond.& demō.
no.gl.2.in c.1. de const.præcepta.n.intelligunt̃ scd̃m naturam
materiæ per id q̃ legitur & notat̃ in c.regi.11.q.3.igitur in pro-
sito tale statutum si cōprehenderet donationem videretur fa-
ctum ne maritus ꝓp nimium amorem vxoris seduceretur ad
se spoliandum,& sic fauore ipsius mariti.ꝓpterea maritus iu-
rando in tali contractu non dr̃ peccare, qa tale præceptū habet
vim consilii,vt dictum est,iō si non peccat, cessant rōnes alle-
gatæ per Bar.in d.l.si quis ꝓ eo.in 3.membro. & contra Bar.ēt
adducitur.l.2.in prin.ff.ad Velleia.vbi lex ꝓhibet mulierem
intercedere ꝓ alio,& tamen si iurat obligatur.ca.ex rescripto,
de iureiu.& per plurimas alias rōnes comprobatur.vt per doc.
15 in dictis locis.¶Nonò, qa posito q̃ dicta donatio esset facta in
fraudem statuti,tamen cum dicta bona sint data in dotem ma
rito dictæ Franciscæ,qui dicitur habere ex causa onerosa. l. ex
promissione acti.& obli.l.pro oneribus.C. de iur.do. ideo in-
terim durante matrimonio non possunt dicta bona sibi auo-
cari.l.fin.§.si à socero.ff.quæ in fraud.cre.cum ibi nota. ꝑ Bar-
tol.vbi per illum tex.dixit multum notabiliter qđ licèt pater
non possit donare spurio.l.1.C.de natu.libe.tñ si contingat qđ
presbyter maritauerit filiam suá spuriá & sibi dotem cōstituit,
quæ ad maritum ꝑuenit, quærebatur an illi q successerunt ab
intestato dicto presbytero possent auocare à marito? & cōclu-
dit quod non , quia maritus non dicitur habere titulo lucra-
tiuo , sed oneroso, vt in dicto. §. si à socero, ita etiam decidit

Bar.in l.Mæuius.§.duobus.in 3.q.ff.de le.2.& Bal.in auth. ex
5 complexu.C.de intest.nup.& Ang.in d.§.si à socero.¶Et p præ dicta apparet non obstare allegata † in contrarium,tamē specialius respondendo dico q, non obstante ea quæ nota.per Bar. in d.l.si is qui ex bonis,de vul.& pup.cum concordantijs, qa in casu illo specialiter erat prohibita donatio etiam inter viuos per d.l.1.C.de naturali.libe.sed in casu nostro statutum nō prohibebat donationem,sed prohibebat relinqui q, intelligitur in vltima voluntate,propterea non extenditur ad dictam donationem,vt suprà probaui. Et eodem modo non obstant ea quæ no.per Bal.in d.l.eam quam.C.de fideicom.quia ibi similiter loquitur qn̄ erat expressè prohibita donatio. Præterea alia ratione illa decisio Bal.non facit contra prædicta, qn̄ do-
17 natio † facta per Martinum dictæ Ioannæ non dicatur facta celeriter post primam donationem factam per Andriottū dicto Martino.& non vr̄ q, propter spatium octo dierum qui interuenerunt inter primam donationem & secundam posit dici celeriter seu incontinenti, quia postquam partes diuerterunt ad alios extraneos actus post primam donationem, nō potest dici incontinenti.l.continuus.in prin.ff.de ver.obl.l.duos.§.fi.ff.de duobus reis notatur in l.in bonæ fidei.C.de pac. & glo.& doct.in l.3.§.cum igitur,in verbo,incontinenti.ff.de vi & vi arma.cum si,& dicit Ang.& Io.de Imo.in l.si cum dotem.§.fi.ff.solu.mat.q, tollerari posset illa præsumptio.de qua in d.l.si.ventri.§.fin.qn̄ vnus actus esset factus vno die alius vero esset factus die sequenti,sed in casu nostro intercessit spatium octo
18 dierum,igitur non vr̄ q, simus in casu,per prædicta. ¶† Nō ob. id q, no.Bar. in d.l.fi.ff.de his quib.vt indig.quia ibi capiebat spurium ex dispositione testatoris,qui erat pater spurij, vt ibi dicit Bar.dum allegat.l.vnum ex familia,in princ.ff.de leg.2. hic non.Præterea etiam isto casu militat responsio quam dedi
19 ad notata per Bar.in d.l.si is qui ex bonis.¶† Non obst.d.l. data,cum similibus.C.de dona.quia respondeo q, coniunctio & affinitas per se [g] non sufficit ad inducendum sufficientem præsumptionem & probationem fraudis,vt fatetur ipsemet Bart. in d.l.post contractum.& vbi aliàs donatio facta extraneo valeret, valebit etiamsi sit facta coniunctæ personæ, vnde videmus q, circa insinuandam donationem non sit differentia inter donationem factam coniunctę personæ & donationem factam extraneo, licèt insinuatio fuerit inuenta propter fraudes & simulationes vitandas, quæ facilius inter coniunctos fieri consueuerant.ita loquitur præallegata.l.data.C.de do.& declarat Io.de Imo.& Lu.in d.l.post contractum. & probatur in l.si quis post hac.& ibi clarè Bal.in ver.in tex.ibi emancipatos,&c.C.de bo.præscri.& si aliter diceremus,hoc nil aliud esset dicere, nisi q, statutum prohibens relinquere in vltima voluntate vxori, intelligeretur ēt prohibere donari posse inter viuos vxori, q, non est de iure verum, vt s̄. per plura media probaui.¶ Similiter non obstant no.per Bal.in d.l.non dubium.C. de legi.quia allegata per eum non militant in casu nostro, in quo etiamsi directò maritus donasset vxori valuisset donatio quæ non est à statuto prohibita,sed Bal.loquitur qn̄ non poterat quis contrahere cum magnate, alienando in eum immobilia,& ipse qui erat de magnantibus fecit fieri instr̄m in quodā famulo suo.Præterea loquitur Bal.qn̄ apparebat q, persona ꝓhibita fecit fieri per interpositam personam, q, in casu nostro
20 negatur.¶† Non obstat q, legatum dicitur donatio,& sic ꝓhibetur legatum, ergo & donatio, quia respondeo q, legatum ꝓpriè non est donatio, vt patet in l.1.ff.de dona.& insti.eo. titul. iuxta prin.& ideo alius est titulus de legatis, alius est tit.de dona.Præterea donatio largo sumpto vocabulo est genus cōprehendens sub se legatum, q, dicitur esse species donationis largè sumptæ.insti.de leg.iuxta prin.vnde non sequitur, statutū ꝓhibet speciem vnam donationis fieri inter virum & vxorem id est.prohibet fieri legatum,ergo ꝓhibet omnem speciē donationis in genere sumptæ.l.filiusfamiliàs.ver.sed enim meminisse.ff.de dona.cau.mor.vnde videmus qđ filiusfamiliàs non pōt legare in testō vel codicillis.l.senium.C.qui testa.fac. pos.l.qui in potestate.ff.de testa.l.2.de leg.1.& tn̄ potest donare inter viuos vel causa mortis saltem cum consensu patris.d.l. filiusfa.& l.cum is.§.1.eo ti.Aliæ responsiones ad omnia argumenta etiam colliguntur ex his quæ dixi in sexto, octauo & nono argumentis, scilicet pp præsumptionē resultantē ex eo q, effectus donationis deuenit in personam permissam. Item & propter virtutem iuramenti.Item ex eo quòd bona peruenerunt ad maritum Franciscæ ex causa dotis & sic ex cā onerosa, ex quibus firma manet conclusio contra hæredes Adriotti. Laus Deo Alex.

ADDITIO.

a ¶ Spurio.s̄.lib.3.consi.74.ʒ.eo.lib.consi.88.
b ¶ Consului.s̄.lib.8.nu.5.consi.157.& lib.6.con.7.nu.3.5.consi.152.num.6.
c ¶ Moioritate.s̄.lib.2.consi.17.nu.16.supra lib.4.cons.63.num.9.licet Deci.consi.634.in fi.aliter adde.ʒ.eo.consi.171.nu.4.
d ¶ Dubia.Deci.con.679.fa.Ale.l.si constante.col.3.sol.ma.s̄.li.4.consi.85.nu.18.sed vide s̄.lib.6.consi.89.nu.4.
e ¶ Tollit.Pau.con.26.lib.2.Anch.consi.209.Pan.c.pen.de fal. Ale.s̄.lib.3.consil.18.col.1.Ias.l.1.col.6.l.si mater.§.1.num.5.de vul.& pup.Hipo.Marsi.l.1.colū.2.ff.ad leg.Cor.de sicar.Deci. consi.575.ʒ.eo.consi.88.num.9.
f ¶ Vxorem.dixi in consu.Pari.2.95.
g ¶ Per se.Ro.con.367.in fi.vide Pau.con.193.libr.2.

EPITOME.

¶ Falsus testis si deposuit ad condemnationem innocentis, punitur pœna talionis, aliàs pœna arbitraria.

CONSILIVM LV.

N Causa inquisitionis formatæ contra Ioannem & Triberia per curiam magnifici dn̄i potestatē Mutinæ visa inquisitione & alijs actis præcedētib.& sequentibus, visoq; statuto sub rub.de falsis testibus, ꝑtermissis non necessarijs, breuiter sentio q, ēt posito q, d.Io.veniret ꝑpter eius dispositionem & ob eius varietatem puniendus de falso, iuxta l. eos.ff.ad leg. Corn.de fal.cum ibi no.& in l.qui falsa.& ibi no.ff.de testi.& & in auth.de testi.in §.si verò quidam.tn̄ dicta pœna venit iu-
1 dicantis arbitrio limitanda & declaranda, vt ʒ.ostendam.†nā de iure communi verum est q, qn̄q; pœna falsi testis est pœna vltimi supplicij, qa punitur tanquam homicida si dolo malo deposuit contra innocentem, vt probat tex.reputatus singula
†1 ris, ad hoc.in †l.1.in prin.ff.ad legem Cor.de sica.scđum vnam expositionem ibi dum tex.dicit, q, quis falsum iudicium.exponendo, id est, falsum testimonium, iūcta l.3.§. peruenit.eo. tit.& ita illum tex.vt singularem intelligit Bal.in ca.1.§.iniuria.in fi.de pace iu.vbi dixit quòd testis falsus in causa homicidij si dolo malo deposuit contra innocentem punitur, vt homicida, per illum singularē tex. in l.1. quam etiam ita intelligit gloss.in c.1.in verbo.iudici.de crimine fal. sic etiam intellexit Bal.in c.1.in prin.in pe.col.de pace tenen.vbi dixit q, de iure cōi falsus testis punitur eadē pœna qua puniretur reus de crimine intentato, super quo deposuit testis contra reum, puta pœna capitis vel furcarum, per dictam l.& ita intelligitur id q, no.gl.23.q.5.in c.rex debet.hoc idem vult Bal.in l.data opera. C.qui accu.non pos.in 12.col.in versic.hoc interpositis &c.vbi
a voluit quod testis falsus teneatur pœna talionis, [a] & sic simili pœna qua fuisset puniendus reus contra quem deponit, per d. l.1.& ita etiam voluit Bal.in l.presbyteri.in 2.colum.C.de episco.& cle.gloss.tamen 2.q.3.in summa.& in glos.33.q.5.in ca. hæc imago, aliàs est in c.sequenti in gl.fi.tenuit contrarium, q, testis falsum deponens non teneatur pœna talionis, sed extra ordinem arbitrio iudicis puniatur, per l. nullum.C. de testib. Tamen in proposito nostro dicta pœna talionis sibi locū vendicare non potest, quia illa habet locum contra illum qui asserit aliquem esse culpabilem cum non sit.l.1.iuxta princi.& ibi no.ff.ad Turpil.& in l.fi.C.de accu.& consequenter non militant alia superius allegata, q̄ tantùm locū habent, qn̄ testis diceret falsum testimonium contra aliquem tanq̄ reum & culpabilem de delicto, in casu autem nostro q, dictus Ioannes sciebat testamentum ad probandam innocentiam rei, nō autem contra reum, vnde cum simus extra supradictos casus pœna falsi testis est vel pœna extra ordinem, id est, arbitrio iudicis imponenda, quando incidenter iudex testem qui coram se falsum deposuit, punire vellet. vt d.l.nullam.vel si de pœna ordinariè imponenda ageret, esset imponenda pœna falsi, iuxta d. l.eos.cum concord.s.allegatis, quæ pœna falsi est deportatio

in libero

in libero homine in seruo verò est pœna vltimi supplicij.l.1.in fi.ff.ad l.Corn.de fal.& licèt olim veniret imponenda pœna confiscationis,tñ illa pœna hodie cessat,vt no.per gl.& doc. in
2 d.l.in fi.ff.ad l.Cor.de fal. ¶ Verum † quia pœna deportationis hodie non est in vsu,ideo dicit Io.de Imo.in l.2.in 2.col.ff. de publi.iud.q. iudex hodie loco pœnæ deportationis poterit aliam pœnam pro suo arbitrio imponere,per id qđ legitur & not.in l. quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui no.infa.& in l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accu.cum si.& idem vbi de iure cōi esset imposita pœna damnationis in metallum vel similes,quæ non sunt in vsu.iuxta not.per gl.in §. pœnæ.in verbo, in metallum.inst.quib.mod.ius patr.pote.solui. ¶ Nec iudex
3 † cuius arbitrio committitur.posset arbitrari de pœna vltimi supplicij,attento q. de iure cōi ꝓ tali crimine in proposito nr̄o non est pœna vltimi supplicij,vt s.dixi.vnde iudex debet arbitrari,vt bonus vir.c.super his.ad glo.in verbo arbitrium.& in verbo,astringendus.de accu.l.si qua pœna.cum glo.& ibi Bar. ff.de verb.signi.& q. non possit arbitrari hoc iure de pœna vltimi supplicij plenè ostendit Io. de Imol. in d.l.2.in 5.colum.ff. de pub.iud.& in c.inquisitionis,super gl.2.in verbo alioquin de accu.Pro quo benè facit gl.in dicto verbo alioquin. quæ reputatur singularis,dum vult q. qñ iudicis arbitrio committit̄ pœna,non pōt imponere pœnam aliàs ordinariam vel maiorem,sed mitiorem,& non est alibi scđm Antonium de Bu.in capitulo de causis,de offi.dele.& q. non possit in dicto casu arbitrari de pœna mortis,not.ēt doc.in c. ex literis,de constit.&
4 Mod.in rubri.ff.de arbit.Nec etiam † posset arbitrari de pœna perpetui carceris saltem in terris imperij,scđm Ang.in l. si mulier.§.edictum.ff.de mili.testa.per id q. habetur in l.credibile.
5 C.de pœnis.& ibi per Bal. ¶ Et per prædicta † ēt infertur q. nō posset arbitrari iudex de pœna mutilationis membri,sicut nō posset de pœna vltimi supplicij,pro hoc adduco quæ no. Guil. de Cun.& Bar.in l.Imperator,la secunda.ff.de statu.homi.vbi arguunt de pœna mortis naturalis ad pœnam mutilationis membri,vnde iura quæ dicunt,q. mulier prægnans quę damnata est ad pœnam vltimi supplicij debet custodiri & seruari, donec partum edidit,vt d.l.Imperator,cum similibus, extenduntur etiam ad mulierem damnatam in pœna mutilationis membri,quæ quidem æquiparatur morti.§. prohibemus, in auth.de colla.& bene faciunt plura quæ traduntur per Bald. maximè in l.reos,in tertia col.C.de accu.& per Cyn.in l.trāsigere,in 3.q.& ibi per alios.C.de transac. ¶ Nec prędictis obstat statutum sub rubrica,de falsis testibus.dum disponit q. qualibet persona quæ falsum testimonium tulerit in cā criminali puniatur ea pœna, qua puniri deberet ille contra quem testificatus est si culpabilis foret,prout latius in dicto statuto continetur.quia rñdeo q. dictum statutum loquitur in teste deponente contra aliquem ad puniendum,& sic habet conformationem satis cum dispositione iuris cōis,vt patet p ea quæ dixi supra,sed in casu nostro posito q. Io. Albertus falsum deposuisset,non est testificatus contra aliquem tāquam culpabilem de delicto,sed econtrà,& sic iste est casus omissus à statuto, & ꝓpterea remanet in dispositione iuris communis.l.si verò. §. de viro. ff.sol.ma.l.si extraneus.ff.de condi.ob.cau.l. commodissimè.ff.de libe.& posthu.& plenè per Bar. in l. omnes populi, in 6.q. principali. ff.de iustit.& iure. quæ autem pœna veniat imponenda de iure communi iam dixi quòd est arbitraria pœna.& qualiter iudex possit seu non possit arbitrari, fuit tactū superius.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Talionis.Io.Ana.c.1.de cri.fal.Fel.in c.sicut,nota.3. de testi. Hippo.Marsil.l.1.§.præterea,ad legem.Corn. de sicar.l.prima. nu.2.de fal.

EPITOME.

¶ Qua actione agat cohæres contra cohæredem ad pretium rei communis venditæ.

CONSILIVM LVI.

IN Causa Iacobi Petri Zangoli in qua alias consultus rñdi,& oīa sunt determinata,vt fertur vna dubitatione excepta,in qua quæritur, posito q. ambo hæredes Io.Ferri videlicet Piera huius filia,& Iacobus prædictus eius nepos vendiderint vt hr̄des Ioan.Ferri de bonis hæreditatis quondam Iacobi ser Antonij,an dictus Iacobus Petri qui ex persona sua immediatè erat hæres pro vna tertia parte dicti Iacobi ser Antoni, vt in priore consilio deduxi,exclusus sit ab agendo petitione hæreditatis ad tertiam partem pretij prædicti cōuersi, vt dicitur in solidum in vtilitatem hæreditatis dicti Ioannis Ferri aditæ per dictos Iacobum Petri & dictam Pieram cum beneficio inuen
3 tarij ᵃ & videbatur dicendum eum esse exclusum † eò quia ad hoc vt agi possit per vnum ex cohæredibus petitione hæreditatis ad pretium rei hæreditariæ venditæ per alium cohæredem vr̄ necessarium q. fuerit vendita tanquam propria ipsius vendentis seu proprio nomine,secus si fuit vendita, vt communis & communi nomine amborum hæredum per id q. legitur & no.in l.in familiæ.C.fami.ercis.cum si. ¶ Tamen contrarium puto esse verius in proposito,quia dicta bona Iacobi ser Antonij alienata per dictos hæredes Ioannis Ferri non sunt alienata tanquam communia nisi ratione communionis, quæ causata erat ex hæreditate Ioannis Ferri delata dictis Pieræ & Iacobo Petri, nam Ioannes Ferri in dictis bonis partem habebat, sed quatenus erant communia ex hæreditate dicti Iacobi ser Antonij non sunt alienata vt communia, quia quando alienatio fuit facta ab ipsis denominantibus in alienatione se hæredes Ioannis Ferri,intelligitur facta & limitata sub illo titulo hæreditario.l.fi.ff.de institor.l.cum post.§.1.ff.de admi.tut.& no.in l.post mortem.ff.quando ex fac.tut.& in l.sciendum. §. tutores.ff. qui satisda.cogan.& in l.quacunq; ratione.ff.de ꝓcur.cum sim.ergo si agitur petitione hæreditatis per dictum Iacobum Petri Iacobi tanquam immediatè hæredem pro certa parte dicti Iacobi ser Antonij ad pretium contra hæredes dicti Ioannis ꝓ rata pertinente ad eum, vt hæredem immediatum dicti Iacobi ser Antonij nihil repugnat quominùs agere pos-
2 sit,cum de iure ita agi possit petitione hęreditatis contra eum ad quem peruenit pretium rei hr̄ditariæ venditæ,sicut contra eum qui possideret rem hæreditariam non venditum.l.q. si in diem.§.idem Iul.l.item veniunt.§.cæterum.& l.si & rem & p̄tium. ff. de pet.hæred. ¶ Nec obstat id q. hr̄ in d.l.in familiæ. quia fateor q. si vellet dictus Iacobus Petri ageret petitione hęreditatis tanquam hæres Ioannis Ferri possit, quia fuit vendita,vt communis ex hæreditate Ioannis Ferri,vt dixi,& ita procedit d.l.in familiæ,quia vt dicit Bal.in d.l.in familiæ.ratio illius.l.est,quia qñ venditur res,vt communis rōne communis hæreditatis etiam si vendatur per vnum tantùm ex cohæredibus,non conuenitur petitione hæreditatis,quia non gessit se pro hærede plusquam esset in veritate,ideo non tenetur in petitione hæreditatis pro parte cohæredis,quem videtur fateri similiter esse hæredem,sed actione negotiorum gestorum secuta ratihabitione vel alia actione vt ibi.sed in proposito nostro si vendita fuit hæreditas,vt cōis hæredum Ioannis Ferri, cum in veritate spectaret pro magna parte ad hæreditatem Iacobi ser Antonij non potest dici q. vendentes gesserint se pro hæredibus Iacobi ser Antonij pro partibus pro quibus erant eius hæredes attento q. nomine hæreditario dicti Iacobi ser Antonij nulla facta est mentio in alienatione,imò dicta Piera (vt verbo fertur) negauit dictum Iacobum Petri esse hæredem Iacobi ser Antonij,& sic succedit id q. no.gl.& doct.in d.l.in familię. quod etiam quando venditur res vt communis, tamen vendens negat se agentem esse cohæredem,potest conueniri peti-
3 tione hæreditatis. ¶ † Et per hæc patet non obstare q. dictus Iabus Petri fuerit etiam vnus de his qui tanquam hæres cum beneficio inuentarij Ioannis Ferri cum dicta Piera cohærede alienauerit,& sic non debeat posse venire contra factum suum, l.post mortem.ff.de ado.& l.vendicantem.ff.de euic. quia dico q. vendidit vt hæres Ioannis Ferri cum beneficio inuenta-
a rij,quo casu non tenetur de euictione ᵃ dummodò ostendat se fuisse hæredem Ioannis Ferri,vt no.doct.in l.fi. §. & si præfatam.C.de iure delr̄.per l.primam.C.creditorem euic.pig.non deb.& nihil repugnat quo minùs vt alius.s.vt hæres Iacobi ser Antonij possit venire contra per notata per Bart.in l.cum vir, maximè in vlt.q.ff.de vsucap.bene facit l.si paterfamiliàs.§.si
1† quis duos,cum ibi no.ff.de adop.vnde videmus q. si quis † tāquam iudex tulit sententiam inter duos, postea cum ipsemet iudex esset hæres illius quem condemnauerat potest ab illa sua sñia appellari tanq̄ hæres condemnati,& illam impugna-
†2 re † ut est gl.no.in l.fi.iuxta prin.ff.de excep.rei vend. ¶ Præterea non est verum q. iste Iacobus Petri petendo dictā partem pretij dicatur venire contra factū suum seu contra vēditionē à se factam,

se factam, imò potius tēdit hoc ad approbationē venditionis. l. mater. cū ibi no. C. de rei uendi. & in l. cum seruum. ff. si cer. pet. & tantò magis hæc procederent si dictæ alienationes factę fuerunt non per dictum Iacobum Petri sed ꝑ assertum eius tutorem seu curatorē. cū dicta Piera anteq̃ esset per dictum Iacobum Petri legitimè adita hæreditas dicti Ioannis ad quam adi-
4 tionem † requirebatur volūtas dicti Iacobi Petri & administratoris, iuxta l. potuit. C. de iure deli. cū ibi no. & l. si. in prin. C. de bo. quæ libe. & q̃ præcederet scientia tenoris testamenti & delationis hæreditatis. l. si is ad quem. & l. pater. ff. de acqui. hæ. & per consequens si talis non præcesserunt, non pōt dici d. Iacobum Petri alienasse nec consequentur eum venire contra factum suum, præsertim cum respectu personæ ipsius Petri actus ille fuisset nullus, & quis non impeditur venire contra factum nullum, etiam si sit factum ꝓprium. l. 1. & ibi nota. C. de
5 lib. causa. & no. in d. l. post mortem. cum si. ¶ Insuper † dico q̃d posito q̃ dictus Iacobus Petri tpe dictarum alienationum adiuisset legitimè hæreditatem Ioannis Ferri, & Iacobi ser Antonij, & q̃ ipse Iacobus Petri vnà cum dicta Piera alienasset tanq̃ rem cōem, adeò & taliter q̃ non posset competere petitio hæreditatis, tñ saltem non deberet ei deesse actio negotiorum gestorum, si facto eius gestum est vtiliter negotium hæreditatis dicti Ioannis Ferri, iuxta l. 1. & l. 3. in prin. & l. soluēdo, cum si. ff. de neg. gest. & si in vtilitatem dictæ d. Pierę p̄ntis, scientis & tacentis conuersum esset dictum pretium, competeret contra eam actio mandati, vt determinat gl. no. in l. 1. ff. de neg. ge. facit l. qui patitur. & l. si remunerandi. §. si passus. ff. ad mace. vel si dictum pretium apparet peruenisse ad manus dictæ d. Pieræ pro rata pertinente ad dictum Iacobum Petri vt hæredē dicti Iacobi ser Antonij nō debet dicto Iacobo Petri deesse remediū introductum ex æquitate posita in l. si me & Titium. ff. si cert. pet. hæc subiunxi, qa instr̄a alienationum non sunt exhibita, sed ex prædictis patere vr̄ q̃ quomodocunq; loquantur vr̄ ꝓbabiliter in omnem euentum competere dicto Iacobo remedium agendi.

ADDITIO.

a ¶ Euictione. dixi in consu. Parisi. §. 150.

SVMMARIVM.

2 *Donatio non iuuat nisi probetur de iure authoris.*
4 *Testis de dominio debet reddere causam, etiā non interrogatus. n. 9.*
5 *Bona fides non præsumitur nisi allegetur.*
6 *Testis probans de possessione aquæ vel piscationis, non probat dominium.*
7 *Testis ignorans confinia non probat.*
8 *Fama quomodo probanda.*
10 *Vallis quæ non est in vsu publico, si irrumpat fundum alterius, non mutatur dominium.*
11 *Locatio vel licentia non probat possessionem citra perceptionem fructuum.*
14 *Colonus & domesticus quando in testes admittantur. nu. 15. 16.*
16 *Liber æstimi non probat inter alios.*
18 *Fines non præsumuntur mutati.*

CONSILIVM LVII.

IN Causa & lite inter Magnificum & generosum æquitē d. Petrū & fratrē de Marocellis agentem, & nobiles viros Bartholomæum & fratres quondam Ioculi de Ioculis, visa scriptura titulo donationis factæ ꝑ illustrisimū principem Ducē Mutinæ præfatis de Marocellis, & attestationib. 17. testium ꝓ parte eorum receptorum, nec non visis nonnullis inuestituris & titulis dictorum de Ioculis, & attestationib. testium sexaginta sex examinatorum anno 1466. pro parte dictorum de Ioculis, & depositionibus testium vndecim examinatorum pro parte eorundem de Ioculis anno 1469. inter quos sunt septem testes repetiti ex illis antiquis testibus prius ad instātiam eorum receptis dicto anno 1466. visu insuper reliquo processu mihi exhibito, videndum est, an talia deducta & probata sint ꝓ parte agentium q̃ ferri debeat condemnatoria vel non? Et omissis non necessarijs mihi vr̄ de iure concludendum q̃ non, maximè ex infrascriptis. Et præsuppono q̃ commissio & delegatio principis ac petitio est super pascuis de Guardasuola, vt patet in cōmisione facta per quondam magnificum quondam dominum Ludouicum Cusebam nomine principis die primo Iunij, quia mandauit cognosci & terminari de pascuis de Guardasola inter præfatos de Marocellis prætendentes ea ad se spectare & pertinere virtute donationis eis factæ per principem, & prædictos de Ioculis, eo modo, ordine & forma quib. commissum fuerat procedi & terminari in cā vertente inter dictos de Marocellis ex parte vna, & spectabilē Albertinum de Turchis ex altera, quæ quidem cā cōmissa fuit iustissimo consilio Iustitiæ & spectabili do. Antonio Landeo iudici. 12. sapiētum, vt accedentes ad locū pascuorum & bonorū donatorū præfatis de Marocellis, vbi viderent audirent, & cognoscerent super & de dicta lite & quæstione. Et cui dicta pascua res & bona de quibus in dicta donatione spectarent & pertinerent iure possessionis proprietatis vel aliquo iure, receptis testibus & quibuscunq; instr̄is & iuribus, ꝓnunciarent & determinarent sine strepitu & figura iudicij pura veritate facti inspecta, & latius vt patet in dicta commissione facta 22. Aprilis, 1465. nec alia petitio specialis producta est in processu mihi exhibito.
1 ¶ Non est † ergo in præsenti cā, quò ad dictos de Ioculis pronunciandum super alio q̃ pasculis Guardasolæ. quia si de alio iudicaretur, esset extra cōmisionem & delegationem, & consequenter non valeret. c. cū olim Abbas, de offi. deleg. c. cū dilecta, de rescrip. alia rōne ēt non est de vallibus piscaritijs tractandum, quia illæ sunt exceptæ in donatione facta dictis de Marocellis, videamus igitur an de potiori iure ꝓprietatis vel possesionis dictorum pascuorum docuerint agentes, adeò q̃ condemnatoria ferri debeat? & omnib. consideratis mihi vr̄ concludendum q̃ nō. Et incipiēdo à iure proprietatis pascuorum, dico de illo non esse opportunè ꝓbatum. Nam de aliquo dñio istorum pascuorum præfati illustrisimi principis donātis nō vr̄ esse ꝓbatū, & consequēter nō pōt plus iuris habere donatarius q̃ donās habuerit l. si mulier hr̄ditatē. §. 1. ff. ad Velleia. l. traditio. ff. de acq. rerum do. Nam ad ꝓbationem iurium suorum agentes non ꝓduxerūt aliud q̃ instr̄m donationis, &
2 dictas attestationes & æstimū orerani. ꝑ donationem † autnō releuantur agentes nisi ꝓbato iure donationis, cum donans dicat se donare pascua spectantia & pertinentia ad ipsum, quę ꝑ ipsum vel cameram suam tunc tpis non tenerentur seu possiderentur, sed ꝑ alios occuparētur. l. legaui. ff. de liber. leg. l. si sic. §. 1. de le. 1. & ibi no. Dy. & Bar. vbi dicunt per illa iura ꝓbari q̃ si oēs cōcessit eccl'æ quicquid iuris ipse habebat in tali loco, nullum titulum aut vsucapiendi cōditionē tribuit illa cōcessio, nisi[a] ꝓbetur de iure cōcedentis. & not. Bar. in l. emptor fundi. ff. pro emp. & Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versi. 58.
3 & Old. con. 164. ¶ † Per attestationes ēt non est ꝓbatum. Nam Andreas de Macerata primus testis deponit q̃ portus Arquadiæ & sancti Apollinarij à maximo tpe cum à quadraginta annis & vltra fuerint illustrisimorum principum Estensiū, & de p̄nti sunt huius illustrisimi principis, & q̃ valles dictorū portuum sunt partim præfati principis, & partim aliarū priuatarū personarum, & q̃ valles dictorum portuum ꝓtendunt tam ꝑ terreno & fundo q̃ pro aquis vsq; ad aggerinos Guardazolæ, quia dicti principes & alij habentes valles sub dictis portubus
†1 fuerunt in cōtinua & pacifica possesione dictarū valliū se extendentium vsq; ad dictos aggerinos † tam ꝓ aquis q̃ ꝓ fundo & terreno & se scire, qa fuit affictus dicti principis & conductorum valliū cōcedentiū à camera dicti dñi in dictis locis, & ꝑ p̄dictas valles piscabatur, qñ inūdabāt vsq; ad dictos aggerinos & q̃ ꝑ p̄dicta credit & ꝓ certo q̃ qñ terrenū remansit discoopertū & liberū ab aquis remanserit in dñio præfati principis & aliorum habentium ibi valles, & q̃ ita est publica locorum vox & fama, ꝓut ipse audiuit à pluribus, & q̃ valles aliorum non se extendunt, vsq; ad dictos aggerinos, sed valles dicti principis sic, licet ipsemet sup tertio capitulo dicat contrarium. s. q̃ ēt alij præter principem habebant valles se extendentes vsq; ad dictos aggeres. ¶ Certè dictū huius testis & aliorum similiter deponentium non releuat ad probandum dominiū neq; possesionem pascuorum, nam † testis vt probet domi-
4 nium, requiritur q̃ ēt non interrogatus reddat rōnem dicti sui concludentem de dominio, vt no. Inno. in c. cum causam quæ inter. de restit. & Specu. in titu. de teste. §. nunc tractandum, versic. quid ergo si quis petit. & not. doct. in l. 4. C. de testi. & plenè Bart. in tractatu de teste, in 2. col. & Cyn. & Bal. in l. cum res per illum tex. & in l. proprietatis. C. de probat. cum simili. sed de aliquo titulo causante dominium nō probat dictus testis,

ftis,ergo &c.¶ Nec dicatur q, testes probant q, princeps seu agẽ tes pro eo tenuerunt pro suis & tanquam suis quadraginta an nis,& vltra,& sic dicantur probare de vtili dominio acquisito ex præscriptione tanti temporis,iuxta no.per Inn.in d.c. cum causam,& per alios in locis suprà allegatis,quia rñdeo qđ illi de Marocellis non sunt illi q præscripserũt,& si dicatur q, prin ceps præscripsit,rñdetur q, princeps non allegat se præscripsis-
5 se,nam ét si essemus in casu q, præsumeretur † bona fides,quæ requiritur in præscriptione.c.vigilanti,&c.si diligenti, & ibi
b plenè no.in c.fi.de præscrip.tñ debet allegari [b] l. si adulterium cum incestu.§.idem Pollioni.ff.de adulte.& no.doc.maximè Ang.in l.super longi.C.de præscrip.long.temp.& in l. eũ qui. §.fi.ff.de publi.& Bal.in c.si quis per triginta. in tit.si de feud. fue.contro.inter do.& agna.& quia pendet ab animo in hoc debet stari dicto præscribentis.c.si verò.de senten.excom.cap. pastoralis,de except.no.in c.præsentium.de testi.in antiquis,
6 & in §.alie.insti.de acti.¶ Tutius ét rñdetur † ad dictam ꝓbationem testis prædicti & similium q, iste testis deponit de possessione aquæ & vsus piscandi,per quem vsum non potest dici principem habuisse possessionem terrenorum.l.si ager.in ver bo nec piscando.ff.quibus mo.vsusfr.amit.non.n.põt dici qđ piscantes per loca illa inundata apprehendant aut teneãt possessionem fundi & terreni,quia si eam prius habuisset,eã perderet per talẽ inundationem.l.3.§.Labeo.& l.qui vniuersas.§. item q, à mari.ff.de acqui.poss. & per consequens non potuit plus pręscribere posidẽs q, posiderit.l.sine possessione.ff.de vsucap.¶ Alia rõne non probat dictus testis & similes,quia di cit q, alii ét præter principem habent valles sub dictis portubus,& super tertio capitulo ét dicit q, protendebant vsq; ad ag gerinos Guardozuolæ,licèt postea super interrogatorijs videa tur sibijp̃i contrariari,& sic ei non credendum.l. qui falsa. ff. de test.l.eos.ff.de fal.& posito q, diceret q, valles aliorum non protendunt vsq; ad aggerinos,tñ quia non deponit specificè quæ sint illa loca seu valles particulariter quæ spectant ad principem,& quæ sunt illa quæ spectant ad alios,non potest nega ri vllo modo q, ista probatio est incerta & obstat,& per consequens non releuat. l. Item Pomponius scribit si frumẽtum. §. fi.ff.de rei vend.l.duo sunt Titij.ff.de testa.tute.& istud valde infringere vr̃ dictam ꝓbationem.nec ét deponit dictus testis & similes quæ sint illa pascua contenta in donatione facta illis de Marocellis,quæ posidebantur aut occupentur p̃ dictos de Ioculis. Præterea iste testis & similes non dicit q, continuè p̃ tẽpus saltem.30.anno. princeps fuerit in dicta possessione vsq; ad dictos aggerinos,patet,quia dicit q, valles prædictæ ꝓtendebant vsq; ad aggerinos à 20.annis vltra, non autem dicit q, per totum dictum tempus.30.vel 40.anno.princeps vsus fuerit dictis vallibus vsq; ad dictos aggerinos. Quinimò dicit secundus testis q, iam sunt 40. anni q, ceperunt fieri alluuiones extra aggerinos propter rupturam peloxellæ, & sic interrupta fuisset præscriptio si cepta fuisset.l. naturaliter. cum ibi no.ff.de vsuca.Et ijsdem defectib.laborat Christophorus Matthæi secundus testis & Millanus tertius testis & multo minùs probat Petrus Ioannes de Guarnerijs,quartus testis,qui ferè nihil dicit,vt ex eius inspectione clarè apparet.¶ Similiter non obstat illud q, deponit Hercules quintus testis,quia non deponit nisi de vsu piscandi,qui non infert ad casum nostrum, vt dixi.& etiam deponit de modico tempore non sufficiente ad vllam præscriptionem,saltem in eo qui careat titulo,quia deponit de initio possessionis iam sunt 28.anni,& non dicit quã to tempore continuatus fuerit ille vsus,quia dicit q, posteà val les ceperunt exsiccari versus aggerinos,& nescit quo tempore ¶ Et pariter non ob.id q, deponit Carneualus sextus testis,qui deponit q, valles existentes extra aggerinum Guardazuolę & inter ipsum aggerinum & aggerem Ponticli sunt valles d.Mar chionis & ad ipsum spectant,tam quò ad terrenum q̃ quo ad aquas.quia vidit iam sunt 60.anni & vltra tp̃s esse valles aquosas,& nunq̃ videbatur terrenum discoopertum,& tunc reputabantur valles d.Marchionis,q, ita dici audiuit, & audit piscari in dictis vallibus per piscatores Pollicini ad instantiam conductorum vallium illustrissimi domini seu superiorum earum, tñ dicit q, postq̃ valles exsiccatæ sunt,terrenum fuit occupatũ seu captum à diuersis personis,& sic iste testis de vsu possessionis terreni per Marchionem non deponit saltem in aliqua certa parte vel loco, nec de tempore requisito ad vllam præscri-

7 ptionem. † quinimò dicit se nescire [c] confinia vallium Arqua
c diæ & de Pontechiæ,ergo non põt dici q, hæc probatio sit certa,quia non constat à qua parte vsq; ad quam protendat locus de quo deponit.l.non solum.§.sed vt probari.& q, ibi no. doc. ff.de ope.no.nun.& in l.eum actum.cum ibi no.ff.de neg. ge. Præterea super interrogatorijs dicit q, non ad omnia loca dictarum vallium sunt do.Marchionis,sed aliquæ sunt aliarum personarum,& non declarat quæ sint do.Marchionis, & quæ sint aliarum personarum,& sic est idem defectus in isto qui est in alijs testib.p̃dictis.¶ Similiter non probat Dorphinus septimus testis,quia ét iste non deponit de aliqua possessione terreni dictorũ locorũ & cõsequenter nec de vlla p̃scriptione ipsius terreni,imò dicit se nescire cuius sint terrena dictorum locorũ, & q, non oẽs valles dictorum locorum sunt Marchionis, sed aliquæ sunt priuatarum personarum,per quæ etiã apparet nõ obstare,licèt testis deponat esse publicam vocem & famam il-
8 lud q, ipse deponit,&c.¶ Alia insuper † rõne non releuat illud q, dicit de publica voce & fama,quia testis reddens testimoniũ super publica voce & fama, non probat, simpliciter dicendo q, ita est publica vox & fama, vt inquit Bar.in l.de minore. §.si plurium.ad fi.ff.de qõ.& Inn.in c.cum oporteat.de accus. & Bal.in l.ꝓprietatis.C.de ꝓb.& in l.quid ergo.§. quãtum in lectura antiqua.ff.de his qui no.infa.& Ang.in l.ea quidem. in 4.col.in repetitione.C.de accu.& ibi refert per no.per Inn. in d.c.cum oporteat,q, testis vt probet publicam vocem & fa-
d mam debet reddere rõnem [d] & causam concludentẽ dicti sui, ét non interrogatus,& ita ét tenet Abbas Siculus in d.c.cũ causam.circa 3.vel 4.col.& Lud.de vrbe in l.1.in princi.ff. de ope. no.nun. Nam vt dicit tex.in c.consuluit.el 1.de app.multa dñr
9 notoria quæ non sunt.Pro hoc bñ facit,† quia in his in quibus laborat non intellectus & de facili non discernuntur, testis ét non interrogatus debet reddere rationem dicti sui concludẽtem ad ꝓbandum quem esse dementem vel iracundum vel ebriosum,vt inquit Inn.in d.c.cum causam.& Bar. in dicto tractatu de teste,in 2.col.& Bal.in l.solam.C. de testi. & in l. cum hi.§.1.ff.de trans.& in l.furiosum.C.qui testa.fa.pos.& idẽ dicunt si agitur de ꝓbando aliquid q, consistat in iure, vt super dominio.sed ita est q, cognoscere an sit fama publica legitima, id est,quæ sit inter maiorem partem personarum,iuxta no. in l.3.§.eiusdem.ff.de testi.& traxerit originem à probabili cã, & non à varijs vocibus populi iuxta l.decurionum.C. de pœnis, non de facili percipitur, & intelligere quomodo dicatur esse fama legitima consistit in iure.ergo verum est q, debet reddi concludens rõ dicti per testem,ét si nõ sit interrogatus. & notat ét Abbas in d.c.consuluit,sed dictus testis non deponit per redditionem rationis q, audiuit à maiori parte, & q, fama habuerit ortum à talibus probabilibus causis, ergo non est probata fama,quæ etiam si probata fuisset,non facit sufficientem probationem,vt no.in d.§.eiusdem.& in d.l.de minore, cum suis concord.& non est etiam probabilis causa inducendæ famæ q, dictæ valles fuerunt Marchionis quò ad terrenum,licèt conductores vallium habentes causam à principe piscarentur in dictis vallibus,quia,vt dixi,vsus piscandi nõ infert quò ad terrenum. d.l.si ager.¶ Præterea consuetudo est q, quando crescunt aquæ vallium & inundant terrena aliorum, cõductores vallium Marchionis insequuatur aquas quocunque vadant, quantum ad piscandum,vt deponunt testes dictorum de Io-
10 culis,& maximè Petrus Anto.& quidam alij, † nam per hoc non acquiritur ius in terreno,pro hoc facit quia etiam de iure communi si valles alicuius crescunt & inundant terrenum alterius.dominus vallium non efficitur dominus illius terreni. l.vicinus.§.lacus.ff.de aqua plu.arcend. imò antiquus dominus retinet dominium,vt ibi.& hoc si valles essent priuatæ, secus si essent publicæ,q, tunc antiquus dominus perderet dominium iure alluuionis.l.lacus.iuncta gl. ff. de acqui.rerum domi.& l.littus.ff.de verb.signi.& no.Bar.in d.l.vicinus,& in suo trectatu de alluuione,in ver.delatio verò,in decima colũna.& ibi dicit quòd licet vallis seu lacus esset in dominio reipublicæ,& tamen nullus poterat ibi piscari.nisi ille cui respu-
12 blica commisserat,† idem iudicandum esset prout de lacu seu valle priuatorum.l. sed & Celsus.ff.de contrahend.emption. sed si essent in vsu publico,adeo quòd quilibet per illas transire potest,& cuilibet licet piscari,& tunc dicuntur publicæ & recipiunt incrementum per alluuionem.dicta l.lacus. & in l. 1. ff.vt

ff. vt in flu. publi. nauigari. li. attento quod in præsentiarum
tractatur de terrenis pascuorũ à quib. cessarunt valles, certum
est q, etiam posito q, illæ fuissent valles oĩnò publicæ, & ꝑ aug-
mentum quarum fecissent incrementum ꝑ alluuionẽ sup di-
ctis terrenis, tñ cessantib. aquis dñs valliũ non retineret illud
dñium terrenorum. l. adeò. §. insula. §. cũ seq. & ibi no. ff. de ac.
rerum do. ¶ Minus ẽt ꝓbat Marcus Antonij octauus testis q ẽt
deponit solum de vsu piscandi, & q, audiuit q, sunt dictæ val-
les dicti Marchionis, sed nescit an protendant vsq; ad aggeri-
nos Guardazuolæ, & q, nõ vidit piscari vsq; ad illos aggerinos
q, aliter nescit cuius sit terrenũ dictorum locorum, & constat
q, testimonium de auditu in proposito non releuat. l. testium.
cum ibi no. C. de testi. & in c. tam literis de testi. ¶ Et pari rõne
non ꝓbat Io. Martini nonus testis, quia deponit solum de vsu
piscandi, & nescit confines dictarum vallium Marchionis ver
sus Guardazuolam. ¶ Nihil ẽt releuat dictum Turæ quondã
Thomæ decimi testis, quia dicit q, dictæ valles fuerunt ꝓ ma-
iori parte Marchionis, & non specificat quæ loca sint Marchio
nis, & quæ sint aliorum & q, nescit an terrenũ sit ꝓfati Marchio
nis vel cuius & non dicit nisi de vsu piscandi. ¶ Non ob. ẽt di-
ctum Antonij Turolæ, quia deponit de vsu piscandi, & dicit
q̃ plures esse priuatos habentes valles proprias in dictis locis,
& sic non specificat quæ sint loca spectantia ad Marchionem,
& quæ sint illa quæ spectant ad priuatos, & licèt iste testis di
cat q, cum licentia dominorum factorum Marchionis pasce-
bat bestias iuxta aggerinos, hoc non habet obstare, tum quia
11 locatio vel licentia non ꝓbat possessionem, nisi qñ ex locatio-
ne vel licentia fructus ꝑcipitur. c. inter dilectos, de fide instru-
& no. in c. cũ venissent. de restit. spo. & in l. qui vniuersas. §. per
colonum. & in l. quis. §. 1. ff. de acq. poss. Item quia non specifi-
cat iste testis certum & determinatum locum, in quo depasce
bat saltẽ per duos confines seu ꝑ duas demonstrationes, vt req
ritur, iuxta l. forma, in prin. ff. de censi. & no. in l. demõstratio
falsa, in prin. ꝑ Bar. ff. de condi. & dem. & sic ꝓbatio ista nõ põt
dici certa & determinata & comprehẽdens oĩa loca pascuo-
rũ, de quib. est contentio. ¶ Non ob. ẽt illud q, dicit de publica
voce & fama. quia deficit in probatione eorum quæ requirun
tur ad ꝓbandam famam, q̃ ẽt non est sufficiens ꝓbatio vt opor
tunè dixi circa depositionẽ Dorsiui septimi testis. ¶ Non obst.
id q, deponit Franciscus Tricola, qui vr̃ dicere plus q̃ aliquis
alius, quia respondeo q, sua ꝓbatio ẽt vr̃ dubia, quia deponit
q, etiam inter dictas valles Arquadæ & sancti Apollinarij sunt
aliquæ valles priuatarum personarum, & non declarat q̃ illæ
sint, & dicit q, Marchio vult pisces illarum vallium quæ sunt
priuatarum personarum soluẽdo certum pretium, & licèt iste
testis dicat se incidisse de ormis dictarum vallium cum licen-
tia superiorum dictarum vallium soluendo vallaticum, tñ nõ
specificat nec declarat in qua parte dictorum locorum demon
strando per confines vel aliàs demonstrationes, adeò q, appa-
reat de cuius certi loci possessione deponat, vt. s̃. proximè di-
xi. & licèt dicat ẽt q, pr̃ suus conduxit bestias suas ad pascendũ
in locis prædictis cum licentia castaldionum villæ Fossa Dal-
bini do. Marchionis à fouea Peloxellæ vsq; ad illam & in villa
Chrispini in loco vocato la Selua, vt dici audiuit à patre suo de
dicta licentia, tñ nõ probat ꝑ hoc de possessione Marchionis,
quia circa probationem dictæ licentiæ deponit de auditu ab
alio. item illa licentia non tribuit possessionem, vt iam. s̃. dixi
circa depositonem Turæ decimi testis. & in hoc etiam iste te-
stis est singularis & vnicus, & per consequens non ꝓbat. l. iu-
risiurandi. C. de testi. c. in omni. de testi. & clarum est q, nõ de-
ponit de aliqua possessione tanti tp̃is q, sufficit ad ꝑscriptionẽ
perficiendam. ¶ Non ob. etiam id q, deponit Dominicus Tu-
rola decimus tertius testis, quia iste nihil deponit de terrenis
vel pascuis, sed de solo vsu piscandi pro modico tempore, & q,
aliquæ sunt valles in dictis locis q̃ sunt priuatarum persona-
rum, & aliquæ sunt dñi Marchionis & nõ declarat q̃ sint illæ.
¶ Nihil ẽt probat Andriolus decimusquartus testis, quia depo
nit solum de vsu piscandi. Item dicit q, illa loca vallium q̃ dñr
esse Marchionis ẽt de pñti posſidentur per Marchionem, & cõ
sequenter nõ includuntur in donatione facta per Marchionẽ
dictis de Marocellis, quib. non fuit donatum illud q, possidẽ-
bat ꝑ dñm Marchionẽ. Et eodem mõ non obstant depositiões
aliorum triũ testiũ vltimorum Ioãnis quõdam Ioannis Piritij
& Donati, & Matthæi, quia deponunt solum de vsu piscãdi in
valle nũcupata Gradiana, & nesciunt aľr dicere, cuius sint ter
rena existentia sub aquis illis, vñ de pascuis nihil deponũt, de
vsu piscandi pro Marchione deponunt ẽt aliqui ex testib. illo-
12 rum de Ioculis. ¶ Potest ẽt respõderi † ad testes illos quatenus
aliqui ex eis dicunt aliquid de possessione terreni seu pascuo-
rum, prout. s̃. retuli, q, magis standum est testib. dictorum de
Ioculis, qui contrarium deponunt cum sint plures. l. ob carmẽ
§. fi. de test. & c. in nostra. cũ ibi no. de testi. & no. Iac. Bu. in l. 1.
C. vti pos. & Bar. in l. si duo. in prin. ff. vti pos. & ẽt si testes essent
pares, quia testes illorum de Ioculis deponunt de antiquiori
possessione pascuorum & ꝓferenda est talis probatio, ca. licèt
cãm, de ꝓb. no Ia. Butr. in d. l. vnica. C. vti poss. & Bart. in d. l. si
duo, cum si. Quinimò ẽt si probationes essent pares, esset ferẽ-
da snĩa absolutoria ꝓ dictis de Ioculis, quia fuerunt ipsi prius
13 † ad iudicium vocati ad instantiam illorũ de Marocellis, vt pa
tet in processu in actis factis die primo Iunij, & ita voluit glo.
no. in d. c. licet cãm. in verbo vti posſidetis, quam ibi in hoc ap
probant doc. de prob. & no. Cy. in d. l. vnica. in 10. q. C. vti pos.
Quod autem testes deponentes de possessione pascuorum pro
parte illorũ de Ioculis sint plures, patet euidenter, quia bñ per
testes quinquaginta & vltra est ꝓbatum de possessione dicto-
rum de Ioculis per actus concernentes possessionẽ terrenam.
Quod aũt sit ꝓbatum de antiquiori possessione terrena, & sic
quò ad pascua, patet ꝑ ademptionem multorũ testiũ qui fue-
runt examinati anno. 1466. vt est Iacobus Rochatus primus
testis, qui deponit de tp̃e à quo distabamus tempore examina
tionis suæ per annos quinquaginta. & idem dicit Ioan. Fran-
zonus secundus testis, quia dicit ita vidisse à tempore sui recor
datus, & citra. & in principio dicit se habere de bono recorda-
tu annos quinquaginta. Franciscus Maserius tertius testis qui
erat ætatis annorũ 54. dicit q, vidit eos posſidere à tempore re-
cordatus sui & citra. & exprimit aliquos actus specificos à tp̃e
annoru & 12. citra. ¶ Et Thonellus quartus testis ætatis anno-
rum 53. deponit de possessione tempore sui recordatus & citra,
& specificat aliquos actus à 20. annis & citra. ¶ Nicolaus de
sancta Agnete quintus testis deponit de possessione pascuorũ.
iam erant tunc anni 13. ¶ Antonius Franzonus in prima exa-
minatione deponit de possessione pascuorum à tempore qua
draginta annorum. ¶ Antonius Iacobi Rochati proba de pos-
sessione pascuorum ꝓ tp̃e annorum vigintiocto, quia dicit q,
à tp̃e recordatus sui & citra in fine dicit se habere de bono re-
cordatu annos 28. ¶ Et idem ꝓbat Dominicus Rochatus qui
dicit habere de bono recordatu annos triginta. ¶ Ioannes quõ
dam Iacobi Murarij optimus testis deponit de possessione pa
scuorum vsq; ad aggerinum porticuli & confinia Arquadiæ, q̃
sunt extra aggerinos Guardazuolæ vsq; ad quoddam canale
se extollens vsq; ad foueam Peloxellæ qđ canale diuidit iura
Guardazuolæ à iuribus Arquadiæ, & dicit q, dicti de Ioculis ꝑ
se & prædecessores suos ita possederunt per tp̃s annorum quin
quaginta, quos dicitur habere de bono recordatu, & qđ dictũ
canale diuidit villam Guardazuolæ à villa Arquadiæ, vt dicit
iste testis, attestatur etiam dictus Bartho. Rochatus, & Nico-
laus Matthæi de Rasſis & Ioan. Francisci Petrachini & Ioanni
Nicolai Bataglia & Beneuenutus Antonij & Gerardus Bartho
lomæi & Io. Antonij de Casaia & Bartholomæus Martinelli
de Guardazuola & Petrus quõdam Furini de Peloxella. ¶ Pro
bat etiam Beneuenutus Antonij de possessione pascuorum ꝑ
longo tp̃e, quia dicit se habere de bono recordatu annos 80. &
q, pro maiori parte temporis sui recordatus & quasi omni an-
no vidit eos de Ioculis posſidere pascua existentia intra aggeri
nũ Põtecli & aggerinos Guardazuolæ & iura Arquadiæ. ¶ Et
Gerardus quondam Bartholomęi probat de possessione anno
no. 30. Io. Chiarellus qui est ætatis septuaginta annorum depo
nit de possessione quinquaginta annorum. Bonauẽtura quõ-
dam Hugonis deponit de possessione 40. anno. & tantum di
cit se habere de bono recordatu. Ioannes Gualuani deponit de
annis triginta. Io. quondam Antonij de Peloxella optimus te
stis deponit etiam de possessione pascuorum pro annis qua-
draginta quinque, quos dicit habere de bono recordatu. Et
idem dicit Blasius quondam Antonij. ¶ Multi alij sunt testes
inter illos testes examinatos anno 1466. qui deponunt de pau
ciori tp̃e. ¶ Probatur etiam de possessione prędicta ferè per om
nes testes nouiter examinatos anno 1469. super 11. & 12. c. capi
tulorum dictorum de Ioculis, testes aũt illorum de Marocellis
non

non deponunt de actu possessionis terrenæ seu pascuorum ex ceptis duob. Antonio Turola & Francisco Turola, quos tñ supra ostendi non probare. & posito q aliquid ꝑbarent, non ꝑbant de ita antiquo tpe sicut ꝑbant testes illorum de Ioculis. Nam Ant. Turona licet deponat de tpe quadraginta annorũ
13 quo ad actus piscandi, † tñ quò ad actus pascendi non vr̃ repetere illud tps, & dato q intelligeretur repetitum iuxta no. per Bar. in l. Labeo. ff. de sup. lega. & Bal. in l. de quibus, in pe. col. ff. de legi. & in l. apud antiquos. C. de fur. & Ant. de Bu. in c. fi. ad finem, de consue. tñ est vnicus & singularis in illo tpe quadraginta annorum, quia Frãc. Turola non deponit de tpe nisi 25. añorum. Inter testes aũt illorum de Ioculis sunt plures qui deponunt de tpe vltra quadraginta annos, vt s̃. proximè retuli. ¶Et licèt nonnulli ex testib. dictorum de Ioculis dixerint se esse laboratores eorum, tñ multi alij quos. s̃. nominaui supersunt carentes exceptione, qui sunt plures q̃ testes illorum de
14 Marocellis, & deponunt ẽt de antiquiori tpe. ¶Pręterea † dicit Spe. in tit. de test. §. 1. ver. item exponitur q est domesticus &c.
14 † q colonus & ascriptitius admittuntur de cõsuetudine ad testificandum, licèt eis maius credatur. imò gl. no. in c. in literis, * de testi. q̃ est * communiter ibi à doctorib. approbata, vult, qđ in colono, & alijs familiarib. distinguatur, aut sunt tales quib. imperari põt, & tũc repellantur à testimonio omninò, alij aũt admittuntur & eis creditur plus vel minus scđm qualitatem affectionis, & per consequens vbi esset simplex colonus non censitus nec ascriptitius vel similis conditionis cum multiplicis sint conditionis coloni, vt plenè no. in rub. C. de agricol. &
†5 censi. lib. 11. deberet saltem † numerus testium supplere illum
15 defectum postq̃ omninò non repelluntur, vt voluit glo. no. & ibi Iac. Butr. in l. 3. §. 1. in verbo, numerus. ff. de testi. q̃ ad hoc vt singularem sequitur Nicolaus Neapoli in l. excusant, in prin. ff. de excu. tut. & no. Iac. Bu. in l. parentes. C. de testi. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de no. crimine. §. fama. in additione incipiẽte, allegato, &c. & Io. de Imo. in l. qui testamento, in prin. ff. de testa. facit q no. Bal. in l. si quis ex argentarijs. iuxta prin. per il
16 lum. tex. ff. de eden. ¶ † Accedit conclusio Sal. in l. qm̃ liberi. C. de testib. vbi firmat q colonus partiarius poterit esse testis pro dño, etiam super causa proprietatis fundi, qñ de parte fructuũ coloni non disputatur, per notata per gl. ibi quæ vult q socius possit esse testis pro socio, quando quæstio fit de alia parte non pertinente ad ipsum testificantem. faciunt etiam not. per Cy. & Bal. in l. 2. C. de testi. vnde expresse Ful. in l. præsenti. §. sanè C. de his qui ad eccle. confu. dicit q illud q ibi dicitur in colono, debet intelligi de censito, in quo ius habemus. ¶Ex his ergo apparet q per testes illorum de Marocellis nõ remanet fundata intentio sua pro iure proprietatis aut possessionis realiter
17 q dicti de Ioculis condemnandi sint. ¶ Nunc dicam, † an per illud æstimum Orecani sit probata intentio dictorum de Marocellis pro ea parte quæ continetur in dicto æstimo, & dico q
c non, quia æstimum [c] non probat dominium neq; possessionẽ contra eos qui scripturæ æstimi non consenserunt. l. si pater. & ad hoc illum tex. no. ibi Bal. C. de act. emp. & l. solennibus. & ibi Iac. Bu. & Bal. C. de rei ven. sed in præiudicium eorum qui consenserunt æstimo sic. l. cura. & ibi Barto. C. de omni agro deser. libro 11. l. quoquisq;. & ibi Barto. ff. de acqui. rerum do. l. censualis. & ibi Bal. C. de dona. no. Bar. in l. quidam in suo, in fi. ff. de condi. insti. ¶Et sic posito q de aliquo alio titulo dictorum de Ioculis non esset probatum, non vr̃ q possint obtinere dicti de Marocellis, qui non probarunt intentionem suam respectu proprietatis vel possessionis, imò per dictos de Ioculis est multò melius probatum de possessione vltra quadraginta annos, quę esset ad præscriptionem habilior possessio quam possessio probata per illos de Marocellis respectu pascuorum. produxerunt etiam dicti de Ioculis titulum donationis ꝑ aliquibus rebus partim valliuis & partim etiam partiuis positis in fundo Guardazolæ iuxta valles Arquadiæ seu de Põtechiæ mediante agerino donatis anno 1460. per illustrem Marchionem Nicolaum Estensem Ioculo, aut dictis de Ioculis, quæ nõ possunt intelligi inclusa in donatione facta illis de Marocellis, & est probatum q confines vallium Arquadiæ & Pontechiæ sunt extra dictos aggerinos Guardazuolæ iuxta aggerinum Pontech. vt infrà ꝓximè dicetur. produxerunt etiam inuestituram iure feudi factam anno 1449. per Illustrem d. Opizonem ser Aldroandino de Ioculis nominibus quibus in dicto instr̃o rogato per ser Moysen Benuiterdi de vna sexta parte & dimidia alterius sextæ partis totius Guardazuolæ positæ iuxta fundum Peloxellæ iuxta fundum Chrispini siue illos de Turchis, iuxta Padum & iuxta valles Pontechiæ, & Arquadiæ & si præsupponatur vt pro parte illorum de Ioculis præsupponitur & affirmatur q ipsi sint de descendentibus prędictorum qui inuestiti fuerunt pro ea parte quæ erat illius ascendentis à quo descenderunt habere ntius in dictis bonis, & vr̃ esse probatũ q iura villæ Guardazuolæ prædictæ excedunt dictos aggerinos Guardazuolæ in territorio Ferrariensi versus Peloxellam, & protendunt vsq; ad dictum canale vocatum la Fossa di Bigossi seu aliter nuncupatum, vt deponunt testes quos nominaui. s̃. dum discussi de ꝓbatione facta per Ioannem quondã Iacobi Murlarij, nam licet aliqui testes varient, tñ pro maiori parte in hoc conueniunt, q illud canale diuidat valles Arquadię à Guardazuola versus Peloxellã, est etiam probatũ q valles Pontechiæ non veniunt versus Guardazuolam vltra aggerem Pontec. & q iura Guardazuolæ protendunt vsq; ad dictũ aggerem Pontec. & q ille agger Pontech. diuidit valles Põtec. & valles Arquadiæ versus Pontech. à iuribus villæ Guarozuolæ, ita deponunt ferè omnes testes dictorum de Ioculis, & in prima & in secunda examinatione super primo, secundo, tertio & quarto. quinto, sexto, & nono capitulis, & licet aliqui ex textibus illorum de Marocellis dicant q valles portus Arquadiæ & sancti Apollinarij se extendunt vsq; ad aggerinos Guardazuolæ, tñ testes illorũ de Ioculis in triplo plures sunt, q ꝓbant illud q dixi, saltem ratione terreni & pascuorum, & habito respectu ad ipsum terrenum & pascua. hoc dico quia plures sunt ex testibus illorum de Marocellis qui dicunt qđ licèt quò ad aquas. valles, portus Arquadiæ & sancti Apollinarij se extendant seu se extendere solebant vsq; ad aggerinos Põtec. tñ dicunt se non hoc affirmare quò ad terrenũ & est ẽt ꝓbatũ per plurimos testes ex testibus nouiter receptis q bona de quibus est q̃o, sunt exclusa in dicta inuestitura facta per dictum Opizonem dictis de Ioculis, ita super 18. & 20. deponunt Ioannes Franzonus, Antonius Frãzonus, Bartholomæus Rocatus, Franciscus Maxinus & Ioannes de Praxertis & quemadmodũ
18 dicunt testes dictorum de Ioculis q confines † dictorum locorum se extendebant per tpa de quibus ipsi deponunt, ita præsumitur q etiam in præteritum fuerit. l. liberis, §. fi. ff. de libe. cã. no. in l. ex persona. C. de probat. & ibi Bal. circa secundam col. & Oldr. & Bal. in l. 1. §. si magistratus. ff. de magistrat. conue. & mutatio confinium non præsumitur. in l. fi. & ibi Bal. ff. finiũ regun. ¶ Et corroboratur dicta probatio testium per vnum instr̃m antiquum confectum de anno millesimo, trecentesimo, sexagesimo secundo, die decimo mensis Iunij rogato per Ioannem quondam Iacobi de Marana, ibi dum dicit, Itẽ octauam partem pro in diuiso oĩum valliũ cõium ipsius & fratrũ eius, & illorum de Ioculis positarũ in fundo prædicto Guardazuolæ vltra aggerinos, iuxta illos de Turchis, iuxta illos de Põteclo, & iuxta illos de Arquadia & sic apparet, q fundus Guardazuolæ dicitur etiam esse vltra dictos aggerinos Guardazuolæ, & verbo fertur etiam ꝓbari posse q quædam alia instr̃a antiqua denominant quasdã terras sub vocabulo fundi Guardazuolæ, & tñ terræ illæ sunt extra aggerinos, & talia instr̃a ꝓbãt confines, vt in c. cũ causam, de proba. & no. in c. cum olim, in glo. in verbo instr̃is, de censi. in c. si Papa, de priuileg. in 6. & clarè Bal. & Sal. in l. cum aliquis. C. de iure deli. facit q no. Inno. in c. veniens, de ver. sig. Ex quibus concludo partes excellentissimorum ac iustissimorum dominorum iudicare debentium esse in absoluendo dictos de Ioculis, Alex.

ADDITIO.

a ¶ Nisi. s̃. lib. 1. consi. 28. nu. 7. s̃. lib. 6. consi. 108. col. 1.
b ¶ Allegari. supra lib. 3. consi. 69. num. 13.
c ¶ Nescire. supra lib. 6. consi. 167. num. 6.
d ¶ Rationem. supra lib. 4. consi. 25. num. 9.
e ¶ Æstim. s̃. lib. 5. consi. 147. in fine. s̃. lib. 6. consi. 77. nu. 11. consi. 185. nu. 6. latè Ias. in l. decem. co. 6. & 7. ff. de ver. obli. Alex. j. eo. consi. 182. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *Comparatio literarum cum vno teste qui vidit scribi, plenè probat.*
4 *Ius prælationis non transit nisi ad filios illius matrimonij.*
5 *Hypotheca tacita excludit expressam posteriorem etiam fisci.*
6 *Statutum quòd malæ fidei debitor præscribat, non valet.*

CONSILIVM LVIII.

N Causa mota per Paulum Diui mercatorem ex vna, & quosdã assertos creditores quondã Dionysij de Ciua de Mediolano & præcipuè Leulũ vt patrem & legitimum administratorem Io. filiæ suæ, & filiæ quondam d. Agnetis vxoris quõdam dicti Leuli ex altera, viso ꝓcessu & themate mihi exhibito, sentio partes dñi iudicantis esse in ꝓnunciando fuisse bene iudicatum in fauorem dicti Pauli, & à dicta snia fuisse malè appellatum ꝑ partem aduersam. Qm̃ fundata est intẽtio dicti Pauli ex scriptura libri sui subscripta manu dicti Dionysij cui ex forma statutorum loci datur plena fides. ¶ Qđ aũt dicta sub
1 scriptio † sit facta manu Dionysij præsupponitur mihi esse ꝓbatum per vnum testem, qui deponit se vidisse eum dictã subscriptionem facere, & per comparationem literarum legitime factam ꝑ duos tabelliones electos per iudicem, & ad ꝓbandã scripturam libri esse manu scribentis sufficeret ẽt sola comparatio scripturæ. per l. comparationes. C. de fi. instr. & no. Bar. in l. nuda ratio. in vlt. col. ff. de don. & sequitur ẽt ibi Io. de Im. vbi dicunt q, licèt in apodissa quæ datur à parte parti sit inductũ q, sola comparatio non faciat plenam fidem, vt in auth. de in-
a stru. cau. & fide. §. 1. tamen [a] in alijs scripturis priuatis, vt in scriptura libri & in epistola & alijs non est correcta dispositio dictæ. l. comparationes. volentis q, sola comparatio plenam fidem faciat, & ita ẽt tenet Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. & ibi sequuntur Moder. & Ant. de Bu. & Io. de Imo. in c. 2. de fid. instr. & Bal. in auth. sed nouo iure. C. si cert. pe. & est de mente Bar. in l. si si ita scripsero, & ibi ẽt no. Io. de Imo. ff. de condi. & dem. hoc ẽt in casu nr̃o satis vr̃ fuisse de mente statuti seu decreti principis non requirentis testes, sed solam subscriptionẽ debitoris, quantò magis ergo in casu nr̃o debet dici ꝓbatum esse sufficienter dictam subscriptionem esse de manu dicti Dionysij, quia vltra comparationem est ꝓbatum per vnum testem q deponit vidisse eum subscribere. ¶ Præterea posito ẽt q, iura volentis q, sola comparatio non faciat plenam fidem haberent locũ ẽt in dicta scriptura, de qua ad præsens tractatur, tamẽ adhuc vr̃ qđ comparatio iuncta cum dicto teste sufficiat, vt clarè decidit Sal. in d. l. comparationes. in vltim. col. vbi voluit q, qñ apodissa negatur esse manu debitoris, & nullas habet subscriptiones testium, vel si habet subscriptiones testium & non est facta comparatio de ipsis subscriptionibus, sed solum de ipsa principali scriptura, tunc talis comparatio probat tm̃ semiplenè scripturam negatam fuisse scriptum ab illo, iõ vt plenè probet alio argumento iuuanda est. vt in auth. & si contractus. C. de fide instr. & subdit q, bonum argumentum erit ad ipsum iu-
†1 uandam † vnus testis qui deponat super confessione scripturæ, quia faciet semiplenam probationem & ex istis duabus semiplenis fieret vna plena ꝓbatio, iuxta notata in d. l. admonẽdi, & sic Sali. in indiuiduo ponit decisionem huius casus & ibi etiam subdit q, si talis testis vltra comparationem haberi non posset, putat posse recurri ad deferendum iuramentum patri super confessione ipsius scripturæ quæ est semiplenè probata secundum ea quæ habentur in l. in bonæ fidei. C. de reb. cre. & licèt ipse non alleget, est in ꝓposito casus in §. si tñ quisquam. & ibi no. in auth. de instr. caute. & fide. & sic est aliud remediũ supplendi ꝓbationem, qñ non esset perfecta, & ad cautelam põt peti dicta delatio iuramenti. ¶ Plus ẽt voluit Bar. in d. l. admonendi, circa septimam col. & An. de Bu. in c. 2. de fi. instr. q, licet hodie regulariter comparatio scripturæ apodissæ non fa-
2 ciat nisi semiplenam ꝓbationem, † tñ põt esse tãta fides solius comparationis q, iudex poterit adhibere plenam fidem soli cõparationi, vel solis testib. deponentib. scripturam fuisse scriptã ab illo in eorum præsentia, hoc dicit ꝓbari per tex. in §. si verò aliquid tale. in auth. de instr. caute. & fide. vbi patet q, si comparatio contradiceret dicto testium iudex posset adhibere fidẽ vel testibus vel comparationi, quantò magis ergo in casu nr̃o, vbi vltra comparationem extat ꝓbatio viuæ vocis. ¶ Nunc videndum restat an exceptiones oppositæ contra dictũ Paulum habeant obstare? & attingam illas tm̃ quæ aliquid dubitatio-
3 nis afferre posse viderentur. ¶ † Et primò non obst. dum obijcitur, qđ decretum vel statutum prædictum non debet seruari nisi coram officio iudicis gabellarum, quia respondeo q, cum concernant merita causæ & virtutem probandi debent seruari in omni foro, vt no, in specie Cy. in l. receptitia, in quarta. q. & ibi etiam Bal. C. de consti. pecu. per id q, habetur in l. si fundus. ff. de euict. & per notata in l. ex ea. ff. de postu. bene faciunt no. per Cy. & alios in l. in C. quæ sit lon. consue. & in l. cunctos populos. C. de sum. Trini. & per doct. in rubr. de consue. cum suis concord. Præterea licèt circa prædicta fuerit commissa potestati, tamen fuit commissa ei loco domini Vicarij gabellarum dati ꝑ suspecto, & sic subrogatum sapere debet naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si qs cau. c. ecclesia, vt lite pendente. facit id q, notanter voluit Bal. in l. fi. C. si mancip. ita fue. alie. ¶ Non obstat etiam oppositio qua dicuntur hypothecata bona debitoris, tamen non habet nisi tacitam, sed dictus Leulus dicto nomine prætendit hypothecam expressam vigore instrumenti dotis dictæ quondam dominæ Agnetis, ergo debet præferri sua expressa hypotheca etiam posterior tacitæ hypothecæ anteriori fauore dotis. l. assiduis. C. qui tot. in pig. ha. & licèt tex. in d. l. assiduis, loquatur in tacita hypotheca concessa doti vt priuilegiata, tamen illud priuilegium non tollitur licèt mulier sibi ꝓuiderit de ex-
* pressa hypotheca, vt est glo. no. & * communiter approbata. in l. fin. C. de pac. conuen. super dote. & no. doc. in c. ex literis. de pig. quamuis Pet. tenuerit contrarium, vt refert Io. de Imol. in
4 d. c. ex literis. Quia † ad hæc respondeo, q, priuilegium concessum pro dote mulieri vt in hypotheca præferatur anteriorib.
b creditorib. non transit mortua muliere, nisi ad filios [b] mulieris eius hæredes, qui sint nati ex illo matrimonio pro quo data fuit dos, de cuius exactione tractatur, secus si essent nati ex alio matrimonio, vt tenet Cy. in d. l. assiduis. & ibi Bar. in fi. qui
* dicit quòd ita * cõiter tenetur & etiam Bal. ibi post alios antiquos per illum tex. in §. excessus. ibi dum dicit anterioris matrimoni, iuncto verbo paternas, bene facit q, no. gl. in l. si cum procuratore, ff. de re iud. & in §. item si de dote. insti. de acti. & notat in l. etiam, in prin. ff. solu. matri. circa reprobationem gl. quæ est ibi. Sed dicta Ioanna volens præferri dicto Paulo non est nata ex matrimonio contractu cum dicto Dionysio, cui dos data fuit, sed est nata ex dicto Leulo. ergo non gaudet dicto priuilegio. ¶ † Constat autem q, cessante dicto priuile-
5 gio concesso pro dote muliere & filijs eius ex eodem matrimonio, ille qui prætendit hypothecam expressam posteriorem
†2 † non præfertur creditori habenti hypothecam tacitam anteriorem, etiamsi dictus posterior præferri volens esset fiscus, ita inquit Dyn. in regula, qui prior. de regu. iur. in 6. & Cyn. in l. si fundum. C. qui pot. in pig. d. l. vnica. secundo responso. C. rem alie. geren. & fuit de mente Barto. in l. si is qui. ff. de iure fisc. in versi. quæro & reuoco in dubium &c. licet non ita apertè exprimat sicut Dyn. & Cyn. in locis præallegatis, sed dictus Paulus est anterior tempore, ergo &c. Præterea ex dispositione statuti prædicta apparet statuentem velle q, creditores vigore di-
†3 ctorum librorum habeant hypothecam † habentem eundem effectum, quem habet hypotheca descripta in publicis instru-
6 mentis, & sic statutum intelligit de expressa hypotheca apposita in instrumento, † quia hypotheca tacita non dicitur apposita in instrumento, quia solum in instrumento dicitur appositum illud quod oculis corporeis ibi legi potest. l. 1. & ibi notant docto. ff. de his quæ in testamen. delen. & Bal. in l. legem. C. loca. & Antoni. de Butr. in cap. translato. de constit. vel saltem dicitur magis propriè contineri in instrumento expressa hypotheca, quam tacita, vt de se patet. & negare non potest quod statutum prædictum in dicta æquiparatione etiam comprehendat expressas hypothecas in instrumẽto cõtentas, ergo cum hypotheca competens vigore dictorum librorum sit æquiparata hypothecæ expressæ competenti vigore instrumenti, debet esse eiusdem virtutis, cuius si hypothecæ expressa
7 competens ex instrumento. probatur ex magistrali † doctrina Barto. & aliorum in l. 1. in principi. ff. de lega. 1. dum allegat. l. princeps. ff. de legi. & l. maximum vitium. C. de li. præter. per quæ iura dicit quòd vbi res vna adæquatur alteri, attribui dicatur rei adæquatæ omne id quod plus est in re ad quam fit
8 adæquatio. Sed ita † est quòd etiam in dote concluditur q, mulier hæbens hypothecam priuilegiatam dote non vtitur tali priuilegio contra alios creditores habentes expressam
* hypothecam secundum opi. glo. magis * communiter approbatam à doctoribus in d. l. assiduis, & dicit Barto. ibi qđ communis consuetudo ita seruat, & q, ab ea in iudicando non est recedendũ. l. minimè. & l. si de interpretatiõe. ff. de legi. ¶ Et ideo

ideo nõ ob. si diceretur, q. dictum decretum non disponit, q. habeant creditores vigore librorum hypothecas in præiudiciũ dotium: quia dico, quòd eo ipso q. vult statutũ creditores habere hypothecã habentem vim expressæ hypothecæ in instrõ contentæ, vt s. deduxi, vr̃ disponere id quod resultat in consequentiam, s. q. in tali hypotheca præferatur dotibus posterioribus, quibus præferuntur alij creditores habentes expressam anteriorem: qa hoc venit in consequentiã. l. 1. §. non aũt. ff. de
9 exer. §. præterea. de offi. dele. cum si. ¶ Nec est curandũ † quòd hypotheca dictæ mulieris fuerit apposita in contractu iurato: quia illud iurm̃ appositum post ius iam acquisitum Dionysio, non potuit præiudicare Dionysio. c. quamuis. in fi. de pac. in 6. facit q̃d no. Bar. in l. Titia Seia. §. Imperator. circa mediũ. ff. de leg. 2. & in hac edictali, in fine principij. C. de secun. nup. & facit l. fi. C. de non nu. pec. ¶ Nec obstat, si contra hoc allegaretur id quod voluit gl. in c. cũ venderent. de elect. in 6. de qua fortasse cogitauit ille qui dictam exceptionem opposuit quia in veritate nihil penitus facit, ideo nõ insisto. ¶ Non obstat vltimò, dum dicitur, quòd obstat dicto Paulo præscriptio quindecim annorum inducta per quoddam allegatum statutum: quia respondeo primò, quod per plures testes est probatũ, quod de stylo curiæ est quòd talis exceptio præscriptio-
†4 nis non admittatur. † & à stylo non est recedendum. l. fi. C. de iniur. c. sicut. de re iud. c. ex insinuatione. de app. c. ex literis.
10 de consti. ¶ Præterea † dictum statutum in debitore, qui est in * mala fide, non valet, secundum magis * communem opinionem: quia nutrit peccatum, per id quod habetur in c. fi. de rescrip. in regula, possessor. lib. 6. & firmat Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. in 3. q. principali. & Io. And. & Pet. de Anch. in c. 2. de excep. in 6. & Ant. de But. & plenius Io. de Imol. in c. fi. de præscript. & in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. cum suis concordantijs. ¶ Præsupponitur etiã mihi quod aliàs dictus Paulus petijt in iudicio dictum debitum contra hæreditatem dicti Dionysij, & facta executione petijt contra alium tertiũ possessorem, & fuit sufficiens dictus actus ad interruptionem præscriptionis, si qua currere cœpisset, vt declarat Bar. in l. 2. §. si rem. ff. pro emp. cum si. verùm quia illa acta non vidi, quia non sunt mihi transmissa, non insisto circa hoc vlterius. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tamen. Inno. idem s. lib. 3. cons. 76. num. 8. lib. 6. consil. 239. & eod. cons. 114.

b ¶ Filios. s. ipsum priuilegium prælationis, sed hypotheca transit ad omnes ad quos actio. Aret. Ias. §. fuerat. instit. de actio. Alex. d. l. assiduis. in add. ad Bal.

SVMMARIVM.

1 *Literis superioris non creditur in alterius præiudicium. num. 2.*
3 *Sententia non probatur per testes, nisi probetur scriptura perdita.*
4 *Fama quomodo probetur.*
5 *Iuramentum non est probatio, sed releuatio ab onere probandi.*

CONSILIVM LIX.

1 Literæ superioris quam probationem faciant. Et quando sententia possit per testes probari.

IN causa appellationis interpositæ pro parte Benedicti, aliàs Breta de Tausignano, visis verbis laudi lati inter dictũ Benedictum ex parte vna, & Petrũ quondam Ioannis, aliàs Mozoni, & fratres ex altera, & visis assertis literis Magnifici dñi Thadæi de Manfredis, & attestationibus triũ testiũ receptorũ pro parte dicti Petri & fratrum, mihi vr̃ proculdubio esse concludendũ malè fuisse iudicatũ per iudicem, qui pronunciauit fuisse legitimè probatũ pro parte dictorum Petri & fratrũ eis incumbentia iuxta contenta in laudo: quia in veritate nõ est probatum legitimè illud quod ex forma laudi erat probandum, videlicet dictos Petrum & fratres soluisse & exbursasse præfato Magnifico Thadæo, vel alteri pro eo recipienti ducatos 25. auri in commodum & vtilitatem dicti Benedicti; nam
1 dictæ † assertæ literæ Magnifici Thadæi, in quibus affirmat dictum Petrum sibi dedisse ducatos 25. vigore vnius cõdemnationis factæ propter inobedientiam dicti Benedicti, nõ probant, qa etiãsi præfatus do. T. cum suo iurõ parte citata deposuisset ea quæ continẽtur in dictis literis, non probaret. l. iurisiurandi. C. de testic. in omni. de testi. & bonus text. in c. cùm à nobis. eo. tit. vbi tex. dicit verbo vnius quantecunq; fuerit authoritatis non esse credendum, sed dictis suis literis emanatis nullo interueniente iurõ, & partis citatione nõ est in aliquo credendũ, vt in l. 3. §. idem diuus. ff. de test. ibi dum litera dicit, testibus non testimonijs esse credendum. & ibi no. glo. in verbo testimonijs. ¶ Nec obstat quòd qñq; literis magistratuum credatur, iuxta ea quæ plenè notatur in l. si calũnia. C. de epis. & cle. & in c. post cessionem. de proba. & in l. si publicanus. §.
2 de rebus. ff. de publ. † quia illa procedunt in officialibus affirmantibus aliquid circa ea quæ spectant ad officium eis commissum & creditum, vel qñ attestarentur de aliqua re leuis præiudicij, puta de moribus alicuius, vel quod esset ꝓmotus vel aliquos ordines sacros & similia, prout plenè tradunt doc. maximè in d. c. post cessionẽ. Sed præfatus d. T. tpe quo dictas literas scripsit non erat officialis, & ꝑ cõsequẽs nihil scribit de his quæ pertinent ad eius officiũ, nec circa alia leuia, de quibus habetur in locis præallegatis. iõ non est eis credendũ. Præterea dictus dñs Thadęus scribit literas illas circa id quod concernit commodũ suum dum ipse affirmat cõdemnatũ fuisse dictũ Benedictum pro inobedientia, nam si verum non esset de dicta condemnatione, teneretur præfatus. d. T. restituere dictos 25. ducatos, velut indebitè receptos: igitur dictis suis literis, aut alij dicto suo non est credendum. l. omnibus. C. de testi. & l. nullus. ff. de test. & no. Barto. in l. deferre, super ver. Item decreuerunt. ff. de iure fisci. & canonistæ in c. insuper. de test. & in d. c. cùm à nobis. cum si. Præterea etiã non est probatum dictam scripturam fuisse scriptam manu pręfati, d. T. & insuper dici posset per dictam scripturam & confessionem. d. T. non probari ad præiudiciũ tertij solutionem fuisse factam, de qua in ea continetur per no. per gl. & Bar. in l. duobus. §. q. reus. in verbo, solutionis. ff. de iureiur. superiores tñ rñsiones arbitror tutiores. ¶ Non est etiã probata intentio dictorum Petri & fratrum, quia non constat de aliqua sñia lata contra Benedictũ, saltem legitimè, & ꝑ consequens non potest dici esse probatum, quod dicti 25. ducati fuerint soluti ad cõmodum & vtilitatem dicti Benedicti, prout requirebatur ex forma dicti laudi. ¶ Nec põt dici per dictos testes ꝓbatam esse sententiam, quia dicti testes non dicunt se interfuisse ali-
3 cui sententiæ aut illam vidisse, quinimò † per testes non põt probari sententia, nisi probetur scripturã sñiæ fuisse deperditã
a a l. emancipatione. C. de fide instru. & ibi notant doct. & l. testium. C. de test. & in c. cũ olim essemus, de priuil. & not. Abb. in c. sicut. in 3. not. de re iu. Præterea vt hr̃ in d. c. sicut testes vt probent sententiã debent deponere. à quo iudice lata fuit, vt ibi ẽt not. doct. sed dicti testes non deponunt perditam fuisse dictam scripturam sententiæ: nec etiã deponunt à quo iudice lata fuerit dicta sñia: ergo non probat. Præterea deponunt simpliciter q. audiuerunt dici à multis personis, adeò q. fuit publica vox & fama in castro Tausignani, quod Petrus quondam Ioannis prædictus dedit & soluit p̃fato Thadæo ducatos 25. auri pro dicto Bñdicto vigore vnius condemnationis factæ de dicto Bñdicto, eò, quia fuit inobediens præfato Thadæo, sed clarum est, quòd fama non est sufficiens probatio, vt l. 3. §. eiusdem. ff. de test. & plenè notatur in c. veniens. extrà eod. tit. & in l. bonæ fidei. C. de rebus credi. & in l. admonendi. ff. de iureiur. Quinimò nec testes prædicti probant famam, quia fama est qñ audiuerunt à maiori parte hominum loci, vt notatur in d. l. 3. §. eiusdem. & ideo dixit Bart. in l. de minore. §. si plurium. in 6. col. in ver. quæro quid si testis. ff. de quæst. quod
4 cautus debet esse ille, qui habet probare famam: † quia requiritur quòd testes sui deponant publicam esse vocem & famam in tali ciuitate de tali re, & interrogati quomodo sciũt, dicant q. ita audiuerunt dici à maiori parte populi illius ciuitatis: ergo testes prædicti in proposito non dicuntur reddere causam sciẽtiæ dicti sui, qñ dicũt q. audiuerunt à multis, quia duo vel tres dicuntur multi. l. 1. §. hoc rescriptum. ff. ad Sylla. l. licèt Imperator. ff. de leg. 1. & insti. de iure perso. §. fi. cum multis si. & licèt dicti testes subdant illa verba, s. adeò, q. fuit publica vox & fama, talia verba nihil releuant: quia testis nõ debet esse iudex, vñ ipse non habet iudicare, an ex auditu ab illis quos audiuit, resultet publica vox & fama, sed habet testificari & deponere, de his quæ sunt facti, & percipiuntur sensu corporis l. qui testamento. §. fin. ff. de testa. & in §. si verò absunt. in auth. de hære. & Falc. & in l. testium. C. de testi. & ratio reddita per testem

testem debet necessariò concludere.c. in præsentia. de probat. l.neq; natales. C. de probatio. ¶ Ex quibus omnibus appareret nihil esse probatum de intentione dictorum Petri & fratrum. ¶ Et ad confirmationem prædictorum etiam nõ omitto,q, scdm Bal.& Sal.in l.in bonæ fidei.C. de reb. cred. quan-
5 do † in aliqua dispositione fit mentio per modum conditionis de probatione prout fuit in d. laudo in quo condemnatur
b Benedictus sub conditione, si Petrus probauerit: tunc [b] non defertur iurm in defectũ semiplenæ pbationis, eò quia conditio debet impleri in forma specifica.allegant l. Lucius.ff.de condit.& demonst. facit l. qui hæredi.in prin.eod.titul. iurm autem non est pprie probatio, sed releuatio ab onere probandi, [c] l. eum qui.in prin.ff. de iureiur.& est glos.no.in c.si quis. in verbo, absoluendum.& not. Bal.ibi,& in c. sacramentum. de consuetu.rec.feu.& in c.1.§.conuenticulam. de pace iura. fir.& in rubr.C.de prob.in 3.col.& in l.actor.in 1. col. eod. tit. & tãtò magis, quia in d.laudo requiritur, quòd legitimè probetur, quo casu nõ intelligitur de probatione per tale iurm, vt est gl.no.in l.cum de indebito.in prin.in verbo, legitimam.ff. de proba.& ista meo iudicio plusquam sufficiunt ad victoriã dicti Benedicti. Alex.

ADDITIO.

a ¶ De perditam.s.lib.2.consi.196. num.9.Dec.c.qm contra falsam.in fin.de proba.And. Tiraquel. tract. de retract. conuen. §.1.gloss. 7. num.55.cum seq.

b ¶ Tunc.idem Alex.l.licèt Imperator.col.1.de leg.1. latè Iaso. rep.l.admonendi.col.96.in fallent.29. de jureiur. licèt istud in istis terminis falsum puto, pt contrarium tenet Bal.in d.l. admonendi.in fin.& in l. id quod pauperibus. col. 4. q. 11. & bene dico ergo aut hæc conditio refertur ad probationem debiti ad finem solutionis vel satisfactionis debiti,& tunc impletur conditio per hoc iurm, sicut impleretur sufficiens probatio in iudicio contradictorio, vel qñ causa non est nimis ardua,& aliquid non repugnat, qm verba debent intelligi scdm materiam subiectam, & hoc maximè procedit in hmõi snĩa arbitri vel arbitratoris: qa maximè debet intelligi scdm mentem iuris, vt per Bal. Paul.l.1.C.de neg. gest.& scdm pbationẽ quæ bono iudici vel arbitro sufficit, aut verò hæc conditio non refertur ad pbationem, non satisfactionem debiti, sed ad concessionem gratiosam seu voluntariam, si tale quid probatum fuerit: & tunc non suppletur per iuramentũ, sed propriè debet impleri: & ita loquuntur Bal. Sal.in d.l.in bonæ fidei, videlicet in eo, cum quo Papa dispensauit, si probat se legitimo matrimonio genitũ. Hæc est nostra noua & analytica distinctio.

c ¶ Probandi. dixi in consue. Pari.§.30.num.21.

EPITOME.

Societas cum pluribus contracta etiã cum clausula,& quilibet eorum insolidum, morte vnius finitur, sicut & mandatum morte mandantis, etiam sine aliqua notificatione mortis, nisi quantum ad hoc, vt mandatarius vel reliqui socij mortem ignorantes, seruentur indemnes.

CONSILIVM LXI.

N causa & lite inter hæredem magnifici cõmitis Hugonis de Rangonibus agentem,& spectabilem virum Alexandrum de Tassonibus se defendentem, sum principaliter requisitus, vt in hac temporis angustia, qua satis premor, dicã quid sentio circa vnum, videlicet, an per mortem Francisci de Tassonibus,& successiuè tantò magis per mortem magnifici Comitis Hugonis fuerit extincta societas contracta per instrumentum celebratum inter prædictos anno 1457. die primo, mensis Septembris, quamuis non apparet, quòd de morte Francisci fuerit per dictum Alexandrum aliquid notificatum
1 præfato comiti. † Et breuiter mihi videtur concludendum, societatem fuisse ex tempore prædicto finitam,& consequenter dictum Alexandrum ab illo tempore citra non teneri ad lucrum aliquid assignandum: quia morte vnius ex pluribus socijs societas quò ad omnes finitur.l.adeò.in prin.&l.actiones.§.morte.ff.pro soc.nec requiritur, quòd notificetur per illum qui scientiam mortis habuit alteri ignoranti, vt probatur in d.l.actione.item si alicuius.vbi iurisconsultus solum facit differentiam inter scientiam & ignorantiam, quantũ ad hoc, vt si ille qui ignorauit mortem, gessit aliquid in prosecutione societatis, antequam sciret, valeat illud quod gestum est, sicut si societas finita non esset, secus si sciuisset, sicut etiam in man-
2 dato seruatur: † vt ibi dicit iurisconsultus: quia si decessit mandans & mandatarius hoc ignorãs aliquid expenderit pro executione mandati, certè quantũ ad hoc, vt mandatarius ex iusta ignorantia damnum non sentiat, nõ censetur mandatum morte fuisse reuocatum, instit. manda.§. certè. & l. inter causas.in princ.& ibi no.ff.man.sed quò ad alios effectus mandatum censetur extinctũ, etiam non obstante ignorantia. l. eius qui in prouincia.ver. quas verò.ff.si cer. peta.& d.§.rectè.cum ergo in proposito non tractet hæres dicti comitis de damno vitando, sed de lucro captando, sumus in regula quòd societas sit finita, non habita ratione scientiæ vel ignorantiæ. Necubi enim reperitur, quòd socius intelligatur assumpsisse mandatum & onus denunciandi consocio vel consocijs mortem ali-
3 cuius ex socijs. ¶ † Præterea etiam de scientia satis probari diceretur, si in libris probantibus receptionem pecuniarum factam pro comite fieret mentio: vt fertur de hæredibus Francisci: ex hoc enim appareret de scientia mortis Francisci, iuxta leg.1.ff.de hæred.vel actio.ven.& l. qui superstiti.de acquiren. hæred. Idem si scriptura diceretur, quòd soluit Ioannes quondam dicti Francisci: quia dicta verba probant mortem Francisci, vt per Iac. But. in l.cum aliquis.C.de iure delibe. & not. doct. maximè Ioan.de Imol.in c.cum contra. de pignor. per
4 illum textum. ¶ † Nec prædictis obstat, si diceretur, quòd in instrumento prædicto quilibet prædictorum, scilicet tam Alexand. quàm Franciscus est obligatus insolidum, ergo quamuis Franciscus decesserit, tñ remanet insolidũ obligatus Alexander ad exercendum & negotiandum, quia respondeo, q, cum in negotiatione societatis prædictæ verseturindustria. l. idéq;. ff. pro soc.l. inter artifices.ff.de so. non põt dici in dicto actu exercitij & negotiationis ipsius societatis dictos Alexandrum & Franciscum potuisse cõstitui duos reos debẽdi, adeo q, quilibet sit obligatus insolidum, nisi probaretur pro parte agentis, q, dicti Alex.& Franciscus erant quò ad hoc paris industriæ: vt l.nemo est qui nesciat.& ibi no.ff.de duo.reis, sed hoc non est probatum nec deductum, ergo &c. ¶ Secundò respondeo, q, in dicto instro non dicitur specificè, q, quilibet insolidum pmiserit exercere dictam pecuniam in arte, & cum ea negotiari, imò simpliciter dr, q, dicti Alexander & Franciscus fideliter & diligenter debeant cum ipsa pecunia negotiari & mercari, quæ verba non important, nisi quòd quilibet pro dimidia promiserit.l.reos.§.cum in tabulis. ff. de duobus
5 reis.† & licèt post speciales narrationes omnium promissorũ addatur in instro clausula gñalis, in qua dr, q, dicti Alexander & Franciscus,& quilibet eorũ principaliter & insolidum promiserit omnia & singula prædicta facere & adimplere, ac firma, & rata habere: tñ dicta verba gñalia debent intelligi secundum naturam cõtractus societatis prædictæ super quo adijciũtur.l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur.l. damni infecti quidam.in prin.ff.de dam.infec.l.si legati serui nomine.ff. de lega.1.vnde inquit Bal.in l.à procuratore. C. man. q, verba generalia apposita in contractu semper restringuntur ad ea quæ sunt de natura rerum in contractu deductarum.allegat nota-
†1 bile verbũ Inno.in c.ex literis.de iure patro. † de quo dicto et fecit Bal. mentionem in rubrica. C. de contrahen.emp.in 1.q. & Ant.de But.in c.sedes.de rescr.& p consequens dicta verba generalia debẽt restringi, vt quantũ est respectu exercitij mercationis & negotiationis intelligatur quilibet pmisisse insolidum exercere, s. durante societate prædicta, sed ea finita non durat obligatio quò ad exercendum & negotiandũ amplius cum pecunia prædicta.d.§.morte, cum sequenti.constat autẽ q, natura societatis est q, morte vnius soluatur societas, quò ad omnes, vt in iuribus præallegatis: ergo non intelligitur, q, mortuo vno ex socijs alter intelligatur se obligasse ad exercendum & negotiandum, sicut si societas duraret. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Agenti ex cap. reintegranda. 3. q. 1. satis est probare se possedisse, & ream occupasse. num. 5.*
2 *Nullitas surgens ex defectu citationis, semper potest opponi.*
4 *Filia iam nupta non potest petere se dotare.*

CON-

CONSILIVM LXI.

IN causa & lite inter Michaelē de Lignano agentem, & Ioannem Mariam Cerdonē, & dñam Mariam eius vxorē, & Petrum Segatum, & dñam Iustinam eius vxorē se defendentes, omissis nō necessarijs stantibus his, quæ in pcessu cōtinentur, sentio intrepidè partes clarissimi dñi iudicātis esse in pronunciando, & condemnando dictos reos conuentos ad restituendam possessionē illorum viginti sex campanorū de quib. in petitione fit mentio, quia intentatum est possessorium recuperandæ,[a] & præcipuè remedium introductum per c. reintegranda. 3. q. 1. possunt etiam intelligi deducta & intentata alia priuilegiata remedia possessoria, de quibus Bart. & alios in l. si coloni. C. de agri. & cen. lib. 11. & in l. rem quæ nobis. ff. de acq. poss. & no. doct. canonistæ in c. sæpe. & in c. cum ad sedem. de restitu. spol. & in hoc iudicio sunt deducta & probata extrema habilia, s. possessio dicti Michaelis, & quod ceciderit à possessione, & quòd illa occupetur per dictos reos conuentos, vt apparet ex attestationibus quatuor testium iuncta responsione facta per eos conuentos interrogatorio, seu præparatorio producto per actorem, & dicit † notabiliter Inno. in c. post electionem, ad fi. de conces. præb. & in d. c. sæpe. quòd nō est necesse, q̃ aliter probetur de spoliatione possidentis, sed satis est probare actorem possedisse, & postea reum occupare, seu tenere rem petitā, & quamuis nō esset necessariū, tñ adhuc ad cautelam, & ad iustificandam antiquiorem possessionem suam produxit instrumenta, & titulos acquisitionū suarum: vnde condemnandi sunt rei conuenti ad restitutionē possessionis prædictæ cum fructibus quatuorū annor. pximorum, ad rationem stariorum triū cum dimidio pro quolibet campo: vt deponūt dicti testes, præsertim Franciscus, & Antonius Thomasij, & rei conuenti in suis exceptionibus factis contra libellū fatentur se recepisse singulo anno staria 77. frumenti. ¶ Restat rñdere ad ea, quæ in contrarium adducūtur per partē aduersam. Et primò non obstat quædam prouincia Magnifici quondam ptātis Paduæ, qui pro ascontatione dotiū quondam assertæ matris dictarū Iustæ & Mariæ, & etiā dotiū Francischinæ secundæ vxoris dicti Michaelis, pnunciauit, quòd dictæ tres mulieres, seu quidam assertus eorum procurator habeat, teneat, & possideat certa bona dicti Michaelis, inter quæ dr̃ contineri bona, de quibus in petitione dicti Michaelis fit mentio. quia rñdeo, † q̃ dicta pronunciatio nihil valuit ad præiudiciū dicti Michaelis, q nunquā fuit citatus, & monitus aut vocatus in illo iudicio. l. de vnoquoq;. ff. de re iu. l. ea quæ. C. quō & qñ iud. c. inter quatuor. de ma. & obe. & talis nullitas surgens à defectu citationis nūquā intelligitur exclusa, cū sit defectus iuris naturalis per ea, quæ hñr in cle. pastoralis. de re iud. ita concludit notabiliter Ang. in cons. 174. incip. In facto proponitur, quòd Baldasar &c. & Petr. de Anch. in consil. 102. incip. De iure cōi qō nullam continet dubitationem, &c. vbi concludunt, q̃ statutum disponens, q̃ dici non possit de nullitate sñiæ talis iudicis vel officialis, nō impediet quin possit dici de nullitate surgente à defectu citationis: quia aliter esset auferre defensionem, quæ est iuris naturalis, & sic auferri non pōt, vt in d. cle. pastoralis. vnde Papa. in c. 1. de cau. pos. & proprie. dicit se nihil posse contra partē inauditam diffinire: vt ibi inquit litera notabilis. Et ideo posito q̃ aliqua cōstitutione cautū esset, q̃ nihil posset opponi cōtra sñiam latam à ptāte Paduæ, non haberet locum quò ad non citatum: hoc ēt confirmatur per ea quæ no. dicit Io. de Imo. l. fi. ff. à quibus app. non licet. post mediū. in ver. aduerte tñ q̃, in quantum dixi q̃ pōt opponi exceptio, &c. vbi vult q̃ statutū volens quod contra instrm nō possit opponi exceptio, nisi solutionis, &c. non habebit locum, nisi inter personas inter quas confectum est instrm, quia non est verisimile, q̃ statutum voluerit præiudicare iuri tertij. allegat in argumentum id quod habetur in c. super eo, de offic. dele. & id qd hr̃ in rubro & nigro. C. res inter alios acta posset ēt comprobari alijs medijs; sed hoc sufficit. ¶ Secundò rñdeo, q̃ ex † inspectione dictæ sñiæ non apparet, quòd bona, de quibus ibi fit in illa, de quibus petitione Michaelis fit mentio: nam ad hoc vt dici posset constari de certitudine & identitate rerum, oportebat in dicta sñia dictas terras demonstrari per locum & duos confines. l. forma. in princ. ff. de censi. & in l. hac consultissima. & ibi nota. C. qui testa. face. posi non Bar. in l. demonstratio falsa. in prin. ff. de condi. & dem. sed in dicta sñia nulli sunt descripti confines: ergo &c. ¶ Non ob. q̃ mater dictarum Iustinæ & Mariæ dederit d. Michaeli in dotem libras duas mille: quia rñdeo primò, quòd hoc non inuenio in processu probatum: nec enim probatur per dictum assertum instrm sñiæ, in quo fit mentio enunciatiuè de dicta asserta dote: quia per tale instrm sñiæ hic non pbatur. nisi exhibeatur instrm dotis: vt in auth. si quis in aliquo. C. de edend. Secundò rñdeo q̃ posito q̃ mater dictarum mulierum dedisset aliquid in dotem Michaeli: tñ non dedit istas terras. Tertiò rñdeo & fortius, q̃ etiamsi istas terras dedisset, vsusfructus debet pertinere ad Michaelē donec viuit. l. 1. C. de bo. ma. l. cū oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. ¶ Non obst. q̃ pr̃ tenetur dotare filiam. l. qui liberos. ff. de ritu nup. & l. fi. C. de dot. pmis. quia rñdeo primò, q̃ pro dicta Maria est cōstituta & data dos eius marito: vt cōstat publico instro rogato die septimo Ianuarij, 1367. per ser Io. And. de Morano notorium, & est productum in iudicio, item nec † dña Iusta pōt petere dotem: quia est iam nupta absque eo q̃ promissa fuerit aliqua dos marito, quo casu scdm opi. magis * cōem non pōt peti, q̃ dos[b] constituatur, vt concludit Guliel. de Cu. in l. eum is. §. si mulier. ff. de condi. inde. & Bart. in l. obligamur. ff. de ac. & obl. & Bart. in auth. res quæ. C. cōia. de leg. & Ang. in l. nupta. in princi. ff. so. mat. & Sali. in d. l. qui liberos. & in d. auth. res quæ. & do. Abb. in c. 1. de adul. sicut enim pr̃ nō tenet alere filium qñ habet aliunde vnde se alat. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de lib. agno. ita in simili licèt filia possit petere à pr̃e dotem pro se maritanda: tñ qñ maritata est, cessat rō & cessare debet offm̃ iudicis, quo mediante poterat pater cogi, probatur etiā p alia iura & rōnes de quibus per doctores in locis præalleg. ¶ Item rñdeo quòd posito, q̃ filia posset petere à patre quod sibi constitueret aliquis dotem: tñ non sequitur q̃ possit retinere ista bona anteq̃ sit declaratū quātum sibi pro dote debeatur: nam dos dēt constitui pro numero liberorū & quantitate patrimonij, & qualitate seu statu mulieris & mariti. l. filiæ. ff. de lega. 3. l. quæro. & l. siue gñalis. ff. de iure do. sed ista non sunt deducta neq; liquidata in processu: quinimò nec petitum est taxari aliquam dotē. Item rñdeo, quòd in isto † iudicio possessorio recuperandæ in quo intentatur dictū remedium. c. reintegranda, aut offm̃ iudicis vel simile remedium, non admittunt istæ exceptiones, s. dolo facis, quia petis q̃ restituturus es, aut similes, sed constito q̃ actor à possessione cecidit, & q̃ alius occupat, dēt cogi ad restituendū possessionem, vt not. Innoc. in præallegato. c. post electionem, in fi. & ibi Io. And. & no. etiam Inn. in d. c. sæpe. & ibi Anto. de Butr. in vlt. col. & est de mente Bar. in d. l. si coloni. & Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de appel. & istud sufficeret pro rñsione ad oīa obiecta partis aduersæ. Non obstat etiā si diceretur, q̃ dictus Michael malè vtatur aut vsus sit substantia sua, & p consequēs q̃ non dēt pmitti † q̃ pater dissipet dicta bona in præiudicium dotis matris dictarū Mariæ & Iustæ iuxta ea quæ hñr in l. Imperator. ff. ad Treb. & in l. fin. C. de sent. pas. & quæ not. per Bart. in l. si constante. in prin. in scda parte principali. ff. sol. ma. cum sim. quia rñdeo, posito q̃ istud esset probatum, tñ non est in hoc iudicio legitimè probatum de aliqua dote materna, vt suprà dixi. Secundò rñdeo, quòd hæc exceptio nō debet audiri in hoc possessorio recuperandæ per ea quæ dixi. Tertiò rñdeo, q̃ per hoc non debet excludi pater dictarum mulierum à suo vsufructu, vt not. Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de do. inter virum. §. fi. in fin. reliqua suppleat excellentia & sapientia iustissimi domini iudicare debentis. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Recuperandæ. suprà lib. 5. cons. 91.
b ¶ Dos. imò vt dixi. suprà, lib. 4. cons. 56. num. 5.

EPITOME.

¶ Bartholomæus de Cantellis tres filios Hugolinum, Christophorum & Antonium instituit, & eos si sine masculis decederent, inuicem substituit, post mortem patris filij diuiserunt bona cum clausula quod quilibet possit de parte sibi assignata facere quicquid voluerit. Postea decessit Antonius relicto Io. Francisco filio suo, nouissimè decessit Hugolinus relicta Maria filia sua, à qua dicti Christophorus & Io. Franciscus agunt ad restitutionē fideicommissi, & petunt fieri compromissum

promissum ex statuto Parmensi. Rn̄ Alexan. quòd debent repelli. & Mariā absolui: quia constat de non iure Ioan. Francisci, quia ius fideicommissi non transmittitur ante conditionis euentum, constat etiam de non iure vtriusq; , quia per dictam diuisionem fideicommissum fuit remissum.

SVMMARIVM.

1 *Compromittere non tenentur qui non fuerunt diu in lite.*
4 *Fideicommissum quando censetur remissum per diuisionem.*
5 *Statutum quod teneatur compromittere, non habet locum, vbi est quæstio iuris. num. 9.*
6 *Instrumentum publicum facit rem manifestam.*
7 *Statuta etiam exorbitantia extenduntur à maiori ratione.*
11 *Exceptio notoria impedit litis ingressum. nu. 12. 13. 15.*
17 *Statutum de compromittendo non ligat minores, nec habet locum in contractu iurato, num. 20. 21. 22.*

CONSILIVM LXII.

IN causa & lite inter Christophorum & Ioannem Franciscum de Cantellis agentes ad restitutionem asserti fideicōmissi contenti in testō quondam Bartholomæi patris dicti Christophori, & petentes cōpromissum superinde fieri, & dn̄am Mariam filiam, & hr̄dem vniuersalē specta. militis, & eximij iuris vtriusq; doctoris dn̄i Hugolini quondā dicti Bartholo-
a mæi de Cantellis se defendentē, vertitur [a] principalis dubitatio, an partes dn̄i iusdicentis sint in compellendo partes ad compromissum: q̄a res ipsa euidens est, & coram doctissimo agitur, corā quo viua voce oportunè allegatū extitit, tn̄ summariè in scriptis repetā ea, quæ magis q̄onem ipsam medulli-
1 teratting ūt. ¶ Præsupponitur ergo primò † q̄ de iure cōi par-
b tes ad concordiā vel compromissum per iudicem arctari [b] nequeunt, vt not. gl. in l. 1. §. & post operis. ff. de ope. no. nun. & in l. furti. §. quo iure. & ibi hoc in specie no. Bar. ff. de his q no. infa. & no. Ioan. de Imo. & Bal. in l. ex stipulatione. C. de sent. & Bar. in l. cōgruit. ff. de offi. præsi. & pulchrè Bal. in l. æquissimum. in prin. ff. de vsufru. post Bar. ibi, aliàs est in l. si cuius. §. si inter. ff. de vsufruct. & Bal. in l. 1. §. quies. ff. de of. præfec. vrb. nisi partes diu litigassent, vt est tex. no. 90. dist. placuit. & not. Ant. de But. in c. 1. ad fi. de mutu. peti. vbi etiā dicit esse reseruatum Papæ, vel principi partes ad compromissum compellere. c. cū inter. el 1. & in c. venerabilē. vbi per Io. And. in verbo, fantur, de ele. ¶ Secūdò præsupponitur, q̄ dn̄s Io. Franciscus prædictus nullam ipso iure habet agendi facultatem q̄m in testō dicti quondam Bartholomæi instituti, & inuicem substituti fuerunt dn̄s Hugolinus, Christophorus & Ant. ex quo natus est dictus do. Io. Franciscus, vnde licèt mortuo Bartholomæo testatore decesserit dn̄s Hugolinus sine filijs masculis dato, q̄ faterentur euenisse casum dictæ substitutionis in parte dicti domini Hugolini: tn̄ ad dictam substitutionem non pōt ad-
2 mitti filius & hæres dicti Antonij prædefuncti, quia † ius substitutionis fideicōmissi, vel alterius cuiuscunq; substitutionis non transmittitur ad hæredē substituti decedentis ante euentum substitutionis. l. hæredes mei. §. cū ita. ff. ad Treb. l. si personam. C. de fideicomm. l. qui liberis. §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. l. 1. §. fin autē aliquid sub conditione, inducendo, vt ibi per Bar. C. de cad. tol. etiam si talis hr̄s substituti esset de suis
* hæredibus, vt est gl. no. ab * omnibus approbata in l. 1. C. de ijs, qui ante aper. tab. & probatur in iuribus s̄. allegatis reprobata gl. in l. is cui. ff. de act. & obl. quæ ab omnibus reprehenditur. ¶ Nec obstat si dicatur, q̄ gl. in l. is cui. potest saluari in casu videlicet, q̄n constaret mentem testatoris fuisse quòd substitutio transiret etiam ad hæredes, vt dixit Bal. in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. & quod in casu isto sit præsumendum testatorem voluisse etiam sentire, q̄ ius substitutionis transeat etiam ad filios masculos dicti Antonij pp dispositionem statuti ciuitatis Parmæ disponentis, quod extantibus masculis fœminæ non succedant: quia rn̄sio est aperta: nam licèt remaneat exclusus à dicto fideicōmisso dn̄s Io. Franciscus, non pp hoc sequitur, q̄ dicta hæreditas deuoluatur ad fœminas, puta ad dictam Mariam, sed deuolueretur ad dictum Christophorū superstitem & substitutum, si verū esset, quòd casus euenisset substitutionis. ¶ Præterea statuta ciuitatis Parmæ excludentia fœminas, loquuntur ab intestato, nos autē loquimur con-
3 dito testō, vnde statutum † loquens ab intestato non trahitur ad causam testati, vt declarat Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fugi. in 3. col. in versi. sed pone statuto cauetur, quòd frater ab intestato, &c. Bal. in l. repe. l. pater filium. ff. de inoffi. test. Item nō obstat id quod allegabant in contrarium, videlicet id, quod not. Bar. in l. cum filio, cum sim. ff. de leg. 1. quia Bart. loquitur in fideicōmisso puro, an illud transmittatur ad hæredem fideicommissarij decedentis ante aditā hæreditatem, vel ante restitutam, de quo plenè in l. cogi. §. idem Metianus. & in l. apud Iulianū. §. Antistia. & in l. quidam ita. in prin. cum simi. ff. ad Treb. nos autē loquimur in fideicōmisso conditionali. ¶ Ter-
4 tiò præsupponitur, † q̄ per dictam diuisionem, de qua constat publico documēto intelligitur inter dictos fratres remissum
c [c] esse ius fideicōmissi reciproci, & q̄ absq; eo quod ingrediamur opiniones, de quibus in §. duo fratres, res ipsa est decisa ex verbis dicti instr̄i valde prægnantibus, & hoc latius deduxi in consilio meo, & consuluerunt etiā ita plures illustres doctores: refero me igitur breuitatis cā ad scripta in cōsilio, & vltra ibi scripta etiā aliqua adducā, & inter cætera dico, q̄ in dicto instr̄o diuisionis continetur, q̄ quilibet dictorū fratrū diuidentium possit de parte sibi assignata facere, quod voluerit &c. sed ita est q̄ verbum voluerit, importat liberam voluntatem. l. quidam. de leg. 2. l. cum dr̄. §. latius. ff. mandat. l. fideicommissaria videbitur. & in l. filiusfa. ff. de dona. & in l. alio. ff. de ali. & ciba. lega. cum cōcord. ergo dētintelligi remissum fideicōmis. quia aliàs sequeretur, q̄ dicti fratres non possent libere testari de dictis rebus si alter eorum decederet sine filijs, & illa verba posita in princ. seu in præfatione instrumenti diuisionis, quæ declarant mentem ipsorum agentium. l. fi. cum vulg. ff. de hæred. instit. & quæ ōndunt intentionem ipsorum eius diuidere dicta bona cōia, seruit & sonat multum ad renunciationem fideicōmissi, quia præsumendum est pp mutuum grauamen, q̄a quilibet ipsorum appetit liberari, vt clarè dicit Angel. in l. qui cum tutoribus. ff. de transact. Item aliàs sequeretur, q̄ ista diuisio facta non haberet effectum diuisionis: nec remaneret res libera in gubernatione cuiuslibet, put fuit votum diuidentium, vt colligitur ex dictis verbis positis in prin. instr̄i. Nam eueniente causā prout euenit, videlicet, q̄ dn̄s Hugolinus decesserit cum filia, quam præsumitur diligere sicut seipsum. l. isti quidem, quod met. causa. l. scripto. vnde liberi, si non intelligeretur pp diuisionē remissum fideicommissum bona reinciderent in cōmunionē, q̄a filia rōne legitimæ partis & Trebellianicæ haberet dimidiam pro indiuiso, & fideicōmissarij aliam. c. Rayn. extra de testa. quod esset contra mentem diuidentiū inspectis verbis prædictis. ¶ Istis sic præ-
5 suppositis dico † ex pluribus liquere non posse dictā Mariam cōpelli ad cōpromissum ex forma statuti ciuitatis volentis q̄ de oībus causis inter coniunctos ptās cōpellat partes ad compromissum. Primò, quia cùm inter partes non vertatur quæstio facti, q̄m quilibet fatetur testm̄ Bartholomæi, quilibet fatetur mortem dicti dn̄i Hugolini, & filiam superextare, resultat, q̄ solum est q̄ō iuris, videlicet, an per dictā diuisionem intelligatur renunciatū iuri fideicōmissi, qui casus est declarus, vt probaui s̄. plenius in consilijs. Sed ita est q̄ vbi vertitur
d q̄ō super passu iuris, [d] maximè in quo non versetur probabilis dubitatio: non habet locum statutū de causis compromittendis, vt l. annale. & ibi hoc no. Bal. C. de fur. not. Pet. Cy. & Bal. in l. cùm proponas. C. de re. cre. & Io. de Imo. in l. si sic. lapicola. ff. de ver. ob. per gl. ibi. Bene facit quod not. Ia. de Aret. & Barto. in l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. & clarius Bal. in l. qui ex relatione ad fi. C. de leg. & quod not. Bald. in l. 1. ff. de transac. vbi voluit, quòd tale statutum non vendicet sibi locū, vbi per partem post conclusum in causa peteretur tale compromissum fieri: q̄a post conclusum in cā non est quæstio facti, sed iuris, cùm post conclusum in causa non dicatur cognoscere, sed cognitū esse & omnia dicentur tunc esse victoris, vt no. gl. & doc. in c. significauerunt. in verbo, liquere, de testi. & istud dictū multū in practica commendat Paul. de Ca.
6 in proœ. C. ¶ † Secūdò fortificatur, quia instr̄m facit rem ma-
e nifestam. [e] c. cum olim. de ver. sign. l. fi. in verbo manifestum. cum gl. C. de rebus cred. & declarat Bar. in l. 1. in princ. in 1. q. ff. de ope. nou. nun. & maximè stante statuto ciuitatis Parmæ quo cauetur, q̄ instr̄a habeant executionem paratam &c. ergo super his quæ deciduntur per dictum instr̄m diuisionis, & sic

sic super fideicōmisso remisso non pōt fieri compromissum de
iure & de facto: quia tale compromissum est transactio: [f] vt
no. in auth. vt dif. iud. in prin. & in auth. si non contigerit. C.
de iu. transactio autē non hēt locū super re manifesta & clara.
l. 1. & l. post rem. ff. de transact. & ita in proposito decidunt doct.
quod in dicto casu non habeat locum dispositio dicti statuti:
vt per eos in præalleg. l. post rem. & in l. eleganter. in princ. ff.
de cond. indeb. & not. Bart. in l. 1. const. C. & in l. ambitiosa. ff.
de decr. ab ord. fa. & doc. in c. exposita, vbi bonus. text. de arb.
& Angel. in repetitione. l. vectigalia. ff. de publ. & expressius
Ang. in cons. 218. incip. Visa facti narratione. ¶ Nec obstat si
dicatur, q statutum loquitur in agente, nos autē in excipien-
te: qa dato quod ita esset: tñ cui damus actionem multò for-
tius exceptionē. l. 1. §. q autē. ff. de superfi. & in regula, cui da-
mus. lib. 6. ergo statutum tribuens viam executiuā instrō quo
ad agendum, multò fortius quò ad excipiendum, & maximè
7 † q statuta & iura etiā exorbitātia extendūtur ad casus in qui-
* bus est maior rō, qñ extensio surgit, ex illa regula, cui licèt id
quod est plus licere dēt id quod est minus, vt * cōiter tenent
scribentes quos latè refert Io. de Imol. in l. si verò. §. de viro. ff.
sol. mat. Item non obstat, si dicatur, q statutū loquitur quò ad
psonas nominatas in instrō, non quò ad hæredem: quia rñdeo
q statutum primò loquitur generaliter. Secūdò rñdeo q, etiā
dato quod statutum nō haberet locum in hærede: tamē illud
esset verum antequam constaret ipsum esse heredem, sed con-
8 stitutio † quòd talis sit hæres illius, qui est nominatꝰ in instru-
mento eodem modo habet locū via executiua in cōstituto in
persona hæredis, sicut in persona principalis: ita clarè decidit
Bald. in l. per diuersas. in 10. q. C. man. & Io. de Imo. post Ang.
in l. postula. in prin. ff. ad Treb. sed ita est quod constat Mariā,
Catharinam esse hrēdem Hugolini, quia à dictis Christophoro
& Ioàn. Francisco ipsa conuenitur, tanquā hæres, ergo dictū
9 statutum vendicat sibi locum in ipsa. ¶ Tertiò, † quòd statutū
de quo suprà nunq̄ locū habet, vbi opponeretur contra agen-
tem exceptio impediens litis ingressum, vt signanter voluit
Bal. in l. fratris. C. de transa. & Roma. in consi. inci. Visis in fa-
cto proposito puncto, & statuti copia, &c. quæritur per rōnes
de quib. per Bar. in d. l. fun. sed dictis agentib. obstat exceptio
10 transactionis: qa † illa diuisio per quam inducitur remissio fi-
deicom. habet vim transactionis quò ad fideicōmissum, vt est
tex. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. obli. in verbo quasi
transactū &c. transactio autē dr̄ exceptio litis finitæ & impe-
dit litis ingressum. d. l. fratres. & l. 1. & 2. ff. de iureiur. & in c. 1.
de lit. contest. in 6. Item vbi notoriè † constat de defectu iuris
11 agentis, ppter exceptionem oppositam semper talis exceptio
g impedit litis ingressum [g] vt est notabilis doctrina Host. & An-
to. de But. in c. dilecti. de lib. ob. allegant in ar. c. significante,
qui matri. accu. poss. & idem no. Bal. in l. postq̄ liti. C. de pac.
referens ita tenere Io. Andr. in c. exceptionis obiectus. de litis
cōtest. lib. 6. ar. no. in l. qui cum maior. §. si patris. ff. de bo. lib.
& eorum quæ no. Inno. in c. 1. de offic. vica. ¶ Plus dixit Bald.
12 † in d. l. postquā liti, q, etiamsi opponatur exceptio perempto-
ria, quæ aliàs non consueuit impedire litis ingressum: tñ si de
dicta exceptione peremptoria constet per narrationē actoris,
semper talis exceptio impediet litis ingressum. allegat. l. cum
precum. C. de lib. cau. quia seipsum excludit agens. l. si procu-
13 ratorio. §. sed si alius. ff. qñ ap. sit. ¶ Facit † quod not. Cyn. in
auth. sed iam necesse. C. de do. ante nup. vbi dicit, q, licèt aliàs
contra præsumptionē iuris, & de iure nihil allegari, vel proba-
ri possit, vt in iuribus vulgaribus, tñ admittitur pbatio resul-
tans ex propria voce illius contra quē allegatur, vt est gl. sing.
in corpore vñ sumitur. d. auth. sed iam necesse. & no. Innoc. in
c. quia plerique. de immu. eccle. sed ita est quòd notoriè constat
de defectu iuris dictorum agentiū propter dictū instrm diui-
14 sionis cui nihil opponitur. † acta enim inducunt notorium,
vt no. Inn. in c. ex insinuatione, de appe. & in c. per tuas. de te-
sti. cum simi. & etiam ex narratione dicti Io. Francisci in peti-
tione rei cōis fideicommissi constat de defectu iuris sui: quia
vocat se esse hæredem Antonij, qui fuit substitutus dño Hu-
golino, & certum est, q, ius substitutionis non transmittitur
ad hæredes, vt dixi in prin. ergo manifestè cōstat de calumnia
dictorum agentiū: & eis obstare exceptionem litis finitæ seu
15 impedientem litis ingressum: Insuper vbicunque † opponitur
exceptio sub hac forma, tibi ipso iure non competit actio si-
h ue facultas agendi, talis exceptio semper impedit litis [h] in-
gressum: vt l. si pupilli. §. quanquā. & ibi not. Bar. & doct. ff. de
neg. gest. & Bar. in l. cum quærebatur. ff. iu. sol. & Guil. de Cu.
Iac. de But. & Bartol. in l. nam & postea. in princ. per ibi nota-
ta. ff. de iureiur. & in l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. sed ita
oppositum est dictis agentibus, quod eis non competit facul-
tas agendi, & iustificat tam per dictum instrumentū diuisio-
nis, & renunciationis fideicōmissi, quā etiā p contrauentio-
nem factā per eos agendo ad restitutionē fideicōmissi contra
formam dicti instrī iurati, per quā contrauentionem ipso iu-
re incidunt in pœnā priuationis omnis iuris vel actionis sibi
cōpetentis. l. si qs maior. in verbo mox. & ibi gl. & doct. C. de
transact. & sic ex isto capite etiā constat obstare eis exceptionē
16 impedientem litis ingressum, † per quā patet euidens calum-
nia petentium compromissum pp quā debet audiri contra tā
lem petitionem compromissi ille qui aliàs non posset audiri
ex forma iuris vel statuti, nam videmus q, licèt cōtra tres sen-
sententias conformes nihil possit opponi etiā de nullitate. in
cle. 1. de re iud. tamen fallit, vbi ex actis euidenter de nullitate
constaret, quia tunc propter calumniam petentis executio-
nem taliū sententiarum admitteretur exceptio ad impedien-
dam executionem, & idem voluit Oldra. in cons. 108. & facit
festum Roma. in d. §. de viro. in 32. falle. in princip. ¶ Quartò,
17 † quia tale statutum non comprehendit minorem, [i] vt consu-
i luit Bar. in consilio incipi. Quæritur nunquid statutum de
compromissis potissimè per l. minor. 25. annis filio. §. mino-
res. ff. de minor. & maximè qñ statutum arctaret ad compro-
mittendum de iure & de facto, prout in casu nr̄o: quia tunc
nunq̄ pōt curator minoris compelli ad tale cōpromissum, ita
dixit Ang. in l. Imperatores. ff. de pac. ex eo quia arbitrator in
quē compromittitur de iure & de facto, hēt potestatem aufe-
rendi de iure vnius, & dandi alteri, vt no. in l. si de meis. §. re-
cepisse. & in l. sed si in seruum. §. si iudex. ff. de arbi. & no. Bar.
in §. arbitrorum. & canonistæ in c. quintauallis. de iureiu. sed
curator vel alius administrator non pōt remittere aut donare
seu cōcedere ptātem donandi, vt no. in d. l. Imperatores. & in
l. tutoris. ff. de pac. & plenè in l. præses. C. de transact. ergo &c.
Præterea, qñ statutum tractaret de auferendo iure quæsito ipsi
minori seu de inferendo sibi damnū, nunquā statutū compre
hendit minorem, vt egregiè decidit Bar. in l. fi. in fi. C. in qui-
bus causis in integ. resti. non est neces. & Ant. de But. in c. con-
stitutus. de resti. in integ. sed per talem ptātem cognoscēdi de
iure & de facto, de qua in dicto statuto, tractatur de auferen-
do iure ipsius minoris, & de inferendo sibi damnū, & isto mo-
do limitant iura, quæ dicunt, q, statuta vel consuetudines li-
18 gant minores. Accedit quod † eleganter voluit Guil. de Cu.
in l. ingenuum. ff. de sta. hom. & Bar. in quibusdam lecturis in
repetitione. l. consuetudinis. C. quæ sit lon. cons. vbi quærūt,
an consuetudo liget minores? & concludunt q, aut cōsuetu-
do respicit actum cuius bene capax est minor sicut & maior,
vt mr̄imonio. c. fi. de iud. lib. 6. & no. in l. ait prætor in prin. ff.
de mino. & tunc consuetudo comprehendit minorem: aliàs
secus, allegat in arg. l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. &
hon. sed ita est q, quò ad compromittendū maximè de iure &
de facto non est minor habilis, sicut & maior. d. §. minores.
19 cum alijs quæ allegata sunt suprà. ¶ Quintò, quia † periurus
non auditur in iudicio, vt no. Spe. in tit. de actore. §. 1. in versi.
Item q, est periurus ni fallor. ¶ Sextò, quia pendente dilatio-
ne concessa hæredi ad conficiendum inuentarium non pōt à
legatarijs & fideicōmissarijs hæres conueniri. l. fi. §. donec. C.
de iure delib. & dato q, hæres interim ageret, vt ibi no. Bartol.
* Ang. & * cōiter doct. & per Bar. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen.
20 ¶ Septimò, † quia dictū statutum non comprehendit casum,
k qñ petens compromissum veniret contra cōtractū iurō [k] valla-
tum, qa statutum non pōt disponere super iurō velut super re
spirituali: vt clarè firmat Ray. & Bar. in l. omnes populi. in 3. q.
principali. ff. de iust. & iu. & quia de iure diuino scriptum est,
reddite iura vestra Deo. c. debitores. & c. nimis. de iure. Idem
tenuit Fed. de Senis. in cons. 272. per c. cùm contingat. de iu-
reiu. & c. licèt. eod. tit. lib. 6. & c. 2. de pactis. in 6. iuncta l. non
dubium. C. de legibus. & l. iurisgentium. §. & gnāliter. ff. de
pact. & licèt aliqui teneant, q, statutum laicorum possit dispo
* nere super iurō, tñ * oēs tenent, q, vbi statutū non facit men-
tionem de iurō, non trahatur ad casum, in quo iurm interue-
nisset,

nisset, vt firmat Io. And. in addi. Spec. in tit. de senten. prola. §.
vt auté. ver. hoc auté. Rom. post. Nic. de Mat. & post Ia. de Bel.
in disputatione sua incip. Lege Perusina cauetur. per regulam
21 † quæ hẽt, quod semper iurm debet seruari, vbi seruari põt si-
ne interitu salutis æternæ, si iurm non fuit vi dolo, vel metu
præstitũ. c. si verò. & in c. cùm contingat. de iureiu. & c. quãuis.
de pac. in 6. & idem sequitur An. de Bu. in d. c. cùm contingat.
de iureiur. Idem tenuit Io. de Imo. in præallega. c. cùm contin-
gat. & inter cætera allegat, q; statutũ debet interpretari scd̃m
ius cõe. l. 2. C. de noxa. c. cùm dilectus. de consuetu. sed de iure
cõi semper potentius operatur actus iuratus, nec subiacet iuri
positiuo. d. c. licèt mulier. iuncta l. 1. §. & cum lex. C. de rei
vxo. & l. pactum. C. de colla. iuncto. d. c. quamuis. hoc ẽt vr̃ vel
le apertè Bart. in auth. sacramenta. C. si aduer. vend. & in l. si
qs pro eo. ff. de fideiusso. in 3. membro. vbi voluit, q; qñ statutũ
non loqtur præcipuè vel prohibitiuè in personã iurantiũ, sed
dicat, q; cõtractus mulieris vel minoris non valeat sine cõsen-
su ꝓpinquorum, tale statutũ non trahetur ad casum, qñ mi-
nor vel mulier sine illa solennitate cõtraxissent cũ iuramen-
to, sed ita est quòd statutum præsens non loquitur præcipuè,
vel prohibitiuè in persona contrahentium cum iuro, ergo &c.
Quinimò, dato etiam, q; essemus in casu in quo statutũ præ-
ceptiuè in persona contrahentiũ iurantiũ loqueretur, q; non
* est, tñ adhuc magis * cõis opi. est cõtra Bar. q; statutũ non com
prehẽdat istũ casum, vt no. Ang. Raph. & Pau. de Cast. in d. l. si
quis pro eo, & Sal. in d. auth. sacramenta. & Io. de Ligna. Ant.
de But. & Ioan. de Imol. & Abbas in præalleg. c. cùm contin-
gat. in quo non insisto: quia non sumus in illis terminis. præ-
22 dicta fortificantur per notata, † per gl. fi. in c. cùm non deceat.
de elec. in 6. quam plurimum commendat Ang. in l. 1. §. quæ
honorandę. ff. quarum rerum act. non da. quæ vult, quòd licèt
derogetur aliquibus priuilegijs, statutis vel dispositionibus
nunquam intelligitur derogatũ iuratis dispositionibus: nisi
de iuramento facta sit mentio. Ad idem optimus tex. in c. con
stitutus. de rescri. & quod no. Cy. & Sali. in l. fi. C. si contra ius
vel ius vti. pub. in q. quam ponit de eo, qui iurauit non impe-
trare saluum conductũ à principe, & postea impetrauit non
l faciens mentionem de iuro. Postremò [l] hoc non præcisè con-
suluit per plures rationes Pau. de Cast. lib. 2. con. 13. incip. Visis
& cõsideratis omnibus. Reliqua suppleat summa sapiẽtia do-
mini iusdicentis, cum hic studeo in libris alienis, &c. Alex.

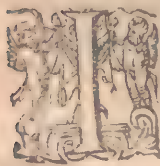
ADDITIO.

a ¶ Vertitur. Alex. s̃. lib. 2. consil. 37. num. 29. testatur scd̃m istud suum consilium fuisse iudicatum Parmæ.
b ¶ Arctari. ĩ. eo. cons. 65. cons. 144. num. 2.
c ¶ Remissum. s̃. lib. 3. cons. 60. nu. 3. ĩ. eo. cons. 100. in fi.
d ¶ Iuris suprà lib. 2. cons. 62. col. 2. Soc. cons. 59. nu. 3. lib. 3.
e ¶ Manifestam. s̃. lib. 2. cons. 37. num. 16. And. Tiraq. in consue. Pict. tit. retract. §. 2. gl. 1. num. 20. cum seq.
f ¶ Transactio s̃. lib. 1. cons. 22. num. 3.
g ¶ Ingressum. c. 1. de lit. contesta. in 6. Steph. Auffr. in addi. q. thol. q. 67. Ias. ait prætor. 1. col. 2. l. nam posteaquam. §. sed & si quis. col. fi. de iureiuran. cons. 166. col. 1. lib. 1.
h ¶ Litis. dummodò statim constet. Matth. Afflic. dec. Nea. 52.
i ¶ Minorem. contrarium tenet. s̃. lib. 6. cons. fi.
k ¶ Iuramento. imò per no. s̃. lib. 1. cons. 27. cons. 59.
l ¶ Postremò adde s̃. lib. 2. cons. 37. num. 29. vbi testatur Alex. ita fuisse iudicatum Parmæ.

EPITOME.

¶ Ioannes Gallus dedit Ioanni Fulcherio centum libras, & quoddam pratum pro certo fundo partim arabili, partim vineato: & fecit proclama, vt collaterales & vicini Fulcherij venirent, si vellent ad retractum, vel prælationem seu redemptionem dicti fundi, & gabellam soluit sicut de emptione, vtrum statutum de præsentatione facienda pro rebus venditis alienatis, vel in solutum datis habeat locum in hoc contractu. Respond. Alex. quòd sic.

CONSILIVM LXIII. Allegationes.

IN causa & lite inter Galadellum de Sauorettis
de Rauenna agentem & appellatum, & Ioannẽ
Gallũm reum conuentũ & appellantem. Viso
processu & narratis in themate vr̃ partes iudicis
esse in ꝓnunciando malè appellatum pro parte
dicti Ioannis, & bene fuisse iudicatum in fauorem dicti Gala-
1 delli. Primò, quia † attento q; statutũ sub rubrica de præsenta-
tione facienda (in quo cõsistit tota vis huius causæ) loquitur
nõ solùm in rebus venditis, vel in solutũ datis, sed etiã loquit
de rebus alienatis, quod verbum, s. alienatis, est generale ad
omnem actũ, per quem dñium transfertur. l. 1. C. de fun. do. l.
fin. C. de rebus alie. non alien. & in c. nulli. de rebus eccle. non
alien. & ibi expressè dr̃, q; dictum verbum comprehendit per-
mutationem, de qua quidem permutatione vertitur præsens
qõ, ergo dictum statutum loquens de præsentatione facien-
da pro rebus venditis alienatis vel in solutum datis, vr̃ sibi lo-
a cum vendicare, qñ res data esset ex causa permutationis: [a] &
b licèt aliàs qñ fit mentio de precio, [b] prout fit mentio in dicto
statuto, videatur debere intelligi de venditione strictè sum-
pta, & non de permutatione. l. fin. C. de prædijs curia. li. 10. &
quod no. Spe. & Io. And. in tit. de empt. & ven. §. nunc dicen-
dum. el 2. ver. sed pone statutum, tñ illud ibi procedit, qñ facta
est mentio de venditione: quia licèt venditio largo sumpto
vocabulo sit nomen generale aptum comprehendere omnem
alienationem. l. statu liber. §. à cæteris. ff. de statu lib. tñ qñ iux-
ta dictum verbũ fit mentio de precio, tunc vendere accipitur
strictè ꝓ contractu vendititionis, non pro omni alienatione
ita loquitur tex. in d. l. fi. iuncta gl. in verbo, redhibẽdo, & no.
ibi Bar. vel ibi loquitur, qñ ista dictio pretium, non iungeba-
tur simul cũ verbo vendere, & cum verbo alienare, sed in casu
nostro iungitur cum verbo vendere, & cum verbo alienare:
vnde tunc nun põt dici, q; solum importet contractũ vendi-
tionis, quia sequeretur q; illud verbum alienare, esset frustrà
appositum, quod non est dicendum. l. si qñ. in princ. ff. de leg.
2 1. & in c. si Papa. de priuileg. in 6. ¶ Confirmo † per id, quod
notabiliter decidit Spec. & Io. And. in tit. de locat. §. nunc ali-
qua. ver. 121. & Ioan. And. & alij post eum, in c. potuit. de loca.
vbi quæritur, an sicut non põt emphyteuta vendere ius suum
irrequisito dño, iuxta l. fin. C. de iure emphy. ita etiã nõ possit
†1 permutare. † & concludunt, q; non [c] põt permutare, sicut nec
c vendere: quia permutare est species venditionis. l. sciendum.
§. deinde. versi. emptorem. ff. de ædil. edi. l. fi. ff. quibus ex cau.
in posses. ea. & l. 2. C. de rerum permuta. Item quia tex. in d. l.
fi. C. de iure emphy. vtitur verbo alienare, quãuis in eadẽ. l. fi.
sit adiecta hæc dictio precium, vt ibi dum dicit tex. precia me-
liorationum. & ibi dum dicit, quantum precium, &c. & ideo
in proposito erit exsoluendũ dicto Ioanni precium, id est cõis
æstimatio illius terræ pratiuæ, quã dictus Ioannes Gallus de-
dit Ioanni Fulcherio & libras centum, quas etiã eidem Ioan-
ni Fulcherio dedit pro acquisitione illius petiæ terræ aratoriæ
& vineatæ, de qua est quæstio: nam istud pratum censet̃ pars
precij. l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. & argu. d. l. 2. C.
3 de rerum permuta. cum fi. ¶ † Præterea posito q; dictum sta-
d tutum locum non haberet in vera & pura permutatione, [d] tñ
in proposito casu vr̃ sibi locum vendicare, qa dictus cõtractus
fuit factus pro libris centum, & pro duabus tornaturis terræ
pratiuæ quæ sunt modici precij: vt in themate cõtinetur, & sic
non sunt dictæ duæ tornaturæ prati ad cõmoditatem alterius
prædicti dicti Ioannis Fulcherij permutantis, qa ibi prope ni-
hil aliud habet, vt in puncto dr̃, vñ probabiliter existimari põt
aut dictos contrahentes adiecisse dictã petiam terræ pratiuæ
in fraudem dicti statuti, vt emptio videretur permutatio, &
sic est fraus de cõtractu ad cõtractum. l. si sponsus. §. circa. ff. de
don. inter virum & vxo. & no. glo. & doc. in l. cõtra. ff. de legi.
& in l. ab Anastasio, in verbo, coloratã, & ibi Bart. C. mand. &
per not. per glo. fi. in c. quanto. de priuile. & per Bald. in l. non
dubium. circa sextam vel septimam col. de legi. aut q; inten-
tio cõtrahentis fuerit, q; dictus cõtractus esset contractus ven
ditionis, & hoc declarat̃ ex his quæ subsecuta sunt, quia fuit
facta solutio gabellæ per dictum Ioannem Gallum, quæ non
erat sic soluenda, si fuisset permutatio: vt narratur in thema-
te, fecit etiã dictus Ioannes Gallus proclamari, si quis vellet se
præsentare scd̃m formã dicti statuti, & per actus subsequentes
declarantur præcedentia. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de lega. 1.
Et pro hoc facit, quia in dicto contractu alienationis fuerunt
adiecta verba, quæ pñt conuenire venditioni, non solum per-
mutationi patet dum ibi dicitur, q; Ioannes Fulcherius dedit,
tradidit & permutauit, nam verbũ tradidit, conuenit magis
venditioni q̃ permutationi: quia venditor tenetur de natura
contractus

contractus ad tradendum non ad dandum: sed permutans tenetur ad dandū: & sic ad transferendum dñium rei. l. ex empto, in prin. ff. de actio. emp. l. 1. ff. de rerum permut. & ibi not. & no. in l. 1. C. de rerū permu. ¶ Et p hæc † non ob. not. p doct.
4 in l. Aristo. in prin. ff. de dona. & in l. 1. ff. de rerum permuta. & in l. si in emptione. in prin. ff. de cantrah. empt. & in c. ad quæstiones, de rerum permu. & in l. 1. C. eod. tit. vbi volunt, q attenditur id, quod principaliter [e] agitur ad cognoscendum, an sit cōtractus venditionis vel permutationis: nam ibi loquunt, qñ ex verbis apparebat solùm q voluerit permutare [d]: sed hîc tam ex verbis contractus, quàm etiam ex sequentibus apparet etiam de animo venditionis, & cùm plus esset preciū consistens in pecunia numerata quàm valor prati debet magis iudicari q sit venditio, per d. c. ad quæstiones. & argumento l. quæritur. ff. de statu ho. & notant doc. in locis proximè allegatis, & Bal. in præludijs feudorū in 7. co. ¶ † Insuper moueor,
5 quia propter dictū proclama continens, si quis vellet se præsentare &c. vt in themate continetur, dictus Ioannes Gallus dī se obligasse collateralibus vicinis comparentibus, & se præsentantibus de reuendendo [f] eis restituo sibi precio, vt notabiliter declarat Bal. in l. licitatio. in prin. ff. de publica. in versicu. quæro aliquis vendit, &c. & in l. si tempora. C. de fide instrumentorum, & iure hastæ fis. lib. 10. per id quod in simili hr in l. qua ratione. §. fin. ff. de acquirendo rerum domini. & in l. 1. ff. furti. aduer. nau. caupo. Et ideo non immeritò fuit bis p hac parte iudicatum sequendo consilium peritorum, quorū consilio causa principalis & successiuè causa appellationis commissa fuit, aduertatur, quia non videtur legitimè probatū, q Galadellus sit collateralis vicinus, seu proximior vicinus, & q ita fuerit tempore dicti contractus, vt requirit statutum, licèt simpliciter fateatur reus q Galadellus fuit & est vicinus: nam de iure vicinus dicitur esse omnis ille qui non distat à loco, qui inde exaudiri possit vox hominis: ideo hoc clarius deducitur & probatur, quò ad reliqua etiam res hæc p actore in puncto iuris in magno periculo versatur mea sententia, propter hoc scripsi in modum allegationum. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Permutationis. And. Tiraq. tract. retrac. §. 1. gl. 2.

b ¶ Precio. Ias. l. filiusfa. §. diui. l. 1. col. 14. & lect. 2. col. 21. de lega. 1. limitat Ias. cons. 45. col. 1. lib. 1. dixi in consu. Paris. §. 23. nu. 1.

c ¶ Quod nō, & bene ita tñ vt non incurratur pœna, nisi per realem traditionem dño irrequisito, vt dixi in consu. Par. §. 13. gl. 5. num. 3. §. 56. in princ. vide no. s. lib. 3. cons. 119. num. 6. s. libr. 5. cons. 17. in fi.

d ¶ Permutatione. quod placet, si non essent alia verba statuti, quæ s. eo. num. 1. ideo sustinenda est conclusio consilij per rationem sequentem.

e ¶ Principaliter. Alexa. l. 2. in prin. col. vlti. si cert. pet. l. Gall. §. instituens. col. vlt. de lib. & posthu. Signo. cons. 48. Corn. consil. 45. lib. 4. And. Tiraq. in consu. Picto. tit. retra. §. 30. gloss. 1. nu. 8. Alcia. l. 2. in prin. nu. 18. de verb. obl. Nos obseruamus, q pro rata precij censetur venditio & in residuo permutatio, vt dixi in consu. Parisi. 7. 13. gl. 5. q. 12. §. 23. q. 15.

f ¶ Reuendendo. i. de relaxando iure retractatus proximitatis, vel vicinitatis, si ad hoc venirent intra tempus à statuto loci præfixum, vt per Bal. Matth. Affli. tract. protomiseos.

EPITOME.

¶ Quando copula non requirit concursum omnium.

CONSILIVM LXIIII.

IN causa & lite inter præstantem iurisperitum, & causidicum dñm Guidonem de Argenta agentem, & Bonifacium & magistrum Bonandream de Saluettis se defendentes, visis actis causæ, & quæ p vnaquaq; parte in iure allegata sunt, mihi v... sententias esse cōfirmandas, seu saltē reformandas in fauorē dicti Guidonis, & sic cōdemnandos esse dictos reos conuentos ad frumentum, de quo in petitione, vel ad preciū quod valuit frumentum tpe destinatæ solutionis, seu quanti plurimi valuit à tpe, quo lis fuit habita pro cōtestata scdm electionē dicti Guidonis, p ut vltra ius cōe disponit statutū loci
1 sub rub. quo tpe æstimationis frumenti soluendi ratio haberi
† 1 debeat. † Nam de iure cōi clarū est, q attenditur † quanti plurimi valuit à tempore moræ seu litis contestatæ, qñ antea mora non præcessit. l. vinum. cum ibi no. ff. si cer. peta. & l. in hac. ff. de tritica. & in casu nostro debitores fuerunt in mora, p lapsum diei adiectæ in cōtractu. l. magnā. C. de contrah. & com. stip. & l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de act. & oblig. & etiam lis fuit habita pro contestata ex forma statuti vigore cōtumaciæ reorum, & declarationis factæ per iudices de procedendo ad vlteriora, & statutū etiā disponit, q si debitor frumenti vltra diē destinatæ solutionis contumax, & in mora fuerit creditore eū iudicialiter conueniēte & debitore negāte, & causam calumniosè differente, sit in electione creditoris habere frumentum vel preciū, qd valuerit tpe destinatæ solutionis, aut quāti pluris valuit à tpe litis cōtestatæ. vel quasi contestatæ citra. ¶ Nec ad hoc ob. si diceretur, q non concurrunt ea, quæ in statuto requiruntur, s. q debitor negauerit: quia imò cōfessus est se debere, & obtulit eius procurator in iudicio se soluturum æstimationem scdm tps factæ traditionis frumenti. quia rñdeo q debitores fuerūt contumaces in soluēdo, cessando vltra diem solutioni præfixū: & de illa contumacia in soluendo loquitur statutū, patet quia etiam si compareat & neget, & sit cōtumax in comparādo: tñ statutū vult, q teneatur ad incrementū precij subsequentis, nam † non solū potest dici morosus, sed etiā
2 cōtumax in non soluendo ille, qui cessat soluere, qñ est interpellatus p creditorem vel per lapsum diei, iuxta l. si pecu... §. 1. cum ibi no. per Bar. ff. vt in pos. leg. l. fi. §. iussus. ff. de appel. l. 2. C. de li. & eorum lib. cōcurrit etiam hic negatio, qa debitor fuit cōtumax in cōparendo ad rñdendum in iudicio, & cōtumax hr pro negante, si sibi negatio est deterior. l. de ætate. §. qui tacuit. & no. l. maximè per Bar. in l. qdiu. lulti. ff. de acq. hær. & cām per calumniā distulit etiā, qa fuit debitor contumax in comparendo vsq; ad tps ferēdæ sniæ: quamuis ... fuerit citatus etiam personaliter, & sic fuerit verus contumax. l. ex consensu. §. fin. ff. de appell. & plenè not. in l. fin. ff. de in integ. rest. & in cle. 1. de do. & contu. & postea accusauit iudicē tanquā suspectū absq; eo, quod appareat de vlla iusta causa recusationis, nec de vlla iusta cā non cōparendi, vñ cōtra verum contumacem lex præsumit, & iō sibi denegat facultatē appellandi. l. & post edictū. §. fi. ff. de iud. & l. p perandū. §. fin autē reus. C. de iud. & etiā quia assertus procurator dicti Bonifacij allegans dictam suspicionem, neq; de illa probauit, neq; de mandato suo intra terminum sibi præfixum fidem fecit, & sic de præsumpta calūnia constat cōtra non p bantem. l. qui non p basse. C. de calūnia. & plenè not. in l. 1. iuxta prin. ff. ad Tert.
3 ¶ Præterea † & secūdò rñdeo, q non requiritur, q copulatiuè
† 2 reus negauerit, & cām calumniosè distulerit: qa qñ copula [a]
a ponitur inter plura, quæ non sint respectiuè posita per modū accidentis, non requirit concursum omniū, sed in vnoquoq; p se verificat. l. 1. iuxta prin. cū ibi not. p Bart. ff. de his qui not. infa. & l. 1. iuxta prin. ff. ad legē Cor. de sic. & no. per Bart. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus du. & in l. 1. in prin. ff. de iusti. & iure. cum si. vñ si lex dicit, q sit infamis ille qui de furto & raptura & iniuria, & de dolo & fraude damnatus fuerit, nō reqritur q oīa ista copulatiuè concurrant, sed satis est qd alterum prædictorum fecerit. d. l. 1. & ibi Bart. ff. de his qui not. infa. cum si. vnde in proposito dicti statuti, perinde hr ac si statutum diceret, q rōne moræ commissæ per debitorem in soluendo teneatur ad quanti plurimi valuit frumentum à tempore moræ debitor in iudicio conuentus q negauit, & ēt debitor qui causam per calumniam distulit, & in proposito nostro verū est dicere, q saltem debitor cām per calumniam distulit, & quod hæc fuerit mens statuti p batur etiā per id, qd sequitur, dum dicit, à die litis contestatæ, vel quasi contestatæ: nam cōtestatio resultat ex negatione. l. non nouam. C. de iud. l. 2. in prin. C. de iura. cal. sed quasi contestatio resultat, qñ reus non cōparet scdm formā. l. 2. C. vbi in rem act. & p ut etiā à statuto
4 prouidetur. ¶ Fortificatur † iste intellectus ad dictum statutum per id quod notabiliter voluit Bald. in l. 1. in princi. ff. de inst. & iur. & Ant. de But. & Io. de Imo. in cle. quia plerisq;. de elec. vbi dicunt quod cū de natura copulæ sit ampliare & extendere. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. 3. ideo si copula potest intelligi q refertur ad plura & diuersa subiecta, non ad vnū subiectum multipliciter qualificatum, debet ita intelligi & referri, & ideo dicunt quòd si in testō testator dixit, qd legabat doctoribus & medicis Paduæ venientibus ad legatum illi qui sunt ... ctores

ctores tm̄, & nō medici, & etiā illi qui sunt medici tm̄, & non doctores. Pro hoc etiam allegant l. patronus. §. 1. ff. de legat. 3. ideo in proposito debet intelligi dictum statutū, & dicta copula, vt comprehendat tam debitorem qui post moram negauit, quàm debitoré, qui post moram commissam in soluendo non negauit, sed lité per calumniá distulit. ¶ Accedit id quod
5 dicunt † Ant. de But. & Io. de Imo. no. in d. clem. in plerisq;, q, vbi essemus in materia stricta vel exorbitanti: tunc copula intelligitur referri ad idem subiectum multipliciter qualificatum, vel ad diuersa subiecta, sc̄d m q̄d magis restringet odiū, & ampliabitur fauor: nisi aliter de mente appareat, per quod dicunt, q, si imponeret ex forma statuti pœna nobilibus & bastardis tale quid procurantibus, intelligitur de nobilibus & bastardis simul, & sic nobiles tm̄, vel bastardi tm̄ non comprehenderentur: secus si ageretur de fauore. ar. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. Sed in proposito, si verba dicti statuti referentur ad idem subiectum, s. vnius & eiusdem debitoris multipliciter qualificati copulatiuè, & sic ad debitorem qui negauit, & per calumniā cām distulit, ampliaretur correctio iuris communis: quia corrigeretur. d. l. vinum. cum materia, & correctio iuris cōis est res odiosa, & restringenda. l. præcipimus. C. de appel. c. cùm expediat. de elect. in 6. Item daretur materia calumniandi: qa si debitor perseueraret in calūmniosa contumacia & subterfugijs, tn̄ nunquā negaret expressè in iudicio, sequeretur q, eo modo posit eludere actorem, & cum iactura actoris locupletari, retinendo frumentum tpe quo esset magni precij, & restituendo postea precium vile, prout valebat tpe cōtractus, sed iniquum est, quòd quis ex sua calumnia & contumacia locupletetur. l. siue hæreditaria. ff. de negotijs gestis. d. l. properandum. §. primo. l. seruus. ff. quod vi aut clam.
6 ¶ Fortificantur † prædicta: quia quando resultat absurdum, seu intellectus incongruus, q, dictio, Et, retineat suá propriā naturam, tunc resoluitur in disiunctiuam: vt nota. Bar. in leg. Gallus. §. etiāsi parente. ff. de lib. & posthu. facit l. si is qui ducenta. §. item si pater. ff. de reb. dub. & quod habetur in l. generaliter. in prin. C. de insti. & substi. sub condi. fac. sed resultaret iniquitas & absurditas, quā proximè dixi, si diceremus, q, propter dictam copiam requireretur, q, copulatiuè concurreret, q, debitor negasset, & causam per calumniam distulisset, ergo &c. & hanc puto esse veram, iustam & æquam interpretationem dicti statuti, in qua consistit (vt mihi videtur, omnis difficultas huius causæ: quia reliqua videntur mihi facilia: nam non obst. q, in libello in quo agebatur contra duos correos in solidum obligatos debuit dici per actorem, q, vnica solutione erat contentus: quia si bene inspiciantur verba libelli in principio istud ibi fuit opportunè expressum. Nō obstat, q, non debuit continentia causæ diuidi: & sic contra vnū ex correis iudicari per vnum iudicem, & contra aliū correum debendi & consortem litis per alium iudicem: quia respondetur, q, imò attento, q, vnus ex correis per se recusauit iudices, alius non, saltem per procuratorem legitimè facienté fidem de mandato: ideo potuit contra vnum iudicari, & contra aliū supersederi, vt est tex. in l. non idcirco. ff. de iu. & in l. de vnoquoq;. in prin. & ibi no. ff. de re iud. & saltem hoc procedit in casu nostro, in quo magister Bonandreas solum suo nomine iurauit illos iudices habere suspectos. Nō obstat, q, citatio ad audiendam intentionem iudicum non fuerit certa, & sic valida, quia super hoc non puto esse opus insistere, saltem quia ad iudicem appellationis spectat reformare sententiam, attento q, in casu nostro si aliquis defectus fuit, non fuit circa petitionem, sed circa ea quæ concernunt solennitatem ferendæ sententiæ. hæc habentur in l. absentem. C. de accus. nota. per glos. & doct. in l. 1. C. quando prouo. non est ne. & in l. si vt proponis. C. quomodo & quando iud. & per doct. in l. si expressim. de appella. & in c. dilecto. de appel. Et ex his patet rectè intuenti esse responsum ad omnia quæ in contrarium allegantur. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Copula. s̄. lib. 3. cons. 110. num. 14. s̄. eo. cons. 25.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de compromittendo, est contra ius commune, nec comprehendit causas misti imperij.*
3 *Arbitri dicuntur quando debent determinare de iure tantum.*
4 *Imperij mixti causæ.*
6 *Arbitramentum dicitur transactio per quam non declinatur forū.*
7 *Statutum specialius præfertur, & quod dicatur special. us. nu. 9. 10.*
8 *Potius semper illud est, quod fundatur iure communi.*
11 *Causæ continentia non debet diuidi, nec exceptio ampliat regulam, num. 12.*

CONSILIVM LXV.

¶ Allegationes circa statutum Bononiæ de causis compromittendis.

IN causa & lite inter Fantuciū ac eius filiū agentem, & ser. Iacobū de Fantucijs, necnon & Gabronum pro suo interesse citatum se defendentes, vertitur dubiū, vtrum inter dictū Fantuciū & eius filium, & dictū Gabronum sit faciendū compromissum ad instantiam dicti Gabroni soceri dictorum
1 Fantucij, & eius filij, in quo breuiter † concludo q, nō. Primò, qa de iure cōi constet regulariter qué non posse cogi ad compromittendū. l. si dictū. §. si compromisero. ff. de euict. c. cùm inter. R. seniorem. de elect. no. gl. & ibi clarius Bart. in l. furti. §. qui iussu. ff. de infam. & Bald. in l. ex stipulatione. per illum tex. C. de senten. & no. doc. in c. 1. ad fi. de mutuis peti. Solùm ergo restat videre, vtrum statutum sub rub. de arbitrio domini potestatis super qōnibus vertentibus inter coniunctos disponens, q, quotiescunq; lis qō seu controuersia esse diceretur in iudicio inter socerum & generū, teneatur dn̄s potestas compellere partes ad compromittendū de iure tm̄ in terminādo, & de facto altè & basse in procedendo. Et dico q, non, exin-
2 frascriptis, & primò, † quia dictū statutū nō comprehendit causas mixti imperij, vt probat Bar. in l. non distinguemus. §. de liberali. post gl. ibi. ff. de arb. & no. ēt Bar. in d. l. non distinguemus. §. quæsitum. & p eundé in l. ptor. ff. de tuto. & curat. datis ab his. Bene facit l. fi. C. vbi. & apud quē in integrum rest. & tex. in c. pe. de resti. in integ. & hoc iō, quia statutum prædictum cogit ad compromittendū in arbitros, non dico in arbitratores, vt patet ex statuto, vbi denominant̄ arbitri, qn̄ hoc expeditur per ptātem sine authoritate dn̄orum de collegio, & quòd statutū intelligatur de compromisso in arbitros, & non
3 in arbitratores, † patet, quia statutū dicit, q, habeant ptātem in terminando de iure tm̄, ergo sunt arbitri, vt not. Bart. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. in ver. quæro quid si est dictum q̄d possit cognoscere de iure & de facto &c. & Sal. in l. cùm antea. C. de arbi. & Ant. de But. & Io. de Imol. in c. quintaualllis. de iureiu. vbi fortius probanr, q, etiāsi statutum diceret, q, fiat cōpromissum in arbitros & arbitratores, & amicabiles compositores, qui habeant procedere de iure & de facto, & terminare de iure tm̄, quòd isti intelligentur esse arbitri, ex quo habent pronunciare de iure tm̄, vt ibi probant sequendo Franciscum de Albergotis in repe. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obl. vbi auté statutū arctaret ad compromittendū in arbitratores, tunc nō militaret dicta decisio Barto. posita in d. §. de liberali. vt ibi per eum. Sed ita est q, ista cā est causa mixti imperij, vt probabo, ergo non comprehenditur sub dicto statuto.
4 Quòd aūt † sit causa mixti imperij, patet: quia causæ mixti imperij esse dicuntur illæ, q̄ expediuntur officio iudicis nobili ad priuatam vtilitaté. l. 1. ff. de iurisd. om. iud. & declarat. Bart. in l. imperium. eo. titu. & in l. 4. §. duas. ff. de dam. infect. & alij. doct. in l. placet. C. de peda. iud. & canonistæ. in c. quod sedes. de offi. ord. & in c. in literis. de rapto. Sed ista cā quæ mota est principaliter contra dictum ser Iacobum de Fantucijs notarium, vt corrigat errorem instrumenti expeditur officio iudicis ex edicto de edendo, quia notarius non d̄r edidisse instrumentū, qn̄ edidit incorrectū. l. veluti. in prin. & l. vbi. ff. de ed. ita uot. Bart. in l. 2. ff. de tabu. exhi. in ver. quæro quo iure, &c. cum ver. seq. & Bal. in l. fi. in 9. col. de eden. & no. etiā Bar. in l. admonendi. de iureiu. in ver. quæro qd si in instr̄o reperit̄ &c. & est officium iudicis nobile, qa est principaliter intentatū, & non deseruit alteri actioni, vt not. in l. 4. C. de depo. & legi. & notatur in c. fi. de offi. iud. & plenè per Bar. in d. l. 1. ff. de iuris. om. iu. & est intentatū ad priuatam vtilitaté ergo est cā mixti
5 imperij. ¶ Secundò † pricipaliter moueor, libellus & petitio dirigitur contra ser Iacobum. & illa dicitur personalis persona, & in qua fundatur substantia iudicij, s. illa persona, contra quam dirigitur petitio, prout est ser Iacocus, vt not. Bald. in l. adeò, in vltima col. C. qūo & qn̄ iud. in ver. extra quæro vtrū oēs &c. licèt ergo pro interesse suo compareat: Gabronus, tn̄ non

non pôt ex sua persona petere cõpromissum fieri, attento q. ser Iacobus hoc non posset: istud probatur in l. venditor. in prin. & ibi hoc tenent Bal. & Ang. ff. de iudi. & in l. 1. & ibi hoc tenet Bal. & Sal. C. vbi in rem actio. & licet Bart. ibi videatur tenere cõtrariũ: tñ cõmunis opi. in hoc est cõtra Bar. qa cõtra Bart. vt dixi tenẽt Bal. & Ang. in d. l. vẽditor. & Bal. & Sal. in d. l. 1. & Raph. in d. l. procurator ad exhibendum. in prin. ff. rem ratam hab. & ita cõsuluit Pau. de Ca. in cõs. sexagesimoseptimoinci. Sup eo vero q. q̃ritur &c. & sic cõis opi. est cõtra Bar. & posito q. opi. Bar. procederet, tñ in casu nřo non vendicat
6 sibi locũ: quia Bar. loquitur † qñ cõpmissum erat faciendum in arbitratorem, quo casu arbitramentum dr̃ esse transactio quædam, vt no. in authen. vt diffe. iudi. §. 1. ita propriè loquit Bar. in l. 1. C. vbi in rem act. & pleni⁹ in sua disputatione inci. Consilium Pisanæ ciuitatis. nam tunc dicit Bart. q. per tale compromissum non dr̃ declinari forum iudicis: quia arbitramentũ censetur esse quidam cõtractus transactionis, per quẽ cõtractũ non dr̃ forum declinari secundum quod probare conatur Bar. in dictis locis, sed nos loquimur de compromisso faciendo in arbitros, vt probaui suprà, per quod compromissum benè dr̃ declinari forum iudicis. l. apertissimi. & l. fin. C. de iud. hoc autem facere non pôt tertius comparens pro suo interesse. d. l. venditor. & d. l. 1. C. vbi in rem act. & dicit expressè Bal. in proposito d. l. 1. C. vbi in rem act. q. in compromisso faciendo in arbitrum non militant rationes Bar. ¶ Prętereà decisio Bar. procedit in eo tertio comparente cõtra quẽ principalis persona cõuenta habitura erat regressum, vt est in venditore comparente in cã euictionis ad defensionem emptoris: nam tunc vult Bar. quod venditor possit petere fieri compromissum ex sua persona; quia aliàs diceretur exclusus à suo priuilegio, ego quia si emptor succũberet haberet posteà regressum cõtra venditorem. & propter hoc vult Bar. quod tunc causa sit compromittenda ẽt quò ad emptorem, & ad hoc inducit inter alia tex. in l. fi. ad fin. C. de vsuris rei iudi. vt plenè per eũ in dicta sua disputatione, maximè in nono argumento secundæ partis. Sed in proposito nostro illud cessat: quia quæcunq; sententia feratur cõtra ser Iacobum, ser Iacobus nullum est habiturus regressum cõtra Gabronũ, ergo cessat in casu nřo decisio Bar. Tertiò principaliter moueor, quia duo extant statuta specialia, vnum sub rubrica de arbitrio dñi potestatis super causis vertentibus inter coniunctos &c. quod disponit compromissum fieri debere inter coniunctos, & illud statutum est gñale quo ad causas. Aliud est statutum speciale quod disponit specialiter de causa correctionis erroris notariorum, volens q. cã correctionis erroris commissa à notario debet tractari coram dño ptãte vel eius vicario & dño correctore. Si er-
7 go quæratur † quod statutum tanquam specialius[a] sit præferendum & attendendũ: tunc dicit multum magistraliter Bar.
a in extrauaganti ad reprimendum. in ver. non obstantibus. in versi. sed eum hac cõstitutione sic, &c. Pet. de Anch. in repe. c. canonum statuta, de cõsti. circa octauam chartam in versi. sed hic post eum quæro &c. q. præfertur tanquam magis specia-
b le illud statutum, quod maiorem [b] affert vtilitatem. & etiam illud per quod magis prouidetur q. causæ citò expediantur, ne lites fiant immortales: & etiam illud per quod faueretur publicæ vtilitati, vt probãt ipsi maximè per l. fi. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. iuncta. l. properandum. §. si. C. de iudi. per id quod notatur in l. fin. C. si aduer. rem iudi. Sed ita est, statutum de correctione erroris notariorum affert maiorem vtilitatem quam statutum de cõpromissis: quia statutũ de correctione erroris prouidet quo ad vtilitatem omnium personarum, sed statutum de compromissis prouidet solum coniunctis. Item affert publicam vtilitatem, per l. vel negare. ff. quemadm. testa. aperi. Item statutum de correctione erroris magis prouidet expeditioni causæ quàm illud de compromissis: quia per statutum de correctione erroris, cã ista erit determinanda intra mensem, sed per statutũ de cõpromissis habebit duos menses, vt est cautum in statuto posito sub rubrica. Item statutum de correctione erroris est vltimũ. & dicit Bar. in dicto verbo non obstantibus. & Petr. de Anch. in d. c. canonum. q. vbi non apparet q. statutũ sit magis speciale seu q. statutum afferat maiorẽ vtilitatẽ: tunc vltimum statutum pfertur, p hoc, quia vbi duo sunt statuta specialia, & nõ apparet quod eorum sit magis speciale; tũc præfertur illud statutũ per quod non ita derogatur iuri cõi, vt notat Bald. in l. qui posthumos, per illũ text. ff. ad Sylla. sed statutum de compromissis in sua principali puisione derogat iuri cõi: qa nemo de iure inuitus cogitur cõpromittere, vt dixi suprà statutum verò de correctione erroris in sua principali prouisione concordat cum iure cõi: quia ẽt de iure cõi corrigendus est error notarij. l. errore. C. de test. & plenè in l. si librarius, de reg. iur. & in l. Imperator. de statu. ho. & in c. ex literis, de fide instru. pro hoc quod no. Barto. in l. si quis in graui. §. fi. cum l. seq. & ibi etiam Bal. per illũ tex. ff. ad Sylla. vbi dñt q. vbi duo cõcurrunt, quorum vnũ nocet. & aliud prodest, semper attenditur illud quod est potentius. sed in proposito nostro duo sunt statuta specialia, quorũ vnũ nobis prodest, aliud nocet, certè de
8 bet pferri illud q̃d est potẽtius. † sed semp potentius est illud q. fundat in iure cõi quàm in iure speciali contra ius cõmune: quia potẽtius est ius cõe quàm ius speciale cõtra ius cõmune, vt. l. eius militis. §. militia missus. ff. de mili. test. & in §. quia vero verisimile. in auth. de nõ alie. ergo pferendũ est dictũ statutum de correctione erroris fundatum in iuris cõis dispositione: statutum verò de cõpromissis loquens est cõtra ius cõmune, vt iam dixi. ¶ Accedit. † ẽt prædictis quod no. Bart. in
9 l. in sacris. C. de proxi. sacrorũ scri. li. 12. vbi per illũ tex. cum ibi notatis inquit, q. si ex forma statuti hospitale misericordię nõ poterat cõueniri nisi sub iudice sancti Petri, & alio statuto cautũ erat q̃d iudex portæ eburneæ solus habeat cognitionem ad decẽ libras & infrà: & q̃rebatur an hospitale portę eburneę in causis à decẽ libris ĩ posset conueniri corã iudice portæ eburneæ, & dicit q. sic: quia illud statutũ disponens q. hospitale debeat cõueniri corã iudice sancti Petri. debet ĩtelligi nisi in cãis quarũ cognitio esset alteri spãlr̃ demãdata per statutum. ita ergo erit in proposito: quia statutũ dispõnẽs q. cãæ vertentes inter cõiunctos debeãt tractari corã arbitris, debet intelligi pterquã in causis q̃ specialiter reperiunt alteri demãdatæ p statu-
10 tutũ aliquod, vt est cã erroris notarij. ¶ Hoc idẽ † quantum ad
c propositum nřm decidit Bal. [c] in l. Titiæ textores. ff. de lega. 1 vbi voluit. q. si deputatus est aliquis iudex in causis pupillorũ, & alius sit deputatus iudex in cãis à decẽ libris infrà, & cõtingat tractari de cã pupilli à decẽ libris infrà, q. tunc erit iudex ille corã quo pòccupatã est iurisdictio. sed ita est q. coram vobis dño ptãte vel vicario præoccupata est iurisdictio per citationem. l. si quis posteà. ff. de iud. c. proposuisti; de for. cõp. ergo iurisdictio dñi ptãtis præferenda est, non autem cognitio arbitrorũ, & istud habet maximam rationem & æquitatẽ in proposito nostro. q. correctio erroris notarij tractetur potius corã dño ptãte & correctore, q. de similibus cognitionem & peritiã habeant, quã parbitros, q vt plurimũ sunt taliũ rerũ
11 penit⁹ ignari. ¶ Fortificatur: † qa nõ debet causę cõtinẽtia diuidi, vt l. nulli, C. de iudi. l. 1. in fi. C. de assertione tollen. sed si diceremus q. inter Gabronũ & generos suos fieret cõpromissum cã erroris inter eos tractaretur corã arbitris sed cum notario tractaretur coram dño ptãte & correctore, & fieret diuisio cõtinẽtiæ eiusdem cãæ corã diuersis iudicibus. pro hoc quia
12 † vbicunq; cã pluriũ connexitatẽ habet, debet corã ijsdẽ iudicibus tractari. l. oẽs. C. arbi. tutel. l. cogni. §. si plures. ff. de lib. cã. per q̃ iura in proposito nřo plures similes q̃stiones decidũt doc. vt per Bal. in c. 1. in fi. de cõtro. feu. apud pares ter. & Spe. de act. & peti. §. super actionibus. ver. quid si plures. & in tit. de cõpe. iud. adi. §. 1. versi. 46. quorum dicta breuitatis cã omitto: quia dñs iudicans per se videre poterit. si ergò corã eodem iudice tractanda sunt ita rõne connexitatis. s. tam respectu psonæ s. Iacobi notarij, quam respectu psonæ Gabroni, dẽnt tractari corã ptãte corã quo præoccupatio facta est, vt dicunt docto. in locis. s. proximè allegatis. & hr̃ in d. ca. proposuisti.
13 ¶ Nec pdictis † habet obstare si diceretur q. statutũ loquens de cõpromissis excepit tres casus in q̃bus cõpromissum fieri non debet inter cõiunctos: ergo illa exceptio firmat regulã in casibus nõ exceptis. l. q̃ sirũ. §. deniq;. ff. de fun. instru. not. in l. in his. ff. d legi. qa ad hoc rñdeo, q̃d verum est q̃d exceptio firmat regulã in casibus nõ exceptis. tñ nõ ampliat eã vt extendatur ad casus quos primò nõ cõprehendat. l. Lucius. §. plurib. & ibi no. Bar. ff. de vsufr. leg. nõt. Bar. & Ange. in l. 1. in fin. ff. de reg. iur. & no. Bal. in d. l. in his & Pet. de Anch. in rubrica de reg. iur. in 6. in 4. q. Sed ita est quod absque illa exceptione statutum non comprehendebat casum nostrum, vt est probatũ suprà:

ſuprà: ergo illa exceptio non ampliat ſtatutum, vt comprehen
dat iſtum caſum. Reliqua ſuppleat ſumma prudentia domi-
norum iudicare debentium. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Specialius. s̃. lib. 1. cõſi. 39. col. 2. Deci. cõſi. 382. num. 4.
b ¶ Maiorem. Ale. l. Neſennius. in prin. ad leg. fal. l. 1. §. hoc aũt.
co. fi. de ope. no. nun. Decius. c. 1. col. 5. & ibi Franc. Rip. num.
92. de reſcrip. Deci. in c. in p̃ſentia. col. 24. de prob. Iaſ. l. ſi con-
ſtante. col. 31. ſo. ma. l. Gallus. §. 1. in fi. de li. & poſthu. l. titiæ
textores. co. 4. de le. 1. l. ſi rufinus. C. de teſta. mili. conſi. 12. col.
2. li. 3. conſil. 162. col. fi. lib. 4.
c ¶ Bal. idem Ale. ibi. Sed Ale. Iaſ. ibi tenent ſolum iudicem pu-
pillorum præferendum, quod eſt verius.

SVMMARIVM.

5 *Pœna eſt conſueta apponi, & de ea cenſetur notarius rogatus.*
6 *Vel circa, dictio hæc inficit probationem teſtis de certo tempore.*
7 *Prorogatio non nocet fideiuſſori.*
12 *Probatio debet de neceſsitate concludere.*

CONSILIVM LXVI.

IN cauſa & lite inter Chriſtophorum de Marina
toribꝰ argentẽ, & Marcũ de Bazalerijs ex alia.
¶ Quò ad primũ dubium quo quęritur, an Mar
cus per verba inſtrumẽti venditionis videatur
ꝓmiſiſſe pœnã dupli ſi nõ adipleuerit id ꝙ per
eũ fuit in inſtr̃o ꝓmiſſum? breuiter r̃ndeo ꝙ ſic: moueor prĩci
1 paliter ꝑ illa verba inſtr̃i videlicet ſub pœna † dupli dicti pre-
tij per dictas partes per ſe & ſuos hr̃des ſolẽni ſtipulatione &
pacto promiſſa dicto emptori &c. q̃ verba p̃ſupponunt ꝙ duæ
ꝑſonæ, & ſic duæ partes ſuperius nominatæ, ꝓmiſerũt empto
ri pęnã, ſed in ſuperiori parte inſtr̃i p̃ter emptorem non ſunt
noĩatæ aliæ duæ ꝑſonæ tanq̃ partes, niſi magiſter Baptiſta ven
ditor & Marcus p̃dictus fideiuſſor: ergo eſt neceſſe ꝙ illa ver-
2 ba. ſ. dictas partes, cõprehendãt dictũ Marcũ, † quia pluralis lo
cutio p̃dicta duas perſonas ſaltẽ exigit vt probat̃, in l. fi. & ibi
no. Bar. ff. ad Treb. & no. per gl. in l. Mæuius. §. eum. qui el 2.
in verbo eandẽ rem. ff. de leg. 3. & no. Io. And. in addi. Spe. in
ti. de teſta. §. in primis. in additione magna. in verſi. quarta q̃-
ſtio. & facit quod hr̃ in c. pluralis locutio. de reg. iur in 6. hoc
3 ẽt ſuadet: † quia cũ cl'a pęnalis ſit cõſueta apponi in omnibus
inſtrumentis notarius intelligitur tacitè rogatus de clauſulis
cõſuetis, ẽt ſi aliter nõ fuerit hoc dictum, vt tex. melior de iure
ſcd̃m Bal. ibi in l. fi. C. de fideiuſ. facit. l. q̊d ſi nolit. §. q aſsidua.
ff. de ædi. edic. & l. ſi prius. §. rectè placuit. cũ ibi no. ꝑ Bar. ff. d̃
4 aqua plu. arc. p̃ſumit̃ † ẽm actꝰ in dubio celebratus ſcd̃m q̊d cõ
ſuetũ eſt fieri. l. excepto. C. loca. l. dñi p̃diorũ. C. de agri. & cẽ.
li. 11. l. ex ea parte, in prin. cum ibi no. ff. de verb. ob. & in dubio
ẽt intelligit̃ obligatio fideiuſſoria ſcd̃m principalẽ, & dicta in
principali obligãte intelligunt̃ in dubio repetita ĩ fideiuſſore.
l. vt ꝓponit. ff. d̃ fideiuſ. & notabiliter d̃clarat Bar. in l. ſi ita ſti-
5 pulatus. §. Chryſogonus, in 3. col. ff. de verb. ob. ¶ Circa † ſcd̃m
dubium quo quæritur, an Marco prædicto non curante cum
effectu liberationẽ ꝑ eũ ꝓmiſſam intra quinquenniũ, licèt vi
deat̃ feciſſe aliquã diligẽtiam ꝓut in ꝓceſſu cõtineat̃, teneat̃
ad pęnam dupli, an verò ad intereſſe, an verò nullo dato inter
eſſe debeat liberari? r̃ndeo ꝙ nõ eſt ꝓbatũ de debita diligẽtia,
q̃a teſtes ſuꝑ hoc recepti nõ ꝓbãt, ſed potiꝰ ꝓbãt cõtrariũ. ſ. ꝙ
ſer Gratianꝰ req̃ſitus tanq̃ ſyndicus pauperũ ꝙ faceret dictã li
berationẽ offerebat illã facere dũmodò ſibi ſatisfieret ꝓ indẽ-
nitate pauperum. Præterea nõ probant alia r̃one: quia dictus
Marcus promiſerat dicto Chriſtophoro non ſolũ quod hoĩes
ſocietatis hoſpitalis ſancti Petri facerent dictam liberationẽ,
ſed ẽt ſe obligarent ad gñalem defenſionem dictæ petiæ ter-
ræ, ſed dicti teſtes non deponunt ꝙ dictus ſer Gratianꝰ fuerit
per dictũ Marcũ requiſitus, vt faceret iſtam obligationem ad
gñalẽ defenſionẽ: ergo ſuper hac parte non eſt ꝓbata diligen-
tia. nõ eſt ẽt fortaſſe ꝓbatum ꝙ ſer Gratianus haberet poteſta
tem prędicta faciendi. Item non probant teſtes alia r̃one: quia
primus teſtis. ſ. Ludouicus de Nugerijs dicit ꝙ prædicta in-
terpellatio facta per Marcum fuit ann. 1469. ſiue de anno.
1470. vel circa. ponderandum dum dicit vel circa: quia po-
tuit eſſe ꝙ fuiſſet facta dicta interpellatio de annò. 1471. poſt
trigeſimum diem Ianuarij quo caſu fuiſſet elapſum quinquẽ
6 nium & cõmiſſa fuiſſet pęna. † nã vbicũq; ꝑ teſtes eſt proban-
dum aliquid factum fuiſſe intra aliquod tp̃s, tunc ſi teſtis de-
ponẽs de tp̃e addit illa verba vel circa, nunquam probat, vt eſt
tex. no. in c. fi. de deſpõ. impub. quẽ ad hoc Ant. de But. ibi in
fi. reputat menti tenendũ. Secundus verò teſtis. ſ. Ioannes Pi-
lipparius non cõcordat cum primo in tp̃e: & ſic ſunt ſingula-
res & nõ probant. c. licèt cãm, de proba. c. bonæ. el 1. de elec. di
ctus ſer Gratianus ẽt examinatus probat potius culpam dicti
Marci & ẽt nõ deponit ꝙ interpellatio ſibi facta fuerit intra
7 dictũ q̃nquenniũ. ¶ Super tertio dubio † quo q̃ritur, an Chri-
ſtophoro ꝓrogãte terminũ q̃nquẽnij principali debitoris ſit
liberatus Marcus? r̃ndeo ꝙ dictus Marcus non eſt liberatus,
maximè quia non eſt probatum ꝙ ante lapſum termini dicti
quinquennij, & ſic ante cõmiſſam pęnam dictus Chriſtopho
rus quò ad ea q̃ promiſerat Marcus vnà cũ debitore principa-
li. ſ. quò ad faciẽdum fieri dictam liberationẽ cũ obligatione
ad gñalẽ defenſionẽ fuerit facta ꝓrogatio ipſi debitori prin-
cipali. Solũ ẽm in proceſſu inuenio poſitiones duas quantum
ad propoſitũ, in quarũ vna ponit Marcus, q̊d dictus Chriſto-
phorus mouit certã litem cõtra dictũ Baptiſtam occaſione de
qua patet ex actis. Iaco. de Ferris, & dictus Chriſtophorus re-
ſpondet ꝙ credit prout in actis, in ſcd̃a verò poſitione conti-
net̃ ꝙ poſt p̃dicta dicti Baptiſta & Chriſtophorus ꝑuenerunt
ad certã cõpoſitionẽ & cõcordiam ꝙ dictus Chriſtophorus de
beret expectare per totũ annum tũc præſentem. ſ. 1471. ipſum
Baptiſtam ſuꝑ prædictis. & Chriſtophorus dictę poſitioni r̃n-
dit ꝑ hæc verba, nõ credit vt ponitur, ſed credit vſq; ad feſtum
omnium ſanctorũ. vñ eſt aduertẽdũ ꝙ in dicta poſitione non
dr̃ q̃n fuerit facta dicta cõcordia. potuit enim fieri dicto ann.
1471. poſt diem trigeſimam Ianuarij, quo caſu elapſum erat
quinq̃ẽniũ, & cõmiſſa erat pœna cõtra vtrunq; inſolidũ. Præ-
tereà poſito ꝙ nõ fuiſſet ẽt cõmiſſa & ꝙ fuiſſet terminus ꝓro-
a gatus, illa ꝓrogatio [a] nõ liberat fideiuſſorem. tex. eſt no. cũ gl.
& ibi Ange. in l. ſi vnus. §. 1. ff. de pac. & hoc verũ q̃n fideiuſſor
erat obligatus purè licèt implementũ eſſet collatũ in diẽ & ſic
dies eſſet adiecta cã differendę ſolutionis, vt eſt caſus noſter: ſe
cus q̃n fideiuſſor eſſet obligatus ad tp̃s adiectũ cã finiẽdę obli
gatiõis, vl' ſi fideiuſſor dicit ꝙ ꝓ cuſtodia caſtri nolebat obli-
gari niſi vſq; ad quinquẽniũ: q̃a tũc licèt ꝓrogetur obligatio
cũ debitore principali in longius tp̃s, non remanebit vlterius
obligatus fideiuſſor. l. ſi cũ Hermes, C. loca. cum ſi. & declarat
notabiliter Ang. in d. l. ſi vnus. §. 1. & canoniſtę in c. cõſtitutus,
de fideiuſ. vbi ẽt ad hoc allegãt no. ꝑ Spe. deniq; non apparet
ex dictis poſitionibus ꝙ dicta concordia fuerit quò ad dictã
obligationẽ de faciendo liberari dictã rem cũ promiſsione de
8 defendẽdo, &c. ¶ Quò ad quartum † dubium quo q̃ritur, an fa
cta remiſsiõe & liberatiõe pęnarũ in gñe ꝑ dictũ Chriſtopho-
rum dicto Baptiſtæ debitori principali ſit ẽt liberatus Marcus
fideiuſſor à pœna & intereſſe? & breuiter r̃ndeo in hoc non
poſſe dictũ Marcũ ſe fundare. Primò, quia dicta liberatio non
potuit ꝓbari per teſtes ex forma ſtatuti ſub rubrica de proba-
tionib. ꝑ teſtes nõ faciẽdis. nec dicatur ꝙ extat ſcriptura nota-
rij: q̃a dico ꝙ de tali ſcriptura ñ fuit rogatus notarius à dicto
Chriſtophoro, ſed ſolũ à dicto Baptiſta, meritò neq; ꝯtradictũ
Chriſtophorũ & minꝰ cõtra dictũ eius fideiuſſorẽ probat, vt i
auth. de tabel. iuxta prin. & ibi plenè no. & notat̃ in c. 1. de fid.
inſtr. ꝑ doc. Prætereà dicta aſſerta liberatio fuit facta perſonæ
dicti Baptiſtæ, nõ aũt fuit in rem, igit̃ nõ tranſit ad fideiuſſo-
rem. l. exceptiones q̃ perſonæ. ff. de excep. præſupponitur ẽt ꝙ
dictæ atteſtatiões fuerũt receptæ inter alias perſonas & in alia
cã: igitur nõ faciũt plenã fidẽ in iſta. l. ſi de certa. C. ſi ꝑꝑ pub.
penſita. l. authore. C. de euic. l. à ſnĩa, in prin. ff. de app. & ꝙ ibi
no. Bar. bñe facit. l. ſæpe. cũ ibi no. ff. de re iudi. ¶ Super quinto
9 † dubio quo quærit̃, an ex eo ꝙ dictus Baptiſta vendidit rem
de qua ſit quæſtio cum ſcientia dicti Chriſtophori poſſeſſoris
rei prædictæ Marcus ſit liberatus? reſpondeo indubitatum
eſſe ꝙ nõ, Primò, q̃a nõ apparet probatũ ꝙ venditio facta fue-
rit de ſcientia dicti Chriſtophori, ſolũ ẽm apparet quod Chri-
ſtophorus r̃ndẽdo poſitionibus dicit, ꝙ neq; cõſenſit neq; cõ
tradixit dictæ venditioni: nã potuit eſſe ꝙ ignorauit: iõ non
contradixit. Prætereà poſito ꝙ ſciuiſſet & tacuiſſet, non vr̃ iu-
ri ſuo renunciare, vt in iſtis terminis probatur in l. Caius, cum

gl.fi.ff.de pig.act.facit.l.filiusfa.§.inuitus.ff.de procu.cũ suis
cõcordantijs.¶Circa sextũ dubiũ nõ scribo.quia nõ est contra
Christophorũ, sed potius ꝓ eo, videlicet an stipulatio conce-
pta per filiũfamilias, scilicet per ser Christophorum posset per
eundem in prȩiudicium patris dissolui et remittẽdo pȩnas &
10 prorogando quinquennium. ¶Quò ad septimum † dubium
quo quæritur, an eò q͂ Christophorus dixit se nõ curare q̃d di
cta res liberaretur, Marcus sit excusatus à pȩna si aliter nõ cu-
rauit dictam liberationẽ fieri? rñdeo in hoc non posse dictum
Marcũ se fundare. Primò, q̃a per testes ꝓbaret in effectu libe-
rationẽ à dicta pȩna q̃d fieri non põt stante dicto statuto. item
q̃a ad hoc ꝓbandũ sunt ꝓducti duo testes. s. dicti Ludouicus
& Ioánes, qui non probãt ex rationibus quas deduxi s. circa
scd̃m dubium. Prætereà dicti testes nõ dicunt quod Christo-
phorus diceret q̃d nolebat dictos homines societatis hospitã-
lis se obligare ad defensionẽ gñalem dictæ rei ad quã obliga-
cionem fieri faciendã tenebatur dictus Marcus nõ solũ ad fa-
ciendũ fieri liberationẽ, & sic saltẽ ex isto capite incidit in pœ
nã. ¶Circa octauũ dubiũ quo quæritur, an p̃dicta diligentia
Marci per testes probari possit stante statuto de quo. s. non o-
portet super hoc insistere: q̃a nõ est ꝓbatum de debita & suffi-
cienti diligẽtia per oĩa, vt s. puto sufficiẽter ostendisse. ¶Quò
11 ad nouũ † dubiũ, quo quæritur, an per reuocationẽ inhibitio-
nis acceptatã per ser Franciscũ procuratorẽ dicti Christopho-
ri videatur renunciatũ pȩnæ dupli, & non docto de interesse
veniat dictus Marcus absoluendus? respondeo quod nõ: quia
in reuocatiõe inhibitionis dicitur per vicariũ episcopi quod
ipse cõsensit q͂ sine præiudicio hospitalis sancti Petri & bono-
rum seu iuriũ eius procedatur nõ obstante inhibitione, ac ét
nõ cõdemnetur dictus cõuẽtus in sorte & pȩnis: sed in altero
tñ loco interesse præsente & acceptante dicto ser Francisco.
vnde ex prima promissione facta per Marcũ de faciendo libe
rari dictã rem cum ꝓmissione defendẽdo, oriebatur actio ad
interesse cõmissa mora in faciẽdo: quia in obligationib. faciẽ
di succedit obligatio ad interesse post moram. l. stipulationes
non diuidũtur. ver. Celsus, de ver. obl. l. si quis ab alio. ff. de re-
iudi. ex secũda promissione pȩnæ facta per eundem Marcum
1 oriebatur alia actio ad pȩnam, & per vnã † non nouatur alia. l.
prædia. ff. de act. emp. l. duo societatẽ. & l. si quis à socio. cũ ibi
no. ff. pro soc. & declarat plenè Bar. in l. ita stipulatus, in primã
oppositione vltimæ partis. ff. de ver. obli. & in dicta alternitati
ua remediorum seu actionũ electio est actoris, vt declarat no-
tabiliter Bar. in l. cum proponas, & in l. vbi pactum. in 3. col.
C. de transa. per l. quod in hæredẽ. §. eligere. ff. de tribu. cum si.
licèt qñ in vnica stipulatione seu promissione promittuntur
duo alternatiuè, electio sit debitoris. l. plerũq;. ff. de iure. do. &
l. vbi aũt non apparet. §. qui illud. de ver. obli. ergo est in ele-
ctione dicti Christophori agere ex qua obligatione vult. s. ad
pȩnã vel interesse, nec fuit necesse probare de interesse. patet.
q̃a videmus q͂ pȩna in dubio p̃sumit adiecta loco interesse, vt
notabiliter dicit Io. And. in regula, bona fides, in mercuriali-
bus. ad fi. per l. si duo. ver. item si duo. ff. si quis cau. & no. Ang.
in l. stipulatio ista. §. alteri. & ibi Ioan. de Imo. in 4. col. ff. de
ver. ob. & tñ nõ est necesse ꝓbari de interesse vt pȩna exigatur.
l. fi. ff. de prȩto. stip. Prætereà dato q͂ dictus ser Franciscus pro
curator videret remisisse actionẽ competentẽ principali suo
ad pȩnam dupli, non valuisset talis remisio à procuratore fa-
cta, nisi habuisset ad hoc speciale mandatũ, vt no. Bar. in l. fi.
ff. q̃ in frau. cre. facit. l. contra iuris §. fin. ff. de pac. & l. filiusfa.
ff. de dona. rursus etiã posito q͂ voluisset & potuisset procura-
tor remittere pȩnam prædictam, tñ ex dicto actu remisionis
nihil esset acquisitum dicto Marco postquã ipse nõ erat præ-
sens nec alius qui pro eo receperit. l. fi. ff. de interrog. act. l. cer
tum. §. si quis absente. de cõfessis. l. tale pactũ. in prin. vbi no.
Bar. in fi. principij. ff. de pac. & gl. in l. idẽ in duobus. in fi. eo.
ti. cũ sim. non enim apparet q͂ iudex tanquam persona publi-
ca receperit pro dicto Marco absente prout requirebatur, vt
notat Bart. & Ange. in l. postquam liti. C. de pact. & in d. §. si
12 quis absente cum si. ¶Circa decimum † & vltimum dubium,
quo quæritur, an depositio certarum mercantiarum facta per
Baptistam prædictum penès dictum Christophorum, quæ as
cendunt ad summam librarum, 300. in dubio intelligatur es
se facta pro præsenti cõtractu alio nõ docto. respondeo q͂ nõ:
quia probatio debet de necessitate concludere. c. in præsentia
de proba. l. neq; natales. C. de proba. & dictus Christophorus
respondendo. 73. positioni dicit, istas merces fuisse deposi-
tas pro promissionibus quas fecit dictus Christophorus pro
dicto Baptista, & per consequẽs non pro isto cõtractu. Præ-
tereà dato q͂ dictus Christophor⁹ in alio iudicio & inter aliàs
personas confessus fuerit dictas merces fuisse depositas; tamẽ
dicta confessio alteri absenti non prodest saltem ad plenam
probationem. d. l. fi. ff. de interroga. actio. & d. §. si quis absen-
te. Item dictum depositum non esset sufficiens pro tota quan
titate. Prætereà aliud est deponere merces pro cautione, aliud
est soluere. tenetur enim soluere merces ad duplum prætij vẽ
ditionis librarum trecentarum. Alex.

ADDITIO.

a ¶Porrogatio. s. li. 6. consil. 80. nu. 7.

SVMMARIVM.

1 *Dos soluto matrimonio redit ad patrem mulieris, etiam si liberi extarent ex matrimonio.*

2 *Consuetudo licèt notoria debet allegari.*

CONSILIVM LXVII.

¶Circa materiam l. dos à patre, cum ibi not.

IN causa & lite inter Georgium quondã Ioã. de
Fonte Illicis agentem ad certum residuũ dotis
quondã Magdalenæ eius vxoris, & Bartholo-
meũ quondã Federici patrẽ dictæ quondã Bar-
tholomeæ, in qua causa fuit lata sententia per
qua condenatus est dictus Bartholomæus ad dandum dictũ
residuum dotis dicto Georgio recipienti nomine filiorũ suo-
rum & dictæ Magdalenæ, & condemnatus est etiam dictus
Bartholomæus in expensis, & à tali sententia præsupponitur
mihi esse appellatum, & appellationem pendere. Sentio par-
tes iudicis ad quem, esse in ꝓnunciando bene appellatum ꝓ
parte dicti Bartholomæi, & malè iudicatum in fauorem dicti
Georgij, maximè ex infrascriptis. nam tempore quo Georgi⁹
prædictus cepit agere ad dictum residuum dotis. mortua erat
dicta Magdalena: vt patet ex sua petitione coram vicario
Fontis Illicis, & confessus est etiam coram iudice de legato
in ciuitate Imolæ respondendo positionibus productis pro
1 parte dicti Bartholomæi: † & sic soluto matrimonio per mor-
tem non competebat amplius actio de dote marito; imò re-
a uerti debebat ad patrem mulieris dos. [a] etiam si data fuisset
genero, quamuis etiam liberi extarent ex illo matrimonio
secundum opinionem, quæ est de iure vera. l. dos à patre. & ibi
plene no. C. sol. ma. l. vnica. §. silent. C. de rei vxo. actio. & ple-
nè probat Bar. in l. post dotem. ff. sol. ma. quinta. q. vbi hoc se-
* quuntur * communiter doc. & Io. An. in additio. Spe. in ti. de
dona. inter virum. §. fin. circa prin. post antiquos quos ibi re-
fert: & ita etiam tenet. Cy. in d. l. dos à patre. & Bal. in l. pe. C.
de falsa causa adiec. leg. & quamuis si appareret quod consue
tudo se haberet in contrarium illa seruanda esset in locis vbi
talis consuetudo vigeret: tñ talis cõsuetudo probari deberet,
quia est quid facti. l. prima. C. quæ sit longa consuẽ. & plenè
no. in l. de quibus. ff. de legi. & quod talis consuetudo sit pro
banda est etiam de mente Barto. in dicta. l. post dotem, circa
prin. ibi dum dicit prædicta vera nisi probetur consuetudi-
nem esse, &c. & Cy. in d. l. dos à patr. sed in proposito nostro
nedum q͂ dicta consuetudo sit probata, sed nec etiam est alle-
2 gata. & constat q͂ † etiam vbi consuetudo esset notoria saltem
deberet allegari: quia notorium etiam quãdo releuat ab one-
re probandi, non releuat ab onere proponendi vt est gl. not.
in cle. appellanti, de app. & no. Io. And. in c. 2. vt lite. non con-
test. & Bart. in l. 1. in vlt. col. in ver. quæro quid si exceptio est
3 notoria. &c. ff. de excep. cum si. ¶ & licèt appareret fuisse ser-
uatum in loco q͂ mortua filia cum liberis in matrimonio pa-
tre mulieris superstite dos remanisset apud liberos hr̃des mu-
lieris: non per hoc sequeretur q͂ esset sufficienter de consuetu-
dine probatũ: quia posset contingere hoc, quia vt plurimũ de
cõtractu dotis fiunt instrumenta in quibus pater qui dotem
dedit stipulatur dotem reddi filiæ, seu sibi noĩe filiæ. quo casu
verũ est. q̃d dos soluto matrimonio per mortẽ filiȩ de iure nõ
reuertatur ad patrẽ, sed remanet apud liberos hȩredes filiæ, vt
l. post dotẽ scd̃m lect. Dy. s. allegatã & ibi clarè firmat Barto. in

quarta.q.& Bal.in l.quoniam nouella, in q. C. de inoffi. test. sed in casu nostro nullum conditum fuit instrm dotis præterea etiam qn essemus in casu in quo de cosuetudine diceretur
4 dotem remanere debere apud liberos dictæ mulieris: † debet remanere apud eos vt hæredes mulieris. vt not. Bald. in d. l. dos à patre. & in authen. sed & si quis. in vlt. col. C. de secundis nu. in l. pen. C. de falsa causa adie. lega. sed non est deductum nec allegatum q, filij dictæ mulieris sint hæredes eiusdé, imò petitio est nomine Bartholomæi, non autem nomine filioru vt hæredum dictæ dominæ: ergo nullo modo competit actio intentata. ex quibus concludo pronunciari debere, vt. s. dixi.

ADDITIO.

a ¶ Dos. s. libr. 1. consil. 115.

EPITOME.

¶ Inhibitio facta causa non cognita, non impedit peremptionem instantiæ vel desertionem appellationis.

CONSILIVM LXVIII.

IN causa & lite inter spectabilem virum Bartholomæu Mini appellantem, & dnm de Lusura appellatum, principaliter vertit in dubiu, vtrum
1 † stante, p reperiatur per officiales & procuratores fabricę ecclesię sancti Petronij inhibitú fuisse spectabili iuris doctori domino Alberto de Turaneis iudici tuc primæ appellatiõis interpositæ pro parte dicti Dominici instantia causæ appellationis steterit in suspéso donec fuit reuocata inhibitio, adeò q, non fuerit deserta dicta appellatio per lapsum fatalium. Prima facie videretur fortasse dicendum q, instantia non currisset per id quod no. d. Ab. in c. pe. de iudi. circa mediu, in ver. sed ego dubito, &c. cum ver. sequenti, vbi concludit q, si pendente. q. coram iudice laico excipitur quod instrumentum est vsurarium, vt articulus ille incidens remittatur ad iudicem ecclesiasticum, per quem fuit facta inhibitio iudici seculari, vt interim non procedat in negotio principali, q, si labitur terminus instantiæ principalis causæ antequàm finiatur, ille articulus incidens, q, iudex poterit finire causam post terminum per id quod habetur in l. si cum ipse. & quod ibi not. Dy. Cy. & Bal. ff. de excu. tut. & per not. per Cy. in l. 1. in tribus vltimis. q. C. qui accusa. non pos. & per Io. An. in addi. Spe. in tit. de iud. deleg. §. restat. versicu. quid si in statuto, &c. in vltima quæstione. Hoc tamen non obstante sentio proculdubio in casu nostro cotrariu esse verius:
2 † quia dicta asserta inhibitio a non potuit fieri per dictos offi-
a ciales nisi cá cognita & citato dicto Bartholomæo. c. Romana. §. si verò, de app. in 6. & consuluit Fede. de Senis cosi. 300. & illud refert Ant. de But. in c. debitores. circa pen. vel antepe. col. de iureiur. & hoc sequitur etiam ibi Io. de Imo. ita etiá consuluit Pe. de Anch. in consil. 234. inci. Casus talis est post præceptum factum, &c. Io. de Imo. in l. 4. §. condemnatu. ff. de re iudi. in pe. vel vlti. col. in versic. an autem episcopus, &c. & Do. de sancto Geminiano, in c. non solum. §. illa. de appellatio. in 6. in tertio notabili, per illum tex. & no. Spe. in ti. de appellatio. §. de offi. versi. sed quæritur ita etiá est de mente. Ant. de But. in c. tuam, de ord. cog. in 3. vel 4. col. in versic. ex his pot decidi aliud dubium, &c. vbi refert quod Lapus sua alleg. 61. ad finem dicebat, q, licèt aliàs in alijs inhibitorijs exigatur causæ cognitio, & citatio, vt in authé. in medio litis sacra. ius. fie. §. 1. & d. c. non solum. & d. c. Roma. tamen fallit in inhibitione quam facit iudex ecclesiasticus iudici seculari, ex eo q, in causa mota corá iudice seculari incidit articulus spiritualis & præiudicialis ad causam principalem: quia tunc quá primum super illo spirituali articulo & præiudiciali habitus est recursus ad iudicem ecclesiasticu, statim liquet inhibitionem fieri debere, & non posse per secularem procedi, & eius iurisdictionem esse suspensam. c. lator, qui fil. sint. legi. & d. c. tuam. sed Ant. de But. in d. c. tuá, dicit q, ét qn articulus incidens esset spiritualis, posset procedere dictum Lapi, q, inhibitio posit fieri parte non citata dummodò coram iudice ipso cui inhibetur prius fuisset per partem oppositum q, non procederet quia nisi sit oppositum non esset suspensa iurisdictio iudicis secularis ipso iure per id q, habetur in c. exhibita, de iud. facta, verò oppositione posit inhiberi iudici absque alia citatione vel causæ cognitione: quia etsi aduersarius citatus esset, nihil posset cotradicere, nec de suo præiudicio tractaret: propterea non est citandus. c. pastoralis. §. 1. de app. sed in proposito nostro non sumus in casu in quo aliquis articulus spiritualis incideret, nec fuerat de eo aliquid oppositu coram dño Alberto: ergo non potuit dicta inhibitio fieri, quæ non absq; calumnia processit, attento q, antea officiales prædicti habita fide q, Nicolaus Viani cuius fuerat istæ petiæ terræ de quibus est qõ, decesserat cum filijs legitimis & naturalibus relaxaret dictas petias terræ hæredibus dicti Nicolai, & sic nullá habebant iurisdictionem dicti officiales super hac causa, maximè quę pendebat inter alias personas adinuicem litigantes cum igitur dicta inhibitio fuerit nulla, succedit regula iuris. non præstat impedimentum quod de iure non sortitur effe-
3 ctum, vt in regula, non præstat. li. 6. ¶ Confirmantur pdicta per id quod no. dicit Bal. in l. cotra maiores. in fi. C. de inoffi. testa. vbi quærit vtru si dixi principaliter agendo sententiam
†1 esse nullam currat mihi interim tempus appellandi. † & coclu dit q, aut probabili ratione dixi sententiam: & no currit tempus appellandi. aut improbabili, & tuc currit: quia temeritas
†2 † mea non debet mihi prodesse. ar. l. negotiorum. ff. de re iud. & dicit q, per sententiam quæ superinde ferretur, apparebit an probabili ratione seu temerariè motus fuerit vel non: quia si succumbet, apparebit eum non probabiliter motum. l. rem non nouam. in fi. C. de iudi. & hoc ét volunt domini de Rota sua conclu. 98. incip. Item q, fatalia. bene facit quod not. Bar. in l. 2. §. non solùm. ff. ad Tertullianum. cum si. cum ergo fuerit postea reuocata dicta inhibitio, apparet q, sine probabili ratione fuit ad eam inhibitionem processum, prout etiá satis constat ex illa relaxatione bonorum facta per dictos officiales dictis hæredibus Nicolai, seu ex cofessione partis aduersæ cofitentit q, dictus Nicolaus decesserat cu filijs legitimis, vnde cum teneatur appellans summa ope niti q, cá appellationis terminetur intra sua tempora. l. fi. §. illud. C. de tép. ap. & q, institerit dictus Dominicus appellans post dictam inhibitionem coram domino Alberto q, causam terminaret, nec curauerit etiam probare reuocationem inhibitionis, quæ tñ non erat necessaria per superius dicta: ideò negare certè nemo potest, quin appellatio fuerit deserta. & ideo sententia lata in fauorem dicti Dominici post finita tempora appellationum fuit nulla. & firma remansit prima sententia in fauorem Bartholomæi lata, vt no. gl. in cle. si appellationem. de ap pe: & doc. maximè Anto. de Butr. in c. ex ratione, in pen. q. de app. & Bal. in auth. ei qui. C. de temp. app. & in c. sancimus. ad fi. in quo tempore miles, &c. & propterea non expedit narrare de meritis causæ. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Inhibitio. s. li. 4. consil. 19.

CONSILIVM LXIX.

¶ Confirmat consil. præcedens.

IN causa & lite inter spectabilem viru Bartholomæum Mini ex vna, & Dominicu de Lusura ex alia, visis his quæ eleganter deducta sunt ad ostendendu q, causa appellationis primæ no esset deserta tempore latæ sententiæ: rñdeo illa non obstare, præsertim ex infrascriptis, & alijs quæ prius in allega
a tionibus deduxi a non enim obstat † dum per partem aduersam
1 dicitur q, in quantum Anto. de But. in c. tua. de ord. cog. dicit q, inhibitio non valuit quando fit sine citatioe. qui mouetur per iura quæ loquuntur in inhibitione, quam facit iudex appellationis ab interlocutoria iudici à quo, quæ non potest fieri sine citatione & causæ cognitione. c. Romana. §. si verò. de ap. in 6. & hoc ideo est: quia primò constare debet ipsi iudici appellationis quod appellatio deuoluat & q, sit admittenda, vt no. Bald. in l. appellatione. in versi. vnum scias. C. de app. quia respondeo q, Anto. de Butr. in d. c. tuam loquitur in qualibet inhibitione facta etiam ab alio quam à iudice appellationis ab interlocutoria. & etiam allegat iura quę loquuntur in alio casu quam in iudice appellationis ab interlocutoria. nam allegat etiam tex. in auth. in medio litis sac. iusio. fie. §. 1. Præterea, qua ratione iudex appellationis ab interlocutoria non debet inhibere sine citatione & causæ cognitione, vt con-

vt cõstet sibi appellationem deuoluere & sic se habere iurisdictioné in cã in qua ihibet, eadé rõne alius iudex nõ debet etiã inhibere sine cãæ cognitione: qa debet prius sibi liquere se habere iurisdõné in illa cã, adeò q, posit ligare man⁹ iudici cui inhibet: attéto q, vnus iudex non põt regulariter inhibere alij iudici etiã inferiori, nisi sit sibi inferior in eadé specie iurisdictionis, per l. iudiciũ soluit. ff. de iudi. cũ ibi singulariter notatis p Bal. & Ang. & infrà dicã. & q̃d ẽt alius iudex q̃ appellationis ab interlocutoria nõ posit inhibere nisi parte citata, tenet ẽt
2 Io. de Imo. in l. 4. §. cõdénatum. de re iud. & Pet. de Anc. consi. 234. inci. Casus talis est post præceptum. & Ant. de But. & Io. de Imo. in c. debitores. de iureiur. ¶ Non obstat † etiam q, attento q̃d cognitio illarũ causarum spectat ad solos officiales sancti Petronij ex forma statuti sui sub rubrica q, dicti officiales sint iudices, &c. debuerunt posse inhibere sine citatione, sicuti q̃n cã spiritualis incidit coram laico & habitus est recursus ad ecclesiasticũ, statim põt inhibere sine citatione: qa iudex ecclesiastic⁹ inhibendo dr̃ executor iuris iã declarati, & pars nõ posset cõdicere si vellet, igit̃ citari nõ debet arg. c. reprehẽsibilis. de app. & no. Ant. de But. in d. c. tuam. quia r̃ndeo q, imò aliud est in casu nr̃o: quia cã ista vertebatur inter alias personas ad inuicem litigantes. s. inter dictum Bartholomæũ agentem possessorio recuperandæ ad possessionem dictarum duarum petiarum terræ restituendam: vñ si officiales inter duos adinuicem litigãtes non habent iurisdictioné, sed inter fabricam & alios quoscunq; ei aduersãtes sicut ẽt probatur in l. 2. C. si aduer. fiscum. vbi quando cã vertitur inter duos priuatos, causa spectat ad præsidem prouinciæ, sed q̃n inter fiscum & priuatum, tunc debet in causa iudicare procurator Cæsaris. & ideo pendente causa inter dictos Bartholomæum & Dominicum non licuit inhiberi per dictos officiales iudici dictæ causæ sed poterat pcuratore fabricæ suũ iudiciũ mouere cõtrà dictum Dominicũ, si prætendebat procurator fabricę ius hr̃e. & p iudiciũ mouendũ per fabricã nõ erat supersedendũ super cã mota inter dictos Bartholomæum & Dominicum vt probatur in l. is à quo. ff. de rei védi. & in l. pe. ff. de pet. hær. & præsertim cũ dictũ iudicium possessorium recuperandę spectaret principaliter ad dictũ Bartholomæum ex persona actoris sui spoliati possessione: & iõ nõ sumus in casu q, liquidum esset iurisdictioné spectasse ad officiales prædictos in præsenti cã, imò sumus in casu cõtrario. secus aũt q̃n articul⁹ spiritualis icidit corã iudice laico. d. c. tuam. & c. si iudex laicus. de senten. excõ. in 6. p̃tereã si officiales citari fecissent dictum Bartholomæũ, ostendisset q, cognitio etiam alia rõne nõ spectabat ad officiales, eò quia aliàs relaxauerũt illa bona tanquã non pertinentia fabricam: eò qa constitit eis dictũ Nicolaum, cuius olim dicuntur fuisse ista bona decessisse cũ descendentibus
3 vt de his constat per publica documenta. ¶ Non obstat † etiã dũ dr̃ q, nõ fuit necessaria citatio in dicta inhibitione, eò quia fuit facta ex offõ & non ad partis petitioné, per no. per Fed. in consi. 334. sed in ordine meo est consi. 300. quia r̃ndeo primò vt respondet Laurentius de Rodulphis in suo solenni tractatu vsurarum quod posuit in commento. c. cõsuluit, de vsu. in q. 131. q, illud dictũ Feder. loquitur & procedit nõ in causis priuatis, sed in causis publicis vbi animarum periculum vertetur in quib. ex officio iudex plus põt quã in priuatis, vt no. per Inn. in c. ad nostram, el 2. de iureiu. sed dicta cã pendens coram domino Alberto erat causa priuata & inter priuatos vertebatur: nec in ea agebatur de peccato vt de vsura vel similibus, prout loquitur dictũ consilium Fed. vbi propriè loqui-
4 tur q̃n de vsura agebatur. ¶ † Secundò etiã respondeo quod illud quod dr̃ q, iudex procedens ex officio põt procedere sine causæ cognitione habet locũ q̃n illud spectabat ad officium ipsius iudicis, alias auté secus: ità dicit Io. An. in c. 2. de restit. in integ. in pen. col. in ver. in glo. non vr̃, &c. in fi. allegat. c. ea quæ. de reg. iur. in 6. & sequuntur oẽs doct. in d. c. 2. vbi etiam hoc voluit Innoc. Sed quò ad causam possessorij recuperandi quæ vertebatur inter duos priuatos non spectabat ad dictos officiales inhibere iudici appellationum delegato reuerendissimi Legati, ne procederet & partes ad ipsos officiales remitteret, vt dixi. s. per dictã. l. 2. C. si aduer. fis. sed debebat moueri facere iudicium cõtra dictũ Dominicum. d. l. si is à quo. Et q, nõ spectaret ẽt ad eorũ officiũ, probatur per id quod signãter
1 no. Arch. 11. q. 1. † de persona, & Bal. in l. 1. C. q̃ñ & q̃n iudi. in fine primæ col. & Bal. & Ang. in d. l. iudiciũ soluitur. vbi concludunt notabiliter q̃d ad hoc vt vnus iudex posit alteri inhibere, non sufficit q, inhibens sit maior, sed requiritur vel q̃d il-
†2 le cui inhibetur † habuerit iurisdictioné ab inhibẽte, vel q̃d iu-
5 dex inhibens sit maior in eadé specie iurisdictionis. nã † scd̃m eos videmus q̃d p̃sens prouinciæ qui est maior defensore ciuitatis, nõ põt inhibere defensori, ne suo fungat̃ officio. §. in rerũ. in auth. de defen. ciuitatũ. & iõ çcludũt q, eps nõ posset inhibere plebano seu alteri p̃lato sibi subiecto de cã prius ichoata coram ipso plebano vel prælato subdito, vt dicit Archi. in d. c. de persona. & Bal. in locis præallegatis. nec ptãs Florentiæ habens merum & mistũ imperium posset inhibere alteri officiali in ciuitate habẽti particularé iurisdictionem, puta inter aliquos artifices. sed dictus Albertus non habebat iurisdictionem à dictis officialibus nec dicti officiales inter dictos duos priuatos adinuicé de spoliatione litigantes sunt maiores dicto Alberto in eadem specie iurisdõnis cãæ appellationis, per d. l. 2. C. si aduer. fis. imo dictus delegatus in dicta cã vice delegãtis fungebat̃. l. & si ptor. ff. de offi. eius q vicé alt. ger. repræsentabat psonam dñi Legati: seqtur ex doctrina cõi añ dicta q, ad eorũ offm̃ ñ spectabat inhibere: & tãtò minus qa iã relaxauerãt dicti officiales p publicũ instrm̃ bona p̃dicta hr̃dib. dicti Nicolai: eò qa dictus Nicolaus decesserat cũ descẽdẽtib. & d. Dñicus r̃ndẽdo positionib⁹ fatetur q, fabrica sancti Petronij nullũ ius habebat in dictis terris & q, d. Nicolaus decesserit cum filijs. ex quib. oĩbus ẽt apparet inhibitioné fuisse calũniosam, & sic spernendã. l. 2. C. de fal. c. 1. de off. iud. ¶ Non obstat
6 ẽt dũ † vltimò dr̃ q̃d dictus Dominicus fuit impeditus facto iudicis qui non voluit cognoscere post inhibitioné: ergo vel ipso iure vel saltẽ per restitutionem debuit succurri dicto Dñico. quia r̃ndeo q̃d imò nõ põt dicere dictus Dñicus quod ipse fuerit impeditus facto iudicis, post inhibitionem: quia ipse Dñicus nũquam institit post tp̃s inhibitionis q, iudex pcederet ad expeditioné cãæ, sed ita est q, vbicũq; appellans est impeditus circa prosecutioné cãæ appellationis nõ excusatur, nisi p̃testetur, vt no. gl. in c. cupiẽtes. §. q, si p viginti. i verbo ppo sita de elec. in 6. & per illam gl. dicit ibi Io. de Imo. vt ẽt refert & sequitur ibi Dominicus se semel obtinuisse in vna cã appellationis, in qua appellans nõ potuerat hr̃e copiam iudicis: & p̃misit sibi labi tp̃s sine p̃testatiõe q, p illam negligentiam in
7 nõ protestãdo succubuit † qa vbicũq; qs est impeditus facere
b actũ in termino sibi statuto, nõ excusat̃ nisi p̃testetur, b vt ibi p gl. & idé no. gl. in c. 1. & in c. plerũq; de rescrip. & An. de Bu. in c. ex rõne, de app. circa medium. in ver. ex his deciditur. hoc ẽt decidit Bal. in auth. item si appellatioñe. C. de temp. appel. vbi dicit q, ẽt non sufficit appellanti esse conclusum in cã appellationis, nisi p̃testet̃ iudici q̃d expediat cãm: & si appellãs nõ protestat̃, currunt tpã. & talis petitio & p̃testatio dẽt fieri nõ semel tm̃, sed cũ eadé instantia cũ qua petũtur apostolici, p
* l. finalem. §. illud. C. de tẽpo app. & ità ẽt inquit Sali. in d. §. illud. qui dicit q, hoc * cõiter tenetur. iste aũt Dominicus nullã diligentiã fecit post inhibitioné: quomodò ergò põt ipse dicere q, steterit p iudicem: & q̃uõ põt dicere q, summa opẽ nixus sit, vt cã appellationis terminaretur vt debebat, & ad hoc non fuit aliquid r̃nsum per dñm aduocatũ partis aduersæ. & posito ẽt q, stetisset per iudicem, & q, Dominicus fecisset diligentiam suam & protestatus esset, cũ tñ in veritate nihil fecerit: & dato q, rõne impedimenti pcedétis à iudice causæ appellationis debuisset Dominicus restitui in integrũ corã iudice appellationis, iuxta notata per gl. & Bar. in d. auth. ité si appellatione. cũ si. tñ nunquam fuit petita corã ipso iudice restitutio in integrũ: ergo appellatio erat deserta tp̃e s̃niæ & per cõsequẽs sentẽtia diffinitiua lata extra tp̃s instãtię fuit ipso iure nulla, vt no. gl. in cle. si appellatione, de app. vt plenius dixit in alijs
8 allegationib. ¶ † Ité non fuit r̃nsum ad id quod dixi: videlicet q̃d pp reuocatioñe inhibitionis factã ex defectu iuris apparet q, non probabili ratione fuit inhibitum, & ideo tũc tp̃a intelligũtur cucurrisse, per no. per Bal. in l. contra maiores. C. de inoffi. testa. vt plenius quantùm ad hoc dixi in primis alle-
9 gationibus. ¶ Prætereà † ẽt computando tp̃s à die reuocationis inhibitionis apparet q, appellatio erat deserta. quod plus est, imò etiam non constat de die quo præsentata fuerit per nũcium inhibitio dño Alberto, nec ẽt in reuocatione inhibitionis, si bñ inspiciat̃ nõ exprimitur dies quo nuncius præsentauerit

tauerit inhibitionem: sic non pōt sumi fundamentū ex dicta inhibitione, & attenditur tps receptionis inhitionis. c. super eo. el secundo in fi. de app. cum sim. ¶ Et per hoc patet varijs ex causis quarum quælibet per se sufficeret, non esset opus ingredi merita causæ, in quibus etiam dictus Bartholomæus iustitiam fouet: quia ille à quo ipse cessionem & causam habet, possederat ante Dominicum. & postea cecidit à possessione, & per consequens debet integrari per id quod habetur. 3. q. 1. reintegranda. & per not. in c. cum ad sedem, & in c. sæpe.
10 de resti. spo. ¶ Nec obst. † q, sua culpa ceciderit à possessiõe relaxando vnam ex dictis petijs terrę dictæ fabricę: quia dico quod imò non fuit culpa: quia errore ductus hoc fecit, putans dictum Nicolaum decessisse sine filijs, vt in instro continet & probabilem habuit causam erroris: tum quia in facto alieno probabilis est ignorantia. l. fi. ff. pro suo. tum etiam quia vt fatetur pars aduersa respondeo positionibus. vt patet in processu. fol. 37. eras publica vox q, successerat dicta fabrica dicto Nicolao: & sic excusari debet: quia fama inducit iustam credulitatem. l. fi. ff. de hæredi. insti. & excusat à culpa vt notabiliter traditur per Io. And. in regula, quod quis mandato. in mercurialibus. Et hæc sufficiant. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Deduxi in consilio præcedenti.
b ¶ Protestetur. J. eo. consi. 200. ad fin. s. li. 2. consi. 164. col. 3. s. li. 5. consi. 114. nu. 4. consil. 146. nu. 31. sed istud non est generaliter verum, vt per Deci. l. in omnibus causis, de reg. iur. Mattheum Affl. deci. Neap. l. & contrarium tenent Ias. l. 2. §. quod diximus. si quis cautio. Deci. c. fina. de app. cōsi. 356. Fran. Rip. tract. de peste. fol. 78.

SVMMARIVM.

1 *Positionibus quis tenetur respondere etiam ante litem contestatam.*
2 *Reus post præuenire actorem vt declaretur se non teneri. nu. 3.*
4 *Exceptiones declinatoria videntur prius opposita.*
5 *Allegata in subsidium censentur conditionaliter allegari.*
6 *Libelli tot censentur, quot articuli.*
7 *Fructus non lucratur missus ex primo decreto.*
8 *Rubrica declarat legem.*
9 *Dictio aduersatiua inducit repetionem præcedentium.*

CONSILIVM LXX.

IN causa & lite inter Alexandrū quondā Bartholomæi de Cæsarijs ex parte vna, & ser Melchionem de nigris ex alia, cōtingit dubitari an stante protestatione facta dicto Alexandro prc parte dicti ser Melchionis & oppositionibus factis pro parte dicti Alexandri petentis sup eis pnunciari. & latius prout in actis cōtinetur & replicatione seu responsione facta pro parte dicti ser Melchiōis cōtingit dubitari an positionib⁹
1 productis † pro parte dicti ser Melchionis teneatur respondere dictus Alexander non obstante q, dicatur pro parte dicti A-
2 lexandri q, nō. eo maximè quia dicit † nō esse adhuc li. cōtest. & q̄d dictus ser Melchion tenet suā petitionē in scriptis offerre, put pro parte dicti Alexandri petitū est. dico breuiter mihi videri dictū Alexandrū teneri ad rñdendū positionibus. primò quia in oī cā ex forma statutorū pceditur summariè, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij: vt hr̄ in statuto sub rubrica de inepta actiōe. cū ergo in talibus causis nō requirat litis cōtestatio, vt in cle. sæpe de ver. sig. & in cle. dispendiosam, sequitur q, ēt positiones qñcunque produci possunt etiā si cōcernant merita causæ, vt no. Spec. in ti. ne deposi
2 tio. §. 4. in prin. iunctis notatis per Spe. in ti. de teste. §. nunc tractemus. in prin. cum his quæ ibi notat Io. And. in Additio. incip. ad de casus, &c. dum allegat dictum cle. sæpe. ¶ † Confirmo, quia si alicui facta est protestatio, pōt ipse comparere & petere remissionem dictæ protestationis, seu petere declarari dictā protestationē, nō ligare illū cui facta est, seu illā esse nullam. l. de pupillo. §. si is cui. & in §. qui remissionem. & ibi no. Bar. ff. de ope. no. nū. & q, hoc locū habeat in qualibet denunciatione seu protestatione firmat clarè Pau. de Ca. in d. §. si is cui. p hoc q a possū adire iudicē & petere declarari talē actu vel contractum esse nullū & nō ligare. & si is. C. pe prædijs mi. & ibi no. & l. dolo. cū ibi no. in gl. fi. C. de rescin. vē. & clarè nō. Bar. in l. quę sub cōditione. §. fi. ff. de cōdi. inst. cū cōcordātijs. ergo cū pro parte dicti Alexandri dictū fuerit in eius comparitione ptestatione pdictā esse nullā & in effectu illā eū nō afficere, & petierit super pdictis snitari & pronunciari, istud nihil aliud est q̄ petere in effectu remissionem dictę ptestationis & declarare eam nō valere. ¶ Præterea dictus Alexander in dicta
3 sua cōparitione deducit plures exceptiōes quas † dicit sibi cōpetere, vt exceptionē pscriptiōis, & quasdā alias ibi deductas.
a cōstat aūt q, ille qui alias futurus esset reus [a] pōt se facere actorē cōparēdo i iudicio, & petēdo declarari sibi talē exceptionē cōpetere, vt colligit ex duabus glossis no. quas ita intelligunt
* *cōiter ibi Bar. & doc. vna est in l. si contendat. ff. de fideius. & ibi Bar. alia ē in l. Aurelius. §. certum. ff. de lib. leg. & not. clarè Bar. in l. si finita. §. elegāter. in pen. col. ff. de dā. infe. in ver. an aūt possit implorare offm̄ iudicis, & c. cū ergo ita fecerit Alexāder: nā nulla pcedēte petitiōe & libelli actoris q nihil sniari vel pronūciari petijt, cōparuit reus, & dixit in effectu sibi cōpetere plures exceptiōes & sup eis pnunciari petijt: ergo ipse
4 est actor in hoc. ¶ † Nec obstat q, in dicta scriptura petierit Alexander offerri libellū super pdictis per dictum ser Melchionē, & sic vr̄ q, debebat intelligi primo loco p dictū Alexādrū petitū offerri petitionē ab actore. bñ facit q̄d no. Bar. i. l. qdam consulebant. in vlt. col. ff. de re iud. & Bal. in prima constōne Codicis á pe. col. & in l. exceptionē. C. de pba. & Ang. i auth. de exhib. reis. §. 1. & l. nō vr̄. ff. de iud. cū si. vbi dn̄t q, si plures opponunt exceptiones inter quas sunt aliquæ declinatoriæ fori, aliquæ nō, cēsent primo loco oppositæ declinatoriæ nō attēto q, in ipsa scriptura sint i vltimo loco descriptæ. Quia rñdeo primò q, istud pcedere posset vbi simpl'r factæ essent dictæ oppositiones? Sed dictus Alexander primò opponit aliquas exceptioes super quibus petit ante oīa pronunciari. ¶ Posteà dicit q, inquantum pdicta non obstarēt, & præsupposito sine piudicio q, fieri deberet restitutio possessionis dicto ser Melchioni: non debet fieri restō nisi offerenti debitū stantib⁹ dictis excep. super quib. prius discuti & pnunciari expsse petit, & q, cōdonaliter, vt suprà dicit, nō debere fieri restitutionem possessionis nisi dent Alexādro libræ mille. Et posteà iterū dicit q, si & inquātū pdicta nō obstarēt, q̄ scd̄m eū verè obstāt, dicit dictā requistionē factā fuisset debitis mō & forma: & pptereà ptestat. q̄d non debeat pcedi ad aliquē actū in piudiciū dicti Alexandri, nisi prius cōstito & declarato super pdictis de qb. petit sibi
5 in scriptis offerri. † Apparet ergo q̄d ista particula in quo petit offerri petitionē, ē facta sub çdōne, si & inquātū, alia superius excepta nō obstarēt super quibus est petitum pronunciari: ergo oportet primò cognosci & pronunciari an illa prius oppo-
†2 sita obstant: quia ante nō est verificata † illa sequens çdōnalis cl'a & petitio, sicut dicitur in c. Raynal. de testa. in gloss. in verbo, contra ipsam venirent. & gl. in l. non ab re. C. vnde vi. & in l. qui de inoff. ff. de inof. testa. & in l. 1. ff. de act. emp. & per id q̄d dicimus de libello, in quo dico sniam nullā, & si qua est appello & dico eā iniquā. nā vnū remediū intelligitur deductū in defectū alterius, vt per gl. & doc. in l. 1. C. quando prouo. & per doc. in l. si expressim. ff. de appel. & per cano. in c. constitutus. de resti. in integ. & sic non potest hoc casu ex ordine intellectus censeri primò petitū offerri libellum: quia verba cōditionalia non patiuntur: & ēt hoc nō patiuntur illa perba ante oīa pronunciari. c. non solùm, in verbo, ante oīa. de appel. in 6. c. quāuis. ad fi. de elec. in 6. l. ante oīa. ff. de proba. ēt operatur illud verbum prius, in proęmio. fforū. §. discipuli. ibi dum dicit q̄d primum est, aliud ante se habere non pōt. ¶ Pręterea Alex. in dicta scriptura petit plura: nam petit declarari protestationē & requisitionē nō valere, & sibi non obstare ex causis ibi deductis. & ibi cōpetere exceptiōes per eū ibi deductas super qb. petit pnunciari: petit ēt libellū offerri: & ista oīa sunt
6 diuersa, nā tot † cēsent libelli & petitiones quot sunt articuli ita dicit Spe. in ti. de litis contest. §. nunc dicimus. in princi. & in ti. de petito. & poss. §. 1. ver. quid si eps. & Ang. in l. scire debemus. in prin. per illū tex. ff. de verb. oblig. & Bal. in l. 1. circa vltimā co. C. de fideic. & no. p Bal. in l. libellorū. §. sed si aliud ff. d. accu. & Bal. in l. ordinarij. C. de reì vē. erga cū sit super illis articulis & petitionibus Alexādri cōtinentib⁹ nullitatem & inefficatiā requisitiōis & ptestationis ser Melchionis petitū pnunciari & illi petitioni rñsum est per pcuratorē ser Melchionis

chionis p talem productionẽ petitionis & rñsionẽ est facta litis cõtestatio super pdictis.s.an protestatio prædicta valeat, & vigorẽ habeat vt.s.super illa aũt parte, an teneamur petitionẽ producere est duntaxat ꝓnunciãdum si & in quãtum pdicta alias prius opposita per Alex. nõ obstẽt, & ꝓnũciato super eis illa non obstare: quia ita conditionaliter petitũ est vt deduxi.
7 Nũc est videndũ † an antedictus Alexãder lucratus fuerit fructus pro tpe quo pro executione sñiæ diffinitiuæ latæ in hypothecaria fuit in possessione, stante maximè statuto sub rubrica, qualiter procedatr in causis ciuilibus reo nõ cõparẽte. in ver. vbi aũt hypothecaria, &c. & certè iste passus meo iudicio nullũ habet dubiũ. nã de iure cõi cõstat q, immissus ex primo decreto in hypothecaria dato q, diceretur possidere, tñ quia possidet vt dignus cõuentionale, nõ vt rẽ suã, nõ lucratur fructus: ita in indiuiduo decidit Sal. in auth. ei qui iurat. C. de bonis auth. iu. pos. in 11 vel 12. col. in versic. quintò videndum est de effectu eius circa lucrum fructuũ. ex qua rõne & decisione infertur, q, si lata erat diffinitiua in hypothecaria cõtra eũ, & p executione sñiæ esset facta immissio in possessionẽ rei hypothecatæ nõ lucraretur fruct⁹ dato q̃d diceret possidere. facit. l. 1. & 2. C. de pig. act. & c. 1. & c. con questus, de vsuris. de iure aũt municipali nõ inuenitur i casu nr̃o cõtrariũ: ergo sum⁹ in iure cõi. l. si ex neus. de cõdi. ob cãm. l. si dotẽ, in prin. ff. sol. ma. Nec obstat dictũ statutũ: quia loqtur qñ data esset tenuta ei q cõtra cõtumacẽ ageret hypothecaria. hoc enim primò patet ex rubrica quæ dicit qualiter procedatur reo non comparente. nã
8 † textus declaratur per rubricam,[b] vt colligitur ex gl. in l. 1. C.
b ne liceat tertiò prouo. & ibi ponderant Bald. in 2. col. & gl. in l. 1. C. ne fideiuss. dot. dentur & in l. 1. & ibi no. Bar. ff. si cert. pet. & vbi textus põt habere duos intellectus: & si vnus solus intellectus põt cõuenire rubricę, ille approbãdus est, scđm Io. An. in tit. de disputat. & allegationibus. §. fi. in fi. allegat not. per gl. in c. cũ monasterium. de elec. ergo dictus versiculus vbi autem hypothecaria, &c. debet itelligi qñ procederetur cõtra cõtumacem ad missionem vt loquitur rubrica. & expressè dictum statutũ circa prin. disponit q, qñ procederetur cõtra nõ cõtumaces, debeant seruari ea quæ prouisa sunt in statuto de vocatis in iure: & qa in eodẽ statuto sub rubrica qualiter procedatur cõtra non cõparentes erat prouisum q, missus ex primo decreto lucretur fructus, qñ agitur actione personali ad quantitatẽ cõtra cõtumacem: ideo postea statutum volẽs prouidere perfectè ẽt qñ ageretur hypothecaria vel alia actione, non ad quantitatẽ, sed ad rem seu speciem cõtra cõtumacẽ di
9 sponit idem in casu illo. hoc † probatur: quia qñ est adiecta in aliqua particula statuti coniunctio aduersatiua prout est in dicto ver. vbi autem hypothecaria, &c. tunc ea quæ dicta sunt in præcedentibus intelliguntur repetita in sequentibus. ita dicit Bal. in l. omnes populi, in 13. col. in versi. modò quæro vtrum vnum statutum trahatur. allegat in fi. no. per glo. in §. item lapilli. insti. de rerum. di. vnde decidit q, si statutum primo dicat, q, filia fœmina extantibus masculis non succedat ab intestato nisi in dote, postea subdat statutum: facto verò testamento non succedat nisi in eo quod voluerit pater. &c. in hac vltima parte propter illam coniunctionem aduersatiuam, subintelligeretur, scilicet extantibus masculis: ergo cũ in superioribus partibus statutum loquatur quãdo cõtra cõtumacem data est tenuta, etiã ita intelligitur sequens pars statuti propter illam coniunctionem aduersatiuam autem. Postrẽmò statutum loquitur in tenuta data, qñ agitur hypothecaria actione, sed in casu nostro lata erat sententia, & pro eius executione fuit facta missio, quo casu non dicitur agi hypothecaria, sed dicitur agi actione in factum vel actione iudicati. l. actori. C. de rebus credi. & ibi no. & l. miles. §. iudicati. ff. de reiud. vel officium iudicis implorari, quo mediante etiam potest procedi ad executioem sententiæ. l. 4. §. ait prætor. ff. de re iud. l. si pignora. ff. de euictio. Cætera suppleat præstantia domini iudicantis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Reus. Alexan. l. si finita. §. eleganter post Barto. ibi de dam. infe. s̃. lib. 1. consi. 95. Barto. in l. vnica. ff. de condi. ex. l. Roma. consi. 90. Maria soci. c. cum sit generale. num. 8. de fo. compe. Deci. c. siue autem. in fi. de rescrip.
b ¶ Rubricam. s̃. eo. consil. 6.

SVMMARIVM.

1 *Testes recepti lite non contestata, non probant.*
2 *Locatione sine perceptione mercedis, non probat dominium nec possessionem.*
4 *Testis deponens ad exonerationem sui vel patris sui, nõ probat. nu 8.*
5 *Citatio facta non expresso loco coram iudice ordinario, non valet.*
7 *Delegatio iudicis non præsumitur, nisi probetur.*
9 *Possessio antiquior vincit recentiorem.*
10 *Testis deponens super negatiua non coarctata suspectus est de falso.*

CONSILIVM LXXI.

IN causa & lite inter Nicolaum Rangonẽ & cõsortes ex vna, & Alexandrũ, Baptistam, Carolũ de Tassonibus & consortes ex altera, iam aliàs
a scripsi[a] quæ futuræ essent dominorũ iudicare debentiũ in meritis causæ, posito sed nõ cõcessõ q, testes Nicolai Rangoni melius & de antiquiori possessione ꝓbarent quàm testes illorũ de Tassonibus, nũc verò reqsit⁹ sum ad maiorem & abundantiorem cautelam dicam an Nicolaus dicatur melius probasse in possessorio q̃ illi de Tassonibus? & mihi vr̃ q, non: Capiamus enim primò testes vt dr̃ receptos coram Iacobo Bagarotto, & istos dico non probare.
1 Primò quia fuerunt † recepti lite non contestata & sic nulliter. in auth. sed & si quis. cum gl. C. de test. l. curent. cum glo. ff. de test. & in c. 1. & per totum extra vt lite non cõte. Præterea capiamus primum testem: iste nõ probat: nam inquantũ iste testis deponit de possessione Iacobi nil facit ad propositum: quia per instra producta apparet qualiter Nicolaus, Lanfrancus & Tibias repudiarunt hæreditatẽ dicti Iacobi, & sic non possunt vti possessione Iacobi. l. de accessionibus. ff. de diuer. & temp. præscriptio. l. Pomponius. §. quæsitum. ff. de acq. pos. in quantum vero iste testis deponit de tempore assertæ possessionis Nicolai & Lanfranchi, dico q, non probat, quia de-
2 ponit † de simplici actu locutionis absq; solutione mercedis per quam nõ probatur dñiũ neq; possessio. c. inter dilectos, de fide instr. & no. in l. qui vniuersas. §. q̃d per colonũ. & in l. quãuis. §. 1. ff. de acq. pos. & in c. cum Bertoldus, de re iu. & in hoc ẽt peccat secundus testis, & licẽ deponat iste se audiuisse ab his qui cõducebant à Nicolao de Rangonibus q, ei soluebant certam quãtitatẽ casei pro mercede, tñ nõ probat: quia deponit de auditu ab ipsis cõductoribus: quod testimoniũ nõ sufficit.
3 l. testiũ. cum ibi plenè no C. de testi. & in c. tãlr̃is, & ibi plenè doc. de testi. & in proposito nr̃o not. Arc. 22. q. 5. hoc vr̃. talis. ẽm deponens de auditu nõ dr̃ verus testis. no. gl. in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. quam multum notat. Ant. de Bu. in c. quoties in fi. de testi. in eodẽ peccat tertius testis. & licet iste
4 videatur deponere de solutione mercedis, tñ non ꝓbat, † quia deponit ad exonerationẽ suã vel patris sui cõductoris, quo ca
b su testis non est idõeus, vt not. Bar.[b] in l. deferre, ver. idẽ decreuerũt. ff. de iu. fi. & no. do. in c. cũ à nobis, de test. & in c. fi. e. ti. l. 6. facit. l. oĩbus. C. de test. & l. nullus. iũcta. l. testis idone⁹. ff. de testib. Et idẽ dico de quarto teste, q sĩr deponit ad exonerationẽ patris sui cõducẽtis à dicto Nicolao. & iõ sicut non est idoneus testis qñ deponit ad exonerationẽ suã, vt dixi, ita nec qñ deponit ad exonerationẽ pr̃is. d. l. testis idoneus. ff. de testibus. Oẽs alij testes excepto octauo fuerunt producti per personã non legitiã seu mandatũ non habentẽ, & non fuerũt legitimè iurati, & sic nõ probãt. l. iurisiurandi. C. de test. nã li-
5 cẽt Iacobus Bagarottus † monuerit partes ad videndũ iurare testes pro singulis diebus & horis: tñ quia in illa monitione nõ fuit locus expressus, & ille Iacobus Bagarottus nõ erat iudex ordinarius, & non valuit illa monitio, vt expressè decidit Bart. in l. si vt proponis la 2. C. quomodo & quando iudex. & Ang. in l. vt perfectus, in pen. col. C. de annali except. & not. in c. fina. de rescrip. & Specu. in titu. de citatione. §. 1. versicu. item quòd citans est delegatus. & præterea laborant testes eodem morbo quo præcedentes. ¶ Non obstat testificatus dicti octaui testis: quia ille nil deponit de actu possessionis Nicolai & Laurentij, sed solùm de possessione domini Iacobi, in quæ se fundare nequeũt dicti eius descendentes: quia eius hæreditatem repudiarunt, vt dixi. s̃. ¶ Nec prædictis obstat quod princeps per rescriptum mandauerit illis testibus qui mortui dicebantur fidẽ adhiberi: quia rñdeo primò q, mãdat

ad hiberi in eo quod deponunt, sed ita est quod nõ de- t nec probant possessionẽ Nicolai, sed potius locatio- ergo, &c. Item rñdeo quod rescriptum disponit q̃ illis testibus qui non fuerunt recepti cum illis de Guidonib. creãtur inter Rangonos & Guidonos ac si cum eis ẽt producti fuissent, hoc est q̃ euidenter sonant verba rescripti, sed quò ad Tassonos nihil disponitur in rescripto. præterea in supplicatione non fuit narratũ q̃ dicti testes non fuerunt rectè re-
6 cepti, quod si factum fuisset † non est verisimile principẽ hoc concessisse, & ordinem iuris subuertere voluisse l. si quando. in prin. ff. de inoffi. testam. no. in cle. pastoralis. de re iudic. & in cle. sæpe de verb. signi. ¶ Accedit etiam quia non constat
7 quod Iacobus Bagarotus fuerit iudex delegatus † & q̃ delegatio non præsumiẽ nisi probetur. c. cum in iure, & ibi glo. & Inn. de offi. deleg. & no. doc. in c. quoniam contra, de probat. nota. Bald. in l. ea quidem in 3. col. C. de accusat. ¶ Venio ad testes nouiter productos per Rangonos. isti etiam non videntur probare. nam primus non probat: quia laborat eodẽ morbo quod dixi laborare tertium & quartum testes receptos coram Iacobo Bagarotto. ¶ Secundus verò testis se refert ad a-
8 liàs testificata per se, & illa attestatio † ad quam se refert, † nõ
†1 est in actis mihi transmisis, vnde si non fuit producta nil releuat, vt no. Io. And. in additio. Specu. in tit. de senten. prolat. §. qualiter. ver. sed pone iudex. & Ant. de But. in c. venerabili, de excep. & in c. cum venerabilis, de religio. domi. facit text. in l. in testamento. la prima. ff. de condi. & dem. Et similiter tertius testis se refert ad alias testificata: & in actis mihi transmissis non reperitur illa attestatio. Quartus testis non probat quia deponit de conductione sua à dicto Nicolao. & ad cõmodum proprium testificatur vt exoneret se etiam, ne teneatur illis de Thassonibus pro fructu per eum percepto ex terris prædictis, & sic non probat per rationes adductas supra. Item quia super secunda petia terræ deponit de locatione siue perceptione mercedis, & sic non probat, vt in d. c. inter dilectos, & dixi suprà. ¶ Præterea testes illorum de Thassonibus pro-
9 bãt † de antiquiori possessione, scilicet. 30. & 25. & 22. annorum vt deponit maximè primus, tertius & quintus testis eo-
c rum. & possessio antiquior [c] excludit iuniorem tanquã clandestinam. c. licet causam. de probat. & plenè per Barto. in l. si duo. ff. vti possi. & in l. 1. C. vti posi. Non obstat id quod deponit petrus Peregrini, qui se refert ad aliàs testificata per se, vbi deponit quod vidit illos de Buraldis pasculare in dicto nemore nomine illorum de Rangonibus, à quibus conduxerãt dictum nemus prout audiuit ab eis: & sic deponit de conductione ex auditu alieno. & non deponit aliquid quod viderit solui certam mercedem, & sic non probat per allegata suprà.
10 item est suspectus de falso dum deponit † super negatiua non coarctata breui tempore, dum dicit q̃ illi de Tassonibus non potuissent posidere q̃ ipse testis nesciret, nisi à sex annis citra vt no. Inn. in c. cùm ecclesi. per illum tex. de cã possessio. & ꝓprie. & no. Cy. in l. actor. C. de prob. & Bar. in l. 1. in princ. ff. si quis ius dicen. nõ obtemp. & Bar. consi. 194. incip. Commune Lucignani. & in l. 1. §. hoc interdicto. circa mediũ. ff. de itinere actuq; priu. & clarè Ang. in l. si per alium. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vocabiẽ vi exi. & expresè probatũ est contariũ per testes illorum de Tassonib. ¶ Eodem modo non probat sextus testis Nicolai: quia se refert ad aliũ suum testificatum, quem nõ inuenio productũ, & quia satagit ꝓbare negatiuã non coarctatam nam deponit q̃ illi de Tassonib. non potuissent posidere suo credere à 47. an. vel circa. & deponit falsam nam contrarium probatum est per testes illorum de Tassonibus, in petitorio verò scripsi aliàs: ideo non repetam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Scripsi. s. lib. 3. consi. 45.
b ¶ Bar. s. eo. consi. 14. nu. 3.
c ¶ Antiquior. s. lib. 1. con. 110. lib. 1. s. lib. 2. con. 76. col. 1.

SVMMARIVM.

3 *Sententia executiua non expectans aliam, censetur diffinitiua.*
1 *Iudex à quo etiam si detulerit appellationi, potest exequi lapsis fatalibus.*

CONSILIVM LXXII.

1 IN causa & lite inter Gabrielẽ magistri Geminiani clericum ex parte vna, & dom. Bartholomeũ de Panzachijs ex altera, ¶ † Circa primum dubiũ quo quæritur, an executio facta contra Bartho. sapiat vim interlocuroriæ vel diffinitiuæ, & posit reuocari? breuiter respondeo q̃ habet vim diffinitiuæ: cum principale negotium diffiniat: nec aliam super cãa principali expectet post se diffinitiuam, per not. per glo. ordinariam in cle. 1. in verbo diffinitiua. de sequest. pos. & gl. fi. & ibi doc. in l. qui restituere. ff. de rei vendi. & no. doc. in rubrica extra de re iudi. & per Bar. in l. si cum exceptione. §. hæc aũt actio. ff. q̃ metus cã. & in l. non fateẽ. ff. de confessis. in 2. col. in ver. sed an isto casu poterit reuocari. ibi, dũ dicit, nisi datus esset terminus quare non deberet fieri, &c. & no. Ang. & Mod. in l. 5. in prin. ff. de ver. ob. & in l. imperium. cum si. ff. de iuris. omn. iu. & ideo cum nõ expectet post se aliam diffinitiuam in causa principali, nõ potest reuocari. l. post sentẽtiam. C. de sen. l. iudex postquam. ff. de re iudi. & l. diem. ff. de arbi. & declarat Bar. & alij in l. quod iussit. eo. tit. & canonistæ in c. cum
2 cessante, de app. cum si. ¶ Circa secũdum † dubium quo quæritur. an si esset diffinitiua, debuerit in ea seruari ordo iudiciarius? & dico q̃ non fuit necesse seruare in tali causa beneficiali ordinem iudiciarium qui esset necessarius in causis ordinarijs, per id q̃ habeẽ in cle. dispendiosam, de iud. iuncta. cle. sæpe, de ver. sig. ꝓ hoc ẽt bene facit q̃ notabiliter voluit Inno. in c. ꝓposuit de conces. præbẽ. in gl. magna circa fin. vbi dixit, q̃ qñ cõstat possessorem non habere ius in beneficio, põtẽt non data diffinitiua fieri præceptũ q̃ dimittat possessionẽ. & not. doc. in c. fi. de præsum. vbi ẽt plenè cõcludunt, q̃ talis cui per rescriptũ committiẽ ea forma qua fuit cõmissum in casu nr̃o per dominũ Legatũ, nõ habet seruare ordinem iudiciarium nisi quò ad citandũ & ad admittendũ legitimas exceptiones & ꝓbationes, vt ẽt not. Io. And. in c. accepimus. de æta. & qua
3 lita. & in c. dudum, el 2. de ele. cum sim. ¶ Quò ad tertium † & quartum dubium in quibus quæritur, an elapso primo fatali posit dictus Bar. appellans petere scd̃m fatale ex cãa, vel iudex à quo posit reassumere iurisdõnem non obstante q̃ detulerit appellationi, & attento q̃ est appellatum ad curiã dicatur adhuc cãa pendere in curia. Patet responsio ex his quæ notat Inn. in c. ex rõne. de appel. & ibi Ant. de But. Io. de Imo. & Abbas in vl. q. ibi formata per eos, vbi quærunt. an iudex à quo posit exequi post elapsum primi anni sñiam si aliud nõ fuerit sibi intimatum de impedimento appellantis? & concludunt q̃ sic. subdunt tñ q̃ si probareẽ postea q̃ reuera fuisset impedimentũ. aut impedietur executio, aut iam facta retractaretur, & pro hoc tex. iuncta gl. in auth. ei qui. in versi. scd̃m fatale, de temp. appel. quam ad hoc allegat Io. de Imo. in d. c. ex rõne, in fi. & dicit hanc opi. esse veriorem: quia lapso anno si non apparet de impedimẽto deserta est appellatio, & sic perinde est ac si nunquã fuisset appellatũ, l. fi. §. illud. C. de tẽp. app. iuncta d. auth. ei qui. & sic non obstaret delatio iudicis à quo: quia (vt dixi) perinde hr̃ ac si non esset appellatũ, qñ non est cã appellationis terminata intra debita tpa. per dictum. §. illud. & concludunt ẽt doc. in d. c. ex rõne, q̃ iudex à quo qui vult exequi post annũ, non habet necesse citare appellãtem,
a si vult exequi in eadem [a] re seu specie super qua iudicauerat, vt ẽt cõcludunt Domini de Rota sua conclusio. 349. incip. Itẽ si executor. & Bar. in l. à diuo. §. in vend. ff. de iudicijs. & in extrauag. ad reprimendum. in ver. execut. & in l. meminerint. C. vñ vi. & Bal. in l. ordo. C. de execu. rei iud. & in l. ab execut. C. quorum appel. & in l. 1. in fi. C. de iuris & fac. ign. & in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & Ang. in l. hr̃e licere. ff. de euict. & in repetitione. l. 1. C. de iud. & in l. 4. §. si ex conuentione. ff. de re iud. & Io. de Imo. in l. ab executore, in prin.
* ff. de appel. & in l. si filio. la. 2. ff. sol ma. & est magis * cõis opi. & sic si in casu nr̃o esset per iudicem à quo exequendum in aliquo super quo fuisset per eum declaratum, posset hoc fieri in eadem re absq; alia citatione. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Eandem. imò, quia liquere debet iudici iurisdictionem ad se reuer-

se reuersam, seu desertam esse appellationē, quod non potest esse nisi citato appellante. & ita obseruatur.

EPITOME.

¶ Ius patronatus non transit in fideicommissariam vniuersalem.

CONSILIVM LXXIII.

IN causa & lite inter Melchionē ser Dominici de Starduis agentem, & dñm Christophorū Restanum se defendentē super capellania & altari S. Sebastiani Martyris in ecclesia S. Mariæ maioris, visis actis & scripturis mihi exhibitis breuiter sentio dictum Melchionē non posse obtinere: quia p literas dñi Legati cōmittitur q, si vniuersalis hæreditas Ioannis Berioni deuenit ad Mariā & alias mulieres in literis nominatas, & alia narrata in supplicatione sibi porrecta sint vera, debeat reuerendus decretorū doctor & canonicus dominus Hieronymus de Grassis erigere dictam capellaniam seu altare in dicta ecclesia cum assignatione certæ petiæ terræ pro dote relictæ in testō dicti Ioannis, & iuspatronatus reseruare dictis mulieribus hæredibus supradictis, & q, si dictæ mulieres eis præsentabant dictum Melchionem, debeat eum in rectorem dictæ capellaniæ instituere, si eum repererit idoneū, sed ita est q, dictæ mulieres non sunt hæredes vniuersales dicti Ioannis, adeò q, in eas transeat vel transiuerit dictum iuspatronatus & facultas præsentandi, vt probabo: ergo deficit cōditio dictæ commissionis. quod autem ita sit, probatur sic dictus testator instituit Iacobū ipsius testatoris nepotē & filium adoptiuum eiusdem testōris hæredem vniuersalem, & si contingeret dictum Iacobū nepotē quandocunq; decederet sine filijs masculis & superesse ex eo filias fœminas, voluit illas dotari: & residuum suæ hæreditatis voluit erogari per eius commissarios inter filias fœminas legitimas & naturales natas ex sororibus dicti testatoris arbitrio dictorū commissariorum, & put eis videbitur: & postea (vt dr) decessit dictus Iacobus adita hæreditate dicti testatoris: & sic euenit substitutio fideicommissaria cōprehensa in dicta cōpendiosa substōne facta dicto Iacobo, iuxta l. precibus. C. de impub. & alijs substi. l. Centurio, ff. de vulg. & pup. & in c. Raynu. de testa. vnde posito ēt q, per fideicommissum deuolueretur hęreditas ad dictas mulieres deducta tamen legitima & Trebellianica debita dicto Iacobo nepoti testōris ac filio adoptiuo iuxta dictum. ca. Ray. & ibi no. & in c. si pater. de testa. in 6. iuncta. l. cum in a-

1 a doptiuis C. de adop. † tñ in dictas mulieres substitutas per fideicommissum [a] non transit iuspatronatus ecclesiasticum, vt notabiliter decidit Bar. in l. quia perinde, alias incipit, quia restituta, per illum text. ff. ad Treb. & Bal. in l. cum virum, in vlt. col. C. de fideicom. & Io. de Imo. in l. si patroni, in princ. ff. ad Treb. vbi hoc latè prosequitur & dicit q, nō meminit hoc esse tactū per canonistas: & idem tenet Pau. de Cas. in l. precibus præalleg. & in hoc * oēs conueniunt: ergo nō est possibile reseruare iuspatronatus dictis mulierib. cū illud eis nūquam competierit, & si iuspatronatus non transiuit in dictas mulieres de quo iure principaliter tractatur, sequitur q, quò ad id de quo queritur, non transiuit vniuersalis hæreditas in dictas mulieres: imò iuspatronatus & iura directa hæreditaria remanserunt apud dictum Iacobū, & successiuè apud hæ-

2 redē Iacobi & exneū: † quia iuspatronatus ecclesiæ transit ēt ad hæredem extraneum. 16. q. 7. cōsiderandum. & in cle. plures. cū gl. in verbo hæredes. de iurep. no. Io. And. in c. cū scdm. eo. tit. in antiquis. & constat q, iuspatronatus acquiritur fundatione vel dotatione. 16. q. 7. filijs nepotibus. & plene no. ea causa & q. in ca. piæ mentis. & plenè in c. nobis, de iurepatro.

3 ¶ † Secundò probatur, in substitutum per fideicommissum nō transiuit hęreditas etiā si euenerit casus substōnis, nisi sit facta restitutio hæreditatis re vel verbo per hæredem institutum vel per hæredem hæredis. l. restituta. & l. facta. in princi. ff. ad Treb. & l. non iustam, & l. sancimus, C. e. ti. sed ita est antequam facta esset aliqua restitutio fideicommissi dictis mulierib. & antequam esset factum compromissum & latū laudum inter dictas mulieres & hæredem dicti Iacobi defuncti super dicta hæreditate iam fuerat cum authoritate ordinarij translata dicta capellania cum eius dote ad altare sancti Alexij existentis in dicta ecclesia sanctæ Mariæ maioris, eo quia dicta ecclesia erat plena & prouisa capellis & altaribus, adeò quod commodè non erat ibi locus pro dicta noua capella cōstruenda, cum hoc q, de bonis hæreditatis dicti testatoris prouideretur opportunitati dicti altaris sancti Alexij, circa orna-

4 †1 menta dicti altaris, quam † trāslationem & immutationem facere potuit ex causa prædicta ordinarius, vt probatur in l. fi. & ibi no. Bar. ff. de ope. pub. & no. doc. in c. fi. de test. & in terminis nostris determinat Io. de Imo. specificè in l. 1. ff. de condi. insti. in 2. & 3. col. licèt aliàs vbi non subesset dicta causa subrogationis, non potuisset talis immutatio voluntatis testatoris fieri, nisi per Romanam pontificem, vt in cle. quia contingit. de religio. do. & factà dicta subrogatione dictus Christophorus fuit institutus rector in dicta capellania, vnde cum in dicta subrogatione interuenerit consensus hæredis dicti Iacobi ad quem pertinere debebat dictū iuspatronatus, sequitur ergo q, licet postea per laudum latum inter dictas mulieres & hæredem dicti Iacobi. fuerit laudatum q, exceptis non nullis bonis hæreditatis residuum dictæ hæreditatis spectare debeat ad dictas mulieres, non potuit per dictum subsequēs laudum immutari illud, quod erat iam statutū circa dictam capellaniam, & maximè in præiudicium d. Christophori, cui ius erat quæsitum. l. si vnus §. ante omnia, & l. fin. ff. de pact. ¶ Tertiò, quia testator disposuit q, si dictus Iacobus decederet, residuū dictæ hæreditatis erogaretur inter filias dictarū sororum testatoris per eius commissarios prout eis videretur. cum igitur non fuerit facta distributio & erogatio per dictos commissarios & scdm eorum arbitrium, non potuerunt trāsire iura hæreditaria ex substitutione fideicommissaria in di-

5 ctas mulieres: quia † ad hoc vt transeant dicta iura, oportet q, restitutio hæreditatis fiat scdm q, testator disposuit, vt est tex. in l. sed & si ante. ff. ad Treb. & l. cum pater. §. à filia, cum ibi no. per Bar. ff. de leg. 2. & istud fundamentum ēt per se solum sufficit ad elidendum omnem intentionem agentis: quia si non haberet vniuersam hęreditatē, literæ domini Legati non suffragantū eis, & tunc clarissimè constat q, iuspatronatus non competit eis, sed esse debet apud eum, qui habet directa iura hęreditatis dicti testatoris, vt not. Bart. in d. l. quia perinde, cū alijs supra allegatis, & sic debet remanere apud hæredē dicti Iaco. id est, apud dictum patronum. nam hæres hæredis primi testatoris est hæres. l. fi. C. de hære. insti. l. paterfa. ff. de vul. & pup. cum si. Ex prædictis ēt apparet fuisse narratū mendatium in supplicatione porrecta domino Legato: in qua narratum fuit dictum Christophorū contra ius occupare dictam petiam terræ occasione institutionis de eo indebitè factę. Postremò cum dictus Melchion sit minor nedum 25. sed etiam 22. annis, non est idoneus, iuxta c. cum in cunctis. §. inferiora de elec. ergo non potest ad prædictum beneficium admitti. Cætera suppleat præstantia domini iudicantis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fideicōmissum. Alex. d. l. quia perinde. d. l. si patroni. & in l. centurio. col. 11. de vul. & in l. precib. & ibi Ias. co. 12. dec. col. 3. C. de impub. & alijs subst. Ias. in l. si non sortem. §. libertus. col. 6. de condi. indeb. l. 2. C. de in ius voc. l. pro hære. §. Papin. col. fi. de acq. hære. Fran. Ripa rep. l. Centurio. nu. 54. de vulg. & pup. Roch. Cur. trac. de iure patro. vers. ipse vel is à quo. nu. 20. Bened. rep. c. Ray. ver. si absq; li. more. 2. nu. 24. limita. nisi fideicommissarios tota hæreditas restitueretur.

b ¶ Dolo. s. lib. 1. con. 65. s. li. 5. con. 164. Fran. Cre. s. li. 4. con. 62. dixi in consu. Paris. §. 6. gl. 6. nu. 20. Aymo. con. 193. nu. 9.

c ¶ Verba. s. lib. 3. cons. 56.

EPITOME.

¶ Tutor licet analogistes tamen teneat facere inuentariū, & exhibere librum rationum, alias cōtra eum iuratur in litem.

CONSILIVM LXXIIII.

IN causa & lite inter filios & hæredes Antonij Valentini ex parte vna, & Baldasarē de Trispidinis ex alia. viso testamento dicti quondam Antonij & instructione causæ, sentio contra dictum

ctum Baldasarem tutorem deferendum esse iuramentum in litem dictis hæredibus & iuxta illud debere dictum tutorem
1 condemnari. ¶ † Quia testator non remisit confectionem inuentarij, imò illud fieri mandauit de omnib rebus hæreditatis suæ & præsupponitur q, tutor non perfectè posuit omnia in inuentario: quia omisis certas vaccas, carettam, & equum, quæ omnia vendiderunt tutores. sed inuentarium fieri debet de omnibus rebus etiam mobilibus. l. tutores. C. de admini. tut. imò si post confectum inuentarium ea inuenerit, debent addi inuentario. l. fi. §. tali. C. de cura. fur. & no. gl. in d. l. tutores, in verbo instrumentorum. & ibi Bal. & glo. prima in l. tutor qui repertorium. in prin. ff. de admi. tut. & ideo cum non legitimè & perfectè inuentarium cõfecerit omittendo dicta
†1 bona. † 1. videtur esse in dolo, & defertur iuramentum in litem contra eum, prædictis quorum fuit tuto. d. l. tuto. qui repertorium, in prin. & ideo circa hanc condemnationem non gaudet tutor absolutione relicta in testamẽto & legato, quo relinquitur sibi omne id in quo condemnaretur: quia cum spreuerit legem sibi datam à testatore in testamento nõ conficiendo inuentarium: igitur indignus est beneficio ipsius testamenti: quia tale legatum præsumitur sibi relictum vt assumat & gerat tutelam, quemadmodũ disponit testator. l. Nesennius. §. fi. ff. de excusa. tu. facit. l. fi. §. sin autẽ aliquis. C. de
2 iure. delib. &c. quia frustra. de vsur. Secundò † quia si tutor habet librũ rationis administrationis tutelæ, & recusat eum exhibere (vt dicitur) censetur esse in dolo, adeò q, contra eum potest deferri iuramentum in litem: quod non defertur nisi contra dolosum. l. 1. §. officio. cum gl. ff. de tut. & ratio. distra. l. 1. C. de in litem iuran. & l. in actibus. ff. de in litem iuran. & & liberatio dicto tutori relicta in testamento non extenditur
†2 ad ea quæ tutorem teneri contingeret ratione doli: quia † dolus talis futurus non potuit à testatore remitti tutori, ne daret materiam delinquendi. l. quidam decedens. & ibi not. ff. de admi. tut. & plenè per Bar. in l. ab Aurelio. §. Caius. ff. de li. leg. in versic. sed quid si relinquitur liberatio alicui pro administratione futura, &c. magis tamen me mouet ratio præce-
3 dens. & etiam ea quæ infra dicam. ¶ Tertiò moueor per id † quod notabiliter consuluit Ange. in consi. 75. inci. Viso dicto statuto. & maximè, vbi concludit quod etiam quando testator liberauit tutorem futurum à redditione rationis administrationis, & vltra hoc disposuit in testamento q, si cõtingeret tutorem condemnari occasione dictæ tutelæ legabat sibi omne id in quo contigeret eum condemnari: tale legatum non porrigitur ad peruenta ad manus talis tutoris: nec ad dolosè facta per id quod habetur in d. l. quidam decedens. & iõ subdit in dicto consilio q, si bona immobilia pupilli non subsistente causa alienauit, censetur esse in dolo. etiam si testator generaliter licentiam vendendi ei concessisset: quia debuit vendere causa subsistente, alias autem vendendo cum vendere nõ possit, dicitur dolo facere & pupillum spoliare: allegat notata per Bar. in l. alio. ff. de alimen. & ciba. lega. & similiter dicit quod si quid ad manus eius peruenit, & non restituit, dicitur esse in dolo. l. qui restituere. ff. de rei vendit. igitur de omnibus prædictis rationē reddere tenetur, scdm Ange. non obstante dicto legato. & bene facit. d. l. Ab Aureli. §. Caius. & quod ibi Bar. & prædicta decisio est multum ad propositum accommodata: quia etiam dicitur q, dictus tutor peccauit, vt suprà circa venditiones bonorum pupilli, & si vendidit rem magni pretij pro modico dicitur fuisse in dolo: vt not. Bar. in d. l. alio, in versicu. quæro an executores vendere possint pro quanto pretio velint, per l. 1. C. si vend. pig. agatur. dicit etiam Bar. in d. l. alio, in ver. q̃ro an ex oĩbus, &c. q, si sufficiebat, vendere vna rẽ modici p̃tij & vendidit vnã rẽ magni p̃tij, ẽt d̃r esse in dolo, per id q̃d habetur in l. magis puto. §. ne passim, versi. nec ideo, cum ibi no. ff. de reb. eorum. & ideo ratione doli potest deferri iuramentum in litem contra tutorem cõuentum actione tutelæ, quæ est bonæ fidei, d. l. in actionibus, iuncto.
4 §. actionum. institu. de actio. ¶ † Quartò moueor per ea quæ no. Sal. in l. cum necessitatem. C. de fideicom. vbi concludit quod si testator legat futuro tutori liberationem à reddenda ratione, & legat ei quicquid apparet eum debere ex dicta administratione, quod hoc non operatur vbi apparet tutorem dolum commisisse, per d. l. quidam decedens, & per not. per gloss. in l. age. C. de transacti. ne alias detur materia delinquendi, contra. l. conuenire. ff. de pa. dot. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. & ne tutor fructum suæ malignitatis consequatur, cõtra. l. pen. C. de leg. & per alias plures rationes quas ponit Sal. in d. l. cum necessitatem. vbi refert se ita consuluisse, & ita tenere Pet. & respondet ad l. si quis rationes. ff. de lib. l. q, ibi loquitur in debito ipsi defuncto ex administratione præterea, prout intelligit glo. Bar. in d. §. Caius. & dicta verba apposita in testamento operantur, vt videatur tutori remissa scrupulosa inquisitio: ita etiam per omnia consuluit Pet. de Ancha. in con. 118. incip. Casus talis est pater habens, &c. & Pau. de Cast. lib. 2. consi. 63. incip. Ad primum quæsitum r̃ndet q, non obstante dicta liberatione, sed plenius loquuntur Salic. & Petr. de Anch. in locis præalleg. Ex quibus omnib. concludo dictũ Baldasarem ratione non confecti inuentarij de omnib. reb. & rõne doli commissi in administratione, vt supra deduxi, teneri ad reddendam rationem & consignãda reliqua. si qua penes eum sunt, & deferendum esse iuramẽtum in litem dictis hæredib. super quantitate damni subsecuti occasione nõ confecti inuentarij perfectè de omnib. rebus, & doli cõmissi in administratione per dictum tutorem. potest tamen iudex taxare vsq; ad quantam quantitatem possit dicti hæredes iurare, & quam non liceat excedere. l. videamus. §. iurare. ff. de in
5 lit. iur. ¶ Circa † scdm dubium quo quærit, vtrum obstet dictis hæredib. exceptio eis apposita. s. q, eis non competit ius agendi contra tutorem prædictum: eò quia Lucretia mater dictorum hæredum & vxor testatoris fuerit relicta domina, Massaria, vsuaria & vsufructuaria omnium bonorum, & sic videtur quòd dictum ius agendi computat Lucretiæ? breuiter r̃ndeo q, hoc non obstat: quia dicta verba, dominam, Massariam, vsufructuariam, &c. existentib. liberis testoris non important nisi relictum alimentorum cum illa dominatione seu præeminentia, quam ipsa habebat in vita mariti, vt no. in auth. hoc locum, C. si secundò nupt. mul. & per Dy. & Bart. in l. Titia. cum testamento. §. fin. ff. de leg. 2. & Specu. in tit. qui fil. sint leg. versi. quid si vir. & Io. And. in c. si pater. de test. in 6. in nouella cum suis concordantijs. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Iudex diffiniendo non debet aliquid reseruare.*
2 *Sententia potest reformari in fauorem appellati.*
3 *Sententia potest fieri super iure confesso, licèt non sit inius deductum.*
7 *Interpellatio secunda tollit primam, & purgat moram.*
8 *Consignatio non integra non prodest.*
9 *Conditio non potest impleri pro parte.*

CONSILIVM LXXV.

IN causa & lite inter ser Sperãdeum ex parte vna, & magistrũ Iac. Rubinũ ex altera, duo sunt principaliter videnda. Primũ, vtrum rectè sit pronunciatum per vltimum iudicem secundæ appellationis inquantum absoluit dictum Iac. à pensione petita & ab ea parte, in qua per ser Sperãdeum petebatur condemnari Iacobum ad accipiendum inuestiturã? ¶ Secundò erit videndum, an iuste pronunciauerit dictus iudex inquantum in effectu pronunciauit, non teneri ser Sperandeum ad faciendum instrumentum venditionis dicto Ia-
1 cobo? ¶ Et antequam discutiatur primum † dubium, est videndum, vtrum magnifici domini de consilio coram quibus præsens causa pendet, possint cognoscere de iniquitate dictæ sententiæ respectu illius capitis, in quo pronuntiatum est in fauorem Iacobi respectu pensionis & inuestituræ? & dubium facit: quia quantum ad hoc videntur latæ duæ sententiæ in fauorem Iacobi: vnde ex forma statutorum non videtur vlterius de iniquitate sententiæ posse cognosci. sed hoc non obstante contrarium videtur de iure verius: quia in vltima sententia iudex pronuntiando reseruauit dicto Sperandeo ius agendi & petendi pensiones ex persona dominæ Laurentiæ, & quia (vt infrà dicetur) ius ex persona dictæ Laurentiæ intelligebatur esse deductum in præsenti iudicio, non debebat iudex reseruare, sed condemnare reum actore probante, aut ab-

sit absoluere rerum actore non probante, iuxta l. de quare. & l. qui accusare, C. de edē. & ideo dicit Bal. in l. peremptorias in 4. eo. C. sententiam rescin. q. iudex tales reseruationes facere non debet nisi ex causa, & ibi enumerat aliquas causas. & not. etiam Bat in l. 1. C. depósuit per illum tex. & in l. fin. C. de compensa. & per Ant. de But. in c. suborta, in fi. de re iu. & hæc reseruatio non erat facta in prima sententia: vnde inspecta prima sententia Sperandeus non potuisset agere ad pensiones etiam ex persona dominæ Laurentiæ: quia cum fuerit in iudicio deductum etiam ius ex persona Laurentiæ, vt infra dicetur, sententia absolutoria generaliter prolata, pducebat exceptioné rei iudicatæ quò ad omnes causas agédi deductas in iudicio. l. de eadé re. & l. & an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. Et per cńs secunda sententia non est confirmatoria primæ: vnde nō sumus iu casu statuti. ¶ Fortificatur, qa partes aduersa appellauit sententia in parte & partibus faciétibus contra eam, & nō est dubium q, in respectu dictæ reseruationis dicta senté tia est lata cōtra parté aduersam patet: qa inspecta prima sñia nō potuisset Sperandeus agere ad pensiones ex persona Lauretiæ: cum ergo pars aduersa appellauerit seu appellasse intelligatur ab illo capitulo, ergo de necessitate videndum est, an dictus iudex debuerit reseruare, an verò simpliciter confirmare primam sñiam, absoluendo indistincte Iacobū à pensionib. An vero eum in pensionibus cōdemnare debuerit, & per cńs super illo articulo à quo appellauit pars aduersa pōt Sperandeus adhærere appellationi partis aduersæ: & iudex potest in fauorem partis appellare pronunciare & sententiam reformare. vt est tex. in l. ampliorem, in principio, & ibi no. doc. maximè. Bal. C. de app. & in l. fi. C. qñ ꝓ-

2 uo. ¶ † Confirmanť prædicta ex his quæ latè concludunt dñi de Rota in conclusione. 358. incip. Item si addo à diffinitiua sententia. & Ant. de But. in c. cum Ioannes, ad fi. de fide instr. vbi per plura volūt q, appellatus propter appellationé partis aduersæ possit consequi addi sententiæ in fauorem suum, q, consequi non poterat ex persona sua. l. petendæ. C. de temporibus in integrum resti. pe. c. authoritate. de concessio. præbē. lib. 6. ¶ Hoc præsupposito dico partes dominorum iudicare debentium esse in pronunciando malè iudicatum & bene appellatum respectum pensionū & inuestituræ, & cōdemnandum esse Iacobū ad pensiones soluendas & ad inuestiturā accipiendam secundum formam iuris communis & ét statutorum, iuxta. l. fi. ad fi. C. de iure emphyteu. hoc autem esse verū probatur: quia Baucius author Iacobi tenebat istam rem ad vsum à Sperandeo vel est authoribus suis, vt confiteť reus conuentus respondendo positionibus actoris, & ét in cōparitione quam fecit dictus Iacobus, qñ comparuit coram iudice cā faciendi dispositum: ergo cum habeat causam ab alio vsurario Sperandei teneť recipere inuestituram, & per cńs soluere pensiones vt disponit statutum: & ét in exceptionibus suis fatetur Iacobus q, recognoscebat ista re iure vsus à Sperandeo, & q, soluit pensiones vsq; ad annum. 1452. & ét fatetur hoc rńdendo duodecimæ positioni. ¶ Nec obstat ad hoc si diceretur q, Sperandeus egit ex persona Antonij de Montolino, & tanquā ipse Antonius dederit Nicolao de Sperandeis patris dicti Sperandei pro dote vxoris dicti Sperandei rem vsualem de qua vertitur quæstio, & reperitur q, antequam Antonius dederit ré præfato Nicolao eā prius alienauerat in Laurentiā sororé dicti ser Antonij, de qua Laurentia non est facta mentio in libello: quia rńdetur pluribus modis. & primò, quod satis reus cōuentus cōfessus est (vt dixi) q, Bauci⁹ author ipsius Iacobi tenebat dictam rem ad vsum à Sperandeo. vt dixi. s. &

3 sic confitetur intentionem agentis: & dato † ét quod nō esset deductum aliquod ius. tñ si aduersarius confitetur illud ius, illa confessio prodest ac si deductum esset: ita dicit Ang. in l. vulgaris. in prin. ff. de fur. allegat notata per Inno. in c. qualiter & quando, de accusa. facit quod no. Bar. in l. confessus. ff. de custo. reo. & Spec. in tit. de actio. & peti. §. qualiter versic.

4 quid filis. ¶ Secundò respondeo † q, in libello narratur q, dictus Nicolaus pater Sperandei habuit causam à dicto Antonio, prout apparet in tali instrumento ad quod se refert, & prout probabitur: ita in effectu continetur in libello, & in dicto instrumento apparet q, nedum dictus Antonius, sed etiā dicta Laurentia eius soror & quilibet eorum insolidum dederunt dictam rem in dotem Nicolao prædicto, cùm ergo illa verba prout apparent in instr̄o, & prout probabitur, sint qualificatiua narratorum in libello. l. edita, & ibi not. doc. C. de eden. cū concordantijs, omnia quæ sunt probata per dictum instrumentū vel aliter videntur deducta in dicto libello, sufficit enim expressum esse in libello vel habitam esse relationé ad aliud. l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon. & l. institutio realis. ff. de cond. insti. pro hoc etiam facit quia libellus debet latissimè interpretari in fauorem libellantis. l. si quis intétio

5 ne. ff. de iud. no. Inn. in c. examinata, de iudi. ¶ Tertiò † respōdetur q, si in cā principali deduco me habere titulum ab vno possum in causa appellationis obtinere probando habere titulum ab alio, vt not. Bal. in l. per hanc in 6. col. C. de tempo. appel. & quia illud si bene recolo, est fundamentum domini Vgolini, non dubito q, per ipsum erit sufficienter tactum, iō circa illud vlterius non scribo. ¶ Circa secundum principale an iudex iustè iudicauerit pronunciando ser Sperandeū nō teneri ad faciendum instr̄m venditionis? & dico q, sic: quia dictus Iacobus non soluit dicto Sperandeo quantitatem librarum. 128. solid. 8. dena. 4. prout tenetur ex forma concessio-

6 nis factæ dicto Baucio, à quo causam habet. nec ad hoc † obstat si dicatur q, Iacobus interpellauit dictum Sperandeum, vt sibi faceret instr̄um venditionis, & obtulit & deposuit de mandato iudicis dictam quantitatem ergo ad impleuisse dr̄. l. acceptam. C. de vsuris. & l. si soluturus. ff. de sol. & si depositarius cessit foro, periculum spectare debet ad dictum Sperandeum, vt habetur in dictis iuribus: quia ad hoc pluribus modis respondeo, & primò q, ad hoc vt dicta interpellatio releuaret, tenebatur dictus Iacobus exhibere Sperandeo instr̄m concessionis factæ Baucio, & instrumentum acquisitionis ipsius Iacobi ex quorum inspectione cōstaret ipsi Sperandeo eum teneri pro dicta quantitate vendere dictam ré respectu directi dñij eidé Iacobo. l. si quis inficiatus. ff. de deposi. & ibi no. Bar. in cle. cām, de ele. & l. qui in alterius. cum ibi not. per Bar. de reg. iur. & sunt cōclusiones cōmunes vndiq;. sed istud

7 seruatum non fuit, ergo, &c. ¶ Secundò respondeo † q, dictus Iacobus primò fecit dictam interpellationem & depositum iudicialiter, postea fecit eandem interpellationem & depositionem extraiudicialiter, per quam secundam vr̄ recessum à prima, & ab omni mora precedenti cōmissa per Sperandeū, vt est gl. not. & ibi not. Bar. in l. Aemilius Largianus. ff. de minor. sed ita est q, post scd̄m interpellationé extraiudicialem non fuit factum depositū authoritate iudicis depositarium eligentis, ergo illud depositum non releuat, vt d. l. acceptam.

8 & l. si reus paratus. ff. de procur. ¶ † Tertiò respondetur q, nō fuit factū depositū integrū: quia nō deposuit oēs accessiones prout requiritur, vt notat gl. in l. 2. C. de vsuris. per tex. ibi allegatum. nā nō deposuit oēm pensioné debitā. iam enim inceperat tps secundi semestris pro quo soluenda erat tūc pensio: cum tunc finita intelligereť esse locatio vsurario approprianre: & sic tunc debebať pensio, vt not in l. eidé. C. loca. & plenè in l. si cōis seruus Mæuij & castrensis pecul ij. §. fi. per Barto. ff de sti. ser. ac ét non deposuit partem gabellæ soluendam pro parte Sperandei, ꝓ dicta venditione ad quā gabellā soluendā integrā tenebať dictus Baucius & successiuè dictus Iaco. habens cām ab eo, vt expressè prouisum est in instrumento concessionis factæ Baucio circa finem instr̄i, quæ pars gabellæ dicebatur esse pars pretij. l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. ¶ Quartò rńdetur, q, non tenebatur Sperandeus facere sibi instr̄m venditionis: quia non est verum dicere q, Iacobus habuerit titulum ab hærede vniuersali Baucij: nam Baucius decessit tribus relictis filijs Iuliano, Ioanne & Christophoro. Ioannes aūt hæreditatem patris repudiauit, postea Iulianus asserens se scire Ioannem fratrem suum repudiasse hr̄ditatem pr̄is ꝓ dimidia, adiuit hr̄ditaté pr̄is pro dimidia cum bñficio inuētarij, & reliqua dimidia spectabat ad dictū Christophorū. deinde decessit Iulian⁹, cuius hr̄ditaté Ioānes, adiuit, & eā adire nō potuit nisi ꝓ dimidia, quia ꝓ alia dimidia deferebať Christophoro de iure, vt est vulgatum, & sic Ioānes q, vēdidit Iacobo, non est hæres nisi ꝓ vna quarta parte Baucij: tñ cum solueret dictā quātitaté librarū. 118. solidorū. 8. & den. 4. non sit in obligatione, sed in cōdōne: qa nō est obligatus Baucius & habés cām ab eo soluere, sed eo soluente tenebať dña Laurentia & habens causam ab ea facere sibi instrumentū venditionis, ergo cum non possit Baucius adimplere dictā condi-

tionem

tionem soluendi nisi pro parte pro qua habet cām ab hr̄dibus
9 Baucij, tale † impedimentū conditionis ꝑ parte fieri nō pōt,
a nec releuat:[a] quia est indiuiduū. l. cui fundus. ff. de cōd. & de mon. & plenè no. Cy. in l. si plures. C. de cond. inser. imò attē to q, petebat̄ fieri venditionē in totū. dato q, Iacob. potuisset petere eā pro parte pro qua Ioannes erat hæres Baucij, tñ non fuit in mora Sperādeus si pro parte non fecit ex quo pro tota petebatur, vt no Bar. in l. qui solidum, in prin. ff. de lega. 2. insuper dr̄ q, acquisitio facta per Iacobum ab hærede vsuarij nō requisito proprietario seu directo dn̄o non tenuit tam de iure cōi. l. fi. C. de iure emphy. & c. potuit, de locat. quàm etiam ex forma statutorū. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Releuat. vide Aymo. consi. 107. vbi decidit, quod si is qui vē diderat fundum pro trecentū quinquaginta sub pacto de retrouendendo intra certum tp̄s, deposuerat trecētumginta tm̄ si emptor ea accipiat, censet̄ renuntiare resolutioni pacti de retrouēdendo, quæ inducebatur ex lapsu tp̄is: ita quod licèt ex interuallo restituerit eam summam depositario, tñ cogi pōt ēt post tp̄s reuendere, toto & residuo ꝑtio oblato. Sed ego dico q, si illa receptio partis erat facta intra terminum redimendi (vt ipse innuit) male consuluit: quia censetur emptor partem recipere sub spe q, persoluatur intra terminum: nec propter hoc renūtiat pœnæ resolutionis facultatis redimendi. l. 5. §. fi. de ver. obl. ēt si non restituat ante terminū lapsum si vero receperat partem pretij post terminum, casus erat de indebitato. nec opus erat argumentis.

SVMMARIVM.

3 *Locatores duo intelliguntur quilibet pro parte sua locare.*
5 *Emphyteusis non potest transferri in ecclesiam.*
6 *Emphyteuta vendendo non cadit in commissum, nisi tradat.*
7 *Successor singularis potest referre quæstionem dominij.*
8 *Iuuare quis se non potest ex confessione impugnata.*
9 *Ignoratia excusat emphyteutam, & probatur iuramento. nu. 12.*
10 *Peritorum consilio credens excusatur à pœna & impensis.*

CONSILIVM LXXVI.

IN causa & lite inter Moniales S. Gulielmi agentes, & Robertū de Robertis se defendentē, nec nō inter dn̄am Bonauenturā hr̄dem Polātonij de Ciuidale, & dn̄æ Blancifloræ matris dicti Polātonij cōparentē ad defensam dicti Roberti habentis cām à dicto Polantonio. Dico ex plurib. partes dn̄i iudicantis esse debere in absoluendo dictū Robertū, & antequā
1 veniā ad merita causæ dico q, † ꝓcessus ē nullus: qa caret litis cōtestatione, q̄ est de substantia lib. iudicij, iuxta plenè no. in l. prolatā. C. de sent. & not. 2. q. 1. in primis. nec obstat si dicat̄ q, per oppositionē exceptionū inducit̄ litis cōtestatio: qa rn̄deo, q, per oppositionē exceptionis declinatoriæ certū est q, non inducit̄ litis cōtestatio. vt no. gl. & oēs. in l. 1. C. de litis contes. sed in exceptionib. reus opposuit exceptiones declinatorias, ergo nō pōt videri lis cōtestata, & licet in eadē scriptura exceptionū reus cōditionaliter opponat & allegat exceptiones peremptorias, tñ cōdōnalis rn̄sio nō inducit litis cōtestationē, vt singulariter no. Bal. in l. si qdē. i vi. col. C. de excep. vbi ad hoc
2 subtiliter pōderat gl. ibi. † ꝑtereà rn̄deo & scd̄ò q, ēt per oppo-
a sitionē exceptionis perēptoriæ nō inducit̄ litis cōtestatio,[a] vt est casus in c. 2. de litis cōtes. in 6. maximè qn̄ opponunt̄ ex interuallo post ꝑductū libellū, scd̄m Bar. & alios in l. 1. C. de litis cōte. & Ant. de Bu. in c. 1. de lit. conte. ꝑut fuit in casu nr̄o: qa post mēses & menses à die productionis libelli fuit producta scriptura exceptionum perēptoriarū. q̄ ēt fuit ꝑducta parte aduersa absente: quo casu nō inducit̄ litis cōtestatio, vt firmāt doc. in d. l. 1. C. de litis cōtes. dr̄ em̄ contesta. i. similiter attestatio. vt d. l. 1. fortificat̄ hoc ꝑcepto iudicis qui mādauit litē cōtestari. Modò me cōuerto ad merita cāæ circa q̄ ꝓsuppono, q, solus dictus Polātonius fuit inuestitus ab illo syndico mo-
3 nasterij S. Guilielmi. scd̄ò est pōderandū † q, locatio facta Roberto nō fuit facta ꝑ Polantonium solū, imò fuit facta in eodē instr̄o per Polantonium & dominam Blancifloram: quo casu quilibet vr̄ locare pro dimidia. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. & per ꝯn̄s Polantonius nō vr̄ locasse dimidiam rei ad ipsum pertinentijs: vn̄ dato q, illa locatio facta in Robertum esset alienatio, de quo hic non expedit disputare, cū abundè tactum sit in consilijs Roberti: tamen non fuit alienatio nisi pro dimidia, ergo pro alia dimidia remansit in bonis & hæreditate Polantonij, qui decessit intestatus sine liberis superstite Bonauentura matertera sua, quæ tanquam proximior eius hæreditatem adiuit, vt constat publico instr̄o aditionis. & de matre dicti Polantonij & dictæ Blancifloræ, ac etiam q, Bonauentura esset matertera dicti Polantonij constant omnia hæc ex responsionibus partis aduersæ factis positionibus dictæ Bonauenturæ: ergo vigore bullæ apostolicæ negari non potest quin dicta dimidia debeat̄ dictæ dn̄æ Bonauenturæ vt hæredi dicti Polantonij. ¶ Nec ad hoc obstat si dicatur q, Polantonius fuerit professus in religione S. Francisci: quia negatur hoc esse probatum: imò contrarium appa-
4 ret ex instrumento producto in actis. Prætereà, qn̄ quis † profitetur religionem fratrum Minorum, bona eius deuoluun-
* tur ad venientes ab intest. scd̄m opi. Io. Ant. & magis * cōem in c. in præsentia. de probat. item ad hoc non obstat si dicatur q, Polantonius donauit dictis fratribus minorib. dictam rē: quia respondeo primò q, res donata per Polantonium est diuersa ab illa de qua est quæstio. item posito q, ita esset, q, non affirmo, quia in actis non inuenio istud instrumentum do-
5 nationis: tñ † talis donatio non valuit facta ecclesiæ [b] quæ est
b de personis prohibitis, vt in c. potuit, de loca. cum ibi nota. & no. Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versic. 116. & est expressè ita cautū in dicta bulla. nec pōt dici q, per talem donationem nullam ceciderit à iure suo: quia hoc non est iure cautū: imò cōtrariū: quia ita demū ꝑ alienationē cadit emphyteuta à iure suo qn̄ alienatio fuit efficax, & talis q̄d ex ea potuerit ius
6 acquiri. vn̄ videmus † q, si emphyteuta irrequisita ecclesia vē
c didit, si tñ nō tradidit,[c] non incidit in cōmissum: qa † ex sola
†2 vēditione nō trāsfert ius sine traditione ita ꝑ plura concludit Spe. in d. §. nunc aliqua versic. 95. & Io. An. & do. Ant. in d. ca. potuit. & Bal. in c. 1. §. aut si libellatio. in pe. col. in ti. qui. mo. feu. amit. & in c. imperialē. in prin. in scd̄a col. de prohi. feud. alie. per Fede. & in l. 1. §. deniq;. in ti. quæ fue. prima causa bn̄ fi. amit. & sic pro dicta dimidia est inuestienda dicta Bonauētura quæ à die scientæ & aditæ hæreditatis incōtinēti obtulit se paratā recipere inuestituram & facere omnia ad quæ deiure tenet̄. ¶ Scd̄ò principaliter circa materiā cāæ dico q, moniales nō p̄nt in aliquo obtinere cōtra Robertū. ad q, probandū ꝓsupponō q, in locatione facta Roberto per Polantoniū non apparet q, Robertus conduxerit istam rem tanquā de iure dicti monasterij: quia de isto monasterio nō fit mētio in illo in-
7 str̄o. vnde dico † q, licèt Polantonius qui habebat cām ab ecclesia, nō potuisset ecclesiæ referre quæstionē dominij, iuxta l. si quis conductionis. C. de loca. & l. commodare, cum l. seq. & ibi no. ff. commo. & plenè in l. si alienā. ff. sol. mat. tñ Robertus qui pro parte est singularis successor dicti Polantonij bene potest referre quæstionē dominij, maximè cū ipse habeat titulum onerosum, vt latè probat Bar. in l. rem alienam, in 2. & 3. col. ff. de pigno. actio. & Cyn. & Bar. in l. cùm res. C. si alie-
8 na res pig. cū concordantijs. ¶ Nec apparet † quòd vnquam Robertus nomine suo proprio soluendo aliquid recognouerit istā rē à monasterio, & licet dicatur q, in quadam supplicatione producta coram cōsilio Robertus confessus fuerit rem istam esse dicti monasterij, tñ respondeo q, in dicta supplicatione hoc non affirmat Robertus. patet ibi dum dicit, vt dr̄, secundò rn̄deo q, pars aduersa negauit contenta in illa supplicatione esse vera: vn̄ nō possunt se fundare ex eo quod impugnarunt. l. Pap. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. & in c. ex eo. de re. iu. in 6. & in proposito no. Spe. in ti. de positio. §. 8. versi. 1. & Bar. in l. non vtiq;. ff. de excep. & in l. post legatum in prin. in 4. col. ff. de his. qui vt indig. imò constat & fortius, q, istā res non est dicti monasterij, sed est Iacobi Arotis, qui eam iure ꝓprio emit, vt constat publico instr̄o producto in actis, cuius Iacobi bona ēt sunt hypothecata dictæ dn̄æ Bonauenturæ tāquam hæredi dn̄æ Blancifloræ, cui fuerunt hypothecata oīa bona dicti Iacobi pro libris 400. quas ipse ei dedit in dotem, vt cōstat in instr̄o producto in actis. & sic apparet rem aliter se hr̄e & nō esse monasterij: ergo monasteriū nō p̄t obtinere cōtra Robertū referentē q̄stionē dn̄ij. ¶ Tertiò principaliter adducit: qa dictus Robert⁹ si & i quātū ille cōtractus locationis sibi factæ

factę fuerit alieatio, & in quantū dicta res in totū vel in partē spectet iure directi dñij ad dictū monasteriū, asseruit & iura-
9 uit nō habuisse de hoc sciētiā. † & ignorātia probat̃ p iurum. c. pastoralis, de exce. c. si verò. de sent. excõ. quinimò p̃sumet̃ in facto alieno. l. fi. ff. pro suo. c. ab excõmunicato, de rescr. vñ dēt restitui rõne ignorantiæ ex cāa gñali, si qua mihi iusta cā, vt no. gl. & doc. in l. 2. C. d iure emph. & l. cū filius. §. i hac & i l. ad diē. ff. de ver. ob. & Spe. in d. §. nūc aliqua. ver. 23. & Io. An. i c. cū qs in ius, de re iu. i 6. in mercurialib. ¶ Nec ad hoc obstat illa supplicatio de qua dixi. s̃. quia est rñsum. ¶ Nec ēt obstāt illę partitę solutionū: qa nō soluit nõie suo Robertus, sed nõie
10 & mādato alterius. Itē rñdeo, q̃ posito q̃ p productionē † dicti libriculi videret̃ Robertus fateri cõtētā i eo esse vera, vt no. i l. 1. §. editiões, de edē. & no. Inn. in c. cū olim, de cēnsi. & Bar. i d. l. post legatū, in prin. tñ nõ põt hoc fundamentū fieri nisi à tpe pductionis dicti libri, sed ita est q̃, à tpe pductionis dicti libri añquam transiret annus & mēsis petita ē inuestitura: qa eodē. an. s. 1359. mēse Octobris fuit petita inuestitura: vt constat in actis. Item nõ apparet q̃ dictæ partitæ loquant̃ de eadē re de qua inuestitus erat Polātonius. nā Polātonius fuerat inuestitus de terreno sine domo: sed partitæ faciūt mentionē de domo & horto, quā cõducebat Robertus nullis appositis cõfinibus, & sic scriptura nõ est certa pp defectū cõfiniū. l. forma,
11 in prin. ff. de cēsi. ¶ † Quartò, quia quis excusat̃ si credidit peritus in iure. l. bonorū. & ibi not. Bar. ff. depo. ergo Robertus excusari decuit si credidit cõsilijs peritorū. Et in proposito dicit Pet. de Anc. in cle. ne Romani, in prin. de elec. q̃ habēs prò se opinionē doctoris excusat̃ à pœna cõdēnationis expēsarū, q̃ est pœna legalis. qa tali pœna legalis qs excusat̃ pp iustā cām l. qui solidū. §. ēt. ff. de leg. 2. not. gl. & doc. in l. ex consensu. §. fi. ff. de ap. & no. gl. fi. in l. ab executore. C. quorū ap. nõ reci. & Io. Ant. in c. 1. in fi. de elec. in 6. & Bal. in l. 2. ad fi. C. de epi. audien. ergo si opi. doc. dr̃ esse iusta cā, adeò q̃ excusat à condēnatione expensarū à qua excusat ille qui habet iustā causam,
d vt d. l. qui solutū. §. ēt ita debet excusare ab ista pœna [d] legali à qua excusat̃ quis pp iustam cām, vt notant glo. & do. in locis proximè allegatis. & notat Io. An. in c. 1. de postula. prælato. li. 6. vbi ēt vult q̃ opinio doctorum excuset. & alibi dicit Bal. q̃ dictum nobilis viri inducit iustissimam crudelitatem, scđm Bal. in l. indicia. C. de rei ven. all. no p glo. in l. Titio fundus. ff. de cõd. & dem. & no. Io. An. & do. Ant. in c. cura, de iure patro. & nõ põt negari quin plures sint doctores qui sequuntur hoc. scilicet q̃ dicta locatio nõ sit alienatio, vt voluit Bal. in l. voluntas. C. de fideic. & Ang. in consi. 184. inci. Ex serie & forma dictorum instrumentorū. Quintò, quia probatū est p plures testes q̃ in ciuitate Ferrariæ seruatū & practicatum, & interpretatū est p facientes similes cõtractus & per notarios & ciues Ferrarienses q̃ dicta locatio nõ intelligat̃ esse alienatio,
12 ergo verba † cõtrahentiū scilicet Roberti & Polātonij debēt intelligi & interpretari scđm cõem & vulgarem intellectū. c. ex litis, de spons. & l. librorū. §. q̃ tñ Cassius. de le. 3. Pro hoc facit quia vulgaris hominum opinio inducit iustissimū errorem. l. cum quidam. §. q̃ dr̃. ff. de acq. hære. & no. Bar. in l. Celsus in 2. col. ff. de vsuc. ergo dato q̃ per ipsam locationē non posset fieri præiudicium ecclesiæ quin deberet̃ capisoldum sicut de alienatione, tñ saltem debet excusari talis conductor à pœna priuationis si non petijt inuestituram postquam iusto seu iu-
e stissimo errore motus fuit ad opinandum [e] q̃ non teneretur eam petere, & in veritate seruare contrarium, esset valde crudele & iniquum. Ex istis infertur conclusio, q̃ aut absolui debet reus ab obseruatione iudicij pp nullitatē processus & litis contestationis, iuxta. c. examinata. de iud. & l. 1. §. 1. ff. si mensor fal. mo. dix. & oẽs probationes tanquā factæ lite non contestata non valent: extra vt lite non contes. per totum. vel debet absolui Robertus diffinitiuè ex pluribus capitibus supradictis, quorum quodlibet de per se est sufficiens. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contestatio. intelligendū quandiu reus nõ concludit cõtra libellū. sed est incertū an opponat̃ ad processum, an ad merita causæ, alias secus, sentit Pano. c. 1. col. 10. de lite contest.
b ¶ Ecclesiæ. dixi in consu. Paris. §. 12. nu. 57.
c ¶ Tradidit. dixi in consu. Pari. §. 13. gl. 5. n. 2. idem in feu. s̃. li. 1. consi. 33. nu. 14. & in vtroq; lata An. Tiraq. in consue. Pic. tit. retract. §. 1. gl. 2. nu. 43. cum seq.
d ¶ Pœna. s̃. lib. 2. cons. 66.
e ¶ Opinandum. vnde communis error excusat oblationes vasalli stricto iure imperfectas, & eximit eum à commisso fructuum, vt dixi in consu. Paris. §. 52. gl. 1.

EPITOME.

¶ Testator legauit Luciæ trecentos ducatos pro dote qñ nuberet, ita vt si q̃ vitium admitteret, esset in discretione executorum testamenti, vel maioris partis eorum Mortuo testatore. Lucia impudicè se gessit cum quodam Martino, quē etiam occultè Lucia in domum hæredis introduxit, tandem matrimonium contraxit cum dicto Martino, & petit legatum. Rñ Alex. hæredem absoluẽdum: & q̃ Lucia solum petere potest, vt dicti executores secundum suam conscientiam, declarent quid & quantum ei debeatur.

CONSILIVM LXXVII.

IN causa & lite inter Luciam vxorē magri Ioan. Martini de Leonico agentem, & Ioannem Petrum de Laude se defendentē, partes iudicis esse videnẽ omninò in absoluẽdo dictum Io. Pet. nam ipse agit actione ex testamento contra dictum Ioā. Pet. hæredem ser Antonij de Laude mercatoris ex eo q̃ dictus Antonius testator reliquit in testamento dictæ Luciæ ducatos ducentos in pecunijs & ducatos centum in pannis pro dote qñ nuberet: tñ in dicto testõ iuxta dictum le-
a gatum disposuit testator per hæc verba videlicet, [a] & se nullo mācamēto occorelse de ditte doe dõzelle (che Dio non lo voglia) lasso in la discretione de la maior parte de mei commissarij è recomandole à tutti per lo amor de Dio pero sono figliedi anima & per bon rispetto, non voglio alcuno suo parente ne padre ne madre se impazzi del suo maritare, ne possa toccare niente de la sopraditta dotte è tutto per bona casone. cõstat autem quod dicta Lucia post dictum testamentū & mortuo dicto testore filio capta fuit cum dicto Ioanne Martini, & sibi amore venereo afficiebatur, & ab eo euxenia & literas recepit more taliter se amantium. hoc deponunt plures testes producti pro parte Ioannis Petri, vt presbyter Ioannes, magister Modestus, & Bona ac Rada & Maria & Samaritana & Catharina, & quod plus est probatur quod dicta Lucia introduxit in domum de nocte Ioannem Martinum vt deponunt dictus presbyter & Bartolinus & Rada ac Samaritana & plures alij testes, vt Iacobus, Franciscus & Ioannes de Mediolano. fortius ēt deponit dicta Rada q̃ audiuit dictam Luciam in lecto stantē & loquentē cum dicto Ioanne Martino de nocte, & postea fuit inuentus latere in studio, vt deponit Rada
1 & Samaritana. mõ † sic mulier quæ mentē corruptā habet ēt
†1 si corpore fuerit intacta, non dr̃ castè & honestè viuere: imò adultera dr̃, vt probatur. 32. q. 5. nec solo. & in c. seq. vbi taliter scriptum est, videlicet, nec solo tactu & affectu, sed aspectu quo appetit̃, & appetit concupiscentia fœminarum, nec dicatis vos habere animos pudicos si habeatis oculos impudicos, qa impudicus oculus impudici corporis ē nūcius. & cū se inuicē sibi ēt tacente lingua cõspectu mutuo corda nūciant impudica. & scđm cõcupiscentiā carnis alterutro delectant̃ ardore: & in tactis ab immūda violatiõe corporibus fugit castitas ipsa de moribus. & in c. sequenti dr̃, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est, quia. n. Græco vocabulo adulter mechus dr̃, cū non aliena coniunx, sed mulier videri prohibetur, apertè veritas ostendit q̃ ēt solo visu (cum turpiter vel inupta cõspicit) adulteriū ppetrat, &c. Præterea si quid impudicitiæ cā factum vel tentatum est, pęnam saltē deportationis meretur, ēt si delictū non fuerit cõsumatū & perfectū. l. 1. in prin. & in fi. & ibi nõ. ff. de extraordi. crimi. ¶ Ac-
2 cedit † etiam id quod no. Bald. in c. 1. in prin. in 6. vel 7. col. in titu. quib. mod. feud. ami. vbi dixit, quod tantum est dicere, talis iacuit cū tali muliere, quantū est dicere, adulterauit eā, allegat gl. primā in l. Cassij Caij. ff. de fideic. lib. sed iste Ioannes Martinus fuit cū dicta Lucia existente in lecto; ergo satis dici põt eā corruptā. ex his ergo euidenter liquet Luciā cõmi-
3 sisse defectū & vitiū, eamq; † dehonestasse domū hr̃dis q personā testõris repræsentat, in auth. de iureiu. à morien. præstit. in princ.

in prin. fuit ét Lucia particeps iniuriæ illatæ hærede testoris: ná Ioannes Martinus ingrediendo noctis tempore domum Záperti ad actum illicitum dr̃ iniuriam intulisse Zampetro. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. & l. qui domũ. ff. de iniurijs & p̃stans opẽ delicto. vt fecit Lucia, punit̃ vnà cũ illo qui principaliter deliquit. l. is qui opem. & l. in furti, §. ope. ff. de fur. l. 1. C. de raptu virg. l. 1. C. de his qui latro. & per cõs sumus in casu in quo testor commisit discretioni commissariorũ testamenti. vñ ad personas & arbitrium ipsorũ executorũ recurrendũ est. l. 1. cum ibi plenè notatis. ff. de leg. 2. & potuit testator pp demeritum Luciæ legatariæ sibi adimere legatum. l. vnica. C. de his quæ pœnæ no. l. paterfamilias testõ. ff. de hered. institu. ¶ Non insisto circa conditionẽ & qualitatem personæ mariti dictæ Luciæ: quia illud erat cõsiderandũ per executores testaméti ad quos ex dispositionẽ testatoris pertinet moderare dictũ legatũ secundũ eorũ cõscientiá. Nec ét insisto circa testes receptos pro parte dictę Lucię: quia nihil dicunt pp q. enerment aut elidant p̃dictæ probationes. ¶ Non obstat ét si diceret q. Rada & Samaritana testes Zampetri habitant in domo
4 b dicti Zampetti vt eius seruientes: quia r̃ndeo q. ad probandũ ea quæ secretè [b] agunt in domo, admittuntur ad testificandũ illi qui sunt de domo, l. cõsensu. C. de rep. c. veniens. el. 2. de testi. & ad probandũ ea q̃ clàm & occultè fieri cõsueuerũt, lex ẽ contenta probationib. q̃ fiunt per cõiecturas, & q̃ haberi verisimiliter possunt. l. nõ oẽs. §. à barbaris. ff. de re mili. no. glo. & docto. in c. 1. in verbo, authores de testi. in 6. no. Bar. in l. si qs ex argentarijs. §. pet. ff. de eden. & in l. in illa stipulatione. ad fi. ff. de ver. obl. & Hostien. & Io. And. in c. si quod met. causa. & Fede. de Senis consi. 119. inci. Nulli dubium. & Spe. in titu. de fur. versi. pen. & Bar. in l. si qñ. C. vñ vi. & in l. de pupil. §. si quis ipsi prætori in 8. q. ff. de opé. no. nun. & in l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. & in l. non ignoro. C. de fruc. & lit. expen. & Bal. in auth. quas actiones. ad fi. C. de sacros. eccl. & in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. & in l. 3. C. de episc. au. cum si. facit. l. illum diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & l. si vicinis. C. de nup. Et sic cõcludo dictũ Zampetrum esse de iure absoluendum à petitis, & dictám Luciam debere petere vt dicti executores compellant̃ declarare scd̃m eorum conscientiam quid & quãtum ei debeat scd̃m formam dicti testamenti, & victum victori in expensis, &c. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Videlicet verba hæc Italica sic expone, & aliquod vitium accidat dedictis duab. puellis (quod Deus auertat) relinquo discretioni maioris partis executorum meorum, quibus omnibus easdem per timorem Dei commendo: quia sunt animi filiæ, & ex bono & perpenso iudicio, nolo aliquos parentum earum, nec patrem nec matrem sese impedire de eis maritandis, nec posse aliquid tangere de supradicta dote, totumque id ob bonam causam.

b ¶ Secretè. s. eo. consi. 37. in fi.

CONSILIVM LXXVIII.

IN causa & lite inter comitã Azonẽ ciuẽ Fauentiæ tanq̃ patrem & legitimũ administratorem dñæ Isabetæ & Polisenæ suarũ filiarũ agentem, & Rodulphũ de Montecatone ac Dominicum quondam Minij & heredes Cilamellæ se defendentes, viso processu dictæ causæ ex plurib. concludo nullam sequi posse sñiam nisi absolutoriam; quod ostendo ex plurib. Et primò quia vna ex dictis assertis filiabus dicti comitis, scilicet Polisena ante hác litem inchoatam erat ingressa mona-
1 sterium. vt narratur in libello, † cuius libelli verba fidẽ faciũt contra p̃ducentem. l. cum precũ. C. de lib. cá. & l. 2. C. de inst. & substi. sub cõdi. fac. & ingressum monasterij liberata est filia à patria potestate: vt no. per gl. & doc. l. si ex causa. §. Pap. ff. de mino. & not. in cap. indecorum, de æta. & qualita. & sic p̃desijt esse legitimus administrator: quia pater ita demum est legitimus administrator filij: si filium habeat in patria p̃tãte: ergo respectu Polisenæ dictum iudicium est nullum. ¶ Item alia rõne ex persona Polisenæ non põt obtinere dictus agens: quia p̃ ingressum monasterij quicquid habet monachus tráſit in monasteriũ, vt in auth. ingressi. & in auth. si qua mulier. C. de sacros. ecc. ergo si q. ius competebat dictæ Polisenæ, illud fuit acquisitũ monasterio, vt in proposito nr̃o notát doc.
2 maximè d. Abb. in ca. p̃sentia, de prob. ¶ Nec obstat † q. dicta Polisena cũ cõsensu dñæ Iacobæ superioris dicti monasterij, & ét cũ cõsensu aliarũ monacharũ dicti loci donauerit iura sibi cõpetentia p̃ dicto legato dictæ Isabettæ suæ sororis: quia r̃ndeo, q. dicta donatio fieri non potuit sine solénitatibus requisitis in alienatione rei ecclesiasticæ, vt c. tua, de his q̃ fiunt à præla. sine cõsen. c. & c. nulli. cũ gl. de rebus eccl. non alie. & 12. q. 2. sine exceptione. oportebat em̃ intra cætera q. primò fieret tractatus inter ipsas mulieres monasterij, vt in d. c. tua, & no. in c. 1. de reb. eccl. non alie. in 6. & Spec. in ti. de loca. §. sequit̃. ver. & scias. facit ad prædicta. l. magis puto. §. fundus. ff. de rebus eorũ. Itẽ non reperio probatũ q. dicta Polisena & Isabetta sint filię dicti comitis, ergo nõ cõprehẽdunt̃ in dicto legato. Itẽ & posito q. esset probatũ q. essent filiæ suæ: tñ non põt agere ex persona dictæ Polisenæ rõnib. suprà dictis. Nec obstat si dicatur q. saltẽ debet posse agere nomine Elisabetæ: quia r̃ndeo q. legatũ pro quo agitur, fuit relictum maiori filiæ dicti comitis: & non est probatũ q. ista Elisabeta sit maior filia. Præterea dictum legatum fuit relictum filię maiori cum nuberet, vel cũ monasteriũ ingrederet̃: ergo ad dictum legatum non est nata actio nisi cum appareat q. maior filia sit ingressa monasterium, aut q. nupserit. l. sancimus. C. de nupt. l. hæc cõditio filiæ. & l. legata sub condi. ff. de cond. & dem. sed non constat plenè probatũ esse de ingressu religionis, nec de
3 matrimonio, ergo &c. nec adhoc † obstat q. in illo instro donationis facto per Polisenã, notarius enunciatiuè asseratillã Polisenã esse continentib. tertij ordinis sancti Franc. quia illa verba notarij quo ad alias p̃sonas fidẽ non faciũt, vt no. Inno. & doc. in c. quoniá cõtra de prob. & in c. cũ in iure, de off. de leg. & prodat per id q. hr̃ in aut. si quis in aliquo. C. de edẽ. & no. doc. maximè Bal. in l. cũ aliquis. C. de iure deli. & Iaco. de But. in l. optimam. C. de contrahen. & com. stip. & Bald. in rub. C. de fide instr. in 7. col. cũ si. Item dictum instr̃m donationis non dicit q. dicta Polysena sit religiosa seu religionem ingressa, sed solũ dicit q. ipsa est de ordine continentiũ tertij
†1 ordinis sancti Franc. & certè mulier q̃ est de tali ordine, † non dr̃ ingressa religionem, vel monasterium, vt in terminis dicit Bar. in l. cõmodissimè. ff. de libe. & posthu. & in l. semper. §. si. ff. de iure immunita. & not. doc. in cle. cum ex eo. per illum tex. de sent. exc. & doc. in c. 2. de for. compe. & glo. in cle. 1. de religio. dom. & Bal. in l. placet. C. de sacros. eccl. & Ang. cons. 218. inci. Visa facti narratione, &c. ergo cũ legatũ p̃ quo agit̃, fuerit relictum maiori filiæ comitis Azonis cum ipsa ingrederetur religionẽ, vel cũ ipsa nuberet: & Polysena nondũ est ingressa religionẽ, nec nupsit ergo nomine suo agi non põt, nec ét agi põt nomine dñę Elisabetæ: qa nõ cõstat q. ipsa sit filia maior, datoq. cõstet q. nupserit: q. tñ nõ constat. & p̃ certo hoc solũ fundamentũ per se est sufficiens p̃ victoria reorum.
4 ¶ Vltra p̃dicta † q. nõ possit dictus comes obtinere, patet, qa agit hypothecaria: & necesse est q. probet q. dñium, vel quasi istorũ bonorũ spectauerit ad dictã dñam Antoniam, vt plenè probat Bar. in l. rẽ alienã. ff. de pig. ac. & Cy. in l. cum res. C. si res alie. pig. data sit. sed nõ est probatũ de dñio dictæ dñæ. Antoniæ: ergo non põt obtinere in hypothecaria. nec obstat si dicat̃ q. in positionibus actoris est deductũ; q. Antonia tenuit dicta bona iusto titulo, & p̃nunciatũ est, licet multũ rigorosè cõtra reos positiones haberi p̃ cõfessatis: quia r̃ndeo q. nõ sequit̃: Anto. tenuit ista bona iusto titulo, ergo fuit dña: quia potuit tenere titul. ex conducto. vel ex cã pignoris, aut simili: & sic tenuisset iusto titulo. & tñ ñ fuisset dña. ¶ Deniq; ét non põt obtinere dictus comes stante exceptione p̃scriptionis opposita per dictos reos, q̃ possederũt titulo emptionis, & bona fide per annos 19. de titulo constat per instr̃m, ex quo præsumit̃ bona fides. l. pe. C. de euic. & de possessiõe cõstat: qa actor in suis positionib. fatetur q. dñs Gregorius venditor possedit dictam rem post mortẽ Antoniæ vsq; ad tps venditionis, ergo
5 cum in instro venditionis Gregorius † cõstituerit se possidere nõie emptorũ, transtulit in eos possessionẽ. l. quod meo. in prin. ff. de acq. pos. c. cũ venissent, de resti. spo. no. Bar. in l. interdũ. i prin. ff. d acq. pos. & q̃ semel possedit, & hodie allegat se possidere, p̃sumit cõtinuato tpe possedisse, iuxta no. plenè in l. siue possidetis, cũ suis concordantijs. C. de p̃ba. ¶ Vltimò
†2 nõ p̃t obtinere dictus comes: qa requirebat̃ q. in agẽdo interueniret cõsensus filiarũ, quarũ nomine agit, & alios agere nõ põt. l. fi. §. vbi aũt. C. de bonis q̃ libe. no. Inn. in c. accedens, de procu-

procura.cum ſi.Ex quibus concluditur pronuntiandum eſſe
abſolutoriè in fauorem dictorum reorum,& condemnari de
bet actor in expenſis iuxta.l.properandum.§.ſin autem alte-
rutra.C.de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata poſt deſertam appellationem eſt nulla.*
2 *Annus ſecundus non datur appellanti,niſi probet de impedimento.*
3 *Actus factus alia die vel hora citationis eſt nullus.*
4 *Sententia contra ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam non valet.*
5 *Regula transfert onus probandi in aduerſarium.*
6 *Appellatio incerta non valet,niſi intra decem dies declaretur, numer.8.*
9 *Nullitas procedens ex defectu iuriſdictionis nunquam cenſetur excludi.*

CONSILIVM LXXIX.

IN cauſa & lite inter Hieronymum de Orabonis
appellantem,& de nullitate ſñiæ dicentẽ,& Ca
rolũ de Marſilijs appellatũ, viſis & ponderatis
his quæ in themate narrãtur mihi proculdubio
vr̃ ritè & rectè fuiſſe pro parte dicti Hieronymi
dictum de nullitate dictæ ſñiæ vltimò latæ per Ant. de Brixis
1 præſertim ex infraſcriptis.Et primo † p̃ſuppono q̃, cã appel-
lationis debet per appellantem proſequi & terminari intra
annum à die interpoſitæ appellationis,& ſi intra dictũ annũ
ceſſante legitimo impedimento non fuerit terminata, rema-
net cauſa appellationis deſerta ,& prima ſententia tranſit in
rem iudicatam,vt in cle.ſicut appellationem , & in cle.ſi ap-
pellationem,de appellat.& in l.fin.§.illud.& in authentic.ei
qui.C.de temp.appel.adeò q̃, ſi poſt annum ferretur ſñia pro
a appellante,talis ſententia eſſet nulla,[a] vt concluditur per gl.
& doc. in dicta cle. ſi appellationum . in verbo appellatus.&
per Bal.in auth.ei qui ſupra allegata.& in c.fi.in ti. quo tem-
pore miles.in vſi.feu.& expreſsius per Hoſt.Io.And.Anto.de
Bu.& Io.de Imo.in c.ex rõne,de appel.vbi quærunt an ſi ela-
pſo primo vel ſecundo fatali in cã appellationis ferat̃ ſñia pro
appellante,teneat?& per plures rõnes concludunt q̃, non ſeu
dicta ſñia lata per Antonium Brixium fuit lata poſt annum
elapſum à die interpoſitæ appellationis,& ſic poſt finitũ pri-
mum fatale,vt in d.auth.ei qui,in dicta cle. ſicut appellatio-
2 nem,& in d.c.ex rõne,ergo eſt nulla. ¶ Nec obſtat † ſi dicere-
tur q̃, pp impedimentum infirmitatis Caroli lex ipſo iure cõ-
cedit ſcd̃m fatale ſeu ſecundum annum.in aut.de his qui in-
gred.ad appel.§.1.& no.gl.& doc.in d.c.ex rõne. quia reſpon
deo.q̃, hæc allegatio non ſuffragatur in propoſito:quia de im
pedimento non eſt probatum & attento q̃, cã appellationis
fuit tractata in ciuitate Bononiæ, & quod non allegabatur
impedimentum de longinquo,oportebat de tali impedimẽ
to plenè conſtare quantum ad effectum concedendi ſcd̃m fa
tale,vt declarat Io.And.in addi.Spec.in ti. de app.in ſecunda
parte.§.nunc breuiter,in additione incipiente,aduerte , &c.
& doc.in d.c.ex rõne,& probat̃ in l.fi.§.illud. in ver. euiden-
tiſsimis probationibus.C.de temp.app.& plene no. Ioan. de
Imo.poſt alios in l.quæſitum.ff.de re iudi. Pręterea,vt quidã
tenuerũt dato q̃, lex ipſo iure indulgeat ſcd̃m fatale pp impe-
dimentum,tñ requirebatur declaratio iudicis ſuper hoc, per
id quod hr̃ in c.cum ſcd̃m.de hær.in 6. tñ hæc vltima diſputa-
tio non eſt neceſſaria poſtquam nihil probatum eſt de impe-
dimento.¶ Nec obſtat ẽt ſi diceretur q̃, dictus Antonius Bri-
xius conceſsit dicto Carolo dilationẽ.15.dierũ pp infirmita-
tẽ ſcd̃m ſer Franci.de Ghiſilerijs loco ſecundi fatalis,& dein-
de ẽt conceſsit aliã dilationẽ duorum menſium dicto Carolo
propter eius infirmitatem loco ſecundi fatalis : quia reſpon-
3 deo dictas dilationes ſeu cõceſsiones fuiſſe nullas:quia † pri-
ma dilatio ſeu conceſsio fuit facta nõ ea die & hora pro qua
citatus fuerat dictus Hieronymus ſeu ſer Baptiſta eius procu
rator,ſed inde ad tres dies,meritò fuit nulla.l. à præcedente.
C.de dila.& no.Spe.Io.And.in tit.de dila. §. nunc videamus
verſi.ſed pone ecce.& Ang.in l.fi.ff.de ferijs.& clarius Anto.
de But.in c.licet cauſam.circa tertiam vel quartam col.de pro
bat. Quòd autem ſi iudex citauit pro hodie ad actum expe-
diendum,& inde ad tres dies poſtea expediat,non valeat , eſt
clarum,vt nota.Bart.in l.ſi vitem.§.ſi is qui per illum text. ff.
q̃, vi aut clam.& in l.aut qui aliter. in prin. eo.tit.& not. doc.
in c.cum dilecti,de dolo & contuma.& in ca. 2. de iudi.cum
ſimilibus:& ſic patet q̃, nulla dictarum dilationum valuit,&
ſufficeret q̃, vna earum fuiſſet nulla: quia conſtaret quod ſen
tentia omninò eſſet lata extra fatale,etiam ſi vna tantum nõ
ualuiſſet:& iõ cum præcedens ſententia lata in fauorem Hie-
ronymi fuerit confirmata per deſertionẽ dictæ appellationis
agitatæ coram dicto Antonio Brixio , & per cñs in rem iudi-
catam tranſiuerat ac ſi per Carolum nunquam fuiſſet appel-
latum.d.l.fi.§.illud.ſequitur q̃, iudex præſens cauſæ nullita-
tis vl̃ appellationis interpoſitæ per Hieronymum à ſñia dicti
Ant.non debet cõfirmare aut reformare dictam ſententiam
latam per Anto.eo quia iniuſtè ageret , poſtquam ſententia
lata in fauorem Hieronymi tranſiuerat in rem iudicatam &
4 ſñia lata † contra aliam ſñiam quæ in rem iudicatam trãſiue-
rat,regulariter non valet.c.inter monaſterium . cum ibi not.
de re iudi.l.1.C.q̃n prouo.non eſt neceſ.l.poſt ſententiam. C.
de ſenten.& interlo.omn.iud.& licet nondũ elapſo biennio
à die interpoſitæ appellationis non dicat̃ liquido cõſtare ap-
pellationem eſſe deſertam:quia potuerũt ſubeſſe impedimẽ-
ta legitima de quib.poſſet conſtare per appellantẽ : & iõ non
ſit tutum exequi ſententiam primam non citato prius appel-
lante,vt poſsit oſtendere de impedimento,& ſic de penden-
tia appellationis,iuxta no.per doc.in c.in præſentia,de renũ.
cũ ſi.tñ q̃n appellans non docet de impedimẽto , aduerſarius
haberet fundatam intentionem ſuam ex regula quę habet,q̃,
appellans habet annum,& cã impedimenti biennium.d. ca.
5 ex rõne.† & ſufficit q̃, quis habeat regulã[b] pro ſe , & ſic tranſ-
b ferat̃ in aduerſarium onus probandi exceptionem à regula.l.
ab ea parte.ff.de proba.l.2.& ibi not.Bart. ſi quis in ius vocat.
non ierit.& no.Inno.in c.2. de dilat.de nullitate ẽt dictarum
dilationum vltra ſuperius dicta ẽt apparet: quia nũquam di-
ctæ dilationes fuerunt intimatæ dicto Hieronymo ſeu eius
procuratori,nec productæ in actis,ſaltem eo præſente vel ci-
tato:vt requiritur.l.2.C.vbi rem actio.l.iudices.C.de fide in-
ſtru. cum ſi. quia de eis fuit rogatus alius diuerſus notarius,
qui nihil aliud ſcripſit in dicta cã,quod fieri nõ potuit.l.1.&
2.& ibi Bal.& Ang.C.de ſpon. no.Bart.in l.cum ſententiam.
C.de ſenten.& Ia.But.in l.1.ff.de offi.conſulis.& Bal.in l. fin.
C.quomodo & quando iud.& in l. teſtamenta. C. de teſtam.
¶ Prætereà etiam dico q̃, nedum annus , ſed etiam biennium
eſt lapſum à die interpoſitæ appellationes per dictum Carolũ
antequã per iudicẽ appellationis cõpetentẽ fecerit cãm ter-
minari: qa die primo menſis Decẽbris ꝓximè p̃terito fuit la-
pſum biennium,quo caſu clarum eſt q̃, eſt deſerta appellatio
Caroli , nec obſtat ſi diceretur q̃, ante bienniũ fuit terminata
per Antonium Brixiũ : quia rñdeo , q̃, Antonius Brixius,qui
erat p̃ſona priuata , ñ erat nec eſſe poterat iudex dictæ cãę ap-
6 pellationis: qa per dictũ Carolũ fuit appellatũ ad papam † &
ad oẽm aliũ,ad quẽ melius de iure appellare liceret: & ſic ap-
pellauit copulatiuè ad Papã,& ad quẽlibet alium ad quẽ ſibi
appellare licebat,& cõſtabat q̃, poterat appellare ad dñm le-
gatum Bononiæ qui delegauerat cãm dño Io. Anto. de Boro-
nibus.à cuius ſententia confirmatoria alterius primæ ſñiæ in
fauorẽ Hieronymi latæ Carolus appellauerat.c.1. de offi. de-
le.l.1.in prin.ff.ſi qs & à quo app.& cũ intra decẽ dies datos ad
appellãdũ nõ declarauerit Carolus corã quo intenderet ꝓ ſe-
qui dictã appellationẽ, ſ.corã Papa vel corã legato prædicto
c dicta appellatio[c] rõne incertitudinis ꝓ nõ facta fuit ſcd̃m cõ
* munẽ * opi.vt no.Io.An.poſt Spe.in ti.de app.§.nunc tracte-
mus.ſuper ver.ſed pone aliquos.& Ang.& Io.de Imo.in l. 1.§.
ſi qs in appellatiõne.ff.de ap.facit q̃, no.gl.& doc.in c. ſi is cui
7 de offi.dele.in 6.cũ ſi.ſaltẽ: cũ ſimus † in cã ſpectãte ad forum
eccleſiaſticũ,i qua dẽt ius canonicũ ſeruari.c.dilecti.& c. cle-
rici.de iudi.& de iure cano.p̃t nõ ſolũ ad proximũ immedia-
tũ ſuperiorẽ appellari ſed ẽt ad mediatũ.ſaltẽ q̃n appellat̃ ad
Papã.2.q.6.ad Romanã.c.ſi duobus.de ap.& plenè legitur &
not.in c.dilecti filij prior.e.ti.vel ẽt poſito q̃, dicta appellatio
valuiſſet ad hũc effectũ vt corã Papa ꝓſequi potuerit , vt fuit
opi.quorũdã quos refert Spe.in d.§.nũc tractemus.verſic.ſed
pone aliquis.tñ adhuc verũ eſt dicere q̃, neq; intra annũ neq;
intra bienniũ fuit proſecuta & introducta coram Papa. & ſic
corã iudice cõpetẽte.iuxta auth.ſed lis.C.de tẽp.ap.& in c. ex
inſinuatio-

insinuatiõe, de ap. iuncto. d. c. ex rõne, & licet ad supplicationem dicti Hieronymi appellati dñs legatus Bononiæ cõmiserit cãm appellationis dicti Caroli dicto Antonio Brixio tñ eam non commisisset, nec se intromisisset si in supplicatione fuisset sibi narratum q, dictus Carolus appellauerat ad Papã, & ad quemlibet alium iudicem ad quem melius appellare liceret, nec committere potuisset se intromittendo de his quæ spectabant ad iurisdictionẽ superioris. c. ex insinuatione, de app. saltem attento q, intra decẽ dies datos ad appellandũ, & iamdiu tunc elapsos, Carolus appellans non declarauerat coram quo prosequi intenderet dictam suam appellationẽ, vt dixi suprà. dictus aũt Hyeronimus in dicta supplicatiõe porrecta dño Legato non narrauit quod Carolus appellasset ad Papam vel ad quẽ melius, &c. quia ignorabat quomodo appellasset: quia solũ intellexerat eum appellasse, & erat incertus ad quem appellasset: & ideo cum Hieronymus vidit corã dicto Antonio Brixio produci appellationem sub forma prædicta, non curauit vlterius prosequi cãm corã ipso Antonio, cuius iurisdictionem ẽt prorogare non valuisset: quia erat priuatus. l. priuatorum. C. de iurisdi. om. iudi. & delegatio facta sibi per Legatum non valuerat, maximè cum nõ fuerit Legato narratum q, appellatum esset ad Papam in modo supradicto. Ex quibus apparet q, dicta appellatio interposita per dictum Carolum fuit & est deserta: tñ quia snĩa lata super dicta cã appellationis fuit lata post lapsum anni, & concessio dictarum dilationum non releuauit: tum ẽt quia est lapsum biennium antequã fuerit terminata dicta cã appellationis per iudicem cõpetentem: quo casũ nemo negat eam esse desertam.

8 Insuper fuit deserta: † quia Carolus appellãs ad Papam & sedem apostolicam & ad quemlibet alium iudicẽ. ad quẽ melius appellare liceret: dr̃ inutiliter & frustrà appellasse, cũ nõ declarauerit intra tp̃s decem dierum datorum ad appellandũ coram quo intenderet prosequi dictam appellationem, vt requirebatur. Et per cñs apparet q, snĩa lata per Ioannem Antonium de Baronibus in fauorem Hieronymi à qua fuerat appellatum per dictum Carolum transiuerat in rem iudicatam & in cõsequentiam snĩa dicti Antonij fuerat nulla: vt no. gl. & doc. in d. cle. si appellationẽ. & clarius doc. in d. c. ex rõne. & sic Hieronymus benè dixit de nullitate, dictæ snĩæ de qua nullitate euidentissimè cõstat ex alio capite: quia fuit lata ab incõpetenti iudice: q, a cõcessio sibi facta nõ valuit vigore rescripti surreptitij: & quia dñs Legatus non potuit sibi cõmittere dictam cãm appellationis, nec eam cõmisisset, si sibi veritas ad plenũ narrata fuisset, vt suprà deduxi: nec debet iudex præsentis causæ dictam snĩam Antonij Brixij confirmare aut reformare: quia iniquè ageret, attento quod snĩa Ioannis An. de Baronibus lata in fauorem Hieronymi transiuit in rem iu-

9 dicatam. † Item quia snĩa nulla fuit ex defectu iurisdictionis

d & incompetentiæ, qui defectus nunquam [d] intelligitur ex-

* clusus & reiectus vt inquit glo. reputata singularis in cle. 1. de sequest. pos. quæ est magis * communiter approbata: & ideo meo iudicio in trepidè ex prædictis infertur partes iudicis esse in pronunciando fuisse & esse bene dictum de nullitate dictæ sententiæ dñi Antonij per dictum Hieronymum & dictã sententiam latam per dominum Ioannem Antonium de Boronibus in rem iudicatam transiuisse, & victum victori in expensis condemnandum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Nulla. s̃. lib. 4. cons. 59. num. 7.

b ¶ Regulam. Dec. l. certum. si cer. pet. Ias. 2. l. col. 6. si quis in ius voc. non ierit. Cur. senior consi. 10. cum se. And. Tiraq. in consue. Picto. tit. retract. §. 1. glo. 9. nu. 19.

c ¶ Appellatio. s̃. li. 2. con. 164. s̃. li. 6. cons. 12.

d ¶ Nunquam. supra lib. secundo. consi. 77. num. 8. cum se. s̃. li. 5. cons. 111.

EPITOME.

¶ Licet minor non possit restitui contra substantiam matrimonij etiam inæqualis si de eo constat, tamen si non constat per suam confessionem potest contra eum etiam non probato errore restitui, & similiter aduersus sententiam & eius approbationem & appellationis desertionem, & cõfessio non potest diuidi, sed in totum acceptari vel sperni.

CONSILIVM LXXX.

IN causa & lite inter Bondi filium Baptistæ de la Fontana de Monte virtute ex parte vna, & Dorotheam quondã Syluestri de Buregnano, visis actis mihi exhibitis vr̃ dictũ Bondi iustitiam fouere, præsertim ex infrascriptis. Et primò p̃suppono vnũ q, in facto mihi affirmat esse probatum, videlicet dictũ Bondi esse minorem annis 25. saltem tempore snĩæ latæ cõtra eũ per dñm vicariũ episcopi Mutinensis. Scdõ

1 præsuppono aliud in iure † q, qñ minor læditur ex sententia matrimoniali, ẽt circa remediũ appellationis põt restitui in integrum. c. ex literis, de resti. in integrum, nã quamuis minor in causis spiritualibus habeatur, pro maiore dummodò sit adultus. c. si. de iud. lib. 6. c. ex parte. & ibi not. de resti. spol. tñ non sequitur. q, vbi leditur, non debeat ristitui in integrũ, vt est gl. no. in l. 1. C. si de momen. posse. fue. appel. in gl. fin. in versicu. nec obstat q, admittit in hac cã vt maior, &c. & scdm Bal. ibi in fine, non est alia gl. melior in iure. & licèt nõ conce datur minor: restitutio in integrum aduersus substantiã matrimonij qñ cõstat per probationes testium verè eũ cõtraxisse

a matrimoniũ, ẽt [a] si diceret se iuuenem & cõtraxisse matrimonium cũ muliere vetula edentata, vt inquit Spe. tit. de rest. in in integ. in secunda parte in §. qualiter. in vers. quid si quis cõ

2 trahat matrimoniũ, & no. doc. in d. c. ex parte. † tñ vbi constat solum ex confessione ipsius minoris de mr̃monio, vt in casu nr̃o: tunc põt peti restitutio in integrum aduersus hmõi confessionẽ, qñ ex actu propriæ cõfessionis lædit, si aliter de ma-

b trimonio non constat, quamuis [b] non probetur confessionẽ esse erroneam, vt probatur in c. 2. cum glo. 2. de resti. in integ. li. 6. & l. certum. §. pe. versi. minorem. ff. de confessis, & ibi no-

†1 tat Ange. † qui per hoc dicit quod si minor confitetur se deliquisse, & aliter non apparet q, sit verum vel falsum, debet restitui in integrum aduersus suam cõfessionem: & tñ si per testes probaretur de delicto, clarum est q, non restitueretur in integrum aduersus delictum. l. 1. C. si aduer. deli. & l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. & dicit Ang. esse bene notã dum & quotidianum, quod autem sit læsus ex dicta cõfessione patet: quia si ei staretur, cogeret dictus Bondi nubere mu-

3 lieri satis dispari, vt ipsa confitetur in actis: † bonum autem & aptum matrimonium est in nubendo pari, vt inquit Hostiẽ. summa de testi. §. 2. versic. vbi autem. facit quod hr̃ in ca. super eo, el 2. de testi. quamuis (vt dixi) si aliter quam per suam cõfessionem probaretur matrimonium, faterer eum non esse restituendum pp̃ hoc aduersus ipsam substantiam matrimonij vnde in casu nr̃o non petitur restitutio aduersus contractum mr̃monij, sed aduersus confessionem suam, & snĩam inde sequutã. & eius approbationẽ tacitam vel expressim factam in minori ætate. benè facit. l. ait pretor. in prin. ff. de mino. & l. 1. C. si aduer. rem iudi. Et sic ẽt vellet dictus Bondi q, dicta snĩa per viam appellationis rescinderetur. dato quod non appellasset intra decem dies, & snĩa lata pro matrimonio inter personas inter quas non erat prohibitũ contrahere matrimoniũ possit transire in rem iudicatã, iuxta plene notata in c. lator & in c. consanguinei, de reiu. & in d. c. ex literis, tamen etiam

4 põt restitui in integrum † de iure dictus Bondi ad tempora appellandi, & saltem qñ apparet quod sibi expediebat appellare, dr̃ læsus si non appellauit. & debet restitui ad appellandũ. vt declarat Bar. in l. fi. in vlt. col. C. in quib. cau. in integ. resti. non est ne. per l. si minor. §. minores. & ibi not. de minor. 20. annis omis. ff. de mino. & no. doc. in l. nam & posteà. §. si minor. ff. de iureiu. & hoc tantò magis procedit quantò minor erat reus in iudicio, in quo fuit lata snĩa contra eum, sicut in casu nostro, vt declarat Ful. & Pau. de Ca. in d. l. fin. quod aũt expediret dicto minori appellare, patet ex iam dictis: quia dicta snĩa veniebat retractãda, attento q, non erat de matrimonio probatum nisi per confessionem minoris cõtra quam debebat dari restitutio in integrum, vt probaui supra stante disparitate p̃dicta inter d. Bondi & dictã mulierem. ¶ Ex quib. apparet concedendam esse restitutionẽ tam ad appellandũ si petatur aut petitum sit, quam etiam aduersus dictã cõfessionem vel cõfessiones, & aduersus approbationem snĩę. si autẽ non peteretur restitutio ad appellandum, posset coram iudice peti restitutio in integrum aduersus sententiam & eius approbationem pp̃ læsionẽ prædictam, & omninò ẽt aduersus dictam

5 dictam confessionem, vt superius ostendisse puto. ¶ Posset † etiã dici q, per cõfessionem factam in principali causa per dictum Bondi non sit fundata intentio dictæ mulieris, quia Bondi cõfitetur q, cum esset ipse filocaptus in dicta Dorothea & eet solus cum ea, & vellet eam carnaliter cognoscere, & illa recusaret, promisit ipsi Dorotheæ eam accipere in vxorem, si ipsa sibi consentiret, & q, post istam ꝓmissionem dicta Dorothea annuit, & q, ipse tunc eam carnaliter cognouit: nõ tamen animo accipiendi illam in vxorem, sed animo adimplendi votũ suũ, & quis qñ post spõsalia de futuro subsequitur copula carnalis transeant spõsalia in matrimonium de præsenti: quia vr̃ p copulam superuenire consensus de præsenti. c. veniens, el 2. & c. 2. qui. de spons. tñ vbi de tali copula non cõstat nisi p cõfessionem viri. qui sub vna & eadem cõceptione verborum seu in eadem oratione cõfitetur copulam esse subsequutam, nõ tamen aío accipiendi eam in vxorem, talis confessio non põt separa-
c ri, [c] sed aut in totum acceptari, aut in totum sperni, vt not. per gl. & doc. in l. si quidem. C. de excep. & no. Cy. & doc. in l. 2. C. de dona. ante nup. & in l. 1. C. de cõfessis. & no. doc. in c. 1. de cõfessis. in 6. & in c. bonæ. el 2. de postu. præla. & per Spe. in tit. de positio. §. fi. ver. pe. & per Bart. in l. Aureli. §. idem quæsijt. ff. de lib. lega. Constat autem q, licet interueniant verba despõsationis & copula, si tamen defuit cõsensus contrahendi matrimonij non inducitur matrimonium, vt est casus in ca. tua nos, de
6 sponsa. ¶ † Et per ꝓximè dicta etiam infero, non obstare q, in dicta confessione ẽt Bondi confiteatur se post prædicta alia vice desponsasse dictam Dorotheam præsentem & cõsentientem, & annulo subarrasse & cum illa matrimonium per verba de præsenti cõtraxisse, sed per metum: quia cum confiteatur se per metum prædicta fecisse, non põt diuidi dicta oratio ꝓpter connexitatem. l. etiam. §. 1. ff. de mino. & not. in locis proximè allegatis, & dicta verba, s. sed pp metum, referuntur ad oĩa supradicta, s. ad actum despõsandi, subarrandi, & contrahendi mr̃imonium. l. doli, in prin. cum ibi not. p Bar. ff. de seruo cor. bene facit. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. & id q, hr̃ in c. inquisitioni, & in c. 2. requiris, de app. matrimonium aũt metu contractum non tenet. c. cum locum, & c. sequenti & c. cõsultationi,
7 de sponsa. & sua † cõfessio dẽt interpretari scd̃m ipsius cõfiten
d tis intentionem, [d] si circa eam aliquod dubium versaretur l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. ob. nec obstat etiam q, in eadem confessione dicat qđ cessato metu ipse concubuit cum illa in lecto p quinq; horas vel circa, tentando illam carnaliter cognoscere, sed illam renitentem non cognouit ꝓ tunc: qa respõdeo q, si præcedens desponsatio fuit facta per metum, & sic non valuit, sequitur q, solus nixus viri, vt carnaliter illam mulierem cognosceret, non fuit sufficiens ad inducendum matrimonium de præsenti. ca. si. de spon. nec ad hoc obstat etiam id q, hr̃ in c. ad id, eo. ti. quia est casus valde diuersus, & cum non appareat q, habuerit dict⁹ Bondi cõmoditatem libere inde aufugiendi, non vr̃ ratificasse mr̃imonium antea contractum p metum, vt no. doc. in d. c. ad id. Hæc pauca scripsi submittens correctioni & suppletioni prestantissimi dñi iudicare debentis mihi maioris & patris obseruandi.

ADDITIO.

a ¶ Etiam, limitat Soc. consi. 28. lib. 1. Deci. consi. 112.
b ¶ Quamuis, quia hic agitur de grauissimo præiudicio & irreparabili, alias aũt & quando cõfessio esset verisimilis saltem semiplenè probandum esset de errore, vt dixi. s̃. lib. 5. cõsi. 55. in fi. s̃. lib. 6. consi. 172. ad fi.
c ¶ Separari. s̃. li. 1. cõsi. 87. s̃. lib. 6. cõsi. 171. nu. 15. Pau. cõsi. 296. in fi. lib. 1. dixi. in consu. Pari. §. 5. nu. 16. & latius in §. 78.
d ¶ Intentione. s̃. lib. 6. consi. 171. nu. 14.

SVMMARIVM.

2 *Titulum docens non auditur ad reuocandam missionem in possessionem, nisi etiam probet quod tunc possidebat.*
3 *Ex possessione præsenti non præsumitur in præteritum.*
4 *Prior in titulo præsumitur in dubio prior in possessione.*
5 *Iudex appellationis vel nullitatis, potest de nouo confirmare pactũ, si hoc factum sit.*
6 *Mentio si fiat de confine, intelligitur de proximo & immediato.*

CONSILIVM XXXI.

In causa & lite inter Gasparem Fabrum de Bagnacauallo ex parte vna. & Hugonẽ magnũ ex altera, viso ꝓcessu dictæ cãæ discutiendũ est, quę sint partes iudicum, qui intellecta pura facti veritate habent referre illustrissimo principi dño duci Ferrariæ: an dicto Gaspari iusta cõpetat quærimonia sup narratis in supplicatione sua, & in hoc puto ꝓ intelligentia dicendorum præsupponendum q, primo fuit inuestitus Ioãnes Paulini anno 1452. per generalem commissarium principis habentem mandatum ad dictam inuestituram, quã fecit eidem Ioani de Bebulcis centum quinquaginta terræ syluosæ vulgariter dictæ vel vagalæ, positæ in territorio Bagnacaualli iuxta viam Abomagis & fossatum Munij & Melãtonij, & alios suos confines vt continetur in instrõ inde confecto & producto in causa. Secundo loco fuit anno. 1456. inuestitus Michael Nerij à generali locum tenente principis de ternaturis quinquaginta terræ syluosæ in territorio Bagnacaualli in fundo Maseriæ iuxta ab vno capite Mauritium Nighetum, ab alio capite iuxta iura illustrissimi principis, & ab vno latere iuxta Ioannem Paulini & ab alio iura præfati principis: vt constat in instrumento producto in actis, & in locum dicti Michaelis successit dictus Gaspar, qui fuit inuestitus anno. 1456. de dictis quinquaginta tornaturis positis in dicta valle Masariæ iuxta Mauritium de Nighetis mediante via publica communis ab vno, & aliam viam cõis ab alio, & iuxta Christophorum Crulamiũ qui successerat, in locum dicti Ioan. Paulini, quantum est pro tornaturis centum terræ quas emit dictus Christophorus anno 1458. à dicto Ioan. Paulini in fundo Vagalis, siue aliter diceretur ille fundus iuxta Michaelem Nerij à latere inferiore & viam de Bonagis à latere Masariæ & dictum Io. venditorem à latere superiori. vt continetur in effectu in instrumentis ꝓductis apud acta, dictus vero Hugo Magnus successit in residuo dictarum terrarum prius concessarum dicto Io. Paulini. quia vigore tituli acquisiti à filiabus dicti Ioan. Paulini. defuncti fuit inuestitus anno 1469. à Massario generali ex commissione principis qui eum inuestiuit de Bebulcis centum terræ in loco dicto el Vagale, iuxta viam Abomagis, fossatum Munij, Melantonij & alios confines, vt constat ex publicis documentis productis in causa, & successiuè examinatis testibus, super iure dicti Hugonis Magni Massarius scripsit literas domino Capitaneo Bagnacaualli q, inducat Hugonem in tenutam bebulcarum centum terræ in territorio Bagnacaualli in fundo Vagalis iuxta fossatum Munij, viam de Bonagis, & alios confines, & Capitaneus ita induxit, & etiam vigore commissionis sibi ab eodem massario factæ mandauit Gaspari prædicto q, non turbaret dictum Hugonẽ in dictis terris positis in fundo Vagalis iuxta viam Abomagis & viam de la clara. Modo
1 † stat si non dicimus non esse ꝓbatum ꝓ parte dicti Gasparis q, tpe quo inductus fuis Hugo Magnus in tenutam dictarũ bebulcarum centum terræ in loco dicto el Vagale iuxta viã Abomagis & fossatum Munij d. Gaspar possideret eandem rẽ vel partẽ, in cuius possessionem fuit inductus d. Hug. seu q, eiusdem rei Gaspar dominiũ haberet: & tunc expeditum est q, d. Gaspar nullam habuit iustam causam appellationis vel quærelæ: qa sua nõ intererat, igitur audiri non dẽt. l. 1. ff. de app. reci. c. cum inter. R. seniorem. de elect. facit. l. fi. C. si per vim vel a-
2 lio mõ & c. licet episcopus. de præben. in 6. nec sufficeret † qđ Gaspar haberet solum titulum dictæ rei, si non probatur q, habuisset possessionem seu traditionem per q̃ dominiũ vel quasi fuisset translatum, alias † aũt non auditur petens reuocari tenutam, vt singulariter decidit Iac. Bu. & Bal. in l. manifestissimi, in prin. C. de fur. Et non vr̃ esse probatum per d. Gasparẽ q, tpe quo factum fuit præceptum per dictum Massarium & inductio Hugonis in tenutam per Capitaneum Bagnacaualli ex commissione Massarij Gaspar teneret aut haberet aliquã petiam terræ, quo ad dominium vel possessionem intra confines supra nominatos expressos in inuestitura facta d. Hugoni, & in cõmisione facta p Massarium dicto Capitaneo, nec obst. illud q, ponit Bartholinus Rusticus, & Thomas Beltramus, Mauritius Righetus, Sanctes Bardolus, ser Dominicus de Sortolis & Bernardus de Mengatijs dum dicunt q, petia terræ quam tenet & possidet dictus Gaspar, & de qua est qõ, est in fundo Massariæ iuxta Mauritium mediante via & hæ-

redes Io. Paulini & iura principis, quia rñdeo, q̃ testes prædi-
cti non deponunt q̃, ante, videlicet tempore quo fuit inductus
Hugo. in tenutam. Gas. possideret dictam terram de qua est
quæstio. vnde licet Gaspar hodie possideret seu tempore quo
testes prædicti fuerunt examinati: ergo ante possedit, s. tempo
re præcepti facti per Massarium & inductionis intenutam nõ
3 valet consequentia: quia ex statu præsenti † non præsumitur
in præteritum, qñ præsens status habet contra se veritatem ali-
cuius præcedentis status: vt no. Old. & Bal. in l. 1. §. si magistra-
tus. ff. de mægist. conuen. & Bald. & Sal. in l. ex persona. C. de
proba. & Bal. in l. si qui adulterij. C. de adul. per illum tex. & in
l. non ignorabit. C. ad exhiben. per id q̃ hr̃ in l. quarta. ff. de ꝓ-
ba. cum si. & constat q̃ præsens status habebat contra se verita-
tem alicuius præcedentis status: quia constat q̃ Gaspar saltem
qñ fuit in infantia, & antequam haberet tutorem, non potuit
dictam rem possidere. iuxta l. 1. §. adipiscimur, & l. quamuis. §.
infans. ff. de acq. poss. & non videtur per aliquos testes legiti-
mè ꝓbatum q̃ tempore dicti præcepti seu tempore quo Hugo
fuit inductus in tenutam Gaspar prædictus possideret rem de
qua in præcepto Massarij. ¶ Plus vr̃ q̃, etiam si probatum esset
q̃ Gaspar possederit tempore præcepti rem de qua in præce-
pto. & in tenuta fit mentio, tamen adhuc vr̃ q̃ referendum sit
per dños iudices dictum Gasparem non habere iustã causam
querelæ, saltem si terræ in quarum possessionem fuit induct⁹
dictus Hugo computatis terris venditis per dictum Ioannem
Paulini dicto Christophoro Ciuilatio non excedunt sum̃am
bebulcarum centum quinquaginta, & sic quatenus non exce
dunt dictam quantitatem bebulcarum centum quinquagin-
ta computatis terris emptis per dictum Christophorum, non
habet iustam causam querelæ præfatus Gaspar, patet, quia pri
mo fuit facta concessio à principe dicto Ioanni Paulini de be-
bulcis centum quinquaginta, quam esset facta cõcessio à prin
cipe dicto Michaeli Nerij, & successiuè dicto Gaspari de torna
turis quinquaginta, & prius apprehendit possessionem d. Io-
annes Paulini quam dicti Michael Nerij & Gaspar, & ꝑ con-
sequens potior dẽt esse conditio d. Ioannis Paulini, & conse-
quenter dicti Hugonis habentis cãm ab eo. l. quoties. C. de re.
†2 ven. l. siue autem. §. si duobus. ff. de pub. † & ita † etiam in du-
4 bio præsumitur prius traditam fuisse rẽ habẽti priorẽ [a] titulũ,
a vt singulariter dicit Iac. de Are. & Cy. in d. l. quoties. & Bald. in
l. post sñiam. C. de sen. & interlo. om. iu. & in c. si facta. ĩ. titu. si
de feu. fue. controuer. inter do. & agna. & in dispu. sua inci. Ac
cusatus de vi turbatiua, in vlt. charta. & Ang. in d. l. siue aũt. §.
si duobus. Et hoc procedit, attento q̃ pro parte dicti Hugonis
Magni est probatum q̃ dicta petia terræ quam tenet Gaspar
est in Vagali: vt deponunt testes Hugonis Magni, maximè te-
stes recepti ex commissione dicti Massarij: & etiam alij testes
recepti in hoc iudicio per iudices huius causæ, & pſertim Gui-
do Farina & Dominicus ser Iudæus & magister Antonius Bar
betta. & deponunt etiam testes Hugonis q̃ terra quam tenet
Gaspar, est iuxta viam Abomagis: vt attestatur d. Guido Fari-
na & Guido de Seraglio, & sichẽt demonstrationes compre-
hensas in inuestitura Hugonis: & posito q̃ dictus Massarius
debuisset citare dictum Gasparem tempore quo commisit te-
nutam d. Hugoni de re quæ possideret per Gasparem: tamen
5 iudex † appellationis vel nullitatis aut alius loco eius subroga
†3 tus † potest confirmare dictam tenutam si constat sibi q̃ de no
uo danda esset, & sic q̃ ille cui tenuta data est iustitiam foueat
l. absentem. C. de accu. l. 1. iuxta prin. cum gl. ff. quæ sentẽ. sine
app. rescin. no. Inn. in c. cum contingat, de offi. de leg. & Bart.
in l. si vt proponis, la 1. C. qũo & qñ iudex. & in l. 1. C. qñ ꝓuoc.
non est neces. & in l. si expressim, & ibi per alios. ff. de appel. &
Ant. de Bu. in c. dilecto. de app. Ex quibus concluditur quod
dictus Gaspar effectualiter non habet iustam causam querelę,
saltem quatenus dictæ terræ in quarum possessionem immis-
sus est dictus Hugo computatis dictis terris emptis per dictum
Christophorum, non excedunt summam bebulcarum cẽtum
quinquaginta terræ, vt suprà deductum est. ¶ Quod etiam vl-
tra prædicta confirmari potest, quia dictus Gaspar in suppli-
catione porrecta per eum principi, qua mediante obtinuit suã
inuestituram, narrauit q̃ Michael fuerat inuestitus de quin-
quaginta tornaturis terræ in feudo Masariæ iuxta Morutium
Nighetum mediante via: vt patet in instr̃o suæ inuestituræ, &
in hoc obrepsit principi & narrauit falsum: quia Michael fuit
inuestitus de quinquaginta tornaturis in fundo Masariæ iux-
ta Montium Nighetum absq; eo q̃ in suo inuestitura diceret
mediante via: vt patet in instr̃o inuestituræ Michael, & ideo
intelligebatur q̃ Mich. esset inuestitus de quinquaginta torna
turis quæ essent immediatè iuxta Morutium Nighetum, id est
6 absq; medio viæ: quia qñ fit mentio de confine, † intelligitur
de primo proximo & im̃ediato. l. eum qui Calendis. ff. de ver.
obl. l. boue. §. hoc sermone. & l. proximus. ff. de verb. sig. l. 2. §.
hr̃ditas. ff. de suis & legi. & præterea Gaspar ex dicta sua inue-
stitura non potest se fundare in eo q̃ dicit q̃ terræ suæ non de-
bent esse immediatè iuxta Morutium, & sua inuestitura impe
trata ꝑ obreptionem sibi non suffragatur. l. sed si hac. §. patro-
num, ff. de in ius vocan. c. super literis de rescri. cum si. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Priorem. s̃. lib. 1. consi. 92. num. 12.

SVMMARIVM.

1 *Concessio incipiens à mensura non excedit mensuram, secus si incipiat à corpore.*

2 *Emphyteuta non cadit à iure suo, nisi domino volente, & declarante. num. 3.*

3 *Verba, vel circa, intelliguntur arbitrio iudicis.*

CONSILIVM LXXXII.

IN causa & lite inter nobiles viros dñm Vguxio-
nem & fratres filios quondam generosi equitis
dñi Francisci Forzatæ agentis, & ser Ioannem de
Clusia se defendentem, viso processu præsuppo-
no † esse de iure verum q̃ concessio liuelli facta
1 per procuratorem dñi Francisci prædicti præfato Ioanni de di
cta possessione & petijs terræ cum confinibus descriptis in instr̃o
dr̃ complecti omnes campos qui sunt intra cõfines, quia non
incepit concedens exprimere conceptum suæ mentis per no-
mina designantia mensuram seu numerum camporum, sed
a à nominibus designantibus certam speciem vel à corpus, [a] iõ
dato q̃ postea subiecerit numerum mensuræ, id vr̃ esse adiectũ
causa demonstrationis, quæ licet sit falsa, non vitiat nec facit
quin confines attendantur, & totum veniat qđ est intra illos:
ita concludit Old. in consi. 196. incip. In concessione cuiusdã,
per l. si venditor. in princi. ff. de actio. emp. & per no. in l. penu.
§. vltim. eod. tit. & arg. l. si seruus legatus. §. quinq;. ff. de leg. 1.
& l. his verbis. §. pater. de leg. 3. & ita etiam concludit Io. And.
in add. Spe. in tit. de emp. & vend. §. sciendum. in fi. & Pau. de
Liazar. in commen. c. si venditor. in pen. colum. de emp. & vẽ-
di. & Bal. in rubrica. C. de contrahen. emp. in 22. q. & Sali. in l.
2. eo. titu. & Pe. de Anch. & Io. de Imo. in c. per tuas, de dona. &
Pau. de Cast. in l. si seruum. §. si modus. ff. de ac. emp. ¶ Hoc præ
supposito fundata est intentio ser Ioannis, quia posito q̃ ma-
ior numerus comprehenderetur intra dictos confines, adeò q̃
excederet campos. 32. vel 34. tamen quia nihil tenet vltra con-
fines, vt etiam agentes in libello fatentur, non possunt per hoc
aliquid petere. ¶ Nec obstat q̃ licentia non fuerit concessa per
Abbatem S. Cypriani nisi pro. 32. campis vel circa in vna pos-
sessione & vna clausura & pro duobus alijs campis vel circa,
in duobus clausuris: quia respondeo q̃ procurator do. Fran-
cisci concedens, si voluisset se restringere ad numerum campo
rum, & non vltra concedere, incepisset conceptum suæ men-
tis exprimere per nomina designantia numerum, vt fecit do.
Abbas; quo casu attenderetur numerus, vt d. c. per tuas, & di-
cto. §. si modus. & l. si quis testõ. in princi. ff. de leg. 1. & notant
doct. in locis supra proximè allegatis. Sed dictus procurator
incepit conceptum mentis suæ exprimere per nomina deno-
tantia speciem vel corpus, cum adiectione confinium, ꝑ quæ
demonstratur quod principaliter, corpus existens intra confi-
nes concedere voluit, non autem principaliter numerum, vt
iam dictum est. ¶ Et dicta concessio facta per dictum procura-
torem d. Francisci qui tenebat ẽtiure liuelli dictas res & alias
plures à dicto monesterio sancti Cypriani, valet etiam si con-
2 cessum esset † vltra contenta in dicta licentia vel absq; vlla li-
centia, dũmodò non appareat d. Abbatem per hoc velle dictã
alienationẽ esse nullam, & bona ipsa ad suũ monasteriũ velle
reuocare. per id q̃ hr̃ in auth. de non alien. §. scire. in verbo vo-
lentib. & in l. 2. C. de iure emphy. in ver. si dominus voluerit:
& q̃ ibi Bar. vbi dicit q̃ opponens quod non interuenit con-
sensus domini seu ecclesiæ, opponit de iure tertij q̃ non est
ipso iure exclusiuum iuris alterius, sed solum ipsa ecclesia vo-
lente,

lente, ideo non debet audiri. & no. gl. in l. 2. ff. si ager vectigal. vel emphy. pet. & Bar. in l. 2. ff. de excep. rei iu. & no. Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. versi. 47. & Ang. in §. si vero. in auth. de non alienan. & Bal. in l. solennibus. C. de rei ven. Et illud q, dr
3 † in dictis locis q, liuellarius seu emphyteuta non cadit ipso iure à iure suo si non soluit canonem intra biennium, vel trien-
b nium nisi dñs directi dñij declarauerit se velle [b] illum esse priuatum, habet etiam locum in emphyteuta alienante sine consensu dñi: quia isti duo casus à pari ponuntur in c. potuit, de loca. hoc in terminis vult Sal. in l. fi. in pe. col. C. de iure emphy. vnde dicit Bal. in l. fi. C. de reuocan. don. in fin. q, vbicunq; dicimus q, vtile dominium ipso iure reuertitur ad dominum: intelligatur si dñs velit & petat. allegat not. in d. l. 2. ff. si ager vectigal. vel emphy. pe. ¶ Non obstat si dicatur q, procurator Frãcisci habens generale mandatum, non vr̃ habere in mandatis facere id q, dominus in specie non fuisset concessurus. l. obligatione generali. ff. de pigno. l. 1. C. quæ res pigno. & q, no. gl. in l. 1. in verbo, non aliter. ff. de officio eius cui manda. est iurisd. quia respondetur primò q, dictus procurator cum habuerit mandatum ad liuellandum dr̃ habuisse mandatum speciale. l. filiusfa. & ibi not. Bar. in vlt. col. ff. de dona. & Bart. in l. illud. ff. de mino. & Io. And. in c. qui ad agendum, de procura. in 6. & Bal. Ang. & Sal. in l. 1. C. etiam per procurat. causam in integ. restitu. agi posse. cum suis concordantijs: & sic non sumus in mandato generali sed in speciali. ¶ Secundò respondeo qđ si nos vellemus dicere q, dicta concessio non valuerit ratione defectus mandati, eo quia non intelligatur habuisse mandatum ad liuellãdum saltem vltra triginta quatuor campos vel
4 circa: dico † q, cum non constet qui sint illi campi in specie qui magis videantur includi in concessione & qui videantur excludi q, tum ratione incertitudinis, tum etiam quia recipiens seu conductor non fuisset recepturus vnam petiam terræ pro parte tm̃ & sic de singulis petijs terræ, merito si plus datum est quam dari debuerit, deberet id totum vitiari, ita probatur in l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. inde. & ita singulariter declarat Bar. & Bal. in l. certi conditio. §. qm̃. ff. si cer. pe. ergo est impossibile actorem obtinere, qui petit rescindi ꝓ par-
5 te tm̃. ¶ Insuper aduertatur † q, in licentia sunt adiecta illa verba vel circa, quæ intelliguntur arbitrio iudicis: vt no. per doct. post gl. in l. & si post tres. ff. si quis cau. ar. l. 1. de iure deliber. & clare no. Ang. in consi. 124. incip. Visis petitione & responsione: vnde iudex dẽt arbitrari q, etiam dato q, res esset, vt in libello dicitur: tñ istud fuisset concessurus etiam abbas si petitum fuisset: quia absq; eius præiudicio hoc fiebat: vt ex inspectione licentiæ patet, vnde pro concesso haberi debet, vt per gl. in l. tale pactum. §. fi. in gl. fi. ad ff. de pac. cum si. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Corpus. s̃. lib. 2. consi. 120. col. fi. s̃. lib. 4. consi. 7.
b ¶ Velle. s̃. lib. 6. consi. 27. nu. 4.

SVMMARIVM.

2 *Emphyteusis non transit ad extraneos, nisi hoc solenniter actum sit. num. 2.*
4 *Hæredes veteres emphyteutæ non possunt petere præferri re non integra, nu. 5.*
6 *Mandatum sequens reuocat primum sine notificatione. nu. 7.*
8 *Mandati reuocatio in iudicialibus debet notificari.*
9 *Emphyteusi finita tenetur dominus soluere melioramenta vel pati auferri.*

CONSILIVM LXXXIII.

IN causa & lite inter Antonium quondam Bartholomæi de Benadomatis appellantem, & præpositum Consortij presbyterorum portæstenij ciuitatis Bononiæ noĩe dicti Consortij appellatũ. Viso ꝓcessu & his quæ copiose & eleganter in iure deducta sunt per aduocatos veriusq; partis, sentio proculdubio benè fuisse iudicatum in fauorẽ dicti Consortij, & malè appellatum pro parte dicti Antonij, quia cum dictus Antonius non esset de descendentib. hæredib. Iacobi Masolini, aut Laurentij quondam Florentij dicti Iacobi Masolini, non põt dictus Antonius prætendere ad eum transiuisse vtile dñium dictarum rerum emphyteuticarum ex persona dictorum Iacobi vel Laurentij posito q, de locatione in emphyteusim fa-
†1 cta dictis Iacobo vel Laurentio probaretur: quia †† huiusmõ
1 di emphyteusis non transit ad alios q̃ ad descendentes hære-
* des, scdm veras & * cões conclusiones per id q, hr̃ in §. emphyteusim. in auth. de non alie. & no. glo. reputata singularis in l. etiam, & ibi sequitur hoc Bar. ff. so. ma. & Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versi. 119. Bar. in l. si tibi decẽ. §. si pactus. ff. de pac. & in l. patroni. in prin. ff. ad Treb. & l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & posth. & in l. quod dr̃. ff. de verbo. obli. & Io. Andr. in c. in præsentia. de proba. & in addit. Spec. super dicto versic. 113. & Bal. in auth. defuncto. C. ad Tertul. in prin. vbi ita intelligunt id q, habetur in §. licentiam. in auth. de alien. & emph. scilicet quod possit fieri concessio in perpetuum, s. quò ad descendentes, & istam opinionem etiam quantum ad casum nostrum sequitur ẽt Bal. in l. alterutrum. C. de fideicõ. in l. 2. C. de suis & legiti. in l. assiduis, in fin. C. qui potio. in pig. hab. & in l. vsufructu. ff. sol. mat. & in l. fi. in 6. oppo. C. de hæredi. instituen. & dicit Ioã. de Imo. in l. ex facto proponebatur. ff. de hære. instit. q, ista est communis opi. & ideo in iudicando non est ab ea recedendum, vt traditur in locis vulgaribus, & licet nonnulli teneant q, possit transire ad extraneos hæredes, attento q, potest res ecclesiastica pleno iure alienari interuenientibus causis legitimis & solennitate debita, vt 12. q. 2. in c. sine exceptione. & in c. secundo de rebus ecclés. non alienan. in 6. ergo etiam debet posse quo ad vtile dominium alienari & transfer
2 ri. ar. c. cui licet de regulis iuris. in 6. † tñ hoc proposito nõ ha-
a bet obstare, quia illud posset procedere qñ [a] talis concessio esses facta per habentem potestatem talem alienationem faciendi, & actum fuisset q, transiret in quoscunq; hr̃des extraneos. & interuenissent causæ & solennitates necessariæ in plena alienatione, alias fieri non potuisset, in c. nulli, de rebus eccle. non alienan. & declarat Io. de Imol. in d. l. quod dr̃. & ita saluat notata per Bar. in auth. perpetua, cum si. C. de sacrosan. ecclés. sed non apparet prædicta interuenisse, igitur &c. & per hoc apparet q, vltra verbum hæredibus, adiectum fuerit etiam verbum & successoribus, in dicta inuestitura antiqua, tñ non poterat transferri in alium extraneum nisi seruata solennitate requisita in plena alienatione, vt ex prædictis patet, & expressè nota. Io. de Imo. in d. l. q, dicitur. in penul. colum. iunctis notatis ꝑ
3 eum ibi in 15. colum. nam † verbum hæredibus, intelligitur de his qui succedunt de iure ciuili, & verbum successoribus, intelligitur de his qui succedunt iure prætorio. l. stipulatio ista, in prin. cum glo. ff. de verborum obl. ¶ Nec dicatur quod posito
4 † q, dicta emphyteusis virtute antiquæ inuestituræ non tran-
b siret ad dictum Antonium: tamen debuit potius [b] inuestiri quam alius, per dictum Consortium per ea quæ habentur in l. 1. §. permittitur, cum ibi no. per Bart. post glo. ff. de aqua quotid. & æsti. & in l. 1. ff. de priuile. credi. & per Bart. in l. si mihi & Titio. ff. de verbo. oblig. cum simi. quia posito quod illa decisio esset vera, quam tamen plurimi impugnant, tamen illa nõ
c procedit quando res desijt esse integra, [c] vt quia res iam sit in alium distracta, prout in proposito nostro. ita consuluit Ludouicus Romanus in consi. 70. incip. Visis themate & q. supra positis &c. ar. c. 1. de natu. feud. & c. quamuis. de rescripti. in 6. & bene faciunt notata per gloss. & Barto. in l. Gallus. §. & quid si tm̃. ff. de lib. & posthu. Dicit etiam Romanus in dicto consilio q, dicta decisio Bar. de qua in d. §. permittitur, non procedit in concessione in emphyteusim facta ab ecclesia per id q, signanter voluit Hostien. & Io. And. in c. continebatur. de his quæ fiunt à præla. inquantum singulariter volunt quod dispositio posita in l. quoties. C. de rei vendi. non habeat locum nisi in contractibus laicorum, non autem clericorum vel ecclesiæ,
d [d] quia in illis potius ius habebit ille qui primo habet titulum, quamuis non habuerit primo traditionem quàm ille qui secundo habuit titulum & prius traditionem, & hoc etiam voluit Io. de Imo. in ca. penul. de postula. præla. quia secundum eum decisio Bart. in dicto. §. permittitur. cum simil. fundatur in d. §. permittitur. & in alijs iuribus allegatis per Bart. & non probatur aliquo iure canonico, & lex ciuilis non est seruanda ad præiudiciũ ecclesiarum, nisi sit à canone approbata. c. quæ in ecclesiarum. de constitu. & nota. Archidia. 10. distinctio. in c. 1. & Ioan. And. in c. fi. de solu. & alij docto. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ de constit. ¶ Præterea dictus Antonius in præsenti causa protestatus est Consortio si volunt emere ab eo suum vtile dominium pro certa quantitate, quam dicit se ab alijs inuenire,

nire, debeant eam sibi dare pro suo vtili dño, & sic præsupponit se habere vtile dñium & esse inuestitum ex inuestitura sibi facta, vt dr̃ p Dominicum vt syndicum dicti Consortij, nõ aũt protestatur Consortio q, debeat eum inuestire, iuxta nota. per Bar. in d. §. permittitur. nec etiam appellauit ab actu concessionis factæ Io. de Malchiauellis per ecclesiam, vt requirit Bar. in d. §. permittitur, & sic non sumus in casu tradito per Bartol. ibi. fuit etiam aliter responsum notabiliter in allegationibus aduocati Consortij. ¶ Vnde principaliter videndum superest, an inuestitura & concessio dicto Antonio facta per dictũ Dominicum tanquã syndicum Consortij præferatur alienationi prius factæ per syndicos eiusdem Consortij dicto Ioanni de Malchiauellis: & in hoc concludo præferendam esse alienatio
6 nem factam Ioanni de Malchiauellis: quia † mandatum generale q, habebat Dominicus ad locandum & reuocandum: fuit reuocatum per subsequens mandatum factum eidem Dominico, & domino Antonio, & dño Ioanni de Rotis præsentib. & acceptantibus ad vendendum, & ad locandum ad affictum & francandum dicto Io. de Malchiauellis bona de quibus est quæstio. l. si quis cum procuratorio. §. fi. ff. de procura. ca. non iniustè. eo. ti. vel posito etiam q, non esset reuocatum primum mandatum per scd̃m; tñ cum scdi procuratores fuerint prius executi scd̃m mandatum, quam Dñicus fuerit executus primum mandatum, sequitur q, potior fuerit conditio ipsorum syndicorum præoccupantium & præuenientium. l. pluribus. ff. de pcu. & d. c. non iniustè & c. si duo, de pcur. lib. 6. & per hoc patet nihil ad rem facere id q, contra Consortium allegatur p parte dicti Antonij dicentis q, ad hoc vt induceretur reuocatio mandati dicti Dñici requirebatur qđ publicè notificaretur talis reuocatio mandati vniuersaliter dicto dñico, per l. sed si pupillus. §. pscribere. ff. de insti. & per no. per Inn. in c. ex parte decani, & ibi Ioan. de Imo. de rescriptis, quia dico q, etiam si non fuisset reuocatum primum mandatum Dominici, satis est q, ipsemet Dominicus & socij vigore secundi mandati priꝰ executi sunt id q, in scđo mandato speciali cõtinebatur, quàm fuerit facta executio eius qđ vigore primi mandati generalis executus est dictus Dominicus per prædicta, & bene facit id q, notat Ioan. And. in d. c. continebatur. ¶ † Præterea respondeo
7 q, illud q, dr̃ oportere reuocationẽ mandati vniuersalis publicè notificari, & non sufficere q, notificetur pcuratori: hoc pcedit qñ quis esset præpositus alicui negotiationi certi & determinati loci vbi debebat negotiatio illa exerceri: nam tunc potest in loco illo publicè notificari de reuocatione, sed vbi non est certus & determinatus locus, & similiter non est certa per-
e sona quæ ex tali reuocatione lædi possit, [e] tunc non requiritur illa publica notificatio reuocationis mandati: ita determinant Bar. & Bal. in l. vnica. C. de satisd. per id q, hr̃ in l. si dictũ. §. pe. & fi. ff. de euict. & idem dicit Bal. in l. si pcuratorem. in vl
* ti. col. ff. de procu. & Io. An. & alij * communiter post eum in d. c. ex parte decani. de rescrip. & Cy. in l. mandatum. C. mãd. & dicit Io. de Imo. in d. c. ex parte decani. q, quamuis posset dici q, deberet publicè intimari reuocatio per d. §. proscribere, tñ scd̃m eum communiter tenetur opi. contraria à qua (vt constat) non est in iudiciando recedendum. & dico dictam communem opi. etiam in puncto iuris meo iudicio esse veram: qa d. §. proscribere, loquitur qñ quis erat præpositus ad negotiationem exercendam in certo & determinato loco, alias secus
f [f] & ita declarat Bar. & Bal. in d. l. vnica. C. de satisd. & Bal. in d. l. si prouocatione, quamuis Io. de Imo. in d. c. ex parte decani, mentionem non faciat. Sed ita est qđ mandatum primò concessum dicto Dominico non est restrictum nec coarctatum ad certum & determinatum locum: ideo non suberat vnus locus magis quam alius, in quo deberet fieri publicè dicta notificatio. ideo tunc non requiritur notificatio, & ista est veritas
8 si bene inspiciatur. ¶ † Minus etiam obstat id q, no. gl. in c. 2. in ver. reuocari. de procu. in 6. quæ vult q, in iudicialibus sicut aduersarius fuit certificatus de mandato: ita debuit certificari de reuocatione: & q, dictus Antonius qui fuit certificatus de mãdato Dominici, qñ eum inuestiuit, debuit etiam certiorari de reuocatione: quia respondetur q, tempore reuocationis non erat adhuc dictus Ant. factus aduersarius: quia nulla inuestitura sibi facta fuerat: & qñ sibi facta fuit, iam erat facta alienatio in dictum Ioannem, & tempore dictæ alienationis nõ erat factus aduersarius dictus Anto. occasionẽ suæ inuestituræ, cũ nullam haberet, sed in casu in quo loquitur gloss. in d. c. 2. iam procurator fuerat in iudicio cum aduersario: ideo si postea reuocetur mandatum debet notificari aduersario qui in erat certus, quia vigore illius mandati secum litigatum erat. ¶ Præterea dato quòd mandatum Dominici non esset reuocatũ, non curo: quia Dominicus solus vigore pleni mandati nõ potuisset vendere: quia ad hoc non habebat mãdatum: sed dicti tres syndici secundo loco constituti ad vendendum bene potuerunt illud facere vt fecerunt. ¶ Circa autem vnum q, dicitur de melioramentis & ædificijs prædictis, videlicet q, ad dictum Antonium, vt hæredem spectat directum & vtile dominium ædificiorum ex forma instrumenti concessionis factæ dicto Iacobo etiam si emphyteusis esse finita. & per not. per Bald. in c. 1. §. si vasallus, in ti. hic finitur lex, non videretur de hoc oportere in hoc iudicio discutere: quia Ant. protestatus est tanquã emphyteuta, iuxta l. fi. C. de iu. emphy. & in c. potuit, de loc. & ex prædictis patet q, non est emphyteuta, igitur bene pronũciatum est ius protestandi sibi non compere, & suam inuestituram non tenere, & super dicta inuestitura est disputatum, est verum q, verba antiqua inuestituræ dicti Iacobi non vidi: qa eam non inueni in processu, & fortasse non fuit producta per dictum Antonium, sed (vt dixi) non releuat quo ad istud propositum dicta inuestitura inspecto eo de quo est litigatum. ¶ Responsum est etiam optimè per aduocatum Consortij qđ posito q, antiquus emphyteuta construxisset aliqua ædificia vel melioramenta, de quibus tamen non constat in processu esse liquidatum: tñ solum vtile dñium habuisset, vt declarat Bar. in l. 1. §. 1. ff. de superfi. cum suis concord. sed circa istud nõ insisto: tum quia ad præsens non expedit (vt dixi) tum quia
9 verba instrumenti antiqui non habeo. ¶ Et posito q, † facta fide quæ sint ædificia & melioramenta facta per Iac. & eius hæredes, teneatur ecclesia vel pati q, ædificia diruantur & expor-
†1 tentur. † vel soluere [g] melioramenta, vt dicit dñs aduocatus
g iuxta ea quæ habentur in d. §. si vasallus, & per Bal. in auth. excipitur. C. de bo. quæ lib. in l. 2. C. de rei vendi. & in l. fin. §. emptori. C. communia de leg. tamen ad hoc non tendit protestatio sua: nec per hoc sequitur q, possit alienare ipsa ædificia & dominium transferre: imò sequitur contrarium per quæ apparet partes dñi iudicantis esse in pnunciando bñ iudicatum & malè appellatum. Item qa cum dictus Ant. non fecerit constare Consortio, q, ipse vel authores sui fecerunt illa melioramenta de quibus in protestatione, & sic talis protestatio non arctauit, nec arctat Consortium. l. nomen. C. quæ res pig. obl. poss. in cle. causam. de elect. & no. Bar. in l. non solum. §. morte. in 3. q. prin. in princ. cum si. ff. de noui ope. nunc. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quando Bal. l. 1. q. 24. de re. diui. Cor. consi. 13. lib. 3. dixi s. li. 2. consi. 189. col. pen.

b ¶ Potius. s. lib. 1. consi. 80. latè Andr. Tira. in trac. retra. in præf. num. 41. cum seq.

c ¶ Integra. imò adhuc, idem tenet Alex. l. si mihi & Titio. col. fi. de verb. ob. Lud. Gozadi. consi. 86. col. pen.

d ¶ Ecclesiæ. imò vt tenet Alex. vbiq; dum decisiue loquitur, vt dixi s. lib. 5. consi. 122.

e ¶ Possit. Aymo consi. 76. nu. 3. vbi tñ in casu in quo loquit̃ puto eum male consuluisse, vt dixi in consu. Par. §. 99.

f ¶ Secus. Imo multo magis qnando mandatum est ita generale, q, non est restrictum ad certum locum & etiam tex. d. §. proscribere, non loquitur de mandato negotiandi in certo loco, sed de mandato exercendi certam negotiationem vbiq; saltẽ sine coarctatione loci, & licet tex. exigat publicationem fieri in loco euidenti vbi exercetur illa negotiatio: non tamen dẽt hoc restringi qñ est mandatum in illo certo loco duntaxat exercendi.

g ¶ Soluere. Dixi in consu. Par. §. 1. gl. 5. nu. 77. §. 30. q. 36.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura probat contra scribentem.*
2 *Scriptura priuata non requirit diem nisi in libro rationum.*
7 *Obliuio præsumitur ob multitudinem negotiorum.*
8 *Tacens non censetur consentire in praiudicium.*

CON-

CONSILIVM LXXXIIII.

IN causa comitis Raynaldi agentis ad restitutionem ducatorum 300. contra Michaelem de Arientis, viso puncto & facti narratione & his quæ egregiè scripta & allegata sunt per aduocatum comitis. vñ q. fundata sit intentio per libros dicti Michaelis, in quib. apparet comitem Raynaldum esse creditorem
1 dictæ summæ, quibus † contra scribentem standum est. l. Publia. in fi. ff. depo. l. quædam. §. numularios. cum gl. & ibi doct. ff. de eden. & plenè tradit Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. nuda ratio. ff. de dona. cum si. vnde si qua difficultas est, solum videtur superesse circa eneruandam probationem scripturæ dictorum librorum, inquantum in eis cõtinetur quod comes Raynaldus dare debet Michaeli ducatos trecentos, quos ipse Michael soluit Philippo Castarello nomine illustris. d. Gutoni pro vna compositione facta inter dictum d. Gutonum & comitem Raynaldum, de qua compositione dixit constare per instrumentum rogatum per Iac. de Vincentijs pro terris sechi prouals. in dicta scriptura facta sub die 26. Ianuar. anni 1471. ad quam videtur posse responderi q. quamuis libris mercatorum approbatis per dominos consulentes mercatorũ & concilium iustitiæ ex forma statutorũ fides dari deberet: tamen in proposito non videtur quod approbari dabeat per cõcilium iustitiæ in dicta particula, quia cum iam mandasset comes Raynal. Michaeli q. non deberet soluere pecunias pro dicta compositione Philippo Castarello, nec inde scripturam vllam facere: quia volebat adesse, & dicto mandato assensit dictus Michael, vt probatur per duos testes, & probatum est etiam per duos testes q. dicta die 26. Ianuarij non interfuit dictus comes Raynal. dictæ scripturæ nec dictæ solutioni: quia erat alibi per totam illam diem, iuxta l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. c. ex tenore. de test. nec etiam dictus Michael illa die fuit in loco, vbi erat dictus comes Raynal. igitur si oblitus fuit Michael de mandato sibi facto per comitem Raynaldum & fines illius non seruauit, non debet hoc cedere ad iacturam comitis Raynaldi sed ipsius mandatarij, iuxta l. diligenter. ff. mand. & c. cum olim, de off. deleg. & non debebat approbari scriptura. cui obliuio vel error scribẽtis causam dedit. l. errore. & l. ambiguitates. C. de testa. & si diceretur fortasse alio die ante consensit comes Raynaldus q. Michael solueret dictos 300. ducatos, licet postea eos soluerit die 26. Ianu.
2 & ea die scripturam solutionis fecit. respondeo † q. licet alias
a in scripturas priuata non requiratur dies [a] l. cum tabernam. §.
†1 idem quæsijt. ff. de pigno. tamen † fallit in libro rationum. l. 1. §. editiones. ver. rationes. & ibi no. Ang. ff. de eden. & not. Io. And. in addi. Spec. in titu. de insti. edi. §. nunc dicendum. in 2. vel 3. colum. & Bal. in rub. C. de fide instr. in 15. colum. in versi. viso de scripturis &c. & Ant. de Bu. in c. 2. de fide instr. ergo debuit inscribi dies q. præstitus fuit consensus per dictum comitem Raynal. & de eo consensu præstito sub sua die debuit fieri mentio, & actus solutionis etiam debuit sua die describi: quia aliter non potest bene de veritate constare. ¶ Præterea & secũdò si mandatum fuit per comitem Raynal. Michaeli quod nõ solueret nec aliquam scripturam faceret nisi præsente Raynal. ergo non potest dici q. seruatum fuerit mandatum si solutio
3 facta fuit in absentia comitis Raynaldi. † Præterea dicta scriptura non continet verisimilitudinem, & sic non caret suspicione, iuxta id q. habetur in c. quia verisimile. de præsum. & in l. ob carmen. §. fin. ff. de testi. nam præcesserat conuentio inter dictum. d. Gutonum & Raynaldum q. si concessio facienda per d. Gutonum Raynaldo non approbaretur authoritate apostolica, dictus Michael de Arientis deberet reddere depositum dicto Raynaldo, vt patet in publico instrumento; ergo non est putandum q. voluerit Raynal. in sui præiudicium istã compositionem immutare. ar. c. super hoc, de renun. & l. cum de indebito, in prin. de prob. ¶ Nec obstat etiam si diceretur q. illud mandatum non fuit factum quo ad istam summam trecentorum ducatorum: sed quò ad summam ducentorum ducatorum, pro qua dictus comes Raynal. dixit dicto Michaeli hæc verba in effectu: Micha. voi ve chiamareti per mi vno deposito de ducento ducati p vna cõpositione facta che io ho cũ messer Gutone la quale deuenendo ad effecto voi hauereti à pagare li dicti ducati ducento per mi à Philippo Castarello è non venendo ad effecto voi me hauereti à restituere li dicti dinari, & Michael respondit, Io ho à fare altre facende cũ Philip. è non faro altra scriptura ch voi el sapereti. & d. Rayn. dixit anche non li pagati è non fati scriptura alcuna ne niente che io ce voglio essere præsente. & Michael rñdit: in bona hora & c. vt pbant dicti duo testes, & non apparet q. d. Michael aliter habuerit in depositum, aut confessus fuerit recepisse dictos ducatos 200. & sic q. isti trecenti ducati sint illi, de quibus actum &
4 conuentum est inter dictos Raynaldum & Michaelem † quia rñdeo q. cum in conuentione facta inter Raynaldum & Michaelem fuerit expressa causa. s. p dicta compositione facta cũ dño Gutono; & eadem causa compositionis contineatur in scriptura solutionis trecentorum ducatorum, præsumitur idẽtitas & non multiplicatio: non obstante diuersitate summæ. l. libertis quos, in prin. ff. de ali. & cib. leg. Bene faciunt notata p Bar. in l. triticum. ff. de verb. ob. & in l. quinquaginta. ff. de p-
5 ba. Præterea † in actibus & dispositionib. quibuscunq; attenditur magis mens quam verba. l. 3. C. de lib. præte. c. in his. & c. intelligentia, de ver sig. si igitur Raynaldus mandauit q. illos ducentos ducatos Michael non solueret nisi ipso præsente, & nisi effectum sortiretur compositio facta cum dño Gutono, eadem ratione & maiori apparet mentem Raynaldi fuisse q. nõ solueret trecentos ducatos, non in mandato quamuis sit stricte interpretandum; tñ fit extensio de vno casu ad alium ex
6 identitate rationis, vt est tex. no. in l. fi. §. fi. ff. man. ¶ † Nõ obst. q. confessus fuerit Raynaldus Michaelem esse bonum, fidelẽ & veridicum campsorem: quia respondeo q. ista verba sua in genere prolata, debent intelligi taliter q. non contrarientur libello, & alijs prius in specie assertis in processu pro parte dicti
†2 Raynaldi, vt notabiliter concludit † Pe. de Anch. in consi. 275. incip. Quod donatio de qua quæritur &c. sic debet dicta con-
7 fessio intelligi saluis prædictis. ¶ † Præterea licet errore vel obliuione ita fecerit propter negotiorum multitudinem, non p hoc est quin debeat reputari bonus & fidelis mercator, qa hoc non propter infidelitatem contigisse dicitur, sic etiam videmus q. in iudice ordinario propter multitudinem negotiorũ præsumitur error vel obliuio. c. cum olim, de re iud. no. Bar. in l. q. iussit. de re iudi. ¶ Non obst. etiam p dicatur esse per duos testes probatum, qualiter Raynaldus sæpius intrauit fundicũ Michaelis & vidit libros & rationes cum Michaele, & nunquã de his cum Michaele conquestus est, quia respondetur primo q. (vt verbo fertur) dicti testes non deponunt q. dicta particula continens solutionem trecentorum ducatorum factam Phi-
8 lippo fuerit ostensa, & sic de necessitate non concludit, vt o-
b portet. l. neq; natales. C. de prob. c. in præsentia, de pba. Prętereà non sequitur non est conquestus, ergo consensit vel approbauit, quia in his quæ præiudicialia sunt. tacẽs [b] non videtur consentire. l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procu. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. Non obstat etiam illud q. dicitur deponi per vnum testem de quodam buletino manu Michaelis delata per famulũ Raynaldi nomine Ray. vt dicitur in themate: quia hoc non releuat, cum testis ille sit singularis, & deponat de eo q. audiuit à Raynaldo absente dicto Michaele. c. licet causam. de pb. l. fi. ff. de interro. actio. l. certum. §. si quis absente. ff. de confess. iunctis no. per gl. & doct. in l. fi. C. fami. erc. cum simi. Cætera suppleant excellentissimi dñi iudicantes librato processu quo in præsentiarum careo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dies. 3. lib. 4. consi. 132. num. 3.
b ¶ Tacens. supra lib. 5. consi. 118. num. 8. consi. 120. num. 5. 3. lib. 6. consi. 77. num. 9. Bal. de prohi. feud. aliena. per Lotha. col. 1. in vsibus feud. Pau. consi. 216. in princip. lib. 1. Vdalric. Zasi. in epito. feud. par. 9. fal. 7. fa. infra eod. con. 152. num. 9. infra eod. consi. 180. num. 4. 5.

SVMMARIVM.

1 *Probatio incerta non releuat. num. 8.*
2 *Statutum quòd stetur relationi, intelligitur de legitima & clara. num. 3.*
4 *Confessio extra iudicium semiplenè probat, & plenè si est iurata. num. 5.*
7 *Ius superueniens pendente lite non prodest.*

CONSILIVM LXXXV.

IN cauſa mota contra cōe caſtri Franchi cōtra qd̄
eſt intentata cōditio ex ſtatuto ſub.rub.de emē-
da dānorū datorum à quib.ignoratur, mihi vr̄,
cōe eſſe abſoluendum. principaliter quia ſtatu-
tum p̄dictum loco ꝓbationis diſponit mittēdū
eſſe p dn̄m poteſtatem vnum ex notarijs ſuis ꝓ informatione,
cuius relationi ſtari debeat. Et (vt verbo fertur) retulit inueniſ
ſe q incendium & conbuſtio fuit de currib. quadraginta gur-
bæ, abſq; eo q dicat q fuerit gurba frumenti vel ſpeltæ vel or-
1 dei aut alterius generis: vnde ꝓbatio † hæc incerta & obſcura
non releuat, adeò q iudex aliquo modo ex ea fundare nō pōt.
c. in præſentia. de ꝓba. l. Pomponius ſcribit ſi frumentum. §. fi.
2 ff. de rei vend. l. neq; natales. C. de proba. Et dato † q ſtatutum
dicat q ſtetur relationi, intelligitur de ea quæ eſt liquida, clara
& legitima ſeu idonea, vt in l. 3. iuncta gl. & ibi not. Bart. C. de
fide inſtr. & iure haſtæ fiſ. lib. 10. & l. 2. §. q ait. & ibi no. Bal. per
illum tex. ff. qui ſatiſda. cog. l. 1. cum gl. & ibi expreſſe Bald. C.
de fide inſtr. in quib. locis dicunt præfati doct. in caſu fortiori,
videlicet q quando ſtatutum dicit q contra magnates quæli-
bet ꝓbatio ſufficiat, intelligitur de ꝓbatione legitima & ido-
nea. bene facit. l. 2. & q ibi no. Barto. C. de ſenten. quæ ſine cer.
quantita. & q no. Bar. in l. 1. in prin. ff. de eden. & in l. proinde.
§. notandum. ff. ad legem. Aquil. vbi dicit q licet ſtatutum di-
ſponat q inſtrumentum habeat executionem paratam, intel-
ligitur ſi eſt liquidum & clarum, alias non, vt etiam no. Bal. in
l. apertiſsimi. C. de iud. & in l. cum teſtamento. cum ſimi. C. de
3 teſt. manu. Et ſi pars aduerſa † petit q notarius repetatur iu-
†1 dex † non debet repetere dictum notarium, vt aliter declaret
dictum ſuum, cum eius relatio fuerit publicata: quia ſubeſſet
timor ſubornationis: ita no. glo. in auth. de teſt. §. penult. in gl.
mag. & glo. in c. in præſentia. in verbo dubium, de proba. & in
* c. per tuas. de teſti. & doct. * vbique ſequuntur. & tanto magis
procedunt prædicta: quia in inſtructione mihi data præſup-
ponitur q in ꝓceſſu eſt facta mentio q in dicto loco erat gur-
4 ba diuerſorum generum bladorum. ¶ Ex alio capite † etiam
abſolui debet dictum commune: quia præſupponitur q qui-
dam Ioan. confeſſus eſt pendente iudicio & cum iuramento
ſuo, q ne quis indebitè accuſaretur aut argueretur de dicto in
cendio, q ipſe fuerat ille qui dictum incendium commiſerat.
quæ confeſsio etiam extra iudicium facit ſemiplenam proba-
tionem etiam abſente parte, vt not. in l. capite quinto. ff. de a-
dul. & in c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. & per Bar. in l. admonendi
ff. de iureiur. ¶ Et vltra hoc dicitur eſſe probatum per vnum te-
ſtem, quod ille Ioannes fuit ille qui dedit dictum damnum,
& ſic talis teſtis facit aliam ſemiplenam probationem quæ iu-
gitur cum dicta alia ſemiplena probatione, vt in d. ca. fina. de
ſucceſſ. ab inteſta. & not. Bartol. in d. l. admonendi. in 12. colū.
5 ¶ † Fortius dicit Bal. in rubr. C. res inter alios acta. quod illa
confeſsio facta abſente parte, quando eſt facta cum iuramen-
to, vt in caſu noſtro tunc operatur idem ac ſi fuiſſet facta par-
te præſente, & ſic habet vim plenæ probationis per id quod
not. 1. q. 7. in c. quoties cordis. & no. etiam per Bald. in authen.
ſacramenta, in vltima colum. C. ſi aduer. vend. nec putandum
eſt aliquem voluiſſe ſe contra veritatem illaqueare, laqueo
periurij & obligationi pecuniariæ tam ciuilis quàm crimina-
lis contra veritatem. l. en. C. ad leg. Iul. repetun. ergo ſumus in
caſu ſtatuti diſponentis qd̄ ſi commune probauerit de eo qui
damnum dederit, abſoluatur. ¶ Et poſito quod dictus teſtis in
depoſitione ſua diceret ſe neſcire, an ille Ioan. eſſet groſſus vel
longus, per hoc non refringitur dictum eius, quia ſatis eſt qd̄
eum cognouerit, & per aliquas notas demonſtrationes decla-
ret quis ille fuerit, vt puta per duas demonſtrationes, vt per
†2 nomen & pronomen † ita dicit Bar. in l. ſi. prope finem princ.
6 C. de iure delib. ¶ Aliud inſuper obſtat dicto agenti: † quia in
ſolidum ſuo nomine egit & probatur q dicta gurba ſpectabat
pro dimidia ad colonum partiarium. & attento q iam fuerat
per colonum ſeparata à ſolo erat ſua iure dominij. l. ſi ſeruus
communis. §. locaui. cum ibi no. ff. de fur. ¶ Nec obſtat ſi dice-
retur q pendente iudicio colonus confeſſus eſt gurbam inſo-
lidum pertinere ad agentem ex cauſa certi debiti: quia reſpon
7 deo † q ius ſuperueniens actori pendente iudicio non conua
lidat iudicium. l. non poteſt. & ibi no. ff. de iudi. c. Abba. ſanè,
de re iud. lib. 6. ¶ Deniq; in petitione concluditur contra com
mune, vt condemnetur in quantitate corbium. 400. frumen-
ti. & non eſt probatum de certa quantitate frumenti aut bla-
di, q eſſet in dicta gurba, & ſic alia ratione apparet probatio-
nem non concludere ad petita nec ad aliquam certam quan-
titatem frumenti. quinimo fertur eſſe probatum per teſtes cō-
munes q illo anno communiter ex vno curru gurbę frumenti
de illa villa non percipiebantur vltra tres corbes frumenti, &
poſito q agens conatus fuerit ꝓbare de maiori ſumma, tamen
8 (quia † fertur) q teſtes ſui deponunt de alijs annis, non de il-
lo anno & de gurbis aliarum villarum & locorum, non dicun
tur legitimè probare, vt in terminis dicit Bal. in l. vnica. in vlti.
col. C. de ſent. quæ pro eo q intereſt profe. & Iac. de Are. & Bal.
in l. ſi fundum. C. de rei. vend. nam ex diuerſis non recta fit il-
latio. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de verb. obli. l. fi. de calum.
Ex quibus omnibus concludo, dictum commune eſſe abſol-
uendum, ſaltem attentis his quæ in principio dicta ſunt, quæ
intrepidè inferunt ita eſſe. Alex. de Imo.

EPITOME.

¶ Ex nimio exceſſu & temporis breuitate præſumitur confeſ-
ſio in fraudem futurorum creditorum, & virtus guarentigiæ
non habet locum contra tertium.

CONSILIVM LXXXV.

LÆTATVS ſum valde eo q legerim quam elegā
ſiſsimè tres diſcipuli mei ex ſuperiorib. celeber-
rimis & excellentiſsimis conſultorib. in p̄ntis
conſultationis expeditione ſe habuerint, videli
cet d. Guido Veſpucius primus conſultor. d. An
gelinus Nicolinus ſcđs in ordine, & d. Barth. Socinus tertius
cōſultor qui pace aliorum dixerim, nō fuerunt cæteris inferio
res ſi rectè ſentio: ego etiam in eandem ſn̄iam concurro ſcđm
quod infra dicam, & adeo plenè ſunt oīa per præfatos domi-
nos conſulentes diſcuſſa, vt potius commendatione q̄ addi-
tione opus ſit: & fundamentum potiſsimum in hac conſulta
tione quo ad fauorē dicti Philippi & dn̄æ Pieræ eſſe vr̄ q po-
ſito etiam q non appareret dictum Laurentium fuiſſe debito
rem dictæ Pieræ ſeu dictæ Catherinæ tutricis die factæ primæ
confeſsionis per dictum Laurentium de dote recepta conſtā-
te matrimonio, ſ. die 20. menſis Iulij anni. 1343. ſed poſt vigo-
re laudi lati die quinto Septembris eiuſdem anni: tamen di-
1 cta confeſsio vr̄ † quod non debeat nocere dictæ Pieræ ſeu
Catherinæ tunc futuræ creditrici, qn̄ ex indicijs apparet con-
ceſsionem fuiſſe factam in fraudem futurorum creditorū per
* notata per gl. & Bar. & alios magis * cōiter in auth. ſed iā ne-
ceſſe. C. de dona. ante nupt. & not. Bart. & alij poſt eum in l. 1.
C. de iure fiſci. lib. 10, & in l. ait prætor. §. ita demum. ff. de his
quæ in frau. cre. & in l. poſt ꝯtractū. ff. de don. & Bal. in rub. C.
de reuocan. his quæ in frau. cred. & ibi dicit q nedū diceť tūc
fraudulenta dicta confeſsio vel obligatio, ſed etiam diceretur ſi
mulata, quæ nullis creditoribus cauſam oneroſam habentib.
nocebit, per no. in l. 2. C. de repud. hære. & cum Bald. concor-
dat Sal. in l. penul. in 4. q. C. de reuocan. his quæ in frau. cred.
& in l. ſi quis poſt hac. C. de bonis proſcrip. ¶ Aduertat tamen
aduocatus dicti Philippi & Pieræ vt deducat & probet q ha-
bito reſpectu ad dictos futuros creditores ſaltem de proxi-
mo creatos bona dicti Laurentij non ſufficiebant: & quòd
ita ſciebat verè vel præſumptiuè dictus Lauren. alias non vi-
deretur ſufficienter probatum de fraude, vt no. per Bartho. &
alios in d. l. 1. C. de iure fiſci per. l. ſi quis cum haberet. ff. quæ
2 in frau. cred. & quod ibi per Bar. ¶ De indicijs † aūt & conie-
cturis conceptæ fraudis per Laurentium tempore dictæ pri-
mæ confeſsionis & ſatis conſtare videtur ex breuitate tēporis
inter tēpus dictæ primæ cōfeſsionis dotis factæ cōſtante ma-
trimonio, & tp̄s compromiſsi & laudi poſtea lati inter dictū
Lauren. & Catharinam, argu. l. ſi ventri. §. fi. ff. de priuile. cre-
di. & per nota. per Cyn. & Bald. in l. ſi quis poſt hac. C. de bo-
nis proſcri. & Bar. in d. l. poſt contractum, & in l. 2. C. de repu.
hær. & per alios in l. ſi is qui bonis. ff. de acqui. hære. & Specu.
in tit. de dona. §. 1. verſ. item pone. & clarè Salic. in d. auth. ſed
iam neceſſe, & Ang. in auth. de ęqualita. do. §. 1. circa princ. &
per alias coniecturas quas ſerioſè enumerarunt primi conſu-
lentes

3 lentes quas recensere non expedit. ¶ Posset et comprobari † si appareret q, tot quantitates pecuniarum datæ in dotem dicto Lauren. sunt multò plusq illud q, conueniebat conditioni ip sius Laurentij & dñæ Barbaræ eius vxoris: nam talis excessus
a ² inducit præsumptionem doli vel fraudis, vt in simili no. per Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. in 5. col. in versi. quæro vtrum posit renunciari, &c. arg. eorum quæ habentur in l. omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in frau. credit. & per no. in l. patronus. ff. de pba. & per Bar. in l. fi. ff. de præto. stip. & Bal. in l. 3. C. de dot. promis. & in c. 1. §. Item sacramenta, de pa. iur. firm. & in rub. C. de pœna. iud. qui malè iud. & no. doct. in ca. quintauallis, de iureiur. & in c. finem litibus, de dol. & contu.
4 cum si. ¶ Nec obstat † statutum de guarentigia prohibens omnem exceptionem doli & fraudis & simulationem & oēm defensionem, vt in themate narratur: quia optima est rñsio, q̄d statutum illud pcedit quò ad illum contrahentem, qui recipit præceptum guarentigiæ non quò ad tertium, vt in casu nostro, vt specifice dicit Io. de Im. in l. fin. ff. à quib. app. non licet. in 15. co. in ver. aduerte tñ quia. in quantum dixi q, potest opponi exceptio, &c. allegat in argumentum id q, hr̄ in ca. super eo, de offi. deleg. & C. res inter alios acta. in rubro & nigro. Bene facit q, no. Bar. in l. 1. §. interdum. ff. à quib. app. non licet. in versi. quæro Impetator remouit appellationem, & est de mente Bal. in l. 1. C. cōia de leg. circa scdā col. in ver. noto de dictione super, &c. quem sequitur Pe. de Ancha. in repe. c. canonum statuta, de consti. in versi. circa istam extensionem alibi &c. & Bal. in l. si pro te. C. de do. promis. & Ange. in l. si debitori. C. si aduer. cre. & Ang. in l. 2. §. si hæres. ff. ad Treb. Ex quib. concludo vna cum præfatis dñis consulentib. competere posse exceptionem dictis Philippo & d. Pieræ scdm q, s. deduxi Alex.

ADDITIO.

a ¶ Excessus. Nimius. Cor. consi. 120. col. 2. consi. 113. col. 2. libr. 3. Aymo consi. 44. vbi q, alias non ita de facili præsumitur fieri in fraudem futurorum creditorum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus appellandi an currat de momento ad momentum. nu. 10.*
2 *Appellatio non valet post decennium, etiam appellato consentiente.*
3 *Peritis statur quod scriptura sic de eadem vel diuersa manu.*
6 *Statutum quod testamentum valet absq; testibus, an sit validum.*
8 *Superscriptio per cifras insolitas non valet.*
9 *Sigillari potest sigillo alieno, hoc expresso.*

CONSILIVM LXXXVII.
Collegium Paduanum.

¶ AN dies appellandi currat de momento ad momentum ab hora recitationis sñiæ? & quid si statutum dicat q, appellari posit intra decem dies à die sñiæ: an tunc currat de momēto ad mento? An valeat statutum minuens solennitatem in testamentis condendis, & an vendicet tunc sibi locum in codicillis; & an sigillo alieno posit quis sigillare, & quomodo intelligatur statutum requirens testamentum esse sigillatum, & quid probet comparatio.

OS doctores vtriusq; iuris collegij Paduani legitimè congregati diffinitores & consultores assumpti super infrascripta cā appellationis. Et istud consiliū cū posui noīe totius collegij Paduani iuristarum, Viso pcessu cāæ principalis versæ inter dñam Catharinam filiam ser Stephani Calogeorgij ex parte vna cōparentem & se opponentem pñtationi cuiusdam scripturæ productæ & psentatæ in vim testamenti quōdam presbyteri Sabini olim Zietani & de Caroro per Nixam quondam Bosini & Stanisanam olim seruitricem dicti presbyteri Sabini ex parte altera aduersantes tanq̄ cōmodū ex dicto asserto testō sentientes. Ex oībus in dicta cā secutis & actitatis vsq; ad diffinitiuam sñiam, qua pronunciatum & declaratum fuit dictam scripturam & assertum testm̄, esse testm̄ dicti presbyteri Sabini validum, authenticum & firmum, & registrari, & publicari debere, non obstantib. cōtradictionib. & depositionibus factis pro parte dictæ Catharinæ & visa deinde appellatione interposita à dicta sñia ad nr̄um sacrum collegium Paduanum: & visa dicta scriptura asserti testamenti & attestationib. ac staturis & alijs quæ in dicto processu continentur: dicimus videri prima cōsideratione fortasse dicendum dictam appellationem non deuoluere, & sñiam prædictā in rem iudicatam transiuisse, quia lata fuit die 16. mensis Ianuar. proximè pteriti, & ab ea fuit appellatum die 26. eiusdem mensis; & propterea potuit esse q, appellatio fuit inter-
1 posita post 10. dies decursos à tpe latæ sñiæ: cum † tale tps 10. dierū datorū ad appellandū currat de momēto ad momentū
a l. 2. §. dies cum glos. in verbo. subtraxisse. ff. qñ app. sit, & 2. qō. 6. attentorum in verbo, à recitatione sñiæ, & in c. biduum. ea. causa & q. & no. gl. in c. non solum, in verbo decendum, & in c. cōcertationi. in verbo, sciuerit, de appel. in 6. & ita post longam disputationem concludit. Spe. & Io. An. in tit. de app. §.
* restat. ver. sed nunquid dies, & ita * cōiter tenetur, vñ oportebat q, appellans oñderet se appellasse intra tps decem dierū à tpe latæ sñiæ, alias appellatio non deuoluitur. c. Romana. c. § vero, de appel. in 6. nam fundanti se ex tpe incūbit onus probandi limitate de ipso tpe. l. matrem. C. de proba. l. cum actū ff. de neg. ge. no. in l. 2. C. de peti. hær. & in cle. fin. de rescript. & ideo dicunt doc. maximè Moder. in d. §. dies cautelam esse vt appellans tam in sñia q̄ in appellatione faciat ponere nedum diem sed horam: quia alias vbi posset est dubium an appellatio fuerit interposita decima die vel elapsa decima die computato tpe de momento ad momentū non admitteret appellatio, per id quod habetur in d. l. matrem, & per nota. per Bar. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. iunctis no.
2 per eundem in l. hi qui. C. de app. † & dato quod appellaretur post 10. dies ēt appellato consentiente seu nō opponente, nō procederet appellatio, per id quod legitur & notatur in clem. si appellationem, de app. & per no. per doc. in c. ex ratione, de app. & firmat clarè Bal. post Cy. in auth. ei qui. C. de temp. appel. & in auth. hodie. de app. & in l. Cēturio. in fine. ff. de vulg. & pup. ¶ Secundò, quia dato q, appellatio fuerit intra legitimum tps interposita, tñ non vr̄ quod obstet dicto asserto testō illud quod contra ipsum opponitur, videlicet q, scriptura cōtinet tenorem testamenti est de vna manu, & superscriptio est de alia manu, & statutum requirit q, scriptura & superscriptio sint de manu testatoris, vel de manu cācellarij aut notarij iurati cōis Catani, quia vr̄ posse rñderi q, † ad probandum
3 quod literæ sint de eadem manu vel de diuersa; de iure introductum est quod debeāt eligi periti in hmōi arte. qui cū iuro suo habeant super hoc referre scdm formā. l. comparationes. C. de fide instr. hoc autē non est seruatum, ergo non pōt dici q̄d sint dictæ scripturæ de diuersa manu. Accedit, quia tpis interuallum potuit esse cā dictæ diuersitatis lr̄arum absq; eo quod fuerunt de diuersa manu, vt probat in auth. de instrōrū caute. & fide. circa prin. & in l. si nō sorte. §. libertus. ff. de con di. inde. & not. in proposito Bal. in l. edicto, in 14. colum. in 5. q. principali de edicto diui. Adri. tol. & in l. nr̄am, circa secun
4 dā col. C. de test. ¶ Tertio † non vr̄ obstare q, opponatur q, testm̄ ex forma statuti debet esse bullatum, & hic nō reperitur bulla: quia vr̄ responderi posse, q, licèt non reperiatur nunc bullatum: tñ non sequitur, ergo tpe mortis testatoris nō erat bullatum: nam sufficit quod tabulæ testamenti etiam in scriptis conditi repertæ fuerint saltem tpe mortis testatoris hēre sua signa & solēnia, licet postea constare desierint. l. 1. §. semel & §. si licitum. ff. de bo. pos. scdm ta. l. 1. ff. si tab. test. exta. & d.
5 l. nostram. C. de testa. ¶ Quartò † non videt. obstare alia exceptio opposita dum dr̄, testm̄ non tenere, eo quia in non est hæredis institutio, quæ est caput testamenti, & sine quo testamentum valere nō potest. l. proximè. ff. de his quæ in test. delē. l. eam quā. C. de fideicō. & §. ante hæredis, insti. de leg. quia rñderi pōt, quod dato q, non sit tstm̄, erit alia vltima voluntas puta codicillaris, quæ procedit sine hæredis institutione. l. illud. §. tractari. ff. de iure codicillo. l. non codicillum. C. de testa. & dispositio dicti statuti minuētis solēnitatem iuris cōis in testamentis condēdis: intelligitur vendicare sibi locum ēt in codicillis & in alia vltima voluntate, de dona. cau. mort. l. conficiuntur. §. codicillis. ff. de iure codic. l. 2. cum ibi not. per Bar. & alios. ff. de leg. 1. & l. cum hic status. §. si miles. ff. de do. inter virum, no. in specie Bald. & Sal. in l. fi. C. de testa. ¶ Tñ
7 præmissis † non obstantibus cōtraria sñia in pposito de iure verior & probabilior nobis videtur, maximè ex infrascriptis, & primo, quia ad hoc vt testm̄ absq; testib. sit validū, exigit dictum

ctum statutũ illud scriptum esse manu testatoris, & clausum ac bullatum & suprascriptum manu testatoris. vnde aut dici-
b mus tale statutum non tenere, vt pleriq; [b] tenuerunt. vt Ia. de Are. se fundans præcipuè per l. fi. C. de testa. vt ibi refert Cy. & alij & per l. si non spáli, & ibi per Bal. & alios. C. de testam. cum qua opi. concor. Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. compendiose. super. ver. sed nunquid de consuetudine & Anto. de Bu. & Io. de Imo. in c. 2. de prob. & tunc res clara expedita est. s. q. testm̃ prædictum non valet: tñ quia plures in dictis locis tenuerunt contrarium, vt Spec. in d. ver. sed nunquid consuetudine. & Bar. in l. cunctos populos. in versi. tertiò queritur &c. C. de sum. Trini. & Alb. de Rosa. in 1. parte statuto. q. 46. incip. Item quæro aliquis mercator &c. & Bal. in auth. defuncto. ad fi. C. ad Ter. & in l. fi. C. de fideic. & Ang. & Mod. in l. testamẽti, ff. de testa. & Pe. de Anch. in rep. c. canonum statuta, de cōst. in ver. quid ergo si consuetudo. & ita dicunt se habere communem obseruantiam, idcirco dicimus q. ẽt tenendo qđ dictum statutum valeat, adhuc non vr̃ q. fuerit bene pronunciatum, quia non est ꝓbatum q. scriptura asserti testamenti presbyteri Sabini fuerit de manu dicti testatoris in ea parte, in qua est descriptus tenor testamenti, nec in ea parte in qua est superscriptio. ¶ Nec obst. q. fuerint examinati duo testes, ser Lucas de Drago & ser Nico. de Bisanctis, qui vñr attestari q. in eorum ꝑsentia dictus presbyter Sabinus sè subscripsit in testõ alterius testatoris, qui dicebatur rados laua milouani murarij: q a dico q. tales testes non deponunt q. illa subscriptio facta per dictũ presbyterum Sabinum in dicto testõ alterius testatoris sit eadem scriptura seu de eadem manu cum scriptura asserti testamenti presbyteri Sabini: & sic in aliquo non est probatum ꝑ aliquam comparationem quod sit scriptum manu dicti presbyteri Sabini. ¶ Fortius videtur quod sola comparatio litera-
7 rum non sufficeret ad plenam † fidem: quia excepta comparatione quæ fit circa scripturam vnius libri, non videtur q. sola
c comparatio [c] plenam fidem faciat, vt in auth. & si contractus. no. & ibi Bar C. de fide instr. Iac. de Bel. in auth. de instrorũ caute. & fide. §. fi. ad fi. & Ang. in l. comparationis, præallegata. & do. Abb. in c. ij. de fide. inst. in 6. colu. tñ quia in hoc Bar. & alij in l. si ita scripsero. ff. de condi. & demonst. & in l. nuda ratio. ff. de dona. & in l. admonendi. de iureiur. tenuerunt contrarium. volentes q. comparatio faciat plenam fidem regulariter per d. l. comparationes. quæ solum corrigitur in comparatione apodissæ, quæ datur à parte parti: iõ tutiora sunt alia funda-
8 menta. ¶ Secundo quia dicta † superscriptio vr̃ facta ꝑ cifras
d [d] & signa insolita & non intelligibilia, vt patet ibi dum videtur voluisse scribere nomen presbyteri Sabini: & sic ꝑꝑ hoc vitiatur superscriptio ipsa. l. licet cum patrono. §. fi. ff. de bo. poss. & not. Spec. in tit. de instr. edi. §. postremo. alias est. §. instrm̃. in versicu. Item opponitur q. est scriptum per notas. & notant doct. in auth. q. sine. C. de test. & in l. quoties. iuxta princ. ff. de
9 hæred. insti. & doc. in c. 1. de fide instru. ¶ Tertio † quia non est probatum q. fuerit bullatum, & dictum statutum dẽt intelligi & interpretari scđm ius cõe. c. cũ dilectus, de consu. l. 2. C. de noxa. vnde qñ de iure requiritur sigillum, & intelligitur q. sigilletur proprio sigillo sigillantis, vel si sigilletur sigillo alieno adhuc actus valet, sed requiritur q. sigillans faciat tunc mẽtionem in scriptura q. sigillauit dicto sigillo alieno, vt in glos. no. in c. dilectos. in verbo deberet, per id q. ibi hr̃ de fide instr. & Spec. in tit. de prob. §. fi. ver. & no. q. habens. & in tit. de cita. §. iam de citatione versi. literis. & Bar. & alij in l. ad testium. §. si ab ipso. ff. de testa. & ita intelligendum esse illum text. dicentẽ q. sigillo alieno quis testamentum signare potest, ita etiam inquit Bal. in §. sed his omnibus. inst. de testa. & Sali. in l. si vnus. C. de testa. & Ant. de But. in c. 2. de instr. circa antepen. colum. Et dicit Inn. in c. significauit, de ap. quem ibi sequuntur alij, q. qñ quis sigillat sigillo alieno, oportet tale sigillum esse notum. Sed ita est q. non est probatum q. dictum testm̃ fuerit vnquam bullatum vel sigillo proprio testatoris vel alieno sigillo noto, & licet ibi esset certa affixa, tamen non apparet q. ibi esset aliqua impressio bullæ vel sigilli saltem noti: & in subscriptione, vel scriptura nulla fit mentio de sigillo proprio vel alieno, ergo nihil releuat illa affixio ceræ quæ a quocunq; apponi potuisset, & sic nulla fides vel probatio resultat, & consequenter cessat ratio & mens statuti requirentis testm̃ fuisse bullatum, vt sic fidem faciat, q. processerit illa dispositio à testatore sigillante, iuxta id quod habetur in d. c. 2. de fide instrument. & sic cum non sit probatum quòd vllo tempore fuerit bullatum, p ut requiritur, non potest dici testamentum, & proculdubio incumbebat eis qui dictam scripturam, vt testamentum præsentarunt, onus probandi prædicta, si ex tali præsentatione volunt consequi firmitatem dicti testamenti, vt testamenti solennis dicti presbyteri: quia est fundamentum in terminis dictorum legatariorum, per id q. not. in l. 2. C. de test. per glo. & docto. in l. 2. in princip. ff. quemadmo. testa. aperia. & dato qđ non incumberet dictis legatarijs, tamen nullo modo iudex non factis sibi dictis legitimis probationibus potuit de iure pronunciare, vt fecit, s. dictam scripturam esse testamentum validum dicti presbyteri Sabini: quia hoc non constabat iudici. c. cum ad sedem, de resti. spo. c. vnico, vt ecc. benefi. Pet. quæ apparet non obstare allegata in contrarium, quæ omnia sunt
10 resoluta per superius dicta excepto primo argumento. ¶ † Ad q. respondemus q. stante statuto nobis in processu transmisso sub rub. de iud. & appel. quo cautum est, posse appellari à sententia intra decem dies à die latæ sententiæ computandos nõ
e autem dixit [e] à recitatione sn̄iæ computandos, vt iura cõmu-
11 nia dicunt, merito apparet q. dies sententiæ latæ † non computatur in termino decem dierum, vt in cle. sicut appellatiõem, cum glo. in verbo, à die, de appel. & in c. statutum. cum glo. in verbo, numerandum. de præb. in 6. cum concor. ibi allegat. & no. Spec. in tit. de cita. §. viso. ver. pen. & ibi etiam Ioan. And. & no. doct. maximè Sal. in l. 1. ff. si quis cau. & in l. à caligato. C. de nup. & Ang. in l. Gallus, in princi. ff. de lib. & posthu. Bene faciunt no. per glo. in l. ratio. §. si per venditorem. in verbo, ab aduersario. ff. de act. empt. & in l. si ex duobus. in princ. in verbo, ab altero. ff. de duobus reis. & ibi Ang. & Mod. & præsertim hæc impetratio accipienda est vt statutum aliquid addat iuri communi quando ex hoc non affertur graue præiudicium parti, vt tradatur per Barth. & alios in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infect. & in l. 2. ff. de vsuca. & per Moder. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. & Anto. de But. in c. causam, de dolo. & contum. & in c. ex parte, lultimo, de verbo. signific. cum suis concord. & hoc modo tacitè respondetur ad aliqua quæ in contrarium facere viderentur, per ea quæ nota. Cyn. in l. à caligato. præallega. & Bartho. in l. pater. ff. de adulte. Ex quibus omnibus dicimus, declaramus & diffinimus fuisse & esse male iudicatum per dictum capitaneum Catani in fauorem dicti asserti testamenti & nominatorum in eo, & bene fuisse & esse appellatum pro parte dictæ Catharinæ, & victum victori in expensis scđm formam præallegati statuti sub rubr. de iudicijs & appellationib. condemnando, & hoc omni meliori modo, via, iure & forma quibus magis & melius possumus & debemus. anno 1469. mense Aprili.

ADDITIO.

a ¶ Momentum. Io. And. Bal. Pan. Dec. c. super eo. 2. de appellat. And. Tiraq. in consu. Pict. tit. retract. §. 1. gl. 11. nu. 10.
b ¶ Pleriq;. dixi in consu. Paris. §. 96.
c ¶ Comparatio. supra eo. consi. 58. col. 1.
d ¶ Citra. supra lib. 2. consi. 153. col. 2.
e ¶ Dixit. dixi in consu. Parisi. §. 4. qõ. 2. & latius. §. 14. qõ. 1.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio, si quis decesserit sine testamento vel sine liberis requirit vtrunque.*
3 *Hæreditas per aditionem confunditur cum bonis hæredis.*
4 *Legitimati in successione nihil differunt à legitimis.*
5 *Parte legitima deficiente, totum potest relinqui filio vel nepoti ex spurio.*
7 *Nepos videtur contemplatione sui, non patris etiam prohibiti substitutus.*
8 *Filius natus constante matrimonio, præsumitur ex marito, etiam si constet de adulterio matris.*
10 *Filiationis quasi possessio transfert onus probandi in aduersarium.*
11 *Fama sufficit ad probandam filiationem: sic emancipatio. nu. 12.*
13 *Parentum dicto non statur, quod quis non sit filius, nisi concurrat fama. num. 16.*
17 *Spurij legitimati institutio vitiatur constito quòd non erat filius,*

CON-

CONSILIVM LXXXVIII.

Missis tribus primis quęsitis de quibus in themate, super quibus nō sum requisitus consulere, venio ad sequentia, & ex ordine capio quartum dubium in quo quæritur, an dato q̃ dictus Ghinus sit exclusus à successione dicti Ioannis, an filij dicti Frācisci fratris testatoris succedant vigore substitutionis prædictæ in bonis dicti Ioannis, quæ per dictū Petrū possidebant præsupposita validitate dictarū legitimationum, & testō dicti Petri, & alienatione dictæ dom⁹, & super existentia dicti Ghini filij d. Andreæ? Et omissis non necessarijs dico breuiter filios dicti Francisci non posse venire ex substitutione prædicta, quia dicti filij Francisci fuerūt substituti, si dicti Petrus & Andreas, & vterq; ipsorum decederent sine filijs masculis, aut sine testō, & ipsi aut ipsorum filij descendentes masculi, tñ nō alienassent domū suæ habitationis & possessiones &c. sed ita est quòd dicta conditio substitutionis varijs ex causis defecit, vt ostendam ergo filij dicti Francisci ex substitutione venire non possunt, quòd † autem defecerit cōditio, patet, quia dicta substitutio fuit facta de duobus filijs masculis testatoris sub nomine collectiuo, s. si vterq; eorū decesserit sine filijs masculis, quo casu substitutus non admittitur, posito q̃ vnus tantùm decessisset sine filijs, vt dictus Petrus, attento q̃ Andreas decessit cum filijs masculis legitimis & naturalibus, quorū vnus superest, & qui est proximior dicto Petro quàm sint descendentes dicti Francisci, istud ꝓbatur in l. pe. in prin. C. de impu. & alijs substi. & l. hæredes mei. §. cum ita. in prin. ff. ad Treb. & quod vtrobiq; no. doc. verùm quia posset dici, q̃ quò ad excludendum dictos filios Francisci à substitutione non debet attendi, q̃ esset filius dicti Andreæ, s. Ghinus proximior, & qui ex præsumpta mente testatoris debeat excludere substitutum. attento quod in proposito dictus Ghinus non succedit dicto Petro, sed alius institutus à Petro in testō, quo casu non vr̃ q̃ habeat locum id quod habetur in d. l. penul. sed tunc admittatur substitutus, vt ibi no. Bald. in vlt. col. ideo vr̃ q̃ ad excludendos dictos substitutos tutior ratio sit, quia dictus Petrus decessit testatus, & propterea defecit cōditio substitutionis, quia dictæ cōditiones inter quas est illa conditio, si decesserit sine liberis, dato q̃ essent disiunctiuè conceptæ & prolatæ, tñ perinde est † ac si coniunctim [a] fuissent expressæ, & sic requiritur q̃ decesserit sine liberis & sine testō, & non sufficit vnā tm̃ euenisse, vt probatur in l. generaliter. in princi. C. de inst. & subst. & l. Lucius. l. ultima. ff. de hæred. insti. & l. si is qui ducenta. §. fi. ff. de reb. dub. sed ita est quòd Petrus non decessit sine testō, ergo in persona eius nō euenit cōditio substitutionis, fuit ēt expressa copulatiuè à testatore illa cōditio, nō alienationis dictorū bonorū, quæ etiā sola conditio defecta saltem respectu patris alienatæ faceret deficere cōditionē dictæ substitutionis pro dicta parte alienata. l. Stichū qui me⁹ erit in prin. ff. de leg. 1. ¶ Nec prædictis obstat, si diceretur, q̃ dictæ duæ conditiones, s. si decesserint sine liberis, vel sine testamento, nō debeāt in ꝓposito nr̃o accipi copulatiuè, sed alternatiuè, ex eo, quia aliàs dicta verba nihil operarent̄ quò ad descendentes masculos dicti Ioannis testatoris ex quo eis descēdentibus rebus non alienatis sine filijs, & non cōdito testō proximiores succederent ab intestato, vt sunt vocati à testatore, quia rñdeo, quòd imò dicta verba operarētur, qa vbi ab intestato potuissent succedere in aliquo gradu fœminæ descendentes ex dictis filijs masculis testatoris, quæ exclusissent dictos transuersales, aut aliquos eorum, nunc propter dispositionem testatoris non excludentur substituti propter existentiam fœminarum, imò admittentur substituti. Item operātur, quia ad substitutionem vocantur solùm masculi, vbi ab intestato potuissent venire fœminæ. l. fin. C. de libe. præte. l. lege. 12. tabula. C. de leg. hære. Item ab intestato non transiuissent bona prædicta ad descendentes Francisci cum onere alterius fideicommissi, prout iniunxit testator ibi dum dicit, & si dicti eius nepotes &c. ¶ Præterea † non est inconueniens, nec absurdum quod testator in testō disponat idem quod ab intestato fuisset seruandum, & talis dispositio nihilominus valeat in vim testamenti. l. 2. ff. de iniust. test. l. hac consultissima. §. si qs autem. C. de test. & q̃d no. Bar. in l. 1. in prin. ff. ad l. Fal. ¶ Confirmantur prædicta, quia si diceremus, q̃ dictæ cōditiones ita forent disiunctiuè, sequeretur, quod si Andr. & Petrus decessissent cum liberis, & sine vllo testō, q̃ debuissent vocari ex substitutione filij dicti Francisci fratris testatoris, quia verificata esset vna conditio alternatiua, s. illa, si decesserit sine testamento, quod esset omnino contra mentē testatoris, & nullatenus concedendū. l. cum acutissimi. C. de fideic & d. l. generaliter. & per hoc apparet, q̃ non oportet ingredi articulum an dictæ legitimationes operentur, q̃ dictus Petrus non dicatur decessisse sine liberis quò ad exclusionē dicti substituti, nam illud pendet à primo & tertio dubio super quibus non sum requisitus consulere, nec illa disputatio (vt dixi) est necessaria quò ad istud de quo quæritur in quarto dubio, qa etiā dato q̃ nulla esset hic legitimatio, & nullus remansisset filius masculus ex Petro, tñ non possunt venire dicti descendentes Francisci ex substitutione prædicta per rationes superius adductas. ¶ Circa quintū † dubiū quo quæritur, nunquid dictus Alexander præsupposita validitate legitimationum prædictarum vel alterius earum, & probata filiatione dicti Alexandri succedat in omnibus bonis quæ fuerunt dicti Ioannis, & quæ obuenerunt in partem dicto Petro, & quæ per ipsum Petrū tenebātur tempore mortis suæ? Respondeo breuiter q̃ sic, quia si non euenit conditio substitutionis factæ de descendentibus dicti Francisci, sequitur q̃ cum dicta bona per aditionem hæreditatis Ioannis factam per Petrum fuerint effecta [b] bona dicti Petri. l. pater. ff. de priuil. cre. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. & pup. no. gl. in l. hæres per seruum. ff. de acqui. hæred. & in l. 1. §. veteres. ff. de acqui. poss. & in l. per hæreditarium. ff. de acquir. rer. do. & legitimatus fuerit principaliter per dictum comitē ad succedendum in bonis & hæreditate dicti Petri, sequitur q̃ debet succedere in omnibus bonis obuentis dicto Petro ex hæreditate Ioannis, quia effecta fuerūt bona Petri, & hæreditatis Petri, vt dixi. & tales legitimati † in successione nihil [c] differunt à legitimis & naturalibus, in auth. quibus mod. nat. effi. sui. §. qm̃ variæ. ibi, nihil dissimiles à legitimis, & in §. reliqui. ibi, illas successiones quas habent illi, qui ab initio sunt legitimi. & in §. illud, ibi, nihil à legitimis filijs differentes. & ibi restituere naturæ & antiquæ ingenuitati & in §. si quis igitur fuerit, ibi, legitimus fiat mox naturalium omninò iure liberatus. in §. adoptionis, ibi, sicut in cæteris ab initio legitimis. & in §. qm̃ verò, & §. dudum, ibi, quæcunq; in legitimis diffinita sunt filijs. & in §. cum semel, ibi, ad ius legitimorum ascenderunt. & in auth. quib. mod. nat. effi. legi. §. liceat. ibi, nihil à legitimis filijs differentes. Et hoc dico omisso an defecerit vel euenerit conditio assertæ substitutionis tacitæ in persona dicti Ghini asserentis se tacitè fuisse substitutum dicto Petro decedenti sine filijs, quò ad quædam bona particularia in dicto testō specificata, quia istud pendet à secundo dubio, super quo (vt dixi) non sum requisitus consulere. ¶ Quò ad sextum † dubium quo quæritur, an si dictus Alexander excluderetur à successione dicti Petri admittantur filij dicti Alexandri vel non quasi videantur instituti contemplatione patris, & sic an dictus Ioannes potuerit instituere filios filij spurij, cum hoc q̃ vsusfructus non perueniat ad patrem spurium? & breuiter in casu nostro veritas videtur esse quod admitterentur filij dicti Alexandri per l. fi. C. de nat. lib. cum gl. vbi auus potest relinquere quicquid vult nepoti legitimo & naturali nato ex filio naturali tantum, non extantibus filijs legitimis & naturalib. aui. & glo. ibi idem dicit in nepote nato ex filio spurio [d] & hoc saltem videtur esse verū in casu quo nepotes sunt instituti seu substituti cum illa clausula, q̃ nullus vsusfructus acquiratur patri dictorum nepotum, vt fuit seruatū in proposito nostro, vt cōcludit Bar. in l. Gallus. §. quod si is. ff. de libe. & post. quia defectus patris nocet filijs in his demum quæ ex persona patris descendunt, non in his quæ aliunde filius haberet. l. 3. ff. de interdi. & rele. sed dictus nepos succederet auo, id est dicto Petro ex persona ipsius nepotis. i. ex institutione facta de se non autem ex persona patris sui &c. facit l. 1. §. filium. ff. de bo. pos. contra tab. & l. 3. §. si emancipatus. eo. ti. & l. diui fratres. ff. de iure pat. cum alijs allegatis per Bar. & doct. in d. §. quod si is vbi refert q̃ ita fuit in q̄ne facti consultum per Iacob. But. & per Ray. de Forli. & per omnes magnos doct. & quod ita fuit iudicatum. & ita vult Bar. in l. fi. circa secundam col. ff. de his quib. vt indi. & Ray. Bal. Ang. & Sal. in fi. de nat. lib. prællegata, vbi referunt idem tenuisse And. de Pisis, idem tenet Bal. in l. si quis incest. C. de incest. nup. & ita etiam vr̃ tenere Ioan. And. in

And.in addi.Spe.in tit.de succes.ab intesta.§.1.super ver. quid
si habens.& ita consuluit Bart.in cons.suo incip. Oducius de
Gualdo.ita ét tenet Io.de Imo.& cæteri Moder. in d.§. q si is.
6 & Io.de Imo.in c.2.de testa. † Et plus tenuit Bar.in d.§.q si is.
quod etiam qñ non fuisset adiecta illa clausula, q non acqui-
ratur vsusfructus patri dictorum nepotum, valeat in dubio
tale relictum,& ad hoc ét tendunt rationes Fed.de Se.in con.
57.incip. Videtur mihi,&c.& ita etiam vult Iac.de Aret.& Be-
nedict9 de Plumbino.in l.libertas testō. ff. de manu.test.& Ia.
de Bel.in disputat.quam ponit super l.1.C.de natu.lib. sed ille
non est casus noster,ideo super eo non ost opus insistere. Ex
quibus omnibus stat conclusio, quod posito quòd dictus Ale-
xander non admitteretur, succederet ex substitutione vulgari
dicti filij Alexandri.l.2.& quod ibi Bart.C.de hæred.instit. &
7 fuit cautela tradita per Bar.in præallegato.§.quod si is. ¶ † Ex
his infertur decisio septimi dubij quo quæritur, an si exclude-
rentur dicti Alexander, & eius filij à successione, an saltem
admittetur dictus Salimbenes,& an Salimbenes videatur vo
catus contemplatione dicti Alexandri, & eius filiorum. nam
ex prædictis infertur, quòd Salimbenes admittetur per d.l. 2.
& quod ibi Bar.C.de hære.insti.iuncta l.potest.ff.de vulga. &
pup.& præsumetur institutus Salimbenes cōtemplatione sua
propria, non contemplatione dictorū Alexandri spurij, & fi-
liorum, vt inquit Bar.in d.§.quod si is, ad finē, per l.fi.in prin.
ff.de his quibus vt indi.& per rationem.l.meritò.ff.pro socio.
8 ¶ Circa octauum † dubium quo quæritur, vtrum ad proban-
dum filiationē dicti Alexandri sufficiāt s. narrata in puncto,
adeò q saltem transferatur in aduersarium onus probandi q
fuerit filius? Dubiū facit tex.reputatus singularis in l.miles.§.
defuncto.ff.de adult. vbi probatur, q licèt mulier durante
matrimonio commiserit adulterium, tñ filius quocūq; tem-
pore constantis matrimōnij natus fuerit, psumitur conceptus
e ex marito,[e] & sic ex legitimo mrimonio † non autē ex adul-
†2 terio,& ita decidit Cy.in l.si vicinis.C.de nupt.vbi dixit, q si
maritus absq; iudicio ecclesiæ repulit à se vxorē, & ipsa sic re-
pulsa vadit ad lupanar, postea succedente tempore peperit fi-
lium, quærebatur, an præsumatur filius legitimè natus ex di-
cto marito & vxore,& concludit sequendo Iaco. de Ra. quod
sic.& ita etiam tenet ibi Bal.& Bal.in rub.C.de proba. in vlti-
ma col.& in l.si matre. C. de suis & leg. & Angel.in l.septimo
mense.ff.de stat.homi.& Bal.& d.Abb. Siculus in c. per tuas.
de prob.& Bal.in l.1.C.qui accu.non pos.nisi probaretur ma-
ritū fuisse absentem tanto tempore ab vxore, q non potuerit
mulier ex marito concipere filium, vt l.filium diffinimus. ff.
de his qui sunt sui vel alie.iur.& non debet stari dicto matris,
quæ vt præsupponitur, asserebat se concepisse dictum partum
ex dicto Petro,& non ex marito suo.l.fi.cū ibi no.ff. de pbat.
& not.Cy.in d l.si vicinis.& Bart.& alij in d.l. filium diffini-
mus.& in l.si posthumus à primo.§.si qs ita.ff.de lib. & posth.
¶ Tamen istis † non obstantibus puto contrarium esse de iure
9 verius, nam vna presumptio tollit [f] aliam minus efficacem,&
f plures præsumptiones vincūt vnam, l.cum de indebito, iuxta
prin.ff.de prob.l.3.§.1.in verbo numerus. ff. de testi. c. in nra.
cū ibi not.de testi.& optimè probatur in c.illud. de præsump.
facit.l.ob carmen.§.fi.ff.de testi. Sed in proposito plures sunt
præsumptiones, quod Alexander fuerit filius dicti Petri, ergo
superare debent illam vnicam præsumptionē in contrariū re-
sultantem ex matrimonio, q autem plures sint præsumptio-
nes, probatur. Primò, quia dictus Alexander fuit alimentatus
& tractatus à dicto Petro tanquā filius,& à dicto Ioanne tanq
nepos ex dicto Petro eius filio,& ita ab eis vt filius dicti Petri
nuncupatus, quo casu constituitur ille in quasi possessione fi-
liationis,& præsumitur filius, per prædicta, vt l.1.§.1.& ibi no.
Bar.ff.de quæst.& in l.non nudis.cū gl.& ibi doc.C.de proba.
& no.gl.& doct.in c.transmissæ.qui filij sint leg.& leg. & not.
in c.per tuas.de proba.& in c.Michael.de filijs presby. & not.
Iac.Bu.in l.quidam.ff.de proba.& no.etiam Bar.in l.1.§.item
p contrariū.ff.de libe.agno.& in l.1.in prin.C.quorū bon. † &
10 talis quasi possessio,& præsumptio transfert [g] onus probandi
g contrariū in aduersariū.d.l.non nudis.§.circa.ff.de proba.no.
glo.fi.in d.l.1.C.quorum bo.& l.si filius.ff.de proba. Ad hoc
quod no.Bar.in l.non ignorat.in 1.col.C.qui accus. non poss.
vbi dixit circa probationem filiationis, q quanto magis con-
scientia iudicis est causata ab indicijs proximis veritati, tantò
est validior, & qñ indicia sunt magis remota à veritate tantò
debilior est alte.l.ob carmen.§. si testes. ibi verò proximiora.
ff.de testi.vnde dicit quòd magis præsumitur filius ille qui ali
mentatur vt filius, q̄ iste qui solo verbo vocatur filius, quia ali-
mentatio est magis coniuncta naturali charitati, q̄ nudi no-
minis appellatio, facit l.vxorem.& ibi etiam no.doc.maximè
11 Iac.de Are.& Ang.de manu.testa. † Concurrit etiam alia pro-
batio filiationis, s.per famam, vt in primo præsupponitur,&
in hoc fama etiam per se sola sufficit ad probandam filiatio-
nem, scdm Ia.Bu.in d.l.quidam.ff.de proba.& Ant.de But.in
d.c.transmissæ.per l.cum de lanionis.§.asinam.de fund.instr.
& qa probare quem esse filium talis est difficile.l.Lucius.ff.de
cond.& dem.& in his in quibus probatio est difficilis, sufficit
fama. Bene facit quod not.Cy.& Bar.in l.si quidem.post gl.C.
sol.mat.& Inn.in c.veniens.de verb.sig. Concurrit etiam alia
coniectura & præsumptio.s.dicta impetratio legitimationis
concessæ per Comitem Palatinum ad postulationē dicti Petri
affirmantis & confitentis ipsum esse filium suū spurium natū
ex se & Paula,& petentis ipsum legitimari, vt sibi succedat, nā
talis assertio non dico enunciatiuè, sed confessionaliter & as-
sertiuè facta per se, inducit præsumptionē filiationis, cui stan-
dum est, donec contrariū pbetur, vt l.fi.in prin.ff.de prob.no.
gl.Bar.& Bal.Ang.& Sal.in l.neq; professio.C.de testa. & ex-
pressius ac plenius Cy.Bal.& Sal.in l.non epistolis.C.de pb.
vbi ita intellegūt.d.l. fi.in prin. ff.de prob.quicquid scdm eos
12 dixerit ibi gl. Pro hoc † bene facit quod no.Bal. in l. non pōt.
ff.de adop.vbi dixit, quòd per instrm emancipationis pbatur
q emancipatus erat filius talis emancipantis, quia apparet q
eum tractauit vt filium.l.quidam cum filium.ff.de verb.obli.
& ita ét no.Bar.in d.l.1.§.Iu.super ver.idem p contrariū. ff. de
lib.agno.& Pet.de Anch.in cle.si summus.de sen. excom. Est
alia coniectura & præsumptio, quia dictus Petrus eum Ale-
xandrum sicut filium suum instituit hæredem vniuersalem,
per quam nominationem factā etiā incidenter propter aliud
inducitur præsumptio, q sit filius nisi contrarium pbetur, ita
tenet An.de But.in d.c.per tuas.& in d.c.transmissæ, per nota.
per Bar.in d.§.Iulianus.præcedentes tñ coniecturæ magis sa-
13 tisfaciunt. ¶ † Præterea casum nostrum vr decidere Bal.in d.l.
filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui. vbi dixit, quod licèt
non stetur dicto parentum q alius non sit filius legitimus, vt
d. l. fi. in fi. ff. de proba.vbi tex.loquitur in muliere nupta di-
cente filium natū ex ea non esse legitimum, sed spurium,&
dicit litera q non statur dicto suo, tamē scdm Bal.in d.l.filiū.
fallit nisi cum hoc concurrat fama, quia fama multum opera-
tur, quia cōiter fama se adaptat rebus veris vel vero proximis,
sed in proposito concurrebat assertio matris & dicti Petri,&
fama, ergo illi standum est, etiam dato quòd mater esset con-
iugata, sicut erat in casu d. l. fi. hoc in terminis nostris firmat
Petr. de Anchar. in consilio 225. incip. Videtur prima facie.vbi
vult quòd si quis nutriuit in domo filium natum ex vxore al-
terius,& eum tractauit vt filium, & legitimari fecit, & insti-
tuit hæredem vt filium, dicitur probatum esse sufficienter de
filiatione, maximè concurrente fama vicinæ, scdm eum alleg.
id quod no.in d.c.transmissæ.& in d.c.Michael.& in d.l.Lu-
14 cius. ¶ Non obst. † id quod habetur in d.l.miles.§. defuncto.
cum his quæ in contrariū suprà alleg.fuerunt, quia rndeo q
† vbi non subesset alia coniectura vel presumptio quòd dictus
Alexander nō esset natus ex legitimo matrimonio, nisi quòd
appareret mulierem constante matrimonio cōmisisse adulte-
rium, posset procedere illud q̊d contrarium allegabatur, s. q̄d
in dubio præsumeretur natus ex legitimo matrimonio, ita lo-
quunt allegata in contrariū, sed vbi superest & assertio matris
& tractatus & fama,& ea de quibus dictum est, tunc secus est,
vt probaui,& iste est casus noster. Præterea secundò responde-
ri pōt q contraria procedunt, quando apparebat, q̊d saltē cir-
ca tempus conceptionis mulier cohabitabat cum marito, nam
tunc licet appareat mulierem etiam habuisse rem cum alio, tñ
præsumetur quòd filius sit natus ex legitimo matrimonio, ita
vult Sal.in l.fi.§.1.ff.de proba.per id q̊d ibi habetur, vel scdm
Bal.in d.c.per tuas.verum est quod præsumitur natus ex legi-
timo matrimonio in casu dicti §.defuncto.sc.quando filius
natus est in domo mariti, vel saltem conceptus.ita etiā intelli-
git Bald.in d.l.si vicinis.& Ange.in l.1.ff.de probat. & Petr.de
Anch.in consil.s. allegato.& ita sonat text.in d.l.si vicinis, in

verbo

15 verbo domi habuisti. & in d.l. filium. in verbo in domo, †. quæ quidem accipitur pro habitatione. l. lex Cornelia. §. domum. ff. de iniur. l. nec in ea. ver. sed domus. ff. de adult. ¶ Nec prædictis obstat si adduceretur id quod no. Iac. But. in l. quidam. ff.
16 de proba. † vbi quærit, pone quod vicinis scientibus natus est Seius ex vxore Titij, & tractatus est à Titio vt filius, mortuo Titio mr̃ tradidit puerum prædictum presbytero vt filiũ suũ
h h & presbyter eum tractat pro filio, deinde filius vult habere bona dicti Titij, vt patris sui, agnati verò negant eum esse filium Titij; & probat quod presbyter eum tractauit vt filium, econtrà verò ipse probat se natum in domo Titij vicinis scientibus, iuxta d.l. filiũ diffinimus, quærebatur quid iuris, & qs debeat obtinere & rñdet q, debet filius obtinere in hæreditate Titij, vt patris sui, quia etiã dato quòd probatio agnatorum operaretur, q, esset probata quasi possessio filiationis presbyteri, tñ debet puer obtinere. quia dicit probasse proprietatem filiationis Titij. cũ dilectus. de cá pos. Vel si diceremus probationem agnatorũ fuisse semiplenã probationem vel præsumptionẽ, debet vincere filijs, q plenè probauit & veram probationem fecit, & dicit hanc quæstionem vidisse de facto, quia rñdeo, q, in quæstione formata per Iac. But. natus erat filius in domo mariti vicinis scientibus. Item tractatus fuerat per maritum vt filius, non mirum si assertio matris & factum matris non potuit præiudicare filio in iure filiationis sibi quæsito, d. l. si. ff. de proba. & d. c. per tuas; sed in casu nr̃o neutrum prædictorum interuenit, imò à principio semper in casu nostro fuit tractatus vt filius Petri. Item hic aderat fama, q, esset filius Petri, q, non erat in casu quæstionis formatæ per Iaco. Bu. in d. l. quidam. ¶ Quò ad nouam dubitationẽ qua quæritur, an po-
17 sito q, † non probaretur, q, dictus Alexander sit filius prædicti Petri talis institutio vitiaretur considerato quòd per 35. annos dictus Petrus ipsum Alexandrũ, vt filium tenuit, tractauit & reputauit, & ita cõiter tenebatur & reputabatur, & ita dicta Paula mater dicti dixit & affirmauit Alexandrum esse
f filium dicti Petri? & in hoc dico, q, vitiaretur [i] per l. neq; professio. C. de test. l. si pr̃. C. de hære. insti. l. eam q̃. C. de fideicom. tñ dico q, ex his quæ in testõ continẽtur, videlicet ex istitutione facta de eo vt filio, præsumptio talis erat pro dicto Alexandro, vt alleganti & dicenti contrariũ incumbat onus probandi, quod non fuerit filius Petri, vt clarè dicit Ange. in d. l. neq; professio, post gl. & no. ẽt Ant. de But. in d. c. per tuas. de prob. & in c. 3. qui filij sint leg. & dixi in præcedenti dubio. facit l. ei
18 qui dicit, cum vulgaribus. ff. de proba. ¶ Super decimo † & vltimo dubio quo quæritur præsupposito quòd dictus Alexander sit hæres dicti Petri, & ad eum spectent bona dicti Ioannis, & quæ dicto Petro in partẽ obtigerũt, quo iure & qua actione dictus Alexander vtilius agat contra dictũ Ghinũ ad vendicandum & acquirendum seu recuperandum bona prædicta? Respondeo, quòd si dictus Alexander nondum apprehenderat possessionem dictorum Bonorum, tempore quo dictus Ghinus immediatè mortuo Petro apprehendit ꝓpria authoritate possessionem dictorum bonorum, vt hæres ab intestato dicti Petri, vt ex puncto vr̃ colligi, vtilissimũ remedium vr̃ intentare interdictum quorum bonorum, & in quo leuius & facilius obtinetur quàm si intentaretur petitio hæreditatis l. 1. cum ibi plenè no. quorum bon. & in l. 1. ff. eo. tit. vel intentetur remedium traditum in l. edicto. C. de edi. diui Adri. tol. quod est adhuc facilius & fauorabilius, vt ibi legitur & not. Si autem dictus Alexander iam apprehenderat mortuo patre possessionem dictarum rerum antequam Ghinus apprehenderet, tunc non intentet dicta remedia, vt no. gloss. 1. in fin. in c. 1. de confes. in 6. & gl. & doct. in l. 2. ff. de fideicom. hære. pet. sed agat interdicto vti posside. si retinuit possessionem ciuilẽ animo, vel etiam recuperandæ si desijsset possidere, secundum ea quæ plenè not. in l. clam possidere. §. fi. & in l. naturaliter. §. fi. ff. de acqui. posses. & in c. sæpe. & in c. cùm ad sedem. de resti. spo. & in c. licèt causam. de probatio. Alex.

EPITOME.

a ¶ Coniunctim. Aduerte, quia Bar. Ale. Dec. in d. l. generaliter. in prin. Soc. cons. 53. col. 4. lib. 1. tradunt vnam limitationem, vt procedat, qñ fuit cum alijs expressa conditio sine liberis, secus si sine illa aliæ diuersæ conditiones fuissent alternatiuè appositæ, quia tunc staretur propriæ significationi, & sufficeret vnam extare. Sed hæc limitatio est periculosa, quia per d. l. generaliter conditio sine liberis, ẽt non expressa, tacitè subintelligitur, & eadem est vis taciti & expressi, ego verò do vnã aliã nouam & singularem limitationem, videlicet vt procedat, qñ verisimile est velle testatorem omnes cõditiones extare, vt locus sit fideicommisso. secus si verisimile est quòd nolit nisi vnã extare, vt qñ aliàs sequeretur absurdum, quia tunc non sumus in casu & exemplo. d. l. generaliter. & sic stabitur propriæ significationi, vt in pulchra quæstione facti, in qua consului. Quidam Ioannes de Lemberteria, inter alia instituit Petrum nepotem suum; & si contingeret dictũ nepotem præmori antequã sit in ætate testandi vel sine liberis ex legitimo matrimonio ab ipso descendentibus. q, ab sit superstite Raymundo voluit q, dictus Raymundus succedat in omnibus & singulis bonis suis accidit quòd Petrus post testatorem decessit ante Raymun. sine liberis, sed postquã excesserat ætatem testandi, videbatur defecisse substitutio, per d. l. generaliter. Contrariũ respondi, tum primò, quia dictæ duæ cõditiones nõ pñt rectè stare copulatiuè, quia altera esset superflua, videlicet illa, vel sine liberis, quia clarũ est, si quis moriatur ante pubertatẽ, non potest relinquere liberos ex legitimo matrimonio, ergo ad hoc absurdum vitandum, debent stare alternatiuè & proprie. Tum secundò, quia dictæ substitutiones respiciũt diuersa tempora, ita quòd secunda est verisimiliter, imò manifestè succedanea primæ, siue in defectum primæ subrogatæ, ergo manifestum est mentem testatoris fuisse quòd starent alternatiuè, & quòd si prima conditio deficeret, succederet secunda, & ex ea sola debetur fideicõmissum, secus in d. l. generaliter. vbi verisimilis mens testatoris est opposita, & ibi conditiones sunt coæqueuæ siue æquè principales, nõ autẽ succedaneæ, nec vna in defectum alterius apposita, vt in hoc casu, & in quo consului, in quo rectè & subtiliter perpendendo non habet locum. d. l. generaliter. & hoc no. quia sæpe põt vsu venire, & tñ nõ solum non reperies alibi decisum, sed nec tantùm. Non ob. (vt aliud q, menti occurrit notatu dignũ simul expediam) quod idem in longè fortioribus terminis decidit Pau. cons. 43. Substitutio prædicta, lib. 2. vbi in substitutione facta, si filius in pupillari ætate, & sine liberis decesserit, decidit quod licèt & debet stare pro vel, ita quod post pubertatem valebit iure fideicommissi. Et sequitur Fran. Ripa in rep. l. Centurio. nu. 94. de vul. & pup. qa contrariũ & melius etiamsi pauperes essent substiti, consuluit Raph. Cu. cons. 125. Proponitur q, Bartholomæus & præfata decisio Paul. est manifestè irrationabilis, quia non est de facili præsumendum quòd pater voluerit filium suum priuare facultate testandi, vel disponendi inter viuos. Tum qa conditio sine liberis, ex quo copulatiuè est adiecta, constat q, est adiecta ad diminuendum, ergo non debet operari augmentum odiosi grauaminis. secus in casu in quo consului, vbi alternatiua vel, est apposita ad augmentum. Et sic opin. Pauli. & Rip. cum sit contra verba, contra verisimilẽ mentẽ, contra æquitatem, & liberorum fauorem, & contra tex. in fortiorib. terminis in d. l. generaliter. prorsus reijcienda est. no ob. ratio Ripæ, quòd conditio sine liberis, tacitè inest pupillari ætati, nedum scd̃m cõem cursum facti, vt plurimũ, sed etiam semper & absolutè, scd̃m iuris intellectũ, vt tradit Bald. in l. in pupillari. ad fi. de vul. & pup. per d. l. cum auus. & l. cum acutissimi. & d. l. gñaliter. §. fin. quia non est absurdum, q, testator ad maiorem expressionẽ addat ea quæ aliàs tacitè intelliguntur.

b ¶ Effecta. s. lib. 6. cons. 198.

c ¶ Nihil latè Andreas Tiraq. rep. l. si vnquam. ver. susceperit liberos. num. 70. cum seq. C. de reuo. dona. dixi etiam in consu. Pari. §. 8. gl. 1. q. 8.

d ¶ Spurio. s. lib. 3. cons. 74. vbi dixi.

e ¶ Marito. nec probatio in contrarium admitteretur, si vxor cohabitabat cum marito non impotenti. licet admitteretur in simplici concubina, vt tenet Io. de Lopis rep. l. pater. C. de hær. insti. num. 80. cum seq. adde Bald. cons. 379. in fi. lib. 3. Deci. c. per tuas. co. 1. de prob. con. 576. con. 657. Ias. con. 125. li. 4. Hyp. Mar. sing. 530. Alber. Bru. consil. 15. col. 1. Bet. consilio 172. Si calumniosè. col. 1. lib. 1. Alci. tract. de præsumpt. reg. 3. præsump. 37.

f ¶ Tollit. s. eo. cons. 54. nu. 11.

g ¶ Transfert. suprà libro sexto. cons. 90. nu. 10. suprà lib. 1. cons.
h 51. nu. 2. vbi dixi. & in consue. Pari. §. 122.
¶ Suum. s. dicti presbyteri.

¶ Vitiare.

i ¶ Vitiaretur. Clarum est quantũ ad institutionem ipsius Ale-
xandri, sed hoc casu, quid de substitutione filiorũ ipsius Ale-
xandri, vr̃ quod salua remaneat, per not.s̃.eod.num.5.7.quasi
non videantur substituti comtemplatione patris, sed cõtem-
platione propria, sed contrarium verum est, quia etiamsi ma-
ximè sint substituti contemplatione ꝓpria, sunt tñ substituti
tanquam nepos ex filio & nepote legitimato, & sic eodem vi-
tio & errore testatoris vitiabitur eorum substitutio, & verum
est non obstantibus quibuscunq; clausulis generalibus testa-
menti, plus dico, quòd legatũ, vel substitutio facta nepoti ex
spurio non legitimato, nullo modo valet, si reperiatur spuriũ
non fuisse filium, nisi clarè constaret, quòd testator legauerit
etiam in euentum, quæ nõ esset de descendẽtibus, sed de alia
stirpe, non autem sequitur, aliquis legat nepoti ex spurio, &
tanquã tali, vel quia talis, ergo legat contemplatione spurij,
imò contemplatione neptis, qui idem ipse est de sanguine te-
statoris, sicut quãdo legatur nepoti ex filia legitima, qa nepos
sui tantum, non matris contemplatione vocari censetur.

EPITOME.

¶ Ratione contractus forũ sortitur ẽt clericus, nisi contraxerit
vt viator sciente aduersario, quod excipiens probare debet.

CONSILIVM LXXXIX.

†1 OMISSIS † non necessarijs veniens ad rem de
qua principaliter quæritur, puto sñiam latã per
vicariũ episcopi Bononiensis in fauorẽ dñi Ca-
roli & Raynal. de Salis, contra dñm Petrũ Pau-
lum eorũ fratrem valuisse & valere, & dictũ d.
Petrũ Paulũ Bononiæ inuentũ potuisse ibi citari & conueniri
eo modo, quo citatus & conuentus est, maximè ex infrascri-
1 ptis, qa † conuentus est ex contractibus, & ꝓ cõtractibus Bo-
noniæ celebratis, & est citatus Bononiæ, vbi fuit personaliter
inuentus, & ibi ꝓcuratorem cõstituit, quo casu nedum laicus
põt ratione cõtractus ibi conueniri, vbi cõtraxit, vt l. heres ab-
sens. §.1.ff. de iud. sed ẽt clericus poterit ibi conueniri vbi con-
traxit, ẽt si absq; licentia sui epi in aliena diœcesi cõtraxit. c. di
lecti. & ibi no. doc. & c. fi. de for. comp. & in c. Rom. §. contra-
hentes. ibi dum tex. dicit, nisi ibidẽ inueniantur &c. eo. ti. li. 6.
Fallit, qñ qs contraxit cũ viatore, qa viatorem in loco cõtract⁹
cõuenire nõ poterit. vt d. l. hæres absens. §. ꝓinde. & hoc qñ se-
cum cõtrahentes sciebant illũ esse cõfestim recessurũ, secus si
ignorabant, vt in d. §. ꝓinde. ver. nunqd dicimus. & ibi glo. &
doct. ita tenẽt. Cum igitur de cõtractibus celebratis Bononiæ
cõstet, & ẽt constet reũ fuisse inuentũ Bononiæ, & ibi perso-
naliter citatũ, nihil est q̃ repugnet quominus potuerit ibi con
ueniri, & si diceretur, q̃ contraxit ibi tanq̃ viator, & statim re-
cessurus, negatur, nec de hoc aliquid est probatum, & cùm ha-
beamus regulã, q̃ quis ratione contractus põt in loco cõtra-
ctus conueniri si ibi fuerit inuẽtus. d. c. fi. de fo. comp. in anti-
quis. & d. §. cõtrahẽtes, cũ si. & not. gl. in l. 1. ff. si qs in ius voca.
nõ ier. sequitur quòd si Petrus Paulus velit dicere se esse in ca-
su excepto à dicta regula, eò, qa dicat se fuisse tunc viatorem,
habuit necesse hoc probare. l. ab ea parte. in prin. & l. in exce-
ptionibus. ff. de proba. Præterea opportebat eum probare do-
minum Carolum sciuisse eum fuisse statim recessurũ, seu ibi
non habere aliquam cãm residendi, per d. §. proinde. cum ibi
2 not. quia † ignorantia præsumitur. l. verius. ff. de proba. & in
regula præsumitur. de regu. iur. lib. 6. & vbi aliàs est probanda
ignorantia, sufficit probare per iuramentum allegantis igno-
rantiam. c. pastoralis. de except. c. significasti. el 1. cum glos. de
homi. c. vt circa. de elec. li. 6. not. gl. magna. in c. ad audientiã.
el 2. de rescrip. & gl. & Bar. in l. si cui. §. ijsdem. cum simil. ff. de
accu. Sed in casu nostro concurrit plus quod per iudicẽ causæ
coram quo litigabatur inter ꝓcuratorẽ Petri Pauli, & dictum
Carolum & Raynaldum fuit pronunciatũ ipsum dñm vica-
rium esse iudicem competentem in dicta causa, non obstanti-
bus exceptionibus in contrariũ oppositis per ꝓcuratorẽ dicti
3 Petri Pauli, vñ vbi † corã iudice ordinario ecclesiastico, & sic
habente iurisdictionem in habitu in clericos, litigatur etiam
si ille qui est citatus nõ esset verè substitutus illius iudicis, seu
ibi forum non sortiretur, & opponatur, q̃ non est iudex com-
petens, & iudex contra præsentem vel etiã cõtumacẽ pronun-
ciauerit expressè se esse iudicẽ competentẽ, quamuis in veri-
tate non esset iudex cõpetens, standũ est q̃ talis sñia facit ius,
adeò, q̃ ꝓcessus causæ principalis coram eo valet, vt no. Inno.
& alij in c. prudentiam. de offi. deleg. & in c. præterea. de dila.
& in c. super literis. de rescrip. & Bald. & alij post eum. in l. 2. ff.
si quis in ius voc. non ierit. & Ang. in l. fi. ff. de iur. omn. iud. &
Io. de Imo. in l. quidam consulebant, in pen. col. ff. de re iudi.
vnde dicunt doc. in dictis locis vtilem cautelã esse, q̃ semper
iudex pronunciat se esse iudicem competentẽ, quia plus ope-
ratur q̃ solus ꝓcessus ad alteriora quando iudex erat funditus
incompetens quò ad reum conuentum, licèt quò ad alios ha-
beret iurisdictionẽ, vt per eos in dictis locis. ¶ Et per hæc sub-
lata sunt plura quæ sentio in contrariũ adduci, & primò dum
allegatur q̃ in contractibus nõ est locus remissioni, qm̃ hæc
disputatio omninò est superflua in casu nr̃o, qa illa disputatio
occurreret, qñ Petrus Paulus non fuisset tpe motæ litis perso-
naliter inuentus in loco cõtractus celebrati, sed cùm fuerit ibi
inuentus potuit ibi conueniri, vt d. §. contrahentes. vt s̃. dixi.
4 ¶ † Pro hoc ẽt cesset disputatio, an vera sit opi. gl. fin. in l. 1. ff. si
qs in ius vo. non ierit. quæ voluit q̃ quamuis in contractibus
nõ sit locus remissioni, qñ reus nõ est inuẽtus in loco celebrati
a cõtractus, tñ fallit [a] vbi reus renunciasset priuilegio fori, ꝓut
renunciauit cum iuramẽto dictus Petrus Paulus. & illam gl.
* * cõiter sequunt̃ doc. & ibi & in d. l. hæres absens. §. 1. excepto
Ang. & illã etiam sequitur Bal. in l. cum Archimedoram. C. vt
in pos. leg. & canonistæ in c. fi. de for. comp. & saltem quando
renunciatio fori est iuramento vallata, vt fuit in casu nostro,
vr̃ omninò tenendum q̃ regulariter valeat, quia iuramentum
facit illam esse irreuocabilem, & sic tunc non est locus pœni-
tentiæ, & sic tunc non habet locum id quod habetur in l. si con
uenerit. ff. de iurisd. omn. iud. vt concludit Angel. & Moder.
5 in d. l. si conuenerit. & Io. de Imo. in c. 1. ad fi. de iud. quia † iu-
b ramentum [b] est seruandum, vbi seruari põt. sine interitu salu-
tis æternæ. c. si verò. & c. cùm contingat. de iureiur. & propter
iuramentum præstitum super obligatione faciendi põt iurãs
præcisè cogi ad faciendum. c. fi. & ibi no. Ant. de Bu. ne præla.
vices suas. c. licet. de iureiur. lib. 6. & not. gl. reputata singula-
ris in l. si pecuniam. in prin. in verbo necesse habes. ff. de cond.
ob. cau. & no. Inno. Anto. de Bu. Io. de Imol. & d. Abb. in c. ve-
niens. de iureiur. & Host. Io. Andr. & Io. de Imol. in c. per tuas.
de arbi. & Bald. in l. vnica. 12. col. & ibi etiã Sal. in 16. col. C. de
sen. quæ pro eo. quod inter. profer. & Bal. in d. l. si pecuniam.
in princ. & in præludijs feudorum in 6. col. & in l. sed & hæ. §.
prætor. ff. de procur. & Io. de Imol. in c. 2. de pig. & Moder. in l.
stipulationes non diuiduntur. ff. de ver. obl. ¶ Nec obstat text.
in §. cõtrahẽtes. in verbo non debent, qa respondetur q̃ ibi lo-
quitur quò ad eos reos qui trahuntur inuiti, vt ibi dicit tex. sed
quando reus renũciauit priuilegio fori saltem cũ iuramento,
adeò quòd renunciatio est irreuocabilis, tunc non dicit̃ trahi
inuitus, qa semel consensit trahi corã iudice loci cõtractus, &
prima voluntas debet attendi. l. generaliter. §. 1. de re. cred. c.
quod semel, & c. innitare. de reg. iu. & sic in d. §. contrahentes.
in verbo, inuitos. vr̃ ꝓbari opi. gl. in d. l. 1. & eadem rõne appa-
ret non obstare, quod tex. in d. §. contrahentes, dicat q̃ nõ pos
sit conueniri super contractibus, & sic nec ẽt super his quæ ten
dant ad cautelam & securitatẽ vel robur cõtractus, qa (vt dixi)
ille text. loquitur de his qui inuiti trahuntur, & sic de his qui
non renunciarunt. ¶ Et sic illa gl. in se vr̃ esse vera, dummodò
renunciatio sit facta taliter q̃ sit irreuocabilis scd̃m notata per
doct. in d. l. si conuenerit. & in c. 1. de iu. Præterea, vt iam dixi
tex. in d. c. cõtrahentes. loqtur quando reus nõ est inuẽtus nec
personaliter citatus in loco celebrati contractus, secus autem
6 est in casu nostro. ¶ Non obst. etiam si dicatur, † q̃ dictus Pe-
trus Paulus non potuit renũciare priuilegio fori sine cõsensu
episcopi. c. significasti. de for. comp. & d. c. Romana. in princ.
quia respondeo, q̃ vbi tractaretur de ipsa sola renunciatione
expressa, hoc fortasse procedere posset, sed quando quis rõne
contractus à se celebrati in alio loco q̃ in sua diœcesi conuenit̃
extra diœcesim corã iudice ecclesiastico in loco celebrati con-
tractus, tunc non potest allegari quod ibi nõ possit conueniri
sine consensu episcopi sui, vt in præall. c. dilecti. de for. comp.
& ibi not. Inn. in gl. in verbo, prodesset. & sequitur Ioan. And.
Ant. de But. & Moder. vnde dicit ibi do. Abbas esse ibi casum
†2 2. † in quo plus operatur tacita renunciatio q̃ expressa. & ita
etiam not. Pet. & Cyn. in præallegata. l. j. in ij. q. ff. si quis in ius
7 voc. non ier. ¶ Præterea ad omnia quæ in contrarium † adduci
possunt

possunt, patet alia responsio, s. propter dictam sniam qua pronunciatum fuit iudicem esse competentem, vt s. dixi. per quæ apparet non esse opus insistere, an dicta renunciatio fori fuerit apposita ex capite notarij præter voluntatē dicti dñi Petri Pauli, quod est quid satis fragile dicere, q̄a præsumitur in dubio, q. notarius fideliter scripserit. l. cum precibus. C. de prob. l. si quis decurio. C. de fal. c. ad audientiam. de præscript. Nec obstat id quod no. Bar. in l. 1. in 6. q. cum si. ff. de iure codi. quia loquitur in alia clausula, q̄n constat eam magis apponi ex consuetudine, q̄ ex mente partium, sed in proposito nr̄o hæc est clausula quæ apponitur, tam ex consuetudine, quàm ex mēte partium, q̄n notarius legit & publicat instr̄m, legit cum illa clausula, & ita partes approbant, vnde alio non probato standum est instr̄o. vt etiam inquit Io. de Imo. in l. filio præterito, in 15. col. ff. de iniust. test. dum tractat de illa clausula codicillari, de qua loquitur Bar. in d. l. 1. in 6. q. de iure codicil. Præterea non est opus quòd Carolus & Raynal. fundamentum faciat in renunciatione fori prædicta, quia ex quo fuit Petrus Paulus inuentus in loco celebrati contractus, non fuit necessaria alia renunciatio fori, vt est suprà deductum. Alex.

ADDITIO.

a ¶Fallit. Idem Ro. sing. 279. Paul. Alex. Ia. d. l. si conuenerit. Imo. Ant. Fel. Franc. Ripa. c. 1. num. 59. de iudi. Iorda. Bricij. in rep. §. contrahentes. c. Romana. col. 20. in 2. opp. de for. comp. in 6. Alci. de præsum. regu. 3. præsump. 36. num. 12. sed hæc fallacia & * cōis sententia non est vera, nisi actu fuerit prorogata iurisdictio in præsentia iudicis, qui cœperit iurisdictione vti, vt sentiunt Ang. in d. l. Ro. l. 1. si quis in ius voc. non ier. Pan. Dec. d. c. 1. de iu. Alcia. l. pe. gl. 1. C. de pac. Tamen non est hîc opus de renūciando priuilegio, sed de dando iurisdictionem non habenti. vide Fel. c. fi. de for. comp.

b ¶Iuramentum. responde vt s. lib. 1. consil. 27. consil. 59. & quia consensus priuatorum etiam iuratus non potest eum facere iudicem, qui non est, nec est hîc quæstio de renunciando priuilegio fori, sed de danda iurisdictione ei, qui non habet, & sic communis opin. non potest sustineri.

SVMMARIVM.

1 *Collatio episcopi valet de beneficio reseruato per Legatum cum directo irritanti, quia ante decretum non ligat ignorantem.*
2 *Inferior à principe non potest ligare ignorantem.*
3 *Annullatio actus ratione prohibitionis est pœna.*

CONSILIVM LX.

Omissis & resecatis superfluis videtur de iure
1 concludendum collationem † ordinarij ignoranter factam valere, dicta reseruatione Legati non obstante, q̄uamuis in ea sit inserta clausula irritans &c. si à quoquam etiam ignorante de dictis canonicatu, & præbenda dispositum esset, probatur, q̄a decretum non ligat ignorantes. c. 2. de consti. in 6. l. fi. ff. de decre. ab or. fa. l. generali. C. de tabu. lib. 10. Sed legatus a non potest statuere contra ius commune. c. fi. & ibi no. Host. & Ioan. And. de offi. archipresbyt. c. pe. de filijs presby. c. cùm inferior. de maio. & obe. l. formam. C. de offic. præfec. præto. not. gloss. magna. in c. fi. de hæreti. in 6. ergo non potest Legatus contra ius commune decernere irritum illud, quod ab ignorante factum esset, quamuis Papa per suum decretū ignorantes ligare possit, & ita loquitur tex. in c. dudum. verb. & q. decretum. & c. pen. de præben. in 6. & in c. 1. de conces. præb. eo. lib. & idem sc̄dm aliquos in delegato apostolico. c. tibi. qui. §. idē. de rescr. in 6. Et in terminis nostris, quòd nō obstet dicta clausula apposita in reseruatione Legati, firmat Compost. in c. capitulū, de rescrip. & Archi. & Ioan. And. & Zen. in c. si apostolicæ. de præben. in 6. & Lapus Abb. in c. statutum. eo. ti. & lib. & Pau. de Liaza. in c. 1. de conces. præb. in 6. ¶ Nec prædictis obstat. c. cum dilectus. de iure pat. quia ibi loquitur, q̄n Legatus inhibuit ordinario, & sic peruenerat ad notitiam ordinarij, & ita procedit quod no. Host. in summa. de præb. §. & à quo. versic. quid si Legatus. nec obstat. c. fi. à sede. de præb. in 6. quia ibi loquitur, quando Legatus & ordinarius concurrunt conferendo eodem tempore, sed non apparet quis primò, & quis secundò contulerit, & tunc faterer hoc esse verum, sed vbi sola reseruatio & inhibitio Legati præcessit, & reperiatur quòd ordinarius ignorans contulerit, tunc procedit illud quod dictum est
2 s. q. talis inhibitio non ligat ignorantem. † Bene facit quod no. Bal. in l. vnica. in princi. in 3. col. C. de cadu. toll. vbi dixit, q. non valet constitutio episcopi disponens quòd executores vltimæ voluntatis non possint exequi vltimam voluntatem vltra annū, etiamsi executores fuerint ignorantes, nam quatenus impedit executionem fieri posse per eos post annum, si interim ignorauerint, est contra ius cōe, alleg. l. nulli. in verbo, pro sua scientia. C. de epi. & cle. hoc decidit expressè Ange. in l. genero, ad fi. ff. de his qui no. infa. vbi dicit, q. nullus inferior à principe vel Papa potest ligare ignorantiam. alleg. illud dictum Compost. in præallegato c. capitulum sanctæ Crucis. de rescrip. vnde Arch. in d. c. apostolicæ. dicit esse verum, quòd delegatus apostolicus possit vti dicto decreto ligante ignorantes, per c. 1. §. ex parte. ver. vel postquā. de conces. præb. in 6. præallegatam decisionem Compostelani etiā approbat Lud. Ro. in l. 1. §. occisorum. ff. ad Sylla. & in l. is potest. ff. de acqui. hær. ex q̄bus videtur non infringi dictam collationem per di-
3 ctam clausulam & decretū, † & infringere seu annullare actū satis dicitur esse pœna, q̄n annullatio procedit ratione prohibitionis, non dico ratione defectus solennitatis. l. senatus. ff. de contrah. emp. l. non dubium. & ibi no. Ia. But. C. de legi. & ibi ēt Bal. in 2. col. turpia. in prin. & ibi no. Bar. ff. de le. 1. c. si religiosus. de elec. in 6. & no. Io. Andr. in c. fin. de rescrip. & in c. dispendia. eo. tit. li. 6. & Bar. in l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun. & in l. sanctio. in 1. col. ff. de pœ. & Pe. de Ancha. in repe. c. canonum statuta. de consti. in versi. sed iuxta prædicta quæro, q̄n lex prohibet. licèt aliud dici possit, q̄n actus esset nullus ratione defectus solennitatis. & ita procedit opi. tenentiū q. nō
b sit pœna b & ex hoc patet, q. si diceretur, q. iura decentia q. est contra ius cōe afficere ignorantem, & quòd ideo Legatus non pōt afficere ignorantem, quia est contra ius commune, procedat, q̄n afficeretur ignorans aliqua pœna, sed hic non afficitur pœna, sed annullatur actus non est hæc bona responsio, quia etiam est pœna annullare actum gestum ab ignorante, quādo actus annullatur ratione prohibitionis, vt in casu nostro per quæ puto resoluta esse ea quæ contra præmissam conclusionē
* adduci possent, & videtur esse magis * communis opin. quàm vt dixi. videtur sequi Io. Andr. in nouella in d. c. si apostolicæ. vbi refert opinionem Archid. ibi hoc tenentis, & nihil allegat in contrarium, & opi. eorum qui contradicere videntur, potest procedere facta inhibitione ordinario, vt loquuntur iura quæ ipsi allegant, scilicet tex. in c. veritatis. in fi. de dolo & contuma. & tex. in d. c. cum dilectus. Alex.

ADDITIO.

a ¶Legatus. s. lib. 4. cons. 17. nu. 14.
b ¶Pœna. Pa. c. 2. de consti. Phil. Franc. c. fin. de elect. in 6. Corn. cons. 86. li. 2. Alex. s. lib. 4. cons. 36. nu. 13.

SVMMARIVM.

1 *Officium debet dari secundum qualitatem personæ.*
2 *Verba debent operari, & eorum multiplicatio auget sensum, nu. 4.*
3 *Pauper dicitur arbitrio iudicis.*
6 *Odium remitti censetur à confitente peccata.*
7 *Absentes à prouincia non sunt perquirendi.*
8 *Absens per decennium censetur desijsse habere animum redeundi.*
9 *Negatiua probanda est per se fundantem in ea.*

CONSILIVM XCI.

Repetitvs in causa eximij legum doctoris dñi Bartholomæi de Amaneo, in cuius fauorem con
a sului. a vidi nonnulla quæ contra eūdem dñm Bartholomæū nouiter obijciuntur per dñm Aluisium eius aduersariū, q̄bus non obstantib. sententio adhuc, vt prius videlicet nullum ius agendi dicto Aluisio
1 competere. Et in primis † non ob. dum dicitur q. quamuis Aluisius habeat & habuerit officiū, tn̄ non per hoc debuit repelli à legato i electo in testō Iacobi de la Turre, quia licet in testō caueatur q. eligendus per commissarios testamenti debeat esse persona, quæ careat officio, tamen debet intelligi dispositio testatoris de officio sufficientis redditus pro victo honorifico, attenta nobilitate & conditione ipsius eligendi, non autē de officio parui reditus prout dicunt esse officiū dicti Aluisij

attenta

attenta nobilitate & conditione ſua.l. ſed ſi ſuſcipit. §.1. ff. de
iud.& per notata in l.nepos Proculo.ff.de verb.ſign. & in l. in
condemnatione.ff.de reg.iur.& per Barto.in l.ſi conſtante. in
2.q.1.partis.ff.ſol.mat.& per gl.& docto.in auth. præterea. C.
vnde vir & vxor, vnde dicunt Bal.Sal.& Moder.in d. authen.
præterea. quòd diſpoſitio illius auth. loquentis, qñ matrimo-
nium eſt ſine dote, habet locum etiam, qñ matrimonium eſt
cum dote parua, quia modicum & nihil æquiparantur, per l.
quamuis.ff.de cond.& dem.& argumento notatorũ in auth.
minoris debitor.C.qui da.tut.poſ.cum ſi. Quia ad hæc reſpon
2 detur,† ꝗ diſpoſitio teſtatoris quò ad caſum nr̃m requirit co-
pulatiuè, ꝗ ille nobilis de la Turre eligendus, ſit egenus, pau-
per, & ſine officio, vnde ſi dicta verba & ſine officio, intelli-
gentur ſine officio, quod non ſit parui redditus, vt intelligit
Aluiſius, ſequeretur quòd illa verba nihil adderent in effectu,
& nihil operarétur, quia illæ duæ dictiones, ſ. egenus & pau-
per, abſq; expreſsione illius additionis, ſ. & ꝗ ſit ſine officio
ꝗ non ſit parui redditus, ét comprehendebant habentẽ officiũ
parui redditus, & ſimiliter excludebãt habentem officiũ opu-
lenti redditus, vt de ſe patet. conſideratur enim quantitas red-
dituum, vt cognoſcatur quanti appretianda res ſit. l. ſi fundũ
per fideicommiſſum, in prin.ff.de leg.1.l.ſi quos.C. de reſcin.
ven.l.qui bonis.ff.de ceſ.bo.l.pe.ff.de reb.eo.not.docto. in l.
preciarerũ.ff.ad legem Fal.& in l.2.C.de reſcin.ven.cùm ergo
ſemper verba interpretari debeant, vt aliquid operentur. l. ſi
quando.in princ.ff.de leg.1.c.ſi Papa. de priui.in 6. & per no-
tabilia verba declarat Bal.in rub.C.de contrah.emp.in 9.q.er-
go poſſunt intelligi verba prædicta ſine officio, ſ.magni, vel ét
nõ magni redditus, per quæ patet rñſio ad cõtraria.¶ Secundò
reſpondetur, ꝗ prout pro parte dicti Bartholomæi deductum
eſt, dictus Aluiſius tam ex redditu officij ſui quàm ex alijs ſuis
bonis, habet redditus vltra cétũ aureos ſingulis annis, & pro-
pterea non creditur Aluiſium ꝓbare poſſe, ꝗ attentis prædi-
3 ctis dicatur pauper, † cũ hoc committatur iudicantis arbitrio
inſpecta qualitate perſonarum, vt no.in d.auth.pręterea, cum
ſuis concord.& hoc tantò magis procedit in caſu nr̃o, in quo
teſtator vr̃ voluiſſe attendere magnam paupertatem, vt oſten-
dit illa multiplicatio verborum, ſ.pauper, egenus, & ſine offi-
4 cio, † nam multiplicatio verborum auget ſenſum, vt l.ſi ſtipu-
latus.in prin.& ibi no.gl.1.ff. de vſur.cũ ſi. Præterea videmus
ꝗ egenus dicitur ille, qui ſoluendo non eſt, vt probatur inſti.
qui.ex cau.manu.non licet.iuxta prin. vnde egenus accipitur
pro eo, qui eſt valde pauper, vt inquit Papias, cuius authorita-
te vtuntur ſæpenumero doctores noſtri, & maximè Archi. vt
patet ex notatis per eum in multis locis, & maximè 8. diſtin.
quo iure. & ibi ponit differentiã inter pauperem & inopem,
& nil allegat præter authoritatem Pap. facit l.in tantùm. in ſi.
cum ſi.ff.de rerum diui. ¶ Confirmantur prædicta, quia tem-
pore electionis dictus Aluiſius erat minus oneratus, carebat
enim onere filiorũ & vxoris, & in his attendi debuit tempus
electionis.c.dudum.el 1.de elec.c.ſi eo tempore.de reſcript.in
ſexto.& no.per Bar.in l.vſusfructus.in ſi.ff.de ſtipu.ſer. Bene
facit l.2.in prin.ff.de excu.tu. ¶ Accedit, ꝗ quia mens teſtato-
ris non fuit, ꝗ in iſto eligendo etiãſi eſſet nobilis de la Turre,
deberet attendi, ꝗ quãuis poſſet mediocriter viuere, ſi tñ non
poſſet viuere cum magno apparatu, vt cum multis famulis &
equis more nobilium admitteretur ad iſtud legatum, patet ꝗa
teſtõr habebat in bonis valorem ſepté millium ducatorum, tñ
in caſu deficientium liberorum maſculorũ non reliquit huic
eligendo, niſi iſtud legatum, ex quo vix percipitur redditus
annuus quadraginta ducatorũ, & reliquum voluit erogari in
alios pauperes. nam ſi intentio teſtatoris fuiſſet ꝓuidere huic
eligendo, ꝗ viueret ſplendidè & lautè cũ pluribus equis & fa-
mulis more nobilium, reliquiſſet ſibi amplum redditũ prout
5 facere poterat. † igitur ex qualitate legati declaratur mens &
intentio teſtatoris.l.cùm vnus.§.ſi.ff.de alimen.& cib. leg. &
l.ſi ſeruus plurium.§.ſi.ff.de leg.1. ¶ Inſuper reſpondetur, ꝗ ſi
illa verba teſtamenti diſponentia, ꝗ ſi reperiret aliqs pauper
nobilis qui eſſet de la Turre, &c. & ita vellet ſe denominari, &
deferre inſignia domus, & eſſet bonæ conditionis, deberet in
dicto legato præferri cæteris, intelliguntur de eo qui eſſet de
la Turre, id eſt de illa agnatione, de qua erat teſtator, vt in alio
cõſilio puto oſtendiſſe, & iſte Aluiſius poſito, ꝗ eſſet de la Tur-
re, tñ non eſt de illa domo, id eſt agnatione illorum nobilium
de la Turre, de qua erat teſtator, vnde non debuit admitti ad
legatũ. ¶ Præterea cùm dictus Aluiſius eſſet inimicus & odio-
ſus teſtatori, non intelligitur teſtatorem de eo ſenſiſſe, vt in
6 alio conſilio deduxi, ad quod circa iſta me refero. ¶ † Nec ad
hoc obſtat ꝗ teſtator fuit ſepultus in eccleſia, & quòd per hoc
præſumatur cõfeſſum fuiſſe ſacerdoti peccata, per quã cõfeſ-
ſionem & contritionẽ vr̃ remiſiſſe odium, quod habebat erga
b Aluiſiũ, adeo ꝗ illud odium [b] non impediret quominus po-
tuiſſet eligi dictus Aluiſius, per no.ꝑ Bal. in l.id ꝙd pauperib.
in 22.q.C.de epiſ.& cle.per id quod no.gl.inſti.de iniur.§.fin.
quia reſpondetur, ꝗ Bal.loquitur, qñ probatum eſt de confeſ-
ſione & contritione ſecuta poſt odium, & hæc probatio facta
non eſt, & non ſequitur, ſepultus fuit in eccleſia, ergo deceſsit
cõfeſſus & contritus, quia iſtud non cõcludit, vt eſt de natura
probationis.c.in præſentia.de prob. Præterea regulariter con-
cedenda eſt Chriſtianis ſepultura Chriſtiana, niſi ſint in caſi-
bus exceptis, qui plenè not.in c.ex parte. el 2.de ſepult. & non
reperitur ꝗ iſte ſit de illis caſibus, & licèt ille qui ſemel in an-
no non cõfitetur peccata, carere debeat Chriſtiana ſepultura.
c.omnis vtriuſq; ſexus.de pœni.& remiſ. tñ potuit eſſe quòd
confeſſus fuit prius peccata illo anno quo deceſsit, & poſtea
eodem anno ſuborta ſit cã dicti odij, & eodem anno deceſſe-
rit, & ſic nec verè nec præſumptiuè concludit dicta allegatio.
Item vltra prædicta ad principale obiectum reſpondetur, ꝙd
7 tempore electionis Aluiſius † erat abſens, & extra ꝓuinciam,
in qua abſentia fuerat per annos viginti vel circa, vt præſup-
ponitur, vnde non põt Aluiſius allegare, ꝗ debeãt extra ꝓuin
ciam de eo perquiſitionem & inueſtigationẽ facere. Pro quo
bene facit tex. notabilis. in l.ſi quis ad declinandam. C.de ep.
& cler. in verſi.ſin autem nullus. ibi dum litera dicit pauperi-
bus, qui in ciuitate ſunt, &c. vbi qñ teſtator voluit erogari in
pauperes eligendos, debet fieri erogatio in pauperes, qui ſunt
in ciuitate, in qua teſtator domicilium habuit. pro hoc etiam
facit id quod in ſimili no.Bar. in l.idemq;.ff.ꝓ ſoc. vbi inquit
per illum tex. ꝗ licet maritus teneatur adhibere medicos vxo-
ri ægrotanti, aliàs ſibi imputatur, & excluditur à lucro dotis.
†1 l.ſi ab hoſtibus.§.ſi.ff.ſol.mat.tñ † non tenet mittere ex̃ ciui-
tatem pro medicis, & ita ét eſt de mente Bar.in l. ſi ſeruum.in
ſi.prin.ff.de verbo. oblig. & in d.l.ſi ab hoſtibus.§.ſi.& in l.in
bonorũ.ff.de bo.poſ.& Bal.in l.iuris.C.qui admit.ad bo. poſ.
†2 ſic vidimus, ꝗ nõ eſt facienda excuſsio de bonis ꝗ ſunt † extra
territorium iudicis, de cã cognoſcẽtis, vt inquit Bal.in l. ſcien
dum.in prin.ff.qui ſatiſd.cog.arg.auth.præſente.C.de fideiu.
& per notata per gl.& doct.in l.ſi.C.de prin.agen.in rebus.&
per no.per Bald.in l.ſi.§.1.ff.ſi cert.peta.facit l.ſi fideiuſſor.§. ſi
neceſſaria.& quod ibi nota.ff.qui ſatiſda.cog.bene facit id ꝙd
†3 habetur † in c.coram.de elect. vbi ad electionem vocantur illi
qui ſunt in prouincia ad quos ſpectat electio, ſecus ſi ſunt ex-
tra ꝓuinciã ſaltem ſi commodè hoc fieri non põt, vt ibi no.&
in c.cum in eccleſijs.de præb.in 6.& tantò minus erat facien-
da inueſtigatio de dicto Aluiſio, cùm iam ſtetiſſet abſens à ci-
8 uitate tam lõgo tempore, & per lapſum † decennij præſume-
c batur deſijſſe habere animum redeundi [c] l.2.C. de incolis. &
expreſsè no.gl.in l.3.eo.tit.& Bar.in l.lex Cornelia.§.ſi tñ. ff.
de iniu.cum ſi.& ſic non põt.dici ꝗ cenſeretur eſſe in ciuitate
teſtatoris, tãquã receſsiſſet aío in breui redeundi, iuxta ea quæ
habentur in l.ex facto proponebatur.ff.de hæred.inſtitu.& l.
9 quæſitum.§.ſi.ff.de leg.3.l.debitor.ff.de pig. ¶ † Et per hæc pa
tet non obſtare id quod dicitur allegari per partẽ aduerſam. ſ.
ꝗ quamuis Aluiſius neget inquiſitionem de ſeipſo factã fuiſſe
per eos qui dictam electionem fecerũt, tñ onus probandi ſibi
non incumbit, ſed ꝗ incumbit dicto Bartholomæo onus pro-
bandi fuiſſe de dicto Aluiſio factam inquiſitionem quaſi fun
data ſit intentio Aluiſij, per l. ex facto.§. ſi quis autem.ff.ad
Treb.cum ibi no.per Bart.& per no.per Bart.in l.qui duos. §.
cum in libello.ff.de rebus dub. Nam vt s̃.dixi, de eo non erat
facienda electio, nec inquiſitio ex cauſis ſuperius deductis.&
poſito quod fieri debuiſſet, tñ onus probandi quod facta non
d fuerit, incumbit Aluiſio hoc neganti, [d] quia † qñ negatiua eſt
†4 fundamentum intentionis alicuius incumbit onus probãdi.
allegant l.hoc iure.& l.ita ſtipulatus.ver.quod ſi ab initio. ff.
de verb.obl.& in auth.hoc ſi debitor.C.de pig.no.Innoc.in c.
ſuper his.de accu.& Io.And.in c.bonæ.de elec.& Bart.in l. illa
ſtipulatione ſi Calendis.ff.de verbo.obliga. & tantò magis in
casu

casu nostro, in quo Bartholomæus possidet per no. per Bart. id l. si inter. ff. de reb. dub. & vterq; allegat euenisse conditionem fideicommissi ad suam vtilitatem, & si vterq; est in pari causa, meritò in pari causa potior est conditio possidentis, vt in regula, in pari. & l. siue autẽ. §. si duobus. ff. de pub. ¶ Et nihil in contrariũ facit per id, quod habetur in d. §. si quis aũt. & id q̃d no. in d. §. cum in libello. nam in d. §. si quis autem. verius intellectus illius §. est, q̃ illa cõditio si decesserit sine filijs, iniuncta hæredi per fideicõmissum grauato, intelligitur sine filijs, s. superuiuẽtibus. & ideo siue appareat, q̃ filij hæredis prædecesserint, siue appareat, q̃ simul cum patre perierint, obtinet fideicommissarius, quia verum est dicere, q̃ hæres decessit sine filijs superuiuentibus, licèt simul cum patre perierint, & iste est casus dicti §. si quis aũt. vt ibi ẽt declarant moderni. & bene facit d. l. si inter. de reb. dub. ¶ Præterea etiamsi adhæreamus verbis Bar. in d. §. si qs autem. ibi præsumptio est pro eo qui allegat euenisse conditionem fideicõmissi, & in casu nr̃o vterq; pro se allegat euenisse conditionẽ fideicõmissi, ergo in pari cã

10 potior est cõditio possidentis, vt proximè dixi. ¶ † Rursus dicta electio facta est iam sunt decem anni, & vltra interueniente possessione Bartholomæi, ergo præsumi debet omnia solenniter fuisse acta, per id q̃d habetur in l. si filius. C. de pet. hær. & in l. qui aliena, in princ. ff. de acquir. hære. & in c. in præsentia. cum ibi no. per doc. de renun. & no. doc. in c. illud. de præsum. cum si. Postremò non obstat, q̃ si dictus Bartholomæus retineat dictum legatum, vxor eius quæ primò fuerat vxor testatoris possidebit dicta bona, de quibus est quæstio, quod esse vr̃ contra voluntatem testatoris, qui reliquit vsumfructũ dictarum rerum dictæ suæ vxori, & si transiret ad secunda vota, voluit cã priuari vsufructu prædicto, quia r̃ndeo, quod si dicta dña non transiuisset ad secunda vota, habebat ex dispositione testatoris suo iure vsumfructũ, quem quidem perdidit ꝑpter transitũ ad secunda vota, & licèt dicta bona data fuerint Bartholomæo, vt pauperi per consortium, tñ non est verum dicere quòd dicta dña recuperauerit dictum legatum, aut dicatur habere vsumfructum quẽ sibi testator reliquit, quia imò pleno iure dicta bona spectant ad dictum Bartholomæum, & si ipse decederet, transiret ad hæredes suos, & remaneret penitus

11 exclusa dicta dña, & † postq̃ Bartholomæus est ille qui habet titulũ, quamuis etiã vxor secum habitet, ipsa non dicitur possidere, sed iure familiaritatis tenere. l. qui iure familiaritatis. ff. de acqui. pos. & l. & habet. §. hostes. & ibi Bar. de preca. & l. si mulieri. & quod ibi no. ff. quib. mod. vsusfru. amit. & declarat Ang. in l. assiduis. C. qui potio. in pig. habe. & Bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. & sic mulier ex transitu ad se-

12 cunda vota non remanet impunita. & posito † q̃ dici posset eam aliquod commodũ sentire ex persona secundi viri, tamẽ hoc non est absurdum, quòd illud q̃d ex persona mea consequi non possum, consequar ex persona alterius facientis actũ nomine suo, non meo, saltem q̃n ex hoc non resultat idem effectus, sicut si per me consequerer, prout in casu nostro. l. Aristo. & ibi no. ff. quæ res pig. oblig. pos. l. non putauit. §. si exhæredatus. ff. de contra tab. l. quæsitum. ff. de in ius voc. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Consului. s̃. lib. 6. cons. 213.

b ¶ Odium. Vide s̃. lib. 6. cons. 189. num. 9.

c ¶ Redeundi. Bar. Lucas de Pe. d. l. 2. Bal. cons. 504. lib. 1. consil. 311. cons. 313. lib. 4. Maria. Soc. c. fi. col. 7. de fo. compe. Car. Flo. in supersct. decreta. ver. Gregorius. col. 3. nu. 5. cons. 35. limitat Fel. c. dilectus. 2. col. u. de rescri. Ias. cons. 77. col. fi. lib. 3. Ruge. de Mota rep. §. si qs tutelam. in l. hæres absens. nu. 87. cum seq. de iudi.

d ¶ Neganti. s̃. li. 2. cons. 37. nu. 13. Cor. cons. 89. lib. 3. And. Tiraq. tract. retract. §. 32. nu. 95. adde infrà eod. cons. 123. num. 2.

EPITOME.

¶ Si duo notarij sint rogati insolidum, quilibet eorum sine altero potest publicum instrumentum inde conficere.

CONSILIVM XCII.

1 Videretur prima consideratione dicendum super narratis in themate dictum instrumentũ authenticatum per vnũ tantum ex dictis duobus tabellionibus de contractu rogatis fidẽ non

1 facere, quia † † necessaria videbatur saltem subscriptio alterius tabellionis pariter de eodem contractu rogati, per id quod habetur in l. si quis ex argentarijs. iuxta princi. ff. de eden. vbi si plures erant argentarij, qui librum argentariæ conficerent, & petatur editio libri rationum argentariæ per aliquẽ, cuius ratio ibi descripta sit, debent omnes editionem, id est, copiam libri facere, aut editioni factæ ab vno eorum debent alij se subscribere. vnde ex illo tex. colligit ibi Bal. & Ang. quod si plures sunt notarij rogati de eodẽ instrumento, non est necesse quòd quilibet per se scribat totum instrumentum, sed sufficit quòd vnus scribat, & alius se subscribat.

2 ¶ Pro hoc facit † etiam id quod habetur in c. q̃m cõtra. de probat. & quod ibi not. Host. & Ioan. And. & alij post eos. nam ibi in tex. dicitur, quòd duo viri adhibentur ad acta iudicij scribenda, & quæruntibi præfati doct. vt ponit ibi Io. Andr. super verbo, conscribant, an sufficiat alterum ex ipsis duobus scribere? & dicunt quòd non, sicut quando plures arbitri sunt electi, non sufficit vnum ex eis pronunciare, allegant l. non cogendum. §. item si in plures. ff. de arbi. sed voluerunt allegare. l. nõ distinguemus. §. cum in plures. ff. de arbi. dicunt tñ quòd sufficeret, si vnus scribat, & alter subscribat, & attesteturcoram eo sic actum fuisse. c. cum ab vno. de re iudic. lib. 6. & ita etiam tenet Ant. de Bu. in d. c. q̃m contra. circa 4. col. in ver. quæro an sufficiat, & etiam do. Abb. ibi in prin. pe. chartæ. in vers. quæro an isti duo viri. & Bald. & Salic. in l. iurisiurandi. de test. ¶ Pro

3 hoc etiã † facit id q̃d no. Ant. de Bu. in c. inter dilectos. de fide instr. in antepen. col. in vers. quæro an quis possit scribere instrumenta, &c. vbi dicit se putare, q̃ si duo notarij sunt rogati de eodẽ cõtractu satis sit, q̃ vnus scribat, & postea ambo se subscribant, & dicit q̃ ita seruat Bononiæ, & pro hoc allegat not. per gl. in §. nos autem. in auth. de tabel. in verbo, per se. ¶ Sed præmissis non obstantibus cõtrariũ, puto esse de iure verius in

4 casu de quo quæritur, nam præsupponitur q̃ † ambo notarij prædicti fuerunt insolidum de dicto contractu rogati, quò fit vt vnius solius scriptura habens sua essentialia, fidem publicã faciat absq; eo, quòd alterius subscriptio interuenerit, q̃a non est dubium, quòd vnus solus notarius publicus scripturã publicam & authenticam efficere potest de eo, de quo à partibus rogatus extitit, vt in d. c. q̃m contra, & in c. 2. de fide instru. & in auth. de tabel. §. pen. partes etiã hoc voluerũt, q̃ vnius solius scriptura sufficeret, quia cuilibet insolidum attributa est po-

a testas à partibus rogando eos insolidum, [a] & sic in actu prædicto concurrit voluntas partiũ & potestas. Quod autẽ istud sit verum, probatur per d. l. Pedius. aliàs incipit, parui. §. fin. cũ l. sequenti. ff. de arb. & per d. l. non distinguemus. §. cũ in plures. ff. de arbi. vbi q̃n plures sunt electi arbitri, quamuis vnus solus nõ possit ꝑnunciare, tñ fallit, nisi actum sit quòd q̃libet possit, & paria sunt dicere quilibet, & dicere insolidum, vt l. si pluribus, in prin. cum gl. ff. de leg. 2. & ideo apparet quod Io. And. & alij doc. in d. c. q̃m contrà. dum decidunt, non sufficere vnum scribere ex illis duobus electis ad acta causæ scribenda, sicut nõ põt pronunciare ex pluribus arbitris, per dictũ §. cum in plures, intelligunt scdm quod declaratur in tex. allegato per eos, s. nisi sit data potestas insolidũ. Nam fuit intentio partiũ, quòd vnus solus possit sine alio, sed ideo adhibuerunt duos, quia cõtingere posset, q̃ si vnum tantùm adhibuissent, illius notarij copia fortasse haberi non posset, vel quod negligentia aut casu fortuitò rogationes eius deperderentur, ideo cautius agere volentes adhibuerunt duos insolidum. ¶ Con-

5 firmantur † prædicta, quia notarij censent iudices inter ipsas partes, quæ eos adiuerunt, vnde appellantur iudices chartularij, vt no. gl. & doc. in l. 1. ff. de iud. & in l. rem non nouam. C. de iud. & in l. fi. C. vbi & apud quem in inte. resti. est neces. & q̃ de tabellionibus iudicetur vt de iudicibus, not. Io. An. post Nicolaum de Matarellis, in additioni. Speculator in titul. de instr. edit. §. instrumentum. in addi. incip. in gl. &c. sed quãdo plures iudices delegantur in causa vna aut delegantur simpliciter, tunc solus non põt per se iudicare, quia nõ habent exercitium iurisdictionis insolidũ. vt l. duo ex tribus. ff. de re iudi. & in c. causam matrimonij. de offi. deleg. sed si delegantur cũ clausula q̃ quilibet insolidum possit, tunc quia exercitium iurisdictionis competit insolidum põt vnus solus sine alio. c. cũ plures. cum glo. in verbo consimili. de offic. delega. in 6. & legitur & nota. in cap. prudentiam. in princ. eo. tit. in antiquis. si autem rebelliones æquiparentur iudicibus ordinarijs, tunc expedi-

expeditum esset, quòd indistinctè qlibet intelligeretur habe-
re iurisdictionem & exercitiũ insolidum. l. 1. ff. de offi. consul.
& traditur plenè per Barto. in repetitione. l. 1. §. si plures. ff. de
6 exer. ¶ Comprobantur prædicta † per id, quod habetur in l.
pluribus. cum gl. ff. de procu. & in c. si duo. in prin. eo. ti. lib. 6.
vbi si duo simul constituuntur ꝓcuratores, distinguitur, aut
adiecta est hæc dictio insolidum, aut non. primo casu vnus so-
lus potest mandatum exequi sine alio. secundo verò casu non
potest, sed in casu nostro fuit adiecta dictio insolidum, ergo
vnus potuit omnia sine reliquo perficere. Ex quibus patet re-
sponsio ad allegata in contrariũ, quia procederent qñ non fu-
issent rogati insolidum, sed simpliciter, vt ex iam dictis patet.
Ex quibus concludo dictũ instrumentum plenã fidem facere
& extensionem mereri dicta exceptione non obstante. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Insolidum. aliàs secus. ĩ. eo. cons. 124. num. 4.

CONSILIVM XCIII.

Confirmatio præcedentis.

REPETITVS in causa Mutinensi super qua aliàs
consului, videlicet, vtrum vnus ex duobus nota-
rijs rogatis insolidũ potuisset instr̃m in publicã
formam redigere, & ei fidem esse adhibendam
absq; subscriptione alterius notarij, visis dubita-
tionibus circa id mihi transmissis, non discedo à prima con-
clusione, imò in ea firmus resideo per ea quæ in priore consilio
dixi, & etiam per infra dicenda. ¶ Nam non obstat dum dici-
1 tur ꝙ officium & potestas † tabellionis etiam qñ competit plu
ribus, quãuis nõ sit expressum, q. qlibet posśit expedire insoli-
dum, debet intelligi ꝙ posśit insolidum, quia est officium pu-
blicum. l. generali. C. de tabu. li. 10. l. non aliter. ff. de adopt. si-
cut dicimus in pluribus iudicibus ordinarijs. l. 1. ff. de offi. con
sul. l. Imperator. ff. ad municip. & plenè traditur per Bart. in l.
1. §. si plures. in repet. ff. de exer. sicut ẽt videmus in plurib. tu-
toribus. l. fi. C. de auth. præst. l. 1. C. si vnus ex plu. tuto. & tñ vi-
demus ꝙ qñ plures iudices etiam ordinarij insimul aditi sunt
à partibus & insimul processerunt, debent oẽs simul iudicare,
nec vnus solus per se posset. l. Pomponius. aliàs incipit, si vni.
ff. de re iud. & declarat Spe. in tit. de sen. prola. §. sequitur. ver.
quid si sunt duo. & Bald. in d. l. fi. & in d. l. 1. in prin. ff. de offi.
consul. cum si. & similiter plures tutores & argentarij qui ges-
serunt & administrarunt, qñ edunt librum rationum, debent
oẽs edere aut editioni factæ ab vno eorum se subscribere. l. si
quis ex arg. iuxta prin. ff. de eden. & sic non vr̃ posse dici ꝙ ibi
non haberent officiũ insolidũ, quia ad hæc r̃ndeo, ꝙ quantum
ad propositum non est differentia inter plures arbitros & plu-
res iudices ordinarios vel delegatos, quia etiam qñ essemus
in casu, in quo vnus ordinarius per se posset iudicare, si fuisset
per se insolidum aditus, vel ẽt vnus ex pluribus delegatis po-
tuisset solus procedere, vt quia fuissent dati cũ clausula, ꝙ oẽs
vel duo, vel vnus exequerentur, iuxta tex. in c. cum plures. de
2 offi. deleg. in 6. & fuisset vnus solus aditus per partes, † tamen
videmus, ꝙ in dictis casibus si partes simpl̃r adiuerunt plures
ex dictis iudicibus ordinarijs vel delegatis qui simul proces-
serunt, non habebunt hoc casu exercitium iurisdictionis inso
lidum, & non poterit vnus solus iudicare, sed oẽs illi qui pro-
cesserunt debent adesse in iudicando. d. l. Pomponius. & d. c.
cũ plures. quia partes simpliciter procedendo coram eis simul
& adeundo simpliciter eos, simul, videntur velle, ꝙ oẽs simul
3 iudicent, vt in dictis iuribus. Istud idem † seruatur in arbitris,
quia si plures sunt assumpti arbitri cũ clausula, ꝙ qlibet inso-
lidum posśit expedire, quãuis si vnus solus ꝓcedat & iudicet,
valeat id quod gestum est propter illã clausulam, s. quod qui-
libet posśit insolidum, vt l. non distinguemus. §. cum in plu-
res. ff. de arbi. tñ si hoc casu coram ipsis pluribus arbitris simul
processum est, seu arbitri ipsi oẽs simul ceperunt cognoscere,
nõ poterit vnus solus iudicare, sed omnes, ita notabiliter vult
Bar. in l. sed si ita. ff. de arbi. vbi ita limitat illum tex. & d. l. non
distinguemus. §. cum in plures. quæ duo iura cõcordat, & mo-
uetur ipse per d. l. Pomponius. quæ loquitur in ordinarijs, vt
ibi no. ex hoc ergo euidenter apparet, ꝙ quantum ad propo-
situm nostrum non est differentia inter ordinarios delegatos
vel arbitros, & tamen nos videmus, ꝙ Ioan. And. & alij docto.

* * cõiter maximè in c. qñ contra. de proba. volunt idem esse in
pluribus notarijs. q̊d est in pluribus arbitris, per d. §. cum in
pluribus. vt retuli in priore cõsilio, & constat ꝙ in arbitris plu-
ribus assumptis cũ clausula illa. s. ꝙ quilibet vestrum seu inso-
lidum posśit, verum est dicere vnum solum ex pluribus posse
totum perficere. d. l. sed si ita. & d. §. cũ in plures. ergo cũ dicti
notarij fuerint rogati insolidum, potuit vnus solus scribere &
perficere. ¶ Nec ob. si diceretur, ꝙ ex quo ambo simul fuerunt
rogati, vr̃ quòd vnus solus non posśit, sicut non potest vnus
solus ex pluribus arbitris insolidum assumptis, qñ simul cœ-
perunt cognoscere, & sicut ẽt nõ potest vnus ex pluribus ordi-
narijs vel delegatis cũ dicta cl'a assumptis, qñ simul cœperunt
cognoscere, vt dictum est, quia r̃ndeo, quòd in casu nostro nõ
põt dici, ꝙ dicti notarij fuerint à dictis partib. adhibiti simul
& non insolidum, quia imò fuerunt adhibiti insolidũ, vt pa-
4 tet ex verbis rogitus notarij, dum dicit, insolidum. & licèt † sit
adiecta alia dictio, s. vna, quæ denotare vr̃ vnitatẽ seu simul-
tatem. l. fi. C. de impub. & alijs substi. l. Lucius. §. quisquis. & l.
si pluribus. in prin. ff. de leg. 2. tñ propter dictionem insolidũ,
quæ etiam adiecta fuit apparet datam fuisse duplicem pote-
statem notarijs, s. faciendi simul, & ẽt faciendi per se insolidũ,
& sic potuit notarius eligere velle authenticare instr̃m simul
cum alio notario, vel per se solum, & sic insolidum, probatur
in simili. in l. recusare. §. Titius cum ibi no. per Bart. ff. ad Tre.
†1 † vbi si testator dixit: Substituo Titium filio meo impuberi
pupillariter, vulgariter, & per fideicommissum, & contingat
filiũ decedere in pupillari ætate, intelligitur data electio sub-
stituto veniendi per fideicommissum, vel ex directa pupillari.
ꝓut maluerit, vt ẽt plenè declarat Bart. ff. de vulg. & pup. in l.
Centurio. in versi. Quartò principaliter quæro. &c. Et iõ illud
quod dicitur in d. l. si pluribus, in fine prin. non habet locum,
qñ esset adiecta. quilibet dictio, vel insolidũ, vt ibi in princ. cũ
gl. & hoc mõ partes non videntur se statim corrigere, sed am-
pliare. cùm igitur appareat mentem partiũ fuisse, quod quili-
libet notarius posset per se insolidum facere, non possumus à
5 mente partium recedere cũ notarius † potestatem suã habeat
regulare, scd̃m quod à partibus rogatus est, vt in auth. de tab.
§. nos autẽ. & quod ibi no. & notatur in l. si ex precio. C. si cer.
pet. sicut arbitri habent regulare suam potestatem, quemad-
modũ in cõpromisso eis demandatur à partibus. d. l. nõ distin
guemus. §. de officio. & c. cùm dilectus. de arbi. & ideo si par-
tes volentes litigare coram vno tm̃ ex pluribus iudicibus or-
dinarijs vel delegatis cum clausula supradicta, litigarũt corã
duobus, modò simpl̃r coram eis simul tanq̃ coram vno corpo-
re, sed eo acto ꝙ litigabant corã quolibet eorũ insolidũ, & sic
non simul, posset vnus ex eius tm̃ iudicare, & sñía valere, ꝑ
quã sñíam causa perimeretur. per rationẽ. d. §. cum in plures.
& quia hæc fuit voluntas partiũ, à quibus pendebat adire quẽ
ex dictis iudicibus vellent, & cãm terminari facere, per quem
vellent ex dictis iudicibus, qui de causa cognouisset. d. l. 1. ff.
6 de off. consul. & d. c. cum plures. ¶ Et hoc † comprobat̃ per id,
quod notabiliter voluit Ang. & Io. de Imo. & Paul. de Cast. in
d. l. Pomponius. vbi limitando id quod habetur in d. c. cũ plu-
res. dicunt quòd si plures fuerunt iudices dati cum dicta clau-
sula, quod vos vel alter vestrum in causa procedat, est locus
præoccupationi. & vno iudice præoccupãte & incipiente co-
gnoscere. alter se intromittere non põt, nisi primus q̃ præoc-
cupauit fuerit impeditus, vt dicit tex. in d. c. cum plures. tamẽ
hoc fallit scd̃m eos, nisi de partiũ volũtate alter procederet, qa
tunc virtute ꝓrogationis iurisdictionis posset etiã alius iudex
q̃ primus procedere, q̃uis primus non esset impeditus. allegãt
notata in d. c. prudentiam. ita igitur in proposito q̃uis illi duo
notarij fuerunt à partibus vna rogati, tñ quia apparet ꝑp di-
ctionem insolidũ, quod voluerunt vnũ solũ posse per se actũ
seu scripturã perficere, debet posse vnus solus virtute dicti con
7 sensus partiũ hoc posse. ¶ Per prædicta † etiã patet non ob. d. l.
si quis ex argentarijs, quia ibi oẽs tutores simul administra-
runt, & ideo est idem q̊d in iudicibus, vt dictum est. Præterea
ibi nõ habebant illi tutores limitatã potestatẽ à partib9, sicuti
in casu nr̃o recipiũt tabelliones qualificatã potestatem à parti-
bus, & sicuti recipiunt arbitri, & ideo in casu nr̃o tabelliones
habent non solũ à lege potestatẽ insolidũ, sicuti dictũ est s̃. ꝑin
iudicibus, per d. l. 1. ff. de offic. consue. sed etiam habuerunt à
partibus expresśè limitatum exercitium iurisdictionis. sed ꝙ
quilibet

quilibet insolidum exerceret, & ideò aliquid debet operari hæc limitatio data à partibus vltra illam quæ data erat à lege, 8 sicut † dicimus quod qñ cum ꝓhibitione alienationis inducta à lege cōcurrit ēt ꝓhibitio partiū paciscentiū q̃ res nō possit alienari, operabitur plus a q̃ sola prohibitio legalis, vt singulariter not. Bal. in c.1.§. præterea. de capit. Corradi. in ver. quæro si est appositū pactū, &c. vbi dicit q̃ si per pactum fuit expressè actū q̃ feudū non posit alienari, non poterat vasallo infeudari, licèt alias de iure cōi posset infeudari, quamuis etiam ius cōe prohiberet alienationem vt pactum aliquid operetur. allegat in simili no. per gl. in l.4.§. quæsitum. si quis cau. & id qđ no. doc. in l.1.§. denunciatio. ff. de oper. no. nun. & idem bene facit id quod no. doc. maximè Ioā. de Imol. in l. filiusfa.§. diui. ff. de leg.1. in 2. col. per l.2. C. de vsuca. ꝓ empt. cum si. ista autem limitata potestas scribendi insolidū, modò fuerat à partibus data dictis tutoribus seu argentarijs in casu d.l. si quis ex argentarijs. ¶ Præterea si aliter diceremus, sequeretur quod si in casu nr̃o contrahentes expresse rogassent, notarius insolidum exprimendo q̃ vnus solus ex eis posset sine subscriptione alterius perficere, q̃ tñ non faceret fidē scripturā vnius tm̃, q̃ esset derisorium dicere postq̃ notarij sumūt potestatem à partib. vt hr̃ in d.§. nos aūt. & si aduersarij fateant̃ q̃ vbi illa verba fuissent expressa, potuisset vnus notari9 solus perficere, ēt oportet q̃ fateantur hoc fieri posse in casu nr̃o, qa æquipollenter hoc fuit expressum ꝑ dictā dictionem, insolidum, vt patet in d.§. cum in plures. ¶ Nec dicat̃ q̃ fuerunt adhibiti duo notarij propter suspitionē vnius tm̃, quia rn̄sio patet ex dictione insolidū, quā non adiecissent. Et prædicta pro 9 cedunt siue tractetur de materia pœnali siue de alia, † & attento q̃ ista pœna non fuit adiecta dationi pecuniæ sed aliarū rerū, & ēt facto est exigibilis cū conuenerit. l. Lucius. ff. de ac. emp. l.4.§. fi. ff. si quis cau. & plenè no. doc. in l. stip. ista.§. alteri. cum suis vulgatis concordantijs. ff. de ver. obl. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Plus. Cepol. causa ciui. cons.55. col.11. nu.28. Alex. l. quidam ita.§. si. col.1. ad treb. Gui. Pap. con.102. Cur. sen. cons. 66. nu. 17. Ias. l. filiusfa.§. diui. col. 5. nu.34. col.2. de le.1. cons.227. col. 2. lib.2. Dec. l.1. C. qui admi. c. pastoralis. col.5. de excep. c. per sonas. in princi. de app. consi.349. col.1. cons.503. col.3. Fran. Rip. l. qui Rom.§. duo fratres. de ver. obli.

SVMMARIVM.

1 *Possessoriū non datur pro actione personali, nisi sit iuncta iuri reali.*
3 *Testes singulares non iunguntur.*
5 *Enunciatiua non probat inter alios etiam in antiquis. nu.6.8.*
8 *Antiquum dicitur quod excedit centum annos.*

CONSILIVM CXIIII.

REPETITVS in causa appellationis, vtrum pallegata ꝓcedāt stante q̃ in appellationis causa actor per duos alios testes conatus est ꝓbare q̃ dictus Checus cōfessus est pn̄te Pe. de Bologninis se ab eo. Pet. cōducere dictas petias terrę ad affictū & ad tp̄s 29. an. in perpetuū ad renouandū ꝓ libris 29. vel a circa & vno pari caponum. Nam, vt superius a dictū & ostensum est ex duplici capite talis probatio testiū non iuuat, tum quia statutū vetat per testes probari in cāis excedentib. summam centū librarū, tum ēt quia cōtractus emphyteuticus nō pōt per testes probari, vt s̄ dixi. Nec ob. si pars aduersa diceret q̃ non agit̃ de probando contractum emphyteuticum, sed de ꝓbando quasi possessionē iuris percipiendi dictū affictū rōne cuius quasi possessionis dicti Ioā. de Laude debeat sibi ad affictū candēnari dicta dn̄a Mina. Quia cum reuerēta, si pars aduersa hoc dicere, minus congrue loqueret̃, qm̄ in casu nr̄o obligatio qua (vt dr̄) tenebat̃ dictus Checus & successiuè eius 1 hæredes, erat obligatio ꝑsonalis † quæ orit̃ ex contractu locationis, vnde pro dicta obligatione personali nullū est ꝓditū à iure remedium possessoriū, quia nō dicit̃ possidere nec quasi possideri. l. fi. ff. quorum bonorū. vn̄ dubitauit ibi Bart. pone † 1 aliquis tenetur mihi dare † quolibet anno vnū par Caponū, an si postea cessauit in solutione, mihi competat remedium,

b possessorium, & determinat q̃ non b per illū tex. nisi ego vltra obligationem personalē haberē in persona dicti obligati ius aliquod reale: vt quia esset meus ascriptitius, vel esset meus vasallus quia tūc bene dicor in tali iure habere quasi possessionem, & cōtra eum est mihi proditū remediū possessoriū, & ita loquit̃ tex. in c. querelam. de elect. & idē tenet Iac. de Are. Cy. & Bal. in l. si certis annis. C. de pac. & Bal. in l. iubemus. ī prin. † 2 de sac. san. eccl. Cy. & Bal. † in l.2. C. de seruit. & aqua. & Bald. in l.1. C. per quas perso. no. acqui. Io. And. & cano. in c. puenit de censi. ¶ Ex quib. infert̃ q̃ frustra tractatur de probatione quasi possessionis iuris percipiendi affictum ad hoc, vt ex illa quasi possessione probata posit condēnari dicta do. Mina ad affictū. Nulla ergo act. cōpetere pōt dicto Io. nisi ꝑsonalis cōdictio. ex l.1. C. de iure emph. qm̄ vt ibi dixit Bar. & doct. ex cōtractu emphyte. non orit̃ alia actio nisi cōdictio ex illa leg. 2 ¶ Præterea † si lex prouidit q̃ contractus emphyteut. debeat c probari per instr̃m, & sic prohibet c probationem per testes vt dixi supra videretur prohibere posse probari per testes quasi possessionem iuris percipiēdi affictum emphyteuticū, & oīa per quæ in effectu peruenit̃ ad ꝓbationē iuris emphyteutici. l. oīno. ff. de spon. & C. de natu. lib. l. legē. cū si. al's. n. delusoria fuisset legis prouisio, q̃ non est dicendum. l. cū ꝓtor. ff. de iudi. Præterea ēt dicti duo vltimi testes sunt singulares, vt patet ex loco tp̄e & cōtestib. de quibus quilibet ipsorum attestat̃ & per cn̄s fidē non faciunt. c. cū dilectus. de elec. c. licèt cām. 3 de ꝓba. ¶ Et licèt alibi † sit longa qō an & qn̄ vna ꝓbatio imperfecta posit iungi cum alia probatione imperfecta, adeò q̃ vna perfecta ꝓbatio resultet, de quo plenè ī ca. fi. de succes. ab intest. & in c.1. de app. & in c. veniens. de test. & ꝑ legistas ī varijs locis, tñ oēs fatentur q̃ vbi plures testes sunt singulares, nunq̃ probatio imperfecta facta per vnum iungit̃ alteri ꝓbationi imperfectæ factæ per aliū, per ꝓdicta, vt notanter declarat post alios do. Abb. in c. antepe. de ꝓba. in 4. col. Productū est ēt ꝑ partē aduersam instr̃m locationis factæ per Robertum de Saliceto præfato Checo; & licèt fortè posset esse verum, q̃ hr̃des Chechi essent obligati hr̃dibus d. Roberti locatoris, tñ non pōt dici q̃ sint obligati d. Ioanni de Laude, quia non est probatū q̃ ipse sit vniuersalis nec singularis successor. d. Roberti in iure locationis ꝓdictæ. Solū. n. productū est quoddā assertū instr̃m. in quo quędā do. Thiara asserens se matrem & tutricē Francisci pupilli filij & hr̃dis quōdā do. Iaco. & hr̃dis Vrbani & Andreæ quondā dicti Roberti, &c. vēdidit & transtulit dicta iura & petias terrarū in Ioānē de Bologninis, &c. Nam per hoc non est probatū q̃ dictus Ioannes de Laude sit singularis successor Roberti in dicto iure locationis. Primò 4 † quia cū dictus cōtractus factus fuerit super reb. immolib. pupilli necessaria erat tutricis authoritas & decretum iudicis &c. tā de iure cōi q̃ ex forma statutorum. l. lex quæ tutores, de admi. tut. l.1. de rebus eo. cū vulg. sed non est probatum q̃ illa mulier fuerit mr̃ & tutrix dicti pupilli, & sic q̃ assumpserit tutelam seruatis solennitatib. de quib. in auth. mat. & auiæ. C. qn̄ mulier tute. off. fun. pōt ergo dict9 cōtract9 fuit nullus. at 5 tēto q̃ † dicta verba enunciatiuè ꝓlata in instr̄o ꝓdicto inter al's personas fidē non faciūt, licèt inter easdē sic. l. magnā. C. de cōtrahē. & cōm. sti. & plenè no. in l. ex hac scriptura. ff. de don. in l. ex his. C. de testa. mil. & in l.1. C. de fal. cāa adiec. leg. & cano. plenè in d. c. fi. de suc. ab intest. & attēto q̃ ista erat solennitas extrinseca. quæ nō præsumit̃ nisi probet̃. l. q̄cunq;.§. fi. ff. de publi. in l. sciendū. cū materia. ff. de ver. obli. & in proposito declarat pulchrè Spe. in tit. de proba.§. fi. ver. sed pone iudex. vbi dixit, pone q̃ in sn̄ia reperit̃ q̃ iudex dixit, cōdēno Titiū tutorē Sempronij, qui satisdedit, & inuētariū confecit. vtrum per hoc probet̃ q̃ erat tutor? determinat no. quod nō. quia est solēnitas extrinseca, vt dixi. ¶ Oportebat ēt de necessitate probare q̃ dictus pupillus fuisse. nepos & hæres in esse ctu dicti Roberti probando q̃ alij filij dicti Roberti de quib. in dicto instr̄o sit mentio, decessernt tunc temporis. adeo q̃ hæreditas Roberti esset consolidata in personam dicti pupilli mediantibus additionibus factis re vel verbo, secundum ea quæ habentur in l. pro hærede. & in l. gerit. de acquir. hæred. 6 quæ minimè sunt probata nec dedicta. ¶ Nec obstat † si diceretur quod ista præsummuntur ratione antiquitatis, quia respondeo, quod cum reuerentia hoc non reperitur iure cautum quo ad materiam nostram: imò contrarium expresè voluit

luit Bal. in l.2.C.de legi.hæred.vbi dicit q, licèt alias sciētia & patiētia alicuius cũ diuturnitate tēporis faciat psumi interuenisse à principio cõsensum ipsius patientis.vt l.filius.C.de peti.hær.& ibi hoc no.Bal.in l.qui aliena.in prin.ff.de acq.hęr.& no.Bar.& scribentes in l.1.C.qui admit.tñ vbi non interueniret dicta sciētia & patientia dictus consensus p solennitate requisitus non præsumeret ex diuturnitate tpis alleg.l.nõ
7 hoc.C vñ legi.Itē scdm † aliquo, in snía de antiquo lata psumit solennitas actorũ scdm opi.Host.in c.cũ inter.de re iu.& in c.in præsentia,de renun.& legistæ no.in l.emancipatione.C.de fi.instr.& plenè no.doc.in c.qm contra de proba.& in c.cũ iure.de of.dele.nã posito.q, illa opi.sit vera,à qua tñ plures recedũt,qñ snía fuit lata cõtra absentē, attamen nihil facit ad materiã nrãm,quia prædicta procedunt inter easdem personas inter quas est lata snía,sed quo ad alias personas non cap.quis.&c.cùm super,de re iu.l.2.C.quib.res iud.no.noc.Præterea non mirandum si illud procedit in snía, cũ pro snía transacta in rem iudicatam semper præsumant c.bonæ.de elect.ca.cùm inter.& c.sicut de re iud.l.Herennius.§.Caia.de euict.& quia semper pro iudice præsumit.d.c.in præsentia.& l.2.C.de offi.ciuil.iud.nos aũt loquimur in contractu celebrato inter alias personas,non aũt in snía lata inter easdem personas. Itē
8 illud q, dicimus † enunciatiuè prolata in instris.antiquis pręsumunt,vt no.doc.in c.cum olim,in gl.1.de censi.illud procedit in his in quib.non requirit plena pbatio.sed sufficit pbatio per adminicula & per famã,vt in probatione confiniũ,vt in c.cùm cãm,de proba.ita dixit gl.in c.si Papa,in verbo pbata,de priuil.in 6.& expresius no.do.Ant.in c.fi.de succes.ab intest.itē vt singulariter dicit Bal.& Sal.in l.pen.C.de iure deliber.instrta antiqua inducunt probationē confinium, & eorum quę enunciantur instris.si talia instra sunt plura,qa tunc probant cõem hominum opinionem,quæ sufficit in antiquis factis.vt in d.l.si arbiter.& no.doc.in d.c.veniens.sed vnum tm instrm antiquum non sufficit,scdm eos, quia non
9 probat cõem opi.hominum. Præterea frustra † tractamus de præsumptione resultante ex antiquitate.quia nos nõ sumus in antiquis,quia in hac materia antiqua dicũtur illa quæ ex-
d cedunt legitimũ tps vitę hominis, hoc est centũ [d] annorum, vt no.Inn.rectè intuenti in c.veniēs.de ver.sig.& expresse Io.de Imo.& do.Abb.in c.veniens,de testi.per l.an vsus fructus.ff.de vsur.& l.si arbiter.ff.de prob.cum sim.licet instrm venditionis est factum à 52.annis citra,&c.aliàs ēt circa istam psumptionem antiquitatis dixi.s.in antiquis allegationibus, quæ non repeto.Pręterea dictum instrm nullam fidem facit, quia vt constat in actis,pro dicta venditione non fuit soluta gabella;ergo stante forma statutorum dictum instrm est ipso iure nullum.Ex quib.patet non esse probatũ per dictũ agentem ea quæ sibi incumbebant,& per consequens actore non probante reus debet absolui vulgatis iuribus. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Superius.in prima instantia.s.lib.5.cons.50.
b ¶ Quod non.Bal.in c.quærelam.col.3.de elec.in addi.Spe.ti.de rest.spo.c.1.quid sit inuest.col.2.in vsi.feu.Ang.l.regulariter.de pet.hær.Pau.l.1.C.de fideic.Feli.c.conquestus.in fi.de fo.comp.Sed cõtrariũ cũ canonistis tenet Bal.in rub.de caus.pos.& propri.col.1.in fi.An.Are.insti.de interdi.in fi.prin.Io.Fa.insti.de act.§.piudiciales.col.13.insti.de interdi.in fi.prin.vbi dicit ita obseruari quod verũ est.debet tamē hoc casu probari de iure vel titulo vt dixi in consue.Paris.§.64.
c ¶ Prohibet.imò vt dixi in consue.Paris.tit.2.in fi.rub.
d ¶ Centum.latè vt dixi in consu.Paris.§.5.nu.63.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum accusati de crimine læsæ maiestatis valet.*
3 *Restitutio principis interpretatur vt sit plena.*
4 *Alia,dictio,iniuncta cũ verbo quouis,non restringitur ad similia.*
5 *Relatio quando fit ad omnia,nu.6.*
7 *Verba,quoquomodo vel quibuscunq, hæredibus, non restringuntur ad descendentes etiam in feudis*
8 *Rescriptum Papæ de certa summa filiæ vt nubat danda,super bonis patris sententiam mortis & publicationis passi non valet si iam erat nupta.*
10 *Licentia testandi validat testamentum iam factum.*
11 *Vt,dictio,quando facit conditionem.*

CONSILIVM XCV.

†1 REQVISITVS super dispensatione bonorum quondã Marci de Zangaris,de quib.vertit controuersia inter filiã dicti quondã Marci ex vna parte, & quosdam agnatos dicti Marci scriptos hrdes in testõ eiusdē Marci,eò quia † aliàs p di-
a ctis hrdibus consului,[a] & tunc quædam afferuntur in mediũ pro parte dictæ filiæ pro qua eleganter & copiose allegatum est, & plus fortasse elaboratum quàm vt arbitror oporteret. sentio idem quod prius respondi.nec refragari videntur allegata in contrarium,quia potius si benè inspiciatur, fatet dñs consulēs dictos hrdes scriptos esse in casu nro præferendos. nam præsupponitur per cõsultorem partis aduersæ q, dictus Marcus fuerit damnatus per sníam tanquam commisserit crimen læsæ maiestatis,& q, propter hoc testm Marci nõ teneat, & q, vigore literarum apostolicarum nõ sit reconualidatum testamētum.& hoc est potissimum fundamentũ suum, quo cessante non vr inficiari q, dicti hæredes scripti præferentur.
1 Sed ita est † vt in facto præsupponitur, q, dictus Marcus non
b fuit damnatus [b] per sníam,& ideo posito etiam quod fuisset inculpatus de crimine læsæ maiestatis, tñ testamentum valeret & defunctus hrdem habere potest.§.per contrariũ in verbo desinere,& ibi no.insti.de hære.quæ ab intest.l.si quis filio exhæredato.§.pe.ver.nec eorum.ff.de iniust.testa.& l.donationes.§.fi.ff.de do.no.Bar.& alij scribentes in l.qui à latronibus.§.fi.ff.de test.& ibi sensit gl.fi.& hoc solum fundamentum sufficeret iunctis his quæ in priori cõsilio dixi.¶ Sed for-
2 tius † dico quod etiam si testamentum fuisset irritum, præsupponendo quod Marcus condemnatus fuisset,iuxta l.eius qui §.1.& 2.ff.de testa.& legit & not.in d.l.qui à latronib.in fi.& in l.si quis filio.§.hi autem.tamen adhuc videtur Romanum pontificem voluisse q, bona hæredibus scriptis in testõ Marci restituantur, & perinde haberi ac si nec damnatus nec culpatus fuisset Marcus. quod quidē facere potuisse summũ pontificem fatetur præfatus consultor.& rectè,quia intentio Papæ fuit quod etiam damnati propter dictam conspirationem habeant.hæredes,vt patet dum dicit,eorum quouis modo hæredibus,& nõ potest prouideri q, defuncti prædicti habeant hæredes,nisi intelligatur esse facta restitutio aduersus sententiam,propter quam condemnati impediebantur habere hæredem.l.fi.in fin.& auth.ibi posita.C.de bo.dam.& l.quisquis.C.ad legem Iul.maie.& qui vult consequens, videt velle antecedens necessarium ad illud.l.illud.ff.de acquiren.hære.l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff.de procur.& præsertim cum Papa intellexerit dictam concesionē esse redintegrationem,& sic restitutionem in pristinũ statum,vt osten-
3 dit † verbum integrandi,positum in literis. & in dubio fieri debet interpretatio q, sit plena restitutio.l.1.§.si quis vltrò.& ibi Bar.ff.de quæstio.& no.Bar.in l.fi.in pe.q.C.de sen.pa.& pro hoc patet non obstare si dicatur q, intelligatur facta restitutio vt habeat hæredes ab intestato tantum, quia dico q, si hoc esset verum,non esset plena restitutio, prout in dubio debet interpretari. Prætereà esset violare illa verba. s.quouis modo hæredibus.quæ verba sunt latissima & tendentia ad comprehendendum omnes hæredes.l.hæredis.ff.de verb.sig.l.in
4 annalibus.C.de leg.facit † quod voluit gl.no.in cle.1.in ver.quouis de re iudi.põderata vt ponderatur ibi per Io.de Imo.qui ex illa gl.iuncto tex.colligit q, licet dictio alia intelligat importare similia & non maiora expresis nec disimilia, vt
e no.in l.fugitiui,per gl.& do.C.de ser.fu.tñ fallit [e] si cum dictione alia,iungat dictio quæuis,nec vlla rõ subest quare nõ ita debeant intelligi literæ apostolicæ vt fiat restitutio,vt Marcus habeat dictos suos agnatos sibi hæredes ex testamento,sicut habeat hæredem ab intestato, attento quòd causa testati fauorabilior & potior est quàm causa intestati.l.antequam.C.commu.de successi.l.quandiu.ff.de acquiren.hæred.& in
5 auth.hoc amplius.C.de fideicom. ¶ † Nec est bona responsio etiam illa qua dicitur quòd intelliguntur literæ apostolicæ de hæredibus illorum qui non fuerunt suspensi, quia di-

co q

eò q, cum in literis fit mentio de hæredibus fit abſolutè men
tio de hæredibus defunctorum damnatorum, vel non dãna-
torum exceptis duntaxat illis qui homicidium cõmiſerant. q̃
exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. quæſitũ §.
deniq;. ff. de fund. instructo & in auth. de no. alie. §. vt aut. q,
dicta dictio hæredib. debeat ad vtrunq; referri ꝓbat͛ in l. do-
li, in prin. cum ibi nõ. per Bar. ff. de ſer. cor. & no. Bar. l. Cen-
turio ff. de vul. & pup. in ver. quid ſi dixit, volo q, bona mea
vendant͛ & pretium eorũ det͛ pauperibus per fideicommiſſa-
rios, &c. bene facit l. mulieri & Titio. & qđ ibi Bar. ff. de çdit.
& dem. & in l. ſi legatarius. §. fi. ff. de l. 3. & dato q, illa verba
ſ. eorum quouis modo hæredibus. referantur ad proxima, ta-
mẽ cõprehendunt hr̃des d. Marci, q fuit de inculpatis & vita
functis de qbus ꝓximè erat habita mẽtio. nec dicat͛ q, in prin.
erat facta prouiſio de ſuſpenſis, idcircò ſequẽs prouiſio & di-
ſpoſito nõ debeat referri ad eos de quib. iam erat prouiſum. l.
ſed ſi per prętorem §. deinde ff. quibus ex cau. ma. & l. §. eum
ff. de poſtul. quia rñdeo, hoc nõ eſſe verũ, eò quia papa in prin-
cipio dum facit mentionem de ſuſpenſis. nõ dicit q, velit pro-
uidere ſuſpenſis ſeu aliter defunctis, ſed parẽtib. & cõſangui-
neis ſuſpenſorum, poſtea ſubiungit verba q̃ concernunt ꝓui-
ſionem quã facit ipſis culpatis, damnatis & nõ damnatis, vi-
uẽtib. defunctis, & eorum quouis modo hæredibus. Pręterea
in principio nõ erat facta prouiſio de quouis modo hr̃dibus,
igit͛ quis iſta verba. ſ. quouis modo hr̃dib. referant͛ ẽt ad hære-
des ſuſpenſorũ non reſultat cõtrarietas aliqua, & ſic non ob-
6 ſtat id q, habet͛ in d. l. ſed ſi per prætorem. ¶ Non obſt. † ẽt id q,
legitur & notat͛ in l. ſi idẽ cũ eodẽ. in fin. ff. de iuriſ. om. iud.
& quod no. gl in c. cum ſingula. in verbo priprietatib. & ibi
Dominicus de præbẽ. in 6. q. dico q, ibi clauſula vel qualitas
d non refert͛ [d] ad oĩa præcedentia, qñ reſultaret cõtrarietas ſeu
correctio, vt declarat Bar. in l. talis ſcriptura. de leg. 1. & Domi
nicus in d. c. cum ſingu. ſed iſta ceſſant in propoſito nr̃o. vnde
cũ oĩa illa verba in quibus fit mentio de ſuſpenſis. & in quib.
fit mentio de alijs culpatis & damnatis & nõ damnatis, ſint
ſub eadem determinatione, & rogantur ab illo verbo indul-
gendi. ſequit͛ q, id q, eſt ibi appoſitum, refertur ad caſus præ-
nominatos, vt no. Bar. in l. 4. §. eritq; differentia. ff. vi bo. rap.
& Ant. de Bu. & Io. de Imo. in cle. 1. de ſup. neg. præ. Quinimò,
vt dixi, principium literarum apoſtolicarum ꝓuidet parẽtib.
& cõſanguineis ſuſpenſorũ, & non dicit q, prouideat ſuſpẽſis
verba verò ſequẽtia ſonant, q, prouidet inculpatis damnatis
vel non damnatis, viuentibus vel vita functis, ſeu eorũ quo-
uis modo hæredib. quæ verba ſunt apta ẽt ad ſuſpenſos, cum
vita functi ſunt, & ad eorũ hr̃des, & ſic ẽt ſi ad proxima fieret
relatio, ſatis eſſet, nec reſultat abſurdum, licèt excludat͛ filia
& includãtur filij & tranſuerſales agnati ſcripti in teſtõ, quia
vt dixi teſtator eos vocauerat ad hæreditatẽ relictis certis bo-
nis filij, & cã teſtati fauorabilior eſt l. vel negare. ff. quemad-
modum teſt. ape. & l. antequã. nec dicat͛ q, in iſtis dãnatis cri-
mine læſæ maieſtatis quaſi vxor eorum cenſeatur funeſta, ꝑ-
ferat͛ teſtm̃ legis diſpoſitioni teſtatoris, quia dico q, in talibus
damnatis ita de iure cõi ceſſabat teſtm̃ legis quò ad ſucceden-
tes ab inteſtato, ſicut teſtm̃ teſtatoris. d. l. fin. in fi. C. de bo. dã.
7 ¶ Nec ob. † q, dicta verba quouis modo hæredib. intelligan-
tur de deſcendentibus, in quibus cadit indulgentia & reſtitu
tio. d. l. quiſquis, iuncta l. pro hærede. §. ſi quid tñ. & quod ibi
Barto. cum fi. ff. de acqui. hæred. quia rñdeo q, verba non pa-
tiunt͛ hanc reſtrictionẽ, maximè per illa verba. ſ. quouiſmo-
do. bene facit vltra ſuperius dicta id quod no. Barto. in l. 1. in
34. q. ff. de rerum diuiſio. vbi dixit q, licèt verbum, hr̃dibus,
in materia feudorum accipiatur pro deſcẽdentibus. c. 1. §. 1. de
aliena. feu. tñ fallit ſi eſſet dictum pro quibuſcunq; hr̃dibus,
e quia tunc veniunt ẽt extranei. [e] arg. c. primi. de feu. non hab.
propriam natu. feu. & bene faciunt no. per Bal. in c. imperia-
lem, in prin. in penul. col. de prohi. feu. alie. per Fed. Præterea
hæc reſtitutio & indulgentia non eſt apta conuenire ſcriptis
hr̃dib. quibuſcunq;, ſicut eſt apta cõuenire conſanguineis, de
quorum reſtitutione & indulgentia ẽt fit mentio in dictis li-
teris, ita probatur d. l. quiſquis, attento maximè q, hr̃des ſcri-
pti in teſtõ Marci erunt de ſanguine ſeu agnatione ſua, intel-
ligatur ergo dicta reſtitutio quantum ad eos quo ad bona &
ius ſuccedendi, ꝓut ſucceſſuri fuiſſent ſi caſus dictæ inculpa-
tionis non contigiſſet. ¶ Abſurdiſsima ẽt eſt alia rñſio dum
dicitur, q, illa verba, ſ. quouis modo hæredibus eorũ intelli-
gatur de hęredibus filiorum illorum, qui ſuſpenſi fuerant de
quibus in prin. quia hoc eſſet facere relationem ad remota,
& nõ ad proximiora, contra id q, habetur in c. cum dilecti, de
dona. & in c. ſecundò requiris. de ap. cum ſim. & per hæc ſunt
effectualiter reſoluta oĩa fundamenta partis aduerſæ circa
8 primum dubiũ. ¶ Circa ſecundum † dubium dum conſuluit
q, dicta filia Marci non poterat ſe fundare in ſecundis literis
apoſtolicis pro illis centum florenis cum iam nupta eſſet. alle
gatur in contrarium id q, habetur in l. ſi iam facta. & l. ſi ita le
gatum. ff. de condi. & demon. & l. ſi ita ſcriptum. §. ſi pater fi-
liæ. de le. 2. & qđ no. Bal. in l. fi. C. de ſen. quæ ſine cer. quanti.
attento q, Papa ignorabat eam eſſe nuptã, ſed rñdeo & dico
quod excluſio dictæ filiæ probatur per ea quæ deduxi in con.
1. quibus non eſt rñſum. ¶ Non ob. s̃. allegata, quia loquunt͛
qñ aliquid relictum eſt legatario ſub aliqua conditione, q̃ ſi
reperitur impleta tempore teſtamenti ignorante teſtatore
debetur legatũ nec mirandũ. quia ibi nulla culpa ſubreptio-
nis vel obreptionis cõmittit͛ per legatariũ, iõ non efficit͛ indi-
gnus legato, ſed nos loquimur in impetratione facta ſeu quæ
præſumit͛ facta ad poſtulationẽ ſupplicantis, quo caſu literæ
ſaltem gratioſæ vitiantur ſiue ſubreptio vel obreptio fuerit
cauſa inductiua & finalis ipſius gratiæ, ſiue impulſiuã, adeò
q, etiam ſi concedens ceſſante ſubreptione fuiſſet cõceſſurus,
ſed non ita de facili ſeu leui vitiatur cõceſsio. c. poſtulaſti, de
reſcrip. & ita fuit in caſu nr̃o, vt probatur in priore conſilio, le
gata verò non præſumuntur facta ad poſtulationẽ legatarij,
ſed propter eius merita. l. nec adiectio. ff. pro ſocio. ¶ Non ob.
9 † id quod no. gl. in cle. cum ei quẽ. in verbo, notitia. de cõceſ.
præben. vbi ſi Papa concedit beneficium primò vacaturum,
comprehenditur ẽt illud q, tunc vacabat, quia rñdeo quod rõ
ibi eſt, quiã etiã illud quod vacabat tempore datæ, verum eſt
dicere q, vacabit, per id quod habetur in l. verbum erit & l.
verbũ oportebit. ff. de ver. ſig. ita declaratur per gl. ꝑallegatã.
ſed non eſt verum dicere quod iſta quæ nupta eſt tpe datæ nu
bet in futurum, quia poterit eſſe quod nunquã amplius nu-
bet, & ſic verba literarũ Papæ non erunt vertificata in ea q̃ nu
pta erat tpe datæ. Præterea in caſu illo non ceſſat cã finalis vel
impulſiua mentis concedentis. nec ibi fuit aliquod vitiũ ſub-
reptionis vel obreptionis ſupplicãtis. hic ſic, vt dixi in cõſilio.
16 ¶ Nõ ob. q, † Papa concedit alicui inhabili poteſtatem teſtãdi
puta Cardinali vel epo de bonis acquiſitis ab eccleſia, & tpe
conceſsionis iam fecerat teſtm̃, quod illud iam factũ ex hmõi
indulto confirmatur, vt no. Pau. de Ca. in l. hæc conditio filiæ
meæ. §. ſi ſic. cum l. ſeq. ff. de condi. & demon. quia rñdeo qđ
tunc indiſtinctè cõfirmatur teſtm̃ ſiue Papa ſciuerit ſiue igno
rauerit teſtm̃ fuiſſe factum ſcđm Pau. de Ca. in d. §. ſi ſic, eò qa
ſcđm eum licet tpe datæ literarum factum eſſet teſtm̃, tñ non
habebat vires teſtatore viuente, ſed eas recepit in morte. c. cũ
Matthæ. de cele. miſ. & ſic cenſetur tempore mortis fieri, cum
tunc vires aſſumat, ideo verba futuri tpis propter hoc ad iam
factum tſtm̃ videntur trahi ex quo pendebat à voluntate te-
ſtatoris illud reuocare vel firmum facere. arg. l. talis ſcriptura.
in fi. cum l. ſeq. ff. de leg. 1. & pro hoc ẽt alleg. d. l. ſi quis filio. §.
irritum. verſi. quia rõne. ſed actus contracti matrimonij erat
perfectus & cõſummatus, nec pendebat à poteſtate mulieris
diſſoluere. igitur obiectum nihil cõe habet cum caſu noſtro.
Præterea in caſu nr̃o ceſſat cã non ſolum impulſiuã ſed finalis
ipſius cõceſsionis, vt probatur in conſilio ſecus in caſu allega-
to in contrariũ. ¶ Non obſtat ẽt id q, habet͛ in l. creditor, §. ſi in
ter. ff. manda. quia ibi poſt diſpoſitionẽ fuit impleta cauſa, li-
cèt cum minori quantitate q̈ eſſet illa quæ data fuit propter
cauſam implendam, nec ibi vlla interuenit ſubreptio vel ob-
reptio, hic aũt non fuit poſt impetrationẽ literarũ impleta cã,
& interuenit vitiũ ſubreptionis vel obreptionis. ¶ Non obſt.
inſuper quod dicta filia quis eſſet nupta tpe impetrationis
tñ põt & debet percipere pacunias, dũmodo caueat de implẽ-
do modũ cum primũ poterit. i. cum nubere poterit, qa rñdeo
quod illa verba adiecta in dictis literis ibi dum dr̃, vt honeſtè
tali ſubſidio nubere valeat &c. facerent cõditionẽ, & nõ mo-
11 dũ, quia vbicũq; † per dictionẽ vt adijcitur aliquid q, pendet
ex virib. fortunæ, facit conditionem & non modũ. ita no. Bar.
in l. quibus diebus. §. Termilius. in 2. q. ff. de condit. & demõ.
ſed ſtante q, dicta filia erat nupta tpe literarum pendet à viri-

bus fortunæ seu à casu qđ ipsa amplius nubere posit. auth. prædecede e maritus, & ipsa nubere posit, & al's nõ. Præterea illud non põt habere locũ propter dictum vitiũ subreptionis vel obreptionis, propter quod impetrans carere debet impetratis, vt dixi plenius in primo consilio. Ex quibus concludo nullo modo obstare allegata in contrarium ad quæ puto patere p superius dicta sigillatim esse responsum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Consului. J. eo. consi. 161.
b ¶ Damnatus, q, aũt valeat testm̃ indebite & insoléniter dánati & decollati tempore belli, Cor. cons. 278. lib. 4.
c ¶ Fallit. Cæpol. causa. crimi. consi. 18. cons. 4.
d ¶ Refertur. s̃. lib. 1. consi. 48.
e ¶ Extranei. s̃. lib. 1. con. 30.

EPITOME.

¶ In legato vsusfructus omnium bonorũ veniunt nomina & debitor soluens tali legatario, liberatur ab hærede. & conditio in vno legato non censetur repetita in alio, siue in eodẽ testamento siue in codicillis.

CONSILIVM XCVI.

SENTIO dictum soluentem vsufructuario esse liberatum, & ideo ad instãtiam hæredis proprietarij non esse vlterius exequendum dictum pręceptum cõtra dictũ debitoré, qui vsufructuario
1 soluit. Nam † in legato vsusfructus omniũ bonorũ veniunt noĩa debitorum. l. vxori. la vlt. ff. de vsufru. leg.
† 1 iuncta l. qui filiũ. ff. de leg. 3. & probať in l. 1. C. de vsufru. Et † qñ in legato venit nomẽ debitoris, transit vtilis actio contra debitoré in legatariũ sine cesiõe, vt l. ex legato noĩs. C. de le. & specificè q, transeat dicta actio vtilis sine cesione in legatarium vsusfructus omnium bonorũ, & eandẽ actionẽ exercere posit cõtra debitores præstita proprietario cautione de vtendo & fruendo arbitrio boni viri scđm q, de iure teneť, cõsuluit Pet. de Anch. in cons. 3. incip. Nõ est dubium, &c. per id q, leg. & no. in d. l. ex legato, & per id quod habetur in l. vxori la prima. non violando tex. ff. de vsufr. leg. & in l. si homo. ff. de vsuca. & dicit q, facta præstatione dictæ cautionis de vtendo & fruendo, &c. satis apparet de patientia hæredis, quæ pro traditione habetur, vt in l. 3. in prin. & §. dare. ff. de vsufru. & dñiũ talis iuris vsufructus iuxta. l. qui vsumfructũ. ff. si vsusf. pe. transit in legatarium sicut ius seu dñium iuris aliarũ serui tutum l. si patrem. §. 1. ff. quéadmo. serui. amit. & vsusfructus
2 appellatur † pars dominij, in qua relinquitur vsufructus. l. 4. ff. de vsufr. & l. qui vsumfructum. cũ ibi no. ff. de ver. obl. sicut ergo qñ legatur totũ ius nominis debitoris transit pleno iure
† 2 vtilis actio sine cesione. d. l. ex legato † quia vt dicit Cy. in d. l. ex leg. illud legare nomẽ debitoris, idem est quod cedere, ita ẽt esse debet si legatur nomẽ debitoris non pleno iure, sed quò ad vsumfructũ debet transire sine alia cesione dictá vtilis actio quo ad effectũ cõsequendi vsumfructũ. ar. l. q̃ de tot.
3 ff. de rei. ven. ¶ Nec prædictis ob. † quò ad casum nr̃m si diceretur q, hæres, apud quẽ sunt directæ actiones præuenit faciendo fieri præceptũ dicto debitori q, ibi solueret, & iõ si nunc concurrũt hæredes habentes directas, & illi qui habent vtiles, virtute legati debeat pferri hæres habens directas, per id qđ habetur in l. si delegatio, cũ gl. in verbo, denunciauerit. C. de noua. quia rñdeo, q, imò qñ ante factam exactionem concurrunt habens vtilẽ & habens directá, præfertur habens vtiles, ita probatur in d. l. si delegatio, & ibi hoc tenet Pe Cy. Bart. & Sali. & ita etiam no. hoc l. nomen. C. quæres pig. ob. pos. ¶ Pręterea alia gl. exprese in d. l. si delegatio. in verbo, eo modo, & ẽt tex. ibi in verbo exigere, vult q, habens directá solum per executionem excludat habenté vtilem actionem, qui primò non esset litem contestatus cõtra debitoré, aut debitori nõ denunciasset ne solueret habenti directas, aut partem debiti nõ recepisset, sed ita est q, hæres habens directas nondum exegit, ergo non potest excludere habentem vtiles actiones, & hoc etiá clarè tenet Sal. in d. l. si delegatio. & idẽ dicit ibi Fulgo. dicens quod per hæc infertur, q, etiam si post sñiam latam in fauorem habentis directam actionem veniat habens vtilem, impediet habentem directam, dummodò ipse habẽs directá nondum exegerit. pro quo facit scđm eũ, l. procurator in rem
4 suam. ff. de procurato. ibi dum litera dicit, vel pecuniam suscipiendum, &c. & dicit hoc esse singulare. ¶ Itẽ respondeo † † q,
† 3 quãdo quis habet vtiles ex vltima voluntate, semper præferť habenti directas, & ideo tunc non habet locum dispositio dictæ. l. si delegatio. C. de nouat. ita singulariter dicit Bal. in d. l. si pecuniam, per illum text. ff. de legatis primo. & scđm eũ debitor habet semper exceptioné contra habenté directas actiones si vtiles ex dispositione vltimæ voluntatis sunt translatæ in alium, vt ibi patet, quod dicit Bal. esse no. dignum, vr̃ enim testator velle quod debitor soluendo legatario sit liberatus, & ideo debitor semper põt se tueri exceptione doli aduersus hæredem habenté directas. & cum Bal. in d. l. si pecunia. transit ibi Pau. de Ca. & idem vr̃ velle Bal. in d. l. ex legato, in versi. modo reuoco in dubium, & ita etiam est de mente Ang. in d. l. ex legato. ergo cũ dictus vsusfructus fuerit relictus in vltima voluntate, sequitur q, præfertur habens vtiles. ¶ Nec ẽt habent prædictis obstare, si diceretur quod dicta mulier cui relictus fuit vsusfructus transiuit ad secũda vota, & maritus in testamento dixit, q, relinquebat vxori vsumfructũ donec
5 vitam vidualem seruaret, quia † respõdeo, q, maritus in testõ est verum quod reliquit dictæ mulieri vsumfructum omniũ bonorum existentium in Plumbino & in Lombardia, donec ipsa vitam vidualem seruaret. & prohibuit eam vendere, alienare, vel pignorare, aut alium contractum facere, sed posteà ampliauit in codicillis relictum, quia reliquit eam dominam & vsufructuariam omniũ bonorũ suorũ, & dedit ei potestatem vendendi & alienandi, & pretium pro anima sua & suorum in pauperes conuertendi prout ei videretur & placeret; nec adiecit conditionem illá. s. donec in viduitate persisteret, nec ẽt limitate restrinxit legatum illud ad bona existentia in plumbino & in Lombardia, vnde conditio apposita in legato relicto in testõ, nõ intelligitur repetita in alio legatõ facto in codicillis, quia etiam qñ in eodem testamento facta sunt eidem duo legata in diuersis orationibus, cõditio adiecta in primo legato, non intelligitur repetita in sequenti, vt tradiť per Bar. in l. Seiæ. §. Caio. ff. de fun. instru. leg. & in l. in repetendis. ff. de leg. 3. maximè per l. qui fundum. ff. de cõtrahen. emp. & facit l. si tibi certam. ff. de adi. leg. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Dedit, tradit, verba hæc non probant traditionem.*
2 *Confeßio dotis receptæ post lapsa tempora exceptionis, non numeratæ dotis probat.*
3 *Confeßio tutricis non nocet pupillæ.*
4 *Instrumentum publicum probandum est si negetur. nu. 6.*
5 *Tabellio hodie non præsumitur retro fuisse.*
7 *Mala fides impedit præscriptionem etiam personalem actionis.*

CONSILIVM XCVII.

VISO processu causæ vertentis coram spectabili viro Lud. Strozza potestate Massæ Lombardorum inter dominam Ioã. de Lugo agentem & dominá Margaritam vxoré Masij de Puzolo se defendenté, puto partes dicti domini potestatis esse in pnuntiando & condemnando d. Margaritá ad dándum & numerandum dictæ Ioanninæ libras 69. Bon. prouť in petitione dictæ Ioanninæ continetur, & in absoluendo dictam Margaritam ab omnibus alijs continentis in petitionẽ dictæ Ioanninæ. & in absoluendo vtranq; partẽ ab expensis, quia vtraq; pars est victrix & victa. & hoc rationib. & causis, maximè infrascriptis. ¶ Non ideo debet absolui domina Margarita à casali & tribus tornaturis terræ petitis, quia non probatur illas vnquam fuisse traditas dicto Ioanni quondá Iac. nec ipsarum possesionem fuisse vnquam apprehensam per dictum Ioannem, & per consequens nõ potest ex contractu dotis restituendæ petere Ioannina illud quod Margarita mater eiusdem Ioanninæ non dedit dicto Ioanni. in l. prima. &
1 per totum titulum. C. de dote cau. non nume. ¶ † Nec obstat quod in instrumento dotis dicatur quòd Margarita dedit & tradidit dicto Ioanni dictum casale & dictas tres tornaturas terræ, &c. quia respondeo, quod illa verba non probant traditionem rerum, nisi quando in conspectu ipsarum rerũ esset factum instrumentum, in quo apparet prolata fuisse illa verba, dedit & tradidit. l. prædia. & ibi no. Iac. de Are. Bart. & alij. ff. de acquiré. pos. & no. omnes in l. 2. C. eo. & Specu. in tit. de emp. & vé. §. sciendũ. vers. si verò res &c. cũ vers. seq. & Ant. de

But.

But.in c.cum venissent,de restit.spo.& in rep.c.fin.in quarta charta.de cau. pos. & sic patet q, dicta Margarita hæres dicti Ioan.non pōt conueniri pro dictis terris actione personali de dote seu ex stipulatu,iuxta.l.1.in prin.C.de rei vxo.acti. & in §.fuerat insti.de act.bene faciunt no.per gl.in l.Iulianus.§.ex vendito,in verbo,præcario sit.ff.de act.emp.quod no.Cyn.in l.1.in fi.C.qñ lice.ab emp.disce.& ibi Bal.in 2.q.& Bal.in l.1. C.pro dona.& in l.2.C.de vsur.& Ang.in l.ab emptione.in 4. col.de pac. ¶ Nec de actione reali puta rei vendicatione vel publiciana tractandū est.quia non sunt probata extrema necessaria.s.dominiū vel quasi ex parte agentis, & possessio ex parte conuenti.l.in rem.in prin.ff.de rei vén.l.1.ff.de publici. & l.1.C.de alie.iu.mutan.cā fac.& c.examinata, de iudi. nec ētad talem actionē adaptat libellus si verba eius diligenter in
2 spiciant.¶† Quantum aūt ad dictas qtitates pecuniarum.s.libras 24.in vna summa.& libras 35.in alia summa.dico probatam esse intentionē agētis ex instrō dotali,in quo apparet de
a confessione receptæ dotis,& lapsa [a] sunt tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, iuxta l.fin.cū auth.ibi posita.C.de dote cauta non nume. & Margarita rñdendo interrogatorijs confessa estse hæredem dicti Io.qui dotē recipit, & per productionē testamenti Marg.matris Ioanninæ,& per rñsiones factas per dictam Marg.positionibus Ioāninæ apparet manifestè q, Ioannina est hæres vniuersalis dictæ suæ matris & sic omnia necessaria sunt ꝓbata.¶ Nō ob.quoddā assertum instrm productū pro parte dictæ Margaritæ,quod vr̄ apparere quod anno 1414. post mortē Margaritæ matris dictæ Ioanninæ do.Catherina auia prña dictæ Ioanninæ & tanquā tutrix ipsius asseruit sibi satisfactū esse de dictis quantitatib. pecuniarum à dicto Ioanne & propterea dicta Catharina generaliter absoluit dictū Io.à contentis in dicto instrō dotis,qa
3 rñdeo primò † q, illa cōfessio dictæ Catharinæ cōfitentis rece
b pisse dictas pecunias dotales,non potuit nocere [b] dictæ Ioanninæ pupillæ quo minus agere possit cōtra hrdes dicti Io.nisi aliter de vera restitutione dotis appareat,vt no.Bar.in l.Lucius §.tutelæ.ff.de admi.tut.per l.certum.§.sed an ipsos.& ibi per Bar.ff.de confessis.& no.Cy.& alij in l.1.C.de cōfessis.& no. Bal.in l.cōtractib.§.1.C.de non nu.pecu. ¶ Secundo pōt rñ-
4 deri † q, est negatum ex parte dictæ Ioanninæ q, illud assertū instrm sit instrm authenticum & scriptum manu publici tabellionis,& non præsumitur esse scriptum manu publici tabellionis nisi probetur qq in fine instri dicat,ego talis publicus imperiali authoritate notarius,&c.vt no.Inn.& alij in c. 1.de fide instru.& Spe.in ti.de instru.edi.§.restat.in ver.illud aūt notandum est q, licet,&c.& Cy.in l.comparationes,in 6. q.C.de fide instr.Bal.in l.1.§.1.in prin.ff.de eden.cum concordantijs.¶ Nec ad hoc obstat si dicatur q, in instrō dotis producto pro parte dictæ Ioanninæ continetur q, ser Marchionus quondam ser Ia.erat notarius,& ille ser Marchionus fuit ille qui fuit rogatus de dicto instrō absolutionis factæ per dictā Catharinam,& ille qui producit instrm, vr̄ fateri ea quæ in eo continentur esse vera, vt no.Inn.in c.cum olim,de censib. & Bar.in l.post legatum,in prin.ff.de his quib.vt indig.bene facit l.1.§.edere.ff.de eden.& l.2.C.de insti.& substi.sub condi.fac.ergo Ioannina producendo instrm dotale in quo narratur dictū ser Marchionum fuisse notarium, vr̄ fateri ipsum fuisse notarium.quia ad hoc respondeo dupliciter.& primò in dicto instrō dotali bene continetur q, ser Marchionus erat notarius anno 1430.quæstio autem nostra est vtrum dictus ser Marchionus esset notarius 1414.quando celebratum fuit
5 instrm illius absolutionis, vnde † qui se fundat ex tempore, oportet q, articulatè & limitate probet de tempore.l.cū actū. ff.de neg.gest.l.matrem.C.de proba.no.in cle.fi.de rescrip.& per Barto.& alios in l.non solum.§.sed vt probari.ff.de oper. nou.nun.& in talibus ex præsenti non præsumitur in præteritum,& sic non sequitur aliquis est hodie tabellio, ergo fuit heri vel ante heri, vt magistraliter declarat Bald.in l.ex persona.in 2.col.C.de proba.& Oldr.& Bal.in l.1.§.si magistratus. ff.de magist.conue.& Bald.in l.si qui adulterij.C.de adulte.
6 ¶ Secundò respondeo q, non est † probatum q, illud instrm esset scriptum vel subscriptum manu dicti ser Marchionis, & sic q, illa sit de litera ser Marchionis prout de iure requirebat, quando negatur instrumentum esse publica manu confectū, vt in auth.de instr.caute.& fide.§.si verò moriantur, cum sequentib.& ibi no.Iac.de Bel.& no.gl.in auth.& si contractus in verbo soli,in fi.C.de fide instru.& no.Barto.in l.1.§.si quis neget, circa primam col.ff.quemad.test.ape.& Bal.in auth. sed nouo iure,in 3.col.C.si cer.pe.Potest insuper respōderi ad dictum instrm absolutionis q, dicta Catharina non assumpserat tutelam dictæ Ioanninæ.prout de iure requirebat, nam requirebatur inter cætera q, tutrix renunciaret secundis nuptijs,& beneficijs Velleiani,iuxta id quod habetur in authē. matri & auiæ.C.quando mulier tutelæ officio,& alia plura requirebantur,de quibus per Barto.& alios ibi,& in l.si quis
7 sub conditione.ff.de testa.tut. ¶ Postremò † nō obstat si dicatur quod obstet agenti exceptio præscriptionis longissimi temporis.s.30.vel 40.annorum, quia ad hoc respondeo primò q, Io.qui dotem recepit,non potuit incipere præscribere. quia erat in mala fide.c.fi.de præscrip.& in c.possessor,de reg.
* iur.in sexto.nam scdm veram & * cōem opinionem, scdm q
c persæpe consului [c] existens in mala fide non præscribit longissimo tempore,et quò ad excludendum actionem personalem,vt probatur in d.c.fin.in verbo,vt nulla &c.& hoc ibi tenet gl.Inn.& Hosti.& gl.in d.c.possessor.& Ang.in l.sequitur §.si viam.ff.de vsucap.& in l.1.C.de præscript.30.anno.& in repetitione.l.1.C.de iudi.& Bal.in l.1.C.de seru.& aqua.& in auth.ad hæc.C.de vsu.& Anto.de But.Io.de Imo.& do.Abb. in d.c.fin.vbi referunt quò ad terminos nostros istam esse cōmunem opi.per plures rationes quas breuitatis causa omitto postq̄ à cōi opinione in iudicando discedendum non est.idē etiam tenuit Bald.in l.quibus diebus.§.damus.ff.de cond.& demon.cum quo ibi transit Ioan.de Imo.qui etiam refert ita disputando tenuisse Ia.Bu.& etiam Bald.in suā disputatione incip.Statuto cauetur quod fœnerator.idē etiam tenuit Ioā. de Imo.& Lud Roma.in d.§.si viam.& dicit ibi Io.de Imo.se ita consuluisse.idem tenet do.Car.in c.vigilanti.de præscrip. & Pe.de Anch.in consi.5.incip.Viso themate.quicquid dixerit Bar.in d.§.si viam.& in l.fin.ff.quemadmodum ser.amit. & in l.hæc autem iura ff.de seruitut.vrba.prædi.l.ait prætor. §.planè.ff.quib.ex cau.ma.Sed ex processu non apparet q, à tempore mortis dicti Io.sit decursum tempus 30.vel 40.ann. ante inchoatam litem & post adultam ætatem dictæ Io. quia præscrip.30.vel 40.anno.non currit pupillis.l.sicut.C.de ꝓscrip.30.anno.quinimò etiam si appareret esse decursum tam longissimum tempus post mortem dicti Ioan.tamen adhuc
8 non vr̄ quod hæres dicti Ioan.s.Margarita posset tueri, † quia hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti,vt no.in c.fi. de sepultu.& in c.in literis.de rapto.& ideo concludunt Ant. de Bu.Io.de Imo.& do.Abb.in c.si diligenti.de præscri.& Io. de Imo.in c.fi.de præscri.& Paul.de Cast.in l.2.& in l.sequit. §.hæres.ff.de vsucap.& Lud.Rom.in l.Pomp.§.cum quis.ff. de acquir.pos.& in d.§.si viam.& sentit Ioan.And.in titul.de præscrip.§.fi.super ver.quid si debitor,quod hæres vniuersalis illius qui fuit in mala fide non potest cum effectu se tueri præscriptione. ¶ Nec ad hoc obstat si dicatur quod Ioan.fuit in bona fide propter dictū instrm absolutionis factæ per Catharinam,quia rñdetur.Primo q, illud non est instrm, & fidē non facit,vt iam dictum est. ¶ Secundò respondetur q, scire debuit dictus Ioan.q, dicta Catharina etiam posito q, fuisset tutrix solenniter constituta, non potuit per suā cōfessionem de recepto liberare dictum Ioā.in præiudicium Ioanninæ, vt no.Barto.in d.§.tutelæ,& dictum est.s.& si aliter putauit dictus Io.fuisset in errore iuris, qui non præsumitur nisi probet vt tradit Bar.in l.sed si lege.§.scire.ff.de petit.hæred.& dato q,
9 probaretur, † tamen non iuuat iuris error in præscriptionib. l.nunq̄.in prin.& l.si fur.§.1.ff.de vsucap.& no.glo.in c.Apostolicæ.de dona.& Archi.16.q.3.quia cognouimus.& Pau.de Liazar.& Ioan.de Lig.in cle.1.de reb.eccle.non alie.& domi. Abb.modernus.in c.si diligenti,de præscript.quod vltimum tamen non pono pro constanti in præscriptione longissimi temporis,quia in hoc doctores sunt varij. Item respondetur q, non fuit in bona fide Ioā.quia sibi non constabat ex aliqua vera vel apparenti causa,quod dicta Catharina esset designata tutrix,& assumpsisset tutelam dictæ Ioanninæ, vnde non potuit causari bona fides ex dicta absolutione, postquā non suberat aliqua iusta causa credendi ipsam assumpsisse tutelā, vt l.fina.cum gloss.& ibi no.Barto.ff.pro empt.& plene not. in l.Celsus.ff.de vsucapi.& hoc in specie decidit Bald.in l.1.

ſn i.col.C.de rebus alie.non alienan. Ex quibus breuiter cõ-
cludo.partes iudicantis eſſe in pronunciando eo modo, quo
dixi ſupra.Alex.

ADDITIO.

a ¶Lapſa.ſ.lib.3.con.90.num.5.
b ¶Nocere.imò,vt dixi.ſ.lib.3.con.37.nu.2.con.90.nu.3.
c ¶Conſului.ſ.lib.4.conſi.99.

EPITOME.

¶Hypotheca fuit intentata contra vnum ex filijs & hære-
dibus, qui ſe obtulit iudicio tanq̃ ſolus poſſeſſor, & ſuccubuit
alij cohæredes ſe opponũt executioni ſniæ, certum eſt q, non
habet executionem cõtra eos. Sed dubitatur, an cõtra eos ſit
interrupta præſcriptio? Videtur q, ſic: Primò, quia actor non
vr̃ negligens ex quo egit cõtra eum, qui ſe offerebat tanquam
ſolus poſſeſſor. Secundò ratione cõmunionis hæredum ean-
dem rem cõiter pro indiuiſo poſsidentium. Tertio propter
vnitatẽ actionis & tituli acquiſiti actori contra eorum patrẽ
defunctum. Reſpon. Alex. non eſſe interruptã contra eos.

CONSILIVM XCVIII.

SVPER eo de quo quæritur. ſ. an dicta interru-
ptio prȩſcriptionis facta cõtra eũ conuentũ hy-
pothecaria actione & ſe in iudicio offerentem
tanq̃ in ſolidũ poſsidere, nocet alijs cohæredi-
bus nunc conuentis hypothecaria, & tunc ac ẽt
nunc poſsidentib. ꝑ indiuiſo cum dicto cohærede ſuo, ſi nũc
exceptionẽ præſcriptionis opponãt. Omiſsis ſuperfluis mihi
a vr̃ de iure concludendum q, nõ.[a] moueor † quia interruptio
1 ciuilis, vt eſt illa quȩ fit per iudiciũ, nõ operatur vltra perſonã
contra quã facta eſt. gl. quã ibi ad hoc not. Cy. & Ang. in l.1. in
verbo, viginti annis. C. de præſcript. long. tempo. & in l. intra
quatuor, in verbo, denũciat. ff. de diuer. & temporalib. p̃ſcrip.
& no. Cy. in l. fi. in vlti. q. de annali excep. & ibi Ray. & Salic.
dum quærunt, an interruptio præſcriptionis facta in actione
perſonali cõtra principalẽ noceat cõtra fideiuſſorẽ, vel cõtra
tertiũ poſſeſſorẽ. qui conuenireť hypothecaria? & concludũt
q, non, quia ſcđm eos interruptio ciuilis non ingrediť perſo-
nam, licèt ſecus in naturali. allegant. l. naturaliter. ff. de vſuc.
* allegant ẽt gl. ſingularem & *cõiter approbatã in l. cũ q̃s. §. ſi
quis pro reo, in verbo, præterijt. ff. de ſolu. vbi tenet, quod in-
terruptio facta contra principalẽ, non noceat fideiuſſori, vt
ẽt tenet Cy. in l. fi. C. de duob. reis. & Ang. in l. ſeruũ. §. nũc vi-
deamus. de ver. obli. & in l. Græcè. §. ẽt. ff. de pig. & in l. natu-
raliter. ff. de vſuca. & Bal. in l. tam mandatori. C. de nõ nu. pe.
& probatur in d. §. ſi quis pro reo, & ſcđm cõem intellectũ re-
periť q, hoc fallit in duobus correis, quia interruptio cõtra v-
num nocet ẽt alteri, vt d. l. fi. C. de duob. re. nam ambo eadem
ſpecie obligationis teneneť. plus videmus quod ẽt interruptio
2 † præſcriptionis facta contra vnum ex plurib. contutorib. nõ
nocet alteri, vt eſt tex. non violando eum in l. ſi pupillus, in fi.
ff. de admi. tut. & hoc firmat ibi Bar. licet ipſemet Barto. aliter
dixerit in d. §. ſi quis pro reo. ſed verior vr̃ opin. quam ipſe te-
net in d. l. ſi pupillus, quia eſt tex. ibi. vel poſito quod tenere-
mus opinionem quã ipſe tenet in d. §. ſi quis pro reo. hoc ideo
eſt, quia æquiparantur plurib. correis debendi nam quilibet
æquè principaliter teneť in ſolidũ, niſi opponãt de beneficio
diuiſionis in caſibus in quibus eis competit. l. ex pluribus, &
ibi gl. & l. ſi plures, in prin. & ibi no. ff. de admi. tu. & l.1. §. nũc
tractemus. ff. de tute. & ratio. diſtra. ſed qñ plures vnã & eãdẽ
rem poſsident pro indiuiſo obligatã actori, nulla cõtra poſsi-
dentes põt dici q, cõpetat obligatio, q̃uis cõueniri poſsint hy-
pothecaria tanq poſsidentes, q̃a hypothecaria eſt actio realis
l. eos. C. qui pot. in pig. l. pignoris. ff. de pig. & ſic nullã p̃ſup-
ponit obligationẽ cõpetere cõtra reũ poſsidentem. inſtit. de
acti. §.1. niſi inter reũ & actore præceſsiſſet cõtractus cauſans
perſonalem actionem quæ in caſu nr̃o non cõpetebat contra
reum poſsidẽtem, nec actio realis mero iure cõpetebat cõtra
quẽlibet in ſolidũ ſicut cõtra plures cõtutores vel correos, ſed
pro parte, nec iſti cohæredes tenentur aut conueniuntur hy-
pothecaria ex eo qui ſint cohæredes, ſed ſolum ex eo quia de-
tinent vel poſsident rem hypothecariam, & ſic ſuo nomine
tenentur, nõ hæreditario, hæc. n. eſt natura actionis in rẽ. l. de
eo. §. fin. ff. ad exhiben. declarat Bar. in l.2. §. fin. circa vlt. col. ff.
de præto. ſtip. & ſic ſumus in regula quæ habet, q, interruptio
ciuilis non operatur contra aliã perſonã q̃ cõtra q̃ eſt. ¶Necẽſ
3 randũ eſt † q, ille qui fuit primò conuentus obtulit ſe in iudi
cio tanq̃ in ſolidũ poſsideret, quia dolus illius nõ debet nocẽ
re alteri. l. ſancimus, cũ vulgaribus. C. de pœnis, nec actor de
buit eſſe nimis credulus. l.1. poſt prin. cũ concord. ibi alle. in
glo. ff. de eo per quã faç. erit. & ſi ex falſa aut doloſa aſſeuera.
tione illius actor iacturã ſentit, poterit cõtra illũ vel actione
de dolo vel alio remedio ſibi cõſulere tradito in l. is qui ſe ob-
tulit. ff. de rei vendi. nec ẽt ob. quod poſsideant pro indiuiſo,
& ſic quilibet poſsideat in quolibet ceſpite, quia rñdeo, quod
licèt ita ſit, tñ non per hoc eſt quin quilibet dicať per ſe habe-
re partem quæ iuris intellectu percipitur, licèt oculo corpora
li non diſcernatur l. Mæuis. §. duobus, ff. de leg.2. vnde ad par-
tem fundi pro indiuiſo agi põt actione reali, vt l. Põponius,
alias incipit, ſi quis. ff. de rei vendi. ¶Nec ẽt eſt in propoſito
curandum quod eadem actione hypothecaria tenerentur,
attento quod quilibet tenetur tantum pro parte ſuã, pro qua
poſsidet, & ſic ex ſua occupatione vel poſſeſsione particulari
& vnus nõ tenetur pro alio, alias ſequeretur quod ſi duo ſint
mihi obligati ex mutuo vel ex alio contractu in decem vel in
alia re, & non ſint correi debendi, & ſit quilibet ſic obligatus
in quinq; ſeu in dimidia, quod diligẽtia qua vſus ſum cõtra
vnũ mouendo cõtra eũ iudiciũ, & interrumpendo p̃ſcriptio-
nẽ noceret alteri cõtra quẽ nulla vſus ſum diligẽtia in parte
ſua, attento q, eadẽ ſpecie actionis tenebantur, quod nemo
diceret, nec iure cautum reperiť, & eſt cõtra primũm funda-
4 mentũ. ſ. factũ. ¶Nec ob. q, † iſte actor non vr̃ fuiſſe negligẽs
poſtquã egit, quia rñdeo, q, imò fuit negligens, quia vt inquit
Bar in ſuo conſilio incip. Miſſus in poſſeſsionem, imputandũ
eſt illi qui diligenter non inueſtigauit poſſeſſorem, & propte
rea nõ ſufficit fieri citationem generalem per proclama, quò
ad hoc vt fiat præiudicium poſſeſſori, ſed ſemper debet ſpecia
liter citari poſſeſſor, nec excuſabatur ille qui citationem ge-
neralem fecit, ſi dicat q, ignorabat quis poſsideret, ſcđm Bar.
notabiliter in dicto conſilio, allegat id quod habetur in d. l.
meminerint. C. vnde vi. & idem in effectu vult Bal. in l. fin. in
4. q. C. de edict. diui. Adr. & Pet. de Anch. & Domi. de ſancto
Geminiano in ca. fi. de elect. in 6 & hanc puto eſſe veritatem
ſaluo ſaniori iudicio Alex.

ADDITIO.

a ¶Quod non, limito niſi ſubornauerint illum qui ſuccubuit,
vt ſolus ſe offerret & iudicium experiretur, vel ſi probentur
fraudis participes, quia tunc ẽt ſi factum ignorabãt, puto eos
fuiſſe in mala fide, ſaltem reſpectu litis ẽt in fraudẽ. tituli de
litigoſis & ſic puto interruptam etiam longi temporis præ-
ſcriptonem, vt nouè dixi in conſu. Pariſ. §.66.

SVMMARIVM.

2 *Dotis fauore acquiritur ius etiam abſenti, & ex tacito pacto. nu.3.*
7 *Confirmatio generalis vel relatio nõ trahitur ad ea: quæ vitiarent.*
8 *Item, dictio repetit eandem qualitatẽ ſi hoc congruit, alias ſecus.*
9 *Aduerſatiua dictio eandem qualitatem repetit.*
10 *Legatum non compenſatur cum dote.*

CONSILIVM XCIX.

¶An confeſsio incidenter facta per ſocerũ de dote recepta
in inſtr̃o celebrato cum quodam ſuorum negotiorũ geſtore
probet plenè in fauorem mulieris abſentis. Et de certa confir
matione legati inutilis qñ per eam valideturlegatum, & an
qualitas adiecta in præcedenti diſpoſitione intelligatur repe
tita in ſequenti diſpoſitione facta in eodem teſtamento.

SVPER primo dubio quo quæritur, an per dictũ
inſtrumentũ finis & liberationis ac confeſsionis
factȩ inter dictum Bartholomȩũ antiquum &
Antonium eius filium, ac etiã per dictum inſtru
mentum diuiſionis factæ inter Chriſtophorum
& fratres filios & hæredes dicti Bartholomæi fundatur inten
tio dictæ Catharinȩ ꝑ quantitate ducatorum contentorũ in
dicto inſtrumento liberationis? & videretur prima conſide-
1 ratione dicendum quod non, † quia confeſsio & aſſertio fa-
cta in dicto inſtrumento liberationis, non fuit facta cũ Ca-
tharina. nec ea prȩſente, & conſequenter non debet ſufficere
ſaltem quò ad plenam probationem. l. fi. ff. de interroga. act.
l. certũ. §. ſi quis abſente, ff. de confeſsis. l. capite quinto, cũ ibi
no. ff.

no.ff.de adul.& no.in c.ex parte.de confes.& in proposito vr velle Bar.in l.admonendi.ff.de iurei.in ver.itē q̄ro qd si instrm publicum non est factum inter easdem &c.& in ver. his præmissis q̄ro vtrum duæ,&c.& Cy.in l.antiq.in 3.q.C.ad Velle.& in l.desiderium.C.depo.& Bal.in l.mater,in 7.col.in versi. sed hic quæro quid in tali casu,&c.C.de rei vendi. facit quod no.Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua vers.52.cum seq.¶ Tamē
2 †istis non obstantib.contrariū puto de iure verius,quia fauo
a redotis[a] acquiritius mulieri ēt absenti,et secū tacitè intelligitur esse actū ac si ipsa præsens fuisset.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.act.l.ex morte.C.de pac.conuen.l.fi.in prin.C.de iu.do.hoc p̄cisè voluit in terminis Bar.consi.123.incip. Factū sic se habet Titius & Seius.vbi cōcludit,q̄ si Titius & Seius deuenerunt ad instrm diuisionis certarū rerū cū certis pactis, & inter certa q̄ dictus Titius hr̄e debeat talē petiam terræ p̄ restitutione dotiū Bertæ vxoris dicti Titij pro p̄cio quinquaginta florenorū.Itē fuit cōfessus dictus Titius habuisse & recepisse à Seio p̄dicto centū florenos auri pro restōne dictæ dotis suæ vxoris ,& pro complemento ipsius dotis de quibus fecit eidem Seio finē & quietationē per dictū instrm, poterit dicta mulier petere & plenè probare dictā dotē posito q̄ al's proba
†1 tiones de dote data nō habeat,& vltra p̄dicta alleg. qa † verba
†2 enunciatiua p̄ dote & eius fauore inducūt † plenā probationem.alleg.l.2.cum ibi no.C.de do.promis.& cū prædicta decisione transit ēt cōsulendo Pau.de Cast.in cōsi.82.inci.Iuus de
3 Belais &c.¶ Confirmo,q̄a † q̄n agens aliquid concernens fauorē mulieris in dote voluerit acquirere mulieri p̄cedens ex tacita dispositione,nō requirit p̄ntia illius cui de dicta tacita dispōne venit acquirendū,licèt in exp̄ssa requireret.l.2.& l.si creditores,& vtrobiq; not.Bar.& alij post eū. C. de pac. vn̄ in tacita donatione nō requirit p̄ntia illius cui ex tali dōatione acquirit.l.3.§.fi.cū l.seq.& adhoc illum tex.ibi pōderat Bal.ff. de neg.gest.& Cal.in aut.si quas ruinas,in pe.col.de sac.san. eccle.& tn̄ in dōatione expressa requirit p̄ntia donatarij , aut nuncius vel epistola , vt not.in l.nec ambigi.C.de donat. in l. illud.C.de sac. san.eccl.& Bar.in l.absenti,in prin. cū si. ff. de dona.sic ēt est in pacto expresso,nam requirit p̄sentia,vel nūtius aut epistola.l.1.& 2.ff.de pac.tn̄ fallit in tacito pacto. d. l. 2.& ibi Cy.& alij.& l.si creditores.p̄eall.& l.itē quærit.§.qui impleto.ff.loca.& l.solutum.§.solutū.ff.de pig.act.& no. gl. in l.si præcedente.§.1.in verbo.cōsensisset.ff.mand.Iac.Bu. & Bal.in l.postq̄ liti.C.de pac.¶ Corroborari ēt vr̄ instrm illud p̄ illud aliud instrm diuisionis,q̄tumcunq; illud cōtineat quātitatem incertam,per id quod no.Bar.in l.admonendi. ff. de iureiu.in 11.col.in versic.q̄ro quid si testis deficit in dicto,&c. & illud sequit Ant.de Bu.in c.fi.de iureiu.tn̄ principaliter facio fundamentum in dicto instrō liberationis ēt per se solo.
4 ¶ Non obstant † allegata in contrariū quia procedunt regulariter,sed vbi agitur de fauore dotis quò ad personam mulieris aliud est,vt patet ex p̄dictis.nec cōtrariū dicit Bal.in d.l.mr̄ in septima col.q̄n agitur de fauore dotis.nam dum Bald. ibi allegat.l.fi.ff.de interro.act.vult q̄ cōtra mulierem & ad p̄iudiciū & exclusionem dotis maritus non poterit se fundare ex confessione facta per mulierē in actu celebrato inter ipsam mulierem & extraneum. s. emptorem fundi dotalis absente marito,itaq; ibi allegabatur cōfessio per absentem ad præiudicium mulieris & dotis,non verò econtra, & per hæc superuacuum est discutere de quarta debita mulieri soluto matri-
5 monio contracto sine dote.¶ Circa secundam † principalem dubitationem qua quærit , an Catharina excludatur à dicto vsufructu possessionis sibi legato in testam. mariti & in testō eius filij,& solum sibi debeant alimenta iuxta formam testamenti mariti sui.attento q̄ Bartholomæus filius dictæ Catharinæ decessit ante eam?dubiū facit, quia Christophorus eius maritus vr̄ voluisse q̄ decedente Bartholomæo ante dictam Catharinam nō habeat amplius legatum vsusfructus,sed alimenta.item quia statutum inualidat legatum relictum à testatore vxori vltra c̄etum libras nisi pro alimentis relinquat. & licèt Bartholomæus postea ēt sibi relinquat vsumfructum possessionis.tn̄ dicit q̄ relinquit sibi sc̄dm formā & tenorem testamenti & vltimæ volūtatis dicti Christophori p̄ris sui,& sic illud quod continet in testamento Christophori ad quod fit relatio,censetur esse scriptum in testō ipsius Bartholomæi. l.si ita scripserit.& quod ibi no.Bar.ff.de condit. & demon. l. asse toto.ff.de hære.insti.l.ait prætor.§.1.ff.de iudi. sed in testō Christophori continebatur quod decedente Bartholomæo ante matrem amplius non duraret legatum vsusfructus , sed deberentur alimenta , & potuit testator post certum tempus quo durauit legatum velle illud esse ademptum, & redire ad hæredem ēt si talis ademptio non fiat in pœnam vel odium legatarij.l.fi.C.de leg.& plenè no.in l.nemo potest. ff. de leg. 1. & q̄ voluerit dictus Christophorus q̄ non haberet nisi legatū alimentorum & non vsumfructum , eo casu quo Bartholomæus prædecederet,patet ex illa aduersatiua dum testator dixit,saluo q̄ si contingeret Bartholomæum filium suum præmori &c.quia natura illius aduersatiuæ est q̄ vno casu existēte nō habeat locum dispositio facta in alio.l.si ita scriptum,in prin.& ibi no.Bar.ff.de lib.& posthu.& no.Bar.in l. in repetendis.in fi.de leg.3.¶ Tn̄ istis non obstantibus puto ex testamento Bartholomæi filij dominam Catharinam se optimè posse tueri,quia statutum non impugnat legatum relictum à filio matri,& q̄uis propter prohibitionē statuti legatum relictum per Christophorum de particulari vsufructu fundi nō deberetur,tn̄ potuit ex persona Bartholomæi in quo cessabat prohibitio confirmari & validari.l. legata inutiliter. ff. de le.
6 1.cum ibi no.¶ Nec ob.quod † in legato relicto per Bartholomęum fuerint adiecta illa generalia verba.s.sc̄dm formam & tenorem testamenti & vltimæ voluntatis dicti quondam do. Christophori,quia illa verba generalia non referuntur ad illā clausulam in qua disponit Christophorus, q̄ si prius decederet Bartholomæus q̄ Catharina,tunc habeat alimenta tantū, & priuetur vsufructu,quia si ad illam clausulam referretur legatum vsusfructus dicti fundi relictum per Bartholomæum Catharinæ pro toto tempore vitæ suæ redderetur nullum &
7 inutile.& † in generali confirmatione non intelligit repetitū illud quod redderet dispositionē cōfirmationis nullā & inanem.vt no.Bar.in d.l.legata inutiliter.per id quod ibi no.gl. 2.dum gl. vult quòd licèt legatū primò relictum non valuisset propter vitium ineptitudinis verborum,si postea fuerit cōfirmatum valebit & in confirmatione illa non intelligit repetitum illud vitium per quod confirmatio infringeretur , vt si ī primo legato dictū fuisset, Titio ex monacha nato relinquo quo casu nō valet,iuxta l.turpia.in prin.ff.de le. 1. cōfirmatio facta postea de illo legato valebit,& illa cōfirmatio nō trahat ad illa verba ex monacha nato, cum per eam vitiaretur confirmatio.l.seruo aliena.§.si ab impubere.ff.de leg.1.l.fin.ff.de manu.testa.l.Titia.§.1.ff.de ver.obl. Sed si dispositio facta per dictum Bartholomæum ḡnaliter referetur ad illam clausulā testamenti Christophori volentem quod p̄decedente Barth. mater eius non haberet amplius vsumfructum , redderet dispositio dicti Bartholomæi omninò inutilis. ¶ Confirmo per
8 id † quod no.Bar.in l.in repetendis.ff.de leg.3.in versic. item aduerte,quia vbicunque,&c.vbi dixit q̄ licet per dictionem
b item , [b] vel similem fiat repetitio præcedentium qualitatum vel conditionum ad sequētia, vt in d.l.in repetendis.& l.1.in prin.ff.de publi.tn̄ illud est verum si repetitio congruere pōt, al's secus,per l.cū pater.§.cum imperfecta.ff.de leg.2.vt patet in q.& exemplo posito per eum in d.l.in repetēdis. & eundē in consilio incip.Testator reliquit vxori habitationē domus. &c.& Bal.in l.fi.in fi.C.de indi.vidui. sed dicta repetitio vel relatio nō pōt cōgruere illi clausulæ priuationis vsusfructus in casu quo p̄decederet Bartholomæus,vt est ostensum , ergo ad illam non debet referri.pro hoc etiam facit, quia testator vr̄ velle quod legatum ab eo sit efficax & vtile,& ita interpretandum est testatorem sensisse.l.Mæuius, in prin.ff. de leg. 2. ¶ Plus dico & puto esse verum de iure & ex mente testantis quod illa clausula apposita in testamento Christophori,dum ibi dicitur,saluo quod si contigeret dictum Bartholomæum mori anteq̄ moriatur Catharina , &c. importat quod eo casu quo Catharina habitasset cum aliquo ex generis suis cōtra p̄hibitionē testōris,& sic incurrisset priuationem vsufructus, tamen si in tali casu contingeret q̄ Bartholomæus decederet ante eam voluit q̄ hæredes Bartholomæi tenerentur ad alimenta.Sed vbi dicta domina non incurrisset dictam pœnam priuationis habitando cum aliquo ex generis suis cōtra prohibitionem testatoris,dico isto casu non voluisse Christophorum q̄ quamuis Bartholomæus prædecederet, priuetur Catharina vsufructu , quod probo per illa verba , saluo quod si con-

9 † si cōtingeret,&c.de quorū verborū natura est importare re
petitionem qualitatis proximè præcedentis,vt inquit Bal.in
l.oēs populi.ff.de iusti.& iu.in 13.coi.in ver.modo q̄ro vtrum
vnum statutum trahatur ad aliud ,&c. vbi dixit q, vnū caput
statuti trahit̄ ad aliud propter coniunctiones aduersatiuas,q̄a
in aduersatiua vr̄ repetita qualitas præcedentiū,allegat no.in
sti.de rerum di.§.item lapilli.in gl.vnde infert q, si statutū di-
cat,q, existentibus masculis fœmina non succedat ab intesta-
to nisi in dote,facto verò testamento non succedat nisi quate
nus testator ei duxerit relinquendū , certè intelligetur facto
testō.s.& existentib.masculis propter illam coniunctionem
aduersatiuam verò.s.dum statutum dicit,cōdito vero testō,
&c. & sic illa præcedens qualitas existentium masculorū dū
in statuto dicebatur extantib. masculis filia non succedat ab
intestato,intelligit̄ repetita in sequenti parte , quæ loquitur
condito testō,quia de natura cōiunctionis est repetitionem
inducere.l.Seiæ.§.Caio.ff.de fun.instruct.ita dicit esse tenen
dum,licèt quidam consuluerint contrarium , & malè sc̄dm
eum,ita dico in proposito q, illa verba ,saluo q, si,&c.inducūt
repetitionem illius præcedentis qualitatis.s.quando Catha-
rina habitasset cum aliquo ex generis contra prohibitionem
testatoris propter q, incurrisset priuationē vsusfructus , cum
ergo Catharina non contrauenerit dispositioni testōris adeò
q, per illam cōtrauentionē incurrerit pœnā priuationis,dico
q, non sumus in casu in quo debeat carere vsufructu , & hanc
fuisse mentem Christophori ēt apparet,quia si grauauit Bar.
filium suū viuentem onere legati vsusfructus multò magis
existimandum est voluisse grauare filios & hr̄des Barth.quos
nō tm̄ dilexit sicut Bart.quē primo loco hr̄dem vniuersalem
instituit.ꝓbatur in l.Publi⁹.§.1.ff.de cond.& dem.& per id q,
no.Bar.in fin.in l.Gallus.§.ēt si parente.ff.de lib.& posthu.
10 ¶.Circa vltimū † dubium, an Catharina petere possit dotem
& legatum vsusfructus ex testō filij sui,& dico q, sic , quia le-
c gatū non cōpensat̄ cum dicta dote [c] l.1.§.sciendum.C.de rei
vxo.act.l.creditorē.ff.de leg.2.nec obstat statutum sub rubri-
ca,qd & quantū legare possint mariti vxorib. & sub rubrica
de alimentis præstandis mulierib. quia non loquunt̄ in casu
nostro q̄n ex testamento filij petitur legatum vsusfructus cer
ti fundi,qui legari non potuit per maritum ex dispositione
primi statuti,vt ex inspectione dictorum statutorum euiden
ter patet,ideo superuacuū arbitratus sum longiora super hoc
verba facere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dotis supra.lib.6.consi.190.num.28.
b ¶ Item.dixi in consu.Paris.§.37.gl.1.
c ¶ Dote sed bene compensaretur cum donatione propter nu-
ptias,quam nos doerium vocamus, vt dixi in d.§.sciendum.
in no.intelle.& in consu.Paris.tit.12.in rub.

EPITOME.

¶ Ambrosius instituit filium suum pupillum , eiq; vulga-
riter,pupillariter & per fideicōmissum substituit Symonem
Ioannem & Franciscum extraneos,adiectis his verbis videli-
cet,vno alteri in dictis portionibus succedenti ipsos & ipso-
rum quemlibet ad inuicem substituit.An hæc verba impor-
tent q, hi sunt ad inuicem substituti etiam per fideicommis-
sum?Respon.q, non,sed solum vulgariter.

SVMMARIVM.

1 *Lex,cum auus,de conditio.& demonstratio.nō habet locū in trans-
uersali.*
3 *Substitutio reciproca simplex continet tantum vulgarem.*
4 *Testatori succeditur per fideicommissum.*
5 *Emens ab hærede an videatur renunciare legato.nu.6.8.9.10.*
11 *Fidei commissum parum remittitur per diuisionem scienter factā.*

CONSILIVM C.

SVPER primo dubio quo quæritur,an stāte sub-
stitutione facta in testō ser Ambrosij in persona
Simonis Io. & Franc.qui fuerunt substituti pu-
pillariter , vulgariter & per Fideicōmissum filio
testatoris,& in qua testator adiecit illa verba vi-
delicet.vno alteri in dictis portionib.succedenti ipsos & ipso
rum quemlibet ad inuicem substituit. & stantib. emptionib.
factis per dictum Franciscum post mortem dicti Ioā.de certis
partibus quarūdam domorum dicti quondam ser Ambrosij
peruentis dicto Io.ex dicta substitutione pupillari facta filio
dicti ser Ambrosij possint filij & hæredes dicti ser Frācisci ex
persona patris sui aliquid petere de ea parte quæ ex substitu-
tione pupillari peruenerat ad dictum Io.& ç̄n̄r allegare nolle
stare emptioni factæ per Franciscum patrem suum de dictis
partibus domus, quasi videantur ad Franciscum pertinuisse
iure cuiusdam substitutionis,quæ videatur cōpendiose & p
fideicommissum facta de d.Fran.præfato Iō. post mortē Ioā.
vt vr̄ importare illa reciproca substitutio facta dictis Symon.
Io.& Franc. & videretur prima cōsideratione dicendū,q, filij
1 dicti Francisci iustitiam foueant,quia illa † substō reciproca
facta dictis fratribus per illa verba,vno alteri in dictis portio
nibus succedenti ipsos & ipsorum quemlibet ad inuicē substi
tuit, &c. vident̄ importare reciprocam substōnem cū tractu
tēporis vt statim dicam,quo casu comprehendit̄ in ea nō solū
vulgaris si hæreditas non adeatur , sed ēt fideicōmissaria post
aditam hæreditatem per l.iā hoc iure,& l.qui plures.la 1.cum
ibi no.ff.de vul.& pup.iuncto c.Ray.de testa.& l.precib.cum
ibi no.C.de impub.& alijs substi.& precisè not.Bart.in l.Lu-
cius in 3.q.principali,in prin.in penul.q.& ibi eū sequuntur
alij.ff.de vul.& pup.& in l.2.C.de impu.& alijs sub.& Bart.in
rep.l.si arrogator.in vlt.col.ff.de adopt.& Bal.in l.in testō.in
3.q.C.de test.mi. Sed ista substō reciprocè vr̄ fuisse facta & ēt
cum tractu tp̄is,vt importare videntur illa verba.s.vno alteri
in dictis portionibus succedenti,&c.quia vnus non pōt suc-
cedere alteri in parte hæreditatis nisi post mortem. l.1.ff.de
hære.vel acti.ven.l.2.§.interdum.ff.de vul.& pup. & sic vr̄ ēt
dicta substō collata in tp̄s mortis cuiuslibet eorum , &c.& sic
perinde est ac si Io.post mortē suam esset grauatus restituere
2 per fideicommissum alteri ex ipsis substitutis superstiti.nec †
in tali substōne fideicōmissaria subintelligit̄ conditio,si ille q
p̄decedit decedat sine liberis,iuxta l.gn̄aliter.§.cū aūt.C.de inst.
& subst.sub cond.fac.& l.cū acutissimi.C.de fideicō.& l.cum
auus.ff.de cōd.& dem.q̄a illud ꝓcedit q̄n substō fideicōmis-
saria esset facta descendenti testōris,vt loquunt̄ illa iura non
a trāsuersali [a] vt no.gl.* cōiter approbata in l.ex facto.§.si quis
* rogatus.ff.ad Treb.q, ita ibi intelligit Angelus & alij in d.§.
cū aūt.& ibi Cy.& alij & ēt gl.in d.l.cū acutissimi.& ita cōiter
ēt tenēt doc.in d.l.cū auus & licèt decesserit d.Fran. antequā
sibi esset facta p hæredes Io.restitutio fideicōmissi , tn̄ nō per
hoc expirauit fideicōmissum.l.si ī personā.C.de fidei.l.cogi.
§.idē Metianus.ff.ad Treb.& in l.si eius.§.si q̄s rogatus.ff.ad
Treb.& no.Cy.in l.1.in secunda op.C.cōia de leg.& Dy.Bar.
& alij cōiter in l.cū filio.ff.de leg.1.reprobata gl.ibi.& sic saltē
ad p̄tiū debēt posse agere dicti hr̄des Frā.ꝓ rata partiū dicta-
rum domorū q̄ debebant patri suo restitui per fideicōmissum
quasi videant̄ euictæ p p ius dicti fideicōmissi.l.si vendiderit.
& l.nō tn̄.ff.de euic.& l.fundo.ff.ad fal.l.planè.§.q, si rem.ff.
de le.1.& l.hm̄oi.§.si qui seruū.eo.ti.& p not.per Spe.in ti.de
testa.§.in primis.ver.qd si fideicōmissarius emit,&c.Sed p̄di-
ctis nō obst.cōtrariū sn̄iam de iure probabiliorē puto.s.q, di-
cti filij Fran.non possunt dictū preciū petere, nec quouis mō
3 aliq̄ [d] occasione dictarū domorū.Et p̄suppono q, † vbi sub-
stitutio reciproca facta est p illa verba,inuicē substō.nisi sint
adiecta verba denotātia substōnem factam esse in casu mortis
cuiusuis ex illis substitutis,non dr̄ habere compendiosam an
b nexam,sed solū cōprehendet vulgarē , tm̄ [b] vt superius dixi p
dictā.l.nam hoc iure,& firmant doc.in locis.s̄.alleg.& Guil.
de Cug.& Cy.in d.l.precibus,in materia reciprocæ substitu-
tionis.Sed hic non fuit collata dicta substō per hæc verba,&
eos inuicem substituo q̄n cunq; decesserint,vel similia verba,
ergo sequitur qd̄ illa vulgaris expirauit q̄ primum Ioannes
agnouit partem sibi debitā ex substitutione facta filio dicti
ser Ambrosij.l.post aditam,& l.precibus.C.de impub.& alijs
substi.hoc etiam probo per tex.in l.fi.C.de hæred.instit.& qd̄
ibi no.doc.præsertim Bald.circa finem primæ col.nam ibi te-
stator instituit Plotium hæredem,postea dixit , Sempronius
Plotij hæres esto . quasi illa verba sonent , quod Sempronius
succedat Plotio instituto , tamen valet illa substitutio solum
in vim vulgaris substitutionis,& non in vim fideicommissa-
riæ,vt ibi decidit Bal.in fi.1.col.vnde per illam.l.dicit glo.no.
in l.verbis ciuilibus,in fi.ff.de vulg.& pupilla.quod substitu-
tio directa dubia,valet in vim directæ seu recepit interpreta-
tionem

stitionem directè: ᶜ & de mente glo. & doc. ibi est quod valeat vt directa, & non vt fideicōmissaria. cum ergo in proposito illa verba sonent quod vnus ex dictis substitutis succedat alteri in dictis portionibus, illa verba important substitutionem directam & vulgarem non fideicōmissariam, saltem quando nō est oīno callata post mortem eius cui fuit substitutio, vt in casu nostro. ¶ Pro hoc facit q, verba illa substitutionis non pñt negari quin sint dubia: quia non possunt intelligi quod oīno testator voluerit sentire, q, si vnus ex substitutis agnouerit cōmodum ex substōne facta filio testatoris, & posteà ipse substitutus decedat q, tunc alius reciproce substitutus succedat substituto defuncto quasi non diceretur succedere dicto ser Ioanni dictus Franciscus si Ioānes nō agnouisset cōmodū
4 ex substōne pupillari facta filio testatoris. hoc probo: † quia per substitutionem fideicōmissariam non succeditur ei cui facta est substitutio fideicommissaria, sed dr̃ succedi testatori. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. de leg. 2. similiter & per substitutionem vulgarem succeditur non illi cui facta est substitutio sed testatori. insti. de pupillari substit. in prin. & no. in l. fi. C. de insti. & substi. sub condi. fac. & sic dicta verba, s. vno alteri in dictis portionibus succedenti intelligũtur de successione circa causam & locum scriptum alteri ex eis, vt sic sit sensus, quod si vnus ex substitutis non possit vel nolit venire ad substitutionem seu cōmodum substitutionis, succedat in eius locũ alius substitutus superstes quis hæreditas ex substōne nunq̃ fuerit effectualiter delata illi excluso, sicut accipit in l. si hæreditas. §. qui filium. & ibi glo. 1. ff. de test. tute. & l. potest. ff. de vulga.
5 & pupil. ¶ Moueor † & fortiori rōne: quia Franciscus prædictus habuit sciam testamenti dicti ser Ambrosij, vt colligitur ex narratis in themate: quia hr̃ditatem dicti Ambrosij & eius filij ei pro parte sua delatam agnouit & bona hr̃ditatis apprehendit vt hæres & cum cohæredibus diuisit, per quæ præsumitur eum habuisse scientiam contentorum in testō, vt no. in l. cum hæres. ff. de lib. leg. & in l. quidam ita. §. si quis filium. ff. ad Treb. & plene tradit Bar. & alij in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 3. q. ff. de verbo. obli. & in l. eius qui. ff. si cert. peta. & Ang. in l. tres fratres. ff. de pac. & in l. si seruus testō. ff. de stip. seruo. ergo cum Franciscus post mortem dicti ser Ioannis emerit dictas partes domorũ quę scd̃m q̃d asserunt hæredes Francisci vr̃ spectasse ad Franciscum vigore dictæ substitutionis reciprocæ cuius casus conditio iam euenerat, si verum est (vt ipsi dicunt) q, comprehendat cōpendiosam: ergo cum habuerit sententiam contentorũ in testō, vt dixi, præsumitur q, Franciscus emendo ab hærede dicti ser Ioānis cui erat substitutus seu à tutoribus dicti eius hæredis, vr̃ in dictis rebus renunciasse iuri fideicōmissi purificati. & ita decidit Dy. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obli. per l. Titius. ff. q. mo. pig. & vel hypo. sol. & argumento sumpto à cōtrario sensu ex. l. huiusmodi. §. qui seruum. ff. de leg. 1. & l. cui res. ff. de act. em. vbi iura volunt q, si emi ab hærede testatoris seruum mihi legatum, & ignorabam mihi esse legatum; non videor renũciare legato: ergo à cōtrario sensu si sciebam, videor renũciare legato. & licèt Bar. in hoc relinquat cogitandum in d. §. duo fratres. in 12. q. tñ magis * cōiter est approbata opi. Dyn. cum qua concordat Io. And. in additionibus Spe. in tit. de emp. & ven. §. 3. loco. in additione incipiente, substitutus per fideicommissum, & Io. de Imo. & Raph. Cu. in l. si à substitutio. in princ. ff. de leg. 1. & Rapha. in d. §. duo fratres. nec se fundat Dy. ex eo q, res legata transeat in dñium legatarij recta via: & sic non posset aliter valere emptio rei legatæ q̃ñ scienter legatarius emit, nisi videretur renunciare legato. l. suæ rei. ff. de cōtrahēd.
6 emp. quia illa non esset bona ratio: quia † rem quæ non est irreuocabiliter mea possum emere: licèt esset mea reuocabiliter: & valeret emptio ēt si emerē ignorans eam ita esse meam vt firmat Pet. de Bellaper. & Pau. de Cast. in d. l. huiusmodi. §. qui seruum. quia qua rōne res quæ est reuocabiliter mea pōt mihi obligari absq; eo q, renunciē iuri meo. l. in bello. §. si quis seruum. ff. de cap. l. ex sextāte. §. latinus. ff. de except. rei iudi. l. debitor. in prin. ff. ad Treb. & tñ non posset mihi obligari si esset irreuocabiliter mea. l. neq; pignus. ff. de re iu. ita de re esse in cōtractu ēptionis rei meę: qa in hoc isti duo cōtract⁹, s. emptionis & pignoris procedunt à pari. d. l. neq; pignus. sed res quæ mihi legata est anteq̃ ego agnouerim legatum, non est irreuocabiliter mea. l. si quis ita hęreditatem, cum ibi not. ff. de condi. insti. l. si tibi homo. §. cum seruus. & l. seruum filij. §. 1. ff. de leg. 1. ergo bene valeret emptio absq; eo q, videret renunciare legato: vnde ratio pp quam emendo rem mihi relictam purè, vel sub conditione, quæ purificata sit, videor renunciare legato, est: quia videor eam nolle habere ex causa legati vel fideicōmissi, sed ex causa emptionis. merito vr̃ renunciat ũ legato q̃ñ habeo sciam testamenti, vt in iuribus allegatis per Dynum. & ideo tunc non possum agere ad pretium ex testō: quia renunciaui & habere volui ex causa legati. nec actione ex empto agere possum, quia habeo rem ex causa emptionis, prout habere volui, & non ex causa legati: nam tunc demum possum actione ex empto agere ad pretiũ q̃ñ videor habere ex causa legati vel fideicommissi: & sic videor à meipso mihi ipsi emere. l. fundo. ff. ad leg. fal. & d. §. qui seruum, vel possum agere ad rem vt consequar pretium ex testō, q̃ñ volo retinere rem ex causa emptionis, & volo petere ex causa testamenti. & non apparet quod noluerim habere ex causa testamenti: at quia ignorans testm̃ emi ab hærede: ita legitur & nota-
7 tur maximè per Barth. in d. §. qui seruum. ¶ † Nec dicatur q, isto casu errauerit Franciscus in iure: quia mares qui non sint rustici vel minores præsumuntur scire iura per se vel informationem quam à peritis habere debent, vt no. gl. in auth. de incestis nupt. iuxta principium, in verbo, sciens. & no Bar. in l. sed si lege. §. scire. ff. de petitione hæreditatis. & in l. is qui putat. in fi. ff. de acqui. hære. & in l. nō fatetur. ff. de confessis. facit l. leges sacratissimæ. C. de legibus. & l. regula. in prin. ff. de iuris & facti igno. & no. etiam Ang. in d. auth. de incestis nup.
8 in fine principij. ¶ Non obstat † etiam id per quod Bar. in d. §. duo fratres. dicebat se relinquere cogitandũ an opi. Dy. supra relata esse vera. nam Bar. dicebat q, l. Titius. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. per quam se fundabat Dyn. non videbatur probare: quia non loquitur in eo quod debetur ex causa testamenti: quia illud q̃d relinquit ex causa testamenti nō ita faciliter remittitur sicut debitum ex alia causa, vt nota. in l. tres fratres. ff. de pac. & per id quod hr̃ in l. de his ff. de trāsac. & prout traditur per eundem Bar. in d. §. duo fratres. maximè in quarta opp. quia rñdeo q, illud procedit q̃ñ remittens vel ille qui remittere vr̃, non habebat scientiam testamenti: & ita declarat gl. in d. l. tres fratres, dum rñdet ad. d. §. duo fratres. & eam approbant tanq̃ veram Bar. & alij in d. l. tres fratres. & ita declarat etiam Ang. in repetitione dicti. §. duo fratres. dum tractāt de oppositione. d. l. tres fratres. & ita ēt probatur. per l. quam allegat gl. in d. l. tres fratres. s. per l. non est ferendus. ff. de transacti. secus si appareat q, habuit notitiam ipsius testamenti. & ita intelligitur. d. l. de his. vt ibi per Bar. & alios per l. & vni. §. 1. cum alijs ibi allega. per eos. ff. de accepti. & in ꝓposito nr̃o probatur in d. l. hmōi. §. qui seruum. & d. l. cui res, à contrario sensu quæ ad hoc allegantur per Dy. & ad quæ iura nō rñdetur per Bar. in d. §. duo fratres. ¶ Non
9 † obstat etiam. l. fi. §. fi. C. cōia de leg. quā allegat Bar. vbi extraneus emens ab hærede rem quā sciebat esse alteri legatam non vr̃ renuntiare iuri agendi de euictione saltem ad pretiũ, quia rñdeo, q, nihil obstat scd̃m vltimũ intellectũ quem ibi Iac. de Are. Cy. Ray. Iac. But. Bal. & Ang. approbant vt veriorem, s. quod tpe quo emptor ibi emit ab hærede, res erat hæredis, & non pertinebat ad legatarium vel fideicommissarium: quia non euenerat conditio legati vel fideicōmissi sed in casu nostro euenerat conditio substitutionis quā allegant hæredes Francisci. Vel secundo rñdeo q, posito q, ibi legata esset res pure, non sequitur q, extraneus emptor videatur velle renuntiare iuri suo; quia res adhuc non erat irreuocabiliter legatarij, & poterit esse q, legatarius repudiabat, quo casu fingitur nunq̃ legata & fuisse semper hæredis. d. l. seruum filij. & dixi. s. quæ ratio cessat in ipsomet legatario vel fideicōmissario qui emendo rem scienter ab hærede videtur eam nolle habere ex causa legati, & sic vr̃ renuntiare legato vel fideicōmis-
10 so. ¶ Similiter non obstat † ratio alleg. per Bar. dum dicit q, sicut q̃ñ legatarius emit ab extraneo & non ab hærede, non vr̃ renuntiare legato. l. planè. §. quod si rem emisse. de leg. 1. eadem ratiōe q̃ñ emit ab hęrede: quia rñdeo vt dicit Io. de Imo. in d. l. si à substituto. q, aliud est q̃ñ emo ab extraneo rem quę erat ipsius extranei. quia videor emere vt cōsequar dñium ab eo, quo casu non vr̃ liberatus hæres testatoris, qui rē alienam lega-

legauerat, & ita loquitur d. l. planè. §. q, si rē: quia in emptione poterat subesse alia causa q̈ remissionis legati; quia legatū non erat petendum aduersus dictum venditorem: & vbi pōt subesse alia coniectura q̈ donationis, non præsumitur remissio gratuita. l. si cum virum. ff. de solu. l. cum de indebito. ff. de proba. quæ ratio cessat qñ ab eo qui debebat mihi ex causa legati scienter emi. fortius dicit Raph. in d. l. si à substituto, q, qñ emit legatarius etiam ab alio quàm ab hærede vr̄ renuntiare legatò vel fideicōmisso, si legatū vel fideicōmissum erat purificatum, & cesserat dies legati. & sic tex. in d. l. planè, procedet vel qñ non scienter emit legatarius, vel qñ nondum cesserat dies legati. & hoc vltimo casu etiā loquitur decisio Spe-
11 cu. quam allegaui in contrarium. ¶ Tertio principali † fundamento moueor: quia mortuo ser. Io. statim purificata fuit conditio dictæ substōnis fideicōmissariæ quam prætendunt hæredes dicti Francisci: tñ hoc non obstante facta fuit diuisio bonorum subiectorum restōni fideicōmissi iam purificati inter dictum Franciscum & filios & hæredes dicti ser. Io. vnde per dictam diuisionem fuit renuntiatum in dictis reb. diuisis dicto iuri fideicōmissi purificati, stante q, Fran. habebat seu habere præsumebatur scientiam dicti testamenti, vt supra dixi. hoc probatur per. d. l. Titius. ff. quibus mod. pig. vel hypo. sol. & per notata per Bar. in d. §. duo fratres, in quarta oppo. hoc etiam expresse ad literā firmat Paul. de Castr. in d. §. duo fratres. circa medium. vbi dicit q, qñ duo habentes scientiam testamenti diuidunt fundū comprehensum in fideicōmisso purificato: licèt illa diuisio fuerit simplex, vr̄ renuntiatum fideicōmisso: quia nō cōpatiuntur adinuicem diuisio & fideicōmissum seu prælegatum; quia ex fideicommisso debetur vni totum, seu aliter q̈ per diuisionem assignetur. & mouetur per d. l. Titius. hoc idem tenet Rapha. Cuma. in fi. saltē qñ fideicōmissum purificatum non appareret esse agnitū per ipsum diuidentem. & ita legendo sum solitus ibi tenere. & ad notata in l. tres fratres. ff. de pact. fuit responsum. s. nec iuuat hic allegare iuris errorem: quia pręsumptio est in contrarium,
12 vt s. deduxi. Nec † etiam pōt dici q, hic præsumatur error iuris impliciti: quia est error probabilis per notata in c. si diligenti, de præscri. cum si. & rñdeo q, in hoc videlicet quod dispositio dictæ. l. cum acutissimi, non haberet locum in fideicōmissaria substitutione facta alteri q̈ descendenti, non erit aliqua dubietas vel intricatio: imò est de iure clarum, scd̄m oēs, vt dictum est. ¶ Prærereà q̈uis appareat quem fuisse in errore iu-
†1 ris, excusetur si ille error † erat iuris impliciti, vt notatur maximè per doc. in d. c. si diligenti, & in c. ab excōicato. de rescr. & in l. quod Nerua. ff. deposi. tñ non præsumeretur error qñ appareret q, de illo passu difficile in iure interrogasset sapientem, qui propter varietatem opinionum errasset, alias non: ita dicit Bald. in l. venditis. C. de vsucapio. pro emp. sed hæc probatio non præsupponitur. vnde dixit Bal. in l. mater. in 2. vel 3. col. C. de rei vendi. q, ei qui consensit rem ad eum pertinentem in alium transire, est valde difficile probare q, fecerit per errorem iuris. Et ex secundo & tertio fundamentis. s. deductis præcipuè moueor ad concludendum contra hæredes dicti Francisci. & per prædicta apparet varijs modis responsum ad oïa allegata in contrarium. Circa secundum [d] &c.

ADDITIO.

a ¶ Transuersali. s. lib. 2. consi. 185. nu. 18. supra lib. 6. consil. 201. nu. 22. & est indubitatum. Quod autem nec in ascendenti, te- Guil. Benedic. repe. c. Rayn. versi. si absq; liberis more. 1. nu. 7. de testa. sed ego contra puto si filius vnicus alterum vel vtrūq; parentem instituat & grauet restituere extraneo post eorum mortem, quia verisimile est q, non grauasset si cogitasset superuenturos liberos sibi fratres quamuis Bar. Imo. Soci. in d.
* l. cum auus. col. 4. 5. & * cōis schola contrarium velit.

b ¶ Tantum. Ias. & oēs in d. l. Centurio. nu. 54. & in d. l. Lucius.

c ¶ Directe. s. vt restringatur nec vlteri⁹ extendatur substitutio. hoc sensu rectè loquitur dicta glo. quæ non dēt accipi ad extensionem substitutionum vt dixi. s. lib. 3. consi. 11. nu. 16.

d ¶ Secundum, s. qñ testator substituit Titiū compendiose filio impuberi cum his verbis q, dicta hæreditas transeat de hærede in hæredem masculos dicti Titij, an videatur filios Titij substituere Titio vulgariter, adeo q, decedente Titio añ filiū testatoris, & postea decedat filius testatoris impubes, succedant ei ex substitutione filij dicti Titij, sed hæc secūda pars huius consilij deficit: nec inuenire potui multis exemplaribus dicussis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus an possit testari de fructibus beneficij. 2. 4. 6.*
3 *Vxor non præsumitur acquisiuisse de bonis viri respectu tertij.*
5 *Solennitas & licentia præsumitur ex vsu longo temporis.*
8 *Causa iusta præsumitur in papa.*
9 *Exemplo statur propter antiquitatem, num. 10. 11.*
12 *Conditio si nullus supererit ex filijs vel liberis instituti est successiua, nec deficit ex eo quòd ille semel decesserit cū liberis. nu. 13. 14. 15.*
17 *Fama plenè probat in excedentibus centum annos.*
18 *Fama probat filationem.*
19 *Fama quando probetur per testem. num. 22.*
21 *Testium dicta non sunt cauillanda.*
23 *Fideicommissio non præscribit antequam agi possit. num. 26.*
27 *Præscriptiones statutorum non currunt agere impeditis vel minoribus. num. 28.*

CONSILIVM CI.

¶ De quibus bonis possit testari prælatus ecclesiæ. & an Cardinali possit concedi licentia testandi de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ. & vnde præsumatur acquisiuisse. An & quando sit danda fides sumptis: & quid si non apparet de citatione: & an illa requiratur: an requiratur in antiquis instrumentis probare de Tabellionatu. De intellectu cuiusdam substitutionis. An fama in antiquis plenè probet & an sit fama probata si testes deponunt q, communiter fuit dictum & reputatum & quod publicè dicebatur: & an præscriptio statutaria currat non valenti agere.

†1 SVPER † primo dubio quo quæritur, an dictus Ricardus de Senis Cardinalis testari potuerit. du-
1 bium facit: quia † non pōt clericus seu prælatus testari de bonis acquisitis ex redditib⁹ ecclesiæ. c. cū in officijs. c. ad hęc. c. qa nos. & c. relatū. el 2. de test. & plenè in auth. licentiā. C. de epis. & cle. & plenè not. in c. pñti. de offi. ord. lib. 6. saltem in clerico non personaliter & simpliciter beneficiato, sed administrationem habente, vt no. per glo. & doc. in d. c. pñti. & in c. fi. cum ibi plenè no. per
†2 doc. de pecu. cle. † & in dubio bona acquisita per huiusmodi prælatos videntur iuris præsumptione acquisita de bonis seu redditibus ecclesiæ per id quod hr̄ in c. 1. & in c. vt vnusquisq;. & ibi plenè no. doc. de pecu. cle. 1. de test. & 12. q. 5. nulli. & ibi no. & no. plenè do. in d. c. cum officijs. & in auth. li-
2 centiam supra allegata. & Spec. de stat. mo, ver. breui. ¶ † Tñ
†3 hoc non obstante puto testm̄ valuisse: † quia hmōi prælati testari pñt de rebus proprijs seu acquisitis ex propria industria vel aliunde quam de bonis ecclesiæ seu quā profectus ab ecclesia vel cōtemplatione ecclesię. 12. q. 1. c. sint manifestè. & in d. c. quia nos. & in d. c. 1. & in d. auth. licentiam & ibi no. doc. & maximè Cy. & Bal. qui apertè concludunt de bonis quæsitis ex proprijs laboribus clericum posse testari vt ibi per eos, maximè per l. sacrosancta. eo. tit. & probatur ēt in d. c. quia nos. & ibi doc. & in d. c. relatum. & idem no. Ia. Bu. l. 2. C. de epis. & cle. & ibi etiam Bal. & no. doc. post gloss. in prælleg. c. 1. de testa. & in d. c. pñti. imò ēt nonnulli tenuerunt q, de fructibus
a [a] beneficiorum pñt testari: quod tñ hic non est necessarium discutere, & de consuetudine seruatur distinctio tradita per
* glo. in d. c. pñti. vt * omnes dicūt, s. vt distinguatur, an sit clericus tm̄ personaliter & simpliciter beneficiatus, & possit testa-
3 ri: secus in clerico administrationem hñte. ¶ Nec ob. † q, præsumantur acquisita illa bona de bonis ecclesiæ seu eius contemplatione: quia licèt circa hoc variæ sint opi. de quibus in vulgatis locis: tñ quo ad propositum rñdeo, q, vbi dr̄, q, præsumitur de bonis ecclesiæ acquisitum, illud est qñ est contentio cum ecclesia. sed vbi est cum alio: tunc non hēt locum disputatio. nam in ecclesia & prælato idem dicimus q, in vxo-
b re: vt sicut vxor [b] præsumitur in dubio acquisiuisse de bonis mariti. l. Quintus. ff. de do. inter virum. l. etiam. C. eo titu. ita & prælatus de bonis ecclesiæ. ita no. gl. in d. c. sint manifestè.
* & in c. 1. de pecu. cle. & doc. * cōiter in d. c. cum in officijs. & tñ videmus q, illud quod dictum est de vxore vt præsumatur acqui-

acquiſiuiſſe de bonis viri, procedit qñ contentio eſt inter vi-
rum & vxorem vel eis hæredes: ſecus ſi iter vxorem & extra-
neum. ita notabiliter decidit Bal. in l. ſi vxorem. C. de cōdi. in
ſertis. in 3. col. ſed hæc contentio in propoſito non eſt cum ec-
cleſia: igitur ceſſat dicta præſumptio & iſtud (meo iudicio)
4 eſt tutiſsimum fundamentum. ¶ † Pręterea dicta cōcluſio quę
hétꝙ præſumitur clericus acquiſiuiſſe de bonis eccleſiæ pro-
cedit qñ apparet ꝙ clericus habebat beneficium, & ꝙ nulla
bona acquiſiuerat anteq̃ eſſet promotus ad beneficium, vel
qñ non conſtat ꝙ aliunde q̃ ex beneficio quiſiuerit: alias aũt
c iudex hét arbitrari ex coniecturis[c] q̃tum videatur acquiſitum
ex bonis eccleſiæ & q̃tum aliunde. 12. q. 4. ſacerdotes. & no.
doc. maximè Ant. de But. & do. Card. Flo. in d. c. cum in offi-
cijs. & do. Abba. in repetione. c. cum eſſes. in 16. col. de teſt. ſed
dictus do. Car. ex officijs lucrabatur vt pars aduerſa fatetur: &
erat in vtroq; iure doc. inſignis & Vicecancellarius & Car.
magnæ experientiæ, vt legitur & nota. in proœmio ſexti libri
decretalium: fuit n. de illis quibus cōpilatio 6. lib. demanda-
ta fuit vt in dicto proœmio traditur. & eſt probatum ꝙ Cardi
nales vltra beneficia lucrantur multa: igitur poſito ét ꝙ con-
ſtaret ꝙ hũerit beneficia: non ſequitur ꝙ non potuerit teſta-
5 ri. ¶ Deniq; poſito † ꝙ non potuiſſet teſtari ſine Licentia Ro-
mani pontificis: tñ attento ꝙ dictum teſtm̃ iādiu in iudicijs
& ſic in locis publicis & etiam cauſis vertentibus coram ar-
bitris fuit exequutum & habitum pro teſtō valido, præſumen
dum eſt ex prædictis ꝙ interuenerit licentia. accedit id quod
notabiliter dicit Archi. de conſecra. diſt. prima, nemo eccle-
ſiam. vbi inquit ꝙ ſi locus eſt in forma eccleſiæ & ibi publicè
celebratur per ſacerdotes: prę́ſumitur ꝙ fuerit conſtructus il-
le locus vel oratoriũ cum licentia & authoritate epi. alleg. in
arg. 27. diſt. quod interrogaſti. 20. q. 1. quem progenitores.
27. q. 1. vidua. bene faciunt no. per Io. An. & alios in c. illud
de præſum. & id quod hr̃ in l. ſi filius. C. de peti. hæred. & in l.
qui in aliena. iuxta prin. ff. acq. hære. & ibi do. & per nota. per
Cy. in l. emancipatione. C. de fide inſtr. & ibi Bal. & per Bar.
in l. adm. ff. de iure i. in ver. q̃ro qd ſi reperiũtur de. teſtiũ, & nō
reperit iurm̃. & Hoſt. Io. And. in c. Alb. de teſti. & per doc. in c.
in præſentia. de renun. & in c. cum in iure. de offi. dele. & Bal.
& Ang. in l. ſciendum. ff. de verb. obl. cum multis concordan-
tijs. in quibus locis hr̃ ꝙ pp diuturnitatem & antiquitatem
tp̃is præſumitur ſolénitas extrinſeca quæ alias non præſume-
retur iuxta. l. quæcunq; §. fi. ff. de publicia. iſtud aũt teſtm̃ fuit
6 conditum de anno 1314. ¶ † Etſi diceretur ꝙ dñs Abb. Sicu-
†5 lus in rep. dicti. c. cum eſſes. in 5. q. tenuit † quod papa ſine
cauſa non pōt concedere clerico licentiam teſtandi de bonis
per eum intuitu eccleſiæ acquiſitis quaſi dicta bona dicantur
d eſſe Dei[d] per id quod hr̃ in c. cum ex eo. de elec. lib. 6. cum gl.
in verbo. Chriſti. & not. per Inno. in c. ſuper, de cauſa poſſ. er-
go ſi ſunt Dei non dñt à Deo euelli ſine facto ſuo, vt in regu-
la, id quod noſtrum. ff. de reg. iur. vt plenius ipſe proſequitur
in d. c. cum eſſes. vbi dicit ꝙ ipſe non meminit ſe vidiſſe hanc
q̃onem tactam à doctoribus. rñdeo quod imò debet poſſe pa-
pa hmōi licentiam concedere, vt expreſſe firmat Bal. in l. fin.
C. vnde legit. in 10. colu. in ver. & prædicta faciunt ad q̃onem:
monachus fecit teſtm̃. vbi concludit non eſſe dubium ꝙ Pa-
pa pōt monacho profeſſo & ingreſſo religionem dare licen-
tiam teſtandi de rebus acquiſitis oblatis monaſterio. allegat
no. per glo. magnam in auth. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. eccl.
idem eſt de mente Bal. in auth. niſi rogati. C. ad Treb. in pen.
col. in verſ. quæro quid ſi monachus habuit à papa priuilegiũ
ꝙ poſsit teſtari &c. & Bal. in l. ſi qñ. in fine principij. C. de in-
offi. teſt. pro hoc facit: quia papa in his quæ pertinent ad eccle
e ſias liberam[e] & latam hét poteſtatem & adminiſtrationem,
vt in cle. 1. in fi. vt lite pendente. in c. 2. de præb. in 6. no. doc.
maximè Ant. de But. in c. 2. ad fi. de confirma. vti. vel inuti.
7 ¶ Nec obſtat † quod bona eccleſiarum quo ad dñium dicun-
tur ad Deum pertinere: quia reſponderi pōt quod poſito ꝙ ve
ra eſſet illa opi. quod dñium & poſſeſsio rerum eccleſiaſtica-
rum ſit apud Deum in quo variant doc. in d. c. cum ſuper, &
in c. in literis. de reſti. ſpolia. & Bar. & alij in l. 1. §. fi. cum l. ſeq.
& in l. cum hæredes. ad fi. ff. de acq. poſ. & in l. ſicut. in fin. ff.
quod cuiuſq; vniuer. no. tñ ſatis eſt quod interueniat licen-
tia papæ qui eſt vicarius Dei. c. fundamenta. §. decet de elect.
lib. 6. Item poſito ꝙ requireretur cauſa in dicta licentia, vt
8 Abbas dicit: † tñ in papa aliquid agente præſumitur iuſta cã,
f [f] vt no. Cy. in l. reſcrip. C. de preci. Impe. offi. & Iac. But. in l. fi.
C. ſi cōtra ius vel vti. pub. & Ant. de But. in c. cum inter. P. de re
nun. & in c. conſtitutus. de relig. do. & in c. quę in eccleſiarum
& ibi etiam Io. de Imo. de conſti. & do. Abb. in c. cum olim,
de re iudi. pro iſta opi. ét facit: quia videmus ꝙ valet ſtatutum
eccl'æ vel conſuetudo dans ptãtem ſaltem moderatam prælа-
to, vt poſſet teſtari de fructibus bonorum eccleſiæ per id q̊d
hr̃ in c. ſi pp tua debita. de reſcrip. in 6. & in extrauaganti Io.
22. quæ incip. ſuſcepti. & no. Io. And. in regula, nemo poteſt
plus. in mercurialibus. & doc. maximè Io. de Imo. in c. fin. de
pecu. cle. & Dominicus de ſancto Gemi. in d. c. p̃nti. ¶ Circa
9 ſcđm dubiũ † quo quæritur, vtrũ dictis ſumptis ſeu exéplis de
tur fides, dubium facere vr̃ ꝙ in interuenit defectus citationis
eorum, qui lædi poſſent quæ requiritur in huiuſmodi exépla
tionibus, vt no. doc. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. & in
c. fi. de fide inſtru. & no. Guil. de Cug. & Bal. in l. adoptio, iun-
cta. l. ſequenti per illum tex. ff. de adopt. & Spe. in tit. de inſtr.
edi. §. oſtenſo. in pluribus verſiculis illius. §. & Bar. & alij in l.
2. C. de teſta. & Bar. in l. chyrographis. in prin. ff. de admini-
ſtra. tuto. Præterea non vr̃ conſtare de notariatu illorum, qui
dicta exempla ſumpſerunt: & ſic vr̃ ꝙ ſint ſcripturæ priuatæ,
quæ fidem non faciunt. l. rōnes. & l. inſtrã. C. de proba. c. 1. &
2. de fide inſtru. ¶ Tamen his non obſtantibus vr̃ dicto ſum-
†6 pto ſtandum eſſe maximè ex infraſcriptis † cum huiuſmodi
g exemplatio[g] ſit res antiquiſsima, fuit. n. de anno 1349. vñ
præſumitur q̊d citatio & debitæ ſolennitates interuenerint,
vt no. Hoſti. & Io. And. Bal. Anto. de But. & Io. de Imo. in c.
Albericus. de teſti. argu. eorum quæ habentur in c. fi. de pac.
& 20. q. 2. faciat. bene facit id quod legitur & no. in c. peruenit,
de emptio. & venditio. & quod ibi doc. maximè Io. de Im. ac-
cedunt ea quæ dixi ſupra dum allegaui no. per Cy. in l. eman
cipatione. C. de fide inſtru. cum concordantijs. & ſic apparet
* iſtam eſſe * cōem opi. à qua in iudicando non eſſet receden-
dum. fortius voluit Vincen. in c. fi. de fide inſtru. & Arch. cen-
teſima. diſt. cōtra moré, per illũ tex. in fi. & Guido de Suxa. in
dicta auth. ſi quis in aliquo, quod non requiratur citatio: tñ
adhærendo opinioni aliorum reſideo in præcedenti reſponſio
ne. & ſatis eſſet ꝙ in dicta exéplatione iteruenıſſet vnicus no-
tarius hoc faciens authoritate iudicis. probatur in c. fi. in ver-
bo. publicam perſonam. de fide inſtr. & probat plene Io. And.
in additionibus Spec. in d. §. oſtenſo, in additione incipiente,
10 miror &c. ¶ Non obſtat quod † non appareat de notariatu il-
lius vel illorum, qui exemplarunt: quia reſpondeo ꝙ attento
h ꝙ ſumus in ſcriptura antiquiſsima[h] non eſt neceſſaria dicta
fides Tabellionatus, vt notanter decidit Bald. in l. compara-
tiones. C. de fide inſtru. in antepe. col. in verſi. ſed hic dubita-
tur, quid ſi pp diſtantiam &c. ar. l. cenſus. ff. de proba. maior
enim adhibetur fides mortuis, quia incorruptibiles ſunt, vt
ibi per eũ, cum quo etiam concordat ibi Sal. in pen. vel antep.
col. in ver. vnum non omitto. ita etiam voluit Bal. in authen.
quas actiones. in vltima col. ad fin. C. de ſac. ſan. eccl. nã ſcđm
eum ex ipſo actu tam antiquo oritur præſumptio Tabelliona
tus: ideo non expedit aliter probare de Tabellionatu, ſeu ꝙ
eſſet in quaſi poſſeſsione Tabelliōatus. allegat no. per Inn. in
c. veniens, de ver. ſig. & hoc in propoſito etiã ſequitur Rapha.
Fulg. in l. fi. C. de edicto diui Adria. tol. accedit ꝙ producitur
ſcriptura antiquiſsima in qua apparet ꝙ iudex concedit di-
ctam licentiam ſumendi & exemplandi dictum inſtrm̃ teſta
menti dicto ſer Petro Vãnis de Luca notario &c. & ſic iudex
11 habuit eum pro notario. bene facit † ad hoc quod no. Bal. in
l. non ignorat. in 6. col. C. qui accuſ. non poſ. vbi dicit ꝙ in fa-
ctis multũ antiquis facilius præſumitur pro eo, qui poſsidet
pp difficultatem probationis q̃ in factis recentibus. allegat
no. per Inno. in d. c. veniens. & ꝙ ſcđm eum illa quæ cōgruam
probationem non recipiunt, admittunt incongruam. alle. l. 1.
in fi. ff. de ver. ob. & l. ſi. C. de teſta. & l. cōſenſu. ver. ſuperfluis.
C. de repud. & no. per Cy. & alios in l. ſi quidem. C. ſol. ma. bñ
faciunt no. per doct. in c. veniens. el. 1. de teſti. & per Bart. in l.
in illa ſtipulatione, ſi Calendis. in fi. & in l. ſi quis ex argentà-
rijs. §. pen. ff. de eden. & in l. admonendi. in 7. col. in ver. circa
ſcđm &c. & in ver. quæro. quid ſi in inſtr̃o reperitur defectus.
& in verſi. quæro quid ſi reperiunt dicta &c. & per Fed. de Se-
nis in conſi. 119. incip. Nulli dubium: cum multis ſimilibus.
fortiſi-

fortificantur etiam prædicta ex eo q, dictis sumptis alias ad-
hibita fuit fides in iudicio agitato per dictum Symonem con
tra hæredem dicti Bart. & ita etiam in alia causa versa coram
arbitris & doctoribus præstantissimis, fuit per eos iudicatum
vigore dictorum exemplorum tanq̃ essent fide digna. vnde
ista etiam licèt gesta sint inter alias personas, tñ adhuc admi-
niculantur ad fidem dictorum instrorum augẽdam, vt patet
ex notatis per Bàr. in prælleg. l. admonendi. in 11. col. in vers.
quæro quid si dicta testium sint recepta & examinata inter
alias personas &c. & Ant. dè But. Io. de Imo. & do. Abba. in c.
fi. de iureiur. & Ant. de But. in c. pe. in 4. vel 5. col. de re iud. &
Ang. in l. 2. ad fi. C. de eden. ar. l. à snía. in princ. ff. de app. & l.
si duo patroni. in prin. cum ibi no. ff. de iureiu. & quod dicta
exemplà rem veritati consonam contineant, ẽt comprobatur
per nõnullos testes deponentes q, ab antiquis audiuerant prę
fatum dñm Cardinalem testm̃ condidisse, & in eo disposuis-
se q, semper bona sua remanerent in familia & q, nunq̃ pos-
sent alienari, & per nonnullos alios testes deponentes, quod
ita est publica vox fama à 30. ann. & citra: quia audiuerunt
publicè dici, quorũ depositiones videntur etiam adminicula
ri, vt ẽt veniet dicendum in quarto dubio. ¶ Quo ad tertium
12 †dubiũ quo quæritur, vtrũ dicta do. Alexandra censeatur vo-
cata, an vero exclusa ex dispositione dicti testatoris; & dubiũ
facere vr̃: quia testator in dicto testõ in versic. quod si fortè
nullus &c. videtur disposuisse alternatiuè q, si nullus mascu-
lus ex filijs seu liberis dicti Io. superesset aut nullus eorũ esset
hæres testõri, hæreditas ad filias legitimas earũq; liberos pue-
niret. & videatur q, defecerit conditio p̃dictę substõnis fœmi-
narũ: quia plures ex liberis masculis dicti Io. fuerũt hr̃des suc
cessiuè, & sufficit q, pro aliquo tpe fuerint hæredes. l. in suc-
cessiõne. ff. de vulg. & pup. l. si quis hr̃dẽ. C. de insti. & substi. sub
cõdi. fac. Item fortasse ad exclusionem dictarũ fęminarũ vide
bat sufficere q, tpe mortis Io. extitissent liberi masculi, quasi
voluerit vocare fœminas testõr eo casu quo Io. decederet sine
liberis, & sic eo mortuo cum liberis qui fuerunt hr̃des testato
ris ex prima substitutione facta in princ. testamenti videatur
†17 defecisse † oĩs conditio substõnis, in qua erant vocatæ fœmi-
næ, l. ex facto. §. pe. ff. ad Treb. & l. cum vxori. C. qñ dies lega.
ced. l. Lucius lultima. ff. de hære. insti. & per id quod no. Bart.
in l. liberorum. ff. de ver. sig. in pe. col. in ver. quæro quid si in
aliqua dispõne fiat mentio &c. ¶ Sed tñ his non obstantibus
13 puto contrariũ esse de iure verius, quia dicta substõ † non fuit
restricta ad casum quo tpe mortis Io. non superesset aliquis
†18 masculis de liberis Io. sed † indeterminatè & sine tpe loquu-
tus est testõr: vnde illa conditio verificata esse dr̃, qñcunque
contigerit nullum superesse ex filijs seu liberis. do. Io. attento
q, illa est conditio casualis. l. 2. l. si vir vxori. & l. si tam facta
§. 1. ff. de condi. & demon. pro hoc bñ facit. d. l. in subõne. ver.
si quis cum duos. in verbo, tunc, & quod ibi no. glo. pen. & ibi
ẽt Bar. iuncto principio illius. l. ff. de vul. & pup. vbi hr̃ q, con-
ditio non intelligitur restricta ad tp̃s nisi testõr id expresserit
per dictionem tunc, aut æquipollentem: ergo cum ita sit q,
euenerit casus q, nullus superest ex filijs seu liberis masculis.
d. Io. dr̃ purificata cõditio substõnis prædictæ, & per çñs debẽt
admitti fœminę. & hanc fuisse mentem testantis vr̃ euidenter
colligi ex inspectione verborum testõris: nam primo instituit
Io. & demum liberos dicti Io. masculos legitimè descenden-
tes ex eo & sibi inuicem liberos eosdem substituit, disponẽdo
q, ille ordo seruaretur in succedendo ex humõi substõne, qui
alias in successione ab intestato seruandus esset declarando
expresse q, voluntas sua erat q, masculis liberis extantibus
bona ad ipsos deuenirent & non ad alios. postea volens pro-
uidere quid fieri vellet de hr̃ditate deficiẽtibus masculis: adie
cit dictam clausulam videlicet. q, si forte nullus masculus su-
peresset de filijs seu liberis. Io. prædicti aut nullus eorum ipsi
testatori hæres esset, hæreditas perueniret ad filias legitimas
earũq; liberos. & q, si nec filiæ vel earum liberi superessent
deficerent, voluit hæreditatem ad certa monasteria peruenire.
re. Ex quibus apparet testatorem voluisse per substitutionem
conseruare & tribuere illud idem quod iure legitimæ succes-
sionis ab intestato competijsset inter dictos descendẽtes, iux-
ta. l. vel singulis. & l. qui duos. ff. de vul. & pup. præterq̃ in eo
q, voluit sexum masculinum fœminino præferre. sed si accipe
retur dicta interpretatio, s. q, voluerit testator intelligere q, eo
casu quo supfuissent aliqui filij vel liberi masculi dicti Io. tpe
mortis Io. qui voluissent esse hæredes dicti Io. cesset substitu-
tio fœminarũ: resultaret cõtrarium eius quod dictum est colli
gi ex ordine & dispositione testatoris: quia non conseruaretur
per dictam substitutionẽ effectus quem producit inter prædi
ctos successio ab intestato: quia per dictos filios masculos po-
tuissent excludi fœminæ à dicta successione. non est ergo rece
dendum à mente testatoris tacita vel expressa. l. cum virũ. C.
de fideicom. l. 3. C. de lib. præte. ¶ Hoc etiam deprehenditur
aperte ex illa ꝓhibitione alienationis expresse facta in testõ:
quia testator prohibuit alienari bona, sed ea voluit semper re-
manere apud dictum Io. institutũ & substitutos, & subiunxit
q, quamuis sufficere posset prohibitio legis prohibẽtis aliena-
re bona subiecta restõni; tñ ipse adhuc expresse prohibebat,
& sic apparet q, testator intellexit q, dicta tacita prohibitio
alienationis resultans ex substõne durabat etiam in casu quo
mortuo Io. remansissent liberi masculi qui fuissent eius hære-
des: nam alias non bene posita fuissent illa verba à testatore
prolata, dum dixit, q, q̈uis sufficere posset prohibitio legis &c.
14 ¶ Et per hæc patet rñsio ad allegata in contrarium: nam † non
obstat, quod satis sit quod semel fuerint aliquo tpe hæredes
illi filij Io. per d. l. si quis hæredem. nam dico quod testator
voluit q, eo casu quo nullus ex liberis masculis Io. superesset,
vel etiam superesset, sed nollet esse hæres, deberent tunc succe
dere: vnde fateor quod ex secundo capite illius alternatiuæ
nõ possent se fundare dictæ filiæ fœminæ, s. ex eo capite q, nul
lus ex liberis masculis Io. fuerit hæres testatori. & ad hoc ten-
dit. d. l. in substitutione, sed bñ possunt venire ex prima parte
alternatiuæ in qua dr̃, q, si nullus masculus superesset, & suffi-
cit ad verificandam alternatiuam q, altera pars sit vera. l. si is
qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. l. si quis ita stipulatus fue
ri 10. aureos. de ver. ob. c. inter cæteras. de rescrip. ¶ Non ob-
15 stat etiam † q, videatur voluisse vocare testator fœminas, eo
casu quo Io. decessisset sine liberis masculis per d. l. ex facto
§. pe. quia rñdeo, q, ibi testõr hoc expressit iungendo illã qua
litatẽm deficientium liberorum ad tp̃s mortis grauati, vnde
qualitas iũcta verbo intelligitur scd̃m tp̃s verbi cui adiungit.
l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & l. Titius. ff. de mil. te-
sta. & iõ dicit Iá. de Bel. in d. l. ex facto. §. pe. & Io. de Im. in l.
sed si tp̃s. ff. ad Treb. q, illud quod hr̃ in pall. l. ex facto. §. pe.
non haberet locũ vbi verba fuissent dubia, & nõ expresse col-
lata in tp̃s mortis: quia tunc sufficeret qñcũq; natos esse libe-
ros, & probatur in d. l. cum vxori. C. qñ dies leg. ced. & simili-
ter non obstat. d. l. Lucius, vltima de hære. insti. & quod nota.
Bar. in d. l. liberorum. quia ibi loquitur qñ testator fratrẽ sibi
hæredem instituit, & substituit ei extraneum sub hac cõditio
ne, si dictus institutus prius morietur q, adierit hæreditatem,
aut si filios non habebit. nam si decessit hæres institutus reli-
ctis ex se liberis; deficit conditio substitutionis, puto verũ q,
illo casu intelligantur illa verba, si liberos habuerit. s. tpe mor
tis: eõ quia testator voluit præferre substituto nedũ fratrem,
institutum, sed etiam saltem tacite voluit præferre liberos fra
tris, vt inquit ibi iurisconsultus dum dicit; nam prudens con
silium testantis animaduertitur, non solum. n. fratrem hære-
dem prætulit, sed etiam eius liberos. & ibi notatur in gl. & idẽ
si grauasset ipsum institutum ad restituẽdum sub illa cõditio-
ne, videlicet si ipse grauatus liberos non habuerit, scd̃m Bar. in
d. l. liberorum. qui etiam ita intelligit dictam. l. Lucius. & d.
l. ex facto. §. pen. vnde si voluit substituto præferre liberos ip-
sius instituti necesse est q, verba, si liberos habuerit, intelligã-
tur, s. tpe mortis instituti: quia licèt institutus habuisset libe
ros & decessissent prius q̃ institutus: non possent excludere
substitutum & ideo requiritur q, essent liberi tpe mortis in-
stituti: & ita etiam in casu nostro ad hoc vt fœminæ non po-
tuissent venire tpe statuti mortuo dicto primo Io. ad hæredi-
tem erat necessariũ q, tunc extarent liberi masculi dicti Io. &
de illo ad pñs nõ q̃rit. sed q̃ritur quia testator substituit, s. nedũ
Io. in casu quo Io. deficeret, sed etiam substituit, s. fęminas ne
dum in casu mortis Io. sed etiam in casu mortis oĩum libero-
rum masculorum seu deficientię ipsorum librorum qui fue-
rant ẽt vocati ad hæreditatem tanq̃ substituti expresse dicto
Io. vtrum videatur voluisse fœminas substituere tm̃ in casu
quo tpe mortis Io. nulli liberi masculi extarent: an vero ẽt in
casu quo tunc extarent, sed posteà deficerent. & istud non de-
ciditur

ciditur in d.l. Lucius nec per Bar. in d.l. liberorum sed deci-
ditur ex rōnibus & iuribus allegatis, & etiam ex euidentia
verborum testatoris, quæ indefinitæ & generaliter prolata de
bent generaliter intelligi. l. si pluribus, in princ. ff. de leg. 2. l. si
plures. ff. de leg. 3. & nulla subest ratio quare ex mente testa-
toris non videatur voluisse ita fœminas vocari extantibus libe
ris masculis tpe mortis Io. & postea deficientibus sicut non ex
tantibus liberis tpe mortis Io. nam si Io. quem magis dilexit
q̃ liberos masculos eius, voluit eas fœminas substituere eo ca-
su quo contigisset decedere Io. sine liberis masculis, vt negari
non pōt eadem rōne & multo magis præsumendum est testa
toré voluisse etiá fœminas substituere liberis masculis ipsius
Io. decedentibus post mortem Io. sine descendentibus mascu
lis. ar. l. Publius. §. fi. ff. de condi. & demon. & super hoc nō pu
to insistendum vlterius: quia (meo iudicio) casus iste proba-
bili dubitatione caret. ¶ Venio ad quartum dubium quo quæ
ritur, vtrum ex narratis in themate sit probatum dicta bona
16 fuisse dñi Cardinalis? & dubium facit, † quia testes deponen-
tes de auditu circa ea quæ percipiuntur alio sensu non probát
l. testium. C. de testi. c. tam literis, de testi. & ét non vr̄ q̄ dicti
testes probant sufficienter famam: quia non vñr reddere suf-
ficientem rōnem dicti sui, dum dicunt quod audiuerunt pu-
i blicè [i] dici: quia potuissent audire ab vno tm̄ vel duob. hoc
publicè dicentibus. quo casu non esset fama, quæ dr̄ esse illa
quæ versatur in maiori parte hoīum. iuxta nota. in l. 3. §. eius-
dem. ff. de testi. & ibi Bar. concludit talem depositionem te-
stis non sufficere, prout ét ipse plenius firmauit in l. de mino-
17 re. §. si plurium. ff. de qō. quem nonnulli sequuntur. ¶ † Tñ in
19 casu de quo quæritur puto sufficienter esse probatum: nam † su
mus in valde antiquis, s. excedentibus metam annorum cen-
tum quinquaginta & vltra, iuxta no. per Inn. in c. veniens, &
in c. quid per nouale, de verb. sig. & per Spe. in tit. de prob. §.
probare. ver. & not. q̄ præscriptus &c. & no. Anto. de But. &
Io. de Imo. in c. veniens. el 1. de testi. facit l. an vsusfruc. ff. de
* vsu. & l. fi. C. de sac. san. eccl. sed in antiquis scd̄m magis * cōem
k opi. fama [k] ad probandum dñium propter difficultatem pro-
bationis facit plenam probationem, & ita intelligitur gl. in l.
at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. q̃ ita ibi sal-
uat Ang. s. qñ tractaretur de probando dñium alicuius, qui de
cesserat iam sunt anni centum. & dicit quod ita obtinuit in fa
cto Paduæ. & ita ét no. Ang. in l. cum sup. C. de rei vend. & in
l. quidam in suo. ff. de condi. insti. & in l. Titius ff. quib. mod.
pig. vel. hyp. sol. & in l. proprietatis. C. de probat. & ita saluat
ipse glo. quæ est in d. l. proprietatis. volentem q̄ fama probat
dñium: & ita etiam tenet in effectu Bal. & Sal. ibidem q pro
hoc ét allegat id quod hr̄ in l. si arbiter. ff. de prob. & l. 2. §. idē
Labeo. ff. de aqua plu. ar. & c. cum causam. de prob. & q̊d not.
Cy. in l. si quidem. C. sol. ma. idem voluit Bal. in l. conuenticu
lam. in pen. col. C. de epi. & cle. & in l. in bonæ fidei. in vlt. col.
C. de reb. cre. & in l. cum aliquis. in quarto notabili: & ibi etiá
Sal. & Pau. de Cas. C. de iur. del. vbi ét ad hoc alleg. no. per Io
no. in c. cum cám, de iur. cal. & ita est ét de mente Bal. in au-
then. quas actiones. ad fi. C. de sac. san. eccle. vbi ad hoc etiam
allegat notata per Archid. 16. q. 7. si plures. & firmat clare
Ant. de Butr. in d. c. veniens. el 1. de testi. & Io. de Imo. in d.
c. cum cám, de probat. bene faciunt no. per Arch. 16. q. 3. inter.
& per Bar. in d. l. si quidem. C. solut. matr. vnde videamus
18 † quod vbi difficilis est probatio puta ad probandam filiatio
l nem, [l] sufficit sola fama seu cōis opi. vt no. Iac. But. in l. qui-
dam. ff. de proba. & Ant. de But. in c. transmissæ. qui filij sint le
gi. & ita etiam in simili not. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi
prætori. in 8. q. ff. de ope. no. nun. Pro ista opi. etiam Ant. de
But. in c. licèt. ex quadam de testi. ponderat ibi esse tex. ex quo
ille colligit quod iure antiquo admittitur testimōium de au-
ditu, cum aliud de facili hr̄i non possit, sic etiá scd̄m eū admit
titur testimonium de fama. allegat no. in d. c. veniens. & in c.
quid per nouale, de ver. sig. & in d. l. si arbiter. & in l. 1. in fi. &
in l. seq. ff. de aqua plu. ar. & in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de
aqua. quoti. & æsti. ex quibus dicit ipse dari regulam, q̄ in an-
tiquis factis in quacūq; materia sufficit talis probatio. ita etiá
tenet Sal. in l. 3. in prin. in 4. col. ff. de testi. ¶ Nec ob. id q̊d hr̄
in l. inter dilectos. de fide instr. quia iō. ibi in antiquis non at
tenditur fama: quia reprobatæ fuerunt aliæ probationes pu-
ta instrā, quæ fuerant deducta pro illa parte, quæ allegabat fa
mam pro se, quasi videatur q̄ fama habuerit ortum ab illis in-
strīs reprobatis & falsis: alias autem dicit ibi Hosti. q̄ sufficit
fama cum adminiculis de quo remittit ad no. in c. præterea,
de testi. vt refert Io. And. in d. c. inter dilectos. in verbo q̊d fa-
ma. & sic nō firmát ibi doc. q̄ in antiquis non sufficiat fama,
nec in d. c. præterea, hr̄ q̄ in antiquis fama non sufficiat: quia
ibi non exprimitur q̄ ageretur de re quæ esset de antiquo. &
* sic vr̄ esse magis * cōis opi. quicquid dixerit d. Abba. maxime
in d. c. veniens. de test. ¶ Præterea concurrit ét hic aliud admi-
niculum: quia producūtur plura instrumenta emptionū do.
Card. in loco vbi sunt bona petita. & in quolibet instrō sem-
per saltem à duobus lateribus dátur pro cōfinibus & cohæren
tibus bona dñi Cardinalis, quem arguunt ét quod illa alia bo
na (vt dixi) essent do. Car. vt no. maxime Bal. & Sali. in d. l. cū
aliquis. C. de iure delib. ¶ Concurrunt ét q̄ vltra testes depo-
nentes de fama, multi testes deponunt de dñio Card. ex audi
tu à multis antiquis, & illos nominát: vnde iudex non dēt ad
vnam speciem probationis se restringere, sed singula comple
cti. l. 3. §. 1. ff. de testi. & saltem in re tam antiqua, vt in d. c. cum
causam. & ibi no. de proba. ¶ Non obstat etiam si diceretur,
19 † quod testes deponentes de fama non probant: eo quia non
dicunt q̄ audiuerint à maiori parte, sed solum dicunt q̄ audi-
uerūt publicè dici: quia rñdeo, quod (vt narratur in themate)
imo aliqui sunt testes qui deponunt q̄ est publica vox & fa-
ma inter maiorem partem populi, & aliqui etiam dicunt q̄
cōiter ita fuit dictum & reputatum; & ideo si testes producti
dixerunt se audiuisse cōiter dici: tunc expeditum est q̄ pro-
bent, vt no. Bar. in l. Labeo. ff. de sup. leg. sed si testes non dicūt
se audiuisse cōiter dici, sed solum dicunt q̄ fuit cōiter dictum
& reputatum: & tunc Bar. in d. l. Labeo. & in d. §. si plurium.
vr̄ velle q̄ non probent: quia non testificantur aliquid quod
suo sensu percipiant, prout facere dēt qñ est interrogatus, vt
reddat rōnem dicti sui, iuxta not. in l. solam. C. de test. & in c.
cám quæ inter archiepiscopum de testi. tñ in hoc vr̄ q̄ magis
* * cōiter dánetur opi. Bar. & cōtra eū cōsuluit Dyn. vt refert &
sequitur Bal. in l. de quibus. in pe. col. ff. de leg. & Bal. in c. præ
terea. de testi. & in l. testium. in fi. de testi. & in l. 3. §. eiusdem.
in lectura Florentina. ff. de test. per gl. in verbo, fama. & per l.
si quis partem. ff. ad Macedo. & ibi Cy. in additione refert di-
20 ctum cōsilium Dy. & quia satis est q̄ † ratio reddita præsum-
ptiuè seu implicitè inferat scientiam per sensum corporis, vt
no. Bar. & doc. in l. 1. ff. si cer. pe. & in l. de tutela. C. de in inte.
rest. mi. & Bar. in tractatu de teste. & Bal. in l. conuenticulam,
de epi. & cle. & in l. non oīum. ff. de leg. & in l. 1. C. de ser. fug.
& in d. l. testium. in vlt. col. & Ange. in Auth. de test. ad finem
principij. & Ant. de But. in c. literis, per illum tex. de præsum.
cum suis concordantijs: dum præfati doct. concludunt quod
satis est quod testis interrogatus de cá scientiæ dicat, scio: quia
sum vicinus &c. qm̄ vicinus præsumitur scire facta vicini. l. si
vicinis. C. de nup. l. si ita in fi. ff. de fundo instr. & c. quærelam,
& c. q̃to, de præsum. ergo testis qui dicit q̄ cōiter fuit dictum
& reputatū, vr̄ præsumptiuè reddere rōnem per sensum corpo
ris auditus: quia quis præsumitur audiuisse ea quæ cōiter di-
cuntur. c. 1. de postu. præla. 16. dist. quod dicitis. & quod nota-
21 tur in l. si tutor petitus. C. de periculo tut. & dicta † testiū non
sunt cauillanda, sed adiuuanda. ita inquit Bal. in d. c. præterea
& in d. l. de quibus. & in l. 2. C. de tēp. ap. pro hoc ét facit: quia
dicta testium debent accipi scd̄m quod vulgus accipit, vt inqt
Bal. de pace Const. in verbo, possessiones. in fi. alias est in ver-
bo, vobis. el 1. ar. c. ex lr̄is. el 1. de spons. & l. librorū. §. q̊d tñ Cas
sius. ff. de leg. 3. sed nō puto esse dubium q̊d hæc verba, videli-
cet q̄ ita cōiter dictum & reputatū fuit &c. intelligūtur apud
cōem vsum intelligendi & loquendi de eo quod à maiori par
te dr̄ & reputatur. & ita etiam in qōne ista affirmat Sal in l. ea
quidem. C. de accusa. in antepe. char. in versi 3. quæro &c. &
latius ibi hoc firmat Ang. in rep. in antep. charta. pro ista op.
22 etiam adduco † tex. in c. tertio loco, maxime cum ibi no. per
Bal. de proba. vbi Bal. ponderat ibi probari quod vbi testis lo-
quitur assertiuè, præsumitur fuisse præsens: & per hoc infert,
q̄ si testes dixerunt quod ita se hēt publica vox & fama, & in-
terrogati in causa scientiæ rñderunt: quia sic dr̄ per populum,
quod probabunt q̃uis expresse non dicant se audiuisse, quia
dicta verba satis important, sicut patet. in d. c. 3. loco. in illis
testibus qui erant de conuentu, & deposuerunt quod qñ in-
ter fra-

ter fratres de illa re aliqua fiebat mentio conuentus fuit vnanimis; nam satis videntur deponere se fuisse præsentes, & dicit q, ille tex. ita bene probat sicut alius, qui sit in iure, eãdem opi. sequitur Ludo. Rom. in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de ope. no. nun. & refert ita tenere Bal. in conclusionibus iuris: quia verba debent intelligi scđm subiectã materiam. l. si vno, in prin. ff. loc. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. ergo testis proferens dicta verba dum deponit de fama, debet intelligi qđ verba sua intelligat scđm q, exigit natura publicæ famæ: ita ẽt vr̃ scđm Bal. esse in teste qui dicit, q, audiuit publice dici. vt probet: ita concludit Tancredus de Corneto in compendiosa sua in rub. 6. q. 10. vbi etiam dicit plus, s. q, etiam si testis simpliciter dicat q, est publica vox & fama interrogatus de causa scientiæ rñdeat: quia publicè dr̃ sufficit. mouetur pp consiliũ Dy. ita consulentis per l. 3. ff. ad macedo. & per l. 2. C. eo. tit. & q, testis probet famam si dicat se audiuisse publicè dici. etiam vr̃ velle Bald. in l. hæredes palam, in princ. ff. de test. & in alijs locis. in quibus. s̃. retuli Baldum tangere qõnem de teste deponente per hæc verba, s. quia cõiter ita dr̃. ita etiam tenebat Fran. Accur. vt refert Bal. in addi. Spe. in ti. de sñía. in 24. col. quia scđm cum illa verba, audiui dici publicè, accipiuntur, id est populicè. ar. l. quoties idẽ sermo. ff. de reg. iu. & l. seruũ quoque. §. publicè. cũ fi. ff. de procu. & ita per plura multum latè firmat Ang. in rep. d. l. ea quidẽ, in antepe. char. cuius allegationes & rõnes quia prolixe sunt omitto. ¶ Accedit, quia aliqui ex dictis testib. reddentib. rõnem dicti sui super illa verba, s. quia audiuerunt publicè dici: dum interrogãtur posteà quid sit publica vox & fama, dicunt q, est illud quod dr̃ inter maiorem partem populi. & sic apparet ex hoc qualiter intellexerint rõnem dicti sui: quia per sequentia declarant̃ p præcedentia: & econtra. i. qui filiab. in prin. & l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. 1. dẽt. n. illud quod dixit in diffinitione fama intelligi repetitum in dicto: quia aliter resultaret q, testis esset varius, q, per hmõi repetitionem vitari dẽt, vt inquit Bart. in præal. l. Labeo. de supel. leg. in ver. sed quæro quid si testis interrogatus qũo scit, &c. & Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. & in d. l. de quibus. in pe. col. & Ant. de But. in c. fi. in pen. col. de consue. Ex quibus & præcipuè ex eo quod deponunt testes deponentes quod ita cõiter fuit dictum & reputatum; cõcludo esse sufficienter probatum de fama: & dictas probationes sufficere ad probationem dicti doñij in re tam vetustissima.

23 ¶ Venio ad quintũ † & vltimum dubium quo quæritur, vtrũ dictæ Alexandræ obstet exceptio præscriptionis: ego alias in hac causa, si bene sum memor, consului quod non obstaret præscriptio longi temporis in rebus subiectis restitutioni fideicommissi. & ẽt expresse prohihitis alienari: nunc aũt allegatur q, dẽt saltem obstare exceptio præscriptionis pro bonis quæ fuerunt empta à tertio qui non fuerat prohibitus aliena re, & qui nõ erat de illis grauatus ad restitutionem fideicom-

† 10 missi; & sic non vr̃ q, isto casu † titulus reddatur nullus. quasi isto casu non loquatur tex. in l. fi. §. sed quia cum. §. seq. & ibi no. moder. C. comm. de leg. bene faciunt no. per Cyn. in l. fi. in 6. opp. C. in quibus cau. in integ. resti. non est necess. & per Bal. in l. 2. C. pro em. Sed ad hoc rñderi põt, quod illud posset procedere quò ad eos qui potuissent interim agere: sed quò

† 11 ad dictam Alexandram quæ interim agere non poterit † cum sibi non esset ad huc aperta via veniendi ad fideicommissum non põt dici cucurrisse præscriptionem, cum illa non currat

m non valenti agere [m] l. 1. in fi. C. de bo. mater. l. 1. in fi. C. de annali excep. l. cum notissimi. §. illud. C. de præscrip. 30. anno.

24 ¶ Nec obstat † si diceretur q, q̃ primũ Compagnus alienauit contra prohibitionẽ testatoris fuit apta via sequentibus veniendi ex fideicõmisso per l. cum pater. §. liberis. ff. de lega. 2. cum ibi notatis: qa rñdetur quod filij Campagni primi ad quos spectabat reuocatio & successio fideicõmissi nondum erãt nati, vel erant minores, & sic eis nõ poterat currere præscriptio. l. fi. C. in quib. cau. in intest. resti. nõ est neces. & ita ẽt in statuto ciuitatis Senarum cautum est, quod post q̃ fuerunt effecti maiores, præsupponitur q, non est decursum tp̃s sufficiens. ¶ Prætereà in tali præscriptione ad hoc vt per eam fieret præiudicium sequentibus oportebat apparere de scientia & patientia sequentium, vt in alio consilio dixi: ideo hic non re-

25 peto. ¶ Prætereà † si probatum esset q, in loco in quo couersabantur præscribentes, erat publica vox & fama quod dicta bona erant subiecta restitutioni fideicommissi & prohibito alienari, appareret de mala fide præscribentis. & sic præscriptio currere non potuisset, iuxta. c. si de præscrip. & in regula. possessor. lib. 6. & præsumitur quis scire ea de quibus est in lo-

26 co in quo versatur publica vox & fama. d. c. 1. de postula. præl. cum alijs, s̃. allegatis iuncto. c. fi. qui matrimo. ac. pos. ¶ † Allegatur etiam contra Alex. quod saltem in bonis acquisitis à tertio non prohibito decursa fuit præscr. 16. annorum contra dictum Symonem patrem dictæ Alexandræ: ergo obstare dẽt eãdem præscriptio dictæ Alexandræ: vt hr̃di. Sed ad hoc rñdetur, & bñ: vt mihi vr̃, q, Alexãdra ad istud fideicõmissum nõ venit ex iure & persona dicti Simonis, sed ex sua propria persona vigore fideicommissi vocantis eam exclusis masculis: q̃ rñsio optime probatur in l. an vitium. §. ex facto, cum si. ff. de diuer. & temp. præscri. Alia etiam militaret rñsio si eo tp̃e vigebat dicta publica vox & fama in loco vbi dictus pręscribẽs conuersabatur, per ea quæ proximè dixi. Præterea satis est q, contra ipsam Alexandram agentẽ ex persona sua non potuit currere & perfici præscriptio tp̃e quo agere non valuit. ¶ Allegatur vltimo contra Alexan. statutum sub rubrica, de præscriptionibus, primo in ea parte dum dicit q, si quis rem aliquam pro sua possederat spatio triginta annorum, illam dicto tp̃e præscribat & nemini conquerenti de eo ius fiat. Sed rñdetur, quod statutum ibi subiungit quod id locum sibi non vẽdicet in substitutionibus, & sic voluit statutum præscriptionẽ currere non valenti agere sicut ẽt disposuerat in prin. vbi voluit quod creditori in diem non curreret præscriptio pendente dilatione: quia interim efficaciter agere non poterant, & sic apparet casum nr̃m esse exceptum ab ipsismet statuentib. ¶ Non obst. ẽt alia pars dicti statuti disponentis q, quicunq; possederit rem aliquam sui debitoris vel alicuius personę iusto titulo per decẽ annos sine contradictione litis vel molestia dicti sui debitoris vel cuius fuerit illã præscribat, & de ea in perpetuũ molestari non possit, non obstante aliquo capitulo, &c. quia rñdeo, q, si loquimur de rebus immediate acquisitis à Compagno, & sic à persona grauata & prohibita alienari: & tunc nõ sumus in casu dicti statuti: quia titulus nõ fuit iustus. l. fi. §. si autẽ. C. cõia de leg. l. 2. C. pro emp. aut nõ quærimus. de alijs acquisitis à tertio nõ grauato nec prohibito alienare: tũc ẽt si non constaret vetere vel præsumptiue q, præscribere volens habuerit scientiã dictæ prohibitions alienationis & fideicõmissi, adhuc veram est dicere dictum statutum non obstare, vt decidit Bal. in aut. nisi tricennalis. in princ. C. de bon. matr. & Petr. de Anch. in communem. c. canonicũ statuta, de

27 consti. in versi. occurrunt aliæ qõnes, &c. † vbi dicunt q, si statutum disponat quod oĩbus currat præscriptio, qui sua debita non exegerint intra decem annos non comprehendet illos qui agere non poterant puta filium familiàs, qui durante patria potestate agere non poterat contra illum qui causam habuerat à patre: quia regula quæ hẽs quod impedito agens nõ currat præscriptio, est regula naturalis: quia vbi non est negligentia, ibi non dẽt esse pœna: ideo secundũ eos dẽt etiã habere in locum in statutis. pro hoc facit. l. pater Seuerinã. in prin. in rõne sui. ff. de cond. & demon. & qui statutũ dẽt interpretari vt quantominus fieri põt, lædat ius cõe, ne quis indebitè dãnum patiatur. l. 2. C. de noxali. cum dilectus. de consuet. Pro hoc ẽt optime facit id quod no. Bart. in l. fi. in fin. in quibus cau. in integ. restit. non est neces. & in l. ẽt. ff. de mino. vbi concludit quod statutum generaliter excludẽs à iure suo pp lapsum certi tp̃is vel præscriptionem, non comprehendet minorem si per talẽ præscriptionem minor indebitè damnũ pateretur. imo tale statutum recipiet interpretationem & restrictionem à iuri cõi, vt tali casu non currat cõtra minorẽ, sicut de iure cõi non currit per dictam l. fi. iuncta. l. 2. C. de noxa. & saltem hoc procedit cum tp̃s appositum à statuto sit adiectũ loco tp̃is, quod de iuri cõi requirebat̃ in præscriptione, quo casu Bal. in c. 1. quo tp̃e miles. in pen. col. in vsibus feu. & in c. 1. §. porro. in titu. qualiter olim feu. poter. alie. approbat opi. Bar. in locis proximè allega. & posito q, quò ad illas præscriptiones. s. longi tp̃s, de quibus loquitur tex. in d. l. fi. non procederet dicta opin. Bar. reprehensa ab aliquibus, hoc ideo esset: quia tex. in d. l. fi. solum exprimit velle derogare legib. veteribus, ideo non põt hr̃e locum in statutis nouiter editis, quę non sunt iura vetera. sed vbi lex generaliter aliquid induceret

set in materia præscriptionũ, vt quia lex dicat q. præscriptio 30.ann. non habeat locum in pupillis, put dicit tex. in l. sicut. & in l. cum notisimi. in prin. C. de præscr. 30. ann. si postea emaneret statutum gñaliter prouidens q. per lapsum 30. ann. vnusquisq; sit exclusus non comprehenderet pupillũ qñ ex tali præscriptione damnũ sentiret: quia d. l. sicut. cum si. nõ se restringit ad disposita per leges veteres, vt facit d. l. fi. & ita no. Ang. in d. l. cum notissimi. in princ. & Bald. in d. §. porrò. sed
28 in proposito quia † iura cõia absolutè dicunt q. non valenti agere non currit præscriptio: ergo hoc locum habet ẽt in præscriptionibus statuarijs, & hoc magis in casu isto in casu posito per doc. in d. l. fin. & in d. l. cum notissimi, quia non valenti agere non debet currere præscriptio ex dicta regula naturali: quia vbi non est negligentia non cadit præscriptio nec pœna. in minori aut saltẽ habente administratorem cadere põt
† 12 negligentia † quia negligentia administratoris plerunq; censetur negligentia ipsius minoris. l. hæc aũt, iuxta prin. ff. quibus ex cau. in pos. ea. l. eũ qui res. C. de proc. cũ si. & si aliter diceremus statutũ nõ valeret, tanq̃ inhonestissimũ: quarta dist. §. erit aũt lex. Præterea de mente statuentium fuit q. non valenti agere nõ curreret pscriptio fuit sicut ius cõe disponit, vt patet ex his quæ dicta sunt in præcedentibus partibus statuti, dũ excipit casum substõnum & obligationũ in diem, vt dixi: ergo per illa dat̃ interpretatio & intellectus ad sequentia, vt ẽt in sequentib. intelligat̃ de præscriptione currenti cõtra valentem agere ad q. bene faciũt not. per Bar. in l. 4. §. eritq; differentia. ff. vi bonorũ rap. dum alleg. l. quemadmodum, in fi. ff. ad leg. Aquil. & §. item lapilli. cum ibi no. in gl. ff. de rerum di. & Ang. de Bu. & Io. de Imo. in cle. 1. de supplen. negli. prel. & no. Bal. in l. oẽs populi. in 13. col. ff. de iusti. & iur. & in d. l. quemadmodum. §. fi. ¶ Deniq; dictum statutũ in dicta vlti. particula excipit minores & absentes, quib. nõ vult q. currat dicta præscriptio, & tñ minor & absens potuissent de iure suo experiri mediantib. suis intercessoribus. ergo multo magis debet intelligi mentem statuentium fuisse: q. præscriptio non
29 curratillis qui nullo modo possunt agere. pro hoc facit † q̃a
† 13 iura quæ propter aliquam fauorabilem causam † limitatiuè vel exceptiuè disponunt ẽt si exorbitarent à reg. iur. cõis, extendunt̃ ad alios casus ex identitate rationis, vt probat̃ in ca cum dilecta. & ibi illum tex. ad hoc reputat notabilẽ do. Ab-
* ba. de confirma. vti. vel inuti. vt no. Bar. & doc.* cõiter in l. 1. in prin. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. vbi volunt q. illa lex quæ contra regulam iuris cõis permittit causas meri imperij posse delegari proter absentiã, extentatur ẽt ad casum qñ delegaretur propter infirmitatem vel propter impedimentum multitudinis cãrum ex identitate rõnis. & no. per Bar. in l. si constante. in 9. q. 1. par. ff. sol. mat. & per Ang. & Io. de Imo. in l. 1. §. si is qui 40. ff. sol. mat. cum multis si. multo magis fieri debet extensio ad casum nostrum in quo est maior rõ q̃ sit in expresso, & hoc præsertim, quia illa exceptio facta per statutũ de minore reduci nos ad ius cõe, per d. l. fi. C. in quib. cau. in integ. resti. non est neces. igitur censet̃ fauorabilis & extendenda, vt est gl. bene notanda in c. statutum, in verbo, dinu-
* merandũ. de præb. in 6. quam doct.* vbiq; sequitur. bene facit tex. in c. olim tibi. & q. ibi no. de verb. sig. Ex quib. concluditur præscriptionem dictæ Alex. nullatenus obstare. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fructibus iure canonico veritas est q. vsuris indistinctæ cõparantur, vt non faciãt fructus suos nisi pro rata sumptuum rationabiliũ. §. fi. 12. q. 2. Arch. Io. de Lig. Gemi. c. fi. de offi. or. in 6. panor. c. cum esses. de testa. Bal. con. 71. lib. 1. Cald. con. 2. de pec. cler. Phil. Fran. in rub. de testa. col. 31. lib. 6. Iaf. con. 70. lib. 3. Fran. Rip. c. cum M. Ferrarien. nu. 18. de rescri. Bert. cons. 21. Viso casu. lib. 3. sed inualuit consuetudo q. indistinctè tanquam vsufructuarij faciunt fructus suos, q. approbat Card. Flor. clem. gratiæ. de rescrip. cle. 2. de preben.

b ¶ Vxor. s̃. lib. 2. con. 82. nu. 16. Aymo. consi. 10.

c ¶ Coniecturis. Rom. con. 159. Cœpo. cãa. ciui. consi. 51. col. pe. Cor. consi. 314. lib. 3. consi. 79. col. 1. lib. 4. Phil. Fran. rub. de testa. consi. 30. lib. 6.

d ¶ Dei Bar. l. sicut. in fi. q. cuiusq; vniuer. no. Fel. c. constitutus col. 10. de rescri. nam alias videretur lex statui Deo, cuius dominio omnia æquè subsunt.

e ¶ Liberam Cor. consi. 348. litera n. lib. 1. & posse pro lib. auferre vni ecclesiæ & dare alij. Bal. consi. 38. con. 293. in fi. lib. 1. cõs. 24. 175. lib. 2. Pau. con. 287. con. 414. lib. 1. Cor. cons. 10. col. fi. li. 4. & posse in feudare oĩa feuda oĩum ecclesiarum. Bal. c. cum venissent ad fin. de re iud. c. 1. de his qui feud. dare pos. & ibi Clau. de Scycello. in Spe. feu. col. 1.

f ¶ Causa. s̃. lib. 5. cons. 1. nu. 32. s̃. lib. 1. consi. ad fi. vbi dixi.

g ¶ Exemplatio. dixi in consu. Paris. §. 5. nu. 59. cum seq.

h ¶ Antiquissima. Dec. consi. 42. consi. 638. Ant. Rub. consi. 9. in fi. limita. s̃. lib. 6. cons. 150. nu. 9. Cor. cons. 24. col. 5. lib. 4. Pu-

i blice. s̃. lib. 5. consi. 151. nu. 11. s̃. lib. 2. consi. 94. in fi.

k ¶ Fama. Alex. l. rem quæ nobis. col. fi. de acq. pos. Curt. senior. consi. 69. nu. 5. Dec. consi. 428. vide. s̃. lib. 5. consi. 159. nu. 10. s̃. lib. 5. cons. 16. nu. 22.

l ¶ Filiationem. s̃. eo. con. 88.

m ¶ Agere. s̃. lib. 3. con. 59. nu. 11.

SVMMARIVM.

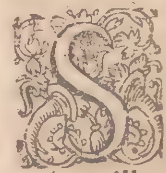
1 *Fraternitates laicorum sint collegia prophana: tamen quadiu solent sibi relicta expendere in pios vsus legata eis facta dicuntur pia, & debentur ex minus solenni testamento. nu. 2. 5.*

3 *Quarta canonica non debetur de legato facto fraternitati. num. 4.*

7 *Vxor cogitur testificari contra virum in subsidium, vel si sit testis instrumentaria. nu. 8.*

CONSILIVM CII.

¶ An relictum fraternitatibus laicorũ dicatur esse ad pias causas: & an vxor posit cogi testificari contra virum, saltem si fuit rogata testis.

SVPER primo quæsito, s. an relictum dictis fraternitatib. dicat̃ esse ad pias cãas absq; eo q. fuerit expressum q. relinqueret pro anima videret̃ fortasse prima cõsideratione dicendum q. non, per no. per Bal. in l. illud. in 1. col. C. de sac. sanct. eccl. per illum tex. in vers. nonnulli. idem vr̃ velle Bal. in aut.
1 hoc ius porrectum, eo. tit. in 2. col. † vbi inquit. quod corpus fraternitatum potest res suas vendere: quia non est pium col-
a legium, sed oĩno prophanum [a] & seculare, & non priuilegiatum: vnde põt disponere de bonis suis sicut cætera collegia secularia. l. 1. §. quib. ff. quod cuiusq; vniuer. not. & dicit se ita cõsuluisse. facit quod no. Bar. in l. cum senatus. ff. de reb. dub. & in l. fi. in 2. col. ff. de colleg. illi. vbi concludit q. huiusmodi fraternitates debent cõueniri corã iudice seculari, vt ẽt refert Bal. in l. si quis ad declinendã. C. de epis. & cle. in 16. col. dum tractat an de relicto facta fraternitati disciplinatorum sancti Dñici posit eps detrahere quartam. ¶ Sed his non obstantibus in casu de quo quæritur, puto cõtrariũ esse verius: nam præsupponitur q. consuetudo dictarũ fraternitatũ ante conditum testm̃ per dictã testatricẽ & post semper fuit q. relicta eis ita simpliciter facta distribuantur in pios vsus, & quod tales fraternitates fuerint institutæ pp pietatẽ seruandam & pp opa pietatis & charitatis exercẽda, vt ẽt cõstat ex priuilegijs & cõcesionib. sibi factis ab epis, per quas apparet eas fraternitates hr̃e loca erecta cum authoriate epi ad diuinos cultus &
2 pietatem ibi seruandam: vñ testator † relinquendo dictis fraternitatibus, vr̃ voluisse de dictis relictis fieri distributionem in pios vsus iuxta consuetudinẽ. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. leg. nũmis. ff. de leg. 3. l. domus. ff. de vsufru. legat. bene facit q. not. Bal. in l. fideicommis. §. si seruo. ff. de leg. 3. ita ex-
† 1 psse † consuluit ẽt Pau. de Cast. in consi. 176. incip. Dicendum est q. dicta fraternitas, &c. quasi videant̃ dicti tales hoĩes electi à testatrice vt administratores & erogatores argu. l. peto. §. mr̃. ff. de leg. 2. fideicom. §. interdum. §. de leg. 3. ¶ Corfirmatur per id q. not. Bal. in l. id quod pauperibus. C. de episco. & cle. in 21. q. vbi quærit an legatum q. dẽt erogari pro executione in pios vsus seu in pauperes Christi posit erogari in hmõi fraternitates? & arguit q. non, vsu pio non expresso: quia collegium eorum non est priuilegiatum, nec appellatur collegium pauperum; secus aũt dicit, expresso pio vsu: quia tunc distribueret̃ potius vsui q̃ personis; tñ ipse finaliter dicit verius esse, quod ẽt non expresso pio vsu intelligatur tacite ad vsum pium, per id quod hr̃ in c. exijt qui seminat, de verb. sig. lib. 6.

lib.6.circa 6.col.Istud etiam voluit Ant.in rep.l.1. C.de fide in
str.& iure hastæ fiscal. lib. 10.in ver. de tertio similiter,&c. ho-
†2 spitalitatis vel alicuius fraternitatis † dicuntur esse piorum
locorum.constat aūt q̃ ea quæ relinquuntur pijs locis dicunt
esse relicta ad pias causas,vt no.Spe.in tit.de instr.edi.§.nunc
vero.ver.ad scias.el 2.& Bal.in auth.similiter.C. ad leg. fal. &
no.Io.And.in c.1. de sepul.vbi dicit q̃ relicta pijs locis deben-
tur ex minus solemni voluntate,sicut si essent relicta pro aīa,
3 quāuis id nō sit expressum per c.relatum. el 1.de testa.¶ Hanc
partem †sequitur etiam Pet. de Vbaldis de Perusio in suo tra-
b ctatu quartæ canonicæ, vbi concludit q̃ de legato relicto fra-
ternitati debetur quarta [b] canonica: quia illa debetur de le-
gato relicto pijs locis.c.fi. de test. & putat iudicare relicto fa-
cto fraternitati, prout de relicto pio loco. allegat no. 11. q.1.
si quis clericorum, & quæ no. per Arch. 42. dist. si quis fideli-
ter.& sequitur ēt Pet. de Anch. in c. officij, de test.& ita tene-
bat dñs Car. de Tuderto vt refert Bal. in d. l. si quis ad decli-
nandam, in 16. col. & ibi vr̄ Bal. tenere q̃ sit pium relictum:
quia dicit Bal. q̃ non est negandum, q̃ illud q̃ relinquitur di
ctis fraternitatibus, dēt expendi in opera pietatis: quia hac
intentione relinquitur eis, & testatores non debent decipi,
qui de eis bene præsumpserunt. allegat.c.cum tibi, de test.&
l.vnum ex familia.§.imperator.ff.de leg.2. de isto scd̄m eum
pōt cognoscere eps. allegat. l. hæreditas, in fi.ff. de pet. hære.
facit c.1.ne censi.in 6. & licèt Bal. non decidat an de tali lega-
to relicto fraternitatibus debeatur quarta, vel etiam posito q̃
decideret q̃ non deberetur quarta; tñ per hoc non sequitur
4 quod relictum dicatur ad pias causas:†quia non sufficit quod
relictum sit ad pios vsus vt debeatur quarta, nisi sit ēt relictū
pio loco. d. c. fi. de test. vnde si relinqueretur pauperibus vel
ad alium pium vsum, dūmodò nō relinquatur pio loco, non
debetur quarta epo, vt no Io.And.in c.dudum, de conuer.con
iu. vnde aliqui inclinant q̃ si relinquitur fraternitati, non in-
telligatur relictum loco sed personis, & propterea non debeat
quarta epo, vt per Bald.in d.l. si quis ad declinandam. & per
Pet.de Anch.& Io. de Imo. in d. c. officij. de test. Non obst. de
l.illud. quia qñ relinquitur fraternitati quæ similia relicta cō
uertit in pauperes vel in similem pium vsum, non negatur q̃
non dicatur esse relictum pium. bñ fateor q̃ vbi in alios vsus
cōsueuissent conuertere, posset dici testorem non videri relin
5 quere cā pietatis, vt s̄. est ōnsum. ¶ Circa scd̄m dubium † quo
quæritur, an dictum testm̄ valeat? & breuiter dico q̃ si pro-
betur per duos testes vera esse ea quæ ibi continentur, valet ad
pias causas. & sic quo ad ea quæ relicta sunt dictis fraternita-
tibus per dictum.c.relatum. & plenè traditur in c.cū esses. eo.
ti.& l.1.C. de sacrosan. eccle. & non refert an testes sint mares
vel fœminæ, vt no.Bal.in l.1.in lectura ordinaria, non dico in
repetitione, in fi.C. de sac. san. eccl. & dominus Abba. in d.c.
cum esses.& ita videmus seruari in testō inter liberos: qa duæ
fœminę testes sufficiunt, vt no. in aut. quod sine.C.de testa.&
in l.fi. de codi. & in l.fi. C. fa. erc. Lud. Rom. in repetitione
auth. similiter. C. ad leg. fal. in 16. speciali q̃d hēt pia cā in vl-
* timis voluntatibus, q̃ ista opi. est * cōis: & quod in practica
seruaretur, licèt ipse conetur tenere q̃ non sufficiant fœminæ
in testō ad pias causas, sed illa disputatio cessat in casu nr̄o, in
quo est adiecta clausula codicillaris, & constat q̃d in codicil-
lis mulier admittitur, vt no.in d.l. fi. in fin. C.de cod.& p hoc
patet q̃ non oporret ingredi illā disputationem, an tpe pestis
possit quis testari coram minus legitimo numero testiū, cūm
tractetur de disputatione facta ad pias causas, & ēt inter libe
ros: nihil est ergo quod repugnet quominus possint dictę fra
ternitates petere tanq̃ hæredes. nam ex inspectione dictæ scri
6 pturę continentis vltimā voluntatem posito † q̃ ita probetur,
apparet q̃d fuit facta substitutio cōpendiosa ad quam fuerūt
vocatæ dictæ fraternitates: vñ aut nulla ex filiabus institutis
adiuit hæreditatem testatricis, & possunt dictæ fraternitates
venire ex directa substōne vulgari, quæ cōprehenditur in di-
cta cōpendiosa: vt not. Cy. & alij in l. precibus. C. de impub.
& alijs substi. & Bar. in l. Centurio. ff. de vul. & pupil. dum tra
ctat an in cōpendiosa cōprehēdatur vulgaris. si aūt adiuerūt
hæreditatem priusq̃ decederet; tunc veniunt dictæ fraterni-
tates ex substōne fideicōmissaria cōprehensa in cōpendiosa,
c & ius fideicōmissi vniuersalis transit [c] in eas fraternitates ēt
sine restōne aliqua eis facienda ab institutis hr̄dibus in dicto

* testō seu ab hæredibus hr̄dum scd̄m magis * cōem op. per l.fi.
C. de sac.san.eccle vt no.Bar.in sua dispu.inci. filium adultū.
& Bar.in rep.l.1.C. de sac.san.eccl.in 6.q.quintæ partis princi
palis. & ibi ēt Bal. in 22. col. in ver. super secundo quæsito. &
Bal.in l.pe.§.1.in vlt.colu.C.ad Treb. & Pet. de Anch. & Io. de
Imo.in d.c.cum tibi.&Io.de Imo. in d.l.Centurio, circa 21.col.
7 ¶ Quò ad vltimum dubium quo quæritur, an dicta dña San-
cta testis (vt dicitur) rogata & adhibita in dicta vltima volun-
tate possit cogi ad testificandū cōtra eius virum in probōne di
ctæ vltimę voluntatis, attento q̃ veritas aliter probari nō pōt,
cum ex testibus qui interfuerūt, non viuant nisi ipsa & Sperá
deus? & breuiter rñdeo q̃ sic: & primo probari vr̄ per not. per
d Spec.in tit. de teste.§. de testium cōpulsione.ver. sed nunquid
vxor vbi dicit q̃ pp inopiam probationum pōt vxor [d] com-
pelli, testificari cōtra maritū, & licèt subdat q̃ tñ in l.2.C. de te
sti est argumentū in cōtrarium: tñ nec illa. nec Cy. ibi aut alij
doc. negāt. q̃ propter inopiam probationem non cogatur ad
testificandum. imo hoc expresse vult dñs Abb. in c. in literis,
8 in fin. de testib. q̃ in subsidium cogitur per notata per Host.
Io. And.& alios in c.1. de testi.cog. ¶ Confirmo † per id quod
voluit gl. no, in l. inuiti. ff. de testi. dum dixit, quod illi testes
qui non poterant ibi regulariter cogi ad testificandum, non
poterunt se excusare si fuerunt rogati, vt essent testes ad actū
aliquem: quia propter rogitum poterunt postea cogi ad pro-
bandum illum actum & ideo dicit Sali. ibi in terminis illius
gl. ibi, quod si quis testis fuit rogatus in testō, & sic consensit
se adhiberi in testem rogatum ad illum actum, non poterit
postea se accusare priuilegio suo. quod non cogatur testificari
imò non obstante priuilegio poterit cogi ad testificandum. &
ideo concludo dictam mulierem esse cogendam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Prophanus. Bal. consi.134.lib.2. Cor. consi.119.lib.2.
b ¶ Quarta. imo vt debeatur non sufficit esse relictum loco pio
nisi ēt loco religioso, vnde hoc casu non debetur sicut si esset
legatum hospitali priuato. de quo s̄. lib.1. consi.130. col.2. adde
Caluasi. versi. canonica.§.10.
c ¶ Transit. supra eod. consil. 4. num. 8. supra libro.2. consilio
83. colum.2.
d ¶ Vxor. decisi. Tholo.3. Hyppo. Marsi. l. fin. nu.7. C. ad leg.
Corn. de sica.

SVMMARIVM.

1 *Possessio antiquior præfertur.*
2 *Possessionem culpa sua perdenti an subueniatur. num.7.*
3 *Fama per se sine semiplenè probat, & plenè cum alia semiplena.*
4 *Comparatio literarum semiplenè probat, quandoq; plenè. nu.11.*
6 *Possessio semiplena sufficit in possessorio. nu.8.*
9 *Iuramentum necessarium etiam defertur in causa magna, si est plusquam semiplenè probatum.*
10 *Possessio probat dominium incidenter productum.*

CONSILIVM LIII.

SVPER eò dubio quo quæritur, an possit dictus
Titius aliquo remedio possessorio experiri cōtra
Seium possessorē, maximè ex forma statuti sub
rubrica de antiquiori possessore. dubium facit
1 dispositio dicti statuti: & † quia in possorio p̄fer-
a tertantiquior possessor tāq̃ sua possessio p̄sumatur iustior, [a] pos-
sessio verò iunior præsumatur clandestina & cum mala fide.
c.licèt cām, de proba.l.clam.possidere, in prin. ff. de acq. poss.
l.fi.C.vnde vi.not.doc.in l.1.C.vti pos. & Iac. But. in l. incerti.
C. de interdi. & Bar. in l. si duo. in prin. ff. vti. poss. & in l. Cel-
sus. circa pe. col. ff. de vsuca. cum suis concordantijs. & suffice
re vr̄ ēt de iure cōi q̃ in possessorio agens probet se prius pos-
sedisse, & aduersarium nūc possidere ad hoc vt obtineat absq;
eo q̃ aliter de spoliatione aliqua probet, nisi reus probet ex
iusta & legitima causa possessionem apprehendisse, vt no. In.
in c.sępe. de resti.spo.& in c. post electionem. in fi. de concess.
p̄b. Imò plus dicit Bal. in l. pe. circa vltimam colu. C. si à non
cōpe iudi. q̃d satis dr̄ quis probare se spoliatū eo ipso q̃d pro-
bat q̃d hēbat antiquiorem possessionē, & nūc non hēs, sed ad
uersarius eam tenet: qa spoliatus est saltē re ipsa. l. si coloni. C.
2 de agri. & censi. lib.11. vt ibi plenius per eū. quinimò † ēt for-
tius voluit Host. in c. accedens, el 1. vt lite non contes. per il-
lū tex. scd̄m vnū intellectū. & in c. bonę. de ap. & ı̄ c. dilecti, de
ma.&

ma.&obe.q. qñ ẽt quis cecidit à possessiõe sua p suam culpam vel negligentia posśit implorare officium iudicis vt restituat̃ in pristinũ statũ ad suam possessionẽ: ergo cùm præsupponat̃ dictum Titium fuisse antiquiorem possessorem, vr̃ q. debeat obtinere. ¶Tñ præmissis non obstantib. puto aliter dicẽdum
3 in ꝓposito & præsuppono: q. fama † regulariter facit in causis ciuilib.semiplenam probationem.l.3.§.eiusdem.ff.de testi.& ibi not. & not.in l.admonendi.ff.de iureiu.& in l.in bonæ fidei.C.de reb.cre & in c.1.de ap.c.veniens.el 1.de testi.imò fortius voluit Bar.in l.1.C.quorum bonorum, q. in iudicis possessorijs in quibus non vr̃ agi de magno præiudicio pp cã ꝓprietatis per quam posset postea contingere retractari omnem effectum iudicij possessorij, iuxta. l. 1.C.si de momen. poss. fue. ap.cum ibi no.& in l.fi.C.qui legi.pso.& in l.momentaneæ.C vñ vi.& in c.cũ dilectus.de cau.pos.sufficiat fama ꝑ plena ꝓbatione: qa in talibus iudicijs semiplena ꝓbatio vel psumptiones sufficiunt ꝓ plena ꝓbatione, per notata in d.l.C. quorum bonorum.in gl.in verbo, petitur, & idem tenet ibi Fran. Tigrini & Raph. Fulg.& ꝓbatur ex notatis per Bar.in l.1.§.fin. in 1. co.ff.de pto.stip.& ibi in specie in possessorio iudicio tenet hoc Raph.Cuma.vnde Bar.ẽt expresśe in l.de minore.§.si pluriũ, circa vltimam col.ff.de qõ.& Ant.de Bu.in d.c.veniens, dicũt q. in causis modici præiudicij fama sufficit pro plena ꝓbatione.allegant notata per gl.in l.vbi adhuc.C.de iure dot. & benefacit q. no.Bar.in l.admonendi. ff.de iureiur.circa antepe. col.dum dicit q. causa possessorij non dr̃ magna causa per id q. hr̃ in d.l.1.C.si de momen.poss.¶ Secundò præsuppono q. scri-
4 ptura † priuata si est comprobata per comparationem literarum facit semiplenam probationem, vt in auth.& si cõtractus C.de fide instr.& in auth.de fide instr.§.1.& vtrobiq; no.& no. in l.admonendi.& in d.l.in bonæ fidei.& per Bar.in l.nuda ratio.ff.de don.& in l.scripturas.C.qui pot.in pign. ha. & notãt
5 doc.in c.2.de fide instr. ¶ Tertio præsuppono † q. fama etiam in casibus in quib.non sufficit ꝓ plena ꝓbatione sed pro semiplena iungi põt cum alia semiplena probatione alterius gñis ad finem, vt resultet plena ꝓbatio, vt notat Dy.in l.excusatur. §.1.ff.de excu.tuto.Cy.in l.proprietatis.C.de proba. & Bar. in d.l.admonendi.in ver.his præmissis quæro vtrum duæ semiplenæ &c.per hoc q. hr̃ in d.c.1.de ap.& no.expresśe gl. 4. q. 3. §.item sæpe.& in d.c.veniens, & notat etiam Bar.in l.1.§. item Corneliæ.& in l.de minore.§.si plurium.ff.de qõ.& iõ ꝓbatio q̃ fit p scripturam priuatam ꝓbatam p comparationem litera-
6 rum põt iungi cum fama. Ex his infertur q. † vbi ageretur cõtra Seiũ possessorio remedio p dictũ Titium, tenẽdo q. in possessorio sufficiat semiplena ꝓbatio p s̃.dicta, & ꝓ parte Seij ꝓbaretur tam de fama q̃ de comparatione pdicta vel ẽt de altero eorum sufficeret ꝓ victoria dicti Seij.qa ille q cecidit à possessione ex aliqua iusta cũ vel culpa sua, non hẽt remedium possessorium ad possessionem recuperandã.3.q.1.c. reintegranda & no.Inn.in d.c.sæpe, post medium.ibi dũ Inn.dicit, imo plus vr̃ &c.& sequuntur alij post eum ibi, & expresśius ẽt hoc notat Ant.de Bu.ibi circa pen.col.& Io.Calde.& alij post eum in c.cum ad seden.eo. ti.& Lapus allega.l.2.bene facit.l.vẽdicantem.ff.de euict.& q. hr̃ in l.post mortem.ff.de adop. & in l. cũ ꝓfitearis.C.de reuo.don.sed dictus Titius cecidit à possessiõe ex iusta cã venditionis, ergo non debet audiri agendo possessorio, & veniendo contra contractum venditionis à se celebratum, vt in iurib.prællegatis: per quæ patet non obstare id qđ no.Host.in d.ca.accedẽs, cum alijs suprà allegatis: qa loquitur qñ quis non ex contractu à se celebrato & ex iusta cã cecidit à possessione, sed qñ ex negligentia sua quis cecidisset à posses-
7 sione.¶Præterea illa † decisio Host.solùm procederet in ecclesia, prout loquitur tex.in d.c.accedens, & in minore vel absente quib. competere posset restitutio in integrum, in alijs autẽ quib.non cõpeteret remedium restitutionis in integrũ nõ haberet locũ decisio illa: qa supposita negligentia, non subesset legitima cã dandæ restitutionis.l.nõ enim.& l.& qui.ff.quib. ex cau.ma.& ita concludit Ant.de Bu.in d.c.sæpe.circa vlt.co. & d Abb.Sic.in d.c.accedens.consulo tñ q. vtrunq; pdictorũ probetur.s.& fama & comparatio literarum, vt effugiamus au
b thoritatẽ quorũdã q in d.l.1.C.quorũ bonorũ tenuerũt.[b] q. ẽt in possessorio non sufficiat semiplena probatio. ¶ Si tamen v-
8 trunq; † probari non posśit, sed alterum tantùm, petat dictus Seius deferri sibi iur̃m in supplementum semiplenæ probationis, quod quidẽ deferẽdum est, qm̃ licẽt in causis magnis nõ deferatur tale iur̃m, tñ qñ agitur possessorio non dr̃ agi de magna cã, vnde põt tunc deferri iuramentum in defectum semiplenæ probationis, ita ꝯcludit Bar.in d.l.admonẽdi, circa pe. co.in ver.sed est áduertendũ quæ dicantur magnæ causę, &c. per not.per Ioã.And.in c.ex insinuatione, de procur. & per id quod hr̃ in d.l.1.C.si de momen.pos.fue. ap. & ita ẽt cõcludit Ant.de Bu.in c.fi. de iureiur. vbi aũt ageretur petitorio, & sic ageretur de proprietate, & ad probationem dñij Titius probaret de antiquiori possessione, & ex hoc allegaret se esse dominũ saltẽ pſumptiuè adducẽdo dispõnẽ dicti statuti sub rubrica de antiquiori possessione: tũc, quia agit̃ de re pjudiciali, videlicẽt ꝓprietatis seu dñij, videret̃ res aliqualiter magis dubia pp probationes, nam tũc aut probabitur pro parte Seij de fama & ꝯparatione pdicta, & vr̃ q. debeat obtinere p id quod dr̃ in dicto statuto, ibi, nisi ꝯtrariũ ꝓbet̃ &c.& sic si Titi⁹ dicit ex antiquiori possessione ꝓbari de dñio suo apparet q̃d illud fuit trãslatum in dictũ Seium emptorem.l. cum res, & quod ibi no.C.de proba.l.si ager. ff. de rei ven. nec põt Titius venditor ꝯtrauenire, prællég.l.vendicationẽ, cum si.aut non põt probari per dictũ Seiũm de vtro q;, sed de altero tm̃: & tunc regula est q. in defectũ semiplenæ ꝓbationis defert̃ iur̃m ad supplendã probationẽ.d.l.admonẽdi, & d.l.in bonę fidei.& ideo incũberet Titio onus probandi talẽ cam esse cãm magnã inspecta qualitate personarum.l. ab ea parte. ff.de ꝓb.iuncta.l. sed si susceperit.§.1.ff.de iud.& no.in d.l.admonẽdi. ¶Et si ꝓ
9 parte † Titij probaretur hanc esse cãm magni põderis: est attẽdendũ quia ẽt in causis magnis quis non sit plenè ꝓbatũ, dũ-
c modò sit ꝓbatũ aliqualiter vltra [c] semiplenã ꝓbationem põt deferri iur̃m in supplemẽtũ ꝓbationis, si psona cui defert̃, est honestę vitę vt notabiliter ꝯcludit do.Abb.in c.mulieri, de iureiur.circa quartã vel quintã col.per id q. notat.in c.vidua.de regula, in gl.fi.& per id quod hr̃ in l.fi.§.1. de iureiur. & idem tenet Lud.Ro.in d.l.admonẽdi, post mediũ, in ver.in eadem ibi, & in delictis &c.in ꝓposito aũt si vltra dictã famã vel dictã ꝯparatione scripturæ dictorũ ꝯtrahẽtiũ ẽt traditionem possessionis probetur seu appareat dictum Seiũ reũ conuentum lõgo tp̃e possedisse & posśidere de pſenti vt pſupponit̃, vr̃ q. ẽt
10 illud præstet argumẽtum seu indiciũ sui dñij patet: † quia videmus q. vbi incidẽter deducit̃ dñium tunc nõ reqritur plenariè ꝓbari de dñio, iõ sufficit probatio possessionis de pſenti ad ꝓbationẽ dñij.l.1.ff.fa.erci.no.in l.sicuti.§. sed si quærat̃.ff.si ser. ven.no.in l.quidã in suo, & ibi Bar.ff.de condi.insti.cũ cõcordantijs ibi allegatis per eũ & no.Bal.in l.indicia.C. de rei vẽ. & in l.nõ ignorat.C.qui accu.nõ pos. & p Sali.post alios in l. cũ res.C.de proba.& no.doc.in c.cũ ad sedẽ de resti.spo.& in ꝓposito dicit ẽt Bald.in d.l.indicia, q. in iudicio summario si deducit̃ dñium p viã ꝯtradictionis, sufficit ꝓbatio possessionis de pſenti ad ꝓbationẽ dñij, per id q. no.in l.ob maritorũ. C.ne vxor.pro mari.& in l.1.C.de priui.fisci & in l.à diuo Pio §.sed si super.ff.de re iudi.ergo nõ potest hoc casu oĩno deferri iur̃m in supplemẽtum probationis.Pro hoc facit: quia etiã
11 fides & vis † ꝯparationis põt esse talis & tanta q. per se facit plenã probationẽ, vt probat no.Bar.in l.admonẽdi.prællegata. & Ant.de Bu.in c.2.de fide instr.& dicit ẽt Bar.in auth.at si cõtractus, ad fi.C.de fide instru.& in d.l.admonẽdi.& Anto. de But.q. licẽt qñ scriptura priua.non habet subscriptionẽ testiũ faciat semiplenã ꝓbationem, qñ est probata per solam ꝯparationem, tñ si haberet subscriptionẽ trium testium, & probaretur per cõparationem factam ẽt de subscriptione testium: faceret plenã fidem, per id quod hr̃ in d.l. scripturas, & in dicta scriptura vltra subscriptionem partiũ est subscriptio vnius testis: vnde si fieret probatio ẽt per comparationem dictæ subscriptionis illius testis, apparet q. esset aliq̃d argumentum vltra semiplenã probationem, & consequenter esset locus delationi iuramẽti ad supplementũ ꝓbationis etiam si causa esset magna, per prædicta. Alex.

ADDITIO.

a ¶Iustior.s̃.e.ꝯs.71.n.6.s̃.li.5.ꝯs.88.n.4.s̃.li.3.ꝯs.33.in fi.ꝯs. 45. in fi.s̃.li.4.ꝯs.117.n.5.s̃.li.1.ꝯs.110.nu.1.vbi dixi.

b ¶ Tenuerunt.& bene.s̃.lib.6.consi.139.in fin.

c ¶ Vltra.s̃.li.3.consi.42.in fin.

CONSILIVM. CIIII.

STantibus rebus prout in facto supponit̃, puto
omissis non necessarijs assertū legatum relictū
(vt dicitur) dicto. d. B. peti non posse. Primò: qa
dicta nota testamenti † ēt in particula dicti lega
1 ti ē manu diuersarū personarū, vt in themate ꝑ-
supponit̃, nec notarius facit mētionē q scriptura sit de diuer-
sa manu: ergo reddit̃ suspecta, & ē tex. singularis in aut. de tri-
en. & semis. §. & sæpe, quē ita allegat Bal. & Sal. in l. ꝯtractus,
C. de fide instru. circa 6. col. post Guli. de Cun. ibi & idem vr̃
probari in c. inter dilectos, de fide instru. & ibi not. gloss. in c.
cum venerabilis, de relig. do. & Spe. de instru. edit. §. instr̃m,
ver. itē q habet subscriptionē varijs manibus &c. & no. gloss.
in l. fi. C. de edict. diui. Adr. in verbo, figura, & dicit ibi Bal. in
13. col. talem scripturā ex hoc reddi falsam, & idē dicit Bal. in
effectu in l. si vnus. C. de test. in vlti. col. & in l. nostrā, in 2. col.
2 C. de testa. & no. doc. in c. ex lr̃is, de fi. instru. ¶ Scđò quia † scri
ptura in qua est rasura vl' cācellatio in parte substātiali reddit̃
in eo suspecta. l. fi. C. de edicto diui. & c. inter dilecto, ꝑallega-
to ibi dum dicit, quædam lituręin eo erāt &c. & no. Spe. in ti.
de rescri. §. 1. igitur, versi. itē excipit̃ ꝯtra rescriptū q est cancel-
latum, & Io. And. in addit. Spec. in tit. de instru. edi. §. ostenso
super versi. illud in additione magna, vbi dicit instrumento,
habenti cancellationem fides nō adhibetur per dictā. l. fin. &
per. l. si vnus. C. de testa. & notat ēt hoc Bart. in l. 1. §. fina. ff. de
bo. pos. scđm tab. & Spe. in d. tit. de instr. edi. §. restat. in prin.
vbi dicit q qn̄ rasura est circa substantialia, instr̃m non ꝓbat,
nisi de veritate eius ꝓbet̃ per producentem, per iura suprà al-
legata, & idē notat Inn. in c. 1. circa vltimam col. de fid. instru.
& per alios in ca. ex literis, eo. titu. & Bald. in l. si ex falsis. C. de
trāsa. circa vlt. col. & in d. l. si vnꝰ, & dr̃ esse circa substantialia,
qn̄ est circa ipsam rem de qua fit dispositio, in qua est cancella
tio, si hoc nō verificat̃ per alia documēta, vt notant doc. in ca.
ex literis, de fid. instr. & sic in casu nostro quò ad validitatē le-
gati ꝑdicti dr̃ esse cācellatio ipsa circa substātialia ipsius lega-
ti, quia est circa summā quātitatis legatę, bñ facit. l. 1. §. editio
nes ver. diē. ff. de edē. Et ꝑsertim, quia notarius in fine scriptu
ræ vel in aliqua parte ipsius scripturę nullā fecit mentionē de
cācellatione, prout fieri debet, vt l. 1. & ibi no. Bar. post princ.
ff. de his q̄ in testa. delē. & no. Bar. in l. 1. §. fi. ff. de bo. pos. scđm
tabu. & in d. l. si vnus, & in l. diuus. §. itē senatus. ff. de fal. & in
l. fi. §. 1. C. de edi. di. in 1. vel 2. col. & Arch. 35. quæst. 9. §. 1. & Io.
And. in d. §. ostēso, in additione suprà allegata, & notant doc.
in d. c. ex literis, & Bart. in l. 2. §. 1. ff. quemad. testa. aper. & ibi
3 dicit Bart. † per ibi notatā per gl. q si testm̄ apparet cancellatū
cū interlineaturis & rasuris, q nihilominus pōt peti. publica
ri, seu q per notariū redigat̃ in publicā formā, tn̄ debet nota-
rius publicari cū oībus illis interlineaturis & rasuris, & de eis
mentionē facere, vt sic plus fidei nō faciat exēplū quàm origi
nale quod modò licèt publicatū, remanet suspectū, allegat id
q hr̃ in l. 1. in fi. e. ti. & q no. Inn. in c. qm̄ ꝯtra de ꝓba. ¶ Tertiò,
4 quia † testm̄ debet esse scriptum de manu notarij de eo roga-
ti, & non de manu alterius, vt habetur in auth. de tabel. §. nos
aūt, cū sequēti, & ibi gl. in verbo, ipsi per se, & no. Spec. & Ioā.
And. in tit. de instrumentorū edi. §. instr̃m. ver. itē opponit̃ q
nō est ꝯfectū per eū, & Bal. in rub. C. de fide instru. versi. sed tn̄
hic dubitauit &c. vbi expressè dicit q notarius ꝓtocollū scri-
bere debet manu sua & nō per aliū, & notāt do. in d. c. inter di
lectos, & Bal. in l. vnica. §. nec autē. C. de cad. tol. & Angel. in l.
quædā. §. nihil. ff. de edē. & Io. de Imo. in c. fi. de offi. dele. cum
simi. ¶ Quartò † accedit quod no. Bal. in l. fideicōmissa. §. 1. ff.
5 de le. 3. vbi dicit q imbreuiatura notarij fidē facit, si est in mū
dum redacta, adeò q ibi nullū appareat vitiū, allegat id quod
hr̃ in auth. de tabel. §. pe. iūcta. l. ꝯtractus, in verbo, in nondū.
C. de fid. instr. sed ista imbreuiatura nō est ita, cū habeat cācel
lationes & interlineaturas, ēt si sit scripta manu diuersorū, q̄
omnia sunt vitia, vt patet ex supradictis: ergo &c. ¶ Quintò
6 † quia cancellatio ꝑdicta in dubio ꝑsumitur facta de volūta-
a te & ꝯscientia testōris, [a] nō aūt eo inconsulto, & sic non valet
dispositio cācellata, iuxta l. 1. ff. de his q̄ in testa. delen. vt ꝓba-
tur in l. proximè, in fi. e. ti. & ibi notat Bar. & Bart. in l. si vnus.
C. de test. nam hr̃ in d. l. proximè, in fi. q fauore legati liberta-
tis si reperiatur cancellatū legatum libertatis præsumitur can-
cellatio illa facta incōsulto testōre, vñ legatū debebitur fauo-
re libertatis: igitur in alijs relictis est secus, & istud etiam ex-
pressè firmat Io. de Imo. in d. l. proximè, in fi. & Rapha. Fulg.
* in d. l. si vnus, per id q not. Barto. & * cōiter scribentes in l. La-
beo, cum l. sequenti. ff. de pac. & in l. fullo. §. fi. per illum text.
ff. de fur. & quod not. Cy. in l. si de possessione. C. de proba. &
canonistæ maximè Ant. de But. in c. ecclesia, el. 2. extra vt lite
pēden. vbi volunt q si instr̃m reperitur cancellatum ēt apud
alium quàm apud creditorem, ex hoc intelligatur debitum
fuisse solutum, & sic cancellatio intelligitur facta de volunta
te creditoris, per l. si chyrographum. ff. de proba. & per d. l. ful
lo. §. qui tabullas, & ibi Bar. ff. de fur. nec debet attendi inter-
lineatura, in qua est posita quātitatis recētorū aureorū: qa nō
probat, tum ex eo quia est de alia manu, ac etiam ex eo quia
notarius non fecit in fine mentionem de tali interlineatura,
aliàs non est sublata suspicio scripturæ, vt not. Bart. in d. l. 1. de
his quæ in testa. delen. per illum tex. cum ꝯcord. suprà allega-
tis: ac etiam ex eo quia talis interlineatura vel additio non di
citur esse pars dicti testamenti: quia illa non dicitur habere
diem neque tempus instrumenti nec esse authentica: vt not.
Io. And. in addi. Spe. in tit. de instrum. edit. §. ostenso. in addi.
incip. dixit Rolandus &c. & licèt Bal. in d. l. Labeo. §. 1. de pac.
& Bal. in rubr. C. de fide instrum. in 14. colum. in versic. modò
hic incidit quæstio &c. aliter dicat: tn̄ ipse loquitur quando
erat interlineatura & additio de eadem manu, aliàs secus, vt
per eundem in d. l. nostram, & in dicta rubrica, & in suo cōsi.
incip. In libro sententiarum cum alijs. s̃. allegatis. ¶ Sextò be-
7 ne facit † id quod no. Bal. in d. l. Labeo. §. 1. ff. de pact. vbi quę
rit, quid si in libro tabellionis penes notarium reperitur can-
cellatio in aliqua scriptura, & dicit q si non appareat cā qua-
re facta est cancellatio, non potest sumi. probatio ex tali scri-
ptura tanquam vituperata per id quod hr̃ in d. c. cum venera
bilis, sed si appareat cā quare facta est cancellatio, puta qa ibi
sit quædam interlineatura quæ dicit cassum de voluntate par
tium: tunc refert Bal. q Mar. Sylla. dixit q ista verba & ista cā
cellatio non derogat instrumento: quia ista verba non habēt
diem & ꝯsulem, in contrarium tn̄ facit scđm Bal. quod intelli
gatur eodem die & ꝯsule q̊ confectum est instrumentum. l. si
quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de eden. & hoc in practica
seruatur, secūdum eum, s. nisi appareat q de alia manu quam
ipsiusmet tabellionis additum esset, vt ipsemet declarat in lo-
cis suprà proximè allegatis, & dixi suprà, apparet ergo quod
Bal. in d. l. Labeo, facit differentiam, an non apparet de causa
propter quam facta est cancellatio, prout est casus noster: &
* tunc secundum * omnes ex tali scriptura tanquam vitupera-
ta non posit sumi probatio, alias autem secus scđm Mar. Syl.
vt suprà relatum est, & veniet etiam. j̃. proximè dicendum.
8 ¶ Et per hæc apparet † non obstare, si pro parte dicti legata-
rij allegaretur quod imò dicta cancellatio non debet nocere
legatario, & quod stari debet dictæ scripturæ ac si nulla can-
cellatio facta esset, per id quod not. Ioan. And. in addit. Spec.
in d. §. ostenso. in addit. prælle. quæ incipit, dixit Rolandinꝰ
&c. vt refert quòd dominus suus in legibus qui fuit Martin.
Sylla. disputauit talem. qō. si in rogatione notarij mortui ex
qua nullum factum fuit instrumentum reperitur scriptū de
manu ipsius sic cassum & cancellatum de voluntate partium
& vna pars petit de illa rogatione fieri instrumentum, altera
resistit, quærebatur quid iūris sit? & refert Ioann. And quòd
præfatus doct. declinauit in partem quòd instrumentum fie
ri debeat his rationibus, quia cancellatum non habet sua so-
lennia. s. testes, diem & consulem, & sic quia illa apostilla di-
cens, cassum & cancellatum &c. non habet publicam for-
mam, impediri non debet confectio instrumenti, cum nec ei
soli tabellioni sit credendum an contractus intercesserit vel
ab eo sit recessum: licèt de hoc, scilicèt an instrumentum fe-
cerit, recurratur ad eum, vt not. in authentic. de hære. & fal. §.
sin vero absunt. Item instrnmentum cancellatum probat de-
bitum fuisse. ff. de furt. l. qui tabulas, & qui dicit quod desijt
esse debitum, vt probet, quod quidem illa scriptura non fa-
cit; vnde fieri debet instrumentum de cancellatione vel abso
lutione maximè ne detur tabellionibus materia delinquen-
di. C. de latina liber. tol. l. vnica. §. ille etiam cū ibi not. in glo.
cū ergo cancellatio nō perimat instr̃um. l. 2. ff. de his q̄ in test.
delē. & illa scriptura q̄ dicit cassū &c. dicit posset calumniosa

nec vllam

nec vllam vim habere debet. ff. de fid. instr. l. 2. & ff. de custodi. reo. l. diuus. & dicit Io. And. q. Doc. ille respondebat ad ea quæ adducebantur in contrarium. s. ad l. si quis tabulas. ff. de dolo. & ad l. qui tabulas. ff. ad legem Aqui. quia ibi dolo tertij sic erant tabulæ deletæ q. legi non poterant. & iõ cũ ex illis ad quẽ spectabant se iuuare non posit: agit contra debentem ad interesse, sed in quæstione prædicta legi poterat. & dicit qđ non obstat et. §. nos aũt. in auth. de tabe. quia ibi tabellio audiebat contractum & committebat alij scribendum q. non licet: sed in casu pdicto oĩa erant consumata p tabellionem. vnde dicebat q. alterum duorum fiet, q. aut illa scriptura pduceret & pbabit, aut sumetur exẽplũ ex illo iudice authore. & de hac decisione faciunt mentionem Doctores nostri in varijs locis. Sed (vt dixi) ad eam patet multiplex rñsio. Primò ex his q̃ not. Bal. in d. l. Labeo. vbi etiam retento q. pcederet opi. Mar. Sylli. dicit illam pcedere, quando apparet cã cancellationis. & ita loquitur dictum Martini Sylli. qui loquitur quando exprimebatur in scriptura q. erat cassum & cancellatum: qa ita fuerat
9 de voluntate partium. †Sed vbi non apparet de causa cancellationis, tunc instrm ipsum non pbat tanquam suspectum per no. in d. c. cum venerabilis, & per ea quæ allegantur suprà, nisi de veritate instrumenti aliter appareat. & ita etiam concludit Ang. consi. 346. inci. Titius vt hæres Caij ab intestato &c. nec mirum: qa qñ notarius dicit cassum & cancellatum de voluntate partium præsupponit q. ille contractus ibi descriptus, fuerat primò habitus pro perfecto & absoluto à partibus: aliàs nõ requirebatur voluntas partium in cancellando scripturam cõtinentem contractum nondum absolutum à partibus, cũ nullum ius esset quæsitum partib. l. contractus. C. de fid. instru. vñ postq̃ contractus vel actus est absolutus à partibus, & sic est ius eis acquisitũ nõ põt notarius p se cancellare. l. acta. & ibi no. ff. de re iud. & p Doc. in l. si pses. C. q̃uo & qñ iudex. Sed requirit q. cancellatio fiat de voluntate partium, q̃ voluntatem non pbat illa apostilla simplex notarij sine die & testibus per q̃ dicit cassum & cancellatum de voluntate partium. Sed vbi testm̃ reperitur simpliciter cancellatum absq; expressione dictæ causę lex præsumit q. illa cancellatio facta fuerit ab initio tẽpore testamenti: vt no Bal. in l. 1. in fi. ff. de his quæ in testa. delen. & Io. de Imo. in l. pximè. in fi. e. ti. & sic ante q̃ ius aliquod sit acquisitũ alteri. Item psumit facta de conscientia testõris, vt no. Bar. in d. l. proximè. & dixi s. & regula etiam habet q. scriptura cãcellata in dubio reddit suspecta, adeo qđ nõ pbet nisi coadiuuetur alijs pbationibus per producentẽ illã, vt in iuribus & authoritatibus suprà allegatis: ergo dicta scriptura fidem nõ facit. ¶ Itẽ et rñdeo q. decisio Marti. Sylli. non loquitur quando ea q̃ erant de corpore instri, essent de diuersa manu, prout fuit in casu nr̃o circa ea quæ eidem legatario relicta sunt: quæ diuersitas reddit ipsam scripturam suspectam, vt in primo argumento dixi. ¶ Hoc etiã videtur esse in proposito de mente Marti. Sylli. & Io. And. in addi. præallegat inquantum circa quæstionem prædictam dicit quod non obstat id quod hr̃ in §. nos autem, quia ibi notarius audiebat ẽtractũ, & ẽmittebat alij scribendũ: quod fieri nõ licet: ergo cũ in casu nostro appareat quod alius quàm notarius etiam sumpserit dictã dispositionẽ testõris, & siue fuerit adhibitus à notario siue nõ: sequit quod factũ est id quod fieri non potuit. ¶ Et per prædicta ap-
10 paret † nõ oportere ingredi illũ articulũ, vtrũ reuocatio dicti testamenti facta per testõrem posit infringere dictã ẽfessionem factam à testatore legante & cõfitẽte se dictã quantitatẽ mutuo accepisse à dicto domino. B. in præsentia notarij stipulantis & recipientis noĩe dicti dñi. B. iuxta nota. per Bart. in l. cum quis decedens. §. codicillis, de le. 3. & in l. Lucius. §. quisquis el 2. ff. de leg. 2. & per doct. in l. generaliter. C. de non nu. pec. & in l. 1. C. de fal. cã adiec. leg. & p Bal. et in l. rationes. C. de proba. & in l. 1. in prima vel secunda colu. C. de cõfes. & per Cano. in c. fi. de suc. ab intest. & in c. si cautio, de fid. instru. & Pe. de Anch. in rub. extra de testa. ¶ Ex quibus concluditur q.
11 dictũ † testm̃ rogatũ vt dr̃ per notariũ defunctũ debet per notarium cui cõmisi sunt per iudicẽ rogitus dicti notarij defuncti authẽticari, eo modo quod scriptũ est in matrice, & sic cũ illis cãcellationibus, faciendo mentionem de diuersitate manus, & literæ ne maiorẽ fidẽ faciat sumptũ quã originale & q.
b talis scriptura nisi alijs probationibus iuuetur, nõ sufficit ad fundãdã intẽtionẽ dicti legatarij, & si appareret me alias[b] cõsuluisse in alio casu testamentum valere, non obstantibus additionibus positis in margine, & quibusdã cancellationibus dico quod ille casus nihil habet cõe cum isto: quia ibi per testes & etiam per assertionem aduersarij probatur de veritate, & etiam ibi dubitabatur solũ de validitate institutionis vniuersalis in qua nulla erat suspició, & alias plurimas diuersitates habebat ille casus ab isto. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Testator. s. lib. 6. consi. 14. nu. 10.
b ¶ Aliàs. scilicet. s. lib. 6. consi. 14.

EPITOME.

¶ Valet testamentũ inter liberos voluntate expressa corã duobus testibus, licet fuerit iussu testõris vocatus notarius, q non perfecit scripturã, nec legit: quia in dubio nõ psumit testatorẽ voluisse testari in scriptis, sed q. nuncupatiuè.

CONSILIVM CV.

SVPER his de quibus q̃ritur, videret prima ẽsideratione dicendũ dictã vltimã voluntatẽ non fuisse validã. Primò † quia psupponitur q. dict⁹
1 testõr ęgrotãs incipiebat in loquela deficere tẽpore ẽditi testamẽti: ergo vr̃ obstare id q. hr̃ in l. iubem⁹. C. de testa. vbi tex. vult q. testator qui articulatè loqui nõ põt testamentũ condere non potest. & mortuo similis est, vnde dicit ibi Bart. q. semel opposuit ẽtra testamentũ factum à testatore, qui tempore testamẽti balbutiebat cum prius esset homo rectæ linguæ, quod non valebat. ¶ Secundò, quia in testamento requiruntur septẽ testes & rogati. l. si vnus, & l. hac ẽsultissima, in prin. C. de test. sed in dicto testamento prę supponit q. tres tantũ interfuerũt tẽstes qui intellexerunt te-
2 statorem: ergo &c. † Nec ob. id quod hr̃ in d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto, vbi inter liberos imperfectũ testm̃ ratione solennitatis pro valido hr̃: quia potest responderi, quod ille. §. non habet locũ in testõ nuncupatiuo, prout fuit dictum testamentũ: sed habet locũ in testõ in scriptis condito, vt patere vr̃ ex continuatione quam habet ille. §. ad principium illius. l. hac ẽsultissima, in qua. l. Imperator, videtur loqui de testõ in scriptis vsque ad. §. per nuncupationem, qui est post dictum. §. ex imperfecto, & probatur et rõne: quia aliàs sequeretur inconueniens & absurdum, scilicet quod si testõr inter liberos fecisset testm̃ in scriptis cum subscriptione quatuor testiũ, nõ valeret nisi esset scriptũ manu testatoris & subscriptũ ab eo scd̃m formã auth. q. sine. C. de testa. & auth. si modo. C. fami. ercis. quæ iura in hoc corrigunt id quod habetur in d. §. ex imperfecto, & tñ si esset nũcupatiuè factũ corã duobus testibus, valeret, & istã opi. q. ille. §. ex imperfecto, in totum corrigat. tenuit Martinus glossator antiquus, vt refert gl. in d. auth. q. sine, & Sali. & Ful. in d. auth. quod sine, & Sali. in l. fin. C. fa. erc. & Fulg. in d. §. ex imperfecto, & in d. §. per nuncupa-
3 tionem, & in d. auth. si modo. ¶ Tertiò † ẽtra dictũ testm̃ facit id quod ẽsuluit Oldradus in consi. 124. incip. Titius condidit testm̃ &c. vbi voluit quod si testator fecit scribere voluntatem suã & ordinauit quod vocaretur notarius & testes, qui de illa volũtate essent rogati, & antequã veniret decesit, nõ valebit illa dispositio et ad pias cãs, quamuis probatur per testes testatorem ita ordinãsse, per l. si is qui. ff. de testa. & l. fideicõmissa. §. 1. cum ibi nõ. de lega. 3. & tñ cõstat q. in dispositione ad pias causas sufficiunt duo vel tres testes iuxta. c. cũ esses, iuncto. ca. relatũ, el 1. de testa. ergo cum fuerit dictus notarius accersitus ad actũ dicti testamẽti: & qa intelligere nõ potuit testõrẽ non fuit rogat⁹ de testõ, nec illud legit aut publicauit, sequitur qđ valere non debet. ¶ Sed præmisis non obstantibus ẽtrariam
4 sniam in proposito dico esse de iure veriorem: † quia inter liberos pater testatus est coram duobus vel tribus testibus eum intelligentibus, & hoc sufficit, dato qđ nulla facta fuerit scriptura, vt in d. §. ex imperfecto, quia generaliter loquitur & intelligit scd̃m * cõem opinionẽ glossarũ & doctorum et [a] in testõ nuncupatiuo, in quo remanet incorrectus, ita tenet ibi gl. 1. dũ dixit scripto vel nõ, & gl. in d. auth. q. sine, & sequũtur cõmuniter

muniter Doc. in dictis locis excepto Salic. & Fulgo. & quod
ſufficiant duo teſtes, firmat gl. & doct. in dicta authen. quod
ſine, & in l. fina. C. fami. erciſ. & in §. & quod ſæpe, in auth. de
trien. & ſemiſ. & in auth. de teſt. imperfect. §. 1. & doc. in d. §.
ex imperfecto, nec nocet, licèt non ſint rogati. vt firmat gloſ.
no. in l. fi. C. de codi. & Bal. Salic. & Fulg. in d. auth. q; ſine, &
Ang. in d. §. ex imperfecto, & in d. authē. de teſta. imperfec. in
princip. Et poſito quod fuerit accerſitus notarius, & notarius
non ſcripſerit inſtitutionem hæredum, ſed coram teſtibus te-
ſtator nuncupauerit, attamen teſtamentum valet vt nuncu-
patiuum, per l. fi. cum ibi nota. per Bar. ff. de iure codi. & tātò
magis cum non appareat quod teſtator voluerit condere te-
ſtamentum in ſcriptis, id eſt interuenientibus ſubſcriptioni-
bus & ſigillis teſtium ſecundum formam traditam in d. l. hac
conſultiſsima, in princi. & l. ad teſtium, ferè per totam. l. ff. de
teſt. nam notarius poteſt eſſe rogatus de teſtamento nuncupa
tiuo, & non per hoc dicetur teſtamentum in ſcriptis, vt nota.
in l. 2. in prin. ff. quemad. teſta. aper. & in l. fin. C. de fideicom.
5 ¶ Accedit † id quod decidit Cyn. in d. §. per nuncupationem,
vbi quærit, quid ſi quis fecit teſtamentum, & omnia quæ or-
dinauit, nuncupauit coram teſtibus, fuit etiam redactum in
ſcriptis, ſed imperfectè: quia non fuit ſeruata ſolēnitas teſtan-
di in ſcriptis, an vitiabitur teſtamentum? & ↄcludit q; valebit
vt teſtamentum nuncupatiuum, niſi qñ expreſsè vel ex cōie-
cturis apparet q; voluerit teſtari in ſcriptis, & non per nuncu-
pationem: vt quia aliqui teſtes adhibiti fuerunt ad ſubſcribē-
dum & ſigillandum, allegat in argumentū. l. ↄtract⁹. C. de fi-
de inſt. & in dubio dicit q; potius debemus interpretari q; nō
voluerit teſtari in ſcriptis, vt actus potius valeat quam pereat.
l. quoties in ſtipulationibus. ff. de verbo. obligat. c. abbate, de
verb. ſig. & in propoſito noſtro vocare notarium, dato etiam
q; appareret quod fuiſſet iuſſu teſtatoris vocatus, nō argueret
q; voluerit in ſcriptis teſtari, & non per nuncupationem, vt
6 dixi. ¶ † Ad cōfirmationem huius benefacit quod voluit glo.
not. in l. cohæredi. §. cum filiæ, in verbo non voluit. ff. de vulg.
& pup. vbi probatur q; teſtamentū ↄditum inter liberos ſem-
per cenſetur habere clām q; valeat omni meliori modo quo
valere pōt, & ad hoc illam gl. pro notabili ponderat Ioan. de
Imo. ibi, & in c. Raynu. de teſta. in 28. colum. & ibi etiam not.
Ant. de Bu. ad idem gl. in l. filij, in verbo, inteſtato. C. fa. erci.
ibi dum gl. dicit, ſed & nihilominus &c. iuncto tex. quē text.
cum gl. ad hoc ibi ponderat Ful. dicens alibi non reperiri: tñ
melius probari vr̄ per no. per glo. in d. §. cum filię. Et procedit
diſpoſitio di. §. ex imperfecto, etiam quando inſtitueretur cū
filio maſculo filia, quæ ab inteſtato ex forma ſtatuti non eſſet
ſucceſſura: vt quia ſtatutum dicet q; filia dotata nō ſuccedat,
tamen ſi talis filia inſtituatur cum maſculo coram duobus
teſtibus valebit teſtamentum: quia dictum ſtatutum loquēs
ab inteſtato, non militabit cōdito teſtamento quò ad eos qui
vocati ſunt ex teſtō: vt concludit Ful. in d. l. hac cōſultiſsima.
§. per nuncupationem, allegat quod in ſimili habetur in l. nō
putatur. §. in adoptionem. ff. de bo. poſſe. contra tab. hoc vlti-
mum tamen non curo vlterius diſcutere: quia non vr̄ neceſſa
rium: quia ſi ſtatutum diſponeret q; iſtæ filiæ non ſuccederēt
maſculus haberet omninò intentum ſuum, dato q; teſtamen
tum nō valeret. ¶ Et ſi qua difficultas ſubeſt, illa ↄſiſtit i rñdē-
7 do ad allegata in ↄtrariū, quibus reſpondeo, † Et in primis ad
l. iubemus. C. de teſt. q; illa loquitur in eo qui non pōt intelli-
b gibiliter loqui:[b] ſed ſi intelligibiliter loqui poterat, dato q̊d
haberet etiam linguam groſſam vel balbutientem ſeu eſſet ſe
mimortuus, valeret teſtamentum, ita inquit Ang. in l. q̊niam
indignum, per illum tex. cū gl. in verbo, ſemiuiuūs. C. de teſt.
& dicit Ange. ibi quod alibi expreſsius non reperitur, ita etiā
dicit Ange. & Ioā. de Imo. in l. aduerſa. ff. de teſta. & Ange. in l.
in fraudem. §. 1. ff. de mili. teſta. per dictam. l. quoniam, cū gl.
8 ¶ Non obſt. dum † ſecundò dicebatur quod text. in §. ex im-
perfecto, non habet locum in teſtō nuncupatiuo: quia venit
ↄtinuatiuè ad principium illius. l. quia reſpondeo q; imò ille
§. generaliter loquitur & ita intelligitur etiam in teſtamento
nuncupatiuo, in quo remanet incorrectus, vt per gl. & doct.
magis cōmuniter tenetur in locis præallegatis, vt dixi ſuprà.
¶ Non obſtat dum dicitur quod ſequeretur abſurdum, & in-
conueniens: quia reſpōdeo quod potentior eſt probatio quæ
fit de teſtamento nuncupatiuo: quia illi deponūt perfectè. ſ.
ſe audiuiſſe voluntatem teſtatoris ab eo ſpecificè expreſſam;
& ideo in teſtamento nuncupatiuo non requiruntur tot ſo-
lennitates. ſ. ſubſcriptio & ſigilla. Item reſpondeo q; ex maio-
ritate rōnis non inducitur nec debet induci correctio dicti §.
ex imperfecto, vt no. per gl. & doc. in auth. quas actiones. C.
de ſac. ſan. eccl. & in l. tam is. §. 1. ff. de dona. cau. mor. & l. præ-
cipimus. C. de app. & in auth. de admi. offi. §. fi. cum ſi. & not.
plenè repetentes in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſo. ma. & ſic dato q̊d
eſſet maior ratio in caſu dicti. §. ex imperfecto, intelligendo
de nuncupatiuo quàm in caſu dictæ anth. quod ſine, & dictæ
auth. ſi modò: tamen non debet induci correctio. ¶ Non ob-
9 ſtat id † quod not. Oldra. in d. conſi. 119. quia reſpondeo quòd
Oldr. loquitur in teſtatore, qui non eſt teſtatus, ſed fecit p or-
dinationem ad teſtandum, tamen illam non perfecit, ſicut di
cimus in iudice qui primò ordinat ſcripturam pro ſententia
recitanda & proferenda: tamen poſteà requiritur citatio. l. 2.
C. de ſen. ex breui. rec. ſed hic ſecus: quia coram duobus vel
tribus teſtibus teſtatus eſt, & ita etiam declarat Ioan. Andr. in
addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. §. compendioſè, verſicul. quid ſi
prius, & Pe. de Anch. & Ioā. de Imo. in d. ca. cum eſſes de teſta.
¶ Fortius voluit Bar. in l. ſi is qui. ff. de teſta. q; ſi teſtator ſcri-
pſit in ſchedula vltimam voluntatem ſuam, in qua filios inſti
tuit & in capſa repoſuit, & legi aliter non fecit, tamen valeat
inter liberos, & ita ēt voluit ipſe in l. fideicommiſſa. §. 1. de le.
3. & in l. in teſtamento. ff. de fideicō. libe. quaſi non videatur
tunc imperfectum ratione volūtatis ſed ſolennitatis: q̄a non
fuit publicatum nec lectum, iuxta no. in d. l. fideicomiſſa. §.
* 1. & tenent magis * communiter doc. in d. l. ſi is qui. & in ca. 2.
de teſta. vbi ſuper quo plura dici poſſent: ſed non expedit: tū
quia ita ſe habet magis communis opi. tum etiam quia in ca-
ſu noſtro non apparet de aliqua imperfectione rōne volun-
tatis, & in dubio præſumitur volūtas perfecta, vt in d. l. ſi q̄s.
Ex quibus concludo dictam vltimam voluntatem eſſe inter
dictos filios ſeruandam. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

â ¶ Etiam. s̄. lib. 5. conſi. 176. num. 9.
b ¶ Loqui. s̄. lib. 3. conſi. 33.

EPITOME.

¶ Filiusfa. emit fundum, & ex interuallo promiſit venditori reuendere. Pater qui tāquam legitimus adminiſtrator habet vſumfructum, non tenetur de dicta promiſsione.

CONSILIVM CVI.

SVSPER alio dubio quo quęrit, an ſtāte q; dict⁹
Franciſcus erat filiusfamiliàs & in poteſtate ſer
Delaidi patris ſui in cuius patria poteſtate ēt dè
ceſsit ſuperſtite Ioanne filio dicti Frāciſci, & di
cto Delaido, in cuius poteſtate remanſit dictus
eius nepos poſsit p dictum Titium quouiſmodo cogi dictus
Delaidus ad obſeruantiā dictæ aſſertæ promiſsionis de retro-
uendendo, dato quod probaretur pro parte dicti Titij dictā
promiſsionem fuiſſe factam per dictum Franciſcum dicto
Titio ex interuallo poſt venditionem dicto Franciſco liberè
1 factam. Reſpondeo † breuiter quòd non: quia ſiue dicamus
quod dictus Franciſcus fuiſſet ſui iuris vigore dictæ promiſ-
†1 ſionis de retrouendendo † facta poſteà obligatione præ-
tij per dictum Titium, inducatur translatio dominij in di-
ctum Titium, & ſic ſibi acquiratur ſaltem vtilis rei vendica-
a tio, quòd an ſit verum, dictum fuit in præcedenti dubio[a]: &
tunc clarum eſſe videtur de iure quod attento quod dictus
Franciſcus ſemper fuit in patria poteſtate, non potuit poſt
acquiſita dicta bona aduentitia illa quouis contractu alie-
†2 nare, † & quò ad dominium transferre ſine conſenſu pa-
tris. l. fina. §. filij autem. C. de bon. quæ libe. & licèt text. ibi
in verſicu. melius eſt enim iuueniles calores &c. videatur lò-
qui in filiofamil. iuuene, tamen ſecundum Iaco. de Ra. Cyn.
& Raynu. ibi à quibus non deſcrepanr alij, habet locum ille
textu. in quocunque etiam qui exceſsiſſet iuueniles calores:
quia verum eſt dicere quòd ſemper pater eſt legitimus ad-
miniſtrator

miniſtrator filij in poteſtate in bonis aduentitijs in quib. pa-
tri quæritur vſusfructus,& illud quod dicit ibi tex. in verbo,
iuueniles calores, intelligitur habito reſpectu ad patrē q ſem-
per eſt ſenior filio: ita exponūt docto. Prętereà iuuentus durat
vſq; ꝙ quis efficitᷣ ſenex, & ſic ſaltē vſq; ad ætatē quinquagin-
ta annorū.l.non aliter.in fi.& ibi no.ff.de le.3.l.cū hi.§.modꝰ.
2 ff.de tranſac.& no.Cy.in l.ſi infanti.C.de iure delib.in prin.†
Siue dicamus ꝙ talis ꝓmiſsio nō ſit alienatio, ſed obliget ꝓ-
mittentē actiōe perſonali, & tūc vr̄ ꝙ ille qui ꝓhibetur aliena
rerē non pōt ētillā ꝓmittere: vt inqt Bal.in l.fi.in prin.per illū
tex. C.ad le.fal.vel dato ꝙ filiusfa.ſine ꝯſenſu patris poſsit ꝓ-
mittere alienare quantū ad hoc vt ipſe obligetᷣ obligatione ꝑ
ſonali, vt ſenſit Bar in d.§.filij autem,& in l.fi.§.1.ff.de ver.ob.
nam talis obligatio nullo modo afficit patrem qui eſt legiti-
mus adminiſtrator in dictis aduentitijs, per rōnē dicti. §. filij
autem,& per id quod not.in l.hæredi.§.filia, aliàs.§. item fi-
lius,in gloſ.in verbo legatum eſt.ff.de pact. Attento maximè
qñ dictus Delaidus non eſt hæres dicti eius filij,ſed nepos ex
dicto Franciſco eſt hæres in auth.de hære.ab inteſt.§.1.& l.ꝙd
ſcitis. C. de bonis quæ libe.l.fi.C.communia de ſucceſſ.& ſic
cum pater nō ſit ſucceſſor filij nullo iure cogi poteſt pater ad
obſeruantiam dictæ promiſsionis,& ſi etiam cōueniretur hæ
res Franciſ.id eſt nepos ex dicto filio,& condemnaretur, non
poſſet fieri executio ꝯtra dictū Delaidum in bonis aduētitijs
3 peculij: † niſi dictus Delaidus expreſsè vel tacitè conſenſiſſet:
vt quia conceſsiſſet filio adminiſtrationem peculij aduentitij
vt decidit Bart.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus, in vlti.col.ff.
de dam.infe.& no.gloſſ.in l. & ſi condemnatus.ff.de noxa.ꝗ
etiam vt notabilem & ſingularem ſequitur Bald.in l.fi.§.1.C.
de vſur.rei iud.& ita intelligitur.l.pe.C.qui bo.ced.poſ.ſcd̄m
Bar.in d.§.ſi de vectigalibus, his bene conſonat id quod not.
dicit Bal.in rubri.C.de exercitoria, in 7.colu. in ver.& credo
&c.vbi inquit quod ſicut pater obligatur de peculio profecti
tio pro ꝯtractu celebrato per filium cui conceſſa erat admini-
ſtratio peculij profectitij à patre, ita hodie obligatur de vſu-
fructu peculij aduentitij ſi commiſſus eſt filijs talis vſusfru-
ctus, hoc ē adminiſtratio, aliàs nō, facit ſcd̄m eū id quod not.
in l.ſi quis pro eo.§.1.ff.de fideiuſ.& no.etiam per Sali. plenè
in d.l.fi.§.1.C.de vſu.rei iud. vbi fortius voluit ꝙ etiā ſi pater
conſenſiſſet quod filiꝰ haberet adminiſtrationem peculij ad
uentitij, non ꝑ hoc tamē ex ꝯtractu filij fiet præiudicium pa-
tri, vt poſsit contra eū fieri executio in bonis aduentitijs quò
ad præiudicandum patri in vſufructu: vt ibi per eum, tn̄ pro-
pter authoritatem Bar.& ſequacium in d.§.ſi de vectigalibus,
non pono hoc vltimum pro conſtanti.[b] Et per prædicta etiā
infertur quod etiam ſi dictus Delaidus conueniretur vt legi-
timus adminiſtrator pro ꝯtractu celebrato per dictū eius filiū
qui promiſit retrouendere, non poſſet condemnari ad reſtitu
tionem dictorum bonorum rōne vſusfructus quem habet in
dictis bonis: & ſi ſecus diceremus, ſequeretur quod licèt filiꝰ
b non poſsit alienare rem aduentitij peculij: vt d.§.filij autem,
tamē per aliam viam indirectam permitteretur dicta aliena-
tio.ſ.ſi diceremus ꝙ pro ꝯtractu voluntario celebrato per fili-
um ſine conſenſu patris promittentem bona aduentitia poſ-
ſit pr̄ vt legitimus adminiſtrator filij cōueniri & cōdēnari ac
ꝯdēnatus cogi ad rē aduentitij peculij transferendā in eū qui
ꝯtraxiſſet cum filiofam.cōtra id ꝙ habetur in c. cum quid vna
de regu.iur.in 6.& l.pen.C.ſi mancip.ita veniat ne proſti.ſed
vbi pater conueniretur vt legitimus adminiſtrator filij non
ꝓ cōtractu voluntariè celebrato à filio ſolo in rebus aduenti-
tijs, ſed pro alio debito puta ad quod erat obligatus filius vt
hæres in aliqua hæreditate aduentitia ſibi delata: tunc pater
poſſet vt legitimus adminiſtrator conueniri & condemnari
& exigi pleno iure in rebus aduentitijs, & ita procedit id
quod no.glo.& Bar.in l.pater qui caſtrenſe, in princip. ff.de
caſtren.pecu.& Bal.in l.1.in princi.in penultim. colum. ff. de
pecu. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dubio.ſ̄.lib.1.conſi.10.
b ¶ Conſtanti.nec verum eſt vt loquitur Sali. ſed bene verū eſ-
ſet in caſu noſtro, quia ſimplicis adminiſtrationis conceſsio
non extenditur ad alienationem ipſius fundi.

EPITOME.

¶ Gratia principis non exigit ſcripturam, excepto mandatò.

CONSILIVM CVII.

1 VIDERETVR circa ſuperius quæſitū prima cōſi-
deratione rñdendū † eſſe ꝙ per teſtes abſq; ſcri-
ptura probari non poſsit, per id ꝙ hr̄ in l.1.C.de
man.prin.& in l.prohibitum.C.de iur.fiſ.li.10.
vbi mandatū principis abſq; ſcriptura ꝓbari nō
pōt, & idem hr̄ 96.diſtinct.nobiliſsimus, & fallit in vno caſu
ibi poſito. Ad idem bene facit quod hr̄ in l. ſi qua per calum-
niam.C.de epiſco.& eler.vbi clericus non pōt abſq; ſcriptura
probare collationem ordinum ſibi factam, accedit ꝙ habetur
in c.fraternitati,& quod ibi not.de cleri.non reſi. Ad idem ꝙ
hr̄ in l.idem Vlpianus, in fi.in verbo, literis.ff.de excu.tut.vbi
qñ princeps contra ius cōe diſpenſat cum aliquo, conſtare de
bet de literis principis, vt ibi etiam no. per Bal. pro hoc etiam
facit id quod habetur.l.probatorias.C.de diuer.offi.li.12. vbi
officiales principis debent ab ipſo principe literas approba-
2 torias habere. ¶ † Sed his non obſtantibus contrarium puto
verius, Primò per text.in l. ſi ſolennibus. C. de fide inſtru.vbi
aliquem eſſe militia perfunctum, & per conſequens habere
priuilegia veteranorum probari poteſt per inſtrumenta vel
per teſtes, & ideo in propoſitio infert ibi Baldus, per illum
text. quod doctoratus non ſolùm poteſt probari per inſtr̄um
priuilegij, ſed etiam per teſtes qui interfuerūt actui. Et idem
vult ibi Sali. dicens hoc eſſe notādum pro collateralibus pro-
teſtatum, qui ſecum portare debēt literas doctoratus vt ſuffi-
ciat quod probent per teſtes qui interfuerunt doctoratui.
¶ Confirmatur per regulam quæ † habet quod tantum ope-
3 ratur probatio per teſtes quantū per inſtrumenta, l.in exercē-
dis,& l.inſtrumentis.C.de fide inſt. non enim regulariter eſt
neceſſaria ſcriptura, ſed ſolū in caſib.á iure requiſitis.l.ꝯtrahi-
tur.ff.de pign.l.pactum quod bona fide.C.de pac.cum ſi.vn-
de videmus ꝙ in caſibus in quibus de iure requiritur ſcriptu-
ra qui enumerantᷣ per gl.& doc.in c.1.de cē.in 6.& per Spe.in
tit.de inſtru.edi.§.reſtat.ver. ſed ſi alij, non reperitur enume-
ratus iſte caſus. ¶ Corroboratur † per id quod legitur & not.
4 in cap.2.& 3.de cler. peregr.vbi clericus poteſt probare etiam
per teſtes ſe fuiſſet promotum ad ordines. ¶ Prætereà optimè
probatur in c.ſi motu proprio, in fin.& quod ibi gl.de ꝓbē.in
6.vbi eſt ſpeciale in cl'a motu proprio principis: vt debeat ꝓ-
bari per literas, in qua dicta clauſula ſit appoſita: ergo in cæte-
ris cōtrariū ſeruari debet.l.ius ſingulare.ff.de le. l.1.ff.ad mun.
5 Ita † eſt ēt de mente Archi.& Io. And. in nouella in procœmio
ſexti, in §.vniuerſitati, ſuper verbo tranſmittimus, vbi tractāt
†1 an ſi papa fecit alicui gratiam, vel beneficium ꝯtulit † & ante
quam fierent & bullarentᷣ literæ mortuus eſt Papa, an expiret
gratia,& arguunt pro & ꝯtra.& finaliter ꝯcludunt ꝙ nō, con-
cludentes ꝙ ſcriptura non eſt neceſſaria, nec ad eſſentiā gra-
a tiæ[a] nec ad probationem, per id ꝙ hr̄ in d.l.contrahitur, cum
alijs ibi per eos allegatis, quæ breuitatis cā non refero cū non
ſit expediens: in locis enim inſignibus eorum copia facilè hr̄
referunt ēt ipſi quoſdam dixiſſe, aut gratiæ factæ eſt annexa
iuriſdictio, aut non, vt in primo caſu requiratur ſcriptura per
id quod hr̄ in d.l.1.C.de man.prin. Secundo caſu nō: quia im
perialis donatio non eget ſcriptura, allegant.l. ſancimus, in
prin.verſi.exceptis.C.de do. Tn̄ poſteà finaliter reſidet Arch.
ꝙd ſcriptura non ſit neceſſaria per id quod hr̄ in l.omnium
C.de teſta.& in §.perficiuntur, inſti.de do.& in l.donationis.
la.2.C.de dona.inter vir.& vxo.pro hoc ēt Ioan.And.in dicto
procœmio allegat bonum tex.25.q.2.inſtiturionis, & ibi gl.ꝗ
colligit ex illo tex.ꝙd princeps ſine ſcripto dat priuilegiū, &
tex.in cle.dudū.§.nos enim, de ſepul.ibi dū litera dicit, priui-
legia ſeu gratias ꝗ verbo vel ſcripto &c.& ibi no.glo.& refert
Io.And.ſe ita conſuluiſſe in quadam cā eccleſiæ Tudertinæ.
¶ Iſtam partem etiam refert Domin. de ſancto Gem. in di-
cto procœmio.§.vniuerſitati, tenere dominos de Rota in deci-
ſionibus antiquis concluſione. 122. & pro iſta parte adducit
Dominicus tex.in pręal.c.ſi motu proprio, cum gl. vbi à con
trario ſenſu innuitur ꝙ cōfeſsio facta à principe aliter quàm
motu ꝓprio, pōt per teſtes probari: & ſic apparet quod Domi
nicus vult ꝙ ēt quò ad probandum gratiam principis non re-
 quiratur

quiratur scriptura: licet quidam curiales aliter dicerent, vt re-
6 fert Arch. & Io. An. in dicto procemio. ¶ Ad allegata † in cõtra-
riũ r̃ndeo, primò ad id quod habetur in d.l.1.C. de mãd. prin.
cum si. quia responderi põt scd̃m opinionem illorũ quos re-
fert Archid. in dicto procemio quod ibi loquitur in gratia, cui
annexa erat iurisdictio: sed doctor non habet iurisdõnem eo
ipso quod est creatus doctor. est bene verum quod si çducatur
ad publicè legendum in studijs approbatis & ibi legat, habet
iurisdictionem in suos discipulos, vt in auth. habita. C. ne fi-
lius pro pa. & in procemio digestorum ad fi. iuncto. §. hæc aũt
tria, in pœmio digestorum, & no. Bal. in dicto proœmio in fi.
vbi ad hoc allegat. c. tuæ. de cle. non resi. ¶ Secundò respon-
deo quod illud quod habetur in d.l.1. procedit in eo qui vult
probare aliquod mandatum sibi factum à principe, vt patet
ex tex. & ibi ex no. per gl. in d.c.1. de censi. & per Spe. in dicto
vers. sed si alij, & vt inquit Bald. in l. prohibitum, in 4. colu. C.
de iure fisci. li. 10. mandatum de quo loquitur, d.l.1. est ppriè
qñ procedit à motu mãdantis, nam volenti & petenti potius
çceditur quàm mandetur, vt ipse dicit: ideo text. in d.l.1. non
conuenit casui nostro, in quo non tractamus de mãdato mo
tu principis facto, sed de dignitate petenti collata. ¶ Non ob-
7 stat † id quod habetur in d.l. si qua per calumniam, q̃a respon
deo quod ille est specialis casus enumerat⁹ inter casus in qui
b bus de iure ciuili requiritur scriptura. s. ad probandum quem
esse clericum,[b] vt not. in d. ca.1. de censib. in 6. & de iure cano-
nico potest probari per testes cap.2. & 3. & vtrobique nota. de
cle. pereg. & no. Pet. Cy. & Bal. in d.l. si qua per calumniam, &
per hoc non obstat illud quod dicunt Pe. & Cy. in l. si qua per
calumniam, dum quærunt, an quis possit probare per testes
se esse canonicum, & dicunt quod illa l. facit q̃ non: quia si re
quiritur scriptura de iure ciuili ad probandum ordines cleri-
catus: ita debet requiri ad probãdum titulum beneficij quod
propter ordines çceditur. c. cũ scd̃m, de præben. Prætereà ipsi
ibi super hoc ponunt opiniones & nullam firmant: nos enim
non tractamus de probandis ordinibus clericatus: nec de p-
bando beneficio quod propter dictos ordines cõcedatur, nõ
obstant etiam not. per Bal. in d.c. si qua per calumniam: quia
finaliter Bal. vr̃ se remittere ad not. per doc. in dicto procemio
sexti libri, non obstat etiam id quod habetur in d.c. fraterni-
tati, quia ibi loquitur in literis commendatitijs, quę requirũ
tur vt alienus clericus ad officium suscipiatur, & est de casi-
bus specialibus, vt not. per gloss. in d.c.1. de censib. in 6. & per
8 Spec. in loco superius allegato. ¶ Non obstat † id quod habet̃
in d.l. idem Vlpianus, quia respondeo quod ibi non negatur
quin etiam per testes posset illa litentia principis probari, &
non dẽt sumi argumentum à çtrario sensu qñ ex hoc corrige-
rentur regulæ iuris communis positæ in d.l. çtrahit̃ & in d.l.
instrumentis, cum sim. vt no. in l. connenticulam. C. de epis.
& cleri. & in c. significasti. de for. compe. & in c. vnico. de æta.
& quali. li. 6. & in clem. 1. de senten. excom. vnde Bald. in d.l.
idem Vlpianus, se remittit ad nota. per doc. in dicto proœmio
sexti libri, & tamen ibi Archi. & Io. And. volunt quod etiam
quò ad probationem requiratur scriptura, vt apparet, dum al
legant dictam l. omnium, cum alijs de quibus suprà mentio
nem fecit referendo verba eorum. ¶ Nõ obstat etiam id quod
habetur in d.l. probatorias, quia respondeo, quòd imò illa lex
potius facit pro, quàm contrà: quia illæ literæ probatoriæ cũ
subscriptione de qua loquitur text. in dicta. l. probatorias, so
lum requiruntur in illis officialibus enumeratis in d.l. proba
torias, vt in l. hac sanctione, cum gloss. in verbo, notitia, & ibi
Bar. eo. tit. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Gratiæ. Bal. l. humanum. C. de legib. Pau. consi. 244. libr. 1.
Fel. Deci. in rubri. de constit. & ibi Fran. Rip. nu. 48.
b ¶ Clericum. imò q̃ probetur etiam per vnũ testem tradit Bal-
dus Felin. c. licèt. 1. de testi. Iason. repe. l. admonendi. colum.
71. de iureiurand. consilio 120. libro quarto. Aegid. Ballam.
decision. 114. Guido. Pap. decisio. Delphi. 474. quod non ob-
seruetur.

EPITOME.

¶ Legitimatio non vitiatur si est erratum in nomine matris,
de qua ẽt non opus est mentionem facere, nisi esset illustris.

CONSILIVM CVIII.

Is a copia instr̃i legitimationis factæ de dicto
Titio per p̃fatum Lucam comitem Palatinum,
& copia facultatis legitimãdi çcessæ dicto comi
ti, & ex his quæ narrantur in themate, puto de
iure concludendũ, dictum Titium excludi nõ
posse à successione in hæreditate dicti Sempronij eius patris
æqualiter cum dicto Petro filio legitimo & naturali dicti Sẽ-
1 pronij ex infrascriptis. Et primò † quia dicta instrumenta de
quibus dicitur quod Titius & Petrus fratres filij & hæredes
æquis portionibus quondam Sempronij eorum patris dicto
hæreditario nomine fecerunt, &c. probant quò ad dictũ Pe-
trum & alios cum quibus celebrata sunt dicta instrumẽta di-
ctum Titium fuisse & esse hæredem æqualiter cum dicto Pe
tro. l. optimam. C. de çtrah. & commit. stipu. & expressè quò
ad terminos nostros est tex. in l. quidam quasi. ff. de proba. fa-
teor tamen probari posse çtrariũ. s. quod in veritate non fue-
rit, seu esse non potuerit dictus Titius hæres pro dimidia, vt
habetur in legibus proximè allegatis facit l. cum putarem,
& l. qui familiæ. ff. fa. erc. cum ibi no. & quod legitur & no. in
l. falsa. C. de iur. & fac. ign. vnde si pro parte Petri probaretur
dictum Titium esse illegitimè natum, tunc opus est Titium
vti beneficio legitimationis per quã in successione nihil dif-
ferre debet à legitimis & naturalibus, vt in authẽ. quib. mod.
nat. effic. sui. §. illud & §. reliqui. & §. quoniam variæ, & in §. si
quis igitur fuerit, & in authen. quib. mod. na. effi. leg. §. liceat.
2 ¶ Sed huic † legitimationi obijcitur quod hic Titius nõ fuit
natus ex Chelda muliere soluta, prout narratur in legitima-
tione, sed quod natus est ex muliere soluta, alio tamen nomi
ne nuncupata, & in hoc consistit omnis difficultas, an p hoc
reddatur legitimatio nulla in quo prætermissis non necessa-
rijs çcludo legitimationem valere, quia error in nomine vel
pronomine aut cognomine non vitiat dummodò de corpo-
re çstet. l. si in nomine. C. de testa. l. si Fortidianum. C. de lega.
l. si in nomine. ff. de ver. ob. l. antepen. ff. de iud. & hoc locum
habet etiam in scriptis vel dispensationibus, vt not. Innoc. &
* communiter * alij in c. significante, de rescr. & Spe. in titu. de
rescri. præsentia. §. rõne causæ, ver. quid si indubitãter, & Bar.
in l. demonstratio falsa, in prin. ff. de condit. & demon. in 5. q.
quem ibi sequũtur alij magis communiter, & idem nota. Io.
Andr. in ca. venerabilis, de censib. & dñi de Rota sua conclu.
128. incipiẽ. Item q̃ error nominis, & Bal. in l. neque natales,
in fi. C. de probat. & Moder. in l. si quis in fundi vocabulo. ff.
3 de lega. 1. † Et dr̃ de corpore cõstare, vbicunque apparet duas
ex demonstrationibus expressis çuenire ei de quo quæritur:
licèt aliqua alia sit demõstratio, quæ nõ çueniat illi corpori,
l. 1. §. fi. & ibi no. Bart. ff. de dote præleg. l. patronus. §. 1. & 2. ff.
de leg. 3. not. in d.l. si quis in fundi vocabulo, & no. Bart. ple-
nius in d.l. demonstratio falsa, in princip. in 7. q. de condit. &
demon. & Ange. in l. si in nomine, in quibusdam lecturis, &
ibi expressius, Paul. de Castr. C. de testa. & ille qui vult dicere
quod fuit de alio corpore sensum à disponentibus habet ne-
cesse probare, quod extat alius corpus habens illas easdem
dẽmonstrationes, & sic res redderetur tunc dubia & obscura,
secundum Bart. & alios in dicta 7. qõ. per l. duo sunt Titij. ff.
de testa. tute. l. ita fidei. ff. de iure fisci. & not. Ange. & Moder.
in d.l. si in nomine. C. de testa. bene facit quod not. Bart. in l. si
quis seruum. §. si inter. ff. de leg. 2. & in l. si in rem. ff. de rei vẽ.
¶ Sed ita est quod personæ dicti Titij conueniunt saltem quæ
ex demonstrationibus expressis in legitimatione. s. q̃ est na-
tus ex Sempronio coniugato. Item quod ipse Titius erat ci-
uis Mutinensis, ergo quamuis illa demonstratio nominis ma
tris non conueniat, non per hoc est quin dicatur constare de
corpore, nisi pbetur vltra istum Titium, alium tunc extitisse
Titium ciuem Mutinæ natum ex dicto Sempronio coniuga
to, vbi autem per eos qui interfuerunt legitimationi probare
tur quod iste Titius in cuius persona est cõtrouersia, est illa
met persona quæ tunc fuit per dictum comitẽ legitimata, res
adhuc apertissimè esset in tuto, per prædicta. ¶ Cõfirmo † prę-
4 dicta per id quod habetur in c. super literis, de rescript. vbi il-
la demum subreptio vel obreptio vitiat quando si cessasset ta-
lis subreptio vel obreptio non fuisset concedens verisimili-
ter concessurus id quod concessit. Sed in casu proposito licet
fuisse expressum verum nomen matris, attento q̃ etiam ma-

tet in veritate erat soluta, sicut erat Chelda, cuius nomen in legitimatiõe fuisset expressum, neq; maior neq; minor sube rat rõ çcedendæ vel non çcedendæ legitimationis: ergo illud nõ est habendũ in cõsideratione. ¶ Quod optimè fortificatur
5 † per notata per Host. Io. And. & alios in c. fi. de fil. presby. vbi dicũt, q, non est de substantia in legitimatione exprimere nõ men patris vel matris aut eorũ qualitates, nisi qñ mater esset illustris ex qua natus esset spurius. quia tunc de tali nobilitate seu qualitate mentio facieda est: quia talis coitus in ea muliere est magis detestabilis, ar. l. si qua illustris. C. ad orfi. & ita ét tenet Bal. in l. eum qui alias incipit Paul. ff. de statu ho. vbi hoc reputat notandũ. Et ét Bal. in c. naturales, in prin. in ti. si de feu. defun. fue. çtrouer. inter do. & agn. & in d. l. si qua illustris, & in c. nisi cũ pridiè. in pe. col. de renũ. & Benedictus de Plumbino in l. 1. ff. de nata. resti. Si ergo non requirebatur expressio nominis matris: ergo quamuis sit expressum, & cum vitio vel defectu, non debet vitiare. l. 1. iuxta princip. C. de rei vxo. act. & quod no. gl. in l. vinum, in gl. magna in fi. cũ si. ff. si cer. pet. Et hoc vltimũ per se sufficiens est ad hanc cõclusionem iuuandam. Ex quibus, vt suprà, firmà remanet cõclusio dictum Titium esse tuendum in dimidia hæreditatis prædictæ, & dictam legitimationem ratione dicti defectus minimè vitiari. Laus Deo. Alex.

EPITOME.

¶ Thomasia Andreæ, Berlingerio & Nicoletto filijs suis certa prædia dedit cum clª quod si quos eorum mori contigerit sine liberis, portio eius sit & esse debeat reliquorum duorum fratrum superstitum, eorumque hæredem ex suo corpore legitimè descendentium. Post dictam donationem decessit Berlingerius relicto Bartholomæo eius filio legitimo & naturali, deinde mortuus est Andreas absq; liberis, cui in dictis bonis donatis successit Bartholomæ⁹ & Nicolettus, demũ mortus ẽ Nicolettus absq; liberis superstite dicto Bartholomæo filio legitimo & naturali dicti Berlingerij. Quærit̃, an bona donata per dictam Thomasiam, peruenire debeant ad dictũ Bartholomæum virtute dictæ clausulæ? Rñ. Alexan. quod sic. Sed non erat opus hoc prolixo & laborioso apparatu Alexan. quia hoc est indubitatum propter verba, si quos eorum. Idem si dictum esset si quem, quæ verba nõ possunt restringi ad primam vicem, siue ad vnum vel primũ duntaxat sic decedentẽ.

CONSILIVM CIX.

SVSPER prima consultatione quam reputo nõ negligendã nec facilẽ, videretur fortasse prima cõsideratione dicendũ dicta bona donata p dictam Thomasiam peruenire non debere ad dictũ Bartholomæũ pro parte çtingente ad dictũ
1 Nicolettum vltimo decedentem, primo quia substitutio † facta vni ex filijs non extenditur ad alium. l. qui plures liberos habet. ff. de vul. & pup. vnde substitutio facta filio nouissimè decedenti, non çprehẽdit eũ qui primò decesit. l. ex duobus in prin. & l. vel singulis. ff. de vul. & pup. sed dicta substõ in casu de quo quæritur, vr̃ facta illi demum qui primò sine liberis decederet, vt ostendunt illa verba donatricis, quæ voluit quod si quis dictorum trium filiorũ decederet sine liberis ex suo corpore legitimè descendentibus, portio eum contingẽs de bonis per ipsam donatis sit & esse debeat reliquorum duorum fratrum superstitum eorumque hæredum ex suo corpore legitimè descendentium, nam si substituit duos fratres superstites eorumque hæredes ex suo corpore legitimè descendentes: apparet de necessitate quod solum facta fuit substitutio ei qui primò decederet sine liberis: quia aliter nõ possent verificari verba substitutionis prædictæ plures quam vnus decessissent sine liberis. ¶ Secundò probatur † per l. fin. ff. ad
2 Treb. vbi licèt aliàs videatur testator in fideicommisso prædiligere eos quos dilexit in substitutione vulgari. l. Lucius. §. pater puerum. eo. ti. & generalis dispositio non videat̃ referri ad eum cui specialiter prouiderat. l. cohæredi. §. qui patrẽ. ff. de vul. & pup. tamen fallit nisi testator dictum fideicommissum fecisset per verba pluralis numeri, quæ aliter in pluribus verificari non possent, nisi comprehenderetur persona quæ non fuit prædicta in substitutione vulgari seu cui fuerat specialiter prouisum, ita in proposito propter illa verba scilicet duorum fratrum superstitum denotantia pluralitatem, datur de necessitate intelligi q, testator voluit duntaxat substitutionem locum habere qñ vnus tantum decessisset sine liberis, & duo alij fratres superessent vel eorum legitimi descenden-
3 tes. ¶ Tertiò probatur per id quod no. Io. And. in addi. Specu. in ti. de testa. §. in primis, in addi. magna, in versi. 4. q. vbi quærit, quid si testator habens vxorem prægnantem sic dixit, si nascantur posthumi mares tantum vnus vel plures, illos mihi vniuersales hæredes instituo, & si cum vno vel pluribus posthumis nascatur fœmina, iussit illam in certa quantitate dotari, substituit etiam superueniẽtes posthumos vnum vel plures morientibus in pupillari ætate vel aliàs sine liberis, & si omnes sic decederent, substituit illis. A. & B. sorores ipsius testatoris æquis portionibus, mortuo testatore natus est posthumus & mortuus in pupillari ætate matre superstite, quæritur an exclusa matre veniant amitæ ex vi substitutionis? arguit primò q, sic: quia quod de pluribus posthumis dictum fuit, de vnico etiã dicendum est. l. prętor ait. §. homines. ff. vi bon. rap. l. 3. §. negotia. ff. de neg. gest. sic & contrà, quod de vno dictum est, de pluribus etiam dictum esse intelligitur. l. 1. § quã uis. ff. de asig. liber. & ff. quod fal. tut. aut. l. prima §. item hoc edictum, pro hac parte ẽt allegat. l. si ita. ff. de libe. & post. & l. Clemens. ff. de hære. insti. tñ refert determinatum çtrariũ: qa testator solum substõnem suorum çcepit in casu plurium posthumorum, si igitur vnus solus nascatur iste casus est omissus: iõ debet haberi pro omisso. l. commodissimè. ff. de libe. & post. c. susceptum, de rescrip. in 6. & tanto fortius vbi in dilatando casum versatur odium vt in casu illo, in quo mater à luctuosa filij hęreditate excluderetur. l. 1. §. sed & si incertum. ff. de vent. in pos. mitten. & dicit fuisse ita iudicatum matrẽ nõ esse inclusam ex verborum proprietate, nec esset excludẽdã ex tacita coniectura, & ad primum argumentum q, in contrarium. s. fuit allegatum, dicit quod respondebatur ponderando illud signum vniuersale omnes, & pluralitatem ipsius clæ quæ vniuersalitas & pluralitas de sua propria significatione in vno saluari non possunt, vt dicit colligi ex solutione duarũ legũ quæ çtrariæ videntur. ff. de lega. 2. l. cum ita & aliàs incipit, legatorum. §. qui plures. eo. ti. l. Mæui⁹. §. eum qui. & ibi notatur solutio propter dictionem, eos, & respondet ad dictã l. si ita, & ad l. Clemens, quod illa tacita coniectura de qua ibi non admittit̃ çtra matrem. l. fin. C. de insti. & subst. & l. precibus. C. de impub. & alijs substit. & vtrobique no. Ita dicamus in casu nostro quod propter illam pluralitatem denotatã per illa verba, sit & esse debeat reliquorum duorũ fratrum superstitum &c. appareat q̃d iste casus qui euenit sit omissus, cum non supersint duo fratres nec eorum legitimè descendentes, sed solum descendentes ex vno. ¶ Tamen præmissis non obstā. çtrariã sententiam de iure puto in proposito casu veriore, & mẽti donatricis magis amicam, videlicet quod dictus Bartholomæus habere debeat bona quæ iure donationis prædictæ consecutus fuit dictus Nicolettus, & primò præsuppono quod dicta verba substitutionis habent ex parte eius cui fit substitutio vnam conditionem satis euidentem, scilicet si decesserit sine liberis ex suo corpore legitimè descendentibus, aliã ex parte eorum sunt q substituti: quia intelliguntur substituti reliqui duo fratres q supererũt seu si supererũt tpe quo aliquis dictorum trium filiorum decederet sine liberis, & hoc
4 colligitur ex illo † adiectiuo supstitum, quod est relatum ad futurum tempus, probatur per ea quæ no. Bar. in l. 1. in vltim. col. ff. de cond. & demon. in versicu. septimo principaliter videndum &c. vbi concludit q, si dico lego tibi Stichum futurum meum tali tempore, & sic lego per participium futuri temporis: dicta verba faciunt dispositionem conditionalem. sicuti cum dico: lego tibi Stichum qui meus erit tempore mortis, quo casu constat dispositionem esse conditionalem, ac si dixissem, si meus erit. l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. primo, quia secundum Bartol. est eadem ratio, eò quia talia participia magis adijciunt quandam qualitatem futurã rei in qua fit dispositio, quàm actui verbi, modò in proposito dicta ratio militat in casu nostro, quia per illud adiectiuum superstitum, adijcitur quædam qualitas circa personas substitutas: ergo denotant conditionem, nam si donatrix dixisset quod si quis eorum trium decederet sine liberis portio sua deberet esse reliquorum duorum qui super-

essent dicta verba, scilicet qui superessent, sine dubio facerent
conditionem. l. si debitor. §. verisimile, & ibi not. Bar. ff. de le-
gat. 3. & d. l. Stichum qui meus erit, sed nemo negaret quod
verba prolata à donatrice, vt fuerunt. s. quod esse debeat reli-
quorum duorum fratrum superstitum, idem importāt vt pa
tet maximè ex his quæ dicit Bar. in d. l. 1. in d. vers. 7. principa-
5 liter. ¶ Confirmatur per ea quæ no. Bart. in d. l. 1. dum tractat
a de pronomine, vbi concludit quod pronomen, vt meū [a] tuū
& suum, iunctum verbo futuri temporis, facit conditionem
per. l. nuper. ff. de legat. 3. & etiam dum loquitur de nomine,
dicit ibi maximè in fine illius articuli, q̄ quando oīa suspen-
dunt dispositionem in aliquem futurum euentum dicuntur
facere conditionem, & ita est in proposito: quia illa qualitas
superstitum, iungitur verbo denotāti futurum, igitur intelli-
git̄ scd̄m tempus illius verbi. l. in dilectis. §. si extraneus. ff. de
noxa. l. Titius. ff. de mil. test. quod autem iungatur verbis de-
notantibus futurū tractum, patet ex illis verbis, sit & esse de-
beat iunctis illis verbis, mori contingerit, à quibus dependēt
præsupposito itaq; quod dicta verba reliquorum fratrum su-
perstitum denotent conditionē, ac si dictum esset, si superes-
6 sent seu qui superessent: succedit dispositio † dictæ l. Stichum
qui meus erit, quæ vult q̄ cōditio diuiditur qñ venit implen
da circa ipsum vel ipsos de quibus fit dispositio, & iō per illū
tex. dicit Bar. ibi quem sequuntur alij ibidem, & Bal. in l. con
iunctionem. C. de nup. & in l. 1. C. vnde vir & vxor. & Petr. de
Anch. in c. canonum statuta de consti. & d. Abb. in c. quoties,
de testi. quod si statuto cauetur quod mulier nō possit ꝯtrahe-
re sine consensu duorum consanguineorum ex parte patris si
eos habuerit, & si non habuerit adhibeantur ex parte matris,
& contingat quod mulier habebat vnum consanguineum
tantum ex parte patris, debebit ille adhiberi, & vnus alius ad
hiberi debet ex parte matris, quia illa verba. s. adhibeantur
duo consanguinei ex parte patris si eos habuerint, seu quos
habuerit, intelligantur, id est quatenus habuerit, sicut ibi in
tex. dicitur, quod si lego tibi Stichum qui meus erit tempore
mortis: quia illa verba futuri temporis faciunt conditionem
tacitam, intelliguntur, id est, quatenus meus erit, & ideo si ꝓ
parte erit meus, debetur pro illa parte legatario: quia cōditio
scinditur, ita in proposito nostro illa conditio importata per
illa verba, duorū fratrū superstitū, scinditur: quia intelligitur
id est quatenus superstites erunt, vnde si vnus tm̄ superest, in
eo tm̄ habet effectū substitutio. & si non supererat aliquis ex
filijs donatricis, sed supererat vnus legitimè descēdens ab eo,
idem iuris est in eo, quia testator idem seruari voluit in descē
dentibus ab eis, quod in eisdem filijs donatricis, & istud satis
me in hanc partē traxit. ¶ Secundò pro hoc facit id q̄d habe-
7 tur † in l. vnū ex familia. §. sed si fundū. ff. de leg. 2. & quod ibi
no. Bar. qui ex illo tex. colligit q̄d licèt testator dixerit hæredi
per hæc verba in plurali, restituas quibus voles de tali fami-
lia: poterit restituere vni, & sequit̄ Bal. in d. l. vnū ex familia.
§. sed si quidē, vbi per hoc dicit quod grauatus restituere pau-
peribus † pōt eligere vnū, & hoc ēt sequit̄ Rapha. in d. §. sed si
fundum melius ēt pro hoc faciunt ea quæ not. Ioā. de Imo. in
d. l. vnū ex familia. §. si duos, vbi cōcludit, q̄ testator manda-
uit restitui pauperibus eligēdis per executores, & quærat̄ an
vni tm̄ possit restitui: debet attēdi: qa si ex cōiecturis apparet
q̄ verisimiliter noluit vnū solū eligi, & tūc non poterat vnus
eligi, vt si reliquerat certā quantitatē pro maritādis domicel-
lis, & expressè prohibeat vltra 10. dari ꝓ qualibet, nam tunc
testator vr̄ verisimiliter desiderasse distributionē fieri in plu-
res potius quā in vnū, si postea iussit alia bona sua distribui
in pauperes eligendos per executores. ar. l. si seruus plurium.
§ fi. & l. qui filiabus, in prin. de le. 1. Sed vbi nullæ apparerent
in ꝯtrariū ꝯiecturę: tunc scd̄m eum ꝓcedat opi. Bart. q̄ possit
erogari in vnum quia tunc cā finalis & mens testatoris videt̄
esse rō paupertatis, quæ videtur impleri etiam si vni soli pau-
peri concedatur, sicut in d. §. sed si fundum, mens finalis testa
toris ibi erat ne fundus exiret de familia, & ideo mens serua-
tur, licet vni restituatur: etiam si testator dixerit in plurali. s.
quibus velles, & dicit q̄d non obstat l. 3. §. quid si ita. ff. de an.
le. de qua opponit Bar. in d. §. sed si fundū, quia r̄ndet ipse q̄d
ibi mens testōris fuit alleuiare hæredē diuidēdo p̄stationes in
tres terminos, & ideo licèt dixerit q̄d vult pensiones p̄stari in
dictis terminis in quib. placuerit legatario, nō poterit legata
rius arbitrari q̄ totum statim p̄stet̄, vt ibi dr̄: q̄a non sic seruare
tur mens testatoris, ita tenent p̄fati doc. in d. l. vnum, igitur in
proposito cùm mens dictæ donatricis vellet q̄d ad descenden
tes suos transirent dicta bona, vt colligit̄ ex dicta dispositio-
ne in qua substituit decedēti sine liberis reliquos duos super
stites & eorū descendētes legitimos, ita vr̄ verificari mens do
natricis in vno ex dictis descendentibus, saltē qñ plures non
extant sicuti ambobus substitutis qñ ambo extarent, per ea q̄
s̄. ꝓximè dicta sunt, maximè scd̄m Io. de Im. & si i casu illo nō
obstante plurali locutione disponentis potuit vnus tm̄ eligi,
quis plures extarēt, non minus in casu nostro debet vnus sol
8 admitti qñ plures nō extant. ¶ † Nec obstat si contra not. per
Bar. in d. §. sed si fundum, allegaret̄. l. 1. ff. de op. le. & quod ibi
not. Bart. vbi videtur contrariari his quæ dixerat in d. §. sed si
fundū, quia pōt respōderi (licet præfati doc. in d. l. vnum ex fa
milia. non dicant) q̄d verior est opi. Bar. & sequacium in d. §.
sed si fundū. per illū tex. nec obstat text. in d. l. 1. de op. leg. qa
ibi solū cōceditur q̄ ille ad quē refertur dispositio, possit por-
rigere manum ad plures ꝑꝑ pluralem locutionem qñ extāt:
sed non dicitur ibi q̄ non possit in vnū tantum ꝯferre. ¶ Ter-
9 tiò † probatur per id quod hr̄ in l. hæredes mei. §. cum ita. ff.
ad Treb. vbi si testator instituit duos filios, & substituit neptē
suam sub conditione, si vterque filius institutus decederet si-
ne liberis, & posteà ꝯtingat vnū decedere cū liberis, alium si-
ne liberis: admittetur dicta neptis ex substōne ad partē vlti-
mi decedētis sine liberis, quāuis repugnare videatur à ꝓpria
significatione verborū p̄dictorū. s. si vterq; decesserit sine libe
ris, q̄ dictio vterq;, cū sit signū collectiuū requirebat ex pro-
pria significatione vtrunq; decedere sine liberis, vt ibi hr̄, sed
in proposito nr̄o mens donatricis fuit quod bona prædicta
transirent ad descendentes, vt suprà dixi, eodē modo vr̄ satis-
fieri menti suæ, si transeant ad vnū qñ plures non extant sicut
qñ trāsiret ad duos si duo extarent: prout ēt fuit probatum in
proximo præcedenti argumēto, pro quo etiā facit, quia ēt in
ꝯtractib. non tam significatio verborū quàm mens attēdi de-
bet. l. si in vēditione, aliàs est. l. si quis duas. §. Pōponius, cum
10 gl. in verbo, vetitus. ff. cōmu. p̄d. ¶ Quartò † pro hoc. l. Lucius
§. Caio. ff. ad Treb. & l. fi. §. filiū. ff. de le. 2. vbi si dixero, Titiū
& Sēpronium hæredes instituo, & post mortē eorū volo q̄ hę
reditas restituatur Caio: tñ mortuo primo puta Titio debet
b pars [b] sua restitui Caio ac si separatim & cuilibet per se facta
esset substō. & iō dicit Guil. de Cu. & Bal. in l. pe. C. de impu-
be. & alijs substi. q̄ si maritus & vxor simul donauerūt omnia
eorū bona monasterio post eorū mortē, si moritur vnus, mo-
nasteriū dēt hr̄e oīa eius bona, vt ibi ꝑ eos, facit. l. falsa. §. fi. ff.
de condi. & demon. ita debet in proposito vocari ad substitu-
tionē Bartholomeus si ipse solus reperitur superstes ac si per se
11 ipse fuisset substitutus. ¶ Quintò † pro hoc text. in l. qui plu-
res hæredes instituit. ff. de vul. & pup. vbi si testator plures hæ-
redes instituit, & eosdem inuicem substituit, si vnus ex eis adi
ta parte hæreditatis suę decessit, postea vnus alius ex dictis hę
redibus repudiauit partē suam, substitutio in parte repudiata
habebit effectū, & ad substitutionē admittetur illę vel illi qui
superstes seu superstites sunt, quāuis testōr voluerit oēs insti-
12 tutos ad substitutionem venire. ¶ Sextò † pro hoc l. 1. cum ibi
no. per Bal. C. de ꝯdi. inser. nam dicit ibi Bal. q̄ ratio quare ibi
si institutus decesserit cum vno filio vel filia dicitur decessisse
cū liberis, & sic verificat̄ illa pluralis locutio in vno, quia hoc
operat̄ rō naturalis, quāuis de ꝓpria significatione vocabuli
nō dicat̄ verificari dicta pluralis locutio: quia vnus nō est nu
merus allegat dictam. l. fi. ff. ad Treb. facit. l. si quis ante. ff. de
acq. pos. & iō infert Bal. q̄d si statutum disponeret q̄ si super-
sunt filij masculi, nō succedat eorū soror, & supersit vnus ma
sculus excludet̄ soror: quia magis dēt scd̄m eum attendi natu
ralis rō, quā pluralis locutio, eadē naturalis ratio videtur hic
militare, sicut in d. l. 1. & posset ꝯfirmari ex alia theorica tradi-
13 ta per Bal. in l. iubemus. §. fin aūt. C. ad Treb. ¶ Septimò † pro
bat̄ pone q̄ tpe quo decessit Nicolettus sine liberis, superes-
sent duo fratres sui quorū vnus nollet, vel non posset venire
ad substitutionē, certū est q̄d alius totum haberet: qa dicti duo
fratres dicerent̄ vocati ad dictā partē bonorū ꝑ mortis cā ca-
pionē. l. qui pretio, & l. mortis cā capit̄. in prin. de dona. cau.
mor. sed i mortis cā. capiōe habet locū ius accrescēdi. l. Thais
§. Stichus seruus. ff. de fideic. li. l. vnica. §. fi. C. de cad. tol. no.
Bart. in

Bar.in l.si mihi & Titio.ff.de ver.ob. & in d.l.mortis cã capit eadem rõne vr quod si non superest nisi vnus, debeat ille ad totum venire: quia paria sunt non extare, vel extare & nõ succedere.l.& si ex modica.§.si filius,& l. si necesse. §. si deportatus.ff.de bo.lib.l.2.§.sed si sint sui .ff.ad Treb. & insti. de successio.lib.§.sed nřa & ex hoc colligi põt quod mens donatricis ita probabiliter fuit quod in casu qui contigit, Bartholomæus totum habeat, sicut si euenisset casus suprà proximè figuratus.

14 ¶ Pro hoc † ét bñ facit: quia prouisio facta in vnum casum porrigitur ad aliũ circa quem disponens eodem modo puidisset, si de eo cogitasset. l. Titius.§. Lucius,& ibi no.Bar. ff.de libe.& post. & no.in l.tale pactum.§.si.ff.de pac. ¶ Non

15 obstant † allegata in çtrariũ, & primò dum dicebatur q, non vr facta substõ nisi ei qui primò decesserit sine liberis, vt ostẽdunt verba sequentia: quia rñdeo q, imò natura illius distri-

c butiui positi in illa ratione, videlicet si quos [c] mori cõtigerit &c. est vt possit verificari in secundo decedente sine liberis, nedum in primo.l.qui filiab.§.1.& l.si quis in fundi vocabulo.§.fin.ff.de leg.1.l.si necessarias.§.si annua.ff.de pig.act.no. Bar.in l.hoc articulo.ff.de hær.insti.nec obstant illa verba sequentia.s. reliquorũ duorum fratrũ superstitũ, quia rñdeo q, cũ dicta verba faciant çditionẽ, recipiunt diuisionẽ, & intelliguntur.i.quatenus ipsi reliqui duo superfuerunt, adeò q, si pars ipsorum duorũ superest, in illa parte verificat̃ dispositio substitutionis,& sic in vno qui est pars duorũ, vt probaui in primo argumento vltimę partis. Prætereà talis interpretatio admitti debet ét:quia çuenit menti disponentis, vt deduxi in sequẽtibus argumentis vltimæ partis.

16 ¶ Non obst. † dum secundò allegabatur id quod hr in d.l.si.ff.ad Treb.quia rñdeo verum esse q, pp pluralem locutionem datur intelligi ex mente disponentis q, disponens cogitauit de pluribus quàm de vno, vt ibi & l.qui quartam.§.fi.cũ ibi no.per Bar.ff.de leg.1. sed si çtingat de pluribus factam esse mentionem per modũ çditionis, vt fuit in casu nřo:tunc si çditio impleatur in vno, dispositio sortietur effectum in illo, quia scinditur, vt declarat Bart. in d.l.Stichum qui meus erit, & dixi in primo argumẽto vltimę partis. Prætereà aliud est dicere q, pp pluralem locutionẽ disponens videat̃ cogitasse de pluribus: aliud est dicere vtrũ si casus prouisus euenerit in persona vnius tm: possit dispositio habere effectũ in persona vnius tm si hoc cõueniat menti disponentis, quãuis pluraliter locutus fuerit: & dicẽdum est q, sic, d.l.hæredes mei. §. cum ita, cum alijs.s. ad hoc allegatis

17 in argumentis adductus pro vltima parte. ¶ Non obst. † dum vltimò allegabatur id quod no.Io.An.in additio.Spec.in tit. de testa.§.in primis, quia est aduertendum q, illa quæstio refertur ibi per Io.An.multum corruptè & imperfectè, vt patet ex his q̃ ponit Old.in cõs.142.incip. Factum tale est, testor habens vxorem &c.vbi illã eandem q.ponit & dicit qõnẽ fuisse talẽ: Testor habens vxorẽ prægnantẽ, dixit si nascat̃ posthumus, eũ mihi hęredẽ instituo vniuersalẽ, idẽ si posthuma, & si duo posthumi nascantur eos instituo equaliter, si verò nascat̃ posthumus & posthuma, posthumũ hęredem vniuersalẽ instituit,& posthumã iussit vsq; ad certã quantitatẽ dotari, & sub iunxit hæc verba substõnis: & si forte (q, absit) aliquẽ dictorũ posthumorũ (si çtigerit esse duos vr plures) mori cõtigerit in pupillari ætate, vel alias q̃cunque sine hærede de suo corpore legitimè procreato, superuiuentem seu superuiuentes pmorienti aut pmorientibus substituit: & si prædictos posthumos oẽs decedere cõtigerit in pupillari ætate vel alias q̃cunque sine hřde de suo corpore vel de suis corporibus legitimè pcreatis.I.& G.sorores ipsius testoris eisdẽ posthumis æquis portionibus substituit, testore defuncto natus est posthumus qui patris hæres, fuit & in pupillari ętate decessit, quæritur an substitutio vendicet sibi locum, & sic exclusa matre veniant amitæ ex vi substõnis, an verò deducta sit successio ad causã intestati? & dicit Old. q, aliquibus videbat̃ [d] dicẽdũ q, substõ locũ haberet, vt quod testor disposuit substituendo pluribus posthumis habeat locũ ét in vno ar.dicti. §. cũ ita. & dictæ l. 2.§.hoies,& dictæ.l.3.§. negotia, & p alia q̃ retuli suprà referẽdo verba † Io.An.in d.additiõe,& finaliter determinat çtrariũ: quia substitutionem factam de sororibus testatoris vr cõcepisse testor solum in casu quo plures posthumi nascerent. ergo si nascat̃ vnus tm, iste casus est omissus, ergo relinquitur dispositioni iuris cõis.d.l.cõmodissimè, pſertim cũ agatur de odiosa exclusione matris à luctuosa hæreditate filij l.1.§.sed & si in certũ.ff.de vend.in pos.mit. vñ cũ sorores testoris non fuerint vocatæ nisi in casu quo oẽs posthumos decedere çtingeret, illud signũ vniuersale oẽs,& pluralis sermo posset scdm suam propriã significationẽ in vno saluari, vt d.l. Mæuius.§. eũ qui.cum ibi no.ff.de leg.2.iuncta.l.cũ ita.§. qui plures.eo. ti.& si mater non est exclusa ex proprietate, non debet ex aliqua tacita çiectura excludi, per l.fi.cum ibi not.C. de insti.& substi.& sic patet q, Ol.plenius & melius refert thema qõnis quam Io.An.nã verba Io.An.à rõne thematis sunt satis defe-

e ctiua patet ibi dũ recitat q, posthumus natus est [e] in pupillari ætate matre superstite, quæ verba nullũ habent saporẽ aut bonũ sensum, & in alijs ét apparet intuenti eũ diminutẽ loq. Modò in proposito apparet verba substõnis factę de dictis sororibus in casu quo loquitur Old.& Io.An.fuerunt concepta per hæc verba, si oẽs prędictos posthumos mori contigerit & sic in casu quo plures nascerentur: quia priuatio presupponit habitũ.non euenit casus si vnus tm natus est, nã qñ çditio nõ est implenda in ipsa re vel circa ipsam rem de qua fit dispositio. non scinditur, & requiritur quod in totũ impleatur.l.pe. C.de çdi.insertis.l.si ita fuerit seruis, in princ.ff.de manu.test l.in çditionibus.§.fin.& ibi nõ.Bar.ff.de çdi.& dem.& declarat Bar.in d.l.Stichum qui meus erit, & ita erat in casu qõnis formatę per Old.& Io.An.quia çditio substõnis erat implenda circa natiuitatẽ & mortẽ posthumorũ, sed ipsa dispositio erat circa aliã personã.s.circa sorores testatoris, sed vbi conditio venit implenda in ipso vel circa ipsum de quo fit dispositio, scinditur d.l. Stichum qui meus erit.cũ ibi no.per Bar.in q.quã ibi ponit: & ita erat casus noster: qa çditio versabat̃ circa super existentiam descendentium testatricis, de quibus facta erat dispositio substõnis: quia ipsi erant substituti. Prætereà in qõne formata per Old.& Ioã. Andr.tacita çiectura non sufficiebat ad excludendam matrẽ à luctuosa hæreditate filij impuberis.d l.fi.& hic non tractamus de excludenda matre à dicta luctuosa hæreditate impuberis, & regula est q, tacitũ seu çiecturatũ idẽ operatur quod expressum.l.triticum. ff. de ver.ob.l.cũ proponeretur.ff.de leg. 2. ¶ Ex quibus concludo posse dictum Bartholomæum ex dicta cľa petere dictam partem donatam dicto Nicoletto, & sibi acquisita est actio ex di

18 cto pacto in donatione adiecto.l. quoties. C. de dona.q̃ sub modo. † Posset etiam dubitari vtrum etiam in dicta substõne veniat illa pars quæ obuenit dicto Nicoletto per mortẽ dicti Andreæ, & breuiter puto quod sic, per id quod hr in l.si Titius, cum gl.fi.ff.de leg.3.iuncta l. Marcellus.§. quidam liberis.ff.ad Treb.cum ibi no.per Bar. in versi. quero an illud q̃d obuenit ad aliquem ex substitutiõe compẽdiosa &c.iuncta q.sequenti,& plenius per Io.de Imo.in l.ita tamen. §. qui suspectam.eo.ti.in pen.& vlt.col.dum discutit quandã çtrarietatem Bar.in l.Scæuola.ff.ad Treb.& in d.§. quidam liberis. & respondet ad ea quæ in çtrarium adduci possent, vt ibi per eum. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

* ¶ Meum.dixi contrà * communem in consu.Parisi.§.primo.

a glo.5.nume.19.

b ¶ Pars.s.lib.1.consi.38.

c ¶ Quos.& sic casus erat de indubitabili, vt dixi.

d ¶ Videbatur. Et benè per text.à fortiori in l. Titius in princi. de libe.& post. & sic decisio Ol.& Io.And.est falsa.& çtra mẽtẽ & verba, eã ét rectè reprobant & bene Are.in l.placet, de lib. & post Ray. in l.Gallus.§.& quid si tantum, de libe.& post.& nouissimè And.Alcia.lib.3.de verb.sig.pag.66.

e ¶ Natus est. Sed illic deficiũt & interponi debẽt verba, & mortuus est, vt reposui supra.eo.nume.3.& sic Io.And.bene recitauit, sed liber etiam tempore Alexandri prout & nunc corruptus fuit & plures huiusmodi mendas in liberis meis olim inueni & correxi.

EPITOME.

¶ Petrus alimentauit in domo sua proprijs sumptibus quandam mulierẽ affinem suã, dicens se facere filiali amorẽ, illam enim vt matrem obseruabat, posteà dicta mulier alium hæredem instituit. Nunc Petrus ab hærede dictæ mulieris petit alimenta, quæ præstitit. Respon. Alex. quod non pot.

CONSI-

CONSILIVM. CX.

VIDERETVR prima consideratione dicendũ ali
menta hmõi per actionem negotiorũ gestorũ re
peti posse aduersus hæredes dictæ mulieris ali-
1 mẽtatę ꝑ dictũ Petrũ † qa alẽdo dictá mulierem
dr̃ Petrus vtiliter fecisse negotiũ re ipsa pertinẽs
ad dicta mulierẽ per id ꝙ legitur & not. in l. si pupilli. §. item
q̃ritur. ff. de neg. gest. & in l. si seruum, & in l. si pecuniá, cũ ibi
no. per gl. & doc. C. de neg. ge. Pro hoc in specie vr̃ esse gl. ĩ l. si
paterno. C. de neg. ge. q̃ dixit ꝙ vbi expensæ sunt à vitrico pro
alimẽtis priuigni factæ pñt in dubio repeti: quia in dubio vñr
factę aĩo repetẽdi, accedit ẽt cõis regula quæ habet, ꝙ in du-
bio qs nõ p̃sumit̃ velle iactare suũ: imò vbi põt capi alia conie
ctura q̃ donationis, illà semper capiẽda est. l. cũ de indebito,
in prin. ff. de proba. l. si cũ aurũ. ff. de sol. l. elegãter. §. q repro-
a bos. ff. de pig. act. c. super hoc de renũ. ¶ Tñ [a] istis nõ obstanti-
bus puto in casu ꝓposito ꝯtrariũ esse de iure verius: quia p̃sup
ponit̃ ꝙ dictus Petrus dicebat se filiali amore facere expẽsas
alimentorũ dictæ mulieri affini suæ. Vnde tũc nulla dat̃ repe
titio: qa vr̃ nõ habuisse animũ repetẽdi: & ità vr̃ casũs in d. l. si
paterno. vbi si vitricus paterno affectu priuignas aluit, nullà
dat̃ ei alimẽtorũ repetitio, illud aũt q̊d ibi no. in glo. procedit
qñ nõ appareret ꝙ paterno affectu alimẽtasset, sed simpl'r ap-
pareret de alimentorũ p̃statione: quia in dubio p̃sumeret̃ ani
mus repetendi, nisi ex circunstantijs, de quibus ibi per glo. &
doc. aliud appareret. ¶ Ad idem text. in l. is qui amicitia. ff. de
neg. ge. vbi ẽt si ex amicitia paterna motus esset ad impẽsam
faciendá erga filiũ amici sui, nulla datur repetitio. Confirmo
per id quod habetur in l. alimẽta. C. de neg. gest. vbi alimenta
p̃stita affectione seu charitate materna non repetunt̃, & idem
probat̃ in l. liber captus. C. de capti. & postli. reuer. ¶ Corro-
2 borantur p̃dicta per id † quod hr̃ in l. 1. C. de neg. ge. vbi expẽ-
sæ factæ ex affectione domestica nõ repetunt̃: nec curat̃ tunc
an sit impensa modica vel magna qñ cõstat q̊d intuitu mater
no facta est impensa, vt probãt iura p̃allegata, sed vbi essemus
in dubio, tunc haberet locũ dicta distinctio, an expensa esset
modica vel magna. ff. de do. inter vi. & vx. l. vtrũ. vt no. doct.
in d. l. alimenta, & p̃cipuè. Sali. & patet ex notatis per gl. in d.
l. Nesennius, in verbo ꝯueniret. Idẽ dicimus in eo q expensas
alimentorũ fecit motus charitate fraterna, probantur in l. ex
duobus fratribus. §. fi. & quod ibi not. ff. de neg. ge. & not. per
Bar. in l. filiæ, circa primá col. & in l. certũ in 2. col. C. fa. erc. &
per Guil. de Cu. & Bald. in p̃allegata. l. Nesennius. ¶ Et ꝑ ista
apparet responsum ad allegata in ꝯtrariũ: qa illa procederent
3 vbi non appareret dictũ Petrũ filiali amore alimenta p̃stitisse
dictæ affini suæ, vt probant iura superius allegata † Plus dico
ꝙ ẽt dato q̊d non appareret eum præstitisse alimenta amore
filiali, vt dictum est: tñ quia (vt verbo fertur) ipse administra-
bat bona dictæ mulieris, ex quibus percipiebat fructus & red
ditus vltra oportunitatem dictorũ alimentorũ: iõ præsume-
retur ꝙ alimẽta præstitisset de bonis & redditibus dictà dñæ
pro rata, vt præallegatà. l. Nesennius, & l. fi. ff. de peti hær. Fa-
cit quod no. in l. fi. C. de do. promis. & in l. vxorem. §. pater na
turalis. ff. de lega. 3. Ex quibus concluditur ꝙ in quolibet ca-
suum prædictorum nulla dicto Petro datur alimentorum re
petitio. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Tamẽ. Sequẽtes rõnes excepta vltima. n. 3. mihi nõ oĩno ꝯ-
cludũt, qd enim si ista mulier carebat liberis, & ꝯstabat Petrũ
hoc facere spe inst õis, puto alimẽta repeti posse cessante cã cõ-
pensandi, de q̊ in fi. ꝯsi. maximè si mulier iactabat Petrũ fore
hr̃dem suũ. Nõ obsta. l. cũ donationis. C. de trãsa. qa loquit̃ in
exp̃ssa & acceptata donatione, nos autem loquimur in taci-
ta nõ exp̃sè acceptata, q̃ à solo animo Petri pendet, quẽ non
est verisimile in hunc euentum donasse: igitur repetet.

EPITOME.

¶ Statutum in materia successionũ ligat omnes in loco suo,
& forenses & clericos ad eorũ commodũ & incommodũ.

CONSILIVM CXI.

VIDERETVR prima consideratione dicendum
dictum Bartholomæum non posse succedere
præfato. Ioãni de filio fratris p̃mortui, qa cõstat
de iure cõi matrẽ & sororẽ dicti Ioannis exclu-
dere præfatum Bartholomæum, vt in l. fin. & in
auth. defuncto. C. ad Tertu nec eis obstare vr̃ dictum statutũ
oppidi Leuegij disponens, ꝙ decedẽte aliquo sine liberis, a-
gnati masculi vsq; ad quartũ gradũ exclusis fęminis ẽt sorori-
1 bus & matre succedãt: † qa dictũ statutum nõ debet intelligi
porrigere beneficiũ suũ forensibus, prout est dictus Bartholo
mæus, qui non est subditus territorio & statutis dicti oppidi,
vt in themate p̃supponit̃, pro quo bene facere vñr ea quæ not.
per Bar. in suo tractatu repræsaliarũ in 1. q. quintæ qõnis prin
cipalis, vbi cõcludit ꝙ incola qui nõ subit munera in ciuitate
in qua petit sibi repræsalias ꝯcedi ꝯtra alios, nõ est audiẽdus, ꝑ
regulam q̃ habet, ꝙ q sentit onus, sentire debet cõmodum, &
ecõtrà. l. manifestissimi. §. sed cum in secunda. C. de furt. & l.
scd̃m naturam. ff. de regu. iur. & per alias plures rõnes ex qua
decisione vr̃ inferri ꝙ beneficia ciuitatis nõ extendũt̃ ad forẽ
ses seu nõ subditos, ꝯtrariorũ enim eadẽ debet esse natura, l. &
si ꝯtra. ff. de vulg. & pup. l. fi. in fi. ff. de leg. 3. cum si. Et pro hoc
facit id quod hr̃ in l. 1. in fi. ff. de tut. & cura. da. ab his & per id
quod habetur in c. ecclesia sanctæ Marię de cõsti. & ꝓpter hoc
ita nonnulli Moderni dixerunt, & p̃cipuè Lud. Ro. in suo cõ
si. 224. incipen. Ista captura facta de Gratio &c. vr̃ enim scd̃m
eum ꝙ sicut statuta non ligant forenses & non subditos quò
ad eorũ præiudiciũ. l. fi. ff. de iur. om. iud. c. vt animarũ, de con
sti. in 6. Ita nec debent eis prodesse. ¶ Faciunt † no. per Bar. in
2 l. cunctos populos. C. de summa Trin. maximè in 6. colu. in
ver. quid si statutũ disponit circa personam &c. vbi voluit ꝙ si
statutum disponit ꝙ filiusfa. possit in ciuitate illa testari, non
habebit locũ in filiofa. forẽse ibi testãte: quia statuta non pos-
sunt habilitare personá sibi non subditá, allegat id ꝙ habet̃ in
d. l. 1. ff. de tut. & cura. da. ab his, & l. ẽt. ff. de tutelis. ¶ Pro hoc
3 ẽt facit: † qa tale ius debet reddi nõ subditis, puta illis de Tri-
dento in dicto oppido Leuegij, quale redderetur in ciuitate
Tuderti hominibus de oppido Leuegij per id quod hr̃ in ru-
bro & nigro. ff. quod quisq; iuris, sed non apparet ꝙ in ciui-
tate Tridenti dictus Patruus excluderet matrem & sororem
defunctæ personæ cum de iure communi non excludat, ergo
&c. & ita etiam quod statuta non prosint non subditis videt̃
velle Pau. de Ca. li. 1. consi. 156. incip. Statutum. s. relatum &c.
facit quod habetur, instit. de hære. quali. & diff. §. sciendũ, ibi
dum text. dicit, sed nostra beneuolentia commune omnibus
subiectis imperio nr̃o hoc præstitit beneficium. ¶ Et dato q̊d
4 onera † realia subeat dictus Bartholomæus in oppido Leue-
gij: tñ hoc nõ vr̃ sufficere: quia onera realia imponunt̃ rebus,
& ad illa soluẽdo cogunt̃ ẽt nõ subditi vbicunq; sint bona. l. 1.
C. de mulier. & ĩ quo lo. li. 10. & l. rescripto. §. fi. ff. de mu. & ho.
vñ talis solutio nõ est illa q̃ arguat ip̃m esse subditũ, sed teneri
ad subeũda munera ꝑsonalia est illud ꝙ arguit quẽ esse subdi
tũ. l. libertus. §. sola. ff. ad mun. l. cũ neq;. C. de incolis. li. 10. &
specificè tradit̃ per Pau. de Cast. li. 2. cõsi. 89. incip. Posset quis
dicere &c. ¶ Tamẽ præmissis non obstantib. contrariũ in pro-
a posito casu vr̃ de iure verius, [a] præsertim ex infrascriptis. Pri-
5 mò, quia † statutũ quis non possit ligare non subditos, tñ põt
eis ꝓdesse. l. 1. C. de emá. lib. & ꝙ statutum gñaliter seu indefi-
nitè loquens prosit non subditis, decidit expresè Lapus alle-
gatione suà. 110. inci. In ciuitate Florẽtiæ sunt duo statuta &c.
vbi ꝓpriè loquit̃ in statuto excludẽte fœminas ab intestato ꝑ
existẽtiá masculorũ: & tñ cõcludit non subditos masculos vti
posse bñficio dicti statuti ad exclusionẽ fæminarũ, & pro hoc
adducit: qa bñficiũ legis vel statuti habet similitudinẽ cũ dis-
positione testõris vel ꝯtrahentis. l. non impossibile. ff. de pac.
& l. nõ ẽ mirũ. ff. de pig. act. & nemo dubitat ꝙ dispõ testato-
ris indulgẽs beneficiũ põt trahi ad vnũ queq;, ad idẽ allegat:
quia quantũ ad res sitas in territorio statuẽtis, statutum porri-
git effectũ suum ad personá non suppositá. l. an in totũ. C. de
edifi. priua. l. fi. C. vbi in rẽ actio. & no. in l. 1. C. quæ sit lõga ꝯ-
sue. & illud ꝙ dr̃, leges vel statuta non ꝯprehẽdere non subdi-
tos, verificatur in legibus vel statutis quæ arctãt, nõ in his quę
ꝯsulunt vel prouident, allegat id quod hr̃ in d. l. 1. C. de emá.
lib. adducit ẽt, quia scd̃m eũ si bñ aduertat̃ dispositio dicti sta
tuti, propriè dirigitur ꝯtra ꝑsonas fęminarũ quę excluduntur
agnati verò qui ꝑꝑ exclusionẽ earũ admittunt̃, veniunt eorũ
iure proprio, sublato obstaculo dictarũ fęminarum, vt l. post
humus. §. si qs ex his. ff. de inof. test. & l. 1. §. q semel ff. de succ.
edi. & ĩ auth. cessãte. C. de legi. hæ. & l. 1. §. fi. de bo. pos. ꝯtratab.
Sed dictę fęminę sunt subditę dicto statuto, ergo eis exclusis
per statu-

perſtatutum remanet iure cōi habilis ad ſucceſsionē dictus
Bartholomæus nonnullas ēt alias rōnes adducit Lapus in di
cta allegatione: ſed quia illa habent ſeparatim rōnem à caſu
6 noſtro, ideo eas prætereo. ¶ Confirmãtur p̄dicta per ea † quæ
decidit Bal. in d. l. cunctos populos, in 10. col. in verſ. licet hic
vlterius quæritur an ſtatuta generalia &c. vbi concludit ſi ſta-
tutum diſponat quod filia non ſuccedat ſuperſtite maſculo:
quia tale ſtatutum eſt fauorabile includitur in dicto benefi-
cio præsbyter & monachus per id quod habetur in c. dilecti,
de fo. compe. quamuis clerici non eſſent ſubditi ſtatuentibus
i. laicis, iuxta id quod hr̄ decima diſt. in ca. lege, & in ca. noue-
rint, de ſent. excō. & in d c. eccleſia ſanctę Mariæ, & pro dicta
deciſione Bal. vr̄ text. in c. fin. de vita & honeſta. clerico, & ita
etiam cōcludit Ant. de But. in c. quæ in eccleſiarum, de cōſtit.
in 1. col. & in c. quod clericis, circa vlti. col. de fo. competē. &
ibi etiam Ab. circa antepe. col. & in d. c. eccleſia ſanctę Mariæ.
in vlt. col. & in dictis locis rn̄det ad tex. in d. c. eccleſia ſanctæ
Mariæ, quatenus ibi dr̄ ꝙ ſtatutum laicorum fauorabile non
prodeſt clericis ſeu eccleſijs: qa ſcd̄m eum illud eſt ex eo: quia
ſtatutum ſpecificè diſponebat ſuper rebus eccleſiarum pro-
hibendo, vnde nullo mō cōprehendet clericos ſeu eccleſias,
qn̄ procedit prohibendo, pręcipiendo vel vetando, ſeu certã
formam in agendis per clericos ponendo: quia tunc denota-
retur ſuperioritas ſtatuentium in clericos, ſecus aũt vbi ſtatu-
tum ſimpliciter procederet porrigendo commodum, vt in cã
ſu quo ſtatutum pręfert agnatos maſculos fœminis: quia tũc
procedunt ea q̄ ſuperius dicta ſunt, & dicta ita fuiſſe ꝯſultum
per Io. de Lignano, & proptereà reprehendit Pet. de Anch. in
commento. c. canonũ ſtatuto, de ꝯſti. qui aliter ſenſit: motus
per tex. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. ¶ Plus dicit Abb. in d. ca.
eccleſia ſanctæ Mariæ, in fi. ꝙ valeret ſtatutũ laicorum etiã ſi
ſpecificè faceret mentionem de clericis, dummodò ſit merè
priuilegiatiuum, & diſponat non præcipiendo: vt ſi dicat, ꝙ
clericus primogenitus ſuccedat, vel ꝙ de bonis defuncti ha
beant clerici vel hoſpitale certam partem: eò quia laicus pōt
priuilegiare eccleſiam, vt in c. nouit, de iud. c. fi. de reb. ec. nō
7 alie. & quod dictum † ſtatutum habeat locũ in forenſe deci-
dit ēt Pe. de Anch. in d. c. canonum ſtatuta, in 12. qō. principa-
li. in ver. quæro iuxta prædicta de q. tali, cauetur ſtatuto Tu-
derti &c. vbi quærit de caſu magis dubio: nam ſtatuto Tuder
ti cauebatur quod mater ſuccederet filio ſolũ in octaua par-
te, modò ꝯtingit ꝙ mulier de Vrbe veteri nupta Tuderti pro-
creauit filium & remanſit vidua, & rediens ad Vrbem veterē
ipſi nupſit: deinde ille filius Tuderti deceſsit, quęritur an ipſa
ſuccedat in totum vel ſolũ in octaua parte? Et cōcludit, ꝙ ſer-
uabitur quò ad eam dictum ſtatutum: & ſic ſuccedet ſolũ in
octaua parte: quiã in ſucceſsionibus ſeruandę ſunt leges loci
vbi bona ſita ſunt, allegat no. per doc. in d. l. cunctos populos,
& dicit hoc eſſe verum, quamuis dicta mater non eſſet ſubdi
ta, & ſic videbatur quod ſtatutum non potuiſſet de ea diſpo-
* nere, tamen dicit quod * communis opinio eſt quod attenda
tur locus rerũ in ſucceſsione inteſtati, quaſi prohibitũ eſſe vi-
deat̃ per viã ſucceſsionis poſſe alienari in matrem, niſi vſq; ad
octauam partem. ar. l. codicillis. §. pe. ff. de leg. 2. & refert ipſe
quòd ita conſuluit Bal. in cōſi. inci. Punctus talis eſt &c. & ſic
patet ꝙ Bal. in d. conſi. & Pe. de Anch. in d. c. canonum ſtatu-
ta, etiam in caſu in quo tractabatur de præiudicando forenſi
ſeu nō ſubdito volunt ſeruari debere in ſucceſsione inteſtati
ſtatutũ loci, in quo bona ſita ſunt, multò magis vel ſaltē eadē
rōne idem dicendũ erit in caſu noſtro, in quo agitur de bene
8 ficio & fauore p̄ſtando forenſibus per ſuperius dicta. ¶ † Ad
dictam ꝯcluſionem ēt accedunt notata per Bal. in l. de quibus
ff. de legi. in 13. colu. in verſi. Sextò quæritur an clerici &c. vbi
quærit an clerici poſsint vti beneficio conſuetudinis laicorũ,
& dicit ꝙ ſic, per id quod hr̄. 10. diſ. in c. ſi in adiutorium, & in
d. c. dilecti. de for. compe. dum tamen ſeruent conſuetudinis
formam, & iō dicit ꝙ ſi eſt ꝯſuetudo ꝙ inſtrumenta executio-
nem habeãt paratã niſi ſint elapſi. 10. anni, nō poterit eccleſia
habere dictã executionē poſt 10. annos petēdo executionem
ex beneficio conſuetudinis: quia nō pōt formam ꝯſuetudinis
mutarē, & ideo habebit neceſſe agere via ordinaria de iure
cōi: cũ iuri extraordinario ſit pręſcriptum, arg. l. eius militis.
§. militia miſſus. ff. de mil. teſta. quia beneficio meo nemo pt̄
vti. niſi quatenus volo. l. ſi iudex circũuento. ff. de mino. l. ami
ciſsimos. §. 1. ff. de excuſa. tut. & per hanc rationē dicit Bald. in
d. l. de quibus, in verſi. pręallegato, ꝙ ſtatutũ laicorũ ab initio
pōt à beneficio ipſorũ ſtatutorũ excipere clericos, nec dicetur
ꝯtra libertatem eccleſiaſticam: quia licèt non impendat bñfi-
ciũ, tñ nullã facit iniuriam, & in propoſito licèt ipſe non alle-
get pro hoc vltimò dicto ſuo. ſ. ꝙ poſsint laici excipere à bñfi-
cijs ſuorũ ſtatutorum clericos, eſt bonus tex. quem ad hoc ibi
* ponderat Bal. in l. ſi quis curialis. C. de epiſ. & cler. & eſt * cō-
munis ꝯcluſio doc. vbiq;. Et ſubdit etiam Bal. in d. l. de quib.
in q. præallegata ſe putare quod ſi laici ſtatuerunt ꝙ non ſub-
diti nō gaudeant beneficio ſuorũ ſtatutorũ, appellatione nō
ſubditorũ venient clerici, cũ æquè poſsint ſine peccato exclu-
di ſicut forenſes, vñ ſcd̄m eũ cũ generalis ſit determinatio ſta
tuti excludentis non ſubditos à beneficijs ſtatutorũ generali
tèr debet intelligi de omnibus nō ſubditis, cũ nulla rō cogat
dicere ꝯtrariũ. l. in fraudem. §. 1. ff. de mili. teſtamē. per hoc ēt
dicit Bald. in d. q. in d. l. de quibus, ſe concludere quòd valeat
gñale ſtatutũ diſponens ꝙ non ſubiectis non patrocinentur
beneficia ſtatutorum, ꝙ dicit eſſe mēti tenendũ, & ſic apparet
ꝙ Bal. ēt in dicta finali concluſione intelligit quod beneficia
ſtatutorum patrocinentur ēt non ſubditis, niſi ſpecialiter per
ſtatuentes ſit prouiſum ꝯtrariũ, facit quod not. Bal. in l. ſi non
ſpeciali. C. de teſta. in ver. hic quæro quid ſi patria &c. ¶ Con-
9 firmant̃ prædicta: † quia p̄ſupponitur quod dictus Bartholo
męus in dicto oppido cũ hominibus dicti oppidi ſubit onera
nō ſolũ m[illegible] realia, ſed ēt illa quæ imponuntur perſonis pro
rebus quas ibi poſsident. ſ. pro rata bonorũ q̄ in territorio di-
cti oppidi poſsidet Bartholomęus: & ſic pro rata ęſtimi diuiſi
ſup bonis: licet nō ꝓ rata ęſtimi diuiſi ſuper capitibus & perſo
nis, ꝯſtat aũt quod ſubiret munera q̄ imponuntur perſonis ꝓ
rebus, vt ſunt collectæ, non ſpectat ad illos qui ſunt omninò
nō ſubditi: quia cũ imponant̃ perſonis pro rebus non poſſent
imponi illis, qui non eſſent oīno non ſubditi. l. reſcripto. §. ſi.
in vlti. reſpon. & ibi no. per gl. & Bar. ff. de mune. & ho. & l. li-
bertus. §. ſola. ff. ad muni. & ibi Bar. bene faciunt no. per Bald.
in l. propter, in fi. C. qui. bo. ced. poſ. dum dicit ꝙ collectę quæ
imponuntur pro modo ſubſtantiæ materialiter ſunt onera re
rũ. i. patrimonialia: ſed formaliter ſunt onera p̄ſonarũ ſubie-
ctarũ, quia inducunt̃ perſonę, & qa forma & materia faciunt
vnũ totũ, iō dñr munera miſta ſcd̄m eũ, allegat id ꝙ habetur
in d. l. reſcripto. §. fin. & dr̄ in themate q̊d talia munera miſta
ſubit Bartholomæus in dicto oppido, & per ꝯñs ceſſat ratio q̄
in ꝯtrarium allegabatur fundata in d. l. manifeſtiſsimi. §. ſed
cũ in ſecũda, & per id ꝙ no. Bar. in dicto tractatu repræſalia-
rum. ¶ Prætereà Bar. ibi non loquitur in ſtatuto iam condito
& generaliter diſponente, vt in caſu noſtro: quoniam tunc vr̄
voluiſſe fauere oībus, poſtquam generaliter loquitur, d. l. in
fraudē. §. 1. & l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præſtã. & per alia ſupe
rius adducta, ſed in caſu in quo loquitur Bar. incola qui non
ſubibat onera volebat cogere ciuitatē ad cōcedendas ſibi re-
10 pręſalias ꝯtra aliũ populũ, & ꝯcludit Bar. quod non pōt: quia
inter ciuitatē, & incolã celebratur tacitè quidã ꝯtractus vltro
citroq; obligatorius, per quem obligat̃ incola ad munera, vt
ff. ad muni. l. 1. & l. incola & ciuitas obligat̃ ad defenſionē &
protectionē ipſius incolę, prout ēt obligatur quilibet dñs vel
rector. l. illicitas. §. ne potētiores. ff. de offic. præſi. vñ incola q
nō implet ꝯtractũ ex parte ſua nō pōt petere vt ſibi impleatur.
l. Iul. §. offerri. ff. de act. empt. l. ędiles. §. fi. ff. de ædil. edic. & iō
non pōt petere reprę ſalias ſibi cōcedi ſcd̄m Bart. in dicto tra-
ctatu: & ſic alia eſt rō in caſu illo quæ non militat in caſu iſto.
& per hęc ēt apparet non obſtare illud q̊d traditur per Pau. de
Ca. in d. conſ. 89. lib. 2. inci. Poſſet quis dicere &c. quia in caſu
ſuo non cogebat̃ ſubire niſi onera merè realia, ſed in caſu nr̄o
præſupponitur quod obligatur ēt ad munera prædicta miſta
ſeu ēt perſonalia pro rata bonorum quæ ibi poſsidet ſecũdũ
q̊d ſuprà dixi: talia aũt onera non ſpectãt ad illos, q ſunt oīnò
nō ſubditi. d. l. reſcripto. §. fi. cũ ibi no. & ſic caſus noſter differt
ab illo, & aliàs ſequeret̃ q̊d illi q nō ſuſtinēt onera merè perſo
nalia, quãuis ſuſtinerēt oīa alia onera in loco nō gauderēt be
neficijs ſtatutorũ, ſeu dicerentur non ſubditi, & ſic illi qui ꝑꝑ
ætatem vel ꝑꝑ numerum liberorum vel ſimilem cãm nō co-
gunt̃ ad talia perſonalia munera, vt l. de perſonalibus. C. qui
nume. li. & l. fi. C. qui ætate. li. 10. cũ ſi. non gauderēt beneficijs
ſtatutorũ: q̊d nemo ſanæ mentis diceret. Et vt infrà circa finē

oſtendam

ostendā statuentes in casu nostro non habuerunt respectū ad ista onera merè personalia, quæ imponuntur rōne personæ. Præterea in casu suo statutum expresè disponebat quod bona immobilia non possent transferri non subditum & non sustinentem onera, quod nō est in casu nostro imò vigore alterius statuti de quo infra proximè dicam, est puisum contrarium. Præterea posito quod etiam teneremus quod non subditi seu forenses debeant esse alieni regulariter à beneficijs statutorum tamen quantum ad casum nostrum ↄtrariū est de mente statuentium. s. q. forenses posint gaudere commodo successionis ab intestato in bonis existentibus in territorio dicti opidi quomodocunque deferatur successio ab intestato forensi, si deprehēditur ex dispōne dicti alterius statuti disponentis quod nullus de loco prædicto posit vendere, alienare aliquo titulo rem immobilem in personā forensem, & postea in fine subdit quod prædicta locum non habeant in successione ab intestato sed ipse forensis teneatūr intra biennium aut fieri districtualis dicti loci, aut ipsa bona vendere
11 alicui ciui vel districtuali, & tale statutum generaliter † loquens de successione intestati, vr̄ intelligendum generaliter tam de successione ab intestato deferenda de iure communi, quàm etiam de illa, quę est prouisa à iure municipali: quia statutum generaliter loquens non debet restringi ēt si nō facta dicta restrictione alius indebitè lucrum perderet. l. ꝓspexit. ff. qui & à quibus, & traditur notabiliter per Bar. in l. oēs populi, in 6. q. principali in ver. 2. quæro an statuta recipiant restrictionem arctatiuam &c. ff. de iust. & iu. & ideo nō pōt mater vel soror dicere quod nisi dictum statutum restringatur ad successiones intestati delatas & inductas de iure cōi priua
12 rentur indebitè lucro dictæ successionis, & quamuis † mater diceret sibi debitam esse successionem & hæreditatem filij, iuxta. l. nam & si parentibus, in prin. ff. de inof. testa. l. scripto in fi. ff. vnde lib. tamen de ea successione iudicari debet vt de lucro, vt est gl. reputata no. in l. 3. C. de iuris & facti ignoran. & ibi doc. & no. gl. iuncto tex. & ibi doc. in l. si duo. ff. de acq. hæred. ¶ Et per istud vltimum & ēt per alia superius dicta patet multiplex responsio ad allegata in ↄtrariū, & specialiter ēt fuit responsum ad dictam manifestissimi, & ad not. per Bart. in dicto tractatu represaliarum, per quas responsiones, etiam
13 patet † sublatū esse illud quod dr̄, quod ↄtrariorum eadem debet esse natura, scilicet q. sicut forenses non ligatur statutis in his quæ sunt ipsi præiudicialia: ita nō gaudeat in his quę sunt fauorabilia, ad quod ēt vltra prædicta pōt responderi q. illud argumentū procedit, qñ est eadem ratio ↄtrariorum, aliàs secus. l. si negotia. & l. si quis negotia. ff. de ne. ge. & l. si quis putans. §. 1. ff. communi diuidun. & l. sed & si socius. §. si absenti ff. pro soc. vt no. Dyn. in regula, qui sentit, li. 6. Cyn. in l. vnic. §. pro secundo, in 7. oppo. C. de cadu. tollē. & Barto. in l. inter stipulantem. §. sacram. in 4. col. ff. de verb. obl. sed alia ratio est in ligando forenses & non subditos per statutum: quia ibi est defectus potestatis statuentium, sed nō deficit potestas in vocando ad beneficia & fauores sicuti pōt princeps temporalis priuilegiare ecclesiam & clericos: & tamen non pōt eos ligare, vt suprà dixi. & ideo statutum talis principis merè fauorabile prodesset clericis, saltem qñ generaliter seu indefinitè lo
14 queretur, vt dixi. s. ¶ Non obstat † d. l. 1. in fin. ff. de tuto. & cura. da. & d. l. ēt. ff. de tutelis, & quod no. Bar. in d. l. cunctos populos, in dicto versic. quid si statutum disponit circa personā &c. quia posito quod sit verum q. statutum non posit habilitare personam non subditi, vt dixi per dictam. l. 1. cum similibus: tamen in proposito nostro satis est qnod statutū pōt tollere obstaculum personarum subditarum: quia potest repellere mulieres subditas statuentibus, prout erant mater & soror, quibus exclusis remanet habilis de iure communi dictus patruus l. 1. in fi. ff. de bo. pos. ↄtratab. §. sed nostra, insti. de successio liber. ita dixit Lapus in d. allegatione centesima prima & suprà retuli, sed in casu quo loquitur Bar. in d. l. cunctos populos, non erat sic: quia filiusfa. forensis de iure cōmuni non pōt testari, vnde in casu illo non poterat cōtingere quod si statutum aliquem subditum remoueret vel circa subditum aliquid disponeret, ex hoc resultaret q. filiusfa. forensis remaneret de iure communi habilis, sicut in casu nostro, non obstat etiam tex. in d. c. ecclesiæ, sanctæ Marię, quia superius fuit spe
15 cialiter responsum. † Non obstat id quod dicebatur in rubro & nigro. ff. quod quisq; iuris, quia respondeo quod illud edictum locum non habet nisi contra illum qui impetrasset sua opera aliquo ius iniquum, & ad eius postulationem. l. 3. in prin. ff. quod quisque iuris. Quinimò fertur quod in ciuitate Tridenti viget simile statutum in successione ista intestati sicut in dicto oppido, & in ciuitate Tridenti etiam est statutū quod si in oppido Leuegi eueniat casus non prouisus per statuta illius loci, debeat stari decisioni statutorū Tridenti. Plus dico quod etiam posito quod in ciuitate Tridenti seruaretur ius commune per quod patruus non excludit matrē & sororem, tamen hoc non esset ius iniquum, cuius debeat fieri retorquutio: nec apparet quod ad postulationem dicti Bartholomæi aliquod ius fuerit imperatū per eum, cuius retorquutio in dicto oppido posit contra eum allegari: imò etiam si aliquod iniustum statutum esset cōditum à ciuitate Tridentina, tamen non posset in dicto opido Leuegi fieri retorquutio contra singulares personas populi Tridentini, vt est gl. in d. l. 1. in prin. in verbo, noui iuris, & ibi sequitur doct. ff. quod
16 quisque iuris. ¶ Non † obstat id quod habetur in d. §. sciendum, insti. de hære. quali. & differ. quia Imperator ibi non generaliter seu indefinitè. sed limitatè locutus est restringendo dispositionem suam ad subditos, quod secus fuit in casu nr̄o: ideo non videtur quod Pau. de Ca. & Ludo. Ro. in dictis consilijs bona ratione se fundauerint. Item in casu in quo consuluit Pau. de Ca. lib. 1. consi. 156. vigebat in loco illo statutum. s. in ciuitate Bononię q. tale ius deberet reddi forensibus cōtra ciues Bononiæ quale econtrà in propria patria illius forensis redderetur ciuibus Bononiæ contra eos, & non reperiebatur q. in patria illius forensis vigeret simile statutum illi statuto Bononiensi, quo volebat vti forensis, sed in casu nostro non præsupponitur q. Leuegi vigeat statutū q. forensibus debeat tale ius reddi contra homines Leuegi quale econtrà reddere tur in propria patria dicti Bartholomæi & hominibus Leuegi, & etiam si esset tale statutum tamen non obstaret, attento quod in ciuitate Tridenti extat statutum quò ad successionē intestati excludens matrem & sororem propter patruum, si-
17 cut fecit in dicto oppido Leuegi. ¶ Insuper posito † q̄d esset verum quod beneficium statutorum regulariter non competeret forensi, & non subdito: quia non supportant onera: tñ illud non habet obstare in casu nostro. Tamen propter dicta onera quæ supportat dictus Bartholomæus pro oneribus etiā personalibus, quæ imponuntur pro rata æstimi diuisi super bonis, quæ onera sunt illa, quæ respexerunt & considerarunt ipsi statuentes in casu nostro, vt patet ex dicto alio statuto disponente quod nullus posit alienare immobilia in forēsem: tamen locum non habeat in successionibus ab intestato, sed quod ipse forensis tunc teneatur intra biennium fieri districtualis, aut ipsa bona vendere ciui vel districtuali, ponderandum est dum statutum voluit q. sufficiat illum forensem vendere ciui. nam potest esse ciuis, & tamen non tenetur subire onera merè personalia, quę imponuntur ratione personæ per capita, vt declarat Bart. in l. fi. §. idem rescripserunt. ff. ad muni. in ver. vlterius quæro an desinat esse ciuis &c. & Bald. in l. cum quædam puella. in princ. ff. de iuris. om. iu. & Pau. de Ca. in l. rei iudicatæ. §. socero. ff. sol. mat. & in d. consil. 89. libro 1. per quod etiam apparet plurimum differre casum, in quo ipse consuluit à casu nostro. Tum etiā quia statutum vult quod in successione intestati forenses non differant à ciuibus dicti loci, dummodo intra biennium seruent illud quod ibi dr̄, vt fuit suprà deductum. Item posito quod non deberent gaudere beneficijs statutorum forenses quò ad ea quæ non concernunt bona sita in loco statuentium: tamen quo ad bona sita in loco statuētium seruari debet statutum ipsius loci. in quo bona sita sunt, scd̄m Pe. de Anc. in d. c. canonum statuta, referentem Bal. ita consuluisse, cuius decisionem superius retuli. Ex quibus omnibus concludo dictum Bartholomæum esse admittendum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Verius. & ita iudicatum fuit, vt refertur. s. eod. consil. 41. in prin. & istud est indubitatum.

EPITOME.

¶ Literis principis de facto alieno etiam super quo fundátur, non creditur.

CONSI-

CONSILIVM CXII.

VIsa copia literarũ illustrissimi dñi sub die.7.Sẽptembris.1468. in quibus pro parte magnificæ dñæ Franciscæ dudum cõsortis magnifici comitis Angeli de sancto Vitali fit fundamentũ allegãdo p eas legitimè ꝓbari q; filij & hr̃des magnifici comitis Stephani de sancto Vitali cõuenerint & se obligauerint ad dandũ eidẽ Franciscæ singulis annis ducatos ducentũ ꝓ alimentis & viso ẽt themate suprascripto vis omnis cõsistere vr̃ in discutiendo an dictæ literæ plenã fidem faciant
1 de obligatione seu cõuẽtione prędicta, & dubiũ facit,† quod
a si in lr̃is principis narrat aliqd q; sit de facto alieno, ª dũmodò literę ipsius principis fundẽtur super dicta narratione vr̃ probare præsumptiuè vera esse narrata, nisi cõtrariũ probet, vt notat glo. ordinaria in cle. prima in verbo, fecicisse narramus
2 de proba.tñ in ꝓposito puto† cõtrariũ esse verius, præsertim ex infrascriptis: quia illud quod notat gl. in d.cle.1.nõ procedit nisi qñ Papa motu proprio ita narrasset, sed vbi nõ motu proprio sed ad petitionem partis hoc processisset, non faceret dictæ literæ plenã probationẽ narratorũ in facto alieno cõsistentium quis in eis sit fundata intentio Papæ, per id quod hr̃ in c.si motu proprio, & in ca.seq. de præb. & in cle. si Romanus, de pręb.& in cle.si summus, de sen.exc. & in c. ex literis, cum ibi no. de transa. ita cõcludit Lapus Abbas in d.cle.1. de proba.
* & sequuntur * cõiter hoc alij scribentes post eũ vt dñs Cardi. Flor. Pe. de Anch. Ant. de But. & Io. de Imo. ibi & Ant. de But. in c.si. de successi. ab intest. dum tractant de virtute verborum enunciatiuorum, & pro hoc ẽt allegant notata per Io. And. in regula, non licèt, in mercurialibus, vbi voluit qd † per literas Papæ in quibus dicit, mandamus tibi quod tali clerico prouideas de beneficio, non probatur illum esse clericũ: & tamẽ super clericatu dicebat fundata intẽtio Papæ, per ea quæ hñt in c.fin. de præsump. & in d.c. ex literis, & in c. cũ adeò de re-
3 scri.† & motus proprius principis nõ præsumitur, qñ hæc cl'a,
b motus proprij, nõ est in literis inserta, ᵇ vt in d.c.si motu proprio, & l.1.C. de peti. bo. subla. lib.11. & no. doc. in l.3. in princ. ff. quod quisque iuris, & in auth. quas actiones, de sac.sã.ecc. & in dictis literis nõ est inserta hmõi cl'a: imò ex inspectione literarũ apparet q; princeps moueat ad instigationẽ partis, dũ dr̃ in dictis literis, q; dicta Francisca singulis diebus instat apud ipsum principẽ qd velit prouidere negotio suo, & narrat in eis id qd de facto alieno, nõ de facto principis, s. q; fuit ordinatũ de volũtate filiorũ comitis Stephani q; dictę Fraciscæ
4 assignarẽtur redditus aureorum ducẽtorũ pro alimentis,† nã nõ dicit in dictis literis q; illud fuerit ordinatum per ipsum principẽ sed impersonaliter profert in dictis literis: & impersonalitas nõ refertur ad ipsum loquẽtem vel scribentẽ, qñ nõ tractat de acquirẽdo ipsi loquẽti vel scribẽti, vt in auth. si qñ. C. de cõsti. pecu. & legit & no. i l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de ver. ob. & in l.1. in prin. ff. de hære. insti. & per doc. in l. fi. §. 1. ff. si cer. pe. & probatio dubia interpretat cõtra producentẽ. c. in pñtia, de proba. l. inter stipulantẽ. §.1. & ibi not. ff. de ver.
5 ob. ¶ Accedit ad cõfirmationẽ pdictorũ illud † qd dicit Anto. de Bu. & Io. de Io. de Imo. in d.cle.1. de proba. vbi voluit q; si Papa narrat aliquid vt verisimiliter à parte narratũ, ẽt si non exprimat in literis Papæ sibi hoc esse narratũ à parte, non ꝓbat plenè, nisi aliter liqueat, & ita ẽt referunt ibi tenere Guil. allegant id quod hr̃ in cle. si dignitatẽ, de pb. & i c. si Papa, de priuile. in 6. & in c. ex literis, de fid. instr. & id q; no. Imo. in c. inter dilectos. e. ti. & in c. illud de proba. & id q; no. Ioã. And. in dicta regula nõ licèt sed in ꝓposito verisimile est id q; narrauit princeps narrasse tãquam sibi expositũ à parte quia princeps nõ pñmit habere sciam eorũ q erãt de facto alieno. l. fin. ff. pro suo, & c. ab excommunicato, de resc. c. 1. de cõsti. in 6. & pñertim tam magnus dñs pp multitudinẽ negotiorũ sibi occurrentiũ, q ẽt facilius inducunt pñumptã ignorantiã & obliuionẽ. c. cũ olim, de re iud. Refert ẽt Ant. de Bu. in d. ca. fin. de succes. ab intest. q; Io. Cald. ẽt tenuit qd vbicunq; Papa narrat aliquod factũ, in cuius tñ facti cõfectione nulla interuenit authoritas Papæ: nõ per hoc probatur plenè tale narratũ esse verũ, & cũ eo vr̃ transire Ant. de But. ibi dummodo nõ appareat q; Papa fecerit motu proprio, sic ẽt in effectu cõsuluit Old. cõsi. 258. incip. Inn. seruus seruorũ, pñertim per tex. in d.cle.1. de ꝓba. à cõtrario sensu dum tex. ibi põderat q; in literis narrabatur factũ in q Papa interuenerat, & saltẽ qñ nõ emanarũt lr̃æ mo-
* tu ꝓprio, * oẽs vr̃ cõcordare q; tũc lr̃æ nõ ꝓbẽt narrationẽ facti alieni quis Papa in eo facto suã fundet intẽtionẽ, vt tenẽt cõiter doc. q̃s suprà retulit: & Lapus de Castil. sua allegatione
6 122. quę incipit, cle. si summus, &c. ¶ † Præterea id q; hr̃ in d.cl. 1. de ꝓba. dum ibi dr̃ q; literæ ꝓbãt plenè ea quæ narratiuè in eis cõtinentur circa factũ de præterito, ꝓcedit in literis Papa q superiorẽ nullum recognoscit & nõ hẽt locũ in lr̃is inferiorũ,
c ᶜ in qb. tractat de nõ leui pjudicio alteri⁹. c. cũ à nobis, de test. c. qm cõtra de ꝓba. no. doc. in c. post cessionẽ, de ꝓb. & in d. cle.
7 1. cũ si. ¶ Deniq; pñsupponit,† q; erat vnus de filijs dicti Comitis Stephani eo tpe pupill⁹, & illæ literæ non dicũt q; interuenerit authoritas tutoris: nec p verba dictarũ literarũ posito q; ꝓbarẽt, ibi nihil dr̃ ꝓbari q; interuenerit authoritas tutoris, q̃ est solẽnitas extrinseca, quæ nõ præsumit in actib. saltẽ extraiudicialib. l. quęcunq;. §. fi. ff. de publ. & plenè no. in l. sciẽdũ, cõcor. ff. de ver. ob. laborãt ẽt defectu dictæ literæ: quia in eis dr̃ q; pdicta ꝓcesserũt de cõsensu dicti Comitis, & nõ dicit omniũ filiorũ. nec exprimit q illi fuerint: nã tres erant filij: vñ illa verba nõ cõcludũt de oĩbus, sed pñt verificari in duob. l. inter illã. §. fi. ff. de ver. sig. ꝓbatio aũt dẽt de necessitate cõcludere & esse certa, alias nihil releuat, d.c. in præsentia. l. duo sunt Titi. ff. de testa. tute. l. Põponius scribit si frumentũ. §. fi. ff. de rei ven. vñ
8 in ꝓposito† dicit Pet. de Anch. & Io. de Imo. in c. quãto de his q̃ fiũt à prela. q; si in instr̃o dr̃ q; canonici talis ecclesiæ cõstituerũt talẽ Syndicũ, nõ ꝓbabit q; fuerit maior pars canonicorũ: qa potuerãt illa verba verificari in duob. vt dixi & ita ẽt cõsuluit Old. in cõsilio cẽtesimo inci. In executiõe &c. & est de mente Bar. in l. fi. C. de pręd. cu. li. 10. dũ dicit q; nõ sufficit q; in in-
* str̃o dicat q; cõuocatis & coadunatis decurionibus, nisi dicat q; interuenerint duæ partes. l. nominationũ. C. de decu. li. 10. posset ẽt dici dictas literas alia rõne nõ obstare: qa in eis dr̃ qd de cõsensu filiorũ comitis Stephani fuit ordinatũ q; assignaretur Fráciscæ tot redditus vel alia bona in territorio Fondaualatæ, q essent redditus ducatorum ducentorum, & non dicitur q; hoc fieri deberet de bonis spectãtib. iure dñij ad dictos filios dicti Comitis, & sic est incerta hac rõne, qa licèt dicatur q; illud fuit factũ de cõsensu dictorũ filiorũ, tñ possent dicta verba verificari ẽt si ordinatũ fuisset q; cõsignarẽt bona spectãtia iure dñij ad aliũ quàm ad dictos filios, & cõsensus eorũ filiorũ fuisset vtilis & expediens, vt si bona illa fuissent obligata dictis filijs vel quodcunq; ius in eis haberẽt, nam † p talẽ cõsensum pjudicasset sibi añ in illo iure pignoris vel simile. q; habuissent. l. si vt proponis. C. de ser. pig. dato ma. l. si pater. §. fi. ff. de manu. vindi. plenè nota. in l. si fundus. §. 1. ff. de pig. & sic vr̃ proculdubio concludendũ varijs ex causis non ꝓbare q; de bonis dictorum filiorũ dicti Comitis debeat fieri dicta assignatio. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Alieno. Falsum Bonifa. de Vitali. d.cle.1.col.3. Lapus alleg. 7. Gemi. ca. si Papa. in fi. de priuil. in 6. Aret. consil. 23. num. 9. consil. 163. colu. 2. Socin. consi. 266. col. 11. lib. 2. Cur. senior cõsi. 20. col. 4. consi. 49. col. 54. cum seq. Gemi. consi. 15. consil. 53. colu. fi. Deci. consilio 576. in fin. Ias. cõs. 65. col. 3. consilio 86. co. 4. libro 3. And. Tiraq. in consu. Picto. tit. retract. §. 1. glo. 14. nume. 40.

b ¶ Inserta. Hodie etiam ea inserta rarò præsumitur per no. sup. li. 5. consi. 24. nu. 13.

c ¶ Inferiorum. s. libro 6. consilio 34. nu. 4. fa. s. eo. consi. 11. numer. 14.

EPITOME.

¶ Statutum q; pater teneatur pro filio mercatore, intelligitur de contractu mercantiæ.

CONSILIVM CXIII.

VIsa conclusione firmata per præfatos excellentissimos dominos consultores Florentinos, qui subtiliter & copiosè comprobarunt patrem non teneri pro filio de gestis extra artem vel mercaturam quam exercebat

cebat sciente patre, non obstantibus statutis transmissis, in
eandem sñiam vt iuri & æquitati çsonam çcurro, ad quorum
1 çfirmationem †accedere vr̃: quia & si vbique çcludatur valere
statutum obligans patrem pro filio: tñ inquit Bald. in l. rece-
ptitia, in vlti. col. C. de çsti. pec. quod vniuersitas mercatorum
non posset statuere quod pater teneatur pro filio, nisi filius
mercator patri referat quæstum. l. p̃tor. §. 2. ff. de eden. quia ta-
le statutũ est çtra iusgentium: & collegium mercatorum non
põt statuere aliquid quod sit naturaliter iniustum. l. ambitio
sa. ff. de decre. ab ordi. faciend. & per notata in l. 1. C. q̃ sit long.
çsue. sed statutum ciuitatis bñ posset hoc indistinctè dispone-
re: ita ꝓcedat scd̃m eũ id quod notatur per gl. in rub. de decre-
tis decurio. & ꝓbat̃ in c. 2. de delictis puerorũ, in verbo, scd̃m
çsuetudinẽ, & ibi no. Pe. de Anch. hoc dico præcipuè pp statu
tum curiæ mercantiæ sub rubrica, de obligatione filij, & qua-
liter pr̃ pro debito teneatur: quia si tale statutum editum esset
à collegio mercatorũ nõ valeret, nisi scd̃m q̊d dicit Bald. qui-
2 nimò † tale statutũ ẽt vr̃ intelligendũ duntaxat in filio çtrahẽ
te vel se obligante pro his quæ pertinebãt ad artem seu merca
turam quàm exercebat patre sciente & nõ çtradicente patre:
quia statutum loquitur de filio, q çtraxerit debitum vel obli-
gationem inierit dum staret & esset in mercantia vel aliqua
arte, ex artibus ciuitatis Florentiæ sciente patre vel auo. nam
vult statutũ q, tũc liceat creditorib. in his q̃ in eo çtraxerũt re-
petere à patre &c. & sic perinde est acsi statutũ diceret, si filius
mercator vel artifex çtraxerit seu se obligauerit, pr̃ eius teneat̃
†1 &c. quo casu intelligit̃ † si filius çtraxerit ꝓ cã mercãtiæ, [a] vt
a decidunt Bal. & Sal. in l. fi. per illũ tex. C. ad Macedo. & per l.
3. §. eodẽ mõ. ff. nautæ caup. stab. & Bal. in d. l. 3. §. ex hoc edi-
cto. ff. nautæ caup. facit quod no. Bal. in d. l. receptitia, in vult.
col. dũ allegat dictũ. §. eodẽ mõ. ¶ Ad alia statuta ẽt vr̃ elegan
ter rñsum per dictos dños çsultores, nã statutũ cõis Florentiæ
sub rubrica, de obligatione filij f. & qualiter pr̃ pro filio tenea
tur &c. nõ obstat, imo facit pro dicto patre: quia duntaxat fa
cit mentionẽ de gestis in arte vel mercancia, tabula vel cãbio
nummorũ, in qua vel quo steterit sciente patre & nõ çtradi-
cẽte, & ꝓ illis obligatur pr̃ ex dispositione dicti statuti. ¶ Nõ
obstant ẽt statuta quæ loquuntur de cessantibus & fugitiuis,
in quibus ẽt est dispositũ, quod pr̃ teneatur pro talibus filijs
cessantibus & fugitiuis. s. ad debita çtracta p tales filios cessan
tes: quia ẽt dicta statuta loquuntur in filiofam. mercatore vel
artifice, vt patet in statuto posito sub prima rubrica, de pœna
cessantiũ & fugitiuorũ, vbi declaratur quis dicat̃ cessans fugi
tiuus, quod quidẽ statutũ incipit, quicunq; mereatur vel arti
fex &c. & sequens statutũ sub rubrica, de filijs & alijs descen-
dentibus &c. quod est positũ sub rubrica secunda: quia ẽt in-
telligit̃ de filio mercatore cessante, qui filius mercator çtraxit
& se obligauit, patet ibi dum dicit, & pr̃ & auus teneantur &
obligati sunt pro talibus filijs & nepotibus cessantibus & fu-
gitiuis, q tpe çtracti debiti aut cessationis nõ essent emãcipati
3 nã illæ dictiones, † pro talibus filijs cessantibus qui &c. faciũt
relationẽ p̃cedentiũ cũ oĩbus suis qualitatibus. l. à filio. §. testã
tor. & §. sequẽti. ff. de ali. & ciba. leg. & no. Bar. in l. si quis ser-
uũ. §. fi. ff. de le. 2. in versi. sed quæro testõr reliquit alicui partẽ
bonorũ &c. & Bar. in l. 1. in prin. ff. de receptato. & in l. 1. in fin.
ff. si familia fur. fecis. di. ergo intelligit̃ de filiofam. mercatore
vel artifice q çtraxisset &c. sed vbi in aliqua dispõne fit mẽtio
de filio mercatore vel artifice q çtraxit &c. intelligit̃, si çtraxit
in cãm & ꝓ cã illius mercaturę vel artis quã exercebat, vt di-
ctũ est suprà, ergo ita intelligit̃ in casu nr̃o. ¶ Acceditq a omnia
dicta statuta semper excipiũt casum, qñ denũciasset çsulibus
& rectoribus illius artis, quam exercebat filius q, nõ vult p ro
tali filio teneri: q̃ exceptio facta in statuto declarat, q, regula
posita in statuto disponẽte q, pr̃ teneat̃ ex çtractu & debito fi-
lij fa. mercatoris vel artificis intelligat̃ q ñ çtraxit ꝓ cã illius ar
tis vel mercaturę: qa aliàs nõ disposuisset statutũ q, denuncia
retur cõsulibus artis, sed q̊d in locis publicis fierent edictã vel
proclamata, iuxta. l. sed si pupillus. §. proscribere. ff. de instit.
iũctis no. per Bar. in l. nõ solũ. §. morte in 6. col. ff. de oper. no.
nun. & in l. qui. hoĩem. §. si Titiũ. ff. de sol. per Cy. & alios in l.
4 mãdatũ. C. mãda. & exceptio † posita in aliqua dispõne decla
rat & restringit regulã positã in eadẽ dispõne, in l. nã q̊d liqui
dæ. §. fi. ff. de penu. leg. scd̃m vnũ intellectũ, qui text. reputat̃
ad hoc singularis scd̃m Ioan. de Imol. in l. filio præterito, in 18.
cõ. ff. de iniusto test. & probatur ẽt in l. si ita legatum, in prin.
ff. de le. scd̃m vnum intellectum quem ibi ponit Io. de Imo. &
alij Mod. & no. Bal. in c. 1. in 10. col. de capitaneo qui curiã ven
5 didit. ¶ Ad illud autem † de quo quæritur, an vigore maximè
dicti statuti sub rubrica, de filijs & alijs descendentibus, iun-
cto statuto proximè p̃cedẽti, ibi, dũ dicit, seu qui declaratus
aut pronunciatus &c. pr̃ afficiatur pro his quæ dñr gestã filio
in arte vel mercatura, quam exercebat, si est pronunciatum
in çtumacia filij eũ esse cessantem & fugitiuum, quæ çtuma-
cia ex forma statuti facit eũ haberi ꝓ confesso. & in hoc dico
q, si tenemus opinionem illorũ qui çcludunt, quod dato q̊d
statutũ dicat quod pro filio çdemnato teneatur pr̃, tñ hoc de
bet intelligi si pr̃ fuit citatus, qñ filius in çtumaciam fuit cõ-
demnatus: vel debet intelligi qñ filius aliter quàm per çtuma
ciam fuit çdemnatus, vt çcludit Bald. in l. 1. §. si procurator, in
vlt. col. ff. si quis ius dicenti non obtẽpe. per illũ tex. & per l. si
per lusorio. §. fin. ff. de appe. cũ alijs ibi allegatis per eũ, & dicit
ita fuisse consultum, & q, ita tenuit Iac. But. Pau. de Liaza. &
Ray. de Forli. & hanc partẽ ẽt sequitur Io. de Imo. in l. cùm fi-
lius, in prin. ff. de ver. ob. & per no: per gl. scd̃m eũ singularẽ i
§. fi. insti. de noxa. & ita tenebat Dy. vt refert Bar. in d. l. cum fi
lius per. l. 1. ff. qñ ex facto tuto. & ita ẽt vr̃ tenere Bal. in l. si fi-
lius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. vbi facit differentiam in
ter fideiussorem iudicatũ solui, qui spontè intercedit, & istũ
patrem, qui inuitus à statuto coarctatur & obligatur, facit. l.
si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. & l. fi. ff. rem pup.
saluam fore, per quod datur rñsio ad fundamẽtum tenentiũ
çtrariũ: ita ẽt tenet expressè Bal. in l. qui repudiantis. §. fi. ff.
de inoff. testa. per illũ tex. facit quod no. Bar. in l. si finita. §. ele
ganter, ad fi. ff. de dam. infec. & in l. pe. C. qui bo. céd. possunt
est verum, quod nonnulli tenuerũt çtrariũ: iõ ad tollendum
hanc dubitationem vr̃ q, bene seruiant verba statuti sub rubri
ca de modo & ordine procedendi, vbi statutum requirit cita-
ri illum qui dr̃ cessare, & postea dicit q, statuta de cessantibus
loquentia, vendicant sibi locum etiã çtra quoscunq;, qui af-
ficiuntur ex tali cessatione & fuga ex forma statutorum, &
per çñs comprehendat patrem, qui afficitur ex tali cessatione
& fuga: ergo cum statuta loquentia de cessantibus requirãt
citari ipsum cõtra quem proceditur vt cessantem, debent etiã
militare in patre, quatenus adaptari potest, & per consequens
quod pater debeat citari, facit. l. 1. §. lex falcidia, cum ibi nota-
tis per Bar. ff. ad l. Fal. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Mercantiæ. Ange. consi. 356. in prin. Bal. consi. 277. Ias. l. age.
C. de transac. consi. 103. lib. 1. Aymo. consi. 3. nu. 15. dixi in con
su. Paris. §. 113. adde. s̃. libro 2. consilio 208. num. 11. Feli. c. cum
ordinem de rescri. Deci. c. 1. colu. 17. de probatio.

EPITOME.

¶ Tenet q, valet testamentum manu scriptum patris inter li-
beros, etiam si per solam comparationem literarum probe
tur esse scripta manu patris.

CONSILIVM CXIIII.

VIS A scriptura testamẽti vt dr̃ manu ꝓpria Atha
nasij, dubiũ facit principaliter difficultas ꝓba-
tionis, q, d. scriptura sit de manu dicti Athana-
1 sij: † qa si nõ sit scripta vel subscripta manu pr̃is,
ẽt inter filios, nõ valeret talis vltima volũtas si-
ne testibus, per id q̊d hr̃ in authen. quod sine. C. de testã. & vr̃
q̊d requiratur probari per duos testes vel per çfessionem par-
tium, vt no. gl. in aut. de testa. imperfẽ. §. 1. in verbo diuisionẽ.
& ibi no. Iac. de Bel. & Ang. & l. fi. cũ gl. in verbo, indicij. C. fa.
2 erc. & vbi oportet ꝓbari scripturã, † aliquã fuisse scriptam ma-
nu. alicuius. oportet q̊d illi testes deponãt se fuisse p̃sentes, qñ
ille dictã scripturã scripsit, nec videret̃ sufficere si nõ fuissent
p̃sentes seu nõ vidissent eũ scribere dictã scripturã, licèt depo
nerẽt se vidisse eũ al's scripturas scribere & literas suas cogno-
scere, adeò q̊d exinde iudicãt scripturã de qua ageretur fuisse
manu eius scriptã, vt probat̃ in §. si quis igit̃, in auth. de instr.
cau. & fide. & ibi no. & no. gl. magna in aut. & si çtract⁹ & ibi
doc. C. de fide instr. & Bar. in l. nuda. ratio. ff. de don. & in l. ad
monendi

monẽdi.circa.6.col.ff.de iureiur.& in l.ſcripturas.C.qui po-
tio.in pig.hab.& Bal.in auth.ſed nouo.C.ſi cer.pe.& Ant.de
Bu.in c.2.circa tertiá vel quartá colu.de fid.inſtr.accedit id q̃
ño.Sal.in l.hac cõſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi
voluit q̃ ſi pr̃ ſcripſit ſuũ teſtm̃ manu propria,in quo ſuos fi-
lios inſtituit hæredes,& legata reliquit,& teſtm̃ in capſam re-
poſuit,& nõ fecit illud legi,quod tale teſtm̃ dicat imperfectũ
nedum rõne ſolennitatis,ſed ẽt rõne volũtatis imperfectę:&
ꝓpterea ſcd̃m eũ nõ valebit ẽt inter liberos,per notata per gl.
in l.fi.in verbo,completum.C.fa.erci.& l.ſi is qui.ff.de teſta.
iuncta l.hac conſultiſsima.C.qui teſta.fa.poſ.ibi dũ lr̃a dicit,
elogiũ ipſe ſuũ ꝓfiteatur agnoſcere.¶ Tñ præmiſsis nõ obſtã
tibus in caſu de quo quæritur puto ↄtrariũ eſſe de iure verum:
3 †nã aut ↄſtabit illã eſſe ſcripturã manu patris:& tũc quò ad li-
beros inſtitutos cũ ↄtineat tp̃s & alia de quibus in text.dictæ
auth.q̊d ſine,nemo negare põt q̊d valeat ẽt ſine alia ſubcripti
one,vt ibi hr̃,& in corpore vnde illa ſumitur.Aut negatur il-
lã ſcripturã fuiſſe ſcriptã manu propria teſtatoris:& tunc fa-
teor q̃ ſi probaretur per duos teſtes,q̃ vidiſſent teſtõrem illã
ſcribere,ſufficeret per no.per gl.& doc.in d.auth.de teſta.im
perfe.& per Bal.& alios in d.auth.q̊d ſine ſed vbi nulli inter-
fuiſſent teſtes,ſed ſolũ poſſet probari ꝑ legitimã ↄparationem
ſcripturarũ,nõ negatur in dictis locis,q̃ hoc fieri non poſſet,
imò potius ↄtrariũ eſt de mẽte gl.in d.aut.de teſta.imperfe.&
prin.in verbo,vnius,inquantùm gl.voluit q̃ qñ in teſtõ ſcri-
pto manu patris relinquit ẽt extraneo aliquid iure legati,re
quirantur duo teſtes,& q̃ in fine ſit ſcripta hæc cl'a.ſ.q̃ dixi,vo
lo ſeruari,tamen quò ad filios ſufficit ſola ſcriptura ſine teſti-
4 bus.¶ Præterea hoc †ꝓbat,ꝓbatio q̃ fit per cõparationem re-
a gulr̃ dr̃ plena[a] probatio,& ſic æquipollet probatiõi duorũ te-
ſtium.l.ↄparationes.C.de fid.inſtr.& quod ibi no.glo.fi.q̃ lex
ſolũ reperit immutata & correcta in ſcriptura apodiſſæ,quæ
dat a parte parti,vt in d.§.ſi quis igit,ergo in cæteris firmum
ſtare debet ius antiquũ.l.p̃cipimus.C.de ap.l.ſancim⁹.C.de
teſta.ita dicit Bar.in d.l.nuda rõ,in vlti.col.vbi ↄcludit quod
p̃terquam quò ad fidẽ apodiſſæ,q̃ datur à parte parti,ſola com
paratio probat perinde ac ſi ↄfeſſatũ eſſet per partẽ ſcripturam
eſſe manu illius ſcriptã,per d.l.ↄparationes,& aſsignat rõnẽ
differẽtiæ in apodiſſa ſeu apocha:qa cũ illa fiat vt det à parte
parti iuxta l.plures apochis.C.de fid.inſtr.imputari debet il-
li qui fecit ſibi fieri apochã,ſi nõ fecit eam ſibi fieri ſolẽniter,q̃
rõ ceſſat in libro rõnũ,& in ſimilibus ſcripturis,quas ſua vo-
lũtate ↄponit,nõ aũt fiũt vt à parte dent parti,& cũ Bart.in d.
l.nuda.trãſit formaliter Anto.de Bu.in c.2.de fid.inſtru.circa
quintã vel ſextã cõ.dũ tractat de fide libri rõnum,ita ẽt tenet
Bart.in d.l.admonẽdi.circa.6.col.in ver.circa ſcd̃m &c.& ita
tenent ibi ẽt Mod.vt Fulg.& Pau.de Caſt.& ita eſt ẽt de men-
te Bar.in auth.& ſi ↄtract⁹,poſt gl.ibi in verbo,ſoli,de fi.inſtr.
& ſequit Io.de Imo.in c.2.de fi.inſtr.dũ tractat de fide epiſto-
læ,& Sali.in d.l.ↄparationes,in fi.& ẽt Bald.in auth.ſed nouo
iure.C.ſi cer.pe.circa 2.vel 3.colu.& ibi dicit q̃ ita ſeruat con-
ſuetudo,quæ eſt optima legũ interpres.l.minimè,& l.ſi de in
terpretatione.ff.de legi.c.cũ dilectus,de ↄſue.ſi igit dicta ↄpa-
ratio probat ſicut ſi per cõfeſsionẽ partis apparet ſcripturam
eſſe manu illius ſcriptã,vt dicit Bar.ergo ſequit q̊d ſicut valet
inter liberos teſtm̃ ſcriptũ manu patris ſi ꝑ patrẽ ↄfitetur ſcrip-
turã eſſe manu patris,vt no.gl.& doct.in d.auth.de teſta.im-
perfe.in verbo,diuiſionẽ,ita dẽt valere ſi ꝓbatũ eſt ꝑ cõpara-
tionẽ,q̃ eſt ęquipollẽs ↄfeſsioni,vt dicit Bar.in d.l.nuda rõ,in
vl.col.& nõ refert q̃ ex æquipollẽtibus fiat.l.fi.§.fi.ff.mãda.l.
5 mulier,in prin.ff.ad Treb.Præterea †hoc etiam voluit Bar.ex
preſsè in l.ſi ita ſcripſero.ff.de ↄdi.& demõ.& in l.quem hr̃di.
ff.de reb.dub.vbi dixit,q̃ ſi teſtõr in teſtõ dixit:volo ſolui le-
gata q̃ ſcripta ſunt manu mea in ſchedula,quam demiſi apud
Guardianũ fratrũ Minorũ,ſufficit probare per legitimã cõpa
rationẽ vel per alia indicia,q̃ illa ſcriptura fuerit ſcripta ma-
nu teſtõris,vt ſic peti poſsint legata,q̃ in dicta ſchedula deſcri
pta ſunt,ꝑ illum tex.& ꝑ dictã.l.quem hr̃di,vñ Io.de Imo.in
d.l.ſi ita ſcripſero põderat illã doctrinã Bar.ibi per quã ſcd̃m
eum concluditur,q̃ ↄparatio in caſu illo & in alijs faciat ple-
nã probationẽ præterquam in apodiſſa,quę datur à parte par
ti,per dictam.l.comparationes,iuncto eo q̃ hr̃ in d.§.ſi quis
* igitur,& ita ẽt no.Io.de Imo.in l.illa inſtitutio.ff.de hær.in-
ſti.& in c.cũ tibi de teſt.& ſic patet hãc eſſe *cõem opin.à quã
in iudicando non eſſet recedendum,vt traditur in locis vul-
garibus.¶ Et per hæc patet quod non obſtant allegata primo
loco in cõtrariũ,dum dicebatur q̃ debet probari per duos te-
ſtes vel per ↄfeſsionem partis:quia vt dixi,hæc probatio ꝑ cõ-
paratiõnẽ ſcripturarũ idẽ operat ac ſi per ↄfeſsionẽ probatum
6 eſſet,vt ſuprà deduxi.† Et aduertatur circa modum probãdi
per ↄparationẽ:quia ad eam faciendã producatur vel aliã ſcri
ptura manu dicti Athanaſij,quæ ſit ſcripta manu triũ teſtium
quorũ ſaltẽ duo deponant ſe vidiſſe dictũ Athanaſiũ ſcribere
dictã ſcripturã,in quã ſubſcripti ſunt,vel ſi teſtes illi ſubſcri-
pti haberi non poſſent,debet probari q̃ illę ſubſcriptiones tri
um teſtiũ ſint de manu ipſorũ ꝓbando hoc ꝑ cõparationẽ a-
liarũ ſcripturarũ dictorũ teſtium,ita hr̃ in d.l.ↄparationes,aut
ad faciẽdã dictã ↄparationẽ producat aliqua ſcriptura actorũ
iudicialium ſcripta manu dicti Athanaſij,ſi vnquã deputat⁹
fuiſſet ad acta iudicij ↄficiẽda,iuxta.c.qm̃ ↄtra de ꝓb.vel alia
ſcriptura publica manu dicti Athanaſij ſi fuit notarius:ita hr̃
in d.l.comparationes,vel aliqua alia ſcriptura priuata manu
dicti Athanaſij,quam aduerſarius actoris cõfiteretur eſſe ma
nu dicti Athanaſij ſcd̃m Nic.de Matarellis,& Bal.in d.l.com-
parationes,facit id quod hr̃ in authẽ.ad hæc,de fid.inſtru.vel
aliqua ſcriptura manu dicti Athanaſij recondita in archiuo
7 publico,vt in auth.ad hęc.¶ Nõ ob.†id q̃ not.Sali.in d.§.ex
* imperfecto:qa *cõis ſnia eſt in ↄtrariũ:qm̃ quãtũ eſt reſpectu
liberorũ,ſatis eſt q̃ pr̃ in ſchedula ſcripſerit totã voluntatem
b ſuã:licet[b] eã nõ publicauerit:qa dr̃ ĩperfectio ſolẽnitatis:qa
nõ eſt publicatio facta,nõ aũt dr̃ imperfectio voluntatis.l.fi-
deicommiſſa.§ 1.cũ ibi no.ff.de leg.3.& in l.ex ea.ff.de teſt.&
* ita ↄcludit Bar.& *cõiter alij in l.is qui.ff.de teſta.vbi dicunt
q̃ extranei ex illa ſcriptura petere nõ poſſent,ſed ſolùm libe-
ri,& iſta ẽt probantur in d.auth.q̃ ſine,& vbi Bal.& no.Io.de
Imo.plenè in c.2.de teſta.& in c.cum eſſes in octaua.q.eo.tit.
nec ↄtrariũ dr̃ in d.l.hac ↄſultiſsima,& ſic nõ cõſtat q̃ vltra võ-
luerit teſtator diſponere præſumitur voluntas cõpleta,vt no-
tabiliter probatur in d.l.ſi is qui.Alia ẽt quæ ponunt in dicta
auth.q̊d ſine,vñr fuiſſe ſeruata:quia fuerunt expreſſa nõĩa li-
berorũ,& declaratũ quid & quantũ titulo inſtõnis relinque
bat cũ exp̃ſsione tp̃is,& per lr̃as ſeu ſigna nota & intelligibi-
lia,vt requirebatur,prout ibi hr̃,& in l.quoties,poſt principi-
um.ff.de hære.inſtit.cum ſuis concordantijs,& per hęc patet
8 ceſſare ea †quæ aliàs militabãt in caſu ↄtingenti ſuper quo cõ
c ſultus[c] fui in teſtõ ſcripto manu ꝓpria patris:ſed deficiebat
d ibi inſtitutio[d] hæredis,quæ eſt neceſſaria,ẽt qñ pater inter li-
beros quomodocunque teſtatur,vt no.Ioan.de Ra.Pe.Iac.de
Are.Cy.& Sal.in auth.nouiſsima.C.de inof.teſt.per id q̊d hr̃
in §.aliud quoq; capitulum,in auth.vt cũ de appel.cogno.&
* ita ſe habet *cõis opi.vt dicit Sali.in dicta auth.nouiſsima,in
prin.cõcurrebant ẽt ibi alia quæ quantũ ad caſum nr̃m nihil
habent obſtare,¶ Nec †p̃dictis obſtat ſi diceretur,q̃ text.in d.
9 auth.de teſta.imperfe.§.1.vñ ſumpta ẽ.d.aut.q̃ ſine.loquitur
ſolũ in parẽte teſtãte inter filios,& ſic fauore filiorũ vult vale-
re dictã ſcripturam,ſed in caſu nr̃o teſtõr cõdidit dictũ teſtm̃
inter filiũ & nepotes natos ex alio filio,qa r̃ndeo q̃ diſpoſitio
legis quæ eſt inducta ad fauorẽ filiorũ,habet locum ẽt in ne-
potibus,vt in auth.vt exactio,inſtan.dot.§.2.iũcto princ.& l.
filiũ habeo.ff.ad Maced.& plenè no.per Bart.in l.liberorũ.ff.
de ver.ſig.in ver.2.q̃ro qñ verbũ filij profertur à lege,& Bald.
poſt antiquos in l.Gallus.§.inſtituẽs.ff.de lib.& poſth.& dñs
Car.Flor.in c.2.de ver.ſig.& Ant.de But.in c.in quibuſdã,de
pęnis,& Pe.de Anch.in cle.1.de baptiſ.ſed diſpoſitio,d.§.1.in
auth.de teſta.imperfe.eſt ad fauorẽ filiorum:igitur debet ha-
bere locum ẽt in nepotibus,& propterea Guarnerius qui in-
ſcribi fecit dictã auth.q̊d ſine,quãuis nõ habuit p̃tãtem legis
condendæ,tñ iuſta interpretatione motus vſus eſt verbo,libe
rorum quorum appellatione ẽt nepotes ſine dubio ↄprehen-
dunt d.l.liberorum,& l.liberos.ff.de ſenator.Præterea etiã te
ſtõr Zãperegrenũ filiũ ſuũ ſibi hr̃dẽ vniuerſalẽ inſtituit,& ſic ſi
bi ſufficeret,quãuis ẽt q̊dã legata relicta filijs dicti Zampere-
10 grini nõ ſubſiſterẽt.¶ Circa †vltimũ dubiũ quęrit,an afferre
poſsit p̃iudiciũ dictis Lucæ & Auguſtino nepotibus teſtõris
q̃ factæ fuerũt diuiſiões inter ipſos deſcendẽtes teſtõris cõtra
dictã vltimam voluntatem teſtõris præſuppoſitã ignorantia
dicti teſtamẽti?Et breuiter ↄcludendũ eſt q̃ nõ:quia nulla cõ
uentio facta circa ea quæ depẽdent à teſtõ vel vltima volun-
tate

tate valet, niſi cognitis verbis ipſius vltimæ voluntatis. l. de
his. l. non eſt ferendum. ff. de tranſact. l. 1. ff. quemadmo. teſta.
aper. quę iura habent locum nedum in tranſactione, ſed etiã
in alijs ꝯuentionibus: quia eſt eadem ratio, vt not. per gl. Iaco.
Bar. & Ang. in l. de his, & Ang. in ꝯſi. 298. inci. teſtator quidam
nomine Ange. pro hoc facit: quia ad hoc vt quis videatur re-
nunciaſſe cum effectu hæreditati ſibi ex teſtamẽto delatæ, de
buit eſſe certificatus delatam ſibi eſſe hæreditatem ex teſta-
mẽto, aliàs nõ excluderetur. l. in repudianda, & l. ſi is ad quẽ
ff. de acqui. hære. & facit. l. genero. ff. de his qui no. infa. l. gene
rali. C. de tab. lib. 10. cum ſimi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Plena. Falſum eſt, vt melius tenet Alexand. s̃. lib. 3. conſilio
76. nu. 8.
b ¶ Licèt. Fateor dummodo appareat ſcriptura in forma com-
pleta: & conſtet eam eſſe ſcriptam manu patris plenè & ſic ali-
ter quam per nudam comparationem.
c ¶ Conſultus. s̃. lib. 3. conſi. 76.
d ¶ Inſtitutio. imò, vt dixi. s̃. lib. 5. conſi. 68. nu. 8.

SVMMARIVM.

2 *Confeßio parte abſente valet iure canonico, & in vim probationis. nume. 4.*
5 *Statutum de præſcriptione actionum viginti annis, non obſtante mala fide, valet, ſaltem ad auferendum beneficium ſtatuti executione inſtrumenti nu. 7. 8. & 9.*
10 *Ceßionarius non poteſt facere exequi inſtrumentum niſi citato debitore.*

CONSILIVM. CXV.

VIS A ſcriptura aſſerti depoſiti & ſtatutis ac alijs
de quib. in themate, mihi vr̃ ꝙ per dictos teſtes
ſit ꝓbata intentio dicti Quiriachi, & ſaltem per
Matthæũ de Lanfranca & Petrũ Amoroſum, nã
dictũs Matthęus (vt verbo ferť) creditur ꝙ inter
cætera teſtificatus ſit ꝙ ante & poſt quãdã ordinationẽ teſta-
menti factã per Ioannem Alberti de Montegrino, quæ fuit de
anno 1470. vel circa dictus Ioannes in abſentia dicti Quiri-
achi ſæpe & ſæpius tam in villa ſanctæ Mariæ Laureti, quam
in ciuitate Anconæ habẽdo ſermonẽ de dicto Quiriacho quẽ
dicebat interfuiſſe & mutuaſſe ipſi Ioãni pecunias, & ecõtrà
ipſum Ioãnẽ ipſi Quiriacho dediſſe pecunias & ſecũ ꝯtraxiſſe
dixit, ꝙ in veritate nihil habere debebat à dicto Quiriacho,
& dictũ Quiriachũ ipſi Ioãni in aliquo nõ teneri. Et ſimiliter
crediť ꝙ Petrus Amoroſus teſtificabať inter cætera quod ipſe
teſtis qui fuit diſcipulus dicti Ioãnis Alberti pluries audiuit
à duodecim annis proximis citra dictũ Ioannem Alberti tam
in dicta villa ſanctę Marię Laureti, quàm in ciuitate Anconæ
dicere ꝙ pluries ꝯtraxerat cũ d. Quiriacho, & plura ſecũ nego
tia geſſerat, & ẽt dicebat ꝙ in veritate nihil penitus habere de
bebat à dicto Quiriacho, & ꝙ dict⁹ Ioãnes nõ erat vllo modo
creditor dicti Quiriachi in aliquo. Cũ igiť in ſtatuto ſub rubri
ca, de exceptionibus, quę poſsint opponi ꝯtra publicũ inſtr̃m
prouideatur ꝙ ꝯtra executionẽ publici inſtrumenti poſsit op
poni exceptio ſolutionis vel ꝯpenſationis vel præſcriptionis,
1 & quædam aliæ, & appellatione † ſolutionis indeterminatè
prolatæ veniet quælibet ſatisfactio quocunq; mõ facta, per
q̃ tollatur obligatio. l. ſolutionis verum, cũ ibi no. per Bar. ff.
de ſol. & l. ſolutiõis verbo. ff. de ver. ſign. Et cũ dicti duo teſtes
in ſubſtantia nõ variẽt, nec appareat ex eorũ atteſtationibus
ꝙ loquãtur de diuerſo loco vel tpe, præſumũtur in dubio cõte
ſtes, vt ſignanter voluit Inn. in c. qualiter & qñ el 2. in 2. colu.
de accuſa. & Spec. in ti. de inquiſi. §. nũc tractemus, ver. ſuper
probatione aũt infamiæ, & Bald. in l. de quibus, in antep. col.
ff. de legi. & in l. 2. in vlti. col. C. de bo. poſ. ſcd̃m tab. & Ant. de
Bu. in c. cãm quę inter archiepiſcopum, in 13. col. de teſtib. &
Abbas in c. cũ Ioannes, de fide inſtr. & Pau. de Caſt. in conſil.
192. incip. Viſo proceſſu &c. in vlti. col. ergo apparet ꝓbatam
2 eſſe exceptionẽ ſolutionis. ¶ Nec obſtat ꝙ dicti † teſtes non
dicunt dictã ꝯfeſsionẽ & aſſertionẽ fuiſſe factã præſente par-
te. i. dicto Quiriacho: quia rñdeo, ꝙ vbi ſeruari debet ęquitas
iuris canonici, ꝯfeſsio facta parte abſente habet effectũ plenè
a probationis, vt ſingulariter dicit [a] Ant. de But. d. Cardi. Florẽ.
& Io. de Imo. in c. ſi cautio, de fide inſtru. per id q̊d not. 1. q̃o. 8.
in c. quoties cordis oculus, & idem no. Bal. in l. generaliter, in
10. q. C. de non nu. pecun. & Dominicus de ſancto Gemi. 3. q.
9. in §. de his, & tantò magis hoc procedit ſi teſtes deponunt
3 ꝙ ille Ioannes vſus eſt illo verbo, in veritate &c. † quia vt ſin-
gulariter dixit Bal. in rubri. C. res inter alios acta. in vlti. col.
qñ quis dicit, in veritate confiteor &c. vr̃ iurare id eſt in verbo
b veritatis à Deo: & tunc [b] † non eſt neceſſaria præſentia partis,
†1 allegat nota. in c. quoties cordis. ¶ Fortificantur prædicta per
4 ea † quæ no. Bal. in d. l. generaliter, in 12. quæſt. C. de non nu.
pecu. vbi pro ꝯcordia gloſſarum quæ variarunt in illo articu-
lo. ſ. an ꝯfeſsio ad liberandum valeat abſente parte, iuxta not.
in l. non ſolum. §. ſi liberationis verba. ff. de liber. legat. & in l.
idem in duabus. ff. de pac. concludit poſt Nicolaum de Mata
rellis, ꝙ aũt quæris vtrum valeat in vim pacti liberatorum: &
dicendum eſt ꝙ non. l. nec ignorans. C. de don. aut vtrum va-
c leat & in vim meræ probationis: [c] & dicit quod * communis
* opi. eſt ꝙ ſic, allegat. §. & licèt, in auth. de teſtibus. Et ipſemet
Bal. in c. fi. in 7. colu. de confeſ. etiam alio modo cõcordat di-
ctas gl. & dicit ꝙ aut dicta ꝯfeſsio emanat per modum cõuen
tionis ſeu promiſsionis: & tunc requiritur præſentia partis,
vt not. in d. l. idem in duobus, aut emanat per modum ſimpli
cis enunciationis veri, & tunc non requiritur: & ita procedat
id quod not. glo. in d. §. ſi liberationis verba, & ita etiam dicit
Bal. in l. 1. ff. de interroga. ac. p dictum. §. licet, & plures etiam
in l. poſtquam liti. C. de pac. & in c. veniens, de renun: & in c.
cum pridem, de pac. & in d. l. idem in duobus, cum ſim. repre
hendunt opinionem gl. in d. l. in duobus, ſed poſito ꝙ illa gl.
d eſſet vera: [d] tamen non obſtat caſui noſtro, vt patet ex iam di-
ctis: puto igitur ſatisfactum fuiſſe de dicto aſſerto depoſito
dicto Ioanni, & profectò vltra iuris diſpoſitionem fundatam
in depoſitionibus dictorum teſtium concurrit magna æqui
tas & veriſimilitudo ꝙ tanto tempore nõ ceſſaſſet dictus cre-
ditor in petitione dicti debiti: cum vterque, ſ. tam creditor
quàm debitor diu fuerint in eadem ciuitate poſt dictum de-
poſitum, & tantòmagis quia (verbo fertur) quod per teſtes
probari poterit exortam fuiſſe poſt dictum depoſitum inter
dictos Ioannem & Quiriachum certam ꝯtrouerſiam occaſio-
ne cuiuſdam vineæ, ita ꝙ veriſimile eſt, ꝙ non diſtuliſſet ſal-
tem tanto tpe dictus creditor ſuas pecunias exigere à debito-
re, cum quo eſſet in cõtrouerſia, & docet experientia, quæ eſt
efficax rerũ magiſtra. ca. quam ſit, de elec. in 6. & ita videmus
à communiter accidentibus, quod argumentum procedit, vt
not. in l. neque natales. C. de probatio. ¶ Accedit ẽt ad exclu-
ſionem executionis dicti inſtrumenti depoſiti exceptio præ-
ſcriptionis. 20. anno. ex forma dicti ſtatuti ſub rubrica, de ex-
ception. quæ poſſunt opponi. iuncto ſtatuto ſub rubrica, de
præſcriptione actionum, quo cauetur ꝙ inſtrumenti, iura &
actiones præſcribantur ſpatio. 20. annorum ꝯtinuorũ, & non
diſtinguit, an bona fide, an mala fide: & ſic intellexit indiſtin
ctè, nam ſi voluiſſet ſolum intelligere de eo qui eſſet in bona
fide, id exp̃ſiſſet prout exp̃ſsit in alio proximo p̃cedẽti ſtatu-
to ſub rubrica, de p̃ſcriptione decẽ annorũ, vbi cauetur quod
quicũq; poſſederit titulo donatiõis vľ emptiõis vľ alio iuſto
titulo ad p̃ſcribẽdũ vľ vſucapiẽdũ publicè & palã, & bona fi-
de aliq̃ rẽ immobilẽ ſine cõtradictione ſpatio decẽ annorum,
non poſsit inquietari, hæc rõ probať in ca. inter corporalia, de
trãsla. p̃la. ibi, dũ tex. dicit, vñ ſi circa trãslationẽ idẽ fieri vo-
luiſſet, q̊d de ceſsiõe dixerat, & de trãslatiõe poterat exp̃ſiſſe
ergo cũ ſtatutũ ſub rubrica, de exceptionibus q̃ pñt opponi,
permittat ad impediendã executionẽ inſtrumenti poſſe op-
poni exceptionẽ p̃ſcriptionis, intelligitur de p̃ſcriptione ſta-
tutaria: quia vnũ ſtatutũ ſemp intelligitur ſcd̃m aliud ſtatu-
tum, & vnũ trahitur ad aliud. l. ſed & poſteriores. ff. de leg. l. 1.
5 C. de inoff. dona. ¶ Et bene probatur per ea † quæ no. Io. And.
in c. fi. de ꝯſue. in vlt. col. vbi dixit ꝙ qñ tractatur de extẽſiõe
faciẽda de vno caſu ad aliũ ex idẽnitate vel ſimilitudine ratio
nis, iuxta. l. nõ poſſunt. & l. de quib⁹, cũ ibi no. ff. de le. & in l.
1. C. quæ ſit long. cõſue. & dubitetur vtrum recurrendũ ſit ad
†2 ſimile legis an ad ſimile ꝯſuetudinis, † debet ꝯſiderari an ca-
ſus occurrẽs ſit de materia cõſuetudinis, & recurreť ad ſimile
conſuetudinis: aut eſt de materia iuris cõis, & recurretur ad
ſimile legis. ar. l. ſed cũ patrono. ff. de bon. poſ. ti. g̃nali, ita etiã
concludit Bald. in l. de quibus, in 29. col. præallegata. allegat

in ar. l.

in ar.l.certa forma.C.de iur.fis.li.10.& ita ẽt tenet Io.de I mol. in l.si verò.§.de viro.in pen.col.ff.sol.mat.ita ergo in proposito cum tractemus de materia statuti.i.de executione instrumenti concessa à statuto non aũt à iure cõi: quia de iure cõi in strã non habent executionem paratam.l.minor vigintiquinque annis cui fideicommissum.ff.de mino.l.1.C.de execu.rei iud.& ibi Bal.ideo circa casum dictæ executionis instrumenti & interpretationem dicti statuti loquẽtis de exceptione præscriptionis, quæ potest opponi ad impediendam dictam executionem statuti, debet recurri ad alia statuta eiusdem ciuita-
6 tis loquentia de præscriptione. ¶ Pro hoc † etiam facit: quia alio statuto cautum est q̃, oĩa statuta ciuitatis Anconæ intelligantur prout verba iacent, & non recipiant aliquam interpretationem seu intellectum exteriorem, sed purè & simpliciter prout verba eorum sonant, & q̃, à verbis prout iacent, minime recedatur, saluo semper q̃, posit procedi de similibus ad similia, prout in alio statuto cautum est: ergo cum dictum statutũ sub rubrica de præscriptione actionum, loquatur generaliter & simpliciter de præscriptione.10.annorum continuorum, & non distinguat inter bonam fidem & malam, non debemus nos distinguere & à verbis recedere, & sic voluit dictum statutum traducere ad tempus.20.annorum præscriptionem actionum, quæ de iure saltem ciuili exigebat negligentiam creditoris per tp̃s annorum triginta, non facta distinctione an debitor haberet scientiam debiti vel non.iuxta.l.sicut.& l.omnes. & l.cum notissimi.C.de præscri.30.anno.¶ Imo pleriq; tenue
7 runt q̃, de iure canonico hoc non esset immutatum in præscriptione actionum.[e] licet aliud esset in præsumptione rerũ corporalium, in quibus solum sitius ciuile immutatum per ius canonicum disponens q̃, possessor malæ fidei nullo tpe præscribat, iuxta.c.fi.de præscr.& in regula possessor.lib.6.ita concludit per plura Bar.in l.fi.ff.quemad.ser.amit.& in l.sequitur.§.si viam.ff.de vsucap.& in d.l.sicut.& in l.hæc autem iura.ff.de serui.verb.& prædi.& in l.ait prætor.§.planè.ff.quib.ex caus.maio.& Inn.in c.cura.circa.fi.de iurepatr.& in c.quia pleriq; de immu.eccl.& Host.in summa.de præscr.re.immo.§.quę res præscribi possunt, iuxta prin.vbi inquit q̃, non peccat ille qui creditori non soluit, dummodo id non faciat inuito creditore nam potuit esse paratus debitor soluere ad omnem requisitionem creditoris prout continetur in scriptura huius asserti depositi promisit restituere ad omnem petitionem creditoris, & ita etiam tenuerunt pleriq; alij quos refert Ant.de But.in d.c.cura.& huic opinioni videntur adhesisse statuentes in statuto sub rubrica, de præscriptione actionum, dum simpliciter disposuerunt præscribi actionibus spatio.20.annorum cõtinuorum, & cum generaliter & indistinctè hoc statuerunt, dẽt indistinctè intelligi.l.de pretio.ff.de publici.l.1.§.generaliter.ff.de leg.pręstã.& in hac præscriptione non distinxerunt statuentes, p̃ut fecerunt in præscriptione rerum corporalium, vbi fit differentia inter bonam fidem & malam, & non põt dici q̃, in præscriptione actionum recurratur de similib.ad similia, & sic ad statutum loquens de præscriptione decem anno.super reb.corporalibus vigore alterius statuti prouidentis q̃, vbi per statuta aliquis casus non esset determinatus, vt quia statutum nõ loqueretur generaliter vel expresse, recurratur de similibus ad similia: q̃a dico q̃, iste casus erat prouisus & determinatus sub generali dispositione statuti loquentis de pręscriptionibus actionum, & q̃, per verba illius statuti dicatur esse generaliter p̃uisum, adeo q̃, comprehendatur vnaquæq; species, probatur in d.l.1.in prin.iuncto versi.generaliter.ff.de leg.præstan.& l.metum.§.adnimaduertẽdum.in verbo, generaliter.ff.q̃, met.cau.nam edictum prætoris prouidebat q̃, rupto testõ per bonorum possessionem contra tabulas legata relicta parentib.ac liberis testõris conseruarentur: & tñ iurisconsultus inquit, q̃, talis prouisio d̃r g̃nalis quo ad parentes & liberos: ita d̃r in d.l.1.de leg.præst.& simile d̃r in d.§.aĩaduertendum, iuncta l.1.eo.tit.ita ergo in proposito nr̃o rubrum & nigrum laquens absolutè de præscriptione actionum d̃r g̃naliter disponere de qualibet præscriptione, i.siue debitor scientiam debiti haberet, si-
8 ue non.¶ Etsi † diceretur q̃, intelligendo statutum sub rubrica de præscriptione actionum, prouidere etiam in præscriptione decurrente debitore sciente, non dẽret valere tanquam nutriens peccatum inspecta dispõne iuris canonici posita in d.c.fi.de præscrip.& in dicta regula possessor, vt videt̃ concludere Bar.in l.oẽs populi.in 3.q.principali.ff.de iusti.& iur.& Ioan.And.in c.2.de exce.in 6.in nouella.& Ant.de Butr.in c.fin.de præscr.cum nonnullis suis concordantijs.tñ ideo q̃, statuentes non possent hoc facere, quò ad auferendũ bñficiũ iuris cõis alteri: tñ ad auferendũ bñficium indultũ ab ipsis statuentib.concedentib.paratam executionẽ instr̃i dẽt põsse fieri. hoc p̃bat: q̃a similiter videmus q̃, statutũ laicorũ quis non valeat quantum ad hoc vt auferri posit beneficium iuris cõis clerici, vt in auth.cassa, cũ ibi no.C.de sacros.eccl.& in c.nouerint, de sent.exc.tñ bñ valet, quatenus auferret clericis bñficium statutorũ, vt p̃batur notabiliter in l.si quis curialis, & ibi hoc no.Bal.C.de epis.& cle.& est de mente doc.in d.auth.cassa. ¶ Bene facit q̃, no.Bal.in l.de quib.ff.de legi.in 13.col.in ver.6.quæritur an clerici &c.vbi dixit q̃, si consuetudo laicorum hẽt, q̃, instr̃a habeant executionem paratam solum vsq; ad 10.annos, non põterit ecclesia post 10.annos petere executionem dicti instr̃i: q̃a illi iuri speciali inducto à consuetudine est præscriptum: & iõ oportebit agere via ordinaria iuris cõis.argu.l.eius militis.§.militia missus.ff.de mili.testa.adducit etiam: q̃a nemõ põt vti beneficio meo, nisi quatenus ego volo, sed vtatur iure cõi cessante consuetudine.allegat.l.sed & milites, in prin.ff.de excu.tuto.& ita etiam no.Bal.in l.omni nouatione.C.de sacros.eccle.& in l.& in legatis.C.ad l.fal.& in l.1.ad fin.C.de contrah.emp.& in l.fi.§.si vero postquam.C.de iure delib.ita in proposito statuentes voluerunt q̃, posit creditor habere executionẽ instrumenti, nisi obstet exceptio præscriptionis, & intelligitur de præscriptione statutaria, quæ quidem hẽt locum indistinctè.i.decursa debitore sciente vel ignorante, vt suprà deductum est, & propterea non põt dictus assertus hæres creditoris consequi executionem instr̃i beneficio statuti stante dicta pręscriptione statuti, q̃, quantum ad auferendum dictum beneficium statuti potuit hoc disponere, dato q̃, scd̃um opinionem quorundam non valeret tale statutum quò ad auferendum al-
9 teri beneficium iuris communis.¶ Præterea † Bar.in d.§.si vero.& in d.l.fin.ff.quemadmo.ser.amit.& Inno.& Hosti.in locis.s.allegatis.cum suis concordantijs supra deductis.& etiam Bal.in l.oẽs populi.in 7.co.volunt q̃, imò tale statutum valeat etiam quando per id auferretur beneficium iuris communis: tñ in illo non facio pro nunc potissimum fundamentum, attẽto q̃, alij pleriq; contradicunt, & in præsentiarum satis est q̃d statutum posit habere vires, quantum ad repellendum agentem à beneficio dicti statuti in termino circa dictam executionem instrumenti, quam non habent instrumẽta de iure com-
10 muni, vt s.dixi. ¶ Postremo † non omitto q̃, antequam d.Minos agens tanquam hæres dicti Ioannis probauerit se hr̃dem dicti Ioannis, & sic probauerit se representare personam creditoris, non debet dictus Quiriachus stare detentus, iuxta dispositionem statuti sub rubrica de exceptionibus, quæ possunt opponi contra publicum instrumentum, & alterius præcedẽtis statuti sub rubrica, de executione publici instr̃i: q̃a illa statuta præsupponunt ad instantiam creditoris esse p̃cedendum ad contenta in dictis statutis: quia de creditore fit mentio in dictis statutis.vnde cum iste Minos non sit nominatus in instr̃o depositi, & non constet adhuc ipsum esse hæredem dicti magistri Ioannis deponentis cessat interim priuilegium executionis, sicut dicimus q̃, q̃n statutum disponit q̃, ad petitionem creditoris capi posit debitor sine citatione: tñ non poterit sine citatione debitor ad instantiam cesionarij:[f] quia oportebit prius citato debitore liquidari q̃, iste sit cesionarius. ita determinat Bal.in l.per diuersas.in 10.q.C.manda.per Inn.in c.quia.ff.de iud i.& no.Ang.in l.3.in vlti.col.C.de pigno.pro hoc quia instr̃m quò ad personam dicti asserentis se hæredem creditoris non est liquidum, & statutum tribuens priuilegiũ instr̃o circa executionem intelligitur de liquido tantum l.fin.C.de compensatio.nota.Bar.in l.proinde.§.notandum.ff.ad l Aquil.& in l.1.in prin.per ibi notata per gl.ff.de ede.& in l.2.per illum tex.C.de sen.quæ sine certa.quanti.& Bal.in l.cum testõ.C.de testa.manu.& in l.2.& in l.ẽt.C.de execu.rei iud.& in l.apertissimi.in fi.C.de iud.cum si.Laus Deo.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dicit.Sed iure non probatur nec est verum, nec obseruatur etiam in foro ecclesiastico.

L ¶ Tunc

b ¶ Tunc. Nec hoc verum est, nec practicatur, licet idem velit Alex. s. eo. consi. 85. nu. 5.
c ¶ Probationis. s. lib. 6. consi. 245. nu. 5. vbi dixi.
d ¶ Vera. Prout vera est, vt dictum est. s. lib. 4. consi. 131. num. 7.
e ¶ Actionij. s. lib. 4. consi. 99.
f ¶ Cessionarij. s. lib. 4. consi. 96. nu. 7.

CONSILIVM CXVI.

¶ An bona acquisita per episcopum præsumantur acquisita de bonis ecclesiæ.

VIso chyrographo in quo cōtinetur depositum factū per q. dñm Lud. epm Modoensem. & alijs quæ in facto narrantur vr prima consideratione
1 dicendū, successorē in dicto epatu posse † dictas pecunias repetere. tanq̄ præsumant̄ acquisitæ p dictum quondam dñm Lud. ex bonis ipsius eccl'æ epalis, saltē cum d. Lud. tpe quo fuit ad epatum pmotus nihil hr̄et in bonis pprijs, sed esset pfessus in ordine Prædicatorū de obseruantia, vt hr̄ in c. 1. & in c. vt vnusquisq;. & ibi plenē no. doc. de pec. cle. c. 1. de test. 12. q. 5. nulli. & ibi notat̄. & no. Spe. in tit. de statu mo. in ver. 8. & no. doc. in aut. licentiam. C. de episc. & cle. & constat q̄ non pōt prælatus ti. lucratiuo disponere de bonis acquisitis ex redditibus eccl'æ. c. cum in officijs. c. ad hæc. c. qa nos. & c. relatum, el 2. de test. & in d. authē. licentiam, & plene no. in c. præsenti. de offi. or. lib. 6. & in c. fi. de pec. cle. & ibi no. doc. ¶ Tn̄ his non obstantib. puto in casu de quo quæritur, contrarium esse de iure verius, nam præsupponitur in facto q̄ epatus prædictus pro tpe quo illi præfuit præfatus Ludo. habebat redditus adeo exiles & tenues q̄ vix sufficiebant prouictu dicti episcopi necessitatib. epatus, & tenuiores ēt effecti erāt redditus pp bella quæ dictis locis & circumstantibus Teucri inferebant, & præfatus Ludouicus dicto tpe stetit semper absens ab episcopatu, q̄ factum est, vt maior substitueretur impensa, & debiliores essent redditus. ¶ Præsupponitur ēt q̄ dictus eps reputatus erat religiosus bonæ conscientiæ & valde cognitus maximè à nobilib. Venetis, quos sæpe audiebat in confessionibus Venetijs, vbi moratus est ēt post adeptum epatum. & propterea ei à nobilibus largiebantur plures pecuniæ. præsupponitur ēt q̄ verisimiliter lucratus est plures pecunias post adeptum epatum dum reputatus esset suffraganeus in ciuitate
2 Triuisij. ¶ † Istis sic præsuppositis casus nr̄ deciditur ex his quæ traduntur per Io. And. & expressius per Pet. de Anch. & Ioā. de Imo. in c. 1. de pecu. cle. nam quærit ibi Io. And. si quis est vicarius in ecclesia an præsumatur illud q̄ hēt acquisiuisse de bonis ecclesiæ? & distinguit: aut est vicarius tpalis qui fortè hēt certam portionem pro seruitio q̄ præstat: & tunc non præsumitur acquisitum de bonis ecclesiæ: quia non dr̄ hr̄e administrationem ecclesiæ. c. constitutus. de filijs presby. c. primo. ad fi. de priu. lib. 6. Si autem esset perpetuus vicarius, tunc dicit q̄ ex qualitate vicariæ, & quantitate patrimonij, seu ex his quæ ex psperа fortuna probatur eū acquisiuisse, bonus iudex iudicabit an præsumatur acquisitum de bonis ecclesiæ vel non: & in totum vel pro parte. arg. c. fi. de transa. & d. c. relatum. Subdit Pe. de Anch. & Io. de Imo. in d. c. 1. de pecu. cle. q̄ eadem rōne idem dicendum est nedum in vicario. sed etiam in rectore & plato. quid. n. scđm eos si aliquis est rector ecclesiæ, ex qua modicum vel nihil percipit, & hēt offm̄ lucrosum. vt quia forte est doctor deputatus ad legendum cū salario vel ēt ex industria aduocationis vel simili multa quærit: certè non præsumetur tunc q̄ quæsitum per eum sit de bonis ecclesiæ. Et hoc tanto magis procedit, q̄ successor in epatu non possidet, sed aduersarius, vt no. per gl. 12. q. 1. sint manifestè. & ea. causa. 5. q. in c. 1. Bn̄ facit id q̄ not. glo. in l. cum oportet. in prin. in verbo, ex cuius substantia in si. C. de bo. quæ libe. non dico q̄ ex hoc solo q̄ successor in epatu non possideat bona, quæ dicit fuisse acquisita de redditib. vel alijs bonis episcopatus incumbat sibi onus pbandi, q̄ sint ex bonis epatus: sed concurrentib. illis aalijs præsumptionibus de quibus s. vt ēt not. Arch. in d. ca. sint
3 manifestæ. ¶ † Bene faciunt not. per Inn. in c. cum in officijs, præallegato, vbi concludit q̄ iudex in istis hēt arbitrari ex coniecturis a inspecta qualitate & quantitate redditinum ecclesię, & inspecta qualitate industriæ seu artificij vel doctrinæ, ex quibus lucrari potuit, quantum præsumendum sit eum acquisiuisse ex bonis ecclesiæ, & quantum aliunde, per id q̄ hr̄. 12. q.
4 sacerdotes, in qua computatione dicit q̄d iudex prius dedu cet de redditib. & bonis ecclesiæ, q̄tum expendere oportuit p̄latum in victu & vestitu: quia qui alteri seruit, de altari viuere dēt. 12. q. 1. ex his. & c. eps. & ea. causa. q. 2. charitatem. & idem dicit in expensis factis in alimentis pauperum, vel in hospitalitatem vel in redēptionem captiuorum, aut alias pias causas. 12. q. 2. aurum. & c. gloria. & 43. dis. comessationes. & in c. 2. de sup. negl. præla. & c. ad hæc. de testa. & fatetur q̄ cessantib. istis coniecturis præsumeretur in dubio pro ecclesia pro qua iura præsumunt nisi scđm eum probetur clericum ante cleritatum quid habuisse vel aliunde interim sibi obuenisse, per id q̄ hr̄. in §. interdicimus. in auth. de ecclesia. ti. & ita etiam no. in effectu Bal. in præalleg. auth. licentiam. hoc idem vult Ant. de Bu. & Io. de Imo. in c. vt vnusquisq; de pecu. cle. vbi dicunt q̄ si rector ecclesiæ reperitur mutuasse pecuniam nomine proprio, an post eius mortem præsumetur quæsita de bonis ecclesiæ? & dicit q̄ sic; nisi probaretur q̄ talis erat psona quæ licite potuisset dictam pecuniam quærere, puta rōne aduocationis vel lecturæ vel similis exercitij: quia tunc præsumetur acquisita aliunde quam de bonis ecclesiæ, prout sonat actus gestus à prælato, qui pprio nomine dictam pecuniam tāquam suam mutuauit; & hoc reputat menti tenendum Io. de Imo. in d. c. vt vnusquisq;. ita fecit in pposito nostro dictus Ludouicus: quia dictas pecunias tanquam suas pprias deposuit apud dictum conuentum sancti Dominici affirmando illas non pertinere ad epatum, & eas ex sua industria acquisiuisse: & iō post mortem suam voluit illas pertinere ad dictum conuentum, prout pertinere debebant cum in dicto monasterio antea professionem fecisset, vt j. dicam. & istud est multum not. quia alij qui dicunt q̄ præsumitur q̄ fuerit acquisitum de bonis ecclesiæ, non loquunt̄ in casu prædicto, s. q̄n concurreret assertio ipsius epi dicentis acquisiuisse ex industria, saltem cōcurrente q̄ apparet ipsum fuisse personā quæ ex industria acquirere potuerit: & q̄ redditus ecclesiæ vix ad impensas opportunas sufficerent: & q̄ non longo tpe administrauerit bona episcopatus: nā dictus Ludo. solum per annos quatuor cum dimidio p̄fuit
4 dicto episcopatui. ¶ Et fortificantur † prædicta per id q̄ dicit Pe. de Anch. & Io. de Imo. in d. c. cum in officijs, vbi dicunt q̄d si rector ecclesiæ relinquat alicui illa bona de quibus est dubium an sint de bonis ecclesiæ, poterit ille cui relinquunt̄ occupare, ex quo sibi sunt relicta: quia non præsumitur q̄ clericus seu rector fuerit immemor salutis æternæ. l. fi. C. ad legem Iul. rep. & 1. q. 4. sancimus. Accedunt notata per dñm Abba. in d. c. vt vnusquisq;. & in rep. c. cum esses de testa. vbi voluit q̄d sicut q̄n apparet q̄ prælatus habebat pprium patrimonium, præsumitur pro possessore rei de qua dubitat̄ an fuerit de bonis eccl'æ. Ita ēt pari rōne, q̄n rector ecclesiæ erat talis industrię q̄ multa lucrabatur, & vtile esset q̄ ostendatur præfatum Ludouicum fecisse fieri inuentarium bonorum episcopatus: qa prælatus segregare dēt res suas à rebus ecclesiæ. 12. q. 1. manifesta. & ibi no. hæc enim est ratio pp quam satis quandoq; præsumeretur pro ecclesia contra prælatum, vt per Inn. in d. c. cum
5 in officijs. ¶ Et stante † ergo q̄ non ex bonis ecclesiæ præsumatur dictus Lud. acquisiuisse, sed industria personæ, vt ex prædictis patet, non est dubium q̄ de talibus bonis sic acquisitis potuit disponere, vt fecit. c. quia nos. & ibi plene no. & in c. relatum. el 2. versic. cæterum. de testa. & no. doctores maximè Bal. in d. auth. licentiam. & sequitur hoc Iac. But. & Bald. in l. 2. in fi. C. de epis. & cler. licet ipsemet Ia. Butr. aliter dixerit in dicta auth. licentiam. & male, vt ibi per Bal. nam dicebat Ia. Bu. contra tex. expressum in d. c. quia nos. & ideo doct. ibi & maximè Host. Ant. de But. & Pe. de Ancha. do. Card. Flor. & Io. de Imo. concludunt q̄ de eo q̄ quærunt clerici ratione officij vel seruitij seu promissis dicendis vel orationibus aut similib. possunt libere dispōnere, & non intelligatur acquisitum contemplatione ecclesiæ: sed intuitu personæ quicquid dixerit Ia. But. in d. auth. licentiam. ita ēt tenet Sali. in d. auth. licentiam. vbi di-
b xit q̄ licet Iac. Bu. ibi velit q̄ rector ecclesiæ debeat operari b ecclesiæ à qua alimenta recipit, ar. l. q̄ in vxorem. C. de neg. gest. & l. q̄ si nulla. ff. de religio. & sump. fu. & l. pe. ff. de oper. li. per hoc velit q̄ de quęsitis ex industria non possit disponere: tamē scđm eum non mouet̄ bona ratione: quia operari non dēt ecclesiæ, nisi circa diuinū offm̄ & cōseruationem suorum iuriium & bonorum. l. qui sub prætextu, C. de sacrosanct. eccles. & pp hoc alimenta percipit ab ecclesia, & non simpl'r vt alimenta, sed

sed vt fructus & redditus sibi concessos. Item nõ semper ex eo q, quis alimentatur tenetur operari, vt probatur in l. Seio. in princi. & in l. Mæuia. ff. de an. leg. & in l. Caio. §. Imperator, de alimen. leg. & l. illis libertis. ff. de condi. & demon. † & sic concludit q, de quæsitis ex opera sua posit disponere, & sequitur ét hoc Pe. de Anc. & Io. de Imo. in d. c. cum in officijs, post Ioan. And. & alios ibi, & licet aliqui dixerint, hoc non habere locũ in episcopo: qa scđum eos episcopus bona acquisita ex labore & industria sua non potest in alios cõferre, per id q, hr̃ in dicta auth. licentiam, tñ de iure canonico seruando in hac materia tenetur contrarium per id q, hr̃. 12. q. 5. in c. fixum. & ibi glos. & Arch. dicentes, q, illud q, hr̃ in d. auth. licentiam, non est seruandum in iure canonico. & ét tenet Sal. in præallegata auth. licentiam. posset ét quispiam dicere q, etiam posito q, dictæ pecuniæ præsumerentur acquisitæ ex redditib. ecclesiæ: tñ potuerit dictus Lud. de illis disponere illa donando alteri ecclesiæ, vt nonnulli tenuerunt; tñ in hoc vltimo non facio fundamentum: quia multi tenent contrarium, vt plenè no. per doct. in c. fi. de pec. cle. & in c. indecorum. de æta. & quali. & in c. præsenti. §. porro. de offi. ordi. lib. 6. cum si. Et si diceretur q, dictus Ludo. antequam promoueretur ad episcopatum, erat professus in ordine & conuentu Prædicatorum, & consequenter nõ potuit de bonis ét ex industria sua acquisitis disponere, sed illa acquiruntur de iure monasterio, in quo ꝓfessus fuerat. 18. q. 1. ca. 1. & per ea quæ habentur in c. cum olim. el 2. de priui. & no. expresse Io. An. & alij post eum in c. 1. de test. rñdeo q, hoc sufficit monasterio seu conuentui sancti Dñici, in quo ipse professus fuerat ad quem dictæ pecuniæ peruenerunt. Ex quib. concludo pro dicto conuentu sancti Dñici reb. vt s. sic se habentibus. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Coniecturis. s. eo. consi. 111. num. 4.

b ¶ Operari. q, est verissimum, sed non ad quæstus quib. nemo militans Deo se implicat. 2. ad Thimo. 2. sed ad verbum Dei ministrandum assiduè vita & doctrina, cuiusmodi operarium nõ erubescendum requirit Pau. rectè tractantem sermonem veritatis. Prædica (inquit) sermonem iustè tempestiuè, intempestiuè, argue, increpa, exhortare cum omni lenitate & doctrina 2. Thim. 4. pp hoc officium datur beneficium.

CONSILIVM CXVII.

¶ Emptor vt agere posit de euictione contra emptorem, quæ requirantur.

Visis ac ponderato processu causæ vertentis inter Ricium de Forliuio agentem & speciabilem eqtem dñm Opizonem de Aldroandinis de Rauẽna se defendentem, sentio partes dñi iudicare debentis esse in absoluendo dictum Opizonẽ. Ná 1 † profecto sumus in regula, quæ habet, q, actore non ꝓbante reus debet absolui. l. qui accusare. C. de eden. c. vnico, vt eccle. benefi. cum si. quæ regula intelligitur de absolutoria diffinitiuè ferenda, vt nõ. gl. in auth. qui semel, in verbo, locum. & ibi ét doc. C. quõ & qñ iud. Quod aũt actor non ꝓbauerit legitimè sibi incumbentia, oñditur sic: nam ipse agit actione ex empto ad interesse suum pro euictione, quam dicit esse secutam de parte vnius petiæ terræ, quam asserit se emisse à præfato Opizone. & illud interesse dicit ascendere in vna parte ad quantitatem librarum trecentarũ sexaginta Boñ. ꝓ valore ipsius terræ euictæ, & in alia parte ad quãtitatem ducatorum quinquaginta pro expensis factis. Et posito q, de venditione dictæ petiæ terræ facta per dictum Opizonem dicto Ricio dici posset taliter qualiter esse probatum per ea quæ in processu testificati sunt eximius legum doct. do. Maxius de Artusinis & Ostasius de Artusinis mediante scripta priuata facta, vt dicitur manu d. do. Maxij de dicta asserta venditione, quamuis in veritate posset dici non esse plenè probatum: quia dñs Maxius (vt in 2 suo testificatu asserit) fuit † mediator in illo asserto contractu a venditionis factæ Titio. & ideo non videtur integer [a] testis ꝑ not. per gloss. in §. in his, in auth. de instru. cau. & fide. & probatur in c. 1. per argumentum à speciali. & q, ibi in glo. de testi. in 6. & tenet hoc Io. And. Ant. de But. do. Car. Flor. & Ioan. de Imo. in c. dilectorum, de testi. cog. & not. gloss. in fi. de testi. in 6. & Bartol. in l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iu. fis. & in l. omnibus. C. de testa. & Salic. in l. nullus. ff. de testi. & Petr. de Ancha. in d. c. 1. de testi. in 6. & Ioan. de Imo. in l. si cui legetur. * §. fi. ff. de leg. 1. & est magis * cõis opin. & maiori morbo etiam laborat alius testis Nicolaus quondam Matthæi de Padua: qa dicit etiam se fuisse mediatorem, & non interfuit venditioni factæ Ricio, licet dicat quod Opizo dixit ipsi testi in absentia tamen dicti Ricij se vendidisse dicto Ricio, non exprimendo tamen pretium, & in hoc est singularis, & sic non remanet aliquis testis idoneus, qui attestetur se interfuisse venditioni præter Ostasium. Nec est faciendum fundamentum pro parte dicti Ricij, quod aliqui testes excepto dicto Ostasio dicant se audiuisse dici q, Ricius emit, quia non probant. l. testium. C. de testi. & in ca. tam literis, de testi. & sunt etiam singulares, ergo &c. c. licet causam. de proba. c. bonæ. de elect. Sed (vt dixi) posito quod esset probatum de dicta emptione: tamen non sunt 3 probata alia necessaria pro victoria dicti Ricij requiritur † enim vt emptor pro euictione posit obtinere, q̃d probet rem ipsam venditam fuisse sibi euictam iudicialiter, & sic per sententiam iudicis. l. vtiq;. ff. de rei vend. l. atqui natura. §. cum me absente. cum ibi not. ff. de nego. gest. l. si cum qõ. C. de euictio. l. si dictum. §. compromisero. ff. de euict. & l. fin. C. de act. emp. & quod probetur quod emptor causam defenderit quãtum in eo fuit, & non fuerit contumax, alias in dubio nõ posset emptor agere de euictione. l. 2. C. de pericu. & con. rei vend. l. emptor. C. de euict. l. si ideo in princ. ff. de euictio. & l. qui repudiantis. §. 1. ff. de inoffi. test. & in c. fi. de emp. & vend. & posito q, appareret sentẽtiam fuisse latam contra emptorẽ & emptor appellasset, vt asserit dictus Ricius se appellasse, requiritur q, etiam ostendat se prosecutum fuisse suam appellationẽ vsq; ad finem. vt no. Spec. in titu. de appell. in secunda part. in §. quis posit. ver. sed nunquid emptor. & Io. And. in c. non iniustè. de procu. & Bal. clare in l. Herennius. §. Caia. ff. de euict. & Io. de Im. in d. c. fi. de emp. & vẽ. & in l. ab executore. §. alio. 4 ff. de appel. vbi concluditur, q, † etiam in casu in quo emptor non tenebatur appellare, vt quia sententia cõtra eum lata præsumeretur iusta, tamen si appellauit, tenetur prosequi vsq; ad finem: quia appellando asserit sententiam esse iniustam, & appellatio tollit præsumptionem, quæ erat pro sententia, si non fuisset appellatum. l. 1. in fin. ff. ad turp. l. furti. circa princ. ff. de his qui no. infa. c. venientes, de iureiur. Requiritur etiam q̃d appareat sententiam fuisse latam super proprietatẽ rei euictæ, secus si tantum super possessione: quia tunc nõ posset emptor agere de euictione, ꝑut actum fuit, licet posset agere emptor contra venditorem, vt rem traderet, & sic agere tanquam re non tradita: quia pro non tradita habetur, vt notabiliter probatur in l. ratio. in princi. cum gloss. & ibi no. Barto. ff. de acti. empt. & Bal. in l. 1. in fi. C. de pericu. & commo. rei vendi. Item requiritur q, appareat factam fuisse executionem sententię latæ contra emptorem. l. habere licere. ff. de eui. Requiritur etiã q, emptor denunciauerit venditori litem sibi esse motam, & b q, deberet eum defendere [b] d. c. fi. de emp. & vend. & ibi notã. doct. & d. l. 1. C. de peri. & commo. rei vend. l. qui absentem, & ibi no. Bar. & alij. ff. de procu. l. si parentes. l. empti. & l. cũ suc- 5 cessores. C. de eui. † & non solum requiritur q, emptor ita dec nunciet, sed etiam requiritur q, certum [c] faciat ipsum venditorem de ipsa lite mota. d. l. si cũ qõ. & l. si quis inficiatus, in prin. ff. depos. l. qui in alterius. ff. de re iu. & in cle. causam, de elect. & ideò dicit Bar. in d. l. emp. C. de eui. & in l. nõ solum. §. morte. ff. de ope. no. nun. in 16. col. in 3. q. prin. & Ang. & Mod. in l. in executione. §. insolidum. & in l. cum ex causa. ff. de verbor. obl. & Sal. in d. l. emp. q, dét emptor ostendere vẽditori in publica forma libellum contra eum productum, & citationem de eo factam, ꝑmonentem litem emptori, & dimittere copiã 6 ipsi venditori, per iura præallegata. † Requiritur etiam qñ non est tota res euicta, sed pars pro indiuiso euincitur, vt asserit Ricius fuisse in pñti casu: quia asserit fuisse euictam sibi per illustrissimum ducale dñium Venetorũ, seu per agentes pro eo tornaturas quadraginta quinq;. s. illius partis terræ quæ erat nemorosa, q, probetur per emptorem cuius bonitatis & conditionis ac valoris erat illa pars eui. vt sic cõprehendatur, quãtũ sit interesse emptoris, & quid sit ei restituendum, vt est casus in l. 1. ff. de eui. & habetur in l. qui solidum. §. 1. ff. de leg. 3. & bene faciunt no. per Bar. post gloss. in l. si ex falsis. C. de transact. cum si. ¶ Modo redeundo ad casum nostrum sufficit, quod dictus Ricius defecerit in vno ex prædictis, vt non posit obtinere.

nere. ipse aūt non solum videtur defecisse in vno ex prædictis seu eius probatione, sed vr̄ defecisse in oībus seu quasi in omnibus. Nam in hoc processu nō reperio ꝓducta esse acta illius iudicij, in quo dicit fuisse euictam ipsi Ricio dictam partē petiæ terræ, maximè taliter q̄ possit comprehēdi, an euictio fue
7 rit de corpore illius rei, vt dr̄ venditæ. ¶ Nec obstat † q̄ aliqui ex testibus dicti Ricij dicant q̄ viderint dictum Ricium esse in controuersia coram ptāte de parte istius petiæ terræ, & qđ appellauit à quadam snīa contra eum lata: quia rn̄deo, q̄ tales testes non dicunt se fuisse præsentes ad audiendam dictā snīam ferri, nec reddūt interrogati cām sciētię dicti sui, s. circa snīam, prout requiritur. l. solam. C. de testi. & plenè traditur in c. cum cām quæ inter archiepm̄. de testi. & in c. si qn̄. de rescri. imo ad hoc vt per testes ꝓbetur snīa diffinitiua quę requirit scripturā, iuxta. l. 2. & 3. C. de sent. ex breui. reci. & c. fi. de re iud. in 6. requiritur & dēt ꝓbari q̄ ipsa scriptura snīæ sit deperdita: & qđ
d ꝓbetur tenor ipsius snīæ alias [d] non est sufficienter ꝓbatum. l. emancipatione, & ibi no. Bar. & alij. C. de fi. instr. l. testium. C. de test. & in c. cum olim essemus, de priuil. & specificè in snīa, no. d. Abb. in c. sicut, in tertio notabili de re iudi. sed testes non ꝓbant ista: & eodem mō deficiunt testes in ꝓbando legitimè snīam latam in causa appellationis, quam asserit Ricius interposuisse à prima snīa, prout necesse erat ꝓbari vt dixi s. nec etiā q̄ ipse Ricius comparuerit ad snīam, & iura sua produxerit, seu defensionem fecerit: quia acta tunc (vt asserit) facta, nō exhibuit in præsenti, cum nec p testes sunt ꝓbata talia acta: imò nec probari possunt, nisi probata omissione actorum seu scripturarum, de quo nihil est probatum. ¶ Similiter non probauit factam fuisse executionem assertæ snīæ contra eum latę. & dato q̄ aliqui testes conentur hoc dicere; tn̄ nihil probāt: quia deponunt de auditu ab alio: quæ ꝓbatio nō releuat. d. l. testiū. ¶ Non probauit etiam legitimè q̄ denunciauerit dicto Opizoni litem esse motam: & q̄ veniret ad defendendum eum faciēdo sibi fidem per scripturam publicam de petitione producta contra ipsum Ricium, & de citatione facta contra ipsum Ricium de mittendo venditori copiam ipsorum actorum, vt prædixi: & licet in processu sint duæ relationes nuncij referentis se notificasse ad instantiam dicti Ricij dicto Opizoni, q̄ magnificus dn̄s potestas statuerat ipsi Ricio terminum octo dierū ad se defendendum à quadam controuersia contra ipsum Ricium facta de terris nemorosis emptis per ipsum Ricium à dicto Opizone, & requisiuisse dictum Opizonem, vt veniret ad
8 defendendum eum à dicta controuersia, † tn̄ hoc non sufficit tantum, quia non fuit notificatum à quo moueretur dicto Ricio controuersia: & in quib. terris, exprimendo saltem duas demonstrationes seu confines, iō tanquam obscura & incerta nō releuat. l. aut qui aliter. §. 1. ff. q̄ vi aut clam. iuncta. l. forma. in prin. ff. de cēsi. nam licet notificauerit q̄ fuerat sibi statutus terminus per potestatem ad se defendendum, tn̄ non dixit ad instātiam cuius. s. vel noīne cameræ illustrissimi ducalis dn̄ij, vr̄ nomine alterius, & ad cuius instantiam. ¶ Præterea non fuit facta fides dicto Opizoni de dicta lite ostendendo petitionem & citationem sibi factam, prout dixi supra esse necessariam de iure. non est ēt ꝓbatum, quanta si pars terræ quæ dicitur euicta, & cuius bonitatis & valoris sit prout requiritur, vt dixi. & licet Iulianus testis asserat q̄ illa pars terræ nemorosæ pōt esse tornaturarum quadraginta octo seu quinquaginta: tn̄ nō deposuit per aliq̄ cām scientiæ hoc concludentem: imò ōndit se ꝓ certo nescire quanta sit, dum dicit q̄ pōt esse tornaturarum
9 48. vel l. & in his † quæ solo sensu corporis non percipiuntur ꝓut est cognoscere quot tornaturarum sit vnus fundus, qa nō percipitur solo visu: iō requiritur q̄ testis etiam non interrogatus reddat rōnem dicti sui, vt no. Inn. in d. c. causam quæ inter archiepm̄, & no. doc. in d. l. solam, cum suis multis concordantijs. & licēt iste testis dicat q̄ alias mensurauit totam petiā terræ qn̄ fuit vendita: tn̄ dicit se mensurasse, adeo qđ vidit qđ erat longitudinis perticarum ducentarum & latitudinis perticarum. 86. tn̄ non affirmat mensurasse separatim dictam partem terræ buschiuæ, quæ vt dr̄ est euicta, nec dicit q̄ tunc vel postea calculauerit quanta est ista pars euicta: imo fatetur q̄ vltra illā partem buschiuam ꝓ qua agitur, ēt residuum est pro parte buschiuum, & ꝓ parte vallium, nec aliquid deponit de valore. & ex his rōnibus ēt minus ꝓbat alius testis, s. Bernardinus, qui dicit q̄ arbitratur partem dictæ petiæ terræ nemorosam euictā d. Titio ascendere posse ad numerum tornaturarum quadraginta vel quadraginta quatuor. nec assignat aliquam rōnem dicti sui: nec vnquam dicit se mensurasse, neq; de valore aliqd dicit. non obstat ētillud q̄ attestatur dictus Ostasius, qui deponit q̄ scit q̄ dicta petia terræ de qua in dicta scriptura fit mentio, fuit vendita ad incātum per dn̄m Antonium Dādulo tūc potestatem Rauennæ pro libris octo pro qualibat tornatura: quia rn̄deo, q̄ non dicit ipse quot tornaturæ essent in parte illa
10 quæ dr̄ euicta. Præterea † iste testis dum deponit q̄ fuit vendita pro libris octo, & non reddit aliter rationem dicti sui, & ēt si non fuit interrogatus non probat: vt singulariter dicit Bal. in c. fi. in fi. de iura. calum. vbi voluit q̄ si testis deponat se scire qđ Titius accidit Seiam, nisi declaret scire per rationem visus, nō
† probat † quia loquitur obscurè & æquiuocè: quia hoc verbū scire, est æquiuocum: quia multis modis scimus, s. scđm scripturas, & scđm vehementem opinionem & scđm præsentiam l. si is ad quem. l. cum quidam. §. q̄ dicitur. l. cum falsum. & l. Pantonius. §. rei perduellionis. cum gl. no. ff. de acq. hæred. & dictum obscurum testis non releuat. c. in præsentia, de proba. Sed si testis dixerit verum esse q̄ Titius occidit Seium bn̄ probabit, si non est interrogatus de causa scientiæ: quia veritas nō est aliud, nisi res visu percepta & per memoriam retenta, vt dicit singulariter notari in l. 2. post prin. ff. de aqua plu. arc. Præ-
11 terea iste testis in hoc est vnicus & singularis. † item non sequitur, fuit ad incautum vendita pro octo libris vni, s. plus offerenti: ergo cōi æstimatione valebat tm̄: quia pretium consideratur ex cōi æstimatione, non ex assertione vnius singularis personæ. l. pretia rerum. ff. ad legem fal. & qđ per subhastationem non probatur iustum pretium, est text. in l. si quos, & ibi no. Bar. C. de rescin. ven. & no. Bar. in l. 1. C. de præscript. 30. ann. & Moder. in d. l. pretia rerum. & do. Abb. in c. cum causa, de empt. & ven. Moder. in l. si cum aliter, de ver. obl. & quam-
e uis nonnulli [e] tenuerint q̄ imo venditor qui rem præcedente subhastatione vendidit, non possit dicere se læsum in pretio & vendidisse minus q̄ valeret per id q̄ hr̄ in l. 1. C. de prædijs curia
f lib. 10. & q̄ ibi no. doct. tn̄ [f] magis * cōiter tenetur contrarium
* vt per doct. in dictis locis: sed posito q̄ illud esset verum. s. qđ venditor qui vendidit præcedente subhastationi non possit dicere se vendidisse minus iusto pretio, cum res data fuerit plus offerenti; & sic videtur q̄ non valebat plus communiter; postquam cōiter non fuit plus oblatum, tn̄ non per hoc sequitur econtra, s. q̄ si data est vni plus offerenti res dicatur tanti valere, cum cōiter non fuerit illud oblatum: sed ab vno tm̄, s. plus offerente, & sic illud non arguit cōem æstimationē. d. l. pretia rerum, frustra ēt est insistere super expensis & damnis cū non competat actio ad principale, & multo minus ad accessoria. de quib. etiam non est probatum, & euidenter patet ex inspectione attestationum. Ex quibus firma manet conclusio præmissa, reum videlicet esse à petitis absoluendum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Integer. s. lib. 1. consi. 13. num. 14.
b ¶ Defendere. hoc vltimum non requirit Bal. Sal. l. emptor. C. de eui. Ias. d. §. morte. colum. 19. vide Ale. in l. in executione. §. insolidum de verb. obl. Soc. l. 2. §. voluntatem. num. 3. sol. ma. sed opinionem Bar. seruant pragmatici. & hoc est q̄ denuncia
* tioni addunt petitionem formalem & est * cōis vt per Bal. l. libera. col. fi. C. sent. & interlocu. omni. iudi. Cor. consi. 325. li. 1. Franc. Rip. rep. c. cum M. Fer. nu. 165. de consti. Ludo. Gozadi. consi. 94. nu. 40.
c ¶ Certum. s. lib. 2. consi. 33. dixi in consue. Par. §. 13. gloss. 12. colum. 1. & 2.
d ¶ Alia. s. lib. 2. consi. 196. nu. 9. And. Tiraq. tract. retra. §. 1. glo. 7. nu. 55. cum seq.
e ¶ Nonnulli. vt Lācel. Dec. l. fideiussor. §. meminisse. col. 3. ad fi. de lega. 1. Fabia. tract. de emp. & vend. col. 77.
f ¶ Tn̄ Pantha. de Cre. rep. d. l. 2. fallen. 9. & de iure verius est, vt dixi. in consue. Pari. §. 182.

SVMMARIVM.

1 *Scientia contentorum in testō præsumitur si de relictis est facta mētio in genere, & valet renunciatio. l. de his. de trans. cum iuramento.*

6 *Lex.2.C.de rescinden.vendi.cessat in transactione, & vbi iuratum est.num.7.*

9 *Iuramenti absolutio frustra impetratur, ad agendum tamen vel excipiendum, postquam iuramento fuit contrauentum, secus quoad animam.*

CONSILIVM CXVIII.

VIso instrō celebrato inter dominam Cātinam filiam quondam Gasparis ex parte vna, & dominam Franciscam quondam vxorem dicti Gasparis & nouercam dictæ dñæ Cantinæ ex altera, quæritur posito q, virtute substitutionis factæ in testamento dicti Gasparis de dicta dña Cantina & dña Vica eius sorore, potuissent dictæ sorores succedere ex substitutione pupillari ad hr̃ditatem filiorum, maximè masculorum dicti Gasparis & dictæ Franciscæ in bonis quę tenebantur & tenentur per dictam Franciscam: an intelligatur exclusa dicta Cantina à facultate & iure petendi vigore dicti instri, in quo promisit dictæ Franciscæ nihil petere de his quæ eidem Cantinæ quocunq; modo relicta essent in testō dicti Gasparis, de quib. omnib. fecit finem, quietationem, refutationem, transactionem, & remissionem gñalem, & pactum de non petendo & ēt de omni eo & toto q, eidem Cantinæ spectaret occasione hæreditatis & successionis filiorum olim dicti Gasparis fratrū & sororum dictæ Cantinæ, & hoc pro ducatis quinquaginta quos dicta Francisca soluere promisit dictæ Cantinæ ad oēm eius petitionem, & confessa fuit Cantina sibi de omnibus relictis in dicto testamento & de omni legitima & falcidia à successione eidem Cantinæ debita in bonis & hęreditate dicti Gasparis suorum filiorum fuisse & esse integre solutum & satisfactum à dicta Francisca reseruato sibi Cantinæ q, in casu necessitatis posit redire in domum dicti Gasparis, & ibi stare & habitare cum hæredib. dicti Gasparis, & ibi habere victum & oīa alimenta sibi necessaria pro sustentatione suæ vitæ scd̃um facultates bonorum dicti olim Gasparis, & videret fortasse prima consideratione dicendum dictam transactionem & con-
1 uentionem non obstare dictę Cantinæ, † quia in dicto instrumento non dr̃ q, viderit aut legerit verba dicti testamēti, ergo non dēt valere tanq̃ facta non inspectis seu cognitis & intellectis verbis testamenti. l.1.§.1.ff. quemad. test. aper. l. de his. ff. de transac. cum ibi not. & vt ibi dñt doct. non pōt renunciari tali nullitati introductæ ꝑ d.l. de his, vt ibi plenè per Ia. Bu. & Bar.
2 Præterea † cum magna videaṫ esse læsio dictæ Cantinę, eo qa (vtdr̃) ipsa ꝓ ducatis quinquaginta videretur remisisse illud q, valuisset trecentos vel quadringentos ducatos: iō deberet sibi posse succurri per remedium. l.2.C. de rescin. vendi. cum ibi no. per Bar. & per Bar. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. ob. & l. Lucius. §. fi. ff. ad Treb. & no. doc. in c. cum cā. de empt. & ven. & dato q, interuenisset iur̃m dictæ Cantinæ, videretur q, illud non obstaret, & esset cōcedenda sibi absolutio à iur̃o: qa iur̃m non dēt esse iniquitatis vinculum, vt c. quāto. de iureiu. & 22. q.4. inter cætera. & dēt iur̃m hr̃e tres comites veritatem, iudicium, & iustitiam. ca. & si Christus. de iureiur. 22. q.2. animaduertendum. & in auth. q, eis. cum ibi not. C. de nupt. & non est ibi iustitia qñ ꝓ modico remittitur quid maximum, & iur̃m dolo præstitum non est seruandum. c. si vero. & c. cum contin-
a gat, de iureiu. & à pari [a] ꝓcedere vñr dolus re ipsa, & dolus ex
3 ꝓposito, per id q, hr̃ in d.l. si quis cum aliter. de ver. ob. & l.2.§. circa, ff. de doli. excep. ¶ Tñ præmissis † non ob. sentio dictam Cantinam petere non posse ēt vigore dictæ substōnis in dicto testō Gasparis cōtētæ, vel aliqua alia rōne cōprehensa in dicto instrō transactionis, & tale pactum de non petendo ac transactionem prædictam ꝓdesse dictæ Franciscę cui factum est pactū & renunciatio, non aūt suffragari dictæ Vicæ sorori dictæ Cantinæ. & ꝓbatur in l. si actionē. scd̃m primā lectu. gl. approbatā, & ibi hoc no. clarè Bal. C. de pac. præcipuè cū à Francisca receperit promissionem quinquaginta ducatorum, & cōfessa fuerit Cantina recepisse à dicta Francisca, & sibi satisfactum fuisse de oīb. relictis in testō: quo casu apparet q, Cantina fecit dictam refutationem & ꝓmissionem de non petēdo ad bñficium Franciscę, à qua receperat satisfactionem relictorum, vñ tunc sibi soli Franciscæ acquiritur ius ex dicto pacto & renunciatione. & ita colligitur ex no. per Bal. in l. duobus. per illum tex. ff. de leg.1. & in l. pactum. in 9. q. C. de colla. & not. Pau. de Cast. in l. planè. §. si duobus. de leg.1. & in d.l. pactum. & in l.1. §. inde Neratius. ff. ad Treb. & in suo consi. 108. incip. Viso puncto &c. Et cum dicta conuentio fuerit iurata, & seruari possit sine interitu salutis æternæ, dēt oīnō seruari d. ca. cum contingat. & ca. si vero. de iureiur. c. quamuis. de pac. in 6. c. licet mulieres. de iureiur. eo. lib. Nec vr̃ dictam dñam Cātinam ex fundamentis supra ꝓ parte sua adductis quouis modo se iuuare.
4 ¶ Nam nō † obstat id q, hr̃ in d.l. de his. ff. de transac. qa rñdeo q, cum in dicta transactione dictæ partes fecerint mentionem de testamento dicti Gasparis & relictis in eo, videtur q, Cantina habuerit seu habuisse præsumatur scientiam contentorum in testamento prædicto, postquam de illo & seu in genere de relictis in eo mentionem fecerint, & talis mentio testamenti sufficit, vt valeat transactio seu refutatio facta circa conuenta in testō. ita clarè determinat Bal. in c.1. in pe. col. 1. tit. Imperator Lotharius, vbi dixit q, si in instrō diuisionis factæ inter cohæredes ex testamento facta erat refutatio reciproca de omni iure q, habebant vel habere sperabant in dictis bonis, intelligetur remissum ius fideicommissi reciproci in testamento relicti. dummodo in aliqua parte dicti instrumenti diuisionis facta fuerit mentio testamenti vel codicillorum, in quibus fideicommissum continebatur, licet aliter non appareat de scientia contentorum in testamento vel codicillis, allegat. l.1.C. de pac. aliàs autem non per dictam l. de his, & est de mēte Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. in 3. & 4. q. & ibi Ang. clarius in 2. q. & Ang. in l. tres fratres. in 2. colum. ff. de pac. facit l. qui iure militari. ff. de mili. test. Præterea quamuis per simplicem renunciationem non posset tolli beneficium dictæ l. de his. secundum ibi no. per Iacob. But. & Barto. repro-
b bantes gloss. ibi: tamen cum iuramento [h] præstito prout fuit præstitum in casu nostro, potest tolli, vt est de mente Bartol. l. si quis pro eo, in princip. in vltimo membro. ff. de fideiuss. & hoc specifice firmat ibi Rapha. Cu. quia illa est solennitas inducta de iure positiuo, & hoc clare firmat Ioan. de Imol. in d. ca. cum cōtingat, in vltima charta per regulam illius decretalis. ¶ Non
5 obstat. † etiam q, fuerit Cantina decepta vltra dimidiam iusti pretij, per id q, habetur in d.l.2.C. de rescindē. ven. quia rñdeo qđ imò non est læsio, quia ipsa Cantina confessa est sibi satisfactum fuisse de dictis relictis factis in testamento, præterquā de quinquaginta ducatis quos Francisca sibi dare promisit ad omnem suam requisitionem & satisfactum esse dicatur, licet non esset solutum præcise id q, debebatur, sed alia res data sit de voluntate creditoris loco eius q, debebatur. l. solutum. §. satisfactum. ff. de pig. act. l. item liberatur. in princi. ff. qui mod.
6 pig. vel hyp. sol. † Præterea in contractu transactionis cessat [c]
c remedium. d.l.2.C. de rescin. ven. scd̃um magis [*] communem
* opi. vt probat. tex. melior de corpore iuris in l. Lucius. §. fin. ff. ad Treb. non violando illum tex. & hoc tenuit ibi Dy. & idem tenet gl. Inno. Io. And. & Pet. de Ancha. in c. penul. de emp. & vend. & Spec. in titu. de emp. & vend. §. nunc videndum est & restat ver. quid de transactione. & Dy. in d.l. si quis cum aliter. ff. de ver. obl. & ibi etiam Rayn. & Pet. Richar. Malum. Cyn. & Sali. in l.2.C. de rescin. vend. & Guil. de Cu. in l. ex causa. C. de vsucap. pro emp. & Bal. in l. ordo. C. de execu. rei iudi. & in l.3. §.1. ff. de transact. & ibi hoc sensit gl. & idem tenet Bal. in l.1. in 2. col. C. de pac. & in l. fi. §.1. in prin. C. communia de leg. & probatur etiam in l. in summa, in prin. ibi, res nulla &c. ff. de cōdi. inde. cum glo. & ibi not. Ang. & ēt probatur in l. à diuo Pio. §. si pignora. ibi, velut &c. ff. de re iud. cum ibi no. & in l. si superstite. C. de dolo. iuncta. l.2. eo. tit. & in l. q, si deferente. ff. de dolo. & in l.1. in fi. C. de plus pet. & in l. sub prætextu, la prima & la secunda. C. de transacti. & in l. post decisionem. C. de fruct. & ista est cōis sententia, vt dicit Bal. in d.l.2.C. de rescin. vend. in 8. oppo. nec mirum si hoc specialiter est inductum in contractu transactionis: quia transactio fuit inducta, vt esset litium finis. l. si fratris. C. de trans. & habet instar sententiæ. l.2. ff. de iureiu. contra quam si in rem iudicatā transiuit, nil opponi pōt. l.2. C. qñ prouo. non est neces. c. q, ad consultationem, de re iudi. & ad hoc vt dicatur transactio, satis est q, inter partes esset cōtentio etiam extraiudicialiter tm̃. l.2. & ibi Bar. C. de transact. quamuis Bar. tenuerit q, si transigens probet q, inspecto dubio euentu litis fuit læsus vltra dimidium posit habere remediū. d.l.2. tamen quia non probat, ideo non esset discedendum à communi opi. quæ est in cōtrarium, vt traditur in locis vulga-

 ribus.

ribus.† Item posito q alias in contractu haberet locum remedium d.l.2.C.de rescin.vend.pp læsionem, tamen qñ est appositum iuramentum,[d] prout in casu nostro: tunc * cõiter tenetur q cesset dictum remedium, vt no.gl.& doc.in d.l.2. & in c. pe.de emp.& ven.¶ Non obstat q debeat concedi absolutio à iuro, eo quia iuramentum non debet esse iniquitatis vinculũ & q dét habere tres comites, & carere dolo, &c. quia rñdeo, qđ cum dicta Cantina fuerit satisfacta de dictis oibus relictis & de omni successione dicti Gasparis & filiorum, prout ipsa fatetur in dicto instro, præterq de dictis quinquaginta ducatis sibi pmissis per Franciscam, ad oém requisitionem dictæ Cantinæ: sequitur q hic nulla est læsio aut deceptio. Item scienti & volenti dolus aut deceptio non infertur.l.cum donationis.C. de transa.l.1.in fi.C.de contrahe.empti.& per dictam mentionem testamenti factam in dicta trãsactione vr habuisse seu habuisse præsumitur scientiam contentorum in testõ, vt dixi
8 s̃.ergo sibi nulla pót dici facta læsio vel deceptio.† & non est ét verum q qñ iurm est præstitum dolus ex pposito & dolus re ipsa æquiparantur, patet ex no.per gl.& doct.in d.l.2.C.de rescin.vend.& in d.c.pen.de emp.& ven.vbi* cõiter concludit q si interuenit iurm in contractu in quo iurans sit læsus vltra dimidiam tenetur ad obseruantiam contractus & iuramenti,
9 & sic nõ poterit intentare remedium dictæ.l.2. plus† ét dico q si dicta Cantina aliquo modo venit contra dictũ instrm trãsactionis, vt dr, tunc ã posito q ipsa prius fuisset in casu, in quo potuisset aut debuisset absolui à iuro: tñ qñ[e] prius contrauenit quis iuro nunquam potest postea impetrare absolutionẽ à iuramento: qa frustra inuocat auxilium legis qui committit in legem.ca.quia frustra, de vsur. ita consulendo determinat Fed.de Sen. in consi.300.inci.Factum pponitur esse tale, debitor pmisit &c.in fin.consilij.& sequitur Ioan.de Imol.in c.debitores, de iureiu.& do.Abb.Sicu.in c.1.eo.ti.& Laurentius de Rodulphis in commento c.consuluit, de vsur.in q.122. Ex quibus oibus concludo dictam Cantinam teneri ad obseruãtiam dicti instrumenti transactionis & iuramenti. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Parisi.s̃.lib.1.consi.42.num.20.
b ¶ Iuro.s̃.lib.1.consi.11.nu.1.nu.14.sed falsum est vt ibi dixi.
c ¶ Cessat.s̃.lib.1.consi.41.num.11.
d ¶ Iurm.idem Alex.s̃.lib.1.consi.92.& vbiq; Panth.de Cre.rep. d.l.2.col.26.fal.14.Bert.con.176. Ponitur in facto.li.1. Aymo. con.114.nu.11.vbi dicunt hanc esse* cõem q est manifestum. sed ego dico non esse veram, prout & contrarium practicamus & bene; quia iurm non debet extendere vires actus.l.fi.C. de non num.pecu.
e ¶ Quando.Anch.consi.198.Alex.s̃.lib.5.consi.83.nu.7.sed non obseruamur, vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

2 *Defendere se licet verbis non armis contra lacessantem verbis.*
5 *Defendere se licet armis contra offendentem.*
9 *Frater potest deponere pro fratre ad defensionem.*
8 *Testis minor viginti annis potest recipi in criminali ex officio.*
9 *Testes de credulitate probant cum ratione causata à sensu.*
10 *Percutere libet pro defensione fratris.*
12 *Defensionis modum excedens, non punitur nisi de excessu.*
15 *Fugere non tenetur, qui ab alio aggreditur.*

CONSILIVM CXIX.

VIso processu inquisitionis formatæ contra Hieronymum Sandrini de Chuchis de Brixia p magnificum dñm potestatem Brixiæ de homicidio cõmisso in psonam Francisci de Couo, visisq; attestationib. testium tam contra inquisitum q p inquisito receptorum, visisq; consilijs duob. in fauorem dicti inquisiti, quorum vnum est celeberrimi iuris vtriusq; docto-
a ris & præclari equitis dñi Laurentij Calcanei[a] de Brixia, alterum vero redditum fuit à quondam clarissimo iuris vtriusq; doctore domino Iacobo de Castello Brixiense dudum acutissimo & ornatissimo discipulo meo, in quib. elegantissimè & cumulatissimè in vtranq; partem allegando pro absolutoria dicti Hieronymi concluseruut, pspectis deniq; literis magnifici equitis & generosi ac sapientissimi patricij Veneti dñi Dominici Mauri dignissimi capitanei ac vice potestatis ciuitatis Brixiæ me obnixè rogantis, vt diligenter discussis omnib. consulerem quæ secundum rectitudinem & iustitiam & iudicando futuræ sint partes suæ, & nisi summa eius in me authoritas me ad hoc consulendi munus subeundum coegisset, id profectò in præsentiarum recusassem, alijs plerisq; consultationib. tempore anterioribus, atq; alijs impedimentis implicitus: in hoc præsertim tempore mei discessus, quo iam sarcinulas componere cæpi: sed suæ magnificentiæ pro suis mirificis laudib., necnon pro sua in me solita humanitate & beneuolentia non obtemperare nefandum existimaui: quam breuius tamen fieri poterit angustia temporis ea suadente expedire conabor. Vi
1 deretur † prima consideratione dicendum dictum Hieronymum esse vltimo supplicio condemnandum tam de iure cõi. l.3.§.legis.l.pe.ff.ad legem Corn.de sicar.& l.3.C.de epis.aud. quam de iure municipali: quod quidem pœnam capitis simpliciter pro homicidio imponit, & interpretari debet statutũ potius, vt iuri communi aliquid addat.arg.l.si qñ.in prin.ff.de leg.1.& c.si Papa, de priuileg. vt inquit Bart. in l.4.§.prætor.ff. de dam.infe.& in l.2.ff.de vsuca.& probatur in c.ex parte, l ultimo.& ibi illum tex.ad hoc ponderat Anto.de But.de ver.sig. & in c.cum dilectus, & in ca.seq.per illum tex.de cle.non resi. & in c.pastoralis.& ibi no.doct.Abb.de app. & not.singulariter Compost.in c.causam quæ.de rescrip.& Ioan.And.in addi. Spe.in tit.de cler.non resid.in rubri.& Ang.in auth. de exhib. reis in prin.& Ant.de Bu.in c.1.de rescrip. in c.causam. de do. & contuma.& Bald.in l.non sunt liberi.ff.de statu.homi.& in l.fi.C.qũo & quando iudex.& in c.1.de milite vasallo qui con
2 tu.est.per id q ibi no.glo.in verbo, tertio. ¶ Nec videtur † qđ possit excusari Hieronymus, si dicat quod à Francisco fuerit prouocatus & verbali lacessitus iniuria: quia respondebitur, q propter verba iniuriosa licebat fortasse Hieronymo se defendere & resistere verbis, vt nota.Spec.in titul.de accusatore.§.1. ver.quid si te vocaui latronem, & Bal.in repeti.l.1.C.vnde vi. in 8.colum.in versi.sed nunquid ex solis minis.& per Ang.in in l.vt vim.ff.de iust.& iure.& Guil.de Cug.Bal.Ang.& Mod. in l.fin.ff.q quisq; iur.& Bar.& Ang.in l.quæ omnia, in prin. ff.de procura.tamen non debuit posse pugnis aut armis se defendere, saltem quando verba iniuriosa non erant comminatoria alicuius futuræ offensionis: ita voluit Bald.in l.1.in præallegato versic. sed nunquid ex solis minis, quia hoc non esset seruare moderamen inculpatæ tutelæ, vt legitur & no.in d.l.1. & in c.significasti.el secundo de homici.¶ Similiter non vide
3 tur † q Hieronymus se tueri posit, si dicere velit se prius fuisse insultatum & percussum à Francisco: quia respondetur q din inquisitione non dicitur q Franciscus prius percusserit Hieronymum, sed q ad inuicem cęperunt se admenare cum pugnis, & ita etiam deponunt Nicolaus & Forescus & Funsinus, & sic ex inspectione inquisitionis & dictarum attestationum non videtur constare quis primò percusserit: quo casu neuter excusatur, vt inquit Bald.in d.l.vt vim.ad fin. & Bald. & Moderni in l.semel mora.& in l.cum mulier.ff.sol.matri. quia respectu reipublicæ seu pœnæ quæ non venit applicanda parti, non cõpensatur dolus cum dolo.l.2.§.qui.h.d.& §.extraneus.ff.ad leg.Iul.de adul. Quinimò videntur nonnulli testes deponere quod Hieronymus fuit illi qui cæpit admenare cum pugnis, vt deponere videtur Iacobus quondam Bataini & Iacobellus de Castiono.& posito etiam quod dictus Franciscus cæpisset admenare seu percutere Hieronymum cum pugno, nõ licuit Hieronymo resistere cũ armis, & cum illis percutere, sed pariter cum pugno: vt no.in d.l.1.C.vnde vi.& in d.c.significasti. Quinimò si poterat aufugere, debebat aufugere Hieronymus potius quam occidere Franciscum, & aliter non dr fuisse necessaria defensio facta cum armis, nisi qñ aliter euadere nõ poterat.l.scientiam.§.qui cum aliter.ff.ad leg.Aquil.in clem. 1.& ibi no.glo.in verbo, non valens.de homi.& not.in cap.suscepimus, de homi.¶ Sed præmissis non obstantibus puto intrepidè de iure non esse dictum Hieronymum ad pœnam vlti-
4 mi supplicij cõdemnandum.nam † omni iure permissa est defensio, vt inquit iurisconsultus in d.l.scientiam.§.pe.l.3.§.cũ igitur.ff.de vi & vi arma.& d.l.vt vim.& in d.cap.significasti. vñ Cicero officiorũ primo inquit. Qui iniustè impetũ in quępiam facit aut ira aut aliqua perturbatione incitatus, is quasi manu

manus afferre vr̃ socio. qui aũt non defendit nec obsistit si põt
iniuriæ, tam est in vitio q̃ si parentes aut amicos aut patriam
ferat. Quod aũt dictus Hieronymus ad defensionem dictum
Franciscum percusserit & vulnerauit probatur: quia per plu-
res testes legitimè probatũ est q. dictus Franciscus in Hierony
mum prius irruit, non solum eum verbi contumeliosis afficiẽ
do, verum etiam & pugnis percutiendo, hoc.n. apertè deponit
testis optimus Petrus quondam Perini de Rignono, & Lazari
nus & Bernardinus frater dicti Hieronymi & Io. Antonius, &
sic sunt quatuor testes, & culpa semper præsumitur in prouo-
cante. l. si ex plagis. §. tabernarius. & ibi no. Bartol. ff. ad legem
Aquil. & licet dictus Hieronymus non solum pugnis, sed ẽt
postea gladio se defenderit vulnerando dictum Franciscũ; tñ
hoc sibi licuit: quia dictus Franciscus erat multo fortior & au-
dacior dicto Hieronymo, adeo qđ Franciscus Hieronymum
pugnis impetijsset, vt deponũt dicti Petrus, Bernardinus, Io.
Antonius, ac Reminus de Montibus, Tadæus de Montibus,
5 & Autonius de Licijs: † & q. tunc liceat armis resistere contra
potentiorem offendentem vel offendere volentem sine armis
in personam, firmarunt Pe. Cyn. & alij in d. l. 1. C. vñ vi. per ibi
no. per gl. & arg. l. furẽ. ff. ad leg. Cor. de sica. & d. §. qui cum ali
ter. & firmant ẽt doct. in c. olim, el primo. de testi. spol. & inter
alios decidit clarè ad propositum Bal. casum istum in præalle-
gata repetitione. l. 1. C. vnde vi. in 6. col. in versic. sed pone qdã
insultum fecerat, &c. vbi quærit, quidam contra me fecit in-
sultum sine vllo armorum genere volens mihi dare vnam ma
xillatam manu vacua: ego ne hoc accideret & ne percuterer,
interemi eum cum gladio: an puniar? & post argumenta con-
cludit ipse q. aut constat q. ego poteram aliter me defendere:
& tunc punior: & quia non seruaui modum defensionis, sed
vindictam assumpsi. aut constat q. aliter non poterã euadere,
b quin cum vituperio percuterer, & tunc licitè feci. [b] Nã si hoc li
cet pp res defendendas, vt not. per glo. in d. l. 1. ergo multo for-
tius pp personam & corpus nostrum, q. est dignius, l. in seruo-
rum. §. fi. ff. de pœnis. Aut dubitatur: & tunc in dubio præsumi
tur q. alia via patuerit defensionis inter pares. sed si insultans
esset robustissimus, alius non, vt quia senex, velut in casu nr̃o:
quia debilis esset complexionis, vt testes deponunt: non præ-
sumitur q. ille minus potens qui vulnerauit, potuerit aliter se
defendere pp inæqualitatem virium. argumento notatorum
per gl. in d. l. 1. C. vnde vi. & hæc decisio iuncta dicta probatio-
6 ne testium vr̃ casum nr̃m præcisè decidere. ¶ † Nec obst. si dice-
retur q. dictus Bernardinus qui est vnus ex testib. deponenti-
bus pro Hieronymo est frater Hieronymi inquisiti: quia rñde
tur per ea quæ not. Bald. & expressius Sali. in l. parentes. C. de
testi. & Sal. in l. testis. ff. de testi. vbi volunt q. qñ frater produ-
citur in causa criminali non ad impugnationem alterius, sed
c solum ad defensionem [c] in causa inquisitionis cõtra eum for-
matę sit idoneum testimonium fratris pro fratre. per id q. ha-
betur in ca. literas, de præsumptio. & isto casu non attenditur
scđm Sal. an dicti fratres simul habitent vel non, vt patet ex di
7 stinctione sua in dictis locis. † Præterea responderi potest per
id q. dixit glo. no. in l. 3. iuxta prin. in verbo numerus. ff. de te-
sti. vbi glo. per illum tex. voluit q. quando suspecta est fides a-
licuius testis aliqua rõne, tunc suppletur ille defectus per nu-
d merum. [d] & illam gl. sequuntur doc. ibi & Nicolaus de Nea-
poli. in l. excusantur, in prin. ff. de excu. tut. vbi dicit illam glo.
ad hoc non esse alibi. & idem not. Iaco. But. in d. l. parentes. &
Io. And. in additio. Spe. in titu. de noto. cri. §. fama. in addi. in-
cipi. alleg. facit q. hr̃ in l. si quis ex argentarijs, iuxta prin. cum
ibi no. per doc. ff. de eden. sed dicti testes sunt saltem quatuor,
vbi duo integri sufficerent, iuxta. l. vbi numerus. ff. de testi. &
c. in omni. de testi. accedit etiam q. not. Spec. in titu. de inqui-
sitione. §. 1. versi. & generaliter, cum ver. sequenti, vbi dixit qđ
ad probandum excusationem seu innocentiam, non requiri-
tur q. testes sunt omnino integri, vnde & domestici & familia
res, qui alias repelluntur, admittuntur in talibus. argu. 12. q. 1.
8 manifestæ. & c. seq. ¶ Nec etiam obstat † si diceretur q. dictus
Ioannes Antonius testis est ætatis annorum tantum. 27. ergo
non videtur idoneus in criminalibus, iuxta. l. in testimoniũ.
ff. de testi. quia respondeo primò, vt dixit Guil. de Suza. in d.
l. testimonium, s. q. licet ad instantiam partis non debeat reci-
e pi in causa criminali testis minor, [e] 20. annis, vt ibi; tamen iu-
dex ex officio suo si vult, potest eum recipere, maximè in defe-
fectum aliarum probationum, quia nulla lex prohibet, & cũ
Guidone de Suza. transit Io. And. in additio. Spec. in tit. de te-
ste. §. 1. super versi. item excipitur q. est impubes, sed dictus te-
stis videtur receptus officio iudicis: quia in actis dicitur q. qd
iste testis erat nominatus per alios testes, q. curia deliberaue-
rat q. omnes testes nominati per alios testes deberent exami-
nari, & q. in mente sua deliberauerat omnino velle istum reci
pere: & sic etiam absq; ea semper esset productus per partem
dicti Hieronymi. Secundo potest responderi q. tex. in d. l. in te
stimonium. prohibet q. per accusatorem possit produci testis
minor. 20. annis. non autem prohibet q. reus possit ad proban
dam innocentiam producere: ergo cum non sit prohibitum,
intelligitur permissum: quia edictum de testibus est prohibi-
torum. l. 1. ff. de testi. & sic per argumentum quo vtitur Guido
de Suza. in dicta l. in testimonium. vt proximè retuli, est con-
cludendum q. pro parte rei possit recipi. Posset etiam respon-
deri & comprobari per id quod no. gloss. in præallegata. l. 3. in
princ. in verbo numerus. de testi. & per nõ. per Spec. in præalle
gato titu. de inquisitione. §. 1. versi. & generaliter. cum ver. seq.
¶ Non obstat etiam si diceretur q. aliqui ex dictis testibus de-
ponunt per verba credulitatis: quia respondetur quod sunt a-
9 lij qui deponunt per verba concludentia. † Præterea illi qui
deponunt per verba credulitatis etiam probant: quia quando
f credulitas testis est causata à sensu inferente credi [f] debere, vt
faciunt dicti testes: tunc probant. per id quod legitur & not.
in c. literas, & in c. tertio loco, de præsump. & nota. Cyn. & alij
in l. testium. C. de testib. & clarè Bar. consi. 30. incip. Vanutius
Petri. & Bal. in l. 3. in fi. eo. titu. & docto. in c. quoties, de testa.
cum suis multis concordantijs. Non obstat etiam si diceretur
q. dictus Lazarinus potius videtur deponere contra Hierony
mum, dum dicit q. quando Hieronymus audiuit dictum Frã
ciscum dicentem versus fratrem Hieronymi verba contume-
liosa, posuit manum ad cultellum & cæpit venire versus Fran-
ciscum, & Franciscus versus ipsum: quia respondeo quod lici-
tè potuit accedere Hieronymus versus Franciscum, vt occur-
reret ne offenderet fratrem suum, qui percusserat fratrem Frã-
10 cisci. † nam quis impune potest percutere alium pro defensio-
ne fratris sui. l. raptores. & ibi no. Bal. C. de episc. & cle. not. gl.
& doct. in d. l. vt vim. cum sim. non autem accessit animo vul-
nerandi dictum Franciscum, nisi ad defensam. patet: quia nũ
quam euaginauit gladium nisi postquam Franciscus eum per
cussit cum pugno, vt deponit ipsemet testis cum suis: & sic esse
ctus sequens declarat animum. l. si ventri. §. fi. cum ibi nota. ff.
de priuileg. cred. nec obstat q. iste testis dicit q. Franciscus vo-
luit fugere: ergo Hieronymus non debebat eum vulnerare, vt
d. §. qui cum aliter. quia rñdeo qđ iste testis in hoc est singula-
ris: ergo non probat. l. iurisiurandi. C. de testi. & d. c. in omni.
Præterea testis iste dicit q. dum Franciscus videret contra se ad
menari cum cultello, vertit terga causa fugiendi: & tunc Hie-
ronymus vulnerauit. nam potest intelligi q. testis velit dicere
quod Franciscus vertit terga causa fugiendi, s. vulnus, nõ cau-
sa ex toto recedendi, & verba testis debent in dubio interpre-
tari contra producentem. c. in præsentia, de proba. no. in l. in-
terstipulantem. §. 1. de ver. obl. per docto. & in l. si quis inten-
tione. ff. de iudi. item non poterat hoc constare Hieronymo in
continenti in actu admenationis qđ ille voluerit tergò causa
11 ex toto fugiendi. ¶ Ex quib. videtur, † q. dictus Hieronymus
ad defensionem suam fecit & facere potuerit id q. fecit absque
eo quod debeat, vt homicida condemnari, & tãto magis quia
duo ex dictis testibus videntur dicere q. dictus Franciscus ap-
propinquabat manum ad terram vt lapidem caperet, vt depo
nunt dictus Petrus & Bernardinus, & lapides arma dicuntur
l. 3. §. armis deiectum. ff. de vi & vi arma. l. pe. §. telorum. ff. ad
leg. Iul. de vi pub. l. si pignore. §. furem. ff. de fur. & quamuis de
fensio moderata dicatesse qñ facta sit incontinenti seu in eadẽ
rixa, & non si ex interuallo, vt d. l. 3. §. cum igitur. de vi & vi ar
ma. & no. in d. l. 1. C. vnde vi. tñ ex dictis testiũ apparet q. fuit
incontinẽti, seu in eadem rixa, imo præsumitur q. fuerit facta
incontinẽti, & sic tempore licito per id q. singulariter no. Bar.
in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nuncia. in 1. & 2.
col. & Bal. in l. fi. C. an seruus ex suo facto. & Sal. in l. matrem.
12 C. de proba. Et † posito q. aliquo modo posset dici non esse ser
uatum omne moderamen secũdum distinctionem traditam
per gloss. & docto. in d. l. 1. non potest dici hoc fuisse circa aliud

quàm circa instrm defensionis: quia vsus est armis, id est, gla-
dio quo non vtebatur dictus Franciscus offendendo: & tunc
* succedit * communis conclusio quæ habet q, quis tunc non de
†1 bet puniri, vt homicida & pœna homicidij, † sed tanquam ex-
g cedens modum g in defendendo, & sic non pœna vltimi sup-
plicij, vt probatur in l. si quis adulterium cum incestu. §. Impe
ratores. ff. de adul. nam licet marito non permittatur occidere
vxorem inuentam in adulterio. l. nec in ea. §. si. ff de adulteri.
tamen quia vxor committendo adulterium infert marito in-
iuriam. l. si maritus sit. §. lex Iulia. & l. miles. §. socer. ff. de adul.
quam iniuriam vindicare potest per legitimos modos, puta
accusando, & eam afficiendo pœna priuationis dotis & alijs le
gitimis pœnis, vt in dictis iuribus: tamen dicit tex. in d. §. Im-
peratores, q, si maritus vxorem in adulterio deprehensam occi
dit, non condemnabitur pœna vltimi supplicij: quia marito
iniuriam passo ex adulterio licebat iniuriam suam vindicare,
sed excessit modum in vindicando, vnde non puniretur de to
to, id est, de homicidio pœna mortis, sed puniretur tm de exces
su, vt ad pœnam relegationis scdm qualitatem personæ, vt hr
ibi. & in l. 1. §. fi. ad leg. Cor. de sica. & l. Gracchus. C. de adul. &
l. 3. §. si maritus. ff. ad sylla. vnde in proposito dicit Ang. in d. §.
Imperatores, q, ille tex. allegatur pro illis qui aggrediuntur a-
†2 liquem sibi inferentem verba iniuriosa † nam puniuntur so-
lum in eo q, fecerunt plusquam liceret excedendo modū vin-
dictæ, & confirmantur per no. per Io. And. in addi. Spe. in tit.
de homi. rub. vbi concludit q, occidens hominem defendēdo
se non seruato debito moderamine in defensione, non debet
puniri tanquam dolosus, sed solum tanquam culpabilis per l.
in leg. Cor. ff. de sic. & l. 1. C. eo. tit. & idem est de mente Cyn. in
d. l. 1. C. vñ vi. in versi. item quætitur: pone q, quidam &c. & ex
presius firmat Bal. ibi in repetitione in 9. q. & idem Bal. in c. 1.
in prin. de pace te. vbi pro hoc allegat no. per Io. And. in c. sig-
nificauit. de pœni. & remis. & no. etiam Bal. in c. 1. §. si quis ve-
ro. el. 1. de pace iura. fir. & in d. l. vt vim, circa vlti. colu. & ibi di-
†3 cit q, etiam † si ex proposito quis modum excesserit, nihilomi
nus nō punitur pro toto sed pro excessu, & ita etiam tenet Pet.
de Anch. in cle. 1. de homi. vbi dixit q, licet glos. fi. in d. c. signi-
ficasti. el. 2. & glo. 23. q. 1. in sum. teneant q, si quis se defenden-
do excesserit modum, & non ex proposito, non puniatur de
tali excessu: tamen scdm eum si excesserit modum ex proposi-
to, & sic dolose punietur, non tñ pro toto, sed pro excessu tm,
& de hoc dicit esse tex. not. in c. olim. el 1. in fi. & ibi not. etiam
Anto. de Bu. de resti. spol. circa vltimam col. & Ludo. Rom. in
l. cum mulier. ff. sol. mat. bene faciunt no. per Sal. in d. l. Grac-
chus. in vlt. col. & per Bal. in l. si filius. ff. de condit. instit. ¶ Re-
13 stat ad allegata † in contrarium respondere, & primò non ob-
stat q, de iure communi & municipali pęna homicidij debeat
esse pœna vltimi supplicij: quia verum est quando quis occi-
deret quempiam dolo, non autem ad defensionem suam, nec
prouocatus ab alio, sed quando fit ad defensionem, & non ad
vindictam; tunc tale statutum recipit interpretationem à iure
communi, ne quis indebitè damnum patiatur. per l. 2. & ibi
no. doct. maximè Bal. C. de noxa. & in c. cum dilectus. de con-
sue. no. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. & no. Bar. in
l. 1. §. non aūt. ff. si quis. test. lib. esse iussus fue. & in l. oēs popu-
li. in 6. q. princi. & Bal. in l. data opera. in 5. col. C. qui accu. nō
poss. cum infinitis suis concordantijs. ff. de iust. & iure. & in p-
posito nostro est tex. optimus. & no. in l. cum aūt. §. capitalem
fraudem. ff. de ædil. edi. quem in proposito interpretationis di
cti statuti allegat Bald. in l. cunctos populos. in rep. magna, in
vltima char. C. de summa Trin. & fide cath. & talis interpreta-
tio fit scdm ius cōe, hoc casu, etiam si per talem interpretatio-
†4 nem statutum nihil operaretur: quia aliter quis † indebitè dā-
num pateretur. ita patet ex no. per gl. & doc. in d. §. in compu-
tatione. & probatur in d. l. si serui. & in ca. ex parte. l ultimo. &
ibi Ant. de Bu. de verb. sig. & no. ipse in d. c. cum dilectus, & in
c. seq. de cler. non resid. & Io. de Imo. in d. l. 4. §. prætor. ff. de da.
infec. secus quando præiudicium nullum aut leue inferretur.
& ita loquitur id q, not. Bart. in d. §. prætor. vt ibi inquit Ioan.
14 de Imol. ¶ Non obstat dum † dicebatur q, licet Hieronymus
fuerit à Francisco verbali lacessitus iniuria, debuit resistere, &
se defendere verbis, non armis, qa respondeo q, vbi tantū ver-
bis fuisset prouocatus & lacessitus, verum esset q, non potuis-
set impune armis contendere & resistere: tamen adhuc vt di-
cit Ang. in d. l. si adulteriū cum cestu. §. Imperatores. de adult.
non deberet puniri de toto, id est, de homicidio pœna capita-
li, sed solum de excessu, vt retuli suprà, & not. Ludo. Roma. in
d. l. cum mulier viri, attamen in casu nostro non solum verbis,
verum etiam & pugnis cæpit dictus Franciscus offendere Hie
ronymum: quo casu, attento quod dictus Franciscus poten-
tior erat dicto Hieronymo, vt probant testes prædicti, licuit di
cto Hieronymo resistere cum gladio, vt fecit, prout probaui su
pra. ¶ Non obstat id quod deponunt illi duos testes, scilicet
Iacobus & Iacomellus, in quantum conantur testificari quod
Hieronymus fuit ille qui cæpit admenare cum pugnis, quia
respondeo primò q, Iacobus prædictus, si bene dictum eius in
spiciatur, non dicit q, Hieronymus primò admenauerit: nam
licet faciat mentionem de admenatione vna facta per Hiero-
nymum, & q, tunc Franciscus etiam admenauit: tamen nō ne
gat quin Franciscus etiam per prius admenauerit. est bene vē
rum q, dictus Iacomellus deponit quòd Hieronymus fuit pri
mus qui admenauit, sed respondeo q, stari debet testibus con-
trarium deponentibus, quia plures sunt, l. ob carmen. §. fin. ff.
de testi. & in ca. in nostra, de testi. imò etiam quando pares es-
sent testes, præferrentur testes deponentes pro reo. c. ex literis.
15 cum simil. de probat. ¶ Non obstat † etiam q, dictus Hierony-
mus debebat potius aufugere quam gladio resistere & vulne-
rare Franciscum; quia respondeo q, Hieronymus erat restri-
ctus in loco adeo angusto q, nō poterat aufugere, vt deponūt
testes pro maiori parte, maximè Thadæus de Montibus & Ni
colaus de Forestis. & Pet. Perini & Bernardinus: & sic tunc ex
cusatur per id q, legitur & not. in d. cle. 1. de hom. & in d. §. qui
* cum aliter. Præterea secundum magis * communem opi. quis
non tenetur fugere, & alias defensiones negligere, quamuis
posset fugere, saltem quando est nobilis & bonæ conditionis,
vt testes dicunt esse dictum Hieronymum, vt tenet Bar. Ange.
& Salic. in l. 1. C. vnde vi. & Bal. in d. l. vt vim. & Zenzelinus &
Pe. de Anc. in d. cle. 1. & d. Abb. in d. c. significasti: quia fugiens
posset cadere, vnde non tenetur se tali periculo exponere. l. 2.
§. pen. ff. si quis cau. c. accedens. el 2. vt lit. non contesta. item qa
aliquem fugere est iniuria. l. item apud Labeonem. §. 1. ff. de in
iur. ergo pro propulsanda ista iniuria licitum est resistere, vt in
iurib. supra allega. & ita etiam tenet Ant. de Bu. in c. olim, el 1.
de resti. spolia. & saltem qñ inimicus est sibi ad terga propin-
quus, vt in casu nostro, vt inquit Bald. in rep. d. l. 1. C. vnde vi.
in 6. col. propter periculum q, potest incurrere per dictum. §.
qui cum aliter. ita etiam concludit Bartol. in consi. suo. incip.
Vanucius Petri. & est de mente Bal. in l. 1. in 3. colum. C. de ędi.
act. licet ipse magis perfunctoriè transiuerit in leg. eadem. ff.
quib. ex cau. ma. & in l. filius. & ibi Ang. ff. de cond. inst. Item
quando vnus erat potentior altero, non debet imputari mi-
16 nus potenti si non aufugit. † quia imo si vulnerauit illum qui
h eum percusserat, debet præsumi h q, non potuerit aliter se de-
fendere, nisi vulnerando vt fecit, vt retuli supra Bal. firmare in
d. l. 1. & d. l. filius. & posito q, potuisset & debuisset fugere, &
non fecisset: non debet puniri: vt dolosus pœna vltimi suppli-
cij, sed tanquam culpabilis, vt inquit Bald. in d. l. filius. & pro-
batur ex superius dictis. Ex his videtur q, Hieronymus in nul
lo dolo aut culpa fuerit, & sic deberet omnino absolui: tamen
absolutoria ista fundatur in probationibus dictorum testiū,
quibus qualis & quanta sit fides adhibenda, multum pendet
à iudicantis arbitrio inspecta qualitate testium & verisimilitu
dine eorum quæ deponuntur à testibus. iuxta dictam l. 3. in
princip. & §. 1. ff. de testibus. & l. ob carmen. §. fin. eo. tit. c. quia
verisimile, de præsumptio. ca. nostra, & ibi no. de testi. vnde si
discretioni & prudentiæ ac arbitrio iudicantis videretur ex in
spectione dictarum attestationum & qualitate seu verisimili-
tudine negotij arbitrari, & inueniret Hieronymum fuisse in
aliquali culpa, & si quā fuit sine dubio, non videtur, q, iudica-
ri possit nisi satis leuis & ab omni dolo & proposito occiden-
di remota, poterit religio iudicantis Hieronymum aliquali
pœna afficere, non in personam, per not. per Baldum in l. pig-
nus. C. de pign. actione, circa vltimam colum. in versic. sequit
videre de delictis, sed ad pœnam puta relegationis seu exilij
temporalis, vel pœnam pecuniariam non magnam, & in ea li
mitanda non debent attendi facultates patris: quia pater non
tenetur pro filio, vt in rubro & nigro. C. ne filius pro pa. vel pa
ter pro filio. Alex.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Calcanei. non inueni nec habetur inter eius consilia impressa, sed de simili casu vide s. lib. 1. cons. 76.
b ¶ Licitè feci. Sequitur Ang. in tract. male. in ver. & dictus Titius se defendendo col. 9. & ibi August. de Arimi. in addit. q̃d exaggerat Fortu. Gar. in l. vt vim. col. 7. de iusti. & iur.
c ¶ Defensionem. s. lib. 1. cons. 5. num. 8.
d ¶ Numerum. suprà lib. 1. cons. 5. nume. 7. suprà lib. 5. cons. 149. num. 6.
e ¶ Minor. s. lib. 1. cons. 44.
f ¶ Credi. s. lib. 2. cons. 147. num. 6. cum seq.
g ¶ Modum. s. eo. cons. 2. num. 14.
h ¶ Præsumi. suprà lib. 1. consil. 76. colum. fin. suprà libr. 3. cons. 14. num. 10.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio sine indicijs præcedentibus non valet, si tamen facta sit officio iudicis, sufficit postea constare de veritate, licet non constet præcessisse indicia. nu. 2.*
3 *Testes criminis participes faciunt indicium.*
5 *Actuarius causæ non debet mutari.*
6 *Iudex potest esse scriba actorum ex consuetudine.*
7 *Publicatio attestationum non est de substantia iudicij.*
8 *Contumacia accusari non exigitur, iudice ex officio præcedente.*
11 *Citatio debet fieri ad domum habitationis in criminalibus & ciuilibus.*

CONSILIVM CXX.

VISO processu inquisitionis formatæ per magnificum & generosum comitẽ Azonem de Manfredis comitem & dñm Albineæ, &c. & per potestatem terræ Albineæ, & Montis Richi contra Christophorũ Iacobi de Draperijs, & plurimos alios homines de Albinea, & sñia super inde lata, & de his, de q̃bus in themate quæritur, videretur prima cõsideratione di-
1 cendum. primò super † primo quæsito inquisitionẽ non procedere, & alia inde secuta non tenere, quia sine indicijs non ꝓcedit inq̃sitio. l. iustissimos. C. de offi. recto. prouin. & c. qualiter & q̃n. el 2. de accus. & no. Spec. in tit. de inq̃sitione. §. 1. ver. item q, non sum infamatus. & Bart. in l. congruit. ff. de offic. præsi. & Bal. in l. 1. in 4. col. C. qui accus. & in l. iubemus. C. de ꝓba. & Ang. plenè in repetitione. l. si vacantia. C. de bon. vaca. lib. 10. sed in proposito nr̃o non vr̃ quod præcesserint indicia saltem sufficientia, quia fuerunt recepti solũ duo testes, s. Paulus & Berthachinus, qui fuerunt participes delictorũ perpetratorum per præfatos inquisitos, vt satis colligitur ex attestationibus ipsorummet testiũ. Sed constat q, illi qui fuerũt participes criminis, non sunt idonei testes. l. q̃m liberi. C. de testi. l. si filium. cum gl. C. de libe. cã. c. veniens. el 1. de testi. c. 1. de confessis. & no. in l. fi. C. de accusa. cum si. ¶ Tñ hoc nõ obstan
2 te puto firmiter inquisitionem procedere. Primò, quia † posito quod indicia debeant præcedere inquisitionem, tñ illud est verum, si inquisitus comparuit & opposuit inquisitionem
a non procedere ex defectu indiciorum, secus [a] si non fuit oppositum, & ita est in casu nr̃o. c. 2. de accusa. in 6. Secundò respondeo q, q̃n iudex per inquisitionem procedit ex suo mero officio, & nõ promotus ab alio, tunc non habet necesse osten-
b dere [b] indicia, seu diffamationem præcessisse, nec de diffamatione prius inquirere, vt decidit Spe. in tit. de inquisitione. §. nunc tractemus. ver. hoc ẽt scias. per c. 1. de offi. ordi. & si coram superiore ad quem contingeret appellari vel procurari disputaretur de hoc, & negaretur diffamationem vel indicia præcessisse, nõn oporteret probari fuisse receptos testes super diffamatione tempore quo fuit formata inquisitio, sed satis esset coram superiore ostendere quod veritas erat quod inquisitus erat diffamatus de illo crimine. & ita declarat Io. And. in d. c. qualiter & q̃n. & Ant. de But. & Io. de Imo. in c. cum oporteat. de accusa. & est de mente Spe. in d. ver. hoc aũt scias. & ita etiã tenet Ang. in repe. d. l. si vacantia. in septima chartã magna, in versic. de quinto articulo. s. quæ sint necessaria pro inquisitionis substantia &c. vnde dicit ipse ibi cautos debere esse rectores terrarum ad hoc, vt ab eis non possit peti copia diffamationis quod in inquisitione dicant, hæc est quædam inquisitio, quam facit & format talis potestas ex suo mero officio. & ita
3 est in inquisitione de quã tractatur. Tertiò † respondeo, q, cum dicti testes deponant ad probationem cuiusdã coniurationis factæ per dictos inquisitos quo casu posito, quòd testes fuissent participes criminis sunt idonei testes. c. fi. de testi. cogen. & no. in proposito Bal. in d. l. q̃m liberi. C. de testi. Vel & quartò posset r̃nderi, quod dato quòd non valeat ad plenam
c condemnationẽ testimoniũ eorũ, qui fuerunt participes [c] criminis: tñ valet quò ad indicium, vt sentit gloss. & ibi doct. in c. 1. in verbo ad testimonium. de test. in 6. & per not. per Petr. & Cyn. in l. fin. C. de accusa. præcedentes tñ responsiones tutiores sunt, nec ad talia indicia recipienda requirebatur aliqua citatio partis, vt tradit Sal. in l. fina. in fi. de quæstio. & probatur ex notatis per Bart. in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credi. in versic. sed quæro qualiter examinatur &c. cum suis concordantijs. iuncta l. nullus. cum gl. 1. & cum gl. in verbo, erit, & ibi not. Sali. C. de exhiben. reis. ¶ Circa secundum
4 dubiũ † quo quæritur an præstet impedimentum q, prædicti testes fuerunt examinati per potestatem, & dicta eorum recepta pro indicijs fuerunt redacta in scripturã per eundemmet potestatem, qui nõerat notarius, postea fuit formata inquisitio per præfatum potestatem, & illa vna cum reliquis actis fuit redactã in scriptis per ser Bartholomæum notarium ad alia acta deputatum, excepta repetitione dictorum testium, qui post formatã inquisitionem fuerunt repetiti per dictum potestatem, & dicta eorum repetitio fuit in actis & in scriptis redacta per eundẽ potestatem asserentem in actis dictum ser Bartholomæum notarium fore absentem, & videretur prima facie dicendum, q, ista præstent impedimentũ, q̃a acta debent scribi per notarium, seu in locum eius per duas personas ad illa acta conficienda deputatas. c. q̃m contra, de prob. Secundò obuiat, quia quis non debet esse iudex & notarius, & probat in d. c. quoniã cõtra. & no. Inno. in c. cũ a nobis. de test. ¶ Ter-
5 tiò obuiat, † quia ille qui semel cœpit cõficere acta debet perficere vsq; ad finem, & non debat admitti illa mutatio personæ scribentis. l. 1. & 2. vbi no. doct. C. de sportu. & per gl. 1. §. fin verò absunt, in verbo, inuentarium. in auth. de hæredi. & fal. & no. doct. in l. 1. ff. de offi. consul. & per illũ text. quem ad hoc ibi ponderat Iac. But. & Bald. & not. Bar. in l. cum sñiam. C. de senten. & interlocu. om. iud. & Bald. in l. 2. C. quomodo & q̃n iudex. & in l. gesta. C. de re iud. & in l. fin. §. 1. C. de iure deli. tñ istis nõn obstãtibus puto sñiam valere. Primò, q̃a etiã si nulla fuissent indicia redacta in actis valeret processus inquisitionis, vt probaui in proximo præcedenti dubio, ergo idem si recepta sint & minus solẽniter. l. vnica. circa prin. C. de rei vxor. actio. & similiter ẽt si non essent repetiti dicti testes, seu repetitio sit minus legitimè facta, tñ potuit ferri sñia cõtra eos velut fictè cõfessos authoritate statuti disponentis, q, ꝓpter contumaciã habeantur pro confessis. Præterea præsupponitur de
6 antiquissima consuetudine esse † q, potestas ẽt qui non sit no-
d tarius, sic etiã scriba actorum, [d] vnde consuetudo potuit hoc inducere. l. 1. C. de emancip. lib. l. viros. C. de diuer. offi. lib. 12. c. cùm contingat. cum ibi not. de for. compet. & in proposito no. expresè Bal. in rubrica. C. de fid. instr. in 1. & 2. col. & Inno. in c. cum P. tabellio. de fide instru. & Spe. de instrumento. edi. §. restat. versicu. sed quia potest. & optimè probatur in c. cùm dilectus. de fide instru. bene faciunt notata per Bart. in l. iubemus. §. sanè. el primo. C. de sacrosꝰ. eccl. & expresè no. Bald. in auth. nisi breuiores. C. de sent. ex breui. reci. vbi dicit quod in comitatu põt quis esse iudex & notarius, si ita se habet consuetudo, & dicit etiã Bart. in l. comperimus, per illũ text. C. de proximis sacrorum scrini. li. 12. quod quis põt deputari iudex maleficiorum, & notarius seu scriba actorum maleficiorum. quinimò dato quòd illa repetitio testiũ fuisset necessaria, vel vtilis, quæ facta fuit postquã fuerat electus per dñm comitem Axonem ser Bartholomæus in notarium actorum, & scripta sint per potestatem loci valeret, stante quod hoc factũ fuisset propter absentiam dicti ser Bartholomæi notarij per l. si longius, in prin. & ibi Bal. ff. de iudi. & no. Bald. in præallegata. l.
7 gesta. ¶ Quantum † ad tertium dubium quo quæritur, an habeat obstare quod ante sñiam non fuit in actis facta publicatio processus, respondeo breuiter q, non, quia aut quærimus de publicatione attestationum, & iam dixi, quod etiam illæ attestationes non erant in ꝓposito de substantia & necessitate, vt probaui suprà in primo & secũdo dubio, & posito quòd illæ

e illæ attestatioes fuissent necessariæ, tñ earum publicatio* non
est de substantia, adeò quòd per hoc sñia debeat reddi nulla,
vt no. gl. reputata singularis in c. fi. in verbo iudicijs, de hæret.
in 6. & notat Inn. in c. cum I. & A. de re iudi. latè probat Barto.
post Iac. But. in l. prolatam. C. de sentent. & interlocu. omniũ
iud. & Bal. in c. 1. si de inuestit. inter domi. & vasal. lis or. & no.
plenè Io. de Imo. in l. diuus. in 3. col. ff. de re iudi. aut nos quæ-
rimus de publicatione reliqui processus, & ita etiã non est de
substantia, quia sufficit quòd acta sint scripta per personam
ad hoc deputatam, & in loco deputato, vt declarat Barto. post
gl. in l. gesta. C. de re iud. per l. in donationibus. C. de dona. &
8 per d. c. quoniam contra. ¶ Quartũ † põt subesse dubiũ, an qa
non reperitur accusatam fuisse contumaciam dictorũ inqui-
sitorum non comparentium in termino citationis, possit dici
eos citatos non haberi pro contumacibus, per id quod habet
in l. properandum. §. & si quidem. C. de iudi. & l. arbiter Ca-
lendis. ff. de arbi. l. & post edictum. ff. de iudic. tñ veritas est in
contrariũ, quia qñ iudex in criminalibus procedit ex officio,
non reqritur quod in termino citationis aliter accuset contu-
macia, vt not. declarat Bart. in extrauag. ad reprimendũ in ver
bo neglexerat. & per Barto. in l. intra accusatorem. ff. de publ.
iudi. plus dixit singulariter Bal. in l. si tutor. C. de interd. matr.
quod licet qñ proceditur per viam accusationis in criminali-
bus tenetur accusator comparere in termino citationis factæ
de reo, & accusare contumaciam rei, vt traditur per Bartol. in
locis proxime allegatis, & per Sali. in l. absentem. C. de accu.
†1 † tñ fallit vbi statutum diceret quòd non comparens in certo
termino habeatur pro confesso, quia non erit necesse quod in
illo termino accusator sit præsens, & accuset contumaciam
eius, qa illa confessio procedit ex dispositione legali, ad cuius
effectum non requiritur præsentia partis per illam. l. si tutor.
quod dicit alibi non esse ita expressum, sed statutũ loci in casu
9 nostro ita disponit, ergo &c. ¶ Quantum † verò ad quintum
dubiũ quo quæritur, an sñia possit infringi ex eo q̃, pœna deli-
cti commissi erat pœna personalis & confiscationis bonorũ,
& index solùm punit eos pœna cõfiscationis bonorũ? ad hoc
rñdeo q̃, per hoc non infringitur dicta sñia, quia non per hoc
dicitur esse nulla posito q̃, esset iniusta. l. 1. §. item cum contra
sacras. ff. quæ senten. sine ap. rescin. & l. 2. C. qñ prouo. non est
neces. nec isto casu lex supplet maiorem pœnam, vt declarat
Bal. in l. 1. in princip. circa 4. col. ff. ad tur. in ver. sed iuxta hoc
quæro, quid si iudex statuit minorem pœnam &c. post gl. ibi.
10 ¶ Sextò & vltimo dubitatur, an attento q̃, † statutum vult q̃,
qñ inqritur contra forenses de aliquo delicto debeat in prima
citatione quæ fieri debet ad portam castri dictarum terrarum
præfigi terminus 6. dierum ad rñdendum inquisitioni, sed in
inquisitione prædicta nõnulli sunt inquisiti qui in inquisitio
ne denominantur de Felina, nonnulli de Parma, nonnulli de
Mantua, & sic de singulis, & tñ prima citatio facta de eis non
continet, nisi terminum trium dierum ad comparendũ & re-
spondendum inquisitioni, prout disponit statutũ in citatione
eorum, qui non essent forenses, ergo cũ non fuerit seruata for-
ma statuti, vr̃ q̃, citatio sit nulla. l. cũ hi. §. si prætor. ff. de transa.
l. non dubium. C. de le. & bene facit quod no. gl. in c. 1. in ver.
tertiam. & ibi Bald. de milite vasallo qui contu. fuit. & in cle. 1.
in verbo, tertiæ. de vita & hone. cle. & quod not. Bald. in l. ces-
sante. ad fi. C. qũo & qñ iudex. dum ponit an debeat ad vnguẽ
seruari forma statuti in citationibus inductis à statuto, & per
eundem in l. non sunt liberi. ff. de statu ho. & in auth. qui se-
mel. C. qũo & quando iudex. tñ hoc non obstante dico dictã
citationem fuisse legitimè factam, quia licet in dicta inquisi-
tione sint denominandi & inquisiti tales filij quondã Bene-
dicti de Felina, & sic de singulis, tñ in fine dictæ inquisitionis
dr̃ q̃, oẽs prædicti inquisiti sunt de Albinea, & sic illa verba su-
perius posita. s. quondam Benedicti de Felina, referuntur ad
partem dictorum inquisitorum, qui potuit esse de Felina, tñ
filij eius qui sunt inquisiti sunt de Albinea. & hoc mõ debent
interpretari verba dictæ inquisitionis, ne aliàs cõtineant repu
gnantiam, vt in prima cõstitutione. C. §. quibus. & in c. cũ tu.
de test. & l. 1. C. de inoffi. do. & quod no. Cyn. & Bald. in l. cum
falso. C. de iur. & fac. igno. & Cyn. in l. in exercendis. C. de fid.
instru. & Bar. in l. scripturæ. eo. tit. & facit. l. si quis intentione.
11 ff. de regul. iur. & satis est † q̃, dicti inquisiti essent incolæ seu
habitatores dictæ terræ Albinæ vel Montis Richi ad hoc vt
non dicerentur ibi forenses, vt probat in auth. de quæstore. §
si verò aliqui. in verbo, inhabitantium, seu de foris venientiũ
quem ad hoc allegat Bald. in l. de quibus. in 12. col. ff. de legi.
& no. Bart. in tractatu repræsaliarum. in 4. q. 5. principalis. nã
habent domicilium in aliqua ciuitate vel loco dicitur de illo
loco. c. statutum. §. si verò. de rescrip. in 6. & quod ibi gloss. in
verbo ciuitatis. & in verbo vnam dietam. & ibi no. Moderni.
& maximè qñ ibi subeunt munera seu onera. l. 1. & ibi. Bar. ff.
ad municipal. vnde in proposito statutum prædictum loquẽs
de citatione forensium habuit respectum ad eos qui ibi non
habitabant, vnde dicit tales esse citãdos ad potam castri, aliàs
verò dicit esse citandos in prima citatione ad domum solitæ
habitationis quam habebant tempore commissi delicti, nam
de iure etiam in criminalibus si citandus habet domum habi-
tationis, debeat ad eam citari, sicut in ciuilibus, vt not. glos. &
ibi Cyn. & Bal. in l. si accusatoribus. ff. de accu. & no. per Bart.
in l. inter accusatorem. ff. de pub. iud. & per Spec. in tit. de ac-
cusatione. §. 1. ver. nunquid sufficit. & Bal. in l. & post edictũ.
in prin. ff. de iud. & per Angel. in l. vt perfectius. C. de annali
excep. Ex quibus concludo dictam sententiam valere & effe-
ctum sortiri debere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Secus. quod non procederet contra absentem pro quo iudex
debet tunc supplere.
b ¶ Ostendere. cautè loquitur. non enim sequitur quin prius
debeat per se debitè inquirere, vel aliàs sufficiẽter notum ha-
bere, vt rectè declaraui suprà lib. 6. consil. 138. nu. 12. adde not.
s̃. lib. 6. cons. 34. num. 1.
c ¶ Participes. s̃. lib. 2. cons. 69. ad fi. s̃. lib. 3. cons. 79. nu. 10. Calca.
consil. 110. col. 1. Soc. cons. 95. col. 1. lib. 3. Aymo consil. 178. nu-
mero 3.
d ¶ Actorum. non puto in eadem causa, sed consuetudinem esse
abusiuam, per rationem de qua in d. c. quoniã contra falsam,
quæ naturalis est.
e ¶ Publicatio. Ancha. cons. 54. decis. tholo. 396.
f ¶ Sicut. idem Alex. l. 4. §. prætor ait. col. 2. de dam. infect. And.
Tiraq. in consu. Pic. tit. retra. §. 9. gl. 2. num. 2.

SVMMARIVM.

1 *Monetam principis supremi falsificans morte punitur, secus si ciuitatis vel inferioris, item secus in expendente, nu. 3.*
2 *Pœna capitalis intelligitur de minore, puta exilio.*
5 *Falsum non censetur committi vbi agitur de modico. nu. 7.*
6 *Pœna destruentis domos non habet locum in domuncula.*
8 *Pœna minuitur homini bonæ conditionis & famæ.*
9 *Iudex habens arbitrium, non debet arbitrari de pœna mentis.*

CONSILIVM CXXI.

VISO processu inquisitionis formatæ per curiam
magnifici dñi prætoris Bonon. cõtra Ioan. de Al-
bertutijs de Parma, & confessione dicti Ioannis
tam ante inqsitionẽ formatã q̃ post, & attestatio
nib. testiũ in fauorẽ inqsiti receptorũ, & statuto
sub rubrica, de pœna falsum cõmittentis in moneta, sentio de
iure dictũ Ioannẽ non esse condemnandũ ad pœnã vltimi sup
plicij, sed mitius arbitrio potestatis, scd̃m q̊d infrà dicetur, qa
1 † aut cõsideramus ius cõe, aut municipale. Primò casu. s. de iu-
re cõi, non est pœna vltimi supplicij, etiã si dictus Ioannes cu-
disset falsam monetam prædictam, quæ est ad cuneũ ciuitatis
Bononiæ, quia falsificans monetam ciuitatis, non dico Impe-
ratoris, punitur de iure communi pœna capitali. l. 1. C. de fal.
mo. si aũt falsificaretur moneta Imperatoris: tunc dicit tex. in
l. 2. eo. tit. quòd igni & flammis tradendus est, quæ iura ita ẽt
intellexit Bart. in l. quicunq;. ff. de fal. vnde in proposito dicit
* Hostien. & Io. And. & * cõiter doct. in c. quanto. de iureiur. &
Io. de Imo. in l. 2. in princ. ff. de publi. iud. Ioannem glossatorẽ
defensasse quendam falsificatorem monetæ ciuitatis à pœna
amputationis, & ita ẽt tenet Raphael Fulgo. & Pau. de Ca. in
l. præsenti. in prin. C. de his quæ ad eccle. confug. qa cũ pœna
2 † capitalis dicatur triplex. vna per quã imponitur pœna mor-
tis, alia per quã perditur libertas, alia pœna exilij. l. 2. ff. de pu-
bli. iud. l. capitaliũ. ff. de pœ. & d. l. 1. C. de fal. mo. nõ imponat
pœnam limitatã mortis, sed pœnã capitalẽ, vt dictũ eo, debet
a in dubio intelligi de mitiore pœna, & sic de pœna exilij, [a] de
pœni.

pœni.diſt.1.§.pœnæ. & l.ſi preces.ff.de pœ. & idem dicũt præ-
fati docto. ſi ſtatutum diceret quod imponi deberet pœna ca-
pitis, & pro hoc eſt bonus tex. in l.hos accuſare.§. omnibus.in
verbo, capitis. & ibi glo.ff.de accuſa. & in l.cum patronum.ff.
de iure patro. & bonus tex. in d.l. præſenti. in prin. vbi Impe-
rator dicit capitali & vltimi ſupplicij animaduerſione ple-
ctendis &c. nam Imperator videns non ſufficere factam eſſe
expreſsionem de pœna capitali, quia per hoc de neceſsitate nõ
inferebatur pœna mortis, ſubiecit illa verba, & vltimi ſuppli-
cij. pro hoc etiam eſt gl. reputata ſingularis in l.1.C.ne Iudæus
mancip. Chriſtia. quæ vult q, appellatione pœnæ capitalis in
dubio intelligatur de pœna capitali. ſ. mitiore. id eſt, de exilio
ſeu deportatione, & idem eſt de mente alterius gl. in l. ne fru-
mentum. & ibi ad hoc illam no. Bal. & Sali. C. quæ res vendi.
non poſ. & hinc inoleuit mos vt dicunt doct. noſtri q, in ſen-
tentijs condemnetur reus ad pœnã capitis, & ſubiungunt iſta
3 verba videlicet, ita q, anima ſeparet à corpore. ¶ Alia † ratione
principali etiã non tenetur pœna vltimi ſupplicij de iure cõi
dictus Ioannes, quia non cudit dictam monetã, ſed eam tan-
tum expendit, quo caſu niſi apparet quod tales nummi eſſent
plumbei vel ſtannei, non incidit in pœnam legis Corneliæ de
falſis, ſed ſolũ pœna extraordinaria. l.leg. Cornelia. circa prin.
ff. ad legem Cor. de fal. cum ibi not. per Bart. qui per hoc dicit
ſe euaſiſſe plures à pœna legis Corneliæ de falſis, & pro hoc al-
lega. l.ſaccularij, in prin. ff. de extraordi. crimi. & idem etiam
tenent doctores & præcipuè Abb in d.c.quanto. pœna autem
extra ordinaria eſt pœna arbitrio iudicis imponenda. l.1. ff. de
furi. balne. l.1.§. expilatores. ff. de effractor. l.hodie. ff. de pœ.
& vbi pœna eſt arbitrio iudicis imponenda, non eſt impo-
nenda pœna vltimi ſupplicij, vt infrà dicam, & in dicta inqui-
ſitione & cõfeſsione non dicitur, q̊d dicti nũmi eſſent plum-
bei vel ſtannei, ergo in dubio debet fieri interpretatio in mi-
tiorem partem. d.l.ſi præſes. & in l.interpretatione. ff. de pœn.
& expreſsè Ioan. de Im. in d. c. quanto. dicit quod expendens
nummos falſos ſi tñ non ſint plumbei vel ſtannei, non impo-
4 nitur pœnã mortis. ¶ Si autẽ † attendamus diſpoſitionẽ dicti
ſtatuti, & adhuc dico dictum Ioannẽ non eſſe condemnandũ
ad pœnam vltimi ſupplicij, nam dictũ ſtatutũ diſponit quòd
quicunq; falſum in moneta ſeu circa monetã q̃uocunq; com
miſerit vel cõmitti fecerit, vel ſciens eam falſam expenderit,
igne cõcremetur, niſi dño poteſtati videatur dicta pœna miti-
ganda in expendente rõne modicitatis pecuniæ expenſæ vel
ex alia cauſa, quo caſu dñs poteſtas poſsit dictã pœnam mino-
rare ſuo arbitrio inſpecta qualitate facti & cõditione perſonæ
etiam pecuniariter puniendo. Sed ita eſt q, dictus Ioannes ex-
5 pendit quatrenos falſos pro valore † vnius ducati, q̃ quantitas
eſt & reputatur modica, vt eſt probatũ per teſtes & de ſe etiam
patet, & q̃ñ non eſſet probatum, hoc etiã cõmittitur iudicantis
arbitrio, qui inſpecta qualitate perſonæ & negotij hoc perpen
det. l.ſed ſi ſuſceperit.§.1.ff. de iud. in authen. niſi breuiores. &
ibi no. C. de ſen. ex breui. reci. no. in authen. minoris debitor.
C. qui dari tuto. poſ. & ibi per Bar. & per gl. in corpore vnde
illa auth. ſumitur & per Bart. in l.admonendi. ff. de iureiur. &
non eſt dubium quod habito reſpectu ad qualitatem perſonæ
dicti Ioannis, qui eſt armiger & ad ſtipendia huius magnificæ
communitatis vnus ducatus eſt quid modicũ, & etiam habito
reſpectu ad qualitatem negocij, quia expendere nummos fal
ſos pro vno ducato non põt afferre magnam iacturam his ad
quorũ manus ẽt ignoranter peruenirent, & ſic non poteſt ap-
pellari magnus exceſſus ſeu magna quantitas, quæ ſit digna
pœna acerbiſsima mortis. conſiderarũt.n. ſtatuentes quod in
expendendo modicam pecuniã quamuis falſam non poterat
graue præiudicium inferri, ideo tunc voluerũt moderandam
eſſe pœnã. ſimile videmus in l.ſenatus.§. Marcellus. ff. de leg.1.
ſcd̃m intellectũ quem ibi tradunt doct. & maximè Io. de Imo.
6 vbi † licet eſſet impoſita à iure pœna deſtruenti domos in ci-
uitate & portanti crementa illa de loco ad locũ, ne vrbs defor-
b metur, non habet locum in deſtruente paruã [b] domunculam,
quia in ea non põt cadere illa deformatio vrbis, ſumus igitur
in caſu, in quo à ſtatuto prouiſum eſt ꝑpter modicitatem pe-
cuniæ pœnam eſſe arbitrariam. Ad hoc ẽt vrget alia ratio, quia
dictus Ioannes in expendendo dictam pecuniam nõ circum-
uenit dolo aliquo dictũ Ioannẽ Andream, cui illã pecuniam
dedit, quia dictus Ioannes Andreas eam recepit tanq̃ falſam,
vt patet ex prima reſponſione facta per d. Ioannem inquiſitũ;
in qua rñſione eſt fundamentum curiæ ꝑ indicijs cõtra dictũ
7 Ioannem captum & tortum. † & q, dederit eam tanq̃ falſam;
patet ex qualitate facti, quia dedit ſibi tres pugnos dictorum
quaternorum pro vno ducato. non .n. ita dantur boni nũmi;
vnde ex qualitate facti apparet de animo vtriuſq; l.falſus.§. ſi
iactum. ff. de fur. l.qua ratione.§.fi. cum gl. ff. de acqui. re. do.
c modò ſic, falſum [c] non committitur q̃ñ non infertur damnũ,
vt eſt glo. no. in l.damus. & ibi Bart. C. ad leg. Cor. de fal. ſed d.
Io. And. cui data fuit pecunia prædicta tanq̃ falſa non infere-
batur damnum neq; dolus, quia neq; læſio neq; dolus infert
volenti. l.cùm donationis. C. de tranſa. l.quæritur.§.ſi vẽditor
ff. de ædi. edic. l.1. in fi. ff. de acti. emp. not. in l.2. C. de reſcind.
vend. ad hoc ſeruiunt verba dicti ſtatuti dum dicitur q, poſsit
minorare poteſtas pœnã inſpecta qualitate facti. ¶ Concurrit
8 † & alia cauſa minorandi pœnã, quia probatum eſt ipſum eſſe
hominem bonæ conditionis & famæ, quo caſu magis dignus
eſt venia in diminutione pœnæ q̃ ille qui eſſe conſueuit malæ
vitæ. l.nemo. ad fin. de epi. aud. l.non oẽs.§. à barbaris. ff. de re
mili. Si igitur pœna iſta eſt arbitraria (vt dictũ eſt) ſequitur q,
non grauior, ſed mitior pœna debet imponi per iudicẽ cuius
arbitrio commiſſum eſt. his verbis vtitur Bald. in l. quicunq;.
in vltim. col. C. de ſer. fug. in verſic. & ſcias q, in arbitrarijs &c.
allegat not. per gl. in c. de cauſis. in verbo certa. de offi. dele. &
ita etiam no. Bald. in l.1. in fi. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.
9 ¶ Pro hoc † bene facit, quia vbi pœna committitur iudicantis
arbitrio per ſtatutum, ſi delictum eſt tale pro quo de iure cõi
vel conſuetudine nõ imponatur pœna vltimi ſupplicij, nõ de-
d bet iudex arbitrari de pœna mortis [d], quia cum arbitriũ intel-
ligatur de arbitrio boni viri. l.fideicommiſſa.§.q̃q̃. ff. de leg.3.
l.1. ff. de lega.2. l.ſi ſocietatem.§. arbitrorum. ff. pro ſoc. debet
arbitrari ſcd̃m quod de iure prouiſum eſt talem delinquentẽ
eſſe condemnandũ. l.continuus.§.cum ita. ff. de verbo. oblig.
& l.vir bonus. ff. iudi. ſol. & declaratur notabiliter per Bartol.
poſt gl. in l.ſi qua pœna. in fi. ff. de verb. ſig. & per gl. & doct. in
c.ſuper his. de accuſa. & notat in propoſito clarè Ioan. de Imo.
in l.2. ff. de publi. iud. & in c.ex literis. de conſt. poſt do. Card.
Floren. ibi & Ioan. de Imo. in c.inquiſitionis. ſuper gl. in ver-
bo, alioquin, de accu. dando intellectũ ad gl. reputatam ſingu
larem in c. ſumma. inſti. de iniu. quæ voluit, quòd vbi iudex
habet arbitrium in pœnis imponendis poterit arbitrari de pœ
na mortis. nam illud procedit vbi tales erant circumſtantiæ
delicti q, pro eo veniebat de iure vel ex conſuetudine in tali
caſu imponenda pœna mortis, aliàs ſecus per prædicta, & ar-
gumento eius quod habetur in c.ſicut dignum. de homi. & in
d.l.ſaccularij.§.ſunt quidã. & in d.l.1.§.expilatores. & §.fi. &
ita ẽt eſt de mente Bal. in l.fi. in ſi. ff. de re. di. & Bal. in l.1. in fi.
C. de his qui latro. & in l.incredibile. ff. de pœ. & Ang. in l. mi-
les.§. edictum. ff. de mili. teſta. & Ant. de But. in c. de cauſis. de
offi. deleg. per nota. per gl. in d.c. inquiſitionis. & per not. per
gl. in l.quid ergo.§. pœna grauior. ff. de his qui no. inf. & ſcd̃m
iſta ſaluatur alia gloſſ. in l.ſacrilegij, in prin. in verbo conſide-
randum. ff. ad legem Iul. pecu. quæ ſenſit quod pœna extraor
dinaria ſeu arbitraria non ſit pœna capitis. & voluit hoc ex-
preſsè Óldrad. in l.1. per illum text. de furi. balne. vbi tenebat
cõtra gl. in d.§. in ſumma. per d.l.1. ff. de furi. balne. fortius vo-
luit gl. in d. c. inquiſitionis. in ver. alioquin. q, vbi pœna eſt
imponẽda arbitrio iudicis, nõ debet imponi pœna ordinaria,
* ſed mitior, tñ magis * cõis ſententia eſt q, attendi debeat, an
qualitas delicti & circumſtantiarum ſit talis q, de iure vel con
ſuetudine ſit pœna mortis imponenda, & tunc imponi poſsit
aliàs non per ſupradicta, prout etiam concludit Lud. Roma.
in rub. ff. de arbi. ante medium. vbi pro hoc etiam allegat not.
per Bal. in l.conuenticulam. in 4.col. C. de epiſ. & cle. & l.2. C.
de proba. & in l.& ſi poſt tres. in 11.col. ff. ſi quis cau. ſed in pro-
poſito noſtro de iure communi non venit imponenda pœna
mortis, nec ẽt ex conſuetudine apparet contrarium in huiuſ-
modi caſibus attentis circumſtantijs, de quibus s̃. nec ſtatutũ
in hoc caſu limitat pœnam eſſe vltimi ſupplicij, igitur pœna
mortis imponi non debet. & ita concludo. Alex.

ADDITIO.

¶ Exilij. ſuprà lib.1. conſil.104. num.2. vbi de ſimili quæſtio.
falſæ monetæ.

¶ Partiam.

b ¶ Paruam. suprà li.1.cons.104.in fi.limita.s.li.6.con.100.in fi.
c ¶ Falsum.s.lib.6.cons.145.
d ¶ Mortis.s.eo.cons.13.num.15.s.lib.1.cons.111.num.3.

EPITOME.

¶ Si maritus legauit vxori dotes suas, quas dicit esse libras 450. hoc non probat dotem, sed legatum, ideo non censetur hoc datum in dotem secundo viro, cui non intelliguntur bona data in dotem. Et etiam si probatum esset de dote data, nõ posset secundus vir etiam vigore statuti plus lucrari, quàm habeat vnus filiorum primi matrimonij, nec secundo viro debentur vsuræ ab hæredibus primi.

CONSILIVM CXXII.

Is o processu causæ inter Hypolytũ tanq̃ filium, & hæredem Euangelistæ Georgij agentem, & descendentes & hæredes quondam dñi Gozoli de Viareno se defendentes, erit videndũ primò vtrũ agenti competat ius aliq̊d pro lucro dimidiæ assertæ dotis dictæ Bartholomææ ex forma statuti sub rubrica de dotibus mulierũ. ¶ Secundò, an aliquid dicto agenti debeatur pro interusurio dotis, ꝓ tempore quo dicti hæredes dicti Gozoli primi mariti dictæ Bartholomææ fuissent in mora soluendi dotẽ dicto Euangelistæ secundo marito eiusdem Bartholomææ pro tempore quo asserit dictũ Euangelistã supportasse onera matrimonij. ¶ Tertiò quid & quantum debeat agenti pro expensis petitis, quas dicit in libello dictum Euangelistam fecisse, vt procuratorem dictæ Bartholomææ litigando pro exactione dictarũ dotiũ contra hæredes dicti Gozoli, & quas petit cõtra dictos reos tanq̃ hr̃des dictæ Bartholomæę. ¶ Quartò quid de expensis funeris dictæ Bartholomææ quas asserit actor factas fuisse per dictum Euangelistam, & hoc pro rata dotis pertinentis ad dictos reos hæredes dictæ dominæ, & quia præstantes aduocati dictorum de Viarena egregiè ac copiosè laborauerunt circa articulos necessarios, expedit bre-
1 uibus agere. ¶ Circa primum † an aliquid debeatur de lucro dotis vigore statuti. Et videret fortasse prima consideratione dicendum deberi dimidiam dotis vigore dicti statuti loq̃ẽtis, tñ de dote data q̃ de dote promissa, & saltem tacitè vr̃ Bartholomæa promisisse Euangelistæ secundo viro libras 450. quas dederat in dotẽ dicto Gozolo primo viro, iuxta l. dotem quæ. & l. diuus. ff. de iure do. l. penul. §. vxor. ff. sol. matri. & declarat no. Cyn. in auth. sed quãuis: in 3. q. C. de rei vxo. ac. Quod aũt Gozolus prior maritus habuerit dictam quantitatem in dotem, constare vr̃ ex verbis testamenti ipsius Gozoli, in quo dicitur quod reliquit dictæ Bartholomææ dotes suas quæ fuerunt librarum 450. Boñ. Ad cõfirmationem dictæ præsumptæ promisionis dotis factæ dicto secundo viro, quia dicta mulier anno 1430. post contractum matrimonium cum dicto secundo viro constituit ipsum secundũ maritum, & quendam ser Corresium, & quemlibet eorum insolidum procuratores ad exigendum quascunq; quantitates pecuniæ & res sibi debitas quacunq; ratione vel causa ab hæredibus dicti primi vi-
2 ri. Præterea † ẽt si nulla ꝓmisio dotis intercesisset inter dictã Bartholomæam, & dictũ secundum maritum, vr̃ quod intelligeretur dedisse in dotem bona sua, iuxta no. in l. mulier bona in prin. ff. de iu. do. saltem qñ dignitas & conditio viri ita merebatur, vt per Bar. in l. si constante, in prin. ff. sol. matri. in 4. q. 4. partis principalis, ꝑ cõsequẽs videret dedisse in dotem secundo viro dictam actionem sibi cõpetentem ex testamẽto prædicto primi viri addititias libras 450. & statuti deferens lucrum dotis ita habet locum in dote præsumpta, sicut in dote vera, vt no. Bal. in l. cum citra. per illum tex. cum gloss. C. de iur. do. ¶ Tamen præmisis non ob. contrariã sententiã sentio in ꝓposito veriorem, vt etiã fuit rectè conclusum per præfatos
3 aduocatos, præsertim ex infrascriptis, quia † non constat de aliqua dote data primo viro, & licèt primus vir simpliciter reliquerit sibi in testõ dotes suas quas dicit esse libras 450. tamẽ hoc nõ probat illam quantitatem fuisse datam sibi in dotem, nisi aliud appareat, saltem cum non appareat dictam Bartho-
†1 lomæam † fuisse præsentem d. legato, sed solum operatur, vt iure legati illa quãtitas peti potuisset tanq̃ legatũ. l. Lucius. §. quisquis. el 2. & ibi not. clarè Bar. ff. de leg. 2. & l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 3. & l. Aurelius. §. fi. ff. de lib. leg. & l. qui vxori. cum ibi no. per Bar. in princip. ff. de auro & argento. lega. l. 2. & 3. C. falsa causa adiec. leg. & tenet hoc Iac. But. in l. 1. eo. tit. & Iaco. de Belui. in auth. de iureiur. à morien. præsti. in 13. q. & Bart. in l. Lucius. §. maritus. ff. ad Trebellia. vbi etiam hoc vult, qñ relinquitur tanq̃ debitum ex causa dotis, sicut etiam ipse dixit in l. qui vxori. & no. Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. 3. & ibi probatur optimè in tex. vbi specialiter dicitur q̃ si testator iurasset tunc propter religionem iurisiurandi induceretur ꝓbatio, & ideo cessante iuramento nõ resultat talis probatio, vt ibi apertè probatur, ad idem tex. in c. fin. de succe. ab intesta. & ibi no. doc. & idẽ no. Bal. in l. rationes. C. de ꝓba. & in l. 2. §. fi. in vlti. col. ff. si certum petat. & in l. vnica. in prin. C. de confes. & ita etiam est de mente Bal. in l. 1. C. de fa. causa adiec. lega. maximè in ver. quæro nunquid confesio testatoris &c. & Sal. in l. generaliter. in 13. quæstio. C. de non numer.
4 pecu. ¶ Bene dicit † Bald. in d. l. rationes. & Sal. in d. l. generaliter. in 13. q. quod vbi dicta confesio fuisset facta in foro pœ
†2 nitentiali vel spirituali non esset curandum, † quamuis pars non fuisset præsens per id quod habetur in c. quanquã. de vsu. in 6. & per notata. 1. q. 7. c. quoties cordis oculus. vnde tunc secundũ eũ non posset reuocari fauore animæ. cui voluit cõfitẽs prouidere. & ita procedit ẽt id quod ipse no. in l. generaliter. in 10. q. C. de non nu. pecu. & ita etiam procedit id quod nota. Bal. in c. innotuit. de elect. dum dicit quod in causis spiritualibus non curatur, q̃ confesio facta fuerit absente parte, & talibus casibus procedere posset id quod no. Ant. de Butr. in c. si cautio. de fide instru. q̃ aliàs non procederet, vt ibi plenè per
5 Abbatem in 6. col. & in c. fin. de confes. † vnde vbi simpliciter in testõ dicit se legare dotes tali mulieri, quas dicit esse tantæ
* quãtitatis, tunc * cõis opi. est quod si pars non fuit præsens seu
†3 non interuenit iuramentum, † non probetur per dictam confesionem causam illã esse veram, sed solum habeat vim legati, vt est dictum, & etiam clarè firmat post alios Anto. de Butr. in d. c. fi. in penul. col. de succes. ab intest. ad quod etiam bene faciunt no. per Bar. in repe. l. primæ. C. de sacrosanct. eccl. in 7. col. in versic. tertiò quæro quid si relinquatur pro restitutione
6 malè ablatorum &c. in fi. illius q. vbi etiam voluit, † q̃ quãdo testator reliquit alicui pro malè ablato, certè nisi aliter probetur quod fuerit ablatum, iudicatur de eo, vt de puro legato, vt etiam voluit Bar. in d. l. qui vxori. & etiam Bald. in repet. d. l. 1. C. de sacros. eccle. in penul. col. in ver. super noua quæst. &c. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc verò aliqua. in addi. incip. de his. iuncto versic. sequenti qui incipit, adhuc quærit si pro malè ablatis &c. & tñ testator in casu illo videbat velle suam conscientiam exonerare. Et ita etiam quò ad propositum nostrum tenet Pet. & Cyn. in l. 1. in fi. C. de sacrosanc.
7 eccle. † vbi plus voluerunt q̃ si talis confesio inter virum & vxorem esset iurata, non probaret, cùm sit facta inter personas suspectas, iuxta l. cum quis decedens. §. Titia. de le. 3. & l. qui testamentum. ff. de proba. tñ iste casus de iuramento non pertinet ad istam consuetudinem, quia non interuenit iuramentum, & per hæc patet non obstare id quod no. Pet. & Cyn. in d. l. generaliter. in 8. q. vbi volunt quòd illa confesio facta in
* testamento probet, quia eorũ opinio est * cõiter damnata per Doctores ibi, & in alijs locis suprà allegatis. Præterea ibi non loquuntur in confesione facta à marito, quo casu ipsimet in d. l. 1. tenent q̃ probet. Ex his ergo apparet q̊d dici non potest cõstare dotem fuisse datã dicto primo viro, & per cõsequẽs nõ esse in terminis legum dicentium quòd dos data primo viro intelligitur promissa secundo, neq; iure cauetur quòd ea quæ legauit primus vir vxori suæ, mulier ipsa nubendo secũdo intelligatur promittere in dotem secũdo viro, imò potuit cõtra-
8 riũ, vt patebit ex statim dicendis. † Nã qñ nõ apparet mulierẽ dedisse primo viro dotem (prout non apparet in casu nostro) non pręsumitur q̃ mulier dederit bona vel iura sua in dotem, per l. fi. C. de repu. & in auth. de nup. §. si quis. n. & plene not. Bar. in disput. incip. Quædam mulier habens magnum patrimonium. & est de mente Bar. in l. 2. in princ. circa 2. col. solut. matri. ¶ Et clarè no. Bald. in l. nulla. C. de iure do. vbi in pro-
†4 posito nostro dicit hoc esse vtile † pro statuto disponente q̃ vxore prędecẽdente maritus lucretur dotem, q̃a hoc casu nihil
9 lucrabitur. † nisi secundũ eum mulier qñ nupsit dixisset viro, trado vel committo me & mea tibi, quia tunc si vir dignus esset tanta dote. s. ascendente ad summam bonorum mulieris

videbitur

videbitur dedisse illam in dotẽ, & in hoc casu saluat opinionẽ Aristonis notatam per gl. in d. l. mulier bona. in princ. de iure do. & quod nõ intelligatur mulier in dubio dedisse bona sua
a in dotem [a] viro, tenuit etiam Bald. in l. fin. C. de sent. quæ sine cer. quanti. & Bal. in auth. res quæ. C. cõia. de leg. in 3. col. in ver. quæro nunquid mulier. nisi scdm eũ generalis cõsuetudo loci esset, q, mulier daret omnia bona in dotem, & hoc casu di cit saluari posse dictam opin. Aristonis. facit l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de ædi. edict. l. excepto. C. loca. l. si prius. §. rectè placuit. ff. de aqua pluuia. arcenda. cum simi. istam opi. etiam tenet Sal. in l. fin. C. de repu. & Ioan. de Imol. in d. l. 1. in 8. col. ff. sol. mat. & Pau. de Ca. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. per illum tex. vbi præsupponitur quod matrimoniũ erat sine
10 dote, & tñ mulier erat locuples. ¶ Confirmo per † ea quæ not. Bald. in c. 1. in fi. in tit. an mari. succe. vxo. in benefi. vbi voluit
15 † q, nomina debitorum mulieris non videntur data in dotem nisi interueniat cessio actionum, quia nomina debitorũ non traduntur, sed cedunt, vt no. in l. fi. in prin. ff. de dona. & in l. 2.
11 C. de actio. & obli. in l. fi. C. qñ fis. vel priua. ¶ Et per hoc † patet non obstare quòd dicta dña dederit mandatum dicto secundo viro ad agendũ cõtra hæredes primi viri, & exigendũ quascunq; quantitates pecuniæ, & res sibi debitas quacunq; ratione vel causa, quia hoc non fuit cedere actiones, sed man-
16 dare. † & aliud est mandare, & aliud cedere, vt no. gl. & doct. in l. 1. in verbo, mandatas. C. de actio. & obli. & Bar. in d. l. fin. in prin. ff. de dona. Præterea cum dicta dña dederit pariter & sub eadem determinatione dictum mandatum duobus, in solidum. s. secundo marito, & cuidam ser Cortesio debet pari for miter intelligi in persona vtriusq;. l. iam hoc iure. ff. de vul. & pupi. l. 2. & l. quamuis. C. de impub. & alijs substi. ergo cum in persona ser Cortesij tale mandatum non possit intelligi sibi factum, vt ipse illas actiones haberet in dotem, sed solùm vt exerceret nomine mandantis, & ad eius mulieris tantùm plenam vtilitatem, ergo ita oportet intelligere, quò ad personam
12 mariti. ¶ Deniq; † si videmus quòd etiam qñ maritus teneret & possideret bona mulieris, & fructus percepisset etiam per decennium sciente & patiente muliere, non videretur mulier dare in dotem, quia agitur de magno pìudicio mulieris, saltẽ in casu in quo statutũ disponit, q, muliere prædecedente maritus lucretur aliquã partem dotis, vt concludit Bart. in d. sua dispu. per id quod habetur in l. mulier. C. de rei vendic. & per no. in l. pe. C. cõi. di. & per no. per doct. in l. cũ de in rem verso. ff. de vsur. cum si. quanto minus dicere possumus videri datã in dotem dictam actionẽ competentẽ mulieri pro legato ex illo momentaneo actu simplicis mandati dati marito ad exigendum tanq̃ procuratori mulieris, & tantò magis prædicta procedunt, quia non est probatum quanta dote dignus fuerit
13 dictus secundus maritus. ¶ Ex præmissis † apparet quòd cum regulariter mulier non videatur dare bona vel iura sua marito in dotem, sequitur quod dispositio posita in d. l. dotẽ quæ. cum si. est exorbitans à regula iuris cõis, ergo dispositio. d. l. dotem quæ. non debet extendi ad alios casus ibi nõ expressos l. si verò §. de viro. ff. sol. mat. l. ius singulare. ff. de leg. cum si. sed d. l. dotem quæ. loquitur qñ dos fuit data primo viro, ergo non debet extendi ad casum nostrũ, in quo nõ apparet de dote data, & ẽt statutũ in quo se fundat actor, est cõtra ius cõe, & ideo in dubio debet restringi, vt quanto minus fieri põt, lædat ius commune. l. 2. C. de noxa. c. cùm dilectus. de consuetud.
14 ¶ † Illud etiam constat, quòd posito quòd actor legitimè probasset de dote data primo marito, non posset secũdus maritus
b vigore d. statuti lucrari dimidiam dotis [b], quia non potest lucrari plus q̃ habeat vnus ex filijs primi matrimonij per l. hac edictali. in princ. C. de secun. nup. & ibi not. hoc Bartol. & alij * cõiter sequuntur. & Bar. in dicta sua dispu. & Bal. in l. vnica. C. de inoffi. doti. & in d. c. 1. in tit. an mari. succe. vxo. in benef. & Ange. in §. quia vero. el primo. in authen. de nupt. & ista est cõis opi. vt inquit Pau. de Cast. in d. auth. præterea. & not. etiã ipse in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obl. & constat ex processu qđ quatuor extabant filij ex primo matrimonio. ¶ Con-
15 firmari † possent prædicta, quia ex forma statuti sub rubric. de beneficio statuti subtrahendi illi qui non tenuerit vxorẽ maritali affectu, est prouisum quod si quis non tenuerit secũ vxorem in domo, vel non pertractauerit eam in maritali affectu, sit priuatus lucro dotis sibi deferẽdo ex beneficio alterius statuti prædicti sub rubrica de dotibus mulierum, & per plures testes est ꝓbatum q, dictus secundus maritus nõ pertractauit eam maritali affectu, ergo non debet gaudere beneficio dicti alterius statuti, & huic conuenit etiam dispositio iuris communis, nam, vt inquit signanter Bal. in authen. dos data, in 2. col. C. de dona. ante nup. per illum textum vbicunq; maritus non sustinet onera matrimonij, non debet consequi lucrum dotis sibi deferendum ex pacto vel statuto, bene faciunt not. per Bal. in l. 1. §. sed & scimus. per illum tex. C. de lati. lib. tol. & in l. quod in vxorẽ. C. de neg. gestis. & quod no. in l. ab hostibus. §. si vir. ff. solu. matri. & in l. 3. ff. de his quibus vtindi. Et plus vr̃ velle statutum sub dicta rubri. de beneficio statuti subtrahendi, quod ad ista probanda sufficiat fama publica per quinq; testes bonæ opinionis. Et licet dicta clausula disponẽs de probatione per famam sit apposita, iuxta particulã statuti disponentis, quod si vxor non tractauerit virũ vxorali affectu inhonestè viuendo, adulteriũ committendo, vagando contra voluntatem viri perdat dotẽ, & vir eam lucretur. Et postea põnitur clausula in qua dicitur. Et ad hæc probanda sufficiat fama publica per quinq; testes bonæ opinionis, licet non probetur cum quo adulterium commiseris, tñ talis clausula disponens quod ad hæc probanda sufficiat fama referri intelligitur ad omnia superiora. & sic ẽt ad casũm in quo loquitur de marito non tractante vxorem maritali affectũ, quia clausulã in fine posita refert ad omnia præcedentia saltẽ cum sit par ratio in vtroque casu. l. 1. C. de lib. præte. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. c. 2. requiris. de ap. cum sim. ¶ Nec dicatur q, illa vltima clausula referatur solum ad casum qñ maritus vellet dotem consequi ex eo q, vxor cõmisisset adulteriũ, & vt fortasse prima facie viderentur sonare verba illa dicentia, sufficiat fama per quinq; testes bonæ opinionis, licet non probetur cum quo
16 adulterium commiserit &c. † quia respondeo q, statutũ pati non põt istam interpretationem, quia dicit, & ad hæc probanda sufficiat fama &c. & sic loquitur in plurali, & p consequens cõprehenditur, q, noluit prouidere solum circa vnum factum scilicet adulteri. l. fi. ff. ad Treb. l. qui quartam. §. fi. scdm intellectum Bar. & doc. ibi. ff. de leg. 1. c. is cui. de præben. in 6. quod etiam patet, quia verba statuti prædicti important quod etiã si mulier inhonestè viueret vagando contra voluntatẽ viri, in a cideret in pœnam dicti statuti quamuis non probaret q, commisisset adulteriũ, vt important verba dicti statuti dum dicit, inhonestè viuendo, adulteriũ cũmittendo, vagando cõtra voluntatẽ viri perdat dotem &c. vt probatur. in l. 1. ff. de his qui no. infa. iunctis ibi no. per Bar. in fi. q. & l. 1. ff. ad legem Corn. de fica. cum si. vnde illa verba statuti dum dicit licet non probetur, cum quo adulterium commiserit, fuerunt adiecta causa ampliandi fauorem mariti in casu cõmissi adulterij per mulierem, non aũt intelliguntur restringere præcedentia, vt sic quò ad alia superius dicta non sufficiat fama, per prædicta, q̃d etiam bene probatur per l. si cui serui. in prin. ff. de leg. 1. cõstat aũt quod vltra quam per numerum quinq; testium bonæ opinionis est probatum de fama quòd dictus secundus vir non pertractauit eam maritali affectu, imò quidam sunt testes qui plenius deponere videntur q̃ de sola fama & agitur de gestis tempore iam satis longinquo, quo casu etiam testib. de fama deponentibus magis creditur, iuxta plenè not. in c. veniens. el 1. de testi. cũ suis concordantijs. † & in dubio testes prædicti
17 præsumuntur esse bonæ opinionis, vt in c. vnico. de serui. c. si. de præsump. l. tum pater. §. rogo. ff. de lega. 2. in terminis nr̃is determinat Ioan. de Imo. in l. 1. §. si quis neget. in 7. colum. ff. quemad. test. aper. vbi refert etiã ita tenere dominum præceptorem suum Franciscum de Rampo. in auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & consultum fuisse per Ioan. de Ligna. & quia alia superiora fundamenta meo iuditio adhuc tutiora sunt, super hoc non vlterius insisto. Et per prædicta patet esse responsum omnibus allegatis in contrariũ. & sic dictum relictum factum sub nomine dotis à dicto primo viro vxori debet remanere apud reos conuẽtos, tum quia sunt hæredes ipsius mulieris, tum etiã quia omnia quæ mulier ipsa lucrata est ex bonis viri qñ transiuit ad secunda vota, tenetur illa bona reseruare filijs præcedentis matrimonij. l. fœminæ. & l. cum alijs. C. de secun. nup. superius dictis addo quòd nec ad probandam dictam dotem datam releuat responsio facta per reos conuẽros positioni 25. quia referunt se ad testamentum dicti Gozoli, & sic eorum

si eorum responsio non intelligitur plus importare quam faciant verba testamenti.l.2.&ibi no. specificè Bald. C. de erro. aduo.l.ait prætor.§.1.ff.de re iud.l.edita.C.de eden. & per no. per Bartol.in extrauaganti ad reprimendum in verbo, prout.

17 ¶ Quò ad scdm † dubium, s. an aliqd agenti debeatur pro petito interusurio dotis pro tempore, à quo dicit hæredes dicti Gozoli primi mariti fuisse in mora soluendi doté dicto Euangelistæ pro tempore quo asserit dictũ Euangelistam supportasse onera matrimonij? & in hoc breuiter rñdeo, quòd nihil debetur, quia si dicto Euangelistæ nulla dos expressè seu verè aut præsumptiuè fuit promissa, vt patet ex his quæ dicta sunt circa primum dubiũ, sequitur dici non posse, q, pro eo q, deberetur aliquid ipsi Euangelistæ, nulla mora facta sit, & per consequens nõ potest petere accessiones, cũ principale sibi nõ deberet.nam vbi nulla petitio, ibi nulla mora.l.si pupillus.ff. de ver.obl.posito aũt q, aliqua mora facta fuisset mulieri ꝑ eo q̃d sibi deberetur ex cã legati nihil pertinet de hoc ad Euangeli-

18 stam cum non sit hæres mulieris. † Plus voluit Barto. consilio 128.incip. Franciscus habebat in vxorem, quod etiam dato q, verè mulier dedisset primo viro dotem, & postea soluto matrimonio nupsisset secundo viro, cui iuris præsumptione intelligitur mulier eandem dotem promisisse, vt dictũ est in primo dubio.tñ si hęredes primi viri non promiserunt dictam dotem secundo viro, non poterit secundus vir ab eis non soluentibus consequi alimenta seu interusurium, cum non sint sibi obli-

c gati.& dato q, tenerent̃ mulieri, tñ [c] ipsa non potest consequi tale interusurium per not.per doc.in c.salubriter.de vsu. & in l.in insulam.§.vsuras.ff.solu.mat.quinimò posito quod essemus in casu in quo illud quod ipsa habere debebat à primo viro seu ad eius hæredibus intelligeretur deductum in secundum matrimonium, tñ dici non potest dictã Bartholomæam ꝑ tempore quo durauit scdm matrimoniũ fuisse in mora aut culpa, cùm mandatum ad exigendum dederat dicto Euangelistæ, & etiam alteri & cuilibet insolidum, & eo mediante litigauit & fecit quicquid potuit, vt exactio fieret, ergo cessat mora.l.Nesennius.§.cùm res.in prin.ff.de leg.1.l.Thais.§.1.ff. de fideic.lib.& per plenè not.in l.quod te.ff.si certum peta. & in l.continuus.§.illud.ff.de ver.obl.facit l.si quis solutioni.in princ.ff. de vsur.nam si qua ratione tenebatur Bartholomæa Euangelistæ erat, q, a ipsa habebat actiones contra hr̃des primi viri, vt in auth.quod locum.C.de colla. ideo non tenebat̃ nisi mandare seu transferre actiones suas in Euãgelistam.l. quod debetur.de pecu.Super hoc ẽt copiosè laborarũt dñi aduocati partis conuentæ, sed non puto oportere insistere, quia meo

19 iudicio res est in tuto. ¶ † Circa tertiũ dubium quo quæritur, an aliquid & quantum debeatur agenti pro expensis petitis, quas dicit Euangelistam fecisse, vt procuratorem dictæ Bartholomææ litigando pro exactione dictarũ dotiũ cõtra hæredes dicti Gozoli, & quas nunc repetit contra reos, tanquam hr̃des dictæ Bartholomææ rñdeo, non debere reos conuentos in dictis expensis condemnari, quia præsupponitur non esse probatum & liquidatum de vlla quantitate expensarũ factarum per dictum Euãgelistã, sententia autẽ est fereda de quantitate certa.§.curare.insti.de act.&l.3.C.de sent.quæ sine certa quanti.Et non apparet quis fecerit dictas expensas, & in sententia lata aliàs contra dictos hr̃des Gozoli apparet expensas factas fuisse ẽt per dictam Bartholomæam, dum dicitur, quòd condemnant̃ hr̃des Gozoli in expensis factis per Bartholomæam, & dictũ Euangelistam, constat enim quod expensas factas per Bartholomæam petere non põt actor, qui non est procurator Bartholomææ iam diu defunctæ, nec etiã est eius hæres. ¶ Circa quartũ & vltimũ videlicet, an obtinere debeat

8 † agens † pro expensis funeris dictæ Bartholomææ ꝑ rata, quia dos remanere debet apud hæredes mulieris, iuxta l. Celsus.cũ sequentibus.ff.de relig.& sum.fune.& cauet̃ in statuto sub rubrica de dotibus mulierum, non oporteret insistere, quia non inuenio probatum de expensis aliquibus factis per dictum Euangelistam pro dicto funere, sed potius probatur contrariũ per testes reorum, quod ipsi subierunt onus funeris. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Cotem.s̃.lib.5.consi.144.

b ¶ Dotis.s̃.lib.5.cons.158. col.1.

c ¶ Tamen idem s̃.lib.4.consil.27.Soc.cons.88.li.4.Cor.cons. 240.lib.3. Anto. Rub.cons.55. cons.108. in fi.sed contrarium verum est, vt dixi s̃.lib.4.cons.27. & tenet Alex.s̃.lib.6.consil. 220.quare Alex.in hoc vltimo malè consuluit.

CONSILIVM CXXIII.

Allegationes.

¶ Quomodo procedat quòd si maritus non adhibuit vxori infirmæ medicum vel eam expulit, perdat lucrum dotis.

VISO processu causæ inter Angelum quondam Vannis de Guacijs de Aretio, & Ioannem Blasiũ & Iacobũ fratres & filios Chechi dicti quondã Vannis suis proprijs nominib9 ac vice & nomine Christophori fratris dictorum Ioannis Blasij & Christophori agentes, & Clementé Nardi de Aretio se defendentem, videretur fortasse prima consideratione dicendũ dictos agentes esse in casu victorię, q, a posito q, ex forma statu-

1 ti † ciuitatis Aretij Clemens prædictus tanq̃ maritus Gregorię prędefunctæ in matrimonio sine liberis debuisset lucrari par-

a tem dotis.tñ tale lucrũ perdit [a] maritus, qñ vxori ægrotãti me-

* dicos non adhibuit, vt est gl.no.& ibi sequuntur* omnes in l. si ab hostibus.§.si vir.ff.sol.mat.per id quod habetur in l.3. ff. de his qui.vt indig.& no.Bal.in l.quod in vxorem.C. de neg. gest.vbi dixit quod si maritus vxori infirmæ nõ subueniat de alimentis & medicis & omnibus necessarijs, perdit lucrũ dotis, quod sibi ex pacto vel statuto deferretur, per id quod not. in d.§.si vir.& vbicunq; maritus non sustinet onera matrimonij dicit Bar.in auth. dos data.in 2.colum.C.de do. ante nupt. quod ille tex.præstat argumentum, q, tunc maritus perdat lucrum dotis sibi deferendum ex pacto vel statuto, & plus etiam inquit Bald.in l.1.§.sed & scimus. C. de lati. liber. tol. quod si maritus sine causa expellat vxorem, præstat ille tex.argumentum quod perdat lucrum dotis, pro quo etiã allegat id quod habetur in d.§.si vir.sed pro parte dictorũ agentiũ vr̃ probatum in processu de infirmitate, & morte dictæ Gregoriæ, & de expulsione facta de ipsa à dicto Clemente, & nõ vr̃ fuisse sufficienter probatũ in contrarium per dictum Clementé de diligentia sua in adhibendo medicos & alia opportuna, ergo rectè vr̃ petitum pro parte dictorum agentium declarari debere dictum Clementem amisisse dictũ lucrum dotis, & teneri ad restitutionem saltem illorũ centum florenorum, quos pro parte dotis eum habuisse deponũt testes examinati pro parte dictorũ agentiũ, tñ præmisis non obst. contrariam sñiam de iure veriorem esse arbitror, præsertim ex infrascriptis. Primò, quia fundata est intentio rei vigore statuti disponentis de lucro dotis vxore prædecedente in matrimonio sine liberis. Nec habet obstare quod Clemens non adhibuerit medicum, quia

2 rñdeo primò † q, negatiua debet probari per illum qui se fundat ex ea.l.hoc iure.&l.ita stipulatus.in prin. ff.de verb. obli. l.si quis consortium.C.de fabric.lib.11.& plenè no.docto.in c. super his, de accu.& in c.bonæ.el primo.de elect.& legistæ in l.in illa stipulatione si Calendis.ff.de verb.obli. & testis super

†1 negatiua deponens † debet reddere rõnem dicti sui concludentem, etiam nõ interrogatus, vt cõcludit Bar.in cõsilio suo 73.& Bald.in l.cum hi.§.1.ff.de trans.& in l.actor.in 3.colum. C.de probati. & in l.3.in vlti.col. C. de testi. & l.2. in repetitione in vltima charta.C.de rescin.vendi. sed testes agentium non dicunt q, Clemens nõ adhibuerit medicũ, assignando rationes concludentes ita esse, ergo non est ꝑbata intentio eorũ qui fundant in hoc quod neglexerit Clemens adhibere medicum.Nam vt dicit Bar.in l.si seruũ.in fi.principij.ff.de verb. obl.debet in proposito per allegantem negligentiam probari q, ille qui debuit adhibere medicum non adhibuit, & quod potuit eos adhibere.l.idemq;.ff.pro soc.& ibi etiam per Bart. dicentem per illum tex.debere probari quod facile fuit ei adhibere medicos, puta quod in loco illo erat copia peritorum medicorum, prout esse præsumitur in ciuitatibus insignibus. c.statutum.de rescriptis.in 6. & l. si quis duas.§. est autem. ff. de excusa.tut.& per Barto.in d.§.si vir.& in l. bonorum. ff. de bon.poss.cum sim.& per hoc dicit Paul.de Castr.in d.§.si vir. q, requiritur quod maritus abundaret in facultatibus, adeò q, impensa non esset sibi difficilis, per dictam l.idemq; requiritur etiam q, appareat maritum habuisse notitiam q, vxor esset infirma tempore quo allegat̃ eum neglexisse adhibere medicos, aliàs.n.non posset sibi imputari negligẽtia.l.gño.ff.de his qui notan.

notan.infa.ſ.ſi quis in graui.§.ſi maritus.&§. ſi quis ignorãs. ff.ad Sylla.l.quinquaginta.C.de excu.tu.l.2. C.de tempo.appel.cum itaq; teſtes agentium nõ probent iſta, nec etiã aliter in proceſſu appareat concludenter probatũ ſaltem de omnib. prædictis, ſequitur q, non eſt probata intentio eorum, per quæ
3 patet non † obſtare quod nonnulli teſtes agentium dicãt eſſe publicam vocem & famam q, Clemens non adhibuit medicum, nam non dicũt famã eſſe de prædictis omnibus reqſitis. Præterea fama non facit probationem plenam, vt no.in l.3.§. eiuſdem.ff.de teſti.& plene per Bar.in l.de minore.§.ſi pluriũ. ff.de quæſtio.cum ſi. Item non probant legitimè famam, quia interrogati quid ſit fama, dicunt q, eſt illud quod dicit palam & publicè à quam pluribus & diuerſis perſonis, & tñ vt ſit fama, non ſufficit illud quod dicunt dicti teſtes, ſed q, fuerit dictum à maiori parte, non aũt à pluribus & diuerſis, vt not. per gl.& doct.in d.c.eiuſdem.& per Bar.in d.l.de minore. & Bal. in addi. Spe.in tit.de ſñia.in 24.col.& Ang.in l.3.ff.ad Maced.
* & eſt magis * cõis opin. vt inquit Ioan.de Imol.l. hæredes palam.in princ.ff.de teſt.ergo teſtis non poteſt probare famam; cum non intelligat quid ſit fama, vt expreſsè concludit Spec. in tit.de noto.crimine.§.1.verſicu.& ſi teſtes producant, & in tit.de teſte.§.iam de interrogatorijs.& no.etiam Spec. in titu. de teſte.§.iam de interrogatorijs.verſic. item ſuper quarto. & ver.ſequenti.& Bal.poſt Bar.in l.1.ff.ſi cert.peta.per illum tex. & Bal.in l.1.in prin.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur.& Ioan.de Imo.in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq;.de ver.oblig. Et teſtis etiã deponens eſſe publicam famam vel notorium nõ probat, niſi
b etiam non interrogatus bonam rationem [b] dicti ſui aſsignet, vt no.do.Abb.in c.cõſuluit.el.1.de app.& in c.cũ cauſam quæ inter archiepiſcopum, de teſti.& ibi no.per Inno.& per id q̃d habetur in d.c.conſuluit.benefacit quod no.Bal.& Angel. in l.quid ergo.§.quantũ. ff. de his qui no.infa.& Ang.in l. eam quidem.in 4.col.C.de accuſ.& ideo dicit Bartol.in d.l.de minore.§.ſi plurium.ad fi.q, non ſufficit famam eſſe ſimpliciter ꝓbatam, vt etiã no.Bal.in l.ꝓprietatis.C.de prob.& doc.in c. cum oporteat.de accuſa.facit.l.decurionum filij.C.de pœ.Se-
4 cundo † rñdeo q, poſito q, cõſtaret Clementem facilè potuiſſe adhibere medicos, & non adhibuiſſe, tñ nõ debet ex hoc pati pœnam, quia fuit præuentus à fratribus vel patruo dictæ mulieris qui medicum adhibuerũt, & ſic præuenerũt, vt probat in l.ſororẽ.& ibi no.doct.C.de his qui.vt indig.& l.1.§.ſi mulier.cũ ibi no.per Bar.ff.de lib.agn.l.1.§.ſi mater.ff.ad Tertul. & per Bar.l.diuus.la ſecunda.in vlti.col.ff.de cuſto.reo. cũ ſi. Quod aũt fratres Gregoriæ adhibuerint medicũ patet ex his quæ deponit Franciſcus ac Petrus & Carolus & plures alij ex teſtibus productis pro parte agentium. ¶ Tertiò rñdeo q, ad
†3 hoc, † vt maritus perdat lucrum propter medicos non adhibitos requiritur quod mulier propter illã negligentiam mariti mortua ſit, aliàs maritus non perdit tale lucrum, ita eſt de mente gl.1.in d.§.ſi vir.& patet ex tex.quem gl. ibi allegat ſcilicet per.d.l.3.ff.de his qui.vt indi.hoc expreſsius dicit Pau.de Caſtr.in d.§.ſi vir.vbi apertè dicit, quòd q̃n conſtat q, mulier non eſt mortua ex eo q, maritus non adhibuit medicos, non perdit lucrum dotis.& pro hoc allegat id quod habetur in l. & in totum.ff.de impen.in rebus do.fa.ibi dum tex.dicit, non factarum ita ſi res malè geſta eſt, &c.ſed dici non poteſt, quod dicta Gregoria perierit propter medicos non adhibitos à marito, q̃m medici fuerunt adhibiti & medicinæ præſtitæ, ſi non
5 per Clementẽ ſaltem per dictos agnatos mulieris. ¶ † Quartò rñdeo, quòd illud quod dicitur quod propter medicos nõ adhibitos maritus perdit lucrum dotis, fallit niſi maritus re integra poſtquã malè tractaſſet vxorẽ, cepiſſet eam bene tractare, quia potuit moram purgare, & non habebit tunc locum id quod no.in d.§.ſi vir.ita probatur in l.ſi cum dotem.§. ſin aũt in ſæuiſsimo.ver.pactis.ff.ſo.ma.& ibi ad hoc illũ tex.ponderat Ioan.de Imo.& Lud.Roma.ibi poſt nonnullos antiquos, pro quo ẽt bene facit id quod no.Spe.in tit.qui fil.ſint legi. §. 1.verſi.quid ſi filia tua peccat in corpus.cum verſ.ſeq.& quod no.Bal.in l.ſi filia.C.de inoffic.teſt. Sed ita eſt q, pro parte dicti Clementis fuit proteſtatum dictæ Gregoriæ q, deberet ad domũ ipſius Clementis mariti ſui accedere, & quod ipſe erat paratus ſibi præſtare ea ad quæ tenebatur, & per eam ſtetit, & idem fuit proteſtatum fratri dictæ Gregoriæ in cuius domo ipſa erat, vt patet in actis, igitur non põt imputari marito, non enim tenetur maritus præſtare extra domum ſuam mulieri ea quæ ſibi neceſſaria ſunt, ſi non ſubeſt iuſta cã, per no. per Bart. in l.Caio.§.impetator.per illum tex.ff.de adi.leg.& per doct. in l.ſi cum dotem.§.ſin autem in ſeuiſsimo.ff.ſol.mat.& l. q̃d
6 in vxorem.C.de neg.geſt.cum ſi. ¶ † Poſſet ẽt quintò rñderi, q, maritus non tenetur vxori ſubminiſtrare alimenta & alia neceſſaria, q̃n dos promiſſa non ſoluitur marito, vt eſt gl. not. iuncto tex.in auth.de non eligen.ſecundò nub.§.illud.in verbo, onera, & probatur in l.fi.& ibi no.Bal.C.ad Velleia.& not. Cy.in l.q, in vxorem.C.de neg.ge.& Bald.in l.de diuiſione.ff. ſol.mat.& in l.ſi donaturus.§.1.ff.de condi.ob cau.ſed non eſt ſufficienter probatum q, dos promiſſa fuerit dicto Clementi ſoluta ſaltem integrè in termino contento in inſtr̃o, ergo &c. & non ſufficit pro parte dotem fuiſſe datam poſito q, de parte diceremus eſſe probatum.l.Iulianus.§.offerri.ff.de ac.emp.& l.5.§.fi.& in l.in executione.§.pe.ff.de verb.obl. & licet d. Io. Berti conetur probare, q, Clemens confeſſus fuit habuiſſe integram dotem præſente dicto Angelo patruo Gregoriæ, tñ in hoc iſte teſtis eſt ſingularis, & ei cõtradicit Dominicus Maſpini, qui deponit de confeſsione Clementis facta in eodem loco prout dicit dictus do.Ioan. & tñ non dicit q, confeſſus fuerit Clemens habuiſſe integrã dotem, ſed ſolum dicit de centum florenis & certo grano, non autẽ dicit de conſignatione prædiorum, de quibus deponit dictus do.Ioan.ergo non eſt probatum.c.in noſtra.cum ibi no.de teſt.& in l.ob carmen.§.fi.ff. de teſti.& licèt quidam Petrus teſtis agentium etiam de hoc aliqd dicat, tñ eſt ſingularis & non cõcludit de integra dote, vt ex eius inſpectione clarè patet. Et per hæc poteſt rñderi ad
7 id quod per agẽtes allegatur † de expulſione. Primò, quia potuit expelli propter dotem promiſſam & non integrè præſtitam, vt d.l. fi.& ibi Bar.C.ad Velle.cum alijs ſuprà proximè allegatis, & q, propter dotẽ promiſſam à fratre mulieris & nõ ſolutam vir poſsit vxorem remittere ad domũ fratris, & denegare alimenta ei neceſſaria, tenet expreſsè Sa.& Pau.de Ca.in d.l.quod in vxorẽ.poſt Cy.ibi.item põt ad dictã expulſionem reſponderi, q, potuit culpa vel mora purgari, ꝓut purgata fuit per ea quæ dixi ſ. Præterea de expulſione nõ eſt legitimè probatum per teſtes, ſaltem qui concludenter probent, & qui ſint conteſtes, vt requiritur iuxta id quod habetur in c. licet cãm. & in c.in præſentia, de proba. ¶ Nec fieri põt fundamentum
8 † ex depoſitione aliquorum teſtium deponentium audiuiſſe de dicta expulſione à dicta Gregoria vel ab alijs, quia tale teſtimonium non probat.l. teſtium. C de teſt.c. tam literis. de teſti.& licet Lauren. teſtis dicat hoc audiuiſſe à Clemente, tñ in dicto ſuo eſt ſingularis, ergo non probat. l. iuriſiurandi. C. de teſtib.& d.c.licet cauſam. & ſimiliter in hoc eſt ſingularis Carolus examinatus pro parte agentium, poſito q, aliqui teſtes conentur probare de hoc eſſe publicam famam, tamẽ non probant ꝑ rationes quas allegaui ſuprà circa ꝓbationẽ famæ. ¶ Ad confirmationẽ prædictorum & maiorem excuſationem dicti Clementis ponderet etiam dñs iudicans aliud q̃d deponit dictus Dominicus productus pro parte agentiũ, & dictus Carolus productus pro parte dicti Clementis ex quorũ dictis apparet, q, etiam dictus Clemens requiri fecit dictum Carolum medicum q, vellet habere curam infirmitatis dictæ Gregoriæ, & ſibi certam mercedem dari fecit, & plures alij teſtes etiam dicunt q, Clemens iuit Senas ad conſulendum magiſtrum Bar.medicum cum inſtructione dicti Caroli medici, & magiſter Anto.medicus ètiam deponit, q, Clemens conſuluit eum pro cura dictæ Gregoriæ, dum ipſa eſſet extra ciuitatem. ¶ Ex quibus apparet multipliciter eſſe reſponſum ad allegata in contrarium, & diffinitiuè eſſe pronunciandum in fauorem dicti Clementis. & per hæc non curaui inſiſtere circa proceſſum, dum agitur per dictos Ioan.& Blaſium nomine Chriſtophori fratris ſui, pro quo fuit petita cautio rati, & nõ fuit præſtita per dictos agentes vt tenebantur.l.Pomponius.§.fina.& ibi no.ff.de procu. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Perdit.Bald.conſ.122.lib.1.conſ.154.lib.2.conſilio 54. lib.5. Hyp.Marſ.conſ.93.Franc.Rip.tractatu de peſte.quæſt.23. fa. infrà eod.coſ.136.num.2.

b ¶ Rationem.ſuprà lib.4.conſ.26.num.6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Substitutus debet probare se proximiorem.*
2 *Negatiua probanda est per se fundantem in ea.*
3 *Filius fratris concurrit cum fratre in substitutione proximiorum.*
4 *Notarijs duobus rogatis vterq; debet subscribere.*
5 *Instrumentum an possit produci in eo quod facit pro producente tantùm.num. 6.*

CONSILIVM CXXIIII.

Viso processu causæ inter dñam Iacobam quondam ser Antonij de Faio agentem, & ser Antonium à Sale, se defendẽtem omissis nõ necessarijs, primò est videndum an Iacoba probauerit fundamentum intentionis suæ, nam si non probauit, clarum est quòd actore non probante reus debet absolui. l. qui accusare. C. de ede. c. vnico. vt eccle. benefi. Et mihi vr Iacobam non probasse intentionem suam. Nam posito q̃d probatum esset q, Ognebenus & Melchion filij dicti Nicolai Ruzatti testatoris decesserint sine liberis, tñ vt ipsa Iacoba ex substitutione fideicõmissaria facta dictis filijs possit admitti,
a habuit necesse probare [a] se ipsam esse proximiorem. d. Nicolao testatori, quia ita facta fuit substitutio, nam post mortem dictorum filiorum decedentium sine liberis, substituit proximiores ipsius testatoris, & posito quòd ipsa probasset se fuisse filiam Dominicæ sororis dictæ testatoris, tamen hoc non concludit, quòd ipsa sit proximior. nam ille dicitur proximior quem nemo antecedit. l. fi. §. hæreditas. ff. de suis & legi. & l. proximus. ff. de verb. signif. sed licèt decesserit Ognebenus & Melchion filij testatoris non sequitur, ergo Iacoba est proximior, potest enim esse quod extet aliquis qui esset frater dicti Nicolai testatoris, vel esset de descendentibus dicti Nicolai, vt filia vel filius filiæ, & licit non nominauerit alios filios vel filias, aut nepotes vel neptes descendẽtes in testamento. Nic. tamen non per hoc non sequitur quòd non possit eos reliquisse, nam quandoq; prætereuntur aliqui descendentes in testamento, vel potuerunt nasci posthumi vel posthumæ post mortem testatoris. facit l. posthumorum. ff. de iniusto rupto & irri. testa. & l. fi. C. de libe. præte. cum si. & constat quòd omnes descendentes dicti testatoris dicerentur proximiores ei, & præferrentur dictæ Iacobæ transuersali. l. fin. C. de suis & legi. & in auth. de hæri. ab inte. §. 1. & probatio debet de necessitate concludere. c. præsentia, de proba. l. neq; natales. C. de
2 probat. & actor debet † probare negatiuam si illa est fundamentum intẽtionis suæ. l. hoc iure. iuncta l. in illa stipulatione si calendis. & ibi latè no. Bar. ff. de verb. oblig. & l. ita stipulatus. ver. q, si ab initio. eo. tit. l. pen. §. docere, & ibi Bar. & Ange. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi exim. & specialius ad propositũ bene facit. l. sed & in illo. ff. de reb. dub. & quod not. gl. in l. is potest. ff. de acqui. hære. in gl magna. ibi dum dicit, item q, nemo eum præcedat. & quod in proposito incumbat actori probare se esse proximiorem, no. Spec. in tit. de testa. §. pen. in ver. est & alia bonorum possessio quæ dicitur vnde agnati, cũ ver. seq. & in ver. est & bonorum possessio vnde cognati. cum ver. seq. bene faciunt no. per Io. de Imo. & Raph. in d. l. ex facto. §. pe. ff. ad Treb. nec cõtrariũ dicitur in l. amitæ. C. cõia de succes. nec in d. statuto. C. de successor. edi. præterea probatum est pro parte rei conuenti ex rñsione facta per agentem positionibus rei quod Blasius filius ser Anto. de Faio fuit etiã filius sororis dicti Nicolai sicut etiã fuit d. Iacoba filia sororis dicti Nicolai testõis. & q, ex dicto Blasio supersunt filij, & licèt ista rñsio concernens filius Blasij per errorem sit omissa in processu mihi transmisso, tamen (verbo fertur) q, ita est probatum
3 ex actis, & q, ita est veritas. † & quamuis in gradu præcedat dicta Iacoba filios Blasij, tñ quia filij dicti Blasij repræsentant personam dicti Blasij patris sui. §. cum autẽ filios. insti. de hær. quæ ab intest. præfe. & l. 3. C. de suis & legi. & in auth. cessante. C. de legi. hære. & ideo qñ ex aliqua dispositione debet vocari proximior. & concurrat frater vel soror, & filius alterius
†1 fratris vel sororis prædefunctæ † pariter [b] admittentur, vt est
b glos. no. in l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. in verbo, proximo. & illam ibi no. Io. de Imol. & eam sustinet. bene faciunt not. per Ange. in l. 1. Gallus. §. quidam rectè. ff. de libe. & posthu. & Bal. in l. 1. C. de secund. nup. in 5. col. in ver. pone dicit statutum &c. & sic malè egisset ad totum dicta Iacoba.

4 ¶ Alia ratione etiã dicitur † non posse obtinere dictam agentem, qa fundare conatur intentionem suam ex asserto instrõ testamenti dicti Nicolai, & tñ non probatur legitimè de dicto testamento, quia ad eius productionem producitur scriptura continens dictum testm̃. & in fine notarius. s. ser Leonardus dicit se fuisse rogatum de prædicto testõ vna cum ser Io. Cõte. notario vna secum rogato, & tamen ibi nulla est subscriptio dicti ser Ioan. sed ita est q, vbi duo adhibentur notarij ad vnũ
c actum, non sufficit quòd vnus scribat [c] nisi alius subscribat, aut ambo scribant extense per se, vt no. Host. & Io. Andr. in c. qm̃. de proba. in verbo cõscribant, & sequitur ibi Ant. de Butr. circa 4. col. in ver. quæro an sufficiat alterum istorum scribere &c. & Abbas ibidem circa pen. chartam in versi. sed quæro an isti duo &c. sicut secundum eos dicimus in duobus arbitris, qa non sufficit q, vnus pnunciet, nisi alius consentiat. l. itẽ si vnus §. item si plures. ff. de arbit. c. cum ab vno, de re iud. lib. 6. sicvidimus q, si duo constituuntur procuratores, si non exprimatur quod insolidum constituuntur, non põt vnus actum sine alio perficere. etsi duo. de procur. in 6. & not. in l. pluribus. ff. de procu. istud ẽt tenet Ant. de But. in c. inter dilectos. de fid. instru. in antepe. col. ¶ Ad idem l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. per quem tex. not. ibi Bal. & Ang. quod si plures sunt notarij rogati de eodem instrumento non est necesse quod vnusquisq; scribat totum, sed sufficit, quòd vnus scribat totũ
5 & alter confirmet se subscribendo. † Nec obstat. si diceretur q, dictus ser Anto. à Sale produxit dictum instrm̃ testamenti in parte & partibus facientibus pro se, & sic vr confiteri vera esse ea quæ in testamento continentur. l. cum precum. C. de liber. causa. & l. 1. §. eadem. ff. de eden. & no. in c. præsentiũ. de testi. quia rñdeo, quòd ille qui producit instrm̃, non vr omnia con-
†2 fiteri simpliciter, † sed eatenus, quatenus instrm̃ probat, ita inquit Barto. in l. post legatũ. in prin. circa 2. col. ff. de his quibus vt indi. in ver. item contra hoc oppono: quia si ego produco instrm̃ &c. per illũ tex. vbi licet quis confiteatur testamentum esse: tñ est verum quatenus probat, vnde possum ipsum falsum dicere, vel nullum, seu non solenne, sed si confiterer nõ respectu instri, sed simpliciter, tũc licet appareat postea instrumentum esse nullum. tamen non per hoc à confessione recedit, scdm Inn. in c. cũ venerabilis. de exce. plus dicit Bart. in d. l. post legatum. q, etiam si quis expresè confiteretur testamentum, & postea allegaret se per errorẽ ita confessum fuisse, & ad probationem erroris allegaret & ostenderet instrumẽti nullitatem, tunc sufficeret ad probandum confessionem esse erroneam allegat l. si post. C. de iur. & fac. igno. & sequitur Io. de Imo. in d. c. cum venerabilis. ad fin. & etiam domi. Abb. ibi multùm clarè circa 12. col. saltem quando in instrõ continebatur factum alienum, non autem factum producentis, vt est in casu nr̃o, vt ibi per eum. modò in proposito dictus ser Ant. producẽdo instrm̃ testamenti non vr confiteri. nisi quatenus illud probat, sed dictum instrm̃ non probat, quia nõ apparet de subscriptione alterius notarij, ergo nõ nocet, quinimò (vt dictum est) etiamsi expresè confessus fuisset, & allegaret errorem, satis diceretur cõstare de errore ostẽdendo nullitatem instri, de qua euidenter in proposito nostro constat. & prædicta etiam sunt de mente Bal. in l. alia. C. de his qui. vt indig.
6 ¶ Præterea † qñ adiecta sunt in productione illa verba. s. in parte & partibus facientibus in fauorem producentis &c. tũc
†3 sine dubio, † quando tale instrm̃ non fuit confectũ cum pro-
* ducente sicut in proposito nostro, tenẽt * omnes q, talis pro-
d testatio [d] non facit q, videatur approbatum instrm̃ in partibus quæ non sunt in fauorem producentis, vt notabiliter concludunt dñi de Rota sua conclusione 276. incip. Item quis licet producat &c. & Anto. de Butr. in d. c. cum venerabilis. in 6. col. & ibi etiam Ioan. de Imo. & sequitur etiam An. de But. in c. cum olim. in pen. col. de censi. & est de mente Inn. idem no. Iac. But. in l. nimis graue. C. de testi. bene faciunt no. per Bart. in l. Publia. §. 1. in fin. ff. depo. licet vbi instrm̃ esse validum, & solenne posset aduersarius producentis non obstante dicta p̃testatione aliquãdo producere in partibus facientibus in fauorem suũ, vt per Bal. in l. vnica. C. vt quæ desunt aduo. part. s. quando instrm̃ esset commune seu esset tale quod producẽs teneretur edere aduersario, aliàs secus, per id quod habetur in d. l. nimis graue. & ita est de mente. Spe. in tit. de instrum. edi. §. videndum versicul. quid si produco. & clarè firmat Ioannes

de Imo

de Imo. in c. G. perpetuus, de fide instru. Et istud caput solum sufficit dicto ser Antonio ad victoriam, & est istud quod me principaliter ad consulendum traxit. ¶ Quando autem fuisse
7 mus † in casu, in quo de testo prædicto legitimè constaret & Iacoba esset proximior, adhuc verum esset dicere q, pro legitima dicti Melchionis & etiam pro Trebellianica totius hæreditatis valeret alienatio facta per dictum Melchionem, & sic dicta legitima & Trebellianica detrahi posset per id quod legitur & no. in l. ex tribus. C. de inofficioso testa. maximè per Bald. ibi post alios, & per ea quæ habentur in c. Ranutius, & in c. Raynaldus. de testamen. & in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebellia. potest etiam deduci de dicto fideicommisso dos data per matrem dicti Melchionis dicto Nicolao, si Melchion fuit hæres matris, & similiter dos vxoris dicti Melchionis quę (vt dicitur) fuit acquisita dicto Melchioni, & quæ (vt fertur) dicto Nicolao data fuit, nam grauatus restituere per fideicommissum potest deducere ea quæ sibi à defuncto seu eius hæreditate debebantur. l. ab omnibus. §. finali. ff. de leg. 1. not. gl. in lege Stichum aut Pamphilum. §. 1. cum gl. in verbo, retinet. ff. de solutio. no. Bar. in l. debitor. in fi. ff. ad Trebel. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Probare. s. lib. 4. consil. 117. imò is qui obijcit alium proximiorem esse. Rapha. Cuma. Alexan. Iasl. l. is potest. de acquir. hæredi. d. Andr. Tiraq. in consu. Pic. retra. §. 11. glo. prima. nu. 6. dixi in consu. Parisi. §. 22. nume. 90. §. 145. fa. infra eodem consi. 179. in fine.

b ¶ Pariter. dixi. s. lib. 3. consi. 26. col. fi. nu. 13.

c ¶ Scribat. nisi rogati sint insolidum. s. eo. consil. 92. Cæterum. pro Alex. hic fa. l. 1. de offi. consu. Idem q, hic Guil. Pap. decis. Delphi. 122. Stepha. Bert. consil. 2. col. 1. consil. 33. Prætensa. in prin. consi. 133. Viso processu. col. fi. lib. 2.

d ¶ Protestatio. s. li. 2. consi. 136. in fi. contrarium vult Ber. consi. 120. lib. 2. dic vt per Alex. l. 1. col. 1. vt quæ desunt aduo.

EPITOME.

¶ Statutum de compromittendis causis inter eos qui sunt de eadem stirpe per lineam masculinam, comprehēdit etiam fœminas. 4. 13. 14. 16. etiam nuptas. 10. dr̄ fauorabile. 11. 15.

CONSILIVM CXXV.

VISO processu causæ vertentis coram excellentissimis doctoribus officialibus seu curia potestatis Florentiæ, inter Thomasium Matthæum & Andreā fratres & filios olim Gherucij Pauli Francisci de Gherucijs de Florētia agētes, & cō promissum sup cōtētis in eorū petitiōe petētes ex forma statuti ciuitatis, & dn̄am Brigidā & Pieriā sorores & filias olim Francisci Pierij de Gherutijs de Florentia negantes narrata, put narrantur esse vera & petita, put petuntur fieri debere, & visis his quæ hincinde copiose, subtiliter in iure & in facto adducunt.
1 Omisis nō necessarijs, † quia requisitus sum vt eam & quam rectam cōclusionem esse puto veram, meo cōsilio reseruare debeam, puto partes dominorū iudicandum esse in cōpellendo dictas dominas ad compromissum scd̄m formā statuti sub rubrica de cōpromisis faciendis inter consortes. hoc ostenditur esse verum, præsertim per illa verba statuti dicentia, coniunctos seu consortes, qui cōsortes sunt de eadem stirpe per lineā masculinam etiam spurios vsq; in infinitum. nam statutū voluit prouidere fieri debere cōpromissum vbi controuersia orietur inter eos qui essent de eodem sanguine, seu de eadē parentela, siue ab vno & eodem stipite processerint hoc importantilla verba, consortes qui sint de eadem stirpe, vt l. dudum cū ibi notatis per Sali. C. de cōtrahen. emp. & l. si quis in suo. cū ibi no. per Bal. & Sali. C. de inoffi. testa. facit l. 1. §. 1. ff. de arbo.
2 ced. & l. si seruus seruum. & si salictum. ff. ad legē Aqui. † & illa dictio seu, posita inter dictionem coniunctos, & dictionem consortes. de eadem parentela, stat pro id est, sicut ponitur in c. 1. & ibi no. Archid. super verbo seu, de cognatione spirituali lib. 6. & in c. & ibi not. Archid. in verbo seu, de excess. prelato. eodem libro. sic videmus in l. vbi pactum. C. de transac. cū ibi no. per doc. & in l. 2. ff. ad legem Aquil. q, vbi disiuncta ponitur inter genus & speciem resoluitur pro id est, & illa dictio scilicet coniunctos, est genus habito respectu ad illa sequentia verba, s. consortes de eadem stirpe. patet in l. 1. §. fin. cum l. seq. & ibi no. doc. & no. etiam Bar. in. §. affinitatis. ff. de postulando s dum dicunt, omnes personas ibi enumeratas dici coniuncta personas. & l. fina. §. cum autem in confinio. C. de furtis. & l. sed & hæc. in princi. cum ibi notatis. ff. de procur. & tamen ibi enumerantur multi qui non dicerentur consortes de eadem stirpe. apparet igitur fuisse de mente statuentium, quod ibi dictio seu, sed pro id est, alias † redderentur superflua & ineptè posita illa verba, seu consortes qui consortes sint de eadem stirpe per lineam masculinam &c. Quòd autem dicta controuersia dicatur oriri inter consortes de eadem stirpe per lineam masculinam probatur, nam in instrumento mandati producti & facti per dictas mulieres ipsæ denominantur filiæ Francisci Petri de Gherucijs, & ita etiam in actis & comparitionibus factis per procuratorem ipsarum dominarum denominantur ipsæ mulieres vt filiæ Francisci Petri de Gherucijs de Florentia, & dictus Thomasius & fratres denominantur vt filij Gherucij Pauli Frāci. de Gherucijs de Florentia. sed ita
3 † est quod hæc denominatio scilicet de Gherucijs seu de Bardis vel de Vbaldinis & similia important nomen domus vel familiæ siue idētitatis sanguinis, vt no. Bar. in l. pronūciatio. in vltimis verbis. ff. de verbo. sign. cum suis cōcordantijs. dum Bar. ibi dicit idem esse dicendum si nō fiat mentio de domo, sed esset dictum illi de Bardis &c. ad hoc facit ille tex. in verbo familiam Iuliam. ergo sumus in casu statuti, quia isti omnes qui agunt & conueniuntur, dicuntur esse consortes de eadē
4 stirpe, † & etiam dicuntur esse per lineam masculinam, quia neptis tua vel deinceps nata ex filio tuo masculo dicitur de
a descendentibus tuis per virilem seu masculinam lineam [a], vt probat glo. not. in l. Gallus. §. nunc de lege, in verbo, nam & si ff. de lib. & posthu. scd̄m Bald. & modernos ibi. p qua glo. soleo allegare tex. in l. lege duodecim tabularū. C. de legi. hære. in ver. huius itaq; legis. ibi dum tex. dicit per virilem sexum descendentes siue masculini siue fœminini generis &c. & neptis ex filio dicitur esse virilis sexus, vt probatur ex notatis per gl. in d. §. nūc de lege, scd̄m Pau. de Ca. ibi, quia talia verba important idem ac si facta esset mentio de descendentibus per virilem sexū. itē si d. ctæ mulieres essent per fœmininā lineam coniunctæ dictis de Gherucijs nō denominarent̄ d Gherucijs præfatæ mulieres, quia dicta denoīatio de Gherucijs, significat nomen domus seu familię vt dixi, ergo nō conueniūt descendentibus per lineā fœmininā. l. cū legitimè. ff. de sta. ho. l. familiæ. §. 1. ff. de ver. sig. inst. de leg. agn. tutela. §. 1. nā dicta de nominatio per hoc verbū de Gherucijs, sonēt in honorem, vt inquit Ioā. de Imo. in l. ex facto. §. si quis rogat[9]. ff. ad Treb. in 4. col. in ver. si autem dicat quicunq; de Pepulis vel de Bar-
5 dis &c. † constat aūt q, quo ad honores non veniunt descendentes per lineam fęmininā, sed per masculinā. l. liberos. ff. de senator. l. exemplo. C. de decu. lib. 10. & l. 1. ff. ad municipalē. d. l. cū legitimè. & ibi no. ergo si dictæ mulieres denominant̄ de Gherucijs, vt est dictū, sequit̄ q, ipsæ sunt per lineā mascu-
6 linā illorū de Gherucijs. bene facit † ad pdicta, quia videmus q, si concedit̄ aliquid his qui sunt de noīe tuo, intelligit̄ id est de familia tua, vt est gl. no. in l. is qui cū plures. in verbo, noīe suo. ff. de leg. 3. & ibi Bar. sed appellatione familæ tuæ, nō veniunt illi qui tibi coniungunt̄ per lineā fęmininā, vt d. l. familiæ, vt dictum est s. ¶ Confirmantur prędicta, qa vt dictū est, in instro mandati dictarum mulierum producto per procuratorem suum in iudicio istæ mulieres denominant̄ filiæ Francisci Petri de Gherucijs de Florentia, & in comparatione facta in actis per procuratorē dictarū mulierum denominātur dicti Thomasius Matthæus & Andreas vt filij Gherucij Pauli Francisci de Gherucijs de Florentia. ergo apparet q, processerunt ab eodem sanguine ac ab eadē stirpe & eodem stipite. s.
7 à dicto primo Francisco de Gherucijs. nam † pluralitas [b] noīs
b alicuius hoīs vltra q̄ appareat, nō præsumitur. vt l. si in rem, & ibi no. Bar. ff. de rei vē. & Bar. in l. si quis seruū. §. inter in fi. ff. de le. 2. & sequit̄ Ant. de But. in c. 2. de libel. obl. & Bal. in cōn. suo incip. Cū apparet de cōdēnatione Petri. bn̄ facit tex. in c. in præsentia. in ver. verū. & ibi no. Ant. de Bu. de prob. & tex. in c. cū Ioā. de fide instr. & qd no. Iac. de Bu. Bald. in l. 2. C. de errore aduo. & i l. 2. C. de bo. pos. scd̄m tab. & Ia. Bu. sl. optimā C. de cōtrahen. & cōmit. stip. & Bald. in l. 1. in 2. col. C. quando prouo. & in l. conuenticulā. in 5. col. C. de epi. & cle. post Cy.

ibi & in l. neq; natales in 2. col. C. de proba. vnde siue à primo
Francisco de Gherucijs siue ab vltimo Francisco de Gherucijs
processerint in effectu dicti fratres cōpromissum petentes, ha
bet ipsi intentum, quia apparet eos & dictas mulieres proces
sisse ab eadem stirpe, & ab eodē stipite & per lineam masculi-
nam. facit l. quod si dubitet. ff. de acquir. hære. & l. Gallus. §. si
eius. ff. de lib. & posth. c. ex parte. §. 1. & quod ibi not. Anto. de
8 Butri. extra de rescri. † & illi genitiui casus. s. Francisci, Petri,
Francisci de Gherucijs &c. denotāt filiationē & descēdentiā,
quia hoc casu rōne subiectæ materiæ genitiuus denotat cām
efficientem, iuxta ea quæ habentur & notant in rubrica. ff. de
oper. no. nunc. & in prin. codicis. & est in proposito de mente
Bar. in l. 1. §. 1. circa 1. col. ff. de ope. no. nun. & ita cōiter seu fre-
quenter accidit seruari, iō illud attendendum est, vt no. C. de
prob. in l. neq; natales. ¶ Non multum attendo q procurator
dictarū mulierum in hoc iudicio produxerit quandā scriptu
ram cōparitionis factæ per dictos fratres coram officio regula
torum introitus & expensarum communis Florentiæ, in qua
scriptura dicti fratres asserunt dictas mulieres esse eis cōiun-
ctas, maximè quia dictū est. s. q illa dictio coniunctos, posita
in statuto restringitur ad consortes qui essent de eadem stirpe
per lineam masculinam, & sic non vr̄ sufficere simpliciter esse
probatum q essent coniuncti. ¶ Nec prædictis † obst. si dicere-
9 tur q illa verba de quibus in dictis comparationibus & actis,
sunt enunciatiuè prolata, quia enunciatio illa digreditur ad
aliud propositum, & p cōsequens nō disponūt seu nō probāt,
quia respōdeo primò q talia verba fuerunt plus q̄ semel pro-
lata vt apparet in actis, quo casu dicimus q verba enuncia-
tiua geminata operantur idem quod dispositiuè prolata, vt
probatur in l. cum scimus. C. de agricolis & censi. lib. 11. & ibi
not. Barto. circa prin. in ver. in tex. ibi sin autem scriptura &c.
& idem dicit ibi Ang. & do. Abb. in c. per tuas. de arb. vbi ad
hoc allegat. l. 1. C. de plus peti. in ver. secūdis cōfessionib. &c.
& idem Abb. in c. si cautio. in finalibus verbis de fi instru. ad
hoc plura in simili adduci possent quæ tanq̄ non multum op
10 portuna prætermitto. ¶ Prædictis † etiam non obstat si dice-
retur, quod attento quod dictæ mulieres nuptæ nō dicantur
amplius esse de numero consortum de stirpe illorum de Ghe-
rucijs, maximè per l. quoties. cum ibi notatis per Barto. C. de
11 priuilegijs schola. lib. 10. † vbi per illum tex. dixit singulariter
probari q si priuilegium conceditur mihi & omnibus descen
dentibus meis masculis & fœminis, q descendentes fœminæ
c ita demum ᶜsortiuntur priuilegium si sunt viduæ, non autem
si ad maritum conuolauerint, quia postq̄ virum assumunt, in
totum dicūtur in alium se transferre & statum suum mutare,
vt l. mulieres. C. de dignitatibus. lib. 12. quia ad hoc pōt respō-
deri multipliciter. Primò q tex. in d. l. quoties, dum loquitur
de filijs, hoc non dicit. & licèt nonnulli attribuant illud com-
mentum Bar. tñ veritas est, q in ea parte non fuit cōmentum
Bar. vt ēt sępenumero accepi à maioribus, sed fuit cōmentum
cuiusdam dñi Comitis de Perusio, & hoc euidenter percipitur
ex stylo Bar. nā in illo cōmento quod est in li. 12. & in maiori
parte vndecimi libri codicis persæpe cōmentator dicit in tex.
ibi & in gl. ibi, quod quidem est alienum à stylo Bartoli. vnde
in 10. libro Codicis qui verè fuit commentatus per Bar. nō re-
peritur talis ordo & stylus, & quod illud dictum positum in
d. l. quoties fuerit ineptissimum. & stare non possit, & verisi-
militer non fuerit verbum Bar. patet, quia vult q illud priui-
legium bene trāseat ad filias viduas nō ad nuptias. quia nuptę
mutarunt statum per matrimoniū; nam etiam eadem ratio-
ne qua dixit priuilegium non transire ad nuptas, debuisset
dicere non transire ad viduas, quia viduę retinent statū quem
in matrimonio habebant. l. filij. §. vidua. ff. ad municipal. & l.
fœminæ. in fi. ff. de sena. & patet in d. l. quoties, in prin. vbi dū
dicit, siue adhuc viuant mariti, siue post mortem eorum in vi
duitate constitutæ sunt. & in l. fi. cum ibi not. per Barto. C. de
verb. sig. facit. l. fi. C. de bonis patern. & licèt à nonnullis inue
niam illud dictū simpliciter referri, nō tamen ab aliquo gra-
uis authoritatis viro reperio illud dictum comprobari. Præ-
terea posito quod tex. in d. l. quò ad priuilegium circa præsta-
tionem fideiussionis indicialis & sportularum disponeret q̄d
illud competat filijs masculis & fœminis illorum militū seu
scholarium, non tamen filiabus nuptis, non tamen sequitur
quod vbi alias concederetur aliquid pro te & tuis descenden
tibus masculis & fœminis, quod non comprehendantur filiæ
fœminæ nuptæ, attento quod illa nomina. s. filijs & filiabus
&c. sunt nomina naturæ. l. tutelas. ff. de ca. di. vnde ista non
tolluntur licet filia nubat, non. n. per hoc desinit esse filia, nec
desinit esse in patria potestate, & sic durat agnatio. l. 1. §. fi. ff.
de iniur. l. si vxorem. cum ibi no. C. de condi. inser. vnde dispo
sitio. d. l. quoties, dato quod in casu ibi posito dixisset illud ad
quod allegatur, tamen non debet extendi ad alios casus cōtra
vim verborum, & regulas iuris cōmunis. l. si verò. §. de viro.
ff. solu. matri. l. ius singulare. & l. quod verò. ff. de legi. deniq;
dato q illud dictum attributum Bar. esset verum, tamen illud
loquitur in priuilegio concesso filijs & filiabus, quæ quidem
priuilegia restringenda sunt. l. si quando, in prin. C. de inoffic.
testa. l. ff. de consti. princi. c. porrò. de priui. nota. in l. fi. ff. de
11 consti. princ Sed nos loquimur † in statuto fauorabili & ex-
tendendo, vt multi scribentes dicunt, cum fuerit inductū fa-
uore litium dirimendarum, de quo infra dicetur. & non fuit
inductum in priuilegium recusantium compromittere vtre
cusant dictæ mulieres, sed potius fuit inductum ad fauorem
petentium compromissum & volentium euitare lites. ¶ Ad
12 istorum † confirmationem adduco distinctionem Bal. in l. cū
quædam puella, in princ. ff. de iurisdi. om. iu. vbi quærit, an in
pœnis maleficiorum & similibus mulier nobilis nupta popu
lari erit popularis vel nobilis? & distinguit, aut ratio statuti
ponderat naturam, & tunc inspicietur qualitas originalis, &
sic erit nobilis. aut ratio statuti ponderat accidens, & inspi-
cietur qualitas accidentalis. d. l. tutelas, in ratione sui, aut du-
bitatur quid consideret, & tunc attendi debet ratio magis fa-
uorabilis. arg. l. quod traditum. ff. de cond. & dem. sed in pro-
posito nostro ratio statuti ponderat naturam, patet quia com
prehendit etiam spurios seu illegitimè natos, in quibus patet
solam rationē naturæ considerari. l. parentes. & ibi doc. ff. de
in ius noc. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. iuncta. l.
filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui. & l. 3. C. de adul. &
no. Bar. & alij in d. l. tutelas. & in d. l. pronūciatio. & in l. fina.
C. de ver. sig. cum suis infinitis concordantijs. vel posito q̄d
essemus in dubio, tñ quia magis fauorabilis est illa ratio, quæ
operatur cōpromissum fieri debere, cū id sit quid fauorabile,
vt infra dicet; ergo debet inspici qualitas naturalis, per quam
magis fauetur compromisso, vt colligit ex dicta distinctionē
Bal. pro qua ēt bene faciunt notata per Bar. in l. fi. §. penul. ff.
13 ad municipales. ¶ Non † ob. etiam si diceretur quod dictum
statutum vr̄ comprehendere solum coniunctos, non aūt con
iunctas, & sic non comprehendit mulieres, vt patet ibi in ver
bo, cōiunctos, & in verbo, consortes qui &c. quia respondeo,
q attento quod statutum loquitur per adiectiuum seu p ter-
minum cōem, vt patet in verbo coniunctos, & in verbo con-
sortes, ideò ex propria significatiōe comprehenditur fœmina
d ᵈēt in statutis. l. ait diuus. ff. de iure fisci. l. si quis id quod. ff. de
iurisdi. om. iudi. l. 1. cum ibi notatis per Bar. ff. de verbo. sig. ēt
non obstante relatiuo qui, vt in d. l. 1. in verbo, si quis. & ibi p
Bar. dum dicit quod hæc dictio quisquis vel quicunq;, cōpre
hendit ex propria significatiōe fœminā, vt no. Bar. in l. si quis
in tantam. C. vnde vi. & bene facit tex. in cle. 1. in verbo quosli
bet de regula, vbi illa verba, mēdicantes quoslibet &c. cōpre-
hendunt etiam fœminas. & idem in verbo religiosos, in cle. 1.
cū gl. in verbo homines. de ele. & saltē hoc habet locū in mate
ria indifferenti, vt declarat Bar. in l. fi. in prin. ff. de peculio. &
in l. iura. ff. de legibus. & Cyn. in l. 1. in 1. q. C. quæ sit longa
consue. & in l. quicunq;. C. de seruis fugi. & ibi Bal. vbi dicunt
quod si statutū disponat quod nullus vadat de nocte sub tali
pęna, cōprehendetur ēt fęmina, & prædicta approbant etiam
Ang. & Sal. in d. l. quicunq;. & in effectu etiam Ioā. de Imo. in
l. si ita scriptum. ff. de legat. 2. & expressius Ioan. de Imol. &
Dominicus de sancto Geminiano in c. generali, de elec. lib.
6. & doc. maximè dominus Cardinalis in d. cle. 1. de ele. vnde
dicit Bald. in l. multis. ff. de statu ho. q si statutum dicit quod
nullus audiatur volens opponere exceptionem q pactum sit
nudū cōprehendet etiā fęmina, & hoc casu scd̄m eū in statu-
tis masculinū concipit fęmininū, quia statutū loquit in ma-
teria q̄ est par maribus & fęminis. & in qua est eadē rō. allegat
14 l. fi. C. de indi. vidui. tollē. & notata in dicta cle. 1. † Quinimò
etiam si dictum statutum solum loqueretur in masculino ad
hoc scd̄m Host. in c. Raynaldus, de testamen. & Archid. 17. q.
4. si

4. si quis suadente, statutū loquens in masculino genere comprehendit effectualiter fœminā, si agit̃ de fauore, licèt secus si e agat̃ de odio,e per l.1.§.sed si.ff. de ventre in pos. mittē. & l. cū quidam.ff. de lib. & posth. & ita intelligunt. l.1. cū si.ff. de verb. sig. & ita ēt tenebat Iac. de Are. vt refert Cy. in d. l. quicūq; & Pet. de Anch. cōsi.112. incip. Superstite dn̄a &c. sed ita est quod statutum prædictū q. fieri debeat compromissum inter consortes, dicitur fauorabile, vt inquit Bal. in l. qui se patris, in vl. col. C. vnde liberi. quia scd̄m eū † est odio litiū introductum.
11 alle. l. si. ff. fa. ercis. facit. l.1. ff. de arbi. intantum q. scd̄m Bal. tale statutum si disponeret q. inter agnatos causæ debent compromitti, porrigetur ad filium filij emancipati conceptum post emancipationē, qui sub larga significatione vocabuli dicitur agnatus auo, quis non propriè sit agnatus, vt ibi per eū. & idē
12 ibi tenet Pau. de Cast. & Lud. Ro. ¶ Bene facit q̃d no. †Bal. in l. affinitatis. C. cōia de suc. vbi voluit q. statutum dispōens q. causæ debeant compromitti inter consanguineos & affines, porrigetur ad virum & vxorem quamuis ipsi nō sint propriè affines, sed principiū affinitatis, vt ibi notatur, & ita ēt tenet Sali in l. nō ideò minùs. C. de hære. insti. & Pau. de Cast. in l.1. C. vnde vir & vxor. & idem ibi tenet Lud. Ro. dicens tale statutum esse fauorabile & extendendum, quia inducit sedationem discordiarum, igitur extendi, nō restringi debet allegat l. furti. §. pactus. cum gl. ff. de his qui notantur infā. quem tex. ēt ad propositum induxit Bald. in l.1. §. quibus. in fin. ff. quod cuiusq; vniuer. noīe. & q. dictum statutū dicatur fauorabile & extendendum, firmat expressè Pet. de Anch. in consi. 187. incip. Apud me &c. quia dictum statutū prouidet vt lites expediant̃ & firmantur. quod est legibus gratū. l. properādum. in prin. C. de iu. c. finē litib9, de dolo & cōtu. vnde dicit q. tale statutū loquens in filio, extenderet̃ ad eos qui sub larga significatione filij comprehenderent. iuxta no. in l. filij. ff. de verb. sig. vnde sonant verba suā q. tale statutum loquens de filio cōprehenderet filiam, cùm sub larga significatiōe cōprehendat̃ filia, vbi agit̃ de fauore. l. quisquis. ff. de verb. sig. l. si quis ita. ff. de testa. tute. cū si. & quod dictū statutum sit fauorabile comcernens publicam vtilitatem, vr̃ velle Bar. in prima constitutione codicis. & in l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fac. Ad hæc facit gl. in l. Gallus, in prin. in verbo neptis. ff. de lib. & posth. q. pbat q. dispositio legis correctoriæ (vt est dispositio illius legis) si loquat̃ in masculino concipiet fœmininū ex identitate rationis, saltē in materia fauorabili, ad hoc illam gl. ponderat ibi Raphael Cu. tn̄ dato q. putē esse verum, q. istud statutum dicat̃ esse fauorabile per prædicta; attn̄ vbi loqueret̃ per noīa substātiuā masculini generis, nō ponerem pro cōstanti q. por
16 rigeretur ad fœminā. † Sed attento q. loquitur statutum per adiectiuū non substantiuum in masculino gn̄e, & etiā loquit̃ per terminum cōem, vt est dictū, puto esse verū q. comprehen* datur fœmina prout se habet magis* cōis opi. saltē qn̄ est eadē ratio in differenter, vt in casu nr̄o, & per hoc apparet nō obstare tex. in l. quisquis, iuncta. l. seruius. ff. de ver. sig. & l. pe. in fi. C. de præpositis sacri cubiculi. li.12. quia loquunt̃, quando lex vtebat̃ noīe substantiuo masculini gn̄is, vt r̄ndet Bar. & alij in d. l.1. ff. de periculo. cū cōcor. s̄. allegatis. & nō ob. ēt l.1. in prin. ver. de eo. ff. de peculio. quia r̄ndet ibi Bar. q. tex. ibi non dicit q. per interptationē extēsiuā det̃ actio de peculio pro cōtractu celebrato cū fęmina, quia nō vi interpretationis sed vi eiusdē rōnis, quæ indifferēs est ad vtrūq; sexū datur actio p cōtractu celebrato cū fęminā, & pro hoc ipse reprehēdit Iac. Bu. qui in d. l. si quis in tantā, tenebat cōtrariū. ¶ Nec ēt ob. q. statuentes in principio dicti statuti, vbi voluerunt cōprehendi fęminam de illo fecerūt expressam mentionē, quia r̄ndeo q. illud ideo fecerunt ibi statuētes, quia in principio locuti fuerāt per noīa substantiuā, quo casū ex ppria significatione masculinū non cōcipit fęmininū, nō substantiuarū in masculino tantum, & per terminū cōem, vt iam dixi; & non est ēt inconueniens, q. statutū facta speciali mentione de aliquibus, postea subijciat
13 verba† magis generalia apta comprehendere etiā casus specificatos, iuxta l. doli clausula. cū ibi no. ff. de verb. obl. & l. si seruus seruum. §. inquit. lex cū seq. ff. ad legem Aqui. bn̄ facit. l.1. ff. de statu ho. Et attento quod statutum expresse ēt voluit cōprehendere pupillos, non pōt dici q. istud statutum noluerit cōprehēdere personas imbecilles, & quę faciliter lędi possent, vel quæ nō sunt aptæ propter discussiones procedentes à causis ciuilbus deuenire ad crimina aut dissensiones ciuiles, per quas sæpe numero res publica turbatur & læditur, iuxta l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. Ex quibus apparet rectè intuenti, vt mihi vr̃, nō obstare ea quæ per partem aduersam adducebantur, ideo resideo in conclusione de qua suprà in principio, quam esse puto veritati huius rei & menti statuentium magis amicam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Lineam. s̄. eo. consil. 17. nu. 6.
b ¶ Pluralitas. s̄. lib.5. consi. 88. nu. 27.
c ¶ Demum. Idem Roma. Socij. Ias. d. l. cum quædam puella. Laurus. de Fa. tra. stat. excl. fœm. co. 34. Barb. c. pposuit. col. fi. de fo. compe. Ant. Cors. in singu. ver. priuilegium. Ias. l.1. in fi. de consti. Phi. Fran. c.1. col. 56. de test. in 6. Cur. iunior. trac. feu. per 3. q. 26. nu. 31. Gū. Benedic. repet. c. Raynutius, versicu. cuidam Petr. nume. 47. de test. contrariū & melius tenet Alexan. hic & in d. l. cum quædam puella. Corn. consil. 177. libr. 4. Soc. consi. 227. lib. 2. Fel. c. super eo. 2. de test. Dec. d. l. cum quædam puella, col. 1. l. 1. C. vnde vir & vxor. l. fœminæ. nume. 92. de reg. iur. c. nouit. col. 2. de iud. Francis. Rip. de rescr. responso. 3. colum. 2. late. d. Andr. Tiraq. in legibus connub. §.1. char. 8.
d ¶ Fœmina. latè Andr. Tiraq. in consu. Picto. tit. retrac. §. 1. gl. nume. 203. cum seq.
e ¶ Odio. s̄. lib.1. consi. 135. nu. 4.

EPITOME.

¶ Filius in dubio præsumitur bona patris possidere, vt hæres 2. non obstante præcedenti abstentione, quæ tacitè reuocari potest 4. & repudiando hæreditatem patris nihil agit, nisi sciuerit se suum & necessarium. 5.6.7.

CONSILIVM CXXVI.

VISO processu causæ inter Ioānem de Fundulis agentē, & dominā Agnetē quondā Branchini de Cortesijs, & Andream de Trutis iugales se defendentē, & consideratis alijs de quibus in themate fit mētio plura circa pcessum & eius ordinem dici possent, verùm, qa melius satisfactū esse puto dictis cōuentis attingēdo merito causę, propterea ad illa breuiter deuenio omissis nō necessarijs, & vis cōsistit in allegata repudiatione & geminatā, quam dicit Ioānes prædictus fecisse pfatū Cabrinum de hæreditate dn̄i Ioānis eius patris, nam si illa nō obstat erit causa hæc in tuto, quia ex dispositione statutorum hæreditas dicti domini Ioannis fuit ab intestato delata dicto Cabrino exclusis sororibus dicti Cabrini, ex quarum persona conatur agere dictus actor. & post mortem Cabrini deuenit hæreditas prædicta de iure dictæ Agneti ex persona patris sui in qua hæreditate. s. domini Ioannis prædicti sine dubio fuit, & erat petia terræ de qua est quæstio. & ad ostendendū quod dicta renunciatio non habeat obstare dictæ Agneti, moueor
1 præsertim ex infrascriptis. Et in primis† præsuppono q. actus possidendi dictam petiam terræ prout possedit dictus Cabrinus (si non interuenisset renunciatio) est actus qui induceret immistionem & aditionem hæreditatis quò ad illū qui adire potuisset, quando non appareat q. ob aliam causam possederit, quia potius præsumitur quod fuerit possessa animo se immiscendi hæreditati paternæ prout poterat quàm q. voluerit eam ad vtilitatem alterius possidere, id est gerendo negotia alterius ad quem spectare potuisset excluso possidentē. l. 1. cū glo. in verbo prolatum. & ibi doc. C. de repu. hære. l. pro hærede, iuxta prin. & in. §. Pap. & vtrobiq; no. ff. de acq. hære. & no. glo. & doc. in l.1. C. s. vt se. ab hære. absti. & plenè no. Bal. in l. gerit. eod. titu. maximè in versicu. circa tertium principale &c. cum sequenti. & clarè Ang. in d. §. Papinianus. & Bal. in dicta l.1. & dicit expressè etiam Bal. in l.1. C. qui admit. ad bo. pos. in 16. columna. in versicu. circa secundū capitulum &c. quòd qui possidet rem hæreditariam in dubio præsumitur
a adire a nisi contrarium probetur. allega. l. seq. ff. si quis omis. causa te. & dicta l.1. C. de repu. hæredi. & ita etiam vult Bald. insti. de hære. quali. & diffe. in §. pro hærede. per illum tex. vbi dicit probari quòd qui locat fundum hæreditarium vel coli. vel vendit dicitur gerere se pro hærede; debet enim præsumi

M 2 potius

potius q; suo nomine fecerit quàm q; alieno. l. si ista stipula-
tus. §. Chrysogonus. ff. de verbo. obliga. & l. magis. ff. de so. &
in proposito non apparet q; dictus Cabrinus dictam rem te-
nere & possidere posset nomine suo nisi tanquàm hæres, pro-
pterea oportet dicere quod ex illo actu videatur voluisse se
immiscere paternę hęreditati vt hæres. dicto. §. Papi. cum alijs
2 supra allegatis. fortius etiam est † q; vbi potuisset possidere
etiam suo nomine duplici ex causa, puta ex vna causa scilicet
vt hæres, & ex alia causa. s. quia sibi esset illa res obligata, vel
simile ius in ea re haberet, & dubitaret ex qua causa possedis-
set, an tanquàm hæres, an tanq; credito vigore obligationis
stare debet dicto ipsius possidentis si viuit, q; a in his quę pen-
dent ab animo statur dicto suo. l. non omnes. §. à barbaris. ff.
de re mili. l. si quis intentione. ff. de iudi. c. si verò aliquis. de
senten. excommu. c. præsentium. de testi. no. in c. significasti,
el primo, de homi. & in. §. alię. institu. de actio. cum similib. &
ita in proposito. not. Iac. Are. & Cy. in d. l. pro hærede. & Bar.
in d. l. gerit. vbi adduxit quod si mortuus est ille qui posside-
bat, stabitur dicto hæredis sui, per l. si quis à filio. §. si quis plu-
res. ff. de leg. 1. cum ibi not. & sic etiam si essemus in casu illo
3 standum esset dicto dominæ Agnetis, † & si non est factum,
poterit ad cautelam dicta Agnes suo sacramento declarare
mentem & animũ dicti Branchini fuisse se gerere pro hærede
patris possidendo dictam petiam terræ, & reuocare omnem
abstensionem seu repudiationem hæreditatis paternæ quam
prius fecisset, præsuppono etiam q; dictus Branchinus post di
ctam repudiationẽ existens adhuc intra triginta duos annos
ætatis suis possedit dictam petiam terrę seu de ea disposuit vt
de re ad ipsum pertinente iure suo. quod probatur sic, nam
mihi præsupponitur quod tempore repudiationis quę fuit de
anno 1424. Branchinus erat minor saltem 25. annis sed ita
est quod testes deponunt quod Branchinus possidebat & di-
sponebat de dicta petia terræ vt de ea re ad eum pertinente
tempore quo distamus per annos quadraginta & quadragin
ta vnum, quadraginta duos & quadraginta tres, vt patet ex di
spositione multorum testium, & maximè d. Franciscæ de Car
neualibus, & de Nicolinæ de Amadeis Paganni de Passaris,
Ioan. de Azalibus, & Guil. de Gabutis. vnde ex coniunctione
dictorum temporum apparet quòd Branchinus tunc nòn ex
cesserat dictos annos 32. suæ ætatis intra quos poterat suam
abstensionem reuocare, vt statim dicam. Modò dubium fa-
4 cit † an quia præcessit dicta repudiatio Cabrini, illa operetur,
& per subsequentem possessionem nõ videatur reuocata ab-
b stensio, quam quidem reuocare[b] potuit intra trienniũ, etiam
si fuisset maior 25. annis si non appareret res hæreditarias
fuisse alienatas post immistionem hæreditatis, & ante reuoca
tionem. si autem fuisset minor 25. annis prout erat Cabri-
nus poterat reuocare vsq; ad ætatem annorum triginta duo-
rum, vt habetur in l. fina. C. de rep. hæred. vnde dico quòd cũ
post dictam abstensionem fecit actum qui inducit immistio
nem hæreditatis scilicet possidendo & de dicta re disponen-
do, vt ad eum pertinente suo iure inducta fuit reuocatio dictę
abstensionis seu repudiationis, quæ reuocatio inducitur etiã
tacitè per actum qui inducit aditionem seu immistionem, &
sic per actum qui non intelligitur posse licitè fieri citra ius &
nomen hæredis, nisi aliter de mente appareat, ita probatur in
prælleg. l. 1. cum gloss. in verbo, probatum. C. de repu. hæred.
nam ibi filius prius abstinuerat ab hæreditate paterna, vt in
casu nostro. hoc etiam probat in l. Iulianus. §. fina. iunctis ibi
* no. per Dyn. Barto. & * communiter alios docto. ff. de acquir.
hæredi. nam ibi filius abstinuerat ab hæreditate patris qui in
testamento rogauerat filium vt certos seruos proprios filij ex
causa castrensis peculij manumitteret, & filius post absten-
sionem ab hæreditate paterna manumisit. dicitur ibi in tex. q;
si non apparet euidenter q; filius tanquàm hęres patris manu
misisset, non videtur gerere se pro hærede. & hoc ideo est se-
cundum Dyn. & Barto. ibi quia illi serui erant proprij ipsius
filij, secus autem si fuissent hæreditarij, quia videretur gessisse
se pro hærede, & sic efficeretur hæres nõ obstante abstensione
per id quod habetur in ea. l. §. penul. & propterea improbant
vnam solu. glo. ibi quæ aliud innuebat. de hoc etiam est text.
apertus in d. l. pro hærede. §. Papi. ita etiam voluit Paulus de
Cast. in l. 2. C. de repu. hæred. vbi reprehendit Angel. qui vo-
luit contrarium in l. 1. C. de iure deliber. per id quod ibi nota.

glo. in vna sol. quæ reprobatur à doctoribus in dicta. l. Iulia-
nus. §. fina. ita etiam vult ipsemet Paul. de Cast. in dicta. l. in
fi. C. de rep. hæred. Sic etiam voluit Nicolaus de Matarellis
in l. non hoc. C. vnde cogn. & ibi eum refert Bald. & licèt Ni-
colaus de Matar. ibi dicat, quòd est in æstimatione iudicis, vt
videat ex qualitate facti & ex alijs coniecturis an voluerit es-
se hæres vel non, est aduertendum, quia Nicolaus de Mata-
rellis loquitur in eo qui possidebat rem hæreditariam sibi
obligatam, & sic in eo qui suo nomine proprio poterat rem te
nere aliter quàm tanquàm hæres, sed aliud est in eo qui suo
nomine proprio non poterat licitè rem tenere nisi tanquàm
hæres, quia tunc videtur gerere se pro hærede. d. l. prima. de
repudian. hæred. cum concordantijs supra allegatis. ita distin
guit Barto. in d. l. gerit quinimò etiam quãdo suo nomine po
terat tanquàm hæres & etiam tanquàm non hæres, standum
est in dubio dicto suo vel hæredis sui, vt dictum est supra, &
posito quòd hoc etiam esset in arbitrio & æstimatione iudi-
cis, non video cur iudex non debeat arbitrari Branchinum
potius in ætate perfecta voluisse corrigere actum quem fece-
rat in iuuenili & minori ætate tenendo toto tempore vitæ suæ
petiam terræ hæreditatis paternæ prout facere poterat de iu-
re, quàm præsumere quo iniustè tenuerit. l. meritò. ff. pro so-
5 cio. † Plus etiam videtur dici posse scilicet quòd dicta repu-
diatio non valuerit ab initio facta à dicto Branchino minore
25. annis. quod ostenditur sic, filius qui in hæredittate pater-
na de iure ciuili est mero iure suus & necessarius hæres, si hoc
non intelligat, sed per errorem putans se voluntarium hære-
dem repudiet hæreditatem patris, non valet repudiatio, & si-
militer si adeat, non valet aditio. l. is qui putat cum l. sequen.
iuncta glo. multum notabiliter in verbo econtrario. ff. de ac-
quiren. hæredi. & propterea vult ibi Barto. quòd si filius qui
est suus & necessarius repudiet hæreditatem, quia tunc appa-
ret quòd non habet animum abijciendi acquisitionem sibi
iam factam à iure per existentiam suitatis, sed habet animum
abijciendi acquisitionem de nouo faciendam, ideo nõ valet
repudiatio sicut nec valeret aditio, quoniam non immiscet se
hæreditati vt sibi iam acquisitæ à iure, & ideo dicit quòd quis
c debet esse cautus[c] quando redigitur in scriptis immistio fa-
cta per filiumfamilias, vt dicatur in scriptura talis sciens pa-
trem suum esse defunctum, & se esse suum hæredem dictę hæ
reditatis se immiscuit. idem secundum Barto. si diceret eam
adiuit, vel pro hærede gessit, quia sufficeret quoniam prius
ponuntur illa alia verba scilicet sciens se suum hęredem. secus
si non essent illa verba, sciens se suum hæredem, sed diceret
sciens patris hæreditatẽ sibi esse delatam, quia delata est quæ
adiri potest. l. delata. ff. de verbo. signifi. & no. in l. is qui hęres,
in princ. ff. de acquiren. hæred. ideo non valeret, quia hæredi-
tatem patris quis non potest adire, sed acquisitionẽ à iure fa-
ctam potest immiscendo approbare, & idem dicit Barto. esse
in repudiatione, prout dixit in additione per prædicta, & hæc
intelligit nisi subsequeretur aliquod verbum per quod appa-
reret eum sciuisse esse suum hæredem. quia valeret, vt si dixis-
set, adiuit & immiscuit. nam propter verbum, immiscuit, susti
nebitur quia immiscere, est propriè suorum, vt in. §. extra-
neus, & ibi gl. in verbo, adeund. insti. de hære. quali. & dif. &
l. cũ bonis. ff. de acqui. hær. & ibi no. & no. gl. in rub. ff. de acq.
hæred. licèt qñq; vnũ pro altero impropriè accipiat. l. defun-
ctis. C. de legi. hære. & not. glo. & doc. in locis præallegatis. &
maximè Io. de Imo. in d. rub. & in d. l. cũ bonis. & subdit Bar.
in d. l. is qui putat, in fi. q; qñ apparet q; aliquis pro hærede se
gessit, & dubitat an putauerit se esse voluntariũ vel suũ & ne-
cessarium hęredẽ & nihil appareat, debet præsumi in dubio
q; sciuerit, quia hoc est iuris, & ignorantia iuris nõ p̃sumitur.
l. leges sacratissimę. C. de leg. nisi probet de ignorantia iuris.
& ita ẽt dicit esse, qñ quis repudiauerit. Puto diligenter ad
hanc doctrinam esse aduertendum, quia optimè applicat ad
casum nrm. nam in dicto instrumento repudiationis Bran-
chinus non dixit se scire esse suum & necessarium hęredẽ, imò
vsus est verbo repudiauit, quod ostendit cum recusare acqui-
sitionem tanq; de nouo faciẽdam, non aũt acquisitionẽ tanq;
à iure sibi factam velle abijcere & repudiare pertinet ad ex-
traneos, & abstinere ad suos & necessarios hæredes, vt in d. §.
extraneos, & ibi no. cum concordan. supra allegatis. nec cum
dicto verbo repudiauerit, iunctum est verbum abstinuit, q̃d
est pro-

est propriè suórum, sed solũ dixit q, repudiabat & nolebat esse hęs, & sic nullũ verbũ adiecit iudicans eũ velle abijcere acquisitionem sibi à iure factam per existẽtiam suitatis. & in dubio non est recedendum à propria significatione verborum. l. nõ a aP.ff. de le. 3. l. 1. §. si is qui nauẽ. ff. de exer. vnde † licet verbum delata, largè accipiẽdo possit cõtrauẽire ẽt hęreditati paternę deuolutæ filijs in potestate, vt patet l. fi. §. cum igitur in verbo, delata. & in verbo, imiscuissent. C. de iure deli. tñ quia ex propria significatione hoc non importat, vt in d. l. delata. iõ videmus q, Bar. in d. l. is pt. voluit q, si filius dicat, adeo hæreditatẽ patris mihi delatam, non valet aditio. & ita ẽt refert eum Bal. in l. potuit in 6. qõ. C. de iure deli. & licet Bal. conetur reprehendere in hoc Bar. tñ non vr̃ q, sufficienter rñdeat rationib. Bart. ¶ Præterea Bal. se fundat in hoc quod verbum delata, vr̃ commune ex propria significatione per d. §. cùm igitur, & nõ videtur hoc verum, vt patet ex d. l. delata. quæ est posita in ti. de verbo. signifi. & sic in trac. vbi agitur de propria significa-
7 tione. Præterea posito † q, doctrina Bart. non procedat in eo qui præsumitur scire an sit suus & necessarius hæres vel voluntarius, tamen quando sumus in persona quæ præsumitur ius ignorare, videtur esse verisimum de iure q, tunc non valeat repudiatio facta filio per dicta verba. s. repudiauit. quia ad hoc vt hæres possit hæreditatem amplecti vel recusare, oportet q, sciat an sit suus & necessarius hæres an voluntarius, vt no. Barto. in l. is potest. in vlt. colum. ff. de acquiren. hæred. in versic. 6. dico q, requiritur, &c. per d. l. is qui putat cum l. sequen. sed ita est q, minor. 25. annis præsumitur ignorare iura, vt inquit gl. no. in auth. de incest. nup. iuxta prin. in verbo sciens. & ibi Ang. in fi. & illam gl. ad hoc multùm no. Fran. Tigrin de Pisis in l. venia. C. de in ius voc. cum ergo simus in casu in quo docto. q, de minore ætate sit probatũ saltem iuris præsumptione de ignorãtia de gñr de errore circa illam qualitatem an esset suus & necessarius hęres, an verò voluntarius, sequitur q, non valuit eo tẽpore dicta repudiatio, vt per Bart.
8 in d. l. is potest. & in d. l. is qui putat. ¶ Non obstat † quod in dicto instrumento sint ista verba videlicet ex certa scientia animi. sciens & cognoscens dictum Ioan. eius patrem esse defunctũ, & hæreditatẽ eius esse ipsi Branchino damnosam, &c. quia respondeo q, ibi non dicitur q, sciret se esse suum hæredem, vt requirit Barto. in d. l. is qui putat. nam ibi exprimitur q, habuit scientiam. s. mortis, & q, hæreditas erat damnosa. non autem exprimit aliam scientiã. & verba ambigua instrumẽti debent interpretari contra producentem, quia probatio debet de necessitate concludere. c. in præsentia, de prob. l. neq; natales. C. de prob. & per easdem rationes patet nõ obstare illud instrm̃ in quo dicitur filius & non hæres. Præterea per illa verba non inducitur repudiatio, vt not. glo. in l. qui se patris. C. vnde lib. & Bal. in d. l. potuit, in 6. q. & Barto. in l. si quis suus, ff. de iure deli. cum suis concor. dum in dictis locis habetur quod ille qui dicit, non sum hæres, vel qui se negat hæredem non dicitur repudiare, per quæ concludo dictos reos conuentos esse absoluendos. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Adire. suprà lib. 3. consil. 32. adde. Bar. consi. 207. Guid. Pap. consil. 163.
b ¶ Reuocare. Iason. cõ. 84. col. fi. lib. 1. Benedi. rep. c. Raynuti⁹, ver. mortuo itaque testat. 2. nu. 127. dixi in cõsu. Parisi. §. 127.
c ¶ Cautus hodie huiusmodi scrupulositates exoleuerunt.

SVMMARIVM.

2 Dictio si, relata ad futurum facit conditionem nu. 5.
3 Verba intra septennium, intelliguntur de primo septennio.
6 Amicitia magna repellit testem.
7 Testis depositio prior inficitur per secundam contrariam.
8 Testis vnus de numeratione non iungitur cum alio de confessione.
10 Mediator non est integer testis.

CONSILIVM CXXVII.

ISO processu inter marinum Christophori de Fano agentem, & magistrũ Iacobũ medicum de Castelliono Aretino se defendentẽ. Nec nõ perlectis his quæ in iure copiose & elegãter de
1 dicta sunt per aduocatum dicti Iacobi, mihi vr̃ breuiter † de iure concludendum iudicis partes esse in absoluendo diffinitiuè dictum reum, præsertim quia sumus in regula, q, actore non probante reus debet absolui. l. qui accusare. C. de edẽ. & in c. vno, vt eccl. benefi. & illa regula intelligatur de sententia absolutoria diffinitiuè ferenda, vt no. glo. in authẽ. qui semel. C. quomodo & quando iud. in verbo, locum. Quòd autem non sit probatum legitimè de intentione agentis, patet, quia ex responsionibus factis per Iacobum positionibus productis pro parte Marini non fundatur intentio ipsius actoris, & pro parte eiusdem Marini ad probandam principalem intentionẽ non sunt ꝓducti nisi tres testes. scilicet Anthonius, dominus Andreas, & ser Sanctes. Primus testis non probat intentionem agentis, quia deponit promissionem dotis fuisse factam cum pacto & conditione si & quatenus ipse Marinus deberet accedere ad studium & studere per septennium, quæ verba quãuis inepto modo videantur prolata à teste vel scriptura, tamen nullo modo videtur q, bene seruiant intentioni agentis, quia aut dicta verba faciunt conditionem prout in
2 dubio est de natura † illius dictionis si, quando refertur ad futurum, vt fuit in proposito, vt l. si Titio. in prin. ff. quando dies leg. ce. & l. qui promisit. ff. de condi. indeb. & nota. in l. 1. C. de his quæ sub mo. & plenè in l. ff. de condi. & demon. & clarum est quod non impleta conditione non est nata actio. l. cedere diem. ff. de verb. sig. l. legata. ff. de condit. & demonstra. & hęc videtur rei veritas q, conuentio fuerit conditionalis, vt patet per ea quæ deponũt clarè dominus episcopus Fauensis & Petrus Comitis Gasparis testes recepti pro parte dicti Iacobi, & quęcunq; sensum habuerint dicta verba conditionalia, non apparet talem conditionem esse purificatam. Aut volumus dicere quòd illa verba faciant modum per id quod habetur in l. Meuia, in prin. ff. de manu. testa. & l. cum res. & ibi Bald. C. de dona. & l. si societatem mecum, in verbo, ea conditione. & ibi not. Bart. in prin. ff. pro soc. & l. nihil. & ibi Barto. ff. de coniunc. cũ emanc. lib. l. ea conditione. & ibi Bal. C. de rescin. ven. no. Barto. in l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de condi. & demon. in 2. col. in ver. quid si testator dicat. lego tibi centũ ea cõditione, &c. adhuc vr̃ quod cum non fuerit impletus di-
3 ctus modus seu causa, nec amplius bene possit impleri, † quia verba conuentionis intelliguntur de septennio proximo & ꝑ cõsequẽs cõtinuo. l. eũ qui Calendis. in prin. ff. de verb. obli. l. fi. §. quoties. ff. de public. & l. si vsusfructus mihi in bienniũ. ff. de vsufruc. leg. not. Bald. in l. si cum Hermes. C. loca. per illum text. bene faciunt no. per gloss. in rub. ff. de diuer. & tem. præscri. sed Marinus non probat se continuasse stare in studio imò testes deponunt contrarium igitur vr̃ quod possit dictus magister Iacobus se tueri exceptione, eo quia agens nõ adimpleuit pro parte sua. l. Iul. §. offerri. ff. de acti. empt. l. ædiles. §.
4 fi. ff. de ædil. edic. nec dicam † q, attento q, talis modus concernebat fauorem ipsius Marini, nõ videtur curandũ q, non sit impletus. l. Titio centum, in prin. ff. de condi. & demon. & l. 2. §. fi. ff. de dona. quia respondeo q, imò etiam dicitur concernere interesse soceri, cuius interest filiam suã viro literato & docto & digno in vxorem tradere, vt colligitur ex l. 3. §. si emãcipatus. ff. de bo. pos. contra tab. & l. quæro, ff. de iure do. cum simi. Itẽ iste testis in dicto suo est singularis & vnicus, qa non concordat cum aliquo alio teste, vt patebit ex infra dicendis, ergo dictum eius nõ releuat. l. iurfiurandi. C. de testi. & c. in omni, de testi. ¶ Præterea iste testis non caret magna suspicione, quia ex dispositiõe præfati epi & d. Ia. & Galeoti testium præfati magistri Iaco. satis deprehenditur q, iste testis non interfuit tẽpore dictæ promissionis dotis. ¶ Secundus testis dicti actoris est præfat⁹ Andreas, qui vr̃ deponere quod dicta promissio fuit facta ꝑ hæc verba; Io do quia à Marino mia filiola cõ questo che vada a l studio e dolli in dota la cassa & promettoli dare vno letto fornito con vno panno de razo e diece ducati ogni anno in fino a sette anni, in lo quale tempo debbia studiare & prometto darghela vestita secondo i costumi e vsanza de la terra, &c. quæ verba longè differunt à ver
5 bis primi testis. s. Antonij prędicti, † quia Antonius deponit q̃d promissio facta ꝑ illa verba videlicet si & quatenus Marinus deberet accedere ad studiũ & studere per septennium. quæ verba scdm suam veram significationẽ faciũt cõditionẽ, vt dixi supra, sed verba de quibus deponit dictus Andr. faciunt

ciunt modū.l.cùm ab eo.ff.de cōtrahē.emp.l.ita liberas.§.hec
scriptura.ff.de manu.test.no.Bar.in d.§. Termilius, ergo isti
testes non sunt contestes, & per ꝯñs tanq̃ singulares non pro-
bant.c.licèt cām.de proba.c.bonæ.de elec. Præterea est proba-
tum per duos testes de magna amicitia & cōuersatione inter
7 dictum Marinum & dictum Andream, † & licèt amicitia sim
a plex nō inhabilitet testem, tamen qñ est magna amicitia [a] sal
tem non redditur integer testis, vt no.gl.& doc.in c.insinuan
te, de offi.deleg.& no.Bar.in l.admonendi, in 9. col. in versi.
venio ad tertium.ff.de iureiu.& no.doc.in c.quoties, de testi.
& Iaco.But.in l.4.in princ.ff.de testi.& no.doc.in l.eos.C.de
test. cū suis concord. ¶ Insuper ex attestationibus præfati epi
& d.Iacobi & Galeoti dephenditur dictū Andream nō inter-
fuisse dictæ promissioni dotis, ergo eius dicto non est stan-
dum.c.in nr̃a.cum ibi no.& c.ex tenore.de test. Et q̃ plus est,
p̄supponitur mihi (licèt hoc non sit in actis mihi transmissis)
q̃ cū dictus Andreas detentus esset, cōfessus est spōte bis corā
vicario epi.se non interfuisse præmissę promissioni dotis, & et
coram dicto vicario epi receptos fuisse tres testes. s.dictos Pe-
trum comitis d.Iacobum, & Galeotum, qui apertè deponunt
dictum Andream & dictum Antonium nō interfuisse dictæ
7 promissioni dotis, vnde, † variatio dicti Andreæ, adeò debi-
b litat dictum [b] suum primum, vt eius virtute non possit iudex
sñiam ferre pro prima depositione, etiam si illa variatio à pro
ximo dicto esset facta extra iudiciū, ita dicit Ant. de But.in c.
cùm tua.de test. per Inno.in c. præterea. de testi. cog. faciunt
no.in l.eos.ff.de fal.cum suis concor.& tantò magis standum
est huic secundo dicto præfati Andreæ, quia maiores sunt
coniecturæ pro illo secundo dicto, quo casu illi est standū etiā
si sit secundum & non primum. c. literas, de præsump. & ibi
ponderant illum tex.ad hoc Bald.& domi.Abb.q̃ autem sint
maiores coniecturæ pro isto secundo dicto patet per ea quæ
contra dictum Andream deponunt prædicti alij testes, & etiā
quia ipsemet in suo primo dicto variat ab eo quod deponit di
ctus Antonius, qui prætendit se fuisse contestem cum dicto
Andrea. ¶ Tertius testis dicti Marini est dictus ser Sanctes q
nō probat, quia est singularis in dicto suo, non enim deponit
de promissione dotis facta loco & tempore de qua deponit
Andreas, sed deponit de quadam confessione, quia dixit q̃
dictus Iacobus fuit confessus se alias promisisse Marino do-
mum, bona, & res, de quibus in capitulis, excepto vno pāno,
& illa confessio fuit de alio tempore & in alio loco, ergo iste
8 testis non potest coniungi † cum dicto And. vel alterius de-
ponentis de promissione, vt notabiliter determinat Cyn.in l.
2.in pe.vel antepe.col.C.quæ sit lon.consue. vbi dicit quòd si
c vnus testis probat de numeratione, alius [c] deponit de confes-
sione numerationis non coniunguntur ad plenam probatio
nem.& idem no.Bald.in l.si ex cautione.in 12.q.C.de nō nu.
pecu.& ibi etiam plenius Sali.in vlt.q.& Bal.in l.2.§.fi.in fi.
ff.si cer. pet.& Bal. in c.fi. in 3. col. de consue. & Ant. de But.
in c. licèt ex quadā. de testib.& Ab.in c.cum causam.de prob.
9 circa antepe. vel penul. col. Reperio † etiam q̃ iste testis con-
tradicit dicto episcopo circa numerationē decē ducatorum,
quia ser Sanctes dicit q̃ fuit de mēse Septembris, & dominus
episcopus dicit q̃ fuit de mense Octobris. vnde dicit Io. Ant.
& alij post eum in c. in nostro, de testib. q̃ quando duo sunt
testes quorum vnus cōtradicit alteri, neutrius dictum valet,
nisi dignitas vnius prouocet iudicem ad magis credendū illi,
quo casu posset etiam deferre iuramentum illi parti pro quā
deponeret ille testis qui esset in dignitate, & hic est casus no-
ster, quia episcopus est in dignitate, est etiam senior, & testib.
antiquioribus est magis credendum. c. notificamus. 35. q.6.
& c. quoties, de test. no. expresse glo. & Bart.in l.cum quid.
ff.si cer.peta. Præterea etiam q̃ dicta numeratio decem duca-
torū fuerit de mense Octobris deponit dictus Petrus, & vtrā-
que pars fatetur de vnica numeratione decem ducatorum, &
sic clarè de periurio conuincitur dictus ser Sanctes per istos
duos testes, vt legitur & no.in d.c.in nostra, & per cōsequens
non creditur dicto Sanctis.c.testimonium, de testi.& not.per
glo.& doc.in præallegato. c. in nostra. cum simil. reperio etiā
receptos esse aliquos testes pro parte Iac. ad elidendum depo-
sitionem dicti ser Sanctis, sed non puto expedire super dictis
eorum insistere, quia vt ex iam dictis constare puto, non est,
probata intentio dicti actoris. Et quāuis non fuisset (vt puto)
necessarium, tamen adhuc facta est probatiò per duos testes
productos pro parte dicti Iacobi, scilicet per præfatum episco
pum & dictum Petrum, qui clare deponunr quod dicta pro-
missio dotis facta fuit sub conditione, & q̃ domum dare pro-
misit post mortem suam, & q̃ Marinus conuenit q̃ nihil ha-
beret nisi omnia obseruaret, quę promiserat, scilicet de eūdo
ad studium, adeo q̃ doctor efficeretur & ipsum Iac. tractaret
vt patrem. Et cum præfato episcopo concordat per omnia di-
ctus Petrus. Nec obstat quòd dictus Iacobus fateatur se esse
amicum prædictis duobus testibus, quia dico q̃ per hoc non
inualidatur fides eorum nisi appareret q̃ esset magna amici-
10 tia vt supra deduxi. ¶ Non obstat etiam si aliquis † ex istis
d duobus testibus fuisset mediator [d] circa dictam parentelam
& alia dependentia à dicto contractu parentelæ, quia respon
deo primò secūdum quod voluit gl.1. in. §. quoniam in auth.
de test. quòd mediator est idoneus testis, si vult sponte testifi-
cari etiam si vna pars non consentiat, & ita tenet Bald. & Sal.
in l.omnibus. C.de test.& Ia. de Bel. & Ang. in auth. de testi.
§.pe.& licèt aliqui in hoc tenuerint contrariū, tamen reducit
domi.Abb.in c.dilectorum de testi.cog. opiniones ad proba-
bilem concordiam, videlicet q̃ admitteretur mediator ad te-
stificandum vna parte contradicente, sed quanta fides ei adhi
beatur, iudex considerabit ex circumstantijs & qualitate per
sonarum & causæ. In proposito autem nostro qualitas perso-
næ ratione dignitatis & ætatis suadet vt ei plurimùm credat,
& etiam quia ratio quæ allegatur per glo. & doc.in d.§.quo-
niam, quare aliquando non creditur mediatori est, quia ali-
qualiter est suspectus vel vt consequatur proxeneticum, id est
salarium quod proxenetæ datur pro perficiendo actum, vel si
salarium non erat dandum est suspectus, quia præsumitur q̃
affectet impleri cōtractum in quem ipse tractauit & pro quo
laborauit, & istæ rationes cessare videntur in casu isto, quia
matrimonium pro quo ipse laborauit est sortitum effectum.
Ex quib. concludo dictum Iacobum absoluendum.

ADDITIO.

a ¶ Amicitia. s̃.lib.6.consil.4.nu.8.
b ¶ Dictum. s̃.eo.consi.2.nu.8.
c ¶ Alius. s̃.lib.6.consi.76.nu.4.
d ¶ Mediator. s̃.lib.1.consi.22.nu.14.

CONSILIVM CXXVIII.

SVPER eo quod quæritur de legato ducatorum
250.relictorū per dictum Christophorum dictæ
Catharíæ, sentio de necessitate aut nullo modo
deberi, si aliter quā ex ipso testamento non con-
stet legitimè q̃ dict⁹ testator esset obligatus ad il
lam quantitatē dotis de qua in dicto testamento fit mentio,
aut si plenè cōstet eum teneri ad illam quantitatem dotis tūc
in illa erit compensandum. Hoc esse verum probatur ex dispo
sitione statuti sub rubr. quid & quantum possint mariti lega-
re vxoribus, vbi prohibetur maritus legare vxori vltra 25. li-
bras Parmeñ. & annullat omnem confessionem aut promis-
sionem mariti confitentis se esse debitorem vxoris vel ei te-
neri aut promittentis vel obligantis se eidem vxori in vltima
voluntate, nisi de sic concesso promisso vel obligato legitimè
1 doceat, † & tale statutum de iure validum est per notata per
Bald. in l.cunctos populos.C.de sum. Tri.in vl.colum.in ver.
dixi de statutis permissorijs, &c. & in l.2. C.vt in pos.leg.i.ver.
sed quid si statutum dicit quòd filiæ, &c. & Pet. de Ancha. in
repe. c. canonum statuta, de const. in versic. quid ergo vtrum
statutum, &c. probatur per l.hac edictali, in princi. in ratione
sui. C. de secun.nup. ¶ Nec huic obstat dispositio Bartholo-
mei iunioris facta in testamento suo, quia ipse solum mādat
obseruari assignationes quas ipse Barthio. fecisset dictæ domi.
Catha. suæ matri, sed de vlla assignatione facta pro istis du-
catis 250. per dictum Bartholo. iuniorem nihil præsupponit.
vbi autem ex alijs documentis constaret legitimè dictū Chri
stophorum fuisse obligatum ad dictos ducatos 250. de quibus
in dicto eius testamento pro dicta dote, tunc clarum est quòd
veniunt compensandi in ipsam quantitatem quam probaret
legitimè, vt dixi, dictū Christophorū debere vt confessus est,
quia de modo cōpensandi in legato fuit expressum.l. credito
rem.ff.de leg.2.l.vnica.§.sciendum. C.de rei vxo. ac. Ex his et
infero

in facto q. legatum vsusfructus relictum per Christophorũ dicta dominæ Catharinæ vxori suæ tanq̃ factũ cõtra dictã pro-
2 hibitionem statuti non valuit. Quantum † ad aliud dubium quo quæritur, an filij & hæredes dicti Bar. iunioris possint petere chlamydes dato q. tale legatum non fuerit descriptum in testamento dicti Bar. quia testator ipse noluitq. hoc poneret in scriptura testamenti, tamen potest probari per duos vel tres testes, respondeo peti posse, quia nihil repugnat q. condens vl-
†1 timam voluntatem † voluerit partem suæ dispositionis redigi in scriptis, & partem sine scriptis. l. fi. cum ibi no. per Dy. & Bar. ff. de iure co. & patet ex no. per glo. & doc. in l. si is qui. ff. de test. & tale onus præstandarum chlamydum potuit iniungi dictæ Catharinæ legatariæ. l. 2. C. de his quæ sub modo. l. ab eo. C. de fideicommis. & vr̃ quod sufficiant ad hoc duo testes attento q. ista est dispositio inter liberos testatoris, per l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. l. fi. C. fami. erc. etiam si testes huiusmodi sint fœminæ & non fuerint rogati, per l. fi. ỹ. in gloss. C. de codi. & no. in auth. quod sine. C. de testa. & in auth. de testa. imperfec. §. 1. & in. §. quod sæpe. in auth. de trien. & se. & in d. l. fi. fa. erci. attento quod non est dispositio quæ dicatur esse ex causa onerosa ipsi Catharinæ nec eam obligat inuitam si ipsa nolebat agnoscere legatum bestiarum sibi relictum ex testamento Bar. vt dictas chlamydes præstaret filijs dicti Bar. in l. imperator. in prin. ff. de leg. 2. cũ simi. & sic est merè dispositio fauorabilis filijs dicti testatoris absq; eo quod fieret præiudicium Catharinæ in aliquo iure iam sibi tunc quæsito quia tunc sibi non debebantur illa animalia legata. hoc dico ne fortasse videretur obstare id quod no gl. in l. 1. C. de test. tu. & quod no. Barto. in l. impuberi. per
†2 illum tex. ff. de admini. tut. cum concor. Et si † per testes probaretur quod per modũ cõtractus dicta Catha. tempore testamenti prædicti se obligauit post mortem testatoris ad dictas chlamydes dandas filijs testatoris adhuc clarum est quod peti possent saltem cum esset actus habens dependentiam ab ipso legato relicto d. Catharinæ. l. hæredes palàm. §. fi. cum gl. & ibi doc. ff. de testa. & no. Cy. & alij in l. cum antiquitas. C. de test. & probatur in l. ex scientia. in verbo, ꝓmisisse. ff. de test. tut. & in l. non est mirum. ff. de pig. ac. cum si. & pater potuit ex contractu acquirere & stipulari post mortem suam filijs suis. l. quodcunq;. §. si quis ita. ff. de verb. obli. & plenè no. in l. quod dicitur. eo. tit. Alex.

EPITOME.

¶ Statutum quod vir lucretur dotem vxore prædecedente, postquam dicta fuerit in domum viri, locum habet si sponsa aliunde adducta fuit in ciuitatem, vbi vir habet domicilium, & mox antequam solenniter in domum viri ducretur, decessérit. & in hoc attenditur statutum domicilij viri, & prædicto casu, is qui promiserat vestire & ornare sponsam, tenetur dare vestes ob eam causam iam factas.

CONSILIVM CXXIX.

SVPER primo dubio videtur prima consideratione dicendum q. maritus nõ lucretur dotem,
1 † quia statutum loquit̃ de muliere ꝑdecedente postq̃ est in domũ viri transducta vel quę virum duxerit, ergo tale statutũ nõ debet extendi ad alium casum l. si verò. §. de viro. ff. solu. matri. l. si seruũ. §. nõ dixit prætor. ff. de acquir. hæredi. c. quæ à iure, de reg. iur. in 6. attento q. tale statutum est exorbitans à iure cõmuni. quia soluto matrimonio dos reddi debet mulieri seu patri mulieris. l. 2. in princ. ff. soluto matri. l. dos à patre. C. eo. titu. ¶ Accedit quia vbi lex vel statutum requirit aliquid cum certa qualitate, debet vtrunq; probari, aliàs nõ habet locum dispositio legis vel statuti. l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in flu. publi. l. 2. §. docere. ff. vi bonorum rapto. l. denunciasse. §. quid tamen. cum ibi not. per Barto. ff. de adul. c. 1. de homi. libro 6. cum ibi nota. per
2 Ioan. Andr. in nouella. ¶ Ad hoc in proposito † quod no. Bal.
a [a] in l. non fine. C. de bo. quæ lib. vbi voluit quod si quæritur, an statutum de dote lucranda prædecedente muliere habebit locum in muliere solùm desponsata per verba de præsenti, debet attendi per quæ verba statutum loquatur, vnde dicit q. si statutum diceret quod si præcedat vxor in matrimonium copulata maritus lucretur dotem, tunc propter illud verbum copulata, non sufficeret eam esse desponsatam, sed requiritur consumatio per copulam carnalem. & dicit q. ratio est, quia ante ductionem maritus non sustinet onera, ergo nec lucra habere debet. l. manifestissimi. §. 1. C. de fur. & in regula secundum naturam. ff. de reg. iur. & tale lucrum dotis non dicit̃ esse verum lucrum, sed datur in recompensatione expensarũ & onerũ, vt no. in l. si donaturus. §. fi. in gl. in verbo duntaxàt. de condi. ob causam. & hoc intelligitur esse verum nisi statutum aliter diceret, vel nisi stetisset per mulierem quominus traduceretur per l. Deo nobis. C. de epis. & cler. vbi ẽt dicit
3 se dixisse. ¶ Nec obst. si diceretur, † q. vxor videtur traducta ad domum viri ex eo quod sæpe ibat ad domum viri, & ibi stabat per aliquot dies & noctes & de die stabant & conuersabantur inuicem vt vir & vxor, & solus cum sola visi sunt in camera super lecto, quia respondetur, q. per hoc mulier ipsa nõ intelligebatur in domum viri transducta, cũ esset ibi ad tempus, & simul de nocte non dormiebant in eodem lecto vt vir & vxor. facit. l. 1. §. habitare. versicu. hospes. ff. de his qui deiec. vel effu. l. postliminij ius. in fin. ff. de capti. & l. debitor. ff. de pig. & l. ex facto proponebatur. post medium. ff. de hær. insti. & per easdem rationes non vr̃ obstare alia pars statuti, quæ dicit, vel quæ virum duxerit, quamuis maritus fugiendæ pestis causa accesserit cum vxore ad domum vxoris in Lunensi diœcesi. optimè facit tex. in l. in lege censoria, versi. quid esset domum ducere. cum seq. ff. de ver. sig. & sic cum verba statuti non conueniant casui nostro, non videt̃ conuenire etiam dispositio statuti. l. ita tamen, in princip. ff. de administra. tuto. l. 3. §. toties. ff. de dam. infec. c. indemnitatibus. de ele. libr. 6.
4 ¶ Sed præmisis † non obstantibus videretur contrarium esse de iure verius. nam præsuppono q. ratio finalis dicti statuti fuit maritum lucrari dotem in recompensatione onerum & expensarum quę plerunq; per maritos supportantur, per not. per gl. in d. l. si donaturus. & no. Barto. in auth. pręterea in pe. col. C. vnde vir & vxor. & in d. l. non fine, in princ. & Salic. in l. cum in re. C. de dona. ante nup. facit l. dotis fructus. in prin. ff. de iure do. & l. de diuisione. cum glo. 1. ff. solu. matri. & not. expresse Ang. in l. 1. §. si verò. per illum text. C. de imponenda lucra. descr. iuncta gl. ibi in verbo lucrũ. & clare Ang. in consi. 180. incip. Præmitto ad euidentiam, &c. nec vlla alia reddit̃ ratio per doc. nec vlla alia videtur reddi posse & qui aliam allegat eam probet, vel ostendat, per no. per gl. in l. cum de lege. ff. de proba. & q. not. Bartho. in l. conficiuntur. §. codicilli. in fin. ff. de iure codicil. &. ff. de oper. nou. nuntia. in rubr. in vltim. colu. & in l. si constante. in 1. q. primę partis. ff. solu. matr. & in l. decem. ff. de verb. obl. & Ange. & Moderni in l. cum ex ea. ff. de re iud. & in l. mutum. §. 1. de acquir. hæred. ¶ Præsup-
5 pono † & secundò quod vbi ratio scripta [b] est in statuto, tunc
b fit exceptio de casu scripto in statuto ad casum habentem similem rationem, vt colligitur ex not. per glo. in cle. 1. in verbo, eligatur. de elec. & not. expresse Bar. in auth. quas actiões. C. de sacrosan. eccl. in 2. col. & cum eo transeunt etiã Moder. ibi. qui vna cum Bald. mouent̃ per l. his solis. C. de reuo. do. & per tex. in auth. de hęre. ab intest. §. ex his. Bene facit l. cũ mulier. & ibi per illum tex. hoc no. Ray. ff. solu. matri. & quod per Dyn. in c. fi. de reg. iur. in 6. & per Cynũ. in l. vna. in 5. q. C. de his qui ante apertas tab. hoc ẽt voluit Bald. in l. fi. ff. de hæred. insti. & sensit Bar. in l. liberorum. ff. de ver. sig. in 7. vel 8. col. in versi. his præmisis veniamus, &c. in fi. illius. q. facit. l. emptor. §. ancilla. ff. de rei ven. & l. in fideicommissi. §. cum Pollidius.
6 ff. de vsur. † Et idem vbi rõ non est expressa in statuto, tñ vni-
c ca [c] est, quia illa pro expressa habetur. vt est gloss. not. quam ibi ad hoc ponderat Bald in l. quamuis. C. de fideicom. vnde tunc sub tali statuto comprehenditur alius casus cui cõuenit dicta ratio statuti, & non dicitur tunc interpretatio extensiua sed intellectiua, secundum Bal. ibi. & voluit hoc plenius Bal. in l. maximum vitium. in 4. colu. C. de lib. præter. & Rapha. Cu. & Pau. de Ca. in l. si verò. §. de viro. ff. so. mat. vbi Raph. ꝑ hoc ẽt allegat no. per Nic. de Mat. & Bald. in auth. si qua mulier. C. ad velleia. & idem sequitur Pau. de Cast. in d. l. quãuis. & in consil. suo 234. inci. In Christi noĩe præsens casus modicam dubitationẽ, &c. facit l. 2. ff. de libe. & posthu. & l. fundus
7 qui locatus. ff. de fun. instr. leg. ¶ Istis sic ꝑmisis dico † quod attento q. pro parte dicti mariti factæ erant expensæ pro traducendo vxorẽ ornatã de ꝓximo ad domũ viri (vt ẽt verbo fert) videtur

videtur quod iſte caſus decidatur per dictum ſtatutum, vt ma
ritus lucretur etiam hoc caſu dotem, hoc vr̃ decidere aperte
Sal. in l. cum inte. C. de do. ante nup. vbi voluit q̃, etiã qñ ſtatu
tum requireret mulierem eſſe copulatam viro per copulam
carnalem ad hoc vt muliere prædecedente vir illius dotẽ lucra
retur, & de facto contingat quod mulier erat ducta vt viro
coniungeretur, tñ ante coniũctionẽ deceſsit mulier, maritus
lucrabatur dotem ac ſi coniuncta fuiſſet, quia pro coniuncta
d & copulata habetur quæ de proximo [d] coniungenda eſt. al-
legat in argumentum. l. pe. ff. de mili. teſt. l. item in legato. ff.
de leg. 3. & in auth. vt exactio inſtan. dot. §. ſi. bene facit. l. &
ſi non ſint. ver. quid ergo ſi cęptũ. ff. de auro & arg. leg. & non
refert an dictas expenſas veſtium & ſimilium fecerit ipſe ma-
ritus vel alius coniunctus ſuus, quo caſu præſumunt̃ factę eſſe
contemplatione mariti, & perinde hr̃ ac ſi à marito factæ eſ-
ſent. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pup. & ibi Bar.
8 cum ſi. ¶ Confirmo † & ſecundò per tex. not. in c. præſenti. §.
ſi. de præben. in 6. & quod per illum ibi nota. Dominicus de
ſancto Gemi. vbi colligit ex illo text. q̃ vbi res eſt deſtina-
ta de vno loco ad alium, effectus ſuperueniens anteq̃ res lo-
cum deſtinatũ attingat, cenſet̃ factus in loco vbi deſtinabat̃,
& non in loco vbi effectus imprimitur, quod dicit eſſe no. ad
ſtatutum diſponens q̃ muliere moriente in ciuitate maritus
lucretur totam dotẽ, & contingit quod maritus contraxit cũ
vxore in loco multum remoto ab illa ciuitate, & volebat ad
ciuitatem ducere, & ipſa moritur in via vel in dicto loco re-
moto, vbi cõtraxerat matrimõium, debeat dotem lucrari, ad
quod ẽt dicit eſſe videndum id quod not. in c. 1. de ſpon. Sed
iſta mulier fuit poſt deſponſationem traducta de diæceſi Lu-
nenſi, vbi erat domicilium ſuum, ad ciuitatẽ Parmæ, vbi erat
domiciliũ viri ea intentione & deſtinatione vt cum parata eſ-
ſent ea quæ opportuna erant ad ornatum mulieris & nuptia-
rum accederet ad domũ viri, & cum eo copularetur. vt etiam
indicabat illa ſolẽnitas miſſæ virginitatis quam ſimul in ec-
cleſia audiuerunt, quis igitur poſtea impedimento caſus for-
tuiti hoc perfici non potuerit, tñ debet habere locũ ſtatutum
cum peruentũ fuerit ad actus proximos, ſicut dicunt præfati
9 doc. ¶ Tertiò, quia † hoc apertè voluit Fulg. in d. l. non ſine,
in ſi. vbi concludit q̃, ſi ſtatutum de dote lucranda ẽt quando
requireret vxorem eſſe copulatam viro actuali copula habeat
locum in ea vxore quæ deſtinata erat ad copulã, licèt nondũ
copulata fuerit, dummodò maritus ſubſtinuerit onera & ex
penſas, quia cũ in dicto ſtatuto ſcd̃m eum nõ poſsit aſsignari
niſi vnica ratio. ſ. compenſationis & onerum expenſarũ illa
habetur pro expreſſa, & propterea vbi habet locum dicta rõ
ſtatutum ſibi locum debet vendicare. alleg. no. per gl. & Bal.
in d. l. quamuis. & d. l. his ſolis. ¶ Quartò per id quod dicit
Raph. Cum. in l. ſi cùm dotem. §. tranſgrediamur. in ſi. ff. ſolu.
mat. vbi ſimiliter in dicto ſtatuto dotis lucrandæ facit iſtam
diſtinctionem. ſ. aut maritus ſuſtinuit onera (nam dicit ipſe
plęrunq; ſiunt magnæ expenſę antequam vxor copulet̃ viro,
quia mittuntur iocalia & veſtes) & tunc dicit q̃, etiam ſi non
interuenerit copula, habeat locum ſtatutum dotis lucrandæ
propter rationem dictorum onerum & expenſarum, in quib.
10 fundata eſt mens ſtatuti. ¶ Quintò † probatur, nã dicta mu-
lier fuit poſt deſponſationem traducta de diæceſi Lunenſi ad
ciuitatem Parmæ, in qua eſt locus originis vel domicilij ipſius
mariti, & traducta propter cauſam huius matrimonij, ergo
iſta mulier poteſt dici traducta ad domum viri, quia ſaltem
largè domus accipitur pro loco ſeu ciuitate, in quo vel qua qs
habet domicilium ſeu originem, vt. ff. de iudi. l. 2. §. legatis. cũ
gl. in verbo, ius datur. & in §. ei quoq;. & in. §. omnes. & in c.
præſenti. §. loca. de præben. in 6. ergo cum dicta ratio ſtatuti,
ſcilicet recompenſationis onerum tanq̃ vnica habeatur pro
expreſſa operabitur q̃, ſtatutũ comprehendat caſum noſtrum
qui poterat comprehendi ſub caſu expreſſo à ſtatuto ſaltem
inſpecta lata ſignificatione vocabuli, per not. per gl. & Ang.
in auth. vt hi qui obli. in prin. collatione. 6. & in cle. auditor,
in gl. in verbo beneficio. de reſcr. & glo. in cle. 1. in gl. pe. de re-
rum. permu. & in c. 1. de verbo, collationem. eod. titu. lib. 6. &
no. Pau. de Liaza. in d. cle. 1. de elec. & Ioã. de Imo. in l. ſi vero.
§. de viro. ff. ſol. mat. in ver. fallit. ſecundò ſcd̃m quoſdã quan-
do ratio eſt expreſſa &c. & in d. l. ſi. ff. de hære. inſti. facit. l. ſi-
lium habeo. ff. ad Maced. & l. ſenatuſconſulto. & l. libertum. §.
11 1. ff. de titu. nup. ¶ Sextò corroboretur, † quia (verbo fertur) q̃
poſtq̃ vir & vxor ſe coniunxerunt carnaliter, ſteterunt ac dor
miuerunt de nocte in eodem lecto cõtinuè per plures mẽſes,
vt fecerunt prædicti extra propriam in domũ mariti q̃, de cõ-
ſuetudine dictæ ciuitatis Parmæ eſt q̃, poſtea abſque publico
& ſumptuoſo apparatu vadit mulier ad domũ viri ſui; & ſic p̃
ſumitur q̃, nullum alium ſolẽnem apparatũ nuptiarũ factu-
rus erat dictus maritus in reditu ſuo cũ vxore, quia quis præ-
ſumitur velle id quod conſuetum eſt in ſimilibus fieri. l. ſi. in
ſi. C. de fideiuſ. l. pri°. §. rectè placuit. ff. de aqua plu. ar. l. ex ea.
in prin cum ibi no. ff. de verb. obli. l. quod ſi nolit. §. qui aſsi-
dua. ff. de ædil. edic. no. præciſe Bald. in l. fideicõmiſſa. §. ſi ſer-
uo. ff. de leg. 3. ergo in propoſito noſtro nulla põteſſe maior
ratio in muliere iſta quæ tempore quo deceſsit, nõ erat aliter
ad domum viri traducta q̃ ſi deceſsiſſet poſtquã ad ciuitatẽ
Parmæ & ad domum viri redijſſent. pro quo etiam facit, quia
non vr̃ q̃ ſtatuentes multùm ponderauerunt expenſa q̃ fiunt
per maritum in die nuptiarum, quia voluerunt q̃, etiã ſi vxor
ducat virum ad domum ſuam lucretur maritus dotem, & tñ
illo caſu à communiter accidentibus maritus non conſueuit
facere expẽſas. quę fiunt in illa die nuptiarum, ſed mulier, &
ad ea quæ frequenter fiunt, adaptantur leges. l. nam ad ea. ff.
12 de legi. ¶ Accedat etiam † ad robur prædictorum ſi maritus
dicto tempore quo fuerunt extra ciuitatem Parmæ ſupporta-
uit onera matrimonij in his quæ erant neceſſaria vxori. Et v-
bi etiam appareret q̃, non fuiſſet traducta ad domum viri pro
pter moram vel culpam eius qui dotem dare debebat, certum
videretur quod etiam omninò dotem lucrari deberet, per ea
quæ notabiliter tradit Bar. cõſi. 133. inci. Statuto. & Bal. in l. ſi.
C. de dotis promiſſ. in 2. col. & Angel. in d. conſilio 183. & Pau.
de Caſt. in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſan. eccl. ¶ Non aggre-
dior illum articulum in quo dubitatur, an ſtatutum loquens
ſimpliciter de lucro dotis prædecedente muliere, intelligatur
habere locum in muliere quæ ſolum fuit deſponſata per ver-
ba de præſenti, & non fuit traducta ad domum viri, vel non
fuit copulata viro, quia ſumus in caſu quo ſtatutum expreſ-
ſam facit mentionem de traductione. Ita ſimiliter in caſu
non dubitatur in copula, cum etiam in domo viri fuerit viſus
maritus in lecto ſolus cũ ſola, & poſtea in hoſpitio in territo-
rio Parmenſi in eodẽ lecto pernoctarunt ſimul vt vir & vxor,
& ẽt in diœceſi Lunenſi, ſimil'r per plures menſes. c. literis. cum
ſeq. de p̃ſum. Ex p̃dictis apparet rñſio ad allegata in cõtrariũ,
quia de iſta muliere iudicatur vt traducta ad domum viri. per
prædicta, ſecus qñ prædicta non interceſsiſſent, quia tũc pro-
13 cederent contraria. ¶ Super ſecundo dubio † quo quæritur, an
debeat attendi locus domicilij mariti an vxoris, poſito quod
in domicilio vxoris ſit diuerſum ſtatutum ſuper lucro dotis à
* ſtatuto domicilij viri? & in hoc non inſiſto, quia * cõmuniter
e concluditur quod attenditur ſtatutum domicilij viri [e], vt l.
exigere dotem, & ibi no. Barto. & alij. ff. de iudi. & in l. cũctos
populos, circa 4. vel. 5. col. C. de ſum. Tri. & nota. Archi. 12.
diſt. illud. & canoniſtæ in c. 1. de ſpon. & Bal. in authẽ. omnes
pergrini iuxta medium. C. commu. de ſucceſ. in 2. col. & in
c. 1. §. ſi. de inueſti. de re alie. fact. & in l. ſi. C. ſi à non compet.
iud. facit quod not. Bald. in d. authen. omnes peregrin. iuxta
medium per illũ tex. & quod no. Spe. in ti. deſen. §. qualiter.
ver. item pone. & tantò magis hæc procedũt, quia præſuppo-
nitur contractum dotis & numerationem fuiſſe factam Par-
mæ, & ſic in domicilio viri, per q̃ non obſtant no. per Bald. in
l. ſi. C. ſi non compe. iud. quæ deciſio nullo modo eſt in caſu
14 noſtro. ¶ Circa tertium † an ille qui promiſit veſtire & or-
nare ſponſam prædictam, ſi dictus filius Sebaſtiani acciperet
dictam mulierem in vxorem, teneatur dare veſtes quas iam
fecit, licèt mulier diutius non vixerit, & ſaltem quò ad illas
iam factas, in quibus non oportet diſcutere an promiſſor fue
rit in mora faciendi vel non, dico promiſſorem teneri. &
hoc verum eſſe videtur, ſi facta fuit promiſsio ſolenniter vt
per ſtipulationem, ſcilicet præcedente interrogatione & ſe-
cuta reſponſione, iuxta l. iuriſgentium. §. quod ferè. & §. igi-
tur nuda. cum ibi nota. ff. de pac. poſito autem quod eſſet fa-
cta promiſsio ſine ſtipulatione, id eſt, non præcedente inter-
rogatione, & tunc ſi fuit promiſsio dictarum veſtium vt ille
cui facta fuit promiſsio curaret contrahi dictum matrimo-
nium, & ſic fuit promiſsio dare vt facias, & tunc cum ille tui
facta

facta fuit promissio, adimpleuerit pro parte sua, potest agere ex illo contractu innominato. l. ex placito. cum l. seq. & l. rebus, C. de rer. permu. aut fuit facta per dictionē si, id est si curabis q, contrahitur matrimonium cum tali mulieri promitto vestes, &c. & tunc fuerunt opiniones: quia quidam tenuerunt q, cū isto casu ex implemento talis conditionis nihil adsit illi promissori, non transeat in cōtractū innominatū, & sic nō possit agi cōtra eū, si nō intercessit stipulatio, vt no. Guili. de Cu. & Bar. in l. si quis cum debitore. ff. de iureiu. & Bart. in l. siue apud acta, in vlt. col. C. de transa. & in l. intra. ff. de pac. alij verò tenent quod etiam isto casu qñ ex implemento conditionis nihil adest seu nihil acquiritur ei cui impletur, q, tñ possit agi: vt tenuit Ang. in d. l. si intra, & sentit Bald. in l. qm. C. de rer. permu. & expressius Io. de Imo. in l. hoc iure. §. Labeo. ff. de dona. & Fulg. in d. l. siue apud acta. per no. in l. naturalis. §. q, si faciam. ff. de præscr. verb. & l. solēt. & quod ibi no. Bart. eod. tit. & l. periculi. ff. de nauti. fe. tñ hoc vltimum non pono pro constanti, s. quod qñ facta esset cōuentio per dictionem si, sine stipulatione possit agi impleta conditione. ¶ Nec
5 etiam audeo † ponere pro constanti quod in dicta promissione quæ intelligatur facta animo donandi dicto marito per d. §. in arrogato. cum ibi no. per Bar. & per Bald. in l. 2. in 1. q. C. de iure do. iunctis no. per Bar. in l. eum qui. ff. si cer. pe. circa tertiam col. & l. fi. in fi. C. ad leg. falc. habet locum dispositio. l. si quis argentum. §. pe. C. de dona. quæ vult q, agi possit efficaciter ex pacto nudo seu propter pactum nudum donationis, licet quidam tenuerunt habere locum etiam in donatione ob causam, vt expressè firmat Io. Fab. in §. aliæ. instit. de dona. & colligitur ex no. per gl. in l. cum pater §. Mæuio. de legat. 2. & in l. 2. C. de iure dotium. cum plerique contrarium teneant. & cum videatur esse donatio præsumpta. Quinimò in casibus, in quibus dixi agi posse tanquam intelligatur dicta promissio facta animo irreuocabiliter donādi, intelligo hoc verum saluo semper arbitrio boni viri, qui habebit hoc arbitrari ex qualitate & quantitate impensę & personarum: & ex alijs concurrentibus coniecturis iuxta l. virum. ff. de don. inter virum. l. ex duob. §. fi. cum gl. ff. de neg. gest. & per Bart. & alios in l. in his. §. 1. ff. sol. ma. & in d. l. cum quid. cum si. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Bal. adde Bal. consi. 290. lib. 1. Corn. consi. 258. lib. 2. Socin. l. si fuerit de cond. & dem. Pan. consi. 1. lib. 1. Dec. consi. 540. consi. 577. col. 1. Hyp. Marsi. cōs. 94. latè And. Tiraq. rep. l. si vnquam ver. don. largitus. nu. 175. cum seq. C. de reuoc. don.
b ¶ Scriota. Cur. senior. consi. 80. col. 1. 2.
c ¶ Vnica. s. eo. consi. 53. nu. 10. s. lib. 6. consi. 89. nu. 4.
d ¶ Proximo. Marsi. sing. 106. fac. s. eo. consi. 42. nu. 3. Io. Igneus in l. 1. §. serui appellatione. col. fi. ad Syl. limitat istud dictum vt procedat in fauorabilibus, secus in odiosis.
e ¶ Viri. s. lib. 4. consi. c.

EPITOME.

¶ Licitum est Christianis negotiari & mercari cum Saracenis & barbaris cum quib. non est bellū, & ad eos res quascunque exceptis specialiter prohibitis deferre, & in dubio mercatoribus & commercijs fauendum.

CONSILIVM CXXX.

1 SVPER eo de quo quæritur, videlicet an fideles possint † aqud Barbaras nationes: vt apud Mauros & similes mercari & mercimonij cā nauigare. & ad regiones illas mercaturas deferre nullo inter nos & barbaros illos existente genere belli: videret fortasse prima consideratione dicendū q, non, per l. 1. & 2. C. quæ res exportari non posse. vbi ad Barbaros vinū aut oleum aut alia aliquamina deferre non licet causa negotiationis vel cōmerciorum, & idē dicit gl. in d. l. 1. esse in quibuscunque aridis, s. victualib. non solum in vino oleo & alio liquamina: quia est eadem ratio, & idem est in ferro & omni armorum genere, vt habetur in d. l. 2. & contrafacientibus capitis pęna cum bonorum confiscatione imponitur. vt in d. l. 2. & l. cotem. in prin. ff. de publi. & ibi dr in cotibus seu lapidibus qui sunt ad ferrū acuendum: & idem ibi expressè dr in frumento & Sale. & hoc ēt declarat in l. 1. cum glo. C. de litto tum & itinerum cust. lib. 12. vbi gloss. dicit quod merces quæ prohibitę sunt ad nationes barbaras, sunt victualia & arma: nec denique mercatoribus nostris licet aurum pro mancipijs aut quibuscunque speciebus cōparandis ad Barbaros transferre. l. 2. C. de cōmer. & merca. nec animalia transducere in barbaticum solum. l. vsurpatione. & ibi no. C. de vecti. & cō. Et ista etiam videntur pariter statuta de iure canonico, vt in cap. ita quorundam, in c. significauit, in c. quod olim, in c. ad liberādam, de Iudæ. vbi etiam exprimitur idem in deferentibus ad Saracenos lignamina galearum: & contrafacientes vltra iam dictas censuras pœnam excōmunicationis incurrunt, & insuper capientium serui efficiuntur: & idem in vendentibus eis galeas vel naues, vt in d. c. ad liberandam, nec attenditur, an deferens prædicta apud barbaros hoc faciat ea mentione vt Christiani impugnentur scdm docto. in d. c. ita quorundā. & plus probari vr tex. in d. c. significauit, q, nullæ res vel merces ad Saracenos seu in Alexandriam deferri possint, ex quibus possit Saracenis aliquod cōmodum vel subsidium peruenire nisi deferrent pro recuperandis captiuis Christianis apud barbaros existentib. & puniuntur tam deferentes per se q̄ illi qui per nuncios destinassent. dicit tñ Host. in summa de Iudæ. & Sarace. §. qualiter erga ipsos. ver. nedum aūt. cum ver. seq. quod licet ex identitate rationis fiat extensio: vt non solum vinum oleum & alia liquamina. verum etiam & fructus aridi non possint per Christianos deferri ad Saracenos per not. in d. l. 1. C. quæ res expor. non pos. tñ quia quo ad dictos fructos aridos nō reperit imposita de iure pęna capitalis, erit pœna arbitraria. arg. c. de causis, de offic. deleg. c. postulasti. de Iudæ. l. 1. §. expilatores. ff. de effrac. tñ vr quòd in hoc Hosti. non rectè dixerit: quia imo etiam quò ad illos vr imposita pœna capitalis,
2 vt hr in d. l. cotē, in prin. ¶ † Sed præmissis non obstantibus puto esse aduertendum, aut nos quęrimus de Saracenis ac de illis barbaris qui sunt hostes Romani imperij, aut præter istos quærimus de alijs. Primo casu in Saracenis & hostibus imperij Romani puto esse verum q, illa quæ in specie phibita sunt in dictis legibus & iuribus deferri non possint scdm q, specifice supra retuli: nec etiam tpe guerræ inter nos & ipsos possumus ad ipsos deferre vllas merces vel res vt secum mercimonium haberemus. ita hr in d. c. quod olim. cum alijs supra alleg. scdm verum & magis cōem intellectū licet glo. 1. in prin. in d. c. significauit. videatur velle restringere illū tex. ad merces prohibitas tm: & sic velit q, etiam tpe guerræ solum prohibitum sit deferre merces specificè prohibitas, non alias. &
* etiā scdm magis * cōes conclusiones tpe guerræ non est licitum deferre merces prohibitas etiam pro redemptione captiuorum, dato q, aliter captiuos Christianos redimere non possent, vt per gl. & doc. in d. c, significauit. Sed cessante guerra seu inita pace vel treuga licitum est indistinctè mercimonij cā secum habitare, & ad eos merces & res qualescunque deferre, ex quibus possit Saracenis & prædictis cōmodum & subsidium prouenire dummodo non sint de reb. specificè prohibitis quas enumeraui supra: ita probatur in d. c. significauit, & in d. c. quod olim. & no. Hosti. in summa. in d. tit. de Iudæ. & Sara. §. fi. plus sensit glo. in d. c. significauit in verbo excommunicationis. in fi. q, tpe pacis licitum est deferre merces prohibitas ad infideles, de quo dubitor Host. in d. c. q, olim, tamen Inno. ibi & cōiter doct. tenent q, tempore guerræ nullæ merces deferri possint etiam illæ quæ non sunt specialiter prohibitæ: sed tempore pacis non possunt deferri merces prohibitæ; sed aliæ sic per illum tex. & illos intelligimus esse Saracenos, qui nec nouum testm̄ nec vetus recipiunt: seu Deos plures colunt, vt per Host. in summa, in tit. de Iudæ. et Sarace. qui sunt Saraceni. cum. §. seq. & Spec. in tit. de Iudæis. vbi dicit se quosdam Saracenos recepisse libros quinque Moysi sed prophetias abiecisse. Comprobantur prædicta quia † secta Sara-
3 cenorum est minus mala q̄ secta Iudæorum, iuxta verbū Dñi dicentis Iudæis, Tolerabilius erit Sodomæ in die iudicij quā nobis, vt hr Matth. 11. c. & 1. q. 1. in c. nōne. & ibi gloss. assignat rōnes quare Iudæi peiores sint Saracenis: quia Saraceni legē naturalē tm̄ transgressi sunt; sed Iudæi etiam scriptum. Item Saraceni prædicatores non habuerunt. sed Iudæi sic etiā Christū: & apud Saracenos nulla miracula, sed apud Iudæos multa facta sunt. Et præterea Iudæi Christum crucifixerunt: & q, sint peiores Iudæi Saracenis patet: quia cum ecclesia in die parasce-

parasceue oret pro oībus, tñ pro Iudæis non flectit genus: sed pro paganis sic. & per hanc rationem probat hoc Oldr. in cōsi. incip. Iudæus transiuit ad sectam Saracenorum, &c. & in consi. 87. quod incipit. Quæritur an princeps. & in con. 243. q̃ incipit, Illa vř, &c. Sicut ergo inter Christianos, & Iudæos inter quos cessat bellum, est licitum mercari & negotiari. l. nemo, la 2. C. de Iudæ. c. postulasti. cū sit. & c. pen. de Iudæ. quinque enim excipiuntur in quibus Christiani prohibentur cōicare Iudæis, vt legitur & notatur 28. q. 1. nullus c. Iudæi, el. 2. de Iudæ. quia non debent ad inuicem cohabitare seu cōicare nec in balneo simul stare, nec aliquem Iudæorum in infirmitatibus suis vocare: aut medicina ab eis percipere, aut agriua eorum comedere: ergo debet licere cum Saracenis cōmercium similiter habere. Tolerari enim debet à nobis secta Saracenorum & Iudæorum donec quiete viuant. l. Christianis. C. de sacrifi. pag. & temp. c. & si Iudæos. de Iudæ. & per plura probat Old. in consi. supra allegatis. & Io. And. in add. Spec. in d. rub. & patet ex no. per Inn. & alios in c. q̃ super. de voto. in tātum
4 q̃ dicit Old. in d. cons. 86. † q̃ principes Christiani tenent̃ diligere Iudæos & Saracenos in quantum sunt naturæ nostræ participes, vt habetur de pœni. dist. 2. charitas, & ex ista charitate quæ eis debetur tpe necessitatis tenemur eis subuenire & eleemosynas facere 43. dist. quiescamus. 16. q. 1. 86. dist. non satis. pro hoc etiam alleg. id q̃ hř in c. pen. & fi. 23. q. 4. vbi infidelis appellatur proximus quem quis debet diligere vt seipsum, ex quibus concludit̃ nullas nouitates eis faciēdas in terris Christianorum, nec esse expellendos, sed bene tractādos vt etiam sonat text. 46. dis. qui syncera. & in l. Christianis. C. de sacrifi. paga. & templis. & late probat. Pet. de Anch. in commento regulæ peccatum. in 7. vel 8. charta magna & dicit Bar. in d. l. Christianis. q̃ si quæratur quare ergo ecclesia inducit bellum Saracenis. rñdet; quia Saraceni detinent terrā nřam: nam terra Hierusalem & terra promissionis quam promisit Dñs Abrahæ & semini eius, est debita nobis. quia sumus filij
5 Abrahæ scđm Apřm. Et si dicatur † quare ecclesia inducit bellum contra Turcas: rñdet Bart. q̃ hoc iō: quia non possumus aliter ire ad Saracenos: qa ergo non permittunt nos ire ad Saracenos: & sic videret̃ per hoc attentare, aliquid turbulētum & iuri contrariū scđm eum. vel ēt possumus rñdere q̃ ideo ecclesia inducit Turcis bellū, quia ipsi Christianos persequunt̃ 23. q. 8. dispa. & ita per hanc rōnem & alias plures concludit Old. in cons. 72. inci. An contra Saracenos Hispaniæ sit licitū indicere, &c. Videt̃ ēt dicta principalis conclusio de mente Bar. in l. hostes. ff. de capt. circa. 2. & 3. col. dū dixit q̃ inter populos extraneos quidam sunt cum quibus habemus pacem, vt cum Tartaris: & mercatores nostri vadunt ad eos & illi ad nřos: quidam sunt cum quibus nō habemus pacē neq; guerram nec aliquid facere, vt cum illis de India: quidam sunt cū quibus habemus guerram indictam vt cum Saracenis & Tur-
6 cis. & per hæc † satis liquere potest quid dicendum in secundo casu principali, s. si deferuntur merces ad alios q̃ Saracenos vel hostes Imperij Romani: nam tunc aut nos quærimus de mercibus quas supra appellaui merces non prohibitas; & de illis clarū esse vř q̃ deferri possunt postq̃ illæ deferri possunt tpe pacis vel treugæ ēt apud Saracenos. aut nos quærimus de illis quas dixi s̃. esse merces ꝓhibitas, & puto eas posse deferri ad tales cum non reperiatur prohibitum. nisi q̃n deferunt̃ ad Saracenos vel hostes populi Romani: nā de talibus loquūtur & iura canonica s̃. alleg. in tit. de Iudæ. & iura ciuilia s̃. alleg. vt no. gl. in d. l. 2. C. quæ res expor. & aperit text. in d. l. cotem in prin. & gl. in l. non solū. C. de cōmer. & merc. & in l. 3. cum gl. C. de ser. fu. & in l. fi. cū gl. 2. C. de ca. & no. Bal. in rub. C. quæ res ven. non pos. pro hoc faciunt rōnes quas adduxi s̃. de cōmer. permissis cum Iudæis, cum quib. videmus ēt ecclesiam licitè negotiari & contrahere, vt concludit Io. Cal. in cōsi. 3. tit. de loca. ar. d. l. Christianis, & per no. Inn. in d. c. q̃ super his ēt consonāt verba Bar. in præalleg. l. hostes. & ibi tradit, q̃
7 hodie dicuntur hostes populi Romani. quinimò † in dubio in mercimonijs seu mercaturis deberemus mercatoribus fauere. 54. dist. fraternitatem. vnde dicit Inno. in c. significātib. de off. dele. q̃ mercatores censent̃ personæ miserabiles quandiu sunt in mercimonijs sicut peregrini, facit in auth. omnes peregrini. C. cōm. de succes. & q̃ habetur in c. 1. & 2. de treug. & pace. & hæc sub frequenti calamo arctatus onere instantis lectionis scribere nō recusaui iubente excellentissimo iurisconsulto & ornatissimo viro dño Vitale Lando nobilissimo patritio Veneto ac aduocatore cōmunis Venetiarum meritissimo domino meo vnice obseruando. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Codicilli sunt solennis dispositio, quo ad legata etiam in testamento relicta.*
2 *Testamentum ad pias causas vel inter liberos nullam iuris positiui solennitatem requirit, & tollit præcedens solenne. nu. 3.*
4 *Testamentum interpretatur secundum cōem modum loquendi.*
5 *Testator legauit conuentui in testamento solenni prædia ad certum onus cum prohibitione alienandi, postea ad interrogationem alterius dixit, quod illud quod reliquerat conuentui volebat esse relictum pro fabrica conuentus. Respon. Alex. quòd potest conuentus alienare pro facrica. nu. 6. 7.*

CONSILIVM CXXXI.

SVPER themate & dubijs suprascriptis quæ omnia reducunt̃ ad vnum, s. vtrum licuerit conuentui ecclesiæ sancti Dñici de Cæsena alienare pro fulonica bona eis in testō relicta per dictum ser Thebaldū, adeò q̃ non dicant̃ fecisse contra voluntatem dicti testōris. in quo concludo eis licuisse pro dicta fabrica alienare nec propterea dicuntur offendisse voluntatē
1 testōris. ad qđ ondendum præsuppono, † q̃ quò ad legata de nouo danda vel adimenda vel immutanda codicilli dicūtur esse solēnis dispositio, et si tractaretur de adimēdis vel immu-
* tandis legatis in testō solēni relictis. firmat gl. * cōiter approbata in l. fideicommissum. C. de fide. & hæredes palam. §. si quid post. ff. de testa. Probatur in l. tutor datus. ff. de test. tu. & insti. de admi. leg. in prin. & no. do. in l. si ita sit ascriptum, rea probata glo. [a] ibi. ff. de lega. 1. ¶ Secundo præsuppono † quod
2 in dispositione vltimæ voluntatis ad pias cās sufficiunt duo
* testes etiam non rogati secundum veras & * cōes conclusiones. ca. relatum. el 1. de testa. & ibi not. Io. And. & alij ibidem. & in c. cum esses. eo. tit. & l. 1. & ibi firmant Bar. Bal. & alij scribentes. C. de sacrosan. eccle. & Spe. de instr. edi. §. compendiose. ver. Item per ius canonicum, quia solum quæritur seruari in talibus ius diuinum, & est derogatum solennitatibus indictis à iure positiuo: vt probatur in iuribus proximè allega. sic etiam seruatur in testamentis cōditis inter liberos, in quibus testamentis ēt non curatur solennitas iuris positiui. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto, cum ibi no. C. de testa. & no. glo. in l. fi. C. de codi. Bene facit. l. fi. C. fami. erc. non obstat. tex. in d. c. relatū, in verbo requisitis. quia non vult text. ibi dicere q̃ testes in vltima voluntate ad pias causas debeant esse rogati; sed vult dicere q̃ iudices ad hoc vt possint iudicare pro relictis ad pias causas, debent requirere q̃ fiat probatio ipsorum relictorum, saltem per duos testes, vt ibi ēt dicit Io. de Imo. cir-
* ca fin. rñdeo ad illū text. & hæc opi. est * approbata & in iudicijs & in scholis quicquid nōnulli Moderni dixerint circa rogitum testium, quorum Modernorum disputatio in casu nostro nullo modo est necessaria: quia non tractamus de hæredis institutione, sed tractamus de legato in codicillis vltimis relicto; quo casu etiā si codicilli nō essent conditi ad pias causas non requireretur rogitus testium. l. fi. C. de codicil. ¶ Ter-
3 tiò præsuppono, † q̃ vbi factum esset testm̃ ad pias causas cū solennitate iuris cōis puto septē testiū; tñ si postea fuit aliud testm̃ ad pias causas corā duobus testibus tm̃ per illud sequēs testm̃ tollitur primum ex quo illa solēnitas duorum testium est sufficiens solēnitas ad pias causas, vt dictum est. probatur hoc in l. eius militis, §. militia missus. ff. de milit. testam. vbi p testm̃ conditum iure militari sine solennitate iuris cōis tollit̃ præcedens testm̃ habens solennitatem iuris cōis. facit. l. 3. eo. tit. hoc etiam præcisè voluit Pau. de Cas. lib. 1. consi. 327. incip. Dubium facit in suprascripto pūcto, &c. facit communis regula, q̃ in testamentis & codicillis semper statur vltimæ dispōni. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. l. 4. cum vulgari-
4 bus. ff. de adi. leg. ¶ Quartò † præsuppono q̃ in vltimis voluntatib. interpretandis attendi debet communis vsus intelligēdi seu loquendi loci vnde erat testator, vel in quo ipse conuersabatur.

fabatur.l.librorum.§.quod tñ Cassius,cum ibi not.& l. nummis.ff.de leg.3.l.Labeo,cum ibi plenè no. per Bart. ff.de sup. leg.l.si seruus plurium.§.1. ff.de leg.1. & sufficit ad probandũ dictum cõem vsum intelligendi seu loquendi q, probetur, p testes q, cõis vsus loquendi seu intelligendi in dicto loco fuit per tempus decem anno,& quod ita audierunt testes ab omnibus loquentibus vel tractantibus de ipsa re, circa quam adducitur cõis vsus loquendi vel intelligendi, vt probatur d.l. Labeo,& ibi declarat Bar.de su.leg.& Bar.in repet.l.1.in vlti. col.C.de dign.lib.10.& Bal.in.l.2.in vlti.col. C. si aduer. rem iudi.& in l.de quibus circa pen.vel vlt.col.ff.de leg. & Anto. de But.in c.fi.circa vl.col.de consue.vbi et plus voluit, s.q, nõ
5 requiratur tm̃ tempus, s.10.annorum. ¶ Modo † applicando prædicta ad casum nr̃m dico q, ex prædictis infertur q, quamuis ser Theobaldus testator in testõ reliquerit dicta bona cõuentui prædicto cum hac conditione q, non possint alienari & cum onere celebrandi certas missas,& alia faciendi de quibus in dicto testamento,& cum hac clausula, q, si in prædictis vel aliquo prædictorum contra fieret vel alienando,vel aliter contrauenendo dicta bona deuenirent ad certã societatem vel fraternitatem ibi nĩatam: & valuerit talis prohibitio alienationis, vt in §.sanctissimas in auth. de alie. & emphy.& l.filiusfa.§.diui.cum ibi no.de le.1.& no.in c.verũ, de cõd.appo.& postea testator in primis codicillis suis prædicta confirmauerit seu modificauerit,vt in puncto continetur: tñ vt deponunt quatuor vel quinq; testes die 23.mensis Aprilis, qui fuit dies festi S.Georgij ann.1464.dict⁹ testõr post dictos codicillos ad interrogationẽ alterius r̃ndit q, volebat q, bona quæ reliquerat dicto conuentui essent relicta pro fabrica ipsius ecclesiæ seu volebat relinquere pro fabrica dicti conuentus,& q, id pluries ratificauit & confirmauit,& sic apparet q, deliberatè dicta verba protulit;& dispositio inducitur saltem in vltimis voluntatib. l. Pamphylo.§.propositum.ff.de leg.3. & q,no.Bar.in l.serui elect. in prin.ff.de leg.1.& in l. gerit. ff. de acq.hær.& in l.cunctos populos.C.de sum.Tri. bene facit q, notat in l.in ementis.C.de contrahen.emp.& q,no.Bal.in l.cum scimus.in fi.C.de agri.& censi.lib.6.& q,not.in l.iubemus.C.de testa.cum si.& non refert an dicti testes fuerint rogati vel non,vt dixi.s.& sufficerent duo testes per ea quę s.di-
6 xi.¶ Necobstat † si diceretur q, licet reliquerit pro fabrica, tñ non sequitur q, voluerit reuocare illam dispositionem quam in primo testõ fecerat,dum prohuibuit bona ipsa alienari; vñ intelligat q, debeant expendi in fabrica fructus dictorum bonorum,& huic intellectui deseruire videnť illa verba de quibus deponunt vnus vel duo vltimi testes,dũ dicunt fuisse interrogatum ser Thebaldum per hæc verba: Vultis relinquere fratribus & conuentui S.Dñici de Cæsena pro fabrica, ea quę quidem conuentui reliquisti amore Dei in testõ exceptis his quæ ademistis in vestris codicillis, cæteris firmis remanentibus quib.verbis dictus testator r̃ndit, q, sic, licet non per oĩa ambo dicti vltimi testes sic concordent. nã ad hoc r̃ndetur q, eo ipso q, ser Thebaldus dixit q, volebat relinquere vel relinquebat pro fabrica dicti conuentus, satis dr̃ declarasse q, volebat dicta bona alienari p fabrica, qa ita se hẽt & habuit cõis vsus loquendi & intelligendi de quo est pbatum per plures testes sufficientes,& scd̃m quem cõem vsum declarantur & interpretanť verba testõris, vt superius pbaui & vltra cõem vsum loquendi vel intelligendi ostendo q, et ita est de iure: nã testõr prædictus reliquit in testõ prædia dictæ ecclesiæ, si ergo in codicillis factis vltimo loco de quibus deponũt testes pdicti disposuit, q, ea quæ reliquerat conuentui vult esse relicta p fabrica: oportet q, totũ q, est relictum, expendať in illum vsum, vt est tex.in l.si quis pro redemptione captiuorum.C. de don.in verb.oẽm quantitatẽ,& in verbo, sine aliqua diminutione, sed si nõ possent alienari dicta bona legata & expendi pro fabrica, sed solum posset hoc fieri de fructibus dictorũ bonorum: non esset verum dicere q, totũ illud q, esset relictum dicto conuentui expenderet sine diminutione pro fabrica. imò nihil q, esset relictum expẽderet: quia fructus bonorum
7 non fuerunt legati sed prædia. † aliud est.n. legare prædia, aliud legare fructus: nam si legata sunt prædia, nõ censenť legati fructus prædij, sed illi veniũt non iure actionis ex testõ, sed officio iudicis à tpe moræ seu à tpe aditæ hr̃ditatis scd̃m distinctionem de qua in l.1.& 2.cũ ibi no.C.de vsur.& fruc.lega. & in l.Herenius, alias incipit fructus. ff. de vsur. & declarat Bal. in l.1.C.de vsur. & fruc.leg. maximè in fin. sed si fructus intelligerenť legati, peterenť indistinctè actione ex testõ sicut qlibet res legata. & q, fructus non intelligant; probať in l. in fideicommissaria, in prin. ff. ad Treb. Fortificantur prædicta, quia illa verba pro fabrica, &c. denotant q, cã proxima & finalis pp quam prædia ipsa sunt legata, sit fabrica dictæ eccle. vt l.pen.§.1.ff.de ali.& cib.leg.& d.l.si quis p redemptione: vt colligiť ex no.per gl.in l.dñs Sticho, in verbo, pro quib.ff.de pec.lega.& clarè no.Bar.cons.suo inci.Barth.de Tuderto dedit,&c. faciunt no.p Bar.in l.2.§.Titio decẽ.ff.de don.cum si. sed si diceremus q, accessiones seu fructus solũ deberent expendi pro fabrica dicta pdia non dicerenť legata immediatè pro fabrica: quia prædia nõ essent proxima & immediata cã fabricæ: sed fructus esset causa proxima & immediata & prædia essent causa remota. Sequitur ergo q, illa verba, s.cæteris firmis manentibus,&c. dato q, fuissent prolata à testatore: debent referri ad alia ad quæ salua rõne recti sermonis & absq; repugnantia possunt referri; non aũt ad prohibitionem alienationis, à qua spãliter vr̃ recessum p illa verba, q̃ reliqui, volo relinquere pro fabrica: vt probaui. facit.l.sed si p pretorem. §.demum, alias.§.deinde.ff.quib.ex cau.ma.l.cohærede. §. q patrem.ff.de vulg.& pup.l.vxorem.§.felicissimo.ff.de leg.3.
8 & l.si ex pluribus.in prin.ff.de sol.cum simi. Quod aũt † dicti testes potuerunt recipi ad æternam rei memoriam non habet dubium, cum in hoc dicti fratres & conuentus non sint actores de necessitate.per l. pupillus, secundum vnam lect. C.de vsur.pupil.& plene not.in auth.sed & si quis. vbi per Bart. & alios.C.de testi.& plenè in c. Albe.& in c.significauit, de test. & in l.in lege Aquilia si deletum.ff.ad leg.Aquil.& not. in c. qm̃ frequenter, in prin.extra vt lite non contest. Ex quibus concludo dictam alienationem fieri potuisse & ex ea non inferri præiudicium priuationis dicto conuentui. Alex.

EPITOME.

¶ Stipulatio pœnalis non committiť nisi contra morosum, & eum qui ex parte sua non impleuit.

CONSILIVM CXXXII.

Viso processu super cã principali & appellatione inter ser Io. Trigrini pcuratorẽ Raynerij Gumerij Anto. Barberij,& Andreæ Pisignoli de Bagnacauallo principaliter agentẽ,& Ioan. de Codatijs se defendẽtem; breuiter sentio dictũ Ioãnem non incidisse in dictam pœnam dictarum librarum. 25.petitam: & consequenter pronunciandum esse fuisse bñ iudicatum per vicarium Lugi in fauorem dicti Ioãnis Codatij,& malè fuisse appellatum pro parte dicti Raynerij & consociorũ. moueor principaliter: quia agitur ad pœnam librarum 25.promissam per dictum Ioannem Codarium dicto ser Ioã. Tigrino procuratori ad dictorum agentium, in instrõ celebrato die primo mensis Septembris anno 1470.rogato p ser Franciscum de Pepolis, eo quia dr̃ dictum Ioan. contra fecisse contentis in dicto instrõ, recusando facere dictis agentibus instr̃m venditionis terrarum, de quibus in ipso instrõ: & tñ non reperio in processu esse probata ea quæ incumbebant dictis agentibus: quod ostenditur sic; nam in dicto instrõ cõtinetur q, dictus Ioãnes consignauit dicto ser Io. dictis nominibus duas tornaturas terræ pro debito librarum quadraginta & solidorum decem & septẽ, quas duas tornaturas voluit dictus Ioãnes Codatius fore & esse datas & consignatas dicto procuratori pleno titulo venditionis in casu quo dictus Ioa. Codatius non daret cum effectu dicto procuratori dictã qñtitatem pecuniarum per totum dictum mensem Septembris. & subiungitur in dicto instrõ, quod sic idem Io. Coda. promisit dicto procuratori dictum instr̃m per aliud instr̃m ventionis conficiendum more solito confirmare & corroborare ad sensum sapientis dicti pcuratoris: & put ipse requisiuerit cũ clausulis & capitulis necessarijs & oportunis p pretio quo æstimabunť dictæ terræ, per cões amicos eligendos modò sic,
1 † ad hoc vt cõmittatur stipulatio pœnalis, requiritur q, fuerit cõmissa mora per illum qui pœnam promisit: & sic requiritur q, fuerit

q, fuerit interpellatus promissor à creditore vt promissa ob-
seruaret.l.si penū.ff.qn̄ dies leg.ced.l.ita stipulatus.iūcta glo.
† 1 1.in fi.ff.de verb.ob.& ibi † plene no.Bar.in 6.q. Sed in pro-
cessu non reperio probatum de illa legitima interpellatione
vel protestatione facta dicto Ioanni, vt faceret dictam confir-
mationem venditionis per aliud instr̄m:& dictus Ioānes ver
bo etiam mihi affirmat, non fuisse factam dictam interpella-
tionem:ergo cū nunquam fuerit constitutus in mora dictus
Ioannes non incidit in pœnā:& eo magis, quia in iudicio mo
to in hoc casu semper obtulit se paratum facere id quod debet
scđm formam dicti instrumenti, vt patet in actis. ¶ Nec ob-
2 stat si diceretur q, dies.s.lapsus † dicti mensis Septembris in-
terpellauit pro hoīe absq; alia interpellatione, iuxta.l.magnā
C.de contrahen.& cōmit.stipu. & l.2. C.de iure emphyt.quia
rn̄deo, q, dictum tp̄s, s.mensis Septembris fuit adiectum quo
ad actum soluendi dictam quantitatem pecuniæ, & non in-
telligitur repetitum illud tp̄s in sequenti oratione continēte
aliam dispositionē, s. conficiēdi illud instr̄m confirmationis
venditionis, vt optimè probatur in l.qui fundum.iuxta prin.
ff.de contahen.emp.scđm vltimum intellectum gl.ibi in ver
* bo, triginta proximis qui est * cōiter approbatus.& l.si ita sti-
pulatus.§.Chrisogonus.in fi.ff.de verb.ob.scđm intellectum
ibi traditum per Bar.in ver.venio ad versi.sequens, &c.& per
Bar.in l.Seiæ.§.Caio.ff.de fun.instr. Et q, in casu nostro non
intelligatur ex mente partium repetitum tp̄s prędictum quo
ad actum conficiendi dictum nouū instr̄m, patet ex illis ver-
bis, s.prout ipse requisiuerat, &c.& sic voluerunt attendi de-
bere requisitionem dicti procuratoris, qui nec requisiuit nec
interpellauit.hoc idem ōnditur:quia si debebat dictus Ioan-
nes habere totum mensem Septembris ad soluendum pecu-
niam, & eo non soluente debebat fieri nouum instr̄m per di-
ctum Ioannem ad sensum sapientis dicti procuratoris, & pro
pretio quo æstimarent terræ per cōes amicos eligendos:sequi
tur q, ista erant facienda & fieri poterant post elapsum men-
sem Septembris: ergo tp̄s mensis Septembris adiectum non
interpellabat;quia postea faciendum erat dictum instr̄m mo
dis prædictis, quo aūt die vel tpe hoc fieri deberet non fuit
expressum in instr̄o, ergo requirebatur interpellatio ad con-
stituendum in mora. l.si ex legati causa. ff.de verb.obl.l.q, te.
3 ff.si cer.peta.¶ Præterea †, vt inquit Bal.in c.1.in vlt.col. in tit.
qualiter dn̄s propriè, priui.nisi petens pœnam conuentiona-
lem probet ex sua parte impleuisse contractum non pōt ob-
tinere.alleg.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loc.& no.per gl.in
l.si non fuerit.ff.de iureiur. Sed dictus procurator agentium
no probauit se elegisse & præsentasse sapientem, ad cuius cō-
silium debebat instr̄m fieri:nec elegisse & exhibuisse pro par-
te sua amicum vel amicos cōes pro æstimatione terrarum fa-
cienda.ergo non possunt agentes obtinere:qūo enim poterat
facere instr̄m venditionis dictus Ioannes nondum declarato
pretio:cum non posſis esse venditio sine pretio certo.§. pre-
tium, insti.de emp.& vend.l.empt. C.de contrahen.empt.&
l.2.in fi.& ibi no.ff.eo.tit. Ex quibus concludo pronuncian-
dum esse in fauorem dicti Ioannis vt dixi. s̄. & victus victori
dēt in expensis condemnari, iuxta.l.properādū.§. si nautem
alterutra.C.de iud.& l.eum quem temere.ff.eo.tit.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio si quis decesserit sine liberis, deficit semel relicto filio, qui non diceretur substitutus, sed venire ab intestato.nu.2.*
4 *Acquisita ex officio procurationis non sunt castrensia nec quasi.*
5 *Onus collectarum spectat ad percipientem fructus, non ad dominū.*
6 *Filius an præsumatur quæsisse ex bonis patris, statur coniecturis.*
7 *Conditio, si decesserit sine filijs, & filij sine filijs, requirit vtrunq;.*
9 *Instrumentum non vitiatur, licèt postea notarius damnetur de alijs instrumentis falsificatis, etiam si confiteatur se falso illud fabricasse.nu.16.*
10 *Donatio reciproca non requirit insinuationem.*
11 *Confessus crimen certum, non potest super alio sine alijs indicijs torqueri.*
12 *Indicia ad torturam debent esse propinqua & verisimilia.*
13 *Probatio vbi debet esse specifica, non sufficit allegare genus.*
14 *Instrumentum producens censetur approbare notarium.*

CONSILIVM CXXXIII.

STANTIBVS his quæ facto præsupponunt circa primum † dubiū quo quærit.an dictus d.Iac.
1 & Lud.substituti in testō dicti Flori habeāt ius
bonis acquisitis & emptis per dictū ser Mōtem
notariū sub suo proprio nōine: posito q, proba-
ret dictum Florū tpe eius vitæ & mortis tenuisse & possedisse
dicta bona, quæ dictus ser Montes pōni facerat ad æstimū di-
cti Flori patris sui, adeo q, excludere posſint dictam d.Hone
stinam habentē cām donationis à dicto ser Monte, & dictos
institutos à d.Maria instituta ec substituta hr̄de in testō dicti
ser Mōtis, an vero censeant esse propria bona dicti ser Mōtis,
& an præsumant acquisita ex bonis paternis, an vero ex quæ
stu dicti ser Montis? Breuiter rn̄deo q, oīno excluduntur di-
cti Iacobus & Ludouicus: quia præsupponitur quod fuerunt
substituti sub hac conditione, si ser Montes qn̄cunq; decede-
ret sine filijs. & præsupponitur q, ser Montes decesſit super-
a stite Petro Nico.eius filio, & sic dr̄ defecisse [a] conditio substō
nis quamuis fuerit vnicus filius, qui postea decesserit in pu-
pillari ætate sine filijs.hæc habentur in l.ex facto.§.si quis aūt
ff.ad Treb. & in l.cum vxori. C. qn̄ dies leg. ce.& in l.non est
sine liberis.ff.de verb. si vnde posito q, fuissent bona Flori, tn̄
quia fuerunt acquisita ser Monti hęredi pluris sui.s.dicti Flo-
ri, sequitur quod venerunt illa bona in donatione posteà fa-
cta per ser Montem.d.Honestinæ cum euenerit conditio do-
2 nationis.¶ Nec ad hoc obstat † si diceretur quod Florus vr̄ di-
cta bona voluisse relinquere filijs ser Montis post mortem ser
Montis per illa verba condōnalia adiecta in substōne facta
ser Monti si decederet sine filijs, & sic vn̄r spectasse ad Petrum
Nicolam post mortem ser Montis, quia rn̄deo, hoc non esse
b verum: quia imò cōis [b] opi.est quod per illa verba nō videan
tur dicti filij ser Montis vocati ex testō dicti aui vt firmat glo.
reputata singula.in l.Lucius, lultima.ff.de hære.insti.quam
ibi sequitur Ia.de Are.Cy.Fran.Tigr. Nico. de Neapo.Barto.
Bal.Ang.Raph.Cu.Io.de Imo.Io.And.in addi.Specu.in titu.
de test.§.1.in add.quæ incipit.huit quæstioni accedit bimem
bris, &c.Et Bar.in l.sed & si sic.ff.de leg.3.& in l.Centurio.ff.
de vul.& pup.in ver.quæro vlterius quid si testator dixerit, si
filius meus decesserit sine filijs vel eorum filij, &c. & in l.si
cum dotem in prin.ff.sol.mat.& ita consuluit Old.in consi.
141.incip.Thema tale est.dn̄s canonicus &c.ad fi. consilij.&
Bal.in l.quod scitis.C.de bo.quæ.lib.in pen.col.& in l.1.C.de
sum.Tri.& fi.cath. in 15.colu. min ver.venio ad scđm. scilicet
ad succesſionem intestati.& in l.cum acutisſimi. in vlti.col.
C.de fidei.& in l.si emancipati.in 8.oppo.C.de colla.& Bald.
in l.potest.ff.de vulg.& pup.& Io.de Imol. in l.filiusfamil.§.
cum quis.ff.de leg.1.& idem ibi tenet Pau.de Ca.in lectu.Bo
nonniensi, vbi dicunt hanc esse cōem opin.ita etiā ibi dicit &
firmat Raph.Cu.ita etiam tenet Pet.de Anch.in ca.si pater.in
12.no.de testa.in 6.& in c.licet de voto.& in repe.c.in præsen
tia, de proba.in ver.10.quæro, &c.& ibi dicit quod ita consu-
luit Raynerius ita etiam consuluit Pet.de Anch.in consi.120.
incip.Pro clariori decisione dubij.& in consi. 137.incip.Prin-
cipaliter ponderandum consi.426.incip.Quia supra consul-
tum, &c.& Io.de Imo.& Pau.de Cast.in lec.Bononiensi.in l.
ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.& idem tenet ibi Ludo.Rom.
referens etiam si alias ita terminando tenuisse, & ita etiam
concludit Rap.Ful.in l.gn̄aliter.§.cū aūt.C.de insti.& substi.
sub condi.fac.vbi etiam in plerisq; lecturis (vt vidi) refert q,
ita consuluit Pet.de Anch.Bartholomæus de Saliceto & Pet.
de Nouario, Franciscus de Zabarellis & Card.Flo.& refert ēt
Angel. in d.l. Lucius, ita iudicatum fuisse. illa enim verba in
quibus fit mentio de filijs filij.cum sint conditionalia in illa
parte nō inducunt dispositionē.l.ex facto etiā. & l.si quis ita
hæres instituatur si legitimus, cum ibi no.ff.de hæred. instit.
& l.si quis sub conditione.ff.de condi.instit.& hoc pōt com-
probari per plura quæ breuitatis causa omitto.postq̄ ita se ha
* bet magis * cōis opi.à qua in iudicando non est recedendum
3 vt hr̄ in locis vulgaribus.¶ Alia ratione etiam posset † dici di-
ctam donatariam oībus præferendam: quia præsupponitur
q, dicta bona acqsiuit & emit dictus ser Montes nomine suo.
& quod exercuerit artem notariæ & officium procurationis
& patrocinium causarum per annos 16. merito bona inde ac-
quisita

quisita dicuntur aduentitia, non dico castrensia vel quasi, &
merito vsusfructus talium bonorum pertinebat ad patrē do-
nec viuebat & proprietas erat filij, & mortuo p̄re oīa pleno iu
re spectabant ad filium, iuxta.l.cum oportet.C.de bo.quæ.li-
be.& in l.1.& ferè per totum.C.de bo. mat.solum. n. lucrum
q, acquirit notarius vel procurator ex stipendio sibi dato de
publico vr̄ esse peculium quasi castrense, aliud vero dr̄ aduen
titium tm̄, vt l. fi.C.de inof.test.scd̄m Spe.in tit.de acto.§. 1.
in ver.Item cum agitur de peculio,&c.cum ver.seq.& Bal. in
4 d.l.cum oportet, in 6.col.in ver.de tertio gn̄e, &c. & dato † q,
de acquisitis per aduocatum à clientulo, vel de acquisitis per
notarium à priuatis personis pro suo exercitio notariatus fue
rint opiniones an illud dicatur q, castrense, & sic nullus vsus-
fructus acquiratur patri, an vero dicatur aduentitium & sic
acquiratur patri quo ad vsumfructum, vt patet ex no. per gl.
& doc.in l.fori.C.de aduo.diuer.iudi.& per Cy.Bal.& Sal.in
d.l.fi.C.de inoffi.testa.per Spe.Ioā.And.in addi.super dicto
ver.Item cum agit.& per Bald.& Ang.in d.l. cum oportet. tn̄
c saltem quo ad acquisita ex officio procurationis c tenet q, nō
sit quasi castrense, vt per Bal.in d.l.fori.& in d.l.cum oportet,
quia nō est officium publicum sed priuatum & vile, vt patet
5 insti.de excep.§.fi.† Modo sic, ille dēt subire onus collectarū
d & æstimi, qui ex re fructum d percipit, non autem ille qui nu
dam proprietatem hēt.l.si pendentes.§.si quid & l.hactenus.
ff.de vsufr.l.quæro.& ibi Bar.ff.de vsufr.leg.l.neq;.& ibi no.
Bar.ff.de impen.in rebus do.fac.not.per gl.in l.1.C.de muli.
& in quo lo.lib.10.& in l.1.& ibi no.bona gl.C.de anno. & tri
bu.eo.lib.Et vbicunq; capi pōt alia coniectura q̄ donationis,
e e illa capienda est, vt non præsumatur donatio. l. cum de in-
debito.ff.de prob.l.si cum aurum.ff.de so.ca.super hoc, de re-
nun.ergo capienda est potius coniectura q, filius fecerit de-
scribere dicta bona ad æstimum patris, & passus fuerit ea lo-
cari & possideri per patrem, eo quia in totum vel saltem pro
parte erāt acquisita ex tali officio & industria q, quo ad vsum
fructum veniebat acquirendum emolumentum patri, & per
c̄ns ad patrem spectare debebat onus æstimi & collectarum,
& in dubio, attento q, filius habebat exercitium notariæ, &
procurationis ex quo verisimiliter (vt verbo fertur) potuisset
lucrari, & acquirere bona prædicta, & ēt gerebat negotia pa-
tris dēt de iure præsumi q, dicta bona quæ emit nomine pro-
prio acquisiuerit de proprijs pecunijs, & non de bonis pater-
nis: quia si præsumeremus q, de pecunijs patris emerit nomi-
ne proprio, præsumeremus delictum filij, s.quod filius admi
nistrator & negotiorum gestor patris esset vsus pecunia pa-
terna ad alium vsum q̄ ad administrationem patris, cui vide-
batur præpositus ex patientia patris, iuxta.l.1.§. magistrū.ff.
de exerci.l.1.§.scientia.ff.de tribut.l.qui patitur.ff.māda.no.
gl.2.in l.1.ff.de neg.gest.& qui ad alium vsum vtitur re dn̄i dr̄
delinquere.l.si pignore.§.1.& l.qui re.ff.de fur.l.si vt certo.§.
6 quinimo.ff. commo. sed qm̄ quæritur † an illud q, filius vel
alius acq̄siuit, p̄sumat acq̄siuisse ex industria sua vel ex bonis
p̄ris vel alterius, semper debet præsumi in dubio id esse per q,
non incurratur delictum.l.defunctus.C.arbi.tut.& in pro-
posito nostro declarat Bar.post gl.in l.cum oportet, in princi.
prælallegata.vbi aūt cessaret præsumptio delicti recurrēdum
esset ad coniecturas, an p̄r erat pauper, & filius erat industrio
sus, & præsumatur acquisitum ex industria filij: si aūt econtra
præsumatur de bonis patris, vt no.gl.& doc.in d.l.cum opor-
tet.& Spe.& Io.And.in d.tit.de actore.§.1.ver.sed quid si du-
bitatur, & per Bald.in authē.de testō.C.de colla.& in l. iube-
mus in prin.circa vltimam, col. C.ad trebelli. Ex quibus cō-
cluditur q, præfert dicta donataria omnibus prędictis quò ad
dicta bona in donatione comprehensa. & quia postea com-
pertum est, q, verba testamenti dicti Flori aliter se habent q̄
in puncto contineretur; quia substitutio fa&a est sub condi-
tione si ser Montes decesserit sine filijs, & filij sui sine filijs, iō
adhærendum est illi fundamento q, bona intelligantur fuis-
se acquisita aliunde q̄ ex bonis Flori, vt s̄. probaui: vel ēt pōt
sustinendo primum fundamentum r̄nderi, q, etiam ex dictis
verbis non debet admitti dicti substituti, quia fuerunt substi-
tuti sub duplici conditione copulatiuè, s.si ser Montes deces-
serit sine filijs, & filij sui sine filijs, & sic requirebatur concur-
sus vtriusq; conditionis.l.si hæredi plures.ff.de cond.insti. &
l.si is qui ducenta.§.vtrū.ff.de reb.dub.sed non euenit vtraq;
conditio copulatiuè, quia decessit ser Montes cum filijs, vt
7 probaui, ergo, &c. Nec ad hoc obstat † si diceretur q, illa copu-
latiua dēt stare de necessitate in vim disiunctiuæ, cū non pos-
f sit verificari copulatiuè, quia hæc nego f & dico q, imò pote-
rat verificari copulatiuè vt verba iacent: nam pone quod ser
Montes habeat filios, qui oēs viuo ser Monte decedent sine
filijs, postea decedat ser Montes sine aliquo filio, verum esset
in tali casu q, copulatiuè vtraq; conditio substitutionis eue-
nisset: & sic dicto casu onus fideicōmissariæ substitutionis vr̄
fuisse iniunctum sub illa duplici conditione, per no.per Bar.
in d.l.Centurio, in versi.s̄.alleg.& per Bal.in l. precibus, circa
vltimam col.C.de impub.& alijs subst. ¶ Et ex hoc infertur
8 † r̄nsio & decisio ad scd̄m dubium, quo quærit̄ an Vitalis hæ-
res dictæ donatariæ agere possit ad dicta bona in donatione
contenta. nam dicendum est quod sic: quia agere possunt cō-
tra eos qui in effectu sunt h̄ r̄des dicti ser Montis tenentes di-
cta bona: imò vigore licentiæ datæ de ingrediēdo propria au-
thoritate posset hæres dictæ Honestinæ donatariæ propria au
thoritate ingredi possessionem dictorum bonorum, si Hone
stina nunquam adepta fuit possessionem dictorum bonorū,
per id quod leg.& not.in l.creditores.C.de pign.& l.pet.C.
de pig.ac.cū si. ¶ Venio ad tertium dubium quò quæritur: an
quia pro parte hæredem dictæ Mariæ h̄dis dicti ser Montis
allegatur dictum instr̄m donationis esse falsum: quia dicitur
dictum ser Montem vix post dictam assertam donationē vi-
xisse per dies sex vel circa, & testes in instr̄o donationis sunt
mortui; & decesserunt oppressi morbo pestilenti post mor-
tem ser Montis: & etiam allegatur, notarium rogatum de do-
natione confecisse aliàs instr̄a falsa, absq; eo tn̄ q, vnq̄ fuerit
de aliqua falsitate dānatus vel conuictus.& si aliquid falsi im
pingi non possit circa instr̄m donationis, an dicta donatio
9 infringi possit & annullari? † R̄ndeo acipiendo ea de quib.
posset probabiliter dubitari alijs omissis, & dico q, ex quo re
periretur dictum notarium alias confecisse falsa instrumēta,
g non per hoc est q, alijs instr̄is per eum postea g confectis cre-
di non debeat, donec per sn̄iam fuerit priuatus vel officium
sibi interdictum: nam istam q̄onem formauit originaliter
Mart.de Fano.in l.fi.C.de fide instr. & ibi decidit, vt dixi, q,
eius instr̄is confectis ante sn̄iam priuationis credatur. & cū
refert & sequitur Io.And.in addi.Spe.in tit.de instr.edi.§.re-
stat.super versi.quid si in tabellio confecit aliquod instrumē-
tum falsum.hoc etiam ibi tenet Spec.in dicto.versic.Et Spec.
in eo.tit.§.instr̄m ergo.ver.Item opponitur quod tabellio al-
legat.l.post contractum.ff.de dona.& l.Lucius.ff. de his qui
no.infam.& l.4.C.de accus.idem tenuit Bart.in consi.incip.
Ser Ioannes, &c.& Inno.in c.fraternitatis, de hæret. & Tan-
cre.de Cor.in compendiosa sua in rubrica octaua.q.10.& sen
tit.Bal.in l.2.§.miles.ff.de his qui no.infa.& in l.& militibus.
C.de testō militis.& ibi hoc expresius firmat Pau. de Ca. vbi
dicit q, ēt si mille instr̄a falsa fecisset, etiam si non est lata sen-
tentia, valerent instr̄a postea facta.hoc idem tenet Bal. in l. 2.
C.de fide instru.& ēt Bald. in l.si quis decurio.C.de falsis.vbi
dicit de hoc esse casum ibi in verbo, sed non statim, &c etiā se-
cundum eum si iam confessus esset se fabricasse multa instru-
menta falsa, & no.Bal.in l.1.in 6.col.in versic.3.casu, &c.C.de
testa.& etiam Bald in auth.habita.C.ne filius pro parte, in 10.
col.in ver.sequitur.in tex.dignitate careāt.& pro hoc allegat
gl.scd̄m eum singularem in auth.de tabel.§.penult. in verbo
documentis.hanc opinionem etiam tenet Bald.in l.Cassius.
ff.de sena.circa primam col.& ita intelliguntur not. in l. si qs
ex argentarijs.§.1. ff.de eden.& maximè cum postea semper
gesserit se pro publico tabellione.l.Barbarius Philippus.ff.de
offi. præto.l.2.C.de senten.& interlocut.& quod not.Barto.
in l.eadem.ff.ad l.Iul.repe.& quod no.glo.& doc.in c.decer-
nimus, de senten.excō.in sexto.& Arch.3.q.4.nullius.& In-
no.in c.qualiter & q̄n.el.2.de accus.& præsumitur q, cōi opi-
nione fuerit reputatus idoneus tabellio anteq̄ sn̄ia priuatio-
nis feratur, scd̄m Bald.in d.auth.habita, allegat not.per glo.
in dicta auth.de tabel.& talis cōis error vel opinio facit [illegible]
valere, vt d.l.Barbarius, cum simi.& not.in proposito Bald.
in l. nihil.C.de vindicta liber. & in d.l.2.C.de senten.& in l.
2.in vlt.colu.C.de seruitu.& aqua in l.cunctos populos, in §.
opposit.C.de summa Trinita.Sal.in l.qui depositum. C. de-
positi.facit.l.si quis aliquid.& q̄d ibi no.doct.C.de suscepto.
& arca.

& arca.li.10.& tale instrm ex falsitate aliorum instrorum nō vr q, reddatur suspectum, saltem tale suspitione q, ei non credatur, nisi aliud contra tale instrm probetur, vt est de mente Spec. in d.§.instrm ver.sed pone tabellio confecit. & in versi. præcedenti. facit q, no. Spe. in eodem tit.§.restat in prin. posito q, in pari causa non adeò crederetur instrumentis suis sicut alterius notarij, de quo nulla subesset suspitio. & ad corroborationem prædictorum faciunt ea quæ dicentur super 6. dubio.¶ Ex his videtur q, dictum instrumentum probet donationem: nec dicta donatio vr q, possit alia ratione infringi quātum ex eius inspectione percipere possum. & si illa donatio non excedebat summam quingentorum aureorum, valet absq; insinuatione sine dubio. l.pe. in fi. C. de dona. quatenus aūt excedere dictam summam videretur q, cum nō fuerit insinuatā coram iudice, non valeret in ea parte in qua excede-
10 ret dictam summā. l. sancimus. C. de donat.† tñ veritas est q, nullo modo vitiatur: quia in dicta tali donatione quæ fuit reciproca, non requiritur insinuatio. l.fi.& aut. ibi posita. C. de don. ante nu. & l.fi. in princip. C. de iu. do. & per not. per glo. & doc. in l. Aquilius. ff. de donat. hoc in terminis proprijs decidit Io. An. in addit. Spec. in tit. de instru. edi.§. porrò. circa vltimam col. in versi. fuit etiam alia quæstio de facto; duo fratres. Oldr. in consi.138. incip. Ad habendum aliqualem notitiam &c. maximè in penultim. quæsito. & Albert. de Rosa. & Sal. in l.fi.C. de pac. & Sal. ibi in versi. iuxta hoc quæro; ponē q, duo fratres, &c. refert se ita consuluisse. ita ēt tenet Ange. in l. sancimus, C. de dona. & in d.l.fi. in prin. C. de iur. do. & in l. mulier. in prin. C. de don. ante nup. & Ang. con.179. inci. Visis instrumentis prædictis de eorum valore, &c. bene faciunt no. per Guil. de Cu. & Bal. in l. illud. C. de sacrosan. eccl. quin imò etiam propter iurm appositum in contractu; videtur scdm q, tenuerunt Ioan. And. & Fede. de Sen. & plures alij q, non possit allegari defectus insinuationis; posito q, essemus in casu in q alias fuisset necessaria insinuatio, tñ circa hoc nō curo latius extendere, cum non expediat stantib. prædictis.

11 ¶ Quò ad quintum † dubium quo quæritur, an posito quod probaretur notarium ipsam falsitatem commisisse circa aliqua alia instrumenta: an iudex ad petitionem partis vel ex officio possit deuenire ad torturam contra dictum notarium pro inueniendo veritatem, si dictus notarius circa dictum instrumentum donationis commisit falsum vel non, cessantibus alijs indicijs de falsitate circa instrumentum donationis? & in hoc rñdeo q, in cā ciuili mota vel mouenda super dictis rebus donatis, in qua disputaretur de falsitate dicti instrumenti non pōt recurri ad torturam alicuius liberi hominis nec etiam statu liberi, sed solum serui præcedētibus legitimis indicijs si aliter veritas haberi non potest. l. diuus, in princip. & in fi. ff. de quæstio. & ibi not. Bartō. in prin. & in proposito nostro est tex. cum glo. in verbo, interrogatio, in l. sicut. C. ad l. Corn. de fal. & l. cum testamentum. & l. filia. C. de qō. & no. Ioan. And. & alij in cap. cum in contemplatione, de regu. iur. Quinimò dato q, alias posset procedi ad torturam; tñ non videtur q, istud indicium per se sit sufficiens ad torturam inferendam super falsitate huius instrumenti, si non concurrit sūper hoc aliud indicium quàm illud, s. q, appareat notarium alias cōmisisse falsum hoc probatur per ea quæ decidit Pau. de Leaz. in cōmento. c. graui, de deposito. in pen. col. in versi. sed pone tortus confitetur furtum, &c. vbi quærit, an si tortus cōfiteatur se cōmisisse vnum furtū, an hoc sit sufficiens indicium vt possit torqueri super alio furto vel maleficio. & dicit
†1 q, non, si de alio † non præcedant indicia: quia quantum ad illud aliud maleficium nulla sunt indicia. facit scdm eum. l. sicut. C. ad legem Cor. de fal. & l.1. in princ. & l. maritus. ff. de qō. ita etiam tenet Albertus de Gandino in suo tractatu maleficiorum dum tractat de tortura sub rubrica incip. quæritur si persona noīata à torto sit malæ famæ, &c. licet dicat q, de cōsuetudine in furtis, eo quia nimium frequentantur, seruatur contrarium hoc ēt vr decidere Bar. in l.fi. in pe. & vlt. colum. ff. de qō. vbi inter indicia enumerat hoc, s. q, sit homo malæ conditionis & consuetus facere similia. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. l. non oēs. §. à barbaris. ff. de re mili. & po-
12 stea dum Bar. ibi tractat † an sufficiat vnum solum indicium ad torturam: dicit q, aut est indicium remotum: & illud solum non sufficeret, vt quod esset malæ conditionis d.l. de minore. secus si esset vnum indicium propinquum & tangēs negotium de quo quæritur, vt vnus bonus testis de visu vel confessio extra iudicium. l. capite quinto, cum ibi no. ff. de adul. & l. nullus. cum ibi no. C. ad legem Iul. maie. ergo cum istud indicium in proposito nr̄o non tangat istud speciale falsum cōmissum circa istud instrm de quo quærit, apparet q, scdm Bar. in d.l.fin. non est sufficiens ad torturam. & ita etiam no. Ang. & Sal. in l.fi.C. de quæst. & Io. de Imo. in d.l.fi. ff. de hær. insti. talia enim debent esse indicia & adeo verisimilia q, sola
h torquendi confessio deesse videatur h l.1. circa princ. ff. de qō. vt inquit præfatus Alb. de Gandino in dicto tractatu in Rub. de quæstionibus & tormentis: nemo aūt dicit illud indicium esse ita verisimile quò ad casum nrm: vnde vr q, vbi requiri-
13 tur specifica probatio, non sufficit allegare genus. l. interpositas. C. de transac. ideo infert ibi Bald. & Salic. quod ad rescindendum contractum tanquam vsurariū, non sufficit probare in genere q, contrahens erat vsurarius seu consuetus fœnerari; vt etiam not. Arch. in cap. q̄q̄. de vsuris. in sexto. & Cyn. & Bal. in l.1. C. de proba. & Paulus de Liaza. in sua dispu. incip. Contra instrumentum debiti opponitur, &c. & Bal. in additio. in d.c. quanquam. & Io. Calderi. ita consuluit in ca.6. sub tit. de vsur. maximè per no. per gl. in c. illo vos de pigno. ergo cum requiratur ad formam probari per vnum indicium specificum seu propinquum tangens falsitatem instri de quo agitur, vt no. Bart. in d.l.fi. ff. de qō. non sufficit adducere iudicium concernens in genere falsum: nec statutum sub rubrica de crimine falsi in hoc contrariū disponit: sed solum prouidet q, licet probet contrariū eius q, scriptum est in instrō, non per hoc intelligatur falsum esse cōmissum nisi probetur factum fuisse pecunia vel precibus, vel personam illam fuisse alias in uitio falsitatis deprehensam; sed in casu nr̄o non præsupponitur q, probet contrarium eius quod continetur in instru-
14 mento donationis. ¶ Quantum † verò ad sextum dubiū quo quærit, an quia dictus notarius fuit rogatus de testō ser Montis, & ēt de dicta donatione possint illi qui in effectu sunt hæredes dicti ser Montis allegare dictum notarium confecisse falsum circa instrm donationis valido remanente dicto testō? & in hoc dico q, si dicti hr̄des ser Montis vtuntur dicto testō rogato per eundem notarium videntur approbare personam eius, adeo q, non possunt postea improbare, nisi ex his falsitatibus quas oñderent per dictum notarium perpetratas post dictum testm, sed si volunt ex falsitatibus commissis ante testm prædictū arguere de falso instrm donationis, nō possunt si vtuntur, aut vsi sunt dicto testō nisi per liquidas probationes in specie probarēt de falsitate cōmissa in instrō donationis, hæc probantur in l. si quis testibus. C. de test. 4. q.3. §. si quis testibus. & no. in c. pñtium. de test. vnde dicit Bald. in d. l. si quis testibus. in 1. col. quod si Titius produxit instrm manu tabellionis, qui tpe confecti instri erat monachus: & sic non valebat instrm, iuxta no. in c. vt offm. de hæret. in 6. tñ quia non fuit obiectum de monachatu: vel fuit obiectum, sed nō probatum: obtinuit vigore istius instri, & si postea manu eiusdem producatur in contrarium aliud instrm: non poterit ille oponere q, non valet istud instrm postea productum tanquam confectum à monacho, idem si vellet opponere q, non fuit tabellio: quia semel affirmando seu approbando eum tabellionem, authoritatē eius in oībus approbant, scdm Bal. q dicit hoc esse no. facit quod no. Inn. in ca. cum venerabilis, de excep. & hoc est ēt de mente Cy. in d.l. si quis testibus, in vltima. q. & hæc procedunt ēt si dicti hæredes vsi sint instrō dicti testamenti in alia causa; & cum alia persona per notata per Cy. in d.l. si quis testibus, in 5.q. tum quo oēs alij concordant
15 & per hæc patet rñsio ad quæsitum. ¶ † Circa septimum dubium quo quæritur, posito q, dicti Iacobus & Ludo haberēt ius in dictis bonis donatis; an pro conseruatione dictæ donationis quota bonorum, putà legitima debita filio in bonis dicti Flori sui patris, & oīs alia portio, quæ sibi deberetur sit obligata dictę donatariæ & eius hæredi pro conseruatione dictæ donationis? & dico q, sic. quia in legitima non potuit grauari per dictam substitutionē dictus ser Montes. l. qm in prioribus. C. de inoffi. test. l. cum patronus. ff. de leg. 2. & not. in l. ex tribus. C. de inoffi. test. & in l.1. §. fin. vbi per doc. ff. de vul. & pup. cum concordantijs. & in instrō donationis pro obseruantia contentorum in instrō de defensionē rerum donatarum

rum

num sunt obligata oĩa bona. ¶ Quantum ad octauũ dubium
quo quærit, an quia dictus ser Mõtes ꝓmisit de rato dicto in-
strõ donationis pro dicto Petro Nicolao eius filio rõne bono
rum dotaliũ, de quibus in dicta donat. fit mentio, dicta quota
bonorum Flori spectans ad dictum ser Montem sit obligata
pro dictis bonis, quæ fuerũt dotis matris dicti Petri Nicolai,
& ad quem peruenire debẽt dicta bona dotalia stantib. dictis
testãtis & dicta donatiõe? Rñdeo q̧ dicta quota bonorũ Flori,
quæ spectabat ad dictum ser Montem est obligata in casu eui
ctionis dictorũ bonorum, quæ fuerunt dotis prædictæ per ea
quæ dixi in proximo præcedenti dubio. Ac ẽt dico q̧ stantib.
prędictis dicta bona dotali spectarunt & spectant ad dictam
Mariam eius hr̃des, quæ fuit pupillariter substituta dicto Pe-
tro Nicolao & ipsa Maria agnouit, vt in themate p̃supponit.
tex. est in l. sed & si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. & pup.
quinimò quia p̃supponit q̧ ẽt Maria apprehendit simpliciter
ẽt hr̃ditatem ser Montis, & etiã si non apprehendisset; tñ ipsa
Maria quæ erat sola cohæres cum Petro Nicolao instituta in
testõ ser Montis non poterat amplecti substõnem pupillarem
seu hr̃ditatem pupilli & repudiare hr̃ditatẽ ser Mõtis, sed aut
vtranq; repudiare aut vtranq; amplecti. l. sed si plures. §. filio
cũ §. seq. ff. de vul. & pup. l. quidã eulogio: & ibi plenè not. C.
de iur. deli. meritò dicta Maria & eius hæres tanq̃ in effectu
hæres ser Montis non põt venire contra dona. ser Montis. l. cũ
à matre. C. de rei ven. l. 2. C. si in frau. pa. l. creditorib. C. de ser.
16 pig. da. ma. ¶ † Postremo quærit, an si dictus notarius confite-
ret de falso fabricasse dictũ instr̃m donationis hoc aliter non
probato inualidetur dictũ instr̃m ad exclusionẽ dictæ dona-
†2 tariæ & eius hr̃dium. † & dico q̧ non, hoc decidit Bar. in l. si qs
in graui. §. 1. ff. ad Sylla. per l. 1. §. si quis filium. ff. de carbo. edi.
& per c. sicut. de testi. cũ si. & Bal. in auth. si dicatur. in 3. col. C.
de testi. & ibi ẽt Sal. & indiuiduo ponit hoc Bald. & Saly. in l.
gñaliter, in vl. no. C. de non. nu. pec. ꝑ no. per Bar. in l. si libra-
rius. ff. de re iud. & not. ẽt expresse Ang. in l. errore. C. de testa.
Paul. de Cast. l. Seia. in prin. ff. de Velle. per illum tex. Bene fa
cit. l. 2. cum ibi no. per Bar. & alios. C. de fide instru. & in l. 2. ff.
de præuarica. cum suis. concor. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Defecisse. s̃. lib. 3. consi. 31. nu. 1. vbi dixi amplia ẽt si addide-
rit, & si filij eius decesserint sine filijs, quia relictis pronepoti
bus deficit perpetuo Calc. cons. 20. col. 1.
b ¶ Cõis. s̃. lib. 1. consi. 108. s̃. lib. 2. consi. 185.
c ¶ Procurationis. s̃. lib. 6. con. 2. con. 109.
d ¶ Fructum. s̃. lib. 5. consi. 4.
e ¶ Donationis. s̃. lib. 2. cons. 114. in fi.
f ¶ Nego. imo verissimum est fa. not. s̃. eo. consi. 88. col. 1.
g ¶ Postea. Bal. consi. 350. lib. 1. Pau. cons. 103. lib. 2.
h ¶ Videatur non sufficiunt indicia leuia, sed debent esse lucè
clariora in sua specie. Bal. in cõs. 259. col. 1. ad fi. sed probabilia
& verisimilia vt iudex sit quasi certus. Bal. cons. 77. lib. 3. & cla
ra non perfunctoria, & ex diuersis nõ surgit vnum perfectũ.
Bal. con. 402. col. 2. lib. 5. rursus debent esse certa veresimilia
& probabiliter concludentia. scd̃m Bald. consi. 515. col. 1. lib. 2.
hinc decidit Aymo. consi. 99. q̧ duo testes diminuti non suffi
ciunt ad torturam.

CONSILIVM CXXXIIII.

SVPER præmisso dubio, quo quęrit, an si ad què
relam quorundã quib. quædam bona subtracta
sunt Papa cõmisit ꝑ rescriptũ dño Vicario epi, q̧
si eidẽ cõstiterit nominatos in suis literis ea bo-
na subtraxisse, eosdẽ mõitione p̃missa excõicet,
nisi ablata restituant, sit dandus libellus & ordine iuris serua
to ꝓcedendũ, visis his quæ copiose & eleganter allegata sunt
ꝑ clarissimũ iuris vtriusq; doctorẽ dñm Balth. Gabriellũ mi-
1 hi tanq̃ frẽm hoñ. † Sentio q̧ facta legitima monitione & ꝓ-
bõne furti absq; alio ordine iudiciario ꝓcedi posit ad sñiam
excõicationis in scriptis ferenda absq; libello & alijs q̃ regul'r
requirunt in cãis ordinarijs: & hoc tã ꝑ aliqua ex allegatis per
præfatũ dñm Balth. q̃ ex infrascriptis. nã p̃suppono q̧ de sñia
excõicationis iudicat vt de interlocutoria. c. sacro. de sent. ex
cõ. c. pastoralis, de app. no. gl. 3. q. 9. decernimus. & gl. & doc.
in c. venerabilis. §. porro. de sen. excõ. in 6. & Spe. in ti. de sen.
ꝓla. §. spẽs. ver. diffinitiua. not. Inn. & alij post eũ in c. per tuas
de app. sed ad hoc vt perueniat ad interlocutoriã sñiam non
est necessaria litis cõtest. vt de se patet. vñ videmus q̧ p̃ceptum
2 † de soluendo q̧ facit iudex debitori confitenti. si fit lite non
contestata, non est diffinitiua sñia: sed accedit ad interlocuto
riã. no. ꝑ gl. & doc. in l. 1. C. de lit. conte. in l. fi. §. necessitatẽ. C.
de bo. quæ li. & in l. 1. C. de confessis. & gl. & doc. in c. dudum.
el. 2. in verbo. positiones & rñsiones. de elec. & in c. ex part. el.
1. de ver. sig. cũ si. & hoc quo ad interlocutoriã nõ requirat li-
tis contest. tradit ẽt per Bal. in l. prolatũ. in 2. col. C. de sen. vbi
dicit testes produci posse lite non contestatata qñ producunt
pro interlocutoria ferenda: quia interlocutoriã non requirit
litis contest. alleg. gl. q̃ dicit esse not. in l. p̃nti. C. de his qui ad
3 eccl. confu. modo † sic. vbi nõ requirit litis contest. nõ requi-
rit libellus, vt no. Spe. in ti. de lib. conce. §. nunc dicendũ. ad fi.
ver gñaliter aũt. q̃ doctrinã sequit Ant. de Bu. in c. 1. de lib. obl.
4 in 2. col. in ver. 5. casus, &c. ¶ Scd̃ò moueor † per ea q̃ no. ꝑ glo.
& expresius ꝑ doc. in c. 1. de excel. pla. nã text. ibi dicit q̧ non
dẽt ferri sñia excõicationis sine iudiciario ordine. vñ gloss. &
doc. ibi q̃runt qs est ille iudiciarius ordo qui in tali casu requi
rit? & rñdent q̧ requiritur monitio legitima, & q̧ probet cãa
iusta. c. sacro, de sent. excõ. 2. q. 1. nemo. & 24. q. 2. de illicita. &
q̧ sñia ferat in scriptis. c. 1. de sen. excõ. in 6. & ita est de mente
5 gl. q. 1. in summa. ¶ Tertiò probat, † quia videmus q̧ qñ petit
absolutio à sñia excõicationis, nõ requirit libellus: & de pla-
no procedit, vt expresse no. Inn. & alij post eũ in d. c. sacro, er-
go nec ẽt qñ petit quẽ excõicari, quia solennitas q̃ requirit in
cõfectione actus, requirit ẽt i eius dissolutiõe: aut ecõtra si fi-
lij. C. de repu. l. ꝓut quisq; de so. c. 1. de reg. iu. in antiquis. vñ
dicit Bal. in l. fi. in vl. col. C. de fideicom. dñs Car. Flo. & Io. de
Imo. in c. relatũ, de testa, q̧ si ex forma legis vel statuti duo te-
stes requirunt in cõfectione testi: ita duo testes in eius disso-
lutione sufficient. & vbi non requirit libellus, ibi non exigit
processus ordinarius: ita inquit Bal. in c. 1. §. insuper. in 2. col.
de prohi. feu. alie. per Fed. & patet ex his quæ not. in cle. sæpe.
de ver. sig. & in auth. offerat. cũ ibi no. de lit. cõtest. cum si. Ex
quibus resideo præmissam conclusionem esse veram. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Priores non possunt obligare communitatem sine speciali mandato.*
2 *Ratificatio non dicitur nisi cognitis qualitatibus & conditionibus.*
3 *Scriptura publica non probat nisi de eo, quod tunc factum fuit.*
4 *Protestans ei qui non gessit actum, debet etiam certificare.*

CONSILIVM CXXXV.

VISO processu inter Pasquutiũ Antò. de Castrò
Barnij agentẽ, & cõitatem Fani se defendentẽ,
mihi vr̃ de iure cõcludendũ, partes iudicantis
esse absoluendo dictã cõitatẽ & eius syndicũ à
petitis ꝓ parte dicti Pasquutij. & primo qa Pas
quutius agit cõtra cõitatẽ ex ꝯtractu celebrato cũ assertis prio
†1 rib. dictæ ciuitatis Fani. Sed ita est † q̧ priores nõ possunt ob-
1 ligare dictam cõitatem, nisi eis sit specialiter vel libere com-
* missum: ita voluit gl. notabilis magis * cõiter approbata in l.
item magistri. ff. de pac. bene facit, l. 1. & q̧ ibi not. doct. C. de
præben. salar. lib. 10. Præterea per reformationem factam an-
te celebrationem dicti contractus per consiliarios ciuitatis, q̃
dñr de iure representare totũ populũ, vt not. gl. in rubrica. C.
quæ sit long. consue. & in l. aliud. §. refertur. ff. de re iur. & in
l. sed ex dolo. §. 1. ff. de dolo. fuit prouisum q̧ priores vna cum
vicario gabellarum ac referendario & depositario cõis pos-
sint deliberare quicquit eis videbitur super dictis molendi-
nis. sed in dicto contractu celebrato cum dicto Pasquutio nõ
interuenit consensu vicarij gabellarum refendarij & deposi-
tarij: ergo non valet actus non reseruata forma dictæ proui-
sionis. l. cum hi. §. si prætor. ff. de trans. l. qui Romæ. §. Flauius.
ff. de ver. ob. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. ¶ Nec
obstat si in contrarium adduceretur quod per illam reforma
tionem posteà factum anno. 1469. die quinta Augusti fuit ra-
tificatus dictus contractus celebratus per dominos priores
cum

cum Pasquitio, non obstante defectu consensus vicarij gabellarum, referendarij & depositarij cōis: nam prædictā sequentem reformationem sub die quinta Augusti fuit prouisum, q. dñi priores eligerent vnum ciuem qui iret & videret molēdina à sacca si bene starent prout debebant, & tenebant accepti mation. relapsare; quia rñdeo q. ex hoc non resultat approbatio primi cōtractus facti cū Pasquutio, & suppletio defectus:
2 qa non apparet q. consiliarij ciuitatis representātes cōe & populum dicta die 5. Augusti haberent sciam continentiæ dicti cōtractus celebrati per priores cum Pasquutio, & q. scirent nō interuenisse consensum vicarij gabellarū, referendarij & depositarij: & p ç̄ns nō pōt dici ratificatus & approbatus dictus cōtractus, & suppletus dictus defectus. seu derogatū esse illi defectui. l. fin. C. plus valere q. agitur. l. in repudianda. ff. de acq. hære. c. 1. de const. in 6. & non præsumit scīētia nisi probetur, vt in d. c. 1. & l. verius. ff. de prob. l. fi. ff. pro suo. & q. no. gl. in c. statutum. in princ. in verbo lucratur, de rescrip. in 6. & in cle. & si principalis. eo. tit. ¶ Et similiter non obstat si diceret probari de dicta ratificatione & approbatione ex his quæ cōtinentur in libro registri bulettarum, in quo inter cętera continetur sub die 11. Augusti. 1496. Pasquutio de Bartio ducati cento per parte de duca. 250. li. quasi li dona la cōitate per refare lo molino de la sacca per lo termino de Zugno proximo passato. & ista alia sit̄ is buletta ducatorum duodecim pro alia parte dictorum ducatorum 250. quia non apparet dictas cōmissiones bulettarum emanasse à consilio ciuitatis. & posito quod hoc constaret, non apparet q. cōcilium habuerit notitiam defectum qui interuenerunt in dicto contractu, sed de defectu, s. consensus vicarij gabellarum & aliorum prædictorū: & per ç̄ns nō potest videri approbatus cōtractus & suppletos eē defectus p̄dictos, per ea quæ proximè dixi. ¶ Nō obstat ēt q. in eodem libro bulettarum registri contineatur posta vna in qua sub die 24. Decembris anni 1468. dr̄ Pasquutio de Bartio à compagni acceptatori de le moline de la Sacca de cōmendamento vel conseglio facto à 23. de Octob. 1458. libr. trenta de bolog. per la tratta de some 50. de grano le quale lui de hauere de la communita de per subsidio à refare dicti molini, &c. quia rñdeo primò q. concessio & contractus cuius occasione agitur, fuit celebratus cum Pasquutio prædicto, vt continetur in libello & in dicto instrō, & non cum aliquo socio Pasquutij, de quibus socijs fit mētio in dicta posta: & sic non vr̄ dicta posta loqui de contractu producto ex quo agitur in libello. c. cum Ioannes, de fide instr. & no. doc. in l. 2. C. de errore aduo. & in l. 2. C. de bon. pos. scdm tab. Item rñdeo, q. non probatur per dictam postam q. illud q. ibi continetur processerit ex commisione concilij: quia illa posta est scripta per cancellarium die 24. Decembris anni 1468. & continet illud quod dicitur fuisse factum seu commissum à consilio per
3 plures dies ante, s. die 23. Octobris eiusdem anni, quo † casu scriptura publici officialis hodie facta non plenè probat illud quod alio tempore factum fuit, vt no. Inn. & doc. in cap. qm̄ contra, de probat. & in c. 1. circa medium. de fide instru. ibi dū
†2 † dicit Inno. Item continere debet scriptura tp̄s rogati instru. in authen. de tabel. §. vltim. quod quidem tempus debet esse idem cum tempore celebrati contractus. si enim aliud tempus contineret, ferret testimonium de præteritis, & non valeret scriptura. c. tua, de coha. cle. & mulie. no. etiam Inno. in c. cum in iure. de offi. deleg. & Bald. in l. ex his. C. de testa. mili. & Anton. de Bu. in c. post cessionem, de proba. in ver. sextus casus, &c. Item respondeo quod in dicta posta non dr̄ q. concilium habuerit scientiam de forma contractus prædicti celebrati cum Pasquutio sine consensu vicarij gabellarū & aliorum prædictorum. ergo non potest dici q. sit per concilium suppletus & probatus dictus defectus, de quo nō apparet cōcilium habuisse notitiam per ea quæ s. dixi: & ijsdem vitijs laborat alia postea sequens scripta in eodem libro registri bulettarū de libris viginti quatuor p tracta grani similiter. ¶ Et licet prædicta sufficerent pro victoria dictæ communitatis, tñ vltra prædicta adducitur Pasquutium obtinere nō posse quatenus petit salmas centum grani, quas dicit q. fuisset superlucratus si potuisset habere pacificum vsum dictorum molendinorum pro diebus 16. de mense Augusti, & per totum mensem Septembris, Octobris & Nouembris, quib. fuit impeditus habere vsum dictorū molendinorum; eo quia dicit fuisse destructa dicta molendina per gentes armorum durante quadriennio comprehēso in concessione facta dicto Pasquutio, attento q. fuit dictum commune interpellatum, vt pro dicto tempore trium mensium & dierum 16. præstarent patientiā dicto Pasquutio vtendi dictis molendinis scdm formam instrumenti dictæ concessionis, & non præstitit: quia rñdeo q. in instrō ex quo agit̄ conuenit q. si durante termino dictorum 4. anno. vigeret guerra, qua mediante Pasquutius non posset vti dictis molendinis, debeāt sibi redintegrari tpa quibus occasiōe dictæ guerræ fuisset impeditus, sed Pasquutius nō petijt hoc, sed petijt salmas centum grani p interesse suo: ergo petijt aliud quam id q. promissum extitit. ¶ Nec obstat
4 si diceretur † q. dictus Pasquutus ptestatus fuit dñis priorib. & cōcilio ciuitatis, vt sibi consignarent dicta molendina pro mensib. tribus & diebus decē, quibus dixit se fuisse impeditū pp guerram, & ideo rōne moræ vult dicere Pasquutius succedere obligationem ad interesse. l. si quis ab alio. de re iu. l. stipul. non diuidunt. versi. Celsus. ff. de ver. obli. quia ad hoc rñdeo, q. illa protestatio non potuit constituere in mora: eò qa facta non illis proprijs qui erant priores tpe contractus sederant successores eorū & ptestando illis de concilio cū quib. nō fuerat celebratus cōtractus concessionis prædictæ debuit coram eis exhiberi dictū instrm cōtractus, debuitq; per dictum Pasquutium mediantibus fide dignis probationib. certiorari dictum concilium de impedimento prædicto & eius qualitate, alias interpellatio & protestatio non cōstituit in mora. l. si quis inficiatus. ff. deposi. l. qui in alterius. ff. de re. iu. l. q. te ff. si cer. pet. & l. nomē. C. quæ res pig. ob. pos. & in oīb. dictis locis no. Bar. & in cle. cām. & ibi no. de elec. & plenè per Bart. in l. non solū. §. morte. ff. de ope. no. nun. cum suis cōcordantijs. sed hoc seruatū nō fuit per dictum Pasquutium, vt patet ex copia instri protestationis; ergo, &c. omitto velut non necessarium probationes factas pro parte cōis ad arguendū culpam dicti Pasquutij, in quibus probationibus ēt apparet per plures testes cōis probatū, q. anno. 1469. de mense Septembr. & mensib. seq. facta rebellione comitatus Fani dicta molendina poterant macinare. cuius contrariū deponūt testes Pasquutij, s. illi qui pbant de impedimēto guerræ: quia dicunt q. imò nō poterā macinare; & sic sunt ad inuicē contrarij: tñ (vt dixi) circa hoc sum arbitratus insistere non oportere. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditate priuantur, qui nō adhibuerūt peritos medicos defuncto.*
3 *Negligentia, & culpa debet certa & limitā probari.*
5 *Hæredi non potest opponi quod sit indignus & priuadus, nisi à fisco.*

CONSILIVM CXXXVI.

ISO processu inter dñam Rengardam filiam quondam Bononi agētem, & Marconū & Raynaldum fratres de Rubeis, & quosdam alios de Rubeis se defendētes. Sentio pculdubio ex plurib. dictā Rengardam obtinere non posse; præ-
†1 sertim ex infrascriptis. Primò †† qa agit, pcurator gel'is Ren-
1 gardæ petitione hæreditatis, & non constat eam adiuisse hæreditatem nec per actus gestos ab hmōi procuratore generali in iudicio vel extrà potuit induci aditio hæreditatis. l. si qs mihi bona. §. iussum. ff. de acq. hære. l. Pau. rñdit. cum ibi not. eo. tit. Secundò, quia dicta Rengarda excluditur à successione Palamidis filij sui decedentis ab intestato ex dispositione statuti existentibus patruis & consanguineis vsq; in quartū gradum prout extant: nam rei conuenti sunt de illis, vt patet
2 in processu. nec obstat † q. pro parte dictæ Rengardæ opponitur q. ipsi sunt exclusi, eo quia nō adhibuerunt medicos peritos ad curandā infirmitatē dicti Palamidis: q. propterea debent excludi ac si eum occidissent, per id qd legit. & not. in l. ab hostib. §. fi. ff. so. ma. & l. indignū. ff. de his quib. vt indig. cū ibi no. quia rñdetur primò q. ista negatiua, tu non adhibuisti medicos pitos est fundamentū intentionis dictæ Rengardæ ad excludendum p̄dictos de Rubeis à successione delata eis à statuto: igit̄ incūbebat ei onus illa probādi. l. si qs cōsortiū. C. de fabricē. l. 11. l. hoc iure, §. ita stipulatus. vers. q. si ab initio. ff. de ver. ob. & plenè no. Bar. in l. in illa, e. tit. & p Inn. & alios in c. super

c.super his de accusa. Sed non est probatum q. dicti rei contravenienti non adhibuerunt medicos peritos in dicta infirmitate. Nam testes Rengardæ qui sunt medici, deponunt se fuisse vocatos ad curandum Palamidem: & licet vnus eorum. s. magister Rizardus deponat q. filius suus et medicus petijt mercedē suam pro medendo ab vno de Rubeis & noluit sibi dare, tñ in hoc est singularis: & sic non probat. c. licet cām, de prob. l. iurisiurandi. C. de testi. Præterea ipse ignorat quis fuerit ille de Rubeis qui noluit soluere mercedē: & sic talis probatio est obscura & nihil releuat. c. in psentia. de proba. l. Pomponius scribit si frumentū. §. fi. ff. de rei vē. & dicit se ignorare, an illi de Rubeis adhibuerint aliū medicū: & sic nō concludit de negligētia dictorum reorum in nō adhibēdo peritos medicos. ¶ Alius testis ēt. s. magister Antonius dicit q. dictus Marconus de Rubeis cō duxit ipsum testem medicum ad curādum dictum Palamidē: & q. voluit pacisci secum de dādo sibi decem aureos si volebat assumere onus firmiter liberandi eum: & q. aliter nolebat qđ se intromitteret, & q. dictus Antonius noluit hoc facere: & in hoc ēt iste testis est singularis. & subdit ēt q. dicti de Rubeis potuerunt adhibere alium medicum, & q. ipse testis hoc nescit: & sic non concludenter probant negligentiam & culpam: q̄ semp debet obijci & probari certa & limitata, vt inquit Bar. consi. 193.
3 in ci. Cōe lignam locauit &c. allegat. c. vt circa. de ele. lib. 6. c. pñtium, de testi. eo. li. l. prætor edixit. in prin. ff. de iniur. ¶ Tertius testis dictæ Rengardæ est Zanninus filius dicti Rizardi; q simil'r deponit q. dicti de Rubeis potuerunt adhibere aliū medicum ipso inscio: & sic ēt iste non probat culpam & negligētiā, puto oportebat: & q. nihil scit q. dicti de Rubeis negauerint soluere medicis offerētib. se liberare dictum Palamidem ab eius
4 infirmitate: & sic in hoc contradicit patri suo: & q̄ñ duo † sunt testes quorum vnus contradicit alteri, neuter probat: vt inqt Io. And. & alij post eum in c. in nr̄a, de testi. quinimō dicti de Rubeis probant p plures testes se adhibuisse diligentiam in curādo personam dicti Palamidis tanquam filij & in adhibendo medicos. ¶ Et posito † ēt q. nullam adhibuissent curā, dicta hr̄ditas Palamidis q̄ ab intestato eis deferebatur, dato q. pp hoc deberet eis auferri non applicatur dictæ Rengardæ: sed veniret applicanda fisco. d. l. dignum. l. Lucius. ff. de iure fisc. & l. cum rō. ad fi. & ibi no. ff. de bo. da. & declaratur per Iac. Bu. in l. fi. ff. de his qui. vt indi. & in d. l. si ab hostib. §. fi. per Bal. in l. 1. C. vñ vir & vxo. & in l. hæredib. C. de his qui. vt indig. & in l. eā quā.
5
a in 4. col. C. de fideic. cum si. & ideo alius quàm fiscus [a] ante factam dictam priuationem non pōt obijcere dictis de Rubeis q. ipsi non sint hr̄des: quia imò interim non sunt hr̄des, vt est gl. no. in l. his consequenter, iuxta prin. in verbo ptinere. ff. fa. erc. & l. ex facto. §. Iulius Longinus. ff. de vul. & pup. & declarat Bal. & Sal. in d. l. hr̄ditas. agit ergo sine actione dicta Rengarda, igitur repellenda. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. ge. l. quoties. §. qui temporali. ff. de admi. tut. & hæc est tutissima
6 rñsio. ¶ Præterea † dicit Bal. in l. si quis incesti. in fi. C. de incestis nup. ad fi. per illū tex. in ver. ita tñ. vbi inquit, no. arg. ad q. dicit statutū q. filius interficiens prēm non succedat: & quæratur quid de nepote nato ex tali homicida: nam scđm eum ille tex. facit q. si nō fuit culpabilis in morte succedat, secus si fuit culpabilis: ex quo videretur q. posito q. Marconus fuisset culpabilis circa curam dicti Palamidis non deberet nocere alijs non culpabilib. agnatis dicti Palamidis vocatis à statuto & p hoc q. notat Bar. in d. l. cum rō, tñ hoc vltimum non pono pro constanti quia non expedit stantib. alijs supradictis, illud aūt
7 † certum est quia † contra Petrum Sanctum & Gallasium nō
8 pōt pcedi ad diffinitiuam sñiam cōdemnatoriam qa cōtra eos non competebat nec competit petitio hr̄ditatis: qa rñdendo libello & interrogatorijs nō concordant se vt hr̄des Palamidis: imō dicūt se posidere solū iure familiaritatis dictorū Marconi & Raynaldi qui erant in iudicio; & sic noīe alieno dixerunt se posidere: iō contra eos nō daī petitio hr̄ditatis: hæc probant in l. nec vllam. §. si quis absentis. aliàs est sub. l. etiam. ff. de pet. hær. & l. 2. C. vbi in rem actio. & q. ibi no. Bar. maximè in versi. q̄ro vtrum conuentus actione mixta. & in ver. q̄ro an iste q nominat dñm in iudicio habet pbare, &c. iuncta. l. qui iure familiaritatis. ff. de acq. pos. & ideo dicta Rengarda cōtra eos temere prosequens iudicium debet in expensis condemnari & ipsi ab instantia absolui. l. eum quem temerè. ff. de iudi. l. properādum. §. sin autem alterutra. C. eo. ti. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fiscus. Lancelo. Deci. Ias. l. si seruus plurium. §. pe. de lega. 1. Cor. cō. 150. in fi. l. 2. Ias. l. ex facto. §. Iulianus, co. 1. de vul. & pu. Soc. consi. 78. co. fi. lib. 4. Hierony. Gagno. l. fi. co. 14. num. 119. C. de pact. limitat Bar. l. fi. in fi. de condi. sine causa.

SVMMARIVM.

1 *Actio legis Aquiliæ datur etiam bonæfidei possessori.*
3 *Relationi officialis statur de damno dato.*
4 *Probatio debet necessariò in indiuiduo concludere.*
6 *Consuetudine in generali probāda admittuntur testes, etiam quos negotium tangit.*

CONSILIVM CXXXVII.

VIsO processu accusationum super damnis datis institutarum pro parte Dyni de Serauaile cōtra nonnullos accusatos: & visis defensionib. allegatis pro parte eorum qui accusati sunt, & etiam allegatis pro parte Vgolini Gerardi de la Chelda tanquam massarij communis montis Vrselij, & aliorū quorundam tanquam consiliorum dicti communis, mihi breuiter de iure videtur concludendum illos in pcessu nominatos qui damnum dederunt dicto Dyno in nemore contento in accusationib. esse cōdemnandos, & eis non suffragari allegationes & defensiones factas etiam p parte dicti asserti massarij
1 & consiliariorum, maximè ex infrascriptis. nam † actio legis Aquiliæ q̄ p damno dato competit, conceditur illi qui est vel dominus rei in qua damnum datū est, vel quasi dominus seu bonæ fidei possessor. cum titulo l. item Mela. §. legis. & §. sed & si seruus bona fide. & l. si dominus seruum. ad l. Aquil. sed dē titulo dicti Dyni in dicto nemore est pbatum per instrumentū emptionis factæ per Dynum prædictum à Stephanino quondam Perini de Pelatis de Placentia. ex quo titulo præsumitur
2 bona fides. l. pen. C. de euict. Est etiam † probatum de possessione dicti Dyni, quia per plures testes est pbatū q. dictus Stephaninus posidebat tpe dictæ venditionis per eum factæ anno 1372. dicto Dyno & cum in dicto instr̄o venditionis constituerit dictus Stephaninus se posidere nomine dicti Dyni: & sic per dictum constitutum translata fuit oīs possesio Stephanini in dictum Dynum l. q. meo. in princ. & ibi plenè no. per Bar. & in l. interdum. in prin. ff. de acq. poss. & in c. cū venisset. de rest. spo. & no. in l. 2. C. de acq. pos. cum si. quinimō ēt p aliquos testes, maximè per Io. Laurentij & Vgolinum quondam Ioannis, & Petrum Bertini & Bartholomæum Dñici & Matthæum Iuliani est plenè pbatum q. dictus Dynus à tpe dictæ
3 emptionis & citra possedit. ¶ De damno † aūt dato per accusatos, & eius æstimatione puto esse pbatum: qa in actis dr̄ qđ Salinarius ita retulit, & q. ęstimatores ęstimarunt. in his enim causis damnorum datorum communiter ex consuetudinib. vel statutis locorum est prouisum vel q. stetur vsq; ad certam summam iuro accusatoris, iuxta. l. si q̄ñ. C. vñ vi. vel relationi
a Salinarij seu officialis. nam eius relationi [a] credendū est scđm q. hr̄ in l. 1. §. qui est. ff. de offi. præfe. vrb. in c. cum parati, de ap. & in l. diuus. la 2. cum ibi plenè no. per Bar. ff. de cust. reo. & p alios in l. ea quidem. C. de accus. & posito q. essemus in casu, in quo de iure communi soli denunciationi officialis non deberet stari ad plenam fidem. iuxta plenè no. per Bar. in d. l. diuus, in versi. 3. quæro quid sit effectus &c. tamen (vt dixi) quia communiter per Italiam ex consuetudine vel dispositione statutorum est prouisum contrarium, puto ita seruari in loco q. stetur dictæ relationi Salinarij. ¶ Nec obstat prædictis si diceretur
4 quod pro parte eorum † qui accusati sunt & dicti massarij cōmunis & consiliariorum allegatur quod dictum nemus spectabat ad dictum commune montis Orselij: & per consequēs potuit acquirere dictus Dynus à Stephanino in præiudicium dicti communis: quia respondeo primò quod non est probatum legitimè qđ nemus de quo est quæstio, fuerit & sit dicti communis, & licet quidam testes videantur deponere qđ dictus Stephaninus habuerit de nemoribus dicti communis, tamen non dicitur q. istud nemus de quo est quæstio sit illud: & sic probatio talis nullo modo concludit. c. auditis, de præscri.

iunctis his quæ ibi notabiliter traduntur per Io. Andr. dum lo-
b quitur de equo [b] locato Bidello, qui posteà probabat vnum equum esse mortuum, & dicebat esse illum quem contraduxerat, tamen aliter de identitate non probabat: nam non sufficit, facit. in cap. in præsentia, cum si. de proba. nec etiam est probatum q, ille Vgolinus sit massarius communis, & habeat mandatum a communi ad hanc cām. & idem dico de his qui tanquam consiliarij communis comparuerunt, debuerunt enim probare se esse tales quales se asseruerunt. l. nō ignorat. C. qui
5 accus. non poss. c. in nostra, de procu. ¶ Plus dico † q, etiam posito q, probaretur dictum nemus fuisse dicti communis, tamen quo ad cām damni dati dicto Dyno bonæ fidei possessori titulum prædictum habenti non pōt negari quin dicto Dyno cōpetierit & competat ius agendi. d. l. si dns seruum. & licet dictum nemus etiam fuisset dicti communis: tamen non licebat singularibus personis de vniuersitate incidere ligna in dicto nemore, nisi aliter fuisset prouisum per illos ad quos spectabat: quia illud q, est vniuersitatis non est singulorum de vniuersitate. l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rerum diu. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. præterea posito (vt dixi) q, probaretur dictum nemus fuisse dicti communis, probatum est pro parte dicti Dyni, q, consuetudo est in loco q, de illis nemoribus possint homines ibi commorantes etiam propria authoritate accipere: & postea quam illud pro suo acceperunt, possunt de illo disponere etiam alienando: & cōsuetudo pōt inducere q, aliquis priuetur re sua. l. venditor. §. si constat. ff. communia prædi. & ibi no. doc. & no. per Bar. in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & in prima constitutione digestorum cum sim. præcedentia tamen fundamenta sunt tutiora, & illis
6 magis adhæreo. ¶ Nec † prædictis obstat si diceretur q, dicti testes sunt suspecti, eo quia dicunt se possidere de terris & nemoribus dicti communis: quia respondeo primò per id q, notabiliter dicit Io. And. in regula sine possessione, in mercurialibus vbi voluit q, consuetudo generalis de non soluendo quartam
c episcopo poterit probari per clericos & rectores [c] ecclesiarum illius loci deponentes de suo facto negatiuo ad ipsorum commodum, non enim principaliter deponunt ad commodum eorum, præterea cum deponant q, istud nemus de quo est quæstio, sit de nemoribus communitatis prædictæ, vt iam dixi, sequitur q, dato q, ipsi testes asserant se possidere de terris dicti communis, hoc nihil facit ad rem. Ex quibus omnibus cōcludo in fauorem dicti Dyni contra dictos accusatos, ꝑut suprà dixi. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Relationi. Spe. in ti. de teste. §. 1. nu. 39. §. restat. versic. 18. Bart. l. ea quidem. C. de accu. Ange. Aret. tract. malefi. versi. necnon ad denuncia. co. 10. Paris de puteo. trac. sindica. fo. 185.

b ¶ Equo. infra eo. consi. fi. nu. 3.

c ¶ Rectores. Ang. de Cast. inter consi. Bal. consi. 405. li. 1. repetito consi. 10. li. 3. Bal. cons. 361. lib. 5. Ange. dispu. Astensis, Bald. consi. 293. col. fi. lib. 3. Panor. consi. 113. col. 4. lib. 2. Alex. s̄. lib. 2. consi. 172. colum. 2. vbi contradicit potest tamen sustineri concurrentibus alijs coniecturis, vt per Aymo. consi. 73. nu. 31.

EPITOME.

¶ An statutum disponens q, consanguinei, proximiores & vicini possint domum vēditam retrahere ab emptore intra mēsem à die publicationis contractus facta per præconem in platea publicè, operetur, q, si non fuit facta publicatio: tamen elapso mense à die quo sine publicatione ipsi proximiores vel vicini habuerunt notitiam contractus excludantur? decidit Alex. q, sic. & malè.

CONSILIVM CXXXVIII.

Is o puncto & dubijs de quibus quæritur in cā Baptistæ quondam Francisci de induiinis de Rauenna, & statuto ciuitatis sub rubrica, de præsentatione fienda super rebus immobilib. ꝑ proxi-
1 miores in gradu & ꝑ vicinos collaterales. Omis-
a sis non necessarijs, † breuiter concludo non posse [a] ꝑ dictum Ioannem in casu proposito intentari dispositionem dicti statuti ex infrascriptis. & primo quia præsupponitur q, dr̄ Ioannes aduersarius dicti Baptistæ habuit scientiam acquisitionis factæ per dictum Baptistam de dicta domo per menses & annos antequam comparuerit ad exbursandum pretium dicto Baptistæ scdm formam dicti statuti, quamuis non fuerit facta publicatio dicti contractus per publicum præconem super platea communis, vt dictat statutum. nam vbi quis certus est, nō est opus eum per aliam publicationem vel denunciationem certiorare. l. 1. in fi. ff. de actio. emp. & in c. eū qui certus, de reiu. in 6. pro hoc tex. in l. Item veniunt. §. petitam. el 2. ff. de pet. hær. & ibi Bar. colligit doctrinam ex illo tex. q, vbicunque denunciatio est facienda ad notificandum, tunc sufficit scientia
2 absq; denunciatione, vt ibi. vbi † verò denunciatio requireretē non solum ad notificandum, sed ad incitandum vt aliquid fiat, vel ad prohibendum ne quid fiat: & tunc simplex scientia non sufficit l. denunciasse, circa prin. ff. de adul. & ibi Barto. & Ang. vnde dicit Ang. in d. §. petitam. hoc esse notandum cōtra syndicos, qui sub pœna tenentur capere malefactores. nam vt in pœnam incurrant, sufficit qualitercunq; in eorum notitiā deueniant prædicta ad eorum malitiam & negligentiam conuincēdam per. §. petita. similiter videmus q, ad hoc vt emptor possit habere regressum de euictione contra venditorem, non sufficit q, venditor sciuerit litem esse motam emptori, sed requiritur q, sibi venditori emptor denunciet q, vadat ad assistendū
* liti, & ad eum defendendum in causa secundum magis * communem opi. quia iura requirunt non solum denunciari & notificari venditori litem esse motam emptori: sed requirunt q, incitetur & requiratur venditor q, vadat ad defendendum. l. 1. C. de peri. & commo. rei vend. Et ibi no. doct. l. si parentes. & l. empti. & ibi not. doct. C. de euict. & per doc. in l. emptor post gloss. ibi. & l. qui absentem. & ibi no. omnes. ff. de proc. & no. Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de emp. & vend. §. fi. in ver. sed nunquid. vbi clarè firmat q, vbi quis tenetur ad notificādum: tunc non requiritur notificatio, vbi aliunde habita est scientia, periura. s̄. alleg. secus vbi quæritur aliud quam notificatio: vt in emptore qui tenetur ad aliud quàm ad notificandum litem esse sibi emptori motam: nam tenetur emptor requirere venditorem q, eum defendat. d. l. si parentes, in fi. cum simi. & idem no. Bar. in l. non solum. §. morte, circa vlt. char. ff. de ope. no. nun. & in l. 2. §. fi. ff. sol. ma. & Ang. in l. cum in cā, & in l. in executione. §. in solidum. ff. de verbo. ob. ¶ Idem etiam voluit
3 † Io. An. & alij in c. fi. de emp. & ven. & ibi ad propositum dicūt bonum verbum, videlicet, q, vbi est dubium ad quem finem denunciatio exigatur: q, in dubio videtur potius exigi ad certiorandum: & ideo sufficeret sola scientia absq; alia denunciatione. & ita vr̄ fuisse de mente Dy. in d. c. eum qui certus. & Cy. & Ia. de Bel. in d. l. emptor. ergo siue dicamus q, statutum prædictum exigat dictam publicationem solum ad finem certiorandi consanguineos & vicinos, vt vr̄ satis apertè sonare verba dicti statuti: præsertim ibi dum dicit, vt vnusquisq; notitiā habere possit de prædictis: & etiam quia statutum non requirit nisi publicari contractum: non autem requirit q, exprimatur seu denuncietur quod proximiores & vicini veniant ad cōparendum & exbursandum pretium si velint domum recuperare, siue etiam dicamus quod verba statuti clarè non aperiāt an dicta publicatio requiratur ad certiorandum tantum, an verò etiam ad incitandum proximiores vel vicinos ad comparendum & exbursandum, adhuc habemus intentum: quia in dubio præsumitur q, ista publicatio requiratur ad certiorandum tantum: & sic sufficiat scientia, vt inquit Io. And. in d. ca.
4 fi. cum concor. s̄. alle. ¶ † Fortificantur prædicta ex distinctione Ia. de Bel. in d. l. emptor. C. de euict. quæ est multum accommodata ad casum nostrum: vbi dixit distinguēdum esse: quia aut exigitur denunciatio ad commodum denunciantis, aut exigitur ad commodum eius cui fit denunciatio. Primo casu, si quidem exigitur denūciatio, vt denuncianti acquiratur efficaciter ius agendi vel accusandi, & tunc non sufficit sola scientia. d. l. denuntiasse, & l. 3. C. de noua. & q, not. glo. in l. nomen. C. quæ res pign. ob. poss. si vero exigitur denunciatio, vt quis constituatur in mora, tunc etiam non sufficit scientia. l. mora. in prin. ff. de vsuris. l. si ex legati cā. ff. de ver. ob. Si autem exigitur denunciatio, vt quis efficiatur malæfidei, tunc sufficit scientia, vt d. §. petitā. si verò exigitur denunciatio, vt denunciaretur

ciaretur & acquiratur ius transmittendi, tunc non sufficit scientia, vt l. quemadmodum. ff. de inoffi. testam. Secundo casu principali. s. quando exigitur denũciatio ad commodum eius cui fit denunciatio, & tunc scientia sola sufficit. l. 1. §. fina. cum simi. ff. de act. emp. & ex hoc vltimo dicto infert q, cum denunciatio fienda per emptorem venditote de lite suscipienda & defendenda fieri videatur magis ad commodum venditoris quã ad commodum emptoris denunciantis. s. vt venditor præparet defensiones, nec teneatur de euictione: ideo sufficiet sola scientia venditoris: vnde in proposito nostro quoniam prouisio dicti statuti cum publicatione prædicta fuit principaliter inducta ad fauorem proximorum & vicinorum: non autem principaliter fuit inducta ad fauorẽ emptorum quia nisi fuisset dicta prouisio nullum ius comparendi habuissent de iure communi dicti proximiores vel consanguinei. l. dudum. C. contrahend. empt. ca. constitutus. de resti. in integ. & dato qđ per dictam publicationem dicantur incitati proximiores & vicini ad comparendum & recuperandum rem, incitantur ad id q, concernit commodum & fauorem eorum, si volunt: non autem ad commodum & fauorem emptoris seu ad acquirendum primo emptori aliquod ius agendi vel simile, prout loquuntur iura dicentia q, non sufficiat scientia: ergo sufficere debet scientia. & licet Io. And. in addi. Spec. in titu. de empt. & ven. §. fi. reprehendat dicta verba Ia. de Bel. in præalleg. l. emptor, tamen non reprehendit eum in quantum ipse dicit qđ si denunciatio ad commodum eius cui fit, q, tunc sufficit scientia, sed reprehendit eum in quantum dicit q, denunciatio quã habet facere emptor vẽditori pro lite defendenda dicatur magis esse ad commodum venditoris cui fit, quam ad commodũ
5 emptoris, & propterea sufficiat scientia † quia imò scđm Ioã. And. talis denunciatio quam facit emptor, fit ad fauorem emptoris qui denunciat. patet, quia omissio talis denunciationis releuat venditorem, vt non teneatur de euictione, & nocet emptori. d. l. 1. C. de peri. & commo. rei. vend. cum alijs, s. alle. & econuerso denunciatio releuat emptorem & grauat venditorem: ergo non potest dici q, fiat in fauorem venditoris: vnde non debet tunc sufficere scientia cum emptor denuncians velit ex denunciatione acquirere ius efficaciter agendi de euictione per doctrinam eiusdem met Ia. de Bel. in primo membro. est bene verum scđm Io. And. q, in fauorem venditoris est inductum qđ denunciatio sibi fieri debet congruo tempore, iuxta. l. si rem quam. §. quolibet tempore. cum ibi no. ff. de cui. & no. ind. c. fi. & cum dicta distinctione Ia. de Bel. etiam transit Bald. in c. 1. si de feudo vasallus ab aliquo interpellatus fue.
6 vbi dixit † q, si quæratur vtrum scienti sit denunciandum dicendum est q, aut denunciatio fit ad commodum denunciantis, & tunc requiritur denunciationem fieri etiam scienti. d. l. denunciasse. aut denunciandum ad simplicem instructionẽ aduersarij & eius commodum, & non est necesse q, scienti denuncietur: quia habito effectu scientiæ non curamus de modo. allegat. d. l. item veniunt. §. petitam. & §. à quo, & l. quidã decedens, §. ex quo innotuit. ff. de adi. tut. alias est in l. pater tutelam. §. fin. & ita dicit voluisse Ia. de Bel. in suis solennib. solutionibus contrariorum. bene facit etiam q, no. per gl. & doct. in c. 2. in gl. 4. de concess. præb. & in c. non iniustè. in gloss. fi. de procu. posset etiam pro hoc adduci id q, no. Bar. in d. l. nomen C. quæ res pign. ob. poss. & in l. facta. §. si hæres. ff. ad Treb. & q, no. in l. fi. ff. de transa. tamen quia ille passus habet contradictores: ideo tutiora sunt ea quæ superius adducta sunt. bene facit q, no. gl. & doc. in c. cum inhibitio, de clandesti. despon. in ver-
7 bo, voluerit. quæ vult q, † publicatio cum præfixione termini quæ aliàs erat necessaria, non requiratur quò ad scientes. & scientia idem operetur, quò ad exclusionem q, operabatur publicatio cum lapsu termini, quò ad ignorantes. ¶Ex alio capite etiam non potest dictus Ioannes obtinere: quia præsupponi-
8 tur q, probabitur ipsum non fecisse effectualem exbursationẽ pretij dicto Baptistæ scđm q, exigit dictum statutum. † vn-
b de nisi Ioannes probet se seruasse formam [b] traditam à dicto statuto cum omnib. suis qualitatibus: & sic fecisse effectualem exbursationem dicto Baptistæ: non potest obtinere. l. 1. §. ait. prætor. & ibi no. ff. ne quid in flumine publico. l. prætor. §. ducere. ff. vi. bo. rap. & q, signanter no. Io. An. in c. 1. de homi. li. 6. in nouella. & reassumpsit Bald. in l. si quis non dicam rapere circa quartam col. C. de epi. & cle. & pulchrè Bal. in le. cessan- C. quomodo & quando iu. in vlti. col. in ver. ibi tres. &c. & qđ no. gl. & ibi Bal. in c. 1. in verbo, tertiam. de milite vasallo qui contu. est. & glo. in cle. 1. in verbo, tertio, de vita & hone. cle. & Bal. in l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. cum multis similibus quæ ad hoc facilè possent adduci. facit. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transa. ¶ Posset & alio fundamento iuuari Baptista quò ad dimidiam, quæ fuit quondam Benedicti fratris sui, quam non acquisiuit ab Ostasio de Rasponis nec ab habente causam ab eo, sed recognoscit titulo emphyteutico ab ecclesia ad quam res fuit deuoluta propter lineam finitam & propter culpas cõmissas per dictum Benedictum in non soluendo canonem & non obseruando conuenta, cui casui non adaptatur verba nec mens dicti statuti: tum quia istud fundamentum iuuaret dictum Baptistam tantum pro parte & non in totum, vt faciunt superiora fundamenta: ideo in hoc arbitror superuacuum latius insistere. Ex quibus igitur concludo contra dictum Bapti-
9 stam non posse exerceri remedium dicti statuti. ¶† Nec primò dictis obstat si dicatur qđ dictum statutum videtur requirere publicationem ad alium effectum, quàm ad certiorandum: quoniam absq; alia publicatione consanguinei & vicini præsumuntur scire facta vicinorum & consanguineorum. l. octaui. ff. vnde cognati. l. de tutela. C. de resti. in integ. l. si ita. in fin. ff. de fun. instr. l. si vicinis. C. de nup. c. quosdam. & ca. quanto, de præsum. quia respondetur ex notatis per Bal. in l. quoniam sororem. per illum text. C. de iure deli. & in l. conuenticulam. C. de episco. & cler. & in l. 1. C. de collusio. deteg. & per Pau. de Cast. in l. 1. ff. si cert. pet. vbi volunt q, prædicta locum non habeant in actibus momentaneis, vt est contractus, testamentũ, & similia. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Non posse. imò ex quo semper est intra tempus statuti; q, nõ incipit nisi post publicationem, quæ non est facta, vt dixi in consu. Pari. §. 13. gl. nu. 5. Adde no. s. lib. 4. consi. 24. hoc nisi lapsa esset præscriptio iuris communis puta triginta annorum vel longi temporis contra alium successorem singularem, vt dixi in consu. Pari. §. 173.

b ¶ Formam. And. Tiraq. in consu. Picto. tit. retract. §. 8 glo. 1. & glo. 7.

EPITOME.

¶ Allegans laudum latum per dolum, semper debet audiri, non obstante statuto, pacto vel renuntiatione quantumcunque generali.

CONSILIVM CXXXIX.

Viso puncto & copia duorum statutorum ciuitatis Mutinæ & allegationib. aduocatorum vtriusque partis adeo accommodatè & signanter in proposito allegantium vt fortasse parum aut nihil accommodatius adduci potuisset. Videretur pri-
1 ma † consideratione dicendum petitionem reductionis ad arbitrium boni viri non esse admittendam principaliter vigore statuti sub rubrica compromissi præsertim vbi tractãdo de cõpromissis inter coniunctos & affines & de potestate compromissariorum vtitur his verbis videlicèt: omni appellatione, in integrum restitutione vel supplicatione prorsus reiectis. quæ verba prolata à lege operantur plus, quam quando in rescripto apposita sunt, quia licet prolata in rescripto non operentur quam posisit appellare in casibus expressis à iure. c. pastorales. c. vt debitus. de appella. c. licet in corrigendis. de offi. ordi.
a tamen secus [a] est quando à lege vel statuto remouetur appellatio. l. 1. & ita ibi per illum tex. not. Bald. in princip. ff. de offic. præfe. prætorio. & Hosti. & Ioan. Andr. in c. pastoralis. §. præterea. & in §. fi. de offi. dele. & ibi hoc sequitur Anto. de Bu. reputans singulare & no. etiam ipse in præall. c. pastoralis. licet Ludo. Roma. in rubr. ff. de arbi. post medium dum tractat, an per statutum tolli possit appellatio, de prædictis mẽtionem non faciens, dixerit inaduertenter contrarium, putans q, statutũ remouens appellationem debeat intelligi de friuola, sicut dicimus in rescripto. alle. c. pastoralis, & c. ex parte, el 2. de offic. deleg. & tamen constat dictam petitionem reductionis esse

speciem appellationis.l.nõ distinguemus.§. cum quidam. ff.
2 de arbi.scdum Bal.in l.2.C.vt lite pen. ¶† Secundò & fortius hoc videtur probari ex eodem statuto inferius dicente, quòd illud q̃, inter partes prædictas per arbitratorem vel arbitratores fuerit laudatum vel pronunciatum, debeat per potestatem executioni mandari, siue illud fuerit emologatum, siue non: qa pro emologato ipso facto haberi disponimus, &c. nam si habetur pro emologato, ergo non potest peti reductio ad arbitriũ boni viri nec aliter impugnari, sed executioni mandandum est.l.cum antea.C.de arbit.l.ad solutionem.C.de iudi.l.ab eo. C.quomodo & quando iud.c.quod ad consultationem, de re iudi.& ponderanda est dictio illa, ipso facto, quæ idem importat q̃, statim seu ipso iure absque aliquo hominis ministerio, vt not. Archi. in ca.1.in prin.in verbo ipso iure. de rescript.in 6. & in cap.1.de homici.& in c.felicis, in verbo infamis. de pœnis.eod.lib. nam idem est dicere ipso facto quod ipso iure, vt notatur in dictis locis, & not. Barto. post gloss. in l.1. in princi. ff.de his qui not.infa.no.glo.in c.in pœnis.de re iur.in 6. & in c.quicunq;, in verbo innouetur.de hæret.& in c. cupientes. §. cæterum.in glo.in verbo, suspensos.iuncto tex.de elect.eo.li. ad hoc text.in c.in clericis.§.pen.in fi.de immunita.ecclesi.in 6.& in ca.ad apostolicæ.§.pe.de re iudi.& in c. si religiosus, de ele.eo.li.& l.fi.C.locati.& Bal.in authen.habita.circa pe.colũ. C.ne filius pro pa.vbi ad hoc allegat notata per Io. Andr.in ca. perpetuæ.de elect.in 6.in nouella.& dictio ipso iure, & mox, vel statim sunt sinonyma.in aut.de incestis nup.in prin. cum glo.& no.glo.11.q.3.in c.cum excommunicatis.no.Barto.in l. Imperator.ff.de iure fi.& in l.1.ff.iudi.solu.ergo important p̃dicta ac si statim lato laudo esset à partibus facta emologatio.
3 ¶† Tertiò pro hoc no.Bal.in add.Spe.in ti.de arb.in 8.colum. in versi.sed quid si statutum dicit, &c. vbi voluit q̃, si statutum dicat q̃, contra laudum nihil obijci possit, non poterit peti reductio.ar.l.1.§.q̃, autem.ff.de aleator. Idem scdm eum si dicat q̃, nihil posset excipi: quia cui denegatur exceptio, etiam denegatur actio per quam deueniretur ad excipiendum.l.nec intentio.C.de transac.& l.cum mulier.ff.sol.ma.nec etiam tunc scdm eum posset peti in integrum restitutio per minorem. allegat notata per Cyn.in l.in causæ.ff.de minoribus.q̃, reputat not.dignum.sed si statutum diceret q̃, non posset agi, bene posset excipi, quia qui excipit, non propriè agit.allegat notata p̃ Inn.in c.2.de ca.possess.& ad ea quæ in contrarium viderentur posse adduci posset responderi, vt peregregiè deductum est in allegationibus Antonij per clarissimum eius aduocatum &
4 mihi fratrem honorandũ quæ breuitatis cã non refero.¶† Sed istis non obst.contrariam snĩam de iure probabiliorem esse puto, videlicet † q̃, si in petitione reductionis producta per Iacobum est deductus dolus arbitratorum, vel q̃, dolo Antonij fuerit dictum laudum ita latum debeat admitti, non obstantibus dictis statutis, scdm tamen q̃, infrà declarabitur: hoc in primis vr̃ voluisse Bal.in l.cum anteà.C.de arbi.in pen. col.in ver.sed quid si per statutum, vbi quærit, vtrum per statutum petitio reductionis ad arbitrium boni viri tolli possit: & arguit q̃, sic.per notata per Iac.de Aret.in l.1.C.si aduer.li.& concludit se credere istud se verum, nisi dolo vel culpa lata arbitratoris hoc intercesserit, hoc dicit probari per l. diem proferre.§. stari.ff.de arbi.iuncta.l.3.cum ibi notatis.C.de arbi.& d.l. non distinguemus.§.cum quidam.hoc idem voluit Pe.de Anch.in rep.c.canonum statuta.de constit.in 33.charta.in 14.q.in versi.accedit hic.quæro de statuto quo cauetur q̃, laudum &c.vbi dixit q̃, si statuto cauetur q̃, laudum non possis redargui de iniquitate vel nullitate, vtrum poterit impugnari rõne doli: & concludit q̃, sic: quia dicit lex q̃, stetur snĩæ arbitri siue æquè siue iniquè, vt in d.§.stari.& tamen potest redargui de iniquitate, si proueniat rõne doli vel fraudis.d.l.3.C.de arbit.statutum em̃ debet reduci ad intellectum iuris communis, & per illud distingui maximè ne quis indebitè damnum patiatur.l.2. C. de noxa.l.Cæsar.ff.de publica.l.fi.§.in computatione.in gloss. C.de iure delib.c.cum dilectus. de consue.adducit etiam pro hoc illud q̃, in simili disputando concludit Io.Cal.in sua disputatione de qua facit mentionem Io.An.in addi.Spe.in ti.de arb. §.fi.vbi tenuit, q̃, ille qui cum iuro promisit non petere reductionem ad arbitrium boni viri non excludatur à petitione re
b ductionis si velit ostendere laudum fuisse latum dolo [b] arbitratoris.idem voluit ét Pet. de Anc.in consi.207.inci.In q̃one supradicta hunc ordinẽ obseruabo.vbi dixit q̃, licet statuto cautum esset, q̃, laudum non possit de nullitate vel iniquitate redargui.tñ poterit redargui dictũ laudũ & reduci q̃n redarguitur pp̃ fraudem litigatoris pro quo laudũ latũ fuit, vt si corrupit arbitratorem, vel obrepsit ei falsum, vel testes sunt testificati falsum: qa statutũ non posset expressè disponere qd̃ valeret & effectum haberet laudũ latũ per pecuniam vel per falsos testes: ergo nõ debet talis casus includi sub gñali dispõne, ne plꝰ opereł tacitũ quàm expressum.l.qui ad certũ.ff.loca.& si diceremus contrarium, sequeretur q̃, per statutũ auferreł ius alterius sine cã & iniustè, q̃, fieri nõ pót ét per Imperatorem vel Papam, vt no.Inn.in c.quæ in ecclesiarũ, de consti.cũ concordantijs vulgatis, adducit ét q̃, no. Spe.in ti de renun. & conclu.§. 1.ver.sed pone vbi scdm eũ voluit gñalis renunciatio non extēdił ad illa super quib.specialis renunciatio non valeret sed tali iuri nõ posset renunciari, quia inuitaretur quis ad delinquẽdũ.l.conuenire.ff.de pact.dota.c.quemadmodum, ad fin. de iureiur.pro hoc ét adducit illud q̃, dicimus de snĩa arbitri q̃, ei stari debet siue sit ęqua siue iniqua: & tñ pōt rõne doli redargui de nullitate vel iniquitate per d.l.cum ibi notatis. C. de arbit. & l.ita demum.eo.ti.Idem voluit Lud.Rom.in rubrica.ff.de arbi.post medium.in ver.subsequenter quæritur an valeat statutũ q̃, sententia arbitri &c. vbi voluit idem q̃, Bal.in d.l.cùm antea.& pro hoc adducit quia in generali dispositione non venit id q̃, dolo fieret.l.creditor.§.Lucius.ff.mandati.& filiusfa. cum ibi notat per doct.ff.de dona.Idem voluit ipsemet Rom. in consilio nonagesimo inci. Viso themate quæstionis mihi p̃positæ super eo q̃, quæritur &c.vbi concludit, q̃, licet statutum prohibeat quem dicere seu probare esse ex laudo læsum vel grauatum, tamen hoc non obstante poterit dici de læsione enormi: mouetur per illud q̃, dicunt doct.in l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro soc.maximè Bal.in l.cum anteà.& Ange.in dispu.inci.Duo ad inuicem litigantes, & canonistæ in c.quintauallis, de iureiu.cum infinitis concordantijs, dum concludũt q̃, quantumcunq; compromittentes dederint arbitratoribus p̃tātem lædendi in parua & magna quantitate pro libito volũtatis, attamen non prohibetur enormiter læsus petere reductionem ad arbitriũ boni viri: & quia in quacunq; gñalitate intelligił excepta enormis Læsio. d.§. Lucius, & l. si libertus. ff.de operis lib.& l.3.C.de dotis promiss.& æqui parat pactum legi vel statuto, iuxta.l.non impossibile.ff.de pact.& prout ét in hac materia facit Anto.de Bũtr.in d.c.pastoralis.§.fi.in fin.
5 de off.delega.¶ Pro hoc † adducit, quia verba statuti non sunt iudaicè intelligenda.l.si cui ff.de serui.not. gloss. in l.damni. §.si is qui ædes.in verbo aliquas.ff.de da.infect.not.Bald.in l. quicunq;, in antepe.colum.C.de ser.fug.& in l.omnes populi. in 14.colum.ff.de iust.& iur.& debet interpretari, vt quanto minus fieri potest, lædat ius cõe, vt est dictum: vnde ibi de iure communi modicè lædere potuisset arbitrator, vt legił & notał. in l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbit.tunc vigore statuti possit lædere mediocriter, scdm eum, allegat etiam dictum.§.stari, iuncta.d.l.3.& quod no.Bal.in d.l.cum anteà.& q̃, non debet intelligi quod statutum voluerit dare materiam delinquendi.ar.d.l.conuenire.& l.si vnus.§.illud.ff.de pact.quinimò secundũ eum si statutum tale intelligeretur q̃, excluderet facultatem dicendi de iniquitate laudi causata à dolo non valeret: quia statutũ tanquam nutriens aut inducens peccatum non valeret.allegat.c.fi.de consue.& q̃, not. Hosti.in summa in tit. qui fil.sint legi.§.nũc videndũ.versi.quid si Imperator.& Bal. in l.eũ quam.C.de fideic.circa.12.col.dum allegat.4.distinct. §.erit aũt lex &c. bene facit q̃, no.Bar.in l.si quis sub conditione.ff.de condi.insti.& Bal.in l.fi.§.in computatione, in fin.C. de iure deli.vbi volunt q̃, statutũ generaliter loquens non debet intelligi q̃, comprehendat casum illicitum & illũ permittat: nec ét ad ea circa quæ statuentes non haberent potestatem statuendi per dictam.l.si quis sub conditione.& arg.l.q̃ taber-
6 nas.ff.de contrah. emp. Ad illud ét † q̃, dixi, q̃, tale statutũ non debet intelligi q̃n latum fuisset laudum dolo illius qui obtinuit, bene facit q̃, no.Bar.in l.3.§.fi.ff. de condi. ob turp. cãm. p̃ illum tex.vbi voluit q̃, beneficium seu premium concessum à statuto alicui, nunquam intelligatur verificari in illo qui dolũ vel fraudem cõmisisset circa id cuius occasione beneficium conceditur.& idem no.Bart.in l.3.§.si ex stipulatũ.ff.ad Syll. & Sal.in l.ea quidem.C.de accusatio.dũ tractat de denunciatore

tore publico circa finem illius tractatus.& Sal.in l.1. C.de mulieribus quæ seruis proprijs se iunxerunt.& per Bald. in l.1.C. de cód.ob.tur.causam.facit.l.si prætor.§. Marcellus,cum materia.ff.de iudi.ita in proposito bñficium concessum à statuto illi pro quo laudum latum est, vt mandetur executioni, siue fuerit emologatum siue non, nullo modo debet intelligi concessum ei qui fuisset particeps doli circa dictum laudum. ¶Ac
7 cedit † ad confirmationem prædictorum: quia etiam posito q, aliqua in contrarium adduci possent: tamen non potest negari quin saltem propter authoritates & rationes prædictas articulus reddatur dubius, vt no.in l.& ideo.ff.de legi.& in l.cum de nouo.C.de leg.& in prima consti.C.in §.quibus.in glo. in verb.certas.l.cum prolatis cum ibi.no.ff.de re.iudi.no.Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 6.op.ff.de ver.obl.ergo in dubio admittenda est ipsa petitio reductionis, sicut dicimus q, quãdo est dubium an sit deferẽdum appellationi, debet in dubio
c deferri: [c] vt no.gl.in c.vt debitus, in verbo rationabili causa.& ibi Io.And.de app.Spe.in ti.de appellatione.§. nunc dicamus quid sit officium.ver.1.& ver.circa hoc in fi.& Arc.in c.1. in verbo delatum.& in c.si à iudicẽ de app.in 6.& docto.in cle. 1. de dolo & contu.& Bal.in l.de statu.ff. de testa. & in l. properandum.§.sin autem reus.C.de iudi.ad hoc tex.in c.cum speciali.§.excessu.de ap.cum alijs allega.per hoc in dictis locis.& not. Bar.in l.1.ff.nil nouari appel.pen.sic & qñ est dubium an articuli & interrogatoria super quibus debent recipi testes sint ptinentia vel non debent in dubio admitti per iudicem, vt inquit Host.& alij post eum in cap.per tuas, de test. ¶Habet tñ in
8 primis iudex † coram quo petitur reductio cognoscere saltem summariè, an dolus deductus in petitione reductionis fuerit commissus: & sic an sit locus petitioni reductionis. & cognito summariè de hoc & constito de dolo habebit posteà cognoscere plenariè de causa reductionis & super ea pronunciare: ita colligitur ex dictis per Inn.in c.pastoralis, in gl.in verbo suspẽdatur de offi.deleg.& ibi hoc expressius volunt Ant.de Bu..& alij in §.præterea, & not.Bart.in l.sciendum.ff.de app.recip.& Ang.in l.1.ff.nil nouari appel.pen. postea quæ ibi notantur in gl.3.ad hoc q, hr in c.Romana.§.si aũt post.de ap.in 6.& q, no. gl.magna in cle.si ante, de do.& cont.& q, no.Inn.in c.Romana.§.contrahentes, de for.compe.in 6.& ibi Io. And. & alij. & gl.magna.in c.1.de offi.deleg.in 6.& Inn.in c.cæterum, de iudi.& Iac.Bu.in l.præscriptione, & ibi magis communiter alij. C.si contra ius.& Io.Cald.in c.de illis, de rap.in 4.q.in repetitione.& Bal.in l.si quis ex aliena de iud.& Anto.de Bu. latè in c.si clericus, de foro compe.& in c.super literis, de rescri. & legistæ in l.2.ff.si quis in ius vocan.non ierit.& Io. de Imol.in l. quidam consulebant, in vlti.col.ff.de re iud.vbi aũt non constaret iudici de dolo, habebit pronunciare non esse ꝓcedendũ super petitione reductionis. In re tñ dubia potius erit procedendum super causa reductionis quam nõ, per ea quæ dixi.s̃. allegando gl.in d.c.vt debitus, cum alijs.s̃.allegatis. Et ꝑ hæc apparet allegata in contrarium non obstare: quia illa possent procedere vbi non deduceretur dolus in petitione reductionis, vt ostendunt rationes & argumenta suprà alleg. Alex.

ADDITIO.

a ¶Secus.s̃.lib.6.consi.120.num.13.14.
b ¶Dolo.Bal.consi.380.lib.1.Cald.consi.1.de arbi.Paul.con.70. col.1.consi.260.col.2.lib.1.Deci.Tholo.268.Deci.con.533.cõs. 588.in fi.consi.732.colum.2.
c ¶Deferri.s̃.lib.5.consi.113.num.2.

CONSILIVM CXL.

Lege.s̃.lib.2.consi.208.quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶Statuto Bononiæ cauetur q, per matrem non excludatur patruus & filius patrui nisi in vsufructu.deinde in alio versiculo, qđ sorores excludant agnatos nisi concurrant cum patruis quo casu pariter admittantur num.7.in fi.& in alio versiculo, q, disposita in casibus separatis habeant locum in coniunctis, num.13.ad fi.accedit q, Christophorus decessit relicta matre & sororibus & Nanne patruo.Rñ.Alex.q, patruus non excluditur, sed succedit viriliter cum sororibus defuncti quo ad proprietatem, quia sorores capiunt viriles suas pleno iure proprietatis & vsusfructus, sed in parte patrui, mater quandiu viuet vidua habebit vsumfructum, & benè. plus dicit Alexan. nume.15.vsque ad fi.q, iste patruus præfato modo succedet in omnibus bonis etiam immobilibus vbicunque extra territorium Bononiæ sitis, ex quo omnes isti hæredes sunt de subditis Bononiæ, sed in hoc pessimè loquitur, saluo in quantum loquitur de actionibus personalibus debitis defuncto, quæ censentur de territorio vel loco creditoris, licet debitores morarẽtur Ferrariæ vel alibi,

CONSILIVM CXLI.

†1 VIso statuto ciuitatis Bonon.sub rubrica de successionib.ab intestato ascendentium & collateralium, & consideratis alijs de quib. in themate sit mentio, videtur prima consideratione dicen-
1 dum primò † dictum statutum locum in præsenti casu sibi non vendicare, & per consequens de iure matrem & sorores Christophori ad eius successionem admitti cæteris remotioribus exclusis, vt l.fin.& in auth.defuncto.C.ad Ter-
2 tul.non enim videtur casus iste à statuto prouisus, † & sic remanet in dispositione iuris communis, l.si extraneus.ff.de condi. ob.cau.& l.commodissimè.ff.de libe.& posthum. Nec ad hoc obstat dictum statutum in versi.ipsi quidem fratres, eorumq; filij &c.iuncto versi.Et si cum patruis &c. vbi statutum videtur velle q, si mater personæ defunctæ concurrat cum patruis per se defunctæ seu cum filijs masculis patruorum personæ defunctæ, prout contingit in casu nostro: q, tunc præferantur patrui & filij patruorum, præter quàm quò ad vsumfructum totius hæreditatis qui spectare debeat ad matrem, donec vixerit vel ad alia vota transiuerit vel vsusfructus aliter sit extinctus, præstita tamen satisdatione, prout latius in dicto statuto: quia ad hoc potest responderi q, casus noster non est ibi comprehensus, quoniam ibi statutum loquitur quando extaret mater ex vna parte & patrui seu filij patruorum, sed in casu nostro extat nedum mater, sed etiam sorores personæ defunctæ.s. Christophori, de quibus in dicta particula statuti non est facta men-
3 tio, & ita videtur probari in l.illam.C.de colla.& ibi not.Bald. in prin.vbi † quærit: pone q, statutum dictæ q, mater non succedat extantibus agnatis defunctæ personæ, contingit qđ extant agnati, & aliqui cognati trãsuersales qui de iure communi succederent: an dicti cognati puta nepos sororis & similes excludantur vi statuti? & primò arguitur qđ sic, per rationes quas posuit Barto.in l.2.§.videndum.ff.ad Tertu. quas breuitis causa omitto, finaliter decidit contrarium per dictam.l. illam.circa medium, ibi, eo q, nulla, &c. & quia excluso statuti non debet trahi ad casum omissum tanquam odiosa.l.1.§.quare.ff.de vendi.in poss. mit. & respondet ad allegata in contrarium, vt ibi per eum, & cum eo transit Pet.de Anch.in repe.ca.
4 canonum statuta, de consti. post medium in versi.quæro vlterius de alia quæstione &c. ¶Secundo † hoc idem videtur dicere Bald.in l.quicunq;.C.de seruis fugi.in 4.colum.vbi quærit, statuto cauetur q, existente patruo non succedat auus ma-
a ternus: pone contigit extare patruum & auum maternum & etiam auiam maternam, concludit patruum tunc excludi, [a] & succedere auum & auiam arg.l.fi.C.de leg.hæred.quod reputat esse notandum. ¶Tertiò videtur probari in l.2.§.si sit agnatus.ff.ad Tertul.vbi licet pater existens in adoptiua familia vincat matrem, tamen si supersit pater prædictus existens in adoptiua familia, & extet agnatus, & etiam mater: quia agnatus vincat patrem in adoptiua familia existentem, & mater vincit agnatum, & præfertur sola mater: quia supererat persona quæ excludebat illum qui matri obstabat, id est, supererat agnatus qui excludebat patrem excludentem matrem: ita in proposito supersunt sorores quæ excludunt patruum & filium patrui de iure communi. & ipsæ non sunt in isto casu prohibitæ succedere à statuto, & sic sorores tollunt matri obstaculum propter quod ipsa excludebatur.& ex illo tex.Bartol. in l.1.§.filium.ff.de bo.poss.contra ta.colligit doctrinam inferentem in materia similis statuti illud quod proximè dixi, & Bal.in l.si quis filium.in 4.q6.C.de inoffic.testa. ¶Quarto videtur

videtur probari per tex. in d. l. 2. §. si sit consanguinea. ff. ad Ter
tul. vbi licèt pater vincat matrem, tamen si concurrat consan-
guinea, soror & mater & pater in adoptiua familia vel eman-
cipatus, & sic desijt esse agnatus: quia soror tanquam agnata
excludit patrem, vocatur mater cum sorore, sicut aliàs vocare-
tur si pater non adesset, ita hic propter sorores debet vocari ma
4 ter cum eis sicut si patruus non adesset. ¶ Quintò videtur † pro
bari per text. in l. si quis. §. si autem. C. ad Tertul. & quod ibi
per illum textum notat Bal. vbi quærit si statuto cauetur quòd
fratres patrueles excludant matrem, & statutum nihil dicat
de amita: modò quæritur si supersunt fratres patrueles mater
& amita, quis succedat? & dicit quòd ille text. melius quàm
alius facit quod mater succedat tanquam habens iura huma-
niora, sicut enim text. vult quòd licet patre existente mater
ex senatusconsulto Tertulliano non admittebatur. l. 2. §. ob-
ijcitur. ff. ad Tertullia. tamen si superest frater defunctæ per-
sonæ qui cum patre concurrit, tunc mater non excludetur
à patre: quia non sumus in terminis & dispositione exclu-
sionis. ita in proposito non excludetur mater extantibus so-
roribus defunctæ personæ: quia non sumus in terminis &
5 dispositione exclusionis statuti. ¶ † Sextò videtur intermi-
nis nostris iste casus decisus per Petrum de Anchara. in repeti.
dicti cap. canonum statuta, de constitutionib. versus finem re
pe. in versicu. inter consilia quæ habeo &c. vbi quærit, statuto
cauetur quòd existente patruo mater non succedat filio, vt stir
pes domorum & familiæ conseruentur: modò contingit
quòd extabat mater, & patruus, & etiam soror defuncti, de
qua non est facta mentio in statuto: vtrum ergo patruus ex-
cludet sororem, & si non excludet, vtrum mater admittetur
cum sorore defuncti? & arguit primò quòd soror excludatur
à patruo propter causam finalem statuti durantem, quæ debet
esse causa extensionis statuti, sicut si cessaret causa finalis debe-
ret cessare statutum. l. generaliter, de episcop. & cleric. pro hoc
adducit: quia exclusa vna persona debet intelligi exclusa sibi
similis in qua est eadem ratio excludendi, vt not. Bartol. l. 2.
§. videndum. ff. ad Tertullit. vbi concludit Barto. quòd si per
existentiam agnatorum excluditur mater: ita etiam exclude-
tur auus maternus, & si statutum excludit filias videtur exclu
dere nepotes ex eis, vt per Cyn. in l. prima. C. quæ sit longa cō-
suetud. & in l. prima. C. de adulter. per Bartol. in l. liberorum,
de verborum signification. & Bald. in l. fina. de lib. præte. cum
concordantijs. sed Petrus de Anchar. in loco præallegato re-
fert quod in proposita q. contrarium consuluit collegium Pe
b rusinum [b] scilicet quòd patruus non excludat sororem de-
functi: quia de ea excludenda statutum nihil disponit. & re-
spondet ad ea quæ dicta sunt suprà de auo materno & ne-
pote ex filia: quia illi succedunt loco exclusorum: & est quæ
dam repræsentatio in eisdem: sed non sic in matre & sorore,
quæ diuerso iure veniunt ad successionem defuncti, vna tan
quam mater, alia tanquam soror. & ideo concludit Petrus de
Anchara. secutus præallegatum consilium quòd mater & so-
ror excluso patruo pariter admittentur. & dicit quod hoc in
simili voluit Bal. in d. l. illam. & si diceretur quòd per dictum
statutum in versicu. agnati namq; masculi, &c. est prouisum
quòd sorores defunctæ personæ concurrentes cum patruo de-
beant pariter admitti: quia potest responderi quod illud sta-
tutum loquitur quando extarent sorores & non mater: & sic est
casus omissus, per ea quæ dicta sunt suprà. ¶ Postremò, dato q̄,
ex forma statuti Bononiæ deberent patrui admitti in totum
vel in partem contra ius commune, tamen illud statutum nō
debet habere locum quò ad bona sita extra territorium Bo-
noniæ: quia tale statutum tanquam odiosum & contra ius
commune debet extendi ad bona extra territorium, vt deci-
dit Barto. in l. cunctos populos, in 6. & 7. q. principali. C. de
summ. Trini. per l. ex ea. cum ibi no. ff. de postulan. ¶ Sed præ-
missis non ob. contrariam sententiam de iure probabiliorem
esse puto. & dico in primis quod non videtur esse dubium qđ
Nannes patruus Christophori admittebatur pariter ex for-
ma statuti vnacum sororibus Christophorus ad hæreditatem
6 Christophori, saltem quò ad proprietatem, † quam hæredita-
tem Nannes dum vixit videtur audiuisse posidendo res hære
ditarias, domos hæreditarias habitando. latè probat Barto. in
l. gerit. ff. de acquiren. hæredi. in versi. circa tertium principa-
le, iuncto versi. sequenti. & plenè not. in l. prima. C. de repudi.
hærē. & per Bald. in l. non hoc. C. vnde legitimi. & notatur in
l. prima. C. si vt se ab hæred. absti. & an Nannes possederit ani-
mo adeundi, quando aliter non apparet, statur dicto hæredis
Nannis, vt per Bartol. in d. l. gerit, in quarta calum. per nota.
in l. si quis à filio. §. si quis plures. ff. de legat. primo. quinimò
ex forma statuti Bononiensis etiam hæreditas nō adita transf-
7 mittitur. Et adhoc † ostendendum præsuppono, prout in the-
mate quod dicti Nannes & Philippus sunt origine ciues Bo-
nonienses, & per consequens statuta ciuitatis Bononiæ habēt
c locum in eis tanquam in subditis: quia ista à pari [c] proce-
dunt, videlicet quem forum in loco sortiri, & quem legibus
vel statutis localibus subijci, vt notat gloss. 8. distinctio. quæ
contra mores, & 12. distin. in cap. illud. & not. docto. in rubrica
extra de consuetu. & in cap. quòd clericis. de foro competen.
& Ioan. Cald. plenè in disput. incip. Quidam Florentinus.
docto. in d. l. cunctos populos, & ibi expresse Sal. in q. de An-
glico vult quòd ratione originis statuta ligent. & idem Bald.
in l. si arrogator, circa antepenultim. colum. ff. de adopt. non
est enim dubium quòd ratione originis quis remanet suppo-
situs. l. libertus. §. præscrip. ff. ad municip. C. de incolis. l. ciues.
libro 10. & ibi potest agere & conueniri, vt latè probat Iaco. de
* Aret. Cyn. Bald. & * communiter alij in l. secunda. C. de iuris-
dicti. omn. iudi. & Barto. in l. assumptio. §. primo. ff. ad muni-
cipa. & canonistæ. in c. accedens. el secundo, vt lite non conte-
sta. & in cap. fina. de foro competenti. & per Bald. in l. fina. C.
si à non compet. iudic. ¶ Hoc præsupposito dico quòd casus
noster est decisus per dictum statutum. in versi. ipsi quidem
fratres, cum versicu. sequenti incip. & si cum patruis &c. iun-
cto versi. agnati namque masculi &c. nam in versic. ipsi quidē
fratres &c. cum versicul. sequenti est prouisum quòd per ma-
trem non excluditur patruus & filius patrui, nisi in vsufructu.
per versiculum autem agnati &c. est prouisum quòd sorores
excludant agnatos præterquam, quando concurrunt cum pa-
8 truis: quo casu pariter admittantur &c. Modo sic, † in fauo-
rabilibus dispositio facta de vtroque simplici comprehendit
casum mistum. l. si ita scriptum, & ibi not. docto. ff. de liber. &
posthu. l. Titiæ textores. ff. de legat. 1. & not. plenè Barto. & alij
doct. in l. 2. in principio. ff. de verbor. obligatio. cum simi. Sed
dictum statutum excludens sorores à certa parte propter pa-
truos, ac etiam excludens materna proprietate propter pa-
9 truos censetur fauorabile, vt probabo, ergo &c. † Quòd autem
sit fauorabile, primò probatur ex his quæ notat in terminis
Bald. in l. secunda. C. qui ad libe. perue. non possess. vbi per no
tat. per gloss. dicit quòd statutum disponens quòd frater suc-
cedat fratri exclusa sorore, intelligitur fauorabile, licèt fauor
sit causa odij: secus dicit in statuto quod excluderet filiam ab
hæreditate patris, in cuius potestate esset: quia diceretur au-
ferri dominium filiæ quæ est in potestate, quod est odiosum.
l. in suis. ff. de liber. & posthum, & l. maximum vitium. C. de
libe. præte. & sic vult Bald. quòd statutum tunc dicatur odio-
sum præferendo masculos fœminis, quando excludit filias in
quas continuari dicitur dominium, per d. l. in suis, sed statu-
tum nostrum non est huiusmodi, ergo &c. Ad idem text. in l.
si defunctus. in verbo, simili æquitate. C. de suis & legiti. per
quem dicit Bald. quòd statutum præferens genus paternum
generi materno, est æquum. & est ratio secundum eum: quia
tendit in honorem familiæ siue agnationis. l. 1. §. denunciare.
10 ff. de ventre inspi. ¶ Comprobatur † ex his quæ decidit Bal. in
l. sancimus. C. de nupt. vbi fortius dicit quod statutum dispo-
nens quòd filia dotata non succedat extantibus masculis,
d dicitur esse fauorabile [d] inspecta ratione naturali ipsius ci-
uitatis statuentis: quia inductum fuit in fauorem familia
rum conseruandarum. allegat not. per Iaco. de Are. & Cyn. in
l. prima. C. de adult. & istud etiam probat text. in dicta. l. de-
functus. C. de suis & legi. in verbo, simili æquitate. & idem
voluit Bald. in l. de quibus. ff. de leg. vbi dicit quòd tale sta-
tutum est fauorabile: quia principalis causa motiua est fa-
uore agnationis & familiarum conseruandarum, quę per ma
sculos conseruantur. l. secunda. §. primo. ff. de suis & legi. l.
pronunciatio. §. fina. cum. l. sequenti. de verbor. significati. &
institu. de legi. agna. succes. in princip. ergo debet reputari fa-
uorabile. l. qui exceptionem. in princip. ff. de conditio. inde:
& l. si is qui nec causam. ff. si cert. petat. & ita refert & sequitur
Pau. de Cast. li. 2. consi. 83. incip. Præsens casus &c. & idem
dicit

dicit Bald. in d. l. cunctos populos, in pen. charta. vbi dicit q͠d tale statutum est principaliter fauorabile inspecta ratione ꝑpter quam fuit inductum, per dicta. l. qui exceptionem, & ꝑpterea reprehendit ipse ibi Barto. qui dicebat quòd tale statutum erat odiosum. & mouebatur Barto. per d. l. maximum vitium. ad quam respondet Bald. in rep. magna illius. l. cunctos populos, in 18. colum. versic. item quomodo cognoscam, &c. videlicet quod verum est quòd continet odium secundariò, tamen per hoc non dicitur odiosa, per d. l. qui exceptionem. & idem tenet Salice. in d. l. cunctos populos, vbi vltra rationes Bald. adducit quod tale statutum habuit ortum à lege Mosayca: vt habetur Numeri 27. vbi etiam habetur quod talis lex erit perpetua & sancta filijs Israel, sicut præcepit Dominus Moy-

11 si, & præsertim † procedunt prædicta in casu nostro, in quo tractatur de extensione casuum simplicium ad casum mistum. nam hoc casu non possumus considerare istam extensionem magis ex persona mulierum quàm ex persona patruorum: & sic non potest hic adaptari id quod not. Bal. in l. venia, alias est in l. fin. C. de in ius vocan. Præterea dato q, aliqualis posset esse dubitatio in statuto disponente q, filia in bonis patris non succedit extantibus masculis: tamen in statuto excludente transuersales fœminas extantibus masculis Bald. clarè decidit in d. l. 2. C. qui ad lib. perue. non possunt, quod est fauorabile, & idem in statuto præferente genus paternum generi materno, vt dicit Bal. in d. l. si defunctus. C. de suis & legi. & expressè in statuto excludente matrem tenuit hoc Bal. in l. 1. in fi. C. de sec. nupt. vbi dicit q, quando statutum excludit matrem, si quæritur an ratio prohibitionis vel exclusionis sit fauor vel odium, debet attendi aut illa exclusio concernit dictum vel malos mores: & tunc præsumitur odium, vt ibi. aut concernit fauorem vel prærogatiuam alterius, puta agnationis: & tunc est fauor. & idem tenuit Ang. expressè in consi. 68. incipi. Martinus Ioannis de Florentia. sed ita est quòd † tale statutum fauo-

12 re masculorum contra ius commune intelligitur esse factum fauore agnationis, vt not. Iaco. de Ra. & Cy. in d. l. 1. C. de adul. & Bald. in locis supra allegatis, & Bald. & Ioan. de Imola. in l. Titia cum testamento. §. Lucius. el 2. per illum textum. ff. de leg. 2. & Bal. in d. l. maximum vitium. in 4. colum. & Ange. in d. consilio. 68. Pau. de Castren. de consi. 83. libro 2. ergo manifestè apparet quod tale statutum est fauorabile. nec mirum qa magis fauetur descendentibus quàm ascendentibus & transuersalibus. vnde si quis decedat relictis descendentib. ascendentibus, & transuersalibus præferuntur descendentes. l. si matre. C. de suis & legi. & in authen. de hære. ab intest. §. 1. & ideo dicit Bald. in l. 1. §. ius naturale. in fin. ff. de iust. & iur. q, statutum facilius potest tollere legitimam matribus quàm descen-

13 dentibus. ¶ Quinimò plus videtur † q, etiam posito q, dictum statutum esset odiosum, cuius contrarium est verum, tamen adhuc sub simplicibus comprehenditur casus mistus quando ad casum mistum verisimiliter potest adaptari mens statuen-

e tis propter identitatem rationis, vt est text.[e] notandus: & ibi not. Iaco. de Are. Bal. & Ioan. de Imol. in l. si ita facta. ff. de iniusto testa. q, colligitur scd͠m Bal. ibi quando de vtroq; simplici priuando disponens mentionem fecit, prout in casu nostro, in quo statutum voluit patruum succedere tam existente matre quàm extantibus sororibus, nec maior est ratio quare statutum non voluerit ita admitti patruum extante matre & sorore simul, sicut extante matre tm͠, vel extantibus sororib. tm͠, cum per neutram ipsarum conseruet agnatio. quæ rō. s. agnationis conseruandæ fuit ratio motiua statuentiũ, vt est dictũ. ¶ Nec ob. l. vim passam præscriptione, de adul. quia ad illam rñdet Io. de Imo. in d. l. si ita facta, q, ibi delictum mistũ ex duob. simplicib. erat maius ex quo concurrebat in eiusdem persona quàm esset delictum simplex: & ideo maius tps requirit in ipso præscribendo quàm si esset delictũ simplex: sed in casu nostro ratio statuentium quæ fuit propter agnationem conseruandam, vt est dictum, non magis militat in casu simpliciũ, quàm in casu misto. ¶ Deniq; dico q, casus noster est apertè decisus in dicto statuto versiculo, volentes insuper & declarantes q, omnia contenta in præsenti statuto disposita in casibus suprascriptis si separatim aut diuisim contingant, locum habeant in dictis casibus etiam si simul vel coniunctim contingant, quotcunq; sint casus insimul vel coniunctim contingentes, quatenus posint adaptari &c. ecce quod statutum expressè vult q͠d disposita in casibus simplicib. & separatis trahuntur ad casum mistum & coniunctim contingentem, sed iste casus mistus & coniunctim contingens optimè potest adaptari: quia mater propter patruum perdere debet proprietatem & consequi vsumfructum saltem in parte quæ ad patruum peruentura est, sorores autem propter patruum non possunt consequi totam proprietatem, sed pro rata concurrũt cum patruo scilicet cum

14 Nanne. ¶ Et per ista est † responsum ad omnia allegata in contrarium: quia omnes illę decisiones militant & apertè loquũtur quando non erat separatim prouisum quod persona quæ præferri volebat in casu misto (q, ut est patruus in casu nostro) excluderet in vtroq; casu simplici personas quæ secum concurrebant: imò erat prouisum contrarium exemplum patet in l. 2. §. si sit agnatus. ad Tertu. nam ibi pater existens in odoptiua familia qui in casu nostro est patruus, licèt vinceret matrem secum concurrentem: tamen non erat prouisum quod vinceret agnatum concurrentem, imò excindebatur ab agnato. & eodem modo in d. l. 2. §. si sit consanguinea. licet patet in adoptiua familia vel emancipatus vinceret matrem, tamen non erat prouisum q, vinceret sororem: imò excludebatur à sorore, & sic à contrario sensu in dictis duobus. §. est text. à contrario sensu pro opinione quam tenui. & ita sonant verba doctorum scilicet Bald. in d. l. illam & Petr. de Anch. in d. l. canonum, cum concordantijs: quia expresse ponunt casum quando concurrebat aliqua alia persona de qua non erat facta mentio à statu-

15 to. ¶ Nunc restat † respondere ad illud q, dicebatur q, tale statutum non debet extendi ad bona quæ sunt extra territorium Bononiense, eo quia tale statutum est odiosum: quia respondeo q, imò dictum statutum est fauorabile, vt ꝓbaui suprà: er-

f go debet extendi etiam ad bona alibi sita[f] vt probat Bar. in d. l. cunctos populos. in 6. q. vbi scd͠um eum videmus q, interdictio bonis facta prodigo à iudice operatur effectum suum vbique. & sic etiam extra locum iurisdõnis iudicis. l. Iulianus. ff. de cura. fur. & l. is cui bonis. ff. de ver. ob. hoc expresse tenet Sali. in d. l. cunctos populos. in ver. ex prędictis infero ad decisionem, &c. vbi concludit q, qñ statutum præferens aliquos contra ius cōe ad successionem est principaliter fauorabile, seruari debet etiam in bonis extra territorium situatis, & vltra superius allegata adducit: qs tutor simpliciter datus ab vno iudice habet administrationem etiam patrimonij positi extra iurisdictionem illius iudicis. l. ꝓpter litẽ. §. licet. ff. de excusa. tut. & l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eo. & no. Ia. de Aret. & Cy. in l. 1. C. vbi petant tuto. & Dy. & Bar. in l. pupillo. ff. de tuto. & cura.

16 da. ab his. ¶ Pro hoc etiam adducit Sali. † qa tali statuto omnes de ciuitate intelligunt consensisse, & scd͠m illius dispositionẽ velle intestatos decedere. arg. l. si quis cum nullum. ff. de iure codi. etiam in vniuersis bonis ex quo nulli alij legi per domicilium vel incolatum se subiecit. nec ob. q, ibi not. Bart. dum dicit q, statutum excludens fœminas & pręferens masculos cum sit odiosum, non extenditur ad bona extra territorium: qa dico q, Bar. loquitur qñ statutum esset odiosum, sed in casu nostro statutum in ascendentib. & transuersalibus est fauorabile, vt probaui: ergo scd͠m opinionem Bar. debet seruari statutũ etiam in bonis extra territorium. quinimò plus voluit ibi Sali. q, etiam in casu in quo loquit Bar. statutum seruet etiam in bonis extra territorium: sed hoc non est necesse pro mō disserere. Istud ēt vr̃ tenere Fulg. in d. l. cunctos populos. vbi recitat finalem opinionem, in qua residere vr̃: & dicit q, in omnib. attendi debet locus originis illius de cuius successione tractatur quia videmus in muneribus personalibus attendi debere locum originis personæ, vt d. l. ciues. C. de incolis. & l. rescripto, §. fi. ff. de mune. & ho. sed cũ nunc quæratur de iure hæreditatis, quæ repræsentant personam seu succedit in locum personæ. l. hæreditas. ff. de acq. re. do. & l. nihil aliud. ff. de verb. sig.

17 ¶ † Pro hoc benè facit id q, no. Bal. in rep. d. l. cunctos populos. in 30. col. in ver. quintò quærit, statutum Perusinũ &c. vbi cōcludit q, si statutum Perusinũ vxore mortua defert certam partem dotis vel hr̃ditatis marito, trahet ab bona existentia Florentiæ: quia scd͠m eũ qñ tractatur de re corporali attendit loc' vbi res sita est, secus in corporali sicut est hr̃ditas. ff. de pen. hæred. l. hæreditas. & dicit ita esse de mente Ia. Bu. in d. l. cunctos populos. Idem scd͠m eum debet esse in dote quæ est ius vniuersale. l. quod dicitur. ff. de impensis. & notant doct. in rubrica. C. solu. matr. ideo hæreditas & dos rei nō cohærent scd͠m eum

per iura præallegata, ſed ſi ſtatutum diceret q vir lucretur bona immobilia vel mobilia. tunc quia ſtatutum cõcernit rem, attendetur ſtatutum loci, vbi res ſita eſt, ſed ſtatutum de quo quæritur, loquitur de vniuerſali ſucceſsione: ergo &c. Iſtud ẽt
18 firmat † Ioã. Calde. conſulendo in conſi. 34. poſito ſub rubrica de teſt. vbi in propoſito concludit, qđ ſi ſtatuto Bononiæ cautum eſt q extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, & ſi non eſſent dotatæ, dotentur iuxta facultates defuncti, & moritur pater relictis filio & filia relictis bonis Paduæ Bononiæ & Venetijs: & quæritur qualiter in dictis bonis ſuccedatur. & dicit q tale ſtatutum excludens fœminas à ſucceſsione vel ab hæreditate defuncti, excludet etiam filiam quò ad bona quæ ſunt extra territorium, ſi talis filia erat ſubiecta ſtatuentibus: quia filia nulla bona capere poteſt niſi vt hæres: vnde ſi priuatur potentia conſequendi vniuerſale ſub quo particularia cõtinentur, priuata eſt etiam potentia conſequendi omnia particularia incluſa ſub vniuerſali. l. ſi quis cum totum. in prin. & §. fi. ff. de excep. rei iudi. & ſic adhæret doctrinæ Bal. proximè
19 relatæ. ¶ Nec ad hoc obſtat † ſi quis diceret, dato q dictum ſtatutum Bononienſe faciat admitti patruum in bonis ſitis in territorio Bononienſi, tamen non poteſt eidem patruo accreſcere portio in bonis poſitis extra territorium Bononienſe: quia cum ſuccedat patruus de iure ſpeciali contra ius commune, non debet gaudere bñficio iuris accreſcẽdi. l. mulieri & Titio. ff. de condi. & demon. quia rñdeo primò q illud eſt verum: qñ patruus haberet portionem in bonis poſitis in territorio Bono
g nienſi contra [g] voluntatem defuncti. ita loquitur text. in d. l. mulieri & Titio. ſcđm Bar. & doct. & ibi Bal. in l. 1. C. quando non peten. partes. ſecus qñ non haberet contra voluntatem defuncti. l. filium. in fi. ff. de leg. præſtan. ſed in ꝓpoſito patruus non habet contra voluntatem defuncti, imò potius præſumitur habere cum voluntate defuncti: quia Chriſtophorus videtur voluiſſe ad ſuam ſucceſsionem venire illos qui ſcđm ſtatuta loci cui origine & domicilio ſe ſubiecit vocantur. l. ſi duo. ff. de acqui. hær. iuncta. l. conficiuntur. & l. ſi quis cum nullum. ff. de iure codi. & no. Bar. in l. hæredes mei. §. cum ita. circa me-
20 dium. ff. ad Tertul. ¶ Secundò reſpondeo † q patruus illud qđ conſequitur Bononiæ ex ſtatuto Bononienſi non dicitur conſequi de iure ſpeciali, ſed de iure communi: quia illud ſtatutũ dicitur ibi eſſe ius commune. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iu. & ita in propoſito noſtro dicit Bal. in l. 1. in quarta. q. in fi. C. qñ non peten. partes. vel melius illud q hr̃ in d. l. mulieri & Titio habet locum in legatis ſecus in hæreditatibus, vt l. ſi duobus. in princ. ff. de bo. poſſ. contra ta. & l. 1. §. ſi quis ex nepotib. ff. de coniung. cum eman. lib. ſcđm Bar. in d. l. mulieri. & in l. re cõiuncti. circa pe. chartam. ff. de leg. 3. vbi hoc expreſsè dicit in terminis ſtatuti excludentis fœminas extantib. maſculis. illud certum eſt q dicto competens contra dictos Philippum & Seuerinum hæredem Nannis habitantes Ferrariȩ non iudicatur
21 eſſe de bonis Ferrarienſibus, † ſed de bonis territorij, cui ſuppoſitus erat creditor, vt no. Bal. in l. mercatores. C. de commer. & merca. per illum tex. vbi plus dicit q idem eſſet in reb. mobilibus exiſtentib. Ferrariæ: quia illæ non circumſcribuntur territorio, & conſtat q actio competens ad pecuniam, & ſic ad rẽ
h mobilem iudicatur eſſe res mobilis, [h] vt no. gl. in auth. de non alie. §. 1. & no. Dy. & Bar. in l. poteſt. ff. de author. tuto. & gloſſ. doct. in l. 1. C. ſi aduer. tranſact. & Bar. in l. mouentium. de ver. ſig. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de fruct. & intereſſe. ſup verſ. ſed quid ſi debeo. & Ang. in l. 1. §. fuit quæſitum. cum ſim. ff. ad Treb. & q actiones non cohærent territorio debitoris declarat & comprobat per plura Bal. in l. 1. ff. de ſtatu ho. & in propoſito ſtatuti noſtri decidit hoc Sali. in d. l. cunctos populos. in pẽ. col. dum dicit q bona mobilia exiſtentia in certo loco, ſi non ſunt deputata, vt ibi perpetuò maneant, non cenſentur eſſe de territorio illius loci. arg. l. ex facto, el ſecundo. ff. de hære. inſti. cum alijs ibi allegatis per eum. vide Lapum allegatione. 91. alias 91. ſicut ergo de alijs actionib. Chriſtophori competentib. contra debitores Bononienſes, verum eſt q debent ſpectare ad illos qui ſuccedũt ſcđm formam ſtatutorum Bononienſium, ita & in iſta actione competente contra dictos Philippum & Nannem: quia actio cohæret perſonæ creditoris & ab eius oſſibus non ſeparatur. l. quis ergo caſus. ff. de pec. l. 3. ff. pro ſocio. tamen hæc diſputatio non eſt neceſſaria: quia etiam ſi cenſeretur iſta actio eſſe de bonis ſitis in territorio Ferrarienſi; tamen omninò in eis ſeruandum eſt ſtatutum Bononiæ, vt ſuprà opportunè oſtenſum fuit. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Excludi. ſ. eo. conſi. 45. num. 7.

b ¶ Peruſinum. iſtud conſi. hr̃ inter conſi. Ang. Peru. cõ. 210. inc. ſtatutum ſupradictum. & hanc puto eſſe veritatem, vt eſſet ſtatutum. idem Bal. Alex. d. l. illam. co. 1. Cor. l. fi. col. 1. in fin. C. ad Tertu. & conſi. 90. li. 2. conſi. 271. lib. 4. Iaſ. con. 120. col. pe. & fi. lib. 1. fa. Alex. ſ. lib. 1. con. 80. li. 2. communi. 97. 3. libr. 6. con. 36. conſi. 89. fa. quæ dixi eo. con. 45. nu. 7. nec Alexander. hic col. ſequenti contradicit quia loquitur in ſtatuto loquente in longè diuerſis terminis, vt oſtendi in Epitome: quamuis in contrarium faciat Albe. 2. par. ſtatu. q. 111. pe Ancha. conſi. 334. Pau. in d. l. illam. quem ſequitur ibi Deci. Cor. con. 188. co. 2. li. 2. ſed veriorem puto ſententiam Anch. d. c. 1. de conſti. col. 97. & Alex. in d. l. illam.

c ¶ Pari. ſ. lib. 2. con. 120. col. 1.

d ¶ Fauorabile. ſ. lib. 6. conſi. 144. nu. 7. Cur. ſenior conſi. 9. Cur. iunior conſi. 9. ſed contrarium verius, vt late Albe. Bru. trac. de ſtatu. exclu. fœmi. fo. 5. cum ſeq.

e ¶ Tex. doct. ibi & in l. 2. in prin. de ver. ob. ſophiſtico ſuo multiloquio nihil aliud quam perplexum, & obſcurum reddiderũt text. illum clariſsimum omni quæ nodo per ſe carentem ſiue dictionem attendas, ſiue ſententiam breuis & clara veritas eſt q in toto ille tex. non agitur de certo quodam miſto, ſed duobus ſimplicib. per ſe ſtantib. & ſeparatis, & deciditur q oratio hypothetica de qua in dicto tex. comprehendit vtrunq; quod ipſa ſermonis proprietas & mens oſtendit.

f ¶ Si ita. Idem Cur. iunior conſi. 9. Sed Alex. hic & Cur. ibi peſſimè loquuntur: qa huiuſmodi ſtatuta neceſſario locis ſuis tãquam limitata potentia cauſæ clauduntur no. ſ. lib. 1. conſi. 16. ſ. lib. 6. conſi. 19.

g ¶ Contra. Soci. d. l. mulieri. Bulgarus diſpu. inci. Sempronius. col. 25. Iaſ. l. re coniuncti. col. 38. cum ſeq. de le. 3. & ibi Lãcelo. poli. col. 41. vbi male nituntur contra Bar. dixi alibi.

h ¶ Nobilis. Et ſcđm territorium creditoris. ſecus de annuo reditu ſuper certis prædijs alibi ſitis, vt dixi in conſue. Pariſien. §. 58. §. 45.

EPITOME.

¶ Statutum de dote lucranda non habet locum ſi mulier nullam dotem conſtituit, nec vr̃ in dubio bona dediſſe in dotem etiam ſi maritum diu frui paſſa ſit, & dote conſtituta non põt vir ſecundus plus lucrari quàm habeat vnus fratrum primi matrimonij vxoris minus habens.

CONSILIVM CXLII.

VIſo ſtatuto ſub rubrica de reſtõne dotis mortuæ vxoris, quo cauetur q ſi vxor deſponſata à viro matrimonio legitimè conſummato ſine liberis communibus prædeceſſerit, lucretur & lucrari debeat maritus dimidiam dotis, & quæritur vtrum vltimus maritus Catharinæ filiæ quondam Maſij lucrari debeat aliquid de bonis dictæ Catharinæ, quæ nullum contractum dotis cum ipſo vltimo marito neque etiam cum alijs
†1 prioribus maritis fecit † attento q ipſa deceſsit in vltimo matrimonio ſuperſtitibus duobus filijs primi matrimonij vno maſculo & vna fœmina, & dictus maritus vltimus per duos vel tres annos conſtante iſto vltimo matrimonio ſciente & patiente dicta Catharina adminiſtrabat bona dictæ Catharinæ, & fructus in domum & communem vſum conſumpſit. & bre
1 uiter reſpondeo q nihil lucratur de iure communi, vel vigore dicti ſtatuti. Nam de iure communi non debet lucrari; quia etiamſi dos conſtituta fuiſſet, illa ſoluto matrimonio non debet remanere apud maritum ſuperſtitem, ſed tranſit ad hæredes mulieres, vel ad patrem à quo profecta fuiſſet ſi pater habens filium in poteſtate ſupereſſet. l. vnica. §. illo. C. de rei vxo. act. l. illam. & ibi no. C. de coll. & plenè in l. dos à patre. C. ſol. ma. ſed dicta Catharina deceſsit præmortuo patre, ideo clarum eſt q etiam ſi dos data fuiſſet vltimo marito, non lucraretur maritus totam dotem neque partem, ſed totum peruenire deberet ad hæredes mulieris, & ſic ad liberos quos ipſa ex primo matrimonio reliquit, qui ſunt eius hr̃des, nõ debet etiam

vigore

vigore statuti lucrari partem bonorum: quia statutum loquitur de dimidia dotis, & hic nulla fuit dos cõstituta: ergo verba statuti non possunt adaptari ad casum nostrum, & per consequens. nec eius dispositio l.4.§.toties.ff.de dam.inf. l. ita autem.in prin.ff.de admi.tut.c.indemnitatibus.§.de pe.de elec.
2 li.6.¶ Nec obstat † quòd mulier videatur dedisse omnia bona sua in dotem marito, vt no.in l.mulier bona.in prin.ff.de iure dot.vbi gl.refert, quòd ista fuit opi.Aristotelis, quia rñdeo. q * communiter tenetur contrarium, a quando mulier neq; isti
a viro, neq; alteri priori marito dotem dederat per l.fi. C. de reput.& in auth.de nup.§.si quis enim.& plenè not.Bart. in sua disp.inci. Quædam mulier habens magnum matrimonium, & est de mente Bar.in l.2.in prin.circa 2.col.ff.sol. ma. & clarè not.Bald.in l.nulla. C. de iure dot. vbi dicit, hoc esse vtile pro statuto disponente quòd maritus dotem lucretur vxore prædecedente, quia hoc casu nihil lucrabitur, nisi scdm eum probaretur q mulier dixisset marito: ego cõmitto seu trado me & mea bona tibi. nam quamuis non dixerit q dabat in dotem, si tamen dignus erat dote tali scilicet ascendente ad quantitatem dictorũ omnium bonorum mulieris, possent tunc videri data in dotem scdm eum: & in hoc casu saluat opinionẽ Aristotelis notatam per gl.in d.l.mulier.sed ista non præsumuntur interuenisse in casu nostro: & verbo fertur, q maritus vltimus non erat dignus dote vltra quantitatem librarum viginti quinq;: ergo non possunt videri dicta bona data in dotem: & sic cessat opinio Marti.de Fano relata per Bar.in l.si constante, in prin.ff.sol.mat.in 4.q.3.partis prin. & q in dubio etiã non videantur bona mulieris in dubio data in dotem.tenuit etiam Bald.in auth.res quæ.C.communia.de leg.in 3.col. in versic. quæro nunquid mulier, &c.nisi scdm eum generalis consuetudo loci esset dare omnia bona in dotẽ.& hoc casu dicit posse saluari dictam opi.Arist.facit l.q, si nolit.§. qui assidua. ff. de ædil. edict. & l.exceptio. C. lo.l.si prius.§.rectè placuit.ff.de aqua plu.arc.l.fin.in fi.C.de fideiuss.cum si. Istam opi. etiam tenet Sali.in d.l.fin.C.de repu.& Bal.in l.fi.C.de sen.quæ sine cer.quanti.& Io.de Imo.in l.1.in 7.col.ff.sol. matri.& Paul.de Cast.in auth.prætereà.C.vnde vir & vxor. per illum textum. vbi præsupponitur quod matrimonium erat sine dote & mu-
3 lier tamen erat locuples. Et dato † etiam quod dicta Catharina patiente dictus vltimus maritus per biennium vel triennium dicta bona Catharinæ tenuisset, & fructus ex eis simpliciter percepisset, & in vsus communes conuertisset: per hoc non induceretur titulus dotis, vt per Bar. in dicta disputatione per no.gl.in l.2.C.de acqui.pos.& respondet Bart.ad id q̃d habetur in l.quod autem.ff.de iure dot. quod ibi agebatur, q daretur pro causa dotis, vt ibi etiam no.gl.plus tenuit Bart. in in dicta disput. q etiamsi dicta patientia interuenisset spacio decem annorum, non induceretur titulus dotis cum agatur de magno præiudicio, per id quod habetur in l.nullo.C.de rei vend.& per not.in l.pe.C.communi di.& per doct. in l. cum de in rem verso.ff.de vsur.cum sim.ad hoc etiam bene facit ratio colligitur ex l.qui iure familiaritatis.cum ibi not. per doc. ff.de acquir.pos. Et tantò magis procedunt prædicta in bonis quæ per dictam Catharinam fuerunt donata dictis suis filijs, ob causam ante contractum matrimonium cum isto vltimo marito, vt constat instrumento inde rogato per publicum notarium: quia cum illa essent iam alienata, non cadebat circa ea præsumptio q vr ea voluisse in dotem dare marito.lege perfecta.C.de do.quæ sub mo.l.cum hic status.§.1.ibi, q si in ob-
4 scuro sit &c.ff.de do.inter virum.cum si.¶ Prætereea † dictum statutum alia ratione locum habere non potest in casu nostro: quia etiam posito q constaret bona omnia mulieris fuisse data in dotem vltimo marito, si diceremus q maritus deberet lucrari dimidiam dotis: sequeretur q maritus vltimus haberet de bonis mulieris plusquam vnus filius vel vna filia ex primo matrimonio suscepta, quod esse non debet: quia non debet maritus vltimus posse lucrari ex bonis mulieris præcedentis
b plusquam vnus b ex filijs prioris matrimonij, etiã habito respectu ad illum filium vel filiam, qui vel quæ minus consequitur quàm alij ex bonis matris.l. hac edictali, in prin. C. de secund.nup.cum his quæ ibi no. Bart.& alij, vbi hoc expressè voluit.& Bart.in disputatione præallegata.& Bald.in l.vnica. C.de inoffi.dot.cum suis concordantijs. Ex quibus concludo contra dictum maritum vltimũ stantibus prædictis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrarium.s.lib.5.consi.144.
b ¶ Vnus.s.lib.5.cons.158.

CONSILIVM CXLIII.

¶ Statutum prohibet habentem partem domus vel sediminis posse alienare illam non requisito consorte habẽte aliam partem, contingit quod dictus qui habebat partem illam cum pluribus petijs terræ vno precio non requisito consorte alienauit in clericum partem suam locatam dicto consorti cum dictis petijs terræ ad affictũ & francandum, quæritur an alienatio illa sit nulla in totum, an verò solùm quò ad domum vel sedimen prohibita alienari per statutum non loquens de alijs petijs terræ.

VISO statuto Mediolanensi & his quæ narrantur in themate suprascripto cũ his quæ eleganter & copiosè deducta sunt per celeberrimos dños suprà consulentes, concurrens ego in eandem sententiam breuiter affirmo dictã venditionem factam presbytero Gasparino per dictũ Stephanũ esse nullam, non solùm pro rata sediminum, de quibus loquitur dictum statutũ, sed etiam pro omnibus comprehensis in dicta venditione facta dicto presbytero, ac pariter comprehensis in locatione facta dictis fratribus de Mengoxijs de Placentia: & hoc
1 † confirmatur ex rationibus traditis notabiliter per Bart. in l. cui vsusfructus.ff.de vsufr. leg. vbi refert se consuluisse in ciuitate Spoleti. quidam emit fundũ à duobus hoc pacto, quod debeat fundum reuendere eis intra mensem si voluerint reemere. modò vnus ex illis vult reemere partem suã intra mensem, alius non. quærebatur an emptor teneretur illi soli reuendere partem illam. decidit quod non, si emptio vno precio facta fuerat de ambabus partibus, per l. quod autem.§.fi. cum l. seq.& l.quod si vno.ff.de in diem adiec.& quia non est verisimile quòd ille primus emptor vnam partem retinere vellet sine alia.l.si quis aliam.ff.de sol. vbi etiam per Bartol. Item
2 † quia secundum eum venditio ita facta vno precio dicitur quid indiuiduum. nam venditio continet rem tradi quod est indiuiduum.l.stipulationes nõ diuiduntur.in prin. ff. de ver. obl.iuncta l.1.& l.ex empto.in princ.ff.de act. emp. hoc etiam esse indiuiduum probat: quia non affert tantam vtilitatem in parte respectu partis, quantam in toto respectu totius per d.l. si aliam. & l. fundus ille. cum gloss. ff. de contrahend. empt. nam præter intentionem suam incideret in communionem, quod est inconueniens, vt no. in d.l. fundus ille. facit l. cum ter.§.dulcissimis. de le. 2. & sic non afferat tantam vtilitatem in parte respectu partis quantam in toto respectu totius non debet dici diuiduum.l.1.si pecuniam.& ibi Barto. ff. depositi. & latè tradit Barto.in d.l.stipulationes non diuiduntur. in 3. q. maximè per l. in executione. versic.2.ad opus. eod. titul. & tradit Bal.in l.si plures.C.de condi. insertis. ergo in proposito venditio illa facta de dictis bonis presbytero Gasparino dici-
* tur quid indiuiduum: sed ita est quod secundũ * omnes † in
3 indiuiduis vtile per inutile vitiatur. vt l.1.§.Trebatius.& §. illud.ff.de aqua quoti.& æsti.& l.Pedius.ff.de arb.& l.græcè. §.illud.iunctis ibi plenè notatis per Barto.ff.de fideiuss.& per Ray.Ang.& alios in l.prima.§.pen.ff.de verb.obl.& Io. Fabr. in §.si quis aliter.insti.de inuti.stip.& cano. in ca. cum super. de offi.deleg.cum concordantijs, de quibus in dictis locis, & cum dicta conclusione tradita per Bartol. in d.l. cui vsusfructus.concordat etiã Bald.in l.2. in fi. C.de pact.l. interempt. & vendit.& bene probatur etiam per legem si duos.ff. de contrahend. emption. allegatam per dictos dominos consulentes iuncta doctrina Barto.in l.scire debemus. ff. de verbo. obliga. & Bald.in l.fin.§. præterea. in 3. vel 4.colum. C. de iure. dot.
4 ¶ Accedit quòd † emphyteusis quæ concedi poterat vsque in tertiam generationem tantùm, si fuerit concessa in perpetuum, vitiatur in totum, eo quia est vna concessio, sicut in casu nostro vnica fuit venditio, prout est dictum, vt probatur in §.emphyteusim, in auth.de non alien. quem ad hoc ibi ponderat Ange.& firmat Bald. in l. quæcunque. circa princip. C. de bon. quæ lib. post Barto. in authen. qui rem. de sacrosf. eccles. & in suo consilio incipiente, Visa quadam constitutione episcopi,

scopi,& per Bald.in l.si pupillorum.§.fina.ff.de reb.eo. & est
* magis * communis conclusio, saltem quò ad istum casum, sci-
licet, quando vnica est concesio, vt per Ioan.de Imol. in l. q̃d
dicitur.in fin.ff.de verb.oblig. ¶ Et per ibi dicta appareat re-
sponsio ad ea quæ possent adduci in contrarium, & per eun-
dem in c.ex parte.in antepen. colum. de feud. & per Moder-
nos in l.prima.§.pen.ff.de verb.obligat. Et dictum statutum
5 † Mediolanense volens talia sedimina non posse alienari, nisi
seruata illa solennitate & forma, etiam valet quantum ad li-
gandum clericum ementem non seruata illa forma. Et hoc
per plura probari posset, sed sufficiant no. per Fed.in consilio
80. aliàs 85. incip. Statuto ciuitatis Perusinæ cauetur quòd
nullus comes &c.per Sali. in authentic. cassa, in vlti.colu.de
sacrosan.eccle.& per domi. Abbatem in repetitione. c.eccle-
sia sanctæ Mariæ, in antep.colum.de consti.& per Bald.in cap.
clerici.de iud. & in c.quæ in ecclesiarum, in 2.colum.de con-
sti.cum simi. ¶ Ex quibus concludo dictam venditionem fa-
6 ctam † presbytero Gasparino ex toto fuisse nullam, & conse-
quenter dictum præceptum, attento q, fuit factum parte ad-
uersa prius non citata, & in in eo fuit apposita clausula, si sen-
seris te grauatum compareas, &c. non potest præcepti effectũ
habere cum comparuerint dicti de Placentia in termino ap-
posito, & dixerint se grauatos, & contradixerint, vt patet ex
notatis per Innocentium in c.fi.de cohabi.cle.& mulie.& per
Bart.& alios in l.prima.per illum text.C.de exec.rei iudi. &
per Ange.& Modernos in l.de pupillo.§.meminisse.de oper.
no.nun.& Bald.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.in 5.col.
ff.de off.proconsul.& Bal.in rub.C.cõmunia.vel epis.& Sal.
in l.1.& Ia.But.Bal.& Sal.in actione.C.de transac.& Bald. in
l.1.§.1.ff.de iure delib. & in l.ea quidem. C.si manci.& in l.2.
C.de epis.audi. Alex.

EPITOME.

¶ Statutum de compromittendo non habet locum in spurio
nec etiam in legitimato, si petens compromitti impugnat
legitimationem.

CONSILIVM CXLIIII.

Viso statuto sub rubrica de litibus & quæstioni-
bus propinquorum vel affiniũ & quorũcunq;
aliorum per arbitros terminandis, & visa peti-
tione porrecta pro parte Lucæ filiæ quondam
Ioannis Iacobi de Alferis cõtra & aduersus Fran
ciscum, tanquã contra filiũ spurium seu nefariũ & incestuo-
sum do.Andreæ de Gandulfis, qui dominus Andreas præsup-
ponitur natus ex sorore dicti quondam Ioannis patris dictæ
1 Lucæ. † Quæritur an posit dictus Franscicus ad petitionem
agentis cogi ad compromittendum in causa, in quo breuiter
respondeo, q, non [a] saluis his quæ infrà dicentur, & omissis
non necessarijs, moueor: quia de iure communi non potest
cogi quis compromittere: quia compromissum fit transactio,
in auth.vt diff.iudi.circa prin.& ibi no.& non potest inuitus
quis ad transigendum compelli per iudicem, vt no.gloss. in l.
furti.§.qui iussu.ff.de his qui not.infa. ex qua infert ibi Bart.
& Ang.non posse quem inuitum cogi ad compromittendum
in arbitratores, quod reputant notandum.& idem dicit Bald.
& Sali.in l.ex stipulatione.C.de sen.& interloc.omn.iud.per
illum text. quod licet partes posint per iudicem suaderi ad
concordiam: non tamen cogi, & per hoc inferunt q, quamuis
possent partes suaderi: non tamen possent cogi ad compro-
mittendum in arbitratorem: & idem not.Bald. in c.1.§.fin.de
pace tenen.in l.1.in vlt.col.C.de arbi.Non potest etiam com-
pelli dictus Franciscus vigore dicti statuti compromittere in
arbitros & arbitratores cum potestate procedendi & exami-
nandi de iure & de facto, vt disponit dictum statutum fieri
debere inter coniunctos linea consanguinitatis vsq; in quar-
tum gradum de iure canonico computandum: quia cum lis
2 mota sit contra Franciscum tanquam contra spurium, † & in-
cestuosum & incapacem succesionis paternæ non venit Fran
ciscus appellatione dictorum coniunctorum de linea con-
sanguinitatis.l.si spurius.ff.vnde cog.instit.de suc.cog.§.vul-
gò.attento q, tractamus de coniunctione, quæ allegatur inter
dictum Franciscũ & alias personas quæ dicuntur ipsi Franci-
sco coniugi per patrem ipsius Francisci, non autem per ma-
trem ipsius Francisci, & vnde cũ coniunctis patris dicti Fran-
cisci non dicitur Franciscus spurius habere coniunctionem
ratione agnationis vel cognationis: & ideo inter eos nulla ca-
dit succesio, vt est gl.reputata notabilis in l. hac parte.in glos.
fi.ff.vnde cog. quæ dixit, q, si quis duos habebit filios illegiti-
mè natos ex diuersis matribus, non dicuntur tales fratres ad
inuicem coniungi agnatione vel cognatione, & ideo ad inui-
cem non succederent, nec etiam cognatus patris succederet,
etiam si essent legitimati, vt ibi per glo.quam reputat singula-
rem Io.de Imol.in l.ex facto.§.si quis rogatus.in 12.colum.ff.
ad Treb.& no.Bar.in l.certum.C.vnde legi.in 6.col.in versi.
sed pone bastardus.& in l.in testamento.in 9.q.C.de test.mi-
li.& Ange.in d.l.certum.in prin.bene faciunt notata per Cy.
in auth.itaq; ad fin.C.com.de succes.& id quod habetur in
§.filiũ.in auth.quib.mo.natu.effi.sui.& id quod not.Inn.&
Host.in c.nonnulli.de rescri.& per Barto.in l.1.in 2.col.ff.de
3 accu. ¶ Hoc † etiam præcisè voluit Dyn.cons.16.inci.Diligen-
ter considerato.refert & sequitur Bald.in l. id quod pauperi-
bus, in pe.col.C.de epis.& cle.vbi dicunt, q, appellatione con-
iunctorum non venit spurius: allegant id quod habetur in §.
fin.in auth.quib.mo.na.effi.sui.§.fin.& d.l.si spurius. & ideo
Io.de Imo.in d.§. si quis rogatus. in 14.col. in ver. & per præ-
dicta potest inferri ad multa &c.expressè dicit q, stante statu-
to quod coniuncti vsq; ad quartum gradum posint cogi ad
compromissum, & contingat q, naturalis vel spurius habeat
quæstionem cum fratre nato ex eodem parte, non poterit
cogi compromittere: quia tale statutum exorbitans à iure
communi.arg.l.3.§.tametsi.ff.de arbitr.& l.in re mandata.C.
mand.& est constitutio iuris ciuilis, iuxta l.omnes populi.ff.
de iust.& iur. ideo non videtur comprehendere naturales vel
spurios.l.3.C.ad l.Iul.de adul. per id quod legitur & not.per
gloss.& Pau,de Liazar.in clem.1.de baptis.& instit.de seruili
cogna.in prin.cum glo.& l.ex libera. C. de suis & legi. & per
no.per Ia.de Are.& Cyn.in d.§.si quis rogatus.& per Guid.de
Cune.Bal.& Ang.in l.parentes.ff.de in ius voc.& per Cyn.in
l.cum pater.§.volo.ff.de leg.2. pro hoc etiam adducit Ioam de
Imo.in d.§.si quis rogatus.in d.ver. & per prædicta &c. quia
4 tales spurij non videntur dici coniuncti, nisi quò ad matrimo
nium, per l.non facilè.§.affines.ff.de gradi.iuncta dict.l.spu-
rius.& d.l.hac parte.cum glo.ideo tales non succedunt ad in-
uicem, etiam tanquam cognati, vt ibi no.& idem etiam dixit
esse si statutum arctãs ad compromissum loqueretur de quæ-
stionibus vertentibus inter consanguineos: quia consangui-
nei propriè dicuntur illi qui sunt agnati & legitimati ex eodẽ
parte nati.l.post consanguineos, in prin.ff.de suis & legi.&
d.l.spurius. & tantò magis vera videtur ista conclusio in pro-
posito nostro: quia persona petens compromissum, non est
persona cui dictus Franciscus etiam si esset legitimè natus de-
beret reuerentiam seu quam non posset in ius vocare sine ve-
nia, & sic cessat ratio d.l.parentes.cum ibi nota.per Guiliel.de
Cun.ff.de in ius voc.Præterea id quod habetur in d.l. paren-
tes, procedit quando lex vtitur verbo naturali: puta pater vel
filius, sed nos loquimur in statuto contra ius cõmune loquen
te per nomina iuris: vt coniunctus &c. quo casu non ita com-
prehenditur illegitimè natus saltem spurius, sicut quando su-
mus in dispositione loquente per nomen naturale, vt plenè
per Ioan.de Imol. in §. si quis rogatus.facit l. tutelas.cum ibi
5 no.per Barto.ff.de cap.dimi. ¶ Istam q. etiam † in proposito
decidit Pau.de Castro consilio 178.lib.2.incip. Super eo verò
quo quæritur, vtrum dicti legitimati, vbi concludit quod di-
ctum statutum de compromisis non habeat locum saltem
donec vertitur quæstio super legitimatione facta de illo qui
diceretur coniunctus, nam cum dictum statutum nõ habeat
locum in aliquo modo in quæstione vertente cum spurio, vt
suprà probatum est, & etiam ex his quæ dixi, apparet, q, non
habet locum, quando quæstio verteretur cum legitimato per
no.in d.l.hac parte, cum alijs suprà allegatis. tamen posito q,
posset habere locum quando quæstio aliqua verteretur cum
legitimato, illud solum haberet locum quando ab vtraq; par-
6 te præsupponeretur legitimatio pro valida: † sed vbi petens
compromissum nõ affirmat legitimationem: imò impugnat,
vt in casu nostro: tunc non potest dictum statutum locum ha-
beret etiã in tali legitimato: quia oporteret priusquã esset lo-
cus

cus statuto, quod declararetur super legitimatione, eò, quia ante non potest dici constare inter dictos litigantes esse dictã coniunctionem, & sic cessare debet dictum statutum. l. Diuus Traianus, cum ibi not. per Bartol. in ratione sui. ff. de mili. testa. & per not. per Bartol. in l. prima. §. & parui. ff. quod vi aut clam. & istud est quod decidit Paul. de Cast. in d. consilio. & cum dictus agens contra Franciscum asserat Franciscum non esse legitimatũ, nec capacem successionis paternæ, si modò petendo compromissum vellet dicere Franciscum esse legitimatum & comprehensum à dicto statuto esset sibi contrarius, & per consequens repellendus. c. si à subdelegato, in fin. de off. deleg. in 6. c. solicitudinem. de ap. & l. 1. C. de fur. & q̃ primum aduersarius fateretur legitimationem valere sopita esset omnis quæstio principalis, & omnis dubitatio super lite esset extincta, idcirco in re tunc clara non esset opus compromisso. l. post rem. ff. de transact. & ibi Barto. c. exposita. de arbi. & per Bald. in l. prima. ff. de transact. ¶ Fortius consuluit
8 † Pau. de Cast. in cons. 65. incip. Visis & consideratis omnibus q̃ dictum statutũ volens quem posse cogi ad compromittendum, si non declarat ad cuius partis instantiam debeat fieri, debet intelligi ad instantiam illius contra quẽ mouetur controuersia: quia in eo cessat omnis suspicio calumniæ, non autem ad instantiam eius, qui controuersiam mouet, nisi cõtrarium iudici videretur: quia aliàs aperta esset via vnicuiq; indebitè, & iniustè vexandi aliquem & ab eo indebitè extorquendo faciendo eum citari, quamuis nullũ ius vel actionẽ prætendere posset contra eum, vt ipsum deduceret ad compromissum in communes amicos, qui interdum præter omnem iustitiam grauant vnum & alteri tribuunt prædam, vt experientia docet: & hoc euitare debemus, allegat l. cum hi. §. si cũ lis. ff. de transact. cum his quæ ibi nota. Ange. contra illos qui finguntlites vt veniant ad compromissum: superiora tamen
9 fundamenta magis me mouent tanquam tutiora. ¶ † Si autem agens vellet petere cogi Franciscum ad compromissum ex secunda parte statuti ver. si verò inter aliquas &c. vbi statutum vult quòd etiam quando inter non coniunctos vel inter coniunctos vltra quartum gradum verteretur lis seu controuersia vltra libras centum imperialium teneatur rector ad requisitionem alterius partium cogere litigantes ad compromittendum in arbitros & arbitratores, qui habeant dictam litem examinare summariè, & sine figura iudicij: cum hoc tamen q̃ debeant diffinire & determinare de iure tantùm, & tunc est attendendum q̃ si lapsi sunt 20. dies vtiles à die descriptæ petitionis in actis & citationis subsecutæ non potest amplius agẽs petere compromissum, vt in d. statuto expresè cauetur. aliàs autem esset locus compromisso cum potestate terminandi de iure tantùm, nisi appareret per calumniam compromissum peti. l. 2. C. ad l. Cor. de Fal. & d. c. exposita. & l. ille aut ille. §. cum in verbis. cum ibi not. per Bar. ff. de leg. 3. & per Bal. in l. quæ ex relationibus. C. de legi. & habetur in d. §. & cũ lis. cum ibi no. per Ang. & in l. 1. eo. ti. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quòd non. latè s. li. 2. cons. 60. col. 2. & 3.

EPITOME.

¶ Homicida qui fugit ad templum vel monasterium, non potest capi per iudicem secularem etiam in terris imperij, & si captus sit, debet pristinæ libertati restitui, quod ad claustrũ dormitorium, & reliquas domos fratrum intra ambitum murorum monasterij extenditur.

CONSILIVM. CXLV.

VISO themate & his quæ elegãter & copiosè consulendo deducta sunt per eximium iuris doctorem & dilectissimum mihi tanquam fratrem quondam discipulum dñm Ioannem Mariam Riminaldum in eius sententiã cõcurrens de duobus est videndum. ¶ Primò an ille qui in terris imperij extra ecclesiam commisit homicidium, si ad ecclesiã confugiat, possit inde extrahi authoritate iudicis secularis. ¶ Secundò posito, q̃ non, vtrum hoc procedat, si extrahatur de domibus monasterij, & seu de dormitorio fratrum dictæ ecclesiæ sancti Dominici ciuitatis Regij, attento q̃ domus & dormitorium sunt annexa & adhærentia dictæ ecclesiæ, & intra septa & claustra ipsius ecclesiæ & intra ambitum murorum dicti mona-
1 sterij. ¶ Circa primum videretur † prima consideratione dicendum, homicidam de ecclesia extrahi posse, per text. in cap. primo. de homi. cum ibi not. per gloss. vbi homicida qui non casu, sed ex proposito occidit hominem, & confugit ad ecclesiam, non gaudet immunitate quod inde non possit extrahi. ¶ Secundò per §. neque autem homicidis. in authentic. de manda. prin. & no. gl. in l. fideli. C. de his qui ad eccle. confug. & ibi plus voluit gloss. scilicet quòd nedum pro homicidio, sed quod etiam pro quocunq; maleficio possit de ecclesia extrahi per d. §. neq;. ¶ Tertiò pro hoc facit distinctio Petr. & Cyn. in l. præsenti. C. de his qui ad eccle. confug. vbi finaliter residere videntur, quod si liber homo delictum ex proposito commisit stimulo naturali, vt in rapiente mulierem, & tunc non potest extrahi de ecclesia ad quam confugit, 36. quæst. 1. de raptoribus, aut sine stimulo naturali commisit delictum ex proposito: puta homicidium, vel simile: & tunc possit inde extrahi, vt in d. §. neq;. & per hunc modum volunt concordari debere ius canonicum cum iure ciuili. ¶ Quartò pro hoc facit distinctio Anton. de Butr. in c. inter alia, in fin. de immun. eccles. vbi finaliter dicit, quòd si liber homo capiendus est pro delicto minimo, & confugit ad ecclesiam, non poterit inde extrahi, ita intelligit. l. 2. C. de his qui ad ecclesiam confug. aut capiendus est pro delicto atroci: & tunc poterit extrahi per d. §. neque. ¶ Quintò pro hoc facit opin. Petr. de Anchar. in d. c. inter alia. vbi concludit quòd per ius canonicum non sit correctus text. in dicto §. neq;. & consequenter quòd homicida qui ad ecclesiam confugit, licet extra ecclesiam deliquerit, possit inde extrahi: quia secundum eum debet distingui ius ciuile per ius canonicum in dubio, non autem debet induci correctio. ar. l. sed & posteriores. ff. de legi. &c. cũ
2 expediat de elect. libr. 6. † vnde secundum eum debemus dicere quòd de iure canonico sit inductum quòd publicus latro, item nocturnus depopulator agrorum possit de ecclesia extrahi, licet extra ecclesiam deliquerit 17. quæstio. quarta. sicut antiquitus. & dicto cap. inter alia. non tamen per hoc intelligitur de iure canonico inductum quòd homicidæ & alij enumerati in d. §. neque. non possint extrahi de ecclesia. nam vbicunq; constitutio aliquos casus excipit, non per hoc dicitur firmare regulam in omnibus alijs casibus si ex hoc resultaret correctio iuris, imò in casibus non exceptis stabitur dispositioni iuris. l. serui nomine. cum ibi not. per gloss. & Barto. ff. de vsucap. & in l. ob æs. C. de prædijs mi. & no. Bart. in l. 3. §. cũ Titio. ff. de adi. leg. probatur in c. ad audientiam. cum ibi not. de cle. non resi. & in cap. quoniam frequenter in princip. cum gloss. vt lite non contest. ¶ Sextò pro hoc facit: quia posito quod etiam esset verum, quòd dispositio iuris ciuilis posita in d. §. neq;. corrigeretur per ius canonicum quò ad homicidam, vt not. gloss. in dict. cap. sicut antiquitus. & in d. c. inter alia. & dicetur infrà: tamen quia sumus in terris imperij videtur standum dispositioni iuris ciuilis, vt not. in cap. 2. de regu. iur. in 6. & in c. 2. de arbi. eo. ti. & plenè no. per legistas in l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. & fortasse fuit hoc in proposito nostro de mente Sali. in auth. si quis. C. de adult. in fin. dum dixit, q̃ de iure canonico non potest delinquens extrahi de ecclesia, præterquam in casibus qui habentur in dicto cap. inter alia. & in cap. fina. de immu. eccl. ad quod dicit esse aduertendum per illos qui sunt de terris ecclesiæ quasi velit quòd illa dispositio iuris canonici non erit seruanda in ter-
3 ris imperij. ¶ Sed præmissis † non obstantibus contrariam sententiam vt de iure veriorem approbo, præsertim ex infrascriptis: quia iura saltem canonica concedunt hanc immunitatem ecclesiæ, s. q̃ liberi homines delinquentes non possint ab ecclesia extrahi 17. q. 4. reum. & ca. si quis contumax. & in c. diffiniuit. & c. id constituimus. & 23. q. 5. reos. el 1. etiam si sit delictum graue, nec per prælatos ecclesiarum debet permitti quod inde eximantur, nisi sint securi quod non punian tur pœna corporali, vt in dictis iuribus & in d. ca. de raptoribus, nisi sit delictum seu homicidium commissum in ecclesia. c. fi. de immu. eccle. & d. c. inter alia. vel nisi sit publicus latro seu vo-

ſeu nocturnus depopulator agrorum, vt dixi, ſed dictum ho-
micidium non fuit commiſſum in eccleſia, ergo &c. ¶ Secun-
dò probatur per id quod not. Hoſt. in ſumma de immu. eccle.
§. in quo ver. ſi verò maleficium. vbi dicit. quod tam de iure
ciuili quàm canonico, ille qui commiſit homicidiũ vel aliud
delictum extra eccleſiam, & confugiat ad eccleſiam, non po-
teſt inde eximi, per iura ſuprà proximè allegata, pro quo bene
facit l. ſecunda. C. de his qui ad eccle. confug. quæ generaliter
dicit delinquentes, qui ad eccleſias confugiunt non eſſe inde
abducendos, & reſpondet ipſe ad d. §. neque. quod vt non in-
ducatur diſcordantia legum & canonum debet intelligi ille
text. quando homicidium commiſſum fuiſſet in eccleſia vel
iuxta eccleſiam, vt in cemiterio & incontinenti ingreſſus eſt
eccleſiam intendens per eccleſiam liberari, & aliàs non erat
commiſſurus tale delictum: quia tunc non gaudet immu-
nitate: & ſic concordabit cum d. c. fina. & hunc intellectum
etiam approbat Abb. Sicul. in dicto capit. inter alia. in 9. co-
lum. & dicit pro hoc facere: quia in d. §. neque. nulla fit men-
tio de fugiente ad eccleſiam, ſed duntaxat dicitur ibi, quòd il-
li delinquentes debent extrahi de eccleſia, & ſecundum eum
iſta opi. eſt tutior. ¶ Tertiò probatur per id quod not. Ioan. de
Ligna. & Ioan. de Imol. in clemen. prima. de pœn. & remiſſ.
vbi dicunt, quòd in hoc non diſcordat ius ciuile & canoni-
cum, & quod tex. in auth. de mand. prin. §. quod ſi delinquen
tes, & §. ſequenti, non contradicit canonibus: imò concordat:
quia ibi intelligitur, quando delictum fuit commiſſum intra
eccleſiam vel cemiterium vel propè inſidiosè: vnde ſecundũ
eos ſi aliquis occideret hominẽ in eccleſia, & appareat quòd
non fecerit inſidiosè, eccleſia debet eum defendere, allegant
notata per Inno. in d. c. inter alia. ¶ Quartò probatur per id,
quod voluit Cardi. Flor. in præal. c. inter alia. vbi dixit, quòd
etiam in homicidio & ſimilibus gaudet eccleſia immunitate
prædicta per iura ſuprà allegata: & reſpondet ad dictũ. §. neq;.
quod intelligitur ibi in alijs priuilegijs per quæ induceretur
impunitas: nam talibus priuilegijs non gaudebunt homicidę
& alij ſpecificati in d. §. neq;. non autẽ intelligitur de immu-
nitate quam habet confugiens ad eccleſiam: qa per talem im-
munitatem non inducitur impunitas: nam bene punitur pe-
cuniariter & ſecundũ quod habet in d. c. reũ. & in d. c. id con-
ſtituimus. ¶ Quintò probatur per id quod voluit Abb. in d. c.
inter alia. in 10. col. vbi inquit, dici poſſe quòd de iure ciuili ſe-
cundum tempora codicis non reperitur differentia inter ius
canonicum & ciuile: quia etiam de iure ciuili eccleſia gau-
det dicta immunitate, ét in delictis grauibus regulariter. d. l.
ſecunda. & ferè per totum. C. de his qui ad eccle. confug. & ha-
bito reſpectu ad illud ius, loquitur text. in dicto ca. inter alia.
dum ibi Papa facit mentionẽ de iure ciuili & canonico, nec
Papa ſecundum eum curauit de iure authenticorum poſito
in dicto §. neque. tum quia deciſio poſita in dicto §. neque. vi-
detur dubia, vt patet per prædicta, tum etiam quia ſi Impera-
tor voluiſſet reuocare priuilegium quòd prius dederat eccle-
ſijs non potuiſſet: cum priuilegium fuiſſet datum non ſub-
dito per ea quæ notant Innocen. & alij poſt eum in ca. nouit.
de iudi. dicit etiam Abbas in dicto cap. inter alia. in 7. colum.
in verſic. oppono contra text. in eo &c. & etiam in 12. colum.
4 † quod in hac materia ſtandum eſt iuri canonico, non ciuili,
poſito quod verum eſſet quòd ius ciuile aliter diceret: quia
non potuit Imperator in dicto §. neque. per ſuum ius nouiſ-
ſimum præiudicare immunitati eccleſiæ per leges aut cano-
nes conceſſas. Et probatur vltra eum per id quod habetur 10.
diſt. in cap. primo. cum duabus ſeq. vbi non poteſt Imperator
per ſuas leges derogare alicui iuri eccleſiarum, niſi quatenus
reperiretur approbatum à canone, vt ibi etiam declarat Arch.
& not. Hoſtien. & Ioan. Andr. in capit. final. de ſolut. & Io-
annes Calde. in cap. primo. de ope. no. nunc. & no. etiam doc.
in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitu. ergo Imperator non
potuit per ſuam legem vel conſtitutionem derogare immu-
nitatibus conceſsis per ius canonicum eccleſijs, & hæc (meo
iudicio) eſt vrgens & potiſsima ratio. ¶ Et quod in hac mate-
ria ſit ſtandum iuri canonico, & non ciuili, tenet ſimpliciter
Fulgoſius in l. fideli. C. de his qui ad eccleſ. confug. & dicit
etiam Ioan. Fabri. in §. ſed hoc tempore, inſtit. de his qui ſunt
ſui vel alie. iur. quod quamuis de iure Ciuili diceremus homi-
cidam: qui extra eccleſiam deliquit, ſi ad eccleſiam confugiat

poſſe authoritate iudicis inde extrahi, tamen de iure canoni-
co ſecundum eum eſt ſecus, per iura ſuprà allegata, & dicit
quod diſpoſitio iuris canonici eſt approbata de conſuetudine
& ex his ſatis apparet reſponſio ad allegata in contrarium, ta-
men ſpecialius reſpondendo dico, quod in primis non obſtat
5 id quod habetur in capit. primo, de homic. † quia reſpondeo
quòd ille text. intelligitur in eo qui occidit aliquem per inſi-
dias, id eſt proditoriè, quod eſt quando aliud verbis, & aliud
mente gerit, vt not. in l. prima. ff. de præua. & l. 4. ff. ad l. Iu-
lian. maie. & not. Barto. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff.
de pe. cum ſim. vt ſi veniens tecum tanquã ſocius in itinere te
percutio. & ita declarat Petr. de Anchar. in d. c. primo. de ho.
6 & poteſt eſſe ratio: † quia propter illam proditionem deli-
ctum eſt grauius, vt probatur in l. prima. C. de malefic. & ma-
the. vbi grauius eſt necare hominem veneno quàm gladio, &
venenare eſt ſpecies proditionis, vt inquit Iac. de Bu. & Bal. in
l. nemo. C. de ſum. Tri. & Bal. & Salic. in l. cum fratrem. C. de
his quibus vt indig. vel ſecundum Innocen. in d. c. primo. de
ho. ille text. poteſt intelligi in altaribus veteris teſtamenti,
quæ non erant tantæ authoritatis quantæ ſunt noſtra: & ideo
confugientes ad talia altaria non erant tuti. vel ſecundum
eum poteſt intelligi de publicis latronibus qui inſidiabantur
in ſtratis publicis: indigni enim ſunt immunitate, vt in d. ca.
ſicut antiquitus. & in d. c. inter alia. vel vt dicit Abb. in c. pri-
mo. de homi. ſi quis velit intelligere illum text. probare quòd
occidens hominem ex propoſito & confugiens ad eccleſiam,
debeat inde extrahi, poſſet procedere ſecundũ diſpoſitionem
veteris teſtamenti, quo tempore non emanauerant leges hu-
manæ conferentes immunitatem eccleſijs, ſed poſtea non. &
dicit probari per tex. in d. c. fi. de immu. ecc. per locum à ſpe-
ciali: quia ſi eſt ſpeciale in eo qui committit homicidium in
eccleſia: ergo in contrarium eſt ius commune in alio, pro quo
etiam allegat tex. in d. c. inter alia. & vbi confugiens ad eccle-
ſiam quantumcunq; graue delictum commiſerit, non debet
extrahi inuitus, vel etiam ſecundum eum poteſt intelligi, q.
text. in d. ca. 1. velit quòd occidens hominem per induſtriam
ſeu per inſidias euellatur ab altari. i. ab eccleſia generali hoc
eſt à communione fidelium per excommunicationem: & hoc
7 modo dicitur mori. nam vbicunque † in canonibus fit men-
tio de morte, prout fit in dicto capit. primo. intelligitur de
morte ciuili, hoc eſt de ſententia excommunicationis, & hoc
optimè probatur ſecundum eum in cap. per venerabilem, qui
fil. ſint legit. vbi lex antiqua incorporata à canone facit men-
tionem de morte, & intelligitur de morte vt ſeparetur à com-
munione fidelium per ſententiam excommunicationis, &
hoc dicit procedere in laico occidente, in clerico autem occi-
dente dicit, quod text. in dicto cap. primo. in verbo, vt moria-
tur, poſſet intelligi. i. vt deponatur, & ſic de morte ciuili, vel
etiam ſecundum eum poſſet in clerico intelligi de morte na-
turali, vt quandò homicidium eſſet ita qualificatum, & non
videatur ſufficere ipſa pœna depoſitionis: quia tunc debet tra-
di curiæ ſeculari, vt notatur iuxta ea quæ habentur in c. pri-
mo. de his qui fil. occid. & in c. cùm non ab homine. de iudic.
alios etiam habet intellectus text. in dicto cap. primo. de ho.
quos ibi ponit Ioan. And. & Petr. de Anch. in regula, ea quæ.
in ver. 19. quæro &c. ſecundum quos intellectus & quemli-
8 bet eorum apparet illum text. in aliquo non obſtare. † Præte-
rea quando text. recipit varios intellectus, non poteſt allegari
pro deciſione alicuius quæſtionis, niſi quatenus per alias ra-
tiones vel leges comprobetur. l. in ambiguo. & ibi not. hoc
Barto. ff. de reb. dub. ¶ Non obſtat etiam ſecundum argu-
mentum de d. §. neque. quia aut ille text. non contradicit iu-
ri canonico intelligendo in eo qui occidit in eccleſia vel ce-
miterio, vt tenuit Hoſtien. & alij quos retuli ſuprà, vel poſito,
quod contradicat iuri canonico, dico quòd in hoc ſtandum
eſt iuri canonico cum tractetur de derogando immunitati-
bus eccleſiaſticis, quibus Imperator derogare non poteſt, ſal-
tem quatenus ſunt conceſſæ à iure canonico, vt ſuperius ra-
tionibus & authoritatibus opportunè comprobaſſe puto. Ad
9 tertium † argumentum, ſ. de his quæ not. Petr. & Cyn. in
d. l. præſenti. dum diſtinguit an delictum ex propoſito ſit com
miſſum ſtimulo naturali, vt in raptu mulieris, & tunc ab ec-
cleſia extrahi non poſsit: an verò aliter: & tunc ſecus reſpon-
* deo q, iſtud * communiter damnatur: nam hoc reprehendit
Iac. de Bel.

lat. de Bel. in d. §. neq;. per id quod habetur in §. si verò. in authen. de mona. ibi humana natura enim quodammodo labitur ad delicta. & per §. cùm igitur. in authent. de non eligen. secundo nub. & in auth. de restit. & ea quæ par. §. pen. & final. benefacit id quod habetur 12. q. 1. omnis ætas. & quod not. in procemio decretalium, in prin. in glo. quæ incipit, & non solum. ¶ Præterea distinctio Pet. & Cyn. in d. l. præsenti. est contra text. in d. c. fina. de immu. eccle. per argumentum à speciali, & contra text. & glo. in d. c. sicut antiquitus. & in d. c. inter alia. & ibi expressè domi. Abb. & Archid. in d. c. id constituimus. ¶ Circa quartum argumentum de eo quod infert Ant. de But. in d. c. inter alia, distinguendo inter delicta atrocia, & delicta minima, respondeo prout etiam dicit Abb. in d. c. inter alia. 9. colum. scilicet quod ibi Ant. de But. voluit recitare opinionem quorundam legistarum qui fuerunt locuti habito respectu ad ius ciuile per dictum §. neq;. & dicit quod Lectura Anton. de But. super tertio reperitur multùm corrupta: quia eam non publicauit in vita, & quod dicta distinctio est contra casum in d. c. inter alia. ibi dum text. dicit quantumcunq; grauia maleficia commiserit. ¶ Non obstat † quintum argumentum, scilicet circa opinionem Petr. de Anchar. tenentis quod ius canonicum non contradicat illi. §. neq;. & quod ille text. remaneat incorrectus, adeo quòd homicidæ & alij ibi specificati possint de ecclesia extrahi etiam si deliquerunt extra ecclesiam: quia respondeo quòd istud est contra communem opinionem, & est cōtra tex. in d. c. de raptoribus vbi raptor mulieris confugiens ad ecclesiam est securus: & tamen est de specificatis in d. §. neque. item quia vt dicit Abb. in d. c. inter illa. alia opinio est contra. c. fin. eo. titul. per argumentū à speciali, vbi probatur quod occidens proposito dummodo non occidat in ecclesia est tutus, si ad ecclesiam confugiat. est etiam secundum eum contra text. in d. c. sicut antiquitus, est etiam contra notata per Ioan. And. in d. c. 1. de homi. Præterea secundum eum sumus in materia ecclesiastica & animam concernente ac ecclesiarum decorem & priuilegia, & ea non specificè disponit ponendo regulam generalem etiā in delictis grauibus cum exceptione aliquorum casuum, vt patet in d. c. inter alia. & in alijs multis iuribus suprà allegatis, ideo non est curandum de iure ciuili aliter disponente, & ideo scdm eum non suppletur in hoc ius canonicū per ciuile. & pro hoc dicit se allegare notabile dictum Innocen. in c. 1. de reb. eccl. non alie. in 6. vbi voluit quod licet ius ciuile multa requirat in alienatione rerum ecclesiasticarum, vt patet in authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccle. tamen ex quo ius canonicum in hoc statuit pauciora requirendo, standum est iuri canonico: quia statuta ciuilia super rebus ecclesiasticis non ligant ecclesiam, nisi ea acceptauerit 96. distin. bene quidem. & c. fin. de rebus ecclesi. non alie. ¶ Non obstat vltimum argumentum q̃, standum sit iuri ciuili in terris imperij: quia s. est respōsum, quòd imò stari debet iuri canonico disponenti super immunitate ecclesiarum, vt suprà probaui. nec Salic. in auth. si quis attingit præcisè istum articulum, vtrum statutum sit in terris imperij iuri ciuili: nec aliquid ad hoc allegat, sed simpliciter dicit: nota tu qui es de terris ecclesiæ, & si aliter sensisset opinio sua non procederet, vt suprà est probatum. Præterea si vellemus adhærere opinioni Sal. in d. auth. si quis. ipse voluit quod de iure ciuili iudex secularis quando vult delinquentem extrahi de ecclesia, iuxta d. §. neq; debet prius requirere episcopum, qui sibi tradere faciat delinquentē per id quod habetur in d. auth. si quis. & per d. §. neque. ibi dum text. dicit, auxiliabatur autē tibi ad hoc etiam Dei amabiles ecclesiarum defensores &c. non tamen pono pro constanti, quod in vltimo Sal. bene loquatur, nec illa disputatio est hîc necessaria attentis supradictis. ¶ Circa secundū † dubium scilicet an dicta immunitas habeat locum, quò ad dictas domos monasterij seu dormitorij, &c. ero breuior: quia (vt verbo fertur) in hoc non tanta fit dubitatio: & breuiter dico quod sic, per id quod habetur in c. frater. & in c. si quis contumax, & in c. quisquis. & in ca. diffiniuit. 18. q. 4. vbi tutus est fugiens ad septa ecclesiæ seu ad porticus quomodocunque adhærentes ecclesiæ seu ad domos ecclesiæ non longè separatas ab ecclesia: vnde etiam cœmiteria gaudent huiusmodi immunitate. c. fin. de immu. eccle. & licet tex. in d. c. sicut antiquitus. 17. q. 4. & in d. c. quisquis. & in d. c. diffiniuit. dicat statutum esse quòd exceptā matrice ecclesia aliæ ecclesiæ inferiores habeant per circuitum 30. passus ab ecclesiæ ianuis, & † passus est quinque pedum, & pes est 15. digitorum, vt per gl. in d. c. sicut antiquitus. & no. per gl. & Bart. in l. 3. ff. de verbo. signific. & Bald. in l. 1. ff. si quis cautio. tamen illa iura non remouent quin ecclesiæ maiorem circuitum habere possint: quàm ibi exprimatur, scdm Arch. post Pet. & Hug. in d. c. diffiniuit. vnde dicunt ipsi ibi & expressius Io. de Fantu. ibidem & in d. c. sicut antiquitus. quod si ecclesia reperiretur occupare de spacio vltra 30. passus reus confugiens ad ecclesiam, & existens vltra illos 30. passus nō posset de ecclesia extrahi, & ideo concludunt, quòd dicta iura dicentia tutum esse illum qui est intra 30. passus circuitus ecclesiæ debent suppleri; s. vel plus, si plus de spacio habeat ar. d. c. quisquis. Et ideò licet dictus circuitus 30. passuum non sit statutus quò ad ecclesias quæ construuntur in castellis vel ciuitatibus propter angustiam locorum, sed in ecclesijs; quę sunt extra castella vel ciuitates, vt in d. c. quisquis. cum ibi no. per Arch. tamen qua ratione habet immunitatem ecclesia cum suis domibus & porticibus & cemiterijs extra castella & ciuitates etiam vltra circuitū 30. passuum, si plus occupat ecclesia, ita eadem ratione ecclesia quæ est intra castella vel ciuitates debet immunitate gaudere, quatenus ædificia prædicta occupare reperiuntur. ¶ Confirmantur † prædicta per id q̃d no. Arch. 12. q. 1. nulla. & glo. in c. 1. in verbo exempto. de priui. in 6. vbi dicunt, quod si monasterium est exemptum, etiam cemiterium & domus & monasterium, atria, hortus & areæ, & totus mansus quæ sunt iuxta monasterium, intelliguntur exempta. ¶ Est verum q̃, illud quod ibi not. de horto & areis, & toto manso quæ sunt iuxta ecclesiam restringitur per Arch. in d. c. 1. si sunt intra 30. passus quò ad ecclesias inferiores existentes extra castella seu ciuitates vel intra 40. passus, quò ad ecclesias matrices existentes extra castella vel ciuitates, si autē essent intra castella vel ciuitatem, non gauderent illa exemptione concessa monasterio, per id quod habetur in d. c. quisquis. & in d. c. sicut antiquitus, tamen in proposito nostro quò ad ea quæ sunt in domibus religiosorum seu in dormitorio non attenditur dictum spacium, vt concludunt præfati doc. in d. c. diffiniuit. & in d. c. sicut. per prædicta, pro quo etiā bene facit tex. in d. l. præsenti. in prin. ibi dum tex. dicit, ex ipsis ergo locis eorumq; finibus &c. per quem dicit ibi Bart. q̃, ista immunitas concessa ecclesijs, de qua tractamus, habet locum nedum pro ecclesijs, sed etiam pro locis ecclesiarum circumstantibus ipsi ecclesiæ, & similiter per illum tex. dicit ibi Guido de Suza. & Io. And. in additio. Spe. in titulo de immunitate ecclesiarum in rubrica in fin. † q̃, si statutum dicit, q̃, vulnerans aliquem in ecclesia debet puniri in 10. eadem pœna puniuntur ille qui vulnerauit. iuxta ecclesiam pro quo etiam allegant. l. prædijs. ff. de leg. 3. & l. 2. ff. de verb. signifi. & l. Seiæ. §. Tyrannæ. ff. de fun. instr. & si aliter diceremus scilicet q̃, fugiens ad ecclesiā post capi in dormitorio vel in alijs locis monasterij pro necessitate naturæ deputatis: sequeretur quòd tale refugium ad ecclesiam non esse tutum, cuius contrarium probatur, maximè in d. c. diffiniuit. ¶ Cum igitur non fuerit facta dicta captura ritè in ecclesia debet captus restitui pristinæ libertati, vt no. Barto. in præall. l. præsenti, in princip. per id quod habetur in l. 1. & 2. ff. de libe. ho. exhi. & sequitur Abb. in d. c. inter alia, in antepenul. col. vbi pro hoc dicit esse bonum. tex. in c. miror. 17. q. 4. & pro hoc etiam allegat ea quæ traduntur per Oldr. in consilio 54. & quæ not. per Bart. in l. si cui. §. fi. ff. de acc. & taliter debet relaxari vt non possit per relaxantem de facili iterum capi. vt no. Bar. in l. 1. §. 1. per illum text. cum seq. ff. de acqui. re. do.

EPITOME.

¶ Si mulier fideiussit cum iuramento: tenetur cum effectu, etiam si aliter non renunciauit Velleiano nec certificata fuit.

CONSILIVM CXLVI.

Allegationes.

VISO themate suprascripto, & verbis instrumenti promissionis indemnitatis factæ per dictam Beatricem, breuiter puto † concludendum dictam obligationem Beatricis valuisse, [a] successiuè hæredes suos teneri non obstante beneficio senatus-

senatusconsulti Velleiani. moueor principaliter ex iuramento præstito per dictam dnam in dicta promissione: quo casu et posito q, ipsa videretur intercessisse pro alio, s. pro dicto Marco, tñ dictus contractus obligationis firmatur iuro, sicut firmat contractus alienationis fundi dotalis: ita cõcludit Bar. in l. si quis pro eo, in quinto membro. ff. de fideius. per id qd habetur in c. cùm contingat. de iureiur. & melius probatur in c. ex rescripto, & ibi no. doc. post gl. eo. tit. & ibi clarè dicit Io. de Imo. q, siue renunciauerit Velleiano cum iuramẽto, siue simpliciter promiserit cum iuramento, non iuuatur Velleiano p illum text. & ita etiam no. ipse in d. c. cùm contingat. in quinto membro, & dicit do. Abb. in d. c. ex rescripto, q, non solùm propter iuramentum mulier obligatur vt ibi, verùm etiã firmatur contractus fideiussionis iuramento, per not. per Bar. in d. l. si quis pro eo, qd dicit esse bene notandũ, pro quo allegat. c. scdm de pac. in 6. cũ ibi not. ad idem bene facit quod voluit Ant. de But. in c. si diligenti. de fo. compe. circa 6. col. vbi dixit licet aliàs mulier intercedens pro alio non obligetur efficaciter, nec excludatur à beneficio senatusconsulti Velleiani etiã si renunciasset. l. doli. ver. diuersum. ff. de noua. & ibi no. Doc. & l. si mulier. C. ad Velleian. & plenè no. in l. fi. eo. titu. tñ fallit in muliere intercedente cum iuramento: quia iurm roborat renunciationem: quia mulier intelligitur pp iurm venire deliberata per d. c. ex rescripto, & q, tunc non reqritur, q, sit certiorata de dicto beneficio, allegat no. per Archid. in d. ca. 2. de

2 pac. in 6. ¶ Hoc idem probatur esse verum † per id quod not. Bar. in l. sciendum. de ver. ob. in vlt. col. in ver. iuxta prædicta, quæro reperitur &c. vbi iuxta ibi no. per gl. volentem q, si reperitur in instrõ mulierem fideiussisse, non per hoc præsumeretur mulierem Velleiano renunciasse, & certioratam fuisse: infert Bart. ibi ad quæstionem si in instrõ reperitur q, minor, iurauit non venire cõtra contractum, an videatur renunciasse beneficio restitutionis in integrum: & finaliter concludit q, sic, referens se ita consuluisse: quia sufficit iurari super facto, vt d. l. si duo patroni. §. idem Iul. & §. si quis iurauerit. ff. de iureiur. & cum Barto. transit Ange. in d. l. sciendum. in rep. & ẽt magis * communiter alij moderni ibi. & ista opi. probatur per tex. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. ibi dum dicit tex. inuiolabiliter obseruari præcipimus. & idẽ ibi tenet Bar. Ang. & Moder. & ibi dicunt sufficere q, iurm sit simpliciter præstitum super contractu. & ita etiam tenet Bar. in l. 2. C. de rescin. ven. & Bart. & Moderni in d. l. si duo patroni. §. idem Iul. & do. Abb. in l. pen. de emp. & ven. licet quidam tenuerint contrarium, vt referunt Doc. in dictis locis. sed ista opin. videtur verior per text. in d. auth. sacramenta, & per d. c. ex rescripto. & ita etiam tenet Bal. in d. c. ex rescripto. vbi dicit per illum text. probari quod quando apponitur iuramentum non est necesse quod mulier renunciet beneficio Velleiani: quia vbi iuratur non est de iuris apicibus disputandum. & idem dicit in minore iurante. ¶ Confirmo superius dicta, † quia in

3 dicto instrumento dicta Beatrix renuncauit omni suo iuri, actioni doli mali, in factum, condictioni sine causa, vel ex iniusta causa seu nulla vel falsa indebiti vel per errorem seu pro alio vel alieno facto omnique alij suo iuri fideiussorio & beneficio nouarum & veterum constitutionum, & epistolę diui

b Adriani, omnique [b] etiam suo iuri communi, generali & speciali, quo contrafacere vel denuò posset vel vellet modò vel in futurum aliqualiter aut se tueri quoquo modo. Sed ita est quod dicta generalis renunciatio extenditur etiam ad beneficium senatusconsulti Velleiani, vt no. Bar. in auth. matri & auiæ. C. quando mulier tute. offic. fungi possit. in vlt. col. ver. quæro quid si non renunciauit secundis nuptijs neque Velleiano specialiter. &c. & Bar. in l. si quis sub conditione. ff. de testa. tute. circa pe. vel. antepen. col. in ver. quæro quid si renunciauit secundis nuptijs &c. & idem dicit Sal. in d. auth. ma. & auiæ. saltem extra casum positum in d. auth. ma. & auiæ. bene facit quod not. Bal. in l. antiquæ. §. fin. C. ad Velleia. Stantibus ergo prædictis teneo dictum contractum & obligationẽ mulieris valere, nec infringi posse per beneficiũ senatusconsulti Velleiani, & attento q, dictus contractus roborat & firmatur iuramento secundũ Bar. in d. l. si quis eo. vt dixi suprà, sequi-

4 tur † quod illa virtus iuramenti quò ad robur cõtractus transit ad hæredes dictæ mulieris, vt in c. quamuis, cum glo. fin. ff. de pac. in 6. & ibi not. Io. Andr. in nouella. & nota. Feder. de Se. consi. 281. incip. Casus talis est statuto cauetur quod donationes. & Bal. in rub. ff. de iureiu. in fi. & in l. fi. in 6. colu. C. de pac. & in d. auth. sacramenta. in fi. & in l. emptione. C. plus vale. quod agi. & Ant. de But. in c. cum sit generale, de fo. compe. & in d. c. cum contingat, sub tertio casu in versic. nunquid autem. & etiam in fi. & Ange. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hæred. vbi per hoc allegat tex. in auth. iusiurandum quod præstatur ab his. §. 1. cum si. nam obligatio quæ oritur ex ipso contractu firmato debet transire in hæredes. l. & depositi. ex contractibus. ff. de act. & ob. licèt quò ad vinculum spirituale animæ & quò ad pœnam periurij non transeat ipsum iuramentum in hæredes, vt per Innocen. in c. veritatis, de iureiu. & Ioa. Andr. in c. fina. de foro competen. libr. 6. in nouella. cum suis concordantijs. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Valuisse. idem Pau. consi. 8. lib. 2. Auffre. in additio. decisi. Tholo. 37. Auth. de Petru. repe. l. j. de iureiu. effec. 10. sed veritas est in contrarium, quia iuramentum eadem facilitate temerè interponi potest, vnde non supplet defectum plenii iudicij, nec in muliere nec in minore, nec tollit beneficium legis iustè latæ vt sæpe dixi. Et ita practicamus.

b ¶ Omnique. Ego dico q, ista tam exacta & generalis renunciatio præsertim in persona captioni obnoxia tantum ferè stipulatori nocet quãtum prodest: tum quia stipulator videt sibi diffidere & aliquid sinistri ex his quæ renunciat subesse, quia maiorem inductionem & captionem renunciantis arguit.

SVMMARIVM.

1 *Decretum ex falsa causa est nullum.*
3 *Hæreditatis petitio datur contra possidentem titulo nullo vel putatiuo.*
4 *Cohabitans cum aliquo præsumitur scire an sit furiosus.*
5 *Gestum an præsumatur tempore furoris.*
7 *Furiosus semel certis mensibus, semper talis præsumitur. num. 10. 12. & 14.*
9 *Decreto statur de curatore tanquam furioso dando.*
11 *Damnatus semel de falso semper repellitur à testimonio.*
13 *Confessio mariti dotis rectè præsumitur animo donandi.*
15 *Testes affirmantes furorem præferuntur, in quo debent reddere rationem etiam interrogati. num. 16.*
17 *Opinio communis non operatur in substantia actus.*
20 *Testes singulares probant furorem.*

CONSILIVM CXLVII.

Viso themate & dubijs & attestationib. vtriusq; partis & instrumento dationis curatoris in persona dicti Sempronij vt furiosi, & prouisione facta per dños priores & alios de regimine, prouidẽtes q, dict⁹ Semproni⁹ vt furiosus esset sub regimine officialiũ pupillorũ: præsuppono p indagatione veri-

1 tatis eorũ, de qbus quæritur, q, † adiudicatio & decretũ [a] facta

a seu factũ ex falsa cã, puta pro debito non vero super quo nulla alia præcessit diffinitiua snia, est ipso iure nulla, & nullũ. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. l. cũ verò. §. subuentũ. ff. de fidei. li. l. 3. §. puberi. ff. de carbo. edic. l. magis puto. §. pen. ff. de reb. eo. l. Seiæ egressæ. & ibi no. maximè per Bar. & l. tutor si fuerit. ff. de tut. & cu. dat. ab his: plenè per Bar. in l. iustè. ff. de acquir. pos. bene ad propositum nostrũ no. Bar. in l. Fulcinus. §. 2. in fi. ff. quib. ex cau. in pos. eatur. & per alios in l. 2. C. qñ prouo. & per canonistas in c. 1. de re iud. cũ si. vnde si ostendet ex infrascriptis dñam Beatricem non fuisse creditricẽ, & nihil sibi debitũ fuisse ex allegato cõtractu dotis, tanq̃ nullo & facto à demẽte vel furioso, sequit q, illa adiudicatio seu decretũ adiudicationis erit nullũ, & poterit dici nullũ si statutũ de quo succinctè in puncto fit aliqualis mentio nõ obstet: qd statutũ non vidi: quia nõ est trãsmissum, & fateor q, in dubio tale statutũ disponens q, postquã decretum adiudicationis transiuit in rem iudicatam non possit audiri debitor vel eius hæres, put est dictus Titius nõ obstaret dicto Titio: qa decretũ adiudicationis interpositũ ex falsa cã nunquã transit in rem iudicatã tanquã nullum,

nullum, vt dictis iuribus. Præterea si statutum dicit q, debitor vel eius hæres non possit audiri, non posset habere locum in casu nostro: quia nec dictus Titius nec author eius, id est, Sempronius nuncupatus reus fuerunt debitores, stante q, dictus Sempronius tpe dicti asserti cõtractus dotis esset furiosus, de
2 quo infrà dicetur: & sic † verba statuti non possent adaptari ad casum nrm: ideo nec eius dispositio debet locum habere. l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. l. ita autẽ. in princ. ff. de admi. tuto. c. ad nram. el 3. de iureiur. c. indemnitatibus. §. pe. de elect. in 6. facit l. diuus Traianus. & quod ibi Bar. cũ suis concordantijs. ff. de mili. testa. accedit: quia statutũ debet interpretari scdm ius cõe, saltem ne quis indebitè damnum patiatur. l. 2. C. de noxa. l. quamuis. ff. de in ius vo. c. cũ dilectus. de consu. plenè declarat Bar. & alij in l. oẽs populi. in 6. q. principali. ff. de iust. & iur. & in l. non dubium. C. de legi. ¶ Secundò præsuppono
3 † quòd petitio hrditatis põt dari cõtra possidentem, cũ titulo nullo seu cũ titulo, qui hr pro non titulo: vt quia sit inualidus. l. nec vllam. §. 1. & 2. ff. de pet. hær. & no. in l. 2. C. eo. tit. etiam si ille titulus nullus esset acquisitus cõcurrente errore etiã iusto & probabili: quia titulus putatiuus acquisitus & causatus ab errore iusto, licet tribuat iustam cãm ad vsucapiendũ. l. Celsus. ff. de vsucap. l. quod vulgò. ff. pro emptore. tñ non operatur q, contra habentẽ talem titulũ non possit agi petitione hæreditatis anteq̃ vsucapio vel præscriptio sit completa: sed postquã est completa verũ est, q̃d non potest agi contra eum petitione hæreditatis, vt est gl. no. quã ad hoc ibi ponderat Bar. in l. 1. in prin. ff. quo bo. & gl. in l. Iulianus. in prin. aliàs incipit, nõ solum. & ibi no. Bar. ff. qui. ex cau. ma. & gl. & ibi clarius Bal. in rub. C. quo: bo. & gl. in l. pro hærede. ff. de petit. hære. ita intelligitur gl. in l. fi. ff. pro legato. scdm Angel. ibi qui intelligit, q, postquã vsucapio est completa per eum qui vsucapit rem mobilem titulo pro legato, non possit dari petitio hæreditatis, sed antequã sit completa sic, & hoc clarius voluit gl. in l. hæreditatem. C. quib. non obst. long. temp. præscript. hoc clarè firmat Iac. But. in l. 1. C. quo. bon. & Io. Fabri. insti. de interdi. in §. sequens. & Bal. C. de edic. diui Adri. in l. fi. in 15. oppo. in versic. aduerte &c. & Ang. in cons. 84. inci. In cã prædicta &c. & scdm istam distinctionem saluatur glos. in d. l. nec vllam. & præsertim in casu nostro, in quo ista mulier non vr habere titulũ adiudicationis causatũ ab errore iusto: quia si ipsa cõtraxit ma-
4 trimoniũ cũ isto, † & per cõsequens secũ consuetudinẽ habuit verisimiliter presumitur certiorata cuius cõditionis fuerit iste Sempronius. & sic si erat furiosus tpe contracti matrimonij præsumit saltẽ ex post ipsam sciuisse. ar. l. Octaui. ff. vñ cognati. & l. de tutela. C. de in inte. resti. & l. si vicinis. C. de nupt. & l. si ita. §. fi. ff. de fun. instr. c. quosdã. & c. quanto, de præsum. & in proposito declarat Bartol. in l. 2. §. si à pupillo. ad fin. ff. pro emp. & sic debuit scire q, ille cõtractus dotis celebratus fuerit nullus, & pro dicta opinione q, petitio hæreditatis detur contra possidentẽ titulo putatiuo facit optimè: quia tunc cessat rõ reddita per Bar. & alios in l. pro hærede. ff. de peti. hære. dum dicunt, q, ideo non datur petitio hæreditatis contra tit. possidentẽ: qa in pari cã potior est cõditio possidentis: nã hîc cã est dispar: qa agens habet verũ titulum. ¶ Tertiò præsuppono, q, ille cõtractus dotis cõfessatũ celebratus (vt dr) per dictũ Semproniũ, non valuit, si Sempronius tunc erat furiosus. c. dilectus. de sponsa. l. furor. ff. de sponsa. l. in negotijs. ff. de reg. iu. l. 2. in prin. cũ si. C. de cõtrah. emp. ¶ Istis præsuppositis videndum restat, an dictus cõtractus qui fuit celebratus anno 1418. & die 6. Decembris intelligatur esse factus tpe furoris adeò q, sit nullus stantibus probationibus vtriusq; partis in causa factis: in quo videretur prima consideratione dicendũ q, sic: qa videtur probatum per plurimos testes pro parte dictæ dominæ Beatricis q, iste Sempronius tpe dicti contractus non erat furiosus, & standũ est maiori numero testiũ. l. ob carmẽ. §. fi. ff. de testi. c. in nostra. & ibi plenè not. extra de testĩ. ¶ Præterea dato q, reducendo ad concordiam dictos testes vtriusq; partis iuxta c. cũ tu. de testi. posset dici q, Sempro. q̃nq; esset demens & q̃nq; esset extra dementiã, & sic haberet dilucida interualla: tñ dictũ contractũ facere potuit ille q habet dilucida interualla, si non appareat q, tpe actus celebrati erat in furore, quã uis vt furiosus curatorem haberet. l. pe. C. de cura. furio. l. 2. in fi. C. de contrah. emp. l. furiosum. C. qui test. fac. pos. l. 2. ff. de
5 testa. ¶ Accedit † q̃d not. Bald. in d. l. furiosum. C. qui testa. fa. pos. vbi quærit, quid si non apparet, an actus fuerit celebratus tpe furoris, an in dilucidis interuallis, & concludit, q, aut tps celebrati actus erat vicinũ tpe furoris, aut erat ab eo multum remotũ, primo casu refert aut qualitas depositionis actus arguit magis ad partem sani consilij, vt quia est celebratus ille actus, prout conuenit cuilibet homini sanæ mentis, & præsumeretur tunc fuisse sani intellectus: si autẽ his cõtraria dispo- suit, præsumeretur nõ fuisse sanæ mentis. l. pe. ff. de cond. inst. l. is qui. ff. de tut. & cur. dat. ab his. l. Titia. ff. de inof. test. l. patronus. §. fi. cum si. ff. de leg. 3. & si in illo actu celebrato pmissa sunt ea quæ sapiunt furorẽ, & ea quæ non sapiunt: tunc oĩa sunt nulla, per illam l. furiosum, vt ibi dicit Bal. & Ang. ¶ Secundo verò casu principali, qñ apparet q, tps celebrati actus erat multum remotum à tempore furoris, tunc ille qui semel est furiosus, non p̃sumitur semper esse furiosus, maximè si est probatũ q, medio tpe fuerit qualitas furori cõtraria scdm Old: vt refert Bal. in præal. l. furiosum. Sed ita est q, in dicto instro cõtract⁹ dotis nihil vr cõtineri, q̃d nõ conueniat homini sanæ mentis, & ẽt non fuit celebrat⁹ ille cõtractus tpe vicino furori, vt pbatur per testes dñæ Beatricis, ergo nihil obstat, quin di-
6 ctus cõtractus valere potuerit. ¶ Bene facit † quod no. Bar. in suo pleniore tractatu de teste, in c. incipiẽte, opposita prudentiæ, q, si cõstat furiosũm habuisse dilucida interualla, & dubitatur, an actus gestus fuerit in quiete & sanitate an in furore: tunc scdm Bar. dicendũ est quòd ipse actus hoc ostendit, quid enim scdm eum si matrem vel filiũ vel coniunctum offendit? certè talis actus ostendit, q, in quiete & in sanitate consilij nõ fuerit, sed in actum fecit quẽ quisq; diligens fecisset, ostendit ille actus eum in mentis quiete fuisse. Subdit ẽtibi Bart. quid si multa verba ordinata proferebat inter quæ aliqua fatua inseruit? certè in toto illo actu fatuus præsumitur. alleg. l. pen. ff. de cond. insti. vbi fatuus iudicatur ille, qui post actũ instõnis hæredis dixit velle corpus suũ in mari proijci, bene facit quod refert Bal. in c. 1. in princ. in tit. per quos fiat inuesti. vbi teste Valerio dicit testamentum cuiusdam furiosi fuisse per senatores approbatum: quia rectè disposuerat. Præterea nõ videtur q, releuet probatio facta per testes dicti Titij: quia videntur esse singulares in pbatione actuũ furoris. & per cõsequẽs non dicuntur sufficienter probare. c. licet cãm de proba. c. bonæ. el 1. de elect. 3. q. 9. testes. & c. nihilominus. ¶ Sed his non
7 obstantibus † puto in proposito contrariũ esse verius: moueor quia ille qui certo tempore fuit furiosus præsumitur in poste-
b rum fuisse furiosus, [b] nisi cõtrariũ legitimè probetur, vt est gl. iuncto tex. 3. q. 9. indicas. in verbo, ostenderis. & glo. in c. fin. in verbo, compotẽ. de succes. ab intest. quam ibidem sequuntur Inn. Io. And. Ant. de But. & Abb. Sicu. illam glos. sequitur Io. And. in addi. Spe. in tit. de proba. §. probare. super ver. pone quidam erat furiosus, & Domini. de sancto Gemi. in c. 1. §. si verò. de cle. ægro. li. 6. & etiam Sali. in d. l. furiosum. & Ioan. de Imo. in c. dudum. in 6. col. de præsum. & canonistæ maximè do. Car. Floren. & Io. de Imo. in c. cum inter canonicos. de elect. & Paul. de Liaza. in cle. 1. de homi. vbi pro hoc allegat id quod habetur in c. semel malus. de regul. iur. in 6. & illud quod ibi no. Dyn. dum dicit, q, accidens quod est contrarium naturæ vel præter naturã, tollit effectũ præsumptionis ipsius naturæ, & illa doctrina Dyn. procedit scdm Paul. de Liaza. in d. clem. 1. in accidenti durabili saltem aptitudine, vt est accidens de mentiæ & furoris: aliàs autem contra naturam non præsumeretur duratio ipsius accidentis. allegat id quod not. per Inno. compo. & Abbatem antiquum in d. c. cum inter canonicos bene facit quod no. glo. in d. c. cum inter canonicos.
* in verbo recusatus. quam ibi sequuntur * omnes, quæ vult q, passiones huiusmodi, & morbi tales prẽsumuntur durare, nisi probetur contrarium, & maximè in modo furoris, qui non consueuit de facili recedere, secundum do. Cardinalem & Io. de Imo. ibi allegant not. per gloss. in d. c. indicas. & in d. c. fin. Illud rectè intuenti voluit Bar. in l. secunda. ad fin. ff. de bon. poss. furio. & infanti delata. nam Bartol. ibi vult quòd si probatur quem certo momento puta tali die fuisse surdum vel furiosum, non per hoc sequitur quòd in posterum fuerit surdus vel furiosus: quia illud potuit contingere propter aliquod accidens. l. nutu. in princip. ff. de leg. 3. vnde secundum
8 Bar. † debet probari quem fuisse furiosum aliquo certo tempore seu aliquibus mensibus, non autem semel seu vnico momento,

mento.vt postea præsumatur in posterum furiosus. allegat. l.
l.1.ff.de curatore fur. iuncta l.pretia rerum. ff.ad l.Falc.vbi ad
probandum quod res puta stariū frumenti valuit 20. solidis
isto anno non sufficit probare,quod vna die istius anni ven-
ditū fuit 20.solidis:sed oportet probari, quod per plures dies
venditū fuit cōiter 20.solidis,vt ēt declarant docto.in d.l.pre-
cia.& sic vult in effectu Bar.q, si probatum est quem fuisse fu-
riosum certis mensibus præsumatur in posterū furiosus. Sed
ita est quod ꝓbatum est,quod saltem de anno 1418. & per illū
annum & etiam ante & post dictus Sempronius erat furiosus
& demens faciendo actus furoris & dementiæ vt ꝓbant maxi
mè Petrus,Dominicus,& aliqui alij testes, & quod est publi-
ca vox & fama,q, ita erat furiosus per tpa,de quibus in c. pro-
batur ēt hoc per testes tres vel quatuor, qui deponunt quod
de anno 1415. per duos menses & vltra viderunt eum esse fu-
9 riosum,& tunc sibi vt furioso datus fuit curator, & † pro tali
b decreto iudicis decernentis curatorem furioso præsumitur, [b]
vt no.Spe.in tit.de emp.& vendi.§.nunc dicendū.el 1.ver.hoc
quoq;.cum ver.seq.& Bal.in addit.Spec.in tit.de ap.in 15. co.
& Bal.in l.quemcunq;.C.de bo.quæ li.& in l.non aliter.ff.de
adop.& in l.fin.C.de præd.mi.& in l.quæcunq;.§.fina. ff.de
publicia.& in l.cum hi.§.prætor.ff.de transf.arg.l.1.C. de præ-
dijs curia.li.10.l.manumissio per lictores.ff.de manu.vindi.l.
ab ea parte in fi.ff.de prob.l.2.C.de offi.iud.c.accepimus. de
ætat.& quali.c.in præsentia.de renunc.cum si.& in specie bñ
facit q̊d no.Bal.in l.cū te.C.de prob.& in l.2.§.quod obserua-
ri.in 5.col.C.de iura.calum.& in l.idem fiet.ff.de test. tute. &
Ang.in d.l.cum te.C.de proba.vbi dicunt,q, licet aliàs habea-
mus q, illi incumbit onus probandi, qui se fundat ex ætate:
tamen fallit in eo qui pro se adducit decretum iudicis per q̊d
apparet tali datum esse curatorem vt minori:quia tunc præsu-
mitur q, fuerit minor:& onus ꝓbandi contrariū semp incum-
10 bit aduersario. ¶ Comprobant prædicta † per ea quæ no. Petr.
Anch.in cle.1.de homi. vbi dixit q, si ꝓbatum est quem fuisse
aliquo tempore furiosum,& ex aduerso ꝓbatur ipsum postea
fuisse sanæ mentis,non sufficit hoc ad validandū actū gestum
à tali,nisi probetur fuisse sanæ mentis in actu gesto, quamuis
probetur quod ante actū gestū fuerit sanæ mentis post furo-
rem.& ita dicit se obtinuisse.allegat in simili nota.per Dyn. in
reg.semel malus.idem ēt tenet.d.Card.Flor.d.cle.1.in 3. col.
de ho. vbi dicit q, si agebatur ex cōtractu mutui, & opponi-
tur q, debitor tpe contractus erat furiosus,& replicetur q, ha-
bebat dilucida interualla. q̊d probato de furore ante cōtractū
infringitur cōtractus,nec sufficit ad sustinendū contractū q,
ꝓbetur de dilucidis interuallis,nisi specialiter probetur q, tpe
cōtractus erat sanæ mentis.allegat notata p gl.in d. c. indicas.
& no.per Dy.in d.c.semel.& ita refert se consuluisse,vnde istæ
decisiones vñr decidere casum nostrum.nam apparet q, ēt de
anno 1415. Sempronius erat furiosus, vt apparet ex decreto
dationis curatoris facta cā cognita, & cum examinatione te-
stium hoc probantium.& ad hoc non contradicunt testes par-
tis aduersæ,saltem in sufficienti & æqualenti numero, vt etiā
apparebat ex his quæ dicam infra impugnando testes rei seu
eorum dicta. & etiam apparet q, anno 1418. magnifici domi-
ni priores artium,vexillifer iustitiæ vna cū alijs consiliarijs so-
lenni deliberatione præmissa firmarunt q, iste Sempronius ve
lut furiosus esset sub cura & administratione officialium pu-
pillorum per quod etiā apparere intelligitur q, tūc erat furio-
sus,per ea quæ dixi s̄.de præsum.decre. oporteret ergo ad hoc
vt sustineretur instr̄m cōtractus dotis q, esset probatū q, in illo
instanti quo dictus cōtractus fuit celebratus,fuisset sanæ men
tis in ipso actu dictus Sempronius,sed hoc non est probatum
per testes partis aduersæ: quia illi testes non deponunt se in-
terfuisse contractui dotis excepto primo teste, cuius dictum
non obstat: tum quia in illo dicto est vnicus & singularis.ca.
in omni,de testi.& l.vbi numerus.ff.de testi. tum quia dicitur
eum fuisse condemnatum de falso de anno 1423. licet postea
11 reperiatur cancellatus per gratiam. Sed ita est † quod semel
condemnatus de falso repellitur à testimonio.l.3.§.leg.Iul.ff.
de testi. iuncta l. 1.cum ibi not. ff. de pub. iudi. c. testimo-
nium. de test.cap.1. de exce. & si reperiatur quòd postea fue-
rit sibi concessa indulgentia,oportet videre an sit cōcessa sim-
plex indulgentia,& ob illam cām fuerit cācellatus:& tunc nō
intelligatur restitutus ad famam,adeò quòd posit esse testis.
l.generalis. C. de sentent.pass. aut fuit concessa indulgentia
non simplex, sed per viam restitutionis, aut per verba æqui-
pollentia: & tunc aliud esset,vt l.1.eo.tit.scd̄m quod plenè di-
stinguit Bar. in l.fi.in vlti.col. post Cy.eo.ti.& Bar.in l.nō so-
lum.§.fin.ff.de procur.& in l.1.§.si quis vltro.ff.de qō. & per
Bal.in d.l.generalis.& in repe.l.cum mulier.ff.solu.ma.& in
l. si qua pœna.ff. de his qui sunt sui.& in l.emancipatione.C.
de fi.instr. & doct.maximè Paul.de Liaza.in commento.d.c.
12 testimonium.Ioan.† de Imol.in hac materia in l.qui testō. §.
nec furiosus.ff.de testa. & in l.2.§.fi.de ver.ob.dicit,q, glos.in
d.c.indicas vult q, sufficiat probare quem semel fuisse furio-
sum ad hoc vt præsumatur postea fuisse furiosum tempore a-
ctus postea gesti:tamē scd̄m eum Bar.in d.l.2.ff.de bo.pos.fu-
rioso & infanti delata,tenuit cōtrariū,vnde ipse cōcordat opi-
niones,q, aut actus fuit gestus ex interuallo saltē longo post
tp̄s quo probatur eum fuisse in furore:& tunc incumbat on⁹
probandi ei qui allegat q, erat in furore tempore actus gesti,
& ita procedit opin. Bar.aut non intercesit dictum interual-
lum saltem longum & tunc præsumatur fuisse in furore tem-
pore actus gesti,& ita procedat tunc opi.dictæ gl.arg.l.si ven-
tri.§.in bonis.ff.de priuil.cre.cum ibi no.& c.officij.de elect.
considerandum est igitur quod Bar.in l.2.de bo.pos.furio.&
infan.dela.tunc demum vult q, non sufficiat probasse quem
fuisse furiosum ante contractum, qñ probatur q, certo breui
momento fuit furiosus.& ita intelligitur cōcordia Io.de Imo.
in dictis locis dum allegat ipse q, Bar.vult q, non sufficiat pro-
bare q, quis aliquo tempore fuerit furiosus,vt in posterū præ-
sumatur,sed vbi probatur q, quis fuit certis mensibus furio-
sus,tunc non video q, aliquis in hoc reprehendat Bar.volen-
tem quod præsumatur postea furiosus.nam Bal.in d.l. furio-
sum,loquitur qñ probatur quod quis semel tantum fuit in fu
rore: quo casu non præsumitur quòd postea sit furiosus,quod
etiam fatetur Bar.sed quando ꝓbatur quòd per aliquot men-
ses laborauit tali morbo,tunc Bal.non contradicit Bart. plus
dicunt Ang.Ful.& Pau.de Ca.in d.l.furiosum. quod siue de
proximo siue ex interuallo à furore appareat fuisse celebratū
actum,debeat attendi qualitas actus:quia aut erat actus con-
ueniens homini sanæ mentis,& præsumatur sanæ mentis:se-
cus si non homini sanæ mentis.l.fi.C.de hære. instī. & si verba
erant mista, ita quod poterant conuenire furioso & homini
sanæ mentis,tunc præsumitur in dubio illū tunc fuisse furio-
sum,per id quod habetur in l.pen.ff.de condi.institu.ita dicit
Ange.in d.l.furiosum. ¶ Cui autem magis dicatur conuenire
ille actus confesionis dotis cum de actuali receptione nō ap-
pareat, an homini sanæ mentis an non sanæ mentis, videtur
quòd potius homini non sanæ mentis, cum potius tendat ad
dissipationem.l. prima.§.si mutuam.in fin.ff. si quid in frau.
pat.iuncta l.is cui.in fi.ff.de tut.& cu.da.ab his. & l.prima. in
13 prin.ff.de cur.fur.& præsertim in confessione facta † ex cau-
sa dotis per maritum, quæ in dubio videtur facta animo do-
nandi.l.prima.cum ibi not.per Bald. C. de donat. ante nupt.
& Ioan.And.in addi.Spec.in titu.de dona.inter vir. super ru-
brica ad fin.& Ioan.de Imo.clarè in l. si constante. in princip.
in antepen. colum. ff. solut. matri. vbi hoc dicunt esse verum
etiam ante contractum matrimonium. & rectè intuenti hoc
etiam vult Bal. in rub. C. de priui.dotis. circa 3.colum. dum
dicit,quod si maritus confitetur dotem recepisse & renunciat
exceptioni non numeratæ dotis,illa renunciatio est quædam
donatio.si quis delegauerit.ff.de dona. vnde an valeat vt do-
natio distinguitur, an fuerit constante matrimonio an ante.
bene faciunt not. per Bartol. & alios in l. si diuortio. cum suis
concor.ff.de ver.ob.& sic apparet quod iste actus potius con-
uenit homini non sanæ mētis,cum sit donatio & dilapidatio
propterea etiam si talis actus gestus fuisset ex interuallo lon-
go à tempore quo probatum est eum fuisse furiosum, adhuc
præsumeretur eum fuisse tunc furiosum,secundum Ang.Ful-
go.Pau.de Castr. & Ludo.Roma.in prælle.l.furiosum.argu.
d.l.penultima.de condi.institu. & l. his qui. §.fin. de tuto. &
14 curat.da. ab his. ¶ Et per prædicta † satis apparet respon-
sum ad allegata in contrarium: nam non obstat quod testes
plures partis aduersæ conentur probare quod anno 1418. &
die sexta Decembris quo die fuerunt contracta sponsalia in
ter dictū Semproniū & do. Beatricē, & qua die fuit facta di-
cta confessio dotis, & tpe factæ dictæ cōfessionis dotis dictus
Sem-

Sempronius erat sanæ mentis: quia respondeo quod constat quod ante confessionem dotis erat furiosus non solum vno instanti sed per menses & vltra, vt ostensum est supra, & qui vult sustinere contractum ab eo factum vt validum, oportet q, probet quod in illo instanti quo factus est contractus, erat sanæ mentis: quia præsumitur tunc fuisse furiosus, vt probaui; licet ergo plures testes deponerent quod eo die quo fuit facta confessio dotis esset sanæ mentis: tñ non sequitur quod in illo instanti q fuit factus ɔtractus dotis esset sanæ mentis: vñ ista probatio non concludit, nisi testes deponant se interfuisse contractui dotis & cognouisse tunc per tales & tales actus inferentes sanam mentem q, ipse erat sanæ mentis, & per ɔñs dubia probatio seu non concludens, non releuat. c. in præsentia, de proba. l. neq; natales. C. de probat. nulli aũt sunt testes qui dicant se interfuisse ɔtractui dotis, nisi vnus q nõ probat,

15 vt dixi s. ¶ Præterea † testes actoris deponunt affirmatiuè de actibus furoris quos viderunt: testes verò partis aduersæ dicunt q, viderunt & audiuerunt illum respondere ad interrogata & ad propositum &c. & quod non viderunt eum facere actus furoris: & non dicunt q, non potuisset facere actus furoris quin ipsi vidissent, quo casu ad probandum illum nõ fuisse furiosum, saltem per dilucida interuallo, non sufficit deponere prout deponunt testes rei deponentes negatiuè q, nõ viderunt eum facere actus furoris, cum non adijciant illa verba q, non potuisset Sempronius facere illos actus furoris qn ipsi vidissent, ita est in effectu doctrina Bar. & aliorum in l. hęredes palam, in prin. in versi. vlt. hæc lex &c. ff. de tes. circa intellectum gl. in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. & nota. Inn. in c. quid per nouale, de verb. sig. & gl. notabilis, in c. 1. in gl. fi. de rescri. in 6. & gl. in §. sin verò absunt, in auhen. de hæred. & Sal. & Io. And. in c. ex tenore de testi. & Bal. in c. 1. de cõtentione inter me & dñm, & in l. actor. post Cy. C. de prob. & in l. cũhi. §. 1. ff. de trans. & in l. 1. C. de bo. pos. secdm ta. & Ang. & Mod. in l. si binæ. ff. de iniust. testa. facit quod no. Bar. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemad. test. ape. ita q, isti testes rei deponẽtes super negatiua furoris non videntur ɔtrariari nec pręualere probationib. actoris super affirmatiuo furoris, pauci ẽt sunt inter testes rei qui deponant de sana mente Sempronij, de anno 1418. die 6. Decembris vt patet in depositione Mariotti Bartoli, & in depositione Barth. Stephani, & licet iste videatur dicere q, ipse cognouit Sẽpronium de ann. 1409. vsque in tps mortis, & quod semper cognouit eũ sanæ mentis, tñ non reddit cãm scientiæ aliq̃ concludenté q, esset sanæ mentis de

16 dicto an. 1408. & mẽse Decembris: † nam quando testis deponit circa ea quæ percipiuntur intellectu potiusquàm visu vel alio sensu corporis, vt qñ deponit quem esse furiosum vel nõ, d requiritur quod etiã non interrogatus reddat cãm d dicti sui concludétem, vt no. Bal. in l. solam. C. de test. & Bal. & Mod. in d. l. furiosum per no. per Inn. in c. cum causam, de testi. sed iste testis non deponit per aliquam causam scientiæ quod cognouerit Sempronium esse semper sanæ mentis, nisi quia dicit q, cognouit eum semper esse sanæ mentis, & q, ipse nunq̃ vidit eũ facere aliquem factum furiosum, interrogatus in cã scientiæ, dicit se audiuisse, certè iste testis non probat concludéter saltẽ respectu dicti tpis necante: quia vt dicit Sali. post Bal. in d. l. solã, in 2. vel 3. col. qñ tractatur de ꝓbatione super furore vel alia simili re, quæ percipitur intellectu, non creditur testi, nisi reddat causam dicti sui talem per quam colligitur eum non errare, sed verum dicere, & dicit Barto. in l. si is qui. §. diuus. ff. de tu. & cura. da. ab his, quod qñ testis interrogatur de aliqua qualitate animi alicuius, debet testificari per actus exteriores quos vidit, per illum tex. & notat in proposito Bal. in l. 2. ff. de testa. vbi dicit q, sanitas mentis non percipitur visu vel auditu: sed iudicio rationis, sed iste non exprimit quõ cognouerit istum esse sanæ mentis, nisi quia dicit q, non vidit eum facere actum furiosum, certè istud non concludit: quia potuit esse quod fecit actus furiosus, & iste non vidit, cum non dicat Sempronium non potuisset facere actus furiosos, quin vidisset, vt dixi. s. quinimò si testis deponeret super tali negatiua non coarctata loco & breui tpe pręsumeretur falsum deponere. c. cũ ecclesia, cũ ibi no. per Inno. extra de cã poss. & licet posteà super interrogatorijs rñdeat quod vidit illum rñdere bene ad propositum; tñ non deponit ibi quo tpe hoc viderit, licèt præcedentes rñsiones sint tutiores.

17 ¶ Nec obstat ẽt quod † iste testis & plures alij dicunt quod ita tenebatur & reputabatur sanæ mentis: quia rñdeo, quod in hoc non attendit cõis opi. licèt enim illa attẽdatur in his quę concernunt solennitatem actus, vt l. 1. C. de testa. l. Barbirius. ff. de offi. præto. tñ non operatur in his quæ concernunt substãtialitatem, vnde si oẽs opi. erat quod pater Titij esset mortuus, vel quod Titius esset emancipatus, & apparet quod nõ ita erat: an valebit testm̃ factum à Titio tanq̃ ab homine sui iuris? certè non: ita decidit Bal. in l. 2. C. de sent. & interlocu. om. iud. per l. post mortem. ff. de adopt. & per alia ibi allegata per eum, cum ergo testes actoris dicant de veris actibus furoris qui ẽt censebantur inesse tempore contractus, vt probaui, debet illud attendi: & non quod reputaretur furiosus, & attẽdatur etiam q, iste testis non deponit quod de anno 1415. iste Sempronius reputaretur furiosus: quia capitulum ad q, se refert testis non concludit necessariò de illo tempore, licèt dicat capitulum de anno 1418. & ante, per no. per doct. in ca. licèt causam, de proba. & per Barto. in l. Celsus, cum vulgatis concord. ff. de vsucap. hoc dico vt intelligatur quod iste testis non contradicit testibus receptis de anno 1415. quando fuit datus curator Sempronio. Paulus Raynerij alius testis etiam dicit q, non vidit eum facere actus furiosos, & quod à pueritia eum cognouit vsq; ad tps mortis, & q, bene respondebat interrogantibus, tamen (vt dixi) non excludit quin potuerit facere actus furoris. Præterea, posito quod iste aliquid probaret: tñ quò ad tps pueritiæ Sempronij & abindè posteà continuè est singularis: & sic non probat. Ce hus Antonij alius testis nihil ꝓbat: quia deponit de tẽpore remota à cõtractu dotis & post contractum dotis, & similiter deponit Dñicus Bartoli. Zenobius alius testis deficit in probatione negatiuæ: qa dicit quod non vidit eum facere actus furoris, & sic non probat ɔtra probata p actoré, vt dixi, & ita ẽt in hoc deficit Marcus sequẽs testis, Christophorus alius testis non probat, qa nõ deponit de tpe ɔtractus dotis, sed longè posteà, ita etiam facit sequens testis, scilicet Bastianus & Pierus Bernardi & Dominicus Pieri. Bartholomæus alius testis etiã deficit in probatione dictæ negatiuæ sicut faciunt plures alij, vt dixi. Ioannes Dñici deficit in tempore prout faciunt multi alij ex dictis testibus. Dominicus Saluij alius testis non probat: quia dicit quod anni 45. à dicto tempore citra vel circa quod cognouit Sempronium & quod in veniẽdo Florẽtiam & inde redeundo ad villam multoties obuiauit Sempronio & secum semp loquebatur & visum fuit quod esset homo sanæ mentis: quia respondebat ad propositum, nam si iste testis est examinatus de anno præsenti 1464 vel etiam de anno 1463. non inducit necessariò tempus celebrati contractus. ¶ Minus probat Franciscus Bartoli, qui deponit de tẽpore remotiori à contractu dotis & solùm post contractum dotis. & ita etiam facit Michael Pieri. Matthæus Ioannis etiam non probat: tum quia non dicit se interfuisse contractui, vt requirebatur, attẽta probatione antiquiori de furore præcedenti, vt dixi, item quia potius deponit iste de fama quàm de facti veritate, & ẽt non reddit bonam rationem dicti in ꝓposito, nam assignat rationem: quia dicit quod bona sua conseruauit, nam hoc potuit procedere ex eo, quia habuit curatorem & administra-

18 torem qui conseruauit, & sic † rõ debilis infringit. d. l. cũ pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & no. specificè Bal. in l. conuenticulam, in 6. colu. C. de epis. & cle. in l. data opera. in 18. colu. C. qui accusa. non poss. per no. in l. si is qui animo. ff. de acqui. poss. & in d. l. solam, alij duo vltimi testes deficiunt in tempo-

19 re. ¶ Non obst. † ẽt not. per doct. in d. l. furiosus, quia illa intelliguntur secundum not. per Bar. in l. 2. ff. de bono. poss. furio. & infanti delata. quæ decisio est pro actore. Item not. per doct. in d. l. furiosum, sunt in fauorem dicti actoris: quia debet attendi qualitas actus etiam gesti ex interuallo à tempo-

* re probati furoris, vt ibi tenet Ange. & * cõiter alij post eũ & qualitas huius actus cadit potius in hominem non sanæ mẽtis, vt suprà probaui, & comprobaui ex authoritate gloss. in d. c. indicas, & in d c. ti. cum alijs s. alleg. declarata vt facit Petr. de Anch. & do. Cardi. in cle. 1. de homic. prout suprà relatum

20 est. ¶ Non obst. † q, testes agentes sint singulares quia rñdetur primò: quia sufficit decretum dationis curatoris ad ostendendum furorem prout suprà declaraui. Item testes qui fuerunt examinati tpe quo fuit datus curator sunt cõtestes quasi oẽs.

e Prætereà testes singulares [e] ad probandum quem in gñe fuisse furiosum vel infamen vel hæreticum sufficiunt, vt no. Inn. & alij in c. qualiter & qñ. el. 2. de accu. & Spec. in tit. de inqui. §. 1. ver. quid si vnus, & in §. nũc tractemus, ver. quid si ille, cũ ver. seq. & in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs, versi. idem de tempore, & versi. seq. & Iaco. But. in l. Arriani. C. de hære. & Pau. de Liaza. in dispu. inci. Contra instrumentum debiti, & glo. & Iac. But. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. per Cyn. in l. 2. C. quæ sit lon. cõsue. & Bar. in l. de minore. §. 2. versi. sed quid si testes. ff. de quæstio. per glo. & Archa. 3. q. 9. in c. nihilominus. Bal. in l. 1. C. de testa. & in l. actor. C. de proba. & in l. 1. qui nume. tute. & Ang. in l. ea quidem, in vlt. colu. C. de accu. & in l. de quibus. ff. de legibus, & per Anto. de But. & Ioã. de Imo. in c. cum oporteat. de accu. & Ioan. de Imo. in l. inter pares. ff. de
12 re iudi. ¶ Nec obstat † q̃ notarius rogatus de contractu dotis esset vir bonæ opinionis: quia istud nihil releuat, nam etiam si notarius in instrumento scripsisset. Sempronius sanus mente &c. illa verba prolata à notario, quæ verba non continent illud negotium de quo rogatus à partibus, non probarent, vt no. Bal. in l. 2. ff. de testa. & Ang. in l. penu. ff. de condi. insti. & Saly. in d. l. furiosum. & Bal. in l. 1. C. de confes. in 11. colum. in ver. modo sequitur alia quæstio &c. bene facit quod not. Fede. de Senis consi. 199. incipiẽ. Quæritur an do. Margarita, cuius verba vbiq; sequuntur scribentes & maximè Ant. de But. in c. quoniam contra, in 15. col. de probat. & d. Abb in ca. cum causam, in 8. colu. de test. Ex quibus infertur dictam dominã Lucem teneri dicta petitione hæreditatis non obstante dicto allegato titulo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Decretum. Cor. consi. 271. col. 2. lib. 1. Alcia. trac. de pręsum. reg. 3. præsum. 10. in fi. Alex. s̃. eo. cõsi. 207. nu. 7.
b ¶ Furiosus. s̃. lib. 1. consi. 141. col. 2. nu. 4.
c ¶ Præsumiter. Bertran. consi. 48. Ex processu. col. 4. 5. lib. 1.
d ¶ Causam. Ias. consi. 2. col. 3. lib. 1.
e ¶ Singulares. s̃. lib. 1. consi. 141. & libro 2. consi. 96.

EPITOME.

¶ Promittens simpliciter se facturum & curaturum q̃ Titius ratificabit sub pęna, intelligitur intra tempus quo commodè fieri potest, quo lapso sine alia interpellatione cadit in pęnam.

CONSILIVM. CXLVIII.

VIso othemate de quo suprà & instrumẽtis de q̃bus in themate, omissis argumentis ad partes: q̃a veritas huiusce rei consistit in paucis, deueniendo ad veras cõclusiones p̃suppono † primò
1 q̃ pęna adiecta promissioni facti est exigibilis, [illegible] adiecta in fraudẽ vsurarũ. l. sed & si quis. §. fi. [illegible] no. ff. si quis cau. l. Lucius, cum ibi not. ff. de act. emp. & l. si dictum. ff. de euic. & plenè no. doc. in l. cum allegas. C. de vsu. & in l. cum seruus. ff. de cõditio. & demonstra. in c. tuam.
2 de pęnis. ¶ Secundò † præsuppono q̃d ille qui sub pęna, promittit mihi se facturum & curaturum q̃ Titius tale quid faciet, puta ratificabat talem contractum: non requiratur q̃ per me interpelletur vt faciat & curet adimpleri factum, q̃d promisit: sed satis [a] est q̃ ipse sciat se teneri facturum & curaturum q̃ illud fiat, vt egregiè decidit Bald. in c. domino guerrã. §. ad hæc, in titu. hic finitur lex Corra. & incipiẽ. consue. regu. allegati in ar. l. 1. C. de priuã. car. l. in lege locationis. ff. loca. & l. non impossibile. ff. de pac. & ideo in proposito Iacobus qui anno 1441. sub certa pęna p̃misit se facturum & curaturum q̃ Paulus, & Lacrosus legitimè in forma solẽni ratificarẽt dictam cessionem & oĩa contenta in instrumento cessionis incidit in pęnam promissam ex quo intra tam longum tp̃s annorum decem & octo vel circa non fecit nec curauit q̃ dicta ratificatio fieret, & præsertim cum non appareat dictum Ia-
1 cobum † fecisse quicquid potuerit vt dicta ratificatio sequeretur, & sic non põt allegare q̃ à cõmissione dictæ pœnæ fue-
†2 rit excusatus † propter difficultatem, vt in proposito nr̃o inquit Fed. de Senis in consilio suo. 122. incip. Martinus promisit, & Anto. de But. in c. Gemma. de spon. & per l. 2. §. 1. & ferè per totam legem. ff. si quis cau. & l. si vehenda. §. idem iuris. ff.
3 ad l. Rhod. de iac. tp̃s autẽ sufficiens † & requisitum ad faciendam dictam ratificationem videtur esse elapsum: quia satis est q̃ habuerit tm̃ tẽpus intra q̃d cõmodè illud explicare potuisset arbitrio boni viri. l. si ita stipulatus essem abs te. l. continuus. §. item qui insulam. ff. de ver. obl. facit. l. quod dicim⁹ ff. de sol. cum ibi notatis, iudex ergo arbitretur si intra annos 18. quicunq; etiam negligentissimus curare potuisset quantũ in se fuisset q̃d dicta ratificatio fieret, qñ aũt non promisisset expressè se facturũ & curat[illegible] quod prędicti ratificarent, &c. vt suprà, sed simpliciter promisisset q̃ si ratum non haberent, soluerent tm̃ noĩe interesse vel pęnę, tunc hẽt locum id quod legitur & not. in l. ratum. ff. de solu. & in l. quo enim. §. 1. & 2. ff. rem ratam habet, s. q̃ si ille de cuius ratihabitione actum erat, quam primum fuit de illo actu ratificando certioratus, & intra modicum tp̃s ratum non habuerit, cõmittitur pœna: quia videtur ratum non habere si erat actus præiudicialis illis cuius ratihabitio expectabitur: vt per doct. in d. l. quo eñ. & per Bal. in l. si tutor. C. in quib. cau. in integ. rest. non est necessa. & sic etiam tantò clariùs cõmissa esset ista stipulatio pœnalis, si appareret de dissensu, & c̃tradictione dictorũ Pauli & Lacrosi asserentium se non habere ratam dictam cessionem,
4 prout in themate narratur. ¶ Difficultas † ergo solum consistit in considerando an per quoddam assertum instrumẽtum societatis productum per dictum Iacobum dicatur esse doctum de ratificatione Pauli & Lacrosi. in quo dico quod si in illo instr̃o deficit nomen imperatoris seu Papæ prout dicitur, & non constet aliter de consuetudine loci contractus: certè tale instrumẽtum redditur nullum, quia in terris imperij debuit exprimi nomen Imperatoris, in auth. vt præponatur nomen Imperator. in princip. & in terris ecclesiæ debuit exprimi nomen Papæ, vt no. Ioan. Andr. & alij post eum in prooemio decretalium, in terris enim ecclesiæ Papa habetur loco Imperatoris per ea quę habentur in c. si duobus. §. 1. de appel. & in c. per venerabilem, qui fil. sint legi. & q̃ debeat in instrumentis prædictis apponi nomen Papæ tenuit glo. iuncto tex. in c. quoties. 1. q̃. 1. & Guido de Suza. in l. cum de consuetudine. ff. de legi. ¶ Sed dato q̃ dictum instrumentum esset validum; tunc duæ sunt clausulæ illius instrumenti ponderandæ: vna est in qua sunt hæc formalia verba: & generaliter se inuicem prædicti ser Paulus & ser Iacobus absoluerunt & finierunt & liberarum ab omni eo & toto quod sibi inuicem petere possent vigore & occasione cuiuscunque gestionis & administrationis gestæ vel factæ de bonis cõibus ipsorum fratrum, & seu ad eorum vtrunque spectantibus & pertinentibus, & aliter quomodocunque, dicentes & affirmantes ipse partes q̃ cõpensatis cõpensandis firma remanente cõione oĩum eorum bonorum de qua suprà sibi inuicem est integrè satisfactum &c. Secunda est clausula faciens ad propositum, cuius verba sunt hæc videlicet: hoc tamen pacto inter ipsas partes apposito & solẽni stipulatione firmato, q̃ omne id quod per ipsos ser Paulum & ser Iacobum vel alterum eorum de bonis communibus venditum & alienatum fuisse similiter & etiam omnia debita & credita contracta per eos vel alterum eorum vsque in præsentem diem cedant & cedere debeant ad cõmodum & incõmodum dictorum ser Pauli & Iacobi, dicentes & protestãtes ipsæ partes se plenissimam habere notitiam, veram scientiam & cognitionem de omni eo & toto quod ipsi & eorum vterque ac ipsi Lacrosus Bartholomæus gesserũt, & gubernarũt, administrarũt. & vendiderunt, emerũt & perceperunt, & inde & super his diligenter cogitasse &c. ¶ Sed his clausulis non obstantibus dico pœnã fuisse commissam. Primò, quia instrumentum cessionis in quo promisit Iacobus se facturum & curaturum q̃ Paulus & Lacrosus ratificarent, fuit factum ante dictum instrumẽtum societatis bene per annos decem vel circa, vt constat ex inspectione dictorum instrumentorum: quia instrumentum cessionis fuit factum 1441. & instrumentum societatis fuit factum 1451. & sic ante dictum instrumentum societatis factum iam erat commissa pœna propter negligentiam Iacobi, per ea quæ suprà dixi, attento q̃ in dicto instr̃o cessionis
5 non fuit dictum † ad oẽm requisitionem stipulatoris Iacobus faceret & curaret q̃ Paulus & Lacrosus ratificarẽt prout cau-
6 tius agentes faciunt. ¶ † Nec obst. si diceretur q̃ potuit Iacob. moram purgare ex quo in dicta promissione erat adiecta tm̃,

pęna

pęna, & non dies. l. si ita quis. §. Seia. ff. de ver. obl. quia rñdeo q, iurm erat appositum in instro pp q, iurm scdm* omnes nõ admittitur morę[b] purgatio. l. si quis maior. & ibi nota. C. de transac. per Bar. & oés in l. si insulam, in q. fi. de verbo. obli. & Bald. in l. si pacto quo pœnã. C. de pactis, & in l. & si post tres. ff. si quis cau. Præterea qñ est adiecta dies potest purgari mora ante litem contestatã, dummodo purgetur intra modicũ tempus, vt in d. l. si ità quis. §. Seia. & no. Bar. in d. l. si insulam in 2. opposi. & Iaco. But. Bald. & Ang. in l. si post tres. ff. si quis cau. & Pet. & Cyn. in l. si maior annis. C. de trãs. de quo latius non expedit disputare stantibus alijs fundamentis & rñsionibus. Item rñdeo q, dato q, dictum instrm societatis induceret saltem tacitam ratificationem quò ad personam Pauli: tñ non inducit quò ad personem Lacrosi: quia prima clausula instri, de qua dixi suprà, respicit tm bona cõia ipsorum fratrum & non Lacrosi, ad quem tñ spectabat quò ad proprietatem pars bonorum & iurium hæreditatis de quibus est facta cesio prædicta, cum fuerit etiã Lacrosus pro parte hæres institutus, vt in themate præsupponitur. l. cum oportet, & l. fin. C. de bo. quæ lib. Item dicta clausula concernit absolutionem factam Iacobo de eo quod Paulus ab eo petere posset occasione administrationis factæ per Iacobum, sed de eo quod petere posset Lacrosus occasione administrationis factæ per Iacobum ibi de hoc nihil dicitur. Secunda etiam clausula minus obstat: quia nullo modo cõcernit personam Lacrosi, vel aliquam eius ratificationem; fateor q, si fuissemus in casu in quo tm subsisteret hæc sola vltima responsio, verum esset dicere q, pęna non esset cõmissa nisi pro dimidia, s. pro rata Lacrosi per c. suam, alias incipit, tuam, de pęnis, & per nota. per Bal. in l. si seruus. §. si plurium, in fin. ff. si quis cau. & in l. 4. §. Cato. in vlti. oppo. in fi. & in l. stipulationum, aliæ. §. fi. de ver. obli. & not. doc. in c. dilecti, de arbit. attento q, sumus in terris ecclesiæ vbi seruari debet ius canonicum, iuxta no. in ca. 2. de regu. iur. in 6. & in c. 2. de arbit. eo. lib. & per doc. in c. fin. de solu. cum simi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Satis suprà lib. 6. consi. 157.
b ¶ More. imò vt dixi. suprà eod. consi. 9. num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Filia cui vna cum fratribus delata erat hæreditas matris renuntiauit pro certa summa sibi data in dotem.*
2 *Hæreditati maternæ & paternæ in manibus patris recipientis pro se & hæredibus suis.*
5 *Portio delata filiæ in successione matris an accrescat fratribus & hæredibus filiæ. Respon. Alex. quòd non, sed cedit commodo patris & eius hæredem. nu. 6. 7. 8.*
9 *Lex fi. C. de dot. promis. fallit si pater incipit à traditione vel si erat impar tacitæ doti.*
11 *Libri non censentur à patre dati filio, qui nõ studuit vel quando pater non tradidit, vel plures filios reliquit, & libri erant magni pretij.*

CONSILIVM CXLIX.

1 VISO themate & dubijs nec nõ instrumentis retiationum dictarũ filiarũ Bitini super † primò dubio, quo quærit an quò ad bona mris dictarum filiarum quæ fuit secunda vxor Bitini nũcupata Samaritana, talis renũtiatio cesserit ad cõmodum dicti Bitini & successiuè eius hæredum in totũ, p partibus spectantibus ad dictas filias in hæreditate materna, an vero cesserit ad cõmodum filiorũ masculorũ dictæ Samaritanæ qui pro alijs partibus erãt hæredes dictæ eorum mris ab intestato? Videretur prima consideratione dicendũ hanc secundam partem esse de iure veriorem. s. q, cesserit ad commodũ dictorum filiorum: quia cũ de iure cõi delata esset hæreditas materna pariter filijs tã masculis q̃ fœminis. l. fi. C. de lib. præte. l. lege. C. de legit. hære. renuntiatio facta per dictas filias debet augere portionem cohæredum. i. filiorum masculorum non renuntiantium. l. 3. §. fin. cum duabus. ll. seq. ff. de bo. pos. l. 1. C. qñ nõ peten. part. l. vnica. §. his ita. C. de cad. tollen. vr̃ expresè voluisse Dy. consi. 6. incip. Ex testõ dñi Alberti & c. vbi voluit q, si vnus ex pluribus fratribus ante aditam à se hrditatem renũtiat vni tm ex fratribus portionem suam hæreditatis: talis renunciatio prodest non solum illi cui renũciatio facta est, sed etiam cæteris fratribus cohæredibus: quia
2 de natura † iuris accrescendi est quod portio accrescat portioni, non personæ, vt l. si totam. ff. de acquir. hære. & ibi Dyn. & Barto. & l. hæc scriptura. §. fi. ff. de condi. & demon. l. si ex pluribus. ff. de suis & legi. no. Bar. ff. de leg. 3. in l. re coniuncti. in versi. 5. quæro an ius accrescendi transeat in singularem successorem &c. & declarant alij maximè Bald. in l. 1. in 4. qõ. C. qñ non pet. par. & cum dicta conclusione Dyn. consil. præalleg. concordat Io. And. in addi. Specu. in tit. de testa. §. 1. in addi. incip. q, de præcedenti, &c. circa finem illius additionis, & Bald. in l. pactum, in 8. qõ. C. de colla. ¶ Secundò pro hoc facit tex. in l. fin. C. de dotis promissi, vbi si pater dedit dotem pro filia, & dixit se eam dare tam ex suis bonis proprijs q̃ matris ipsius filij, vel ex rebus debitis ipsi filiæ; tñ nisi pater laboret inopia, intelligitur patrẽ dedisse de suis bonis proprijs pro officio dotandi, ad quod de iure tenetur: & salua manet filiæ obligatio quam ex alia cã habebat çtra patrẽ, puta pro re
3 bus hrditatis mrnæ. ¶ Sed præmissis † non obst. contraria snĩa in proposito vr̃ oĩno de iure verior, nã præsuppono q, renunciatio illa patri facta p filias de omni eo quod petere possent vel habere deberent in & super bonis & hæreditate dicti Bitini occasione dotis & bonorum dictæ Samaritanæ & hrditatis dicti Bitini earum pris &c. prout latius in instris prædictis continetur, valet nedum vt excludantur filiæ ab hæreditate patris pp iurm præstitum, vt in ca. quãuis, de pac. in 6. sed etiã valet quò ad excludendum eas ab hrditate matris tunc præmortuæ, vt clarè firmat. Ioã. And. post Spe. in titu. de testa. §. 1. super ver. pone filius &c. vbi dixi post Vbertum de Bo. q, licet çtractus inter patrem & filiam in potestate non valeat. l. 2. ff. de cõtrahe. emp. tamen ex illo cõtractu oritur naturalis obligatio. l. frater à fratre ff. de condi. indeb. ex qua naturali obligatione competet patri exceptio pacti. l. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff. de pac. & l. creditori. C. eo. & scdm eũ in tali renunciatione facta patri de hrditate materna non hẽt obstare tex. in l. pactum. C. de colla. & l. si qñ. §. 1. & seq. C. de inoffi. testa. quia illa iura loquuntur in renunciatione facta circa hrditatẽ viuentis: nos aut quærimus de hæreditate mris tunc defunctæ, çsuluit tñ q, filia iuret vel q, prius emancipetur, & postea cum ea çtrahatur, & in proposito nostro interuenit iuramentum, & q, talis renunciatio valeat, firmat etiam Bald. in aut. sacramenta puperum, in pen. col. C. si aduer. ven. & dato q, nonnulli dixerint & renunciatio facta per filiam pri scdm formam dicti. c. quamuis, non excludat eam à successione si contingat postea patrem decedere ab intestato, vt referunt dñi de Rota in decisionibus antiquis decision. 379. quæ inci. Vtrum filia quasi pater intestatus decedendo videatur reliquisse tacitè, ppinquioribus, & sic omnibus filijs & filiabus l. conficiuntur, & l. si quis cum nullum. ff. de iure codi. tñ ipsi concludunt çtrariũ, & ita* cõiter tenetur: quia ratio allegata in çtrariũ procederet, vbi pater non fecisset filium renunciatione
4 re iuri hæreditatis; postq̃ enim semel pater fuit in hac † intentione quod filia esset exclusa ab hæreditate præsumitur in ea durare. c. maiores. de baptis. l. cum tacitum. ff. de proba. & pręsertim vbi viuerent filij masculi ipsius patris prout viuunt in casu nostro, quorum contemplatione verisimiliter vr̃ motus pater ad dictam renuntiationem faciendam: secus si post renuntiationem essent mortui: ita concludit Sali. in l. pactum q, dotali. C. de pac. & Ioã. de Imo. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hære. & Pau. de Cast. & Lud. Ro. in l. pactum. C. de colla. post Bal. ibi in 4. q. & Do. de sancto Gemi. in d. c. quamuis in fi. Prætereà illi qui dicunt hanc renuntiationem nõ excludere filiam si pater decedat intestatus loquuntur qñ renuntiatum est hæreditati viuentis, item loquuntur quando filia debebat succedere ab intestato patri, cuius hæreditati renuntiauit, sed in loco vbi qõ vertitur, arbitror vigere statutũ, put magis cõiter est per Italiam q, extantibus masculis filia dotata non succedat ab intestato patri. & sic cessat ratio q̃ allega-
5 batur in çtrariũ. ¶ Istis sic † præsuppositis, dico q, de iure portiones dictarum filiarũ quæ sunt exclusæ augent vniuersam hæreditatem Bitini.[a] & sic cesserunt ad commodum patris & successiuè oĩum hrdum eius, q̃d probat; nã dictæ filiæ voluerunt dictam renuntiationẽ facere cotẽplatione pris principaliter

paliter & immediatè, vt probant clarè verba instrumentorū dicentium q, fecerunt dicto Bitino præsenti pro se & suis hæredibus stipulanti & recipiēti finem remissionem, quietationem & pactum perpetuum de vlterius non petēdo &c. vnde dēt prodesse solum dicto Bitino, & non cohæredibus dictarū filiarum, de hoc est tex. scdm primā lecturam gl. approbatam in l. si actione. C. de pac. & per illum tex. dicit ibi Bal. q, si duæ sunt sorores quibus vna cum fratre erat delata hæreditas patris, & illa quæ nubi facit fratri pactum de non petendo hæreditatem paternam, certè hoc pactum non proderit alteri sorori cohæredi, sed solum fratri cui pactum factum est & nil accrescet alteri sorori, & cum illa decisione Baldi transeunt et Moderniores vt Paul. de Ca. in l. si actionem, hoc idem in proposito nostro si rectè consideretur voluit Bal. in d. l. pactum, in 8. quęst. C. de colla. vbi querit: soror renuntiauit hæreditati paternæ, & hanc renuntiationem fecit vni fratri suo præsenti & recipienti: quæritur an accrescat tam sibi quàm alijs fratribus? & refert Dyn. in d. cōsil. 6. tenuisse q, accrescit omnib. quod dicit Bal. esse verum nisi appareat præsumptio donationis in recipientem collatæ. allega. l. in ædibus. §. pe. ff. de don. l. si actionem & l. creditori. cum gl. C. de pact. q, aūt dictæ filiæ hoc fecerint contemplatione patris & eius hæredum, patet ex dictis verbis instrī dum dicit q, fecerunt dicto Bitino præsenti pro se & suis hrēdibus stipulati & recipienti finē &c. idem sequitur Pau. de Cast. in l. planè. §. si duob. ff. de leg. 1. d. l. pactum. C. de collat. & ibi addit q, aut filia renuntiās adiuerat prius hæreditatem cui renuntiat, & tunc sine dubio renūtiatio non prodest cohæredibus, sed solum acquiritur illi personæ cui fit renuntiatio, nam portio hæreditatis adita per filiam & sibi semel acquisita non pōt amplius tanquam deficiens accrescere: quia ita se hēt regula præterquam in vsufructu. l. 1. ad fi. & ibi glos. in verbo admittit. ff. de vsufru. accre. l. aquam in fi. ff. quemad. ser. amit. & no. per doc. in d. l. re coniuncti, ideo non potest videri per filiam acquisitum alteri q̄ patri qui præsens erat, non autē fratribus qui præsentes non erant, nec alius recepit pro eis, iuxta notata per glos. in l. illud C. de sacrosan. eccle. & not. Bart. in l. absenti. in prin. ff. de dona. & Io. And. in titu. de instr. edi. l. 2. §. nunc vero aliqua. ver-
6 si. sed an pauperes. † vbi autem non audiuisset filia illam hære-
†1 ditatem † cui renuntiat, adhuc concludit quod quando appareat q, contemplatione vnius renuntiauit, videtur filia tacitè adire prius, & successiuè illam hæreditatem renuntiare illi cū quo contraxit. arg. l. illud. ff. de acqui. hære. & quod not. gl. & Bar. in l. alio. in prima oppo. ff. de ali. & ciba leg. ¶ Idem confirmatur per notata per Bal. in l. si. C. de pac. in 6. colu. in vers. sed hic incidenter quæritur si ista filia, dum dicit q̄d cautius est quando filia renuntiat hæreditati, q, verba renuntiatiōis non concipiantur in modū simplicis renuntiationis, sed magis in formam pacti de non petendo, put etiam fuit in casu
7 nostro: qm̄ tunc secundum Bald. talis renuntiatio habet vim donationis, per notata in l. si quis obligatione. ff. de reg. iur. & per doc. in l. Modestinus, cum concord. ff. de dona. ¶ Casum nostrum † etiam decidit Bal. in l. duobus. ff. de leg. 1. vbi per illum tex. dixit q, si filia renuntiat hæreditati, quia dicat se dote contentam, vel quia aliquid aliud percipit: quod tunc legitima sua portio alteri non accrescit per ius accrescendi: quia non est mera repudiatio, sed est quædam satisfactio, & illud dictum etiam sequitur simpliciter Pau. de Cast. ibi, & q, hoc casu qn̄ filia aliquid recepit pro sua parte alij fratres per hoc non consequantur maiorem portionem, fuit de mēte Bar. in l. 1. §. filium. ff. de bo. poss. contra tabul. in 4. q. per l. 1. §. aduersus. ff. si quid in frau. patro. & sequitur Bal. in l. 1. in 6. q. C. qn̄ non peten. par. circa finem illius. q. & Bald. in d. l. pactum, in 17. quæstion. & etiam in 2. quæstio. C. de collatio. in terminis
8 † formaliter nostris decidit quæstionem istam etiam Pau. de Castr. in consi. incipien. Viso puncto suprascripto & narratis in eo. vbi quærit: patet ex primo patrimonio duas filias infantes habebat, & duas alias maiores, & Baptistam filium masculum maiorem, postea transiuit ad secunda vota, & fecit q, illæ filiæ maiores cum nuberent renuntiauerūt ipsi patri pro se & suis hæredibus recipienti omne ius quod ipsæ habebant occasione successionis & hæreditatis maternæ: quærebat postea mortuo patre an portiones hæreditatis paternæ quibus renuntiauerant illæ filiæ maiores spectarent ad patrem seu eius hæredes, an vero ad sorores & fratres illarum quę renuntiarunt? & concludit q, ad patrē & eius hæredes, præsertim per notata in d. l. si actionem, & in d. l. pactum, per Bal. vt ibi plenius per eum ita concludentem & insistentem an per tales renuntiationes videantur dictæ filiæ simpliciter adiuisse hæreditatem, & per prædicta apparet responsum ad ea quæ in primis allegabantur pro parte contraria, scilicet ad id quod notat Dy. in d. consi. cum concor. quia illa procedunt quando illa renuntiatio fuisse facta in formam simplicis renuntiationis, & non per viam pacti de non petendo. Item non procedit quando appareret q, solum contemplatione vnius magis q̄ alterius fieret, vel quando filia non recepisset aliquid loco illius iuris renuntiati alteri vt in casu nostro, prout suprà pro
9 baui. ¶ Non ob. † id quod habetur in l. fin. C. de dot. promis. quia respondeo primò, q, illud quod habetur in d. l. fi. procedit quando pater nō incipit ab actuali traditione, sed solum à promissione: & ideo glossæ paruæ ibi in verbo, dedit, & in verbo fecit, exponunt, scilicet per destinationem: nam tunc quando pater promisit dare pro filia dotem simpliciter, vel promisit dare tam de bonis suis q̄ filiæ, vel debitis, filiæ, & nō expressit quātum de bonis suis, & quātum de bonis filiæ: tūc postea dando dotem prout promisit, intelligitur dedisse de bonis ipsius pr̄is tm̄ si diues erat: vt ibi, sed vbi pater incepit à datione: tunc non habet locum illud quod ibi dr̄, vt ibi per Bar. in 2. colu. sed dictus Bitinus incepit à datione non à promissione, vt expressè confitentur dictæ mulieres in dictis instrumentis: ergo &c. Pręterea tex. in d. l. fi. habet locum quādo pater habebat substantiam idoneam ideo q, inspecta qualitate personarum & liberorum & quātitate patrimonij potuisset dare tantam dotem filiabus de suo proprio patrimonio pr̄is q̄tam dedit absq; eo q, daret bonis maternis, vt in d. l. fin. in verbo idoneam, cum glo. bene facit. l. filiæ. ff. de lega. 2. & ibi no. Bart. & l. quæro. ff. de iure do. sed iste Bitinus, vt verbo fertur, non potuisset commodè de suo tantum patrimonio dare in dotem tantam quantitatem cuilibet dictarum filiarum quantam dedit absq; eo q, cōpensaret cum bonis mr̄nis ipsarum filiarum attenta quantate pr̄imonij & numero
10 liberorū: ergo cessat illa dispositio. ¶ Deniq; † in casu dictæ l. si filia cum iur̄o non renuntiauit prout in casu nr̄o merito renuntiatio valet, & eā excludit, vt probaui suprà, iurm̄ em̄ ex quo pōt seruari sine interritu salutis æternę debet seruari. c. cū cōtingat, & c. si verò, de iureiur. & d. ca. q̄uis, cum ibi notatis, maximè p Io. de Imo. & Dominicū de sancto. Georg. & Io. de Imo. & Lud. & Rom. in d. l. qui superstitis. & Io. de Imo. & in l. stipulatio hoc modo conceptę. ff. de verbo. obli. & in c. cum contingat, in 22. carth. & in c. quinta uallis, in antepen. & pen. carth. de iureiur. cum concord. allegatis per eos: vbi concludunt quod dispositio. d. ca. quamuis habet locum ēt q̄n filia nihil à patre recepisset pro renuntiatione q̄ iuramento vallauit, priores tn̄ responsiones minus scrupulosæ sunt. Ex quib. remanet firma conclusio, quod portiones dictarum filiarum vigore renuntiationis, & quietationis factæ per eas augent hæreditatem Bitini & veniunt diuidendæ inter hæredes vniuersales Bitini pro hæreditarijs portionibus sicut alia bona
11 Bitini. ¶ Modò † aggredior secundum dubium † an libri tex-
†2 tuales iuris canonici cum alijs libris boni pretij & magni quos tradidit Bitinus Iacobo eius filio & præposito ecclesiæ cathedralis dum eum misisset ad studium debeant esse præcipui ipsius Iacobi, an vero sint communes hæredum Bitini, attento quod Iacobus redijt in patriam per plures annos ante mortem patris absque eo quod vnquam assumpserit gradum doctoratus? & in hoc passu satis tuto si vellem omnium sn̄ias referre, longissimum esset, & vt arbitror, superuacuum, attingam solum ea ex quibus casus noster deciditur omissis superfluis, dico igitur dictos libros non esse præcipuos Iacobi nec videri fuisse donatos à patre: quia vt dicit Oldr. quem sequitur Bald. in authen. ex testamento, in versicu. quid ergo de liberis. C. de colla. dato q, alias quando libri sunt empti nomine filij & traditi ei possint præsumi aliquo casu donati: tamen vbi pater habet magnum numerum liberorum, vt in casu nostro, & libri sunt magni pretij, vt præsupponitur, non p̄sumit̄ donatio. argu. l. filiæ, l. fa. erci. & dicit Bald. q, hoc sæpe çtingit qn̄ pater emit libros filijs prębendatis: ita etiam concludit Bal. in l. 1. ff. sol. mat. & in l. filię. C. fami. ercisc. & idem tene

tenet ibi Sali. & Ange. in l. filiæ licet. C. de colla. vbi et subdit q. si talis filius remansisset ignorans, non vr fuisse intentio patris in eo casu donare libros, ar. l. 3. §. fin. cum l. seq. ff. de adi. leg. Et hoc etiam expresse tenet Raynu. in l. donatione. C. de collat. s. q. libri in dubio non censentur donati scholari male studenti. l. gñaliter. C. de epis. & cle. l. 1. cum ibi no. C. de tyronib. lib. 12. & l. qui sub prætextu. C. de sacrosan. ecc. & ita etiã vult. Bal. in l. si filius. C. fami. ercis. vbi concludit q. si filius talis non studet, & sic libri nõ sunt eius arma, non sunt eius pręcipui. & idem et est in simili de mente Bar. in l. si pater, in pri. ff. de don. & in suo tractatu de duobus fratribus, circa. fi. ar. l. vtrum. ff. de don. inter vir. s. q. propter magnum numerum liberorum non præsumatur donatio à patre filio, & l. quæsitũ. §. sed & Papi. ff. de fundo instru. Præterea Bart. & sequaces tenentes q. libri sint præcipui ipsius filij & q. censeantur donati loquuntur qñ pater emit libros noĩe filij & ipsi filio tradidit, per l. filiæ, cum ibi no. C. fam. erc. & l. 2. C. si quis alteri vel sibi, & l. 1. C. de cast. pecu. mili. lib. 12. Sed vbi non appareret q. pater emisset noĩe filij prout non præsupponitur in casu nr̃o: quia potuit esse q. pater emit suo noĩe proprio, & eos tradidit filio, vel eos habebat in domo & tradidit filio absque eo q. emeret noĩe filij: tunc non est verum q. in dubio pr̃ videat habuisse animum donandi si non præcesserunt aliqua specialia merita filij: imò præsumuntur concessi in peculium profectitium, vt concludit Bartol. & alij *cõiter in l. si donatione. C. de coll. & in l. 1. §. nec castrense in vlti. col. ff. de colla. bon. per. l. quod fructuarius in princ. ff. de acqui. rerum do. l. fi. ff. de pecu. lega. & l. cum pater. §. pater pluribus, & ibi glo. 1. & Bar. ff. de leg. 2. vbi bonus text. quem ad hoc etiam allegat Bald. in l. pen. in 12. col. C. de execu. rei iudi. merito veniũt in omnes hæredes diuidendi. l. certum. C. famil. ercis. & ita etiam videtur tenere Bal. in l. Macedoniani. C. ad senatuscõ. Maced. Ex quibus concludo dictos libros fore inter præfatos hæredes Bitini diuidendos. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Decretum. Cor. consi. 281. col. 2. lib. 1. Alcia. trac. de præsum. reg. 3. præsum. 10. in fi. Alex. j. eo. consi. 207. nu. 7.

b ¶ Libri. s. lib. 2. consi. 113. col. fi. & Alex. auth. quod locum col. fi. l. si donatione. de colla. C. Ias. l. 2. eo. tit. Deci. d. l. si donatione. col. fi. Fabia. de Giochis, repe. auth. nouissima. q. 26. C. de inoffi. testa. Bar. consi. 37. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Legatum fundi extenditur ad res quas testator sub eodem nomine appellabat, & aliud est legare vsumfructum fundi, aliud fundũ ad vsumfructum: quia hoc secundo casu videretur legata proprietas, quæ similiter per prohibitionem alienationis legata videtur.*

2 *Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem 40. anno. & ex capite ignorantiæ. num. 3. & intra quadriennium à tempore scientiæ. nume. 5.*

6 *Ecclesia propter nouas mutationes prælatorum, vel enormissimam læsionem, post 40. annos restituitur.*

7 *Hæres extraneus præsumitur scire testamentum, vnde non potest præscribere contra ecclesiam legatariam.*

8 *Res prohibita alienari potest impune alienari cum consensu substituti.*

CONSILIVM CL.

VISO Themate & his q̃ copiose scripta sunt per celeberrimũ dñm s. consulẽtem, sup primo du-

1 bio, videlicet † an sub illo legato terrarũ de Villanoua veniant etiã terræ aliæ existentes extra Villamnouã, quas omnes testator vocabat possessiones de Villanoua, non insistam: quia de se satis clarum est q. sic, per l. prædijs. §. Titio, & quod ibi no. ff. de legat. 3. & l. Seiæ. §. Tyrannæ. ff. de fun. instr. leg. cum multis simili. Et licet testator dixerit q. relinquebat dictas terras dicto conuentui quãtum ad vsumfructum tñ, & q. dicti fratres, & conuentus non possent dictas res alienare, sed in perpetuum fructus

a percipere: tamen intelligitur legata proprietas [a] cum prohibitione alienationis, attento q. testator dixit, relinquo terras quantum ad vsumfructum: non aũt dixit, relinquo vsumfructum terrarum: vt probatur in l. donationes. §. species & ibi no. Bar. quem alij sequuntur. ff. de donat. l. species. ff. de auro & argen. legat. & l. 4. & ibi Bart. ff. de ali. & ciba. lega. l. fin. ff. de vsufru. earum rerum quæ vsu consu. & no. gl. Cy. & Bal. in l. si mulier. C. de iure dot. & probatur et in l. Proculus. ff. de vsufruct. per quem text. fortius dicit ibi Bal. q. si testator reliquit vxori vsumfructũ fundi, & prohibet vxorem posse alie-

b nare fundum illum q. per illam prohibitionem [b] videtur sibi relinquere proprietatem & per consequens in casu nostro etiam dato q. testator dixisset tñ se relinquere vsumfructum: tñ propter illam prohibitionem alienationis terrarum vide-

2 retur relicta proprietas. ¶ Circa † aliud dubium quo quęritur vtrum dicto cõuentui obstet exceptio pscriptiõis quadraginta anno. & vltra. Respondeo breuiter q. si per reum conuentũ opponeretur exceptio præscriptionis; tunc poterit procurator ecclesiæ in eadem causa incidenter petere restitutionem in integrum aduersus præscriptionem: videlicet quatenus de

* cursa esse reperiretur: cum secundum magis * opi. ecclesia restituatur in integrum aduersus talem præscriptionem, vt tenet Innoc. in c. 1. de resti. in integr. & Host. in ca. contingit, de transac. & Hostien. in summa de restit. in integr. §. vtrum, versic. præscriptiones aũt, & in §. quando vers. item obijcitur, ad fi. & §. in quibus, versicu. in præscriptionibus, & in summa in tit. de præscri. rerum immo. §. quę exigantur, ver. res etiam dominica. & Pau. de Leaza. Zenzelinus, & Steph. & Car. in cle. 1. de resti. in integ. quicquid ibi dixerit glo. & istã opinionem dicit Anto. de But. Car. & Io. de Imo. in d. ca. auditis, de restit. in integr. esse veriorem, & probant ipsi per plura, & maximè per tex. in d. cle. 1. de resti. in integ. vbi indistinctè conceditur restitutio in integrum ecclesiæ aduersus læsionem causatam ex cursu temporis. Item quia videmus quòd ecclesiæ conceditur restitutio aduersus vsucapionem rerum mobilium, vt no. gl. in §. pro temporalibus, in auth. de ecclesia. tit. ergo cur non eadem ratione idem dicendum in præscriptione rerum

3 immobilium. † potest etiam ecclesia ex alio capite restitui aduersus dictam præscriptionem: quia cum habuerit ecclesia & conuentus probabilem causam ignorantiæ dicti legati & euenientis casus sub quo legatum relictum erat. l. fi. ff. pro suo. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. potest petere restitutionem in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa ex capite ignorantiæ, vt nota. gloss. in l. si partem. §. 1. in verbo, non vtendo. ff. quemadmo. ser. amit. & in l. 1. C. de patria potes. & firmat Specu. in tit. de præscri. §. 1. ver. pone colonus, & Bart. & Ange. in l. 1. §. si quis autem propter. ff. de iti. actuq; priua. per illum tex. cum gloss. & Ang. in l. hæredem, alias est in l. annus. ff. de cal. & in l. fin. C. de præscrip. long. temp. & in l. fina. ff. si quis testam. libe. & Ludoui. Roma. in leg. qui vniuersas. §. fin. ff. de acquir. possess. & in l. si vero. §. de viro, in quinquagesima prima fallentia. ff. solu. matr. & Ioan. de Imo. in l. Pantonius. ff. de acquir. hered. quod est verum etiam in pręscriptione 40. ann. secundum Ioan. de Imo. in repet. c. fin. de pręscrip. in 12. charta, & Abbatem Modernum in c. vigilanti, de pręscript. in terminis illius decretalis quæ de tali præscriptione loquitur, & sensit Angel. in d. l. in heredem, pro hoc facit:

4 † quia vbicunq; pręscriptio currit contra aliquem impeditum iusto impedimento facti: semper conceditur restitutio. l. Attillicinus, alias incipit, hi qui. ff. de serui. rust. prędio. & in d. §. si quis autem propter, cum glo. no. Petr. & Cyn. in l. quoties. C. de preci. Impe. offe. & per Gul. de Cu. & Bar. in l. senatus. ff. de offic. præsi. sed impedimentum probabilis ignorantię dicitur esse iustum impedimentum propter q. alicui subueniatur. d. l. qui in alterius, cũ ibi no. c. 2. de consti. c. cum illorum, ad fi. de sen. excõ. & faciunt ad prędicta ea quę nota. gl. & doc. in l. 2. C. de iure emphy. & in l. cum filius. §. in hac, cum simi. ff. de verb. obl. ¶ Nec obstat † si diceretur q̃d forte

5 vltra quadraginta annos est lapsum quadriẽnium pręfixum ad petendam & consequendam restitutionem in integrũ. l. fi. C. de temp. in inte. resti. pe. c. 1. de in integr. resti. libr. 6. & in cle. 1. eo. ti. quia potest primo responderi, quòd tale quadriennium non currit nisi à die scientię: quia quo ad sui initiũ dictum tempus est vtile, licet postquam cępit currere sit continuum, vt probatur in d. l. fi. C. de tempo. in integ. resti. per. & ideo si per centum annos staret lęsus quòd non peteret restitutionem in integrum nunquam sibi ignoranti curreret tps

 restitu-

restitutionis petendæ, ita egregiè dicit Bal. in l. falsam. C. si ex
fal. instris, Zenzelinus & Car. in cle. 1. in 25. q. de resti. in integ.
6 † Secundò pōt rñderi per id q̄, no. gl. fi. in d. c. 1. de rest, in inte.
in 6. vbi gl. dixit q̄, ēt post quadriēnium à die læsionis auditur
ecclesia ad petēdā restitutionē in integrū si ecclesia à die lęsio
nis multas nouas mutationes prælatorū habuit, vel si dānum
esset eminentissimū, & intelligiť eminentissimū vel non ar-
bitrio iudicātis inspecta qualitate rei legatæ & eccelesiæ, sicut
dicimus q̄, in cōsiderādo q̄ sit enormissima læsio illata p̄ sñiā
arbitratoris cōmittitur iudicātis arbitrio inspecta qualitate
& q̄titate rei & causæ, & inspecta qualitate p̄sonæ scd̄m Bald.
in l. cū antea. C. de arbi. arg. eorum q̄ habentur in l. sed si susce-
perit. §. si libertus, cum ibi no. ff. de iud. & eorū quę no. in aut.
Prætereà. C. vñ vir. & vxor. & in auth. q̄, locum. C. de colla. &
no. Io. de Imo. in c. quintauallis, de iureiur. & ideo dabit ope-
rā aduocatus ecclesiæ allegare ignorantiam dicti legati, & ca
sus cōtingens sub quo erat relictum legatum ecclesiæ, videli-
cet post mortē vxoris testōris, & probare q̄, à tpe cōpletæ alle-
gatę p̄scriptionis in ecclesia fuerūt factæ multæ nouę mutati-
ones p̄latorum, & ēt ad cautelā p̄bare de excessiuo dāno ec-
clesiæ si per p̄scriptionem excluderetur à dicto legato, p̄ban-
do valorē dictarum rerū, & q̄, inspectis facultatibus dicti cō-
* uentus istud esset & cōi* opinione reputatū fuisset à tpe 10. &
20. annorū & citra & de præsenti reputareť eminentissimum
damnū dictę ecclesiæ, & ista procederent qñ ecclesia ageret cō
tra tertios possessores, qui spatio 30. anno. possedissent dictas
res. Sed vbi ecclesia ageret contra hr̄des testatoris non est du-
bium q̄, præscriptio non obstaret quò ad dictas terras quarū
7 proprietas legata esse vr̄ non vsufructus: vt dixi † quia cū di-
cti hæredes non essent de descendentib. testatoris præsumun
d tur habuisset notitiam cōtentorum in testō,[d] vt no. in l. cū hæ-
res. ff. de lib. leg. & in l. quidam ita. §. si quis filium. ff. ad Treb.
& plenè probat Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 3. qō. ff.
de verb. obli. & Dy. & Bal. in l. cætera §. fi. ff. de lega. 1. & Bal. &
Moder. in l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. & per cōns dicti
hæredes ratione præsumptæ scientiæ legati, & sic propter ma-
lam fidem non potuerunt præscribere. c. fi. de præscri. & in re
8 gula, possessor. ¶ Quantum † autem ad aliud dubium, videli-
cet an reus conuentus posit opponere q̄, fratres & conuen-
tus ceciderunt à iure suo propter dictam alienationem do-
mus factam per eos stante dispositione testatoris, qui eos alie
nare prohibuit; & si ad aliquem actum alienationis deueni-
rent voluit eos esse priuatos pleno iure dicto legato, & illud
peruenire voluit ad hospitale domus Dei: certè non pōt reus
istam exceptionem opponere: q̄a hospitale consensit aliena
tioni, & sic ille in cuius fauorem facta est prohibitio consen-
sit: vnde quantum ad dictam ecclesiā dicta alienatio nō fuit
actus illicitus. l. quoties ab omnibus, & ibi doc. maximè An-
ge. C. de fideicom. l. nihil. §. 1. ff. de lega. 1. & ibi Barto. per hoc
patet non esse opus aggredi aliud dubium, quid operetur cir
ca hoc confirmatio alienationis facta authoritate apostolica.
Laus Deo. Alexander.

ADDITIO.

a ¶ Proprietas. vide s̄. lib. 2. cons. 123.
b ¶ Prohibitionem. idem Ang. d. l. Proculus. Paul. consi. 376. li
1. Rom. consil. 206. Franc. Cre. sing. 27. Alexa. l. si constante, in
princ. colu. 1. solu. mat. Hyppo. Marsil. sing. dixi. Thomas Fer
ra. cautela. 2. Alci. l. rectè dicimus, glo. 1. de verb. sig. Albe. Bru.
consilio 35. sed ego non puto verum nec simplicem prohibiti
oné sufficere, nisi aliud concurrat vt hic testator voluerat ec-
siam perpetuò frui.
c ¶ Communem. Socin. consi. 266. col. 10. lib. 2. sed verior opin.
gl. & practicatur vt nō detur restitutio nisi appareat de extrin
seca iusta causa adde not. s̄. lib. 2. consi. 151. in fi. & alioquin iu-
ra præscriptionum essent elusoria.
d ¶ Testamento. hoc non sufficit ad positiuā malā fidem q̄ alle-
gari & probari debet, vt dixi in consuet. Pari. §. 68.

EPITOME.

¶ Statutum potest annullare contractum non obstante iu
ramento.

CONSILIVM CLI.

Is o themate suprascripto & statuto Veronensi
sub rubrica de minorib. & instris duob. de qui-
b⁹ in themate fit mētio, in quib. cōtinenť duo cō
tractus celebrati inter Petrū de Catijs & d. An-
1 toniū de Orsatis anno 1405. Res ista vr̄ † ad hoc
finaliter deduci: an dictū statutū annullās cōtractū factū à mi-
nore 20. ann. eo mō quo facit dictum statutum vendicet sibi
locum in dictis duob. cōtractibus in quib. appositum fuit iura
mentum per do. Petrum: attento q̄, in themate præsupponiť
mihi q̄, d. Petrus dicto tpe celebratorum cōtractuū erat minor
viginti annis completis? & vr̄ prima cōsideratione dicendum,
q̄, dictū statutum non posit infringere dictum cōtractum iu-
ratum, vt vr̄ velle Feder. de Senis in consi. 272. incipi. Factum
tale est statuto ciuitatis Perusinæ cauetur &c. vbi voluit q̄d si
statutum disponat q̄, promissio facta per filium fa. sine cōsensu
p̄ris non valeat ēt si sit iurata: tñ si filius p̄misit sine cōsensu p̄ris
cum iuramento obligabitur, mouetur, quia videmus q̄, iura-
mētum obligat in casibus, in quibus minus debuisset obliga-
re: vt in casu posito in aut. sacramenta pube. C. si aduer. vend.
vbi obligatio erat prohibita de iure cōi, & tñ iuramentum ob
ligat; multò magis in casu in quo erat cōsultus Federicus debe
bat obligare scd̄m eū: quia de iure cōi filiusfamiliàs sine cōsen
su patris regulariter potest obligari. l. tā ex cōtractibus. ff. de iu
di. l. filiusfamilias ex omnibus. ff. de acti. & ob. ¶ Confirmať,
2 † q̄a disponere super iur̄o non vr̄ spectare ad seculares, vt not.
Host. & Io. And. in c. quemadmodum, de iureiur. hoc expres-
sè in statuto firmat Ant. de But. in c. cum contingat, de iure-
iur. circa primam vel secundam chartam magnam in ver. ter
tius casus &c. quia iuramentum principaliter dirigitur in de
um. c. debitores, &c. & si Christus, de iureiur. meritò non dēt
esse subiectū legi saltem ciuili. & ca. licet, de regu. simile scd̄m
eum videmus in dispōne ad pias causas quæ non subijcitur le
gi ciuili. c. relatum, el 1. de testa. & quod no. Bar. in l. 1. ad fi. C.
de sacrosan. ecc. & ideo cōcludit Ant. de But. in d. c. cū contin-
gat, q̄, licet statutū dicat q̄, non valeat cōtractus celebratus cū
minore sine consensu duorū cōsanguineorum ēt cum iur̄o, q̄,
nihilominus si minor cōtrahat cū iur̄o non seruata solēnitate
statuti obligabitur pp̄ iuramentum, & idem dicit si statutum
præsumeret fraudem: quia sequeretur q̄d statutum semper
posset fingere fraudem ad excludendum obligationem iura-
mentalem, & sic per viam indirectam permitteretur id quod
recta via fieri nō posset, cōtra id q̄, hr̄ in c. cum q̄d vna; de re. iu.
in 6. & in l. fi. C. si mancipium ita venie. ne p̄sti. idem vr̄ tene
re Abb. in d. c. cū contingat, in sua distinctione pro hoc quia
iur̄m tanquam spirituale spectat ad ecclesiam. ca. venerabilē.
de elec. c. nouit. de iudi. meritò statutum laicorum nō pōt di-
sponere. c. tuam, de ord. cog. c. eccl̄ia sanctæ Mariæ, de cōst. pro
hoc facit: quia statutum vr̄ aperire viam periurijs q̄, fieri non
dēt. l. 2. C. de indi. vidui. & l. 1. C. si aduer. vē. & in l. quæ sub cō-
dōne. ff. de cōdi. insti. & sicut non valet pactum dans materiā
delinquēdi. l. si vn⁹. §. illud. ff. de. pac. l. cōuenire. ff. de pac. dot.
ita nec valere dēt statutum, iuxta notata per gl. in ru. C. de de
cre. decurio. li. 10. Itē quia Imperator in auth. sacrā. C. si aduer.
ven. in versi. inuiolabiliter præcipimus, vr̄ p̄hibere fieri dicta
statuta: ergo nō valent, vt in auth. nauigia. C. de fur. & in aut.
3 oēs. C. cōia de suc. ¶ Tamen † p̄missis non obstantib. cōtrariam
sñiam in p̄posito puto esse de iure veriorē s. q̄, ex dictis cōtra-
ctib. & instris ac contentis in eis non posint d. Paulus & Frā
ciscus de Pompeio cōsequi id q̄d petunt, hoc em̄ primò tenuit
Bar. in l. oēs populi, in 3. q. princ. ff. de iusti. & iur. vbi dixit q̄d
qñ statutum disponit q̄, cōtractus minorum ēt iuratus nō va-
leat sine consensu duorū cōsanguineorum, & q̄, talis cōtractus
factus sine cōsensu dictorum cōsanguineorum præsumatur
initus dolo, seu intelligať talis minor dolo inductus ad cōtra-
hendum; tunc valet statutū, & cōtractus non sortieť effectū: q̄a
pp̄ præsumptum dolum iuramētum pōt cōtemni. d. c. cū cōtin-
gat, & c. 2. de pac. in 6. & c. licet mulieres, de iureiur. e. li. & sic
pp̄ præsumptum dolū cessat cā peccati: licet non seruet iur̄m
sed statutū prædictum infringit dictū contractū celebratum
à minore. 20. annis ēt si interuenerit iuramentum, & pręsumi
tur cōtractū esse per dolum & fraudem celebratum, & iur̄m es-
se vitiosè extortum qñ in dicto cōtractu non interuenit præ-
sentia

sentia iudicis & trium agnatorum, vt latius in dicto statuto
continet, ergo cum dicta solénitas seu psentia iudicis & agna
torum non interuenerit in dictis contractib. non valent ipso
iure, vt statutum disponit, & dicit Bar. in d.l. oés populi, se vi-
disse ita iudicari, & q, ita sentit Iaco. de Bel. quadam disputa-
tione & ita etiam tenet Bald. in l. non dubium in 22. oppi. C.
de leg. & Bal. & Sal. in auth. sacraméta. C. si aduer. ven. & Pet.
de Anch. in repe. c. 1. de consti. in 6. q. prin. Car. Flo. in d.c. cũ
contingat, & Petr. de Ancha. consil. 338. incipien. Visa copia
cuiusdam instrũ. Quinimò Bald. in d.l. oés populi, circa octa-
uam colum. in versi. item quæro an statutum quod iuramen-
4 tum &c. † fortius tenet, volens quod statutum etiam absque
præsumptione vel fictione doli inducta à statuto posit dispo
nere quod non valeat iurm minoris præstitum in çtractu ce-
lebrato sine certa solennitate, puta sine authoritate curatoris:
quia ius ciuile pôt ex causa reprobare iuramentum præstan-
dum, & tenet in hoc lex locum apostolici, allegat. l. si quis in
quilinos. §. fi. ff. de leg. 1. bñ facit. d.l. non dubium, licet sit ve-
rum q, post iurm præstitum non posit lex ciuilis illud infrin
gere, & ideo scđm eũ statutũ pdictũ nõ valeret quatenꝰ trahe
retur ad præterita: tñ ante factum pôt, quod nõ quæratur ius
ex tali iuro recipienti, & ideo potestas ciuitatis debet tale sta-
tutum seruare, & plus dicit ibi Bal. quod episcopus non pos-
set mandare iudici seculari quod faceret tale iurm seruari: qa
eps non pôt ampliare iurisdictionem secularem vltra formã
statutorum, vnde posset tunc iudex secularis respondere epi-
scopo: nequeo adimplere quod iubes, quia non habeo iuris-
dictionem secularem vltra formam statutorum, arg. l. 2. ff. de
offi. procon. & l. ad res. ff. de ædili. edic. & pro hoc adducit au-
thoritatem Iac. But. in auth. statuimus. C. de epis. & cler. quia
sicut posset ciuitas non hẽre forum cãrum vllo modo: ita &
scđm quid. ff. de exc. tut. l. si duas. §. decem, & cum dicta deci-
sione Bal. transit simpliciter Pet. de Anch. in repe. c. canonum
statuta. de consti. in 25. charta magna, in versic. & per prædi-
5 cta infert &c. ¶ Istam † opin. etiam tenet Bald. in l. pactum.
C. de collatio. in 1. & 2. col. in 5. q. & in vlt. col. in 21. q. vbi vult
q, statutum posit prohibere iuramentum: & tunc non posit
contra iurantem excipi de tali iuro. allegat not. in l. 2. C. ne fi-
deiussor. dot. dentur. & in l. inuitus. §. fi. ff. de reg. iur. & quia
lex ciuilis habet vim apostolici seu Papę circa remisioné iuri,
allegat gl. quæ in hoc reputatur singularis in l. adigere. §. fin.
ff. de iure patro. & idem tenet Bald. in c. 1. §. item sacramenta,
in 5. col. de pace iura. fir. & in l. nec patronus. C. de ope. lib. &
in d.l. non dubium, in 2. col. in notabilibus. C. de legi. & in l.
1. in fin. & in l. 2. in 9. q. C. si aduer. dona. & in l. iurisgentium.
§. & generaliter. per illum tex. ff. de pac. & in rub. ff. de iureiu-
ran. & in l. fi. qui satisd. cog. & in d.l. si quis inquilinos. §. fin.
& in d.c. cum contingat. in 4. col. & Sal. in d. auth. sacramen-
ta. ad finem. quia non dicitur periurus, qui ex ista causa de-
serit iuramintum. l. fin. ff. de satisda. cog. item qui iurm po-
test remitti per eum, in cuius fauorem præstitum est. c. præte-
rea. cùm ibi not. per Io. And. de spon. ca. consuluit, de vsur. l. fi.
in princip. ff. qui & à quibus. ergo debet etiam pariter posse
remitti per statutum: quia id quod potest remitti per pactũ,
potest remitti per statutum. l. fi. in fi. C. de fideiuss. notatur in
d. rubrica. C. de decre. decur. lib. 10. confirmat etiam hanc ra-
tionem: quia in eo quod fit per statutum, censentur oés con-
sentire, etiam qui non interfuerunt statuto, vt probatur in l.
quod maior, & in l. municipes. ff. ad muni. & ex notatis per
gl. in rub. C. quæ sit long. consue. & in l. sed ex dolo. §. 1. in gl.
in verbo, facere possunt. ff. de dolo. & in l. aliud. §. refertur. ff.
de reg. iur. & ideo contrahens cũ minore sine dicta solénitate
requisita à statuto vr cõsensisse, quòd dictũ iurm sibijpsi non
prosit. Istam opinioné etiam approbat Pet. de Anc. in rep. reg.
ea quæ, de reg. iur. in 6. in 3. q. & in l. fi. qui satis. cog. & in cap.
quamuis, de pac. in 6. & Io. de Imo. ibi in statuto vr sequi opi-
nionem Bar. in d.l. omnes populi. quam etiam sequitur Pau.
de Cast. in l. fi. ff. qui satis. cog. quæ etiam est in fauorem dictæ
6 dñæ Castellanę, vt dixi s. ¶ Hãc opinionem q̃ quò † ad casum
nrm videtur tenere Ioa. de Imo. in præal. c. cum contingat, in
3. membro prin. vbi in isto articulo facit tres casus principa-
les. Primus est qñ statutum simpliciter prohibet contractum
vel personam contrahere, nec aliquid dicit de iuramento, &
iste non est casus noster, sed est casus quem tangit Barto. in l. si
quis pro eo. in tertio membro. ff. de fideius. & in d. authen. sa-
cramenta. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de sent. prola. §. vt aũt
in additione magna, & per Fede. de Senis in consi. 280. incip.
Casus talis est statuto cauetur quod si donationes &c. cum
suis concor. & hoc casu ipse concludit quod statutum non ha
bebit locum qñ in çtractu interuenisset iurm: quia est casus
omissus à statuto, vt ibi latius per eum: quod non prosequor
7 quia iste non est casus nr. ¶ Secundus † casus principalis est
qñ statutum dicit q, çtractus celebratus tali solénitate nõ ser-
uata non valeat, etiam si interuenerit iurm: & iste est casus no
ster, quo casu concludit q, cõtractus non firmabitur iuro, ex
quo expsse statutum annullat çtractum, etiã si interuenerit
iurm, nam potest lex ciuilis & pari ratione ipsum statutũ su-
per ipso çtractu disponere & prohibere obligationé: & illam
inualidare, per id quod hr in l. cum lex. ff. de fideius. & in l. si
non sortem, in prin. ff. de condi. indeb. vñ hoc casu non pote-
rit scđm eũ agi aliquo modo ex ipso contractu, ex quo inuali
dus est, ꝓpter dispositionem statuti, nec poterit etiam coram
iudicé seculari agi ex iuraméto; quia de iure ciuili iurm ex se
non est obligatorium regulariter, per id quod legitur & no-
tatur in d.l. si quis pro eo. in prin. de fideicõ. & in l. vt iurisiu-
randi. in prin. ff. de ope. lib. & in l. 1. C. de ope. lib. ¶ Et subdit
8 † q, circa hoc posset solũ esse dubium, quò ad propositum an
iudex secularis poterit facere obseruari iurm, attento quod
de iure canonico ex iuro oriatur actio, vel saltem propter iu-
ramẽtum competit facultas implorandi officium iudicis, vt
cogatur quis ad obseruantiam iuri, iuxta no. per Hosti. & Io.
And. in c. cum venissent, de insti. & per Inno. in c. quantaual-
lis, de iureiur. per id quod hr. 12. q. 2. quicunque, & 22. quæst. 5.
iuramenti. & ibi hoc no. Arch. & per id quod habetur in c. fin.
de foro compe. lib. 6. & in d.c. cum contingat, & ibi docto. &
* no. etiam Bart. in d.l. si quis pro eo, in 2. col. & est * cõis opin.
& in hoc dicit Io. de Imo. in d.c. cum contingat, primò vide-
ri q, iudex secularis poterit facere obseruari tale iurm p id q̃d
habetur in c. 2. de iureiur. libro 6. cum ius canonicum præua-
leat in hoc iuri ciuili, in quantũ ius canonicum vult cum ef-
fectu agi posse ex iuro, licet de iure ciuili sit secus, vt dixi, &
quod in hoc præualeat ius canonicum, patet in d.c. 2. de iure-
iuran. in 6. vbi iudices etiam seculares in suo foro cogi pos-
sunt per diæcesanos vt faciant obseruari iura quæ possunt ser
uari sine interitu salutis æternæ: tamen dicit Ioã. de Imo. in d.
c. cum contingat, se credere hoc casu quod cõitet in foro secu
lari non audiret agens in dicto secũdo casu principali pp sta-
tutum nisi iudex ecclesiasticus cogeret iudicé laicũ scđm for-
9 mam dicti. c. 2. ¶ Sed circa † hoc vltimum dico primo quod
iudex ecclesiasticus hoc nõ posset, vt voluit Bal. in d.l. oés po-
puli. in 8. colum. & retuli verba sua superius, & dato q̃d alias
posset iudex ecclesiasticus cogere laicũ ad obseruãtiam iuri:
tñ dico quod illud posset procedere qñ tractaretur de co[illegible]
do iurantem ad obseruantiam iuri: quia iurm o[illegible]
cus ratione iuri sortiatur etiam forum coram iudi[illegible]
stico: & sic addit forum foro. ca. fi. de foro compet. libro 6. sed
vbi iurans esset mortuus, vt in casu nostro: tunc [illegible]
siasticus non pôt se impedire çtra hæredé iurantis laicum, vt
no. Io. And. & alij in d.c. fi. de foro compe. in 6. per illum tex.
in verbo, à se, & ita loquitur tex. in d. cap. de iureiur. libr. 6. in
verbo, eas, & sic illa iura solũ loquũtur quo ad cogendam per
sonam iurantis, ita etiam tenet Io. Andr. & alij post eum in c.
fi. de sepul. per id quod legitur & not. in c. veritatis, de iureiu.
ita etiam firmat Bal. in rub. ff. de iureiur. in fi. & in d. auth. sa-
cramenta, in fin. & latius probat ipse in repetitione. l. 2. in 45.
col. ff. de iurei. & Ant. de But. in c. cũ sit generale, de foro com
pe. circa antep. col. Bene facit quod no. Bald. in auth. ei qui. in
vlt. col. C. de bo. auth. iud. poss. dum dicit q, illud quod habe-
11 tur in c. debitores, de iureiur. † non hét locum in hærede iu-
rantis, & idem sentit in l. 3. C. plus valere quod agitur. Stat
ergo çclusio q, in hoc secundo casu qñ statutum annullat con
tractum ét si iurm interuenerit, quod tunc non pôt agi ex ta-
li çtractu: nec iudex secularis q iurat seruare statuta & hét iu-
ridictioné scđm formã statutorũ ciuitatis, nõ dét audire peté
té obseruãtiam talis iuri: nec ét iudex ecclesiasticus pôt se im-
10 pedire, saltẽ attento q, iurãs est mortuꝰ, vt dixi. ¶ † Tertius ca-
sus principalis est, qñ statutũ expsse infringeret non solũ con
tractũ, sed ét iurm, vt qa diceret q, si çtractus fiat non seruata

tali

tali ſolēnitate:non valeat ꝯtractus nec ēt iur̃m ſi pręſtitum ſit
& iſte eſt caſus ſcd̃m Io.de Imo.in c.cum cōtingat,in quo ſunt
opiniones,nam Bal.& Sali.& alij ſequaces quos.ſ̃.retuli, te-
nent ꝙ ſtatutum poſsit infringere iur̃m , adeo ꝙ iurans non
debeat cogi ad obſeruantiam iur̃i. Sed quidam alij tenuerũt
contrarium de quibus feci mentionem in principio & ipſe fi
naliter tenet ꝙ valeat ſtatutum quatenꝰ annullat cōtractum
per ea quæ dicta ſunt in ſecundo caſu,ſed quatenus annullat
iur̃m,tenet ꝙ non valeat,quia iur̃m eſt quid ſpirituale,& ſpe
ctat ad eccleſiā.d.c.ſi.de for.compe.in 6.& ideo laici ſtatuētes
non poſſunt ſe intromittere,vt dictum eſt ſuprà in principio:
& ideo tenet ꝙ iurans poterit cogi ad obſeruantiam iur̃i , vñ
in propoſito noſtro quatenus ſtatutum annullat ipſo iure cō-
tractum etiam ſi iur̃m interuenerit;valet ſtatutum;quatenus
vero ſtatutum vr̃ infringere ſacramentum dicendo ꝙ intelli-
gatur vitioſè extortũ ſcd̃m opinionem vltimo loco relatam,
ſtatutum in ea parte non valeret: & ſic iurans ſi viueret poſſet
cogi ad obſeruantiam iuramenti , ſed in ꝓpoſito noſtro cum
ſit mortuus , non poteſt iudex eccleſiaſticus ſe intromittere
vt probaui,iudex aũt ſecularis vigore dicti ſtatuti non audiet
petentem obſeruari dictum iur̃m,vt ipſemet Ioā.de Imol.di-
xit in ſecundo prĩcipali caſu, dicens ſe credere quod cōiter in
foro ſeculari non audiretur ꝑꝑ ſtatutum , & hoc confirmatur
ſuper dicto ſecundo caſu. ¶ Ex prædictis ergo ſi bene inſpi-
* ciatur,apparet ꝙ magis *cōis opi. eſt pro dicta dña Caſtella-
na pro qua eſt opinio Bar.Bal.Sal.Pet.de Anch.do.Car.Flor.
Ioan.de Imo.& Paul.de Caſtr.vt ſuprà retuli.& ſtatim etiam
oſtēdam in reſponſionibus quod opinio Federici de Senis eſt
pro ea, à qua cōi opi.in iudicando nō eſt recedendum,vt tra
ditur in locis vulgaribus. ¶ Non obſtāt allegata in cōtrarium
& primò illud quod not. Feder. de Sen.in dicto conſilio 272.
quia rñdeo ꝙ Fede. ibi tenet ꝙ iur̃m obliget filium fa. ꝑmit-
tentem ſine conſenſu patris ; tñ dicit ꝙ attento ꝙ dictum ſa-
cramentum fuit receptum contra probationem ſtatuti,tene-
tur ille qui recipit iur̃m remittere tale iur̃m iuranti,ſicut di-
11 citur in ca.1.& in c.debitores,de iureiur. Sed ita eſt † ꝙ hæres
iurantis non habet neceſſe petere relaxationem ſacramenti:
ſed perinde habetur prout haberetur iurans ſi viueret & ei re-
miſſum eſſet iur̃m in caſu in quo de iure ſacramētum fuiſſet
remittendum iuranti,quia tale vinculum non obligat hære-
dem quantum ad hoc vt habeat neceſſe petere relaxationem
iuramenti quam petere potuiſſet defunctus,per no. per Inn.
in & alios d.c.veritatis,de iureiuran.& expreſsè Bal.in d.l. 3.
C.plus valere quod agitur,in verſi.quærit gl.&c.& in d.auth.
ei qui.C.de bo.autho.iud.poſ.in vlt.col.& ſic apparet ꝙ opi.
& authoritas Federici eſt in fauorem dñę Caſtellanæ. ¶ Non
12 obſtat † id quod no.Hoſt.& Io.And.in d.c.quemadmodum.
quia reſponderi poteſt vt colligitur ex notatis maximè per
Saly.in dicta authē. ſacramenta,videlicet dato ꝙ verum eſſet
ꝙ lex ciuilis non poſsit improbare iuramentum : tñ ſecus vr̃
eſſe in ſtatuto ciuitatis in quo videtur adeſſe conſenſus totius
populi : & ſic etiam illius popularis qui recipit iuramentum
à iurante.d.l.quod maior,& dixi.ſ̃.& ſic vr̃ cōſenſiſſe ꝙ iur̃m
habeatur pro remiſſo , vñ ſicut poteſt per pactũ remitti iur̃m.
d.c.2.de ſponſa.ita & per ſtatutũ,cui vr̃ dictus recipiens iur̃m
conſenſiſſe, & eodem modo rñdet ad illud ꝙ dr̃ de iur̃o,quod
eſt quid ſpirituale & non ſpectat ad ſeculares, & ſimiliter per
hoc dicit eſſe rñſum ad illud argumentum dum dr̃,ꝙ nō dēt
aperiri via periurijs:quia dicit ꝙ poſtq̈ cenſet̃ remiſſum iur̃m
13 non incurrit periurium, † & ꝙ iuſta cauſa excuſat à periurio.
l.fi.ff.qui.ſatiſ.cog.l.fi.ff.ad muni.ca.breui.& c.venientes,de
iureiur. & quod iuſta eſt cauſa ipſa diſpoſitio ſtatuti,& ratio
in qua fundatur ſtatutum,ſ.ne minores propter imbecillita-
tem decipiantur,in quo verſabatur æquitas naturalis.l.1.in
prin. ff. de mino. Et per hoc etiam dicit eſſe reſponſum ad il-
lud quod dicebatur, ꝙ tale ſtatutum non debet valere tanq̈
reprobatum à iure in dicta auth.ſacramenta,iucta auth.om-
nes peregrini, cum ſimi. C. cōia de ſucc.quia rñdet quod ꝑꝑ
ſtatutum cenſentur oēs conſenſiſſe remiſsioni iur̃i q̊d remit-
tere potuerunt, ſ.quò ad ipſos in quorum fauorem præſtaret̃
iuramentum:& ſic non cenſetur eſſe contra ius cōe, propte-
reà poteſt dici quod tex.in dicta auth.ſacramenta non habet
clauſulam derogatoriam ad ſequentia ſtatuta futura,meritò
ſumus in regula ꝙ populi poſſunt ſtatuere etiam contra ea q̄
ſunt diſpoſita à legibus imperialibus; vt in d.l.oēs populi.
14 ¶ Vel melius † ad allegata in contrariũ pōt rñderi,quod poſi-
to quod iur̃m eſſet omnino ſeruandũ non obſtāte ſtatuto lai
corũ ꝯtrarium diſponente; tñ verum eſt niſi in actu interue-
niſſet dolus.d.c.cum contingat,& c.2.de pac.In 6.ſed in pro-
poſito vr̃ quod interuenerit dolus , vt præſumit ſtatutum,&
præſumptio pro veritate hr̃.l.ſiue poſsidetis, & q̊d ibi not.C.
de probat.& in l.fi.in princ.ff.quod metus cā.& in c.is qui.de
ſpon.& iſtud eſt quod voluit Barth.in d.l.oēs populi,in 3.q̄ō.
princi.cum concor.ſ̃.allegatis.¶ Nec ad hoc obſtat ꝙ ſeque-
retur ꝙ per indirectum permitteretur laicis ſtatuentibus ſta-
tuere ſuper iuramento,vbi aliàs directo non poſſent:cōtra id
quod habetur in d.c.cum quid vna,& c.quanto,de diuor.ſed
poteſt rñderi per id quod habetur in l. 1. in prin. cum ibi no-
tatis per Dyn.& Bar.ff.de autho.tut.& l.ſi vnus.§.illud.ff.de
15 pac.& per notata per Cyn.in l.3.C. de iud.vbi habetur † ꝙ li-
cet aliquid directò non permittatur,ſed prohibeatur, tñ per-
mittitur qñ venit in conſequentiā neceſſariam alterius actus
permiſsi,vt in iuribus proximè allegatis,ſecus ſi non venit in
neceſſariam ꝯſequentiam actus permiſsi:quia ſi non permit-
titur directò nec ēt per indirectum d.l.2.C.ſi mancipium ita
veneat ne proſti.l.athletas.§.ſiue aũt. ff. de his qui no.infa.cũ
ſi.Sed ī propoſito ſtatuētib.& legib.ciuilib. eſt licitũ induce-
re præſumptionem fraudis vel doli.l.oēs.§.Lucius.ff.quæ in
fraud.cre.l.Iulianus.§.ſi venditor.ff.de ac. emp.l.ſi non con-
uitij.C.de iniurijs.l.1.C.ad l.Cor.de ſica.l.dolum cum ibi no.
C.de dolo. ergo ſi permiſſum & licitum eſt inducere præſum
ptionem doli in actu:reſultat in cōſequētiam neceſſariam ꝙ
iur̃m interueniens in tali actu in quo cenſetur ineſſe dolus,
non ſit ſeruandum : & ꝑ ꝯñs nō aperitur via periurijs,d.l.fin.
ff.qui ſatiſ.cog.iuncto.d.c.2.de pac. in 6. & d.c.cũ contingat.
Vel & ſecundò pōt rñderi,vt rñdet Dy.in d.c.cum quid vna,
quod illud quod ibi hr̃ procedit qñ aliquid prohibetur à iure
alicui in odiũ ipſius prohibiti.l.ſcire oportet.§.ſi mater.ff.de
tuto.& cura.da.ab his.l.non eſt ambigendum.§.vbicunq;.ff.
de bo.poſ.ſecus ſi ob alium contingentem defectum.l.1.§.ſed
videndum.ff.de ſucceſ.edic. l. quoties duplici.ff.de regu.iur.
cum alijs allegatis per Dy.in d.c.cũ quid vna,ſed quod prohi
beantur ſtatuentes diſponere de iur̃o,non fuit inductum in
odium ſtatuentium rōne alicuis delicti ſtatuentium vel alte
rius odij,ſed ſolum rōne defectus cauſæ efficientis : quia ad
eos non pertinet tractare de ſpiritualibus vel dependentibus
ab eis ca.2.&c. quanto,de iud.magis tñ placet præcedens re-
ſponſio quam proximè dedi. ¶ Vel & vltimò poteſt ad om-
16 nia in contrarium allegata rñderi, † quod ſatis eſt quod ſtatu
tum potuerit ipſo iure annullare contractum etiam ſi iura-
mentum interuenerit:& q̈uis non potuerit tollere iuramen-
tum:tñ ad illud obſeruandum non poteſt in caſu noſtro co-
gi hæres iurantis,ſtante quod contractus eſt nullus,& iurans
deceſsit,vt probaui referendo opinionem Io.de Imo.in d.ca.
cum contingat.& hæc etiam eſt tuta reſponſio.Ex quibus cō
cluditur,quod ex nullo dictorum contractuum,& inſtrumē
torum , nec ex contentis in eis agi poteſt ad illud ad quod a-
ctum fuit cōtra dictam Caſtellanum,potuiſſem diſcutere de
præſumpta ſimulatione contractus,maximè ex eo, quia di-
ctus Petrus ſemper remanſit in poſſeſsione , & non apparet
quod vtiq; aliquid ſoluerit pro annua penſione,iuxta not.ꝑ
Barth.in l.poſt contractum.ff.de donat.& in l.ſicut.§.ſuper-
uacuum.ff.quibus,mod.pignor. vel hypo.ſolu.& in conſilio
65.incipien.Petrus Nicolæ,cum ſuis concordantijs,ſed ſupe-
rius dicta putaui tutiora pro defenſione dominæ Caſtellanę.
Alexand.

SVMMARIVM.

3 *Perceptio fructuum non probat quem poſſeſſorem,alio habente titulum.*

4 *Communicatio fructuum non arguit communionem fundi.*

5 *Socius non tenetur cōicare fundum,etiam de pecunia communi extra cauſam ſocietatis emptum.*

6 *Rex empta ab vno non eſt ſtatim communis,ſed communicanda etiam inter ſocios omnium bonorum.*

7 *Solicitator non eſt idoneus teſtis,nec is qui ſe odioſum oſtendit.numero.8.*

9 Tacens

9 *Tacens non videtur consentire, vbi agitur de actu partim vtili par tim oneroso.*
10 *Testis singularis non probat, nec periurus. nu. 11.*
12 *Societas non arguitur ex communi victu.*

CONSILIVM CLII.

IN causa & lite inter Paulũ q̃ndam Bernardi ab oleo agẽtem, & Simonem Ruffini se defendentem, omissis non necessarijs, mihi vr̃ partes iudicantis esse in pronunciando, dicto Paulo nõ cõpetere quoq̃ mõ ius deductũ in libello suo, & cõsequenter reũ cõuentum absolui à petitis, & maximè ex infrascriptis, qa q. dicta possessio posita in villa ruinæ in totũ spectauerit ad dictum Albertinum, & non ad Paulũ, & de p̃senti spectat ad dictum Simonem, qui eam à dicto Albertino
1 emit † satis probatur ex instrumẽto diuisionis initę inter dictos Albertinum & Paulum an. 1452. die vltimo mẽsis Ianuarij nã quò ad dictum Paulum cum quo celebratum est dictũ instrm̃ diuisionis constat per ipsum instrm̃ diuisiõis, ꝓbari vera esse omnia in eo cõtenta. l. optimam. C. de contrahend. & commit. stipu. l. quidam. ff. de proba. l. Publia. §. fin. ff. deposi. sed ibi narratur quod dicta possessio erat primo cõmunis dictorum fratrum, & quod postea assignatur in totũ ex causa diuisionis dicto Albertino, per cõns non potest dicere Paulus quod tunc dicta possessio non spectauerit in totum ad Albertinum, nisi aliud probetur, vt ẽt not. doct. in l. cum falsa. C. de iuris & fact. igno. Similiter quò ad aliam possessionẽ positã in villa Vidigariæ est fundata intentio Albertini, ex eo quia mihi præsupponitur extare instrm̃ emptionis factæ per Albertinum nomine suo proprio post dictam primam diuisionem factã p publicum instrm̃, & posito quod illa prima diuisio nõ fuerit facta de omnibus bonis tamen allegatur per dictũ Albertinum factam fuisse aliam diuisionem de alijs bonis contentam in certa scriptura priuata, quam diuisionẽ factam esse etiam probatur saltem per instrm̃ rogatum per ser Bartholomeum Cogium ann. 1459. die 22. mensis Februarij, in quo dictus Paulus ad instantiam dicti Albertini præsentis & stipulantis confessus est dictam diuisionem factam fuisse, & talis assertio facta præsente parte sufficit ad probationem. l. fin. ff. de interro. act. & d. l. optimam, sed posito etiam quod nõ probaretur nisi factam esse primam diuisionem, apparet per eam
2 quod ipsi fratres † non erant in cõmunione & societate oĩum bonorum, & ideo non põt dici quod quamuis appareret eos fuisse in aliqua cõmunione vel societate aliquorũ bonorum, quod omnia quæ fuerũt proprio nomine per Albertinũ post ea acquisita, intelligantur communicata aut cõmunicãda. l. cum duobus. §. Papinianus, aliàs incipit, si fratres, & ibi not. doc. ff pro socio. & l. si vnus ex socijs. §. si vnus, eo. titu. l. si patruus, & ibi no. doc. C. cõmunia vtriusq; iudi. l. 1. §. si quis hoc interdicto. cum ibi no. per. Bar. ff. de iti. actuq; priua. & plenè per Bar. in l. Titium & Mæuium. §. altero. ff. de admit. tut. ¶ Et
3 posito † quod per aliquos testes probaretur seu diceretur quod dictus Paulus stabat in domibus dictarum possessionum, & quod possidebat illas & fructus recolligebat & similia, tamẽ attẽto quod dictus Alber. habebat titulum acquisitiõis factæ suo proprio nomine de dictis possessionibus, p̃sumitur qui dictus Paulus prędicta fecerit iure familiaritatis & nomine ac ad vtilitatẽ dicti Albertini. l. qui iure familiaritatis, & ibi no. hoc in terminis * cõiter doctores. ff. de acquiren. poss. l. & habet. §. hospites, & ibi doc. ff. de preca. no. Bart. in cõsi. incip. In qõne domini Cioli. & clarè Ang. in l. assiduis. C. qui po. in pig. hab. Bene facit quod no. Inno. in c. bonæ. el. grande, post
4 prin. de postu. prela. † & licet appareret quod Albertinus cõmunicasset fructus dictarum possessionum vel alicuius earũ fortasse stando & viuendo ad vnum & eundẽ victum cõiter, seu alio modo fructus p̃dictos simpliciter cõmunicasset, non per hoc videretur voluisse cõmunicare proprietatem ipsorũ prædiorum, vt specificè decidit Sal. in d. l. si patruus, per text. in c. 2. in titul. de fratribus de nouo beneficio inuesti. & per id quod habetur in d. l. cum duobus. §. si inter fratres. Bene faciunt notata per Bal. in l. fi. C. de colla. & in c. 1. de benefi. fratris, non. n. voluntarij actus agentium operantur vltra q inter at qualitas ipsorum actuũ. d. l. 1. §. si quis autẽ hoc interdicto. l. fi. C. ne vxor pro mari. l. tutori. C. de neg. gest. ¶ Confirmant
5 prædicta † per id quod in specie dicit Bar. in d. l. Titiũ m Mæuium. §. alieno, dũ inquit q. si fratres in aliqua negotiatione simul negotiabantur, & vnus eorũ emit fundum proprio no
a mine, non tenebitur illum cõmunicare, ẽt a si emerit de cõi pecunia illius negotiationis, quam simul exercebãt, sed tenebitur tantum cõmunicare pecuniam si cõmunis erat, per l. si vnus. §. si vnus, & in dubio præsumetur emisse de pecunia ꝓpria, vt inquit Bar. in l. cũ proponas, per illum tex. C. pro soci. & Bart. in d. l. si patruus, & Bald. in l. pen. si quis alteri vel sibi
6 arg. l. si defunctus. C. arbi. tute. cũ si. ¶ Fortius † dico quod ẽt posito quod probaretur eos fuisse socios omnium bonorum tempore quo Albertinus suo nomine proprio dictam possessionem acquisiuit, tñ non intelligeretur per hoc q. dicta possessio esset effecta cõmunis dictorũ Paulini & Albertini sed
b solũ cõpetere potuisset actio b personalis s. ꝓ socio ipsi Paulo contra Albertinum ad cõicandum dictam possessionem. l. si quis societatem vniuersarum, la prima, & l. si quis societatẽ ꝯtraxerit. ff. ꝓ so. no. gl. & doc. maximè Bal. in l. 1. C. si quis alteri vel sibi & no. etiam in l. pen. eo. ti. & in d. l. si patruus, cum gl. & sic nulla per hoc competeret actio Paulo cõtra dictũ Simonem singularem successorem dicti Albertini. l. 1. §. si hæres ff. ad Treb. l. fi. in fi. ff. de ꝯtrah. emp. quãtò magis ergo in casu nostro dicendum est nõ fuisse acquisitum aliquod dominiũ dicto Paulo pro aliqua parte, cũ non essent socij oĩum bonorum, per ea quę suprà dixi, prout etiam apparet tã per multas attestationes testium receptorum pro parte dicti Albertini, q̃ etiam per instrumenta multorum actuum gestorum tã per Paulum q per Albertinum qui nomine suo proprio non aũt communi nomine gerebant. Vnde si qua superest difficultas. vr̃ solum consistere in discernendo, an nonnulli testes producti pro parte dicti Pauli ad probandum q. dictus Albertinus post acquisitas per eum dictas possessiones eas cõmunicauit cum dicto Paulo videantur obstare dicto Albertino? in quo quidem dico q. non, nam in primis nõ obstat id quod deponit Franciscus Bagarotus super capitulis secundo loco productis, in quãtum vr̃ deponere se audiuisse dictũ Albertinum dicentum ac confitentem & consentientem qualiter ipse Albertinus volebat & intendebat q. omnia & singula quæ ipse Albertinus & Paulus per retroacta tempora fecerant, emerãt & acquisiuerant, ac vendiderant tam simul q̃ diuisim, & tam nomine ipsorum amborum, q̃ nomine alterius eorũ tantùm & seu per eorum alterum tantùm facta essent, intelligeretur in cõem vtilitatem, & pro communi vtilitate ipsorũ fratrum, & quod ad eorum vtrunq; dimidia spectabat & pertinebat, spectaretq; & pertineret pro indiuiso, quibuscunq; in ꝯtrariũ facientibus nõ obstantibus, & maximè q. si quę acquisitiones, quotquot essent & apparerent factæ per ipsum Albertinum proprio nomine, qm̃ asserebat Albertinus id euenisse s. si dictus Paulus nominatus non fuerat potius propter absentiam ipsius ser Pauli qui sępenumero erat foris & in villa pro negotijs cõmunibus ipsorum fratrum, & maximè pro rebus eorũ fratrum de Ruina, pro quibus pẽdet præsens iudicium, & nõ poterat adesse ꝯtractib9 factis de prædictis, ac etiã ꝓpter simplicitatem ipsius Pauli q̃ quòd ad ipsum Paulum re vera non intelligeret dimidiam tãq; ad eius fratrem socium ei9 omniũ bonorum spectare, & eidem Paulo dictam dimidiã quærere & quæsitam esse vsq; in dictum tempus dicti consensus & ꝓbationis dictorum verborũ præsente dicto Paulo intelligẽte
7 & acceptante. ¶ Nam iste testis † non est idoneus, quia fuit so
c licitator c ĩ causa pro dicto, Paulo, & dicit se fecisse vt dictus Paulus haberet portionem suam eo q. fuerit solicitator, apparet etiam ex testificatu Francisci, q. aũt ille qui fuit solicitator in causa non sit idoneus testis, tenuerunt dñi de Rota sua conclusione 122. aliàs 148. quem referunt & sequuntur Anton. de But. in c. cùm à nobis, ad fin. de testi. & sequitur etiam hoc ibi Ioan. de Imo. & Abb. in c. insuper, de testi. & Pet. de Anch. in consilio 227. incip. Ad corroborationem prædictorum per id quod habetur in c. fi. de testi. in 6. & in l. fi. ff. de test. & idem consuluit Ange. in consil. 275. incip. Quædam domina Margarita. ¶ Secundò non probat iste testis, eò quia in dicto suo est vnicus, & ab alijs discesserat, vt ꝭ. proximè ostendam referendo dicta aliorum, ergo non probat. c. in omni negotio, de testib. c. licet causam, de probat. ca. bonæ, el primo de ele. cũ si.
8 ¶ Diminuitur † etiam de fide ipsius testis propter contumeliosa

liosa & iniuriosa verba quæ fuerunt inter ipsum testem & di-
ctum Antonium, vt ipsemet testis affirmat. l. 3. in princi. ff. de
testi. nam cõmittitur iudicantis arbitrio quæ sit sufficiens of-
fensa seu inimicitia, saltem quò ad diminuendã fidem testis,
vt nota. gloss. 3. quæstio. 5. accusatores, alias est in capitu. accu-
satoribus, in gloss. quæ incipit, argu. & not. gloss. Inno. & alij
in c. cum oporteat. C. de accu. & Bald. in auth. si dicatur. C. de
testi. plus dicit Pet. de Anch. in consilio superius allegato, q̊d
qñ testis ostendit se multum odiosum ei çtra quẽ producitur
vel multum habere affectum ei pro quo producitur, non fa-
cit semiplenam probationem, per not. in l. 1. C. qui & aduer.
quos, quod autem iste testes videatur multũ habere affectũ
Paulo, deprehenditur, tum quia fuit solicitator in cã, vt dictũ
est, tum etiã quia fatet̃ se dixisse pluries quod dictus Paulus
omnino victoriam reportaret in præsenti causa, bene facit q̊d
no. Io. And. in add. Spe. in tit. de teste. §. opponitur, super ver.
item admistrator. ¶ Non obstat id quod deponit alius testis,
videlicet Franciscus qui attestatur quod Albertinus dixit &
confessus fuit in præsentia dicti Pauli audientis & intelligen
tis quod quæcunq; fecerat & gesserat dictus Albertinus no-
mine suo, & licet in his non esset nominatꝰ dictus Paulus, vo-
lebat & intendebat q, fuissent acta & gesta ad oẽm vtilitatem
ipsorum fratrum, & q, omnia quæ debebat dictus Albertinus
& acquisiuerat, volebat & intendebat quod esset communia
ipsorum amborum fratrũ, & quod ad vtrunq; eorum specta-
rent & pertinerent pro dimidia, & quod omne commodũ &
incõmodum eorum quæ fecerat, & gesserat & acquisiuerat,
& quæ habebat vsq; tunc essent cõia inter eos, non obstante
quod aliàs dicti fratres separatim habitassent, & nõ obstante
quod instrã pro acquisitionibus vel aliter factis in personam
dicti Albertini, & per ipsum Albertinum sonarẽt in personã
dicti Albertini quia ipse Albertinus ita fecerat propter absen
tiam dicti Pauli existentis in iure, & ne deuiaret eum à rure,
& quod alia vice audiuit eum Albertinum dicentem; quello
che io ho fatto e fazzo ho fatto e si fo per ti e per mi. quia re-
spondeo quod iste testis non probat, maximè ex infrascriptis
rationibus. ¶ Primò, quia iste testis non dicit quod Paulus ac
ceptauerat ac consenserit his quæ à dicto Albertino expressa
fuerunt, & licet fuerit præsens & intelligens, non per hoc in
telligitur acceptasse, quia cum tractaret̃ etiam de obligatione
dicti Pauli, eo quia ex assertione Albertini cõmodum & in-
9 commodum volebat esse cõmune, vnde tunc † vb agitur de
actu continente obligationem vel aliquid onerosum, p̃sens
d & tacens [d] non intelligitur çsentire. l. filiusfami. §. inuitus, &
ibi no. gl. & doc. ff. de procur. & no. gl. & Dy. in c. is qui iacet.
de reg. iur. in 6. & Inn. in c. in genesi. de elec. & Bal. in l. si fine,
C. ad velleia & Sali. in l. inuitus. C. de procu. etiam dato quod
ille actus ẽt tenderet ad aliquod cõmodum tacentis, vt patet
in d. §. inuitus, nam si te præsentem & tacentem constituo p
curatorem, non videris consentire q̈uis procurator salarium
petere posit, & sic cõmodum & emolumentum acquirere,
iuxta. l. salarium, cũ ibi plenè no. ff. mand. & no. maximè per
Bar. in l. 1. aduocatos, & in §. ludi. ff. de var. & extraord. cogni-
& si tunc non acceptauit, non põt postea ex interuallo acce-
ptare saltẽ non consentiente Albertino. l. 1. §. qui præsens, & l.
continuus. ff. de ver. ob. l. si cum fundum, cum gl. 1. & ibi Bar.
ff. de pac. no. Bar. in l. licitatio. in prin. ff. de publica. & Ant. de
But. in c. si inter virum, de spon. & Ioan. de Imo. in l. si stipuler
§. si in locando. ff. de verb. obli. bene facit. l. non erit. §. fi. & ibi
no. ff. de iureiu. iuncta. l. qui iurasse. §. fi. e. ti. & quod no. Bal.
in l. 3. C. de repudi. hæred. in versic. quæro quid si scriptas &c.
iunctis his quæ ipse dicit in princ. illius. l. ¶ Secunda ratione
non probat, quia iste testis solùm deponit quod ea quæ acqui
siuit & fecit Albertinus, volebat ipse Albertinus esse commu-
nia inter eos fratres, præcedens verò testis. s. Franciscus Baga-
rottus deponit quod Albertinus dixit q, volebat omnia & sin
gula quæ ipsi Albertinus & Paulus accquisiuerant & fecerãt
essent cõia, & sic verba Albertini scd̃m q, deponit Franciscus
Bagarottus fuerunt q, esset cõio & societas reciproca omniũ
bonorũ vtriusq;, sed scd̃m q, deponit dictus Franciscus non
fuit çtractus seu societas reciproca & cõmunio bonorũ vtri-
usq;, sed potius fuit quædam donatio medietatis omniũ bo-
10 norum & iurium dicti Albertini facta Paulo. † & sic euidẽter
apparet istos duos testes esse singulares, quia vnus deponit de
vno çtractu, alius de alio, & per consequens neuter pbat, l. ob
carmẽ. §. fi. ff. de testi. & l. iurisiurandi. C. de testi. cum si. & po
sito quod esset donatio & valida, tñ non fuisset translatũ do-
minium in Paulum sine traditione. l. traditionib. C. de pact.
& no. gl. & doc. in l. 1. cũ si. ff. de pro dote, & si diceremus q, nõ
fuit expressa causa donationis in verbis Albertini, de quibus
attestatur Franciscus de Anechino, sequitur q, illa assertio vel
conuentio tanq̃ careat causa aliqua obligatoria, non est effi-
cax. l. 2. §. circa. ff. de doli excep. l. cum de indebito. §. fin. ff. de
proba. c. si cautio. de fide instru. & nõ verisimilia sunt quę de-
ponit iste testis, quia etiam dato quod Paulus esset in rure tẽ-
pore quo Albertinos emebat suo proprio nomine, bene po-
tuisset emere nomine etiam Pauli absentis. l. si ego. ff. de neg.
gest. cum vulgaribus. ¶ Non obst. etiam id quod testificatur
Laurentius Gasapinus quia iste ratione temporis & loci est
omninò singulis ab alijs testibus, ergo non probat, vt dictum
11 est. † Præterea præsupponitur q, iste testis deposuit in dicto
testificatu inter cætera vnum, quod est falsum, quia interro-
† 1 gatus dixit quod ipse testis † non est filius matris Antonij ab
oleo filij dicti Pauli, & tamen çtrarium dicitur esse verũ, ergo
nihil probat tanq̃ periurus. c. testimonium, de test. not. Inno.
in c. fraternitatis, de hæreti. per id quod habetur in c. si ad sa-
cras. 9. distin. & 3. q õ. 9. pura. & in c. quantoꝰ, de his quæ fiunt
à præla. & traditur per Old. in consi. 36. incipien. ad primam.
q. &c. & Bal. & Sal. in l. si ex falsis. C. de trãs. & Bal. in l. fi. in 4.
* oppo. C. de edi. diui. Adri. tol. & est * cõmunis opi. ¶ Insuper
nõ obstar illud quod deponit Florus Becharius, quia iste etiã
ratione loci & temporis est vnicus & singularis. Itẽ nõ depo-
nit q, Paulus çsenserit his quæ dicit Albertinus, vnde omnia
quæ obieci. sup. contra attestationem Francisci de Anechino
conueniũt etiam ad impugnationem eorũ quę deponuntur
per istum testem, nec intelligit iste testis qũo & quãdo aliqui
fratres dicuntur esse in cõmunione & societate omnium bo-
norum, vt clarè patet ex dicto suo iunctis his quæ dixi suprà
in prin. & quę not. per Bar. in d. §. altero, cum simi. ¶ Nec etiã
habet obstare illud quod attestatur Iacobus Panizattus, quia
iste certè non probat, quia deponit quod dum esset in quadã
camera Albertinus, & ipse testis esset extra cameram, & non
videret dictum Albertinum, audiuit eum dicentem Bonauẽ
turę filio dicti Pauli; Tu farai bona spesa attendere à fare be-
ne perche io te ho cusi per mio filiolo como quęsti altri, e
quello che femo, femo cusi per ti como per li altri, vnde est ad-
uertendum quod iste testis nõ dicit q, Albertinus dixerit Pau
lo, ego volo quod oĩa bona mea sint cõmunia inter te & me,
& sic non concordat cum aliquo ex alijs testibus supradictis
qui conantur deponere quod Albertinus volebat omnia sua
esse communia cũ Paulo, sed iste testis non dicit quod iste te-
stis aliquid dixerit de Paulo. Item verba Albertini, vt refert
iste testis, fuerunt prolata de pręsenti, videlicet, quello che fe
mo &c. & sic nõ referuntur ad pręteritũ tempus, & sic ad priꝰ
acquisita vt in l. cum stipulamur, & l. si à colono. ff. de ver. ob.
& nihil deponit de consensu dicti Pauli, & sic etiam deficit in
eo in quo deficit dictus Franciscus de Anechino, vt dixi. sup.
ostendit etiam iste testis se satis affectatum magis Paulo q̃ Al-
bertino, vt ex testatione sua cõstat. ¶ Vltimò non obst. illud
quod deponit Ioan. Grandi quoniam Bartholomęi qui de-
ponit quod Albertinus dixit dicto Paulo, quæsto tuo figliolo
zoè Bonauentura farebbe bene attendere à far bene, perche
quello io ho fatto e che io fazo ho fatto e fazo p ti e per mi.
& iste testis ex tempore & loco est singularis. Item non depo-
nit de cõsensu dicti Pauli, & sic deficit in illis omnib. in qui-
bus dixi deficere Franciscũ de Anechino. quinimò vr̃ falsum
deponere in vno, quia dicit q, prædicta audiuit ab Albertino
anno 1464. in domo habitationis dictorum fratrum in ciui-
tate Ferrariæ super via sabblonorum, & dr̃ esse probatũ quod
dicti fratres tunc ibi non habitabãt, & sic isti testi non est cre-
dendum. d. c. testimoniũ. & quamuis etiã iste testis conet̃ de-
ponere quod ab annis 20. & citra dicti fratres habuerunt oĩa
eorũ bona in cõmunione & pro indiuiso, dico quod vltra prę
dicta etiam non probat alia ratione, quia iste testis vt ipse af-
firmat, habebat ignorantiam diuisionis factæ intra dictum
12 tempus inter dictos fratres, vt de ea supra dixi. † Itẽ non pro-
bat, quia non asignat bonã rationem nec concludentẽ quia
dicit se scire, eò quia à dicto tempore citra diuersis vicibus
audiuit

audiuit & vidit dictos fratres ab oleo ſtare & habitare ſimul
in eadem domo & familia, & comedere & bibere ad vnā mē
ſam, quæ ratio nō arguit ſocietatem omnium bonorū, vt not.
Bal. in c. 1. de bene. frat. & colligit ex no. per Bar. in d. §. altero.
* cuius opinio eſt magis * cōiter approbata; & præſertim ſtan-
tibus actibus ꝯtrarijs dictorū fratrum, qui pro dicto tpe plu-
rima proprio non autem cōi nomine fecerunt, vt dixi ſ. & ra
tio aſsignata per teſtem trahit ad ſe dictum teſtis, & illud cor
ruit, vt l. cùm pater. §. dulciſsimis, de leg. 2. no. glo. in l. ſi is qui
animo, de acqui. poſ. vbiq; dicunt doc. & clarè, Bal. in l. con-
uenticulā, in pe. col. C. de epi. & cle. Ex quibus omnibus con
cludo dictum Paulum ex actis mihi exhibitis nullo modo in
pręſenti cauſa obtinere poſſe. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Etiam. d. l. cum duobus, in fi. Pet. de Per. trac. de duo. fratri.
per 5. q. prima.
b ¶ Actio. ſ. lib. 1. conſi. 49. col. penul.
c ¶ Solicitator. ſ. lib. 6. conſil. 253.
d ¶ Tacens. ſ. eo. conſi. 84. in fi.

CONSILIVM CLIIII.

¶ Qui veniat appellatione conſanguineorum, & conſobri-
norum, & ſtatutum loquens de inteſtato, non habet locum
in pupillo.

Is o themate ſupraſcripto circa primū dubiū q̄
q̄ritur, quis ſuccedat dictę Catharinæ an dictæ
auiæ ſ. pr̄na & mr̄na, an verò dictæ Maria & Po
liſena aſſertæ conſobrinæ dictæ Catharinæ, libē
ter vidiſſem extenſè & diſtinctè verba totius di
cti ſatis inepti & inordinati ſtatuti. Sed ſtāte quod ſtatutum
dicat prout colligit ex themate, ꝙ ſi homo deceſſerit inteſta-
tus ſine filijs legitimis, ſuccedunt in bonis ſuis ꝓpinquiores
conſanguinei vſq; ad tertiam gradum, & primò habeant car-
nales, ſecundò paterni nepotes deinde conſobrini, & ſi con-
ſobrini non eſſent, ſuccedant conſanguinei vlteriores, & ſi nō
inueniantur conſanguinei ex parte patris, ſuccedant conſan-
1 guinei ex parte matris, præſuppono † quod ſtatutum accepit
cōſanguineos non ſcđm propriam & ſtrictā ſignificationem
ſcđm quam reſtringit ad eos qui ex latere patris coniungunt
l. poſt conſanguineos, in prin. ff. de ſuis & legi. & auth. de con
ſan. & vteri. fra. col. 6. & per Archid. 3. qō. 5. conſangninei, ſed
accipiatur in dicto ſtatuto largè pro quolibet coniuncto ex
latere patris vel matris, vt accipitur in c. quia circa, & in c. nō
debet, de conſang. & affin. & 35. qō. 3. in c. de conſanguinita-
te, & ea. cauſa. q. 5. ad ſedem, & no. Bar. in l. cum quidam. §. ꝙ
dicitur. ff. de acquir. hæredi. & ibi dicit quod hoc ſecundo mō
accipitur ex cōmuni vſu loquendi, vt etiam dicit Bal. in l. fin.
C. de verb. ſigni. & propter hoc dicit Raph. Cuma. & Paul. de
Caſt. in d. §. quod dicitur, quod in ſtatutis deberet hoc ſecun-
do modo accipi, quia communis vſus loquendi attendi dēt
in ſtatutis. l. librorum. §. quod tn̄ Caſsius. ff. de leg. 3. l. Labeo.
& ibi Bar. ff. de ſup. lega. ca. ex literis, el 1. de ſpon. & licèt Bald.
in d. §. quod dicitur, dicat ꝙ non eſſet recedendū à ciuili ſigni
ficato niſi probaretur de iſto communi vſu loquendi in loco,
tn̄ huiuſmodi probatio hic non eſt neceſſaria, quia apparet
euidenter ex verbis ſtatuti ꝙ ſtatuentes ita acceperunt dum
& conſobrinos & alios ex parte matris coniunctos appellant
conſanguineos, quod non eſt niſi ex dicta latiſsima vocabuli
ſignificatione, hoc præſuppoſito ſentio ꝙ non ſimus in termi
nis dicti ſtatuti, ſed in terminis iuris cōis, nam poſito ꝙ dictū
ſtatutum vocet cōſobrinos ad ſucceſsionem, tn̄ Maria & Po-
2 liſena non ſunt hmōi. † nam conſobrini propriè & rectè di-
cuntur illi qui ſunt nati ex duabus ſororibus, illæ verò q̄ ſunt
natæ ex duobus fratribus, vt erat Catharina ex parte vna, &
Maria & Poliſena ex parte altera appellantur propriè ſorores
patrueles, inſtit. de gradi. §. quarto gradu ibi, ſed quidā certè
conſobrinos propriè &c. & 35. quæſt. 5. §. quarto gradu. ¶ Hoc
3 etiam patet † quia propria ſignificatio vocabuli comprehen-
ditur ex alluſione vocabuli, quod nō repugnat diffinitiōi l.
tugurij, cum ibi no. & l. pupillus. §. territoriū. ff. de verb. ſig. &
l. 2. §. appellata. ff. ſi cer. peta. no. Bart. in l. omnes populi. ff. de
iuſt. & iure. in 6. q. principali, in ver. quæro vnde ſumatur iſta
propria ſignificatio. & in l. librorū, ff. de verb. ſign. in verſic. 2.
principaliter eſt videndum &c. & Bald. in l. fi. in 14. qō. C. de
hære. inſti. ſed conſobrini ab alluſione vocabuli dicunt quaſi
conſobrini, & ſic nati ex ſororibus, vt d. §. quarto gradu, ergo
non comprehēduntur patrueles ſorores quæ dicuntur illæ q̄
4 ſunt natę ex duobus fratribus, vt ibi. Et † conſtat quod ſtatu-
ta pręcipuè illa quæ ſunt ꝯtra ius cōmune, vt eſt dictum ſtatu
tum, debent intelligi propriè & ſtrictè. l. 1. §. ſi is qui naué. ff.
de exerci. l. quod conſtitutum. ff. de mili. teſt. no. Barto. in d. l.
oēs populi, in 6. q. principali. cum ſimi. ergo nō dicit tale ſta-
tutum præponere dictas ſorores patrueles dictis auię paternę
& maternæ, nec in talibus ſtatutis correctorijs iuris cōmunis
fit extenſio de vno caſu ad alium ex identitate vel maioritate
* rationis, ſcđm * cōmunes concluſiones. l. præcipimus, de app.
5 no. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. ecc. Præterea † dictū
ſtatutum ſub termino maſculino vocat cōſobrinos, ergo non
a comprehendit fęminas, [a] quia ex propria ſignificatione quæ
debet attendi in ſtatutis ſaltem correctorijs maſculinum nō
comprehendit fœmininum, l. pronunciatio. ff. de verb. ſigni.
l. pen. in fi. C. de præpoſi. ſacr. cub. lib. 12. & not. Archid. 17. qō.
4. ſi quis ſuadente, & Dy. & Bar. in l. 1. ff. de verb. ſigni. & Bald.
poſt Cy. in l. quicunq;. C. de ſer. fug. & in l. ſi quis in tantā. C.
vnde vi. & per doc. in c. generari, de elec. lib. 6. in cle. 1. de elec.
& clarè ac plenè firmat Io. de Imo. in l. ſi ita ſcriptum ſit filia-
6 bus. ff. de legat. 2. ¶ Rurſus † dictum ſtatutum loquitur de eo
b q deceſſerit inteſtatus, dicta aūt Catharina deceſsit impubes,
quo caſu propriè non dicitur deceſsiſſe inteſtata, [b] ſed inte-
ſtabilis. l. 1. in prin. ff. de ſuis & legi. & licet tex. ibi videat velle
quod inteſtabilis habeatur pro inteſtato, tn̄ iſta verba ſ. habe-
ri pro tali denotant fictionem & improprietatem. l. 1. cum ibi
no. C. de his quę ſub mo. & l. interdū. §. qui tutelam. ff. de fur.
l. iure ciuili. ff. de condi. & demon. & ita dicit Bar. in l. ſi is qui
pro emptore, in fin. 3. qō. principalis, ff. de vſucapi. & hoc ſatis
aperit tex. in d. l. 1. in verbo propriè. ff. de ſuis & leg. ſed ſtatu-
7 tum ꝯtrariū iuri cōmuni loquens in caſu vero, non extendit
ad caſum fictum. l. 3. §. hæc verba, cum ibi no. ff. de nego. geſt.
& ibi Bar. c. ſuſpectum, de reſcrip. in 6. cum ſuis concordātijs.
† ꝯfirmatur hoc, quia in caſibus in quibus fit extenſio de vno
caſu ad alium requiritur quod ſit eadem ratio in vtroq; caſu,
aliàs ſecus. l. illud. ff. ad leg. aquil. c. tranſlato, de conſti. l. fi. ff.
de calū. ſed in caſu dicti ſtatuti diuerſa eſt ratio in pupillo qui
eſt inteſtabilis quàm ſit in eo qui eſt teſtabilis, quia ille q po-
teſt teſtari ſi inteſtatus decedat vr̄ tacitè relinquere hæredita-
tem illis perſonis quæ ab inteſtato ſuccedunt. l. conficiuntur,
& l. ſi quis cū nullū, in prin. ff. de iure cod. & ſic videtur venié
tes ab inteſtato habere ex volūtate defuncti, quæ ratio ceſſat
qn̄ eſt inteſtabilis, & iſtam opi. tenuit Pet. Cy. Ray. & Nic. de
Neap. in l. inteſtato. ff. de legi. tu. & Guil. de Cug. in l. 1. C. qn̄
Imperator inter pup. & Cy. in l. 2. C. qui teſta. fa. poſſ. & Ioan.
Fabri. inſti. de hære. quæ ab inteſt. in princ. pro quo bene facit
id quod ibi no. in gl. & idem tenet Nicol. de Neap. in l. 2. §. im
puberem. ff. ad tertul. & Bald. in l. 3. C. ſi penden. appel. mors
interue. & ita conſuluit ipſe in ꝯſilio incipi. Si mater non ex-
tat &c. & Ange. in l. teſtamento. C. de teſta. milita. & in l. 2. C.
de impub. & alijs ſubſt. & Fulg. in l. cum antiquioribus. C. de
iure delib. & in d. l. in teſtamento, & in l. generaliter, in prin.
C. de inſti. & ſubſt. ſub condi. fac. & Io. de Imo. in l. Centurio,
circa 20. col. ff. de vulg. & pup. & in c. cum tibi, ad fi. de teſt. &
ita conſuluit ipſe in ꝯſi. ſuo incip. In caſu præmiſſo primò di-
ſcutiendum eſt quis ſucceſſerit Ludouico, & Pet. de Anch. in
repe. c. canonum ſtatuta, de ꝯſti. poſt medium, in verſic. quid
dices de patruo. & in hac parte vr̄ inclinare Bald. in l. ſi arro-
gato, in pe. col. ff. de adop. licet ipſe in d. l. inteſtato. ff. de legi.
tut. & in c. 1. in princ. de ſucceſſ. diſtinguat in ſtatutum odio-
ſum & fauorabile, vt primo caſu non habeat locū in pupillo,
ſecundo ſic, quæ doctrina ſeruit ad caſum noſtrum inſpecto
dicto ſtatuto, dum loquitur de conſobrinis & dum tacitè vr̄
excludere aſcendentes maſculos agnatos & proximiores, &
ꝙ non habeat locum in pupillo etiam conſuluit Ang. in cōſ.
26. incip. Statutum excludens &c. & licet Bart. in d. l. 1. ff. de
ſuis & legi. & in pluribus ſuis conſilijs tenuerit contrarium
* tamen magis * cōmunis opi. eſt contra eū niſi probaretur q̄d
cōmunis vſus loquēdi in loco fuiſſet quod pupillus diceretur
decedere inteſtatus, & ita ſum ſolitus legēdo & pluries conſu
lendo tenere, quod hic nō explico latius breuitatis cauſa, at-

* tento quod ita ſe habet magis * cõis opin. à qua in iudicando
do non eſt recedendum vt traditur in locis vulgaribus, & at-
tento q̃ alia ſuperiora fundamẽtum etiam ſufficerent, & licet
plura iura reperiantur quæ appellent pupillum inteſtatũ, tñ
reſpondent doc. in dictis locis q̃d illud eſt ex larga & impro-
pria ſignificatione non ex propria dictam l. 1. in princip. de
ſuis & legi. ¶ Cum igitur caſus noſtræ q. non ſit deciſio pro
dictis Maria & Poliſena, ſequitur quod dicta auia paterna &
materna debent de iure communi pariter admitti & præferri
dictis Mariæ & Poliſenæ ſororibus patruelibus perſonæ de-
functæ & dictis Gentileſchæ & Pernę amitis dictarum Marię
& Poliſenæ, vt in §. conſequens, cum ſeq. in auth. de hære. ab
inteſtato, & in auth. vt fratrum filij, iuxta prin. nec dico præ-
ferendam auiam paternam maternæ q̃uis ſtatutum dicat q̃d
ſi nõ inueniãtur conſanguinei ex parte patris ſuccedant con
ſanguinei ex parte matris, attento quod ſtatutum loquit̃ per
terminum maſculinum. ſ. conſanguinei. Item quia loquitur
q̃n agitur de ſucceſsione eius qui deceſsit inteſtatus, vt ſuprà
deduxi, q̊ ad ſcd̃m dubium quo quæritur, vtrum dictæ Iaco-
bellæ auiæ paternæ ſuccedant dicta Gentileſcha & Perna fi-
liæ dictæ Iacobellæ, an verò ẽt cum eis ſuccedãt dictæ Maria
& Poliſena filiæ quondã Antonij filij præmortui dictæ Iaco-
bellæ, & concludo quia res clara eſt, q̃ dictæ Maria & Poliſe-
na ſuccedentes in ſtirpem in locum patris debent ſuccedere
in tertia parte hæreditatis dictæ Iacobellæ, & Gentileſcha in
vna, alia tertia parte, & Perna in alia tertia parte, hæc ꝓbãtur
in auth. de hære. ab inteſta. §. 1. in l. 3. C. de ſuis & leg. & inſt. de
hæredita. quæ ab inteſtato. §. cũ filius, nec ſtatutum habet ob-
ſtare hoc caſu cum præſupponatur maſculos nõ extare qui ad
ſucceſsionem veniunt. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fœminas. contrarium puto hoc caſu, quia eſt nomen appel
lationum, vt & ſ͂. lib. 3. conſi. 39.
b ¶ Inteſtata. dixi. ſ͂. lib. 2. conſi. 115.

CONSILIVM CLIIII.

Lege. ſ͂. lib. 6. conſi. 117. quod hic duplabatur.

THEMA. Ludouicus de Piſis domicilium habens in ciui
tate Venetiarum vbi diu habitauerat, ꝯtraxit mediante ſpe-
ciali procuratore in ciuitate Piſarum matrimonium cũ Bar-
tholomæa de Piſis domicilium tunc habente in eadẽ ciuita-
te Piſana: quod matrimoniũ poſtea fuit Venetijs conſumma
tum, & in dotem habuit à patruis dictæ Bartholomææ duca-
tos ſexcentum videlicet quadringentos in pecunia, & ducen
tos in corredis & certis bonis, quã dotem promiſit fratri di-
ctæ Bartholomææ & notario ſtipulantibus nomine dictæ
Bartholomææ abſentis reddere dictæ Bartholomææ aut cui
vel quibus ius & ſors dabunt in omnẽ caſum & euentũ dictæ
dotis reſtituẽdæ ſcd̃m ordines, cõſuetudines & ſtatuta ciuita-
tis Piſarum prout latius conſtat in inſtr̃o dotis celebratæ in
ciuitate Venetiarum, & vltra prædicta eadem Bartholomæa
ſecum portauit ad domum viri certa alia bona. ſ. veſtes ſuas
& ſimilia vſq; ad valorem ducatorum ducentorum quinqua
ginta vel circa habita à cõiunctis ſuis, & anteq̃ eſſet per dictũ
procuratorem Ludouici deſponſata per verba de præſenti mr̃
dicti Ludouici nomine ſuo & dicti Ludouici portauit certos
annullos, corrigiam argenteã, & iocalia ſeu monilla valoris
ducentorum centum nonaginta ad donandum dictæ Bartho
lomęæ ſponſæ per verba de futuro, & ita eidem Bartholomęę
tradidit, ꝯtracto igit̃ matrimonio dicta Bartholomæa ſine li-
beris natis pleno vtero deceſsit condito teſtõ, in quo pro aĩa
quædam reliquit, & vniuerſalẽ hæredem inſtituit filium vel
filios maſculos vel fœminas, qui vel quæ ex ea naſci contin-
geret & ſine filijs q̃n teſtatrix decederet, reliquit in effectu hę
redem dictum Ludouicum eius virum, poſt mortẽ dictæ Bar
tholomææ pręgnantis, ſciſſo ventre exciſus eſt ſibi partus mor
tuus, Ludouicus hæreditatem dictæ Bartholomææ adiuit ſeu
adire intendit, mõ frater Bartholomææ vigore ſtatutorum ci-
uitatis Piſanæ petit medietatem dictæ dotis & corredorũ ſeu
bonorum parafernalium, ac etiã petit dictos annullos, corri-
giam & iocalia, quæ dictus Ludouicus miſit donatũ eidem
Bartholomææ in ciuitate Piſarum aſſerens ſe eſſe hæredẽ di-
ctæ Bartholomææ ſuæ ſororis ab inteſtato, quæ ſine filijs de-
ceſsit. Quæritur quid iuris.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium mariti attenditur reſtitutione dotis.*
3 *Domicilium conſtituere videtur, qui habitat per decennium.*
4 *Locus teſtamẽti attenditur quò ad formam & facultatẽ teſtandi.*
8 *Facultas libera teſtandi non debet auferri, nec poteſt renunciari ſucceſſori ex teſtamento. nu. 9.*
10 *Filia etiam cum iuramento non poteſt renunciare futuræ ſucceſsioni patris, vel eius conſenſu.*
11 *Veſtes armilla, & ornamenta miſſa à ſponſo ſponſæ non cenſentur in dubio tradita, ſed animo donandi ad vſum, vt ſit ornatior.*

CONSILIVM CLV.

VIſo titulo quæſtionis ſupraſcripto & copia ſta-
tutorũ ciuitatis Piſanæ, & teſtõ dictæ d. Bartho-
1 lemęæ & inſtr̃o dotis eiuſdẽ, vr̃ mihi breuiter
de iure concludendum, dictã dotẽ & donaria
pleno iure remanere debere dicto Ludouico hę
redi dictæ Bartholomęæ ex teſtamento, quod ꝓbatur, q̃a aut
conſideramus diſpoſitionem iuris cõmunis, & conſtat quod
dicta dos data à patruis ipſius Bartholomæę pro ipſa Bartho-
lomæa dicto Ludouico debet ſoluto matrimonio pertinere
ad eos qui ex teſtamento Bartholomææ ſunt hęredes eius. at-
tento quod notarius ac etiã frater dictæ Bartholomæę nomi-
ne dictæ Bartholomæę ſtipulati ſunt in omnem caſum & euẽ
tum dotis reſtituendæ illam reddi debere. do. Bartholomęę,
aut cui vel quibus ius & ſors dabunt. l. Caius, cum ibi not. per
doc. & l. poſt dotẽ ſcd̃m tertiam lecturam. ff. ſol. mat. iuncta.
l. 1. §. accedit. C. de rei vxo. act. & l. ex morte, in fin. C. de pact.
conuen. & no. Bar. in l. vxorem. §. teſtamento. el 2. ff. de leg. 3.
2 & plenè Bald. in l. fin. C. cõia vtriuſq; iud. aut † conſideramus
diſpoſitionem ſtatutorum ciuitatis Piſanę, & adhuc dico idẽ
tum quia talia ſtatuta non videntur militare q̃n maritus ha-
bebat domiciliũ alibi, prout habebat dictus Ludouicus. qui
habebat domicilium in ciuitate Venetiarum, vbi etiã fuit ce-
lebrat⁹ ꝯtract⁹ dotis, q̃uis Piſis fuiſſet celebrat⁹ ꝯtractus matri
a monij, ergo in reſtituenda dote [a] debent ſeruari ſtatuta &
iura ciuitatis Venetiarum, & non ciuitatis Piſarum. l. exigere
* dotẽ, & ibi nò. * cõiter omnes. ff. de iud. & no. Bar. C. de ſum.
* Tri. in l. cunctos populos, in 1. q. & ibi ſequuntur hoc * cõmu
niter alij, & Archi. 12. di. in c. illud, & Ioa. And. & Ant. de Butr.
in cap. 1. de ſponſa. & Petr. de Ancha. in c. canonum ſtatuta. de
conſti. & Bal. in auth. oẽs peregrini, circa medium. C. cõia de
ſucceſſ. & in c. 1. §. fi. de inueſtit. de re alie. fact. & quod Ludo-
3 uicus † haberet domicilium in ciuitate Venetiarum, patet q̃a
ibidem vltra decennium habitauerat, quo ipſe ibi videtur cõ-
ſtituiſſe domicilium. l. 2. C. de incolis. lib. 10. & vbi fit mentio
de domicilio alicuius, ꝓut fit mẽtio in d. l. exigere, intelligit̃
quod quis habet ratione habitationis, vt no. gl. in c. ſtatuto. §.
cum verò in gl. quę incipit, olim dicebamus, de reſcript. in 6.
& no. doc. maximè Ant. de But. in c. fi. de fo. compe. dum tra-
ctat de foro ratione domicilij cum concor. ibi alleg. per eum.
4 ¶ † Item & quò ad modum & facultatem [b] teſtandi in perſo-
b na dictæ Bartholomęę, debet attendi locus ciuitatis Venetia
rum, vbi teſtamentum conditum eſt, & non ciuitatis Piſarũ,
attento quod mulier ſequitur domicilium viri poſt nuptias
ꝯtractas. l. ea quæ deſponſata, & l. fi. §. itẽ reſcripſerunt mulie
rem. ff. ad municip. l. cum quædã puella. cũ ibi no. ff. de iuriſ.
om. iud. & no. Cy. & Bal. in l. 2. cum ſimil. C. de iuriſ. om. iudi.
vnde in propoſito dicit Bal. in l. cunctos populos, præallegata
in 15. col. in verſic. dixi de ſtatutis permiſſorijs &c. q̃ ſi ſtatuto
huius ciuitatis cauetur q̃ vxor non poſsit relinquere viro, nõ
comprehendit vxorem exiſtentem de ciuitate ſtatuentium, ſi
teſtamentum facit extra territorium ſtatuentium in loco ſui
domicilij, & ſaltem [c] q̃n bona vel iura eſſent etiam extra ter-
c ritoriorum ſtatuentium, id eſt extra territoriũ ciuitatis Piſa-
nę, vt in propoſito nr̃o, & idem firmat ibidem Sali. vbi refert
ſe ita conſuluiſſe, & dicit quod etiam ita conſuluerunt Ioan.
de Lignano & Richardus de Sali. Idem tenet Pet. de Anchar.
in repe. dicti c. canonum ſtatuta, in verſicu. quid ergo vtrum
ſtatutum &c. & ita limitat notata per Bar. in d. l. cũctos popu
los, in ſextã q. faciunt notata per Specu. in tit. de feu. prola. §.
qualiter, verſi. Itẽ pone, quidam Flandrenſis &c. & per Ange.
5 in d. l. exigere, in fi. ¶ † Nec prędictis obſtat ſi diceretur quod
Ludouicus

Ludouicus in instro dotali promisit dotem reddere Bartholomæ, aut cui vel quibus ius & sors debuit in omnem casum & euentum dotis restituẽdę scd̃m ordines, cõsuetudines, iura & statuta ciuitatis Pisarũ, quia asseruerũt dicti ꝯtrahẽtes ipsũ ꝯtractum & matrimoniũ fuisse celebratũ scd̃m ordines, statuta & consuetudines ciuitatis Pisarum, & cõuenerunt dicti ꝯtrahẽtes q̃ dictus ꝯtractus nullũ vigorẽ habeat, nisi prout disponitur per statuta ciuitatis Pisarum, vnde stantibus dictis statutis ciuitatis Pisarum mihi trãsmissis, & maximè statuto sub rubrica quod maritus ex morte vxoris sine pacto lucret̃, vr̃ quod mortua muliere in matrimonio sine liberis alicuius matrimonij, superstite viro maiore 14. annis, marit⁹ lucretur dimidiam dotis & donamentorum, alia verò medietas dotis redeat ad eum à quo profecta fuerit, & per ꝯñs videatur quod medietas debeat redire ad patruos dictæ Bartholomæ, à quibus profecti sunt dicti sexcentum aurei dati partim in pecunia & partim in corredis & alijs bonis, vt in dicto instro apparet, quia r̃ndeo, quod dictum statutum vult q̃ dimidia ꝑdicta redeat ad illos à quibus dos profecta est, q̃ñ mulier decessisset fine iudicio, & sine liberis alteri⁹ matrimonij, nam statutum hæc duo copulatiuè requirit. Sed ita est quod Bartholomæa q̃uis decesserit sine liberis alicuius matrimonij, non tñ decessit sine iudicio & testõ, vbi etiã ad pias causas quedã reliquit,
6 nam iudicia † nuncupantur quæ pro anima relinquuntur. c. 1. §. donare, in tit. qualiter olim poterat feudum alie. & in c. imperialem. §. 1. in tit. de prohi. feu. alie. & per Fede. in vsi. feu. & declarant doc. maximè Io. de Imo. in l. cogi. in prin. ff. ad treb. cum ergo dicta duo requisita à statuto non cõcurrant copulatiuè, sequitur quod illud statutum locum habere non debet, vt l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubi. l. si ita quis stipulatus fuerit decem aureos. ff. de verb. obli. l. si hæredi plures ff. de condi. instit. Illud etiam verum esset quod si dicta Bartholomæa habuisset bona materna vel alia, tunc dos data ab ipsis patruis suis intelligeret̃ data ex dictis bonis, vt in statutis prædictis cauetur in versic. statuimus etiam vt fratre &c. & per ꝯñs non esset dicendum q̃ dicti patrui possent vendicare dimidiam dotis tãq̃ dos ab eis profecta esset, & super hac parte latius scriberem, sed omitto postq̃ in puncto mihi non præsupponitur q̃ Bartholomæa habuerit bona materna vel alia ad ipsam pertinentia. & hęc sufficiãt quò ad dictos sexcentũ ducatos, de quibus fit mentio in instro dotis. ¶ Super donarijs verò prædictis quæ essent extra dotem, etiam non expedit multa scribere, tum quia est ostensum, Ludouicũ esse legitimum successorem & hæredem in omnibus dictæ Bartholomææ, tum etiam quia dictum statutũ sub rubrica, quod maritus ex morte vxoris sine pacto lucretur &c. solùm defert dimidiã dotis illis à quibus dos profecta est q̃ñ decessisset sine iudicio, non autem defert partem aliquam donariorum, nec etiam in statutis mihi transmissis reperio aliquod statutũ Pisanum prohibere vxorem instituere virum hæredẽ, licet in literis videatur de hoc aliquid in confuso narrari, sed posito q̃ statuta ciuitatis Pisarum de hoc aliquid disponerent, adhuc vr̃ quod non haberent obstare, quia illa non debent seruari in testõ dictæ Bartholomææ condito Venetijs, vt s. probaui.
7 ¶ † Nec ad hoc obstat si dicatur q̃ in dicto instro & contractu dotis promisit Ludouicus notario & fratri dictæ Bartholomææ stipulantibus dotem reddere eidem Bartholomææ, aut cui seu quibus ius aut sors dederit in omnem casum & euentum dotis restituendę scd̃m ordines, cõsuetudines & statuta ciuitatis Pisarum, volẽtes dicti ꝯtrahẽtes q̃ dictus contractus nullum habeat vigorẽ nisi scd̃m dicta statuta & consuetudinem secundum quæ asseruerunt esse celebratũ dictũ ꝯtractũ dotis, & matrimonij, prout latius in dicto instro, quia respõdeo q̃ ista verba posita in dicto ꝯtractu concernunt formã & modum distractus, id est restitutionis dotis traditæ ꝑ ꝯtractu non autem pertinent ad modum testandi. l. verba gesserunt.
8 ff. de verb. signi. comprobatur hoc. † certum est q̃ dicti contrahentes non potuerunt per dictũ ꝯtractũ auferre dictæ Bartholomææ, quæ etiam tunc præsens non erat liberam testãdi factionem, quia ipsamet Bartholomæa hoc facere nõ potuisset per ꝯtractũ. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obl. l. ex eo. C. de inut. stipu. l. cum duobus. §. idem respondit. ff. ꝓ socio. & multo minus potuerũt dicti cõtrahẽtes in hoc ligare dictam Bartholomæam absentem. l. vnus. §. ante omnia. & l. fi. ff. de pac. ergo si intelligeremus quod per dictos contrahentes videretur esse conuentum q̃ hęreditas dictę Bartholomęæ deberet dari & distribui scd̃m formã statutorum ciuitatis Pisanæ non valeret talis conuentio. l. fi. cum materia. C. de pact. postq̃ in illa conuentione non interuenit consensus
9 Bartholomææ absentis. ¶ † Quinimò dato q̃ per dictum contractum Ludouicus videretur etiam fecisse pactũ de nõ succedendo dictę Bartholomęę in hæreditate. nõ intelligeret̃ de successiõe ex testõ, etiam q̃ñ tale pactum fuisset factum cum dicta Bartholomęa, vt probat Bar. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. circa. 1. col. quæ no. ibi sequitur Angel. & alij per l. pactũ. C. de pact. ne auferetur Bartholomęę libera testandi facultas quã habebat in ciuitate Venetiarum scd̃m prædictos doc. & idem tenet Ray. in d. l. pactum per illum tex. in verbo, ab intestato. C. de pac. & Bar. & Bald. in l. fi. eo. tit. & Bald. in l. pactum quod dotali. in 3. q̃õ. C. de col. & idem tenet ibi Paul. de Cast. & Sal. in d. l. pactum. C. de pact. & Io. de Imo. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hęre. facit. l. si patronus non aluerit. ff. de bo. lib. quanto minus debet hoc operari pactum de hoc
10 factum cum alio in absentia Bartholomeę, nam vt † dicit Pe. de Ancha. Ioa. de Imo. & Dñicus in c. quis, de pa. in 6. illud q̃d dicitur in cap. quamuis, quod videlicet pactum iuratum factum per filiam patri de non succedendo patri habet locum q̃ñ illud pactum fit patri seu cum patre de nõ succedẽdo ipsi
d patri, secus si fieret cum alio [d] de non succedendo ipsi patri, quia non valeret per dictam. l. fi. C. de pac. & ita etiam tenet Raphael Cu. in l. stipulatio hoc modo concepta, pręallegata referens se ita consuluisse vna cum Raphaele Fulgosio, & dicit audiuisse ita tenere Fulgosium in d. l. pactum quod dotali de colla. Pet. de Ancha. etiam in d. ca. quãuis, refert se ita consuluisse, & istud per se solum si bene consideretur. est sufficiẽs ad submouendum substantiale fundamẽtum aduersarij. Præterea etiam posito q̃ dictus Ludouicus nõ posset ex testõ succedere dictæ Bartholomeę, tamen adhuc dico circa donaria missa per Ludouicum ad domum sponsæ non est dicendum q̃ debeant esse hęredum Bartholomææ, quasi sibi videantur fuisse omninò donata, primò quia statutum ciuitatis Pisanæ vbi bona consignata fuerunt sponsæ sub rubrica de Guarnimentis quod incipit, si sponsus &c. vult quod q̃ñ talia iocalia & monilia excedunt summam solidorum quadraginta, non intelligantur donata sponsę, sed missa vt sponsa magis ornata ad virum accedat, nisi aliud expressum fuerit per spõsum mittentem aut dantem. Nec obstat statutum sub rubrica de donamentis, quia loquitur quando constabat quod animo donandi data erant mulieri, esset ergo isto casu diligenter aduertendum, an Ludouicus miserit animo donãdi, an animo nõ donandi, an verò dubitetur, nam si appareret quod Ludouicus voluit donare, esset clara q̃ debent esse illorum qui erant hæredes mulieris. Si autem constaret q̃ non animo donandi & tunc sine dubio debent esse Ludouici, vbi autem essemus in dubio, tunc statutum prædictum vult q̃ non pręsumatur animo donandi, & sic emanauit illud statutum ad tollẽdam dubietatẽ iuris cõmunis in illo articulo, in quo de iure ciuili posset fieri lõgus sermo propter varias opiniones scribentiũ in varijs locis, iuxta notata per Bar. in l. si vt certo. §. interdũ. ff. commoda, & per omnes in l. pen. in prin. ff. sol. mat. & Bar. in l. 1. §. nec castrense. ff. de colla. bo. & Bar. in consilio incipi. Filius Petri. & Raynerius in l. post dotem. ff. sol. mat. maximè in repe. illius. l. in 3. q̃õ. per Bald. in l. cum te. C. de dona. ante nup. post antiquos ibi, & per Bal. in auth. ex testõ. C. de col. in versi. duodecimum capitulũ &c. in l. filiæ. in 5. q. C. fam. ercis. & Ang. & Imo. in l. sed vsusfructus legatus. §. dos legata. ff. ad leg. fal. & Ange. consi. 339. incipien. Nicolettus de Tartagnis
* de Imola &c. in quibus locis etiam * cõiter concluditur † q̃d
11 in dubio nõ præsumatur traditio facta animo donandi spõsę per d. l. si vt certo. §. interdum, iuncta. l. cũ de indebito. § prin. cum si. ff. de proba. Et fortius dicit Bald. in d. §. nec castrense, in 4. col. quod q̃ñ sponsus mittit zonam cum bursa mulieri, licet ex communi vsu loquendi dicatur, talis donat vxori zonam, tñ non intelligitur propriè donatio, sed ad vsum datio, vt mulier honestius ad domum viri accedat. l. mortis suæ cã. §. fi. ff. de dona. inter virum, quod saltem vr̃ esse verum, quando esset verecundum sponso sponsam esse sine illius rebus ad eam missis, quia tunc etiam si interueniat in traditiõe verbũ donatio,

donatio, tñ impropriabitur, vt intelligatur donatio seu dato quò ad vsum arg. l. si vno, in prin. ff. loc. & l. pecunię sortè. ff. de adim. le. & l. Quintus. ff. mād. & eius quod no. Bar. in d. §. nec castrense. iuncta. l. rem legatam. ff. de adimen. leg. & dicit Io. de Imo. in l. pe. in prin. ff. sol. matri. Et dicta statuta videnť intelligēda scdm istam interpretationē & distinctionē iuris cōis cùm debeat interpretari & distingui scdm ius cōe. l. si ser ui vestri. C. de noxa. & in c. cum dilectus, de cōsue. & q. not. in l. sciendum, in princi. cum si. ff. qui satis. cog. Ex quibus concludo dictum Ludouicum non teneri ad restitutionem alicuius partis dotis, nec aliorum bonorum paraphernalium seu aliorum donariorum prædictorum secundum quod suprà declaratum est. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dote. s. lib. 3. consi. 100.

b ¶ Facultate. imò quò ad solēnitatem tātùm, non autē quò ad dispositiua, vt dixi in consu. Paris. §. 94.

c ¶ Saltem. imò dūtaxat, & ita obseruatur.

d ¶ Alio. Etsi non valet ista renunciatio etiam deducta in pactum & iurata nisi fiat illi vel de cōsensu expresso illius cuius successioni renunciatur, idem Ale. l. stipulatio hoc modo col. 4. & ibi Iaso. colu. 4. de verb. obli. Bal. consi. 437. Quædam puella. lib. 1. Pet. de Anch. consi. 39. Guid. Pap. cōs. 162. Ful. çsi. 73. Paterfa. habens filiū. Are. l. qui superstitis, col. 4. de acq. hære. Soci cons. 83. col. 2. lib. 3. Laur. Calca. çsi. 33. col. pe. Geor. Natā d. c. quis. col. 10. Bert. çsi. 69. Punctus, in fi. consi. 141. ex facto. col. 3. nu. 8. lib. 1. çsi. 226. Viso casu. col. 1. lib. 2. Hiero. Cagnol. rē pe. l. fi. col. 12. nu. 101. C. de pa. Aymo cōsi. 42. in fi. cōsi. 127. nu. 5. Amplia etiā si pr̄ stipulatus fuisset hanc renūciationē successionibus omniū fratrum & sororū filiæ renūciantis ad cōmodū omniū filiorum suorū, & descendentiū masculorum, quia nihilominus requiritur consensus expressus singulorū dictorū filiorū seu fratrum filiæ renunciantis, alioquin (exceptis bonis sitis in locis in quibus citra pactum p statutū loci excluditur) poterit ēt cū fratribus superstitibus succedere fratri sine liberis decedēti, qui fortè qa absens vel infans vel nōdum natus non consenserat expressę dictæ renunciationi, & ita obseruať & sæpe iudicatū fuit in hoc supremo senatu vt olim s. 20. annos p sororibus defuncti d. Doreille, & nup hoc an. 1543. mēse Augusti pro d. Falcone de Cusy. qui litē resumserat in locū Antoniæ Robertæ matris suæ. Et adhuc, si is de cuius successione agiť consensum reuocet & velit sibi succedi nedū testādo, sed ēt ab intestato, renūciatio nō habet locum, sed erit p non facta, vt pulchrè decidit Bal. in c. ad nostram. 2. col. 2. de iureiuran. quia dicta voluntas vel consensus eius de cuius successione agiť, est ambulatorius vsq; ad mortem iuxta d. l. fi. C. de pac. vt tetigi. in consue. Paris. §. 8. gloss. 3. qō. 4. & plenius. §. 122.

CONSILIVM CLVI.

Lege. s. lib. 3. consi. 25. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Mater habens redditum super communi Florentiæ, legauit illum vni ex filijs. Postea reuendidit illum dicto cōi, & ptium redemptionis deposuit. Respon. Alex. quod non censeť reuocatum legatum, sed debetur pretium. Plus dicit q, si non fuisset redemptus redditus debebitur legatario saltem æstimatio, si filius erat incapax talis redditus, siue mater hoc sciuerit siue non, ex quo legatum est personę coniunctę.

CONSILIVM CLVII.

VISO testamēto & codicillis Margaritæ quibus reliquit creditū mōtis cōis Florentiæ ad ipsam testatricē ptinens Georgio filio suo, & conside-
1 rato† q, dicta testatrix postea per suos procuratores s. p dictū Georgiū & Ginū filos suos vēdidit ptato cōi Florētiæ dictū creditū & pecunias inde habitas apud certum hospitale seu agentes pro eo deposuit, puto breuiter concludendum quod per hoc non intelligatur esse extinctum & reuocatum legatum prædictum. Moueor in primis, quia qñ testator purè & simpliciter legat rem vel speciē aliq., si illam postea alienat, & quæratur an intelligať reuocatum legatū distinguitur, aut alienauit donādo, & psumiť reuocatum legatum, aut alio mō alienauit, & tūc subdistinguit aut ex aliqua cā necessaria, & in dubio non psumitur reuocatum legatū aut ex cā merè voluntaria, & in dubio psumiť reuocatum legatū prout hęc plenè hñr in l. rem legatam, cū ibi plenè no. ff. de adi. leg. in l. fideicōmissa. §. si rem. ff. de leg. 3. & in l. scribit Quintus. §. item scribit. ff. de aur. & argen. & in. §. si rē legauerit, insti. & leg. & plenè notať in l. 3. C. de le. & multis modis pōt cōtingere cā necessaria alienationis, pter quā nō intelligeť reuocatum legatum, vt p Bald. in pręallegata. l. fideicommissa. §. si rem, post gl. ibi, & vbi aliud non appareat scilicet an ex causa necessaria, an ex causa voluntaria sit facta alienatio qñ alienať alio titulo q donationis, dico q, in dubio præsumitur facta ex illa causa ex qua nō inducitur reuocatio a legati, vt expresse firmat Iac. Butr. in d. l. 3. C. de lega. hoc etiā voluit gl. 1. in d. §. si rem legauerit, instit. de leg. quia mutatio voluntatis non præsumiť nisi probetur, & allegantí mutationem voluntatis incumbit onus probandi. l. eum quitacitum. ff. de prob. l. Lucius. ff. de lega. 2. l. cum hic status. §. 1. ff.
2 de dona. inter virum, & in d. l. fideicōmissa. §. si rem. ¶ † Confirmantur prædicta, quia dictum creditū montis cōis Florentiæ fuit venditum ipsimet debitori, id est communi Florētiæ pro certo pretio, & sic illud pretium successit loco eius quod debebat dictæ testatrici cōe Florentiæ, & perinde est ac si dicta testatrix & creditrix exegisset ipsum nomen debitoris, & liberasset ipsum debitorem, id est cōe Florentiæ, pro hoc ad-
†1 duco id † quod inquit Sali. in l. 1. C. de act. & obli. in 21. q. vbi quærit quid si creditor cedat debitori suo actiōes quas cōtra eum habet, an cessio teneat? & dicit quod sic, & operatur liberationem, & ad hoc inter cætera allegat. l. si sponsalibus, in fi. ff. de iure do. & qa scdm eum potius debet fieri interpretatio vt actus valeat, vt l. quoties. ff. de reb. du. & c. abbate, de verbor. signi. & pro decisione sua etiam bene facit, licèt ipse non alleget. l. senatus. §. fi. ff. de lega. 1. & q, ibi no. Bald. & alij post eum, & l. 1. ff. de liber. leg. si ergo debitor cuius nomen legatū erat, vr̄ post legatum liberatus & exactus, sequitur q, sumus in casu, d. l. fideicommissa. §. si rem, versi. cum tñ, vbi habetur quod legaui tibi nomen debitoris, postea illud exegi, b videť in dubio extinctum legatū, nisi pecunia inde redacta sit postea per testatorem deposita, & sic per hoc vr̄ ibi casus noster satis apertè pro hac parte decisus, attento quod dictæ pecuniæ
3 per testatorem sunt depositæ. Et posito q, esset † verum quod ex forma prouisionum cōis Florentiæ non potuisset trāsferri dictum creditum Mōtis in præfatū Georgium, vt religiosum & ordinis sancti Ioannis Hierosolimitani, vt verbo fertur, & posito etiam quod dicta prouisio vel statutum valeret, tamē non per hoc impediebatur dictum legatum valere saltem in æstimatione, siue dicta testatrix notitiam habuisset quod dictus Georgius erat religiosus. l. fideicommissa. §. si seruo. ff. de leg. 3. l. filiusfamilias. §. si quid alicui. ff. de leg. 1. & plene not. in l. sed si res, eo. tit. siue ēt ignorasset hoc testatrix, attento q̄d legatarius erat coniuncta psona scdm Pet. Nico. de Neapo. & Raph. in d. l. sed si res. arg. l. cum alienam. C. de leg. & ita notabiliter limitant d. §. si seruo. dum tex. ibi distinguit inter testatorem scientem & ignorantem, vt illud locum non habeat, qñ legaretur cōiuncto, quia tunc indistinctè legatum valet. Et an in casu prædicto sit petendum per dictum legatarium creditum Montis, an verò dictum pretium, tāgit Bart. & Bal. in l. Lucius. la 1. ff. de legat. 2. & ibi tenent esse in electione legatarij petere quod velit, tamen tutius puto esse in casu nr̄o petere dictam pecuniam depositam, non tamen circa hoc vltimum insisto, quia de hoc non sum interrogatus. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Reuocatio. suprà. lib. 6. consil. 158. consilio 69. imò in dubio præsumitur ex causa voluntaria & legatum reuocatū, vt ibi dixi non obstat dictus §. si rem, quia loquitur quando iam constat testatorē alienasse necessitate aliqua vrgente, & sunt coniecturæ quod non fecit animo adimendi tunc exigiť probatio mutatæ voluntatis ab hęrede, non aliàs, dixi in l. cū seruus, de adi. leg. in no. intellec.

b ¶ Exegi. & sic distinguunt docto. An testator prouocauerit debitorem,

debitorẽ,an verò prouocatus fuerit ab eo:Bald.in d. §. ſi rem
Corn.conſilio 26.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta ſi quis legauit filio ſpurio & eius liberis in domo & cõi familia hæredum ſuorum conferendo induſtriam ſuam ad commodum hæredum,cuius ſit effectus.nu.2.3. & 4.*
5 *Verba recommendationis teſtatoris quid operentur.nu.6.*
7 *Legatum incertum non valet niſi ad pias cauſas,vel pauperi.*
9 *Legatum pauperi etiam coniunčto dicitur ad pias cauſas.*
10 *Pauper dicitur arbitrio iudicis.*

CONSILIVM CLVIII.

VIſo teſtamento dicti Pauli narratione facti de
qua in themate ſupraſcripto.Dicã breuiter † q̃-
1 tum de iure ſentio, & primò inquantum quæ-
ritur an in dicto legato alimentorum facto di-
cto Franciſchino & eius liberis ↄprehendãt ne-
potes dicti Franciſchini nati ex filijs dicti Fráciſchini,rñdeo
2 a eos cõtineri,[a] quia liberorũ appellatione continent nepotes
ac pronepotes cæteriq; qui ex his deſcẽdunt & tam fœminæ
q̃ mares l.liberorum,& l.cognoſcere.§.1.ff.de ver.ſign.l.ſi do-
tali.ff.ſol.matri.l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.de in ius voc.l.quod ſi
nepotes.ff. de teſt. tute. facit l.ſi ita ſcriptum ſit filiabus.ff.de
2 leg.2.cum ſi.¶ † Super alio quæſito quo quæritur, an dicti li-
beri pro futuro tempore petere poſsint alimẽta ſi ſunt parati
b ſtare[b] & habitare cum dicto Bon.Martino qui eſt antiquior
ex hæredibus dicti teſtatoris, & ſe exercere & operas ac indu-
ſtriam præſtare ad vtilitatem hæredum dicti Pauli , reſpõdeo
quod ſatis eſt q; ipſi liberi Franciſchini ſe offerant dictis hæ-
redibus Pauli paratos ſtare & habitare in domo & cõi fami-
lia dictorum hæredum ac benè honeſtè & pacificè viuere &
conferre operas ſuarum perſonarum & ſe & eorum induſtriá
exercere ad vtilitatem & pro vtilitate hæredum dicti Pauli,
ad hoc vt liberi dicti Franciſchini in futurum conſequant ali
menta eis relicta,nã facta dicta oblatione,ſi ſtabit per dictos
hæredes Pauli , & non per liberos dicti Franciſchini poſſunt
dicti liberi Franciſchini cõſequi alimẽta prædicta, tex. eſt in
l.qui concubinam.§.vxori meæ,in fi.ff.de legat.3. & l.ſi quis
ita legauerit.& l.illis libertis,in princ.ff. de condi. & dem. &
l.annua,in prin.ff.de an.leg.nõ enim debet eſſe in poteſtate
hæredum facto ſuo ſe exonerare à grauamine legati in præiu
dicium legatarij.l.cętera.§.fi.ff.de leg.1.facit.l.iure ciuili cum
3 fi.ff.de condit.& demon. ¶ † Et huic concluſioni non habet
obſtare id quod habetur in authe.ex complexu. C. de inceſt.
nup.& in auth.licet in fi.C.de nat.li.vbi filij ſpurij ſunt inca-
paces etiam relicti alimentorum in bonis ſpurijs,quia rñdeo
primò quod illa iura hoc volunt in filijs ſpurijs,ſed ſecus in fi
lijs naturalibus,vt in auth.licet,& in teſtũ nominatur dictus
Franciſchinus vt filius naturalis,prętereà licet de iure ciuili fi
lius ſpurius non ſit capax alimentorum,tñ ſęcus eſt de iure ca
nonico vt in c.cum haberet de eo qui duxit in matrimonium
4 quam pol.per adul. † Item rñdeo quod poſito quod Fráciſchi
nus tanq̃ filius ſpurius eſſet incapax,tñ liberi ſeu deſcendẽtes
dicti Franciſchini quibus poſt mortem ipſius Franciſchini re
licta ſunt alimenta capere poſſunt ab auo dictum legatũ ali-
mentorum,cum non veniat aliquid acquirendum Fráciſchi
no.ſ.pro ea parte pro qua liberis Franciſchini relictum eſt,
ſaltem poſt mortem ipſius Franciſchini.l.fi.cum gl. C.de nat.
lib.& firmat Bar.in l.fi.ff.de his quib.vt indig.in 1.vel.2.colu.
& latè Bar.in l.Gallus.§.quod ſi is,cum concord.ibi alleg.per
eum.ff.de lib.& poſt.& Io.And.in addi.Spe.in titu.de ſucceſ.
ab inteſt.§.1.ver.q̃d ſi habens,& Ray.Bal.& And.in l.fi. C. de
natu.lib.Bald. in l.ſi quis inceſti.C.de inceſt.nup.& Fede.de
Sen.in cſi.57.inci. Videtur mihi,& Iac.de Aret.& Benedictus
de Plumbi .in l.libertas teſtõ.ff.de manu.teſt. & ſequunt ma
* gis * cõiter Moderni in d.§.quod ſi is & Ioan. de Imo. in ca.2.
de teſti.& poſito quod glo.in d.l.fi.ſentiat q; qñ relinquit ne-
potibus legitimis natis ex filio ſpurio,debeat diſtingui,ſicut
diſtinguitur qñ auus relinquit nepoti legitimo nato ex filio
naturali tantùm,quo caſu tex.in l.fi.de nat.li. diſtinguit aut
extat ſoboles legitima ipſius aui,& tunc illud idem poſsit re-
linqui dictis nepotibus,quod poterat relinq filijs naturalib.
ſed ſi non extat legitima ſoboles,poſsit in totum eis relinqui
tñ hoc non habet obſtare,quia poſito quod iſtud eſſet verum
tamen qñ etiam extat ſoboles legitima poterat relinqui natu
ralibus vſq; ad vnam vnciam ex duodecim vncijs hæredita-
tis,vt in §.nec igitur,alias eſt.§.nos igitur,in authen.qui.mo.
nat.effi.ſui.ergo ita põt relinqui dictis nepotibus etiã tenen
5 do illud quod fuit de mente dicti.§.¶ † Quantum vero ad vl-
timum quæſitum,quo quæritur,quid importẽt illa verba re-
commendationis, prolata à teſtatore in teſtõ , in quo dicitur
quod Franciſchinum & filios ipſe teſtator plurimum recom-
mendauit,& recommendatos eſſe voluit in omni caſu eorũ
neceſsitatis dictis eius hæredibus,videretur dicendum dictũ
Franciſchinum ſeu eius filios nihil petere poſſe occaſione cõ-
mendationis prædictæ,per tex.in l.fideicõmiſſa.§. ſi ita quis.
ff.de lega.3.vbi habetur q; ſi teſtator dixerit, Titium hæredi
meo commendo non vr̃ fideicommiſſum aliquod relictũ Ti
tio,quia vt inquit ibi iuriſconſultus,aliud eſt perſonam com
mendare,& aliud eſt voluntatem ſuam fideicommittentib9
hr̃dibus inſinuare,ad idẽ tex.in l.Thais.§.Lucius.ff.de fideic.
liber. & in l.ex verbo.C.de fideicom.lib.vbi ſi teſtator dixerit
in teſtõ,Stichum ſeruũ meum commendo hæredi meo, non
per hoc vr̃ ſibi relinquere libertatem,facit.l.ſi verò non rẽmu
6 nerandi.§.cum quidam.ff.man.cum ſimi.¶ † Tamen in caſu
propoſito põt adduci in ↄtrariũ,quia quando verba illa com-
mendatitia prolata fuerunt à teſtatore ita ſimpliciter & in ge
nere,puta,commendo hæredi meo Titiũ,verum eſt quod nõ
poteſt dici quod importent quod aliquid ſit relictum per fi-
deicõmiſſum,quia de aliquo non eſt facta mentio,vñ ſaltem
ratione incertitudinis non põt operari quod ſit relictum fi-
deicommiſſum,facit.l.cum poſt.§.gener.ff.de iur.do.ſecus tñ
vr̃ quando in ſpecie,quia verbũ commendo,qñ non eſt in ge
nere prolatum,importat fideicõmiſſum, ſicut verbũ rogo.l.
verba,cum gloſſ.ff.de ali.& ci.leg.iuncta.l.2.C.cõia de leg.&
iſtam differentiam an verbum cõmendo,proferatur in gene-
re vel in ſpecie,facit etiam Bar.in l.Lucius.ff.de fideiuſ.cum
7 ſuis concor.tamen concludo † q; ſi dicta diſpoſitio fuit facta
pauperi & ſic ad pias cauſas,& tunc valet non obſtante incer-
titudine.l.ſi cui annuum.ff.de annuis leg.& ibi no.l. Stichus
liber,cum ibi notat.ff. de lega.3.l.quidam.teſtõ. ff. de lega.2.
cum ibi no.per gl.& doc.& no.gl.& doc.in c.nos,quidem.de
teſta.& Spe.in tit.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua.verſ qui
ſi teſtator dixit,relinquo ꝓ anima &c.& doc.in l. priuilegia.
C.de ſac.ſan.eccl.& ſic tunc in omni caſu neceſsitatis poſſent
dicti filij Fráciſchini petere ab hæredibus eis opportune ſub-
ueniri,puta ꝓ neceſsitate ſuæ rei familiaris ſeu perſonæ tuen
dæ,iuxta.l.fideicõmiſſa.§.ſi rem.ff.de leg.3.l.rem legatam.ff.
de adi.leg.l.impenſæ.ff.de ver.ſig. Si aũt dicta diſpoſitio non
eſt facta ad pias cauſas,puto q; non valeat ratione incertitu-
dinis,per d.§.gener.& per no.in d.l.ſi cui,annuum,cũ cõcor.
ſupra alleg.nam dicitur eſſe ſatis incertum,quia non dixit te-
ſtator quantum vellet præſtari in caſu neceſsitatis, nã poſſet
præſtari ei aliquid pro hærede pro parte neceſsitatis euenien-
tis,& diceretur eſſe commendatus ſeu habitus pro commen-
dato legatarius ab hærede , & poſſet etiam hæres legatario
ſubuenire integraliter pro caſu neceſsitatis , & ſic ratiõe talis
incertitudinis diſpoſitio non tenet,vt declarant in propoſito
doc.maximè Bal.in d.l.quidam teſtõ,faciunt no.per Bart.in
l.1.ff.ſol.ma.& in l.ita ſtipulatus,in quarta opp. primæ partis.
8 ff.de verb.oblig.¶ † Eſt tñ verum quod de æquitate Canonica
voluit valde notabiliter Archid.1.q.1.ſunt nonnulli,& ſequit
Bal.in l.ſalarium,in lec.anti.ff.mandati. q; licet ſcd̃m originẽ
iuris ciuilis diſpoſitio ratione incertitudinis vitiet, vt d.§. ge-
neri & d.l.ſi ita ſtipulatus,tamen de ęquitate canonica ex quo
apparet de mente diſponentis, poterit ſemper agi, vt declaret
hæc diſpoſitio ſecundum arbitrium boni viri, vt ſic illud qđ
ſpecialiter eſt exceptum in legato vel promiſsione dotis incer
tæ,vt d.§.gener.habeat locum de æquitatæ canonica etiam ex-
tra cauſam dotis,& ita tenet Ant.de But.in c.ex parte,de cen-
ſi.reputans iſtud dictum Areti.in d.ca.ſunt nonnulli,eſſe ad
hoc perpetuo notandum & menti tenendum. & ſi quæratur
an dicta diſpoſitio intelligatur facta ad pias cauſas in caſu no-
9 ſtro,† reſpondeo q; ſi eſt facta pauperi,intelligatur ad pias cau
ſas,aliàs non,vt declarat Specul.in titu. de inſtru. edi. §. nunc
verò aliqua.verſicu. & ſcias quod inter relicta ad pias cau-
ſas &c.& Bald.in auth.ſimiliter.in prin.C.ad leg.fal.& not.in
l.illud.

l.illud.C.de sacrosan.& habetur.86.dist. non satis, per totum
illud c.nam & coniunctis pauperibus relictũ pôt esse ad pias
causas, vt no.gl.in c.2.de sepul. quã ad hoc reputat singularẽ
Bal.in l.1.in 2.col.in primo commento illius.l.C.de sacr.san.
eccl.& probatur in d.c.non satis, & no.Io.And.in addi.Spec.
in tit.de instr.edi.§.nunc verò aliqua.in add.incip.ad istũ &c.
10 & Bal.in auth.similiter.C.ad leg.fal. Qñ † autem dicat quis
c esse pauper, [c] committitur iudicantis arbitrio, qui habet hoc
arbitrari inspecto statu & qualitate psonæ, vt no.gl. & do.in
auth.prætereà.C.vnde vir & vxor.& plenius Bart.in l.si constante,
in 2.q.primæ partis.ff.sol.mat.cum suis cõcor.& scdm
Archi.8.dist.quo iure pauper dicitur parum potens vel quasi
parum potens.11.q.3.pauper. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contineri. intellige saluo communi vsu loquendi, & ita vt
non veniant nisi qui erant nati tempore testamenti.l.si ita.de
auro & arg.leg. si l.cognatis, de rebus dub.& no.suprà libr.6.
consil.171.colu.1.

b ¶ Stare.fa.s̃.lib.6.consil.178.

c ¶ Pauper.s̃.lib.6.consi.213.nu.8.

EPITOME.

¶ Si testator vni hæredum offensus vocatis septem testibus dixerit, quod reuocabat testm̃, qa intendebat illud reformare vel simpliciter, non valet reuocatio nisi solenniter testetur, vel si dicat se reuocare q vult decedere intestatus & reuocatio facta propter offensam tollitur secuta reconciliatione.

CONSILIVM. CLIX.

VISO testamẽto condito anno 1468.die 22.mensis Maij per Reuerendum patrem do.Ioannẽ de
Mazancollis de iure Caueni iuris vtriusq; doctorem & Protonotarium apostolicũ, ac etiam
viso instrõ reuocationis tam dicti testamenti q̈
cuiusdam donationis prius factę Ioanni Baptistę nepoti, qui
pro certa parte in dicto testõ fuerat hæres institutus, videretur
fortasse prima consideratione dicendum, dictum testm̃ esse
1 efficaciter & legitimè reuocatũ, † quia ambulatoria & libera
debet esse voluntas testatoris vsq; ad vltimum vitæ spiritum.
l.4.ff.de adi.le.l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff.de lega.1.13.qõ.
2.vltima voluntas. Prætereà testator reuocando testamẽtum
ante conditum, & aliud non cõdendo, vr̃ velle decedere intestatus,
& çñr tacitè videtur venientibus ab intestato hæreditatem
velle relinquere.l.conficiuntur, in prin.& l.si quis cum
nullũ, in prin.ff.de iure codi. Sed ita est quod qñ testator saltẽ
coram septem testibus dicit se reuocare testm̃, eò quia vult
intestatus decedere, tollitur primum testm̃.l.1.§.si hæres. ff. si
tabu.testa.nullę exta. Et no.Bar.in l.si iure.ff.de leg.3.quia videntur
vocati venientes ab intestato, vt dixi, quorũ aditione
potuit dicta ademptio & reuocatio confirmari.l.si quis hæres
ita instituatur si legitimus.ff.de hæ.inst. Bene faciunt no.in l.
2 qui filio.§.1.eo.tit. ¶ Confirmantur † prædicta, quia nihil interest,
an testamentum per actum facti cancelletur, an verbis
reuocetur.l.nihil interest. ff.de adi.lega. sed ita est q qñ testator
cancellauit testm̃ per actum facti, tunc inducitur reuocatio
etiam quò ad institutiones hęredum, q̈uis etiam propter
odium vnius tantum ex hæredibus motus fuerit testator ad
reuocandum testamentum quò ad omnes, vt vr̃ contigisse in
casu nr̃o, vt probatur in l.cãcellauerat, & in l. proximè, & in l.
fi.ff.de his quę in testa.delen.& in l.nostra.C.de test. ¶ Con-
3 firmatur † per id quod habetur in l.sancimus. C. de testa. vbi
vr̃ quod ibi simplex reuocatio testamenti sine transcursu decennij
non sufficit ad tollendum pręcedens testamentũ, quia
fuit facta corã minus solẽni numero testium, sed in casu nr̃o
interuenit numerus solẽnis saltem septẽ testium, ergo debet
teneri reuocatio. & istam opinionem in ꝓposito sequi videt̃
Ioan.de Imo.in l.si ita.§.regula.ff.de libe.& posthu. ¶ Deniq;
4 † saltem respectu partis in qua in testõ erat vocatus Ioannes
Baptista, videretur cum effectu illam portionem non debere
remanere apud dictum Ioannẽ Baptistam, quia testator in dicta
reuocatione dixit eum esse ingratum & multas ab eo suscepisse
iniurias, & ob id specialiter reuocauit institutionem
de dicto Ioanne Baptista factam, quo casu vr̃ indignus hæreditate
respectu partis sibi delatæ, & illa debet fisco applicari,
vt l.hæreditas.C.de his quibus, vt indig.& per no.per Barto
5 post gl.in l.ex parte.ff.de adi.leg. ¶ † Sed præmissis non ob.cõtrariam
sententiam tanq̃ de iure veriorem approbo, videlicet
quod dictum testamentũ quò ad hæredem institutionis nõ
a sit reuocatum.[a] pro quo vr̃ casus insti.quibus mo.test.infir.§.
ex eo.vbi licèt testator condito prius testõ dicat, nolo dictum
testamentum valere, non erit per hoc sublatum testamẽtum.
& si testator habuit animum cõdendi scdm testm̃, & ꝓptereà
voluit primum valere, tñ non tollitur primũ nisi scdm fuerit
perfectè consummatum, & non distinguit ibi imperator an
interuenerit in reuocatione numerus solẽnis vel nõ, nam qñ
non interueniret solẽnis numerus satis euidens erat q testm̃
non tollebatur, per l.si iure.ff.de leg.3.& d.§.ex eo. Probatur
etiam ista çclusio in d.l.sancimus.C.de testa.vbi ad hoc vt per
illa verba nolo primum testm̃ valere, inducatur reuocatio primi
testamenti, requiritur quod inter præcedens testm̃ & talẽ
reuocationem intercesserit lapsus decem annorum, & q talis
reuocatio facta fuerit coram testibus nõ minus tribus, & põderandum
est q tex.ibi dicit non minus tribus, & sic non pręsupponit
q ibi tantum loquatur qñ interuenit numerus minor
septem testium, quia etiam si interuenissent decem, idem
esset, quia solum vult ibi Imperator, q ad hoc vt dicta reuocatio
cum cursu decem annorum sufficiat, requiritur q facta
fuerit coram testibus non minus tribus, & sic si non intercessit
cursus decennij etiam si reuocatio fuisset facta coram 10.
testibus, quo casu verum esset dicere factam esse corã testibus
9 non minus tribus, non induceretur efficax reuocatio testamẽti,
vt ibi. Præterea text.ibi dicit q etiam non sufficeret talem
reuocationem esse factam apud acta nisi interuenisset cursus
decennij, & tñ idẽ operatur dispositionem circa vltimam voluntatem
esse factam apud acta acsi esset facta extra iudiciũ
coram 7.testibus vt probat text.not.in l.omnium, & ibi not.
doc.eo.tit. ¶ Probatur etiam hæc conclusio per text.in l.militis
codicillis.§.veteranus.ff.de mil.test.vbi fortius dicit iuriscõsultus
q si testator post testm̃ dixit q volebat testm̃ esse
irritum & decedere intestatum, non reuocantur institutiões
hæredum. ¶ Et istam opinionem q per dictam reuocationẽ
non sit sublatum testm̃, firmat etiam gl.in d.l.ꝓximè, in verbo,
vendicaretur, & in l.hæredes palam.§.si quid post.in glo.
1.iuncto tex.ff.de testa.& illam gl.ad hoc ponderat ibi Ioã.de
Imo.vbi dicit q illa gl.iuncto text.sentit q̊d hoc procedat qñ
hmõi verba prolata sunt coram septem testibus. Et probatur
quia in dicta voluntate reuocatoria nullus est institutus hæres
à testatore, nec testator dixit se velle decedere ab intestato,
sed dixit q reuocabat testm̃, ex eo quia intendebat testm̃
præcedens reformare & de nouo reficere, quamuis id nunq̃
reformauerat aut refecerat, per çñs non potest talis reuocatio
aditione alicuius confirmari, igitur remanet nulla.l.si nemo.
ff.de test.tut.l.sed si in conditione.§.fi.ff.de hæred.instit.
6 & ibi no.& in d.§.regula, ad hoc † enim vt per sequentem dispositionem
tollatur pręcedens testm̃ requiritur quod sequẽs
dispositio sit talis quod contingere posset aliquem ex ea posse
esse hæredem.l.cum in secundo.ff.de iniu.rup.& irrito testa.
l.pater filio, in prin.ff.de hæred.instit.sed dicta sequens dispositio
non erat hmõi, cum ex ea nemo ad hæreditatem à testatore
vocatus esset, igitur &c. Et ad hanc vltimam rationem
confirmandam bene faciunt no.per Bar.& alios post eũ in l.
paterfamliàs.ff.de hęred.institu. Et istam opinionem in proposito
nr̃o firmat Bar.in d.l.si iure.& Bald.in repe.l.1.in vlti.
col.C.de sacrosan.eccl.& in d.§.veteranus, & Pet.de Anch.&
Io.de Imo.in c.cũm esses, de testa.& Raph.Cuma.in repe.l.si
filius qui in potestate, in 26.colu.ff.de libe.& posthu.& Bald.
Raph.Fulg.& Pau.de Ca.in d.l.sancimus, & Pau.de Ca.in d.
7 l.hæredes, palàm.§.si quid post. ¶ Nec obstant allegata † in
çtrariũ, & primò dum dicebatur q ambulatoria est vltima voluntas
vsq; ad mortem, quia rñdeo hoc esse verum, tñ oportet
quod mutatio fit solẽniter facta, & ita loquuntur iure allegata
in çtrariũ, secus si non fit solẽniter facta, vt quia nul9 fit in
posteriore dispositione vocatus ad hæreditatem, sed simpliciter
dicatur, volo testm̃ ante factum valere, vel per similia verba.
vt d.§.ex eo.cum alijs s̃.allega.& facit d.l.si iure.cum sim.
8 ¶ Non obstat † q testator reuocando testamentum vr̃ velle
decedere intestatus, & sic perinde debet haberi ac si dictum
fuisset, reuoco testamentum, quia volo decedere intestatus,
quo

quo caſu intelligitur ſublatum præcedens teſtm̃, vt d.l.1.§.ſi
hæres & no.Bar.in præalleg.l.ſi iure.quia rñdeo, ꝙ nõ ſumus
in caſu illo,qm̃ in ꝓpoſito noſtro non dixit ſe reuocare teſtm̃
eo q̃a vellet decedere inteſtatus, ſed ex eo quia volebat teſtm̃
reformare & de nouo facere, & ſic nõ pot dici ꝙ hoc caſu ve-
nientes ab inteſtato habeant ex mẽte defuncti hæreditatem,
& ꝙ eorum aditione confirmetur dicta reuocatio. ¶ Plus vo-
luit Bar.in d.l.ſi iure.& Bal.in d.l.1.de ſacroſan.eccl.& Pet.de
Anch.& Io de Imo.in d.c.cum eſſes.cum concor.ſ.alleg. quia
etiam qñ teſtõr ſimpl'r reuocat teſtm̃,& nõ dicit ꝙ velit aliud
teſtm̃ condere,nec dicit ꝙ velit inteſtatus decedere,non intel
ligat̃ reuocatum teſtm̃,nec ſit perinde ac ſi dixiſſet,volo inte-
ſtatus decedere.per d.§.ex eo.cum ſi.potuit.n.teſtõr alia rõne
moueri ad reuocandum teſtm̃ q̃ ex eo ꝙ vellet decedere inte-
ſtatus,vt no.in d.l.proximè.&in d.l.nr̃am.& per hæc patet ꝙ
ēt poſito ꝙ vera eſſet opi.Io.de Imo.in d.§.regula, vbi tenuit
* contra * cõem opi.& voluit ꝙ ēt ſi teſtator ſolummodo dicat
coram ſeptem teſtibus ꝙ non vult præcedens teſtm̃ valere erit
reuocatum primum. tñ illa ſua opi.non habet obſtare, quia
fundamentũ eius eſt, ꝙ teſtator ita dicens vr̃ velle inteſtatus
decedere,& ſic vocare venientes ab inteſtato quarum aditio-
ne poterit dicta reuocatio cõfirmari. ſed hæc ſua ratio à qua
tñ ipſemet diſceſsit in d.c.cum eſſes, nõ militat aliquo modo
in caſu nr̃o in quo teſtator expreſsit ꝙ volebat reformare te-
ſtm̃ & de nouo facere; & ſic non reuocauit teſtm̃ vt inteſtatus
decederet,vt dixi ſ.& ad reuocandum teſtm̃ præcedens non
ſufficit ꝙ teſtator ſe diſponat,& ēt præparet ad aliud teſtm̃ fa-
ciendum,vt patet ex iam dictis,& tradit̃ per Old.in conſ.119.
incip.Titius condidit teſtm̃.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de
inſtrum.edi,in §.compendioſè,ſuper verſic.quid ſi prius.ibi
dum dicit,ſed fuit quæſtio de facto,&c. Quinimò nonnulli
tenuerunt ꝙ ēt qñ teſtator dixit,reuoco teſtm̃,& volo inteſta-
tus decedere,nõ ſufficiat,per d.§.veteranus.ſed de hoc ad præ-
9 ſens non diſcutio, quia non eſt caſus noſter. ¶ Non.obſt. †
dum dicebatur nihil referre an verbis vel facto cancelletur
teſtm̃,& ꝙ ſi per actum facti cãcelletur teſtamentũ, intelligit̃
illud eſſe reuocatum, quia reſpondeo quod verum eſt quod
cancellatio facta verbis æquipollet cancellationi per actam
facti qñ illa cancellatio facta verbis eſt ſolennis; ſed iſta non
eſt ſolennis,licet ſit facta coram ſeptem teſtibus, niſi interue-
niat aliqua inſtitutio expreſſa vel ſaltem tacita. d.§.ex eo.cũ
alijs.ſ.alleg.& ità reſpondet Bar. in d.l.ſi iure, cum concord.
de quibus.ſ.& eſt de mente glo.2.in d.l.proximè. ¶ Non ob.
d.l.ſancimus.quia imò ibi in veritate eſt tex.ꝓ iſta opi. ſcd̃m
10 veram inductionem quam.ſ.retuli. ¶ Poſtremò † non obſt.
dum dicebatur quod quò ad partem in qua fuerat inſtitutus
Io.Baptiſta videbatur cum eſſe indignum,per id quod habe-
tur in d.l.hr̃ditas quia rñdeo,quod iſtud nõ facit quominus
teſtm̃ valeat, nec facit quominùs alij cohæredes partes ſuas
habeant,& cum effectu retineant,vt ēt probatur in d.l.hr̃di-
tas,iuncta l.ex facto.§.Iulius Longinus.ff.de vul.& pup. eſt
verum ꝙ in d.l.hr̃dias,hr̃ ꝙ portio illius quem teſtator repu-
tauit indignum,aufert̃ ei & applicatur fiſco. ¶ Sed plus dico
† in propoſito ꝙ (prout verbo fertur) præfatus do. Ioan. teſta-
11 tor poſt dictam offenſam & iniurias ſuſceptas,& poſt dictam
teſtamenti reuocationem, recõciliatus eſt cum præfato Ioã.
Baptiſta,& retinuit eum in domo familiariter,& eum ad cõ-
munem mẽſam & victum ſuſcepit,& propterea illa indigni-
tas vr̃ à teſtatore remiſſa; vt probatur in l.3.§.fi. iuncta.l.ſeq.
ff.de adi.leg.per quem tex.dicit fortius in propoſito ibi nota-
biliter Bart. quod ſi pater exhæredauit filium ex iuſta cauſa,
poſteà ſecum reconciliationem fecit,ꝙ illa exhæredatio vr̃ a-
b dempta & reuocata [b] pro hoc ēt eſt tex.notabilis in l.in ipſius
C.fami.erci.iunctis notatis per glo.inſti.de iniur.§.fi. in ver-
bo,diſsimulatione.cum ſi.bene facit id quod habetur in §.itẽ
propter inimicitias.el 2.inſti.de excu.tut. & quod not. Spec.
in tit.qui filij ſint legi.§.1. verſic. quid ſi filia peccat in corpus
iuncto ver.ſeq.& hoc ēt quò ad caſum noſtrum eſt de mente
Angel.in aliquibus lecturis in l.filio quem pater.ff. de lib.&
12 poſthu.& ſequitur hoc ibi Pau.de Caſt. ¶ Nec ob. † d.l. filio
quem pater, quia duplex reſponſio datur ibi per Paul. de Ca.
vna quod ibi non interuenit actus inducens remiſsionem in
gratitudinis. Secunda eſt ꝙ ibi hoc eſt,quia aliàs teſtamentũ
remaneret nullum ſi filius nõ remaneret exhæredatus nec in
eo inſtitutus,iuxta l.inter cætera.& l.ſi eo.ti.& fieri debet in-
terpretatio ꝙ actus valeat.l.quoties. ff. de reb.dub. l. placet,
cum ibi no.ff.de lib.& poſthu.c.abbate,de verb.ſign.& iſtam
reſponſionem etiam ſenſit Ioã.de Imo.in d.l. filio quem pa-
ter.& ibi etiam ſenſit aliam reſponſionem quod ibi facta fue
rat in actu ſolennis teſtamenti exhæredatio rite, & ideo per
alium actum factum non ſolenniter,non potuit tolli exhære
datio prædicta.arg.eorum quæ no.in d.l.hæredes palam.§. ſi
quid poſt. ſed in caſu noſtro dicta reuocatio teſtamenti non
fuit facta in ſolenni vltima voluntate, vt fuit oſtenſum ſ. &
patet ex no.per Barto.in d.l.ſi iure.ergo, &c. & hæc eſt ſecun-
da reſponſio ad vltimum principale argumentum. tamẽ pri-
mam reſponſionem & omnia alia quæ ſuperius in fauorem
conſeruationis teſtamenti dicta ſunt, pono pro conſtanti, &
iudicio meo procedunt abſque vllo ſcrupulo. ſed dictam ſe-
cundam reſponſionem ad vltimum principale argumẽtum
fateor non ita ſine vllo ſcrupulo procedere, ſcilicet quantùm
eſt reſpectu partis in qua Ioan. Baptiſta fuerat inſtitutus pro-
pter varietates quæ habentur ex not.per Barto.in d.l.3.§.fin.
cum l.ſequen.de adi.leg.& per nonnullos in d.l. filio quem
pater.per illum tex.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Reuocatum.dixi ſuprà libr.2.conſil.204.& in conſu. Pariſi.
§.96.
b ¶ Reuocata.idem Iaſ.auth.non licet.C.de libe.præte.Hyppo.
Marſi.rep.l.raptores.fol.6.C.de rap. Sed Idem Iaſ.contrariũ
tenuit in d.l.filio quem pater.col.2.vi adductus.d.text.à quo
ſeſe extricare nequiuit Pet.Gerard.ſingu.3.qui valde diſcru-
tiatur, & tantum concludit nec legatum reintegrari nec ex-
hæredationem tolli per ſuperuenientem reconciliationẽ niſi
de renouata voluntate appareat.Ego dico opinionem Barto.
eſſe veram in vtroque tam circa legatum q̃ circa exhæreda-
tionem.Et quia adhuc nullus ſcribentium potuit verã inuẽ-
nire ſolutionem ad d.l.filio quem pr̃. Ego illam ex regeſtis
meis depromo,& dico ꝙ d.l.loquitur ſecundum tempora. ff.
cum exhæredatio fieri poſſet bona gratia & ad commodum
exhæredati.l.multi non notæ.de libe & poſth.vel ex mera vo
luntate nulla ingratitudine præcedente, nec infeſto animo,
ſed certo quodam conſilio. Non tamen dico quod d.l.lex lo-
quatur quando exhæredatio eſſet facta bona gratia tantum,
tum quia eſſet diuinare,tum quia verba d.l. ibi, nocere dixi,
vix paterentur prima facie,quamuis patiantur, vt plenius de
duxi in regeſtis meis.Sed dico ꝙ d.l.filio quem pr̃ in prin.nõ
loquitur quando exhæredatio erat facta propter ingratitudi
nem,vel animo offenſo,quia fuiſſet per ſequentem reconci-
liationem, quæ ſatis à communiter accidentibus oſtenditur
per arrogationem.l.3.de adimendis legatis. Sed loquitur &
intelligitur quando exhæredatio erat facta ſiue bona gratia,
ſiue quocunq; alio conſilio q̃ animo offenſo ſatisfaciendi.Et
ſic non poteſt dici quod tollatur per arrogationem ſequentẽ
quaſi per reconciliationem,cùm multa offenſa, nulla diſcor-
dia præceſſerit.Sed tota quæſtio,tota dubitatio,totum thema
dictæ l.conſiſtit in hoc, quia filius poſt arrogationem videba
tur nouus homo,& alius filius q̃ qui erat exhæredatus, & ſic
quaſi noua agnatione ſui hæredis videbatur rumpi teſtamẽ-
tum,quo non obſtante decidit tex.quod nõ rumpetur, quia
inſpecta naturali veritate & rei,nõ eſt nouus nec alter,ſed idẽ
ipſe filius q ſemel rite exhr̃datus fuit. Et ſic vides ꝙ tota d.l.
nõ loquit̃ nec cogitat quicq̃ de ꝓcedenti offenſa vel reconci-
liatiõe,vñ ad hoc induci nõ põt nec dẽt trahi aliorſum à rõne
& deciſione ſua,q̃ nihil habet cõe cũ l.3.in fin.& l.ſeq.de adi.
leg. Et d.l. filio quẽ pr̃,late patebat tpe.ff.& C.cũ liceret pa-
rentib.filios ꝓ libito rite.i.expſſe & ſolenniter exhr̃dare.Et ta
liter exhr̃dat⁹ nõ poterat ↄtratabulare.l.nõ q̃uis.l.ſi poſt mor
tẽ.§.exhr̃dati.de bo.poſ.ↄtra tab.Sed ſolũ habebat q̃relã inof
ficioſi,q̃ ceſſabat ſi erat relicta legitima,vel ēt aliquid ĩ.legiti
mã,q̃a ſolũ poterat agi ad ſupplementũ,iõ cupiebat exhr̃da-
tus rumpere teſtm̃ ſaltẽ ꝑtextu mutationis ſtatus; quaſi noua
pſona à quo repellit̃,per illam l.q̃ non eſt hodie correcta,licet
nõ æquè latè pateat,põt tñ caſus accidere,ſi pr̃ filiũ emancipa-
tũ ingratũ ex iuſtà & expſſa cã exhr̃dauit,deinde arrogauit &
acto expſſo ꝙ nõ itẽdebat diſcedere ab exhr̃datione,ſed ſtaret

testamentum, si postea velit filius hoc cauillare tanquam no-
uus homo potest tstm̃ factus, excludet adhuc hodie per d.l.

EPITOME.

¶ Occidens minus rite bannitum, quia non est in dolo li-
cet sit in culpa etiam lata, non punitur morte, sed arbitrariè
pro modo culpæ.

CONSILIVM CLX.

¶ Quando quis occidit bannitum sed non efficaciter ban-
nitum à loco in quo fuit occisus, an excusetur. Et an epistolæ
vel sententiæ principis seruentur pro iure generali. Et aliud
consilium in materia huius statuti Vincentini vide infra con-
silio 164.

VISIS narratis in themate ac sñía banni & statu
tis ac literis & alijs de quib. in puncto, videret
prima cõsideratione dicendũ, dictũ Vitalianũ
teneri de homicidio, & nullatenus excusari vir
1 tute banni contra dictũ Martinũ lati † quia iu-
dex Taruisinus non potuit bannire Martinũ prædictũ vltra
territorium Taruisinum. l. cum vnus. §. pe. ff. de bo. autho. iu.
pos. l. fin. ff. de iuris. omn. iud. c. vt animarũ. de constit. in 6. &
saltẽ quò ad effectum de quo quærit non potuit intelligi ban
nitus vltra territoriũ Taruisinum. s. quò ad effectum q, posset
impune occidi, quia nullo iure cõmuni vel municipali vide-
bat esse permissum, dato q, certo statuto vel prouisione dice-
retur cautum esse quod banniti de territorio Taruisino non
possint stare vel habere etiam iuxta ipsum territorium, per
15. milliaria. & si ibi capiuntur sit prouisum quod præsentent
rectoribus loci de quo banniti sunt vt pœnam luant ac si in
ipso territorio capti fuissent, tamen dicta prouisio exorbitans
non debet extendi vltra effectum ab ea specialiter prouisum.
l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hær. l. cõstitutioni
2 bus. ff. ad municip. ¶ Confirmatur, † quia statutum permit-
tens bannitũ posse impunè occidi, intelligitur de eo qui rite
bannitus est. l. non putauit. §. non quæuis. & ibi hoc. no. Bart.
ff. de bo. pos. contra tabu. l. 2. §. si. ff. de pœn. & iudicis authori-
tas inualida non excusat à delicto. 22. di. multis. 12. q. 2. qui-
cunq;. & de temp. ordi. in d. c. dilectus. Prætereà ille qui vult
alium occidere impunè, debet prius se certiorare de cõditio-
ne sua, & sic an rite sit bannitus. l. qui cum alio & l. qui in alte
rius. ff. de reg. iur. quæ iura adhoc allegat Ioan. and. in regula
quod quis mandato, de regu. iur. in 6. in mer. & Bart. in l. non
solùm. §. morte. ff. de ope. no. nun. in 2. q. principa. in ver. cir-
ca secundũ vero. s. quando fit protestatio, &c. ergo debuit Vi-
talianus inuestigare vtrum Martinus esset legitimè & rite bã-
nitus vltra territorium Taruisinum per illa 15. milliaria, adeò
q, in eo loco posset impune offendi. ¶ Accedit quia ignoran-
tia dicti Vitaliani non debet eum excusare. l. seruus. ff. quod
vi aut clam. l. eum qui. §. si iniuria. ff. de iniur. ¶ Vltimò pro
hoc facit declaratio aliàs facta per illustrissimum ducale do-
minium anno 1449. qua declaratum fuit in certo casu tunc
de facto pendente, quidam qui occiderat vnum bannitum
intra dicta 15. milliaria, non potuerit hoc impunè facere, sed
sententia principis lata in causa vna seruatur pro generali le-
ge in alijs. l. fi. C. de leg. c. in causis de re iudi. ¶ Sed præmissis
3 † non obstantibus puto in casu de quo quæritur, dictũ Vita-
linum non esse puniendum, saltem pœna vltimi supplicij
quia illa venit imponenda vbi dolus interuenit, secus vbi sola
culpa est lata. l. in l. Cornel. ff. ad leg. Cor. de sica. & plenè no.
in l. data opera. per Bal. in 3. & 4. col. post Cy. C. qui accusa. &
in l. 1. ff. de legi. & in l. quicunq; in 7. colum. C. de seruis fugi.
& ibi dixit quod vbi de pœna corporali vel capitali fit men-
a tio, subintelligitur si dolus [a] intercedat, per no. in l. actionib.
ff. de in litem iuran. & instit. de suspec. tut. §. suspectus. Sed in
proposito nr̃o excusatur dictus Vitalianus à dolo, quia sñía
iudicis etiam nulla & inualida excusat à dolo, dato, q, non ex
cuset à lata culpa, vt no. Bar. & alij post eũ in l. iustè, in fi. ff. de
acqui. pos. & Barto. in consi. 91. incip. In q. vertente in curia
capitanei Narniæ, &c. argu. l. igitur. §. potest. ff. de liber. causa,
& l. 1. in fi. ff. de abig. & per nota. in l. plagij. la 2. C. ad leg. falc.
de plagi. vbi error iuris, & alia quælibet leuis causa etiã iniu-
sta excusat à dolo, & not. etiam in l. ex consensu. §. fi. ff. de ap.
& Innoc. in l. 1. in fi. ff. si quis ius dicen. non obtem. ¶ Accedit

4 † quod not. inquit Anto. de But. in c. diuersis fallacijs, de cle.
coniuga. vbi dixit q, decretum interpositum ex falsa causa,
præbet licitum colorem tenendi, & tamen est nullum l. cum
verò. §. subuẽtũm. ff. de fideicommis. liberta. l. 1. hæc verba. ff.
ne vis fiat ei. l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eorũ. Fortificant
5 prædicta † per id quod decidit Bal. in l. 2. si quis in ius voc. nõ
ierit. in 4. col. vbi quærit, an si clericus fuit bannitus à iudice
seculari, & sic à non habente in eum iurisdictionem, & postea
fuerit occisus, an excusabitur occidens stante statuto q, ban-
nitus possit impunè occidi? & tenet q, sic referens ita fuisse de
terminatum, quia propter ignorantiam excusabit, & ꝓpter
publicam scripturam banni, per d. l. 1. in fi. ff. de abige. & per l.
pe. & q, ibi no. Dyn. & Bar. ff. de adul. idem dicit Albericus de
Rosate vltima parte statutorum. q. 29. incip. quærit etiam ip-
se Gandinus, &c. quia præsumendum est pro iudice bannum
ferente. in c. in præsentia, de renun. c. bonæ. el. 1. de elec. l. 1. in
fi. ff. de offi. præfe. præto. l. 2. C. de offi. ciui. iudi. & quis nõ de-
bet decipi publica authoritate. l. 1. C. de his qui veniam ætat.
impe. & refert Albericus in d. q. quod ita tenet Dyn. & Nico-
laus de Mat. & multi alij. Sicut ergo allegatur in casu nr̃o q,
iudex Taruisinus non habebat potestatem banniendi Mar-
tinũ de dictis 15. milliaribus vltra territorium Taruisinum,
ita nõ habebat in quęstione supra relata iudex laicus potesta-
tem banniendi clericum, & tñ bannum excusat & saltem de-
bet excusare à dolo & sic à pœna capitali, per allegat. s. & per
6 no. p Bar. in d. l. pe. al's fi. ff. de adul. ¶ Hoc optime † consonat
decisio. Sali. in l. eũ qui duas. C. de adul. vbi in illa q. qua quæ
ritur, an si quis occidit ignoranter illum qui fuerat non rite
bannitus, excusetur refert primò opinionem Dyn. tenẽtis q,
excusatur, postea refert opinonẽ Bart. tenentis q, excusatur à
dolo, & sic à pęna legis Cornelię de sicarijs, sed non à lata cul-
pa quàm cõmisit non cõsulendo peritiores. & ꝓpterea punia
tur extra ordinem per l. 2. §. hac actione. ff. vi bonorum rapto. &
ignorantia iuris est lata culpa. l. latæ. ff. de verb. sig. l. librorum
§. notanter. cũ ibi no. ff. de ijs qui no. infa. Sal. tandẽ cõcludit
q, opinio Bar. sit vera qñ ex notorietate scripturæ vitium ap-
paret, nam tunc est in culpa si non consulat peritiores. sed si
vitiũ non apparet ex inspectione scripturæ, tunc dixi veram
esse opinionem Dy. s. q, oĩnò excusetur, quia præsumendũ est
pro iudice, iuxta no. in l. Herennius. §. Caia. ff. de euic. & in l.
non vr̃. qui iussu. ff. de reg. iu. & dixi s. & sic posito q, ex inspe-
ctione scripturæ banni in proposito apparere diceretur de vi-
tio, hoc arguit culpam si non cõsuluit peritiores, seu si non in
7 uestigauit diligenter. ¶ Benefaciũt † no. per Io. And. in addi.
Spe. in ti. de obli. & sol. in rub. in fi. vbi voluit q, qñ quis ban-
nitus erat, sed bãnum erat resolutum, tñ propter ignorantiã
occidens talẽ bannitũ excuset à pœna ordinaria quæ dicitur
exigere dolũ, iuxta d. l. in l. Cornelia. & l. quo naufragium. §.
nõ tm̃. ff. de incẽ. rui. nauf. sed puniat alia pœna ꝓut iudici vt
debitur qualitate facti inspecta, per l. 1. §. sed si claua. ff. ad leg.
Corne. de sicar. & lege. §. 1. eo. tit. & l. oẽ delictum. § pe. ff. de
re milita. ¶ Eãdem excusationem à dolo potuit dicto Vitalia
no tribuere sñía alias lata per magnificum d. Andream Ber-
nardo potestatem Paduæ, qui in simili causa idem indicauit,
dato etiam q, diceremus eam minus legitimè factã fuisse, per
d. l. igitur. §. põt. & per no. per Bart. in d. l. iustè. in fi. cũ alijs. s.
allegatis accedit quia potius præsumi debet iuris error q̃ do-
lus, vt inquit Raph. Cu. in l. non fatet. ad fi. ff. de cõfes. allegat
id quod legitur & no. in l. 2. §. si à pupillo. & §. si à furioso. ff. p
8 empt. ¶ Confirmo † etiam per id quod no. dixi Bal. in l. & si
seuerior, in 3. col. C. ex quibus cau. infa. irrogatur. vbi dixit p
†1 ibi no. q, ẽt vbi est dolus, † sed est minor in vno casu quam in
alio, iudex potest ex huiusmodi causa minuere pœnam statu-
ti, vnde dicit q, si pupillus doli capax committat homicidium
quamuis in eo fuerit dolus, & in delictis nõ excusetur impu-
bes doli capax. l. impuberem. ff. de fur. l. impuberem. in prin.
glo. fi. ad leg. Corn. de fal. l. impunitas. cum ibi no. C. de pę. &
in l. 1. C. si aduer. delic. tamẽ quia minor est dolus in eo quàm
in adulto, ista est iusta causa dispensandi secum etiam in pœ-
na statuti, secundum Bald. in d. l. & si seuerior, cum quo ibi
transit Sali. facit quod no. Bar. in l. fi. ff. de recepta. cũ si. ¶ Sed
dato quod diceremus Vitalianum in aliquo dolo fuisset ne-
mo diceret in eo tantum fuisse dolum, quantus esse in oc-
cidente hominem nullo modo exbannitum à dictis 15.
miliaribus

milliaribus stante dicto banno & alijs de quibus in themate. ¶ Per prędicta apparet rñsum ad oïa allegata in cõtrariũ, qa dato q̃ Vitalianus culpam cõmiserit, non sequit̃, ergo pati debet pœnam capitalem vel corporalẽ, quæ rõne doli imponit̃ vnde vltra prædicta specialius rñdeo ad dictã declarationem
9 illustrissimi ducalis dñij factam anno 1449. † q̃, licet snĩa diffinitiua lata à principe [b] cã cognita seruet̃ pro l. gñali. d. l. fi. C. de lega. tñ secus est in declaratione facta à principe per modũ rescripti vel epistolę missæ per principem super consultatione sibi ab aliquo iudice missa. tex. est. in l. 2. & ibi no. do. C. de le. & iste est casus nr̃. bene facit q̃ no. Bar. in 1. consti. C. in fi. scdõ rñdeo q̃ snĩa interlocutoria lata à principe in vna cã nõ seruat̃ p lege gñali inter alias personas seu in alijs cãis. l. 3. & ibi not. C. de leg. nisi contrariũ exprimeret̃ snĩa, vt no. gl. & Bal. in l. 1. ff. de const. prin. sed dicta declaratio non vr̃ dici posse diffinitiua, sed potius interlocutoria, quia declarat q̃ illi q ceperũt dictũ Gerardũ veniunt banniendi sicut dicimus in snĩa, quã dicit iudex pronuncio Titiũ esse restituendũ in integrũ, ista non dr̃ diffinitiua sed interlocutoria, expectat. n. alia post se ita no. Ia. But. & Bal. in l. cũ iudex. C. de sen. & inter. om. iud. p not. in l. fi. C. vbi & apud quos in integ. resti. in l. 1. C. si aduer. li. vñ dicit no. Bal. in l. solet. ff. de offi. procon. q̃ snĩa lata p hęc verba, pronuncio Titium esse absoluendũ, nõ est diffinitiua
10 nec habens vim diffinitiuæ. ¶ Tertiò † rñdeo q̃, adhoc vt snĩa lata à principe faciat ius gñale, non sufficit q̃ sit diffinitiua & lata cũ cãæ cognitione, sed et̃ requirit̃ q̃ sit lata vtraq; parte p̃sente, vt est tex. in d. l. fi. C. de legi. & no. Cyn. & alij in d. l. 3. & Host. & Io. And. in c. cãis, de re iud. sed licèt in d. epistola vel rescripto principis dicat̃ q̃, auditæ fuerunt allegationes partiũ, tamẽ nulla declaratio facta fuit vtraq; parte p̃sente, nec de talì p̃ntia tpe daclarationis constat, ergo non facit ius gñale. Ex quibus concluditur (vt dixi) q̃, si qua pœna veniat imponenda dicto Vitaliano, non põt imponi pœna vltimi supplicij, sed alia pœna arbitrio dñi iudicãtis, prout sibi vr̃ qualitate fãcti inspecta. Laus Deo. Alex.

EPITOME.

a ¶ Dolus. s̃. eo. cons. 19. nu. 10. s̃. lib. 1. cons. 109. num. 5. vbi dixi. adde. j̃. eo. consi. 164.
b ¶ Principe. Ias. l. cum prolatis. de re iudi. Felin. in ca. causis, de re iudica.

CONSILIVM CXLI.

Confirmatur. s̃. eo. cõs. 94.

Visis narratis in themate & dictis literis apostolicis, breuiter sentio q̃, vbi dñs gubernator de legatus apostolicus velit ex mẽte dictarũ literarũ disponere de bonis dicti quondam Marci de Zangaris in filiã dicti Marci vel in consanguineos seu agnatos masculos dicti Marci institutos hrdes vni-
1 uersales dicti Marci, † debeat cõferre poti⁹ in dictos agnatos, qui vniuersaliter instituti fuerant, & hoc quò ad vniuersitatẽ bonorũ, sed quò ad quædã particularia bona in qb. fuerat instituta dicta filia debeat ipse præferri & sic præferant̃ illi qui veniunt ex expressa dispositione defuncti. sic et̃ videmus fieri qñ ex dispositione legis venit dispensãda hrditas alicuius q testm̃ condidit, vt si hrs primo loco institutus postq̃ adiuit hrditatem neglexit implere voluntatẽ defuncti, adeo q̃ ea priuat̃, debet hrditas applicari primo substitutis vocatis ad vniuersam hrditatẽ ex expssa dispõne testõris, vt in aut. hoc amplius. C. de fideic. ita ergo debet seruari in ista dispensatione hrditatis dicti testõris faciẽdi authoritate literarũ summi põtificis, q̃ vim legis habent in auth. de cõsuli. ad fi. l. 1. ff. de cõsti.
2 qrin. c. proposuit. de cõceſ. pben. ¶ Confirmat̃, † quia vr̃ q̃ qñ concessa est res in emphy. pro se & descẽdentib. vsq; in tertiã gñationem quis finita tertia gñatione descẽdentes q sunt de
a quarta gñatione si petant se renouare dẽt reuocari & p̃ferri [a] extraneus, & si nõ renouent̃, possunt appellari, vt not. Bar. in l. 1. ff. de priuil. cre. p illũ tex. & in l. 1. §. permittit̃. per illũ text. cum gl. de aqua quoti. & æsti. & in l. si mihi & Titio. ff. de ver. obl. & Bal. in c. in p̃ntia circa 7. vel 8. col. de proba. & Anto. de Bu. in c. 1. de loc. tñ intelligit̃ istud esse verũ qñ descendentes q peterent se reuocari essent instituti hrdes, secus si extranei essent instituti, ita notabiliter cõsuluit Io. de Imo. in cõs. incip. Quidã Tonius de Pan. maximè per id q̃ no. Bar. in l. ex facto. §. si. ff. ad Treb. & saltẽ in casu nr̃o, in quo tractat̃ de bonis seu hrditate q̃ poterãt transire ad dictos cõsanguineos institu. & & ideo in hoc nõ debet p̃ferri filia dictis cõsanguineis hrdib. vniuersalib. p ea quæ no. in l. si tibi decẽ. §. si. pactus. ff. de pac. & in l. vt iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. & in l. quædã. §. is aũt iunctis ibi notatis, maximè per Ange. ff. de edẽ. per Io. de Imo. in l. ex facto proponebatur. ff. de hære. insti. & pro hoc facit, quia in dictis literis apostolicis cõprehenduntur tam consanguinei q̃ filij defunctorum & et̃ hrdes, vt patet ibi dũ dicit̃ cupientes oĩbus illis quorũ parentes & consanguinei propter conspiratione in statum sanctæ Rom. Eccle. suspendio vitam finiere, & ibi dũ dicit, seu eorũ quouis mõ hrdib. &c. vñ quo ad ea quæ nõ possunt cõuenire nisi filijs, vt quò ad restitutionem ad famam & legitimos actus, de quib. in dictis literis fit mentio, qa hoc concernit personã filiorũ per l. quisquis. C. ad leg. Iul. maie. refert̃ ad eos. quo verò ad alia quæ possunt conuenire consanguineis & hrdib. refert̃ ad eos in his q̃ę eis obuentura fuissent si p̃pter dictam conspiratiõẽ nullã iacturã passi fuissent, qui intentio summi pontificis fuisse vr̃ velle redintegrare & in pristinũ statutũ restituere, vt indicat maxiè verbũ redintegrandi, appositũ in literis, sed non põt aliter resultare redintegratio nisi hrdes instituti à dicto Marco consequant̃ id q̃ in testõ eis relictũ erat. & voluit et̃ summus põtifex eos habere hrdes ac si dictũ crimẽ non cõmisissent. vbi pp crimẽ prædictũ non fuissent habituri, vt sonant illa verba eo-
3 rũ quouis mõ hrdib. iũcta d. l. quisquis. ¶ Et p hoc patet †† q̃,
†1 non ob. si diceret̃ debere attẽdi ordinẽ scripturæ. l. quoties in prin. ff. de vsuf. l. gñaliter. §. qd ergo. ff. de fidei. lib. & q̃ primò tam de filijs defunctorũ q̃ de cõsanguineis facta est mẽtio in literis. nã nõ curamus de ordine scripturæ vbi ex alijs apparet de mẽte. l. nec n. ff. de so. l. cũ pr̃. §. fidei tuæ. ff. de le. 2. l. quidã. ff. de pecu. le. & hanc puto fuisse mentẽ Ro. Pontificis quam
4 eius legatus interpretari põt. c. 1. de postul. prel. ¶ † Quatenus aũt dixi dictã filiã vocari ad ea q̃ sibi relicta fuissent in testõ, intelligi dẽt, nisi ea q̃ sibi in testõ relicta fuerunt, dict⁹ Marcus sponte alienasset post testm̃, quia intelligerent̃ talia relicta esse reuocata. l. fideicom. §. si rem. ff. de le. 3. & l. scribit quintus. §. fi. ff. de aur. & arg. l. Et ideo si dicta filia consequuta fuit florenos 160. de quib. in literis felicis recordationis Pauli, non
5 põt cõqueri, † imò vr̃ q̃, si tpe dictæ impetrationis literarum
†2 Pauli dicta † Beneuenuta erat nupta (vt verbo fertur) literæ illæ vt subreptitię nõ valeãt, quia Papa mãdat dari ei florenos 160. vt honestè tali subsidio nubere & vitã ducere valeat, & ipsa erat iã nupta, & literæ p̃sument̃ concessæ ad postulationẽ, & nõ motu proprio, qñ cl̃a illa. s. motu proprio, &c. nõ est in literis inserta. c. si motu proprio, de præbẽ. in 6. l. 1. C. de pet. bo. subla. lib. 10. ideo debet carere impetratis, quia literæ gratiosæ vitiant̃, nedum qñ subreptio fuit cã inductiua & finalis ipsius gratiæ, sed et̃ si fuit cã impulsiua, vt quia princeps etiã cessante subreptione fuisset cõcessurus, sed nõ ita de facili seu de leui, & sic subreptio fuit cã impellens, ita probat text. q ad hoc reputat̃ singularis in cap. postulasti, de rescrip. & ibi ponderant doc. quantõ magis in casu nr̃o, in quo Papa vr̃ motus ad concedendũ vt daret cãm quod dicta Beneuenuta collo-
†3 cari posset in mr̃monium q̃ est cã valde fauorabilis. c. fi. de re iudi. l. 1. ff. sol. ma. & ideo illa præsumit̃ fuisse cã finalis, vt no. Bar. in l. 2. §. fi. in 1. oppo. ff. de dona. & si sciuisset Papam eam fuisse in matrimonio collocatum saltẽm de facili, nõ ita concessisset, quia maritus tenebatur eam alere. l. si cum dotem. §. fin aũt in sæuissimo. ff. sol. ma. l. q̃ in vxorem. & ibi plenè no. C. de neg. ge. vñ vt inquit text. in c. super eod. de cohab. cle. & mul. non valent literæ. quæ facti seriẽ non continent. Ale.

ADDITIO.

a ¶ Præferri. s̃. lib. 1. con. 80. An. Tiraq. in p̃fa. tract. retrac. nu. 41.

CONSILIVM CLXII.

¶ Quomodo impensæ factæ in re dotali per maritum veniant repetendæ, & quæ.

ISIS narratis in themate ſupraſcripto,& omiſſo primo dubio velut ad rẽ de qua principaliter q̃ritur nõ neceſſario. Capio ſcd̃m dubiũ in quo
1 quærit,† an dicta melioramenta ſeu eorũ æſtimatio ſpectent, vel de eis ſatisfieri debeat hæredib. mariti per hr̃dem dictæ dñæ ſuccedentẽ in dote prædicta poſito ſine p̃iudicio q; fundus ipſe & non æſtimatio cenſeat̃ fuiſſe in dotem, & omiſsis non neceſſarijs, dico q; aut quęrit̃ de expenſa domus ædificatæ ſeu refectæ in petia terræ poſita in villa Bagnarolæ, & iſta impenſa vr̃ ſine ducio q; non debet cedere ad commodum mulieris ſeu hr̃dis ſui, quia in puncto p̃ſupponit̃ q; incendio combuſta fuit prior domus, & deinde p Zanũ reędificata eſt, & q; erat domus in qua moraturus erat colonus ſeu cultor agri, & aliter non poterat ſtare colonus, vñ hæc impenſa vr̃ cõnumerari inter neceſſarias impenſas, vt eſt tex. in l. diuortio. §. impendia. ff. ſol. ma. ibi dũ tex. dicit planè
†1 † ſi nouã villã neceſſariò extruxit, vel veterem totã ſine culpa ſua collapſam reſtituerit, erit eius impenſæ petitio, & licèt gl. ibi dũ tex. loquit̃ de cõſtructione nouæ villæ exponat neceſſariò. i. vtiliter, tñ ſcd̃m Bar. & alios ibi tex. ſtare põt p̃priè. ſ. q; ſit expenſa neceſſaria, qñ fundus aliter laborari nõ poterat ſine conſtructione nouæ villæ. & ita in effectu ẽt accipit Dyn. in l. 1. ſuper gl. in verbo factũ. ff. de impenſis. & ibi Ang. in §. 1. dicit q; ſi nullus colonus volebat in p̃dio dotali ſtare niſi ibi de nouo fiat priſtinum, illa impenſa dicetur neceſſaria, & ad illam faciendã tenebatur maritus, quia alias res dotalis eſſiceret̃ deterior. multò magis ergo erit expẽſa neceſſaria qñ cõbuſta & deſtrũcta erat domus ipſa, fuit poſteà reædificata per maritũ. vt d. l. 1. & quod ibi glo. in verbo factũ. ff. de impenſis in reb. dot. fac. & l. impenſæ. eo. ti. & expreſsè no. Ange. in l. & in totum, eo. tit. & nõ eſt dubium q; impẽſas neceſſarias indiſtinctè conſequi debet maritus, quinimò dos minuit̃ p̃pter dictas impenſas. d. l. q; dr̃. la 1. cũ ibi plenè not. ff. de impenſis. & l. dote. ff. de ritu nup. & inſti. de acti. §. item ſi de dote. verſi. propter retentionẽ. & eſt in electione viri ſi potius velit agere ad expenſas tales q̃ dotẽ retinere, vt no. gl. Dy. & Bar. in p̃allegata. l. quod dr̃. & probat̃ ibi in ver. ſi dos. & in l. omnimodo
* ſcd̃m intellectũ Bar. & aliorum * cõiter. eod. tit. dato ẽt q; illa impenſa no fuiſſet neceſſaria, & ad quam faciendam fuiſſet obligatus maritus, tñ quia fuit facta ad perpetuã vtilitatẽ rei, & rem meliorem reddidit, & deteriorem eſſe non ſinit, dicit̃ fuiſſe vtilis impenſa, vt legitur & notatur in cap. paſtoralis. de deci. & l. impenſæ. ff. de ver. ſig. & in præalleg. l. quod dr̃ in fin. vnde venit repetenda eodem mõ quo ſtatim dicet̃ in impenſa facta in domo exiſtente in ciuitate, in qua dico q; talis impenſa fuit vtilis. quia rem meliorem reddidit &c. vt proximè dixi. ideo talis impenſa repeti põt à marito vel eius hæredib. cum præſupponat̃ nõ fuiſſe modicã impenſam, ſine cõtraria actione de dote. d. l. omnino. ſcd̃m intellectum Bar. & aliorũ ibi & Ang. in l. diuortio. §. ſi vir. ff. ſol. mat. & Pau. de Ca. in d. §. impendia. vel actione negotiorum. l. vnica. §. ſed nec ob impenſas. C. de rei vxo. acti. quæ remedia procedunt vbi abſque voluntate mulieris impenſæ factæ eſſent, vbi aũt volũtate mulieris factæ eſſent, tunc haberet locũ actio mandati. §. ſed nec
2 ob impenſas. & l. vtilium. ff. de impenſis. † nec aliquo modo videntur facere animo donandi ipſi mulieri, vt probant iura præalle. & l. virum. cum gl. ff. de dona. inter vir. & vxo. & not. gl. & doc. in l. omninò. & Dy. & Ray. in diſtinctione quã ponunt in l. 1. ff. de impenſis, quàm etiã approbat Cy. in d. §. nec ob impenſas, & minus etiam vr̃ habuiſſe animum donãdi eccleſiæ, cuius dicebatur fuiſſe directum dominium ſoli dictæ domus, à qua eccleſia etiam cãm habebat dictus maritus in dicto terreno ſeu ſolo, vt probatur in l. fi. C. de iure emphy. & in c. potuit, de loc. vbi ſuas meliorationes vendere poteſt emphyteuta vel conductor ad longum tempus. bene facit quod habetur in c. dño guerram. §. ſi vaſallus. & quod ibi Bal. in tit. hic finitur lex Corra. & declarat Bal. in authent. excipit̃. C. de bo. quæ lib. & in l. fi. §. emptor. C. communia de leg. & in l. in fundo. ff. de rei vend. & in l. 2. C. eo. ti. & Spe. in tit. loca. §. nũc aliqua. in pluribus verſiculis illius. §. & Angel. in l. ſenatus. §. Marcellus. ff. de leg. 1. præterq̃ in caſu poſito in §. ſi verò quis locaret. in auth. de alie. & emphy. & per Bart. in l. colonus, in prin. ff. locati. & per Bal. & Ang. in locis. s̃. proximè allegatis.
3 ¶ Nec † etiam poteſt dici q; fructus percepti à marito debeãt computari in ſumptus factos, iuxta l. ſumptus. ff. de rei vẽ. q̃a illud locũ nõ habet in eo aduerſus quem fructus nec res peti poterant tempore quo fructus percipiebantur, vt not. gloſſ. reputat ſingularis. ff. de rei ven. in l. emptor. in prin. in verbo; medij. in ver. ſed quid ſi prudente, &c. ſed dicto tempore. ſ. cõſtante mr̃imonio nullus poterat petere à dicto Zeno rem dotalem nec fructus. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. dotis fru-
4 ctus. ff. eo. tit. ¶ † Item non obſtat ſi dicatur q; expenſæ vtiles factæ in dote ſine voluntate mulieris aduerſus eam exigi nõ poſſunt, niſi qñ ipſe aliunde q̃ ex fundo dotali habet vnde ſoluat. l. vtilium ff. de impenſis. quia rñdeo, poſito ſine p̃iudicio q; de voluntate mulieris nõ appareret dictas expenſas factas fuiſſe, qđ nihilominus dictus hr̃s mulieris qui nunc vult dotẽ exigere ad dictas expenſas ſeu melioramenta tenet̃. q̃a ſatis eſt q; tempore quo agitur de repetitione & reſtitutione dotis mulier ſeu pari rõne hæres mulieris habeat aliunde vñ ſoluat vt in d. l. vtilium. quę loquitur de tempore quo dos exigebat̃, vt ibi leg. & no. hoc clarè apparet ex diſtinctione Dy. in l. 1. ff. de impẽſis. quam ibi in additione formaliter reaſſumpſit. & ſequitur Raynerius, & ad quam remittit ſe Cy. in l. vna. §. taceat. C. de rei vxo. acti. vnde verba Dy. ſunt hæc quò ad propoſitum noſtrum. Si expenſa per maritum facta eſt vtiliter, & tunc aut maritus impendit mandato mulieris, & repetit totũ per actionem mandati, vt d. §. ſed nec ob impenſas. & d. l. vtilium, aut ſine mandato, & tunc ſi mulier eſt ſoluendo tẽpore impenſæ factæ & tempore quo repetitur, & tunc repetet per actionem negotiorum geſtorum in totum. vt in d. §. ſed nec ob impenſas, aut eſt ſoluendo tempore impenſæ factæ nõ tpe quo repetitur, & idẽ argu. l. ſed an verò. §. 1. ff. de nego. geſt. & l. & in totum. ff. de impenſis. & no. in d. l. vtilium. Aut nõ eſt ſoluendo mulier tẽpore impenſæ, nec tempore repetitionis. & tunc ita demũ tenetur, ſi aliunde ſoluere põt, vt d. l. vtiliũ. & ita reſident. Dy. & præfati doct. & ſic volunt quod ẽt dato q; tempore impẽſæ factæ mulier ſoluendo non eſſet, hoc non noceat marito ſeu petenti expenſas vel excipienti de expẽſis. dummodò qñ dos repetit̃ vel exigitur mulier aliunde habeat vnde ſoluat. vnde caſus poſitus p Dy. & alios dum dicunt aut non eſt ſoluendo mulier tempore impenſę, nec tempore repetitionis, & tunc ita demum tenetur ſi aliũde ſoluere põt, &c. eſt propriè caſus per quem dicitur caſus noſter. nam pone q; tempore quo facta eſt impenſa mulier non eſt ſoluendo, vt quia impenſa erat adeò magna q; excedebat primæuum valorem fundi dotalis, & omnium bonorũ mulieris ſi qua habebat, contingit ẽt q; mulier nõ erat ſoluendo tempore quo ſoluitur mr̃imonium, quod quidem tempus appellatur tempus repetitionis dictæ dotis. l. 2. in prin. ff. ſol. ma. & l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. poſteà antequam actu ageret̃ ad ipſam dotem mulier vel forte hr̃s eius, ſi morte mulieris fuit ſolutum matrimonium in caſu nr̃o, reperitur habere bona alia quæ non habebat tpe impenſæ factæ nec tpe quo mr̃imonium fuit diſſolutum, certè hoc caſu volunt præfati doctores impenſas eſſe ſatisfaciendas, & ita explicandum eſt dictũ membrum præfactæ diſtinctionis, aliàs videretur implicare contradictionem, in quantum dicunt, ſi nõ eſt ſoluendo mulier tpe impenſæ, nec tpe repetitionis tenet̃ ſi aliunde ſoluere põt quia intelligeremus q; tpe quo ſoluit̃ mr̃imoniũ, mulier habebat aliunde vnde ſoluere poſſet, diceretur ſoluendo. l. facere. ff. ſol. mat. facit l. qui põt facere, cum ſuis cõcor. ff. de reg. iur. hoc idem quò ad caſum nr̃m decidit clarè Nico. Neapo. in d. l. vtilium. cum l. ſeq. vbi quærit, quid ſi qñ maritus fecit expenſas mulier non erat ſoluendo, nunc aũt ſic? & rñdet q; hoc caſus non ſolum retentio dotis, ſed etiã actio negotiorũ geſtorum cõpetit pro eis, per id quod ibi hr̃, & quod ſufficiat ſi tempore quo agit̃ ad dotẽ poſsit aliunde ſolui expenſa, p̃batur in l. litis. ff. de neg. geſt. & plenè not. per Bal. in l. rei iudicatæ. in prin. ff. ſol. mat. cũ ergo hoc tpe hæres mulieris habeat aliunde vnde ſoluat, dico eũ teneri, per p̃dicta. ¶ Nec ad
5 hoc ob. † ſi diceretur quod dato q; hr̃s habebat aliunde tamẽ fortaſſe mulier non habebat, quia rñdeo, hoc non eſſe in conſideratione. quod probatur, quia aut dicimus q; hoc erat conceſſum mulieri in priuilegium, vt ipſa nõ teneret̃ ſatisfacere vtilibus expenſis, niſi aliunde habeas vnde ſatisfacere poſsit, ne ipſe habeat alienare fundum dotalem, & tũc dicendũ eſt, quod hoc priuilegium non tranſibit ad hæredẽ mulieris. l. 2.

C. de

C.de priuilegio dotis.aut dicimus q. trãsit ad filios eiusdem mr̃monij.iuxta l.assiduis.§.exceptis.C.q potio. in pig. habe. & no.per glo.& doc.in l.1.C.de priuilegio do. & in l.et.ff.sol. ma.in prin.& tunc consideramus personã & statum ipsorum filiorum,vt patet in d.l.etiam in prin.& ita est in proposito q. filius dictæ mulieris tempore quo nunc agitur de repetenda dote habet aliunde vñ soluat,ergo tenet. aut volumus dicere q. istud est ius cõe in muliere. s. q. expensas vtiles non teneat soluere si aliunde non habet vnde soluat,sicut ẽt habet in alijs personis.l.in fundo.cũ ibi no.ff.de rei vend.& tunc dico q. cũ attendi debeat tempus quo fit exactio dotis,& sic tempus inchoari iudicij.d.l.litis,in prin.& dictum est.s̃.ideo habemus tunc considerare an hæres qui repræsentat personã mulieris habeat aliunde,vnde satisfaciat,de dictis melioramentis tpe iudicij,ideo si habet aliunde vnde satisfaciat,certe & rigori pariter & æquitati conuenit vt satisfaciat,per prædicta. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum factum inter liberos habet derogationem ad sequentia testamenta,vt si secundum testamentum esset inter liberos, nisi esset illis fauorabilius primo.& nu.7.8.11.*

2 *Testamentum secundum vt tollat primum derogatorum, quid requiritur.& nu.3.4.9.10.*

5 *Verba derogatoria intelliguntur nedum de præteritis, sed etiam de futuris.nu.6.*

11 *Notarius rogatus non solum potest extendere clausulas abbreuiatas secundum stylum suum vel consuetudinem, sed etiam alius iudicis authoritate subrogatus.num.12.*

CONSILIVM CLXIII.

VISIS narratis in themate vr̃ mihi breuiter de
1 iure cõcludendũ,† dictũ primũ testm̃ tantũ esse validum, & illud non esse sublatũ per scd̃m,
a quia qñ primũ testm̃ habet derogationẽ [a] ad sequentia testã,non tollit primũ per sequẽs, nisi in secũdo testõ sit facta specialis mẽtio dictæ derogationis in primo testõ appositæ, & specialiter prioris testamenti pœnituerit.l.si quis in principio testamenti.& ibi plenè no.ff.de le 3.& in l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff.de leg.1.& ibi not. sed in primo testõ testator dixit q. volebat illud testamentũ esse suũ vltimum testamentum, & suam vltimam voluntatem dero-
b gatoriũ [b] & derogatoriam quibuscunq; alijs testamentis, si de aliquib. apparebit vel apparere poterit quoquo modo, & tamen in secundo testõ non fuit facta specialis mentio dictæ clausulæ derogatoriæ,nec specialis reuocatio prioris testamẽti,adeò quod dici possit apparere q. testatorem specialiter pœ
2 nituerit prioris voluntatis,ergo non est sublatum primum.† nam quia solum in secundo testõ quantum ad propositum, dixit q. volebat dictus testator illud esse & esse debere suum vltimum testm̃,& suam vltimam voluntatem,ac valere & valere debere iure testamenti,& si iure testamenti valere & tenere non põt vel non poterit, voluit valere iure codicillorum, & si iure codicillorum valere non potest vel non poterit, noluit valere & valere debere iure cuiuslibet vltimæ voluntatis, & omni modo,via,iure & forma & cã quibus & melius vale-
3 re & tenere põt, & poterit de iure. † & q. hoc non sufficiat ad tollendum primum testm̃ patet ex his quæ traduntur per Bar.in d.l.si quis in principio testamenti, in ver. venio ad secundum, &c.vbi inquit q. ad hoc vt per secundum testm̃ tollatur primum derogatorium requiruntur duo,vnum est q. testatorem specialiter pœniteat prioris voluntatis. aliud est s. q. testator in secundo testõ dicat contrarium eius q. in primo dixerat.ita dicit probari in d. l. si quis in principio testamenti. vnde ex hoc infert Bar. quod debent inspici verba derogatoria qualiter sint concepta nam si sint concepta hoc mõ , quia in primo testõ dixit,& si aliud testamentum fecero , nolo valere.& tunc requiritur q. reuocet primum testm̃ nominatim seu specialiter . secundò requiritur q. dicat, & hoc vltimum volo valere nã ista sufficerent,quia spãliter prioris testamẽti fecit mẽtionẽ,& ẽt dixit q. volebat illud vltimũ valere, & sic dixit cõtrariũ eius q. primò dixerat. Si aũt ponerem⁹ q. verba derogatoria essent alio mõ concepta , vt quia dictũ esset , si q. aliud testm̃ facerem,nolo valere nisi sit in eo talis solemnitas. tunc oportet q. testator dicat,cassans & irritans tale testm̃ , & verba derogatoria in eo apposita , aliàs non videretur dicere cõtrariũ,& ita procedit id q. no.gl.in d.§.in legatis.scd̃m Bar. ergo in proposito nr̃o negari non põt quod requirebatur q. testator specialiter faceret mentionem prioris testamenti,reuocando illud specialiter, vnde licet dixerit in secundo testõ q. volebat illud esse suum vltimum testm̃ , tñ illa verba non sufficiebant,quia non interuenit primum requisitũ . vt dicit Bar.in d.suo primo exemplo,quod est æquipollens casui nr̃o, & sic requirebatur q. saltem ẽt diceret q. reuocabat primum testm̃ rogatum per talem notarium vel similia verba , addo q. appareret factam esse specialem mentionẽ prioris testamẽti, & sic non sufficiunt dicta verba quæ fuerunt apposita in se-
4 cundo testõ,cum fuerunt generalia & nõ specialia, nã † illud est spãle q. est à gñalitate verborũ abstractum. l. sed & si quis. §.quæsitũ.ff.si quis cau.l.1.ff.si quis in ius voc. nõ ierit.l. ptor. in prin.& l.itẽ apud Labeonẽ.§.hoc ẽdictũ. ff. de iniur. & ita
* se habet * cõis opi. vt patet ex not. per doc.in dictis locis, & p Dy.in rr̃a,quod semel & per Cyn.& alios in l.sancimus.C.de test.& Io.And.in c.1.de exce.pla.in 6.in nouella.& per Spe.in tit.de instr.edi.§.compendiose.ver.quid si testator.& ver.seq. & per Archi.13.q.2.vltima voluntas. & Fede. de Senis consil. 47.incip.Habita super casu prædicto collatione & deliberatione conuenienti.& Bar.in cõsi.incip. Quidã fecit testm̃. & p gl.& doc.in c.1.de consti.in 6.& Bar.in l.oẽs populi in 3. q. prin.ff.de iust.& iure.& per doc.maxime Ang.in authen.hoc inter liberos.C.de testa.& do.Car.Flo.in cle.1. in 3. opi.de sepul.post Pau.de Liaz.ibi.plus dicit Sal.in d.l.sancimus.in.q. q. etiam.qñ testator tantummodò dixit in primo testõ,& si aliud testamentum fecero,nolo valere, non sufficit q. dicat in secundo testõ.& hoc vltimum testamentum volo valere non obstante primo testõ scripto manu talis notarij vel cuiuslibet alterius,nisi etiam subdantur hæc verba,s.non obstante clausula derogatoria in eo apposita. quia requirit quod subdatur aliquid contrariũ clausulæ derogatoriæ per d.l.si quis in principio testi. tñ in proposito nostro satis est quod non fecit specialem mentionem prioris testi, prout scd̃m cõem opin.fieri debebat.imò quod fortius est etiam in genere non fecit mẽtionem de alio testõ non enim dixit, cassans & irritans oẽ aliud testamentum à se conditum,&c.vt patet ex verbis testa-
5 menti.s̃.relatis. ¶ Nec † ob.si diceretur q. clausula derogatoria in primo testõ adiecta non intelligitur derogare testamẽtis in futurum condendis.sed iam conditis,quia respondeo, q. generalitas dictorum verborum hanc restitutionem non patitur.testator. n. dixit q. volebat illud esse suum vltimum
c testm̃ & vltimam [c] voluntatem derogatorium & derogatoriam quibuscunq; alijs testamentis si de aliquibus apparebit vel apparere poterit,tum quia dicta verba referuntur ad id q. pendet à mera voluntate defuncti, id est ad testamenta , quo casu dicta verba comprehendunt futurum. l. talis scriptura, in prin.iuncto fine cum l.seq.ff.de leg.1.& ibi no.Bart. & alij ibi,& no. etiam Bart. in l.si ita.ff.de aur.& arg.leg.tum etiam propter illa verba futuri tẽporis videlicet , si de aliquibus apparebit vel apparere poterit.facit l.si ita quis in princ. ff.de le. 2.& l.si à colono. ff.de verb.sig. ¶ Accedit,quia nullum testamentum processerat ad quod dicta verba referri possent , vñ videntur de necessitate referenda ad futura testamenta cum ad alia referri non possent.bene facit text.in l.fundus qui lo-
6 catus.ff.de fun.instr.l.vnde † bene ad propositum dicit notabiliter Bal.in l.si ita scripsisset.ff.de leg.2.q. licet quando testator legat per hæc verba,quicquid mihi Lucium Titium dare facereue oportet, Sempronio lego , non veniat in legato illa obligatio cuius dies nondum venerat,vt in d. l. si ita scripsisset. tñ fallit qñ nulla obligatione pura tenebatur Lucius Titius testatori,sed solum suberat quædam obligatio cuius dies nondũ venerat,quia dicta verba referentur ad illam. allegat. d.l.fundus qui locatus.ita etiã no.Bart.in l. cum stipulamur. ff.de ver.obl.& Rapha.in l.si stipulatus fuerim.§.1. eo. titu. & ideo vtile esse puto articulare q. nullum aliud præcesserat testamentum tempore quo conditum fuit dictum testm̃ habẽs
7 dictam clausulam derogatoriam. ¶ Potest † ẽt,ad cõtrarium responderi , q. attento q. primum testamentũ erat conditum inter liberos , intelligitur habere à lege clausulam derogatoriam ad sequentia testã , adeò quod per sequens testm̃ non tollitur primum, nisi in sequenti testamento fiat mentio pri-

mi testamenti, & ipsum primum testm̃ reuocetur in secundo
d vt habetur in d. aut. hoc inter liberos, & dicit Paul.[d] de Ca. ibi
quod tunc nõ sufficit si in secundo testõ dr̃, volo istud valere
non obstante quocunq; alio testõ à me facto, quia esset reuo-
catio gn̄alis, quę non sufficit qn̄ testm̃ habet seu habere censeť
clausulã derogatoriã, vt no. in d. l. si quis in princ. testa. debet
ergo dicere scd̄m eũ, non obstãte quocunq; alio testõ per me
condito inter liberos. & subdit ipse ꝙ vbi primum testm̃ con-
ditum inter liberos haberet expressam clausulam derogato-
riam ad sequentia, tunc requireretur in secundo duplex dero
gatio, & sic oportet ꝙ diceretur non obstante quocunque a-
lio testõ à me condito inter liberos, ẽt habente clausulam de-
rogatoriam, sicut enim in primo testõ est duplex derogatio,
vna expressa à testatore, alia à lege per dictam auth. hoc inter
liberos, ita requiritur in tollendo. argu. l. si domus. ff. de serui.
vrba. prædio. & ita dicit intelligenda esse quædam verba Bal.
in d. auth. hoc inter liberos. & istud est cõsiderandum in ꝓpo
e sito nr̃o, quia primum testm̃ habebat dictã duplicem [e] dero-
gatoriam vnam expressam à testatore, aliam à lege. & ideo re-
quirebatur ꝙ in secundo testõ vtraq; tolleretur, quod tactũ
7 non fuit pro hoc bene facit † quod no. voluit Bald. in cap. 1. §.
præterea. de Capi. Cor. in ver. q̃ro si est appositum pactũ exp̃s-
sum, &c. & Io. de Imo. in l. filiusfa. §. diui. ff. de legat. 1. circa. 2.
col. in ver. ex gl. adde dictos Bar. primò circa intellectum, &c.
8 cum si. ¶ Nec huic † fundamento ob. si diceretur ꝙ quamuis
primum testm̃ fuerit conditum inter liberos, tñ ẽt secundum
testm̃ fuit similiter conditum inter liberos, quia rñdeo ꝙ ẽt
dispositio dictæ auth. hoc inter liberos, habet locum quando
f vtrunq; testm̃ erat inter liberos, vt ibi no. Iaco. de Aret. Cyn.
Ray. Bal.[f] Ang. Sal. & Moderni. per text. in corpore vñ sumiť
qui indistinctè loquitur. & tantò magis in casu nr̃o in quo di
g citur [g] ꝙ vltimũ testm̃ continet plura onera q̃ in primo casu,
vnde magis est fauendum primo testõ scd̄m præfatos doc. in
d. auth. hoc inter liberos. est ẽt æquius primum testamentum
quia in eo maior æqualitas seruatur inter liberos. nam dispo
sitio per quam non seruať æqualitas inter liberos succeden-
tes diciť contra naturalem æquitatem. & dicit Bal. in l. inter fi
9 lios, per illum tex. cum gl. C. fami. erci. ¶ Non ob. † prædictis
si diceretur posito ꝙ vnum tantũ testm̃ præcessisset. ergo suf-
ficit generalis cessatio & reuocatio testamenti absq; eo ꝙ spe-
cialiter de eo mentionem faciat, per l. 2. & ꝙ ibi not. Barto. ff.
de lib. & post. & no. Bart. in d. l. si quis in princ. testamenti in
ver. sed quæro si esset ponere casum, &c. quia rñdeo primò ꝙ
Bar. præsupponit ꝙ testõr in secundo testõ dixit ꝙ reuocabat
omne aliud testm̃, sed in proposito nr̃o hoc nõ fuit seruatum.
* ¶ Secundò rñdeo quod * cõis opinio in hoc est contra Bar. nã
h contra[h] eũ tenet Ang. Io. de Imo. Raph. Cu. & Paul. de Ca. in
d. l. 2. ff. de lib. & posth. & Bal. in d. auth. hoc inter liberos. & in
l. humanum. C. de leg. & Ang. in consi. 395. incip. Quædam
dñа Nanna, &c. & Raph. Cu. in d. l. si quis in prin. testamẽti. &
Pau. de Ca. lib. 1. con. 206. incip. in facto præsenti pœnam, &c.
quia non refert an vnicum an plura testamenta pręcesserint,
quoniam si aliter diceremus, sequeretur ꝙ nunq̃ requireret
specialis reuocatio testamenti habentis clausulam derogato-
riam, quia nunq̃ dr̃ nisi vnicum testm̃ præcedere. s. vltimum,
quia vltimũ tollit præcedẽtia. l. si quis eũ, in prin. ff. de vul. &
pup. & §. posteriore. insti. qui. mod. testa. infir. & sic esset cõtra
d. l. si quis in prin. testamenti. ¶ Prætereà in d. l. si quis in prin.
testamenti, vnica tm̃ dispositio seu testm̃ fuit in quo erat cl'a
derogatoria sequentis dispositionis, & sequens dispositio cõ
traria erat in eodẽ testõ, vt ibi in verbo eodẽ. & tñ requiriť spe
10 cialis reuocatio. ¶ Nec. † ob. d. l. 2. ff. de lib. & post. quia rñdet
ibi Io. de Imo. quod ibi loquitur in materia, in qua sufficit
vniuersalis dispositio. l. Titius in prin. ff. de lib. & posthu. &
l. 3. §. noitim. ff. de iniusto rup. & irrito test. nõ mirum si suffi-
cit indefinita qn̄ refertur ad vnicum subiectum, quæ rõ cessat
in materia. d. l. si quis in prin. testamenti. quia ibi non sufficit
oratio vniuersalis. facit scd̄m eũ id quod habetur in c. qui ad
agendũ de procu. in 6. Item in casu. d. l. si quis in principio te-
stamenti, oportebat omninò fieri mentionem specialem nõ
solum de primo testõ, sed etiam de ipsa clausula derogatoria
vt ibi habetur, & dixi s̃. sed in materia de qua loquitur tex. in
d. l. 2 sufficiebat facere mentionẽ de certo corpore ipsius per-
11 sonæ quæ exhæredebatur. ¶ Non † obst. etiam supradictis si
diceretur quod in primo testõ non erat clausula derogato-
ria, quia non reperitur illa pars testamenti, sed imbreuiatè est
i scripta à notario qui scripsit per hæc verba, & voluit [i] præsens
testm̃ esse suum vltimum, &c. & valere iure testamẽti, &c. &
iure codicillorũ, &c. & vltimæ voluntatis, &c. rogans me no-
tarium, &c. quia rñdeo quod cũ præsupponatur quod de sty-
lo & cõsuetudine dicti notarij erat, qn̄ apponebat dictã clau-
sulam extensam apponere eam cũ derogatione ad alia testa-
menta scd̄m ꝙ s̃. retuli debebit in casu nr̃o perinde haberi ac
si ita extense scripta esset, ita vult Ia. de Are. in l. si ita quis. ff. de
euict. ar. l. qui semisses. ff. de vsur. & l. vel. vniuersorum. ff. de
pig. act. idem tenet Cy. Bal. & Io. de Imol. in l. Gallus. §. idem
credendum. ff. de lib. & posth. & Bal. in auth. si quis in aliquo
in vlt. col. C. de eden. vbi subdit quod si non appareret de cõ-
suetudine ipsiusmet notarij, tũc deberet extendi scd̄m cõem
consuetudinem. per l. fi. C. de fideius. & licet Bart. in d. §. idem
credendum, videať velle ꝙ notarius non debet extendere illã
imbreuiaturam, sed tradere parti eam ita imbreuiatè scriptã,
& quod ad iudicẽ spectat interpretari scd̄m consuetudinẽ si-
milium instr̃orum. argu. l. voluntatis. C. de fideicom. & l. cũ
pater. §. cum imperfecta. ff. de leg. 2. & l. si seruus plurium. §. fi.
12 ff. de leg. 1. † tñ Bal. Ang. Io. de Imo. & Raph. Cu. in d. §. idẽ cre-
dendum. & Bald. in rubr. C. de fide instr. in 12. col. in versic. 4.
k quæro, &c. tenent ꝙ ipsemet notarius rogatus possit [k] etiam
sine authoritate iudicis extendere, sed alius subrogatus loco
eius non possit, quia successor tanquam non informatus nõ
põt declarare factũ prædecessoris, vt no. gl. l. Pomponius scri-
bit si frumentum §. fi. ff. de rei vendi. & in l. inter stipulãtem.
§. 1. ff. de verbo. obl. sed fortius voluit Bar. in l. argentarius, in
prin. ff. de eden. & Spe. in titu. de instr. edi. §. ostenso. ver. quid
ergo si imbreuiatura & Io. And. ibi in addi. incipien. ad mate-
riam huius versi. & Ant. de But. Io. de Imo. & Abbas in c. cum
l P. tabellio. de fide instru. s. ꝙ etiam alius [l] notarius q̃ ille qui
est rogatus qn̄ sibi commissæ sunt authenticandæ rogationes
alterius notarij possit dictam extensionem facere absque alia
spãli authoritate iudicis, & dicit Io. de Imo. in d. c. cũ P. ꝙ ista
vltima opi. vr̃ de iure verior per tex. in d. c. cũ P. dum ibi diciť
ꝙ notarius cui per iudicem commissæ sunt scripturæ notarij
defuncti authorizandæ, poterit fideliter in publicã formam
redigere, & per hoc habebunt perpetuam firmitatem, & diciť
ipse ꝙ non obstat ratio in contrarium allegata per Bar. in d. §.
idem credendum dum Barto. dicit ꝙ interpretari scripturam
ambiguam spectat ad iudicem. d. l. voluntatis. quia respõdeť
ipse ꝙ notarius cui per iudicem commissum est vt in publicã
formam redigat, vr̃ habre à iure potestatem extendendi, &
lex præsumit ꝙ fideliter faciat arg. c. ad audientiam, de p̃scri.
sed in hoc vltimo non est opus insistere, quia in casu nr̃o no-
tarius qui fuit de primo testamento rogatus viuit, vnde stan-
dum est extensioni faciendi per eum secundum stylum suũ,
* quia ita est * cõis opi. & si stylus suus varius fuisset, staretur il-
li stylo. quem notarius vltimo loco seruabat tempore cõditi
testamenti secundum Bal. & And. in d. §. idem credendũ. arg.
l. si mater. C. ne de statu defun. & l. Mela, iuxta prin. ff. de ali-
13 men. & ciba. leg. ¶ Vltimò quæritur † an si testator post pri-
mum testamentum multa bona acquisiuit de quibus non di
sposuerat in dicto primo testamento, in quo diuiserat bona
sua particulariter inter filios in certis rebus institutos, impe-
diatur validas dicti primi testamenti, & quid fieri debeat de
dictis bonis, & quia istud nullam habet dubitationem nõ in-
sisto. sed breuiter concludo testm̃ valere, & inter filios institu
tos in rebus certis debere dicta bona postea acquisita diuidi
æqualiter. l. si alterius, cum l. seq. & l. ex facto proponebatur.
ff. de hæredi. insti. ne sequať ꝙ testator decedat pro parte testa-
tus & pro parte intestatus. l. 1. §. si ex fundo. eod. tit. & in l. ius
nostrum. ff. de reg. iuris.

ADDITIO.

a ¶ Derogationem. s̃. lib. 4. consi. 7.
b ¶ Derogatorium. Caue, quia Alexan. hic insignem agit so-
phistam, sed in veritate, non erat plus circa hoc originali pri-
mi testamenti, quam in secundo, sed vtrunque testamentum
habebat clausulam hanc solitam similiter, vt patet infra eod.
num. 11.

¶ Vltimam.

c ¶ Vltimum. Scilicet nunc qñ loquitur vel testatur. Et sic non potest colligi quod hæc clausula etiam cum verbis sequentib. extendatur ad futura, sed bene ex his verbis apparet q. testõr non cogitabat futurum, vt aliud cõderet testm̃. Et ex quo nõ expressit de futuris, tota hæc generalis declaratio non refert nisi ad præterita, si qua sint. Et in dubio nunquam refertur ad futura, nisi appareat expresse quod velit derogare et futuris voluntatibus. Nec obstat q. hæc cl'a nihil operaretur, quia satis est q. possit scd̃m formam suam operari, si appareat postea de aliquo tstõ præcedenti, ad quod solum refertur. Tum quia hæc clausula fuit postea sic extensa ex abbreuiaturis styli vulgaris. Sed posito q. constaret ab initio testatorẽ hanc clausulã protulisse & iussisse apponi, ad huc idem dico, quia non constat q. respiciat futura, & in dubio solum ad præterita referenda est, vt dixi. Et sic Alex. in hoc fundamento multũ aberrat, q. indicandum fuit, ne quis eius authoritate decipiatur.

d ¶ Pau. idem Cor. & alij ibi benedi. rep. c. Raynutius. ver. testamentum. de test. & placet, nisi scd̃m esset fauorabilius liberis omnibus, vt statim dicam.

e ¶ Duplicem. Imo (vt dixi) vnam tantum ad futura tacitam à lege nouella.

f ¶ Bal. Alex. hic contra morem suum authoritatibus abutitur, quia verum est quod Cyn. post Ia. de Rauenna ibi tenet d. auth. indistinctè procedere. At non idem sed oppositum volunt Bal. Ang. Salic. Cor. Ias. & alij & bene, quia si secundum testamentum tum inter liberos fit eius fauorabilius, nedum non derogatur primò. sed ille derogat. fa. quæ dixi s̃. lib. 5. consi. 168. nu. 1. In hac sola ratione potest istud consilium sustineri, residuum sunt meræ peruersiones malè fundatæ in duobus. Primum (q. est falsum) s̃. eo. nu. 5. Secundum (quod est impostura) infra eo. nu. 11.

g ¶ Dicitur. Hic noscis q. Alex. neutrum testamẽtum vidit. sed solum quoddam thema, nec esse hoc iustum consilium, sed allegationes pro clientulo.

h ¶ Contra. s̃. lib. 3. con. 25. nu. 4. & j̃. eo. cons. 182.

i ¶ Voluit. Dico primò quod tota hæc clausula abbreuiata, est de cõi, & vulgato stylo, & de se vel etiam extensa, nõ plus continet, nec importat, q̃ clausula secundi testamenti extensa. s̃. eo. nu. 2. secundò q. etiam si hæc clausula importaret vel esset extẽsa, sicut habet supra eo. nu. 1. adhuc est de cõi stylo nec importat vllam derogationem ad futura, sed solum generalem ad præterita, quod et per se tacitè inest. Et experientia ostẽdit quod notarij solent vulgò opponere hanc clausulam, renunciando, cessando & annullando omne aliud testm̃, si quod fecerit tã in scriptis q̃ sine scriptis, quæ clausula tacitè inest, & æquipolletilli de qua. s̃. eo. nu. 1. nec extenditur ad futura et si nullum testamentũ præcedat. Tertiò quod cl'a derogatoria ad futura non est ita solita, nec per se venit, nec põt apponi, nisi appareat dispositio à testatore, nec venit, nec põt extẽdi sub quibuscunq; clausulis al's abbreuiatis et ab eodem notario, quia nouam dispositionem continet, igitur, &c. per ea quæ dixi supra lib. 2. consi. 28.

k ¶ Possit. Soc. consi. 94. lib. 1. Aymo. consi. 75. num. 4. Hyppo. Marsi. nota. 123. dixi supra lib. 2. consi. 27.

l ¶ Alius, Bal. con. 469. lib. 5. Dec. l. vt liberis. col. 3. C. de col. l. semper in stipulationib. de re. iur. Ias. l. argentarius. in prin. de eden. adde Pet. Gerar. sing. 41. Marsi. singu. 663.

SVMMARIVM.

2 *Sententia strictè interpretatur, & iniustè lata præsumitur.*
3 *Bannum ob contumaciam dicitur sententia interlocutoria, & nume. 11.*
4 *Bannum cancellari verbo, an satis sit, nu. 7. 8. 9. 12.*
13 *Priuato quandoque plus licet quam magistratui.*

CONSILIVM CLXIIII.

1 VISIS † ponderatis statuto, & reformatione ac bannis & sententijs mihi transmissis, est videndũ an dictus Baptista impunè occidi potuerit. † & si ita est q. potuerit impunè occidi, sequit q. iudex pcedere nõ potest cõtra eos qui Baptistam occiderunt, & quilibet hoc allegans auditur. l. vbi pactum, & ibi nota. hoc Barto. circa vlti. colum. C. de transact. & l. seruus & ibi doct. C. de his qui ad eccle. confu. l. 2. C. vt nemo priuatus. Sed q. non potuerit impune offendi videbat adduci posse, quia quamuis prius fuerit bannitus pro homicidio Baptista in contumaciam, cum expressione quòd posset impune offendi, quemadmodum cautum est in statuto sub rubrica, quæ forma seruari debeat in malefactoribus puniendis. & cũ postea captus esset Baptista, & tortus, ac recepti fuissent testes ad defensionem eius, tandem dominus potestas pronunciauit quod dictus Baptista compleret annum in carceribus in quibus erat, & quod deinde esset bannitus de Vicentia & Vicentino districtu per 15. milliaria vltra cõfinia, & quòd si quo tempore perueniret, stare deberet in carceribus communis Vicentiæ per duos annos, quibus completis iterum banniretur, vt suprà, & hoc toties quoties perueniret, & in ea senten-
2 tia non fuit expressum quòd posset impune offendi, ergo †
a cum in sententia fieri debeat stricta[a] interpretatio. l. 1. C. si plures vna sententia. l. diui. ff. de liber. cã ne plus operetur sententia quàm de necessitate inferatur ex ea. l. penulti. cum ibi not. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. 2. C. de ord. col. 1. C. de ordi. iudic. not. Barto. in l. Iul. verum debitorem, in 4. colum. ff. de condit. indebi. & in l. si expressim. in 2. vel. 3. colum. ff. de app. sequitur quod non potest dici quòd post datam dictam vltimam sententiam potuerit Baptista impunè offendi, cum illud non contineatur in sententia vltima. & quãuis hoc cõ-
†2 tineretur in banno prius lato, † tamẽ tale bannum datum in
†3 contumaciam † appellatur sententia interlocutoria, vt patet ex notatis in l. 1. ff. de requi. reis. & in authen. item nulla communitas. & ibi not. Bald. C. de episcop. & cleric. & declarat Bald. in l. fina. in vlti. colum. C. si à non competen. iudic. & in c. domino guerra. in princi. in titu. hic finitur lex. & in l. si qs filio. §. eius. ff. de iniust. testa. & in l. 1. C. ne ex deli. defun. ideò per illam vltimam sententiam videtur quòd tale bannũ fuerit reuocatum. l. quod iussit. ff. de re iudi. & quod ibi no. Bar. in fi. & l. dicere. ff. de arbi. & expressè no. Bal. in l. 1. in 8. col. C. de hæred. insti. & facit quod not. Barto. in l. cum procurator. §. fi. ff. de ope. nou. nunc. in vlti. colum. & propterea poterat dici Baptista cancellatus de banno primo, quo poterat impu
3 ne offendi, † quia satis est cancellari verbo absque eo quod facto cancelletur. l. emptor. §. Lucius. & quòd ibi in proposito not. Bart. in fi. ff. de pac. & l. nihil. ff. de adimen. leg. & plus dicit Bald. in l. si creditoris. C. de fideicom. per illum text. quod si ex forma statuti bannitus veniebat rebanniendus, non poterit interim impunè offendi, quãuis non sit cancellatus, qa bannum erat inefficax, adeò q. si ex eo ageret, obstaret exceptio. & plenius prosequitur hoc Ioan. And. in addi. Specu. maximè in titu. de accu. in 3. parte. §. sequitur. versicu. quartum membrum. & Albert. de Rosate in vltima parte statutorum, quæstio. 36. quæ incipit, ad huc quæritur. iuncta. quæstio. sequenti. & bene facit quod not. Bald. in l. huiusmodi. §. si ita. ff. de lega. primo. ¶ Præterea non debuit plus licere priuatæ. personæ quam magistratui. l. non est singulis. ff. de regu. iur. sed magistratus non potuisset alio non constito eum afficere pœna vltimi supplicij, vt colligitur ex tenore vltimæ sententiæ, ergo nec priuato hoc licere debuit, & tanto magis qua præsentato d. Baptista in fortiam communis Vicentiæ videt resolutum fuisse bannum precedens & locum fuisse nouo processui & nouæ sententiæ, vt colligi videtur ex dispositione dicti statuti. ¶ Sed præmissis non obst. † contrariam[b] senten-
4 tiam arbitror in proposito veriorem, præsertim ex infrascri-
b ptis. & primò. Nam statutum sub dicta rubrica, quæ forma seruari debeat in malefactoribus banniendis, disponit quòd si inquisitus de crimine pro quo venit pœna mortis imponenda, fuerit contumax, debeat condemnari propter contumaciam in pœna mille librarum paruarum exprimendo in sententia quòd si extra protectionem domini potestatis & communis Vicẽtiæ, & quod impunè possit offendi in persona & rebus suis. & subdit statutum quòd talis perpetuò tanquàm bannitus reputetur quandiu de libro bannitorũ communis Vicentiæ cancelletur, de quo cancellari debeat soluta condemnatione. ¶ Et postea subdit, quòd si quo tempore talis sic ratione contumaciæ cõdemnatus peruenerit in fortiam cõis Vicentiæ, dñs rector & iudex maleficiorum possit cum torquere absq; alijs indicijs, & per tormenta testes & alias legi-

timas probationes possit veritatem de crimine inquirere, & eum inuentũ culpabilem scdm formã iuris & statutorũ condemnare oib. defensionib. ipsi saluis quas facere possit intra 15. dies. Et si de crimine contra eũ peruentũ in fortiã cõis Vicentiæ cõstare nõ poterit, vel constiterit & legitimas defensiones habuerit, propterea non relaxetur de carcerib. cõis Vicentiæ aliqua ratione vel cã, nisi prius dictam condẽnationẽ pecuniariã soluerit. ita se habet in effectu dispositio dicti statuti, quæ vr̃ aperte decidere casum nostrum. Nam constat q̃ dictus Baptista non soluit condemnationẽ prædictã mille li. ergo non solũ non fuit cancellatus de libro bannitorum, sed nec ẽt debuit cãcellari, quia ẽt posito q̃ defensiones fecisset, non debuit liberari à dicta condemnatione li. mille, vt disponit statutũ. tantò magis in casu nr̃o, in quo ex forma vltimæ sñiæ apparet q̃ non constat oĩnò de innocentia dicti Baptistæ vt arguit̃ ex pœna sibi imposita per vltimã sñiam prædictã per quam sibi pœna infligitur, ergo per id ostenditur qđ non
5 erat innocens, cum sñia † præsumatur iusta. c. cum inter, & c. sicut de re iud. c. in præsentia. de renun. c. bonæ. de ele. & non solũ nõ debet puniri sed absolui innocẽs, verũ ẽt ille de cuius culpa dubitatur. l. absentem. ff. de pen. l. sciãt. C. de probatio.
6 ¶ Quinimò † vr̃ q̃ si in hac vltima sñia fuisset dictũ q̃ absolue batur dictus Baptista à dicta condemnatione, q̃uis eã non soluisset, non valuisset dicta sñia tanq̃ continens errorem iuris municipalis expressum. l. 2. cum ibi no. per Bal. C. q̃n prouo. non est neces. c. 1. cum ibi no. per doc. de re iudi. not. Bart. in l. cũ prolatis. ff. de re iudi. Ex his igitur apparet q̃ per dictã vltimã sñiam non fuit recessum à prima nec recedi debuit. ¶ Ac-
7 cedit † ad confirmationem prædictorum id q̃ no. Bal. in l. Labeo. super ver. sed ẽt. cum l. seq. in fi. ff. de pac. vbi dixit q̃ licet quis soluerit pœnã bãnni. tñ nisi sit cancellatus de libro bãnitorum seu debitorũ, adhuc põt impunè offendi, quia donec est scriptus inter bannitos ista appellatio. s. bãnitus sibi semp inest, & si durat tale nomẽ appellatiuũ, durat nóis effectus. l. tutelas. ff. de ca. di. & ita dicit tẽnere Guil. de Cu. & ideo dicit Bal. bãnitũ debere semper esse cautũ vt facta solutiõe semper faciat se cancellari de libris bannitorum hoc tantò magis geri debuisset in casu nr̃o, quia statutũ prædictũ vr̃ exigere cancellationẽ ẽt facti, dum prouidet q̃ talis perpetuò tanq̃ bãnitus reputet̃ q̃diu de libro bannitorũ cõis Vicentiæ cancellet̃, de qua cancellari debebat soluta condemnatione, & sic patet q̃ statutum non vult q̃ pro cancellatione sufficiat q̃ possit constare solutam esse condemnationem seu habitam pro soluta, sed vltra illud exigit cancellationem de libro. ¶ Pro hoc bñ
8 facit † id quod no. Bal. in l. si non sortem. §. adeò. ff. de condi. inde. vbi tractando de cancellatione bannitorũ, dixit, cancellationem esse genus, & posse dupliciter fieri. s. verbo & facto. & q̃ verbum cancellare prout refertur ad scripturã, requirit actum facti, vt l. inductum, cum gl. C. de sol. & no. gloss. in l. si quis libertatem. in ver. inducatur. ff. de pet. hære. & l. si chyrographum. ff. de prob. sed prout refert ad ius obligationis sufficit actus verbi. d. l. huiusmodi. §. si ita. & d. l. emptor. §. Lucius plus ibi subdit q̃ statutum faciens mentionẽ de cancellatiõe banni, vr̃ requirere cancellationẽ facti. i. scripturæ, quia scdm eum plenior est actus facti q̃ actus verbi. l. nostram. C. de test. l. 2. ignominiæ. ff. de his qui no. infa. c. de gradatio. de pœn. in 6. nam degradatio actualis est plenior q̃ verbalis, & hoc dicit esse gñale in oĩbus quæ manus iniectionem requirunt, vnde cancellatio instr̃i plus operatur q̃ simplex absolutio. probat ipse, quia sicut per traditionem instr̃i intelligitur tradita possessio rei de qua in instr̃o. l. 1. C. de do. ita eo inciso vr̃ retradi possessio quæ non videretur tradita per simplicem liberationem. allegat no. in l. ab emptione. ff. de pac. vbi de hoc est glo. quam ẽt ad hoc vt singularem sequitur Bal. in præludijs feudorum. in 11. col. & ideo finaliter dicit Bald. in d. §. adeò quod bannum nõ dicitur cancellatum quod prima facie remanet integrum & illæsum. allegat in ar. l. sed si pupillus. §. proscribere. ff. de insti. cũ igitur dictũ statutum requirens cancellationem referat se ad scripturam, vt patet per illa verba. s. q̃uis de libro bannitorum cõis Vincentiæ cancelletur, non. n. dixit q̃diu de bãno eximatur seu cancelletur, sed dixit de libro qui
9 denotat scripturam. ¶ Pro hoc † etiam optimè facere vr̃ id quod habetur in auth. cassa. C. de sacrosan. eccl. & quod nota. Bar. in fi. vbi per illum tex. dixit q̃ si in libro statutorum reperitur quoddam statutum conditũ à laicis contra libertatẽ ecclesiæ. & in fine voluminis apponitur vnum statutum disponens q̃ si quę sunt statuta contra libertatẽ ecclesię sint cassa & irrita ipso iure, q̃ per tale vltimum statutum non erunt laici conditores dictorum statutorũ liberari à pęna iuris propter compilationem statuti cõtra libertatem ecclesiasticã, iuxta c. nouerint. de sen. excom. & d. aut. cassa. quia tex. in d. aut. cassæ, non solum præcipit tale statutum editum contra libertatẽ ecclesiasticam euacuari verbo, sed etiam aboleri & cancellari de volumine statutorum de facto, vt patet ibi dum dicit, & ea de capitularibus suis penitus aboleri, quod dicit esse menti tenendum ad multa. & istud fundamentum est illud q̃ principaliter me mouet magis etiam q̃ alia præcedentia, si præsupponeremus q̃ de consuetudine non exigatur dicta condemnatio librarũ mille. nam vbi permissa esset exactio dictæ condemnationis vt statutum disponit, tunc primũ superius fundamentum ẽt plurimum efficaciter subsisteret. ¶ Non ob
10 stant † allegata in contrariũ. & primò dum dicebatur q̃ in vltima sententia non continetur quòd posset Baptista impunè offendi, quia respondeo q̃ principaliter non assumo fundamentum ex vltima sñia, sed ex prima condẽnatiõe & bãno cuius virtus q̃tum ad hoc vt poterit Baptista impunè offendi durauit, & durare debuit cõtinuè quamdiu cancellaret̃ de libro bannitorũ, de quo nunquã cãcellatus fuit actualiter & eo modo quo requirebatur cancellari vt s̃. probaui. ¶ Et per
11 hoc etiam † patet responsio ad id quod dicebatur bãnum esse sententiam interlocutoriam, & potuisse per secundam sententiam reuocari, quia dico q̃ quantum ad hoc vt possit impunè offendi & pro bãnito reputari, sufficit q̃ nõ fuerit actu cancellatus de libro bãnitorum, & sic cum sit statuto tradita forma qua mediante dicat̃ eximi de banno, nõ possumus ab illa recedere. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transa. l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. obl. c. is cui, de ele. lib. 6. Præterea attenta forma dicti statuti illud non remanet in vim simplicis banni seu comminationis, imò & transit in cõdẽnationẽ, quo casu non appellat̃ interlocutoria, vt no. Bal. in rub. C. coĩa, vel epi. & ẽt patet ex dispositione dicti statuti s̃. relata. ¶ Non obst.
12 † quod sufficiat cancellari verbo, vt d. l. emptor. §. Lucius. & ibi Bar. quia rñdetur primo q̃ non fuit facta cancellatio etiã verbo quò ad dictam pœnam q̃ posset impune offendi. Secũdò & melius. rñdetur, quod verbum cancellare, prout refert̃ ad scripturam prout in casu nostro requirit actum facti, vt p̃baui. s̃. ¶ Fortius dicit Ange. in d. l. emptor. §. Lucius. q̃ cancellare propriè requirit actum facti. allegat. d. l. inductũ. cum glo. & id quod no. in d. l. si quis libertatem. nec in d. §. Lucius appellatur cancellatum illud quod verbo est recissum, sed dr̃ haberi pro cãcellato quod denotat fictionem. l. si maritus. §. legis. & ibi per Bar. ff. de adul. l. mercis, la 2. cum gl. ff. de verb. sig. & verba statuti loquentis de cancellatione banni debent propriè & strictè accipi. l. 3. §. hæc verba. cum ibi no. ff. de neg. gest. l. q̃ constitutum. ff. de mil. test. l. quicquid astringendæ, ff. de verb. obl. magis tñ adhæreo secũdæ rñsioni proximè recitatæ per quã apparet rñsio ad not. per Bal. in d. l. si creditores, cum concor. quia non loquunt̃ in casu in quo statutum requi
13 reret cancellationem referendo se ad scripturam. Non ob. † q̃ non debuit plus licere priuato q̃ magistratui, quia rñdet̃ q̃d hoc non habet lex pro absurdo. s. q̃ q̃nq; † permittatur priuato in similibus plusquam magistratui. vnde videmus quod q̃nq; de iure digestorũ licebat priuato occidere adulterũ, vt l. patri, cum duabus seq. & l. marito, in prin. ff. de adul. & tamẽ magistratui non licebat occidere, sed minori pœna afficere. l. si quis viduã. ff. de q̃o. no. gl. in l. 2. §. miles. ff. de his qui notã. infam. & in l. qui cum vno. §. adulterij ff. de re milit. & Barto. in l. inter liberas. in prin. ff. de quæstio. q̃n enim permittitur à lege priuato propria authoritate offendere aliquem in psona, non potest ita lex limitare & mensurare meram offendendi sicut potest limitare magistratui. ar. c. fin. de homici. lib. 6. hoc etiam probat̃ in l. si seruus. C. de his qui ad eccle. cõfu. vbi qui non patitur se capi potest occidi impune etiam à priuato, quamuis si captus fuisset, & in potestate magistratus positus, non potuisset occidi, & quod hoc tolleretur patet ex mente dicti statuti, quia statutum vult quod si quis propter contumaciã fuerit condemnatus & in banno positus possit impunè offendi donec fuerit cancellatus de lib. bannitorum quando

bāi in banno est expressum q, possit impunè offendi, & tñ per idem statutum ꝓuidetur q, si talis qui poterat impunè offendi capiatur, adeò quod venerit in fortiam potestatis Vincentiæ non debeat ex hoc occidi, sed debeat torqueri & veritas inquiri: & scđm quod constiterit debeat condēnari scđm formam iuris & statutorū saluis sibi omnibus defensionib. ecce q̃d statutū euidenter plus in hoc permittit priuato quàm magistratui. nec obst. q, præsentato. d. Baptista resoluatur bannū: quia imò alia requiruntur, & maximè q, cancelletur de libro bannitorū, vt patet ex statuto & ex superius dictis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Stricta. s̃. eo. consil. 18. nu. 3. s̃. consil. 49. num. 1. s̃. lib. 5. consi. 108. nu. 1. s̃. lib. 1. consil. 46. vbi dixi.

b ¶ Contrariam. idem hoc eodem casu consuluit Cępol. caus. cri. consi. 6. consi. 39. idem in simili Bal. consil. 41. cum. seq. libro 3. Alex. s̃. eo. consi. 160. s̃. lib. 1. consil. 114. vbi dixi.

CONSILIVM CLXV.

c ¶ In materia. l. Eum qui duas. C. de adulte.

VISIS & ponderatis statutis videlicet sub rubrica de pœna capientis mulierem honestam vel stuprantis, & sub rubrica de modo tenendo per dominum potestatem & eius curiam in puniēdo delinquentes, qñ pęna nō est cōprehensa in sta-
1 tutis ciuitatis Regij. Super† dicto dubio quo quæritur, an pu-
a niendus sit d. Carolus pęna mortis,[a] vel qua pęna ex eo quod duas puellas virgines despōsauit. Et licèt prima consideratio ne videretur dicendū quod deberet puniri pęna mortis: quia
b dr̃ commisisse crimen stupri, vt l. eum qui duas.[b] C. de adult. & pœna stupri vr̃ esse pęna capitis. l. 1. §. fi. ff. de extraordi. cri.
c ¶ Tñ cōtrariū puto[c] de iure verius, quia si iuris cōis dispōnem
1† inspiciamus† deberet puniri pęna publicationis dimidię partis bonorum, quæ imponitur pro crimine stupri cōmisso ab honestis personis vt in casu nostro. Si aūt esset persona humilis seu vilis iuxta l. humilē. C. de incest. nup. puniri debet pœna coertionis corporis cum relegatione: vt insti. de pub. iud. §. itē lex Iuli. de adul. cum §. seq. & in terminis nostris no. Sali. in d. l. eum qui duas. & Iac. de Bel. in l. raptores. C. de episc. & cle. & no. ēt per Bar. in d. l. 1. in fi. ff. de extraor. cri. & ibi Iac. de Are. & Bart. r̄ndet ad l. 1. §. fi. q, ille text. debet intelligi q, ibi interuenit aliqua violentia interpellando vel conducendo eā mulierem vel communiādo: alias secus per. d. l. item lex. ¶ Si autem iuris municipalis dispositionem intueamur, quę in loco perpetrati delicti seruari debet. l. saccularij. ff. de extraord. cri. l. an in totum. C. de ędifi. priua. & tunc prouisum est, q, qñ in stupro mulieris honestæ interuenerit violentia, impōatur pœna mortis: sed vbi non per vim, sed alio quouis modo stuprauerit mulierem, quę non sit publica meretrix, vel famosa, imponatur pęna librarum centum, ita cautum est in dicto statuto sub rubrica de pęna capientis mulierem &c. & in alio statuto sub dicta rubrica de modo tenendo per dñm ptātem &c. est prouisum q, si aliquis casus acciderit qui non sit comprehensus in statutis, & certa pęna non sit limitata vel determinata, q, tunc in imponenda pœna procedatur de similibus ad similia. & si statutum super simili maleficio vel delicto non inueniatur: tunc imponatur pęna arbitrio dñi potestatis ciuitatis Regij inspecta qualitate delicti & delinquentis, dum tñ pęna mortis nō imponatur. vnde, aut dicere oportet q, casus noster est prouisus in statuto sub rubrica de pœna capientis mulierem, dum loquitur de stuprante mulierē honestam: & tūc est expeditum q, non potest imponi nisi pęna librarū centū, vt in dicto statuto, iunctis no. per Bar. in l. 1. ff. vi. bo. rapt. cum suis concor. Aut si negetur casum nostrū esse ibi specificè prouisum; tñ inficiari non poterit. quin sit casus similis. patet: quia Sali. expresè in d. l. eum qui duas, vult q, in casu illius l. quę loquitur in casu nostro impōatur pœna prouisa per dictū §. itē lex Iulia. vbi tex. loquitur de pęna illius qui sine vi virginem vel viduam honestè viuentem stuprauerit, & sic tex in d. §. item lex loquitur de stuprāte mulierem honestè viuentem sicut facit dictum statutum, & tñ illa pęna habet locum in eo qui cōtraxit matrimoniū cum duabus mulieribus, vt dixi: q, vel est idē delictum. s. de quo loquitur tex. in d. §. item lex, vel est simile: ideo ex identitate vel similitudine rōnis iudex similem pęnam imponit. l. 1. §. porrò. & quod ibi Bal. in ti. quæ fuerit prima cā bñ. amit. & l. non possunt. ff. de legi. l. 1. C. de in-
2 terdict. cum si. ¶ Plus ēt dico q, si † etiā essemus in casu in quo dici posset certam pœnam non esse pro tali maleficio neque pro simili delicto à statuto impositam: & si pœna deberet esse arbitraria vigore dicti statuti; tñ non posset iudex arbitrari, nō solùm de pœna mortis imponenda, sed nec ēt de alia pœna corporali. & hoc præcipuè vigore alterius statuti sub rubrica q, nullus corporaliter puniatur nisi lege mūicipali caueat, vbi prouisum est quod nullus pro aliquo delicto vel maleficio puniatur corporaliter nisi lege municipali caueatur, sed puniatur in auere arbitrio ptātis inspecta conditione personæ & qualitate delicti. & subdit statutum q, non intelligatur per legem municipalem cautum esse de pęna corporali, vbi in aliquo statuto reperiretur q, aliqs puniri debeat in auere & persona arbitrio ptātis. & quia istud vltimū aliàs cōsulēdo apud eandem ciuitatē Regiam prosecutus sum oportunè, & inci-
d pit consilium,[d] Statutis ac additiōne statutorum &c. q, quidem consilium est apud dictum inquisitum: ideo illud vlterius ad præsens prosequi non puto expedire. Alex. Tartag.

ADDITIO.

a ¶ Mortis. Ita dicit Ro. sing. 531. sed non probat.

b ¶ Eum qui duas. Hęc est lex honesta, tametsi lata à duobus simul impijs ethnicis imperatoribus patre & filio, videlicet Valeriano & Galieno, qui simul Imperatores facti an. Dñi 256. fidem catholicā persecuti sunt: quare iudicio diuino puniti sunt. prior Valerianus anno 6. Imperij victus & captus à Sapore Persarum rege, miserrimam toto reliquo vitæ tempore seruitutem seruiuit, Persarum regem æquū ascendentem dorso sustinens. filius autem Galienus anno nono à captiuitate paterna, à suis occisus est. Cæterùm Ale. ab Alexandro Genia. dierum libr. 1. c. 24. iniuriam fecit Valentiniano optimo & Christiano Imperatori, qui paulò pòst centum annos, ab illis feliciter & victoriosè imperauit, cui tñ (sed tam falsò quam sine iusto authore) impingit legem inhonestam sanxisse, quā cuilibet licitum esset duas simul vxores ducere, q, non est verisimile in tam pio Imperatore, qui etiam sub Iuliano apostata scutariorum princeps propter constantem fidei Christianæ confessionem exauctoratus fuerat. Refert autem Suet. Trāq. Iulium Cæsarem non minus libidine quam tyrannide infamem conscribi fecisse & ferri iussisse legem vt vxorem liberorum causa quas & quot ducere vellent liceret.

c Puto. Mollis est Alex. in pęnis, & semper etiam à iudicibus cōsultus ad absolutionem vel excusationē declinauit. At in proposito non est simplex stuprum quod committitur in volentē sine vi, seductione, vel corruptione custodū. Et ita loquitur d. §. item lex Iulia. §. sed eadem. insti. de pub. iudi. secus vi facti adhibita. Item secus si cesset vis facti, sed adsit aliud illicitum machinamentum, vt mala persuasio & corruptio animi. l. 1. §. persuadere: de se. corrupt. l. raptores. in princ. C. de rapt. virg. vel corruptio custodum seu comitum. l. 1. ad fin. de var. & extraor. cri. hinc dicit Bal. in l. raptores. in 1. opposi. C. de episc. & cleri. q, in stupro pęna capitis, quādo ꝓcesit volūtas viri, hoc est quādo seductio ꝓcedit à viro. Et sic patet quod hîc in dolosè decipiente duas puellas prætextu matrimonij facinore cōsummato, bonis, fama, & pudicitia earum labefactatis, nō est simplex stuprum, sed crimen multiplex dignum morte.

d ¶ Consilium. Non inuenio, sed fa. s̃. eo. consi. 13. nu. 15. consil. 121. nu. 9. s̃. lib. 1. consi. 111. nu. 3.

CASVS. Reperitur in actis iudicis maleficiorū ciuitatis Ferrariæ q, Caius ibi captus pro homicido per eum, vt dicitur, ibi perpetrato in personam Sempronij confessus q, Titius qui tunc habitabat in ciuitate Sauennæ ipsi Caio existenti in ciuitate Rauennæ mandauit vt se Ferrariam conferret, & ibi Sempronium vulneraret & storpiaret in vna manu, vel vbi posset. & ita accessit Ferrariam, & dictum Sempronim vulnerauit & occidit. & cum prefatus iudex instaret & pluries ac pluries interrogaret dictū Caium q, verum diceret: & Caius respon-

respondit se verum dixisse: & tunc præfatus iudex iussit eum spoliari & ligari & duci super sala turturę, & subinde ligari ad funem & eleuari. qui tandem eleuatus petijt se deponi: quia verum diceret: & depositus respondit verum esse q, in ciuitate Rauennæ dictus Titius vocauit dictum Caium, & q, eidem dixit infrascripta verba, vel similia: Caio io voglio che tu vadi a Ferrara e vedi di storpiare Sempronio, & se accadesse che tu l'amazzasi fuggirai in vna Chiesa. piglia questo ducato per le spese, & poi quando tu veniari, la mia casa non ti verrà mai a manco. Et ita accepit Caius dictum ducatum, & promisit dicto Titio prædicta curare & executioni mandare; & Ferrarium accessit & dictum Sempronium occidit. quapropter fuit dictus Caius ad pęnam vltimi supplicij condemnatus, & finaliter mortuus. Quæritur an contra dictum Titium possit inquiri, cognosci & puniri in ciuitate Venetiarum, Paduæ, Bononiæ aut in simili loco, sibi contingeret eum inueniri? & præsupponitur q, dictus Titius est oriundus de terra Bagnacaualli, quæ est sub iurisdictione & dominio ducis Ferrariæ, & ipse non habet nec habere solitus est domicilium in dictis ciuitatibus, in quib⁹ quęritur an possit inquiri & puniri.

SVMMARIVM.

1 *Assaßinus quis dicatur, & quid probandum. & nu. 5. 6.*

2 *Iudex loci delicti vel domicilij potest cognoscere, non iudex loci nudæ conuersationis minoris decennio. & nu. 4.*

CONSILIVM CLXVI.

¶In quo loco delinquens possit puniri, etiam si fecisset seu mandasset hominem interfici per assasinum.

VIDERETVR fortasse prima consideratione dicendũ cõtra dictũ Titium posse procedi criminaliter, ac condẽnari & puniri etiam Venetijs, Paduę, Bononię, & in alijs locis, quãuis ibi nec mandasset dictũ maleficiũ cõmitti, neq; etiam
†1 tale maleficium seu homicidiũ à dicto Caio vigore dicti man
1 dati ibi cõmissum fuisset. nã videtur q, dictus Caius † assasi-
a nus ᵃ dici potuerit: quia præmio & aliqua accepta pecunia ad maleficium committẽdum inductus est: & propterea assasinus dicitur & grauius puniendus l. Cicero, & ibi no Bar. ff. de pę. & dixit tex. in c. 1. de homi. lib. 6. q, quicunque quempiam Christianorum per assasinum interfici fecerit, vel interfici mandauerit, quamuis ẽt mors sequuta nõ fuisset, sit cum suis bonis omnibus tanquam Christianę religionis æmulus à toto Christiano populo perpetuò diffidatus, & postq̃ cõstiterit probabilibus argumentis eum tam execrabile scelus commisisse, nullatenus alia diffidationis aduersus eum sententia requiratur, & ipso facto excommunicatiõis ac dispositionis à dignitate, honore, ordine officio, & beneficio incurrat sententias. ita hr̃ in d. c. 1. quæ verba important q, à quolibet etiam priuato possit impunè offendi & occidi illi qui per assasinum interfici fecerit aliquem Christianum aut per talem assasinum interfici mandauerit: ita declarando illum tex. consuluit & determinauit Ang. in consi. 14. incip. Nos Carolus &c. allegat id quod habetur in l. 3. §. transfugas. ff. ad leg. Corn. de sicar. & in auth. nauigia. C. de furt. & in auth. item nulla communitas. & in auh. item quæcunq; cõitas. C. de epis. & cle. & id q̃d hr̃ in auth. gazaros. C. de hær. & in c felicis, de pę. in 6. & quæ n otantur per Cy. in l. reos. in 6. q. C. de accusa. ¶ Tamen istis non obstantibus, dico nõ posse pcedi cõtra dictũ inquisitum in ciuitate Venetiarũ, vel Paduę, aut Bononiæ aut similibus locis cum dictus Titius non sit origine de aliquo dictorũ locorum, nec ẽt tempore asserti delicti habebat domicilium in
2 aliqua dictarum ciuitatum. moueor: quia † de delicto potest cognoscere vel iudex loci delicti perpetrati, vel iudex loci vbi delinquens habebat domicilium l. 1. & ibi plenè not. & in l. 2. & in auth. qua in prouĩcia. C. vbi de crimi. agi. opor. & in l. 1. C. vbi sena. vel cla. & in c. fi. de foro compe. posset ẽt conueniri in loco suæ originis, si ibi inueniretur non aliter. vt no Io. de Are. & Bar. in l assumptio. §. 1. post gl. ff. ad muni. & no. doc. in c. accedens. el 2. vt lite non contes. & plenè Sal. in l. 2. C. de iuris. om. iud. & Bal. in rub. C. si à nõ cõpet. iudi. iuncta l. omnẽ.
3 cum gl. 2. ff. de iudi. ¶Nec ob. † id quod hr̃ in d. l. 1. C. vbi de crimi. agi. opor. ibi dum dicit litera, vel vbi reperiuntur & cęt. quia expõitur ibi per gl. & doct. vbi reperiuntur s. habere domicilium vel forum quod hr̃ ratione delicti vel originis scd̃m quod latè prosequitur gl. & doct. in l. hæres absens. §. apud Labeonem, in verbo debit. ff. de iud. vel ẽt scd̃m gl. & doct. in d. l. 1. intelligitur illa litera in vagabũdo, qui vbiq; poterit conueniri, & accipitur vagabundus pro illo qui per mundum vagatur, vt no. doct. post gl. in l. 4. prætor. ff. de dam. infect. & in d. §. apud Labeonem. & not. Innoc. in c. fin. de eo qui mit. in poss. cã rei seruan. & no. doct. in c. fi. de fo. compe. & Bart. in l. nullus. C. de tyronibus. lib. 12. cum suis concordantijs. ¶Pos-
4 set † ẽt conueniri coram iudice, cuius iurisdictionem d. Titius prorogaret, seu in eum consentiret, vt d. l. 1. & ibi no. & notatẽ in l. 1. ff. de iudi. & in l. inter conuenietes. ff. ad municip. Ac ẽt posset de delicto alibi cõmisso cõueniri scd̃m aliquos in loco, vbi plurimum conuersaretur. per l. fi. & ibi no. Bart. C. vbi de crimi. agi. opor. tñ Cy. & Bal. in l. 2. C. vbi senat. vel clari. per illum tex. & prout ibi in fi. hr̃ litera copulatiuè non aũt alternatiuè loquens, & Iac. Bu. Bal. & Ang. in d. l. 1. C. vbi de crim. agi opor. intelligunt hoc esse verum: qñ illa conuersatio fuit per
b annos ᵇ decem. aliàs sola conuersatio in loco in quo quis non deliquisset, vel nõ cõtraxisset scd̃m eos nõ facit ibi sortiri forũ. & ita ẽt voluit Host. in c. quod clericis. de fo. compe. ita est ẽt de mente Bar. in l. hæres absens. §. 1. in fi. post gl. ff. de iudi. & Ang. & Io. de Imo. in l. ex facto proponebatur. ff. de hær. instituen. & Io. de Imo. in c. dilectus, el 2. de rescr. & in c. ex parte C. de for. compe. vbi dicit hanc partem esse de iure veriorem in alijs casibus non reperitur q, delinquens posset conueniri extra locum perpetrati delicti, vt traditur in dictis locis: vñ à sufficienti partiũ enumeratione patet quod d. Titius non pt
5 conueniri & puniri in locis de quibus quæritur. ¶Nec † obs. eã quæ in cõtrariũ superius allegata fuerũt: quia rñdeo q, posito q, verum esset d. Caium fuisse assasinũ, & sic ptio motũ fuisse ad suscipiendum mandatum d. Titij de occidendo vel vulnerando d. Sempronium, tñ antquàm constet per probabilia argumenta recepta per iudicem, d. Titium ita mandasse & d. Caium prætio induxisse ad occidendũ & vulnerandũd. Sempronium, nõ habet locum pœna d. c. primi de homic. in
* 6. vt ibi hr̃. plus tenent ibi doct. vt Archi. & Io. And. & * cõiter omnes q, quamuis non requiratur pronunciari ipsum mãdatorem incurrisse pœnas de quibus ibi in tex. & ita intelligit tex. in d. c. 1. tñ requiritur q, per iudicem contra dictum mandatorem declaratũ sit dictũ mandatorẽ ita mandasse, & illud esse probatum per id quod hr̃ in c. vt inquisitionis, post prin. in c. cũ scd̃m, de hæreti in 6. & no. per Bal. in c. 1. de feud. sine cul. non amit. & per Bal. in auth. qui semel in 1. col. C. quo & qñ iud. & in l. si quis maior. C. de transac. cum simil. ¶Etcer-
6 tum † est de iure q, confessio dicti Caij capti non sufficit ad
c plenè ᶜ conuincendum d. Titium de assertis in confessione d. Caij, ẽt si fuisset sponte facta, per id quod no. per gl. & doc. in l. fi. C. de accusa. & per not. in l. si filium. C. de liber. cã: & in l. qm̃. C. de testi. & per doc. in c. 1. de cõfess. in antiquis. & in c. 1. de testi. in 6. cum suis concor. & confirmatur per id quod dixit Io. And. in c. 1. de homi. in 6. in nouella, vbi per illum tex in verbo Christianorum, dixit se semel defendisse quendam cõtra quem fuerat probatum quod fecerat occidi hominem per assasinos; quia non erat probatum quod ille occisus esset Christianus, prout requirit tex. in d. c. 1. & illud d. Io. And. sequitur Bal. in l. si quis non dicam rapere in 3. col. de episc. &
* cleri. & sequuntur ẽt alij * cõiter in d. c. 1. & in d. confessione Caij non apponitur illa qualitas. s. q, occisus esset Christianus: ergo non potest dici per illam confessionem etiam si esset legitima probatio q, per eum constet d. Titium fecisse cõmitti homicidium tale per assasinum, adeo q, incurrerit pœnas illius. c. primi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Assasinus. Io. And. Arch. in d. c. 1. tenent illud esse locale seu de redimente operam quorundam scelestissimorum de hac crudelitate questum facientium. sequitur Are. consi. 163. col. 10. Sum. Pisana & Sylue. Prieri⁹ in ver. assasinus. q. 1. & est verius, licet quidam generaliter accipiant, vt Corn. consil. 249. col. 2. lib. 1.

b ¶ Decem. Pet. de Anch. c. 1. nec etiã de for. comp. lib. 6. Sed q, non requiratur decennium tenet ibi Phil. Fran. & Fel. c. dilectus. 2. de rescr. adde. s. lib. 6. consil. 2. 16. nu. 14.

c ¶ Plenè.

¶ Plene. imò nec ad turturam. s. eo. consil. 120. nu. 3. 2. lib. 3. consil. 89. nu. 10. s. lib. 2. consil. 69. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia non restringuntur quādo sunt clara. nu. 2. 3. 6. 7. 8.*
4 *Dispositio post mortem duorum, verificatur in vno pro parte illius.*
9 *Diuisio simplex non tollit fideicommissum, etiam ex æquo eum.*
10 *Statutum de donatione accipienda, accipitur strictè. & nu. 11. 14.*
15 *Corrigere se incontinenti quis non censetur.*
18 *Pluralitas resoluitur in singularitates. num. 19.*

CONSILIVM CLXVII.

Isis & ponderatis his quæ subtiliter & eleganter prima consideratione adduci videntur contra ea quæ aliàs per me conclusa fuerunt in consilio quod reddidi super instr̄o celebrato inter Petrum Paulum & fratres de Caloris, & posteà cōprobata fuerūt per quàm plures celeberrimos doctores, resi- 1 deo in ea sentētia in qua fuit† tēpore prioris consilij p̄ me redditi, p̄sertim per ea quæ in cōsilijs ipsis continentur. ¶ Solum 1 restat† respondere ad ea quæ impræsentiarum in contrarium adducuntur & non obstat dum dr̄ q̄, vbi in instr̄o est aliqua particula quæ duplicem habeat sensum, tunc declaratur illa ex præcedentibus & sequentibus. l. si seruus plurium. §. fi. & l. qui filiabus, in prin. ff. de leg. 1. & l. vtrum. ff. de pet. hær. & no. per Bar. in l. fi. ff. ad Treb. cum si. quia r̄ndeo q̄, non est locus interpretationi, vbi verba inspecta p̄pria significatione sunt clara. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obl. & tunc non habet locum id quod h̄r in l. si seruus plurium. §. fi. vt inquit Bal. in d. l. vtrū. sed ita est q̄, dicta verba posita in instr̄o. s. q̄, omnia eorū debita sint & esse debeant cōia. cùm dicta verba sint generalia & vniuersalia omnia gn̄aliter comprehendere debent. l. Iulia. in prin. ff. de leg. 3. l. pediculis. §. Labeo, de aur. & argen. leg. c. solitæ. de maio. & obed. & illa dictio eorum, quæ est pluralis numeri, resoluitur in singularitates: & perinde h̄r ac si singulariter cōuentum esset de nominibus debitorum vniuscuiusq; dictorū fratrum. l. falsa §. fi. & l. cui fundus. ff. de condi. & demō. l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. prout plenius deduxi in priore consilio, quæ recensere non expedit: ea t\u0303n comprobabo infrà, præsertim in responsione danda ad tertium obiectum. ¶ Non ob- 2 †dum secundò dicebatur q̄, dictio vniuersalis, patitur restrictionem ex coniectura mente disponentis. l. generali. §. vxori. ff. de vsuf. lega. vbi si testator legat omnia quæ habet in domo, non venit frumentum quod erat ibi causa vendendi. Sed dicta coniecturata mens contrahentium colligi vr̄ ex præcedentibus, in quibus facta fuit mentio de administratione bonorum cōiū facta per Petrum Paulum: ita ergo intelligatꝰ hęc sequens clausula. s. de nominibus debitorum acquisitis ex rebus cōibus: quia r̄ndeo q̄, q̄n testōr dixit, lego oīa quæ habeo in domo, non veniunt ea quæ ibi erant cā vendēdi: quia non censentur ibi esse, cum habeant ibi esse ad tp̄s. l. debitor. ff. de pi. l. si fundus legatus. ff. de leg. 3. l. facto, ver. verum. ff. de hæred. insti. & ideò secus esset si testator. simpliciter dixisset lego omnia bona vel vsumfructum omnium bonorum, & non restrinxisset per illa verba s. quæ in domo mea sunt: tunc venirent venalia, & nō venalia. vt inquit Bar. in d. §. vxori, per d. l. Iul. cum si. sed hîc testator non restrinxit dictā clausulam continentem cōionem omnium debitorum: quia non subiecit aliquod relatiuum restrictuum antecedentis, iuxta l. à fi- 3 lio. §. testator. & §. Titia. ff. de ali. & cib. leg. ¶ Nec obst. †etiam q̄, non sit verisimile q̄, magister Ioannes voluerit communicare aliquid ēt magnum pro nihilo, cùm fratres nihil haberēt nisi de cōibus bonis. l. cum de indebito. ff. de probat. c. super hoc, de renun. & in cōtractu intelligatur esse actū illud q̄, est verisim. le. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. quia r̄ndeo primò quod q̄n verba essent obscura & ambigua, est verum q̄, tunc recurrimus ad verisimilia: aliàs secus. c. inspicimus, de reg. iur. in 6. & in l. in obscuris. ff. eo. ti. sed verba prædicta clara sunt, vt est dictum. Item r̄ndeo quod cum non appareat quod constaret qualia & quanta haberet nomina debitorum vnus ex dictis fratribus, & qualia & quanta haberet alius; ideo ratione dubij cessat dicta allegata coniectura, vt probatur in l. fideicommisso. C. de transa. & l. si ea lege. C. de vsu. Item r̄ndeo q̄, potuit Ioannes optima ratione moueri ad id faciendum, quia cum per anteà ipse & fratres omnia inuicē conferre cōsueuissent, erat cautata & cōtracta societas saltem tacitè inter eos taliter q̄, meritò tenebatur Ioannes cōicare dicta nomina debitorum, iuxta l. si quis societatem. ff. pro soc. & l. si patruus. cum ibi not. C. cōia vtri. iud.

4 ¶ Tertiò non obst.† id quod not. Sp. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 69. vbi vr̄ velle q̄, si ecclesia concessit in emphyteusim rem duobus fratribus, ita vt post mortem eorum & filiorum ac nepotum suorū fundus ad ecclesiam reuerteretur, & vnus eorum decedat sine liberis: portio sua accrescet fratri superstiti: & sic vr̄ q̄, illa dictio eorum, non resoluatur in singularitates. quia r̄ndeo primò q̄, Bart. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. oblig. in ver. & ideo prædicta inducuntur ad q̄. &c. facit mentionem de Spe. in ver. præall. & non approbat doctri- * nam eius, vt patet ex dictis ibi per eum: & opi. Bar. est * com- a munis: & contra a Spe. allego. tex. in c. 1. de duobus fratribus à capitan. inuesti. vbi si concessum est feudum duobus fratribus, vt quandiu ipsi vel eorum hæredes masculi viuerent feudum haberent, dicit tex. ibi in fi. q̄, licèt vnus eorum decesserit sine hæredibus, t\u0303n portio sua remanebit apud fratrem, non autem reuertetur ad d\u0303m: ergo apparet q̄, illa verba pluralis numeri. s. ipsi vel eorum hæredes, resoluuntur in singularitates: nam aliàs necesse esset dicere q̄, licèt vnus tantum eorum viueret vel hæredes sui: alius verò mortuus esset, & hæredes non haberent, q̄, portio sua deueniret ad d\u0303m feudi: ergo decisio Spe. non potest fundari in eo videlicet q̄, dictio eorū, nō resoluatur in singularitates. Et posito q̄, diceremus veram esse opi. Sp. oporteret de necessitate dicere hoc ideo esse: quia superesset persona fratris quæ ex præsumpta mente debebat excludere omnes alios. argum. l. penult. C. de impub. & alijs substi. & ibi Cy. in fi. hoc sentit per illam l. & allegat ibi Cyn. 5 dictam decisionem Sp. in præall. versi. 59. refert t\u0303n †q̄, Iac. de Aret. tenuit cōtrariū. & pro hoc bene facit quod no. Bal. in d. l. pe. in fi. vbi post antiquos quærit, quid si maritus & vxor in instr̄o dixerunt se donare post mortem ipsorum omnia bona sua monasterio, q̄, mortuo vno ex eis debētur monasterio oīa bona prædecedentis. l. Lucius. §. Caio. & ibi Bart. ff. ad Treb. & quia mortuo marito, licèt superfit vxor, non dicitur superesse persona quæ ex præsumpta rōne excludat ecclesiam. quia vxor non debet excludere alium: quia ipsa ad successionē venit in subsidium vltimo loco. l. 1. C. vnde vir & vxo. Et istud ēt quò ad casum nostrum tenet Gul. de Cu. in d. l. pe. s. quod ecclesia veniat marito præmortuo, nisi q\u0303n vxor esset proximior in successione. quia alius non extaret: quia tunc ex præsumpta mente vxor excluderet ecclesiam, per d. l. pe. cum ibi not. & ista opi. quod resoluatur in singularitates, ēt probatur in l. fi. §. filium. ff. de leg. 2. & ideo Io. de Imo. in d. q\u014d. de marito & vxore donantibus ecclesiæ post mortem ipsorum concludit q̄, marito præmortuo ecclesia tunc admittetur ad parē suam, 6 vt per eum in d. §. filium. ¶ Non obstat† dum quartò obijcitur q̄, verba dubia debēt in cōtractibꝰ interpretari cōtra illum qui se fundat ex verbis. l. veteribus. ff. de pact. in c. cum sint partiū, de reg. iur. in 6. quia nego verba esse dubia, imò sunt clara, vt est ostensum suprà: & in priore consilio. nec ēt obst. dum dr̄ q̄, dicta verba instr̄i sunt verba continentia confessionem: & q̄, quis pōt interpretari confessionem suam, vt inquit Bal. in addi. Spe. in ti. de positio. versi. potest quis interpretari. per id quod h̄r in c. cum dilecti. de accusa. & not. Bart. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. & in l. inter stipulātem. §. 1. ff. de verb. obl. quia r̄ndeo q̄, (vt dixi suprà) interpretatio cadere potest vbi verba essent dubia, sed non vbi essent clara & ge- 7 neralia & vniuersalia. ¶ Non obstat† dum quintò obijcitur quod de natura contractus est bonam fidem in quolibet contractu seruari & dolum malum abesse. l. bona fides. ff. deposi. l. 3. §. fi. ff. pro soc. & q̄, si in casu nostro vigore dicti contractus cogi posset Ioannes per fratres cōicare sua nomina debitorum esset extorquere ab eo donationem: & quod vbi ex interpretatione veniret donatio fieret contra bonam fidem. l. Seia. ff. de don. cau. mor. l. nec ignorans. C. de don. quia r̄ndeo q̄, imò non est absurdum sæpenumero fieri interpretationem quod

quod in dubio intelligatur facta donatio propter rõnẽ cõiun
ctionis: vel propter reciprocam donationem.l.ſi ſeruus cõis.
ff.de don.inter virum & vxo.l.ſi verò non remunerandi.§.in-
de Papi.ff.mand.& not.gl.in l.qui patitur. ff.man.& ex pluri
bus alijs cauſis de quibus per gl.& doct.in l.ſi ego.ff.ad Velle.
& in l.cum quid.ff.ſi cer.pet.cum ſi.& hic ſuberat rõ coniun-
ctionis.item ſuberat reciproca donatio ſeu cõicatio.Prętereà
8 vt j̃.dicam iſta non eſt propriè donatio. Non obſt.† dũ ſextò
dicebatur obſtare id quod conſuluit Iac. de Are.in conſi.inci.
quęſtio talis eſt,habebam debitorem in decem &c.vbi cõclu-
dit quod verba generalia reſtringuntur ad antecedentia ſiue
loquamur in pacto ſiue in quietatione vel trãſactione aut re-
nunciatione.l.ſi.§.idem quæſijt.ff.de condi.inde.l.iubemus.
C.ad Velleia.l. ſi de certa. C. de tranſac.l. qui cum tutoribus.
§.ſi.ff.eo.ti.cum ſi. quia reſpondeo quod imo natura pacti eſt
quod ſi generaliter profertur,gñaliter operetur:licèt ex æqui-
tate reſtringatur ad non cogitata,quando vnus paciſcentium
fuiſſet in dolo. l. tres fratres. ff. de pact. & ibi hæc verba ponit
Bal.in 4. not. & l. ſub prætextu ſpecierum. C. de tranſ. & hoc
ſaltem procedit in caſu noſtro, in quo iſta clauſula continens
quod omnia eorum debita & credita ſint cõia non dependet
ab eadem cauſa finali à qua dependet clauſula præcedens.
nec iſta clauſula generaliter appoſita ſuper eo ſuper quo præ-
cedat diſpoſitio ſpecialis: quia non procedit aliqua magis ſpe
cialis diſpoſitio facta ſuper aliquibus nominibus debitorum
cõicandis prout plenius in cõſilio dixi multis modis rñdi ad
argm̃ prædictum, quod hîc eſſet ſuperfluum repetere. ¶ Non
9 obſtat † ẽt ſeptimũ argm̃ dum adducitur id quod no. Ang. in
l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.obl. dum voluit q̓ p̃ ſim
b plicem diuiſionem [b] hæreditatis factam inter duos fratres co-
hæredes cum clauſula adiecta qua promiſerũt adinuicem ſe
nihil contra diuiſionem facturos videntur adinuicem remi-
ſiſſe fideicommiſſum dictæ hæreditatis reciprocę iniunctum
dictis fratribus à teſtatore ſi tale fideicõmiſſum erat coæque
uum per illum tex. aliàs ſecus.l. Paulo Callimacho.1. cum ſi.
ff.de leg. 3. ergo ita debet eſſe in propoſito, vt ſi nomina debi-
torum quæ venirent per dictos fratres Ioannis & quemlibet
eorum communicanda ipſi Ioanni non erant coæqueua illis
nominibus debitorum quæ communicaret Ioannes, nõ intel
ligatur eſſe actum q̓ veniant in communione: quia reſpõdeo
q̓ ille intellectus Ang. communiter damnatur vt per Ioan. de
* Imo.& Moder.in d.§.duo fratres.qui dicunt quod * commu-
nis opi.eſt q̓ in caſu dicti §.duo fratres, fuerit malè iudicatũ.
& p̃ cõſequens q̈uis ibi fideicõmiſſum eſſet reciprocũ & coæ-
queuum nõ intelligatur remiſſum per dictam diuiſionem. l.
cum pater. §.hæreditatem.de lega.2.cum alijs ibi allegatis per
eos: & ſic non faciunt differentiam an ſit coæqueuũ vel non.
10 ¶ Non obſ. † octauum argumentum dum dr̃ quod ex forma
ſtatutorum loci quælibet donatio quæ inter viuos fieret ma-
ioris quantitatis centum librarũ debeat inſinuari: & alias ip-
ſo iure non valeat, & per cñs ſi expreſsè voluiſſet d. Ioannes
concedere fratribus ſua propria nomina debitorum cũ exce-
derent ſummam librarum centum, non valuiſſet conceſsio ſi
ne inſinuatione: quia reſondeo q̓ donatio dr̃ illa quæ à me-
†2 ra liberalitate procedit. l.1. ff. de do. † & dicit ibi Bar. in ſi. q̓
c ſtatutum de donatione loquens intelligatur de illa propria [c]
donatione quæ à mera liberalitate procedit: quia verba ſtatu-
torum debent intelligi ſtrictè & in ſignificatione propria. l.1.
§.ſi is qui nauem.ff.de exer. l.3. §. hæc verba.ff.de neg.geſt.&
idem in propoſito no.Bar.in l.filiusfa.in 2. oppo.ff.de donat.
& Cy.in l.vt liberis,ad ſi.C.de colla.& Bal.in auth.eo decur-
ſum.in ſi.C.de dona. ante nup. ſed dicta conuentio non pro-
ceſsit à mera liberalitate, imò fuit ob cauſam & reciproca: qa
fuit facta fratribus Ioannis, vt ipſi ſubirent onera ſatisfaciẽdi
creditoribus Ioannis & fratrum pro rata: & quia ſimiliter di-
cti fratres communicebant omnia nomina ſuorũ debitorum
11 & creditorum cum dicto Ioanne. ¶ Hoc ſpecificè & in caſu
ẽt fortiori decidit Io. And.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.§.por
rò,in vlt.addit.magna.in ver.fuit ẽt alia quæſtio.de facto &c.
vbi refert fuiſſe q. de facto: duo fratres habentes bona paterna
& alia acquiſita, cõtractum talem inter ſe fecerunt: quia quiſ
que eorum donauit alteri omnia bona paterna, vt ſ. ſuperui-
uens vel liberi eius haberent omnia illa bona decedentis ſine
liberis: & ſic exiſtẽte conditione opponebatur ſup̃ſtiti, cõtra-
ctum illum fuiſſe donationis, & ſic non valuiſſe: quia nõ fue-
rat eius facta inſinuatio: cũ bona illa paterna excederent quã
titatẽ inſinuationi taxatam.ad quod allegabatur ẽt ipſos fra-
tres verbo donationis vſos fuiſſe in contractu: ergo ſic ſenſiſ-
ſe videntur.l. Labeo.ff.de ſup.leg. & pro hac parte inducebat.
l.donari.ff.de reg.iu.vbi dr̃ donari illud quod nullo iure cogẽ
te conceditur: ſed illud fuit tale; ergo &c.tñ dicit q̓ fuit iudi-
catum contrarium per l.licèt.C.de pact.& quod not.vbi gl.di
cit q̓ donatio illa eſt quæ affert emolumentum & non onus:
& q̓ qñ ſit reciprocè donatio habet onus: & p̃pterea non cen-
ſetur donatio.& per dictam l.1.ff. de dona. & cum iſta vltima
opi.reſidet Io. An. in loco præalleg. & idem per oĩa conſuluit
Old. in conſil.139. inci. Ad habendam aliqualem notitiam.
& Albe.de Roſa.& Sal.in l.ſi.C.de pac.& Ang.in l. ſancimus,
in prin.C.de dona. & in conſil.179. incip. Viſis inſtr̃is &c. in
ver.venio ad tertium.& Ang.in l.ſi.§.ſimiliq; modo.C.de iure
do.& in l.cum multæ.in prin.C.de donat.& not.etiam Bal.in
d.l.ſancimus,in princip.C.de dòn. in aliquibus lecturis. pro
quo ẽt bñ facit id quod no.per gl.& doc. in l. Aquilius Regu-
lus.ff.de dona.& in l.ſi pater eo. tit. & hoc fortius procedit in
caſu noſtro q̈ in caſu in quo loquuntur præfati doctores: quia
ipſi loquuntur in terminis iuris cõis ſcd̃m quos dõatio reqre-
bat inſinuationem, qñ excedebat ſummam quingentorũ au-
reorum iuxta l.pe.C.de don.Sed nos loquimur in ſtatuto cor
rectorio iuris cõis, ideò tantò magis reſtringendum ad veras
& proprias ac ſimplices donationes à mera liberalitate proce-
dentes.l.præcipimus.ad ſi.C.de app.& no.in auth.quas actio
nes.C.de ſac.ſan.eccl.iuncta d.l.1.ff.de don.& ibi expreſsè Io.
de Imò.facit iſtã differentiam an loquamur in ſtatuto exorbi
tanti à iure cõi; & tunc ſi facit mentionem de donatione intel
ligatur de propria, aliàs ſi non eſſet exorbitans poſſet verifica-
ri in impropria donatione vbi eſſet eadem rõ.arg.l.illud.ff.ad
leg.Aqui.& per no.per Bar in l.cẽs populi.ff.de iuſt.& iur.in
6.q.dum tractat an in ſtatutis habeat locum argm̃ à contrario
ſenſu. & nemo negare põt quod iſta non eſt propria donatio
12 quæ habet cãm.d.l.1. ¶ Et pro hoc † apparet reſponſum ad id
quod ibi no Bar. dum dicit vtrum illud quod quis ſoluit ſcien
ter indebitè requirat inſinuationem ſi erat indebitũ omni iu
re, & concludit quod ſic: nam ipſe loquitur in terminis iuris
cõis. non ſtatuti correctorij. Præterea in caſu illo qñ vterque
ſciebat, erat vera & propria donatio. vt ibi per Bar. & hoc ex-
preſsius dicit ibi Io.de Imo.ita ẽt erat mera donatio p̃cedens
à liberalitate in caſu.l.ſi.in prin. C.de iure dot.quia ẽt ſciebat
ſe non teneri nec ſibi aliquid econtrà dari ſperabatur aut pro-
mittebatur.Item in caſu illius.l. non requiritur inſinuatio vt
13 ibi patet. ¶ Nec † ẽt obſtat ſi dicatur quod ẽt in ſtatuto dẽt
fieri extenſio ad alium caſum ex mente ſtatuentis: qui ſi de
hoc caſu fuiſſet interrogatus idem rñdiſſet, per no.in l.tale pa
ctum.§.ſi.ff.de pact.& per no.in cle.1.de ele.cũ ſi.quia rñdeo
q̓ negatur eſſe eandem rõnem in donatione impropria, quæ
eſt in donatione propria, per id quod hr̃ in d.l.Aquilius,cum
gl.quinimò poſito q̓ eſſet eadem ratio non debet fieri exten-
ſio, qñ ſtatutũ eſt correctorium, vt no. in d. auth. quas actio-
nes, ſaltem qñ rõ non eſt ſcripta in dicto ſtatuto. ita vult Bar.
in l.liberorum.ff.de ver. ſig. in verſ.his præmiſsis reducamus
hanc materiam ad quęſtiones &c.in ſi.illius q.no.gl.in d.gl.1.
in verbo, eligatur.de ele.& Bal.in d.auth.quas actiones.& Io.
de Imo.in l.ſi verò.§.de viro. in vlt. col. ff. ſol mat. cum ſi non
obſtat quod vbi agitur de fraude publicæ vtilitatis ſtatutum
in vno caſu extendatur ad alium. l. hoc iure. cum ibi not. per
Bal.ff.de condi. & dem. cum ſi. quia rñdeo quod illud poſſet
procedere in exorbitantibus iuribus vel limitatiuis, ſed non
in correctorijs: ita no.Bar.in l.ſi conſtante,in 9.q.primæ par-
tis.ff.ſol.mat.per no.in d.auth.quas actiones.Item negatur q̓
ſit eadem ratio in caſu ad quem fieret extenſio, vt dixi. Itẽ nõ
14 eſt verum † q̓ dictum ſtatutum requirens inſinuationem di-
catur inductum principaliter ob publicam vtilitatem, vt ex-
preſsè tenuit Io.de Imo.in c.cum contingat, de iureiu.in deci
mo & vltimo membro, dum tractat, an legibꝰ requirentibus
inſinuationem poſsit cum iuramento renunciari, & conclu-
dit q̊d ſic, vt ẽt tenet Io.An.in add.Sp.de inſtr.edi.§. porrò.in
prin. vltimæ additionis magnæ. & Fed. in conſil.281. incip.
Caſus talis eſt ſtatuto cauetur quod ſi donatione &c. & Ang.
in conſil.114. incip. cum lis. Bal. in d. c. cum contingat. in 8.
col.&

col. & idem tenet ibi Abb. & Ab. in sua disput. incip. Stante
statuto ciuitatis Senarum, & tñ non valeret iuramentum si es
set contra publicam vtilitatem principaliter. c. si diligenti. de
fo. cõp. & dẽt attendi illud q̃d principaliter agitur, non illud
quod secundariò. l. si is qui nec causam. & l. rogasti. in prin. ff.
si cer. pet. non obstat ẽt dum dr̃ quod extensio passiua locum
habet in statutis, vt l. §. lex falcidia. ff. ad leg. Fal. & not. in l. si
quis seruo. C. de fur. & in l. quod verò. ff. de leg. sed donatio fa
cta ob merita de quibus non apparet dr̃ mera donatio per id
quod hr̃ in l. si fortè. ff. de castren. pecu. & per no. in l. si dona-
tione. C. de coll. & per Pau. de Cast. in l. affectionis. cum si. ff.
de do. ergo vigore extẽsionis passiuę extẽdit̃ dictũ statutũ ad
istum casum: quia rñdeo quod itá non potest dici mera dona-
tio, quia communicantur non solum actiones actiuę: sed ẽt
passiuè. sic non potest negari quin contineat onus, & sic non
est propria donatio, vt no. in d. l. licèt. & maximè quia est re-
ciproca. non enim Matthæus & Christophorus se obligassent
ad soluẽdũ creditoribus debita cõtracta per dictos Petrũ Pau
lum & Ioannem vel alterum eorum quæ debita erant multa,
nisi dictus Petrus Paulus, & Ioannes conuenissent in dicto in
strõ quod omnia eorum debita & credita essent cõia: & ideo
patet q̃, quò ad Matthęum & Christophorum dicta conuen-
tio non continet donationem saltem propriam. ¶ Non obst.
15 † nouum argumentũ dum adducitur id quod cõsuluit Old.
in consil. 8. inci. Paterfamilias fecit testamentum &c. & quod
no. Ant. de But. in c. cum dilecti, de do. quia rñdeo referantur
& considerentur verba eorum, prout ipsi loquũtur, nullo mõ
obstat: nam ipsi loquuntur qñ testator dixit in testõ uolo &
præcipio debita ac legata mea ac patris, & matris solui per A.
& B. filios & hæredes meos, videlicet q̃, d. A. soluat, & soluere
teneatur omnia debita quibuscunq; creditoribus talis villæ,
& spãliter summam pecuniæ quæ soluenda restat Titio ꝑ do-
te filiæ meæ sibi promissa: nec nõ omnia alia debita & legata
mea & dictorum parentum meorum quibuscunq; creditori.
quæ debeo & teneor ex quacũque cá. modò quærebat̃ an di-
ctus A. teneatur ad omnia debita & legata, an ad ea duntaxat
quæ debentur in dicta villa specificata? & concludunt quod
solum tenebitur ad ea quæ debentur in dicta villa: & rõ est,
quia si illa generalia verba. s. nec non ad omnia alia debita &
legata &c. intelligerentur de omnibus debitis quæ deberent̃
alibi quàm in dicta villa, sequeretur quod testator videretur
incontinenti reuocasse præcedentem dispositionem per quá
iusserat omnia debita & legata solui per ambos hæredes. q̃d
non est dicendum: quia non est præsumendũ quod testator
incontinenti voluerit se omninò corrigere. l. nõ ea. ff. de cõd.
& demon. & ita dicit Io. de Imo. in d. c. cum dilecti. de donat.
vbi subdit q̃, si non fuisset adiecta illa præcedens dispositio re
lata ad ambos hæredes, tũc illa verba generalia. s. nec non oía
alia debita & legata referrentur ad alia quæ deberentur alibi
quàm in superius specificata villa, eo quia illa verba gñalia ni
hil oparẽtur, l. cõtra l. si qñ in prí. ff. de leg. 1. & c. si Papa, de pri-
uile. in 6. sed in casu nr̃o data q̃, verba gñalia gñaliter operen-
tur, non resultaret correctio dispositionis præcedentis: igitur
non ob. ar. & ista responsio colligitur ẽt clarè ex no. per Bald.
in l. pactum. in 15. q. C. de colla. vbi allegat eadem iura ex qui
16 bus se fundat Old. ¶ Non obst. † decimum argm̃ de eo quod
hr̃ in c. exijt qui seminat, de ver. ob. in 6. quia ibi nihil est q̃,
cõtradicat supradictis. nec ẽt obst. id q̃d hr̃ in l. q habet. §. si pu-
pillus. el 2. cum ibi no. per Bar. ff. de tute. quia ibi non hr̃ q̃, si
constituo te procuratorem ad talem causam quam habeo cũ
Titio, & ad oẽs alias causas, illa verba gñalia intelligantur so
lùm de causis quas habeo cum Titio. nec do. de Rota hoc dñt
in sua conclu. 260. incip. Itẽ si quis cõstituit. procu. certos &c.
& posito quod aliquis hoc diceret, dico quod illud melius ꝓ-
baretur per l. si de certa. C. de transf. cum ibi not. per doct. quá
per d. l. qui habet. & ideo responsiones datæ in priore consilio
17 ad d. l. si de certa. tollunt arg. ¶ Quinimò † dico q̃, illa decisio
in constituente procuratorem modo prædicto quam vr̃ pone
re Lud. Ro. in l. damni. §. si is qui vicinas, ff. de dam. infect. nõ
est vera: & de directo cõtrarium decidit Bal. in l. fi. §. necessi-
tatem. C. de bo. quę lib. in antepe. col. in versi. quid si pater ita
dixit. cum versi. seq. vbi quærit an si pater dixit consentio filio
meo in tali cá & alijs valeat? & videbatur quod non, cum cá
dicatur demum post lit. contest. vt no. in l. causas. C. de transa.
nisi diceretur ad cás mouendas: tñ concludit q̃, valet ex natu-
ra talis commissiõis. l. omniũ. ff. de procu. & subdit posse esse
dubium vtrum si in ista commissione seu concessione appo-
nat̃ clausula generalis restringatur ad præcedentia: & arguit
primò quod sic. arg. d. l. si de certa. tamen ipse determinat cõ-
trariũ: quia aut agitur de præiudicio generando ratione ge-
neralitatis: & tunc recurrendum ad materiam. d. l. si de certa.
& l. cum Aquiliana. ff. de transa. aut non generat̃ præiudiciũ:
& tunc non fit restrictio. l. si seruitus. ff. de serui. vrb. prædi. &
vt dixi posito q̃, esset vera illa decisio, tamen tollitur per respõ
18 sionem datá ad l. si de certa. ¶ Non obst. † ẽt dum cõtra allega-
tas in consilijs dicebatur q̃, pluralitas non resoluitur in singu
laritates, quando non resoluendo in singularitates seruatur
æqualitas. l. quáuis. C. de impub. & alijs substi. & ibi no. doc.
& no. gl. in l. hoc articulo. ff. de hæred. instit. qa respondeò q̃,
imò hic erit æqualitas, si resoluatur in singularitates: quia hoc
modo reperiret̃ vnumquemq; dictorum fratrum tantum ha-
bere, quantũ aliũ vbi si aliter diceremꝰ, posset de facili maior
19 esse disparitas inter eos. ¶ † Nec similiter obstat si dicatur, q̃,
pluralitas resoluitur in singularitates. quando tractatur de di
uersis effectibus. secus si de vno cõi effectu: per d. l. quamuis.
vbi tractatur de vno communi effectu vnius hæreditatis. & ꝑ
Bar. in d. l. falsa. quia respondeo, quod iste reprobant doc. vt
Bal. í l. pe. C. de impu. & alijs subst. in 3. col. & Bal. & Sal. in d.
l. quamuis. & Io. de Imo. in l. hęredes mei. §. cum ita. in 11. col.
ff. ad Treb. & in d. l. falsa. §. fi. qa est cõtra. d. l. Luciꝰ. §. Caio. ad
Treb. & d. l fi. §. filium. de leg. 2. vbi quando tractatur de effe-
ctu vnius hæreditatis assignatę pluribus & restituendæ per fi
deicom. pluralitas resoluitur in singularitates: ita deberet es-
se in casu. d. l. quamuis vbi tractatur de effectu vnius hęredita
tis assignatæ pluribus quibus fuit datus substitutus. vnde dñt
quod sicut in d. §. Caio. dr̃ tractari de diuersis effectibus, quá
do tractatur de fideicõmisso facto pluribus hæredibus in vna
hæreditate; ita & qñ tractatur de substitutione vulgari facta
pluribus institutis in hæreditate assignata eis per partes. & ꝓ-
pterea dicũt quod vera rñsio ad d. l. quáuis. quatenus obstat
ei quod hr̃ in d. l. falsa, est q̃, in d. l. quamuis, non resoluitur in
singularitates propter ęqualitatem seruandam, quam seruari
vr̃ voluisse disponens, & quæ æqualitas nõ potuisset ibi obser
uari resoluẽdo pluralitatem in singularitates: & ita hic: quia
contrahentes voluerunt q̃, in nominibus debitorũ & credito
rum tantum haberet vnus quantum alius: & ideo si resoluat̃
pluralitas in singularitates, tunc fauemus æqualitati habito
respectu ad mentẽ partium, non autem inæqualitati. propte-
reà etiá in casu nr̃o dr̃ tractari de diuersis effectibus: quia alia
sunt nomina debitorum & creditorum vnius dictorum fra-
trum, & alia alterius: ergo debet pluralitas resolui in singula
ritates. d. §. Caio. & d. l. falsa. §. fin. & q̃, quò ad casum nostrum
debeat resolui in singularitates, bene probatur in d. c. de duo-
bus frat. à capitan. inuest. inducendo vt induxi in responsiõe
suprà data ad tertum argumentum, vbi hoc etiam aliter com
probaui. ¶ Nõ obst. ẽt dum ad id quod dicebatur cõtra Ioan-
nem, quod dicta cõuentio est facta per verba generalia & vni
uersalia respondebatur, quod illud est verũ, nisi aliter ex men
te vel ex natura contractus appareat, qa respondeo q̃, hic non
constat de mente contraria verbis: & mens præsumitur fuisse
consona verbis generalibus. l. Labeo. de sup. leg. nec repugnat̃
natura contractus, neq; dolus hic fratrum Ioannis interue-
nit: nam scienti & volenti dolus non infertur. l. cum donatio
20 nis. C. de transa. l. 1. in fi. ff. de actu. emp. ¶ Non obst. † ẽt dum
respondebatur ad no. per Bal. in l. pactum. de colla. in 14. q.
cum duabus seq. q̃, imò in ꝓposito nostro cá administratio-
nis Petri Pauli circa bona communia de qua in clausula præ
cedenti fuit cá finalis eorũ quæ disponuntur in sequẽti clau
sula in qua conuentum est, quod omnia nomina debitorũ &
creditorum ipsorum fratrum sint communia, eo quod dr̃ q̃d
ex eo quod Petrus Paulus administrauerat bona communia,
& ipsis bonis erant contracta debita & credita. ideo fratres
Petri Pauli approbando administrationẽ & absoluendo con
sequenter cõicari debebant credita illa. l. si quis societatẽ. ff.
pro soc. l. pe. C. si quis alte. vel sibi. quia respõdeo q̃, posito q̃d
appareret ex cá administratiõis factæ per Petrum Paulum re
mansisse tempore confessionis dicti instri debita & credita:
tñ eo ipso q̃, Petrus Paulus administratorio nomine dictorũ
fratrum

fratrum seu cõi nomine gesserat satis erãt cõicata nomina de
bitorum per ipsa verba dictorum fratrum apposita in præce-
denti clausula in qua approbauerant seu laudauerant gesta p
Petrum Paulum. l. si ego. & l. si pupillis. §. item quæritur. ff. de
neg. gest. l. pe. C. ad exhib. & quod plenè not. Bar. in l. stipula-
tio ista. §. si stipuler. ff. de verb. obl. & sic non erat necessaria se-
quẽs clausula quæ redderetur supflua cõtra d. l. si qñ. vel si ve-
limus dicere q̃ imò non erant effecta cõia, sed erant acquisi-
ta & radicata dicta nomina debitorum & creditorum adhuc
in persona Petri Pauli donec facta foret dicta cõicatio, seu ces
sio iuxta no. in §. si quis alij. instit. de inut. stipu. & per Bart. in
d. §. si stipuler. sequeret̃ q̃ si dicta cã administrationis & abso-
lutio ab ea erat cã finalis eorum q̃ deducta fuerunt in seq̃ti
clausula cõicationis nominum debitorum debuisset solũ pa-
cisci in dicta sequenti clausula q̃ noĩa creditorum & debito-
rum dicti Petri Pauli deberent esse coĩa: quia non vltra infe-
rebatur id quod continebatur in dicta præcedenti clausula:
& tamen partes conuenerunt non solum de nominibus debi
torum & creditorum Petri Pauli, sed ẽt de omnibus nomini-
bus debitorum & creditorũ ipsorum fratrum, quãuis aliter
non diceretur in instr̃o alios fratres administrasse dicta bona
cõia: ergo apparet q̃ voluerunt se restringere ad illud quod
inferebat cã finalis de qua in præcedenti clausula. Et per hæc
sublata sunt in substantia (meo iudicio) oĩa quę cõtra funda-
menta mea per partem aduersam obijciebantur: & ideo resi-
deo in conclusione per me in priore consilio reddita. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contra. dixi s̃. lib. 2. consi. 204. col. 1. fa. s̃. li. 1. consil. 38.
b ¶ Diuisionem. s̃. lib. 4. consil. 40.
c ¶ Propria. s̃. lib. 6. consil. 113.

EPITOME.

¶ Stante statuto simpliciter excludente matrem, quandò concurrit cum sororibus, & reseruante ei legitimam quando concurrit cum patruo, Francisca habebat quatuor filias, quarum duæ prædecesserunt sine liberis deinde decesit Francisca relicta Baptista matre sua, & dictis duabus reliquis filiab. suis, quæ nouissimè in infantia decesserunt relicta dicta auia materna, & auia paterna & patruo. Rñ. Alex. q̃ patruus in totum excluditur, & auia paterna & materna admittuntur æqualiter, saluo quod in bonis paternis dictarum neptum prę fertur auia paterna, & in maternis seu quæ fuerant. d. Franciscæ, præfertur auia dicta Baptista auia materna.

SVMMARIVM.

2 *Exclusus ab intestato est exclusus à legitima. & nu. 4. 5. 7.*
9 *Auia materna licèt excludatur per patruum, tamen cum auia paterna succedit, excluso patruo. & 10. 11. 12. 21.*
13 *Auia paterna in paternis, auia materna in maternis bõis præfertur.*
15 *Filij non transmittunt hæreditatem non aditam ad ascendentes nisi iure suitatis, vel ad ascendentem illius cuius hæreditas transmittitur. num. 16. 17.*
18 *Legitima ascendentium aucta est sicut ascendentium.*
20 *Restitutio in integrum ad adeundum non transmittitur quando is qui vocatur per successorium edictum, est fauorabilior eo in quẽ fieret trasmissio.*

CONSILIVM CLXVIII.

VISIS ac ponderatis narratis in themate, & his
quę copiosè & elegãter scripta sunt per præstan-
tissimos dños suprà cõsulentes, subijciam breui
ter quod circa vnũquodq; dictorũ dubiorum
1 sentio, & primò. Circa primũ † dubiũ quo quęri
tur, vtrũ de Frãcisca succedat saltẽ in legitima dictis duabus fi
liab9 prædefunctis stante dicto statuto sub rub. de successioni
bus ab intestato: & dubiũ facit: quia quamuis p superexisten-
tiam aliarum sororum, statutum excludat matrem ab intesta-
to, tñ cũ specialiter non faciat mentionem de legitima; non
vr̃ exclusa mater à legitima sibi debita in bonis dictarum fi-
liarum, de qua legitima quantũ ad istud propositum nõ vi-
detur facta mentio in statuto. & licet per aliquam dispositio-
nem quis excludatur à successione ab intestato, non sequitur
ergo est exclusus à legitima. patet, quia per causam testati ex-
cluduntur alij venientes ab intestato à successiõe intestati. l.
anteq̃. C. cõia de succes. l. quandiu põt. ff. de acq. hær. & tñ nõ
excluderentur à legitima seu à supplemento legitimæ. l. om-
nimodò. & l. seruus. §. repletionẽ. & l. si qñ. §. 1. & 2. C. de inoff.
testa. pro hoc etiam facere videtur tex. in auth. si qua mulier,
in fi. C. de sac. san. eccl. vbi filij fauore religionis quam ingres
sus est pater eorum excluduntur à reliqua successione ab inte
stato: tñ non excluduntur à legitima. Ad idem tex. in l. quis-
quis. C. ad leg. Iul. maie. vbi filia illius qui damnatus est pro
criminæ læsæ maiestatis excluditur à succedendo matri testa-
tæ vel intestatæ: & tñ potest legitimam petere. & propter hoc
Sal. in l. si serui vestri. circa pe. col. C. de noxalib. videtur hoc
tenere & ipsemet Sali in auth. nouissima. in 11. q. C. de inoff. te
sta. arguendo ad vtranq; partem reliquit super hoc cogitan-
dum. nec recito omnia verba sua, quia in hoc fuit valde proli
2 xus: sed dicam ea quæ putabo ad rem sufficere. ¶ † Tñ istis
non obstantib, puto matrem esse exclusam ẽt à legitima vigo
re dicti statuti, & præsuppono quod statutum potuit exclude
re matre à legitima: quia nulla successio erat de iure naturæ
debita matri in bonis filij: imò à lege 12. tabularum exclude-
batur mater, sed posteà per S. C. Tertull. fuit vocata, instit. de
a senatusc. Ter. in princ. & ideo illud quod iure positiuo [a] fuit
inductũ, potest cõtrario iure positiuo tolli, isti. de iure natu. §.
pen. & in c. 1. de constit. in 6. & istud apertè in proposito nr̃o
firmat Io. And. in addi. Spe. in ti. de success. ab intest. in rubr. in
2. col. in versi. sed quæstionem Rizardi &c. & Bald. in l. §. ius
naturale, ad finem. ff. de iusti. & iur. & consuluit Ang. in plu-
ribus suis consilijs, maximè in consi. 104. incip. Hic videnda
sunt duo. & in consi. 105. incipien. Statuto cauetur quod si ali
3 quis &c. quinimò † licèt in legitima debita filio sit maior du-
* bitatio, tñ * cõis opi. est q̃ per statutum posit non solum mi-
b nui, sed etiam in totum tolli, [b] vt traditur in locis vulgatis.
& dicit Ioan. de Imo. in l. quod de bonis. §. fi. ff. ad leg. Falci.
quod ista ẽ cõis opi. à qua in iudicando non est recedendũ. &
ita ẽt dicit Pau. de Cas. in consi. in c. Casus præsens valde &c.
4 in fine consilij. ¶ Hoc præsupposito † dico quod dicta mater
c exclusa à successione intelligatur ẽt exclusa à legitima: [c] quia
legitima est quarta eius in quo volens admitti fuisset succes-
surus ab intestato l. parentibus. C. de inoff. test. l. Pap. §. quoniã
autem quarta. ff. eo. ti. c. Ray. ad fin. de test. sed matri non de-
betur successio ab intestato ex forma dicti statuti: ergo sibi
non potest competere legitima. Præterea illa persona de-
mum admittitur ad legitimam, quæ si præterita vel exhæreda
ta esset, admitteretur ad interpellandum vel impugnandum
testamentum. d. l. omnimodo. & l. si quis filium. C. de inoff.
test. sed mater quæ fuisset præterita vel exhæredata à filia præ-
dicta non potuisset impugnare testamentum filiæ superstite
alia sorore ipsius testatricis: quia matri non dicebatur facta
iniuria. cum ad eius successionem non fuisset ventura ab inte
stato. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoff. test. & istã partẽ
amplectitur Cyn. in l. sancimus. C. de nupt. dum dicit q̃ deci
sio quæstionis ibi formatæ per eum pendet ab illo articulo,
quæritur an statutum posit tollere legitimam filiorum: quia
scd̃m eũ si tenemus q̃ posit tollere; tunc ipse intelligit quod
statutum dispõens quod extantibus masculis filia non succe
dat sed debeat dotari, intelligatur exclusa à legitima. ¶ Hanc
5 opi. † ẽt per plures rõnes firmat Bald. in l. maximum vitium.
C. de lib. præte. in vlt. q. in qua concludit q̃ statutum dispo-
nens quod extantibus masculis fęminę ad successionem inte
stati venire non posint operatur q̃ filia sit exclusa ab oĩ legi-
tima adeò q̃ si pr̃ filium masculum hæredem instituit vniuer
salem, & filiam fœminam præterijt, non poterit ipsa aliquid
petere. & rõnes suas breuitatis cã omitto. & ita ẽt decidit An-
ge. in d. cõsi. 103. in fi. & Bal. in l. scimus. in fi. in prin. in 7. q. C.
de inof. test. & idẽ Ang. & Io. de Imo. in l. Gallus. §. & quid si
tm̃. ibi ẽt Bal. ff. de lib. & posth. dũ cõcludũt quod statutum di
sponit q̃ extantibus agnatis vsq; ad quartum gradum filia fę
mina non succedebat ab intestato: & cõtigat factũ esse testm̃
in quo instituti sint agnati prædicti, & filia fęmina sit præteri
ta, intelligitur in totum exclusa, adeò q̃ non potuerit aliquo
mõ impugnare testm̃ p ea quæ ibi notant̃ p Bar. & doc. dũ re-
probãt ibi gl. in verbo, & emãcipatus. & ideò ẽt Bal. & Ang. in
l. posthumus. §. si qs ex his. ff. de inof. tes. p illũ tex. inferũt q̃ si
statutũ excludit filiã à successione intestati, intelligit̃ ẽt exclu
dere ab

dere ab oī iure rūpendi & impugnandi testm̄, sed si sibi debe- retlt̄ia, & ipsa filia esset pterita vel exhęredata sine iusta cā nō est dubiū q̄d ipsa haberet ius rūpendi tanq̄ preterita vel exhæ- redata. l. maximū vitiū, s̄. alleg. & l. cū queritur. C. de inof. test. idē ēt est de mente Bar. in l. fi. ff. ad Tertul. in vers. q̄ro quid si ista filia fęmina. & in l. 1. §. si pr̄. in ver. ex hoc concludo &c. ff. de cōiungē. cū emā. lib. & Ang. in d. l. Gallus. §. in oīb. & Io. de Imo. in l. planè. la 1. §. si duob. ff. de le. 1. in pe. col. in ver. quid āt si statutū dicat &c. & Ful. & Pau. de Ca. in l. filiæ dotem. C. de coll. & Lud. Ro. in l. vt liberis. e. ti. & Pau. de Ca. in l. Titio cen tū. §. Titio gn̄o. ff. de cōdi. & dem. Vltimò comprobatur ex di spōne dicti statuti: quia q̄n mr̄ concurreret cū patruo statutū reseruat matri quartā. sed q̄n concurrit cū sororibus defunctæ personæ: excludat mr̄em simpl'r à successione. vn̄ si idē voluis sent statuentes seruari q̄n concurreret mr̄ cū sororibus q̄d vo- luerunt seruari q̄n concurreret cum patruo: frustra illos casus separassent. c. 3. de transla. pl. in ver. vn̄ si circa translationē &c. facit. l. si q̄n in prin. ff. de le. 1. & c. si papa. de priuil. in 6. Nec
6 ob. † allegata in cōtrariū, & primò dū dicebat q, per cām testa ti excludantur veniētes ab intestato à successiōe intestati; & tn̄ non excludunt à lt̄ia vel supplemento legitimę: quia r̄ndeo q, illud ideo est: quia illi tales quibus debetur lt̄ia fuissent ab intestato successuri nullo mō condito testō: sed in proposito n̄ro mr̄ non fuisset ab intestato successura vt dictū est. ¶ Non
7 ob. † id quod hr̄ in auth. si qua mulier, de sac. san. eccl. & in d. l. quisquis. quia r̄ndeo, quod ibi hoc ideo est: quia lex expres- sè reseruat lt̄iam: statutū āt in casu n̄ro absolutè excludit ma- trem à successione, & çn̄r à lt̄ia, quæ est portio illius successio- nis ab intestato: & çn̄r si statutum excludit à toto; dr̄ exclu- dere ab oī eius parte. l. si quis cū totum. ff. de excep. rei iu. l. Iu- lianus, in prin. ff. de leg. 3. Præterea patet r̄nsio ad oīa allegata in cōtrariū, ex eo q, statutū reseruat matri legitimā, q̄n cōcur- reret cū patruo. ergo cum statutū simpl'r excludat matrē à suc cessione q̄n cōcurreret cū sororibus: apparet mentem statuti fuisse excludere eo casu matrem ēt à lt̄ia vt proximè dictum
8 fuit. Circa secundum † dubiū quo quæritur, vtrum d. Bapti sta succedat d. Franciscæ eius filiæ saltem in legitima: est expe ditū q, non: quia cū decesserit Francisca duabus ex se relictis filiabus, pr̄ima cā successionis est descendentiū in hæreditate ascendentis. l. si matre. C. de suis & legi. & insti. de hæred. quæ ab intest. circa prin. l. pater filiū. ff. de inoff. test. ¶ Quò ad ter-
9 tiū † quo dubitatur vtrum Baptista auia mr̄na succedat dictis duabus eius neptibus vltimò defunctis in quarta parte vigo- re dicti statuti, vel saltē in lt̄ia: & in hoc concludo seruari de- bere dispōnem iuris cōis, scd̄m quam mortua prima filia ex dictis duab⁹ vltimis filiabus, succedūt pariter soror defunctæ personæ & auia paterna & materna, & mortua postea vltima filia succedunt ei pariter auia paterna & materna, vt in auth. defuncto. C. ad Tertul. nec obstat dictum statutum quo caue tur q, mr̄ & cōiuncti ex latere mr̄no tantū nō possint ab inte- stato venire ad successionē filij vel filiæ vel eorū descendētis si remanserit filius, frater vel soror personæ mortuæ, aut filius fratris vel filius sororis aut patruus. & casu tm̄ quo ex persona defuncta, superesset mater & patruus, mater possit succedere in quarta & in reliquis tribus partibus succedat patruus; & ita sit q̄d in proposito extat patruus dictarū filiarū defuncta- rum: ergo debeat excludi auia mr̄na, & admitti patruus. quia r̄ndet q, imò in pręsenti casu excludit dictus patruus pp exi- stentiā auiæ paternæ, quæ non excluditur à statuto prædicto nullā faciente de ea mentionē, & quę auia paterna de iure cōi cōcurrit cū auia mr̄na excluso patruo, vt in d. auth defuncto.
10 & † sic pp existentiā auiæ paternæ excludentis patruū, admit tet simul cū auia paterna, etiā auia mr̄na, quæ aliàs per se sola fuisset exclusa à patruo vigore dicti statuti. & probatur in l. 2. §. si sit agnatus. & §. seq. ff. ad Tertul. & per l. fi. C. de legi. hære. & per Bar. in l. 1. §. filiū. ff. de bo. pos. cōtra tab. in ver. extra gl. iūcto versi. quero secūdò &c. & no. Bal. in l. quicūq; C. de ser. fug. in 4. col. in ver. attende hic aliquo statuto &c. cum versi. seq. & Bal. in l. illam, in prin. per illum tex. in vers. nepotib. C. de coll. & Bal. in l. si quis filium. ad fi. in 4. q. C. de inoff. test. & Pet. de Anch in repe. c. canonum statuta, de consti. iuxta fi. in ver. inter consilia quæ habeo &c. & dictas cōclusiones sum solitus [d] comprobare & corroborare legendo d. l. illā, de coll. vt ēt circa hanc consulationem egregiè consulendo, reassum- psit insignis eques & doctor do. Americus de Almericis mihi frater colendus. & non obstat si diceretur q̄d statutū ita dispo suit cā cōseruandę & perpetuādę agnationis per masculos, vt patet ex præfationibus statuti. l. fi. in prin. ff. de hær. insti. l. 1. ff. ad Mace. cum si. & quod dicta rōne inspecta videt ēt exclu-
11 dendum auiam paternam. † quia ad hanc rationem respōdet Pet. de Anch. in c. canonum statuta, quod illud posset procede re q̄n persona fęmina quā vellemus per extensiōem exclude- re succederet loco personæ specificatæ exclusæ à statuto, vel esset quędam repręsentatio in eis exclusis, iuxta no. per Cy. in l. 1. C. quæ sit lon. consue. & per Bar. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. aliàs sequeretur q, quilibet agnatus remotissimus de beret excludere quascunq; fęminas ēt valde propinquas, q̄d non fuit de mente statuti. & præsertim in casu n̄ro in quo sta- tutū restrictiuè & taxatiuè loquitur solum de matre & cōiun ctis ex latere materno tm̄. ita ostendit illa dictio tm̄. l. se si tm̄. ff. de pact. insti. de vsucap. in prin. Præterea illa ratione vtitur statutum circa ea quæ prouisa sunt in prin. statuti: sed in se- quentibus partibus apparet statuentes non ita illi rationi in-
12 hærere. patet, quia voluerunt sorores excludere matrē. † pos- set ēt r̄nderi ad dictū statutum q, loquitur in rubro & nigro, q̄n tractatur de successione illius qui decessit ab intestato: & q, nos tractemus de succedendo filiæ infanti quæ dr̄ intesta-
e bilis, [e] nō aūt ab intestato vel intestata propriè decedere. l. 1. in pri. ff. de suis & legi. & in proposito no. Cy. in d. l. fi. ad fi. C. q test. fa. poss. & expressè An. in l. in testō. C. de testa mili. vbi tenent talia statuta sibi locum non vendicare in pupillo, vt ēt tenuit Nic. de Neap. in l. intestato. ff. de legi. tu. & idē dicit ibi Bal. in statuto odioso, prout est statutum nostrum excludens matrem, vt dicit Arch. in 17. q. 4. in c. si quis suadente. & Io. An. in addi. Spe. in rub. de success. ab intesta. in 2. col. ita ēt di- cit Io. Fab. insti. de hære. quæ ab intest. in prin. & Alb. in 1. par- te statut. q. 43. inci. quæro statutum seu consuetudo est Ve- netijs. & Bal. in l. 3. C. si pen. appe. mors inter. & ēt plures alij sequuntur. verum quia nonnulli alij contradicunt: ideò ma
13 gis adhæreo alijs superioribus fundamentis. ¶ † Prædicta tn̄ affirmo cum modificatione infrascripta, videlicet q, in bonis obuētis à mr̄e vel linea mr̄na præfertur auia mr̄na dictę auię pr̄næ: in bonis aūt obuentis à patre, præfertur auia pr̄na: in bonis aūt aliunde obuentis, seu obuentis ex successione hære ditatis seu bonorū personæ quæ fuisset cōiuncta dictæ vltimę filiæ tā ex paterna q̄ ex mr̄na linea, vt puta ex hæreditate soro- ris vtrinq; coniunctæ: succedent pariter auia pr̄na & auia ma terna, vt p̄bat scd̄m vnā lect. in l. q̄d scitis. §. 1. & ibi no. Cyn. & Bar. C. de bo. q lib. iuncta auth. defuncto. & ita no. Bar. & An. in auth. itaq;. C. cōia de succes. & plenius Bar. in cōsi. suo inci. An testm̄. & in consi. incip. In q̄one Nannis. & no. ēt Bar. in l. post dotem in fi. & ibi hoc etiam tenet Io. de Imo. & Lud. Ro. ff. sol. mat. & pro hac parte etiam consuluit Petr. de Anche. in consil. 349. incip. De iure communi dos &c. & consuluit Lu- do. Rom. idem in cōsi. suo 40. inci. Visis ac discussis pūcto &c. & Pau. de Cast. in d. l. quod scitis. & Bal. ibi ēt vr̄ hoc tenere in his quę ex causa dotis peruenerunt: vt si peruenerunt ex linea materna: præferatur auus maternus. & similiter ex linea pa- terna: præferatur auus paternus. per d. l. quod scitis. sed in cæteris bonis succedant pariter per d. auth. defuncto. & ita ēt videtur residere Bal. in d. auth. defuncto. dum dicit q, illa. l. quod scitis, corrigitur per d. auth. defuncto. vel quod dicen- dum est prout ipsemet distinxit in d. l. quod scitis Salic. etiam in d. auth. itaq;, dicit se dubitare de dicta opi. Bar. p̄pter text. in §. sequens, auth. de hære. quæ ab intesta. vnde sumptā est d. authē. defuncto. vbi text. dicit quod hæreditas descendentis diuiditur æqualiter inter ascendentes partes in gradu. hæredi tas autem dicitur complecti vniuersum ius. l. hæreditas. ff. de
* reg. iur. tn̄ magis * communis & verior [f] videtur opin. Bar. vt
f patet ex prædictis. & confirmatur per l. emancipatis. C. de le- gi. hære. & ibi etiam singulariter decidit ibi text. quod si dece dat frater superstite vno fratre vterino, & alio fratre consan- guineo, id est ex latere patris tantum, in bonis quæsitis à linea materna perferetur frater vterinus; in bonis verò quæsitis à paterna linea, pręferetur frater consanguineus: in alijs admit
14 tentur pariter, & ēt no. glo. in auth. itaq;. † Similiter videmus q, vbi mr̄ lucrata est bona à primo viro suo, & alia bona etiā à secundo viro; & decedat relictis liberis vtriusq; m̄rimonij: liberi

liberi primi matrimoñij præferunt̃ in bonis m̃rnis quęsitis ex primo m̃rimonio: & liberi secundi matrimonij præferuntur
g in bonis m̃rnis quæsitis à secundo viro: g in alijs verò bonis pariter succedunt. l. cùm alijs. C. de secun. nup. & dispositio legis nouę quantùcunque generaliter seu indefinitè loquatur: tamen debet taliter interpretari & distingui vt recipiat distinctionē scđm leges veteres. vt in auth. offeratur. cū gl. C. de lit. contest. & no. in l. sciendū. in prin. ff. qui satisd. cog. & ī auth. de hær. quæ ab intes. in prin. in verbo, vacantib. facit l. sed & posteriores. ff. de legi. & ideo tex. in d. §. çñs. debet recipere limitationem & distinctionē quæ colligitur ex d. l. quod scitis. & ex d. l. de emancipatis. & cū ista sit magis cōis opi. non esset in iudicando ab ea recedendū, vt tradit̃ in locis vulgarib. ¶ Nunc
15 †videndum superest de 4. dubio, quo quæritur vtrū d. Baptista succedat dictæ Franciscæ eius filiæ in totū, cum hæreditas d. Franciscæ nō fuerit adita per dictas duas filias infantes post mortem matris defunctas: an verò succedat in parte, in quo occurrit videre an dictæ infantes vltimò defunctæ h̃rditatem d. Franciscæ earū matris non aditam transmittere posśint ad dictā auiam p̃rnam earum ascendentē: & similiter ad auiā maternam. & gl. voluit quod sic in l. vnica. in verbo, liberos. C. de his qui ante ap. tab. & in l. 2. C. ad Orfi. p tex. in l. apud hostes
* C. de suis & legi. tñ magis * cōiter tenet̃ q, regulariter nō transmittat̃ ad ascendentes, per l. 2. §. si quis ex liberis, & ibi glo. in verbo, agnoscitur. ff. ad Tert. & firmat Pe. Cy. & Bar. in l. vnica. C. de his qui añ ap. tab. & Pet. quē refert & sequitur Rayn. & Ful. in l. si infanti. C. de iur. deli. per tex. in d. l. si infanti. vbi est spāliter inductum quod infans transmittat h̃rditatem nō aditā ad patrē vel auū aut proauū paternū. igitur cū, puisio. d. l. si infanti, sit cōtra regulas iuris cōis, quib. cautū est h̃rditatē non aditam non trāsmitti. l. qm̃ sororē. C. de iu. del. & l. vnica, §. in nonisśimo. C. de ca. tol. non dēt extendi ad alium casum. l. si uerò. §. de uiro. ff. so mat. & l. ius singulare. ff. de legib. istam opi. ēt tenet Pe. & Cy. in d. l. 2. C. ad Orfi. & Sal. in l. cùm antiquiorib. in ult. col. C. de iu. del. & ēt Bar. in d. l. uētre. licet Bal.
16 in alijs locis qñq; uariauerit. ¶ Nec ob. † d. l. apud hostes. q̃ ibi loquitur in h̃rditate p̃ris delata filiæ, nam talis h̃rditas nō adita bñ transmittitur ēt ad quoscunq; ex potentia suitatis:
* scđm * cōes cōclusiōes. l. si fratris. C. de iu. deli. & in d. l. 2. §. si q̃s ex liberis. & in l. si ventre. & ibi plenè doc. ff. de acq. hæ. & per çñs videretur q, quia non est dicta hæreditas transmissa per filias infantes vltimò decedentes ad dictas auias; sequitur q̃d ex successorio edicto illa h̃rditas Franciscæ non adita p filias spectaret ad matrē d. Franciscæ tanq̃ proximiorē d. Franciscæ post dictas īfantes exclusas. l. 1. §. si nemo. & l. filij. §. 1. ff. ad ter. §. placebat insti. de legi. agn. succes. iuncto §. nullum. in auth. de hær. ab inte. & no. doc. in rub. C. de succes. edic. ¶ Et si dice-
17 ret, † veriorē videri cōclusionē in ,ppósito q, dicta h̃rditas non adita iure traśmisśionis transmittat̃ ad dictā auiam maternā, quia opi. quæ hēt q, non transmitttat̃ hæreditas ascēdētis per descendentem ad alium ascendentē ipsius descendentis, procedit qñ ille superstes ascendens descendentis mortui hæreditate non adita non erat de ascendentibus illius primi defuncti, de cuius h̃rditate agit̃. sed vbi superstes ascendens esset nō solùm ascendens illius descendentis qui vult transmittere, sed ēt esset ascendens illius personæ primò defunctæ de cuius hæreditate agitur: tūc transmitti h̃rditas ad talem ascendentem,
h scđm Sal. h in d. l. apud hostes, ad fi. & Io. de Imo. in d. l. ventre. in 24. col. & etiam Rom. ibidē. & voluit hoc ēt Iac. But. & Bal. in d. l. vnica. de his q añ aper. tab. & Bal. in d. l. vētre. & hoc ex prouisione. d. l. vnicæ. C. de his qui añ aper. tab. quia v̄r ita debita ex eadē ratione pietatis hæreditas descendentium ascendentibus, sicut econtrà hæreditas ascendentium descendenti
18 bus. l. nam & si parentib. ff. de inoff. testa. & ideò dicimus † q,
i sicut est aucta i legitima descendentium vsq; ad tertiā; ita etiā
* legitima ascendentium, vt notant magis * cōiter gl. & doc. in auth. nouisśima. C. de inoff. testa. & Bar. in l. pater filium. ff. de inof. test. & ibi ēt Bal. in repetione. in pe. col. & gl. in auth. de trien. & semis. §. 1. cum si. per rationem. d. l. nam & si parentib. sed ita est quod Baptista non solùm est ascendens dictarum infantium descendentiū, sed ēt est ascēdēs d. Franciscæ m̃ris earum: ergo ad ipsam Baptistam intelligitur facta trāsmisśio eadem ratione qua hæreditas ascēdētium delata descendentibus transmittitur etiam nō adita ad posteros seu descendentes suos. d. l. vnica. C. de his qui añ aper. tab. saltē cum sum⁹ in materia fauorabili & pia, vt d. l. nam & si parentibus. in verbo, piè. igitur debet fieri extensio ex identitate rationis, per no. in l. illud. C. de sacrosanct. eccl. & in l. quæ propter necessitatem. de reg. iur. & per Bar. in l. si constante. in prin. in 9. q. primæ partis. ff. sol. mat. & in auth. res quæ. C. commu. de leg.
19 cum si. † r̃ndeo quod quis dicta limitatio (meo iudicio) sit vera & notabilis; tñ in proposito nostro quantū ad effectum nō referat an per viam successorij edicti, an per viam transmisśionis auia materna habeat. l. Gallus. §. si eius. ff. de libe. & posth. ibi dum text. dicit, nihil refert an ex iure antiquo, an ex iure Velleia. excludat̃. Item potest responderi q, vbicunque dicta auia materna p̃t venire per successorium edictū: & etiā posset venire iure transmisśionis vigore dictæ specialis prouisionis positæ in l. vnica, de his qui ante aper. tab. iuncta identitate rationis debet cessare dicta transmisśio tanquam fundata in iure speciali, postq̃ est consultum auiæ maternæ de iure cōi p successorium edictum: ita inquit Io. de Imo. in d. l. ventre, in 25. col. ar. l. in causæ, la 2. in prin. ff. de mino. & sic cum tunc tractetur de succedendo dictæ Franciscæ non est curandum de Iacobo patruo dictarum puellarum: quia cum non sit patruus Franciscæ de cuius hæreditate hoc casu tractatur: ideo statutum non excludit matrem Franciscæ. ¶ Et per hæc patet
20 † non esse oportunum recurrere ad discutiendum vtrum per viam restitutionis in integrum posśint dicta auia materna & paterna venire ad dictam hęreditatē non aditam iuxta not. p Bar. in d. l. si infanti. ad fi. & in l. qui duos. in prin. ff. de reb. dubijs, cum si. ex prædictis apparet non esse opus dicta restitutione, nec de ea tractandum: quia alio iure non ita extraordinario est consultum matri: vt suprà deduxi: & ideo cessat dictū remedium d. l. in causæ. nec ēt quo ad auiam paternam est tractandum de dicta restitutione: quia illa restitutio cessat vbi superest persona cui maior fauor debeat̃ in hæreditate primæ personæ defunctæ de cuius hæreditate agitur: non dico in hæreditate illius qui transmittere volebat: nam tunc cessat æquitas quæ debet esse cā dictæ restitutionis in integrum. l. 1. in fi. & l. sed si per prætorem. §. hæc autem clausula. ff. quib. ex caus.
†1 maio. ita singulariter † voluit Bald. in l. 2. C. ad Orfi. in ver. oppono q, succurratur patri per restitutionē &c. iuncto versi. præcedenti. & ad hoc etiam mouetur per illam l. sed in proposito superest dicta Baptista, quæ erat mater dictę Franciscæ, cui Baptistæ matri maior fauor debetur in hæreditate Franciscæ non adita q̃ dictæ alij mulieri, quæ fuit auia paterna dictarum infantium, quæ ferè nullam coniunctionem respectiuè habebat cum dicta Francisca, cuius fuerat socrus; & per consequens proculdubio hæreditas Franciscæ est magis debita matri q̃ socrui. d. l. nam & si parētibus. & quantum ad dotem datam dictæ Franciscæ per dictam Baptistam non potuisset etiam alia ratione dicta auia paterna venire volens succedere dictis infantibus der dictam l. quod satis, vt dixi in præcedenti dubio: & non obstat ad hoc etiam si diceretur, q, si auia paterna debet excludi per matrem in succedendo dictis infantibus: ergo patruus debet excludere auiam maternā ex dispositione statuti, nec ipse excludetur per auiam paternam postquam ipsa non est successura; quia vltra r̃sioñes quæ colli-
21 guntur ex superius dictis potest responderi, † quod imò ex-
†2 cludetur patruus existente auia paterna, † vt probatur in d. l. 2. §. si sit agnatus. ff. ad Tertul. nam quando tractabatur de succedendo filio emancipato pater præferebatur matri. d. l. 2. §. obijcitur. & §. pater. institu. eod. titul. tamen agnatus vincebat patrem in aliena familia existentem qui desijt esse agnatus ipsi filio, & nihilominus si concurrebant dictus pater mater & agnatus præferebatur mater: quia agnatus quāmuis uinceretur à matre in totum, si talis agnatus non erat frater vel soror consanguinea, institut. ad Senatusconsul. Tertullia. §. pater. cum sequent. tamen dicto casu agnatus remouebat matri obstaculum patris, & sola mater admittebatur, vt dicta. l. si sit agnatus. ita debet esse hic: illa auia paterna remouet auiæ maternæ obstaculum patrui: quia ipsa auia paterna præfertur patruo, vt in authentic. de hæred. ab intestat. §. 1. & sola auia materna poterit succedere, sicut patet in dicto §. si sit agnatus. Ex quibus concludo in hoc quarto dubio dictam auiam maternam omni respectu esse potiorem. Alexand.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Positiuo.s̃.lib.1.consi.75.col.2.
b ¶ Tolli.imò crebrior & verior est in contrarium, vt tenet Alex. s̃.lib.6.consi.134.num.8.s̃.lib.1.consi.75.nu.11.vbi dixi.
c ¶ Legitima.s̃.lib.6.consi.19.nu.4.Soc.consi.89.col.fi.con.127. nu.2.lib.4.Aymo.consi.11.nu.13.
d ¶ Solitus.s̃.eo.consi.45.num.5.
e ¶ Intestabilis.s̃.eo.consi.153.col.2.supra li.6.consi.158.nu.3.s̃. lib.2.consi.115.vbi aliter dixi.
f ¶ Verior.Idem Matthæsi.tract.de suc.ab intesta. Bald. Nouel. tra.de dote par.vlti.Ias.l.post dotem.col. .so.ma.multi tamen contrarium voluerunt, vt ipse Alex.s̃.eo.consi.42.in fi.p Cor. d.l.q.scitis.col.fi.& consi.48.colum.3.consi.94.consi.286.colum.2.lib.1.consi.265.lib.4.& latè & exactè Aymo consi.177. sed opinio Barto.vt æquior ita verior est, vt dixi in consue.Parisi.q.128.
g ¶ Viro.& meritò.quia censentur bona paterna, vt in antipher no seu doerio contra errorem pragmaticorum dixi in consue. Parisi.§.137.
h ¶ Sal.sed hoc iure non probatur, & superuacuum est, quia sufficit successorium edictum, vt subdit Alex.nu.19.
i ¶ Aucta.Bal.consi.eccl.In consulendo.col.2.lib.4.Soci.consi. 75.colum.2.lib.3.Io.Crot.rep.l.re coniuncti.col.45.ver. quarta sit conclusio.de le.3.Aymo consi.110.in fi.Adde.supra libr.1. consi.140.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Filia si dotata excluditur intelligitur à bonis dotantis.*
2 *Pater tenetur dotare filiam etiam iam nuptam.& nu.34.*
6 *Filia transmittit ad hæredes actionem ad dotandum.*
7 *Dos non debet esse minor legitima.*

CONSILIVM CLXIX.

VISIS instrũis confectis super dote spectabilis dñæ Cassandræ filiæ quondam generosi viri Cichini de Grassaleono & vxoris magnifici viri Cuidonis de Lupis marchionis Foranææ, & statutis mihi exhibitis & his quæ copiosè & subtiliter in iure allegata sunt pro parte hæredum.d.Cassandræ, sentio salu-
1 briorem † viam esse q. hæredes.d.Cassandræ petant à filijs & heredib.dicti Cichini partem hæreditatis debitę.d.Cassandræ in bonis & hæreditate dicti Cichini eius patris si ab intestato decesśit: cum de iure cõmuni admittatur cum masculis æqualite.l.maximum vitium.C.de libe. præte.ibi & l.lege duodecim tabularum.C.de legi.hære.nisi statuta loci refragarentur. & licet statuta etiam dicerent q. filia fœmina dotata non succedat patri ab intestato decedenti superstitibus filijs masculis, adhuc non videretur per hoc esse exclusam dictã Cassandram per id q. volunt notabiliter Bal.in l.mater.C.de iure do.& Pe. de Ancha.in commento.c.canonum statuta. de consti.vbi di-
a cunt[a] q. stante statuto q. filia dotata non habeat regressum ad bona paterna: & cõtingat q. pater de facto dotauerit filiam de bonis vxoris suæ, non excludetur filia vigore dicti statuti in casu prædicto: quia in tali casu filia non reperitur dotata in effectu à patre, cum de bonis matris non sit dotanda filia, vt d.l. mater. & idem dicunt in statuto disponente q. soror dotata à fratre non succedat fratri: & contingat quod frater dotauerit sororem de propria portione sororis, non excludetur soror à successione fratris: quia statutum loquens per verbum dotata significatius, non aũt actum nudi ministerij.ar.l.pater ex prouincia.in fi.ff.de manu.vindi.& est bonus text.in l.si res quas filiæ.ff.de iu.do.Modò in proposito, aut prima dotis constitutio facta à dicto Cichino.d.Cassandræ anno 1440.die 11.mensis Februarij valet cum effectu: & tunc hæredes Cassandræ habent intentum, aut est nulla vigore dispositionis dictorum statutorum prohibentium alienationem immobilium fieri in forenses, vt asserunt hæredes dicti Cichini qui se fundant in secunda dotis constitutione facta per dictum Cichinum anno 1442.die 6.mensis Iulij.& illa videtur inefficax ad excludendum dictam Cassandram: quia si rectè inspiciatur, voluit dictus Cichinus in effectu fraudare filiam & generum dote sua, & dotare eam de bonis & iurib. matris.d.Cassandræ, & etiam de iuribus ipsius Cassandræ.dum voluit in dictã dotem cedere debere pretium vnius possessionis olim matris.d.Cassandrę venditæ per dictum Cichinum ad quem pretium prædictum peruenerat: & etiam voluit quod dicta Cassandra teneretur renunciare in dicta constitutione dotis oĩ iuri q. ipsa habebat in possessione de ponte Laguscuri quam ipsa tenebat ad vsum à Ioanne de Platesijs sub solutione annua librarum centum
2 marchesanorum. ¶ Posito † autem quod statuta loci loquentia de successione mulierum, quæ mihi non sunt exhibita, taliter disponerent quod dicta Cassandra nullatenus posset succedere in hæreditate dicti Cichini: tunc dico hæredes dictæ Cassandræ petere posse dotem congruam constitui, quemadmodum constituenda erat dictæ dominæ Cassandræ, & illam sic congruè constitutam dari ipsis hæredibus dictæ Cassandræ si dicti hæredes Cichini prætendunt dictam primam dotis cõstitutionem fuisse & esse inualidam: quia de iure communi secundum veras, & magis * communes conclusiones pater
b cogitur dotare filiam etiam iam nuptã[b] prout etiam erat Cassandra tempore confectionis primi & secundi instrumenti dotatis: ita notat gloss.& Ang.in l.obligamur.ff.de act.& oblig.per quod habetur in l.qui liberos.ff.de ritu.nupt. & nota. Ioan.Andr.Anton.de But.& Ioan.de Imo.in cap. accedens, de procura.& est de mente gloss.36.quæstio.prima.cap.vltimo. in verbo, excusata.& 32.qõ.secunda in capit. hoc sanctum. in gloss.prima.& ibi Archi.vbi volunt hoc esse verum etiamsi filia inuito patre virum accepisset, dummodo non sit nupta indigno.hanc opinionem etiam tenet Bald.Ioan.de Imol.& Rapha.Cum.& Ludo.Rom.in l.1.ff.so.ma.& Bald.Ang.in auth. res quæ.C.communia de leg.& Bald.in l.cum hi.§.si mulier. ff.de con.inde.in lec.antiqua.& in l.fi.C.de sen. quæ sine cer. quanti.& Ang.in l.nupta.in prin.ff.so.mat.& Nico de Neap. in rub.eo.tit.vbi ad hoc reputat singularem esse glo.in d.l.obligamur.& idem tenet Pau.de Cast.in l.si socer.in prin.ff.sol. ma.& d.Car.Flo.in ca.ea quæ de despon.imp.in quibus locis doc.reprehendunt opi.Bar.in d.l.obligamur, qui voluit q. pater non posit cogi constituere dotem filiæ iam nuptæ: eo quia videtur cessare ratio propter quam tenebatur pater dotare filiam: quia tenebatur eam dotare, vt posset eam marita: ideo ipsa existente maritata cessat dicta ratio.& pro hoc etiam allegat id q. habetur in auth.de nupt.§.si quis enim duxerit. vers. si quis sub potestate.& l. fi.C.de repu. nam ista videntur scđm præfatos doc.esse contra dictam.l.qui liberos. vbi pater astringitur ad duo copulatiuè, scilicet ad collocandum filiam in matrimonium, & etiam eam dotandam: & ideo non sufficit alterum adimpleret l.si hæredi plures.ff.de cond.inst.& c.ex parte.el 1.de rescri.& quia mulier indotata spernitur à viro, vt in
3 d.§.si quis enim. ¶ Nec obstant † iura allegata per Bar.quia vt dicunt præfati doct.& maximè Pau.de Cast.in d.l.si socer, illa iura nihil facere videntur: quia solum probant q. maritus qui vxorem duxit sine dote, non potest dotem petere, nec eam vxorem debet de domo expellere: quia sibi ipsi imputet si vxorem sine dote accepit.sed nos loquimur in filia cui nihil est q. imputari debeat: vnde valde iniquum esset q. ipsa remaneres fraudata dote.& subdit Pau de Cast.in d.l.si socer, in princi.q. posito q. dicta opin.Barto.esset vera (q. tamen ipse negat) procederet de iure communi, quo inspecto licèt ipsa non habeat dotem potest succedere patri vnà cum alijs filijs.sed stante statuto q. ipsa non succedat, sed debeat dotari, putat ipse esse clarissimum & æquissimum q. etiam ipsa postquam est nupta posit petere se dotari: ne aliàs sequatur inconueniens q. ipsa careat vtroq;.& quia statutum excludens eam à successione propter dotem videtur voluisse q. omnino dotem habeat per no.per glo.in d.l.si socer.§.Lucius.& ita dicit se consuluisse.&
4 confirmantur prædicta: quia videmus † quod licèt filia habeat bona propria, ex quibus posset se dotare & se alere: tamen pater si diues est, tenetur eam de suo proprio dote, vt probatur in l.fin.C.de dot.promiss.& tamen non teneretur eam alere de suo, si ipsa haberet vnde se aleret.l.si quis à liberis.§.si filius. & §.alimenta.ff.de libe.agna.& ideo ex istis patet responsum ad omnia allegata per Bartol.in dicta.l.obligamur.& ex istis verificatur illud quod in proposito dixit not. Baldus in dicta authenti.res quæ.in versicu.quæro si filia quæ poterat &c. vbi voluit quod si filia quæ poterat petere se dotari, hoc non fecit nihilomi-

nihilominùs hæres ipſius filiæ poterit hoc petere. & mouet p̃
no. p gl. in d. l. obligamur. licet ſi vera fuiſſet opinio Bar. in d. l.
obligamur, non poſſet hæres filiæ hoc petere. ſed (vt dixi) cõi-
ter tenetur cõtra Bar. & ad hoc bñ faciunt no. per Iac. de Bel. in
auth. de reſti. & ea quæ par. in prin. in 10. q̃one. & q̃ no. gl. in fi.
5 in auth. contra rogatus. C. ad Treb. ¶ Et licet ſcđm veras cõclu-
ſiones non competat actio contra p̃rem ad dotem conſtituen-
dam, ſed officium iudicis poſſit implorari, vt ꝓbat̃ in d. l. qui
liberos, in prin. & no. gl. in d. l. ſi ſocer. in prin. in glo. fi. & Bar.
in d. l. obligamur, cum ſi. tñ officium iudicis eſt tranſitorium
ad hr̃des ſicut actio. l. non ſolum. ff. de in integr. reſti. & l. mi-
nor aũt magiſtratus. §. fi. cum l. ſeq. ff. de mino. iuncta. l. q̃d ſi
6 minor. §. fi. eo. tit. ¶ Præterea † ſi ſtatuta diſponunt q̃ filia non
ſuccedat, & q̃ habeat dotari, tunc clarum videretur q̃ compe-
teret cõdictio ex ſtatuto ad petendam dotem, iuxta. l. vnicam.
ff. de cõdi. ex lege. & notatur p Bar. in l. 1. in prin. ff. ad legẽ Fal.
& plenius per eum in l. oẽs populi. in 7. q. principali. ff. de iuſt.
c & iur. quæ conditio ex ſtatuto ꝓculdubio eſt ẽt tráſitoria [c] ad
hr̃des. ſimiliter etiam põt peti aduerſus hr̃des patris dictæ Caſ-
ſandræ, vt dotem cõſtituant & dent, ſicuti peti potuiſſet aduer
ſus patrem d. Caſſandræ. l. ſi quis liberis. §. item reſcriptum. ff.
de lib. agn. & no. Dy. in l. in inſulam. §. 1. in prin. ff. ſolu. ma. &
no. Bart. in l. ſi marito. §. ſi voluntate. & in l. poſt dotem in 2. q.
prin. eo. ti. & in l. ſicut. §. ſi debitori. ff. quib. mo. pig. vel hyp. ſo.
& no. Bal. in l. fi. C. de dot. promiſ. & Pau. de Caſ. in d. l. ſi ſocer.
7 in prin. Et talis † congrua dos debet conſtitui ſcđm qualitatem
perſonarum mariti & mulieris & quantitatem patrimonij, in
ſpecto etiam numero filiorum dicti Cichini. l. quæro. & l. ſe-
quenti. ff. de iure dot. & l. filiæ. ff. de legat. 3. & in dubio nõ de-
d bet eſſe dicta dos minor [d] quàm eſſet legitima debita filiæ de
iure communi, vt decidunt Sal. & Ful. in d. authẽ. res quæ. vbi
dicunt per illum tex. q̃ qñ ſtatutum repellit filias à ſucceſsio-
ne præferendo maſculos, & mandat filias vel neptes dotari ar-
bitrio propinquorum: propinqui non debent arbitrari minus
quàm ſit ſua legitima, q͂a in ea nõ eſt exceſſus, imò in plus poſ-
ſent arbitrari ſi legitima non ſufficeret ad dotem condignam,
vt ibi. & idem conſuluit Ang. conſi. 357. inc. do. Gregorius &c.
e ita etiam conſuluit Bal. [e] in conſi. ſuo incip. Anto. plures filios
maſculos habens &c. quia ſcđm eum bonus vir non debet ar-
bitrari q̃ legitima ſit auferenda filiæ: cum cenſeatur æs alienũ
& debita iure naturali. l. Papinianus. §. ſi quis impubes. ff. de
8 inoffi. teſta. & in l. cum etiam. in prin. ff. de bon. da. † Quod aũt
f dictum ſtatutum laicorum [f] non valuerit impedire matrimo-
nium, ſatis patet quia matrimonium pertinet ad eccleſiam. c.
tuam. de or. cog. c. lator. qui fil. ſint legi. c. 3. de do. inter virum.
iuncto. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſt. & c. 1. de ſponſa. & ibi
plenè no. doct. & notant etiam plenè doct. in c. ſtatutum. el 1.
de hæreti. & Ia. Bu. in l. 1. ff. de conſtit. princi. & magis ſpecificè
Albe. de Roſa. in ſecunda parte ſtatutorum. q. 4. incipi. quæro
etiam ſi ſtatutum dicat q̃ contrahens matrimonium &c. & An
to. de Bu. in conſi. ſuo q̃ refert & ſequitur Lu. Ro. in l. 3. §. vtrũ.
in fi. ff. ad Silla. & fuit tactum per præfatum dominum aduo
catum, & in hoc non inſiſto latius: quia non puto circa hoc du
bitationem principalem verſari. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Dicunt. s̃. li. 2. conſi. 151. nu. 2. Ang. Are. tract. de teſt. ver. nolẽs
inteſta. decedere. co. fi. Soci. conſi. 35. conſi. 119. conſi. 127. lib. 4.
l. quoniam nouella. colum. 2. C. de inoffi. teſt. limita. per no. s̃.
lib. 1. conſi. 29. num. 6. Cor. conſi. 42. conſi. 123. conſil. 323. libr. 3.
conſi. 42. conſi. 45. lib. 4. Cur. ſenior. conſ. 34. co. 3. Iaſ. con. 140.
col. 8. conſi. 205. col. 2. li. 1. Ant. Rub. conſi. 16. Alex. s̃. li. 6. conſi.
134. num. 7.
b ¶ Nuptam. s̃. li. 4. conſi. 56. num. 5. Soci. conſi. 57. li. 4.
c ¶ Tranſitoria. ĩ. eo. conſi. 211. col. fi. s̃. li. 2. conſi. 55. col. fi. & s̃. li.
5. con. 77. num. 1. vbi dixi. adde benedi. re. c. Ray. verſi. mortuo
itaq; teſtatore. 2. num. 110. cum ſeq. de teſta.
d ¶ Minor. ſupra lib. 1. conſi. 69.
e ¶ Bal. conſi. 407. lib. 3.
f ¶ Laicorum. ſuprà. eod. conſi. 3. in fi.

EPITOME.

¶ Valet ſtatutum q̃ ſi creditor non egerit intra triennium, q̃d
non poſſit deinde ex inſtrumento agere, vt exequutioni mã-
detur. & non poteſt renunciare præſcriptioni.

CONSILIVM CLXX.

VISIS ſtatutis prædictis de quibus in themate fit
mentio, maximè ſtatuto veteri ſub rubrica intra
quantum tempus inſtrumentum executioni
mandetur, & ſtatuto nouo ſub rubrica de vſu in
ſtrumentorum condito (vt fertur) anno 1458. &
viſo aſſerto inſtrumento confeſsionis depoſiti, & his quæ co-
pioſè & eleganter ſcripta ſunt per dominum conſulentem, pu
to breuiter concludendum quod principaliter vigore dicti ſta
tuti antiqui poſſit repelli dictus Benedictus per hęredes dicti
Panſatini opponentes dictum inſtrumentum eſſe nullum &
eius vigore non poſſe compelli realiter vel perſonaliter ad ſol-
uendum dicto Benedicto ſe fundanti in dicto inſtrumento:
1 quia † poſito quod ſit dubium an ſtatutum totaliter excludẽs
creditorem à iure ſuo ſi aliquo tempore negligens fuit in agẽ-
a do, valeat, [a] tamen illud firmum eſt de iure, q̃ ſtatutum vel cõ-
ſuetudo poteſt inſtrumentum validum vel aliam ꝓbationem
validam facere inualidam, vt plenè probat Io. And. in additi.
Spec. in titu. de inſtru. edi. §. compendioſè. ſuper ver. ſed nun-
quid in verſic. ſed conuerſo caſu. &c. quia ſi ſtatutum vel con-
ſuetudo poteſt facere de inſtrumẽto inualido validum. c. cùm
dilectus, de fi. inſtru. ergo & econtra debet poſſe facere de va-
lido inualidum: quia qui poteſt vnum oppoſitorum, poteſt
& reliquum. c. cum inferior, cum ibi not. in gloſſ. 1. de maio. &
& obe. ff. de acqui. hæred. l. is qui. & l. is poteſt & hoc ſequitur
Ioan. de Imo. in c. 2. de proba. & poſito quod vbi ſtatutum vel
let inualidare probationem quæ de iure diuino eſſet valida, re
quireretur ſecundum aliquos cauſa, vt per Anto. de But. in d.
2 c. 2. de proba. † tamen ceſſat illa conſideratio in caſu noſtro, in
quo tractaretur de inualidando inſtrumentum tabellionis, q̃
quidem non dicitur facere legitimam probationem de iure
diuino, ſed ſolum de iure poſitiuo, vt not. Inno. & alij ſcriben
tes in c. cùm P. tabellio. de fide inſtru. & Specu. in tit. de inſtr.
edi. §. reſtat. ver. ſed quis poſſit. nam illud quod eſt inductum
à iure poſitiuo poteſt contrario iure poſitiuo ſeu ſtatuto tolli.
l. de quibus. ff. de legi. inſtitu. de iure nat. §. ſed naturalia. & l.
omnes populi. cum ibi no. per Bar. in 3. q. principali. ff. de iu-
3 ſti. & iur. c. 1. de conſti. in 6. ¶ † Pro hoc facit quia licet ſit inua-
b lidatum inſtr̃m ex diſpõne ſtatuti tñ [b] non intelligitur inuali
datus contractus depoſiti contentus in inſtr̃o, dummodò ali-
ter quàm per inſtrumentum probaretur de veritate: vt ꝓbant
Moderni. ſ. Io. de Imo. Raph. & Pau. de Caſ. in l. ſeruum filij. §.
eum qui chyrographum. ff. de leg. 1. & Bal. in l. Labeo. §. 1. ver.
quid ſi reus. ff. de pac. & Rap. in l. huiuſmodi. §. ſi ita cui. ff. de
leg. 1. & conſuluit Pau. de Caſt. lib. 2. conſi. 75. inci. Notandum
eſt q̃ præfatum ſtatutum &c. bñ facit. l. fi. cum his quæ ibi ſig-
nanter no. Bald. C. de falſa cã adie. leg. non ẽm dubiũ eſt aliud
eſſe inſtr̃m, aliud eſſe contractũ, vt declarat Bar. in l. ſi quis le-
4 gatum. in pen. col. ff. de falſis. ¶ Quinimò † ẽt dato q̃ ſtatutum
totaliter excluderet creditorem ꝓpter eius negligentiam, vr̃ q̃
valeat ſcđm multos, vt tenuit Bar. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de
vſuca. & Ang. in l. 1. circa primam. col. ff. de conſti. princ. & qui
dã libri habẽt in l. de quibus, in vltima co. ff. de legi. vbi ꝓ hoc
allegat. c. conſtitutus, de reſti. in integ. & l. 3. §. ſi is pro quo. ff.
q̃ quiſq; iuris. & idem Bal. in d. l. omnes populi, in 7. col. & in
c. eccleſia ſanctæ Mariæ, in fi. de conſti. in c. ſi quis. per 30. in ti.
ſi de feud. fue. contro. inter do. & agn. vbi tenet q̃ ſaltem dictũ
ſtatutum ſeruabitur in foro ſeculari. imò Ange. in repe. l. 1. C.
de iudi. circa antepen. char. in verſi. nunc reſtat videre quid ſi
præſcriptio eſt temporalis & eſt à ſtatuto inducta &c. & in l.
iuſtitia. de iuſtit. & iur. & Ange. in conſilio. 136. inci. Viſis om-
bus ſtatutis &c. voluit quòd etiam in vtroque foro. ſcilicet
tam eccleſiaſtico quàm ciuili debeat dictum ſtatutum ſeruari,
vt ibi probat per multas rationes, & eſt de mente Hoſtien. in
ſumma de præſcri. §. quæ res præſcribi poſſunt, ſaltem in actio
c ne perſonali, [c] & debitor non fuiſſet conſtitutus in mora, vt
eſt caſus noſter. & pro validitate dicti ſtatuti etiam conclu-
dit Tancredus de Corneto in opere ſuo in rubri. 12. q̃õ. 24. &
hoc etiam tenet Pau. de Caſt. in l. quod autem. ff. de ſerui. vrb.
præd. & in l. ſi pœnæ. ff. de condi. indeb. quando ſtatutum diri
git

git verba ad creditorem: vt quia dicit, si creditor non petat intra tale tempus cadat ab actione, vel similia verba. bñ facit qđ no. gl. in c. 1. §. porrò. & q ibi Bal. in fi. in tit. qualiter olim feudum poterat alie. tamen quia in hoc alij aliter senserunt ẽt si statutum diceret q post dictum tempus debitum præsumatur esse simulatum, ideo adhæreo potius proximè precedenti fun
5 damento. ¶Nec prædictæ conclusioni † obstat si diceretur q dictus Panzarinus debitor promisit soluere dicto Benedicto ad omnem eius voluntatem, petitionem & requisitionem non obstantib. quibuscunq; statutis in contrarium facientibus, q bus per pactum expresse renunciauit: & sic vr̃ fuisse renunciatum dicto statuto saltem veteri: quia ad hoc rñdeo, q illa generalia verba debitoris promittentis soluere ad omnem peri
1† tionem benedicti, † non intelligitur renũciatum præscriptioni, vt eleganter concludit & ꝓbat Io. de Imo. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de ver. ob. in 3. col. post Ang. ibi quia illa verba important admonitionem quandam, & exprimuntur ꝓut tacitè inerant, ideo non operantur. l. si decem cum petiero. ff. de ver. ob. l. Titia hæredis. ff. de condi. & demon. iuncta. l. 3. ff. de le. 1. idem est de mente Bal. in l. q nolit. §. si qd ita. ff. de ædi. edict. in lectura antiqua. & in l. 1. in vlt. col. ff. so. ma. vbi vult q per illa generalia verba, promitto soluere qñcunq; seu semper, non intelligatur renunciatum præscriptioni, per d. l. 1. ff. so. ma. iuncta. l. in reb. §. omnis. C. de iure do. cum si. benefacit q notabiliter dicit Bar. in l. fi. per illum text. ff. ꝓ dote.
6 item illa talis † generalis renũciatio & promissio intelligit̃
2† reb. sic stantibus, & nisi cã in contrarium de nouo superueniret, vt l. q seruus. cum gl. fi. ff. de condi. ob cãm. c. quemadmodum. de iureiu. & c. significante, de censi. & tradit not. Ant. de Bu. in c. cum contingat, de iureiu. sub octauo casu, dum vult q ille qui promisit & iurauit non venire contra contractum, non possit dicere contractum illum esse nullum. s. ex cã nullitatis quæ suberat tpe iuri: secus si post superuenit, vt quia statutum dicebat q si intra certum tp̃s non soluatur gabella vel contractus donationis non sit intra certum tempus insinuat⁹, contractus sit nullus certè quis tpe contractus contrahens iurauerit non venire contra contractum: tñ hoc non obstante si postea ille qui secum contraxit, non soluit gabellam intra tẽpus debitum, vel non fecit insinuare donationem: poterit iurans non obstante dicta ꝓmissione & iur̃o dicere contractum
7 nullum. quinimò † ẽt si expresse renunciasset dicto statuto lo
d quenti de præscr. prædicta tenuit Bar. [d] q non valeat renunciatio, vt ipse no. in l. nemo põt. de le. 1. per l. tametsi. cũ ibi no. ff. ad Mace. & idem quo ad casum nr̃m. s. in præscriptione inducta in odium negligentis petere: & sic in ꝑscriptione in qua nõ requiratur titulus, tenuit hoc Bar. in l. 1. ff. de vsuca. Ang. & Raph. in d. l nemo põt. & Bal. in d. l. q si nolit. §. si ita. in lectura antiqua. & in rep. magna. l. cunctos populos. C. de sum. Trini. in 41. col. in versi. sed nunquid possit instr̃m sic fieri. & Bal. in l. Centurio. in fi. ff. de vul. & pu. & in l. fi. C. de tem. ap. & in auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. & in l. pacisci. ff. de pac. & in l. item illa. §. q addicitur. ff. de consti. pec. & in l. 2. C. vt in poss. leg. & in l. acceptitia. C. de consti. pec. & in c. 1. §. prætereà. de capitulis Corra. Ex quibus concludo dictum Benedictum se fundantem ex dicto instr̃o non posse ex eo obtinere. Alex.

ADDITIO.

a ¶Valeat. s̃. lib. 6. consi. 83. num. 4.
b ¶Tñ. And. Tira. in consu. picta. ti. retra. §. 2. gl. 1. nu. 2. vltra quẽ adde Alex. s̃. li. 2. consi. 122. nu. 3. Imo. consi. 17. Fran. Rip. l. 1. §. si quis ita. col. pe. de verb. obl.
c ¶Personali. s̃. lib. 4. consi. 99.
d ¶Bar. idem Fran. Bal. trac. ꝑscri. 5. per. 5. par. prin. nu. 6. Au. Ti. in consu. picto. ti. retra. §. 1. gl. 2. nu. 13. & pulchre. in gl. 2. nu. 33.

SVMMARIVM.

3 *Aequiparata à lege veteri quando sunt duo, lex noua corrigens in vno extenditur ad aliud. nu. 9.*
4 *Extensio fit in correctorijs à ratione expressa, saltem ad casum sub lata significatione comprehensum. num. 7.*
6 *Sententiæ appellatione, venit etiam interlocutoria in statutis.*
8 *Extensio fit vbi agitur de fauore publico.*

CONSILIVM CLXXI.

VISIS & consideratis statutis & prouisionib. de quibus in themate, videretur fortasse prima consideratione dicendum, dictam vltimã prouisionem disponentẽ q intra decẽ dies vtiles à die ꝑsentationis scripturarum & requisitionis iudex debeat cãm per sententiam expedire, non vendicet sibi locum
1 in iudice ad quem est appellatum à sñia interlocutoria: † qa vbi non conueniunt verba reformationis, non debet ẽt conveniri & adaptari decisio & prouisio eiusdem reformationis. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. l. ita autem. in prin. ff. de admi. tu. c. ad nostrum, el 3. de iureiur. c. indemnitatibus. §. penul. de elect. lib. 6. sed verba dictæ vltimæ reformationis editæ anno 1456. loquuntur de causa appellationis, in qua debet produci libellus coram iudice ad quem. ĩ. quinq; dies à die appellationis interpositæ, vt ꝓuidet statutum sub rubrica de causa appellationis. nos autem sumus in causa appellationis. ab interlocutoria, in quam per priorem prouisionem editam anno 1435. fuit prouisum q licet per statutum prædictum positum sub rubri. de causa appellationis, esset introductum tam in appellatione à diffinitiua quàm ab interlocutoria, q libellus appellatorius deberet intra quinque dies prædictos produci coram iudice ad quem à die interpositæ appellationis, tamen in causa appellationis ab interlocutoria deberet ꝓduci intra tres dies, ergo ad hanc causam appellationis ab interlocutoria non potest adaptari dicta vltima prouisio: quia verbis illius vltimæ ꝓuisionis non conueniunt casui nostro. Quod ẽt non conueniant verba, probatur alia rõne: qa in dicta vltima prouisione dr̃ q statuto de causa appellationis cauetur q elapso termino ad allegandum assignato à dicto statuto iudex teneatur proferre suam sententiam intra septem dies proximè sequentes, alias instantia pereat. & q alio statuto sub rubrica de vocatis in ius, cauetur q elapso termino per dictum statutum assignato ad allegandum, iudex teneatur suam sententiam proferre intra octo dies, alias instantia expir[illegible]: & propterea subiungitur in dicta prouisione, q elapsis dictis terminis ad allegãdũ, iudex teneatur quandocunq; requisitus fuerit ab altera partium datis actis causæ ipsi iudici suam proferre sñiam intra decem dies vtiles à die dictæ præsentationis & requisitionis, sed ita est q per dictum statutum sub rubrica de causa appellationis, erat prouisum q in qualibet cã appellationis tam à diffinitiua quàm ab interlocutoria statuti deberet dari terminus decem dierum continuroum ad allegandum: & postea p dictã primam prouisionem editam anno 1455. fuit in causa appellationis ab interlocutoria immutatum, q terminus ad allegandum esset sex dierum continuorum: ergo apparet q illa vltima prouisio volens q elapsis dictis terminis ad allegandum, iudex teneatur intra decẽ dies vtiles à die præsentationis scripturarũ cãm expedire, non potest adaptari ad cãm appellationis ab interlocutoria, quæ non habet illum & eundem terminum ad allegandum, de quo loquitur statutum sub rubrica ca de cã appellationis, ad q statutum in ea parte se refert di
2 cta vltima prouisio. & pro hoc † facit: qa in statutis casus omissus hr̃ pro omisso. l. extraneus. ff. de condi. ob causam. l. quicquid astringendæ. ff. de verb. obl. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acq. hær. & non debet fieri extensio ex identitate rationis ad alium casum in statutis correctorijs vel exorbitantibus à regulis communibus. l. præcipimus, C. de app. l. si verò. §. de viro. ff. solu. ma. & not. in aut. quas actiones. C. de sacros. ec. & vnum statutum distinguitur per aliud. l. sed & posteriores. ff. de legibus. l. 1. C. de inoff. do. ¶Tamen præmissis non obstantibus contrariam sententiam in proposito puto de iure veriorem, quod quidem probatur: quia dictum statutum sub rubrica de causa appellationis æquiparat causam appellationis à diffinitiua, & causam appellationis ab interlocutoria. & maximè in tempore dato iudici ad decidendum & ferendum sententiam: & etiam per dictam primam prouisionem editã anno 1435. æquiparatur causa appellationis à diffinitiua, & cã appellationis ab interlocutoria quò ad decisionẽ cãæ, seu quo
b ad terminum assignatum iudici ad sententiam ferẽdam post lapsum terminum ad allegandum, modo sic, quando duo
3 sunt à lege veteri æquiparata circa quædam tunc si lex noua aliquid de nouo corrigat vel inducat in vno ex dictis duabus

æquiparatis circa ea, in quibus erant à iure veteri æquiparata:
talis lex noua aliquid corrigens vel inducens in vno ex dictis
a duobus æquiparatis extenditur ad aliud ęquiparatum,[a] vt l.
si quis seruo. cum gloss. & ibi nota. Bartol. & omnes. C. de fur.
& no. gl. & do. in l. q. verò. ff. de legi. & gl. in c. si postquam. §. 1.
& §. fi. & ibi gl. pen. de elect. in 6. saltem qñ non fit extensio ad
alias personas, sed solum ad alium casum, vt est gl. in authē. &
nō obseruato, in verbo, scribat. C de testamen. iuncta. l. iube-
mus, versi. quemadmodum eo. ti. & illam gloss. reputat ad hoc
singularem Io. de Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. in quin-
ta fallentia, quam ibi ponit circa materiam extensionis faciē-
dæ in correctorijs, sed vbi tractaretur de extensione faciēda in
correctorijs de vna persona ad aliam personam ęquiparatam,
tunc scd̄m eum procederet gl. in d. auth. quas actiones: ad quā
gl. etiam potest aliter rñderi, videlicet q. ideo ibi statutum de
nouo per legem correctoriam in vno æquiparatorum non ex
tenditur ad aliud secum ęquiparatum: quia lex correctoria lo
quitur in vno tantum cum expressione dictionis taxatiuæ: &
ita not. ibi Guli. de Cug. & Cyn. ibi in additione, vt refert &
sequitur ibi Bal. in 2. col. sequitur ergo q. dicta vltima proui-
sio corrigens quò ad terminum decidendi saltem in cā appel-
lationis à diffinitiua, intelligitur ēt corrigere in termino deci-
dendi in cā appellationis ab interlocutoria: cum tales causæ,
quo ad hoc essent à statutis & prouisionibus veteribus æquipa
ratæ, & quamuis per dictam primam prouisionem aditā ann.
1425. non sint æquiparata in omnibus illa duo. s. cā appellatio
nis à diffinitiua, & cā appellationis ab interlocutoria, tñ satis
est q. sint æquiparata quò ad id de quo quæritur. s. quò ad ter-
minum decisorium præfixum iudici ad sñiam ꝓferendam, vt
notat Ioan. And. in c. non pōt. de præb. lib. 6. in nouella. in ca.
translata, de consti. ar. c. per venerabilem, in prin. & ver. verū.
qui filij sint legi. & c. cum dilecta, cum ibi notatis de confirm.
vti. vel inuti. & p no. in c. cām, el 2. de iudi. cum alijs ibi allega-
4 tis per eum. ¶Confirmatur, † quia vbi rō [b] expressa à lege, tunc
b etiam in correctorijs ex identitate rōnis fit extensio ad alium
casum, vt colligitur ex notatis per glo. in cle. 1. in verbo, eligat,
de elect. & no. expressè Bal. in d. auth. quas actiones, in 2. col.
& per §. vt his in auth. de hære. quæ ab intest. & idem no. Bald.
in l. fi. ff. de hære. insti. & in l. maximum vitium. C. de lib. præ-
te. & est de mente Bar. in l. liberorum. ff. de ver. signifi. circa se-
ptimam vel octauam col. in ver. his præmissis reducamus, &c.
in fine illius quæstionis: & no. hoc etiam Rapha. in l. cùm mu-
lier, per illum tex. & in l. si verò. §. de viro. ff. so. ma. & ita etiam
tenet Pau. de Cast. in d. §. de viro. & in l. quamuis. C. de fideic.
& in l. benignus. ff. de legi. & in d. auth. quās actiones, & ple-
nè firmat in suo cons. 334. incip. Præsens casus &c. sed in dicta
vltima prouisione est expressa rō. s. quia sæpe accideret quod
instantiæ perirent, eo quia male possent calculari diuersis ex
causis, vel oporteret quod iudex pronunciaret absoluendum
absoluimus, vel condemnandum condemnamus, vel similib.
quò fieret, vt ex vna lite plures insurgerent, & quodammodò
immortales efficerentur, in consumptionem litigātium: quæ
ratio ēt militat in iudice qui habet pronunciare in cā appel-
lationis ab interlocutoria: & quæ ratio ēt militat in cā appella
tionis ab interlocutoria, quę habebat ēt instantiam limitatam
tam de iure communi, quo prouisum est q. eadem seruentur
tempora in cā appellationis ab interlocutoria sicut in cā appel
lationis à diffinitiua, vt in c. cùm sit Romana, iūcto c. ex rōne,
de appel. facit cle. sicut appellationem, de appel. quàm ēt de iu
re municipali, quo primò prouisum erat per statutum instan-
tiam & omnia tempora esse paria in vtraq; appellatione, po-
steà per dictam primam reformationem fuit aliquid immu-
tatum, non tñ in eo termino de quo quæritur. s. in termino p̄-
fixo ad sententiam ferendam & ad decidendum: sed quò ad
certos terminos concernentes actus expediendos à partibus.
5 ¶Facit etiam ad hoc, quia † dicta sñia ferenda per iudicem ad
quem est appellatum ab interlocutoria, quò ad ipsum iudicē
dr̄ diffinitiua scd̄m q. declarat Bald. in l. cum & minores. C. si
aduer. rem iudi. & in auth. hodie. C. de iu. calum. & in l. fin. §.
sed & si quis. in 5. col. C. communia de leg. & Pau. de Cast. cō-
6 suluit in consi. 26. inci. Viso puncto suprascriptio. &c. † Quin-
imò ēt in statutis facientibus mentionem de sententia com-
prehenditur nedum diffinitiua, sed etiam interlocutoria vbi
est eadem ratio, vt inquit Benedictus de Plumbino in l. etiam
§. absens. ff. de manu. vind. alleg. not. per glo. in clem. 1. in ver-
bo, sententias. de re iudi. ita etiam no. Sali. in l. 1. in princi. per
id q. ibi no. in gloss. magna. ff. q. quisq; iuris. & ita limitant &
declarant notata per gloss. in l. prima. §. in sententijs. ff. quan-
do appellandum sit, & hoc non est dubium in casu dictæ vlti-
7 mæ prouisionis in qua est expressa ratio † quo casu nemo ne-
gat quod tunc talis prouisio extenditur ex identitate rationis
c ad casum, qui saltem inspecta larga [c] significatione vocabuli
comprehenditur sub casu expresso, vt colligitur ex notatis per
gloss. in authen. vt hi qui oblig. perhi. habere res minorum. in
princip. in gloss. in verbo. ad curationem. & ibi Ang. & not. in
c. 1. de rerum permu. in 6. & in cle. 1. in gloss. pen. eod. tit. & no.
Pau. de Liaza. & alij post eum in d. cle. 1. de elect. & not. Anto.
de Butr. in c. fi. de consue. facit. l. filium habeo. ff. ad Maced. &
non est dubium quod appellatione sententię, saltem inspecta
larga significatione comprehenditur etiam interlocutoria, vt
per gloss. & docto. in d. l. prima. ff. quod quisque iuris. & in d.
clemen. prima de re iu. ita etiam accipiebatur in dicto statuto
sub rubrica, de causa appellationis. ad quod refertur dicta vl-
tima prouisio quòd statutum quantum ad actum sententiæ
de quo quæritur, non est immutatum. ¶Fortificantur præ-
dicta: quia vt apparet ex ratione reddita in dicta vltima pro-
uisione, superior motus est ad dictam vltimam prouisionem
propter publicam vtilitatem. s. ne lites fierent immortales, &
ad vitandam consumptionem litigantium in quo versatur
publica vtilitas: vt in prima constitutione codicis, ad fi. & ibi
notat Barto. & not. gloss. & docto. in l. properandum, in prin-
cip. C. de iudi. & Bartol. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa.
† Sed vbi agitur de fauore publico [d] fit extensio ex identitate
d rationis ad alium casum contra regulas iuris communis, vbi
aliàs non fieret extēsio, vt probatur in l. cætera. §. sed & si quis.
& in §. se. ff. de legat. primo. iuncta. l. senatus. ff. de contrahen.
emptio. & no. glo. & doct. in l. si constante. in prin. ff. sol. matr.
iuncto. l. prima. eod. titu. & gloss. in l. si à primo. in princ. indu
cendo eam, vt ibi per Ange. ff. de libe. & posthum. & glo. in l. 2.
§. quod si in patris. in verbo, sui iuris. ff. solu. matri. & ponunt
repetentes in dicto. §. de viro. ¶Et per ista apparet responsio
ad allegata in contrarium, ad quæ specialius respondendo di-
co non obstare dum dicebatur quod verba vltimæ prouisionis
non poterant adaptari ad causam appellationis ab interlocu-
toria, & quod hoc colligebatur ex eo, quia dicta vltima proui
sio faciebat mentionem de termino quinque dierum à die
appellationis proximè sequentium intra quos tenebatur ex
forma statuti appellans producere libellum appellatorium:
ergo apparet quod prouisio intelligitur de causa appellatio-
nis à diffinitiua: quia in appellatione ab intorlocutoria non
dantur tres nisi tres dies, vt est cautum in prima prouisione:
quia ad hoc respondeo quod ideo in dicta vltima prouisione
facta fuit mentio de dicto termino quinque dierum: quia vo
luit superior circa dictum terminum quinque dierum specia-
liter prouidere aliter quàm esset cautum in statuto, & sic vo-
luit prouidere: & ita in eadem prouisione statuit q. ille termi-
nus quinque dierum sit vtilis, vbi primo erat continuus. Alia
etiam responsio colligetur ex infrà proximè dicendis. ¶Non
obstat etiam dum dicebatur quod verba dictæ vltimæ proui-
sionis non possunt adaptari ad casum nostrum, eo quia in pro
uisione ipsa cautum est, quod elapsis dictis terminis ad alle-
gandum iudex intra. 10. dies à die præsentationis scripturarū
& requisitionis suam proferre sententiam teneatur: & sic vi-
detur illa vltima prouisio se referre ad terminos ad allegan-
dum, de quibus fit mentio in statuto sub rubrica de vocatis
in ius: & in statuto sub rubrica de causa appellationis in qui-
bus statutis statuitur alius terminus ad allegandum quàm sta
tueretur in causa appellationis ab interlocutoria propter di-
ctam primam prouisionem editam anno. 1435. quia dico
quod responsio ad hoc patet: primò per id quòd dixi in
primo fundamento quod me principaliter mouet ad hanc
9 conclusionem firmandam. s. quod † quando duo sunt à lege
vel statuto veteri æquiparata in aliquo, si posteà aliquid noui
exorbitanter vel etiam correctoriè inducatur in vno æqui-
paratorum fit extensio ad alium casum in ea materia de qua
agitur ęquiparatum quamuis de eo non sit facta mentio in di
cta noua dispositione: ergo apparet quòd dato etiam q. dicta
vltima noua prouisio fecisset specialem mentionē de appella-
tione

tione à diffinitiua, & non de appellatione ab interlocutoria, q. est fortius, dummodo non esset adiecta dictio taxatiua fieret extensio ad cãm appellationis ab interlocutoria p no. in d. auth. & non obseruato. & in d. l. si quis eruo. & in d. ca. si postq̃ cum alijs suprà allegatis, multò magis in casu nr̃o in quo non est facta expressa mentio de cã appellationis à diffinitiua. Præterea loco dicti termini decem dierum præfixorum in vtraq; causa appellationis ad allegandum à dicto statuto sub rubric. de appellationibus, fuit subrogatus terminus sex dierum in cã appellationis ab interlocutoria per dictam primam prouisionem, & sic idem iudicari debet de lapsu dicti termini sex dierum in appellatione ab interlocutoria, q. iudicandum esset de lapsu dicti termini decem dierum: ꝑpter iuris regulas quæ habent q. † idem iudicetur de subrogato. q. iudicandum esset de 10 eo in cuius locum facta est subrogatio. c. ecclesia. el 1. vt lite pẽ. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. l. 1. §. si quis sub conditione. ff. vt leg. no. ca. aliæ ẽt colliguntur responsiones ex alijs fundamentis superius adductis. Ex quib. concludo q. quò ad dictum terminum decem dierum præfixorum iudici ad proferendam sententiam à die præsentationis scripturarum & requisitionis vendicat sibi locum dicta vltima prouisio etiam in causa appellationis ab interlocutoria. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Æquiparatum. s̃. lib. 6. consi. 207. nu. 26. Ro. consi. 179. col. 7. Ias. §. ex maleficijs. colũ. 7. cum seq. inst. de act. l. si constante. in prin. col. 53. so. ma. l. si. col. 6. C. de edi. diui. Adri. tol. l. 1. co. 5. ff. de le. 1. consi. 133. col. 3. lib. 1.

b ¶ Ratio. s̃. eo. consi. 53. num. 9.

c ¶ Larga. s̃. lib. 6. consil. 113. nu. 7. Alexã. l. cætera. §. sed si quis ad opus. de leg. 1. l. 1. §. hoc autem. in fi. ad Trebel. l. si finita. §. si de vectigalib. col. 5. de dam. infect. Rom. con. 129. And. Tira. rep. l. si vnquam. ver. donatione largitus. nu. 145. C. de reuo. don. limita. s̃. lib. 6. consi. 207. num. 25.

d ¶ Publico. s̃. lib. 3. consi. num. 6.

EPITOME.

¶ Posterius testamentum non tollit primum si non facit mentionem specialem de clausulis derogatorijs primi, etiamsi nõ præcedat nisi vnum, & legitimatus non facit deficere substitutionem factam legitimè natis.

CONSILIVM CLXXII.

VISIS duob. testamentis generosi equitis dñi Petri de Martinengo, & his quæ copiosè & eleganter scripta sunt ꝑ celeberrimos dños cõsulentes, 1 puto verã esse de iure illam conclusionem, q. † ꝑ scd̃m testm̃ non fuerit sublatum primum, cum non fuerit in scdo facta specialis mentio de clausulis derogatorijs appositis in primo testõ, vt requirit, iuxta. l. si qs in principio testi. de leg. 3. cum ibi notatis. & no. in l. si mihi & tibi. §. in legatis, de leg. 1. & est * cõis conclusio gl. & doct. vbiq;. & si qd est q. in contrarium vrgeret, erat q. attento q. vnicum tantum testm̃ apparet factum esse ante vltimum, videretur sufficere generalem cassationem & reuocationem testamenti absq; eo qd̃ spãliter derogatum sit cl'is derogatorijs appositis in primo per l. 2. cum ibi no. per Bar. ff. de lib. & posth. & per Bar. in d. l. si qs in prin. testamenti versic. sed quæro si esset ponere casum, &c. * tñ veritas est q. * communis opi. in hoc est contra Bar. nã contra eum tenet Ang. Io. de Imo. Raph. Cu. & Pau. de Cast. in d. l. 2. & Bal. in l. humanum. C. de legi. & in auth. hoc inter liberos. C. de testa. & Ang. in consi. 313. inci. Quædam dña Nanna, &c. & Raph. Cu. in d. l. si quis in prin. testamenti, & Pau. de Cast. in consi. 391. incip. Quædam dña in suo testõ, &c. quia non refert an vnicum, an plura testamenta præcesserint: quoniam si aliter diceremus, sequeretur q. nunquam requireretur specialis reuocatio testamenti habentis cl'am derogatoriam: quia nunquam dr̃ nisi vnicum testamentum ꝑcedere, s. vltimum: quia vltimum tollit præcedentia. l. si quis eum, in prin. ff. de vulg. & pup. l. si quis priore. ff. ad Treb. & sic esset contra præalle. l. si qs in princip. testamenti. ¶ Præterea in casu. d. l. si quis in princi. vnica tm̃ dispositio seu testm̃ fuit in quo erat clausula derogatoria sequentis dispõnis: & sequens dispositio cõtracta erat in eodem testõ: vt ibi, in verbo eodẽ. & tñ requirit spãlis reuocatio. & ad d. l. 2. rñdent ibi Moderni q. ibi loquit in materia in qua sufficit vniuersalis dispõ. l. Titius, in prin. eod. tit. & l. 3. §. noíatim. ff. de iniu. test. nõ mirũ si sufficit indefinita qñ refert ad vnicũ subiectũ: q̃ rõ cessat in materia. d. l. si quis in prin. testi qa ibi nõ sufficit oratio vniuersalis. facit scd̃m eos id q. hr̃ in c. qui ad agendum, de ꝑcu. in 6. Item rñdeo q. in casu. d. l. si quis in principio testi, qui est casus noster oportebat omninò fieri mentionem specialem non solùm de primo testõ, sed etiã de ipsa cl'a derogatoria, vt ibi dr̃, sed in materia de quá loquitur tex. in d. l. 2. sufficiebat facere mentionem de certo corpore ipsius personæ quæ exhæredabat, vt ibi, ita q. sunt casus diuersi: & ex diuersis nõ recta fit illatio. l. fi. ff. de calum. l. inter stipulã 2 tem. §. sacram. ff. de ver. ob. ¶ Circa scd̃m † principale quæsitũ. s. an dictus filius spurius legitimatus excludat substitutos, & a breuiter dico q. nõ: qa [a] testõr disposuit q. substitutus admitteretur qñ non extaret aliquis descendens legitimus & ex legitimo matrimonio procreatus: sed dictus spurius legitimatus à comite Palatino non dicitur esse legitimus & ex legitimo matrimonio procreatus. c. innotuit. cũ ibi no. de elec. & ita cõsuluit Bar. in suo consi. inci. Viso instr̃o locationis. & Alber. de Rosa. in l. generaliter. §. cũ aũt. C. de insti. & substit. & Bald. in l. Gallus. §. si eius. ff. de lib. & post. & Ang. in disputatione sua incip. Nobilis quidam gñe. & Ant. de Bu. in c. per venerabilẽ, qui filij sint legi. post mediũ. in versi. alius est effectus, quia si patri, &c. vbi ẽt dicit ita vidisse consultum per alios. & Petr. de Anch. in repe. c. canonũ statuta, de consti. post mediũ. in versi. quid si statutum loquitur de filijs, vbi transit cum Ang. in dicta disputatione. & dicit Io. de Imo. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. in fi. & in l. Lucius, l. ultima. ff. de hær. inst. & in l. ex facto. * in prin. ff. de vul. & pup. q. ita * cõis opi. se habet à qua in iudicando non est recedendũ vt traditur in locis vulgaribus, & ita est ẽt de mẽte Bal. in l. manumissiones. ff. de iust. & iur. Præterea cũ dictus testõr esset nobilis gñe, etiã si substõ fuisset facta per illa verba videlicet: si filij mei decesserint sine descendentibus legitimis & naturalibus, quamuis non esset dictũ, si decesserint sine descendentibus natis ex legitimo matrimonio substitũo talẽ, nõ excluderet substitutus per talẽ spurium legitimatũ ita ꝯcludit Ange. in dicta disputa. in secundo dubio, & Ant. de But. in d. c. per venerabilẽ, in vers. suprà allegato, quẽadmodũ filius naturalis tm̃ nõ excludit substitutum. d. §. si qs rogatus, cum ibi not. quia non præsumitur testatorẽ nobilem de illis sensisse, vt ibi: quia tales filij sunt magis dedecori sibi quam essent viro ignobili. l. si qua illustris. C. ad orfi. per tales enim filios nobilitas patris vel aui ꝑdefuncti non conseruatur 3 l. lex naturæ. ff. de stat. ho. & quia tales † illegitimè nati cenb sentur infames in famia facti, [b] vt not. Azo. in summa. C. ex quib. cau. infa. irro. circa prin. & Bal. in l. 1. C. de iur. au. ann. & in d. l. generaliter. §. cũ aũt. & cuiuscunq; interest hæreditatem suam non deuenire ad infamatam prolem, vt dignitas & fama eius conseruetur illæsa: vt plenius prosequitur Ang. in dicta disputa. & ibi subdit hanc esse rationem. c. naturales. in ti. si de feu. contro. inter do. & agna. vbi legitimati non succedũt in feudo: quia non est verisimile nobilem concedentem feudum de tali prole sensisse. quinimò plus tenuerunt quam plures q. etiam si testator non esset nobilis quamuis non essent adiecta verba, sine descendentibus procreatis ex legitimo matrimo, sed simpliciter dictum esset si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, non excludatur substitutus per existentiã spurij legitimati, vt tenuit Bal. in d. l. Lucius. & in l. si ita quis. §. is cuius. de legat. 2. & in l. si quis posthumos. in prin. ff. de li. & posth. & Sali. in d. l. generaliter. §. cum autem & Io. de Imo. in d. §. si quis rogatus, in fi. & in d. l. ex facto. in princ. de vul. & pup. Pau. de Castren. in l. fi. C. de his qui veni. æta. impe. & in l. cum acutissimi. C. de fideicom. & Pet. de Anch. in con. 406. incip. Circa primum dubium, &c. tamen illam disputationẽ ingredi non est necessarium: quia egreditur terminos huius consultationis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quia. suprà eo. consi. 5. num. 4.

b ¶ Facti. suprà lib. 1. consi. 67.

gnauit ipsum testem in debitorem, & tunc dico q̀ non probat:
quia cum delegatio non posit fieri p̄ simplicē consignationē
sed requiratur stipulatio, vt dixi in primo dubio: sequitur q̄d
iste testis non probat delegationem: verba enim testis debent
necessariò cōcludere. c. in præsentia. de prob. Item requirebat̄
q̀ dictus Andreas consignaret̄. d. Ludouico tanquam debitor
dicti Petri: & q̀ ipse Andreas p̄mitteret tanquam debitor Pe-
tri, aliàs non liberatur principalis. i. Petrus, vt dixi in primo
dubio. sed iste testis non deponit q̀ consignauerit Petrus dictū
Andream tanquam debitorem Petri, & q̀ Andreas promise-
rit tanquam debitor Petri: ergo non releuat. ¶ Præterea iste te-
stis est vnicus, vt ex infrà dicendis patebit: ergo non probat. l.
vbi. ff. de testi. c. in omni, de testi. ¶ Secūdus testis videlicet Cur
sinus non probat: deponit enim q̀ vidit & audiuit q̀ Andreas
de Floriano qui (vt dicebatur) datus erat à dicto Ludouico ibi
p̄sente per Petrum Scociam pro debitore in libris. 350. vt sibi
vr̄ de quantitate obtulit se paratum eidem Ludouico se obliga
re per publicum instr̄m in dicta quantitate occasione vnius
scripturæ, & q̀ Ludouicus rn̄derit q̀ erat contentus, &c. nam
iste testis non probat: quia non deponit q̀ interuenerit dele-
gatio vel stipulatio, vel æquipollens: nec q̀ dictus Andreas p̄-
miserit tanquam debitor dicti Petri, vt requiritur, prout latius
circa præcedentem testem dixi. quinimò non deponit q̀ audi
uerit Ludouicum delegare vel consignare Andream in debi-
torem, sed dicit q̀ ita ibi dicebatur q̀ datus erat Andreas p̄ de-
8 bitore, & sic testis non concludit. † Item iste testis de quanti-
tate deponit per verbum vr̄, q̀ nō sufficit in teste: quia illud est
potius iudicare quam testificari. l. quid tn̄. §. si arbiter, & ibi
no. Bar. ff. de ar. & Bar. in tractatu de teste. in 4. col. & Ange. in
repe. l. sciendum, in 2. col. de ver. ob. quia expressio quantita-
tis potuit audiri p̄ testē qn̄ contrahētes p̄ferebāt: iō nō sufficit
q̀ deponat per verbū vr̄, circa ea q̄ percipi potuerunt altero ex
quinq; sensib. corporis scd̄m quos debet testis testificari. l. te-
stium. C. de testa. l. qui testō. §. fi. ff. de test. in §. sin verò absunt.
in auth. de hær. & fal. secus si testificet per verbum vr̄, circa id q̀
non potuit per alterum ex quinq; sensib. corporis percipere,
vt quia dicat, vidi Titium possidere per annos decem, vt mihi
vr̄: vel audiui Titium promittentem Seio fundum iam sunt
anni decē, vt mihi vr̄: certè testis probat: quia illud tp̄s anno-
rum decē nō pōt videri nec audiri, sed intellectu percipi. & ita
p̄cedunt notata p̄ Bar. in dictis locis. & dato q̀ illi testes dice-
rent q̀ Andreas obtulit se paratum obligari per instr̄m, tn̄ hoc
non sufficit quò ad hoc vt intelligatur liberatus Petrus: q̄a ex
forma dictæ scripturæ non tenebatur Ludouicus recipere An-
dreā in debitorē taliter q̀ induceret liberationem Petri, vt in
primo dubio fuit ostensum. Item non offerebat se paratū obli
gari tanquam debitorem Petri: & sic in modum delegationis,
& per stipulationem, vt superius est dictum. ¶ Tertius testis
videlicet Matthæus nihil probat: nā dicit q̀ Andreas dixit ver-
sus Ludouicū, Io te voglio fare securo de ogne hora che te voi
de quelle libre. 350. per Piero. tunc dictus Ludouicus nihil re-
spondit & abijt. nam iste testis non deponit (vt dixi) de aliqua
delegatione vel stipulatione, & oblatio sua non arctabat Lu-
douicum taliter q̀ veniret liberandus principalis, vt iam dixi,
& patet ex dicto testis q̀ Ludouicus nō cōsensit dictæ oblatio
ni: quia dicit q̀ nil rn̄dit: vn̄ quò ad sui præiudiciū non hr̄ pro
consentiente. l. filiusfa. §. inuitus. & ibi no. ff. de procu. & not.
Inn. in c. in Genesi, de elect. & do. in l. inuitus. C. de procu. &
9 in l. quæ doris, cum si. ff. so. ma. † Itē si obtulit velle facere secu
rū Ludouicum pōt intelligi promittendo per solennē stipula
tionem tanquam fideiussor Petri, vel q̀ dabit aliquē fideius-
sorem, vel pignus, vt l. 1. & ibi no. doc. ff. qui satisd. cog. & in l.
1. ver. cōes. ff. de præto. stip. & no. Spe. in ti. de emp. & vendi. §.
1. ver. sed quid si in instr. & Bal. in l. sancimus. C. de verb. signi.
Item illa verba, volo te facere securum pro Petro, vel promit-
tere tibi p̄ Pet. denotant obligationem fideiussoriam pro Pe-
tro. vt no. Io. de Imo. in præalleg. l. delegare. & in d. l. pe. de præ
to. stip. & retuli in primo dubio. Item iste testis est singularis,
& discordat à primo teste: quia primus testis deponit q̀ prædi
cta fuerunt per quindecim dies post confectionem dictæ scri-
pturæ: & iste vltimus testis deponit q̀ fuit per aliquot menses
post dictam scripturam. Ex quibus concludo agi potuisse &
posse ad dictam quantitatem librarum 350. contra d. Petrum
tanquam debitorem principalem. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Bar. col. pen. nu. 14. Fran. Are. consi. 5. Imo. consi. 37. col. fina.
& pōt opi. Bar. p̄cedere accedentibus alijs coniecturis, vt Cur.
senior consi. 7. & latè Soci. consi. 267. li. 2. consi. 37. lib. 4.
b ¶ Nisi. alias enim censetur tanquam fideiussor. l. Stichum. in
fi. de noua. idem tenet Iaso. Deci. d. l. singularia. Ange. Areti. §.
præterea, in fi. insti. quib. mod. tol. ob. Ang. Paul. Alex. Soci. l.
qui vsumfructum, de ver. ob. Soci. consi. 267. libr. 2. Cor. consi.
37. lib. 2. adde no. s̄. lib. 2. consi. 13.

CONSILIVM CLXXIIII.

¶ Lege suprà lib. 4. consi. 30. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Si instrumentum differt à protocollo, statur protocollo: sed
si protocollum inuenitur in loco suspecto rasum vel cancella-
tum, neutri statur, & tn̄ instrumentum non vitiatum valet, li-
cèt non reperiatur protocollum. 4.

CONSILIVM CLXXV.

VISIS narratis in themate, & his quę egregiè & co
piosè allegata sunt in iure contra fidem dicti in
str̄i, ponderatisq; dictis duab. scripturis, scilicet
protocolli & sumpti, sentio dicto instr̄o non es-
se fidem adhibēdam, præsertim ex infrascriptis.
1 † Nam qn̄ sumptum discordat à protocollo, recurrendum est
†1 ad protocollum, † & illi velut originali standum.[a] l. si quis ex
a argentarijs. §. prætor, & ibi no. Bar. & alij. ff. de eden. & l. velut
in verbo, minus plenè. e. ti. & in auth. de tabel. §. pe. cū gl. in ver
bo, protocollum. & in c. qm̄ contra. de p̄ba. & no. p̄ Bar. in l. si
librarius. ff. de re. iu. & in l. Sempronius Proculo. ff. de le. 2. &
in suo consi. inci. ex facto p̄posito, vt ex eo patet iura quærun-
tur. & no. doc. in c. ex lr̄is, de fi. instr. Sed dictū sumptū discor-
dat à protocollo in plurib. ēt substantialibus, vt ī. dicam: ergo
2 recurrendū est ad p̄tocollū. † sed ita est q̀ p̄tocollū reperitur vi
tiatum per cancellationem & interlineationem. s. circa annos
Dn̄i, & circa indictionem quæ sunt de substantia de iure & cō-
suetudine instr̄i. in auth. vt præpo. no. Impera. in princi. & 23.
di. in nomine Dn̄i. & no. gl. in l. generali. C. de tab. li. 5. & in l.
iurisgētiū. §. q̀ fere. ff. de pac. & in c. inter dilectos. cū gl. in ver
bo, indictionis, de fi. instr. & Spe. in ti. de instr. edi. §. breuiter.
ergo nec ēt erit standum dicto protocollo: quoniam cancella-
b tio [b] in locis substantialibus reddit scripturam suspectā adeo
q̀ ei plenè nō creditur nisi aliter comprobetur. c. cum venera-
bilis, & ibi no. de relig. do. c. inter dilectos. de fi. instr. l. fi. C. de
edi. diui. Adr. tol. cum ibi no. per gl. Bar. & alios. no. gl. & Bart.
in l. 1. §. fi. in verbo, à muribus. ff. de bo. pos. scd̄m tab. & no. Io.
An. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. ostenso. in additione quæ
incipit, Rolandinus. ad fin. & Spe. in e. ti. §. breuiter, ver. & no.
q̀, & in §. restat, in prin. vbi Spe. dicit q̀ ei qui dicit fidem esse
adhibendam scripturæ habenti cancellationem, lituram vel
vituperationem, iucumbit onus probandi q̀ scriptura conti-
neat veritatem, vt etiam no. Inno. in c. 1. de fide instr. ad fin. ad
idem bene facit id q̀ hr̄ in l. si vnus. C. de testa. cum ibi not. per
Bald. in ver. vltimò not. &c. & q̀ qn̄ est dicta suspicio seu litura
vel vitium circa annos Domini prout est in casu nostro, dica-
tur esse in parte substantiali, adeò q̀ scriptura reddatur suspe-
cta, vt no. Bar. in d. l. fi. C. de edic. diui Adr. Io. de Imol. in d. l. 1.
ad fin. ff. de his quæ in test. del. ¶ Accedit ad confirmationem
3 prædictorum † id q̀ voluit no. Bar. in l. 2. §. 1. ff. quemadmodū
testa. aper. vbi voluit q̀ quando notarius ex originali scriptu-
ra habente cancellationes vel interlineaturas sumit aliquod
instrumentum in publicam formam. debet sumere cum om-
nibus interlineaturis cancellationibus seu rasuris: & de illis
mentionem facere in ipso sumpto publico ne maiorem fidem
faciat sumptum quàm originale: & tale sumptum in quo fit
mentio de dictis cancellationib. remanebit suspectum per id
q̀ habetur in l. 1. §. fi. ff. quemadmo. testa. ape. & per Inno. in c.
4 quoniam contrà, de proba. ¶ Casus noster † etiam deciditur
per ea quæ traduntur per Pau. de Castr. in consi. 130. incipien.
Dubitatur primò, an comes Palatinus, &c. in nono dubio.
vbi voluit quod si reperitur instrumentum manu publici no-

tarij

tarij in forma publica & authentica, quamuis inter suas imbreuiaturas seu ꝓtocollos nō inueniatur rogitus [c] illius actus de quo apparet confectum esse instr̄m publicum, regulariter nō vitiabitur instr̄m, allegat no. per Bal. post Nicolaū de Matarellis in rub. C. de fide instr. in 10. col. in versi. 2. quæro si ista imbreuiatura sit originalis non reperitur. vbi voluit Bal. quòd speciale sit in instrumentis confectis in ciuitate Constantino-
2 politana, quòd † non valeant, si nō reperitur originalis & matrix scriptura seu protocollum, vt in auth. de tab. §. fi. & quod secus est in alijs locis: quia ex quo per notarium rogatum, instrumentum est redactum in mundum ipsum, est verum originale, per not. per Bar. in d. l. Sempronius Proculo de le. 2. nisi celebratus esset contractus vel actus ille in scriptis, quasi tūc in pura scriptura stet substantia, quo casu nisi probaretur deperditam esse illam primam scripturam non staretur secundæ per l. contractus. C. de fide instr. & l. 2. C. de testa. Tamen dicit Pau. de Cast. in d. cons. q. illud quod dicit Bal. post Nicolaum de Matarellis, scilicet q. regulariter standū sit instr̄o scripto in forma publica per notariū: licet non appareat alia originalis scriptura vel protocollū, procedit qn̄ nullo modo reperitur liber protocollorum: quo casu, quia potuit casualiter perdi potius hoc præsumatur quàm q. non fuerit confectū: & sic non debet nocere amissio l. testium. ver. si verò facta. C. de test. & quod no. in l. in emancipationib⁹. C. de eman. li. per gl. & Cy. Secus autem qn̄ reperitur originalis scriptura sed vitiosa, vt in proposito nostro bene facit, licet ipse non alleget, id q̄d h̄r in cle. constitutionem, in prin. & q̄d ibi gl. in verbo, de nouo. de elec. Et per ista infertur quòd etiamsi nulla esset varietas inter sumptū & originale neutra dictarū scripturarū fidem faceret: multo minus debet fidē facere dictum sumptū, cùm discordet etiam in substantia ab originali, per ea quæ dixi in prin. Quòd autē discordent circa substantiā patet: quia in sumpto dr̄ q. Euāgelista confessus est habuisse & recepisse libras ducentas septuaginta à dn̄a Catharina nomine dotis, & pro dote Franciscæ eius filiæ & futuræ vxoris dicti Euangelistæ: & q. Euangelista ꝓmisit dictæ Catharinæ præsenti & notario stipulanti vice & nomine dictæ Franciscæ & omniū quorū interesset dare & restituere ipsi Franciscæ vel eius h̄rdibus, aut cui ius & casus dederit. Sed in protocollo dr̄ quòd Euangelista fuit confessus habuisse pro dote Franciscæ futuræ sponsæ dicti Euangelistæ Catharina eius matre, & à Loro quondā Marcellini de Ladercio libras ducentas septuaginta promittens restituere eidem Catharinæ Loro & Franciscæ, vel eorū hæredibus siue cui ius aut casus dederit, dictas libras 270. nam inter prædicta est magna diuersitas: quia inspecto sumpto dos fuit integrè data per Catharinam: sed inspecto originali fuit dicta dos per Catha-
5 rinam & per dictū Lorum: † & per consequens à quolibet pro dimidia. l. reos. §. cū tabulis. ff. de duo. re. & l. si mihi & Titio. ff. de ver. ob. & ideo si contigisset q. matrimoniū non fuisset secutū post dictū instr̄m condictio ob cām ad dotē repetendam competijsset soli Catharinæ inspecto sumpto, sed inspecto originali cōpetijsset etiā Loro ꝓ dimidia. l. si extraneus. & l. seq. ff. de cond. ob cām. Item secuto m̄rimonio & eo postea dissoluto actio ad dotē repetendā cōpeteret dictæ Frāciscæ, vel eius hæredibus inspecto tenore scripturę ipsius sumpti indubitanter, vt ex inspectione ipsi⁹ patet: sed inspecto originali in quo copulatiuè promittitur restitutionē fieri Catharinæ Loro & Franciscæ vel eorū h̄rdibus, intelligit̄ q. actio competat cuilibet prædictorū pro virili seu æquali portione: vt not. Bar. in l. Caius. ff. sol. mat. in versi. sed quid si extraneus esset stipulatus
6 sibi & mulieri, † nec obstant talia verba subsequentia in dicto originali ibi dum dr̄ siue cui ius aut casus dederit, quia per talia verba non vn̄r contrahentes voluisse corrigere, id q̄d paulò ante dixeram. arg. l. nō ad ea. ff. de cond. & demon. & possunt dicta verba intelligi de alijs successoribus quomodocunque succedentibus vel habentibus cām à dictis Catharina, Loro, & Francisca pro dictis æquis portionibus quamuis non essent hæredes dictarū personarum, & hoc colligit, ex not. per Bald. in l. fin. ad fin. communia vtriusq; iudi. & Sali. in l. auia. C. de iure do. & Ludo. Romanus in d. l. Caius. & satis sensit Ioan. de Imo. ita esse in puncto iuris, vbi aliud de interpretatione data consuetudine non appareret: tutiori tamen exemplo declarata est diuersitas dictarum scripturarum in exemplo quod suprà posui, quando matrimonium non sequeretur. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Standum. s̄. lib. 5. cons. 79. num. 4. s̄. li. 2. cons. 105. col. 1. Cæpol. cau. ciui. consil. 23. Cor. consil. 28. & consil. 28. lib. 1.

b ¶ Cancellatio. s̄. lib. 1. cons. 41. s̄. li. 7. cons. 104. Cor. con. 117. lib. 4. Ias. cons. 47. li. 1. adde Pet. de Ferra. infor. oppo. contra instr. versi. tamen quia est abrasum. & in li. quo peti. hære. ex testa. versi. non abolitum.

c ¶ Rogitus. i. protocollum. idem Bal. in rub. C. de fide instru. col. 6. l. fin. col. 5. versi. vnde tamen dicunt. C. de eden. consil. 464. li. 4. Paul. d. cons. 125. dubitatur. col. fin. li. 2. Lanfranc. de Ori. c. quoniam contra falsam, ver. instrumento producto. nu. 18. versi. attende tamen. de prob. & est verum, puto tamen quòd si producens instrumentum habeat penes se etiam protocollum vel antigrapham quam vocant contrariam literam, tenebitur si petatur cedere vel iuramento se purgare indistinctè, licet distinguant Roma. consil. 174. Amplissimè. colum. 4. Deci. d. c. quoniam contra falsam. col. 25. de probat. & licet contrarium teneat Pet. de Ferra. in for. oppo. contra instr. ver. tamen quia fuit & est simulatum. ad fin. versicul. sed pone. & malè.

SVMMARIVM.

1 *Testes concordare non sufficit in substantia, vbi certa verborum forma probanda est.*
3 *Fideiussor non est idoneus testis, nec vitio suo pauper factus. & nu. 4.*
5 *Consentiens alienationi rei in qua habet ius de futuro, non videtur illud remittere.*
6 *Dispositio testatoris, regulatur sub dispositione statuti, nisi verba sint clara, num. 8.*
7 *Dispositio de re certa, importat totam rem.*
9 *Statutum de dote lucranda, intelligitur quādo datur ab eo qui potest plenè alienare.*
10 *Reuerti quod debet ad hæredem scriptum, non debetur hæredi hæredis.*

CONSILIVM CLXXVI.

VISIS narratis in themate & scripturis mihi exhibitis super primo dubio: qa verificatas esse constat conditiones. in quarū euentum ipse tres bebulcæ & tabulæ duodecim terræ debent redire ad h̄rdes dicti quondam magistri Pauli, nihil est quod videatur obstare, † quominus dn̄ium dictæ terræ perti-
2 neat ad hæredem agentem, vt l. fi. C. de leg. & in auth. cui relictum, in verbo vendicari. C. de ind. vid. tollen. attento quod probata sunt requisita pro parte agentis. Solum restat videre an obstet id quod opponitur pro parte reorum in quantū probare conati sunt quod hæredes dicti quondam Pauli consignarunt simpliciter dictas terras marito dictæ Isabettæ pro dote eius. & ex forma statuti prædecedente Isabetta sine liberis maritus lucratur dimidiā dotis: & consequenter videntur dicti hæredes sibi ipsis præiudicasse in dictis terris saltem pro dimidia casu quo euenerit cōditio lucrandæ dimidiæ dotis per maritum. l. si fundum per fideicommissum, in princ. ff. de lega. 1. l. codicillis. §. 1. de leg. 2. cum sim. ¶ Tamen hoc non obstante sentio contrarium esse de iure verius: primò quia prædicta nō sunt legitimè probata. Nam sunt inducti tres testes qui non probant: primus est Antonius. & istud per se clarum est quod non probaret: quia vnicus. l. iusiurandi. C. de testibus. c. in omni. de testi. Præterea iste testis dicit quòd verba formalia dicti Ioannis de Codebobus fuerunt ista: scilicet q. Bartholomæa & Isabetta habebunt pro dotibus suis certas bebulcas terrarum positas in villa Fredi, de quarum numero dixit non recordari. & ipsas dabant & consignabant ipsi magister Ioannes & frater eisdem mulieribus pro dotibus earum. Sed peregrinus secundus testis dicit quòd verba formalia fuerunt ista, videlicet, quod Bartholomæa habebat bebulcas nouem vnius petiæ terræ bebulcarum duodecim pro indiuiso positæ in villa Fredi. & Isabetta habebat tres bebulcas dictæ petiæ terræ duodecim bebulcarum, quas sic sibi donabant ipsi de Codebobus, quia nihil aliud in dotem habebat: & quod ita volebant dictas bebulcas terrarum tradere dictis mulieribus. Ludouicus tertius testis dicit, quòd verba formalia fuerunt hæc, videlicet, De la dota soa el ve e stato ditto quel le hanno la dota soa à Fredo. Et quod sic confessus fuit dictus Ioannes dotem ipsarum mulierum esse in quibusdam bebulcis

bulcis terrarum in villa Fredi, quas dixit tunc numero fuisse
expressas per dictum Ioannem: sed de præsenti non recorda-
1 tur. Modo sic † quando testes asserunt se testificari de verbis
formalibus, vt ab aliquo prolatis, oportet quòd non solùm
a sint concordes in substantia & effectu, sed etiam in cortice [a]
verborum, vt singulariter dicit Ant. de But. in c. nihil obstat.
& ibi etiam Abbas de verb. signific. & ideo refert ibi Antonius
de Butr. fuisse determinatum, quòd si vnus testis deposuit
quod testator formaliter dixit, Titiũ hæredem instituo. alius
deposuit quod verba formalia testatoris fuerunt ista scilicet,
Titius sit mihi hæres: quòd isti testes dicerentur cõtrarij, & nõ
b probarent. [b] Idem dicit Bald. in c bonæ. el 1. de elect. in 6. col.
vbi voluit q; si testes habentes deponere super promissione fa-
cta per Titium Seio fuerunt interrogati, quibus verbis fue-
runt vsi contrahentes, & vnus testis respondit, quòd Titius di-
xit, promitto dare Seio 24. denarios, alius verò respondit, q;
Titius dixit, promitto Seio duos solidos, isti testes erunt sin-
gulares, & non probabunt, sed ita est quòd dicta verba testiũ
proculdubio adinuicem non conueniunt in cortice & forma
verborum: imò etiam in effectu discordant: nam secundus te-
stis deponit dictum fuisse quod donabant dictas terras, & in
hoc neminem habet contestem: quia primus testis deponit
dictum fuisse quod dabant & consignabant: quæ verba sunt
generalia ad omnem contractum, iuxta §. sic itaque. instit. de
act. & l. 1. in prin. ff. depo. & l. vbi autem non apparet. §. fi. ff. de
verb. obl. sed verbum donare, conuenit tantum in contractu
donationis, iuxta l. 1. & l. in ædibus. §. donari. ff. de dona. Ter-
tius verò testis discrepat ab omnibus istis: quia secundum eius
testificatum illi de Codebobus non dixerunt se aliquid dare
2 vel donare: vt patet ex verbis prædictis. & † quando plures
sunt testes: & vnus contradicit alteri, nedum non remanent
singulares, sed nullus probat aliquid: & sic etiam nõ est semi-
plenè probatum, vt not. Io. Andr. & alij, in c. in nostra. de testi.
& Bal. in l. de quibus. circa antepe. col. ff. de legi. & in rubr. de
controuer. inuesti. & in d. l. iurisiurandi. bene faciunt no. in l.
3 testium. C. de testi. ¶ Secundus testis † etiam alia ratione non
probat: quia est pars in hoc iudicio: quia nomine ipsius tan-
quam necessarij defensoris rei conuenti fuit comparitum in
iudicio, p excludendo actorẽ: non potest ergo esse testis in sua
propria cã. l. omnibus. C. de testi. & l. nullus. ff. eo. titu. non est
c etiam idoneus: eò quia fuit fideiussor [c] euictionis, vt not. Io.
And. in addi. Spe. in tit. de iudi. deleg. §. superest. ver. sed nun-
quid fideiussore. & in ti. de teste. §. 1. ver. sed quid de fideiusso-
re. & Ange. & Mod. post eum in l. si cui legetur. §. si Titio. per
illum tex. ff. de leg. 1. & Ang. in l. ab executore. §. alio. cum seq.
ff. de app. & Io. de Imo. in l. à sententia. in prin. eo. tit. & tanto
magis quando fideiussor renunciauit beneficio de fideiusso-
ribus prout est in communi vsu, scdm qd declarat Bal. in d. §. si
4 verò. ¶ Tertius testis ẽ alia ratione non est integer testis: quia
est probatum eum esse valde culpatæ & reprehensibilis ac ig-
nominiosæ vitæ. l. 3. in princ. de testi. & c. licet vniuersis. extra
eod. tit. est etiam probatum quòd ipse testis est pauperrimus:
vnde accidit illud quod notabiliter dicit Bal. in c. si qui testiũ.
de testi. vbi notabiliter inquit, quod aut testis pauper incidit
in paupertatem vitio [d] suo: & tunc non est idoneus: quia non
solùm rerum, sed famæ suæ prodigus est, vñ scdm eum repelle
tur à testimonio: quia vitiosus in se præsumitur multò magis
vitiosus in alium. l. fi. C. de sen. pas. aut sine vitio suo incidit in
paupertatem: & tunc si quidem est bonæ famæ erit idoneus
testis: secus si est malæ famæ. Si autem est nullius famæ, s. ne-
que bonæ, neque malæ, tunc minus ei creditur per id quod
habetur in d. l. 3. iuxta princip. ff. de test. & ita limitat ea quæ
no. per gl. in d. c. si qui. & per Spe. in tit. de teste. §. 1. versic. item
quod est pauper, sed ita est quod per tres testes est probatum
dictum Ludouicum esse pauperrimum, & malæ conditionis,
5 vitæ & famæ: ergo non est idoneus. † Præterea ille qui cõsen-
tit dari in dotem vel alienari rem in qua ipse habeat aliquod
ius de futuro dependens ex testamento prout habebat dictus
†2 Ioannes, † non videtur illi suo iuri de futuro renunciare, vt
notabiliter decidit Bar. in d. l. si fundum per fideicommissum,
in prin. ff. de leg. 1. allegat notata in l. si à substituto. ff. de lega-
tis 1. & bene faciunt notata per Bar. in l. qui Romæ. §. duo fra-
tres. ff. de verb l. ob. in 12. q. & etiam in quarta opp. & in 6. & id
quod notatur in l. tres fratres. ff. de pactis. ¶ Non obstat præ-
6 dictis, † si diceretur, quòd dispositio testatoris debet regulari
e secundum dispositionem statuti, [e] vt per Bartol. in l. hæredes
mei. §. cum ita. & in l. hæredibus. §. Titius. ff. ad Treb. & Bald.
in l. precibus. C. de impub. & alijs substi. in 19. col. & ibi dicit,
q; testator præsumitur cogitare & velle id quod ius disponit,
allegat. l. si duo. ff. de acqui. hær. bene facit. l. Gallus. §. quidam
rectè. cum ibi no. ff. de libe. & posthu. cum suis concordantijs,
†3 † ergo dictus testator relinquendo dictas bebulcas terræ ipsi
Isabettæ in auxilium maritandi videtur voluisse, q; darentur
in dotẽ scdm dispositionem statuti, scilicet, q; ipsa prædeceden
te in matrimonio sine liberis maritus lucraretur dimidiam
dotis, prout statuto cautum est: quia ad hoc respondeo, q; ver-
ba testatoris euidentissimè repugnant: quia testator voluit
post mortem dictæ Isabettæ decedentis in matrimonio sine
liberis, & mortua Bartholomæa dicta petia terræ liberè & ex-
peditè peruenire deberet pleno iure ad filios & hæredes testa-
7 toris in testamento descriptos. † nam illa verba dictam petiã
terræ important totum, non autem medietatem, vt no. per gl.
& Barto. in l. si in rem. ff. de rei vendic. & probatur in l. Titia
cum testamento. §. 1. & ibi ponderat Bald. ff. de legatis secun-
do. & in l. si quis cum totum. in princ. & ibi ponderat Ang. ff.
de excep. rei. iud. illa verba etiam, s. pleno iure, importãt idem
quod sine vlla diminutione, vt in authen. hoc vsus, & ibi Bal.
C. de sacrosanct. eccle. l. mater. & ibi. not. per Bald. C. ad Ter-
tul. l. raptores. §. bona. C. de epis. & cle. l. 1. C. de reuo. dona. l. si
cum dies. §. plenũ. ff. de arb. l. Iul. in fin. C. de rei ven. in c. con-
questus. cum ibi not. per doc. de foro comp. cum multis si. nõ
potuit ergo Isabetta dare dictam terram in dotem cum præiu-
dicio fideicõmissi appositi in testõ ad fauorem filiorũ & hæ-
8 redum testatoris. † & illud quod dicitur verba testatoris in
dubio interpretantur secundum dispositionem legis vel sta-
tuti, non procedit in casu in quo verba sunt certa & clara, vt
dixi: nam in incertis, non certis locus est coniecturis. l. conti-
nuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. & l. ille aut ille. §. cum in verbis.
ff. de leg. 3. & hoc procedit tantò magis in dicto testatore, qui
erat auus maternus, qui non tenebatur dictam neptem dota-
9 re. l. mater. C. de iure dot. l. fi. C. de do. promis. † Et statutum
loquens de dote lucranda intelligitur de necessitate, quando
dos data est marito simpliciter à persona quæ poterat pleno
iure disponere, alias sequeretur q; si mulier dedisset rem alie-
nam in dotem, q; maritus vxore prædecedente lucraretur di-
midiam rei alienæ quod stare non põt: quia id quod nostrum
est sine facto nostro à nobis auferri non potest. Est verum, q;
ille, qui talem dotem dedisset tanquã de re sua, teneretur ma-
rito de euictione si dolus tradentis intercessit, secundũ quod
habetur in l. 1. C. de iure do. Semper enim debet interpretari
statutum ne tertio auferatur ius sine culpa sua. l. 2. C. de noxa.
l. quamuis. ff. de in ius vocan. c. super eo. de offic. deleg. sed in
proposito nostro testator circa dationem dotis nullum alium
actum fecit quàm dispositionem testamenti, in qua adiecit
†4 legem, quam imposuit rei suæ, † est enim in re sua quilibet
moderator & arbiter. l. in re mandata. C. manda. l. 1. C. de iure
emphyt. cum de iure ad talem dotem constituendam non te-
neretur vt dixi, & non est etiam legitimè probatum, q; dictus
Ioannes actum fecerit qui in hoc habuerit sibi præiudicare,
ergo exceptio contra eum apposita non habet obstare. ¶ Su-
10 per alio † dubio quo quæritur, cui competat ius agendi, an di-
cto Ioanni, an verò etiam filijs & hæredibus Georgij vel cui?
dico breuiter q; spectat ad d. Ioannẽ: quia testator dixit quod
volebat peruenire ad infrascriptos filios & hæredes ipsius: &
in testamento scripti fuerunt hæredes tantũ Ioannes & Geor-
gius filij ipsius testatoris, & decessit Georgius ante mortem
dictarum Isabettæ & Bartholomææ: & sic ante euentum con-
ditionis, meritò pro parte Georgij nõ transiuit ad filias Geor-
gij: quia illæ non fuerunt scriptæ hæredes in testamento d.
Pauli. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. cum ibi nota.
per Bart. in vlt. q. & in terminis nostris ita decidit Io. de Imol.
in l. si quis filium. §. fin. ff. de acquir. hære. vbi refert se ita con-
suluisse. illa enim dictio infrascriptos, solùm importat illas
personas quæ oculis corporeis legi & discerni possunt ex in-
spectione testamenti dicti magistri Pauli. l. 1. ff. de his quæ in
test. del. & not. præfati doc. in locis proximè allegatis ad hoc
etiam bene facit. l. in causæ. §. Pomponius. ff. de mino. & quod
ibi Bas. vbi per illum text. voluit q; si testator reliquit aliquid
nepoti

nepoti: & adiecit q, si decederet sine liberis reuertetur ad vniuersalem hæredem testatoris: & postea cõtingat vniuersalem hæredem testatoris decedere ante mortem dicti nepotis, non
f etit locus [f] restitutioni fideicommissi. Benefaciunt nota. per Modernos in l. Titia. cum testamento. §. fi. ff. de lega. 2. & in l. fi. C. de leg. & in l. si auiæ. ff. ad le. Fal. & decisio prædicta est in casu nostro tuta & sine scrupulo propter illam dictionem infrascriptos, & ideo cum post euentum conditionis superfit solum d. Ioannes, ipse admittitur in totum. l. sed si plures. in princ. & l. qui plures. la 1. & l. Lucius. §. fi. ff. de vul. & pup. l. si ex pluribus. ff. de suis & legiti. Posito autem quod ius agendi competijsset etiam filiabus & hæredibus dicti Georgij, Ioannes prædictus tanquam coniuncta persona posset agere sine mandato: & quamuis teneretur præstare cautionem derato si peteretur, tamen ea non petita ante litem contestatam, iudicium procedit ista habentur in l. sed & hæc, in prin. cum ibi no. iuncta l. Pomponius. §. rati. ff. de procu. & l. maritus. C. de procur. cum simi. & per hæc est responsum ad omnia quæsita. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Curtice. suprà li. 3. cons. 111. num. 8.

b ¶ Probarent. imò puto hic probent, ex quo non est vis in formalitate, sed in substantia de qua tantum agitur, & in qua conueniũt: & qa testes de facili poterunt obliuisci formulam locutionis ad quam verisimiliter non attendunt sed rem: cũ quia potuit testator bis idem vario sermone efferre.

c ¶ Fideiussor. Bal. Lancelo. Deci. Ias. d. l. si cui legetur. §. fi. Stephan. Aufre. tract. de reproba. testi. ver. fideiussor.

d ¶ Vitio. aliàs secus. s. lib. 6. cons. 237.

e ¶ Statuti. s. lib. 4. cons. 15.

f ¶ Locus. s. lib. 5. cons. 173. num. 2.

EPITOME.

¶ Valet pactum de non petendo factum illius quòd debitor interposuit ad rogandum pro se.

CONSILIVM CLXXVII.

Visis & lectis attestationibus mihi transmissis, videlicet attestatione ser Antonij de Odonibus, ac ser Ioannis de Mainoldis, & ser Bartholomæi de Fera, & puncto mihi transmisso. in quo quæritur, an vigore dictarũ attestationũ possit Ioannes à Columba se tueri, si conueniatur à Ioanne Thomæo, vt filio & hærede Ioannis de Boldrino, pro certa denariorũ quantita debita (vt dicitur) per dictum Ioannem à Columba dictis hæredibus dicti Ioannis de Boldrino? & fortasse dubium facit aliqualis varietas dictorum testium, & quòd promissio de non petendo videtur facta absente dicto Ioanne à Columba per not. in l. idem in duobus. §. fina. ff. de pact. & per not. per Bartol. in l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de libe. leg.
1 & in l. postquam liti. C. de pac. cum suis concordantijs. † tamen puto de iure verius esse, quod dicto Ioanni à Columba competat exceptio pacti de non petendo: quoniam talis promissio de non petendo facta per dictum Ioannẽ videtur probari primò per dictum ser Antonium, qui attestatur quòd dictus Ioannes Thomæus promisit Ioanni à Columba, quod quantum erat pro parte sua non intendebat, nec volebat dare aliquam molestiam dicto Ioanni, nec compellere ipsum pro credito de quo in dicto instrõ: & quod de tali promissione fuit facta quædam scriptura de voluntate dicti Ioannis Thomæi: & dicit, q, dictæ promissioni fuit præsens dictus Ioannes à Columba. dictus verò s. Ioannes de Minoldis testificatur, q, dicti omnes tres testes mori precibus Ioannis à Columba rogauerunt d. Ioannem Thomæum, vt vellet habere recommissum d. Ioannem à Columba pro dicto debito, eo quia erat impotens ad sibi satisfaciendum, & quod ipse respondit q, quantum erat pro parte sua ipse nunquam molestaret eum: & q, ita promisit dictis tribus rogantibus pro dicto Ioanne à Columba, qui licet esset aliquantulum remotus ab eis, tñ poterat audire dictam promissionem, & licèt iste testis dicat q, promissio testis dicat q, promissio fuit facta dictis tribus: primus verò testis dicat quòd fuit facta Ioanni à Columba, tamen dico quod attento quod Ioannes de Columba aderat ꝓmissioni, adeò quod audire poterat; vt etiam scds testis affirmat, satis dr facta ꝓmissio dicto Ioanni à Columba, qsi fuit facta illis qui in ea re erant procuratores sui præsente principali:
2 probatur † per ea quæ no. Bar. in l. videmus. §. deferre. ff. de in lit. iuran. vbi dixit, quod licet iuramentum in litem debeat deferri per iudicẽ: & non sufficeret quod deferretur à notario per illum textum; tamen si deferretur à notario de mandato ipsius iudicis præsentis ipse iudex deferre videretur, ar. l. falsus. §. sed is. ff. de fur. & l. si procuratori præsentis. ff. de verbo. oblig. & hoc sequuntur alij in d. §. deferre. & Ant. de But. in c.
3 tuis. de test. ¶ Probat † etiã per id q̃d no. Pe. & Cy. in l. 2. C. de sent. ex breui. recitan. vbi volunt quòd licet Iudex qui non est de numero illustrium, non possit sñiam per alium recitare & ꝓferre, sed per seipsum, si tñ notarius præsente iudice ex eius cõmissione pronunciet & legat, valebit sñia: quia sicut dominus præsens põt per procuratorem stipulari: & tunc propter præsentiam acqritur sibi dño actio sine cessione d. l. si procuratori præsentis, ita poterit iudex præsens etiã non illustris suã sñiam per ministrum proferre: & satis dicetur ipse iudex protulisse & ita etiam no. Bal. in l. 1. C. de senten. ex breuicu. reci. & in l. aliquando. in sexta opp. ff. de offi. procon. & cõstat q, dicti rogantes pro Ioanne à Columba vñr fuisse sui procuratores: quia vt dicit dictus s. Ioannes de Mainoldis, & etiã dictus ser. Bartholomæus illud faciebant precibus dicti Ioannes à Columba seu ad eius instantiam: & sic apparet quod ex mandato Ioannis à Columba faciebant. l. 1. in princ. & l. qui patitur, cũ ibi no. ff. manda. Satis etiã apparere vr de præsentia dicti Ioannis à Columba: quia dictus s. Antonius deponit, q, dedicta promissione fuit cum voluntate dicti Ioannis Thomæi facta scriptura: & de illa scriptura etiam deponit dictus s. Bartholo-
4 mæus. † & ex scriptura continente dictam promissionem resultat præsumptio præsentiæ vtriusq; partis, vt no. gl. in l. 1. C. de contrah. & commit. stip. & Bar. & Ang. in l. Titia. §. fin. ff. de ver. ob. no. Io. An. in addi. Spe. in tit. de empt. & ven. §. 1. in ad-
5 di. incipiente, quærit Odof. ¶ Præterea † etiã posito quod dictus Ioannes non fuisset præsens, tñ attento quod sicut deponunt dicti s. Ioannes de Mainoldis, & ser Bartholomeus ipsius precibus & ad instantiam dicti Ioannis à Columba rogarunt d. Ioannem Thomæum pro ꝓmissione prædicta eis facienda sicut facta fuit, acquisita est exceptio pacti dicto Ioanni à Columba, vt no. Bar. in d. §. si liberationis verba, ad fin. & Bald. in l. cui hære. §. fi. ff. de pac. & Sal. in l. si actionem. C. de pac. qui in hoc casu saluat. gloss. in d. §. si liberationis verba. quæ voluit q, exceptio pacti acquireretur absenti. mouentur per d. l. rescriptum. §. fi. Bene facit quod not. Bar. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. in fi. ff. de verb. ob. ¶ Quinimò etiam quando nullus
6 † minister interuenisset, tenuerunt quamplurimi q, exceptio
a acquiratur absenti fauore liberationis, vt voluit [a] glo. in d. §. si liberationis verba & in l. postquam liti prææallegata. & ibi Bal. & Sal. per illũ tex. indistinctè loquente. & Gul. de Cug. in l. Pomp. scribit. ff. de neg. ge. & Inn. & Io. An. in c. veniens. de renun. & Ang. in l. idem in duobus. §. fin. ff. de pac. & probari vr in l. Labeo. in verbo ignoranti. ff. de iureiur. & ad allegata in contrarium potest responderi. vt aliàs dixi & scripsi legendo. d. l. postquam liti. quod hic prætermitto: quia non expe-
7 dit per ea quæ proximè dixi. ¶ Non obstat † prædictis si diceretur quòd dictus ser Ioannes de Mainoldis non est idoneus
b testis: quia est creditor [b] Ioannis à Columba in libris ducentis: quia respondeo q, per hoc non est quin dicatur esse idoneus testis in causa sui debitoris, vt not. Iac. But. & Angel. in l. non solùm. §. quæritur. per illum tex. ff. de proc. Præterea sunt tres testes. facit quod voluit gloss. not. in l. 3. §. 1. in verbo, numerus. ff. de testi. & Io. An. in addi. Spec. in tit. de noto. crimi. §. fama. in additione incipiente, allegato. & Iac. Butr. in l. parentes. C. de testi. vbi concludunt, q, testes qui non sunt omninò habiles probãt, si testes sunt in numero plures quàm requireretur, & regula est, quod numerus duorum testium sufcit. l. vbi numerus. ff. de testi. cap. in omni negotio, de testi.
8 ¶ Non obstat † si diceretur q, dicti testes videantur varij quia respondeo, q, ex his quæ dixi suprà allegando not. per Bart. in d. l. videamus. §. iurare. cũ simi. apparet dictos testes esse con-
c cordes: & etiam possunt testes ad concordantiam reduci [c] etiã
* vt probent secundum * communem opi. per c. cum tu, de testi. vt traditur in locis vulgaribus, etiam si non essent nisi duo si per

si per reductionem ad concordiam testes remanent contestes & deponentes de eodem actu prout in proposito nostro: nam tunc est eadem ratio quæ est quando sunt hincinde plures: vt patet ex no. per Bar. in l. Gallus. §. ille casus. ff. de lib. & posth. & in l. in insulam. in princ. ff. solut. mat. & plenè traditur per Modernos in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. obli. Denique illi duo vltimi testes, scilicet ser Ioannes de Mainoldis, & ser Bartholomæus non videntur aliquo modo in effectu discordare. & licet dictus ser Ioannes dicat q, ipse testis simul cum Bartholomæo de la Fara, & Antonius de Ottonibus ductus fuit per Ioannem à Columba ad reperiendum Ioannē Thomæum, & ipsi tres moti precibus dicti Ioannis à Columba rogauerunt dictum Ioannem Thomæum, &c. & dictus ser Bartholomæus dicit, q, dum ipse transiret per plateam, & vidisset Ioannem de Mainoldis loqui cum Ioanne Thomæo, accessit ad illos, &c. nam aduertatur q, isti testes non sunt contrarij: quia stare potest quod dicti tres testes simul ducti fuerunt ad reperiendum dictum Ioannem Thomæum, vt dicit dictus s. Ioannes, & tamen ipsi tres simul existentes nō reperierint: sed illi duo, scilicet dictus ser Ioannes & d. Antonius. & dum ipsi duo postea simul inuenissent in platea dictum Ioannē Tho-
9 mæum superuenit dictus s. Bartholomæus, vt ipse dicit, † non
d enim dicta [d] testium sunt calumnianda, sed iuuanda, vt inquit Bal. in rubrica. ff. de rerum diuisio. in vltima col. & in l. de quibus, in vltima col. ff. de legi. & not. per eundem in l. 1. C. de tempo. appellatio. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Voluit. & malè. s. li. 4. cons. 131. num. 7.
b ¶ Creditor. potest esse testis. Imo. cons. 58.
c ¶ Reduci. s. li. 1. cons. 116. s. li. 5. cons. 99. num. 24. Alexan. l. 1. in prin. de ope. no. nun. Auffre. in addi. q. Tholo. 11.
d ¶ Dicta. suprà lib. 5. cons. 49. num. 10.

SVMMARIVM.

2 *Pactum l. commissoriæ, non valet extra casum venditionis, nisi ex interuallo ad excipiendum tantum. 23. nec etiam fauore dotis. num. 10.*
4 *Enunciatio promissionis intelligitur de facta tempore instrumenti.*
7 *Pactum. l. commissoriæ valet in fauorem tertij.*
9 *Pactum quod prædia hypothecata sint empta valet, & intelligitur iusto pretio.*
11 *Maritus prætextu dotis non solutæ, non lucratur fructus pignorum vltra rationem alimentorum.*
2 *Diuisio debiti non fit nisi recipiatur pars sub nomine partis.*

CONSILIVM CLXXVIII.

VISO processu causæ inter Ioannem quondā Gasparis de Bandinis agentem, & Gasparē de Michaelibus se defendentem, pro quo Gaspare (vt verbo fertur) snīa lata est, à qua pro parte dicti Ioannis extitit appellatū: visisq; tam allegationibus aduocati dicti Ioannis, & cōsilijs celeberrimorū doctorum proconsulentiū, nec non his quæ egregiè in contrariū allegari vnr per aduocatū dicti Gasparis: sentio dictū Ioannem iustitiam & æquitatem fouere, & partes iudicis causę appellationis esse in pronunciando malè iudicatū & bene appellatum, & d. Gasparem teneri ad restitutionem prædij petiti pro quantitate de qua in libello, maximè ex infràscriptis. Et primò, qa stante q, in instro rogato ann. 1458. die 15. Aprilis dictū prædiū & domus quædā d. Io. fuerunt per tutores. d. Io. iure pignoris assignata. d. Gaspari pro residuo dotis dnæ Placentinæ sororis dicti Ioannis promissæ, videlicet pro florenis 150. cum pacto q, qn̄cunq; intra terminum octo annorū dicti tutores, seu hæredes Gasparis de Bandinis soluerent dicto Gaspari de Michaelibus dictos florenos 150. auri, teneatur dictus Gaspar de Michaelibus ipsa bona restituere dictis tutoribus seu dictis hæredibus: & casu quo intra dictum tempus non restituerent dicti floreni 150. dicta bona sint & intelligerētur esse assignata in solutum dicto Gaspari pro dictis 150. florenis, quod qui-
1 dem † pactum fuit pactum legis commissoriæ, quod in pignoribus est reprobatum. l. 1. & l. fin. C. de pac. pig. & non solum est reprobatum, quādo pignus datur creditori pro quantitate sibi debita ex causa mutui, sed etiam quando datur pi-
a gnus pro alio debito quàm mutuo, [a] vt patet in l. fin. quæ generaliter loquitur de creditore recipiente pignus pro eo quod sibi debetur: & cum generaliter loquatur, generaliter intelligi debet. l. in fraudem. in fi. ff. de test. tu. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstan. & idem probatur in c. significante. de pignor. vbi tex. generaliter de creditore loquitur, & generaliter reprobat pactum legis commissoriæ in pignoribus, probatur etiam in l. 2. C. de pac. pigno. secundum secundam lecturam quam ibi ponunt Bart. & alij doct. post eum, vbi quando pignus datum fuit pro alio debito quàm mutuo, & adiectum fuit pactū le-
2 gis commissoriæ, † ita demum tenet pactū etiam quò ad solā
b exceptionem si fuit adiectum tale pactum ex postfacto [b], & non ab initio contractus. sed in proposito nostro fuit ab initio tempore contractus (vt infra dicetur) ergo non valet probatur etiā hoc in l. quamuis. aliàs incipit Calipodius. ff. de sol. vbi etiā in contractu dotis pactum legis cōmissoriæ est reprobatum. & licet ibi dicatur, q, est reprobatum quò ad hoc, vt ad rem pignoratam sibi in solutū relaxandā agere non possit ille cui promissum erat pignus dari in solutum, si ad certam diem pecunia non solueretur, sed non est reprobatum quò ad hoc, vt non acquiratur exceptio creditori possidenti pignus, & volenti illud retinere in solutum. l. Titius. secundum vnam lecturam communiter approbatam. ff. de pign. act. l. cum dnm. C. de pig. & in proposito nostro sufficit dicto Gaspari de Michaelibus q, dictum pactum valeat quò ad exceptionem sibi quærendā cum ipse possideat, tn̄ dico quòd tex. in d. l. quamuis. probat id quod dixi, s. q, pactum legis commissoriæ in pignoribus eodē modo reprobatur in alijs contractib. regulariter, sicut in cōtractu mutui, sed bene verū est, q, in omnib. contractibus regulariter qn̄ pactū legis cōmissoriæ est appositum in pignorib. distinguitur: aut est appositū ab initio cōtractus: & nō tenet, vt in d. l. 1. & fi. C. de pac. pig. & d. c. significāte. aut apponit ex postfacto, & tunc aut quò ad actionē quærendam creditori ad consequendū, & habendū in solutū dictā rem pignoratā quæ non erat apud ipsum creditorē, & non valet d. l. quamuis. aut quò ad exceptionē acquirendā ipsi creditori ha-
* benti penes se rē pignoratā, & valet, vt d. l. Titi9. & ita * cōiter distinguitur per Bar. & alios. in d. l. quamuis. & in alijs legib9 suprà allegatis. & iō si valeret pactū legis cōmissoriæ in pignoribus datis ob aliam cām quàm pro mutuo: non bn̄ dicerent Bart. & alij in d. l. quamuis. & alijs legibus præallegatis, dum dicunt q, rō differentiæ inter d. l. fi. quamuis. & d. l. Titius. & d. l. fi. C. de pac. pig. est qa in d. l. quamuis pactū ibi fuit appositum ex postfacto, & non valet: quia fuit appositū ad agēdū, secus si ad excipiendū, sed dixissent doc. q, pactū prædictū in alijs contractibus quàm mutui valeret. ¶ Confirmant prædi-
3 cta † per id quod no. Io. An. & alij post eum in d. c. significante vbi dicit q, ratio quare pactum legis cōmissoriæ est reprobatum in pignoribus, vt ibi: & non reprobatum in contractu emptionis & venditionis. l. commissorię. C. de pact. inter em. & venditorem. & ff. de lege com. ferè per totū est: qa communiter & regulariter res venditur pro iusto precio: licet quandoq; secus contingat: tn̄ ratio cōtingit, & iura adaptant ad ea quæ frequenter contingūt. & nō ad ea q̄ raro accidunt. l. nam ad ea. ff. de leg. & iō si tale pactū valeat in cōtractu emptionis & venditionis non resultat aliqua deceptio, sed pign9 regulariter obligatur pro multo minori quantitate quàm valeat: vnde multū deciperentur debitores si pactum legis cōmissoriæ simpliciter valeret in pignoribus: & creditores si scirent pactū valere nō cōtraherent nisi interueniret pactū legis cōmissorię & debitores astricti necessitate necessitarent ad talia pacta apponenda sperantes q, postea intra terminū haberent ptātem soluendi, quam postea fortasse non haberent: & sic remanerēt multum damnificati si pactum valeret: & ideo noluit lex q, pactum valeret in pignoribus. Item quia tale pactum vr̄ quodammodo fouere vsuram cum tendat ad finē vt creditor habeat vltra sortem: ideo tale pactum non valet cum vsuræ sint prohibitæ. c. quia in omnibus, de vsuris. & in auth. ad hæc. C. de vsuris. vnde bn̄ apparet ex his rōnibus redditis per Io. And. & alios in d. c. significante, quod non solum in mutuo, sed ēt in pignoribus datis ob aliam cām quàm mutui est reprobatū pactū legis commissoriæ: quia dictæ rōnes militant etiam in alijs contractibus, ergo idē ius esse debet. l. à Titio. ff. de verborū obli. c. secundo. de translatio. prælato. nam etiam in alijs

con tracti-

contractibus quàm mutui cadit effectualiter crimen vsurarũ.
c. in ciuitate. & c. cõsuluit, de vsuris. ¶ Cum igitur in dicto in-
strumento cõtineatur contractus pignoris, & iuxta illud fuit
appositũ dictũ pactũ legis cõmissoriæ: sequitur q, tanquam à
iure reprobatũ non tenet, saltẽ cũ videatur fuisse appositũ ab
initio, id est, tpe cõstitutionis seu promissionis dotis: qa non
constat anteà ex interuallo fuisse dotem promissam: & illa
4 verba † instrumenti dum dicitur pro residuo dictæ dotis di-
c cto Gaspari promissæ, &c. qñ aliter non constat de promissio-
ne, intelliguntur de promissione facta tunc [c] tpe confectionis
ipsius instrumenti, nisi aliud probetur, cum potuerit tempo-
re instrumenti interuenire dicta promissio de qua fit mentio
in instrõ, dato q, instrm loquatur per verba præteriti tempo-
ris, vt plenè ꝓbat Bart. & alij post eum, in l. post dotẽ, in prima
quæstione. ff. solut. matrim. & in l. si ita stipulatus. §. Chrysogo
nus. per illum tex. ff. de ver. obl. & in l. prædia. ff. de acquiren.
possessio. & in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cert. peta. &
probatur ex notatis per glo. in l. 1. C. de fide instrumentorum,
& iure hastæ fisca. lib. decimo. & notat Ioan. Andr. in c. Abba-
te, de verb. sig. & Inno. & alij in capitulo quoniam contrà, de
probatio. & Bald. in c. 1. §. notandum, in titulo, qui feudum
dare possunt. & in l. ex cautione. in 6. quæstione. C. de non
nume. pecu. & in l. fi. C. communia vtri. iudi. ¶ Alio princi-
5 pali † fundamento etiam iuuari potest dictus Ioannes: qa di-
ctus cõtractus donationis insolutũ, de quo in dicto pacto le-
gis cõmissoriæ posito quod valuisset, tamen fuit resolutum ex
postfacto: quia data fuerunt in pignus prædium & domus
pro florenis 150. cum pacto q, si non soluerentur dicti floreni
150. intra tempus octo annorum prædium & domus cederent
insolutũ pro debito, & sic non fuerunt distincta precia, s. pre-
cium prædij à precio domus. postea verò restituta fuit domus
in effectu datis eidẽ Gaspari florenis nonaginta ꝓ parte sum-
mæ dictorum florenorum 150. & sic fuit resolutũ pactũ legis
d cõmissoriæ pro dicta domo: ergo [d] intelligitur etiam resolutũ
†1 ꝓ prædio: qa qñ duæ res vno precio cõcedũtur, † si actus resol-
uitur quò ad vnam rem, intelligitur etiam resolutus quò ad
aliam. l. si duos. ff. de contrah. empt. l. cum eiusdem. ff. de ædil.
edic. not. Bar. in l. scire debemus. ff. de verb. obl. ¶ Nec prædi-
ctis obstant ea, quæ in contrariũ allegant: & primò dum cõtra
primum fundamentũ allegatur quòd dictum pactũ non fuit
appositum ab initio contractus dotis, vt dicitur colligi ex ver-
bis dicti instrumenti, dum dicit, dotis promissæ, &c. quia re-
sponsum est s. q, illa verba non probant ꝑcessisse ex interuallo
promissionem, vt probaui. patet etiam alia responsio ex secun
6 do fundamento principali. ¶ Non obstat † etiãsi contra primã
rñsionem dicatur, q, attento quod hæredes quondam Gaspa-
ris de Bandinis erant obligati ex dispositione testamenti dicti
Gasparis dictæ Placentinæ eam dotare congrua dote, videtur,
quòd ante dictum contractum pignoris erat iam organiza-
tum dictum debitum: & sic pactum legis commissoriæ non
fuit appositũ ab initio scdm aduocatum dicti Gasparis: quia
rñdeo. quòd cum supportatione argumentum nullo mõ ob-
stat: eò, quia non erant obligati ex forma testamenti dicti hæ-
redes dicto Gaspari de Michaelibus ad dotem maximè certã
limitatam ante dictum instrumentum cõfectum anno 1458.
sed solùm effectus est creditor dictus Gaspar de Michaelibus
ex dicto instrumento, in quo est adiectum pactum legis com
missoriæ: ergo apparet q, pactum fuit appositum in initio ob-
ligationis contractæ cum creditore. Præterea de dicto testa-
mento & eius tenore non constat in actis mihi transmisis.
7 ¶ Non obst. † ẽt dum allegatur quòd dictum pactum princi-
paliter cedit in fauorem mulieris, conuertendo pecuniam ꝓ
dote promissam in rebus immobilibus post lapsum dictorum
octo annorum: & propter hoc valuit dicta conuersio & pactũ
l. ita constante, cum sim. ff. de iure dot. & quia quando pactũ
legis cõmissoriæ principaliter adijcitur in fauorẽ alterius ter-
tij, & non in fauorem ipsius creditoris principaliter, valet etiã
in pignoribus, vt est tex. reputatus singularis in l. fi. in princ. ff.
de contrah. emp. quia respondeo q, in d. l. itaq; non interuenit
pactũ legis cõmissoriæ in pignoribus. ¶ Non obstat etiam d. l.
fi. in prin. de contrah. emp. qa ibi pactum legis cõmissoriæ fuit
adiectum in fauorem fideiussoris cui pignus non fuerat obli-
gatum, sed fuerat obligatum creditori: & actum fuit q, si de-
bitor principalis non solueret creditori in termino, adeo q,

fideiussor cogeretur soluere quòd tales res pignoratę creditori
intelligerentur datæ insolutum fideiussori: ita quod ibi non
fuit adiectum pactum legis commissoriæ ad vtilitatem fide-
iussoris in pignore dato ipsi fideiussori, sed solum in pignore
dato creditori: sed hic maritus accepit pignus: & pro eo ẽt fuit
adiectum pactum legis commissoriæ: quia constante matri-
monio maritus est dominus rei dotalis. l. doce. C. de rei ven. l.
ex his. C. de iure dot. & nunc nõ agitur cõtra vxorẽ: licet cõtra
maritum habentẽ bona prædicta ex dicto contractu pignoris:
& negari non potest, quin pactum legis cõmissoriæ fuerit etiã
hic adiectum ad fauorem mariti, qui erat creditor, sed in casu
d. l. fi. pactum legis commissoriæ non fuit aliquo modo adie-
8 ctum in fauorem creditoris principalis. ¶ Accedit † ad huius
confirmationem: quia posito quòd istud pactum tenderet ad
fauorem mulieris: tñ attento quòd etiam tendit ad fauorem
mariti, & non recipit separationem fauor mulieris à fauore
mariti, cum sit dos quæ debet deseruire oneribus matrimo-
nij. l. pro oneribus. l. vbi adhuc. C. de iure dot. non debet in-
spici id quod prodest, sed id quod nocet ei qui se fundat ex di-
cto pacto legis commissoriæ. ar. l. 3. §. fi. cum l. seq. ff. ad Syllan.
l. 2. §. pupillo. ff. pro emp. & declarat notabiliter Bart. maximẽ
in l. si vir. ff. pro donato. & vbi de periculo animæ tractatur fit
interpretatio potius in deteriorem partem in dubio vt peri-
culum animæ vitetur, vt dixit glo. no. in c. vnico. de scrut. facit
9 tex. in c. iuuenis. de sponsa. cum si. ¶ † Posset etiam responderi
ad d. l. fi. q, ibi in pacto non fuit dictum quòd prædia cederent
insolutum pro quantitate promissa & soluta: sed fuit dictum
simpliciter quòd essent empta, quo casu intelligitur s. pro iu-
sto precio, vt not. Bart. in d. l. quamuis. & tunc valet pactum
legis cõmissoriæ in quocunq;. l. si fundus. §. fi. ff. de pig. & istũ
intellectum ad d. l. fi. dedit notabiliter Io. de Imo. in d. c. signi-
ficante. sed in casu nostro fuit actũ q, pignora cederent insõ-
lutum pro quantitate pro qua fuerant obligata: quo casu pa-
ctum est reprobatum, vt in iuribus suprà allegatis. ¶ Non ob-
10 stat † etiam dum dr quòd fauore dotis debet tolerari q, valeat
†2 † tale pactum legis cõmissoriæ in pignoribus, cum dos mul-
ta habeat priuilegia cõtra ius cõe. l. 1. cum ibi not. ff. sol. mat. &
dr q, hoc vult Bald. in c. 1. de feudo dato in vicem legis com. &
Rapha. Fulg. in d. l. Titius. scdm quod allegatur per aduocatũ
Gasparis: quia respondeo q, non est bene dictum: multa spe-
cialia priuilegia sunt concessa doti vel alteri causæ fauorabili:
†3 † ergo debet etiam concedi istud: quia istud esset multiplicare
inconueniens: ita dicit Bar. in effectu in l. si insulam. in quarta
opp. ff. de ver. ob. facit l. ius singulare. & l. quod verò. ff. de legi.
nec est verum quod Bal. cum supportatione in d. c. 1. ita firmet
imò remittit se ad d. l. quamuis. quæ probat contrarium vt di-
xi suprà: nec respondeatur ad d. l. quamuis. quod ibi loquitur
in pacto adiecto circa dotẽ reddendã so. mat. quo tempore nõ
est amplius dos: nos loquimur in pacto adiecto circa dotem
dandã, vt deseruire incipiat oneribus matrimonij: ita conãt
rñdere aduocatus Gasparis: sed minus rectè, vt mihi procul-
dubio videtur, quia etiam priuilegia conceduntur, ita in exi-
genda dote per mulierem aduersus hæredes mariti, sicut in
exigenda per maritum aduersus mulierẽ. l. vnica. §. & vt ple-
nius. C. de rei vxo. actio. & l. assiduis. C. qui potio. in pig. & pa
tet ex not. in d. l. 1. ff. solu. mat. Et quod habeat etiam locum
prohibitio dicti pacti in dote, patet: quia pro nulla causa etiã
pia permittitur vsura. c. super eo, de vsuris. ergo etiam in dote
debet dici esse reprobatum pactum legis commissoriæ, quod
etiam propter effugiendam vsurariam prauitatem fuit repro-
batum, vt notant doctores. in d. c. significante, de pig. ¶ Et li-
11 cet maritus † fructus rei pignoratæ pro dote retinere possit lo-
co interesse, iuxta c. salubriter, de vsuris. tamen quòd prædium
multò pluris valoris pignoratum quam sit quantitas debita
pro dote lucrari possit, nõ reperitur à iure permissum: & pro-
fectò magna esset in casu isto iniquitas: attento quod fundus
valebat longè vltra duplum eius quod debebatur pro residuo
dotis: vt patet ex dictis testium. Et rationem proximè dictam
confirmo per id quod signanter dixit Bal. in l. fi. §. Præterea
C. de iure dotium. vbi voluit quòd licet per textum in d. c. sa-
lubriter, sint permissæ vsuræ in dote, tamen illud intelligitur
e de vsuris reducibilibus [e] ad considerationem interesse non
de immensis, ex quo infert recolendæ memoriæ dominus
& præceptor meus Ioannes de Anania Archidiaconus Bo-
noniensis

nonienſis in d.c.ſalubriter, q̃ ſi fructus de quibus in d. c. ſalu-
briter eſſent vltra alimenta cõtrahentia, cõſiderata quantitate
dotis pro qua fuerat datus fundus in pignus, deberet compu-
tari in ſortem, q̃d dicit eſſe valde notabile ad limitationem. d.
c.ſalubriter. ¶ Nec etiã firmat Ful. in d.l. Titius. id ad q̃d alle-
gatur: imò dicit quòd d.l. ita conſtante. & l.ſequens, non facit
ad iſtud propoſitum: quia aliud eſt permutare pecuniam do-
tis in corpus, vt ibi: aliud eſt promittere ſe daturum in ſolutũ
pro pecunia debita ex cauſa dotis prædia obligata pro dote:
quia id fieri non põt d.l. quamuis. qa ibi tractat̃ de obligando
maritum ad dandum prædia in ſolutum: non autem mulierẽ
ad recipiendum. vnde videtur donatio: & ideo ſi factũ eſt pa-
ctum cõſtante matrimonio non valeret: qa donatio inter virũ
& vxorẽ eſt prohibita. ita poteſt intelligi d. l. quamuis. ſecun-
dum vnũ intellectũ gl. alius eſt intellectus doc. in d. l. quam-
uis. quod etiam ſi ſolutũ erat matrimoniũ, non valeat dictum
pactum tanquã pactũ. l. cõmiſſoriæ reprobatũ in pignoribus.
ſed dicit Fulg. quod iſte intellectus doc. vr̃ dubius: quia ratio
legis prohibẽtis pactũ legis cõmiſſoriæ in pignoribus dandis
creditori ab egeno debitore non ſic vr̃ locum habere in cã do-
tis, hoc eſt in effectu q̃ vult Fulgo. in d.l. Titius. & ſic patet q̃d
ipſe fatetur q̃ doct. volunt ſcd̃m intellectum quẽ dant ad d. l.
quamuis. quod etiã in debito ex cã dotis ſit reprobatũ pactũ
legis cõmiſſoriæ. & cum iſta ſit cõis opinio nõ eſt ab ea rece-
dendũ, vt traditur in locis vulgaribus. ¶ Nec obſtat dum Fulg.
dicit eſſe dubiũ intellectũ doc. eò quia rõ prohibitionis nõ ita
militat in dote: quia imò dico q̃ rõ prohibitionis reddita per
Io. An. in d.c. ſignificante, quã ſuprà retuli, ita militat in dote
ſicut in alio debito. Præterea etiã ille q habet mulierẽ in ma-
trimonio collocare & pecuniam nõ habet pro dote danda, ita
veriſimiliter adijceret oẽ pactum in pignore q̃d dat pro pro-
miſsione dotis, ſicut ille qui eget habere pecuniam mutuam
à creditore: nam in vtroq; caſu ſubeſt neceſsitas & rõnis iden-
12 titas. ¶ Non obſt. ẽt quò † ad ſcd̃m principale fundamentum,
dum per partẽ aduerſam allegatur quod vr̃ facta inter dictum
Gaſparem de Michaelibus & hæredes dicti Gaſparis de Bandi
nis quædã diuiſio vt pro pecunijs quas recepit dictus Gaſpar
de Michaelibus à dictis hæredibus Gaſparis de Bandinis ſcili-
cet pro dictis 90. florenis videatur voluiſſe liberare dictã do-
mum: & pro prædio firmũ maneret pactũ legis cõmiſſoriæ in
reſidua quantitate. arg. l. ſi creditores. cum ibi no. C. de pact.
q̃ per no. in l. ſi ex toto. §.1. ff. de leg. 1. ¶ Et quamuis primum
principale fundamentũ ſit pro ſe tutũ & ſufficiẽs (vt oſtẽdiſſe
arbitror) tñ adhuc ſuſtinendo ſcd̃m fundamẽtũ, rñdeo ad ar-
gumentũ, quod illa diuiſio de qua in d.l. ſi creditores. non in-
f ducitur niſi qñ quis recipit partem virilẽ [f] puta dimidiam ab
vno ex duobus. ſecus ſi plus vel minus quàm virilem, vt eſt gl.
no. in l. inter eos. §.1. in verbo ſoluit, & ibi not. Angel. ff. de fi-
deicom. & not. Bald. Ang. & Sal. in d.l. ſi creditores. & Io. de
Imo. in l.2. ff. de duo. reis. ar. l. tale pactum. §. poſt diuiſionem
de pac. & eſt de mente gl. in d.l. ſi creditores. in fi. gloſſ. magnæ
ſed dicta pecunia quæ fuit ſoluta dicto Gaſpari tp̃e venditio-
nis domus non fuit propriè dimidia totius ſummæ, ergo, &c.
* Præterea ſcd̃m magis * cõem opi. illud quod dr̃ in d.l. ſi credi-
tores. ſ. quod inducitur tacita diuiſio per receptionem partis,
procedit qñ recipiens ſolutionẽ, recepit illã partẽ non ſimpli-
citer, ſed tanquã partem ſpectantẽ ad ſoluentẽ ſeu pro perſo-
na ſoluentis, vt patet ibi in text. ſecus ſi ſimpliciter recepiſſet
dictã partẽ ẽt virilẽ: quia non induceretur diuiſio per dict. l. ſi
ex toto. §.1. ſcd̃m Old. Bald. & Salic. Fulg. & Pau. de Ca. in d.l.
ſi creditores. & Bald. & Ray. Nico. de Neap. Bal. Io. de Imol. &
Pau. de Ca. in d.l. ſi ex toto. §.1. & ſenſit ibi hoc Iaco. de Aret. &
ẽt eſt de mente Cy. in d.l. ſi creditores. licèt Bart. fuerit in alia
opinione quæ magis cõiter damnari vr̃: ſed in propoſito non
fuit dictũ tp̃e receptionis dictorũ 90. florenorum q̃ illi recipe-
13 rentur pro rata cõcernente domũ tantum, ergo &c. ¶ † Non
obſtat ẽt id quod no. gl. in d.l. ſi duos. ſ. quod qñ emptor dua-
rum rerũ vno precio fuiſſet empturus vnã ſine alia, valet em-
ptio in alia: licet vna tp̃e contractus eſſet perempta: quia dico
q̃ ibi non dr̃ quod ſit ſtandum dicto emptoris dicentis quod
fuiſſet empturus vnam ſine alia: imò vr̃ q̃ qñ vno precio plu-
res emptæ ſint ſi venit facienda reſolutio occaſione vnius ex
dictis rebus, fieri debet reſolutio in omnibus, niſi aliter de con
ſenſu vtriuſque partis procedat. d.l. cum eiuſdem. & l. ſi plura.
cum glo. ibi poſita in verbo ædilitia. & not. Bar. & Io. de Imol.
in d.l. ſcire debemus. quinimò moderni in d.l. ſi duos. repre-
hendunt illam gl. ibi, dum gl. allegat. l. domum. eo. ti. quia in
d.l. domum. ſupererat ſaltem dimidia pars rei venditæ, ſed in
d.l. ſi duos, erant duæ res venditæ vno pretio: & licet vna ſu-
perſit, non poteſt dici ſupereſſe dimidiam neq; quotam partẽ
venditionis. l. ſi alterius. ff. de hære. inſti. & l. in ſtipulationi-
bus. in prin. ff. de ver. ob. ſecus in d.l. domum. primum tamen
fundamentũ eſt magis tutũ, & illo principaliter motus ſum.
14 ¶ † Poſtremò alia rõne poteſt dici, quòd dictum pactum legis
comiſſoriæ, per quod dabatur res in ſolutum el apſo dicto ter-
mino non valuit: quia cum ſine dubio contineret alienatio-
nem, non potuit fieri non ſeruata ſolennitate ſubhaſtationis
requiſitæ à ſtatuto loci ſub rubrica de rebus minorũ non alie-
nandis: contractus enim celebratus non ſeruata forma tradita
à lege vel ſtatuto, eſt in ea parte nullus. l. non dubium. C. de
legi. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſ. & ex forma inſtrumenti
apparet quòd dicta bona fuerunt conceſſa & aſsignata tan-
quam res minorum per tutores & curatores eorum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Mutuo. adde non ſolum in pignore vel re ſpecialiter hypo-
thecata, ſed etiã in generali hypotheca. Bertra. conſ. 97. Quam-
uis in contractu mutui. li. 1. conſ. 128. Venditio. lib. 3. Bald. c. 1.
de feu. dato in vim. l. commiſſo. Ruger. de Mota Rep. l. tradi-
tionibus. nu. 54. C. de pact.

b ¶ Poſtfacto. Pan. conſ. 64. Venio ad primum. col. 3. lib. 1. Corn.
conſ. 133. conſ. 241. colum. 3. lib. 1. Guid. Pap. deci. Delphin. 6.
Bertan. conſil. 91. Ex propoſito. col. 3. li. 3. Ruger. de Mo. d.l. tra
ditionibus. num. 53. Ant. Meguſa. tract. pig. par. 4. num. 6. fal-
len. 1. Contra. Summenhar. tract. de contract. q. 86. concluſ. 3.
* & * omnes quotquot legi, ſed de iure non probatur. & d.l.
quamuis. facit in contrarium, ego dico q̃ ſimpliciter nõ valet
etiam ex interuallo, vt nouè ſcripſi in tra. vſura. q. 28.

c ¶ Tunc. s̃. li. 6. conſ. 77. nu. 10. j̃. eod. conſ. ſe. nu. 3.4. tamen vide
Alcia. tract. præſum. reg. 3. præſump. 35. num. 9.

d ¶ Ergo. iſtud non valet, quia voluntaria fuit reſolutio.

e ¶ Reducibilibus. quod eſt valde notandum & veriſsimum,
vnde dixi in tracta. vſur. quòd non poſſunt excedere rationẽ
vnius pro duodecim in anno.

f ¶ Virilem. adde & quando ſint duo tantum debitores Lan-
celot. Dec. Pet. Stell. Alcia. in d.l. ſi creditores.

SVMMARIVM.

2 *In dubio præſumitur factum modo licito non illicito. 5.*

5 *Enunciatiua inſtrumenti intelliguntur de tempore inſtrumenti. 4. 5. 6.*

8 *Decretum non facit præſumi ſolennitates quæ tunc non potuerunt interuenire.*

9 *Solennitas non præſumitur ex longo tempore in præiudicium tertij, ſed requiruntur triginta anni.*

10 *Petens hæreditatem fratris non tenetur probare illum deceſsiſſe ſine liberis.*

11 *Appellatus ſuccumbens ex actis antiquis debet condemnari in expenſis vtriuſq; inſtantiæ.*

CONSILIVM CLXXIX.

VISIS ac ponderatis dubitationibus peregregiè
formatis in cauſa & lite vertente inter Ioan. de
Bandinis ex parte vna, & Gaſparẽ de Michaeli-
bus ex altera, in qua aliàs in fauorẽ dicti Io. con
ſului: & in eadem ſñia nunc perſiſto, nõ obſtan-
tibus his quæ eleganter in contrariũ adduci videntur, quibus
j̃. reſpondebo. Nam contra dictum Ioan. adducitur, q̃ pactũ
legis commiſſoriæ videtur adiectũ ex interuallo poſt tempus
contracti debiti: & per conſequens debet valere ſaltem quò
ad exceptionem, iuxta l. Titius. ff. de pig. actio. & plenè no. in
1 l. quamuis. ff. de ſol. Quòd aũt † fuerit adiectum ex interuallo
dr̃ probari per verba inſtr̃i dicẽtia, pro reſiduo dictæ dotis di-
cto Gaſpari promiſſæ &c. & ſic per participiũ preteriti tempo-
ris, & quamuis ego in conſilio meo rñderim quòd illud parti-
cipium

cipium promissæ, intelligitur de promissione facta tempore cõfectionis dicti instrumenti, per ea quæ hñr in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de ver. ob. & ibi doc. & per no. in l. 1. C. de fide instru. & iure hastæ fisca. li. 10. cum cõcordantijs allegatis in consilio tñ hoc in contrariũ allegatur, q, allegata per me videntur procedere, qñ scilicet intelligeretur de promissione vel facto interueniente tempore instrumenti: tñ non per hoc resultabat nullitas actus, sed in casu nostro si intelligeretur de promissione interueniente tpe confectionis instrumenti resultaret nullitas actus quò ad pactum legis cõmissoriæ, quod est reprobatum in pignoribus, si est appositum incõtinenti. l. 1. & l. fi. C. de pac. pign. ergo in dubio debet fieri interpretatio, q, intelligatur de promissione facta ex interuallo ante tempus instrũ: vt sic actus potius valeat quàm pereat. l. quoties in stipulationibus. ff. de verb. obli. c. abbate. de verb. sig. & tantò magis: quia si intelligatur de promissione facta tempore instrumenti præsumeretur in dicto pacto legis commissoriæ fuisse delictum: & quid illicitum ac factũ in fraudem vsurarũ, vt in iuribus proximè allegatis: secus si præsumatur ex inter-
2 uallo. d. l. Titius. † vnde in dubio debet potius præsumi quod factum fuerit licitè & bona fide quàm illicitè & dolosè. l. meritò. ff. pro soc. c. 1. de præsum. & per id quod not. Bart. in l. gerit. ff. de acqui. hæred. & in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. noui. nun. cum si. & ad cõfirmationem prędictorũ etiá ad ducitur id quod no. Dyn. Bar. & alij in l. fructus. in fin. soluto mat. in q. de duobus testibus deponentibus quod testator instituit hæredem Titium & postea Sempronium debet in dubio interpretari. q, deponant, q, fuerunt simul instituti, vt sic
3 vtraque institutio valeat. ¶ † Ad quæ respondeo q, ratio propter quam intelligitur instrumentum loqui de promissione vel facto interueniente tempore instrumenti est: quia illud participium promissæ, vt patet ex instrumento, est verbum prolatum à notario, non à parte: & notarius non potest attestari, aut instrumentum conficere, nisi de eo quod fit tempore celebrationis instrumenti: & sic de eo quod sibi tanquam tabellioni rogato constat & nouit, vt inquit Inn. in c. fraternitatis. circa prin. de hæreti. & no. Bal. in rub. C. de fide instrum. in 5. col. in ver. circa primum. & in l. cum precibus. C. de probat. & no. etiã Inno. in c. quoniã cõtra. de proba. & in c. 1. circa medium. de fide instr. & Bar. in l. 1. in prin. C. de fide instr. & iure hastæ fisca. li. 10. Bene faciunt no. per Bal. in l. ex his. C. de test. mili. & ideo qñ notarius in instrumento dicit: Titius dedit, vendidit & tradidit fundũ, &c. quia sunt verba notarij. quamuis prolata in præterito: tamen intelliguntur de eo quod potuit geri tempore confectionis instrumenti. & ideo dicta verba important venditionem tunc fuisse factam, & si actus non fuit celebratus in fundo vendito, seu in aspectu fundi: non ꝓbant traditionem: nec intelliguntur de vera traditione pręterita, sed de licentia data tempore instrumẽti emptori, vt possit propria authoritate ingredi. l. prædia. secundum vnam lecturam notabilem & approbatam. ff. de acquir. poss. & ibi per Bar. & alios. & no. etiam Bar. in l. post dotem. in 1. q. ff. so. mat. Et q, dicta verba, scilicet, promissæ &c. intelligantur esse verba notarij, & propterea debeant intelligi de promissione facta
4 tempore confectionis instrumenti: † patet per id quod voluit glo. notabilis. in l. si ex cautione. C. de non nu. pec. in verbo, probare. dum gl. dixit, q, si in instrumẽto dicitur q, Titius habuit & accepit à Sempronio centum, licet non dicat in præsentia mei notarij & testium, intelligitur probari numeratam fuisse pecuniam. & ideo dicit glo. quòd notarius non debet dicta verba scribere, nisi pecunia sit in præsentia. quæ glos. optimè decidit casum nostrum, in quo non põt dici, q, dicta verba fuerint verba cõfessionis partis: quia de nulla cõfessione partis ibi fit mentio, vt clarè patet ex inspectione instrũ: & *cum illa gl. transeunt * cõmuniter doc. ibi. & in c. si cautio. de fide instr. & doc. maximè Ang. & Mod. in d. l. prædia. ¶ Et be-
5 ne ad propositum † loquitur Bal. in d. l. si ex cautione. in 6. q. vbi quærit, si notarius in instrumento dixit, dedit & numerauit, vtrum subintelligatur aduerbium, s. tunc, ita quod si probetur, q, non numerauerit instrumentum reddatur falsum? & dicit quòd sic, per l. aduersus. in verbo, tunc. eo. tit. & per not. per Bar. in d. l. post dotem. in 1. q. ecce q, Bal. vult in terminis q, quamuis aliàs debeat capi in dubio præsumptio per quam euitetur delictum, vt est dictum suprà: tamen quando verba præteriti temporis sunt prolata à notario in instrũmento, non referuntur ad tempus quod ex interuallo præcessit celebrationem instrumenti, vt euitetur falsum & delictum notarij: imò potius præsumitur & intelligitur factum illud interuenisse tempore celebrationis instrumenti, quamuis per id incurratur in crimen falsi, & per consequens etiá infringatur instrumentũ tanquã falsum, & contenta in eo corruát. & sic patet q, fortior est rõ, quæ facit q, verba instrumenti ꝓlata à notario etiamsi sint præteriti temporis intelligi debeant absque interuallo ab ipsa celebratione instrumenti, quàm sint rõnes quæ in contrariũ adducebantur, & ideo euidenter apparet nõ obstare ea quæ allegantur in contrariũ. ¶ Et fortificant prædicta: quia si intelligeretur quòd notarius in confectione dicti instrumenti locutus fuerit de promissione quæ præcessisset ex interuallo celebrationem instrumenti, sequeretur q̃d præsumeretur notarij deliquisse in officio suo, quia non debent conficere instrumentũ, nisi de his quæ tunc fieri sibi constat, vt superius dixi, & præsumendum non est notarium in officio suo deliquisse seu falsum commisisse. c. ad audientiã. de præscrip. l. cum precibus. C. de probatio. l. 2. C. de offic. ciui. iudi.
6 ¶ Et ex prædictis † etiam apparet responsum ad not. per doct. in d. l. fructus propter diuersitatem rationis quæ colligitur ex iam dictis. nam ibi cessat ratio s. reddita, s. q, notarius habet conficere instrumentũ de his quæ sibi constat tunc fieri. Præterea doc. in d. l. fructus. videntur loqui in testibus deponentibus per dictiones, quæ de sua propria significatione denotant idem quod statim, vt est dictio mox, & similes, de qua loquitur text. in d. l. fructus. ita not. Bart. in l. 1. in vlt. col. ff. si certa pet. & ibi etiam Sal. & est de mente gloss. in authen. de incestis nup. in prin. in verbo imminere. & in c. quam sit. de elec. in 6. facit. l. si pater capitur. cum gl. ff. de vulg. & pup. & no. Ioan. de Imo. in l. diuortio. in prin. circa antepen. col. ff. sol. mat. & in l. 1. §. 1. ff. de verb. oblig. vel etiam potest responderi q, illa decisio procedit quando illi testes fuerunt producti per Semproniũ & testes ipsi deposuerunt q, testator instituit Titium, & mox seu postea Sempronium. nam si fit interpretatio q, ambo admittantur, & sic quòd simul fuerunt instituti, verum est dicere quòd fit interpretatio contra Sempronium producentem vt fieri debet. cap. in præsentia. de proba. quia si pro eo fieret interpretatio, intelligeretur esse probatum, q, Sempronius ex interuallo fuisset institutus vltimo loco, & sic in alio testamento, & per consequens esset hæres in solidum. ¶ Non obstat etiã quædam asserta scriptura priuata manu (vt dicitur) Bartholomæi de Arnolfinis, in qua continetur quòd dictus Bartholomæus ante tempus dicti celebrati instrumenti asserit fuisse promissam dictam dotem florenorum 350. prædicto Gaspari, & de qua summa dictus Bartholo. Arnolfini promittit soluere florenos ducentum in certo termino: quia respondetur quod vt præsupponitur, non est probatũ quod dicta scriptura
7 fuerit scripta manu dicti Bartholomæi. † & posito etiã quòd esset manu dicti Bartholomæi, tamen scriptura priuata alterius non probat saltem plenè ad præiudicium tertij, id est dicti Io. de Bandinis, vt l. rõnes. & l. instrumenta. C. de proba. Item res inter alios acta alijs nocere non potest. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. C. res inter alios acta. per totum. Præterea in dicta scriptura non dicitur quis promiserit, & sic incerta est respectu promittentis & impersonaliter concepta, ideo non releuat vt in auth. si quando. C. de consti. & licet in dicta scriptura dicitur quòd dictus Anto. promisit florenos ducentos: tamen quæstio non vertitur nunc super illis ducentũ florenis: quia de ducentum florenis satisfactũ fuit, sed quæstio est super residuo scilicet super florenis 150. quorum occasione data fuerunt sibi prędium & domus in pignus cũ pacto legis commissoriæ. & quò ad istos 150. florenos dictus Bartholomæus Arnolfinus nihil promisit. Et per hoc etiam dari possit alia responsio ad dicta verba instrumenti, dum dicit, ꝓmissæ &c. scilicet quod ibi est impersonalitas respectu promittentis. ¶ Item in quantum in priore consilio dixi q, alia ratione poterat dici pactum prædictũ legis commissoriæ per quod dabatur res in solutum elapso termino nõ tenere: quia cũ contineret alienationẽ, nõ potuit fieri non seruata solennitate subhastationis requisitæ à statuto loci: nunc per aduersarios respon-
8 detur, q, † quia in dicto instrũ reperitur interpositũ decretũ à iudicis præsumi debent oĩa solennia interuenisse: & tãto magis pro-

gis propter temporis diuturnitatem: quia fuit anno 1458. &
hoc per no. per Spe. in ti. de emp. & ven. §. nũc diciendũ. ver. &
breuiter. & per Bald. in l. q̃cunq;. §. fi. ff. de publica. & not. per
Bal. & Ang. in l. ſciendũ. ff. de ver. ob. cũ ſuis concordantijs: qa
ad hoc rñdeo q̃, dato q̃, dictum Spec. in loco proximè allegato
eſſet verũ, ꝓcederet quò ad illa requiſita q̃ poterãt interueni-
re tp̃e celebrationis cõtractus & interpoſitionis decreti iuxta
cõtractũ, ſed ea q̃ nõ poterãt tũc interuenire, vt ſubhaſtationes
illæ nõ p̃ſumunt̃, licet decretũ interuenerit: ita ꝓbat̃ ex not. ꝑ
Bar. in d. l. C. de fide inſtrumentorũ, & iure haſtæ fiſca. libr. 10.
iuncta gloſſ. in verbo, ordine. nam vult Bar. quod per inſtr̃m
alienationis, de qua loquitur ille tex. non probentur nec p̃ſu-
mant̃ interueniſſe ſubhaſtationes neceſſariæ quæ non potue-
rint interuenire in illo inſtãti: & tñ clarũ eſt q̃, in illo cõtractu
celebrationis de neceſsitate interueniebat decretũ iudicis. l.
ſi deſerta. C. ſi pp publi. penſita. & no. in l. ſi quos. C. de reſcin.
vend. & iſtud in ſpecie determinat Rapha. Cu. in d. l. ſciendũ.
in fi. & tantò magis ſi in inſtr̃o non cõtinetur q̃, iudex interpo
ſuerit decretũ cũ plena cauſæ cognitione & inquiſitione, nam
vt dicit ipſe ibi & etiã Pau. de Caſt. in l. cùm hi. §. ſi prætor, de
tranſac. requiritur q̃d talia verba ſint appoſita: vt ex decreti in-
terpoſitione p̃ſumantur ſolennia: & ita dicunt voluiſſe Bal. &
ita etiã cõſuluit Pau. de Ca. in cõſilio octuageſimo nono in c.
ſuper eo q̃d quæritur vtrũ &c. & talia non continent̃ in dicto
9 inſtr̃o. ¶ Nec obſtat † longitudo tp̃is annorum 15. vel circa à
tp̃e dicti contractus & decreti: qa rñdeo q̃, licet pp diuturni-
tatem longi tp̃is decẽ vel viginti annorũ præſumit̃ q̃nq; ſolen-
nitas extrinſeca. l. ſi filius. C. de petitione hæredi. cum ſim. ta-
b men [b] illud eſt verũ q̃ñ agitur principaliter de acquirendo: vt
in d. l. ſi filius, cum ibi notatis. tamen ſecus eſt q̃ñ agitur de
præſumenda ſolennitate extrinſeca principaliter ad p̃iudiciũ
alicuius: qa tunc requirit̃ curſus temporis triginta annorum.
ita ſignanter inquit Io. de Imo. in c. peruenit. in 5. co. de em. &
vend. per illũ tex. iuncta glo. fi. ad fin. nam ibi reqritur ſpaciũ
triginta annorum vt præſumatur quòd mulier quæ conſenſit
alienationi factæ per maritũ de re mulieri donata pp nuptias
conſenſerit etiã ſecũdo loco intra bienniũ à die primi conſen-
ſus mulieris, prout requiritur vt præiudicetur mulieri in re ſi-
bi donata pp nuptias alienata, iuxta id quod hr̃ in auth. ſiue à
me. C. ad Velleia. quia ibi tractabatur de inducẽda p̃ſumptõe
dictæ ſolennitatis, id eſt ſecũdi cõſenſus ad præiudicandũ mu
lieri in iure ſibi iam quæſito in dictare. & q̃d iſto caſu q̃ñ agit̃
de præſumenda ſolennitate ad inducendã amiſsionẽ, & tranſ
lationẽ dñij, q̃, non ſufficiat tp̃s longũ, traditur ẽt per Salic. in
d. l. ſi filius. in verſi. & facit hoc ad q. &c. vbi dicit, q̃d ſi ſtatuto
caueturq̃d filius nõ poſsit vendere vel rem aliquam alienare
ſine expreſſa licentia patris, & reperitur q̃d filius vendidit, &
emptor diu rem tenuit patiente patre venditoris, quod tñ per
hoc non p̃ſumeretur licentiã p̃ceſsiſſe, per l. quæcũq;. §. fi. ff. de
publica. nec obſtat d. l. ſi filius. qa rñdet q̃, in quæſtione prædi-
cta tractatur de p̃iudicio & incõmodo inferendo filio & patri,
ſed in l. ſi filius, tractatur de fauore patris, ꝓpter commodũ ac
quiſitionis, & licet in d. l. ſi filius. poſsit etiã cõtingere damnũ
ex acquiſitione hr̃editatis, de qua ibi tractatur, l. ſi hæreditatẽ.
ff. manda. tñ hoc non habet obſtare: quia in d. l. ſi filius pater.
allegabat iuſſum ſuũ: vnde ſicut vult cõmodũ, ita debet habe-
re incommodũ. l. ſcd̃m naturam. ff. de reg. iur. ſed in quæſtio-
ne propoſita negabatur licentiã præceſsiſſe, ſcd̃m Sal. in d. l. ſi
filius. ſic etiã in caſu nr̃o negatur ſubhaſtationes interueniſſe,
& ita rñdetur ad not. ibi per Bal. cùm igitur in caſu noſtro ve-
limus præſumere ſolennitatem ſubhaſtationis ad præiudican
dum dicto agenti, vt perdat dñium rei ſuæ, reqrebatur ſpaciũ
ſaltem 30. annorũ, ad inducendũ dictã præſumptionem, aliã
reſponſionem etiã ad dictam l. ſi filius, dedit in propoſito Bal.
in l. 2. ad fi. C. de legi. hære. quem etiã ſequitur Lud. Roma. in
d. l. ſciendum. in 15. co. ¶ Requiſitus ſum etiã an ſatis ſit vt di-
catur fundata intentio dicti Io. tanquam hæredis fratrum ab
10 inteſtato, † q̃, per teſtes dicti Ioan. ſit probatum de morte fra-
trum ſuorũ: licet non ſit ꝓbatum q̃, deceſſerint ſine liberis. &
in hoc Rapha. Cu. in l. hæres inſtitutus, iuncta l. ſi de ſua. ff. de
acquir. hære. & in l. is poteſt. eod. titu. dicit q̃, non reperit hoc
c factum à Doctoribus, & concludit ipſe quod ſufficiat [c] pro-
bare dictam mortem fratrum, abſq; eo quod probetur quòd
deceſſerunt ſine liberis. & pro hoc allegat l. amitæ. C. commu-
nia. de ſucceſ. & l. ſcriptum. C. de proba. idem etiam tenet Lu-
do. Rom. in d. l. hæres inſtitutus. vbi pro hoc etiam allegat l. 2.
1 † C. de ſucceſſor. edic. & pro hoc etiam facit: quia ſi Io. † dicit ſe
tanquam fratrem eſſe proximiorem, & probare ſe eſſe fratrem
qui vult dicere alios remanſiſſe proximiores, habet hoc pro-
bare per id, quod no. in l. cum de lege. ff. de prob. & quod not.
Bar. in l. conficiuntur. §. codicilli. ad fi. ff. de iure codi. & in l. ſi
conſtante, in prima q. primæ partis. ff. ſolu. mat. cum ſuis con-
cordantijs. & per not. per Bart. in d. l. is poteſt. in pen. co. dum
tractat qualiter probabitur quem deceſsiſſe ab inteſtato, dum
allegat notata in l. cum probatio. ff. de probat. & corruptè al-
legauit: quia voluit allegare no. in l. cum de lege. de prob. quæ
facit ad propoſitum, non autem facit aliquid id quod not. in
d. l. cum probatio. Ex quibus cõcludo in fauorem dicti Ioan.
11 contra Gaſparem & † victus erit in expenſis [d] condemnandus
d victori, attento quòd in cauſa appellationis præſentis venit
pronunciandum ex antiquis actis & probationibus, per not.
in c. ignorantia. de reg. iu. in 6. & in c. finem litibus, de dolo &
contu. per Doct. & in l. properandum. §. ſin autem alterutra.
C. de iud. cum ſi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Decretum. ſ. li. 1. conſ. 125. nu. 5.
b ¶ Tamen. ſ. li. 6. conſ. 218.
c ¶ Sufficiat. dixi ſ. eo. conſ. 124. num. 1.
d ¶ Expenſis. etiam primæ inſtãtiæ. & ita hodie obſeruatur etiã in ſupremo hoc ſenatu & iuſtè, niſi de probabilitate litigandi appareat. adde ſ. lib. 6. conſil. 183. num. 16.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ & interpretationi creditoris pro ſe non creditur.*
2 *Interpretes duo requiruntur, niſi quando vnus tantum haberi põt.*
4 *Tacens non videtur conſentire in ſui præiudicium.*
7 *Obligatio ſine cauſa non valet.*
8 *Permiſsio facta fœnarandi in nummis, non debet extendi ad frumentum.*

CONSILIVM CLXXX.

Viso proceſſu inter Salomonem quondã Alen-
tij de Rhodigio Hæbræum agentem, & Nicolaũ
Cauantum ſe defendentem, ſentio breuiter di-
ctum Hebræũ obtinere nõ poſſe: quia ſumus in
regula quòd actore non ꝓbante reus debet ab-
ſolui, iuxta l. qui accuſare. C. de edendo. & c. vnico. vt eccleſiæ
benefi. petit enim dictus Hebræus corbes 55. frumenti, quas
dicit ipſe dictũ Nicolaum ſibi promiſiſſe anno 1473. de menſe
Ianuarij dare & ſoluere in recollectu tunc proximè futuro, &
quod frumentum dictus Nicolaus habuit & recepit vice &
nomine ſer Petri de Bonzannis de Lugo: & aſſerit in dicta
quantitate corbium quinquaginta quinq; computari ſortem
& vſuras. Et ad hæc probanda produxit librum quendam ſeu
vachettam in certis poſtis vulgarizatis per ipſum Salomonẽ,
in quibus dicitur in effectu, quod Nicolaus Cauantus anno
1471. die nono Aprilis habuit per manus ſ. Petri de Bonzan-
nis corbes 60. frumenti quod promiſit reſtituere ipſi in recol-
lectu proximo, & ſequitur ibi recordium ſub anno 1471. de
menſe Septembris abſque die: in qua ſcriptura recordij con-
tinetur, quod dictus Nicolaus rogauit ipſum Hebræũ vt de-
beret eum expectare pro dicto frumento vſq; ad alium proxi-
mũ recollectũ, & quod tunc ſibi daret corbes 65. frumenti. Et
ſubiungitur etiam ibi aliud recordium ſub die prima Ianua-
rij. 1473. quod d. Hebræus requiſiuit dictum Nicola. exiſten-
tem in bancho ipſius Hebræi, q̃, deberet ſibi dare dictum fru-
mentũ per totã hebdomadam proximam, & quod ſi non da-
ret, proteſtabatur ei, quod volebat habere in proximo recolle-
ctu corbes 55. frumenti. Et in eadem vachetta allegatur quòd
eſt alia poſta vulgarizata per dictum Salomonem in qua in
effectu ſub die 5. Aprilis anni 1471. continetur quòd in mani-
bus dicti Nicolai ſunt corbes 40. frumenti per manus ſ. Petr.
de Bonzannis, & q̃, d. Nicolaus promiſit illud reſtituere di-
cto Hebræo in recollectu proximo, & produxit decretũ prin-
cipis q̃, debeat dari plena fides libris, & vachettis & ſcriptu-
ris rationũ ipſius Hebræi fœneratoris & factorũ ſeu famulorũ
ſuorum tam de denarijs mutuatis, & pignoribus rebus pi-
gnoratis

gnoratis vel redditis quàm alterius rei cuiuscunq; conditionis existat in bancho fenoris, & de rebus omnibus ad ipsum banchũ spectantibus & pertinẽtibus. de alijs autẽ extra banchum credatur prout creditur alijs ciuibus & habitatoribus il
1 lius loci. & clarum † est quod de iure cõi dictis libris & vachettis priuatis nõ datur, plena fides in fauorem scribentis. l. rõnes. & l. instra. C. de prob. & præsertim cõtra Christianũ per id quod hr̃ in c. Iudæi. de test. nunc videndum est vtrum stante dicto decreto sit probata intentio agentis? & dico q, non: q̃d oñditur sic: dictus Salomon Hebræus produxit dictas postas vachettæ scriptas in Hebraico & vulgarizatas & interpretatas per d. Salomonem prout in actis cõtinet. Tali autem interpretationi factæ ab ipsomet Salomone in cã propria standũ non est l. oĩb. C. de testi. l. nullus. ff. de testi. sed assumi debuit alius interpres qui haberet interpretari dictã scripturam Hebraicã cum iur̃o suo: vt propriè in scriptura Hebraico no. Ang. in auth. vt præponatur nomen Imp. in prin. collat. 3. & probatur in l. comparationes. C. de fide instr. cum ibi not. &
2 in l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. † & licèt Ang. in d. auth. vt prępo. nomen Imper. tenuerit quod sufficiat hoc ca
a su vnus interpres: tñ veritas vr̃ quod duo [a] requiruntur, nisi qñ vnus tm̃ haberi posset in loco per id q̃d hr̃ in §. quod aũt. in auth. de non alie. & no. Bar. in l. 1. §. fi. ff. de ver. obl. & in prima constitutione fforũ. & l. 1. iuxta prin. ff. de ven. inspi. & Bal. in d. l. comparationes. in 6. q. & in l. directas. C. de testa. ma. & in c. causam matrimonij, de proba. cum si. tñ circa hoc an sufficiat vnus interpres vel requirantur duo, non insisto: attento q, nullus interpres fuit adhibitus: & per dictas partes est renunciatũ in iudicio probatiõibus faciendis, & sic vlterius nõ põt probari. c. de testib. & c. cum venissent de testi. & in auth. iubemus. & ibi notant doct. C. de Iudę. & in corpore vñ illa auth sumitur. & istud solum sufficit pro victoria d. Nicolai.
3 ¶ Fortificantur prædicta † quia actor agit ex cã promissionis 55. corbiũ frumenti sibi facta per d. Nicolaum anno 1473. de mense Ianuarij: & tñ non probat, quia dato quod dictę postæ de quibus vachettæ fuissent legitimè interpretatæ, & in eis cõtineret illud quod est scriptum in actis, tñ ibi non dr̃ q, de mense Ianuarij an. 1473. d. Nicolaus promiserit dictas corbes 55. frumenti: sed solum q, d. Hebræus de dicto mense Ianuarij petijt à Nicolao sibi dari corbes 40. seu 45. frumenti cum protestatione q, si non daret, intendebat ab eo habere in recollectu proximo corbes 55. frumenti. & sic probatur protestatio Hebræi, non obligatio Nicolai. & ista inter se valde differunt: nec dicatur quod d. Nicolaus non cõtradixit dictę protestationi. & per cõs vr̃ cõsensisse. l. fin. §. item si prædixerit. ff. nau. caup. stab. & l. fideiussor. §. pater. cum glo. ff. de pign. & l. Caius. cũ ibi not. ff. de pig. act. l. sæpe. ff. de re iud. & l. si filius. ff. ad Maced. cum si quia rñdeo primò quod in dicta scriptura non dr̃ quod d. Nicolaus tacuerit vel cõtradixerit: & sic ex scri
4 ptura illa non probatur tacitus consensus. ¶ Præterea † posito quod etiã in scriptura contineretur q, d. Nicolaus non cõtradixit: tñ non per hoc vr̃ tacitè consentire: quia in actibus ex-
†1 traiudicialibus † tacens vr̃ contradicere si tractatur de obligando eum ad aliquid præiudiciale. l. filiusfamilias. §. inuit⁹. ff. de procu. l. quia vas. §. vetare. & l. pen. ff. de fur. & not. Inno. in c. in genesi. de elect. cum si. & expressè in protestatione extraiudiciali no. Inn. Host. & Ioan. And. in c. Cumana, de elec. & Arch. in c. diaconi. 28. dist. nec obst. d. l. fi. §. item si prædixerit. quia ille tex. potius facit in contrarium, licèt gl. ibi dum subaudit maximè, facere videatur pro parte contraria. sed Bar. in l. non solùm §. morte. in 7. col. ff. de oper. no. nunc. & Pet. & Cy. in l. pacta nouissima, C. de pac. & Ant. de But. in c. cum M. Ferrariensis. de consti. reprehendunt istam gl. Præterea illa glo. iuncto text. loquitur solùm in protestatione declaratoria voluntatis ipsius protestantis, sed nos loquimur in protestatione tendente ad obligandum illum cui fit protestatio, quo cassu sola præsentia, scientia & taciturnitas non obli-
5 gat d. §. inuitus, cum simi. † Nec obstat id quod habetur in d. l. fideiussor. & in d. l. Caius. quia responsio patet ex his quæ not. Bar. in l. quæ dotis. ad fi. ff. sol matri. quia dicta iura cum ibi notatis loquuntur qñ sum præsens contractui vel quasi contractui, & dubitatur an mihi præiudicem in iure dñij rei super qua per alios fiebat cõtractus. nam distinguitur. aut po
b teram [b] per meum dissensum impedire actum, & tacendo mihi præiudico. aut non poteram impedire: & mihi non præiudico. quæ distinctio non habet locum in alijs casibus regulariter: vt per Bar. in d. l. quæ dotis. & probatur in d. §. inuitus,
6 cum si. ¶ Præterea in casu nostro † non poterat dictus Nicolaus per contradictionem impedire quin dictus Hebręus posset protestari: quia cuilibet protestari licèt, etiam si sit actus pendens à voluntate protestantis. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. hære. l. vt si quis. §. pleriq;. ff. de relig. & sumpt. fune. non
†2 obstat l. si filius. ff. ad Macedo. † quia ibi vltra scientiam & patientiam interuenit alius actus. s. receptionis & retentionis literarum: vt ibi & in cle. prima. de procura. & declarat Bar. in l. quo enim. in princ. ff. rem rat. habe. & in l. cum tabernam. §. pen. ff. de pig. & in l. Titius. ff. de cõstit. pecun. cùm ergo actor non probauerit promissionẽ factam de corbibus 55. frumẽti de dicto anno 1473. & mense Ianuarij, ex qua egit in libello debet absolui reus. l. habebat. ff. de institor. & no. Innocen. in c. ex parte abbatissæ. de priuil. & Bar. in l. 1. in prin. ff. de eden.
7 cum simi. ¶ Denique † dicta promissio frumenti allegata in libello ex qua agitur non continet vllam cãm producentem obligationem dicto Hebræo contra Nicolaum; ergo ex ea agi non potest. l. 2. §. circa & ibi no. ff. de doli exce. c. si cautio. & ibi no. doct. de fide instr. & no. gl. Iac. de Are. Cy. Iac. But. & Bal. in l. generaliter. C. de non nu. pecu. & glo. in l. nunquam nuda. ff. de acq. rerum do. & in l. 1. in fi. ff. de interro. act. & Sp. in titu. de obl. & sol. §. sequitur. versi. si verò aliquis. & in §. fin. versi. si verò, & Bal. in l. creditori. C. de pact. & notabiliter traditur in proposito per Bal. in l. si non sortem. §. 1. ff. de condic. inde. & per Io. de Imol. in l. fi. ff. à quibus app. non licèt in versi. 3. limitat Bal. &c. & in l. à Titio. ff. de verb. oblig. ¶ Rursus
8 in processu † mihi exhibito non sunt registrata talia capitula vel decreta ex quibus appareat quod potuerit accipere dictus Hebræus pro quadraginta corbibus frumenti illos plures corbes frumenti inæstimatos, quos peti tanq̃ sibi debitos. & cum illa promissio vsurarum sit odiosa, posito quod reperiretur esse permissum Hebræo mutuare pecunias sub vsuris ad rõnem tot denariorum pro libra, non deberet fieri extensio ad casum
c nostrum [c] qñ debetur frumentum inęstimatũ, & petitur rõne cursus tpis vel ex conuentione aliqua maior quantitas frumenti ẽt inæstimati: quia verba decreti non conuenirent casui nostro. l. ita autem, in prin. ff. de admi. tut. l. 4. §. toties. ff. de dam. inf. c. indẽnitatib. §. pe. de ele. in 6. & in materia odiosa non fit extensio de vno casu ad alium. l. cùm quidã. ff. de libe. & posth. c. odia. de reg. iu. in 6. & Iudęis ita prohibitæ sunt vsuræ sicut Christianis: saltem in casibus in quibus eis non reperitur legitimè concessum & permissum. c. post miserabilem & c. quanto de vsur. & ex hoc inferetur quod quò ad allegatã quantitatem sortis. s. 40. corbium frumẽti de quibus fit mentio in asserta vachetta Hebræa nõ esset standũ dictæ vachettæ, ẽt si legitimè fuisset per interpretẽ adhibitũ interpretata eo modo quo regristrata est in actis: quia illud debitum primũ quadraginta corbium frumenti non apparet quod fuerit ex causa vsuraria vt colligitur ex dicta posta libri, & sic non esset de pertinentibus ad banchum fœnoris, † & per cõsequens
†3 non esset sibi danda fides per superius dicta. & ex forma capitulorum registratorum in processu mihi transmisso, non apparet quod liceat dicto Hebræo accipere pro vsura dicti frumenti inæstimati posteà illud plus quod petit, & sic non essemus vllo modo in casu in quo decretum principis sibi suffragaret, vt suprà deduxi. Ex his igitur apparet quod multa sunt quorũ quodlibet per se sufficit pro victoria dicti Nicolai, qui debet absolui: & victus victori debet in expensis cõdemnari.

ADDITIO.

a ¶ Duo. s. lib. 1. consil. 35. num. 8

b ¶ Poteram. imò nec hoc casu nisi intercedat dolus vel actus iudicatiuus consensus. Bald. Ioan. Fab. l. si fine. C. ad Vellei. Bal. c. 1. si de inuestitu. inter do. & vas. lis ori. in fin. in vsi. feud. Matth. Afflict. decis. Neapo. 58. col. 1. fa. s. eo. consil. 84. in fi.

c ¶ Nrm. fa. quæ dixi in trac. vsur. q. 20. q, non debent constitui redditus in fructib. liquidis vel aridis cũ maiori onere debitorum quin semper liberari possint soluendo ad rõnẽ duodecimæ tpe solutionis vel cuiusq; termini inspecto. adde ad d. Ale. q̃d pulchrè consuluit Corn. consil. 193. lib. 4. non esse dictam per-

R

ctam permisionem extendendam ad aliam speciem contractus vel si nomen cõtractus mutetur, puta de mutuo in depositum.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio propter se facta probat parentelam. 2. & tractatus, fama. numero 8. 9.*
4 *Publicatio facta absente parte non impedit nouam examinationem testium. num. 5. 6.*
9 *Affinitas non repellit testem in ciuilibus.*

CONSILIVM CLXXXI.

ISO processu inter dñam Genebriam vxorem ser Nicolai de Citrinaldo, & filiam quõdam ser Petri Lucæ agẽtem, & dominã Pieram vxorem quondam ser Andreæ Ioannis de Vrtiano, & ser Nadeũ & Ioannem Sanctis Ioannis Budirochi de Vrtiano se defendentes, vis cõsistit in discernẽdo qs melius ꝓbauerit intentionem suam circa proximioritatem in gradu cũ dicto ser Andrea defuncto ab intestato, de cuius hęreditate coram arbitratoribus agitur, & ponderatis attestationibus vtriusque partis mihi videtur quod melius probata sit intentio dictæ Genebriæ, & eam obtinere debere, præsertim ex in-
1 frascriptis. Nam † licèt simplex extraiudicialis asseueratio alicuius asserentes talẽ esse filium suum vel consanguineum nõ probet illum esse filium vel consanguineum. l. neq; professio. C. de testa. l. non nudis. & l. non epistolis, & vtrobiq; no. C. de
a proba. tñ fallit [a] in confessione directè facta super dicta filatione vel consanguinitate præsente ipso nominato: ita inquit do. Abb. in c. per tuas, in 4. col. de proba. ar. l. certũ §. si quis absente. ff. de confess. & per notata in c. fi. de confes. & mouetur etiam per d. l. non nudis. & l. non epistolis. quæ loquuntur in nominatione propter aliud facta, & sic in verbis enunciatiuis propter aliud prolatis: & propterea non probant: igitur secus esse debet in verbis directè & propter se prolatis. ar. c. si papa, de priui. in 7. l. ex hac scriptura. ff. de donat. probatur ẽt hoc licèt ipse non alleget per tex. in l. quidam. ff. de proba. vbi illa confessio plenè probat nisi contrarium probetur, & colligitur ex notatis per tex. in d. l. non epistolis, & etiam ex notatis per Bald. ibi dum dicit q, verba assertoria alicuius parentelæ descripta in epistola probent, donec probatur cõtrarium
2 per d. l. non epistolis, † & propter epistolam non curatur aliter de præsentia partis: quia epl'a operatur perinde ac si confessio facta esset parte præsente. l. Publi. §. fi. ff. depofi. & idem no. Cy. in d. l. non nudis. Hoc plenius etiã confirmat Sali. in d. l. non epistolis. vbi quò ad propositum dicit, q, verba scripta in epistola continente sororitatem vel fraternitatem scribentis seu mittentis epistolam & illius ad quem mittitur, si verba illa sunt emissa confessionaliter & dispositiuè, probant p̃sumptiuè rem sic esse donec probet̃ cõtrariũ, per d. l. Publia. in fi. & l. Lucius. ff. depofi. & ita dicit se intelligere. l. fi. in prin. ff. de proba. & misio epistolę scd̃m eũ operatur idem q̃d p̃sentia alterius partis, quæ aliàs esset necessaria. d. l. Publia. §. fi. iũcta l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & l. fi. ff. de inter. act. Si aũt essent verba narratoria: & tunc dicit Sali. q, aut principalis materia de qua scribitur in epl'a coadiuuant verba narratoria esse vera: vt in hoc exemplo: scias soror mea quod talis frater noster decessit, & ob hanc cãm hæreditatem habemus cõem: vnde si tibi placet, venias vt eã diuidamus. & talia verba probant p̃sumptiuè ita esse, donec ꝓbetur contrariũ. & ita scd̃m eũ põt intelligi. d. l. non epistolis, cum si aut principalis materia non coadiuuat verba illa narratiua, quia prorsus ab illis est extranea: & tunc non probat ẽt præsumptiuè nec eis statur nisi alijs adminiculis: puta quasi possessione illius fraternitatis coadiuuetur, per no. per gl. fi. in d. l. non nudis. Modò redeundo ad propositam probatum est per plures testes q, d. ser Andreas confessionaliter seu directè asseruit d. ser Petrum patrem d. Genebriæ esse sibi fratrem consobrinum, & çñr d. Genebriam esse sibi neptem ex fratre cõsanguineo seu consobrino præsente d. ser Petro noíato: & q̃nq; ẽt præsente d. Genebria, ergo plenè probata est parentela seu coniunctio prædicta ex qua posteà defertur hæreditas ab intestato. Hoc aũt probat Nicolutius testis d. Genebriæ, qui deponit se audiuisse ser Andream prædictum dicere præsente dicto ser Petro, quod ipse ser Andreas & d. ser Petrus erant fratres consobrini nati ex duobus carnalibus, & quod nullum habebat in gradu proximiorum quàm d. ser Petrum, quę verba (vt de se paret.) sunt confessionaliter & directè prolata & non enunciatiuè
3 propter aliud maximè ab eadem re extraneũ. nã verba † enun
b ciatiua sunt [b] illa quæ sunt proęmium seu præambulũ, sed nõ sunt ipsa dispõ: & verba enunciatiua sunt illa quæ non stant per se nec sistit voluntas in eis, sed transeunt, & non est verbũ principale orationis, sed verba dispositiua stant per se: quia enunciant principaliter pp se ità inquit Bal. in l. 1. in 2. col. C. de fal. cau. adiec. lega. allegat id quod hr̃ in l. ex hac scriptura. ff. de dona. & no. Bal. in l. si voluntate. C. de fideic. lib. sed ex dictis verbis non comprehenditur q, fuerint dicta verba prolata propter aliud q̃ ad ostendendum & declarandũ parentelã, & non præsumitur quod propter aliud d. ser Andreas dicta verba proferre voluerit, nisi probetur vlterius dictum fuisse, seu pp aliud dicta verba fuisse prolata, vt probat tex. no. in l. si is qui. ff. de test. Et cum d. Nicolutio concordat per oĩa Alegrutius alius testis, qui hoc etiam clarius deponit. ¶ Nec ad
4 hoc † obstat si diceretur q, iste testis quamuis iurauerit in termino: tñ fuit examinatus post publicationem processus: quia dico q, illa publicatio de qua fit mentio in processu, nõ est sufficiens ad impediendã receptionem dicti Alegrutij nã in processu fol. 62. notarius asserit infrascripta esse dicta, & attestationes testium examinatorũ per spectabilem virum ser Antonium &c. & posteà subdit quæ quidẽ attestationes fuerunt receptæ scriptæ & publicatæ per me Franciscum olim ser Petri notariũ anno 1474. diebus & mensibus infrascriptis &c. hæc publicatio quæ ibi enunciatur non fuit facta p iudicẽ seu arbitros causæ: sed per notarium ipsum vt ipse asserit, & non p̃sentibus partibus: igitur per hoc nõ impediebat̃ receptio seu examinatio testiũ, vt declarat Bar. in auth. at qui semel. C. de proba. vbi dicit q̃d ad hoc vt impediatur noua receptio testiũ pp publicationẽ, requiritur q̃d iudex pronunciauerit dicta testium esse publicata & aperta & pro publicatis & apertis haberi: & plus dicit q, si solum iudex ꝓnunciaret dicta testiũ esse publicata, & non subiungeret illud verbũ, & aperta, nõ sufficeret ad impediendũ nouã examinationẽ testium: quia illa verba s. publicata, intelligentur de illa publicatione q̃ requirit̃ vt scriptura facta de dictis testiũ sit publica. & fidem faciat. l. gesta. C. de re iudi. cum ibi no. & in l. solam. C. de testi. sed illa verba scilicet, & aperta &c. intelliguntur de apertura & publicatione q̃ fit partibus de dictis testiũ: & hmõi publicatio & apertura quæ fit de dictis testiũ si fiat parte volente & petente esset impedimẽto, si vellet postea testes ꝓducere & examinari facere, licèt parte absente vel nolente fieret hmõi publicatio & apertura per iudicẽ, & hoc non impediret nouã productionẽ testiũ, vt in §. qa verò multi, cũ ibi no. in auth. de testi. scd̃m Bar. in d. auth. at qui semel. vbi subdit q̃d si publicatio nõ valuit, vt quia facta parte nõ citata vel pp aliũ defectũ: non præstat impedimentũ. l. nõ putatur. §. nõ quis. ff. de cõtratab. nisi vigore talis nullæ publicationis appareret q̃d pars producere volens dicidisset testificata. sed dicta publicatio nõ fuit facta per iudices seu arbitros causæ, nec parte præsente vel citata: nec in ea sunt dicta verba s. & aperta &c. ergo multiplici ex capite apparet q, nõ potuit impedire dictam examinationẽ.
5 ¶ Fortius † voluit gl in c. constitutus. vltimò, in glo. fi. de testi. quod sola publicatio testium legitimè facta à iudice nõ sufficiat ad impediendum receptiõem aliorum testium, nisi pars didicisset testificata: & idem tenet Sp. in ti. de teste. §. satis vtiliter. versi. sed quid si publicatę. & Bal. in l. per hanc. in pe. col. C. de temp. appe. vbi refert etiam Bart. ita consuluisse. & incipit illud consi. Super inquisitione &c. & Bal. ẽt in d. auth. at q semel, in pen. col. vbi refert quod etiam ita voluit d. Io. And. in d. cle. testibus. in quadam additiõe. & hoc saltem procedit scd̃m Ioan. An. in d. c. constitutus. & qñ dicta publicatio facta esset parte inscia vel inuita, vt etiam tenet Ant. de Bu. in c. fraternitatis, de testi. in 15. col. sed hæc disputatio scilicèt, an sola publicatio legitimè facta per iudicem causæ sufficiat, non est necessaria in casu nostro, attenta q, fuit dicta publicatio defectiua in multis vt dixi suprà proximè, & dicit in proposito ẽt Anto. de Butr. in d. c. fraternitatis. in 14. colum. quod publicatio verbalis facta notario non impedit nouam productio-
6 nem testium super eisdem capitulis. ¶ Præterea † vbicunque

quę publicatio est indiscreta: vt quia iudex accelerat publi-
cationē, cum partes vellent adhuc testes producere, non im-
pedit nouā receptionē testium, vt no. Sp. in d. §. satis vr̃, in ver
si. decimussextus &c. & Io. And. in c. series. de testi. sed dicta
Genebria volebat recipi facere adhuc dictum Alegrutium &
Gaudentiū quos in termino produxerat & in termino iuraue
rant, & sic poterant ēt post terminum recipi: vt plenè per Bar.
in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infec. & no. doc. in c. licèt cau
sam. de proba. & in c. pia, de excep. in 6. & in cle. 1. post glo. de
offi. deleg. cum suis concor. igitur talis publicatio nullo mo-
do habet obstare. ¶ Hoc idem probat Petrus Paulus alius te-
stis Genebriæ, qui est contestis cum dictis alijs duobus testib.
& licèt habeat iste testis aliquam affinitatem cū dicta Gene-
bria, eò quia dicit se fuisse fratrē consobrinū patri dicti ser Ni-
7 colai mariti Genebriæ: † tn̄ affinitas non repellit testem in
causa ciuili, vt no. gl. in c. accedens, el 1. in verbo, subesse, vt li-
te non contest. & posito quod fides eius in aliquo diminueret
propter affinitatem; tn̄ suppletur propter numerum conte-
stium: vt est gl. no. in l. 3. §. eiusdem, in verbo, numerus. ff. de
testi. & no. Iac. de But. in l. parentes. C. de testi. & Io. An. in ad-
di. Spe. in ti. de noto. crimi. §. fama. in addit. inci. allegato &c.
& Nico. de Neap. in l. 2. in prin. ff. de excu. tu. Idem probat ēt
Ioannes Angeli, nec non Ioannes Monaldini. & ad hoc etiam
tendit depositio Lucæ Dominici: licèt iste non ita clarè de-
ponat vt cæteri. ¶ Hæc probatio etiam confirmatur per id q̊d
deponit Gaudentius testis Genebrię qui deponit quod in do
mo dicti ser Nicolai dictus ser Andreas præsente dicta Gene-
bria dixit, quod dicta Genebria erat sua neptis consobrina. &
ad idem tendit depositio Lucæ Dominici. & licèt d. Gauden-
tius fuerit examinatus post dictam assertam publicationē te-
stium: tamen illud non habet obstare rationibus & causis su-
prà allegatis circa depositionem dicti Alegrutij. ¶ Fortifican-
tur prædicta per id quod deponunt Baldus, Petri, & Claruce-
ra; qui deponunt q; ser Andreas dictā Genebriam præsentem
dicebat confitebatur esse suam neptem consobrinam & pro
tali eam recepit in domo & honorauit, & sic eam vt talem tra-
8 ctauit: & per † tractatum constituitur quis in quasi possessio-
ne illius consanguinitatis vel gradus, & transfert onus ꝓban
di contrarium in aduersarium, scd̄m Iac. de But. in l. quidā. ff.
de proba. & Ant. de But. in c. transmissę, qui fil. sint legi. Bene
facit id quod habetur in l. 1. §. 1. ff. de quæstio. & id quod no. in
d. l. non nudis. & in l. non epistolis, & quod no. per Bart. in l. 1.
§. Iul. versi. idem per contrarium. ff. de lib. agn. ¶ Corrobora-
9 tur † etiam dicta probatio: quia videtur per plures testes pro-
batum de dicta parentela per famā publicam, de qua deponit
Ioannes Angeli, & Gerardus Blaxij, & Nicolutius. & illa pro
batio sufficit scd̄m Iac. But. in d. l. quidā. & Ant. de But. in d. c.
transmissæ, per l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fund. instru.
Bene facit quod no. Bar. ff. de quæstio. in l. ne minore. §. si plu-
rium, in vlti. col. dum allegat. l. si mater. C. ne de statu defunc.
Quod aūt Genebria sit filia dicti ser Petri, est probatum ferè
per omnes testes dictæ Genebriæ. ¶ Nec obstant probatio-
nes partis aduersæ: quia si consideremus personam Pieræ vxo
ris ser Andreæ, & clarum est quod Genebria præfertur ei in
successione & hr̄ditate d. ser Andreæ ab intestato in quocūq;
gradu agnationis vel cognationis fuerit dicta Genebria cum
dicto ser Andrea per l. 1. C. vnde vir. & vxor. Aut cōsideramus
personam dictorum ser Nadei & Ioannis: & dico quod non
probatur per testes suos q; sint in gradu consanguinitatis seu
agnationis vel cognationis, saltem tali quod debent exclu-
10 dere dictam Genebriam. † nam Brunus testis reorū non pro-
bat: quia dicit solum quod ser Andreas dixit in absentia di-
ctorum ser Nadei, & Ioannis, quod ipsi erant sui fratres cosi-
ni, & quod non habebat alios cōsanguineos præter ꝑdictos,
certè non probat, quia deponit de assertione facta absentibus
dictis nominatis. d. l. certum. §. si quis absent. & no. Abbas in
d. c. per tuas. & Sali. in d. l. non epistolis. Præterea est singula-
ris; ergo non probat. c. licèt cām, de proba. l. iurisiurandi. C.
de testi. Petrus Antonius alius testis etiam non probat: quia
cōtradicit dicto Bruno: nam depōit quod ser Andreas dixit q;
non habebat alium consanguineū pręter ser Nadeum. sed Bru
nus deponit quod ser Andreas dixit, q; ser Nadeus & Ioannes
erant sui fratres cōsobrini: & ideo propter hmōi contrarietatē
non probat, vt no. gl. & clarius Io. An. in c. in nostra. de test. &
licèt Brunus deponat quod ser Andreas dicebat q; non habe-
bat alios consanguineos præter prædictos ser Nadeū, & Ioan
nem: tn̄ non per hoc sequitur quod negaret ser Andreas Ge-
nebriam esse neptem suam ex fratre consobrino: quia fratrēs
consanguinei sunt illi qui sunt de eadem agnatione, & sic ex
latere patris. l. post consanguineos, in prin. & ibi not. ff. de suis
& leg. & in auth. de cōsan. & vteri. fra. in prin. & per Bar. in l.
cū quidā. §. quod dicitur. ff. de acq. hære. sed poterat esse, & ita
fuit quod Genebria non coniungebatur ser Andreæ ex latere
patris seu per eandem agnationem: quia ser Andreas natus
erat ex Ioāne Saluoli, & ser Petrus pater Genebriæ natus erat
ex dn̄a Bella sorore dicti Ioannis Saluoli. Item ser Andreas
dicebat quod non habebat alios consanguineos, nō aūt dice-
bat consanguineas fęminas: & dicta testium in dubio inter-
pretantur cōtra producentē: quia probatio debet de necessita
11 tē cōcludere. c. in præsentia, de prob. & ideo vr̃ † quod tale ma-
sculinum nō comprehendat fęmininum quò ad dictam pro-
bationem: quia non comprehendit ex propria significatio-
ne. & vbi comprehendit in aliqua materia fœmininū est per
extensionem, & non ex propria significatione. l. pe. in fi. C. de
præpositis sacri cubi. lib. 12. & l. pronunciatio. ff. de verb. sig.
Præterea iste etiam deponit de confessione facta absentibus
dictis ser Nadeo Ioanne, & sic non probat, vt prædixi & idem
dico de Ant. alio teste. qui dicit quod ser Andreas dicebat se
non habere alios proximiores attinentes vel consanguineos
q̄ ser Nadeum & Ioannem fratres suos consobrinos, ipsis tn̄
absentibus. & isti sunt illi testes qui fortius deponunt cęteris.
alij testes deponunt etiā de assertione facta absentibus dictis
ser Nadeo; & Ioanne, & sunt singulares, & nō exprimunt qua
litatem consanguinitatis vel attinētiæ. sed quod ser Andreas
quandoq; dicebat quod dicti ser Nadeus, & Ioannes erāt sui
attinentes vel consanguinei. poterant enim esse in remotiore
gradu quàm esset dicta Genebria. c. quia circa, & c. nō debet,
de consanguin. & affin. 35. q. 5. ad sedem. & præterea semper
deponunt de assertione facta in absentiam ser Nadei, & Ioan
nis: & ideò talis assertio non sufficit vt iam dixi. & per hoc
patet non obstare si aliqui ex dictis testibus deponerent ser
Andream in absentiam prædictorum dixisse ipsos ser Na-
deum, & Ioannem esse proximiores attinentes & consangui-
neos, quos haberet. Ex quibus concluditur probatam esse in-
tentionem dictæ Genebriæ, & reos conuentos in dicta peti-
tione debere succumbere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fallit. fa. s̃. lib. 1. consil. 51. s̃. lib. 6. consil. 90. nu. 10. s̃. li. 7. con
sil. 88. nu. 10. vide And. Tiraq. in consu. Picto. tit. retract. §. 1
gloss. 16.

b ¶ Sunt. s̃. lib. 6. consi. 190. num. 31.

SVMMARIVM.

1 *Dominium vt probetur vel quasi dominium, quid requiritur. nu. 4.*
6 *Iudicis est arbitrari quanta inimicitia repellit testem.*
7 *Confeßio criminis infamat, & repellit testem.*
8 *Qui semel possedit, nō agit petitione hæreditatis, nec quorū bonorū.*
9 *Petitio hæreditatis non datur contra titulo poßidentem.*

CONSILIVM CLXXXII.

VISO processu causæ principalis, & etiam appel
lationis inter Ioannem & Gurgerium quondā
Ludouici olim Antōij Gurgerij de S. Angelo in
vado āgētes, ac Gibertū Nicolai Petrutij se de-
fendentē. Viso etiam processu causæ appellatio
nis cū allegationibus aduocatorum patris & cū omnibus ad
dictas causas ꝑtinentibus. Visis insuꝑ literis illustris principis
& domini mei summa veneratione colendi domini Federici
montis Ferotij Vrbini ac durantis comitis, quibus requisi-
tus sum vt consulere velim quæ dictarū partium iustam cau-
sam habeat & obtinere debeat, idcircò cupiens vt quàm ma-
ximè debeo suæ illustriss. dominationi obtemperare, dicam
omissis nō necessarijs quid de iure sentiam. Et mihi quidem
vr̃ dictos Ioannem & Gurgerium obtinere non posse & suam
intentionē oportunè nō ꝓbasse. nā in libello narrarūt bona

 petita

petita spectare ad eos iure dominij uel quasi tanq̃ heredes & successores dicti Antonij eorum aui mediante persona dicti Ludouici eorum patris & filij dicti Antonij. & q; dictus Antonius & deinde Ludouicus eius filius & hæres tenuerunt & possederunt dicta bona per plures annos iusto titulo & bona fide, & concluserunt condemnari dictum Gisbertum possessorem dictorum bonorum ad relaxandum dicta bona & eorũ possessionem restituendã dictis agentibus cum fructibus &c. petendo iustitiam ministrari omni meliori modo, vt latius in dicta petitione: vñ oportet q; aut fuerit intentata rei vendicatio, aut publiciana, aut petitio hæreditatis. aut interdictũ quorum bonorũ. Discutiendũ est igitur an super aliquo isto-
1 rum sint probata incumbentia. & primò super rei † vendicatione dicendum est q; non: quia dato q; agentes produxerint instrm̃ quoddam venditionis factæ dicto Antonio per Nicolaũ Bonaueris de dimidia parte domorum positarũ in burgo sanctæ Cletæ dicti castri sancti Angeli pro indiuiso cum Francisca vxore dicti Nicolai & omnium aliarum rerum mobilium & immobilium quæ tunc per se vel per alium suo nomine cũ dicta Francisca posidebantur: tñ per hoc non fundatur intentio agentium: quia non constat q; Nicolaus Bonaueris tunc esset dominus dictarum domorum & aliarum rerum de quibus in libello: nec sufficit titulus emptionis & interuentus pretij & etiam traditio possessionis vacuæ ad probandum
* dominium scd̃m * cũmunem opi. gl. & Doct. in l. eum res. C. de proba. & Spe. in tit. de actio. & peti. §. sequitur. versi. si autẽ velis & licèt Bal. in d. l. cum res. post Nic. de Matth. ibi teneat q; in dubio præsumatur dominus ex titulo venditionis & numeratione vel satisfactione prætij & traditione possessionis
* vacuæ, tñ * cõmuniter reprehenditur illa opin. quam tenuit Pla. antiquus glossator. & ad motiua Bal. rñdet ibi plenè Sal. q dicit communem sententiam esse contra Bal. & quia in iudicando non est recedendum à cõi sententia, vt traditur in locis vulgaribus: ideò circa hoc non insisto: & eo maximè: quia etiã non apparet probatũ de vacua possessione dicti Nicolai. & sic non sumus in casu in quo loquitur Bal. & ẽt non apparet q; bona de quibus in libello saltem ipsum podere & petia terræ sint de bonis comprehensis in dicto instro nec etiam de comprehensis in testamẽto Franciscæ. Et quamuis sit productum aliud instrm̃. in quo anno 1418. Ioannes vt filius & hæres dicti quõdam Nicolai ratione dictæ primæ emptionis & ex causa diuisionis & alijs causis in instrumento contentis dederit dicto Antonio bona de quibus in petitione fit mentio: non tñ dr̃ ibi quod dentur tanq̃ bona comprehensa in venditione Nicolai: nec in institutione facta per dictam Franciscã nullo modo vr̃ dictum instrm̃ fundare intentionẽ agentium: quia per ea quæ in principio dixi, hoc non sufficit: nisi probetur q̊d d. Io. esset dñs. Et si bene inspiciatur Gisbertus in positionibus, aut rñsionibus non confitetur q; Ioannes de dicto tpe quo dicta bona asignauit Antonio esset dñs. & non sufficit dicere seu confiteri quod tenuerit pro suis & tanquã suas: vt no. Inn. in c. illud, in fi. de præsum. & Bar. & Ang. in l. 1. in fi. ff. pro suo. & dñi de Rota sua conclu. 315. & in terminis nostris ita determinat Bal. in addi. Spec. in ti. deposi. in 11. col. in versi. pone in rei vendicatione &c. vbi ad hoc allegat l. Titia. ff. de
2 solu. † & ẽt non pñt dicti agentes se fundare ex positionibus Gisberti, quas ipsi negarunt. vt inquit Sp. in ti. depositio. §. 8. versic. 1. & Bart. in l. non vtique. ff. de except. & in l. post legatum. in prin. ff. de his quib. vt indig. & in l. naturaliter. §. nihil commune. in 2. col. ff. de acq. poss. & Bal. in l. 3. per illum text.
3 & in l. sicut cum simi. C. de repu. hære. ¶ Nec obst. † etiam copia æstimi producta. primò: quia in illa non apparet quod tempore quo Ioannes per dictum instrumentum asignauit dicta bona Antonio haberet dicta bona descripta ad æstimũ.
a Præterea simplex scriptura æstimi [a] regulariter etiã qñ est authentica, non probat dñium quò ad fauorem illius qui est ibi descriptus. l. si pater. & ibi ad hoc illum ponderat Bald. C. de act. emp. l. solennibus. & ibi no. Bal. in prin. C. de rei vendi. & no. Bal. in l. quidam in suo. in fi. ff. de condi. institu. nisi quò ad præiudicium illarum personarũ quę ęstimo tali cõsensissent: l. censualis. C. de don. & no. Bar. in l. rura. C. de omni agro deser. lib. 11. & in l. quo quisque. ff. de acq. rer. do. possemus ẽt ad infringendum dictum titulum discutere de simulatione dictorum contractuum. & etiam quod non est probatũ dictum Ludouicum fuisse hæredẽ vniuersalem ex testõ Antonij prout deduxit in articulis suis. nec etiam aliter stante maximè q; ex inspectione testi dicti Ludouici & etiam rñsione facta per agentes trigesimæ septimæ positioni productæ per reum apparet quod Ludouicus habuit fratrem suum. s. Bartholomæũ qui erat in humanis etiam post mortẽ dicti Antonij: quia satis sufficere puto prædicta ad ostendendum q; per dictum as-
4 sertum titulum non est probatum dñium. ¶ Nec ẽt puto † esse probatum legitimè de quasi dñio dictorum agentium: ad q̊d ostendendum prę̈suppono q; ad probationem quasi dñij requiritur titulus & traditio possessionis vacuæ. vt cõcludunt doc.
* * cõiter in d. l. cum res. & in l. Celsus. ff. de vsuca. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de cã poss. §. nunc videndum. in addit. incip. de hoc est &c. & no. Bal. in l. nam & postea. §. si petitor. ff. de iureiu. Sed nõ est probatum ex dictis testium vel ex instrumentis vel ẽt ex positionibus dicti Gisberti vel agentium, si bñ inspiciat̃ quod tpe dictæ asignationis factæ per dictũ Ioannem Antonio anno 1418. die 23. mensis Martij dictus Ioannes possideret dicta bona saltem adeò q; haberet possessionem vacuam, scd̃m quod no. in l. fi. in verbo vacua. C. vnde vi. & in l. 1.
5 C. de seruis fugi. per Doc. in alijs locis suprà proximè alleg. † & per çñs constitutum seu precarium appositum in dicto instro
b aliter non probato de possessione dicti Ioannis tempore [b] dicti constitui nihil releuat, vt colligitur ex not. per gloss. in l. quamuis. §. si conductor. ff. de acq. poss. per quã hæc ibi notat Ang. & gl. in l. 2. in verbo, tradita. & ibi exp̃sè Ang. C. de acq. poss. & no. Ang. in l. quædam mulier. ff. de rei ven. & Bart. in l. 1. C. qñ lice. ab emp. di. & Ant. de Bu. in c. cum venissent, de resti. spol. & in commento. c. fi. in 16. col. de cã poss. facit. l. traditio. ff. de acq. re. do. & l. fi. §. 1. ff. ad Velleia. cum si. Nec obstant huic quædam exceptiones opposita per procuratorẽ Gisberti, in quibus videtur asserere q; dictus Nicolaus & Ioannes semper possederunt &c. quia respõdetur primò quod loquuntur de rebus de quibus in primo instrumento, scilicet venditionis factę per Nicolaũ non aũt de rebus de quibus in instrumento tituli & confessionis factæ per Ioannem: & quantum intersit inter vnũ & aliud, dictũ est s̃. Præterea in dictis exceptionibus dicit quod semper possedit, vt per testes Gisberti probatum est, & sic refert se ad attestationes, & per attestationes non est probatum quod tpe concessionis factæ per Ioannem Antonium d. Ioannes tunc vel añ possideret, sed post, ergo ad illud tempus de quo in dictis attestatiõibus intelliguntur restricta verba dicti procuratoris opponentis. l. 2. cum ibi no. p Bal. C. de errore aduo. facit l. ait prætor. §. 1. ff de re iudi. & l. asse toto. ff. de hęr. insti. & illa dictio semper, verificari põt in 10. vel 20. annis. l. aduersus. cũ gl. & ibi no. Bal. & Sali. C. de vsuris. l. minimè. & ibi no. Ang. ff. de leg. iuncta l. de quibus. eo. ti. no. in l. 1. ff. sol. mat. cum suis concordantijs. opposuit ẽt dictus procurator contra dicta asserta instrumenta quod nõ erant authentica & scripta manu notariorum publicorũ. nec in contrarium reperio pro parte agentiũ esse sufficienter probatum prout de iure requiritur, vt no. in auth. at si cõtractus, & in corpore vñ sumitur. C. de fide instr. & per Bart. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemadmo. testam. aper. & per Doct. in c. 1. de fide instrum. & Cyn. in l. comparatiões. C. eo. ti. cum similib. ¶ Nec videtur posse rectè dici q; sit probatum q; peruenerit possessio vacua posteà ad dictum Ludouicum: quia respõdeo hoc non videtur probatũ, sed potius contrarium: qa per plures (& vt mihi videtur) vrgentiores attestationes est probatum de possessione dicti Ioannis scilicet post tp̃s constituti hoc est à 30. annis & citra vsque in tempus quo dicta bona donauit Gisberto. quidam etiam probant de tpe à 28. annis: quidam à 26. & quidam à 25. & quidam à 20. vt deponunt maximè Paulus & Matthæus, & Rentius Antonij, & Rentius Coldinij, & Nicolutius, & Antõius Mei, & Peruganus, & Matthęus, & Benedictus, & Lucas. Agentes verò conati sunt probare de possessione Antonij, & Ludouici. sed per pauciores & debiliores attestationes testium numero sex, & aliquorum ex eis fides est attenuata ex probationibus in cõtrariũ factis, vt est circa personam Nannis Vici, & Gabrielis. & Ioannis. nam fides Nannis Vici est attenuata: quia ꝓbatũ est per Paulum Iacobi de Belforto, & Antonium Ludouici testes de odio & inimici-
6 tia † quam habebat d. Nannes cõtra d. Gisbertũ. & dato quod qualis & quanta inimicitia repellat ex toto testẽ cõmittatur iudican-

iudicantis arbitrio, vt no. gloss. & Doct. in c. cum oporteat,
verbo, inimicos de accus. & glo. 3. q. 5. in c. accusatoribus, in
glo. quæ incipit, Argumentum &c. & no. Bald. in auth. si dica
tur. C. de testi. tamen inimicitia & odium semper diminuit
de fide testis, & facit eum non integrum, vt no. Doc. in d. c. cũ
oporteat. & Pet. de Anch. in consil. 117. incip. Ad corroboratio-
nem prædictorum. contradicere etiam videntur attesta-
tioni dicti Nannes plures testes Gisberti, & potissimè Rẽtius
Antonij, Nicolutius Vernatiæ, Nicolaus Vernatiæ, & Ren-
tius Celadutij, quorum dictũ prẹualet, vt in c. in nostra, & ple
7 nè no. de testi. † attenuata est etiam fides dicti Gabrielis: quia
apparet eum fuisse inquisitum de crimine falsi & carceratum
pro illa falsitate & confessum in iudicio fuisse se tale crimen
cõmisisse, vt patet ex actis: & talis confessio reddit testẽ infa-
mẽ; vt tenet gl. in l. ictus. & in l. quoniam. ff. de infa. & Inn. in
c. super his. de pẹnis. & Bal. in l. 1. in prin. ff. de his qui nõ. infa.
& dato q; Bar. fuerit in alia opinione: tñ saltem negari non p̃t
quin saltem sit infamis infamia facti, iuxta no. per Dy. & Ioã.
An. in regula, infamib. & per gl. & doc. in l. 1. in prin. ff. de his
qui nõ. infa. & expressius per Bal. in l. cunctos populos. in §.
oppo. C. de sum. Trini. quo casu testimonium talis testis non
est integrum, vt no. in l. 2. §. duæ causæ. ff. de carbo. edi. & in
d. l. cunctos populos. ¶ Debilitate est ẽt fides dicti Ioannis:
quia affirmat q; auus dictorum agentiũ erat patruus ipsius te
stis: ergo non est eius testimonium integrũ, per not. in l. etiã
matris. ff. de proba. & per Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. in
7. col. & in l. aut affinitate. ff. de procu. cum si. Præterea iste te-
8 stis non recordatur de tpe actus possidendi. ¶ Nec † etiã põt
intentio agentiũ procedere in petitione hæreditatis: quia aut
volumus dicere q; remanserunt dicta bona in hæreditate di-
cti Antonij, & q; tanq̃ pro bonis hæreditatis Antonij cõpetat
dictis agentibus petitio hæreditatis, vel interdictum quorum
bonorum, & certũ est q; hoc esse non potest: quia cum in libel
c lo narret quod postq̃ Antonius possedit, [c] Ludouicus ẽt pos-
sederit vt eius filius & hæres: sequitur quod desijt posse cõpe-
tere petitio hæreditatis, & interdictum quorũ bonorũ, tanq̃
de re hẹreditatis Antonij, vt no. gl. 1. in fi. c. 1. in fi. de cõfessis. in
6. & gl. & Bar. in l. nec interest. ff. de fideicom. hær. peti. & Cy.
in l. fi. prope antep. q. C. de edicto diui. Aut nos volumus di-
cere q; remãserit in hr̃ditate Ioannis, & q; istis agentibus tan-
quàm hr̃dibus Ioannis competat actio hæreditatis, vel inter-
dictum quorum bonorum. & adhuc dico q; nõ possunt in ta-
libus remedijs obtinere: quia oportebat apparere q; ista bona
remanserint in bonis dicti Ludouici tpe mortis suæ. l. 2. C.
quorum bo. sed non est probatum; imò nec allegatũ q; d. Lu-
douicus possideret seu teneret tpe mortis suæ dictæ bona:
imò est probatum cõtrariũ q; illa tenta & possessa fuerunt per
Ioannem Nicolai Bonaueris vsq; in tps quo illa bona dona-
uit dicto Gisberto, & q; dicti Antonius & Ludouicus sciue-
runt & passi fuerunt dictũ Ioannem possidere, vt deponunt
Paulus de Lagamberta, Bñdictus de Lagamberta & Rentius
Coldicij & alij testes de quibus dixi s̃. nec dicatur q; quò ad
dñium vel quasi remanserint in hr̃ditate dicti Ludouici: quia
s̃. puto ostendisse in Ludouicum non fuisse translatũ dñium
9 vel quasi. ¶ Accedit † etiã quia petitio hæreditatis non datur
contra possidentẽ cum titulo. l. regulariter. ff. de peti. hẹre. &
l. hæreditatis. C. de peti. hære. & l. 1. cum ibi nõ. ff. quorũ bo. &
Gisbertus pro dimidia quamuis possidet habet titulũ dona-
tionis à d. Ioannẽ. & tpe quo Ioan. sibi donauit & eius Gisber
ti noĩe possidere cõstituit est probatũ per dictos testes Gisber
ti quod Ioannes possidebat & quod postea d. Gisbertus pos-
sedit sciente, & patiente d. Ioãne: & per cõsequẽs potior debet
esse causa Gisberti. l. siue ãt. §. si duobus. ff. de publica. ¶ Nec
10 obstat si diceret † quod dictus titulus donationis hr̃ pro non
titulo, eò quia fuit dictus titulus collatus à Ioanne patre Gui
donis, & quod ad Guidonem spectabãt dicta bona vt aduẽ-
titia vigore legati sibi facti, à d. Ludouico, iuxta l. 1. in fin. C.
de bon. mat. iuncta. l. nec vllam. §. omnibus. cum seq. ff. de pe
ti. hære. quia respondeo quod illud testm̃ parum in hoc ope-
rari videtur. nam in testõ Ludouici dicitur quod ipse legat d.
Guidoni oĩa iura & res quæ & quas Antonius pater eius ha-
buit à Nicolao Bonauere & à Francisca eius vxore intelligen
do de bonis quæ ipse Ludouicus tunc habebat penès se. Sed
non apparet quod d. Ludouicus tpe testi haberet dicta bona
penès se; ergo &c. Præterea dictum legatum fit de rebus & iu
ribus acquisitis à dicto Nicolao, & à Francisca, sed ista bona
saltem excepta dimidia domus habuit à Ioãne dicti Nicolai,
& non comprehenditur ex inspectione testamenti Franciscẹ:
nec ex instrumento venditionis factæ per dictum Nicolaum
dicto Antonio q; ista bona contenta in libello sin illa de qui-
bus in dicto testamento & instrumento venditiõis fit mẽtio,
11 vt etiam suprà dictum fuit. ¶ † Denique non apparet q; tem-
pore dictæ donationis dictum legatum fuisset agnitum per
dictum Guidõem & patrem eius legitimũ administratorem,
secundũ formam. l. fi. in prin. iuncto §. fi. C. de bon. quæ lib.
& per prædicta apparet superuacuum esse discutere de effectu
repudiationis aut cessionis factæ per dictum Guidonem cir-
ca dictum legatum. & comprobatur hoc: quia dictus Guido
non potuit per se sine patre renunciare dicto legato, imò re-
nunciando deuolueretur in patrem, vt in d. l. fi. [d] in prin. iun-
cto. §. fi. versi. quæ in legatis. C. de bono. quæ libe. nec potuit
Guido sine patre suo illud ius legati in alium transferre, vt d.
d l. fi. §. [d]. filij autẽ. non inficior tamen q; mihi aliquam præce-
dentis machinationis suspitionem dictum legatũ intulit con
currentibus aliquibus alijs de quibus in processu: ex quibus
non solùm iuris rigor verum etiam & æquitas me in hanc sen
tentiam traxit. Ex quibus omnibus pro reformatione pri-
mæ sententiæ latæ in fauorem dicti Gisberti consulo di-
ctum Gibertum à petitione dictorum agentium debuisse
& debere diffinitiuè absolui, non dico ex causa inserta dicta
sententia, sed ex alijs causis maximè suprà deductis, & ex iu-
sta causa litigandi vtranque partem ab expensis omnibus
absoluendam fuisse & esse. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Aestimi. s̃. eo. consi. 57. nu. 17.
b ¶ Tempore. s̃. lib. 6. consil. 161. nu. 1.
c ¶ Possedit. s̃. lib. 6. consi. 152. nu. 1.
d ¶ Vt d. l. fi. Quæ exoleuit & locus est. l. vnicæ. C. de ea. tollen.

SVMMARIVM.

2 *Testis debet reddere rationem non interrogatus in his quæ iudicio rationis percipiuntur.*
3 *Testis periurio in nulla creditur.*
4 *Confeßio parte absente non probat nisi semiplenè.*
5 *Adhibente tardè medicum ita imputatur ac si non adhibuisset.*
6 *Culpa debet limitatè & certè probari.*
7 *Circa, dictio vitiat dictum testis.*

CONSILIVM CLXXXIII.

VIso processu inter Vincentiũ Armigerium agẽ
tem, Ruffinum de Verona ac Thadæum eius fi-
lium se defendentes, attingam ea quæ videntur
mihi magis substantialia & cõcernentia merita
causẹ, ex qbus mihi vr̃ de iure concludendũ par
tes dñi iudicãtis esse in absoluendo dictos reos cõuentos à pe
titis: quia nõ est probatũ id q; incumbebat actori, ideo succe-
dit regula q̊d actore nõ probante plenè reus venit absoluen-
dus. l. qui accusare. C. de eden. c. 1. vt ecclesiast. benefi. nam po
1 sito † q̊d diceremus esse probatũ de cõmodato equi; tñ atten-
to q̊d actor fatetur equũ sibi restitutũ, sed deterioratum culpa
cõmodatarij & infirmum, adeò q; inde mortuus est, & sic vult
actor inferre reum non esse liberatum, & quod varijs actioni
bus adhuc possit conueniri, vt habetur in l. 3. §. si reddita. ff.
commod. l. 1. §. si res deposita. ff. de deposi. l. qui sibi. §. qui
Stichũ. & ibi plenè per Bar. ff. de solu. & per gl. ordinariam in
l. eleganter. §. non solum. ff. de dolo. & per Cy. in l. exhibitio-
nis. C. ad exhib. non est probatum quod hic equus fuerit red-
ditus deterioratus culpa cõmodatarij: qa nõ sunt sufficienter
ꝓbata legitimè ista duo extrema necessaria, s. q; tpe quo equꝰ
fuit commodatus, esset sanus, & quod posteà fuerit restitutus
deterioratus culpa cõmodatarij. ¶ Et licèt ad probandum q̊d
esset sanus, sint inducti duo testes, s. Laurentius famulus Pau
2 li Marischalchi: & iste non probat: quia ad hoc † vt testis pro-
bet in his quæ percipiuntur potius ex ratione mentis vel pe-
ritiæ quàm ex sensu corporis, testis non probat nisi rationem
dicti sui hoc inferentem reddat, etiam si de ea non sit inter-
rogatus, vt not. Innoc. & alij post eum in c. cum causam quæ

inter archiepiscopum, de testi & Spe. & Io.An. in tit. de testi.
§.tunc tractandum.versi.quid ergo si quis petit. cum versicu.
sequen.& no. legistæ, maximè Bald. in l.3. C. de testi. & in l.
cum hi.§.1.ff.de transac.& Bar.in suo tractatu de teste. sed iste
testis non assignat rationem dicti sui: ergo non probat. qui-
nimò non probat alia ratione: quia ipse nescit an ille equus
tunc vel quando fuerit postea habitus per Thadæum. Item
est singularis. Alius testis est Dominicus Iochanini, & iste
etiam non reddit aliquam causam scientiæ dicti sui ex qua
declarat q, intellexerit equum tunc esse sanum; ergo non pro
bat per proximè dicta. Præterea iste testis est periurus, & de-
prehenditur de falso: quia interrogatus quanto tempore vi-
xit equus postquàm fuit restitutus per Thadæum, respondit
quod per duos dies cum dimidio, & sic voluit limitatè loqui:
& tamen cæteri testes deponunt de multo pluri. nam Gabriel
deponit quòd iuit posteà ad medicãdum equum per dies sex
vel octo & Paulus eius pater dicit curauit q, eum per quatuor
3 vel quinque dies. † & testi periuro [a] vel deponenti falsum in
a vno, non creditur in aliquo.c. testimonium de testi. 9. dist. c.
sicut sacras, & ibi not. Archid. & firmat gloss. in c. in nostro. in
prin. glo. magnæ de testi. & Innocen. in c. fraternitatis. de hæ-
reti. & Spec. in titu. de testi. §.1. versi. item q, aliquid de suo. &
doc. maximè Bal. & alij post eum. in l. si ex falsis. C. de transf-
* act. & Old. in consil. 36. incip. Ad primam q. &c. & est * com-
munis conclusio doctorum vbique. ¶ Præterea posito q, esset
probatum & equus tunc fuisset sanus, quando fuit commo-
datus & consignatus Thadæo quod tamen in veritate nõ est
probatum, non potest dici esse probatum legitimè aliud ex-
tremum necessarium: scilicet quando equus fuit restitutus q,
esset deterioratus seu infirmus ex culpa dicti Thadæi. nam Ri
zinus de Gabraneda armiger primus testis de hoc nihil dicit
de infirmitate aliqua, nisi q, audiuit Thadæum dicentem q,
dum applicuisset ad terram de Cigulis, equus erat strachus ita
& taliter quòd ipse non poterat equitare: sed quod esset infir-
mus aut quod aliqua culpa Thadęi interuenerit, nihil dicit:
& sic dictum istius non concludit, & per consequens non re-
leuat. c. in præsentia, de probatio. l. neque natales. C. de prob.
Item iste testis est vnicus & singularis in dicto suo; ergo non
probat. l. iurisiurandi. C. de testib. c. in omni negotio de testib.
4 ¶ † Præterea deponit quod ista verba fuerunt prolata absente
Vincentio, & sic non potest dici quod faciant semiplenam
probationem: quia si essent probata per duos testes non face-
rent nisi semiplenam probationem. c. fin. de success. ab intest.
l. fin. ff. de interrog. act. l. certum. §. si quis absente. de confes-
sis, not. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran. in 8. & 12. col.
cum similibus. ¶ Gabriel secundus testis potius probat con-
tra Vincentium, quia deponit q, prima die qua vidit equum,
visum est sibi quòd equus non patiebatur, nec infirmus erat:
vnde de eo quod ex post superuenisset, non teneretur Tha-
dæus, & de nulla culpa commissa per Thadæum deponit. Ma
gister Paulus qui deponit de vno equo baio etiam non pro-
bat q, quando Thadæus restituit, equus esset infirmus, aut ta
le quod ex quo infertur quod tempore restitutionis esset in-
firmus: Item dicit quod si debita medicamenta fuissent facta
à principio seu incontinenti, potuisset equus sanari: dicit ta-
5 men se non affirmare. & posito q, non affirmet: tamen † de iu-
†1 re habemus, † quod si quis tardè [b] adhibuit medicum, ita si-
b bi imputandum est sicut si nullum medicum adhibuisset, vt
not. Moderni in c. significasti, el 2. de homic. facit. l. qui occi-
dit. §. fi. ff. ad le. Aqui. & q̊d no. maximè per Bal. in l. si ab hosti
bus. §. fi. ff. sol. mat. iuncta. l. fi. rem. §. fi. ibi, dum tamen &c. ff.
de eui. sed equus scd̄m quod dicũt testes actoris fuit restitutus
vna die hora 13. & posteà distulit Vincentius vsq; ad diem se-
quentem adhibere medicũ aut denunciare Thadæo. & dicit
Gabriel q̊d fuit die sequenti in sero vocatus, licèt Dominicus
dicat q, fuit die sequenti in mane. & non videtur iste testis le-
gitimè probare culpam Thadæi, licèt dicat simpliciter quod
culpa Thadæi mortuus est. moueor per id quod dicit notabili
†2 ter Bar. in consil. 93. inci. † Cõmune Lugnani, vbi consuluit
6 quod † licèt testes deponant quod fundus conductus fuerat
dãnificatus culpa & negligentia conductoris, si tñ testes non
exprimunt, in quo fuerit commissa culpa vel negligentia, nõ
dicetur esse probata culpa vel negligentia: quia debet proba-
c ri culpa limitatè & certè. [c] allegat id quod habetur in l. præ-
tor edixit, in princ. ff. de iureiur. l. aut qui aliter. §. 1. ff. quod vi
aut clam. c. vt circa. de elect. lib. 6. c. præsentium, de testi. insu-
per isti testi non credendum, quia periurus & falsus & alijs
testibus contrarius, vt dixi, per no. in d. c. in nostro. ¶ Quini-
mò in contrarium pro parte rei sunt producti testes ad probã
dum q, tẽpore restitutionis equus erat sanus, vt deponit aper
tè Ioannnes Dominicus, & reddit rationem q, equus inconti
nenti incepit comedere, & quod erat gagliardus, vt verbis
suis vtar. & super hoc etiam deponit Rizius Zanoni. & dato
quòd aliquo modo posset argui cõtra probationem istorum
duorum testium: tamen multò magis argui potest probatio
testium Vincentini quod non concludat q, equus fuerit tem
pore restitutionis deterioratus culpa Thadæi, vt patet ex præ-
missis. & vbi sumus in dubio an interuenerit culpa Thadæi
non potest ex culpa condemnari, vt in notabili exemplo ad
propositum decidit Bal. in l. si creditor. C. de pignor. action.
¶ Rursus in alio defecit: quia non probauit de pretio equi:
nã Paulus solus de hoc deponit, & dicit quod nescit cuius æta
tis esset equus, saluo q, erat vnus pulcher roncinus, & quod
7 credere suo erat valoris circa ducatorum duodecim. † Sed ita
est de iure quod qñ testis in dicto suo deponit per dictionem
circa, nunquàm dicitur probare: quia non concludit nec de-
terminatè loquitur. ita notabiliter probatur in c. fi. de despõ.
impu. quem ad hoc ibi ponderat Ant. de But. & reputat men-
ti tenendum. Item in proposito dicit Bar. in tract. de teste, in
2. col. q, quia in æstimatione equi & fundi requiritur diligens
inuestigatio aliter quàm in ęstimatione frumenti vel similiũ.
& testis deponens de valore fundi vel equi ẽt si nõ sit interro-
gatus debet reddere rationem dicti sui, aliàs non probat, per
no. per Inno. in d. c. cum cãm. & dicit Bar. in loco proximè al-
legato q, adhuc vehementior discursus requiritur in æstima-
tione equi q̃ in æstimatione fundi, & in proposito nostro di-
ctus testis nõ assignat rõnẽ dicti sui: imò dicit q, nescit cuius
ætatis esset equus, quod est maximũ in æstimatiõe equi, istud
etiam in effectu voluit Bal. in repe. magna. l. 2. in prin. vltimæ
char. C. de rescin. ven. & in l. fi. in fi. C. de iur. do. impe. & in d.
l. 2. C. de testib. Ex quibus omnibus cõcluditur q, intentio di-
cti Vincentij neq; plenè neque semiplenè probata est contra
Thadæum: & per cõsequens partes iudicis sunt in absoluen-
do eum, & multò magis in absoluendo Ruffinũ patrem eius:
quia etiam posito q, appareret Ruffinum consensisse contra-
ctui prædicto, scilicèt commodato celebrato per filium si ali-
ter de promissione & obligatione Ruffini non apparet, non
obligatur pater ex dicto contractu, nisi quando filius haberet
peculiũ à patre cõcessum: quia tunc pater obligatᵉ vsq; ad vires
peculij. itẽ habetᵉ in l. Lucius Titius. ff. de admi. tuto. & in l. 1.
§. si ratũ. cum gl. ff. quod iussu. & no. Bar. in l. 1. C. de decur. lib.
10. & in l. si cum dotẽ. §. transgrediamur. in fi. ff. sol. mat. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Periuro. s̃. eo. consil. 54. nu. 12.
b ¶ Tardè. s̃. eo. consi. 124.
c ¶ Certè. Deci. consi. 436. consi. 562. in fin. consil. 632. col. 1.

SVMMARIVM.

1 Depositio testis & confessio relata ad instrumentum, valet. & nu. 2.
5 Depositum in dubio præsumitur non mutuum.
6 Probationis appellatione intelligitur de plena.
7 Probatione per testes vel instrumenta reiecta, recipitur mista.
9 Tabellio quis probatur si per decennium habitus est pro tali.
10 Dicta testium iuuanda non calumnianda.
11 Circa, dictio vitiat probationem testis de certo tempore.
12 Vsurarius si quis hodie probetur, non præsumitur fuisse retro.
13 Fama quomodo probanda. & nu. 14. 15. 16. 17. 18.

CONSILIVM CLXXXIIII.

Is o processu inter spectabilẽ artiũ & medicinæ
doctorẽ do. magis. Philippũ & fratres de Badalo
chijs agentes tanquã hæredes domini Ioãnis de
Badalochijs, & Peregrinũ quondam Antonij
de Crila se defendentem, sentio de iure partes
iudicantis

iudicantis esse in condẽnando iuxta ꝯtenta in petitione agẽ-
tium: quia probata vr̃ eorum intentio circa dictã obligatio-
nẽ centũ ducatorũ, de qua in libello fit mẽtio, & pro parte rei
non sunt probatæ exceptiones quæ excludant agentes ab eo-
rũ intentione. Quòd ãt sit probata intẽtio agẽtiũ, patet, quia
primò per attestationem Christophori de Zambernardis, qui
primò examinatus die 11.1481. super dicta obligatione duca-
torũ centũ dixit se referre ad instrumentum de quo ipsemet
fuit rogatus, posteà etiã iterum examinatus die 22. Augusti,
eiusdem anni, & exhibita sibi imbreuiatura & protocollo in
quibus continebatur dicta obligatio ducatorũ centũ ꝯtracta
inter d. do. Ioannem deponentem. & d. Antonium deposita-
rium, attestatur illam imbreuiaturã & protocollum esse de
manu sua, & q̊d contenta in ea sunt vera prout in ea est scri-
ptũ: sed q̊d non recordatur de subscriptione secundi notarij
apposita in dicto instr̃o, nec de numeratione ducatorum de
1 quibus in protocollo fit mentio, ex his igit̃ apparet † testem
istũ facere omninò saltem semiplenam probationem: tũ quia
a se refert [a] ad instr̃m de quo ipsemet extitit rogatus, & tanquã
rogatus in scripturã prędictã redegit, & tale testimoniũ rece-
ptum à iudice valet, vt no. Bar. in l. eos in vlti. col. ff. ad legem
Corn. de fal. arg. l. qui liberis. §. testõ. ff. de bon. poss. scd̃m tab.
& l. 1. §. si filius. ff. de legat. 3. & l. quærebatur & l. tribunus. §. 1.
ff. de mili. testa. facit. l. ait prætor. §. 1. cum si. ff. de re iudic. & l.
asse toto. ff. de hæred. insti. cum si. & not. Bar. & alij in l. legata
inutiliter. ff. de leg. 1. & Bal. in l. gesta. in prima col. C. de re iu-
di. & in l. fi. C. de testib. & Ant. de But. in c. cũ in tua, de testib.
& Pet. de Anch. in cle. testibus, ad fi. de testib. facit quod nota.
Bar. in l. 1. in pen. col. ff. si cer. pet. & in l. Theopompus, in pe-
2 nul. q. ff. de dote præleg. cum suis concordantijs. ¶ † Et posi-
to quod ẽt aliquo modo dici posset dictum instrumentũ esse
inualidum, eo quia non esset probatum quod ibi esset subscri
ptio secundi notarij requisita ex forma statuti: tñ hoc non
impediret quin valeret attestatio dicti Christophori, quate-
nus se referret ad contenta in dicto tali instr̃o, probatur per
ea quæ no. Inno. in c. cum venerabilis, de except. & Bald. in l.
alia, circa mediũ, in ver. sed pone quod quis confitetur &c. C.
de his quib. vt indig. vbi concludunt quod si confiteor cõten
ta in tali instr̃o esse vera, licèt illud instr̃m sit non solenne, vt
quia non sit ibi dies, consul, vel non sint testes aut similes so-
lennitates; non per hoc infringitur dicta confessio, ita in pro
posito d. Christophorus refert se ad dictam scripturam manu
sua & sic affirmare dr̃ ea quę in ea continentur d. l. ait prætor.
§. 1. & propter scripturam factam manu sua recordatur ita es-
se, quæ ratio militat siue scriptura illa sit solennis, siue non.
3 ¶ † Bene facit quod no. Bar. in d. l. 1. in pen. col. ff. si cer. pe. vbi
dixit quod si testis interrogatus an Titius fecerit testm̃ tali an
no & mense, & die tali, dixit q, sic, interrogatus qũo scit, rñdit
q̃a vidit scripturã ab ipso teste factã, & pp illã recordat̃: pro-
bat optimè: & dr̃ assignare bonã rationem dicti sui, per l. iu-
bemus, & ibi hoc ẽt no. Bal. C. de testa. & l. si quis ex assigna-
torib. ff. quemad. test. aper. Nec obst. q, iste testis in secũda at
testatione dicat q, non recordatur de numeratione ducatorũ
de quibus fit mentio in dicto protocollo: quia per hoc non
est quin probet: nec per hoc dicit aliquid repugnans primæ
examinationi: quia in dicta scriptura seu imbreuiatura non
dicitur q, tempore confecti instr̃i fuerit numerata pecunia in
præsentia notarij: sed solum probatur per instr̃m de confes-
sione dicti Antonij confitentis se habuisse in præsentia nota-
tarij & testium, non autẽ dicit notarius in scriptura q, habue-
rit & receperit in præsentia ipsius notarij, vt patet per illa ver-
ba, videlicet quos ducatos centum auri dixit habuisse & rece-
pisse in presentia mei notarij & testium infrascriptorum, &c.
4 † quæ verba intelliguntur esse verba confessionis d. Antonij
relata per notarium, non aũt verba notarij: vt not. Bart. & alij
post gl. in l. si ex cautione. C. de nõ nu. pen. & Bal. in l. si ex pre
tio, & in l. si absentis. C. si cert. pet. & in l. vnica, in 10. col. C. de
confess. & Ant. de But. in c. si cautio, de fide instr. ¶ Suppletur
probatio resultans ex attestatione dicti Christophori per id
quod attestatur Andriolus in prima eius examinatione facta
die 14. mensis Maij: nam deponit se interfuisse numeratio-
ni dictæ pecuniæ ascendentis ad summam ducatorum centũ
factæ per dictum dom. Ioannem dicto Antonio in arce Guar-
dasoni, & quia tunc ibi non erat notarius d. Ioannes misit
Bonifacium filium suum cum dicto Antonio ad montẽ Lu-
gulum, & q, ibi reciperet obligationem dicti Antonij nomi-
ne ipsius Ioannis redigendam in scriptura per dictũ Christo-
phorum notariũ, & q, ita factũ fuit, & licèt dicat q, nescit ex
qua cã facta fuerit numeratio prædicta; tñ ostendit in testifi-
catu suo istam causam. s. vt dictus Antonius iret ad montem
Lugulum, & ibi se obligaret dicto Bonifacio recipienti noĩe
dicti Ioannis ad restitutionem dictæ pecuniæ, vt clarè patet
ex verbis dicti Andrioli ibi dum dicitur, obligationem reci-
peret, & ibi dũ dicit, & pro restitutione quorũ obligauit &c.
5 ¶ † Præterea qñ sumus in dubio ex qua causa pecunia data
b fuerit, intelligitur in dubio ex causa depositi, [b] vt in proposi-
to nostro firmat Bal. in l. incendium. C. si cer. pe. in fin. & not.
gl. in l. die sponsaliorum. §. 1. eo. tit. & Pau. de Ca. in l. Lucius,
la 1. eo. tit. & Bal. in l. cum quid in lect. antiqua. ff. si cer. pet. &
saltem hoc est verum in casu nostro, scilicet qñ apparet conie-
ctura q, ex causa depositi fuerit numerata: in hoc enim atten
ditur coniectura, per no. per gl. & doct. in d. l. cum quid, & in
d. l. incendium, & in proposito nr̃o est coniectura quod pecu
nia à principio fuerit per Ioannem numerata ex causa deposi
ti: paulo post fuit confessus dictus Antonius dictã pecuniam
habuisse ex causa depositi, vt in scriptura & per attestationes
Christophori apparet, vnde per ea quæ incontinenti sequuta
sunt, declaratur quæ fuerit à principio intentio contrahentiũ
l. si ventri. §. fi. & quod ibi Bar. ff. de priuil. cred. & c. officij, de
†1 elect. & quod no. † Io. And. in addi. Spe. in tit. de deposito, in
rubr. in versi. fuit etiam quæstio. & attento q, d. Christopho-
c rus fuit & est notarius [c] & sic est approbatæ fidei, operatur
eius attestatio, vt etiam dato q, testimonium Andrioli aliquà
ratione non esset oĩno integrũ; tñ vnius testimoniũ per aliud
suppletur. l. si quis ex argentarijs, iuxta princ. cum ibi not. per
Bal. & Ang. ff. de eden. & no. Bal. in l. 1. C. de testa. & Salic. in l.
6 in bonæ fidei. C. de rebu. cred. ¶ Accedit † vltra depositiones
dictorum testium ipsa scriptura & imbreuiatura Christopho
ri notarij recognita per eundem Christophorum cuius dicto
statur q, sit manu sua. l. si quis decurio, cum glo. & ibi doct. C.
ad leg. Cor. de fal. in qua apertè constabat de hmõi obligatio
ne, & posito q, non esset probatum plenè adhibitum fuisse se-
cundum notarium: & statutum dicat q, tunc nõ adhibeatur
fides tali instr̃o: tñ dictum statutũ intelligitur de plena fide:
quia qñ fit mentio de fide facienda vel non facienda, intelli-
gitur de plena, vt no. gl. in cle. constitutionem, in verbo, fides,
de elec. sicut qñ fit mentio de probatione intelligitur de ple-
d na, [d] vt not. Bar. in l. ait prætor. §. 1. ad fi. ff. de re iudi. & Bald.
in l. peremptorias, in vlti. col. C. de proba. vbi ad hoc allegat.
7 l. Lucius. ff. de condi. & demon. † vnde dictum statutum non
intelligit̃ inualidare dictam scripturam, nisi quò ad hoc vt p
se sola non faciat plenam fidem: sed iuncta cũ alijs admini-
culis bene ꝓbabit, sicut etiam not. dicit Bart. & alij post eũ in
l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cer. pet. dum per ibi not. per
gl. voluit q, si statutum prohibet probari posse debitũ vltra
†2 20. libras per testes: † non intelligit̃ prohibere probari posse
e per testes simul [e] cũ scriptura, vt ẽt no. Io. And. in addi. Spe. in
tit. de fruc. & interesse. §. fi. in fi. & Bal. in auth. sed nouo iure,
in 4. colu. C. si cer. pet. & in l. fi. C. de fideic. & Sali. in authen.
cassa. C. de sac. san. eccl. & Pe. de Anch. in regula, accessorium,
in 4. q. & in cõmento. c. canonum statuta, de cõsti. in versi. cir-
ca istã extensionẽ alibi singulariter &c. & Io. de Imo. in c. audi
tis, de resti. in integ. bñ facit tex. in c. series, scd̃m vnũ intelle-
ctũ doctorũ de test. & ideo scd̃m Bal. valde notabiliter in d. §.
qm̃, in vlt. colu. stante dicto statuto q, p testes non possit fieri
probatio, si ꝓducta fuit scriptura priuata, & ei fuit imposita
fides per testes: valebit hmõi probatio nõ obstante dicto sta-
tuto. allegat in arg. d. l. si quis ex argẽtarijs, iux. prin. Concur-
8 rit ẽt quia † est probatũ per Andriolũ prædictum q, Antonius
prædictus tanquã secundus notarius se subscripsit in instru-
mento de quo fuit rogatus dictus Christophorus, producta
ẽt sunt plura instrumenta publica, in quibus cõtinet̃ q, dict9
Antonius se subscripsit pro secundo notario, & ita est in eis
posteà subscriptio sub noĩe d. Antonij tanq̃ secundi notarij,
& potuit dictus Antonius subscribere pro secundo notario
dicto instr̃o confecto contra se l. non putauit. §. si quis sua ma
nu. ff. de ꝯtratab. & l. ex sententia. ff. de testa. tu. l. impuberẽ. §.
fi. & ibi no. Bar. ff. ad leg. Cor. de fal. & not. etiã Bal. & alij in l.

si consul.ff.de adopt.& l.2.ff.de stip.seruo.& Bal.in aut.cõtra
qui propriam in 1.col.C.de non num.pec.& Ant.de But.in c.
1.de fid.instr.& qñ agitur de comparatione publici instri,cõ-
paratio facit plenam fidem.§.si verò nullus,& ibi not.Iac.de
Belui.in auth.de instru.cau.& fide.& no.ét ipse in ea auth.§.
si.vel scdm gl.in l.cõparationes,& in auth. ibi posita.C.de fi.
f instrum.committitur iudicantis arbitrio. [f] & qñ tractatur de
comparatione facienda ad publicum instrumentum celebra
tum super contractu de cuius substantia non erat scriptura;
tunc saltem quò ad adminiculum potest fieri comparatio, ét
non seruata illa subtili solennitate, quæ traditur regulariter
in comparatione facienda, vt not. voluit Nico. de Mattha.&
Bald.in auth.sed nouo iure,circa quartam vel quintam colu.
C.si cer.pet.vbi ad hoc inducunt id quod habetur in auth.de
inst.caute.& fide.§.sed & his,in fi.non videtur ergo posse insi
nuari q, hic multa non concurrant s. & dicti duo testes & di-
cta imbreuiatura Christophori, & dicta allegata subscriptio
adiuuata cũ dictis adminiculis, vnde posito q, etiam illi duo
testes seu aliquis eorum in aliquo deficeret: ad huc essemus
in regula, quæ habet, quæ singula non iuuát, multa pſunt. c.
causam quæ, de proba.cum ibi plenè not.& voluit gl.no.in l.
9 2.circa princ.ff.de excusa.tuto. ¶ Et per dictam † multitudi-
nem instrumentorum, in quibus fit mentio quod dictus An-
tonius adhibetur pro secundo notario satis dici pôt præsum-
ptiuè probari de tabellionatu eiusdem, vt no. Spe.in ti.de fid.
instru.§.restat.ver.illud etiam notandum, & doct.in c.1.de fi-
de instrum.& Bal.in l.ad testium.§.conditionem.ff.de testa.
& Ang.in auth.de tabel.in prin.in 2.colu. & in l.1.C.de testa.
g & saltem quando apparet ipsum fuisse habitum talem [g] per
decennium, vt egregiè traditur per Bal. C.de serui.& aqua.in
l.2.in 19.colu.in ver.nunc in quinto puncto, & in l.2.C.de sen
tent.& interlo.om.iud.& per Sal.in l.1.in vlt.col. C. de testa.
arg.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.& l.si filius.C.de pet.hæ-
re.& l.post mortem.ff.de adopt.& no.Bar.in l. Barbarius Phi
lippus,in fi.ff.de offic.prætor.¶ Ex his apparet etiam q, quam
uis aliter non processerit ad aliam comparationẽ dictæ sub-
scriptionis cum dictis instrumentis productis: tamen esset
sufficienter probata intentio dictorum agẽtium, per superius
dicta, & pro ista parte libenter consului: quia mihi videtur
plurimùm amica veritati, reiectis calumnijs & cauillationi-
10 bus quæ reijciendæ sunt. † vnde ad propositum inquit Bald.
h q, dicta [h] testium sunt iuuanda, non calumnianda, ita inquit
ipse in l.de quibus, in vlti. col.ff.de legi.& in rub.ff.de rerum
diui.& in l.2.C.de temp.app.per notata per gl. in l.stipulatio
ista.§.hæc quoq;.ff.de verb. oblig. & per notata per Barto.in
l.1.ff si cer.pet. vñ non puto admittendum si quis diceret q̃d
testes varient in pſona çtrahẽtis, attento q, Christophorus re-
ferẽdo se ad instrũm vr̃ deponere q, çtractus fuit celebratus cũ
Antonio de Crola filio Pauli dicti Furloni ciuis Parmæ. An-
driolus verò deponit q, dictus çtractus fuit celebratus cũ An-
tonio de Furlonibus: quia rñdeo q, Andriolus in suo primo
testificatu dicit quod dicta pecunia fuit numerata Antonio
de Furlonibus, vt suprà nominato, & suprà in illa scriptura
attestationis Andrioli fuit nominatus Antonius de Crola vt
pater dicti Peregrini, item cessat obiectio: quia etiam Chri-
stophorus referendo se ad instrumentum dicit q, aliàs voca-
bantur Furloni, ad hoc benefacit.l.Lucius, ibi, qui & Physil-
lus vocatur.ff.de fideicom.lib. & quod ibi no. Bart. qui aliàs
ponit in l.Imperator.e.ti.& l.decernimus, & ibi Bart.C.de a-
quæduc.lib.11.probatẽ ét per testes Peregrini q, d.Anton.pater
Peregrini vocabatur Antonius de Furlonibus, vt deponit ma
xime Vincẽtius de Cãtellis & Gulielmus de Rizijs & Apol-
lonius. ¶ Nunc videndum restat an reus probauerit intentio
nem suam super exceptione præscriptionis per sex testes vt re
quirit statutum volens q, transcurso decennio intra quod fœ
nerator debitum non petierit in iudicio vel extra si debitor,
vel eius hæres probauerit debitum fuisse vsurarium & ét pro
bauerit p sex testes fide dignos per publicam vocẽ & famam
deponẽtes talẽ creditorem fuisse vsurarium seu fęneratorem
non posit fęnerator agere, vt latius in dicto statuto cõtinet̃,
in quo rñdeo reum non probasse intentionum suam aliquo
modo, vt clarè constat ex inspectione attestationum dicti Pe
regrini. Nam primus testis non probat. Primò quia deponit
q, possunt esse anni 28, vsque in 30. vel circa elapsi quod audi-

uit dictum dom. Ioannem esse vsurarium, & sic non cõcludit
de necessitate quod tempore dicti celebrati contractus, qui
fuit celebratus anno 1443. die 29. Iulij, dictus Ioannes esset
11 vsurarius seu quod ita esset publica vox & fama † quia quan-
do testis habet probare aliquod determinatum tempus, & de
ponit de tempore illo: & addit dictionem vel circa, non dici
tur concludenter probare de tempore illo determinato, q̃d
erat probandum, vt est tex.in c.fi.de despon.impub. quem ad
hoc ibi Ant.de But.dicit esse notabilem & menti tenendũ, cũ
ergo certitudinariè non loquatur de tempore 30.anno.non
probat: quia licèt essent 28.anni.non comprehenderetur tem
pus celebrati cõtractus, & dictũ statutum intelligitur de illo
qui erat fęnerator tpe debiti çtracti patet; quiá statutum vult
dictam præscriptionẽ habere locũ solùm in debitis vsurarijs.
Nam statutum exigit debitum illud fuisse vsurariũ, & dat mo
dũ probandi dictum debitum fuisse vsurarium, s. per iurm̃ rei
ita iurantis, & per probationem sex testium deponentiũ per
publicam vocem & famam ipsum fuisse vsurariũ seu fęnera-
12 toré. † sed fama superueniens post cũtractũ debitum non ar-
i guit [i] q, si nunc est vsurarius, fuerit ét ante postq̃ primæuus,
naturalis status repugnat: quia quis non nascitur vsurarius:
ita concludit Bal.& Sal.in l.ex persona.C.de proba.& Bal.in
l.si qui adulterij, per illum tex.C.de adul.& in l.rogasti.§.si ti
bi, in 3.col.ff.si cer.pet. & Old.& Bal.in l.1.§.si magistratus.ff.
de magist.conuen.& ibi in terminis Bal.vr̃ decidere dubita-
tionem istam, nam dicit, q, istud est vtile ad constitutionem
synodalem dicentem quod omnia instrumenta vsurarij pſu-
mantur esse vsuraria, modò pone quod probatur q, de præsen
ti quis est vsurarius an per hoc omnia instr̃a retro facta dicen-
tur esse vsuraria? & dicit quod non per ibi notata per Old. &
13 reputat hoc esse nota.dignum. ¶ † Præstereà iste testis non
probat publica vocem & famam: licèt enim dicat q, à pluri-
k bus personis publicè [k] dici audiuit dictum Ioannem esse vsu-
rarium: non sequitur quod ita fuerit publica vox & fama:
quia fama est qñ dicitur à maiori parte, vt nota.in l.3.§.eius-
dem.ff.de testi.& per Bar. plenè in l.de minore.§.si plurium.
ff.de quæstio.vnde dicit Bar.in d.§.si plurium, q, licèt testis di
cat q, publicè audiuit dici, non probat famam: quia potuit
audiuisse publicè dici ab vno vel duobus, & ita etiam vult
Bal.in addi.Spe.in tit.de sent.in 24.colu.& Ange.in l.3.ff.ad
Mace.& Io.de Imo.in l.hæredes palam, in prin.ff.de testa.vbi
* dicit q, ita *cõiter tenetur, & licet dicat q, audiuit à nonnul-
lis quod dictus Ioannes fecit cum eis cõtractus fęneratitios;
nõ probat q, fuerit fęnerator: quia deponit de auditu ab alio
l.testium.C.de testi.c.tam literis, de testi.nec probat famam
publicam: quia non dicit q̃d esset fama: nec quod audierit
à maiori parte, vt requiritur, præstereà deponit audiuisse post
tempus quo fuit celebratus dictus contractus de quo vertitur
quæstio, & sic non releuat, per ea quæ proximè dixi. ¶ Nec ét
probat intentionẽ Peregrini Baldassar de Montali secundus
testis tñ quia non probat q, Ioannes de Badalochijs esset aut
per publicam vocem & famam reputaretur vsurarius tempo-
re dicti celebrati çtractus eadẽ ratione qua dixi suprà primũ
testem non probare: tum ét quia non deponit de publica vo-
ce & fama alicuius tpe, sed quod ab aliquibus dici audiuit q,
vxor dicti Ioannes mutuabat sub vsuris, & quod id q, nole-
bat facere dictus Ioannes, faciebat fieri per eius vxorem: ita
quod per allegata ad impugnandum dictum primi testis eui
14 denter apparet istum secundum nil probare. ¶ Nec † ét pro-
bat Ambrosius tertius testis: qa deponit de tpe 26.anno.& cõ-
tractus fuit celebratus iam sunt anni 29.& vltra. Præstereà in-
terrogatus in cã scientiæ non reddit concludentem rõnem di
cti sui: nam dicit q, audiuit hoc dici mille vicibus & vltra pu-
blicè à multis & diuersis personis: nã per hoc nõ cõcluditur q,
audiuerit à maiori parte pſonarum illius loci, in quo çuersa-
batur d.do.Io.nam duo vel tres dicuntur multi.l.1.§. hoc re-
scriptum, cũ gl.& ibi Bar.ff.ad Sylla.l.licèt Imperator de leg.
1.no.insti.de iure perso.§.fin.in verbo, multi vñ potuit audire
ab vno istud dici publicè quadringentis vicibus, & totidem
vicibus ab vno alio vel duobus, hoc non argueret esse publi-
cam vocẽ & famam, prout de iure accipitur publica vox & fa
ma, vt dixi circa primum testẽ: igitur cum non reddat cõclu
dentẽ rationẽ dicti sui, non probat, vt no.in l.solá.C.de testi.
15 & in c. cùm causam quæ inter Archiepm, de testib. ¶ † Insu-
per

per interrogatus quō intelligat esse publicam vocē & famam respondit qn̄ de aliquā re per plures personas dicitur, & sic apparet non accipere famam, put est, meritò non probat; quia non intelligit quid sit fama, de qua deponit, ita inqt Spec. in titu. de noto. cri. §. fi. versi. & si testes, & in titu. de teste. §. an de interrogatorijs, ver. item sup tertio, cū duobus ver. sequentibus, & Bal. in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & in l. 1. ff. si cer. pet. per illum tex. & ibi etiam Bar. in 2. colu. & Io. de Imo. in l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. ff. de verb. obl. ¶ Nihil probat etiam Pinus de Magnanachis quartus testis, quia non deponit de fama quæ fuerit tēpore celebrati çtractus, nam dicit se audiuisse hoc de anno præsenti, & quod nescit de aliquo determinato tempore. Item non intelligit quid sit publica vox & fama, quia dicit quod est qn̄ illa res quæ dicitur, est vera, vnde per superius allegata patet quod nihil probat. ¶ Nihil probat etiam Ioannes de la Costa quintus testis, quia non deponit concludenter de fama quæ esset tempore celebrati contractus, item non deponit se audiuisse à maiori parte, quāuis fuerit interrogatus in causa scientiæ, item non deponit quod fuerit publica vox & fama, vt statutum requirit, sed dicit qd
16 fuit vox & fama, & constat † quod dispositio statuti est ad vnguem verificāda. l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in flu. publi. & ibi no. Bar. iuxta prin. illius l. 2. §. docere. ff. vi bo. rap. not. Io. An. in c. 1. de homi. lib. 6. in nouella. & Bal. in l. si quis non dicam rapere circa quartam col. cum si. C. de epis. & cle. ¶ Non pbat ēt Antonius dictus Romanus sextus testis, quia deponit solū de auditu ab aliquibus q. dictus Ioannes erat publicus vsurarius, modò possunt esse anni 24. vel circa, & q. in locis pdictis erat vox & fama, & interrogatus quō intelligat publicam vocem & famam, respondet satis insulsè dicens q. intelligit per auditum esse vocem & per famā, vsurā, & q. nescit vn̄ habuerit dicta fama originē, nisi q. id dici audiuit à pluribus gentibus, vn̄ ex allegatis. s. circa alios testes apparet istum nihil probare ratione temporis, qa non dicit audiuisse à maiori parte, nec intelligit quid sit fama, & nescit vn̄ habuerit originē; vnde nō pbat. l. decurionum. C. de pę. et no. Inn. in c. qualiter & qn̄. el 2. de accu. & Spe. in tit. de inquisitio. §. nunc tractemus, ver. sup pbatione, & Bar. in d. l. de minore. §. si plurium. ¶ Nō pbat ēt Ambrosius de Guinuccijs septimus testis, qa nō concludenter deponit de fama q̄ esset tpe çtractus, qa dicit q. possunt esse anni 28. vel circa elapsi q. dictus Ioannes stabat in arce Guardasoni & q. abinde citra p spatium annorū decē vel circa audiuit à q̄ pluribus personis & pluries dictū Ioannem fuisse vsurariū, & q. fuit & erat vox & fama publica, & nō intelligit qd sit publica vox & fama, qa dicit q. est qn̄ de aliq facto publico dicit in diuersis locis per diuersas psonas, & q. nescit à quo vel à quib. originē habuerit dicta fama, vn̄ ex pluribus defectibus apparet eū non pbare rationib. & iuribus allegatis. s. cōtra primū testem & alios. ¶ Nō pbat ēt Vincentius de Cantellis octauus testis, qa nō deponit de publica fama q̄ esset tpe çtractus vel ante, sed simpliciter dicit de tpe quo stabat dictus Ioānes in arce Guardasoni, nā potuit stare, put stetit multo tpe ante dictū çtractū & post, & esse potuit q. fama pdicta supuenisset post çtractū, & non sufficeret, vt dixi. s. circa primū testem, & sic cū pbatio dicti testis fit dubia in tpe & nō concludens, non releuat. c. in psentia, cū si. de pba. Itē non dicit q. audiuerit à maiori parte, & non intelligit quid sit fama publica, quia dicit q. intelligit q. illud quod dicitur per ipsum testem & per alios sit publica vox & fama, & tn̄ hoc est
17 falsum. quia † illa verba. s. & per alios verificantur in duobus l. inter illam. §. fi. ff. de verb. sign. & l. libertas. §. fi. ff. de manu. testa. & sic non concludit de maiori parte vt requiritur, & licet iste testis dicat q. soluit vsuras dicto Ioanni, tn̄ non deponit q. fuerit ante tps contractus de quo nunc agitur, præterea in hoc ipse non est idoneus testis cum testimonium eius concernat commodum suum, vt dicit Bal. in l. dictantibus. C. de testa. & Feder. de Senis in consilio 64. incip. Pridie. & Lau. de Ridolfis in suo tractatu de vsuris in 2. parte. qō. 117. ¶ Neque etiam probat Ioannes de Albertotijs nonus testis eadem ratione quā proximè dixi non probare octauum testem s. quia deponit de facto suo, & circa id quod concernit commodum suum & posito q. ipse etiam probaret, esset vnicus tantum, & requiruntur sex ex forma statuti, & ideo nō oporteret insistere super alijs testibus, quia non sunt numero sex, tn̄ ad abundantem cautelam adhuc dico q. non probant. Vnde nō probat Gulielmus de Rizijs decimus testis quia nō deponit q. à maiori parte diceretur, nec intelligit quid sit publica vox & fama, quia dicit q. est illud quod dicitur à multis, quod nō est bene dictum, vt declaraui. s. ¶ Non probat etiam Ioānes Paulus vndecimus testis, quia non deponit de fama quæ fuerit tēpore dicti çtract⁹ vel ante, & nescit à quib. fama habuerit originem, nec intelligit quid sit fama, vt patet ex responsionibus suis factis ad interrogatoria. ¶ Non probat etiam Apollonius duodecimus testis, quia non deponit de fama quæ fuerit tpe dicti çtractus vel an̄, nec q. audiuerit à maiori & nō intelligit quid sit fama. ¶ Vltimus testis scilicet Gibertus de Buzonib⁹ non videtur probare, quia non dicit q. fuerit publica vox & fama, vt statutum requirit, & posito q. probare, non sufficeret, quia requirunt sex testes. vt dictum est. ¶ † Præterea ex ad
18 uerso per 18. testes productos pro parte agentium probata est contraria fama, & quod non potuisset esse publica vox & fama in dictis locis q. dictus Ioannes esset vsurarius, quin ipsi sciuissent, attēta conuersatione quam ibi habebāt, & ideo talis fama cōtraria negatiuè probata per plures testes ex parte agentium præualet etiam si pro parte rei probata fuisset fama affirmatiuè, vt declarat Bart. in d. l. de minore. §. si plurium, in versicu. quæro vtrum possit probari fama negatiua &c. probatur in l. cum quidam. §. quod dicitur, & ibi no. Bal. ff. de acqu. hæred. & Bald. in l. 1. in quinta quæstione. C. de testa. & in l. ea quidem, in antepe. col. C. de accu. & in l. actor. C. de proba. & in l. diuus, cum simi. ff. de mili. testa. Ex quibus infero veram esse conclusionem suprà in principio in fauorem dictorum agentium firmatam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Refert. intellige dummodò explicitè deponat, vel ei legat instrumentum, adde no. suprà lib. 2. consi. 56. nu. 6.
b ¶ Depositi. s. eo. consi. 28.
c ¶ Notarius. Ant. Cor. in singu. ver. testis. 5.
d ¶ Plena. s. lib. 6. consi. 147. nu. 1.
e ¶ Simul. s. lib. 3. consi. 68. nu. 2.
f ¶ Arbitrio. s. lib. 3. consi. 76.
g ¶ Talem. suprà eod. consi. 101. nume. 10. sed vide suprà libr. 1. consi. 138.
h ¶ Dicta. s. lib. 5. consi. 149. nu. 10.
i ¶ Arguit. Alci. trac. præsum. reg. 2. præsum. 26.
k ¶ Publicè. s. lib. 2. consi. 94. in fi. lib. 5. consi. 151. nu. 11.

SVMMARIVM.

1 *Confessio parte præsente plenè probat.*
2 *Testes in dubio præsumuntur contestes.*
3 *Testis probat licèt non recordetur de loco vel tempore quæ nō sunt de substantia. nu. 4. 7.*
5 *Testis subdens se nihil scire, intelligitur vltra dispositionem suam.*
8 *Donatio non præsumitur vbi potest capi alia coniectura.*
9 *Iuramentum etiam defertur in graui causa, si est plusquam semiplenè probatum.*

CONSILIVM CLXXXV.

Visso pcessu inter dominam Catharinā qn̄dam Frācisci de sancto Archangelo agentē, & hæredem dicti quondā Francisci eius pris, & ser Andream qn̄dam Iacobi de Crema se defendētem, attingā solūm id quod mihi substantiale & de iure subsistere vr̄, scilicet an pro parte dicti ser Andreæ sit probatum de satisfactione dictorū quinquaginta ducatorū petitorum in præsenti iudicio. Et breuiter mihi vr̄ quod sic, præcipuè per duos testes pro eius parte productos s. p Martinum Longini, & per ser Ioanninū, nam ambo deponunt maximè super septimo capitulo super quo deponunt q. dictus Franciscus præsente dicto ser Andrea confessus est sibi fuisse solutum & satisfactum de dictis quinquaginta ducatis, in quib⁹
1 erat sibi obligatus ex instro ser Gasparini, constat † autem qd confessio prædicta facta parte præsente sine dubio probat liberationem in auth. de testi. §. & licet. l. tale pactū in princ. ff. de pact.

de pact. solùm est videndum, an sint singulares vel varij, adeo q, non probent, iuxta l. ob carmē. §. fi. ff. de test. & c. licet causam, de probatio. & dubium facit, quia dict⁹ Martinus super septimo capitulo interrogatus de tempore dixit, iam sunt viginti anni vel circa, sed dictus ser Ioanninus interrogatus de tempore respōdit quod fuit de anno 1445. vel de anno 1446. & quod tñ non bene recordabatur, vnde attento quod dicti testes fuerunt examinati anno 1472. videntur diuersi in tempore, & sic videntur singulares & varij per no. in l. testium. C. de testi. & 3. q. in c. nihilominus, & per consequens non probant. c. bonæ, el primo, de elec. c. cum dilecti, de accu. vr̄ etiā variare d. Martinus, quia super septimo capitulo dicit q, contenta in eo fuerunt, iam sunt anni viginti, postea ea sup interrogatorijs dicit se non recordari de tempore, & testi varianti non creditur l. qui falsa. ff. de testi. l. eos. ff. ad legem Corn. de fal. deniq; d. Martinus interrogatus quibus præsentibus illa fuerunt, nominat quatuor, & non dat pro conteste dictū ser Zaninum, & sic apparet ēt ex hoc capite de singularitate dictorum testium. Præterea etiam non recordatur dictus Martinus de loco, & sic non vr̄ carere suspicione, per no. in d. l. testium. ¶ Tamen istis non obstantibus puto testes prædictos
2 bene probare, & præsuppono quod testes in dubio † præsu-
a muntur ɔ̨testes, [a] si aliud nō appareat sc̄dm Inno. notabiliter in c. qualiter & qñ. el 2. de accu. vnde dicit ibi quod testis interrogatus de fama debet dicere à quo audiuit si recordatur, & quo tempore, & si pluries audiuit & in pluribus locis & à pluribus personis, & si de quibusdā recordatur & de quibusdam non debet testis dicere, ego audiui hoc in tali loco & etiā in alijs locis à Titio & à quibusdam alijs & tali tempore, & ēt alijs temporibus, & per dictam adiectionem generalem præsumatur potius iudex eum concordare cum alijs testibus qui dixerunt se audiuisse à Seio vel Caio in alio loco vel tempore quā in loco & tempore specificato à primo teste, allegat id q, habetur in c. cum tu, de test. & de pœni. dist. 1. c. periculosè, ita etiam no. Spe. in titu. de inquisitione. §. nunc tractemus vers. super probatione aūt infamiæ, & Bal. in l. de quibus, in antepenul. colu. ff. de legib. & in l. 2. in vlti. col. C. de bo. pos. sc̄dm tab. & Ioan. de Imo. in c. cum oporteat, de accu. & Abb. in ca. cum Ioannes, de fide instrum. & Pau. de Cast. in consilio 197. incip. Viso processu &c. cum igitur dictus ser Ioāninus dicat quod dictus Franciscus dictam cōfessionem pluries fecit & inter alios quos notant vt ɔ̨stantes, nominat dictum Martinū Longini, & dicit q, non bene recordatur de tempore, debet præsumi quod fuerit ea vice de qua deponit dictus Martinus vt sic præsumantur ɔ̨testes, per s̄. allegata & tantò magis cum nominet dictum Martinum pro ɔ̨teste. ¶ Nec obstat varietas in tempore, quia rn̄deo quod dictus ser Ioanninus deponit quod prædicta pluries ɔ̨fessus est Franciscus & dicit q, nō bene recordat̄ de tempore, & sic nō pōt dici q, discordet in tp̄e,
3 ab alio conteste. † & licet testis dicat se non recordari de tp̄e, tamen probat, qñ nō sumus in casu in quo tempus est de substantia, prout in casu nostro, ita no. Inn. & alij post eum in d. c. qualiter & quando, & Spe. in loco suprà allegato, & no. per gl. & Bar. in l. 2. §. item Labeo. ff. de aqua plu. arcen. & Bal. in
* l. testium, in vlti. col. C. de testi. & doc.* cōiter in c. cū causam quæ inter archiepiscopum, de testi. & Archi. in d. c. nihilominus, & probatur in c. cum Ioannes, de fide instru. & ibi glo. in verbo recordari, nisi qñ esset tempus de substantia, vt ibi notatur etiam per Bar. in l. si librarius. ff. de reg. iur. & Io. And. & alij post eum in c. ex tenore, de testi. & in d. c. cum causam, dicit expresè An. de But. ibi quod si vnus testis disponit de tempore alius autē non recordatur limitatè de tempore, vt quia dicit q, fuit tali tempore vel alio, probant & præsumuntur cōtestes in tempore, allegat no. per Inn. in d. c. qualiter & qñ, &
4 iste est propriè casus noster. ¶ Non obst. quod † dictus Martinus primo dixerit quod iam sunt 20. anni vel circa quod interfuit quando Franciscus prædicta cōfessus est, postea super interrogatorijs de loco & tempore dixit se nō recordari, quia respondeo q, per hoc non dicitur varius, & intelligitur dictū eius vltimū quod non recordatur s. de dictis duobus de quibus simul est interrogatus s. de loco & tempore, nam etiā s̄. dixerat de loco recordari. Præterea dicta verba intelliguntur q, non recordatur s. aliter q̄ dixerit suprà, hoc in specie decidit Albe. de Rosa. notabiliter in l. nō erit. §. dato. ff. de iureiu.

vbi per ibi notata per gl. dicit q, si testes in principio dicti sui dixerunt maleficium fuisse cōmissum præsente Titio & Seio, postea interrogati qui fuerunt præsentes, dixerunt q, nullus debet intelligi s. exceptis p̄dictis, & dicit q, ita dicebat Paul.
5 de Liaza. ¶ Bene facit † quod voluit notabiliter Barto. in l. Labeo. ff. sup. leg. vbi vult, quod dictum testis debet interpretari ne videatur variare in tempore, vt sic probet, arg. d. c. cum tu, & idem dicit Bal. in l. apud antiquos. C. de furt. & in d. l. de quibus, in vlti. col. vbi etiam subdit q, dicta testium non sunt calumnianda, sed iuuanda. bene facit quod voluit Spe. in tit. de noto. cri. §. fama. in fi. vbi dixit q, si testis interrogatus sup multis capitulis ferè super omnibus rn̄dit se nihil scire exceptis paucis capitulis, super quibus pauca dixit, postea in fine sui testificatus, interrogat⁹ dixit q, de omnibus præmissis cōtentis in capitulis est publica vox & fama, hæc vltima verba referentur etiam ad capitula super quibus dixerat nihil scire, quia intelligetur quod nihil scit s. de veritate, sed de fama sic, vt j̄. dicit, & cum eo transit Bart. in l. de minore. §. si plurīū. ff. de quæst. in pen. col. in versi. quæro quid si testis interrogatus.
¶ Non ob. q, Martinus interrogatus quibus præsentibus fue-
6 runt † ea de quibus testificatur nominat aliquos, & tñ nō nominat dictum ser Zaninum, quia rn̄deo q, per hoc nō sequit̄ q, non fuerint contestes, quia non negat fuisse præsentem dictum ser Zaninū, facit quod dicimus de teste qui dicit q, res valet cētum, & alius dicit q, valet centū quinquaginta, non sunt contrarij, quia in dicto primi testis deponentis q, valet centum nō subintelligitur dictio necessaria s. tantum, per l. cū furti. ff. de in litem iur. & not. Bart. & ibi expresius Raph. & Pau. de Ca. in l. fi. §. 1. in fi. ff. de leg. 2. & moderni post Bart. in d. l. cum furti, ita in proposito nr̄o licet dictus Martinus dicat q, fuerent præsentes tales, non sequitur quod per hoc dixit q, illi tm̄ & non plures fuerunt præsentes, & tantò magis
7 cum ser Zaninus det Martinum pro conteste. ¶ Non obst. † q, dictus Martinus non recordetur de loco, quia vt dicit Inn. in d. ca. qualiter & qñ. licet testis dicat se non recordari de loco, tamen probat nisi qñ esset locus de substantia, & dicit etiam clarè Nico. de Matha. & Bald. in d. l. testium, in 8. colu. q, qñ vnus testis recordatur de loco, alius dicit se non recordari, tñ probant, quia sufficit quod in substantialitate probandorum non discordēt, & iste est casus nō noster quia alius testis recor
8 datur de loco. ¶ Accedit † ēt ad corroborationem prædictorum quantum est pro liberis septuaginta obligatio facta per dictum ser Andream, dictis syndicis, vt patet instr̄o rogato p ipsummet ser Andream, & tali instr̄o continenti obligationē ipsius scribentis statur ɔ̨tra se. l. impuberē. §. fi. & ibi no. Bar. ff. ad leg. Cor. de fal. l. non putauit. §. si quis sua manu. ff. de ɔ̨tra tab. & non est verisimile q, pro eisdem septuaginta libris voluisset se obligare bis & diuersis personis, adeo q, cogi posset per dictos syndicos ad soluēdum, & etiam per d. Franciscū. l. cum de indebito, in prin. ff. de probat. c. super hoc, de renun.
¶ Accedit etiam alia coniectura, quia cum d. Franciscus vixerit post ɔ̨tractum debitum per annos 14. vel circa, vt patet ex die confessionis testamenti sui non est verisimile quòd tādiu cessasset in petendo debitum & ɔ̨nr̄ donādo commoditatem vsus dictæ pecuniæ dicto ser Andreæ, vbi enim capi pōt alia coniectura, q̄ donationis, non debet præsumi donatio. l. si cū aurum. ff. de sol. l. elegantur. §. qui reprobos. ff. de pig. actio. q, aūt in casu nr̄o capi posit alia coniectura patet ex dispositionibus nedum dictorū duorum testium & dicto instrumēto, sed etiam ex dispositionibus aliorum testium ser Andreæ deponentium etiam quod dom⁹ de qua fit mentio in secundo capitulo capitulorum ser Andreæ, & instr̄o rogato per dictū ser Andream fuit vendita d. Francisco, & quod dictus ser Andreas soluit pecunias de quibus in quarto capitulo capitulorum dicti ser Andreæ, & vbi prædicti alij duo testes non sufficerent qui in veritate sufficiunt, succedit id quod habetur in capitulo, cum cām, de probationibus, cum alijs ibi allegatis,
9 q, quæ singula non iuuant, multa prosunt. ¶ Posset † etiam ad cautelam iudex deferre iuramentum dicto ser Andreæ in supplementum probationis iuxta l. admonendi. cum ibi no. ff. de iureiur. & quamuis in causis magnis vel arduis tale iuramentum non deferatur, vt ibi no. & no. in c. fina. de iureiu. & per Spe. in titu. de iura. dela. §. 1. circa med. & iudici videretur hanc esse cām magnam inspecta qualitate p̄sonæ sc̄dm quam hocha-

hoc habet arbitrari.l.sed si susceperit.§.1.ff.de iudic.tñ hoc nō
b habet obstare, quia vbi est plusq̃ [b] semiplenè probatū, vt procul dubio est in casu nr̃o, quamuis et essemus in casu in quo non esset plenè probatum, pōt deferri tale iuramētum etiam in causis magnis, vt no.Arch.27.q.1.in c.viduas.el 1.& Hosti. in summa de iureiu.§.vt super.circa med.& Bal. in l. in bonæ fidei.C.de reb.cred.circa vlti.col. vers. hoc dubitatur de feudo & Salic.in d.l.Admonendi, in penul.col. & ibi hoc etiam tenet Lud Roma.post med.in versic.in eadem ibi, & in delictis, &c.vbi ad hoc subtiliter inducūt tex.in d.c.fi. de iureiur. & idem tenuit do.Abb.in c.mulieri, de iureiur. tñ in veritate non est necessarium (vt mihi vr̃) deuenire ad dictam delationem iuramenti stantib.iam dictis. Ex quibus concludo partes domini iudicantis esse in absoluendo dictū ser Andream à petitis. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contestes. Idem s̃.lib.2.cons.47.col.2. s̃.lib.3.consi.41.col. fi.s̃.lib.6.consi.4.nu.7.consi.236.nu.5.& in l.fi.in fi.C. de bo. pos.secun.tab.Aymo consi.78.nu.7.

b ¶ Plusquam. s̃.lib.3.consi.42.in fi.J.consi.seq.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Amicitia nō repellit testem nisi sit magna, nec compaternitas. nu.5.*

2 *Proxeneta potest esse testis, licet non cogatur, nisi vtraq; parte volente.*

3 *Probatio ambigua.*

4 *Dicta testium iuuari non cauillari debent.*

6 *Iuramentum non defertur in causis magnis, nisi plusquam semiplenè probatum, nu.7.*

CONSILIVM CLXXXVI.

¶ De teste amico quando repellatur & quando non, & an in causis magnis deferatur iuramentum si est plusquam semi plenè probatum.

VISO processu inter ser Io. Lazarini agentem, & Alegrum de Cutignola ex altera se defendentē mediantib. eorū intercessorib. & his quæ egregiè & copiosè allegata sunt in iure pro parte dicti ser. Ioan. nec non dubitationib. seu appositionib. aliquib. subtiliter in cōtrarium in iure factis, sentio in fauorem dicti ser Ioannis, præsertim ex infrascriptis, nam oīa & in processu videnť ritè actitata, & præsertim stantib. literis ducalibus mandantibus q̃ summariè & sola facti veritate inspecta ius ministreť. de cuius clausulæ virtute non discutio, quia non expedit ad præsens. vr̃ etiam probata intentio agentis per duos testes in fauorem eius in cā receptos. s. Matthæum Laurentij & Michaelē Ertenus, & duo testes in omni causa regulariter sufficiunt in c. omni de test.l. vbi numerus.
1 ff.eo.tit.nec obstat si diceret † q̃ dictus Michael non est integer testis, eò quia scdm̃ q̃ ipsemet testis asserit, est magnus a
a micus [a] dicti ser Ioannis, per id quod hr̃ in l.3.in princip.ff.de testi.& in c.quoties de testi.& l.eos.cum glo. C. de test.& ibi per Cyn.cum si.quia rñdeo q̃ dictus Michael asseruit se esse ēt amicum dicti Alegri, & non intelligitur de leui amicitia, qa illi non appellanť amici propriè.s.latæ.§.amicos.ff.de ver. si. & per consequens intelligitur de magna amicitia. sic etiam videmus quod vbi sit mentio de febre vel vulnere, non intel
b ligiť de leui febricula vel vulnusculo modico. [b] l.1.§.sed sciendum.versi.proin de leuis.ff.de ædil.edic. vnde dicit ibi Bal.in lect.antiqua quod statutum imponens certam pœnam vulneranti pro vulnere, non habebit locum in modica scissura cutis, quia appellabitur vulnusculum non vulnus. & propterea etiam videmus quod gl. notabilis in authē.minoris debitor.in prin.C.qui da.tu.pos.dixit q̃ dispositio illius auth. loquentis de debito, non habebit locū in debito modico. & similiter Bald.signanter in l. data opera.C.qui accu.non pos.in 2.col.dixit quod iura punientia incendiarium pœna mortis, non intelliguntur de incendio paruo quod posset etiā multis alijs modis comprobari, sed hæc ad præsens sufficiunt, vnde propter paruitatē amicitæ sequiť q̃ non minus creditur ei si deponit pro vno ex eis cōtra aliū.l.non solum.§.de vno.& ibi no.Bar.ff.de rit.nup.& l.vnius.§.de quæstione.& ibi no.Bar. ff.de quæstio.& Spe.in ti.de teste.§.1.ver.sed quid si in eodem gradu.cū si.fortius voluit Bal.in d.l. eos.& in l. si quis à testi. in vlti.col.C.de testi.q̃ amicitia non noceat testi. & scdm̃ eū iudex debet in dubio arbitrari q̃ sit idoneus, quia amicitia est virtus, & pro hoc allegat l.sciēdum.ff.de vsur.nisi scdm̃ eū quando propter amicitiam vnius resultat odiositas alterius. & hoc etiam tenet Ang.in d.l.sciendum. quinimo etiam vbi diceremus hoc esse arbitrarium. s. qñ Michael fuisset amicus ser Ioannis & non Alegri, vt inquit Cy.in d.l.eos.& doc. in d. c.quoties.aut debet iudex arbitrari Michaelem non esse idoneum, cum non appareat ipsum propter talem amicitiam habere odio dictum Alegrum, & sit vir bonæ conditionis, vt etiam de iure præsumitur quilibet. l. cum pater. §. rogo. ff. de
2 le.2.l.seruos.ff.de manu.testa. ¶ Non obstat † etiam dum dr̃ quod Michael deponit pro obseruantia concordiæ per eum factæ inter dictas partes. quia responderi pōt quod licet ille
c qui fuit mediator [c] vel proxeneta non possit cogi nisi vtraq; parte consentiente, tñ si sponte vult testificari pōt, vt no. gl.1. in §.qm̄ in auth.de testi.& hoc ibi tenet Iaco.de Bel. Ange.& Bal.& Sal.in l.omnibus.C.de testi.& Sal.in l.fi.ff.de testi.vbi ita declarant & modificant no.per Bar.in l.deferre. ff. de iure fis.attento q̃ ex hoc nullum commodum laturus est dictus testis. ¶ Non obstat q̃ non apparet aliquid de potestate attributa dicto Michaeli à partibus, quia respondeo, q̃ non agitur per ser Ioannem ex snīa & declaratione Michaelis, sed ex promissione facta per d.Alegrum probata per dictos testes, & sic dato quod nihil appareret de potestate data Michaeli non est de ea curandum postquā ex snīa Michaelis non agitur. ¶ Nō obstat si dicatur q̃ dicti testes non probant, quia dictus Michael deponit quod dictus Alegrus promisit ser Ioanni dare corbes 58.frumenti pro 25.ducatis Venetis. quos habuit à ser Ioanne, videlicet corbes quadraginta ad rationē solidorum 24.pro qualibet corbe, & corbes 28.ad rationem solidorum 26.pro corbe. dictus verò Matthæus alius testis deponit quod dictus Alegrus promisit præfato ser Ioanni pro pecunijs quas ipse Alegrus habuerat à ser Ioanne dare eidem ser Ioanni corbes 58.frumenti, videlicet partim ad rationem solidorum 24. & partim ad rationem solidorum 26.sed quod non recordatur quanta esset pars quæ debebat dari ad rationem solidorū 24. & quanta esset illa quæ debebat dari ad rōnem solido
3 rum 26.tamen dico hoc non obstare ei † quia cum ambo testes conueniant in hoc.s.quod pro dictis pecunijs habitis per d.Alegrum à dicto ser Ioanne promiserit dare ser Ioanni corbes 58.frumenti siue recordentur quanta fuerit pars quæ debebat dari pro solidis 26.& quanta esset illa quæ debebat dari pro solidis 24.siue non recordentur, nil refert, quia idem resultat effectus postquā pro dictis pecunijs habitis debebat dare corbes 58.frumenti.l.quod si dubitet. ff. de acquir. hære.l. Gallus.§.si eius.ff.de li.& posthu. & notabiliter traditur per Io.And.& dominicum in ca.1.de pact.in 6. vbi dicunt q̃ pro
d batio dubia quæ est verificabilis & cōclusiua in quolibet [d] intellectu quo ad intentum probare debentis, prodest probanti vt p̄ eo sit fereda snīa. & reputat ibi Domi.de sancto Gemi. illam decisionem Io.And.esse valde no.ad limitationem eius quod habetur in c.in præsentia, de proba.cum si. bene faciūt notata per Ant.in c.ex parte, de rescrip.per illum text. in c. 3. loco ad fi. de proba. satis est enim quod testes concordent in eundem rei finem.l.qui snīam.& ibi Bal.C.de pœ.not. Oldr. & Bal.in l.1.ad fi.C.si vnus ex plu.ap.& Bal.in l. 1. in penult. col.C.de testi.& no.doc.in c.nihil obstat, de verb. sig. cum si. ¶ Non obstat etiam si dicatur quod discordant dicti testes in alio, eò quia Michael deponit quod dictus Alegrus dixit ipsi testi quod concordaret dictam differentiam. Matthæus verò deponit quod Michael dixit ipsis partibus, volo quod dimittatis me hanc rem componere, & q̃ partes ipsæ conuenerunt q̃ Michael componeret, & per cn̄s non videretur eis credendum.l.qui falsa. ff. de testi. & plenè not. in c. nostra, de testi. quia respondeo quod hæc si bene aduertatur, non videť contrarietas, quia et Matthæus deponit q̃ Alegrus dixit ipsi Michaeli q̃ concordaret dictam differentiam. nam si Matthæus deponit q̃ partes conuenerint quod Michael concordaret, ergo satis apparet quod Alegrus qui erat vna ex partibus di
4 xit quod Michael cōcordaret, & debent † dicta testiū iuuari non calumniari, ita inquit Bald. in l. de quibus. circa vlti. col. ff. de leg.

ff.de leg.& in rubrica. ff.de rerum di.in vlti.col.& in l.2.C.de
tempo.app.allegat.nota.in l.stipulatio ista.§.hęc quoq;.ff.de
ver.obl.& no.per Bar.in l.1.ff.si cer.peta. benè faciunt no.per
Bar.in l.de ætate.in 2.q.principali.ad fi.ff.de mino. plus dicit
no.Anto.de Bu.in c.2.de regula.ad fi.per illum tex. cum glo.
2.q; non vitiatur dictum duorum testium etiam si cõtrarient
in modico.dicit etiam Ant.de Bu.& Io.de Imo.in ca.de offic.
leg.per id q; ibi no.in gl.1.quod licèt vnus testis dicat plus, &
alius minus, nõ per hoc dicunt adinuicem contrariari, dum-
5 modò aliter non contradicant.¶ Non obstat † etiam si dicere
tur quod dictus Michael est compater dicti ser Ioannis, quia
non est legitimè probatum per testes Alegri, vt ex attestatio-
nibus clare patet. præterea compaternitas non repellit testẽ,
e [e]vt inquit Bal.& Sali.in l.parentes.C.de testa.& Bar.in cons.
incip. In quæstione vertente inter dñm Symonem,&c.quia
edictum de testibus & prohibitorium.l.1.ff.de testi. & nõ re-
peritur q; prohibeatur. compater non probant ẽt dicti testes
Allegri q; dictus Michael sit domesticus dicti ser Io.hoc est ta-
li domesticitate quæ repellat testẽ.patet per l.pręsenti.§.sicu-
bi.C.de his qui ad eccl.confu.& per l.2.cũ ibi no.C.de testi.&
no.in c.literis, de testib.cũ si.nec probant de magna amicitia
tpe testificatus Michaelis per rõnes concludentes, iuxta not.
in d.l.latæ.§.amicos.põt tñ dictus ser Io.cautelã instare q; sibi
per iudicem deferat iuramentum in supplementũ probatio-
nis, quatenus non esset plene probatum prout ẽt in processu
reperio fuisse petitũ per procuratorẽ suũ, & hoc per regulam
traditam in l.admonendi.ff.de iureiu.& in l.in bonę fidei.C.
6 de reb.cre.& licèt tale † iuramentũ non debeat deferri in cau
sis magnæ quantitatis inspecta qualitate personæ, vt notat in
locis pximè allegatis, tñ non est hic probatũ hanc esse magnã
quantitatem inspecta qualitate personæ.& satis est q; ser Ioã.
habeat regulam pro se.s.q; iuramentũ propter semiplenã pro
bationem deferat, vt in d.l.admonendi.& aduersarius eius si
vult eũ excludere regula, allegando q; causa est magna inspe-
cta qualitate psonę petentis, habet hoc probare, vt not.Bar.in
l.2.ff.si quis in ius voc.non ier.& no.per gl.& doc. in l. si verò.
§.qui pro rei.ff.qui satisd.cog.& constat q; per dictũ Matth.est
semiplenè probatũ q; dictus Alegrus promisit ser Io.dare cor-
7 bes 58.frumenti pro pecunijs quas ab eo habuerat, vt s.dixi †
plus dico q; ẽt si probatũ esset cãm esse magnæ quantitatis in-
specta qualitate personæ, tñ ẽt in caussis magnis & arduis põt
deferri iuramentum in supplementum probationis, quando
est plusquam semiplenè probatum, licèt non sit omninò ple-
nè probatum, vt no.Abb.in c.mulieri, de iureiu. circa quartã
col.per id q; habetur in c.fi.§.1.eo.tit.& idẽ est de mente Host.
in summa de iureiur.§.vt super.circa medium.& Arch. in ca.
viduas.el.1.in fi.27.q.1.& Sali.in d.l.bonæ fidei.circa vlt.col.
in ver.hic dubitatur.de feud.& Saly.in d.l.admonendi, circa
pe.col.dum ponit intellectum.d.c.fi.de iureiurand. & Lud.
Ro.in præall.l.admonendi, post medium in versi. in eadem
ibi,& in delictis, &c. vnde posito etiam q; essemus in casu q;
dictus Michael propter magnam amicitiã diceretur pati de-
fectum, tamen ille defectus operatur solum, vt iudicantis ar-
bitrio possit ei credi minus quàm vni integro testi, vt per Cy.
in d.l.eos.& per Io.And.in add.Spe.in ti.de teste.§.1.in prin.
ergo saltem non est denegandum actori iuramentum in sup
plementum probationis.Ex quibus patet (meo iudicio) veri
tatem, æquitatem & iustitiam esse pro dicto ser Ioanne & pro
eo ferendam esse sñiam, per superius dicta Alex.

ADDITIO.

a ¶ Amicus.s.lib.6.cons.4.nu.8.
b ¶ Modico.s.lib.6.consi.c.in fi.cons.121.nu.6.s.lib.1.cons.104.
in fi.vbi no.
c ¶ Mediator.s.lib.1.consi.13.nu.14.vbi dixi.adde.s.lib.5.cons.
150.nu.3.con.154.nu.5.& lib.6.consi.202.nu.24.& supra eo.
consi.43.nu.4.consi.127.in fi.
d ¶ Quolibet.s.lib.5.con.153.nu.1.Deci.c.3.loco.colum.7.c.in
præsentia, col.10.nu.32.de proba.facit Ancha. consi.203.col.1.
Are.l.2.& harum in prin.de verb.obli.Feli.c.2.col.11.de rescri.
Ias.l.Gallus.§.si eius.col.fin.de lib.& posth.l. vbi autem non
apparet.§.illud aut illud.de verb.obli.
e ¶ Testem.vide supra lib.6.consi.237.col.2.

EPITOME.

¶ Libri canonicorum pro ipsis non probant, & in possesso-
rio requiritur plena probatio.

CONSILIVM CLXXXVII.

¶ An liber canonicorum seu capituli scriptum manu nota
rij sui si caret loco & testibus probet solutiones cẽsuum in eo
descriptas.

VISA copia scripturæ libri, vt dicit, capituli & ca
nonicorũ ecclesiæ Cæsenatis super assertis solu-
tionib.factis p prætenso censu annuo occasio-
ne fundationis hospitalis S.Ant. prout in præ-
fationib.dictæ sñiæ nuper latæ in fauorẽ dicto-
rum canonicorũ continet, mihi vr̃ q; nisi aliter de iure dicto-
rum canonicorum doceatur, non sit sufficienter probatũ per
a dictum assertum librum,[a] quia licet in dicto libro contineat
quod talibus temporibus talis & talis prior societatis sancti
Antonij prædicti soluit tali canonico maioris ecclesiæ Cęse-
natis solidos quidecim pro censu dictæ fundationis, & in fi-
ne ipsius scripturæ dicatur, & ego Stephanus ser Masij nota-
1 rius scripsi.&c.† tñ quia ibi non sunt ea quæ sunt de essentia
instri publici, & maximè testes, locus & nomen Papæ vel Im-
peratoris, non facit fidem, vt in auth.vt præpo. nomen Impe-
ratoris, in prin.iunctis notatis per gl.1.q.8. in c. quoties cor-
dis.& per gl.in l.generali.C.de tab.li.10.& in l. in donationi
bus.C.de dona.& in l.pupillo.§.qui nunciat.cum ibi no.per
Bar.ff.de ope.no.nun.c.quoniã contra de prob.no.Spe.in ti.
de instru.edi.§.breuiter. iuxta princ.cũ suis concordantijs &
qñ notarius viuit, prout est in casu proposito, talis scriptura
nullam fidem facit, sed qñ est mortuus semiplenam fidem fa
ceret, vt singulariter no.Bar.in l.admonẽdi.ff.de iureiu.circa
10.col.in versi.quæro quid si in instro reperitur defectus,&c.
2 & Ant.de Bu.in c.fi.de iureiur. ¶ Confirmantur † prædicta
per ea quæ traduntur per Io.And.in addi.Spe.in tit. de instr.
edi.§.nunc dicendum in additione magna, & per Bal.in ru-
brica.C.de fide instru.in pe.& vlti.col.& Bal.& Sal.in l.exẽ-
plo.C.de proba.& Ant.de Bur.in c.2.de fide instru.& Pet.de
Anch.in cons.44.incip.Primò de viribus,&c.vbi per dictam
l.exemplo, cum alijs ibi allegatis concludunt quod libri epi-
scoporum vel ecclesiarum aut ciuitatum vel similium, quan
do non sunt in forma publica, non probant exactionem red-
dituum vel locationes aut æstimationes, nisi qñ inter publi-
cas scripturas in loco publico ad hoc deputato & per officia-
les publicos ad hoc deputatos custodirentur, vel qñ pro pu-
blicis haberentur tales libri, adeò q; iudices & aliæ personæ
indifferenter pro publicis vterentur seu ex consuetudine fi-
des plena eis adhiberetur.arg.auth.ad hæc.C.de fide instru.&
l.in fraudem.§.quoties.ff.de iure fis.& l.Barbarius Philippus
ff.de offi.prætor.& l.2.C.de sen.& interlo.om.iud.& l.census
ff.de proba.c.cum cãm.de prob.c.ad audientiam, de pscript.
&c.cum dilectus, de fide instru.prout plenius per eos in locis
3 præallegatis.¶ Et quamuis essemus † in iudicio possessorio,
b tñ [b] non sufficeret probatio semiplena scdm magis * cõem
* opi.vt no.gloss.magna in l.1.C.quorum bonorum & ibi hoc
sequitur Iaco.Bu.Ang.& Salic.& idem Bar.in extrauaganti,
ad reprimendum.in verbo, summariè, circa tertiam vel quar-
tam col.& Pet.de Ancha.in cle.sæpe.de ver.sig. quæ disputa-
tio etiam hic non est necessaria, cum non sit etiam semiplenè
probatum, vt dixi informent se tamẽ diligenter homines di-
ctæ societatis, quia si comperiant quod à quadraginta annis
& citra intercesserint dictæ solutiones annuæ vt pro parte ca
nonicorum allegatur, tunc non litigent, quia eo casu, nec in
foro contentioso nec in foro conscientiæ consulo eis litẽ esse
prosequendam. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Librum.dixi in consu.Paris.§.5.nu.18.sed vide Panor.con.
84.in fi.lib.1.Dec.c.cum causam.col.2.de probat.Aymo.con.
158.num.4.
b ¶ Tamen.s.lib.6.consi.139.in fi.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Probationes sufficiunt, per coniecturas contra fraudentes gabellas.*
3 *Statutum valet quod statur vni testi. nu. 4. 5. 6.*
7 *Minæ vindictæ debent intelligi de licentia in iudicio.*
10 *Reconciliatus non de recenti potest esse testis.*
12 *Sententia quæ fertur ex præsumptionibus temperanda est.*

CONSILIVM CLXXXVIII.

Iso processu inquisitionis formatæ per spectabilē iuris doctorum dñm Rayneriū de Meloratis vicariū gabellarū Arimini contra Iac. quondam ser Melchionis de Arimino eo q, nō denunciauit certas quātitates grani, ordei & fabæ, nec datiū soluit officialib. ad hoc deputatis scđm q, cautū est per decreta dictarum gabellarum imponentia pœnā fraudanti decem ducatarum pro quolibet sextario visoque arbitrio in prædictis concesso ex statuto vel prouisione, mei erat propositi ab huiusmodi consultatione abstinere, quia in huiusmodi causis in quibus de crimine agitur, nōn consueui cōtra inquisitos cōsulere, sed astrictus q̃ maximè noīe illustris principis dñi Roberti de Malatestis Arimini, &c. dñi mihi obseruādissimi vt consulam quid de iure sentiam contra inquisitum prædictum iustitia mediante fieri posse, indecorū esse arbitratus sum suæ dominationi morem non gerere, præcipuè cū de pœna corporis afflictiua non tractet. vñ breuiter sentio dictum inquisitū posse puniri tanq̃ contra fecerit pro vndecim sextarijs recollectis ex prædio de Mōte Albano anno 1380. ꝓ anno verò 1472. pro sextarijs octo grani in vna parte, pro sextarijs quatuor grani in alia parte, pro sextarijs tribus cum quatuor benardis grani, & ꝓ sextarijs vndecim grani in alia parte moueor principaliter, quia quo ad primam summā 11. sextariorum de anno 1471. vř probatum per Zazonum & per Blasium Michaelis, qui hoc aperte dicunt, & quāuis Michael circa hoc dubie loquatur, & non videatur clare deponere an dicta 11. sextaria fuerint recollecta per Iacobum, an verò per Iacobum & Zazonum simul, tñ attento quod probatur per Augustinum & Antonium eius filium quod dicto ann. 1471. de dicto prædio in alia parte habuerunt simul Iacobū & Zazonus sextaria decem grani, quod etiam portatum fuit in castrum sancti Ioannis in Marignano, non pōt negari quin vna summa cum alia computata appareat Iacobum recolligisse ex dicto prædio dicto anno 1471. saltem sextaria vndecim, attento quod maior pars redditum spectabat ad dictum Iacobum quam ad dictum Zazonem, vt per quam plures testes est probatum. De dictis vero alijs quantitatibus recollectis anno 1472. est probatum per Zazonum & per Gaudentium,
1 & partim per Michaelem constat † quod in ore duorum vel trium stat omne verbum. c. in omni de testi. ca. nouit. de iudi. ¶ Comprobatur hoc per id quod deponit Mattheus, qui dicit quod Iacobus dicebat: io non so. de chi fidarme, io dubito esser stato accusato del grano che io ho recolto ad monte per lo fatto de lo imbotado. & quod ad parādam sibi defensionem fecit certum instrumentum fictum & simulatum cum dicto Zazono, prout etiam in hoc effectualiter cōcordat dictus Za-
2 zonus, & indicat ipsa celebratio instrī. † & cōtra istos inquisitos vt fraudantes gabellas sufficiunt probationes per coniecturas, quia cum talia clā committantur, & per q̄ns in eis difficilius sit habere probationes, ideo lex cōtenta est faciliorib. probationibus & indicijs. l. non oēs. §. à barbaris. ff. de re mili. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. si vicinus. C. de nup. l. consensu. ver. super plagis. C. de repu. l. si q̄s. & ibi no. doc. C. vnde vi. & in c. fi. quod metus cā. c. fi. de testi. cogen. no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 8. q. ff. de ope. no. nun. & in l. si quis ex argentarijs. §. pe. ff. de eden. & in l. in illa stipulatione. ad fi. ff. de verbo. obli. & no. Feder. de Senis in consi. 119. inci. Nulli dubium. & Spec. in ti. de fur. versi pe. & Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de episco. & cle. & in l. si fugitiui. & in l. quicunq;. in pen. col. C. de ser. fugi. & in auth. quas actiones. ad fi. C. de sacrosan. eccl. cum si. ¶ Accedit quia ex forma decreti pōt in dictis causis ad condemnatoriam sñiam deueniri summarie & de plano sine strepitu & figura iudicij cum probatione plena vel semiplena, prout la-
3 tius in dicto decreto continet, † per quæ verba vř non solum esse sublatas oēs solemnitates à iure positiuo inductas, vt legitur & no. in cle. sæpe, de verb. sig. & in extrauag. ad reprimendū. maximè in verbo, sine figura. vt ibi per Bar. & per eundem in l. filius fam. ff. de don. & in l. 1. ff. de mili. testa. cum simi. sed ēt vř esse quantū ad dictas cās derogatū iuri diuino disponenti q, in ore duorum vel trium stet omne verbū, nam ex dispositione dicti statuti sufficeret probatio facta per vnum testē, qui facit semiplenā probationem. l. vbi numerus. ff. de testi.
† 1 & d. c. in omni. & no. in l. admonendi. ff. de iureiu. ¶ † Potest enim per statutum in certis causis hoc introduci, quia in multis casibus videmus esse de iure prouisum q, stet̄ dicto vnius. l. Theopompus. ff. de dote præle. 86. dis. tanta. & ibi bona gl. in verbo filius. & in alijs casibus no. per gl. & doc. in c. venies. el 1. in fi. & in c. licet vniuersis. & plenè per Spe. in ti. de teste. §.
a restat. versi. hoc tñ fallit. cū si. & in terminis q, valeat ª statutū q, stetur dicto vnius testis decidit Bald. in l. cunctos populos. C. de summa Tri. & fide catho. in rep. magna quæ cōmuniter non habetur in lecturis 28. col. in versi. econtra pono conclusionem affirmatiuam, &c. per dictam l. Theopompus. ¶ Et
4 probatur quia † consensu seu conuentione pactum fieri pōt q, stetur dicto vnius, vt inquit Spe. in dicto versi. hoc tñ fallit. & reputat notabile Anto. de But. in d. c. veniens. bene faciunt no. per Bar. in l. fi. ff. de ꝑto. stipu. cū si. ergo debet ēt posse fieri per statutū, quia illud q, pōt fieri ꝑ pactū pōt fieri per statutū vel consuetudinem. l. fi. C. de fideius. no. Bar. in l. fi. C. de pac. in versi. per hoc induco ad quæstiones de facto, &c. in fine illius. q. & Bald. in l. 2. in 3. col. C. quæ sit long. consue. & in d. l. cunctos populos. in lectura ordinaria. in 16. col. & in l. pro-
5 gramma. C. cōmina. vel episto. cum si. ¶ Pro hac † conclusione etiam facit id quod habetur in capit. cum dilectus, de fide instr. vbi valet consuetudo, quæ facit scripturam esse authenticam, quæ aliàs non erat, vnde valet statutum vel cōsuetudo quod iudex posit fidem plenam adhibere scripturæ priuatæ scđm quod signanter declarat Bald. in l. vnica. in 4. col. C. de confes. & in d. l. cunctos populos. in 14. col. in versicu. quæro circa statuta permissoria. & Ang. in l. quædam. §. nūmularios. in fi. ff. de eden. & Pet. de Anch. in c. canonū statuta. de consti. in versi. procedo vlterius q̄n statutum &c. & Abb. in ca. bonæ. el 2. ad fin. de postu. præla. & in d. ca. cum dilectus. ¶ Pro hoc
6 etiam † facit, quia licet inferior non posset per legem vel statutum tollere legem superioris seu ius diuinum, tñ pōt illud distinguere seu in certis casibus tollere. c. à nobis, & ibi not. de dec. & no. in l. fi. C. si cōtra ius vel vti. pub. & in l. 1. ff. de cōsti. prin. & in c. quæ in ecclesiarū. de consti. igitur in proposito nostro in causis inquisitionum quæ formantur cōtra aliquos tanq̃ fraudantes gabellas potuit per statutum dari dictū arbitriū iudici, cū in talibus difficilis sit probatio, quia vt plurimū talia perpetrantur occultè, & ideò tolleratur quod detur facilior modus probandi q̃ in alijs causis vt. s̄. dixi. & per hæc patet non obstare si diceretur quod fortasse dictæ probationes non sunt plenę inspecto iure cōi, quia posito etiam quod hoc concederetur, tñ per decretum pōt iudex etiam ex semiplena probatione condemnare. & non vř quod posit negari quod per Blasium qui est optimus testis sit probatum de 11. sextarijs recollectis anno 1471. & vltra probationem Blasij, etiam sunt alia saltem adminiculantia, de quibus dixi suprà. quò autem ad grauum recollectum ann. 1472. videtur satis bene probari per Gaudentium & vltra eum per alia adminicula suprà relata. ¶ Nec obstat si diceretur quod per testes dicti Iacobi vř reprobari testimoniū Gaudentij tanquam sui inimici, quia r̄ndeo quod primus testis. s. Dominicus non probat, quia deponit de auditu ab alio referente. l. testium. cum ibi not. C. de testi. & in ca. tāliteris. de testi. nam dicit hoc audiuisse à dicto Iacobo & Zazono. dum autem dicit audiuisse dictum Gaudentium dicere dicto Iacobo: Io ho punto
7 che io me ne vindicarò. & etiam dum testis deponit † Gaudentium sibi testi dixisse: diciti à Iacobo che non mi voglia torre le rasone de mia mogliere che se lui me le tole io li mostrarò che io ho el modo à vindicarme & disfarollo, quia respondeo pluribus modis: Primò, quod talia verba intelliguntur de vindicta iuridica. l. 1. C. de preci. Imper. offe. & l. 1. cum gl. 1. in prin. C. de his quib. vt indi. per quam glo. dicit ibi Gul. de Cu. q, si Seius occidit Titium, cuius tu es hæres, & probatur quod

q. tu dixisti, ego me vindicabo, & postea reperit̃ Seium esse occisum, & dicebatur q. ex illis verbis à te prolatis præsumebat contra te homicidio commisso in Seium, debet decidi cõtrarium sc̃d̃m Guili, quia cum dicta verba possint dupliciter intelligi debent intelligi de vindicta licita, q̃m in benigniorem partem fieri debet interpretatio. l. si præses. ff. de pœ. l. semper in ambiguis. ff. de reg. iur. præterea illa fuerunt verba generalia quæ non attenduntur. c. cum venissent, & ibi nota. doc. de
8 insti. & non omnis inimicitia † repellit testem, sed committitur iudicantis arbitrio, vt no. per gl. & doc. in c. cũ oporteat, de accu. & in l. 3. in prin. ff. de test. vnde attentis alijs coniecturis quæ concurrunt contra dictum Iac. de quib. s. vr̃ q. adiuuetur fides Gaudentij, d. l. 3. §. 1. ff. de test. l. si quis ex argentarijs, iuxta prin. ff. de eden. & per no. per gl. in l. 2. in prin. ff. de exc.
9 tut. † Item r̃ndeo q. dictus testis dicit se nõ recordari, quo tp̃e dicta fuerint dicta verba per dictum Gaudentium ipsi testi, & sic potuit esse q. dicta verba fuerunt dicta per Gaudẽtium, postq̃ ipse testificatus fuerat, & sic non concludunt. c. in præsentia. de prob. attendit̃. n. tp̃s depositionis ipsius testis, vt no. in l. 3. §. duæ cãæ. ff. de carb. edict. & per doc. in l. ad testium. §. cond. ff. de test. & in l. 1. C. de test. cum si. ¶ Non obstat ẽt id q. contra Gaudentiũ deponit Hieronymus secundus testis dicti Iaco. quia deponit de auditu ab alio q̃ à Gaudentio. & sic non probat, vt dixi, & eodem morbo laborat Ant. Zazini. præterea subdit q. postquam ipse testis audiuit dici de dicta inimicitia, vidit dictos Iacob. & Gaudentium adinuicẽ conuersari & practicare amicabiliter, familiariter & domesticè à tp̃e
10 8. ann. & citra. per quam † amicabilẽ conuersationẽ apparet de reconciliatione, vt inquit Bal. in auth. si dicat̃. C. de testi. & Sali. in d. l. 3. in prin. ff. de testi. per no. per gl. inst. de iniur. §. fi. & testis inimicus post secutã reconciliationẽ est idoneus testis contra illum cum quo primo inimicitiã habuerat dummodò non admittatur ad testimonium post factam reconci-
b liationem de recenti [b] vt nudiustertius post recõciliationem vt est tex. no. 3. q. 5. in c. accusatores. el. 1. & est gl. no. in c. p̃ tuas in verbo capitales. de simo. & no. Inn. in d. c. cum oporteat. & Sali. in d. auth. si dicatur, & in d. l. 3. in prin. & de dicta reconciliatione ẽt deponit Hieronymus Petri, & Anto. Zazini, qui ẽt de præterita inimicitia non deponit nisi de auditu ab alio. & ẽt deponit de reconciliatione facta inter Iac. & Zazonum, prout ẽt deponit Laurentius quondam Pauli. ¶ Non obst. ẽt id quod deponit Cichus super inimicitia inter Gaudentium & Iacobum, quia vltra quod sit singularis, etiam deponit post dictam inimicitiam factam fuisse recõciliationem iam sunt duo anni. ¶ Non obstat etiam quod conatus fuerit dictus Iacobus probare quod Michael de Placentia non conducebat boues à d. Iacobo anno 1472. & per hoc vult infringere depositiones testium receptorum contra Iacobum deponentium q. dictum granum fuit partim portatum in castrum sancti Ioannis in Marignatio per Michaelem prædictum cum bobus, quam dictus Michael habebat ad affictum à dicto Iacobo, & partim per dictum Zazonum cum bobus ipsius Zazoni, & partim per dictum Gaudentiũ super quodam equo dicti Iacobi, & sic vult inferre dictus Iacobus q. testes recepti contra eum, non dicunt verum in ea parte, in quã dicunt q̃d Michael conduxit granum cum bobus quos tenebat ad affictum à dicto Iacobo, quia r̃ndeo, quod verba testium receptorum contra Iaco. deponẽtium quod dictum granum partim fuit conductum cum dictis bobus, quos tenebat Michael ad affictum à Iacobo, referuntur ad partem grani recollecti anno 1471. non autem ad partem grani recollectam anno 1474. vt clare deponit Blasius Michaelis. non. n. testes recepti contra Iacobum dicunt quod illa pars grani, quam portauit Michael. cum bobus conductis per Michaelem à Iacobo fuerit portata anno 1471. & sic põt intelligi de parte grani portata anno 1472. quo tempore non est probatum quod Michael nõ
11 teneret dictos boues ad affictum. Et per hæc patet non esse tractandum de tortura vlla contra Iacobum, quia iudex potest condemnare ex probationibus quas habet & licet in istis criminibus quæ consueuerunt occultè fieri facilior & promptior possit esse iudex ad torturam, vt probatur in l. 3. quam ad hoc ibi reputat menti tenendam Bald. C. de epis. aud. tñ in hoc casu nullo modo consulo ad vllam torturam esse procedendum. quia non expedit stantibus prædictis, & quia tantum in subsidium ad torturam recurrendum est. l. diuus. in prin. ff. de questio. iuncto. c. 1. de deposi. cum ibi no. per doct. maximè per Ioan. de Imo. vbi not. declarat id quod h̃r in d. l. diuus. & quamuis (vt dixi) possit iudex condemnare pro dictis quantitatibus grani stantibus dictis probationibus ex
12 arbitrio sibi per dictum decretũ concesso, tñ quia †† vbi quis
†2 condemnatur ex præsumptionibus, debet mitius puniri quã quando condemnatur ex lucidissimis probationibus, vt no. voluit Inno. in c. quia verissime, de præsum. & Ioã. And. Ant. de But. Io. de Imo. & do. Abb. in c. afferte. eo. tit. & Ant. de Bu. in c. quanto. eod. tit. & Bal. in l. fi. C. de probat. & Albertus de Gandino in suo tractatu maleficiorum sub rubrica de homicidarijs, in rubricella qua quæritur, an si plures percusserunt vnum qui mortuus est, & non constat cuius ictu perierit oẽs debeant capitaliter puniri, & ẽt sub rubrica de præsumpt. & idcirco etiam vr̃ dictam pœnam esse aliqualiter minuendam
13 & moderandam, prout sibi videbitur. ¶ † Quantum autẽ ad ordeum non dico eum puniendum, cum non sit probatum q. recollectum fuerit eo anno de quo in inquisitione, nec ẽt quò ad fabam de qua non vr̃ opportunè probatum denuo tñ posset inquiri pro ordeo recollecto de alio tempore quàm de eo de quo in inquisitione fit mentio, quia diuersitas tẽporis arguit diuersitatem facti seu delicti. c. abbate sanè, de re iud. lib. 6. l. 1. in fi. cum l. seq. ff. de incẽ. rui. nau. l. testium. cum ibi no. C. de testa. no. Bar. in l. denunciasse. §. quid tñ. ff. de adult. & in l. is qui reus. in versi. venio ad quæstionem, & c. ff. de publi. iudi. & ideo sñia absolutoria lata in vno parit exceptionẽ rei iudicatæ in alio l. cum quæritur cum duabus legibus sequentibus. ff. de excep. rei iud. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Valeat. Item Deci. c. veniens. 1. col. fi. de testib. sed contrariũ verum est, vt tenet Ro. sin. 707. Matth. fin. 51. Ias. in rub. de iureiu. col. 2. & l. iusiurandum q. ex conuentione, in prin. de iureiu. l. 1. §. fi. de ver. obli. Rochus. Cur. rep. rub. de consu. col. 17. Io. de Monte Ferrato repe. l. nemo potest. col. 25. de le. 1. Hyp. Marsi. consi. 33. nu. 15. facit Ale. s. lib. 2. consi. 3. col. 3. Felin. ca. constitutus, de rescrip. c. cum causam. col. 2. de proba.

b ¶ Recenti. s. lib. 1. consi. 99. Hippo. Marsi. l. §. præterea. num. 4. de quæstio.

EPITOME.

¶ Stante statuto quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum. Mulier consensu propinquorum constituit maritum procuratorem ad alienandum, & concedendum ad vsum bona cuiusdam successionis obuetæ dictæ mulieri. Maritus post viginti sex annos, vigore dicti mandati locauit certum fundum dictæ successionis cum pacto, q̃d conductor posset adimere pensionem, & acquirere proprietatem pro certo pretio. Respon. Alex. contractũ esse validum, licèt non fuerit repetita solemnitas & consensus propinquorum, & non obstante lapsu temporis.

CONSILIVM CLXXXIX.

¶ An statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu propinquorum videatur infringere contractũ factum per procuratorem mulieris contrahentem sine consensu propinquorum, si tamẽ in contractu illo procuratoris constitui generaliter ad vendendum & locãdum interuenerit consensus propinquorum, & an per longitudinem temporis intelligatur dictum mandatum reuocatum.

VISO statuto sub rub. de indemnitatib. mulierũ, & copia instr̃i mandati dñæ Paulæ in Martinũ eius maritũ ann. dñi 1441. & consideratis his quæ opponunt̃ contra contractum concessionis ad vsum cũ pacto appropriandi celebratũ p dictũ eius maritũ virtute dicti mandati prout in themate latius narratur, videret̃ fortasse prima † cõsiderationẽ dicẽdum, prædictũ contractũ concessionis ad vsum fieri non potuisse, attento q. in contractu concessionis ad vsum † non interuenit

teruenit consensus illorum duorum proximiorum mulieris vt statutum exigere vr, quamuis consensus illorũ proximiorũ in contractu mandati & procuratoris interuenerit, probat quia talis cõsensus propinquorũ debet immediatè seu absq; alterius personæ medio præstari. vnde non possunt tales proximiores dictũ cõsensum præstari per procuratorẽ, vt inquit Bal. & Moderni in l.1. in fi. C. qui admitti ad bono pos. ar. l.2. C. de his qui veniam ætatis impe. & c. fi. de leg. & c. is cui. eod. tit. lib.6. facit l. minorem. scd̃m vnam lecturam. C. de prædijs mi. sed si diceremus quod sufficeret solum procuratorẽ dictæ Paulæ virtute dicti mandati potuisse dictũ contractũ concessionis ad vsum facere absq; eo quod in dicta concessione ad vsum interueniat consensus proximiorum prædictorum hoc in effectu esset nil aliud dicere, q̃ q, dicti proximiores potuerint per medium dicti procuratoris præstare cõsensum suum dictæ concessioni ad vsum, q, esse non potest per prædicta.

2 ¶ Secundò confirmatur, † nam ratio dicti statuti fuit prouidere, ne mulieres decipiantur & circumueniantur, nã circa hoc proximiores erunt verisimiliter diligentiores. l.2. & ibi ad hoc notat Bal. C. de adop. l. transactionem. & quæ ibi hoc ponunt Bar. Bal. & alij post eos. C. de transac. & Io. de Imo. in l.1. §. quæsitum in fi. ff. ad Treb. & hoc patet manifeste ex præfationibus dicti statuti, quæ arguunt rationem & mentẽ statuentis, & cãm finalem, vt l. fi. & ibi no. doc. ff. de hære. insti. l. 4. & ibi Bar. in prin. ff. ad Macedo. cum si. Sed per consensum proximiorum præstitum constitutioni procuratoris gñaliter constitui ad alienandum & concedendum ad vsum de bonis dictæ Paulæ non est satisfactum menti statuentium, quia potèrit esse quod mulier erit post ea decepta in ipsa speciali alienatione vel concessione ad vsum, vt quia pro modico pretio aut inutiliter fiet. ¶ Tertiò pro hoc facit id quod habetur in l. magis puto. §. ne passim, & ferè per totam. l.2. ff. de reb. eod. vbi apparet q, qñ alienatur res minorum, debet iudex specificè circa ipsum actum alienationis faciendæ adhibere causæ cognitionem, adeò q, succurratur indemnitati pupilli, & q, non fiat alienatio nisi constet sibi de vtilitate alienationis.

3 ¶ Quartò per id † q, habetur. 12. q. 2. sine exceptione, & c. tua nuper. de his quæ fiunt à præla. vbi etiam qñ alienat̃ res ecclesiastica similis solemnitas & specialis inuestigatio adhiberi debet, & nisi interueniat illa causæ cognitio etiam si contractus sit vtilis est nullus, vt no. Arch. 17. q. 4. in venditionibus & sentit Inno. in c. vnico. in fi. vt eccl. be. videntur ergo in proposito nostro cessare tam mens q̃ verba statuti, cum in contractu concessionis ad vsum non interuenerit consensus proximiorum, nec per consensum adhibitum circa mandatum, est sufficienter prouisum nec mulier decipiat̃. ¶ Sed præmissis non

4 obstantibus † in casu proposito, puto [a] contrariã sñiam de iure verã, præsertim ex infrascriptis. Primò per tex. in l. si pupillorum. §. si prætor. ver. quid ergo. ff. de reb. eorum. vbi tex. notabilis vult quod si iudex interpretando decretum circa distractionem rerum minoris dixit, decerno quod possit tutor vendere vel obligare, quamuis iudex non debuerit ita facere, sed decernere quod includeretur, si vendere erat vtilius pupillo. vel obligare, si ex causæ cognitione quam adhibere debet sibi constabat vtilius esse obligari, vt d. l. magis puto. §. ne passim. ver. item prætor. tñ valebit decretum, & eius vigore erit in electione tutoris vendere vel obligare, non obstante q, decretũ tale dicatur esse iniustum & afferre possit læsionem pupillo propter malam electionem quam facere posset tutor, vt leg. & not. in d. l. si pupillus. §. si prætor. Secundò probatur † per

5 id quod notat Bar. in d. §. fi. prætor. vbi ex illo tex. colligit q, si episcopus dicat concedo licentiam vendendi rem minus damnosam ecclesię, malè facit, quia deberet specificare, tamẽ si facit, valebit dicta licentia per dictum. §. si prætor. ergo vr̃ Bar. si bene inspiciatur ibi decedere casum nostrum, nam ibi in venditione seu in pretio rei poterit fieri fraus, & tñ licentia valet quamuis non fuerit in actu consensus & licentiæ deuẽtum ad speciem circa pretium & electionem rei & similia.

6 ¶ Tertiò probatur † per id quod habetur in c. 2. in verbo, speciali licentia. iunctis ibi notatis per Io. And. de reb. eccle. non alie. in 6. vbi tex. prohibet submissionem ecclesiarũ & bonorum suorum immobilium vel iurium fieri per prælatos laicis sine speciali licentia Papæ. & Ioan. And. ibi in nouella quærit quomodo intelligatur licentia specialis. & respondet q, intel ligitur licentia specialis. i. expressa, & sic sufficeret generalis dummodò sit expressa. ita etiã scd̃m eum accipitur in l. negotium, in verbo, speciali. cum gl. C. de neg. gest. pro hoc etiam facit id quod no. gl. in d. ca. 2. in verbo. speciali. quæ voluit q, dato quod in casu dicti. ca. 2. requiritur spãlis licentia, & non sufficit gñalis, vt sonant illa verba sine speciali licentia. hoc ideo ibi est, quia ibi illud erat ius nouum ita inductum, quia in talibus submissionibus maius periculum vertebatur, quia erat quædã seruitus submittere ecclesias laicis, quia sępe vexabant seu vexari permittebãt ecclesias, vt eis tales submissiones fierent, vnde vidẽtes laici tales submissiones fieri nõ posse sine spãli licentia Papę per illud. c. 2. desistent à talibus vexationibus, & sic apparet ex ibi dictis q, vbi in aliqua dispositione esset prouisum q, requireretur licentia, & non exprimeretur hoc verbum licentia, cum hoc verbo speciali, sed simpliciter sufficeret licentia generalis. idem. n. regulariter operatur genus quo ad genus. quod facit species quò ad speciẽ. l. si duo in fi. ff. de administ. tut. l. oẽs. C. de præscript. 20. an. & sic dato quod quidam Moderni in d. c. 2. approbent illam opin. quod ibi non sufficiat gñalis licentia, tñ nõ obstat vt dixi, quia hoc exprimitur in tex. quò ad illum casum, sed in statuto prædicto non dicitur quod requiratur specificus aut singularis cõsensus proximiorum. ¶ Quartò probatur. nã † pupillus non

7 põt tantum agere in iudicio, nec etiam extra iudicium obligari, nisi cũ authoritate authoris. l.1. §. sufficit. ff. de admi. tut. l.1. & 2. C. qui legit. perso. l. obligari in princ. ff. de autho. tuto. & tñ satis est quod pupillus cum authoritate tutoris procuratorem constituat, etiam si aliter cõstituat eum q̃ singulariter ad vnum actum, qui procurator postea per se expedire poterit. l. neque. cum ibi no. C. de procura. ad idem bene facit tex. ibi quia doc. ibi reputatur bene not. in l. procuratorem. C. de procu. vbi etiam actor qui constituitur à tutore põt alienare bona pupilli, dummodò ad alienandum habuerit mandatũ speciale vel æquipollens, vt ibi dicunt doc. & præcipue Bald.

8 † constat etiam quod quis dicitur habere mandatum spãle, qñ est constitutus procurator ad alienandum, licèt non dicat̃ in mandato singulariter constituo te procuratorem ad alienandum istam rem vel illam vt probatur in ca. 2. & fi. de offi. vicar. 1. lib. 6. & in l. Titius, in prin. & ibi not. Bart. & alij. ff. de lib. & posthu. & plenè Bart. & scribentes in l. filiusfa. ff. de do. & no. Bal. & Ang. in l.1. C. etiam per procuratorem causam in integrum resti. agi posse. & ibi etiam Salic. qui dicit hanc esse

* * cõmunem opi. licet hæc regula q̃nq; fallat vt ibi per eũ post alios ita etiam tenet Bald. in l.3. §. quæsitum. in quinta col. ff. si quis cautio. & probatur in c. qui ad agendum. de procur. in 6. cum ibi no. per Io. And. & in clem. 2. de procura. & notant doc. in c. coram felicis, de rest. in integ. & Io. de Imo. in l. si qs mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hære. alias non diceret̃ man-

b datum speciale sed singulare [b] sed diuersa sunt aliquid specialiter exprimi, & aliquid singulariter exprimi, vt declarat Barto. & alij post eum in l. fi. C. si cõtra ius. & in l.1. in secunda, q,

9 principali, ff. de vulg. & pup. cum si. ¶ Quintò † probatur, q̃a videmus q, vbi requiritur q, licentia vel consensus præstetur ad integrandam personam alicuius, sufficit q, in genere p̃stet̃ absq; eo quod deueniatur ad specificationẽ indiuiduorum.

* ita concludit Bart. & * communiter alij post eum in l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. ff. de acqui. hæred. per notata per glo. magnam in l. si longius. §.1. ff. de iudi. & ibi Bar. & Spe. in tit. de actore. §.1. versi. sed quid si pater filio. & Iac. de Aret. & Cy. in l. fin. §. necessitatem. in 3. q. C. de bonis quæ lib. & idem tenet ibi Ray. Bal. & Fulg. bene facit l.1. §.1. ff. quod iussu ad hoc quod no. Bal. in repetitione. l. primæ. C. de sacrosan. eccle. in nona col. dum dixit satis esse q, pater in genere det filio licentiam testandi ad pias causas, licet non dicat in specie sub qua forma, ergo dictus consensus proximiorum introductus ad integrandam personam mulieris vt statutũ requirit, debuit posse præstari eo modo quo præstitus est in constitutione p̃curatoris dati ad vendendum & concedendum ad vsum bona, & de bonis illius hæreditatis obuētæ illi Paulæ de qua hęreditate est fundus iste de quo est quæstio, quamuis non fuerit singulariter dictum ad locandum talem fundum pro tãta

10 pensione. &c. ¶ Sextò probatur † quia casus omissus statuto remanet in dispositione iuris communis. l. commodissimè. ff. de liber. & posthu. l. si extraneus. ff. de condi. ob causam. & tradit

tradit Bar. in l. omnes populi. in 6. q. principali. ff. de iusti. & iur. Sed statutum loquitur, quando mulier iniret cōtractum, sed in proposito mulier propriè & verè non fecit contractum cōcessionis ad vsum, sed illud fecit ꝓcurator cōstitutus à muliere in cuius cōstitutione interuenit cōsensus ꝓximiorū mu
11 lieris. † & illud q, quis facit per procuratorem non dicitur qs
c propriè & verè facere ipse [c] l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. & l. item si obstetrix. in prin. & §. 1. ff. ad legem Aquil. l. si pater. & ibi gl. ff. quæ in frau. cre. l. ita aūt. §. gessisse. ff. de admi. tut. ibi dum dicit, qui per alium gessit, gessisse. vr̄. & sic vtitur verbo fictionē importante, vt l. 3. §. ex cōtrario, & ibi not. doc. ff. de acqui. posses. l. non vr̄. no. Bar. in l. si is qui pro emptore. in 6. col. ff. de vsucap. & tn̄ tex. in d. §. gessisse loquitur in mandato actus liciti, & saltem hoc procedere vr̄ in casu nostro. s. quando statutum habet respectum ad contractum prout est facti, seu prout est in fieri, quia vult q, qn̄ ordinat & celebrat contractus, debeat interuenire consensus proximiorum. illud enim statutum volens q, mulier non posit contrahere sine consensu proximiorum intelligitur requirere consensum tempore contractus, & sic in ipsa celebratione actus, vt per plura probat Bal. in l. 1. circa ante p. col. C. qui admitti. & Ant. de Bu. & Io. de Imo. in l. cum consuetudinis, de consue. & Io. de Imo. latius in c. cum vos, de his quæ fiunt à prælato. Pau. de Cast. in l. si cū dotem. eo autē tempore. ff. sol. mat. & Lud. Ro. in d. §. iussum & sic statutum requirit consensum quò ad celebrationem actus, quatenus est facti. l. cōsilio. ff. de cura. furio. ita. n. iudicat illud verbum inire, positum in statuto, quia refert ad factum, vt patet in c. Ro. §. contrahentes. de foro cōpe. in 6. & in cle. 1. §. porrò. de iureiur. l. 1. ff. ad l. Iuliam maie. vnde quantum ad illud ille qui per procuratorem facit, dicit fictè facere vt per Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. in 5. principali. in versic. venio ad secundum cum fingit de vna persona ad aliam, &c. secutus Dy. in c. qui per alium. de regu. iur. in 6. attendo etiam q, statutum prædictū loquitur in personam. l. aut qui aliter, §. fi. ff. quod vi aut clam. cū si. & dictā opi. Bar. in d. l. si is qui pro emptore, approbat etiam Ioan. de Imo. in d. l. si is qui pro emptore. circa vltimam chartā qn̄ loquitur in cōtractu celebrato per procuratorem ex quo veniebat acquirenda aliqua actio procuratori procuratorio nomine, prout est regulariter. l. possessio quoq;. §. fi. ff. de acquire. poss. & ideo puta ipse veriorem esse doctrinam Barto. in d. l. si is qui pro emptore. q̄ doctri. Barto. in l. sed si vnius. §. seruus. ff. de iniurijs. vbi vr̄ aliter loqui & minus bene præsertim per dictum §. gessisse. & per d. l. possessio. sed vbi nil veniret acquirendum procuratori procuratorio nomine, tunc loquuntur iura allegata per Bar. in d. §. seruus meus. & ita etiam reprehēditur Bar. per Ang. in d. §. si seruus meus, & sensit Bal. in l. 1. ad fi. C. de sen. & interlo. om. iudi. & vr̄ quò ad propositum nostrum vera hæc conclusio omisso multiloquio, quod in varijs
12 locis fit per scribentes circa illum † articulum, an mandans dicatur verè facere. & statutum quod est contra ius commune vt in cāsu nr̄o loquens in casu vero, non habet locum in casu ficto, vt l. 3. §. hęc verba. ff. de neg. ge. & probat tex. optimus scd̄m verā & cōmunem indictionem in l. Gallus. §. q, si is. ff. de lib. & posth. & no. Bar. in l. oēs populi, in 6. q. principali. ff. de iusti. & iu. & sequitur Bar. & Sal. & Ange. in d. §. hæc verba. & Archi. in c. si. de consue. in 6. & Bal. in l. 2. §. voluntate. ff. so. mat. & in l. transigere. in 4. col. C. de transac. & in l. si quis non dicam rapere. in 4. col. C. de epis. & cleri. & in l. meminimus. C. de legiti. hæred. & Ioā. de Imo. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. de liberis & posthu. & in c. cum dilectus, & in c. ex parte, el. 2. & in c. ad audientiam, & ibi etiam per alios de cleric.
13 non resi. ¶ Et q, † dictum statutum non habeat locum in contractu celebrato à procuratore, cui cum consensu proximiorum datum erat mandatum, voluit Ang. & expresius Raph. Cu. in l. apud Iulianum. §. fin. ff. de quib. ex cau. in pos. eatur. licèt Barto. ibi reliquerit indecisum. & mouentur per illā rationem. quia verba statuti debent intelligi propriè & non improprie aut per fictionem. l. 1. §. si is qui naue. de exerci. & d. §. hæc verba. iuncto. d. §. deiecis. Item quia intentio statuti fuit prouidere fragilitati mulieris, quæ ratio cessat qn̄ tutor vel curator aut procurator eius contrahunt, qui tenent reddere ra-
14 tionem administrationis mulieri. ¶ Est verum † quod Raph. Cu. in d. l. apud Iul. §. dicit se putare hoc esse verum, quando statutum diceret quod mulier non posset cōtrahere, quia qn̄ eius tutor, curator vel ꝓcurator contraheret, nō dicit verè cōtrahere, sed si statutum diceret quod non posit mulier obligari sine consensu proximiorum, videretur tūc scd̄m eum q, etiam qn̄ tutor vel curator mulieris cōtraheret, deberet interuenire cōsensus propinquorū mulieris, quia illa obligatio q̄ oritur ex illo contractu, est propriè obligatio mulieris. tamen istud quod dicit Raph. non obstat quo ad casum nostrū, quia ipse in hoc vltimo loquitur, qn̄ tutor vel curator contraxit, non qn̄ procurator. & est differentia qn̄ procurator cōtraxit, ab eo casu qn̄ tutor vel curator contraxit. quia quando procurator contraxit satis vr̄ satisfactum statuto. quia in mandato dato illi procuratori ad talem actum & similes faciendos interuenerat cōsensus propinquorum, qui vr̄ sufficere, ac si ipse actus factus fuisset à muliere cum consensu propinquorum. vt probatur in d. l. procuratorem. & in d. l. neq; cum alijs quę fuerunt adducta in præcedentibus fundamentis. sic alibi vi-
15 demus quod † decretum interpositum super aliquo cōtractu vr̄ interpositū sup oī contractu q sequit ex illo, vt in l. si pupillorū. §. si pupillus. & ita ibi colligit Bal. ff. de reb. eo. nā dispō sequens sūmit robur à præcedēti quæ dirigit in illā. l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon. l. quem hæredi. ff. de reb. dub. sed hæc ratio cessat in tutore & curatore. nam dictus contractus concesionis ad vsum est executio dicti mādati, ad hoc quod no. Bal. in consi. incip. Visa quadam constitutione. & Bald. in l. 1. C. si aduersus transac. dum volunt sufficeret q, in compromisso interuenit decretū, licet nō interueniat in actu laudi q̄ est implementum compromisi. Secunda ratione non obstat quia ipse loquitur qn̄ statutum diceret quod non posit mulier obligari, sed statutum in casu nr̄o dicit q, non posit inire obligationem, &c. nam per illud verbum inire, apparet q, statutum habuit respectum ad actum facti vt iam. s̄. dixi, quo casu non dicitur vere inire obligationem, vel alium actum explicare (quantum ad ipsum factum) ille qui explicat per pro
16 curatorem. d. §. gessisse. ¶ † Tertiò et contra Raph. in casu suo facit vna ratio per quam Ang. & ipse tenet q, statutum disponens q, mulier non posit contrahere sine consensu propin-
d quorum, non habeat locum quando [d] tutor, curator vel procurator contrahunt, quia tunc cessaret mens & ratio statuti, quæ fuit prouidere fragilitate mulieris. nam ex quo actus celebratur per istos qui etiam tenentur reddere rationem administrationis, & tenentur de dolo & culpa nō habet locum dictum statutū, & præsertim in casu nr̄o in quo dicta finalis rō statuti fuit expressa in statuto, vt supra dixi, & sic sumus in regula iuris antiqui dicentis quod cessante causa vel ratione legis cessare debet eius dispositio. c. cum cessante, de app. l. adigere. §. quamuis. de iure pat. l. generaliter. C. de epis. & cle. bona gl. in l. cum tale. §. l. falsam. de condit. & demon. & not. Bar. & alij in l. 2. §. fi. ff. de don. & in extrauag. ad reprimen. in verbo, nec ex eorū. & doc. in c. post translationem, de renūt. potuerunt enim diligenter proximiores dictæ dominæ præuidere tempore contractus quod bona prædictæ hæreditatis expediebat vendere, seu ad vsum concedere, potuerūt etiam præuidere integritatem ac diligentiam & affectionem procuratoris, adeo quod comprehendere potuerunt ea via esse vtiliter consultum mulieri, & ad vtilitatem eius probabiliter cedere dictum mandatum, & ea quæ inde causarentur, & procuratorem esse idoneum etiam facultatibus, adeò q, ex culpa procuratoris, si quam committi cōtingeret, posset mulieri pro indemnitate sua aduersus procuratorē succurri. Vltimò
17 quantum ad hoc quæsitum accedit † longi temporis consuetudo & obseruantia in dicta ciuitate (vt verbo fertur) per quā apparet à tempore dicti statuti conditi & citrà ita fuisse interpretatum seu seruatum dictum statutū, vnde non sunt mutanda ea quæ interpretationem certam ab obseruantia & cōsuetudine semper habuerūt. l. minime. ff. de leg. & melius in l. si de interpretatione. cum l. sequenti. eo. titu. & in c. cùm dilectus, de consue. vbi quando verba legis dubia esse possunt, debet attendi quo iure ciuitas, in huiusmodi casib. vsa fuerit
* nec requiritur quod fuerit ita iudicatum. l. quib. & * communiter per doc. ita tenet ibi & ibiq;. ff. de legi. ¶ Ad allega.
18 † in contrarium satis euidenter patet responsio ex superius dictis. nam non obstat primum arg. scilicet quod proximiores non possunt procuratorem constituere ad suū cōsensum præstandum,

præstandum, quia respondeo q, in casu nostro proximiores p̄stiterunt consensum per seipsos dicto mandato, & eo tp̄e potuerunt adhibere diligentiam per quam esset consultum vtilitati mulieris, vt declaraui. s̄. præsertim in penultimo fundamento. & similiter est responsum ad reliqua argu. quia sufficit q, in mandato dato ad concedendum ad vsum fuerit seruata forma statuti, per quam satis potuit esse prouisum indemnitati mulieris, nec requiritur q, singulariter fuerit datum mandatum ad ita locandum, vel ad ita vendendum, quinimò statutum non loquitur in casu isto q̄n contractus concessionis ad vsum vel alius celebratur per procuratorem vel similes, quo casu non militat ratio statuti, prout hæc omnia fuerunt suprà
19 cōprobata. ¶ Quò † ad aliud q, opponitur contra dictum mandatum, videlicet q, censetur reuocatum spatio temporis 21. an. istam puto esse leuem & fragilem dubitationem. nam mandatum durat donec voluntas durare præsumitur. & nisi sit mutata vel extincta voluntas, non extinguitur mandatum. l. si verò non remunerandi. §. si mandauero. ff. man. & l. si pater. ff. de manu. vin. l. mandatum. C. mandati. sed mutatio voluntatis non præsumitur etiam vsq; ad extremum vitæ spiritum, nisi probetur. l. cum hic status. §. 1. in fin. ff. de do. inter virum. l. cū tacitum. ff. de proba. c. maiores, ad fin. & ibi no. de baptis. fortius habetur in c. licet de procur. in 6. q, si dominus constituit
e Titium procuratorem suum, & Titius respondit se nolle [e] acceptare mandatum, tamen potest postea Titius q̄ncunq; acceptando mandatum vti officio procuratoris, nisi appareat q, dñs mutasset voluntatem, & dicit ibi Io. And. in nouella, quē alij ibi sequuntur, q, non præsumeretur q, dñs mutauerit volūtatem nisi probetur, vt d. c. maiores. Ex quib. concludo mandatum & contractum concessionis ad vsum factum vigore dicti mandati valuisse. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Puto. Contrarium tenere videtur late Soci. Iaso. l. 1. §. item acquirimus. colum. 2. ff. de acquirend. vel amit. possess. Soc. consil. 112. consi. 139. libro 1. Hippo. Marsil. singu. 205. & in rep. rub. de probatio. fol. 41. Sed ipsi loquuntur in alienatione prædiorum minoris, vbi ius requirit specificam discussionem, quæ si fuit adhibita in mandato seu permissione satis est, nec requiritur in executione, licet contrarium tenuerit Bapt. Cazalup. rep. l. cunctos populos, char. 15. de sum. Trini. & authen. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. & malè. limitò, si propter temporis interuallum mutatus esset status rerum pupilli, puta quia tempore decreti erat vtile sic fieri vt decernebatur. Sed postmodum antequam exequeretur superueniri pupillo opulenta hæreditas mobilium, vel aliter & manifestè neq; occultè immutatus rerum status, & cessaret causa alienandi. Sed hic præsupponit mulierem esse maiorem, nec statutum requirit specificam discussionem, nec videtur factum solo fauore mulierum, sed etiam fauore agnatorum & cognatorum, ne hæreditaria bona diriperentur, quare dictus consensus ad alienandum bona in genere, sine alia specifica discussione necessitatis vel vtilitatis mulieris videtur satisfacere statuto, etiam si ex longo præcesserit interuallo, ex quibus hoc consilium Alexan. sustinetur.

b ¶ Singulare. supra lib. 6. consi. 155. num. 8.

c ¶ Ipse. hæc ratio hic non valet sed sophistica est, vt per Areti. l. multum. col. fina. de acq. vel amit. hæredi. adde no. s̄. li. 4. cōs. 60. Feli. c. mulieres. de senten. excom. Ias. l. si is qui pro emptore. col. 67. de vsucap.

d ¶ Quando. Areti. institu. de oblig. quæ ex qua. contra. §. hæres quoque.

e ¶ Nolle, Domi. Philip. Franci. ibi ampliant, & si Titius coram mandante hæc dixerit, q, non puto verum, saltem in præiudicium mandantis, qui verisimiliter animum ad alium vel ad aliud consilium conuertit, nec amplius secutus est fidem Titij, nisi de noua expressa vel tacita voluntate constet, & ita sentit Io. And. d. c. licet, & bene.

EPITOME.

¶ Etiam in vno & eodem teste fit reductio ad concordiam ne sit varius. & error vel obliuio excusat à falso.

CONSILIVM CXC.

Visis attestationibus ser Geminiani de la Capellina, & Andreæ alias dicto Penato, & copijs instrumentorum, & alijs scripturis mihi exhibitis. Quæritur an dicti duo testes sint suspecti de falso, seu de falso conuincantur ex dictis eorum attestationib. & dictis instrumentis, attentis his quæ contra eos obijciuntur. & mihi proculdubio videtur concludendum q̄d non. nam in primis non ob. dum contra dictum ser Geminianum obijcitur ipsum attestari in sua depositione illam ratificationem factam per clarissimum iuris doctorem dominum Antonium & Ioannem de Valentinis, de qua ipsemet ser Geminianus fuit rogatus emanasse vigore cuiusdam copiæ instr̄i contractus mutui initi inter tunc magnificum comitem Hugonem Rangonum & Franciscum de Valentinis rogati p ser Bartholomæum ab Vteris notarium Forliuiensem, & tñ in ipso instrumento ratificationis nulla sit mentio de mutuo, sed ipsi ratificantes referunt se ad instr̄m scriptum & rogatum per dictum ser Bartholomæum ab Vteris, & ad causam in eo contentam, & contra dictum ser Geminianum allegatur q, dictū instr̄m rogatum per dictum ser Bartholomæum non cantat de mutuo, sed de pecunia data ad mercandum ad dimidiam lucri & damni, & ita producitur tale instr̄m contradictum ser Geminianum. & sic videtur q̄d ex proprio instr̄o ratificationis rogato per eundem ser Geminianum, maximè iuncto dicto alio instrumento authentico rogato per dictum ser Bartholomæum, appareat q, dictus ser Geminianus est sibi ipsi varius & contrarius, & consequenter de falso suspectus, vt l. eos versi. de imprudentia. & quod ibi no. Barto. ff. ad leg. Corn. de fal. & l. qui falsa. ff. de testi. & c. per tuas. de probat. & no. in ca. in nostra, de te. & legi. & not. 4. q. 3. in versicu. item qui falsa
1 vel varia. in ca. præterea, de testi. cogen. † quia ad hoc respondeo, q, non subest hic vlla varietas quæ ostendat istum testem
a esse de falso suspectum. nam præsuppono q, etiam in vno [a] & eodem teste, quando non apparet euidēter de cōtrarietate reducēda sunt dicta eius ad concordiā saltem ad hunc effectum vt euitet periurium & falsum, ita expresè concludit Iac. But. in l. cum de ætate. ff. de proba. & in l. optimam. C. de contrah. & commit. stip. & Anto. de Butri. & do. Abba. in c. cum tu. de testi. & Io. de Imo. in l. inter stipulātem. §. 1. ff. de ver. obl. & Io. de imo. & do. Abb. in d. c. in nostra, & Ludo. Rom. in l. 2. §. creditum. ff. si cer. pe. & ita est de mente Barto. in l. 1. in prin. ff. de oper. no. nun. & in l. Labeo. ff. de supel. leg. & in l. de ætate. in 2. q. principali. circa prin. ff. de mino. & Spec. in titu. de noto. crimi. §. fama. ad fi. & Bald. in l. data opera. in 18. colum. & in auth. at qui semel, in 4. col. C. de proba. arg. d. c. cum tu. facit quod not. Bar. in l. scripturæ. C. de fide instru. cum si. & sic pa-
* tet hanc esse * cōem opin. ¶ Modò in proposito optimè patet posse reduci ad consonantiam verba instrumenti ratificationis, vt verba depositionis dicti ser Geminiani, quia dictus ser Geminianus dum in instr̄o ratificationis dixit q, dicti dominus Antonius & Ioannes ratificarunt & approbarunt contenta in instr̄o rogato per dictum ser Bartholomæum, intellexit de instr̄o ꝯtractus mutui, ꝑut loquebatur copia sibi exhibita, attento q, in instr̄o ratificationis non exprimitur q, illud instrumentum non fuerit ex causa mutui, & hoc modo non est ꝯtradictio inter dispositionem ipsius ser Geminiani & instru
2 mētum ratificationis. ¶ Pro hoc facit † q, habetur in glos. notabili. l. iurisd. §. quod ferè. ff. de pac. in gl. magna, ex qua colligit ibi Bal. q, probatio falsi debet esse concludens & necessaria, & quod vbicūq; pōt instr̄m interpretatione aliqua iuuari vt cesset falsitas illud fieri & recipi debet, argu. l. cum precib. de probat. & d. c. cum tu. bene faciunt notata per Cyn. in l. in exercendis, cū si. C. de fide instr. & tantò magis hæc ꝑcedunt, cū non appareat dictum ser Geminianū vidisse instr̄m aliq̄d rogatum per dictum ser Bartholomæū de ꝯtractu duorū milium ducatorum datorum per dictum comitem Hugonem dicto Francisco ad mercandū ad dimidiam lucri & damni, & ideo non constat de dolo dicti ser Geminiani, sine quo non potest committi falsum. l. nec exemplum. C. de falsis. ¶ Non obstat etiā dū obijcitur contra dictū ser Ceminianū q, inter rogatus sup secundo interrogatorio asserit q, nō fuit aliquid omisū in dicto instr̄o ratificationis nō fuerit scriptū, & tñ ipse attestat de multis quæ dr̄ fuisse expressa tūc à ꝯtrahentibus

quæ non fuerunt expressa in instrumento: quia respondet qđ dictus ser Geminianus super dicto scđo interrogatorio continēte, an velit ipse testis dicere q, fuerit aliquid omissum in dicto instrō q, non fuerit scriptum respondit q, nō, q, sciat. vnde attēto q, ipse testis nunquam viderat aut intellexerat factum esse instrum aliquod duorum millium ducatorum datorum ad mercandum, sed solum viderat dictam copiam cantantem de mutuo rogato per dictum ser Bartholomæum probabiliter putauit non esse omissum de causa mutui in instrumento ratificationis: quia instrumentum ratificationis refert ad se instrumentum rogatum per dictum ser Bartholomæum, & sic per relationem ad ipsum instrm satis ꝓbè existimauit ser Geminianus non esse omissam dictam causam mutui in ratifica-
3 tione: quia † id qđ continetur in scriptura ad quam fit relatio, satis intelligitur expressum in scriptura referente. l. institutio talis. ff. de condi. insti. l. asse toto. ff. de hære. insti. l. si ita scripsero. ff. de cond. & demon. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iud. ¶ Præterea licet dicta rñsio facta in interrogatorio importet q, ipse testis non vult dicere q, aliquid fuerit omissum in dicto instrumento q, non fuerit scriptum: non sequitur si non vult dicere: ergo
4 non fuit omissum. † Tertio respondetur q, illa respōsio ser Geminiani debet intelligi de substantialibus instrumenti: qđ nō omnia sunt verbosè apponenda in instrīs. l. ampliorē. §. in refutatorijs. C. de app. l. fi. C. de precib. Imp. offe. & illa substantialia debent apponi de quib. est rogatus notarius à partib. vt legitur & no. in auth. de tabellio. in prin. & notat̄ in l. si ex pre-
5 tio. C. si cer. pet. & plenè in c. 1. de fide instr. ¶ Respōdeo † in sup per id q, dixit Albe. de Rosate, in l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. vbi per ea quæ ibi notantur in gl. dixit q, si testes dixerunt tale qđ fuisse factum præsente Titio & Seio: postea in fine interrogati quibus præsentib. factum fuit, dixerūt nullis præsentibus: non poterit redargui dictum eorum: qđ intelligit̄ nullis præsentib. s. excepto Titio & Seio: ita in ꝓposito attento q, testis deponit in dicto testificatu tunc legisse & vidisse copiam instrumenti ratificationis, si deposuit q, aliqua dicta fuerūt à cōtrahentib. q̄ non sint expssa in instrō, & ipse testis sup interrogatorio, rñdit q, non fuit aliquid omissum in instrō, & hæc verba velimus referre ad oīa quæ testis deposuit fuisse dicta à contrahentib. tempore ratificationis, est intelligendum q, nō fuit aliquid omissum. s. præter illa quæ deposuit fuisse dicta à partibus, quæ non sint scripta. bñ facit q, in fi. Spe. in d. §. fama in fi. ¶ Non ob. ēt dum tertiò obijcitur contra istum testem qđ deposuit Franciscum de Valentinis non fuisse præsentem ratificationi, vt patet ex rñsione facta per eum in sexto interrogatorio. & nihilominus contrarium apparet ex inspectione dicti instri, quia respondetur q, iste testis non dicit q, Franciscus nō fuerit præsens ratificatiōi, imò nec in sexto interrogatorio nec in responsione fit mentio de ratificatione, vnde potest referri sextum interrogatorium & eius responsio ad ea de quibus in proximo præcedenti interrogatorio continebatur, qđ fuerit interrogatus testis in quinto interrogatorio quid dicti de Valentinis. s. Antonius & Ioannes de quibus. s̄. fuerat facta mentio, dixerant & dicebant de dicta copia, & rñdit q, dicebant illam fuisse sibi missam à comite Hugone, vnde sequens interrogatorium. s. 6. cum eius responsione est intelligendum an fuerit ꝓsens Franciscus qñ dicti Valentinis eius fratres dixerunt dictā copiam eis fuisse missam à comite Hugone, & hoc vt falsum euitetur, vt probatur per ea quæ supra allegata sunt. ¶ Denique potest responderi q, dicti de Valentinis dixerint q, non fuit ꝓsens. s. ratificationi fratrum & intelligens, nam quatenus pertinet ad ratificationem Antonij & Ioannis, non apparet ex inspectione instrumenti q, fuerit præsens & intelligens Franciscus, quia ille actus ratificandi non respicit Franciscum, licet quò ad aliquos alios actus de quibus in dicto instrumēto fue-
6 rit præsens Franciscus, potuit † etiam quò ad actum ratificationis Franciscus esse præsens corpore & non mente, & euitetur contrarietas & falsitas, verba intelligūtur de illa præsentia ꝑ quam falsitas euitatur, vt expresse dicit Pau. de Ca. in l. 1. C. de errore aduo. & patet ex his quæ habentur in l. 1. in fin. cum ibi no. per Bar. ff. de autho. tut. & l. si dictum. §. si præsente. ff. de euic. & per no. per gl. magnam in l. fi. post princ. C. si maior fac. ¶ Sentio insuper probatum esse q, tpe quo dictus testis examinabatur & interrogabatur, an dictus Franciscus fuerit præsens, respondit examinatoribus videndum esse instrumentū ratificationis de quo ipse fuerit rogatus, q, instrumentum tūc ibi adhærat, & vnus examinatorum ipsum instrm legit, maximè in ea parte in qua dicti Antonius & Ioannes se obligant & ratificant, & respondit dictus examinator q, sibi non videbatur ex ipso instrō sic ipsum Franciscum fuisse præsentē, & tūc testis examinatori respondit sic, ergo scribatis q, sic, patet, quia responsio facta per dictum testem circa hoc processit ab errore causato ratione examinatoris, & excusandus est saltem à dolo
7 ille qui † credidit fide digno, [b] vt est glo. not. in l. si Titio fun-
b dus. ff. de condi. & demon. & ibi Bar. & no. Bal. & Ange. in l. 1. in prin. ff. de eo per quem fac. erit. & Lapus allegatione. 36. & per Bar. in l. qui fundum. §. ꝓcurator cum si. ff. ꝓ empt. & ideo si examinator erat notarius vel similis cuius fides est approbata. C. de fide instru. l. si quis decurio, cum ibi no. C. de fal. excūsatur testis à dolo, & sic à falso. d. l. nec exemplum. & præsertim quia interrogabatur super eo q, erat de longinquo, cuius præsumitur obliuio. l. furtum. §. fundi. & ibi no. ff. de vsuca. & l. li-
8 cet. & ibi no. C. de acqui. poss. cum sim. & attento † q, testis requisiuit examinatorem, vt videret an Franciscus fuerit præsens, apparet q, non perpenderat ex inspectione instrumenti seu copiæ, an Franciscus fuerit præsens, ex indicijs enim colligitur dolus & bona fides. l. dolum. C. de dolo, & l. non omnes §. à barbaris. ff. de re mili. & non est dubium q, error vel obliuio excusant à dolo, & consequenter à pœna falsi, vt ex tex. in d. l. nec exemplum. & §. & licet. & ibi no. Ang. in auth. de teste. bene facit l. igitur. §. potest. ff. de lib. causa. l. genero. ff. de his q no. infa. ¶ Non ob. etiam dum arguitur iste testis qđ super 12. interrogatorio respondit quod non audiuit aliquid dici per dictos de Valentinis vltra instrumentum, & tamen superius deposuit audiuisse alia quæ non sunt in instrumento, quia ad hæc patet responsio per id q, dixi. s̄. referendo Albericum de Rosate in d. l. non erit. §. dato. quia intelligitur q, non audiuit alta. s. præter ea de quibus s̄. dixi. Ex quib. intrepidè sentio argui nō posse ex prædictis de falso contra dictum testem. ¶ Circa depositionem Andreæ non obstat dum sibi obijcitur quod super capitulis examinatis dixit q, fuit facta ratificatio per dictos de Valentinis cuiusdam copiæ seu chartæ vel instrumenti quod habebat dictus ser Geminianus in manibus in fauorem dicti comitis Hugonis, & hoc erat quantum se scire dixit, tamē postea super interrogatorijs dixit quod in tali copia seu instrumento fiebat mentio de causa mutui, & non de bona mercantia. & tamen supra dixi hoc esse quantum dicebat se scire, & tamen supra nihil dixerat de mutuo, quia respondeo quod illa verba. s. & hoc est quantum se scire dixit, &c. licet includant quod sciat testis illa quæ expresſit, tamen non sunt
9 verba taxatiua. † vnde si ad petitionem interrogantis quantum valeat iste liber, respondeo & iuro q, valet decem, si postea etiam dicam quod valet duodecim, non sum periurus. l. cum furti, & ibi no. doct. ff. de in litem iur. Secundò respondeo per ea quæ dixi supra referendo Albericum de Rosate in d. l. non erit. §. dato. quia hoc est quantum se scire dixit. s. præter infrascripta, nō enim est capienda interpretatio q, sibi statim cōtradixerit. l. non ad ea. ff. de conditi. & demon. Tertiò respondeo q, statim potuit dictum suum corrigere, vt in c. præterea, de testi. cog. & no. in §. quia verò. in auth. de testi. ¶ Non obst. etiam dum obijcitur contra eum q, super interrogatorijs respondet q, Franciscus de Valentinis non fuerit præsens dictæ ratificationi & iuramento prædicto, quia respondetur q, iste Andreas non est testis instrumentarius, non enim est de testibus adhibitis ad dictum instrumentum ratificationis per cōtrahentes seu per notarium, vnde esse potuit q, iste Andreas non viderit Franciscum esse tempore ratificationis, & nihilominus po-
10 tuit Franciscus adesse contractui, nam † etiam si inter Franciscum & alios fuisset paries vel cortina in medio valuisset nihilominus cōtractus, dummodò notarius & testes qui fuerint
c adhibiti ad instrumentum habuissent notam [c] vocem Fran-
* cisci, vt est gl. reputata singularis & * communiter approbata quò ad contractus in l. 2. §. idem Labeo, & ibi Barto. ff. de aqua plu. arcen. & est de mente gl. 3. q. 9. testes, & no. doc in c. præterea. & in ca. cum causam quæ inter archiepiscopum, de testi. & in l. si non speciali. C. de testa. cum suis concord. vnde quò ad dictum Andream testem potuit Franciscus non esse præsens, quia eum non vidit nec cognouit, & tamen potuit esse præsens quò ad notarium & testes adhibitos & rogatos pro celebratione

bratione actus, & sic cum præsentia possit vario mō accipi, & quò ad euadendum falsum debeat accipi eo mō, quo euitatur falsum, vt s̄. dixi, sequitur q̄ per hoc iste Andreas non incurrit falsum. ¶ Accedit ēt quia illud instrm̄ ratificationis non est cōfectum cum isto Andrea, ergo contra eum non debet ꝓbare, sicut ꝓbaret, si cum eo cōfectum esset, quia res inter alios acta &c. vt in rubro & nigro. C. res inter alios acta. ¶ Non habet ēt obstare id q̄, obijcitur contra eundem testem inquantum interrogatus fuit an ipse testis audiuerit aliquid dici per ipsos de Valentinis vltra instrm̄. & quid dictum fuit, & quare ea non scripsit notarius, & ipse testis r̄ndit q̄ non audiuit aliter dici, & tn̄ in eius testificatu de alijs attestatur, quæ non continentur in instr̄o, quia r̄ndeo q̄ ꝓ certo, hæc est satis fragilis obiectio, & r̄nsio patet ex his quæ dixi circa alium testem & ex not. per Albe. in d. §. dato. iuuāt ēt dicta istorū testium ex dispositionibus aliorum testium secum concordantium iuxta l. si quis ex argentarijs, iuxta prin. ff. de eden. & per no. per gl. & Iac. Butr. in l. 3. post prin. in verbo numerus. ff. de testi. circa quæ non expedit vlterius laborare stantibus prædictis. Ex quibus concludo prout circa proximum præcedentem. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Vno. limita no. vt per Ale. l. 1. in prin. de oper. no. nun.
b ¶ Digno. s̄. lib. 5. consi. 75. num. 11.
c ¶ Notam. s̄. l 3. consi. 89.

SVMMARIVM.

1 *Testis instrumētarius potest reprobari ex causa noua, vel etiam ex ex antiqua, sed tempore instrumenti ignota. & nu. 2. 3.*
4 *Reprobare quis nō potest testem, ēt verbaliter tantum productum.*
5 *Testes recordari & deponere possunt de his quæ prius dixerint se nescire.*

CONSILIVM CXCI.

Visis nouis dubitationibus transmissis in cā mota per ser Iam Petrum & Franciscum de Roma contra Laurentinm Ioannis Peregrini, in qua
†1 † aliàs pro dictis de Roma consului, non vr̄ mihi aliquo modo dictus de Roma obstare † id q̄ dicitur per dictum Laurentium s. q̄ dictus Franciscus Michelinus & Antonius Laurandinus testes Laurentij fuerint adhibiti dicto scripto ad se subscribendū, & sic tanquam testes instrumentarij non videntur posse[a] repelli aliqua exceptione, iuxta no. per gl. in §. & licet, in fi. in verbo supplicij, in auth. de testi. & no. Bal. in l. parentes. C. de testi. & Ang. in l. 1. C. de test. cum si. & facit. l. si quis testib. C. de testi. quia r̄ndeo, q̄ illud[b] non procedit quò ad exceptiones, quæ non apparerent fuisse causatę tempore quo fuerunt rogati seu adhibiti ad actum vel scriptum. vt no. Io. de Imo. in l. ad testium. §. ad conditionem. ff. de testa. allegat ea quæ habentur in c. insinuante, de offi. dele. & in l. 2. C. de consor. eiusdem litis. & in l. de ætate. §. ex causa. ff. de interro. acti. & Lud. Ro. in d. l. 1. C. de testa. & hoc apertè colligitur ex notatis per Inn. & alios in c. ex literis. de transf. vnde licet appareat q̄ tempore quo dicti testes deposuerunt in iudicio essent aut coloni aut mercenarij dicti Laurentij seu
2 aliter domestici sui, non sequitur, ergo ita † erāt tempore quo fuerunt adhibiti ad scriptum, quia non præsumuntur ex præsenti in præteritum, qn̄ quęrimus de huiusmodi qualitatibus, quæ non concordant cum primo statu personæ, vt declarat no ta. Old. & Bal. in l. magistratus. ff. de magistra. conue. & Bal. in l. ex persona. C. de pro. & in l. si quis. C. de adul. & in l. nō ignorabit. C. ad exhib. nam primus status dictorum testium fuit de necessitate talis q̄, indicat q̄ non poterant dicti testes tempore suæ natiuitatis esse coloni vel mercenarij dicti Laurentij. iō tunc ex præsenti non præsumitur in præteritum. facit. l. & quæ nondum. §. q̄ dicitur. ff. de pign. & qui se fundat ex tempore debet tempus probare. l. matrem. C. de ꝓba. & l. eum actum. ff. de neg. gest. & no. in cle. fi. de rescriptis cum si. igitur si Laurentius vult dicere q̄ dictis exceptionibus domesticitatis fuit tunc renunciatum adhibendo eos ad subscribendum, oportet
3 q̄ probetur q̄ tunc suberat talis domesticitas, requireretur † ēt
†2 aliud q̄ appareret de scientia adhibentis dictos testes. s. q̄ sciret dictam domesticitatem. nam ignorans non videtur remittere seu renunciare. l. mater. ff. de inof. test. l. in repudianda. ff. de acq. hære. & ignorantia in dubio præsumitur. l. verius. ff. de ꝓba. l. super seruos. C. qui mili. non poss. lib. 12. & istud in proposito nr̄o dicit expresse Pau. de Liaza. in comment. c. testimonium, circa primam col. de testi. & est de mente Cy. in l. si quis testib. in 13. q. C. de testi. Præterea alijs ēt ex causis non ꝓbant dicti testes, de quibus causis refero me ad alia scripta in primo consilio. ¶ Et per hoc non esset necesse aggredi aliud dubium, an persona Michaelis testis dictorū de Roma videatur approbata per dictum Laurentium eò q̄ pro parte sua fuerint impetratę lr̄æ, vt examinaretur in testem, & fuerit nominatus ꝑ teste, quia dico q̄ licet tex. in l. si quis testibus, præallegata, & 4. q. 3. in c. si quis testibus, dicat q̄ si quis testib. vsus fuerit, & postea tales testes per aduersarium contra eum producantur nō
4 pōt contra personas eorum excipere, tn̄ doctores dicunt q̄ † illud habet locum, nedum qn̄ quis est vsus ipsis testib. iam productis & receptis, verum ēt idem erit si post productionem eis non vtatur, quia satis est q̄ vti potuerit. l. 3. §. 1. ff. q̄ quisq; iuris & l. si post mortem. §. fi. ff. de bon. poss. contra tab. & quia est eadem rō quò ad hoc vt videatur approbata persona, ita volunt Odoff. Iac. de Ra. & Pe. in d. l. si quis testibus, quos ēt ibi sequi-
* tur Sal. in 2. q. & firmant doc.* cōiter in c. præsentia, de testi. in antiquis. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de teste. §. sępe. super versi. sed quid si eum. & Pau. de Liaza. in dicto c. testimonium. in 1. col. hæc ratio vr̄ militare in ꝓposito, nam vt inquit Bal. in additione Spe. in ti. de instr. edi. in 3. col. in ver. dupliciter vtitur quis &c. dicitur quis vti dupliciter instr̄o, & pari ratione testibus, vno modo realiter producendo, alio modo verbaliter sicut dicimus quandam esse oblationem realem quādam verbalem, vt plenè no. in l. acceptam. C. de vsur. & in l. si mora. ff. sol. ma. tamen hoc vltimum per se non pono pro cōstanti, nec etiam est necessarium, attento q̄ (vt dixi) testes dicti Laurentij non probant. ¶ Posset etiam quispiam adducere quemadmodum voluerunt multi. s. q̄ licet non fuerit persona dicti nūcij approbata per aduersarium: tn̄ aliqua partium instāte possit sponte testificari pro eo cuius negotium gessit, si ad eum nō spectat commodum, licet inuitus cogi nō possit, vt tenuit gl. 1. in auth. de testi. §. qm̄ verò, in verbo, legem, & ibi hoc tenet Iac. de Bel. & Ang. & sequitur ēt hoc Bal. & Sal. in l. omnib. C. de test. & in l. fi. ff. de testi. tn̄ hoc non puto necessarium persu-
5 perius dicta. ¶ Non omitto † ēt q̄ quamuis dictus Dn̄icus qui
†3 testificatus est pro illis de Roma in primo testificatu † dixerit
c se non recordari, tn̄ potuit[c] in secundo testificatu deponere, prout fecit tanquam tunc recordaretur, vt in ca. 1. §. 1. in verbo non reminisci. & ibi no. Bal. in tit. quid sit inuesti. & l. qui bona. §. si quis stipulatus. & ibi no. Iacob. de Are. Bar. & alij. ff. de dam. infect. & glo. in c. cum causam quæ inter economum, in gl. 2. & in c. cum causam quæ inter Archiepiscopum, in gl. fi. de testi. & no. Bal. in c. 1. §. notandum. in tit. de notis feu. & Ang. in l. quidam tabularum, per illum tex. in fi. ff. de fur. & Ant. de But. in c. cum in tua, de testi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Posse. s̄. lib. 3. con. 4. in fi. Cur. senior. l. 2. §. sed quia veremur. C. de iura. propter cal. dam. consi. 55. nu. 8. Ant. Cor. sing. ver. testis. 2. Ias. l. 1. col. 2. C. de test.
b ¶ Illud. Item limitat Cepola. cau. cri. consi. 21. col. 5. Soci. l. si qs ita col. 3. de reb. dub.

EPITOME.

¶ Instrumentum reddendarum rationum non habet executionem paratam.

CONSILIVM CXCII.

Visis narratis in themate & certis scripturis mihi exhibitis, sentio de iure dictum præceptū exe-
1 quendum non esse. Nā primò † præsupono qđ de iure cōi instrā non habent regulariter paratā executionem. sed via actionis agendum est pro ducendo libellum, litem contestando, & deueniendo ad diffinitiuā sn̄iam. l. minor. 25. an. cui fideicōmissum in verbo ad instar nouæ petitionis. ff. de mino. l. 1. C. de exe. rei iud. & ibi no. Bal.

Bal.l.ait prætor.§.1.& ibi no.Ang.ff.de rei u.l.si cum dotem.§ eo aũt tpe.ff.sol.ma.& ibi no.Ang. Sed dictum statutũ Regij sub rubrica qualiter pcedatur in fauorẽ creditorum habentiũ instra contra debitores suos non militat in casu nostro, vt j.dicam, ergo sequitur q. dictum instrm non meretur executionẽ petitam. Quod aũt dictum statutum non militet in casu nro, quia instrm in quo est descripta obligatio rei conuenti seu prętensum debitum contra reum conuentum est instrm per qd Zan Franciscus Rubinus assumpsit tutelam dictæ Catharinæ filiæ quondam Bartholomæi de Bonzagnis in quo instro inter cætera promisit notario stipulanti vice & nomine dictę Catharinæ vtilia dictæ pupillæ facere, & inutilia prætermittere, & eam & eius bona indefensa non relinquere ac salua facere. & inuentarium de bonis suis facere, & rationem administrationis tempore debito reddere cum reliquorum consignatione, vt patet ex inspectione dicti instri, & sic nulla ibi sunt verba per quæ promittat & se obliget ad restituendum nisi quatenus dr ibi q. pmisit reddere rationem administrationis cum consignatione reliquorum, & ponderandum est q. illa pmissio facta per illa verba cum consignatione reliquorum importat q. ipse teneatur restituere reliqua simul cum redditione administrationis, non autem q. principaliter per se restituere teneatur aliquam quantitatem absq; eo q. videatur rõ administrationis. quia † dictio cum, denotat quandam simultatem & requirit de necessitate concursum vtriusq;, licet secus sit in copula, & ita notabilr determinat Bar.in l.Gallus.§. quidam recte.ff.de lib.& posth.circa 1.vel 2.col.per l.si mulieri & Titio. ff.de vsuf.accre.iuncta.l.ea tñ adiectio.ff.de leg.3.& no. p Bal. in l.fin.C.de suis & legi.& per Modernos in l.Titiæ testores.§.nihil.ff.de leg.1.& ideo ille qui petit vigore dictæ promissionis in instro contentæ habuit necesse petere scdm formam dictæ promissionis.s.reddi rationem administrationis simul cũ consignatione reliquorum, non autem per se potuit peti certa quantitas.s.ducatorum centum, quæ dr peruenisse ad manus dicti tutoris. p hoc ẽt facit quia dicta dictio cum, apposita inter res pmissas coniungit accessorie non ęquè principalr.l.1.& 2.ff.de pec.leg.& no.Bar.in d.§.nihil.& in l.si cui.ff.de fun. instru.leg.saltem cum restitutio reliquorum consueuit accedere redditioni administrationis.l.cum seruus.& q. ibi not. & l. qui sub conditione.ff.de condi.& demon.l.tutorem.C.arbit. tute.non ergo per se principaliter põt dictus actor petere aut consequi per se principaliter dictam quantitatem non petita redditione administrationis tutelæ, in qua redditione administrationis constare poterit dictum tutorem seu eius hæredes non restare debitorem reliquorum ascendentium ad summã petitam, cum in hac redditione administrationis compensari debeant ea quæ tutor ostenderet se impendisse in rem pupilli. l.1.§.præterea si tutelæ.ff.de contrario iudi.tute.& l.1.§.sed & si seruus.ff.de tu.& rõ.distr.cum si. ¶Et p hæc patet † nõ obstare si diceret q. tutor põt conueniri ad certam quantitatem, vt debitam ex administratione tutelæ, iuxta.l.1.cum ibi not.per gl. & Bar.C.si aduer.rem iu.quia rñdeo q. ibi agebat via [a] ordinaria de iure cõi, sed in pposito nro intentatur via executiua instri in quo tutor pmisit q. redderet rõnem administratiõis cũ consignatione reliquorum, q verba denotant simultatẽ & cõcursum dictorum duorum, & q. principaliter reddat rõ administrationis & accessoriè consignatio reliquorũ, vt s. est deductum. ¶ † Concurrit ẽt plus in casu de quo quærit, quia testõr qui dedit in testõ dictum Zan Franciscum tutorem nõ solum disposuit in testõ eum velle esse analogistam tutorem, & non teneri ad reddendam rõnem administrationis, sed ẽt adiecit [b] q. si quid restaret in reddenda rõne prædicta, illud totum eidem Zan Francisco legabat. vñ licet ppria verba non sufficerẽt ad inducendam remissionem plenam per l.quidam decedẽs, in princ.ff.de admi.tut.& l.ab Aurelio.§.Caius.cum ibi plenè no.per Bar.ff.de lib.leg.tñ illa sequentia verba plus operantur s.dum dixit, q. si quid restaret in rõne reddenda illud legabat. nam vt refert Sali.in l.cũ necessitatem.C.de fideic. Dy. tenuit & consuluit q. licet directè remitti non possit in testõ illa obligatio reddendæ administrationis futuræ & consignationis reliquarum per supra dicta, tñ scdm eum per indirectũ hoc fieri põt, vt si subiungat testõr, & quicquid apparuerit tunc deberi ex ipsa administratione lego ipsi tutori.p l.si quis rõnes.scdm vnum intellectum.ff.de lib.& leg. & maxima est authoritas Dy.tñ quia in hoc nonnulli contradicunt, ideo principaliter adhæreo alijs quæ superius dicta sunt. Laus Deo. Alex.

ADDITIO.

a ¶Via.adhuc idem quia tutor offerens rationem reddere excludet actionem particularem.

b ¶Adiecit.s.lib.1.consi.45.s.lib.7.consi.74.

CONSILIVM CXCIII.

¶Circa prouisionem editam super ornamentis.

Visis & ponderatis verbis prouisionis editæ super ornamẽtis deferendis in ciuitate Bononiæ, & pertim capitulo quinto incipiente, Itẽ chele dõne, figliole è spose de notarij & cambiatori, draperie è de quelli del' arte de la seta &c.& capitulo incipiente, Item che le dõne, figliole è spose de li maestri de legnam, tintori &c.& declaratione superinde facta per regimina dictæ ciuitatis, & maximè in capitulo incipiente, Anchora considerãdo molti per volere excedere &c. ¶ Quæritur † an si Titius tpe dictæ prouisionis & post, ac ẽt de præsenti exercuit & exercet personaliter artem tinctoriæ, & fieri faciebat artem & exercitium draperiæ, in quo quidem exercitio draperiæ habuit & habet maiorem partẽ fortunarum suarum seu capitalis sui, possit eius vxor vel filia ferre ea ornamenta q cõcessa sunt vxorib. draperiorum, an verò ea q vxoribus tinctorum tm permittunt. breuiter sentio de iure dictam eius vxorẽ posse sam vel filiam ea q conceduntur vxorib. draperiorum posse deferre, moueor potissimè ex infrascriptis, qa dicta principalis puisio loquẽs de draperijs anteq esset facta dicta superueniẽs declaratio, verificabatur in illis qui non faciebant petias pannorum, sed de petijs factis ab alijs negotiantur & mercantur, patet, qa illi qui faciunt dictas petias pannorum positi sunt in dicta prouisione sub diuerso capitulo videlicet loquente de lauarolis, cum ergo dicta puisio loquens de draperijs intelligat de mercatorib. pannorum, sequitur q. comprehendebat dictũ Titium, q p institores suos negotiabatur & mercabatur de ipsis petijs pannorum, & in ea negotiatione tenebat maiorẽ partem fortunarum. vt l. semper.§. negotiatio.ff.de iure immuni. & ibi no.Bar.in l.naniculari.ff.de mune.& ho.& not.gl.in ru. C.de nauicula.li.11.& ibi per Bar.qui dũ quærit, † an si statutũ concedit aliquam immunitatem candelarijs, de quib. intelligatur.& licet ibi in fine dicat q. pprie dicuntur candelarij illi qui faciunt candelas, non illi qui non faciunt, sed vendunt, cuius tñ contrarium vult ibi gl. attñ bñ fatetur q. si vendentes dicuntur negotiatores & mercatores, & de istis. s. mercatorib. seu negotiatorib. intelligitur dicta prouisio loquens de draperijs, quia non intelligitur in ea parte de illis qui faciunt petias pannorum, qm illa appellantur lauaroli de quib. in separato capitulo est dispositum, q. ẽt dictus Titius esset de vniuersitate dictorum draperiorum, probatur iuris præsumptione, si descriptus erat tempore editæ prouisionis in matricula draperiorum. l. matriculam. C. de agen. in rebus. lib. 12. petitionem. C.de aduo.diuer.iudi.& ibi no.doct.no.gl.in l.eos.C.de offi. mag.mil.& declarant hoc maximè Bald.in l.scriniarios.C.de testa.mili.& l.2.C.de sent.& interlo.om.iud.& in l. non ignorat.C. qui accu. non poss.cum si. ¶Difficultas † ergo solũm est in discutiendo an per dictam declarationem superuenientem inducatur q. non debeat Titius haberi de numero eorum, qui sunt draperij, attento q. personaliter exercet artem tinctorię.& dico q. dicta dicta declaratio nullo modo obstat, quia declaratio solũ habet locum in illis qui post dictam puisionem editã facerent se de nouo describi vel aggregari in aliqua vniuersitate alicuius artis dignioris q esset in qua ipse erat tpe editæ prouisionis, vt clarè ostendunt verba præfationis dictæ prouisionis, quæ ostendunt mentem & causam finalem ipsius declarationis. l.fi.in prin.& ibi no.doc.ff.de hær.insti.l.1.in princ.& ibi no.Bar.ff.ad maced.in l.cũ hi.& in princi.ff.de transact. cum si. nam in præfationib. dictæ declarationis sunt ista verba videlicet ; Anchora considerando ; molti per volere excedere li termini de la conditione sua benche fazano & exercitano arte basse farse ponere è descriuere in la compagnia de piu alte è degne arte, lequale però poco ouer niente exercitano, ma solo fano questo per fraudare & contrafare a la prouisione cõ qualche iusto colore &c. sed (vt dixi) dictus Titius nihil innouauit post puisionem editam. nam & si nõ facta esset dicta declaratio, illud idẽ intelligebatur esse de iure communi per d.l. semper.

4 d.l.semper.§.diuus.ff.de iure immuni.Præterea † cui nõ conueniunt verba dictæ declarationis nec etiam conuenire intelligitur declaratio.l.4.§.toties.ff.de dam.infe.ita autẽ.in prin. ff.de admini.tu.c.ad nostram,el 3.ff.de iureiur.sed dicta prouisio loquitur de his qui faciunt se aggregari ad societatem artis dignioris quam tamen parum aut nihil exercent, sed dictus Titius plurimùm exercet ministerium draperiæ,in quo habet maiorem partem facultatum,& licet non exerceat personaliter,tamen exercet per institores suos,& sic satis dicitur exercere.l.certè.§.1.ff.de precar.l.ita autem.§.gessisse.ff.de admi.tut. l.si cum plures.ff.de exerci.c.mulieres.de sen.excom.cum si.& non prohibetur quis esse in diuersis collegijs.l.assumptio.§.vuis pendentib.ff.ad municip.& no.Bar.in l.fina.ff.de colle. illi.& per hæc patet non obstare verba directæ declarationis, dum in ea dicitur,delibere mo che quanto à la prouisione de lo ornato quelli debano stare è subiacere à la regola è conditione di quella arte la quale faceuano fanno è farano per lo auenire per la mazore parte del tempo,è doue hanno è haueranno magiore capitale ben che se habiano fatto è fazano sciuere è ponere in la cõpagnia de altra arte &c.quia dico q, ista verba habent locum in illis qui post tempus editæ legis aliquid innouassent in fraudem dictæ legis,faciendo se aggregari ad societatem alicuius artis dignioris,quam tamen parum aut nihil exerceret,vt patet ex præcedenti parte declarationis,p præcedentia.n.declarant sequentia.l.qui filiab.in princ.&l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.1.& sic concludo dictum Titiũ non esse in casu prouiso per dictam declarationem.

EPITOME.

¶Licet vocetur codicillus,est verum testamentum si habet solennia,& tollit ipso iure testamentum præcedens; & verba directa codicillorum trahuntur ad fideicommissum.

CONSILIVM CXCIIII.

Visis testamento & codicillis & consilijs in quibus concluditur hæredes scriptos in codicillis et non posse succedere iure fideicom.videtur cum supportatione contrarium fore dicendum ratio
1 nib.infrascriptis.¶Primò,quia in dictis † codicillis sunt descripti testes septem,& in eis facta est institutio hę redum per verba directa,quo casu non appellantur codicilli, sed testamentum,dato q, notarius enunciatiuè appellet illam vltimam voluntatem codicillos.ita disputando cõcludit Dy. in disputatione quæ incipit,Paterfa.quem sequitur Io.An.in addi.Spe.in tit.de instru.editio.§.compendiose,in addi.incipiente,ad intellectum &c.& Bal.in l.testamentum.in primo notabili per illum tex.C.de testa.cum si.si est testamentum, ergo cui dubium q, per secundum testamentum fuit sublatum
2 primum.¶† Item secundò,dato q, esset codicillus & nõ testm̃, vł omninò q, trahatur institutio facta in codicillis ad fideicõ-
a missum dato etiam a q, præcedat testamentum,in quo alius esset institutus,hoc firmat in terminis Io.de Imo.in l.1.cũ l.seq. in fi.ff.de iniust.test.per l.Scæuola ad Treb.cum si.& ibi respõdet ad regulam.l.2.C.de codi.& l.hæreditas.C.de his qui.vt indi.& potissimè hoc est verum quando illi qui sunt instituti in codicillis fuerant substituti in primo testamento secũdum Ang.in præallegata.l.1.cum l.seq.in fi.ff.de iniusto testa.prout fuit in casu nostro,quia filij instituti in codicillis fuerunt substituti in præcedenti testamento.& pro hoc allegat Ang.l.cum
3 quis.§.Seia.ff.de leg.3.¶Tertiò,quia † est magis * communis
* sententia q, institutio facta in codicillis trahatur ad fideicom. vt est glo.magis communiter approbata in l.verbis ciuilib.ff. de vulga.& pup.probatur per dictam l.Scæuola,& per l.2.§. codicillorum.in fi.ff.de iure codi.& à communi sententia nõ est recedendum in iudicando,nec rectò potest fieri differentia inter casum quãdo nullo præcedente testamẽto quis instituitur in codicillis,& casum quando præcedente testamẽto alius instituitur in codicillis,qa iura absolutè æquiparant hos duos casus.s.hæreditatem dari in codicillis.s.nullo pręcedente testamento,& hæreditatem adimi in codicillis.s.quando præcedit testamentum,in quo alius est institutus,hanc æquiparationẽ faciunt iura in l.quidam in suo.§.fi.ff.de condi.institu.&l.2. C.de codi.& instit.eo.tit.in §.codicillis.& ratio ibi ponitur ne confundatur vis testamentorum & codicillorum,sed ita est q, qñ datur hæreditas in codicillis nullo præcedente testõ trahit
* ad fideicom.scd̃m * communem opi.vt plenè in d.l.verbis.& dictum est supra,ergo eodem modo dicendum est quotiescũque præcedit testamentum,in quo alius est institutus hæres & sequuntur codicilli,in quibus hæreditas datur alteri,& sic admitur primo.Item vtroq; casu habet locum ratio asignata in d.§.codicillis,ergo vtroq; casu debet esse eadẽ dispositio.¶Nõ
4 obst.no.per † Bal.in d.l.hæreditas.per illum tex.quia illud ꝓcedit,vbi sola fit ademptio in codicillis,& alius non scribitur hæres per prædicta & expresse notat Io.de Imo.in d.l.1.in fi.cũ l.seq.ff.de iniu.test.Et q, institutio facta in codicillis trahatur ad fideicommissum,etiam qñ præcederet aliud testamentum, firmat glo.magna in præal.l.cum quis.§.Seiam,& ibi clarissimè Dy.dum r̃ndet ad contrariũ ibi formatum in gl.de l.apud Celsum.§.præterea.& cum dicta gl.transit etiam ibi Rayn.& Barto.& communiter scribentes,à qua opi.commune, vt dictum est,non est discedendum.Vltimò pro hac opi.facit plurimùm voluntas testantis,quæ magis quàm verba debet attendi,vt vulgatis iuribus. Alex.

ADDITIO.

a ¶Etiam.Ang.in l.nostram.C.de testa.Sali.l.fi.C.de codi.Alc. d.l.verbis ciuilibus.col.4.Bert.cons.201.Visis duobus.colum. 1.lib.2.

CONSILIVM CXCV.

¶Quid requiritur ad probandum consanguinitatem.

a Reddito per me consilio a in causa inter Petrũ Ioannem de Boccis,vt patrem & legitimum administratorem filiarum agentem, & Gerardum de Pradexolis ex altera occasione cuiusdam pręcepti facti Ioanni Antonio de scopellis, & etiam in causa quarundam accusationum vertente inter dictas partes,& fuerunt mihi transmissæ depositiones aliæ quorundam testium,quæ tunc mihi transmissæ non fuerant cum actis,qui testes sunt quatuor,videlicet Gerardus de Bouerottis,Bonifacius de Rugerijs,Ioannes quondam Iacobini de Bouerottis,& magister Rizius murator,quibus opportunè consideratis,nõ discedo à conclusione in præmisso consilio habita, quoniam testes isti peccant & defectib.ijsdem laborant, quib.& alij testes,videlicet Iacobus & Christophorus nominibus in consilio allegatis,ad q, me refero.nam primus testis scilicet Gerardus dicit quòd vidit dictos Iacobinum & Gerardum sese habere ac reputare consanguineos,& pro consanguineis à vicinis reputatus,& idem per omnia dicit Rizinus vltimus testis.nã
1 cum † consanguineus dicatur ille qui quouis modo sanguine coniunctus sit,non probant de quarto gradu,vt plenè in consilio dixi,non probant etiam alia ratione, quia non deponũt quòd ab omnibus vel saltem à maiori parte eorum qui cognoscebant eos reputarentur & haberentur pro talibus, vt dicam infra proximè circa dicta aliorum testium.Bonifacius secundus testis dicit quòd vidit Gerardum & Iacobum in capitulo nominatos haberi & reputari pro consanguineis,scilicet filijs duorum fratrum,& pro talibus sese adinuicem appellauerunt & reputauerunt,& refert se ad causam scientiæ asignatam per eum super præcedenti capitulo,vbi videtur asignare causam,quia audiuit in villa de Argine,& q, apud & inter homines,dictæ villæ & præcipuè vicinos dictorum de Pradexolis,sicut supra dictum est,habiti fuerunt ac reputati pro talib. & idem in effectu deponit Ioannes tertius testis. Sed pro hoc non est sufficienter probatum q, sint in gradu allegato pro
2 parte Gerardi,quoniam ad hoc vt releuet † probatio quod qs habebatur & reputabatur pro tali requiritur quod testes deponant quod habebatur & reputabatur pro tali ab omnibus cognoscentibus eum,vt l.1.& ibi hoc in specie not.Bart.C.de testa.idem probatur in §.sed cum aliquis.insti.de testam.& not. Spe.in titu.de teste.§.1.versi.item q, est seruus.& docto.in l.ad testium.§.1.ff.de test.sed testes prædicti non deponunt qđ reputarentur ab omnibus vicinis seu cognoscentibus eos, nec

3 etiam à maiori parte, ergo non concludunt. ¶ Nec obst. † q, dicant q, inter homines dictæ villæ seu vicinos reputati fuerunt &c. quia dico qd per hoc non concluditur de maiori parte, vt dixit Oldr. in suo consilio centesimo incip. in executione incumbentium &c. vbi dixit q, si in instro dr q, canonici talis ecclesiæ constituerunt talem syndicum &c. vtrum intelligatur de maiori parte canonicorum repræsentandum capitulum. & rndet q, non, quia talis sermo pōt verificari in duob. tantum l. inter illam. §. fi. ff. de ver. sig. ff. de manu. testa. l. libertas. §. vlti. & iō non erat probatum fuisse syndicum legitimè cōstitutum à maiori parte. & idem formaliter no. Pe. de Anc. & Io. de Imo. in c. quanto, de his quæ fiunt à præla. fine consen. cap. & etiam
4 est † de mente Bar. in l. fi. C. de prædijs curia. lib. 10. vbi inquit non sufficere q, in instro dicatur conuocatis & coadunatis decurionibus, nisi dicatur q, interfuerunt duæ partes ex tribus. l. nominationum. C. de decurio. lib. 10. Item dictum testis debet de necessitate concludere. c. in præsentia, de proba. sed in proposito pōt intelligi dictum testis q, fuerunt reputati ꝓ consanguineis à vicinis. s. duob. vel trib. d. l. inter illam. & etiā pōt intelligi q, fuerunt reputati ab omnib. vicinis, ergo in dubio
5 † debet fieri interpretatio contra producentem testes, vt plenius dixi in consilio. & ibi ēt dixi q, testes debent deponere se ab antiquiorib. suis fide dignis & omni exceptione maiorib. audiuisse talē fuisse in tali gradu cōsanguinitatis & vidisse eos se ꝓ talib. habere, & q, audiuerint ab eisdē personis. ca. licet ex quadam, cum ibi no. per doc. de testi. sed isti testes non deponunt huiusmodi, ergo &c. ex quib. concludo nō esse ꝓbatum gradum cōsanguinitatis allegatum per aduersarios dictarum dominarum.

ADDITIO.

a ¶ Consilio. suprà. lib. 1. consi. 82.

SVMMARIVM.

2 *Pensio & si recipiatur temporis præteriti, non renunciatur iuri expellendi.*

5 *Compensatio fit ipso iure ad vitandum pœnam incurrendam, non incursam.*

CONSILIVM CXCVI.

VISIS ponderatisq; narratis in themate in cā Iacobi Lucardini attingendo merita causa negotij principalis certum est fundatā esse intentionem dicti Iacobi per instrm locationis iuncta dispositione statuti, & iuncta scriptura ꝓtestationis factæ dicto conductori, & si conductor dicit se soluisse, sibi incumbit onus probandi. l. 1. C. de prob. no. gl. & doc. in l. 2. C. de iur. emph. & declarat Bal. in l. in illa. ff. de ver. obl. ¶ Non obst.
1 † q, conductor allegat se soluisse per aliqua tempora & q, ab eo tempore citra nō tenebatur soluere, eo quia asserit locatorem de quadam parte dictæ domus fecisse locationem alteri, & qd propterea incurrit pœnam instri locationis, & q, pro pœna lici
a tum est sibi retinere a domum loco pignoris, vigore obligationis bonorum de qua in instro locationis. & q, attento q, locator contrauenit, non tenebatur conductor amplius soluere, iuxta l. cum proponas. C. de pac. & l. ex conducto, in princ. cū si. ff. loca. quia rndetur primò q, ex dispositione statuti apparet q, conductor præsumitur habuisse patientiam vtendi & fruendi, qn locator aliter non est protestatus, & posito q, constaret dictum Iacobū alteri locasse, tn dictus Guido cōductor prius cessauerat soluere pensionem iuxta formam obligationis suæ iuro vallatæ, & per consequens licuit dicto locatori impune non seruare contractum. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. l. si quis maior. C. de transac. c. peruenit. el 2. de iureiur. ¶ Nec ad
2 hoc † ob. si dicatur q, dictus Iacobus postea recipiendo pensionem à Guidone in qua soluenda Guido prius cessauerat, vr sibi remisisse pœnam & culpam contrauentionis ipsius Guidonis. l. post diem. ff. de lege Cor. l. Celsus, in prin. ff. de arbit. & l. secunda. in prin. si quis cau. & per notata per gl. in l. 2. C. de iu. emphy. & ad probandum quòd Guido soluerit huiusmodi pēsionem producit Guido certos libros apothecæ ipsius Guidonis & fratris sui, in quibus libris (vt dr) approbatis, apparet de scriptum esse dictum Iacobum ꝓ debitore in certis summis ꝓ rebus speciariæ habitis per dictum Iacobum, qa rndeo q, qn locator post quam sibi licuit expellere conductorem non soluētem pensionem recepit pensionem, distinguitur, aut accepit pensionem pro tempore præterito tm, & non impeditur posse expellere eum pro futuro tempore pro quo non recepit pensionem, si autem recepisset pensionem etiam pro futuro tempore quo vult expellere, & non pōt, quia vr remisisse illam pœnam expulsionis & illam culpam. ita procedant allegata in cōtrarium, vt no. Pet. & Bar. in l. 2. C. de iure emphy. præallegata, & probatur in auth. qui rem. C. de sacrosan. eccl. & Ant. de Bu. in c. potuit, de loc. & hoc etiam saltem in simplici conductore, vt est casus noster, tenet Ioan. de Imo. in d. c. potuit. in versi. in eadem gl. ibi, respondeo in priuato &c. arg. l. colonus, in prin. ff. loc. in ratione sui & præsertim debet hoc procedere virtute clausulæ rato manente pacto, quæ est consueta apponi in omnibus instrumentis propter quam quis vtrunq; consequi potest, vt not. glo. in d. l. 2. C. de iur. emphy. facit. l. qui fidem. ff. de
3 transf. ¶ † Præterea posito q, quando locator recepisset sine protestatione aliquam pensionem præteriti temporis, videretur sponte remisisse pœnam expulsionis, & velle stare contractui quem approbare videtur, per d. l. 2. ff. si quis cau. & l. fi. ff. de eo q, cer. loco. tamen illud non vendicat sibi locum in casu nostro, in quo locator non recepit pensionem pro ista causa, nec aliquid fecit per quod videatur voluisse amplius stare contractui, quia nihil sibi dictum fuit quod darentur illæ speciariæ pro pensione debita, sed descriptus fuit Iacobus pro debitore in libro sociorum, per quam scripturam non dicitur probari pecuniam aliquam esse solutam per dictum Guidonem Iacobo, sed solùm dicitur probari Iacobum esse debitorem, adeò q, potest opponi compensatio, vt de se patet, & in terminis dicit Ioannes de Imo. in l. 1. in prin. in vlti. col. & in l. cum ex plu-
4 ribus, ad fin. ff. de solu. compensatio autem † non fit nec operatur nisi debitore ipsam opponente & allegante, vt not. * communiter per gl. & doc. in l. si constat. C. de compen. & in l. si qd ff. eo. tit. cum sim. & dicta compensatio cum fieri possit de vno debito ad aliud etiam inuito creditore. l. 2. & 3. ff. de compens. non potest dici q, per huiusmodi oppositionem compensationis quæ fieret contra creditorem. i. Iacobum etiam inuitum videatur Iacobus remittere pœnam seu ius expellendi sibi acquisitum, quia huiusmodi tacita remissio non resultat, nisi ex spōtanea receptione facta per creditorem, qui ad illud inuitus cogi non poterat. d. l. post diem. cum alijs supra allegatis iurib. & authoritatibus, quæ ita loquuntur, non autem per compē-
5 sationem. ¶ Et licet quò † ad euadendam pœnę compensationem fiat compensatio ipso iure etiam parte non opponente, vt nota. in d. l. si constat, & in d. l. si quid. tamen non fit quò ad tollendam pœnam iam commissam per rationem proximè redditam, & quia facilius impeditur ius quærendum quàm tollatur iam quæsitum. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui. & l. fi. C. de acquir. poss. c. quemadmodum de iureiuran. & istud per se solum sufficit ad victoriam, ideo superuacuò de reliquis tractaretur. Præterea præsupponitur quod illud tantùm quod debet habere Guido solus virtute dictorum librorum non ascendit ad integram satisfactionem, & sic dato quòd ex libris probaretur Iacobum habuisse pecunias vel esse debitorem; tamen non est verum dicere quòd sit satisfactum Iacobo, quia quilibet dictorum fratrum intelligitur creditor pro sua rata. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. reis. l. si mihi & Titio, in prin. ff. de verb. obl. Reliqua suppleat prestantia domini iudicantis. Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Statutum retractus est fauorabile, & an extendatur ad permutationem.*

3 *Statutum in dubio præsumitur fauorabile.*

4 *Testis deponens esse venditionem, licet in fine dicat non recordari quod secutum fuerit. s. permutatio an venditio an probet venditionem.*

7 *Venditor potest esse testis, & frater qui non est particeps commodi. num. 6.*

5 *Simulatio coniecturis probatur, & valet incerta oblatio in retrahente. num. 8. 9.*

CON-

CONSILIVM CXCVII.

Visis dubitationib. eleganter formatis in causa
vertente inter ser Sulimanum de Iudaica agen-
tem, & ser Symonem de Regio se defendẽtem,
& viso statuto sub rubrica, quib. liceat acquire-
re, & processu dictæ causæ. Primò posset discuti
1 † an dictum statutum loquens in venditione & datione in so-
lutum sibi locum vendicet in permutatione, in quo Bal. in fi.
ff. de condi. ob causam. dixit q, aut statutum loquens de vendi
tione est fauorabile, & comprehendit permutationem, aut est
odiosum vel pœnale, & tunc secus. ad primum allegat. l. statu
libri actoris. §. Quintus. ff. de statu liber. & l. sicut. §. venditio-
nis. ff. quibus mo. pignus vel hypo. sol. & q, notatur in l. 2. C. de
vsucap. pro empt. iuncta. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu.
ad secundum allegat dictum. l. fi. ff. de condi. ob causam. & l.
fina. C. de prædijs curia. lib. 10. & l. si pupillorum. §. si prætor. ff.
de rebus eorum. Sed ita est q, dictum statutum censetur fauo-
a rabile [a], non autem odiosum, ergo &c. & qđ sit fauorabile pa-
2 tet, quia ad cognoscendum † an statutum sit fauorabile vel o-
diosum, consideratur an principaliter statuentes fuerint mo-
ti propter fauorem. an verò propter odium. Primo casu intelli
gitur fauorabile. Secundo vero casu odiosum. l. qui exceptio-
nem, in prin. ff. de condi. indeb. & ibi no. Bart. & not. Bal. in. l.
cunctos populos, in 16. colum. C. de summa Trini. & facit l.
rogasti. in prin. & l. si is qui nec causam. ff. si cer. peta. Sed dictũ
statutum principaliter emanauit in fauorem coniunctorum
& cohærentium, vt ex eius inspectione patet, quia in eo con-
tinetur specialis causa scilicet coniunctionis & cohærentiæ,
propter quam mouentur statuentes, sed nulla specificatur cau
sa odij ex parte emptorum propter quam in odium emptorũ
appareat motos fuisse statuentes, imò ex parte emptorum sta-
tutum loquitur in genere in quocunq; emptore, ita colligitur
ex dicta l. qui excextionem, dum loquitur de Velleiano, vbi
deducitur specialis causa fragilitatis mulierum ex parte earũ,
sed ex parte contrahentium cum mulieribus lex in genere lo-
quebatur, nullam quò ad eos deducens causam odij, ideo di-
†3 citur fauorabile. Quinimo † in dubio statutum præsumitur fa
uorabile, vt no. Bal. in l. fi, C. de his qui ad liber. perue. non pos.
& bene quò ad hoc consideretur quod statutum non prohibet
vendere alijs quam consortibus seu cohęrentibus, imo permit
tit vendere, sed dat facultatem cohærentibus offerendi empto
ri pretium, & sic non potest dici odiosum, ex eo q, prohibeat
dominos vendere rem suam cui voluerint. ¶ Sed dato quod
statutum non haberet locum in permutatione, sed in vendi-
tione, adhuc videtur q, obtinere debeat actor, quia probatum
vr̃ q, illa fuit venditio & simulata permutatio in fraudem di-
cti statuti, de qua simulatione potest doceri per testes, vt factũ
fuit quamuis de contractu qui dicitur simulatus fuerit confe-
cta scriptura. l. 2. & 3. C. plus valere q, agitur, declarat Bar. & a-
lij in l. generaliter. C. de non nu. pecu. ¶ Restat ergo videre, an
testes de simulatione probent stantibus his quæ contra dicta
& attestationes eorum allegantur? & mihi vr̃ q, sic, nam non
obstat q, Rizius testis videatur in attestatione facta in hoc iu-
dicio primo affirmare venditionem, & postea in fin. dicti sui
dicit qđ non recordatur quid secutum fuerit inter dictas par-
tes, videlicet an fecerint contractum venditionis vel permuta
tionis, quia aliter non recordatur &c. & sic vr̃ varius & vacil-
lans, & sic ei non credendum. l. qui falsa vel varia. ff. de testi. l.
4 eos. ff. de fal. quia r̃ndeo † primò q, per hoc non infringitur p-
batio huius testis. ptobo per id q, not. Bartol. in d. l. de ætate. in
2. q. principali in fi. ff. de mino. vbi inquit q, si testis deposuit a-
liquem esse ætatis, puta quadraginta annorum ex aspectu, ex
eo quia ex aspectu videbatur esse ætatis quinquaginta anno-
rum vel vltra, quo casu dicitur legitimè probare ætatem, si ta-
men talis testis interrogetur quid est aspectus quinquaginta
†3 annorum, & dicat nescio, nihilominus pbat, † qa dẽt intelli-
gi nescio. s. aliter q̈ dixerim suprà, ita dicit Bar. ibi. ita in propo
sito dum iste testis in fine deponit q, non recordatur quid secu
tum fuerit inter dictas partes, videlicet an fecerint contractũ
venditionis vel permutationis, debet intelligi. s. quam depo-
suerit suprà, quia vult dicere testis q, post primum contractum
venditionis de quo ipse deposuit, ipse nescit an partes fecerint
alium contractum discedendo à primo. similiter dicit Specu.
in titu. de not. crimine. §. fama. in si. & Barto. in l. de minore. §.
si plurium. in versicul. quæro quid si testis interrogatus super
articulis &c. ff. de quæstio. & Bald. in l. si defensor. §. qui inter-
rogatus. ff. de interro. act. & Bal. in addi. Specu. in titu. de sent.
in 24. colum. in versicu. illud nota q, testis &c. & Antoni. de
Butri. in c. cùm causam quæ inter archiepiscopum. de test. qđ
si testis examinatus super multis capitulis deposuit super ali-
quibus dicendo se nihil scire, super aliquibus verò deposuit
de veritate, postea super vltimo capitulo de fama, deposuit
de omnibus & singulis præmissis est publica vox & fama: cer-
tè quamuis hæc verba referantur etiam ad capitula super qui-
bus dixerat nihil scire, tamen testis non est contrarius; quia
dum dixit se nihil scire, intelligitur. s. de veritate & substantia
facti, seu aliter quàm in sequenti vltimo capitulo deposuit
super fama. bene facit quod no. Barto. in l. Labeo. ff. de supell.
lega. in versi. sed quæro quid si testis interrogatus &c. ¶ Præ-
terea testis iste dum in fine deponit quod nõ recordatur quid
secutum fuerit inter dictas partes, videlicet an fecerint con-
tractum venditionis vel permutationis, subiungit expresse,
quie aliter non recordatur nisi, vt scriptum est in alia eius atte
statione, & in illa deponit de contractu venditionis. ¶ Nec
obstat si dicatur quod etiam in illa prima depositione videtur
variare & vacillare circa venditionem vel permutationem;
quia respondeo q, imò deponit de vẽditione, est verum quod
dum refert verba dicti ser Bartholomæi denunciantis domi-
no priori sanctæ Mariæ de Auancio, contrarium dicit in effe-
ctu quod dictus ser Bartholomęus aliqualiter vacillabat, nam
deponit quod dictus ser Bartholomæus denunciauit domino
priori pretium quo vendiderat dictas terras dicto Simeoni,
subiungendo q, fore potius permutaret cum illo secundum q,
sibi vtilius videretur, & sic vacillatio non est ex parte testis.
¶ Non obstat dum dicitur quod iste testis contrariatur dicto
& attestationi ipsius Bartholomæi circa locum celebrati con-
tractus, quia respondeo quod in prima attestatione dicti Ri-
tij ipse concordat de loco cum dicto Bartholomæo, in secun-
da vero attestatione, licet dicat q, fuit in monasterio sanctæ
Mariæ de Auãtio, tamen in eadem attestatione se refert in om
nibus & per omnia ad contenta in præcedenti attestatione p
quam relationem euadit periculum vacillationis, vt inquit
Ant. de Butr. in c. cum in tua, ad fi. de testi. ¶ Non obstat id qđ
allegatur contra attestationem dicti Bartholomæi venditoris.
qui expresse deponit quod fuit venditio. scilicet q, ipse non
potest esse testis in causa, eo quia fuit vnus ex contrahentibus.
5 ¶ Quia respondeo & dico † q, non prohibetur esse testis, [b] cum
b non versetur in hoc aliquod commodum suum, & solum tũc
repellitur qñ deponit ad commodum suum. l. omnibus. cum
ibi nota. C. de testi. & l. nullus, cum gl. ff. eo. ti. & plenè not. per
doct. in c. super. & in c. cùm nuncius de testi. imò cum testifice
tur de eo quod fuit factum à se, videtur q, dicto ipsius solius
c [c] standum sit, vt notabiliter decidit Sali. in l. si quis decurio.
in quarta oppo. per illum tex. cum ibi notata. C. de falsis. idem
voluit Pau. de Ca. in l. seruos. C. de testi. in quibusdam lectu-
ris, vt ego habeo per l. quæro. §. fi. ff. de ædi. edict. & dicit quod
ita limitatur regula de qua in l. vbi numerus. ff. de test. & q, ip-
se de hoc semper dubitauit. & quod nunquam reperit tactum
ab aliquo. tamen vt dixi, Salic. hoc tangit & decidit in d. l. si qs
decurio. ita enim consuluit Pau. de Ca. in consi. 318. incipien.
6 Visis actis &c. in fi. ¶ Non obstat † quod videatur suspectus
iste testis propter depositum factum per sororem, quia r̃nde-
tur q, de tali deposito non constat. & posito q, constaret, fuit fa
ctum postquam iste testis testificatus fuerat, & attendi debet
tempus quo testis testificatur seu iurat, vt in l. 3. §. causæ aliàs. §.
duæ. cum gl. in verbo non eandem. ff. de carb. edic. & plenè in
l. ad testium. §. 1. ff. de testa. Quinimò ẽt frater non repellitur à
testimonio in cã ciuili, in qua agitur de commodo fratris, si te
stis non est particeps commodi, vt no. gl. & doc. in l. parentes.
C. de testi. cum suis concord. ¶ Nec etiam obstat quod con-
trariatur dicto Titij, quia superius est responsum. ¶ Non obst.
dum dicitur q, contrariatur instrumento, quia respondetur, q,
non contradicit instrumento, quia non dicit quod illa quæ
continentur in instrumento sint falsa, seu q, non fuerint fa-
cta, sed dicit q, fuerunt simulatè facta, & sic non contradicit in
strumento. ¶ Accedit illud q, deponit Nicolaus Piliparius de
tractatu illius venditoris, qui tractabat & quærebat vendere,
tñ quia alij duo testes videñt sufficere in dicto istius, non in-

7 sto. Et in ista † materia fraudulentæ simulationis probande,
3 quia cõsueuerunt tales simulationes clã & occultè fieri † suffi-
cit probatio per coniecturas, vt no. Ioan. Andr. in c. illo vos, de
pigno. & in c. ex literis, de iureiur. no. Bar. in l. si quis ex argen-
tarijs. §. pe. ff. de eden. & Fede. de Senis in consi. 119. qđ incipi.
Nulli dubium. & Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, in
7. q. ff. de ope. no. nun. & in l. si quando. C. vnde vi. & Spec. in
titu. de fur. versi. pe. & Host. in c. fin. ꝙ metus causa. cum si. Be-
ne facit. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. & ꝙ not. Bart.
in l. post contractum. ff. de dona. Accedit etiam id ꝙ deponit
ser Ioannes Sauonarola. & ser Ioannes ab Abbatia qui quam-
uis fuerunt examinati inter alias personas, tamẽ etiam in isto
iudicio adminiculantur, vt notat Barto. in l. admonendi. ff. de
iureiur. in 11. colum. in versic. quæro quid si dicta testium &c.
Anto. de Butrio. in c. fi. de iureiuran. & in c. quamuis. in 4. co
lum. de re iud. per l. à sententia, in prin. ff. de appellatio. ¶ Nõ
8 obstat ꝙ † depositum [d] non fuerit factum de centum ducatis
d pro tanta sargia, quæ sufficeret pro vestiendis duob. fratribus
vt dicitur fuisse factam venditionem, sed fuit factum deposi-
tum de ducatis centum quinq; saluo iure augendi si pretium
fuerit plus, &c. quia respondeo, & dico primò ꝙ non obstan-
te sargia, quæ tamen est minor pars pretij, dictus contractus
non censetur contractus permutationis sed venditionis. c. ad
quæstiones, de rerum permu. & no. Bar. in l. Aristo, in prin. ff.
de dona. & in l. si in emptione, in prin. per illum tex. ff. de con-
trahen. empt. cum si. & attento ꝙ incertus erat dictus ser Sul-
mianus de quantitate & qualitate ac pretio dictæ sargiæ, li-
e cuit sibi dictum depositum facere cum illa incerta [e] oblatione
de augendo si opus esset, attento maximè ꝙ ista incertitudo ꝓ
cedebat à facto clandestino aduersarij, hoc probatur in l. 1. §.
9 quia autem. † & ꝙ ibi no. ff. quorum legato. vbi licet regulari-
ter libellus debeat esse certus, tamen fallit quando incertitu-
do procedit ex iusta ignorantia libellantis, maximè causata à
facto aduersarij. ad idem. l. quæ de tota. §. incertæ. ff. de rei ven
di. & no. Inno. in c. constitutus. de resti. in integ. & gl. in c. Ab-
bate sanè. de re iud. lib. 6. & Bar. in l. vbi autem non apparet. §.
qui illud. ff. de verb. obli. & in d. §. quia autem. cum sim. ¶ Nec
obstat si diceretur ꝙ debebat ser Sulmianus facere deferri sa-
cramentum venditori & emptori super quantitate pretij, quia
eorum sacramento standum est, vt statutum dicat, quia respõ-
deo ꝙ statutum non dicit ꝙ emptor debeat facere deferri iura
mentum emptori & venditori super quantitate pretij, sed be-
ne dicit ꝙ deferatur sacramentum eis de pretio, vt sic plus sol-
f uere non teneatur cohæres. [f] Sed quò ad obligationem facien
dam si habuit probabilem cãm ignorantiæ offerens, & hæc ꝓ-
babilis ignorantia pręcessit à facto emptoris, qui occultare vo
luit veritatem fingendo permutationem loco vẽditionis, nõ
negat statutum ꝙ tunc nõ possit fieri oblatio incerta. & sic iste
est casus omissus à statuto quantum ad modum oblationis. &
ideo recipit suppletionem & interpretationem à iure cõi. l. cõ
modissimè. ff. de lib. & posth. c. cùm dilectus. de consuet. cum
si. Reliqua suppleat præstantia dñi iudicantis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Fauorabile. vide d. And. Tiraq. in præfa. retract. nu. 56. cum se. plenissimè vbi nu. 60. cum se. & eo. titu. §. 1. gl. 14. nu. 28. tenet esse odiosum & strictè interpretandum. ꝙ est intelligendum quantum ad extensionem, non aũt intra terminos suos limitatos & claros, vt in simili dixi in consu. Pari. §. 8. gl. 3. q. 6. & tit. 16. in rub.

b ¶ Testis. dicendum ꝙ non est integer & ex eo loco (licet contrarium voluerit Matth. Afflict. in trac. protomiseos. versi. nisi si aliquis. col. fin.) non potest deferri iuramentum in supplementum probationis, vt latè docet d. And. Tiraq. in consu. Pi... §. 1. gl. 14. nu. 64. cum seq. nu. 53. puto tñ ꝙ si alias est integer concurrentib. in hoc alijs coniecturis põt ẽt plusquam semiplenam probationem facere, & ita alijs coniecturis accedẽtib. poterit saluari dictum Matthæi.

c ¶ Solius. causæ inseruit, quia contra tenet Alex. vt. s. li. 6. cons. 1?2. num. 13.

d ¶ Depositum. id est consignatio pretij pro retractu.

e ¶ Incerta. ita indistinctè practicatur & obseruatur donec executione retractus liquidatum sit quantum fuerit pretium vere solutum ab emptore habito eius iuramento ad fraudem maioris pretij excludendam. vt dixi in consu. Par. §. 176.

f ¶ Cohæres. id est retrahens ratione predij contigui & cohærentis, vt in illa consu. Fede. 2. quam glossauit Matth. Affli. de iure protomiseos.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum debet esse nedum scriptum, sed etiam scriptum manu notarij.*
2 *Verbum, à tot annis citra, sine copula non probat tempus.*
5 *Notarium quem fuisse quomodo probandum. nu. 4.*
5 *Citandi sunt in exemplatione instrumenti, illi quorum interest.*
6 *Causam habet à me qui habet ex titulo à me concesso.*
7 *Legata non debentur nisi adita hæreditate.*
8 *Notarius non potest facere instrumentum nisi de perceptis visis vel auditu.*
9 *Lapsus termini ad probandum, & probatum habendum, habẽt vim conclusionis in causa.*
10 *Simulatio est licita per quam vna causa conuertitur in alium.*
12 *Societas finitur morte sine vlla denunciatione.*

CONSILIVM CXCVIII.

VIso processu inter Magnificam dominam Vio-
lantem assertam tutricem comitis Gerardi de
Rangonibus agentem ad quantitatem ducato-
rum centum nomine pœnæ dupli, & spectabi-
lem virum Alexandrum de Tassonib. se defen-
dẽtem. Attingam ea duntaxat quæ pro victoria dicti Alexan-
dri sufficere videntur. & ꝙ dictus Alexander absolui debeat ꝓ-
batur quia sumus in regula ꝙ actore nõ probante reus debeat
absolui, iuxta regulam. l. qui accusare. C. de eden. & ca. 1. vt ec-
cle. benefic. nam non est probatum legitimè de dicta promi-
sione pœnæ, quia assertum instrumentum productum nõ
authenticum, quia dicitur de eo fuisse rogatum ser Antonium
quondam Simonis de Damerijs & tamen instrumentum il-
lud ꝙ est productum, non est scriptum nec sumptum manu
dicti ser Antonij, sed manu, vt dicitur, Francisci de Facinis as-
1 serti notarij. † cum sit negatum illud instrumentum esse au-
thenticum, oportebat inter cætera probari tria. Primò, ꝙ di-
ctus Franciscus esset notarius, vt no. Spe. in tit. de instrum. edi.
§. restat. versi. & scias. & versi. illud autem notandum. & plenè
no. in c. 1. de fide instrumen. Secundò, quod debuit probari ꝙ
rogationes dicti ser Antonij fuerint sibi commissæ authenti-
candæ per iudicem ordinarium, vel per alium habentem hu-
iusmodi potestatem. cap. cùm P. tabellio. de fide instrumen. &
ibi dicit Host. Ioan. And. Bald. & Anto. de But. ꝙ debent citari
illi quorum interest quando fit huiusmodi commissio, alias
non valet. Tertiò oportebat probare quod dictum instrumen
tum fuerit scriptum manu dicti Francisci, prout in dicto asser
to instrumento inscribitur. nam posset esse quòd ille qui scri-
psit non esset ille Franciscus cuius nomen est ibi insertum, est
verum quod hoc de facili probari potest si notarius viuit, quia
statur dicto eius, alias recurratur ad comparationem, vt l. si
quis decurio. C. de fal. not. gl. in authen. at si contractus. C. de
fide instrumen. & Barto. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemadmod.
testa. aper. & Spec. in titu. de instrumen. edi. §. instrumentum
ergo. versicu. & primò quod de ipsius. & ideo dicit Salice. in l.
comparationes. in 8. colum. C. de fide instrument. ꝙ cauti de-
bent esse isti qui curant habere literas testimoniales circa nota
riatus pro fide imponenda instrumento, vt non solùm in di-
ctis literis attestatur ꝙ ille qui est rogatus de tali instrumento
erat notarius, sed etiam ꝙ dictum instrumẽtum fuit scriptum
a de manu [a] ipsius notarij in instrumento subscripti, aliàs non
releuaret, quib potuisset esse scriptum ab alio. Et eodem modo
debuit probari ꝙ se subscripserit dictus Michael cui (vt dicit)
commissæ fuerant rogationes dicti ser Antonij, vt infrà dicã.
¶ Videndum est igitur, an ista vel æquipollentia sunt proba-
ta. & primò in processu mihi exhibito non inuenio probatum
ꝙ dictus Franciscus esset notarius saltem prout requirit. nam
non est probatum per instrumentum publicum quòd fuerit
descriptus in matricula per notarium artis notariorum scdm
ꝙ exigit statutũ sub rubrica de modo seruando in recipiendo
notarios. & subdit statutum ꝙ si notarius fuerit aliter rece-
ptus,

ptus, eius exceptio non valeat, & eius scripturis nulla fides ad-
hibeatur. ¶ Nec ad hoc obstat si diceretur q, pro parte agentis
sunt producti duo testes ad probandum, q, dictus Franciscus
erat in quasi possessione tabellionis: & ideo videretur q, non
posset opponi q, non fuerit notarius, vt dicitur esse prouisum
in statuto vel reformatione sub rubrica de exceptionibus non
2 opponendis contra iudices vel notarios: quia † respondeo,
quòd posito q, dicto statuto vel reformationi non intelligere-
tur derogatum per dictũ aliud statutum sub rubrica de modo
seruando in recipiẽdo notarios, cui statuto est adiecta cl'a de-
rogatoria ad alia statuta & prouisiones: tñ dicti testes non re-
leuant: qa conantur deponere quòd d. Franciscus se exercuit
pro notario ab annis tribus, circa quæ verba possunt verificari
etiãsi per duos vel tres dies antequã testificarentur se gessisset
pro tabellione, quia non dicunt cum copula scilicet ab annis
tribus & citra, vt not. Host. & Ioan. Andr. in c. licèt causam. de
probat. & Bar. in l. Celsus. in vlti. col. ff. de vsucap. cũ suis con-
cordantijs, & sic non ꝓbant illi testes vllo modo, q, tempore
quo scriptum fuit per d. Franciscum dictum instrm ipse esset
in quasi possessione. potuit enim esse scriptum per eum iam
sunt quatuor vel quinq; anni, quinimò etiam dicti testes non
dicũtur probare, quòd tpe quo dictum instrumentũ fuit pro-
ductum, ipse esset in quasi possessione notariatus propter di-
3 ctam dictionem citra, sine copula: vñ ille † qui se habet fun-
dare ex tpe debet probare articulatè & præcisè de tpe: aliàs
non potest obtinere. l. matrem. C. de proba. l. eum actũ. ff. de
neg. gest. in cle. fi. & ibi not. de rescrip. no. Bart. in l. non solũ.
§. sed vt probari. ff. de ope. no. nunc. ergo cum fundamentum
intentionis actoris fuerit quòd d. Franciscus tempore cõmis-
sionis sibi factæ & authenticationis dicti instrumenti esset no-
tarius: quia aliàs instrumentum non fuisset scriptũ manu pu-
blica debuit saltem probare quòd eo tpe quo dictus Franci-
scus habuit dictam commisionem & authenticauit, vel ante
erat in quasi possessione notariatus: nã quasi possessio super-
ueniens non infert q, antea fuerit notarius, vt notabiliter de-
clarat Old. & Bal. in l. 1. §. si magistratus. ff. de magistra. conue.
& Bal. & Sal. in l. ex persona. C. de prob. & Bal. in l. si qui adul-
terij. C. de adult. & ideo dictũ statutum intelligitur de eo qui
probat de quasi possessione notariatus illius temporis de quo
est quæstio: quia aliàs sequeretur quod si mota iam lite aliquis
crearetur notarius. seu inciperet se gerere pro tabellione: hoc
sufficeret ad probandum quòd ipse fuisset notarius iam sunt
10. anni, quasi ipse scripsit instrm, quod quidem absurdum es
4 set & derisorium dicere, vnde † Ioan. And. Ant. de But. & Ioan.
de Imo. in c. 1. circa prin. de fid. instr. & ibi etiam Abb. in 5. col.
b dum tradunt modos [b] probandi tabellionatum, quandò op-
ponitur q, instrumentum non fuit confectum ab eo qui esset
tabellio, dicunt q, practica & remedium est q, capituletur &
probetur quod tempore quo fuit confectum instrm de quo
est quæstio, talis qui illud cõfecit, fungebatur publico officio
tabellionatus. arg. l. 3. ff. ad Maced. & l. Barbarius Philippus.
ff. de offi. præto. & in l. 1. C. de test. imò etiam est magna & lon-
ga disceptatio, an istud de iure communi sufficiat, vt traditur
maximè in locis proximè allegatis per docto. igitur statutum
prædictum sub rubrica de exceptionibus nõ opponendis, de-
bet interpretari scdm ius cõmune. l. 2. C. de nox. & c. cum di-
lectus. de consue. & non debet Iudaicè intelligi, taliter quod
ex eo possit resultare absurdum, vt inquit Bal. in l. oẽs populi.
in 14. col. ff. de iusti. & iure. l. quicunq;. in 7. col. C. de seruis
fugi. vbi allegat no. per gl. in l. damni. §. si is. in gl. quæ incipit,
quidam Iudaicè. ff. de dam. infect. Et ꝑ prædicta patet etiã nõ
obstare si diceretur q, procurator dicti Alexandri rñdendo po-
sitionibus videatur confiteri quòd d. Franciscus sit & fuerit in
dicta quasi possessione notariatus, etiam posito quòd cõfessus
fuisset de tpe à quatuor annis & citra: quia cum allegetur q,
d. ser Antonius fuerit rogatus de dicto cõtractu iam sunt anni
15: vel circa, & non appareat quo tpe fuerit facta dicta com-
misio d. Francisco, & quo tempore ipse scripserit. id est q, fue-
rit à tpe quo fuit in quasi possessione, & potuerit esse q, ante
scripserit puta iam sunt quinq; anni, ergo dicta probatio non
releuat, dicta l. matrem, cum simi. Minus etiam probant quò
ad causam principalem duo testes, qui circa hoc in causa ap-
pellationis fuerunt recepti, s. ser Philippus & Gaspar ꝑ ratio-
nes prædictas: quia dictus ser Philippus dicit quòd d. Franci-
scus quem dicit cognoscere & cognouisse à duobus annis &
citra fuit & est notarius, & sic bene deponit quòd eum cogno-
uit duobus annis & citra, sed à quanto tpe & citra fuerit nota-
rius, & se exercuerit pro tabellione, non exprimit testis: & dũ-
bia testis etiam interpretantur contra producentem. c. in præ-
sentia, de probatio. ser Gaspar deponit quòd à tribus annis ci-
5 tra, & sic non probat, vt dixi. ¶ Circa secundum † quod debet
probari, scilicet dictam commisionem fuisse d. Francisco fa-
ctam de rogationibus notarij defuncti per iudicem ordina-
rium citatis his quorũ intererat, vel per alium habentem po-
testatem, ad hoc non inuenio hoc etiam fuisse legitimè pro-
batũ: nam pro parte agentis allegatur quòd dictæ rogationes
Antonij Raynerij defuncti fuerunt commissæ authenticandę
Michaeli Canno per magnificum potestatem Mutinæ conce-
dentem dicto Michaeli dictas rogationes cum potestate & li-
centia extrahendi & exemplandi ac extrahi & exemplari fa-
ciendi & in publicã formam redigendi de dictis protocollis,
& rogationibus omnia quæcunq; instrumenta & acta rogata
per d. ser Antoniũ cũ subscriptionibus debitis scdm formã iu-
ris ac statutorũ & ꝓuisionem communis Mutinæ; vt constare
dicitur ex scriptura rogata per ser Nicolaum de Capellis, non
reperio tñ q, in dicta commisione facta Michaeli fuerit facta
citatio eorum quorum interest, saltem in genere, prout requi-
ritur, qñ nõ sunt certi hi quorũ interest, iuxta l. si eo tempore.
C. de remiss. pig. & l. 1. ad fi. ff. de ventre inspi. & prout in pro-
posito notant doct. in c. cùm P. tabellio. & per cõsequens non
valuisset illa commisio, nisi statuto ciuitatis aliter esset pro-
uisum. Præterea ex forma prouisionis ciuitatis Mutinæ, quæ
emanauit ab illustri Nicolao Marchione Estense solũ est pro-
uisum q, licitum sit cuicunq; notario rogato de aliquo instro,
testõ vel vltima voluntate, vel quem rogari contigerit, vel ha-
benti causam ab eo de prædictis, vel aliquo prædictorũ com-
mittere exemplatiuam & copiam faciendam de schedis vel
inceptis suis alteri notario Mutinensi & collegiato, dummo-
do antequã parti tradat, diligenter cũ originali suo auscultet,
examinet ac authenticet subscriptione manu propria & signo
consueto. Sed constat q, d. Michael non fuit rogatus de instro
de quo est quæstio: nec etiã est probatum q, d. Michael habue-
rit cãm à notario rogato de dicto instro, id est à d. ser Antonio
6 de Damerijs: quia causam † habere dicitur à me ille qui habet
ex titulo à me concesso, vt l. Pomponius. §. si liber. cum ibi no-
tatis. ff. de acq. pos. & licet ꝑ dñm Potestatem fuerint concessæ
dictæ rogationes d. Michaeli: tñ non per hoc dicit d. Michael
habere causam à ser Antonio, vt patet ex not. per Bartol. in d. l.
Pomponius. §. si iussu, circa 2. col. in vers. videamus igitur quid
operetur authoritas iudicis & c. ibi dum dicit quarto operatur
q, ille cui restituitur non habeat causam à restituente, sed ab
alio, tñ potest vti accessione & c. & sic vult quòd licet ego sim
condemnatus ad restituendũ tibi rem, si tamen nõ habes à me
alium titulum, non diceris habere causam à me: nõ intelligit
ergo q, dñs Potestas dederit dictam licentiam Michaeli quòd
faceret authenticare instra ex rogationibus prædictis per aliũ,
nisi quatenus d. Michael habuisset cãm à d. ser Antonio, puta
titulo legati, vel simili: vt dicit Ioan. And. & Ant. de Butr. in d.
c. cum P. tabellio, in primis verbis suis: quia dicta prouisio ali-
ter non permittit, & de iure communi non potest fieri nisi
subsistente impedimento & interueniente authoritate iudicis
& citatione eorum quorum interest, vt no. doc. in d. c. cum P.
tabellio. & posito q, d. Michael allegauerit dicto Potestati qđ
d. ser Antonius sibi in testamẽto legauerit dictas rogationes:
tamẽ ad hoc vt diceretur habere causam ex dicto legato, opor-
tebat allegare & probare quòd ex dicto testamẽto d. ser Anto-
7 nij fuerat adita hæreditas: quia † nisi adeatur hæreditas, lega-
ta non valent. l. eam quam. C. de fideicom. l. si nemo. ff. de te-
stam. tutel. & tantò magis cum in casu nostro fuerint ad dictã
commisionem citati saltem in genere hi quorum interest: vt
requiritur de iure, vt dixi: & si diceretur quod ex consuetudi-
ne in loco hoc non seruatur debet probari: quia est quid facti
l. 2. cum ibi no. C. quæ sit long. consuet. & c. 1. de constit. in 6.
Præterea dicta prouisio requirit qđ iste cui cõmittuntur ro-
gationes debeat priusquam parti tradat, diligenter auscultare
cum originali, sed d. Franciscus in sua subscriptione non at-
testatur se auscultasse, sed simpliciter dicit quod dictum sum-
ptum cum originalibus auscultatum concordat, & sic non di-

g cit à quo fuerit auscultatum, & notarius † debet conficere in-
c strumentũ per alterum ex duobus sensibus [c] corporeis. s. visu vel auditu suo, vt no. gl. in §. si verò moriantur, in verbo, pro se. in auth. de test. & Io. And. in addit. Spe. in ti. de instr. edit. §. restat. in addit. incip. & noto q; non sufficit. & Bald. in auth. sed nouo iure. C. si cert. pet. & in rubr. C. de fid. instr. in 10. col. nec de stylo seu consuetudine in contrarium pōt dici esse legitimè probatũ per dictos suos testes, vt clarè ex eorũ inspectione patet iunctis notatis per Cy. in l. 2. C. quæ sit long. consuet. & per doct. in c. fi. de consue. ¶ Non inuenio etiã esse legitimè probatum dictum tertium requisitum. s. quod d. Franciscus scripserit dictũ assertum instr̃m, nec q̃d d. Michael subscripserit. Laborat etiam dictum assertum instr̃m alio defectu: eò quia non fuit descriptũ in memorialibus communis Mutinæ per notarium ad ipsum officium deputatum, videlicet per Cechinũ de Morano scd̃m formã ꝓuisionũ ipsius memorialis, quæ (vt dicitur) annulant ipsum instr̃m, nisi fuerit seruata forma dictæ prouisionis, & licet præsidens ipsi memoriali affirmauerit q; notarius deputatus erat infirmus, non creditur ei soli de hoc absq; alia probatione. c. cum à nobis, de testi. l. iurisiurandi. C. de testi. ¶ Et prædicta (meo iudicio) sufficiunt tam quò ad cãm pœnæ quàm quò ad cãm principalẽ, in qua petit̃ executio instr̃i pro ducatis centũ, & posito quòd in cã principalis executionis in instantia appellationis appellans faceret fidem per instr̃m, quod d. Franciscus esset notarius: hoc non
9 sufficeret: quia est † elapsus terminus datus ad probandum & ꝓbatum habendum (vt verbo fertur) qui terminus hẽt vim conclusionis in cã, vt singulariter dicit Anto. de Butr. in c. licet cãm, de prob. in 3. vel 4. col. & Dñicus de S. Geminiano in capia. §. si quis igitur. in 1. col. de excep. in 6. & instr̃a produci nõ possunt post conclusum in causa. c. cùm dilectus. de fide instr. Præterea licet potuisset producere dictum instrumentum pro fide notariatus, tamen ex inspectione asserti instr̃i, cuius petitur executio, non apparet quando d. Franciscus scripserit vigore suæ assertæ commissionis, & sic an fuerit postquã ipse fuerat matriculatus legitimè vel ante, & sic nõ releuat talis probatio dubia, vt dixi s̃. Tñ vltra prędicta accedit: quia principaliter se fundat actor agendo ad pœnam, ex eo q; procurator d. Alexandri opposuit cõtra instr̃m exceptionem nullitatis instrumenti, & exceptionẽ quòd confessio fuerat simulata: quæ quidem non videntur sufficere ad commissionem dictæ pœnæ. Primò, quia dictum instrumentum non est instr̃m, & sic
10 nullum, vt patet ex iam dictis. Secundò, quia † licet oppositũ fuerit, quòd confessio receptionis dictorum centũ ducatorũ fuerat simulata: quia verè eos non recepit à comite Hugone, sed d. Alexander tanquam debitor Antonij de Valentinis fuit delegatus dicto comiti Hugoni: tñ talis simulatio non infringit, nec impugnat contractũ: quia potuit fieri licitè quod pecunia quæ debebat̃ ex vna causa dicto comiti Gerardo transferretur in aliam: & talis simulatio est licita & permissa de iure: & attenditur illud quod partes voluerunt, l. si ex precio. C. si cert. pet. l. Lucius. ꝑ vltima. & ibi hoc not. Bart. ff. deposi. & no. Bar. in l. 1. C. plus valere quod agitur. & plenè per eum in consilio 65. incip. Petrũs Nicolæ, vbi per hoc dicit quod exceptio simulationis in genere opposita non operatur: quia variæ sunt species simulationis, quædã est permissa & licita, quæ non impugnat, vt patet ex his quæ proximè dixi: quædam verò non est permissa, vt facta in fraudem legis vel ex aliqua vera causa, quæ sit turpis seu aliter reprobata, nec obstat si dicat̃ quòd d. Alexander seu eius procurator in scriptura exceptionum oppositarum contra petitionem executionis instr̃i in cã principali asseruit q; ipsi de Tassonibus à tempore dicti asserti instr̃i circa nullã mercationẽ vel negotiationem fecerunt: & per consequens videtur, q; ex illo capite: quia non sunt negotiati cum dictis pecunijs, vt ꝓmiserant inciderunt in pœnam: quia r̃ndeo quòd debet attendi causa ex qua agitur, & illa dẽt ꝓbari, & non sufficit aliam ꝓbare. l. habebat. in prin. ff. de insti. no. Innoc. in c. ex parte abbatissæ, de priuileg. & Bart. in l. 1. in princip. ff. de eden. sed actor egit ex eo quod incidit Alex. in pœnam dupli opponendo & faciendo ea quæ opposuit & fecit in dicto iudicio executionis, sed ita est q; si Alexander incideret in pœnam, eò, quia non fuisset negotiatus & mercatus cum pecunijs, diceretur incidisse in pœnam, non ex eo quòd contrauenerit per ea quæ fecit in iudicio, sed per ea quæ non fecisset extra iudicium, s. propter non negotiari & non mercari, ex qua quidẽ causa non est actum. Non insisto super quantitate pœnæ dupli centum ducatorum: quia certum est de iure quod in dicto duplo comprehenditur simplum. s. sors, & sic pœna in centũ ducatorũ. l. hoc edicto. †. fi. & ibi docto. ff. de pub. & no. gl. & Bart. in l. ab his. C. de nauicu. lib. 11. & Barto. in l. 1. C. de pœnis fis. cre. præfect. lib. 10. sed hæc dispositio non est
11 necessaria. ¶ † In meritis etiam causæ principalis dico quòd vbi de instr̃o legitimè probaretur, adhuc per mortem Francisci de Tassonibus, & successiuè tantò magis per mortem dicti Comitis Hugonis fuit extincta societas contracta per dictum instr̃m celebratũ inter prædictos anno 1457. die primo mensis Septembris, quamuis non appareat quòd de morte Francisci fuerit per dictum Alexandrum aliquid notificatum præfato comiti Hugoni, & consequenter dictum Alexandrum à dicto tempore circa non teneri ad lucrum aliquod assignandum: quia morte vnius ex socijs societas finitur. §. soluitur. inst. pro soc. & l. adeo morte. ff. eo. tit. igitur &c. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Manu. Idem Pau. consil. 209. lib. 1. fa. s̃. lib. 1. consil. 129. col. fi. sed verius sufficere subscriptionem, vt per Dec. c. q̃m contra falsam. col. 23. de prob. & consil. 447. & Alexan. s̃. lib. 2. consil. 147. num. 4. s̃. lib. 3. cons. 50. num. 5. s̃. lib. 6. cons. 14. nume. 16. 30. & Alexan. hîc scribit pro coniunctis suis, vt s̃. eod. consil. 29. in princip.

b ¶ Modos. s̃. lib. 1. cons. 138. s̃. lib. 7. cons. 101. num. 10.

c ¶ Sensibus. idem s̃. lib. 1. cons. 119. col. 3. Ioan. Andr. in mercu. semel malus. Bal. in l. vnica. col. 8. C. de confes. l. eadem oratione. in fi. ff. de ferijs. Alex. l. prætor ait. in princip. de eden. facit Bald. l. in eo. ff. de testa. idem Aret. c. series. col. 2. de testi. Corn. consil. 154. licet in themate litera g. lib. 3. cons. 52. col. 1. consil. 216. licet in hac. lib. 4. Panorm. c. cum causam. col. 4. de testibus. Deci. auth. si quis in aliquo. colum. 6. C. de edend. c. 1. colum. 8. de fid. instrum. licet aliter dicat Feli. c. series. col. 2. de testi. adde Anto. But. cons. 22.

EPITOME.

¶ Mulier obligans se alicui tanquam creditori iuuatur Velleiano: secus si tanquam debitori. Quid ergo si promittat fideiussori mariti eo viuo, & rursus eo mortuo.

CONSILIVM CXCIX.

VISO processu inter Geminianum de Fontana agentem, & dominam Lucretiam vxorẽ quondam Nicolai de Ambrosinis se defendentẽ, vis omnis consistere videtur in hoc, vtrum sit probatum per testes productos pro parte agentis dictam Lucretiam taliter promisisse d. Geminiano quod ipsi agenti competat efficax actio ad id quod in libello deductum
1 est? † Et mihi breuiter videtur concludendum quòd non: nam circa substantiam dictæ obligationis probandam deponunt tres testes, quorum vnus Granolus, & iste non probat: quia singularis l. iurisiurandi. & l. testium. cum ibi not. C. de testi. c. bonæ. el 1. de elect. c. licèt causam. de probat. Præterea iste testis quò ad ea quæ deponit Lucretiam promisisse dicto Geminiano nihil aliud dicit, nisi quòd viuẽte adhuc marito dictæ Lucretiæ ipsa dixit d. Geminiano hæc verba, scilicet nihil est quòd dubitetis vel dubitare habeatis de obligationi-
a bus prædictis, s. pro quibus tenemini pro Nicolao: [a] q̃m adsunt tot pecuniæ ex quibus satisfieri poterit creditoribus: & q; ipsa erat huius propositi quod si deberet remanere sine lecto, nolebat quod exinde Geminianus damnũ aliquod vel præiudicium pateretur, & quod Geminianus respondit quòd non timebat respectu ipsius Nicolai ex præmissis præiudiciũ aliquod pati, per quæ verba etiã si plenè probata fuerint, non
2 posset obtinere d. Geminianus. Primò: quia † aliud est dicere, nolo quòd patiaris damnũ. aliud est dicere, promitto te conseruare indemnem, de se patet: non enim inducunt illa verba dispositionem obligatiuam. l. Celsus. §. fin. cum l. seq. ff. de arbi. & l. quia poterit. cum ibi not. per Bar. ff. ad Trebel. iuncta l. ita tamen. §. si patronus. eod. tit. & per id quod not. gl. & Bart. in l. 2. C. de iuris & fac. igno. & glo. & doct. in l. qui se patris. in glo. 1. C. vnde lib. & per id quod hr̃ in l. filij. §. 1. ff. ad Ter. cum simil.

simil. Stant enim ista simul quod nolim te pati damnũ, & sic mihi displicet, quòd habeas damnum: tamen nolim te conseruare indemnem. & ideo dicimus quod in cõtractibus verba dubia interpretantur contra stipulatorem. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verb. obl. & l. veterib. ff. de pact. ¶ Deniq;
3 posito † quòd dicta dña promisisset indemnitatem d. Geminiano, tamen non per hoc posset actor obtinere: quia in libello non deducit agens se passum esse damnum vel præiudiciũ ex aliqua promissione facta per Nicolaum, & ille cui promissa est indemnitas, non potest agere priusquam damnum seu interesse patiatur: & tunc agit ad damnũ seu interesse, vt est gl. no. in l. 1. in gl. fi. C. de magi. conue. quam ibi sequuntur doct. bene facit l. 2. cum ibi not. per Bald. & Sal. C. de sent. quæ sine cer. quan. cum si. dictus autem Geminianus petit dictam dominam condemnari ad soluendũ libras centũ hæredibus Ludouici Zarlatæ, & ducatos centum Ioanni Baldasaris de Populis, non autem deducit damnũ esse passum vel præiudiciũ
4 aduersus quod petat conseruari. ¶ Præterea † non deponit dictus testis factam fuisse promissionem per stipulationem seu præcessisse interrogationem Geminiani, & secutam esse responsionem conformem interrogationi, prout est de substantia stipulationis. l. iurisgentium. §. quod ferè. ff. de pact. l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verb. obliga. ergo ex sola sponsione seu pacto. d. Lucretiæ agi non potest, d. l. iurisgentiũ. §. igitur nuda. ff. de pac. l. legem. C. de pact. Alius testis Galeottus de Canouilo etiam non probat: quia respectu eius quod deponit circa promissionem factam per Lucretiá in vita d. Nicolai sui mariti, non habet contestem, & etiam si haberet cõtestem, non releuaret talis probatio, præcipuè stantibus duabus vltimis responsionibus, quas dedi circa alium testẽ, quæ pariter huic conueniunt. ¶ Circa verò ea quæ dicit ipse testis audiuisse à Lucretia post mortem d. Nicolai est videndum, an secum concordet Franciscus filius d. Galeotti adeò quòd ꝓbent inten-
5 tionem agentis: & dico quod non. ¶ Ad † q̃d ostendendũ præsuppono quòd q̃n mulier promittit alicui tanquam debitori soluere id quod ipse debitor alteri debet, seu conseruare eum indemnem ab eo quod debet: tunc est verum quod mulier non potest se tueri exceptione & beneficio senatusc. Velleiani, sed si mulier ꝓmittat soluere alicui tanquá creditori alterius, seu eũ conseruare indemnem de eo quod habere debet, & tunc mulier dr̃ intercedere, & est tuta beneficio & exceptione Velleiani: ita legitur & notatur in l. si mater. C. ad Velle. & in l. quamuis. §. mulier. & in l. tutor. in prin. ff. eod. tit. Sed inspecta attestatione Galeotti Lucretia promisit Geminiano tanquá creditori alterius, s. Nicolai, vt patet ex illis verbis dum dicit, quod
b ipsa dixit: Io ho [b] tanti denari in oro e in argento quali credo che ascenderanno alla summa che voi douete hauere, & q̃n gli ne mancasse qualche vno noi venderemo tanti beni di que sta heridità, e quando questi non bastino io voglio obligare me & la dota mia per satisfattione de quello che douete hauere, &c. & sic inspectis istis verbis Lucretia est tuta exceptione Velleiani, quá opposuit. Sed Fran. deponit quòd Lucretia ꝓmisit Geminiano non tanquá creditori, sed tanquá debitori, vt patet ex verbis attestationis suæ, & præsertim ibi dum dicit eam dixisse quòd facilè solueret creditoribus ipsarum pecuniarũ, absq; aliquo dispendio & damno Geminiani, & ibi
c dum dicit eam dixisse, Io sono [c] deliberata che questi denari non faciano altro corso che satisfare quello per che fui obligata &c. & per consequens apparet quòd isti duo testes sunt varij & singulares in substantia, & sic non probant. d. c. licet causam, vel si velimus intelligere eos esse contestes & concordes, in eo quod deponit Galeottus, s. pro Lucretia, intelligitur promisisse pro obligatione Nicolai ipsi Geminiano tanquam creditori, & adhuc Lucretia habet intentum: quia remanebit tuta exceptione Velleiani. ¶ Accedit etiam quia per attestationem Galeotti non probatur promissio per stipulationem factam mediante interrogatione & responsioni conformi ipsi interrogationi prout requiritur vt suprà dixi, nam ipse deponit quòd Geminianus non interrogauit, an ipsa vellet promittere sibi soluere &c. sed interrogauit eam quis modus esset, quòd dissolueretur ab obligationibus per ipsum factis pro dicto Nicolao. Franciscus verò dicit Geminianũ aliter interrogasse: nam dicit quòd ipse interrogauit eam vellet seruare & manutenere erga ipsum Geminianũ promissa per ipsam Lucretiam ipsi Geminiano tempore vitæ Nicolai intelligendo & loquendo de pecunijs & quantitatibus descriptis in dictis capitulis, quæ verba interrogationis longè in substantia differunt à verbis generalibus interrogationis, de qua attestatur Galeottus, vt de se clarè patet, cum ergo ipsa interrogatio sit substantia ipsius stipulationis deductæ in libello, apparet quòd isti tales sunt inter se varij & singulares, & sic non
6 probant. ¶ Accedit † etiam quod Galeottus dicit se esse maxi-
d mum amicum [d] dicti Geminiani, quo casu non potest dici integer testis, vt not. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiu. in 9. col. in ver. venio ad tertium. & est gl. not. in §. cogitandum. in verbo testes. in fi. in auth. de mona. & no. Pet. & Cyn. in l. eos. C. de testi. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de teste. §. 1. iuxta prin. in addi. incip. vide quod ibi dixi. & Bal. in l. data opera. in 22. col. C. qui accusa. non poss. & no. doct. in c. quoties. post gl. de testi. bene facit tex. in l. 3. in prin. ff. de testi. ¶ Ex quibus omnibus concludo dictam Lucretiam absoluendam. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Nicolao. Marito dictæ Lucretiæ, pro quo dictus Geminianus fideiusserat.

b ¶ Io ho. Id est tot habeo denarios in auro & in argento, quos credo ascendere ad summam quam debetis habere, & quando aliquid deficeret, vendam tanta bona de hac hæreditate, quòd si nec illa sufficere posit, volo obligare dotem meam ꝓ satisfactione eius quod debetis habere.

c ¶ Io sono. Id est stat sententia dictos denarios non alio expensum iri, quàm in satisfactionem dictæ obligationis.

d ¶ Amicum. s. lib. 6. cons. 4. num. 8.

CONSILIVM CC.

VISO processu causæ principalis inter Andream & Nicolaum quondam Christophori de Zubolis nomine suo, & Bartoli eorum fratris agentes, & spectabilem equitem dominum Opizonem de Aldidandinis se defendentem, & sententia superinde lata per magnificum Potestatem & Capitaneum Rauennæ quæ præcedente consilio Vicarij sui absoluit partes ab instantia seu ab obseruatione iudicij, reseruato iure dictis agentibus iterum agendi, & dictos actores condemnauit in expensis, viso etiam processu causæ appellationis interposito nomine dictorum de Zubolis & Dominici filij quondam Paduani mediante eorum procuratore & actore, visisq; allegationibus vtriusq; partis ac statutis & alijs mihi transmissis, visisq; literis magnifici domini Nicolai Leoni dignissimi Potestatis & Capitanei ciuitatis Rauennæ, quibus certior factus sum de voluntate partium dictam causam esse meo consilio expediendam, & propterea requisitus fui vt consulerem, quæ futuræ essent partes suæ magnificentiæ in iudicando, vnde ponderatis pro viribus omnibus ponderandis cõsulo partes præfati Potestatis esse in pronunciando per dictos appellantes intelligi esse dictæ appellationi renunciatum, & firmam manere dictam priorem sententiam, & victos victori in expensis condemnare, præsertim, quia ex forma statuti sub rubrica de appellationibus, & modo procedendi in causis appellationum, est prouisum quòd interposita appellatione appellans teneatur & debeat libellum appellatorium præsentare coram domin. Potestate iudice ad quem, & petere citationem fieri de parte appellata intra decem dies continuos connumerandos à die appellationis interpositæ, quod si intra dictum terminum non præsentauerit, & partem appellatam citari non fecerit, intelligatur ipso iure dictæ appellationi renunciatum, & sententia firma permaneat & executioni mandetur. Sed ita est quòd appellatio prædicta fuit interposita die 16. Octobris, anni 1475. libellus verò appellatorius fuit productus solum die vigesimo octauo eiusdem mensis petendo, tunc citari partem aduersam: ergo non fuit intra dictos decem dies facta debita præsentatio libelli appellatorij. ¶ Nec obstat si diceretur quòd hoc fortasse accidit culpa & facto iudicis, eò quia quando fuit interposita appellatio prædicta ser Franciscus de Giradellis vt procurator dicti Opizonis dicebat dictam appellationem non esse admittendam. eò quia dicebat elapsum fuisse terminum datum ad appellandum, & dñs

Potestas commisit suo Vicario, vt videret an dicta appellatio deberet admitti, & dictus Vicarius retulit illam appellationem in effectu esse admittendam, & dicta relatio publicata fuit die 25. Octobris, anni 1475. quia ad hoc respondeo, quòd hoc non releuat dictos appellantes: quia tempus dictorum decem dierum est continuum ex forma dicti statuti, & potuisset dicta die 26. Octobris, quæ erat vltima dies, produci dictus
3 libellus appellatorius. ¶ Præterea † debuerunt appellantes instanter & diligenter interpellare dictum iudicem, quòd dictam declarationem super appellatione admittenda faceret tali tempore, quod non expiraret tempus 10. dierum datorũ
a ad præsentandũ libellum appellatorium, & protestari [a] quod per eos non stabat, per id quod habetur in l. fi. §. illud. C. de temp. app. & per id quod habetur in c. si iustus metus. cum gl. 1. & ibi doct. de app. & per not. in c. 1. & in c. plerunq; de rescr. & in c. cupientes. §. quod si per viginti. in verbo, proposita. de elect. lib. 6. & ibi not. doct. bene facit tex. in §. hoc quoq;. & quod ibi gl. in verbo præiudicium cum si. in auth. vt sponsa. larg. coll. 9. iudex enim non impartitur officium suum nisi imploranti & petenti. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. l. 1. §. si magistratus. ff. de mag. conue. sed non apparet quod pro parte dictorum appellantium facta fuerit debita interpellatio iudici aut protestatio: igitur non possunt appellantes à lapsu dicti temporis se tueri. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Protestari. s. eo. cons. 69. num. 7.

CONSILIVM CCI.

¶ Leges. lib. 6. cons. 35. quod hîc duplabatur.

EPITOME.

¶ Titius testator instituit Caium & Sempronium filios suos: & casu quo vterque eorum decederet sine filijs, vel filij eorum sine filijs, substituit Franciscum fratrem suum, vel descendentes eius masculos. mortuo testatore decessit Sempronius relicto Ioanne filio. deinde decessit Caius sine liberis condito testamento, vel alienationibus quibusdam factis, modò Ioannes vult venire ad partem Caij tanquam substitutus: & rogauit vt pro se consuleret Alexand. qui hoc recusauit, & bene, & rationes denegati consilij transmisit, vt sequitur.

CONSILIVM CCII.

Visò themate & dubijs pro modo satis mihi contra Ioannem vrgere videtur per inferius dicenda, propter quæ in consulendo pro eo non parũ subsisto, animaduerto enim quòd si Ioannes vult venire ex ipsa expressa substitutione facta in testamento, constat eum non audiendum: quia illa facta est solum de descendentibus masculis Francisci fratris testatoris, casu quo Caius & Sempronius, & vterq; eorum sine filijs decederet: qui casus non euenit. Aut vult venire ex tacita reciproca substitutione facta inter dictos Caium & Sempronium per id quod habetur in l. Titia Seio. §. Seia liberis, & tunc dato adhuc quod diceremus in casu nostro intelligi factam reciprocam substitutionem, quamuis substitutio expressa non fuerit facta vltimò decedenti, vt loquitur d. §. Seia libertis. &
1 vellemus † dicere quod propter grauamen de dictis rebus iniunctum post mortem amborum tacita videatur facta reciproca substitutio, & quod ita per d. §. Seia. debeat limitari illud quod dicit Ange. & alij post eum in l. si pater impuberes. ff. de de vulg. & pupil. cum concordantijs, vt plerisq; placuit, tamẽ adhuc videtur quòd non sit tutum fundamentum pro Ioanne: quia illa tacita substitutio intelligitur facta inter eos quibus est facta expressa, & qui per modum dispositionis erant vocati à testatore, vt loquitur d. §. Seia, ergo sequitur, quòd intelligitur facta tacita reciproca substitutio inter Caium & Sempronium, sed ex tali substitutione non potest se fundare Ioannes filius Sempronij præmortui, quia ius substitutionis fideicommissariæ non transmittatur ad hæredes dicti Sempronij. l. si in personam. C. de fideic. l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebell. & not. in l. vna. de his qui ante apert. tabul. ¶ Nec
2 obstat † si diceretur quòd imò etiam tacita substitutio reciproca debet intelligi facta inter d. Caium & filios dicti Sempronij: quia etiam grauamen vr̃ iniunctum filijs dicti Sempronij per illa verba, & ipsi aut ipsorũ filij &c. iunctis not. per Bar. in l. Centurio. in vers. quæro vlterius quid si testator dixerit, si filius meus decesserit sine filijs vel eorum filij &c. quia rñdeo, q̃ dato quod sit aliqualiter dubium an testator possit iniungere onus fideicommissi ei quem non honorauit seu ad quem verba dispositiua non retulit, & in hoc Bar. in l. Centurio, vr̃ tenere q̃ sic. quasi grauãdo eum videatur sibi relinquere per ibi allegata per eum, quem tñ pleriq; reprehendunt: tñ quando non apparet q̃ testator eos grauauerit, sed solum sub conditione sunt nominati, & post mortem vel incertũ euentũ est facta substitutio, vt si testator post institutionem filiorum dixerit, & si filij mei decesserint sine filijs, vel eorum filij sine filijs substituo Titium: non reperitur q̃ Bartol. tunc expressè dicat, q̃ filij filiorum intelligantur grauati onere fideicõmissi, & cõsequẽter videant̃ onerati. & licèt Bar. in d. l. Centurio, in fine dictæ q̃onis remittat ad no. in l. q̃ duos. eo. tit. tñ. ibi nõ est iste casus. s. q̃n ille post cuius mortem relinquitur fideicommissum esset positus seu nominatus in conditione tm̃, & non
3 in dispositione. † Imò Bar. in l. codicillis. in prin. de vsufr. leg. si bene inspiciatur, vult q̃ imò tunc non censeantur grauati onere fideicommissi illi vltimò nominati per modum conditionis, sed intelligatur onus fideicommissi iniunctũ filijs primo loco institutis: & ita etiam Bart. in consil. incip. Andreas condidit testm̃ & expressè Bal. & Sali. in l. precibus. & Bald. in l. sed si sic. de leg. 3. & in l. ab eo. C. de fideicom. & Io. de Imol. in l. Cẽturio. in pe. charta. & plenius. in c. Ray. in materia compendiosæ. & ita consuluit Pet. de Anch. in cons. 113. incip. Pro clariori decisione, & in consi. Ponderandum principaliter est. & Pau. de Cast. in consil. 36. incip. Dubium facit &c. nam illi qui sunt positi & nominati in conditione nõ censentur vocati à testatore. l. ex facto etiam. ff. de hære. insti. & l. si qui sub conditione. de condi. insti. & pro ista parte in his terminis semper
a consului, [a] & mihi vr̃ hanc esse veram & cõem *opin. quantũ
* ad propositum. Sed ita est q̃ in casu de quo quæritur, nõ sunt nominati filij dicti Sempronij, nisi in conditione: ergo non potest dici, q̃ sint vocati ex aliqua tacita reciproca substitutio-
4 ne. ¶ Pro hoc † etiam facit: quia non sufficit apparere quòd
b testator velit, nisi etiã testator disponat. [b] vt l. quidam cum filium. & ibi ad hoc ponderat illum tex. Bal. & alij post eum. ff. de hær. insti. ¶ Non obst. etiã si diceretur quod filij dicti Sempronij intelligebantur vocati saltem per illa verba, videlicet ita vt in effectu res & bona &c. quia rñdeo quòd per illa verba non possunt dici vocati: quia illa verba adiecta sunt in casu in quo euenisset conditio sub qua erãt vocati filij & descendentes Francisci, aliàs sequeret̃ quod si filij dicti Titij testatoris decessissent sine liberis & cum testõ: vel etiã cum liberis & cum testõ, nõ potuissent relinquere extraneis dicta bona aut alienare in extraneos dicta bona, cuius contrariũ erat in superiori parte testi, puisum & sic testator esset sibi ipsi cõtrarius: q̃ non est dicendum, vnde (vt dixi) dicta verba videlicet, ita vt cum effectu &c. concernũt solum casum, q̃n iam euenisset casus substitutionis per quem vocarentur filij & descendentes dicti Francisci fratris testatoris: qui casus non est casus noster.
5 ¶ † Alia ratione insuper ostenditur q̃ dato quod videretur tacita reciproca substitutio facta inter Caium & filios Sempronij, q̃ adhuc nullo modo possit dici euenisse cõditionẽ dictæ reciprocæ substitutionis: quia dicta tacita dispositio substitutionis non resultat, nisi ex expressa substitutione facta d. Caio & Sempronio de domo, casamẽtis & fortalitijs vt d. §. Seia li-
†1 bertis. † Ergo intelligitur facta sub eisdem conditionibus & qualitatibus, quibus facta est expressa substitutio prædicta, vt probatur in d. §. Seia libertis. in verbo, prior morieт̃, probatur etiã per l. cum pater. §. ab instituto. ff. de leg. 2. & per no. per gl. in l. si cui serui. §. 1. ff. de leg. 1. vbi legata relicta sub conditione ab intestato, quæ intelliguntur tacitè repetita à substituto debent intelligi repetita sub eadem conditione & qualitate. Sic etiã videmus q̃ si instituatur seruus testõris hæres tacitè intelligitur sibi relicta libertas. l. pe. in prin. C. de neces. seruis hære. instit. & tñ verum est dicere quod si seruus instituatur hæres sub cõditione, illa eadem conditio intelligitur repetita in tacito relicto libertatis, vt probatur in d. l. pe. §. fi. ergo si in dicta tacita reciproca substitutione intelliguntur tacitè repetitæ con-

tæ conditiones, quæ erant adiectæ in expressa, sequitur q. si d. Caius decessit testatus seu alienauit bona, non potest habere locum substitutio sibi expressè vel tacitè facta, attento q. dictæ conditiones vnà cum illa conditione. s. si decesserit sine filijs &c. sunt seu saltem esse intelliguntur copulatiuæ, vt l. generaliter. in prin. C. de inst. & l. Lucius. § vltima. ff. de hær. inst. Nec ad hoc obstat si diceretur quòd dictæ cõditiones debent stare alternatiuè: quia aliàs dicta verba nihil operarent quò ad descendentes masculos dicti testatoris: ex quo eis decedentibus, rebus non alienatis sine filijs & non condito testõ, proximiores succederent ab intestato, vt sunt vocati à testatore: quia rñderi potest quod imò dicta verba operarentur: quia vbi ab intestato potuissent succedere in aliquo gradu fœminę, nunc ex dispositione testatoris sunt reiectæ omni casu fœminæ per masculos. Item ab intestato non transiuissent dicta bona ad descendentes Francisci cum onere alterius fideicõmissi prout iniunxit testator ibi dũ dicit, & si dicti eius nepotes &c.
6 Præterea † non est inconueniens nec absurdum quod testõr in testõ disponat idem quod ab intestato fuisset seruandum: & talis dispositio nihilominus valeat in vim testi. l. 2. ff. de iniust. test. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. & q̃d no. Bar. in l. 1. in princ. ff. ad leg. Fal. Ad alia quæ videtur adduci contra d. l. generaliter. patet responsio ex his quæ proximè dicta sunt in allegando. §. Seia libertis. & §. ab instituto. cum alijs s. adductis. Et cõfirmatur: quia si diceremus q. dictæ conditiones starent disiunctiuè, sequeretur quòd si Sempronius & Titius decessissent cũ liberis & sine vllo testamento quod debuissent vocari ex substitutione filij dicti Francisci fratris testatoris: quia verificata esset vna conditio, s. si decesserint sine testõ, q. esset contra mentem testatoris & nullatenus dicendum. l. cum acutissimi. C. de impub. & alijs substit. & d. l. gñaliter.
7 ¶ Non obst. † etiam superius dictis si allegaretur q. per illa verba adiecta in prima substitutione expressa. s. & si dicti eius filij & vterq; eorum sine filijs masculis decederet &c. intelligantur tacitè vocati à testatore dispositiuè filij dictorum Caij & Sempronij, per l. Lucius. l. vltima. ff. de hær. insti. tenendo quod gl. fi. ibi non sit vera: vt multi tenent: quia responderi potest multipliciter. Primò quod opinio gloss. est vera pro
c quà semper consului, [c] & dicunt doctor. illam esse commu-
* nem * opin. & accipitur magis communis opin. qñ doctores maioris ponderis & authoritatis sunt pro vna parte: quia non
d debet attendi numerus, [d] vt doct. nostri dicunt, & sine dubio semper mihi visum est quod doc. maioris authoritatis sunt p opi. dictæ glo. Præterea dato quod glo. illa esset falsa & verior esset opinio contraria, tamen dicta contraria opinio non videtur posse sibi locum vendicare in casu nostro, s. qñ est adiecta alia conditio. s. si decesserit sine testamento, & rebus non alienatis, videt testator voluisse quod dicti filij testatoris possint testando vel alienando disponere de dictis rebus, & illas in alios quàm in descendentes suos, vt de se patet. ¶ Et per hoc
8 † apparet responsum ad id quod allegatur pro parte Ioannis. s. quod opinio gl. in d. l. Lucius. non est procedere, quãdo apparet de contraria voluntate, vt in casu nostro in quo Titius testator vocauit expresè descendentes filiorũ Francisci, ques minus dilexit quàm dictum Ioannem &c. ad quod etiam potest responderi quod istud argumentum tollitur per d. l. Lucius. iuncta glo. fin. vbi probatur contrarium. Item respondetur quod non sufficit apparere de voluntate testatoris, nisi testator disponat. d. l. quidam cum filium, & ibi Bald. ¶ Et per prædicta videretur responsum ad ea quæ adducũtur pro parte Ioannis, & non esse ingredi articulum an legitimatus in casu isto excludat substitutum. Fiat igitur aliqualis consideratio super prædictis, & vbi videatur ea non obstare & posse defendi quòd Ioannes admittatur, ero quàm promptissimo animo paratus pro eo consulere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Consului. s. lib. 1. cons. 105. num. 4. s. lib. 3. cons. 22. col. fi. Anto. de Prat. ver. s. lib. 4. cons. 14. num. 14.

b ¶ Disponat. Alexand. s. lib. 6. cons. 139. & in l. si quis filium ad fin. vbi Ias. C. de lib. præter. Dec. consil. 277. latè d. And. Tiraq. rep. l. si vnquam. vers. libertis. nu. 18. C. de reuocan. don. vltra quem adde Paul. Socin. l. in ambiguo. de reb. dub. Deci. c. super literis. col. 3. de rescript. Curt. Senior consil. 29. colum. 2. cons. 13. colum. 9. Curt. Iunior. l. cum quid. colum. 3. si cer. petat. Alciat. de verbo. sign. lib. 3. chart. 57. limitat Deci. consil. 514. in fine.

c ¶ Consului. s. lib. 1. cons. 108. latius s. libr. 2. cons. 185. Item s. lib. 6. cons. 38. num. 10. cons. 139. nu. 8.

d ¶ Numerus. Alcia. tract. præsump. reg. 1. præsum. 51. fortius ait Bal. in l. si quis ad declinandam col. 6. C. de epis. & cle. & quod opinio non est metienda ab authoritate, sed à ratione facit querela Plinij iunioris ad Traianum de sententijs numeratis non ponderatis. refert Budæus in prioribus anno. Pandec. char. 53. in fi. & char. 60. cui querelæ propriè locus esset in iudicijs popularibus, non sic proprium in exploratis & selectis iudicibus, in quibus magis quadrat dictum Bald. in l. magistratus. in fi. C. quando prouo. non est necess. vt fit in supremo nostro senatu.

CONSILIVM CCIII.

¶ Lege s. lib. 6. consil. 36. quod hîc duplabatur.

EPITOME.

¶ Iacoba carens liberis se & omnia bona sua obtulit hospitali, à quo seu eius rectore stipulata est libras quadraginta annuatim post mortem suam dari Bartholomææ & Thomasinæ cuilibet earum neptibus suis in linea collaterali, cum onere faciendi celebrari anniuersarium quamdiu vixerint: postea Iacoba cum dicto rectore reuocauit pactum & stipulationem factam dictis neptibus, quæ tamen post mortem Iacobæ agũt contra hospitale, & petiuerunt consilium à Phil. Corn. & alijs doc. qui pro dictis neptibus consuluerunt, tamen ab eis aditus & rogatus Alexand. etiam dictis consilijs exhibitis dubitauit, & tenuit pro eis consulere, & bene in terminis iuris, sed supposito statuto de quo hîc nu. 3. intentio actricum erat clara, nec indigebat dicto consilio.

CONSILIVM CCIIII.

Is O themate suprascripto & his quæ copiosè & eleganter deducta sunt per dominum primum
a [a] cõsulentem, & etiam egregiè comprobata per alios dominos consulentes mihi fratres honorandos, id quod meo iudicio magis reddere videbatur dubiam præsentem cõsultationem esse videtur, q. dicta Iacoba stipulata est nomine dominarum Bartholomææ & Thomasinæ dari cuilibet earum libras quadraginta singulo anno post mortem dictæ Iacobæ à dicto rectore hospitalis: vnde tunc videbatur quod non posset d. Iacoba vnà cum dicto rectore sine consensu dictarum dominarum Bartholomææ & Thomasinæ reuocare & annullare dictam promissionem, vt apertè concludit Bal. in l. cum à socero. C. de iure dot. & Io. de Imo. in c. potuit. de loca. in vlt. chartâ. & Raph. in l. qui Romæ. §. Flauius. de ver. obl. per id q̃d hr̃ in l. si ego. cum gl. ff. de neg. gest. & non videbatur posse dici q. inter dictã Iacobam & dictas dominas Bartholomæã & Thomasinam esset initus tacitè qdam contractus innominatus in quo posit esse locus pœnitentiæ, iuxta l. si pecuniam, in prin. cum si. ff. de cond. ob c. s. cõtractus, facio vt facias, per quem videat Iacoba fecisse promittere sibi recipienti nomine dictarum dominarum, vt ipsæ dominæ facerent fieri vnũ annuale singulo anno durante earum vita, prout eis videretur pro anima d. Iacobæ: quia cum nihil appareat de expresso aut tacito consensu dictarum Bartholomææ & Thomasinæ volentium acceptare dictum onus, non videtur posse dici vllum subesse contractum ex parte dictarum dominarum cum sine earum consensu fieri nõ posit. l. 1. ff. de pac. l. consensu. ff. de ac. & ob. nec inter Iacobam & dictas alias mulieres interuenit aliquis nuncius vel epistola, cuius medio posit dici celebratum fuisse dictum contractũ innominatũ, & licet † qñq; inter absentes absq; nuncio vel epi-
1 stola celebretur tacitum pactum vel tacitus contractus. l. 2. & l. si creditores. C. de pact. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. matr. & quod ibi no. doct. l. solutum. §. solutam. in fi. ff. de pig. act. l. itē
b quæritur. §. qui impleto. ff. loca. tamen [b] illud esse põt quando tractatur vel de acquirendo absenti, & non de obligando: vel si tractetur de obligando absentem, requiritur q. interueniat aliquis actus inferens in tacitum eius consensum, vt patet in

iuribus proximè allegatis. in casu autem nostro nullus tunc videtur interueniisse actus inferens tacitum consensum dictarum mulierum, & dato quòd inter dictum testatorem ex parte vna & dictas Bartholomæam & Thomasinam mediante organo seu instrumento dictæ Iacobæ stipulantis & recipientis nomine earum resultaret contractus innominatus, scilicet de dando quadraginta singulo anno, vt ipsæ facerent vnum annuale: tamen attento quòd dicta promissio de dictis quadraginta est facta per stipulationem, dato quòd illud quod concernit implementum circa faciendum annuale, non fuerit deductum in stipulatione, non potest esse locus pœniten-
2 tiæ, saltem quò † ad id quod deductum fuit in stipulatione, quæ est contractus nominatus, vt concludit Bartol. in l. fina. ff. de condit. ob caus. per l. Aristo. in princip. ff. de do. & not. Bald. in l. quamuis. in fin. C. de transact. & in l. ex placito, in 11. quæstio. C. de rerum permuta. ¶ Nec videtur obstare
3 † id quod habetur in l. hoc iure. §. si quis dederit. ff. de dona. quia ibi verba tendebant ad mandatum: ideo illud est reuocabile, vt ibi & per Bartolum ibidem, & in l. si cum fundum, in principio. ff. de pact. sed in casu nostro verba tendunt in stipulationem receptam nomine alterius, quæ non est reuocabilis sine consensu illius cuius nomine recepta est. Et atten-
c to magis cum præsupponatur statuto [c] cautum esse quod alteri per alterum acquiratur. Consideretur super præmissis quia contraria conclusio meo iudicio non caret magna dubitatione & scrupulo: attento quòd illi conclusioni quam in proposito ponit Bald. in d. l. cùm à socero, quando stipulatio est concepta nomine alterius nemo contradicit. & illam sum
d sequutus, dum hoc legerem & scriberem super §. Flauius. [d] tamen vbi videatur aliquid rescribere pro sustentatione conclusionis petitæ: ero ad eam partem promptus, modò id iure fieri posse intelligam. ¶ Tamen videtur istis non obstantibus posse sustineri conclusionem dominorum suprà consulentium: quis ea quæ superius dixi, scilicet quòd propter stipulationem factam per dictam Iacobam nomine dictarum dominarum non posset recedi à dicto contractu sine consensu dictarum Bartholomææ, & Thomasinæ, possent procedere, quando dicta conuentio de dandis dictis quadraginta libris esset merè in fauorem dictarum dominarum Bartholomææ & Thomasinæ, quarum nomine Iacoba actum fecisset, tanquam solum gerens negotium earum, & ita loquitur tex. in d. l. si ego, cum gloss. sed quando non agebatur tantum de commodo dictarum Bartholomææ & Thomasinæ, sed ea-
4 rum & alterius contrahentis: & sic † tunc gerebatur negotium etiam alterius tunc potest tacitè & expressè reuocari antequam sit perfectè ius acquisitum dictis dominabus. & ita concludit Bartolus & Angelus in d. l. si ego, per l. hoc iure. §. si quis dederit. ff. de do. cum itaque gereretur per dictam Iacobam etiam negotium dictæ Iacobæ, quia stipulata fuit nomine dictarum dominarum dari eis dictas libras quadraginta cum onere tamen faciendi vnum annuale pro anima dictæ Iacobæ singulo anno, donec ipse vixerit, sequitur quòd ipsa vnà cum dicto rectore promittente debuit posse reuocare dictam conuentionem ante acquisitum ius perfectè dictis dominabus. & sic videtur quòd in hoc casu etiam militet decisio Bartol. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verborum obligatio-nib. & in l. 3. ff. de ser. expor. quæ videtur magis * communi-
* ter approbari. ¶ Nec ei † obstat id quod not. Ioan. Andr. in
5 addit. Speculat. in titul. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. in additio. incipien. Per superiora, quia ibi non loquitur Ioan. Andr. quando mutuo cõsensu dantis & recipientis reuocatur contractus ad exclusionem iuris tertij, prout in casu nostro. nam in casu suo solum ille qui donauit Titio rem tradendam post tempus Seij non potest à donatione facta Titio discedere sine consensu Titij: vnde quando ex dispositione contrahentium veniebat acquirendum tertio in aliquem futurum euentum: potest mutuo consensu ipsorum contrahentium discedi à contractu ad exclusionem iuris tertij, cui nondum est perfectè ius quæsitum per d. l. 3. cum ibi not. & d. §. Fla-
e uius. licet aliud [e] dici posset in acquisitione quæ fieret tertio ex dispositione legis, non aut immediatè ex dispositione contrahentium ad hoc tendente. & ita loquitur id quod habetur in l. si constante. in fin. C. de donat. ante nupt. & quod ibi no. Bald. facilius enim potuit lex denegare contrahentibus illud quod procedit ex prouisione legis, quàm illud quod procedit immediatè ex prouisione ipsorum contrahentium, vt not. gl. magna. in l. assiduis. C. qui pot. in pigno. hab. & in l. 1. C. si aduer. vendi. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Primum. Scilicet Philip. Corn. latè & verbo se consulentem non potuisse reuocari consilio 68. incip. Ardua. lib. 3. vbi præsupponit statutũ quòd quis possit alteri stipulari, & actio quæratur sine cessione. at qui stante tali statuto res non erat dubia, nec opus erat consilio & multiloquio. facit suprà lib. 3. consil. 37. deficiente verò tali statuto, & in terminis iuris ve-
* rum est quòd est * communis imò omnium doct. in d. §. Flauius. & vbiq; opinio post Bald. in l. cùm à socero. ad fin. C. de iure dotium, pro dictis actricibus, attento quòd Iacoba recepit, & stipulata est pro eis, sed hanc communem vel omnium sententiam de iure falsam puto tanquam contra regulam. d. §. alteri. l. quo tutela. in fin. ff. de regul. iuris. Fateor quòd si notarius qui est seruus publicus fuisset stipulatus, tunc esse veram sententiam Bald. in d. l. cum à socero. & communis, etiã re integra, hoc est ante ratificationem secutam. quanquam Decius contrà in l. contractus. de regul. iur. Idem si tertius absens, cui paciscitur sit de liberis etiam nascituris alterius contrahentium, modò appareat nõ esse stipulatum vt hæredibus, vt dixi suprà lib. 5. consil. 22. num. 3. quia speciale est in parente, vt possit efficaciter stipulari filijs etiam nascituris. l. quodcunq;. §. si quis ita. de verborum obligationibus, saluo nisi esset merum profectitium patris reuocantis, vt dixi in consue. Parisien. §. 123. Fateor etiam quòd si istæ neptes dictam acceptationem earum nomine factam re integra, hoc est, ante reuocationem & dissensum ratificassent, non potuisset amplius reuocari sine earum consensu.

b ¶ Tamen per not. Bart. in l. quæ dotis, soluto matrimonio. & expressim Socinus rubrica de verborum obligationibus, numero 14. Andræas ab Exea. lib. 1. pacto. num. 82.

c ¶ Statuto. huic præsuppositioni Alex. non confidebat, aliàs non dubitasset.

d ¶ Flauius. colum. 78 & tamen non ausus est secundum suam & communem sententiam consulere pro clientulo, nec consulentibus subscribere, in hoc casu vbi notarius non fuerat stipulatus sed extraneus.

e ¶ Aliud. eodem modo soluit Alexand. apud Bald. in d. l. cum à socero.

EPITOME.

¶ Creditor qui se mitti fecit in possessionem bonorum, non potest aliud iudicium inchoare nisi tenuta reuocata, & bonis restitutis.

CONSILIVM CCV.

VIsa dicta facti narratione, primò discutiendũ est, an primus processus quo peruentum fuit ad missionem in possessionem & ad æstimationẽ bonorũ valuerit? Et breuiter sentio firmiter q̃ sic: q̃a non obstat defectus mandati seu curæ, at-
1 tento † q̃ ratificatio postea superueniens validat acta prius gesta facta ab eo, qui mandato legitimo carebat. l. licet. ff. de iud. l. non eo minus. C. de procur. siue ratificatio sit facta à minore, vt ibi. & not. per glo. & Bartol. in l. si tutor. C. in quib. caus. in integr. restitu. est necess. siue sit facta à maiore siue sint acta gesta contra ratificationem siue etiam sint in fauorem ratifi-
†1 cantis, † vt est glo. reputata sing. in l. si mater. §. hoc iure. de excep. rei iud. not. docto. in c. cum in iure. & in c. cum olim Abbas. de offic. delega. & tantò magis valent acta prædicta, & præsertim illa datio tenutæ: quia tenuta fuit data Iacobo, & sic principali: non autem agenti pro eo, vt constat ex actis.
2 ¶ Non obstat si dicatur † quòd tenuta seu primum decretum expirauerit lapsu biennij: quia respondeo, q̃ quando iudex interponit primum decretum iubendo actorem immitti in possessionem bonorum, si talis actor habens facultatem apprehendendi tenutam fuerit negligens per biennium in accipiendo

piendo tenutam excluditur, & hoc si ipse præsens est: si autem erat absens habet quadriennium. l. fin. in princip. C. de bono. au. iud. poss. & clarè not. Bart. & Angel. in l. si finita. §. si quis metu ruinæ. ff. de dam. infect. ¶ Fortius voluit Ioan. de Imol. per illum textum quod istud perdatur biennio quando quis fuit negligens non vtendo beneficio ingrediendi possessionem sibi competentem ex persona alterius creditoris immissi, vt propriè loquitur text. singularis. in d. l. final. licet vbi persona propria velit vti iure ingrediendi, non perdatur illud per lapsum talis temporis: imò perpetuò duret, per d. §. si quis metu. & per l. prætor. §. in eum. ff. de bono. auth. iudi. poss. vbi etiam tangitur iste articulus per Bartolum. Sed hic non fuit commissa negligẽtia in apprehendenda tenuta, imò fuit apprehensa per Iacobum: ergo non expirauit tenuta, imò pa-
3 tet: quia † dubitant in varijs locis gloss. & doctor. vsque ad quantum tempus admittatur reus petens reuocari tenutam ex primo decreto, quando vult reficere actori expensas contumaciæ & satisdare de iudicio sisti secundum formam au-
* thenticæ, ei qui iurat. C. de bono. auth. iud. poss. & * communiter concluditur quòd quando actor agebat actione per-
a sonali, vt in casu nostro, reus vsque ad 30. annos [a] potest petere reuocationem tenutæ: vt latè probat Bartolus in d. l. si finita. §. Iul. in 9. colum. in versicul. procedo vlterius, &c. cum concordantijs, ibi alleg. & notant doctores in cap. contingit. de do. & contu. & in cap. quoniam frequenter. §. in alijs. vt lite non contestat. ergo apparet quòd tenuta data & apprehensa in actione personali non expirat lapsu temporis: imò
4 firmior redditur per lapsum temporis. ¶ Ex his infertur † quòd si prima tenuta durauit, prout suprà ostensum est, non licuit actori indicium inchoatum dimittere, & coram alio iudice de nouo inchoare. l. vbi cœptum. ff. de iud. & in auth. qui semel. C. quomodo & quando iudex. & saltem cum coram primo iudice comparuerit nuper reus & legitimè cõtumaciam purgauerat, vt not. tradidit Bartol. l. sepulchri, in versiculo tertiò videndum est. ff. de sepult. viol. non obstat pactum in instrumento appositum, quòd vna via electa, possit redire ad aliam &c. quia non sumus in casu: quia imò redit ad eandem, nam prima via fuit super tenuta bonorum, & ita etiam est secunda. ¶ Præterea, etiamsi aliquo modo dici posset quòd istud suum iudicium vltimò inchoatum possit procedere, negari non potest eum teneri ad restitutionem bonorum mobilium, in quorum possessionem missus est: quia non debet bis pro eodem debito ei satisfieri, vt dicunt iura vulgaria, & bona accepta ex prima tenuta incipiunt esse sine iusta causa apud creditorem propter istud secundum iudicium. l. eleganter. §. si quis post. versicul. sed si post. ff. de condi. inde-
5 bit. & l. 1. in fina. ff. de condi. sine caus. ¶ † Quòd autem dicta bona mobilia intelligantur esse apud dictum Iacobum seu eius hæredẽ, patet quia ad eum qui mittitur in possessionem
b ex primo decreto pertinet custodia [b] rerum, de quibus data est tenuta. l. 3. §. fin. ff. de acquirend. possess. l. cum legati. ff. quibus ex cau. in poss. eatur. & saltem vbi fit missio in possessionem rei mobilis: nam illa assignatur creditori, & non remanet amplius sub potestate & custodia debitoris. l. is cui. §. qui legatorum, versicu. in cæteris. ff. vt in possess. leg. & firmat Bartol. & alij in d. l. si finita. §. si quis autem. ff. de dam. infect. & no. Bald. in auth. ei qui. C. de bo. aut. iud. pos. in 17. col. in ver. quæro vtrum missus in possessionem rei mobilis &c. & idem ponit & firmat ibi Sal. in 8. q. & fuit conclusio Dy. vt ipsi etiam referunt, nisi appareret creditorem esse suspectã personam: quia tunc non relinquitur res mobilis apud creditorem, sed sequestratur per l. si fideiussor. in fine. ff. qui satisdare cog. cum ergo non appareat dictas res mobiles fuisse sequestratas, sed tenutam fuisse datam dicto Iacobo: & per consequẽs ad eum spectauit custodia, igitur aut res illas acceptat insolutum, aut si aliàs res vult, assignet tanquam custos illas quas habuit: quia, vt dicit regula iuris, bona fides non patitur vt bis idem debitum exigatur. Reliqua suppleat prẽstantia iustissimi domini consulentis. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Annos. videtur sequi Alex. d. §. Iulianus. colum. 20. sed non est ita: quia ibi tandem se remittit ad id quod eod. §. in princ. vbi tractauit an missus ex primo decreto præscribat: vbi tenuit indistinctè quòd non, & bene. & sic potest semper peti reuocari: quia etiam mille annis non præscriberetur iuri offerendi ad luendum pignus siue conuentionale siue prætorium Franc. Balb. tract. præscr. 4. par. 5. partis princip. q. 2. latè Ioan. Igneus in l. in cognitione. ad Sylla.

b ¶ Custodia. dixi in consue. Parisien. §. 6. gloss. 7. num. 9. cum sequent.

SVMMARIVM.

1 *Receptio sortis non præiudicat in pœna commissa rato manente pacto.*

2 *Dominus recipiendo solutionem temporis præteriti, non præiudicat sibi in iure expellendi; secus si esset temporis futuri. num. 3.*

6 *Confusio rationum non excusat eum, qui potuit & debuit extendere.*

8 *Protestans vel interpellans non tenetur exhibere instrumentum: & de cuius facto agitur.*

9 *Mora requirit interpellationem ad personam vel domicilium.*

CONSILIVM CCVI.

VISO & examinato puncto seu titulo quæstionis & processu inter magistrum Angelũ de Lardiana de Imola agentem, & Bartholomæum de Michellis, & eius filios se defendentes, & causa reconuentionis dicti Bartholomæi reconuenientis dictum Angelum, puto fuisse & esse bene iudicatum per primos iudices in fauorem dicti Angeli. Si ita est vt præsupponitur in puncto, quòd appareat probatum maximè per libros productos & scriptos manu debitorum, & recognitos per dictum Bartholomæum & filios non solùm pro præterito tempore aliquando non soluisse de hebdomada in hebdomadam illud quod dare debebant pro curamine habito à dicto Angelo, licet fortasse aliquando etiam illam solutionem pecuniæ acceptauerit Angelus à dicto Bartholomæo soluente post tempus debitum, vt continetur præsertim in positionibus dicti Bartholomæi, sed etiam apparere dicitur liquidò dictum Bartholomæum & filios etiam adhuc de præsenti restasse & restare debitorem in quantitate librarum decem Bonon. & vltra pro curamine vltra quam per sex menses ante litem motam habito à dicto Angelo: ergo cum ex forma instrumenti & contractus celebrati inter eos anno 1460. die 16. Iulij, appareat fore promissum per dictum Bartholomæum, & filios quòd si non obseruarent omnia & singula contenta in dicto instrumento, tenerentur dictam quantitatem librarum ducentarum quinquaginta restituere Angelo intra sex menses à die non obseruantiæ promissorum, potuit Angelus agere prout egit ad dictam quantitatem librarum 250. maximè præcedente protestatione quam fecit dictis Bartholomæo & filijs quòd intendebat propter dictam non obseruantiam petere elapsis sex mensibus dictam quantitatem librarum 250. & quia verba instrumenti clarè importãt illud quod dictum est: difficultas consistit solùm in respondendo
1 ad ea quæ pro parte dictorum reorum obijci possunt. ¶ † Vnde non obstat si diceretur quòd Angelus non potest se fundare ex eo quòd non fuerit sibi solutum de hebdomada in hebdomadam, eò quia recepit etiam quandoque vltra & seu post hebdomadam: vt dicitur patere in libris productis, ad quos
†1 se refert Angelus respondendo positioni, † & sic videtur sibi ipsi præiudicasse. l. commissoriæ. C. de pact. inter emptio. &
†2 venditio. & l. si per emptorem. §. final. † & l. post diem. cum similibus. ff. de lege commisso. quia respondeo, quòd imò recipiendo dictam quantitatem debitam pro curamine etiã recipiendo post hebdomadam, non videtur renunciasse facultati repetendi post sex menses dictam quantitatem librarum ducentarum quinquaginta, prout ex conuentione expressè actum erat: quia quando ex conuentione quis tenetur ad dandum certam rem, & si non dederit, promisit pœ-
†3 nam, & contingat quod post commissam pœnam † creditor receperit sortem simpliciter: tamen non præiudicat sibi, quin possit petere pœnam conuentionalem, quando in contractu est adiecta clausula, rato manente pacto, ita declarat Bartol.

Bartol. in l. finali. ff. de eo quod cert. loc. circa penultimam, vel vltimã columnã, per l. qui sedem. cum ibi nota. ff. de transactio. & in l. cum proponas. C. de transactio. & firmant hoc etiam doctor. maximè Ioannes de Imola clarè in l. si insulam. ff. de verborum obligation. circa penultimam columnam, in versiculo vltimò restat &c. Sed dicta clausula, rato manente pacto, est apposita in dicto instrumento, prout quotidie apponitur in omnibus instrumentis, & etiam est appositum iuramentum, quod habet vim clausulæ rato manente pacto, vt l. si quis maior. & ibi not. *communiter docto. C. de transactio. quæ lex ad hoc reputatur multùm singularis. ¶ Non obstat d. l. post diem. cum alijs suprà allegatis: quia ibi vendidit tibi fundum pro decem aureis mihi dandis in Calendis Maij, cum pacto, quod si precium non dares in Calendis, q. fundus esset inemptus. certè si in Calendis non soluisti, & ego venditor post Calendas peto precium, vel recipio precium prædictum: ego videor recedere à pacto legis commissoriæ, quod quidem erat tale, scilicet quòd res esset inempta: & sic venditio esset rescissa. & ratio est euidens: quia nec ex conuentione, nec ex forma iuris poterat venditor rescindere contractum venditionis: & etiam habere precium rei venditæ: vnde quia ista simul se non compatiuntur tanquam repugnantia: meritò recipiendo vel petendo precium post diem, videtur adhuc non obstante lapsu temporis velle, quòd venditio habeat effectum. Sed in casu nostro ista duo compatiuntur simul, scilicet quòd Angelus etiam post tempus dictæ hebdomadæ petat & habeat precium sui curaminis iam dati Bartholomæo, & etiã quòd inter cæteras pœnas patiatur Bartholomæus illam pœnam quòd post sex menses à die non obseruantiæ teneatur reddere dictam qualitatem librarum ducentarum quinquaginta, quam si obseruasset, ꝓmissa non tenebatur restituere, nisi intra annos quatuor cum dimidio, & sic illa acceleratio solutionis censetur adiecta loco cuiusdã pœnæ. l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verborum obligationibus. & ibi not. Angelus & Moderni saltem quando est iuramentum appositum vel clausula, rato manente pacto, vt est dictum, & dicta duo adinuicem nullã habent repugnan-
2 tiam. ¶ Ad prædictorum confirmationem † adduco docto. Petrum & Bartolum in l. 2. C. de iure emphyteutic. vbi post gloss. quærunt, vtrum si emphyteuta non soluit canonem intra triennium; & sic poterat de iure expelli: tamen post triennium dominus recipit canonis solutionem, an poterit eum postea expellere? & concludunt quod si recipit solutionem
a canonis futuri [a] temporis. & tunc videtur sibi præiudicasse: quia videtur se arctasse ad perseuerandum in futurum in locatione. argumentum l. qui in futurum. in princip. ff. de pact. & l. 2. §. non malè. ff. de doli exce. ita procedit opinio gloss. & sequacium in dicta l. 2. nisi secũdum Bartolum, & aliquos receperit cum protestatione, q̃d nõ intendebat iuri suo præiudicare. argumentum l. si debitor. §. primo. ff. quibus modis pignor. vel hypoth. sol. aut recipit solum pensionem præteriti
†4 temporis: vt est casus noster: † & tunc non videtur sibi præiudicasse in pœna expulsionis: nam vtrunque potest consequi dominus, scilicet expulsionem conductoris, & pensionem præteriti temporis. l. colonus, in princip. ff. loca. & istud etiam sequitur Anton. de Butr. in c. potuit, de loc. pro hoc adducit. quia cum sit dubium quo animo dominus receperit pensionem, debet in dubio fieri interpretatio quòd noluerit renunciare iuri sibi competenti. argument. c. super hoc. de renunc. & l. cum de indebito, in princip. ff. de probat. & ita est de mente Speculat. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versic. 23. dum cautè loquitur de pensione futuri temporis recepta. ita etiam est de mente Ioan. de Imol. in cap. potuit. de loca. quò ad terminos nostros dum se fundat per l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pact. & l. apud Celsum. §. Labeo. ff. de do. except. quæ iura volunt quod non posset quis consequi vtrunque. scilicet factum principale & pœnam, nisi tamen esset adiecta clausula, rato manente pacto, vel iuramentum, vt in casu nostro: ergo cum in casu nostro possit vtrunque exigi: vt est probatum receptio vnius non præiudicat in alio. & maximè: quia propter cessationem solutionis pecuniæ de hebdomada in hebdomadam non poterat incontinenti Angelus repetere libras ducentas quinquaginta, sed solum post sex menses. & sic licet ante dictos sex menses reciperet pecunias curaminis in quibus cessatum fuerat, non poterat videri velle sibi præiudicare in repetitione librarum ducentarum quinquaginta. ¶ Hoc etiam
3 fuit † de mente gloss. in dicta l. 2. C. de iure emphyteut. dum gloss. dicit, quòd ideo dominus recipiens pensionem post cessationem triennalem videtur sibi præiudicasse in expulsione: quia non poterat dominus consequi, nisi alterum duorum, scilicet vel expulsionem vel pensionem: ergo manifestè sensit gloss. quòd vbi vtrunque poterat consequi, prout in casu nostro: tunc per receptionem vnius non videtur sibi præiudicasse in alio. hanc opinionem etiam tenet Paul. de Castr. in d. l. colonus. & sic patet quòd illi qui se fundant in opi. gl. positæ in d. l. 2. & in rationibus ibi redditis, & in casu d. l. post diē. non loquuntur in proposito quò ad casum nostrum. Præterea ibi agitur de pœna expulsionis & priuationis, quæ non erat commissa, nisi volente & declarante domino, iuxta dictã l. secundam, nos autem agimus de pœna ipso iure commissa: vnde facilius cessatius quærendum quàm iam quæsitum. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui. l. final. C. de acquirend. possessio. capit. quemadmodum. de iureiurand. ¶ Præterea posito quòd per receptionem dictæ pecuniæ videretur sibi præiudicasse Ang. quò ad hoc vt non posit dicere quòd Bartholomæus & filij contrà fecerint non soluendo in termino illas quantitates quas post terminum soluerunt (quod tamen non est verum, vt dixi) tamen non potest dici quòd per receptiones prædictas videatur sibi præiudicasse quò ad contrauentio-
4 nes secutas post dictam receptionem pecuniarum: quia † ille tacitus consensus non videtur sibi præiudicasse vltra quam fuerit consensum. l. Item quæritur. §. impleto. ff. locat. l. legem. cum ibi not. C. eod. ergo cum adhuc restent debitores dicti Bartholomæus, & eius filij in certis quantitatibus occasione dicti curaminis saltem in libris decem, vel vltra: ergo non potest negari quòd non contrauenerint absque eo, quòd intelligatur sufficienter esse remissum per aliquem tacitum
5 consensum dicti Angel. † & hæc negatiua, quòd non soluerint dicti Bartholomæus & filij, non incumbit probare dicto Angelo, sed satis est quòd ipse probet dedisse tanquam quantitatem curaminis pro tanto precio, & onus probandi solutionem incumbit Bartholomæo & filijs, l. prima. C. de probationibus. not. glo. & docto. in l. secunda. C. de iure emphyt. & clarè not. Bartol. in l. in illa stipulatione si Calendis. ff. de verborum obligationibus. & canonistæ in c. super his. de accusat. & in c. bonæ, de elect. cum similibus. ¶ Nec prædi-
6 ctis obstat, si diceretur † quòd excusari debent dicti Bartholomæus, & filij, si non soluerunt tanquam ducti probabili errore, eò quia rationes inter dictum Bartholomæum & Angelum erant implicitæ & intricatæ propter data & accepta, propter quod toleratur error etiam in facto proprio, iuxta l. penultimã, cum ibi not. per Bart. ff. de confessis. & l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. & not. Bartol. in l. non fatetur. ff. de confessis. & in l. si res obligata. ff. de legatis primo, not. Docto. in cap. final. de confessis. cum similibus. quia respondeo primò non affirmando quòd appareat rationes esse implicitas & intricatas. Secundò respondeo, quòd quando quis excusatur propter rationes implicitas & intricatas, & excusatur quando est taliter intricatum quod non possit de facili in memoria retineri, & sic præsumitur obliuisci: ita declarat Bartol. & Angel. & alij in l. si quis delegauerit. ff. de noua. quasi tunc videatur præsumenda obliuio: periura superius allegata. Sed istud in proposito nostro allegari non potest pro parte dicti Bartholomæi, saltem quia fuit sibi facta protestatio per dictum Angelum quòd intendebat propter non obseruantiam promissorum agere post sex menses ad dictas libras 250. & fuit requisitus tunc Bartholomæus in eadem protestatione, q. intra duos dies deberet ostendere se adimpleuisse promissa propter quæ potuit & debuit incontinenti Bartholomæus recurrere ad libros suos, in quibus (vt in themate narratur) erat scriptum manu Angeli quantum Corij habuisset, & ꝓ quanto precio & pecunias receptas, & reperto q. restaret debitor, poterat satisfacere & non incidere in pœnam: vnde si non inuestigauit, fuit in culpa. c. innotuit. & quod ibi no. de elect. &
7 sic non potest † allegare iustam obliuionem, & mora post dictam protestationem subsequens cùm sit ex causa de præterito conualidat protestationem, & omne id quod ante gestum est. arg. l. si rem. §. fi. ff. de pigno. actio. & l. si mandauero tibi. la

picola.

picola.ff.mãdati.& quod not.in l.non poteſt.ff. de iudi.quin
imò. perſeuerauit ſemper in contumacia & mora Bartholo-
8 mæus. ¶ Ad prædicta bene facit. l. 2. ff. de eden. † & ꝙ ibi
per illum tex.voluit Bal.vbi dixit ꝙ quando in proteſtatione
facio mentionem de aliquo inſtrumento quod debet eſſe pe
5† nès te,ſeu de contractu tecum celebrato † non oportet ꝙ ego
faciam de hoc tibi fidem:quia per te ipſum potes te certifi-
care,licèt ſecus eſſet ſi de alieno cõtractu vel de alieno inſtru-
mento faciam mentionem.l.ſi quis inficiatus, in princ. & ibi
per Bar. ff. depoſi. in cle. cauſam. de elec.l.nomen. C. quæ res
pigno.ob.poſſ. cum ſi. ergo cum in dicta proteſtatione fieret
mentio de eo quod geſtum erat cum dicto Bartholomæo &
filijs,& de eo de quo poterant certificari per libros ſuos: non
poſſunt allegare ꝙ aliquò probabili errore ducti ſaltem tem-
pore dictæ proteſtationis remouentis cauſam obliuionis nõ
ſeruauerint promiſſa.bene facit etiam.l.ſi quis ex argentarijs.
§.prohibet etiam. ff. de eden. Alia poſſent adduci fundaméta
ad oſtendendum non obſeruantiam dicti Bartholomæi & fi-
liorũ.Sed prædicta,vt mihi videtur,bene ſufficiunt. ¶ Quan-
tùm verò ad cauſam reconuentionis paucis agam: quia pau-
ca expedire puto: tum quia teſtes inducti ad probandã inten
tionem dicti Bartholomæi ſunt ſingulares, tum etiam quia
& in capitulis Bartholomæi & in eius atteſtationibus conti-
netur quod Angelus promiſit dare ad laborandum dicto Bar
tholomæo ſeu eius operas conducere durante ſcilicet termi-
no de quo in inſtrumento tunc celebrato inter dictum An-
gelum & dictum Bartholomæum & eius filios, in quo inſtru
mento continebatur ꝙ dictus Bartholo. & eius filij haberent
terminum quatuor annorum cũ dimidio præterquam ſi non
obſeruarent promiſſa: quo caſu haberent duntaxat tempus
ſex menſium à die non obſeruantiæ promiſſorum, quę nõ ob
ſeruantia fuit ſequuta antequam dictus Bartholomæus pro-
teſtaretur. d. Angelo. vnde ſuccedit regula, frangenti fidem
&c.l.quæro.§.inter locatorem. ff. loca.l. cum proponas. la 2.
9 C.de pact.c.peruenit.el 2.de iureiur. ¶ Præterea † non appa-
ret quod ſteterit per Angelum quominùs Bartholomæus poſ-
ſet operari in apotheca caligariæ dicti Angeli. nam non eſt
in mora Ange. niſi ſit interpellatus perſonaliter vel ad domũ
ſuam.l.ſi ex legati.cum l.ſeq.ff.de ver.obl.l.1.§.1.ff.de li.agno.
l.ſi dictum.§.fin.ff.de euic.& declarat Bartho.in l.item illa.in
10 prin.ff.de conſtitu. pecu. cum ſi. ¶ Nec obſtat † ſi diceretur ꝙ
fuit facta proteſtatio pluries per Bartholomæum dicto Ange
lo ꝙ per dictum Bartholomæum non obſtat quominus ope-
raretur in apotheca caligariæ dicti Angeli, & quod offerebat
ſe paratum accedere ad illam apothecam ad laborandũ. &c.
quia reſpondeo vltra prædicta ꝙ oportebat apparere ꝙ di-
ctus Bartholomæus requiſiuiſſet dictum Angelum quod ve-
niret ad apothecam ſuam caligariæ tali die vel hora vel de præ
ſenti ad dandum ſibi quæ erant neceſſaria ad operandum in
dicta apotheca, & probare Bartholomæum prædicto tempo-
re ſe contuliſſe ad dictam apothecam,& ibi ſe præſentaſſe pa-
ratum ad operandum,aliàs non dicitur apparere quod ſtete-
rit per Angelum, attento ꝙ proteſtationes non fuerunt fa-
ctæ dicto Angelo in loco apothecæ ipſius caligariæ: ita in ef-
fectu no.Bar.in l.non ſolum.§.morte.ff.de ope.noui.nun.in
3.qõ.princ.in verſi. videamus de loco congruo. allegat. d. l.
item illa.& l.ſi cum dies.§.ſi arbiter. ff. de arb. bene facit l. ar-
biter ſi calendis.eo ti.& no. Bar. in d. l. item illa. ſed prædictæ
non ſeruauit Bartholomæus, ergo nihil releuat proteſtatio.
¶ Nec obſt.ꝙ vna ex dictis proteſtationibus facta fuerit ad a-
pothecam dicti Angeli: quia reſpondeo ꝙ in inſtrumento nõ
dicitur ꝙ eſſet apotheca caligarij, in qua facta fuit proteſta-
tio. Præterea illa proteſtatio quæ fuit facta in apotheca nihil
releuat alia ratione: quia fuit facta an. 1464. die primo Fe-
brua. quo tempore erat elapſum tempus. 6. menſium à die
non obſeruantiæ promiſſorum per Bartholomæum attenta
proteſtatione facta per Ange. anno 1463. menſe Ianuarij. &
ſic tempore factæ proteſtationis per Bartholomæum in apo-
theca Angeli erat elapſus terminus contentus in inſtrumen-
to, quo elapſu non tenebatur conducere operas Bartholo-
mæi ad laborandum vt in capitulis Bartholomæi & atteſtatio
nibus ſuis apparet. Ex quibus concludo dictos de Candelis
neque in cauſa conuentionis, neque in cauſa reconuentionis
poſſe obtinere. Alex.

ADDITIO.

¶ Futuri.Iaſ.l.2.numer.124.col.37.C.de iure emphyt.hoc ve-
rum, ſi recipiat tanquam penſionem ab emphyteuta, ſecus ſi
conſtet quod recipiunt tanquam partem fructuum, & tan-
quam à detentore.

SVMMARIVM.

2 *Pactum iuratum alteri factum valet etiam ad agendum.*
3 *Condictio oritur ex ſtatuto ad quemcunque verba dirigat.*
4 *Procurator non facit dominum incidere in pœnam etiam impen- ſarum.*
7 *Falſa cauſa etiam non expreſſa vitiat decretum, & ſatis videtur ex preſſa per relationem ad acta.nu.8.*
9 *Epiſcopus reſtitutionis in integrum non currit niſi à die ſcientiæ.*
10 *Remedium habenti ordinarium datur reſtitutio ſi eſt vtilior.*

CONSILIVM CCVII.

¶ Dubia quædam & ſolutiones dubiorum.

†1 DOMINE Alexander clariſſimè ego ſuccinctè †
ſcribam rationes dubitandi in cauſa Romęi pri
a mò [a] circa ſtatutum circa quod conſidero quid
conforme, item quid exorbitãs per id inducat,
an caſus dictæ cãæ ſub eo comprehendatur. vbi
dico ꝙ videtur in hoc exorbitari de iure communi: quia vult
ꝙ dos promiſſa marito cum ſtipulatione illam promittenti
reſtituendi fiat mulieris,& eam mulier lucretur, ꝙ de iure cõ
muni non eſt, nec eſt caſus noſter: ideo omittam. an aũt hoc
ſtatutum velit mulierem lucrari doté promiſſam præfata ſti-
pulatione non adiecta, vos vultis ꝙ ſic per allegata per vos. &
in hoc etiam ſi eſſet, vt dicitis, dico quod concordat cum iure
communi quando ſine illa ſtipulatione etiam extraneus pro
miſit dotem vel pater,& pater poſtea decidit: quia conſolida
tur & efficitur propria mulieris.l.quamuis.ff.de iu.do.& per
doc.in l.quoties,& l.poſt dotem.ſol.mat.eſt tamen caſus no-
ſter iſte: certè non, ſed caſus eſt, an hæc mulier quæ lucratur
dotem ſecundum vos vel eius hæredes agere poſſet cõtra pro
mittentem vel eius hæredes: quia caſus non deciditur per hoc
ſtatutum: ſed remanet in diſpoſitione iuris communis, quæ
eſt vt agere non poſsit in l. ſi pro te pater. C. de dot. promiſ.
nec reſultat abſurdum ꝙ dicitis promittentem ex ſua negli-
gentia operari excluſionem mulieris: quia licet excludatur
mulier vel hæredes eius, non tamen excludũtur hæredes ma-
riti, vt decidit Bal.in l.ſi pro te. Cæterum ſtatutum nihil di-
cit de pœnis: quas tamen promiſ.d. Beltrandæ & d.Bartholo
1 mæi vos autem omnes integras petit.& gl. † dicit in cle. vt hi
qui.in verbo, eiuſdem.de æta.& quali ꝙ in materia correcto-
ria & pœnali nunquàm etiam ex maioritate rationis fit extẽ-
ſio. vnde conſiderando caſum noſtrum ſatis eſt ex prædictis
videri dictam dominam Sarram vel eius hæredes agere non
poſſe contra promittentem: vel hæredem: Cum etiam inſtru-
mentum promiſsionis in pœnam nõ faciat de Sarra aliquam
b mentionem. ¶ Præſtantiſsime [b] domine Vicarie, vidi quæ
ſubtiliter ponderauit reuerẽtia veſtra: ex quibus inferri vide-
tur quod Romæus non poſsit obtinere niſi pro dimidia pro
qua dominus Bornius eſt hæres domini Beltrandi. & conſide
rat reuerentia veſtra ꝙ ſtatutum quanquam diſponat quis lu
cretur dotem: tamen non diſponit quis agere debeat, & ſic ta-
lis caſus omiſſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione iuris com-
munis, quo cauetur ꝙ filia agere non poſsit ad dotem nomi-
ne ſuo vel pro ea promiſſam marito. l. ſi pro te, &c. Ad hoc
2 duobus † modis reſpondetur. Primò, ꝙ licèt quando mihi
per ſtipulationem promittitur pro te dari, mihi tantum actio
directa quæratur: tibi autem non quæratur actio vtilis ſine
ceſsione.l.hmõi.in prin. iuncta glo.notabili.ibi.ff. de le.1.l.
pe.cũ ibi no.ff.de neg.ge.l.poſſeſ.§.& ſi poſſeſsio.& ibi no. ff.
de acq.poſ.& eſt bona gl.in §.alteri.inſti.de inut.ſtip. & in l.
2 quęcunq; gerimus.ff.de actio.& obli.tamen hoc fallit. [c] vbi

2 cunque interuenerit iuramentum: quia hoc † operatur iu-
ramentum, vt illi cuius nomine & pro quo promissum est,
acquiratur vtilis actio sine cessione. hæc est gloss. reputa. not.
prima quæstio. septima. in capit. quotiès cordis, quam ad hoc
alleg. & sequitur domin. Anton. de Butr. in capit. cum cōtin-
gat, de iureiurando. & Baldus. in l. pactum, in nona quæstio.
C. de colla. & in rubric. C. res inter alios. & in authentic. sacra-
menta, in vltima columna. C. si aduer. vendit. quia iuramen-
tum Deo præstatur. capitu. debitores, & capitu. & si Christus,
de iureiurando. Deus autem vbique est. & absentis præsen-
tiam supplet. l. properandum. §. sin autem reus affuerit. C. de
iudic. Item quia idem operatur iuramentum quod iudicium.
l. sed & si restituatur. §. ex quibus. ff. de iudic. l. nam posteà. §. si
is qui temporali. & ibi not. ff. de iureiurādo. sed ex stipulatio
ne facta in iudicio nomine alterius & pro altero acquiritur
illi alteri vtilis actio sine cessione, vt l. in causæ. §. final. ff. de
procurator. & nota. Bartolus. in dicta l. possessio. & per istam
rationem hoc etiam ibi in terminis firmat Romanus. & idem
Petrus de Ancharano, in clementin. prima. de iureiuran-
do. & in clementin. prima. in principio, de vsuris. & credo
d quòd etiam de hoc sit quædam reformatio hic. ¶ Secundò [d]
3 respondeo quòd licèt actio † ex stipulatu non competeret Sar
ræ, tamen non videtur posse negari quin actio ex dicto statu-
to competat: quia Bartolus & doctor. quòd semper ex statu-
to competit actio illis quorum interest fieri id quod in statu-
to disponitur: licèt statutum non dirigeret verba ad illum,
qui vult agere nec etiam sibi actionem concedat. ita dixit
Bartolus, & doctor. in l. seruo legato. §. si testator. ff. de lega-
tis primo. per quem text. gloss. in dicta l. si pro te. dixit quod
dispositio illius legis non habet locum in legato dotis relictæ
marito pro filia: quia competeret filiæ actio per dictum §. si
testator. & [illegible] s, in dicto §. si testator. dicit quod idem est
in statuto [illegible] in legato. & sic est casus noster ibi decisus. &
idem voluit Bartolus, in l. secunda. §. final. ff. ad Tertulian. &
in l. secunda. §. final. ff. de collat. bon. & in l. prima. §. penul-
tim. ff. de contratabu. & Baldus, in l. si quis filium. C. de inof-
ficio. testament. & in l. maximum. C. de liber. præter. & An-
gelus, in dicto §. si testator. §. Quò ad pœnas ego salua verita-
te, puto quòd reuerentia vestra verum dicat quòd non posi-
4 mus petere nisi pro dimidia: † nō tamen per hoc venit [e] fienda
e condemnatio expensarum: quia procuratori non videtur
concessum mandatum quòd petat plus debito, & sic vt faciat
dominum incidere in aliquam pœnam, vt nota. Bartolus. in
l. si procurator. ff. de condition. indebit. per illum textum. &
in l. terti. §. si procurator. ff. quod quisque iuris. & Specul. in
titulo. de procurator. §. primo. versiculo, sed nunquid media
causę. & Baldus, in l. prima. C. de condition. ob cau. & legitur
& notatur in clementin. non potest, de procuratoribus.
5 ¶ † Secundò [f] quia dicebam vobis pridie non videri appare-
f re ex sententia aliquam falsam causam expressam, ex
qua sententia sit nulla. Et vt dicebam, ita videtur scilicet
falsitatem causæ ex sententia non apparere, imò etiam nec
ex actis. Esto enim quod dicatur in actis petiam terræ fore
triginta tornaturarum, non tamen ex illis actis patet esse ali-
ter: licèt nunc posteà ex mensuratione constet, per l. pri-
ma. ff. quæ senten. sine appel. rescind. Item etiam dato &
non concesso quòd in actis apparet falsitas causæ ex qua la-
ta fuit sententia, si tamen ex ipsa sententia non apparet,
non sufficit. Quia non dicitur expressa in sententia causa
quæ est in actis, nisi ad illam fiat specifica, clara & expressa
relatio, quam maximè, si non sunt in libello sicut est in casu
nostro, quo non est facta talis relatio: quia in sententia dici-
tur solum relatiuè, dictam petiam terræ cum superstantijs,
vt supra positam & confinatam. Refert ergo se ad terram &
ad locum vbi posita est & eius confines, sed non ad mensu-
ram. potuisset enim etiam dicere, vt supra mensuratam, & sic
expresè retulisset se, ita vt ex indè expresè colligi potuis-
set ea falsitas quæ posset ex actis ad quæ se referret. Nec
obstat. §. illud, cum similibus. quia imò glossa. non re-
fert sed decidit esse, vt dixi: Cum concludit prima facie
non contineri certum. Sed ex postfacto apparebit, vt
sic in casu nostro prima facie non videatur expresè fal-
sitas causæ: licèt ex postfacto secus appareat. Nec An-
gelus ibi contradicit cum loquitur de intellectu clem.

appellanti. dicendo quòd nō sufficit dicere pro causis grauami-
minū: Allego omnes excep. productas in primo iudicio. Sed
dici debere, allego except. parte iurisiurandi, prout patet in
primo iudicio. Ita ibi refertur quòd si sic est, videtur deci-
dere expresius sententiam debuisse dicere, prout suprà dixi
quia nihil exprimit de numero tornaturarum. ¶ Præterea su
6 per hoc errore † calculi huius numeri tornaturarum videtur
esse iudicatū: cum in actis (vt videtur) apparet quòd erroneè
fuerit facta computatio numeri, quò succedit, vt sententia va
leat, nec de errore dici posit aut corrigi, per ea quæ habent in
lege prima. C. de errore calcul. potisimè cum est error partis
agentis supinus & crassus, per notata. in lege si res obligata.
de legatis primo. & in lege cum filius. §. in hac. de verborum
obligationibus. Ex quo sumus in actore, cuius procuratoris
fuit error & non nuncij, nec iudicis expressus vt suprà. Nec ex
restitutione subuenitur: quia non sumus amplius intra tem-
pora iuris. Item etiam ignorantia Sarræ non prodest ad resti-
tutionem petendam, ex quo ipsa vel hæredes eius habent re-
medium ordinarium contra hæredes domini Beltrandi, per
dictam legē, si pro te. & ibi Baldus videtur hoc extra ordin. &
cætera, per ea quæ habentur. in l. in prouinciali. de noui ope.
g nunciation. ¶ Circa [g] prædicta † eximie domine Vicarie, re-
7 spōdeo, quòd non memini me legisse quod quò ad hoc vt de-
cretum ex falsa causa interpositum sit nullum, requiratur q̃
causa falsa sit expressa in decreto, imò quod non requiratur q̃
sit expressa, videtur casus quem in materia ad hoc doctor. al-
legant in lege, magis puto. §. penul. ff. de rebus eo. & quòd in
in decreto non requiratur expresio falsæ causæ, firmat in ter
h minis gloss. [h] quam sequuntur ibi omnes in lege secunda. C.
quando prouoc. non esse necesse. dum allegat. legem Seiæ.
ff. de tutore & curatore dato ab his. & firmat Dinus & Barto-
* lus in dicta lege Seiæ. reprobando glo. ibi. & dicit hanc esse *
communem opinionem. per legem, si tutor petitus, eodem
titulo. Cum ergo decretum & sententia in dubio intelligatur
emanasse ex causa quæ apparet in actis, vt notat gl. & Bart. in
lege, si quis ad exhibendum. ff. de except. rei iudic. & in lege,
Iul. ff. de conditione indebiti, per Bartolum. & gloss. in capit.
si confirmationem. de election. in sexto. Et in actis prout etiā
iudex refert & attestatur in sententia transita in rem iudica-
tam, contineatur quòd ista petia terræ erat triginta tornatu-
rarum, & quod fuit ęstimata pro pretio librarum vigintiduo,
pro qualibet tornatura, quod pretium iudex declarat esse iu-
stum: ideo probato, quòd dicta petia terræ non erat nisi vigin
ti quatuor tornaturarum, apparet iudicē falsò motum fuisse
8 adiudicandum pro tanta summa. Posito etiam quod † requi
reret expresso satis videtur ex verbis sententię facta expresio,
attenta relatione facta ad acta, per clare nota. per Bar. in lege,
si ita scripsero. ff. de condition. & demonstration. sed in hoc
non insisto: quia non expedit, vt patet per prædicta, per hoc
etiam nō oporteret insistere circa restitutionē concedendam
prætextu erroris, postquam decretum est nullum, vt dixi: ta-
men adhuc circa illam partem dico breuiter, quòd inquan-
tum reuerentia vestra dicit, quòd hic non fuit error iudicis,
sed procurator Domini Beltrandi, ego discurri totam illam
sententiam, & ibi non reperio quod vnquam procurator pe-
tierit illam sibi dari insolutum pro triginta tornaturis, nec
pro aliqua certa mensura, sed illam tantum petijt sibi adiu-
dicari pro eo quod æstimabitur. sed bene reperio quod iudex
in sententia illa narrat de sui mandato datam fuisse tenutam
dictæ petiæ terræ 30. torna. & illam fuisse æstimatam ad ra-
tionem lib. 22. pro qualibet tornatura, & pronunciet illud es-
se iustum pretium, & illam dat insolutum pro quantitate li-
brarum sexcentarum sexaginta, ex quibus apparet quòd er-
ror fuit in iudice cum in procuratore actoris hoc non inue-
niatur. Non obstat † quod non posit concedi restitutio, quia
9 non sumus intra tempora: quia ego alias respondi, & respon-
deo, quod tempus petendę restitutionis in integrum nō cur-
rit ignoranti, [i] vt eleganter firmat Bal. in l. pen. C. si ex falsis
i instrumentis. Sed do. Beltrandus habuit iustam & tollerabi-
lem ignorantiam eorum quæ gesta erant, etiam cum procu-
ratore suo, vt no. glo. & docto. in l. si res obligata, & in l. si quis
delegauerit. ff. de noua. per l. quod vulgò. pro empt. vnde po-
tuit ignorare an dicta res esset data insolutum pro 30. vel 40.
vel 24. torna. ergo, &c. Maiorem etiam habuit iustam causam
ignorantiæ

ignorantiæ domina Sarra, quæ nec per se nec per procurato-
rem suum fuit in iudicio. ¶ Nec obstat si dicatur quod Sarra
potest agere contra hæredes mariti. l. si Socer. §. Lucius. ff. so-
luto matrimon. ergo cessare debet restitutio. l. in causæ. ff. de
mino. quia ad hæc respondetur. Primò quod negari non po-
test quod pro parte pro qua do. Bornius est hæres Beltrandi re
10 stitutio non concedatur: quia tunc cessat ista ratio. ¶ † Secun-
dò, quia dico quòd remedium restitutionis in integrũ quod
est extraordinarium, non habet locum vbi habet locum ordi
narium. d. l. in causæ. Hoc fallit ibi nisi pinguius & vtilius es-
* set remedium extraordinarium, vt est gloss. no. & * commu-
niter approbata in l. fin. C. si aduer. reum iu. Sed si Bornius
vt hæres matris vel alius habens causam ab eo vellet agere
cõtra hæredes Beltrandi: haberet necesse agere contra semet-
ipsum & à semetipso exigere: quod Bornius est hæres Bel-
trandi, saltem pro dimidia. ergo cum pinguius subueniat
remedium restitutionis quam alia via ordinaria, potest pe-
ti restitutio, omissa via ordinaria. Ex prædictis & ex quoli-
bet prædictorum etiam de per se videtur aperte constare par-
tes vestras esse in pronunciando iuxta superius conclusa. Re-
liqua suppleat vestra sapientia, quam Deus dirigat in viam
veritatis.

ADDITIO.

a ¶ Primò. hæc non sunt verba Alexan. sed iudicis seu vicarij sui
dubitantis in iudicio certæ causæ. & petentis solutionem ab
Alexandro aduocato patris: & sunt duo principalia dubia,
primum hic, cui subijcitur solutio Alexandri ibi, præstantis-
simè. secundum infra num. 5. cui similiter subijcitur solutio
Alex. nu. 7. ibi circa prædicta.
b ¶ Præstantissimè. Solutio Alex.
c ¶ Fallit. Ant. de Petru. rep. l. 1. de iureiuran. effect. 17. Cur. Iun.
tract. feud. 2. par. 2. partis. nu. 67. sed hæc ratio falsa est.
d ¶ Secundo. hæc vera solutio.
e ¶ Venit imo quo ad expensas. quia in istis potest procurator
præiudicare domino, secus in pœna & alijs decisorijs.
f ¶ Secundò. hic secunda quæstio & dubitatio iudicis.
g ¶ Circa. hic solutio Alexandri.
h ¶ Glo. s. eo. cons. 147.
i ¶ Ignoranti. s. lib. 1. cons. 71.

CONSILIVM CCVIII.

¶ Confirmatio præcedentium allegationum.

PRæstantissime dñe vicarie, repetitus in facto Ro
mei & domini Bornij: quia iam persæpe discus-
sum est de iustitia vtriusq; partis, breuissime &
per cõclusiones procedã circa dubitationes sub
1 tiles mihi traditas. Et primò † circa id quod dr̃ q
non reperitur iure cautum q ex stipulatione facta per d. Bel-
trandum nomine proprio quæraꝛ alteri puta Sarræ actio in-
terueniente iuramẽto. Ad hoc rñdetur q dictum esset verum
si contractus stipulationis esset factus per dñm Beltrandum
& pro se. Sed vbi facta esset stipulatio & promissio Beltrando
pro Sarra: tunc dicebam q ex tali stipulatione acquiritur Sar
ræ actio propter iuramentum. vt dicunt doc. in locis alias per
me allega. Sed ita est quod promissio facta per Cõtem. d. Bel-
trando dictam promissionem recipienti fuit facta pro dote
Sarræ, & sic non põt negari q stipulatio non fuerit facta etiã
pro d. Sarra, cuius interest esse dotatam. l. pr̃, in fi. ff. de do. præ
le. l. 1. & ibi no. in gl. ff. sol. ma. cum vulga. quo casu qñ stipula
tio est facta pro alio, ei acquiritur actio mediante iuramen-
to: vt dicunt quæ alias allegaui & q dicta stipulatio per dicta
verba intelligaꝛ fcã ꝓ Sarra, est casus in l. si socer. §. Lucius. ff.
solu. matr. & licet verba obligatiua stipulationis sint collata
in Beltrandum, nihil refert, imo est necesse ad hoc vt stipula-
tio teneat, q verba obligatiua conferanꝛ in stipulatorem, li-
cèt fiat stipulatio ad vtilitatem alterius vt firmat gl. & doc. in
l. stipulatio ista. §. si stipuler. ff. de ver. obl. & gl. & Cyn. in l. vt
inter absentes. C. de inu. stip. per tex. in l. quæcunq; gerimus.
2 ff. de act. & ob. ¶ † Inquantũ aũt circa no. per Bal. in l. seruo le
gato. §. si testator. cum sim. dr̃ q in casu nostro in statuto non
disponitur aliquid circa materiam vnde possit hæc actio ori-
ri: secus in casu de quo per Bar. in loco præalleg. Certè non vi
deo q istud in proposito sit attendendum: quia Bar. & doc. in
locis præalle. simpliciter volunt, quod mea vbi interest fieri id
quod in statuto continetur, mihi detur actio ex statuto, licèt
verba statuti non dirigantur ad me, nec mihi expressè dent
actionem. & propriè gl. in terminis nostris in l. si pro te pater.
C. de dot. promiss. dicit q dispositio illius legis locũ non ha-
beret in legato dotis facto genero pro filia per dictum §. si te
stator. & Bar. ibi dicit quod idem est in statuto quod in lega-
to. prætereà, qñ statutum dicit extantibus masculis fœminæ
non succedant, clarũ est q masculis ꝑꝑ dictũ statutũ cõpetit
actio ad totum, vt dicit Bar. & doc. ibi. & tñ non video q am-
plius disponatur ibi circa materiam aliquid ex quo possit a-
ctio oriri quàm in casu nostro. vñ cum intersit mulieris effe-
ctum dicti statuti locum habere, sibi competere debet actio.
¶ Non obstat quod d. Sarrę sit aliter prouisum videlicet: quia
põt agere cõtra hr̃des Beltrãdi: quia respõdeo, q propter hoc
non reperitur q debeat denegari actio resultans ex statuto:
imò si hoc esset verum, sequeretur q vbi statutum disponeret
idem quod ius commune, q ex tali statuto nõ oriretur actio
postquam competit actio introducta à iure communi. sed tñ
hoc est falsum, vt no. Bar. & doc. in l. 1. in prĩ. ff. ad l. fal. & doc.
in c. 1. de consti. in 6. & d. Anto. in c. 1. de rescrip. interest enim
nostra plures actiones ad eandem rem habere, vt si in vna a-
ctione succumbamus, ad aliam redire possimus, vt l. si actor.
& ibi no. ff. de iureiu. l. cum filius. §. varijs. ff. de lega. 2. inst. de
ac. §. sic itaque. & etiam dominæ Saræ intererat plures habe-
re debitores pro eadem re. s. Contem promissorem & Beltran-
3 dum stipulator. l. 3. in fi. ff. de lib. leg. ¶ Non ob. † quod non
est actum ex statuto: quia respondeo, quod factum bene nar-
ratum est, & postea petitum est reum cõdemnari & iustitiam
fieri in omni meliori modo &c. quo casu propter dicta verba
videtur intentata illa via quæ magis pro actore facit, vt not.
Inno. Host. & Io. And. & doc. in c. cum dilectus, de ordi. cog.
& Specu. in titu. de libel. concep. §. iam nunc videndum. ver.
sed cum ex his. iuncto ver. præcedenti. & d. Ant. in c. examina
ta. de iud. & Bald. in l. edita. C. de edẽ. Et maximè quia iudex
tenetur supplere in iure municipali, sicut tenetur supplere ius
commune, vt no. Bar. in repe. l. omnes populi. in fi. ff. de iust.
& iure. & Bald. in l. 1. in prin. C. vt quæ desunt aduoca ¶ Item
ad omnia supradicta est responsum propter reformationem
istam, quæ disponit q ipso iure competat actio illi ad cuius
4 vtilitatem facta est stipulatio inita per alterum. ¶ Quò autẽ †
ad illud quod dictum fuit, esse nullum decretum interpositũ
ex falsa causa etiam non expressa, dicitis q nos non sumus in
decreto: quia scd̃m decretum non interponitur in hypothe-
caria, per no. per doc. in l. si finita. §. Iul. ff. de damn. infect. ad
hoc respondeo, quòd licèt fuerint opin. inter gl. an in hypo-
thecaria procedi possit ad secundum decretum ad instar per
sonalium actionum, an verò solum procedatur ad primũ de-
cretum ad instar realium, de quo per gl. in l. 3. §. fi. ff. de acq.
pos. & in l. si quis emptionis. §. sed & si quis. C. de præscrip.
30. ann. tamen finaliter Ioan. And. in addit. Specu. in titu. de
contuma. §. sequitur. ver. sed nũquid hodie in hypothecaria.
& ver. seq. cõcludit q si agatur hypothecaria contra tertium
possessorem, & tunc non requiratur secundum decretum. sed
si agitur contra debitorem principalem penès quẽ erat domi-
niũ rei, & tunc interponaꝛ scd̃m decretũ, sicut in personali. &
ita dicit se intelligere dictum Dy. in d. l. 3. §. fi. q scd̃m eum
reperitur communiter corruptum. ¶ Prætereà ẽt posito † q iu-
5 dicium intentatum in hypothecaria cõtra contumacem esset
regulandum secundum ordinem iudiciorum realium: tñ ẽt
* scd̃m magis * cõmunem sententiam in realibus interponitur
scd̃m decretũ, vt firmat Bar. & doct. in d. §. Iul. in vltim. col. &
Bal. in auth. ei qui. in antepe. col. C. de bo. autho. iud. possi. &
Io. An. in addi. Spec. de primo & secundo dece. in §. videndũ
restat. super ver. in realibus autem &c. & Bart. in l. consenta-
neum. in 3. col. C. quomodo & quãdo iud. & Ang. in l. à quo.
ff. de damn. infec. Et posito quod non esset necesse interponi
secundum decretum, tamẽ dixit gl. in c. quoniam frequẽter.
§. in alijs, vt lit. non contest. quod tamẽ est est vtile illud inter
poni. Prætereà quicquid sit de iure communi, clarum est q
de iure municipali quando agitur hypothecaria, procedit
ad secundum decretũ, vt hr̃ in statuto sub. rub. qualiter pro

cedatur in causis ciuilibus reo non comparente. ad fi. in verba
6 decernimus insuper quod si contingat. &c. ¶ Nec obstat † ver
ba apposita in decreto adiudicationis, ibi dum dr̃ diffinitiuè,
&c. quia respondeo quod secũdum decretum est interlocu-
toria habens vim diffinitiuæ: quia ius partis absorbet. vt not.
Barto. & doct. in l. si finita. §. si fortè. ff. da dam. infect. & dicit
Bal. in l. 1. ff. de iurisdi. om. iud. q; sententia primi & secũdi de-
creti non est propriè mera diffinitiua, tamen largè quælibet
interlocutoria ẽt mera scd̃m eum põt dici diffinitiua respectu
illius articuli quem diffinit, allega. notat. in l. generaliter. C.
de reb. cred. & idem tenet Balt. in l. 2. 10. q. ff. si ex nox. cau. &
in l. ingenuũ. ad fi. ff. de statu. ho. & Bald. in l. iustè. ff. de acqu.
pos. & do. Ant. in c. contingit. post Io. An. de dolo & contum.
remanet ergo q; dicta adiudicatio non est diffinitiua mera,
sed decretum propter differentiam quam etiam tradidit Bar.
post Ia. de Are. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offic.
procons. vbi ponendo differentiam inter sententiam, & de-
cretum, dicit q; sententia est illa quæ continet condemnatio-
nem vel absolutionem. l. 1. ff. de re iud. l. preses. & l. ex stipula-
tione. C. de sentent. secus autem in decreto, vt ibi latius per
eum. ¶ Circa factum erroris non potui bene intelligere quid
sentire voluerit reuerentia vestra, quæ breuiter locuta fuit: &
nisi viderem priores dubitationes cum allegationibus inde
factis, non possum mentem reuerentiæ vestræ cõcipere: quia
in hoc me refero ad ea quæ aliàs scripsi: & etiã circa hoc non
est opus insistere postquàm decretum ex falsa causa remanet
7 nullum. ¶ Inquantum † vero allegatur q; quo ad pœnas inso
lidum petitas non põt sequi condemnatio pro parte, ex quo
mutata vr̃ substantia: quia agimus tanquam hæredes insoli-
dum: & non probauimus q; simus hæredes Beltrandi, nisi pro
dimidia: ergo dubito quod reuerentia vestra solatij causa hæc
& quædam alia mihi dicat: nam scio quod nouit reuerentia
vestra q; vbicunque quis agit ad solidum, & probat iustitiam
habere tantùm in parte, super illa parte debet obtinere, vt l. 1.
cum gl. & ibi Bart. C. si aduer. rem iudi. & l. apud Celsum. §.
item quæritur. el 1. cum ibi no. ff. de doli. excep. & no. Bar. in
l. qui vas. in prin. ff. de fur. & in l. si constante. §. fi. ff. sol. matr.
Cyn. & Bal. in l. 1. C. de litis contest. & Bald. Ange. & Imo. in l.
scire debemus. ff. de ver. ob. Anto. in c. cum inter vos, de re iu.
nec video hic mutatã in totũ esse substãtiam, si peto solidum
tanquã hæres insolidũ, & probo mihi deberi dimidiã tanquã
hr̃di pro dimidia, sicut si ago ad fundũ totũ tanquã dominus
insolidum, & postea probo q; non sum dominus, nisi pro di-
midia: quo casu indubitanter obtineo pro parte, vt hr̃ in locis
præalleg. nec reperio aliquem doc. in l. 1. §. si stipulãti, de ver.
ob. hunc passum tangere nec aliquid in contrariũ dicere pœ-
8 na † aũt plus petentis non est q; cadat actione sibi competen-
ti, sed tantum triplum expensarum, vt plenè per doc. in l. 1. C.
de plus peti. & in c. 1. extra eo. ti. quæ pœna in casu nr̃o locum
habere non potest: quia procurator generaliter constitutus
prout est procurator noster, vt videre potestis in mandato. nõ
põt facere incidere principalem in hanc pœnam, vt no. doct.
in locis deductis in alijs allegationib. ad quas me refero, &
istud cum reuerentia teneo luce meridiana clarius. & impu-
tet sibi pars aduersa quæ post productam petionem non fecit
vocari principales nostros ad respondendum si ratam habent
productionem petitionis factam per procuratorẽ, nec in mã-
dato reperietis concessam potestatem ad aliquid specialiter
9 petendum, sed in genere tantum. ¶ Item inquantum † dici-
tis quòd postquam Bornius cessit, nescitis videre quare pin-
guius remedium cessionariæ sit agere contra Ruffinos quam
contra Bornium? respondeo quòd cum reuerentia in casu no
stro nulla actio competere potest cessionariæ cõtra Bornium:
quia Bornius cessit actiones quæ ipsi competerent contra hæ
redes Contis, vnde si nullæ actiones competerent Bornio cõ-
tra hæredes Cõtis, nullæ intelliguntur esse cessæ: & non tene-
tur isto casu cedens de euictione seu ex eo quod nullæ compe
tunt actiones, vt l. quod si in venditione. cum tribus seq. ff. de
hæred. vendi. & not. Iaco. But. in l. 1. C. de euictio. & Ang. in l.
si sic. §. 1. ff. de leg. 1. ar. l. si iactum, ff. de act. emp. ex alio etiam
capite non potest agi contra Bornium: quia ista cessio fuit fa-
cta per Bornium filiæ ex causa augmenti dotis. quæ dicitur
esse causa lucratiua quo ad filiam: vt l. fina. §. si à socero. & per
†1 Barto. ff. quæ in frau. cre. sed in titulo lucratiuo † nullum pe-
riculum spectat ad concedentem post traditionem factam.
l. Arist. §. fi. ff. de don. l. ad res donatas. ff. de ędi. ędi. & plenè in
l. secunda. C. de euict. cessio autem in casu nostro habetur pro
traditione vt no. in l. fina. in prin. ff. de do. & in l. fi. C. quando
fisc. vel pri. probatur in l. Seia cum bonis in prin. & ibi Barto.
10 ff. de dona. cau. mor. ¶ Inquantum vero † dicitis quòd alimẽ
ta videntur remissa per lapsum decennij. l. cum quidam. §. di-
uus. vel ex eo quod vir viuens non petijt. d. l. vir vsuras, &c. re
a spondeo quod text. in d. §. diuus. ponit casum specialem [a] in
remissione tacita odiosi lucri scilicet vsurarum. ita dixit Bart.
in l. quæ dotis in secunda. colum. ff. soluto matrimonio. nos
autem loquimur in alimentis quæ petuntur ex causa onero-
sa, vt onerosa, vt interesse pro oneribus matrimonij suppor-
tatis l. pro oneribus, C. de iure dot. cap. salubriter. de vsur. non
obstat. d. l. vir vsuras, qui multipliciter posset responderi. Pri-
mò quod ibi fuit expressè facta donatio, vt ibi dicit glo. in v-
na solutione quam sequitur ibi Salic. vel posito quod lo-
quatur in tacita donatione, respondeo, vt dicit Barto. in d. l.
quæ dotis. quod loquitur in vsuris quæ non petebantur pro
rata interesse, sed petebantur secundum quod promissæ fue-
rant vel secundum moderationem de qua in l. eos. C. de vsur.
vnde secundum Barto. in odioso lucro facilius præsumitur re
missio quàm in debito ex causa onerosa, vt in casu nostro.
Item responde quòd ibi illa donatio fuit inter virum & vxo-
rem quam morte donantis prædecedẽtis confirmari opor-
tet, vt etiam ibi dicit Bartho. in suo summario & probatur in
l. antepenultim. §. cum vulgare. C. de don. inter vi. sed ibi nõ
est probatum q; maritus donans prædecesserit: talis donatio.
†2 † non potest dici confirmata, nec tenet, vt l. si inter virum. ff.
de rebus dub. & l. marito. C. de donat. inter virum. sed in ca-
su nostro non est probatum quod Beltrandus prædecesserit.
imò ex ordine positionum nostrarum & ex responsionibus
partis aduersæ potiùs apparet contrarium: igitur, &c. ¶ Quar-
tò respondetur, quòd tex. in dicta. l. vir vsuras loquitur quan
do mulier erat obliganda viro: quia ei promiserat vsuras vn-
de inter virum & vxorem inter quos iuris præsumptione cen
setur esse mutuus amor propter quem inter eos de facili præ-
sumitur donatio, vt l. prima. ff. de donat. inter vir. & ar. l. pos-
sessionum. C. commu. vtriusque iud. Nos autem loquimur
in casu in quo mulier nihil promiserat viro, nec ab ea peti po
terant alimenta, sed à Conte: vnde cessat ratio dictæ præsum-
ptæ donationis. Et cum dispositio dictæ l. vir vsuras, sit ex-
orbitans à iure communi contra regulam. l. cum de indebi-
to. ff. de probatio. vbi in dubio non præsumitur donatio: ideò
non debet extendi ad alium casum. l. si vero. §. de viro. ff. solu-
11 to matrimonio & l. quod verò. ff. de legi. ¶ Circa † vltimum,
in quo dicitis probari mortem Contis per verba certi instru-
menti: & per consequens est præscriptum, &c. Ad hoc fuit a-
liàs responsum pluribus modis. Primò quòd non est bona fi-
des allegata saltem tempore oportuno. Secundò quod hæres
debitoris malæ fidei non præscribit, secundũm do. Anton. in
ca. si diligenti, de præscrip. & l. sequitur. §. hæredes. de vsucap.
Item deductiones temporum ex forma prouisionum osten-
dunt præscriptionẽ non esse completam. Item & posito quod
esset completa, tamen hæredes Beltrandi habuerunt iustam
causam ignorantiæ obligationis dictarum pœnarum & ali-
mentorum, & omnium quæ ex dicta causa peti poterant: vn
de non potest denegari restitutio in integrum petita, vt not.
Bartol. in l. 1. §. si quis autem propter de iti. actuque priu. hæc
omnia plenius scripsi in alijs allegationibus, ad quas me re-
fero. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Specialem. suprà lib. 4. consi. 63. num. 16. Corn. consil. 164.
colum. fi. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Perempta istantia satisdatio iudicandi soluendi & de iudicio sisti expirat.*
2 *Socius non tenetur nisi ad diligentiam quam in rebus suis adhibet.*
3 *Inimicitia reuocat mandatum, etiam institoris vel socij.*
4 *Quis non potest se fundare ex scriptura, quam impugnat.*

CONSI-

CONSILIVM CCIX.
Allegationes.

IN cauſa & litè inter ſpectabilem virum Andream de Caſali mercatorẽ Bononienſem ex parte vna, & Baſilium de Arẽgheria ex altera, requiſitus ſum vt circa duo dicam quid ſentiam. Primum eſt, vtrum Andreas prædictus in aliquo ſit obligatus occaſione fideiuſsionis per eum præſtitæ coram officio mercatorum deſiſtendo in iudicio Bitinellũ conuentum à dicto Baſilio & de ſoluendo iudicatum. ¶ Secundò, vtrum dictus Andreas tenetur Baſilio in aliquo ex eo quod dicitur Baſilium tanquam ſocium dicti Andreæ conueniſſe d. Bitinellum in iudicio tanquam debitorem dictæ ſocietatis, & Andreas ſe oppoſuit Baſilio proteſtando ei quod non deberet agere contra d. Bitinellum, eo quia hoc non ſpectabat ad d. Baſilium, attento maximè quod ſecundum capitula ſocietatis ad Andream tamen pertinebat omnis exactio & adminiſtratio ſocietatis, & nihil faciendum erat niſi
1 ſecundum voluntatem Andreæ. ¶ Circa primum † res eſt expedita quod ſatiſdatio tam de iudicato ſoluendo quam de
a iudicio ſiſti expirat perempta inſtantia [a] vt l. cum lite mortua. ff. iudi. ſolu. & l. properandum. §. ſi quidem in verbo. & omni cautela &c. C. de iudi. & no. gloſ. fin. in l. pe. C. de fideiuſ. & Barto. & alij in l. græcè. §. & poſt litem. ff. de fideiuſ. Sed ita eſt (vt verbo fertur) quod inſtantia cauſæ in qua fuit præſtita fideiuſsio prædicta eſt perempta, ergo & fideiuſſoris obligatio expirauit. Aduertat etiam diligenter dominus iudicans an commiſsio ſua ſe ad hoc extendat: quia acta cauſæ penès me non ſunt. ¶ Circa ſecundum reſpondeo: aut non conſtat quod Bitinellus eſſet debitor ſocietatis: & conſtat quod nullum intereſſe prætendere poteſt Baſilius. Aut conſtat ipſum fuiſſe debitorem ſocietatis: & tunc
2 adhuc poteſt reſponderi, & primò, † quod ſocius non tenetur præſtare ſocio, niſi illum diligentiam quam adhibebat in ſuis rebus proprijs. l. ſocius ſocio. ff. pro ſocio. l. hæredes. §. non tantum. ff. fa. erciſ. & inſti. pro ſocio. §. fina. & declarat Barto. in repe. l. quod Nerua. ff. depo. Sed Andreas poteſt maximè per inſpectionem librorum fidem facere quod in exigendo à Bitenello debitore ſuo non conſueuerat eſſe ita curioſus & infeſtus: ergo ſi etiam in exigendo pecuniam ſocietatis à Bitinello non eſt vſus ea feſtinantia, qua potuiſſet: non poteſt Baſilius de hoc eum arguere. patebit etiam Andream eam diligentiam adhibuiſſe in rebus communibus, quam adhibuit in proprijs: quia adhuc reſtat creditor pluribus pecuniarum ſummis ſuo nomine quas nondum exegit à Bitinello. ¶ Secundò reſpondetur. nam conqueritur Baſilius quod Andreas proteſtatus ſibi fuerit quod deberet exigere & conuenire Bitinellum: & per conſequens quod impediuerit eum exigere creditum ſocietatis: ſed de hoc non poteſt redargui Andreas: quia iuſtam habebat cauſam Andreas dictam proteſtationem faciendi: tum quia vigore capitulorum ſocietatis hoc non ſpectabat ad Baſilium, & licebat dicto Andreæ inhibere Baſilio, tum etiam quia iam orta lis & quæſtio maxima inter dictum Baſilium & Andream, adeò quod meritò potuit inhibere ne vlterius Baſilius aliquid exigeret, quinimò dato quod primò Baſilius potuiſſet dictam exactionem vel alias exactiones facere, tamen propter ſuper-
3 uenientem † inimicitiam inter Andream & Baſilium ipſo facto intelligebatur eſſe reuocata omnis poteſtas ſeu mandatum conceſſum dicto Baſilio de exigendo. l. ſi cauſa Cornelius, & ibi not. Barto. in fin. de ſolutio. & l. in confirmando. cum ibi notatis per Barto. ff. de confirm. tut. & l. pater hæredi. in fin. & ibi notat. Cyn. & Bald. ff. de teſtam. tute. & vbicunq; procurator vel inſtitor aut alius habens à me mandatum mutationem talem fecit quod mandans in eo nunc minus poſsit quàm prius poterat intelligitur reuocata omnis poteſtas ſibi conceſſa: vt per Bald. in l. mandatum, in antep. colum. C. manda. & propter mutationem morum intelligitur adempta poteſtas, vt habetur in iuribus ſuprà allegatis. ſi ergo propter lites, diſſentiones & inimicitias ſubortas inter dictos Andream & Baſilium, Andreas inhibuit Baſilio ne exigeret Bitinellum, iuſtam habuit cauſam hoc faciendi & fecit illud quod etiam ipſo iure factum eſſe intelligebatur: quia etiam dato quod ex forma capitulorum ſocietatis Baſilius potuiſſet exigere, tamen illa poteſtas intelligebatur ſibi abdicata ipſo iure propter ſuperuenientiam prædictarum cauſarum per prædicta. ad idem bene facit text. in l. ſi conuenerit. ff. pro ſocio. ibi, dum text. dicit aut quod ſi ita iniurioſus & damnoſus ſit ſocius vt non expediat eum pati &c.
4 ¶ Tertiò † poteſt reſponderi quòd dictus Baſilius non poteſt ſe fundare ex dicta ſcriptura proteſtationis quam re & verbo ſemper impugnauit. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſtam. & in cap. ex eod. de reg. iu. in 6. vnde dicimus quòd ex poſitione negata non poteſt negans ſe fundare, vt no. Spe. in titul. depoſitio. §. 8. ver. 1. & Barto. in l. non vtique. ff. de excep. & in l. poſt legatum, in princip. ff. de his qui. vt indi. cum concordantijs. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Inſtantia. deci. Tho: 179. Matthæus Afflicus deci. Neapo. 148. & deci. 181. Bald. conſil. 107. Proponitur lib. ij. aduerte quia nullus do. ad vſque declarauit, hoc eſt verum quando inſtantia moritur hoc eſt ante deuotionem deuotij extinguitur. & in ita loquitur & intelligitur. d. l. cum litè mortua, Secus poſt diffinitiuam ſiue appellatio deſeratur, ſiue ſententia per iudicem ad quem confirmetur vel aliter reformetur. Non obſtat. l. pen. ff. iudicatum ſolui. vbi Bart. tenet indiſtinctè huiuſmodi fideiuſſorem liberari ipſo iure, nedum ſi reus pro quo fideiuſsit, ſemel abſolutus fuerit ſed etiã ſi condemnatus ſemel appellauerit, quicquid de illa appellatione contingat. Idem gloſ. Cyn. Barto. Alexand. Iaſon. l. 2. C. de procu. in l. Iulianus. ff. qui ſatiſ. cog. Bal. extra. in ru. de appel. in fine. Io. An. in add. Spe. de ſatiſdã. §. expedito. enim 6. Imo. conſi. 47. & conſi. 89. Ro. conſi. cap. in fi. conſi. 468. Pet. Anc. conſi. 35. Ang. tra. maleficiorum. verſi. pro quibus Anto. fideiuſsit. col. 1. Hyp. Marſi. rep. rub. de fideiuſſoribus.
* q. 10. & * oẽs ferè exceptis Marti. Sylima. & Gui. Cugnio, qui intelligebãt d. l. pe. qñ reus in prima inſtãtia erat abſolutus, & actor appellauerat, quæ ſñia lr̃æ & veritati proprior eſt, nec tñ ſatisfacit. licèt eã in effectu ſequatur Soc. cõſi. 91. li. 4. Veritas eſt q̃ d. l. pe. loquitur in fideiuſſore, qui ſe arctauit ad perſonã certi iudicis. patet in tex. ibi q̃ Sẽproni⁹ iudex iudicaſſet, vt rectè iñuit Ia. Bu. i l. 2. C. de pc. Cõprobat d. Io. Igneus. in l. propter veneni. §. pſidis. enim 51. ad Syllanianũ. Sed dico q̃ actor non tenetur admittere hmõi limitatũ fideiuſſorẽ interpoſita aũt hmõi cautione, et ſi reus abſoluatur, & tãdẽ in cã appel. cõdemnetur, tenetur fideiuſſor & poterit iudicatũ cõtra eum ſine diſcuſsione exequi, & ita practicatur. Et ita ipſe publicis cauſarũ actionib. præſens apertè iudicare vidi in hoc ſupremo Senatu die Iouis quarta menſis Martij anni Domini 1527. caſus erat apud Roquelã, dederant fideiuſſores de iudicio ſiſti & iudicato ſoluẽdo p reo, qui per primã ſñiam fuit abſolutus: ſed in inſtãtia appel. cõdẽnatus, vñ fuit facta executio ad inſtantiã victoris in dictos fideiuſſores & eorũ bona tã pro principali q̃ pro impẽſis qui appellauerunt ad hanc ſupremã curiã. pro his orauit famoſus ille Poietius, fundãs ſe in pfata cõi opinione. pro victore appellato poſtulauit d. Oliuarius Alligret, & per areſtũ fuit dictũ, quod executio perficiet abſq; expenſis damnis, & intereſſe, eo q̃ hactenus videbantur appellantes iuſtam cauſam litigandi habuiſſe, propter præfatam communem ſententiam ferè in ſimili iudicatum fuit in ſenatu Rothomagenſi die penultima Ianuarij anno Domini 1419. cùm reus qui fideiuſſorem dederat de iudicato ſoluendo condemnatus fuiſſet & appellaſſet, ſed appellationem deſeruiſſet, quæ iudicata fuit deſerta per dictum Senatum, qui ſapienter iudicauit, nihilominus fideiuſſorem teneri facere iudicatum.

CONSILIVM CCX.
Allegationes ad idem.

REVERENDE pater ac præſtãtiſsimè doctor, & iudex iuſtiſsime in cauſa inter Andreã de Canali mercatorẽ ex parte vna & Baſiliũ de Arencheria ex altera, vr̃ in dubiũ reuocari an nomẽ Barto. de Bonç. debitoris aſcendẽs ad ſummam ducatorum

ducatorum septingentorum quadraginta vnius, & nomen
Bitinelli de Casali debitoris in quantitate florenorũ trecen-
torũ septuaginta vniꝰ debeãt in totũ pertinere ad dictũ And.
& eius periculo futurã esse eorũ exactionẽ, an vero debeat ꝑ-
tinere ad dictã societatẽ Andr. & Basilij ac periculo societa-
tis fieri exactionẽ: & quia corã viro clarissimo & doctissimo
1 res agitur, paucis agã, cõcludẽs † q, ad dictos socios, † & vnũ
†1 quenq; eorum pro rata pertinere debet prout est de natura
societatis. l. si non fuerint. §. fi. cum l. seq. ff. pro socio. & insti.
eo. ti. §. illud & ita ẽt colligit̃ ex q̃uẽtionib. cõtentis in scripta
societatis. nec obstat q, in assertis literis Bitinelli, Bitinellus
asserat se exegisse à Bartholomæo de Bõcõtis quantitatẽ ascẽ
dentẽ ad summã florenorũ mille octingẽtorum: quia rñdeo
pluribus modis. Et primò, quia non est probatũ q, dictæ lite-
tæ sint scriptę manu Bitinelli: tum quia non apparet quod te
stes deponant de istis literis in quib. fit mentio de dicta sum-
2 ma ducatorũ mille octingentorũ. Nam licèt † deponãt de q̈-
busdã literis productis in iudicio tãquàm lr̃is Bitinelli, tñ nõ
sequitur quod deponant de istis, quia plures assertæ lr̃æ Bi-
tinelli fuerunt productæ in iudicio, maximè corã d. Io. Sbar-
ra, vt patet in processu actitato corã dño Sbarra. in fol. 20. seu
21. Nam licet in actis dicatur q, testes fuerint interrogati su-
per recognitione certarũ literarũ productarũ corã dicto cõ-
missario cuiꝰ manu scriptæ sunt, tñ nõ ꝑ hoc sequit̃ q, istæ lr̃æ
loquentes de ducatis mille octingẽtis sint illæ de qb. fuerũt
ĩterrogati testes cũ aliæ plures fuerint exhibitæ. l. Põp. scribit
si frumẽtũ. §. fi. ff. de rei vẽ. l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. c. in
ꝑsentia. de prob. Et magis ĩ specie probat̃ ꝑ no. ꝑ Pe. de Anch.
& Imo. in c. quãto. de his quæ fi. à præl. Et Old. in consi. 100.
incip. In executione literatum. Et Dñicus in c. si canonici, in
prin. de offi. or. li. 6. per illũ tex. iuncta gl. dum dicunt q, licèt
a in instr̃o dicat̃ q, canonici [a] constituerunt talem syndicum,
&c. Non sequit̃, ergo oẽs canonici vel maior pars eorũ consti
tuit talẽ syndicũ: quia illa pluralis locutio verificari p̃t in duo
bus tm̃. l. inter illã. §. fi. ff. de ver. sig. & l. libertas. §. fi. ff. de ma
nu test. hoc ẽt voluit in effectu Bar. in l. 1. C. de prædijs cur. lib.
10. tum ẽt quia illi duo testes producti ad probandũ lr̃as esse
scriptas manu Bitinelli, nõ faciũt plenã probationẽ nec semi
plenã: licèt dicant q, alias viderunt scribere dictum Bitinel-
lum: nam isti testes non fuerunt præsentes qñ fuerunt scriptę
3 literæ: nã † si fuissent præsentes, & dicerẽt se cognoscere istas
lr̃as esse illas, quæ fuerunt scriptæ ipsis testibus præsentibus fa
cerent semiplenam probationẽ. Et vltra hoc concurreret cõ-
paratio literarũ facta ex alijs scripturis Bitinelli, tunc omnia
simul facerent plenã probationem: ita hr̃ in auth. sed si quis.
C. qui pot. in pig. & no. Bar. in l. scriptutas. eo. ti. & in l. nuda
ratio. ff. de do. & in aut. & si cõtractus. C. de fide instru. & doc.
in c. 2. de fide instr. & talis cõparatio non p̃ot fieri ex scriptura
priuata non subscripta testibus, vt l. comparationes. C. de fi-
de instru. vnde in proposito tales testes neq; plenam neq; se-
miplenam probationem faciũt. Et q, illæ literæ non sint scri-
ptæ manu Bitinelli, facit, qa nõ cõtinet verisimile: quia si ve-
ræ essent, sequeret̃ q, exegisset à debitoribus ante euentum
termini solutionis, & hodiernis temporib. vix debitores sol-
uunt post terminũ. ¶ Sed posito ẽt q, verũ esset, aut probatũ
esset tales lr̃as eẽ scriptas manu Bitinelli, adhuc dico q, nõ ha
bẽt obstare: tñ quia nõ apparet q, Andreas habuerit notitiam
de illis literis tp̃e quo Basilius cepit petere à Bitinello in iudi
cio illã quantitatẽ pecuniarũ de qua in actis, & ignorãtia ꝑ-
sumitur nisi probetur. l. verius. ff. de proba. & in regula, præsu
mitur, lib. 6. Præterea dictæ literæ non dicũt q, exegerit ali-
quid ꝓ iuribus pertinentib. ad societatẽ: potuit. n. esse q, pro
iuribus ꝓprijs Andreæ exigit. & sic istæ literæ in hoc tãquam
dubiæ nõ probãt. c. in ꝑsentia, de proba. Itẽ rñdeo q, non p̃ot
Basilius nũc allegare qđ Andræas impediuerit ipsum Basiliũ
exigere dictã quãtitatẽ pecuniarũ à Bitinello mediãte ꝓtesta
tione facta per Andræã Basilio: quia rñdeo q, dictus Basilius
semper rñ. q, dictus Andreas nõ poterat impedire dictũ Basi-
liũ prosequi dictã exactionẽ & dictã ꝓtestationẽ sibi manus
nõ ligare, vt patet ĩ ꝓcessu agitato inter Bitinellũ & Basiliũ ĩ
fo. 25. & 26. Et sic cũ semp Basilius impugnauerit ꝓtestatio-
nẽ, & negauerit Andreã posse eũ impedire in dicta exactio-
4 ne: meritò † nõ p̃ot de iure Basilius se fundare ex scriptura ꝓ-
testatiõis Andreæ, quã semp impugnauit & improbauit. l. pa
pi. §. meminisse. ff. de inof. test. & c. ex eo. de reg. iur. in 6. & l.
post legatũ, in prin. cũ ibi no. ꝑ Bar. ff. de his qui. vt indig. Et
hæc est tutissima & vera rñsio. ¶ Deniq; rñdeo & aliter: nã si
5 † Andreas dictã ꝓtestationẽ fecit, habuit iustã cãm ita facien
di: qa iã subortæ erãt lites & cõtrouersię ĩter Basiliũ & Andreã
& sic iam mutata erat cond. sociorũ. & hoc per l. si cum Corn.
cũ ibi no. per Bar. ff. de so. l. in cõfirmando, cũ ibi no. ꝑ Bar. de
confir. tu. & l. pr̃ hr̃di. & ibi no. Cy. & Bal. ff. de test. tut. & Bal.
clarè in l. mãdatũ. in antepe. col. C. mãd. & no. oẽs in l. falsus.
C. de fur. facit l. si cõuenerit. ibi, aut q, ita iniuriosus & dãno-
6 sus sit socius, vt nõ expediat eũ pari, &c. pro socio † p̃tereà rñ-
deo q, socius nõ tenetur p̃stare socio nisi illã diligentiã, quam
adhibebat in suis rebus proprijs. l. socius socio. ff. pro socio. l.
hæredes. §. non tm̃. ff. fa. erc. & insti. pro socio. §. fi. & declarat
Bar. in rep. l. qđ Nerua. ff. deposi. sed Andreas aliter non fecit
in exigẽdo proprias pecunias à Bitinello quam fecerit in exi
gendo pecunias societatis, ergo nõ p̃ot culpari: quia restabat
creditor Bitinelli vltra summã tunc sexcentorũ ducatorũ, &
7 nũc vltra summã mille trecentorũ ducatorũ. ¶ † Postremò ẽt
ad hoc rñdeo: nã posito q, Andreas fuisset in culpa circa exa-
ctionẽ ꝑdictã, tñ nõ per hoc habet dici q, de iure teneatur de
suo proprio soluere totũ illud quod deberet Bitinellus socie-
tati: sed solùm tenetur subire periculũ nominis illius debito
ris. l. 2. C. arbi. tut. l. periculũ. ff. si cer. pe. l. litis. §. 1. ff. de ne. ge.
& si debitor nõ est liberatus ab actio. vel si non desierit esse sol
uendo, non tenetur Andræas ad pretium illius actionis. l. fin.
8 in fin. ff. de eo. per quem fac. erit. ¶ Non obst. etiam † q, An-
dreas fuerit fideiussor de iudicio sisti & iudicato soluendo ꝓ
Bitinello conuento in iudicio per Basilium pro debito, in
quo apparebat in libris Bitinellum esse debitorem societatis
scilicet in ducatis. 371. quia rñdeo q, dicta satisdatio expira-
uit perempta instãtia dictæ cãæ. l. cum lite mortua. ff. iud. sol.
l. ꝓperandũ. §. & si quidẽ in verbo. & omni cautela. C. de iud.
& no. gl. fi. ĩ l. pe. C. de fideius. & Bar. & alij ĩ l. græcè. §. & post
litẽ. ff. de fideius. sed ita est q, instantia cãæ prædictæ expirauit
tam ex forma statuti curiæ mercãtiæ, vbi mota erat lis, quã ẽt
de iure communi, iuxta d. l. properandum, in prin. alia ẽt rõ-
9 ne non p̃ot cõueniri Andreas ex dicta satisdatione, quia † nũ
quam fuit requisitus nec interpellatus vt deberet exhibere in
iudicio Bitinellũ: nec ẽt Bitinellus fuit vnq̃ contumax in cõ-
parendo & sistendo in iudicio: & sic ex isto capite non est cõ-
missa stipulatio de iudicio sisti, q̃ committit̃ ex eo q, quis non
sistat. l. sancimus. C. de fideius. nec ex capite satisdatiõis iudi-
catũ solui tenet̃ Andreas: qui nihil vnquã fuit iudicatũ con-
tra Bitinellũ debitorẽ principalem: & per ꝯñs non p̃ot agi cõ-
tra talẽ fideiussorem. l. 1. ff. so. ma. nec p̃ot dici cõstare Bitinel-
lum restare debitorem societatis in dicta summa, attento q,
res nondum est liquidata: quia Bitinellus petebat sibi taxari
salarium & refici expẽsas suas & damna: vt patet in processu.
Apparet igitur ex prædictis quod nõ p̃ot dici q, Andreas im-
pediuerit Basilium exigere à Bitinello aliter quam si nullam
protestationem fecisset: & ẽt Andream non posse per vestram
paternitatem cõdemnari in aliqua occasione dictæ fideiussio
nis: & hæc sufficiant quò ad primum dubium. ¶ Circa scđm.
10 † s. q, videatur q, Andreas potuerit alienare plus parte sua de-
positariæ, iuxta l. nemo ex socijs, in princ. quia ad hoc rñdeo
primò q, attento q, Andreas cuius solius nomen erat inscri-
ptum in libris, literis, & scripturis societatis esset ille qui cre-
ditoribus respondere teneretur & ab eis solus poterat conue-
niri, & non Basilius, debet etiam Andreas posse solus vende-
a re [a] de bonis societatis, vt satisfiat oneribus societatis: quia ex
quo Basilius per scripturã cõuentionum societatis consensit
q, solum nomen Andreæ inscriberetur in dictis libris & lite-
ris, pp quod releuabatur ipse Basilius, vt nõ posset conueniri
à creditorib. vr̃ etiam consensisse q, posit Andreas solus face-
re ea quæ sunt dependentia ab illa inscriptione solius nomi-
nis: & sic vendere & satisfacere creditoribus. arg. l. 1. ff. de in-
11 stitoria. & facit l. scđm naturam. ff. de reg. iur. Scũdò † rñdeo
q, de hoc non p̃ot Basilius p̃tendere interesse rõne lucrorũ, q̃
ꝑcepta fuissent ex dicta depositaria, qa talia lucra non sunt li-
b cita. [b] Et ꝓptereà interesse talis lucri non p̃ot allegari, vt not.
Bar. in l. tutor q repertorũ. §. fi. ff. de adm. tut. & l. diuus. ff. ad
l. falc. in l. si mater. C. de vsuris. vbi Bald. decidit istũ casum dũ
†1 dicit q, † nullus administrator p̃t culpari si nõ dedit pecunias
fenori

fenori.et si dñs erat fœnerator: quia nec suo nomine nec alieno nomine debet quis delinquere. allegat tex. 46. dis. c. sicut nec suo. vnde cum solus Andreas esset nominatus in liberis di ctæ depositariæ & à doctissimis viris & theologis certior factus esset, q̃ dictum lucrum non poterat licitè percipi, voluit statim desistere à tali negotiatione, & alienare ét cum diminutione sui capitalis. vnde non pôt culpari Andreas si noluit nomine Basilij negotiari in ea negotiatione. & no. ét Bal. in l. 1. ad fi. C. de condi. inde. Pôt ét rñderi q̃, cum par debeat esse cõditio sociorum. d. l. si non fuerit, cum l. seq. ff. pro soc. sicut dictus Basilius ét contra prohibitionem Andreæ solus exegit à nominibus debitorum societatis contra formam traditam in scriptura societatis, & contra dispositionem iuris cõis stante prohibitione d. Andreæ per not. in d. l. nemo ex socijs eodẽ modo non debet imputari Andreæ, si ipse solus vendidit, facit regula, frangenti fidem &c. c. peruenit. el. 2. de iureiur. l. cum
12 proponas. C. de trans. ¶ Quò ad vltimum,† an negotia ordinata, sed non incepta, dñr negotia pẽdentia societatis: & hoc pp partitam velaminum emptorum à Ioãne de Bologninis? & rñdeo q̃, sic: attento q̃, iam erat obligatus Andræas Ioanni de Bologninis pro dictis velis faciendis, prout cum eo conuenerat, non dicebatur amplius res esse integra, & prohibitio vel protestatio q̃, nil noui fiat, non trahitur ad istud. tex. est in l. si pecuniam, in prin. ff. de cond. ob causam. & in l. vtrum. cum l. seq. ff. de constitu. pecu. & in l. si quis prohibuerit, in prin. ff. de pub. facit l. actionẽ. §. morte. ff. pro socio. Reliqua suppleat summa sapientia & prudentia vestræ paternitatis, in cuius pectoris scrinio omnia resident, Alex.

ADDITIO.

a ¶Canonici. 5. lib. 1. consi. 7. nu.
b ¶Licita. Imò si non excedebãt casum & modum. l. eos. C. de vsu. vt ibi dixi in tracta. vsur.

SVMMARIVM.

1 *Mater propter secundas nuptias nõ priuatur successione filij, si non sint alij liberi prioris matrimonij.*
2 *Institutus in re certa indistinctè transmittit sicut legatum.*
4 *Statutum excludens matrem à successione filij intestati non habet locum, si filius decesserit impubes. Ita si excludatur à successione filiorum decedentium sine liberis, num. 5.*
6 *Dos debita filiæ exclusæ debetur purè & transmittitur. nu. 7.*
8 *Legitima non potest in totum tolli per statutum.*
10 *Statutum excludens filiam dotatam intelligitur de actu dotata.*

CONSILIVM CCXI.

Viso themate de quo dubitari contingit vnà cum testamento Andreæ quondam Matthæi Montini, & visa copia statutorum Imolensium de materia tractantium, & iuribus & rationibus allegatis per vtranque partem, omissis allegationibus ad vtranque partem breuitatis cã, dico simpliciter in hoc pulchro passu quod dominæ Violantæ defertur luctuosa hæreditas Matthẹæ eius filiæ defunctæ. ff. ad Tertul. l. si mater, in prin. & in authen. de hære. ab intestato. §. si igitur defunctus. & l. 1. & per totum. C. ad Tertul. & licèt aliàs dica-
1 mus,† quod per transitum ad secunda vota quem fecit dicta mater post mortem filiæ, priuetur ipsa mater proprietate bonorum quæ filiæ obuenerunt ex hæredate paterna. vt in authen. de nupt. §. hinc nobis. co. 4. & l. mater. C. ad Tertul. tamen illud est verum, quãdo tempore quo mater transiuit ad secundas nuptias superessent fratres vel sorores filiæ defunctæ, & ita loquuntur dicta iura: quia tunc proprietas paternorum bonorum filiæ delatorum spectaret & accresceret ipsis
a fratribus vel sororibus mortua dicta filia. secus[a] aũt qñ dicta filia decessit nullis post se relictis fratribus vel sororibus, vt in casu nr̃o: quia tunc licet mr̃ postea transeat ad secundã vota, non priuatur proprietate prædicta: ita notabiliter firmat Bar.
* & Bal. & * cõiter oẽs do. nemine discrepante, vt in auth. ex testã. C. de secũ. nup. reprobata gl. ibi in verbo filij. & dicit Bar. quod bene quinque vicibus iudicauit & consuluit contra allegatam gl. & probatur in l. cum alijs. quem tex. ibi Bal. in fi. ad hoc subtiliter ponderat. C. de secun. nup. & in l. sicut in fi. eo. ti. vbi est tex. optimus, & ita ét reperio cõsuluisse Bal. in cõ. incip. Petrus Garlutij, &c. Erit autem & consistet in casu nr̃o hæreditas dictæ Matthææ in dictis libris ducentis quinquaginta Boñ. & denarijs condecentib. sibi per patrem titulo institutionis relictis in testõ quæ in legitima dictæ filiæ debita computantur, vt l. qm̃ nouella. C. de inof. test. & l. ét. §. pen. ff. de bo. lib. & no. gl. in l. pr̃ filiã. in prin. in verbo, iure proprio. ff. ad l. fal. & plenè per Barto. & doc. in l. quartam. ff. eod. titu. quantitatem iure hæreditario filiæ à patre obuenientem trãsmisit dicta filia ét non aditam ad matrem vel ét ad quoscunque transmitteret, vt l. Lucius. ff. de iure fis. l. apud hostes. C. de suis & legi. l. ex militari. §. fi. ff. de mili. testa. & no. doc. in l. si infanti. C. de iure delib. & in l. ventre. ff. de acqui. hære. cum fi. & etiam de hoc est speciale statutũ in ciuitate Imolæ, quod
2 transmittatur. imò etiam † si fuisset hæreditas extraneorum nedum paterna in casu nostro, etiam non adita transmitteretur ad quoscunq;: quia fuit institutio facta de certa quantitate: & sic quò ad transmissionem habet vim quod transmittitur etiam non agnitum. l. 1. §. 1. & §. in nouissimo. C. de cadu. tol. & ita firmat in proposito Bar. Bald. & doc. in l. quot. C. de
3 hæred. institu. & l. ex facto. la. 2. eod. tit. ¶ Nec prædictis † habet obstare dispositio statuti seruari sub rubrica q̃, mater & attinentes per lineam maternam nõ succedant filio vel filijs &c. quia primo respondeo q̃, dictum statutum excludis matrem à successione filiæ extantibus coniunctis ex linea paterna vsque ad quartum gradum inclusiuè computando gradus secundum compositionem legalem. Sed dicti hẹredes fratres patrueles dicti testatoris erant coniuncti dictæ Matthææ in quinto gradu, modo autem in quarto, vt l. iureconsultus. §. quinto gradu. ff. de gradi. & insti. eo. tit. §. quinto, ergo matrẽ
4 nullatenus excludunt. ¶ Secundò respondeo † q̃, dispositio ante dicti statuti loquitr̃ in eo qui intestatus decessit, sed ista filia erat infans: & per consequens decessit intestabilis, nõ autem intestata[b] & sic non comprehenditur iste casus sub ver-
b bis & dispositione statuti. l. 1. in prin. ff. de suis & legi. & ita firmat Pet. de Bel. vt refert Bar. in d. l. in prin. ff. de suis & legi. & per hoc etiam est glo. in l. cum antiquioribus. C. de iure deli. & glo. in l. fi. in §. si verò, iuncto text. ff. qui petant tut. & glos. instit. de hæred. quæ ab intest. defe. in prin. & istud etiã firmat Bal. in c. 1. in prin. de concef. feu. vbi dicit se ità pluries consuluisse. & idem Bal. in l. 3. in fi. C. si penden. appel. mors interue. & idem propriè in terminis quæstionis nostræ firmat Bal. in l. intestato. ff. de legi. tu. vbi refert idem tenere Pet. & Ray. & idem dicit q̃, tenuit Gui. de Cug. in l. 1. C. quando Imperator inter pu. & 6. in l. 2. C. qui testa. fa. pos. & ita cõsuluit Bal. in consi. inci. si mater non extet, &c. quod sequitur etiã Petr. de Ancha. in c. canonum statuta, de cõsti. in repe. in ver. quid dices, de patruo, &c. vbi dicit se ita sæpe consuluisse Bononiæ,
* & subdit q̃, ista est* communis opin. & ita etiam tenuit Io. de Imo. in c. cum tibi. de testa. & in l. Centurio. ff. de vulga. & pupilla. & ità etiam consuluit Ioan. de Imo. in consi. incipien. In casu præmisso. quia discutiendum est quis succes. &c. nisi cõmunis vsus loquendi esset in contrarium, vt probatur, & ita procedat opinio Bartol. in d. l. prima. ff. de suis & legi. secundum præfatos doctores & potissimè procedunt prædicta in casu statuti prædicti, cum tale statutum excludens matrem à luctuosa hæreditate filiæ sit correctorium iuris communis, vt colligitur ex dicto statuto iuncta authent. defuncto. C. ad Tertul. & d. §. si igitur defunctus. cum simi. & ideo in materia contraria statuto fieri debet stricta interpretatio, & cessare debet extensio, etiam ex identitate rationis, vt nota. in authentica, quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. & l. præcipimus ad finem. C. de appel. & no. Barto. & doct. in l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimon. & in l. omnes populi. in 6. quæstion. principa. ff. de iusti. & iur. cum concordan. & ideo in casu dicti statuti non est recedendum à propria significatione verborum, per id quod habetur in l. quicquid astringendæ. ff. de verbor. obligatio. & in l. constitutionibus. ad municipa. & not. Dyn. & Bartol. in l. prima. ff. de verbo. significatio. &
5 plenè in d. l. omnes populi. ¶ Tertiò † etiam potest responderi q̃, cum dictum statututum loquatur in eo qui decederet
c sine liberis, non refertur ad decedentem infantili [c] ætate,

prout decessit dicta Matthæa, quæ tali ætate liberos habere
non poterat: ita dixit gl. no. in l. cedendum. §. si vero, in verbo
ex alieno. iuncto tex. ff. qui pet. tu. & alia glo. in l. precibus. in
gl. magna. C. de impub. & alijs sub. & notat Bal. in l. ex trib.
in 3. col. ff. de inoffi. test. & idem dixit Inn. in c. Rayn. de testa.
& idem tenuit Iac. de Bel. vt refert Barto. in l. Centurio. ff. de
vul. & pup. in ver. quid si testator sic substituit quandocunq;
decesserit sine liberis, talis sit hæres, &c. quicquid ibi dixerit
6 An. ¶ Et pariter non habet obstare † prædictis aliud statutum
positum sub rubrica, q. filia sit contenta relicto sibi in testō,
&c. quia pluribus modis r̄ndeo. Primò ex notabiliter dictis
per Io. Bar. & Bal. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. test.
in ver. 2. quæro. & per Io. de Imo. in l. fi. ff. de condi. insti. in an
tep. col. vbi dicunt in terminis q. si statutum dictat q. filia de-
beat esse contenta relicto sibi facto in testō paterno, q. si pater
ei aliquid in testō reliquit apposito aliquo onere vel aliqua
conditione: licèt filia vigore statuti non posit aliquid petere
vltra relictum sibi factum, tñ poterit allegare vel petere, qđ
conditio in huius relicto apposita debeat reijci. probatur hoc
per l. omnimodò, iuncta d. l. quoniam in priorib. C. de inof.
testam. ita in proposito licèt dictum statutum dicat, q. filia sit
contenta relicto in testamento patris, & nihil vltra relictum
petere posit, tamen per statutum non prohibetur allegare il-
lud tp̄s appositum in relicto videlicet cum nupserit. &c. reij-
ciendum esse per d. l. q̄m in prioribus & per ea quæ no. maxi-
mè per doc. in l. si pater. C. de insti. & substi. sub condit. fac. &
in l. in suis quoq; in prin. ff. de hære. insti. maximè cum dicta
quantitas relicta non sit vltra legitimam, q̄m in themate præ
supponitur q. bona testatoris erant valoris lib. mille Boñ. &
vltra. & sic dicta quantitas non excedit legitimam quę est ter
tia omniũ bonorũ, vt in auth. nouissima. C. de inof. testa. ¶ Se
7 cundo r̄ndeo ex clarè † notatis per Barto. in l. sancimus. C. de
nupt. & ibi valde no. in proposito concludit, quod stante sta-
tuto q. filiæ dotatæ in testō patris cum fratribus non debeant
succedere, sed contentæ sint dote à patre relicta: mō pater in
testō reliquerat filiæ infanti dotem. an poterit filia infans in-
continenti petere dotem non expectato tempore nubili: &
si ipsa ante tempus nubilis ætatis decesserit an transmittat? &
finaliter sequendo Richar. Malum in dispu. sua, concludit q.
cum statutum non posit in totum tollere legitimam, quod
incontinenti poterit dos peti. & si non petatur, & filia infans
d decesserit, dotem transmittit:[d] quia omne grauamen & om-
nis dilatio reijci debet, per d. l. quoniam, aliàs si diceremus va
lere tale statutum, adeò quod dos relicta peti non posset ante
nubilem ætatem: sequeretur q. mulier decedens ante nubile
tempus non transmitteret. l. vnica. §. sin autem aliquid. C. de
cadu. tol. & libertas, la. 1. ff. de ali. & cib. leg. & in consequen-
tiam statutum in effectu auferret filię legitimam in totum &
idem reassumpsit ipse Bal. in l. generaliter. C. de episco. & cle.
8 qđ indubitanter procedit † præsupposita illa opinione, quæ
* est magis * communis & æquior: videlicet quod per statutũ
e legitima auferri in totum non posit,[e] vt firmant dñi de Ro-
ta conclusione 19. & idem sequitur Ant. de But. in c. Rayn. de
testa. & idem disputando determinauit Richar. Malumb. in
dispu. sua incipien. Habet consuetudo, & idem tenuit Ioan.
And. in addi. ad Spe. in rub. de succes. ab intest. & idem Abb.
Mod. in c. Raynu. quod etiam approbat Bal. in l. cum lege. &
in auth. nunc autem. C. de epis. & cle. in l. fi. §. sin autem æs a-
lienum, in versi. no. q. alimenta, &c. C. de bo. quæ li. & Ioã. de
Imo. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demō.
quod pluribus rōnibus probant, quas referre superfluum ar-
bitror: sed vna tantum breuitatis cā contentus ero: quia cum
legitima non dico mera legitima, sit de iure naturæ, vel. scri-
pto. in fi. ff. vnde liberi. & l. cum rō. in princi. ff. de bo. dam. &
in auth. de hæred. & fal. §. primum. itaq; eius naturæ per legē
immutari nō pōt. vt l. cuius. ff. de ca. di. & insti. de iu. na. §. sed
naturalia & inst. de leg. agn. tute. §. fi. & q̄ no. in l. fi. C. si cōtra
ius. & in l. 1. ff. de consti. prin. sed si dictum statutum operaret
q. filia petere non posset relictum nisi cum nuberet, sequere-
tur q. ea decedente antequam nuberet, vt in casu nostro, in to
tum priuata esset legitima, vt dixi, quod fieri non potest &
hoc tenendum vt verissimum & æquitate munitũ, quicquid
dixerit Bar. in d. §. Titio genero. & maximè vera sunt prædi-
cta q. statutum prædictum non posset modo prædicto in con
sequentiam auferre in totum legitimam: quia in dicto statu-
to nulla est causa subsistens vel rōnabilis inserta: nam si esset
in dicto statuto aliqua rationabilis causa, videlicet quia stan-
tibus masculis fœminæ non succederent, tunc fortè posset to
lerari contra opinio illorũ, qui voluerunt statutum posse in
totum auferre legitimam & ita concordando opiniones resi
det Io. de Imo. in d. §. Titio genero. sed fuit prius hæc concor-
dia relata per Bal. in d. l. cum lege. C. de epis. & cle. licèt Ioan-
nes de Imo. de Bald. nullam fecerit mentionem, Sed in dicto
statuto & etiam in casu nostro prædicta cessant: ergo. &c.
9 ¶ Tertiò † respondeo dictum statutum non obstare, quia nos
non sumus in terminis dicti statuti: quod probatur manife-
ste: Nam præsuppono quod relictum factum dictæ Matthææ
in testamento patris non fuit ob causam dotis, sed fuit insti-
tutio simplex, quam voluit effectum habere cum nupserit, vt
†1 patet in verbo testamenti, nec est dicendum † quod debeat
compensari in causam dotis per l. si cum dotem. §. si pater. ff.
solu. matrimo. & in auth. 1. C. vnde vir & vxor. quia pater iste
obligatus non erat hanc filiam infantem dotare, cum dos es-
se non posit absque matrimonio. C. de dona. ante nup. & in
l. fin. & in authen. de trien. & semis. §. neque illo. benefacit ad
propositum. l. hæc conditio filiæ meæ. & l. Titio cētum. §. Ti-
tio genero. ver. ante nup. ff. de condi. & demon. & l. penult. ff.
quando dies leg. ce. & si ad hoc non esset pater obligatus dota
re, non potest intelligi patrem reliquisse animo compensan-
di cum dote. l. quod in diem, & l. si cum multi, §. 1. ff. de com-
pen. & expresè est de mente statuti q. filia vtrunque habeat.
s. relictum in testamento, item & quod dotari debeat si non
est dotata, hoc præsupposito, dico quod statutum prædictum
vult ita demum filiam stare contentam relicto à patre facto,
si dotata est, vel si non est dotata in testamento patris, vt sta-
10 tim probaui, imò fortius † tenuerunt Ioan. de Imo. Domi. &
Rapha. in d. §. Titio genero, quia statutum disponens de filia
f dotata, debet intelligi propriè[f] de filia in matrimonio collo-
cata & dotata, non autem verificatur in filia non nupta, cui
simpliciter est dos relicta, vt in testamento cum propriè dos
esse non dicatur sine matrimonio, vt dixi. sed non examino:
quia non expedit. Item nec ista filia fuit dotata nec dotari de-
buit per hæredes testatoris cum decesserit ante tempus nubi-
lis ætatis: & per consequens necessario infertur, q. iste casus
non est à statuto prouisus sed omissus: & sic in iuris commu-
nis dispositione remanet. l. commodissimè. ff. de lib. & posth.
l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. & l. si cum dotem, in princ.
ff. solu. ma. sed de iuris communis dispositione est q. de tali re
licto filiæ facto deduci debet omnis dilatio & omne graua-
mē d. l. q̄m in prioribus, ergo sequit̄ q. dicta Matthæa dictum
relictum tanquam purum ad eius matrem hæredem trans-
misit, vt superius est probatum, & ex prædictis breuiter con-
cludam, dictæ dominæ Violanti competere ius petendi & a-
gendi contra hæredes dicti Andreæ ad omnia relicta dictæ
Matthææ quondam eius filiæ in testamento paterno. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Secus. s̄. li. 5. cons. 58. s̄. lib. 3. consi. 66. nu. 7.
b ¶ Intestata. s̄. e. cons. 168. nu. 12. s̄. lib. 2. cons. 115.
c ¶ Infantili. causæ inseruit hic Alex. qui contrarium sentit (&
bene) in d. l. Centurio. & ibi Fran. Rip. nu. 89. cum seq.
d ¶ Transmittit. s̄. lib. 5. consi. 77. in prin.
e ¶ Posit. s̄. li. 1. consi. 75. nu. 11. s̄. lib. 6. consi. 134. nu. 28.
f ¶ Propriè. s̄. lib. 3. con. 13. nu. 10.

EPITOME.

¶ Fouea in confinio censetur ad vtrunque vicinum spectare
pro dimidia.

CONSILIVM CCXII.

N cā dominorũ Petri & Vincentij de Lardiso-
portunè allegatũ est per excellentissimũ dñm
aduocatũ partis suæ: cuius sñiam & opinionē,
p̄sertim quò ad dimidiã dictæ foueę ex paucis
infrascriptis iuuare posse arbitror. nã fouearũ
proprietas

1 proprietas illorum esse censetur, quorum sunt prædia quib.
a fouea a cohærent. tex. est in l. 2. §. preterea si in confinio. cũ gl. in verbo cõfinio. ff. de aqua plu. arc. & no. hoc Bart. in tractatu de alluuione, qui incipit, Tyberiadis, &c. in 4. col. & Bald. in l. riparum. ff. de rerũ diui. & in ca. 1. §. si quis de manso. in 5. col. de contro. inue. vbi ẽt pro hoc allegant id q, legitur & no. in §. riparũ, instit. de rerum diui. cum glo. in verbo, eorũ facit. l. prædia. §. ita legatum, & q, ibi Barto. ff. de fun. instru. & l. arbor. in prin. ff. cõi diu. & l. adeo. §. si. cum seq. ff. de acq. rer. do. & l. illud. ff. pro soc. & l. 2. §. viarũ. ff. ne quid in loc. pub. & secundũ hanc conclusionẽ optimè verificari possunt dicta testium prædictorũ in fauorem partis aduersæ & deponẽtium q, dictus Gerardus foueam ante dictam fodere fecit. nã hoc facere potuit respectu dimidiæ partis ad eum spectantis: non enim dicunt testes q, totam foueam ab vtraque parte fodere
2 fecerit. vnde dicta † testium debent interpretari ita quod nulli partium captiosa sint, vel prout minus fieri potest captiosa sint. ita dicit Ang. in l. ex militari. in prin. ff. de mi. test. allegat c. in præsentia. de proba. & c. cum tu, de test. & scdm Inn. in c. cum clamor, de testi. debent interpretari in mitiorem partẽ, vt no. ẽt Bal. in l. Lucius. ff. de his qui no. infa. & Dy. & Bar. in
3 l. fructus. in fi. ff. so. ma. † mitior aut & magis attẽdẽda est illa sñia quæ iuri cõi deseruit, vt no. Inn. in auditis, de præscript. vnde quod pro dimidia licuerit Gerardo hoc consonat iuri cõi & neutri partium captiosa est hæc interpretatio, per dicta
4 in principio. † item in probationib. indefinita non æquipollet vniuersali, vt pbat Old. in cõs. 100. inci. In executione, &c. & Pet. de Anch. & Io. de Imo. c. quanto, de his quæ fiunt à pla. ergo licet dicant testes de fossione fossati, tñ non concludunt
5 de toto: & scdm hoc quilibet esset † victus & victor: & per çñs litis expensæ veniunt inuicem confundendæ, vt not. Inn. in c. fi. litibus. de do. & contu. & Spe. in ti. de expen. §. pe. in fi. & Barto. in auth. sed nouo iure. in fi. C. de iud. & Bal. in l. eos. §. cautione. C. de app. & in auth. generaliter. C. de epis. & cle. & Bal. & Ang in l. properandum. §. sin autem alterutra. C. de iudi. maximè cum reus totum negauerit, tex. est & ibi Barto. & doct. in l. qui solidum, in prin. ff. de legat. 2. & ibi in terminis
6 no. Io. de Imo. ¶ Comprobantur † prædicta: quia cum fossata dicantur esse pars prædij. d. l. prædia. §. si ita & ibi Barto. ff. de fund. instru. & not. doct. in l. littora. ff. de contrahen. emp. & Bar. consi. 193. inci. Cõe Lignani. & constet. in processu quod dñi de Lardis possederunt prædium, ergo intelligunt ẽt possedisse suam partem fossati. l. 3. in prin. ff. de acq. poss. & sic ẽt de possessione eorum constat, sed sufficit cõstare de dominio vel quasi: quia illud præfertur possessioni, in c. cum dilectus, de caus. pos. de dominio vel quasi prædij non negatur, imò pars aduersa confitetur. & qui est dominus prædij, dicitur esse dominus fossati pro dimidia. d. l. 2. §. præterea. & d. l. prædia. & dixi suprà, ergo domini de Lardis habent dominium fossati pro dimidia: ergo debent obtinere: dato etiam quod aduersarius haberet possessionem, vt dixi Alex.

ADDITIO.

a ¶ Foueæ. s. lib. 2. consi. 120. s. lib. 5. consi. 54. num. 5.

CONSILIVM CCXIII.

Frigidæ allegationes.

¶ An renuntiatio seu pactum de non succedendo valeat. & quid si fuit iuratum, sed episcopus absoluit à iuramento: & an absolutio facta repentè à iudice sit nulla.

VISIS ac põderatis his, quæ copiosè & subtiliter allegata sunt pro inualidate renunciationis dictæ dñæ Concordiæ per eximiũ dñm suprà consulentem: visoq; instr͠o absolutionis factæ per dñm epm Fauentiũ à iur͠o pstito p dictã Cõcordiam in dicta renunciatione, à qua sñia absolutionis latã præsentibus aduersarijs dictæ Concordię nõ fuit aliquo mõ prouocatum: Sentio dictam renunciationem non obstare dictæ dñæ Concordiæ. Et ad confirmandã dictã conclusionẽ plurimum me mouet dicta absolutio a à iur͠o. Constat enim quod
1 pactum † de non succedendo semota virtute iur͠i non valet, ẽt si fieret cum ea propria persona cui renuncians seu paciscẽs successurus est. l. pactũ quod dotali. C. de collat. l. fi. ff. de suis & legi. l. si qñ. §. 1. ff. de inoffi. testa. ẽt si tale pactũ esset factum ab ascendente descendenti, saltem qñ ab eo ex cã dictæ renũtiationis seu pacti non accepit tantum quantum esset legitima sibi debita. vt l. 1. §. si parẽs. scdm verũ & * cõem intellectũ & ibi no. Bar. ff. si quis à paren. fuer. manu. & no. do. post glo. in d. l. pactũ, & in d. l. 1. si qñ. §. 1. Sed dicta Concordia à dicto filio suo pupillo aut ab eius tutoribus quibus præsentibus renunciauit, nihil accepit: ergo dictum pactum vel renũtiatio
2 non valuit. ¶ Nec obstat † q, si ipsa iurauerit nõ conuenire: & propterea videatur validatam esse renunciationem vel pactũ saltem de iure canonico, per c. quamuis. de pact. in 6. & per regulam quæ habet, quod vbi iur͠m neque vi neq; dolo præstitum seruari põt sine interitu salutis æternæ debet seruari. ca. si verò, & c. cũ cõtingat. de iureiu. Super qua obligatione plurimum elaborauit subtiliter prefatus dñus consultor. Et tunc fortassè non erat deuentum ad dictam absolutionem à iur͠o propter quam videtur cessare obiectio. nam non solum qñ iuramentũ appositum in contractu obligat iurantem ad obseruantiã iuri, sed etiam qñ validat actum vel contractum super quo est appositum prout facit in casu dicti. c. quamuis, vt patet ibi in verbo, firmatũ. & ibi doc. si fuerit posteà cõcessa absolutio à dicto iuramento cessat validas dicti cõtractus seu pacti, quando talis contractus vel pactũ sine tali iur͠o erat omnino nullius momenti, vt erat in casu nostro per d. l. pactum. ita vltra alios per plura concludit eleganter Abb. in præal. ca. cum contingat, in 13. co. in ver. sed vltra prædicta aduerte ad illam difficultatem, &c. & ita refert consuluisse Io. Cal. & nul
†1 los alios. & in alio casu † saluat b opinionem Ang. qui vr aliter cõsuluisse. sed quando cõtractus erat validus sine iuramẽ-
b to vt in venditione, in qua interuenit deceptio vltra dimidiã iusti pretij, nã valet contractus, licet possit rescindi. l. 2. C. de rescin. vend. c. cum dilecti. & c. cum cã. de emp. & ven. si tñ appositũ sit iuramentũ, impedit iurans posse rescindere, vt not. in locis proximè allegatis. certè tunc si à tali iuramento fuerit concessa absolutio, contractus romanebit validus prout fuisset etiam sine iuramento: verum propter absolutionem à iuramento. non impeditur iurans intẽtare remedium rescissorum dicti contractus, quod tollebatur propter cãm iuramenti: vnde cessante causa. i. iuramento sublato per absolutionem, debet cessare effectus ipsius iuramenti. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. ca. cum cessante. de appel. Cum igitur in proposito nostro iuramẽtum esset cã validitatis ipsius pacti vel renunciationis, vt dixi, ergo cessante iuramento propter dictam absolutionẽ debet cessare validitas talis renunciatio-
3 nis. ¶ † Nec obstat si diceretur quod illa absolutio nõ valuit, eò quia fuerit lata sine causæ cognitione, & celeriter, iuxta id quod hr̃ in c. tum ex literis. de restitu. in integ. & l. 2. C. de sen. ex breui. reci. l. ex stipulatione. C. de sent. & interloc. omnium iudi. & per no. per Bar. in l. prolatam. ad fi. eo. tit. & Cy. & Bal. in 1. consti. digestorum. §. itaq;. cum simi. quia ad hoc
c respondeo. quod imò iudex celeriter c debet ad sententiam procedere, dum tñ sit instructus. c. iurgantium in verbo, ce-
†2 leri sententia cum ibi no. de re iudi. † sed ex narratis in dicta sententia apparet cum causæ cognitione episcopum ad sententiam processisse: quia visa petitione dictæ Concordiæ, & viso instr͠o, & vocatis aduersarijs qui nihil sufficiens aut legitimum allegabant quare dicta absolutio concedi non deberet, & visis allegationib. seu consilijs productis pro parte dñæ Concordiæ processit ad dictam absolutionem, cui quidẽ nar
4 rationi standũ est: quia qñ † in sententia enunciantur aliqua acta ẽt tanquam præterita, & talis sententia est lata parte vtraque præsente & non contradicente, put fuit in casu predicto, talis scriptura sentẽtiæ probat illa acta enũciata præcessisse. l. 1. & ibi no. Bar. C. de rela. & no. Inn. in c. cum in iure, de offi. deleg. & Bar. in l. fin. in fin. per illum tex. ff. qñ app. sit. & in l. acta. ff. de re iud. & Fran. Tigri. & Bar. in aut. si quis in aliquo. in fi. C. de eden. & Bal. in l. emancipatione. C. de fide instr. & in l. ex his. in 2. col. C. de testa. mili. & Ang. Io. de Imo. & Paul. de Cas. in l. sciendum. ff. de verb. obl. & Ang. in §. & hoc insuper. in auth. vt spon. larg. & latè firmat hoc Abb. in c. qm cõtra de prob. & ibi ẽt Io. de Imo. in l. 4. §. condemnatum. ad fin. de

re iud. nec obstat q. omnia ista enunciata in dicta snia fuerint facta eodē momento: quia rndeo, primò q. ex narratis in dicta snia non deprehendit q. fuerint facta eodem momento:
5 & in dubio† debet præsumi pro snia & eius rectitudine, & sic q. fuerint facta debito tpe. c. bonæ. el. 1. de elec. c. cū inter. & c.
6 sicut. de re iud. ¶ Prætereà, vt dicit Io. de Imo. in clem. pastoralis, in 3. col. de re iud. referens antiquos ét ibi ita tenere, festinus processus non infert q. processus seu snia sit nullius momenti, nisi qn supplanat causæ cognitionem. allegat id quod hr in c. cum Bertoldus. de re iudi. & melius probatur in c. iurgantiū, & ibi no. eo ti. & in cle. sæpe post prin. de verb. sig. nec contrarium dr. in d. c. cum ex lris. imò ibi potius probat q. illa celeritas non reddit sniam nullā, sed præbet cām restitutionis in integrū qn erat ex hoc læsa persona priuilegiata cui de iure concedat restitutio in integrū: & ita ét no. Ant. de But. in d. c. tū ex lris. & Ang. in l. iudices. C. de iud. q. aūt interuenerit cāæ cognitio, patet ex narratis in dicta snia. & illa narratio cū facta fuerit vtraq; parte præsente & non cōtradicente probat,
7 vt dixi supra. ¶ Ad hoc † faciunt no. per Pau. de Ca. in l. cū hi. §. si prætor. ff. de transac. vbi in illo articulo quo quærit, an decretum iudicis præsumatur interpositum cum cāæ cognitione, iuxta no. per Spe. in ti. de emp. & ven. §. nunc dicendū. ver. & breuiter. cū suis concor. concludit q. si in decreto enunciatur à iudice q. adhibuit cāæ cognitioné, præsumit p decreto q. cum cāæ cognitione processerit, & ita dicit audiuisse Bal. dicere & tenere per no. per glo. in l. 1. C. de fide instru. & iure hastæ fisc. lib. 10. & ita ét refert ipse in suo consi. 170. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Absolutio Aymo consi. 7. nu. 7.
b ¶ Saluat. eodem modo. Cor. consi. 71. col. 1. 2. lib. 3. & ad materiam huius consilij idem in simili. Cor. consi. 123. lib. 3. consi. 236. consi. 252. consi. 271. lib. 4.
c ¶ Celeriter. Bal. consi. 204. Longum thema. col. 2. lib. 3. Aymo consi. 179.

EPITOME.

¶ Quidam fortè rusticus pro certis corbis frumenti locauit operas, quas dolo non præstitisse conuictus est, quæstio fuit, an actori deferendum esset iuramentum in litem super æstimatione damni. Iudex super hoc hæsitās consuluit Alex. qui breuiter & rectè respondit q. sic. q. tñ sub legali moderamine semper intelligendum est, quod quale sit, nouè dixi in l. vnica. C. de sent. quæ pro eo quod interest. sed dictus iudex, qui non parum multos habens similes, nō valens æquitatem ipsam legalem intueri, quærebat informari per frigidas & scrupulosas rationes positiuas, & sic ad veritatis scientiam peruenire non potuit: sed anxius & inquieto animo, ét post tertium cum Alex. congressum semper mansit, cuius rei luculenter hic habes exemplum.

CONSILIVM CCXIIII.

QVANDO a dolus committitur in faciendo, pbatur per iuramentum nedū per testes vel per instra, secus quādo committitur in omittendo, tunc interesse debet probari per testes vel instra Bal. in l. argentarijs. §. cum aūt. ff. de eden. Bart. idem in l. si per alium. §. in eum. ne quis in ius voc. vi eximat. Ange. in d. §. cum autem. Inno. in c. fin. extra quod met. causa
1 ¶ † Quòd per b iuramentū possit probari interesse cōtra eum
b qui dolum participauit seu dolosus fuit in omittendo, firmat Bar. in l. in actionibus, circa vlt. colum. vbi ét dicit q. hoc habet locum contra eū, qui committit dolum in omittendo, puto in nō restituendo. & vr tex. cum gl. in d. l. in actionib. §. planè. scdm veram lect. Azo. & hoc ét vult glo. rectè intuenti in l. nummis, de in litem iuran. & idem Imo. in d. c. fin. quod met. cau. quem ad hoc allegat Bar. in prealle. l. in actionibus. & Barto. in l. 1. §. cista. ff. deposi. Prætereà ne frustra insistamus in his in quibus non est dubitatio, clarum est, quod nos sumus in actionibus bonæ fidei: quia sumus in actione ex loca-
2 to. locauit enim ille operas suas pro mercede, &c. † in quibus quidem actionibus bonæ fidei iurat in litē cōtra dolosum in non faciendo factum vel restituendo rem. l. 4. §. sed & si quis. cum gl. in verbo, condemnabitur. & l. qui restituere. ff. de rei ven. & in l. 3. §. prætereà. ff. ad exhi. l. 1. & 2. & in l. in actionib. & ibi hoc clarè Bar. & doc. de in litem iur. Et per qns isto casu poterit agenti deferri tale iuramentum per quod iurabit pro
c quanto pretio nollet c illum sibi promisse nō obseruasse, &c. & hæc sufficiant breuitatis causa: quia cum excellentissimo loquor. & addo Bal. in l. 1. in versi. modò contra hoc oppo. C. de sen. quæ pro eo quod inter. & Bald. in l. qui accusare. C. de
d eden. ¶ Excellentissimè d doctor vidi respōsiones vestras valde subtiles, tñ in casu nostro non obstant. Nam cum dicitis q. in actis in rem & ad exhib. iuratur in litem & in actis bonæ fidei. vt in d. l. in actionibus, cum simi. Sed ista est actio bonæ fi-
3 dei. i. actio ex locato, vt insti. de act. §. actionū. prædicta † decisio habet locum in actione directa quæ cōpetit locatori, sed
e in actione contraria e quæ cōpetit conductori, non habet locum nec iuratur in litem gl. est quæ determinat hoc in d. l. in actionibus, tex. est in l. 1. §. depositi. l. ei, apud quem. ff. depo.
* & doc. * omnes maxime Bart. & Ang. sed qn in litem iuratur tunc adhibet illa distinctio q. iuratur in litē contra dolosum in facendo, non cōtra dolosum in omittendo, vt in iuribus s.
f allegatis. ita limitat f dom. Ludo. de vrbe in suis singularibus,
g hæc in frequentia & breuiter dixi. ¶ Clarissime g domine Vicarie vidi quæ eleganter respondet reuerentia vestra more solito, sed in veritate, vt nouit sapientia vestra, licèt in actionib.
h contrarijs non habeat locum h probatio per iuramentum in litem, vt dicitis esse exemplum in actione depositi cōtraria, q datur depositario & in actione mandati cōtraria, q dat mandatario: tñ nos non sumus in actione cōtraria. sed in actione
4 ex conducto quæ est directa & dat cōductori. nam † vt scitis, gl. secundū aliquos est singularis in l. cōsensu. & ibi Bar. ff. de act. & obli. & Bar. & doct. in l. curatoris, in prin. vbi latius. C. de neg. gest. dat veram doctrinam ad cognoscendas actiones contrarias. nā dicit q. vbi variant noīa contrahentiū & nomé contractus, vt est véditio & emptio. ecce variatio nominis cōtractus, & similiter variant nomina cōtrahentiū, quia vnus appellat emptor, alter venditor & similiter variat locatio & conductio, locator & conductor, quo casu vtriq; contrahenti & cuilibet eorū dant hincinde actiones directæ non contrariæ. quandoq; non variat nomen contractus, sed variant nomina contrahentiū tm, tñ nomen à nomine descēdit, vt est in cōtractu mandati & depositi. nā hincinde appellat depositū & similiter mandatū, contrahentes non variant in nomine, sed vnum ab altero descendit: quia vnus appellat mandās, & inde descendit alius qui appellatur mandatarius: & similiter deponens & depositarius & sic de singulis: & tūc habenti nomen propriū vt deponenti, datur actio directa habenti verò nomen deriuatū vt et depositarius dat actio contraria ita habetur in dictis locis. vnde in proposito fateor quod in depositario qui habet actionem contrariam non habet locum iurm in litem. l. ei qui. ff. depositi. Sed nos loquimur in actione ex conducto quæ appellatur directa. in §. actionum, nimirum si habet locum iuramentum in litem vt aliàs dictum fuit. Prętereà pōt esse q. Ludo. de vrbe in suis singularibus vt dicitis teneat q. iuramentū in litem non habeat locum contra dolosum in omittendo, seu si illud dixit cū reuerentia pessimè dixit, quia est contra oīa iura quæ alias allegaui, quæ nō repeto & contra per Bar. in d. l. in actionib. & ibi doc. & cōtra. l. si cui §. 1. ff. locat. Itaq; puto iustitia mediante hoc q. dictum est fie-
i ri posse. ¶ Quamuis i rnsiones vestræ sint elegantes & subtiles, eximie doctor, nihilominus adhuc dubitationes restant. Et licèt doctrina siue distinctio illa quam videntur doc. facere in dictis iuribus per vos allegatis videat applaudum tñ non videtur vera maximè dum dicit quando nomina contrahentium & nomen contractus non variatur vtraq; est directa actio, quia in actione negotiorū gestorū est contraria & directa secundum ipsos & sic in actione tutelæ, vt in eod. tit. ff. de
k cōtra. iud. tut. vnde Azo. k in instit. de act. distinxit aliter, q. illi dat actio directa in cuius fauorem & vtilitatem inducitur contractus illi datur contraria cui ex æquitate & benignitate subuenitur maximè per extēsionem legis. Sed in casu nostro videtur q. potius detur actio ex benignitate & æquitate & legis extensione, quam alia ratione, cum detur solum actio ad interesse

5 interesse ipsius petentis. Item alia † rõne: quia in casu nostro
iste erat obligatus ad factum. s. ad præstandum operas, vt in
l. in stipulationibus. §. operarum. ff. de ver. ob. cum si. Sed non
præstando operas succedit obligatio ad interesse, vt not. in l.
stipulationes non diuiduntur, in versi. Celsus. ff. de verb. obl.
coniuncta. l. si quis ab alio. in fin. ff. de re iud. sed Ange. in l. in
act. ff. de in lite. iuran. dicit quod multa requiruntur ad hoc
vt habeat locum iuramentum in litem: in alia requiritur, q'
quis potuerit cogi præcisè ad factũ illud, videlicet quod quin
que requiruntur. Primò quod circa actionem cadat affectio,
vt in l. nummis, eo. tit. Secundò q natura actionis hoc patia-
tur, vt quia actio sit bonæ fidei directa: & in quibus secũdum
naturam eorum potest quis ad restitutionem cogi præcisè: a-
liàs secus, vt in gloss. 3. vel quod actio sit arbitraria, vt actio in
rem, vel alia arbitraria, vt in d. l. in act. & insti. de act. §. præte-
rea. Tertiò q volens iurare sit habilis ad iuram. vt in l. vulgò,
eo. tit. Quartò q arguatur dolus aduersarij, vt in d. l. in act. &
q dolus requiratur in nõ parendo iudici in arbitrarijs: & in-
telligendo dicta ipsa arbitraria esse stricti iuris. Sed in casu no
l stro is qui promisit operas, non poterat præcisè[l] cogi ad ope-
ras præstandas, quia præstando interesse liberabatur, vt in d.
§. operarum. & no. maximè per Bart. in d. l. stipulationes non
6 diuiduntur. & in d. l. si quis ab alio. in fi. cum si. † Prætereà in
casu nostro non est locutio nec conductio: cum solùm promi
sit operas præstare pro certis corbis frumenti: & sic fuit con-
m tractus innominatus,[m] nisi qñ quis consuetas operas locaret,
locat pro certa pecuniæ quantitate. & in hoc conuenit cum
emptore & venditore, vt insti. loc. & in l. 1. §. si quis seruum. de
positi. cũ si. sed actio quæ oritur ex cõtractu innominato siue
præscri. siue actio in factum est stricti iuris, vt in §. actionum.
in insti. de actio. & in iuribus suprà allegatis. Sed in actioni-
bus stricti iuris non iuratur in lit. nisi iussus iudicis præcedat:
& tunc quia maiestas prætoris contemnitur, tunc bene iura-
tur in lit. vt videtur velle tex. in d. l. actionibus, versi. plura
suprà allegata. & ibi no. per doc. maximè per Ang. sed in casu
nostro cum actio sit stricti iuris, & nullus sit iussus iudicis, se-
quitur quod in litem iurari non debuerit, & etiam quia præ-
stando interesse liberatur, vt suprà dictum est. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Quando. Istud primum dictum non est Alexandri, sed est obiectio illius imperiti iudicis aduersus responsum Alexan. quod præsupponitur, vt dixi in epitome.

b ¶ Quod per. responsio Alexan. ad præcedentẽ obiectionem.

c ¶ Nollet hic (vt cæteri omnes) labitur Alexander: quia in dictis iuribus, & in toto illo tit. de in litem iurando, non agitur de iuramento affectionis, vt ibi clarè probaui in nouis intelle. quos adornabam excudendos & in lucem emittendos, dũ prolixam & laboriosam hanc magis quàm subtilem dispunctionem semel omissam, non proprio motu, sed à typographo inuitatus suscepi, proh pudor stipendijs proprijs Reipu. militantem nedum huc redigi ob rem familiarem modico grandique quæstu omisso tuendam, sed etiam tributis interim tanquam quæstus reique augendæ deditum vexari.

d ¶ Excellentissime. Nuda obiectio seu replica insulsa dicti iudicis.

e ¶ Contraria hoc rectè confutat Alexand. quia actio ex conducto non est contraria sed directa, sed hoc nihil ad rhombum.

f ¶ Limitat. Roman. singu. 401. interesse sequitur Anton. de Peru. repe. l. 1. de iureiur. effec. 72. sed istud simpliciter dictum
* Alex. hic omnes vbique* communiter reprobant. & bene. distinguit autem, & tenetur quis saltem originaliter iure actionis: & quod interest, iuramento probatur etiam contra dolũ facientem omittendo. aut non tenetur quis nisi officio iudicis. & tunc contra dolum facientem omittendo probandum est quod interest per legitimas probationes, & nõ potest probari iuramento, sed bene contra dolosum committendo. ita tenet Bar. in l. si prius. q. 2. & ibi Imol. Ias. col. 14. de ope. noui. nun. Ang. Pau. Alex. Ias. lege, argentarius. §. cum autem, de edendo. l. qui accusans. in fi. C. de eden. Ias. consi. 174. col fina. lib. 2. sed valde errant. dicendum indistinctè quod quantitas damni dati dolo siue faciendo siue non faciendo dolosè probatur iuramento passi damnum per dolum, si alioquin probatio difficilis est, sub moderatione tamen prudentis iudicis ex verisimilitudine & communi fama, vt apud nos practicatur. cæterum nulla occasione coacti sunt docto, adusque ad distinguendum hanc regulam, nisi propter text. in d. §. cum autem, qui nihil in contrarium facit: quia regula præsupponit constare damnum dolo datum, licèt non constet nec faciliter probari queat quantam, sed in d. §. cum autem, nondum constabat de dolo specifico actori facto, nec de damno dato. quo probato si æstimatio incerta esset, vt quia mercator qui dolo argentarij non exhibentis non potuit probare solutionem, vel dilationẽ competentem coniectus fuit in carcerem, non negat ille textus, contra argentarium in litem iurandum sub præfata moderatione, sed id supplendum est ex alia lege. in l. in instrumentis, de in litem iurand. vt dixi in noui intellectu. dic. tit. de in litem iurand.

g ¶ Clarissimè. solutio seu duplica Alex.

h ¶ Locum. Imò æquè locum habet extremis paribus. quicquid omnes gloss. & doct. adusque putauerint, vt clarè probaui in nouis intelle.

i ¶ Quamuis. Tertia obiectio seu triplica dicti iudicis adhuc ineptior, & responsione indigna prout non apparet Alexandrum dignatum responso.

k ¶ Azo. Cuius theorica proprio est methodo & menti legum intelligenda ibi ex æquitate, id est præter principale propositum contractus. tamen in effectu hæc formula in dicendo non differt a priore nisi verbis.

l ¶ Præcisè. Falsum est nec succedit obligatio ad interesse nisi accumulatiuè, & volente creditore quandiu debitor habet facultatem faciendi, quo sublata remanet sola obligatio ad interesse. & ita obseruatur, & est veritas iuris, quicquid gloss. & doc. adusque dixerint, vt probaui in nouis intel. hic habes luculentum exemplum, quantas in ius ciuile tenebras inuexerit tractatio sophistica, cum qua mihi iandudum bellum est asperum sed ingratitudine temporum hactenus factum est, etiamnum fit, vt non sit mihi vacuum educere copias meas, vt tantum bellum tandiu meditatum & præparatum semel conficiam.

m ¶ Innominatus. sed hodie præter id quod hæ formulæ exoleuerunt, adhuc respondetur, q hic contractus nominato æquiparatur. l. si olei.

SVMMARIVM.

1 *Clausula motus proprij non tollit defectum intentionis nec ampliat gratiam. num. 1.*
3 *Ecclesia refert an consideretur vt beneficium an vt proprietas.*
5 *Clausulæ, motu proprio, & ex certa scientia, etiam cum derogationibus generalibus non sufficiunt ad auferendum ius tertij.*
6 *Clausula, ex certa scientia, non operatur nisi in his quorum princeps habet scientiam, & cura defectum solennitatis, non substantia. nu. 7.*

CONSILIVM CCXV.

NON obstat si dicatur bulla ecclesiæ & fabricæ sancti Petronij concessa est motu proprio & ex certa scientia, & propterea cũ per illas purget omnis subreptio, vt in c. si motu proprio, de prę ben. li. 6. & in cle. si Romana, eo. ti. ergo &c. qã
1 respõdeo, quod † licèt clausula, motus proprij, regulariter vi-
a deatur tollere subreptionem, non tamen tollit defectũ inten
tionis[a] principis aliquid motu proprio concedentis, vt no. Io.
And. in nouella in d. c. si motu proprio. & in ca. fin. vt lit. pen.
& ibi doct. & ita declarat Dñicus referendo alios scribentes
in c. si propter. & melius in c. quamuis, de rescri. li. 6. & in c. si
cui. de præben. eo. lib. Hosti. & Io. And. super. 2. gl. in c. si cui.
de rescr. quos ibi refert & sequitur. d. Anto. de But. item licèt
clausula motu proprio tollat subreptionem, tamen non am-
b pliat[b] gratiam præcipuè ad præiudicium iuris tertio quæ-
siti, vt no. Io. An. quem illi sequũtur scribentes in d. cle. si Romanus, in gl. super verbo validam. & in cle. per literas. eo. tit. super verbo, directas, quia motus proprius regulariter non tollit impedimenta iuris communis, vt not. d. Dominicus in c. 1. de filijs presby. li. 6. hinc dicunt domini de Rota in conclusionibus

cluſionibus ſuis concluſione.108. quod ſi Papa faciat gratiam
de beneficio curati vel principali in aliqua eccleſia, talis gra-
tia dicetur ſubreptitia niſi in ea fiat mentio de cura vel prin-
2 cipalitate beneficij. ¶ Item † cl'a, motus proprij, non operatur
quò ad expreſſa in diſpoſitione vt aliter intelligi debebant,
quam ſit expreſſum: quia non ampliat gratiam vel vim ver-
borum, vt ſingulariter not. d. glo. in cle. per literas. & no. La-
pus de Caſtiniolo allegatione. 7. circa. fi. cum igitur in caſu
noſtro Papa exprimendo capellam ſanctæ Crucis, & faciendo
mentioné de eius rectore intellexerit ipſam capellam eſſe ti-
tulum beneficij perpetui, & gñr q potest de iure fieri vnio
aliquo non vocato, eo quod de nullius præiudicio agitur, vt
in cle. ſi vna, de rebus eccl. non alie. non potuit Papa ex dictis
verbis informari capellam ſanctæ Crucis eſſe proprietatem
præceptoriæ de Maxone & beneficium de menſa, per ea quæ
ſuperius dicta ſunt. ad quæ bene facit tex. in c. 2. vt lit. nõ con-
te. in c. 2. de dol. & contuma. facit quod not. in c. 1. vt lit. pe. li.
3 6. † agere enim ad eccleſiam vel capellam vt ad beneficiũ, vl
ad proprietatem ſunt valde diuerſa, & vt diuerſa iudicantur
& diuerſa iudicia pro tutela requiruntur: cum vna ſit cauſa be
neficialis & priuilegiata: alia verò non priuilegiata & propha
na, vt pulchrè declarat Io. And. in glo. in cle. diſpendioſam, de
iudi. in glo. ſuper verbo, beneficijs. circa mediũ ſui. ex quo in-
fertur q mens & intentio concedentis fuit incorporare fabri
cæ capellam ſanctæ Crucis cum vacaret: & diſpoſuit in tale
tempus quod nulli fiebat præiudicium, per no. in d. cle. ſi vna
de reb. eccl. non alie. non ergo eſt dicendum Papam noluiſſe
de tali proprietate diſponere quæ non vacat, & de qua diſpo-
ni non poterat ſine præiudicio præceptoriæ de Maxone per
ea quæ dicta ſunt ſuperius in ſecũdo membro: quia ſolum de
titulo beneficij diſponere intendebat, qui ſuppreſſus & extin
ctus eſt in dicta capella ſanctę Crucis per dictam vnionem,
vt not. in c. ſuper eo, de præben. in 6. & in c. 1. ne ſe. vacan. &
in c. & temporum qualitas. 16. q. 1. gl. not. in cle. per literas. de
præb. ſuper verbo, eccleſias. facit quod no. in cle. 1. de ſup. ne-
4 gli. præla. ¶ † Item licèt ſit regulare q priuilegium principis
ſit latiſsimè interpretandum. pſertim cõtra ipſum cõcedenté,
vt in iuribus vulgaribus: non tamen debet taliter interpreta-
ri quod recedatur à verbis ipſius priuilegij: aut quod per ip-
ſum lædatur ius tertij: imò verba ipſa, ſi eſt opus, impropriari
debent vt minus tertius lædatur, vt not. Ioã. And. in d. c. ſuper
eo. de offi. deleg. & in c. quamuis, el 2. de præben. li. 6. in glo.
or. ſuper verbo decedentium. bene facit text. in d. c. ei, cui. de
præb. in 6. cum notatis ibi per do. Domini. ſuper glo. fi. ¶ Non
5 obſtat † ſi dicatur indultum conceſſum fuiſſe fabricæ ſancti
Petronij, nedum ex motu proprio, ſed etiam ex certa ſcientia
principis, quo caſu allegari non põt vitium ſubreptionis, per
no. per gl. in c. 2. de fil. presby. eo. quod certa ſcientia præſum-
ptum excludit errorem, vt no. Inn. in c. 1. de cõfir. vti. vel inu-
tili. & eſt gl. in c. 1. de tranſa. in gl. pe. Bar. in l. conficiuntur. de
iure codi. pro quibus vr̃ text. in l. Vlpianus. de excu. tut. & l.
quidam conſulebant, de re iudi. præcipuè in caſu noſtro. vbi
vltra clauſulam, ex certa ſcientia, eſt clauſula non obſtante
generali adiuncta, quo caſu vr̃ habere vim ſpecialis derogato
riæ, vt no. Archid. in c. ſi propter, de reſc. in 6. aliquid Io. An. in
c. nonnulli, eo. ti. in antiquis. Inno. in d. c. olim, de verb. ſig.
Archi. in c. vltima voluntas. 13. q. 2. facit quod not. glo. in c.
ex parte, el 2. de offi. dele. quia dicendum eſt, q prædicta ha-
berent locum quando nõ ageretur de iure alteri auferendo,
ſecus ſi per talem clauſulam tolleretur ius tertij & ſingularis
perſonæ: quia tunc non habent vim ſpecialis derogatoriæ, vt
ſingulariter voluit Bald. in proœmio in vſibus feudorum in
verbo, an verò præſumatur principem &c. allegat no. in auth.
quib. mo. na. effi. ſui. vnde ſubdit alibi idem dicens Bal. quod
6 † clauſula, ex certa ſcientia, nihil operatur niſi in his de quib.
c præſumitur principem habere ſcientiam, [c] ſicut ſunt ea quæ
conſiſtunt in iure, id eſt in ipſis legibus, non autem operatur
in his quæ princeps præſumitur ignorare ſicut ſunt ea q̃ ſunt
facti. vt ipſe not. in l. fin. C. ſen. reſcin. non poſ. licèt etiam ibi
Bald. dicat quod quandoque ſubſtantia alicuius reſcripta eſt
obreptitia quod reſcriptum eſt cenſendum obreptitium, nõ
obſtat clauſula, ex certa ſcientia, quæ tanquam acceſſoria nõ
validat reſcriptum gratioſum, ſed capit naturam ſui principa
lis allegat. l. fina. de his quia non domino manu. d. c. dilectus
filius Abb. de reſcri. hinc etiam dixerunt do. de Rota in con
7 cluſionibus ſuis concluſione. 226. † q ſi Papa ex certa ſcientia
aliquid confirmat, per talem confirmationem intelligitur
ſupplere defectus ſolennitatis, non autem ſubſtantialiter: niſi
talis confirmatio facta eſſet cum cauſæ cognitione & vocata
parte. pro quibus facit quod no. Ioan. An. poſt Inn. in c. 2. de
confir. vti. vel inutili. vnde cum capella ſanctæ Crucis eſſet de
menſa præceptoriæ ſancti Ioã. An. ſit quid facti de facto alie-
no, cuius princeps præſumitur habere ignorantiam, per not.
in c. 1. de conſtitutionibus. li. 6. nullaque hic fuerit cauſæ co-
gnitio per Papam adhibita talis dicta clauſula iſto caſu non
operatur validitatem reſcripti circa talem defectum: quia eſ-
ſet ſupplendus defectus circa ſubſtantiam & veritatem facti
alieni de quo agitur, & in præiudicium tertij, de quibus caſi-
bus dicta clauſula non operatur, per ea quæ dicta ſunt. facit
quod not. doc. in c. cum olim, de conſue. in c. licèt. de offi. or.
& in c. ex tuarum, de authoritate & vſu pallij. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Intentionis. Car. Pan. d. cle. ſi Romanus. Gem. conſil. 104.
Rota. deci. 112. in nouis.
b ¶ Ampliat. dicit tamen Fel. c. cãm quæ col. 10. de reſcr. q facit
vt non debeat reſtringi etiam ad vitandum præiudicium ter-
tij. ſequitur Iaſ. l. ſi. de conſti. prin. Bertran. conſi. 35. Viſis. libr.
1. ſed hoc non eſt ſimpliciter verum. Adde. Ancha. conſi. 138.
Bertr. conſi. 117. Viſis. conſi. 160. Ponitur. li. 1.
c ¶ Scientiam. s̃. lib. 5. conſil. 23. nu. 12. s̃. lib. 4. conſil. 122. col. fi.

SVMMARIVM.

2 *Demonſtratio falſa adiecta ſubſtantiæ legati, vitiat vel reſtringit illud. ſecus ſi adÿciatur executioni. nu. 30.*
4 *Verbum, pro reſto ſeu reſiduo, limitat.*
5 *Teſtator ſi legauit ſuppellectilem quæ in domo eſt, non veniunt quæ non erant ibi tempore teſtamenti. nu. 6.*
7 *Libri, veſtes, nec vaſa aurea vel argentea, quæ ad vſum ſuppellectilium non tenebantur, ſed in argentario, in legato ſuppellectilis non veniunt.*

CONSILIVM CCXVI.

MAGISTER Albertus de Mantua artium & me-
dicinæ doctor exiſtens Neapoli condidit teſta-
mentum, in quo vxori ſuæ Galucieriæ Mantuę
exiſtenti legauit quadringentos ducatos per in
fraſcripta verba, put patet in teſtamento: relin-
quo Galucierię vxori meę illos quadragintos ducatos reſtan
tes ex illis mille ducatis, quos habet & tenet dict9 frater meus
Ioannes, & omnes ſuppellectiles quæ in domo Mantuæ ſunt
tàm mea propria quã ipſius vxoris meæ & ad omnem libitũ
ſuæ voluntatis &c. de duobus dubitatur. ¶ Primò dubitatur
an cum iſte teſtator legauit mille ducatos, quos tenere crede-
bat Ioannem. ſ. ſexcentos pro facienda quadã capella & qua-
drigentos reliquos ex illis quos tenebat dictus Ioannes vxo-
ri legauerit: cum in veritate penes dictum Ioannem nõ repe-
riantur niſi octingenti triginta ſex. an dictus hæres teneatur
vſque ad ſummam dictorum mille ducatorum: & ſic an tenea
tur pro rata mille ducatorum, vel pro rata eius quod reperi-
tur pęnes do. Ioannem? ¶ Secundò dubitatur, cum nec in do-
mo propria ipſius mariti, nec in domo vxoris reperiantur ſu
pellectiles mariti, an vxor poſsit petere ſuppellectiles iſtas vbi
cunque exiſtant? ¶ Tertio an appellatione ſuppellectilis, con
tineantur vaſa argentea, perlæ, veſtes, libri, annuli & cinguli
1 &c? ¶ † Circa primum dubium, videretur prima conſideratio
ne dicendum integram ſummam quadringentorum ducato
rum deberi, non obſtante falſa demonſtratione per. l. quidam
teſtamento, in princ. ff. de leg. 1. & l. Lucius. ff. de ali. lega. vbi ſi
teſtator in teſtamento dixit, lego Titio centum aureos ita, vt
j. ſcribam. ſcilicèt vt quod exigantur à Caio tot, & à Seio tot.
certè licèt ſumma illa exigi non poſsit à Caio & Seio, eo quia
amplius debitores non erant, tamen legatum debebitur. ita
2 videbatur in propoſito dicendũ. ¶ † Sed præmiſsis nõ obſtan-
tibus cõtrarium de iure verius eſſe puto per text. in l. ſi ſeruus
legatus. §. qui quinque. ff. de legat. 1. vbi teſtator qui quinque
duntaxat habebat in arca ſic legando inquit: decem quæ in ar
ca habeo

eà habeo Titio lego. certe legatum valebit in quinque tan-
tum: quia falsa demonstratio circa designationem substantię
rei legatæ vitiat legatum. vt ibi ad idem text. in l. si sic. §. 1. ff.
de legat. 1. vbi si testator dicat: lego Titio centum quæ Seius
mihi debet. si Seius non debeat, legatum non valet: quia simi
liter falsa demonstratio isto casu est circa substantiam legati:
scilicèt circa actionem sibi competentem, quam testator le-
gasse vr: ideo vitiat legatum, vt ibi. & declarat Bar. in l. demon
stratio falsa. in 2. col. ff. de condi. & demon. ¶ † Non obstant iu
ra allegata in contrariũ: quia ibi testator purè & simpliciter le
a gauit quantitatem certam, & post perfectum ª legatum di-
xit: quantitatem præstari volo de pecunia quæ est in tali lo-
co vel apud talem. nam licèt pecunia ibi non inueniatur, le-
gatum debetur. & sic aut post legatum perfectum designatur
per relatiuum vnde legatum debeat solui, & proceduntiura
allegata in cõtrarium. Aut relatiuũ adijcitur substantię ipsius
legati: & tunc falsa demõstratio vitiat, vt si dico, lego tibi cen-
tum quæ habeo in arca. d. §. qui quinque. & d. l. si sic secus si
dixisset: lego tibi centum quæ solui volo de his quæ habeo in
arca: vt etiam declarat Bart. & alij in d. l. quidam. ad idem fa-
cit l. si debitor. §. verisimili. ff. de cõtrahen. empt. & l. cũ certus.
ff. de vino tri. & ol. leg. Sed in proposito testator vltimo loco
dixit: lego vxori illos quadringentos ducatos restantes ex il-
lis mille ducatis quos habet & tenet dictus Ioannes frater
meus &c. nam illud participium restantes, resoluitur in rela-
tiuum & verbum præsentis temporis, vt no. gl. in cle. 1. in ver-
bo, dignitatibus. de præb. & sic perinde est acsi dixisset testa-
tor lego vxori quadringentos ducatos, qui restãt ex illis mille
ducatis, quos habet dictus Ioannes, & sic retulit se ad corpus
nummorum existentium apud Ioãnem: & sic proprie sumus
4 in terminis dicti §. qui quinque. ¶ † Nec ob. si diceretur, qua-
re etiam non debet fieri par detractio de primo legato sexcen
torum ducatorum relictorum pro dote capellæ de dictis mil-
le ducatis? qui respondeo quod illa verba testatoris apposita
in vltimo legato dum dixit testator, lego vxori quadringen-
tos ducatos restantes ex illis mille ducatis, quos habet Ioan.
&c. ostendunt mentem testatoris fuisse quod istud secũdum
legatum solueretur de eo quod restaret de dicta summa mille
ducatorum deductis sexcentis. hoc enim importat verbum
restantes. vt in simili no. Bal. in l. si quidem. C. de transact. vbi
dixit q, licèt creditor qui asserit Titium sibi debere centum,
non videatur fateri sibi non deberi plus. l. rationes. cum ibi
no. C. de proba. & no. Bar. in l. si cum dos. §. 1. ff. rerum amo. &
in d. l. si quidem. tamen fallit si creditor assereret Titium sibi
†1 debere centum pro resto seu pro residuo † quia videtur fateri
hanc debere esse vltimam solutionem scd̃m Bal. in d. l. si qui-
dem. allegat no. in d. l. omnes. & in l. 2. §. cum Titio. ff. de adi.
leg. facit. l. 1. C. si. reg. & no. Bal. in l. fi. §. 1. C. de vsur. rei iud. in
ver. sed quid dices duo &c. & in l. ab Anastasio. in vlt. colu. C.
man. in ver. not. hæc lex est argumentum &c. vbi dixit q, illa
verba pro residuo, denotant q, reliquum totum sit receptum
& solutum & sic apparet q, testator voluit de eo quod resta-
5 ret de priori legato solui scd̃m legatum. ¶ † Circa secundũ du
†2 bium, videretur dicendum q, † supellectiles quæ in domo
mariti vel vxoris esse solebant, deberentur: licèt tempore te-
stamenti vel tempore mortis ibi non essent alibi reperientur.
l. quæsitum §. fi. & l. seruus qui in fundo. & l. si ita legatum. ff.
de leg. 3. huiusmodi. §. legatum. ff. de leg. 1. l. quæsitum. §. Sabi
nus. ff. de fun. instru. in cõtrarium vr: quia si testator commo-
dasset vel commodari fecisset aliquas supellectiles de prædi-
ctis quæ in domo ipsius, vel vxoris esse solebant, non compre
henduntur illæ in legato, vt est casus in d. l. pe. §. 1. ff. de auro &
†3 argen. leg. & l. ex facto. §. rerum. ff. de hære. instit. in hoc passu
b reperio quod † Pau. ᵇ de Cast. in d. l. huiusmodi §. legatum.
dicit vidisse quæstionem de facto Florentiæ in his terminis vi
delicèt, testator rure degens testamentum condidit, & vxori
suæ reliquit omnes massaritias, quæ erant in domo, quam ha-
bebat Florentiæ. modo de illis massaritijs quasdã ad rus por-
tauerat, vt ibi essent quosque ibi staret, reportaturus posteà
Florentiam vbi communiter stare cõsueuerat quærebatur an
deberentur vxori. & dicit q, iura primo loco allegata faciunt
quod sic. Sed dicit quod in contrarium videbatur expressa
mens defuncti, qui se restrinxit ad illas quæ ibi erant, & si sen
sisset de illis quæ erant in rure, facile fuisset exprimere. l. 1. §.
si autem ad deficientis. C. de cad. tol. c. ad audientiam. de de-
ci. & istam partem dicit q, putat esse veram quando testator
locutus est per verba præsentis temporis, vt quia dicit, lego
massaritias quæ sunt in domo: & sciebat eas ibi non esse. si au-
tem per alia verba importantia futurum tempus, vt quia di-
xit, lego massaritias quæ erunt vel essent in domo, tunc habet
locum iura illa quæ primo loco allegaui. s. dictus §. legatum.
cum si. ne fraudetur intentio testatoris ex casu post testamen-
tũ contingente: quia credebat debere ibi esse massaritias tem
pore mortis: & idem erit scd̃m eum si testator legasset per ver
ba præsentis temporis, tamen ignorabat massaritias esse trans
latas in alium locum. nam ne fraudetur testatoris intentio ex
ignorantia (quia credebat ibi esse tempore testamenti) debe-
buntur dictæ massaritiæ per eandem rationem & per eadem
6 iura. † In proposito igitur nostro concludo ex prædictis quod
cum testator locutus fuerit per verba præsentis tẽporis, quod
non veniant supellectiles, quæ ibi non erant tempore testa-
menti. l. si ita scripsisset. cum gl. ff. de leg. 2. l. si ita. cum ibi no-
tatis per Bar. ff. de auro & argen. lega. & hoc quò ad illas su-
pellectiles quas testator sciebat tunc in domo non esse. pro
quo facit: quia si de domo ante tempus testamenti amotę fue
rant, si fuerant amotę vt amplius ad domum non deferentur,
constat q, non comprehenduntur in legato. d. l. pe. §. 1. & d. l.
ex facto. si autem nõ constat quo animo amotę fuerunt iussu
& voluntate testatoris, & tunc cum intelligantur esse extra-
domum ad beneplacitum domini, & tunc iudicatur acsi es-
sent futuræ in perpetuum extra domum: quia paria sunt ali-
quid esse ad beneplacitum, & aliquid esse in perpetuum. l. iu-
risperitos, in prin. ff. de excu. tut. & no. glo. in cle. & si principa
lis. in verbo, electionem. de resc. & in c. fi. in verbo perpetuas.
de resc. in 6. & clarè not. Bar. in l. pupillo. §. si quis ipsi præto-
ri. in 3. q. ff. de ope. no. nun. facit. l. sufficit. ff. de condi. indeb.
& c. si gratiosè. de rescri. in 6. & c. si delegatur. de off. de leg. in
6. & no. Pe. Cy. & Bal. in l. quisquis. C. si cer. pet. Aut ignora-
uit testator eas fuisse de domo amotas, & putauit eas in domo
esse: & tunc attendetur opinio testatoris. ar. l. cum alienam
versi. quod si suam. C. de leg. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de
7 leg. 2. præsertim legando vxori. d. l. cum alienam. † cui autem
incumbat onus probandi, dico quod primo incumbit legata
rio onus probandi istas supellectiles fuisse in domo testato-
ris vel vxoris, & consuetas esse ibi stare: aliàs autem licèt testa-
tor haberet supellectiles, sed non in altera dictarũ domorum,
non deberentur, per l. si seruus legatus. §. qui quinque. de leg.
1. & quod incumbat onus probandi legatario notat in specie
Bal. in l. fi. & fi. C. de appel. probato autem quod testator con-
sueuerat istas supellectiles tenere in altera domorum prædi-
ctarum quousque testator eo in loco stetit, & posteà reperian-
tur in alium locum translatæ: si hæres allegat quod sciente te
statore fuerunt translatæ cum sit fundamentum intentionis
suæ sibi incumbit onus probandi. l. ei qui. & l. quinquaginta.
ff. de proba. c. bonæ. de elec. & præsertim: quia in dubio præsu
mitur ignorantia. l. verius. ff. de proba. & in regula, præsumi-
tur, de reg. iur. in 6. & plenè per Bar. in l. is potest. ff. de acqu.
8 hæredi. cum sim. ¶ Circa vltimum dubium † dico quod in le-
c gato supellectilium ᶜ constat non contineri vestes nec libros.
l. prima. & l. supellectili. ver. sed sunt qui rectè &c. ff. de supel.
leg. & ibi not. Barto. in l. quarta. ff. de legat. primo. quid au-
tem in vasis argenteis? respondeo quod vasa argentea escaria
vel potiora non comprehendantur appellatione supellecti-
lium nisi legatarius ex vsu testatoris probet testatorem com-
prehendere voluisse. l. cum quidam. & l. Labeo. ff. de supel.
leg. & similiter vasa argentea aquiminaria non comprehen-
duntur: quia illa censentur esse vasa argentea escaria. l. & si
non sint. §. si cui escarium. & l. in argento. §. fin. ff. de auro &
†4 arg. lega. & ibi exponitur in gloss. quæ sint ista vasa † aquimi-
naria: quia dicuntur vasa aquę manuaria seu aquam ministrã
tia prout sunt ea quæ vulgariter nuncupãtur bacilia & bron-
gia & similia. & idem dico de alijs vasis argenteis per l. pri-
mam. ff. de sup. leg. tamen hæc vera sunt si talia vasa in nume-
ro argenti per testatorem habita sũnt dum viueret. quia eà re-
ponebat & recondita in argentario tenebat, & non ad vsum
supellectilium, vt no. gloss. in d. l. 1. in verbo, auro, & probatur in l. si non sint. in prin. §. 1. & ibi hoc notat Ray. ff. de auro-
& argen. leg. Alex.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Perfectum. Bald. consi. 151. lib. 5. Deci. consi. 183. in fin. consi. 324. adde Franc. Rip. de reuoc. dona. responso. 11. colum. 3.
b ¶ Paul. & ibi Ias. in fin. col. 1. Adde Nicol. Eueral. in loc. legalib. loco à natura copulæ.
c ¶ Supellectilium. Alexan. ab Alex. Genia. die. li. 1. c. 19.

SVMMARIVM.

1 *Hipotheca prioris obligationis quando per nouationem non extinguitur.*
3 *Probatio nisi certa & concludens non releuat.*
4 *Libris mercatorum pro ipsis non statur nisi ex consuetudine loci, quæ non habebit vim contra non subditum. 5. sed dicta consuetudo non valet. nu. 7.*
8 *Libro mercatoris continenti verisimilia statur pro se ex iustis circumstantijs.*
10 *Circa, dictio, probationem reddit incertam.*
12 *Socij non tenentur ex facto mercatoris nisi sit expreßè vel tacitè præpositus, & communi nomine contraxerit. nu. 13. & 14.*
16 *Confeßio absente parte facta, tantum semiplenè probat.*

CONSILIVM CCXVII.

VIso quodam satis inordinato processu causæ
principalis inter nobilem virum Nicolaum de
Corbilis ex parte vna, & Michaëlem Foyt ex al
tera, occasione certarum sequestrationum facta
rũ de certa quantitate ferri olim Angelini aliàs
Ioãnis Sigolini, in qua cã disputatũ est in effectu quis eorum.
s. Michaelis & Nicolai haberet in dicto ferro sequestrato me
liora & potiora iura, quia quilibet eorum prætendit se credito
rem dicti olim Angelini & ius habere in dicto ferro, & tandẽ
fuit pronunciatũ sequestrum factum in dicto ferro ad instan
tiam dicti Michaelis ꝓcedere debere & tenere pro dicto eius
credito, nõ obstante aliqua contradictione dicti Nicolai. Ta-
men mihi vr̃ de iure verius esse dictũ Nicolaum in dicto fer-
ro habere potiora iura, & ei dictum sequestrum nullo modo
habere obstare & præiudicare: maximè ex infrascriptis, & pri
mò, quia dictus Nicolaus probauit se esse creditorem in plu-
ribus & diuersis quantitatibus pecuniarum dicti quondam
Ioannis ex publicis instrumentis etiam cum obligatione bo-
norum, ante etiam quàm esset creatum assertum creditum di
cti Michaelis: nam de credito dicti Nicolai apparet publico
instrumento rogato anno 1465. die 5. Nouembris. pro duca-
tis sexcentis cum dimidio, in quibus confitetur dictus Ange-
1 linus Rigolini † se debitorem dicti Nicolai computatis hinc
inde omnibus q̃ adinuicem agere habuerunt, & voluerunt q̃,
alia instrumenta debiti inter eos cõfecta, essent cassa quò ad
debitum, sed non quò ad prioritatem hypothecæ. per quę ver
ba apparet quod facta fuit nouatio anteriorum obligationũ
personalium. l. Paulo Callimacho. §. 1. ff. de leg. 3. & not. Bart.
clarè in l. 2. ff. de noua. & Ange. in l. qui vsumfructum. ff. de
ver. ob. & in l. fi. C. de noua. & quia cõtrahẽtes cõuenerunt q̃,
prioritas hypothecarũ non esset extincta, apparet q̃, pro quã-
titate pro qua erant prius hypothecata bona debitoris intelli
gitur ipsa hypotheca cum sua potioritate & priuilegio trans-
a fusa [a] in istam obligationem nouantem. text. est in l. creditor,
in prin. & ibi no. gl. & Bar. ff. qui potio. in pigno. & l. 1. C. etiã
ob chyrographa. pecu. & sic non põt dici q̃, pro isto vltimo cõ
tractu nouante nõ fuerit hypothecata in instrumẽto adiecta
dico vsque ad quantitatem pro qua ex antiquis instrumentis
& obligationibus apparet bona debitoris fuisse hypothecata
de quibusquidem quãtitatibus antiquarum obligationum
apparent plura instrumenta. primò vnum instrumentum de
anno 1462. die. 25. Septembris. in quo dictus Angelinus con-
stituit se debitorem dicti Nicolai in ducatis ducentum vigin-
ti: & in petijs sex panni albi blaui coloris & azuri cum hypo-
theca bonorum. Item vnum aliud instrumentum de anno
1463. die. 26. Septembris in quo dictus Angelinus se obliga-
uit in quantitate ducatorum. 311. cum obligatione bonorum:
cassarunt tamen dicti contrahentes omnia alia instrumenta
quò ad debitũ. Item aliud instrumentũ debiti ducatorũ cen-
tum nonaginta de eodem anno & die, 21. Octobris datorum
sibi ad lucrum & perditam in mercantiam ferri, & sic clarè re
manet salua hypotheca prior saltem pro quantitate illa duca-
torum 311. & pro illa quantitate ducatorum centum nonagin
ta, quæ duæ summæ non erant nouatæ & extinctæ dicto tem
pore dicti vltimi instrumenti confecti anno 1465. dictus ve-
rò Michael asserit creditum suum fuisse creatum anno 1467.
& sic post omnia instrumenta obligationum contractum in-
ter dictum Nicolaum & dictum Angelinum: sequitur ergo
quod qui prior est tempore potior est in iure, quò ad hypo-
thecam dicti ferri. l. si fundum. C. qui potio. in pigno. hab. &
2 l. si pignus. ff. eo. ti. ¶ Nec ad hoc † obstat q̃, ille qui impendit
in naulis & vecturis mertium præferatur cæteris creditoribus
anterioribus quò ad hypothecam ipsarum mercium. l. inter-
dum, cum. l. sequenti. ff. qui potio. in pigno. habe. quia re-
spondeo. quod non est probatum quod istud ferrum de quo a
gitur, sit illud idem ferrum pro quo tantum factæ sint omnes
expensæ ascendentes ad totum illud creditum, quod præten-
dit dictus Michael, imò potius contrarium testificatus est Pe-
trus Angelini productus in testem per dictũ Michaelem. nam
illam tacitam hypothecam & priuilegiatam habet creditor
solum pro expensa facta in re illa quam cum illa expensa sal-
uam fecit seu conduxit, vt d. l. interdum. & cum non probaue
rit quod vllam expensam fecerit Michael pro isto ferro de quo
nunc est controuersia, non põt obtinere, dato ét q̃d apparere
posset eam aliquam expensam fecisse pro aliqua quantitate
3 ferri dicti Angelini coducta: quia † probatio debet esse certa
& concludens, aliàs non releuat. c. in præsentia, de probati. l.
neq; natales. C. de probat. ad hoc magis in specie facit id quod
hr̃ in c. auditis, cum gl. de præscri. per quam ibi dicit Io. An. se
practicasse, cum quidam conduxisset equum ad vecturam: &
posteà dum locator equum repeteret: conductor dicebat
equum fuisse in itinere naturaliter mortuum: & ita probabat
per testes, quod equus quem equitauit, mortuus fuit in itine-
re naturaliter: sed locator dicebat, licèt tu probaueris q̃, vnus
equus quem equitasti sit mortuus, tñ non probasti q̃, sit ille-
b met equus [b] quem tibi locaui & sic nõ potuit cõductor ex il-
la ꝓbatione obtinere. & rectè scd̃m Io. An. & alios ibi, & cum
appareat dictum Angelinum varias quantitates ferri cõduci
fecisse & super eis mercantias conduxisse. sequit̃ quod dicta
probatio redditur dubia. l. si quis seruum. §. si inter. cum ibi
no. per Bar. ff. de lega. 2. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tute. & sic
posito quod libris dicti Michaelis esset standum vel alijs pro-
bationibus per eum factis, tamen nõ per hoc excluditur quin
dictus Nicolaus meliora & potiora iura habeat in ferro præ-
4 dicto, per præmissa. ¶ Secundò † principaliter dici põt, q̃, in
veritate de credito dicti Michaelis non sit legitimè probatũ:
quia ad probationes crediti sui ipse produxit postas libri sui,
quibus standum nõ est in fauorem eius. l. exemplo. C. de pro
batio. in auth. de iureiu. à morien. præsti. §. 1. 14. q. 2. §. 1. nec ad
hoc obstat si dicatur q̃, consuetudo habet q̃, stetur dictis libris
in fauorem scribentium, super qua consuetudine probanda
sunt recepti circa nouem testes in fauorem dicti Michaelis,
quia respondeo primò q̃, dicti testes nõ probant legitimè con
suetudinem prædictam: quia non probant q̃, illa consuetudo
seu obseruantia fuerit præscripta, seu q̃, ita fuerit vsitatum sal-
tem per tempus decem annorum, vt de iure requiritur ad hoc
vt iudicatur cõsuetudo. l. de quibus. cum ibi plenè no. ff. de le
gib. & not. in rubrica. C. quæ sit longa. cõsuet. & plenè per Cy.
in l. 2. eo. tit. & no. in c. fi. de cõsue. in antiquis. & in c. fi. eo. tit.
5 li. 6. & ibi glo. tertia. ¶ Fortius dici † põt q̃, dato q̃, cõsuetudo
illa esset præscripta & legitimè probata, tñ non ligat dictum
Nicolaum de Corbellis de Vtino: quia testes nõ dicunt q̃, illa
cõsuetudo seruetur in loco domicilij dicti Nicolai: sed de con
suetudine Villachi aut alterius loci depõnt, cui standũ non
est cõtra dictũ Nicolaum, cõtra quem allegatur dicta cõsuetu
do: hoc probatur per id quod signanter decidit Pe. de Anch.
in c. fi. de cõsue. in antiqs. vbi q̃rit, quid si diuersa est cõsuetu-
do loci domicilij litigãtium cõsuetudine loci iudici, vel vna
est consuetudo in loco domicilij actoris, alia est in loco domi
cilij, quamuis rei, quæ consuetudo debebit attendi? & dicit
quod Inn. & Io. An. in rubrica eod. tit. dicunt, quod si agitur
reali, attenditur cõsuetudo loci vbi res sita est. c. fin. de fo. cõp.
Si verò agitur personali, ex delicto vel cõtractu, tunc si q̃ritur
an sit

an sit delictũ vel quale, vel an valeat cõtractus vel nõ, seruabitur cõsuetudo loci delicti, vel cõtractus, etiam si litigãtes sint de diuerso loco. l. saccularij. §. sunt quidam. ff. de extraor. cri. l. secunda. C. de noxa. l. si fundus. ff. de euic. l. prima. ff. de vsur. sed si quæratur quò ad alium effectum, tunc dicit Petrus
* Anch. quod doctores *communiter dicunt q, in ordinatorijs iudicijs attenditur locus iudicij. l. 3. ad fi. ff. de testi. sed in decisorijs dr̃ attendi debere consuetudinem loci litigantiũ, per notata in c. quod clericis. de fo. compe. sed ipse dicit posse isto vltimo casu circa hoc dubitari quid si contingat quod diuersa sit cõsuetudo domicilij actoris & domicilij rei, quę debebit attendi? & cõcludit q, debet attendi cõsuetudo quę est in loco illius cõtra quẽ inducitur, & si ille contra quẽ induciẽ esset de alio loco, non ligabitur illa consuetudine. allegat id quod habetur in c. cum venissent, de eo qui mitti. in poss. cã rei seruan. & in c. sanctorum, & in c. illud, cum gl. 3. de præscrip. & dicit hoc esse notandum: quia secundum eum non est bene per alios declaratum, & cum eo, quantum ad propositũ tran-
6 sit Ioã. de Imo. in d. cap. fin. in 14. colum. ¶ Hoc confirmo † per id quod no. gl. 8. dis. quæ cõtra. & gl. magna. in c. illud. 12. dist.
c Spe. in tit. de consti. §. 1. versi. & noto. vbi habetur quod ista duo procedunt à pari [c] scilicet quem sortiri forum in loco, & quem subijci legibus vel consuetudinibus loci: & ideo si quis rõne cõtract° vel delicti aut domicilij non sortitur forũ in loco, non ligatur consuetudinibus vel statutis illius loci: cum ergo dictus Nicolaus neque rõne contractus per eũ celebrati, neque ratione domicilij vel originis sortiatur forum in loco in quo testes dicunt esse dictam consuetudinem, sequitur q,
7 illa non ligabit dictum Nicolaum, ¶ † Fortius dixit signanter Bald. in l. vnica. C. de confessis. circa quartam col. in versi.
d consideranda est etiam cõsuetudo loci &c. quod non valet [d] consuetudo quæ simpliciter haberet q, staretur omni scripturæ mercatoris pro se: quia esset prona ad maleficium, id est ad falsum committendum: & quia medullitus forma consuetudinis debet esse ratio mediata, vt quarta distinctio. c. erit aũt. & istud sequitur Abb. Sicu. in c. bonæ. el secundo ad fi. de postula. prælat. vbi reputat hoc singulare verbum: & ibi dicit q, non obstat id quod habetur in ca. cum dilectus, de fid. instru. quia ibi consuetudo non inducebat q, staretur scripturæ in fa-
8 uorem scribentis, † Nec prædictis obstat si diceretur, q, libro rationum scribentis statur etiam in fauorem scribentis quan-
e do continet [e] verisimilia, vt not. Guil. de Cug. in l. edita. C. de eden. in 3. vel 4. col. in versic. sed quæro quem effectum habet editio, &c. vbi dicit q, libro rationum tutoris vel procu-
† ratoris seu negotiorum gestoris † creditur cum iuramento scribentis, quando continet verisimilia argu. l. si quis pro redemptione. C. de dona. & l. per hanc. C. de erog. milita. anno. lib. 12. quod est verum secundum Bald. in l. 1. in vlt. col. C. de eden. & Pe. de Anch. in clemen. 1. §. 1. de probatio. quando concurreret difficultas probationis. aliàs secus per. l. rationes. C. de probatio. & per nota. in l. fi. §. in computatione. C. de iure deliberan. & c. qualiter & quando. in prin. de accusa. quoniã respondeo primò q, posito q, crederetur libro rationum, tamen, vt dixi hoc non releuat quia non apparet ex libro q, dicta expensa facta sit cã conducendi vel saluandi ferrum illud de quo agitur, adeò q, illud sit sibi hypothecatum: quod hic concurreret difficultas probationi: & verisimilitudo non est ostensa, per not. Io. And. in additio Spe. in ti. de instrumentorum edi. §. nunc dicendum. in additione magna. consideratur etiam aliud scilicèt qualitas personę scribẽtis, q, reputetur fide dignus, & q, quantitas nõ sit magna secundum iudicantis arbitrium, & q, scriptura contineat non solùm data per scribentem, sed etiam recepta: aliàs si contineret solùm data, non crederetur ei etiam cum circumstantijs secundum quod dicit ipse allegat. d. l. exemplo, iuncta l. rationes. eo. tit. & c. pu. §. fi. ff. depo si. bene facit quod not. Bart. in l. quędam. §. nummularios. ff. de eden. & Bal. in l. 1. col. 4. & expressè Nicol. de Mata. & Bald. in d. l. rationes. sed in dictis postis libri. non apparet nec videtur quod sit scriptum aliquid quod fuerit receptum per dictum Michaelem à dicto Io. sed tantum continentur ibi data à Michaele: ergo non probat. an autem quantitas sit magna, hoc committitur iudicantis arbitrio inspecta qualitate personarum. l. licèt. ff. de iud. & notatur in authen. vt hi
9 qui obligatas. §. sed & si quis. Nec † obstat etiam confessio Petri filij dicti quondam Ioannis Rigolini qui in processu confitetur quod dictus Michael alias mutuauit dicto Ioanni Rigolini circa ducatos septuaginta: quia respondeo quod illa confessio nõ potest præiudicare dicto Nicolao cui per sua instrumenta iam erat ius quæsitum in dicto ferro. l. repetita. ff. de fi. instr. l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. & l. si superatus. ff. de pig. facit id quod habetur in rubro & nigro. C. res inter alios acta. & quod not. Io. An. in addi. Spe. in ti. de teste. §. 1. in addi. in c. huic versiculo conuenitur &c. maximè in fine illius additionis. & etiam licuit in tra bienniũ dicto Nicolao cõtra dictã confessionẽ Petri oppõere pro interesse suo exceptionem nõ numeratæ pecuniæ. l. pen. iuncta. l. in contractibus. C. de non nu. pec. item in dicta confessione nõ dicitur quod creditum Michaelis fuerit propter expensas factas in conducendo dictum ferrum vel ob aliam similem cãm propter quam dictũ ferrum fuerit expressè vel tacitè hypothecatum. d. Michaeli.
10 ¶ Præterea † dicta confessio producitur ad probandum. &
f vbi in actu probatiuo est adiecta dictio circa, [f] prout fuit in dicta cõfessione, tunc illa probatio nunquam dicitur esse certa & limitata. tex. est no. scd̃m Ant. de Bu. ibi in c. fi. de despon. impu. vbi ad hoc reputat illum tex. menti tenendum. cum ergo probatio debeat esse certa & concludens, vt d. c. in præsentia, cum si. sequitur quod dicta confessio non est huiusmodi. ¶ Non ob. etiam quædam literæ cuiusdam iudicis de Villato directæ domino vicecapitaneo & iuratis Mogij, in quibus conatur illa iudex attestari quod à mercatoribus audiuit stari debere libris dicti Michaelis: & quod cum iuramento sibi attestatus est quidam Gulielmus Frisel se fuisse præsentem quando Ioannes Rigolini confessus fuit se esse debitorem dicti Michaelis in ducatis 72. & solidis 4. nam quo ad primam partem dictarum literarum attestantium q, à mercatoribus audiuerunt stari debere libris dicti Michaelis: respondeo plu-
11 ribus modis, prout supra respondi ad dicta testium. † Præterea respondeo q, iste iudex deponit de auditu alterius: vnde sibi non creditur. c. tàm literis, de testi. l. testium. C. de testi. Item dictis literis non est standum quatenus continent id quod non spectat ad officium suum: vel vbi tractatur de eo quod non est leuis præiudicij. vt plenè no. in c. post cesionẽ, de proba. Et per hoc est etiam responsum ad secundam partem dictarum literarum dum in eis continetur id quod deposuit dictus Gulielmus. ad quam etiam respondeo quod examinatio facta de dicto Gulielmo cum iuramento non citato dicto Nicolao non nocet ei. l. si quando. C. de test. ca. 2. de test. denique testimonium dicti Gulielmi non releuat: tùm quia vnicus & singularis. l. iurisiurandi. C. de testi. capit. in omni. de testi. tùm quia dictus Gulielmus deponit de confessione debiti facta per dictum Ioan. Rigolini sine expressione alicuius causæ debiti: & sic est inefficax confessio. c. si cautio. de fid. instru. l. cùm in debito. §. fi. ff. de proba. l. nuda. ff. de dona. & plenè no. in l. generaliter. C. de non nu. pec.
12 ¶ † Restat nunc discutere de vno in quo videtur iudex principalis causæ secutus consilium sapientis facere maximum fundamentũ cõtra Nicolaũ. nam sumit fundamentũ ex eo quia inter dictũ Ioannẽ Rigolini & Nicolaum erat cõtracta societas super ferro, vt constare videtur ex instrumento prædicto confecto anno 1463. die 21. Octobris. in quo apparet dictum Ioannem se constituere debitorem Nicolai in quantitate ducatorum 190. datorum sibi ad lucrum & damnum in mercantia ferri, & de societate etiam dicitur probari per responsionem factam per dictum Nicolaum primæ positioni dicti Michaelis: & per chyrographum manu dicti Ioannis productũ per dictum Nicolaum. vnde cum dictus Io. esset ille solus qui ex voluntate dicti Nicolai habebat exercere dictam mercantiam, sequitur q, ex facto & cõtractu dicti Ioannis obligabatur quilibet dictorum sociorum in solidum, quasi videatur dictus Ioannes præpositus [g] institor. l. si cum plures & ibi not.
g Bar. & alij. ff. de exerc. & l. eius qui in prouincia. ff. si cert. pet. no. plenè Bar. & alij in l. eandem in 7. q. ff. de duo. re. & Cyn. Bal. & cæteri in l. cum te in Galliam. C. si cer. pet. ergo si posset conueniri Nicolaus per Michaelem iure actionis: multò magis debet posse repelli iure exceptionis. l. 1. §. quod autem ait. ff. de superfic. & l. inuitus. §. 1. ff. de reg. iur. ad istud posset multipliciter responderi: sed hæc videtur vera & tutissima re-
13 sponsio, † q, istud posset procedere, quando appareret quòd illud

illud quod contraxit dictus Ioannes Rigolinus cum dicto Michaele factum fuisset nomine [h] dictæ societatis: aliàs autem nō est verum, quod vnus socius teneatur in totum vel in parte pro contractu alterius socij. l. iure societatis. ff. pro socio. † & ibi hoc in terminis nostris decidit Bal. in vna ex duab. suis lecturis ordinarijs quas super illa parte edidit: & ita per illā. l. dicit debere intelligi & limitari id quod not. Cyn. in d. l. cum te in Galliam, in dubio autem videtur Ioannes Rigolinus potius cōtraxisse & fecisse nomine proprio [i] quàm nomine communi. l. & magis. ff. de sol. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. & no. Bar. in l. si patruus. C. commu. vtriusque iudi. & in l. Titium & Mæuium. §. altero. ff. de admi. tut. saltem in casu nostro in quo mihi præsupponitur q, tàm ex antiquis actis quàm ex nouis apparebit, q, dictus Ioannes Rigolinus negotiebatur & mercabatur pro longè maiori quantitate q̃ esset illa, quæ posita erat in allegata societate, quam (vt dicitur) habebat cum dicto Nicolao. Confirmantur proximè dicta per id quod vult text. singularis † & ibi doc. in l. fin. ff. de exer. vbi ad hoc vt ex mutuo recepto per eum qui præpositus est ab alio alicui negotiationi obligetur ille qui præposuit, distinguitur, q, aut ille qui fecit mutuum, sciebat q, pecunia esset necessaria pro illa negotiatione, & q, pro illa cā fuerit mutuata, & mutuans sciret illum recipientem mutuum esse præpositum dictæ negotiationi, & q, sciebat illam pecuniam esse necessariam pro illa causa: & q, in loco in quo mutuabatur, poterat cum illa pecunia priuidere necessitati illius negotiationis. & declarat Bart. in l. si pupilli. §. 1. iuxta medium. ff. de neg. gest. sed hic non constat pecuniam conuersam in vtilitatem dicti Nicolai: nec constat q, mutuasset illā pecuniam pro cā societatis, & q, fuerit accepta ad hoc, & quod dictus Michael sciuerit dictum Io. esse præpositum dictæ societati. Præterea, vt. s. dixi, non videtur aliquo modo saltem sufficienter probatum de credito dicti Ioannis Rigolini. ¶ Rursus, posito q, dictus Nicolaus actione personali posset conueniri per dictū Michaelem ex cōtractu celebrato cum consocio Nicolai. non per hoc sequitur q, habeatur ius in re, id est in dicto ferro, seu q, illud ferrum sit sibi obligatum. l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb.

15 ¶ † Non ob. q, cui damus actionem multo magis exceptionē quia verum est q, pro illa re ad quam datur actio multo magis competit exceptio. & ita loquuntur iura præallegata, sed ad ferrum prædictum nulla competit actio dicto Michaeli: quia posito quod probasset se esse creditorem in 72. ducatis, competeret ei actio personalis ad illos contra Nicolaum: hoc autem petitum non est, non autem competeret ei actio vel ius ad ferrum, nec sumus in casu in quo ferrum sit sibi obligatum, vt ostensum est suprà. ¶ Nec expedit insistere super depositione & testificatu ser Ioan. Iacobi, qui deponit audiuisse à dicto Nicolao quod non erat creditor ex dicto vltimo instrumento vltra quàm in ducatis 60. vel 70. & dicit se credere quod hoc dixerit Nicolaus vt tanto minùs solueret ipsi ser Ioanni pro authenticando dictum instrumentum. nam iste testis est vnicus & singularis. † Item deponit de confessione facta absente parte, & sic si illa confessio probaretur per duos testes contestes non sufficeret nisi pro semiplena probatione. c. fi. de suc. ab intest. l. fi. ff. de interro. actio. l. certum. §. si quis absente. de confes. ergo si nō probatur nisi per vnum testem, non valet etiam ad semiplenam probatiōem, per no. per gl. Bart. & alios in l. fi. C. fa. ercis. cum simi. Ex quibus concludo, partes iudicis esse in pronūciando bene appellatum, & male iudicatum: & dictum Nicolaum habere meliora & potiora iura in dicto ferro quàm dictus Michael, & dicto Nicolao non habere obstare sequestrationem factam ad instantiam dicti Michaelis: quæ sequestratio secundum communes regulas est de iure prohibita, & non concedenda. l. vnica. C. de prohib. seq. ca. 2. & ibi plenè not. de sequestra. pos. Alexand. Tartagnus Imolensis. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Transfusa. Anton. Negusant. tracta. pign. part. 6. membro. 3.

b ¶ Equus. s. eo. consil. 137. num. 4. s. lib. 2. consil. 33. nu. 3. s. li. 1. consil. 119. col. 2. Hyppo. Marsi. repe. rub. de pro. fo. 50.

c ¶ Pari. s. li. 6. consi. 19. nu. 8. s. li. 2. consi. 210. col. 1.

d ¶ Non valet. Rochus Cur repe. c. fi. col. 8. col. 29. de consue. fa s. lib. 4. consil. 113. nume. 7. Dec. consi. 510. consil. 612. consi. 618 adde. s. lib. 1. consil. 53.

e ¶ Continet dixi in consu. Pari. §. 5. num. 20.

f ¶ Circa. suprà. eod. con. 183. num. 8. consil. 184. con. 184. nu. 11.

g ¶ Præpositus. s. eod. consi. 210. num. 10. s. li. 2. consi. 186. colum. prima.

h ¶ Nomine. s. li. 5. consi. 139. in princ. s. lib. 2. consi. 147. in prin. Pet. de Peru. tra. de duo. frat. par. 9. in princ.

i ¶ Proprio. s. libr. 5. consil. 132. nu. 8. Huic prolixo. & molesto labori finem imposui quinto nonas Octobris, Anno Domini, 1514. non sine graui cordolio remoræ seueriorum interim studiorum & lucubrationū mearum totos quindecim nouissimos menses. Tanti enim mihi præstitit hæc dispunctio hac calamitosissima bellorum tempestate dum liberaliori consulationum censu afflicto, subinde ad stiuam illam forensem saccularíam videlicet operam, patrimonio iamdudū absumpto, redigor: in quo cum contemptim & quantum modicus duntaxat sumptus exigit, verser, despicatui, sum multis nouisque subinde exorientibus ambitiosulis, aut rei tantùm facti tandem studiosis: præsertim consilij mei ignarus, quod tādiu non emergam ignauiam aut infelicitatem putant. hoc præmium refero meorum laborum. Hic est enim diuturnus rerum mearum status. In Francia ambitiosum & diuitem (si animam & operam admouere libeat) esse licèt cum fastu & splendore vulgique admirationem, vel auream (quam dicūt) mediocritatem colere, mihique ipsi suauiter philosophari cum prudentium huius seculi existimatione. Bene mereri autem de rep. & iuuenum maturare studia non licèt, nisi despicato, damnificato & omni fauore priuatim & publicè destituto. Pergo tamen & boni consulo: quia virtus ipsa mihi scopus est, & spes & sufficientia mea Christus optimus maximus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Comes concedens quicquid iuris habet in aliquo fundo ecclesiæ: ex tali concessione nihil operatur nisi de iure ipsius primo appareat. & nu. 2.*

3 *Vniuersitas alienare potest bona vniuersitatis.*

CONSILIVM CCXVIII.

¶ Nunc recens additum, quod inter consilia Laurentij Calcanei impressum reperitur numero 49.

REDEMPTORIS inuocato suffragio quia scriptum est copiose per celeberrimum d. aduocatum paucioribus agam. Quo ad primum dubium, an emens videatur emisse solam honorantiam pascui. An vero dicatur emisse solū seu terrenum: vel q, dico præsupponendum esse patris quod honorantia ad varia & diuersa potest referri cum à iure diuersimodas recipiat interpretatiōes. dicit namque text. in cap. licèt causam de proba. quòd eccle. catañ. se prætendebat habere ius super districtu honore & iurisdictione castri arioli & villę sancti Petri imo ibi glo. in verbo plures cum quo transeunt alij doctores ibi exponit illud verbum districtu vt quia ecclesia habebat ius distringendi homines dicti loci ad præstandas cautiones ne ad illicita prorumperent. Et similiter expōit illud verbum honore: quia dicti homines debebant ecclesiam honorare vocando eam dominam & occurrendo nuntijs ecclesiæ & obediendo mandatis eius. Exponit autem illud verbum iurisdictionem: vt qui a ad ecclesiam spectabat cognitio causarum ciuilium & criminalium & potestas puniēdi & sic habemus vnam interpretationem honorantię per quam videmus quòd non refertur ad solum vel terrenum. Aliquando honorantia importat præstationem quandam salarij incerti & indeterminati: vt l. proinde. & ibi not. ff. de va. & extraordinar. cog. interdum denotat remunerationem vel donationē quādam. l. si remunerandi. in prin. Et ibi nota. ff. mā. & l. 1. §. ideo ver. honorarium. ff. si mens. fal. mo. dixit. & l. properandum. §. in honorarijs. ff. de iudi. & 2. q. 1. non est. interdum accipitur pro administratione. l. centurio. §. cum autem. ff. de manu. test.

...n.test.cum ibi no. Aliter etiam accipitur in l.2. in ver. hono-
ficentia. C. de offi. iudi. & sic non importat terrenum vel so
lum & etiam probatur in clement. prima. in §. postquam. in
verbo possessionis honore & iura de iureiur. Confirmo quia
cum verbum honorantia sit equiuocum & aptum plura com
prehendere sequitur ex hoc quod titulus dictę honorantię ac
quisitus actori cum contineat ius incertum & indeterminatũ
& ambiguum non suffragatur dicto emptori se fundanti ex
dictis instrumentis venditionũ: quia talis probatio ex dictis
instrumentis resultans est ambigua & per consequens nõ re
leuat.c.in præsentia.de proba.l. Pomponius scribit si frumen
tum.§.fin.ff.de rei ven. Et interpretatio fieri debet contra di-
ctum emptorem: quia potuit legem cõtractus apertius expri
mere l.veteribus.ff.de pact.l.stipulatio ista.§.in stipulationi-
bus.ff.de verb.ob. ¶ Fortificatur per id quod dicit Dyn. Bar.
* & * communiter omnes docto.in l.si sic.§.primo.ff.de le.1.in
1 fin. vbi per illum tex. dicunt † quòd comes concessit cuidam
ecclesię quicquid iuris habet cõcedens in tali fundo.certè ta-
lis concessio nihil operatur nisi de iure concedentis appareat
lege legaui.ff.de lib.leg. Et quòd no. Specu. in titu. de instru.
edi.§.nunc autem. versicu. 2. & expressius in titu. de loca.§.
nunc aliqua, versi. 58. & probatur in l. quod si in venditione
cum tribus seq.ff.de hæ. vel ac ven. Et nota ibi Bal. in lectura
antiqua & Ange.in l.locus.ff.de acq.pos. Sed ita est quòd nõ
constat quæ vel qualis esset ista honorantia pasquatui quam
haberent illi venditores nec constat quòd terrenum spectaret
ad venditores. potest enim esse quòd in 10. annis debebatur
sibi pro honorantia vnus denarius vel quid simile: ergo si non
probatur & per emptorem quæ honorantia debebatur ven-
ditoribus auctoribus & emptoribus suis non dicitur consta-
re quid iuris tribuat sibi titulus suus & per consequens alle-
gari nõ potest terrenum ad emptorem pertinere. comprobat
prædicta Old. in cõsil.164. incipiente viso priuilegio inclyti
regis Ludouici &c. vbi cõcludit, quòd si comes concedit quic
2 quid in tali loco habebat † & incertum sit quantum ibi comes
habebat quod nihil videtur translatum nec traditum, quia
incertum tradi non potest. l. 3.§.incendium, & dicta l. locus.
ff.de acqui.pos.& l.si fur.§.fi.ff.de vsuc.pro hoc etiam allega-
tur.l.si non designata.C. de fal. ca. adiec. leg. & l. quintus. ff.
de auro & argen.lega.& c. auditis de præscrip.& dicta. l.si sit.
Idem etiam no. Barto. in l. emptor fundi.ff.pro empto. Ex
† his infertur ad decisionem secundi dubij quæ ex prædictis
clare colligitur quia cum non constet ꝙ ius honorantiæ præ-
dictæ versetur circa reditus frumenti, nec de reditibus frumẽ
ti præsupponat fuisse vnam aliquid solutum, nõ potest dictus
emptor agere ad aliquid ratiõe dictorum fructuum frumen
ti, cum non appareat quòd ius dictę honorantię fuerit vnquã
apud auctores suos quò ad actionem frumenti. Et licèt ali-
quid pro reditibus pascui fuerit solutum dicto emptori, non
per hoc potest extendere ius dictæ honorantiæ ad reditus
frumenti.l.prima.§.si quis hoc interdicto cum gl. & ibi clare
Bar.ff.de itine.actuq; priua. vbi voluit ꝙ si quis vult dicere se
præscripsisse ius redimendi pedagium, quod in illis tantũ re-
bus dicitur acquisiuisse ius pro quibus consueuit accipere pe
dagium, & non in alijs, vt ibi latius per eum, & no. Inno. in c.
dilectus.de capel.mon.& in c. in literis de resti. spo. & in c. fi.
de off. Arch. & c. auditis de præscrip. & not. Spe. in ti. de præ-
scrip.§.1.ver.sed pone miles, & Cyn. in l.fin. C.de eman.lib e.
& Ant.de Butr.in repetitiõe.c.fi.de cau. pos.& proprie. in 25.
col.& expressius Bar.in l.cum de in rem verso. in vltima col.
ff. de vsur. vnde dato quòd præstatio pro pascuo esset facta
per longum tempus dicto emptori, & sic forte posset respe-
ctu fructuum pascui in futurum agere, scilicet id quòd habe-
tur in l.cum de in rem. ver. & in l. litibus. cum ibi not. C. de
agricol. & censi. li. 11. & no. in l. solent.§. fin. ff. de offic. pro-
consul.& plenè in l.si certis annis.C.de pact. & in l. 1. & 2. C.
de fideicom.& in c.peruenit. de censi. tamẽ respectu frumen
ti nihil per dictum emptorem exigi potest cum de eo nihil
vnquam fuerit exsolutum, prætereà dato quòd auctoribus
suis debita fuisset honorantia etiam pro reditu frumenti nõ,
si verum esset prout verbo fertur quòd dicta honorantia nun-
quam fuit exacta respectu iuris & exac. de qua nunc quęritur
& quòd ita fuerit cessatum ab annis 30. citra & vltra exclu-
sus esset iste iure exigendi.l. sicut.C. de præscrip. 30. anno.l. 2.
C. de consti. pecu. Attento quòd pro diuersis fructibus peti-
tur honorantia, & sic in diuersis rebus sic pro vno fructu tan-
tum.i.pro pascuo fuit facta solutio, vt in Specu. not. Ioan. An.
in regula plus semper de regu. iur in 6. in mercu. & per Spe.
in titu.de præscrip.§.primo.ver.quid si cum deberem & in ti.
de loca.§. nunc aliqua.ver.43.& Barto.in l. si prius. in princ.
ff.de aqua pluuia.arcen.& Cyn.in l.cum notissimi.§. fina. de
præscrip. 30.annorum. ¶ Ex præmissis etiam infertur deci-
sio clara tacitę dubitationis, videlicet an liceat dicto commu
ni & hominibus dicti.communis de dictis terris inter se diui
dere absque eo quòd assignetur portio aliqua dicto sic emen-
ti vigore dictarum emptionum, nam dicendum est quòd sic,
quia si in dictis emptionibus non venit solum nec terrenum
nec etiam exactio reditus frumenti, vt in primo & secundo
dubio probaui. Quid repugnet dictæ diuisioni, certe nihil at-
tento quòd hominibus vniuersitatis licitum est inter se bona
vniuersitatis diuidere pro rata, vt declarat Bal. in l.omnium.
C.de vecti. & commis. vltra allegata in superioribus allega-
3 tio. Et patet manifeste: † quia vniuersitas potest alienare bo-
na vniuersitatis. l. fi. C.de vendi.rei ciui. libr. 11.l. prohibere.
§.plane, cum ibi not.per Bar.ff.quòd vi aut clàm. Ergo quam
libet distributionem vel consignationem facere potest, serua
tis tamen seruandis, vt habetur in dictis locis & dato ꝙ dicta
distributio vel diuisio non valeret: tamen hoc allegare non
potest dictus emptor quo ad vtilitatem propriam: quia sibi
priuato emptori non competit in dicto solo & terreno: ergo
non debet audiri.l. fi.C.de rei vendi.l. his consequenter. cum
ibi no.ff.fami.ercisc.& l.loci corpus.§.competit. ff.si seruitus
ven. ¶ Ex quibus concludit, sibi emptori pro portionibus de
quibus in dictis emptionibus & terreno prædicto, cõsignatio
nem fieri non debere. Laus Deo.

Explicit Septimum Volumen Consiliorum
Alexandri Tartagni Imolensis, Iuris-
consulti præclarissimi.

Laus, Gloria & honor Deo opt. Max. eiusq; matri
pijssimæ Mariæ semper virgini, quæ intercedat
ad filium pro nobis.

FINIS.

*ABCDEFGHIKLMNOPQRST.

Omnes sunt quaterniones, præter * terniones, & T. quinterniones.

REGISTRVM.

Cõſſioꝛ. Alcalbd

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm